Fiicei noastre, Irina

LUIZA SECHE și MIRCEA SECHE

DICȚIONARUL DE SINONIME AL LIMBII ROMÂNE

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
1982

A Dictionary of Synonyms in Romanian

Словарь синонимов румынского языка

R 79717 Bucureşti, Calea Victoriei 125

PREFAȚĂ

Oricine recurge la un dicționar de sinonime dorește să afle din el ce cuvinte mai poate folosi într-o împrejurare sau alta, afară de cele care îi vin spontan în minte. El știe deci din capul locului, fără să întîrzie asupra teoriei, că o asemenea lucrare este o listă de corespondențe dintre cuvinte deosebite avînd calitatea de a se schimba uneori între ele.

Autorii care întocmesc listele — ne referim la cei foarte conștiincioși — constată că... aparențele înșală. Oricît ar fi de exact, de exemplu, că barabulele *numesc aceeași plantă ca și* cartofii, *că* cioban, păcurar, mocan *și* păstor *numesc pe cel care are meseria de crescător de oi, că* ins, individ, persoană *numesc pe* cineva, *totuși, nu se pot pune unul în locul altuia, la întîmplare, după cum n-o putem face nici cu* smalț, email *și* glazură *și nici cu multe altele.*

Ce ne împiedică? Uzul, practica exprimării! El oprește, de exemplu, chiar pe gazetarul cel mai dornic de a se face remarcat să scrie în ziar aprovizionarea populației cu barabule, *pentru că practica a stabilit că într-un caz ca acesta sîntem obligați să spunem și să scriem* cartofi. *Nici* ins, individ, persoană, *la care se mai pot adăuga și alți termeni, nu sînt înlocuibili oricînd și oricum.*

Dificultatea nu constă așadar din a aduna și a pune grămadă la locul lor alfabetic toate cuvintele capabile vreodată să stea unul în locul altuia, ci a arăta cînd este îngăduit și cînd nu să se opereze înlocuirea.

Acesta este principiul adoptat de Luiza Seche și Mircea Seche în dicționarul de față. Lexicografi cu o bogată experiență, riguroși și tenaci, ei au reușit, aplicînd criterii ferme, să defrișeze un teren ale cărui arcane nu am făcut decît să le schițăm în cele cîteva exemple de mai înainte. Spre a ajunge la precizia cerută de stabilirea condițiilor de utilizare a sinonimelor, autorii au dus pînă la capăt consecințele hotărîrii lor. Cum analiza dovedea limpede că este nevoie de o ierarhie *a înțelesurilor cunoscute ale celor peste 35 000 de cuvinte luate în studiu, ei au făcut ceea ce nici un autor de dicționare de sinonime ale limbii române nu s-a încumetat vreodată : au stabilit echivalențele sinonimice* pe sensuri, *arătînd cum se distribuie ele. La* a desface, *de exemplu, figurează 12 sensuri, la* desfacere *sînt înregistrate 12, la* dojană *apar 28, la* a da *s-au separat 43 de sensuri. Ideea de a renunța la acumularea de sinonime după semnificația lor globală a dus imediat la o distribuție operativă, adică practică, și stilistică, adică foarte nuanțată. Dicționarul, care privește limba română ca un tot unitar, dar nu uniform, ci variat și rafinat, combină criteriul ierarhiei semantice cu valorile funcționale. Drept urmare, fiecare sinonim este plasat într-un loc sau altul după cum răspunde la repartiția regional-literară, la cea stilistico-*

funcțională (face parte sau nu din uzul general, dintr-un limbaj deosebit, poetic, tehnico-științific, argotic?) și la repartiția diacronică (este învechit, ieșit din uz, ori pe cale de a ieși din uz? etc.). Supus unei astfel de analize, sinonimul poartă în dicționar toți indicii de care este nevoie pentru a ști într-adevăr cînd și cum are dreptul de a înlocui pe unul din omologii săi.

Autorii s-au izbit însă de o dificultate nouă procedînd astfel. Sensurile unor cuvinte rămîn ambigue dacă nu sînt explicate. Or, a le explica într-un dicționar de sinonime nu este posibil decît dacă se lărgește enorm cadrul. Lărgindu-i-se însă cadrul, dicționarul nu-și mai îndeplinește sarcina fundamentală, care e de natură practică: a găsi repede sinonimul necesar. Ca să fie scoase din starea de ambiguitate, sensurile în cauză au fost ilustrate cu foarte scurte contexte elaborate ad-hoc. Ele au fost anume gîndite și formulate neutru, cum se și cuvenea de altminteri, căci, dacă s-ar fi fabricat contexte sclipitoare, ele ar fi devenit derutante, deci inutile pentru cititor.

Cele două principii: sinonimie pe sensuri și, în interiorul fiecărui sens, sinonimie marcată stilistic, diacronic și regional, asigură Dicționarului de sinonime al limbii române (DSR) *o bază științifică pe care, dacă nu mă înșel, nu a avut-o pînă la lucrarea de față nici una din încercările anterioare, rămase, după părerea noastră, la nivelul glosări or simple și în mare măsură impresioniste. Deosebirea rezidă de fapt în modul de a concepe atitudinea față de contexte. În timp ce, pentru predecesorii dicționarului la care ne referim, sinonimia rezultă din contexte mai mult ori mai puțin accidentale, sugerate de cunoștințele și de capacitatea de asociere a autorilor, în cazul de față s-a considerat drept context ceea ce oferă în mod obiectiv uzul curent al limbii. Însuși faptul că se adoptă configurația semantică obișnuită, ici și colo amendată, însă cu multă grijă, este o dovadă în acest sens.*

Lucrat cu o tehnică lexicografică deosebit de bine pusă la punct, dicționarul nu putea să nu țină seamă de așa-numitul circuit închis. *Este vorba de o rețea în așa fel concepută, încît ochiurile ei să nu permită nici unui sens și nici unui cuvînt înregistrat să scape fără referință în interiorul lucrării. De aceea, pe cititorul nedeprins cu aplicarea acestei rețele în încercările lexicografice anterioare privind sinonimia s-ar putea să-l surprindă marea cantitate de trimiteri. După o scurtă utilizare a dicționarului, el va aprecia însă valoarea și importanța modalității adoptate de autori. Cercetătorul — la rîndul său — are de profitat de pe urma sistemului, fiindcă i se oferă posibilitatea unei informări rapide și certe în limitele listei de cuvinte înregistrate în dicționar asupra cîmpurilor semantice, asupra relațiilor regional-literar, învechit-literar, tehnico-științific-uzual ș.a.m.d.*

A spune, în aceste condiții, că Dicționarul de sinonime al limbii române *(DSR), întocmit de Luiza Seche și Mircea Seche după mulți ani de muncă îndîrjită, este o „premieră" în lexicografia noastră — și nu numai în ea — înseamnă doar a recunoaște cu satisfacție calitățile „lucrului bine făcut".*

Sîntem convinși că, pe lîngă latura lui practică, prin care oferă soluții celor interesați de îmbunătățirea modului lor de exprimare, pe lîngă scoaterea în evidență a bogăției sinonimice a limbii române, dicționarul constituie o bază solid construită și un stimulent eficace pentru cercetări ulterioare de diverse feluri, în primul rînd de stilistică.

Acad. I. COTEANU

PREFAȚA AUTORILOR

Lexicografia românească a înregistrat, în ultima vreme, succese remarcabile în direcția elaborării a numeroase tipuri de dicționare, organizate nu numai după criterii externe, formale, alfabetice, ci și după criterii interne, semantice, capabile să conducă la cunoașterea mai completă și mai exactă a structurii vocabularului limbii române.

Pe această linie se înscrie și *Dicționarul de sinonime al limbii române (DSR)*, care și-a propus să pună în lumină bogăția, diversitatea, originalitatea și expresivitatea sinonimiei românești.

Realizarea Dicționarului de sinonime a fost îngreunată de numeroase circumstanțe, dintre care cel puțin două esențiale : inexistența unei opere similare în lexicografia românească (ce ar fi putut constitui un temeinic punct de plecare pentru noi), precum și stabilirea unei concepții preliminare, convingătoare și cuprinzătoare, asupra relațiilor sinonimice (determinantă în operația de excerptare a materialului, în delimitarea și organizarea lui).

Tradiția lexicografiei sinonimice românești este, din păcate, modestă, cel puțin cantitativ. *Vocabularul de cîteva vorbe sinonime* al lui C. Canella, din 1867, primul de acest tip din istoria lingvisticii naționale, este o simplă traducere rezumată a unui izvor francez, cuprinzînd abia 152 de serii sinonimice. *Dicționarul de sinonime* elaborat sub redacția lui Gh. Bulgăr și apărut în 1972 reprezintă un considerabil pas înainte; datorită caracterului său deliberat elementar, limitat (cu foarte puține excepții) doar la o parte a vocabularului limbii române literare, el n-a putut fi pus însă decît accidental la contribuție în lucrarea de față. În sfîrșit, lucrarea colectivă *Dicționar analogic și de sinonime al limbii române*, din 1978, selectează, după criterii impresioniste, un inventar de bază de numai 612 termeni-titlu și grupează într-o enumerare unică sinonimele propriu-zise și analogiile, lăsînd pe umerii cititorilor greaua sarcină a delimitării lor; în ceea ce ne privește, n-am putut lua deloc în considerație această operă, altfel onorabilă. Sperăm să rezulte din cele sumar arătate că, pentru lexicograful care își propune temerarul scop de a identifica relațiile sinonimice din întregul vocabular al limbii române și de a le organiza într-un corpus coerent și nuanțat, dicționarele de sinonime existente nu reprezentau punctul de plecare dorit. Am fost obligați, de aceea, să ne dispersăm de la început atenția pe toate marile dicționare explicative, generale și speciale, chiar dacă acestea iau în considerație, prin natura lor, doar în mod periferic sinonimia cuvintelor înregistrate; ne-au trebuit peste 10 ani pentru cuprinderea, parcurgerea, analiza critică, selecția și extragerea materialului sino-

nimic. Materialul excerptat a fost organizat într-un fișier cu circa 300 000 de semnalări, valorificat în dicționarul de față.

În privința conceptului de sinonimie adoptat în dicționar, cîteva precizări ni se par absolut necesare. Din punct de vedere lexical, se știe, sînt sinonime cuvintele și unitățile frazeologice formal diferite care denumesc aceeași realitate semantică (sau același sens), iar sinonimia cuprinde domeniul de relații al sinonimelor. Dacă la prima vedere cele două noțiuni corelative (sinonime-sinonimie) ne apar extrem de clare, surprinde în schimb marea divergență de opinii în acceptarea lor ca realități concrete; această divergență oscilează între recunoașterea largă a sinonimelor și sinonimiei, în dicționare generale și speciale, și limitarea lor la cazuri de excepție, mai ales în studiile teoretice. Se pot cita chiar exemple de lingviști eminenți care neagă ori limitează strict existența reală a sinonimiei în studiile lor semantice, dar o acceptă cu larghețe în propriile lor dicționare. Starea de lucruri existentă ni se pare că se explică deopotrivă prin împrejurări obiective și subiective. Împrejurarea obiectivă esențială este aceea că, deși denumesc aceeași realitate, sinonimele o fac din planuri adesea foarte diferite ale limbii, fapt care îi face pe cercetători să vorbească de existența unei așa-numite sinonimii lexicale „parțiale" sau „imperfecte", alături de sinonimia „perfectă" sau „totală". Cît despre cauza subiectivă fundamentală a divergențelor amintite, ea își are izvorul în numeroasele și variatele condiții neesențiale pe care unii lingviști le impun cuvintelor spre a le recunoaște statutul de sinonime propriu-zise, judecînd lucrurile în mod abstract și global. Dar cuvintele se concretizează, se actualizează semantic în fiecare act de comunicare (scrisă, orală ori mentală). De aceea, fiecare sens al cuvîntului polisemantic și fiecare nuanță a sensului funcționează în mesaj ca termeni de-sine-stătători, substituenții lor semantici fiind dispensați de condiția de a fi confirmați în toate celelate sensuri spre a fi considerați sinonime. Este de la sine înțeles că privind astfel lucrurile realitatea relațiilor sinonimice se lărgește în mod considerabil, fapt ce se reflectă în acest dicționar. Pentru ca două cuvinte, două sensuri sau două nuanțe semantice să obțină statut de sinonime reciproce, o unică condiție ni se pare că trebuie considerată fără excepție hotărîtoare: condiția conținutului lor comun. Sînt așadar sinonime toate perechile ori seriile lexicale care, substituite într-un mesaj concret dat, nu alterează conținutul esențial al acestuia. Poziția extrasemantică (adică apartenența la un stil ori la altul, la o arie geografică sau la alta, la o epocă istorică ori la alta etc.) a fiecăruia dintre termenii perechii ori seriei lexicale trecînd pe planul al doilea, al condiției neesențiale, nu poate altera calitatea identității semantice ca atare. Sînt prin urmare sinonime între ele cuvintele *birjar* (literar), *cociș* (regional) și *mînaș* (învechit); *condamna* (literar), *dezavua* (livresc) și *vești* (figurat); *abundență*, *belșug* (literare), *mănoșie* (rar), *jertfă* (popular), *temei* (regional), *sătul* și *spor* (învechite) etc. Dacă poziția în planul extrasemantic ocupată de termenii sinonimi nu poate fi hotărîtoare în recunoașterea realității sinonimiei, ea determină, în schimb, în interiorul fenomenului o tipologie specifică, reflectată în lucrarea de față: sinonimele considerate ca aparținînd nivelului limbii literare (standard) subordonează, în articolele elaborate, toate celelate tipuri de sinonime, potrivit unei ierarhii indicate în amănunt în *Îndrumările pentru folosirea dicționarului*. Nu ne-am putut ralia nici la punctul de vedere care condiționează existența

sinonimiei de posibilitatea substituirii termenilor implicați în această relație în absolut toate mesajele în care intră ca parte componentă fiecare dintre acești termeni, pentru motivul, elementar, invocat și mai sus : sensurile cuvintelor unei limbi nu se actualizează niciodată în mod global, ci doar prin intermediul mesajului contextual concret, particular, singurul în măsură să decidă limitele realității sinonimiei. Există, din punctul de vedere al mesajului contextual, un așa-zis prag minimal și unul maximal al sinonimiei. În condiția pragului minimal se înscrie ipostaza în care un termen substituie din punct de vedere semantic un alt termen într-un unic mesaj (*slab* este, de exemplu, sinonim cu *macru* doar în contextul *carne* ~) ; în limitele pragului maximal se înscriu termenii ce pot fi virtual substituiți reciproc într-un număr incalculabil de mesaje (a se vedea, în acest caz, verbele *a spune* și *a zice*). În realizările particulare ale actului de comunicare, sinonimia se dovedește cu mult mai productivă decît apare ea în dicționarele explicative uzuale, obligate să reflecte semantic ansambluri întregi de mesaje. Dicționarul nostru pleacă de la condiția minimală a substituției lexicale contextuale în recunoașterea realității sinonimiei; de aici a rezultat sporirea bogăției materialului înregistrat.

Ne exprimăm, în încheiere, speranța că rezultatele acestei munci de pionierat, la care, în faza de organizare a materialului, preliminară redactării, am fost ajutați de fiica noastră, Irina Preda, vor putea constitui un izvor de informații util pentru un public cît mai larg și totodată o bază mai sigură de plecare pentru elaborarea unor opere lexicografice similare.

ÎNDRUMĂRI PENTRU FOLOSIREA DICȚIONARULUI

Dicționarul de sinonime al limbii române ia în considerație întregul vocabular al limbii române, din toate epocile, regiunile, stilurile și limbajele speciale, autorii lui propunîndu-și să realizeze, pe cît posibil, un inventar exhaustiv al relațiilor sinonimice existente. Au fost excluse din acest inventar doar regionalismele și arhaismele izolate într-un singur izvor, precum și terminologia tehnico-științifică de circulație strict limitată, consemnată în izvoarele de specialitate.

Lucrarea este consacrată sinonimiei cuvintelor comune ale limbii române; au fost totuși acceptate în inventarul lexical o serie de nume proprii (de ex. *Aldebaran*) care intră în relații sinonimice cu numele comune *(deșteptătorul, porcarul* etc.), pentru a nu sărăci, din motive formale, imaginea de ansamblu a fenomenului.

Dicționarul înregistrează atît cuvinte simple *(drag, iarbă, om)*, cît și numeroase îmbinări de cuvinte *(bilet de bancă, condurul-doamnei)* asimilabile, prin sensul lor general, cuvintelor simple.

Asimilate cuvintelor simple, îmbinările de cuvinte apar consemnate fără excepție la ordinea alfabetică a primului element, fie ca articole desine-stătătoare *(calcea-calului)*, fie, mai ales, subsumate la primul element component, cînd acesta cumulează mai multe valori semantice sau mai multe îmbinări de cuvinte (v. *acid azotic, acid carbolic, acid cianhidric* etc., la *acid*). Îmbinările de cuvinte reunite în cadrul unui sens dat apar în ordine alfabetică globală și sînt izolate între ele prin punct și virgulă.

Lista de cuvinte a dicționarului cuprinde două nivele fundamentale, net diferite prin importanță și mod de tratare:

a) nivelul de bază, în care se află incluși toți termenii literari care intră în relații sinonimice și unde apare înregistrată întreaga serie sinonimică identificată în limba română;

b) nivelul trimiterilor, în care se află însumați termenii neliterari (populari, regionali, învechiți), livrești, rari, cu valoare stilistică explictă (familiari, ironici, depreciativi, peiorativi, figurați), argotici etc.; aceștl termeni sînt consemnați la locul lor alfabetic ca simple trimiteri către toate corespondentele lor sinonimice de la nivelul de bază din cuprinsul lucrării.

Cuvintele aparținînd ambelor nivele amintite sînt înregistrate în lucrare într-un corpus unic, în ordine alfabetică strictă, dar diferențiate prin mijloace grafice (majuscule verzale, pentru termenii literari; minuscule aldine, pentru trimiteri). Concentrarea într-un corpus alfabetic unic a întregului inventar lexical sinonimic a urmărit un scop practic — facilitarea consultării dicționarului —, dar și unul lexicologic: acela de a oferi o estimare operativă a măsurii în care unul și același cuvînt aparține, prin diverse accepțiuni ale sale, ambelor nivele arătate.

Cuvintele-titlu și sensurile precedate de semnul * aparțin fondului neliterar al limbii române pentru care nu s-au găsit sinonime literare, supraordonate; același semn convențional indică cuvintele și sensurile figurate, familiare etc. pentru care nu s-au găsit corespondente sinonimice neutre. În ambele cazuri, cuvintele și sensurile respective au fost asimilate nivelului de bază din inventarul lexical, și tratate ca atare.

Cuvintele și sensurile aparținînd nivelului de bază au în dicționar următoarea structură maximală:

1. Înregistrarea formei-titlu, cu ortografia normativă și indicația de accent, urmată de clasa morfologică căreia îi aparține. La termenii nominali cu desinență de feminin a fost consemnată doar forma-tip masculină.

2. O paranteză preliminară seriei sinonimice în care se indică apartenența cuvîntului-titlu (ori a sensului) la un anumit domeniu (iar la numele de animale și de plante, și denumirea științifică).

3. Enumerarea sinonimelor, în ordinea: cuvintele literare, cele livrești și rare (în unele cazuri, și invers), cele învechite și populare, cele populare, cele învechite și regionale, cele regionale (pentru regionalismele localizabile geografic indicîndu-se și aria concretă de circulație), apoi sinonimele ieșite din uz, cele învechite, cele stilistice (încheind cu figuratele), cele argotice, în sfîrșit cele improprii. Se remarcă, credem, cu ușurință din cele arătate că enumerarea sinonimică pornește de la sinonimele literare către cele neliterare, de la cele cu circulație mai largă către cele cu arie mai îngustă, de la cele actuale către cele ieșite din circulație, de la cele proprii către cele cu valoare stilistică, pentru motive lesne de înțeles. Fiecare sinonim ori grup de sinonime din enumerare, cu excepția celor literare, este precedat de o indicație (izolată între paranteze rotunde și de obicei abreviată, v. *Lista abrevierilor folosite)* privitoare la poziția lor față de limba română literară actuală. Gruparea enumerativă în interiorul fiecărui tip de sinonime amintit este strict alfabetică, sinonimele-cuvinte simple precedînd sinonimele-unități frazeologice. De asemenea, în enumerări s-a indicat accentul la sinonimele care nu aparțin nivelului de bază, avînd în vedere că foarte multe dintre ele sînt puțin cunoscute publicului larg; fac excepție verbele de conjugarea I și a IV-a, la care accentul este regulat (întotdeauna pe finală).

Explicațiile perifrastice, specifice lexicografiei explicative unilingve, lipsesc cu desăvîrșire din această secțiune a dicționarului.

4. Contexte ilustrative redacționale (de regulă, sumare) care urmează seriei sinonimice încearcă să îndeplinească o dublă funcție în economia articolelor: pe de-o parte, aceea de a demonstra (prin procedeul substituției terminologice, pe care cititorii o pot face) realitatea sinonimiei enumerate cel puțin în contextul dat; pe de alta, aceea de a dezambiguiza ipostaza semantică avută în vedere de autori, dintre mai multe pe care termenul respectiv le poate avea, prin actualizarea acestei ipostaze într-un mesaj concret. În contextele ilustrative date, cuvîntul-titlu este înlocuit prin tildă (~), semn convențional care simbolizează, totodată, oricare termen din enumerarea sinonimică la care contextul a fost subsumat (chiar dacă, uneori, în construcții sintactice ușor diferite).

Omonimele etimologice aparținînd nivelului de bază apar în lucrare sub articole diferite. Pentru motive de economie a spațiului tipografic, și pentru a oferi cititorilor o enumerare strict alfabetică a corespondentelor literare, omonimele de la nivelul trimiterilor au fost concentrate în mod convențional sub o singură formă-titlu, cînd aparțin aceleiași clase morfologice.

Dacă diversele sensuri ale unui cuvînt aparțin unor realizări formale (de regulă, desinențiale) diferite (v. *ardelean* „locuitor din Ardeal" și *arde-*

leana „numele unui dans popular"), ele apar înregistrate în dicționar în locuri alfabetice diferite, din necesități practice; în același mod s-a procedat cu desinențele deosebite ale aceluiași sens al unui cuvînt care au serii sinonimice parțial diferite (v. *iubit* și *iubită)*.

Între două cuvinte-titlu cu aceeași formă și cu aceeași categorie morfologică, termenii mai cunoscuți precedă pe cei mai puțin cunoscuți, deci și cei de la nivelul de bază pe aceia de la nivelul trimiterilor. La cuvintele-titlu cu formă identică dar aparținînd unor categorii morfologice diferite, ordinea înregistrării cuvintelor ține seamă de ordinea alfabetică a categoriei lor morfologice.

La cuvintele polisemantice aparținînd nivelului de bază, ordinea înregistrării accepțiunilor este cea logică, începînd de la sensul cel mai cunoscut, iar izolarea sensurilor se face cu ajutorul cifrelor arabe și romane. În lucrarea de față n-au putut fi adesea urmate modelele de filiație semantică din dicționarele explicative românești, pentru motivul, obiectiv, că nu toate sensurile unui cuvînt intră în relații de sinonimie; de aceea, în mod inevitabil, în organizarea semantică a articolelor din acest dicționar apar unele hiatusuri evidente, explicabile prin natura lucrării. Dimpotrivă, în foarte multe cazuri, luînd în considerație existența sinonimelor specializate în situații contextuale strict limitate sau chiar unice (de tip cantitativ, dimensional, local, temporal, modal, final, instrumental etc., construite cu anumite determinări), analiza semantică din lucrarea de față, așa cum se reflectă ea în grupările sinonimice, apare cu mult mai amănunțită decît aceea consemnată global în dicționarele explicative de tip general.

S-a aplicat în dicționar așa-numitul „principiu al circuitului lexical închis" : conform acestui principiu, o serie sinonimică înregistrată la un cuvînt ori la un sens aparținînd nivelului de bază se regăsește ca atare la fiecare sinonim al său de la același nivel, iar toate sinonimele neliterare, stilistice etc. enumerate într-o asemenea serie apar ca trimiteri, cum s-a arătat, și la propriul lor loc alfabetic. S-a obținut astfel o organizare structurală a sinonimiei românești, cu ierarhizările de rigoare.

Se atrage atenția cititorilor că unele sinonime înregistrate în acest dicționar (chiar la nivelul de bază) nu corespund adevărului științific strict, așa cum este el considerat în lucrările de specialitate; dar, întrucît uzul le-a consacrat cu aceste valori, inițial improprii, s-a preferat realitatea uzului de masă adevărului științific îngust pe cale de a pierde terenul.

Dificultăți enorme au avut de întîmpinat autorii în izolarea sinonimiei figurate de sinonimia proprie, dacă se are în vedere că, în ultimă instanță, majoritatea îmbogățirilor semantice într-o limbă dată se produce printr-un transfer de tip figurat, estompat în timp de uzul frecvent, că adesea un termen este preluat dintr-o limbă dată atît cu sensurile sale proprii cît și cu cele figurate și că, în foarte multe cazuri, valorile semantice inițial figurate prevalează asupra valorilor semantice proprii ale cuvîntului, nemaiputînd fi raportate la acestea, în procesul de comunicare; iată doar cîteva circumstanțe care au impus să fie înregistrate în rîndul sinonimelor proprii, deci la nivelul de bază, o serie de termeni care ar putea aparține în egală măsură domeniului figurat.

LISTA ABREVIERILOR FOLOSITE

adj.	= adjectiv	*GEOM.*	= Geometrie
adv.	= adverb	*GRAM.*	= Gramatică
AGRIC.	= Agricultură	*IHT.*	= Ihtiologie
AGRON.	= Agronomie	impr.	= impropriu
ANAT.	= Anatomie	*IND.*	= Industrie
arg.	= argou	interj.	= interjecţie
arh.	= arhaizant	invar.	= invariabil
ARHEOL.	= Arheologie	ir.	= ironic
ARHIT.	= Arhitectură	*IST.*	= Istorie
art.	= articol; articulat	înv.	= învechit
ARTE PLAST.	= Arte plastice	*JUR.*	= Ştiinţe juridice
ASTRON.	= Astronomie	*LINGV.*	= Lingvistică
AV.	= Aviaţie	*LIT.*	= Literatură
Ban.	= Banat	livr.	= livresc
BIOL.	= Biologie	*LOG.*	= Logică
BIS.	= Biserică	*MAR.*	= Marină
BOT.	= Botanică	Maram.	= Maramureş
Bucov.	= Bucovina	*MAT.*	= Matematică
CHIM.	= Chimie	*MEC.*	= Mecanică
concr.	= concretizat	*MED.*	= Medicină
conj.	= conjuncţie	*MED. VET.*	= Medicină veterinară
CONSTR.	= Construcţii	*MET.*	= Metereologie
CONT.	= Contabilitate	*MIL.*	= Militărie
COR.	= Coregrafie	*MIN.*	= mineralogie; minerit
depr.	= depreciativ	*MITOL.*	= Mitologie
Dobr.	= Dobrogea	*MITOL. POP.*	= Mitologie populară
EC.	= Economie	Mold.	= Moldova
EC. POL.	= Economie politică	Munt.	= Muntenia
ENTOM.	= Entomologie	*MUZ.*	= Muzică
fam.	= familiar	num.	= numeral
FARM.	= Farmacie	Olt.	= Oltenia
fig.	= figurat	*OPT.*	= Optică
FILOL.	= Filologie	*ORNIT.*	= Ornitologie
FILOZ.	= Filozofie	peior.	= peiorativ
FIN.	= Finanţe	*PICT.*	= Pictură
FIZ.	= Fizică	pl.	= plural
FIZIOL.	= Fiziologie	pop.	= popular
FON.	= Fonetică; Fonologie	prep.	= prepoziţie
GEOGR.	= Geografie	pron.	= pronume
GEOL.	= Geologie	*PSIH.*	= Psihologie

reg.	= regional	*TOP.*	= Topografie
s.	= substantiv	Transilv.	= Transilvania
sg.	= singular	v.	= vezi (cuvîntul, cuvintele)
SILV.	= Silvicultură		
TEHN.	= Tehnică	vb.	= verb
TEXT.	= Textile	*ZOOL.*	= Zoologie
TIPOGR.	= Tipografie	*ZOOTEHN.*	= Zootehnie

A

A interj. ah!, aoleu!, au!, i!, o!, of!, oh!, vai!, (pop.) văléu!, (Transilv. și Ban.) túlai!, (Mold.) vah! *(~! ce durere simt!)*

ABÁ s. dimie, pănură, (pop.) sumán, (reg.) saiác, zéghe. *(Haină țărănească de ~.)*

ABÁC s. numărătoare. *(~ cu bile, pentru calcule.)*

ABÁCĂ s. *(MAT.)* nomogramă. *(~ este o reprezentare grafică în plan.)*

abaí s.v. CIOLTAR. ȘABRACĂ. VALTRAP.

ABAJÚR s. (rar) pălărie, (prin Ban. și Olt.) táier. *(~ al unei lămpi.)*

abáldă s.v. DEPOZIT. MAGAZIE.

ABANDÓN s. abandonare, părăsire. *(~ familiei.)*

ABANDONÁ vb. **1.** a lăsa, a părăsi, (franțuzism rar) a placa, (înv. și pop.) a oropsi, a pustii, (înv. și reg.) a năpusti. *(Și-a ~ copiii, familia.)* **2.** a renunța. *(A ~ o dispută.)*

ABANDONÁRE s. abandon, părăsire. *(~ familiei.)*

ABANDONÁT adj. părăsit, (înv. și pop.) oropsít, (înv. și reg.) năpustít. *(Copil ~.)*

ABANÓS s. (livr.) ebén. *(Lemn de ~.)*

ABATÁJ s. (prin Transilv.) ort. *(~ unei mine.)*

ABÁTE vb. **1.** a devia, a muta, a schimba. *(~ cursul unei ape.)* **2.** a se depărta, a devia, a divaga, a se îndepărta, (înv.) a (se) scăpăta. *(S-a ~ de la subiect.)* **3.** a da, a se opri, a trece. *(Se ~ în drum și pe la el.)* **4.** a sustrage. *(Gîndurile îl ~ de la lucru.)* **5.** a călca, a contraveni, a încălca, a nesocoti, a viola, (înv.) a a păși, a spărge, a stropși, a știrbi. *(Se ~ de la o lege.)*

abáte vb. v. APUCA. CĂȘUNA. NĂZĂRI. VENI.

ABÁTERE s. **1.** deviație, deviere, îndepărtare, mutare, schimbare. *(~ a cursului unei ape.)* **2.** culpabilitate, culpă, eroare, greșeală, păcat, vină, vinovăție, (livr.) erés, (rar) prihănă, (înv. și reg.) teáhnă, (reg.) greș, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) cusúr, săblăznă, scandál, smîntă, sminteálă, (fig.) rătăcíre, (înv. fig.) rătăceálă. *(O ~ de mică importanță.)* **3.** anomalie, deviere. *(S-a produs o ~ inexplicabilă.)* **4.** excepție. *(Există cîteva ~ de la regulă.)*

ABATÓR s. (înv. și reg.) măcelăríe, (reg.) belitoáre, tăietoríe, (înv.) scáun, zalhaná. *(Taie vitele la ~.)*

abătător adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

ABĂTÚT adj. amărît, deprimat, descurajat, indispus, îndurerat, întristat, mîhnit, necăjit, supărat, trist, (pop.) obidít, (înv. și reg.) scîrbít, supărăciós, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjít, (fig.) cătrănít, pleoștít, plouát. *(Om ~; era tare ~.)*

ABCÉS s. *(MED.)* (pop.) bubói, coptúră, (reg.) furnicél, (înv.) apóstimă.

ABDICÁ vb. (înv.) a se prosti, (înv. fig.) a coborî. *(A ~ de la tronul împărăției.)*

ABDICÁRE s. (înv.) prostíre. *(~ unui monarh.)*

ABDOMÉN s. *(ANAT.)* burtă, pîntece, (înv. și pop.) máțe (pl.), (pop.) ínimă, (reg.) bándor, bîrdán, burdúh, burhuhán, dóbă, foále, rînză, vîntre, (prin Mold.) buft.

ABDOMINÁL adj. *(ANAT.)* ventral. *(Regiunea ~.)*

ABECEDÁR s. (înv.) azbucoávnă, bucoávnă, buhváriu, silabár.

ABERÁȚIE s. absurditate, aiurcală, bazaconie, elucubrație, enormitate, fantasmagorie, prostie, stupiditate. *(Ce susține el este o ~.)*

ABIÁ adv. **1.** doar, numai, tocmai, (reg.) tamán. *(Răspunsul îi vine ~ în zori.)* **2.** anevoie, greu. *(~ a scăpat cu viață.)*

ABIETACÉE s. *(BOT.)* abietinee, pinacee. *(Bradul face parte din familia ~.)*

ABIETINÉE s. *(BOT.)* abietacee, pinacee. *(Molidul este o ~.)*

ABÍL adj. **1.** deștept, dibaci, ingenios, iscusit, isteț, îndemînatic, meșter, priceput, (pop.) mehénghi, (înv. și reg.) pricopsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meșteșugăreț, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Om ~.)* **2.** descurcăreț. *(Om ~.)* **3.** șiret, șmecher, viclean, (pop.) mehénghi. *(Om ~.)*

ABILITÁTE s. destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteție, istețime, îndemînare, pricepere, știință, talent, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșteríe, (reg.) apucătúră, priceputíe, (înv.) iscusire, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în minuirea ...)*

ABÍS s. adînc, prăpastie, (rar) noián, (livr.) genúne, hău, (înv. și reg.) prăpăsténie, (prin Mold. și Olt.) prăvál, (prin Transilv.) risipitúră, (prin Maram. și Transilv.) stână, (înv.) bézną, fărăfúnd, precipíțiu, tău. *(A căzut în ~.)*

* ABITÍR adv. (Mold.) dihái. *(Cînta mai ~ decît toți.)*

ABJÉCT adj., s. infam, josnic, mișel, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticăít, (reg.) pălăvátic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) inféct, murdár. *(Un om ~; o faptă ~.)*

ABJÉCȚIE s. fărădelege, infamie, josnicie, mișelie, mîrșăvie, nelegiuire, nemernicie, netreb-

nicie, ticăloşie, (livr.) ignominie, turpitúdine, (astăzi rar) scelerăţie, (pop. şi fam.) parşivénie, (pop.) becisnicíe, blestemăţie, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrşăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurát, necurăţie, necurăţíre, păgînătáte, păgînie, verigăşíe, (fig.) murdăríe. *(A comite o ~.)*

ABJURÁ vb. a se lepăda, a renega. *(~ o credinţă, o doctrină.)*

ABJURÁRE s. lepădare, renegare. *(~ a unei credinţe.)*

ABLAŢIÚNE s. *(MED.)* excreză, extirpare, scoatere. *(~ apendicelui.)*

ÁBLAUT s. *(FON.)* apofonie. *(~ reprezintă alternanţa între vocalele din tema unui cuvînt.)*

ableţát s.v. CONGRESMAN. DEPUTAT.

ABLEPSÍE s. *(MED.)* cecitate, orbire.

ABNEGÁŢIE s. dăruire, devotament, (înv.) devotáre, sadacát. *(A manifesta ~ faţă de cineva.)*

aboálă s.v. EPILEPSIE.

ABOLÍ vb. *(JUR.)* a desfiinţa, a suprima, (pop.) a şterge. *(Sclavia a fost ~.)*

ABOLÍRE s. *(JUR.)* desfiinţare, suprimare, (pop.) ştérgere, (înv.) aboliţiúne. *(~ monarhiei.)*

aboliţiúne s.v. ABOLIRE. DESFIINŢARE. SUPRIMARE.

abominábil adj. v. CUMPLIT. CUTREMURĂTOR. DEZGUSTĂTOR. FIOROS. GROAZNIC. GROZAV. ÎNFIORĂTOR. ÎNFRICOŞĂTOR. ÎNGROZITOR, ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. MACABRU. MONSTRUOS. ODIOS. ORIBIL. RESPINGĂTOR. SÎNGEROS. TERIBIL. ZGUDUITOR.

ABONÁ vb. (înv.) a (se) prenumăra. *(S-a ~ la un ziar.)*

ABONAMÉNT s. (înv.) subscríere. *(Are ~ la o revistă.)*

ABONÁRE s. (înv.) prenumărare, prenumeráţie. *(~ cuiva la o publicaţie periodică.)*

ABONÁT s., adj. **1.** s. (înv.) prenumeránt, subscribént. *(Un ~ la o publicaţie.)* **2.** adj. (înv.) prenumărát. *(Persoanele ~ la ziar.)*

ABORDÁ vb. **1.** a acosta, (înv.) a ţărmui, a ţărmuri. *(Nava ~ la Mangalia.)* **2.** a trata, (fig.) a ataca. *(A ~ următoarea temă . . .)*

ABORIGÉN adj., s. autohton, băştinaş, indigen, neaoş, pămîntean, (pop.) pămîntésc, (înv. şi reg.) moşneán, moşteán, (înv.) pămîntenésc. *(Populaţii ~.)*

abracadabránt adj. v. BIZAR. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUŞNIC. NEOBIŞNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. STRANIU.

ABREVIÁ vb. a prescurta, a scurta. *(~ numele unei instituţii.)*

ABREVIÁT adj. prescurtat, scurtat. *(Cuvinte ~.)*

ABREVIÁŢIE s. abreviere, prescurtare, scurtare. *(Un sistem de ~ii.)*

ABREVIÉRE s. abreviaţie, prescurtare, scurtare. *(O ~ formată din iniţiale.)*

ABROGÁ vb. *(JUR.)* a anula, a desfiinţa, a infirma, a invalida, a suprima, (pop.) a strica, (înv.) a surpa. *(~ o lege, un act normativ.)*

ABROGÁRE s. *(JUR.)* anulare, desfiinţare, infirmare, invalidare, suprimare. *(~ unui act normativ.)*

ABROGÁT adj. *(JUR.)* anulat, desfiinţat, înlăturat, suprimat. *(Convenţie ~.)*

ABRUDEÁNA s. art. abrudeanca (art.), ardeleana (art.), ardelenească (art.), ciobănaşul (art.), haţegana (art.), lugojana (art.), someşana (art.). *(~ este un dans popular cu mişcare moderată.)*

ABRUDEÁNCA s. art. abrudeana (art.), ardeleana (art.), ardelenească (art.), ciobănaşul (art.), haţegana (art.), lugojana (art.), someşana (art.). *(~ este un dans popular cu ritm binar.)*

ABRÚPT adj. drept, perpendicular, pieptiş, pieziş, prăpăstios, priporos, rîpos, vertical, (rar) prăpăstuít, priporít, (pop.) óblu, (reg.) poncíş, prăvălát, prăvălátic, rîpít, rîpurós, ţărmurós, (prin Transilv.) priporíu, (prin Bucov.) pripós, (înv.) mălurós, străminós. *(Peretele ~ al muntelui.)*

ABRUTIZÁ vb. a (se) animaliza, a (se) dezumaniza. *(Băutura l-a ~.)*

ABRUTIZÁRE s. animalizare, dezumanizare.

ABRUTIZÁT adj. animalizat, dezumanizat.

abscóns adj. v. CONFUZ. ECHIVOC. IMPRECIS. INDEFINIT. NECLAR. NEDEFINIT. NEPRECIS. OBSCUR.

ABSÉNT adj. **1.** lipsă. *(A fost ~ la apel, la şcoală etc.)* **2.** distrat, neatent, (Mold.) uitít, (fig.) căscát, împrăştiát. *(De ce eşti atît de ~ ?)* **3.** pierdut. *(O privire ~.)*

ABSENŢÁ vb. a lipsi. *(~ de la şcoală.)*

ABSÉNŢĂ s. **1.** lipsă, (rar) lipsíre. *(~ lui a fost remarcată.)* **2.** distracţie, neatenţie. *(Este de-o ~ condamnabilă.)*

ABSOLÚT adj., adv. **1.** adj. adînc, complet, deplin, desăvîrşit, perfect, profund, total. *(Linişte ~; întuneric ~.)* **2.** adv. complet, completamente, integral, total, (înv. şi pop.) sadeá. *(Calul era ~ alb.)* **3.** adj. suveran, total. *(Un dispreţ ~.)* **4.** adj. necondiţionat, suprem, suveran. *(Autoritate ~.)* **5.** adj., adv. imperios, stringent, (rar) neapărát. *(Era ~ă nevoie să . . .)* **6.** adv. bineînţeles, cert, desigur, firește, garantat, indiscutabil, natural, negreşit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(Crezi că vine? — ~ !)* **7.** adv. aidoma, aievea, asemenea, chiar, deopotrivă, exact, identic, întocmai, (înv. şi pop.) aşijderea, (Mold. şi Bucov.) lăstai, (prin Bucov.) prici, (Transilv.) tístaş, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ ca tată-său.)*

ABSOLUTÍSM s. autocraţie, (înv.) samoderjávie.

ABSOLUTÍST adj. autocratic, (înv.) autocraticésc. *(Regim ~.)*

ABSOLVÉNŢĂ s. absolvire, isprăvire, terminare. *(După ~ unei şcoli.)*

ABSOLVÍ vb. **1.** a isprăvi, a sfîrşi, a termina. *(A ~ liceul.)* **2.** a cruţa, a ierta, a scuti, (înv.)

a milui, a pardona, a slobozi. *(A ~ de o pedeapsă, de o obligație.)*

ABSOLVÍRE s. **1.** absolvență, isprăvire, terminare. *(~ unei școli.)* **2.** cruțare, iertare, scutire. *(~ de o pedeapsă, de o obligație.)*

ABSORBÍ vb. **1.** a aspira, a încorpora, a înghiți, a resorbi, a sorbi, a suge, a trage. *(Pământul ~ apa de precipitații.)* **2.** a domina, a preocupa, a stăpâni. *(Îl ~ rezolvarea unei probleme.)*

ABSORBÍT adj. preocupat. *(Un om ~.)*

ABSÓRBȚIE s. încorporare, resorbție, (înv.) sorbíre. *(Fenomenul de ~.)*

abstențiúne s.v. ABSTINENȚĂ.

ABSTINÉNȚĂ s. (livr.) abstențiúne, continénță. *(~ de la ceva.)*

ABSTRÁCT adj. **1.** teoretic. *(Ipoteze ~.)* **2.** conceptual, noțional. *(Conținut ~ al unui enunț.)*

ABSTRACTIZÁRE s. abstracție. *(Proces de ~.)*

ABSTRÁCȚIE s. abstractizare.

ABSÚRD adj. ilogic, nelogic, neraționál, stupid, (livr.) iraționál. *(O situație ~.)*

ABSURDITÁTE s. **1.** aberație, aiureală, bazaconie, elucubrație, enormitate, fantasmagorie, prostie, stupiditate. *(Ce spui tu e o ~ !)* **2.** ilogism, nonsens. *(~ unei situații.)*

ABȚÍNE vb. a se domina, a se înfrîna, a se opri, a răbda, a se reține, a se stăpîni. *(Nu s-a putut ~.)*

ABȚÍNERE s. înfrînare, reținere, stăpînire. *(~ de la ceva.)*

ABUNDÉNT adj. **1.** bogat, bun, îmbelșugat, îndestulat, mare, mănos, (înv. și reg.) belșugós, spórnic, (înv.) sățiós. *(Am avut o recoltă ~.)* **2.** bogat, copios, îmbelșugat, îndestulat, (fig.) princiár. *(Un prînz ~.)*

ABUNDÉNȚĂ s. belșug, bogăție, îmbelșugare, îndestulare, prisos, (rar) afluénță, mănoșie, răsfăț, risípă, (livr.) opulénță, profuziúne, (pop.) jértfă, (prin Olt.) teméi, (înv.) sătúl, săturáre, spor. *(~ de bunuri.)*

ÁBUR s. vapori (pl.). *(~ este un agent termic.)*

ábur s. v. MIROS.

abureá vb. v. CĂȚĂRA. COCOȚA. RIDICA. SUI. URCA.

abureálă s. v. MIROS.

ABURÍ vb. a asuda. *(Pereții se ~.)*

ABURÍT adj. (fig.) brumát. *(Un pahar ~ cu apă rece.)*

ABÚZ s. **1.** exces, samavolnicie, silnicie, (înv. și reg.) sílă, (înv.) puternicíe, (grecism înv.) catahrís. *(A fost blamat pentru ~urile lui.)* **2.** exagerare, exces. *(~ la mîncare.)*

ABUZÍV adj., adv. **1.** adj. arbitrar, despotic, excesiv, samavolnic, samavolnicesc, silnic, (înv.) vólnic. *(Măsuri ~.)* **2.** adv. arbitrar, samavolnicește. *(Procedează ~.)* **3.** adj. exagerat, excesiv. *(Un regim alimentar ~.)*

AC s. **1.** *ac cu gămălie* = (pop.) bold, spélcă, (reg.) bumbúșcă ; *ac de cap* = ac de păr, (pop.) spélcă. **2.** (la albine) (pop.) bold. **3.** minutar. *(~ele ceasornicului.)* **4.** macaz, (reg.) schimbátór.) *(~ feroviar.)* **5.** *(TEHN.) ac obturator* = poantou.

ACADÉMIC adj. **1.** distins, solemn (livr.) elevát. *(Ton ~.)* **2.** convențional, (fig.) réce. *(Pictură ~.)*

ACAJÚ s. *(BOT.; Swietenia mahagoni)* mahon. *(Mobilă din lemn de ~.)*

ACALMÍE s. calm, liniște, pace, tăcere, (înv. și reg.) páos, (înv.) lin, liniștíre, molcomíre. *(Stare de ~ în natură.)*

ACÁNTĂ s. *(BOT.; Acanthus longifolius)* (pop.) talpa-úrsului.

ACAPARÁ vb. (fig.) a monopoliza. *(~ atenția tuturor.)*

ACAPARÁRE s. (fig.) monopolizáre. *(~ atenției.)*

ACAPARATÓR adj. (fig.) monopolizatór. *(Spirit ~.)*

ACÁR s. macagiu. *(~ la căile ferate.)*

ACARÉT s. (mai ales la pl.) dependință, (înv. și reg.) naméstie, olát, sălaș, (reg.) mîietoáre, oleáb, (Mold. și Transilv.) hei, (prin Olt.) leau. *(~urile unei gospodării rurale.)*

ACARINÁTE s. pl. *(ORNIT.)* ratite (pl.). *(Struțul face parte din grupul ~lor.)*

acáț s.v. SALCÎM.

acație-boierească s.v. SALCÎM-JAPONEZ.

acărîță s.v. CĂPUȘĂ.

acăstău s.v. SPÎNZURĂTOARE.

acățár s.v. SALCÎM.

acățêle s. pl. v. CÎRCEL.

ACCELERÁ vb. a grăbi, a iuți, a urgenta, a zori, (astăzi rar) a pripi. *(~ încheierea unei operații.)*

ACCELERÁRE s. grăbire, iuțire, urgentare, zorire. *(~ expedierii unei mărfi.)*

ACCELERÁT adj. grăbit, iuțit, rapid, zorit. *(Ritm ~ de deplasare.)*

ACCÉNT s. **1.** (înv.) ton. *(Are ~ pe ultima silabă.)* **2.** intonație, ton. *(Vorbea cu un ~ plin de căldură.)*

ACCENTUÁ vb. **1.** a evidenția, a întări, a marca, a puncta, a releva, a reliefa, a sublinia, (livr.) a învedera, a potența. *(A ~ calitățile lucrării.)* **2.** a apăsa, a insista. *(A ~ asupra celor spuse mai înainte.)* **3.** a se amplifica, a crește, a se intensifica, a se întări, a se înteți, a se mări, a spori. *(Viteza vîntului s-a ~.)*

ACCENTUÁRE s. evidențiere, întărire, marcare, relevare, reliefare, subliniere, (livr.) potențáre. *(~ unor caracteristici ale lucrării.)*

ACCENTUÁT adj. **1.** tonic. *(Vocală ~, silabă ~.)* **2.** evidențiat, întărit, marcat, reliefat, subliniat, (livr.) potențát. *(Semnificații ~.)* **3.** proeminent, pronunțat, puternic. *(Maxilare ~; bărbie ~.)* **4.** evident, marcat, pronunțat, reliefat, vizibil. *(Vorbea cu un ~ accent străin.)*

ACCEPTÁ vb. **1.** a admite, a aproba, a consimți, a încuviința, a se îndupleca, a îngădui, a se învoi, a lăsa, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a se prínde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(A ~ să se scoată la concurs postul vacant.)* **2.** a admite, a primi. *(A fost ~ la club.)* **3.** a admite, a consimți, a se învoi, a primi, a voi, a vrea. *(~ să fii soția mea?)* **4.** a conveni, a se învoi, (înv.) a pristăni. *(A ~ să vină la nuntă.)* **5.** *(POLITICĂ)* a agrea. *(A ~ un*

ambasador.) **6.** a admite, a mărturisi, a recunoaște. *(Până la urmă a ~ că așa este.)* **7.** a admite, a concepe, a îngădui, a permite, a răbda, a suferi, a suporta, a tolera, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fig. fam.) a înghiți. *(Nu pot ~ una ca asta!)* **8.** a admite, a împărtăși, a primi. *(Nu ~ opiniile lui.)*

ACCEPTÁBIL adj. **1.** admisibil, convenabil, mulțumitor, satisfăcător, (fam.) pasábil. *(O soluție ~ pentru ambele părți.)* **2.** admisibil, bunicel, convenabil, suportabil, tolerabil, (fam.) pasábil. *(O situație ~.)* **3.** accesibil, convenabil, moderat, potrivit, rezonabil, (livr.) módic, (fam.) pasábil. *(Prețuri ~.)* **4.** admisibil, credibil, plauzibil, verosimil. *(A considerat explicația ~.)* **5.** suportabil, tolerabil, (înv.) suferíbil, suferít. *(O climă ~.)*

ACCEPTÁRE s. **1.** admitere, aprobare, consimțire, încuviințare. *(~ scoaterii la concurs a unui post vacant.)* **2.** admitere, primire. *(După ~ lui în asociație.)* **3.** admitere, recunoaștere. *(~ unui alt punct de vedere.)*

ACCEPTÁT adj. **1.** admis, aprobat. *(O cerere ~.)* **2.** admis, primit. *(Candidați ~ și candidați respinși.)* **3.** admis, reunoscut (înv). recépt. *(O opinie ~.)*

ACCÉPȚIE (ACCEPȚIÚNE) s. conținut, însemnare, înțeles, semnificație, sens, valoare, (rar) semántică, semantísm, (înv.) nóimă, simț. tîlc. *(~ unui cuvînt.)*

ACCÉS s. **1.** intrare. *(Pe unde este ~ în uzină?)* **2.** *(MED.)* atac, criză, puseu, (astăzi rar) paroxísm, (pop.) toánă. *(~ de hipertensiune.)*

ACCESÍBIL adj. **1.** practicabil. *(Un drum ~.)* **2.** acceptabil, convenabil, moderat, potrivit, rezonabil, (livr.) módic, (fam.) pasábil. *(Prețuri ~.)* **3.** elementar, simplu, ușor. *(Cunoștințe, noțiuni ~.)* **4.** inteligibil, (rar) pricepút. *(Un text ~.)*

ACCESÓRIU adj. anex, auxiliar, secundar, subsidiar. *(Element ~ într-un ansamblu.)*

ACCIDÉNT s. **1.** *(GEOGR.)* neregularitate. *(Dealul este un ~ de teren.)* **2.** *(MUZ.)* alterație.

ACCIDENTÁL adj. **1.** incidental, întîmplător, ocazional, sporadic, (livr.) aleatóriu, contingént, stocástic, (rar) cazuál, (înv.) simptomátic. *(Fenomen, eveniment ~.)* **2.** neesențial, secundar. *(Un aspect ~.)*

ACCIDENTÁT adj. *(GEOGR.)* învălurat, neregulat, (înv. și reg.) săpát. *(Teren ~.)*

ácce s. pl. v. ÎNȚEPĂTURĂ. JUNGHI.

ACÉL adj. cel. *(~ om.)*

ACÉLA pron. cela, (pop.) ála. *(Cine este ~ de colo?)*

acerá vb. v. AȘTEPTA. ISCODI. OBSERVA. PÎNDI. SPIONA. URMĂRI.

ACÉRB adj. aspru, înverșunat, necruțător. *(O dispută ~.)*

ACÉST adj. (pop.) ást, (reg.) aiést, cest, iest, ist. *(Omul ~.)*

ACÉSTA pron. (pop.) ásta, (înv. și reg.) césta, (reg.) aiésta, ísta. *(~ ce face?)*

ACETALDEHÍDĂ s. *(CHIM.)* aldehidă acetică.

ACETÁT s. *(CHIM.)* **1.** *acetat de celuloză*=acetilceluloză. **2.** *acetat de polivinil* = poliacetat de vinil.

ACETILCELULÓZĂ s. *(CHIM.)* acetat de celuloză.

ACETILÉNĂ s. *(CHIM.)* alchină, hidrocarbură acetilenică.

ACHITÁ vb. **1.** *(JUR.)* (înv.) a slobozi. *(Judecătorul l-a ~ pe inculpat.)* **2.** a lichida, a onora, a plăti, (înv. și pop.) a număra, (înv. și reg.) a plini, (înv.) a răfui, a răspúnde, (grecism înv.) a exoflisi. *(Și-a ~ datoria.)* **3.** a depune, a plăti, a vărsa. *(A ~ în termen rata.)* **4.** a scăpa. *(S-a ~ de o mare obligație.)*

achitá vb. v. ASASINA. OMORÎ. SUPRIMA. UCIDE.

ACHITÁRE s. **1.** lichidare, onorare, plată, plătire, (înv.) răspúndere. *(~ unei datorii.)* **2.** depunere, plată, vărsare. *(~ ratei în termen.)*

achitáre s.v. ASASINARE. OMORÎRE. SUPRIMARE. UCIDERE.

achitát adj. v. ASASINAT. OMORÎT. SUPRIMAT. UCIS.

achíu s.v. TAC.

áchiu s.v. ȚELINĂ.

ACHIZITÓR s. colector. *(~ de lapte.)*

ACHIZIȚIONÁ vb. **1.** a cumpăra, a lua, a procura, a tîrgui, (înv. și pop.) a neguța, (prin Transilv.) a surzui, (înv.) a scumpăra. *(Și-a ~ cele necesare.)* **2.** a furniza, a livra, a procura, (înv.) a teslimarisi, a teslimatisi. *(A ~ cuiva o marfă.)*

ACHIZIȚIONÁRE s. cumpărare, cumpărat, luare, procurare, tîrguire, (înv.) scumpărătoáre. *(~ celor necesare.)*

ACÍD s. *(CHIM., FARM.) acid acetilsalicilic* = aspirină ; *acid aminobenzoic* = acid antranilic ; *acid antranilic* = acid aminobenzoic ; *acid ascorbic* = vitamina C ; *acid azotic* = acid nitric, (pop.) apă-táre, (prin Ban.) apă-vie ; *acid azotos* = acid nitros ; *acid carbolic* = fenol, acid fenic, (înv.) carból ; *acid carbonic* = (impr.) bioxid de carbón ; *acid cianhidric* = acid prusic ; *acid citric* = acid tartric, sare de lămîie, (pop.) săricícă ; *acid clorhidric* = (înv.) spirt-de-sáre ; *acid dietilbarbituric* = veronal ; *acid fenic*=fenol, acid carbolic, (înv.) carból ; *acid folic* = acid pteroilglutamic ; *acid fosforic* = acid ortofosforic ; *acid nitric* = acid azotic, (pop.) apă-táre, (prin Ban.) apă-vie ; *acid nitros* = acid azotos ; *acid ortofosforic* = acid fosforic ; *acid ortosilicic* = acid silicic ; *acid paraaminobenzoic* = vitamina H_1 ; *acid paraaminosalicilic* = pas ; *acid picric* = trinitrofenol ; *acid pirogalic* = pirogalol ; *acid prusic* = acid cianhidric ; *acid pteroilglutamic* = acid folic ; *acid rodanhidric* = acid sulfocianhidric, acid tiocianic ; *acid silicic* = acid ortosilicic ; *acid sulfhidric* = hidrogen sulfurat, (înv.) hidrogen puciosít ; *acid sulfocianhidric* = acid rodanhidric, acid tiocianic ; *acid sulfuric* = vitriol ; *acid sulfuric fumans* = oleum ; *acid tanic* = tanin ; *acid tartric* = acid citric, sare de lămîie, (pop.) săricícă ; *acid tiocianic* = acid rodanhidric, acid sulfocianhidric.

ACIDÓL s. *(FARM.)* betacid.

acíntús s.v. ZAMBILĂ.

acioálă s.v. ȘOPRON.

ACIPENSERÍD s. *(IHT.)* sturion. *(Morunul este un ~.)*

ácără s.v. ACVILĂ. IEPURAR. PAJURĂ.

ACIUÁ vb. a se cuibări, a se oploși, a se pripăși, (rar) a se rătăci, (înv. și reg.) a se lipi, (reg.) a se agesti, a se închiorchioșa, (înv.) a se sprijini. *(S-a ~ acolo de nu se știe unde.)*

aciuá vb. v. ODIHNI. REPAUZA.

ACIUÁRE s. oploșire, pripășire. *(~ cuiva într-un loc.)*

ACIUÁT adj. oploșit, pripășit. *(Un om ~.)*

ACLAMÁ vb. a ovaționa. *(Mulțimea îl ~.)*

ACLAMÁȚII s. pl. osanale (pl.), ovații (pl.), urale (pl.), (rar) vívat. *(Mulțimea îl întîmpină cu ~.)*

ACLIMATIZÁ vb. a (se) acomoda, a (se) adapta, a (se) deda, a (se) deprinde, a (se) familiariza, a (se) învăța, a (se) obișnui, (reg.) a (se) hîrsi. *(S-a ~ în noul mediu.)*

ACLIMATIZÁRE s. acomodare, adaptare, dedare, deprindere, familiarizare, obișnuire. *(~ unei plante într-un mediu nou.)*

acoáce adv. v. ÎNCOACE.

ACOLÁDĂ s. (rar) arc. *(O ~ care unește mai multe portative muzicale.)*

acólea adv. v. ALĂTURI. APROAPE.

acolísitór adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.

acolít s.v. DISCIPOL.

ACÓLO adv. (pop.) cólo, (prin Transilv.) acoáce. *(S-a dus imediat ~.)*

ACOMODÁ vb. a (se) aclimatiza, a (se) adapta, a (se) deda, a (se) deprinde, a (se) familiariza, a (se) învăța, a (se) obișnui, (reg.) a (se) hîrsi. *(S-a ~ în noul mediu.)*

ACOMODÁRE s. aclimatizare, adaptare, dedare, deprindere, familiarizare, obișnuire. *(~ unei plante într-un mediu nou.)*

ACOMODÁT adj. dedat, deprins, familiarizat, obișnuit. *(Un om ~.)*

ACOMPANIÁ vb. **1.** *(MUZ.)* a secunda. *(Îl ~ la pian.)* **2.** a conduce, a duce, a însoți, a întovărăși, a petrece, (reg.) a întroloca. *(L-a ~ pînă la poartă.)*

ACOMPANIAMÉNT s. *(MUZ.)* (pop.) hang, ișon. *(~ unei melodii.)*

ACOMPANIATÓR s. *(MUZ.)* (rar) secundánt. *(Un bun ~ al solistului.)*

ACOMPANIÉRE s. conducere, însoțire, întovărășire, petrecere. *(~ cuiva pînă la poartă.)*

ACÓNT s. arvună, (prin Transilv. și Ban.) căpără, (înv.) selém, selemachésă. *(A plătit ~ pentru marfa cumpărată.)*

ACONTÁ vb. a arvuni, (prin Ban.) a căpări, (înv.) a arăvonisi. *(~ o marfă.)*

ACOPERĂMÍNT s. **1.** acoperiș, înveliș, învelitoare, (înv. și pop.) coperíș, (înv. și reg.) pocríș, (reg.) haizáș, (prin Ban.) astrucămînt, (prin Olt.) astrucúș. *(~ al unei case.)* **2.** *(BIS.)* (înv. și pop.) pocróv, (înv.) pocrovăț, pocroveáță. *(~ pentru vasele liturgice.)*

ACOPERÍ vb. **1.** a (se) înfășura, a (se) înveli, (înv. și pop.) a (se) coperi, (pop.) a (se) învălui, (înv. și reg.) a (se) astruca. *(S-a ~ cu plapuma și s-a culcat.)* **2.** (Mold., Bucov. și nordul Transilv.) a privești. *(Apa ~ morcovii din vas.)* **3.** a (se) îmbrăca, a (se) înveli, (înv. și pop.) a (se) coperi. *(~ o carte.)* **4.** a (se) astupa, a (se) închide. *(~ o deschizătură.)* **5.** a ascunde, a masca. *(Perdeaua ~ ușa.)* **6.** a (se) încărca, a (se) umple, (prin nordul Mold.) a (se) puiezi. *(Grădina s-a ~ de flori.)* **7.** a scălda, a umple. *(O sudoare rece îi ~ trupul.)* **8.** *(SPORT)* a parcurge, a străbate. *(Atletul a ~ distanța de 5 000 m în . . .)*

acoperí vb. v. APĂRA. ASCUNDE. FERI. MASCA. OCROTI. PĂZI. PROTEJA. TĂINUI.

ACOPERÍRE s. **1.** înfășurare, învelire, învelit, (pop.) învăluire. *(~ cuiva cu un pled.)* **2.** îmbrăcare, învelire, învelit. *(~ unui caiet.)* **3.** astupare, închidere. *(~ deschizăturii.)* **4.** ascundere, mascare. *(~ unei uși cu o perdea.)*

ACOPERÍȘ s. acoperămînt, înveliș, învelitoare, (înv. și pop.) coperíș, (înv. și reg.) pocríș, (reg.) haizáș, (prin Ban.) astrucămînt, (prin Olt.) astrucúș. *(~ unei case.)*

ACOPERÍT adj. **1.** înfășurat, învelit, (pop.) învăluít, (înv.) învăscút. *(Un copil ~.)* **2.** îmbrăcat, învelit. *(Caiet ~.)* **3.** astupat, închis. *(O deschizătură ~ .)* **4.** ascuns, camuflat, mascat. *(O ușă ~.)* **5.** încărcat, plin. *(O grădină ~ de flori.)*

ACOPERITOÁRE s. față, învelitoare. *(~ de masă, de pernă.)*

ACORD s. **1.** aranjament, combinație, contract, convenție, înțelegere, învoială, învoire, legămînt, pact, tranzacție, (înv. și pop.) legătură, (pop.) tîrg, tocmeală, tocmire, (prin Munt.) prinsoáre (înv.) așezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, șart, (arg.) șust. *(Conform~.)* **2.** înțelegere, învoială, vorbă. *(Așa ne-a fost ~ ?)* **3.** *(JUR.)* conseas, înțelegere, (înv.) sogiăsuíre. **4.** concordanță, conformitate, corespondență, potriveală, potrivire, (livr.) consonánță. *(Există un ~ deplin între elementele ansamblului.)* **5.** armonie, împăciuire, înțelegere, pace, unire, (livr.) concért, concórdie, (pop.) potriveálă. *(~ ce domnea între ei.)* **6.** aprobare, asentiment, aviz, consimțămînt, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicie. *(Nu se face nimic fără ~ lui.)* **7.** *(FIZ.)* sintonie. **8.** *(MUZ.)* armonie, consonanță, unisonanță.

ACORDÁ vb. **1.** a da, (înv.) a dărui. *(~-mi, te rog, puțină atenție!)* **2.** a atribui, a conferi, a da, a decerna, (înv. rar) a deferi. *(A ~ un premiu, o distincție.)* **3.** *(FIZ.)* a sintoniza. **4.** a potrivi, a regla. *(~ un aparat, un instrument.)* **5.** *(MUZ.)* a înstruna, (rar) a struni. *(~ vioara.)*

ACORDÁJ s. *(MUZ.)* acordare, înstrunare, (rar) struníre. *(~ unui instrument cu coarde.)*

ACORDÁRE s. **1.** atribuire, conferire, decernare. *(~ unei distincții.)* **2.** *(FIZ.)* sintonizare. *(~ unui aparat.)* **3.** *(MUZ.)* acordaj, înstrunare, (rar) struníre. *(~ unui instrument cu coarde.)*

ACORDÁT adj. *(MUZ.)* înstrunat. *(Vioară ~.)*

ACORDEÓN s. (reg.) múzică.

ACORDÓR s. *(MUZ.)* cheie. *(~ pentru pian.)*

ACOSTÁ vb. **1.** a aborda, (înv.) a ţărmui, a ţărmuri. *(Nava ~ la Mangalia.)* **2.** (fig.) a agăţa, (arg.) a pescui. *(O ~ în plină stradă.)*

ACREÁLĂ s. acrime, înăcreală, (rar) sărbezíme, (înv. şi reg.) sărbezeálă, (înv.) serbezitúră. *(~ unui aliment.)*

ACRÍ vb. **1.** a (se) înăcri, a (se) oţeti. *(Vinul s-a ~.)* **2.** a (se) mura. *(Varza s-a ~.)* **3.** a se altera, a se descompune, a fermenta, a se împuţi, a se înăcri, a se strica, (înv. şi reg.) a se sărbezi, a se sminti, (reg.) a se mocni, a se zeri, (prin Ban.) a se pişcăvi, (prin Transilv.) a se scoáce. *(Laptele s-a ~.)*

acrí vb. v. DEZGUSTA. ÎNGREŢOŞA. PLICTISI. SĂTURA. SCÎRBI. URÎ.

ACRIBÍE s. conştiinciozitate, exigenţă, meticulozitate, rigurozitate, scrupulozitate, (fam. şi peior.) tipicărie.

acríd s.v. VIŢĂ-DE-VIE.

acridă s.v. CĂLUŢ. COSAŞ.

ACRIFLAVÍNĂ s. *(FARM.)* tripaflavină.

ACRILONITRÍL s. *(CHIM.)* nitril acrilic.

ACRÍME s. acreală, înăcreală, (rar) sărbezíme, (înv. şi reg.) sărbezeálă, serbezitúră. *(~ unui aliment.)*

ACRÍRE s. **1.** înăcrire, oţetire. *(~ vinului.)* **2.** murare. *(~ verzei.)* **3.** alterare, descompunere, fermentare, împuţire, înăcrire, stricare. *(~ mîncării.)*

acríş s.v. MĂCRIŞ.

ACRÍT adj. **1.** acru, înăcrit, oţetit, (înv. şi reg.) oţetós. *(Vin ~.)* **2.** acru, murat. *(Varză ~.)* **3.** acru, alterat, descompus, fermentat, împuţit, înăcrit, stricat, (înv. şi pop.) seárbăd, (reg.) mocnít, sărbezít, (prin Maram.) scopt. *(Aliment ~.)* **4.** alterat, brînzit, (prin Bucov.) scopt. *(Lapte ~.)*

ACRITÚRI s. pl. murături (pl.).

ACROBÁT s. (înv.) săritór. *(~ la circ.)*

ACROCEFALÍE s. *(MED.)* oxicefalie.

ACROLEÍNĂ s. *(CHIM.)* propenal, aldehidă acrilică.

AGROMEGALÍE s. *(MED.)* boala lui Pierre Marie şi Marinescu.

ACRÓNIC adj. atemporal. *(O noţiune ~.)*

acroşá vb. v. AGĂŢA, ATÎRNA, PRINDE. SPÎNZURA. SUSPENDA.

ACROŞÁJ s. *(SPORT)* acroşare. *(~ mingii, la fotbal.)*

acroşáj s.v. AGĂŢARE. AGĂŢAT. ATÎRNARE. ATÎRNAT. PRINDERE. PRINS. SPÎNZURARE. SPÎNZURAT. SUSPENDARE.

ACROŞÁRE s. *(SPORT)* acroşaj. *(~ mingii, la fotbal.)*

acroşáre s. v. AGĂŢARE. AGĂŢAT. ATÎRNARE. ATÎRNAT. PRINDERE. PRINS. SPÎNZURARE. SPÎNZURAT. SUSPENDARE.

ÁCRU adj. **1.** acrit, înăcrit, oţetit, (înv. şi reg.) oţetós. *(Vin ~.)* **2.** bătut, prins, (înv. şi pop.) seárbăd, (prin Ban.) sáur. *(A bătut nişte lapte ~.)* **3.** acrit, murat. *(Varză ~.)* **4.** acrit, alterat, descompus, fermentat, împuţit, înăcrit, stricat, (înv. şi pop.) seárbăd, (reg.) mocnít, sărbezít, (prin Maram.) scopt. *(Aliment ~.)*

ácru adj. v. MOROCĂNOS. POSAC. RĂUTĂCIOS. URSUZ.

acrúm s. v. AFTĂ.

ACŢ s. **1.** document, dovadă, hîrtie, izvor, înscris, piesă, (înv. şi pop.) scris, (înv. şi reg.) scrisoáre, (înv.) cárte, izvód, încredinţáre, răváş, sinét, teşchereá, úric, zápis. *(Numeroase ~ atestă acest fapt istoric.)* **2.** document, hîrtie, legitimaţie. *(Rog, prezentaţi ~ele!)* **3.** acţiune, faptă, (înv.) deálă, (fig.) pas. *(Prinir-un ~ hotărît; răspund de ~ele mele!)* **4.** eveniment. *(~ul Unirii.)* **5.** *(TEATRU)* (înv.) perdeá. *(Dramă în 5 ~.)*

áctă s.v. DOSAR.

ACTH s. *(BIOL.)* corticotrop.

ACTÍNIE s. *(ZOOL.; Actinia)* anemonă-de-mare, dediţel-de-mare, (reg.) trandafir-de-mare.

ACTÍV adj. **1.** harnic, muncitor, neobosit, neostenit, silitor, sîrguincios, sîrguitor, vrednic, zelos, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, străduínic, străduitór, (reg.) abătător, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. şi Ban.) pórav, (Mold. şi Bucov.) robáci, (prin Olt. şi Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetat, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Un om ~.)* **2.** dinamic. *(Un temperament ~.)* **3.** *(GRAM.)* (înv.) silitór. *(Formă ~ a verbului.)*

ACTIVÁ vb. **1.** a lucra, a munci. *(~ în cercetare.)* **2.** a dinamiza, a intensifica, a înviora, a stimula. *(~ un proces.)* **3.** *(FIZIOL.)* a excita, a stimula, (pop.) a aţîţa. *(~ o funcţie, un organ.)*

ACTIVÁNT adj., s. *(CHIM.)* activator. *(Substanţe ~.)*

ACTIVÁRE s. **1.** dinamizare, intensificare, înviorare, stimulare. *(~ unui proces.)* **2.** *(FIZIOL.)* excitare, excitaţie, stimulare, (rar) stimulăţie, (pop.) aţîţare. *(~ unei funcţii, a unui organ.)*

ACTIVATÓR adj., s. *(CHIM.)* activant.

ACTIVITÁTE s. îndeletnicire, lucru, muncă, ocupaţie, preocupare, treabă, (livr.) traváliu, (înv.) ocupáre, preocupáţie. *(Îşi vede de ~ lui.)*

ACTIVITÁTE s.v. HĂRNICIE, RÎVNĂ. SILINŢĂ. SÎRGUINŢĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINŢĂ. VREDNICIE. ZEL.

ACTÓR s. artist, interpret, (rar) teatralíst. *(~ de comedie.)*

ACTORÍE s. teatru *(S-a lăsat de ~.)*

ACTRÍŢĂ s. artistă, interpretă, (rar) teatralístă. *(~ de dramă.)*

ACTUÁL adj. **1.** contemporan, curent, prezent, (rar) momentán, (înv.) curgătór, momentós. *(Perioada ~; moda ~.)* **2.** contemporan, modern, nou, recent. *(Preocupări ~ în tehnica de calcul.)* **3.** proaspăt, viu. *(O amintire mereu ~.)*

ACTUALITÁTE s. contemporaneitate, prezent. *(O ~ plină de făgăduinţe.)*

ACTUALMÉNTE adv. acum. *(~ e plecat la mare.)*

ACŢIONÁ vb. **1.** *(TEHN.)* a deplasa, a mişca. *(Remorca este ~ de un tractor.)* **2.** a proceda, (înv.) a purcéde. *(Cum ai ~ ?)* **3.** *(JUR.)* a chema. *(L-a ~ în judecată.)* **4.** *(JUR.)* a opera. *(Poprirea ~ după ce s-au luat măsurile asigurătoare.)* **5.** *(MED.)* (rar) a lucra. *(Medicamentul ~.)*

ACŢIONÁR s. *(EC.)* (rar) societár.

ACȚIÚNE s. **1.** act, faptă, (înv.) deálă, (fig.) pas. *(Printr-o ~ hotărîtă; răspund de ~le mele!)* **2.** faptă, operă. *(~ de binefacere.)* **3.** operație. *(~ de stingere a focului.)* **4.** curent, mișcare, *(~ revendicativă.)* **5.** afabulație, fabulație, intrigă, subiect, (livr.) trámă, (rar) fábulă, (fig.) țesătúră. *(~ unui roman.)* **6.** *(TEATRU)* *acțiune parcursivă*=supraproblemă, supratemă. **7.** *(JUR.)* cauză, judecată, proces, (livr.) spéță, (înv. și pop.) príce, (pop.) dreptáte, légе, - prícină, (reg.) pîră, (prin Transilv.) târgheláș, (înv.) diván, județ, prigonire, sud, (înv., în Mold.) délă. **8.** efect, influență, înrîurire, rezultat. *(Ce ~ are medicamentul asupra inimii?)*

acufúndă vb. v. AFUNDA. CUFUNDA.

ACUITÁTE s. **1.** agerime, clarviziune, pătrundere, perspicacitate, subtilitate, (livr.) sagacitáte, (fam.) schépsis, (fig.) ascuțíme. *(~ spiritului.)* **2.** aplecare, aptitudine, înclinare, înclinație, simț. *(Are o ~ profundă pentru nuanțe.)*

acul-pămîntului s.v. STRAȘNIC.

ACÚM adv. **1.** imediat, îndată, numaidecît, (pop.) acúși, (înv. și reg.) așáși, (înv.) așá. *(Vin ~ .)* **2.** actualmente. *(~ e plecat la mare.)* **3.** adineauri, (reg.) dinioáre. *(~ a plecat.)* **4.** deocamdată, momentan, (prin Mold.) deodátă. *(~ nu am timp.)*

ACUMULÁ vb. **1.** a (se) aduna, a(se) concentra, a (se) înmagazina, a (se) strînge. *(A ~ o mare cantitate de energie.)* **2.** a aduna, a strînge, a tezauriza. *(~ monedă, valută.)* **3.** a aduna, a agonisi, a economisi, a face, a strînge, (pop.) a chivernisi, (reg.) a prișlipi, a răgădui, a sclipui, (Transilv.) a mirui, (Olt. și Munt.) a scoțeli, (Ban.) a stăci, (Transilv. și Maram.) a șporoli, (prin Maram.) a zorobi, (fig.) a prăsi. *(A ~ o adevărată avere.)*

ACUMULÁRE s. **1.** adunare, concentrare, înmagazinare, strîngere. *(~ de bunuri.)* **2.** adunare, strîngere, tezaurizare. *(~ de valută.)*

ACUPLÁ vb. *(TEHN.)* a cupla.

ACUPLÁJ s. *(TEHN.)* acuplare, cuplaj, cuplare.

ACUPLÁRE s. *(TEHN.)* acuplaj, cuplaj, cuplare.

ACUPLÁT adj. *(TEHN.)* cuplat.

acurát adj. v. CURĂȚEL. ÎNGRIJIT. SPĂLAT. SPĂLĂȚEL.

acurát adv. v. CHIAR. DREPT. EVIDENT. EXACT. ÎNTOCMAI. LÎMPEDE. PRECIS. TOCMAI.

acurațéțe s.v. EXACTITATE. PRECIZIE.

acúși adv. v. ACUM. IMEDIAT. ÎNDATĂ. NUMAIDECÎT.

ACÚT adj. **1.** ascuțit, înalt, subțire, (reg.) țiflitór, *(Sunete ~.)* **2.** adînc, ascuțit, intens, mare, pătrunzător, profund, puternic, violent, viu. *(O durere ~.)*

ACUZÁ vb. **1.** a(se) învinovăți, a(se) învinui, (livr.) a (se) incrimina, (prin Mold.) a (se) bănui, (înv.) a (se) jelui, a(se) prihăni, a(se) vinovăți, a (se) vinui. *(Se ~ unul pe celălalt.)* **2.** *(JUR).* a inculpa, (livr.) a incrimina. *(Îl ~ de omor.)*

acuzá vb. v. ARĂTA. MANIFESTA. VĂDI.

ACUZÁRE s. acuzație, învinovățire, învinuire, (livr.) acúză, incriminăre, (pop.) pîră, (înv.) pîrîtúră, prícină, prihánă. *(~ netemeiată.)*

ACUZÁT s., adj. inculpat, împricinat, învinuit, pîrît, (livr.) incriminát, (pop.) pricináș, (prin Transilv.) pricinát. *(~ are cuvîntul!)*

ACUZATÍV s. *(GRAM.)* (înv.) pricinuitoáre.

ACUZATÓR s., adj. **1.** s. *(JUR.;* în unele țări) procuror, (înv.) minister público. **2.** adj. *(JUR.)* incriminator. *(Faptă ~.)* **3.** adj. (rar) rechizitoriál. *(Un ton ~.)*

ACUZĂȚIE s. **1.** acuzare, învinovățire, învinuire, (livr.) acúză, incriminăre, (pop.) pîră, (înv.) pîrîtúră, prícină, prihánă. *(O ~ neîntemeiată.)* **2.** *(JUR.)* inculpare, (livr.) incriminăre.

acúză s.v. ACUZARE. ACUZAȚIE. ÎNVINOVĂȚIRE. ÎNVINUIRE.

ÁCVILĂ s. **1.** *(ORNIT.; Aquila chrysaëtos)* icpurar, pajură, (reg.) ácră, hoálă, ortán, uligáie, vultán, vúltur, zgripțor, zgripțoroáică. **2.** *(ORNIT.; Aquila heliaca)* pajură. **3.** pajură, (reg.) zgripțor. *(Un steag cu ~ imperială.)*

ACVILÍN adj. adus, cocîrjat, coroiat, curbat, încovoiat, (reg.) coroiétic. *(Nas ~.)*

acvilón s.v. CRIVĂȚ.

ADÁGIO adv. *(MUZ.)* încet, lento, rar.

adágiu s.v. AFORISM. CUGETARE. DICTON. MAXIMĂ. SENTINȚĂ.

adamánt s.v. DIAMANT.

adamantín adj. v. DIAMANTIN.

ADÁOS s. **1.** anexă, apendice, completare, supliment. *(~ la un memoriu.)* **2.** spor, supliment. *(~ la o retribuție.)*

ADAPTÁ vb. **1.** a (se) aclimatiza, a (se) acomoda, a (se) deda, a (se) deprinde, a (se) familiariza, a (se) învăța, a (se) obișnui, (reg.) a (se) hîrși. *(S-a ~ cu noile condiții de viață.)* **2.** a împămînteni, a transplanta. *(~ o instituție, un obicei.)* **3.** a potrivi, (livr.) a apropria. *(A ~ unui anumit scop.)* **4.** a ajusta, a potrivi. *(~ o piesă la un mecanism.)* **5.** a localiza, a prelucra. *(A ~ o piesă de teatru.)*

ADAPTÁBIL adj. (fig.) maleábil, mlădiós. *(Om ~.)*

ADAPTABILITÁTE s. (fig.) malcabilitáte, mlădiére. *(~ cuiva la diverse împrejurări.)*

ADAPTÁRE s. **1.** aclimatizare, acomodare, dedare, deprindere, familiarizare, obișnuire. *(~ la noi condiții de viață.)* **2.** *(LIT.)* localizare, prelucrare. *(O ~ dramatică.)* **3.** *adaptare cinematografică* = ecranizare.

ADAPTÁT adj. *(LIT.)* localizat, prelucrat. *(Piesă ~.)*

adăpá vb. v. ÎNVENINA. OTRĂVI.

ADĂPĂTOÁRE s. jgheab, troacă, uluc, (pop.) téică, (înv. și reg.) scoc, (reg.) móldă, vălău, (Bucov. și Transilv.) halău, (Munt., Olt. și Ban) píuă. *(~ pentru vite.)*

ADĂPÓST s.**1.** așezare, casă, cămin, domiciliu, locuință, sălaș, (reg.) sălășnă, (Transilv., Ban. și Bucov.) cortél, (înv.) locáș, mutáre, mutát, odáie, sat, sălășluință, sălășluire, ședére, șezămînt, șezút, (fig.) bîrlóg, cuib, culcúș, *(Unde ți-e ~?)* **2.** culcuș, sălaș, (înv. și reg.) strat, (Transilv.) cotróg. *(~ pentru ani-*

male.) **3.** găzduire, sălaș, (pop.) sălășluíre. *(Cere ~ ; se îngrijește de~ .)* **4.** azil, refugiu, scăpare, (înv.) năzuință, (fig.) liman. *(Își caută un ~.)* **5.** (înv. și pop.) scuteálă. *(Intră la ~ , ca să nu-l plouă.)* **6.** (pop.) fereálă. *(La ~ de orice priviri.)*

ADĂPOSTÍ vb. **1.** a găzdui, a primi, (pop.) a pripăși, a sălășlui, (reg.) a sălăși, (prin Bucov.) a încortela, (prin Ban. și Transilv.) a sălui, (înv.) a conăci, a făgădui, a sălășui. *(L-a ~ cu bucurie în casa lui.)* **2.** (pop.) a se sălășlui, (reg.) a se scuti. *(S-a ~ de ploaie într-o colibă).*

ADĂPOSTÍRE s. găzduire, primire, (Bucov.) încorteláre. *(~ în casa lui.)*

ADĂPOSTÍT adj. apărat, ferit, ocrotit, păzit, protejat, sigur, (înv.) scutít. *(Un loc ~.)*

adăstá vb. v. AȘTEPTA.

adáu s.v. BIR. DARE. IMPOZIT.

ADĂUGÁ vb. a pune. *(~ puțină sare în aluat.)*

ADĂUGÁRE s. *(CHIM.)* adiție. *(~ unei substanțe într-un amestec.)*

ADECVÁRE s. compatibilitate, potrivire.

ADECVÁT adj., adv. **1.** adj. conform, convenabil, corespunzător, cuvenit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil, recomandat, (livr.) pertinént, (înv.) cuviincíos, răspunzátor, (fig.) sănătós. *(Mijlocul cel mai ~ pentru...)* **2.** adv. indicat, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil. *(Nu e ~ să...)* **3.** adj. bun, indicat, nimerit, potrivit, propriu. *(Un teren ~ pentru arte.)* **4.** adj. binevenit, bun, favorabil, fericit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priincíos. *(Un prilej ~.)*

ADEMENÍ vb. **1.** a amăgi, a atrage, a ispiti, a momi, a seduce, a tenta, (înv.) a aromi, a năpăstui, (fig.) a îmbia. *(Perspectiva îl ~.)* **2.** a amăgi, a încinta, a înșela, a minți, a momi, a păcăli, a prosti, a purta, a trișa, (livr.) a iluziona, (înv. și reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a șutili, (reg.) a șugui, (Transilv. și Ban.) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tășca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprínde, (fam.) a dúce, a fraieri, a șmecheri, (fam. fig.) a árde, a fríge, a încălța, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu minciuni.)* **3.** a seduce. *(O ~ și apoi o părăsește.)*

ADEMENÍRE s. **1.** atracție, ispită, seducere, seducție, tentație, (înv.) blăznă, iscușénie, năpástă, săblăznă, scándală, (fig. rar) nádă. *(N-a rezistat ~.)* **2.** amăgire, înșelare, înșelăciune, înșelătorie, momire, păcăleală, păcălire, păcălit, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)* **3.** amăgire, seducere, seducție. *(~ unei fecioare.)*

ADEMENÍT adj. **1.** amăgit, înșelat, păcălit, prostit, trișat, (Transilv. și Ban.) celuít, (înv.) prilestít, (fam.) dus, fraierít, (fam. fig.) pingelít, pingeluít, (fig.) buzát. *(Om ~.)* **2.** amăgit, înșelat, momit, sedus, (reg.) rușinát, (înv.) prilestít. *(O fată ~.)*

ADEMENITÓR adj., s. **1.** adj. atrăgător, ispititor, îmbietor, seducător, tentant. *(O perspectivă ~.)* **2.** s., adj. amăgitor, înșelător, seducător, (rar), momitór, (înv.) balamút, celuitór, prilăstitór, prilestét. *(Un ~ de profesie.)*

ADENÍTĂ s. *(MED.)* (pop.) scúrtă.

ADENOHIPOFÍZĂ s. *(ANAT.)* hipofiză.

ADENOIDÍTĂ s. *(MED.)* vegetație.

ADÉPT s. partizan, susținător, (rar) părtáș, (înv.) părtean. *(~ al unei doctrine.)*

ADERÁ vb. **1.** a se rália. *(~ la o doctrină.)* **2.** a intra, a se înscrie. *(~ la o organizație.)*

ADERÁRE s. **1.** adeziune. *(~ lui sinceră la o cauză.)* **2.** intrare, înscriere. *(~ cuiva într-o organizație.)*

ADERÍNȚĂ s. *(MED.)* brídă. *(Are ~ la pleură.)*

ADERMÍNĂ s. *(CHIM., FARM.)* piridoxină, tiamină, vitamina B_6.

ADÉSEA adv. adeseori, des, deseori, frecvent. *(Se duce ~ pe la el.)*

ADESEÓRI adv. adesea, des, deseori, frecvent. *(Vine ~ pe la noi.)*

adét s.v. BIR. COMPENSARE. COMPENSAȚIE. DARE. DATINĂ. DAUNE. DESPĂGUBIRE. FEL. IMPOZIT. OBICEI. REPARAȚIE. RÎNDUIALĂ. TRADIȚIE. UZ. UZANȚĂ.

ADEVĂR s. **1.** *(FILOZ.)* real, realitate. *(Noțiunea de ~.)* **2.** realitate, veridicitate, (livr.) veracitáte, (înv.) veritáte. *(~ unei opere literare.)* **3.** autenticitate, exactitate, exactitudine, justețe. *(S-a confirmat ~ celor spuse de el.)*

ADEVĂRÁT adj., adv. **1.** adj. aievea, autentic, cert, nescornit, netăgăduit, pozitiv, real, sigur, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)* **2.** adv. cert, serios, sigur. *(— Așa s-au întîmplat lucrurile ! — ~ ?)* **3.** adj. corect, drept, exact, just. *(Concluzii ~.)* **4.** adv. drept, just. *(A vorbit ~.)* **5.** adj. autentic, curat, neaoș, veritabil, (pop. și fam.) sadeá, get-begét. *(Moldovean, țăran ~.)* **6.** adj. efectiv, real. *(Plecarea lui ~ din oraș a avut loc a doua zi.)* **7.** adj. real, sincer. *(Un sentiment de ~ admirație.)* **8.** adj. autentic, curat, nefalsificat, original, veritabil. *(Artă ~.)*

ADEVERÍ vb. **1.** a arăta, a atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **2.** a se confirma, a se împlini, a se îndeplini, a se realiza. *(Previziunile lui s-au ~.)* **3.** a verifica. *(Realități pe care știința le ~.)*

adeverí vb. v. ANGAJA. ASIGURA. FĂGĂDUI. ÎNCREDINȚA. ÎNDATORA. ÎNSĂRCINA. OBLIGA. PROMITE.

ADEVERÍNȚĂ s. dovadă, mărturie, (înv.) paténtă, răváș, siguránță, sinét, testimóniu, teșchereá, zapíscă, (rusism înv.) rospíscă. *(~ din care rezultă calitatea sa.)*

adeverință s. v. CAUȚIUNE. FIDEJUSIUNE. GARANȚIE.

ADEVERÍRE s.1. arătare, atestare, certificare, confirmare, demonstrare, demonstrație, dovedire, întărire, probare, probă, (livr.) coroborare. *(~ celor spuse.)* **2.** verificare. *(Știința duce la ~ justeții unei ipoteze.)*

ADEVERÍT adj. confirmat, demonstrat, dovedit, probat, verificat. *(Ce ți-am spus e lucru ~.)*

ADEZIÚNE s. **1.** aderare. *(~ lui sinceră la o cauză.)* **2.** consimțământ. *(Și-a dat ~.)* **3.** asentiment, sufragiu. *(Actorul obține ~ publicului.)*

ADIÁ vb. (prin Transilv.) a trăgăna. *(Vîntul ~.)*

adiá vb.v. ALINTA. DEZMIERDA. MÎNGÎIA.

ADIACÉNT adj. contiguu.

adiacént adj. v. ALĂTURAT. ÎNRUDIT. ÎNVECINAT. VECIN.

adiáfor adj. v. FLEGMATIC. IMPASIBIL. IMPERTURBABIL. INDIFERENT. INSENSIBIL. NEPĂSĂTOR. NESENSIBIL. NESIMȚITOR. PASIV.

adiaforíe s.v. APATIE. DELĂSARE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

ADÍCĂ adv. anume, (livr.) récte, (înv.) sirepci. *(Amurgul vieții, ~ bătrînețea.)*

ADÍERE s. **1.** boare, pală, suflare, suflu, undă, (rar) scútur, (Olt.) revencálă. *(Nu se simțea nici o ~ de vînt.)* **2.** boare, zefir, (rar) áură. *(~ mișcă ușor frunzele.)*

ADINEÁURI adv. **1.** (reg.) dinioáre. *(~ plouase.)* **2.** acum. *(~ a plecat.)*

AD-ÍNTERIM adj. interimar. *(Ministru ~.)*

ADÍO interj. amin !, gata !, (înv.) parapánghelos !, (fam.) alelúia. *(~ cu toate plimbările lui.)*

ADIPÓS adj. *(ANAT.)* gras. *(Țesut ~.)*

ADITÍV DEPRESÁNT s. *(CHIM.)* anticongelant.

ADÍȚIE s. **1.** *(CHIM.)* adăugare. *(Produs de ~.)* **2.** *(FIZIOL.)* adiție latentă = sumație.

adiționá vb.v. ADUNA. TOTALIZA.

adiționál adj. v. SUPLIMENTAR.

adițonáre s.v. ADUNARE. TOTALIZARE.

ADÍNC adj., s. **1.** adj. afund, profund, (rar) adîncos. *(Oceanul ~.)* **2.** adj. mare. *(O apă ~.)* **3.** s. adîncime, afund, fund, profunzime, străfund. *(Din ~ lacului.)* **4.** s. adîncime, afund, fund, măruntaie (pl.), profunzime, străfund, (reg.) afundíș, afunzíme, (fig.) báiere (pl.), (înv. fig.) máțe (pl.). *(În ~ pămîntului.)* **5.** s. abis, prăpastie, (rar) noián, (livr.), genúne, hău, (înv. și reg.) prăpăsténie, (prin Mold. și Olt.) prăval, (prin Transilv.) risipitúră, (prin Maram. și Transilv.) stână, (înv.) béznă, fărăfund, precipițiu, tău. *(A căzut în ~.)* **6.** adj. compact, dens, des, greu, gros. *(Întuneric ~, ceață ~.)* **7.** adj. intim, lăuntric, profund. *(Natura ~ a unui fenomen.)* **8.** adj. absolut, complet, deplin, desăvîrșit, perfect, profund, total. *(O liniște ~.)* **9.** adj. capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **10.** adj. grav, gros, jos, profund, (fig.) cavernós. *(O voce ~ ; un timbru ~.)* **11.** adj. profund, serios, temeinic, (fig.) pătrunzător. *(O judecată ~.)* **12.** adj. intens, mare, profund, puternic, viu. *(O impresie, o emoție ~.)* **13.** adj. acut, ascuțit, intens, mare, pătrunzător, profund, puternic, violent, viu. *(O durere ~.)* **14.** adj. greu, profund. *(Un somn ~.)*

ADÎNCĂTÚRĂ s. adîncitură, cufundătură, scobitură, scufundătură, (pop. și fam.) scofîlcitúră, (înv. și reg.) scorbelitúră. *(O ~ a solului.)*

ADÎNCÍ vb. **1.** a (se) afunda, a (se) cufunda, a (se) înfunda, a (se) scufunda. *(Picioarele i se ~ în zăpadă.)* **2.** a se afunda, a se cufunda, a se înfunda, (Transilv.) a se zgăura. *(Ochii i se ~ în cap.)* **3.** a se căsca, a se deschide, (rar) a se scobi. *(În fața noastră se ~ o peșteră.)* **4.** a (se) agrava, a (se) amplifica, a crește, a (se) intensifica, a (se) mări, a spori, (fig.) a (se) ascuți. *(Disensiunile s-au ~.)*

adîncí vb. v. APROFUNDA.

ADÎNCÍME s. **1.** adînc, afund. fund, profunzime, străfund. *(Din ~ lacului.)* **2.** adînc, afund, fund, măruniaie (pl.), profunzime, străfund, (reg.) afundíș, afunzíme, (fig.) báiere (pl.), (înv. fig.) máțe (pl.). *(În ~ pămîntului.)* **3.** profunzime, (livr.) profunditáte. *(~ unei văi.)* **4.** importanță, însemnătate, profunzime, seriozitate. *(~ prefacerilor survenite.)*

ADÎNCÍRE s. afundare, cufundare, înfundare, scufundare. *(~ picioarelor în zăpadă.)*

ADÎNCÍT adj. concav, scobit, (reg.), dovîncát, (înv.) găvănát. *(Partea ~ a unui obiect.)*

ADÎNCITÚRĂ s. **1.** adîncătură, cufundătură, scobitură, scufundătură, (pop. și fam.) scofîlcitúră, (înv. și reg.) scorbelitúră. *(~ a solului.)* **2.** concavitate, scobitură, (reg.) dovîncătúră, (înv.) găvănătúră. *(~ unui obiect.)* **3.** scobitură, (pop.) găván, (reg.) leáfă. *(~ unei linguri.)* **4.** cavitate, gaură, scobitură, (înv. și reg.) scórbură, (reg.) scîlbă, scóchină, (Mold.) bórtă, (înv.) zgău. *(~ într-un obiect.)* **5.** cotlon, firidă, întrînd, nișă, ocniță, scobitură, (înv.) sfirídă. *(Vasul era pus într-o ~.)*

adîncós adj. v. ADÎNC, AFUND. PROFUND.

ADJUDECÁ vb. (înv.) a harecilui. *(~ cuiva un bun, la o licitație.)*

ADJÚNCT s. *(MAR.)* secund. *(~ comandantului unei nave.)*

AD-LÍTTERAM adv. exact, întocmit, literal, textual. *(A reprodus ~ cele citite.)*

ADMINISTRÁ vb. **1.** a cîrmui, a conduce, a gospodări, (înv. și pop.) a oblădui, a priveghea, a supraveghea, (înv.) a isprăvnici, a ocîrmui. *(~ un ținut.)* **2.** (înv.) a chivernisi. *(~ un fond.)* **3.** a aplica, a face. *(~ cuiva un tratament.)*

ADMINISTRÁRE s. **1.** administrație, cîrmuire, conducere, gospodărire, (înv. și pop.) oblăduíre, (înv.) chiverniseálă, chivernisíre, isprăvnicíe, ocîrmuíre. *(Sub ~ lui.)* **2.** (înv.) chiverniseálă, chivernisíre. *(~ unei averi.)*

ADMINISTRÁTOR s. **1.** intendent, (înv. **şi reg.**) **şpan**, (înv.) epistát, isprávnic, provizór, (înv., în Transilv.) şofáriu. *(~ al unei case.)* **2.** vechil, (înv.) epistát, isprávnic, logofăt, pristáv, vătáf. *(~ al unei moşii.)*

ADMINISTRÁŢIE s. **1.** administrare, cîrmuire, conducere, gospodărire, (înv. şi pop.) oblăduire, (înv.) chiverniseálă, chivernisire, isprăvnicie, ocîrmuire. *(Sub ~ lui.)* **2.** (înv.) calém. *(Lucrează în ~.)* **3.** *(MIL.)* intendenţă. *(Ofiţer de ~.)* **4.** *administraţie financiară* = percepţie, (reg.) perceptorát, (Transilv.) perceptorie.

ADMIRÁBIL adj. deosebit, excelent, încîntător, remarcabil, *(Un spectacol ~.)*

ADMIRATÓR s. (înv.) închinátor, stimátor. *(Are mulţi ~.)*

ADMIRÁŢIE s. preţuire, stimă. (înv.) mirare. *(~ mea pentru el a rămas statornică.)*

ADMÍS adj. **1.** acceptat, aprobat. *(O cerere ~.)* **2.** acceptat, primit. *(Candidaţi ~ şi candidaţi respinşi la concurs.)* **3.** acceptat, recunoscut, (înv.) recépt. *(O opinie ~.)*

ADMISÍBIL adj. **1.** acceptabil, convenabil, mulţumitor, satisfăcător, (fam.) pasábil. *(O soluţie ~ pentru ambele părţi.)* **2.** acceptabil, bunicel, convenabil, suportabil, tolerabil, (fam.) pasábil. *(O situaţie ~.)* **3.** acceptabil, credibil, plauzibil, verosimil. *(A considerat explicaţia ~.)*

ADMISIBILITÁTE s. credibilitate, plauzibilitate, verosimilitate, (rar) verosimilitúdine. *(~ unei explicaţii.)*

ADMÍTE vb. **1.** a accepta, a aproba, a consimţi, a încuviinţa, a se îndupleca, a îngădui, a se învoi, a lăsa, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. şi pop.) a se prínde, (înv. şi reg.) a se pleca, (Mold. şi Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulţumi, a ogodi. *(A ~ să se scoată la concurs postul vacant.)* **2.** a accepta, a primi. *(L-a ~ la club.)* **3.** a accepta, a consimţi, a se învoi, a primi, a voi, a vrea. *(~ să fii soţia mea?)* **4.** a accepta, a mărturisi, a recunoaşte. *(Pînă la urmă a ~ că aşa este.)* **5.** a accepta, a concepe, a îngădui, a permite, a răbda, a suferi, a suporta, a tolera, (înv. şi reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fig. fam.) a înghiţi. *(Cum poţi ~ una ca asta?)* **6.** a accepta, a împărtăşi, a primi. *(Nu ~ opiniile lui.)* **7.** a presupune, a spune, a zice. *(Să ~ că nu-i cum susţii.)*

ADMÍTERE s. **1.** acceptare, aprobare, consimţire, încuviinţare. *(~ scoaterii la concurs a unui post vacant.)* **2.** acceptare, primire. *(După ~ lui în asociaţie.)* **3.** acceptare, recunoaştere. *(~ unui alt punct de vedere.)*

ADMONESTÁ vb. a certa, a dăscăli, a dojeni, a moraliza, a mustra, (pop. şi fam.) a beşteli, a muştrului, a ocărî, a probozi, (pop.) a sfădi, a sudui, (înv. şi reg.) a înfrunta, a oropsi, a stropoli, a toi, (reg.) a cîrti, a tolocăni, (prin Mold.) a(-i) bănui, (Olt.) a docăni, (prin Mold.) a mogorogi, (Mold. şi Bucov.) a moronci, (Bucov.) a puţui, (Mold.) a şmotri, (Olt. şi Ban.) a vrevi, (înv.) a preobrăzi, a prihăni, a probăzui, a prociti, (fam. fig.) a săpuni, a scutura. *(L-a ~ cu asprime.)*

ADMONESTÁRE s. ceartă, certare, dojană, dojenire, imputare, morală, mustrare, observaţie, reproş, (pop. şi fam.) beşteleálă, muştruluiálă, ocără, (înv. şi reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probăză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) şmótru, (înv.) dăscălíe, imputăciúne, învăţătúră, preobrăzitúră, probozíre, răpşte, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătúră. *(~ pe care a primit-o l-a cumínţit.)*

ADNOTÁ vb. a glosa. *(~ un text.)*

ADNOTÁRE s. adnotaţie, notă, notiţă. *(Text cu ~i.)*

ADNOTÁŢIE s. adnotare, notă, notiţă. *(~ii la un text.)*

ADOLESCÉNT s. tînăr *(Un ~ simpatic.)*

ADOLESCÉNTĂ s. fetişcană, tînără. *(O ~ zglobie.)*

ADOPTÁ vb. **1.** *(JUR.)* a înfia. *(~ un nounăscut.)* **2.** a-şi însuşi, a primi, (fig.) a îmbrăţişa. *(~ o nouă credinţă.)*

ADOPTÁRE s. *(JUR.)* adopţie, înfiere. *(~ unui copil.)*

ADOPTATÓR s. *(JUR.)* înfietor. *(~ al unui copil.)*

ADOPTÍV adj. **1.** *(JUR.)* înfiat. *(Copil ~.)* **2.** vitreg. *(Tată ~.)* **3.** spiritual, sufletesc. *(Ei sînt părinţii mei ~.)*

ADÓPŢIE s. *(JUR.)* adoptare, înfiere. *(~ unui copil.)*

ADORÁ vb. a diviniza, a idolatriza, a venera, (înv.) a cinsti, a slăvi. *(Îşi ~ soţia.)*

ADORÁBIL adj. fermecător, încîntător. *(Un tînăr ~.)*

ADORÁRE s. **1.** divinizare, idolatrizare, venerare. *(~ cuiva.)* **2.** adoraţie, extaz, extaziere. *(Stare de ~.)*

ADORÁT adj. divinizat, idolatrizat, venerat, (înv.) cinstít. *(Persoană ~.)*

ADORATÓR s. (înv.) slăvitór, suspinátor. *(În jurul ei roiau ~ii.)*

ADORÁŢIE s. **1.** idolatrie, venerаţie. *(Simte pentru ea o adevărată ~.)* **2.** adorare, extaz, extaziere. *(Stare de ~.)*

ADORMÍ vb. (înv. şi reg.) a aromi. *(A ~ greu.)*

adormí vb. v. ALINA. CALMA. DECEDA. DISPĂREA. DOMOLI. DUCE. ÎMBLÎNZI. LINIŞTI. MURI. PIERI. POTOLI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. SFÎRŞI. STINGE. SUCOMBA. TEMPERA. UŞURA.

adormít adj. v. SOMNOROS.

adormitór adj., s.v. HIPNOTIC. HIPNOTIZANT. NARCOTIC. SOMNIFER. SOPORIFIC.

adormiţéle s.pl.v. DEDIŢEL. ZOREA.

ADRENALÍNĂ s. *(BIOL.)* epinefrină, suprarenină.

ADRESÁ vb. **1.** a expedia, a înainta, a trimite. *(~ o cerere.)* **2.** a expedia, a scrie, a trimite, (reg.) a mîna. *(Cui i-ai ~ scrisoarea?)*

ADRESÁNT s. destinatar. *(~ unui colet.)*

ADRÉSĂ s. (înv.) mehtúp. *(~ exactă a cuiva.)*

aducătoáre s.v. GHILIMELE. SEMNELE CITĂRII.

ADÚCE vb. **1.** a duce. *(I-a ~ pachetul acasă.)* **2.** a îndoi. *(~ cuiul în jos.)* **3.** a cauza,

a pricinui, a produce, a provoca. *(A ~ mari economii statului.)* **4.** a crea, a produce, a realiza. *(~ mari beneficii.)* **5.** a se apropia, a se asemăna, a se asemui, a semăna, (înv. și pop.) a se lovi, (reg.) a se cumpăni, (înv.) a arădúce, a se închipui, a se podobi, a rădúce. *(~ cu sora lui.)*

ADUCERE-AMÍNTE s. amintire, (astăzi rar) suvenír, (grecism înv.) promít. *(Dulci ~.)*

adulmá vb.v. ADULMECA. MIROSI.

ADULMECÁ vb. **1.** a mirosi, (rar) a puncta, (reg.) a mușina, a mușlui, a ulma, a vetri, (Munt. și Olt.) a mîșii, (înv.) a adulma. *(Ogarul ~ vînatul.)* **2.** a simți. *(L-au ~ ctinii.)*

ADULTÉR adj., s. **1.** adj. infidel, necredincios, nefidel, (înv.) preacurvár, preaiubít, vicleán, viclenitór, (fig.) trădătór. *(Bărbat ~; femeie ~.)* **2.** s. *(JUR.)* infidelitate, înșelăciune, necredință, (înv.) preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, viclenie, (fig.) trădáre. *(A comis un ~.)*

adumbrí vb. v. UMBRI.

ADUNÁ vb. **1.** a (se) acumula, a (se) concentra, a (se) înmagazina, a (se) strînge. *(A ~ o mare cantitate de energie.)* **2.** a acumula, a strînge, a tezauriza. *(~ monedă, valută.)* **3.** a acumula, a agonisi, a economisi, a face, a strînge, (pop.) a chivernisi, (reg.) a prișlipi, a răgădui, a scălpui, (Transilv.) a mirui, (Olt. și Munt.) a scofeli, (Ban.) a stăci, (Transilv. și Maram.) a șporăi. (prin Maram.) a zorobi, (fig.) a prăsi. *(A ~ o adevărată avere.)* **4.** *(MAT.)* a totaliza, (rar) a adiționa, a însuma, a suma, (înv.) a sumarisi. *(~ valoarea a doi vectori.)* **5.** a (se) întruni, a (se) reuni, a (se) strînge, (reg.) a (se) întroloca, a (se) soborî, (Olt. și Munt.) a (se) închelba, a (se) închelbăra. *(S-au ~ cu toții.)* **6.** a convoca, a întruni, a reuni, a strînge. *(I-a ~ pe toți.)* **7.** a culege, a recolta, a strînge, (Transilv.) a sureti. *(~ recolta.)* **8.** a colecta, a strînge. *(~ laptele din sat.)* **9.** a (se) înmănunchea, a (se) reuni, a (se) strînge. *(Și-a ~ versurile în volum.)* **10.** a colecționa, a culege, a strînge. *(~ folclor pe teren.)*

ADUNÁRE s. **1.** acumulare, concentrare, înmagazinare, strîngere. *(~ de bunuri.)* **2.** acumulare, strîngere, tezaurizare. *(~ de obiecte de artă.)* **3.** *(MAT.)* totalizare. (rar) adiționáre. *(~ tuturor cifrelor.)* **4.** convocare, întrunire, reunire, strîngere. *(~ oamenilor la ședință.)* **5.** adunat, culegere, cules, recoltare, recoltat, recoltă, strîngere, strîns, (Transilv. și prin Maram. și Ban.) surétiu. *(~ viei.)* **6.** colectare, strîngere, strîns. *(~ laptelui din sat.)* **7.** colecționare, culegere, strîngere. *(~ unor texte populare.)* **8.** întîlnire, (înv.) împreunáre. *(~ candidatului cu alegătorii.)* **9.** întrunire, reuniune, (înv. și pop.) strînsúră, (înv.) sobór, ședére. *(S-a ținut o mare ~.)* **10.** sfat, (înv.) óbște, sobór, zbor. *(~ a hotărît următoarele...)*

ADUNÁT adj. apropiat, strîns. *(Cu picioarele ~.)*

ADUNÁT s. adunare, culegere, cules, recoltare, recoltat, recoltă, strîngere, strîns, (Transilv. și prin Maram. și Ban.) surétiu. *(~ viei.)*

ADUNĂTÓR adj. cruțător, econom, păstrător, (înv. și reg.) scump, (reg.) păstriélnic, (fig.) strîns. *(Om ~.)*

ADUNĂTÚRĂ s. gloată, strînsură, șleahtă, (Ban.) zbor. *(Nu e decît o ~ de neisprăviți.)*

ADÚS adj. **1.** aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Cu spatele ~.)* **2.** acvilin, cocîrjat, coroiat, curbat, încovoiat, (reg.) coroiétic. *(Nas ~.)* **3.** încovoiat, îndoit, rotilat. *(Paloș ~.)*

advár s.v. AMULETĂ. CORN. FILACTERĂ. TALISMAN.

ADVÉRS adj. contrar, dimpotrivă, opus, potrivnic, (înv.) împotrivít, opozít. *(În partea ~.)*

ADVERSÁR s., adj. **1.** s. concurent, rival, (înv.) împotrivitór, rîvnáci, *(Și-a întrecut toți ~ la fugă.)* **2.** s., adj. dușman, inamic, potrivnic, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, pizmuitór, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (înv.) neamic, nepriéten, nepriitór, pîríș, sculătór. *(Un ~ de temut în luptă.)*

ADVERSITÁTE s. **1.** ostilitate, potrivnicie, vitregie, vrăjmășie. *(~ acelui veac.)* **2.** dificultate, greutate. *(A avut de depășit multe ~.)*

ÁER s. **1.** (înv.) spírit. *(Un curent de ~.)* **2.** atmosferă, cer, slavă, spațiu, văzduh, zări (pl.), (livr. fig.) etér, tărîe. *(O pasăre plutește în ~.)* **3.** climat, climă, vreme, (înv.) temperamént. *(O regiune cu ~ rece.)* **4.** aspect, chip, expresie, față, figură, fizionomie, înfățișare, mină, obraz, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schímă, vedére, (fam.) mútră. *(Are un ~ mulțumit.)*

ÁER s. *(BIS.)* epitaf, (pop.) pocrovăț. *(Cu ~ se acoperă vasele liturgice.)*

aerián adj. v. DIAFAN. FIN. STRĂVEZIU. SUBȚIRE. TRANSPARENT. VAPOROS.

AERISÍ vb. a ventila. *(~ o cameră.)*

AERISÍRE s. ventilaj, ventilare, ventilație. *(Instalație de ~.)*

AERÓB adj. *(BIOL.)* aerobiotic. *(Microorganism ~.)*

AEROBIÓTIC adj. *(BIOL.)* aerob. *(Microorganism ~.)*

AERODRÓM s. aeroport.

AEROLÍT s. *(ASTRON.)* (înv. și pop.) piátră. *(~ este o specie de meteorit.)*

aeromobíl s.v. AERONAVĂ. AEROVEHICUL.

AEROMOTÓR s. *(TEHN.)* anemotrop, motor eolian.

AERONÁVĂ s. aerovehicul, (rar) aeromobil.

AEROPLÁN s. avion.

AEROPÓRT s. aerodrom. *(~ Otopeni.)*

AEROSTÁT s. balon, (înv.) bășícă. *(~ de zburat.)*

AEROSTÁTICĂ s. *(FIZ.)* statica gazelor.

AEROVEHÍCUL s. aeronavă, (rar) aeromobil.

afábil adj. v. AFECTUOS, AMABIL. BINEVOITOR. CORDIAL. PRIETENESC. PRIETENOS.

afabilitáte s. v. AFECȚIUNE. BUNĂVOINȚĂ. CORDIALITATE. PRIETENIE.

AFABULÁȚIE s. acțiune, fabulație, intrigă, subiect. *(~ unui roman.)*

AFÁCERE s. **1.** chestiune, interese (pl.), problemă, treabă, (pop. și fam.) daravéră,

(reg.) támjă, (înv.) negóț. *(Și-a rezolvat toate ~.)* **2.** tranzacție. *(O ~ comercială.)* **3.** avantaj, chilipir, cîștig, folos, pricopseală, profit, (Transilv. și Maram.) háznă, (fam. și ir.) scofálă. *(Nu e nici o ~ .)* **4.** speculație, (fam.) bișniță, gheșéft, (fam. fig.) învîrteálă. *(Face tot felul de ~.)*

AFACERÍST s., adj. profitor, speculant, (înv.) speculatór. *(E un ~ fără scrupule.)*

afanisí vb. v. DISTRUGE. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. ZDROBI. ZVÎNTA.

AFÁRĂ interj. ieși !, marș !, pleacă !

aféct s.v. EMOȚIE. SENTIMENT.

AFECTÁ vb. a destina, a distribui, a repartiza. *(A ~ un fond important pentru construcții.)*

AFECTÁ vb. **1.** a leza, a prejudicia. *(Această împrejurare a ~ bunul mers al...)* **2.** a se fandosi, a se maimuțări, a se prosti, a se sclifosi, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (pop.) a se fasoli, a se izmeni, (înv. și reg.) a se sfandosi, (reg.) a se mandosi, a se marghioli, a se schimonosi, (înv.) a se marafetui. *(Nu te mai ~ !)*

AFECTÁRE s. artificialitate, căutare, emfază, grandilocvență, manierism, patos, prețiozitate, retorism. *(Un stil plin de ~.)*

AFECTÁT adj. **1.** artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunător, umflát. *(Stil, limbaj ~.)* **2.** artificial, căutat, fals, forțat, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, siit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~; atitudine ~.)*

AFECTÍV adj. **1.** emotiv, emoțional. *(Stare ~; proces ~.)* **2.** sentimental. *(O viață ~ bogată.)*

AFECTUÓS adj. **1.** amabil, binevoitor, cordial, prietenesc, prietenos, (livr.) afábil, (fig.) cald, căldurós. *(O primire ~.)* **2.** cordial, familiar, intim, prietenesc, prietenos. *(Nota ~ a conversației.)* **3.** dezmierdător, drag, drăgăstos, duios, iubitor, mîngîietor, tandru, (înv.) mîngiiós, (fig.) cald. *(Cuvinte ~.)*

AFECȚIÚNE s. **1.** bunăvoință, cordialitate, prietenie, (livr.) afabilitáte, (fig.) căldúră. *(I-a arătat multă ~.)* **2.** atașament, simpatie, (fig.) slăbiciúne, (înv. fig.) plecáre. *(Simte o deosebită ~ pentru...)* **3.** dragoste, iubire. *(Îl înconjura cu multă ~.)* **4.** *(MED.)* boală, maladie, (rar) rău, suferință, (livr.) morb, (pop.) betesúg, pátimă, vătămáre, (înv. și reg.) neputință, (reg.) betegíe, betejeálă, lîncezíme, lîngejúne, lîngoáre, morbiciúne, pătimíre. *(O ~ curabilă.)*

AFEMEIÁT adj., s. **1.** adj. (pop. și fam.) muierátic. *(Bărbat ~.)* **2.** s. crai, (pop. și fam.) berbánt, craidón, muierátic, (pop.) muiérce, (prin Transilv.) băbălău, (fam.) donjuán, (glumeț) ștrengár. *(E un mare ~.)*

AFERÉNT adj. *(ANAT.)* centripet. *(Vase ~.)*

aférim interj. v. BINE. BRAVO. PERFECT.

AFÉT s. *(MIL.)* (înv.) strat. *(~ al tunului.)*

afierosí vb.v. ARUNCA. AZVÎRLI. CHELTUI. CONSACRA. DĂRUI. DEDICA. DESTINA. DEVOTA. HĂRĂZI. IROSI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNCHINA. PRĂPĂDI. RISIPI. ZVÎRLI.

afíf adj. v. LEFTER.

AFILIÁȚIE s. afiliere. *(~ la o organizație.)*

AFILIÉRE s. afiliație.

AFINÁJ s. *(IND., TEHN.)* afinare. *(~ unui aliaj.)*

AFINÁRE s. *(IND., TEHN.)* afinaj. *(~ zahărului brut.)*

AFINÉT s. afiniș. *(Locul unde cresc afini se numește ~.)*

AFINÍȘ s. afinet. *(Un ~ la marginea pădurii.)*

AFINITÁTE s. analogie, apropiere, asemănare, concordanță, corespondență, înrudire, potriveală, potrivire, similaritate, similitudine, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănătúră, semuíre. *(Se pot stabili unele ~ între aceste două substanțe.)*

afión s.v. OPIU.

afípt s.v. AFIȘ. ANUNȚ.

AFIRMÁ vb. **1.** a declara, a mărturisi, a relata, a spune, a zice, (pop.) a cuvînta, (înv.) a mărturi. *(~ următoarele...)* **2.** a se auzi, a se spune, a se șopti, a se vorbi, a se zice, a se zvoni, (înv. și reg.) a (se) suna, (reg.) a se slomni. *(Se ~ că a plecat.)* **3.** a arăta, a exprima, a manifesta. *(Își ~ dorința de a...)* **4.** a declara, a pretinde, a spune, a susține, a zice, (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ că marfa e de bună calitate.)* **5.** a se evidenția, a se impune, a se remarca. *(S-a ~ repede în cinematografie.)*

AFIRMÁRE s. arătare, exprimare, manifestare, (rar) manifestáție. *(~ dorinței cuiva.)*

AFIRMÁȚIE s. cuvînt, declarație, mărturisire, relatare, spusă, vorbă, zisă, (livr.) asertțiúne, propozíție, (astăzi rar) parólă, (înv.) voroávă, (fig.) gúră. *(Nu te lua după ~ lui.)*

AFÍȘ s. anunț, înștiințare, (livr.) placát, (pop.) afípt, (înv.) publicáție. *(Un ~ anunța orarul.)*

AFIȘÁ vb. (rar) a placarda. *(A ~ rezultatele.)*

AFIȘÁJ s. afișare. *(Serviciul de ~.)*

AFIȘÁRE s. afișaj.

AFIȘIÉR s. avizier, panou. *(Rezultatele se află la ~.)*

AFÎNÁ vb. (rar) a (se) înfoia. *(Pămîntul se ~.)*

AFÎNÁT adj. **1.** moale, poros, pufos, rar, (rar) înfoiát, țărînós, (reg.) púhav. *(Pămînt ~.)* **2.** pufos, (rar) spumós. *(Un aluat ~.)*

AFLÁ vb. **1.** a descoperi, a găsi, (astăzi rar) a pricépe, (înv. și pop.) a oblici, (pop. și fam.) a dibăci, a dibui, (înv.) a ispiti, a izvodi. *(A ~ o comoară.)* **2.** a se auzi, (fig.) a răsufla, a transpira. *(Secretul s-a ~ repede.)* **3.** a descoperi, a ghici, (rar) a bănui. *(Ai ~ ce am vrut să spun.)* **4.** a cunoaște, a ști. *(Vrei să ~ adevărul?)* **5.** a auzi, a ști, (înv. și pop.) a oblici. *(Să ~ cu toții ce-ai făcut.)* **6.** a găsi, a prinde. *(Voia să-l ~ singur ca să-i poată vorbi.)* **7.** a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a

realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un procedeu pentru...)* **8.** a exista, a fi, a se găsi, (pop.) a sta. *(Se ~ acolo mărfuri în mare cantitate.)* **9.** a fi, a se găsi, a sta. *(Plicul se ~ pe masă nedesfăcut.)* **10.** a fi, a figura, a se găsi, a se număra. *(Se ~ printre invitați.)* **11.** a se găsi, a se pomeni, a se trezi, a se vedea. *(S-a ~ încolțit de creditori.)* **12.** a fi, a se găsi, a se situa, a veni, (înv. și pop.) a cădea. *(Satul se ~ pe Olt.)* **13.** a consta, a exista, a rezida. *(Tot secretul se ~ în aceea că...)* **14.** a primi. *(A ~ vestea a doua zi.)*

AFLÁRE s. **1.** descoperire, găsire. *(~ unui lucru ascuns.)* **2.** primire. *(După ~ știrii.)*

aflătór s.v. INVENTATOR.

AFLORIMÉNT s. *(GEOL.)* deschidere geologică.

AFLUÉNȚĂ s. aflux, aglomerație, grămădeală, îmbulzeală, înghesuială, îngrămădeală, învălmășeală, (pop.) válmă, (Ban. și prin Olt., Transilv.) năloágă, (Transilv.) vlog, (înv.) glogozeálă. *(~ de oameni.)*

afluéntă s.v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS.

AFLÚX s. afluență, aglomerație, grămădeală, îmbulzeală, înghesuială, îngrămădeală, învălmășeală, (pop.) válmă. (Ban. și prin Olt., Transilv.) năloágă. (Transilv.) vlog, (înv.) glogozeálă. *(~ de oameni.)*

AFÓN adj. *(FON.)* surd. *(Consoană ~.)*

AFORÍSM s. cugetare, dicton, maximă, sentință, (livr.) adágiu, (rar) apoftégmă, parimíe, (pop.) zícere, (înv.) píldă, (ir.) panséu. *(Culegere de ~.)*

AFORÍSTIC adj. sentențios. *(Stil ~.)*

AFRETÁ vb. *(MAR.)* a navlosi. *(~ o navă comercială.)*

AFRICÁTĂ s., adj. *(FON.)* semioclusivă. *(Consoană ~.)*

AFRIKÁNDER s. bur. *(~ii locuiesc în sudul Africii.)*

AFRÓNT s. injurie, insultă, jignire, ocară, ofensă, rușine, umilință, (livr.) ultráj, vexațiúne, (pop.) húlă, sudálmă, suduitúră, (înv.) băsău, dosádă, înfruntáre, necínste, obídă, (fig.) atíngere, (livr. fig.) lezáre. *(Nu poate suporta ~ ce i s-a adus.)*

ÁFTĂ s. *(MED.)* (pop.) acrúm, pleásnă. *(~ a mucoasei.)*

afumá vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. FUMEGA. ÎMBĂTA. TURMENTA.

afumát adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

AFUMĂTOÁRE s. **1.** casoletă, cățuie, (prin Ban.) rúșcă. *(În ~ se ard mirodenii.)* **2.** afumătorie. *(~ pentru cîrnați.)*

afumătoáre s.v. CĂDELNIȚĂ.

AFUMĂTORÍE s. afumătoare. *(~ pentru mezeluri.)*

AFÚND adj., s. **1.** adj. adînc, profund, (rar) adîncós. *(Oceanul ~ .)* **2.** s. adînc, adîncime, fund, profunzime, străfund. *(Din ~ lacului.)* **3.** s. adînc, adîncime, fund, măruntaie (pl.), profunzime, străfund, (reg.) afundíș, afunzíme, (fig.) báiere (pl.), (înv. fig.) máțe (pl.) *(În ~ pămîntului.)*

AFUNDÁ vb. **1.** a (se) adînci, a (se) cufunda, a (se) înfunda, a (se) scufunda. *(Picioarele i se ~ în zăpadă.)* **2.** a cufunda, (reg.) a acufunda. *(A ~ un obiect într-un lichid.)* **3.** a se adînci, a se cufunda, a se înfunda, (Transilv.) a se zgăura. *(Ochii i se ~ în orbite.)* **4.** a(-și) cufunda, a(-și) înfunda, (fig.) a(-și) îngropa. *(Își ~ fruntea în palme.)*

AFUNDÁRE s. adîncire, cufundare, înfundare, scufundare. *(~ picioarelor în zăpadă.)*

afundătúră s.v. PONOR. RÎPĂ. VĂGĂUNĂ.

afundíș s.v. ADÎNC. ADÎNCIME. AFUND. FUND. MĂRUNTAIE. PROFUNZIME. STRĂFUND.

afunzíme s.v. ADÎNC. ADÎNCIME. AFUND. FUND. MĂRUNTAIE. PROFUNZIME. STĂFUND.

AFURISÉNIE s. *(BIS.)* afurisire, anatemă, blestem, excomunicare, (înv.) procleténie, procletíe. *(~ papei aruncată asupra...)*

AFURISÍ vb. **1.** *(BIS.)* a anatemiza, a blestema, a excomunica, (pop.) a oropsi, (înv.) a lepăda, a procleți. *(Papa l-a ~.)* **2.** a se blestema (pop.) a se jura. *(Se ~ că nu minte.)*

AFURISÍRE s. *(BIS.)* afurisenie, anatemă, blestem, excomunicare, (înv.) procleténie, procletíe.

AFURISÍT adj., s. **1.** adj. *(BIS.)* anatemizat, blestemat, excomunicat, (înv. și reg.) procletít, (înv.) proclét. *(Un preot ~.)* **2.** adj., s. blestemat, cîinos, hain, îndrăcit, răutăcălos, (înv. și pop.) pustíu, (pop. și fam.) pîrdălnic, (pop.) împelițát, jurát, (înv. și reg.) urgisít, (reg.) pricăjít, (Transilv.) săcrét. *(~ul de el!)*

AGALACTIE CONTAGIOÁSĂ s. *(MED. VET.)* (pop.) răsfúg. *(~ atinge oile și caprele.)*

AGÁLE adv. **alene, binișor,** domol, încet, încetinel, **încetișor, lin, liniștit,** ușurel, (pop. și fam.) iavaș, **(pop.) cătinél,** rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) **cîtingán.** *(Merge ~.)*

AGAR-AGÁR s. **geloză.** *(~ se extrage din alge.)*

agareán s.v. MAHOMEDAN. MUSULMAN. NECREDINCIOS. PĂGÎN.

agarinése adj. v. NECREDINCIOS. PĂGÎN.

AGASÁ vb. a enerva, a indispune, a irita, a necăji, a plictisi, a sîcîi, a supăra, (livr.) a tracasa, (pop.) a ciudi, a zădărî, (reg.) a zăhătui, (Mold.) a chihăi, (Ban.) a zăgălui, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, **(înv.) a scîrbi, (pop.** fig.) a ardeia, (reg. fig.) a scociorî. *(Nu-l mai ~ cu insistențele tale.)*

AGASÁNT adj. enervant, iritant, plicticos, plictisitor, sîcîitor, supărător. *(O treabă ~.)*

AGASÁRE s. enervare, iritare, plictisire, sîcîială, sîcîire, (livr.) tracasáre, (pop.) zădărîre. *(~ cuiva.)*

AGASÁT adj. enervat, iritat, plictisit, sîcîit, supărat, (livr.) tracasát, (pop.) zădărît. *(Om ~.)*

AGÁVĂ s. *(BOT.; Agave americana)* (pop.) límbă.

agărlíc s.v. BAGAJ.

AGĂȚÁ vb. **1.** a (se) atîrna, a (se) prinde, a (se) spînzura, a (se) suspenda, (livr.) a (se) acroșa, (pop.) a (se) anina, a (se) zgrepțăna, (reg.) a (se) tăgîrța, (prin Munt.) a (se) atăgîrța, (Transilv.) a (se) împrinde. *(~ ceva în cui.)* **2.** a se apuca, a se atîrna, a se prinde, a se ține, (pop.) a se anina, (reg.) a se tăgîrța. *(Se ~ de crengi ca să nu cadă.)* **3.** a se fixa, a se prinde. *(Vița de vie se ~ de araci.)*

agățá vb. v. ACOSTA. CRAMPONA.

AGĂȚÁRE s. **1.** agățat, atîrnare, atîrnat, prindere, prins, spînzurare, spînzurat, suspendare, (livr.) acroșaj, acroșáre, (pop.) aninare, aninát. *(~ unui obiect în cui.)* **2.** fixare, prindere. *(~ viței de vie pe araci.)*

AGĂȚÁT adj. atîrnat. spînzurat, suspendat, (pop.) aninát. *(Obiecte ~ și obiecte libere.)*

AGĂȚÁT s. agățare, atîrnare, atîrnat, prindere, prins, spînzurare, spînzurat, suspendare, (livr.) acroșáj, acroșáre, (pop.) aninare, aninát. *(~ unui obiect în cui.)*

AGĂȚĂTOÁRE s. atîrnătoare, gaică, (pop.) aninătoáre. *(~ unei haine.)*

AGĂȚĂTÓR adj. cățărător, suitor, urcător. *(Plantă ~ .)*

ageamíu adj., s.v. IGNORANT. INCAPABIL. INCOMPETENT. NECAPABIL. NECHEMAT. NECOMPETENT. NECUNOSCĂTOR. NEINIȚIAT. NEISPRĂVIT. NEPREGĂTIT. NEPRICEPUT. NEȘTIUTOR. PROST.

ageamiu s.v. DEBUTANT. ÎNCEPĂTOR.

agém s.v. PERSAN.

agemése adj. v. PERSAN. PERSIENESC.

AGENEZÍE s. *(BIOL.)* sterilitate. *(~ unei femei.)*

AGÉNT s. **1.** (înv.) zapciu, (arg.) copói. *(~ de poliție.)* **2.** *(FIN.) agent de percepție* = perceptor, (înv.) birár, colgiu, dăbilár, dăjdiár, stringătór. **3.** *(MED.) agent sanitar* = felcer.

AGENTÚRĂ s. agenție, filială, reprezentanță, sucursală. *(A deschis o nouă ~.)*

AGENȚÍE s. agentură, filială, reprezentanță, sucursală. *(Inaugurarea unei noi ~.)*

ÁGER adj. **1.** agil, isteț, iute, repede, sprinten, vioi, (reg.) zburátic. *(~ în mișcări; mișcări ~.)* **2.** deștept, dibaci, inteligent, iscusit, isteț, îndemînatic, priceput, (pop.) mintós, (înv. și reg.) marghiól, pricopsít, (prin Transilv.) artút, (Mold. și Bucov.) hîtru, (Transilv.) ócoș, știram, (înv.) scornáci, (fig.) dezghețát, sprinten, (fam. fig.) breaz. *(Un om ~; o minte ~.)* **3.** clarvăzător, iscoditor, observator, pătrunzător, perspicace, scormonitor, scrutător, sfredelitor, străbătător, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuțít. *(Un spirit ~.)*

áger adj. v. ASCUȚIT. TĂIOS.

AGERÍ vb. (fig.) a (se) ascuți. *(S-a ~ la minte.)*

agerí vb. v. CIZELA. STILIZA.

AGERÍME s. **1.** agilitate, iuțeală, repeziciune, sprinteneală, suplețe, ușurință, vioiciune, (astăzi rar) sprintenie, (înv.) sprintinătáte. *(~ în mișcări.)* **2.** deșteptăciune, dibăcie, inteligență, iscusință, istețime, îndemînare, pricepere. *(~ cuiva.)* **3.** acuitate, clarviziune, pătrundere, perspicacitate, subtilitate, (livr.) sagacitáte, (fam.) schépsis, (fig.) ascuțíme. *(~ spiritului.)*

agestí vb. v. ACIUA. CUIBĂRI. OPLOȘI. PRIPĂȘI.

AGÉSTRU s. *(GEOGR.)* con de dejecție.

AGHEÁSMĂ s. *(BIS.)* (pop.) apă sfințită.

agheásmă s.v. RACHIU.

aghesmuí vb. v. AMEȚI. ATINGE. BATE. CHERCHELI. ÎMBĂTA. LOVI. TURMENTA.

aghesmuít adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

AGHIÚȚĂ s. demon, diavol, drac, încornoratul (art.), naiba (art.), necuratul (art.), satană, tartor, (livr.) belzebút, (rar) scaraóțchi, (pop. și fam.) michidúță, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsaílă, (pop.) faraón, ídol, împelițátul (art.), mititélul (art.), nefîrtátul (art.), nevóia (art.), pîrdálnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, cel-din-báltă, ducă-se-pe-pustii, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. și reg.) mamón, săcrétul (art.), sótca (art.), (reg.) hîdáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, șeitán, șótcă, ucigán, (Transilv., Ban. și Maram.) bédă, (Mold. și Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. și Mold.) mútul (art.), (prin Mold. și Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) șlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcătul (art.).

agiág s.v. ARGILĂ. CLISĂ. HUMĂ. LUT. PĂMÎNT.

AGÍL adj. ager, isteț, iute, repede, sprinten, vioi, (reg.) zburátic. *(~ în mișcări; mișcări ~.)*

AGILITÁTE s. agerime, iuțeală, repeziciune, sprinteneală, suplețe, ușurință, vioiciune, (astăzi rar) sprintenie, (înv.) sprintinătáte. *(~ în mișcări.)*

AGITÁ vb. **1.** a clocoti, a (se) frămînta, a fremăta, a (se) învolbura, a (se) zbate, a (se) zbuciuma, (înv. și reg.) a sălta, (înv.) a (se) sălbătici. *(Apele crescute se ~ în matcă.)* **2.** a (se) clătina, a (se) scutura, a (se) zgudui, (reg.) a (se) clătări, (Mold. și Bucov.) a (se) cobîlții. *(~ lichidul din eprubetă.)* **3.** a răscoli, a ridica, a stîrni. *(Vîntul ~ praful.)* **4.** a clătina, a fîlfîi, a flutura, (înv. și reg.) a pălăi, a pălălăi, (reg.) a mătăhăi, a mătălăi. *(~ batista.)* **5.** a se frămînta, a se neliniști, a se zbuciuma, a se zvîrcoli, (Mold. și Bucov.) a se cioșmoli. *(Nu te mai ~ atîta!)* **6.** a colcăi, a (se) foi, a forfoti, a se frămînta, a furnica, a mișui, a mișuna, a roi, a viermui, (pop.) a bîjbîi, (înv. și reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vîșca, (prin Transilv.) a șovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fîțîi, a se vînzoli. *(Lumea se ~ pe străzi.)* **7.** a aținea, a incita, a instiga, a întărîta, a provoca, a stîrni, a tulbura, (pop.) a sumuța, (înv. și reg.) a scorni, (reg.) a smomi, a zădărî, (fig.) a asmuți, a monta. *(El ~ masele.)* **8.** a se mișca. *(Masele se ~.)*.

AGITÁT adj. **1.** clocotitor, frămîntat, fremătător, învolburat, tulburat, tumultuos, zbuciumat, (înv.) colcotós, (fig.) răzvrătít. *(Ape ~.)* **2.** *(FIZ.)* turbulent. *(Un fluid ~.)* **3.** frămîn-

tat, neastîmpărat, neliniștit, nepotolit, zbuciumat. *(A dus o viață ~.)* **4.** critic, frămîntat, greu, tulbure, zbuciumat. *(Vremuri ~.)*

AGITATÓR s., adj. aţiţător, instigator, provocator, tulburător, (livr.) incitatór, sediţiós, (înv. şi pop.) răzvrătitór, (înv.) răscolitór, răscólnic, (fig.) incendiatór. *(Nişte ~ anarhişti.)*

AGITÁŢIE s. **1.** clocot, frămîntare, freamăt, învolburare, tălăzuire, tumult, vuiet, zbatere, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor.)* **2.** *(FIZ.)* turbulenţă. *(~ unui fluid.)* **3.** frămîntare, neastîmpăr, neliniște, zbucium, (livr.) impaciénţă. *(Stare de ~.)* **4.** frămîntare, tulburare, vîlvă, zarvă. *(Din nimic s-a stîrnit o ~.)* **5.** febrilitate, încordare, înfrigurare, neastîmpăr, neliniște, nerăbdare, tensiune. *(~ plecării la drum.)* **6.** animaţie, colcăiálă, foiálă, foire, forfotă, forfoteálă, frămîntare, furnicare, mișcare, mișuiálă, mișunare, roiálă, viermuiálă, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fiţiiálă, fiţuire, fiţiit, vînzoleálă. *(Era o ~ de nedescris.)*

agîmbá vb. v. APUCA. ÎNHĂŢA. ÎNŞFĂCA. LUA. PRINDE.

agîmbálă s.v. EPILEPSIE.

AGLÍCĂ s. *(BOT.; Filipendula vulgaris)* (reg.) feríce, ferigeá, oglíce, teișór, barba-căprei, ferecă-álbă, floarea-soarelui-de-cîmp.

aglícă s.v. CIUBOŢICA-CUCULUI.

aglicél s.v. CIUBOŢICA-CUCULUI.

AGLOMERÁ vb. a se suprapopula, a se ticsi. *(Locul, regiunea s-a ~.)*

AGLOMERÁNT s. *(TEHN.)* liant. *(~ leagă între ele particulele unui aglomerat.)*

AGLOMERÁT adj. suprapopulat, ticsit. *(Loc, teritoriu ~.)*

AGLOMERÁŢIE s. **1.** afluenţă, aflux, grămădeálă, îmbulzeálă, înghesuiálă, îngrămădeálă, învălmășeálă, (pop.) válmă, (Ban. şi prin Olt., Transilv.) năloágă, (Transilv.) vlog, (înv.) glogozeálă. *(Era o ~ de nedescris.)* **2.** așezare, localitate, (înv.) politíe. *(O ~ umană.)*

AGLUTINÁ vb. *(LINGV., BIOL., TEHN.)* a (se) alipi, a (se) lipi, a(se) reuni, a (se) suda, a (se) uni. *(Două elemente ale vorbirii se ~.)*

AGLUTINÁRE s. *(LINGV., BIOL., TEHN.)* alipire, lipire, reunire, sudare, unire. *(Proces de ~ a două cuvinte.)*

AGLUTINÁT adj. *(LINGV., BIOL., TEHN.)* alipit, lipit, reunit, sudat, unit. *(Cuvinte ~.)*

agód s.v. RÎNDUIALĂ. ROST.

agodí vb. v. AŞTEPTA.

AGONÍE s. *(MED.)* (prin Ban.) rópot, (impr.) cómă. *(Bolnavul se află în ~.)*

AGONISEÁLĂ s. agonisire, agonisită, economie, (pop.) chiverniseálă, pricopseálă, (reg.) priștipeálă, (prin Maram. şi Transilv.) zorobóc, (înv.) strînsoáre, strînsúră. *(O ~ bunicică.)*

AGONISÍ vb. **1.** a acumula, a aduna, a economisi, a face, a strînge, (pop.) a chiverniși, (reg.) a priștipi, a răgădui, a sclipui, (Transilv.) a mirui, (Olt. şi Munt.) a scofeli, (Ban.) a stăci, (Transilv. şi Maram.) a şporoli, (prin Maram.) a zorobi, (fig.) a prăsi. *(A ~ o avere bunicică.)* **2.** a dobîndi, a procura, (prin Transilv.) a însăma. *(A ~ cele necesare.)*

AGONISÍRE s. **1.** economisire, strîngere, *(~ unor bunuri.)* **2.** agoniseală, agonisită, economie, (pop.) chiverniseálă, pricopseálă. (reg.) priștipeálă, (prin Maram. şi Transilv.) zorobóc, (înv.) strînsoáre, strînsúră. *(Are o ~ bunicică.)*

AGONISÍTĂ s. agoniseală, agonisire, economie, (pop.) chiverniseálă, pricopseálă, (reg.) priștipeálă, (prin Maram. şi Transilv.) zorobóc, (înv.) strînsoáre, strînsúră. *(Toate le-a făcut din ~ lui.)*

agonizánt s., adj. v. MURIBUND.

AGRÁFĂ s. **1.** (reg.) spóncă. *(Şi-a pus o ~ la rochie.)* **2.** *(MED.)* copcă. *(Buzele unei plăgi strînse în ~e.)*

agramát adj., s. v. IGNORANT. INCULT. NECULTIVAT. NEINSTRUIT. NEÎNVĂŢAT. PROST. SIMPLU.

agramatísm s. v. IGNORANŢĂ, INCULTURĂ. NEPRICEPERE. NEŞTIINŢĂ.

AGRÁR adj. agricol, (rar) agrarián, plugărésc. *(Munci ~.)*

agrarián adj. v. AGRAR. AGRICOL.

AGRAVÁ vb. **1.** a (se) înrăi, a (se) înrăutăţi, (grecism înv.) a (se) proherisi. *(Boala i s-a ~.)* **2.** a (se) adînci, a (se) amplifica, a crește, a (se) intensifica, a (se) mări, a spori, (fig.) a (se) ascuţi. *(Disensiunile s-au ~.)* **3.** a (se) îngreuia, a (se) înrăutăţi. *(Situaţia infractorului s-a ~.)*

AGRAVÁRE s. **1.** înrăire, înrăutăţire. *(~ bolii cuiva.)* **2.** înrăutăţire, (livr.) recrudescénţă. *(~ economiei dintr-o ţară capitalistă.)*

AGRAVÁT adj. înrăutăţit, (livr.) recrudescént.

AGREÁ vb. **1.** a-i plăcea, a simpatiza. *(Îl ~ pentru însușirile lui.)* **2.** *(POLITICĂ)* a accepta. *(Statul ~ un ambasador.)*

AGREÁBIL adj., adv. **1.** adj. nostim, plăcut, simpatic, (înv. şi pop.) nurlíu. *(Un om ~.)* **2.** adj. drăguţ, estetic, frumos, plăcut. *(Un aspect ~.)* **3.** adj. atrăgător, plăcut, prietenos. *(O încăpere ~.)* **4.** adj. amuzant, distractiv, drăguţ, plăcut. *(Spectacol ~.)* **5.** adj. plăcut, (reg.) omenós, pișín, (înv.) ogodít, (fig.) dúlce. *(Clipe ~.)* **6.** adj. plăcut, (fig.) savurós. *(Efecte comice ~.)* **7.** adv. bine, plăcut. *(A fost ~ în concediu.)*

AGREGÁ vb. *(TEHN.)* a se alipi, a se reuni, a se uni. *(Elementele unui tot se ~.)*

AGREMÉNT s. **1.** amuzament, distracţie, divertisment, plăcere, (înv.) zéfchiu. *(Parc de ~.)* **2.** *(POLITICĂ)* aprobare, consimţământ. *(~ dat unui diplomat străin.)*

agrementá vb. v. ÎMPODOBI. ÎNFRUMUSEŢA. ORNA.

AGRESIÚNE s. atac. *(~ împotriva unui stat străin.)*

AGRESÍV adj. **1.** militarist, provocator, războinic, (fam.) belicós. *(Politică ~.)* **2.** bătăios, brutal, coleric, dur, impulsiv, iute, nestăpînit, violent, (fam. fig.) belicós. *(Un om, un temperament ~.)*

AGRESIVITÁTE s. brutalitate, duritate, impulsivitate, nestăpînire, violenţă. *(O ~ temperamentală a cuiva.)*

AGRESÓR adj., s. atacator, cotropitor, invadator, năvălitor. *(Armată ~.)*

AGRÍCOL adj. agrar, (rar) agrarián, plugărésc. *(Munci ~.)*

AGRICULTÓR s. plugar.

ÁGRIȘ s. *(BOT.; Ribes uva-crispa)* (reg.) pomușoară, rezachíe, rîșiță, struguri-spinoși (pl.).

agriș-róșu s.v. COACĂZ. DRACILĂ.

ÁGRIȘĂ s. *(BOT.)* (reg.) burboánă, rozinchină, coacăză-sălbătică.

AGROGEOLOGÍE s. pedologie.

AGROLOGÍE s. agrotehnică.

AGROTÉHNICĂ s. agrologie.

ágru s.v. CÎMP. OGOR. RECOLTĂ. ROD. ȚARINĂ.

agúd s.v. DUD.

agúdă s.v. DUDĂ.

aguridár s.v. LĂURUSCĂ. VIȚĂ SĂLBATICĂ.

AGURIJOÁRĂ s. *(BOT.; Portulaca grandiflora)* portulacă, (reg.) ciuelănáș, gheáță, ghețișoáră, grășiță, grăjnicioáră, núdli, pietricícă, porcíre, floare-de-nisíp, floare-de-piátră, iarbă-grásă.

AH interj. a !, aoleu !, au !, i !, o !, of !, oh !, vai !, (pop.) văléu !, (Transilv. și Ban.) túlai !, (Mold.) vah ! *(~ !, ce durere simt!)*

ahótă s.v. ARDOARE. AVÎNT. ELAN. ENTUZIASM. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE.

aht s.v. CHIN. DURERE. ÎNCERCARE. OFTARE. OFTAT. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. SUFERINȚĂ. SUSPIN, SUSPINARE. SUSPINAT.

AHTIÁ vb. a dori, a jindui, a rîvni. *(Se ~ după ...)*

AHTIÁT adj. avid, dorit, dornic, jinduit, jinduitor, rîvnitor, (fig.) înfometát, însetát, lácom, setós. *(~ după senzații tari.)*

AI s. *(BOT.)* **1.** *ai sălbatic (Allium ochroleucum)* = (reg.) pur. **2.** *aiul șarpelui (Allium scorodoprasum)* = (reg.) pur.

ai s.v. PRAZ. PUR. USTUROI.

AÍCI adv. (pop.) **ici**, (prin Transilv.) aoáce. *(Vino ~ !)*

ai-de-pădúre s.v. CRIN DE PĂDURE. ROSTOPASCĂ.

AÍDOMA adv. absolut, aievea, asemenea, chiar, deopotrivă, **exact**, identic, întocmai, (înv. și pop.) așíjderea, (Mold. și Bucov.) líștai, (prin Bucov.) prici, (Transilv.) tístași, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ ca tatăl său.)*

AIDOMANÍE s. *(MED.)* satiriazis.

aieptá vb.v. ARUNCA. AVÎNTA. AZVÎRLI. ÎNDREPTA. NĂPUSTI. NĂVĂLI. POTRIVI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

aiést adj. v. ACEST.

aiésta pron. v. ACESTA.

AIÉVEA adv., adj. **1.** adv. absolut, aidoma, asemenea, chiar, deopotrivă, exact, identic, întocmai, (înv. și pop.) așíjderea, (Mold. și Bucov.) líștai, (prin Bucov.) prici, (Transilv.) tístași, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ ca tatăl său.)* **2.** adj. adevărat, autentic, cert, nescornit, netăgăduit, pozitiv, real, sigur, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)* **3.** adv. real. *(Tot ce ți-a spus este ~.)* **4.** adj. concret, palpabil, pipăibil. *(O realitate ~.)*

aiévea adv. v. CLAR. DESCHIS. DESLUȘIT. DIRECT. EXPLICIT. EXPRES. FĂȚIȘ. FRANC. LĂMURIT. LIMPEDE. RĂSPÍCAT. SINCER.

aínde adv. v. AIUREA. ALTUNDEVA.

aíndine adv. v. AIUREA. ALTUNDEVA.

áințas s. v. BORDURĂ. CHENAR.

aínte adv. v. ÎNAINTE.

AIÓR s. *(BOT.; Allium ursinum)* leurdă.

ÁISBERG s. *(GEOGR.)* ghețar plutitor, munte de gheață,

ÁISFILD s. *(GEOGR.)* cîmp de gheață.

aișór s.v. CRIN DE PĂDURE. DALAC. GHIOCEL. USTUROIȚĂ.

aitúri s. pl. v. PIFTIE. RĂCITURI.

AIURÁ vb. *(MED.)* a delira, (înv. și reg.) a bîigui, (Olt.) a lozi. *(~ din cauza febrei.)*

AIURÁRE s. *(MED.)* aiureală, delir, delirare, (înv. și reg.) bîiguiálă, bîiguíre, *(~ unui bolnav.)*

AIÚREA adv., adj., interj. **1.** adv. altundeva, (Ban. și Transilv.) aínde, aíndine. *(A plecat ~.)* **2.** adv. anapoda, prost, rău, (fam.) brámbura. *(Treburile mergeau ~.)* **3.** adv. alandala, anapoda, (fam.) brámbura. *(Lucrurile erau puse ~.)* **4.** adj. aiurit, bezmetic, descreierat, nebun, smintit, țicnit, zănatic, zăpăcit, zurliu, (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălăvátic, silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát, tui, (Mold.) túieș, zălúd. zărghít, (înv.) turlulíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, țăcănít. *(Ce tip ~!)* **5.** interj. (fam sánchi !, (arg.) zéxe ! *(— Să faci așa cum ți-am spus! — ~!)*

AIUREÁLĂ s. **1.** *(MED.)* aiurare, delir, delirare, (înv. și reg.) bîiguiálă, bîiguíre. *(~ unui bolnav.)* **2.** sminteală, țicneală, zăpăceală, (fam. fig.) țăcăneálă. *(~ cuiva.)* **3.** aberație, absurditate, bazaconie, elucubrație, enormitate, fantasmagorie, prostie, stupiditate. *(Ce spui tu e o ~!)*

AIURÍT adj. **1.** aiurea, bezmetic, descreierat, nebun, smintit, țicnit, zănatic, zăpăcit, zurliu, (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălăvátic, silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát, tui, (Mold.) túieș, zălúd, zărghít, (înv.) turlulíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, țăcănít. *(Ce tip ~!)* **2.** buimac, buimăcit, derutat, descumpănit, dezorientat, năuc, năucit, zăpăcit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Om ~.)*

ajdér s.v. BALAUR.

ajumí vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

AJÚN s. preziuă. *(În ~ plecării.)*

AJUNÁ vb. *(BIS.)* a posti.

AJUNÁRE s. *(BIS.)* postire.

AJÚNGE interj. atît !, basta !, destul !, gata !, isprăvește !, încetează !, punct !, sfîrșește !, stai !, stop !, termină !, (reg.) halt !, (fam. și peior.) ho !

AJÚNGE vb. **1.** a sosi, a veni, (înv.) a mérge, (grecism înv.) a proftaxi. *(A ~ la timp.)* **2.** a

sosi, (livr.) a parveni. *(Nu ți-a ~ încă scrisoarea mea?)* **3.** a apuca, a prinde. *(Se grăbește să ~ trenul.)* **4.** a prinde, (înv. și pop.) a sosi, (prin Olt.) a scurta. *(Mergeți, vă ~ eu din urmă.)* **5.** a se întinde, a merge. *(Cîmpia ~ pînă la poalele dealului.)* **6.** a da, a ieși. *(Drumul ~ în sat.)* **7.** a-i veni, (reg.) a-i báte. *(Iarba îi ~ pînă la mijloc.)* **8.** a răzbate, a răzbi, a străbate. *(Strigătul ~ pînă la el.)* **9.** a apuca, a prinde, a surprinde. *(Ploaia i-a ~ în cîmp.)* **10.** a atinge, a izbi, a lovi, a nimeri, a ochi, a pocni, (pop.) a păli, a picni, (reg.) a tîlni, (Transilv.) a tălăli. *(Glonțul ~ iepurele.)* **11.** a deveni, (înv.) a încăpea, a purcéde, a sosi. *(A ~ domn, vornic.)* **12.** a veni, (reg.) a scăpa. *(~ la pulere.)* **13.** a deveni, a ieși. *(A ~ doctor.)* **14.** a(-și) atinge, a(-și) îndeplini, a(-și) înfăptui, a(-și) realiza. *(Și-a ~ scopul.)* **15.** a parveni, (înv.) a prinveni. *(A ~ să priceapă mai exact cele întîmplate.)* **16.** a egala. *(L-a ~ la scor.)* **17.** a intra, a începea. *(Ceva a ~ pe mîna lui.)* **18.** a ține. *(Alimentele ne vor ~ două luni.)* **19.** a se căpătui, a se chivernisi, a se îmbogăți, a se înavuți, a se înstări, a parveni, a se pricopsi. *(S-a ~ prin mijloace necinstite.)* **20.** a(-l) birui, a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) podidi, a(-l) prinde, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) preacovîrși, (fig.) a(-l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ oboseala.)*

ajúnge vb. v. CONVENI. ÎNȚELEGE. ÎNVOI.

ajúns adj. v. BOGAT. CĂPĂTUIT. CHIVERNISIT. ÎMBOGĂȚIT. ÎNAVUȚIT. ÎNSTĂRIT. PRICOPSIT.

ajúns adj., s.v. CĂPĂTUIT. PARVENIT.

AJÚR s. *(TEHN.)* traforaj. *(~ executat din placaj.)*

AJUSTÁ vb. a adapta, a potrivi. *(~ o piesă la un mecanism.)*

AJUSTÁRE s. potriveală, potrivire. *(Proces de ~.)*

AJUTÁ vb. **1.** a (se) ajutora, a (se) ocroti, a (se) proteja, a (se) sprijini, a (se) susține, (rar) a (se) protegui, (înv. și pop.) a (se) înlesni, (prin Transilv.) a (se) prindori, (înv.) a (se) îndemîna, a (se) protecta, (fam. fig.) a (se) propti. *(L-a ~ să depășească impasul.)* **2.** a asista, a secunda. *(Îl ~ la operație.)* **3.** *(BIS.)* a milui, (înv.) a proslăvi. *(L-a ~ Dumnezeu.)* **4.** a servi, a sluji, a sprijini, a susține. *(A ~ cauza revoluției.)* **5.** a folosi, a servi, a sluji. *(Asta îți ~ la ceva?)* **6.** a-i folosi, a-i prii, (înv.) a-i spori. *(Nici aerul nu i-a ~.)* **7.** a avantaja, a favoriza, a sluji. *(Norocul, întîmplarea l-a ~.)*

AJUTÁJ s. *(TEHN.)* duză.

AJUTÁRE s. ajutorare, sprijinire. *(~ cuiva în rezolvarea unei probleme.)*

AJUTÁT adj. ajutorat, ocrotit, protejat, sprijinit, susținut, (rar) proteguít, (fam. fig.) proptit. *(Om ~.)*

AJUTÁTÓR adj. auxiliar. *(Verb ~.)*

ajutátór s.v. COMPLICE. COPĂRTAȘ. PĂRTAȘ.

AJUTÓR s., interj. **1.** s. asistență, ocrotire, protecție, sprijin, (livr.) recúrs, (înv. și pop.) ajutorínță, (înv. și reg.) ajutoríe, sprijoánă, (înv.) sprijineálă, (turcism înv.) iamác. *(I-a mulțumit pentru ~ lui.)* **2.** s. concurs, oficii (pl.), serviciu, sprijin. *(Vă ofer ~ meu.)* **3.** s. concurs, contribuție, sprijin. *(~ lui a fost hotărîtor.)* **4.** s. ocrotire, patronaj, protecție, sprijin, tutelă, (rar) tuteláj. *(Orfelinatul se bucura de ~ unei societăți.)* **5.** s. *(BIS.)* grație, har, îndurare, milă, milostivire, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) milcuíre, milosîrdie, míloste, milostivénie, milostivnicíe. *(~ divin.)* **6.** s. reazem, sprijin, sprijinitor, (fig.) toiág. *(Ea era ~ bătrînețelor lui.)* **7.** s. asistent, secundant, (rar) a secundatór. *(I-a servit ca ~.)* **8.** s. auxiliar, sprijin. *(Un ~ prețios.)* **9.** interj. săriți! *(~! mă omoară!)*

AJUTORÁ vb. a (se) ajuta, a (se) ocroti, a (se) proteja, a (se) sprijini, a (se) susține, (rar) a (se) protegui, (înv. și pop.) a (se) înlesni, (prin Transilv.) a (se) prindori, (înv.) a (se) îndemîna, a (se) protecta, (fam. fig.) a (se) propti. *(L-a ~ să depășească impasul.)*

AJUTORÁRE s. ajutare, sprijinire. *(~ cuiva aflat în impas.)*

AJUTORÁT adj. ajutat, ocrotit, protejat, sprijinit, susținut, (rar) proteguít, (fam. fig.) proptít. *(Un om ~.)*

ajutoríe s. v. AJUTOR. ASISTENȚĂ. OCROTIRE. PROTECȚIE. SPRIJIN.

ajutorínță s.v. AJUTOR, ASISTENȚĂ. FUMĂRIT. OCROTIRE, PROTECȚIE. SPRIJIN. VĂCĂRIT.

alabalíc s.v. PĂSTRĂV DE MARE.

ALÁC s. *(BOT.; Triticum monococcum)* (reg.) tenchi, secară-álbă.

aláciu adj. v. BĂLȚAT. PĂTAT. PESTRIȚ. TĂRCAT.

alageá s.v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

ALÁI s. **1.** cortegiu, suită, (înv.) ecpaiá, parádă, saltanát, tacím. *(~ domnesc.)* **2.** convoi, cortegiu, procesiune. *(Un lung ~.)* **3.** fast, pompă, (înv.) parisíe, politíe, vîlvă. *(A fost primit cu mare ~.)*

ALÁMĂ s. **1.** (prin. Ban.) mésing. *(Obiecte de ~.)* **2.** (la pl.) alămărie. *(Tot felul de ~uri.)*

ALANDÁLA adv. aiurea, anapoda, (fam.) brámbura. *(Lucruri puse ~.)*

ALARMÁ vb. a (se) frămînta, a (se) intriga, a (se) îngrijora, a (se) neliniști, a (se) speria, a (se) tulbura, (livr.) a (se) impacienta, (reg.) a (se) îngrija, (înv.) a (se) îngriji, a (se) lărmui. *(Îl ~ întîrzierea lui.)*

ALARMÁNT adj. îngrijorător, neliniștitor, (înv.) îngrijitór, neodihnitór. *(O veste ~.)*

ALARMÁT adj. intrigat, îngrijorat, neliniștit, (livr.) impaciént, impacientát, (înv.) îngrijít. *(Om ~ .)*

ALÁRMĂ s. (livr.) alértă, (înv.) lármă. *(Stare de ~.)*

aláș s.v. EȘAFODAJ. PĂTUL. SCHELĂ.

ALAÚN s. *(CHIM.)* (pop.) piatră-ácră, (reg.) típsă, sare-ácră, (prin vestul Transilv.)

săriceá, (prin Mold. şi Bucov.) săricícă. *(~ este folosit în tăbăcărie.)*

ALĂMĂRÍE s. alămuri (pl.). *(O ~ divers ornamentată.)*

alămîioáră s. v. GUTUI. GUTUIE.

ALĂPTÁ vb. (înv. şi reg.) a apleca, (prin Transilv.) a băia. *(Mama îşi ~ pruncul.)*

ALĂTURÁ vb. **1.** a (se) anexa, a (se) ataşa. *(~ la memoriu actele necesare.)* **2.** (livr.) a juxtapúne. *(~ mai multe elemente.)*

ALĂTURÁT adj. **1.** învecinat, vecin, (livr.) adiacént, (înv.) sinoriáş. *(Locuri ~.)* **2.** (livr.) juxtapús. *(Elemente ~.)* **3.** anex, anexat. *(Documente ~ ale memoriului.)*

ALĂTURI adv. **1.** (local) (pop.) acólea, coleá. *(E ~, chiar lîngă tine.)* **2.** (modal) împreună, laolaltă. *(Stau ~ pe marginea ferestrei.)*

ALB adj., s. **1.** adj. (poetic) dalb. *(Cal cu coama ~.)* **2.** adj. coliliu. *(Păr ~.)* **3.** s. *(CHIM.) alb de balenă* = cetaceum, spermanţet, ceară de balenă, ulei de caşalot; *alb de barită* = sulfat de bariu; *alb de plumb* = ceruză, (înv.) ştiubéci; *alb de titan* = bioxid de titan; *alb de zinc* = ţincvais, oxid de zinc, (înv.) tuteá. **4.** s. *(ZOOL.) albul-mijlociu* = york mijlociu. **5.** adj. gol, nescris. *(Rînd ~ pe o foaie scrisă.)*

albádă s.v. ALBORADĂ.

ALBANÉZ s., adj. **1.** s. schipetar, (înv.) arbănáş, arnăút, arvanít. **2.** adj. (înv.) arnăuţésc, arvanít.

ALBĂSTRU adj., s. **1.** adj. (Olt.) turchéz. *(Culoarea ~.)* **2.** adj. clar, curat, limpede, pur, senin, străveziu, (livr.) limpíd, (Transilv.) tístaş, (înv.) seninát, seninós, (fig.) spălát. *(Cer ~.)* **3.** s. albăstrime, azur, claritate, limpezime, senin, seninătate, (rar) limpezíş, (înv. şi reg.) seninát, (reg.) vineţíe, (Mold. şi Bucov.) sineálă, (înv.) senineálă. *(~ cerului.)*

ALBĂSTREÁ s. *(BOT.; Centaurea cyanus)* albăstrică, albăstriţă, vinetea, vineţică, (reg.) ghióc, zglăvóc, floarea-grîului, floarea-páiului.

ALBĂSTREÁLĂ s. ultramarin, (reg.) vineţeálă, (Transilv.) mieriálă, (Mold. şi Bucov.) sineálă. *(~ pentru rufe.)*

ALBĂSTRÍ vb. **1.** a (se) înălbăstri, (Transilv.) a (se) mierii. *(~ un obiect cu vopsea.)* **2.** a se învineţi. *(S-a ~ la faţă.)* **3.** (reg.) a scrobi, a sini, a vineţi, (Transilv.) a mierii, (Mold. şi Bucov.) a siníli. *(~ rufele.)*

ALBĂSTRÍCĂ s. *(BOT.; Centaurea cyanus)* albăstrea, albăstriţă, vinetea, vineţică, (reg.) ghióc, zglăvóc, floarea-grîului, floarea-páiului.

ALBĂSTRÍME s. albastru, azur, claritate, limpezime, senin, seninătate, (rar) limpezíş, (înv. şi reg.) seninát, (reg.) vineţíe, (Mold. şi Bucov.) sineálă, (înv.) senineálă. *(~ cerului.)*

ALBĂSTRÍŢĂ s. *(BOT.; Centaurea cyanus)* albăstrea, albăstrică, vinetea, vineţică, (reg.) ghióc, zglăvóc, floarea-grîului, floarea-páiului.

ALBĂSTRÍU adj. albăstrui, (rar) safiríu, (reg.) mieríu, miéru, (Mold.) siniliu. *(Şal, cer ~.)*

ALBĂSTRÚI adj. albăstriu, (rar) safiríu, (reg.) mieríu, miéru, (Mold.) siniliu. *(Şal, cer~.)*

albeálă s.v. ALBIRE. ÎNĂLBIRE.

ALBEÁŢĂ s. **1.** (rar) albiciúne, albíme. *(~ unui obiect.)* **2.** *(MED.)* leucom, (prin Transilv. şi Ban.) prevesteálă. **3.** *(MED.)* cataractă, (pop.) perdeá, apă-álbă, (Mold. şi Transilv.) pohoiálă.

albéţ s.v. ALBURN.

ALBÍ vb. **1.** a (se) înălbi, (reg.) a (se) bili. *(~ pînza.)* **2.** a cărunţi, a încărunţi. *(Ce tare ai ~!)*

ALBICIÓS adj. (rar) albíu, albúi, alburíu. *(Cu aspect ~.)*

albiciúne s.v. ALBEAŢĂ.

ÁLBIE s. **1.** copaie, covată, (pop.) postávă, (reg.) móldă, (Mold. şi Bucov.) bálie, (Transilv.) spălătór. *(~ de rufe.)* **2.** curs, matcă, vad, (pop.) făgáş, pat, (înv. şi reg.) scursúră, (reg.) víle, (înv.) scáfă. *(A trecut uşor ~ rîului.)*

ALBILÍŢĂ s. *(ENTOM.; Pieris brassicae)* fluture-de-varză, (reg.) fluture-álb, (Bucov.) curechíţă.

albíme s.v. ALBEAŢĂ.

ALBINÁR s. apicultor, prisăcar, stupar, (înv. şi reg.) mierár. *(~ se ocupă cu creşterea albinelor.)*

albinár s.v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. VIESPAR.

albina-ţigánului s.v. BĂRZĂUN. BONDAR. GĂRGĂUN.

ALBÍNĂ s. *(ENTOM.; Apis mellifica)* (înv. şi pop.) múscă, (reg.) bíză. *(~ produce mierea.)*

ALBINĂRÉL s. *(ORNIT.; Merops apiaster)* furnicar, prigorie, viespar, (reg.) albinár, albinél, ploiér, ploiéşte, ploiéte, prigoreán, viespăriţă, ciuma-albínelor, lupul-albínelor, (înv.) meróp.

ALBINĂRÍE s. **1.** prisacă, stupărie, stupină, (rar) prisăcărie. *(S-a dus la ~ să colecteze mierea.)* **2.** albinărit, apicultură, prisăcărie, prisăcărit, stupărie, stupărit. *(Albinarul se ocupă cu ~.)*

ALBINĂRÍT s. albinărie, apicultură, prisăcărie, prisăcărit, stupărie, stupărit. *(Albinarul se ocupă cu ~.)*

albină-ţigăneáscă s.v. BĂRZĂUN. BONDAR. GĂRGĂUN.

albinél s.v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. VIESPAR.

albinioáră s.v. ALBINUŢĂ.

albiníţă s.v. ALBINUŢĂ.

albinúşă s.v. ALBINUŢĂ.

ALBINÚŢĂ s. (rar) albinioară, albiníţă, albinúşă.

ALBIOÁRĂ s. albiuţă, copăiţă, covăţică, (pop.) covăţeá. *(~ de frămîntat aluatul.)*

ALBÍRE s. înălbire, (pop.) albeálă, înălbeálă. *(~ pînzei.)*

ALBIŞOÁRĂ s. *(IHT.; Alburnus alburnus)* obleţ, sorean, (reg.) arvát, sábiţă, săbioară, soreáncă, soreáţă, sureátcă, ucléi, (Dobr.) stoicésc, (Munt.) stoicéţ.

ALBÍT adj. înălbit. *(Pînză ~.)*

ALBITÚRĂ s. **1.** (mai ales la pl.) primeneală, rufă, rufărie, schimb, (reg.) premenitúri (pl.). **2.** *(TIPOGR.)* reglet. *(~ completează spaţiile albe dintre rînduri.)* **3.** *(IHT.)*

baboiaș, caracudă, mărunțiș, plevușcă, (rar) plevúică, (reg.) chisoágă, pléviță. *(~ se numește orice pește mic de culoare albă sau argintie.)*

ALBÍȚĂ s. *(BOT.; Alyssum)* (reg.) ciucușoáră, disculéț.

albíu adj. v. ALBICIOS.

ALBIÚȚĂ s. albioară, copăiță, covățică, (pop.) covățeá. *(~ de frământat aluatul.)*

albói s.v. CLEAN.

ALBORÁDĂ s. *(MUZ.)* (rar) albádă.

albúi adj. v. ALBICIOS.

albuléț s. v. ALBURN.

albul óchiului s.v. SCLEROTICĂ.

ALBUMEÁLĂ s. *(BOT.; Leontopodium alpinum)* albumiță, floarea-reginei, floare-decolț, (rar) edelváis, (reg.) flocoșéle (pl.), stelúță, floarea-doámnei.

albumeálă s.v. STELUȚĂ.

ALBUMÍȚĂ s. *(BOT.; Leontopodium alpinum)* albumeală, floarea-reginei, floare-decolț, (rar) edelváis, (reg.) flocoșéle (pl.), stelúță, floarea-doámnei.

alburíu adj. v. ALBICIOS.

ALBÚRN s. *(BOT.)* (reg.) albéț, albuléț.

albúș s.v. SCLEROTICĂ.

ALCÁN s. *(CHIM.)* parafină, hidrocarbură parafinică.

ALCĂTUÍ vb. **1.** a compune, a crea, a elabora, a întocmi, a realiza, a redacta, a scrie, (înv.) a izvodi, a redija, a tocmi. *(A ~ o operă valoroasă.)* **2.** a compune, a concepe, a elabora, a face, a formula, a întocmi, a redacta. *(~ un raport.)* **3.** a concepe, a întocmi, a plăsmui, a realiza, (fig.) a urzi. *(~ o colecție de folclor.)* **4.** a compune, a construi. *(~ o frază.)* **5.** a constitui, a crea, a desemna, a forma, a institui, a înființa, a numi, a organiza, a stabili, (înv.) a tocmi. *(~ o comisie.)* **6.** a compune, a constitui, a forma, (rar) a întocmi, (înv.) a înforma, a săvârși. *(Elemente care ~ un ansamblu.)* **7.** a avea, a se compune, a consta. *(Blocul este ~ din două corpuri.)*

ALCĂTUÍRE s. **1.** compunere, creare, elaborare, întocmire, realizare, redactare, scriere, scris, (înv.) izvodíre, redacție, redijáre. *(~ unei opere.)* **2.** constituire, creare, desemnare, formare, instituire, înființare, numire, organizare, stabilire. *(~ unei comisii.)* **3.** compoziție, economie, organizare, organizație, structură, (rar) substanță, (fig.) urzeálă. *(Care este ~ lucrării?)* **4.** aranjament, așezare, dispunere, distribuție, întocmire, rînduială, structură. *(O anumită ~ a lucrurilor.)* **5.** componență, compoziție, structură. *(Comisia are următoarea ~...)* **6.** compunere, formație, întocmire. *(Grupul mergea în următoarea ~...)*

ALCĂTUITÓR adj. component, constituent, constitutiv, formativ, (rar) structurál, (înv.) compozánt, compunător. *(Element ~.)*

ALCHÉNĂ s. *(CHIM.)* olefină, hidrocarbură olefinică.

ALCHIDÁL s. *(CHIM.)* rășină alchidică.

ALCHÍNĂ s. *(CHIM.)* acetilenă, hidrocarbură acetilenică.

ALCOÓL s. *(CHIM.)* **1.** etanol, spirt, (prin Transilv.) spirituș, (înv.) spírit. *(~ de 90°.)* **2.** *alcool amilic* = pentanol; *alcool butilic* = butanol; *alcool metilic* = metanol, (pop.) spirt de lémn, (înv.) carbinól; *alcool polivinilic* = polialcool vinilic; *alcool propilic* = propanol; *alcool rafinat* = alcool rectificat; *alcool rectificat* = alcool rafinat; *alcool solidificat* = metaldehidă.

ALCOÓLIC s., adj. **1.** s., adj. băutor, beției, (reg.) șúmeu, (fam.) piláci, pilangíu, (fig.) sugáci, sugător. *(Om ~.)* **2.** adj. spirtos, (înv.) spirituós. *(Băutură ~.)*

ALCOOLÍSM s. *(MED.)* beție, etilism.

ALCÓR s. *(ASTRON.)* (pop.) cărăușul (art.), cățelușa (art.), (reg.) paloschíța (art.), văcărul (art.), ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca.

ALDEBARÁN s. *(ASTRON.)* (pop.) deșteptătorul (art.), porcárul (art.), luceafărul-porcésc, luceafărul-pórcului, ochiul-táurului, steaua-pórcului.

ALDEHÍDĂ s. *(CHIM.)* *aldehidă acetică* = acetaldehidă; *aldehidă acrilică* = acroleină, propenal; *aldehidă benzoică* = benzaldehidă; *aldehidă formică* = formaldehidă.

ALDÍN adj., s. *(TIPOGR.)* compact, gras. *(Literă ~.)*

ALEÁN s. dor, nostalgie. *(Cîntă să-și tînece ~.)*

aleatóriu adj. v. ACCIDENTAL. INCIDENTAL. ÎNTÎMPLĂTOR. OCAZIONAL. SPORADIC.

ALÉE s. fundătură, intrare, (reg.) fundác, (înv.) impás.

ALÉGE vb. **1.** a selecta, a selecționa, a sorta, a tria. *(~ semințele pe calități.)* **2.** a opta. *(~ între mai multe posibilități.)* **3.** a (se) decide, a (se) fixa, a (se) hotărî, a (se) stabili, (pop.) a (se) îndemna, (înv.) a (se) rezolva, (fig., în Mold. și Transilv.) a (se) cumpăni. *(Ei, ai ~ ?)* **4.** a vota. *(L-au ~ deputat.)* **5.** a desemna, a învesti, a pune. *(Poporul îl ~ domn.)* **6.** a rămîne. *(Cu ce te-ai ~?)*

ALÉGERE s. **1.** ales, selectare, selectat, selecție, selecționare, selecționat, sortare, sortat, triat, triere. *(~ semințelor.)* **2.** opțiune. *(~ lui s-a dovedit fericită.)* **3.** (la pl.) scrutin, vot. *(În timpul ~.)*

ALEGÓRIC adj. simbolic. *(O imagine ~.)*

alégru adj. v. SĂLTĂREȚ. SPRINTEN. VIOI.

alelúia interj. v. ADIO. AMIN. GATA.

ALÉNE adv. agale, binișor, domol, încet, încetinel, încetișor, lin, liniștit, ușurel, (pop. și fam.) iavaș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) citingán. *(Merge ~.)*

ALERGÁ vb. **1.** a fugi, a goni, (înv. și reg.) a cúre, (reg.) a (se) încura, (Bucov.) a scopci. *(Calul ~.)* **2.** a fugări, a goni. *(Îl ~ prin toată curtea.)*

ALERGÁRE s. **1.** cursă, (reg.) încuráre, (înv.) curs. *(~ de cai.)* **2.** alergătură, fugă, goană, (Bucov.) scópcă, (înv.) repezíș, repezitúră. *(S-o ții tot într-o ~.)* **3.** alergătură, fugă, goană, umblătură, umblet, (reg.) strapát, (Ban.) prepurtáre, (prin Transilv.) strápă. *(Toată ~ lui s-a dovedit cu folos.)*

ALERGĂTOÁRE s. (prin Transilv.) leáncă. *(~ la războiul de țesut.)*

ALERGĂTÚRĂ s. **1.** alergare, fugă, goană, umblătură, umblet, (reg.) ștrapáț, (Ban.) prepurtáre, (prin Transilv.) ștrápă. *(După ceasuri de ~...)* **2.** cursă, drum. *(Două ~ în piață.)* **3.** alergare, fugă, goană, (Bucov.) scópcă, (înv.) repezíș, repezitúră. *(Să mergi tot într-o~.)*

ALERGÍE s. *(MED.)* erupție, exantem, (pop.) plescáviță, spuzeálă, (reg.) spuzitúră, (înv.) prozăritúră. *(A făcut o ~.)*

alért adj. v. IUTE. SPRINTEN. VIOI.

alertá vb. v. GRĂBI. IUȚI. ZORI.

alértă s. v. ALARMĂ.

ALÉS adj. **1.** fin, selectat, selecționat, sortat, superior, triat. *(Vinuri ~.)* **2.** deosebit, distins, rar, superior. *(Un om ~.)* **3.** deosebit. distins, eminent, ilustru, remarcabil. *(Un profesor ~.)* **4.** distins, fin, rafinat, select, stilat, subtil, (fam.) șic, (fig.) subțire. *(Un public ~.)* **5.** delicat, distins, fin, manierat, politicos. *(O comportare ~.)* **6.** generos, mărinimos, nobil. *(Animal de sentimente ~.)* **7.** aparte, deosebit, distins, (înv. și reg.) scump. *(Vorbe ~.)* **8.** aristocrat, aristocratic, bun, distins, ilustru, înalt, mare, nobil, (înv. și pop.) mărít, slăvít, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evghenicós, evghenís, (fam. și peior.) simandicós. *(Aparținea unei familii ~.)*

ALÉS s. alegere, selectare, selectat, selecție, selecționare, selecționat, sortare, sortat, triat, triere. *(~ cocsului.)*

ALEXÍE s. *(MED.)* cecitate verbală.

ALEXÍNĂ s. *(BIOL.)* complement.

ÁLFA s. *(BOT.; Stipa tenacissima)* (rar) spártă.

ALFABÉT s. (pe vremea scrierii cu litere chirilice) azbúche, (înv. și pop.) slóvă.

ALGONCHIÁN adj., s. *(GEOL.)* proterozoic.

ALIÁT s. (înv.) soț, soție. *(~ lor în război.)*

ALÍCĂ s. (Maram. și Transilv.) silítră, (Transilv., Ban. și Maram.) șirét. *(~ pentru gloanțe.)*

ALIENÁ vb. **1.** *(JUR.)* a înstrăina. *(A ~ un bun.)* **2.** *(MED.)* a înnebuni, a se sminti, a se țicni, (pop. și fam.) a (se) strechea, (Transilv., Maram. și Ban.) a (se) bolînzi, (prin Munt.) a primi, (Mold.) a sturluiba, a zăluzi, a (se) zărghi, (fam.) a căpia, (fig.) a se scrînti, a se trăsni, a se țăcăni.

ALIENÁRE s. **1.** *(JUR.)* înstrăinare. *(~ unui bun.)* **2.** *(MED.)* alienație, dementă, nebunie, sminteală, smintire, țicneală, boală mintală, (pop.) nebuneálă, (înv. și reg.) smíntă, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînzíe, (prin Bucov.) sălteálă, (Mold.) zăluzeálă, zăluzíe, zărgheálă, zărghénie, (fam.) căpiálă, (fig.) rătăcíre, scrînteálă, țăcăneálă.

ALIENÁT adj., s. **1.** adj. *(JUR.)* înstrăinat. *(Bunuri ~.)* **2.** adj., s. *(MED.)* dement, descreierat, înnebunit, nebun, smintit, țicnit, (livr. și peior.) sonát, (pop. și fam.) apucát, candríu, căpiát, deșucheát, strecheát, (înv. și reg.) neród, (reg.) prost, (Transilv., Maram. și Ban.) bolínd, (Ban.) pălăurát, (Olt. și Munt.) primít, (Mold.) zăluzít, zărghít, (fig.) săltát, sărít, scrîntít, țăcănít. *(O persoană ~.)*

ALIENÁȚIE s. *(MED.)* alienare, dementă, nebunie, sminteală, smintire, țicneală, boală mintală, (pop.) nebuneálă, (înv. și reg.) smíntă, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînzíe, (prin Bucov.) sălteálă, (Mold.) zăluzeálă, zăluzíe, zărgheálă, zărghénie, (fam.) căpiálă, (fig.) rătăcíre, scrînteálă, țăcăneálă.

ALIFÍE s. *(FARM.)* cremă, pomadă, unguent, (livr.) linimént, (pop.) unsoáre, (reg.) ip, (Transilv. și Mold.) ir, (înv.) mehlém.

ALIMÉNT s. hrană, mîncare, (mai ales în limbajul copiilor) pápă, (livr.) nutriment, (pop.) bucáte (pl.), demîncáre, demîncát, legúmă, merínde (pl.), de-ale gúrii, (reg.) cost, taín, (Transilv., Maram. și Bucov.) menájă, (înv.) píștă, vipt, (fam.) haleálă, (fam. depr.) crăpélniță.

ALIMENTÁ vb. a (se) hrăni, a mînca, a (se) nutri. *(Se ~ bine.)*

alimentá vb. v. ÎNTREȚINE. MENȚINE.

ALIMENTÁRE s. alimentație, hrănire, mîncare, mîncat, nutrire, nutriție. *(În timpul ~.)*

alimentáre s. v. ÎNTREȚINERE. MENȚINERE.

ALIMENTÁT adj. hrănit, nutrit. *(Bine ~.)*

ALIMENTÁȚIE s. alimentare, hrănire, mîncare, mîncat, nutrire, nutriție. *(În timpul ~.)*

alimón s. v. LEMNUL-DOMNULUI.

ALINÁ vb. **1.** a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera, a (se) ușura, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (pop.) a (se) ogoi, (înv. și reg.) a (se) mîngîia, (înv.) a (se) odihni, (fig.) a adormi, a (se) răcori. *(Cele spuse i-au ~ durerea; a plîns și s-a ~.)* **2.** a (se) consola, a (se) îmbărbăta, a (se) încuraja, a (se) mîngîia, (grecism înv.) a (se) parigorisi. *(Încerca să-l ~ pentru pierderea suferită.)*

ALINÁRE s. **1.** calmare, domolire, liniștire, potolire, temperare, ușurare, (rar) potoleálă, (înv.) potolít. *(~ durerilor.)* **2.** consolare, îmbărbătare, încurajare, mîngîiere, (înv.) consolăție, parigorie, (fig.) balsám, refúgiu. *(Și-a găsit ~ în muncă.)*

ALINĂTÓR adj. **1.** calmant, liniștitor, (rar) potolitór, ușurătór, (pop.) molcomitór. *(O substanță ~.)* **2.** consolator, mîngîietor, (rar) consolánt, (înv.) mîngîiós. *(O vorbă ~.)*

ALINEÁT s. paragraf. *(Conținutul unui nou ~.)*

ALINIÁ vb. a (se) înșira, a (se) înșirui, a (se) ordona, a (se) rîndui, (înv. și reg.) a (se) șirui. *(S-au ~ în tăcere.)*

ALINIÁT adj. înșirat, înșiruit, rînduit. *(Rînduri ~.)*

alínt s. v. ALINTARE. DEZMIERDARE. MÎNGÎIERE.

ALINTÁ vb. **1.** a dezmierda, a mîngîia, (pop. și fam.) a giugiuli, (pop.) a drăgosti, (reg.) a adia, a guguli, a mădări, a milui, a nineri, (prin Ban. și Transilv.) a băia, (înv.) a măguli. *(Îl ~ cu duioșie.)* **2.** a (se) cocoli, a (se) răsfăța, a (se) răzgîia, (reg.) a (se) corconi, a (se) mădări, (înv.) a (se) lăinici. *(Nu te mai ~ atît!)*

ALINTÁRE s. **1.** dezmierdare, mîngîiere, (rar) alínt, mîngîietúră, (pop. și fam.) giugiuleálă, (pop.) alintătúră, drăgosteálă, drăgos-

íre, (înv. și reg.) olastiseálă. *(~ iubitei.)* **2. răsfăț, răsfățare,** răzgîiálă, răzgîiere, (rar) răsfățătúră, (pop.) alintătúră. *(Ce-s ~ astea?)*

ALINTÁT adj. **1.** dezmierdat, mîngîiat. *(Iubită ~.)* **2.** cocolit, răsfățat, răzgîiat, (reg.) mădărít, ninerát, (înv.) dezmierdát. *(Copil ~.)*

ALINTĂTÓR adj. **1.** dezmierdător, mîngîietor, (înv.) dezmierdát, măgulitór. *(Gesturi ~.)* **2.** *(LINGV.)* dezmierdător, hipocoristic. *(Formație lexicală ~.)*

alintătúră s. v. ALINTARE. DEZMIERDARE. MÎNGÎIERE.

alión s. v. PRESURĂ.

aliór s. v. LAPTELE-CÎINELUI. LAPTELE-CUCULUI.

aliotmán s. v. TURCIME.

ALIPÍ vb. **1.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* a (se) aglutina, a (se) lipi, a (se) reuni, a (se) suda, a (se) uni. *(Două elemente ale vorbirii se pot ~.)* **2.** *(TEHN.)* a se agrega, a se reuni, a se uni. *(Elementele unui tot se ~.)* **3.** a anexa, a atașa, a încorpora, (înv.) a întrupa, a lipi. *(~ un teritoriu străin.)*

ALIPÍRE s. **1.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinare, lipire, reunire, sudare, unire. *(Proces de ~ a două cuvinte; ~ unor microorganisme.)* **2.** anexare, încorporare. *(~ unui teritoriu.)*

ALIPÍT adj. *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinat, lipit, reunit, sudat, unit. *(Cuvinte ~; microorganisme ~.)*

alipuí vb. v. AȘEZA. PUNE.

alișveríș s. v. DEVER. VÎNZARE.

ALITÁRE s. *(TEHN.)* calorizare.

alîndúrișe s. pl. v. ROSTOPASCĂ.

ALOCÁRE s. alocație. *(~ unui fond bănesc.)*

ALOCÁȚIE s. alocare. *(~ de la buget.)*

ALOCUȚIÚNE s. cuvînt, cuvîntare, discurs, (pop.) vórbă, vorbíre, (înv.) voroávă, (fam. și ir.) lógos. *(Ține o ~.)*

ALÓE s. *(BOT.; Aloë ferox* și *succotrina)* (rar) sábur, (reg.) fiere-de-úrs.

ALOGÉN adj. alogenetic. *(Populație ~.)*

ALOGENÉTIC adj. alogen. *(Populație ~.)*

ALOZÓM s. *(BIOL.)* heterocromozom, heterozom, cromozom sexual.

ALPACÁ s. *(TEHN.)* (livr.) argentán. *(Obiecte din ~.)*

alpéstru adj. v. ALPIN.

ALPÍN adj. *(GEOGR.)* (livr.) alpéstru. *(Vegetație ~.)*

ALTÁR s. *(BIS.)* **1.** (la creștini) sanctuar, (rar) pristól, (înv. și pop.) oltár, (înv.) jertfélnic, trébnic. **2.** (la vechii evrei) tabernacol.

ALTĂDÁTĂ adv. altcîndva, cîndva, odată, odinioară, (înv. și reg.) oarecînd. *(~ nu exista acest obicei.)*

áltcareva pron. v. ALTCINEVA.

ÁLTCINEVA pron. (reg.) áltcareva. *(~ a fost aici.)*

ÁLTCÎNDVA adv. altădată, cîndva, odată, odinioară, (înv. și reg.) oarecînd. *(Au trăit ~ pe aici.)*

ÁLTCUM adv. altcumva, altfel, altminteri. *(Să procedeze ~.)*

ÁLTCUMVA adv. altcum, altfel, altminteri. *(Trebuie ~.)*

alte-álea s. v. EPILEPSIE.

ALTERÁ vb. **1.** a se acri, a se descompune, a fermenta, a se împuți, a se înăcri, a se strica, (înv. și reg.) a se sărbezi, a se sminti, (reg.) a se mocni, a se zeri, (prin Ban.) a se pișcăvi, (prin Transilv.) a se scoáce. *(Laptele s-a ~.)* **2.** a se descompune, a se rîncezi, a se strica. *(Untura s-a ~.)* **3.** a (se) polua, a (se) strica, a (se) vicia. *(Aerul din încăpere s-a ~.)* **4.** a contrafface, a deforma, a denatura, a escamota, a falsifica, a măslui, a mistifica, a răstălmăci, (fig.) a silui, (înv. fig.) a sminti, a strîmba. *(~ sensul celor spuse de cineva.)* **5.** *(FON.)* a se modifica, a se preface, a se schimba, a se transforma. *(„N" intervocalic s-a ~.)*

ALTERÁBIL adj. (înv.) stricăciós. *(Aliment ~.)*

ALTERÁRE s. **1.** acrire, descompunere, fermentare, împuțire, înăcrire, stricare. *(~ mîncării.)* **2.** descompunere, rîncezire, stricare. *(~ a materiilor grase.)* **3.** poluare, stricare, viciere. *(~ aerului dintr-o încăpere.)* **4.** deformare, denaturare, escamotare, falsificare, mistificare, mistificație, răstălmăcire, (fig.) siluire. *(~ celor spuse de cineva.)*

ALTERÁT adj. **1.** acrit, acru, descompus, fermentat, împuțit, înăcrit, stricat, (înv. și pop.) seárbăd, (reg.) mocnít, sărbezít, (prin Maram.) scopt. *(Aliment ~.)* **2.** descompus, rînced, stricat. *(Untură ~ .)* **3.** acrit, brînzit, (prin Bucov.) scopt. *(Lapte ~.)* **4.** poluat, stătut, stricat, viciat. *(Un aer ~.)* **5.** deformat, denaturat, fals, mistificat, răstălmăcit. *(O afirmație ~.)*

ALTERÁȚIE s. *(MUZ.)* accident.

ALTERNÁRE s. rotație, succesiune. *(~ culturilor.)*

ÁLTFEL conj., adv. **1.** conj. altminteri, (reg.) dar. *(Să vină repede, ~ nu-l mai aștept.)* **2.** adv. altcum, altcumva, altminteri. *(Să procedeze ~.)*

ALTITÚDINE s. cotă, înălțime. *(La ce ~ ne aflăm?)*

ALTÍȚĂ s. (prin Transilv.) broschiță. *(Ie cu ~e.)*

ALTMÍNTERI conj., adv. **1.** conj. altfel, (reg.) dar. *(Să vină aici, ~ mă duc eu la el.)* **2.** adv. altcum, altcumva, altfel. *(Să procedeze ~.)*

ÁLTO s. *(MUZ.)* violă.

ALTOÍ vb. (înv. și reg.) a prăsădi. *(A ~ o plantă.)*

altoí vb. v. ATINGE. BATE. INOCULA. LOVI. VACCINA.

altoíre s. v. INOCULARE. INOCULAȚIE. VACCINARE.

ALTOÍT adj. (înv. și reg.) prăsád. *(Măr ~.)*

ÁLTUL **pron.** celălalt. *(Cînd unul, cînd ~.)*

ÁLTUNDEVA adv. aiurea, (Ban. și Transilv.) aínde, aíndine. *(A plecat ~.)*

ALUÁT s. **1.** cocă, (înv.) pielm. *(~ de pîine.)* **2. dospeală,** maia, plămadă, plămădeală, (înv.) covăseálă. *(~ pentru creșterea piinii.)*

ALUMÍNĂ s. *(CHIM.)* oxid de **aluminiu.**

ALÚN s. *(BOT.; Corylus avellana)* **(reg.) túfă.**

ALUNÁR s. *(ORNIT.; Nucifraga caryocatactes)* gaiță-de-munte, (Mold. și Bucov.) nucár.

alunár s. v. GĂINUȘĂ. IERUNCĂ. PÎRȘ.

ALÚNĂ s. *(BOT.; Arachis hypogae)* **alună** *americană* = arahidă, alună de pămînt; *alună de pămînt* = arahidă, alună americană.

alúnă s. v. CARTOF.

ALUNECÁ vb. **1.** a se da, a luneca. *(~ pe gheață.)* **2.** a se deplasa. *(Un strat de teren ~.)* **3.** (înv. și pop.) a scăpăta. *(~ și cade.)*

ALUNECÁRE s. **1.** lunecare. *(~ pe gheață.)* **2.** deplasare. *(~ unor straturi.)*

ALUNECÓS adj. lunecos, (prin Transilv.) bălos. *(Teren ~.)*

ALUNECÚȘ s. ghețuș, lunecuș, (reg.) răpăgúș, (Ban.) rápăg.

ALUNÉLE s. pl. *(BOT.; Carum bulbocastanum)* (reg.) mîndălác.

alunéle s. pl. v. BARABOI. COADA-ȘORICELULUI.

ALUNGÁ vb. **1.** a depărta, a goni, a izgoni, a îndepărta, (rar) a prigoni, a răzmeri, a surghiuni, (înv. și pop.) a oropsi, (pop.) a zgorni, (înv. și reg.) a întiri, a mîna, a tăia, (reg.) a tintiri, a zgoni, (Transilv. și Ban.) a dudui, a gorgoni, (Transilv.) a păfuga, (prin Transilv.) a poteri, (prin Olt. și Ban.) a sprînji, (Transilv. și Maram.) a țipa, (Ban. și Transilv.) a zogorni, (înv.) a lepăda, a răschira, (fam.) a mătrăși, (fam. fig.) a mătura. *(L-a ~ de la sine.)* **2.** a goni, a izgoni, a respinge, (înv.) a împinge. *(Îl ~ pe inamic.)* **3.** a exila, a goni, a izgoni, a ostraciza, a proscrie, a surghiuni, (livr.) a relega, (înv.) a urgisi. *(L-a ~ din țară.)*

ALUNGÁRE s. **1.** gonire, izgonire. *(~ cuiva de acasă.)* **2.** exilare, gonire, izgonire, ostracizare, proscriere, surghiunire, (livr.) relegáre, relegáție. *(~ cuiva din patria sa.)*

ALUNGÁT adj., s. **1.** adj. gonit, izgonit, (astăzi rar) surghiunít, (înv. și pop.) oropsít. **2.** adj., s. exilat, gonit, izgonit, pribeag, proscris, surghiunit, (livr.) relegát, (înv.) surghiún.

ALUNGÍ vb. **1.** a (se) întinde, a (se) lungi, a (se) prelungi. *(Se ~ în afară.)* **2.** a se subția. *(Se ~ la un capăt.)*

ALUNGÍT adj. **1.** lung, lungăreț, lunguieț, prelung, prelungit, (livr.) oblóng. *(Un fruct ~.)* **2.** codat, migdalat, prelung. *(Ochi ~.)*

ALUNÍȚĂ s. (reg.) stîrlíci, (Ban.) lígă. *(O ~ pe frunte.)*

ALUNIZÁ vb. a aseleniza.

ALUNIZÁRE s. aselenizare.

alúră s.v. ATITUDINE. PORT. POZĂ. POZIȚIE. ȚINUTĂ.

ALUVIÁL adj. aluvionar. *(Formații ~.)*

ALUVIONÁR adj. aluvial. *(Formații ~.)*

ALÚVIU s. *(GEOL.)* holocen.

ALÚZIE s. (franțuzism) apropó, (înv.) cusúr. *(N-a făcut nici o ~.)*

ALVEÓLĂ s. celulă, (pop.) căsúică, chilioáră. *(~ la fagurii de miere.)*

AMÁBIL adj. **1.** afectuos, binevoitor, cordial, prietenesc, prietenos, (livr.) afábil, (fig.) cald, căldurós. *(O primire ~.)* **2.** binevoitor, îndatoritor, serviabil, (livr.) complezént, (rar) prevenitór, (fam.) săritór. *(S-a arătat extrem de ~.)* **3.** atent, curtenitor, drăguț, galant, gentil, (pop.) levént, (înv.) cortéz, libóvnic. *(~ cu femeile.)* **4.** politicos, prevenitor. *(Om ~.)*

AMABILITÁTE s. **1.** atenție, bunăvoință, prietenie, solicitudine. *(Ne-a arătat multă ~.)* **2.** bunăvoință, serviabilitate, (livr.) complezéntă, (înv.) complăcére, priínță. *(~ lui față de mine.)* **3.** bunătate, bunăvoință. *(Ai te rog ~ să-mi spui cît e ceasul?)* **4.** atenție, curtoazie, galanterie, gentilețe, politețe, (rar) curtenie, (înv.) líbov. *(~ față de femei.)* **5.** manieră, politețe, (livr.) civilitáte. *(E de-o ~ ireproșabilă.)*

amán interj. v. IERTARE. ÎNDURARE.

AMANÉT s. gaj, garanție, (pop.) chezășie, zălóg, (înv. și reg.) rămás, (înv.) otáj. *(Lasă drept ~ un inel.)*

AMANETÁ vb. (pop.) a zălogi, (înv.) a supúne. *(~ un obiect.)*

AMANETÁRE s. (pop.) zălogíre. *(~ unui bun.)*

AMANETÁT adj. (pop.) zălogít. *(Bun ~.)*

AMÁNT s. concubin, iubit, prieten, (pop.) amoréz, drăgúț, ibóvnic, (înv.) libóvnic, (arg.) gagíc, gagíu.

AMÁNTĂ s. concubină, iubită, prietenă, (livr.) metrésă, (pop.) amoréză, drăgúță, ibóvnică, țiitoáre, (Ban.) bălă, (înv.) posádnică, (grecism înv.) palachídă, (arg.) gagícă.

amarántă s. v. CREASTA-COCOȘULUI.

AMATÓR adj., s. **1.** adj., s. doritor, dornic, iubitor, pofticios, rîvnitor, (pop.) poftitór, (reg.) poftăréț, poftós, pohtáci, (înv.) libóvnic, rîvnáci. *(~ de petreceri.)* **2.** s., adj. diletant, neprofesionist. *(Ciclist ~.)*

AMATORÍSM s. diletantism, neprofesionalism, neprofesionism. *(~ în pictură.)*

AMĂGÍ vb. **1.** a ademeni, a încînta, a înșela, a minți, a momi, a păcăli, a prosti, a purta, a trișa, (livr.) a iluziona, (înv. și reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a șutili, (reg.) a șugui, (Transilv. și Ban.) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tășca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprínde, (fam.) a dúce, a fraieri, a șmecheri, (fam. fig.) a árde, a fríge, a încălța, a pingeli, a pîngelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu minciuni.)* **2.** a ademeni, a atrage, a ispiti, a momi, a seduce, a tenta, (înv.) a aromi, a năpăstui, (fig.) a îmbia. *(Perspectiva îl ~.)*

AMĂGÍRE s. **1.** ademenire, înșelare, înșelăciune, înșelătorie, momire, păcăleală, păcălire, păcălit, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)* **2.** ademenire, seducere, seducție. *(~ unei fecioare.)* **3.** iluzie, (livr.) himéră, (fig.) minciúnă. *(Asta e o ~.)*

AMĂGÍT adj. **1.** ademenit, înșelat, păcălit, prostit, trișat, (Transilv. și Ban.) celuít, (înv.)

prilestít, (fam.) dus, fraierít, (fam. fig.) pingelít, **pingeluít**, (fig.) buzát. *(Om ~.)* **2.** ademenit, înșelat, momit, sedus, (reg.) rușinát, (înv.) prilestít. *(O fată ~.)*

AMĂGITÓR adj., s. **1.** adj. înșelător, (livr.) iluzóriu, (înv. și reg.) părút, (Transilv. și Ban.) cealău, (Munt.) mîglisitór, (fig.) deșért, mincinós. *(O imagine ~.)* **2.** s., adj. ademenitor, înșelător, seducător, (rar) momitór, (înv.) balamút, celuitór, prilăstitór, prilestéț. *(Un ~ de profesie.)*

amănúnt adj. v. AMĂNUNȚIT. AMPLU. DETALIAT. DEZVOLTAT.

AMĂNÚNT s. detaliu, (rar) amănunțíme. *(Știe totul în ~.)*

amănunțí vb. v. FĂRÎMIȚA. MĂRUNȚI. SFĂRÎMA.

amănunțíme s. v. AMĂNUNT. DETALIU.

AMĂNUNȚÍT adj., adv. **1.** adj. amplu, detaliat, dezvoltat, (înv.) amănúnt. *(O relatare ~; un plan ~.)* **2.** adj. atent, meticulos, migălos, minuțios, riguros, scrupulos, serios, (înv.) scump. *(O cercetare ~ a faptelor.)* **3.** adv. atent, îndeaproape. *(Cercetează ~ lucrurile.)*

AMĂRĂCIÚNE s. **1.** amăreală. *(~ pelinului.)* **2.** întristare, mîhnire, necaz, supărare, tristețe, (înv. și pop.) obidíre, (pop.) obídă, (înv. și reg.) scîrbă, (Transilv., Mold. și Bucov.) bănát, (înv.) mîhneálă, mîhniciúne, scîrbíe, (fig.) cătrăníre. *(Ți-a trecut ~?)*

amăreá s.v. ARMURAR. SCAIUL-DRACULUI.

AMĂREÁLĂ s.v. **1.** amărăciune. *(~ pelinului.)* **2.** *(BOT.; Polygala)* (livr.) poligálă. **3.** *(BOT.; Polygala comosa)* (reg.) șopîrlíță. **4.** *(BOT.; Polygala vulgaris)* (reg.) șerpáriță, șerpínță, șopîrlíță.

AMĂRÍ vb. a (se) îndispune, a (se) îndurera, a (se) întrista, a (se) mîhni, a (se) necăji, a (se) supăra, (înv. și pop.) a (se) obidi, (înv. și reg.) a (se) scîrbi, (înv.) a (se) oțări, a (se) rîvni, (fig.) a (se) cătrăni. *(L-ai ~ pe tata.)*

AMĂRÎT adj. **1.** abătut, deprimat, descurajat, indispus, îndurerat, întristat, mîhnit, necăjit, supărat, trist, (pop.) obidít, (înv. și reg.) scîrbít, supărăcios, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjít, (fig.) cătrănít, pleoștít, plouát. *(E tare ~ de vestea primită.)* **2.** nenorocit, prăpădit, (fig.) pîrlít. *(Un funcționar ~.)*

amărúș s.v. CĂLIN.

amărúță s.v. IARBA-GĂII.

AMBALÁ vb. a împacheta, (Transilv.) a pocoli. *(~ un colet.)*

ambalá vb. v. ANTRENA.

AMBALÁJ s. ambalare, împachetare, împachetat. *(~ mărfii.)*

AMBALÁRE s. ambalaj, împachetare, împachetat. *(~ mărfii.)*

ambarcadér s.v. DEBARCADER.

ambasádă s.v. DELEGAȚIE.

AMBASADÓR s. (înv.) legát.

AMBIÁNT adj. înconjurător. *(Mediul ~.)*

AMBIÁNȚĂ s. anturaj, cadru, cerc, mediu, sferă, societate, (înv.) mijloc, (fig.) atmosféră, climát. *(Trăiește într-o ~ nesănătoasă.)*

ambigén s., adj. v. NEUTRU.

AMBIGUITÁTE s. echivoc, (livr.) amfibolíe. *(~ unei situații.)*

AMBÍGUU adj. echivoc, (livr.) amfibológic. *(Exprimare ~.)*

ÁMBII num. amîndoi. *(~ au venit acolo.)*

ÁMBITUS s. *(MUZ.)* diapazon, întindere, registru.

AMBÍȚIE s. pretenție, veleitate, (reg.) înághie. *(Om lipsit de ~ii.)*

AMBIȚIONÁ vb. a se încăpățîna, a se îndărătnici, a se îndîrji, a persevera, a persista, a stărui. *(Se ~ să susțină că ...)*

AMBIȚIÓS adj. **1.** pretențios, (rar) veleitár. *(Om ~.)* **2.** încăpățînat, îndărătnic, îndîrjit, perseverent, stăruitor. *(Se dovedește foarte ~.)*

AMBRANȘAMÉNT s. *(TEHN.)* branșament. *(~ electric.)*

ÁMBRĂ s. **1.** chihlimbar cenușiu. *(~ se formează în intestinul cașalotului.)* **2.** *ambră galbenă* = chihlimbar, (astăzi rar) succín. *(Din ~ se fac obiecte de podoabă.)*

AMBULÁNȚĂ s. autosanitară, salvare, sanitară.

AMBUȘÚRĂ s. *(MUZ.)* mușțiuc, (reg.) pliscói. *(~ clarinetului.)*

AMELIORÁ vb. a (se) îmbunătăți, a (se) îndrepta, (pop., fam. și fig.) a (se) răzbuna. *(Vremea s-a mai ~.)*

AMELIORÁRE s. ameliorație, îmbunătățire, îndreptare. *(~ vremii.)*

AMELIORÁȚIE s. **1.** ameliorare, îmbunătățire, îndreptare. *(~ timpului.)* **2.** *(AGRON.;* la pl.) îmbunătățiri funciare. *(Lucrări de ~.)*

AMENDÁ vb. a penaliza, (înv. și reg.) a globi, a străfui. *(L-a ~ cu 500 de lei.)*

AMENDÁRE s. penalizare. *(~ cuiva cu o sumă de bani.)*

AMÉNDĂ s. penalitate, penalizare, (înv. și pop.) gloabă, (înv. și reg.) straf, (prin Transilv.) birșág, dîrdálă, (înv.) globíre, hatálm, (turcism înv.) geremeá. *(I-a aplicat o ~ usturătoare.)*

AMENINȚÁ vb. **1.** (prin Transilv.) a mănînțăla. *(L-a ~ cu degetul.)* **2.** a pîndi, (fig.) a păște. *(Îl ~ o mare primejdie.)* **3.** a periclita, a primejdui. *(Această situație îi ~ viața.)*

AMENINȚÁRE s. **1.** (înv.) îngrozíre. *(~ cuiva cu moartea.)* **2.** periclitare, primejduire, (rar) primejduiálă. *(~ carierei lui.)* **3.** pericol, primejdie, (înv. și pop.) nevóie. *(Îl pîndește o ~.)*

AMENINȚÁT adj. periclitat, primejduit. *(O ființă ~.)*

AMENINȚĂTÓR adj. **1.** (înv. și reg.) speriós. *(Striga cu glas ~.)* **2.** periculos, primejdios, (înv.) primejduincíos, primejduitór. *(O situație ~.)*

AMÉNT s. *(BOT.)* (pop.) mițișór, rînsă, (reg.) mărțișór, miț, múgur. *(~ salciei atîrnă ca un ciucure.)*

AMERINDIÉNI s. pl. îndieni (pl.), piei-roșii (pl.). *(~ reprezintă populația băștinașă din America.)*

AMERIZÁJ s. amerizare *(~ unui hidroavion.)*

AMERIZÁRE s. amerizaj. *(~ hidroavionului a decurs normal.)*

AMÉSTEC s. **1.** combinaţie, **(livr.)** melánj, mixtúră. *(Un ~ de substanţe.)* **2.** imixtiune, ingerinţă, intervenţie. *(~ în treburile altui stat.)*

AMESTECÁ vb. **1.** a combina. *(~ mai multe substanţe.)* **2.** (prin Transilv., Maram.) a sfeti. *(~ cărţile de joc.)* **3.** a mesteca, (pop.) a dumica. *(~ gumă de mestecat.)* **4.** a se corci, a se încrucişa. *(Două specii de plante se pot ~.)* **5.** a (se) încîlci, a (se) încurca, **(reg.)** a (se) bălmăji, (înv.) a (se) zăminti. *(Lucrurile se ~.)* **6.** a se băga, a interveni, a se vîrî. *(Se ~ nechemat într-o discuţie.)*

AMESTECÁRE s. **1.** combinare. *(~ mai multor substanţe.)* **2.** mestecare, mestecat. *(~ mămăligii.)* **3.** corcire, încrucişare. *(~ unor rase de animale.)*

AMESTECÁT adj. **1.** diferit, eterogen, felurit, împestriţat, pestriţ, variat, (reg.) mistréţ. *(O mulţime ~.)* **2.** corcit, încrucişat, (pop.) mistréţ, (prin Ban.) mistricióí, (Olt.) mistriţát. *(Rase ~.)* **3.** încîlcit, încurcat. *(Fire ~.)*

AMESTECĂTÚRĂ s. încîlceală, încîlcire, încîlcitură, încurcătură, (livr.) mixtúră, (înv.) zăminteálă, zămintitúră, (fam.) bălmăjeálă, mişmáş, talmeş-bálmeş. *(Era o ~ de nedescris.)*

AMEŢEÁLĂ s. **1.** *(MED.)* vertij, vîrtej, (înv.) scútură. *(A simţit o ~.)* **2.** buimăceală, buimăcire, năuceală, năucire, perplexitate, zăpăceală, (înv. şi reg.) uluiálă, uluíre, (reg.) uimăceálă, (Mold., Bucov. şi Transilv.) tehuiálă. *(O stare de ~.)*

AMEŢÍ vb. **1.** a (se) buimăci, a (se) năuci, a (se) zăpăci, (pop.) a (se) bîiugi, a (se) **ului**, (reg.) a (se) hăbăuci, a (se) uimăci, (Mold., Bucov. şi Transilv.) a (se) tehui, (înv.) a (se) cebălui. *(Somnul l-a ~.)* **2.** a (se) chercheli, a (se) îmbăta, a (se) turmenta, (livr.) a (se) griza, (pop.) a (se) turlăci, (prin Transilv.) a (se) amnări, (Mold.) a (se) chefălui, (Transilv. şi Ban.) a (se) şumeni, (fam.) a (se) învinoşa, a (se) matosi, (fam. fig.) a (se) afuma, a (se) aghesmui, a (se) căli, a (se) ciupi, a (se) cîrpi, a (se) magnetiza, a (se) pili, a (se) sfinţi, a (se) tămîia, a (se) trăsni, a (se) turti, (rar fig.) a (se) tîrnosi, a (se) turci, (reg. fig.) a (se) flecui, a (se) oţeli, (arg.) a (se) mahi, a (se) matoli. *(S-a cam ~ cu rachiu.)*

AMEŢÍT adj. **1.** buimac, buimăcit, năuc, năucit, tîmpit, zăpăcit, (pop.) bîiguít, cápiu, uluít, (reg.) buimátic, hăbăúc, (Mold., Bucov. şi Transilv.) tehúi. *(S-a sculat ~.)* **2.** zăpăcit, (fig.) beat, îmbătát. *(~ de fericire.)* **3.** băut, beat, cherchelit, îmbătat, turmentat, (livr.) grizát, (rar) trecút, (înv. şi pop.) candríu, (pop.) turlác, vijiít, (reg.) amnărít, învinoşát, rătutít, vinós, (prin Ban.) chermeléu, (Transilv. şi Maram.) şúmen, (prin Transilv.) şumenít, (fam. fig.) afumát, aghesmuít, făcút, oţelít, pilít, sfinţít, tămîiát, tîrnosít, trăsnít, turtít, (arg.) mahít, matól, matosít. *(~ de vin.)*

AMEŢITÓR adj. **1.** (înv.) vîrtejitór, vîrtejós. *(Senzaţie ~.)* **2.** năucitor, uimitor, uluitor, (pop.) zăpăcitór. *(Un ritm ~.)* **3.** tulburător, (fig.) îmbătătór. *(Miresme ~.)* **4.** fulgerător, precipitat, vertiginos. *(O căđere ~.)*

AMFETAMÍNĂ s. *(FARM.)* benzedrină, fenamină.

AMFIARTRÓZĂ s. *(ANAT.)* articulaţie semimobilă.

AMFIBIÁN s. *(ZOOL.)* batracian. *(Broasca este un ~.)*

amfibolíe s.v. AMBIGUITATE. ECHIVOC.

amfibológic adj. v. AMBIGUU. ECHIVOC.

amfitrión s.v. GAZDĂ.

AMIÁZĂ s. prînz, (pop.) namiáză. *(Pe la ~.)*

AMÍC s. prieten, (pop.) fîrtát, (reg.) ortác, (înv.) libóvnic, priétnic, soţ, soţie. *(S-a întîlnit cu ~ii.)*

AMICÁL adj., adv. **1.** adj. prietenesc, prietenos, tovărăşesc. *(Atitudine ~.)* **2.** adv. bine, prietenește, prietenos. *(M-a primit ~.)*

AMÍCĂ s. prietenă, (pop.) surátă, (înv. şi reg.) soáţă. *(~ din copilărie.)*

amicíe s. v. AMICIŢIE. PRIETENIE.

AMICÍŢIE s. prietenie, (înv. şi pop.) prieteşúg, (înv. şi reg.) amicíe, (reg.) fîrtăţíe, ortăcíe, (înv.) prietnicíe. *(O ~ durabilă.)*

AMIDOPIRÍNĂ s. *(FARM.)* piramidon.

AMIGDÁLĂ s. *(ANAT.)* (pop.) ghíndură, (Transilv.) mándulă.

AMIGDALÍTĂ s. *(MED.)* (pop.) gîlci (pl.), (reg.) bólfă.

AMILAZĂ SALIVÁRĂ s. *(BIOL.)* ptialină.

AMÍN interj. adio!, gata !, (înv.) parapánghelos !, (fam.) alelúia !

AMINOBENZÉN s. *(CHIM.)* anilină, fenilamină.

AMINTÍ vb. **1.** a arăta, a cita, a indica, a menţiona, a pomeni, a semnala, (rar) a semnaliza, (înv.) a memora, a prenumi, (fig.) a atinge. *(Problema este ~ într-un document.)* **2.** a evoca, a redeştepta. *(~ vremurile de odinioară.)* **3.** a şti. *(Îţi ~ cum erai acum doi ani?)*

AMINTÍRE s. **1.** citare, indicare, menţionare, menţiune, pomenire, semnalare, (rar) semnalizáre. *(~ unui fapt semnificativ.)* **2.** pomenire, (înv.) pomână, pomélnic, pómină. *(Pentru ~ cuiva.)* **3.** aducere-aminte, (astăzi rar) suvenír, (grecism înv.) promít. *(Dulci ~.)* **4.** memorie, minte. *(I-au rămas în ~ toate aceste lucruri.)* **5.** memorie, (înv.) pámente. *(În ~ lui.)* **6.** semn. *(Îi cere o ~ spre a nu-l uita.)*

AMÎNÁ vb. **1.** (Transilv.) a tămînda. *(~ plecarea.)* **2.** (rar) a remíte. *(~ o tranzacţie.)* **3.** a încetini, a întîrzia. *(~ producerea unui fenomen.)* **4.** a lungi, a tărăgăna, a tergiversa, (livr.) a temporiza. *(~ rezolvarea unei probleme.)* **5.** a aştepta, a îngădui, a păsui. *(Îl ~ cu plata datoriei.)* **6.** a păsui, a prelungi, (înv. şi reg.) a muta. *(I-a ~ scadenţa.)* **7.** a lăsa. *(Să ~ pe altădată.)*

AMÎNÁRE s. **1.** (Transilv.) tămîndáre. *(~ plecării.)* **2.** încetinire, întîrziere. *(~ producerii unui fenomen.)* **3.** tărăgănare, tergiversare, (rar) tergiversaţiúne. *(~ rezolvării unei probleme.)* **4.** păsuială, păsuire, răgaz, (pop.) îngăduínţă, îngăduire, (înv. şi reg.) răzbún. *(I-a acordat o ~ pentru onorarea*

poliței.) **5.** păsuire, prelungire. *(~ obligației cuiva.)*

AMÎNDÓI num. ambii. *(Au venit ~.)*

AMNÁR s. **1.** (reg.) oțele (pl.). *(Iască și ~ pentru aprinderea focului.)* **2.** (reg.) jug, (Mold. și Bucov.) pochihéci. *(~ la războiul de țesut.)* **3.** (Mold.) colțár. *(~ este stîlpul de la colțul unei case de țară.)*

amnării vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

amnărît adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

AMONIÁC s. *(CHIM.)* (înv.) spirt-de-țipirig.

AMÓR s. **1.** dragoste, iubire, (înv. și reg.) îboste, (înv.) líbov. *(~ lui pentru ea.)* **2.** (concr.) dragoste, iubire, iubit, (Olt.) iub. *(Tu ești ~ meu.)*

AMORÁȘ s. *(ARTE PLAST.)* putto.

amoréz s.v. AMANT. CONCUBIN. IUBIT. PRIETEN.

AMOREZÁ vb. a se îndrăgosti, (livr.) a se înamora. *(S-a ~ nebunește de el.)*

AMOREZÁT adj. îndrăgostit, (livr.) înamorát. *(Un tînăr ~.)*

amoréză s.v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.

AMÓRF adj. inform. *(O masă ~ de . . .)*

amórfă s.v. SALCÎM-MIC.

AMORÓS adj. galant, sentimental. *(Aventură, intrigă ~.)*

AMÓRSĂ s. *(PESCUIT)* momeală, nadă, (rar) momitúră, (reg.) mîrșă, nádilă, (înv., în Transilv.) podmét. *(~ pentru cleni.)*

AMORȚEÁLĂ s. toropeală, toropire. *(Stare de ~.)*

AMORȚÍ vb. **1.** a insensibiliza. *(Anestezicul ~ măseaua.)* **2.** a înțepeni, a paraliza. *(Gerul îi ~ buzele.)*

AMORȚÍT adj. **1.** înțepenit, (Transilv.) dréven. *(~ de frig.)* **2.** toropit. *(~ de căldură.)*

AMPLASÁ vb. a (se) așeza, a (se) fixa, a (se) plasa, a (se) situa, a (se) stabili. *(A ~ uzina în apropiere de . . .)*

AMPLASÁRE s. așezare, fixare, plasare, situare, stabilire. *(~ noului obiectiv într-un loc adecvat.)*

AMPLIFICÁ vb. **1.** a se accentua, a crește, a se intensifica, a se întări, a se înteți, a se mări, a spori. *(Viteza vîntului s-a ~.)* **2.** a (se) intensifica, a (se) întări, a (se) mări, a (se) potența. *(A ~ valoarea unei mărimi fizice.)* **3.** a (se) adînci, a (se) agrava, a crește, a (se) intensifica, a (se) mări, a spori, (fig.) a (se) ascuți. *(Disensiunile s-au ~.)*

AMPLIFICÁRE s. **1.** intensificare, întărire, mărire, potențare. *(~ unei mărimi fizice.)* **2.** creștere, dezvoltare, extensiune, extindere, lărgire, mărire. *(~ schimburilor comerciale.)*

AMPLIFICÁT adj. crescut, intensificat, întărit, mărit, potențat, sporit. *(O valoare fizică mult ~.)*

AMPLOÁRE s. **1.** forță, intensitate, volum. *(Are o voce de o ~ impresionantă.)* **2.** extensiune, extindere, proporție. *(Focul a luat o mare ~.)*

amploiát s.v. FUNCȚIONAR. IMPIEGAT. SLUJBAȘ.

ÁMPLU adj. **1.** întins, larg, mare. *(Pe un spațiu ~.)* **2.** bogat, cuprinzător, larg. *(O perspectivă ~.)* **3.** amănunțit, detaliat, dezvoltat, (înv.) amănúnt. *(Plan ~.)*

ampréntă s.v. ATRIBUT. CALITATE. CARACTER. CARACTERISTICĂ. ÎNSUȘIRE. ÎNTIPĂRIRE. NOTĂ. PARTICULARITATE. PROPRIETATE. SEMN. SPECIFIC. TIPAR. TRĂSĂTURĂ. URMĂ.

AMPUTÁ vb. a tăia. *(I-a ~ un picior.)*

AMPUTÁRE s. tăiere. *(~ brațului.)*

AMULÉTĂ s. talisman, (înv.) advár, báier.

AMÚRG s. apus, asfințit, înserare, seară, (livr.) crepúscul, (înv. și pop.) murg, (pop.) înmurgít, scăpătát, sfințit, (reg.) murgít, (prin Mold. și Munt.) murgílă, (înv.) sfințíre. *(S-a lăsat ~.)*

AMURGÍ vb. a (se) însera, a se întuneca, a scăpăta, (pop.) a (se) înmurgi, (înv. și reg.) a murgi. *(A ~ peste cîmpii.)*

AMUȚÍ vb. **1.** *(MED.)* a muți. **2.** a dispărea, a înceta, a se liniști, a muți, a se potoli, a se stinge. *(Toate zgomotele au ~ în stradă.)*

AMUZÁ vb. a se desfăta, a se dispune, a se distra, a se înveseli, a petrece, a rîde, a se veseli, (înv.) a se distráge, a se eglendisi, a libovi. *(Ne-am ~ copios pe socoteala lui.)*

AMUZAMÉNT s. **1.** agrement, distracție, divertisment, plăcere, (înv.) zéfchiu. *(Parc de ~.)* **2.** distracție, joacă, (înv.) zăbávă. *(Dragostea nu este un ~.)*

AMUZÁNT adj. **1.** agreabil, distractiv, drăguț, plăcut. *(Un spectacol ~.)* **2.** comic, hazliu, nostim, vesel, (livr.) ilár, ilariánt, (pop.) poznáș, (Transilv., Ban. și Olt.) șod. *(O întîmplare ~.)*

AN s. **1.** (înv.) leat, veleát. *(~ 1600.)* **2.** *(ASTRON.) an bisect* = an bisextil, (înv.) an viséct; *an bisextil* = an bisect, (înv.) an viséct. **3.** (la pl.) epocă, perioadă, timp, vreme. *(În ~ii copilăriei.)*

ANABOLÍSM s. *(FIZIOL.)* asimilație. *(~ este o fază a metabolismului.)*

ANACRÓNIC adj. (rar) anacronístic. *(O situație ~.)*

anacronístic adj. v. ANACRONIC.

ANAERÓB adj. *(BIOL.)* anaerobiotic. *(Microorganisme ~.)*

ANAEROBIÓTIC adj. *(BIOL.)* anaerob. *(Organisme ~.)*

ANAEROBIÓZĂ s. *(BIOL.)* anoxibioză. *(~ este forma de viață a organismelor anaerobe.)*

ANÁFURĂ s. *(BIS.)* (reg.) părticícă. *(~ se împarte credincioșilor după liturghie.)*

ANAGNÓST s. *(IST.)* (înv.) citéț. *(~ proveneau dintre sclavii cultivați.)*

ANAGRÁMĂ s. (rar) antimetábolă. *(~ numelui cuiva.)*

ANAHORÉT s. ascet, eremit, pustnic, schimnic, sihastru, (rar) schimonáh, (înv.) aschitác, aschiteán, monáh, osélnic, schítnic. *(~ trăiește în locuri izolate.)*

ANALCÍD s. *(CHIM.)* hexaclorciclohexan.

ANALÉCTE s. pl. crestomație. *(~ lui T. Cipariu.)*

ANALGEZÍNĂ s. *(FARM.)* antipirină, fenazonă. *(~ se folosește împotriva febrei.)*

ANALIZÁ vb. **1.** a cerceta, a **examina**, a investiga, a studia, a urmări, (livr.) a **considera**, (înv.) a medita, a **privi**, a socoti, (fig.) a **explora**, (înv. fig.) a scărmăna. *(~ cauzele unui fenomen.)* **2.** a cerceta, a **examina**, a măsura, a observa, a scruta, a studia, a urmări, (pop.) a iscodi, (înv. și reg.) a oglindi, (înv.) a cerca, a ispiti. *(Îl ~ cu atenție.)* **3.** a **comenta**, a explica, a interpreta, a tîlcui, (înv.) a **întoarce**, (fig.) a descifra. *(~ un text literar.)*

ANALIZÁRE s. **1.** analiză, cercetare, examen, examinare, investigare, investigație, studiere, studiu, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre. *(O ~ serioasă a problemelor.)* **2.** comentare, explicare, interpretare, tîlcuire, (înv.) tîlcuíală. *(~ unui text literar.)*

ANALÍZĂ s. **1.** analizare, cercetare, examen, examinare, investigare, investigație, studiere, studiu, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre, *(O ~ serioasă a problemelor.)* **2.** cercetare, examinare, observare, observație, scrutare, studiere, studiu, (pop.) iscodíre, (înv.) iscoádă, ispită, ispitíre. *(~ atentă a cuiva.)* **3.** *(MED.)* probă. *(~ hepatică.)* **4.** *(CHIM.) analiză electrochimică* = electroanaliză.

ANALÓG adj. apropiat, asemănător, asemenea, corespondent, înrudit, similar, (înv.) asemănát, podóbnic, semănátór. *(Două elemente ~.)*

ANALOGÍE s. afinitate, apropiere, asemănare, concordanță, corespondență, înrudire, potriveală, potrivire, similaritate, similitudine, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănátură, semuíre. *(Se poate stabili o ~ între aceste două elemente.)*

ANÁPODA adv. **1.** aiurea, prost, rău, (fam.) brámbura. *(Treburile merg ~.)* **2.** aiurea, alandala, (fam.) brámbura. *(Lucrurile erau puse ~.)*

ANARHÍST adj., s. (rar) libertár. *(Concepții ~.)*

ANARHOSINDICALÍSM s. *(POLITICĂ)* sindicalism.

ANASÓN s. *(BOT.) anason-franțuzesc (Illicium anisatum)* = badian, anason-stelat; *anason-stelat (Illicium anisatum)* = **badian**, anason-franțuzesc.

anason-dúlce s.v. MOLURĂ.

anason-máre s.v. MOLURĂ.

anason-nemțésc s.v. MOLURĂ.

ANASTIGMÁT adj. *(FIZ.)* anastigmatic. *(Obiectiv fotografic ~.)*

ANASTIGMÁTIC adj. *(FIZ.)* anastigmat. *(Obiectiv fotografic ~.)*

ANATÉMĂ s. *(BIS.)* afurisenie, afurisire, blestem, excomunicare, (înv.) procleténie, procleție. *(A arunca ~ asupra cuiva.)*

ANATEMIZÁ vb. *(BIS.)* a afurisi, a blestema, a excomunica, (pop.) a oropsi, (înv.) a lepăda, a procleți. *(Papa l-a ~.)*

ANATEMIZÁT adj. *(BIS.)* afurisit, blestemat, excomunicat, (înv. și reg.) procletít, (înv.) proclét. *(Preot ~.)*

ANCHETÁ vb. *(JUR.)* a cerceta, a instrui. *(A ~ un caz.)*

ANCHETÁRE s. *(JUR.)* anchetă, cercetare, instruire, (înv.) spráfcă, (rusism înv.) comandiróvcă. *(~ unui caz penal.)*

ANCHÉTĂ s. *(JUR.)* anchetare, cercetare, instruire, (înv.) spráfcă, (rusism înv.) comandiróvcă. *(~ unei crime.)*

ANCHILOZÁ vb. *(MED.)* a înțepeni, a prinde. *(Reumatismul i-a ~ articulațiile.)*

ANCHILOZÁRE s. *(MED.)* anchiloză, înțepenire, prindere. *(~ articulațiilor.)*

ANCHILOZÁT adj. *(MED.)* **1.** înțepenit, prins. *(Cu articulațiile ~.)* **2.** inert, înțepenit, țepán. *(Are o mînă ~.)*

ANCHILÓZĂ s. *(MED.)* anchilozare, înțepenire, prindere. *(~ articulațiilor.)*

ÁNCIE s. *(MUZ.)* pană. *(~ unui instrument de suflat.)*

ANCOLÁ vb. *(TEHN.)* a încleia.

ANCOLÁRE s. *(TEHN.)* încleiere.

ANCORÁJ s. *(TEHN., MAR.)* ancorare. *(~ unui element de construcție.)*

ANCORÁRE s. *(TEHN., MAR.)* ancoraj. *(~ unei nave.)*

ÁNCORĂ s. *(MAR.)* (înv. și reg.) rac, (înv.) cătușă, míță.

ANDÍVĂ s. *(BOT.; Cichorium endivia)* cicoare de grădină.

ANDREÁ s. cîrlig, igliță, navetă. *(~ pentru plase de pescuit.)*

andreá s.v. SULĂ.

andrișeá s.v. PĂLĂRIA-CUCULUI.

ANDROGINÍE s. *(MED.)* **pseudohermafroditism.**

ANECDÓTĂ s. glumă, spirit, (reg.) **polojénie**, (fam.) banc. *(A spus o ~ reușită.)*

anémic adj. v. MIC. REDUS. SLAB.

ANEMONĂ-DE-MÁRE s. *(ZOOL.; Actinia)* actinie, dediței-de-mare, (reg.) trandafir-de-máre.

ANEMOSCÓP s. *(MET.)* giruetă. *(Cu ~ se determină direcția vîntului.)*

ANEMOTRÓP s. *(TEHN.)* aeromotor, motor eolian.

ANESTEZÍST s. *(MED.)* (rar) narcotizatór.

ANEURÍE s. *(MED.)* aneurozá.

ANEURÍNĂ s. *(FARM.)* vitamina B_1.

ANEURÓZĂ s. *(MED.)* aneurie.

ANEVÓIE adv. **1.** abia, greu. *(~ a scăpat cu viață.)* **2.** dificil, greu. *(~ de înțeles.)* **3.** greu, (prin Transilv.) síchiș. *(I-a restituit ~ împrumutul.)*

anevoință s.v. DIFICULTATE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. PIEDICĂ. STAVILĂ.

ANEVOIÓS adj. **1.** dificil, greu, (pop.) ostenitór, (înv. și reg.) ostenicós. *(O treabă ~.)* **2.** delicat, dificil, gingaș, greu, (fig.) ingrát. *(O misiune ~.)* **3.** dificil, greoi, (astăzi rar) sílnic. *(Un mers ~.)* **4.** greu, mizerabil, necăjit, prost, rău, (înv. și pop.) necăjós. *(Un trai ~.)* **5.** dificil, greu, (fig.) áspru, spinós. *(Drumul ~ al cunoașterii.)*

ANÉX adj. **1.** accesoriu, auxiliar, secundar, subsidiar. *(Element ~ într-un mecanism.)* **2.** alăturat, anexat. *(Documentele ~.)*

ANEXÁ vb. **1.** a (se) alătura, a (se) atașa. *(~ la memoriu actele necesare.)* **2.** a alipi, a ataşa, a încorpora, (înv.) a întrupa, a lipi. *(~ un teritoriu străin.)*

ANEXÁRE s. alipire, încorporare. *(~ unui teritoriu.)*

ANEXÁT adj. alăturat, anex. *(Documentația ~.)*

ANÉXĂ s. adaos, apendice, completare, supliment. *(~ la o dispoziție.)*

ANEXÍTĂ s. *(MED.)* (rar) salpingoovarită.

ANGAJÁ vb. **1.** a băga, a încadra, a lua, a numi, a primi, (înv. și pop.) a năimi. *(Îl ~ într-un serviciu.)* **2.** a se băga, a intra, a se încadra, a se tocmi, a se vîrî, (pop.) a se învoi, a mérge, a se năimi, a se prínde, a veni, (prin Mold. și Bucov.) a se apuca. *(S-a ~ paznic, mecanic.)* **3.** a făgădui, a se îndatora, a se însărcina, a se obliga, a promite, (înv. și reg.) a jurui, a se prínde, (înv.) a se adeveri, a se apuca, (fig.) a se lega. *(Se ~ să facă următoarele . . .)*

ANGAJAMÉNT s. **1.** asigurare, cuvînt, făgăduială, făgăduință, legămînt, promisiune, vorbă, (astăzi rar) parólă, (înv. și reg.) juruită, (reg.) făgădă, (Transilv.) făgădáș, (Mold.) juruínță, (înv.) promítere, sfătuít, (turcism înv.) bacalím. *(Și-a ținut ~.)* **2.** îndatorire, obligație, sarcină, (pop.) legătură. *(Ce ~ e ai?)*

ANGAJÁRE s. **1.** încadrare, numire, primire. *(~ lui s-a făcut pe loc.)* **2.** intrare, încadrare. *(~ lui în serviciu.)*

ANGAJÁT s. salariat, slujbaș, (înv. și pop.) năimít, (pop. și fam.) simbriáș, (înv.) lefegíu, supús. *(Era ~ al statului.)*

angélic adj. v. ÎNGERESC. SERAFIC.

angelínă s.v. ANGHELICĂ.

ANGHELÍCĂ s. *(BOT.; Angelica archangelica)* (rar) angelínă, (reg.) buciníș.

ANGHÍLĂ s. *(IHT.; Anguilla anguilla)* (rar) țipár.

ANGHINÁRE s. *(BOT.; Cynara scolymus)* (rar) scólim, (reg.) carciofói.

ANGHÍNĂ s. *(MED.)* **1.** (înv.) corácă. **2.** *anghină difterică* = difterie, (pop.) șopîrláiță, (reg.) bólfă, (Transilv. și Maram.) șopîrláriță.

anghínă s.v. SCARLATINĂ.

ANGIÓM s. *(MED.)* nev vascular.

ANGIOTENSÍNĂ s. *(BIOL.)* renină.

ANGLOFÍL adj., s. angloman.

ANGLOFILÍE s. anglomanie.

ANGLOMÁN adj., s. anglofil.

ANGLOMANÍE s. anglofilie.

angoásă s.v. NELINIȘTE.

ANGROSÍST s., adj. (înv.) toptangíu *(Negustor ~.)*

ANGULÁR adj. *(MAT.)* unghiular, (rar) angulós. *(Figură ~.)*

angulós adj. v. ANGULAR. UNGHIULAR.

ANHIDRÍDĂ s. *(CHIM.) anhidridă arsenioasă* = arsenic, (rar) arsén, șar, (pop.) sărícică, șoricioáică, (Mold.) șoriceásă; *anhidridă carbonică* = bioxid de carbon; *anhidridă sulfurică* = trioxid de sulf; *anhidridă sulfuroasă* = bioxid de sulf, sulf volatil.

ANIHILÁ vb. a anula, a contracara, a împiedica, a neutraliza, a zădărnici. *(A ~ efectele nefaste ale . . .)*

ANIHILÁRE s. anulare, contracarare, împiedicare, neutralizare, zădărnicire. *(~ efectelor negative ale . . .)*

ANILÍNĂ s. *(CHIM.)* aminobenzen, fenilamină.

ANIMÁ vb. a (se) însufleți, a (se) înviora. *(Atmosfera s-a mai ~.)*

ANIMÁL s. creatură, dobitoc, făptură, ființă, lighioană, necuvîntător, vietate, viețuitoare, (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră. *(~ele pădurii.)*

ANIMÁLIC adj. bestial, feroce, fioros, sălbatic. *(O comportare ~.)*

animalículul s.v. SPERMATOZOID.

ANIMALICULÍST s. *(BIOL.)* spermatist.

ANIMALITÁTE s. bestialitate, ferocitate, sălbăticie. *(~ comportării lui.)*

ANIMALIZÁ vb. a (se) abrutiza, a (se) dezumaniza. *(Băutura l-a ~.)*

ANIMALIZÁRE s. abrutizare, dezumanizare.

ANIMALIZÁT adj. abrutizat, dezumanizat. *(Persoană ~.)*

ANIMÁT s., adj. **1.** s., adj. *(GRAM.)* (rar) sexuát. *(Genul ~ și genul inanimat.)* **2.** adj. însuflețit, viu. *(O discuție ~.)*

ANIMATÓR s. însuflețitor, (fig.) súflet. *(El este ~ întregii acțiuni.)*

ANIMÁȚIE s. **1.** antren, însuflețire, vioiciune, (rar) vivacitáte, (fig.) viáță. *(O petrecere plină de ~.)* **2.** agitație, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mișcare, mișuială, mișunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fițiiálă, fițiíre, fițiít, vînzoleálă. *(Pe străzi era o ~ de nedescris.)*

ANIMOZITÁTE s. **1.** ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, disensiune, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zîzanie, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.) círcotă, dihónie, rîcă, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuire, pricire, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocnire. *(S-a rezolvat ~ dintre ei.)* **2.** discordie, dușmănie, învrăjbire, ostilitate, pornire, ură, vrajbă, vrăjmășie, zîzanie, (livr.) inimicíție, (înv. și pop.) príce, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) pícă, (înv. și reg.) ceártă, pízmă, pizmuire, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, uriciúne, vrăjbíe, (latinism înv.) rancoáre. *(O ~ aprigă.)*

aninâ vb. v. AGAȚA. APUCA. ATÎRNA. PRINDE. SPÎNZURA. SUSPENDA. ȚINE.

aninâre s.v. AGĂȚARE. AGĂȚAT. ATÎRNARE. ATÎRNAT. PRINDERE. PRINS. SPÎNZURARE. SPÎNZURAT. SUSPENDARE.

ANINÁȘ s. *(BOT.; Alnus viridis)* liliac-de-munte.

aninát adj. v. AGĂȚAT. ATÎRNAT. SPÎNZURAT. SUSPENDAT.

aninát s.v. AGĂȚARE. AGĂȚAT. ATÎRNARE. ATÎRNAT. PRINDERE. PRINS. SPÎNZURARE. SPÎNZURAT. SUSPENDARE.

aninătoáre s.v. AGĂȚĂTOARE. ATÎRNĂTOARE. GAICĂ.

ANIONÍT s. *(CHIM.)* rășină anionactivă.

ANISIÁN s., adj. *(GEOL.)* virglorian.

ANISÓL s. *(CHIM.)* metoxibenzen.

ANIVERSÁ vb. a celebra, a prăznui, a sărbători, a serba, a ține, (înv. și reg.) a prăznici. *(~ un secol de independență.)*

ANIVERSÁRE s. **1.** celebrare, prăznuire, sărbătorire, serbare, (reg.) prăznuiálă. *(~ unui secol de la ...)* **2.** zi aniversară, ziua nașterii. *(~ lui este la 20 mai.)*

ANIZOGAMÍE s. *(BIOL.)* heterogamie.

ANIZOTRÓP s., adj. *(FIZ.)* eolotrop. *(Corp ~.)*

ANIZOTROPÍE s. *(FIZ.)* eolotropie. *(~ unui corp.)*

ANÓD s. *(FIZ.)* pol pozitiv, (înv.) placă.

anodín adj. v. NEIMPORTANT. NEÎNSEMNAT.

ANODÓNTĂ s. *(ZOOL.; Anodonta)* scoică de baltă, scoică de lac.

ANOMALÍE s. **1.** abatere, deviere. *(S-a produs o ~ inexplicabilă.)* **2.** cusur, defect, (pop.) meteáhnă. *(~ congenitală.)*

ANONÍM adj. **1.** necunoscut, neidentificat, neștiut. *(Autor ~.)* **2.** nesemnat. *(Lucrare ~.)*

ANOREXÍE s. *(MED.)* inapetență.

ANORGÁNIC adj. mineral, neorganic. *(Substanță ~.)*

ANORMÁL adj. **1.** nefiresc, nenormal, neobișnuit. *(O situație ~.)* **2.** bolnăvicios, morbid, nesănătos, patologic. *(Înclinații ~.)*

anormalitáte s.v. INFIRMITATE. INVALIDITATE.

ÁNOST adj. **1.** neinteresant, plicticos, plictisitor, (livr.) fastidiós, (fig.) fad, insipid, nesărat, sălciu, seárbăd. *(Un spectacol ~.)* **2.** banal, monoton, placid, plictisitor, uniform, (fig.) seárbăd, (livr. fig.) tern. *(O viață ~.)*

anosteálă s. v. PLICTISEALĂ. URÎT.

aností vb. v. PLICTISI. SĂTURA. URÎ.

ANOTÍMP s. sezon, (înv. și reg.) timp, (înv.) stagiúne. *(Cele patru ~ ale anului.)*

ANOXIBIÓZĂ s. *(BIOL.)* anaerobioză. *(~ este forma de viață a organismelor anaerobe.)*

ANSÁMBLU s. **1.** întreg, tot. *(Un ~ unitar.)* **2.** totalitate. *(Aceste elemente alcătuiesc un ~.)* **3.** sistem. *(Un ~ coerent de idei; un ~ tehnic.)* **4.** colectiv, formație, trupă. *(~ artistic.)*

ANTAGÓNIC adj. antagonist, opus, potrivnic. *(Relații ~.)*

ANTAGONISM MICROBIÁN s. *(BIOL.)* antibioză.

ANTAGONÍST adj. antagonic, opus, potrivnic. *(Interese ~.)*

ANTEBRÁȚ s. *(ANAT.)* (reg.) pulpa mîinii.

ANTECESÓR s. înaintaș, precursor, predecesor, premergător, (înv.) procátoh, prodróm, înainte-mergător, (înv., bis.) preditéci. *(~ii noștri direcți.)*

antegárdă s.v. AVANGARDĂ.

ANTÉNĂ s. *(ZOOL.)* mustață. *(~ artropodelor.)*

antép s. v. MAHALEB. VIȘIN TURCESC.

ANTEPÓRT s. *(MAR.)* avanport.

ANTÉRĂ s. *(BOT.)* (rar) polinie. *(~ staminei.)*

ANTERIÓR adj. **1.** (local) dinainte. *(Partea ~ a căruței.)* **2.** (temporal) dinainte, precedent, premergător, (înv.) precezătór. *(Scrisoarea ~.)*

ANTERIORITÁTE s. prioritate. *(~ în timp.)*

ANTERÍU s. reverendă, sutană, (Ban. și Transilv.) mintíe, (înv.) libadeá. *(~ preoțesc.)*

ANTESTÉPĂ s. *(GEOGR.)* silvostepă. *(~ se află între pădure și stepă.)*

ANTEVORBITÓR s. (livr.) preopinént, (înv.) prevorbitór.

ANTIBIÓZĂ s. *(BIOL.)* antagonism microbian.

ÁNTIC adj. vechi. *(Cultura, lumea ~.)*

ANTICALÓRIC s., adj. *(FARM.)* antifebril, antipiretic, antitermic, febrifug. *(Aspirina este un ~.)*

ANTICÁMERĂ s. sală. *(Așteaptă în ~ !)*

ANTICÁR adj. *(MIL.)* antitanc. *(Tun ~.)*

ANTICÁR s. (frănțuzism) buchinist.

anticár s.v. ARHEOLOG.

ANTICARIÁT s. anticărie.

anticáriu adj. v. ARHEOLOGIC.

ANTICATALÍZĂ s. *(CHIM.)* cataliză negativă.

ANTICĂRÍE s. anticariat.

ANTICHITÁȚE s. vechime, (înv.) străvechíme, vechíe. *(Vestigii din ~.)*

ANTICIPÁ vb. **1.** a anunța, a prevesti, a vesti, (rar) a promíte. *(Vîntul ~ o furtună.)* **2.** a intui, a presimți, a simți, (fig.) a mirosi. *(A ~ ceea ce avea să se întîmple.)*

ANTICIPÁRE s. anticipație. *(Literatură de ~.)*

ANTICIPÁT adj. prealabil, preliminar, premergător. *(O condiție ~.)*

ANTICIPÁȚIE s. anticipare. *(Literatură de ~.)*

ANTICONGELÁNT s. *(CHIM.)* aditiv depresant.

ANTIDIARÉIC adj., s. *(FARM.)* constipant, (înv.) strîngătór.

ANTIDÓT s. *(FARM.)* (rar) contraotravă, contravenín, (înv.) antifarmác. *(Stricnina este ~ pentru barbiturice.)*

ANTIELECTRÓN s. *(FIZ.)* pozitron.

antifarmác s.v. ANTIDOT.

ANTIFEBRÍL s., adj. *(FARM.)* anticaloric, antipiretic, antitermic, febrifug. *(Aspirina este un ~.)*

ANTIHELMÍNTIC s., adj. *(FARM.)* vermifug.

ANTIINTELECTUALÍSM s. *(FILOZ.)* iraționalism.

ANTILUÉTIC s., adj. *(FARM.)* antisifilitic, spirocid. *(Bismutul este un ~.)*

ANTIMALÁRIC s., adj. *(FARM.)* antipaludic. *(Chinina este un ~.)*

antimetábolă s. v. ANAGRAMĂ.

ANTIMONÁRHIC adj. antimonarhist. *(Mișcare ~.)*

ANTIMONARHÍST adj. antimonarhic. *(Atitudine ~.)*

ANTIMONIÁT s. *(CHIM.)* hexahidroxiantimoniat.

ANTIMONÍT s. *(CHIM.)* stibină.

ANTIMÓNIU s. *(CHIM.)* stibiu, (înv.) sîrmeă, súrmă.

ANTIOXIDÁNT s. *(CHIM.)* antioxigen. *(Fenolul este un ~.)*

ANTIOXIGÉN s. *(CHIM.)* antioxidant. *(Unele amine sînt ~.)*

ANTIPALÚDIC s., adj. *(FARM.)* antimalaric. *(Chinina este un ~.)*

antipát s.v. PROCONSUL.

ANTIPÁTIC adj. dezagreabil, neplăcut, nesuferit, respingător, scîrbos. *(Un om ~.)*

ANTIPATÍE s. aversiune, ostilitate, pornire, repulsie, resentiment, (livr.) repugnanță, resimțămînt. *(Simte o vizibilă ~ față de el.)*

ANTIPIRÉTIC s., adj. *(FARM.)* anticaloric, antifebril, antitermic, febrifug. *(Aspirina este un ~.)*

ANTIPIRÍNĂ s. *(FARM.)* **1.** analgezină, fenazonă. *(~ se folosește împotriva febrei.)* **2.** *antipirină salicilică* = salipirină, salicilat de antipirină.

ANTIPOD ÓPTIC s. *(CHIM.)* izomer optic.

antirevoluționár adj. v. CONTRAREVOLUȚIONAR.

ANTISÉR s. *(FARM.)* ser specific.

ANTISIFILÍTIC s., adj. antiluetic, spirocid.

ANTISPASMÓDIC s., adj. *(FARM.)* antispastic, spasmolitic. *(Atropina este un ~.)*

ANTISPÁSTIC s., adj. *(FARM.)* antispasmodic, spasmolitic. *(Beladona este un ~.)*

antist s.v. EFOR. EPITROP. PRIMAR.

ANTITÁNC adj. *(MIL.)* anticar. *(Tun ~.)*

ANTITÉRMIC s., adj. *(FARM.)* anticaloric, antifebril, antipiretic, febrifug. *(Aspirina este un ~.)*

ANTITETÁNIC adj. *(MED., FARM.)* antitetanos. *(Ser ~.)*

ANTITETÁNOS adj. *(MED., FARM.)* antitetanic. *(Tratament ~.)*

ANTITÉTIC adj. contrar, opus. *(Poziții ~.)*

ANTITÉZĂ s. opoziție. *(Relații de ~.)*

ANTOFÍTĂ s. *(BOT.)* fanerogamă, spermatofită. *(Plantele cu flori sînt ~.)*

ANTOLOGÍE s. (livr.) florilégiu. *(~ de poezie lirică.)*

ANTONÍCĂ s. *(BOT.; Chaerophyllum aromaticum)* (reg.) borșér, crastaván, laba-gîștii.

antonomasíe s.v. ANTONOMAZĂ.

ANTONOMÁZĂ s. *(LIT.)* (rar) antonomasíe. *(~ este o figură de stil.)*

ANTOZOÁR s. *(ZOOL.; Anthozoa)* coralier.

ANTRÁCT s. pauză. *(~ unui spectacol.)*

ÁNTRAX s. *(MED., MED. VET.)* cărbune, dalac, pustulă malignă, (reg.) armuráre, armurăríță, búbă (neagră, rea), mármură, răsfúg, talán, băsicâ reá, sînge mohorît, (prin Munt.) pripít, (prin Ban. și Munt.) spurcát, (înv.) serpengeá.

ántrax s.v. RUBIN.

ANTRÉN s. animație, însuflețire, vioiciune, (rar) vivacitáte, (fig.) viață. *(O petrecere plină de ~.)*

ANTRENÁ vb. **1.** a mobiliza. *(~ la o acțiune.)* **2.** a împinge, a tîrî. *(Îl ~ în acțiuni nesăbuite.)* **3.** (fig.) a se ambala, a se aprinde, a se înfierbînta, a se înflăcăra. *(Se ~ într-o discuție.)*

ANTRENÁNT adj. mobilizator, stimulativ, stimulator. *(O acțiune ~.)*

ANTRENÁRE s. mobilizare. *(~ tuturor la o acțiune.)*

ANTRENÓR s. *(TEHN.)* portsatelit.

ANTREPRENÓR s. (rusism înv.) podreádcic. *(~ unei lucrări de construcție.)*

ANTREPRÍZĂ s. (înv.) podrád. *(~ condusă de un antreprenor.)*

ANTRESÓL s. mezanin. *(Locuiește într-un ~.)*

ANTRÉU s. hol, sală, vestibul. *(Două camere cu ~.)*

ANTRICÓT s. collet, (prin Mold.) tarác. *(~ de porc.)*

ANTROPOFÁG s. canibal, (pop.) căpcăún.

ANTROPOFAGÍE s. canibalism.

ANTROPOGENÉZĂ s. *(BIOL.)* antropogenie. *(~ studiază dezvoltarea omului.)*

ANTROPOGENÍE s. *(BIOL.)* antropogeneză.

ANTROPOGEOGRAFÍE s. geografia populației, geografie umană.

ANTROPOÍD s., adj. antropomorf. *(Maimuță ~.)*

ANTROPOMÓRF s., adj. antropoid. *(Urangutanul este un ~.)*

ANTROPONÍMIC adj. *(LINGV.)* antroponomastic. *(Studii ~.)*

ANTROPONIMÍE s. *(LINGV.)* antroponomastică. *(~ studiază numele de persoană.)*

ANTROPONOMÁSTIC adj. *(LINGV.)* antroponimic. *(Studii ~.)*

ANTROPONOMÁSTICĂ s. (LINGV.) antroponimie. *(~ studiază numele de persoană.)*

ANTURÁJ s. **1.** companie, societate, tovărășie, (grecism înv.) sinanstrofíe. *(A petrecut ore agreabile în ~ ei.)* **2.** ambianță, cadru, cerc, mediu, sferă, societate, (înv.) mijloc, (fig.) atmosféră, climát. *(Trăind în ~ vostru.)*

ANULÁ vb. **1.** *(JUR.)* a abroga, a desființa, a infirma, a invalida, a suprima, (pop.) a strica, (înv.) a surpa. *(~ o lege, un act normativ.)* **2.** *(JUR.)* a desface, a rezilia. *(~ un contract.)* **3.** a contramanda, a revoca. *(~ un ordin.)* **4.** a desființa, (fig.) a ridica. *(A ~ orice restricție.)* **5.** a infirma, (fig.) a răsturna. *(~ o teorie.)* **6.** a neutraliza, a paraliza. *(O sfială îi ~ orice mișcare.)* **7.** a elimina, a înlătura, a scoate, a suprima, a șterge, a tăia, (reg.) a ștircui. *(~ un rînd, un fragment dintr-un text.)* **8.** a anihila, a contracara, a împiedica,

a neutraliza, a zădărnici. *(A ~ efectele dăunătoare ale ...)*

ANULÁRE s. **1.** *(JUR.)* abrogare, desființare, infirmare, invalidare, suprimare. *(~ unui act normativ.)* **2.** *(JUR.)* desfacere, reziliere. *(~ unui contract.)* **3.** contramandare, revocare, (înv.) revocáție. *(~ unui ordin.)* **4.** desființare, (fig.) ridicáre. *(~ oricăror restricții de circulație.)* **5.** infirmare, (fig.) răsturnáre. *(~ unei teorii.)* **6.** eliminare, îndepărtare, înlăturare, scoatere, suprimare, ștergere, tăiere. *(~ unui rînd dintr-un text.)* **7.** ștersătură, tăietură. *(~ într-un text.)* **8.** anihilare, contracarare, împiedicare, neutralizare, zădărnicire. *(~ efectelor negative ale ...)*

ANULÁT adj. **1.** *(JUR.)* abrogat, desființat, înlăturat, suprimat. *(Convenție ~.)* **2.** *(JUR.)* desfăcut, reziliat. *(Contract ~.)* **3.** contramandat, revocat. *(Ordin ~.)* **4.** eliminat, înlăturat, scos, suprimat, șters, tăiat. *(Un paragraf, un rînd ~.)*

ANÚME adv., adj. **1.** adv. adică, (livr.) récte, (înv.) sireáci. *(Prima filă, ~ contrapagina.)* **2.** adv. dinadins, expres, intenționat, înadins, special. *(A procedat ~ în acest sens.)* **3.** adv. special, (înv.) specialménte. *(M-am dus ~ la el.)* **4.** adj. anumit, aparte, deosebit, special, (înv. și pop.) osebít. *(Cu o metodă ~.)*

ANUMÍT adj. **1.** anume, aparte, deosebit, special, (înv. și pop.) osebít. *(Cu o metodă ~.)* **2.** cunoscut, determinat, fixat, hotărît, precizat, rînduit, specificat, stabilit, statornicit. *(La o dată ~.)* **3.** oarecare, (înv.) oarecíne. *(Vorbea cu un ~ dispreț.)*

ANÚNȚ s. **1.** afiș, înștiințare, (livr.) placát, (pop.) afípt, (înv.) publicáție. *(Un ~ indica orarul.)* **2.** aviz, comunicare, încunoștințare, înștiințare, mesaj. *(A primit acasă un ~.)*

ANUNȚÁ vb. **1.** a comunica, a transmite, a vesti, (înv.) a porunci, a soli. *(I-am ~ sosirea mea.)* **2.** a aviza, a informa, a încunoștința, a înștiința, a vesti. *(~ pe cineva despre ceva.)* **3.** a comunica, a informa, a încunoștința, a înștiința, a vesti, (rar) a semnaliza, (Transilv. și Ban.) a știrici. *(Vă ~ că trebuie să fiți prezenți.)* **4.** a încunoștința, a înștiința, a vesti, (înv.) a publica, a publicarisi, a publicălui, a publicui. *(~ ceva cuiva.)* **5.** a declara. *(~ deschisă ședința.)* **6.** a anticipa, a prevesti, a vesti, (rar) a promite. *(Noaptea senină ~ o zi frumoasă.)*

ANUNȚÁRE s. **1.** comunicare, vestire. *(~ sosirii lui.)* **2.** informare, încunoștințare, înștiințare, vestire. *(~ cuiva despre ceva.)* **3.** încunoștințare, înștiințare, vestire, (înv.) publicáre, publicáție, publicuíre. *(~ a ceva cuiva.)*

ANUNȚĂTÓR s. prevestitor, vestitor. *(Rîndunelele sînt ~ primăverii.)*

ANURÍE s. *(MED.)* (pop.) zăbreálă. *(~ se manifestă în bolile renale.)*

ÁNUS s. *(ANAT.)* (pop.) cur, (reg.) găoáză.

ANVELÓPĂ s. supracopertă. *(~ unei cărți.)*

an viséct s.v. AN BISECT. AN BISEXTIL.

anxietáte s.v. FRĂMÎNTARE. GRIJĂ. ÎNGRIJORARE. NELINIȘTE. TEMERE.

ANXIOLÍTIC s., adj. *(FARM.)* ataraxic. *(~ este un deconectant.)*

anxiós adj. v. ÎNGRIJORAT. NELINIȘTIT.

aoáce adv. v. ACOLO. AICI.

AOLÉU interj. a !, ah !, au !, i !, o !, of !, oh !, vai !, (pop.) văléu !, (Transilv. și Ban.) tălai !, (Mold.) vah! *(~ !, ce durere simt!)*

aolí vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.

aórea adv. v. CÎTEODATĂ. UNEORI.

apa-mórților s.v. FATA-MORGANA.

apár s.v. CORĂBIER. SACAGIU.

APARÁT s. **1.** *(TEHN.)* mașină. *(~ de bărbierit.)* **2.** instrument. *(Un ~ pentru curățat cartofii.)* **3.** *(ANAT., FIZIOL.)* sistem. *(~ circular, cardiovascular etc.)*

APARATÁJ s. *(TEHN.)* aparatură. *(Un ~ modern.)*

APARATÚRĂ s. *(TEHN.)* aparataj. *(O ~ modernă.)*

APARÉNT adj. (rar) părélnic, (înv. și reg.) părút. *(Liniște ~.)*

APARÉNȚĂ s. (înv.) părére, părút. *(Ceea ce vezi e doar o ~.)*

APARÍȚIE s. **1.** ivire, producere. *(~ unui nou fenomen.)* **2.** ivire, (fig.) genéză, încolțíre, înfiripáre, năștere. *(Istoria ~ unei ințe mărețe.)* **3.** publicare, tipărire. *(După ~ romanului.)* **4.** (concr.) arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre.

APARTAMÉNT s. (înv.) odáie. *(Un ~ cu două camere.)*

APÁRTE adv., adj. **1.** adv. deosebit, separat, (pop.) deosébi, (fam.) bășca. *(~ de asta, i-a mai dat ...)* **2.** adj. anume, anumit, deosebit, special, (înv. și pop.) osebít. *(Cu o metodă ~.)* **3.** adj. deosebit, distinct, separat, special. *(Un capitol ~ din lege.)* **4.** adj. deosebit, particular, special, specific, sui-generis. *(Un gust ~.)* **5.** adj. deosebit, individual, neobișnuit, singular, special, (livr.) insolít. *(Un caz ~.)* **6.** adj. ales, deosebit, distins, (înv. și reg.) scump. *(Vorbe ~.)*

APARTENÉNȚĂ s. proveniență. *(Care este ~ acestui utilaj?)*

APARȚÍNE vb. a depinde, a ține. *(Trustul ~ de minister.)*

apárul s. art. v. VĂRSĂTORUL.

APÁTIC adj. delăsător, indiferent, indolent, lăsător, nepăsător, pasiv, placid, tembel, (livr.) impasíbil, (reg.) nebriștít, (fig.) réce. *(Om ~; atitudine ~.)*

APATÍE s. delăsare, indiferență, indolență, inerție, insensibilitate, nepăsare, pasivitate, placiditate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivísm, (înv.) negríjă, negrijínță, tembelíc,

(grecism înv.) adiaforie, (fig.) răceală. *(Stare de ~.)*

apa-trîndului s. v. DIZENTERIE.

APĂ s. **1.** pîrîu. *(A sărit cu ușurință ~.)* **2.** rîu. *(~ sălta jucăușă pe pragul stîncilor.)* **3.** fluviu. *(Dunărea este una dintre ~ mari ale Europei.)* **4.** mare. *(Pînă în Grecia a călătorit pe ~.)* **5.** fîntînă, puț, (reg.) bunăr, (înv.) cișmeá. *(Du-te la ~ și adu o găleată plină.)* **6.** cișmea, (înv.) hazná. *(~ e instalată în curte.)* **7.** înnădușeală, nădușeală, sudoare, transpirație, (rar) sudăție, (reg.) asúd, năbușeálă, năduf. *(Era tot numai o ~, de alergătură.)* **8.** *(CHIM.) apă de Colonia* = colonie, (pop.) odicolón; *apă de var* = lapte de var; *apă minerală* = borviz, (reg.) borcút, (înv.) apă gazoásă, apă metálică, apă metaliceáscă; *apă oxigenată* = peroxid de hidrogen.

ápă s. v. CIROZĂ HIDRICĂ. HIDROPIZIE. LACRIMI. SALIVĂ. SCUIPAT. SCUIPĂTURĂ. SPUTĂ.

apă-álbă s. v. ALBEAȚĂ. CATARACTĂ.

apă-boteáză s. v. BOBOTEAZĂ.

apă gazoásă s. v. APĂ MINERALĂ. BORVIZ. SIFON.

apă-metálică s. v. APĂ MINERALĂ. BORVIZ.

apă metaliceáscă s. v. APĂ MINERALĂ. BORVIZ.

APĂRÁ vb. **1.** a feri, a ocroti, a păzi, a proteja ,(livr.) a prezerva, a salvgarda, (astăzi rar) a scuti, (înv. și pop.) a oblădui, (înv. și reg.) a ocoli, (înv.) a veghea, (fig.) a acoperi. *(Să-i ~ de primejdie.)* **2.** (grecism înv.) a (se) diafendisi. *(Se ~ împotriva dușmanului.)* **3.** (înv. și pop.) a ține. *(A ~ multă vreme cetatea.)* **4.** *(JUR.)* (înv.) a sprijini. *(L-a ~ în proces.)* **5.** a (se) dezvinovăți, a (se) disculpa, a (se) justifica, a (se) scuza, (rar) a (se) dezvinui, (înv. și reg.) a (se) cura, (înv.) a (se) îndreptăți, a (se) mîntui. *(Nu te mai ~ !)*

apárá vb. v. EVITA. FERI. ÎMPIEDICA. ÎNDEPĂRTA. ÎNLĂTURA. OCOLI. OPRI. PREÎNTÎMPINA. PREVENI. REFUZA. RESPINGE. REȚINE.

APĂRÁIE s. apărie, baltă, băltoacă, lăcăraie, lăcărie, udătură, (pop.) udeálă. *(Era o ~ pe jos !)*

APĂRÁRE s. **1.** ferire, ocrotire, păzire, protejare, (livr.) salvgardáre, (înv. și pop.) oblăduíre. *(~ țării de primejdii.)* **2.** ocrotire, protecție, sprijin, (înv. și pop.) oblăduíre, (înv.) apărămînt, scuteálă, scutință, scutire, (fig.) scut. *(~ împotriva incendiilor.)* **3.** asigurare, pază, protecție, protejare, securitate, siguranță. *(Măsuri de ~.)* **4.** (livr.) prezerváre, prezervație. *(Instinctul de ~.)* **5.** *(MIL.)* defensivă. *(Armata se află în ~.)*

APĂRÁT adj. adăpostit, ferit, ocrotit, păzit, protejat, sigur, (înv.) scutít. *(Un loc mai ~.)*

apărămînt s. v. APĂRARE. OCROTIRE. PROTECȚIE. SPRIJIN.

APĂRĂTOÁRE s. **1.** gardă, (rar) strájă, (înv.) scut. *(~ la sabie.)* **2.** (reg.) ceatlău, gînj. *(~ la sanie.)* **3.** *(BOT.; Calamintha clinopodium)* (reg.) somnișór. **4.** *(BOT.; Mentha pulegium)* (pop.) izmă proástă, (reg.) busuioc-de-cîmp, busuiocul-cérbilor, (Transilv.) poléi.

apărătoáre s. v. COARDĂ. EVANTAI.

APĂRĂTÓR s. **1.** ocrotitor, protector, sprijin, sprijinitor, susținător, (rar) proteguitór, protejatór, (înv.) arcá, părtinitór, păzitór, priitór, scutitór, (fig.) reázem. *(El era ~ său în zile de restriște.)* **2.** *(JUR.)* avocat, (Transilv.) procátor, (înv.) defensór, vechíl. *(~ din oficiu.)* **3.** *(SPORT)* fundaș, (ieșit din uz) bec. *(~ la fotbal.)*

APĂRĂTÚRĂ s. braniște, opritură. *(Locul în pădure unde copacii au fost tăiați se numește ~.)*

apărătúră s. v. FORTIFICAȚIE. ÎNTĂRITURĂ.

APĂREÁ vb. **1.** a se arăta, a se ivi, a se vedea, a se zări, (italienism înv.) a spunta. *(Nu ~ cu săptămînile pe stradă.)* **2.** a se arăta, a se ivi, a pica, (înv. și reg.) a se scociorî, (înv.) a se sfeti. *(Chiar atunci a ~ și el.)* **3.** a se arăta, a se ivi, a se înfățișa, a se prezenta, a veni, (înv.) a se spúne, (fam.) a se înființa. *(A ~ la proces.)* **4.** a se arăta, a se ivi, (înv.) a mijloci, (fig.) a încolți, a se înfiripa, a înflori, a se naște. *(Un zîmbet ~ pe fața lui.)* **5.** a se arăta, a se ivi, a se înfățișa, a se revela, (înv. și pop.) a se dezveli. *(Cîmpia ~ în toată splendoarea ei.)* **6.** a se arăta, a ieși, a se ivi. *(A ~ iarba.)* **7.** a-i da, a-i ieși. *(Copacului îi ~ frunzele.)* **8.** a se arăta, a se ivi, a răsări, a se ridica. *(~ luna.)* **9.** a se arăta, a se ivi, a miji, (reg.) a (se) iți, a (se) slomni. *(Au ~ zorii.)* **10.** a se isca, a se ivi, a începe, a (se) porni, a se produce, a se stîrni, (înv. și reg.) a se scociorî, (fig.) a se náște. *(A ~ din senin o furtună.)* **11.** a interveni, a se ivi, a se întîmpla, a se produce, a surveni. *(~ o schimbare.)* **12.** a se declara, a se ivi. *(A ~ o epidemie.)* **13.** a ieși, a se publica, a se tipări. *(A ~ un nou tom din dicționar.)*

APĂRÍE s. apăraie, baltă, băltoacă, lăcăraie, lăcărie, udătură, (pop.) udeálă. *(Era o ~ pe jos !)*

APĂSÁ vb. **1.** a comprima, a presa, a strînge, (înv. și pop.) a păsa. *(~ piesa cu ajutorul . . .)* **2.** a accentua, a insista. *(~ asupra celor spuse mai înainte.)*

apásá vb. v. ASUPRI. CHINUI. CÎNTĂRI. CONSUMA. COPLEȘI. COVÎRȘI. CUPRINDE. EXPLOATA. FRĂMÎNTA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. MUNCI. NĂPĂDI. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. RĂZBI. TIRANIZA. URGISI.

APĂSÁRE s. **1.** greutate, presare, presiune, strînsoare, (rar) strînsúră. *(Simțea o ușoară ~.)* **2.** greutate, povară, sarcină. *(Mijlocul îi se frînge de ~ armelor.)*

apăsáre s. v. ASUPRIRE. EXPLOATARE. ÎMPILARE. NĂPĂSTUIRE. OPRESIUNE. OPRIMARE. PERSECUTARE. PERSECUȚIE. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. URGISIRE.

APĂSÁT adj. **1.** comprimat, presat (înv.) strîns. *(O piesă bine ~.)* **2.** îndesat. *(Cu pași ~.)*

apăsát adj., s. v. ASUPRIT. EXPLOATAT. ÎMPILAT. NĂPĂSTUIT. OPRIMAT. OROP-

SIT. PERSECUTAT. PRIGONIT. URGISIT.

APĂSĂTÓR adj., s. **1.** adj. copleșitor, covîrșitor, greu, împovărător, (livr.) onerós. *(Îndatoriri ~.)* **2.** adj. chinuit, greu, rău. *(Un trai ~.)* **3.** adj. deprimant, dezolant, sumbru, (fig.) négru. *(Ginduri ~.)* **4.** s. călcător, ceapraz. *(~ la mașinile de cusut.)*

apăsătór adj., s. v. ASUPRITOR. EXPLOATATOR. ÎMPILĂTOR. OPRESIV. OPRESOR. PERSECUTOR. PRIGONITOR.

apăsătór s. v. MAI.

apă sfințită s. v. AGHEASMĂ.

apă-táre s. v. ACID AZOTIC. ACID NITRIC.

APĂTÓS adj. apos, (reg.) púhav, (Bucov.) topliciós. *(Un teren ~.)*

apă-vie s. v. ACID AZOTIC. ACID NITRIC.

APÉL s. **1.** chemare. *(~ lansat către mase.)* **2.** (pop.) strigáre. *(Face ~ la școală.)* **3.** cerere, rugăminte. *(~ lui a fost satisfăcut.)*

APELÁ vb. a cere, a recurge, a solicita, (Transilv.) a suruclui. *(~ la ajutorul lui.)*

APELÁRE s. recurgere, recurs, solicitare. *(~ la ajutorul lui.)*

apelatív adj. v. COMUN.

APELATÍV s. atribut, calificativ, nume. *(Îl cheamă cu ~: băiete!)*

apelpisí vb. v. DESPERA. DEZNĂDĂJDUI. EXASPERA.

apelpisíe s. v. DESPERARE. DEZNĂDEJDE.

apelpisít adj. v. DESPERAT. DEZNĂDĂJDUIT.

APÉNDICE s. adaos, anexă, completare, supliment. *(~ la o dispoziție.)*

APERITÍV s. gustare, (înv.) zacúscă. *(A luat un ~.)*

apertúră s. v. DESCHIDERE. DESCHIZĂTURĂ. GAURĂ. ORIFICIU.

APETISÁNT adj. bun, delicios, gustos, îmbietor, plăcut, savuros, suculent, (rar) poftic iós, (arg.) mișto. *(O cină ~.)*

APETÍT s. poftă. *(Nu prea are ~.)*

APICULTÓR s. albinar, prisăcar, stupar, (înv. și reg.) mierár. *(~ se ocupă cu creșterea albinelor.)*

APICULTÚRĂ s. albinărie, albinărit, prisăcărie, prisăcărit, stupărie, stupărit. *(Albinarul se ocupă cu ~.)*

APIONÍNĂ s. *(CHIM.)* pioctanină, piocten.

APLANÁ vb. a înlătura (rar) a pacifica. *(~ un conflict.)*

APLANÁRE s. înlăturare, (rar) pacificáre. *(~ unui conflict.)*

APLAUDÁ vb. (înv.) a plăsa. *(Îl ~ cu căldură.)*

aplaudări s. pl. APLAUZE.

APLÁUZE s. pl. (rar) aplaudări (pl.). *(~ nu mai încetau.)*

APLECÁ vb. **1.** a atîrna, a cădea, a (se) cobori, a (se) culca, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. și pop.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile se ~ de rod.)* **2.** a (se) înclina, a (se) lăsa, a (se) pleca, a (se) povîrni, a (se) prăvăli, (pop. și fam.) a (se) hîi. *(Casa s-a ~ pe-o parte.)* **3.** a (se) înclina, a (se) lăsa, a (se) strîmba, (pop. și fam.) a (se) hîi, (reg.) a (se) șoldi. *(Stilpul de telegraf s-a ~.)* **4.** (Mold., Bucov., Transilv. și Ban.) a i se ciumurlui. *(A mîncat ceva și i s-a ~.)*

aplecá vb. v. ALĂPTA.

APLECÁRE s. **1.** culcare, culcat, curbare, înclinare, încovoiere, îndoire, plecare. *(~ crengilor din cauza rodului.)* **2.** înclinare, povîrnire. *(~ unei construcții.)* **3.** înclinare, lăsare, strîmbare. *(~ gardului.)* **4.** aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru . . .)* **5.** acuitate, aptitudine, înclinare, înclinație, simț. *(Are o ~ profundă pentru nuanțe.)* **6.** dispoziție, înclinare, înclinație, pornire, tendință. *(~ de a exagera.)*

APLECÁT adj. **1.** curbat, înclinat, încovoiat, îndoit, lăsat, plecat, (reg.) polignít. *(Cu crengile ~.)* **2.** înclinat, lăsat, plecat, povîrnit, prăvălit, strîmb, (pop. și fam.) hîit, (reg.) șoldít, șoldíu, (Ban.) șovîi. *(O casă ~.)* **3.** înclinat, oblic, piezíș, plecat, povîrnit, (rar) teșós, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic. *(Coasta ~ a dealului.)* **4.** adus, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Cu spatele ~.)*

APLECÁT s. *(MED.)* indigestie, (pop.) plecáte (pl.), (reg.) îndesoáre, (Mold., Bucov., Transilv. și Ban.) ciumurluială.

aplecăciúne s.v. APLECARE. APLICAȚIE. APTITUDINE. ATRACȚIE. CHEMARE. DAR. HAR. ÎNCLINARE. ÎNCLINAȚIE. ÎNZESTRARE. PORNIRE. PREDILECȚIE. PREDISPOZIȚIE. PREFERINȚĂ. TALENT. VOCAȚIE.

aplecúș s.v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎȘ. COSTIȘĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIȘ. PRIPOR. REPEZIȘ. SCOBORÎȘ. VERSANT.

APLICÁ vb. **1.** a folosi, a întrebuința, a utiliza, (rar) a practica. *(~ o nouă metodă.)* **2.** a administra, a face. *(A ~ cuiva un tratament.)* **3.** a pune. *(~ ștampila pe un act.)* **4.** a prinde, a pune. *(Își ~ barbă și mustăți.)* **5.** a executa, a îndeplini. *(~ o hotărîre judecătorească.)*

aplicá vb. v. CONSACRA. DA. DĂRUI. DEDICA. DESTINA. DEVOTA. HĂRĂZI. ÎNCHINA. TRAGE.

APLICÁRE s. **1.** aplicație, folosire, întrebuințare, utilizare. *(~ unei noi metode.)* **2.** practică. *(Punere în ~.)* **3.** punere. *(După ~ ștampilei.)* **4.** executare, îndeplinire. *(~ unei sentințe.)*

APLICÁȚIE s. **1.** aplicare, folosire, întrebuințare, utilizare. *(~ unei noi metode.)* **2.** *(MAT.)* funcție. **3.** aplecare, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat ~ pentru . . .)*

aplómb s. v. ÎNDRĂZNEALĂ.

APOFONÍE s. *(FON.)* ablaut. *(~ reprezintă alternanța între vocalele din tema unui cuvînt.)*

apoftégmă s. v. AFORISM. CUGETARE. DICTON. MAXIMĂ. SENTINȚĂ.

APOGÉU s. (fig.) culme, culminație, zenit. *(Cariera lui a ajuns la ~.)*

apói adv. v. ATUNCI.

apolis s. v. OTPUSTI.

APOLOGÉT s. panegirist, (rar) apologist.

APOLOGÉTIC adj. (înv.) panegiric. *(Un discurs ~.)*

APOLOGÍE s. panegiric.

apologíst s. f. APOLOGET. PANEGIRIST.

APOMÉTRU s. *(FIZ.)* contor de apă. *(~ înregistrează consumul de apă.)*

APOPLÉCTIC adj., s. (pop.) damblagiu. *(Persoană ~.)*

APOPLEXÍE s. *(MED.)* ictus apoplectic, (pop.) atác, damblá, (înv. și reg.) catarói, (reg.) șlag, (prin Transilv.) gútă.

aporíe s.v. DUBIU. INCERTITUDINE. ÎNDOIALĂ. NEÎNCREDERE. NESIGURANȚĂ. REZERVĂ. SCEPTICISM. ȘOVĂIALĂ. ȘOVĂIRE.

APÓRT s. contribuție. *(Un valoros ~ la . . .)*

APÓS adj. **1.** apătos, (reg.) púhav, (Bucov.) topliciós. *(Un teren ~.)* **2.** (rar) zerós. *(Aspect ~.)* **3.** seros. *(Substanță ~.)* **4.** moale, neconsistent, subțire. *(O mîncare ~.)*

apostát adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

APOSTÍLĂ s. rezoluție, (rusism înv.) nádpis. *(~ pusă pe o petiție.)*

apóstimă s. v. ABCES.

APÓSTOL s. *(BIS.)* **1.** ucenic. *(~ lui Iisus.)* **2.** praxiu, (înv.) praxapóstol. *(~ este o carte de cult.)*

APOSTOLÁT s. (înv.) apostolíe. *(~ ucenicilor lui Hristos.)*

APOSTOLÉSC adj. *(BIS.)* apostolic, apostolicesc. *(Faptă ~.)*

APOSTÓLIC adj. *(BIS.)* **1.** apostolesc, apostolicesc. *(Faptă ~.)* **2.** papal, pontifical. *(Nunțiu ~.)*

APOSTOLICÉSC adj. *(BIS.)* apostolesc, apostolic. *(Faptă ~.)*

apostolíe s.v. APOSTOLAT.

APOSTROFÁRE s. apostrofă. *(~ adresată cuiva.)*

APOSTRÓFĂ s. apostrofare. *(~ la adresa cuiva.)*

apotecár s. v. FARMACIST.

apotécă s.v. FARMACIE.

apoteozá vb. v. CINSTI. CÎNTA. DIVINIZA. ELOGIA. GLORIFICA. LĂUDA. MĂRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SLĂVI. VENERA.

apoteózã s. v. DIVINIZARE. ELOGIERE. GLORIFICARE. LAUDĂ. LĂUDARE. MĂRIRE. PREAMĂRIRE. PREASLĂVIRE. PROSLĂVIRE. SLAVĂ. SLĂVIRE.

APRECIÁ vb. **1.** a calcula, a estima, a evalua, a măsura, a prețui, a socoti, (livr.) a priza, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a prețălui, a sămălui. *(~ valoarea unui obiect.)* **2.** a calcula, a potrivi, a socoti. *(A ~ ceva din ochi.)* **3.** a gusta, a prețui, *(A ~ un spectacol bun.)* **4.** a cinsti, a considera, a onora, a prețui, a respecta, a stima, (înv.) a respectarisi, a respectălui, a respectui, a socoti. *(I-a ~ mult.)* **5.** a chibzui, a considera, a crede, a găsi, a gîndi, a judeca, a opina, a socoti, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoáște, a număra. *(~ că trebuie făcute unele schimbări.)* **6.** a aviza. *(A ~ favorabil proiectul.)*

APRECIÁBIL adj. **1.** bun, considerabil, important, însemnat, mare. *(O cantitate ~.)* **2.** categoric, considerabil, evident, important, însemnat, mare, sensibil, simțitor, vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului; o diferență ~.)*

APRECIÁT adj. **1.** gustat, prețuit. *(Un spectacol ~.)* **2.** considerat, prețuit, respectat, stimat, (pop. fig.) văzút, (înv. fig.) vederós. *(Un om ~.)*

APRECIÉRE s. **1.** calcul, calculare, estimare, estimație, evaluare, măsurare, prețuire, socotire, (reg.) prețuială, (înv.) prețăluire. *(~ valorii unui obiect.)* **2.** atenție, cinste, cinstire, considerație, onoare, prețuire, respect, stimă, trecere, vază, (livr.) condescendență, deferență, reverență, (înv. și reg.) seámă. (reg.) prețuială, (Mold.) lefterie, (înv.) láudă, socoteálă, socotință, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)* **3.** considerație, recunoaștere. *(~ publică a meritelor sale.)* **4.** aviz, judecată, opinie, părere, verdict. *(Așteptăm cu nerăbdare ~ publicului.)*

aprehensiúne s. v. FRICĂ. TEAMĂ. TEMERE.

APRÉT s. scroabeală, (prin Transilv.) aspreálă, (Mold. și Bucov.) crohmálă, (Transilv. și Mold.) șterc. *(~ pentru rufe.)*

APRETÁ vb. a scrobi, (reg.) a aspri, a mînji, (Mold. și Bucov.) a crohmăli. *(~ rufele.)*

APRETÁRE s. scrobire, scrobit, (rar) apretúră, (Mold. și Bucov.) crohmălíre. *(~ țesăturilor.)*

APRETÁT adj. scrobit, tare. *(Guler ~.)*

apretúră s. v. APRETARE. SCROBIRE. SCROBIT.

apriát adj. v. DISTINCT. EVIDENT. INTELIGIBIL. NET. PRECIS.

apriát adj., adv. v. CLAR. DESLUȘIT. EXPLICIT. EXPRES. LĂMURIT. LIMPEDE. RĂSPICAT.

ÁPRIG adj., adv. **1.** adj. focos, nestăpînit, sălbatic, sireap, vijelios, (înv.) zmeiós. *(Un cal ~.)* **2.** adj. furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) apríns, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Temperament ~.)* **3.** adj., adv. aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenit, sanguínic, sălbăticos, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~;*

se poartă ~.) **4.** adj. apucător, hrăpăreț, lacom, nesătul, (livr.) cupid, rapace, (pop.) hapsîn. *(Om ~.)* **5.** adj. aspru, crîncen, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleștát. *(O luptă ~.)* **6.** adj. disputat, dîrz, îndîrjit, înverșunat, (fig.) apríns. *(O întrecere sportivă ~.)* **7.** adj. înverșunat,mare, violent, (fig.) apríns. *(Ceartă ~.)* **8.** adj. cumplit, groaznic, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, nebun, sălbatic, violent. *(O pasiune ~ îl măcina.)* **9.** adj. intens, mare, puternic, straşnic, tare, violent, zdravăn. *(Un vînt ~.)*

APRÍLIE s. (pop.) priér. *(Luna ~.)*

APRÍNDE vb. **1.** a aţiţa, a face. *(~ focul.)* **2.** a incendia. *(~ un imobil.)* **3.** a fermenta, a se încinge, (reg.) a se izgorì, (înv.) a se scoáce. *(Finul se ~.)*

aprínde vb. v. ANTRENA. CONGESTIONA. DECLANŞA. DEZLĂNŢUI. ENTUZIASMA. INTENSIFICA. ISCA. IZBUCNI. ÎMBUJORA. ÎMPURPURA. ÎNFLĂCĂRA. ÎNFOCA. ÎNROŞI. ÎNSUFLEŢI. ÎNTEŢI. PASIONA. PORNI. ROŞI. RUMENI STÎRNI.

APRÍNDERE s. **1.** aţiţare, facere. *(~ focului.)* **2.** incendiere. *(~ unui imobil.)* **3.** încingere. *(~ finului.)*

aprindere s. v. ARDOARE. AVÎNT. CONGESTIE. CONGESTIONARE. ELAN. ENTUZIASM. ÎMBUJORARE. ÎMPURPURARE. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNROŞIRE. ÎNSUFLEŢIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE. ROŞIRE. RUMENIRE.

aprinjoáră s. v. CHIBRIT.

APRÍNS adj. **1.** incendiat. *(Imobil ~.)* **2.** (rar) înflăcărát. *(Pădure ~.)* **3.** încins. *(Fîn, grîu ~.)*

aprins adj. v. APRIG. AVÎNTAT. CONGESTIONAT. DISPUTAT. DÎRZ. ENTUZIASMAT. ENTUZIAST. FERVENT. FOCOS. FURTUNOS. IMPETUOS. IMPULSIV. INTENS. IUTE. ÎMBUJORAT. ÎMPURPURAT. ÎNDÎRJIT. ÎNFLĂCĂRAT. ÎNFOCAT. ÎNROŞIT. ÎNSUFLEŢIT. ÎNVERŞUNAT. MARE. NĂVALNIC. NEDOMOLIT. NEPOTOLIT. NESTĂPÎNIT. NESTĂVILIT. PASIONAT. PUTERNIC. ROŞU. RUMEN. RUMENIT. SĂLBATIC. STRĂLUCITOR. TARE. TUMULTUOS. VEHEMENT. VIOLENT. VIU.

aprinsúră s. v. INFLAMAŢIE. TUMEFACŢIE. UMFLĂTURĂ.

aprinzăci ós adj. v. INFLAMABIL.

aprinzătoáre s. v. BRICHETĂ. CHIBRIT.

aprinzătór adj. v. INFLAMABIL.

aprinzeálă s. v. CĂLDURI. FEBRĂ. FIERBINŢEALĂ. FRIGURI. TEMPERATURĂ.

APRIÓRIC adj. *(FILOZ.;* la Kant) transcendental. *(Principii ~.)*

APRIORÍSM s. *(FILOZ.;* la Kant) transcendentalism.

APROÁPE adv., s. **1.** adv. (pop.) acólea, coleá. *(Aici ~.)* **2.** adv. aproximativ, cam, circa, vreo, (pop.) ca, la, (înv.) pregiúr. *(Au trecut ~ două secole...)* **3.** adv. gata, mai. *(Era ~ să-l prind.)* **4.** s. art. semen, (înv. şi pop.) soţ, (înv.) priátnicul (art.). *(Ajută-ţi ~!)*

APROBÁ vb. a accepta, a admite, a consimţi, a încuviinţa, a se îndupleca, a îngădui, a se învoi, a lăsa, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. şi pop.) a se prínde, (înv. şi reg.) a se pleca, (Mold. şi Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulţumi, a ogodi. *(A ~ să se ocupe de postul vacant la concurs.)*

APROBÁRE s. **1.** acceptare, admitere, consimţire, încuviinţare. *(~ scoaterii la concurs a unui post vacant.)* **2.** acord, asentiment, aviz, consimţămînt, consimţire, încuviinţare, îngăduinţă, învoială, învoire, permisiune, voie, voinţă, vrere, (înv. şi reg.) poslušánie, slobozénie, (Mold. şi Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Cu sau fără ~ cuiva.)* **3.** *(POLITICĂ)* agrement, consimţămînt. *(~ acordată unui diplomat străin.)*

APROBÁT adj. acceptat, admis. *(Cerere ~.)*

aprobăluí vb. v. ACCEPTA. ADMITE. APROBA. CONSIMŢI. ÎNCUVIINŢA. ÎNDUPLECA. ÎNGĂDUI. ÎNVOI. LĂSA. PERMITE. PRIMI.

APROBATÍV adj. aprobator. *(Gest ~.)*

APROBATÓR adj. aprobativ. *(Ton ~.)*

apród s. v. UŞIER.

APROFUNDÁ vb. (fig.) a adînci. *(~ o problemă.)*

APROPIÁ vb. **1.** a veni. *(~-te să te îmbrăţişez.)* **2.** a strînge. *(~-ţi picioarele!)* **3.** a (se) asemăna, a (se) asemui, a (se) compara, (înv. şi reg.) a (se) asemălui, a (se) semălui, (prin Ban.) a (se) bărăbări. *(Îl ~ cu un leu.)* **4.** a aduce, a se asemăna, a se asemui, a semăna, (înv. şi pop.) a se lovi, (reg.) a se cumpăni, (înv.) a arădúce, a se închipui, a se podobi, a rădúce. *(Se ~ mult cu sora lui.)* **5.*** (fig.) a se ataşa, a se lega. *(M-am ~ mult de acest copil.)*

apropiáş s. v. VECIN.

APROPIÁT adj. **1.** des. *(Plasă cu ochiuri ~.)* **2.** adunat, strîns. *(Cu picioarele ~.)* **3.** analog, asemănător, asemenea, corespondent, înrudit, similar. *(Două elemente ~.)* **4.** bun, intim. *(Prieten ~.)* **5.** intim, strîns. *(Relaţii ~.)*

APROPIÉRE s. **1.** (local) împrejurime, jur, preajmă, vecinătate, (livr.) proximitáte. (reg.) meleág, (prin Transilv.) preábăt, (înv.) împrejmuíre, împrejúr, préjmet, prejmuíre *(Se află prin ~.)* **2.** (temporal) prag, preajmă. *(În ~ noului an.)* **3.** afinitate, analogie, asemănare, concordanţă, corespondenţă, înrudire, potriveală, potrivire, similaritate, similitudine, (înv. şi reg.) semuiálă, (reg.) semeníş, (înv.) potróz, semănáre, semănătúră, semuíre. *(Se poate stabili o ~ între aceste două elemente.)*

apropó s. v. ALUZIE.

APROPRIÁ vb. a-şi atribui, a-şi însuşi. *(Îşi ~ ceva ce nu i se cuvine de drept.)*

apropriá vb. v. ADAPTA. POTRIVI.

APROPRIÉRE s. atribuire, însuşire. *(~ unui lucru care nu i se cuvine de drept.)*

APROVIZIONÁ vb. (pop.) a (se) chivernisi, (înv.) a (se) proviziona. *(Se ~ pentru iarnă.)*

APROXIMATÍV adv. **1.** aproape, cam, circa, vreo, (pop.) ca, la, (înv.) pregiúr. *(Au trecut ~ două ore.)* **2.** relativ. *(O idee ~ nouă.)*

APROXIMÁȚIE s. (înv.) tahmín. *(Cu ~.)*

aprumutá vb. v. DA. ÎMPRUMUTA. ÎNDATORA. LUA.

APT adj. bun, capabil, convenabil, potrivit, susceptibil. *(~ pentru un anumit scop.)*

APTITÚDINE s. **1.** aplecare, aplicație, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~.)* **2.** acuitate, aplecare, înclinare, înclinație, simț. *(Are o ~ profundă pentru nuanțe.)* **3.** capacitate, facultate, însușire, posibilitate. *(~ intelectuale.)*

APUCÁ vb. **1.** a lua, a prinde, (înv. și reg.) **a sprijini**, (prin Transilv.) a agîmba. *(~ copilul în brațe.)* **2.** a înhăța, a înșfăca, a lua, a prinde, (pop. și fam.) a căpui, (pop.) a încăibăra, (prin Transilv.) a agîmba, (Mold. și Transilv.) a găbji, a găbui, (grecism înv.) a proftaxi, (fam. fig.) a căptuși, a umfla. *(~ în mînă o bîlă.)* **3.** a cuprinde. *(L-a ~ în brațe.)* **4.** a se agăța, a se atîrna, a se prinde, a se ține, (pop.) a se anina, (reg.) a se tăgîrța. *(Se ~ de crengi ca să nu cadă.)* **5.** a ajunge, a prinde. *(Se grăbește să ~ trenul.)* **6.** a ajunge, a prinde, a surprinde. *(Ploaia i-a ~ în cîmp.)* **7.** a se îndrepta, a o lua, a merge, a se orienta, a păși, a pleca, a porni, (rar) a se îndruma, (pop.) a purcéde, a se purta, (înv. și reg.) a năzui, (Transilv.) a arădui. *(A ~t-o pe drumul acela.)* **8.** a începe, a (se) porni, a se pune. *(Se ~ să mănînce.)* **9.** a prinde, a trăi, a vedea. *(Simțea că nu va mai ~ ziua de mîine.)* **10.** a cuprinde, a-i veni. *(L-a ~ amețeala.)* **11.** a moșteni. *(Obicei ~ de la strămoși.)* **12.** a se întîmpla, a nimeri, (Munt.) a răgădui. *(Îl lovea cu ce ~.)* **13.** a-i cășuna, a i se năzări, a-i veni, (înv. și reg.) a-i abáte, (Transilv.) a-i tonca, (fig.) a-i trăsni. *(Nu știu ce l-a ~.)*

apucá vb. v. ANGAJA. BĂGA. CERE. DEVENI. ELIBERA. FACE. FĂGĂDUI. INTRA. ÎNCADRA. ÎNDATORA. ÎNSĂRCINA. LIBERA. OBLIGA. PRETINDE. PROMITE. SALVA. SCĂPA. SCOATE. TOCMI. VÎRÎ.

APUCÁRE s. luare, prindere, prins. *(~ vasului cu mîna.)*

apucát adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

apucát s. v. COLICĂ. CRAMPĂ. EPILEPSIE. SPASM.

apucătoáre s. v. TALPA-GÎȘTEI.

APUCĂTÓR adj. aprig, hrăpăreț, lacom, nesătul, (livr.) cupíd, rapáce, (pop.) hapsîn. *(Om tare ~.)*

APUCĂTÚRĂ s. **1.** (mai ales la pl.) comportament, comportare, conduită, deprindere, maniere (pl.), moravuri (pl.), năravuri (pl.), obiceiuri (pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talím. *(Ce sînt ~ile astea?)* **2.** (mai ales la pl.) deprindere, obicei, obișnuință, tabiet, (înv.) taifét. *(Are ~ile lui zilnice.)* **3.** deprindere, fire, năravuri, obicei, obișnuință, (Ban.) ogód. *(I-am aflat ~.)*

apucătúră s. v. ABILITATE. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. COLICĂ. CRAMPĂ. DESTOINICIE. DEXTERITATE. DIBĂCIE. INGENIOZITATE. ISCUSINȚĂ. ISTEȚIE. ISTEȚIME. ÎNDEMÎNARE. MIJLOACE. PRICEPERE. SITUAȚIE. SPASM. STARE. ȘTIINȚĂ. TALENT. UȘURINȚĂ.

APÚNE vb. a asfinți, a coborî, a dispărea, a pieri, a se pleca, (livr.) a declina, (rar) a scădea, (pop.) a scăpăta, a sfinți, (fig.) a se culca, a se scufunda. *(Soarele ~.)*

apúnere s. v. APUS. ASFINȚIRE. ASFINȚIT.

APÚS adj. dispărut, pierdut, trecut. *(Vremuri de mult ~.)*

APÚS s. **1.** asfințire, asfințit, (livr.) crepúscul, declín, (rar) apúnere, (pop.) scăpăt, scăpătare, scăpătát. *(~ soarelui.)* **2.** amurg, asfințit, înserare, seară (livr.) crepúscul, (înv. și pop.) murg, (pop.) înmurgít, scăpătát, sfințít, (reg.) murgít, (prin Mold. și Munt.) murgílă, (înv.) sfințíre. *(S-a lăsat ~.)* **3.** asfințit, vest, (înv. și pop.) sfințít, (pop.) scăpătát, soare-apúne, (înv. și reg.) scápăt, (reg.) scăpătíș. *(Se îndreaptă către ~; punctul cardinal numit ~.)* **4.** occident, vest. *(Țările din ~.)*

apús s. v. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DECLIN. REGRES. SFÎRȘIT.

APUSEÁN adj. occidental, vestic. *(Statele ~.)*

ARÁ vb. (rar) a scurma. *(Tractoarele ~ pămîntul.)*

ARÁB adj., s. **1.** adj. arabic, arăbesc. (pop.) arăpésc. *(Popoarele ~.)* **2.** s. (pop.) aráp. *(~ din Africa tropicală.)* **3.** adj., s. (în evul mediu, în apusul Europei) sarazín.

ARÁBIC adj. arab, arăbesc, (pop.) arăpésc. *(Popoarele ~.)*

ARÁBIL adj. cultivabil, (rar) arătór. *(Pămînt ~.)*

ARÁC s. (reg.) pócie, vrăjár. *(~ la vie.)*

ARAHÍDĂ s. *(BOT.; Arachis hypogae)* alună americană, alună de pămînt.

ARÁMĂ s. *(CHIM.)* cupru. *(Obiecte din ~.)*

ARANJÁ vb. **1.** a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **2.** a pregăti, a prepara. *(~ cele necesare pentru drum.)* **3.** a așeza, a așterne, a pregăti, a pune. *(~ masa.)* **4.** a face, a pregăti. *(~ patul.)* **5.** a(-și) așeza, a(-și) potrivi. *(Își ~ cravata.)* **6.** a așeza, a îndrepta, a netezi. *(Își ~ părul.)* **7.** a potrivit, a regla, a repara, (pop. și fam.) a meșteri. *(~ un aparat.)* **8.** a potrivi, a tiului, (pop. și fam) a drége, (pop.) a o brodi. *(A ~ astfel lucrurile încît...)* **9.** a orîndui, a rezolva, (înv.) a chivernisi. *(Și-a ~ niște treburi.)* **10.** a orîndui, **a** reglementa, a stabili, (rar) a regula, **(înv.) a regularisi.** *(Și-a ~ situația neclară.)* **11. a (se)** dichisi, a (se) ferchezui, a

(se) găti, a (se) împodobi, a (se) spilcui, (pop. și fam. depr.) a (se) sclivisi, (pop.) a (se) drége, a (se) moța, (înv. și reg.) a (se) muchilipsi, a (se) podobi, a (se) tocmi, (reg.) a (se) cîștiga, (prin Transilv. și Maram. a (se) pădăi, (prin Mold.) a (se) puțui, (prin Transilv. și Mold.) a (se) puțului, (Ban.) a (se) schili, (înv.) a (se) stoli, a (se) stolisi, (arg.) a (se) șucări. *(Ce le-ai ~ așa?)*

aranjá vb. v. DENUNȚA. PÎRÎ. RECLAMA. SPUNE.

ARANJAMÉNT s. **1.** acord, combinație, contract, convenție, înțelegere, învoială, învoire, legămînt, pact, tranzacție, (înv. și pop.) legătură, (pop.) tîrg, tocmeală, tocmire, (prin Munt.) prinsoáre, (înv.) așezămînt, cuvînt, simfoníe, sulf, șart, (arg.) șústă. *(Conform ~.)* **2.** alcătuire, așezare, dispunere, distribuție, întocmire, rînduială, structură. *(Un anumit ~ al lucrurilor.)*

ARANJÁRE s. **1.** așezare, clasare, clasificare, distribuire, împărțire, ordonare, repartizare, rînduială, rînduire, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **2.** pregătire, preparare, preparat, (rar) preparáție. *(~ celor necesare la drum.)* **3.** facere, pregătire. *(~ patului.)* **4.** potrivire, reglaj, reglare. *(~ unui aparat electric.)* **5.** orînduire, reglementare, stabilire, (rar) reguláre, (înv.) regularisíre. *(~ unei situații neclare.)* **6.** dichiseală, dichisire, ferchezuială, ferchezuire, gătire, spilcuială, spilcuire, (pop. și fam. depr.) scliviseálă, sclivisíre. *(Ce-i ~ asta la tine?)*

ARANJÁT adj. **1.** clasat, ordonat, organizat, rînduit, sistematizat. *(Material documentar ~.)* **2.** pregătit. *(O cameră ~.)* **3.** cochet, dichisit, elegant, ferchеș, ferchezuit, gătit, îngrijit, spilcuit, (pop. și fam. depr.) sclivisít, (pop.) dres, (Transilv. și Ban.) cínaș, (Transilv.) nialcoș, (turcism înv.) mucheléf. *(Om ~.)*

arắp s. v. ARAB. NEGRU.

arắpcă s. v. NEGRESĂ.

arapínă s. v. ROM. ȚIGAN.

ARÁR adv. arareori, rar, rareori. *(Se duce ~ pe la el.)*

ARÁRE s. arat, arătură, plug, plugărie, plugărit, (rar) plugăríre. *(Merg în zori la ~.)*

ARÁREORI adv. arar, rar, rareori. *(Vine ~ pe la mine.)*

ARÁT s. arare, arătură, plug, plugărie, plugărit, (rar) plugăríre. *(Merg în zori la ~.)*

ARĂBÉSC adj. arab, arabic, (pop.) arăpésc. *(Popoarele ~.)*

ARĂBÉȘTE adv. (pop.) arăpéște. *(Vorbește ~.)*

arădúce vb. v. ADUCE. APROPIA. ASEMĂNA. ASEMUI. IMAGINA. ÎNCHIPUI. ÎNFĂȚIȘA. REPREZENTA. SEMĂNA.

arădui vb. v. APUCA. ÎNCEPE. ÎNDREPTA. LUA. MERGE. ORIENTA. PĂȘI. PLECA. PORNI.

ARĂMÍ vb. a cupra. *(~ suprafața unui obiect metalic.)*

ARĂMÍRE s. cuprare. *(~ unui vas metalic.)*

ARĂMÍT adj. cuprat. *(Vas ~.)*

ARĂMÍU adj. roșcat, roșcovan, roșiatic, (înv. și reg.) rus, (reg.) rui, rușét. *(Cu părul ~.)*

arăpésc adj. v. ARAB. ARABIC. ARĂBESC.

arăpéște adv. v. ARĂBEȘTE.

arăpoáică s. v. NEGRESĂ.

ARĂRIÉL s. *(BOT.; Cynoglossum officinale)* (pop.) otrățél, limba-cîinelui, plescaițăróșie.

ARĂTÁ vb. **1.** a indica, (înv.) a spúne. *(I-a ~ drumul, cărarea.)* **2.** a indica, a trasa. *(~ calea de urmat.)* **3.** a indica, a preciza, a spune, (înv. și reg.) a semna, (înv.) a premíte, (grecism înv.) a prohdeorisi. *(După cum am ~.)* **4.** a scrie, a susține. *(El ~ în articol că...)* **5.** a indica, a menționa, a preciza, a semnala, a specifica, (înv.) a specializa. *(Vom ~ următoarele recomandări...)* **6.** a aminti, a cita, a indica, a menționa, a pomeni, a semnala, (rar) a semnaliza, (înv.) a memora, a prenumi, (fig.) a atínge. *(Problema este ~ într-un document.)* **7.** a desemna, a indica, a semnala. *(Tabel care ~ învingătorii.)* **8.** a indica, a însemna, a marca, a preciza. *(Ceasul ~ timpul.)* **9.** a indica, a înregistra, a marca. *(Termometrul ~ o temperatură ridicată.)* **10.** a etala, a expune, a întinde. *(Își ~ marfa pe tarabă.)* **11.** a scoate. *(~ limba!)* **12.** a expune, a istorisi, a înfățișa, a nara, a povesti, a prezenta, a relata, a spune, (înv.) a parastisi. *(~ subiectul piesei.)* **13.** a înfățișa, a reda, a reprezenta. *(Ce ~ tabloul acesta?)* **14.** a demonstra, a explica, a expune. *(~ o teoremă.)* **15.** a adeveri, a atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse mai înainte.)* **16.** a demonstra, a dovedi, a manifesta, a vădi. *(~ reale aptitudini pentru...)*. **17.** a manifesta, a vădi, (fig.) a acuza. *(~ dureri în regiunea...)* **18.** a dezvălui, a releva, a revela, a sesiza. *(~ conducerii greutățile întîmpinate.)* **19.** a atesta, a denota, a indica, a releva, a trăda, a vădi. *(~ o proastă creștere.)* **20.** a (se) exterioriza, a (se) manifesta. *(Nu se ~ ca un om supărat.)* **21.** a afirma, a exprima, a manifesta. *(Își ~ dorința de a...)* **22.** a apărea, a se ivi, a se vedea, a se zări, (italienism înv.) a se spunta. *(Nu se ~ cu săptămînile pe stradă.)* **23.** a apărea, a se ivi, a pica, (înv. și reg.) a se scociorî, (înv.) a se sfeti. *(Chiar atunci s-a ~ și el.)* **24.** a apărea, a se ivi, a se înfățișa, a se prezenta, a veni, (înv.) a se spúne, (fam.) a se înființa. *(S-a ~ la proces.)* **25.** a apărea, a se ivi, (înv.) a mijloci, (fig.) a încolți, a se înfiripa, a înflori, a se naște. *(Un zîmbet se ~ pe fața lui.)* **26.** a apărea, a se ivi, a se înfățișa, a se revela, (înv. și pop.) a se dezveli. *(Cîmpia se ~ în toată splendoarea ei.)* **27.** a apărea, a ieși, a se ivi. *(Se ~ iarba.)* **28.** a apărea, a se ivi, a răsări, a se ridica, *(Se ~ luna.)* **29.** a apărea, a se ivi, a miji, (reg.) a (se) iți, a (se) slomni. *(Se ~ zorii.)* **30.** a părea, a semăna. *(~ a fi mai mult o proză versificată.)*

arătánie s. v. APARIȚIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. MONSTRU. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. POCITANIE. POCITURĂ. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

ARĂTÁRE s. **1.** indicare, trasare. *(~ căii de urmat.)* **2.** desemnare, indicare, semnalare. *(Tabel cu ~ învingătorilor într-un concurs.)* **3.** expunere, istorisire, înfățișare, narare, povestire, prezentare, relatare, (rar) relație, (înv.) spúnere. *(~ faptelor.)* **4.** înfățișare, redare, reprezentare. *(~ unui grup de țărani, într-un tablou.)* **5.** afirmare, exprimare, manifestare, (rar) manifestație. *(~ dorinței cuiva.)* **6.** adeverire, atestare, certificare, confirmare, demonstrare, demonstrație, dovedire, întărire, probare, probă, (livr.) coroborare. *(~ celor spuse.)* **7.** dezvăluire, revelare. *(~ unui secret.)* **8.** (concr.) apariție, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitură, năzăritură, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă. (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére. záre. **9.** (concr.) monstru, pocitanie, pocitură, (pop. și fam.) bîzdîgánie, (reg.) arătánie, budihace, buduhoálă, (înv.) bláznă. *(O ~ cu două capete.)* **10.** (concr.) colos, matahală, namilă, uriaș, (pop.) măgăoáie, (reg.) nămeténie, nătărálă, (Mold.) bahahúie, (prin Transilv.) mămiță, (Olt.) sodóm, (fam.) huidúmă. *(O ~ cît toate zilele.)*

arătáre s. v. METEOR. STEA CĂZĂTOARE.

arătarea Dómnului s. v. BOBOTEAZĂ.

arătătór adj. v. DEMONSTRATIV.

arătătór adj., s. v. INDICATIV.

ARĂTĂTÓR s. **1.** indicator. *(~ la un manometru.)* **2.** limbă, (Transilv.) mánoș, (prin Transilv.) mutatău, (Ban.) țágăr. *(~ la ceas.)* **3.** (art.) (rar) índex. *(~ sau degetul arătător.)*

arătór adj. v. ARABIL. CULTIVABIL.

ARĂTÓS adj. **1.** chipeș, frumos, (pop.) chipós, fălós, mîndru, ochiós, (înv. și reg.) vederés, (reg.) marghiól, tîmbúș, (Transilv.) híreș, (prin vestul Transilv.) mușát, (Transilv.) niálcoș, (înv.) ghizdáv, iscusít, (fam.) gígea, (arg.) mistó. *(Un flăcău ~.)* **2.** aspectuos, falnic, frumos, impozant, (pop.) mîndru. *(O casă ~.)*

ARĂTÚRĂ s. **1.** arare, arat, plug, plugărie, plugărit, (rar) plugărire. *(N-a ieșit azi la ~.)* **2.** ogor, țarină (pop.) răzór, (reg.) plan. *(~ este terenul arat.)*

ARĂȚÉL s. *(BOT.; Borrago officinalis)* boranță, otrățel, limba-mielului.

arăvón s. v. LOGODNĂ.

arăvonísi vb. v. ACONTA. ARVUNI. LOGODI.

arbănáș s. v. ALBANEZ. SCHIPETAR.

ARBITRÁR adj., adv. **1.** adj. abuziv, despotic, excesiv, samavolnic, samavolnicesc, silnic, (înv.) vólnic. *(O măsură ~.)* **2.** adv. abuziv, samavolnicește. *(Procedează ~.)* **3.** adj. întîmplător. *(O alegere ~.)*

ARBÍTRU s. *(JUR.)* judecător, (grecism înv.) eretocrít. *(~ într-un litigiu.)*

ARBÍU s. **1.** vargă, vergea. *(Cu ~ se curăța odinioară țeava puștii.)* **2.** (reg.) climpúș, (prin nordul Transilv.) puștóc. *(~ la pușcoci.)*

ARBORÁ vb. a înălța, a ridica. *(~ steagul patriei la catarg.)*

ÁRBORE s. **1.** *(BOT.)* copac, pom, (înv. și pop.) lemn. *(Un ~ falnic.)* **2.** *(BOT.) arbore de cacao (Theobroma cacao)* = (rar) cacaotiér ; *arbore de cafea (Coffea arabica)* = (înv.) caféu ; *arborele-vieții (Thuja orientalis)* = tuia, (rar) tămîie. **3.** *(TEHN.)* fus. *(~ la un mecanism.)* **4.** *(TEHN.) arbore colit* = vilbrochen. **5.** *(MAR.)* catarg, (înv.) mástă. **6.** *(MAR.) arbore mic* = trinchet.

arborele-mamút s. v. SEQUOIA.

arbore-puturós s. v. CENUȘAR.

ARBORESCÉNT adj. ramificat. *(Rețea electrică ~.)*

ARBÚST s. *(BOT.)* copăcel.

ARC s. **1.** (prin Ban., Transilv. și Maram.) púșcă. *(~ cu săgeți.)* **2.** resort, (reg.) drot. *(~ la o dormeză.)* **3.** *(TEHN.)* coardă. *(~ la un mecanism.)* **4.** arcadă, boltă, boltitură, (înv.) sclip. *(~ la o construcție.)* **5.** *(FIZ.) arc electric* = arc voltaic ; *arc voltaic* = arc electric.

arc s. v. ACOLADĂ. ARCUȘ, BOLTĂ. CER. FIRMAMENT.

arcá s. v. APĂRĂTOR. BAZĂ. FUNDAMENT. FUNDAȚIE. OCROTITOR. PROTECTOR. SPRIJIN. SPRIJINITOR. SUSȚINĂTOR. TEMELIE.

ARCÁDĂ s. arc, boltă, boltitură, (înv.) sclip. *(~ la o construcție.)*

arcán s. v. LAȚ. SECRET. ȘTREANG. TAINĂ.

ARCÁȘ s. **1.** săgetător, (înv. și pop.) săgetár, (înv.) săgetáș. *(~ din armata lui Ștefan cel Mare.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) săgetătorul (art.). *(~ este numele unei constelații.)*

arcát adj. v. ARCUIT. BOLTIT. CURB. CURBAT. ÎNCOVOIAT. ÎNDOIT.

árcă s. v. CORABIE.

arcér s. v. CUTE. GRESIE.

archiéit s. v. IENUPĂR. JNEAPĂN.

archíș s. v. IENUPĂR. JNEAPĂN.

arcós adj. v. ARCUIT. CURB. CURBAT. ÎNCOVOIAT. ÎNDOIT.

ÁRCTIC adj. nordic, (astăzi rar) boreál, septentrionál. *(Regiunile ~.)*

ARCUÍ vb. **1.** a (se) curba, a (se) încovoia, a (se) îndoi, (livr.) a (se) cambra, a (se) recurba, (înv. și reg.) a (se) încujba, a (se) scovîrda. *(~ o bară metalică.)* **2.** a se bolti. *(Tavanul se ~ elegant.)*

ARCUÍRE s. **1.** curbare, încovoiere, îndoire, (rar) flexiúne, (înv. și reg.) încujbáre. *(~ unei bare.)* **2.** curbare, flexiune, încovoiere, îndoire. *(Mișcări de ~, în gimnastică.)* **3.** (concr.) curbură, încovoială, încovoietură, îndoitură. *(Tavanul formează o ușoară ~.)*

ARCUÍT adj. **1.** curb, curbat, încovoiat, îndoit, (livr.) cambrát, (rar) arcát, recurbát, (înv. și reg.) încujbát, scovîrdát, (înv.) arcós. *(Bară ~.)* **2.** boltit, (rar) arcát. *(Un acoperiș ~.)*

arcul óchiului s. v. IRIS.

ARCÚȘ s. *(MUZ.)* (reg.) arc. *(~ la vioară.)*

arđău s. v. ARDELEAN. TRANSILVĂNEAN.

ÁRDE vb. **1.** a dogori, a frige, a pîrjoli, (pop.) a **pripi**, a zăpuși, (înv. și reg.) a păli, a prigori. *(Soarele ~.)* **2.** a încălzi, a încinge, a înfierbînta. *(~ cuptorul pentru pîine.)* **3.** a (se) mistui. *(Focul a ~ totul.)* **4.** a (se) frige. *(M-am ~ la degel de la plită.)* **5.** *(MED.)* a cauteriza. *(~ o rană.)* **6.** a (se) bronza, a (se) înnegri, a (se) pîrli, a (se) prăji, (înv. și reg.) a (se) păli. *(Ne ~ la soare, la mare.)* **7.** a lumina. *(Lampa ~ pînă tîrziu în camera lui.)*

árđe vb. v. ADEMENI. AMĂGI. BĂNUI. DA. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. SCLIPI. STRĂLUCI. TRAGE. TRIȘA.

ARDÉI s. *(BOT.)* **1.** *(Capsicum annuum)* (reg.) **pipărișă**, pipér, (Transilv.) ardéică, páprică, (Transilv. și Ban.) pipárcă, (Mold.) pipărúș, (Bucov.) pipărúșcă. **2.** *ardei iute* = (reg.) ciúșcă, țúșcă.

ARDEIÁ vb. a (se) înțți. *(Mîncarea s-a ~.)*

arđeiá vb. v. AGASA. ENERVA. INDISPUNE. IRITA. ÎNFURIA. MÎNIA. NECĂJI. PLICTISI. SÎCÎI. SUPĂRA.

arđéică s. v. ARDEI.

ARDELEÁN s., adj. **1.** s. transilvănean, (înv. și reg.) ungureán, (prin Bucov.) ardău. *(E ~ de origine.)* **2.** adj. ardelenesc, transilvănean, (rar) transilván. *(Populația ~.)*

ARDELEÁNA s. art. abrudeana (art.), abrudeanca (art.), ardeleneasca (art.), ciobănașul (art.), hațegana (art.), lugojana (art.), someșana (art.). *(~ este un dans popular cu mișcare moderată.)*

ARDELEÁNCĂ s. transilvăneancă, (înv. și reg.) ungureáncă. *(E ~ de felul ei.)*

ARDELENEÁSCA s. art. abrudeana (art.), abrudeanca (art.), ardeleana (art.), ciobănașul (art.), hațegana (art.), lugojana (art.), someșana (art.). *(~ este un dans popular din Transilvania.)*

ARDELENÉSC adj. ardelean, transilvănean, (rar) transilván. *(Populația ~.)*

arđént adj. v. AVÎNTAT. ENTUZIASMAT. ENTUZIAST. FERVENT. FOCOS. ÎNFLĂCĂRAT. ÎNFOCAT. ÎNSUFLEȚIT. PASIONAT.

arđénță s. v. ARDOARE. AVÎNT. ELAN. ENTUZIASM. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE.

ÁRDERE s. **1.** (livr.) cremațiúne. *(~ gunoaielor.)* **2.** *(CHIM.)* combustie.

arđere-đe-tót s. v. HOLOCAUST.

ARDOÁRE s. **1.** avînt, elan, entuziasm, înflăcărare, înfocare, însuflețire, pasiune, patimă, pornire. (livr.) fervénță, fervoáre, pátos, (rar) ardénță, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) apríndere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ tinereții.)* **2.** avînt, elan, impetuozitate, temperament, (pop. și fam.) súflet, (reg.) mau. *(Cîntați cu mai multă ~.)* **3.** rîvnă, sîrguință, străduință, zel, (înv.) nepréget, nepregetáre, osîrdie, osîrdnicíe, osîrduínță, osîrduíre, osîrduitúră, protimíe. *(~ lui era demnă de admirat.)*

AREÁL s. *(BIOL.)* arie. *(~ unei specii.)*

arćie adj. v. SECETOS. USCAT.

ARENDÁ vb. (înv. și pop.) a năimi, (înv., în Mold.) a împosesui. *(~ un teren agricol.)*

arendár s. v. ARENDAȘ.

ARENDÁRE s. (înv. și reg.) năimeálă, (înv., în Mold.) împosesuíre. *(~ unui teren agricol.)*

ARENDÁȘ s. (reg.) orîndáș, (înv.) arendár, orîndátor, (înv., în Mold.) orîndár, posesór. *(~ unei moșii.)*

ARENDÁT adj. (înv. și pop.) năimít. *(Teren agricol ~.)*

ARÉNDĂ s. (ieșit din uz) posesiúne, (înv. și reg.) năimeálă, orîndă, simbríe. *(A luat moșia în ~.)*

ARENDĂȘÍE s. arendășit. *(Arendașul se ocupa cu ~.)*

ARENDĂȘÍT s. arendășie.

ARENDĂȘÍȚĂ s. arendășoaică. *(~ era nevasta arendașului.)*

ARENDĂȘOÁICĂ s. arendășiță. *(Arendașul și ~.)*

ARÉST s. *(JUR.)* **1.** arestare, deținere, închidere, întemnițare, reținere, (pop.) popreálă. *(~ a durat o zi.)* **2.** închisoare, ocnă, penitenciar, pușcărie, temniță, (înv. și pop.) popreálă, (pop.) prinsoáre, robíe, (reg.) cremenál, (Transilv., Maram. și Bucov.) áriște, (prin Transilv.) călíscă, (Transilv.) pițigoáică, (prin Olt.) prinzáre, (prin Maram.) robșág, (înv.) pază, tumurlúc, (franțuzism înv.) prizón, (fam.) beci, ghérlă, (fam. și fig.) dúbă, hîrdău, răcoáre, (reg. fig.) úmbră, (arg.) gros, pîrnáie, țuháus, zdup. *(Cît a stat la ~ ?)* **3.** *arest preventiv* = prevenție, (înv. și pop.) popreálă.

ARESTÁ vb. *(JUR.)* **1.** a deține, a închide, a întemnița, a reține, (înv. și reg.) a robi, (înv.) a arestălui, a arestui, a popri, a temnița, a zăvorî. *(Hoțul a fost ~ mai multă vreme.)* **2.** a captura, a prinde. *(Criminalul a fost ~ ieri.)* **3.** a ridica. *(L-a ~ de acasă.)*

arestánt s. v. ARESTAT. DEȚINUT. ÎNTEMNIȚAT. PRIZONIER.

ARESTÁRE s. *(JUR.)* **1.** arest, deținere, închidere, întemnițare, reținere, (pop.) popreálă. *(După ~ lui...)* **2.** capturare, prindere, prins, (înv.) prinsoáre, prinsúră, prinzáre. *(~ unui hoț dispărut.)* **3.** ridicare. *(~ lui de la domiciliu.)*

ARESTÁT adj., s. *(JUR.)* **1.** adj. deținut, închis, întemnițat, reținut, (înv.) poprít. *(Persoane ~ și persoane libere.)* **2.** adj., s. capturat, prins. *(Hoț ~.)* **3.** s. deținut, întemnițat, prizonier, (înv.) arestánt, (glumeț) pensionár.

arestălui vb. v. ARESTA. DEȚINE. ÎNCHIDE. ÎNTEMNIȚA. REȚINE.

arestuí vb. v. ARESTA. DEȚINE. ÎNCHIDE. ÎNTEMNIȚA. REȚINE.

arétsă s. v. DOS. REVERS.

arét s. v. GARDĂ. PAZĂ STRAJĂ. VEGHE.

ARETÁ vb. a ponta. *(Ogarul ~ vînatul.)*

aréte s. v. BERBEC.

aréu s. v. LAPTELE-CÎINELUI. LAPTELE-CUCULUI.

ARGÁT s. slugă, (înv. și reg.) curteán, (prin Transilv.) biríș, (înv.) celédnic. *(~ la o moșie.)*

argăsărie s. v. ARGĂSITORIE. TĂBĂCĂRIE.

argăsăriță s. v. TĂBĂCĂREASĂ.

ARGĂSEÁLĂ s. argăsire, tăbăceală, tăbăcire, tăbăcit, (rar) tanáj, tanáre, (reg.) crușeálă, crușíre, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubeálă, dubíre, dubít. *(Operația de ~ a pieilor.)*

ARGĂSÍ vb. a tăbăci, (reg.) a cruși, (Mold., Bucov. și Transilv.) a dubi. *(~ pieile.)*

ARGĂSÍRE s. argăseală, tăbăceală, tăbăcire, tăbăcit, (rar) tanáj, tanáre, (reg.) crușeálă, crușíre, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubeálă, dubíre, dubít. *(~ pieilor.)*

ARGĂSÍT adj. tăbăcit, (reg.) crușít, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubít. *(Piei ~.)*

ARGĂSITÓR s., adj. **1.** s. tăbăcar, (reg.) opincáraș, orgár, tălpár, timár, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubălár, (înv.) solonár, tabác. *(~ se ocupă cu tăbăcitul pieilor.)* **2.** adj. tăbăcitor. *(Substanțe ~.)*

ARGĂSITORÍE s. tăbăcărie, (rar) argăsărie, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubălărie, (înv.) tabalhaná, tabaná, tăbăcíe. *(În ~ se tăbăcesc pieile.)*

ARGĂȚÉSC adj. (prin Transilv.) birișésc. *(Muncă ~ .)*

argeá s. v. CLEȘTE. RĂZBOI. STRAJĂ.

argentán s. v. ALPACA.

ARGENTIFÉR adj. argintos. *(Teren ~.)*

arghelár s. v. HERGHELEGIU.

arghélă s. v. HERGHELIE.

ARGÍLĂ s. clisă, humă, lut, pămînt, (înv. și reg.) tină, (reg.) hlei, (Transilv.) agiág. *(Cană de ~.)*

argilifér adj. v. ARGILOS. CLEIOS. CLISOS. LUTOS.

ARGILÓS adj. cleios, clisos, lutos, (rar) argilifér, humós, (pop.) milós, (reg.) hleiós, rășinós, (Transilv.) tiglós. *(Teren ~.)*

ARGINTÁ vb. (rar) a argintui, (înv. și pop.) a spoi. *(~ un obiect metalic.)*

argintár s. v. BIJUTIER. GIUVAERGIU.

ARGINTÁRE s. (înv.) spoíre, spoít. *(~ unui vas metalic.)*

ARGINTÁRÍE s. (înv.) argínturi (pl.). *(Posedă multă ~.)*

ARGINT COLOIDÁL s. *(FARM.)* colargol. *(~ este un antisepiic.)*

ARGINTÍU adj. (rar) argintós. *(Culoare ~.)*

ARGINTÓS adj. argentifer. *(Minereu ~.)*

argintós adj. v. ARGINTIU.

argintuí vb. v. ARGINTA.

argínturi s. pl. v. ARGINTĂRIE.

argint-víu s. v. HIDRARGIR. MERCUR.

argínți s. pl. v. BAN. FRANC. GOLOGAN. PARA.

ARGINȚÍCĂ s. *(BOT.; Dryas octopetala)* cerențel.

ARGIRÍSM s. *(MED.)* argiroză. *(~ este intoxicația cu săruri de argint.)*

ARGIRÓZĂ s. *(MED.)* argirism. *(Bolnav de ~.)*

ARGUMÉNT s. **1.** considerent, raționament, (înv.) rezón. *(I-a convins cu ~e logice.)* **2.** motiv, motivare, motivație. *(Cel mai bun ~ adus în sprijinul opțiunii sale.)* **3.** dovadă, motiv, temei. *(Are ~e să fie optimist.)*

ARGUMENTÁ vb. a demonstra, a dovedi, a întări, a proba, a susține. *(Și-a ~ temeinic ideile.)*

ARGUMENTÁRE s. argumentație, demonstrare. *(~ celor arătate.)*

ARGUMENTÁȚIE s. argumentare, demonstrare. *(~ celor susținute.)*

ARHÁIC adj. **1.** primitiv, străvechi, vechi. *(Civilizații ~.)* **2.** vechi, (livr.) vetúst. *(Casa avea un aer ~.)* **3.** învechit. *(Cuvînt ~.)*

ARHÁNGHEL s. *(BIS.)* (înv.) arhistrátig.

ARHEOLÓG s. (înv.) anticár. *(Specialistul în arheologie se numește ~.)*

ARHEOLÓGIC adj. (înv.) anticáriu. *(Cercetări ~.)*

arhetíp s. v. ORIGINAL.

ARHICUNOSCÚT adj. **1.** banal, depășit, știut, vechi, (rar) răscunoscút, (fam. fig.) fumát, răsuflát. *(O glumă ~.)* **2.** notoriu, proverbial, (rar) răscunoscút. *(Un fapt ~.)*

arhicunoscút adj. v. CELÉBRU. FAIMOS. ILUSTRU. MARE. RENUMIT. REPUTAT. VESTIT.

ARHIDIÁCON s. *(BIS.)* protodiacon.

arhidiecezán adj. v. ARHIEPISCOPAL.

ARHIEPISCOPÁL adj. *(BIS.)* (Transilv.) arhidiecezán.

arhidiecéză s. v. ARHIEPISCOPIE.

ARHIEPÍSCOP s. *(BIS.)* mitropolit.

ARHIEPISCOPÁT s. *(BIS.)* arhiepiscopie. *(~ este funcția arhiepiscopului.)*

ARHIEPISCOPÍE s. *(BIS.)* **1.** (Transilv.) arhidiecéză. *(Sediul ~.)* **2.** arhiepiscopat. *(A primit ~ de...)*

ARHIERÉSC adj. *(BIS.)* (rar) arhipăstorésc. *(Rang ~.)*

ARHIEREÚ s. *(BIS.)* ierarh, (rar) arhipăstór, (înv.) sfetítel. *(Episcopul intră în categoria ~ilor.)*

ARHIERÍE s. *(BIS.)* (rar) arhipăstorie.

arhipăstór s. v. ARHIEREU. IERARH.

arhipăstorésc adj. v. ARHIERESC.

arhipăstorie s. v. ARHIERIE.

arhipresbíter s. v. PROTOIEREU. PROTOPOP.

arhistrátig s. v. ARHANGHEL. GENERALISIM.

ARHITÉCT s. (înv.) arhitécton, arhitéctor, maimár, maimarbașá. *(~ unui palat.)*

arhitécton s. v. ARHITECT.

ARHITECTÓNIC adj. arhitectural, (înv.) arhitectonicésc. *(Planuri ~.)*

arhitectonicésc adj. v. ARHITECTONIC. ARHITECTURAL.

arhitectonie s. v. ARHITECTURĂ.

arhitéctor s. v. ARHITECT.

ARHITECTURÁL adj. arhitectonic, (înv.) arhitectonicésc. *(Sistematizări ~.)*

ARHITECTÚRĂ s. (înv.) arhitectonie, maimărie. *(Profesează ~.)*

ARHITRÁVĂ s. *(ARHIT.)* epistil. *(~ este partea inferioară a antablamentului.)*

ARHIVÁR s. (înv.) arhivíst, condicár. *(~ la o instituție.)*
ARHÍVĂ s. (turcism înv.) caíd. *(~ unei instituții.)*
arhivíst s. v. ARHIVAR.
ARHONDARÍC s. arhondărie. *(~ unei mănăstiri.)*
ARHONDĂREÁSĂ s. arhondăriță. *(~ la o mănăstire.)*
ARHONDĂRÍE s. arhondaric. *(A dormit la ~ mănăstirii.)*
ARHONDĂRÍȚĂ s. arhondăreasă. *(~ la mănăstirea Sucevița.)*
arhonție s. v. BOIERIE.
ARIÁN adj. (înv.) arienésc. *(Popoarele ~.)*
ARIANÍSM s. (înv.) arienie. *(Doctrina ~ a fost declarată eretică la 325.)*
ARICEÁLĂ s. *(MED. VET.)* (pop.) aríci. *(~ cailor.)*
aríci s. v. ARICEALĂ. ROSTOGOL. SCAI. SCAIETE.
aricí vb. v. RIDICA. ZBÎRLI.
ARICI-DE-MÁRE s. *(ZOOL.; Echinoidea)* echinidă.
ARÍD adj. **1.** sec, uscat, (rar) secetós, (înv. și reg.) secățíu, (înv.) secățív. *(Un teren de piatră ~.)* **2.** neproductiv, neroditor, sterp. *(O cîmpie ~.)*
ARIDITÁTE s. uscăciune. *(~ solului.)*
ÁRIE s. arman, (înv. și reg.) síliște, (reg.) țarc, (prin Mold. și Bucov.) năsádă. *(~ pentru treierat grîul.)*
ÁRIE s. **1.** compartiment, domeniu, sector, sferă. *(~ de aplicare.)* **2.** *(BIOL.)* areal. *(~ unei specii.)*
ÁRIE s. *(MUZ.)* cîntec, melodie. *(~ popular.)*
árie s. v. CURTE. OGRADĂ.
arienésc adj. v. ARIAN.
arienie s. v. ARIANISM.
ARIERÁT adj. *(MED.)* înapoiat, întîrziat. *(Persoană ~.)*
ARIERGÁRDĂ s. *(MIL.)* (înv.) retroguárdie. *(~ unui regiment.)*
ARÍN s. *(BOT.; Alnus)* (prin Transilv.) arínde.
arinăriță s. v. STUDENIȚĂ.
arínă s. v. NISIP. PLAJĂ.
arínde s. v. ARIN.
aríngă s. v. SCRUMBIE.
ARINÍȘ s. *(BOT.)* ariniște. *(Trecea printr-un ~.)*
arinîș s. v. DEȘERT. PUSTIETATE. PUSTIU.
ARINÍȘTE s. *(BOT.)* arinîș. *(La marginea ~.)*
arinós adj. v. NISIPOS.
ARIPÁT adj. înaripat. *(Cal ~.)*
ÁRIPĂ s. **1.** *(IHT.)* aripioară, înotătoare. *(~ crapului.)* **2.** *(MIL.)* capăt, coastă, flanc, margine, (înv.) corn, mînecă. *(~ dreaptă a frontului.)* **3.** *(SPORT)* extremă. *(Joacă ~ stîngă, la fotbal.)* **4.** cruce, spetează, (reg.) crucișă, cúmpănă, fofélniță, răscrúce. *(~ la vîrtelniță.)* **5.** săgeată, spetează. *(~ la roata morii de vînt.)* **6.** fofează. *(~ la moară.)* **7.** (la pl.) crucișe (pl.), cumpene (pl.), fofelnițe (pl.), răscruci (pl.), speteze (pl.). *(~ la războiul de țesut.)* **8.** (pop.) fofează. *(~ la ferestre, uși, porți.)* **9.** (la pl.) sfîrcuri (pl.). *(~ la fundul butoiului.)*
áripă s. v. CRILĂ. CORDAR. GRIJĂ. ÎNTINZĂTOR. OCROTIRE. PROTECȚIE. STRUNĂ.
ARIPIOÁRĂ s. *(IHT.)* aripă, înotătoare. *(~ șalăului.)*
ARISTOCRÁT adj., s. **1.** adj. ales, aristocratic, bun, distins, ilustru, înalt, mare, nobil, (înv. și pop.) mărít, slăvít, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evghenicós, evgheníș, (fam. și peior.) simandicós. *(Aparține unei familii ~.)* **2.** s. gentilom, nobil, patrician, (rar) magnát. *(Un ~ din apusul feudal al Europei.)*
ARISTOCRÁTIC adj. ales, aristocrat, bun, distins, ilustru, înalt, mare, nobil, (înv. și pop.) mărít, slăvít, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evghenicós, evgheníș, (fam. și peior.) simandicós. *(De neam ~.)*
ARISTOCRAȚÍE s. **1.** nobilime, (rar) nobleț̦e, (înv.) blagorodnicíe, blagoródnie, nobilitáte. *(~ feudală occidentală.)* **2.** boierime, nobilime, (reg.) boierét, (înv.) neámuri (pl.), (grecism înv.) evgheníe. *(~ din țările române.)*
áriște s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.
ARITMÉTICĂ s. *(MAT.)* (înv., în Bucov.) compút.
arm s. v. COAPSĂ. SPATĂ.
armádă s. v. ARMATĂ. OASTE. OȘTIRE. PUTERE. TRUPE.
ARMAMÉNT s. *(MIL.)* (pop.) muníție. *(~ de luptă.)*
ARMÁN s. arie, (înv. și reg.) síliște, (reg.) țarc, (prin Mold. și Bucov.) năsádă. *(~ pentru treieratul cerealelor.)*
armán s. v. CURTE. OGRADĂ.
ARMÁȘ s. sici, vizir. *(~ la arșic, în jocul de arșice.)*
ARMÁT adj. *(MIL.)* militar. *(Conflict ~.)*
ARMÁTĂ s. *(MIL.)* **1.** oaste, oștire, putere, trupe (pl.), (înv. și reg.) armádă, șirág, tábără, (înv.) ármie, órdie, ostășíme, oștíme, sílă, táríe, (fig.) sábie. *(Orașul a fost cucerit de ~ dușmană.)* **2.** militărie, (înv. și pop.) ostășie, (reg.) milíție, (Transilv.) cătăníe, (înv.) voinicíe. *(Merge la ~.)* **3.** militărie, stagiu, serviciu militar, (Transilv.) cătăníe, (înv.) oșteníe, soldățíe. *(Își face ~ la...)*
armátă s. v. GRĂMADĂ. MULȚIME.
ÁRMĂ s. (fam.) scúlă. *(~ de vînătoare, bună.)*
ARMĂSÁR s. (Transilv. și Ban.) armig. *(Un ~ pursînge.)*
ARMĂSĂRÁȘ s. armăsăruș.
ARMĂSĂRÚȘ s. armăsăraș.
ARMĂTÚRĂ s. *(MUZ.)* armură, (înv.) signatúră. *(~ servește la identificarea tonalității.)*
armătúră s. v. ARSENAL.
armătúri s. pl. v. ARMOARII. BLAZON. EMBLEMĂ.
armoárii s. pl. v. STEMĂ.

ARMEÁN adj. armenesc. *(Populaţie ~.)*
armeán s. v. CERC. ROTOCOL.
ARMENÉSC adj. armean. *(Limba ~.)*
ármie s. v. ARMATĂ. OASTE. OŞTIRE. PUTERE. TRUPE.
armíg s. v. ARMĂSAR.
ARMOARÍI s. pl. blazon, emblemă, stemă, (înv.) armătúri (pl.), herb, mărcă, păvăză, scut. *(~ unei case princiare.)*
ARMÓNIC adj. *(MAT., FIZ.)* sinusoidal. *(Mărime periodică ~.)*
ARMÓNICĂ s. *(MUZ.)* muzicuţă, (rar) eolină. *(Cîntă la ~.)*
ARMONÍE s. **1.** acord, împăciuire, înţelegere, pace, unire, (livr.) concért, concórdie, (pop.) potrivéală. *(~ ce domnea între ei.)* **2.** concordanţă, echilibru, potrivire, proporţie, proporţionalitate, simetrie, (fig.) simfonie. *(O perfectă ~ a elementelor unui ansamblu.)* **3.** *(MUZ.)* acord, consonanţă, unisonanţă. **4.** melodie, muzicalitate, sonoritate. *(~ interioară a versului.)* **5.** *(FON.) armonie vocalică* = sinarmonie, sinarmonism.
armónie s. v. ARTICULAŢIE. ÎNCHEIETURĂ.
ARMONIÓS adj. **1.** concordant, echilibrat, proporţionat, regulat, simetric. *(Un ansamblu ~.)* **2.** potrivit. *(Culori ~.)* **3.** *(MUZ.)* consonant. *(Acord ~.)* **4.** melodic, melodios, muzical, sonor, unduios, (rar) unduít, (fig.) dúlce, mlădiós, simfónic. *(Proza ~ a lui Odobescu.)*
ARMONÍSM s. *(POLITICĂ)* falansterianism, fourierism, garantism.
ARMONIZÁ vb. a (se) asorta, a (se) combina, a merge, a (se) potrivi, (pop. şi fam.) a (se) lovi. *(Albastrul se ~ bine cu albul.)*
ARMONIZÁRE s. asortare, combinare, potrivire. *(~ culorilor.)*
ARMURÁR s. *(BOT.; Carduus marianus)* (prin Transilv.) amăreá, spinul-Sfintei-Marii.
armurár s. v. TĂTARNICĂ.
armuráre s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.
armurăríţă s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.
ARMÚRĂ s. *(MUZ.)* armătură, (înv.) signatúră. *(~ unei simfonii.)*
ARMURIÉR s. (înv.) sinetár, tufecciu. *(~ face, repară sau vinde arme.)*
ARNĂÚT s. nefer, poteraş. *(~ din garda domnească.)*
arnăút s. v. ALBANEZ. SCHIPETAR.
arnăuţése adj. v. ALBANEZ.
arnéu s. v. COVILTIR.
ARNÍCĂ s. *(BOT.; Arnica montana)* podbal-de-munte, (reg.) carul-pădúrilor, carul-zînelor, ţîţa-óii, (prin Transilv.) roít.
AROGÁNT adj. impertinent, insolent, ireverenţios, îndrăzneţ, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeţ, sfidător, sfruntat, trufaş, ţanţos, (livr.) prezumţiós, (rar) neînfrînat, (pop. şi fam.) ţîfnós, (înv. şi reg.) rușinát, (Transilv.) şulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(O atitudine ~.)*
AROGÁNŢĂ s. **1.** impertinenţă, insolenţă, măgărie, necuviinţă, neobrăzare, nerușinare, obrăznicie, sfruntare, trufie, tupeu, (rar) semeţie, (livr.) mórgă, prezúmţie, (pop. şi fam.) ţîfnă. *(E de-o ~ revoltătoare.)* **2.** fală, fudulie, infatuare, îufumurare, îngîmfare, mîndrie, orgoliu, semeţie, trufie, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmţie, suficiénţă, (rar) superbíe, ţanţoşie, (înv. şi pop.) măreţie, măríre, (pop. şi fam.) ífos, ţîfnă, (reg.) făloşénie, făloşíe, (înv.) fălnicíe, láudă, măríe, măríme, mîndréţe, pohfálă, preaînălţáre, preaînălţíme, semeţíre, trúfă, trufăşíe, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)*
AROMÁT adj. aromatic, îmbălsămat, îmbătător, înmiresmat, parfumat, (rar) balsámic, balsamíu, binemirositór. *(Flori ~.)*
AROMÁT s. (mai ales la pl.) condiment, ingredient, mirodenie, (pop.) dres, (înv.) băcánii (pl.), miroáse (pl.), miródie, mirosítură, spiţeríe. *(Vanilia, piperul sînt ~.)*
AROMÁTIC adj. aromat, îmbălsămat, îmbătător, înmiresmat, parfumat, (rar) balsámic, balsamíu, binemirositór. *(O substanţă ~.)*
ARÓMĂ s. balsam, mireasmă, parfum, (astăzi rar) boáre, (rar) mirodénie, (reg.) şmag, (Mold. şi Bucov.) mirózną, (înv.) odór, olm. *(~ florilor.)*
AROMÂN s., adj. **1.** s. macedoromân, (rar) macedoneán. *(~ ii se află în sudul Peninsulei Balcanice.)* **2.** adj. aromânesc, macedoromân, (rar) macedoneán. *(Populaţia ~.)*
AROMÂNCĂ s. macedoromâncă. *(O ~ din Albania.)*
AROMÂNÉSC adj. aromân, macedoromân, (rar) macedoneán. *(Populaţie ~.)*
aromí vb. v. ADEMENI. ADORMI. AMĂGI. ATRAGE. AŢIPI. DORMITA. ISPITI. ÎNCÎNTA. ÎNŞELA. MINŢI. MOMI. MOŢĂI. PĂCĂLI. PICOTI. PIROTI. PROSTI. PURTA. SEDUCE. TENTA. TRIŞA.
arón s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.
ARPACÁŞ s. (rar) orzişór. *(Ciorbă cu ~.)*
ARPAGÍC s. *(BOT.)* **1.** *(Allium schoenoprasum)* (reg.) pur, (prin Transilv.) chişărău. **2.** ceapă de sămînţă, (Olt. şi Munt.) orceág, (Transilv.) parpangícă, (prin Ban.) puiác, (prin nord-vestul Olt.) puíţ.
ARS adj. dogorit, pîrlit, (înv. şi reg.) prigorít. *(Pustiul ~ al Africii.)*
ars s. v. ARŞIŢĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINŢEALĂ. NĂBUŞEALĂ. NĂDUF. NĂDUŞEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUŞEALĂ.
arsaná s. v. DEBARCADER.
arsătúră s. v. ARSURĂ. JARIŞTE. PÎRLITURĂ.
árse s. pl. v. DAR. HOLOCAUST. JERTFĂ. OFRANDĂ. PRINOS. SACRIFICIU.
arsén s. v. ANHIDRIDĂ ARSENIOASĂ. ARSENIC.
ARSENÁL s. (înv.) armătură, spătăríe. *(~ armatei.)*
ARSÉNIC s. *(CHIM.)* anhidridă arsenioasă, (rar) arsén, şar, (pop.) săricícă, şoricioáică, (Mold.) şoriceásă.

ARSFENAMÍNĂ **606** s. *(FARM.)* salvarsan, (rar) ehrlich 606. *(Se folosește ~ în tratamentul sifilisului.)*

ARSÍNĂ s. *(CHIM.)* hidrogen arseniat.

arsoáre s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

ARSÚRĂ s. **1.** *(MED.)* usturime, (reg.) jig, jigăráie. *(Simte ~i gastrice.)* **2.** scrum. *(~ de pe fundul unui vas.)* **3.** jariște, pîrlitură, (pop.) arsătúră, (înv. și reg.) pîrjól, (reg.) pîrjolitúră, pîrleálă.

arsúră s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

ARȘÍC s. **1.** *(ANAT.)* (Mold.) gioálă. *(~ de miel.)* **2.** (la pl.) (pop.) cápre (pl.), (Mold.) gioále (pl.). *(Jocul de ~.)*

ARȘINÍC s. *(BOT.; Lychnis chalcedonica)* (reg.) scaunul-popii.

ÁRȘIȚĂ s. **1.** canículă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, pîclă, prepăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)* **2.** dogoare, dogoreală, fierbințeală, pară, văpaie. *(~ focului.)*

árșiță s. v. CĂLDURI. FEBRĂ. FIERBINȚEALĂ. FRIGURI. TEMPERATURĂ.

arșóv s. v. CAZMA. HÎRLEȚ.

ÁRTĂ s. **1.** dibăcie, iscusință, îndemînare, măiestrie, meșteșug, pricepere, știință, talent. *(Obiect făcut cu multă ~.)* **2.** *artă aplicată* = ornamentică, artă decorativă ; *artă decorativă* = ornamentică, artă aplicată. **3.** *artă regizorală* = înscenare, montare, regie, punere în scenă, (rar) regizorát, (înv.) scenáriu ; *artă scenică* = scenografie ; *arte frumoase* = belle-arte. **4.** *artă culinară* = gastronomie.

ARTEZIÁNĂ s. fîntînă (arteziană, țîșnitoare), havuz, (înv.) șadîrván, fîntînă săltătoáre, fîntînă săritoáre. *(~ Mioriița din București.)*

artíe s. v. PLÎNGERE. RECLAMAȚIE.

ARTÍCOL s. **1.** marfă. *(Un ~ de bună calitate.)* **2.** paragraf, punct, (înv.) cap, pont. *(~ dintr-o lege.)*

ARTICULÁ vb. **1.** a emite, a pronunța, a rosti. *(~ deslușit sunete, cuvinte.)* **2.** a grăi, a pronunța, a rosti, a scoate, a spune, a vorbi, a zice, (prin Mold.) a blești. *(N-a ~ un cuvînt.)* **3.** a se încheia. *(Locul unde se ~ un os.)*

ARTICULÁRE s. articulație, emitere, pronunțare, pronunție, rostire, (înv.) prozodíe. *(~ sunetelor.)*

ARTICULÁȚIE s. **1.** articulare, emitere, pronunțare, pronunție, rostire, (înv.) prozodíe. *(~ sunetelor.)* **2.** *(ANAT.)* încheietură, (înv. și pop.) nod, (înv.) armonie, (fam. fig.) balamále (pl.). *(~ iile omului.)* **3.** *(ANAT.) articulație semimobilă* = amfiartroză.

ARTIFICIÁL adj. **1.** contrafăcut, fals, imitat. *(Pietre ~.)* **2.** fals, (livr.) postíș, (reg.) prepús. *(Păr ~ ; dinți ~.)* **3.** afectat, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunător, umflát. *(Stil, limbaj ~.)* **4.** afectat, căutat, fals, forțat, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, silit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~ ; atitudine ~ ; un rîs ~.)*

ARTIFICIALITÁTE s. afectare, căutare, emfază, grandilocvență, manierism, patos, prețiozitate, retorism. *(~ stilului, exprimării.)*

artíg s. v. CIOZVÎRTĂ. HALCĂ. HARTAN.

ARTILÉRIE s. *(MIL.)* (înv.) pușcărie. *(Face armata la ~.)*

ARTILERÍST s. *(MIL.)* tunar, (înv.) canoniér, pușcár, pușcáș, topcíu. *(Un iscusit ~.)*

ARTIODACTÍL s., adj. *(ZOOL.)* paricopitat. *(Boul este un ~.)*

ARTÍST s. actor, interpret, (rar) teatralíst. *(~ de comedie.)*

ARTÍSTĂ s. actriță, interpretă, (rar) teatralístă. *(~ de dramă.)*

ARTÍSTIC adj. **1.** beletristic, literar. *(Opere ~ și opere științifice.)* **2.** iscusit, măiestrit, meșteșugit, (rar) măiéstru. *(O broderie ~.)*

artizán s. v. MESERIAȘ. MEȘTEȘUGAR.

ARTRÍTĂ s. *(MED.)* (Transilv.) șui. *(Suferă de ~.)*

ARTROLOGÍE s. sindesmologie.

artút adj. v. AGER. DEȘTEPT. DIBACI. INTELIGENT. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. PRICEPUT.

ARȚÁG s. **1.** (înv. și pop.) țîfnă. *(E plin de ~.)* **2.*** (înv.) hárță. *(~ era o încăierare ușoară între forțe armate inamice.)*

ARȚÁR s. *(BOT.; Acer platanoides)* (rar) platán, (reg.) vélniș.

arțár s. v. BRÎGLAR.

arțăgáș adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

ARȚĂGÓS adj., s. certăreț, gîlcevitor, scandalagiu, (rar) vociferánt, (înv. și pop.) zavragíu, (pop. și fam.) țîfnós, zurbagíu, (pop.) pricinăș, rînzós, (înv. și reg.) sfădnic, sfădălnic, sfădicíos, (reg.) arțăgáș, gîlcevós, potcáș, scandalós, sfădăíos, sfădărét, sfădăús, (Mold. și Bucov.) circiogár, (Transilv.) pórav, (prin Olt.) pricinélnic, (prin Olt. și Ban.) pricinós, (înv.) pricélnic, priciós, pricitór, sfădáci, sfăditór, (fig.) clonțós, colțós, țăndărós. *(Om ~.)*

ARUNCÁ vb. **1.** a azvîrli, a lepăda, a zvîrli, (Transilv. și Maram.) a țipa, (înv.) a scutura. *(~ un lucru nefolositor.)* **2.** a azvîrli, a repezi, a zvîrli, (înv. și reg.) a năpusti. *(~ donița după el.)* **3.** a azvîrli, (fam.) a mătura. *(~ toate paharele de pe masă.)* **4.** a azvîrli, a da. *(~ pe foc o carte.)* **5.** a azvîrli, a proiecta, a propulsa, a zvîrli. *(~ ceva în spațiu.)* **6.** a azvîrli, a zvîrli. *(~ o piatră la distanță.)* **7.** a azvîrli, a lansa, a trage, (pop.) a slobozi. *(~ săgeți.)* **8.** a azvîrli, (Bucov.) a hăti. *(O ~ în fîntînă.)* **9.** a

azvîrli, a culca, a dărîma, a doborî, a întinde, a lungi, a prăbuși, a prăvăli, a răsturna, a trînti, (pop. și fam.) a aștérne, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(L-a ~ la pămînt cu o lovitură.)* **10.** a se azvîrli, a se năpusti, a năvăli, a se precipita, a se repezi, a sări, a tăbărî, a se zvîrli, (rar) a se prăbuși, (înv. și pop.) a cădea, (înv. și reg.) a năduli, a se prăpăstui, (reg.) a iuruși, a năboi, a se năprăti, a nooti, a se tovărî, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. și Ban.) a se șupi, (înv.) a se da, a năbuși, a năvrăpi, a se slobozi. *(S-au ~ asupra dușmanului.)* **11.** a se avînta, a se azvîrli, a se precipita, a se repezi, a sări, a se zvîrli, (pop.) a se chiti, (Transilv.) a se aiepta. *(Se ~ pe cal și pornește.)* **12.** a azvîrli, a izbi, a lovi, a zvîrli. *(Calul nărăvaș ~ cu copitele.)* **13.** a azvîrli, a cheltui, a irosi, a împrăștia, a prăpădi, a risipi, a zvîrli, (livr.) a prodiga, (înv. și reg.) a prăda, (reg.) a mătrăși, a părădui, (Transilv.) a spesa, (înv.) a răschira, (grecism înv.) a afierosi, (fig.) a înghiți, a mînca, a păpa, a toca. *(~ banii pe toate fleacurile.)* **14.** a da, a împrăștia, a răspîndi. *(Luna ~ sclipiri pale.)*

ARUNCÁRE s. **1.** azvîrlire, lepădare, zvîrlire. *(~ unei sticle sparte.)* **2.** azvîrlire, proiectare, propulsare, propulsie, zvîrlire. *(~ unui obiect în spațiu.)* **3.** azvîrlire, lansare, tragere. *(~ unei săgeți.)* **4.** azvîrlire, doborîre, trîntire. *(~ călărețului din șa.)* **5.** azvîrlire, cheltuire, irosire, risipire, zvîrlire, (reg.) părădúire, (fig.) păpáre, tocáre, tocát. *(~ banilor pe fleacuri.)*

aruncátór s. v. BRAND.

ARUNCĂTÚRĂ s. **1.** azvîrlitură, zvîrlitură, (rar) zvîrlet, (Transilv. și Maram.) țipătúră. *(La o ~ de băț.)* **2.** azvîrlitură, izbitură, lovitură, zvîrlitură. *(~ calului nărăvaș.)*

arvanít s. v. SCHIPETAR.

arvanít s., adj. v. ALBANEZ.

arvát s. v. ALBIȘOARĂ. CROAT. OBLEȚ. SOREAN.

ARVÚNĂ s. acont, (prin Transilv. și Ban.) căpără, (înv.) selém, selemachésă. *(~ la o tranzacție comercială.)*

ARVUNÍ vb. a aconta, (prin Ban.) a căpărî, (înv.) a arăvonisi. *(~ o marfă.)*

ARZĂTÓR adj. canicular, dogoritor, fierbinte, toríd, tropical, zăpușitor, (reg.) zădufós, zăpușít, (prin Ban. și Olt.) pripitór. *(O zi ~; soare ~.)*

arzătór adj. v. AVÎNTAT. ENTUZIASMAT. ENTUZIAST. FERVENT. FOCOS. IMPETUOS. INTENS. ÎNFLĂCĂRAT. ÎNFOCAT. ÎNSUFLEȚIT. PASIONAT. PUTERNIC. TEMPERAMENTAL. VIU.

arzmagzár s. v. SUPLICĂ.

AS s. **1.** (pop.) birlíc, (înv.) tuz. *(~ la jocul de cărți.)* **2.** maestru. *(E un adevărat ~ în domeniul lui.)*

ASÁLT s. *(MIL.)* atac, iureș, năvală, năvălire, (înv. și reg.) șturm. *(~ dezlănțuit împotriva cetății.)*

ASALTÁ vb. *(MIL.)* a ataca. *(~ reduta, cetatea.)*

ASAMBLÁ vb. a fixa, a îmbina, a împreuna, a monta, a reuni, a uni. *(~ elementele componente ale unui sistem.)*

ASAMBLÁRE s. fixare, îmbinare, împreunare, montaj, montare, reunire, unire. *(~ elementelor unui sistem.)*

ASANÁ vb. a deseca, a seca, (rar) a aseca, a scúrge. *(Au fost ~ toate mlaștinile din zonă.)*

ASANÁRE s. desecare, secare, (rar) asecáre. *(~ unor terenuri mlăștinoase.)*

ASANÁT adj. desecat, secat. *(Terenuri mlăștinoase ~.)*

ASASÍN s., adj. criminal, omorîtor, ucigaș, (livr.) homicíd, (rar) omucigáș, ucigător, (înv.) criminalíst, omucíd, răzbóinic, șugubăț. *(~ a fost prins.)*

ASASINÁ vb. a omorî, a suprima, a ucide, (rar) a masácra, (înv. și pop.) a prăpădi, a sfîrși, (pop.) a dovedi, a găti, a răpúne, (înv. și reg.) a pieri, a pustii, a spárge, a stínge, (reg.) a mătrăși, a prăda, (Mold.) a stropși, (înv.) a cumpli, a piérde, a săvîrși, a seca, a strica, (înv. și pop. fig.) a muta, (fam. fig.) a achita, a curăța, a lichida, (arg.) a mierli.

ASASINÁRE s. omorîre, suprimare, ucidere, (rar) ucís, (pop.) răpúnere, (înv.) ucigătúră, (fam. fig.) achitáre, lichidáre. *(~ cuiva.)*

ASASINÁT adj. omorît, suprimat, ucis, (pop.) răpús, (fam. fig.) achitát, lichidát. *(O persoană ~.)*

ASASINÁT s. crimă, moarte, omor, omorîre, omucidere, ucidere, (livr.) homicíd, (înv.) deșugubînă, sîngi, omucíd, ucigătúră. *(Condamnat pentru ~.)*

ASCARÍD s. *(ZOOL.; Ascaris lumbricoides)* limbric.

ASCENDÉNT adj. **1.** suitor, urcător. *(Ritm ~ al unor versuri.)* **2.** progresiv. *(Dezvoltare ~.)*

ASCENDÉNT s. **1.** înaintaș, (pop.) moș. *(~ lui pe linie paternă.)* **2.** autoritate, considerație, influență, înrîurire, prestigiu, reputație, respect, stimă, trecere, vază, (înv.) înrîurítă, (fig.) crédit. *(Se bucură de un mare ~.)*

ASCENDÉNȚĂ s. obîrșie, origine. *(Are o ~ modestă.)*

ASCENSIÚNE s. înălțare, ridicare, suire, urcare. *(Mișcare de ~.)*

ascensiúne s.v. AVANSARE. ÎNAINTARE. ÎNĂLȚARE. PROMOVARE. RIDICARE.

ASCENSÓR s. lift. *(Bloc cu două ~.)*

ASCÉT s. anahoret, eremit, pustnic, schimnic, sihastru, (rar) schimonáh, (înv.) aschitác, aschiteán, monáh, osélnic, schítnic. *(~ trăiește izolat de societate.)*

ASCÉTIC adj., adv. **1.** adj. sihăstresc, (rar) pustnicésc, schímnic, schimnicésc, (înv.) sihăstricésc. *(Viață ~.)* **2.** adv. sihăstrește, (înv.) pustnicéște, schimnicéște. *(Trăiește ~.)*

ASCETÍSM s. asceză, pustnicie, schimnicie, sihăstrie, (rar) schimnicít. *(O viață de ~.)*

ASCÉZĂ s. ascetism, pustnicie, schimnicie, sihăstrie, (rar) schimnicít. *(~ unui pustnic.)*

aschitác s. v. ANAHORET. ASCET. EREMIT. PUSTNIC. SCHIMNIC. SIHASTRU.

aschiteán s. v. ANAHORET. ASCET. EREMIT. PUSTNIC. SCHIMNIC. SIHASTRU.

ASCÍTĂ s. *(MED.)* (pop.) pungă de ápă.

ASCULTÁ vb. **1.** a auzi *(~ ce-ți spun!)* **2.** a audia, a urmări. *(~ cu atenție expunerea.)* **3.** *(JUR.)* a audia. *(~ un martor.)* **4.** a chestiona, a examina, a interoga, a întreba, (înv.) a prociti. *(~ un elev.)* **5.** *(MED.)* a asculta. *(Medicul ~ cu stetoscopul.)* **6.** a înțelege. *(Cine nu ~ de cuvint . . .)* **7.** a se conforma, a se supune, a urma. *(~ ordinul cuiva.)* **8.** a împlini, a îndeplini, a satisface. *(I-a ~ toate dorințele.)*

ASCULTÁRE s. **1.** chestionare, examinare, interogare, (înv.) procitánie. *(~ unui elev.)* **2.** cuminţenie, docilitate, supunere, (livr.) obediénță, (rar) cuminție, sumisiúne, supușénie, (înv.) ascultămînt, plecăciúne, subordinație. *(A dovedit multă ~.)*

ascultămînt s. v. ASCULTARE. CUMINȚENIE. DOCILITATE. SUPUNERE.

ASCULTĂTÓR adj., s. **1.** adj. bun, cuminte, docil, plecat, supus, (livr.) obediént, (înv.) ascultói. *(Copil ~.)* **2.** s. auditor, (înv.) auzitór. *(Erau în sală numeroși ~.)* **3.** s. pl. asistență, auditoriu, public. *(~ii au aplaudat în picioare.)*

ascultói adj. v. ASCULTĂTOR. BUN. CUMINTE. DOCIL. PLECAT. SUPUS.

ASCÚNDE vb. **1.** a (se) dosi, a (se) mistui, rar) a (se) tăinui, (pop.) a (se) piti, a (se) pitula, reg.) a (se) mătrăși, a (se) mitosi, (prin Maram.) a (se) scuti, (înv.) a (se) supúne. *(S-a ~ în pădure.)* **2.** a se băga. *(S-a ~ sub pat.)* **3.** a dosi, a pune. *(Spune-mi imediat unde ai ~ banii!)* **4.** a-și feri. *(Își ~ ochii, privirile.)* **5.** a acoperi, a masca. *(Perdeaua ~ ușa.)* **6.** a masca, a voala. *(Norii ~ lumina soarelui.)* **7.** a (se) disimula, (fig.) a (se) camufla, a (se) deghiza, a (se) masca. *(~ adevărul.)* **8.** a masca, a tăinui, (înv. și reg.) a tăgădui, (înv.) a retăcea, (fig.) a acoperi. *(Își ~ ignoranța.)* **9.** a tăinui, (fig.) a înăbuși. *(Și-a ~ durerea.)*

ASCÚNDERE s. **1.** ascuns, dosire, (pop.) pitíre, pituláre. *(~ unui obiect.)* **2.** ascuns, băgare. *(~ sub pat.)* **3.** acoperire, mascare. *(~ unei uși cu o perdea.)* **4.** mascare, voaare. *(~ luminii soarelui de către nori.)* **5.** masclare, tăinuire. *(~ ignoranței.)*

ASCÚNS adj. **1.** dosit, (pop.) pitít, pitulát, (înv. și reg.) supús. *(Un lucru ~.)* **2.** dosit, dosnic, ferit, izolat, lăturalnic, retras, singuratic, tainic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(În ungherul cel mai ~.)* **3.** acoperit, camuflat, mascat. *(O ușă ~.)* **4.** camuflat, mascat, secret. *(O intrare ~.)* **5.** ferit, furiș, furișat. *(O sărutare ~.)* **6.** ezoteric, secret, tainic. *(O doctrină ~.)* **7.** secret, tainic, tăinuit. *(O iubire ~.)* **8.** necunoscut, nedescoperit, neștiut, tainic. *(Viața ~ a bălții.)* **9.** criptic, enigmatic, misterios, ocult, secret, tainic, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) mistéric, tăinós, (fig.) nepătrúns. *(Emblema are un sens ~.)* **10.** neexploatat, nefolosit, nefructificat, nevalorificat. *(Posibilități ~.)* **11.** reținut, tăinuit, (fig.) mocnít, surd. *(O dușmănie ~.)*

ASCÚNS s. **1.** ascundere, dosire, (pop.) pitíre, pituláre. *(~ unui lucru.)* **2.** ascundere, băgare. *(~ sub pat.)*

ascúns s. v. ASCUNZĂTOARE. ASCUNZIȘ. COTLON.

ascunsoáre s. v. ASCUNZĂTOARE. ASCUNZIȘ. COTLON.

ASCUNZĂTOÁRE s. ascunziș, cotlon, (rar) ascunzătúră, (pop.) táiniță, (Mold.) táină, (înv.) ascúns, ascunsoáre. *(Și-a găsit cu greu o ~.)*

ascunzătúră s. v. ASCUNZĂTOARE. ASCUNZIȘ. COTLON.

ASCUNZÍȘ s. ascunzătoare, cotlon, (rar) ascunzătúră, (pop.) táiniță, (Mold.) táină, (înv.) ascúns, ascunsoáre.

ascunzíș s. v. SECRET. TAINĂ.

ASCUȚÍ vb. **1.** (Mold. și Transilv.) a toci. *(~ cuțitul la tocilă.)* **2.** a trage. *(~ coasa pe cute.)* **3.** a pițigăia, a subția, (reg.) a pițigărni. *(Își ~ glasul.)*

ascuți vb. v. ADÎNCI. AGERI. AGRAVA. AMPLIFICA. CREȘTE. INTENSIFICA. INVENTA. ÎNDÎRJI. ÎNTEȚI. MĂRI. NĂSCOCI. PLĂSMUI. SCORNI. SPORI. TICLUI.

ascuțime s. v. ACUITATE. AGERIME. CLARVIZIUNE. PĂTRUNDERE. PERSPICACITATE. SUBTILITATE.

ASCUȚÍȘ s. lamă, limbă, tăiș, (pop.) custúră, pánă, plásă, tăiúș, (înv. și reg.) ascuțít, (reg.) leáfă, (fig.) búză. *(~ unui cuțit.)*

ASCUȚÍT adj. **1.** tăios, (înv. și reg.) tăietór, (înv.) áger, simcelát, simcelós. *(Sabie ~.)* **2.** înțepător. *(Obiect ~.)* **3.** țuguiat, (reg.) vîrfuít. *(O culme ~.)* **4.** pițigăiat, subțire, (rar) piuitór, (reg.) înțiglát. *(O voce ~.)* **5.** acut, înalt, subțire, (reg.) țiflitór. *(Sunete ~.)* **6.** strident. *(Scotea sunete ~.)* **7.** acut, adînc, intens, mare, pătrunzător, profund, puternic, violent, viu, *(O durere ~.)*

ascuțít adj. v. AGER. CHINUITOR. CLARVĂZĂTOR. INTENS. ISCODITOR. OBSERVATOR. PĂTRUNZĂTOR. PERSPICACE. PUTERNIC. SCORMONITOR. SCRUTĂTOR. SFREDELITOR. STRĂBĂTĂTOR. STRĂPUNGĂTOR. SUBTIL. VIOLENT. VIU.

ascuțít s. v. ASCUȚIȘ. LAMĂ. LIMBĂ. TĂIȘ.

ascuțitór s. v. TOCILAR.

aseca vb. v. ASANA. DESECA. SECA.

aseeáre s. v. ASANARE. DESECARE. SECARE.

ASEDIÁ vb. a împresura, a încercui, a înconjura, (înv. și reg.) a ocoli, (înv.) a închíde, a înveriga. *(~ cetatea; il ~ pe dușman.)*

ASEDIÉRE s. asediu, împresurare, încercuire, înconjurare, (înv.) ocól, (grecism înv.) poliorchíe. *(~ cetății.)*

ASÉDIU s. asediere, împresurare, încercuire, înconjurare, (înv.) ocól, (grecism înv.) poliorchíe. *(~ cetății.)*

ASELENIZÁ vb. a aluniza.

ASELENIZÁRE s. alunizare.

aselghieése adj. v. CORUPT. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂȚAT. IMORAL. NERUȘINAT. PERVERTIT. STRICAT. VICIOS.

aselghiciúne s. v. CORUPȚIE. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DES-

FRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂȚ. IMORALITATE. PERDIȚIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. STRICĂCIUNE. VICIU.

asélghie s. v. CORUPȚIE. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂȚ. IMORALITATE. PERDIȚIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. STRICĂCIUNE. VICIU.

asemăluí vb. v. APROPIA. ASEMĂNA. ASEMUI. COMPARA. NETEZI. NIVELA.

ASEMĂNÁ vb. **1.** a aduce, a se apropia, a se asemui, a semăna, (înv. și pop.) a se lovi, (reg.) a se cumpăni, (înv.) a arădúce, a se închipui, a se podobi, a rădúce. *(Se ~ cu sora lui.)* **2.** a (se) apropia, a (se) asemui, a (se) compara, (înv.) a (se) asemălui, a (se) semălui, (prin Ban.) a (se) bărăbări. *(Îl ~ pe...cu un vultur.)* **3.** a se asemui, a se compara, a se potrivi, (pop.) a se lovi, (înv.) a se tocmi. *(Socoteala de acasă nu se ~ cu cea din tîrg.)* **4.** a asemui, a confunda, a semui *(L-a ~ cu altcineva.)*

asemănă vb. v. NETEZI. NIVELA.

ASEMĂNÁRE s. **1.** afinitate, analogie, apropiere, concordanță, corespondență, înrudire, potriveală, potrivire, similaritate, similitudine, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănătúră, semuíre. *(Există o evidentă ~ între aceste elemente.)* **2.** *(MAT.)* similitudine.

asemănát adj. v. ANALOG. APROPIAT. ASEMĂNĂTOR. ASEMENEA. CORESPONDENT. ÎNRUDIT. SIMILAR.

ASEMĂNĂTÓR adj. analog, apropiat, asemenea, corespondent, înrudit, similar, (înv.) asemănát, podóbnic, semănătór. *(Două elemente ~.)*

ASÉMENEA adv., adj. **1.** adv. absolut, aidoma, aievea, chiar, deopotrivă, exact, identic, întocmai, (înv. și pop.) așíjderea, (Mold. și Bucov.) líștai, (prin Bucov.) prici, (Transilv.) tístaș, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ cu tatăl său.)* **2.** adj. invar. analog, apropiat, asemănător, corespondent, înrudit, similar, (înv.) asemănát, podóbnic, semănătór. *(Două lucruri ~.)* **3.** adj. invar. astfel, așa, atare. *(~ problemă...)*

ASEMUÍ vb. **1.** a aduce, a se apropia, a se asemăna, a semăna, (înv. și pop.) a se lovi, (reg.) a se cumpăni, (înv.) a arădúce, a se închipui, a se podobi, a rădúce. *(Se ~ cu sora lui.)* **2.** a (se) apropia, a (se) asemăna, a (se) compara, (înv. și reg.) a (se) asemălui, a (se) semălui, (prin Ban.) a (se) bărăbări. *(Îl ~ pe ...cu un vultur.)* **3.** a se asemăna, a se compara, a se potrivi, (pop.) a se lovi, (înv.) a se tocmi. *(Socoteala de acasă nu se ~ cu cea din tîrg.)* **4.** a asemăna, a confunda, a semui. *(L-a ~ cu altcineva.)*

asentá vb. v. ÎNCORPORA. ÎNROLA. RECRUTA.

ASENTIMÉNT s. **1.** acord, aprobare, aviz, consimțămînt, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voievoință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnície. *(Nu se face nimic fără ~ lui.)* **2.** adeziune, sufragiu. *(Actorul obține ~ publicului.)*

ASÉPTIC adj. dezinfectat, steril, sterilizat. *(Pansament ~.)*

aserțiúne s. v. AFIRMAȚIE. CUVÎNT. DECLARAȚIE. MĂRTURISIRE. RELATARE. SPUSĂ. VORBĂ. ZISĂ.

ASERVÍ vb. a înrobi, a robi, a subjuga, a supune, (fig.) a înfeuda, a îngenunchea. *(~ un popor străin.)*

ASERVÍRE s. **1.** înrobire, robie, robire, subjugare, supunere, (fig.) înfeudáre, îngenunchére. *(~ unui popor străin.)* **2.** atîrnare, dependență, subordonare, supunere, (livr.) servitúte. *(Stare de ~.)* **3.** robie, sclavaj, sclavie. *(Stare de ~.)*

ASERVÍT adj., s. **1.** adj. înrobit, robit, subjugat, supus, (fig.) îngenuncheát. *(Popor ~.)* **2.** s. rob, sclav, subjugat, (rar) serv, (înv.) prădát, șerb. *(A ajuns un ~.)*

ASFINȚÍ vb. a apune, a coborî, a dispărea, a pieri, a se pleca, (livr.) a declina, (rar) a scădea, (pop.) a scăpăta, a sfinți, (fig.) a se culca, a se scufunda. *(Soarele ~.)*

ASFINȚÍRE s. apus, asfințit, (livr.) crepúscul, declín, (rar) apúnere, (pop.) scápăt, scăpătáre, scăpătát. *(~ soarelui.)*

ASFINȚÍT s. **1.** apus, asfințire, (livr.) crepúscul, declín, (rar) apúnere, (pop.) scápăt, scăpătáre, scăpătát. *(~ soarelui.)* **2.** amurg, apus, înserare, seară, (livr.) crepúscul, (înv. și pop.) murg, (pop.) înmurgít, scăpătát, sfințít, (reg.) murgít, (prin Mold. și Munt.) murgílă, (înv.) sfințíre. *(S-a lăsat ~ .)* **3.** apus, vest, (înv. și pop.) sfințít, (pop.) scăpătát, soareapúne, (înv. și reg.) scápăt, (reg.) scăpătíș. *(Se îndreaptă către ~; punctul cardinal numit ~.)*

ASFIXIÁ vb. a (se) înăbuși, a (se) îneca, a (se) sufoca, a (se) sugruma, (înv. și pop.) a (se) năbuși, a (se) năduși, (înv.) a (se) împresura. *(Fumul îl ~.)*

ASFIXIÁNT adj. înăbușitor, înecăcios, sufocant, (rar) înecătór, (înv.) nădușitór. *(Un aer ~.)*

ASFIXIÁT adj. înăbușit, înecat, sufocat, (înv. și pop.) nădușít. *(Persoană ~.)*

ASFIXÍE s. asfixiere, înăbușire, înecare, sufocare, sufocație, sugrumare, (rar) înecăciúne. *(Senzație de ~.)*

ASFIXIÉRE s. asfixie, înăbușire, înecare, sufocare, sufocație, sugrumare, (rar) înecăciúne. *(Senzație de ~.)*

ASIDUITÁTE s. insistență, perseverență, rîvnă, sforțare, silință, sîrguință, stăruință, străduință, zel, (pop.) osîrdie. *(~ lui s-a dovedit fructuoasă.)*

ASÍDUU adj. insistent, perseverent, silitor, sîrguincios, sîrguitor, stăruitor, susținut, tenace, zelos. *(Eforturi ~.)*

asignát s. v. BANCNOTĂ. BILET DE BANCĂ. HÎRTIE. HÎRTIE-MONEDĂ.

asignáție s. v. BANCNOTĂ. BILET DE BANCĂ. HÎRTIE. HÎRTIE-MONEDĂ.

ASIGURÁ vb. **1.** *(EC.)* (înv.) a (se) asiguripsi, a (se) siguripsi. *(Se ~ împotriva accidentelor.)* **2.** a garanta, (înv.) a siguripsi. *(Le ~ libertatea.)* **3.** a încredința, (înv.) a adeveri, a încréde, a sigura. *(A ~ pe cineva de ceva.)* **4.** a (se) convinge, a (se) încredința, (înv.) a (se) pliroforisi, a (se) siguripsi. *(Voia să se ~ cu ochii lui.)*

ASIGURÁRE s. **1.** *(EC.)* (înv.) siguripsíre. *(Societate de ~.)* **2.** *(EC.)* (înv. și reg.) siguránță. *(I-a plătit ~.)* **3.** garantare, (pop.) chezășuíre, (înv.) siguripsíre. *(~ libertăților democratice.)* **4.** încredințare. *(A primit ~ că...)* **5.** chezășie, garanție, (înv.) credínță. *(Acest lucru constituie o ~ pentru...)* **6.** angajament, cuvînt, făgăduială, făgăduință, legămînt, promisiune, vorbă, (astăzi rar) paróla, (înv. și reg.) juruítă, (reg.) făgádă, (Transilv.) făgădáș, (Mold.) juruínță, (înv.) promítere, sfătuít, (turcism înv.) bacalím. *(Te rog să-ți respecți ~ dată.)* **7.** apărare, pază, protecție, protejare, securitate, siguranță. *(Măsuri de ~.)*

ASIGURĂTÓR adj. *(EC.)* (înv.) siguripsitór. *(Societate ~.)*

asiguripsí vb. v. ASIGURA.

ASIMÉTRIC adj. nesimetric. *(Trăsături ~.)*

ASIMETRÍE s. disimetrie. *(~ unor elemente ale unui ansamblu.)*

ASIMILÁ vb. a-și însuși, a învăța. *(A ~ întreaga materie.)*

ASIMILÁRE s. **1.** asimilație, însușire, învățare. *(~ unor cunoștințe temeinice.)* **2.** *(FON.)* asimilație. *(~ vocalică.)*

ASIMILÁȚIE s. **1.** asimilare, însușire, învățare. *(~ întregii materii.)* **2.** *(FON.)* asimilare. *(~ consonantică.)* **3.** *(FIZIOL.)* anabolism. *(~ este o fază a metabolismului.)* **4.** *(BOT.)* *asimilație clorofiliană* = fotosinteză.

ASÍN s. *(ZOOL.; Equus asinus)* măgar, (reg.) măgăréț, (glumeț) urecheát, urechílă.

asináș s. v. MĂGĂRUȘ.

asínă s. v. MĂGĂRIȚĂ.

asinél s. v. MĂGĂRUS.

ASISTÁ vb. **1.** a participa. *(A ~ la comemorare.)* **2.** a ajuta, a secunda. *(Îl ~ la operație.)*

ASISTÉNT adj., s. **1.** adj. participant. *(Publicul ~.)* **2.** s. ajutor, secundant, (rar) secundatór. *(I-a servit ca ~ la...)*

ASISTÉNȚĂ s. **1.** participanți (pl.). *(~ la un congres.)* **2.** ascultători (pl.), auditoriu, public. *(Onorată ~!)* **3.** ajutor, ocrotire, protecție sprijin, (livr.) recúrs, (înv. și pop.) ajutorínță, (înv. și reg.) ajutoríe, sprijoánă, (înv.) sprijineálă, (turcism înv.) iamác. *(S-a bucurat de întreaga lui ~.)*

asisténtă s. v. PREZENȚĂ.

aslám s. v. CAMĂTĂ. DOBÎNDĂ. PROCENT.

aslán s. v. LEU.

ASMUȚÍ vb. a aținta, a hărțui, a întărîta, a provoca, a stîrni, (pop.) a sumuța, a zădărî, (Mold. și Bucov.) a hărăți. *(~ ctinii.)*

asmuți vb. v. AGITA. AȚÎȚA. INCITA. INSTIGA. ÎNTĂRÎTA. PROVOCA. STÎRNI. TULBURA.

ASMUȚÍRE s. aținare, întărîtare, provocare, stîrnire, (pop.) zădăríre. *(~ ctinilor.)*

ASMUȚÍT adj. întărîtat, stîrnit. *(Ctini ~.)*

ASOCIÁ vb. **1.** a se grupa, a se însoți, a se întovărăși, a se uni, (înv. și pop.) a se prínde, (reg.) a se ortăci, (Mold. și Transilv.) a se însîmbra, (prin Transilv.) a se soți, (înv.) a intra. *(Vino să te ~ cu mine.)* **2.** a (se) înlănțui, a (se) lega. *(Idei care se ~ între ele.)*

ASOCIÁT s. părtaș, tovarăș, (înv. și reg.) sîmbráș, (reg.) ortác, priéten. *(~ în afaceri.)*

ASOCIÁTĂ s. părtașă, tovarășă, (înv. și reg.) soáță. *(~ într-o afacere.)*

ASOCIÁȚIE s. **1.** asociere, întovărășire, tovărășie, (înv. și reg.) sîmbră, soție, (reg.) ortăcíe, simbríe, soțiíre. *(~ celor doi negustori n-a ținut mult.)* **2.** societate, (înv.) reuniúne. *(~ legal constituită.)*

ASOCIÉRE s. asociație, întovărășire, tovărășie, (înv. și reg.) sîmbră, soție, (reg.) ortăcíe, simbríe, soțiíre. *(O ~ durabilă între ei.)*

asoreálă s. v. INSOLAȚIE.

ASORTÁ vb. a (se) armoniza, a (se) combina, a merge, a (se) potrivi, (pop. și fam.) a (se) lovi. *(Albastrul se ~ bine cu albul.)*

ASORTÁRE s. armonizare, combinare, potrivire. *(~ culorilor.)*

ASPÉCT s. **1.** fason, înfățișare. *(Case cu ~ turcesc.)* **2.** configurație, conformație, fizionomie, formă, înfățișare, profil, structură, (rar) făptúră. *(~ terenului, al văii.)* **3.** chip, făptură, înfățișare, vedere. *(Frumos la ~.)* **4.** aer, chip, expresie, față, figură, fizionomie, înfățișare, mină, obraz, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schímă, vedére, (fam.) mútră. *(Are un ~ mulțumit.)* **5.** chip, imagine, ipostază, înfățișare, turnură. *(Sub ce ~ se prezintă lucrurile?)* **6.** înfățișare, privelíște, (înv.) priveálă, privíre. *(Un ~ demn de milă.)* **7.** înfățișare, latură *(~ vesel al lucrurilor.)*

ASPECTUÓS adj. arătos, falnic, frumos, impozant, (pop.) míndru. *(O casă ~.)*

ASPERITÁTE s. aspreală, asprime, (livr.) rugozitáte. *(~ unei suprafețe.)*

aspíc s. v. LEVĂNȚICĂ.

aspíd adj. v. DUȘMĂNOS. OSTIL. RĂUTĂCIOS.

aspídă s. v. NĂPÎRCĂ. PAVĂZĂ. SCUT. VIPERĂ.

ASPIRÁ vb. **1.** a înspira, a trage. *(~ cu nesaț aerul în piept.)* **2.** a inhala, a trage. *(~ pe nări o substanță medicamentoasă.)* **3.** a absorbi, a încorpora, a înghiți, a resorbi, a sorbi, a suge, a trage. *(Pămîntul ~ apa de precipitații.)* **4.** a dori, a jindui, a năzui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a tinde, a ținti, a urmări, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a báte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)*

ASPIRÁNT s. doctorand. *(În unele țări doctorandul se numește ~.)*

ASPIRANTÚRĂ s. doctorat. *(În unele țări doctoratul se numește ~.)*

ASPIRÁRE s. înhalare, inhalație. *(~ unei substanțe medicamentoase.)*

ASPIRÁȚIE s. dor, dorință, năzuință, poftă, pornire, rîvnă, tendință, vis, (rar) năzuire, rîvnire, (reg.) năduleală, (înv.) năslire, năslitură, rîvnitură. *(~ de a face ceva util.)*

ASPIRÍNĂ s. *(FARM.)* acid acetilsalicilic. *(~ este un febrifug.)*

ASPREÁLĂ s. asperitate, asprime, (livr.) rugozitáte. *(~ suprafeței unui obiect.)*

aspreálă s. v. APRET. SCROBEALĂ.

ASPRÍ vb. a (se) înăspri. *(Materialul s-a ~.)*

aspri vb. v. APRETA. RĂCNI. RĂSTI. SCROBI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

ASPRÍME s. **1.** asperitate, aspreală, (livr.) rugozitáte. *(~ suprafeței unui obiect.)* **2.** constrîngere, intransigență, rigoare, rigurozitate, severitate, strășnicie, strictețe, (înv.) strășnicíre, (fig.) duritáte. *(~ regimului de internat.)* **3.** barbarie, brutalitate, cruzime, ferocitate, neîndurare, neomenie, răutate, sălbăticie, violență, vitregie, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) cîníe, cînoșénie, (înv. și reg.) năsilnícíe, (înv.) crînceníe, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenírе, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ în comportare.)* **4.** greutate. *(~ iernii.)*

asprime s. v. AUSTERITATE. GRAVITATE. RIGORISM. SEVERITATE. SOBRIETATE.

ASPRÍRE s. înăsprire. *(~ unei suprafețe.)*

asprișoáră s. v. TURIȚĂ.

ASPRÍT adj. înăsprit. *(O suprafață ~.)*

áspru adj. v. ANEVOIOS. AUSTER. DIFICIL. GRAV. GREU. SEVER. SOBRU.

ÁSPRU adj., adv. **1.** adj. scorțos, zgrunțuros, (rar) grunzurós, zgrunțuít, (livr.) rugós. *(O suprafață ~.)* **2.** adj. înăsprit. înțepător, pișcăcios, pișcător, (reg.) píșcav, pișcós, (înv.) stifós. *(Un vin ~.)* **3.** adj., adv. aprig, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbătícos, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~ ; se poartă ~.)* **4.** adj. brutal, cîinesc, cîinos, crud, inuman, nemilos, neomenos, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Purtare ~.)* **5.** adj. răstit, ridicat, (fig.) dur, réce, sec, tăiós. *(Îi vorbește cu un ton ~.)* **6.** adj. brutal, greu, tare, violent, (fig.) dur. *(Vorbe ~.)* **7.** adj. drastic, sever, (fig.) dur. *(O pedeapsă ~.)* **8.** adj. riguros, sever, strașnic, strict, (rar) strîns. *(O disciplină ~ ; un regim alimentar ~.)* **9.** adj. acerb, înverșunat, necruțător. *(O dispută ~.)* **10.** adj. aprig, crîncen, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleștát. *(O bătălie ~.)* **11.** adj. auster, sever, sobru, spartan. *(Duce o viață ~.)* **12.** adj. greu, (fig.) cîinésc, cîinós. *(O iarnă, o vreme ~.)*

astárá adv. v. ASTĂ-SEARĂ. DESEARĂ.

ASTĂ-SEÁRĂ adv. deseară, (înv. și reg.) astárá. *(Să vii ~ pe la noi.)*

astăurá vb. v. PÎNDI.

ÁSTĂZI adv. azi. *(Sosește ~.)*

ASTÉNIC adj. *(MED.)* (înv. și reg.) slăbiciós. *(Stare ~.)*

ASTERÍDĂ s. *(ZOOL.; Asteroidea)* asterie, stea-de-mare. *(~ este un animal echinoderm marin.)*

ASTÉRIE s. *(ZOOL.; Asteroidea)* asteridă, stea-de-mare. *(~ este un echinoderm.)*

ASTERÍSC s. *(TIPOGR.)* stea, steluță. *(~ poate trimite la o notă aflată în josul paginii.)*

ASTEROÍD s. *(ASTRON.)* planetoid. *(~ nu pot fi văzuți cu ochiul liber.)*

ÁSTFEL adv., adj. **1.** adv. așa. *(De ce te porți ~?)* **2.** adv. așadar. *(~ dorința-i gata.)* **3.** adj. invar. asemenea, așa, atare. *(O ~ de dispoziție.)*

ASTÎMPÁR s. calm, liniște, odihnă, pace, repaus, tihnă, (înv. și pop.) tihneálă, (înv. și reg.) páos, răzbún, (reg.) potól, stáre, (înv.) așezáre, așezămînt, odihneálă, păciuíre, răsufláre, (fig.) destíndere, senín, seninătáte. *(Sufletul nu-și mai află ~.)*

ASTÎMPĂRÁ vb. **1.** a (se) calma, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera, (pop.) a (se) molcomi, a (se) stîmpăra, (înv. și reg.) a (se) prínde, (înv.) a (se) așeza, (fig.) a (se) stínge. *(Și-a ~ setea.)* **2.** a (se) cumineți, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, (înv. și reg.) a (se) stăvi, (înv.) a (se) înțelepți. *(Te rog să te ~!)*

ASTÎMPĂRÁRE s. calmare, domolire, liniștire, potolire. *(~ setei.)*

ASTÎMPĂRÁT adj. așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)*

ASTMÁTIC adj. *(MED.)* (prin Ban.) șui, șuiós. *(Criză ~.)*

ÁSTMĂ s. *(MED.)* (pop.) înecăciúne, nădúf, (înv. și reg.) nădușeálă, (prin Transilv. și Ban.) suspín, șui, (înv.) stenahoríe, sténos. *(Suferă de ~.)*

ASTRAGÁL s. *(ANAT.)* talus. *(~ este un os al tarsului.)*

ASTRÁL adj. sideral, (rar) solár. *(În universul ~.)*

ASTRINGÉNT adj. (înv.) stifós, strîngătór. *(Gust ~.)*

ASTROLÓG s. (pop.) filozóf, mag, zodiér, (înv.) matemátic. *(~ pretindea a prevedea destinul omului după poziția astrilor.)*

astrológ s. v. ASTRONOM.

astrologhicésc adj. v. ASTROLOGIC.

ASTROLÓGIC adj. (înv.) astrologhicésc. *(Studii ~.)*

ASTRONAÚT s. cosmonaut.

ASTRONAÚTICĂ s. cosmonautică.

ASTRONÁVĂ s. cosmonavă.

ASTRONÓM s. (înv. și pop.) astrológ, (pop.) solomonár.

ASTRONÓMIC adj. (înv.) astronomicésc. *(Cercetări ~.)*

astronómic adj. v. COLOSAL. ENORM. FABULOS. GIGANTIC. IMENS. URIAȘ.

astronomicésc adj. v. ASTRONOMIC.

ÁSTRU s. *(ASTRON.)* corp ceresc.

astrucá vb. v. ACOPERI. ÎNFĂȘURA. ÎNGROPA. ÎNHUMA. ÎNMORMÎNTA. ÎNVELI.

astrucáre s. v. ÎNGROPARE. ÎNGROPAT. ÎNHUMARE. ÎNMORMÎNTARE.

astrucămînt s. v. ACOPERĂMÎNT. ACOPERIȘ. ÎNVELIȘ. ÎNVELITOARE.

astrucúș s. v. ACOPERĂMÎNT. ACOPERIȘ. ÎNVELIȘ. ÎNVELITOARE.

ASTUPÁ vb. **1.** a (se) închide, a (se) înfunda, a (se) obtura. *(~ un canal, o conductă.)* **2.** a (se) acoperi, a (se) închide. *(~ o deschizătură.)* **3.** *(MED.)* a (se) înfunda, a (se) obtura. *(Lumenul unui organ tubular se poate ~.)* **4.** a bara, a bloca, a închide. *(Zăpada a ~ drumul.)* **5.** a umple. *(~ o gaură, un șanț.)*

astupá vb. v. CONSTIPA.

ASTUPÁRE s. **1.** astupat, închidere, înfundare, obturare, obturație. *(~ unui canal, unei conducte.)* **2.** acoperire, închidere. *(~ deschizăturii.)* **3.** *(MED.)* înfundare, obliterare, obliterație, obstrucție, ocluziune. *(~ ureterului.)*

astupáre s. v. CONSTIPAȚIE.

ASTUPÁT adj. **1.** închis, înfundat, (pop.) pecetluit. *(Butoi ~.)* **2.** acoperit, închis. *(O deschizătură ~.)*

astupát adj. v. CONSTIPAT.

ASTUPÁT s. astupare, închidere, înfundare, obturare, obturație. *(~ unui canal.)*

astupătúră s. v. CONSTIPAȚIE.

astupúș s. v. BURAJ. BURARE. DOP.

asúd s. v. APĂ. ÎNNĂDUȘEALĂ. NĂDUȘEALĂ. SUDOARE. TRANSPIRAȚIE.

ASUDÁ vb. **1.** a (se) înnădui, a nădui, a transpira. **2.** a se aburi. *(Pereții ~.)*

asudá vb. v. MUNCI. OBOSI. OSTENI. TRUDI.

ASUDÁT adj. înnădușit, nădușit, transpirat, ud, (prin Olt.) năboit. *(Om foarte ~.)*

asudul-eáiului s. v. OSUL-IEPURELUI.

ASÚPRA prep. **1.** (local) deasupra, peste. *(Se apleacă ~ lui.)* **2.** (local) către, înspre, la, spre, (înv.) déspre, între, súpra. *(Își ațintește privirea ~ noastră.)* **3.** contra, împotriva, (înv.) către, déspre, spre. *(Pornește ~ dușmanilor.)* **4.** despre. *(Studiu ~ atomilor.)*

asúpra prep. v. CĂTRE. ÎNSPRE. SPRE.

asupreálă s. v. ASUPRIRE. EXPLOATARE. ÎMPILARE. NĂPĂSTUIRE. OPRESIUNE. OPRIMARE. PERSECUTARE. PERSECUȚIE. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. URGISIRE.

ASUPRÍ vb. a exploata, a împila, a împovăra, a năpăstui, a oprima, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a tiraniza, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(~ masele.)*

asuprí vb. v. CONSTRÎNGE. EXAGERA. FACE. FORȚA. OBLIGA. SILI.

ASUPRÍRE s. exploatare, împilare, năpăstuire, opresiune, oprimare, persecutare, persecuție, prigoană, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicie, (înv.) avanie, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoárcere. *(~ maselor.)*

asuprire s. v. CONSTRÎNGERE. FORȚARE. OBLIGARE. SILIRE.

ASUPRÍT adj., s. exploatat, împilat, năpăstuit, oprimat, oropsit, persecutat, prigonit, urgisit, (pop.) obidít, (înv.) obijduít, (fig.) apăsát, despuiát. *(Oamenii ~ s-au ridicat la luptă.)*

ASUPRITÓR adj., s. exploatator, împilător, opresiv, opresor, persecutor, prigonitor, (înv.) mîncătór, năpăstuitór, obiditór, (fig.) apăsătór. *(Forțe ~.)*

ASURZÍ vb. a surzi. *(A ~ de tot.)*

așá adv. v. ACUM. IMEDIAT. ÎNDATĂ. NUMAIDECÎT.

AȘÁ adv., adj. **1.** adv. astfel. *(I-am spus ~ ...)* **2.** adj. invar. asemenea, astfel, atare. *(~ problemă, mai bine lipsă!)* **3.** adv. atît. *(Nu te grăbi ~.)* **4.** adv. exact, întocmai. *(E ~ cum spui; ai să faci ~ cum ți-am spus?)*

AȘADÁR adv., conj. **1.** adv. astfel. *(~ dorința-i gata.)* **2.** conj. dar, deci, (livr.) or. *(~, nu ne putem limita la ...)*

așáși adv. v. ACUM. CHIAR. EXACT. IMEDIAT. ÎNDATĂ. ÎNTOCMAI. NUMAIDECÎT. TOCMAI.

AȘA-ZÍS adj. pretins. *(Un ~ inspector.)*

așáu s. v. CAZMA. HÎRLEȚ.

ÁȘCHIE s. **1.** surcea, surcică, țandără, (pop.) zburătúră, (reg.) puzdérie, sfárghie, (Transilv.) sálcă, (prin vestul Transilv.) sălíngă, (Transilv.) scărîmbă, (prin Bucov.) sclepníță, (Transilv. și Mold.) scoárță, (înv.) oțapóc. *(Sare o ~ de la tăiatul lemnelor.)* **2.** țeapă, țepușă, (rar) spin. *(I-a scos ~ din deget.)*

AȘCHIOÁRĂ s. aschiuță, țepușă, (reg.) aschíță. *(~ de lemn.)*

AȘCHIÓS adj. țăndăros. *(Material ~.)*

aschíță s. v. AȘCHIOARĂ. AȘCHIUȚĂ. ȚEPUȘĂ.

AȘCHIÚȚĂ s. aschioară, țepușă, (reg.) aschíță. *(~ de brad.)*

AȘEZÁ vb. **1.** a sta, a ședea, (pop.) a se púne. *(~ jos!)* **2.** a (se) așterne, a (se) culca, a (se) întinde, a (se) lungi, a (se) pune. *(Se ~ iar la pămînt.)* **3.** a poposi. *(Călătorul s-a ~ la umbra unui copac.)* **4.** a lua, a pune. *(L-a ~ pe genunchi.)* **5.** a pune, (reg.) a alipui. *(~ cana pe masă.)* **6.** a se fixa, a se instala, a se opri, a se stabili, a se statornici, (pop.) a se sălăși, (înv. și reg.) a se sălășui, (înv.) a se sădi, a se stăvi. *(S-au ~ în acele cîmpii mănoase.)* **7.** a (se) fixa, a (se) instala, a (se) plasa, a (se) posta. *(S-a ~ în fața ușii.)* **8.** a (se) amplasa, a (se) fixa, a (se) plasa, a (se) situa, a (se) stabili. *(A ~ uzina în apropiere de...)* **9.** a se așterne, a se depune, a se pune. *(S-a ~ mult praf pe...)* **10.** a se așterne, a cădea, a se depune, a se lăsa, a pica. *(S-a ~ bruma.)* **11.** a aranja, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elemenele unui ansamblu.)* **12.** a așterne, a întinde, a pune. *(~ fața de masă.)* **13.** a aranja, a aș-

terne, a pregăti, a pune. *(~ masa.)* **14.** a(-și) aranja, a(-și) potrivi. *(Își ~ cravata.)* **15.** a aranja, a îndrepta, a netezi. *(Își ~ părul.)* **16.** (pop. și fam.) a (se) căpătui, a (se) rostui. *(S-a ~ și el la gospodăria lui.)* **17.*** (fam. fig.) a se așterne, a se pune. *(Se ~ pe carte, pe învățătură.)*

așezá vb. v. ASTÎMPĂRA. BAZA. BIZUI. CALMA. COLONIZA. CONTA. DOMOLI. FIXA. FUNDAMENTA. HOTĂRÎ. INSTITUI. INTENȚIONA. ÎMPĂCA. ÎNCHEIA. ÎNCREDE. ÎNFIINȚA. ÎNTEMEIA. ÎNTOCMI. LIMPEZI. LINIȘTI. ORÎNDUI. PLĂNUI. POTOLI. PROIECTA. RÎNDUI. SPRIJINI. STABILI. STATORNICI. TEMPERA.

AȘEZÁRE s. **1.** instalare, plasare. *(~ lui într-un fotoliu.)* **2.** așternere, întindere, punere. *(~ feței de masă.)* **3.** fixare, instalare, oprire, stabilire, statornicire. *(~ lor în regiunile de deal.)* **4.** amplasare, fixare, plasare, situare, stabilire. *(~ noului obiectiv într-un loc adecvat.)* **5.** aranjare, clasare, clasificare, distribuire, împărțire, ordonare, repartizare, rînduială, rînduire, sistematizare, *(~ elementelor unui ansamblu.)* **6.** alcătuire, aranjament, dispunere, distribuție, întocmire, rînduială, structură. *(O anumită ~ a lucrurilor,)* **7.** loc, poziție, (rar) situare, situație, (înv.) așezămînt, pusăciune, pusătură, pusoare, stat. *(Prin ~ e o localitate pitorească.)* **8.** aglomerație, localitate, (înv.) politie. *(O ~ umană.)* **9.** adăpost, casă, cămin, domiciliu, locuință, sălaș, (reg.) sălășnă, (Transilv., Ban. și Bucov.) cortél, (înv.) locáș, mutáre, mutát, odáie, sat, sălășluință, sălășluire, ședére, șezămînt, șezút, (fig.) bîrlóg, cuib, culcúș. *(Unde își are ~ ?)* **10.** sălaș, șatră. *(~ de țigani.)*

așezáre s. v. ASTÎMPĂR. AȘEZĂMÎNT. CALM. FUNDAȚIE. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. REPAUS. TIHNĂ.

AȘEZÁT adj. **1.** instalat, întins, (înv. și reg.) tins, *(Tăbără ~ ; cort ~.)* **2.** astîmpărat. chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **3.** chibzuit, cumpătat, echilibrat, liniștit, pașnic, potolit, tihnit. *(O viață ~.)*

AȘEZĂMÎNT s. fundație, (ieșit din uz) stabiliment, (înv.) așezáre, locmeálă. *(Un ~ cultural.)*

așezămînt s. v. ACORD. ARANJAMENT. ASTÎMPĂR. AȘEZARE. CALM. COMBINAȚIE. CONTRACT. CONVENȚIE. DESCĂLECARE. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. INSTITUȚIE. ÎNTOCMIRE. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. LINIȘTE. LOC. LOGODNĂ. ODIHNĂ. ORDIN ORGANIZARE. ORÎNDUIALĂ. ORÎNDUIRE. PACE. PACT. PORUNCĂ. POZIȚIE. REPAUS. RÎNDUIALĂ. TEMPERATURĂ. TIHNĂ. TRANZACȚIE. UNITATE.

așezătór adj. v. FIXAT. SEDENTAR. STABIL. STATORNIC.

așezătór s. v. CTITOR. FONDATOR. ÎNTEMEIETOR.

așíjderea adv. v. ABSOLUT. AIDOMA. AIEVEA. ASEMENEA. CHIAR. DEOPOTRIVĂ. EXACT. IDENTIC. ÎNTOCMAI.

AȘTEPTÁ vb. **1.** (înv. și pop.) a adăsta, (înv. și reg.) a acera, (prin Transilv.) a agodi. *(~ de o oră acolo.)* **2.** a sta, a zăbovi, *(Mai ~ puțin, că vin!)* **3.** a îngădui, a permite. *(~ o clipă!)* **4.** a amîna, a îngădui, a păsui. *(Îl ~ cu plata datoriei.)* **5.** a nădăjdui, a spera, (înv. și reg.) a se nădăi. *(Să nu ~ nimic de la el.)* **6.** a prevedea. *(M-am ~ la asta.)* **7.** a crede, a-și imagina, a-și închipui. *(Ce te-ai ~ să vezi?)* **8.** a ezita, a șovăi. *(N-a mai ~ o clipă și...)*

AȘTEPTÁRE s. așteptat, (înv.) așteptătúră. *(~ în gară.)*

AȘTEPTÁT adj. prevăzut, previzibil, scontat. *(Un efect ~.)*

AȘTEPTÁT s. așteptare, (înv.) așteptătúră. *(~ în stație.)*

așteptătúră s. v. AȘTEPTARE. AȘTEPTAT.

AȘTÉRNE vb. **1.** a (se) așeza, a (se) culca, a (se) întinde, a (se) lungi, a (se) pune. *(S-a ~ la pămînt.)* **2.** a se așeza, a se depune, a se pune. *(S-a ~ mult praf pe...)* **3.** a se așeza, a cădea, a se depune, a se lăsa, a pica. *(S-a ~ bruma.)* **4.** a așeza, a întinde, a pune. *(~ fața de masă.)* **5.** a aranja, a așeza, a pregăti, a puue. *(~ masa.)* **6.*** (fam. fig.) a se așeza, a se pune. *(Se ~ pe carte, pe învățătură.)*

așterne vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CULCA. DĂRÎMA. DOBORÎ. ÎNTINDE. LUNGI. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RĂSTURNA. TRÎNTI.

AȘTÉRNERE s. așezare, întindere, punere. *(~ feței de masă.)*

AȘTERNÚT adj. întins, pregătit, pus. *(Masă ~.)*

AȘTERNÚT s. **1.** (rar) pînză, (înv. și reg.) strat. *(I-a pus ~ pe pat.)* **2.** culcuș, pat, (înv. și reg.) sălaș. *(S-a așezat în ~.)*

ATÁC s. **1.** *(MIL.)* asalt, iureș, năvală, năvălire, (înv. și reg.) șturm. *(~ dezlănțuit împotriva cetății.)* **2.** agresiune. *(~ împotriva unui stat străin.)* **3.** *(MED.)* acces, criză, puseu, (astăzi rar) paroxism, (pop.) toánă. *(~ de hipertensiune.)*

atác s. v. APOPLEXIE. FTIZIE. ICTUS APOPLECTIC. TEBECE. TUBERCULOZĂ.

ATACÁ vb. **1.** *(MIL.)* a asalta. *(~ reduta, cetatea.)* **2.** *(MIL.)* a izbi, a lovi, (înv.) a tăia. *(~ flancurile armatei dușmane.)* **3.** a distruge, a strica, a vătăma, a zdruncina, (fig.) a mina. *(Aceste eforturi i-au ~ sănătatea.)* **4.** a mînca, a roade. *(Rugina ~ fierul.)*

atacá vb. v. ABORDA. TRATA. TUBERCULIZA.

ATACÁBIL adj. slab, vulnerabil. *(Punctul ~ al unei concepții).*

atacát adj., s. v. FTIZIC. TEBECIST. TUBERCULOS.

ATACATÓR adj., s. agresor, cotropitor, invadator, năvălitor. *(Forțe ~.)*

atamán s. v. HATMAN.

ATARÁXIC s., adj. *(FARM.)* anxiolitic. *(~ este un medicament deconectant.)*

ATÁRE adj. invar. asemenea, astfel, așa. *(O ~ problemă.)*

atáre adj. v. OARECARE. VREUN.

ATAȘÁ vb. **1.** a (se) alătura, a (se) anexa. *(~ la memoriu actele necesare.)* **2.** a alipi, a anexa, a încorpora, (înv.) a întrupa, a lipi. *(~ un teritoriu străin.)* **3.*** (fig.) a se apropia, a se lega. *(M-am ~ mult de acest copil.)*

ATAȘÁBIL adj. sociabil. *(Om ~.)*

ATAȘAMÉNT s. afecțiune, simpatie, (fig.) slăbiciúne, (înv. fig.) plecáre. *(Simte un real ~ pentru el.)*

atáxic adj., s. v. TABETIC.

ataxie locomotrice s. v. TABES.

atăgîrțá vb. v. AGĂȚA. ATÎRNA. PRINDE. SPÎNZURA. SUSPENDA.

ATEBRÍNĂ s. *(FARM.)* mepacrină. *(~ servește la tratamentul malariei.)*

ATEÍSM s. necredință.

ateíst s., adj. v. ATEU. LIBER-CUGETĂTOR. NECREDINCIOS.

ATÉLĂ s. lopățică.

ATELIÉR s. **1.** (Transilv. și Ban.) lucrătoáre, (Transilv.) mihéi, (înv.) meserie. *(~ fierarului.)* **2.** studio. *(~ pictorului, fotografului.)*

ATEMPORÁL adj. acronic. *(O noțiune ~.)*

ATENÁNSE s. pl. dependințe (pl.). *(Casă cu ~.)*

ATÉNT adj., adv. **1.** adj. amabil, curtenitor, drăguț, galant, gentil, (pop.) levént, (înv.) cortéz, libóvnic. *(~ cu femeile.)* **2.** adj. amănunțit, meticulos, migălos, minuțios, riguros, scrupulos, serios, (înv.) scump. *(O cercetare ~ a faptelor.)* **3.** adv. amănunțit, îndeaproape. *(Cercetează ~ faptele.)* **4.** adj. cercetător, iscoditor, pătrunzător, scormonitor, scotocitor, scrutător, sfredelitor, străpungător. *(Un ochi ~.)* **5.** adj. circumspect, grijuliu, precaut, prevăzător, prudent, vigilent, (reg.) grijitór, (înv.) grijnic, priveghetór, vegheát, (fig.) neadormít, treaz. *(Om ~.)*

ATÉNȚIE s., interj. **1.** s. curiozitate, interes, luare-aminte, (înv.) periérghie, privíre. *(I-a stîrnit ~.)* **2.** s. grijă, interes, preocupare, sîncheáală, sinchisire, sinchisit, (pop.) păsáre, (înv., în Ban. și Transilv.) cîștígă. *(Fără nici o ~ pentru...)* **3.** s. grijă, meticulozitate, migală, migăleală, minuțiozitate, scrupulozitate, (livr.) minúție, (pop.) piguleálă, scumpătáte, (reg.) migoroșeálă, milcoșeálă. *(Lucrat cu multă ~.)* **4.** s. circumspecție, grijă, precauție, prevedere, prudență, băgare de seamă, luare-aminte, (pop.) fereálă, pază, priveghére, (înv.) socotínță, veghére. *(Să procedați cu multă ~.)* **5.** s. grijă, vigilență. *(Manifestă o ~ crescută.)* **6.** s. amabilitate, bunăvoință, prietenie, solicitudine. *(Ne-a arătat o ~ deosebită.)* **7.** s. amabilitate, curtoazie, galanterie, gentilețe, politețe, (rar) curtenie, (înv.) líbov. *(~ față de femei.)* **8.** s. apreciere, cinste, cinstire, considerație, onoare, prețuire, respect, stimă, trecere, vază, (livr.) condescendență, deferență, reverență, (înv. și reg.) seámă, (reg.) prețuiálă, (Mold.) lefterie, (înv.) láudă, socoteálă, socotínță, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~ din partea tuturor.)* **9.** s. cadou, dar, surpriză, (înv. și pop.) peșchéș, (pop.) plocón, (înv.) cínste, dărușág, prezént, prosforá. *(I-a făcut o frumoasă ~ de ziua lui.)* **10.** interj. (arg.) píua !, șáse !, șest !, zéxe ! *(~ !, vine profesorul!)*

ATENUÁ vb. **1.** a (se) calma, a descrește, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) ponderа, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Tăria vîntului s-a mai ~.)* **2.** *(MED.)* a ceda, a slăbi. *(Boala s-a ~.)*

ATENUÁNT adj. (rar) ușurátor. *(Circumstanțe ~.)*

ATENUÁRE s. calmare, descreștere, diminuare, domolire, micșorare, potolire, reducere, scădere, slăbire, temperare. *(~ intensității vîntului.)*

ATENUÁT adj. calmat, diminuat, domolit, liniștit, potolit, redus. *(Durere ~.)*

ATERIZÁJ s. *(AV.)* aterizare. *(~ avionului.)*

ATERIZÁRE s. *(AV.)* aterizaj. *(~ turboreactorului.)*

ATESTÁ vb. **1.** a adeveri, a arăta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **2.** a arăta, a denota, a indica, a releva, a trăda, a vădi. *(Proiectul întocmit ~ competența autorului lui.)*

ATESTÁRE s. **1.** adeverire, arătare, certificare, confirmare, demonstrare, demonstrație, dovedire, întărire, probare, probă, (livr.) coroboráre. *(~ celor spuse.)* **2.** (concr.) dovadă, mărturie, probă. *(Iată o ~ pentru cele arătate.)*

atestát s. v. CERTIFICAT. DIPLOMĂ.

atestáție s. v. CERTIFICAT.

ATÉU s., adj. necredincios, liber-cugetător, (pop.) păgîn, (înv.) ateíst.

ATÍNGE vb. **1.** (înv. și reg.) a tínge. *(~ un obiect.)* **2.** (înv. și reg.) a (se) pipăi. *(Să nu vă ~ de aceste lucruri.)* **3.** a-și însuși. *(S-a ~ de banii statului.)* **4.** a ajunge, a izbi, a lovi, a nimeri, a ochi, a pocni, (pop.) a păli, a pici, (reg.) a tîlni, (Transilv.) a tălăli. *(Glonțul ~ iepurele.)* **5.** a bate, a lovi, (pop. și fam.) a mistrului, (reg.) a meci, a murseca, a toroipăni, (fam.) a chelfăni, a ciomăgi, (fig. și adesea zăumeț sau ir.) a aghesmui, a altoi, a bărbieri, a freca, a îmblăti, a mîngîia, a mînji, a netezi, a peria, a pieptăna, a scărmăna, a scărpina, a tîrnosi, a tîrnui, (arg.) a cafti, a mardi. *(Te rog să nu-l ~ !)* **6.*** (fig.) a împúnge, a înțepa, a pișca, a șfichiui. *(Îl ~ cu vorba.)* **7.** a(-și) ajunge, a(-și) îndeplini, a(-și) înfăptui, a(-și) realiza. *(Și-a ~ scopul.)* **8.*** (fig.) a se lipi. *(Nu se ~ somnul de el.)*

atínge vb. v. AMINTI. ARĂTA. CITA. EMOȚIONA. IMPRESIONA. INDICA. INSULTA. ÎNDUIOȘA. JIGNI. MENȚIONA. MIȘCA. OFENSA. POMENI. PRIVI. RAPORTA. REFERI. SEMNALA. TULBURA. ULTRAGIA.

ATÍNGERE. s. **1.** contact. *(La prima ~ cu...)* **2.** lovire, ochire, ochit. *(~ țintei.)*

atíngere s. v. AFRONT. INJURIE. INSULTĂ. JIGNIRE. OCARĂ. OFENSĂ. RUȘINE. UMILINȚĂ.

atíns adj. v. EMOȚIONAT. IMPRESIONAT. INSULTAT. ÎNDUIOȘAT. JIGNIT. MIȘCAT. OFENSAT. TULBURAT. ULTRAGIAT.

ATITÚDINE s. **1.** port, poză, poziție, ținută, (livr.) alură, postură, (rar) stațione. *(Are o ~ corectă a corpului.)* **2.** comportare, purtare, ținută, (înv.) tarz. *(O ~ manierată, fără repros.)* **3.** comportare, gest, purtare. *(~ lui m-a mișcat.)*

atîrdisí vb. v. LICITA. SUPRALICITA.

ATÎRNÁ vb. **1.** a (se) agăța, a (se) prinde, a (se) spînzura, a (se) suspenda, (livr.) a (se) acroșa, (pop.) a (se) anina, a (se) zgrepțăna, (reg.) a (se) tăgîrța, (prin Munt.) a (se) atăgîrța, (Transilv.) a (se) împrinde. *(~ ceva în cui.)* **2.** a se agăța, a se apuca, a se prinde, a se ține, (pop.) a se anina, (reg.) a se tăgîrța. *(Se ~ de crengi ca să nu cadă.)* **3.** a spînzura, a sta. *(Pe perete ~ un tablou.)* **4.** a cădea, a curge, a spînzura. *(Părul îi ~ pe spate.)* **5.** a (se) apleca, a cădea, (se) a coborî, a (se) culca, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. și pop.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile se ~ de rod.)* **6.** a depinde, (înv.) a spînzura. *(Totul ~ de el.)*

atîrná vb. v. AVEA. CÎNTĂRI. CODI. EZITA. PREGETA. PROVENI. REZULTA. SPÎNZURA. ȘOVĂI.

ATÎRNÁRE s. **1.** agățare, agățat, atîrnat, prindere, prins, spînzurare, spînzurat, suspendare, (livr.) acroșaj, acroșare, (pop.) aninare, aninat. *(~ unui obiect în cui.)* **2.** aservire, dependență, subordonare, supunere, (livr.) servitute. *(Relații de ~ între două state.)*

ATÎRNÁT adj. **1.** agățat, spînzurat, suspendat, (pop.) aninat. *(Obiecte ~ și obiecte libere.)* **2.** bleg, blegit, clăpăug, lăsat, pleoștit, (pop.) blegoșát, (prin Olt.) bleonc, (Mold. și Transilv.) dăbălăzát, (prin Transilv.) plecozát, (fam.) bleojdít. *(Cu urechile ~.)*

ATÎRNÁT s. agățare, agățat, atîrnare, prindere, prins, spînzurare, spînzurat, suspendare, (livr.) acroșaj, acroșare, (pop.) aninare, aninat. *(~ unui obiect în cui.)*

ATÎRNĂTOÁRE s. agățătoare, gaică, (pop.) aninătoáre. *(~ la o haină.)*

atîrnătoáre s. v. SCÎNTEIOARĂ.

ATÎT adv., interj. **1.** adv. așa. *(Nu te grăbi ~.)* **2.** interj. ajunge!, basta!, destul!, gata!, isprăvește!, încetează!, punct!, sfîrșește!, stai!, stop!, termină!, (reg.) halt!, (fam. și peior.) ho!

ATÎTÍCA adj., adv. (reg.) atîtúca, atîtúța. *(Un copil ~.)*

atîtúca adj., adv. v. ATÎTICA.

atîtúța adj., adv. v. ATÎTICA.

ATMOSFÉRĂ s. aer, cer, slavă, spațiu, văzduh, zări (pl.), (livr. fig.) etér, tărie. *(S-a ridicat în ~.)*

atmosféră s. v. AMBIANȚĂ. ANTURAJ. CADRU. CERC. MEDIU. SFERĂ. SOCIETATE.

atóma adv. v. ABSOLUT. AIDOMA. AIEVEA. ASEMENEA. CHIAR. DEOPOTRIVĂ. EXACT. IDENTIC. ÎNTOCMAI.

ATOMIZÁ vb. a pulveriza.

ATOMIZATÓR s. *(FIZ.)* atomizor. *(Cu ~ se pulverizează fin un lichid.)*

ATOMIZÓR s. *(FIZ.)* atomizator. *(~ pentru apa de colonie.)*

ATOM MARCÁT s. *(FIZ.)* trasor.

ATÓN adj. **1.** *(MED.)* atonic. *(Țesut ~.)* **2.** *(FON.)* neaccentuat. *(Vocală, silabă ~.)*

ATÓNIC adj. *(MED.)* aton. *(Țesut ~.)*

ATOTBIRUITÓR adj. triumfător. *(Forță ~.)*

ATOTPUTÉRNIC adj., s. **1.** adj. (livr.) omnipotént, (reg.) puternicós, (înv.) preaputérnic, preaputinciós, prepotént. *(Forță ~.)* **2.** s. art. *(BIS.)* creatorul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeire, dumnezeu, părinte, providență, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînáltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu.

ATOTPUTERNICÍE s. (livr.) omnipotență, (înv.) prepotență, puternicíe. *(~ unui monarh absolut.)*

ATOTȘTIUTÓR adj. (înv.) preavăzător. *(Persoană ~.)*

atotțiitórul s. art. v. ATOTPUTERNICUL. CREATORUL. DIVINITATE. DOMNUL. DUMNEZEIRE. DUMNEZEU. PĂRINTE. PROVIDENȚĂ. PUTERNICUL. STĂPÎNUL. TATĂL. ZIDITORUL.

ATOTVĂZĂTÓR adj. (înv.) preavăzător. *(Om ~.)*

ATRACTÍV adj. atrăgător, plăcut. *(Un spectacol ~.)*

ATRÁCȚIE s. **1.** *(FIZ.)* *atracție universală* = gravitație, (impr.) gravitáte. **2.** ademenire, ispită, seducere, seducție, tentație, (înv.) blăznă, iscușénie, năpástă, săblăznă, scándală, (fig. rar) nádă. *(N-a rezistat ~.)* **3.** farmec, (rar) prestígiu, (fig.) miráj. *(~ unui vis fericit.)* **4.** aplecare, aplicație, aptitudine, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru...)*

ATRÁGE vb. **1.** a ademeni, a amăgi, a ispiti, a momi, a seduce, a tenta, (înv.) a aromi, a năpăstui, (fig.) a îmbia. *(Perspectiva îl ~.)* **2.** a captiva, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fascina, a fermeca, a încînta, a răpi, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Ce mult l-a ~ spectacolul!)*

ATRĂGĂTÓR adj. **1.** ademenitor, ispititor, îmbietor, seducător, tentant. *(O perspectivă ~.)* **2.** seducător, (pop. și fam.) nurlíu, (pop. fig.) lipicíos. *(O femeie ~.)* **3.** atractiv, plăcut. *(Un spectacol ~.)* **4.** agreabil, plăcut, prietenos. *(Un interior ~.)* **5.** îmbietor, plăcut, primitor. *(Ținuturi ~.)*

ATREPSÍE s. *(MED.)* (Mold., Bucov.) sócote (pl.). *(~ este o boală de nutriție a sugarilor.)*

ATRIBUÍ vb. **1.** (înv. și reg.) a socoti. *(I-a ~ pe nedrept această afirmație.)* **2.** a-și apropria, a-și însuși. *(Își ~ ceva ce nu i se cuvine de drept.)* **3.** a acorda, a conferi, a da, a decerna, (înv. rar) a deferi. *(~ un premiu,*

o distincție.) **4.** a da, a distribui, a împărți, a repartiza. *(~ loturi de casă țăranilor.)*

ATRIBUÍRE s. **1.** apropriere, însușire. *(~ unui lucru care nu i se cuvine de drept.)* **2.** acordare, conferire, decernare. *(~ unei distincții.)* **3.** distribuire, împărțire, repartizare. *(~ unor loturi de casă.)*

ATRIBÚT s. **1.** calitate, caracter, caracteristică, însușire, notă, particularitate, proprietate, semn, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) ampréntă, márcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(Un ~ esențial al acestui proces este...)* **2.** apclativ, calificativ, nume. *(„Țînc" este un ~ pentru copii.)*

atribút s. v. EMBLEMĂ. EPITET. SIMBOL.

ATRIBÚȚIE s. îndatorire, rol, sarcină. *(Ce ~ ai în această comisie?)*

ÁTRIU s. *(ANAT.)* auricul. *(~ este o despărțitură a inimii.)*

ATRÓCE adj. invar. crunt, cumplit, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, teribil. *(O durere ~.)*

ATROFIÁ vb. *(MED.)* a degenera, (înv. și pop.) a seca, a se usca. *(I s-a ~ mîna.)*

ATROFIÁT adj. *(MED.)* degenerat, (pop.) uscát, (înv. și reg.) sec. *(O mînă ~.)*

ATROFÍE s. *(MED.)* atrofiere, degenerare, degenerație, degenerescență. *(~ unui țesut.)*

ATROFIÉRE s. *(MED.)* atrofie, degenerare, degenerație, degenerescență. *(~ unui organ.)*

ATÚ s. (înv., în Mold. și Bucov.) coz. *(~ la jocul de cărți.)*

ATÚNCI adv. (pop.) apói. *(~ ce vrei?)*

ața-ápei s. v. MĂTASEA-BROAȘTEI.

ÁȚĂ s., adv. **1.** s. (la pl.) petice (pl.), zdrențe (pl.). *(Haina e numai ~.)* **2.** adv. direct, drept, neocolit, sfoară, (pop.) óblu. *(Merge ~ spre casă.)*

áță s. v. FRÎNGHIE. FUNIE. SFOARĂ.

AȚINTÍ vb. a fixa. a pironi, a ținti, a întui, (rar) a sticli, (înv. și reg.) a stîlpi, (rar fig.) a scufunda. *(Îl ~ cu privirea; își ~ ochii.)*

ațintí vb. v. ASPIRA. DORI. JINDUI. NĂZUI. OCHI. POFTI. PRETINDE. RÎVNI. TINDE. ȚINTI. URMĂRI. VISA. VIZA.

AȚINTÍT adj. fixat, pironit, țintit, țintuit, (rar) sticlít, (înv. și reg.) stîlpit. *(A rămas cu privirile ~.)*

AȚIPEÁLĂ s. ațipire, dormitare, moțăială, moțăire, moțăit, moțăitură, picoteală, picotire, piroteală, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somníe, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorośie.

AȚIPÍ vb. a dormita, a moțăi, a picoti, a piroti, (livr.) a somnola, (înv. și reg.) a aromi, a somnora, (reg.) a ajumi, a mătăli, a mocăi, a ochi, a picura, a pircoti, (Transilv.) a chircoti, (Mold.) a clipoci, (prin Olt.) a mocota, (Transilv.) a știulbica.

AȚIPÍRE s. ațipeală, dormitare, moțăială, moțăire, moțăit, moțăitură, picoteală, picotire, piroteală, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somníe, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorośie. *(O dulce ~ în fotoliu.)*

AȚÎȚÁ vb. **1.** a înteți, a înviora, (rar) a scotoci, (pop.) a zădărî. *(A ~ focul.)* **2.** a aprinde, a face. *(E frig, trebuie să ~ focul.)* **3.** a agita, a incita, a instiga, a întărîta, a provoca, a stîrni, a tulbura, (pop.) a sumuța, (înv. și reg.) a scorni. (reg.) a smomi, a zădărî, (fig.) a asmuți, a monta. *(El ~ masele.)* **4.** a stîrni, (fig.) a scormoni, a zgîndări. *(Nu-i mai ~ durerea.)* **5.** a asmuți, a hărțui, a întărîta, a provoca, a stîrni, (pop.) a sumuța, a zădărî, (Mold. și Bucov.) a hărăți. *(~ cîinii.)* **6.** a îmboldi, a îndemna, (fig.) a mușca. *(Cine îl ~ să facă asta?)*

ațîțá vb. v. ACTIVA. EXCITA. STIMULA.

AȚÎȚÁRE s. **1.** întețire, înviorare. *(~ focului.)* **2.** aprindere, facere. *(~ focului.)* **3.** incitare, instigare, instigație, întărîtare, provocare, stîrnire, tulburare, (rar) incitáție, provocáție, (pop.) zădărîre. *(~ maselor.)* **4.** asmuțire, întărîtare, provocare, stîrnire, (pop.) zădărîre. *(~ cîinilor.)*

ațîțáre s. v. ACTIVARE. EXCITARE. EXCITAȚIE. STIMULARE.

AȚÎȚÁT adj. incitat, instigat, întărîtat, provocat, stîrnit, (pop.) zădărît. *(Om ~.)*

AȚÎȚĂTÓR s,. adj. **1.** s., adj. agitator, instigator, provocator, tulburător, (livr.) incitatór, sedițiós, (înv. și pop.) răzvrătitór, (înv.) răscolitór, răscólnic, (fig.) incendiatór. *(Un ~ al maselor.)* **2.** adj. incitant, provocator, senzual, (rar) provocánt. *(Un surîs ~.)* **3.** adj. excitant, excitator, (rar) pofticiós. *(Miros ~.)*

AȚÓS adj. **1.** fibros, teios. *(Păstăi ~ de fasole.)* **2.*** (fam. fig.) bățós. *(Un om ~.)*

au adv. v. OARE, POATE.

au conj. v. FIE. ORI. SAU.

AU interj. a !, ah !, aoleu !, i !, o !, of !, oh !, vai !, (pop.) văléu !, (Transilv. și Ban.) túlai !, (Mold.) vah ! *(~ !, ce durere simt !)*

aúă s. v. STRUGURE.

AUDIÁ vb. **1.** a asculta, a urmări. *(~ cu atenție expunerea.)* **2.** *(JUR.)* a asculta. *(A ~ un martor, la proces.)*

audiență s. v. REUȘITĂ. SUCCES.

AUDITÓR s. ascultător, (înv.) auzitór. *(Un ~ din sală.)*

AUDITÓRIU s. ascultători (pl.), asistență, public. *(~ aplauda în picioare.)*

augmentá vb. v. CREȘTE. MĂRI. MULTIPLICA. SPORI.

augmentáre s. v. CREȘTERE. MĂRIRE. MULTIPLICARE. SPORIRE.

AUGÚR s. auspiciu. *(~ la romani.)*

augúr s. v. PIAZĂ. PREVESTIRE. SEMN.

augúst adj. v. GRANDIOS. IMPERIAL. IMPUNĂTOR. ÎMPĂRĂTESC. MAIESTOS. MĂREȚ. PREAMĂRIT. PREASLĂVIT. SLĂVIT.

ÁUGUST s. (pop.) gustár, măsălár, secerár. *(Luna ~.)*

AUÍ vb. a hăui. a hăuli, a hui, a răsuna, a vui. *(Valea ~.)*

áulă s. v. CURTE. PALAT.

AURÁR s. (înv.) zlătár, (turcism înv.) cuiungíu.

aurăriță s. v. SPLINĂ.

aurătă s. v. CRIZANTEMĂ. DUMITRIȚĂ. MARGARETĂ. TUFĂNICĂ.

ÁURĂ s. aureolă, nimb. *(~ cu care pictorii înconjură capetele sfinților.)*

áură s. v. ADIERE. BOARE. ZEFIR.

AURĂREÁSĂ s. (pop.) zlătăreásă.

AURĂRÍE s. aurărime. *(S-a găsit la el multă ~.)*

AURĂRÍME s. aurărie. *(Multă argintărie și ~.)*

aureálă s. v. AURIRE. AURIT.

aurél adj. v. AURIU.

AUREOLÁ vb. (rar) a nimba.

AUREOLÁT adj. (rar) nimbát. *(Un sfînt ~.)*

AUREÓLĂ s. aură, nimb. *(~ cu care pictorii înconjură capetele sfinților.)*

AURÍ vb. (înv. și pop.) a spoi, (pop.) a înauri, a întrauri. *(~ un vas metalic.)*

aurícă s. v. RĂCOVINĂ. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

AURÍCUL s. *(ANAT.)* atriu. *(~ este o despărțitură a inimii.)*

AURÍCULĂ s. *(ANAT.)* ureche, pavilionul urechii, (rar) pîlnie, scóică.

AURÍRE s. aurit, (pop.) aureálă, spoire, spoít. *(~ unui obiect metalic.)*

AURÍT adj. (pop.) înaurít, întraurít. *(Vas ~.)*

aurít adj. v. AURIU.

AURÍT s. aurire, (pop.) aureálă, spoire, spoít. *(~ unui vas.)*

AURÍU adj. (pop.) aurél, aurít, (înv.) aurós. *(Flori ~.)*

aur négru s. v. CĂRBUNE. PETROL. ȚIȚEI.

AURÓRĂ s. *(ASTRON.)* crepuscul, zori (pl.), (pop.) faptul zilei.

aurós adj. v. AURIU.

AUROTERAPÍE s. *(MED.)* crisoterapie. *(~ se folosește în afecțiunile articulatorii.)*

AUSCULTÁ vb. *(MED.)* a asculta. *(Medicul l-a ~ cu stetoscopul.)*

AUSCULTÁRE s. *(MED.)* auscultație. *(~ zgomotelor inimii.)*

AUSCULTÁȚIE s. *(MED.)* auscultare. *(~ zgomotelor plăminilor.)*

AUSPÍCIU s. augur. *(~ la romani.)*

AUSTÉR adj. **1.** aspru, sever, sobru, spartan. *(Duce o viață ~.)* **2.** grav, sever, sobru, (rar) áspru. *(O frumusețe ~; linii ~.)*

AUSTERITÁTE s. gravitate, rigorism, severitate, sobrietate, (rar) aspríme. *(~ liniilor unei construcții.)*

AUSTRÁL adj. *(GEOGR.)* meridional, sudic. *(Emisfera ~.)*

AÚSTRU s. *(GEOGR.)* (pop.) sărăcílă, traistă-goală, (reg.) vîntul négru. *(~ este numele unui vînt secetos.)*

aústru s. v. MIAZĂZI. SUD.

AUȘÉL s. *(ORNIT.)* **1.** *(Regulus cristatus)* (reg.) tartalác. **2.** *(Aegithalus pendulinus)* boicuș. **3.** *aușel-bărbos (Panurus biarmicus)*= aușel-de-stuf; *aușel-de-stuf (Panurus biarmicus)* = a ușel-bărbos.

AUTÉNTIC adj. **1.** adevărat, aievea, cert, nescornit, netăgăduit, pozitiv, real, sigur, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)* **2.** adevărat, curat, neoaș, veritabil, (pop. și fam.) sadeá, get-begét. *(Moldovean ~.)* **3.** adevărat, curat, nefalsificat, original, veritabil. *(Artă ~.)* **4.** bun, curat, veritabil, (rar) patént. *(Aur ~.)* **5.** valabil, (rar) valíd. *(Un act, un testament ~.)* **6.** original. *(Document ~.)*

AUTENTICITÁTE s. **1.** adevăr, exactitate, exactitudine, justețe. *(S-a confirmat ~ celor spuse de el.)* **2.** valabilitate, (rar) validitáte. *(~ unui act.)*

AUTENTIFICÁ vb. *(JUR.)* a întări, a legaliza, (înv.) a protocoli. *(~ un act.)*

AUTENTIFICÁRE s. *(JUR.)* întărire, legalizare. *(~ unui act.)*

AUTENTIFICÁT adj. *(JUR.)* întărit, legalizat. *(Act ~.)*

áuto s. v. AUTOMOBIL. MAȘINĂ.

AUTOCAMIÓN s. camion. *(A cărat mobila cu un ~.)*

AUTOCAMIONÉTĂ s. camionetă. *(~ este un autocamion mai mic.)*

AUTOCARACTERIZÁ vb. a se autodefini, a se caracteriza, a se defini. *(Se ~ veridic în cartea sa.)*

AUTOCEFÁL adj. *(BIS.)* independent, neatîrnat. *(Biserica noastră este ~.)*

AUTOCEFALÍE s. *(BIS.)* independență, neatîrnare. *(~ bisericii române față de celelalte biserici ortodoxe.)*

AUTOCISTÉRNĂ s. (rar) cisternă.

AUTOCRÁT s. potentat, (înv.) autocrátor, samodérjeț.

AUTOCRÁTIC adj. absolutist, (înv.) autocraticésc. *(Regim ~.)*

autocraticésc adj. v. ABSOLUTIST. AUTOCRATIC.

autocrátor s. v. AUTOCRAT. POTENTAT.

AUTOCRAȚÍE s. absolutism, (înv.) samoderjávie. *(~ unui regim.)*

AUTODEFINÍ vb. a se autocaracteriza, a se caracteriza, a se defini. *(Se ~ veridic.)*

AUTODEMASCÁ vb. a se demasca, a se trăda. *(S-a ~ fără să vrea.)*

AUTODEMASCÁRE s. demascare, trădare.

AUTODÚBĂ s. dubă. *(~ este un autocamion închis.)*

AUTODUBÍȚĂ s. dubiță. *(O ~ de o tonă.)*

AUTOFECUNDÁRE s. *(BIOL.)* autogamie. *(~ este frecventă la plante.)*

AUTOFLAGELÁRE s. *(BIS.)* autoflagelație. *(~ unui fanatic.)*

AUTOFLAGELÁȚIE s. *(BIS.)* autoflagelare. *(~ unui călugăr.)*

AUTOGAMÍE s. *(BIOL.)* autofecundare. *(~ plantelor.)*

AUTOGESTIONÁRE s. *(FIN.)* autogestiune. *(~ unei întreprinderi.)*

AUTOGESTIÚNE s. *(FIN.)* autogestionare. *(~ unei uzine.)*

AUTOGRÁF adj. olograf. *(Act, document ~.)*

AUTOHTÓN adj., s. aborigen, băștinaș, indigen, neaoș, pămîntean, (pop.) pămîntésc, (înv. și reg.) moșneán, moșteán, (înv.) pămîntenésc. *(Populația ~ a unui teritoriu.)*

AUTOINDUCTÁNȚĂ s. *(FIZ.)* autoinducție, selfinducție, (rar) selfinductánță.

AUTOINDÚCȚIE s. *(FIZ.)* autoinductanță, selfinducție, (rar) selfinductánță.

AUTOÎNCÎNTÁRE s. automulțumire. *(Sentiment de ~.)*

AUTOMÁT adj., adv., s. **1.** adj. automatic, inconștient, instinctiv, mașinal, mecanic, reflex. *(Gest, act ~.)* **2.** adv. automatic, inconștient, mașinal, mașinalicește, mecanic, reflex, (înv.) mecanicéște. *(Merge ~.)* **3.** adv. mașinal. mecanic, papagalicește. *(Repetă ~ ceea ce aude.)* **4.** s. pistol-mitralieră.

AUTOMÁTIC adj., adv. **1.** adj. automat, inconștient, instinctiv, mașinal, mecanic, reflex. *(Gest, act ~.)* **2.** adv. automat, inconștient, mașinal, mașinalicește, mecanic, reflex, (înv.) mecanicéște. *(Lucrează ~.)*

AUTOMOBÍL s. mașină, (fam.) áuto.

AUTOMULȚUMÍRE s. autoîncîntare. *(Sentiment de ~.)*

AUTONÓM adj. liber, (înv. și pop.) **slóbod**, (înv.) vólnic. *(Teritoriu ~ din punct de vedere administrativ.)*

AUTONOMÍE s. libertate, (înv. și pop.) slobozénie, (înv. și reg.) slobozíe, (înv.) volnicíe. *(~ administrativă a unui teritoriu în cadrul statului.)*

AUTOOBSERVÁRE s. *(PSIH.)* introspecție.

AUTOPSÍE s. *(MED.)* (rar) necropsíe. *(~ celui mort.)*

AUTÓR s. **1.** (rar) scriitór, (înv.) izvoditór, (grecism înv.) singráf. *(~ al unei opere.)* **2.** scriitor. *(~ meu preferat.)* **3.** creator, realizator. *(~ filmului.)* **4.** făptaș, făptuitor, (înv.) pricinuitór. *(~ furtului.)*

AUTOREGLÁJ s. autoreglare. *(~ unui sistem tehnic.)*

AUTOREGLÁRE s. autoreglaj. *(~ unui mecanism.)*

AUTORITÁR adj. imperativ, poruncitor. *(Cu ton ~.)*

AUTORITÁTE s. **1.** for, organ. *(~ile superioare de stat.)* **2.** putere, (astăzi, rar) stăpînire. *(Reprezentantul ~.)* **3.** putere, (înv.) tărîe. *(Însemnele ~.)* **4.** (la pl.) oficialități (pl.). *(Au fost de față și ~ile.)* **5.** (înv.) stăpînire. *(Cirmuiește cu deplină ~.)* **6.** dominare, dominație, hegemonie, putere, stăpînire, supremație, (înv.) puternicíe, stăpînie, tărîe, ținútură, (latinism înv.) potestáte. *(Și-a întins ~; se afla sub ~ romană.)* **7.** calitate, cădere, competență, drept, îndreptățire, (înv.) volnicíe. *(Nu am ~ să mă pronunț.)* **8.** ascendent, considerație, influență, înrîurire, prestigiu, reputație, respect. stimă, trecere, vază, (înv.) înrîurítă, (fig.) crédit. *(Se bucură de o mare ~.)* **9.** (concr.) forță. putere, somitate. *(Este o adevărată ~ în materie.)*

AUTORIZÁ vb. **1.** a delega, a împuternici, a învesti, (înv.) a isprăvnici, a slobozi. *(Te ~ să faci următorul lucru...)* **2.** a îndreptăți, a îngădui, a justifica, a permite, (livr.) a îndritui. (înv. fig.) a întemeia. *(Această împrejurare ne ~ să tragem unele concluzii.)*

AUTORIZÁT adj. **1.** (înv.) privilegiát. *(Firmă ~.)* **2.** competent, priceput, (franțuzism înv.) ponderós. *(O opinie ~.)*

AUTORIZÁȚIE s. **1.** permis, (rar) licență, (înv. și reg.) slobozénie, (înv.) pilác. *(~ pentru practicarea unei meserii.)* **2.** împuternicire, (înv.) isprávă. *(I-a dat ~ să-l reprezinte.)* **3.** îngăduință, permisiune, voie. *(~ de a face ceva.)*

autorlíc s. v. BELETRISTICĂ. LITERATURĂ. LITERE.

AUTOSANITÁRĂ s. ambulanță, salvare, sanitară.

AUTOSTÓP s. semafor, stop, (rar) semnalizatór. *(~ pentru circulația rutieră.)*

AUTOSUGESTIONÁ vb. *(PSIH.)* a se sugestiona.

AUTOTURÍSM s. turism. *(~ are caroseria închisă.)*

autumnál adj. v. TOMNATIC.

AUXILIÁR adj., s. **1.** adj. ajutător. *(Verb ~.)* **2.** s. ajutor, sprijin. *(Un ~ prețios.)* **3.** adj. accesoriu, anex, secundar, subsidiar. *(Element ~ într-un mecanism.)*

AÚZ s. **1.** ureche. *(Are un ~ foarte dezvoltat.)* **2.** auzire. *(La ~ acestor vorbe.)*

AUZÍ vb. **1.** a prinde. *(~ cîteva șoapte.)* **2.** a desluși. *(~ prin ploaie un strigăt.)* **3.** a asculta. *(~ ce-ți spun.)* **4.** a suna. *(Clopotele se ~.)* **5.** a se afirma, a se spune, a se șopti, a se vorbi, a se zice, a se zvoni, (înv. și reg.) a (se) suna, (reg.) a se slomni. *(Se ~ că a plecat.)* **6.** a se afla, (fig.) a răsufla, a transpira. *(Secretul s-a ~ repede.)* **7.** a afla, a ști, (înv. și pop.) a oblici. *(Să ~ cu toții ce ai făcut.)* **8.** a înțelege, a pricepe. *(Nu ~ să mă lași în pace?)*

auzí vb. v. DUHNI. MIROSI. PUȚI.

AUZÍRE s. auz. *(La ~ acestor vorbe...)*

auzitór s. v. ASCULTĂTOR. AUDITOR.

AVALÁNȘĂ s. *(GEOGR.)* (livr.) lavínă. *(~ se deplasează pe pantele munților.)*

aván adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

AVANGÁRDĂ s. *(MIL.)* (rar) antegárdă, (înv.) strájă.

avanie s. v. ASUPRIRE. EXPLOATARE. ÎMPILARE. NĂPĂSTUIRE. OPRESIUNE. OPRIMARE. PERSECUTARE. PERSECUȚIE. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. URGISIRE.

AVANPÓRT s. *(MAR.)* anteport.

AVANPREMIÉRĂ s. repetiție generală. *(~ unei comedii.)*

AVANSÁ vb. **1.** a înainta. *(~ în spațiu.)* **2.** a se dezvolta, a evolua, a înainta, a progresa, a propăși, (înv.) a (se) pricopsi, a spori, (grecism înv.) a prohorisi, (fig.) a crește. *(Țara noastră ~ continuu.)* **3.** a înainta, a înălța, a promova, a ridica, (înv.) a provivasi. *(~ în funcție, în grad.)*

AVANSÁRE s. **1.** înaintare. *(~ în spațiu.)* **2.** înaintare, înălțare, promovare, ridicare, (înv.) provivasíre, (fig.) ascensiúne. *(~ în grad, în funcție.)*

AVANSÁT adj. **1.** înaintat. *(Poziție ~ în spațiu.)* **2.** civilizat, dezvoltat, evoluat, înaintat. *(Cultură ~.)* **3.** înaintat, progresist, (rar) propășitór. *(Idei, concepții ~.)*

AVANSCÉNĂ s. prosceniu. *(~ din teatrul actual.)*

AVANTÁJ s. **1.** beneficiu, cîștig, folos, profit, (înv. și reg.) seámă, (înv.) folosínță, (înv., în Transilv.) dobîndă, (fig.) rod. *(Ce ~ ai din asta?)* **2.** afacere, chilipir, cîștig, folos, pricopseală, profit, (Transilv. și Maram.) háznă, (fam. și îr.) scofálă. *(Nu e nici un ~ să...)* **3.** favoare, înlesnire, privilegiu, ușurință, (pop. și fam.) hatír. *(I-a făcut unele ~.)* **4.** favoare, privilegiu. *(Se bucură de ~ de a-l cunoaște.)* **5.** binefacere, dar, folos, privilegiu. *(~ele tehnicii moderne.)* **6.** superioritate. *(~ boxerului nostru era net.)*

AVANTAJÁ vb. **1.** a ajuta, a favoriza, a sluji. *(Norocul, întîmplarea l-a ~.)* **2.** a favoriza, a părtini, a privilegia, a proteja, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a fățărnici. *(Arbitrul i-a ~.)*

AVANTAJÁRE s. favorizare, părtinire, protejare, (înv.) părtășíe. *(~ cuiva în defavoarea altuia.)*

AVANTAJÁT adj. **1.** cîștigat. *(A ieșit ~ din...)* **2.** favorizat, părtinit, privilegiat, protejat. *(Echipă ~.)*

AVANTAJÓS adj. **1.** bănos, bun, productiv, profitabil, rentabil, (livr.) lucrativ, (fig.) mănós. *(Afacere ~.)* **2.** favorabil, prielnic, propice, (pop.) priinciós, priitór, (înv.) îndemînátic. *(Circumstanțe ~.)* **3.** convenabil, ieftin, jos, mic, scăzut, (Transilv. și Ban.) lésne. *(Prețuri ~.)*

AVÁR s., adj. calic, zgîrcit, (livr.) harpagón, parcimoniós, (rar) meschín, strîngătór, (pop.) ciufút, scump, (pop. și fam.) cărpănós, (reg.) cupít, hîrsít, (prin nord-vestul Munt. și nord-estul Olt.) pungít, (prin Olt.) punguít, (prin nordul Transilv.) samalíș, (prin Maram.) síchiș, (înv.) cumplít, tamachiár, (fam.) zgîrcióh, frige-línte, zgîrie-brînză. *(E un ~ fără pereche, nu scoate un ban din pungă.)*

AVARIÁ vb. a (se) deteriora, a (se) strica. *(Nava s-a ~.)*

AVARIÁT adj. deteriorat, stricat. *(Sistem tehnic ~.)*

AVARÍE s. deteriorare, stricăciune. *(~ la un sistem tehnic.)*

AVARIÉRE s. deteriorare, stricare, (pop.) vătămáre. *(~ unui sistem tehnic.)*

AVARÍȚIE s. calicenie, calicie, zgîrcenie, (livr.) parcimonie, (rar) meschinărie, (pop.) scumpénie, (pop. și fam.) cărpănoșie, (înv.) cumplitáte, scumpătáte, scumpéte, scumpíe. *(Era de-o ~ proverbială.)*

AVÁT s. *(IHT.)* **1.** *(Aspius aspius)* (reg.) vréspere, pește-lúp, pește-țigánesc. **2.** *(Aspius rapax)* (reg.) bouleán, vilcán, vilsán, pește-cu-șapte-núme, pește-țigánesc.

AVEÁ vb. **1.** a deține, a poseda, a stăpîni, (înv.) a posesui. *(~ un bun material.)* **2.** a deține, a poseda, a purta. *(~ numele de roman.)* **3.** a căpăta, a cîștiga, a dobîndi, a încasa, a obține, a primi. *(~ 10 lei de la mine dacă...)* **4.** a conține, a cuprinde. *(Cartea ~ ilustrații.)* **5.** a cîntări, (pop.) a atîrna, *(Cît ~ acest pește?)* **6.** a se alcătui, a se compune, a consta. *(Blocul ~ două corpuri.)* **7.** a deține, a ocupa. *(A ~ funcția de...)* **8.** a purta, a ține. *(~ în mînă un buchet de flori.)* **9.** a purta. *(~ pantofi galbeni.)* **10.** a nutri, a purta. *(~ cele mai bune sentimente pentru...)* **11.** a găsi, a poseda, a ști. *(~ eu soluția problemei.)* **12.** a exista, a fi, a se găsi. *(~ cine să m-ajute.)* **13.** a se bucura, a dispune. *(~ în sfîrșit un ceas tihnit.)* **14.** a simți. *(~ amețeli.)* **15.** a trebui. *(~ să mai fac un singur pas.)*

avecérnie s. v. CHINDIE. VECERNIE.

avedére adv. v. DESCHIS. DIRECT. FĂȚIȘ. FRANC. SINCER.

AVÉNĂ s. *(GEOGR., GEOL.)* pînlie. *(~ se formează în rocile solubile.)*

avení vb. v. CREȘTE. DOSPI.

avenitúră s. v. STRĂIN. VENETIC.

AVENTURÁ vb. a se hazarda. *(Nu te ~ în larg.)*

AVENTÚRĂ s. **1.** ispravă. *(Își povestea ~ din acele țări.)* **2.** escapadă. *(O ~ amoroasă.)*

AVENTURIÉR s. (rar) aventurist, (pop.) vînturătór, vîntură-lúme, vîntură-țară, (înv.) zvînturát. *(E un ~.)*

aventurist s. v. AVENTURIER.

AVENTURÓS adj. (pop.) zvînturátic. *(A dus o viață ~.)*

AVÉRE s. avut, avuție, bogăție, bun, mijloace (pl.), situație, stare, (înv. și reg.) bogătáte, priléj, príndere, (reg.) blágă, prinsoáre, (prin Transilv.) apucătúră, (Transilv.) ioság, (Olt., Ban. și Transilv.) vlágă, (înv.) bucáte (pl.), periusíe, (fam.) parále (pl.), (fig.) cheag, seu. *(Are ceva ~.)*

AVÉRS s. cap, față *(~ unei monede.)*

AVÉRSĂ s. *(MET.)* (reg.) pîrpără. *(~ de ploaie.)*

AVERSIÚNE s. **1.** antipatie, ostilitate, pornire, repulsie, resentiment, (livr.) repugnánță, resimțămînt. *(Simte o evidentă ~ față de el.)* **2.** dezgust, greață, îngrețoșare, oroare, repulsie, scîrbă, silă, (livr.) repugnánță, (rar) nesuferíre, (pop. și fam.) lehámite, (înv.) urît. (pop. fig.) saț. *(Simte o ~ de neînvins.)*

AVERTISMÉNT s. *(JUR.)* (ieșit din uz) prevenire. *(I-a dat un ~.)*

AVERTIZÁ vb. a informa, a înștiința, a preveni, (prin Transilv. și Ban.) a priti, (înv.) a prevesti. *(Te ~ că mîine vine controlul.)*

AVERTIZÁRE s. informare, înștiințare, prevenire, (înv.) prevestíre. *(~ cuiva asupra controlului de mîine.)*

AVIATÓR s. zburător. *(Un ~ de clasă.)*

AVÍD adj. **1.** lacom, mîncăcios, nesătul, nesățios, pofticios, (livr.) însațiábil, vorácе, (rar) lăcomít, lăcomós, (înv. și reg.) mîncătór, (reg.) lingáreț, mîncăréț, (Mold.) húlpav, (înv.) hrănáci, mîncáci. *(~ la mîncare.)* **2.** lacom, neîndestulat, (livr.) cupíd, (fig.) nesătúl, nesă-

turát, nesățiós. *(~ de cîștig, de bani.)* **3.** altiat, dorit, dornic, jinduit, jinduitor, rîvnitor, (fig.) înfometát, însetát, lácom, setós. *(~ după senzații tari.)*

AVIDITÁTE s. lăcomie, nesaț, poftă.

AVIÓN s. aeroplan.

AVÍZ s. **1.** anunț, comunicare, încunoștințare, înștiințare, mesaj. *(A primit acasă un ~.)* **2.** indicație, instrucțiuni (pl.), prescripție, recomandare, recomandație. *(După ~ medicului.)* **3.** apreciere, judecată, opinie, părere, verdict. *(Așteptăm cu nerăbdare ~ publicului.)* **4.** acord, aprobare, asentiment, consimțămînt, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól. *(Nu se face nimic fără ~ nostru.)*

AVIZÁ vb. **1.** a anunța, a informa, a încunoștința, a înștiința, a vesti. *(A ~ pe cineva despre ceva.)* **2.** a aprecia. *(A ~ favorabil proiectul.)*

AVIZÁT adj. capabil, competent, informat, pregătit, (fig.) táre. *(Un om ~ în această problemă.)*

AVIZIÉR s. afișier, panou. *(Rezultatele se află la ~.)*

AVÎNT s. **1.** ardoare, elan, entuziasm, înflăcărare, înfocare, însuflețire, pasiune, patimă, pornire, (livr.) fervénță, fervoáre, pátos, (rar) ardénță, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) aprindere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ tinereții.)* **2.** ardoare, elan, impetuozitate, temperament, (pop. și fam.) súflet, (reg.) mau. *(Cîntați cu mai mult ~!)* **3.** însuflețire, patos, vervă. *(~ stilului său.)*

AVÎNTÁ vb. **1.** a se arunca, a se azvîrli, a se precipita, a se repezi, a sări, a se zvîrli, (pop.) a se chiti, (Transilv.) a se aiepta. *(Se ~ pe cal.)* **2.** a se lansa. *(Se ~ într-o acțiune.)*

AVÎNTÁT adj. **1.** entuziasmat, entuziast, fervent, focos, înflăcărat, înfocat, însuflețit, pasionat, (livr.) ardént, (fig.) aprins, arzător, fierbínte, înaripát. *(Cuvinte ~; un discurs ~.)* **2.** impetuos, înflăcărat, temperamental, (fig.) arzător. *(Un temperament ~.)* **3.** maiestos, semeț. *(Un zbor ~.)*

avlíe s. v. CIMITIR. CURTE. OGRADĂ.

AVOCÁT s. *(JUR.)* apărător, (Transilv.) procátor, (înv.) defensór, vechíl. *(Și-a luat un ~ la proces.)*

AVOCATÚRĂ s. (înv., în Transilv. și prin Ban.) procatorie, (înv., prin Transilv.) procatorít. *(Practică ~.)*

AVOCĂȚÉSC adj. (reg. și peior.) cîrciogărésc. *(Treburi ~.)*

AVÓRT s. *(MED.)* (pop.) lepădáre, lepădát, piérdere, pierzánie, (reg.) străpeálă.

AVORTÁ vb. *(MED.)* (pop.) a lepăda, a piérde, a stîrpi, (prin Ban.) a copili.

AVORTÓN s. *(MED.)* (pop.) stîrpitúră. *(Un ~ născut la 7 luni.)*

avortón s. v. LEPĂDĂTURĂ. POCITANIE. POCITURĂ. STÎRPITURĂ.

AVRĂMEÁSĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Ajuga laxmanni)* avrămească, barba-boierului, (reg.) cîrstănéască, cristeneásă. **2.** *(Gratiola officinalis)* avrămească, veninariță, (reg.) cîrstineásă, milostívă, potroácă, mila-Dómnului.

AVRĂMEÁSCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Gratiola officinalis)* avrămeasă, veninariță, (reg.) cîrstineásă, milostívă, potroácă, mila-Dómnului. **2.** *(Ajuga laxmanni)* avrămeasă, barba-boierului, (reg.) cîrstăneáscă, cristeneáscă.

AVÚT adj. bogat, înstărit, situat, (pop.) chiabúr, cuprîns, (reg.) bănós, (Transilv.) găzdác, (prin Munt.) taxidít. *(Țăran ~.)*

AVÚT s. avere, avuție, bogăție, bun, mijloace (pl.), situație, stare, (înv. și reg.) bogătáte, priléj, príndere, (reg.) blágă, prinsoáre, (prin Transilv.) apucătúră, (Transilv.) ioság, (Olt., Ban. și Transilv.) vlágă, (înv.) bucáte (pl.), periusíe, (fam.) parále (pl.), (fig.) cheag, seu. *(Are ceva ~.)*

AVUȚÍE s. avere, avut, bogăție, bun, mijloace (pl.), situație, stare, (înv. și reg.) bogătáte, priléj, príndere, (reg.) blágă, prinsoáre, (prin Transilv.) apucătúră, (Transilv.) ioság, (Olt., Ban. și Transilv.) vlágă, (înv.) bucáte (pl.), periusíe, (fam.) parále, (fig.) cheag, seu. *(Are ceva ~.)*

AX s. **1.** *(TEHN.)* fus, osie. *(~ este un organ de mașină.)* **2.** *(ANAT.)* *ax cerebrospinal* = nevrax. *(~ e format din creier și din măduva spinării.)*

AXÁ vb. *(TEHN.)* a centra. *(~ o piesă cilindrică.)*

ÁXĂ s. *(MAT.)* dreaptă orientată.

AXÍLĂ s. **1.** *(ANAT.)* subraț, subsuoară, (reg.) sumînă. **2.** *(BOT.)* subsuoară. *(~ frunzelor.)*

AXIOLOGÍE s. *(FILOZ.)* teoria valorilor.

AXIÓMĂ s. *(FILOZ., MAT.)* postulat.

AXÓN s. *(ANAT.)* neurit, cilindru-ax. *(~ este o prelungire a neuronului.)*

azbúche s. v. ALFABET.

azbucoávnă s. v. ABECEDAR.

azeáce s. v. DIJMĂ. ZECIUIALĂ.

azeaciuíre s. v. DIJMĂ. ZECIUIALĂ.

AZEOTROPÍE s. *(CHIM.)* azeotropism. *(~ unui amestec de lichide.)*

AZEOTROPÍSM s. *(CHIM.)* azeotropie. *(~ unui amestec lichid.)*

AZI adv. astăzi. *(A sosit ~.)*

AZÍL s. **1.** (ieșit din uz) ospíciu. *(~ de bătrîni.)* **2.** adăpost, refugiu, scăpare, (înv.) năzuință, (fig.) liman. *(A fugit și și-a căutat un ~.)*

ÁZIMĂ s. *(BIS.)* **1.** (înv.) pîine. *(~ este folosită la împărtășania ortodoxă.)* **2.** pască. *(~ este mîncată de mozaici la paști.)*

ázlu s. v. DETRONARE. MAZILIRE. MAZILIT.

AZÓT s. *(CHIM.)* nitrogen.

AZOTÁT adj. *(CHIM.)* azotos, nitros. *(Substanță ~.)*

AZOTÁT s. *(CHIM.)* **1.** nitrat. *(~ este o sare a acidului azotic.)* **2.** *azotat de amoniu* = salpetru de Leuna; *azotat de argint* = nitrat de argint, (pop.) piatra-iádului; *azotat de calciu* = nitrocalcit, salpetru de Norvegia; *azotat de celuloză* = nitroceluloză, nitrat de celuloză; *azotat de potasiu* = salpetru de India, (pop.) silítră; *azotat de sodiu* = salpetru de Chile.

AZOTÍT s. *(CHIM.)* nitrit. *(~ este o sare a acidului azotos.)*

AZOTÓS adj. *(CHIM.)* azotat, nitros. *(Substanță ~.)*

AZOTÚRĂ s. *(CHIM.)* nitrură. *(~ este o combinație a amoniacului.)*

AZÚR s. albastru, albăstrime, claritate, limpezime, senin, seninătate, (rar) limpeziș, (înv. și reg.) seninát, (reg.) vinețíe, (Mold. și Bucov.) sineálă, (înv.) senineálă. *(~ cerului.)*

AZURÍU adj. bleu, (înv.) havaíu. *(De culoare ~.)*

AZVÎRLÍ vb. **1.** a arunca, a lepăda, a azvîrli, (Transilv. și Maram.) a țipa, (înv.) a scutura. *(A ~ un lucru nefolositor.)* **2.** a arunca, a repezi, a zvîrli, (înv. și reg.) a năpusti. *(A ~ donița după el.)* **3.** a arunca, (fam.) a mătura. *(~ toate de pe masă.)* **4.** a arunca, a da. *(~ pe foc caietele.)* **5.** a arunca, a proiecta, a propulsa, a zvîrli. *(~ ceva în spațiu.)* **6.** a arunca, a zvîrli. *(~ o piatră la distanță.)* **7.** a arunca, a lansa, a trage, (pop.) a slobozi. *(~ săgeți.)* **8.** a arunca, (Bucov.) a hăti. *(~ ceva în fîntînă.)* **9.** a arunca, a culca, a dărîma, a doborî, a întinde, a lungi, a prăbuși, a prăvăli, a răsturna, a trînti, (pop. și fam.) a așterne, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(L-a ~ la pămînt cu o lovitură.)* **10.** a se arunca, a se năpusti, a năvăli, a se precipita, a se repezi, a sări, a tăbărî, a se zvîrli, (rar) a se prăbuși, (înv. și pop.) a cădea, (înv. și reg.) a năduli, a se prăpăstui, (reg.) a iuruși, a năboi, a se năprăti, a nooti, a se tovărî, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. și Ban.) a se șupi, (înv.) a se da, a năbuși, a năvrăpi, a se slobozi. *(S-au ~ asupra dușmanului.)* **11.** a se arunca, a se avînta, a se precipita, a se repezi, a sări, a se zvîrli, (pop.) a se chiti, (Transilv.) a se aiepta. *(Se ~ pe cal.)* **12.** a arunca, a izbi, a lovi, a zvîrli. *(Calul nărăvaș ~ cu copitele.)* **13.** a arunca, a cheltui, a irosi, a împrăștia, a prăpădi, a risipi, a zvîrli, (livr.) a prodiga, (înv. și reg.) a prăda, (reg.) a mătrăși, a părădui, (Transilv.) a spesa, (înv.) a rășchira, (grecism înv.) a afierosi, (fig.) a înghiți, a mînca, a păpa, a toca. *(~ banii pe toate fleacurile.)*

AZVÎRLÍRE s. **1.** aruncare, lepădare, zvîrlire. *(~ unei sticle sparte.)* **2.** aruncare, proiectare, propulsare, propulsie, zvîrlire. *(~ unui obiect în spațiu.)* **3.** aruncare, lansare, tragere. *(~ unei săgeți.)* **4.** aruncare, doborîre, trîntire. *(~ călărețului din șa.)* **5.** aruncare, cheltuire, irosire, risipire, zvîrlire, (reg.) părăduíre, (fig.) păpáre, tocáre, tocát, *(~ banilor pe fleacuri.)*

AZVÎRLITÚRĂ s. **1.** aruncătură, zvîrlitură, (rar) zvîrlet, (Transilv. și Maram.) țipătúră. *(La o ~ de băț.)* **2.** aruncătură, izbitură, lovitură, zvîrlitură. *(~ calului nărăvaș.)*

Ă

ăl adj., pron. v. CEL.
ăla pron. v. ACELA.
ălălalt pron., adj. v. CELĂLALT.
ăst adj. v. ACEST.
ăsta pron. v. ACESTA.
ăstălalt pron., adj. v. CESTĂLALT.

B

BA adv. (Ban. și Transilv.) ma. *(~ nu!)*

ba adv. v. NU.

baargíe s. v. GRESIE. PERINOC.

babácă s. v. PĂRINTE. TATĂ.

baba-gáia s. v. CLOȘCA-CU-PUI. PUIA-GAIA. ULIUL-ȘI-PORUMBEII.

babáie s. v. PĂRINTE. TATĂ.

BABALÍC s. baccea, căzătură, hodorog, ramolit, (reg. și fam.) ghiuj, (reg.) jap, matúf, (prin Mold.) băbălău, (fig.) hîrb. *(E un ~ !)*

*BABÁNĂ s. (reg.) botoașă, (prin Mold.) boáncă, hîrștioágă. *(Oaia bătrînă fără dinți se numește ~.)*

babarós s. v. ZAR.

babáș s. v. BOȘTINĂ.

BÁBĂ s. **1.** bătrînă, (reg.) băbătie, (fam.) babétă. *(O ~ care abia se ține pe picioare.)* **2.** vrăjitoare, (rar) vrăjitoreásă, (pop.) băbăreásă, fermecătoáre, fermecătoreásă, mășteră, mășteriță, (reg.) bosconiță, cotoroánță, meștereásă, meșteritoáre, șișcă, (prin Transilv.) bosorcáie. *(I-a descîntat o ~.)*

bábă s. v. BABIȚĂ. BUNICĂ. BUȚONIERĂ. CHEOTOARE. MAMĂ. MAMĂ MARE. MĂTUȘĂ. MOAȘĂ. NEVASTĂ. PELICAN. PIEDIN. SOȚIE. TANTI. URECHEA-BABEI. URECHIUȘĂ. VIERME-ALB. ZGLĂVOACĂ.

babétă s. v. BABĂ. BĂTRÎNĂ.

babéte s.v. ZGLĂVOACĂ.

BABILONIÁN adj. babilonic. *(Cultura ~.)*

BABILÓNIC adj. babilonian. *(Civilizația ~.)*

BABILONÍE s. dezordine, haos, încurcătură, zăpăceală, (înv.) vavilonie. *(E o ~ de nedescris!)*

BÁBIȚĂ s. **1.** *(ORNIT.; Pelecanus onocrotalus)* pelican, (reg.) bábă, báboșă, bătcă, gușátă, (înv.) nesăturát. **2.** *(BOT.; Polyporus)* (reg.) copită, (Olt.) copitáriță. *(~ este o ciupercă.)* **3.** *(BOT.; Ganoderma applanatum)* văcălie de fag. *(~ este o ciupercă dezvoltată pe trunchiul copacilor.)*

bábiță s. v. CALCAR. GASTEROPOD. GASTROPOD. IASCĂ. LIMAX. MELC. PIATRĂ-DE-VAR.

babiță creață s. v. PELICAN CREȚ.

BABÓI s. *(IHT.)* babușcă, fiță, (Olt.) juvéte. *(Peștele mărunt se numește ~.)*

babói s. v. BIBAN.

BABOIÁȘ s. *(IHT.)* albitură, caracudă, mărunțiș, plevușcă, (rar) plevúică, (reg.) chisoágă, plévița. *(Peștele foarte mărunt se numește ~.)*

BABÓRNIȚĂ s. cotoroanță, hoașcă, zgripturoaică, (reg.) hoáncă, hoánghină, (prin Munt.) bahórniță, (Mold.) cotoárbă, (fig.) hîrcă. *(~ este femeia bătrînă, urîtă și rea.)*

báboșă s. v. BABIȚĂ. PELICAN.

bábură s. v. FLĂCĂRAIE. PARĂ. PĂLĂLAIE. PÎRJOL. VĂPAIE. VÎLVĂTAIE. VÎLVOARE.

BABÚȘCĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Rutilus rutilus)* ocheană, (pop.) bălós, (reg.) góghie, ochenița, tarán, taráncă, țărăncă, țărăncúță, (prin Dobr. și Munt.) taharău. **2.** baboi, fiță, (Olt.) juvéte. *(Peștele mai mărunt se numește ~.)*

babușcă-róșie s. v. OCHEANĂ. ROȘIOARĂ.

babúși s. pl. v. PAPUC.

BAC s. pod mișcător, pod plutitor, pod umblător, (reg.) brod, brúdină, (nordul Mold. și prin Bucov.) paróm. *(A trecut lacul cu ~.)*

bacálă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

bacalícă s. v. COLONIALE.

bacalím s. v. ANGAJAMENT. ASIGURARE. CUVÎNT. FĂGĂDUIALĂ. FĂGĂDUINȚĂ. LEGĂMÎNT. PROMISIUNE. VORBĂ.

bacanálă s. v. DESFRÎU. DEZMĂȚ. ORGIE.

BACÁNTĂ s. *(MITOL.)* menadă. *(~ din mitologia romană se numea menadă în mitologia greacă.)*

BACARÁ s. banc, maca. *(~ este numele unui joc de cărți.)*

BÁCĂ s. *(BOT.)* (înv.) boábă, bob, bobiță. *(~ este un tip de fruct.)*

BACCEÁ s. babalîc, căzătură, hodorog, ramolit, (reg. și fam.) ghiuj, (reg.) jap, matúf, (prin Mold.) băbălău, (fig.) hîrb. *(E o ~!)*

bacceván s. v. ZARZAVAGIU.

BACHELÍTĂ s. *(CHIM.)* **1.** *bachelită A* = rezol. **2.** *bachelită C* = rezită.

BACI s. (reg.) sámeș, scutár. *(~ unei stîne.)*

bacilóză s. v. FTIZIE. TEBECE. TUBERCULOZĂ.

bacón s. v. TUTUN TURCESC.

bacónița s. v. TUTUN TURCESC.

BACȘÍȘ s. (fam.) șpágă. *(De ce i-ai dat ~?)*

BACTÉRIE s. *(BIOL.)* (pop.) microb.

badaliúrcă s. v. CARTOF.

BÁDE s. nene, (pop.) néică, (reg.) úică, (prin Olt. și Ban.) nână.

BADIÁN s. *(BOT.; Illicium anisatum)* anason-franțuzesc, anason-stelat.

BADIJONÁJ s. badijonare. *(~ rănii cu o soluție medicamentoasă.)*

BADIJONÁRE s. badijonaj. *(~ unei mucoase.)*

badím s. v. MIGDAL.

badragánie s. v. INFLAMAȚIE. TUMEFACȚIE. UMFLĂTURĂ.

báftă s. v. APRECIERE. ATENȚIE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. NOROC. ONOARE. PREȚUIRE. RESPECT. STIMĂ. ȘANSĂ. TRECERE. VAZĂ.

BAGÁJ s. (pop. și fam.) calabalíc, catrafúse (pl.), (reg.) tărăbúțe (pl.), tiliúțe (pl.), (Transilv.) hodrobéle (pl.), (Mold.) pilotă, (Mold. și Transilv.) pojíjie, (înv.) agărlíc, máhlă. *(Și-a luat ~ele și a plecat.)*

BAGATÉLĂ s. **1.** fleac, nimic, (fam.) moft. (fig.) jucărie. *(E o ~ să fac asta.)* **2.** chițibuș, fleac, mărunțiș, nimic, prostie, (înv.) blagomanie, (fam.) moft. *(Nu le lega de ~e.)*

bagatélă s. v. DANTELĂ.

BAGATELIZÁ vb. a minimaliza, a subaprecia, a subestima, a subevalua, (rar) a deprecia. *(~ importanța unui lucru.)*

bagdadíe s. v. PLAFON. TAVAN.

bageá s. v. CAMPADURĂ.

bageácă s. v. CAMPADURĂ. CĂMIN. COȘ. HORN.

BAGHÉTĂ s. (rar) vărgă. *(~ dirijorului.)*

*BAHADÍRCĂ s. (prin Mold.) baharáucă, baharoásă. *(O femeie scundă și grasă se numește regional ~.)*

bahahúie s. v. ARĂTARE. COLOS. MATAHALĂ. NAMILĂ. URIAȘ.

baharáucă s. v. BAHADÍRCĂ.

baharoásă s. v. BAHADÍRCĂ.

BÁHIC adj. dionisiac. *(Serbările ~.)*

bátnă s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÍRC.

bahórniță s. v. BABORNIȚĂ. COTOROANȚĂ. HOAȘCĂ. ZGRIPȚUROAICĂ.

bai s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

baibarác s. v. LAIBĂR. MINTEAN. SURTUC.

báiță s. v. MOAȘĂ.

BÁIE s. **1.** îmbăiere, scăldare, scăldat, (pop.) scáldă, scăldătoáre, (Mold.) scăldăciúne, (înv.) scăldătúră. *(~ copilului.)* **2.** cadă, vană, (înv. și pop.) scăldătoáre, (înv. și reg.) scăldătúră, (Mold., Bucov. și Transilv.) feredéu, (Transilv., Ban. și Mold.) scáldă, (prin Transilv.) șiroádă. *(Apa era fierbinte în ~.)* **3.** *baie de soare* = plajă. *(~ pe malul mării.)*

báie s. v. CLOSET. MINĂ. OCNĂ. SUBTERAN. TOALETĂ. VECE.

báier s. v. AMULETĂ. MĂNUȘĂ. SALBĂ. TALISMAN. TOARTĂ.

BÁIERĂ s. cheotoare. *(~ la gura cămășii țărănești.)*

báiere s. pl. v. ADÎNC. ADÎNCIME. AFUND. FUND. MĂRUNTAIE. PROFUNZIME. STRĂFUND..

BAIONÉTĂ s. *(MIL.)* (înv. și reg.) panganét, (înv.) spángă, șpanganét. *(Atac la ~.)*

báir s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎȘ. COSTIȘĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIȘ. PRIPOR. REPEZIȘ. SCOBORÎȘ. VERSANT.

bairác s. v. STEAG.

bairactár s. v. PORTDRAPEL. STEGAR.

bal s. v. BALOT.

balabán s. v. CHEFAL.

BALADĂ POPULÁRĂ s. *(LIT.)* cîntec bătrînesc.

baladín s. v. BUFON. MĂSCĂRICI. PAIAȚĂ.

BALAFÓN s. *(MUZ.)* marimba. *(~ este un instrument de percuție african.)*

BALAMÁ s. șarnieră, (pop.) țițînă, (Transilv. și Maram.) pípă, (prin Ban. și sud-vestul Transilv.) șarc. *(~ la ușă.)*

balamále s. pl. v. ARTICULAȚIE. ÎNCHEIETURĂ.

BALAMÚC s. **1.** ospiciu, casă de nebuni, casă de sănătate. **2.** gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi. (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe.

balamúc s. v. DEZORDINE. NEORÎNDUIALĂ. RĂVĂȘEALĂ. ZĂPĂCEALĂ.

balamút adj. v. MĂSLUIT.

balamút adj., s. v. BÎLBÎIT. BÎRFITOR. BLEG. CALOMNIATOR. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. GÎNGAV. GÎNGĂVIT. GÎNGÎIT. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PONEGRITOR. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

balamút s., adj. v. ADEMENITOR. AMĂGITOR. ÎNȘELĂTOR. SEDUCĂTOR.

balamuți vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI.

balamuție s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ȘOAPTĂ.

BALÁNG interj. bam!, bang!, dang! *(Clopotul face: ~!)*

BALÁNGĂ s. clopot, talangă, (Mold., Transilv. și Ban.) țingălău, (Transilv.) țoángă. *(~ la gîtul vitelor.)*

balángă s. v. CLOPOT.

BALÁNS s. balansare, clătinare, legănare, oscilare, oscilație, pendulare.

BALANSÁ vb. a (se) clătina, a (se) legăna, a oscila, a pendula, (rar) a bascula, (înv. și reg.) a (se) clăti, (reg.) a (se) dăina, a (se) hîțîna, a (se) hlobăna.

BALANSÁRE s. balans, clătinare, legănare, oscilare, oscilație, pendulare.

BALANSIÉR s. *(ZOOL.)* halter. *(~ servește ca organ de echilibru pentru zbor la insectele diptere.)*

BALANSOÁR s. (rar) bercéuse. *(Stă tolănită în ~.)*

BALÁNȚĂ s. **1.** cîntar, (pop.) cúmpănă, (reg., mai ales în Munt. și Olt.) terezíe, (prin Transilv.) șlag, (înv.) stáderă. *(~ pentru greutăți.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) cîntarul (art.), cumpăna (art.), (reg.) terezîile (pl. art.). *(~ este o constelație zodiacală din emisfera australă.)*

balaoáches adj. v. BRUN. BRUNET. NEGRICIOS. OACHEȘ. TUCIURIU.

BALÁST s. *(MAR.)* lest, savură. *(~ unei nave comerciale.)*

BALÁUR s. **1.** *(MITOL. POP.)* (pop.) șárpe, (prin Olt.) bălăoánă, (înv.) ajdér, zmeu. *(~ cu șapte capete.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) dragonul (art.). *(~ este o constelație din emisfera boreală.)*

balbáș s. v. HIDROMEL. MIED.

balbísă s. v. TAPOȘNIC.

BALCANIÁDĂ s. *(SPORT)* jocuri balcanice (pl.). *(~ de atletism.)*

balcíz adj. v. DIFORM. HIDOS. HÎD. POCIT. SCHIMONOSIT. SLUT. STRÎMB. URÎT.

BALDACHÍN s. *(BIS.)* oranist, uranisc, (pop.) pológ, (Transilv. și Ban.) ceríne. *(Episcopul se afla sub ~.)*

BALÉNĂ s. **1.** *(ZOOL.; Balaena)* (înv.) chit. **2.** (turcism înv.) balcidíș. *(~ este o lamelă cornoasă.)* **3.** *(ASTRON.;* art.) (înv.) chítul (art.). *(~ este o constelație ecuatorială.)*

balércă s. v. BUTOIAȘ.

BALERÍN s. dansator, (rar) baletíst. *(~ la Opera română.)*

baletíst s. v. BALERIN. DANSATOR.

balgiér s. v. POVARNAGIU. VELNICER.

balhúi s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

bálie s. v. ALBIE. COPAIE. COVATĂ.

BÁLIGĂ s. băligar, gunoi, (reg.) bălígău. *(Scoate ~ din grajd.)*

baliméz s.v. BOMBARDĂ.

BALÍSTĂ s. *(MIL.)* catapultă. *(~ era folosită de romani.)*

balivérnă s. v. FLEAC. INVENȚIE. MINCIUNĂ. NĂSCOCEALĂ. NĂSCOCIRE. NĂSCOCITURĂ. NEADEVĂR. NIMIC. PALAVRĂ. PLĂSMUIRE. POVESTE. SCORNEALĂ. SCORNIRE. SCORNITURĂ.

balíc s. v. CALCAN.

balicdíș s. v. BALENĂ.

BALNEOCLIMATÉRIC adj. balneoclimatic. *(Stațiune ~.)*

BALNEOCLIMÁTIC adj. balneoclimateric. *(Regiune ~.)*

BALÓN s. **1.** aerostat, (înv.) bășícă. *(~ de zburat.)* **2.** balonzaid, fîș, fulgarin impermeabil, manta, trenci. *(~ de ploaie.)*

balón s. v. MINGE.

BALONÁRE s. *(MED.)* meteorism, (rar) meteorizație.

BALONÁT adj. umflat. *(Are pîntecele ~.)*

BALONZÁID s. balon, fîș, fulgarin, impermeabil, manta, trenci. *(Poartă ~.)*

BALÓT s. (înv.) bal, tai, teanc. *(Un ~ de tutun.)*

BALSÁM s. **1.** mireasmă, (înv.) miródie. *(A cumpărat ~uri scumpe.)* **2.** aromă, mireasmă, parfum, (astăzi rar) boáre, (rar) mirodénie, (reg.) șmag (Mold. și Bucov.) mirózną, (înv.) odór, olm. *(Din grădină venea un ~ amețitor.)*

balsám s. v. ALINARE. CONSOLARE. ÎMBĂRBĂTARE. ÎNCURAJARE. MÎNGÎIERE.

balsámie adj. v. AROMAT. AROMATIC. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. PARFUMAT.

balsamíne s. pl. v. CANALE.

balsamíu adj. v. AROMAT. AROMATIC. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. PARFUMAT.

BALTÁG s. (înv.) **chilóm.** *(~ era folosit ca armă de luptă.)*

BÁLTĂ s. **1.** *(GEOGR.)* (pop.) tău, (reg.) rît, (înv.) palúdă. *(~ cu pește bogat.)* **2.** *(GEOGR.)* (rar) lac. *(~ Snagov.)* **3.** apăraie, apărie, băltoacă, lăcăraie, lăcărie, udătură, (pop.) udeálă. *(Era o ~ pe jos!)*

balț s. v. VĂL. VOAL.

BALUSTRÁDĂ s. parapet, parmaclîc, pălimar, rampă, rezemătoare, mînă curentă, (rar) reázem, (Transilv. și Munt.) plímbă, (Transilv.) strájă, (înv.) parmác. *(~ la o scară.)*

BAM interj. balang!, bang!, dang! *(Clopotul face: ~!)*

bámburi s. pl. v. JINTIȚĂ.

BAN s. **1.** franc, gologan, para, (înv. și pop.) sorocovăț, (pop. și fam.) pitác, sfanț, (reg. și fam.) pițúlă, (astăzi fam.) argínți (pl.), (fam.) capitál, (arg.) lovéle (pl.), mángări (pl.), mardéi (pl.), materiál. *(A rămas fără ~i.)* **2.** monedă, piesă, (pop.) pará. *(Un ~ de cinci.)*

ban s. v. BĂNUȚ. DISC EMBRIONAR.

BANÁL adj. **1.** anost, monoton, placid, plictisitor, uniform, (fig.) seárbăd, (livr. fig.) tern. *(O viață ~.)* **2.** arhicunoscut, depășit, știut, vechi, (rar) răscunoscút, (fam. fig.) fumát, răsuflát. *(O glumă ~.)* **3.** comun, standard, stereotip, șablonard. *(Formule ~.)* **4.** comun, neoriginal, (fig.) iéftin. *(Un procedeu stilistic ~.)* **5.** comun, prozaic, (fig.) plat, (livr. fig.) tern. *(Stil ~.)* **6.** comun, neînsemnat, obișnuit, sărac. *(Viața pictorului X e uimitor de ~.)* **7.** comun, obișnuit, ordinar, (înv.) prost, prostésc. *(În lucruri ~ ei văd numai minuni.)* **8.** mărunt, meschin, neînsemnat. *(Interese ~.)*

BANALITÁTE s. platitudine, prozaism, loc comun, (livr.) truísm, (fig.) próză. *(A spus o ~.)*

BANALIZÁ vb. a vulgariza. *(~ știința.)*

BANALIZÁRE s. vulgarizare. *(~ științei.)*

BANALIZÁT adj. stereotip, stereotipic, (fig.) răsuflát, tocít. *(Imagini ~.)*

BANÁN s. *(BOT.; Musa paradisiaca)* bananier.

BANANIÉR s. *(BOT.; Musa paradisiaca)* banan.

BANC s. **1.** *(IHT.)* (reg.) toáră. *(~ de pești.)* **2.** *(GEOGR.)* prag. *(~ al unei ape curgătoare.* **3.** *(TEHN.)* stand. *(~ de probă, de încercare.)*

BANC s. bacara, maca. *(~ este numele unui joc de cărți.)*

banc s. v. ANECDOTĂ. GLUMĂ. SPIRIT.

BÁNCĂ s. **1.** (prin Ban.) scămnie. *(Stă pe ~, la poartă.)* **2.** pupitru. *(Puneți caietele pe ~!)*

BÁNCĂ s. **1.** (prin Transilv.) tocoríc. *(Are bani la ~.)* **2.** (rar) șuétă. *(~ la unele jocuri de cărți.)*

báncă s. v. BANCNOTĂ. BILET DE BANCĂ. HÎRTIE. HÎRTIE-MONEDĂ.

BANCHÉR s. **1.** (înv.) zaráf. *(~ este proprietar de bancă.)* **2.** (rar) șuétar. *(~ la unele jocuri de cărți.)*

BANCHÉT s. masă, ospăț, praznic, prăznuire, prînz, (livr.) festín, (rar) ospețíe, (pop.) prinzáre. *(A dat un ~ în cinstea oaspeților.)*

BANCNÓTĂ s. *(FIN.)* hîrtie, bilet de bancă, hîrtie-monedă, (prin Transilv. și Maram.) băncúță, (înv.) asignát, asignáție, báncă, bumáșcă. *(O ~ de o sută.)*

BANCRUTÁ vb. *(FIN.)* (înv.) a mofluza. *(Negustorul a ~.)*

BANCRUTÁR s. *(FIN.)* falit, (înv.) moflúz, mofluzít.

BANCRÚTĂ s. *(FIN.)* crah, faliment, (înv. și reg.) selamét, (înv.) moflúz, mofluzénie, mofluzíe, mofluzlîc, (înv., în Transilv.) crídă. *(~ unei mari întreprinderi capitaliste.)*

BANDÁJ s. *(MED.)* fașă, pansament, tifon, (pop.) legătoáre, legătúră, oblojeálă. *(A legat rana cu un ~.)*

BANDAJÁ vb. *(MED.)* a (se) lega, a (se) pansa, (rar) a (se) înfășa, (înv. și pop.) a (se) obloji, (reg.) a (se) îmbandaja. *(S-a ~ la rană.)*

BANDAJÁRE s. *(MED.)* legare, legat, pansare, pansat, (pop.) oblojíre, oblojít. *(~ rănii.)*

BANDAJÁT adj. *(MED.)* legat, pansat, (înv. și pop.) oblojít, (reg.) îmbandaját. *(Rană ~.)*

BÁNDĂ s. **1.** bantă, fișie, șiraif. *(O ~ la mînecile cămășii.)* **2.** *(TEHN.)* panglícă. *(~ la mașina de scris.)* **3.** *(TEHN.)* bandă rulantă= conveier. **4.** (înv.) mandaneá. *(~ la masa de biliard.)*

BÁNDĂ s. **1.** (peior.) cîrdășie, clan, clică, gașcă, șleahtă, (livr.) coterie, (rar) tágmă, (înv.) cardașlîc, tacím, taráf, (fig.) bisericúță. *(Borfașii formau o ~.)* **2.** buluc, ceată, cîrd, droaie, gloată, grămadă, grup, mulțime, pîlc, stol, (pop.) crílă, líotă, (reg.) canará, ciúrdă, mișină, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Olt. și Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(~ de copii.)*

bándă s. v. TARAF.

bandériu s. v. DRAPEL. STEAG. STINDARD.

BANDERÓLĂ s. brasardă. *(Purta o ~ la mînă.)*

bandiéră s. v. DRAPEL. PAVILION. STEAG. STINDARD.

BANDÍT s. **1.** tîlhar, (franțuzism) brigánd, (reg.) furătór, robalău, (Transilv.) lótru, (înv.) fur, răzbóinic. *(~ de drumul mare.)* **2.** nemernic, ticălos, tîlhar. *(Un ~ de negustor.)*

BANDITÉSC adj. tîlhăresc. *(Atac ~.)*

BANDITÉȘTE adv. tîlhărește. *(L-a atacat ~.)*

BANDITÍSM s. gangsterism, jaf, tîlhărie, (franțuzism) brigandáj, (înv. și reg.) tîlhărít, (reg.) robălíe, (înv.) tîlhărășúg, tîlhăríre, tîlhărșág, tîlhușág. *(Stîrpirea ~.)*

bándor s. v. ABDOMEN. BURTĂ. PERITONEU. PÎNTECE. STOMAC.

bandrabúrcă s. v. CARTOF.

bandurár s. v. BANDURIST.

bándură s.v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

BANDURÍST s. *(MUZ.)* (rar) bandurár. *(~ cîntă la bandură.)*

BANG interj. balang!, bam!, dang! *(Clopotul face: ~!)*

bángăt s. v. DANGĂT. DĂNGĂNIT.

bangău s. v. GĂLIGAN. LUNGAN. VLĂJGAN.

BÁNIȚĂ s. dublu-decalitru, (pop.) dúblă, (reg.) miérță, (Mold. și Bucov.) dimerlíe, (Transilv. și Olt.) férdelă, (prin Ban.) măsúră, (prin Olt.) siníce, (Mold. și Bucov.) stamboálă. *(~ pentru cereale.)*

BÁNTĂ s. **1.** bandă, fișic, șiraif. *(~ la o mînecă.)* **2.** bată. *(~ la o cămașă.)*

baptistériu s. v. CRISTELNIȚĂ.

BARÁ vb. **1.** a astupa, a bloca, a închide. *(Zăpada ~ drumul.)* **2.** a tăia. *(Copacii căzuți ~ drumul.)* **3.** a stăvili, a zăgăzui, (Bucov.) a hăti. *(~ o apă.)*

barabán s. v. DARABANĂ. TOBĂ.

barabáncă s. v. DARABANĂ. TOBĂ.

BARABÓI s. *(BOT.; Chaerophyllum bulbosum)* (reg.) alunéle (pl.), gúșnică, (prin Transilv.) maraniói.

barabói s. v. CARTOF. CĂRBUNE. CLOPOȚEI.

barabúlă s. v. CARTOF.

barabún s.v. BASMA. LEGĂTURĂ. TULPAN.

barabúșcă s. v. CARTOF.

BARÁCĂ s. (Mold.) gáșcă. *(O ~ de scînduri pe un șantier.)*

BARÁJ s. stăvilar, zăgaz, (reg.) opritoáre, (Mold. și Bucov.) iezătúră, (prin Munt.) năsádă, (Mold.) opúst. *(~ pe Lotru.)*

baránță s. v. LIMBA-MIELULUI. OTRĂȚEL.

BARÁRE s. **1.** închidere. *(~ drumului.)* **2.** stăvilire, zăgăzuire. *(~ apei.)*

BARÁT adj. stăvilit, zăgăzuit. *(O apă ~.)*

BÁRĂ s. **1.** drug. *(O ~ de fier.)* **2.** lingou, (înv.) drug, șină. *(O ~ de aur.)* **3.** *(SPORT)* bară fixă = (rar) sul. *(Exerciții de gimnastică la ~.)*

báră s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

barba-boiérului s. v. CHICA-VOINICULUI.

barba-căprei s. v. AGLICĂ. BURETE-DE-CONOPIDĂ. CREASTA-COCOȘULUI. CREȚUȘCĂ. RĂMURELE. TOCMĂGEL.

barba-călúgărului s. v. CUCUTĂ.

barba-împărátului s. v. CURCUBEU. PANSEA. PANSELUȚĂ. TREI-FRAȚI-PĂTAȚI. ZOREA.

barba-lui-Arón s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.

barba-lúpului s. v. POJARNIȚĂ. RUJĂ. SPÎNZ. SUNĂTOARE.

BARBÁR adj., adv. **1.** adj. primitiv, sălbatic, (înv.) sireáp, várvar, vărvărésc. *(Triburi, neamuri ~.)* **2.** adj., adv. aprig, aspru, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, săl-

batic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. şi pop.) năsîlnic, (înv. şi reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. şi Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Un om ~; se poartă ~.)* **3.** adj. crud, feroce, inuman, nemilos, neomenos, sălbatic, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Un procedeu ~.)*

BARBARÍE s. **1.** primitivism, primitivitate, sălbăticie, (înv.) barbarísm, sălbătăciúne, sălbăticíme. *(Triburi aflate în stadiul ~.)* **2.** asprime, brutalitate, cruzime, ferocitate, neîndurare, neomenie, răutate, sălbăticie, violenţă, vitregie, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) ciínie, cîinoşénie, (înv. şi reg.) năsilnicíe, (înv.) crînceníe, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenire, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)*

BARBARÍSM s. *(LINGV.)* (rar) străinism. *(Multe ~ sînt eliminate din vocabularul limbii.)*

barbarism s. v. BARBARIE. PRIMITIVISM. PRIMITIVITATE. SĂLBĂTICIE.

barba-sásului s. v. BARBA-URSULUI. COADA-CALULUI.

barba-tátei s. v. TĂTĂNEASĂ.

barba-ţápului s. v. BARBA-POPII.

barba-úngurului s.v. GAROFIŢĂ.

barba-úrsului s. v. PIEDICUŢĂ. PLETELE-MUIERII.

BÁRBĂ s. **1.** bărbie. *(Are o ~ proeminentă.)* **2.** *(BOT.)* ţeapă, (pop.) mustáţă. *(~ de la spicele cerealelor.)* **3.** *(BOT.)* *barba-boierului (Ajuga laxmanni)* = avrămeasă, avrămească, (reg.) cîrstăncáscă, cristeneásă; *barba-caprei (Tragopogon major)* = (reg.) floare-de-cîmp-gălbenă, salată-de-iárnă, ţiţa-căprei; *barba-caprei (Calocera viscosa)* = (reg.) coada-şopîrlei; *barba-împăratului (Mirabilis jalapa)* = (reg.) noptíţă, noreá; *barba-popii (Spiraea aruncus)* = (reg.) barba-ţápului, coada-priculícilor, cornul-drăculuí, floarea-zméului, goliciuneafetii-pădúrii, mama-pădúrii; *barba-ursului (Equisetum arvense)* = coada-calului, (reg.) brădişór, codíţe, slăbănóg, barba-săsului, coada-iépei, coada-mînzului, iarbă-de-cositór, părul-pórcului, (Transilv. şi Maram.) périe.

barbíşă s. v. BARBIŞON. BĂRBUŢĂ. CIOC. ŢĂCĂLIE.

BARBIŞÓN s. bărbuţă, cioc, ţăcălie, (franţuzism rar) barbíşă.

BARBOTÁJ s. *(CHIM., FIZ.)* barbotare.

BARBOTÁRE s. *(CHIM., FIZ.)* barbotaj.

BARBÚN s. *(ICHT.; Mullus barbatus.)* (prin Dobr.) muscalíc.

bárbur s. v. CĂLCÎI. CEP.

BARCAGÍU s. lopătar, luntraş, vîslaş, (rar) vîslitór, (înv.) vîslário. *(~ la Dunăre.)*

BÁRCĂ s. luntre, (prin Ban.) schélă. *(~ pescărească.)*

bard s. v. POET.

BÁRDĂ s. toporişcă, (reg.) toporíţă, (Mold.) toáipă. *(Lovitură de ~.)*

bárdăş s. v. BARZĂ. COCOSTÎRC.

BÁREM adv. măcar, (înv. şi reg.) încái, încále, încáltea, (Transilv. şi Mold.) bátăr, (prin Transilv.) mágă, (înv.) săvái.

bárem conj. v. DEŞI.

BARICÉNTRU s. *(FIZ.)* centru de greutate.

BÁRIE s. *(FIZ.)* microbar. *(~ este o unitate de măsură pentru presiune.)*

BARIÉRĂ s. **1.** (reg.) rámpă, (Mold. şi Bucov.) rohátcă, (înv.) slon, (înv., în Munt.) strájă. *(~ la intrarea într-un oraş.)* **2.** mahala, margine, periferie. *(Stă la ~ Bucureştiului.)*

bariéră s. v. DIFICULTATE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIŞTE. PIEDICĂ. STAVILĂ.

BARISFÉRĂ s. *(GEOL.)* centrosferă, nife. *(~ este partea centrală a globului pămîntesc.)*

BARÍTĂ s. *(MIN.)* baritină.

BARITÍNĂ s. *(MIN.)* barită.

BAROÁNĂ s. baroneasă.

BARONEÁSĂ s. baroană.

BARÓS s. (Bucov. şi prin Transilv.) púteă. *(~ fierarului.)*

barşón s. v. CATIFEA. VELUR.

barz adj. v. PESTRIŢ.

BÁRZĂ s. *(ORNIT.; Ciconia ciconia şi nigra)* cocostîrc, (reg.) bárdăş, stîrc.

BAS s. *(MUZ.)* (rar) basíst. *(Are voce de ~.)*

BASAMÁC s. holercă, (reg.) trăscău. *(Un clondir de ~.)*

BÁSCĂ s. beretă. *(Poartă ~ pe-o ureche.)*

basceá s. v. GRĂDINĂ.

basculá vb. v. BALANSA. CLĂTINA. LEGĂNA. OSCILA. PENDULA.

BASCULATÓR s. *(TEHN.)* culbutor.

BASCÚLĂ s. decimal, zecimal, (Transilv.) cîntár, (Transilv. şi Ban.) májă. *(Cîntăreşte ceva la ~.)*

basiléu s. v. ÎMPĂRAT.

basíst s. v. BAS. CONTRABAS. CONTRABASIST.

BASM s. poveste, povestire. *(~ cu Cocoşul Roşu.)*

basm s. v. INVENŢIE. MINCIUNĂ. NĂSCOCEALĂ. NĂSCOCIRE. NĂSCOCITURĂ. NEADEVĂR. PALAVRĂ. PLĂSMUIRE. POVESTE. SCORNEALĂ. SCORNIRE. SCORNITURĂ.

BASMÁ s. legătură, tulpan, (pop.) testemél, (înv. şi reg.) peştimán, (prin Munt.) barabún, (Olt., Mold. şi Transilv.) cîrpă, (Maram.) şiríncă, (înv., în Transilv.) félegă. *(Are o ~ pe cap.)*

basmá s. v. BATISTĂ.

básnă s. v. INVENŢIE. MINCIUNĂ. NĂSCOCEALĂ. NĂSCOCIRE. NĂSCOCITURĂ. NEADEVĂR. PALAVRĂ. PLĂSMUIRE. POVESTE. SCORNEALĂ. SCORNIRE. SCORNITURĂ.

basón s. v. FAGOT.

BASORELIÉF s. *(ARTE PLAST.)* relief scund.

BÁSTA interj. ajunge!, atît!, destul!, gata!, isprăveşte!, încetează!, punct!, sfîrşeşte!, stai!, stop!, termină!, (reg.) halt!, (fam. şi peior.) ho!

BASTÁRD adj., s. **1.** adj. natural, nelegitim, (reg.) sărmán, (prin Transilv. şi Maram.) bitáng. **2.** s. copil din flori, (reg.) fóchiu, urzicár, copil de gárd, (prin Transilv. şi Maram.) bitáng, (prin Maram.) mărăndău, (Transilv.,

Maram., Bucov. și nordul Mold.) șpur, (înv.) cópil. **3.** s. *(BIOL.)* corcitură, metis, (reg.) corci. *(~ este planta ori animalul rezultat din încrucișarea a două specii deosebite.)* **4.** adj. bastard. *(Scriere ~.)*

BASTÁRDĂ s. (Bucov., nordul Mold. și Transilv.) șpuroáică.

BASTIMÉNT s. *(MAR.)* (înv.) vasél. *(Căpitanul unui ~.)*

bastiménut s. v. NAVĂ. VAPOR. VAS.

BASTIÓN s. *(MIL.)* (înv.) tábie. *(~ unei fortărețe.)*

bastión s. v. CENTRU.

BASTÓN s. (reg.) măciúcă, (Transilv. și Maram.) măcău.

bastón s. v. BATON.

baș adv. v. CHIAR. TOCMAI.

baș s. v. STAROSTE.

bășca adv. v. APARTE. DEOSEBIT. SEPARAT.

bășcă s. v. BEGI. PIVNIȚĂ.

BĂȘCHIE s. ciochie, (reg.) băț́ic, păpúșă. *(Cu ~ dogarul bate cercul la butoaie.)*

băște s. v. CETATE. FORTĂREAȚĂ.

băștină s. v. PATRIMONIU.

batáe s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

BATALIÓN s. *(MIL.)* (înv.) căpitănie, (grecism înv.) tagmatarhíe. *(Un ~ compus din două companii.)*

BATÁRD adj. bastard. *(Scriere ~.)*

BATÁT s. *(BOT.; Ipomoea batatas)* (pop.) cartof-dúlce.

BÁTĂ s. **1.** betelie, (reg.) brăcinăríță, (Olt. și Transilv.) veácă. *(~ la pantaloni.)* **2.** bantă. *(~ la o cămașă.)* **3.** bătează, braț, brățară, fălcea, fofează, lopățea, mănușă, mînă, spetează. *(~ la războiul de țesut.)*

bátăr adv. v. BAREM. MĂCAR.

bátăr conj. v. DEȘI.

BÁTCĂ s. *(IHT.; Blicca björkna)* corpacă.

bátea s. v. BABIȚĂ. NICOVALĂ. PELICAN.

BÂTE vb. **1.** a atinge, a lovi, (pop. și fam.) a mușt́rului, (reg.) a meci, a murseca, a toroipăni, (fam.) a chelfăni, a ciomăgi, (fig. și adesea glumeț sau ir.) a aghesmui, a altoi, a bărbieri, a freca, a îmblăti, a mîngîia, a mînji, a netezi, a peria, a pieptăna, a scărmăna, a scărpina, a tîrnosi, a tîrnui, (arg.) cafti, a mardi. **2.** a (se) izbi, a (se) lovi. *(Se ~ de toți pereții; ploaia ~ în acoperiș.)* **3.** a izbi, a lovi, (rar) a zupăi, (Transilv.) a șupi. *(~ în ușă cu piciorul.)* **4.** a bocăni, a ciocăni, a pocăni, (înv. și reg.) a suna, (reg.) a bontăni, a toca, a tocăni. *(Cineva ~ la ușă.)* **5.** a bătători, a bătuci, a îndesa, a presa, (pop.) a pisa, (reg.) a dricui, a tăpși, a zbătuci, (Transilv.) a dripi, (fam.) a pisăgi. *(~ pămîntul, zăpada.)* **6.** a se lovi, a se strivi, a se zdrobi, (reg.) a se meci. *(Fructele s-au ~.)* **7.** a făcălui, a freca, a slei. *(~ fasolea, lintea.)* **8.** a freca, a glodi, a roade. *(Mă ~ pantofii.)* **9.** (înv.) a semna. *(~ monedă.)* **10.** a birui, a înfrînge, a întrece, a învinge, (pop.) a dovedi, a prididi, a rămîne, a răpúne, a răzbi, a supăra, (înv. și reg.) a supúne, (înv.) a dobîndi, a frînge, a pobedi, a răzbáte, a spárge, a tîmpi, a vinci. *(I-a ~ pe dușmani.)* **11.** a birui, a cîștiga, a izbîndi, a învinge, (înv.) a vinci. *(A ~ în luptă.)* **12.** *(SPORT)* a dispune, a întrece, a învinge. *(A ~ la puncte pe adversar.)* **13.** *(MIL.)* a se lupta, a se răzbói, (înv.) a combáte, a se oști, a se răgloti, a voinici. *(S-a ~ mult cu dușmanul.)* **14.** a se întrece, a se lupta, a se măsura. *(Hai să ne ~ în luptă dreaptă.)* **15.** a dăngăni, a suna, (prin Ban.) a zvoni. *(~ clopotul la biserică.)* **16.** a palpita, a pulsa, a tăcăi, a ticăi, a tresări, a se zbate, a zvîcni, (rar) a zvîcîi, (reg.) a bîcîi, a tîciti. *(Inima ~ puternic.)* **17.** a sufla, a trece, (reg.) a vîntura. *(Crivățul rece ~ peste sat.)* **18.** a trage. *(Arma ~ departe.)* **19.** a pedepsi, (înv.) a certa, a oblici. *(L-a ~ Dumnezeu.)* **20.** a luci, a lumina, a străluci. *(Luna ~ peste ramuri.)*

báte vb. v. AJUNGE. ASPIRA. BOMBARDA. CASTRA. COLINDA. CUTREIERA. DORI. FRĂMÎNTA. HĂMĂI. JINDUI. JUGĂNI. LĂTRA. NĂZUI. PARCURGE. POFTI. PRETINDE. RÎVNI. SCOPI. STERILIZA. STRĂBATE. TINDE. ȚINTI. URMĂRI. VENI. VISA. VIZA. VÎNTURA. ZBATE. ZBUCIUMA. ZVÎRCOLI.

bate-póduri s. v. DERBEDEU. HAIMANA. VAGABOND.

BÁTERE s. bătut. *(~ covoarelor.)*

bátere s. v. CASTRARE. JUGĂNIRE. JUGĂNIT. SCOPIRE. SCOPIT. STERILIZARE.

BATÍC s. băsmăluță, (rar) fișíu. *(Purta un ~ la git.)*

BATÍSTĂ s. (reg.) basmá, (Transilv.) cîrpă, (arg.) șlengher. *(Se șterge cu ~ la nas.)*

bátiște s. v. CURTE. OGRADĂ.

batjóc s. v. BATJOCURĂ. BĂTAIE DE JOC. DERÎDERE. RÎS. ZEFLEMEA.

BATJOCORÍ vb. **1.** a ridiculiza, a zeflemisi, (înv. și reg.) a măscări, (Transilv. și Mold.) a ciufuli, (înv. și pop. fig.) a spurca. *(Toți îl ~.)* **2.** a necinsti, a pîngări, a profana, a spurca, a viola, (înv. și pop.) a prihăni. *(~ un loc considerat sfînt.)* **3.** a compromite, a dezonora, a necinsti, a terfeli, (fig.) a întina, a mînji, a murdări, a păta, a pîngări, a profana, a spurca, (reg. fig.) a pricăji. *(Încerca să-i ~ memoria.)* **4.** a necinsti, a silui, a viola, (Transilv.) a căzni, (înv.) a rușina, a sili, a spurca, (fig.) a pîngări. *(O femeie ~.)*

BATJOCORÍRE s. **1.** ridiculizare, zeflemisire. *(~ cuiva.)* **2.** necinstire, pîngărire, profanare, sacrilegiu, spurcare, violare, (înv. și pop.) prihănire. *(~ unui loc considerat sfînt.)* **3.** compromitere, dezonorare, necinstire, terfelire, (fig.) întinare, mînjire, murdărire, pătare, pîngărire, profanáre, spurcáre, (înv. fig.) profanațiúne. *(~ memoriei cuiva.)* **4.** necinstire, siluire, viol, violare, (înv.) sílă, (fig.) pîngărire. *(~ unei femei.)*

BATJOCORITÓR adj. **1.** zeflemist, zeflemitor, (înv.) batjocorós. *(O atitudine ~.)* **2.** sarcastic, (livr.) sardónic, (fig.) caústic, incisív, usturátór. *(Ton ~.)* **3.** disprețuitor. *(Comportare ~.)*

batjocoritúră s. v. BATJOCURĂ. BĂTAIE DE JOC. DERÎDERE. RÎS. ZEFLEMEA.

batjocorós adj. v. BATJOCORITOR. ZEFLEMIST. ZEFLEMITOR.

BATJÓCURĂ s. **1.** derîdere, rîs, zeflemea, bătaie de joc, (livr.) deriziúne, (înv.) batjóc, batjocoritúră, (fam.) băşcălíe. *(Îl ia în ~.)* **2.** ocară, ruşine, (înv. şi pop.) mascará, (înv.) necínste. *(E o adevărată ~ pentru el.)*

BATÓG s. (înv.) ştócfiş. *(A mîncat ~.)*

batojít adj. v. EPUIZAT. EXTENUAT. FRÎNT. ISTOVIT. PRĂPĂDIT. RUPT. SECAT. SECĂTUIT. SFÎRŞIT. SLEIT. STORS. TRUDIT. VLĂGUIT. ZDROBIT.

BATÓN s. (rar) bastón. *(Un ~ de ciocolată.)*

BATÓZĂ s. treierătoare, (pop.) maşínă, (Transilv., Ban. şi Olt.) tóbă. *(Duc grîul cules la ~.)*

BATRACIÁN s. *(ZOOL.)* amfibian. *(Broasca este un ~.)*

BAUBÁU s. (pop.) gógoriţă, (reg.) bórdea, bórză, cáuă, (prin Transilv.) băbălúc, (prin Transilv. şi Bucov.) bólea. *(Cu ~ se sperie copiii.)*

báur adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

BAVÉTĂ s. bavéţică, bărbiţă, (rar) bărbíe. *(~ pentru copiii mici.)*

BAVEŢÍCĂ s. bavetă, bărbiţă, (rar) bărbíe. *(~ se pune la gîtul copiilor mici, cînd mănîncă.)*

BAZĂ vb. **1.** a se bizui, a conta, a se fundamenta, a se încrede, a se întemeia, a se sprijini, (înv. şi reg.) a se nădăi, (înv.) a se aşeza, a se încredinţa, a se încumeta, a nădăjdui, a se semeţi, a se stărui, (fig.) a miza, a se rezema. *(Toată teoria lui se ~ pe . . .)* **2.** a se bizui, a conta, a se încrede, a se lăsa, a se sprijini. *(Te poţi ~ pe mine!)*

BAZACÓNIE s. **1.** bizarerie, bizdiganie, ciudăţenie, curiozitate, drăcie, drăcovenie, minunăţie, năstrúşnicie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, şozénie, (Ban. şi Olt.) miráz, (Transilv. şi Ban.) mirăzénie, (Mold.) şanţ. *(Multe ~ a mai văzut în viaţa lui.)* **2.** aberaţie, absurditate, aiureală, elucubraţie, enormitate, fantasmagorie, prostie, stupiditate. *(Ce spui tu e o ~)* **3.** năzbîtie, poznă, ştrengărie, trăsnaie, (Olt.) trăsneálă. *(Ce ~ a mai făcut?)*

bazacónie s. v. ABJECŢIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIŞELIE. MÎRŞĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOŞIE.

bazaóchi adj. v. CHIORÎŞ. CRUCIŞ. ÎNCRUCIŞAT. PIEZIŞ. SAŞIU. STRABIC.

bazaóchi adj., s. v. NEBUNATIC. POZNAŞ. ŞTRENGAR.

bazár s.v. PIAŢĂ. TÎRG.

BĂZĂ s. **1.** fundament, fundaţie, temelie, (rar) substrúcţie, (prin Munt.) arcá, (înv.) rădăcínă, teméi. *(~ unei construcţii.)* **2.** postament, soclu, suport. *(Un laminor fixat pe o ~.)* **3.** poală. *(La ~ muntelui.)* **4.** *bază economică* = orînduire economică, structură economică. **5.** fundament, principiu, temei. *(Materia ca ~ a existenţei.)* **6.** esenţă, fundament, temei, temelie, (înv.) cap. *(~ concepţiei, teoriei sale.)* **7.** substrat. *(~ populară a baladei.)*

BĂZEDOV s. *(MED.)* boala lui Basedow, guşă exoftalmică.

BAZÍN s. **1.** rezervor. *(~ pentru lichide.)* **2.** (înv. şi pop.) scăldătoáre. *(~ de înot.)* **3.** *(GEOGR.)* vale. *(~ Dunării.)* **4.** *(ANAT.)* pelvis, (pop.) prag, (înv.) ligheán.

BAZINÉT s. *(ANAT.)* (înv.) ligheníţ.

bă interj. v. HĂI. MĂI.

băbáică s. v. LOPATĂ. RAMĂ. VÎSLĂ.

băbălău s. v. AFEMEIAT. BABALÎC. BACCEA. CĂZĂTURĂ. CRAI. HODOROG. RAMOLIT.

băbălúc s. v. BAUBAU.

băbăreásă s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

băbărie s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

băbărúţă s. v. BUJOR.

băbătie s. v. BABĂ. BĂTRÎNĂ.

băbúcă s. v. BĂBUŢĂ.

băbúie s. v. BĂBUŢĂ.

băbulícă s. v. BĂBUŢĂ.

băbúşcă s. v. BĂBUŢĂ.

băbuşoáră s. v. BĂBUŢĂ.

BĂBÚŢĂ s. (rar) băbúcă, băbúie, băbulícă, băbúşcă, băbuşoáră. *(O ~ mergea cu baston.)*

băcălíe s. v. IASCĂ.

BĂCĂNEÁSĂ s. (rar) băcăníţă. *(~ vinde într-o băcănie.)*

BĂCĂNÍE s. (înv.) spiţerie. *(Cumpăra sare de la ~.)*

băcănii s. pl. v. AROMAT. COLONIALE. CONDIMENT. INGREDIENT. MIRODENIE.

băcăníţă s. v. BĂCĂNEASĂ.

băcíe s. v. STÎNĂ. TÎRLĂ.

băciuí vb. v. DOMICILIA. FI. ÎNTÎRZIA. LOCUI. STA. ŞEDEA. ZĂBOVI.

bădădăí vb. v. HOINĂRI. PRIBEGI. RĂTĂCI. VAGABONDA.

BĂDĂRÁN adj., s. grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, ţărănoi, ţopă, ţopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrţán, modîrlán, păduréţ, rîtán, ţopîrcă, (reg.) mocodán, mocofánós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscătór, negîndít, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)*

BĂDĂRÁNCĂ s. mitocancă, mîrlancă, mojică, ţoapă, ţopîrlancă.

BĂDĂRĂNÉSC adj. grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, nepoliticos, ordinar, ţopesc, ţopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(O comportare ~.)*

BĂDĂRĂNÉŞTE adv. grosolan, mahalageşte, mitocăneşte, mîrlăneşte, mojiceşte, ordinar, ţărăneşte, vulgar. *(S-a purtat ~.)*

BĂDĂRĂNÍE s. grosolănie, impolitéţe, indelicatéţe, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, mojicie, necuviinţă, nepolitéţe, ţărănie, vulgaritate, (pop.) mocofăníe, mocofănísm, (reg.) modorăníe, (înv.) grosíme, rîtăníe, (rar fig.) neciopíire.

bădíe s. v. FONTĂ. TUCI.

bădícă s. v. BĂDIŢĂ.

bădicúţă s. v. BĂDIŢĂ.

bădieș s. v. BĂDIȚĂ.
bădilúcă s. v. BĂDIȚĂ.
bădișór s. v. BĂDIȚĂ.
BĂDÍȚĂ s. (pop.) bădícă, bădișór, (reg.) bădicúță, bădieș, bădilúcă, bădițél, bădițícă, bădiúc, bădiulíță, bădiulúț.
bădițél s. v. BĂDIȚĂ.
bădițícă s. v. BĂDIȚĂ.
bădiúc s. v. BĂDIȚĂ.
bădiulíță s. v. BĂDIȚĂ.
bădiulúț s. v. BĂDIȚĂ.
bădíi s. v. PUTINEI.
BĂGÁ vb. **1.** a introduce, a vîrî. *(~mîna în apă, cheia în broască.)* **2.** a introduce, a pune, a vîrî. *(~ vinul în damigeană, găina în traistă.)* **3.** a introduce, a trece, a vîrî. *(~ ața prin urechea acului.)* **4.** a intra, a se introduce, a se vîrî. *(S-a ~ în spărtura din zid.)* **5.** a împlînta, a înfige, a vîrî, (rar) a implanta, (înv. și reg.) a petrécc. *(A ~ cuțitul în el.)* **6.** a îndesa, a înfunda, a trage, a vîrî. *(~ căciula pe cap.)* **7.** a se îmbulzi, a se îndesa, a se înghesui, a se îngrămădi, a se vîrî. *(Nu vă mai ~ așa în mine!)* **8.** a închide, a pune, a vîrî. *(Îl ~ la arest.)* **9.** a se ascunde. *(S-a ~ sub pat.)* **10.** a se amesteca, a interveni, a se vîrî. *(Nu s-a ~ în discuțiile noastre.)* **11.** a angaja, a încadra, a lua, a numi, a primi, (înv. și pop.) a năimi. *(Îl ~ în serviciu.)* **12.** a se angaja, a intra, a se încadra, a se tocmi, a se vîrî, (pop.) a se învoi, a mérge, a se năimi, a se prînde, a veni, (prin Mold. și Bucov.) a se apuca. *(Se ~ argat la un moșier.)* **13.** a investi, a plasa, a vîrî. *(Au ~ un anumit capital.)*
băgá vb. v. DEPUNE. ÎNAINTA. ÎNMÎNA. PREDA. PREZENTA.
BĂGÁRE s. **1.** băgat, introducere, vîrîre, vîrît. *(~ cheii în broască.)* **2.** băgat, introducere, punere, vîrîre, vîrît. *(~ vinului în sticle.)* **3.** băgat, introducere, trecere, vîrîre, vîrît. *(~ ației prin urechea acului.)* **4.** intrare, introducere, vîrîre, vîrît. *(~ lui prin spărtura zidului.)* **5.** ascundere, ascuns. *(~ sub pat.)* **6.** *băgare de seamă* = atenție, circumspecție, grijă, precauție, prevedere, prudență, luareaminte, (pop.) fereálă, pază, priveghére, (înv.) socotínță, veghére.
BĂGÁT s. **1.** băgare, introducere, vîrîre, vîrît. *(~ cheii în broască.)* **2.** băgare, introducere, punere, vîrîre, vîrît. *(~ vinului în damigeană.)* **3.** băgare, introducere, trecere, vîrîre, vîrît. *(~ ației prin urechea acului.)*
BĂGĂCIÓS adj. băgăreț, înfigăreț, vîrîcios. *(Om ~.)*
BĂGĂRÉȚ adj. băgăcios, înfigăreț, vîrîcios. *(Ești prea ~.)*
băgătúră s. v. CLIN.
băgrín s. v. SALCÎM.
băhniș s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.
băhnít adj. v. CLOCIT. ÎMPUȚIT. RĂSUFLAT. STĂTUT. TREZIT.
băhnós adj. v. MLĂȘTINOS. MOCIRLOS. SMÎRCOS.
băi vb. v. ÎMBĂIA. SCĂLDA.
băiá vb. v. ALĂPTA. ALINTA. DEZMIERDA. MÎNGÎIA.
BĂIÁT s. **1.** (înv. și pop.) făt, (reg.) prunc. *(A născut un ~ și o fată.)* **2.** copil, fecior, fiu, (înv. și pop.) făt, (Ban.) cocón. *(Are tata trei ~.)*
băiátă s. v. COPILĂ. FETIȘCANĂ. FETIȚĂ.
băiéș s. v. MINER.
băieșág s. v. MINERIT.
băieșít s. v. MINERIT.
băieșíță s. v. MINERIȚĂ.
BĂIETÁN s. băiețandru, copilandru, flăcăiandru, (Olt. și Munt.) dănác, (prin Maram. și Transilv.) pruncoteán, (fam.) puștán, (peior.) țîngău. *(Un ~ de vreo 12 ani.)*
BĂIEȚÁNDRU s. băietan, copilandru, flăcăiandru, (Olt. și Munt.) dănác, (prin Maram. și Transilv.) pruncoteán, (fam.) puștán, (peior.) țîngău. *(Un ~ de vreo 12 ani.)*
BĂIEȚÁȘ s. băiețel, copilaș, (reg.) codánél, (Mold.) țícă, (fam.) pici, puști.
BĂIEȚÉL s. băiețaș, copilaș, (reg.) codánél, (Mold.) țícă, (fam.) pici. puști.
băilui vb. v. ÎNDELETNICI. OCUPA.
băjenár s. v. FUGAR. PRIBEAG. REFUGIAT.
băjenări vb. v. FUGI. PRIBEGI. REFUGIA.
băjenărie s. v. FUGĂ. PRIBEGIE. REFUGIU.
băjenărit s. v. FUGĂ. PRIBEGIE. REFUGIU.
băjeni vb. v. FUGI. PRIBEGI. REFUGIA.
băjénie s. v. FUGĂ. PRIBEGIE. REFUGIU.
băjenire s. v. FUGĂ. PRIBEGIE. REFUGIU.
băjenít s. v. FUGĂ. PRIBEGIE. REFUGIU.
băl adj.v. BĂLAI, BĂLAN, BLOND, GALBEN.
BĂLÁI adj. bălan, blond, galben, (pop.) gălbiór, (înv. și reg.) plăvíț, (reg.) plăvái, plăván, plăvíu, (Ban.) băl. *(Cu părul ~.)*
BĂLÁN adj. bălai, blond, galben, (pop.) gălbiór, (înv. și reg.) plăvíț, (reg.) plăvái, plăván, plăvíu, (Ban.) băl. *(Are părul ~.)*
bălă s. v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.
bălălăi vb. v. BĂLĂBĂNI. CLĂTINA. LEGĂNA.
BĂLĂBĂNÍ vb. a (se) clătina, a (se) legăna, (pop.) a (se) bălăngăni, a (se) bănănăi, (reg.) a (se) bălălăi, a (se) bălăngăi, a (se) tingăli. *(Se ~ cînd merge.)*
bălăbăní vb. v. CERTA. CLĂTINA. HÎȚÎI. HÎȚÎNA. HODOROGI. HURDUCA. HURDUCĂI. HURUI. ÎNVRĂJBI. SCUTURA. SUPĂRA. ZDRONCĂNI. ZDRUNCINA. ZGÎLȚÎI. ZGUDUI.
BĂLĂBĂNÍRE s. clătinare, legănare. *(~ picioarelor.)*
bălăbănós adj. v. BULBUCAT. CĂSCAT. HOLBAT. MARE. MĂRIT. UMFLAT. ZGÎIT.
BĂLĂCEÁLĂ s. (reg.) știobîlcăiálă, știobîlcăít, (prin Munt.) tîlbîciiálă, tîlbîciít. *(~ prin apă.)*
BĂLĂCÍ vb. (reg.) a (se) știobîlcăi, (Mold.) a (se) linciuri, (prin Munt.) a (se) tîlbîcii. *(Se ~ toată ziua la rîu.)*

BĂLĂCÍRE s. bălăcit. *(~ cuiva prin apă.)*
BĂLĂCÍT s. bălăcire. *(~ lui în rîu.)*
bălăí vb. v. BEHĂI.
BĂLĂIÉL adj. bălăior, bălănel, bălănuț, (rar) bălăúc. *(Om ~.)*
BĂLĂIÓR adj. bălăiel, bălănel, bălănuț, (rar) bălăúc. *(Fată ~.)*
bălălăí vb. v. BĂLĂBĂNI. CLĂTINA. LEGĂNA.
BĂLĂNÉL adj. bălăiel, bălăior, bălănuț, (rar) bălăúc. *(Copil ~.)*
bălăngăí vb. v. BĂLĂBĂNI. CLĂTINA. LEGĂNA.
BĂLĂNGĂNÍ vb. a suna, (reg.) a tălăncăni, a tălăngi. *(~ clopotul de la vite.)*
bălăngănì vb. v. BĂLĂBĂNI. CLĂTINA. LEGĂNA.
BĂLĂNÚȚ adj. bălăiel, bălăior, bălănel, (rar) bălăúc. *(Copil ~.)*
bălăoánă s. v. BALAUR.
BĂLĂRÍE s. **1.** buruiană, (pop.) dudău, (reg.) béldie, (înv.) bilíe, zizánie. *(Teren plin cu ~ii.)* **2.** ogor, pîrloagă. *(Locul plin de buruieni se numește ~.)*
bălăștioágă s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.
bălăúc adj. v. BĂLĂIEL. BĂLĂIOR. BĂLĂNEL. BĂLĂNUȚ.
BĂLĂURÁȘ s. bălăurel.
BĂLĂURÉL s. bălăuraș.
bălbălău s. v. FLĂCĂRAIE. PARĂ. PĂLĂLAIE. PÎRJOL. VĂPAIE. VÎLVĂTAIE. VÎLVOARE.
BĂLIGÁ vb. (prin Mold.) a se băligăra.
BĂLIGÁR s. **1.** baligă, gunoi, (reg.) **bălígău.** *(Scoate ~ din grajd.)* **2.** *(ENTOM.; Geotrupes stercorarius)* (reg.) gîndac-de-gunói, (prin Bucov.) ilenúță, trîndúș, trînz, gîza-bóului.
bălígar-eu-córn s. v. CARABAN. NASICORN.
bălígără vb. v. BĂLIGA.
bălígău s. v. BALIGĂ. BĂLIGAR. GUNOI.
bălígós adj. v. BLEG. INDOLENT. LĂLÎU. MOALE. MOLATIC. MOLÎU. MOTOTOL.
bălmăjeálă s. v. AMESTECĂTURĂ. ÎNCÎLCEALĂ. ÎNCÎLCIRE. ÎNCÎLCITURĂ. ÎNCURCĂTURĂ.
BĂLMĂJÍ vb. a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*
bălmăjí vb. v. AMESTECA. BLEGI. ÎNCÎLCI. ÎNCURCA. MOLEȘI. MUIA.
bălós adj. v. ALUNECOS. LUNECOS.
bălós s. v. BABUȘCĂ. OCHEANĂ.
BĂLOȘÉL s. *(BOT.; Russula foetens)* (reg.) burete-bălós, ciupercă-puturoasă.
bălțăc s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.
bălțăcí vb. v. STAGNA.
BĂLTĂU s. băltoi. *(O baltă mare se numește ~.)*
bălți vb. v. STAGNA.
bălțícă s. v. BĂLȚIȚĂ.
bălțíceă s. v. BĂLȚIȚĂ.
bălțícícă s. v. BĂLȚIȚĂ.
BĂLȚÍȚĂ s. (reg.) bălțícă, bălțiceá, bălțicícă, bălțúcă, bălțúță. *(O baltă mică se numește ~.)*
bălțínă s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.
bălțiș s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.
BĂLTOÁCĂ s. **1.** *(GEOGR.)* mlaștină, mocirlă, smîrc, (rar) băltác, (pop.) rovínă, (înv. și reg.) băltíș, (reg.) báhnă, băhníș, bulhác, mlácă, mlășniță, molástină, rît, tălbăriță, tău, (prin Munt.) balhúi, (prin Ban.) bără, (prin Bucov.) bălăștioágă, (prin Mold.) bîlc, (Transilv. și Mold.) mărghílă, (Mold., Bucov. și Transilv.) plóștină, (înv.) batác, băltínă, palúdă, pișteínță. *(O ~ plină de stuf.)* **2.** (prin Ban.) bără. *(O ~ drept în mijlocul drumului.)* **3.** apăraie, apărie, baltă, lăcăraie, lăcărie, udătură, (pop.) udeálă, *(Ce ~ ai făcut pe jos!)*
BĂLTÓI s. băltău. *(O baltă mare se numește ~.)*
băltós adj. v. MLĂȘTINOS. MOCIRLOS. SMÎRCOS.
băltúcă s. v. BĂLȚIȚĂ.
băltúță s. v. BĂLȚIȚĂ.
BĂLȚÁ vb. a (se) tărca. *(Ce te-ai ~ așa?)*
BĂLȚÁT adj. **1.** pătat, pestriț, tărcat, (pop.) prián, (înv. și reg.) pistrúi, (reg.) pric, priu, tărcúș, (Transilv. și Bucov.) aláciu, (prin Transilv.) cheș, (Ban.) șar, (prin Ban.) șăleán, (prin Olt. și Ban.) șerguiát, (prin Transilv.) șváițăr. *(Animal, păr ~.)* **2.** dungat, tărcat, vărgat, (rar) zebrát, (pop.) învîrstát, pestrîț, vîrstát, (reg.) vîrcát, (prin Ban., Transilv. și Olt.) șergát. *(Un obiect ~.)*
bălțát adj. v. CAPRICIOS. INCONSTANT. INSTABIL. NECONSTANT. NESTABIL. NESTATORNIC. SCHIMBĂCIOS. SCHIMBĂTOR. VARIABIL.
BĂLȚĂTÚRĂ s. împrestriță tură, pestriță tură, tărcătură.
bălțătúră s. v. VORONIC.
bălúr s. v. COSTREI. MĂTURĂ.
bălúră s. v. BRÎNDUȘĂ.
BĂLÚȘCĂ s. *(BOT.; Ornithogalum umbellatum)* (reg.) găiníță, găinúșă, ceapa-ciórii, ceapă-cioreáscă, laptele-păsării, plisc-păsărésc.
bălván s. v. BÎRNĂ. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT. GRINDĂ. STÎLP. TALPĂ. TĂLPOI.
bănát s.v. ADMONESTARE. AMĂRĂCIUNE BĂNUIALĂ. CEARTĂ. CERTARE. CIOCUL-CUCOAREI. CIUDĂ. DOJANĂ. DOJENIRE. GELOZIE. IMPUTARE. IMPUTAȚIE. INVIDIE. ÎNTRISTARE. ÎNVINUIRE. MÎHNIRE. MORALĂ. MUSTRARE. NECAZ. NEÎNCREDERE. OBSERVAȚIE. PICĂ. PIZMĂ. PLISCUL-COCORULUI. PLISCUL-CUCOAREI. PORNIRE. PRIBOI. RANCHIUNĂ. REPROȘ. SUPĂRARE. SUSPICIUNE. TRISTEȚE. VINĂ.
bănănăí vb. v. BĂLĂBĂNI. CLĂTINA. LEGĂNA.

bănărie s. v. BĂNET. MONETĂRIE.
bănărít s. v. BĂNET.
BĂNĂȚEÁN adj. bănățenesc. *(Graiul ~.)*
BĂNĂȚEÁNĂ s. bănățeancă. *(E ~ de origine.)*
BĂNĂȚEÁNCĂ s. bănățeană. *(O ~ și o transilvăneancă.)*
BĂNĂȚENÉSC adj. bănățean. *(Port ~.)*
bănciúță s. v. BANCNOTĂ. BILET DE BANCĂ. HÎRTIE. HÎRTIE-MONEDĂ.
BĂNCÚȚĂ s. firfiric, (înv. și reg.) lîbră, pițúlă, puișór. *(Două ~ a 50 de bani.)*
BĂNÉSC adj. **1.** financiar, (livr.) pecuniár. *(Mijloace ~.)* **2.** monetar, *(Reformă ~.)*
BĂNÉT s. (înv. și reg.) paralíc, (prin Mold.) bănărie, bănărít, (fam.) părălét. *(Ce mult ~!)*
BĂNÍCĂ s. *(BOT.; Phyteuma orbiculare)* spinuță.
BĂNIȘÓR s. bănuț.
bănișór s. v. CĂRBUNE.
bănișóri s. pl. v. CLOPOȚEI.
BĂNÓS adj. avantajos, bun, productiv, profitabil, rentabil, (livr.) lucrativ, (fig.) mănós. *(Afacere ~.)*
bănós adj. v. AVUT. BOGAT. COSTISITOR. ÎNSTĂRIT. SCUMP. SITUAT.
BĂNUÍ vb. **1.** a crede, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a întrezări, a presupune, a prevedea, a socoti, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **2.** (prin Transilv. fig.) a se árde. *(Se ~ că pot fi copiii lui.)* **3.** a suspecta, (înv. și pop.) a prepúne, (înv.) a suspiciona. *(Îl ~ drept făptaș.)*
bănui vb. v. ACUZA. ADMONESTA. AFLA. CĂI. CERTA. DĂSCĂLI. DESCOPERI. DOJENI. GHICI. IMPUTA. INVIDIA. ÎNVINOVĂȚI. ÎNVINUI. MORALIZA. MUSTRA. PIZMUI. POCĂI. REGRETA. REPROȘA. SUPĂRA.
BĂNUIÁLĂ s. **1.** ipoteză, presupunere, prezumție, supoziție, (rar) presupús. *(~ lui s-a adeverit.)* **2.** neîncredere, suspiciune, (livr.) circumspécție, incredulitáte, (pop.) prepús, (prin Mold.) bănát, (prin Ban.) bédă, (înv.) prepúnere. *(O atitudine de continuă ~.)*
bănuiciós adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. SUSPICIOS, TEMĂTOR.
bănuiélnic adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. SUSPICIOS. TEMĂTOR.
BĂNUÍRE s. suspectare. *(~ cuiva.)*
BĂNUÍT adj. **1.** închipuit, presupus, (franțuzism) prezumát, (înv.) prezúmt. *(Vinovații ~.)* **2.** suspectát, (înv. și pop.) prepús. *(Se vedea ~ în orice clipă.)*
bănuitór adj. v. GELOS.
BĂNUITÓR adj., adv. **1.** adj. neîncrezător, suspicios, temător, (livr.) circumspéct, incredúl, (rar) bănuiciós, bănuiélnic, (înv. și reg.) prepuiélnic, prepuitór, (reg.) năzárnic, (înv.) necredinciós, presupuitór. *(E un om tare ~.)* **2.** adj., adv. iscoditor pieziș. *(Privire ~; privește ~.)*
BĂNÚȚ s. **1.** bănișor. *(I-a dat și lui un ~.)* **2.** *(BIOL.)* disc embrionar, (prin Mold.) ban. *(~ este o formație a embrionului.)* **3.** *(BOT.; Bellis perennis)* părăluță, (reg.) bănuței (pl.), bănuțéle (pl.), bumbușór, butculíță. frúșiță, mărgărítă, păscúță, rotoțéle (pl.), scînteioáră, scînteiúță, floare-frumoásă, floricele-frumoáse (pl.).
bănúț s. v. CIMIȘIR.
bănuței s. pl. v. BĂNUȚ. CIMIȘIR. PĂRĂLUȚĂ.
bănuțéle s. pl. v. BĂNUȚ. PĂRĂLUȚĂ.
bărăbári vb. v. APROPIA. ASEMĂNA. ASEMUI. COMPARA. ÎMPĂCA. ÎNȚELEGE.
bărăní vb. v. ASPIRA. DORI. INSISTA. JINDUI. NĂZUI. POFTI. PRETINDE. RÎVNI. STĂRUI. TINDE. ȚINTI. URMĂRI. VISA. VIZA.
bărbát adj. v. BRAV. CURAJOS. CUTEZĂTOR. DÎRZ. INIMOS. ÎNDRĂZNEȚ. NEÎNFRICAT. SEMEȚ. VITEAZ.
BĂRBÁT s. **1.** om. *(Femei și ~i.)* **2.** soț, (pop.) domn, om, roman, (înv. și reg.) mărít, soție, (reg.) gospodár, mireáz, (înv.) căsnic, căsár, căsáș, căsătór, (eufemistic) dînsul (art.). *(Dînsul e ~ meu.)*
bărbărie s. v. BĂRBOAIE. BĂRBOI.
BĂRBĂTÉSC adj. **1.** masculin, viril. *(Caractere ~.)* **2.** mascul, masculin. *(Flori ~.)* **3.** curajos, viteaz, vitejesc, (reg.) bărbătós. *(Faptă ~.)*
BĂRBĂTÉȘTE adv. curajos, eroic, vitejește, (pop.) voinicéște. *(S-a luptat ~.)*
bărbătós adj. v. BĂRBĂTESC. CURAJOS. VITEAZ. VITEJESC.
BĂRBĂTÚȘ s. *(ORNIT.)* (rar) soț. *(~ rîndunicii.)*
BĂRBĂȚÉL s. soțior, (reg.) soțulúc, (Maram.) soțúc.
BĂRBĂȚÍE s. **1.** masculinitate, virilitate. *(De o ~ pregnantă.)* **2.** energie, putere, vigoare. *(Dă dovadă de multă ~.)* **3.** bravură, curaj, cutezanță, dîrzenie, încumetare, îndrăzneală, neînfricare, semeție, temeritate, (livr.) intrepiditáte, petulánță, (rar) cutezáre, (pop. și fam.) súflet, (pop.) ínimă, voinicie, (înv.) dîrzíe, îndrăznire, mărinimíe, semețíre, (grecism înv.) táros. *(~ caracterului său.)* **4.** bravură, curaj, eroism, neînfricare, vitejie, (pop.) voinicíe. *(~ în luptă.)*
bărbăție s. v. MATURITATE.
BĂRBÍE s. **1.** *(ANAT.)* barbă. *(Are o ~ proeminentă.)* **2.** gușă. *(~ la reptile.)*
bărbie s. v. BAVETĂ. BAVEȚICĂ. BĂRBIȚĂ.
BĂRBIÉR s. frizer.
BĂRBIERÍ vb. a (se) rade.
bărbierí vb. v. ATINGE. BATE. LOVI. MINȚI.
bărbierie s. v. FRIZERIE.
BĂRBIERÍT adj. ras. *(Față ~.)*
BĂRBIERÍT s. ras, (rar) răsătúră. *(Cît costă ~?)*
bărbieriță s. v. FRIZERIȚĂ.
BĂRBIOÁRĂ s. bărbiuță.
BĂRBIȘOÁRĂ s. bărbiță, bărbușoară, bărbuță. *(Purta o ~.)*
BĂRBÍȚĂ s. **1.** bărbișoară, bărbușoară, bărbuță. *(Purta o ~.)* **2.** bavetă, bavețică, (rar) bărbie. *(~ la gîtul copiilor mici.)*
BĂRBIÚȚĂ s. bărbioară.

bărbînță s. v. PUTINĂ. ȘIȘTAR.

BĂRBOÁIE s. bărboi, (rar) bărbăríe. *(Are o ~ cît toate zilele.)*

BĂRBOÁSĂ s. *(BOT.; Botriochloa ischaemum)* (reg.) sad, sádină, păiș-dúlce.

BĂRBÓI s. bărboaie, (rar) bărbăríe. *(Are un ~ pînă la piept.)*

BĂRBÓS adj. nebărbierit, neras. *(Om ~.)*

bărbúnc s. v. RECRUTARE.

bărburél s. v. SIPICĂ.

BĂRBUȘOÁRĂ s. bărbișoară, bărbiță, bărbuță. *(Purta o ~.)*

bărbușoáră s. v. CRUȘĂȚEA.

BĂRBÚȚĂ s. **1.** bărbișoară, bărbiță, bărbușoară. **2.** barbișon, cioc, țăcălie, (franțuzism rar) barbíșă. *(Purta ~.)*

bărdáș s. v. DULGHER. LEMNAR. TÎMPLAR.

bărdăhán s. v. DEȘERT. FLĂMÎNZARE.

bărdăși vb. v. BĂRDUI.

BĂRDUÍ vb. (reg.) a bărdăși.

bărnáci adj. v. BRUN. BRUNET. NEGRICIOS. OACHEȘ. TUCIURIU.

BĂRZĂÚN s. *(ENTOM.)* **1.** *(Bombus terrestris)* bondar, (reg.) bînzár, bițán, bîzgán, bombár, bongár, bongói, bonzár, bozgói, muscói, albina-țigánului, albină-țigăneáscă. **2.** *(Vespa crabro)* gărgăun, (reg.) băzgăún, bîzălău, bîzgár, tăún, albina-țigánului, albină-țigăneáscă, viespe-bondăreáscă, viespe-gărgăúne, (Transilv.) găún, găunói, (Bucov.) viespár, viespói.

băsădí vb. v. CONVERSA. DIALOGA. DISCUTA. VORBI.

băsău s. v. AFRONT. CIUDĂ. CUSUR. DAR. DEFECT. GELOZIE. INJURIE. INSULTĂ. INVIDIE. JIGNIRE. METEAHNĂ. NĂRAV. NECAZ. OCARĂ OFENSĂ. PATIMĂ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. RĂZBUNARE. RUȘINE. UMILINȚĂ. VICIU.

BĂSMĂLÚȚĂ s. batic, (rar) fișíu. *(Purta pe cap o ~.)*

băsní vb. v. INVENTA. NĂSCOCI. PLĂSMUI. SCORNI. TICLUI.

băsnire s. v. INVENȚIE. MINCIUNĂ. NĂSCOCEALĂ. NĂSCOCIRE. NĂSCOCITURĂ. NEADEVĂR. PALAVRĂ. PLĂSMUIRE. POVESTE. SCORNEALĂ. SCORNIRE. SCORNITURĂ.

bășcălíe s. v. BATJOCURĂ. BĂTAIE DE JOC. DERÎDERE. RÎS. ZEFLEMEA.

băși vb. v. PÎRȚÎI.

BĂȘICÁ vb. a (se) urzica, (pop.) a (se) piersica, (Mold., Bucov. și Transilv.) a (se) coși. *(S-a ~ pe mînă.)*

bășica fiérii s. v. COLECIST. FIERE. VEZICULĂ BILIARĂ.

bășica-pórcului s. v. GOGOAȘĂ.

BĂȘICÁT adj. urzicat, (livr.) vezicát. *(Piele ~.)*

BĂȘÍCĂ s. **1.** *(ANAT.)* vezică. **2.** *(ANAT.) bășica udului* = vezica urinară. **3.** *(ANAT.) bășică înotătoare* = vezică înotătoare. *(~ a peștilor.)* **4.** bulă. *(~ de aer.)*

bășícă s. v. AEROSTAT. BALON. GLOB. GOGOAȘĂ. MINGE. PĂPĂLĂU.

bășícă reá s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.

BĂȘICOÁSĂ s. *(BOT.; Colutea arborescens)* (reg.) salcîm-gálben.

bășicoásă s. v. GUȘA-PORUMBELULUI.

bășicúță s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

BĂȘICÚȚE s. pl. *(MED.)* bubulițe (pl.), papule (pl.), spuzeală. *(~ pe piele.)*

bășina-cálului s. v. GOGOAȘĂ.

bășina-pórcului s. v. BURETELE-CERBILOR.

bășină s. v. GAZ. PÎRȚ. VÎNT.

bășinós adj. v. PÎRȚÎIT.

BĂȘTINÁȘ adj., s. aborigen, autohton, indigen, neaoș, pămîntean, (pop.) pămîntésc, (înv. și reg.) moșneán, moșteán, (înv.) pămîntenésc. *(Populație ~.)*

bătáci s. v. BĂTĂUȘ. CIOMĂGAR. CIOMĂGAȘ.

BĂTÁIE s. **1.** încăierare, luptă, (rar) încáier, încăierătúră, (reg.) încăierát, (fam.) tăvăleálă, trînteálă. *(~ dintre ei n-a durat mult.)* **2.** (livr.) corécție, (pop. și fam.) bruftuiálă, chelfăneálă, ciomăgeálă, mușt ruluiálă, păruiálă, scatoálcă, (fam. fig.) scărmănáre, scărmănătúră, tîrnuiálă, tîrnuíre, (arg.) mardeálă. *(A mîncat o ~ zdravănă.)* **3.** eșec, înfrîngere. *(A suferit prima ~ într-un meci.)* **4.** bocăneală, bocănire, bocănit, bocănitură, ciocăneală, ciocănire, ciocănit, ciocănitură, (reg.) tocăníre, tocănít. *(Se aude o ~ în ușă.)* **5.** *(BIOL.)* împreunare. *(~ a unor animale.)* **6.** *(BIOL.)* boișe, (reg.) toánă, *(~ peștilor.)* **7.** scornire. *(~ peștilor.)* **8.** goană, gonire, hăituială, hăituire, scornire, stîrnire, (pop.) zgorníre. *(~ vînatului.)* **9.** filfîială, filfîire, filfîit, filfîitură, fluturare, fluturat, (rar) scuturáre, scuturát, sfîrîitúră. *(~ aripilor.)* **10.** suflare, suflu, (înv. și pop.) suflát, (reg.) zălíște. *(Stă în ~ vîntului.)* **11.** *(BIOL.)* palpitare, palpitație, pulsație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ inimii.)* **12.** *(MUZ.)* timp. **13.** *bătaie de joc* = batjocură, derîdere, rîs, zeflemea, (livr.) deriziúne, (înv.) batjóc, batjocoritúră, (fam.) bășcălíe. *(Ce e aceasta ~?)*

bătáie s. v. BĂTĂLIE. BĂTĂTURĂ. BĂTEALĂ. BOMBARDAMENT. BOMBARDARE. CONFLICT. LUPTĂ. RĂZBOI.

bătăcúi s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

BĂTĂIÁȘ s. gonaci, gonaș, hăitaș, mînător, (reg.) ciocănáș, hăitár, (prin Mold.) botáș. *(~ la o vînătoare.)*

BĂTĂIÓS adj. agresiv, brutal, coleric, dur, impulsiv, iute, nestăpînit, violent, (fam. fig.) belicós. *(Om, temperament ~.)*

bătăiúș s. v. HĂDĂRAG. TITÎREZ.

BĂTĂLÍE s. luptă, (rar) înfruntáre, (înv. și pop.) bătáie, (înv. și reg.) războí, (înv.) hárță, oáste, toi, (fig.) ciocníre. *(Biruitor în ~ de la . . .)*

BĂTĂTÁRNICĂ s. *(BOT.; Senecio cruciifolius)* cruciuliță, (reg.) petimbroásă.

BĂTĂTOÁRE s. *(TIPOGR.)* călfuță.

bătătoáre s. v. ÎMBLĂCIU.

BĂTĂTÓR s. **1.** (pop.) brighidău, mîtcă, (reg.) drúgă, ferdidéu, lítcă, méșcă, roátă.

(~ pentru alegerea untului.) **2.** tel, (reg.) sîrmeá. *(~ pentru albuș, creme etc.)* **3.** scaun, strat, trup. *(~ la meliță.)*

bătătór s. v. CUȚIT. LIMBĂ.

BĂTĂTORÍ vb. **1.** a bate, a bătuci, a îndesa, a presa, (pop.) a pisa, (reg.) a dricui, a tăpși, a zbătuci, (Transilv.) a dripi, (fam.) a pisăgi. *(~ pămîntul, zăpada.)* **2.** a se întări, a se înțeleni, a se învîrtoșa. *(Pămîntul s-a ~.)*

BĂTĂTORÍT adj. **1.** bătut, îndesat, (pop.) bătucít. *(Pămînt ~ cu tăvălugul.)* **2.** întărit, înțelenit, învîrtoșat. *(Pămînt ~.)* **3.** bătut, circulat, frecventat, umblat. *(Pe căi ~.)*

BĂTĂTÚRĂ s. **1.** *(MED.)* (reg.) păducél, trîntitúră. *(Are ~ în palmă.)* **2.** bătcală, (prin Mold.) bătáie. *(~ la o țesătură.)*

bătătúră s. v. CURTE. OGRADĂ. PĂDUCEL. STANIȘTE.

BĂTĂÚȘ s. ciomăgar, ciomăgaș, (reg.) bătáci, (înv.) dalcaúc, (arg.) mardeiáș.

BĂTEÁLĂ s. **1.** bătătură, (prin Mold.) bătáie. *(~ la o țesătură.)* **2.** bată, braț, brățară, fălcea, foiează, lopățea, mănușă, mînă, spetează. *(~ este o piesă la războiul de țesut.)*

bătcálă s. v. HĂDĂRAG. TITIREZ.

bătrîn s. v. MOȘ.

BĂTRÎN s., adj. **1.** s. moș, moșneag, (pop.) unchiáș, (reg. și peior.) ghiuj, (reg.) bît, (Transilv. și Maram.) vîj. *(Un ~ cu plete albe.)* **2.** adj. vîrstnic, (înv. și reg.) vechi. *(Un om ~.)* **3.** adj. străvechi, vechi, (fig.) cărúnt. *(Prin codrii cei ~.)*

bătrîna s. art. v. MAMĂ.

BĂTRÎNĂ s. babă, (reg.) băbătíe, (fam.) babétă.

BĂTRÎNÉSC adj. patriarhal, tradițional, vechi. *(Datini ~.)*

BĂTRÎNÉȘTE adv. moșnegește.

BĂTRÎNÉT s. bătrînime, (rar) bătrînețe, *(Era mult ~ acolo.)*

BĂTRÎNEȚE s. (livr). senectúte, (înv.) mătoríe, (fig.) cărunțéțe. *(Vîrsta ~.)*

bătrînețe s. v. BĂTRÎNET. BĂTRÎNIME. VECHIME.

bătríni s. pl. PĂRINȚI.

BĂTRÎNÍME s. bătrînet, (rar) bătrînețe. *(Era toată ~ acolo.)*

BĂTRÎNÍȘ s. *(BOT.; Erigeron canadensis)* (reg.) stelúță, șoricél, coada-văcii, struțul-mírelui, (Transilv.) spirínce.

bătrîniș s. v. STELUȚĂ.

bătrînul s. art. v. PĂRINTE. TATĂ.

bătúcă s. v. PIPOTĂ. RÎNZĂ.

bătucél s. v. CĂPUȘĂ.

BĂTUCÍ vb. a bate, a bătători, a îndesa, a presa, (pop.) a pisa, (reg.) a dricui, a tăpși, a zbătuci, (Transilv.) a dripi, (fam.) a pisăgi. *(~ pămîntul, zăpada.)*

bătucít adj. v. BĂTĂTORÍT. BĂTUT. ÎNDESAT.

BĂTÚT adj. **1.** lovit, (fig.) tîrnuít. *(Rău ~.)* **2.** bătătorit, îndesat, (pop.) bătucít. *(Pămînt ~.)* **3.** bătătorit, circulat, frecventat, umblat. *(Drumuri ~.)* **4.** des. *(Țesătură ~.)* **5.** lovit, strivit, zdrobit, (reg.) mecít. *(Fructe ~.)* **6.** făcăluit, frecat, sleit, (reg.) rîșnít, zolít. *(Fasole ~.)* **7.** biruit, înfrînt, învins, (înv.) spart. *(O armată ~.)* **8.** acru, prins, (înv. și pop.) seárbăd, (prin Ban.) sáur. *(Lapte ~.)* **9.** bogat, înfoiat, învolt, rotat, (reg.) revărsát. *(Flori ~.)*

bătút adj. v. CASTRAT. JUGĂNIT. SCOPIT. STERILIZAT.

BĂTÚT s. batere. *(~ covoarelor.)*

BĂȚ s., adv. **1.** s. nuia, vargă, (reg.) béldie, (Transilv., Bucov. și Mold.) șteap. *(L-a atins cu ~.)* **2.** s. coadă, nuia, prăjină, vargă, (reg.) béldie, păliță, prăștină, rúdă, stíciu. *(~ undiței.)* **3.** adv. bățos, drept, rigid, țeapăn. *(Stă ~.)*

băț s. v. SPETEAZĂ.

bățeá s. v. PAPURĂ.

bățíc s. v. BAȘCHIE. CIOCHIE.

bățós adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. MEGALOMAN. ÎNGÎMFAT. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

BĂȚÓS adj., adv. **1.** adj. drept, rigid, țeapăn. *(O ținută ~.)* **2.** adv. băț, drept, rigid, țeapăn. *(Stă ~.)* **3.*** adj. (fam. fig.) ațós. *(E un om ~.)*

băuná vb. v. URLA.

băuní vb. v. MUGI. RAGE. ZBIERA.

BĂÚT adj. amețit, beat, cherchelit, îmbătat, turmentat, (livr.) grizát, (rar), trecút, (înv. și pop.) candríu, (pop.) turlác, vijiít, (reg.) amnărít, învinoșát, rătutít, vinós, (prin Ban.) chermeléu, (Transilv. și Maram.) șúmen, (prin Transilv.) șumenít, (fam. fig.) afumát, aghesmuít, făcút, oțelít, pilít, sfințít, tămîiát, tîrnosít, trăsnít, turtít, (arg.) mahít, matól, matosít. *(Om foarte ~.)*

BĂUTÓR s., adj. alcoolic, bețiv, (reg.) șúmen, (fam.) piláci, pilangíu, (fig., adesea glumeț) sugáci, sugătór. *(E un mare ~.)*

BĂUTÚRĂ **1.** lichid. *(O ~ gălbuie.)* **2.** (pop. și fam.) udătúră, (pop.) udeálă. *(Ceva ~ aveți?)*

băutúră s. v. BEȚIE. CHEF.

băzgăún s. v. BÂRZĂUN. GÂRGĂUN.

BEA vb. **1.** a trage, (reg.) a țucsui, (fam. fig.) a pili, a súge. *(E bețiv, ~ mult.)* **2.** a consuma. *(~ multe ceaiuri diuretice.)*

bea vb. v. FUMA. SORBI. SUGE.

beábe s. v. CREMENE. SILEX.

beáncă s. v. CREMENE. SILEX.

BEAT adj. amețit, băut, cherchelit, îmbătat, turmentat, (livr.) grizát, (rar) trecút, (înv. și pop.) candríu, (pop.) turlác, vijiít, (reg.) amnărít, învinoșát, rătutít, vinós, (prin Ban.) chermeléu, (Transilv. și Maram.) șúmen, (prin Transilv.) șumenít, (fam. fig.) afumát, aghesmuít, făcút, oțelít, pilít, sfințít, tămîiát, tîrnosít, trăsnít, turtít, (arg.) mahít, matól, matosít. *(E un om ~.)*

beat adj. v. AMEȚIT. ZĂPĂCIT.

beatitúdine s. v. FERICIRE.

bebé s. v. NOU-NĂSCUT. PRUNC. SUGACI. SUGAR.

BEC s. (prin Transilv.) pără. *(Un ~ aprins.)*

bec s. v. APĂRĂTOR. FUNDAȘ.

BECĂȚĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Gallinago media)* becațină, (reg.) berbecúț, oaia-mórților. **2.** *(Gal-*

linago gallinaria) becațină, (Bucov.) oaia-mórților.

becáță s. v. SITAR.

BECAȚÍNĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Gallinago media)* becață, (reg.) berbecúț. oaia-mórților. **2.** *(Gallinago gallinaria)* becață, (Bucov.) oaia-mórților.

bechér s., adj. v. BURLAC. CAVALER. CELIBATAR. FLĂCĂU. HOLTEI. NECĂSĂTORIT.

BEGI s. pivniță, (reg.) băscă, (prin Mold.) hrúbă, (Mold. și Bucov.) pohréb, (prin Mold.) zémnic, (înv., și în Transilv., Ban. și Mold.) podrúm. *(Ține alimentele la ~.)*

beci s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

becísnic adj., s. v. ABJECT. INCAPABIL. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIZERABIL. MÎRȘAV. NECAPABIL. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NEPUTINCIOS. NETREBNIC. PRĂPĂDIT. SLĂBĂNOG. TICĂLOS.

becisnicíe s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INCAPACITATE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NEPUTINȚĂ. NETREBNICIE. SLĂBICIUNE. TICĂLOȘIE.

bedáș adj., s. v. ABJECT. CALIC. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIZERABIL. MÎRȘAV. NECĂJIT. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN. TICĂLOS.

bédă s. v. AGHIUȚĂ. BĂNUIALĂ. BELEA. BUCLUC. DANDANA. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. ÎNCURCĂTURĂ. NAIBA. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NECURATUL. NEÎNCREDERE. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SATANĂ. SUPĂRARE. SUSPICIUNE. TARTOR.

BEDREÁG s. butuc, scaun de cioplit. *(~ rotarului.)*

BEHÁÍ vb. (prin Transilv.) a bălăi. *(Oaia ~.)*

BEHÁÍT s. behăitură. *(~ oii.)*

BEHĂITÚRĂ s. behăit. *(~ oii.)*

BÉHLIȚĂ s. *(IHT.; Rhodeus amarus)* (reg.) ríbiță, (prin Mold.) boárcă.

béică s. v. CUARȚ.

BEILÍC s. (înv.) conác.

beizadeá s. v. PRINCIPE. PRINȚ.

BELADÓNĂ s. *(BOT.; Atropa belladona)* mătrăgună, (reg.) împărăteásă, țilidónie, cireașa-lúpului, doamna-códrului, doamnă-máre, floarea-códrului, iarba-códrului.

belagóni s. v. MUȘCATĂ.

béleă s. v. STICLĂ.

beleéu s. v. LEAGĂN.

BELCIÙG s. inel, verigă. *(~ de lacăt.)*

béldie s. v. BĂLĂRIE. BĂȚ. BURUIANĂ. COADĂ. COTOR. CURPEN. NUIA. PAR. PRĂJINĂ. TULEU. TULPINĂ. VARGĂ. VREJ.

BÉLDIȚĂ s. *(IHT.; Alburnoides bipunctatus)* (Mold.) bérchiță, (Olt.) coconár, (Transilv.) lătăreáță.

BELEÁ s. bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, neajuns, necaz, nemulțumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. și pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticală, zădúf, (înv. și reg.) nacaíă, nágodă, (reg.) dănăáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvănie, păcostenie, șúgă, șugubînă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínță, nevoínță, pátimă, satará, stenahoríe *(Ce ~ a căzut pe el!)*

beleá s. v. CICLU. MENSTRUAȚIE. PERIOD.

beleáznă s. v. BUBĂ. CICATRICE. LEZIUNE. PLAGĂ. RANĂ. SEMN. URMĂ.

BELEMNÍT s. *(GEOL.)* (reg.) coadă-de-șárpe.

belenghér s. v. COSTREI.

BELETRÍSTIC adj. artistic, literar. *(Opere științifice și opere ~.)*

BELETRÍSTICĂ s. literatură, litere (pl.), (înv.) scriitorie, (peior.) autorlíc. *(Activează în domeniul ~.)*

bélfer s. v. DASCĂL. INSTITUTOR. ÎNVĂȚĂTOR. PROFESOR.

BELHÍȚĂ s. *(ZOOL.; Myoxus glis)* chițcan, (reg.) guzgan-de-múnte.

belí vb. v. BULBUCA. CĂSCA. HOLBA. JULI. JUPUI. MĂRI. UMFLA. ZDRELI. ZGÎI. ZGÎRIA.

belicós adj. v. AGRESIV. BĂTĂIOS. BRUTAL. COLERIC. DUR. IMPULSIV. IUTE. MILITARIST. NESTĂPÎNIT. PROVOCATOR. RĂZBOINIC. VIOLENT.

BELIGERÁNT adj., s. *(MIL.)* (înv.) războitór. *(Părțile ~.)*

belíre s. v. BULBUCARE. CĂSCARE. HOLBARE. JUPUIALĂ. JUPUIRE. JUPUIT. MĂRIRE. UMFLARE. ZGÎIRE. ZGÎIT.

belít adj. v. BULBUCAT. CĂSCAT. HOLBAT. JUPUIT. MARE. MĂRIT. UMFLAT. ZGÎIT.

belít s. v. JUPUIALĂ. JUPUIRE. JUPUIT.

belitoáre s. v. ABATOR.

BELLE-ÁRTE s. pl. arte frumoase (pl.).

BELȘÍȚĂ s. *(BOT.; Canna indica)* cană.

BELȘÚG s. **1.** abundență, bogăție, îmbelșugare, îndestulare, prisos, (rar) afluență, mănoșie, răsfăț, risípă, (livr.) opulență, profuziúne, (pop.) jértfă, (prin Olt.) teméi, (înv.) sătúl, săturáre, spor. *(~ de bunuri.)* **2.** bogăție, bunăstare, prosperitate, (pop.) pricopseálă, (Transilv.) prindoáre, (înv.) salút, scumpéte, scumpíe, spor, (fig.) înflorire. *(~ în care se afla.)*

belșugós adj. v. ABUNDENT. BOGAT. BUN. ÎMBELȘUGAT. ÎNDESTULAT. MARE. MĂNOS.

belzebút s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

benchét s. v. BENCHETUIALĂ. CHEF. OSPĂȚ. PETRECERE. PRAZNIC. PRĂZNUIRE.

BENCHETUÍ vb. a chefui, a petrece, a prăznui, (inv. și pop.) a (se) ospăta, (Mold. și Bucov.) a mesi, (prin nordul Transilv. și prin Maram.) a mulătui. *(Au ~ toată noaptea.)*

BENCHETUIÁLĂ s. chef, ospăț, petrecere, praznic, prăznuire, (pop.) benchét, chiolhán, refeneá, zaiafét, (înv. și reg.) petrecánie, (Mold.) guleái.

benedicțiúne s. v. BINECUVÎNTARE. BLAGOSLOVIRE.

benéfic adj. v. BINEFĂCĂTOR. FAVORABIL. PRIELNIC. PROPICE.

BENEFICIÁ vb. **1.** cîștiga, a folosi, a profita. *(El nu ~ nimic din asta?)* **2.** a se bucura, a se folosi, a profita. *(~ de ajutorul cuiva, de câteva zile libere etc.)*

BENEFÍCIU s. **1.** avantaj, cîștig, folos, profit, (înv. și reg.) seamă, (înv.) folosință, (înv., în Transilv.) dobîndă, (fig.) rod. *(Ce ~ ai din asta?)* **2.** cîștig, profit, venit, (prin Transilv.) mirișúg, (înv.) ghelír, product, spor, (reg. fig.) mână. *(~ net într-o afacere.)*

BENETÍT s. *(GEOL.)* cicadeoidea. *(~ este o gimnospermă jurasică.)*

BENEVÓL adj. facultativ, nesilit. *(Contribuții ~.)*

bénga s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

BENÍGN adj. *(MED.)* curabil, ușor, vindecabil. *(Formă ~ a unei boli.)*

bénte s. pl. v. CĂTUȘE. FIARE.

BENZALDEHÍDĂ s. *(CHIM.)* aldehidă benzoică. *(~ are miros de migdale amare.)*

BENZEDRÍNĂ s. *(FARM.)* amfetamină, fenamină. *(~ este un excitant al sistemului nervos central.)*

BENZÉN s. *(CHIM.)* benzol. *(~ este un lichid incolor volatil.)*

BENZÍL s. *(CHIM.)* dibenzoil, difenildicetonă. *(~ este folosit în sinteze organice.)*

BENZÓE s. smirnă, (înv.) mîră. *(~ este folosită ca esență în parfumerie.)*

BENZÓL s. *(CHIM.)* benzen. *(~ este un bun solvent.)*

BENZOPIRÓL s. *(CHIM.)* indol.

berbánt s. v. AFEMEIAT. CRAI.

berbantlíe s. v. CRAILÎC.

BERBÉC s. **1.** *(ZOOL.)* (Ban., Transilv. și Mold.) aréte. *(~ este masculul oii.)* **2.** *(TEHN.)* sfărîmător. **3.** *(MIL.)* (înv.) aréte. *(~ servea în trecut la spargerea zidurilor unei cetăți.)* **4.** *(ASTRON.;* art.) (înv.) arétele (art.). *(~ este o constelație din emisfera boreală.)*

berbecéi s. pl. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.

BERBECÉL s. *(ORNIT.; Lanius excubitor)* sfrîncioc, lupul-vrăbiilor, (reg.) berbecúț, șoimúț, țăcăitoáre, capra-dráculuí.

berbecél s. f. SFRÎNCIOC.

berbecúț s. v. BECAȚĂ. BECAȚINĂ. BERBECEL. LUPUL-VRĂBIILOR. PAPURĂ. SFRÎNCIOC.

bere s. v. DUMBRAVĂ.

bercéuse s. v. BALANSOAR.

bérchiță s. v. BELDIȚĂ.

BÉRE s. (înv. și reg.) olovínă. *(O sticlă de ~.)*

BEREGÁTĂ s. *(ANAT.)* gîtlej, (pop.) înghițitoáre, (reg. și fam.) gúșă, (reg.) gîtiță, gúșter, (înv.) grumáz. *(Lichidul i-a alunecat pe ~.)*

beregátă s. v. LARINGE.

beregătui vb. v. GÎTUI. STRANGULA. SUGRUMA.

berejnie s. v. PĂDURAR.

BERÉTĂ s. bască.

BERÍLIU s. *(CHIM.)* glucíniu. *(~ este un metal alb-cenușiu.)*

BERLÍNĂ s. (înv.) leágăn. *(~ semăna cu un cupeu.)*

BERNARDÍN s. *(ZOOL.)* saint-bernard.

besacteá s. v. CASETĂ. CUTIOARĂ. CUTIUȚĂ.

beseádă s. v. CONVERSAȚIE. CONVORBIRE. DIALOG. DISCUȚIE.

BESSI s. pl. *(IST.)* pecenegi (pl.), (înv.) pacinăți (pl.).

BESTIÁL adj. animalic, feroce, fioros, sălbatic. *(Gest ~.)*

BESTIALITÁTE s. animalitate, ferocitate, sălbăticie. *(~ comportării cuiva.)*

BÉSTIE s. dihanie, fiară, jivină, lighioană, sălbăticiune, (pop.) gádină, jigánie, (reg.) ciútă, sălbăticíe, sălbăticíme, (Transilv. și Mold.) gad, (Transilv.) sălbăticitúră. *(În pădure trăiau multe ~.)*

BÉȘCHIE s. ciochie, joagăr.

beșícuri s. pl. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

beșicúță s. v. LUMÎNĂRICA-PĂMÎNTULUI.

beșina-lúpului s. v. GOGOAȘĂ.

beșina-pórcului s. v. GOGOAȘĂ.

beșina-vúlpii s. v. GOGOAȘĂ.

BEȘLÍC s. (înv. și reg.) pendár. *(~ era o monedă turcească.)*

beșteleálă s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAȚIE. REPROȘ.

beștelí vb. v. ADMONESTA. CERTA DĂSCĂLI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA.

beșul-pórcului s. v. GOGOAȘĂ.

BETACÍD s. *(FARM.)* acidol.

béte s. pl. v. BRAȚE.

beteág adj. v. BOLNAV. NESĂNĂTOS. SUFERIND.

beteág adj., s. v. INFIRM. INVALID. SCHILOD.

beteala-reginei s. v. DRĂGAICĂ. SÎNZIANĂ ALBĂ.

BETEÁLĂ s. (reg.) tel. *(~ miresei.)*

betegíe s. v. AFECȚIUNE. BOALĂ. INFIRMITATE. INVALIDITATE. MALADIE.

betegós adj. v. BOLNĂVICIOS.

betejeálă s. v. AFECȚIUNE. BOALĂ. INFIRMITATE. INVALIDITATE. MALADIE.

betejí vb. v. ÎMBOLNĂVI. MUTILA. SCHILODI.

BETELÍE s. bată, (reg.) brăcinăriță, (Olt. și Transilv.) veácă. *(~ la pantaloni.)*

beteșúg s. v. AFECȚIUNE. BOALĂ. CUSUR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. IMPERFECȚIUNE. INFIRMITATE. INSUFICIENȚĂ. INVALIDITATE. LACUNĂ. LIPSĂ. MALADIE. METEAHNĂ. NĂRAV. NEAJUNS. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU.

BETONIÉR s. betonist.

BETONÍST s. betonier.

betúlă s. v. MESTEACĂN.

BEȚÍE s. **1.** îmbătare. *(~ lui a fost rapidă.)* **2.** ebrietate, (prin Transilv.) șumeneálă. *(Stare de ~.)* **3.** *(MED.)* alcoolism, etilism. *(Suferă de ~.)* **4.** chef, (înv.) băutúră. *(A făcut o ~ de pomină.)*

beție s. v. SĂLBĂȚIE.

BEȚIGÁȘ s. bețișor, (reg.) bîticél, bîtúț.

BEȚIȘÓR s. bețigaș, (reg.) bîticél, bîtúț.

BEȚÍV s., adj. alcoolic, băutor, (reg.) șúmen, (fam.) piláci, pilangíu, (fig., adesea glumeț) sugáci, sugător. *(E un mare ~.)*

BEȚÍVĂ s. *(ENTOM.; Drosophila funebris)* mușiță, muscă-bețivă, musculiță-de-vin

beție s. v. JUDEȚ.

béucă s. v. COPCĂ. OCHI.

beúță s. v. CREMENE. SILEX.

bez adv. v. FĂRĂ.

bezărău s. v. MEZENTER.

bezér s. v. MEZENTER.

bézmăn s. v. EMBATIC. EMFITEOZĂ.

bezmănár s. v. EMBATICAR.

BEZMÉTIC adj. aiurea, aiurit, descreierat nebun, smintit, țicnit, zănatic, zăpăcit, zurliu (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălăvátic silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát tui, (Mold.) túieș, zălúd, zărghít, (înv.) turluliu (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít țăcănít. *(Ce tip ~!)*

BÉZNĂ s. întunecare, întunecime, întuneric, negură, obscuritate, (livr.) tenébre (pl.), (rar) negureálă, (Transilv.) șutíc, (înv.) întúnec, întunericíme, (fig.) négru, noápte. *(Era o ~ de nepătruns.)*

béznă s. v. ABIS. ADÎNC. PRĂPASTIE.

BIACÍD adj. *(CHIM.)* bibazic. *(Substanță ~ ; acid ~.)*

biag s. v. PECETE. SIGILIU. ȘTAMPILĂ.

BIANUÁL adj. semestrial, (înv.) bisanuál. *(Periodic cu apariție ~.)*

BIBÁN s. *(IHT.)* **1.** *(Perca fluviatilis)* (reg.) babói, ghigórț, răspăr, (Mold. și Bucov.) cóstrăș. **2.** *biban-soare (Lepomis gibbosus)* = (reg.) soreán, soréte.

biban americán s. v. PEȘTE-AURIU. PEȘTE-CURCUBEU. PEȘTE-SOARE.

biban-soáre s. v. PEȘTE-AURIU. PEȘTE CURCUBEU. PEȘTE-SOARE.

BIBÁZIC adj. *(CHIM.)* biacid. *(Substanță ~ ; acid ~.)*

BÍBER s. *(ZOOL.; Castor)* castor, (înv.) breb.

BIBERÓN s. (rar) sugăríce. *(~ pentru sugari.)*

bibíc s. v. NAGÎȚ.

BIBILÍCĂ s. **1.** *(ORNIT.; Numida meleagris)* (reg.) găină-cu-mărgăritáre, găină-demáre, (prin Transilv.) bibiță, (prin Olt.) cîță, (prin Ban.) pícă, (prin Mold. și Bucov.) píchere, píchie, píchiriță, (prin Ban.) pípică, (Transilv.) pírchiță. **2.** *(BOT.; Fritillaria meleagris)* (reg.) coroánă, laleá.

BIBILÓI s. *(ORNIT.)* (Mold.) picherói. *(~ este bărbătușul bibilicii.)*

bibiță s. v. BIBILICĂ.

BÍBLIE s. *(BIS.)* scriptură, sfînta scriptură.

BIBLIOGRAFÍE s. (rar) literatúră. *(A studiat ~ de specialitate.)*

bic s. v. TAUR.

BICARBONÁT s. *(CHIM.)* carbonat acid.

bicáș s. v. CREMENE. CUARȚ. SILEX.

BÍCEPS s. *(ANAT.)* (pop.) púlpă, (prin vestul Transilv.) purceá.

bichíri vb. v. MIGĂLI.

BICI s. biciușcă, (reg.) năpírcă, (Mold.) púhă, (Ban. și Transilv.) zbici. *(O lovitură de ~.)*

BICICLÍST s. *(SPORT)* ciclist, rutier, (rar) velocipedíst.

BICIUÍ vb. **1.** a șfichiui, (reg.) a sfîrcîi, a zbiciui, a zbiciula, (înv.) a smicura. *(~ caii.)* **2.** a (se) flagela.

biciuí vb. v. RIDICULIZA. SATIRIZA.

biciuiálă s. v. BICIUIRE. ȘFICHIUIRE. ȘFICHIUITURĂ.

BICIUÍRE s. **1.** șfichiuíre, șfichiuitură, (rar) biciuiálă. *(~ cailor.)* **2.** flagelare, flagelație. *(~ unui fanatic religios.)*

biciuíre s. v. RIDICULIZARE. SATIRĂ. SATIRIZARE.

biciuitór adj. v. SARCASTIC. SATIRIC.

BICIUȘCĂ s. **1.** bici, (reg.) năpírcă, (Mold.) púhă, (Ban. și Transilv.) zbici. *(O lovitură de ~.)* **2.** cravașă, (pop.) rîncă, (reg.) șîșcă, iușcă, năpírcă, zbiciușcă. *(A dat calului o ~.)*

BIDINEÁ s. (reg.) périe, (prin Transilv.) mătură, (Transilv.) meseléu, (prin Munt.) premeteá, (sudul Transilv. și nordul Olt.) spoitór. *(Cu ~ se văruiesc pereții.)*

BIDÓN s. (reg.) matará. *(~ pentru apă.)*

BIET adj. **1.** nenorocit, nevoiaș, sărac, sărman, (livr.) mízer, paupér, (pop.) nemérnic, păcătós, sărăcán, (înv. și reg.) ticăít, ticălós, (prin Munt. și Olt.) săget, (înv.) căinic, mișél, mișelós. *(Un ~ țăran; ~ de mine!)* **2.** neînsemnat, obscur, umil. *(Un ~ funcționar.)*

BIFURCÁ vb. **1.** (reg.) a se crăcăna. *(Ramuri care se ~.)* **2.** (pop.) a se încrăci, a se înfurci. *(Drumuri care se ~.)*

BIFURCÁRE s. bifurcație, (pop.) înfurcitúră. *(~ a unui drum.)*

BIFURCÁT adj. (pop.) încrăcít, înfurcít. *(Drum ~.)*

BIFURCÁȚIE s. bifurcare, (pop.) înfurcitúră. *(~ unui drum.)*

bighirioáncă s. v. CARTOF.

bigi-bígi s. v. SUGIUC.

BÍGLĂ s. scăriță. *(~ la gater.)*

BIGNÓNIA s. art. *(BOT.; Catalpa bignonioides)* catalpa (art.).

BIGÓT adj., s. *(BIS.)* fanatic, habotnic, (pop. și fam.) bisericós, (înv.) pravoslávnic. *(Credincios ~.)*

bigoteríe s. v. BIGOTISM. FANATISM. IIABOTNICIE.

BIGOTÍSM s. *(BIS.)* fanatism, habotnicie, (livr.) fervoáre, (rar) bigoteríe. *(~ unui credincios.)*

bigúră s. v. CARTOF.

bijoágă s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

bijói s. v. CIUROI. ȘIPOT.

BIJUTERÍE s. giuvaer, odor, podoabă, (înv. și pop.) giuvaericá, (pop.) scúlă, (înv.) left, (turcism înv.) tefaríc. *(Inele de aur și alte ~.)*

BIJUTIÉR s. giuvaergiu, (reg.) argintár.

bilánț s. v. ESTIMARE. ESTIMAȚIE. EVALUARE.

BÍLĂ s. *(ANAT.)* fiere, (pop.) venín. *(Ficatul secretă ~.)*

BILÉT s. **1.** (pop. și fam.) răváș, scrisorícă, țidúlă. *(Să-ți dau un ~ pentru...)* **2.** *(FIN.) bilet de bancă* = bancnotă, hîrtie, hîrtie-monedă, (prin Transilv. și Maram.) băncútă, (înv.) asignát, asignáție, báncă, bumășcă. *(Un ~ de o sută); bilet la ordin* = cambie.

BILÉTĂ s. *(TEHN.)* țaglă. *(~ pentru bare, sîrme.)*

BILEȚÉL s. (pop.) răvășél. *(I-a trimis un ~.)*

bili vb. v. ALBI. ÎNĂLBI.

BILIÓN s. *(MAT.)* miliard. *(În unele țări ~ se numește miliard.)*

BILUNÁR adj. **1.** (livr.) bimensuál. *(Periodic cu apariție ~.)* **2.** chenzinal. *(Plată ~ a muncii prestate.)*

bimensuál adj. v. BILUNAR.

BIMETÁLIC adj. *(FIN.)* bimetalist. *(Sistem monetar ~.)*

BIMETALÍST adj. *(FIN.)* bimetalic. *(Sistem monetar ~.)*

BINÁ s. șantier.

bindisi vb. v. ÎNGRIJORA. NELINIȘTI. PĂSA. SINCHISI.

BÍNE adv., adj., s., interj. **1.** adv. agreabil, plăcut. *(A fost ~ în concediu.)* **2.** adj. prezentabil. *(Un om ~.)* **3.** adv. amical, prietenește, prietenos. *(M-a primit ~.)* **4.** adv. comod, confortabil, (Munt.) tablá-baș a. *(Așază-te ~ !)* **5.** adv. cumsecade, (înv. și reg.) táre. *(Să-l repare ~.)* **6.** adv. corect, just. *(Ai procedat ~.)* **7.** adv. corect, exact, precis. *(A-i da ~ un calcul.)* **8.** adv. clar, deslușit, distinct, lămurit, limpede, (reg.) răzvedít. *(Vede ~.)* **9.** adv. intens, puternic, tare, vîrtos, zdravăn. *(Plouă ~ .)* **10.** s. binefacere. *(Îți mulțumesc pentru ~ pe care i l-ai făcut.)* **11.** interj. bravo !, perfect !, (turcism înv.) aferím !, mașalá !

bine-credincíos adj. v. CREDINCIOS. CUCERNIC. CUVIOS. EVLAVIOS. PIOS. PREACREDINCIOS. RELIGIOS. SMERIT.

BINECRESCÚT adj. civilizat, manierat, politicos, (înv.) politicít, (fig.) fin, subțíre, urbán. *(E un om ~.)*

BINECUVÎNTÁ vb. **1.** *(BIS.)* a blagoslovi, (înv.) a ura. *(I-a ~ pe credincioși.)* **2.** a glorifica, a lăuda, a mări, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, (rar) a ferici. *(Să ~ ziua de față.)*

BINECUVÎNTÁRE s. **1.** *(BIS.)* blagoslovire, (livr.) benedicțiúne, (pop.) blagoslovénie, (înv.) urăciúne. *(~ credincioșilor de către preot.)* **2.** glorificare, laudă, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire. *(Au adus ~ salvatorului lor.)*

BINECUVÎNTÁT adj. **1.** *(BIS.)* blagoslovít, (înv.) preablagoslovít. *(~ Fecioară!)* **2.** glorificat, lăudat, mărit, preamărit, preaslăvit, proslăvit, slăvit. *(~ zi a Unirii!)*

binecuvíntát adj. v. BINEVENIT. FOLOSITOR. FUNDAMENTAT. ÎNDREPTĂȚIT. ÎNTEMEIAT. JUST. JUSTIFICAT. LEGITIM. LOGIC. MOTIVAT. SALUTAR. SERIOS. TEMEINIC. UTIL.

BINEFÁCERE s. **1.** bine. *(I-a făcut o mare ~.)* **2.** caritate, filantropie, milă. *(Acte de ~.)* **3.** avantaj, dar, folos, privilegiu. *(~ile tehnicii moderne.)*

BINEFĂCĂTÓR adj., s. **1.** adj. favorabil, prielnic, propice, (livr.) benéfic, (înv.) părtinitór. *(O împrejurare ~.)* **2.** s. (înv.) blagonóseț. *(El este ~ meu.)*

BINEÎNȚELÉS adv. absolut, cert, desigur, firește, garantat, indiscutabil, natural, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(Crezi că vine? —~!)*

binemirositór adj. v. AROMAT. AROMATIC. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. PARFUMAT.

BINEVENÍT adj. **1.** adecvat, bun, favorabil, fericit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priinciós. *(Un prilej ~.)* **2.** folositor, salutar, util, (fig.) binecuvîntát. *(O ploaie, o măsură ~.)*

binevestí vb. v. PREDICA. PROPAGA. PROPOVĂDUI. RĂSPÎNDI.

binevieá vb. v. ÎNDURA. MILOSTIVI. PĂTIMI. PĂȚI. RĂBDA. SUFERI. SUPORTA. TRAGE.

BINEVOÍ vb. (fam. și peior.) a catadicsi, a se învrednici, (fam. și peior. înv.) a cabulipsi. *(A ~ să-mi răspundă.)*

BINEVOITÓR adj., adv. **1.** adj. afectuos, amabil, cordial, prietenesc, prietenos, (livr.) afábil, (fig.) cald, căldurós. *(O primire ~.)* **2.** adv. cordial, prietenește, prietenos. *(I-a vorbit ~.)* **3.** adj. amabil, îndatoritor, serviabil, (livr.) complezént, (rar) prevenitór, (fam.) săritór. *(S-a arătat extrem de ~ cu noi.)* **4.** adj. compătimitor, îngăduitor, înțelegător, mărinimos, milos, milostiv, (înv.) milosírd, priinciós, priitór. *(A fost ~ cu nevoile lor.)*

binișór adv. agale, alene, domol, încet, încetinel, încetișor, lin, liniștit, ușurel, (pop. și fam.) iavaș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) citingán. *(Merge ~.)*

BINÓCLU s. (înv.) perspectívă. *(Privește prin ~.)*

bintătui vb. v. CONDAMNA. OSÎNDI. PEDEPSI.

BIOCHIMÍE s. chimie biologică.

BIOCHORÍE s. *(BIOL.)* microcenoză. *(~ este o parte a biocenozei.)*

BIODÉRMĂ s. *(BIOL.)* perifiton. *(~ de alge.)*

BIOGRAFÍE s. viață. *(~ lui Macedonski.)*
BIOLÍT s. *(MIN.)* organogen, organolit, rocă organogenă.
bionomíe s. v. ECOLOGIE.
BIOSTATÍSTICĂ s. *(MED.)* statistică vitală.
BIOTÍNĂ s. *(CHIM., FARM.)* vitamina H.
BIOTÓP s. *(BIOL.)* habitat.
BIOXÍD s. *(CHIM.) bioxid de azot* = hipoazotidă ; *bioxid de carbon* = anhidridă carbonică ; *bioxid de siliciu* = silice ; *bioxid de sulf* = anhidridă sulfuroasă, sulf volatil ; *bioxid de titan* = alb de titan.
bioxíd de carbón s. v. ACID CARBONIC.
BIR s. **1.** dare, impozit, (rar) contribuție, impunere, (înv. și reg.) pórție, slújbă, (Maram.) sazolíc, (Ban.) ștáier, (înv.) adău, adét, dábilă, dájdie, madeá, mírie, nevóie, obicéi, orînduiálă, rînduiálă, seámă. *(~ către statul feudal.)* **2.** *(IST.)* tribut, (înv.) nevóie. *(Refuzase să plătească ~ turcilor.)*
birár s. v. AGENT DE PERCEPȚIE. PERCEPTOR.
birău s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. PRIMAR. ȘEF. VĂTAF.
biriș s. v. ARGAT. SLUGĂ.
birișése adj. v. ARGĂȚESC.
BIRJÁR s. surugiu, vizitiu, (înv. și reg.) sechiráș, (reg.) droșcár, (Transilv.) cóciș, (înv.) mînáș, veturín. *(~ a oprit caii.)*
BÍRJĂ s. trăsură, (reg.) dróșcă, (Transilv., Ban. și Maram.) cócie, (ieșit din uz, prin Munt.) muscál, (înv.) fiácru. *(A luat o ~ pînă la gară.)*
BIRJĂRÉSC adj. (înv.) surugiésc. *(Treburi ~.)*
BIRJĂRÉȘTE adv. (înv.) surugiéște. *(Îmbrăcat ~.)*
BIRJĂRÍE s. (reg.) droșcărie. *(Se ocupă cu ~.)*
birlíc s. v. AS.
BÍRNIC s. contribuabil, subiect impozabil, (înv.) dájnic, dăjdiár, liúde, móde. *(~ din orînduirea feudală.)*
BIROCRÁT s. (depr.) scriptológ. *(Nu-i decît un ~.)*
BIROCRATÍSM s. birocrație, (depr.) scriptologíe. *(Prea mult ~.)*
BIROCRAȚÍE s. birocratism, (depr.) scriptologíe. *(O condamnabilă ~.)*
BIRÓU s. **1.** (înv.) cancelárie, comptoár. *(Merge zilnic la ~.)* **2.** (înv.) scriitór, scriptóriu. *(Un ~ cu două sertare.)*
birșág s. v. AMENDĂ. PENALITATE. PENALIZARE.
BIRT s. ospătărie, (Mold. și Transilv.) făgădău, (înv.) locántă, tractír. *(A mîncat la un ~.)*
birt s. v. HAN. HOTEL.
birtár s. v. BIRTAȘ. OSPĂTAR.
BIRTÁȘ s. ospătar, (prin Ban.) birtár, (înv.) locandiér, tractirgíu.
birtáș s. v. HANGIU. HOTELIER.
BIRTĂȘÍȚĂ s. (rar) birtășoáică, (înv.) ospătăreásă, ospătărîță.
birtășoáică s. v. BIRTĂȘIȚĂ.

BIRUÍ vb. **1.** a bate, a înfrînge, a întrece, a învinge, (pop.) a dovedi, a prididi, a rămîne, a răpúne, a răzbi, a supăra, (înv. și reg.) a supúne, (înv.) a dobîndi, a frînge, a pobedi, a răzbáte, a spárge, a tîmpi, a vinci. *(Îi ~ pe dușmani.)* **2.** a bate, a cîștiga, a izbîndi, a învinge, (înv.) a vinci. *(A ~ în luptă.)* **3.** a depăși, a înfrînge, a învinge, a răzbi, (livr.) a surmonta. *(A ~ toate dificultățile.)* **4.** a(-și) înfrîna, a(-și) înfrînge, a(-și) învinge, a(-și) stăpîni, (pop. și fam.) a(-și) struni. *(Și-a ~ emoția.)* **5.** a(-l) ajunge, a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) podidi, a(-l) prinde, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) preacovîrși, (fig.) a(-l) dobori, a(-l) lovi. *(L-a ~ somnul.)*
biruí vb. v. CÎRMUI. CONDUCE. DIRIGUI. DOMNI. GUVERNA. STĂPÎNI.
BIRUÍNȚĂ s. izbîndă, victorie. *(A repurtat o mare ~.)*
BIRUÍT adj. **1.** bătut, înfrînt, învins, (înv.) spart. *(O armată ~.)* **2.** copleșit, toropit. *(~ de somn.)*
BIRUITÓR adj., s. cîștigător, izbînditor, învingător, triumfător, victorios. *(~ într-o competiție.)*
biruitór s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. MONARH. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.
BIS adj. repetat. *(Strada Gloriei numărul 2 ~.)*
bisanuál adj. v. BIANUAL. SEMESTRIAL.
BISÉRICĂ s. *(BIS.)* casa Domnului, (înv.) sfințíe, sfințíre.
BISERICÉSC adj. **1.** ecleziastic, religios, spiritual, (înv.) religionár. *(Dogme ~.)* **2.** religios, sfînt, (pop.) sînt. *(Carte ~.)* **3.** divin, religios. *(Serviciu ~.)* **4.** duhovnicesc, religios, spiritual, sufletesc. *(Păstor ~.)*
bisericós adj., s. v. BIGOT. FANATIC. HABOTNIC.
biserícuță s. v. BANDĂ. CÎRDĂȘIE. CLAN. CLICĂ. GAȘCĂ. ȘLEAHTĂ.
BISEXUÁL adj. *(BIOL.)* bisexuat, hermafrodit. *(Plantă ~.)*
BISEXUALITÁTE s. *(BIOL.)* hermafroditism.
BISEXUÁT adj. *(BIOL.)* bisexual, hermafrodit. *(Organism ~.)*
BISTURÍU s. *(MED.)* cuțit, (turcism înv.) nișтér. *(A ajuns la ~.)*
bisulfát s. v. SULFAT ACID.
bisulfít s. v. SULFIT ACID.
bișniță s. v. AFACERE. SPECULAȚIE.
bitáng adj. v. NATURAL. NELEGITIM.
bitáng adj., s. v. BASTARD.
bitáng s. v. COPIL DIN FLORI.
bițós adj. v. FLOCOS. LĂȚOS. MIȚOS. PĂROS.
biv adj. v. EX. FOST.
BIVÁLVĂ s. *(ZOOL.)* lamelibranhiat, scoică.
bivoláș s. v. MALAC.

BIVUÁC s. *(MIL.)* tabără, (înv.) conác. *(Trupele s-au adăpostit în ~.)*

BIZÁM s. *(ZOOL.; Ondatra zibethica)* ondatră.

BIZÁR adj. ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, însolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabrant, (rar) străin, (pop.) pidósnic, pocit, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucit, trăsnit. *(Ce chestie ~!)*

BIZARERÍE s. **1.** bazaconie, bîzdîganie, ciudățenie, curiozitate, drăcie, drăcovenie, minunăție, năstrușnicie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nagodă, șozénie, (Ban. și Olt.) miráz, (Transilv. și Ban.) mirăzénie, (Mold.) șanț. *(Multe ~ a mai văzut.)* **2.** ciudățenie, excentricitate, extravaganță, fantezie, originalitate, teribilism. *(Ce sînt ~ astea?)*

BIZUÍ vb. **1.** a se baza, a conta, a se fundamenta, a se încrede, a se întemeia, a se sprijini, (înv. și reg.) a se nădăi, (înv.) a se așeza, a se încredința, a se încumeta, a nădăjdui, a se semeți, a se stărui, (fig.) a miza, a se rezema. *(Teoria lui se ~ pe...)* **2.** a se baza, a conta, a se încrede, a se lăsa, a se sprijini. *(Pot să mă ~ pe tine?)*

bizuí vb. v. CUTEZA. ÎNCUMETA. ÎNDRĂZNI.

bîcîí vb. v. BATE. PALPITA. PULSA. TĂCĂI. TICĂI. TRESĂRI. ZBATE. ZVÎCNI.

bicsí vb. v. BURDUȘI. GHEMUI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. TICSI.

bihlí vb. v. CLOCI. ÎMPUȚI.

bihlít adj. v. CLOCIT. ÎMPUȚIT. RĂSUFLAT. STĂTUT. TREZIT.

BÎIGUÍ vb. a bălmăji, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

bîiguí vb. v. AIURA. AMEȚI. BUIMĂCI. DELIRA. NĂUCI. ZĂPĂCI.

bîiguiálă s. v. AIURARE. AIUREALĂ. DELIR. DELIRARE.

bîiguíre s. v. AIURARE. AIUREALĂ. DELIR. DELIRARE.

bîiguít adj. v. AIURIT. AMEȚIT. BUIMAC. BUIMĂCIT. DERUTAT. DESCUMPĂNIT. DEZORIENTAT. NĂUC. NĂUCIT. TÎMPIT. ZĂPĂCIT.

BÎJBÎÍ vb. a dibui, a orbecăi, a pipăi, (înv. și reg.) a orbeca, (reg.) a horhăi, a moșcoti. *(~ prin întuneric.)*

bîjbîí vb. v. AGITA. COLCĂI. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. MIȘUI. MIȘUNA. ROI. VIERMUI.

BÎJBÎIÁLĂ s. bîjbîire, bîjbîit, bîjbîitură, dibuială, dibuire, dibuit, orbecăială, orbecăire, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ prin întuneric.)*

BÎJBÎÍRE s. bîjbîială, bîjbîit, bîjbîitură, dibuială, dibuire, dibuit, orbecăială, orbecăire, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ prin întuneric.)*

BÎJBÎÍT s. bîjbîială, bîjbîire, bîjbîitură, dibuială, dibuire, dibuit, orbecăială, orbecăire, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ lui prin beznă nopții.)*

BÎJBÎITÚRĂ s. bîjbîială, bîjbîire, bîjbîit, dibuială, dibuire, dibuit, orbecăială, orbecăire, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ prin întuneric.)*

BÎLBÎÍ vb. a se gîngăvi, a se gîngîi, (reg.) a tîntăvi, (Ban.) a pîtcăi, (Transilv. și Olt.) a șișcăvi. *(Se ~ cînd vorbește.)*

BÎLBÎIÁLĂ s. bîlbîire, bîlbîit, gîngăveală, gîngăvire, gîngăvit. *(~ cuiva.)*

BÎLBÎÍRE s. bîlbîială, bîlbîit, gîngăveală, gîngăvire, gîngăvit. *(Ce e ~ asta?)*

BÎLBÎÍT adj., s. gîngav, gîngăvit, gîngîit, (reg.) balamút, (prin Ban.) pîtcăv, (Transilv.) șișcav, (prin Olt.) șișcăvit, (prin Transilv.) tîntav. *(Om ~.)*

BÎLBÎÍT s. bîlbîială, bîlbîire, gîngăveală, gîngăvire, gîngăvit. *(~ cuiva.)*

bîlbor s. v. BULBUC.

bîlc s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

BÎLCI s. iarmaroc, tîrg, (pop.) drăgáică, (înv.) zbor. *(~ de la Buzău.)*

BÎLDÎBÎC interj. (rar) bîltíc!, (pop.) știobîlc!, (Mold.) hușțiul(i)uc!, (Transilv.) știuldíc!, (prin Munt.) tîlbíc!

bîlie s. v. BĂLĂRIE. BURUIANĂ.

bîltíc interj. v. BÎLDÎBÎC.

bîntuí vb. v. ASUPRI. EXPLOATA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. TIRANIZA. URGISI.

bînzár s. v. BĂRZĂUN. BONDAR.

bîrcie s. v. SABIE. SABIȚĂ. SĂBIOARĂ. SĂBIUȚĂ.

bîrcii vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

bîrdán s. v. ABDOMEN. BURDUHAN. BURTĂ. PÎNTECE. STOMAC.

bîrdie s. v. BURGHIU. SFREDEL.

BÎRFĂ s. bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuțíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(Nu te pleca la ~lor!)*

BÎRFEÁLĂ s. bîrfă, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuțíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(Nu te pleca la ~lor!)*

BÎRFÍ vb. a (se) blama, a (se) calomnia, a (se) cleveti, a (se) defăima, a (se) denigra, a (se) discredita, a (se) ponegri, (livr.) a (se)

detracta, a (se) vitupera, (înv. și pop.) a (se) ocărî, (pop.) a (se) huli, a (se) năpăstui, a (se) povesti, (prin Olt.) a (se) publica, (înv.) a (se) balamuți, a se măscări, a (se) mozaviri, a (se) pohlibui, a (se) ponosi, a (se) ponoslui, a (se) prilesti, a (se) vrevi, (fam. fig.) a (se) încondeia, (pop. fig.) a (se) înnegri. *(Îl ~ pe nedrept.)*

bîrfí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

BÎRFÍRE s. bîrfă, bîrfeală, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuțíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(Nu te pleca la ~ lor!)*

BÎRFÍT adj., s. calomniat, defăimat, denigrat, discreditat, ponegrit, (pop.) năpăstuít, (fam. fig.) încondeiát. *(Om ~.)*

BÎRFÍT s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuțíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(~ cuiva.)*

BÎRFITÓR adj., s. **1.** adj., s. calomniator, clevetitor, defăimător, denigrator, ponegritor, (livr.) detractór, (pop.) hulitór, (înv.) balamút, clevétnic, năpăstuitór, ponosluitór, (turcism înv.) mozavír. *(Om ~.)* **2.** adj. calomnios, tlevetitor, defăimător, denigrator, ponegricor, (rar) calomniatór, (pop.) prost, (înv.) mozavírnic. *(Afirmații, vorbe ~.)*

BÎRÎÍ vb. a bălmăji, a bîigui, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șodoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

bîrlí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. PLICTISI. SÎCÎI.

bîrliéc s. v. MIEL.

BÎRLIGÁ vb. a(-și) îmbîrliga. *(Vaca își ~ coada.)*

BÎRLÓG s. cuib, culcuș, sălaș, vizuină, (reg.) cobîrlău, cóvru, mîșină, vizunie, (prin Ban.) cîrtóg, (prin Transilv.) scorciób, (prin Ban.) viezuríme, viezurínă. *(~ unui animal sălbatic.)*

bîrlóg s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINȚĂ. SĂLAȘ.

BÎRNĂ s. grindă, stilp, (înv. și pop.) pociúmb, (pop.) șarampói, (prin Olt. și Ban.) bălván, (Transilv.) șaf, (Maram.) șarănț, (Transilv., Maram. și Bucov.) șoș, (Maram., Transilv., Ban. și Olt) șteamp, (Olt., Ban. și Transilv.) ștenáp. *(O ~ din scheletul unei case.)*

bîrnéț s. v. BRĂCINAR.

BÎRSĂ s. (reg.) cordénci, morcoașă. *(~ plugului.)*

bîrsă s. v. CĂLCÎI. PLAZ. TALPĂ.

bîrzoiá vb. v. BOSUMFLA. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMBUFNA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

bît s. v. BĂTRÎN. BUNIC. MOȘ. MOȘNEAG. TATĂ MARE.

BÎTĂ s. ciomag, măciúcă, (pop.) toroipán, (reg.) ghioágă, járchină, mácă, moácă, otíc, pătăchíe, tămînjér, tăujér, tufán, túfă, (Mold., Bucov. și Transilv.) bótă, (Mold.) ceatlău, (Olt.) cólvă. (Ban.) crivác, (Olt.) dîrjálă, (Ban.) haidamác, (Olt. și Ban.) jilăvéte, (Transilv. și Maram.) măcău, (Transilv., Maram. și Olt.) șuvéi, (prin Bucov.) tașmău, (Mold.) toropálă, (înv.) fuscél, fúște. *(L-a izbit cu ~.)*

bîtă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE.

bîticél s. v. BEȚIGAȘ. BEȚIȘOR. CHIBRIT.

BÎTLÁN s. *(ORNIT.)* **1.** *(Ardea cinerea)* stîrc cenușiu, (reg.) ceapúr, gîtlán, pescár. **2.** *bîtlan mic (Ardea garzetta)* = (reg.) ceapur alb míc, stîrc alb míc; *bîtlan roșiatic (Ardea purpurea)* = bîtlan roșu, stîrc purpuriu, stîrc roșu, (reg.) bîtlan scorțișór, bîtlan scorțișoríu, ceapur róșu, ciaclă-de-tréstie, ciaclă-róșie, gac-róșu; *bîtlan roșu (Ardea purpurea)* = bîtlan roșiatic, stîrc purpuriu, stîrc roșu, (reg.) bîtlan scorțișór, bîtlan scorțișoríu, ceapur róșu, ciaclă-de-tréstie, ciaclă-róșie, gac-róșu.

bîtlan álb s. v. EGRETĂ. STÎRC ALB.

bîtlan-de-stúh s. v. BOU-DE-BALTĂ.

bîtlan gálben s. v. STÎRC.

bîtlan scorțișór s. v. BÎTLAN ROȘIATIC. BÎTLAN ROȘU. STÎRC PURPURIU. STÎRC ROȘU.

bîtlan scorțișoríu s. v. BÎTLAN ROȘIATIC. BÎTLAN ROȘU. STÎRC PURPURIU. STÎRC ROȘU.

BÎTLĂNAȘ s. *(ORNIT.; Ardetta minuta)* (reg.) scroafă-de-báltă, stîrc-pitíc.

bîtúț s. v. BEȚIGAȘ. BEȚIȘOR.

bîtúță s. v. CHIBRIT.

BÎȚÁN s. *(ENTOM.; Chironomus leucopogon)* (reg.) zgriburíci.

bîțán s. v. BĂRZĂUN. BONDAR.

BÎȚÎÍ vb. a da, a fîțîi. *(~ din coadă.)*

bîțîitoáre s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.

bîváș adj. v. NĂBĂDĂIOS. NĂRĂVAȘ. NĂRĂVIT.

bîză s. v. ALBINĂ. MUSCĂ. STRECHE.

bîzălău s. v. BĂRZĂUN. GĂRGĂUN.

bîzdáră s. v. STRECHE.

bîzdări vb. v. STRECHEA.

bîzdíe s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

BÎZDÎGÁNIE s. bazaconie, bizarerie, ciudățenie, curiozitate, drăcie, drăcovenie, minunăție, năstrușnicie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, șozénie, (Ban. și Olt.) miráz, (Transilv. și Ban.) mirăzénie, (Mold.) șanț. *(Multe ~ a mai văzut.)*

bîzdîgánie s. v. ARĂTARE. MONSTRU. POCITANIE. POCITURĂ.

bîzgán s. v. BĂRZĂUN. BONDAR.

bîzgár s. v. BĂRZĂUN. GĂRGĂUN.

BÎZÎÍ vb. a zbîrnîi, a zîzîi, a zumzăi, (rar) a zumbăi, (pop.) a bombăni, (reg.) a bornăi, (Transilv. şi Ban.) a vîjîi. *(Albinele ~.)*

bîzîí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. PLICTISI. PLÎNGE. SÎCÎI.

BÎZÎIÁLĂ s. bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrniială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)*

bîzîiálă s. v. PLÎNS. PLÎNSET.

BÎZÎÍRE s. bîzîială, bîzîit, bîzîitură, zbîrniială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)*

bîzîít adj. v. PLÎNGĂCIOS. PLÎNGĂREŢ. SCÎNCIT. SMIORCĂIT. VĂICĂREŢ.

BÎZÎÍT s. bîzîială, bîzîire, bîzîitură, zbîrniială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)*

bîzîít s. v. PLÎNS. PLÎNSET.

BÎZÎITOÁRE s. sfîrîitoare, (reg.) sfîrîiác, sfîrîióc. *(~ cu care se joacă copiii.)*

BÎZÎITÓR adj. zbîrnîitor, zumzăitor. *(Un zgomot ~.)*

BÎZÎITÚRĂ s. bîzîială, bîzîire, bîzîit, zbîrniială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)*

bîzîitúră s. v. PLÎNS. PLÎNSET.

blabórnic s. v. PAPUC.

BLACHÉU s. (reg.) şpiţ. *(~ la ghete.)*

blágă s. v. AVERE. AVUT. AVUŢIE. BOGĂŢIE. BUN. MIJLOACE. SITUAŢIE. STARE.

blagocéstie s. v. CREDINŢĂ. CUCERNICIE. CUVIOŞENIE. CUVIOŞIE. EVLAVIE. PIETATE. PIOŞENIE. PIOZITATE. RELIGIOZITATE. SMERENIE.

blagocestív adj. v. CREDINCIOS. CUCERNIC. CUVIOS. EVLAVIOS. PIOS. PREACREDINCIOS. RELIGIOS. SMERIT.

blagocestívie s. v. CREDINŢĂ. CUCERNICIE. CUVIOŞENIE. CUVIOŞIE. EVLAVIE. PIETATE. PIOŞENIE. PIOZITATE. RELIGIOZITATE. SMERENIE.

blagodarénie s. v. RECUNOŞTINŢĂ.

blagodarí vb. v. MULŢUMI.

blagoiavlénie s. v. BOBOTEAZĂ.

blagomanie s. v. BAGATELĂ. CHIŢIBUŞ. FLEAC. MĂRUNŢIŞ. NIMIC. PROSTIE.

blagonóseţ s. v. BINEFĂCĂTOR.

blagoród adj. v. ALES. ARISTOCRAT. ARISTOCRATIC. BUN. DISTINS. ILUSTRU. ÎNALT. MARE. NOBIL.

blagoróđnic adj. v. ALES. ARISTOCRAT. ARISTOCRATIC. BUN. DISTINS. ILUSTRU. ÎNALT. MARE. NOBIL.

blagorodnicíe s. v. ARISTOCRAŢIE. NOBILIME.

blagoródnie s. v. ARISTOCRAŢIE. NOBILIME.

blagoslovénie s. v. BINECUVÎNTARE. BLAGOSLOVIRE.

BLAGOSLOVÍ vb. *(BIS.)* a binecuvînta, (înv.) a ura. *(I-a ~ pe credincioşi.)*

BLAGOSLOVÍRE s. *(BIS.)* binecuvîntare, (livr.) benedicţiúne, (pop.) blagoslovénie, (înv.) urăciúne. *(~ credincioşilor de către preot.)*

BLAGOSLOVÍT adj. *(BIS.)* binecuvîntat, (înv.) preablagoslovít.

blagoveşténie s. v. BUNAVESTIRE.

BLAJÍN adj. blînd, bun, domol, paşnic, (livr.) mansuét, (reg.) pişín, (înv.) lin. *(Om ~.)*

BLAJÍNI s. pl. *(MITOL. POP.)* (Bucov.) rohmáni (pl.).

blajinătáte s. v. BLÎNDEŢE. BUNĂTATE.

BLAM s. blamare, condamnare, dezaprobare, înfierare, neaprobare, reprobare, respingere, stigmatizare, (rar) reprobaţiúne, sancţionáre, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (pop.) osîndíre (înv.) prihánă, (fig.) veştejíre. *(~ adus cuiva pentru faptele sale.)*

BLAMÁ vb. **1.** a condamna, a dezaproba, a înfiera, a proscrie, a reproba, a respinge, a stigmatiza, (livr.) a dezavua, (rar) a sancţiona, (pop.) a osîndi, (înv.) a mustra, a protesta, (fig.) a veşteji. **2.** a (se) bîrfi, a (se) calomnia, a (se) cleveti, a (se) defăima, a (se) denigra, a (se) discredita, a (se) ponegri, (livr.) a (se) detracta, a (se) vitupera, (înv. şi pop.) a (se) ocări, (pop.) a (se) huli, a (se) năpăstui, a (se) povesti, (prin Olt.) a (se) publica, (înv.) a (se) balamuţi, a (se) măscări, a (se) mozaviri, a (se) pohlibui, a (se) ponosi, a (se) ponoslui, a (se) prilesti, a (se) vrevi, (fam. fig.) a (se) încondeia, (pop. fig.) a (se) înnegri. *(De ce îl ~ pe nedrept?)*

BLAMÁBIL adj. condamnabil, criticabil, neîngăduit, neonorabil, nepermis, regretabil, reprobabil, ruşinos, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărîtór, ruşinătór. *(O faptă ~.)*

BLAMÁRE s. blam, condamnare, dezaprobare, înfierare, neaprobare, reprobare, respingere, stigmatizare, (rar) reprobaţiúne, sancţionáre, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (pop.) osîndíre, (înv.) prihánă, (fig.) veştejíre. *(~ cuiva pentru faptele sale.)*

BLÁNĂ s. piele. *(Purtau pe ei ~ de urs.)*

blánă s. v. CHINGĂ. MASĂ. SCÎNDURĂ. SPETEAZĂ. STINGHIE.

BLASFEMÁ vb. *(BIS.)* a huli.

BLASFEMÍE s. *(BIS.)* hulă.

blázmă s. v. ADEMENIRE. ARĂTARE. ATRACŢIE. ISPITĂ. MONSTRU. POCITANIE. POCITURĂ. SEDUCERE. SEDUCŢIE. TENTAŢIE.

BLAZÓN s. armoarii (pl.), emblemă, stemă, (înv.) armătúri (pl.), herb. mărcă, păvăză, scut. *(~ unei case princiare.)*

BLĂNÁR s. (prin Transilv., Maram. şi Ban.) săbău, (Transilv.) suci.

blăzni vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

bleándă s. v. BRÎNCI. GHIONT. IZBITURĂ. ÎMBRÎNCEALĂ. ÎMBRÎNCITURĂ. ÎMPINSĂTURĂ. TIFLĂ.

blease s. v. SPIRIT. SUFLET.

bleáșcă adj. invar., adv. v. CIUCIULETE. LEOARCĂ.

BLEAU s. (reg.) morcoașă. *(~ la osia carului.)*

BLEG adj., s. **1.** adj., s. nătăfleț, nătărău, năting, neghiob, nerod, netot, prost, prostănac, stupid, tont, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimuc, (înv. și reg.) nătîntoc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăuc, mangosít, metehău, meteleú, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeac, nătăbíz, nătînt, nătrúi, **nătrúț**, năvlég, năvligós,nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tătălău, tălímb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) boblét, (Mold.) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășmán, (prin Olt. și Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(~ mai este!)* **2.** adj. indolent, lălău, moale, molatic, molíu, mototol, (reg.) tofológ, (fig.) băligós, mălăiéț, mămăligós. *(O ființă ~.)* **3.** adj. atîrnat, blegit, clăpăug, lăsat. pleoștit, (pop.) blegoșát, (prin Olt.) bleonc, (Mold. și Transilv.) dăbălăzát, (Transilv.) plecozát, (fam.) bleojdít. *(Cu urechile ~.)*

BLEGÍ vb. **1.** a se moleși, a se muia, (prin Transilv.) a se bălmăji, (fam.) a se bleojdi, (fig.) a se turti. *(Ce te-ai ~ așa?, nu te simți bine?)* **2.** a se pleoști, (pop.) a se blegoșa, (Mold.) a se clăpăugi, (Transilv., Mold. și Bucov.) a se dăbălăza. *(I s-au ~ urechile.)*

BLEGÍT adj. atîrnat, bleg, clăpăug, lăsat, pleoștit, (pop.) blegoșát, (prin Olt.) bleonc, (Mold. și Transilv.) dăbălăzát, (prin Transilv.) plecozát, (fam.) bleojdít. *(Cu urechile ~.)*

blegoșá vb. v. BLEGI. PLEOȘTI.

blegoșát adj. v. ATÎRNAT. BLEG. BLEGIT. CLĂPĂUG. LĂSAT. PLEOȘTIT.

blehăí vb. v. HĂMĂI. LĂTRA.

BLÉNDĂ s. **1.** *(MIN.)* sfalerit, sulfură de zinc. *(~ este folosită ca minereu de zinc.)* **2.** *(FIZ.)* diafragmă. *(~ la obiectivul aparatelor fotografice.)*

blendí vb. v. GHIONTI. IZBI. ÎMBOLDI. ÎMBRÎNCI. ÎMPINGE. ÎNGHIONTI.

blendísi vb. v. GHIONTI. IZBI. ÎMBOLDI. ÎMBRÎNCI. ÎMPINGE. ÎNGHIONTI.

BLENORAGÍE s. *(MED.)* gonoree, (pop.) sculamént, (reg.) frîntúră, scúrgere, scursoáre, (înv.) scursúră. *(~ este o boală venerică.)*

bleojdí vb. v. BLEGI. BULBUCA. CĂSCA. HOLBA. MĂRI. MOLEȘI. MUIA. UMFLA. ZGÎI.

bleojdíre s.v. BULBUCARE. CĂSCARE. HOLBARE. MĂRIRE. UMFLARE. ZGÎIRE.

bleojdít adj. v. ATÎRNAT. BLEG. BLEGIT. BULBUCAT. CĂSCAT. CLĂPĂUG. HOLBAT. LĂSAT. MARE. MĂRIT. PLEOȘTIT. UMFLAT. ZGÎIT.

bleomb adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

bleonc adj. v. ATÎRNAT. BLEG. BLEGIT. CLĂPĂUG. LĂSAT. PLEOȘTIT.

bleoștiráie s. v. FLEȘCĂIALĂ. FLEȘCĂRAIE.

bleot adj., s. v . BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

BLESTÉM s. **1.** imprecație, ocară, (livr.) maledicție. *(Poeziile lui conțin multe ~.)* **2.** *(BIS.)* afurisenie, afurisire, anatemă, excomunicare, (înv.) procleténie, procleție. *(A arunca ~ asupra cuiva.)*

blestém s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. SINISTRU. URGIE.

BLESTEMÁ vb. **1.** *(BIS.)* a afurisi, a anatemiza, a excomunica, (pop.) a oropsi, (înv.) a lepăda, a procleți. *(Papa l-a ~.)* **2.** a se afurisi, (pop.) a se jura. *(Se ~ că nu minte.)*

BLESTEMÁT adj., s. **1.** adj. *(BIS.)* afurisit, anatemizat, excomunicat, (înv. și reg.) procletít, (înv.) proclét. *(Un credincios ~.)* **2.** adj., s. afurisit, câinos, hain, îndrăcit, rău, ticălos, (înv. și pop.) pustíu, (pop. și fam.) pîrdálnic, (pop.) împelițát, jurát, (înv. și reg.) urgisít, (reg.) pricăjít, (Transilv.) săcrét. *(~ de Gheorghe!)*

blestemăciúne s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

blestemățése adj. v. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. RUȘINOS. SCELERAT. TICĂLOS.

blestemățíe s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

bleștí vb. v. ARTICULA. CRÎCNI. GRĂI. MURMURA. PRONUNȚA. PROTESTA. ROSTI. SCOATE. SPUNE. VORBI. ZICE.

BLEU adj. invar. azuriu, (înv.) havaíu. *(De culoare ~.)*

BLID **s. 1.** strachină, (Transilv., Ban., Olt.) táier. *(Un ~ de mîncare.)* **2.** căuș, ciutură, cupă, (reg.) făcău. *(~ la roata morii.)*

BLIDÁR s. (reg.) uiegár. *(Pe ~ se pun vasele, tacîmurile.)*

blînd adj. v. DOMOL. LIN. UȘOR.

BLÎND adj., adv. **1.** adj. blajin, bun, domol, pașnic, (livr.) mansuét, (reg.) pișín, (înv.) lin. *(Om ~.)* **2.** adj. calm, domol, lin, liniștit,

moderat, molcom, potolit, ușor. *(Vînt ~; ploaie ~.)* **3.** adv. lin, ușor, (înv. și pop.) molcomíș. *(Seara coboară ~.)* **4.** adj. moderat, potrivit, temperat, (fig.) dúlce. *(Climă ~.)*

blîndă s. v. URTICARIE.

BLÎNDEȚE s. bunătate, (livr.) mansuetúdine, (rar) blajinătáte, (reg.) bunéțe. *(Om de o mare ~.)*

bloboji vb. v. ÎNCOTOȘMĂNA. ÎNFOFOLI.

BLOC s. **1.** masă. *(Un imens ~ de stîncă.)* **2.** (rar) blóchaus. *(Un ~ cu 10 etaje.)*

bloc s. v. BLOCADĂ.

BLOCÁ vb. **1.** a astupa, a bara, a închide. *(Zăpada ~ drumul.)* **2.** *(TEHN.)* a se gripa. *(Motorul s-a ~.)*

BLOCÁDĂ s. *(POLITICĂ)* (rar) blócus, (înv.) bloc.

blóchaus s. v. BLOC.

blócus s. v. BLOCADĂ.

blodogorí vb. v. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. GÎNGĂVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA.

bloncí s. v. NOD.

BLOND adj. bălai, bălan, galben, (pop.) gălbiór, (înv. și reg.) plăvíț, (reg.) plăvái, plăván, plăvíu, (Ban.) băl. *(Cu părul ~.)*

BLUZÍȚĂ s. bluzuliță. *(O ~ de bumbac.)*

BLUZULÍȚĂ s. bluziță. *(Îi stă bine ~.)*

boaba-vúlpii s. v. DALAC.

BOÁBĂ s. **1.** bob, grăunte, sămînță, (reg.) boámbă, boánă. *(~ de grîu.)* **2.** bob, picătură, strop. *(O ~ de apă.)*

boábă s. v. BACĂ. CARTOF.

boácă adv. v. NIMIC.

boácă s. v. CAP.

boáce s. v. CUVÎNT. GLAS. GRAI. GURĂ. TERMEN. VOCE. VORBĂ.

boághe s. v. BUFNIȚĂ. BUHĂ. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

boala-copiílor s. v. EPILEPSIE.

BOÁLĂ s. **1.** *(MED.)* afecțiune, maladie, (rar) rău, suferință, (livr.) morb, (pop.) beteșúg, pátimă, vătămáre, (înv. și reg.) neputință. (reg.) betegie, betejeálă, (înv.) lîncezíme, lîngejúne, lîngoáre, morbiciúne, pătimíre. *(Are o ~ ascunsă.)* **2.** *(MED.) boala lui Addison* = diabet bronzat; *boala lui Basedow* = bazedov, gușă exoftalmică; *boala lui Pierre Marie și Marinescu* = acromegalie; *boala somnului* = encefalită letargică; *boală mintală* = alienare, alienație, demență, nebunie, smînteală, smintire, țicneală, (pop.) nebuneálă, (înv. și reg.) smíntă, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînzíe, (prin Bucov.) sălteálă, (Mold.) zăluzeálă, zăluzíe, zărgheálă, zărghénie, (fam.) căpiálă, (fig.) rătăcíre, scrînteálă, țăcăneálă; *boală venerică* = (pop.) boală lumească. **3.** *(MED. VET.) boala lui Carré* = (pop.) jigăráie, jigódie, rápăn.

boálă s. v. CAPRICIU. CHEF. CIUDĂ. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. GELOZIE. INVIDIE. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. NĂRAV. NECAZ. PASIUNE. PATIMĂ. PICĂ. PIZMĂ. POFTĂ. PORNIRE. PROSTEALĂ. RANCHIUNĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ. VICIU.

boală-ciineáscă s. v. FTIZIE. TEBECE. TUBERCULOZĂ.

boală-de-ápă s. v. CIROZĂ HIDRICĂ. HIDROPIZIE.

boală-de-záhăr s. v. DIABET.

boală-lumeáscă s. v. BOALĂ VENERICĂ.

boală-lúngă s. v. FEBRĂ TIFOIDĂ. TIFOS.

boală-máre s. v. FEBRĂ TIFOIDĂ. TIFOS.

boală-reá s. v. EPILEPSIE. FEBRĂ TIFOIDĂ. TIFOS.

boală-seácă s. v. FTIZIE. TEBECE. TUBERCULOZĂ.

boálcă s. v. ULCEA. ULCICĂ.

boámbă s. v. BOABĂ. BOB. CARTOF. GRĂUNTE. SĂMÎNȚĂ.

boánă s. v. BOABĂ. BOB. GRĂUNTE. SĂMÎNȚĂ.

boánce s. v. BABANĂ. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.

boánce s. pl. v. CRĂIȚĂ. VÎZDOAGĂ.

boánză s. v. MUSCA-HOITURILOR. MUSCĂ-ALBASTRĂ. MUSCĂ-DE-CARNE. MUSCĂ-MARE. STRECHE.

BOÁRCĂ s. *(IHT.; Rhodeus sericeus)* boarță, (reg.) plăticúță, (prin Mold.) șfei.

boárcă s. v. BEHLIȚĂ.

BOÁRE s. **1.** adiere, pală, suflare, suflu, undă, (rar) scútur, (Olt.) reveneálă. *(Se simțea o ~ de vînt.)* **2.** adiere, zefir, (rar) áură. *(~ mișcă ușor frunzele.)*

boáre s. v. AROMĂ. BALSAM. MIREASMĂ. PARFUM.

BOÁRFE s. pl. bulendre (pl.), calabalîc, catrafuse (pl.), troace (pl.), țoale (pl.), (reg.) bodroánțe (pl.), ciovéie (pl.), trancanále (pl.), (Olt.) dănănáie. *(Ia-ți ~ și pleacă!)*

boárnă s. v. MUSCA-HOITURILOR. MUSCĂ-ALBASTRĂ. MUSCĂ-DE-CARNE. MUSCĂ-MARE.

BOÁRȚĂ s. *(IHT.; Rhodeus sericeus)* boarcă, (reg.) plăticúță, (prin Mold.) șfei.

boáscă s. v. TESCOVINĂ.

boáșă s. v. TESTICUL.

boáță s. v. BOROBOAȚĂ. ISPRAVĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. POCINOG. POZNĂ. ȘOTIE. TRĂSNAIE.

BOB s. **1.** boabă, grăunte, sămînță, (reg.) boámbă, boánă. *(Un ~ de grîu.)* **2.** boabă, picătură, strop. *(~ de apă.)* **3.** *(BOT.) bob-de-țarină (Lathyrus sylvester)* = (reg.) măzăríche, scríntiță; *bob-de-țarină (Lathyrus platyphyllos)* = (reg.) măzăríche.

BOB s. *(SPORT)* (rar) bóbslei.

bob s. v. BACĂ.

bóbă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE.

bobí vb. v. NIMERI.

bobícă s. v. ULCEA. ULCICĂ.

BOBINÁJ s. bobinare. *(~ unui fir electric.)*

BOBINÁRE s. bobinaj. *(~ unui conductor electric.)*

BOBÍNĂ s. **1.** mosor, (Mold.) macará. *(~ cu ață.)* **2.** *(FIZ.)* (ieșit din uz) self.

BOBÍȚĂ s. picățea, (pop.) puchițeá, pui, (reg.) brobínță. *(~ pe un material textil.)*

bobíță s. v. BACĂ. DALAC. VUIETOARE.

bobițél s. v. LEMNUL-BOBULUI. SALCÎM-GALBEN.

bobîlcă s. v. CARTOF.

bobîlnic s. v. CARDAMA. NĂSTUREL.

BOBÎRNAC s. (Mold.) sfîrlă. *(I-a tras nn ~ peste nas.)*

bobléțic adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

bobléț adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

boboánă s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

boboáșă s. v. CARTOF.

BOBÓC s. **1.** *(BOT.)* (reg.) bulbúc, (Transilv. și Ban. pup. *(~ de floare.)* **2.** *(ORNIT.)* rățișoară, rățușcă (reg.) rățúcă, rățúică, rățușoáră, rățúță.

bobóc s. v. DEBUTANT. ÎNCEPĂTOR. RECRUT.

bobolóș s. v. COCOLOȘ. GHEMOTOC. MOTOTOL.

bobonát adj. v. GOGONAT.

boboní vb. v. DESCÎNTA. FACE. FERMECA. MENI. URSI. VRĂJI.

bohoreá s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

BOBORNIC s. *(BOT.; Veronica beccabunga)* șopîrliță. (reg). pribólnic.

bohoșá vb. v. BUI BUCA. CĂSCA. HOLBA. MĂRI. UMFLA, ZGÎI.

bohoșáre s. v. BULBUCARE. CĂSCARE. HOLBARE. MĂRIRE. UMFLARE. ZGÎIRE. ZGÎIT.

bohoșát adj. v. BULBUCAT. CĂSCAT. HOLBAT. MARE. MĂRIT. UMFLAT. ZGÎIT.

bóbot s. v. FLĂCĂRAIE. PARĂ. PĂLĂLAIE. PÎRJOL. VĂPAIE. VÎLVĂTAIE. VÎLVOARE.

bobotáie s. v. FLĂCĂRAIE. PARĂ. PĂLĂLAIE. PÎRJOL. VĂPAIE. VÎLVĂTAIE. VÎLVOARE.

BOBOTEÁZĂ. s. *(BIS.)* (înv. și pop.) apă-boteáză, arătarea Dómnului, (pop.) iordán (înv.) blagoiavlénie.

bobotí vb. v. CONGESTIONA. INFLAMA. IRITA. OBRINTI. TUMEFIA. UMFLA.

bobotíre s. v. CONGESTIONARE. INFLAMARE. INFLAMAȚIE. IRITARE. OBRINTEALĂ. OBRINTIRE. OBRINTIT. OBRINTITURĂ. TUMEFACȚIE. TUMEFIERE. UMFLARE.

bobotít adj. v. CONGESTIONAT. INFLAMAT. IRITAT. TUMEFIAT. UMFLAT.

bobríc s. v. RINICHI.

bóbslei s. v. BOB.

bobușór s. v. LINTEA-PRATULUI. MĂZĂRICHE. OREȘNIȚĂ.

BOC interj. poc!

BOCÁNC s. gheață, (Transilv.) papúc, (arg.) sabót. *(~ de fotbalist.)*

BOCĂNEÁLĂ s. **1.** bocănit, bocănitură, pocăneală pocănit, pocănitură, (reg.) bontăneálă bontănitúră. *(O ~ ritmică.)* **2.** bătaie, bocănire, bocănit, bocănitură, ciocăneală, ciocănire, ciocănit, ciocănitură, (reg.) tocăníre, tocánit. *(Se aude o ~ în ușă.)*

BOCĂNÍ vb. a bate, a ciocăni, a pocăni, (înv. și reg.) a suna, (reg.) a bontăni, a toca, a tocăni. *(Cine ~ în ușă?)*

BOCĂNÍRE s. bătaie, bocăneală, bocănit, bocănitură, ciocăneală, ciocănire, ciocănit, ciocănitură. (reg.) tocăníre, tocánit. *(Se aude o ~ în ușă.)*

BOCÁNÍT s. **1.** bocăneală, bocănitură, pocăneală, pocănit. pocănitură, (reg.) bontăneálă, bontănitúră. *(Se aude un ~ ritmic.)* **2.** bătaie, bocăneală, bocănire, bocănitură, ciocăneală, ciocănire, ciocănit, ciocănitură, (reg.) tocăníre, tocánit. *(Se aude un ~ în ușă.)*

bocănitoáre s. v. CIOCĂNITOARE. GHIONOAIE. SCORȚAR.

BOCĂNITÚRĂ s. **1.** bocăneală, bocănit, pocăneală, pocănit, pocănitură, (reg.) bontăneálă, bontănitúră. *(O ~ ritmică.)* **2.** bătaie, bocăneală, bocănire, bocănit, ciocăneală, ciocănire, ciocănitură, (reg.) tocăníre, tocánit. *(Se aude o ~ în ușă.)*

bocceá s. v. LEGĂTURĂ.

bocceagiu s. v. MARCHITAN.

BOCCELÚȚĂ s. legăturică.

bocciu adj. v. DIFORM. HIDOS. HÎD. POCIT. SCHIMONOSIT. SLUT. STRÎMB. URÎT.

bocciu s. v. PARLAGIU. VIDANJOR.

BOCEÁLĂ s. bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăíre, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre. *(Ce e ~ asta?)*

BÓCET s. plîngere, tînguire, (pop.) jelánie, (înv.) jalovánie. *(~ la înmormîntare.)*

BOCÍ vb. a se căina a (se) jeli, a (se) jelui, a se lamenta, a (se) plînge, a se tîngui, a se văicări, a se văita, (pop.) a se aoli, a se mișeli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)*

bocioácă s. v. CAPSULĂ. MĂCIULIE.

bociulíe s. v. CAPSULĂ. MĂCIULIE.

BOCÍRE s. **1.** jelire, plîngere, plîns, (pop.) jeluiálă, jeluíre. **2.** boceală, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăíre, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre. *(Lasă ~!)*

BOCITOÁRE s. jeluitoare, (reg.) plîngătoáre. *(~ la un mort.)*

bócșă s. v. CĂRBUNĂRIE.

boeșér s. v. CĂRBUNAR.

bodicăí vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

BODÎRLĂU s. *(ORNIT.)* **1.** *(Podiceps cristatus)* corcodel, cufundar, (rar) scufundáci, scufundár, (reg.) fundác. **2.** *(Gavia arctica)* cufundac, cufundar, (reg.) scufundáci, corcodel-máre, fundac-máre.

BODOGĂNEÁLĂ s. **1.** bolboroseală, bombăneală, bombănit, bombănitură, boscorodeală, mormăiálă, mormăire, mormăit, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít. **2.** cicăleală, dăscăleală, sîcîială, (reg.) morocăneálă, (fig.) pisălogeálă.

BODOGĂNÍ vb. **1.** a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)* **2.** a cicăli, a dăscăli, a plictisi, a sîcîi, (pop. și fam.) a boscorodi, (pop.) a dondăni, a prociti, a sucăli, (reg.) a ciocmăni, a morcoti, a tocăni, a tolocăni, (Mold.) a cihăi, (Transilv. și Bucov.) a cîncăi, (Mold. și Bucov.) a moronci, (fam.) a bîrîi, a bîzîi, a bombăni, a socri, (fig.) a ciocăni, a cîrîi, a pisa, a pisălogi, a toca. *(Mă ~ tot timpul!)*

bodolán s. v. CIOLAN. OS.

bodroánțe s. pl. v. BOARFE. BULENDRE. CALABALÎC. CATRAFUSE. TROACE. ȚOALE.

bóîte s. pl. v. CRĂIȚĂ. VÎZDOAGĂ.

BOGÁT adj. **1.** abundent, bun, îmbelșugat, îndestulat, mare, mănos, (înv. și reg.) belșugós, spórnic, (înv.) sățiós. *(Recoltă ~.)* **2.** fecund, fertil, gras, mănos, productiv, roditor, rodnic, (înv.) producătór, rodít, rodós, spórnic. *(Pămînt ~.)* **3.** prosper. *(Regiune ~.)* **4.** avut, înstărit, situat, (pop.) chiabúr, cupríns, (reg.) bănós, (Transilv.) găzdác, (prin Munt.) taxidít. *(Țăran ~.)* **5.** căpătuit, chivernisit, îmbogățit, înavuțit, înstărit, pricopsit, (pop. și depr.) ajúns. *(Om ~.)* **6.** îmbelșugat, (livr.) opulént. *(Viață ~.)* **7.** abundent, copios, îmbelșugat, îndestulat, (fig.) princiár. *(O masă ~.)* **8.** fastuos, grandios, luxos, mare, pompos, somptuos, splendid, strălucit, strălucitor, (livr.) magnífic, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~; o nuntă ~.)* **9.** luxos, prețios, scump. *(Haine ~.)* **10.** bătut, înfoiat, învolt, rotat, (reg.) revărsát. *(Flori ~.)* **11.** des, îmbelșugat, învolt. *(Cu păr ~.)* **12.** amplu, cuprinzător, larg. *(O perspectivă ~.)* **13.** întins, mare, vast. *(Are o experiență ~.)*

bogát adj. v. MULT. NUMEROS.

bogătán s. v. BOGĂTAȘ.

BOGĂTÁȘ s. (pop. și peior.) bogătán, (prin Ban.) boltăgíu, (Transilv.) dolfán. *(E un mare ~.)*

bogătáte s. v. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. MIJLOACE. SITUAȚIE. STARE.

BOGĂȚÍE s. **1.** abundență, belșug, îmbelșugare, îndestulare, prisos, (rar) afluență, mănoșie, răsfăț, risípă, (livr.) opulență, profuziúne, (pop.) jértfă, (prin Olt.) teméi, (înv.) sătúl, săturáre, spor. *(~ de bunuri,)* **2.** belșug, bunăstare, prosperitate, (pop.) pricopseálă, (Transilv.) prindoáre, (înv.) salút, scumpéte, scumpíe, spor, (fig.) înfloríre. *(~ în care se afla.)* **3.** avere, avut, avuție, bun, mijloace **(pl.),** situație, stare, (înv. și reg.) bogătáte, priléj, prindere, (reg.) blágă, prinsoáre, (prin Transilv.) apucătúră, (Transilv.) ioság, (Olt., Ban. și Transilv.) vlágă, (înv.) bucáte (pl.), periusíe, (fam.) parále (pl.), (fig.) cheag, seu. *(Are ceva ~.)* **4.** fast, lux, pompă, splendoare, strălucire. *(~ alaiului.)* **5.** întindere, vastitate. *(~ cunoștințelor sale.)*

bogdán s. v. MOLDOVEAN.

bogdánése adj. v. MOLDOVEAN. MOLDOVENESC.

BOGLÁR s. *(BOT.; Ranunculus sceleratus)* (reg.) rărúnchi, rînzișoáră.

boglár s. v. GĂLBENELE. PICIORUL-COCOȘULUI.

bogoródnița s. art. v. FECIOARA MARIA. MADONA. MAICA DOMNULUI. NĂSCĂTOAREA. PREACURATA. PREANEVINOVATA. PREASFÎNTA. PRECISTA. SFÎNTA FECIOARĂ.

bogoslóv s. v. TEOLOG.

bogoslóvie s. v. TEOLOGIE.

bógză s. v. BUFNIȚĂ. BUHĂ.

BOHÓCI s. *(ENTOM.; Mamestra brassicae)* (reg.) súflet, buhă-de-curéchi.

boi s. v. AER. ASPECT. CHIP. EXPRESIE. FAȚĂ. FĂPTURĂ. FIGURĂ. FIZIONOMIE. ÎNĂLȚIME. ÎNFĂȚIȘARE. MINĂ. OBRAZ. STATURĂ. TALIE.

boi vb. v. ADEMENI. AMĂGI. COLORA. FARDA. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MACHIA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA. VOPSI.

BOIÁ s. (reg.) pipárcă, (Mold.) papricáș, (Transilv.) páprică. *(~ de ardei.)*

boiá s. v. CULOARE. FARD. VOPSEA.

boiálă s. v. COLORARE. COLORAT. CULOARE. FARD. FARDARE. FARDAT. MACHIAJ. MACHIAT. MACHIERE. VOPSEA. VOPSIRE. VOPSIT.

BOIANGERÍE s. vopsitorie. *(~ de lînă.)*

BOIANGÍU s. vopsitor. *(~ la o boiangerie.)*

BOICÚȘ s. *(ORNIT.; Aegithalus pendulinus)* aușel.

boiengioáie s. v. DROB. DROBUȘOR.

boiereásă s. v. BOIEROAICĂ.

BOIERÉSC s. *(IST.)* clacă, robotă. *(Claca din Țara Românească se numea în Moldova ~, iar în Transilvania robotă.)*

* BOIERÉȘTE adv. (fig.) domnéște. *(A dormit ~.)*

boierét s. v. ARISTOCRAȚIE. BOIERIME. NOBILIME.

BOIERÍ vb. (înv.) a căftăni. *(A ~ un răzeș.)*

BOIERÍE s. (înv.) arhonie, căftănie. *(Rang de ~.)*

BOIERÍME s. aristocrație, nobilime, (reg.) boierét, (înv.) neámuri (pl.), (grecism înv.) evgheníe. *(~ din țările române.)*

boierițĭă s. v. BOIEROAICĂ.

BOIEROÁICĂ s. (pop.) boiercásă, boierițĭă, boieroáie, (înv.) jupîneásă. *(O mare ~.)*

boieroáie s. v. BOIEROAICĂ.

BOIERÓS adj. capricios, fandosit, mofturos, năzuros, pretențios, sclifosit, (pop.) izmenit, (reg.) năsfirós, năturós. *(E cam ~ dumnealui!)*

boii-prúncilor s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

bóinic s. v. GLADIATOR. LUPTĂTOR. RĂZBOINIC.

boíre s. v. COLORARE. COLORAT. FARDARE. FARDAT. MACHIAJ. MACHIAT. MACHIERE. VOPSIRE. VOPSIT.

BÓIȘTE s. *(BIOL.)* bătaie, (reg.) toână. *(~ a peștilor.)*

bóiște s. v. BOIȘTEAN.

BOIȘTEÁN s. *(IHT.; Phoxinus phoxinus)* (reg.) bóiște, borféte, crai, crăiéș, crăiéte, crăiéț, pitíc, roșioáră, roșiór, sulár, verdéte, verzișoáră, pește-crăiésc, pește-de-bătáie, peștele-doámnei, (prin Ban.) scrofiță.

boít adj. v. COLORAT. FARDAT. MACHIAT. VOPSIT.

boít s. v. CANAF. CIUCURE. COLORARE. COLORAT. FARDARE. FARDAT. MACHIAJ. MACHIAT. MACHIERE. VOPSIRE. VOPSIT.

bojdéi s. v. LEASĂ.

bojdéucă s. v. COCIOABĂ.

bojóc s. v. PLĂMÎN. PULMON.

bojogár s. v. BORFAȘ. PUNGAȘ.

bojoței s. pl. v. SPÎNZ.

bojoțél s. v. CUCURIG.

BOLBOROSEÁLĂ s. bodogăneală, bombăneală, bombănit, bombănitură, boscorodeală, mormăială, mormăire, mormăit, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít.

BOLBOROSÍ vb. **1.** a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)* **2.** a gîlgîi. *(Un lichid care ~.)*

BOLBOROSÍT adj. îngăimat, mormăit, nearticulat, neclar, nedeslușit, (fig.) morfolít. *(Cuvinte ~.)*

bolboșá vb. v. BULBUCA. CĂSCA. HOLBA. MĂRI. UMFLA. ZGÎI.

bolboșát adj. v. BULBUCAT. CĂSCAT. HOLBAT. MARE. MĂRIT. UMFLAT. ZGÎIT.

bolbotínă s. v. PEPENE.

bold s. v. AC. AC CU GĂMĂLIE. CEP. IMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. PORNIRE. STIMUL. STIMULENT. STRĂMURARE.

boldán s. v. CIOLAN. FLUIER. MEMBRU INFERIOR. OS. PICIOR. TIBIA.

boldí vb. v. BULBUCA. CĂSCA. HOLBA. ÎMBOLDI. MĂRI. UMFLA. ZGÎI.

boldíre s. v. BULBUCARE. CĂSCARE. HOLBARE. MĂRIRE. UMFLARE. ZGÎIRE. ZGÎIT.

boldít adj. v. BULBUCAT. CĂSCAT. HOLBAT. MARE. MĂRIT. UMFLAT. ZGÎIT.

bólea s. art. v. BAUBAU.

boleác adj. v. BOLNĂVICIOS.

boleáznă s. v. EPIDEMIE. EPIZOOTIE. MOLIMĂ.

bolégniță s. v. EPIDEMIE. EPIZOOTIE. MOLIMĂ.

bolí s. v. BOLOVAN. PIETROI.

bólĭă s. v. AMIGDALITĂ. ANGHINĂ DIFTERICĂ. DIFTERIE. GÎLCĂ. IEȘIND. IEȘITURĂ. PROEMINENȚĂ. PROTUBERANȚĂ. RIDICĂTURĂ. UMFLĂTURĂ.

BOLÍ vb. a piroti a tînji, a zăcea, (pop.) a gogi, (reg.) a zălezi, (Munt. și Olt.) a tiromi, (înv.) a lîncezi. *(~ de multă vreme în pat.)*

BOLÍD s. *(ASTRON.)* stea căzătoare strălucitoare.

BOLÍRE s. zăcere, zăcut, (pop.) gogíre, zăcáre.

bóliște s. v. EPIDEMIE. EPIZOOTIE. MOLIMĂ.

bolínd adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

bolíndăriță s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

bolínzeálă s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

bolínzi vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. SMINTI. ȚICNI.

bolínzie s. v. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENȚĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ȚICNEALĂ.

bolmoájă s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

BOLNÁV adj. nesănătos, suferind, (rar) morbós, (înv. și pop.) războlít, (înv. și reg.) neputinciós, pătimáș, rău, (Transilv. și Ban.) beteág, (Transilv.) maród, (înv.) lînced, malád, mișél, pătimitór. *(Om ~.)*

bolnăví vb. v. ÎMBOLNĂVI.

BOLNĂVICIÓS adj. **1.** (livr.) maladív, (rar) morbós, (reg.) betegós, gúbav, (Mold. și Transilv.) boleác. *(Om ~.)* **2.** anormal, morbid, nesănătos, patologic. *(Un obicei ~.)* **3.** exagerat, excesiv. *(O sensibilitate ~.)*

bolnicér s. v. INFIRMIER.

bólniță s. v. INFIRMERIE. SPITAL.

BOLOBÓC s. *(TEHN.)* cumpănă, nivelă cu bulă de aer.

bologeáună s. v. CARTOF.

bolonícă s. v. COSIȚEL.

BOLOVÁN s. pietroi, (reg.) pietróc, (prin Transilv.) bolf, (Transilv., Ban. și Bucov.) bord, (prin Transilv.) bordán.

bolován s. v. DIVINITATE. DUMNEZEU. IDOL. ZEITATE. ZEU.

bolovăní vb. v. BULBUCA. CĂSCA. HOLBA. INFLAMA. ÎNGRĂMĂDI. MĂRI. UMFLA. ZGÎI.

bolovănít adj. v. BOLOVĂNOS. GLODUROS. PIETROS.

BOLOVĂNÓS adj. gloduros, pietros, (rar) bolovănít, bulgăros, (reg.) stolohănós, (prin Transilv. și Ban.) bordós, (Ban.) bușós. *(Pămînt, teren ~.)*

boltáș s. v. PRĂVĂLIAȘ. TARABAGIU.

BÓLTĂ s. **1.** arc, arcadă, boltitură, (înv.) sclip. *(~ la o construcție.)* **2.** cupolă, (înv.) cúlă, sclip, (turcism înv.) cubeá. *(~ la o turlă.)* **3.** cer, firmament, (rar) arc, **boltíre**, (înv.) crug, crîngul cérului, (fig.) tărîe. *(O ~ plină de stele.)* **4.** *(ANAT.)* *boltă palatină* = palat, cerul-gurii, (înv.) părăț.

bóltă s. v. DUGHEANĂ. MAGAZIN. PRĂVĂLIE.

boltășíu s. v. BOGĂTAȘ.

boltăi vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

BOLTÍ vb. a se arcui. *(Plafonul se ~ elegant.)*

boltíre s. v. BOLTĂ. CER. FIRMAMENT.

BOLTÍT adj. **1.** arcuit, (rar) arcát. *(Un acoperiș ~.)* **2.** bombat, proeminent, (rar) scos. *(O frunte ~.)*

BOLTITÚRĂ s. arc, arcadă, boltă, (înv.) sclip. *(~ la o construcție.)*

bombár s. BĂRZĂUN. BONDAR.

BOMBARDÁ vb. (înv.) a bate, a **pușcări**. *(~ cetatea.)*

BOMBARDAMÉNT s. bombardare, (înv.) bătăie. *(Un puternic ~.)*

BOMBARDÁRE s. bombardament, (înv.) bătăie. *(O puternică ~ a cetății.)*

BOMBÁRDĂ s. *(MIL.)* (înv.) baliméz. *(~ se folosea în evul mediu la asaltul cetăților.)*

BOMBÁSTIC adj. afectat, artificial, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunător, umflát. *(Ton, stil, limbaj ~.)*

BOMBÁT adj. **1.** convex. *(Lentilă ~.)* **2.** umflat. *(O cutie de conserve ~.)* **3.** boltit, proeminent, (rar) scos. *(O frunte ~.)* **4.** mare, măscat, plin, (reg.) măzărát. *(Un bob de grîu ~.)*

bombát adj. v. BURTOS. PÎNTECOS.

BÓMBĂ s. *(MIL.)* *bombă cu hidrogen* = bombă termonucleară; *bombă termonucleară* = bombă cu hidrogen.

bómbă s. v. SPELUNCĂ.

BOMBĂNEÁLĂ s. bodogăneală, bolboroseală, bombănit, bombănitură, **boscorodeală**, mormăială, mormăire, mormăit, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít. *(O ~ inutilă.)*

BOMBĂNÍ vb. a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a înghina, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

bombăní vb. v. BÎZÎI. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. PLICTISI. SÎCÎI. ZBÎRNÎI. ZÎZÎI. ZUMZĂI.

BOMBĂNÍT s. bodogăneală, bolboroseală, bombăneală, bombănitură, boscorodeală, mormăială, mormăire, mormăit, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít. *(Un ~ inutil.)*

BOMBĂNITÚRĂ s. bodogăneală, bolboroseală, bombăneală, bombănit, boscorodeală, mormăială, mormăire, mormăit, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít. *(O ~ inutilă.)*

BOMBOÁNĂ s. (prin Transilv.) puíț. *(A mîncat o ~ cu lapte.)*

bónă s. v. DĂDACĂ. DOICĂ.

BONCĂÍ vb. a boncălui, (reg.) a rîncăi, a rîncălui. *(Cerbul ~ în timpul rutului.)*

BONCĂÍT s. boncăluit. *(~ cerbului în perioada rutului.)*

BONCĂLUÍ vb. a boncăi, (reg.) a rîncăi, a rîncălui. *(Cerbul ~ în timpul rutului.)*

BONCĂLUÍT s. boncănit. *(~ unor animale în perioada rutului.)*

BONDÁR s. *(ENTOM.; Bombus terrestris)* bărzăun, (reg.) bînzár, bîțán, bîzgán, bombár, bongár, bongói, bonzár, bozgói, muscói, albinațigánului, albină-țigăneáscă.

bondár s. v. CĂRĂBUȘ. TĂUN.

BONDÓC adj. îndesat. *(Om ~.)*

BONÉTĂ s. **1.** bonețică, scufie, scufiță, (reg.) scúfă, tichíe, (Mold.) căíță, (Ban.) căpíță. *(~ pentru sugaci.)* **2.** căciuliță, scufă, scufiță, tichie, (Transilv., Ban. și Bucov.) ceápsă. *(Bunicul poartă ~ pe cap.)*

BONEȚÍCĂ s. bonetă, scufie, scufiță, (reg.) scúfă, tichíe, (Mold.) căíță, (Ban.) căpíță. *(~ pentru sugari.)*

bongár s. v. BĂRZĂUN. BONDAR.

bongói s. v. BĂRZĂUN, BONDAR.

BONIFICÁRE s. bonificație. *(~ acordată unui sportiv.)*

BONIFICÁȚIE s. bonificare. *(~ în bani.)*

BONITÁTE s. *(FIN.)* solvabilitate, (rar) plătnicíe, solvénță.

bont s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

bontáș adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

bontăneálă s. v. BOCĂNEALĂ. BOCĂNIT. BOCĂNITURĂ. POCĂNEALĂ. POCĂNIT. POCĂNITURĂ.

bontăní vb. v. BATE. BOCĂNI. CIOCĂNI. POCĂNI.

bontănitúră s. v. BOCĂNEALĂ. BOCĂNIT. BOCĂNITURĂ. POCĂNEALĂ. POCĂNIT. POCĂNITURĂ.

bonțóc s. v. MĂSEA.

bonzár s. v. BĂRZĂUN. BONDAR. STRECHE. TĂUN.

bonzári s. pl. v. SURGUCI.

bónză s. v. STRECHE.

bonzălău s. v. TĂUN.

BOR s. margine, (rar) bord, gárdină, (pop.) peréte, (reg.) streășină, tichíe, (Ban. și nordul Transilv.) obádă, (Maram.) pănă, (Transilv. și Bucov.) pînză, (prin Transilv.) văcălíe. *(~ al pălăriei.)*

boracióc s. v. TĂTĂNEASĂ.

BORÁN s. *(CHIM.)* hidrură de bor.

borangíe s. v. CUSCUTĂ. TORȚEL.

BORÁNȚĂ s. *(BOT.; Borrago officinalis)* arătel, otrățel, limba-mielului.

BORAT DE SÓDIU s. *(CHIM.)* borax.

BÓRAX s. *(CHIM.)* borat de sodiu.

borăr s. v. BURGHIU. SFREDEL.

BORCÁN s. (Mold.) gavanós. *(Un ~ cu dulceață.)*

BORCĂNÁȘ s. borcănel, (Mold.) gavanóșel.

BORCĂNÁT adj. gros, umflat, (reg.) borcănós. *(Are nasul ~.)*

BORCĂNÉL s. borcănaș, (Mold.) gavanoșél.

borcănós adj. v. BORCĂNAT. GROS. UMFLAT.

BORCEÁG s. *(BOT.)* **1.** *(Vicia sativa)* măzăriche, (reg.) măzărícă, măzărúică, (prin Transilv.) măzăríce. **2.** *(Vicia silvatica)* măzăriche, (reg.) măzărícă.

bórciu s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

borcút s. v. APĂ MINERALĂ. BORVIZ.

bord s. v. BOLOVAN. BOR. MARGINE. PIETROI.

bordán s. v. BOLOVAN. PIETROI.

bórdea s. art. v. BAUBAU.

BORDÉI s. colibă, (reg.) obór, (Transilv.) cobáșă, (Mold. și Transilv.) poiátă, (prin Ban.) zomoníță. *(Moșneagul locuia într-un ~.)*

BORDÉL s. lupanar, casă de prostituție, casă de toleranță, (înv.) tractír.

bordós adj. v. BOLOVĂNOS. GLODUROS. PIETROS.

BORDÚRĂ s. **1.** margine. *(~ a trotuarului.)* **2.** chenar, margine. *(~ a covorului.)* **3.** chenar, (rar) áinfas. *(~ la un text imprimat.)*

BOREÁL adj. *(GEOGR.)* nordic, septentrional. *(Emisfera ~.)*

boreál adj. v. ARCTIC. NORDIC.

boreásă s. v. NEVASTĂ. SOȚIE.

BORFÁȘ s. pungaș, (rar) bojogár, (fam.) găinár.

borfășie s. v. PUNGĂȘIE.

borféte s. v. BOIȘTEAN.

BORHÓT s. (reg.) boroghínă, borohódnă, tescovínă. *(~ de fructe.)*

borí vb. v. DEBORDA. VĂRSA. VOMA. VOMITA.

boríre s. v. DEBORDARE. VĂRSARE. VOMARE. VOMĂ. VOMITARE.

borít adj. v. DEZGUSTĂTOR. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. HIDOS. ORIBIL. RESPINGĂTOR. SCÎRBOS.

borít s. v. DEBORDARE. VĂRSARE. VOMARE. VOMĂ. VOMITARE.

borítură s. v. VĂRSĂTURĂ. VOMARE. VOMĂ.

bornái vb. v. BÎZÎI. ZBÎRNÎI. ZÎZÎI. ZUMZĂI.

bornéu s. v. RANIȚĂ. RUCSAC.

boroánă s.v. GRAPĂ.

BOROBOÁȚĂ s. ispravă, năzbîtie, năzdrăvănie, pocinog, poznă, șotie, trăsnaie, (reg.) boáță, dandaná, dănăináie, dăndăináie, năsărímbă, (Mold. și Bucov.) palótie, (prin Ban.) snoábă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tonoásă, (înv.) bosmá. *(Ce ~ ai mai făcut?)*

boroghínă s. v. BORHOT.

borohódnă s. v. BORHOT.

boroní vb. v. GRĂPA.

boroníre s. v. GRĂPARE. GRĂPAT.

boronít s. v. GRĂPARE. GRĂPAT.

boroșteán s. v. LILIAC.

borșér s. v. ANTONICĂ.

BORȘIȘÓR s. *(BOT.; Sempervivum schlehani)* (reg.) verzișoáră.

bórtă s. v. ADÎNCITURĂ. CAVITATE. DESCHIDERE. DESCHIZĂTURĂ. GAURĂ. GROAPĂ. ORIFICIU. SCOBITURĂ. SCORBURĂ.

bortelí vb. v. GĂURI. PERFORA. SCOBI. SFREDELI. STRĂPUNGE.

bortelíre s. v. GĂURIRE. GĂURIT. PERFORARE. PERFORAT. PERFORAȚIE. SCOBIRE. SCOBIT. SFREDELIRE. SFREDELIT. STRĂPUNGERE. STRĂPUNS.

bortelít adj. v. GĂURIT. PERFORAT. SCOBIT. SFREDELIT. STRĂPUNS.

bortí vb. v. GĂURI. PERFORA. SCOBI. SFREDELI. STRĂPUNGE.

borticícă s. v. GĂUREA. GĂURICĂ. GĂURICE.

bortít adj. v. GĂURIT. PERFORAT. SCOBIT. SFREDELIT. STRĂPUNS.

bortós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.

bórtură s. v. SCORBURĂ.

borțoásă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

borțós adj. v. BURTOS. PÎNTECOS.

BÓRVIZ s. apă minerală, (reg.) borcút, (înv.) apă gazoásă, apă metálică, apă metaliceáscă.

borz adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

BÓRZĂ s. *(ENTOM.; Blaps mortisaga)* (reg.) goámbă, goándă, gîndacul-mórților.

bórză s. v. BAUBAU. CHICA-VOINICULUI. GÎNGANIE. GÎZĂ. HEXAPOD. INSECTĂ.

borzós adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

bosácă s. v. CIUCURAȘI.

boscár s. v. ILUZIONIST. PRESTIDIGITATOR. SCAMATOR.

boscărie s. v. ILUZIONISM. PRESTIDIGITAȚIE. SCAMATORIE.

boscoánă s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

bosconí vb. v. DESCÎNTA. FACE. FERMECA. MENI. URSI. VRĂJI.

bosconít adj. v. FERMECAT. VRĂJIT.

bosconitúră s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

bosconiță s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

BOSCORODEÁLĂ s. bodogăneală, bolboroseală, bombăneală, bombănit, bombănitură, mormăială, mormăire, mormăit, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít.

BOSCORODÍ vb. a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

boscorodí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. DESCÎNTA. FACE. FERMECA. MENI. PLICTISI. SÎCÎI. URSI. VRĂJI.

bosioc-de-múnte s. v. MĂTĂCINĂ.

bosmá s. v. BOROBOAȚĂ. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUȘIE. GLUMĂ. ISPRAVĂ. NĂZBÎTIE.

NĂZDRĂVĂNIE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLITURĂ. POCINOG. POZNĂ. ȘTRENGĂRIE. TRĂSNAIE.

bosolí vb. v. BURDUȘI. GHEMUI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. TICSI.

bosorcáie s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

bostán s. v. CAP. DOVLEAC. PEPENE.

bostánă s. v. PEPENĂRIE.

bostangíu s. v. PEPENAR.

bostănár s. v. PEPENAR.

bostănărie s. v. PEPENĂRIE.

bostănél s. v. DOVLECEL. TĂRTĂCUȚĂ. TIGVĂ. TÎLV.

BOSUMFLÁ vb. a se îmbufna, (reg.) a se drîmboi, (prin Bucov.) a se bîrzoia, (Transilv. și Maram.) a se dăbălăza, (Olt. și Ban.) a se îmbonța, (prin Munt.) a se răzbuza.

BOSUMFLÁRE s. îmbufnare, (pop. și fam.) țîfnă, (reg.) drîmboiére, (Olt. și Ban.) îmbonțăre.

BOSUMFLÁT adj. îmbufnat, (pop. și fam.) țîfnós, (reg.) drîmboiát, moflúz, (Transilv. și Maram.) dăbălăzát, (Olt. și Ban.) îmbonțát, (prin Munt.) răzbuzát, (fam. fig.) botós. *(Om ~.)*

boșár s. v. PEPENE.

boșíre s. v. HERNIE.

boșoáleă s. v. GÎLCĂ. SCURTĂ. UIMĂ. UMFLĂTURĂ.

boșoroágă s. v. BURUIANA-SURPĂTURII.

*BOȘORÓG adj., s. *(MED.)* (pop.) boșorogít, surpát, vătămát. *(Om ~, adică bolnav de hernie.)*

boșorogeálă s. v. HERNIE.

*BOȘOROGÍ vb. *(MED.)* (pop.) a se surpa, a se vătăma. *(S-a ~, adică s-a îmbolnăvit de hernie.)*

boșorogít adj., s. v. BOȘOROG.

BOȘTÍNĂ s. (reg.) babáș, cómină, jíntiță. *(~ obținută din fagurii fierți.)*

boștínă s. v. TESCOVINĂ.

bóștură s. v. SCORBURĂ.

boșturós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.

boșúță s. v. SPÎNZ.

BOT s. **1.** gură, (reg.) mórdă, (Ban. și Transilv.) flit. *(Ciinele apucă hrana cu ~.)* **2.** rît, (reg.) flit, mórdă, súrlă, téflu, tic, zótcă, zúrnă, (prin Transilv.) ciort, (prin Maram.) roátă, (Mold. și Bucov.) sfîrlă. *(~ al porcului.)* **3.** cap, capăt, cioc, vîrf. *(~ al unui obiect ascuțit.)* **4.** *(MAR.)* proră, (înv. și reg.) pisc, (înv.) prúă. *(~ al unei nave.)* **5.** pisc, (reg.) bótniță, bóur. *(~ de la luntre.)*

bot s. v. CRUCE. GURĂ. MĂSEA.

botár s. v. DOGAR.

botáș s. v. BĂTĂIAȘ. GONACI. GONAȘ. HĂITAȘ. MÎNĂTOR.

bótă s. v. BÎTĂ. CIOMAG. COFĂ. DONIȚĂ. MĂCIUCĂ.

botéi s. v. CIREADĂ. TURMĂ.

botejúne s. v. BOTEZ. BOTEZARE.

botélniță s. v. BOTNIȚĂ.

BOTÉZ s. **1.** *(BIS.)* botezare, (înv. și reg.) botejúne. *(~ al unui prunc.)* **2.** *(BIS.)* botezare, creștinare. *(~ al unui om matur necreștin.)* **3.** cumetrie.

BOTEZÁ vb. **1.** *(BIS.)* a (se) creștina. *(Un mahomedan care s-a ~.)* **2.** a chema, a denumi, a intitula, a numi, a porecli, a spune, a supranumi, (înv. și reg.) a număra, (înv.) a grăi, a nomina, a numeni, a titlui. *(Pentru vitejia lui l-au ~ „Bravul".)*

botezá vb. v. UDA.

BOTEZÁRE *(BIS.)* **1.** botez, (înv. și reg.) botejúne. *(~ a unui prunc.)* **2.** botez, creștinare. *(~ a unui om matur necreștin.)*

BOTGRÓS s. *(ORNIT.; Coccothraustes coccothraustes)* cireșar, (reg.) puigrós, (Bucov.) clonțár, simburár, (prin Munt.) cioc-grós.

botínă s. v. CIZMULIȚĂ. GHEATĂ.

BÓTNIȚĂ s. (reg.) botélniță. *(~ la botul unui cîine.)*

bótnița s. v. BOT. CRUCE. PISC.

botoáșă s. v. BABANĂ.

botós adj. v. ARROGANT. BOSUMFLAT. IMPERTINENT. INSOLENT. IREVERENȚIOS. ÎMBUFNAT. ÎNDRĂZNEȚ. NECUVIINCIOS. NEOBRĂZAT. NERESPECTUOS. NERUȘINAT. OBRAZNIC. SEMEȚ. SFIDĂTOR. SFRUNTAT. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ.

botóș s. v. CĂPUȘĂ.

BOTRÓȘ s. *(ORNIT.; Pyrrhula vulgaris)* (reg.) căldăráș, domnișór, lugáci, pasăre-domnească.

BOȚ s. bulz, cocoloș, (pop.) golomóz, (reg.) dodóc, gîscă, urs, (prin Mold.) totolóț. *(Un ~ de mămăligă.)*

boț s. v. MĂSEA.

BOȚÍ vb. a (se) mototoli, a (se) șifona, (rar) a (se) cocoloși, (reg.) a (se) golomozi, a (se) mozoli, a (se) tîrnosi. *(I s-au ~ pantalonii.)*

boți vb. v. CUTA. ÎNCREȚI. RIDA. ZBÎRCI.

BOȚÍRE s. mototolire, șifonare. *(~ pantalonilor.)*

BOȚÍT adj. mototolit, necălcat, șifonat. *(Haine ~.)*

boțít adj. v. CREȚ. CUTAT. ÎNCREȚIT. RIDAT. ZBÎRCIT.

BOȚITÚRĂ s. creț, cută, încrețitură, îndoitură. *(~ a pantalonilor necălcați.)*

BÓȚMAN s. *(MAR.)* nostrom. *(~ este șef de echipaj pe o navă.)*

BOU s. **1** *(ORNIT.) bou-de-baltă (Botaurus stellaris)* = (reg.) háucă, bîtlan-de-stúh, buhai-de-báltă, stîrc-de-noápte. **2.** *(ZOOL.) bou-de-baltă (Bombinator)* = (Mold.) buhai-de-báltă. **3.** *(ENTOM.) bou-de-baltă (Hydrophilus piceus)* = (reg.) bou-de-ápă; *boul-Domnului (Coccinella septempunctata)* = buburuză, boul-lui-Dumnezeu, vaca-Domnului, (reg.) cucușór, găinúșă, gărgăriță, mămărúță, mărgărít, mărgărítă, mărgăriță, măríe, măriúță, paparúgă, păpărúie, păpărúță, păpărúză, vrăjitoáre, boul-pópii, găina-lui-Dumnezéu, măria-pópii, puica-pópii, puiculița-pópii, vaca-lui-Dumnezéu; *boul-lui-Dumnezeu (Coccinella septempunctata)*= buburuză, boul-Domnului, vaca-Domnului, (reg.) cucușór, găinúșă, gărgăriță, mămărúță, mărgărít, mărgărítă, mărgăriță, măríe, măriúță, paparúgă, păpărúie, păpărúță, păpărúză, vrăjitoáre, boul-pópii, găina-lui-Dumnezéu, măria-pópii, puica-pópii, puiculița-pópii, vaca-lui-Dumnezéu.

bou-de-ápă s. v. BOU-DE-BALTĂ.
bou-de-noápte s. v. BUFNIȚĂ. **BUHĂ.**
boul-bábei s. v. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.
boul-Dómnului s. v. RĂDAȘCĂ. RĂGACE. VACA-DOMNULUI.
boul-lui-Dumnezéu s.v. RĂDAȘCĂ.RĂGACE. VACA-DOMNULUI.
boul-pópii s. v. BOUL-DOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.
BOULEÁN s. (pop.) boușór, boúț.
bouleán s. v. AVAT.
bóur s. v. BOT. PISC.
bourél s. v. GASTEROPOD. GASTROPOD. MELC. PITULICE. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.
bouríște s. v. STANIȘTE.
boușór s. v. BOULEAN.
boúț s. v. BOULEAN.
BOX s. *(SPORT)* pugilism, sportul cu mănușl, (rar) pugilát, pugilística.
box s. v. BULDOG. MOPS.
BOXÁ vb. *(SPORT)* (rar) a pugila.
BOXÉR s. *(SPORT)* pugilist.
BOZ s. *(Bot.; Sambucus ebulus)* bozie, (înv. și reg.) soc mic.
boz s. v. DIVINITATE. DUMNEZEU. IDOL. SPÎNZ. ZEITATE. ZEU.
bozaiér adj. v. CENUȘIU. FUMURIU. GRI. PLUMBURIU. SUR.
bozățél s. v. SPÎNZ. STIRIGOAIE.
bozgói s. v. BĂRZĂUN. BONDAR.
bozgún s. v. CONFLICT. RĂZBOI.
BÓZIE s. *(BOT.; Sambucus ebulus)* boz, (înv. și reg.) soc mic.
brabéte s. v. VRABIE.
BRAC s. *(ZOOL.)* **1.** prepelicar, (Transilv.) víșlă. *(~ este un ciine de vînătoare.)* **2.** *brac englez* = poanter. *(~ este un ciine de vînătoare).*
BRAC s. sfărîmătură, (reg.) fărîmătúră. *(~ dintr-un obiect.)*
brácе s. pl. v. INDISPENSABILI. IZMENE.
BRAD s. *(BOT.)* **1.** *(Abies alba)* (prin Transilv.) porób. **2.** *(Picea excelsa)* molid, (reg.) moléte, molidár.
brad s. v. COȘCIUG. PIN. SICRIU.
BRADIARTRÍE s. *(MED.)* bradilalie.
BRADILALÍE s. *(MED.)* bradiartrie.
bradóș s. v. MUCENIC. SFINȚIȘOR. SFÎNT.
BRAGAGERÍE s. (prin Mold. și Bucov.) brăhărie.
BRAHMÁN adj. *(BIS.)* brahmanic. *(Religia ~.)*
BRAHMÁNIC adj. *(BIS.)* brahman. *(Cultul ~.)*
brámbura adv. v. AIUREA. ALANDALA. ANAPODA. PROST. RĂU.
brambureálă s. v. DEBANDADĂ. DERANJ. DEZORDINE. DEZORGANIZARE. HAOS. NEORÎNDUIALĂ. RĂVĂȘEALĂ. ZĂPĂCEALĂ.
BRANCÁRDĂ s. *(MED.)* targă, (Mold.) patáșcă.
BRAND s. *(MIL.)* (astăzi rar) aruncătór.
BRANDENBÚRG s. găitan. (reg.) șinór. *(~ la o haină.)*
BRÁNHIE s. *(ZOOL)* (reg.) **urécheo**, (Ban.) úrlă. *(~ la pești, la crustacee etc.)*
BRANHIOZÁUR s. *(GEOL.)* protriton. *(~ semăna cu salamandra.)*
BRÁNIȘTE s. apărătură, opritură. *(Locul în pădure unde copacii au fost tăiați se numește ~.)*
BRANȘAMÉNT s. *(TEHN.)* ambranșament. *(~ electric.)*
BRÁNȘĂ s. **disciplină**, domeniu, ramură, sector, specialitate. *(În ce ramură sau ~ activezi?)*
brant s. v. HAMAC.
BRANȚ s. (Mold.) tabán. *(~ la încălțăminte.)*
BRASÁRDĂ s. banderolă. *(Poartă o ~ la mînă.)*
BRASIÉRĂ s. pieptar, pieptăraș.
brașoávă s. v. INVENȚIE. MINCIUNĂ. NĂSCOCEALĂ. NĂSCOCIRE. NĂSCOCITURĂ. NEADEVĂR. PALAVRĂ. PLĂSMUIRE. POVESTE. SCORNEALĂ. SCORNIRE. SCORNITURĂ.
brat s. v. FRATE.
BRAȚ s. **1.** *(ANAT.)* mînă, (înv. și reg.) brîncă. *(A duce pe cineva de ~.)* **2.** *(GEOGR.)* ramificație, (pop.) crac. *(~ al unei ape curgătoare.)* **3.** *(TEHN.)* pîrghie. *(~ al unei balanțe.)* **4.** *(TEHN.)* crac, margine, mînă, mîner, pervaz, spetează, (reg.) condác, cotói. *(~ la ferăstrău.)* **5.** *(TEHN.)* chingă, coardă, spetează, stinghie, (pop.) curmezíș. *(~ la podul coșului morii.)* **6.** *(TEHN.)* bată, bătcală, brățară, fălcea, fofează, lopățea, mănușă, mînă, spetează. *(~ la războiul de țesut.)* **7.** *(TEHN.)* furcă, mînă, stîlp, (reg.) ciocán, cújbă. *(~ la războiul de țesut.)*
BRAV adj. curajos. cutezător, dîrz, inimos, îndrăzneț, neînfricat, semeț, viteaz, (livr.) intrepíd, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. și pop.) voinic, (înv.) hrăbór, neînfricoșát. *(S-a dovedit ~ în luptă.)*
BRAVÁ vb. **1.** a desfide, a sfida. *(~ moartea.)* **2.** a înfrunta, a sfida, (rar) a sfruntа. *(~ cu curaj un pericol.)*
BRAVÁDĂ s. bravare, desfidere, sfidare, (înv.) desfíd. *(Un act de ~.)*
BRAVÁRE s. bravadă, desfidere, sfidare, (înv.) desfíd. *(~ morții.)*
brávă s. v. BROASCĂ.
BRÁVO interj. **1.** bine!, perfect!, (turcism înv.) aferím!, masalá! *(~! ați jucat frumos!)* **2.** (peior.) halal! *(~ ! așa rezultat!)*
BRAVÚRĂ s. **1.** bărbăție, curaj, eroism, neînfricare, vitejie, (pop.) voinicíe. *(~ în luptă.)* **2.** bărbăție, curaj, cutezanță, dîrzenie, încumetare, îndrăzneală, neînfricare, semeție, temeritate, (livr.) intrepiditáte, petulánță,(rar) cutezáre, (pop. și fam.) súflet, (pop.) inimă, voinicíe, (înv.) dîrzíe, îndrăznire, mărinimie, semețíre, (grecism înv.) táros. *(~ caracterului său.)*
BRÁZDĂ s. **1.** (pop.) brăzdătură. *(O ~ de pămînt.)* **2.** răzor, strat, (rar) postátă, (înv. și reg.)) táblă. *(~ de flori, de legume.)* **3.** polog, (reg.) otcóș. *(O ~ de iarbă, de grîu.)* **4.** crestătură. *(O ~ adîncă pe obraz.)*

brázdă s. v. CREȚ. CUTĂ. DÎRĂ. DUNGĂ. GLIE. ÎNCREȚITURĂ. RID. URMĂ. ZBÎRCITURĂ.

BRĂBĂNÓC s. *(BOT.; Pyrola secunda)* merișor, perișor, (reg.) verdeața-iérnii.

BRĂBĂNÓI s. *(BOT.; Pyrola rotundifolia)* (reg.) merișór.

BRĂBÍN s. *(BOT.; Bunias orientalis)* (reg.) colțul-lúpului.

BRĂCINÁR s. (pop.) bîrnéț. *(~ la iłari.)*

brăcinár s. v. CRUCEA DINAPOI. SPETEAZĂ.

brăcinăríță s. v. BATĂ. BETELIE.

BRĂDÉȚ s. *(BOT.)* brădiș.

brădioáră s. v. GĂINUȘĂ. IERUNCĂ.

BRĂDÍȘ s. *(BOT.)* **1.** brădet. **2.** *(Ceratophyllum demersum)* cosor, (reg.) frunza-cérei.

brădiș s. v. PENITĂ.

brădișoáră s. v. GĂINUȘĂ. IERUNCĂ.

BRĂDIȘÓR s. *(BOT.)* **1.** brăduleț, brăduț, (reg.) brădúi, brăduiác, **brăduléte**, brăduștean. **2.** *(Lycopodium selago)* cornișor, (reg.) strutușór.

brădișór s. v. BARBA-URSULUI. COADA-CALULUI. CORNIȘOR. IENUPĂR. JNEAPĂN. PIEDICUȚĂ.

brădoáie s. v. PUTINICĂ.

brădúi s. v. BRĂDIȘOR. BRĂDULEȚ. BRĂDUȚ.

brăduiác s. v. BRĂDIȘOR. BRĂDULEȚ. BRĂDUȚ.

brăduléte s. v. BRĂDIȘOR. BRĂDULEȚ. BRĂDUȚ.

BRĂDULÉȚ s. *(BOT.)* brădișor, brăduț, (reg.) brădúi, brăduiác, brăduléte, brăduștean.

brăduléț s. v. MUCENIC. SFINȚIȘOR. SFÎNT. SLĂBĂNOG.

brăduștean s. v. BRĂDIȘOR. BRĂDULEȚ. BRĂDUȚ.

BRĂDÚȚ s. *(BOT.)* brădișor, brăduleț, (reg.) brădúi, brăduiác, brăduléte, brăduștean.

brăhărie s. v. BRAGAGERIE.

brăileánca s. art. v. COADA-VACII. JALE.

brăileáncă s. v. RĂCHITAN.

brănișór s. v. CRUCEA DINAPOI.

BRĂȚĂRĂ s. **1.** (reg.) brățeá, cólbă. *(Purta o ~ cu diamante.)* **2.** *(TEHN.)* bată, bătează, braț, fălcea, fofează, lopățea, mănușă, mînă, spetează. *(~ la războiul de țesut.)* **3.** *(TEHN.)* cîrceie, (reg.) morcoáșă, (Transilv.) toártă. *(~ la coasă.)* **4.** *(TEHN.)* (reg.) buceá. *(~ la șurubelniță.)*

brățără s. v. CERC. SPETEAZĂ.

brățeá s. v. BRĂȚARĂ.

BRĂZDÁ vb. a tăia, (înv.) a brăzdui. *(Apele ~ adînc munții.)*

brăzdá vb. v. CUTA. ÎNCREȚI. RIDA. ZBÎRCI.

BRĂZDÁR s. fier lat, (prin Olt. și Transilv.) sápă. *(~ la plug.)*

BRĂZDÁT adj. crestat. *(Are fața ~.)*

brăzdát adj. v. CREȚ. CUTAT. ÎNCREȚIT. RIDAT. ZBÎRCIT.

brăzdătură s. v. BRAZDĂ.

brăzdiță s. v. BRĂZDUȚĂ.

brăzdui vb. v. BRĂZDA.

BRĂZDÚȚĂ s. (rar) brăzdiță.

bre interj. v. HĂI. MĂI.

BREÁBĂN s. *(BOT.; Dentaria glandulosa)* (reg.) creasta-cocoșului.

breábăn s. v. BREBENEA. BREBENEL. DEDIȚEI-GALBENI. FLOAREA-PAȘTILOR. FLOAREA-PĂSĂRILOR. FLOAREA-VÎNTULUI-GALBENĂ. GĂINUȘĂ. GĂLBENELE. PĂȘTIȚĂ. POPILNIC.

breanc s. v. CIOB. HÎRB. SPĂRTURĂ. ȚANDĂRĂ.

BREÁSLĂ s. corporație, tagmă, (înv.) cin, isnáf, ortá, rufét. *(~ cizmarilor.)*

breáslă s. v. FUNCȚIE. ÎNDELETNICIRE. MESERIE. MEȘTEȘUG. OCUPAȚIE. POST. PROFESIUNE. SERVICIU. SLUJBĂ.

breaz adj. v. ABIL. AGER. DEȘTEPT. DIBACI. INGENIOS. INTELIGENT. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. MEȘTER. PRICEPUT.

BREÁZA s. art. ungureasca de doi (art.). *(~ este un dans popular.)*

breb s. v. BIBER. CASTOR.

BREBENEÁ s. *(BOT.; Corydalis)* brebenel, (reg.) breábăn.

brebeneác s. v. STURZ.

brebeneág s. v. COCOȘAR.

BREBENÉL s. *(BOT.; Corydalis)* brebenca, (reg.) breábăn.

brebenél s. v. DEDIȚEL.

brebenóc s. v. SASCHIU.

BREI s. *(BOT.; Mercurialis perennis)* (reg.) slobonóv, trepădătoáre.

brei s. v. ÎMPĂRĂTEASĂ. MUTĂTOARE. TREPĂDĂTOARE.

BRESLĂȘ s. (înv.) isnáf, rufét, rufetáș. *(~ era membrul unei bresle.)*

BRETÉLE s. pl. (Mold.) pachești (pl.), (fam.) cozondráci (pl.).

BREVÉT s. patentă, (astăzi rar) licență. *(~ de invenție.)*

BREVETÁ vb. (rar) a patenta. *(A ~ o invenție.)*

BREVETÁRE s. (rar) patentáre. *(~ a unei invenții.)*

BREVETÁT adj. (rar) patentát. *(Invenție ~.)*

brezáia s. art. v. CAPRA.

briá vb. v. STRĂLUCI.

briánt adj. v. STRĂLUCIT. STRĂLUCITOR.

BRIBÓI s. *(BOT.; Geranium silvaticum)* (reg.) fratele-bribóiului.

bribór s. v. PRIBOI.

BRICEÁG s. (reg.) brîșcă, custúră, cuțitáș, (Transilv. și Maram.) pinţălúș.

BRICHETÁJ s. brichetare. *(~ al unor materiale pulverulente.)*

BRICHETÁRE s. brichetaj. *(~ cocsului.)*

BRICHÉTĂ s. (pop.) aprinzătoáre, (reg.) scăpărătoáre. *(Și-a aprins țigara cu ~.)*

BRÍDĂ s. **1.** *(TEHN.)* flanșă. *(~ pentru solidarizarea unor piese.)* **2.** *(MED.)* aderență. *(Are o ~ la pleură.)*

BRÍE s. *(BOT.; Meum athamanticum)* (reg.) brioálă.

brie s. v. SLĂBĂNOG.

brigadíer s. v. GENERAL DE BRIGADĂ.

brigánd s. v. BANDIT. TÎLHAR.
brigandáj s. v. BANDITISM. GANGSTERISM. JAF. TÎLHĂRIE.
brighidău s. v. BĂTĂTOR.
brilioáncă s. v. IARBA-FIARELOR.
BRIOÁLĂ s. *(BOT.; Ligusticum mutellina)* (reg.) chimen-de-múnte, chimenul-úrsului, mărarul-úrsului.
brioálă s. v. BRIE.
BRÍȘCĂ s. (reg.) nadiceáncă. *(~ cu un cal.)*
brișcă s. v. BRICEAG.
BRIȘCULÍȚĂ s. brișcuță. *(~ cu un cal.)*
BRIȘCÚȚĂ s. brișculiță. *(O brișcă mică, adică o ~.)*
BRITÁNIC s., adj. **1.** s. englez. **2.** adj. englez, englezesc.
BRÎGLĂR s. (reg.) arțár. *(~ la războiul de țesut.)*
brîglă s. v. VATALĂ.
brînáci s. v. BRÎU. CINGĂTOARE.
brînca-pórcului s. v. CINSTEȚ.
brîncăriță s. v. BRÎNCĂ.
brîncáș s. v. PĂLMAȘ.
brînca-úrsului s. v. PIEDICUȚĂ. TALPA-URSULUI.
BRÎNCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Salicornia herbacea)* (rar) salicórnie, (reg.) brîncăriță, buberíc, căpriță, gușteráriță, gústeriță, sărigeá, solonéț, cornul-sálcei, iarba-pórcului, iarbă-grásă, iarbă-sărátă, mătură-róșie, sărătură-róșie. **2.** *brînca-ursului (Heracleum sphondylium)* = cruceapămîntului, (înv. și reg.) sclípeț, (reg.) laba-úrsului, talpa-úrsului.
brîncă s. v. BRAȚ. BUBERIC. ERIZIPEL. LABĂ. MĂNUȘĂ. MEMBRU SUPERIOR. MÎNĂ. RUJET.
BRÎNCI s. ghiont, izbitură, îmbrînceală, îmbrîncitură, împinsătură, (reg.) ghiold, știos, (Mold.) bleándă, dupác, (Ban.) poáncă, (prin Olt. și Munt.) potîrnóg. *(I-a dat un ~.)*
brînci vb. v. GHIONTI. IZBI. ÎMBOLDI. ÎMBRÎNCI. ÎMPINGE. ÎNGHIONTI.
BRÎNCÚȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Sisymbrium officinale)* (reg.) burnicrúț, sămcúță, frunza-voinículuí. **2.** *(Nasturtium palustre)* rapiță-sălbatică.
brîncúță s. v. CARDAMA. NĂSTUREL.
brîncuță-de-pisícă s. v. SULIȚICĂ. SUNĂTOARE.
brîndúș s. v. MUCENIC. SFINȚIȘOR. SFÎNT.
BRÎNDÚȘĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Colchicum autumnale)* (reg.) bălúră, brînduși (pl.), ghicitóri (pl.), ceapa-cióru, floarea-brumei, rusceade-poiánă. **2.** *(Crocus heuffelianus)* (reg.) mițuvéle (pl.), rusceá, șofrán, șofrănél. **3.** *(Crocus reticulatus)* (reg.) șofran-vărgát. **4.** *(Crocus aureus)* (reg.) șofran-gálben. **5.** *brîndușă albă (Crocus variegatus)* = șofran, șofrănel; *brîndușă galbenă (Crocus moesiacus)* = șofran.
BRÎNDUȘEÁ s. *(BOT.)* brîndușiță.
brînduși s. pl. v. BRÎNDUȘĂ.
BRÎNDUȘÎȚĂ s. *(BOT.)* brîndușea.
brînișór s. v. BRÎULEȚ. BRÎUȘOR.
brînzár s. v. RĂVAR.
BRÎNZÍ vb. a se tăia, (înv. și reg.) a se sărbezi, (Mold.) a se corăsli. *(Laptele s-a ~.)*
BRÎNZÍT adj. **1.** tăiat, (reg.) sărbezít, (Mold.) corăslít. *(Lapte ~.)* **2.** acrit, alterat, (prin Bucov.) scopt. *(Lapte ~.)*
BRÎU s. **1.** cingătoare, (pop.) chíngă, (înv. și reg.) taftúr, (reg.) brînáci, (Ban. și Bucov.) frînghíe. *(Cu ~ se strînge mijlocul.)* **2.** mijloc, talie. *(Grîul îi venea pînă la ~.)* **3.** brîuleț. *(~ este numele unui dans popular.)* **4.** dungă, (pop.) vîrstă. *(Casa avea un ~ albastru.)* **5.** lanț, șir, șirag. *(~ Carpaților.)*
brîul-cérului s. v. CURCUBEU.
brîul-Cosînzénii s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI. CURCUBEU.
BRÎULÉȚ s. **1.** brîușor, (pop.) brînișór. *(Un ~ strîns pe talie.)* **2.** brîu. *(A dansat un ~.)*
brîul-lui-Dumnezéu s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI. CURCUBEU.
brîul-Maicii-Dómnului s. v. CURCUBEU.
brîul-pópii s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI. CURCUBEU.
brîul-vîntului s. v. PIEDICUȚĂ.
BRÎUȘÓR s. brîuleț, (pop.) brînișór. *(Un ~ strîns pe talie.)*
brîușorul-vîntului s. v. PIEDICUȚĂ.
broájbă s. v. NAP.
broáncă s. v. CONTRABAS.
BROÁSCĂ s. **1.** *(ZOOL.; Rana esculenta)* (Ban.) mioárcă. **2.** *(ZOOL.) broască de iarbă (Hyla arborea)* = broatec, brotac, brotăcel, buratic, broască verde, (reg.) brotán, racalét, racaméte, racatét, răcănél; *broască verde (Hyla arborea)* = broatec, brotac, brotăcel, buratic, broască de iarbă, (reg.) brotán, racalét, racaméte, racatét, răcănél. **3.** *(BOT.; Opuntia ficus indica)* (reg.) limba-soácrei, palmă-cu-spíni. **4.** *(BOT.) broasca-apei (Potamogeton lucens)* = (Munt.) pășă. **5.** *(TEHN.)* (prin Ban.) brávă, (prin Transilv.) zar. *(~ la ușă.)* **6.** *(TEHN.)* (reg.) piuliță, tigáie. *(~ la cîngul morii.)* **7.** *(TEHN.)* brotac, căpătii. *(~ la roata morii.)* **8.** *(TEHN.)* (reg.) tigáie. *(~ la cepul grindeiului morii.)* **9.** *(TEHN.)* tigaie. *(~ la scrinciob.)* **10.** *(TEHN.)* cap, căpățînă, *(~ la masa dogarului.)* **11.** *(TEHN.)* drug. *(~ la masa dulgherului.)* **12.** *(TEHN.)* șurubelniță, (reg.) gîscă. *(~ la teasc.)*
broáscă s. v. CAP. CĂPĂȚÎNĂ. CIOC. SOVÎRF.
BROÁTEC s. *(ZOOL.; Hyla arborea)* brotac, brotăcel, buratic, broască de iarbă, broască verde, (reg.) brotán, racalét, racaméte, racatét, răcănél.
brobínță s. v. BOBIȚĂ. RECHIE.
BROBOÁDĂ s. (rar) fișíu, (reg.) îmbrobodeá, îmbrobodeálă, (Transilv., Maram. și Bucov.) pînzătúră. *(Și-a pus ~ pe umeri.)*
BROCÁRT s. (pop.) zarafír, (înv.) frenghíe, șahmarând, zarpá. *(Rochie de ~.)*
broci s. v. GARANȚĂ. OTRĂȚEL. PAȚACHINĂ. ROIBĂ.
brod s. v. BAC. POD MIȘCĂTOR. POD PLUTITOR. POD UMBLĂTOR.
BRODÁ vb. a coase, (reg.) a împistri, (Transilv. și Maram.) a chindisi, (prin Maram.)

a popistri, (prin Ban. și Transilv.) a șlingui, (prin Transilv.) a ștricăni. *(~ cu flori; a ~ la gherghef.)*

BRODÁT adj. (reg.) împistrít, (Transilv.) chindisít. *(Bluză ~.)*

brodeálă s. v. NIMEREALĂ. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE.

BRODERÍE s. (Transilv.) chindiseálă, chindisitúră, (prin Ban. și Transilv.) șlingherái.

brodí vb. v. ARANJA. CĂDEA. ÎNTÎMPLA. NIMERI. PICA. POTRIVI. TICLUI.

bróibă s. v. RAPIȚĂ.

BRONHIÁL adj. *(ANAT.)* bronhic. *(Arteră ~.)*

BRÓNHIC adj. *(ANAT.)* bronhial. *(Vase ~.)*

BRONZÁ vb. a (se) arde, a (se) înnegri, a (se) pîrli, a (se) prăji, (înv. și reg.) a (se) păli. *(Se ~ la soare, la mare.)*

BRONZÁRE s. înnegrire, pîrlire, prăjire. *(~ cuiva la soare.)*

BRONZÁT adj. înnegrit, negru, pîrlit, prăjit, (reg.) pîrjolít. *(Om ~.)*

broscán s. v. BROSCOI.

BROSCĂRIȚĂ s. *(BOT.; Potamogeton natans)* (pop.) notătoáre, limba-apei, (Munt.) pășă.

BROSCĂRÉSC adj. broștesc. *(Neamul ~.)*

BROSCĂRÍȚĂ s. *(BOT.; Triglochin palustris)* (reg.) iarba-șarpelui.

broschiță s. v. ALTIȚĂ.

BROSCÓI s. *(ZOOL.)* (reg.) broscán.

BROȘÁRE s. broșat. *(~ a unei cărți.)*

BROȘÁT s. broșare. *(~ unei cărți.)*

BROȘTÉSC adj. broscăresc. *(Neamul ~.)*

BROȘÚRĂ s. cărticică, (înv.) filádă, tartáj.

broșúră s. v. COLIȚĂ. FASCICULĂ.

BROTÁC s. **1.** *(ZOOL.; Hyla arborea)* broatec, brotăcei, buratic, broască de iarbă, broască verde, (reg.) brotán, racaléț, racaméte, racatéț, răcănél. **2.** *(TEHN.)* broască, căpătii. *(~ la roata morii.)* **3.** *(CONSTR.)* călcii.

brotán s. v. BROASCĂ DE IARBĂ. BROASCĂ VERDE. BROATEC. BROTAC. BROTĂCEL. BURATIC.

BROTĂCÉL s. *(ZOOL.; Hyla arborea)* broatec, brotac, buratic, broască de iarbă, broască verde, (reg.) brotán, racaléț, racaméte, racatéț, răcănél.

brotăcél s. v. FLOREAN. FLORINTE.

brucélnic s. v. FĂCĂLEȚ.

brucér s. v. FĂCĂLEȚ.

brudár s. v. PODAR.

brudáș s. v. COLĂCAR.

brúdă s. v. GRINDEL. MOLAN.

brúdină s. v. BAC. POD MIȘCĂTOR. POD PLUTITOR. POD UMBLĂTOR.

brudíu adj. v. MIC. NEVÎRSTNIC. TÎNĂR.

brúdnic adj. v. MIC. NEVÎRSTNIC. TÎNĂR.

brúdnic s. v. PODAR.

bruftuí vb. v. BRUSCA.

bruftuiálă s. v. BĂTAIE.

bruftuíre s. v. BRUSCARE.

bruftului vb. v. BRUSCA.

BRUIÓN s. ciornă, concept, schiță. *(~ al unei piese de teatru.)*

brumár s. v. NOIEMBRIE. OCTOMBRIE.

brumát adj. v. ABURIT. BRUMĂRIU. FUMURIU.

BRÚMĂ s. **1.** *(MET.)* (rar) promoroácă, (Olt., Ban. și Bucov.) chídă. *(S-a lăsat ~ peste cîmpii.)* **2.** *(BOT.)* pruină, (Mold.) promoroácă. *(~ care acoperă unele fructe.)* **3.** (prin Mold.) promoroácă. *(~ formată pe vas de o băutură rece.)*

brúmă s. v. CHICIURĂ. PROMOROACĂ.

BRUMĂREÁ s. *(BOT.; Phlox drummondi* și *paniculata)* (reg.) rotocoále (pl.), sămăchișă, scînteiúță, scaunul-Dómnului.

brumăreá s. v. SCÎNTEIUȚĂ.

brumărél s. v. NOIEMBRIE. OCTOMBRIE.

brumăríe s. v. CREȚIȘOARĂ.

BRUMĂRÍU adj. fumuriu, (rar) brumát, (reg.) moroján. *(De culoare ~.)*

BRUN adj. brunet, negricios, oacheș, tuciuriu, (rar) țigănátic, țigánós, (înv. și pop.) smolít, (pop.) negríu, (reg.) negrós, (Transilv.) bărnáci, (glumeț sau ir.) balaoácheș. *(Om ~; față ~.)*

BRUNÁJ s. *(TEHN.)* brunare. *(~ unei piese de oțel.)*

BRUNÁRE s. *(TEHN.)* brunaj. *(~ unei piese de cupru.)*

BRUNÉT adj. brun, negricios, oacheș, tuciuriu, (rar) țigănátic, țigánós, (înv. și pop.) smolít, (pop.) negríu, (reg.) negrós, (Transilv.) bărnáci, (glumeț sau ir.) balaoácheș. *(Om ~; față ~.)*

brus s. v. CUTE. GRESIE.

BRUSC adj., adv. **1.** adj. inopinat, instantaneu, neașteptat, neprevăzut, subit. *(Plecarea lui ~.)* **2.** adj. fulgerător, instantaneu, năprasnic, neașteptat, subit. *(O moarte ~.)* **3.** adj. fulgerător, spontan. *(O reacție ~.)* **4.** adv. deodată, fulgerător, instantaneu, odată, repede, scurt, subit, (pop.) númai, (reg.) tîrla-mîrla. *(~ se întoarce spre el și...)*

BRUSCÁ vb. **1.** (pop. și fam.) a bruftui, a bruftului, (fig.) a repezi. *(El ți-a vorbit frumos și tu l-ai ~.)* **2.** a brutaliza, a maltrata, (livr.) a molesta, (înv.) a maltratarisi. *(O ~ sistematic.)*

bruscán s. v. LĂPTUCUL-OII.

BRUSCÁRE s. **1.** (pop. și fam.) bruftuíre, (fig.) repezíre. *(~ cuiva cu un limbaj violent.)* **2.** brutalizare, maltratare, (livr.) molestáre. *(~ soției.)*

bruscălán s. v. LĂPTUCUL-OII.

brusnát adj. v. BUCĂLAI. BUCĂLAT. DOLOFAN. DURDULIU. GRĂSAN. GRĂSULIU. GRĂSUȚ. PLIN. ROTOFEI. ROTUND.

brustán s. v. LĂPTUCUL-OII. MĂCRIȘUL CALULUI. ȘTEVIE.

BRÚSTURE s. *(BOT.; Lappa)* lipan, (reg.) captalán, lumînáre, lumînărícă, (prin Ban.) lapúc.

brústure s. v. CAPTALAN. LĂPTUCUL-OII.

brusturul-căprei s. v. CINSTEȚ. LĂPTUCUL-OII.

brusturul-óii s. v. LĂPTUCUL-OII.

bruș s. v. BULGĂRE. CERNUȘCĂ. COCOLOȘ. NEGRUȘCĂ.

BRUT adj. **1.** grosolan, necioplit, necizelat, nefinisat, neprelucrat, (reg.) lișteav. *(Material ~.)* **2.** crud, neargăsit, neprelucrat, netăbăcit, verde. *(Piei ~.)*

BRUTÁL adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsîlnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbătícos, sireáp, (fig.) dur, négru, *(Un om ~; o faptă ~.)* **2.** adv. violent, (înv.) sălbătícește. *(Îl apucă ~ de mînă.)* **3.** adj. agresiv, bătăios, coleric, dur, impulsiv, iute, nestăpînit, violent, (fam. fig.) belicós. *(Un temperament ~.)* **4.** adj. aspru, cîinesc, cîinos, crud, inuman, nemilos, neomenos, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Purtare ~.)* **5.** adj. aspru, greu, tare, violent, (fig.) dur. *(Vorbe ~.)* **6.** adj. forțat, silnic, violent. *(Măsuri ~.)*

BRUTALITÁTE s. **1.** asprime, barbarie, cruzime, ferocitate, neîndurare, neomenie, răutate, sălbăticie, violență, vitregie, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) cîiníe, cîinoșénie, (înv. și reg.) năsîlnicíe, (înv.) crînceníe, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenire, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)* **2.** agresivitate, duritate, impulsivitate, nestăpînire, violență. *(O ~ structurală.)*

BRUTALIZÁ vb. a brusca, a maltrata, (livr.) a molesta, (înv.) a maltratarisi. *(Își ~ soția.)*

BRUTALIZÁRE s. bruscare, maltratare, (livr.) molestáre.

BRUTÁR s. (rar) pîinár, (Ban., Transilv. și Maram.) pec, pecár, (Mold., Bucov. și Ban.) pitár, (înv., în Transilv.) șutéu. *(~ face pîine.)*

BRUTĂREÁSĂ s. (Transilv.) pecărîță, (Mold., Bucov și Ban.) pităreásă, (înv.) pitărîță. *(~, nevasta brutarului.)*

BRUTĂRÍE s. (Transilv. și Ban.) pecărie, (Mold. și Transilv.) pitărie, (înv.) magupie, (înv., în Mold.) fórmă. *(A luat o pîine de la ~.)*

buba-înimii s. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.

buba mînzului s. v. GURMĂ.

bubát adj. v. BUBOS. BUBUROS.

bubát s. v. SCARLATINĂ. VARIOLĂ. VĂRSAT.

BÚBĂ s. *(MED.)* **1.** leziune, plagă, rană, (pop.) meteálnă, (înv. și reg.) beleáznă, (reg.) oájdă, (înv.) rănitúră. *(Are o ~ adîncă.)* **2.** *bube dulci* = impetigo, (reg.) zgalbe dúlci (pl.).

búbă s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PELAGRĂ. PUSTULĂ MALIGNĂ. VARIOLĂ. VĂRSAT.

bubă neágră s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.

bubă reá s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.

búbe s. pl. v. SCARLATINĂ.

BUBERÍC s. *(BOT.; Scrophularia nodosa)* (rar) scrofuláre, (reg.) brîncă, poálă, frunză-de-bubă-reá, iarbă-neágră, urzică-neágră.

buberíc s. v. BRÎNCĂ.

BUBÍȚĂ s. *(MED.)* bubuliță, (pop.) zgáibă, zgrăbúnță. *(Are o ~ pe mînă.)*

bubilcă s. v. GÎLCĂ. INFLAMAȚIE. UMFLĂTURĂ.

bubói s. v. ABCES. FURUNCUL.

BUBÓS adj. buburos, (reg.) bubát. *(Bătare ~.)*

bubuclíe s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

BUBUÍ vb. a detuna, a dudui, a trăsni, a tuna, a vui, (pop.) a răzbubui. *(~ în depărtare.)*

BUBUÍRE s. bubuit, bubuitură, detonație, detunare, detunat, detunătură, duduit, duduitură, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

BUBUÍT s. bubuire, bubuitură, detonație, detunare, detunat, detunătură, duduit, duduitură, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

BUBUITÓR adj. detunător, tunător. *(Explozie ~.)*

BUBUITÚRĂ s. bubuire, bubuit, detonație, detunare, detunat, detunătură, duduit, duduitură, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

BUBULÍȚĂ s. *(MED.)* **1.** bubiță, (pop.) zgáibă, zgrăbúnță. *(Are o ~ pe mînă.)* **2.** (la pl.) băsicuțe (pl.), papule (pl.), spuzeală. *(Ți-au apărut niște ~.)*

BUBURÓS adj. bubos, (reg.) bubát. *(Bătare ~.)*

BUBURÚZĂ s. *(ENTOM.; Coccinella septempunctata)* boul-Domnului, boul-lui-Dumnezeu, vaca-Domnului, (reg.) cucușór, găinușă, gărgăriță, mămărúță, mărgărít, mărgărítă, mărgăriță, măríe, măriúță, paparúgă, păpărúie, păpărúță, păpărúză, vrăjitoáre, boul-pópii, găinalui-Dumnezéu, măria-pópii, puica-pópii, puiculița-pópii, vaca-lui-Dumnezéu.

BUCÁL adj. *(MED.)* oral. *(Medicament luat pe cale ~.)*

BUCÁR s. curar, vînar, (reg.) gurúră, hamút, cureaua vînării. *(~ este o parte a hamului.)*

BUCÁTĂ s. **1.** crîmpei, fracțiune, fragment, frîntură, parte, porțiune, secțiune, tranșă, (pop.) dărab, partál, (înv. și reg.) părténie, (reg.) jărchină, ștuc. *(O ~ dintr-un tot.)* **2.** fișie, limbă, petic, sprînceană, *(O ~ de pădure.)* **3.** exemplar. *(A cumpărat două ~.)* **4.** compoziție, piesă. *(O ~ muzicală.)* **5.** (la pl.) recoltă, rod, (înv.) vipt. *(A strîns ~ cîmpului.)* **6.** distanță, interval, (reg.) postátă. *(A parcurs o bună ~ din drum.)* **7.** interval, răstimp. *(A trecut o bună ~ de timp de cînd nu ne-am văzut.)*

bucátă s. v. PRĂJINĂ.

bucáte s. pl. v. ALIMENT. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. CEREALE. GRÎNE. HRANĂ. MASĂ. MIJLOACE. MÎNCARE. SITUAȚIE. STARE.

BÚCĂ s. *(ANAT.)* fesă.

bucăcioáră s. v. BUCĂȚICĂ. FĂRÎMĂ. PIC.

BUCĂLÁI adj. **1.** bucălat, dolofan, **durduliu**, grăsan, grăsuliu, grăsuț, **plin**, **rotofei**, **rotund**, (reg.) brusnát, bucălíu, durd, (prin Olt.) vîrláv. *(Copil ~.)* **2.** *(ZOOL.)* mărcuș. *(Oi ~.)*

BUCĂLÁT adj. **bucălai**, dolofan, **durduliu**, grăsan, grăsuliu, **grăsuț**, **plin**, rotofei, **rotund**, (reg.) brusnát, bucălíu, durd, (prin **Olt.**) vîrláv. *(Prunc ~.)*

bucălíu adj. v. BUCĂLAI. BUCĂLAT. DOLOFAN. DURDULIU. GRĂSAN. GRĂSULIU. GRĂSUȚ. PLIN. ROTOFEI. ROTUND.

BUCĂTÁR s. (prin Mold.) cuhár, (Transilv. **și** Ban.) socáci, (înv.) mágher.

BUCĂTĂREÁSĂ s. (reg.) bucătăríță, (Transilv., Ban. și Maram.) socăcíță.

BUCĂTĂRÍE s. (reg.) cúhnie, **cúină**, sóbă, (înv.) maghérniță, magopețíe, (înv., prin Transilv. și Bucov.) cuínă.

bucătăríță s. v. BUCĂTĂREASĂ.

bucățeá s. v. BUCĂȚICĂ. FĂRÎMĂ. PIC.

BUCĂȚÉL s. *(BOT.; Agrostis canina)* (reg.) iarbă-ciineáscă.

bucățélí vb. v. ÎMBUCĂTĂȚI.

bucățí vb. v. ÎMBUCĂTĂȚI.

BUCĂȚÍCĂ s. **1.** fărîmă, pic, (reg.) **bucăcioáră**, bucățeá, zdreálă, (prin Transilv.) mángotă, mángură, (Olt.) scrámură, (Olt. și sudul Transilv.) smicăráie, (Ban.) smicurătúră. *(O ~ de pîine.)* **2.** fărîmătură, sfărîmătură. *(~ dintr-un obiect.)*

BUCEÁ s. *(TEHN.)* bucșă, (reg.) prisnél. *(~ la osia carului.)*

buceá s. v. BRĂȚARĂ. GÎT.

búche s. v. LITERĂ. SLOVĂ.

buchelár s. v. PORTMONEU. PORTOFEL.

BUCHÉR s. (fig.) tocilár. *(E un ~ la școală.)*

BUCHEREÁLĂ s. buchiseală, (fig.) toceálă. *(~ la școală.)*

BUCHERÍ vb. **1.** a silabisi, (înv.) a **buchirisi**, a silabi, a slomni, a sloveni. *(~ un text.)* **2.** (fig.) a toci. *(Toată ziua ~ lecțiile.)*

BUCHÉT s. **1.** mănunchi, (reg.) smoc, stéblă, șomoióg, **șomoltóc**, (Transilv. și Ban.) chítă, (Transilv., Maram. și Ban.) struț, (Transilv.) vîrstă. *(Un ~ de margarete.)* **2.** *(BOT.; Geranium pusillum)* (reg.) săgețícă.

buchetiéră s. v. FLORĂREASĂ.

BUCHEȚÉL s. (reg.) mănunchiáș, mănunchiulèț, (Transilv., Maram. și Ban.) struțișór, struțușór.

buchiníst s. v. ANTICAR.

buchirisí vb. v. BUCHERI. SILABISI.

BUCHISEÁLĂ s. buchereală, (fig.) toceálă. *(~ a lecțiilor.)*

*BUCI s. pl. (Olt.) zgrébeni (pl.). *(~ de cînepă.)*

bucinís s. v. ANGHELICĂ. CUCUTĂ. PĂTRUNJEL-CÎINESC. PĂTRUNJELUL-CÎINELUI.

bucinís-de-ápă s. v. CUCUTĂ-DE-APĂ. CUCUTĂ-MICĂ.

bucinís-de-báltă s. v. CUCUTĂ-DE-APĂ. CUCUTĂ-MICĂ.

bucinișél s. v. SCHINDUC.

BÚCIUM s. *(MUZ.)* **(Maram.)** trîmbiță. *(Sunet de ~.)*

BÚCIUM s. *(BOT.)* (pop.) butúc, (reg.) muzúc. *(~ de viță.)*

búclum s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTUROGĂ. CIOT.

BUCLÁ vb. a (se) cîrlionța, a (se) înela, **a (se) încreți**, a (se) ondula, (rar) a (se) zulufa, **(prin Olt. și Munt.)** a (se) scîrlionți. *(Și-a ~ părul.)*

BUCLÁRE s. cîrlionțare, înelare, încrețire, ondulare. *(~ a părului.)*

BUCLÁT adj. **1.** cîrlionțat, creț, înelat, **încrețit**, ondulat, (rar) zulufát, (prin Olt. și Munt.) scîrlionțát, (prin Olt.) scîrcior. *(Păr ~.)* **2.** creț, înelat, mărgelat. *(Lînă ~.)*

BÚCLĂ s. **1.** cîrlionț, creț, inel, ondulație, **ondulă**, val, zuluf, (rar) sfrédel, sfredelitúră, **(reg.)** scîrliónt, zgîriăúnte, (Ban.) cocór, (prin Munt. și Mold.) scîr. *(~ a părului cuiva.)* **2.** *(TEHN.)* spiră. *(~ a unui cablu.)*

buclíe s. v. PLOSCĂ.

BUCLÚC s. belea, dandana, încurcătură, **năpastă**, **neajuns**, necaz, nemulțumire, nenorocire, **neplăcere**, nevoie, pacoste, pocinog, rău, **supărare**, (înv. și pop.) pózmă, răutáte, (pop.) **alageá**, **daravéră**, păcát, ponós, pótcă, poticálă, **zădúf**, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) **dănănăie**, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvănie, păcosténie, șúgă, șugubínă, toroápă, (prin Mold.) **bacálă**, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) **cotoárbă**, (Olt., Ban. și Transilv.) dábilă, (înv.) **nesosință**, nevoință, pátimă, satará, stenahorie. *(Ce ~ pe el!)*

buclúc s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. GUNOI. IMPURITATE. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

bucoávnă s. v. ABECEDAR.

BUCÓLIC adj. idilic, pastoral, păstoresc. *(Poem ~.)*

BUCÓLICĂ s. *(LIT.)* egloă, idilă. *(O ~ de Vergiliu.)*

BUCOVINEÁNĂ s. bucovineancă.

BUCOVINEÁNCĂ s. bucovineană.

BUCSĂU s. *(BOT.; Spartium junceum)* (reg.) scai-de-păpură.

BÚCȘĂ s. *(TEHN.)* bucea, (reg.) prisnél. *(~ la osia carului.)*

bucșău s. v. NĂGARĂ. PAPURĂ.

bucșí vb. v. BURDUȘI. GHEMUI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. NĂPĂDI. PODIDI. TICSI. UMPLE.

bucșít adj. v. BURDUȘIT. ÎNDESAT. ÎNGHESUIT. ÎNGRĂMĂDIT. TICSÍT.

BUCURÁ vb. **1.** (înv. și reg.) a (se) îmbucura. *(S-a ~ mult de vestea aflată.)* **2.** a desfăta, a încînta, a mîngîia. *(Peisajul ți ~ sufletul.)* **3.** (fig.) a gusta. *(Se ~ de plăcerile vieții.)* **4.** a beneficia, a se folosi, a profita. *(Se ~ de ajutorul cuiva.)* **5.** a avea, a dispune. *(Mă ~ în sfîrșit de un ceas tihnit.)*

BUCURÍE s. desfătare, mîngîiere, mulțumire, plăcere, satisfacție, (înv. și pop.) mulțumítă, (înv.) haz, mîngîietúră. *(Simte o mare ~.)*

BUCURÓS adj. mulțumit, satisfăcut, vesel, voios. *(Se duce ~ la lucru.)*

budácă s. v. ÎNCHEGĂTOARE.

budalá adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

budár s. v. VIDANJOR.

búdă s. v. CLOSET. TOALETĂ. VECE.

budeánă s. v. SOVÎRF.

budiánă s. v. CRĂIȚĂ. VÎZDOAGĂ.

budihácе s. v. ARĂTARE. MONSTRU. POCITANIE. POCITURĂ.

budugăniós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.

budúhoálă s. v. ARĂTARE. MONSTRU. POCITANIE. POCITURĂ. TUSE CONVULSIVĂ.

budurét s. v. CĂMIN. COȘ. HORN.

***BUDURÓI** s. (reg.) știubéi. *(~ la o fîntînă.)*

budurói s. v. CĂMIN. COȘ. HORN. ȘTIUBEI.

budușlău s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

budușlui vb. v. HOINĂRI. VAGABONDA.

BUF adj. burlesc, caraghios, caricatural, grotesc, parodic, ridicol. *(De un comic ~.)*

BUF interj. puf!

BUFÁNT adj. înfoiat, umflat. *(O croială ~ la pantaloni.)*

búfnă s. v. BUFNIȚĂ. BUHĂ.

BUFNEÁLĂ s. bufnet, bufnire, bufnit, bufnitură, pufnet. *(Se aude o ~.)*

BÚFNET s. bufneală, bufnire, bufnit, bufnitură, pufnet. *(Se aude un ~.)*

BUFNÍ vb. a izbucni, a pufni, (înv. și reg.) a prorúpe, (Mold. și Bucov.) a dupăi. *(~ în plins, în ris.)*

bufní vb. v. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. GÎNGĂVI. IZBI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA. TRÎNTI.

BUFNÍRE s. bufneală, bufnet, bufnit, bufnitură, pufnet. *(Se aude o ~.)*

BUFNÍT s. bufneală, bufnet, bufnire, bufnitură, pufnet. *(Ce e ~ ăsta?)*

BUFNITÚRĂ s. bufneală, bufnet, bufnire, bufnit, pufnet. *(Se aude o ~.)*

BÚFNIȚĂ s. *(ORNIT.; Bubo bubo)* buhă, (înv. și reg.) bógză, puháce, (reg.) boághe, búfnă, joimăriță, bou-de-noápte.

BUFÓN s. măscărici, paiață, (rar) nebún, (înv.) cabáz, caraghióz, mascará, mascaragíu, măscărăci, măscăréț, soitár, (franțuzism înv.) baladín, (înv., în Mold.) ghidúș. *(~ la curtea unui suveran medieval.)*

bufonádă s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GIUMBUȘLUC.

BUFONERÍE s. caraghioslîc, clovnerie, comicărie, giumbușluc, (rar) bufonádă, paiațarîc, paiațărie, (înv.) cabazlîc, giumbúș, mascaralîc, măscăriciúne, măscărie, (înv., în Mold.) ghidușie.

buft s. v. ABDOMEN. BURTĂ. PÎNTECE.

búgă s. v. TAUR.

bugăt adj. v. ÎNDESTULĂTOR.

bugăt adj., adv. v. DESTUL. SUFICIENT.

bugăt adv. v. ÎNDEAJUNS.

búged adj. v. BUHĂIT. PUHAV. UMFLAT.

bugezí vb. v. BUHĂI. PUHĂVI. UMFLA.

buha-ciúmei s. v. CAP-DE-MORT. FLUTURE-CAP-MORT. STRIGĂ.

BUHÁI s. **1.** *(BOT.; Listera ovata)* (reg.) puța-cocóșului. **2.** *(TEHN.)* cîrlig, greblă, hreaptă, vergea, (reg.) criveá. *(~ este un dispozitiv la coasă.)* **3.** *(TEHN.)* coinac, (reg.) cráinic, făfălúg, tăvălúg, zăvór, cîntarul piétrelor. *(~ la moară.)* **4.** *(MUZ.)* (reg.) șteand, (Transilv.) dúbă. *(~ este folosit de colindători.)*

buhái s. v. GEALĂU. RĂDAȘCĂ. RĂGAGE. TAUR.

buhai-de-báltă s. v. BOU-DE-BALTĂ.

BÚHĂ s. *(ORNIT.; Bubo bubo)* bufniță, (înv. și reg.) bógză, puháce, (reg.) boághe, búfnă, joimăriță, bou-de-noápte.

búhă s. v. PĂPĂDIE.

buhă-cu-cîrpă s. v. STRIGĂ.

buhă-de-curéchi s. v. BOHOCI.

BUHĂÍ vb. a se puhăvi, a se umfla, (reg.) a se bugezi. *(S-a ~ tare la față.)*

BUHĂIÁLĂ s. (înv.) puhăvíe.

BUHĂÍT adj. puhav, umflat, (reg.) búged, seárbăd, (Transilv.) pufăiós. *(O față ~.)*

buhoáre s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

buhós adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

buhuiát adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

buhurdár s. v. AFUMĂTOARE. CASOLETĂ. CĂȚUIE.

buhváriu s. v. ABECEDAR.

buí vb. v. ERUPE. IRUPE. IZBUCNI. NĂVĂLI. RĂBUFNI. ȚÎȘNI.

BUIANDRÚG s. *(CONSTR.)* lintou. *(~ montat deasupra unei uși.)*

buiedea-ciúmei s. v. CAPTALAN.

BUIESTRÁȘ adj., s. buiestru. *(Cal ~.)*

BUIÉSTRU adj., s. buiestraș. *(Un ~ tînăr.)*

BUIMÁC adj. **1.** amețit, buimăcit, năuc, năucit, tîmpit, zăpăcit, (pop.) bîiguít, cápiu, uluít, (reg.) buimátic, hăbăúc, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehúi. *(S-a scultat ~.)* **2.** aiurit, buimăcit, derutat, descumpănit, dezorientat, năuc, năucit, zăpăcit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Ce om ~!)*

buimátic adj. v. AMEȚIT. BUIMAC. BUIMĂCIT. NĂUC. NĂUCIT. TÎMPIT. ZĂPĂCIT.

BUIMĂCEÁLĂ s. amețeală, buimăcire, năuceală, năucire, perplexitate, zăpăceală, (înv. și reg.) uluiálă, uluíre, (reg.) uimăceálă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehuiálă. *(O stare de ~.)*

BUIMĂCÍ vb. a (se) ameți, a (se) năuci, a (se) zăpăci, (pop.) a (se) bîigui, a (se) ului, (reg.) a (se) hăbăuci, a (se) uimăci, (Mold., Bucov și Transilv.) a (se) tehui, (înv.) a (se) cebălui. *(S-a ~ de tot!)*

BUIMĂCÍRE s. **1.** năucire, zăpăcire. *(~ cuiva.)* **2.** amețeală, buimăceală, năuceală, năucire, perplexitate, zăpăceală, (înv. și reg.) uluiálă, uluíre, (reg.) uimăceálă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehuiálă. *(O stare de ~.)*

BUIMĂCÍT adj. **1.** amețit, buimac, năuc, năucit, tîmpit, zăpăcit, (pop.) bîiguít, căpiu, uluít, (reg.) buimátic, hăbăúc, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehúi. *(S-a sculat ~.)* **2.** aiurit, buimac, derutat, descumpănit, dezorientat, năuc, năucit, zăpăcit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Om ~.)*

bujdálă s. v. COCIOABĂ.

bújdă s. v. COCIOABĂ.

bujdí vb. v. ERUPE. IRUPE. IZBUCNI. NĂVĂLI. RĂBUFNI. ȚÎȘNI.

BUJÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Paeonia officinalis)* (reg.) rújă, rujioáră, rușioáră, (prin Transilv.) băbărújă. **2.** *bujor românesc (Paeonia peregrina)* = (reg.) rujioáră.

bujór s. v. BUSUIOC-ROȘU. PALMA-MAICII-DOMNULUI. POROINIC. SALEP.

bujor-de-múnte s. v. SMIRDAR.

bujoréi s. pl. v. POROINIC. SPÎNZ.

BUJORÉL s. *(BOT.; Orchis papilionacea)* gemănariță, (reg.) poróinic, sculătoáre.

bujorél s. v. FLOARE-DE-LEAC. UNTUL-VACII.

bujorel-de-múnte s. v. SMIRDAR.

BÚLĂ s. bășică. *(O ~ de aer.)*

búlă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

BULB s. **1.** *(BOT.)* ceapă. *(~ al unor plante.)* **2.** *(ANAT.)* glob, (reg.) bulbúc, gogoașă, scovîrlíe. *(~ al ochilor.)* **3.** *(ANAT.) bulb rahidian* = mielencefal.

BULBOÁCĂ s. bulboană, ochi, valvîrtej, vîltoare, vîrtej, volbură, (rar) scoc, (reg.) bulbúc, ciúlniță, dîlboáná, sfrédel, șípot, toáncă, vîrtecúș, (Transilv. și Ban.) dălbínă, (Olt. și Transilv.) dórnă, (prin Munt.) șióí, (prin Transilv. și Maram.) știbloáncă, (Mold., Bucov. și Transilv.) știoálnă, (Bucov., Transilv. și Mold.) știulboáná, (Transilv., Ban. și Olt) toáie, (Ban.) vir, (înv.) smîrc. *(~ într-o apă curgătoare.)*

BULBOÁNĂ s. bulboacă, ochi, valvîrtej, vîltoare, vîrtej, volbură, (rar) scoc, (reg.) bulbúc, ciúlniță, dîlboáná, sfrédel, șípot, toáncă, vîrtecúș, (Transilv. și Ban.) dălbínă, (Olt. și Transilv.) dórnă, (prin Munt.) șióí, (prin Transilv. și Maram.) știbloáncă, (Mold., Bucov. și Transilv.) știoálnă, (Bucov., Transilv. și Mold.) știulboáná, (Transilv., Ban. și Olt.) toáie, (Ban.) vir, (înv.) smîrc. *(~ a unei ape curgătoare.)*

BULBÚC s. *(BOT.; Trollius europaeus)* (reg.) bîlbor, gloánță, bulbucel-de-múnte, fusta-rîndunélii, măr-auríu.

bulbúc s. v. BOBOC. BULB. BULBOACĂ. BULBOANĂ. CALCEA-CALULUI. GLOB. OCHI. SPLINĂ. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

BULBUCÁ vb. a (se) căsca, a (se) holba, a (se) mări, a (se) umfla, a (se) zgîi, (pop. și fam.) a (se) beli, a (se) bleojdi, (pop.) a (se) bobosa, a (se) bolbosa, (reg.) a (se) boldi, a (se) bolovăni, (Transilv.) a (se) zgăura, (Ban.) a (se) zgîmboia. *(~ ochii.)*

BULBUCÁRE s. căscare, holbare, mărire, umflare, zgîire, zgîit, (pop. și fam.) belíre, bleojdíre, (pop.) bobosáre, boldíre. *(~ ochilor.)*

BULBUCÁT adj. căscat, holbat, mare, mărit, umflat, zgîit, (rar) bălăbănós, (pop. și fam.) belít, bleojdít, (pop.) bobosát, bolbosát, boldít, (reg.) măciuliát. *(Cu ochii ~.)*

bulbucătúră s. v. PROEMINENȚĂ. PROTUBERANȚĂ.

bulbucél s. v. CALCEA-CALULUI.

bulbucel-de-múnte s. v. BULBUC.

búlcă s. v. CHIFLĂ. FRANZELĂ.

BULDÓG s. *(ZOOL.)* mops, (rar) box. *(Un cîine ~.)*

bulduși vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

BULEÁNDRĂ s. **1.** cîrpă, fleandură, otreapă, petică, zdreanță, (pop.) treánță, (înv. și reg.) rántie, (reg.) paceaúră, rúfă, șuleándră, tîrfă, (Mold., Bucov. și Transilv.) cîrță, (Mold. și Bucov.) cotreánță, (Transilv.) ronghi, (înv., în Mold.) félegă. *(Șterge praful cu o ~.)* **2.** (la pl.) boarfe (pl.), calabalîc, catrafuse (pl.), troace (pl.), țoale (pl.), (reg.) bodroánțe (pl.), ciovéie (pl.), trancanále (pl.), (Olt.) dănănáie. *(Ia-ți ~ și pleacă!)*

buleándră s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. HAINĂ. ÎMBRĂCĂMINTE. PROSTITUATĂ. STRAI. TÎRFĂ. VEȘMÎNT.

BULEVARDIÉR adj., s. bulevardist. *(O piesă ~.)*

BULEVARDÍST adj., s. bulevardier. *(Comedie ~.)*

BULFÉU s. *(TEHN.)* cruce, spetează, stinghie, (pop.) scălúș, (Transilv., Ban. și Olt.) fiuláre, (Olt.) jíglă, (prin Mold.) lopățícă, (Ban.) remeneácă, (Transilv.) scînduríca. *(~ la jug.)*

BULGÁR adj. bulgăresc. *(Cultura ~.)*

BÚLGĂRE s. **1.** cocoloș, (reg.) bruș, (Transilv. și Ban.) surdúcă. *(Un ~ de pămînt.)* **2.** drob, grunz, (pop.) zgrunț, zgrúnțur. *(~ de sare.)*

BULGĂRÉSC adj. bulgar. *(Vinuri ~.)*

bulgărós adj. v. BOLOVĂNOS. GLODUROS. PIETROS.

bulgúr s. v. CRUPE.

bulháe s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

BULIBĂȘĂ s. vătaf. *(~ țiganilor.)*

bulichér s. v. CIOARSĂ.

BULIMÍE s. *(MED.)* hiperorexie.

BULÍN s. *(FARM.)* cașetă, comprimat, pastilă, pilulă, tabletă, (pop.) hap, násture, (reg.) bumb.

BULÚC s., adv. **1.** s. bandă, ceată, cîrd, droaie, gloată, grămadă, grup, mulțime, pîlc, stol, (pop.) crîlă, liotă, (reg.) canará, ciúrdă, mișină, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Olt. și Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(~ de oameni.)* **2.** adv. droaie, gloată, grămadă, valvîrtej. *(Se repezeau*

~ *la el.)* **3.** s. *(MIL.)* ceată, steag, (înv.) bulucbășie. *(În vechea organizare a armatei,* ~ *avea aproximativ efectivul unei companii.)*

bulucbășie s. v. BULUC. CEATĂ. STEAG.

bulucí vb. v. GRĂMĂDI. ÎMBULZI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI.

bulugheánă s. v. CARTOF.

bulughínă s. v. CARTOF.

BULZ s. boț, cocoloș, (pop.) golomóz, (reg.) dodóc, gîscă, urs, (prin Mold.) totolóț. *(Un* ~ *de mămăligă.)*

bumășcă s. v. BANCNOTĂ. BILET DE BANCĂ. HÎRTIE. HÎRTIE-MONEDĂ.

bumb s. v. BULIN. CAȘETĂ. COMPRIMAT. NASTURE. PASTILĂ. PILULĂ. TABLETĂ.

BUMBĂC s. (rar) cotón, (Ban. și Transilv.) pămúcă. *(Bluză de* ~.)

bumbác s. v. VATĂ.

bumbac-de-cîmp s. v. BUMBĂCARIȚĂ.

BUMBĂCĂRIȚĂ s. *(BOT.; Eriophorum)* (rar) puf-vegetál, (reg.) lînărícă, lînăríță, bumbac-de-cîmp.

bumbăceálă s. v. VĂTUIRE. VĂTUIT.

bumbăcí vb. v. SNOPI. STÎLCI. VĂTUI.

bumbăcíre s. v. VĂTUIRE. VĂTUIT.

bumbăcít adj. v. VĂTUIT.

bumbăcít s. v. VĂTUIRE. VĂTUIT.

bumbi s. pl. v. PEJMĂ.

BUMBIȘÓR s. *(BOT.; Erigeron acris)* (reg.) stelúță, ochiul-bóului.

bumbișór s. v. GRANAT. NĂSTURAȘ. NĂSTUREL. SPILCUȚĂ.

bumburéz s. v. BUMBUȘOR.

bumbúșcă s. v. AC CU GĂMĂLIE.

BUMBUȘÓR s. *(BOT.; Schoenus nigricans)* (reg.) bumburéz.

bumbușór s. v. BĂNUȚ. NĂSTURAȘ. NĂSTUREL. PĂRĂLUȚĂ.

bumbúț s. v. CERCEL.

BUN adj., s. **I.** adj. **1.** pozitiv. *(Latura* ~ *a fenomenului.)* **2.** adecvat, binevenit, favorabil, fericit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priincíos. *(Un prilej* ~.) **3.** adecvat, indicat, nimerit, potrivit, propriu. *(Un teren* ~ *pentru literatură.)* **4.** apt, capabil, convenabil, potrivit, susceptibil. *(*~ *pentru un anumit scop.)* **5.** favorabil, frumos, prielnic. *(Timp* ~.) **6.** blajin, blînd, domol, pașnic, (livr.) mansuét, (reg.) pîșín, (înv.) lin. *(Un om* ~.) **7.** cumsecade, îngăduitor, înțelegător, omenos, (înv.) omenít. *(S-a arătat* ~ *cu noi.)* **8.** *(BIS.)* îndurător, îngăduitor, milos, milostiv, (înv. și reg.) milostívnic, (înv.) cruțătór, milosírd, milosírdnic, mizericordiós. *(Dumnezeu e* ~.) **9.** ascultător, cuminte, docil, plecat, supus, (livr.) obediént, (înv.) ascultói. *(Copil* ~.) **10.** chibzuit, folositor, gîndit, înțelept, judicios, rațional, rezonabil, socotit, util, (fig.) sănătós. *(Un sfat* ~.) **11.** frumos. *(O faptă* ~.) **12.** apropiat, intim. *(Prieten* ~.) **13.** izbutit, realizat, reușit, valoros, (pop.) nimerít, (arg.) mistó. *(O piesă de teatru* ~.) **14.** capabil, competent, destoinic, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic' (pop.) cercát, (înv.) ispitit, mîndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un profesor* ~.) **15.** autentic, curat, veritabil, (rar) patént. *(Aur* ~.) **16.** curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Un aer* ~.) **17.** abundent, bogat, îmbelșugat, îndestulat, mare, mănos, (înv. și reg.) belșugós, spórnic, (înv.) sățiós. *(Recoltă* ~.) **18.** avantajos, bănos, productiv, profitabil, rentabil, (livr.) lucratív, (fig.) mănós. *(O afacere* ~.) **19.** valabil. *(Bani* ~.) **20.** apreciabil, considerabil, important, însemnat, mare. *(S-a ales cu un cîștig* ~.) **21.** întreg, plin, *(O zi* ~.) **22.** grozav, strașnic, zdravăn. *(Un somn* ~ *l-a răpăcut.)* **23.** apetisant, delicios, gustos, îmbietor, plăcut, savuros, suculent, (rar) pofticiós, (arg.) mistó. *(O gustare* ~.) **24.** ales, aristocrat, aristocratic, distins, ilustru, înalt, mare, nobil, (înv. și pop.) mărít, slăvít, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evghenicós, evgheníș, (fam. și peior.) simandicós. *(E de neam* ~.) **II.** s. **1.** avere, avut, avuție, bogăție, mijloace (pl.), situație, stare, (înv. și reg.) bogătáte, priléj, prindere, (reg.) blágă, prinsoáre, (prin Transilv.) apucătúră, (Transilv.) ioság, (Olt., Ban. și Transilv.) vlágă, (înv.) bucáte (pl.), periusíe, (fam.) parále (pl.), (fig.) cheag, seu. *(*~ *său se ridică la . . .)* **2.** valoare. *(Definător de* ~*uri.)* **3.** *bun public*= patrimoniu. **4.** produs, (înv.) matérie. *(*~*uri ale țării.)*

bun s. v. BUNIC. CALITATE. ÎNSUȘIRE. TATĂ MARE. VIRTUTE.

bunár s. v. APĂ. FÎNTÎNĂ. PUȚ.

BUNAVESTÍRE s. *(BIS.)* (pop.) blagoveștínie.

búnă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE.

BUNĂ-CUVIÍNȚĂ s. decență, jenă, manieră, pudoare, rușine, sfială, (rar) pudicitáte, (latinism rar) pudiciție. *(Lipsit de* ~.)

bună-dimineáța s. v. PETUNIE. ZOREA.

BUNĂOÁRĂ adv. (înv.) precúm. *(Să ne închipuim* ~ *că . . .)*

BUNĂSTÁRE s. belșug, bogăție, prosperitate, (pop.) pricopseálă, (Transilv.) prindoáre, (înv.) salút, scumpéte, scumpíe, spor, (fig.) înflorire. *(*~ *în care se afla.)*

BUNĂTÁTE s. **1.** blîndețe, (livr.) mansuetúdine, (rar) blajinătáte, (reg.) bunéțe. *(Era de-o* ~ *proverbială.)* **2.** amabilitate, bunăvoință, *(Te rog să ai* ~ *să-mi spui cît e ceasul.)*

BUNĂVOÍNȚĂ s. **1.** afecțiune, cordialitate, prietenie, (livr.) afabilitáte, (fig.) căldúră. *(N-am simțit* ~ *lui obișnuită.)* **2.** amabilitate, atenție, prietenie, solicitudine. *(Ne-a arătat multă* ~.) **3.** amabilitate, serviabilitate, (livr.) complezéntă, (înv.) complăcére, priínță. *(*~ *lui față de mine.)* **4.** amabilitate, bunătate. *(Te rog să ai* ~ *să-mi spui cît e ceasul.)* **5.** îngăduință, înțelegere, mărinimie, milă, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) priínță, (turcism înv.) musaadeá. *(Cu* ~ *lui.)* **6.** rîvnă, silință, sîrg, zel, (înv.) proéresis. *(Arăta destulă* ~, *dar nu putea realiza nimic.)*

BÚNCĂR s. *(MIL.)* cazemată.

bunceág s. v. PIEDICUȚĂ.

BÚNDĂ s. pieptar. *(~ înfloratǎ.)*

BUNDÍȚĂ s. **1.** cojocel, pieptăraș. *(O ~ femeiască.)* **2.** *(BOT.)* *bundița-vîntului (Phlomis pungens)* = (reg.) scorogói, solovîrfiță.

bunél s. v. BUNIC. TATĂ MARE.

bunéțe s. v. BLÎNDEȚE. BUNĂTATE.

bungét s. v. CRÎNG. DESIȘ. HĂȚIȘ. PIEDICUȚĂ. STUFĂRIȘ. TUFĂRIȘ. TUFIȘ.

bunghíni vb. v. MIGĂLI.

BUN-GÚST s. distincție, eleganță, rafinament. (livr. și fam.) șic. *(Îmbrăcat cu ~.)*

BUNÍC s. tată mare, (pop.) bun, bunél, (înv. și reg.) moș, (reg.) bît, táică, (Mold. și Dobr.) téte, (înv.) deádiu, papúcă.

BUNÍCĂ s. mamă mare, (pop.) búnă, (înv. și reg.) mătúșă, moașă, (reg.) bítă, máică, mamáie, mamáncă, mamă bătrînă, mamă búnă, (prin Transilv.) bábă, (prin vestul Transilv.) bóbă, (Mold.) iácă.

BUNICÉL adj. **1.** bunișor, (pop.) bunúț. *(Nu e chiar bun, e ~.)* **2.** acceptabil, admisibil, convenabil, suportabil, tolerabil, (fam.) pasábil. *(O situație ~.)*

BUNIȘÓR adj. bunicel, (pop.) bunúț. *(Un lucru ~.)*

BUN-SÎMȚ s. (înv. și pop.) simțíre. *(Lipsit de ~.)*

buntúșnic adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

bunúț adj. v. BUNICEL. BUNIȘOR.

BUR s. afrikander. *(~ii locuiesc în sudul Africii.)*

BURĂ vb. a burnița, a țîrcîi, a țîrîi, (înv. și pop.) a roura, (reg.) a burui, (înv.) a roua, (fig.) a cérne. *(Afară ~.)*

burác s. v. SFECLĂ.

burácă s. v. CEAȚĂ. NEGURĂ. PÎCLĂ.

BURÁJ s. burare, (rar) stúpă, (reg.) astupúș, fultuiálă. *(~ într-o mină.)*

BURÁRE s. buraj, (rar) stúpă, (reg.) astupúș, fultuiálă. *(~ într-o mină.)*

BURÁTIC s. *(ZOOL.; Hyla arborea)* broatec, brotac, brotăcel, broască de iarbă, broască verde, (reg.) brotán, racaléț, racaméte, racatéț, răcănél.

BÚRĂ s. *(MET.)* burniță, burnițeală, țîrcîială, țîrîială, (reg.) buruiálă, roureálă.

búră s. v. CHICIURĂ. FURTUNĂ. PROMOROACĂ. VIFOR. VIJELIE.

burău s. v. CASCADĂ. CATARACTĂ. CĂDERE DE APĂ.

burboánă s. v. AGRIȘĂ.

burcúm s. v. CIURLAN. SALCIOARN. SĂRICICĂ.

BURDÚF s. **1.** foale. *(~ la cimpoi, pentru apă etc.)* **2.** coș, coviltir, (reg.) ceahól, cutúbă, (reg., mai ales în Mold.) poclít. *(~ la o trăsură.)* **3.** țiplă. *(~ la ferestre.)*

burdúf s. v. BURDUHAN. COPCĂ. OCHI. STOMAC.

burdúh s. v. ABDOMEN. BURTĂ. PÎNTECE.

BURDUHÁN s. *(ANAT.)* **1.** stomac, (pop.) burdúf, (reg.) bîrdán, (Ban.) tîrbán. *(~ unor animale.)* **2.** ierbar, rumen. *(În ~ se înmagazinează și se macerează alimentele la animalele rumegătoare.)*

burduhán s. v. ABDOMEN. BURTĂ. PÎNTECE. STOMAC.

burduhănoásă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

burduhănós adj. v. BURTOS. PÎNTECOS.

burduhoásă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

burduhós adj. v. BURTOS. PÎNTECOS.

BURDUȘÍ vb. **1.** a ghemui, a îndesa, a înghesui, a îngrămădi, a ticsi, (rar) a tescui, (înv. și pop.) a strîmtora, (reg.) a bucși, (prin Transilv. și Mold.) a bîcsi, (prin Mold.) a bosoli, (Mold. și Transilv.) a desăgi, (Mold.) a găvozdi, (fig.) a căptuși. *(A ~ în valiză toate cele necesare.)* **2.** a se coji, a se coșcovi, a se scoroji, (pop. și fam.) a se scofîlci, (reg.) a se scochița. *(Pereții se ~.)*

burdúși vb. v. SNOPI. STÎLCI.

BURDUȘÍRE s. cojire, coșcovire, scorojire, (pop. și fam.) scofîlcire. *(~ peretelui.)*

BURDUȘÍT adj. **1.** îndesat, înghesuit, îngrămădit, ticsit, (rar) tescuit, (reg.) bucșit. *(Un geamantan ~.)* **2.** cojit, coșcovit, scorojit, (pop. și fam.) scofîlcit, (Mold. și Bucov.) cóșcov. *(Un perete ~.)*

burecióri s. pl. v. COCÎRLĂ.

BURÉTE s. **1.** *(ZOOL.; Spongia officinalis)* spongie. **2.** *(ZOOL.; burete-de-mare (Spongiaria)* = spongier. **3.** (prin Ban.) spúmă, (Transilv. și Ban.) șpónghie. *(~ de șters tabla.)* **4.** *(BOT.)* *burete-de-casă (Merulius lacrymans)* = ciupercă de pivniță; *burete-de-conopidă (Clavaria coralloides)* = (reg.) cretișoáră, curălíce, melosél, opintíci (pl.), togmăgél, barba-căprei, burete-crét, laba-mîței; *burete-de-mesteacăn (Cortinarius cinnamomeus)* = (reg.) pîinișoáre (pl.); *burete-de-nuc (Polyporus squamosus)* = (reg.) păstrăv; *burete-flocos (Lactarius torminosus)* = (reg.) flocoșél; *burete-galben (Cantharellus cibarius)* = (reg.) gălbinéle (pl.), gălbióri (pl.), urechiúșă, unghia-căprei; *buretele cerbilor (Scleroderma vulgare)* = (reg.) bășinapórcului; *burete-negru (Pleurotus ostreatus)* = păstrăv; *burete-pestriț (Amanita muscaria)* = (reg.) burete-șerpésc, (Mold.) pălăria-șárpelui; *burete-șerpesc (Lepiota procera)* = (Mold.) pălăria-șárpelui.

buréte s. v. CIUPERCĂ. FUNGI. HRIB. MĂSEA. MÎNĂTARCĂ.

burete-ácru s. v. IUȚARI.

burete-bălós s. v. BĂLOȘEL.

burete-crét s. v. BURETE-DE-CONOPIDĂ. CREASTA-COCOȘULUI. RĂMURELE. TOCMĂGEL.

burete-de-spín s. v. NICORETE.

burete-dúlce s. v. RÎȘCOV. VINEȚICĂ-CU-LAPTE.

burete-gálben s. v. IUȚARI.

burete-iúte s. v. IUȚARI.

buretele-cálului s. v. POPENCHI.

burete-piperát s. v. IUȚARI.

burete-róșu s. v. VINEȚICĂ-CU-LAPTE.

burete-șerpésc s. v. BURETE-PESTRIȚ.

burete-țepós s. v. FLOCOȘEL.

burete-usturós s. v. IUȚARI.

BURETÓS adj. poros, spongios, (reg.) púhav. *(Material ~.)*

bureți-de-conopidă s. pl. v. LABA-MÎȚEI.
bureți-degetár s. pl. v. LABA-URSULUI.
bureți-de-iárbă s. pl. v. COCÎRLĂ.
bureți-de-pájiște s. pl. v. COCÎRLĂ.
bureți-de-spíni s. pl. v. PÎINIȘOARĂ.
bureți-róșii s. pl. v. PÎINIȘOARĂ.
búrfă s. v. TUSLAMA.
burĭái vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.
BURGHÉZ s. (pop.) burjúi.
BURGHEZÍE s. (rar) burghezíme.
burghezíme s. v. BURGHEZIE.
BURGHIĂȘ s. **1.** *(TEHN.)* sfredeluș, (reg.) sfredeláș, sfredeleác, sfredelecáș, sfredelecúț. **2.** *(ENTOM.; Rhynchites cupreus)* firezar, prunar.
BURGHÍU s. **1.** *(TEHN.)* sfredel, (reg.) bîrdic, bórăr, șticáiz, (prin Transilv.) șaitău. **2.** *(TEHN.) burghiu de filetat* = tarod. **3.** *(ASTRON.;* art.) (pop.) sfredelul-míc (art.), sfredelul-pămîntului (art.).
BURÍC s. **1.** *(ANAT.)* ombilic. *(~ prunculuí.)* **2.** vîrf. *(Și-a fript ~ degetelor.)* **3.** *(BOT.) buricul-apei (Hydrocotyle vulgaris)* = (pop.) umbreluță-de-ápă, umbreluță-de-báltă.
buríc s. v. CENTRU. MIEZ. MIJLOC.
buricá vb. v. CĂȚĂRA. COCOȚA. RIDICA. SUI. URCA.
buricát adj. v. UMFLAT.
buricul-pămîntului s. v. MAMA-PĂDURII.
buricul-Vínerei s. v. PĂRUL-FETEI.
burjúi s. v. BURGHEZ.
BURLÁC s., adj. cavaler, celibatar, flăcău, holtei, necăsătorit, (pop. și fam.) bechér, (Transilv.) frășcău.
BURLÁN s. (înv. și reg.) sulinár, (reg.) urlói, (Transilv.) cetírnă, (Olt., Ban. și Transilv.) dúdă. *(~pentru apa de ploaie.)*
burlán s. v. JGHEAB. LĂPTOC. SCOC. ULUC.
BURLĂCÍ vb. a holtei.
BURLĂCÍE s. celibat, holteie, (înv.) necăsătorie, necăsnicíe. *(~ lui a durat mult.)*
BURLÉSC adj. buf, caraghios, caricatural, grotesc, parodic, ridicol. *(De un comic ~.)*
burlúi s. v. CILINDRU. GÎT. GLOB. STICLĂ.
búrmă s. v. INEL. VERIGHETĂ.
burnierúț s. v. BRÎNCUȚĂ.
BURNIȚÁ vb. a bura, a țîrcîi, a țîrîi, (înv. și pop.) a roura, (reg.) a burui, (înv.) a roua, (fig.) a cérne. *(Afară ~.)*
BÚRNIȚĂ s. *(MET.)* bură, burnițeală, țîrcîială, țîrîială, (reg.) buruiálă, roureálă. *(O ~ de toamnă.)*
BURNIȚEÁLĂ s. *(MET.)* bură, burniță, țîrcîială, țîrîială, (reg.) buruiálă, roureálă. *(Afară cade o ~.)*
BÚRSĂ s. (înv.) stipéndiu. *(~ acordată unui student.)*
BURSIÉR s. (înv.) stipendíst. *(~ al statului.)*
bursoáică s. v. COSTREI. DUGHIE. MEIPĂSĂRESC. MOHOR.
BURSÚC s. *(ZOOL.; Meles meles)* viezure.
bursúc s. v. MARMOTĂ.
BÚRTĂ s. *(ANAT.)* abdomen, pîntece, (înv. și pop.) máțe (pl.), (pop.) ínimă, (reg.) bándor, bîrdán, burdúh, burduhán, dóbă, foále, rînză, vîntre, (prin Mold.) buft.
búrtă s. v. STOMAC.
BURTÍCĂ s. burticică, pîntecel, pîntecuț.
BURTICÍCĂ s. burtică, pîntecel, pîntecuț.
burticós adj. v. BURTOS. PÎNTECOS.
burtoásă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.
BURTÓS adj. pîntecos, (rar) burticós. (pop. și fam.) bortós, (reg.) folticós, (fam.) bombát. burduhănós, burduhós. *(Om ~.)*
buruí vb. v. BURA. BURNIȚA. ȚÎRCÎI. ȚÎRÎI.
buruiálă s. v. BURĂ. BURNIȚĂ. BURNIȚEALĂ. ȚÎRCÎIALĂ. ȚÎRÎIALĂ.
buruiana-buréților s. v. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.
buruiana-celor-slábi s. v. SLĂBĂNOG.
buruiana-fáptului s. v. GARANȚĂ. OTRĂȚEL. PAȚACHINĂ. ROIBĂ.
buruiana-frigurílor s. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.
buruiana-júnghiului s. v. ROCOȚEA.
buruiana-lingórii s. v. LEUȘTEAN.
buruiana-orbálțului s. v. TALPA-GÎȘTEI.
buruiana-rîndunícii s. v. RĂCULEȚ.
buruiana-rușínii s. v. RUȘINEA-FETEI.
buruiana-sărăcíei s. v. PĂTRUNJEL-DE-CÎMP. PĂTRUNJEL-SĂLBATIC.
buruiana-spúrcului s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.
buruiana-stúpului s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.
buruiana-viérmelui s. v. PUNGULIȚĂ.
buruiana-zméului s. v. SCAI-ALBASTRU. SCAI-VÎNĂT.
BURUIÁNĂ s. *(BOT.)* **1.** bălărie, (pop.) dudău, (reg.) béldie, (înv.) bilíe, zizánie. **2.** *buruiana-surpăturii (Scleranthus annuus)* = (reg.) boșoroágă, sincerícă; *buruiană-de-cinci-degete (Potentilla recta)* = (reg.) găinúță, gălbenúșă, scrîntitoáre; *buruiană-porcească (Hipochoeris radicata)* = (reg.) iarbă-porcească.
buruiană-álbă s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
buruiană-cîineáscă s. v. TREPĂDĂTOARE.
buruiană-de-ábubă s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.
buruiană-de-atác s. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.
buruiană-de-bleásnă s. v. TALPA-GÎȘTEI.
buruiană-de-búbă s. v. SALVIE.
buruiană-de-bubă-neágră s. v. PĂRUL-FETEI.
buruiană-de-bubă-reá s. v. SPANAC-PORCESC.
buruiană-de-ceas-rău s. v. VETRICE.
buruiană-de-cel-perít s. v. VENTRILICĂ.
buruiană-de-dalác s. v. LĂSNICIOR.
buruiană-de-damblá s. v. SĂNIȘOARĂ.
buruiană-de-fríguri s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. LAPTELE-CUCULUI. POTROACĂ. TRAISTA-CIOBANULUI. ȚINTAURĂ.
buruiană-de-ín s. v. LINARIȚĂ.

buruiană-de-nădúf s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.
buruiană-de-negéi s. v. ROSTOPASCĂ.
buruiană-de-pecíngine s. v. ROSTOPASCĂ.
buruiană-de-tătárcă s. v. ROSTOPASCĂ.
buruiană-de-trínji s. v. ȘOALDINĂ.
buruiană-de-țără s. v. NĂFURICĂ.
buruiană-grásă s. v. PORTULACĂ.
buruiană-măgăreáscă s. v. LAPTELE-CUCULUI.
buruiană-múceđă s. v. SCAIUL-DRACULUI.
buruiană-pucioásă s. v. CORIANDRU. IARBĂ-PUTUROASĂ. PUCIOGNĂ.
buruiană-puturoásă s. v. IARBĂ-PUTUROASĂ. PUCIOGNĂ.
buruieníță s. v. SILUR.
buruienúță s. v. SILUR.
burzului vb. v. CIUFULI. ÎNFURIA. MÎNIA. RĂCNI. RĂSCULA. RĂSTI. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA. STRIGA. SUPĂRA. ȚIPA. URLA. ZBIERA. ZBÎRLI.
burzuluiálă s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ. SUPĂRARE.
burzulúit adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. FURIOS. ÎNDÎRJIT. ÎNFURIAT. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERȘUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. NEÎNGRIJIT. PORNIT. SUPĂRAT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.
burzulúit adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.
BUSÓLĂ s. compas. *(~ indică direcția nord-sud.)*
BUSUIOÁCĂ s. tămîioasă. *(A băut o ~.)*
BUSUIÓC s., adj. **1.** s. *(BOT.; Ocimum basilicum)* (prin Transilv.) mălăcínă. **2.** s. *(BOT.) busuioc-de-cîmp (Prunella vulgaris)* = șopîrlaiță, șopîrliță, busuioc-roșu, busuioc-sălbatic, (reg.) șopîrláriță, iarbă-neágră; *busuioc-roșu (Prunella vulgaris)* = șopîrlaiță, **șopîrliță**, busuioc-de-cîmp, busuioc-sălbatic, (reg.) șopîrláriță, iarbă-neágră; *busuioc-roșu (Amaranthus caudatus)* = (reg.) bujór, moțul-curcánului, nasul-curcánului; *busuioc-sălbatic (Prunella vulgaris)* = șopîrlaiță, șopîrliță, busuioc-de-cîmp, busuioc-roșu, (reg.) șopîrláriță, iarbă-neágră. **3.** adj. muscat, tămîios, (Ban. și Transilv.) mușcătár, mușcătăreț. *(Fructe ~; struguri ~.)*
busuioc-de-cîmp s. v. APĂRĂTOARE.
busuioc-de-pădúre s. v. SOVÎRF.
busuioc-domnésc s. v. REZEDĂ. ROZETĂ.
busuioc-sălbátic s. v. LUPOAIE.
busuiocul-cérbilor s. v. APĂRĂTOARE.
busuiocul-feciórilor s. v. SOVÎRF.
busuiocul-fételor s. v. CALOMFIR.
busuiocul-sfíntelor s. v. CALOMFIR.
busuiocul-stúpului s. v. MĂTĂCINĂ. MELISĂ. ROINIȚĂ.
busurmán s. v. MAHOMEDAN. MUSULMAN.
buș s. v. PUMN.
búșeă s. v. GURĂ. ÎMBUCĂTURĂ. ÎNGHIȚITURĂ. MUȘCĂTURĂ.
buși vb. v. GHIONTI. IZBI. ÎMBOLDI. ÎMBRÎNCI. ÎMPINGE. ÎNGHIONTI. TRÎNTI.
bușní vb. v. ERUPE. IRUPE. IZBUCNI. MUSTI. NĂVĂLI. RĂBUFNI. ȚÎȘNI.
BUȘÓN s. *(FIZ.)* patron.
bușós adj. v. BOLOVĂNOS. GLODUROS. PIETROS.
BUȘTEÁN s. **1.** butuc, buturugă, ciot, (pop.) búcium, teșitúră, (reg.) boáncă, buștihán, bútură, ciomp, ciutéică, gros, (prin Ban. și Transilv.) bălván, (Mold.) ciótcă, (Olt.) ciumpán, (prin Mold.) lostopánă, (Olt. și Ban.) turúgă, tutúc. *(Pune un ~ pe foc.)* **2.** butuc, (înv. și reg.) pociúmb. *(~ rămas în pămînt după tăierea copacului.)*
bușteán s. v. BUTUC.
buștihán s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.
buștihós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.
búștină s. v. CEAȚĂ. NEGURĂ. PÎCLĂ.
BÚT s. *(ANAT.)* coapsă. *(~ la animalele rumegătoare.)*
BÚT s. *(SPORT)* țintă. *(~ la jocul de rugbi.)*
but s. v. POARTĂ.
BUTANÓL s. *(CHIM.)* alcool butilic.
butár s. v. DOGAR.
BUTÁȘ s. *(BOT.)* (înv. și reg.) sad, (Mold.) mustăcér.
butărie s. v. DOGĂRIE.
BUTĂȘÍRE s. *(BOT.)* (înv. și reg.) sădít.
bútcă s. v. CALEAȘCĂ.
buteulíță s. v. BĂNUȚ. PĂRĂLUȚĂ.
búte s. v. BUTOI. BUTUC. COTOR.
butéleă s. v. STICLĂ.
butélie s. v. STICLĂ.
BUTÉLNIC s. *(TEHN.)* spițelnic, (reg.) spițár. *(Cu ~ se fac găuri mici.)*
BUTÉNĂ s. *(CHIM.)* butilenă.
BUTERÓLĂ s. *(TEHN.)* căpuitor. *(~ servește la nituire.)*
butí vb. v. ERUPE. IRUPE. IZBUCNI. NĂVĂLI. RĂBUFNI. ȚÎȘNI.
BUTILÉNĂ s. *(CHIM.)* butenă.
butlán s. v. BUTOIAȘ.
butnár s. v. DOGAR.
butnărie s. v. DOGĂRIE.
butnărít s. v. DOGĂRIE.
butoánă s. v. BUTOI.
butoáră s. v. SCORBURĂ.
butoárcă s. v. SCORBURĂ.
BUTÓI s. (pop.) polobóc, (reg.) búte, butoánă. *(Un ~ cu vin.)*
BUTOIÁȘ s. (pop.) polobocél, (reg.) butlán, (Mold. și Bucov.) balércă. *(Un ~ cu fuică.)*
BUTÓN s. capsă. *(Un ~ la mănușă.)*
BUTONIÉRĂ s. cheotoare, (rar) încheietoáre, (prin Transilv.) bábă. *(~ la o haină.)*
butorí vb. v. GĂURI. PERFORA. SCOBI. SFREDELI. STRĂPUNGE.
BUTÚC s. **1.** buștean, buturugă, ciot, (pop.) búcium, teșitúră, (reg.) boáncă, buștihán, bútură, ciomp, ciutéică, gros, (prin Ban. și Transilv.) bălván, (Mold.) ciótcă, (Olt.) ciumpán, (prin Mold.) lostopánă, (Olt. și Ban.) turúgă, tutúc. *(Pune un ~ pe foc.)* **2.** buștean, (înv. și reg.) pociúmb. *(~ rămas în pămînt după tăierea copacului.)* **3.** tăietor, trunchi, (rar) tăiș, (reg.) tăiúș, (Transilv. și Bucov.) lemnár. *(~ de spart lemne.)* **4.** *(TEHN.)* bedreag, scaun

de cioplit. *(Un ~ al rotarului.)* **5.** scaun, trunchi. *(~ de măcelărie.)* **6.** obadă, (reg.) tumurúg, (înv.) díbă, gros. *(~ de tortură.)* **7.** *(TEHN.)* (pop.) căpățînă, (reg.) búcium, bușteán, búte, créier. *(~ la roată.)* **8.** *(TEHN.;* la pl.) plazuri (pl.), tălpi (pl.), (reg.) craci (pl.), drugi (pl.), foféze (pl.), grindéie (pl.), lémne (pl.), tălpéți (pl.). *(~ la războiul de țesut.)* **9.** *(TEHN.)* pat, picior, scaun, strat, talpă, (reg.) pitrúcă, stircióg. *(~ la sucală, la vîrtelniță.)*

butúc s. v. BUCIUM. CEAFĂ.

BUTUCĂNÓS adj. grosolan, necioplit, (reg.) butucós. *(Un obiect ~.)*

butucós adj. v. BUTUCĂNOS. GROSOLAN. NECIOPLIT.

bútură s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT. MIȘINĂ. SCORBURĂ.

buturós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.

BUTURÚGĂ s. bușteán, butuc, ciot, (pop.) búcium, teșitúră, (reg.) boáncă, bușțihán, bútură, ciomp, ciutéică, gros, (prin Ban. și Transilv.) bălván, (Mold.) ciótcă, (Olt.) ciumpán, (prin Mold.) lostopánă, (Olt. și Ban.) turúgă, tutúc. *(Pune o ~ pe foc.)*

buzá vb. v. OLĂRI. TEȘI.

buzát adj. v. ADEMENIT. AMĂGIT. ÎNȘELAT. PĂCĂLIT. PROSTIT. TRIȘAT.

BÚZĂ s. **1.** *(ANAT.)* (înv.) úsnă. *(~ de sus.)* **2.** gură, (înv. și reg.) úsnă. *(~ unui pahar, a unui vas.)*

búză s. v. ASCUȚIȘ. LAMĂ. LIMBĂ. MARGINE. TĂIȘ.

BÚZĂR s. *(FIZ.)* vibrator. *(~ în telefonie.)*

BUZDUGÁN s. **1.** (înv.) topúz. *(~ era semn al puterii domnești.)* **2.** *(BOT.; Sparganium ramosum)* (reg.) șovár, capul-arîciului.

buzdugán s. v. COCEAN.

buzdúră s. v. CIOARSĂ.

buzeránt s. v. HOMOSEXUAL. INVERTIT. PEDERAST.

BUZUNÁR s. (prin Transilv. și Maram.) jeb. *(~ la vestă.)*

BUZUNĂRÁȘ s. buzunărel.

BUZUNĂRÉL s. buzunăraș.

C

ca adv. v. APROAPE. APROXIMATIV. CAM. CIRCA. VREO.

CA adv., prep., conj. **1.** adv. decît. *(E mai în vîrstă ~ el.)* **2.** adv., prep. cît, precum. *(E înalt ~ bradul.)* **3.** conj. cît, cum, precum. *(Noi ~ şi ei...)* **4.** adv. drept. *(Socoteşte-te ~ absent.)* **5.** prep. de, drept, pentru, spre. *(~ încercare.)* **6.** prep. drept, (înv. şi reg.) spre. *(Cere ~ răsplată...)*

cabálă s. v. COMPLOT. CONJURAŢIE. CONSPIRAŢIE. INTRIGĂ. MAŞINAŢIE. UNELTIRE.

CABALÍN adj. *(ZOOL.)* cavalin. *(Rasă ~.)*

CABALÍNĂ s. *(ZOOL.)* cal, (pop. şi depr.) mărţînă.

cabalístic adj. v. MISTERIOS. NECLAR. OBSCUR. TAINIC.

CABARGÁ s. *(BIOL.)* mosc. *(Miros de ~.)*

cabáz s. v. BUFON. ILUZIONIST. MĂSCĂRICI. PAIAŢĂ. PRESTIDIGITATOR. SCAMATOR.

cabazlíe s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GHIDUŞIE. GIUMBUŞLUC. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

CABINĂ SPAŢIÁLĂ s. capsulă cosmică.

CABINÉT s. guvern, consiliu de miniştri, (înv.) ministér. *(În unele ţări guvernul se numeşte ~.)*

cabinét s. v. CLOSET. TOALETĂ. VECE.

CÁBLU s. fir. *(~ electric.)*

cabotináj s. v. CABOTINISM.

CABOTINÍSM s. (rar) cabotináj.

CABRÁJ s. cabrare. *(~ unui cal.)*

CABRÁRE s. cabraj. *(~ unui patruped.)*

CABRIOLÉTĂ s. şaretă, (rar) tîlburi. *(~ a unei ferme.)*

cabulipsí vb. v. BINEVOI.

cáca s. v. EXCREMENT. FECALE.

cacadîr s. v. MĂCEŞ. TRANDAFIR SĂLBATIC.

cacaotiér s. v. ARBORE DE CACAO.

cacealmá s. v. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PĂCĂLEALĂ.

caciorí vb. v. JEGOŞI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

CACOFONÍE s. *(LINGV.)* (rar) cacofonism. *(A comis o ~.)*

cacofonísm s. v. CACOFONIE.

CACÓM s. *(ZOOL.; Mustela erminea)* hermelină, hermină, (Mold. şi Bucov.) hélge. *(Blană de ~.)*

CACTACÉE s. *(BOT.)* cactee. *(Cactusul este o ~.)*

CACTÉE s. *(BOT.)* cactacee. *(Limba-soacrei este o ~.)*

cadastráj s. v. CADASTRARE.

CADASTRÁRE s. (rar) cadastráj. *(~ unei suprafeţe funciare.)*

CADÁSTRU s. carte funciară, carte funduară, (rar) tabélă, (Transilv.) telechím, (în trecut, în Transilv.) urbáriu. *(Teren înscris în ~.)*

CADÁVRU s. corp, hoit, leş, mortăciune, stîrv, trup, (reg.) stîrvină, (Transilv.) hanţ, (înv., în Transilv.) dăbilă. *(I-a găsit ~ într-o văgăună.)*

CĂDĂ s. **1.** baie, vană, (înv. şi pop.) scăldătoare, (înv. şi reg.) scăldătură, (Mold., Bucov. şi Transilv.) feredéu, (Transilv., Ban. şi Mold.) scăldă, (prin Transilv.) şiroádă. *(A intrat în ~ să se îmbăieze.)* **2.** zăcătoare, (înv. şi pop.) tocitoáre. *(~ pentru struguri.)*

CADENŢÁ vb. a ritma. *(~ un vers.)*

CADENŢÁT adj. ritmat, ritmic. *(Versuri ~; melodie ~.)*

CADÉNŢĂ s. **1.** *(FIZ.)* frecvenţă. *(~ a bălăilor unui pendul.)* **2.** măsură, ritm, ritmică, tact, (înv.) timp. *(~ a unei melodii.)* **3.** ritm, tempo. *(Merge într-o ~ susţinută.)*

CADÉT s. *(MIL.)* juncher. *(~ se pregăteşte spre a deveni ofiţer.)*

CADÍNĂ s. odaliscă. *(~ într-un harem.)*

cadînă s. v. TURCOAICĂ.

CADÓU s. atenţie, dar, surpriză, (înv., pop. şi fam.) peşchéş, (pop.) plocón, (înv.) cinste, dăruşág, prezént, prosforă. *(I-a făcut un ~ splendid.)*

CADRÁ vb. **1.** a se cădea, a se cuveni, a trebui, (înv.) a se dostoi, a privi. *(Nu ~ să faci asta!)* **2.** a corespunde, a merge, a se potrivi, (înv. şi reg.) a veni. *(Ce faci nu ~ cu momentul ales.)*

CADRAN SOLÁR s. *(ASTRON.)* ceas solar.

cádră s. v. TABLOU.

CÁDRU s. **1.** ramă, (rar) încadratúră, perváz. *(~ de tablou.)* **2.** cercevea, ramă, toc. *(~ de fereastră.)* **3.** pervaz. *(Stă cu coatele pe ~ ferestrei.)* **4.** suport. *(~ de susţinere.)* **5.** ambianţă, anturaj, cerc, mediu, sferă, societate, (înv.) míjloc, (fig.) atmosféră, climát. *(Trăieşte într-un ~ sănătos.)* **6.** peisaj, privelişte, scenă, tablou, vedere, (livr.) sit, (înv.) priveálă, privíre, tabél, (fig.) decór. *(Un ~ de natură.)* **7.** cerc, cîmp, domeniu, sector, sferă, tărîm, zonă. *(~ de preocupări, de activitate.)*

cadúc adj. v. NETRAINIC. ŞUBRED.

caducitáte s. v. ŞUBREZENIE.

cafeá s. v. CAFELUŢE.

cafea nemţească s. v. FILTRU. ŞVARŢ.

CAFELÚŢE s. pl. *(BOT.; Lupinus albus şi varius)* (reg.) cafeá.

CAFENÍU adj. castaniu, maro, (pop.) căcăníu. *(De culoare ~.)*

cáfer s. v. CĂPRIOR.

caféu s. v. ARBORE DE CAFEA.

caftí vb. v. ATINGE. BATE. LOVI.

CAFÚZO s. sambo. *(~ este descendent provenit din căsătoria unui amerindian cu un negrid sau cu un mulatru.)*

cahárcă s. v. CĂLIFAR.

caíd s. v. ARHIVĂ. CATASTIF. CONDICĂ. REGISTRU.

CAIÉT s. (Ban. și sudul Transilv.) propís, (Transilv.) técă, (înv.) tartáj. *(~ de școală.)*

cáilă s. v. GAIE.

CAIMÁC s. (pop.) spúmă, (reg.) smîntînă, (înv., în Transilv.) sóbură. *(~ de la laptele fiert.)*

caimác s. v. FLOARE.

caimacám s. v. REGENT.

cáinic adj. v. BIET. NENOROCIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

CAINOZÓIC adj., s. *(GEOL.)* neozoic. *(Straturi ~.)*

CAÍS s. *(BOT.; Armeniaca vulgaris)* (prin Transilv.) măgdălán, ténghere, (prin nordul Transilv.) tinghirél.

CAÍSĂ s. *(BOT.)* (prin Transilv.) măgdălánă, tinghireá.

CAL s. **1.** *(ZOOL.)* cabalină, (pop. și depr.) mărțînă. **2.** *(IHT.) cal-de-mare (Hippocampus hippocampus)* = căluț-de-mare (rar) hipocámp. **3.** *(TEHN.)* călușel, război. *(~ la moara de vînt.)* **4.** *(TEHN.)* scaun. *(~ la scăunoaie.)*

CALÁ vb. *(TOP., TEHN.)* a orizontaliza. *(~ un aparat topografic de vizare.)*

CALABALÍC s. boarfe (pl.), bulendre (pl.), catrafuse (pl.), troace (pl.), țoale (pl.), (reg.) bodroánțe (pl.), ciovéie (pl.), trancanále (pl.), (Olt.) dănănáie. *(Ia-ți ~ și pleacă!)*

calabalíc s. v. BAGAJ. BALAMUC. GĂLĂGIE. GLOATĂ. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. MULȚIME. NOROD. PLEBE. POPOR. PROSTIME. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. VULG. ZARVĂ. ZGOMOT.

calafát s. v. CHINGĂ. STINGHIE.

CALAICÁN s. *(CHIM.)* melanterit, sulfat feros, (reg.) galițcă, piatră-vérde, (Mold. și Bucov.) chicláz.

CALÁJ s. *(MAR.)* pescaj. *(Ce ~ are nava?)*

calamandrós s. v. DEBANDADĂ. DERANJ. DEZORDINE. DEZORGANIZARE. HAOS. NEORÎNDUIALĂ. ZĂPĂCEALĂ.

CALAMITÁT adj. sinistrat. *(Populație ~.)*

CALAMITÁTE s. catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă, nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînîe, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustiești, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra lor.)*

calapăr s. v. CALOMFIR. SLĂBĂNOG.

CALAPÓD s. **1.** (reg.) tălpălău. *(~ pentru încălțăminte.)* **2.** șan. *(~ pentru cizme.)* **3.** formă, model, tipar, (pop.) calúp. *(Confecționat după ~.)*

calarábă s. v. GULIE.

ca-la-ușa-córtului s. v. ZORALIE.

CÁLĂ s. *(MAR.)* hambar, (rar) stívă. *(Încărcătura navei comerciale se depozitează în ~.)*

CALC s. decalc. *(Copia pe hîrtie de calc a unui desen se numește ~.)*

CALCÁN s. *(IHT.)* **1.** *(Scophthalmus maeoticus)* (prin Munt.) balíc. **2.** *calcan-mic (Rhombus laevis)* = (reg.) pîsi.

calcáu s. v. PAVĂZĂ. SCUT.

CALCANÉU s. *(ANAT.)* (pop.) osul călcîiului.

CALCANTÍT s. *(CHIM.)* (pop.) piatră-vînătă, (reg.) piatră-mieríe.

CALCÁR s. *(GEOL.)* piatră-de-var, (reg.) bábiță.

CALCARÓS adj. (rar) vărós. *(Teren ~; apă ~.)*

calcavúră s. v. PALMĂ.

CÁLCE s. *(CHIM.)* oxid de calciu.

cálce s. v. VAR.

CALCEA-CÁLULUI s. *(BOT.; Caltha palustris)* (reg.) bulbúc, bulbucél, scálce, zlat, capră-nemțească.

calce-máre s. v. ROSTOPASCĂ.

calce-mícă s. v. GRÎUȘOR. SĂLĂȚEA. UNTIȘOR.

CALCHIÁ vb. a decalca. *(A ~ o schiță.)*

CALCHIÉRE s. decalcare. *(~ unui desen pe hîrtie de calc.)*

CALCÍCOL adj. calcifil. *(Plantă ~.)*

CALCIFERÓL s. *(CHIM., FARM.)* ergocalciferol, vitamina D_2.

CALCIFIÁ vb. a se calcifica. *(Țesutul s-a ~.)*

CALCIFIÁT adj. calcificat. *(Țesut ~.)*

CALCIFICÁ vb. a se calcifia. *(O substanță se poate ~.)*

CALCIFICÁRE s. calcifiere. *(~ a unui țesut.)*

CALCIFICÁT adj. calcifiat. *(Țesut ~.)*

CALCIFIÉRE s. calcificare. *(~ a unei substanțe.)*

CALCIFÍL adj. calcicol. *(Plantă ~.)*

CALCINÁRE s. calcinație. *(~ a unei substanțe chimice.)*

CALCINÁȚIE s. calcinare. *(~ a unui minereu.)*

CALCITONÍNĂ s. *(BIOL.)* tirocalcitonină.

CALCOGRAFÍE s. *(TIPOGR.)* tifdruc, tipar adînc.

CÁLCUL s. **I. 1.** *(MAT.)* socoteală, (înv. și reg.) socoátă, socotínță, (Transilv. și Maram.) sămădáș, (înv.) schépsis, seámă, (înv., în Transilv.) compút. *(Face un ~ elementar.)* **2.** *(MAT.) calcul statistic* = calculul probabilităților, teoria probabilităților ; *calculul probabilităților* = calcul statistic, teoria probabilităților. **3.** calculare, socoteală, socotire, socotit, (rar) calculație, (pop.) răbój, (înv.) sămăluíre. *(~ anilor calendaristici.)* **4.** *(MAT.)* operație, socoteală. *(Cele patru ~.)* **5.** apreciere, calculare, estimare, estimație, evaluare, măsurare, prețuire, socotire, (reg.) prețuiálă, (înv.) prețăluíre. *(~ valorii unui obiect.)* **6.** gînd, intenție, plan, proiect, socoteală, (înv. și reg.) propús, (înv.)

cúget, duh, própozít, săvîrșít, socotínță, (fam.) combinație. *(Nu și-a putut realiza ~.)* **II.** *(MED.)* concrețiune, piatră. *(~ la rinichi.)*

CALCULÁ vb. **1.** *(MAT.)* a socoti, (înv. și pop.) a număra, (reg.) a răvășlui, (prin vestul Transilv.) a samali, (Transilv. și Maram.) a sămălui. *(~ cît fac 2 ori 2.)* **2.** a determina, a fixa, a măsura, a stabili. *(~ valoarea unor parametri.)* **3.** a aprecia, a estima, a evalua, a măsura, a prețui, a socoti, (livr.) a priza, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a prețălui, a sămălui. *(~ valoarea unui obiect.)* **4.** a aprecia, a potrivi, a socoti. *(A ~ ceva din ochi.)*

CALCULÁRE s. **1.** calcul, socoteală, socotire, socotit, (rar) calculáție, (pop.) răbój, (înv.) sămăluíre. *(~ anilor calendaristici.)* **2.** determinare, fixare, măsurare, stabilire. *(~ valorii unor parametri.)* **3.** apreciere, calcul, estimare, estimație, evaluare, măsurare, prețuire, socotire, (reg.) prețuiálă, (înv.) prețăluíre. *(~ valorii unui obiect.)*

CALCULÁT adj. chibzuit, cumpănit, cumpătat, echilibrat, înfrînat, măsurat, moderat, ponderat, socotit, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Un om ~; o viață ~.)*

calculáție s. v. CALCUL. CALCULARE. SOCOTEALĂ. SOCOTIRE. SOCOTIT.

CALCULÓZĂ s. *(MED.)* litiază, piatră. *(~ renală, biliară.)*

CALD adj., s. **1.** adj. dogorit, fierbinte, încins, înfierbîntat, (astăzi rar) înfocát. *(Plită ~.)* **2.** s. căldură. *(Moare de ~.)* **3.** adj. călduros, gros. *(Îmbrăcăminte ~.)* **4.** adj. proaspăt. *(Pîine ~.)*

caíd adj. v. AFECTUOS. AMABIL. BINEVOITOR. CORDIAL. DEZMIERDĂTOR. DRAG. DRĂGĂSTOS. DUIOS. IUBITOR. MÎNGÎIETOR. PRIETENESC. PRIETENOS. TANDRU.

CALDARÍM s. pavaj, (ieșit din uz) paveá, (înv.) pod, (latinism înv.) pavimént. *(Căruța merge pe ~.)*

cal-de-ápă s. v. LIBELULĂ.

cal-de-iárbă s. v. LĂCUSTĂ.

CALDEÍRĂ s. *(GEOL., GEOGR.)* cazan, căldare, circ, zănoagă, (prin Ban.) scofáină. *(~ în regiunile muntoase.)*

cal-de-máre s. v. MORSĂ.

CÁLE s. **1.** drum, (înv. și reg.) potécă. *(Îi stă în ~.)* **2.** *cale-ferată* = drum-de-fier, linie-ferată, (pop.) șínă, (Transilv., Bucov. și Ban.) ștrec. *(Se deplasează pe ~.)* **3.** direcție, linie, sens. *(Ce ~ va urma această dezvoltare?)* **4.** chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, putință, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márșă, médiu, mijlocíre. *(Altă ~ de a rezolva o problemă.)* **5.** filieră, intermediu, mijlocire. *(Pe ce ~ a ajuns la noi?)* **6.** *(ASTRON.) calea-lactee* = calea-laptelui, (pop.) calea-róbilor, drumul-róbilor, (reg.) brîul-Cosinzénii, brîul-lui-Dumnezéu, brîul-pópii, calea-lui-Troián, calea-órbilor, calea-șchiópilor, calea-țigánului, drumul-láptelui, paiele-țigánului; *calea-laptelui* = calea-lactee, (pop.) calea-róbilor, drumul-róbilor, (reg.) brîul-Cosinzénii, brîul-lui-Dumnezéu, brîul-pópii, calea-lui-Troián, calea-órbilor, calea-șchiópilor, calea-țigánului, drumul-láptelui, paiele-țigánului.

căle s. v. DEPĂRTARE. DISTANȚĂ. MOTIV. PRETEXT. SCUZĂ. SPAȚIU.

calea-lui-Troián s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI.

calea-órbilor s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI.

calea-rătăcíților s. v. ȘARPELE.

calea-róbilor s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI.

CALEÁȘCĂ s. (ieșit din uz) echipáj, (pop.) rădván, (reg.) hintéu, (Mold.) bútcă. *(Călătorea într-o ~.)*

calea-șchiópilor s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI.

calea-țigánului s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI.

calea-válea interj. v. FIE.

calém s. v. ADMINISTRAȚIE. CANCELARIE.

CALENDÁR s. **1.** (pop.) cărindár. **2.** *calendar iulian* = (pop.) calendar ortodóx, calendar véchi.

calendar ortodóx s. v. CALENDAR IULIAN.

calendar véchi s. v. CALENDAR IULIAN.

CALFATÁ vb. a călăfătui. *(~ puntea unei nave.)*

CÁLFĂ s. (prin Transilv.) șéged, (înv.) subiéct, (germanism înv.) sodál. *(~ la un meșter.)*

CALIBRÁJ s. *(TEHN.)* calibrare. *(~ unui obiect metalic.)*

CALIBRÁRE s. *(TEHN.)* calibraj. *(~ a unui semifabricat.)*

calíbru s. v. CALITATE. CATEGORIE. DIMENSIUNE. FEL. GEN. MĂRIME. MĂSURĂ. NIVEL. PROPORȚIE. SOI. TEAPĂ. VALOARE.

calíc adj., s. v. INFIRM. INVALID. SCHILOD.

calíc s. v. CERȘETOR. MILOG.

CALÍC s., adj. **1.** s., adj. avar, zgîrcit, (livr.) harpagón, parcimoniós, (rar) meschín, strîngător, (pop.) ciufút, scump, (pop. și fam.) cărpănós, (reg.) cupít, hîrsít, (prin nord-vestul Munt. și nord-estul Olt.) pungít, (prin Olt.) punguít, (prin nordul Transilv.) samalíș, (prin Maram.) síchiș, (înv.) cumplít, tamachiár, (fam.) zgîrcióib, frige-línte, zgîrie-brînză. *(E un ~ fără pereche.)* **2.** adj., s. necăjit, nevoiaș, sărac, sărman, (livr.) mizér, (rar) moflúz, (înv. și pop.) neajúns, neavút, pirpiríu, (pop. și fam.) nepricopsít, (pop.) sărăcán, (înv. și reg.) mișél, slăbănóg, (reg.) misăricíos, oárfăn, obielós, pămîntít, (Ban.) bedáș, (înv.) meáser, neputérnic, neputinciós, siromáh, (fam., fig. și depr.) păduchiós. *(E un biet om ~.)*

CALICÉNIE s. avariție, calicie, zgîrcenie, (livr.) parcimonie, (rar) meschinărie, (pop. și fam.) cărpănoșie, (pop.) scumpénie, (înv.) cumplitáte, scumpătáte, scumpéte, scumpíe. *(E de-o ~ proverbială.)*

calicénie s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

CALICÍ vb. **1.** a se lăcomi, a se scumpi, a se zgîrci, (prin nord-vestul Munt. și nord-estul

Olt.) a se pungi. *(Nu te mai ~ atita.)* **2.** a se ruina, a sărăci, a scăpăta, (înv. și reg.) a sărmăni, (înv.) a meseri, a mișeli, a (se) mofluzi, a (se) stinge, (fam.) a (se) decava, (fig.) a (se) toca, a (se) usca. *(A ~ de tot, nu mai are nimic.)*

calicí vb. v. CERE. CERȘI. MILOGI. OLOGI. SCHILODI.

CALICÍE s. avariție, **calicenie, zgîrcenie,** (livr.) parcimonie, (rar) meschinărie, (pop. și fam.) cărpănoșie, (pop.) scumpénie, (înv.) cumplitáte, scumpătáte, scumpéte, scumpíe. *(E de-o ~ proverbială.)*

calicíe s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

CALICÍME s. sărăcime.

calicíme s. v. CERȘETORIME.

CALÍCIU s. **1.** *(BOT.)* cupă, (înv.) pahár. *(~ unei flori.)* **2.** *(BIS.)* cupă, potir, (înv.) scăfîrlíe. *(~ este un vas liturgic.)*

calicós adj. v. SĂRĂCĂCIOS. UMIL.

CALIFICÁ vb. a face, a numi, (fig. și fam.) a categorisi, (fig.) a eticheta, a taxa. *(L-a ~ prost.)*

CALIFICÁRE s. **1.** (înv.) calificație. *(Nu are nici o ~.)* **2.** numire, (fig.) etichetáre, taxáre. *(~ cuiva drept...)*

CALIFICATÍV s. **1.** epitet. *(Poetul folosește multe ~.)* **2.** apelativ, atribut, nume. *(Îl chemă cu ~: băiete!)*

calificáție s. v. CALIFICARE.

caligrafíe s. v. SCRIERE. SCRIS.

CALIGRAFIÉRE s. scriere. *(Era talentat la ~ literelor gotice.)*

CALÍPTRĂ s. *(BOT.)* piloriză. *(~ este un țesut protector.)*

CALITÁTE s. **1.** atribut, caracter, caracteristică, însușire, notă, particularitate, proprietate, semn, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) amprentă, mărcă, pecéte, sigíliu, timbru. *(O ~ însemnată a acestui proces este...)* **2.** însușire, natură. *(~ unui lucru.)* **3.** însușire, valoare. *(~ deosebită a unui produs de artă.)* **4.** însușire, virtute, (rar) bun. *(Caracterul lui e o ~ de preț.)* **5.** nivel, valoare, (fig.) calíbru, tálie. *(Spectacol de o ~ deosebită.)* **6.** dar, har, însușire. *(Are ~ de a provoca rîsul.)* **7.** (pop.) mînă. *(Făină de ~ a doua.)* **8.** titlu. *(Are ~ de inginer.)* **9.** autoritate, cădere, competență, drept, îndreptățire, (înv.) volnicíe. *(Nu am ~ să mă pronunț.)*

calíță s. v. COLIVIE.

CALM adj., s. **1.** adj. domol, liniștit, pașnic, potolit, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **2.** adj. flegmatic, imperturbabil, placid. *(Om ~.)* **3.** s. flegmă, imperturbabilitate, placiditate. *(~ unui om flegmatic.)* **4.** adj. calmat, domolit, liniștit, moderat, ponderat, potolit, temperat. *(Atitudine ~.)* **5.** s. cumpăt, fire, stăpînire, (înv.) stăpînie, (fig.) sînge réce, (rar fig.) răceálă. *(Te rog să nu-ți pierzi ~.)* **6.** s. astîmpăr, liniște, odihnă, pace, repaus, tihnă, (înv. și pop.) tihneálă, (înv. și reg.) páos, răzbún, (reg.) potól, stáre, (înv.) așezáre, așezămînt, odihneálă, păciuíre, răsufláre, (fig.) destíndere, senín, seninătáte. *(Sufletul nu-și mai află ~.)* **7.** adj. domol, liniștit, molcom, netulburat, pașnic, potolit, tihnit, (înv.) păciuit, (fig.) destíns, dúlce. *(O atmosferă ~.)* **8.** s. acalmie, liniște, pace, tăcere, (înv. și reg.) páos. (înv.) lin, liniștíre, molcomíre. *(Stare de ~ deplin în natură.)* **9.** adj. lin, liniștit, netulburat, tihnit, (fig.) senín, (înv. fig.) seninós. *(Viață ~.)* **10.** adj. liniștit, tăcut. *(Pe aleile ~.)* **11.** adj. blînd, domol lin, liniștit, moderat, molcom, potolit, ușor. *(Ploaie ~; vînt ~.)*

calm s. v. OBLIGEANĂ.

CALMÁ vb. **1.** a (se) astîmpăra, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera, (pop.) a (se) molcomi, a (se) stîmpăra, (înv. și reg.) a (se) prínde, (înv.) a (se) așeza, (fig.) a (se) stînge. *(Și-a ~ setea.)* **2.** a (se) alina, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera, a (se) ușura, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (pop.) a (se) ogoi, (înv. și reg.) a (se) mîngîia, (înv.) a (se) odihni, (fig.) a adormi, a (se) răcori. *(I-a ~ durerea.)* **3.** a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) îmbuna, a (se) împăca, a (se) liniști, a (se) potoli, (reg.) a (se) țistui, (înv.) a (se) dezmînia. *(Era enervat și abia a reușit să-l ~.)* **4.** a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) stăpîni, a (se) tempera. *(Te rog să te ~!)* **5.** a se domoli, a se liniști, a se potoli, (fig.) a se destínde. *(Atmosfera din casă s-a mai ~.)* **6.** a (se) atenua, a descrește, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)*

CALMÁNT adj., s. **1.** adj. alinător, liniștitor, (rar) potolitór, ușurátor, (pop.) molcomitór. *(O atmosferă ~.)* **2.** s., adj. *(FARM.)* lenitiv, sedativ. *(Antinevralgicul este un ~.)*

CALMÁRE s. **1.** astîmpărare, domolire, liniștire, potolire. *(~ setei.)* **2.** alinare, domolire, liniștire, potolire, temperare, ușurare, (rar) potoleálă, (înv.) potolit. *(~ durerilor.)* **3.** domolire, îmblînzire, îmbunare, împăcare, liniștire, potolire. *(~ unei persoane enervate.)* **4.** atenuare, descreștere, diminuare, domolire, micșorare, potolire, reducere, scădere, slăbire, temperare. *(~ vitezei vîntului.)*

CALMÁT adj. **1.** domolit, îmblînzit, îmbunat, împăcat, liniștit, potolit. *(Om ~ după o enervare.)* **2.** calm, domolit, liniștit, moderat, ponderat, potolit, temperat. *(Atitudine ~.)* **3.** atenuat, diminuat, domolit, liniștit, potolit, redus. *(Durere ~.)*

CALMÚC adj. (rar) calmucésc. *(Populație ~.)*

calmucése adj. v. CALMUC.

CALOÍAN s. (pop.) scaloián, mama-ploáie, muma-pădúrii. *(Cu ~ se invoca ploaia, în credințele populare.)*

CALOMÉL s. *(CHIM., FARM.)* clorură mercuroasă. *(~ are acțiune purgativă.)*

CALOMFÍR s. *(BOT.; Chrysanthemum balsamita)* (pop.) calapăr, (reg.) busuiocul-fételor, busuiocul-sfíntelor, **izma-Maicii-Préciste**

CALOMNÍA vb. a (se) bîrfi, a (se) blama, a (se) cleveti, a (se) defăima, a (se) denigra, a (se) discredita, a (se) ponegri, (livr.) a (se) detracta, a (se) vitupera, (înv. și pop.) a (se) ocări, (pop.) a (se) huli, a (se) năpăstui, a (se) povesti, (prin Olt.) a (se) publica, (înv.) a (se) balamuți, a (se) măscări, a (se) mozaviri, a (se) pohlibui, a (se) ponosi, a (se) ponoslui, a (se) prilesti, a (se) vrevi, (fam. fig.) a (se) încondeia, (pop. fig.) a (se) înnegri. *(Îl ~ pe nedrept.)*

CALOMNIÁT adj., s. bîrfit, defăimat, denigrat, discreditat, ponegrit, (pop.) năpăstuit, (fam. fig.) încondeiat. *(Om ~.)*

calomniatór adj. v. BÎRFITOR. CALOMNIOS. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. PONEGRITOR.

CALOMNIATÓR adj., s. bîrfitor, clevetitor, defăimător, denigrator, ponegritor, (livr.) detractór, (pop.) hulitór, (înv.) balamút, clevétnic, năpăstuitór, ponosluitór, (turcism înv.) mozavír. *(E un ~ ordinar.)*

CALOMNÍE s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuțíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(O ~ ordinară.)*

CALOMNIÓS adj., adv. **1.** adj. bîrfitor, clevetitor, defăimător, denigrator, ponegritor, (rar) calomniatór, (pop.) prost, (înv.) mozavírnic. *(Afirmații, vorbe ~.)* **2.** adv. defăimător, rău. *(Vorbește ~ de ei.)*

CALORIE MÁRE s. *(FIZ.)* kilocalorie.

CALORIFÉR s. radiator. *(Nu s-a încălzit ~.)*

CALORIFÚG adj., s. *(FIZ.)* termoizolant, termoizolator, izolant termic. *(Material ~.)*

CALORIZÁRE s. *(TEHN.)* alitare.

CALÓTĂ s. (prin Transilv.) pup, scăfîrlíe, (Maram.) tichíe. *(~ a unei pălării.)*

calp adj. v. DUPLICITAR. FALS. FALSIFICAT. FARISEIC. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

calpuzán s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

calpuzanlíe s. v. ESCROCHERIE. HOȚIE. IMPOSTURĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE.

CALTABÓȘ s. (Transilv.) máioș, (Transilv. și Ban.) măietic, sîngeréte. *(Mănîncă ~ cu mușlar.)*

cal-turtít s. v. LIBELULĂ.

calțavétă s. v. JARTIERĂ.

cálul s. art. v. LEUL.

calul-drăculuí s. v. LIBELULĂ.

calul-pópii s. v. LIBELULĂ.

calúp s. v. CALAPOD. FORMĂ. MODEL. TIPAR.

CALVÁR s. canon, cazнă, chin, durere, patimă, schingiuire, schingiuit, suferință, supliciu, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitoríe, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicíe. *(Supus la mare ~.)*

CALVÍN adj., s. *(BIS.)* **1.** adj. calvinesc, calvinist, reformat. *(Biserica ~; cultul ~.)* **2.** s. calvinist, reformat. *(~ii s-au desprins din catolicism.)*

CALVINÉSC adj. *(BIS.)* calvin, calvinist, reformat. *(Dogma ~.)*

calviní vb. v. CALVINIZA.

CALVINÍST adj., s. *(BIS.)* **1.** adj. calvin, calvinesc, reformat. *(Cultul ~.)* **2.** s. calvin, reformat. *(~știi s-au desprins din catolicism.)*

CALVINIZÁ vb. *(BIS.)* (înv.) a (se) calvini.

CALVIȚÍE s. *(MED.)* chelie, pleșuvie, (înv. și reg.) pleașă, (reg.) chélbe, pléșcă, pleșuveálă.

CAM adv. **1.** aproape, aproximativ, circa, vreo, (pop.) ca, la, (înv.) pregiúr. *(Au trecut ~ două secole...)* **2.** întrucîtva, oarecum, (înv.) oarecé, oareșicé. *(Îi era ~ necunoscut drumul.)* **3.** nițel, puțin. *(E ~ bolnav.)* **4.** exagerat, excesiv, prea. *(Rochie ~ scurtă.)* **5.** mai, (înv.) cámai. *(~ rar așa om.)*

cámai adv. v. CAM. MAI.

CAMAIÉU s. *(PICT.)* grisai.

CAMARÁD s. tovarăș, (reg., mai ales în Ban. și Transilv.) ortác, (prin Transilv. și Ban.) tărșág, (înv.) cardáș, tovărășie. *(~ de arme, de drum.)*

camarád s. v. COLEG.

CAMARADERÉSC adj. colegial, tovărășesc. *(Reuniune ~.)*

CAMARADERÍE s. colegialitate. *(Relații de ~.)*

CAMARADERÉȘTE adv. colegial, tovărășește. *(Se poartă ~.)*

camátnic s. v. CĂMĂTAR.

CĂMĂTĂ s. *(FIN.)* dobîndă, procent, (înv. și reg.) mítă, (reg.) mízdă. (înv.) aslám, interés, uzúră. *(~ luată de cămătar pentru banii împrumutați cuiva.)*

CÁMBIE s. *(FIN.)* **1.** bilet la ordin. **2.** poliță, trată, (înv.) óbligă, sinét, (germanism înv.) vécsel.

cambrá vb. v. ARCUI. CURBA. ÎNCOVOIA. ÎNDOI.

cambrát adj. v. ARCUIT. CURB. CURBAT. ÎNCOVOIAT. ÎNDOIT.

CÁMBULĂ s. *(IHT.; Pleuronectes flesus)* (rar) límbă.

cámeniță s. v. CĂMIN. CUPTOR. SOBĂ. VATRĂ.

CÁMERĂ s. **1.** încăpere, odaie, (pop.) sálă, (înv. și reg.) sóbă, (reg.) cásă, (înv.) cămáră, stánță. *(Apartament cu două ~.)* **2.** *cameră de culcare* = dormitor, (reg.) iatác; *cameră de primire* = salon.

cameriér s. v. FECIOR. LACHEU. VALET.

*CAMERÍST s. (ieșit din uz) odăiaș. *(~ îngrijea camerele dintr-o instituție.)*

CAMERTÓN s. *(MUZ.)* (pop.) muzicuță. *(~ servește la acordarea instrumentelor muzicale.)*

CAMIÓN s. autocamion. *(A cărat mobila cu un ~.)*

CAMIONAGÍU s. camionar. *(~ i-a adus lemnele acasă.)*

CAMIONÁR s. camionagiu. *(Un ~ cu doi cai.)*

CAMIONÉTĂ s. autocamionetă. *(~ este un autocamion mai mic.)*

camizól s. v. SCURTEICUȚĂ.

CAMPADÚRĂ s. (reg.) bageá, bageácă, cubeá, cucumeá, cucuváie, fumár, hogeág, marghióță, ursoáie, ochiul pódului. *(Prin ~ iese fumul în unele case țărănești arhaice.)*

CAMPAMÉNT s. *(MIL.)* lagăr, tabără, (înv.) săláș, tábie. *(~ al unui regiment.)*

campanúle s. pl. v. CLOPOȚEI.

campéstru adj. v. CÎMPENESC. PASTORAL. PATRIARHAL. RURAL. RUSTIC. ȚĂRĂNESC.

CAMUFLÁ vb. a masca. *(~ geamurile în timp de război.)*

camuflá vb. v. ASCUNDE. DISIMULA.

CAMUFLÁJ s. camuflare, mascare. *(Operația de ~.)*

CAMUFLÁRE s. camuflaj, mascare. *(~ a geamurilor, pentru a nu se zări lumina din interior.)*

camufláre s. v. DISIMULARE.

CAMUFLÁT adj. **1.** acoperit, ascuns, mascat. *(O ușă ~.)* **2.** ascuns, mascat, secret. *(O intrare ~.)*

camuflát adj. v. DISIMULAT.

CANÁF s. ciucure, (pop.) motocél, (înv. și reg.) péleș, (reg.) frînghíe, roit, túfturi, țarțám, țúrțur, (Transilv.) boit, (prin Transilv. și Maram.) șaláng, (Olt.) țorțolóș, (înv.) piuscúl, săgeác. *(Căciuliță cu ~.)*

CANÁL s. **1.** conductă, tub, (înv.) jgheab, sulínár. *(~ pentru scurgerea unui fluid.)* **2.** *(ANAT.)* conduct, tub. *(~ auditiv extern.)*

CANÁLE s. pl. *(BOT.; Impatiens balsamina)* (rar) balsamíne (pl.), (reg.) canalúțe (pl.), copăcéi (pl.), piersicél, lemn-de-ápă.

CANÁLIE s. hahaleră, pramatie, pușlama, secătură.

canalizá vb. v. DIRIJA. ÎNDREPTA.

CANALIZÁRE s. (rar) canalizație. *(Aveți ~ pe stradă?)*

canalizáție s. v. CANALIZARE.

canalúțe s. pl. v. CANALE.

canará s. v. BANDĂ. BULUC. CEATĂ. CÎRD. DROAIE. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. MULȚIME. PÎLC. STÎNCĂ. STOL.

canaríță s. v. CORNUȚ.

CÁNĂ s. (reg.) cancéu, (Transilv. și Ban.) cănátă, (Ban., Transilv. și Olt.) șol, (prin Transilv.) șólnă. *(O ~ de apă.)*

CÁNĂ s. *(BOT.; Canna indica)* belșiță.

CANCELÁR s. premier, prim-ministru. *(În unele state primul ministru se numește ~.)*

CANCELÁRIE s. (înv.) calém, grămăticíe, scriitoríe. *(~ în vechile instituții administrative.)*

cancelárie s. v. BIROU.

CÁNCER s. *(MED.)* neoplasm, tumoare malignă, (rar) neoplazíe, (pop.) rac, (Transilv.) șui, (înv.) schir.

cáncer s. v. RAC.

CANCEROLÓGIC adj. *(MED.)* oncologic. *(Tratament ~.)*

CANCEROLOGÍE s. *(MED.)* oncologie.

cancéu s. v. CANĂ. CANCIOG. CĂUȘ. URCIOR.

canci adv. v. NIMIC.

CANCIÓG s. căuș, (reg.) cancéu, lîngură. *(~ al zidarului.)*

CÁNDEL s. **1.** (pop.) zahăr de gheață. *(Suge o bucată de ~.)* **2.** *candel negru* = miambal.

CANDELÁBRU s. policandru. *(~ cu 6 brațe.)*

candela-cérului s. v. STEAUA POLARĂ.

CÁNDELĂ s. *(BIS.)* (înv.) prísnă. *(La icoană ardea o ~.)*

candelúță s. v. CĂLDĂRUȘĂ.

CANDÍD adj. **1.** cast, feciorelnic, fecioresc, inocent, neprihănit, nevinovat, pudic, virgin, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(Un suris ~.)* **2.** credul, ingenuu, inocent, naiv, neștiutor. *(O ființă ~.)*

CANDIDÁ vb. a concura, (rar) a competi, (înv.) a concúrge. *(~ la un post.)*

CANDIDÁT s. **1.** competitor, concurent. *(Sînt mulți ~ la titlul de profesor.)* **2.** pretendent, (înv.) pretendátor. *(~ la mîna unei fete.)*

CANDOÁRE s. **1.** castitate, feciorie, inocență, neprihănire, nevinovăție, pudicitate, pudoare, virginitate, (înv.) smerénie, verguríe, (fig.) curățénie, imaculáre, neîntinăre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)* **2.** credulitate, ingenuitate, inocență, naivitate. *(E de-o ~ dezarmantă.)*

candríu adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

candríu adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

CANEÁ s. cep, (rar) típlu, (reg.) slăvínă, tápă, (Transilv.) pípă, (Ban. și Transilv.) șaitău, (Transilv.) șurúb, (prin Maram. și Transilv.) șurubár. *(~ la un butoi.)*

CANELÚRĂ s. *(TEHN.)* nut, renură. *(~ pentru asamblarea unor piese.)*

CANGRENÁ vb. *(MED.)* a se necroza, a putrezi. *(Un țesut care se ~.)*

CANGRENÁRE s. *(MED.)* necrozare, putrezire. *(~ a unui țesut.)*

CANGRENÁT adj. *(MED.)* necrozat, putred, putrezit, (rar) necrótic. *(Țesut ~.)*

CANIBÁL s. antropofag, (pop.) căpcăún.

CANIBALÍSM s. antropofagie.

CANICULÁR adj. arzător, dogoritor, fierbinte, torid, tropical, zăpușitor, (reg.) zădufós, zăpușít, (prin Ban. și Olt.) pripitór. *(O zi ~; soare ~; căldură ~.)*

CANÍCULĂ s. arșiță, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, năduşeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, zăpuşeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, pîclă, prepăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

CANÍN adj., s. **1.** adj. *(ZOOL.)* (rar) cîinésc. *(Rasă ~.)* **2.** s. *(ANAT.)* colț.

CANÍȚIE s. *(BIOL.)* căruntețe, căruntéală, (rar) căruntíe. *(~ părului unei persoane.)*

cániv adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

CANÓN s. **1.** *(BIS.)* ritual, tipic, (înv.) trébnic. *(După ~ ortodox.)* **2.** lege, normă, regulă, tipic. *(Un ~ al artei clasice.)* **3.** *(BIS.)* pedeapsă, penitență, (înv.) podvíg. *(~ dat unui credincios pentru iertarea păcatelor sale.)* **4.** calvar, cazнă, chin, durere, patimă, schingiuire, schingiuit, suferință, supliciu, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitoríe, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicíe. *(A îndurat un greu ~.)* **5.** *(BIS.)* cîntare, glas. *(Corul cîntă un ~.)* **6.** *(MUZ.)* imitație.

CANONÁDĂ s. *(MIL.)* (înv.) pușcăríre, tunăríre. *(O ~ de artilerie.)*

canoneálă s. v. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

CANONÍ vb. **1.** a cázni, a chinui, a munci, a schingiui, a tortura, a trudi, (înv. și reg.) a pedepsi, (reg.) a negăti, a strînge, (înv.) a străstui. *(L-au ~ pentru a-și mărturisi crima.)* **2.** a se cázni, a se chinui, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se străduí, (înv.) a se învălui, a năsli, a se osîrdnici, a se osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)*

CANÓNIC adj. *(FILOZ.)* normativ. *(Principii ~.)*

canoniér s. v. ARTILERIST. TUNAR.

canonít adj. v. CHINUIT. CONSUMAT. FRĂMÎNTAT. MUNCIT. NECĂJIT. TRUDIT. ZBUCIUMAT.

CANONIZÁ vb. *(BIS.)* a sfinți, (livr.) a sacraliza, a sanctifica, (înv.) a sacra. *(~ un mucenic.)*

CANONIZÁRE s. *(BIS.)* sfințire, (livr.) sanctificáre, (înv.) sacráre, sanctificație. *(~ a unui martir.)*

CANONIZÁT adj. *(BIS.)* sfințit, (livr.) sacrát, sanctificát. *(Mucenic ~.)*

canotá vb. v. LOPĂTA. VÎSLI.

canotiér s. v. CANOTOR.

CANOTÓR s. *(SPORT)* (rar) canotiér.

CANT s. *(TEHN.)* muchie. *(~ al unei piese.)*

CANTÁBIL adj. *(MUZ.)* melodios, muzical. *(O structură ~.)*

CANTABILITÁTE s. melodicitate, muzicalitate. *(~ unor versuri.)*

cantalóș s. v. PEPENE.

cantalúp s. v. PEPENE.

CANTARÍDĂ s. *(ENTOM.; Lytta vesicatoria)* gîndac-de-frasin, (reg.) cățelul-frásinului, gîndac-de-túrbă, mîța-própii.

CANTITÁTE s. **1.** cîtime, mărime, (înv.) cătățíme. *(O anumită ~ măsurabilă.)* **2.** număr. *(În mare ~.)* **3.** sumă. *(~ de bani.)* **4.** volum. *(Necesită o mare ~ de muncă.)* **5.** *(FIZ.) cantitate de electricitate* = sarcină electrică ; *cantitate de mișcare* = impuls.

CÁNTO s. *(MUZ.)* cînt. *(Clasa de ~.)*

CANTONÁ vb. *(MIL.)* (înv.) a tăbărî. *(Trupele au ~ într-o comună.)*

CANTONAMÉNT s. **1.** *(MIL.)* tabără, (reg.) stánițe. *(~ al oștilor.)* **2.** *(SPORT)* tabără. *(~ de box de la Sinaia.)*

CANTONIÉR s. (Maram., Transilv. și Bucov.) palér. *(~ întreține un sector de șosea sau de cale-ferată.)*

cántor s. v. CÎNTĂREȚ. DASCĂL. DIAC. PARACLISER. PSALT. ȚÎRCOVNIC.

CAP s. **1.** *(ANAT.)* (pop., fam. și depr.) căpățînă, dévlă, scăfîrlíe, (reg.) boácă, (fig. și depr.) bostán, dovleác, glávă, tărtăcúță, tígvă, (arg.) moácă, tabachéră. *(~ al omului.)* **2.** avers, față. *(~ al unei monede.)* **3.** individ, ins, om, persoană, (fig.) căciúlă. *(Cîte 5 lei de ~.)* **4.** *(ENTOM.) cap-de-mort (Acherontia atropos)* = strigă, fluture-cap-de-mort, (reg.) strigoiáș, buha-ciúmei, capul-lui-Adám, fluturul-mórții, suflet-de-strigói, sufletul-mórților. **5.** căpetenie, comandant, conducător, șef, mai-mare, (înv. și reg.) tist, (Transilv.) bîrău, (înv.) călăúz, căpitán, comandír, naceálnic, povățuitór, proprietár, tocmitór, vîrhóvnic, voievód, (latinism înv.) prepózit. *(~ al oștirii.)* **6.** corifeu, fruntaș, protagonist. *(~ al Școlii ardelene.)* **7.** frunte. *(În ~ bucatelor.)* **8.** frunte, început. *(~ coloanei.)* **9.** capăt, final, fine, încheiere, sfîrșit, (înv.) concénie, conéț, cumplíre, săvîrșit, sfîrșénie, sfîrșitúră, tármen. *(A dus-o cu bine la ~.)* **10.** capăt, căpătîi, extremitate. *(La ~ patului.)* **11.** căpătîi, creștet. *(La ~ cuiva.)* **12.** capăt, colț, extremă, extremitate, limită, margine, (înv.) sconcénie. *(La celălalt ~ al țării.)* **13.** capăt, extremitate. *(~ de dinapoi al bărcii.)* **14.** capăt, extremitate, vîrf. *(~ bastonului.)* **15.** bot, capăt, cioc, vîrf. *(~ al unui obiect ascuțit.)* **16.** (reg.) frúnte. *(~ la scaunul dulgherului.)* **17.** *(TEHN.)* căpățînă, cioc, (reg.) broáscă, cióchie, clobánț. *(~ al scăunoaiei dogarului.)*

cap s. v. ARTICOL. BAZĂ. CALE. CAPITOL. CAUZĂ. CHIP. CONSIDERENT. CÎNT. DEȘEPTĂCIUNE. ESENȚĂ. FEL. FORMĂ. FUNDAMENT. GÎNDIRE. INTELECT. INTELIGENȚĂ. ÎNȚELEGERE. JUDECATĂ. MANIERĂ. MEMORIE. METODĂ. MIJLOC. MINTE. MOBIL. MOD. MODALITATE. MOTIV. PARAGRAF. POSIBILITATE. PRICEPERE. PRICINĂ. PRILEJ. PROCEDARE. PROCEDEU. PROCEDURĂ. PUNCT. PUTINȚĂ. RAȚIUNE. SISTEM. SPIRIT. TEMEI. TEMELIE. VIAȚĂ.

CAPÁBIL adj. **1.** bun, competent, destoinic, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar)

preparát, (înv. și pop.) hârnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitit, mîndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)* **2.** avizat, competent, informat, pregătit, (fig.) táre. *(E un om ~ în această problemă.)* **3.** apt, bun, convenabil, potrivit, susceptibil. *(~ pentru un anumit scop.)*

CAPÁC s. **1.** (înv. și pop.) pleoápă, (reg., mai ales în Mold.) pocríș. *(Doniță cu ~.)* **2.** (pop.) pleoápă. *(~ la sicriu.)*

capáe s. v. CARAPACE.

CAPACITÁTE s. **1.** mărime, volum. *(~ a unui pahar.)* **2.** cubaj, volum. *(~ a unei incinte.)* **3.** gabarit, volum. **4.** forță, posibilitate, putere, putință, (înv.) puterință, puternicíe. *(~ de a face ceva.)* **5.** potențial. *(~ de muncă.)* **6.** aptitudine, facultate, însușire, posibilitate. *(~ intelectuală.)* **7.** competență, destoinicie, pregătire, pricepere, seriozitate, valoare, vrednicie, (înv. și pop.) hărnicíe, (înv.) práctică, volnicíe. *(Demonstrează o mare ~ în...)*

CÁPĂT s. **1.** cap, colț, extremă, extremitate, limită, margine, (înv.) sconcénie. *(La celălalt ~ al țării.)* **2.** cap, extremitate, vîrf. *(~ bastonului.)* **3.** bot, cap, cioc, vîrf. *(~ al unui obiect ascuțit.)* **4.** cap, extremitate. *(~ de dinapoi al bărcii.)* **5.** cap, căpătîi, extremitate. *(La ~ patului.)* **6.** *(MIL.)* aripă, coastă, flanc, margine, (înv.) corn, mînecă. *(~ al unei divizii.)* **7.** cap, final, fine, încheiere, sfîrșit, (înv.) concénie, conét, cumplíre, săvîrșít, sfîrșénie, sfîrșitúră, término. *(A dus-o cu bine la ~.)*

CAPCÁNĂ s. cursă, prinzătoare, (reg.) clápcă, (înv.) sílță, (înv., în Olt., Ban. și Transilv.) clúcsă. *(~ de prins vulpi.)*

capeánă s. v. CUCĂ.

cap-de-bóu s. v. TAURUL.

cap-de-cocóș s. v. DULCIȘOR.

CAPÉLĂ s. *(BIS.)* paraclis. *(~ într-un cimitir.)*

capélă s. v. FANFARĂ. MUZICĂ.

cápeș adj. v. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. RECALCITRANT. REFRACTAR.

cápete s. pl. v. CAPITAL.

CÁPIE s. *(MED. VET.)* căpială, cenuroză, (pop.) răsfúg, *(Oaie bolnavă de ~.)*

*CÁPIȘTE s. (înv.) idólniță. *(~ închinată idolilor.)*

CAPITÁL adj. **1.** adînc, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Schimbări ~; evenimente ~.)* **2.** *(TIPOGR.)* majuscul, mare, verzal. *(Literă ~; caracter ~ al unei litere.)*

CAPITÁL s. *(EC. POL.)* (pop.) cápete (pl.), (înv.) sermaiá. *(A pierdut din ~.)*

capitál s. v. BAN.

CAPITÁLĂ s. (înv.) mitropólie, scáun, taht, (rusism înv.) stóliță. *(~ unei țări.)*

CAPITÁLĂ s. *(TIPOGR.)* majusculă, verzală, literă mare. *(Un titlu tipărit cu ~.)*

CAPITALISM MONOPOLÍST s. imperialism.

CAPÍTOL s. (înv.) cap, glávă, pont, rúbrică, zăloágă. *(Un ~ dintr-o carte, dintr-un text.)*

CAPITONÁ vb. a îmbrăca, a tapisa. *(~ un fotoliu.)*

capitonáj s. v. CAPITONARE. ÎMBRĂCARE. TAPISARE.

CAPITONÁRE s. îmbrăcare, tapisare, (rar) capitonáj. *(~ a unui fotoliu.)*

CAPITONÁT adj. tapisat. *(Fotoliu ~.)*

CAPITULÁ vb. *(MIL.)* a se preda, (înv.) a se închina. *(Cetatea a ~.)*

capitulá vb. v. CEDA. RENUNȚA.

CAPITULÁRE s. *(MIL.)* predare, (înv.) închinăre. *(~ cetății.)*

capituláre s. v. CEDARE. RENUNȚARE.

cápiu adj. v. AMEȚIT. BUIMAC. BUIMĂCIT. NĂUC. NĂUCIT. ȚÎMPIT. ZĂPĂCIT.

CAPÎNTÓRTURĂ s. *(ORNIT.; Jynx torquilla)* (reg.) sucitoáre, vîrtecáp.

CAPORÁL s. *(MIL.)* (pop.) căprár. *(Fiu ~ și un sergent.)*

CAPÓT s. halat. *(Purta prin casă un ~.)*

capotáj s. v. CAPOTARE.

CAPOTÁRE s. (rar) capotáj. *(~ a unui vehicul.)*

capoțél s. v. SCURTEICUȚĂ.

capra-dráculuí s. v. BERBECEL. LUPUL-VRĂBIILOR. MĂRĂCINAR. PIETROȘEL. SFRÎNGIOC.

CÁPRĂ s. **1.** *(ZOOL.) capră-de-munte (Rupicapra rupicapra)* = capră-neagră, capră-sălbatică; *capră-neagră (Rupicapra rupicapra)* = capră-de-munte, capră-sălbatică; *capră-sălbatică (Rupicapra rupicapra)* = capră-de-munte, capră-neagră. **2.** (art.) (pop.) brezáia (art.), túrca (art.). *(~ este un joc popular tradițional practicat de Anul nou.)* **3.** (reg.) măgár. (Mold. și Bucov.) crăcánă. *(~ de tăiat lemne.)* **4.** căprior. *(~ este un suport de lemn.)* **5.** *(TEHN.)* clește, locaș, matcă, plăsele (pl.). *(~ a dulgherului.)* **6.** *(TEHN.)* cumpănă. *(~ la moară.)*

cápră s. v. COBILĂ. COMPAS. GREC.

capră-nemțéască s. v. CALCEA-CALULUI.

cápre s. pl. v. ARȘIC.

CAPRICIÓS adj. **1.** boieros, fandosit, mofturos, năzuros, pretențios, sclifosit, (pop.) izmenít, (reg.) năsfirós, năturós. *(E cam ~ dumnealui!)* **2.** flușturatic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labíl. *(Un om foarte ~.)* **3.** inconstant, instabil, neconstant, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, variabil, (reg.) tonátic, tonós, (fig.) năzurós, (pop. fig.) bălțát. *(O vreme ~.)*

CAPRÍCIU s. **1.** chef, fandoseală, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, moft, naz, poftă, prostească, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pirțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zimbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafas

tic, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost deșit un ~.)* **2.** *(MUZ.)* fantezie, (rar) ricercár. *(Un ~ spaniol.)*

CAPRICÓRNUL s. art. *(ASTRON.)* (pop.) căprióru (art.), țápul (art.).

CAPRIFÓI s. *(BOT.; Lonicera)* (înv. și reg.) cășie.

caprifói s. v. CREȚUȘCĂ. CUNUNIȚĂ. SALBĂ-MOALE. VONICER.

caprilémă s. v. CRESON. HRENIȚĂ. URDA-VACII.

caprimúlg s. v. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ.

CÁPSĂ s. **1.** (reg.) paténtă. *(~ de încheiat un veșmînt.)* **2.** buton. *(~ la mănuși.)*

căpsă s. v. CUTIE.

capsomán adj. v. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. RECALCITRANT. REFRACTAR.

CAPSÚLĂ s. **1.** *(BOT.)* măciulie, (reg.) căciulíe, (prin Transilv.) bocioácă, bociulíe. *(~ a macíului.)* **2.** *(ANAT.) capsulă suprarenală* = glandă suprarenală. **3.** *capsulă cosmică* = cabină spațială.

CAPTÁ vb. a înregistra, a prinde, a recepta, a recepționa. *(~ undele sonore.)*

CAPTALÁN s. *(BOT.)* **1.** *(Petasites officinalis* sau *hybridus)* (reg.) brústure, cucurúz, podbál, luiedea-ciúmei, rădăcina-ciúmei, sudoarea-láptelui. **2.** *captalan-negru (Verbascum nigrum)* = (reg.) somnoroásă.

captalán s. v. BRUSTURE. CAPTAR. LIPAN.

CAPTÁR s. (reg.) captalán. *(~ la stupi.)*

CAPTÁRE s. înregistrare, prindere, recepțare, recepționare, (rar) captáție. *(~ a undelor sonore.)*

captáție s. v. CAPTARE. ÎNREGISTRARE. PRINDERE. RECEPȚARE. RECEPȚIONARE.

CAPTÍV adj., s. prins, prizonier, (înv.) prădát. *(~ în războI.)*

CAPTIVÁ vb. **1.** (fig.) a înlănțui, a robi, a subjuga. *(Iubirea l-a ~.)* **2.** a atrage, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fascina, a fermeca, a încînta, a răpi, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)* **3.** a pasiona. *(Munca pe care o face îl ~.)*

CAPTIVÁNT adj. **1.** cuceritor, desfătător, fascinant, fermecător, încîntător, răpitor, seducător, (rar) subjugátór, (franțuzism) șarmánt, (înv.) desfătát, (fig.) delicios, hipnotizánt, savurós. *(Un spectacol ~.)* **2.** palpitant, pasionant. *(O urmărire ~.)*

CAPTIVÁRE s. cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fascinație, fermecare, încîntare, răpire, seducere, seducție, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)*

CAPTIVÁT adj. cucerit, fascinat, fermecat, încîntat, răpit, sedus, subjugat, vrăjit. *(Un public ~.)*

CAPTIVITÁTE s. **1.** prizonierat, (rar) prizonierie, (înv. și pop.) prinsoáre, robíe, (înv.) robiciúne, robíme, robíre. *(Ostașul a stat în ~ doi ani.)* **2.** robie, sclavie, (livr.) servitúte, (rar) sclavăj, (înv.) prádă, robíre, robitúră, sclavísm, șerbíe. *(~ evreilor în antichitate.)*

CAPTURÁ vb. **1.** *(JUR.)* a aresta, a prinde. *(Hoțul a fost ~ chiar în timpul faptei sale.)* **2.** *(MIL.)* (înv.) a cuprínde. *(A ~ o companie inamică.)* **3.** a prinde. *(~ un animal sălbatic.)*

CAPTURÁRE s. **1.** *(JUR.)* arestare, prindere, prins, (reg.) prinzáre, (înv.) prinsoáre, prinsúră. *(~ a unui hoț dispărut.)* **2.** captură, prindere. *(~ a unui animal sălbatic.)*

CAPTURÁT adj., s. *(JUR.)* arestat, prins. *(Infractor ~.)*

CAPTÚRĂ s. **1.** capturare, prindere. *(~ a unui animal sălbatic.)* **2.** *(MIL.)* pradă, (înv.) duiúm, plean, pleășcă, príză. *(~ de război.)*

CAPUCHEHÁIE s. *(IST.)* (înv.) chehaiá. *(~ era reprezentant al domnilor români la Poarta otomană.)*

capu-cîmpului s. v. PIPIRIG.

capul-aríciului s. v. BUZDUGAN.

capul-cérbului s. v. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.

capul-cînelui s. v. DEDIȚEL.

capul-lui-Adám s. v. CAP-DE-MORT. FLUTURE-CAP-DE-MORT. STRIGĂ.

CAR s. **1.** *car funebru* = dric, car funerar, car mortuar, (Bucov.) caravánă, (Mold.) droágă, patáșcă ; *car funerar* = dric, car funebru, car mortuar, (Bucov.) caravánă, (Mold.) droágă, patáșcă ; *car mortuar* = dric, car funebru, car funerar, (Bucov.) caravánă, (Mold.) droágă, patáșcă. **2.** *(ASTRON.) carul-mare* = (livr.) ursa-máre ; *carul-mic* = (livr.) ursa-míică. **3.** *(TEHN.)* (reg.) cărúță, másă, răzbói, sclai. *(~ la joagăr.)*

car s. v. GRĂMADĂ. MOARĂ. MULȚIME. ȚINTAR.

CARABÁN s. *(ENTOM.; Oryctes nasicornis)* nasicorn, (reg.) dubălár, forfecár, nascórniță, băligar-cu-córn, (Transilv.) taurul-lui-Dumnezéu.

carabán s. v. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.

carabáș s. v. PESCAR.

carabaș-de-máre s. v. MARTIN-MARE. PESCAR-DE-MARE. PESCAR-MARE.

CARABÍNĂ s. (prin Transilv. și Maram.) știuț. *(A vînat cu ~.)*

CARACTÉR s. **1.** atribut, calitate, caracteristică, însușire, notă, particularitate, proprietate, semn, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) ampréntă, márcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(Acest proces poartă ~ epocii.)* **2.** factură, fel, gen, natură. *(Compoziție de un ~ aparte.)* **3.** fire, natură, structură, temperament, (livr.) umoáre, (înv. și reg.) natural, (înv.) duh, (fig.) ínimă. *(E un ~ emotiv.)* **4.** literă. *(Scris cu ~ gotice.)* **5.** semn grafic. *(Un scris cu tot felul de ~.)*

CARACTERÍSTIC adj. **1.** definitoriu, distinct, distinctiv, dominant, particular, propriu, specific, tipic, (înv.) însușit. *(Notă, trăsătură ~.)* **2.** obișnuit, specific. *(L-a primit cu amabilitatea ~.)* **3.** clasic, reprezentativ, specific, tipic. *(Un exemplu ~.)* **4.** semnificativ, (fig.) simptomátic. *(Un fapt ~.)*

CARACTERÍSTICĂ s. **1.** atribut, calitate, caracter, însușire, notă, particularitate, proprietate, semn, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) ampréntă, márcă, pecéte, sigíliu,

tímbru. *(O ~ esențială a acestui proces este...)* **2.** *(TEHN.)* parametru. *(Mașini cu ~ funcționale superioare.)*

CARACTERIZÁ vb. **1.** a defini. *(Cum l-ai ~ pe X?)* **2.** a individualiza. *(Își ~ sugestiv personajele.)* **3.** a se autocaracteriza, a se autodefini, a se defini. *(Se ~ veridic în memoriile sale.)*

CARACTERIZÁRE s. **1.** definire. *(~ unei noțiuni.)* **2.** individualizare. *(~ a unui personaj.)*

CARACÚDĂ s. *(IHT.)* **1.** albitură, baboiaș, mărunțiș, plevușcă, (rar) plevúică, (reg.) chisoágă, pléviță. *(~ se numește orice pește mic.)* **2.** *(Carassius carassius)* caras, (reg.) oblét, soreán.

caracudă-colorátă s. v. REGINĂ.

caragáță s. v. COȚOFANĂ.

CARAGHIÓS adj. **1.** buf, burlesc, caricatural, grotesc, parodic, ridicol. *(De un comic ~.)* **2.** ridicol, (Maram.) ciuf, (fam. și ir.) nóstim. *(E cam ~ îmbrăcat.)* **3.** comic, hazliu. *(Ce chestie ~!)*

CARAGHIOSLÍC s. bufonerie, clovnerie, comicărie, giumbușluc, (rar) bufonádă, paiațarlíc, paiațăríe, (înv.) cabazlíc, giumbúș, mascaralíc, măscăriciúne, măscăríe, (înv., în Mold.) ghidușie.

caraghióz s. v. BUFON. MĂSCĂRICI. PAIAȚĂ.

CARAMBÓL s. (rar) caramboláj. *(~ la jocul de biliard.)*

caramboláj s. v. CARAMBOL.

CARAPÁCE s. (rar) capác, scáfă, (pop.) țest, (reg.) troácă, (înv.) țeástă. *(~ de broască țestoasă.)*

CARÁS s. *(IHT.; Carassius carassius)* caracudă, (reg.) oblét, soreán.

caras-de-máre s. v. SPAROS.

caras-gálben s. v. REGINĂ.

caraúlă s. v. GARDĂ. PAZĂ. SANTINELĂ. STRAJĂ. VEGHE.

CARAVÁNĂ s. (înv.) cherván. *(O ~ prin pustiu.)*

caravánă s. v. DRIC. CAR FUNEBRU. CAR FUNERAR. CAR MORTUAR.

caravéi s. v. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

CARBAMÁT s. *(CHIM.)* uretan. *(~ este o sare a acidului carbamic.)*

CARBÍD s. *(CHIM.)* carbură de calciu.

carbinól s. v. ALCOOL METILIC. METANOL.

carboávă s. v. RUBLĂ.

CARBODIAMÍDĂ s. *(CHIM.)* uree.

carból s. v. ACID CARBOLIC. ACID FENIC. FENOL.

CARBÓN s. indigo, plombagină, hîrtie-carbon. *(~ pentru scoatere de copii.)*

CARBONÁT s. *(CHIM.)* *carbonat acid* = bicarbonat ; *carbonat de potasiu* = potasă, (înv.) sare de cenușă, sare de leșie ; *carbonat de sodiu* = sodă, (înv.) natrón.

CARBONIZÁ vb. (rar) a (se) tăciuna.

CARBORÚNDUM s. *(CHIM.)* carbură de siliciu.

carbóș s. v. CHINGĂ. COCÎRLĂ. CRIVAC.

CARBÚRĂ s. *(CHIM.)* *carbură de calciu* = carbid ; *carbură de siliciu* = carborundum.

carcandílă s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

CARCINÓM s. *(MED.)* epiteliom.

carciofói s. v. ANGHINARE.

CARDÁ vb. *(TEXT.)* a dărăci. *(A ~ un material fibros.)*

CARDAMÁ s. *(BOT.; Nasturtium officinale)* năsturel, (reg.) bobílnic, brîncúță, cresón, hréniță, năstureá, măcriș-de-báltă.

cardamá s. v. DROB. DROBUȘOR.

CARDÁRE s. *(TEXT.)* dărăcire. *(~ lînei.)*

cardáș s. v. CAMARAD. TOVARĂȘ.

cardașlíe s. v. BANDĂ. CÎRDĂȘIE. CLAN. CLICĂ. GAȘCĂ. ȘLEAHTĂ.

CARDÁT adj. *(TEXT.)* dărăcit. *(Lînă ~.)*

CÁRDĂ s. *(TEXT.)* darac.

car de asált s. v. TANC.

car de fóc s. v. LOCOMOTIVĂ. MAȘINĂ. TREN.

CARDIAZÓL s. *(FARM.)* pentazol.

cardinál adj. v. ADÎNC. CAPITAL. CONSIDERABIL. CRUCIAL. DECISIV. ESENȚIAL. FUNDAMENTAL. HOTĂRÎTOR. IMPORTANT. ÎNSEMNAT. ORGANIC. PRIMORDIAL. PROFUND. RADICAL. SERIOS. STRUCTURAL. SUBSTANȚIAL. VITAL.

CARDIOÍDĂ s. *(MAT.)* melcul lui Pascal.

cáre conj. v. CUM.

cáre pron. v. CINE. FIECARE. FIECINE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE.

CÁRE pron., adj. **1.** pron. cine? *(~ vine la mine?)* **2.** adj. ce? *(~ vînt te-a adus aici?)* **3.** pron. ce, (pop.) de. *(Cei ~ priveau.)*

CARÉNĂ s. *(MAR.)* (rar) operă vie. *(~ unei nave.)*

carénță s. v. CUSUR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NEAJUNS. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU.

cáreși pron. v. CINE. FIECARE. FIECINE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE.

carétă s. v. CUPEU.

caréte s. v. CÎRCĂIAC. CÎȘIȚĂ. SCOLOPENDRĂ. STREPEDE.

CARÉU s. pătrat. *(Formează un ~.)*

CAREVÁ pron. cineva, oarecare, unul, vreunul, (pop.) cinevășilea, (înv. și reg.) oarecíne, oareșicíne, (înv.) cinevăși, neștíne. *(E ~ care a întîrziat?)*

cárfă s. v. SPETEAZĂ.

carfiól s. v. CONOPIDĂ.

CARGOBÓT s. *(MAR.)* cargou. *(Marfa de pe un ~.)*

CARGÓU s. *(MAR.)* cargobot. *(~ este o navă comercială maritimă.)*

CARIÁ vb. *(MED.)* a se găuri, a se strica, (reg.) a se scorbori, a se scorboroși. *(Dinții se ~.)*

CARIÁT adj. *(MED.)* găunos, găurit, stricat, (înv. și reg.) scorboroșit, scorburós. *(Măsea ~.)*

CARICATURÁL adj. buf, burlesc, caraghios, grotesc, parodic, ridicol. *(De un comic ~.)*

CARÍDĂ s. *(ZOOL.)* crevetă. *(~ este un nume generic pentru decapodele marine din mai multe specii.)*

CARIOCHINÉZĂ s. *(BIOL.)* mitoză.

CARITÁBIL adj. filantropic, milos, milostiv. *(Inimă ~.)*

CARITÁTE s. binefacere, filantropie, milă. *(Act de ~.)*

CARÎMB s. **1.** tureatcă, (reg.) tureác, (prin Munt. și Olt.) saftián. *(~ al cizmei.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) drăghină, drăghinár, drug, loitrét, sulétc, (Transilv. și prin Ban.) sul. *(~ la loitra căruței.)* **3.** (reg.) márgine, mărginár. *(~ la o scară, în care intră fusceii.)*

carîmb s. v. LOITRĂ.

CARMÁC s. *(PESCUIT)* (rar) parceá. *(~ pentru morun.)*

CARMÍN s., adj. invar. **1.** s. cîrmîz. *(~ este un colorant roșu.)* **2.** adj. invar. stacojiu, (pop.) cîrmîzíu. *(O petală ~.)*

carnáj s. v. MASACRU. MĂCEL.

CARNÁL adj. fizic, trupesc, (înv. fig.) spurcát. *(Pofte ~.)*

carnasiér adj. v. CARNIVOR.

CÁRNE s. **1.** (Transilv.) hanț. *(~ de vită.)* **2.** *(BOT.)* pulpă. *(~ a unui fruct.)*

CARNÍVOR adj. (rar) carnasiér. *(Animal ~.)*

CARÓ s. tobă. *(~ la cărțile de joc.)*

CARPÁTIC adj. carpatin. *(Cerb ~.)*

CARPATÍN adj. carpatic. *(Animal ~.)*

cárpenă s. v. CIORMOIAG. CONDRONIU. SOR-CU-FRATE.

CARPÉTĂ s. covoraș.

CARPICULTÚRĂ s. ciprinicultură. *(~ este o ramură a pisciculturii.)*

CÁRREN s. *(GEOL.)* lapiez.

cart s. v. COFĂ. DONIȚĂ. ȘIȘTAR.

cartáce s. v. MITRALIE.

cartafiól s. v. CONOPIDĂ.

CARTAGINÉZ s., adj. *(IST.)* **1.** s. pun. **2.** adj. punic, (înv.) punicésc. *(Războaiele ~.)*

CÁRTE s. **1.** lucrare, operă, scriere, tipăritură, tom, volum, (livr.) op. *(O ~ groasă.)* **2.** *(CONT.) cartea mare* = maestru, registru de partizi. **3.** *carte funciară* = cadastru, carte funduară, (reg.) tabélă, (Transilv.) telechím, (în trecut, în Transilv.) urbáriu ; *carte funduară* = cadastru, carte funciară, (reg.) tabélă, (Transilv.) telechím, (în trecut, în Transilv.) urbáriu. **4.** cultură, cunoștințe (pl.), instrucție, învățătură, pregătire, studii (pl.), (înv. și pop.) slóvă, (înv. și reg.) cărturărie, (reg.) scrisoáre, (înv.) mínte, pricopseálă, pricopsíre. *(Lipsit de ~ ; posedă multă ~.)*

cárte s. v. ACT. CATASTIF. CONDICĂ. DISPOZIȚIE. DOCUMENT. DOVADĂ. EPISTOLĂ. EPISTOLIE. HÎRTIE. HOTĂRÎRE. IZVOR. ÎNSCRIS. ORDIN. PIESĂ. PORUNCĂ. RĂVAȘ. REGISTRU. SCRISOARE.

carte cu învățătură s. v. CAZANIE. CUVÎNT. OMILIE. PREDICĂ.

carte de zódii s. v. ROJDANIC. ZODIAC. ZODIAR.

carte domneáscă s. v. HRISOV.

CARTIÉR s. (înv.) cvartál, mahalá. *(~ al unui oraș.)*

CARTILAGINÓS adj. *(ANAT.)* (pop.) zgîrciurós, (înv.) sfîrcós. *(Țesut ~.)*

CARTILÁJ s. *(ANAT.)* zgîrci, (pop.) vînă, (Ban. și Olt.) ronț. *(~ al urechii.)*

CARTIRUÍ vb. *(MIL.)* a încartirui. *(A ~ trupele.)*

CARTIRUÍRE s. *(MIL.)* încartiruire. *(~ trupelor.)*

CARTÓF s. *(BOT. ; Solanum tuberosum)* (reg.) alúnă, bobîlcă, bologeánă, bulugheánă, colompíră, coroábă, crump, curúlă, erdăpáne, fidiréie, ghibiroáncă, ghistínă, goáță, grúmbă, hadabúrcă, măr, nap, ou, picióică, țérmer, vovícă, poamă-de-pămînt, (prin Transilv.) badaliúrcă, (Mold.) bandrabúrcă, (Mold., Bucov. și prin Transilv.) baraboi, (Mold.) barabúlă, barabúșcă, (prin Transilv.) bighiroáncă, bigúră, boábă, boámbă, (prin Transilv. și Ban.) boboáșă, (Mold.) bulughínă, (Transilv., Ban. și Olt.) crúmpenă, (Transilv.) cucúlă, (Mold. și Transilv.) gogoáșă, (prin Transilv.) măgherúșcă, (Transilv.) pără, perúșcă, piróșcă.

cartof-dúlce s. v. BATAT.

CARTOGRÁF s. (înv.) mapár.

CARTOGRAFIÁ vb. (înv.) a mapa.

CARTOGRAFÍE s. (înv.) mapografíe.

CARTÓN s. mucava, (reg.) táblă.

CARTONÁ vb. a lega, (rar) a scorți, (Transilv.) a compacta. *(~ o carte.)*

cartonáj s. v. CARTONARE. LEGARE. LEGAT. LEGĂTORIE.

CARTONÁRE s. legare, legat, (rar) cartonáj, (Transilv.) compactáre. *(~ a unui volum.)*

CARTONÁT adj. legat, (Transilv.) compactát. *(Carte ~.)*

cartoniéră s. v. CARTOTECĂ.

CARTOTÉCĂ s. (rar) cartoniéră. *(O ~ cu fișe documentare.)*

CARTÚȘ s. glonț, (reg., mai ales în Transilv. și Ban.) patrón, (înv.) fișíc. *(A mai tras un ~.)*

CARTUȘIÉRĂ s. (pop.) patrontáș, (înv. și reg.) palášcă, (reg.) lădúncă, patrontášcă, (înv.) geántă, súmcă.

carúb s. v. ROȘCOV.

carul-lui-Dumnezéu s. v. VIZITIUL.

carul-pădúrilor s. v. ARNICĂ. PODBAL-DE-MUNTE.

carusél s. v. CĂIȘORI. CĂLUȘEI.

carul-zînelor s. v. ARNICĂ. PODBAL-DE-MUNTE.

CARVÁKA s. *(FILOZ.)* lokayata.

cása s. art. v. GEMMA. PERLA.

casá vb. v. FĂRÎMA. SFĂRÎMA. ZDROBI.

CASÁBIL adj. casant, (pop.) spărgăciós, (reg.) spărtigós. *(Un obiect ~.)*

casa-copílului s. v. PLACENTĂ.

casa cu ográda s. v. COROANA BOREALĂ.

CASÁNT adj. casabil, (pop.) spărgăciós, (reg.) spărtigós. *(Un obiect ~.)*

casáp s. v. MĂCELAR.

casápniță s. v. MĂCELĂRIE.

casáre s. v. FĂRÎMARE. SFĂRÎMARE. ZDROBIRE.

CÁSĂ s. **1.** clădire, construcție, imobil, zidire, (înv.) ziditúră. *(O ~ modestă.)* **2.** adă-

post, așezare, cămin, domiciliu, locuință, sălaș, (reg.) sălășnă, (Transilv., Ban. și Bucov.) cortél, (înv.) locáș, mutáre, mutát, odáie, sat, sălășluínță, sălășluíre, ședére, șezămînt, șezút, (fig.) bîrlóg, cuib, culcúș. *(Unde își are ~?)* **3.** *(BIS.) casa Domnului* = biserică, (înv.) sfințíe, sfințíre. **4.** *(FIN.) casă de amanet* = lombard. **5.** *(MED.) casă de nebuni* = balamuc, ospiciu, casă de sănătate; *casă de sănătate* = **a)** sanatoriu; **b)** balamuc, ospiciu, casă de nebuni. **6.** *casă de prostituție* = bordel, lupanar, casă de toleranță, (înv.) tractír; *casă de toleranță* = bordel, lupanar, casă de prostituție, (înv.) tractír. **7.** *(TIPOGR.)* (rar) cáște. *(~ de litere.)* **8.** cămin, familie, (rar) menáj. *(Are ~ grea.)* **9.** *(IST.)* dinastie. *(Regi din ~ capețiană.)* **10.** căsătorie, căsnicie, menaj, (livr.) mariáj, matrimóniu, (rar) gospodăríe, (pop.) însoțíre, (înv.) maritágiu, (grecism înv.) sinichésion. *(Are o ~ fericită.)*

căsă s. v. CAMERĂ. COȘ. ÎNCĂPERE. LADĂ. ODAIE. PLACENTĂ. SICRIU.

CASĂ DE BÁNI s. seif.

CASCÁDĂ s. *(GEOGR.)* cataractă, cădere de apă, (pop.) săritoáre, șipot, urlătoáre, (reg.) duruitoáre, (prin Ban.) burău, (Transilv. și Maram.) sărită, (prin Ban. și Transilv.) săritúră, (înv.) povornitoáre.

CASCĂ-GÚRĂ s. gură-cască, gură-căscată, (pop.) căscăúnd. *(E un ~.)*

CASÉTĂ s. cutioară, cutiuță, (înv. și reg.) besacteă, sicriáș, (Transilv.) șcătúică, **șcătúlă**.

casía s. v. SCORȚIȘOARĂ.

CASIÉR s. (Transilv.) sămădău, (înv.) cheltuitór. *(~ face sau încasează plățile.)*

CASIÉRĂ s. casierită.

CASIERÍȚĂ s. casieră.

CASIOPÉEA s. art. *(ASTRON.)* (pop.) mănăstírea (art.), scáunul (art.), trónul (art.). *(~ este numele unei constelații.)*

CASIOPÉIU s. *(CHIM.)* lutețiu. *(~ este un element chimic din familia lantanidelor.)*

CÁSNIC adj. **1.** conjugal, matrimonial, (livr.) maritál, (înv.) căsătorésc, căsnicésc, soțiésc. *(Viață ~.)* **2.** domestic, familial, gospodăresc. *(Treburi ~.)* **3.** domestic, menajer. *(Aparat de uz ~.)*

cásnic s. v. BĂRBAT. SOȚ.

CÁSNICĂ s. gospodină, (rar) menajéră.

CASOLÉTĂ s. afumătoáre, cățuie, (prin Ban.) rúșcă, (înv.) buhurdár. *(În ~ se ard mirodenii.)*

CAST adj. candid, feciorelnic, fecioresc, inocent, neprihănit, nevinovat, pudic, virgin, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(Un surîs ~.)*

castánă s. v. PINTEN.

castan-de-lác s. v. CORNACI.

castane-de-bálță s. pl. v. CORNACI.

CASTANIÉTĂ s. (rar) geampará, păcănitoáre. *(Dansează acompaniată de ~e.)*

CASTANÍU adj., s. **1.** adj., s. cafeniu, maro, (pop.) căcăníu. *(De culoare ~.)* **2.** adj. șaten. *(Păr ~.)* **3.** adj. căpriu, căprui. *(Ochi ~.)*

CÁSTĂ adj. fecioară, neprihănită, virgină, (înv.) întreágă, (fig.) imaculátă. *(O tînără ~.)*

CÁSTĂ s. tagmă. *(Alcătuiesc o ~.)*

căstăn s. v. DULAP. GARDEROB. ȘIFONIER.

CASTÉL s. (înv.) coștéi. *(Un ~ feudal.)*

CASTITÁTE s. **1.** candoare, feciorie, inocență, neprihănire, nevinovăție, pudicitate, pudoare, virginitate, (înv.) smerénie, verguríe, (fig.) curățénie, imaculáre, neîntináre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)* **2.** cinste, feciorie, neprihănire, nevinovăție, virginitate, (pop.) fetíe, (fig.) curățénie, (înv. fig.) curățíe. *(Și-a păstrat ~.)*

CÁSTOR s. *(ZOOL.; Castor)* biber, (reg.) breb. *(Blană de ~.)*

CASTRÁ vb. a jugăni, a scopi, a steriliza, (livr.) a emascula, (rar) a scapeți, (pop.) a întoárce, a stîrpi, (reg.) a báte, a curăți, a herelui, (Transilv. și nordul Olt.) a suci. *(A ~ un animal mascul.)*

CASTRÁRE s. jugănire, jugănit, scopire, scopit, sterilizare, (livr.) emasculăție, evirăție, (pop.) întoárcere, stîrpíre, (reg.) bátere, curățíre, hereluíre, (Transilv. și nordul Olt.) sucíre. *(~ a unui armăsar.)*

CASTRÁT adj. jugănit, scopit, sterilizat, (pop.) întórs, stîrpít, (reg.) bătút, curățít, hereluít, (prin Ban.) soborît, (prin Transilv.) sucít. *(Berbec ~.)*

castraván s. v. SUSAI.

CASTRAVÉTE s. **1.** *(ZOOL.; Cucumis sativus)* (prin Ban.) cucúmăr, (Mold., Bucov. și Transilv.) pépene. **2.** *(ZOOL.) castravete-de-mare* = holoturidă, holoturie. *(~ este un echinoderm cu corpul moale și alungit.)*

castravete-sălbătic s. v. PLESNITOARE.

CASTRONÁȘ s. castronel.

CASTRONÉL s. castronaș.

CÁSTRU s. *(MIL.)* lagăr, (înv.) tábie. *(~ roman.)*

CAȘÁRE s. *(TEHN.)* cașurare.

CAȘÉTĂ s. *(FARM.)* bulin, comprimat, pastilă, pilulă, tabletă, (pop.) hap, násture, (reg.) bumb. *(A înghițit o ~.)*

cășie s. v. CAPRIFOI.

căște s. v. CASĂ.

CAȘUL-PÓPII s. *(BOT.; Malva rotundifolia)* (reg.) nálbă.

CAȘURÁRE s. *(TEHN.)* cașare.

CAT s. etaj, nivel, (rar) rînd, (prin Bucov.) pliont, (înv.) plan, pod, streășină. *(Casa are trei ~uri.)*

CATABOLÍSM s. *(FIZIOL.)* dezasimilație. *(Proces de ~.)*

catadiesí vb. v. BINEVOI.

catagrafiá vb. v. INVENTARIA. ÎNREGISTRA. RECENZA.

catagrafíe s. v. INVENTAR. LISTĂ. RECENSĂMÎNT.

catahrís s. v. ABUZ. EXCES. SAMAVOLNICIE. SILNICIE.

CATALÍGĂ s. **1.** papainog, piciorong, (reg.) piciorág, piciorúg. *(Umblă pe ~ge.)* **2.** *(ORNIT.; Himantopus himantopus)* piciorong, (reg.) picioare-lúngi (pl.). *(~ are picioarele foarte lungi.)*

CATALIZĂ NEGATÍVĂ s. *(CHIM.)* anticataliză.

CATALÓG s. fișier. *(A căutat în ~ cartea dorită.)*

CATÁLPA s. art. *(BOT.; Catalpa bignonioides)* bignonia (art.).

CATAPETEÁSMĂ s. *(BIS.)* iconostas, tîmplă, (pop.) peréte, (înv. și reg.) prăznicár, (Transilv.) fruntár. *(~ în bisericile ortodoxe.)*

CATAPLÁSMĂ s. *(MED.)* compresă, prișnițĭ, (înv. și pop.) oblojeálă, plásture. *(A pus o ~ pe regiunea bolnavă.)*

CATAPÚLTĂ s. *(MIL.)* balistă. *(~ era folosită de romani.)*

CATÁR s. *(MED.)* coriză, guturai, rinită, (pop.) troáhnă, (reg.) catarói, subăríe, (Mold., Bucov. și Transilv.) șuhăríe.

CATARÁCTĂ s. cascadă, cădere de apă, (pop.) săritoáre, șípot, urlătoáre, (reg.) duruitoáre, (prin Ban.) burău, (Transilv. și Maram.) sărîtă, (prin Ban. și Transilv.) săritúră, (înv.) povornitoáre.

CATARÁCTĂ s. *(MED.)* albeață, (pop.) perdéa, apă-álbă, (Mold. și Transilv.) pohoiálă. *(~ se tratează chirurgical.)*

CATARÁMĂ s. (reg.) spóncă. *(~ la curea.)*

CATÁRG s. *(MAR.)* arbore, (înv.) mástă.

catárgă s. v. GALERĂ.

catarói s. v. APOPLEXIE. CATAR. CORIZĂ. GRIPĂ. GUTURAI. ICTUS APOPLECTIC. RINITĂ.

CATASTÍF s. condică, registru, (rar) cárte, (înv. și reg.) métrică, protocól, (înv.) caíd, défter, izvód, ópis, tartáj, terfelóg, (turcism înv.) teftér.

catastișél s. v. CODICIL.

CATASTROFÁL adj. dezastruos, fatal, funest, nefericit, nenorocit, tragic. *(Un deznodămînt ~.)*

CATASTRÓFĂ s. calamitate, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă, nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînîe, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustieșág, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra lor.)*

catatrexí vb. v. NĂPĂSTUI. NEDREPTĂȚI. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. URGISI.

CATEDRÁLĂ s. *(BIS.)* (reg.) mănăstíre, (înv.) sobór. *(O ~ în stil gotic.)*

CATEGÓRIC adj., adv. **1.** adj. decis, expres, ferm, formal, hotărît, neezitant, neoscilant, net, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)* **2.** adv. decis, ferm, hotărît, net, tranșant, (reg.) regulát, (fam.) ritós. *(L-a refuzat ~.)* **3.** adj. convins, decis, ferm, hotărît, răspicat. *(Cu glas ~.)* **4.** adj. evident, flagrant, indiscutabil, izbitor, vădit. *(Un adevăr ~.)* **5.** adj. apreciabil, considerabil, evident, important, însemnat, mare, sensibil, simțitor, vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului; o diferență ~.)* **6.** adj. cert, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **7.** adj. cert, precis, sigur, (rar) neapărát. *(Vrea un răspuns ~.)*

CATEGORÍE s. **1.** *(LOG.)* (înv.) predicamént. **2.** chip, fel, gen, neam, soi, sort, specie, tip, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Diverse ~ de grîu.)* **3.** clasă, fel, gen, soi, specie, speță, tip, varietate, (înv. și reg.) rúdă. *(O ~ de indivizi.)* **4.** fel, gen, soi, specie, speță, tip, (înv. și pop.) seámă, (fig. peior.) poámă, sămînță, scúlă, stámbă, tacím. *(Ce ~ de om o mai fi și ăsta?)* **5.** fel, gen, soi, teapă, (fig.) calíbru, (reg. fig.) pănură. *(Un mincinos de ~ lui.)* **6.** pătură, strat, treaptă. *(~ socială.)* **7.** clasă, grup, grupare, (astăzi rar) tágmă, (înv.) rînduiálă. *(Face parte din ~ celor . . .)* **8.** clasă, treaptă. *(~ de retribuție.)* **9.** clasă, rang. *(Restaurant de ~ I.)* **10.** *(SPORT)* divizie. *(Echipă de ~ A.)*

categorisí vb. v. CALIFICA. FACE. NUMI.

CATEHÍSM s. *(BIS.)* (înv.) catihís.

CATEHIZÁ vb. *(BIS.)* a catihisi.

CATÉNĂ s. *(CHIM.)* lanț. *(O ~ leagă între ei atomii de același fel ai unei substanțe.)*

caténă s. v. LANȚ. SISTEM MUNTOS.

CATERÍNCĂ s. *(MUZ.)* flașnetă, minavet.

CATERISÍ vb. *(BIS.)* a răspopi, (pop.) a despopi, a despreoți. *(A ~ un preot.)*

CATERISÍRE s. *(BIS.)* răspopire. *(~ a unui preot.)*

CATERISÍT adj. *(BIS.)* răspopit. *(Preot ~.)*

CATIFEÁ s. velur, (înv. și reg.) máncister, (Transilv.) barșón, (prin Munt. și Mold.) pluș, (Transilv. și Ban.) sómot, (înv.) urșiníc. *(Haină de ~.)*

CATIFELÁT adj. mătăsos, moale, neted. *(Obraz ~; piele ~.)*

catifelúță s. v. PANSEA. PANSELUȚĂ.

catigorie s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ȘOAPTĂ.

catihís s. v. CATEHISM.

catihisí vb. v. CATEHIZA.

CATÍSMĂ s. *(BIS.)* (înv.) ședére. *(~ este una din secțiunile psaltirii.)*

CATÍR s. *(ZOOL.; Equus mullus)* (înv. și reg.) mîșcói, (latinism înv.) mul.

CATÍRCĂ s. *(ZOOL.)* (reg.) múlă, (înv.) mîșcoáie, (înv., în Ban.) mázgă.

CATÓLIC adj., s. *(BIS.)* **1.** adj. papal, roman, romano-catolic, (rar) latín, (astăzi rar) papíst, (înv. și reg., mai ales în Transilv.) papistáș, papistășésc. *(Biserica ~.)* **2.** s. romano-catolic, (rar) latín, (astăzi rar) papíst, (înv. și reg., mai ales în Transilv.) papistáș. *(Un ~ bigot.)*

CATOLICÍSM s. *(BIS.)* (înv. și reg.) papistășie, (înv.) papísm.

CATOLICIZÁ vb. *(BIS.)* (înv. și reg.) a (se) papistăși.

catortosí vb. v. IZBUTI. REUȘI.

CATRAFÚSE s. pl. boarfe (pl.), bulendre (pl.), calabalîc, troace (pl.), țoale (pl.), (reg.) bodroánțe (pl.), ciovéie (pl.), trancanále (pl.), (Olt.) dănănáie. *(Ia-ți ~ și pleacă!)*

catrafúse s. pl. v. BAGAJ.

CATRÁN s. *(CHIM.)* gudron, (reg.) zeft. *(Carton acoperit cu ~.)*
catrán s. v. SMOALĂ.
CATRÍNȚĂ s. fotă, (înv. și pop.) peștimán, (pop.) pestélcă, (reg.) zăvélcă, (Transilv. și Maram.) pînzătură, (prin nordul Mold.) pristoáre, (Transilv. și Maram.) zádie. *(~ este o piesă din portul popular femeiesc.)*
CAȚAVÉICĂ s. scurteică, (rar) zoávă. *(~ se poartă la țară.)*
cáuă s. v. BAUBAU.
CAÚC s. căuș, scafă, (Transilv.) șúflă, lingură de scós. *(Cu ~ se scot cerealele din sac.)*
CAUCIÚC s. (pop.) gumilástic. *(Praștie din ~.)*
CAUDÁT s. *(ZOOL.)* urodel. *(Salamandra este un ~.)*
cáună s. v. MINĂ.
cáune s. v. PEPENE.
caústic adj. v. BATJOCORITOR. EPIGRAMATIC. SARCASTIC. SATIRIC.
causticitáte s. v. SARCASM.
CAUTERIZÁ vb. *(MED.)* a arde. *(A ~ o rană.)*
CAUȚIÚNE s. *(JUR.)* **1.** fidejusiune, garanție, (pop.) chezășie, (înv.) adeverínță. *(A depus ~.)* **2.** fidejusor, garant, (pop.) chezáș, (înv.) plátnic, sódăș. *(El este considerat ~ pentru debitor.)*
CAUZÁ vb. **1.** a pricinui, a produce, a provoca, (pop.) a cășuna, (înv.) a trăge. *(A ~ cuiva un necaz.)* **2.** a declanșa, a determina, a dezlănțui, a genera, a isca, a naște, a pricinui, a prilejui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)* **3.** a crea, a da, a determina, a face, a pricinui, a produce, a provoca, a stîrni. *(Injecția i-a ~ o senzație de înviorare.)* **4.** a aduce, a pricinui, a produce, a provoca. *(A ~ mari daune.)*
CAUZÁRE s. declanșare, determinare, generare, pricinuire, prilejuire, producere, provocare, (rar) provocáție. *(~ unei puternice reacții.)*
CAUZATÍV adj. *(GRAM.)* factitiv. *(Verb ~.)*
CÁUZĂ s. **1.** considerent, mobil, motiv, pricină, prilej, rațiune, temei, (înv. și pop.) cuvínt, (pop.) nóimă, príce, (înv.) cap, obiéct, povód, rezón, (fig.) izvór, sămînță. *(~ care explică producerea unui fenomen.)* **2.** obîrșie, origine, (fig.) izvór, mámă. *(~ tuturor succeselor e . . .)* **3.** obiectiv, scop, țel, țintă, (înv.) prícină. *(Luptă pentru nobila ~ a independenței.)* **4.** *(JUR.)* acțiune, judecată, proces, (livr.) spéță, (înv. și pop.) príce, (pop.) dreptáte, lége, prícină, (reg.) pîră, (prin Transilv.) târgheláș, (înv.) diván, judéț, prigonire, sud, (înv., în Mold.) délă. *(Mtine se judecă ~.)*
cavăf s. v. CIZMAR. PANTOFAR.
CAVALÉR s., adj. **1.** s., adj. burlac, celibatar, flăcău, holtei, necăsătorit, (pop. și fam.) bechér, (Transilv.) frășcău. *(A rămas ~.)* **2.** s. *(TEHN.)* călăreț. *(~ la o balanță.)*
CAVALÉRIE s. *(MIL.)* călărime, (înv.) cavaleríme, călărășie, călărășime.
cavaleríme s. v. CAVALERIE. CĂLĂRIME.
CAVALERÍST s. *(MIL.)* călăreț, (înv.) călăre, călăraș, răitár.
CAVALÍN adj. *(ZOOL.)* cabalin. *(Rasă ~.)*
cavás s. v. JANDARM.
CAVÉRNĂ s. **1.** *(GEOGR.)* grotă, peșteră, (reg,) ócnă, scórbură, (înv.) spelúncă. *(O ~ cu stalactite.)* **2.** *(MED.)* cavitate. *(~ pulmonară.)*
CAVERNÓS adj. *(MED.)* cavitar. *(Leziune pulmonară ~.)*
cavernós adj. v. ADÎNC. GRAV. GROS. JOS. PROFUND.
CAVITÁR adj. *(MED.)* cavernos. *(Leziune pulmonară ~.)*
CAVITÁTE s. **1.** adîncitură, gaură, scobitură, (înv. și reg.) scórbură, (reg.) scîlbă, scóchină, (Mold.) bórtă, (înv.) zgău. *(O ~ într-un obiect.)* **2.** *(MED.)* cavernă. *(~ pulmonară.)*
CAVÓU s. criptă, (rar) necrópolă, (înv.) gróbnic, grópniță, mormîntár. *(~ într-un cimitir; ~ al unei familii.)*
CAZ s. **1.** circumstanță, condiție, conjunctură, ipostază, împrejurare, postură, poziție, situație, stare, (înv.) încunjuráre, perístas, prilejíre, stat. împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În acest ~ . . .)* **2.** fapt, întîmplare. *(~ din Vaslui.)* **3.** *(MED.)* îmbolnăvire. *(Două noi ~ de scarlatină.)* **4.** *(GRAM.)* (înv.) căděre. *(E la ~ acuzativ.)*
cază s. v. COMITAT. DISTRICT.
cazacíncă s. v. CAZACIOC. CĂZĂCEASCĂ.
CAZACIÓC s. căzăcească, (reg.) cazacíncă. *(A dansat un ~.)*
CAZÁN s. *(GEOL., GEOGR.)* caldeiră, căldare, circ, zănoagă, (prin Ban.) scofáină. *(~ în regiunile muntoase.)*
CAZÁNIE s. *(BIS.)* cuvînt, omilie, predică, (înv.) chiriacodrómion, didahíe, poucénie, predicáre, predicație, propovedánie, carte cu învățătură. *(Citește o ~.)*
cázăă s. v. CĂSUȚĂ. COMPARTIMENT. DESPĂRȚIRE. DESPĂRȚITURĂ.
CAZEÍNĂ s. *(BIOL.)* cazeinogen. *(~ este o proteină.)*
CAZEINOGÉN s. *(BIOL.)* cazeină. *(~ se găsește în lapte.)*
CAZEMÁTĂ s. *(MIL.)* buncăr.
CAZMÁ s. hîrleț, (reg.) sápă, (Ban.) arșóv, (prin Transilv.) așău, (prin Olt.) săpătoáre. *(Sapă pămîntul cu ~.)*
cazmá s. v. TÎRNĂCOP.
CÁZNĂ s. **1.** calvar, canon, chin, durere, patimă, schingiuire, schingiuit, suferință, supliciu, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitorie, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicíe. *(~ îndurată de cineva.)* **2.** chin, efort, forțare, muncă, osteneală, sforțare, silință, străcanie, străduință, trudă, zbatere, (livr.) traváliu, (rar) străduiálă, străduire, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morînceálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoință, osteníță, sfórță, strădănuință, strădănuire. *(~ lui a fost încununată de succes.)*
CAZÓN adj. **1.** *(MIL.)* militar, milităresc, ostășesc, soldățesc, (rar) marțiál, (pop.) cătánesc, (înv.) oștenésc, oștésc, voinicésc. *(Uni-*

formă ~.) **2.** milităros, (rar) marțial. *(Purtare ~.)*

cazuál adj. v. ACCIDENTAL. INCIDENTAL. ÎNTÎMPLĂTOR. OCAZIONAL. SPORADIC.

CĂ conj. **1.** (consecutiv) de, încît, (înv. și pop.) cît. *(Gemea ~ îți era mai mare mila.)* **2.** (cauzal) căci, deoarece, fiindcă. *(Haidem ~ se face seară.)* **3.** (adversativ și restrictiv) și. *(Să care bărbatul cu carul și femeia cu poala, ~ tot se isprăvește.)* **4.** (adversativ și restrictiv) doar. *(~ nu mi-oi feșteli onoarea!)* **5.** (adversativ și concesiv) deși. *(Calul, ~ e cu patru picioare, și tot se poticnește.)* **6.** (temporal) cînd. *(Acum, ~ ne-am odihnit, putem pleca.)*

că conj. v. DACĂ.

căcá vb. v. DEFECA. IEȘI.

căcáre s. v. DEFECARE.

căcát s. v. EXCREMENT. FECALE.

căcădără s. v. PĂDUCEL.

căcădíră s. v. MĂCEAȘĂ.

căcănár s. v. VIDANJOR.

căcăníu adj., s. v. CAFENIU. CASTANIU. MARO.

căcău s. v. DUMBRĂVEANCĂ.

CĂCI conj. (cauzal) că, deoarece, fiindcă. *(Să plecăm ~ se face seară.)*

CĂCIULÁR s. *(MIL.)* curcan, dorobanț. *(~ în vechea armată română.)*

căciula-șérpelui s. v. POPENCHI.

CĂCIÚLĂ s. **1.** (Mold. și Bucov.) cușmă, (Transilv. și prin Munt.) șapcă. *(Iarna poartă ~ pe cap.)* **2.** *(BOT.)* pălărie. *(~ la ciuperci.)*

căciúlă s. v. CAP. INDIVID. INS. OM. PERSOANĂ.

căciulí vb. v. ÎNJOSI. PLOCONI. UMILI.

căciulíe s. v. CAPSULĂ. CĂPĂȚÎNĂ. GĂMĂLIE. MĂCIULIE.

căciulíre s. v. ÎNJOSIRE. PLOCONEALĂ. PLOCONIRE. UMILIRE.

CĂCIULÍȚĂ s. bonetă, scufă, scufiță, tichie, (Transilv., Ban. și Bucov.) ceapsă. *(Bunicul cu ~ pe cap.)*

CĂDEÁ vb. **1.** a pica. *(Statuela a ~ de pe etajeră; a ~ o frunză.)* **2.** a se dărîma, a se nărui, a pica, a se prăbuși, a se prăvăli, a se surpa, (reg.) a se îmburda. *(A ~ casa pe ei.)* **3.** a pica, a se prăbuși, a se prăvăli, a se răsturna, (rar) a se poticni. *(Calul a ~ la pămînt.)* **4.** a se prăbuși, a se prăvăli. *(Apa ~ de la înălțime, formînd o cascadă.)* **5.** a scăpa. *(Îi ~ piinea din mînă.)* **6.** a sări. *(I-au ~ patru nasturi de la haină.)* **7.** a coborî, a se lăsa, a scoborî. *(~ ceața, noaptea.)* **8.** a se așeza, a se așterne, a se depune, a se lăsa, a pica. *(A ~ bruma peste cîmpii.)* **9.** a da. *(A ~ o ploaie zdravănă.)* **10.** a (se) apleca, a atîrna, a (se) coborî, a (se) culca, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. și pop.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile ~ de-atîta rod.)* **11.** a atîrna, a curge, a spînzura. *(Părul îi ~ pe spate.)* **12.** a eșua, a pica. *(A ~ la examen.)* **13.** a muri, a pieri. *(A ~ la datorie, în luptă.)* **14.** a se nimeri, a pica, a se potrivi, (pop.) a se brodi. *(Sărbătoarea a ~ într-o sîmbătă.)* **15.** a i se potrivi, a-i ședea, a-i veni. *(Haina îi ~ bine.)* **16.** a cadra, a se cuveni, a trebui, (înv.) a se dostoi, a privi. *(Nu se ~ să faci asta!)* **17.** a se cere, a se cuveni, a se impune, a trebui, (înv. și pop.) a căuta. *(Se ~ să procedăm astfel...)* **18.** a se cuveni, a (se) putea. *(Se ~ ca noi să stăm pasivi?)* **19.** a i se cuveni, a-i reveni, (înv. și reg.) a-i veni. *(Dă-mi partea care mi se ~.)*

căderá vb. v. AFLA. ARUNCA. AZVÎRLI. FI. GĂSI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. SITUA. TĂBĂRÎ. VENI. ZVÎRLI.

CĂDELNIȚÁ vb. *(BIS.)* a tămîia, (înv. și reg.) a cădi. *(Preotul ~.)*

CĂDELNIȚÁRE s. *(BIS.)* tămîiere.

CĂDÉLNIȚĂ s. *(BIS.)* (înv. și pop.) afumătoare, (reg.) tămîiér, tămiiérniță, tămiietoare.

cădénie s. v. CUVIINȚĂ.

CĂDÉRE s. **1.** picare. *(~ a unui obiect de pe etajeră.)* **2.** căzătură. *(A suportat o ~ ușoară.)* **3.** dărăpănare, dărîmare, dărîmat, năruire, năruit, prăbușire, prăvălire, risipire, surpare, surpat, (rar) prăbușeálă, (înv.) risipă. *(~ a zidurilor unei case.)* **4.** dărîmare, năruire, picare, prăbușire, prăvălire, răsturnare. *(~ lui la pămînt.)* **5.** *(GEOGR.) cădere de apă* = cascadă, cataractă, (pop.) săritoare, șipot, urlătoare, (reg.) duruitoare, (prin Ban.) burău, (Transilv. și Maram.) sărită, (prin Ban. și Transilv.) săritură, (înv.) povornitoare. **6.** scăpare. *(~ a ciocanului din mînă.)* **7.** coborîre, lăsare, scoborîre. *(~ ceții, a nopții.)* **8.** dispariție, suprimare, (înv.) supresiúne, *(~ vocalelor finale.)* **9.** eșec, insucces, nereușită, picare, (livr.) fiasco, (fam.) chix. *(~ la un examen.)* **10.** autoritate, calitate, competență, drept, îndreptățire, (înv.) volnicíe. *(Nu am ~ să mă pronunț.)*

cădére s. v. CAZ.

cădí vb. v. CĂDELNIȚA. TĂMÎIA.

cădínță s. v. CUVIINȚĂ.

căftăuí vb. v. BOIERI.

căftănie s. v. BOIERIE.

CĂÍ vb. **1.** a se pocăi, a regreta, (reg.) a se măcădui, (prin Transilv. și Mold.) a(-și) bănui, (prin Transilv.) a șăinăli, (înv.) a se înfrînge, a jeli, a jelui, a se scîrbi, a se smeri. *(Se ~ pentru cele făcute.)* **2.** *(BIS.)* a se pocăi, (înv.) a se spăsi.

căí vb. v. CĂINA. COMPĂTIMI. DEPLÎNGE. PLÎNGE.

căigánă s. v. OCHI.

CĂIMĂCĂMÍE s. *(IST.)* locotenență domnească.

căimăcămíe s. v. REGENȚĂ.

CĂINÁ vb. **1.** a se boci, a(se) jeli, a(se) jelui, a se lamenta, a (se) plînge, a se tîngui, a se văicări, a se văita, (pop.) a se aoli, a se mișeli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)* **2.** a compătimi, a deplînge, a plînge, (livr.) a deplora, (înv. și pop.) a tîngui, (înv. și reg.) a căi, (reg.) a sărăci, (Transilv., Maram. și Mold.) a șăinăli, (înv.) a jeli, a jelui. *(Îl ~ pentru tot ce a îndurat.)*

CĂINÁRE s. boceală, bocire, bocit, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre. *(Ce e ~ asta?)*

CĂÍNȚĂ s. mustrare, pocăință, regret, remușcare, părere de rău, (rar) penitență, pocăiálă, (înv.) înfrîngere, pocaiánie, (franțuzism înv.) repentír. *(Simțea o sinceră ~ pentru cele făcute.)*

CĂIȘÓR s. **1.** *(ZOOL.)* căluț, (rar) călușél. *(Un ~ de munte.)* **2.** (la pl.) călușei (pl.), (livr.) carusél, (pop.) tiribómbă. *(~ la moși.)*

căíță s. v. BONETĂ. BONEȚICĂ. PLACENTĂ. SCUFIE. SCUFIȚĂ.

căiúș s. v. CURELUȘĂ.

călái s. v. EMAIL. GLAZURĂ. SMALȚ.

călambúc s. v. PORUMB.

CĂLÁRE adv., adj. **1.** adv. încălecat, (Mold., Transilv. și Ban.) călărește. *(Stă ~.)* **2.** adj. încălecat. *(Om ~.)* **3.** adj. ecvestru. *(O statuie ~.)*

călăre s. v. CAVALERIST. CĂLĂREȚ.

CĂLĂFĂTUÍ vb. a calfata. *(~ puntea unei nave.)*

călărâș s. v. CAVALERIST. CĂLĂREȚ.

călărășie s. v. CAVALERIE. CĂLĂRIME.

călărășime s. v. CAVALERIE. CĂLĂRIME

călărește adv. v. CĂLARE. ÎNCĂLECAT.

CĂLĂRÉȚ s. **1.** *(MIL.)* cavalerist, (înv.) călăre, călărâș, răitár. **2.** *(TEHN.)* cavaler. *(~ la o balanță.)*

CĂLĂRÍ vb. a încăleca. *(~ calul.)*

CĂLĂRÍE s. **1.** călărit. **2.** *(SPORT)* echitație. **3.** *(SPORT)* hipism. *(O cursă de ~.)*

CĂLĂRÍME s. *(MIL.)* cavalerie, (înv.) cavaleríme, călărășie, călărășíme.

CĂLĂRÍT s. călărie.

călătór adj. v. EFEMER. PIERITOR. SCHIMBĂTOR. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

CĂLĂTÓR s., adj. **1.** s. drumeț, (reg.) drumáș, (Transilv.) drumár, drumătóriu, (înv.) străinic. *(Un ~ obosit de drum.)* **2.** s. trecător. *(Un ~ întîrziat trecea strada.)* **3.** s. pasager, voiajor, *(Un ~ din autobuz.)* **4.** adj. nomad, (înv.) nomádic. *(Populație ~ .)* **5.** adj. migrator, (reg.) mutátór. *(Păsări ~.)* **6.** adj. voiajor. *(Porumbel ~.)*

CĂLĂTORÍ vb. a umbla, a voiaja, (rar) a drumui, (înv.) a străinici. *(Pe unde n-a ~?)*

CĂLĂTORÍE s. deplasare, drum, voiaj, (înv.) plimbáre, úmblet. *(O ~ lungă și obositoare.)*

CĂLĂTORÍT adj. umblat, voiajat. *(Om ~.)*

CĂLĂU s. gîde, (rar) torționár, ucigător, (înv. și reg.) hinghér, (reg.) hohér, (înv.) gealát, măcelár, speculatór. *(~ executa pe cei condamnați la moarte.)*

călăúz s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

CĂLĂÚZĂ s. **1.** ghid, îndreptar, îndrumar, îndrumător, (livr.) vademécum, (înv.) práveț. *(O ~ editată pentru turiști.)* **2.** ghid, îndrumător, (livr.) ciceróne. *(X este ~ într-un muzeu).* **3.** îndrumător, povățuitor, sfătuitor, sfetnic. (livr.) méntor, (înv. și fam.) dáscăl, (înv.) povață, tocmitór. *(X îi servește drept ~.)*

CĂLĂUZÍ vb. **1.** a (se) conduce, a (se) ghida, a (se) îndruma, a (se) orienta, (înv.) a (se) povățui. *(A ~ pe un drum; după ce principii se ~?)* **2.** a conduce, a dirija, a ghida, a îndrepta, a îndruma, a orienta, (înv.) a tocmi. *(O ~ pe calea cea bună.)* **3.** a conduce, a duce a ghida, a îndruma. *(O ~ prin toate muzeele.)* **4.** a conduce, a dirija, a ghida, a îndruma, a povățui, a sfătui, (înv.) a drége, a miji, a năstăvi. *(L-a ~ bine în viață.)* **5.** a iniția, a introduce *(A ~ pe cineva într-un domeniu.)*

CĂLĂUZÍRE s. **1.** conducere, dirijare, ghidare, îndreptare, îndrumare, orientare. *(~ cuiva pe drumul cel bun.)* **2.** inițiere, introducere. *(~ cuiva într-o profesiune.)*

CĂLĂUZITÓR adj., s. îndrumător, povățuitor, sfătuitor, (înv.) îndreptătór, purtătór. *(I-a fost un excelent ~.)*

călbășoáră s. v. RĂCHITAN.

CĂLCÁ vb. **1.** a păși, (înv. și reg.) a păsa. *(~ în virful picioarelor.)* **2.** a fecunda. *(Cocoșul ~ găina.)* **3.** a netezi, (Ban.) a piglui, (prin Maram.) a scăci, (Transilv. și Maram.) a teglăzi, a teglăzui. *(~ rufele.)* **4.** a se abate, a contraveni, a încălca, a nesocoti, a viola, (înv.) a păși, a spărge, a stropși, a știrbi. *(~ o lege.)*

călcá vb. v. ASUPRI. COLINDA. COTROPI. CUTREIERA. EXPLOATA. INVADA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. ÎNCĂLCA. NĂPĂDI. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PARCURGE. PERSECUTA. PRIGONI. STRĂBATE. STRIVI. TIRANIZA. URGISI. VÎNTURA. ZDROBI.

CĂLCÁRE s. încălcare, nesocotire, violare, (pop.) stricáre. *(~ a legii, a unei înțelegeri.)*

călcáre s. v. COTROPIRE. INVADARE. INVAZIE. ÎNCĂLCARE. NĂPĂDIRE.

CĂLCĂTOÁRE s. **1.** jgheab, lin. *(~ pentru struguri.)* **2.** (reg.) spusc. *(~ la gardurile pescărești.)*

CĂLCĂTÓR s. *(TEHN.)* **1.** apăsător, ceapraz. *(~ la mașina de cusut.)* **2.** ceapraz, (reg.) ceaprazár, zimțár. *(~ pentru dinții pinzei de ferăstrău.)* **3.** talpă, (pop.) tălpígă. *(~ la scaunul dogarului.)*

călcătór s. v. IAPĂ. PEDALĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

CĂLCĂTÚRĂ s. mers, mișcare, pas, păsit, umblet, (rar) mersătúră, (înv. și pop.) mersúră. *(O ~ săltăreață.)*

CĂLCÎI s. **1.** *(TEHN.)* plaz, talpă, (reg.) bîrsă, nádă, piept, plásă, plughíță, pod, (prin Dobr.) tabán. *(~ la plug.)* **2.** (prin Ban. și Transilv.) bárbur. *(~ la topor, cuțit etc.)* **3.** *(CONSTR.)* brotac. *(~ se fixează pe o grindă de lemn.)*

călcîi s. v. CUCURUJEL. TOC.

CĂLDÁRE s. **1.** găleată, (Bucov. și norduł Mold.) șaflíc, (Olt., Ban. și Transilv.) vádră. *(Bea apă din ~.)* **2.** *(GEOL., GEOGR.)* caldeiră, cazan, circ, zănoagă, (prin Ban.) scofáină. *(~ se formează mai ales în regiunile muntoase.)*

căldâráș s. v. BOTROȘ.

CĂLDĂRÚȘĂ s. **1.** găletușă. *(O ~ cu nisip.)* **2.** *(BOT.; Aquilegia vulgaris)* (reg.) candelúță, toporáș, cinci-clopoței, cinci-coáde, clopoței-cornúți (pl.).

CĂLDICÉL adj. căldișor, călduț, încropit, (pop.) călíu, (Transilv.) domól. *(Apă ~.)*

CĂLDIȘÓR adj. căldicel, călduț, încropit, (pop.) călíu, (Transilv.) domól. *(Apă ~.)*

CĂLDÚRĂ s. **1.** cald. *(Mor de ~.)* **2.** (la pl.) arșiță, canicúlă, dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, píclă, prepăt, prigoáre, puhăiáiă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)* **3.** *(MED.;* la pl.*)* febră, fierbințeală, friguri (pl.), temperatură, (pop.) árșiță, (reg.) năplăiálă, vípie, (înv.) aprinzeálă, (rar fig.) jar. *(Un bolnav cu ~.)*

căldúră s. v. AFECȚIUNE. ARDOARE. AVÎNT. BUNĂVOINȚĂ. CORDIALITATE. ELAN. ENTUZIASM. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE. PRIETENIE.

CĂLDURÓS adj. cald, gros. *(Îmbrăcăminte ~.)*

căldurós adj. v. AFECTUOS. AMABIL. BINEVOITOR. CORDIAL. PRIETENESC. PRIETENOS.

CĂLDÚȚ adj. căldicel, căldișor, încropit, (pop.) călíu, (Transilv.) domól. *(Apă ~.)*

căleápă s. v. SCUL.

căleátcă s. v. COLIVIE.

CĂLFÚȚĂ s. *(TIPOGR.)* bătătoare.

CĂLÍ vb. *(TEHN.)* **1.** a oțeli, (pop.) a iuți. *(~ oțelul.)* **2.** a oțeli, (reg.) a pînzui. *(~ tăișul unui instrument.)*.

călí vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. FORTIFICA. ÎMBĂTA. ÎNTĂRI. TURMENTA.

CĂLIFÁR s. *(ORNIT.; Tadorna tadorna* și *ferruginea)* (reg.) cahárcă.

CĂLÍN s. *(BOT.; Viburnum opulus)* (reg.) amărúș,

călindár s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.

călínică s. v. FILIMICĂ.

CĂLÍRE s. *(TEHN.)* călit, oțelire, (pop.) iuțíre. *(~ fierului.)*

călíre s. v. FORTIFICARE. ÎNTĂRIRE.

călíscă s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

CĂLÍT adj. *(TEHN.)* oțelit, (pop.) iutít. *(Metal ~.)*

călít adj. v. FORTIFICAT. ÎNCERCAT. ÎNTĂRIT.

CĂLÍT s. *(TEHN.)* călire, oțelire, (pop.) iuțíre. *(~ fierului.)*

călíu adj. v. CĂLDICEL. CĂLDIȘOR. CĂLDUȚ. ÎNCROPIT.

călțún s. v. ÎNCĂLȚĂMINTE.

CĂLȚUNÁȘ s. *(BOT.; Tropaeolum majus)* conducul-doamnei, (pop.) nemțoáică, (reg.) conduráș, sultánică. (Olt.) lobidrág, (Transilv.) pînteni (pl.).

călțunáș s. v. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.

CĂLȚUNUL-DOÁMNEI s. *(BOT.; Geum rivale)* (reg.) cerențél, crínceș.

CĂLÚGĂR s. *(BIS.)* monah, părinte.

CĂLUGĂRÉSC adj. *(BIS.)* **1.** mănăstiresc, monahal, monahicesc, (înv.) îngerésc, monáhic, monástic. *(Cinul ~.)* **2.** mănăstiresc, monahal, monahicesc, (livr.) claustrál. *(Viață ~.)*

CĂLUGĂRÉȘTE adv. *(BIS.)* (rar) monahicéște. *(Se îmbracă ~.)*

CĂLUGĂRÍ vb. *(BIS.)* (rar) a (se) túnde, (înv.) a (se) postrigi.

CĂLUGĂRÍE s. *(BIS.)* monahism, (rar) monahíe.

CĂLUGĂRÍRE s. *(BIS.)* (înv.) postríg.

călugărișoáră s. v. RUIN.

CĂLÚGĂRIȚĂ s. *(BIS.)* maică, monahă, monahie, mireasa Domnului, mireasa lui Dumnezeu.

călúgăriță s. v. LIBELULĂ.

CĂLÚȘ s. **1.** (reg.) protáp. *(~ pentru gura calului.)* **2.** (înv. și reg.) scălúș, (înv.) protáp. *(~ de pus în gura cuiva, ca să nu strige.)* **3.** *(MUZ.)* scaun, scăunaș, scăunel. *(~ la un instrument cu coarde.)* **4.** *(PICT.)* șevalet. **5.** *(TEHN.)* scripete. *(~ la ițele războiului de țesut.)* **6.** (reg.) smic. *(Jucăria numită ~.)* **7.** *(COR.;* art.*)* călușarii (pl. art.). *(~ se joacă de către flăcăi.)*

călúș s. v. CĂLUȘAR.

CĂLUȘÁR s. **1.** (reg.) călúș, *(~ este flăcăul care dansează călușul.)* **2.** *(COR.;* la pl. art.*)* călușul (art.). *(~ se joacă de către flăcăi.)*

CĂLUȘÉI s. pl. căișori (pl.), (livr.) carusél, (pop.) tiribómbă. *(~ la moși.)*

CĂLUȘÉL s. *(TEHN.)* cal. război. *(~ la moara de vînt.)*

călușél s. v. CĂIȘOR. CĂLUȚ.

călușíre s. v. HAT. HOTAR. RĂZOR.

CĂLÚȚ s. **1.** *(ZOOL.)* căișor, (rar) călușél. *(Un ~ de munte.)* **2.** *(IHT.) călut-de-mare (Hippocampus hippocampus)* = cal-de-mare, (rar) hipocámp. **3.** *(ENTOM.; Locusta viridissima)* cosaș, (înv. și reg.) acridă, (reg.) cobilițár, cóbiliță, cosár, lăcustă vérde, (Ban.) scălúș. **4.** *(ENTOM.; Locusta cantans)* cosaș, (Ban.) scălúș.

CĂMÁRĂ s. (reg.) chelár, (Ban. și Transilv.) spais. *(~ de alimente.)*

cămáră s. v. CAMERĂ. CUHNIE. ÎNCĂPERE. ODAIE.

cămară domnească s. v. TEZAUR. VISTIERIE.

cămașa-lui-Dumnezéu s. v. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. VOLBURĂ.

cămașa-Maicii-Dómnului s. v. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. VOLBURĂ.

CĂMĂȘĂ s. **1.** combinezon, furou. *(~ de mătase naturală.)* **2.** membrană. *(~ care acoperă unele corpuri.)*

cămășă s. v. PLACENTĂ. TUNICĂ.

cămărúie s. v. CĂMĂRUȚĂ. ODĂIȚĂ.

CĂMĂRÚȚĂ s. odăiță, (pop.) cămărúie. *(Locuia într-o ~.)*

cămășúică s. v. CĂMĂȘUȚĂ.

CĂMĂȘÚȚĂ s. (pop.) cămășúică. *(Purta o ~ înfloratǎ.)*

CĂMĂTÁR s. (înv.) camátnic, cămătárnic, cămătáș, ciufút, mamelegíu, privătár, uzurár, zaráf.

cămătárnic s. v. CĂMĂTAR.

cămătáș s. v. CĂMĂTAR.

CĂMĂTĂRÉSC adj. (înv.) uzurár. *(Capital ~.)*

CĂMĂTĂRÍE s. (înv.) cămătnicíe, uzúră, zarafliíc, zărăfíe. *(Cămătarul se ocupă cu ~.)*

cămătnicíe s. v. CĂMĂTĂRIE.

CĂMÍN s. **1.** șemineu. *(În ~ e aprins focul.)* **2.** cuptor, vatră, (prin Transilv.) cámeniță. *(Vasul stă așezat pe ~.)* **3.** coș, horn, (pop.) coșárcă, (reg.) bageáică, cubeá, cucuváie, fumár, hornéț, marchióță, ursoáie, (prin Transilv.) budurét, budurói, (Transilv. și Munt.) córîă, (Mold.) hogeág, (prin Transilv.) știol, (prin Mold. și Bucov.) șúber. *(Fumul iese prin ~.)* **4.** adăpost, așezare, casă, domicíliu, locuință, sălaș, (reg.) sălășnă, (Transilv., Ban. și Bucov.) cortél, (înv.) locáș, mutáre, mutát, odáie, sat, sălășluínță, sălășluíre, ședére, șezămînt, șezút, (fig.) bîrlóg, cuib, culcúș. *(Unde își are ~?)* **5.** casă, familie, (rar) menáj. *(Are un ~ greu.)*

cănátă s. v. CANĂ.

cănăcéi s. pl. v. STRĂNUTĂTOARE.

cănăliór s. v. DEGETĂRUȚ. PEJMĂ.

CĂNĂRÁȘ s. *(ORNIT.)* cănăruț.

CĂNĂRÚȚ s. *(ORNIT.)* cănăraș.

cănățúie s. v. CĂNIȚĂ. CĂNUȚĂ.

CĂNÍȚĂ s. cănuță, (reg.) cănățúie. *(O ~ cu lapte.)*

CĂNÚȚĂ s. căniță, (reg.) cănățúie. *(O ~ de lut.)*

căpárá s. v. ACONT. ARVUNĂ.

căpărá vb. v. ZGÎRIA.

căpărí vb. v. ACONTA. ARVUNI.

CĂPÁSTRU s. **1.** (Transilv.) căpățán. *(~ al calului.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) întinzător, strunéă. *(~ la teica morii.)*

CĂPĂTÁ vb. **1.** a dobîndi, a obține, a primi, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a isprăvi, (fam. fig.) a pupa. *(A ~ ceva în dar; a ~ învoire; a ~ ajutorul solicitat.)* **2.** a avea, a cîștiga, a dobîndi, a încasa, a obține, a primi. *(~ 10 lei de la mine dacă...)* **3.** a obține, a primi, a scoate, a vedea. *(Nu ~ un ban de la el.)* **4.** a cîștiga, a dobîndi, a obține. *(A ~ faimă, experiență.)* **5.** a contracta, a face, a lua, (pop.) a prínde. *(A ~ o gripă.)*

CĂPĂTÁRE s. **1.** dobîndire, obținere, primire. *(~ a ajutorului cerut.)* **2.** cîștigare, dobîndire, obținere. *(~ a unei faime binemeritate.)*

CĂPĂTÎI s. **1.** cap, capăt, extremitate. *(La ~ patului.)* **2.** cap, creștet. *(La ~ unui bolnav.)* **3.** (pop.) podvál. *(~ pe care se așază un butoi.)* **4.** *(TEHN.)* vîrtej, (reg.) felehérț. *(~ la perinocul căruței.)* **5.** *(TEHN.)* broască, brotac. *(~ la roata morii.)*

căpătîi s. v. PERINOC.

CĂPĂTUÍ vb. **1.** a se ajunge, a se chivernisi, a se îmbogăți, a se înavuți, a se înstări, a parveni, a se pricopsi. *(S-a ~ prin mijloace necinstite.)* **2.** (pop.) a oploși. *(A ~ pe cineva într-o slujbă.)*

căpătuí vb. v. AȘEZA. CĂSĂTORI.

CĂPĂTUIÁLĂ s. căpătuire, chivernisealǎ, chivernisire, îmbogățire, înavuțire, parvenire, pricopsire. *(~ cuiva prin mijloace necinstite.)*

căpătuiálă s. v. CĂSĂTORIE.

CĂPĂTUÍRE s. căpătuială, chivernisealǎ, chivernisire, îmbogățire, înavuțire, parvenire, pricopsire. *(O ~ rapidă.)*

căpătuíre s. v. CĂSĂTORIE.

CĂPĂTUÍT adj., s. **1.** adj. bogat, chivernisit, îmbogățit, înavuțit, înstărit, pricopsit, (pop. și depr.) ajúns. *(Om ~.)* **2.** adj., s. parvenit, (pop.) ajúns. *(E un ~.)*

căpătuít adj. v. CĂSĂTORIT. CUNUNAT.

căpățán s. v. CĂPĂSTRU. CĂPEȚEA.

căpățína s. art. v. PERSEU.

CĂPĂȚÍNĂ s. **1.** *(ANAT.)* craniu, hîrcă, scăfîrlie, tigvă, țeastă, cutie craniană, (pop. și fam.) dévlă, (înv. și reg.) scáfă, (înv.) glávă, glăvățínă. *(~ unui mort deshumat.)* **2.** *(BOT.)* (reg.) căciulíe. *(~ de usturoi.)* **3.** *(TEHN.)* cap, cioc, (reg.) broáscă, cióchie, ciobánț. *(~ la scăunoaia dogarului.)*

căpățînă s. v. BUTUC. CAP.

căpățînoásă s. v. ROSTOGOL. SCAI. SCAIETE. TĂTARNICĂ.

căpățînós adj. v. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. RECALCITRANT. REFRACTAR.

căpcăún s. v. ANTROPOFAG. CANIBAL.

căpeneág s. v. MANTA.

CĂPETÉNIE s. **1.** cap, comandant, conducător, șef, mai-mare, (înv. și reg.) tíst, (Transilv.) birău, (înv.) călăúz, căpitán, comandír, naceálnic, povățuitór, proprietár, tocmitór, vîrhóvnic, voievód, (latinism înv.) prepózit. *(~ a oștirii.)* **2.** conducător, vătaf, (reg.) birău, júde. *(~ de colindători.)*

CĂPEȚEÁ s. (Transilv.) căpățán. *(~ la frîu.)*

căpiá vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. SMINTI. ȚICNI.

CĂPIÁLĂ s. *(MED. VET.)* capie, cenuroză, (pop.) răsfúg. *(Oaie bolnavă de ~.)*

căpiálă s. v. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENȚĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ȚICNEALĂ.

căpiát adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

căpitán s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

căpitánie s. v. BATALION.

CĂPÍȚĂ s. claie, porcoi, stog, (pop.) plástă, porcán, (reg.) boághe, por, porcănáș, porcoiáță, porconeáță, porculeán, porculéte, porculéț, porcúț, porșóg, porșór, schírdă, (Olt.) clădíș. (Transilv. și Ban.) plóscă, (Transilv.) pup. *(~ de fîn.)*

căpiță s. v. BONETĂ. BONEȚICĂ. POP. SCUFIE. SCÚFIȚĂ.

căpós adj. v. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. RECALCITRANT. REFRACTAR.

căprár s. v. CAPORAL.

CĂPRIÓR s. **1.** *(ZOOL.)* (pop.) țap. **2.** *(CONSTR.)* (reg.) martác, (Transilv.) cáfer, (Transilv., Ban. și Bucov.) corn. *(~ la o casă.)* **3.** capră. *(~ este un suport de lemn.)*

căpriór s. v. FALCĂ. MAXILAR.

căprióru s. art. v. CAPRICORNUL.

căpriță s. v. BRÎNCĂ.

CĂPRÍU adj. castaniu, căprui. *(Ochi ~.)*

CĂPRÚI adj. castaniu, căpriu. *(Ochi ~.)*

CĂPȘÚN s. *(BOT.; Fragaria moschata)* (reg.) frag.

CĂPTUȘEÁLĂ s. dublură. *(~ la o haină.)*

CĂPTUȘÍ vb. a dubla. *(~ o haină.)*

căptuși vb. v. APUCA. BURDUȘI. GHEMUI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. ÎNHĂȚA. ÎNȘFĂCA. LUA. PRINDE. TICSI.

CĂPTUȘÍRE s. dublare. *(~ a unei haine.)*

căpui vb. v. APUCA. ÎNHĂȚA. ÎNȘFĂCA. LUA. PRINDE.

CĂPUITÓR s. *(TEHN.)* buterolă. *(~ servește la nituire.)*

CĂPÚȘĂ s. **1.** *(ENTOM.; Ixodes)* (pop.) pădúche, (reg.) acăriță, bătucél, botoș, chícheriță, circél, mielăriță, țéche, muscă-de-cál. **2.** *(ENTOM.; Melophagus ovinus)* (reg.) acăriță, mielăriță. **3.** *(BOT.; Ricinus communis)* ricin.

căpút s. v. LAIBĂR. MINTEAN. SURTUC.

CĂPUTÁ vb. a încăputa, (înv. și reg.) a însura. *(~ ciorapii, încălțămintea.)*

CĂPÚTĂ s. (prin Mold.) soiúz. *(~ la încălțăminte.)*

CĂRÁ vb. **1.** a duce, a purta, a transporta, (reg.) a cărăbăni, (înv.) a podvodări, a transportarisi. *(Doi sanitari ~ bolnavul.)* **2.** a se duce, a pleca. *(Să te ~ imediat de aici!)* **3.** a fugi, (fam.) a se cărăbăni, a se mătrăși, a o șterge. *(S-au ~ de la locul faptei.)*

CĂRÁRE s. **1.** cărat, ducere, dus, purtare, transport, transportare. *(~ rănitului la spital.)* **2.** potecă, (pop.) pírtie, (reg.) poteá. *(Mergea pe o ~ prin vii.)*

cărare s. v. LĂTUNOAIE. RĂRITURĂ.

CĂRÁT s. cărare, ducere, dus, purtare transport, transportare. *(~ cuiva în spate.)*

cărăbaș-común s. v. MARTIN. PESCAR RÎZĂTOR. PESCĂRUȘ.

cărăbăní vb. v. CĂRA. DUCE. FUGI. PURTA. TRANSPORTA.

CĂRĂBÚȘ s. *(ENTOM.)* **1.** *(Melolontha melolontha)* (reg.) bondár, vruh, gîndac-de-mái, (prin Munt.) găinúșă, (Transilv.) gongălău. **2.** *cărăbuș-de-hrișcă (Rhizotrogus solstitialis)* = cărăbușel, hrișcar, gîndac-de-hrișcă.

CĂRĂBUȘÉL s. *(ENTOM.; Rhizotrogus solstitialis)* hrișcar, cărăbuș-de-hrișcă, gîndac-de-hrișcă.

cărăbuș-vérde s. v. GÎNDAC-DE-TRANDAFIR. ILEANĂ.

CĂRĂMIDÁR s. (Transilv. și Maram.) teglár.

CĂRĂMÍDĂ s. (Transilv. și Maram.) téglă.

CĂRĂMIDĂRÍE s. (Transilv. și Maram.) teglărie.

CĂRĂMIZÍU adj. roșcat, roșiatic, (reg.) roșíu, (prin Olt.) roșcáv, (înv.) roșcátic. *(De culoare ~.)*

cărărúică s. v. CĂRĂRUIE. CĂRĂRUȘĂ. POTECUȚĂ.

CĂRĂRÚIE s. cărărușă, potecuță, (pop.) cărărúică, poteceá. *(O ~ de munte.)*

CĂRĂRÚȘĂ s. cărăruie, potecuță, (pop.) cărărúică, poteceá. *(Coboară pe ~.)*

cărătór s. v. HAMAL.

CĂRĂTÚRĂ s. transport. *(Prima ~.)*

CĂRĂÚȘ s. căruțaș, chirigiu, (înv. și reg.) sechiráș. *(Un ~ care transportă lemne.)*

CĂRĂUȘÍE s. cărăușit, (reg.) harabagíe, (Transilv.) secherești, secherești. *(Se ocupă cu ~.)*

CĂRĂUȘÍT s. cărăușie, (reg.) harabagíe, (Transilv.) secherești, secherești. *(Se ocupă cu ~.)*

cărăúșul s. art. v. ALCOR.

CĂRBUNÁR s. (rar) mangalagíu, mangalár, mangalizatór, (reg.) bocșér, (prin Maram.) săhălbár.

CĂRBUNĂRÍE s. (reg.) bócșă.

CĂRBÚNE s. **1.** *(GEOL.)* (fig.) aur négru. *(~ este o rocă sedimentară.)* **2.** mangal. *(~ este folosit drept combustibil.)* **3.** tăciune. *(Lemnul aprins s-a făcut ~.)* **4.** *(BOT.; Phyteuma vagneri)* (reg.) barabói, bănișór, spinúță. **5.** *(MED., MED. VET.)* antrax, dalac, pustulă malignă, (reg.) armuráre, armurăriță, bubă (neagră, rea), mármură, răsfúg, talán, bășică reá, sînge mohorît, (prin Munt.) pripít, (prin Ban. și Munt.) spurcát, (înv.) serpengeá. **6.** *(FITOPATOLOGIE)* tăciune. *(Plantă atacată de ~.)*

cărbúne s. v. RUBIN.

cărícă s. v. ROTIȚĂ.

cărindár s. v. CALENDAR. IANUARIE.

cărmăcúță s. v. PRIPON.

CĂRNĂRÁIE s. cărnărie.

CĂRNĂRÍE s. cărnăraie.

cărnărie s. v. MĂCELĂRIE.

cărnicícă s. v. CĂRNIȚĂ.

cărnișoáră s. v. CĂRNIȚĂ.

CĂRNÍȚĂ s. (rar) cărnicícă, cărnișoáră.

CĂRNÓS adj. **1.** musculos. *(Parte ~ a unui animal.)* **2.** *(BOT.)* (rar) miezós, pulpós. *(Fruct ~.)*

CĂRNOSÍ vb. a descărna, a șerui, (reg.) a cărnui. *(~ pieile, în tăbăcărie.)*

CĂRNOSÍRE s. descărnare, șeruire, (reg.) cărnuíre. *(~ a pieilor, în industria tăbăcăriei.)*

cărnuí vb. v. CĂRNOSI. DESCĂRNA. ȘERUI.

cărnuíre s. v. CĂRNOSIRE. DESCĂRNARE. ȘERUIRE.

căroáie s. v. COTIGĂ. ROABĂ. TELEAGĂ.

cărpănós s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

cărpănoșie s. v. AVARIȚIE. CALICENIE. CALICIE. ZGÎRCENIE.

CĂRPINÉT s. *(BOT.)* cărpiniș.

CĂRPINÍȘ s. *(BOT.)* cărpinet.

CĂRPINÍȚĂ s. *(BOT.; Carpinus orientalis)* (Ban., Olt.) sfineác.

CĂRTICEÁ s. cărticică, volumaș, (rar) cărțișoáră, cărțulíe. *(O ~ de poezii.)*

CĂRTICÍCĂ s. **1.** cărticea, volumaș, (rar) cărțișoáră, cărțulíe. *(O ~ de poezii.)* **2.** broșură, (înv.) filádă, tartáj.

CĂRTURÁR s. erudit, învățat, savant, (înv.) diác, (grecism înv.) **sofologiótatos.** *(Un ~ celebru.)*

CĂRTURĂRÉSC adj. cult, livresc, savant. *(Formație lexicală ~.)*

cărturărie s. v. CARTE. CULTURĂ. CUNOȘTINȚE. INSTRUCȚIE. ÎNVĂȚĂTURĂ. PREGĂTIRE. STUDII.

cărțișoáră s. v. CĂRTICEA. CĂRTICICĂ.

cărțulíe s. v. CĂRTICEA. CĂRTICICĂ.

căruceán s. v. CĂRUCIOR. CĂRUȚ. LANDOU. TRĂSURICĂ.

CĂRUCIÓR s. căruț, landou, trăsurică, (rar) căruceán. *(~ pentru copiii mici.)*

CĂRÚNT adj. sur, (pop.) înspicát, (reg.) seín, siv, (prin Olt. și Munt.) spicát, (fig.) nins. *(Om cu părul ~.)*

cărúnt adj. v. BĂTRÎN. STRĂVECHI. VECHI.

CĂRUNTÉȚE s. *(BIOL.)* caniție, cărunțeală, (rar) cărunțíe. *(~ unei persoane.)*

cărunteáță s. v. BĂTRÎNEȚE.

CĂRUNȚEÁLĂ s. *(BIOL.)* caniție, cărunteațe, (rar) cărunțíe, *(~ unei persoane.)*

CĂRUNȚÍ vb. a albi, a încărunți. *(A ~ mult.)*

cărunțíe s. v. CANIȚIE. CĂRUNTEȚE. CĂRUNȚEALĂ.

CĂRÚȚ s. cărucior, landou, trăsurică, (rar) căruceán. *(~ pentru copiii mici.)*

căruța-dráculuí s. v. SCAIUL-DRACULUI.

CĂRUȚÁȘ s. cărăuș, chirigiu, (înv. și reg.) sechiráș. *(Un ~ care transportă lemne.)*

CĂRÚȚĂ s. (Transilv. și Ban.) cocíe. *(~ cu doi cai.)*

cărúță s. v. CAR.

căruțéle s. pl. v. PĂTLAGINĂ.

căsár s. v. BĂRBAT. GOSPODAR. SOȚ.

căsáș s. v. BĂRBAT. GOSPODAR. SOȚ.

căsăpí vb. v. CIOPÎRȚI. DISTRUGE. EXTERMINA. MASACRA. MĂCELĂRI. NIMICI. PRĂPĂDI. SFÎRTECA. SFÎȘIA. STÎRPI.

căsăpíe s. v. MĂCELĂRIE.

căsăpíre s. v. CIOPÎRȚIRE. DISTRUGERE. EXTERMINARE. MASACRARE. MĂCELĂRIRE. NIMICIRE. SFÎRTECARE. SFÎȘIERE. STÎRPIRE.

căsătór s. v. BĂRBAT. SOȚ.

căsătorésc adj. v. CASNIC. CONJUGAL. MATRIMONIAL.

CĂSĂTORÍ vb. **1.** (pop. și fam.) a se căpătui, (reg.) a se toldui. *(S-a ~ devreme.)* **2.** a se lega, a se uni, (pop.) a se însoți, a se lua. *(Cînd s-au ~?)* **3.** a se cununa, (pop.) a se nunti. *(S-au ~ la biserică.)* **4.** a (se) însura, (înv.) a (se) desholtei. *(S-a ~ după efectuarea stagiului militar.)* **5.** a (se) mărita. *(Ea s-a ~ de tînără.)*

CĂSĂTORÍE s. **1.** (pop. și fam.) căpătuială, căpătuire. *(~ cuiva la ofițerul stării civile.)* **2.** mariaj, (livr.) matrimóniu. *(A contractat o ~.)* **3.** partidă. *(A făcut o ~ bună.)* **4.** unire, (pop.) însoțíre, luáre. *(După ~ lor...)* **5.** cununie, (pop.) nuntíre, nuntít. *(~ oficiată la biserica Amzei.)* **6.** însurat, însurătoare, (rar) însuráre, (înv.) însurăciúne. *(~ unui bărbat.)* **7.** măritat, măritiș, (rar) măritáre, (pop.) mărít. *(~ unei femei.)* **8.** casă, căsnicie, menaj, (livr.) mariáj, matrimóniu, (rar) gospodăríe, (pop.) însoțíre, (înv.) maritágiu, (grecism înv.) sinichésion. *(Are o ~ ideală.)*

CĂSĂTORÍT adj. **1.** cununat, (pop. și fam.) căpătuit. *(Pereche ~.)* **2.** însurat. *(Bărbat ~.)* **3.** măritat. *(Femeie ~.)*

CĂSCÁ vb. **1.** a deschide, a desface. *(~ gura.)* **2.** a (se) bulbuca, a (se) holba, a (se) mări, a (se) umfla, a (se) zgîi, (pop. și fam.) a (se) beli, a (se) bleojdi, (pop.) a (se) boboșa, a (se) bolboșa, (reg.) a (se) boldi, a (se) bolovăni, (Transilv.) a (se) zgăura, (Ban.) a (se) zgîmboia. *(~ ochii.)* **3.** a (se) crăpa, a (se) întredeschide. *(S-a ~ ușa.)* **4.** a se adînci, a se deschide, (rar) a se scobi. *(În fața noastră se ~ o peșteră.)*

CĂSCÁRE s. **1.** căscat, deschidere. *(~ a gurii.)* **2.** bulbucare, holbare, mărire, umflare, zgîire, zgîit, (pop. și fam.) belíre, bleojdíre, (pop.) boboșáre, boldíre. *(~ a ochilor.)*

CĂSCÁT adj. **1.** deschis. *(Cu gura ~.)* **2.** bulbucat, holbat, mare, mărit, umflat, zgîit, (rar) bălăbănós, (pop. și fam.) belít, bleojdít, (pop.) boboșát, bolboșát, boldít, (reg.) măciuliát. *(Cu ochii ~.)* **3.** crăpat, întredeschis. *(Ușă ~.)*

căscát adj. v. ABSENT. DISTRAT. NEATENT.

CĂSCÁT s. **1.** căscare, deschidere. *(~ gurii.)* **2.** căscătură. *(A tras un ~.)*

CĂSCĂTÚRĂ s. **1.** căscat. *(A tras o ~.)* **2.** crăpătură. *(O mică ~ în perete.)* **3.** deschizătură.

căscăúnd s. v. CASCĂ-GURĂ. GURĂ-CASCĂ. GURĂ-CĂSCATĂ.

CĂSCIOÁRĂ s. căsuță, (rar) căsișoáră, căsulíe.

căsișoáră s. v. CĂSCIOARĂ. CĂSUȚĂ.

căsnicéșe adj. v. CASNIC. CONJUGAL. MATRIMONIAL.

CĂSNICÍE s. casă, căsătorie, menaj, (livr.) mariáj, matrimóniu, (rar) gospodăríe, (pop.) însoțíre, (înv.) maritágiu, (grecism înv.) sinichésion. *(O ~ fericită.)*

căsúică s. v. ALVEOLĂ. CELULĂ.

căsulíe s. v. CĂSCIOARĂ. CĂSUȚĂ.

CĂSÚȚĂ s. **1.** căscioară, (rar) căsișoáră, căsulíe. *(Are o ~ cu grădină.)* **2.** compartiment, despărțire, despărțitură, (înv.) despărțimînt, (franțuzism înv.) cază. *(~ într-un sertar.)*

cășăríe s. v. STÎNĂ. TÎRLĂ.

CĂȘUNÁ vb. a-l apuca, a i se năzări, a-i veni, (înv. și reg.) a-i abáte, (Transilv.) a-i tonca, (fig.) a-i trăsni. *(Ce i-o fi ~ așa deodată?)*

cășunátă vb. v. CAUZA. PRICINUI. PRODUCE. PROVOCA.

cătánă s. v. MILITAR. OSTAȘ. OȘTEAN. SOLDAT.

CĂTĂRE s. miră, (înv.) țel. *(~ la o pușcă.)*
cătăre s. v. SCÎNTEIUȚĂ.
cătălină s. v. CRIZANTEMĂ. DUMITRIȚĂ. TUFĂNICĂ.
cătănésc adj. v. CAZON. MILITAR. MILITĂRESC. OSTĂȘESC. SOLDĂȚESC.
cătănéște adv. v. MILITĂREȘTE. OSTĂȘEȘTE. SOLDĂȚEȘTE.
cătăni vb. v. ÎNCORPORA. ÎNROLA. RECRUTA.
cătănie s. v. ARMATĂ. MILITĂRIE. SERVICIU MILITAR. STAGIU.
cătănîme s. v. OSTĂȘIME. SOLDĂȚIME.
cătănioáră s. v. SOLDĂȚEL.
cătănioáre s. pl. v. SURGUCI.
cătăniță s. v. SOLDĂȚEL.
cătănúță s. v. SOLDĂȚEL.
cătățíme s. v. CANTITATE. CÎTIME. MĂRIME.
CĂTÍNĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Lycium vulgare)* (reg.) licină, răchișoară, zaharică. **2.** *(Lycium halimifolium)* (Bucov.) răchișoară. **3.** *(Tamarix* sau *Myrica germanica)* (rar) tamariscă. **4.** *cătină roșie (Tamarix ramosissima)* = tamariscă.
cătínă s. v. HOLERĂ. SPIN.
cătinél adv. v. AGALE. ALENE. BINIȘOR. DOMOL. ÎNCET. ÎNCETINEL. ÎNCETIȘOR. LIN. LINIȘTIT. TIPTIL. UȘUREL.
CĂTRĂNEÁLĂ s. **1.** cătrănire, gudronare. *(~ a fundului unei bărci.)* **2.** cătrănire, smolire. *(~ unui obiect de lemn.)*
CĂTRĂNÍ vb. **1.** a gudrona. *(A ~ fundul unei bărci.)* **2.** a smoli. *(A ~ un obiect de lemn.)*
cătrăni vb. v. AMĂRÎ. INDISPUNE. ÎNDURERA. ÎNTRISTA. MÎHNI. NECĂJI. SUPĂRA.
CĂTRĂNÍRE s. **1.** cătrăneală, gudronare. *(~ a fundului unei bărci.)* **2.** cătrăneală, smolire. *(~ a unui obiect de lemn.)*
cătrănire s. v. AMĂRĂCIUNE. ÎNTRISTARE. MÎHNIRE. NECAZ. SUPĂRARE. TRISTEȚE.
CĂTRĂNÍT adj. **1.** gudronat. *(Corabie ~.)* **2.** smolit. *(Stilp ~.)*
cătrănít adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT. DEPRIMAT. DESCURAJAT. INDISPUS. ÎNDURERAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECĂJIT. SUPĂRAT. TRIST.
cătrăniță s. v. CHIBRIT.

CĂTRE prep. **1.** (local) asupra, înspre, la, spre, (înv.) déspre, între, súpra. *(Își ațintește privirea ~ noi.)* **2.** (temporal) înspre, spre, (reg.) asúpra, (înv.) déspre, înde. *(Era ~ ziuă.)*
cátre prep. v. ASUPRA. CONTRA. ÎMPOTRIVA. PENTRU. SPRE.
cătrúnă s. v. TĂRTĂCUȚĂ. TIGVĂ. TÎLV.
CĂTÚN s. (înv. și reg.) săláș, (înv.) sălășluíre. *(Locuia într-un ~.)*
CĂTÚȘĂ s. **1.** (la pl.) fiare (pl.), (pop.) obézi (pl.), verígi (pl.), zăvoáre (pl.), (înv.) bénte (pl.), piédici (pl.). *(Ucigaș prins în ~.)* **2.** *(CONSTR.)* chingă, (reg.) cocoșlău, cotofănă, găinár, martác, prímblă, prinsoáre, scleámă, limba-căprei. *(~ la căprioriі casei.)* **3.** *(TEHN.)* tînjeluță. *(~ la tînjala carului.)* **4.** *(TEHN.)* japiță, (reg.) protăpél. *(~ la jug.)* **5.** *(BOT.; Ballota nigra)* (reg.) cebáre.
cătúșă s. v. ANCORĂ. CHINGĂ. CORMANĂ. PISICĂ. RĂSTURNĂTOARE.
CĂTÚȘNICĂ s. *(BOT.; Nepeta cataria)* (reg.) iarba-mîței, iarba-vîntului, iarbă-flocoásă, minta-mîței.
cătúșnică s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.
cătușnică-sălbătică s. v. VORONIC.
cătúșniță s. v. TALPA-GÎȘTEI.
cățắi vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.
CĂȚĂRÁ vb. a se cocoța, a se ridica, a se sui, a se urca, (pop.) a se aburca, a se țuțuia, (reg.) a se burica, a se cucuia, a se găibăra, a se popoța, a se zgăibăra, (prin Transilv.) a se pupuia, (prin Olt.) a se suliga. *(S-a ~ în copac.)*
CĂȚĂRÁRE s. cocoțare ridicare, suire, urcare, urcat. *(~ pe un zid.)*
cățắrătoare s. v. SCORȚAR.
CĂȚĂRĂTÓR adj. agățător, suitor, urcător. *(Plantă ~.)*
CĂȚEÁ s. *(ZOOL.)* (reg.) háită, (Transilv.) gúdă.
cățắea s. v. MITRALIERĂ.
CĂȚÉL s. **1.** *(ZOOL.)* cuțu. **2.** *(TEHN.)* cordenci, (reg.) cripálcă, piédică, proptár, răzúș, scară, scáun, tocălíe. *(~ la războiul de țesut.)*
cățắl s. v. CHEOTOARE. MĂSEA. PUI. TRĂGĂTOARE.
cățắl-de-máre s. v. COROSBINĂ.
cățắlі vb. v. GONI. ÎMPERECHEA. ÎMPREUNA. ÎNCRUCIȘA.
cățắlul s. art. v. CÎINELE-MIC.
cățắlul-frásinului s. v. CANTARIDĂ. GÎNDAC-DE-FRAȘIN.
cățắlul-pămîntului s. v. ORBETE.
cățắlușa s. art. v. ALCOR.
CĂȚELÚȘĂ s. *(ZOOL.)* (Transilv.) tăbălúșă, tăbălúșcă, (înv.) țîncă.
cățắn s. v. JEP. JNEAPĂN. PIN PITIC.
CĂȚÚIE s. afumătoare, casoletă, (prin Ban.) rúșcă, (înv.) buhurdár. *(În ~ se ard mirodenii.)*
cățắni s. pl. v. PIN.
CĂÚȘ s. **1.** cauc, scafă, (Transilv.) șúflă, lingură de scós. *(Cu ~ se scot cerealele din sac.)* **2.** ispol, (reg.) răscól, scăfíță. *(~ de scos apa din luntre.)* **3.** *(TEHN.)* blid, ciutură, cupă, (reg.) făcău. *(~ la roata morii.)* **4.** *(TEHN.)* canciog, (reg.) cancéu, lingură. *(~ al zidarului.)*
CĂUTÁ vb. **1.** (înv.) a cére. *(L-a ~ peste tot.)* **2.** (înv.) a socoti. *(~ un om potrivit pentru...)* **3.** a cotrobăi, a răscoli, a scormoni, a scotoci, a umbla, (pop.) a scocíorî, (înv. și reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a bodicăi, a corlești, a cotili, a hojbăi, a scobîrlăi, (Mold.) a bîrcîi, (Bucov.) a boltăi, (prin Olt.) a bulduși, (prin Ban.) a burfăi, (Ban.) a cobîrlui, (Mold. și Bucov.) a cociobăi, (Munt.) a scofeli, (înv.) a scorteli. *(~ prin sertare, prin toată casa, prin lucrurile mele.)* **4.** a se cere, a se vinde, (înv.) a se întreba. *(O marfă care se ~.)* **5.** a

se interesa, a se ocupa, a se preocupa. *(Te rog să-ți ~ de treabă!)* **6.** a îngriji, a vedea, (înv. și reg.) a (se) griji, (Transilv.) a (se) cîștiga. *(~ de toate ale casei.)* **7.** a încerca, a se sili, a se strădui, (pop.) a cerca, a se munci, a se osteni, a se trudi. *(~ să fii amabil.)* **8.** a încerca, a vedea. *(~ dacă nu poți să dezlegi problema.)* **9.** a încerca, a umbla. *(~ să mă înșele.)* **10.** a încerca, a tatona, (înv. și reg.) a probălui. *(~ să găsească o soluție.)* **11.** a cerceta, a examina, a studia, (înv.) a cerca. *(Calul de dar nu se ~ în gură.)* **12.** *(MED.)* a (se) îngriji, a (se) trata, (pop. și fam.) a (se) doftori, a (se) doftorici, (înv.) a (se) cura, a (se) curarisi. *(S-a ~ de astm.)*

căutá vb. v. CĂDEA. CERE. CUVENI. IMPUNE. PRIVI. TREBUI. UITA.

CĂUTÁRE s. **1.** cotrobăială, cotrobăire, cotrobăit, scotoceală, scotocire, scotocit. *(Termină cu ~!)* **2.** cerere. *(~ de marfă.)* **3.** preț. *(O marfă care are ~.)* **4.** afectare, artificialitate, emfază, grandilocvență, manierism, patos, prețiozitate, retorism. *(~ în stilul cuiva.)*

CĂUTÁT adj. **1.** afectat, artificial, bombastic, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunător, umflát. *(Stil, limbaj ~.)* **2.** afectat, artificial, fals, forțat, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, silit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~; atitudine ~.)*

căutătoáre s. v. OGLINDĂ.

CĂUTĂTÚRĂ s. privire, uitătură, (înv.) priveálă, privéliște, privitúră. *(Avea o ~ blajină.)*

căuzáș s. v. COMPLOTIST. CONSPIRATOR. REVOLUȚIONAR.

căvălíe s. v. CIZMĂRIE. PANTOFĂRIE.

CĂZĂCEÁSCĂ s. cazacioc, (reg.) cazacíncă. *(~ este un dans popular ucrainean.)*

căzănăríe s. v. POVARNĂ. VELNIȚĂ.

CĂZĂTÚRĂ s. **1.** cădere. *(A suferit o ~ ușoară.)* **2.** babalîc, baccea, hodorog, ramolit, (reg. și fam.) ghiuj, (reg.) jap, matúf, (prin Mold.) băbălău, (fig.) hîrb. *(A ajuns o ~!)* **3.** mortăciune, pieritură. *(O ~ de cal.)*

căzătúră s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

CĂZNÍ vb. **1.** a se canoni, a se chinui, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a se osîrdnici, a se osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma *(Se ~ să rezolve problema.)* **2.** a canoni, a chinui, a munci, a schingiui, a tortura, a trudi, (înv. și reg.) a pedepsi, (reg.) a negăti, a strînge, (înv.) a străstui. *(L-au ~ pentru a-și mărturisi vina.)* **3.** a se screme, (reg.) a se munci. *(Se ~ pentru evacuarea fecalelor.)*

căzní vb. v. BATJOCORI. NECINSTI. SILUI. VIOLA.

căznire s. v. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

căznít adj. v. CHINUIT. SCHINGIUIT. TORTURAT.

CĂZÚT adj. **1.** năruit, prăbușit, prăvălit, răsturnat. *(Un gard ~.)* **2.** dus, înfundat. *(Cu ochii ~.)*

CE pron., adj., adv., interj. **1.** pron. care, (pop.) de. *(Cei ~ priveau.)* **2.** adj. care? *(~ vînt te-a adus aici?)* **3.** pron. orice, orișice, (înv.) vericé. *(Zică lumea ~ o vrea.)* **4.** adv. cît, cum. *(~-aș mai ride!)*. **5.** interj. cum?, poftim?, (fam. și pop.) ha? *(~? n-am auzit!)*

CEA interj. (Ban.) hoc! *(~!, Plăvane.)*

ceacír adj. v. CHIORÎȘ. CRUCIȘ. ÎNCRUCIȘAT. PIEZIȘ. SAȘIU. STRABIC.

CEÁFĂ s. **1.** *(ANAT.)* grumaz, (pop.) cerbíce, (reg.) gîrbiță. *(~ a omului.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) butúc, cerbíce, drug, grindéi, jug, sul, (înv.) suléte. *(~ este partea de deasupra a jugului, care stă pe grumazul boului.)*

ceáfă s. v. MĂSEA.

ceahlău s. v. VULTUR BĂRBOS. ZĂGAN.

ceahól s. v. BURDUF. COȘ. COVILTIR.

ceáină s. v. CEAINĂRIE.

CEAINĂRÍE s. (prin Mold.) ceáină.

cealău adj. v. AMĂGITOR. ÎNȘELĂTOR.

cealmá s. v. TURBAN.

ceam s. v. ȘLEP.

ceapa-ciórii s. v. BĂLUȘCĂ. BRÎNDUȘĂ. PORUMBEI. SCÎNTEIUȚĂ.

ceapa-cîinelui s. v. CEAPĂ-DE-MARE.

CEÁPĂ s. *(BOT.)* **1.** *ceapă de sămînță* = arpagic, (Olt. și Munt.) orceág, (Transilv.) parpangícă, (prin Ban.) puiác, (prin nord-vestul Olt.) puíț. **2.** bulb. *(~ a unor plante.)* **3.** *ceapa-ciorii* = **a)** *(Allium vineale)* (reg.) pur; **b)** *(Muscari comosum)* (reg.) zambílă, floarea-viorélei; **c)** *(Gagea pratensis)* (reg.) scînteiúță; *ceapă-cioreacă (Allium fistulosum)* = (reg.) cepșoáre (pl.), ceapă-lúngă; *ceapă-de-mare (Scilla maritima)* = (reg.) ceapa-cîinelui.

ceápă s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

ceapă-álbă s. v. PRAZ.

ceapă-blîndă s. v. PRAZ.

ceapă-cioreáscă s. v. BĂLUȘCĂ. TURTĂ.

ceapă-lúngă s. v. CEAPĂ-CIOREASCĂ.

ceapól s. v. COVILTIR.

CEAPRÁZ s. **1.** firet, (înv. și reg.) pasmánt. *(Uniformă cu ~uri.)* **2.** *(TEHN.)* călcător, (reg.) ceaprazár, dințár, zințár. *(~ pentru ferăstrău.)* **3.** *(TEHN.)* apăsător, călcător. *(~ la mașina de cusut.)*

CEAPRAZÁR s. (înv. și reg.) pasmantíer, (înv.) săgeacár. *(~ confecționează fireturi.)*

ceaprazár s. v. CĂLCĂTOR. CEAPRAZ.

CEAPRĂZĂRÍE s. (rar) pasmanterie, (înv.) săgeác. *(Articole de ~.)*

ceápsă s. v. BONETĂ. CĂCIULIȚĂ. SCUFĂ. SCUFIȚĂ. TICHIE.

ceapúr s. v. BÎTLAN. STÎRC CENUȘIU.

ceapur alb míc s. v. BÎTLAN MIC.

ceapur máre s. v. EGRETĂ. STÎRC ALB.

ceapur róșu s. v. BÎTLAN ROȘIATIC. BÎTLAN ROȘU. STÎRC PURPURIU. STÎRC ROȘU.

CEÁRĂ s. **1.** *(FIZIOL.)* cerumen, (pop.) clei, năjit. *(~ care se formează în ureche.)* **2.** *(CHIM.)* *ceară de balenă* = cetaceum, spermanțet, alb de balenă, ulei de cașalot.

ceară-de-pămînt s. v. MOLDAVIT. OZOCHERITĂ.

ceăreăn s. v. CURCUBEU. HALO.

ceărdaș s. v. COLILIE.

ceărdă s. v. CÎRCIUMĂ. HAN.

CEARȘÁF s. (rar) pînză, (Transilv. și Ban.) lepedéu, (prin Olt. și Ban.) pînzăică, (Mold., Bucov. și nordul Munt.) prostire, (Transilv.) verîncă. *(~ de pat.)*

cearșáf s. v. GIULGIU. LINȚOLIU.

cearșít s. v. ISCOADĂ. SPION.

CEÁRTĂ s. **1.** animozitate, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, disensiune, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zîzanie, (înv. și pop.) price, prícină, sfádă, (pop. și fam.) círcotă, dihónie, rícă, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)* **2.** discuție, vorbă, zarvă, (pop.) gîlceávă, sfádă. *(Multă ~ s-a făcut între ei pentru mine.)* **3.** admonestare, certare, dojană, dojenire, imputare, morală, mustrare, observație, reproș, (pop. și fam.) beșteleálă, mușturuiálă, ocără, (înv. și reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) șmótru, (înv.) dăscălíe, împuțăciúne, învățătură, preobrăzitură, probozíre, răpște, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătură. *(~ pe care a primit-o l-a potolit.)*

ceártă s. v. ANIMOZITATE. DISCORDIE. DUȘMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PEDEAPSĂ. PORNIRE. SANCȚIUNE. URÂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.

CEAS s. **1.** oră. *(Un ~ are 60 de minute.)* **2.** clipă, clipită, minut, moment, oră, secundă, timp, vreme, (rar) clipeálă, (pop.) círtă, soróc, (înv. și reg.) cescút. *(A sosit ~ cînd...)* **3.** interval, oră, perioadă, răstimp, timp. *(A așteptat un ~ bun pînă să vină acela.)* **4.** ceasornic, (înv.) orár, orológhion, (înv., mai ales în Mold.) órnic, (arg.) moáră. *(Și-a cumpărat un ~ nou.)* **5.** *(ASTRON.)* *ceas solar* = cadran solar. **6.** *(TEHN.)* contor. *(~ de gaze.)*

ceas s. v. OCAZIE. PRILEJ.

CEASLÓV s. *(BIS.)* (înv.) orológhion. *(~ servea în trecut și ca abecedar.)*

CEASÓRNIC s. **1.** ceas, (înv.) orár, orológhion, (înv., mai ales în Mold.) órnic, (arg.) moáră. *(Și-a cumpărat un ~ nou.)* **2.** *(BOT.; Passiflora coerulea)* (reg.) floarea-suferinței.

CEASORNICÁR s. (rar) orologiér.

CEASORNICĂRÍE s. (înv.) ornicărie, orologerie.

ceas-rău s. v. EPILEPSIE.

CEÁȘCĂ s. (înv. și reg.) tas, (Ban., Transilv. și Olt.) șol, (prin Transilv.) șólnă, (înv.) scáfă, tarf. *(O ~ de cafea.)*

ceășnic s. v. PAHARNIC.

CEÁTĂ s. **1.** bandă, buluc, cîrd, droaie, gloată, grămadă, grup, mulțime, pîlc, stol, (pop.) crílă, líotă, (reg.) canará, ciúrdă, míșină, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Olt. și Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(O ~ de copii.)* **2.** *(MIL.)* buluc, steag, (înv.) bulucbășie. *(În vechea organizare a armatei, ~ avea aproximativ efectivul unei companii.)* **3.** grup, tabără. *(S-au împărțit în două ~.)*

ceátă s. v. CIN. TAGMĂ.

CEATLĂU s. cruce, (reg.) flîntár, măgăriță, răscól, scară, (Mold., Transilv. și Ban.) felehérț, (Mold. și Transilv.) spiță, (Transilv.) tecărău. *(~ la car sau căruță.)*

ceatlău s. v. APĂRĂTOARE. BÎTĂ. CIOMAG. COARDĂ. MĂCIUCĂ.

CEÁȚĂ s. *(MET.)* negură, pîclă, (pop.) negureálă, negureáță, (reg.) burácă, (prin Transilv.) búștină, (prin Mold.) mocírlă, (înv.) mîglă. *(Era o ~ de nu vedeai la doi pași.)*

CEAÚN s. (pop.) tuci. *(Un ~ de mămăligă.)*

cebáre s. v. CĂTUȘĂ. SORBESTREA.

cebăluí vb. v. AMEȚI. BUIMĂCI. NĂUCI. ZĂPĂCI.

CECIDÍE s. *(FITOPATOLOGIE)* gală. *(~ apare ca o excrescență.)*

CECITÁTE s. *(MED.)* **1.** ablepsie, orbire. **2.** *cecitate nocturnă* = hemeralopie, (pop.) orbul găinilor; *cecitate verbală* = alexie.

CEDÁ vb. **1.** a da, a lăsa. *(Îi ~ întregul apartament.)* **2.** a se îndupleca, a se lăsa, (fig.) a se muia. *(Să nu ~ cu nici un preț.)* **3.** a renunța, (fig.) a capitula. *(A ~, n-a mai continuat discuția.)* **4.** a se pleca, a se supune. *(~ în fața dușmanului.)* **5.** *(MED.)* a se atenua, a slăbi. *(Boala a ~.)* **6.** a se frînge, a se rupe. *(Materialul a ~ la presiune.)* **7.** a se deforma. *(Un material care ~ ușor.)*

CEDÁRE s. renunțare, (fig.) capitulare. *(O ~ deliberată.)*

CEFERÍST s. feroviar.

CEFÉU s. *(ASTRON.)* (pop.) coása (art.).

CEH adj. cehesc. *(Populație ~.)*

CEHÉSC adj. ceh. *(Marfă ~.)*

CEL adj., pron. **1.** adj. acel. *(~ om.)* **2.** adj., pron. (pop.) ăl. *(~ mai mare.)*

CÉLA pron. acela, (pop.) ăla. *(Cine este ~ de colo?)*

CELÁR s. (înv.) veghetoáre. *(~ la stînă.)*

celár s. v. COMARNIC.

CELĂLÁLT pron., adj. **1.** pron., adj. (pop.) ălălalt. *(A venit și ~; ~ om.)* **2.** pron. altul. *(Cînd unul, cînd ~.)*

cel-de-pe-comoáră s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

cel-din-háltă s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

CELEBRÁ vb. **1.** a aniversa, a prăznui, a sărbători, a serba, a ține, (înv. și reg.) a prăz-

nici. *(~ 25 de ani de căsătorie.)* **2.** a oficia, a săvîrși. *(~ o căsătorie.)* **3.** *(BIS.)* a oficia, a săvîrși, a sluji. *(~ liturghia.)*

CELEBRÁRE s. **1.** aniversare, prăznuire, sărbătorire, serbare, (reg.) prăznuială. *(~ unui secol de la...)* **2.** oficiere, săvîrșire. *(~ căsătoriei.)* **3.** *(BIS.)* oficiere, săvîrșire, slujire, slujit, (înv.) serbáre. *(~ liturghiei.)*

CELEBRITÁTE s. **1.** faimă, glorie, prestigiu, renume, reputație, (fig.) strălucíre. *(Și-a cîștigat o ~ fără precedent.)* **2.** (concr.) glorie, (înv.) ilustrațiúne. *(A ajuns o ~ a medicinii.)*

CELÉBRU adj. faimos, ilustru, mare, renumit, reputat, vestit, (înv. și pop.) mărít, numít, (reg.) revestít, (Transilv.) híreș, (înv.) norocít, (grecism înv.) perífan, (fam.) arhicunoscút, (fig.) strălucít, (rar fig.) strălucitór. *(Un ~ savant.)*

celédnic s. v. ARGAT. SLUGĂ.

CELERIMÉTRU s. *(TOP.)* stadimetru, taheometru, tahimetru.

celeritáte s. v. IUȚEALĂ. RAPIDITATE. REPEZICIUNE. VITEZĂ.

celést adj. v. CERESC. DIVIN. DUMNEZEIESC. MINUNAT. SFÎNT. SPLENDID. SUPERB.

CELE ZECE PORÚNCI s. *(BIS.)* decalogul (art.).

CELIBÁT s. burlăcie, holteie, (înv.) necăsătorie, necăsnicíe. *(~ lui n-a durat mult.)*

CELIBATÁR s., adj. burlac, cavaler, flăcău, holtei, necăsătorit, (pop. și fam.) bechér, (Transilv.) frășcău. *(A rămas ~.)*

CELIOSCOPÍE s. *(MED.)* laparoscopie, peritoneoscopie. *(Prin ~ se examinează interiorul cavității abdominale.)*

célla s. v. NAOS. NAVĂ.

CÉLLO s. *(MUZ.)* violoncel.

CELOFÁN s. (pop.) țíplă. *(Borcan acoperit cu ~.)*

cel-perít s. v. SPĂLĂCIOASĂ.

celșág s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

CELT s., adj. **1.** s. gal. **2.** adj. celtic, galic. *(Trib ~.)*

CÉLTIC adj. celt, galic. *(Populații ~.)*

celuí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

celuiálă s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

celuíre s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

celuít adj. v. ADEMENIT. AMĂGIT. ÎNȘELAT. PĂCĂLIT. PROSTIT. TRIȘAT.

celuitór s., adj. v. ADEMENITOR. AMĂGITOR. ÎNȘELĂTOR. SEDUCĂTOR.

CELÚLĂ s. **1.** alveolă, (pop.) căsúică, chilioáră. *(~ la fagurii de miere.)* **2.** *(FIZ.)* **celulă fotoelectrică** = fotocelulă, fotodiodă; **celulă fotovoltaică** = fotoelement, pilă fotovoltaică.

celúlă s. v. CHILIE.

CEMBÁLO s. *(MUZ.)* clavecin, clavicembal.

CENOBÍT s. *(BIS.)* (înv.) chinovít. *(~ este călugărul care trăiește într-o mănăstire.)*

CENTÁUR s. *(MITOL.)* (rar) hipocentáur.

centenár adj. v. SECULAR.

CENTIMÉTRU s. *(MAT.)* (înv.) sutamétru.

CENTIRÓN s. centură. *(~ la un veston militar.)*

CENTRÁ vb. *(TEHN.)* a axa. *(~ o piesă cilindrică.)*

CENTRÁL adj. **1.** *(FON.)* medial. *(Vocală ~.)* **2.** principal, (fig.) nodál. *(Punctul ~ al acțiunii.)*

CENTRÁLĂ s. *centrală hidroelectrică* = hidrocentrală; *centrală termică* = termocentrală; *centrală termoelectrică* = termocentrală electrică.

CENTRIFÚG adj. *(FIZ.)* centrifugal. *(Mișcare ~.)*

CENTRIFUGÁL adj. *(FIZ.)* centrifug. *(Forță ~.)*

CENTRIPÉT adj. **1.** *(FIZ.)* centripetal. *(Mișcare ~.)* **2.** *(ANAT.)* aferent. *(Vase ~.)*

CENTRIPETÁL adj. *(FIZ.)* centripet. *(Forță ~.)*

CENTROSFÉRĂ s. *(GEOL.)* barisferă, nife. *(~ este partea centrală a globului pămîntesc.)*

CÉNTRU s. **1.** mijloc. *(~ unui cerc.)* **2.** *(FIZ.)* *centru de greutate* = baricentru. **3.** mijloc, (fig.) buríc, ínimă, (înv. fig.) dric. *(În ~ orașului.)* **4.** miez, mijloc, (fig.) buríc, ínimă. *(În ~ pămîntului.)* **5.** miez, nucleu. *(~ unui corp.)* **6.** (fig.) focár, sédiu. *(~ proceselor radioactive.)* **7.** (fig.) bastión, citadélă, focár. *(Un ~ de cultură.)* **8.** oraș, (pop.) tîrg. *(Mă duc, ies puțin în ~.)*

CENTÚRĂ s. **1.** cingătoare, cordon, curea. *(O ~ îi înconjura talia suplă.)* **2.** centiron. *(~ la un veston militar.)*

CENTURIÓN s. *(IST.)* sutaș, (înv.) sătnic. *(~ în armata romană.)*

CENURÓZĂ s. *(MED. VET.)* capie, căpială, (pop.) răsfúg. *(Oaie bolnavă de ~.)*

CENUȘÁR s. **1.** urnă cinerară. **2.** (Transilv., Mold.) leșiér. *(Prin ~ se strecoară leșia.)* **3.** *(BOT.; Ailanthus altissima* sau *glandulosa)* (reg.) arbore-puturós.

cenușár s. v. SCRUMIERĂ.

CENÚȘĂ s. (înv. și reg.) scrum. *(A ars și n-a rămas decît ~.)*

cenușérniță s. v. SCRUMIERĂ.

cenușíe s. v. FIRICICĂ.

cenușiéră s. v. SCRUMIERĂ.

CENUȘÍU adj. **1.** fumuriu, gri, plumburiu, sur, (rar) prăfuríu, (pop.) seín, șorecíu, (reg.) siv, (Munt.) fúmur, (înv.) plumbíu, sîngepíu, (turcism înv.) bozafér. *(De culoare ~.)* **2.** întunecat, pămîntiu, (reg.) pămîntít, pămîntós. *(O față ~.)*

CEP s. **1.** canea, (rar) tîplu, (reg.) slăvină, tăpă, (Transilv.) pîpă, (Ban. și Transilv.) șaitău, (Transilv.) șurúb, (prin Maram. și Transilv.) șurubár. *(~ la butoi.)* **2.** *(TEHN.)* (pop.) pișleág, (reg.) bárbur, piș, sip. *(~ la roata căruței.)* **3.** *(TEHN.)* (reg.) bold. *(~ la grindeiul morii.)*

cep s. v. CIOT. NOD.

cepăí vb. v. LIPĂI.

cepăít s. v. LIPĂIT.

cepeleág adj. v. PELTIC. SÎSÎIT.

cepșoáre s. pl. v. CEAPĂ-CIOREASCĂ.

CER s. **1.** boltă, firmament, (rar) arc, boltíre, (înv.) crug, crîngul cérului, (fig.) tărîe. *(~ e plin de stele.)* **2.** aer, atmosferă, slavă, spațiu, văzduh, zări (pl.), (livr. fig.) etér, tărîe. *(S-a ridicat în ~ cu aripile întinse.)* **3.** *(BIS.)* paradis, rai, (livr.) edén. *(Odihnește în ~.)* **4.** *(BIS.)* divinitate, dumnezeire, pronie, providență. *(~ să-l aibă în pază!)* **5.** *(ANAT.)* **cerul-gurii** = palat, boltă palatină, (înv.) părát.

CERB s. *(ZOOL.)* **1.** *(Cervus elaphus)* (Mold. și Bucov.) plotún. **2.** *cerb-lopătar (Cervus dama)* = (rar) dam.

cerb s. v. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.

cerbár s. v. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.

CERBÍCE s. *(TEHN.)* (pop.) drug. *(~ la jujeu.)*

cerbíce s. v. CEAFĂ. GRUMAZ.

cerbicíe s. v. DÎRZENIE. ÎNCĂPĂȚÎNARE. ÎNDĂRĂTNICIE. PERSEVERENȚĂ. PERSISTENȚĂ. STĂRUINȚĂ. TENACITATE.

CERBOÁICĂ s. *(ZOOL.)* ciută.

CERC s. **1.** *(MAT.)* (înv. și reg.) perghél, (înv.) țărcălán. *(Desenează un ~.)* **2.** circumferință, (înv. și reg.) perghél, (înv.) periferíe. *(Află lungimea ~.)* **3.** disc, roată. *(Un ~ de lemn.)* **4.** șină, (reg.) șing, (Transilv., Ban. și Mold.) raf. *(~ la roata unei căruțe.)* **5.** (pop.) brățáră. *(~ la un butoi.)* **6.** colac, rotocol. *(Se înalță ~uri de fum.)* **7.** rotocol, (rar) armeán. *(~ la suprafața unei ape.)* **8.** roată. *(Fețele ~ în jurul meu.)* **9.** ambianță, anturaj, cadru, mediu, sferă, societate, (înv.) mijloc, (fig.) atmosféră, climát. *(Trăia în ~ lor.)* **10.** cadru, cîmp, domeniu, sector, sferă, tărîm, zonă. *(~ de preocupări, de activitate.)*

cerc s. v. COROANĂ. DIADEMĂ. ORBITĂ.

cercá vb. v. ANALIZA. CĂUTA. CERCETA. EXAMINA. GUSTA. INFORMA. INTERESA. ISCODI. ÎNCERCA. ÎNDURA. MĂSURA. OBSERVA. PĂTIMI. PĂȚI. PEDEPSI. PÎNDI. PRIVI. PROBA. RĂBDA. RUGA. SANCȚIONA. SCRUTA. SILI. SONDA. SPIONA. STRĂDUI. STUDIA. SUFERI. SUPORTA. TRAGE. UITA. URMĂRI. VERIFICA. VIZITA.

cercálă s. v. CRÎSNIC.

cercáre s. v. ANALIZARE. ANALIZĂ. CERCETARE. CHIN. DURERE. EXAMEN. EXAMINARE. EXPERIENȚĂ. EXPERIMENT. INVESTIGARE. INVESTIGAȚIE. ÎNCERCARE. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. PROBARE. PROBĂ. STUDIERE. STUDIU. SUFERINȚĂ. VERIFICARE.

cercát adj. v. BUN. CAPABIL. COMPETENT. DESTOINIC. DOTAT. EXPERIMENTAT. ÎNCERCAT. ÎNZESTRAT. PREGĂTIT. PRICEPUT. VALOROS. VERSAT. VREDNIC.

cercălău s. v. COMPAS.

cerceii-bábei s. pl. v. LEMN-RÎIOS. SALBĂ-RÎIOASĂ.

CERCÉL s. **1.** (pop.) toártă, (prin Transilv.) bumbúț, (Transilv.) cîrcél, (înv.) sárjă. **2.** *(TEHN.)* scoabă, (reg.) gherméc. *(~ la căruță.)*

CERCELÚȘ s. *(BOT.; Fuchsia)* fucsie.

cercelúș s. v. COADA-COCOȘULUI.

CERCETÁ vb. **1.** a analiza, a examina, a investiga, a studia, a urmări, (livr.) a considera, (înv.) a medita, a privi, a socoti, (fig.) a explora, (înv. fig.) a scărmăna. *(A ~ cauzele unui fenomen.)* **2.** a analiza, a examina, a măsura, a observa, a scruta, a studia, a urmări, (pop.) a iscodi, (înv. și reg.) a oglindi, (înv.) a cerca, a ispiti. *(Îl ~ cu atenție.)* **3.** a căuta, a examina, a studia, (înv.) a cerca. *(Calul de dar nu se ~ în gură.)* **4.** a consulta, a examina, a studia. *(Am ~ toate izvoarele.)* **5.** a consulta. *(~ catalogul unei biblioteci.)* **6.** a se documenta, a se informa, a studia, a vedea, (înv.) a se pliroforisi. *(~ dacă nu s-a mai scris despre asta.)* **7.** a se informa, (Transilv., Ban. și Bucov.) a știrici. *(A ~ peste tot.)* **8.** a controla, a inspecta, a revedea, a revizui, a verifica, (înv.) a revedui, (grecism înv.) a teorisi. *(A ~ toate scriptele instituției.)* **9.** a examina, a vedea. *(Trebuie să ~ cum stau lucrurile.)* **10.** a examina, a încerca, a sonda, (pop.) a cerca. *(~ terenul să vezi dacă avem șanse de reușită.)* **11.** *(JUR.)* a ancheta, a instrui. *(~ un caz penal.)*

cercetá vb. v. VIZITA.

CERCETÁRE s. **1.** analizare, analiză, examen, examinare, investigare, investigație, studiere, studiu, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre. *(O ~ critică a problemelor.)* **2.** examinare, privire. *(La o ~ mai adîncă.)* **3.** (concr.) studiu. *(A publicat o ~ temeinică.)* **4.** analiză, examinare, observare, observație, scrutare, studiere, studiu, (pop.) iscodíre, (înv.) iscoádă, ispită, ispitíre. *(~ atentă a cuiva.)* **5.** consultare. *(~ a unui catalog.)* **6.** control, revizie, revizuire, verificare, (înv.) teorie, teorisíre. *(~ tuturor scriptelor financiare.)* **7.** *(JUR.)* anchetare, anchetă, instruire, (înv.) spráfcă, (rusism înv.) comandiróvcă. *(~ a unui caz penal.)*

CERCETĂȘÍE s. scutism.

CERCETĂTÓR s., adj. **1.** s. om de știință, (înv.) scrutătór. *(Un remarcabil ~ în domeniul...)* **2.** adj. atent, iscoditor, pătrunzător, scormonitor, scotocitor, scrutător, sfredelitor, străpungător. *(O privire ~; ochi ~.)*

CERCEVEÁ s. **1.** cadru, ramă, toc. *(~ de fereastră.)* **2.** cruce. *(~ la geamurile unei ferestre.)*

CERCHÉZ adj. (rar) cerchezésc. *(Populație ~.)*

cerchezésc adj. v. CERCHEZ.

CERCUÍ vb. **1.** a lega. *(~ un butoi.)* **2.** *(TEHN.)* a freta. *(~ două piese metalice.)*

CERCUIÁLĂ s. cercuire, cercuit, legare, legat. *(~ unui butoi.)*

CERCUÍRE s. cercuială, cercuit, legare, legat. *(~ unui vas de lemn din doage.)*

CERCUÍT adj. legat. *(Butoi ~.)*

CERCUÍT s. cercuială, cercuire, legare, legat. *(~ unui butoi.)*

CERCULÉȚ s. cercușor.

cércură s. v. PAPANAȘ.

CERCUȘÓR s. cerculeț.

CERDÁC s. **1.** pridvor, tindă, verandă, (prin Ban.) pornână. *(Casă cu ~.)* **2.** pridvor, tindă. *(~ la moara de vînt.)* **3.** chioșc, foișor, pavilion, (Transilv.) filigórie. *(Un ~ situat în grădină.)*

CÉRE vb. **1.** a pretinde, a reclama, a revendica, (înv. și reg.) a striga, (înv.) a pretendelui, a pretendui, (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ să i se facă dreptate.)* **2.** a pretinde, (înv. și pop.) a apuca. *(~ cuiva birul.)* **3.** a pretinde, a voi, a vrea. *(Iată ce ~ eu de la voi; cît ~ pe ceas?)* **4.** a dori, a pofti, a voi, a vrea. *(Ochii văd, inima ~.)* **5.** a solicita, (înv.) a soli. *(Slujba pe care o ~ ; ~ o audiență.)* **6.** a apela, a recurge, a solicita, (Transilv.) a suruclui. *(~ ajutorul lor.)* **7.** a peți, (pop.) a împeți, a stărosti, (Transilv.) a votri. *(~ fata de la părinți.)* **8.** a cerși, a se milogi, (pop.) a prosti, (Transilv. și Maram.) a coldui, (înv.) a calici, a cerșetori, (arg.) a mangli. *(~ pe la colțuri de stradă.)* **9.** a comporta, a impune, a necesita, a pretinde, a reclama, a solicita, (înv.) a nevoi. *(Această acțiune ~ multe eforturi.)* **10.** a implica, a necesita, a presupune, a reclama. *(Inteligența ~ reflecția.)* **11.** a se cădea, a se cuveni, a se impune, a trebui, (înv. și pop.) a căuta. *(Se ~ să faci astfel.)* **12.** a se căuta, a se vinde, (înv.) a se întreba. *(O marfă care se ~.)*

cére vb. v. CĂUTA.

CEREÁLE s. pl. grîne (pl.), (pop.) bucáte (pl.), pîine, (reg.) grînețe (pl.), píte (pl.). *(Cîmpul a produs multe ~.)*

CEREALÍST s. (înv.) grînár. *(Negustorul de cereale se numea ~.)*

CEREBÉL s. *(ANAT.)* creierul mic, (pop.) creieráș, (reg.) creierúș.

CEREBRÁL adj. intelectual, mintal, rațional, spiritual. *(Activitate ~.)*

CEREMONIÁL s. **1.** ceremonie, etichetă, protocol, regulă, ritual, rînduială, tipic, (rar) rit, (înv.) politică. *(Conform ~ de la curte...)* **2.** ceremonie, solemnitate. *(~ primirii ambasadorilor, al înmînării unor decorații.)*

CEREMONÍE s. **1.** ceremonial, etichetă, protocol, regulă, ritual, rînduială, tipic, (rar) rit, (înv.) politică. *(Conform ~ de la curte...)* **2.** ceremonial, solemnitate. *(~ înmînării unor decorații.)* **3.** cinste, fast, paradă, pompă, solemnitate. *(L-a primit cu multă ~.)* **4.** gală, paradă. *(Uniformă, ținută de ~.)* **5.** *(BIS.)* oficiu, serviciu, slujbă. *(~ religioasă.)*

CEREMONIÓS adj. **1.** protocolar, reverențios, solemn. *(Ton ~.)* **2.** parlamentar, protocolar. *(Stil, limbaj ~.)* **3.** formalist, protocolar. *(Ești prea ~!)*

CERENȚÉL s. *(BOT.)* **1.** *(Geum urbanum)* (reg.) ridichioáră. **2.** *(Dryas octopetala)* argințică.

cerențél s. v. CĂLȚUNUL-DOAMNEI.

CÉRERE s. **1.** pretenție, revendicare, revendicație, (înv.) preténdă, (grecism înv.) pretendérimă, (turcism înv.) teclíf. *(~ lui a fost satisfăcută.)* **2.** *(JUR.)* cerere reconvențională = reconvenție. **3.** solicitare. *(La ~ lui, a venit.)* **4.** apel, rugăminte. *(A ascultat ~ lui.)* **5.** doleanță, rugăminte, solicitare, (înv.) regeá, regealîc. *(O ~ arzătoare.)* **6.** (concr.) petiție, (înv. și pop.) jálbă, (înv. și reg.) suplícă, (prin Transilv., Maram., Mold. și Ban.) rugáre, (înv.) răváș, rugát. *(A înaintat instituției o ~.)* **7.** cerință, deziderat, dorință, exigență, (înv.) postulát. *(O ~ îndreptățită.)* **8.** căutare. *(Marfa are ~ .)*

CERÉSC adj. **1.** *(ASTRON.)* sideral. *(Corpuri ~.)* **2.** *(BIS.)* divin, dumnezeiesc, sfînt, (livr.) celést, (rar) îndumnezeít, zeiésc, (pop.) sînt, (înv.) minunát, preaînált. *(Pronia ~.)* **3.** *(BIS.)* divin, dumnezeiesc, providențial. *(Dar ~.)*

cerése adj. v. MINUNAT. SPLENDID. SUPERB.

CÉRGĂ s. cuvertură, învelitoare, pătură, velință, (pop.) plocát, țol, (reg.) lăicér, ogheál, poneávă, procóv, procóviță, strai, țoálă, (prin Mold. și Bucov.) prostíre, (Transilv.) veríncă. *(~ de lînă pentru pat.)*

ceríne s. v. BALDACHIN. ORANIST. PLAFON. TAVAN. ȚEST. URANISC.

CERÍNȚĂ s. **1.** exigență, imperativ, necesitate, nevoie, obligație, pretenție, trebuință, (înv. și reg.) níștotă, (înv.) nevoínță, nevoíre, recerínță, (fig.) comandamént, *(~ele epocii noastre.)* **2.** cerere, deziderat, dorință, exigență, (înv.) postulát. *(O ~ îndreptățită.)* **3.** necesitate, nevoie, solicitare, trebuință. *(Ține seamă de ~ele pieței.)*

cerițică s. v. PIDOSNIC.

CÉRNE vb. a da, (înv. și reg.) a petréce, (înv.) a dîrmoia. *(~ făina prin sită.)*

cérne vb. v. BURA. BURNIȚA. DEOSEBI. DESLUȘI. DIFERENȚIA. DISCERNE. DISCRIMINA. DISTINGE. ȚÎRCÎI. ȚÎRÎI.

CERNEÁLĂ s. (înv. și pop.) negreálă, (reg.) tíntă. *(~ de scris.)*

cerneálă s. v. DOLIU. ÎNNEGRIRE. NEGREALĂ. NEGREAȚĂ. NEGRU.

CERNÍ vb. a (se) îndolia.

cerní vb. v. ÎNNEGRI.

CERNÍRE s. îndoliere.

cerníre s. v. ÎNNEGRIRE.

CERNÍT adj. **1.** îndoliat. *(Om ~.)* **2.** îndoliat, negru. *(Haine ~.)*

cernít adj. v. ÎNNEGRIT. NEGRU.

cernít s. v. ÎNNEGRIRE.

CERNÚȘCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Nigella sativa)* negrilică, (reg.) negroáică, negrúșcă, chimennégru, chimion-négru. **2.** *(Nigella arvensis)* negrușcă, (reg.) bruș, negrúță, nigelúță, piperúță, chimion-de-cîmpuri.

CERNÚT adj. (pop.) ciuruít. *(Făină ~.)*

cerói s. v. GORUN.

CERȘEÁLĂ s. cerșetorie, cerșit, milogeală, milogit, (rar) cerșetorít, (înv. și reg.) prosteálă, (arg.) mangleálă. *(Umblă cu ~.)*

CERȘETÓR s. milog, (pop.) sărac, (înv. și reg.) calíc, mișél, (Transilv. și Bucov.) coldúș, (arg.) manglitór.

cerșetorí vb. v. CERE. CERȘI. MILOGI.

CERȘETORÍE s. cerșeală, cerșit, milogeală, milogit, (rar) cerșetorít, (înv. și reg.) prosteálă, (arg.) mangleálă. *(Umblă cu ~.)*

CERȘETORÍME s. (înv.) calicíme.

cerșetorít s. v. CERȘEALĂ. CERȘETORIE. CERȘIT. MILOGEALĂ. MILOGIT.

CERȘÍ vb. a cere, a se milogi, (pop.) a prosti, (Transilv. și Maram.) a coldui, (înv.) a calici, a cerșetori, (arg.) a mangli. *(~ pe la colțuri de stradă.)*

CERȘÍT s. cerșeală, cerșetorie, milogeală, milogit, (rar) cerșetorít, (înv. și reg.) prosteálă, (arg.) mangleálă. *(Umblă cu ~.)*

CERT adj., adv. **1.** adj. adevărat, aievea, autentic, nescornit, netăgăduit, pozitiv, real, sigur, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)* **2.** adj. categoric, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **3.** adj. categoric, precis, sigur, (rar) neapărát. *(Vrea un răspuns ~.)* **4.** adj. sigur, (livr.) infailíbil. *(Un procedeu ~.)* **5.** adj. ferm, fixat, hotărît. *(Dată ~.)* **6.** adj. inevitabil, sigur. *(Căderea ~ a orașului.)* **7.** adv. absolut, bineînțeles, desigur, firește, garantat, indiscutabil, natural, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(—Crezi că vine azi? —~!)* **8.** adv. adevărat, serios, sigur. *(—Așa s-au întîmplat lucrurile! —~?)*

CERTÁ vb. **1.** a se învrăjbi, a se supăra, (pop.) a se bălăbăni, a se gîlcevi, a se sfădi, (înv. și reg.) a se pricinui, (reg.) a se cîrti, a (se) pricini, (Mold.) a se circoti, (prin Olt.) a se rohoti, (înv.) a se pîrî, a se prici, a se prigoni, (fam. fig.) a se strica. *(S-a ~ cu toți prietenii.)* **2.** a admonesta, a dăscăli, a dojeni, a moraliza, a mustra, (pop. și fam.) a bețeli, a mușterului, a ocărî, a probozi, (pop.) a sfădi, a sudui, (înv. și reg.) a înfrunta, a oropsi, a stropoli, a toi, (reg.) a cîrti, a tolocăni, (prin Mold.) a(-i) bănui, (Olt.) a docăni, (prin Mold.) a mogorogi, (Mold. și Bucov.) a moronci, (Bucov.) a puțui, (Mold.) a șmotri, (Olt. și Ban.) a vrevi, (înv.) a preobrăzi, a prihăni, a probăzui, a prociti, (fam. fig.) a săpuni, a scutura. *(L-a ~ cu asprime.)*

certá vb. v. BATE. CONDAMNA. INSTRUI. ÎNVĂȚA. OSÎNDI. PEDEPSI.

CERTÁRE s. **1.** dojenire, mustrare, (pop.) sfădíre. *(~ cuiva.)* **2.** admonestare, ceartă, dojană, dojenire, imputare, morală, mustrare, observație, reproș, (pop. și fam.) bețeleálă, mușteluiálă, ocără, (înv. și reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) șmótru, (înv.) dăscălíe, imputăciúne, învățătúră, preobrăzitúră, probozíre, răpște, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătúră. *(~ pe care a primit-o l-a cuminții.)*

certáre s. v. CONDAMNARE. OSÎNDĂ. OSÎNDIRE. PEDEAPSĂ. PEDEPSIRE.

CERTÁT adj. învrăjbit, supărat. *(Persoane ~.)*

certát adj. v. CONDAMNAT. OSÎNDIT. PEDEPSIT.

CERTĂREÁȚĂ s. scandalagioaică, (înv. și pop.) zavragioáică.

CERTĂRÉȚ adj., s. arțăgos, gîlcevitor, scandalagiu, (rar) vociferánt, (înv. și pop.) zavragíu, (pop. și fam.) țîfnós, zurbagíu, (pop.) pricinás, rînzós, (înv. și reg.) sfădnic, sfădálnic, sfădiciós, (reg.) arțăgáș, gîlcevós, potcáș, scandalós, sfădăiós, sfădărét, sfădăúș, (Mold. și Bucov.) cîrciogár, (Transilv.) pórav, (prin Olt.) pricinélnic, (prin Olt. și Ban.) pricinós, (înv.) pricélnic, priciós, pricitór, sfădáci, sfăditór, (fig.) cloțós, colțós, țăndărós. *(Om ~.)*

certí vb. v. INELA. SECUI.

CERTIFICÁ vb. a adeveri, a arăta, a atesta, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)*

CERTIFICÁRE s. adeverire arătare, atestare, confirmare, demonstrare, demonstrație, dovedire, întărire, probare, probă, (livr.) coroboráre. *(~ celor arătate.)*

CERTIFICÁT s. (astăzi rar) atestát, (înv.) atestație, certificație, încredințare, paténtă, testimóniu, teșchereá, zapíscă. *(~ de 10 clase.)*

certificație s. v. CERTIFICAT.

CERTITÚDINE s. **1.** convingere, credință, încredințare, sentiment, siguranță, (livr.) convicțiúne. *(Am ~ că voi învinge toate dificultățile.)* **2.** siguranță, (livr.) infailibilitáte. *(~ unui remediu.)*

CERUIÁLĂ s. ceruire, ceruit. *(~ unui obiect.)*

CERUÍRE s. ceruială, ceruit. *(~ parchetului.)*

CERUÍT s. ceruială, ceruire. *(~ parchetului.)*

CERÚMEN s. *(FIZIOL.)* ceară, (pop.) clei, năjít. *(~ format în urechi.)*

CERÚT adj. cuvenit, necesar, trebuincios, trebuitor, (pop.) cuviinciós, (înv.) recerút. *(A făcut toate cele ~.)*

CERÚZĂ s. *(CHIM.)* alb de plumb, (înv.) știubéci.

cerúză s. v. CONDEI. CREION.

cervănă s. v. TALPA-GÎȘTEI.

CÉRVIX s. *(ANAT.)* **1.** col vezical. **2.** col uterin.

cescúț s. v. CEAS. CLIPĂ. CLIPITĂ. MINUT. MOMENT. ORĂ. SECUNDĂ. TIMP. VREME.

cest adj. v. ACEST.

césta pron. v. ACESTA.

CESTĂLÁLT pron., adj. (pop.) ăstălalt, (reg.) îstalalt. *(~ era mai înalt; omul ~.)*

CEȘCULÍȚĂ s. ceșcuță. *(O ~ de cafea.)*
CEȘCÚȚĂ s. ceșculiță. *(O ~ de porțelan.)*
CETACÉUM s. *(CHIM.)* spermanțet, alb de balenă, ceară de balenă, ulei de cașalot.
CETÁTE s. *(IST., MIL.)* fortăreață, (înv.) bâște, poliție. *(O ~ medievală.)*
cetáte s. v. ORAȘ.
cetățéan s. v. ORĂȘEAN. TÎRGOVEȚ.
CETĂȚENÉSC adj. civic, civil, (înv.) politicésc. *(Drepturi ~.)*
CETĂȚENÍE s. *(JUR.)* supușenie, (impr.) naționalitáte. *(~ unei persoane.)*
CETĂȚÚIE s. *(IST., MIL.)* citadelă. *(O ~ pe vîrful dealului.)*
ceteráș s. v. LĂUTAR. SCRIPCAR. VIOLONIST. VIORIST.
céteră s. v. SCRIPCĂ. VIOARĂ. VIOLINĂ.
cétină s. v. IENUPĂR. JNEAPĂN. PIN.
CETINĂ-DE-NÉGI s. *(BOT.; Juniperus sabina)* (livr.) sabínă.
CETINÍȚĂ s. *(BOT.)* cetioară.
CEȚIOÁRĂ s. *(BOT.)* cetinița.
cetîrnă s. v. BURLAN. JGHEAB. STREAȘINĂ.
cetlăiáș s. v. LĂTURAȘ.
CETLUÍ vb. (Transilv.) a tecărui. *(A ~ un obiect.)*
cetluí vb. v. ÎNCORDA.
CEȚÓS adj. încețoșat, înnegurat, nebulos, neguros, pîclos, (rar) negurátic, neguriu. *(Vreme ~.)*
CÉUCĂ s. *(ORNIT.; Coloeus monedula)* stancă, stăncuță, (reg.) cioácă, ciochîță, ciorícă, ciovícă, crancău, lisárcă, stăncușoáră, cioară-gulerátă, cioară-pucioásă, papagal-țigănésc, porumbel-țigănésc.
ceúr adj. v. CHIORÎȘ. CRUCIȘ. ÎNCRUCIȘAT. PIEZIȘ. SAȘIU. STRABIC.
CEVÁ pron., adj., adv. **1.** pron. (înv. și reg.) ceváși, cevășilea, oarecé, oarecevá, (înv.) oareșicé. *(S-a dus să ia ~.)* **2.** adj. cîtva, oarecare, oareșicare, (înv. și reg.) ceváși, cevășilea, oarecît, oarecîtvá, oareșicé. *(Are ~ treabă.)* **3.** adv. întrucîtva, oarecum, oareșicum, (înv. și reg.) ceváși, cevășilea, (înv.) oarecé. *(Cunoștea ~ regulamentul.)*
ceváși adj. v. CEVA. CÎTVA. OARECARE. OAREȘICARE.
ceváși adv. CEVA. ÎNTRUCÎTVA. OARECUM. OAREȘICUM.
ceváși pron. v. CEVA.
cevășilea adj. v. CEVA. CÎTVA. OARECARE. OAREȘICARE.
cevășilea adv. v. CEVA. ÎNTRUCÎTVA. OARECUM. OAREȘICUM.
cevășilea pron. v. CEVA.
cezár s. v. ÎMPĂRAT.
CEZARIÁNĂ s. *(MED.)* cezarotomie.
CEZAROTOMÍE s. *(MED.)* cezariană.
CHEAG s. *(BIOL.)* **1.** chimozină, labferment, lactoferment, (reg.) maiá, présură. *(~ contribuie la coagularea laptelui.)* **2.** coagul, (reg.) străgheață. *(~ de sînge.)*
cheag s. v. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. MIJLOACE. PERITEAG. SITUAȚIE. STARE.
CHEBÁP s. (înv.) cușchebáp. *(~ este o specialitate de frigăruie.)*
CHEF s. **1.** benchetuială, ospăț, petrecere, praznic, prăznuire, (pop.) benchét, chiolhán, refeneá, zaiafét, (înv. și reg.) petrecánie, (Mold.) guleái. **2.** beție, (înv.) băutură. *(Un ~ de pomină.)* **3.** dispoziție, dorință, gust, plac, plăcere, poftă, voie, voință, vrere, (pop.) vrútă, (înv.) deșiderát, ogód, poftíre, poftitúră, rîvnă, rîvníre, tabiét. *(După ~ inimii.)* **4.** capriciu, fandoseală, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, moft, naz, poftă, prosteală, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zimbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(Un ~ de-o clipă.)*
chef s. v. TABIET.
CHEFÁL s. *(IHT.)* **1.** *(Mugil cephalus)* (reg.) balabán, labán, paciós. **2.** *(Mugil capito)* (reg.) platarín. **3.** *(Mugil saliens)* (reg.) ilárie.
chefălui vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.
CHEFLÍU adj. petrecăreț, (înv. și reg.) petrecătór, (înv.) petrecănós, vesélnic, (fam.) lumét. *(Om ~.)*
CHEFNÍ vb. (reg.) a tăhni. *(Ogarul ~.)*
CHEFNÍT s. (reg.) tăhnít. *(~ de cline.)*
chefós adj. v. VESEL. VOIOS.
CHEFUÍ vb. a benchetui, a petrece, a prăznui, (înv. și pop.) a (se) ospăta, (Mold. și Bucov.) a mesi, (prin nordul Transilv. și prin Maram.) a mulătui. *(Au ~ toată noaptea.)*
CHEFULÉȚ s. chefușor. *(A tras un ~.)*
CHEFUȘÓR s. chefuleț. *(A făcut un ~.)*
chegórniță s. v. ÎNCHEGĂTOARE.
chehaiá s. v. CAPUCHEHAIE.
CHEI s. splai. *(~ Dîmboviței.)*
CHEI s. pl. *(GEOGR.)* defileu, strîmtoare, (pop.) strúngă, (înv.) spărtúră, strîmtúră.
chei s. pl. v. GHIZD.
CHÉIE s. *(MUZ.)* acordor. *(~ pentru pian.)*
chéie s. v. CLARIFICARE. CORDAR. DESLUȘIRE. ELUCIDARE. EXPLICARE. EXPLICAȚIE. ÎNTINZĂTOR. LĂMURIRE. LIMPEZIRE. PRECIZARE. REZOLVARE. SOLUȚIE. SOLUȚIONARE. STRUNĂ.
cheița-ráiului s. v. SCÎNTEIOARĂ.
CHEL adj. pleșuv, (înv. și pop.) pleș, pleșuvít, (reg.) chelbós, pleșcát, tîrcav, (Transilv. și Ban.) peleág, (înv.) chéleș. *(Om ~.)*
chel s. v. VARZĂ CREAȚĂ.
CHELÁR s. pivnicer.
chelár s. v. CĂMARĂ.
CHELĂLÁÍ vb. a schelălăi, a scheuna, (reg.) a țilăi. *(Cîinele ~.)*
CHELĂLĂIÁLĂ s. chelălăit, chelălăitură, schelălăială, schelălăit, schelălăitură, scheunare, scheunat, scheunătură, (rar) scheáun. *(~ de cline.)*
CHELĂLĂÍT s. chelălăială, chelălăitură, schelălăială, schelălăit, schelălăitură, scheu-

mare, scheunat, scheunătură, (rar) scheáun. *(~ de ciine.)*

CHELĂLĂITÚRĂ s. chelălăială, chelălăit, schelălăială, schelălăit, schelălăitură, scheunare, scheunat, scheunătură, (rar) scheáun. *(~ ciinelui.)*

chelăreá s. v. OCHELARIȚĂ.

chelărél s. v. OCHELARIȚĂ.

chélbe s. v. CALVIȚIE. CHELIE. PELADĂ. PLEȘUVIE.

chélbós adj. v. CHEL. PLEȘUV.

chelboșí vb. v. CHELI. PLEȘUVI.

CHELÉN s. *(CHIM., FARM.)* cloretan, cloroură de etil. *(~ se folosește ca anestezic.)*

chéleș adj. v. CHEL. PLEȘUV.

chelfăneálă s. v. BĂTAIE.

chelfăní vb. v. ATINGE. BATE. LOVI.

CHELÍ vb. *(MED.)* a pleșuvi, (reg.) a chelboși, (înv.) a pleși.

CHELÍE s. *(MED.)* calviție, pleșuvie, (înv. și reg.) pleașă, (reg.) chélbe, pléscă, pleșuveálă.

chelifér s. v. SCORPIONUL DE CĂRȚI.

chélnă s. v. CHICHIȚĂ. CODÎRLĂ. FUND.

CHÉLNER s. ospătar. *(~ la restaurantul „Capitol".)*

CHÉLNERIȚĂ s. ospătăriță. *(Are profesiunea de ~.)*

chelșúg s. v. CHELTUIALĂ. CHELTUIRE.

CHELTUÍ vb. **1.** a arunca, a azvîrli, a irosi, a împrăștia, a prăpădi, a risipi, a zvîrli, (livr.) a prodiga, (înv. și reg.) a prăda, (reg.) a mătrăși, a părădui, (Transilv.) a spesa, (înv.) a răschira, (grecism înv.) a afierosi, (fig.) a înghiți, a mînca, a păpa, a toca. *(Și-a ~ averea; își ~ banii pe toate fleacurile.)* **2.** a consuma. *(~ energie.)*

cheltuí vb. v. DESFACE. PLASA. VINDE.

CHELTUIÁLĂ s. **1.** cheltuire, (înv.) chelșúg, masráf. *(~ unei mari sume de bani pentru...)* **2.** (la pl.) (astăzi rar) spéze (pl.). *(A făcut multe ~.)* **3.** cheltuire, consum. *(~ de energie.)*

cheltuiélnic adj., s. v. CHELTUITOR. RISIPITOR.

CHELTUÍRE s. **1.** cheltuială, (înv.) chelșúg, masráf. *(~ unei mari sume de bani pentru...)* **2.** aruncare, azvîrlire, irosire, risipire, zvîrlire, (reg.) părăduíre, (fig.) păpáre, tocáre, tocát. *(~ banilor pe toate fleacurile.)* **3.** cheltuială, consum. *(~ de energie.)*

CHELTUÍT adj. irosit, prăpădit, risipit, (reg.) părăduít. *(O avere ~.)*

CHELTUITÓR adj., s. risipitor, (livr.) prodig, (rar) risipélnic, (Transilv. și Maram.) prădător, (înv.) cheltuiélnic, istrăvitór, împrăștietór, (fam. fig.) spart. *(Om ~.)*

cheltuitór s. v. CASIER.

CHEMÁ vb. **1.** a invita, a pofti. *(I-a ~ să meargă la el.)* **2.** a convoca, a invita, (înv., în Transilv. și Ban.) a conchema. *(I-a ~ la direcție, la miliție etc.)* **3.** a solicita. *(Îl ~ la o acțiune de amploare.)* **4.** a invita, a provoca, (înv.) a provocarisi. *(Îl ~ la luptă.)* **5.** *(JUR.)* a cita, a invita, (înv., în Transilv.) a soroci. *(L-a ~ în fața instanței.)* **6.** *(JUR.)* a acționa. *(L-a ~ în judecată.)* **7.** a evoca, a reaminti, a rechema, a redeștepta. *(~ ceva în memorie.)* **8.** a boteza, a denumi, a intitula, a numi, a porecli, a spune, a supranumi, (înv. și reg.) a număra, (înv.) a grăi, a nomina, a numeni, a titlui. *(Pentru vitejia lui l-au ~ „Bravul".)* **9.** a se numi, (înv. și pop.) a striga, (pop.) a-i spune, a-i zice, (înv.) a se porecli. *(— Cum te ~? — Gheorghe!)* **10.** a se numi, a se spune, a se zice, (înv.) a se pomeni. *(Cum se ~ pe la voi această floare?)*

chemá vb. v. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

CHEMÁRE s. **1.** invitare, invitație, poftire. *(~ cuiva la masă.)* **2.** convocare, invitare, invitație. *(~ lor la direcție, la miliție etc.)* **3.** invitare, provocare. *(~ cuiva la luptă.)* **4.** *(JUR.)* citare, citație, invitare, invitație. *(~ cuiva în fața instanței.)* **5.** *(MIL.;* concr.) ordin, (prin Transilv. și Maram.) porúncă. *(A primit ~ și s-a prezentat la unitate.)* **6.** apel. *(O ~ adresată maselor.)* **7.** (concr.) proclamație. *(A publicat ~.)* **8.** menire, misiune, rol, sarcină, (reg.) meninţă, (livr. fig.) sacerdóțiu. *(Și-a împlinit ~.)* **9.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru...)*

chemáre s. v. STRIGĂT. ȚIPĂT. URLET. ZBIERET.

CHEMÁT adj. competent, îndreptățit, (înv.) vólnic. *(Nu este el cel ~ să ne dea lecții.)*

CHEMĂTOÁRE s. fluierice. *(Cu ~ vînătorul imită strigătele unor animale.)*

chemătoáre s. v. VOCATIV.

chemătór s. v. COLĂCAR. VĂTAF. VĂTĂȘEL. VORNICEL.

CHEMIGRAFÍE s. *(TIPOGR.)* chemitipie.

CHEMITIPÍE s. *(TIPOGR.)* chemigrafie.

CHENÁR s. **1.** bordură, margine. *(~ al covorului.)* **2.** *(TIPOGR.)* bordură, (rar) áinfas. *(~ la un text imprimat.)*

CHENĂRUÍ vb. a împrejmui, a încadra, a înconjura, a mărgini, (fig.) a tivi. *(Soarele ~ cu lumină poiana.)*

chéndelă s. v. LĂUZĂ.

cheneáf s. v. CLOSET. TOALETĂ. VECE.

CHENZINÁL adj. bilunar. *(Retribuție ~.)*

CHEOTOÁRE s. **1.** butonieră, (rar) încheietoáre, (prin Transilv.) bábă. *(~ la o haină.)* **2.** baieră. *(~ la gura cămășii țărănești.)* **3.** *(CONSTR.)* (reg.) zimț. *(~ la colțurile casei.)* **4.** (reg.) cățél, zimț. *(~ la colțul gardurilor de nuiele.)*

cheotoáre s. v. CHINGĂ.

chepceá s. v. SPUMIERĂ.

CHEPCÉL s. *(PESCUIT)* (prin Munt.) cîrlióng, (prin Olt.) cîrstáș, posfát, (prin Dobr.) tîrbóc. *(~ are forma unei linguri.)*

chepéng s. v. OBLON.

chéra s. v. CUCOANĂ. DOAMNĂ. MADAM.

cherapléș adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD.

NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

CHERCHELÍ vb. a (se) ameți, a (se) îmbăta, a (se) turmenta, (livr.) a (se) griza, (pop.) a (se) turlăci, (prin Transilv.) a (se) amnări, (Mold.) a (se) chefălui, (Transilv. și Ban.) a (se) șumeni, (fam.) a (se) învinoșa, a (se) matosi, (fam. fig.) a (se) afuma, a (se) aghesmui, a (se) căli, a (se) ciupi, a (se) cîrpi, a (se) magnetiza, a (se) pili, a (se) sfinți, a (se) tămîia, a (se) trăsni, a (se) turti, (rar fig.) a (se) tîrnosi, a (se) turci, (reg. fig.) a (se) flecui, a (se) oțeli, (arg.) a (se) mahi, a (se) matoli. *(S-a cam ~ cu rachiu.)*

CHERCHELÍT adj. amețit, băut, beat, îmbătat, turmentat, (livr.) grizát, (rar) trecút, (înv. și pop.) candríu, (pop.) turlác, vîjîit, (reg.) amnărît, învinoșát, rătutít, vinós, (prin Ban.) chermeléu, (Transilv. și Maram.) șúmen, (prin Transilv.) șumenít, (fam. fig.) afumát, aghesmuít, făcút, oțelít, pilít, sfințít, tămîiát, tîrnosít, trăsnít, turtít, (arg.) mahít, matól, matosít. *(Un om ~.)*

CHERESTEÁ s. lemnărie. *(~ unei construcții.)*

cheresteá s. v. OSATURĂ. SCHELET. SISTEM OSOS.

cherhaná s. v. FABRICĂ. UZINĂ.

chermeléu adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

CHÉRNĂR s. *(TEHN.)* punctator, (rar) punctár.

cherván s. v. CARAVANĂ.

chesár s. v. ÎMPĂRAT.

chesát s. v. CRIZĂ.

chesăgí vb. v. DISTRUGE. EXTERMINA. MASACRA. MĂCELĂRI. NIMICI. PRĂPĂDI. STÎRPI.

chesăgíu s. v. HOȚ. MĂCELAR. PUNGAȘ.

CHESTIONÁ vb. **1.** a interoga, a întreba, (pop.) a ispiti, (fig.) a descoáse. *(A ~ pe cineva despre ceva.)* **2.** a asculta, a examina, a interoga, a întreba, (înv.) a prociti. *(~ un elev.)*

CHESTIONÁRE s. ascultare, examinare, interogare, (înv.) procitánie. *(~ a unui elev.)*

CHESTIÚNE s. **1.** lucru, problemă, subiect, temă, (înv. și reg.) prochímen, (înv.) matérie. *(Mulțimea și diversitatea ~lor discutate; să trecem la ~ care interesează.)* **2.** problemă. *(~ care se pune este următoarea...)* **3.** afacere, interese (pl.), problemă, treabă, (pop. și fam.) daravéră, (reg.) támjă, (înv.) negóț. *(Și-a rezolvat toate ~.)* **4.** lucru, poveste, pricină, problemă, socoteală, treabă, (înv.) madeá, (rusism înv.) predmét. *(S-a lămurit ~ aceea?)* **5.** fapt, întîmplare, lucru. *(A survenit o ~ neașteptată.)* **6.** întrebare. *(A răspuns bine la prima ~.)*

cheș adj. v. BĂLȚAT. PĂTAT. PESTRIȚ. TĂRCAT.

CHÉTĂ s. colectă, (înv.) curamá, (grecism înv.) sinisforá. *(Face o ~ pentru stringerea unor fonduri.)*

CHEZÁȘ s. *(CONSTR.)* paiantă. *(Pe ~i se sprijină stîlpii caselor țărănești.)*

chezáș s. v. CAUȚIUNE. FIDEJUSOR. GARANT. OSTATIC.

CHEZĂȘÍE s. asigurare, garanție, (înv.) credință. *(Acest lucru constituie o ~ pentru...)*

chezășie s. v. AMANET. CAUȚIUNE. FIDEJUSIUNE. GAJ. GARANȚIE.

chezășuí vb. v. GARANTA. GIRA. RĂSPUNDE.

chezășuíre s. v. ASIGURARE. GARANTARE.

chiabúr adj. v. AVUT. BOGAT. ÎNSTĂRIT. SITUAT.

CHIABÚR s. (Transilv.) gázdă, găzdác. *(~ exploata munca țăranului sărac.)*

chiaburí vb. v. ÎMBOGĂȚI. ÎNAVUȚI. ÎNCHIABURI.

chiar adj. v. CLAR. CRISTALIN. CURAT. DESLUȘIT. DISTINCT. EVIDENT. LĂMURIT. LIMPEDE. PRECIS. PUR. TRANSPARENT.

CHIAR adv. **1.** exact, întocmai, tocmai, (înv. și pop.) săvái, (pop.) óblu, tamán, (înv. și reg.) așáși. *(~ așa s-a întîmplat.)* **2.** drept, exact, întocmai, precis, tocmai, (pop.), óblu, tamán, (înv. și reg.) prísne, (prin Olt.) tam, (înv., în Transilv.) acurát, (pop. fig.) curat. *(Îl nimerește ~ în frunte; cade ~ pe el; a venit ~ la ora convenită.)* **3.** absolut, aidoma, aievea, asemenea, deopotrivă, exact, identic, întocmai, (înv. și pop.) așíjderea, (Mold. și Bucov.) líștai, (prin Bucov.) prici, (Transilv.) tístaș, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ tală-său.)* **4.** numai, tocmai. *(E ~ bună de mîncat.)* **5.** îndeosebi, tocmai, (înv. și pop.) osebít. *(~ așa-i place lui.)* **6.** încă, tocmai. *(~ de anul trecut trebuia să...)* **7.** tocmai, (prin Ban. și Transilv.) baș. *(Nu s-a întîmplat ~ de multă vreme.)*

chiar adv. v. CLAR. DESLUȘIT. EXPLICIT. EXPRES. LĂMURIT. LIMPEDE. RĂSPICAT.

CHIBRÍT s. (reg.) bîticél, cătrăniță, chindércă, focălínă, focăríță, ghiúfă, mașină, scăpărătoáre, (Transilv.) aprinjoáră, aprinzătoáre, (prin Transilv.) bîtúță, (Ban.) feștílă, (prin Transilv.) foácăle (pl.), (Transilv.) lemnúș, lemnúț, (prin Transilv.) măcăúț, (Transilv.) păiúț, (prin Transilv.) pirúște (pl.), (prin sud-vestul Transilv.) prislúgă, (prin Transilv. și Ban.) pucioáse (pl.), (Transilv.) raipélț, (prin Transilv.) schindoárță (prin Maram. și Transilv.) silítră, (prin Bucov.) sîrnic, (prin Transilv.) stîrcă, (Transilv. și Maram.) șfébelă. *(A aprins un ~.)*

CHIBZUÍ vb. **1.** a cugeta, a gîndi, a judeca, a medita, a raționa, a reflecta, (înv.) a meditarisi, a mîndri, a rezona, a semui. *(Vrea să ~ în liniște.)* **2.** a (se) gîndi, a judeca, a socoti, (înv. și reg.) a sămălui, (fig.) a cîntări, a cumpăni, a drămui. *(Să ~ cum e mai bine.)* **3.** a delibera, a dezbate, a discuta, (livr.) a pertracta. *(Să stăm și să ~ cu atenție ce să facem.)* **4.** a aprecia, a considera, a crede, a găsi, a gîndi, a judeca, a opina, a socoti, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoáște, a număra. *(Eu ~ că așa trebuie să facem.)* **5.** (fig.) a cumpăni, a măsura. *(Își ~ cuvintele.)*

chibzuí vb. v. BĂNUI. CONSULTA. CREDE. GHICI. GÎNDI. IMAGINA. ÎNCHIPUI. ÎNTREZĂRI. PLĂNUI. PRESUPUNE. PREVEDEA. PROIECTA. SFĂTUI. SOCOTI. ȘTI. VISA.

CHIBZUIÁLĂ s. chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderáție, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpăníre. *(Procedează cu multă ~.)*

CHIBZUÍNȚĂ s. chibzuială, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderáție, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpăníre. *(Demonstrează multă ~.)*

CHIBZUÍRE s. **1.** deliberare, gîndire, judecare, (fig.) cumpăníre, drămuíre. *(După o îndelungă ~.)* **2.** deliberare, dezbatere, discutare, discuție, (livr.) pertractáre. *(A avut loc ~.)* **3.** chibzuială, chibzuință, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderáție, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpăníre. *(Procedează cu multă ~.)*

CHIBZUÍT adj., adv. **1.** adj. calculat, cumpănit, cumpătat, echilibrat, înfrînat, măsurat, moderat, ponderat, socotit, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Om ~; viață ~.)* **2.** adj. astîmpărat, așezat, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **3.** adj. așezat, cumpătat, echilibrat, liniștit, pașnic, potolit, tihnit. *(O viață ~.)* **4.** adj. cuminte, înțelept, socotit, (pop.) mintós. *(Om ~.)* **5.** adv. cuminte, înțelept, înțelepțește, judicios, rațional. *(A procedat ~.)* **6.** adj. cumpănit, gîndit, judicios, matur, serios, socotit, temeinic. *(O judecată ~.)* **7.** adj. bun, folositor, gîndit, înțelept, judicios, rațional, rezonabil, socotit, util, (fig.) sănătós. *(Un sfat ~.)* **8.** adj. cuminte, deștept, inteligent, înțelept. *(O faptă ~.)*

CHÍCĂ s. **1.** plete (pl.). *(Tînăr cu ~.)* **2.** *(BOT.) chica-voinicului (Nigella damascena)* = (reg.) bórză, morăríță, nigelúță, păiánjen, barba-boiérului, vergură-învălítă.

chícheriță s. v. CĂPUȘĂ.

chichión s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

chichiréz s. v. FARMEC. HAZ.

CHICHÍȚĂ s. (Mold.) chélnă. *(~ de sub capra trăsnrii.)*

chichíță s. v. LĂDIȘOARĂ. LĂDIȚĂ. STRATAGEMĂ. ȘUBTERFUGIU. ȘIRETENIE. ȘIRETLIC. ȘMECHERIE. TERTIP. TRUC. VICLENIE. VICLEȘUG.

chíciu s. v. COAPSĂ. ȘOLD.

CHÍCIURĂ s. *(MET.)* promoroacă, (pop.) brúmă, (reg.) búră, chídă, gótcă, polci, promoáră, stúră. *(~ s-a depus pe crengile copacilor.)*

chicláz s. v. CALAICAN. MELANTERIT. SULFAT FEROS.

CHÍCOT s. chicoteală, chicotire, chicotit, (Mold.) încot, (înv.) clic. *(Se aude un ~ de copii.)*

CHICOTEÁLĂ s. chicot, chicotire, chicotit, (Mold.) încot, (înv.) clic. *(Ce-i ~ asta?)*

CHICOTÍ vb. (reg.) a hihăi, a hihoti, (ir. sau depr. fig.) a necheza. *(De ce tot ~ acolo?)*

CHICOTÍRE s. chicot, chicoteală, chicotit, (Mold.) încot, (înv.) clic. *(Se aude o ~ reținută.)*

CHICOTÍT s. chicot, chicoteală, chicotire, (Mold.) încot, (înv.) clic. *(Ce e ~ asta?)*

chídă s. v. BRUMĂ. CHICIURĂ. PROMOROACĂ.

chífăr s. v. PIN.

CHÍFLĂ s. (rar) franzelúță, (reg.) búlcă, pîinișoáră. *(Mănîncă o ~ cu șuncă.)*

CHIFTEÁ s. (Mold. și Bucov.) pîrjoálă. *(O ~ din carne de porc.)*

chífteriță s. v. COROPIȘNIȚĂ.

chífti vb. v. MUSTI.

chihăí vb. v. AGASA. ENERVA. INDISPUNE. IRITA. NECĂJI. PLICTISI. SÎCÎI. SUPĂRA.

CHIHLIMBÁR s. **1.** ambră galbenă, (astăzi rar) succín. *(Din ~ se fac obiecte de podoabă.)* **2.** *chihlimbar cenușiu* = ambră. *(~ se formează în intestinul cașalotului.)*

CHIHLIMBARÍU adj. gălbui, (rar) sulfuríu, untdelemníu, (pop.) gălbior, gălbíu, năutíu, șofrăníu, (reg.) gălbenátic, gălbeniciós, gălbeníu, gălburíu. *(Reflexe ~.)*

CHIL s. kilo, kilogram. *(Un ~ de zahăr.)*

chílav adj., s. v. INFIRM. INVALID. SCHILOD.

chílă s. v. HERNIE.

chilăví vb. v. MUTILA. SCHILODI.

chilăvíță s. v. TÎRNĂCOP.

CHILIÁSM s. *(BIS.)* milenarism.

CHILÍE s. *(BIS.)* (rar) celúlă. *(~ într-o mănăstire.)*

CHILÍM s. scoarță. *(Un ~ înflorat prins pe perete.)*

chilín adj. v. DEOSEBIT. DIFERIT. DISTINCT. SEPARAT.

CHILIOÁRĂ s. *(BIS.)* chiliuță. *(~ într-o mănăstire.)*

chilioáră s. v. ALVEOLĂ. CELULĂ.

CHILIPÍR s. **1.** (pop. și fam.) pleașcă, pomână, (înv.) ghelír, locmá, (fig.) sfîrîiálă. *(Cumpără-l, e un adevărat ~.)* **2.** afacere, avantaj, cîștig, folos, pricopseală, profit, (Transilv. și Maram.) háznă, (fam. și ir.) scofálă. *(Nu e nici un ~ să...)*

CHILIPIRGIOÁICĂ s. pomanagioaică.

CHILIPIRGÍU s. pleșcar, pomanagiu, (rar) pleșcáș. *(Nu e decît un ~ ordinar.)*

CHILIÚȚĂ s. *(BIS.)* chilioară. *(Călugărul locuia într-o ~.)*

chilóm s. v. BALTAG. PUMN.

chilomán s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

CHILÓT s. pantalon. *(Pune-ți un ~ mai gros.)*

CHÍMEN s. *(BOT.; Carum carvi)* chimion, (reg.) secără, secăreá, secărícă, secăríță, tarhón, (Transilv.) molótru.

chímen s. v. CORIANDRU.

chimen-chinésc s. v. COCOȘEL-DE-CÎMP.

chimen-de-múnte s. v. BRIOALĂ.

chimen-dúlce s. v. MOLURĂ.

chimen-négru s. v. CERNUȘCĂ. NEGRILICĂ.

chimenul-úrsului s. v. BRIOALĂ.

CHIMIE BIOLÓGICĂ s. biochimie.

chimilioáră s. v. FERĂSTRĂU.

CHIMIÓN s. *(BOT.; Carum carvi)* chimen, (reg.) secără, secăreá, secărícă, secăríță, tarhón, (Transilv.) molótru.

chimion-de-ápă s. v. MĂRĂRAȘ.

chimion-de-báltă s. v. MĂRĂRAȘ.

chimion-de-cîmpuri s. v. CERNUȘCĂ. NEGRUȘCĂ.

chimion-négru s. v. CERNUȘCĂ. NEGRILICĂ.

CHIMÍR s. șerpar, (înv. și reg.) tisău, (reg.) chíngă, (Ban. și Olt.) práștie. *(Ține banii în ~.)*

CHIMOZÍNĂ s. *(BIOL.)* cheag, labferment, lactoferment, (reg.) maiá, présură. *(~ contribuie la închegarea laptelui.)*

CHIMVÁL s. *(MUZ.)* tipsii (pl.).

chimvál s. v. CIMBAL. TALER. TALGER.

CHIN s. **1.** durere, încercare, patimă,păs, pătimire, suferință, (înv. și pop.) múncă, (pop.) aht, cercáre, năpástă, (înv. și reg.) pătimítă, scîrbă, (înv.) răbdáre, stráste, suferíre, (fig.) povără. *(Ce ~uri a avut de îndurat!)* **2.** frămîntare, zbatere, zbucium, zbuciumare, (reg.) marghiól. *(Un ~ sufletesc insuportabil.)* **3.** calvar, canon, caznă, durere, patimă, schingiuire, schingiuit, suferință, supliciu, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitoríe, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicíe. *(Supus la ~uri crîncene.)* **4.** caznă, efort, forțare, muncă, osteneală, sforțare, silință, strădanie, strădúință, trudă, zbatere, (livr.) travăliu, (rar) străduială, străduíre, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morînceálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoință, ostenínță, sfórță, strădănuínță, strădănuíre. *(~ lui a fost încununat de succes.)*

chindéreă s. v. CHIBRIT.

chindéu s. v. PROSOP. ȘERVET. ȘTERGAR.

CHINDÍE s. vecernie, (reg.) subamiáză, sunimíez, (prin Transilv.) avecérnie, (înv.) pomereáză, pomerídă. *(Pe la ~, adică pe la apusul soarelui.)*

chindiseálă s. v. BRODERIE.

chindisí vb. v. BRODA. COASE.

chindisít adj. v. BRODAT.

chindisitúră s. v. BRODERIE.

chinéz s. v. PRIMAR.

CHINÉZ s., adj. **1.** s. (înv.) chitái. *(Un ~ din Beijing.)* **2.** chinezesc. *(Cultura, civilizația ~.)*

CHINEZÉSC adj. chinez. *(Cultura ~.)*

CHÍNGĂ s. **1.** *(CONSTR.)* cătușă, (reg.) cocoșlău, coțofánă, găinár, martác, prímblă, prinsoáre, scleámă, limba-căprei. *(~ la căpriorii casei.)* **2.** *(CONSTR.)* (reg.) cătúșă, cheotoáre, încheietúră. *(~ la acoperișul casei.)* **3.** *(TEHN.)* braț, coardă, spetează, stinghie, (pop.) curmezíș. *(~ la podul coșului morii.)* **4.** *(TEHN.)* scîndură, spetează, stinghie, (pop.) blánă. *(~ la războiul de țesut.)* **5.** stinghie, (reg.) calafát, curmezíș, pop, púnte, stîlp, úșă, zăplát. *(~ la fundul unui vas.)* **6.** *(TEHN.)* cocîrlă, crivac, (reg.) carbóș, cîrjă, coástă, cújbă, gînj. *(~ la luntre.)* **7.** *(TEHN.)* punte, (reg.) curmezíș, mijlocáș, pod, răzbói. *(~ la ferăstrău.)*

chíngă s. v. BRÎU. CHIMIR. CINGĂTOARE. SPETEAZĂ. ȘERPAR.

chingi s. pl. v. CLEȘTE.

CHINGULÍȚĂ s. chinguță.

CHINGÚȚĂ s. chinguliță.

CHINONÍC s. *(BIS.)* (înv.) priceásnă. *(~ este o cîntare bisericească.)*

CHINORÓZ s. *(CHIM.)* (Mold. și Transilv.) sájă. *(~ se folosește la fabricarea cernelii de tipar.)*

CHINOVÁR s. cinabru, vermillon. *(~ este o culoare roșie mult folosită în pictură.)*

CHINOVÍE s. *(BIS.)* (înv.) óbște. *(O ~ mănăstirească.)*

chinovít s. v. CENOBIT.

CHINTESÉNȚĂ s. esență. *(~ a unui proces.)*

CHINUÍ vb. **1.** a suferi, (înv. și reg.) a se tăci, (înv.) a se nevoi, a (se) strădui. *(Se ~ foarte tare din cauza bolii.)* **2.** a durea, a ține. *(Mă ~ o măsea.)* **3.** a supăra. *(Îl ~ o tuse rebelă.)* **4.** a canoni, a căzni, a munci, a schingiui, a tortura, a trudi, (înv. și reg.) a pedepsi, (reg.) a negăti, a strînge, (înv.) a străstui. *(L-au ~ pentru a-și mărturisi crima.)* **5.** a se canoni, a se căzni, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a se osîrdnici, a se osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)* **6.** a se consuma, a se frămînta, a se zbate, a se zbuciuma, (reg.) a se marghioli, (Bucov.) a se frăsui, (fig.) a se sfărîma. *(Nu te mai ~ așa pentru toate!)* **7.** a consuma, a frămînta, a munci, (fig.) a apăsa, a măcina, a mușca, a roáde. *(Îl ~ o dragoste neîmpărtășită.)* **8.** a frămînta, a obseda, a persecuta, a preocupa, a tortura, a urmări, (fig.) a roáde, a tiraniza. *(Îl ~ un gînd.)*

CHINUÍRE s. schingiuire, torturare. *(~ unui martir.)*

CHINUÍT adj. **1.** schingiuit, torturat, (înv. și pop.) căznit, (înv. și reg.) pătimaș, (înv.) muncit, pătimitór, pățit. *(~ om.)* **2.** consumat, frămîntat, muncit, necăjit, trudit, zbuciumat, (reg.) canonit, (înv.) necăjitór. *(Om ~.)* **3.** frămîntat, obsedat, persecutat, torturat, urmărit. *(~ de o idee.)* **4.** apăsător, greu, rău. *(Un trai ~.)*

CHINUITÓR adj. **1.** rebel, supărător, (înv. și pop.) necăjós. *(O tuse ~.)* **2.** intens, puternic, străpungător, violent, viu, (fig.) ascuțit, sfredelitór. *(Durere ~.)* **3.** obsedant, (livr.) torturánt, (astăzi rar) torturătór, (fig.) tiránic. *(Un gînd ~.)*

chioara-găinii s. v. ROMANIȚĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIȚĂ NEMIROSITOARE.

chiolhán s. v. BENCHETUIALĂ. CHEF. OSPĂȚ. PETRECERE. PRAZNIC. PRĂZNUIRE.

chiolhănós adj. v. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. RUȘINOS. SCELERAT. TICĂLOS.

chiomb adj. v. CHIORÎȘ. CRUCIȘ. ÎNCRUCIȘAT. PIEZIȘ. SAȘIU. STRABIC.

chiomb adj., s. v. BLEG. MIOP. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

CHIONDORÎȘ adv. chiorîș, cruciș, încrucișat, sașiu, strîmb, (pop.) piezíș, șpanchíu, (reg.) poncíș. *(Privește, se uită ~.)*

chior adj. v. CHIORÎȘ. CRUCIȘ. ÎNCRUCIȘAT. PIEZIȘ. SAȘIU. SĂRAC. SLAB. STRABIC.

CHIOR adj., s. (înv. și pop.) ponivós. *(Om ~.)*

chior adj., s. v. NEVĂZĂTOR. ORB.

chior s. v. GAZORNIȚĂ.

CHIORĂÍ vb. (reg.) a ghiorțăi. *(Îi ~ mațele.)*

CHIORĂIÁLĂ s. chiorăit, chiorăitură. *(~ intestinelor.)*

CHIORĂÍT s. chiorăială, chiorăitură. *(~ mațelor.)*

CHIORĂITÚRĂ s. chiorăială, chiorăit. *(~ intestinelor.)*

CHIORÍ vb. a se holba. a se zgîi, (reg.) a se hlizi. *(Ce te ~ așa la mine?)*

chiorí vb. v. OCHI. ORBI. ȚINTI. VIZA.

CHIORÎȘ adj., adv. **1.** adj. cruciș, încrucișat, piezíș, sașiu, strabic, (pop.) șpanchíu, zbanghíu, (reg.) bazaóchi, ceacîr, ceúr, chior, hónchiu, poncíș, (prin Transilv.) chiomb. *(Ochi ~ ; privire ~.)* **2.** adv. chiondorîș, cruciș, încrucișat, sașiu, strîmb, (pop.) piezíș, șpanchíu, (reg.) poncíș. *(Privește, se uită ~.)* **3.** adj., adv. îmbufnat, încruntat, mohorît, posomorît. *(Ce te uiți așa ~ la mine?)*

CHIOȘC s. **1.** cerdac, foișor, pavilion, (Transilv.) filigórie. *(Un ~ într-un parc.)* **2.** gheretă, tonetă. *(Un ~ de pîine.)*

CHÍOT s. chiu, chiuit, chiuitură, hăulire, hăulit, hăulitură, strigăt, țipăt, (pop.) iuít, (reg.) hihăít, híhot. *(A tras un ~.)*

CHIOTÍ vb. a chiui, a hăuli, a striga, a țipa, (pop.) a iui, (reg.) a huhura, (prin Olt. și Ban.) a hureza, (Transilv.) a ui. *(~ de mama focului la joc.)*

CHIP s., adv. **1.** s. aer, aspect, expresie, față, figură, fizionomie, înfățișare, mină, obraz, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schímă, vedére, (fam.) mútră. *(Are un ~ mulțumit.)* **2.** s. portret, (înv.) obráz. *(I-a făcut ~ în ulei.)* **3.** s. efigie, (prin Munt.) tábă. *(~ al unei medalii.)* **4.** s. aspect, făptură, înfățișare, vedere. *(Frumos la ~.)* **5.** s. imagine, (rar) închipuire. *(~ lui îmi revine mereu în minte.)* **6.** s. imagine, spectru, umbră, vedenie, viziune. *(~ morții se arată.)* **7.** s. față, figură, individ, ins, om, persoană, (pop.) creștín, súflet, (Ban. și Transilv.) nat, (înv.) ipochímen, obráz, (fam.) mútră, tip, (peior.) creatúră, specimén. *(Am întîlnit multe ~ cunoscute.)* **8.** s. aspect, imagine, ipostază, înfățișare, turnură. *(Sub ce ~ se prezintă lucrurile?)* **9.** s. fason, fel, model, (înv. și reg.) módă. *(Făcut după ~...)* **10.** s. fel, gen, manieră, mod, sens, (rar) spírit. *(Se pot face și alte observații în același ~.)* **11.** s. categorie, fel, gen, neam, soi, sort, specie, tip, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~ de legume.)* **12.** s. cale, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, putință, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márșă, médiu, mijlocíre. *(Un alt ~ de a rezolva problema.)* **13.** adv. (la pl. art.) cică, (prin Transilv.) maramchípu. *(~ s-ar fi dus pînă la el.)*

chip s. v. CUVÎNT. DIVINITATE. DUMNEZEU. EXEMPLU. IDOL. ILUSTRAȚIE. MODEL. MOTIV. PICTURĂ. PILDĂ. PÎNZĂ. PLAN. POZĂ. PRETEXT. REPREZENTARE. SCHEMĂ. SCHIȚĂ. SIMBOL. TABLOU. ZEITATE. ZEU.

CHIPAROÁSĂ s. *(BOT.; Polyanthes tuberosa)* tuberoză.

CHÍPEȘ adj. arătos, frumos, (pop.) chipós, fălós, mîndru, ochiós, (înv. și reg.) vederós, (reg.) marghiól, tîmbúș, (Transilv.) híreș,(prin vestul Transilv.) mușát, (Transilv.) niálcoș, (înv.) ghizdáv, iscusít, (fam.) gígea, (arg.) mișto. *(Un flăcău ~.)*

CHIPÍU s. șapcă. *(~ de ceferist.)*

chipós adj. v. ARĂTOS. CHIPEȘ. FRUMOS.

chir s. v. CUCON. DOMN.

CHÍRĂ s. *(Ornit.)* **1.** *(Sterna sandvicensis)* chirighiță, pescar, pescăruș, rîndunea-maritimă-mică. **2.** *chiră-neagră (Chlidonias nigra)* = (reg.) pescár, pescăríță.

chíreă s., adj. v. CINCANTIN.

chirchíeă s. v. POTÎRNICHE.

CHIRCÍ vb. **1.** a se contracta, a se ghemui, a se închirci, a se strînge, a se zgîrci, (pop.) a se ciuciuli, a se stîrci, (reg.) a se tîmbuși, (Olt., Ban. și Transilv.) a se zguli. *(S-a ~ de durere.)* **2.** a degenera, a se închirci, a se

pipernici, a se sfriji, a se zgîrci, (înv. și reg.) a scădea, (reg.) a se izini, a se șiștăvi, (prin Ban.) a se micicula, (Mold. și Bucov.) a se prizări, (prin Olt.) a se tîrcăvi. *(Planta s-a ~.)*

CHIRCÍRE s. **1.** contractare, ghemuire, închircire, strîngere, zgîrcire, *(~ cuiva din cauza durerilor.)* **2.** degenerare, închircire, pipernicire, sfrijire, (reg.) șiștăvíre. *(~ a unei plante.)*

CHIRCÍT adj. **1.** contractat, ghemuit, închircit, strîns, zgîrcit, (pop.) ciuciulít, stîrcít, (reg.) tîmbușít, (Olt., Ban. și Transilv.) zgulít. *(Om ~ de durere.)* **2.** degenerat, închircit, nedezvoltat, pipernicit, pirpiriu, pricăjit, prizărit, sfrijit, (rar) nevoiáș, slab, sterp, (înv. și reg.) scăzút, (reg.) izinít, obídnic, pimnicít, pizghirít, răít, șiștáv, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. și Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcav. *(Plantă ~.)*

CHIRCITÚRĂ s. sfrijitură, (înv. și reg.) prizăritúră, (Bucov.) pipiríg. *(O ~ de om.)*

chircoti vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

chiriacodrómion s. v. CAZANIE. CUVÎNT. OMILIE. PREDICĂ.

CHIRIÁȘ s. locatar, (prin Transilv.) salău, (înv., în Mold.) chirigíu. *(~ într-o casă de locuit.)*

CHIRÍE s. locație, (înv. și reg.) năiém, năimeálă, simbríe, (Transilv.) tápșă. *(Plătește ~ pentru casă.)*

CHIRIGHÍȚĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Sterna sandvicensis)* chiră, pescar, pescăruș, rîndunea-mare, rîndunea-mică. **2.** *(Sterna hirundo)* pescăruș, rîbar, (reg.) pescár, pescăríță, rîndunică-de-máre.

CHIRIGÍU s. cărăuș, căruțaș, (înv. și reg.) sechiráș. *(Un ~ care cară lemne.)*

chirigíu s. v. CHIRIAȘ. LOCATAR.

chirláucă s. v. URLUP.

CHIRÍLIC adj. (rar) slavón, slavonésc, (înv.) chirilicésc. *(Alfabet ~; litere ~.)*

chirilicésc adj. v. CHIRILIC.

chirlopán s. v. TÎRNĂCOP.

CHIRPÍCI s. (Ban.) văiúgă. *(Din ~ se construiau în trecut pereții unor case țărănești.)*

CHIRÚRG s. *(MED.)* (înv.) operatór, țirúlic, (turcism înv.) geráh.

CHIRURGICÁL adj. *(MED.)* operatoriu. *(Intervenție ~.)*

chisău s. v. PIULIȚĂ.

CHÍSELIȚĂ s. (Mold.) povídlă. *(A mîncat ~.)*

chisnovát adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

chisoágă s. v. ALBITURĂ. BABOIAȘ. CARACUDĂ. MĂRUNȚIȘ. PLEVUȘCĂ.

chișărău s. v. ARPAGIC.

chișcár s. v. ȚIPAR.

chișér s. v. POTÎNG.

CHÍȘIȚĂ s. *(ANAT.)* (reg.) íe. *(~ la picioarele animalelor copitate.)*

chíșiță s. v. COLIVIE.

CHIȘLEÁG s. străgheață, (Transilv., Maram. și Bucov.) sămăchíșă. *(~ este laptele acru prins în putină.)*

chișoáreă s. v. FUFĂ. PLEVUȘCĂ.

CHIȘTÓC s. muc. *(~ de țigară.)*

chit s. v. BALENĂ.

chitái s. v. CHINEZ.

CHITÁNȚĂ s. recipisă, (înv. și reg.) zdélcă, (înv.) răváș, siguránță, sinét, tahvíl, teșchereá, (rusism înv.) rospíscă. *(A dat banii și a primit o ~.)*

chitáreă s. v. PITĂRCUȚĂ.

chítă s. v. BUCHET. MĂNUNCHI.

chiteăit adj. v. MOCĂIT. MOCOȘIT. MOȘMONDIT. TICĂIT.

chití vb. v. APRECIA. ARANJA. ARUNCA. AȘEZA. AVÎNTA. AZVÎRLI. CHIBZUI. CLASA. CLASIFICA. CONSIDERA. CREDE. DISPUNE. DISTRIBUI. GĂSI. GÎNDI. GRUPA. INTENȚIONA. ÎMPĂRȚI. ÎNTOCMI. JUDECA. OCHI. OPINA. ORDONA. ORGANIZA. ORÎNDUI. PLĂNUI. POTRIVI. PRECIPITA. PROIECTA. PUNE. REPARTIZA. REPEZI. RÎNDUI. SĂRI. SISTEMATIZA. SOCOTI. ȚINTI. VIZA. ZVÎRLI.

chitíe s. v. PEȘTIȘOR.

chitrím s. v. ȘOLDAR.

chítul s. art. v. BALENA.

CHIȚ interj. (reg.) țiț. *(Șoarecele face ~.)*

CHIȚCÁN s. *(ZOOL.)* **1.** *(Sorex araneus)* (reg.) șoárece. **2.** *(Myoxus glis)* belhiță, (reg.) guzgan-de-múnte.

chițcán s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

CHIȚIBÚȘ s. bagatelă, fleac, mărunțiș, nimic, prostie, (înv.) blagomanie, (fam.) moft. *(Nu te lega de ~uri!)*

chițibúș s. v. STRATAGEMĂ. SUBTERFUGIU. ȘIRETENIE. ȘIRETLIC. ȘMECHERIE. TERTIP. TRUC. VICLENIE. VICLEȘUG.

chițorán s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

CHIU s. chiot, chiuit, chiuitură, hăulire, hăulit, hăulitură strigăt, țipăt (pop.) iuít, (reg.) hihăít, híhot. *(A tras un ~.)*

CHIUÍ vb. a chioti, a hăuli, a striga, a țipa, (pop.) a iui, (reg.) a huhura, (prin Olt. și Ban.) a hureza, (Transilv.) a ui. *(~ de mama focului la horă.)*

CHIUÍT s. **1.** chiot, chiu, chiuitură, hăulire, hăulit, hăulitură, strigăt, țipăt, (pop.) iuít, (reg.) hihăít, híhot. *(A tras un ~.)* **2.** chiuitură, strigătură, (pop.) strigáre, strígăt, (prin Transilv. și Maram.) hóră. *(~ la joc.)*

CHIUITÚRĂ s. **1.** chiot, chiu, chiuit, hăulire, hăulit, hăulitură, strigăt, țipăt, (pop.) iuít, (reg.) hihăít, híhot. *(A tras o ~.)* **2.** chiuit, strigătură, (pop.) strigáre, strígăt, (prin Transilv. și Maram.) hóră. *(~ la joc.)*

CHIURETÁ vb. *(MED.)* a racla.

CHIURETÁJ s. *(MED.)* chiuretare, raclaj.

CHIURETÁRE s. *(MED.)* chiuretaj, raclaj.

CHIUVÉTĂ s. lavabou, lavoar, (astăzi rar) toalétă. *(~ pentru spălat.)*

CHIVERNISEÁLĂ s. căpătuială, căpătuire, chivernisire, îmbogățire, înavuțire, parvenire, pricopsire. *(~ cuiva prin mijloace necinstite.)*

chiverniseálă s. v. ADMINISTRARE. ADMINISTRAȚIE. AGONISEALĂ. AGONISIRE. AGONISITĂ. CÎRMUIRE. CONDUCERE. DIRIGUIRE. DOMNIE. ECONO-

MIE. GOSPODĂRIRE. GUVERNARE. STĂPÎNIRE.

CHIVERNISÍ vb. a se ajunge, a se căpătui, a se îmbogăți, a se înavuți, a se înstări, a parveni, a se pricopsi. *(S-a ~ prin mijloace necinstite.)*

chivernisí vb. v. ACUMULA. ADMINISTRA. ADUNA. AGONISI. APROVIZIONA. ARANJA. CÎRMUI. CONDUCE. DIRIGUI. DOMNI. ECONOMISI. FACE. GUVERNA. ORÎNDUI. REZOLVA. STĂPÎNI. STRÎNGE.

CHIVERNISÍRE s. căpătuială, căpătuire, chiverniseală, îmbogățire, înavuțire, parvenire, pricopsire. *(~ cuiva prin mijloace necinstite.)*

chivernisíre s. v. ADMINISTRARE. ADMINISTRAȚIE. CÎRMUIRE. CONDUCERE. DIRIGUIRE. DOMNIE. GOSPODĂRIRE. GUVERNARE. STĂPÎNIRE.

CHIVERNISÍT adj. bogat, căpătuit, îmbogățit, înavuțit, înstărit, pricopsit, (pop. și depr.) ajuns. *(Om ~.)*

CHÍVOT s. *(BIS.)* **1.** tabernacol. *(La creștini, în ~ se păstrează cuminecătura.)* **2.** (înv.) lada păcii, sicriul légii. *(La mozaici, ~ servește la păstrarea tablelor legii.)*

chívot s. v. CORABIE.

chivúță s. v. SPOITOREASĂ.

chix s. v. CĂDERE. EȘEC. INSUCCES. NEREUȘITĂ. PICARE.

CI conj. **1.** dar, însă, numai, (reg.) fără, (Ban. și Transilv.) ma. *(Nu-i prost cine dă, ~ cel ce rabdă.)* **2.** cît. *(Nu din zori și pînă-n seară, ~ din seară pînă-n zori.)*

ciaclă-de-tréstie s. v. BÎTLAN ROȘIATIC. BÎTLAN ROȘU. STÎRC PURPURIU. STÎRC ROȘU.

ciaclă-róșie s. v. BÎTLAN ROȘIATIC. BÎTLAN ROȘU. STÎRC PURPURIU. STÎRC ROȘU.

ciaíz s. v. LOGODNĂ.

CIAN s. *(CHIM.)* cianogen. *(~ este un gaz incolor și toxic.)*

CIANCOBALAMÍNĂ s. *(BIOL., FARM.)* cobalamină, vitamina B_{12}. *(~ există în extractul de ficat.)*

CIANÍT s. *(MIN.)* disten. *(~ este un silicat natural de aluminiu.)*

CIANOGÉN s. *(CHIM.)* cian. *(~ este un gaz toxic.)*

CIANÚRĂ s. *(CHIM.)* (rar) prusiát.

CICADEOIDÉA s. *(GEOL.)* benetit. *(~ este o gimnospermă din jurasic.)*

CICATRÍCE s. *(MED.)* semn, urmă, (rar) rană, stigmát, (înv. și reg.) beleáznă, (prin nord-estul Olt.) púpăză. *(I-a rămas o ~ de la plagă.)*

CICATRIZÁ vb. *(MED.)* a se închide, a se vindeca. *(Rana s-a ~.)*

CICATRIZÁRE s. *(MED.)* închidere, vindecare. *(~ plăgii.)*

CICATRIZÁT adj. *(MED.)* închis, vindecat. *(Rană ~.)*

CÍCĂ adv. chipurile, (prin Transilv.) maramchípu. *(~ s-ar fi dus la el.)*

CICĂLEÁLĂ s. bodogăneală, dăscăleală, sîciială, (reg.) morocăneálă, (fig.) pisălogeálă. *(Mai termină cu ~!)*

CICĂLÍ vb. a bodogăni, a dăscăli, a plictisi, a sîcîi, (pop. și fam.) a boscorodi, (pop.) a dondăni, a prociti, a sucăli, (reg.) a ciocmăni, a morcoti, a tocăni, a tolocăni, (Mold.) a cihăi, (Transilv. și Bucov.) a cîncăi, (Mold. și Bucov.) a moronci, (fam.) a bîrîi, a bîzîi, a bombăni, a socri, (fig.) a ciocăni, a cîrîi, a pisa, a pisălogi, a toca. *(Nu-l mai ~ atîta!)*

CICĂLITÓR adj. sîciitor, (fig.) pisălóg. *(Om ~.)*

ciceróne s. v. CĂLĂUZĂ. GHID. ÎNDRUMĂTOR.

cichirgíu s. v. COFETAR.

cicîríg s. v. RODAN. SUCALĂ.

CICLÁN s. *(CHIM.)* cicloalcan, cicloparafină, naftenă, hidrocarbură cicloparafinică. *(~ este o hidrocarbură saturată.)*

CÍCLIC adj. periodic. *(Fenomen ~.)*

CICLÍST s. *(SPORT)* biciclist, rutier, (rar) velocipedíst. *(Un ~ celebru.)*

CICLOALCÁN s. *(CHIM.)* ciclan, cicloparafină, naftenă, hidrocarbură cicloparafinică. *(~ se găsește în petrol.)*

CICLÓN s. *(MET.)* taifun, uragan. *(~ bate mai ales în regiunile tropicale.)*

CICLOPARAFÍNĂ s. *(CHIM.)* ciclan, cicloalcan, naftenă, hidrocarbură cicloparafinică. *(~ se găsește în petrol.)*

CICLORÁMĂ s. *(TEATRU)* orizont. *(~ este un fundal de scenă curbat.)*

CÍCLU s. **1.** *(ASTROM.)* (înv.) crîng, crug. *(~ lunii.)* **2.** *(FIZ.) ciclu pe secundă* = hertz. **3.** *(FIZIOL)* menstruație, period, (pop.) lúnă, soróc, (înv. și reg.) poálă, (reg.) beleá, fíre, régulă, sărbătóri (pl.), (Transilv., Ban. și Mold.) rînd, (înv.) menstruále (pl.), ménstruă, tocmeálă, (eufemistic) indispoziție.

CICOÁRE s. *(ENTOM.; Cicada orni)* (reg.) greier-de-toámnă.

cicoáre s. v. PĂPĂDIE.

CICOARE DE GRĂDÍNĂ s. *(BOT.; Cichorium endivia)* andivă.

CÍDRU s. (pop.) must. *(A băut un pahar de ~.)*

CIFÓS adj. *(MED.)* cocoșat, ghebos, gheboșat, (Transilv.) púpoș. *(Om ~.)*

CIFÓZĂ s. *(MED.)* cocoașă, gibozitate, (pop.) gheb, (Transilv. și Ban.) pup, (Transilv.) pupúi.

CIFRÁ vb. **1.** a (se) număra. *(Se ~ cu zecile cei care...)* **2.** a se ridica. *(Cîștigul se ~ la...)* **3.** a coda. *(A ~ un text, un mesaj.)*

CIFRÁJ s. cifrare. *(~ al unui text.)*

CIFRÁRE s. cifraj. *(~ a unui mesaj.)*

CÍFRĂ s. **1.** număr, sumă, total. *(~ spectatorilor.)* **2.** *(MAT.)* (impr.) númăr, *(~ 16.)*

CÍFRIC adj. numeric, (înv.) numericésc. *(O evaluare ~.)*

CÍFRU s. cod. *(Scriere pe baza unui ~,)*

cihăí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. PLICTISI. SÎCÎI.

CILIÁT s. *(ZOOL.)* infuzor. *(Parameciul este un ~.)*

CILÍNDRU s. **1.** *(TEHN.)* sul. *(~ la războiul de țesut.)* **2.** glob, sticlă, (reg.) burlúi, țilíndru. *(~ de lampă.)* **3.** joben, (pop.) țilindru. *(Purta pe cap un ~.)* **4.** *(ANAT.) cilindru-ax* = axon, neurit. *(~ este o prelungire a neuronului.)*

CIMBÁL s. *(MUZ.)* taler, talger, (înv.) chimvál.

cimbístră s. v. PENSETĂ.

CIMBRIȘÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Thymus vulgaris)* (reg.) címbru, lămîioáră, sărpún, schindúf, cimbru-de-cîmp. **2.** *(Thymus serpyllum)* (reg.) timián, timișór. **3.** *(Thymus pulegioides)* (reg.) schindúf.

cimbrișór s. v. SĂPUNEL.

CÍMBRU s. *(BOT.; Satureja hortensis)* (reg.) ciumurícă, lămîioáră, lămîiță, piperniță-de-grădină.

címbru s. v. CIMBRIȘOR.

cimbru-de-cîmp s. v. CIMBRIȘOR.

cimentá vb. v. CONSOLIDA. ÎNTĂRI. STRÎNGE.

cimentáre s. v. CONSOLIDARE. ÎNTĂRIRE. STRÎNGERE.

cimilitúră s. v. GHICITOARE. PROVERB. VORBĂ BĂTRÎNEASCĂ. ZICALĂ. ZICĂTOARE.

CIMIȘÍR s. *(BOT.; Buxus sempervirens)* (reg.) bănuț, bănuței (pl.), merișór, pospáng.

CIMITÍR s. (rar) necrópolă, (reg.) îngropélniță, márgine, mormínte (pl.), (Ban.) avlíe, (prin Transilv.) comoáră, (Ban.) morțăríe, (prin Transilv.) piținăi (pl.), (Ban., Transilv. și Olt.) progádie, (prin sudul Transilv.) stobór, (Transilv. și Maram.) temetéu, (Mold.) țintirím, (înv.) gróbiște.

cimótie s. v. NEAM. RUBEDENIE. RUDĂ. RUDENIE.

CIMPÓI s. *(MUZ.)* (reg.) gáidă. *(Cîntă din ~.)*

CIMPOIÁȘ s. cimpoier. *(Cîntărețul din cimpoi se numește ~.)*

CIMPOIÉR s. cimpoiaș. *(~ cîntă din cimpoi.)*

CIN s. *(BIS.)* tagmă, (înv.) ceátă, schímă. *(~ preoțesc.)*

CIN s. (Olt.) pream. *(~ este o luntre mică.)*

cin s. v. BANDĂ. BREASLĂ. BULUC. CEATĂ. CÎRD. CORPORAȚIE. DEMNITATE. DROAIE. FUNCȚIE. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. ÎNDELETNICIRE. MESERIE. MULȚIME. OCUPAȚIE. PÎLC. POST. POZIȚIE. PROFESIUNE. RANG. SERVICIU. SLUJBĂ. STOL. TAGMĂ. TREAPTĂ.

CINÁ vb. a supa. *(Unde ai ~ după spectacol?)*

CINÁBRU s. chinovar, vermillon. *(~ este o culoare roșie mult folosită în pictură.)*

cináș adj. v. ARANJAT. COCHET. DICHISIT. DRĂGĂLAȘ. DRĂGUȚ. ELEGANT. FERCHEȘ. FERCHEZUIT. FRUMUȘEL. GĂTIT. ÎNGRIJIT. SPILCUIT.

cinătuí vb. v. JUMULI.

CINCANTÍN s., adj. *(BOT.)* (reg.) chírcă. *(Porumb ~.)*

cincăí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. PLICTISI. SÎCÎI.

cinci-clopoței s. v. CĂLDĂRUȘĂ.

cinci-coáde s. v. CĂLDĂRUȘĂ.

CINCI-DÉGETE s. *(BOT.; Potentilla reptans)* (reg.) iarba-dégetelor, ochiul-bóului.

cinci-dégete s. v. SCLIPEȚ.

cinci-fói s. v. SĂNIȘOARĂ.

cinci-foi-mári s. v. SĂNIȘOARĂ.

cinciúnghi s. v. PENTAGON.

CÍNE pron. **1.** care. *(~ vine cu mine?)* **2.** fiecare, fiecine, oricare, oricine, orișicare, orișicine, (înv. și pop.) cáre, (pop.) fieșcáre, fieșcíne, fitecíne, (înv. și reg.) cáreși, cínești, (înv.) neștíne, vericáre, vericíne. *(Zică ~ ce va vrea.)*

CINEGÉTIC adj. vînătoresc. *(Trofeu ~.)*

CINEMÁ s. cinematograf, film. *(Mă duc la ~.)*

CINEMATOGRÁF s. cinema, film. *(Mă duc la ~.)*

CINEMATOGRAFIÁ vb. a filma.

CINEMATOGRAFÍE s. film, peliculă. *(Arta ~.)*

CINEMATOGRAFIÉRE s. filmare.

CINERÍT s. *(GEOL.)* tuf. *(~ este o cenușă vulcanică consolidată.)*

cinești pron. v. CINE. FIECARE. FIECINE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE.

CINEVÁ pron. careva, oarecare, unul, vreunul, (pop.) cinevășilea, (înv. și reg.) oarecíne, oarecíne, (înv.) cinevăși, neștíne. *(E ~ care a întîrziat?)*

cinevăși pron. v. CAREVA. CINEVA. OARECARE. UNUL. VREUNUL.

cinevășilea pron. v. CAREVA. CINEVA. OARECARE. UNUL. VREUNUL.

cinflór s. v. GRANGUR.

CINGĂTOÁRE s. **1.** brîu, (pop.) chíngă, (înv. și reg.) taftúr, (reg.) brînáci, (Ban. și Bucov.) frînghíe. *(Cu ~ se strînge mijlocul.)* **2.** centură, cordon, curea. *(Pune-ți ~ la pantaloni.)*

cinghíe s. v. HARPĂ.

cinie s. v. FAIANȚĂ. INSTRUMENT. PORȚELAN. SCULĂ. UNEALTĂ. USTENSILĂ.

CÍNSTE s. **1.** corectitudine, incoruptibilitate, integritate, lealitate, onestitate, (livr.) probitáte, (rar) onorabilitáte, (înv.) onestáte, onestíe, (înv. și reg. fig.) curățénie, curățíe. *(E de-o ~ ireproșabilă.)* **2.** sinceritate, (livr.) franchéțe, lealitáte, loialitáte, (înv.) sadacát. *(E de-o ~ dezarmantă.)* **3.** castitate, feciorie, neprihănire, nevinovăție, virginitate, (pop.) fetíe, (fig.) curățénie, (înv. fig.) curățíe. *(~ unei fete.)* **4.** credință, devotament, fidelitate, statornicie, (livr.) lealitáte, (înv. și reg.) priínță. *(~ soției față de soțul ei.)* **5.** apreciere, atenție, cinstire, considerație, onoare, prețuire, respect, stimă, trecere, vază, (livr.) condescendénță, deferénță, reverénță, (înv. și reg.) seámă, (reg.) prețuiálă, (Mold.) lefteríe, (înv.) láudă, socoteálă, socotínță, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)* **6.** cinstire, elogiu, glorie, laudă, mărire, omagiu, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. *(Aduceți ~ eroilor patriei.)* **7.** favoare, onoare, privilegiu, (pop. și fam.) hatír. *(I se face ~ de a fi invitat la solemnitate.)* **8.** ceremonie,

fast, paradă, pompă, solemnitate. *(A fost primit cu multă ~.)*

cinste s. v. ATENȚIE. CADOU. DAR. SURPRIZĂ.

cinstea-cîmpului s. v. ȘTEVIE.

cinstea-femeilor s. v. RUȘINEA-FETEI.

cinstea-fetei s. v. RUȘINEA-FETEI.

CINSTÉȚ s. *(BOT.; Salvia glutinosa)* (reg.) căpuș, lipan, meduneț, sugariu, șerlái, brînca-porcului, brusturul-căprei, cocean-căprésc, jale-cleioásă, salvie-cleioásă, urechea-porcului.

CINSTÍ vb. **1.** a aprecia, a considera, a onora, a prețui, a respecta, a stima, (înv.) a respectarisi, a respectălui, a respectui, a socoti. *(Toți îl ~ în mod sincer.)* **2.** a cînta, a elogia, a glorifica, a lăuda, a mări, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacinta, a preaînălța, a prealăuda, a preaxădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)* **3.** a onora. *(Îl ~ această comportare.)* **4.** a închina. *(~ un pahar.)* **5.** a ospăta, a servi, a trata, (pop.) a omeni, a tratarisi. *(L-a ~ cu mîncare și băutură.)*

cinsti vb. v. ADORA. DIVINIZA. IDOLATRIZA. RESPECTA. ȚINE. VENERA.

CINSTÍRE s. **1.** apreciere, atenție, cinste, considerație, onoare, prețuire, respect, stimă, trecere, vază, (livr.) condescendență, deferență, reverență, (înv. și reg.) seamă, (reg.) prețuială, (Mold.) lefterie, (înv.) laudă, socoteală, socotință, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)* **2.** cinste, elogiu, glorie, laudă, mărire, omagiu, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (înv.) măríe, pohfală, pohvalénie. *(Aduceți ~ eroilor patriei.)* **3.** ospătare, servire, servit, tratare. *(~ cuiva cu mîncare și băutură.)*

CINSTÍT adj. **1.** corect, incoruptibil, integru, leal, necoruptibil, onest, (livr.) prob, (înv.) neademenit, nemitárnic, (fig.) curát, nepătát. *(Funcționar ~; comportare ~.)* **2.** neprefăcut, sincer, (livr.) franc, leál, loiál, (înv.) nefățărít, prost, (fig.) deschís. *(O fire ~.)* **3.** credincios, devotat, fidel, nestrămutat, statornic, (livr.) leál, loiál, (reg.) slugárnic, (înv.) smerít. *(Un slujitor ~.)* **4.** onorabil, onorat, prețuit, respectabil, respectat, stimabil, stimat, venerabil, (înv.) omenít, preacinstít. *(O familie ~.)*

cinstit adj. v. ADORAT. DIVINIZAT. IDOLATRIZAT. VENERAT.

CINTÉZ s. *(ORNIT.)* cintezoi. *(~ este bărbătușul cintezei.)*

CINTÉZĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Fringilla coelebs)* (rar) scatíu, (reg.) ciz, fínchiu, pínchiu, săghieș, (Transilv.) pasăre-domnească. **2.** *cinteză de țarbă (Fringilla montifringilla)* = (reg.) sfínteță.

CINTEZÓI s. *(ORNIT.)* cintez. *(~ este bărbătușul cintezei.)*

cintezói s. v. SCATIU.

cintoáie s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

CINZEÁCĂ s. (Mold. și Bucov.) sîngeápă. *(O ~ de țuică.)*

cioácă s. v. CEUCĂ. STANCĂ. STĂNCUȚĂ.

cioáncă s. v. TÎRNĂCOP.

cioándă s. v. CIONDĂNEALĂ. CIOROVĂIALĂ.

cioară-gulerátă s. v. CEUCĂ. STANCĂ. STĂNCUȚĂ.

cioară-pucioásă s. v. CEUCĂ. DUMBRĂVEANCĂ. STANCĂ. STĂNCUȚĂ.

CIOÁRSĂ s. (reg.) rújdă, rujdúlă, (Mold. și Bucov.) bulichér, (prin Ban.) buzdúră, *(O ~ de cuțit.)*

CIOB s. hîrb, spărtură, țandără, (reg.) breanc, (Ban.) tioc. *(~ dintr-o oală de lut.)*

CIOBÁN s. oier, păstor, (înv. și reg.) păcurár, (Maram. și nordul Transilv.) oiéș. *(Un ~ cu o turmă de oi.)*

ciobanul-cu-óile s. v. LIRA.

CIOBĂNÁȘ s. **1.** ciobănel, (rar) păstoráș, păstorél, (reg.) păcurăráș, păcurărél. *(Un ~ cu oile.)* **2.** (art.) abrudeana (art.), abrudeanca (art.), ardeleana (art.), ardelenească (art.), hațegana (art.), lugojana (art.), someșana (art.). *(~ este un dans popular cu mișcare moderată.)*

ciobănáș s. v. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ.

ciobăncúță s. v. CIOBĂNIȚĂ. PĂSTORIȚĂ.

CIOBĂNÉL s. ciobănaș, (rar) păstoráș, păstorél, (reg.) păcurăráș, păcurărél. *(Un ~ cu turma de oi.)*

CIOBĂNÉSC adj. pastoral, păstoresc, (înv. și reg.) păcurărésc. *(Viață ~.)*

CIOBĂNÉȘTE adv. păstorește, (înv.) păcurărește. *(Trăiește ~.)*

CIOBĂNÍ vb. a păstori, (înv. și reg.) a păcurări. *(~ de mai mulți ani.)*

CIOBĂNÍE s. oierit, păstorie, păstorit, (rar) oierie, păstorire, (înv. și reg.) păcurărie, (reg.) păcurărít. *(Se ocupă cu ~.)*

CIOBĂNÍȚĂ s. păstoriță, (înv. și reg.) păcurăríță, (reg.) ciobăncúță, păcurăreásă.

CIOBÍ vb. **1.** a (se) ciocni, a (se) știrbi. *(S-a ~ un pahar din serviciu.)* **2.** a (se) ciocni, a (se) crăpa, a (se) fisura, a plesni, a pocni, a (se) sparge. *(Vasul s-a ~ de-a lungul.)*

CIOBÍRE s. **1.** ciocnire, știrbire. *(~ unui a pahar.)* **2.** ciobit, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurare fisurat, plesnire, plesnit, pocnire, spargere, spart. *(~ de-a lungul a unui vas.)*

CIOBÍT adj. **1.** ciocnit, știrb, știrbit. *(Pahar ~.)* **2.** ciocnit, crăpat, fisurat, plesnit, spart. *(Vas de lut ușor ~.)*

CIOBÍT s. ciobire, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurare, fisurat, plesnire, plesnit, pocnire, spargere, spart. *(~ paharului.)*

CIOBITÚRĂ s. **1.** ciocnitură, știrbitură, (înv. și reg.) știrbínă, (reg.) ciumbilitúră, știrbeálă. *(~ a unui pahar.)* **2.** ciocnitură, crăpătură, fisură, plesnitură, spărtură. *(O ~ prelungă a unui vas.)*

CIOC interj. toc. *(~! ~! se aude la ușă.)*

CIOC s. **1.** clonț, plisc, (înv. și reg.) rost, (reg.) cioclónț, ciup, clanț, clobánț, flisc. *(~ al unei păsări.)* **2.** (prin Transilv. și Ban.) tic. *(~ al găinii.)* **3.** barbișon, bărbuță, țăcălie, (franțuzism rar) barbișă. *(El poartă ~.)* **4.** bot, cap, capăt, vîrf. *(~ al unui obiect*

ascuțit.) **5.** *(TEHN.)* cap, căpățînă, (reg.) broască, cioichie, clobânț. *(~ la scăunoaia dogarului.)* **6.** *(BOT.) ciocul-berzei* = **a)** *(Geranium pratense)* greghetin, (Bucov.) săgețică, (Mold.) pliscul-cucoârei ; **b)** *(Geranium lucidum)* (reg.) pliscul-bârzei, pliscul-cocorului, pliscul-cucoârei ; *ciocul-cucoarei (Erodium ciculârium)* = pliscul-cocorului, pliscul-cucoarei, (reg.) bănât, cucúte (pl.), cumătră, greghetín, ciocul-bârzei, clonțul-cocostîrcului, floarea-vînului, pliscul-bârzei. **7.** *(ORNIT.) cioc-încrucișat (Recurvirostra avosetta)* = năvodar, (reg.) săbiuță. **8.** *(MED.) cioc de papagal* = osteofit.

cioc s. v. CIORAP. MĂSEA.

CIOCÁN s. *(TEHN.)* **1.** (înv. și reg.) mai. *(Bate un cui cu ~.)* **2.** *ciocan de lipit* = letcon ; *ciocan pneumatic* = revolver.

ciocán s. v. BRAȚ. COCEAN. FURCĂ. FUS. MÎNĂ. STÎLP. ȘTIULETE. TÎRNĂCOP. ȚOI.

ciocălău s. v. COCEAN. ȘTIULETE.

CIOCÀNÁȘ s. ciocănel.

ciocănáș s. v. BĂTĂIAȘ. GONACI. GONAȘ. HĂITAȘ. MÎNĂTOR.

ciocănași s. pl. v. SURGUCI.

ciocăneá s. v. SITAR.

CIOCĂNEÁLĂ s. bătaie, bocăneală, bocănire, bocănit, bocănitură, ciocănire, ciocănit, ciocănitură, (reg.) tocăníre, tocănít. *(Se aude o ~ în ușă.)*

CIOCĂNÍT s. bătaie, bocăneală, bocănire, bocănit, bocănitură, ciocăneală, ciocănire, ciocănitură, (reg.) tocăníre, tocănít. *(Se aude un ~ la ușă.)*

CIOCĂNITOÁRE s. *(ORNIT.)* ghionoaie, (reg.) bocănitoáre, scobitoáre, tocănitoáre, verdáică, verdoáică, virdáre. *(~ denumește mai multe specii de păsări arboricole.)*

ciocănitoáre s. v. VIRDARE.

ciocănitoare-mică s. v. SCORȚAR.

CIOCĂNITÚRĂ s. bătaie, bocăneală, bocănire, bocănit, bocănitură, ciocăneală, ciocănire, ciocănit, (reg.) tocăníre, tocănít. *(Se aude o ~ în ușă.)*

cioc-grós s. v. BOTGROS. CIREȘAR.

CIÓCHIE s. *(TEHN.)* **1.** bașchie, (reg.) bățíc, păpúșă. *(Cu ~ dogarul bate cercul la butoaie.)* **2.** beșchie, joagăr. *(Cu ~ se taie buștenii.)*

cióchie s. v. CAP. CĂPĂȚÎNĂ. CIOC.

ciochiță s. v. CEUCĂ. STANCĂ. STĂNCUȚĂ.

CIOCÎLTÉU s. *(TEHN)* cui, (Olt. și vestul Munt.) teglíci. *(~ la jug.)*

ciociltéu s. v. MĂSEA.

CIOCÎRLÁN s. *(ORNIT.; Galerida cristata)* (Transilv.) moșút.

ciocîrlán s. v. CORONIȘTE.

ciocîrléț s. v. SCORȚAR.

CIOCÎRLÍE s. *(ORNIT.)* **1.** *(Alauda arvensis)* (reg.) tiutiurói, (Transilv.) țîrlói. **2.** *ciocîrlie moțată (Alauda cristata)* = (reg.) ciocói, moșút, păcurár.

CIOCÎRLÍE s. (reg.) iápă, țenchi. *(~ de legat pluta la mal.)*

ciocîrlíe s. v. MĂSEA.

ciocîrtí vb. v. CIOPÎRȚI. CIOPLI. SFÎRTECA. SFÎȘIA. STRUJI.

ciocîrți s. pl. v. COCÎRLĂ.

cioclejéi s. v. PITULICE.

ciocloád s. v. COCEAN. ȘTIULETE.

cioclónț s. v. CIOC. CLONȚ. PLISC.

CIÓCLU s. dricar.

cióclu s. v. GROPAR.

ciocmăni vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. PLICTISI. SÎCÎI.

CIOCNEÁLĂ s. ciocnet, ciocnitură. *(Se aude ~ de pahare.)*

CIÓCNET s. ciocneală, ciocnitură. *(~ de pahare.)*

CIOCNÍ vb. **1.** a se izbi, a se lovi, a se tampona, (rar) a se întreciocni. *(S-au ~ două tramvaie.)* **2.** a (se) ciobi, a (se) știrbi. *(Un pahar s-a ~.)* **3.** a (se) ciobi, a (se) crăpa, a (se) fisura, a plesni, a pocni, a (se) sparge. *(Vasul s-a ~ de-a lungul.)* **4.** a închina. *(~ paharul în sănătatea lui.)*

ciocní vb. v. CONTRAZICE. ÎNCĂIERA. ÎNFRUNTA. OPUNE.

CIOCNÍRE s. **1.** izbire, lovire, tamponare, (livr.) coliziúne, impáct, (rar) întreciocnire. *(~ a unor mașini.)* **2.** ciobire, știrbire. *(~ a unui pahar.)* **3.** ciobire, ciobit, crăpare, crăpat, fisurare, fisurat, plesnire, plesnit, pocnire, spargere, spart. *(~ a unui vas de-a lungul.)*

ciocníre s. v. ANIMOZITATE. BĂTĂLIE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNCĂIERARE. ÎNFRUNTARE. LITIGIU. LUPTĂ. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

CIOCNÍT adj. **1.** izbit, lovit, tamponat. *(Vehicule ~.)* **2.** ciobit, știrb, știrbit. *(Pahar ~.)* **3.** ciobit, crăpat, fisurat, plesnit, spart. *(Un vas ~ de-a lungul lui.)*

CIOCNITÚRĂ s. **1.** ciocneală, ciocnet. *(Se aud ~ de pahare.)* **2.** ciobitură, știrbitură, (înv. și reg.) știrbínă, (reg.) ciumblitúră, știrbeálă. *(~ a unui pahar.)* **3.** ciobitură, crăpătură, fisură, plesnitură, spărtură. *(~ prelungă a unui vas.)*

ciocofleándură s. v. CIOCOI.

CIOCÓI s. (peior.) ciocofleándură. *(Boieri și ~.)*

ciocói s. v. CIOCÎRLIE MOȚATĂ.

ciócot s. v. HĂDĂRAG. TITIREZ.

ciocul-bârzei s. v. CIOCUL-CUCOAREI. PLISCUL-COCORULUI. PLISCUL-CUCOAREI.

ciocul-ciórii s. v. SURGUCI.

ciocul-păsării s. v. SURGUCI.

cioĭăi vb. v. CLEFĂI. MOLFĂI. PLESCĂI.
cioflingár s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.
ciolác adj., s. v. CIUNG. CIUNT.
CIOLÁN s. os, (prin Mold.) bodolán, (prin Bucov.) boldán, (prin Maram.) ciont. *(I-a dat cîinelui un ~.)*
ciolán s. v. MĂDULAR. MEMBRU. OBADĂ.
CIOLĂNĂȘ s. ciolănel, oscior, (înv. și pop.) osúț.
CIOLĂNÉL s. ciolănaș, oscior, (înv. și pop.) osúț.
CIOLĂNÓS adj. osos, (reg.) ciontós. *(Un om ~.)*
ciolomádă s. v. PORUMB.
ciolpău s. v. FURCOI.
CIOLTÁR s. șabracă, valtrap, (pop.) țol, (reg.) harșá, ibîncă, japíu, pocládă, pocrovăț, (înv.) abaí. *(~ se pune sub șaua calului.)*
CIOMÁG s. bîtă, măciucă, (pop.) toroipán, (reg.) ghioágă, járchină, mácă, moácă, otíc, pătăchíe, tămînjér, tăujér, tufán, túfă, (Mold., Bucov. și Transilv.) bótă, (Mold.) ceatlău, (Olt.) cólvă, (Ban.) crivác, (Olt.) dîrjálă, (Ban.) haidamác, (Olt. și Ban.) jilăvéte, (Transilv. și Maram.) măcău, (Transilv., Maram. și Olt.) șuvéi, (prin Bucov.) tașmău, (Mold.) toropálă, (înv.) tuscél, fúște. *(L-a izbit cu ~.)*
CIOMĂGÁR s. bătăuș, ciomăgaș, (reg.) bătáci, (înv.) dalcaúc, (arg.) mardeiáș. *(Un ~ ordinar.)*
CIOMĂGÁȘ s. bătăuș, ciomăgar, (reg.) bătáci, (înv.) dalcaúc, (arg.) mardeiáș. *(Un ~ incorigibil.)*
ciomăgeálă s. v. BĂTAIE.
ciomăgí vb. v. ATINGE. BATE. LOVI.
ciomp s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.
CIONDĂNEÁLĂ s. ciorovăială, (rar) ciorovăíre, (reg.) cioándă, (fam.) cîrțiálă. *(Ce e ~ asta între voi?)*
CIONDĂNÍ vb. a se ciorovăi, (reg.) a se vergela, (Mold.) a se ciorti, (fam.) a se cîrîi, a se clănțăni. *(Se ~ și se împacă imediat.)*
cióne s. v. SPANAC-PORCESC.
ciont s. v. CIOLAN. OS.
ciontós adj. v. CIOLĂNOS. OSOS.
ciopătă s. v. CIOZVÎRTĂ. HALCĂ. HARTAN.
CIOPÎRȚÍ vb. a sfîrteca, a sfîșia, (pop. și fam.) a căsăpi, (pop.) a dumica, (reg.) a crîmpoți, a măcelări, (Mold., Bucov. și Ban.) a ciocîrti, (prin Mold.) a cîrnosi, (prin Ban.) a cîrti, (Mold. și Bucov.) a hăcui. *(A ~ animalul la tăiere.)*
CIOPÎRȚÍRE s. sfîrtecare, sfîșiere, (pop. și fam.) căsăpire, (Mold. și Bucov.) hăcuíre. *(~ unui animal.)*
CIOPLÍ vb. **1.** a struji, (Mold., Bucov. și Ban.) a ciocîrti. *(~ lemnul cu cuțitul, cu barda.)* **2.** a săpa, a sculpta, a tăia, (rar) a scobi, (Transilv. și Maram.) a sferdi. *(~ în piatră un bust.)*
ciopli vb. v. CIVILIZA. CIZELA. CULTIVA. RAFINA. STILA. STILIZA.
CIOPLÍRE s. **1.** cioplit, strujire, strujit, *(~ a unui lemn cu barda.)* **2.** cioplit, săpare. săpat, sculptare, sculptat, tăiat, tăiere, (înv.) săpătúră. *(~ unui bloc de marmură.)*
cioplíre s. v. CULTIVARE. RAFINARE. STILARE.
CIOPLÍT adj. săpat, sculptat, tăiat. *(Coloană ~.)*
CIOPLÍT s. **1.** cioplire, strujire, strujit. *(~ al unui lemn cu barda.)* **2.** cioplire, săpare, săpat, sculptare, sculptat, tăiat, tăiere, (înv.) săpătúră. *(~ al unui bloc de marmură.)*
CIOPLITOÁRE s. *(TEHN.)* cuțitoaie, (Transilv. și Ban.) mezdreá, sinălău. *(~ a dulgherului, a tîmplarului.)*
CIOPLITÓR s. *(TEHN.)* cuțitoaie, (reg.) scoábă, téslă. *(Cu ~ potcovarul curăță copita calului.)*
cioplitór s. v. DULGHER. LEMNAR. PIETRAR. SCULPTOR. TÎMPLAR.
CIOPLITÚRĂ s. crestătură, dăltuitură, scobitură, (reg.) crestéz. *(O ~ în lemn.)*
cioplitúră s. v. SCULPTURĂ.
CIOPÓR s. cîrd. *(Un ~ de oi.)*
ciopór s. v. BANDĂ. BULUC. CEATĂ. CIREADĂ. CÎRD. DROAIE. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. MULȚIME. PÎLC. STOL. TURMĂ.
CIORÁP s. (Transilv.) cioc, (Mold.) colțún, (Transilv., Ban. și Maram.) ștrimf. *(Poartă ~ groși.)*
ciorbalíc s. v. POLONIC.
CIÓRBĂ s. (reg.) zeámă. *(A mîncat o ~ cu borș.)*
CIORCHÍNE s. *(BOT.)* **1.** grapă, racem. *(~ este un tip de inflorescență.)* **2.** strugure, (prin Ban.) scălán. *(A mîncat un ~ cam acrișor.)*
ciorcobără s. v. COȚOFANĂ.
ciorcúșă s. v. COȚOFANĂ.
ciordeálă s. v. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE.
ciordí vb. v. FURA. LUA.. SUSTRAGE.
cioríeă s. v. CEUCĂ. STANCĂ. STĂNCUȚĂ.
ciorîngláv s. v. LEMN-DULCE.
ciormág s. v. VIERME-ALB.
ciormán s. v. VIERME-ALB.
ciórmă s. v. VIERME-ALB.
CIORMOIÁG s. *(BOT.; Melampyrum)* condroniu, (reg.) cárpenă, miazănoápte, păduróniu, scrábă, grîul-prépeliței, grîu-négru, sor-cu fráte.
ciormoiág s. v. SĂLBĂȚIE. SOR-CU-FRATE
CIÓRNĂ s. bruion, concept, schiță. *(~ a unei piese de teatru.)*
ciorobăríță s. v. FURCULIȚĂ. GEMĂNARE.
cioroboți vb. v. CURĂȚA. DERETICA. SCUTURA. STRÎNGE.
CIORÓI s. *(BOT.; Inula germanica* și *salicina)* (reg.) cioróinic.
ciorói s. v. CORB.
cioróinic s. v. CIOROI.
CIOROVĂÍ vb. a se ciondăni, (reg.) a se vergela, (Mold.) a se ciorti, (fam.) a se cîrîi, a se clănțăni. *(Se ~ și se împacă imediat.)*

CIOROVĂIÁLĂ s. ciondăneală, (rar) cioroväire, (reg.) cioándă, (fam.) cîrîiálă. *(Ce e ~ asta?)*

ciorovăire s. v. CIONDĂNEALĂ. CIOROVĂIALĂ.

ciorpác s. v. CRÎSNIC. MINCIOG.

ciort s. v. BOT. RÎT.

ciortí vb. v. CIONDĂNI. CIOROVĂI.

ciortopolóc s. v. TURTĂ.

ciosmolí vb. v. AGITA. CODI. EZITA. FRĂMÎNTA. NELINIȘTI. PREGĂTA. ȘOVĂI. ZBUCIUMA. ZVÎRCOLI.

CIOT s. **1.** buștean, butuc, buturugă, (pop.) búcium, teșitură, (reg.) boáncă, buștihán, bútură, ciomp, ciutéică, gros, (prin Ban. și Transilv.) bălván, (Mold.) ciótcă, (Olt.) ciumpán, (prin Mold.) lostopánă, (Olt. și Ban.) turúgă, tutúc. *(S-a împiedicat de un ~.)* **2.** mont. *(~ al mîinii.)* **3.** nod, (reg.) cep. *(~ la o scîndură sau în trunchiul unui arbore.)*

ciótcă s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.

CIOTURÓS adj. noduros, (înv. și reg.) nodós. *(Trunchi ~.)*

ciovéie s. pl. v. BOARFE. BULENDRE. CALABALÎC. CATRAFUSE. TROACE. ȚOALE.

ciovícă s. v. CEUCĂ. CUCUVAIE. CUCUVEA. NAGÎȚ. STANCĂ. STĂNCUȚĂ.

CIOZVÎRTĂ s. halcă, hartan, (reg.) artíg, ciopátă, halcátă. *(A mîncat o ~ de miel.)*

cípeă s. v. DANTELĂ.

cipeí vb. v. PLEOSCĂI. PLESCĂI.

cípeină s. v. SADINĂ.

CIPRINICULTÚRĂ s. carpicultură. *(~ este o ramură a pisciculturii.)*

cir s. v. CÎRCEL. COCĂ. LIPICI. PAP. PĂSAT. TERCI.

ciráe s. v. DISCIPOL. ELEV. FAVORIT. ÎNVĂȚĂCEL. PROTEJAT. UCENIC.

CIRC s. **1.** *(GEOL., GEOGR.)* caldeiră, cazan, căldare, zănoagă, (prin Ban.) scofáină. *(~ în regiunile muntoase.)* **2.** *(ASTRON.)* *circ lunar* = crater lunar. *(~ este o adîncitură rotundă pe suprafața lunii.)*

CÍRCA adv. aproape, aproximativ, cam, vreo, (pop.) ca, la, (înv.) pregiúr. *(Au trecut ~ două secole.)*

CÍRCĂ s. circumscripție, secție, (înv.) despărțíre. *(~ de miliție, electorală, sanitară.)*

CIRCULÁ vb. **1.** a se deplasa, a (se) merge, a (se) umbla. *(O arteră pe care ~ multe vehicule; ~ singur, neînsoțit.)* **2.** a curge. *(Șinele ~ prin vene.)* **3.** a se extinde, a se împrăștia, a se întinde, a se lăți, a se propaga, a se răspîndi, a se transmite, (înv.) a se rășchira, a se tînde. *(Vestea, zvonul ~ din gură în gură.)* **4.** a se folosi, a se întrebuința, a se utiliza, a se uzita, (înv.) a se politici. *(Aceste cuvinte ~ în mod curent.)*

CIRCULÁR adj., adv. **1.** adj. rotund, (rar) roud, (pop.) rotilát, rotocól, (reg.) rotocolít. *(Un spațiu ~.)* **2.** adj. rotund, (livr.) orbicúlar. *(Corpul descrie în spațiu o linie ~.)* **3.** adj. rotativ. *(Mișcare ~ a unui cilindru.)* **4.** adj. giratoriu. *(Sens ~ în circulație.)* **5.** adj. rotat. *(Zbor ~ al unei păsări.)* **6.** adv. roată. *(Privește ~.)*

CIRCULÁT adj. bătătorit, bătut, frecventat, umblat. *(Un drum ~.)*

CIRCULÁȚIE s. **1.** deplasare, mișcare. *(~ sevei în plante.)* **2.** trafic, (înv.) tract. *(O arteră cu ~ intensă.)* **3.** mișcare. *(Pe stradă era o ~ vie.)* **4.** mers, umblet, (pop.) purtáre. *(O poleacă formată prin ~ oamenilor.)* **5.** uz. *(Cuvinte ieșite din ~.)*

CIRCUMCÍDE vb. (înv.) a obrezui.

CIRCUMCÍS adj. (înv.) obrezuít.

CIRCUMCÍZIE s. (înv.) obrezánie, obrezaíre, tăietúră.

CIRCUMFERENȚIÁR s. *(TEHN.)* compas. *(Cu ~ se trasează cercuri.)*

CIRCUMFERÍNȚĂ s. **1.** *(MAT.)* cerc, (înv. și reg.) perghél, (înv.) periferíe. *(A trasa o ~.)* **2.** *(MAT.)* perimetru, (înv.) contúr, împrejurăre, împrejuríme, înconjurăre, ocól, măsură împrejúr. *(~ unei suprafețe.)* **3.** grosime. *(~ unui trunchi de copac.)*

circumlocúție s. v. PERIFRAZĂ.

CIRCUMSCRÍE vb. **1.** a delimita, a demarca, a hotărnici, a limita, a marca, a mărgini, (înv.) a hotări, a semna. *(A ~ un teren.)* **2.** a delimita, a limita, a restrînge. *(Și-a ~ tema lucrării la . . .)*

CIRCUMSCRÍERE s. **1.** delimitare, demarcare, demarcație, hotărnicire, limitare, marcare, mărginire. *(~ a unui teren.)* **2.** delimitare, limitare, restrîngere. *(~ unei teme la . . .)*

CIRCUMSCRÍPȚIE s. circă, secție, (înv.) despărțíre. *(~ de miliție, electorală, sanitară.)*

CIRCUMSCRÍS adj. **1.** delimitat, demarcat, limitat, mărginit. *(Teren ~; suprafață ~.)* **2.** delimitat, finit, limitat, mărginit. *(Valori ~.)*

CIRCUMSPÉCT adj. atent, grijuliu, precaut, prevăzător, prudent, vigilent, (reg.) grijitór, (înv.) grîjnic, priveghetór, vegheát, (fig.) neadormit, treaz. *(Om ~; atitudine ~.)*

circumspéct adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. SUSPICIOS. TEMĂTOR.

CIRCUMSPÉCȚIE s. atenție, grijă, precauție, prevedere, prudență, băgare de seamă, luare-aminte, (pop.) fereálă, pază, priveghére, (înv.) socotínță, veghére. *(Dă dovadă de multă ~; procedează cu multă ~.)*

circumspécție s. v. BĂNUIALĂ. NEÎNCREDERE. SUSPICIUNE.

CIRCUMSTÁNȚĂ s. **1.** caz, condiție, conjunctură, ipostază, împrejurare, postură, poziție, situație, stare, (înv.) încunjurăre, perístas, prilejíre, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ . . .)* **2.** ipostază, împrejurare, moment, ocazie, prilej, situație. *(O ~ nimerită.)* **3.** (la pl.) conjunctură, împrejurări (pl.), timpuri (pl.), vremuri (pl.). *(~ele erau foarte grele.)*

CIRCUMSTANȚIÁL adj. conjunctural, situațional. *(Din punct de vedere ~ . . .)*

CIRCUMTERÉSTRU adj. periterestru. *(Un satelit ~.)*

CIRCUMVOLÚȚIE s. *(ANAT.)* (înv.) sîm. *(~ a creierului.)*

CIREÁDĂ s. turmă, (rar) cîrd, (pop.) ciúrdă, (înv. și reg.) tamazlîc, (prin Mold., Bucov., Maram. și Ban.) botéi, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Mold.) tabún. *(O ~ de vite.)*

cireașa-evréului s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

cireașa-lúpului s. v. BELADONĂ. MĂTRĂGUNĂ.

cireașă-jidoveáscă s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

CIRÉȘ s. *(BOT.)* **cireș-de-Bărăgan** *(Prunus fruticosa)* = vișinel, cireș-pitic, vișin-sălbatic; *cireș-pitic (Prunus fruticosa)* = vișinel, cireș-de-Bărăgan, vișin-sălbatic.

CIREȘÁR s. *(ORNIT.; Coccothraustes coccothraustes)* botgros, (reg.) puigrós, (Bucov.) cloncár, sîmburár, (prin Munt.) cioc-grós.

cireșár s. v. IUNIE.

CIRIPÍ vb. a pirui, (prin Olt.) a știorlicăi. *(Pasărea ~.)*

CIRIPÍT s. glas, piruit, (reg.) piruială, piruitură, (prin Olt.) știorlicăială. *(~ de păsărele.)*

ciriș s. v. COCĂ. LIPICI. PAP.

ciritél s. v. CUNUNIȚĂ.

CIROZĂ HÍDRICĂ s. *(MED.)* hidropizie, (pop.) drópică.

cîrtă s. v. CEAS. CLIPĂ. CLIPITĂ. MINUT. MOMENT. ORĂ. SECUNDĂ. TIMP. VREME.

cîslă s. v. NUMĂR. SUMĂ.

cîstui vb. v. CONSULTA. SFĂTUI.

cîstérnă s. v. AUTOCISTERNĂ.

CISTICÉRCI s. pl. *(ZOOL.)* (pop.) linți (pl.). *(~ provoacă cisticercoza.)*

CISTICERCÓZĂ s. *(MED. VET.)* trichinoză, (pop.) lînte, măzăriche, (reg.) spurcăciúme. *(Porc bolnav de ~.)*

CIȘMEÁ s. apă, (înv.) hazná. *(~ este instalată în curte.)*

cișmeá s. v. APĂ. FÎNTÎNĂ. IZVOR. PUȚ.

cit s. v. STAMBĂ.

CITÁ vb. **1.** a aminti, a arăta, a indica, a menționa, a pomeni, a semnala, (rar) a semnaliza, (înv.) a memora, a prenumi, (fig.) a atinge. *(A ~ o situație similară.)* **2.** a reda, a reproduce. *(Îți voi ~ întocmai vorbele lui.)* **3.** *(JUR.)* a chema, a invita, (înv., în Transilv.) a soroci. *(L-a ~ la proces, în fața instanței.)*

CITADÉLĂ s. *(IST., MIL.)* cetățuie. *(O ~ pe vîrful unui deal.)*

citadélă s. v. CENTRU. ORAȘ.

citadín adj. v. ORĂȘENESC. URBAN.

citadín s. v. ORĂȘEAN. TÎRGOVEȚ.

citadinizá vb. v. ORĂȘENIZA. URBANIZA.

citadinizáre s. v. ORĂȘENIZARE. URBANIZARE.

citánie s. v. CITIRE. CITIT. LECTURĂ. PARCURGERE. STUDIU.

CITÁRE s. **1.** amintire, indicare, menționare, mențiune, pomenire, semnalare, (rar) semnalizáre. *(~ unui fapt semnificativ.)* **2.** redare, reproducere. *(~ întocmai a unui text.)* **3.** *(JUR.)* chemare, citație, invitare, invitație. *(~ cuiva în fața instanței.)*

CITÁT s. (înv.) citație. *(Un ~ celebru.)*

CITÁȚIE s. *(JUR.)* **1.** chemare, citare, invitare, invitație. *(~ cuiva în fața instanței.)* **2.** (concr.) (prin Transilv.) soroácă. *(A primi o ~.)*

citáție s. v. CITAT.

CITÉȚ adj. clar, deslușit, (livr.) lizíbil. *(Un scris ~.)*

citéț s. v. ANAGNOST. CITITOR.

CITÍ vb. **1.** a parcurge, (livr.) a lectura, (înv. și pop.) a spúne, a zíce. *(A ~ cîteva rînduri, apoi a tăcut.)* **2.** a învăța, a studia. *(~ cursul pentru examene.)* **3.** a se cultiva, a se instrui. *(~ mult și sistematic.)* **4.** *(MUZ.)* a descifra. *(~ o partitură.)*

CITÍRE s. **1.** citit, lectură, parcurgere, (înv.) citánie. *(În timpul ~ textului . . .)* **2.** *(MUZ.)* descifrare. *(~ unei partituri.)*

CITÍT adj. **1.** cult, cultivat, educat, instruit, învățat, (rar) școlit, (înv.) pedepsit, politicít, spudaxít, sufletésc. *(Tînăr ~.)* **2.** erudit, învățat, savant, (livr.) doct, (livr. rar) sapiént, (pop.) știút (înv. și reg.) pricopsít, știutór. *(Un om ~.)*

CITÍT s. citire, lectură, parcurgere, (înv.) citánie. *(~ unui text.)*

CITITÓR s. (rar) léctor, (înv.) citéț. *(~ al unei cărți.)*

CITOGÉNĂ s. *(BIOL.)* plasmagenă. *(~ este gena din plasmă.)*

citoví vb. v. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. VINDECA.

CITRÍNĂ s. *(CHIM., FARM.)* vitamina P.

CIUBĂR s. hîrdău, (Transilv.) pîrlău, (Transilv. și Ban.) șaf, (prin Transilv.) șiroádă, (Ban., Transilv. și Olt.) șofei, (Transilv.) șofél. *(Un ~ plin cu apă.)*

CIUBĂRÁȘ s. hîrdăiaș. *(Un ~ cu lapte.)*

ciubotár s. v. CIZMAR. PANTOFAR.

ciubótă s. v. CIZMĂ. GHEATĂ.

ciubotăreásă s. v. CIZMĂREASĂ. PANTOFĂREASĂ.

ciubotărésc adj. v. CIZMĂRESC.

ciubotărie s. v. CIZMĂRIE. PANTOFĂRIE.

CIUBOȚICA-CÚCULUI s. *(BOT.; Primula elatior și veris)* (reg.) aglícă, aglicél, țița-óii, țița-văcii.

ciuboțică s. v. CIZMULIȚĂ.

CIUBÚC s. *(TEHN.)* ciubucar, lambar, lămbuitor, (rar) tipár. *(~ al zidarului.)*

CIUBUCÁR s. **1.** *(TEHN.)* ciubuc, lambar, lămbuitor, (rar) tipár. *(~ este o unealtă de zidărie.)* **2.*** (fam. și peior.) șperțár.

ciuciulăși s. pl. v. COCÎRLĂ.

CIUCIULÉTE s., adj. invar., adv. **1.** s. *(BOT.; Morchella esculenta)* zbîrciog, (reg.) pup. **2.** adj. invar., adv. leoarcă, (reg.) lișteav, (Mold. și Bucov.) bleășcă. *(S-a întors ~.)*

ciuciuléți s. pl. v. COCÎRLĂ.

ciuciulí vb. v. CHIRCI. CONTRACTA. GHEMUI. ÎNCHIRCI. STRÎNGE. ZGÎRCI.

ciuciulít adj. v. CHIRCIT. CONTRACTAT. GHEMUIT. ÎNCHIRCIT. STRÎNS. ZGÎRCIT.

ciúciur s. v. CIUROI. ȘIPOT.

CIÚCIURE s. *(BOT.; Campanula glomerata)* (Bucov.) clopoțéi (pl.).

ciúclă s. v. POP.

CIUCURÁȘ s. **1.** ciucurel. *(Un ~ la draperie.)* **2.** *(BOT.; Adenostyles alliariae*; la pl.) (reg.) floarea-ciúmei, (Transilv.) bosácă.

CIÚCURE s. canaf, (pop.) motocél, (înv. și reg.) péleș, (reg.) frînghíe, roit, túftur, țarțám, țúrțur, (Transilv.) boit, (prin Transilv. și Maram.) șaláng, (Olt.) țorțolóș, (înv.) piuscúl, săgeác. *(Căciuliță cu ~.)*

ciucurúi s. pl. v. STRĂNUTĂTOARE.

CIUCURÉL s. ciucuraș. *(~ la o draperie.)*

ciucușoáră s. v. ALBIȚĂ.

CIUDÁT adj. bizar, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străín, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~ !)*

CIÚDĂ s. gelozie, invidie, necaz, pică, pizmă, pornire, ranchiună, (rar) înciudáre, (pop.) nădúf, obídă, pizmuíre, pofídă, (înv., reg. și fam.) parapón, (înv. și reg., în Bucov.) băsău, (înv. și reg.) măráz, scîrbă, (reg.) píldă, zăcășeálă, zăcășíe, (prin Mold.) bănát, (Transilv.) dícă, (Ban. și Olt.) inát, (Mold.) póxie, (înv.) pátos, răpștíre, rîvnire, zavístie, zavistnicie, (fam.) boálă. *(Îl roade ~; simte o ~ nestăpînită pe . . .)*

ciúdă s. v. MINUNE. MIRACOL.

CIUDĂȚÉNIE s. **1.** bazaconie, bizarerie, bîzdîganie, curiozitate, drăcie, drăcovenie, minunăție, năstrușnicie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, șozénie, (Ban. și Olt.) míráz, (Transilv. și Ban.) mirázénie, (Mold.) șant. *(Multe ~ a mai văzut.)* **2.** bizarerie, excentricitate, extravaganță, fantezie, originalitate, teribilism. *(Ce sînt ~ astea?)* **3.** curiozitate, (grecism rar) paraxénie. *(Avea unele ~ în comportare.)*

ciudésă s. v. MINUNE. MIRACOL.

ciudí vb. v. AGASA. CRUCI. ENERVA. INDISPUNE. IRITA. ÎNCIUDA. MINUNA. MIRA. NECĂJI. NEDUMERI. PLICTISI. SÎCÎI. SUPĂRA. UIMI. ULUI.

ciudós adj. v. BIZAR. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUȘNIC. NEOBIȘNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. STRANIU.

ciudós adj., s. v. GELOS. INVIDIOS. PIZMAȘ. PIZMUITOR. RANCHIUNOS.

ciuelănáș s. v. AGURIJOARĂ. PORTULACĂ.

ciuf adj. v. CARAGHIOS. RIDICOL.

CIUF s. **1.** (pop.) hălăciúgă. *(Are un ~ de păr.)* **2.** *(ORNIT.; Asio otus)* (prin Olt.) știuhuréz. **3.** *(ORNIT.; Otus scops)* (prin Ban.) ciui, ciuș, scioi, tui, țiuș. **4.** *(ORNIT.; Strix)* ciuhurez, huhurez, (reg.) huhuréte.

CIUFULÍ vb. **1.** a (se) zbîrli, (pop. și fam.) a (se) burzului, a (se) zborși, (Ban., prin Transilv. și Olt.) a (se) sperli. *(I s-a ~ părul.)* **2.** a (se părui. *(S-au ~ bine.)*

ciufulí vb. v. BATJOCORI. RIDICULIZA. ZEFLEMISI.

CIUFULÍRE s. zbîrlire. *(~ părului.)*

CIUFULÍT adj. deranjat, neîngrijit, vîlvoi, zbîrlit, (livr.) hirsút, (pop. și fam.) burzuluít, (înv. și reg.) străflocát, (reg.) borz, borzós, buhós, buhuiát, vîlvoiát, zbîrlóg, zborșít, (Mold. și Bucov.) dupurós, (vestul Transilv.) spérlă, (Ban. și sud-vestul Transilv.) sperlít, (fam. și depr.) nețesălát. *(Cu părul ~.)*

ciufút s. v. CĂMĂTAR.

ciufút s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

ciugái s. v. TĂRTĂCUȚĂ. TIGVĂ. TÎLV.

CIUGULÍ vb. a ciupi, (pop.) a piguli. *(Pasărea ~ un fir de iarbă.)*

ciugulí vb. v. LEGUMI.

ciuháie s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

ciúhă s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

CIUHURÉZ s. *(ORNIT.; Strix)* ciuf, huhurez, (reg.) huhuréte.

ciui s. v. CIUF.

CIUÍN s. *(BOT.; Saponaria officinalis)* odagaci, săpunariță, (reg.) berbecéi (pl.), grozdícă, juni (pl.), miclușéi (pl.), săpuiór, săpún, săpunár, săpunáș, săpunél, săpunioáră, săpuniță, spumáriță, văcărícă, văcăríță, buruiană-álbă, floarea-călúgărului, floarea-studéntului, flori-álbe (pl.), flori-bătăi (pl.), flori-de-sopón (pl.), flori-de-tăietúră (pl.), iarbă-de-săpún, iarbă-de-soponít, mărarul-călului, ruptari-de-mál (pl.), spuma-călului, (înv.) săpunáre, săpunărícă.

ciuleá s. v. JURUBIȚĂ.

CIULÍ vb. (Mold.) a ciușdi. *(Calul își ~ urechile.)*

ciulí vb. v. OLĂRI. TEȘI.

CIULÍN s. *(BOT.)* **1.** *(Carduus nutans)* (reg.) ghincár, scai, scaiéte, spin. **2.** *(Onopordon acanthium)* ghimpe, scai, scaiete, (reg.) pălămídă, sita-zînelor.

ciulín s. v. CIURLAN. CORNACI. SALCICORN. SĂRICICĂ. SCAI.

ciulinós adj. v. GHIMPOS. MĂRĂCINOS. SPINOS. ȚEPOS.

ciúlniță s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

ciuma-albínelor s. v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. VIESPAR.

ciuma-fétei s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

ciumáș adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.

CIUMÁT adj. *(MED.)* (livr.) pestiferát. *(Om ~; regiune ~.)*

CIÚMĂ s. *(MED.)* pestă, (rar) pestilénță.

CIUMĂFÁIE s. *(BOT.; Datura stramonium)* laur, (înv. și reg.) măslág, (reg.) bolîndăriță, bolînzeálă, bórciu, cornútă, fáie, măselár, nebuneálă, tătúlă, turbáre, boii-prúncilor, ciuma-fétei, măr-ghimpós mărul-pórcului.

CIUMĂREÁ s. *(BOT.; Galega officinalis)* (reg.) scrîntitoáre, iarba-ciúmei.

ciumblitúră s. v. CIOBITURĂ. CIOGNITURĂ. ȘTIRBITURĂ.

ciumelcitúră s. v. GHICITOARE.
ciumós adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.
ciumpán s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.
ciumuríčă s. v. CIMBRU.
ciumurluí vb. v. APLECA.
ciumurluiálă s. v. APLECAT. INDIGESTIE.
GIUNG adj., s. ciunt, (Munt. și Ban.) ciolác, (Mold.) cîș. *(Mînă ~; om ~; un ~.)*
CIUNGÍ vb. a (se) schilodi.
ciungí vb. v. INELA. SECUI.
CIUNT adj., s. ciung, (Munt. și Ban.) ciolác, (Mold.) cîș. *(Om ~ ; mînă ~ ; un ~.)*
CIUNTÍ vb. a reteza, a tăia, a trunchia. *(~ crengile unui copac.)*
CIUNTÍT adj. retezat, tăiat, trunchiat. *(Cu urechile ~.)*
ciup s. v. CIOC. CLONȚ. PLISC.
ciupág s. v. SCURTEICUȚĂ.
CIUPEÁLĂ s. ciupitură, pișcare, pișcătură. *(O ~ făcută pe pielea cuiva.)*
ciupeálă s. v. PIȘCĂTURĂ.
ciupelí vb. v. JUMULI. PÎRLI.
CIUPÉRCĂ s. *(BOT.)* **1.** fungi (pl.), (pop.) bureți. **2.** *ciupercă de pivniță (Merulius lacrymans)* = burete-de-casă.
ciupercă de brád s. v. PITA-VACII.
ciupercă de pe coástă s. v. PITARCĂ.
ciupercă domneáscă s. v. PITARCĂ.
ciupercă paturoásă s. v. BĂLOȘEL.
CIUPÍ vb. **1.** a pișca, (pop.) a țicura, (reg.) a picura, a pișcura, (Transilv.) a pițiga. *(Cine te-a ~ așa?)* **2.** a ciuguli, (pop.) a piguli. *(Pasărea ~ un fir de iarbă.)* **3.** a înțepa, a mînca, a pișca. *(Îl ~ puricii, țînțarii.)* **4.** (fig.) a scărpina. *(~ un instrument muzical cu coarde.)* **5.** a înțepa, a pișca. *(Mustul ~.)* **6.** a se pișca. *(Pantalonii s-au cam ~.)*
ciupí vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.
CIUPÍRE s. ciupit, pișcare, pișcat. *(~ cuiva.)*
CIUPÍT adj. înțepat, pișcat. *(Mînă ~.)*
CIUPÍT s. ciupire, pișcare, pișcat. *(~ cuiva.)*
CIUPITÚRĂ s. **1.** ciupeală, pișcare, pișcătură. *(O ~ făcută cuiva.)* **2.** înțepătură, pișcătură. *(O ~ de țînțar.)*
CIUR s. **1.** sită. *(Se vede ca prin ~.)* **2.** *(ANAT.)* rețea. *(~ la stomacul rumegătoarelor.)*
CIURÁR s. sitar. *(~ face și vinde site.)*
ciurdár s. v. VĂCAR.
ciúrdă s. v. BANDĂ. BULUC. CEATĂ. CIREADĂ. CÎRD. DROAIE. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. MULȚIME. PÎLC. STOL. TURMĂ.
ciuréci s. v. GRIVAN. HÎRCIOG.
ciurél s. v. STRECURĂTOARE.
CIURLÁN s. *(ZOOL.; Salsola kali)* salcicorn, săricică, (rar) salsólă, (reg.) burcúm, ciulín, curăi, fugăci, parpalác, pochítnic, rostogól, sărigeá, tartán, tărfălóg, tăvălúg, tîrtán, vălătúc, vătălán, iarba-pórcului, iarbă-sărátă.
CIURÓI s. șipot, (reg.) bijói, ciúciur. *(Un ~ de apă.)*
ciurtár s. v. PIEPTAR.
ciuruiálă s. v. PLEAVĂ.
ciuruít adj. v. CERNUT.
ciurul-zînelor s. v. TURTĂ.
ciuș s.v. CIUF.
ciúșcă s. v. ARDEI IUTE.
ciuș-de-ghimpe s. v. STICLETE.
ciușdí vb. v. CIULI. FURA. LUA. SUSTRAGE.
CIUT adj. (reg.) melcát. *(Animal cornut ~.)*
ciutáe s. v. TURC.
CIUTĂ s. *(ZOOL.)* cerboaică. *(~ e femela cerbului.)*
ciútă s. v. BESTIE. DIHANIE. FIARĂ. JIVINĂ. LIGHIOANĂ. SĂLBĂTICIUNE.
ciutéică s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.
CIÚTURĂ s. **1.** găleată. *(Cu ~ se scoate apa din fîntînă.)* **2.** *(TEHN.)* blid, căuș, cupă, (reg.) făcău. *(~ la roata morii.)*
ciútură s. v. MORIȘCĂ. PLOSCĂ. URCIOR.
CÍVIC adj. cetățenesc, civil, (înv.) politicésc. *(Drepturi ~.)*
cívie s. v. ȘURUB.
CIVÍL adj. **1.** cetățenesc, civic, (înv.) politicésc. *(Drepturi ~.)* **2.** (înv. și pop.) pămîntésc. *(Probleme ~ și probleme bisericești.)*
civilitáte s. v. AMABILITATE. MANIERĂ. POLITEȚE.
CIVILIZÁ vb. **1.** (rar) a (se) umaniza. *(A ~ un trib sălbatic.)* **2.** a se cultiva, a se rafina, a se stila, (înv.) a se politici, (fig.) a se ciopli, a se cizela, a se subția, a se șlefui, (înv. fig.) a se roáde. *(S-a mai ~.)*
CIVILIZÁT adj. **1.** avansat, dezvoltat, evoluat, înaintat. *(O țară ~; un popor ~.)* **2.** binecrescut, manierat, politicos, (înv.) politicít, (fig.) fin, subțire, urbán. *(E un om ~.)*
CIVILIZÁȚIE s. cultură. *(~ unui popor.)*
civísm s. v. PATRIOTISM.
civít adj. v. VÎNĂT.
ciz s. v. CINTEZĂ. SCATIU.
CIZELÁ vb. **1.** a șlefui. *(~ cu dalta un material.)* **2.** a stiliza, (rar) a subtiliza, (pop.) a ageri, (fam. fig.) a ciopli, a peria, a pieptăna, (fig.) a șlefui. *(~ un text literar.)*
cizelá vb. v. CIVILIZA. CULTIVA. RAFINA. STILA.
CIZELÁRE s. **1.** cizelat, șlefuire, șlefuit. *(~ unui material dur.)* **2.** stilizare, (rar) subtilizáre, (fam. fig.) pieptănáre, (fig.) șlefuíre. *(~ unui text literar.)*
cizeláre s. v. CULTIVARE. RAFINARE. STILARE.
CIZELÁT adj. **1.** șlefuit. *(Un material dur ~.)* **2.** stilizat, (fig.) șlefuít. *(O traducere ~.)*
CIZELÁT s. cizelare, șlefuire, șlefuit. *(~ unui material dur.)*
cizma-cúcului s. v. NEMȚIȘOR.
CIZMÁR s. pantofar, (înv. și reg.) papucár, papugíu, (Mold.) ciubotár, (Transilv., Ban., Maram. și Bucov.) șuștár, (înv.) cavaf.
CÍZMĂ s. (Mold.) ciubótă.
CIZMĂREÁSĂ s. pantofăreasă, (Mold.) ciubotăreásă.
CIZMĂRÉSC adj. (Mold.) ciubotărésc.
CIZMĂRÍE s. pantofărie, (Mold.) ciubotărie, (înv.) căvăfie, papucărie. *(Învață ~.)*

CIZMULÍȚĂ s. (astăzi rar) botină, (Mold.) ciuboțică.

CÎINE s. **1.** *(ZOOL.; Canis familiaris)* (rar) lătrător. **2.** *(ENTOM.)* **cîinele-babei** = (reg.) mólie, mița-pópii. *(~ este larva unor fluturi de noapte.)* **3.** *(ASTRON.)* **cîinele-mare** = (pop.) dulăul (art.); **cîinele-mic** = (pop.) cățélul (art.).

cîinele-míc s. v. SFREDELUL.

CÎINÉSC adj. aspru, brutal, cîinos, crud, inuman, nemilos, neomenos, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Purtare ~.)*

cîinésc adj. v. ASPRU. CANIN. GREU.

cîine-tătărésc s. v. NAGÎȚ.

cîinie s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

CÎINÓS adj., adv., s. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) ván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. aspru, brutal, cîinesc, crud, inuman, nemilos, neomenos, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Purtare ~.)* **3.** adj., s. afurisit, blestemat, hain, îndrăcit, rău, ticălos, (înv. și pop.) pustíu, (pop. și fam.) pîrdálnic, (pop.) împelitát, jurát, (înv. și reg.) urgisít, (reg.) pricăjít, (Transilv.) săcrét.

cîinós adj. v. ASPRU. GREU.

cîinoșénie s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

cîlți s. pl. v. PACIȘE.

cîlțișóri s. pl. v. PACIȘE.

CÎMP s. **1.** *(GEOGR.)* cîmpie, șes, (reg.) cohálm. *(Regiune de ~.)* **2.** ogor, țarină, (pop. și poetic) glíe, (pop.) răzór, (înv. și reg.) ágru, (reg.) plan, (înv.) sat. *(Iese la ~, la arat.)* **3.** *(GEOGR.)* *cîmp de gheață* = aisfild. **4.** cadru, cerc, domeniu, sector, sferă, tărîm, zonă. *(~ de preocupări, de activitate.)* **5.** *cîmpul muncii* = producție. *(A intrat în ~.)* **6.** *(LINGV.)* *cîmp asociativ* = cîmp noțional, cîmp semantic; *cîmp noțional* = cîmp asociativ, cîmp semantic; *cîmp semantic* = cîmp asociativ, cîmp noțional.

cîmp s. v. ȚARĂ.

cîmpeán adj. v. CÎMPENESC. PASTORAL. RURAL. RUSTIC. ȚĂRĂNESC.

CÎMPEÁN s. (prin Transilv.) țărán. *(~ este locuitorul de la cîmpie.)*

CÎMPENÉSC adj. pastoral, rural, rustic, țărănesc, (livr.) campéstru, (rar) cîmpeán. *(Idilă ~.)*

CÎMPÍE s. *(GEOGR.)* cîmp, șes, (reg.) cohálm. *(Regiune de ~.)*

CÎND conj. **1.** (temporal) că. *(Acum, ~ ne-am odihnit, putem pleca.)* **2.** (temporal) dacă. *(~ vede că..., pleacă repede.)* **3.** (temporal) cum. *(Frunza-n codru ~ învie.)* **4.** (temporal) (pop.) cum. *(Din ceasul ~ te-am văzut...)* **5.** (cauzal) cum, deoarece, fiindcă, întrucît. *(~ știu că vine, sînt emoționat.)* **6.** (condițional) dacă, (pop.) de. *(Ce pot sfaturile mele, ~ nici lacrimile nu folosesc?)*

cîndái adv. v. CUMVA. EVENTUAL. POATE.

CÎNDVÁ adv. **1.** demult, odată, odinioară, vreodată, (înv. și reg.) oarecînd, (înv.) vreodinioară. *(~ în trecut.)* **2.** altădată, altcîndva, odată, odinioară, (înv. și reg.) oarecînd. *(~ nu exista acest obicei.)* **3.** odată, vreodată, (înv. și reg.) oarecînd, (înv.) odinioară, vreodinioară. *(Poate ne vom mai vedea ~.)*

cînepa-códrului s. v. CÎNEPIOARĂ.

CÎNEPÁR s. *(ORNIT.; Carduelis cannabina)* (Ban.) cînepioáră, (Mold.) pietroșél, (Bucov.) pasărea-cînepii.

CÎNEPĂRÍE s. cînepiște.

CÎNEPIOÁRĂ s. *(BOT.; Eupatorium cannabinum)* (reg.) dumbrávnic, cînepa-códrului.

cînepioáră s. v. CÎNEPAR.

CÎNEPÍȘTE s. cînepărie.

CÎNT s. **1.** cîntare, cîntat, cîntec, glas, melodie, (pop.) viers. *(Un ~ superb de păsărele.)* **2.** *(MUZ.)* canto. *(Clasa de ~ de la conservator.)* **3.** *(LIT.)* (înv.) cap. *(~ într-un poem.)*

CÎNTÁ vb. **1.** *(MUZ.)* a executa, a interpreta, a intona, (pop.) a glăsui, a spúne, a versui, a zice, (înv.) a glăsi, a juca. *(~ o melodie, o doină.)* **2.** *(MUZ.)* a suna. *(~ din frunză.)* **3.** *(MUZ.)* a sufla. *(~ din fluier.)* **4.** a cinsti, a elogia, a glorifica, a lăuda, a mări, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Au ~ pe eroii patriei.)*

cîntá vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.

CÎNTÁR s. **1.** balanță, (pop.) cúmpănă, (reg., mai ales în Munt. și Olt.) terezie, (prin Transilv.) șlag, (înv.) stáderă. *(~ pentru stabilirea greutății unei mărfi.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) balanța (art.), cumpăna (art.), (reg.) terezíile (pl. art.). *(~ este o constelație zodiacală din emisfera australă.)* **3.** cîntărire, cîntărit, (pop.) cîntăreálă. *(L-a înșelat la ~.)*

cîntár s. v. BASCULĂ. CRUCEA DINAINTE. DECIMAL. ZECIMAL.

CÎNTÁRE s. **1.** cînt, cîntat, cîntec, glas, melodie, (pop.) viers. *(~ de păsărele.)* **2.** muzică. *(~ se aude pînă departe.)* **3.** *(BIS.)* canon, glas. *(Corul execută o ~ liturgică.)*

cîntarul-piétrelor s. v. BUHAI. COINAC.

CÎNTÁT s. cînt, cîntare, cîntec, glas, melodie, (pop.) viers. *(~ de păsărele.)*

cîntăreálă s. v. CÎNTAR. CÎNTĂRIRE. CÎNTĂRIT.

cîntăréț adj. v. CÎNTĂTOR.

CÎNTĂRÉȚ s. **1.** *(MUZ.)* (înv.) cîntător. *(Un mare ~ de operă.)* **2.** *(BIS.)* dascăl, diac, paracliser, psalt, țîrcovnic, (Transilv.) cántor, făt, (înv.) ecleziárh, grămătic. *(~ îl ajută pe preot la oficierea slujbei.)*

CÎNTĂRÍ vb. **1.** (rar) a cumpăni, a măsura. *(~ o marfă.)* **2.** (pop.) a atîrna, a trăge, (înv. și reg.) a veni, (înv.) a apăsa. *(Cît ~ sacul?)* **cîntări** vb. v. CHIBZUI. GÎNDI. JUDECA. PREȚUI. SOCOTI. VALORA.

CÎNTĂRÍRE s. **1.** (rar) măsurare. *(~ unei mărfi.)* **2.** cîntar, cîntărit, (pop.) cîntăreală. *(L-a înșelat la ~.)*

CÎNTĂRÍT s. cîntar, cîntărire, (pop.) cîntăreală. *(L-a înșelat la ~.)*

CÎNTĂTÓR adj. (înv.) cîntăreț. *(Pasăre ~.)* **cîntător** s. v. CÎNTĂREȚ. COCOȘ. POET.

CÍNTEC s. **1.** *(MUZ.)* compoziție, melodie, muzică, (livr.) melopee, mélos, (înv.) scop. *(Un ~ foarte iubit.)* **2.** *(MUZ.)* lied. *(Un ~ de G. Enescu.)* **3.** *(MUZ.)* arie, melodie. *(~ populare.)* **4.** cînt, cîntare, cîntat, glas, melodie, (pop.) viers. *(~ de păsărele.)* **5.** *(LIT.)* *cîntec bătrînesc* = baladă populară.

CÎR interj. gar ! *(Ciorile fac: ~ !)*

CÍRĂ s. *(IHT.; Cobitis aurata balcanica)* (reg.) sacagiță, sfîrlă, (prin Bucov.) sacăucă, (prin Mold.) smîrlă.

círă s. v. ZVÎRLUGĂ.

círcă s. v. SPATE. SPINARE.

CÎRCĂIÁC s. *(ZOOL.; Scolopendra cingulata)* scolopendră, (reg.) caréte, urechélniță, patruzeci-de-picioare.

círcăli vb. v. PÎRPĂLI.

CÎRCÉIE s. *(TEHN.)* brățară, (reg.) morcoașă, (Transilv.) **toártă**. *(~ la coasă.)*

CÎRCÉL s. *(BOT.)* (reg.) acățéle (pl.), cîr. *(~ al unor plante agățătoare.)*

círceél s. v. CĂPUȘĂ. CERCEL.

círciogár adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. CÎRCOTAȘ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU. ȘICANATOR.

círciogărésc adj. v. AVOCĂȚESC.

CÍRCIUMĂ s. (prin Transilv.) ceárdă, (Transilv. și Bucov.) prepanáție. *(Bea într-o ~.)*

CÎRCIUMĂREÁSĂ s. **1.** cîrciumăriță. *(În cîrciumă servea o ~.)* **2.** *(BOT.; Zinnia elegans)* măciuci (pl.).

CÎRCIUMĂRÍȚĂ s. cîrciumăreasă. *(~, nevasta cîrciumarului.)*

CÎRCIUMIOÁRĂ s. crișmuliță, (reg.) crișmușoáră, crișmúță. *(Într-o ~ la Șosea.)*

CÎRCOTÁȘ adj., s. șicanator, (rar) procesív, (pop.) cîrtitór, gîlcevitór, (Mold. și Bucov.) circiogár. *(Om ~.)*

círcotă s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

círcoti vb. v. CERTA. ÎNVRĂJBI. SUPĂRA.

CÎRD s. **1.** ciopor. *(~ de oi.)* **2.** stol, (reg.) toánă, toi, (Olt. și Transilv.) ciopór. *(Un ~ de rîndunele.)* **3.** bandă, buluc, ceată, droaie, gloată, grămadă, grup, mulțime, pîlc, stol, (pop.) crîlă, líotă, (reg.) canará, ciúrdă, mîșină, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Olt. și Ban.) clápie, (înv.) cin, tacîm. *(Un ~ de copii.)*

círd s. v. CIREADĂ. GRĂMADĂ. MULȚIME. ȘIR. TURMĂ.

CÎRDĂȘÍE s. (peior.) bandă, clan, clică, gașcă, șleahtă, (livr.) coterie, (rar) tágmă, (înv.) cardașlíc, tacîm, taráf, (fig.) bisericúță. *(O ~ de afaceriști.)*

círii vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. CIONDĂNI. CIOROVĂI. DĂSCĂLI. PLICTISI. SÎCÎI.

CÎRÎIÁLĂ s. cîrîit. *(~ de găină.)*

círiiálă s. v. CIONDĂNEALĂ. CIOROVĂIALĂ.

CÎRÎÍT s. cîrîială. *(~ de găină.)*

CÎRJALÍU s. *(IST., MIL.)* (înv.) manáf. *(~liii trăiau din jaf.)*

CÎRJÁNCĂ s. *(IHT.; Brama brama)* plătică.

CÍRJĂ s. **1.** (prin Transilv.) măciúcă. *(Merge sprijinit în ~ e.)* **2.** *(ANAT.)* *cîrja aortei* = crosa aortei.

círjă s. v. CHINGĂ. COCÎRLĂ. CRIVAC.

CÎRLÁN s. *(ZOOL.)* mior, noaten. *(~ este mielul de peste un an.)*

CÎRLÍG s. **1.** (reg.) sclimpúș. *(~ de rufe.)* **2.** andrea, igliță, navetă. *(~ pentru plase de pescuit.)* **3.** *(TEHN.)* buhai, greblă, hreapcă, vergea, (reg.) criveá. *(~ este un dispozitiv la coasă.)*

círlig s. v. FURCĂ. PISC.

CÎRLIGÁȘ s. cîrligel.

círligát s. v. RĂCULEȚ.

círligățeá s. v. SORBESTREA.

círligățícă s. v. RĂCULEȚ.

círligéi s. pl. v. DANTELĂ.

CÎRLIGÉL s. cîrligaș.

círligél s. v. CROȘETĂ. IGLIȚĂ. RĂCULEȚ. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.

círligioáră s. v. IARBĂ-ROȘIE.

círligiór s. v. DENTIȚĂ.

CÎRLIÓNȚ s. buclă, creț, inel, ondulație, ondulă, val, zuluf, (rar) sfrédel, sfredelitúră, (reg.) scîrlións, zgîrlăúnte, (Ban.) cocór, (prin Munt. și Mold.) scîr. *(~ al părului cuiva.)*

círlión s. v. CHEPCEL.

CÎRLIONȚÁ vb. a (se) bucla, a (se) inela, a (se) încreți, a (se) ondula, (rar) a (se) zulufa, (prin Olt. și Munt.) a (se) scîrlionți. *(Și-a ~ părul.)*

CÎRLIONȚÁRE s. buclare, inelare, încrețire, ondulare. *(~ a părului.)*

CÎRLIONȚÁT adj. buclat, creț, inelat, încrețit, ondulat, (rar) zulufát, (prin Olt. și Munt.) scîrlionțát, (prin Olt.) scîrcior. *(Păr ~.)*

CÎRMÁCI s. *(MAR.)* pilot. *(~ pe o navă.)*

círmáci s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. MONARH. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

CÍRMĂ s. drug, oiște, pîrghie, prolap. *(~ la moara de vînt.)*

círmă s. v. CÎRMUIRE. CONDUCERE. DIRIGUIRE. DOMNIE. GUVERNARE. PUTERE. STĂPÎNIRE.

círmeálă s. v. COT. COTITURĂ. CURBĂ. ÎNTORSĂTURĂ. ÎNTORTOCHETURĂ. OCOL. RĂSUCITURĂ. SERPENTINĂ. SINUOZITATE. ȘERPUIRE. ȘERPUITURĂ.

CÎRMÍ vb. a coti, a vira, (rar) a cîrmui, (pop.) a cîrni, (Mold.) a cotigi, (înv.) a șovăi. *(~ vehiculul.)*

CÎRMÍRE s. cîrmit, cotire, cotit, viraj, virare, virat, (pop.) cîrnire, cîrnit. *(În timpul ~ unui vehicul.)*

CÎRMÍT s. cîrmire, cotire, cotit, viraj, virare, virat, (pop.) cîrnire, cîrnit. *(~ al unui vehicul.)*

CÎRMÍZ s. **1.** *(BOT.; Phytolacca decandra* și *americana)* (reg.) rumeioară. **2.** *(ENTOM.; Coccus cacti)* coșenilă. **3.** carmin. *(~ este un colorant roșu.)*

cîrmiziu adj. v. CARMIN. STACOJIU.

CÎRMUÍ vb **1.** a conduce, a dirigui, a domni, a guverna, a stăpîni, (înv. și pop.) a oblădui, (înv.) a birui, a chivernisi, a dúce, a ocîrmui, a povățui. *(Ștefan a ~ Moldova în glorie.)* **2.** a administra, a conduce, a gospodări, (înv. și pop.) a oblădui, a priveghea, a supraveghea, (înv.) a isprăvnici, a ocîrmui. *(~ treburile publice.)*

cîrmuí vb. v. CÎRMI. COTI. VIRA.

CÎRMUÍRE s. **1.** conducere, diriguire, domnie, guvernare, stăpînire, (înv. și pop.) oblăduire, (înv.) chiverniseálă, chivernisíre, ocîrmuíre, purtáre, purtát, stăpîníe, vlădicíe, (fig.) cîrmă. *(~ țării în vremea lui Mihai Vitezul.)* **2.** administrare, administrație, conducere, gospodărire, (înv. și pop.) oblăduire, chiverniseálă, chivernisíre, isprăvnicíe, ocîrmuíre. *(~ treburilor publice.)* **3.** (concr.) guvern, stăpînire. *(Ce zice ~?)*

CÎRMUITÓR s., adj. **1.** s. conducător, domn, domnitor, monarh, stăpînitor, suveran, vodă, voievod, (astăzi rar) stăpîn, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădícă, (fig.) cîrmáci. **2.** s. conducător, guvernator, (turcism înv.) zabét. *(~ al unei provincii.)* **3.** s., adj. conducător, guvernant. *(Forțele ~.)* **4.** adj. conducător, guvernamental, oficial. *(Cercurile ~.)*

cîrn adj. v. ÎNDOIT. STRÎMB.

CÎRNĂȚÁR s. mezelar, (rar) mezelegíu. *(E ~ de profesie.)*

CÎRNĂȚĂREÁSĂ s. mezelăreasă.

CÎRNĂȚĂRÍE s. mezelărie.

CÎRNELEÁGĂ s. *(BIS.)* harți (pl.), (pop.) dulcele Crăciúnului, săptămîna cărnii, săptămîna clisei, săptămîna curátă, săptămîna de práguri, săptămîna hîrțească, săptămîna hîrții, săptămîna împestrițátă, săptămîna învîrstátă, săptămîna mistreáță, săptămîna tărcátă, săptămîna vîrstátă.

cîrní vb. v. CÎRMI. COTI. ÎNTOARCE. VIRA.

cîrnire s. v. CÎRMIRE. CÎRMIT. COTIRE. COTIT. VIRAJ. VIRARE. VIRAT.

cîrnit s. v. CÎRMIRE. CÎRMIT. COTIRE. COTIT. VIRAJ. VIRARE. VIRAT.

cîrnitúră s. v. COT. COTITURĂ. CURBĂ. ÎNTORSĂTURĂ. ÎNTORTOCHETURĂ. OCOL. RĂSUCITURĂ. SERPENTINĂ. SINUOZITATE. ȘERPUIRE. ȘERPUITURĂ.

cîrnosí vb. v. CIOPÎRȚI. SFÎRTECA. SFÎȘIA.

CÎRPĂ s. **1.** buleandră, fleandură, otreapă, petică, zdreanță, (pop.) treánță, (înv. și reg.) ráncie, (reg.) paceaúră, rúfă, șuleándră, tîrfă, (Mold., Bucov. și Transilv.) cîrță, (Mold. și Bucov.) cotreánță, (Transilv.) ronghi, (înv., în Mold.) félegă. *(Șterge praful cu o ~.)* **2.** scutec, (înv. și reg.) ráncie, (Mold. și Bucov.) pelíncă. *(~ pentru sugaci.)*

cîrpă s. v. BASMA. BATISTĂ. LEGĂTURĂ. TULPAN.

CÎRPĂCÍ vb. a cîrpi, a petici, (rar) a peticări, (pop.) a potlogi. *(~ încălțămintea.)*

cîrpător s v. FUND. TOCĂTOR.

CÎRPEÁLĂ s. cîrpitură. *(O ~ la pantofi.)*

CÎRPÍ vb. **1.** a cîrpăci, a petici, (rar) a peticări, (pop.) a potlogi. *(~ o gheată.)* **2.** a coase, a prinde, a țese, (Transilv.) a ștopoli, (Mold.) a țirîi. *(I-a ~ ciorapul.)* **3.** a drege, a repara. *(~ un obiect spart.)*

cîrpí vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. DA. ÎMBĂTA. PĂLMUI. TRAGE. TURMENTA.

CÎRPÍRE s. **1.** cîrpit, peticire, peticit. *(~ unei ghete.)* **2.** coasere, cusut, prindere, țesere. *(~ găurii la ciorap.)*

CÎRPÍT adj. peticit, (rar) petecărít, (pop.) potlogít, (reg.) împeticát. *(Încălțăminte ~.)*

CÎRPÍT s. cîrpire, peticire, peticit. *(~ unei haine.)*

CÎRPITÚRĂ s. cîrpeală. *(O ~ la pantofi.)*

CÎRPULÍȚĂ s. cîrpușoară.

CÎRPUȘOÁRĂ s. cîrpuliță.

cîrstác s. v. JUMĂTATE.

cîrstáș s. v. CHEPCEL.

cîrstă s. v. JUMĂTATE.

cîrstăneáscă s. v. AVRĂMEASĂ. AVRĂMEASCĂ. BARBA-BOIERULUI.

cîrstineáscă s. v. AVRĂMEASĂ. AVRĂMEASCĂ. VENINARIȚĂ.

cîrstov s. v. ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI. ZIUA CRUCII.

cîrșie s. v. STÎNCĂ.

cîrteálă s. v. CRÎCNEALĂ. CRÎCNIRE. MURMUR. PROTEST.

cîrtí vb. v. ADMONESTA. CERTA. CIOPÎRȚI. CRITICA. CRÎCNI. DĂSCĂLI. DOJENI. ÎNVRĂJBI. MORALIZA. MURMURA. MUSTRA. PLÎNGE. PROTESTA. SFÎRTECA. SFÎȘIA. SUPĂRA.

cîrtitór adj., s. v. CÎRCOTAȘ. ȘICANATOR.

CÎRTIȚĂ s. *(ZOOL.; Talpa europaea)* sobol, (reg.) mitorlán, orb, orbéț, șoarece-chiór, (Ban. și Transilv.) mușuróu, (Ban., Transilv. și Munt.) șomíc.

cîrtiță s. v. FARCIN. MORVĂ. MORVĂ CUTANATĂ. RĂPCIUGĂ. SCROFULĂ. SCROFULOZĂ.

cîrtóg s. v. BÎRLOG. CUIB. CULCUȘ. SĂLAȘ. VIZUINĂ.

cîrță s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. FLEANDURĂ. OTREAPĂ PETICĂ. ZDREANȚĂ.

cîș adj., s. v. CIUNG. CIUNT.

CÎȘIȚĂ s. *(ENTOM.)* strepede, (Munt.) caréte, (Transilv. și Bucov.) codáț. *(~ este o larvă care se dezvoltă în brînza alterată.)*

CÎȘLÉGI s. pl. *(BIS.)* (Transilv.) fărșáng. *(În ~ se mănîncă de dulce.)*

cîști s. v. RATĂ.

CÎȘTÍG s. **1.** avantaj, beneficiu, folos, profit, (înv. și reg.) seámă, (înv.) folosínță, (înv., în Transilv.) dobîndă, (fig.) rod. *(Ai ~ vreun din asta?)* **2.** beneficiu, profit, venit, (prin Transilv.) mirișúg, (înv.) ghelír, product, spor, (reg. fig.) mână. *(~ net într-o afacere.)* **3.** retribuție, salariu. *(Are un ~ de 3 000 lei pe lună.)* **4.** afacere, avantaj, chilipir, folos, pricopseală, profit, (Transilv. și Maram.) háznă, (fam. și ir.) scofálă. *(Nu e nici un ~ să...)*

CÎȘTIGÁ vb. **1.** a beneficia, a folosi, a profita. *(El nu ~ nimic din asta?)* **2.** a avea, a căpăta, a dobîndi, a încasa, a obține, a primi. *(~ 10 lei de la mine dacă...)* **3.** a cuceri, a dobîndi, a obține, a realiza, a repurta, (Transilv.) a mîrui, (înv.) a purta. *(A ~ o strălucită victorie, biruință.)* **4.** a bate, a birui, a izbîndi, a învinge, (înv.) a vinci. *(A ~ în luptă.)* **5.** a cuceri, a dobîndi. *(A ~ titlul de campion.)* **6.** a căpăta, a dobîndi, a obține. *(A ~ o mare faimă, o mare experiență.)* **7.** a cuceri. *(A ~ simpatia tuturor.)*

cîștigá vb. v. ARANJA. CĂUTA. CURĂȚA. DEȘERTICA. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. ÎNGRIJI. SCUTURA. SPILCUI. STRÎNGE. VEDEA.

CÎȘTIGÁRE s. **1.** cucerire, dobîndire, obținere, realizare, repurtare. *(~ unei victorii strălucite.)* **2.** cucerire, dobîndire. *(~ unui titlu de campion.)* **3.** căpătare, dobîndire, obținere. *(~ unei faime binemeritate.)*

CÎȘTIGÁT adj. avantajat. *(Un om ~.)*

cîștigă s. v. ATENȚIE. GRIJĂ. INTERES. PREOCUPARE. SINCHISEALĂ. SINCHISIRE. SINCHISIT.

CÎȘTIGĂTÓR adj., s. biruitor, izbînditor, învingător, triumfător, victorios. *(~ într-o competiție.)*

cît conj. v. CĂ. DE. ÎNCÎT.

CÎT conj., adv., prep., s. **1.** conj. ca, cum, precum. *(Noi ~ și ei...)* **2.** adv., prep. ca, precum. *(E înalt ~ bradul.)* **3.** adv. (pop.) precît. *(~ îmi dau seama,...)* **4.** conj. oricît. *(~ era el de reținut, tot...).* **5.** conj. ci. *(Nu din zori și pînă-n seară, ~ din seară pînă-n zori.)* **6.** adv. ce, cum. *(~ aș mai rîde!)* **7.** s. *(MAT.)* (înv.) cîtuitór, cuprinzător, cvoțient. petrecător, *(~ al unei împărțiri.)*

CÎTEODÁTĂ s. uneori, (înv.) aórea. *(Se duce ~ pe la el.)*

CÎTÍME s. cantitate, mărime, (înv.) cătățíme.

cîtingán adv. v. AGALE. ALENE. BINIȘOR. DOMOL. ÎNCET. ÎNCETINEL. ÎNCETIȘOR. LIN. LINIȘTIT. UȘUREL.

cîtuitór s. v. CÎT.

CÎTVÁ adj., adv. **1.** adj. ceva, oarecare, oareșicare, (înv. și reg.) ceváși, cevășilea, oarecît, oarecitvá, oareșicé. *(Are ~ treabă.)* **2.** adj. nițel, oarecare, puțin. *(~ vreme a stat în casă.)* **3.** adv. nițel, puțin, (pop.) oleácă. *(A așteptat ~ în stradă.)*

cîță s. v. BIBILICĂ.

CLACÁJ s. *(MED.)* clacare.

CLACÁRE s. *(MED.)* clacaj.

CLĂCĂ s. **1.** *(IST.)* boieresc, robotă. *(Ca formă a rentei feudale, ~ din Țara Românească se numea în Moldova boieresc, iar în Transilvania robotă.)* **2.** ședătoare, (reg.) furcăríe, (Transilv.) hábă, hábără, (prin Munt.) sideáncă. *(~ făcută la țară în serile de iarnă.)*

clădă s. v. GRĂMADĂ. MALDĂR. MORMAN. MOVILĂ. PURCOI.

CLÁIE s. **1.** căpiță, porcoi, stog, (pop.) plástă, porcán, (reg.) boághe, por, porcănáș, porcoiáță, porconeáță, porculeán, porculéte, porculéț, porcúț, porșóg, porșór, schírdă, (Olt.) clădíș, (Transilv. și Ban.) plóscă, (Transilv.) pup. *(O ~ de fîn.)* **2.** (fig.) túfă. *(O ~ de păr.)*

clămpă s. v. CLANȚĂ. IVĂR. ÎNCUIETOARE.

CLAN s. (peior.) bandă, cîrdășie, clică, gașcă, șleahtă, (livr.) coterie, (rar) tágmă, (înv.) cardașlíc, tacím, taráf, (fig.) bisericúță. *(Un ~ de afaceriști.)*

CLANDESTÍN adj. **1.** conspirativ, ilegal, secret, (fig.) subterán. *(Organizație ~.)* **2.** ilegal, ilicit, nelegal. *(Comerț ~.)*

clanț s. v. CIOC. CLONȚ. PLISC.

CLÁNȚĂ s. ivăr, încuietoare, (reg.) zimpiríg, (Mold.) clámpă, (Transilv.) clenci, (Ban.) clențáică, (prin Transilv.) rătéz, (Ban.) șnálă, (Transilv. și Olt.) vérver. *(~ la broasca ușii.)*

clánță s. v. GURĂ.

CLÁPĂ s. *(MUZ.)* (rar) tástă, túșă. *(~ la pian.)*

clăpcă s. v. CAPCANĂ. CURSĂ. PRINZĂTOARE.

clăpie s. v. BANDĂ. BULUC. CEATĂ. CÎRD. DROAIE. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. MULȚIME. PÎLC. STOL.

CLAR adj., adv. **1.** adj. deslușit, distinct, evident, lămurit, limpede, precis, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(O imagine ~ ; o pronunție ~.)* **2.** adv. bine, deslușit, distinct, lămurit, limpede, (reg.) răzvedít. *(A vedea ~.)* **3.** adj. transparent. *(O lentilă ~.)* **4.** adj. citeț, deslușit, (livr.) lizíbil. *(Un scris ~.)* **5.** adj. albastru, curat, limpede, pur, senin, străveziu, (livr.) limpíd, (Transilv.) tístaș, (înv.) seninát, seninós, (fig.) spălát. *(Cer ~.)* **6.** adj. cristalin, curat, limpede, pur, transparent, (pop.) vioáră, (Transilv.) tístaș, (înv.) chiar. *(Apă ~ .)* **7.** adj. evident, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **8.** adj. limpede, nealterat, pur, (fig.) cristalin, (rar fig.) curát. *(O voce ~.)* **9.** adj. deslușit, explicit, expres, inteligibil, lămurit, limpede, net, precis, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~ ; o afirmație ~.)* **10.** adv. deslușit, explicit, expres, lămurit, limpede, răspicat, (rar) aiévea, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(I-am spus ~.)*

CLARIFICÁ vb. **1.** a (se) descurca, a (se) deslui, a (se) elucida, a (se) explica, a (se) lămuri, a (se) limpezi, a (se) preciza, (înv.) a (se) pliroforisi, a (se) răspica, a (se) sfeti, (fig.) a (se) descîlci, a (se) lumina. *(Problema a fost ~.)* **2.** descifra, a deslui, a dezlega, a explica, a lămuri, a limpezi, a rezolva, a soluționa. *(A ~ enigma.)* **3.** a (se) dumeri, a (se) edifica, a (se) lămuri. *(S-a ~ imediat după*

ce a văzut actele.) **4.** a rezolva, a soluționa. *(A ~ un litigiu.)*

CLARIFICÁRE s. **1.** deslușire, dezlegare, elucidare, explicare, explicație, lămurire, limpezire, precizare, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforíe, răspicáre, (fig.) chéie, descîlcíre. *(~ unei probleme încurcate.)* **2.** dumerire, edificare, lămurire. *(~ lui într-o problemă.)* **3.** rezolvare, soluționare. *(~ litigiului.)*

CLARIFICÁT adj. dumerit, edificat, lămurit. *(Sînt pe deplin ~.)*

CLARIFICATÓR adj. edificator, explicativ, lămuritor. *(Un exemplu ~.)*

CLARITÁTE s. **1.** deslușire, limpezime. *(~ a unei imagini.)* **2.** transparență. *(~ a unei lentile.)* **3.** albastru, albăstrime, azur, limpezime, senin, seninătate, (rar) limpeziș, (înv. și reg.) seninát, (reg.) vinețíe, (Mold. și Bucov.) sineálă, (înv.) senineálă. *(~ cerului.)* **4.** curățenie, limpezime, puritate, transparență. *(~ apei.)* **5.** evidență, pregnanță. *(Se dezvăluie cu ~.)* **6.** limpezime, puritate. *(~ glasului.)* **7.** inteligibilitate, limpezeală, limpezime, (livr.) limpiditáte, (fig.) transparénță. *(~ celor spuse.)*

CLARVĂZĂTÓR adj. ager, iscoditor, observator, pătrunzător, perspicace, scormonitor, scrutător, sfredelitor, străbătător, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuțít. *(Un spirit ~.)*

CLARVIZIÚNE s. acuitate, agerime, pătrundere, perspicacitate, subtilitate, (livr.) sagacitáte, (fam.) schépsis, (fig.) ascuțíme. *(~ spiritului.)*

CLASÁ vb. **1.** a aranja, a așeza, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **2.** a se clasifica, a se plasa, a se situa. *(S-a ~ al șaptelea la concurs.)*

CLASÁRE s. **1.** aranjare, așezare, clasificare, distribuire, împărțire, ordonare, repartizare, rînduială, rînduire, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **2.** clasificare, plasare, situare. *(~ lui pe primul loc în concurs.)*

CLASÁT adj. aranjat, ordonat, organizat, rînduit, sistematizat. *(Material documentar ~.)*

CLÁSĂ s. **1.** categorie, fel, gen, soi, specie, speță, tip, varietate, (înv. și reg.) rúdă. *(O ~ de indivizi.)* **2.** categorie, grup, grupare, (astăzi rar) tágmă, (înv.) rînduiálă. *(Face parte din ~ celor timizi.)* **3.** categorie, treaptă. *(~ de retribuție.)* **4.** categorie, rang. *(Restaurant de ~ I.)* **5.** curs, lecție, oră. *(De ce ai lipsit de la ~?)* **6.** sală. *(Profesorul a ieșit din ~.)*

CLÁSIC adj. **1.** caracteristic, reprezentativ, specific, tipic. *(Un exemplu ~.)* **2.** curent, frecvent, obișnuit, tradițional, uzual. *(Un procedeu tehnic ~.)*

CLASICÍSM s. (rar) clasicitáte. *(~ unui scriitor.)*

clasicitáte s. v. CLASICISM.

CLASIFICÁ vb. **1.** a aranja, a așeza, a clasa, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **2.** a se clasa, a se plasa, a se situa. *(S-a ~ primul la concurs.)* **3.** a ierarhiza. *(~ elevii în ordinea mediilor.)*

CLASIFICÁRE s. **1.** aranjare, așezare, clasare, distribuire, împărțire, ordonare, repartizare, rînduială, rînduire, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **2.** clasare, plasare, situare. *(~ lui pe primul loc în concurs.)* **3.** ierarhizare. *(~ elevilor în ordinea mediilor.)*

CLÁSTIC adj. *(GEOL.)* detritic, terigen. *(Rocă ~.)*

claustrá vb. v. IZOLA.

claustrál adj. v. CĂLUGĂRESC. MĂNĂSTIRESC. MONAHAL. MONAHICESC.

CLÁUZĂ s. *(JUR.)* condiție, dispoziție, prevedere, punct, stipulare, stipulație, termen, (înv. și pop.) tocmeálă, (înv.) șart. *(~ dintr-o convenție.)*

CLAVECÍN s. *(MUZ.)* cembalo, clavicembal.

CLAVIATÚRĂ s. *(MUZ.)* (înv.) tastatúră. *(~ unui pian.)*

CLAVICEMBÁL s. *(MUZ.)* cembalo, clavecin.

CLAVÍCULĂ s. *(ANAT.)* (prin Transilv.) puntea-úmărului.

clavír s. v. PIAN.

claviríst s. v. PIANIST.

CLĂBÚC s. **1.** spumă, (reg.) săpún, săpuneálă. *(Face ~i cînd se spală.)* **2.** spumă, (reg.) sclăbúc. *(Face ~i la gură cînd vorbește.)*

clăbúc s. v. MAMORNIC.

clăbucí vb. v. SPUMA. SPUMEGA.

CLĂCÁȘ s. *(IST.)* (înv. și reg.) robotáș, (Mold.) pontáș. *(Țăranul care făcea clacă se numea ~.)*

CLĂCĂȘÍ vb. *(IST.)* (înv.) a clăcui. *(Presta clacă, adică ~.)*

clăcuí vb. v. CLĂCĂȘI.

CLĂDÍ vb. a construi, a dura, a face, a înălța, a ridica, a zidi, (livr.) a edifica, (înv.) a temeia. *(~ o nouă școală.)*

CLĂDÍRE s. **1.** construcție, construire, durare, înălțare, ridicare, zidire, (livr.) edificáre. *(~ unui nou spital.)* **2.** (concr.) casă, construcție, imobil, zidire, (înv.) ziditúră. *(O ~ impunătoare.)* **3.** (concr.) local. *(~ școlii.)*

clădíș s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

clăiță s. v. JUMĂTATE.

CLĂMPĂNEÁLĂ s. clămpănit, clămpănitură. *(Se aude o ~.)*

clămpăní vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGĂPĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

CLĂMPĂNÍT s. clămpăneală, clămpănitură. *(Ce e ~ ăsta?)*

CLĂMPĂNITÚRĂ s. clămpăneală, clămpănit. *(O serie de ~.)*

CLĂNȚĂNEÁLĂ s. clănțănire, clănțănit, clănțănitură, dîrdîială, dîrdîit. *(~ dinților.)*

clănțăneálă s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBU-

ŢIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

CLĂNŢĂNÍ vb. a dîrdîi. *(Îi ~ dinţii.)*

clănţăní vb. v. CIONDĂNI. CIOROVĂI. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

CLĂNŢĂNÍRE s. clănţăneală, clănţănit, clănţănitură, dîrdîială, dîrdîit. *(~ a dinţilor.)*

CLĂNŢĂNÍT s. clănţăneală, clănţănire, clănţănitură, dîrdîială, dîrdîit. *(~ al dinţilor.)*

CLĂNŢĂNITÚRĂ s. clănţăneală, clănţănire, clănţănit, dîrdîială, dîrdîit. *(~ a dinţilor.)*

CLĂNŢĂU s., adj. flecar, guraliv, limbut, palavragiu, vorbăreţ, vorbă-lungă, (livr.) loc-váce, (rar) ploscár, ploscáş, taclagíu, (pop. şi fam.) farfará, (pop.) gúreş, toacă-gúră, (înv. şi reg.) spórnic, vorbáreţ, (reg.) pălăvátic, pălăvrăgít, tololói, vorbár, (Mold.) dîrdálă, lehău, leorbău, (Transilv.) stroncănitór, (prin Munt.) tîndălít, (Mold.) trăncălău, (înv.) limbáreţ, vorováci, (fam.) moftangíu, (rar fam.) moftológ, moftureán, (fig.) méliţă. *(E un mare~!)*

CLĂPĂÚG adj. atîrnat, bleg, blegit, lăsat, pleoştit, (pop.) blegoşát, (prin Olt.) bleonc, (Mold. şi Transilv.) dăbălăzát, (prin Transilv.) plecozát, (fam.) bleojdít. *(Cu urechile ~.)*

clăpăugí vb. v. BLEGI. PLEOŞTI.

clătárí vb. v. AGITA. CLĂTI. CLĂTINA. LIMPEZI. ZGUDUI. SCUTURA.

CLĂTÍ vb. a limpezi, (reg.) a clătări, (prin sudul Transilv.) a stropoli. *(~ rufele.)*

clătí vb. v. BALANSA. CLĂTINA. CLINTI. CUTREMURA. DEPLASA. IZBI. LEGĂNA. LOVI. MIGRA. MIŞCA. MUTA. OSCILA. PENDULA. PLECA. PORNI. SCUTURA. URNI. ZDRUNCINA. ZGÎLŢÎI. ZGUDUI.

CLĂTINÁ vb. **1.** a (se) balansa, a (se) legăna, a oscila, a pendula, (rar) a bascula, (înv. şi reg.) a (se) clăti, (reg.) a (se) dăina, a (se) hîţîna, a (se) hlobăna. *(Se ~ într-o parte şi în alta.)* **2.** a (se) mlădia. *(Îşi ~ trupul.)* **3.** a (se) bălăbăni, a (se) legăna, (pop.) a (se) bălăngăni, a (se) bănănăi, (reg.) a (se) bălălăi, a (se) bălăngăi, a (se) tingăli. *(Se ~ cînd merge.)* **4.** a se împletici, a şovăi, (reg.) a se mătăcăni, a se mătăhăi, a se mătăhăli, a se mătălăi, a se mătănăi. *(Omul beat se ~ în mers.)* **5.** a (se) cutremura, a (se) scutura, a (se) zdruncina, a (se) zgîlţîi, a (se) zgudui, (înv. şi reg.) a (se) clăti, (înv.) a (se) smăcina. *(Seismul ~ casa din temelii.)* **6.** a se cutremura, a dîrdîi, a dudui, a tremura, a se zgudui, (Mold. şi Transilv.) a durdui, (înv.) a se ridica. *(Se ~ peretii.)* **7.** a hîţîi, a hîţîna, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlţîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drîgîi, (Ban.) a zducni. *(Căruţa l-a ~ bine.)* **8.** a scutura, a zgîlţîi, a zgudui, (pop.) a zgîlţîna, (reg.) a zbiciula, a zblendui, a zgîcina, (Mold.) a zbihui. *(Îl ~ zdravăn ca să se scoale.)* **9.*** (fig.) a zdruncina, a zgudui. *(Mi-a ~ vechile convingeri.)* **10.** a (se) agita, a (se) scutura, a (se) zgudui, (reg.) a (se) clătări, (Mold. şi Bucov.) a (se) cobîlţîi. *(~ lichidul din eprubetă.)* **11.** a agita, a filfîi, a flutura, (înv. şi reg.) a pălăi, a pălălăi, (reg.) a mătăhăi, a mătălăi. *(~ batista.)* **12.** a (se) clinti, a (se) deplasa, a (se) mişca, a (se) muta, a (se) urni, (înv. şi pop.) a (se) sminti, (înv. şi reg.) a (se) clăti, (Mold. şi Transilv.) a (se) vîşca. *(N-a putut ~ piatra din locul ei.)* **13.** a (se) mişca, (înv. şi pop.) a (se) muta. *(Nu se ~ nici o frunză.)*

CLĂTINÁRE s. **1.** balans, balansare, legănare, oscilare, oscilaţie, pendulare. *(~ limbii unei pendule.)* **2.** bălăbănire, legănare. *(~ picioarelor.)* **3.** clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simţit o ~ puternică.)* **4.** clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)* **5.** clintire, deplasare, mişcare, mutare, urnire, (înv. şi reg.) clătire. *(~ unui bolovan de la locul lui.)* **6.** mişcare. *(~ frunzelor.)*

CLĂTINÁT adj. împiedicat, împleticit, nesigur, poticnit, şovăielnic, şovăitor, (rar) clătinătór, şovăind, şovăit. *(Un mers ~.)*

CLĂTINÁT s. **1.** clătinare, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simţit un ~ puternic.)* **2.** clătinare, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)*

clătinătór adj. v. CLĂTINAT. ÎMPIEDICAT. ÎMPLETICIT. NESIGUR. POTICNIT. ŞOVĂIELNIC. ŞOVĂITOR.

CLĂTINĂTÚRĂ s. **1.** clătinare, clătinat, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simţit o ~ puternică.)* **2.** clătinare, clătinat, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)* **3.** scuturătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, (Mold.) zbihuială. *(Cu o ~ zdravănă l-a sculat.)*

CLĂTÍRE s. clătit, limpezire, limpezit. *(~ rufelor.)*

clătíre s. v. CLĂTINARE. CLINTIRE. DEPLASARE. MIȘCARE. MUTARE. URNIRE.

CLĂTÍT s. clătire, limpezire, limpezit. *(~ rufelor.)*

CLĂTÍTĂ s. (pop.) scovárdă. *(A mîncat o ~ cu dulceață.)*

CLEAN s. *(IHT.; Leuciscus cephalus)* (reg.) albói, porcul-ápelor.

cleápșă s. v. PALMĂ.

CLEFĂÍ vb. a molfăi, a plescăi, (rar) a clefeti, (reg.) a ciofăi, a murseca a plescăni. *(~ cînd mănîncă.)*

CLEFĂIÁLĂ s. clefăit, molfăială, molfăire, molfăit, molfăitură, plescăială, plescăit. *(Cînd mănîncă se aude o ~.)*

CLEFĂÍT s. clefăială, molfăială, molfăire, molfăit, molfăitură, plescăială, plescăit. *(Cînd mănîncă se aude un ~.)*

clefeti vb. v. CLEFĂI. MOLFĂI. PLESCĂI.

CLEI s. lipici. *(A prinde ceva cu ~.)*

clei s. v. CEARĂ. CERUMEN.

CLEIÓS adj. **1.** lipicios, vîscos. *(Substanță ~.)* **2.** lipicios, năclăios, unsuros. *(O materie ~.)* **3.** gelatinos, mucos, vîscos. *(Secreție ~.)* **4.** argilos, clisos, lutos, (rar) argilifér, humós, (pop.) milós, (reg.) hleiós, rășinós, (Transilv.) tiglós. *(Teren ~.)*

CLEÍRE s. *(IND. ALIMENTARĂ)* colaj.

cleiță s. v. TULICHINĂ.

clemént adj. v. IERTĂTOR. INDULGENT. ÎNDURĂTOR. ÎNGĂDUITOR. MILOSTIV.

clemență s. v. IERTARE. INDULGENȚĂ. ÎNDURARE. ÎNGĂDUINȚĂ. MILOSTIVIRE.

clenci s. v. CLANȚĂ. GĂTEJ. IVĂR. ÎNCUIETOARE. MĂSEA. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

clențăică s. v. CLANȚĂ. IVĂR. ÎNCUIETOARE.

CLER s. *(BIS)* preoțime, (livr.) sacerdóțiu, (pop.) popíme, (înv.) preoție. *(~ dintr-o eparhie.)*

CLÉRIC s. *(BIS.)* (înv.) duhóvnic. *(~ este membru al clerului.)*

CLERICÁL adj. *(BIS.)* ecleziastic, preoțesc, (pop.) popésc. *(Adunare ~.)*

CLEȘTÁR s. cristal. *(Un pahar de ~.)*

CLEȘTÁR s. *(TEHN.)* clește. *(Cu ~ dogarul trage cercurile la butoaie.)*

CLÉȘTE s. **1.** *(MED.)* forceps. *(~ este folosit în cazul nașterilor dificile.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) crivălă, criveá, șurúb, teasc. *(~ este o unealtă de lemn a timplarului.)* **3.** *(TEHN.)* capră, locaș, matcă, plăscle (pl.). *(~ al dulgherului.)* **4.** *(TEHN.)* cleștar. *(Cu ~ dogarul trage cercurile la butoaie.)* **5.** *(TEHN.)* (reg.) argeá, chingi (pl.), mîni (pl.). *(~ la teasc.)* **6.** *(ANAT.)* foarfece. *(~ la rac, crab.)*

clevétă s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ȘOAPTĂ.

CLEVETEÁLĂ s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuție, catigorie, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegrire. *(Nu te pleca la ~ lor!)*

CLEVETÍ vb. a (se) bîrfi, a (se) blama, a (se) calomnia, a (se) defăima, a (se) denigra, a (se) discredita, a (se) ponegri, (livr.) a (se) detracta, a (se) vitupera, (înv. și pop.) a (se) ocărî, (pop.) a (se) huli, a (se) năpăstui, a (se) povesti, (prin Olt.) a (se) publica, (înv.) a (se) balamuți, a (se) măscări, a (se) mozavíri, a (se) pohlibui, a (se) ponosi, a (se) ponosłui, a (se) prilesti, a (se) vrevi, (fam. fig.) a (se) încondeia, (pop. fig.) a (se) înnegri. *(Îl ~ pe nedrept.)*

CLEVETÍRE s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuție, catigorie, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegrire. *(Nu te pleca la ~ lor!)*

CLEVETÍT s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuție, catigorie, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegrire. *(De ce te pleci la ~ lor?)*

CLEVETITÓR adj., s. **1.** adj., s. bîrfitor, calomniator, defăimător, denigrator, ponegritor, (livr.) detractór, (pop.) hulitór, (înv.) balamút, clevétnic, năpăstuitór, ponosluitór, (turcism înv.) mozavír. *(Un ~ ordinar.)* **2.** adj. bîrfitor, calomnios, defăimător, denigrator, ponegritor, (rar) calomniatór, (pop.) prost, (înv.) mozavírnic. *(Afirmații, vorbe ~.)*

clevétnic adj., s. v. BÎRFITOR. CALOMNIATOR. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. PONEGRITOR.

clic s. v. CHICOT. CHICOTEALĂ. CHICOTIRE. CHICOTIT. TERCI.

CLÍCĂ s. (peior.) bandă, cîrdășie, clan, gașcă, șleahtă, (livr.) coterie, (rar) tăgmă, (înv.) cardașlíc, tacím, taráf, (fig.) biserícuță. *(O ~ de afaceriști.)*

CLIÉNT s. cumpărător, mușteriu, (înv.) tîrguitór. *(~ al unui magazin.)*

CLIMÁT s. *(MET.)* aer, climă, vreme, (înv.) temperamént, *(Regiune cu ~ rece.)*

climát s. v. AMBIANȚĂ. ANTURAJ. CADRU. CERC. MEDIU. SFERĂ. SOCIETATE.

CLIMATÉRIC adj. *(GEOGR.)* climatic. *(Regiune, stațiune ~.)*

CLIMÁTIC adj. *(GEOGR.)* climateric. *(Zonă ~.)*

CLÍMĂ s. *(MET.)* aer, climat, vreme, (înv.) temperamént. *(Regiune cu ~ caldă.)*

climpúș s. v. ARBIU. ȚURCĂ.

CLIN s. (reg.) băgătúră, stan. *(~ la o cămașă.)*

CLÍNĂ s. *(GEOGR.)* coastă, coboriș, costișă, muchie, pantă, povîrniș, pripor, repeziș, scoborîș, versant, (rar) prăvălác, prăvălíș, (înv. și reg.) piázã, scápăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezișeá, povírghie, prăvál, prăvălitúră, răpăgúș, (prin Munt.) aplecúș, (înv.) bair, povîrnitúră, (fig.) șold. *(~ a unui deal.)*

CLINTÍ vb. a (se) clătina, a (se) deplasa, a (se) mișca, a (se) muta, a (se) urni, (înv. și pop.) a (se) sminti, (înv. și reg.) a (se) clăti, (Mold. și Transilv.) a (se) vîșca. *(N-a putut ~ piatra de la locul ei.)*

CLINTÍRE s. clătinare, deplasare, mișcare, mutare, urnire, (înv. și reg.) clătíre. *(~ din loc a unui bolovan.)*

clintúș s. v. PIEPTAR.

CLÍPĂ s. ceas, clipită, minut, moment, oră, secundă, timp, vreme, (rar) clipeálă, (pop.) cîrtă, soróc, (înv. și reg.) cescút. *(A sosit ~ ctnd...)*

clípă s. v. PLEOAPĂ.

clipeálă s. v. CEAS. CLIPĂ. CLIPITĂ. MINUT. MOMENT. ORĂ. SECUNDĂ. TIMP. VREME.

CLIPÍ vb. 1. (rar) a sclipi, (Mold. și Bucov.) a clipoci, (Maram. și Transilv.) a scăpăra. *(~ des din ochi, din pleoape.)* 2. a licări, a luci, a scăpăra, a scînteia, a sclipi, a străfulgera. *(Luminile ~ în noapte.)*

CLIPÍTĂ s. ceas, clipă, minut, moment, oră, secundă, timp, vreme, (rar) clipeálă, (pop.) cîrtă, soróc, (înv. și reg.) cescút. *(A sosit ~ ctnd...)*

CLIPOCEÁLĂ s. clipocire, clipocit, murmur, susur, susurare, șoaptă, șopot, zvon, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ a unei ape.)*

clipoceálă s. v. AȚIPEALĂ. AȚIPIRE. DORMITARE. MOȚĂIALĂ. MOȚĂIRE. MOȚĂIT. MOȚĂITURĂ. PICOTEALĂ. PICOTIRE. PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENȚĂ. TOROPEALĂ.

CLIPOCÍ vb. a murmura, a suna, a susura, a șopoti, a șopti, a șușoti, (rar) a șușui, a zgomota, a zuzui, a zvoni, (reg.) a ujui, (înv.) a murmui. *(Apele ~.)*

clipocí vb. v. AȚIPI. CLIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

CLIPOCÍRE s. clipoceală, clipocit, murmur, susur, susurare, șoaptă, șopot, zvon, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ a unei ape.)*

clipocire s. v. AȚIPEALĂ. AȚIPIRE. DORMITARE. MOȚĂIALĂ. MOȚĂIRE. MOȚĂIT. MOȚĂITURĂ. PICOTEALĂ. PICOTIRE. PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENȚĂ. TOROPEALĂ.

CLIPOCÍT s. clipoceală, clipocire, murmur, susur, susurare, șoaptă, șopot, zvon, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ al unei ape.)*

clironóm s. v. MOȘTENITOR. SUCCESOR. URMAȘ.

clironomíe s. v. MOȘTENIRE. PATRIMONIU. SUCCESIUNE.

clironomisí vb. v. MOȘTENI.

CLÍSĂ s. argilă, humă, lut, pămînt, (înv. și reg.) tină, (reg.) hlei, (Transilv.) agiág. *(Cană de ~.)*

clísă s. v. SLĂNINĂ.

clisiárh s. v. PARACLISER. ȚÎRCOVNIC.

clisiér s. v. PARACLISER. ȚÎRCOVNIC.

CLÍSMĂ s. *(MED.)* spălătură, (pop.) clistír. *(A-i face cuiva o ~.)*

CLISÓS adj. argilos, cleios, lutos, (rar) argilifér, humós, (pop.) mîlós, (reg.) hleiós, rășinós, (Transilv.) tiglós. *(Teren ~.)*

clistír s. v. CLISMĂ. IRIGATOR. SPĂLĂTURĂ.

CLIȘÉU s. *(LIT.)* loc comun, (fig.) șablón, tipár. *(Un scriitor care folosește multe ~.)*

clit s. v. GRĂMADĂ. MALDĂR. TEANC. VRAF.

CLITÓRIS s. *(ANAT.)* (pop.) lindíc.

CLIVÁJ s. *(MIN.)* clivare.

CLIVÁRE s. *(MIN.)* clivaj.

CLOÁCĂ s. hazna. *(~ a unui oraș.)*

cloámbă s. v. CRACĂ. CREANGĂ. RAMURĂ.

cloánță s. v. GURĂ.

clobánț s. v. CAP. CĂPĂȚÎNĂ. CIOC. CLONȚ. GURĂ. PLISC.

clócă s. v. CLOȘCĂ.

CLOCÍ vb. a se împuți, (prin Mold. și Bucov.) a se bîhli. *(Apa s-a ~.)*

clocí vb. v. LENEVI. TRÎNDĂVI.

CLOCÍT adj. împuțit, răsuflat, stătut, trezit, (reg.) mocnit, zăcút, (prin Mold.) bămít, (prin Mold. și Bucov.) bîhlít. *(Apă ~.)*

CLOCITOÁRE s. incubator, cloșcă artificială.

clociúmb s. v. FUS.

clococióv s. v. LĂPTUCUL-OII.

CLÓCOT s. 1. clocotire, fierbere, fiert, (rar) colcăiálă, fiertúră. *(~ apei puse la foc.)* 2. agitație, frămîntare, freamăt, învolburare, tălăzuire, tumult, vuiet, zbatere, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor ieșite din matcă.)*

CLOCOTÍ vb. 1. a fierbe, (rar) a colcăi, (pop.) a unda, (înv.) a undeza. *(Apa ~ pe plită.)* 2. a (se) agita, a (se) frămînta, a fremăta, a (se) învolbura, a (se) zbate, a (se) zbuciuma, (înv. și reg.) a sălta, (înv.) a (se) sălbătici. *(Apele crescute ~ în matcă.)* 3. a se dezlănțui. *(Marea ~.)*

clocotí vb. v. AUI. HĂUI. HĂULI. HUI. RĂSUNA. VUI.

CLOCOTÍCI s. *(BOT.)* 1. *(Rhinanthus alpinus)* (reg.) sunătoáre. 2. *(Staphylea pinnata)* clocotiș, (reg.) locotíță, nucușoáră, coaiele-popii (pl.).

CLOCOTÍRE s. clocot, fierbere, fiert, (rar) colcăiálă, fiertúră. *(~ apei puse la fiert.)*

CLOCOTÍȘ s. *(BOT.; Staphylea pinnata)* clocotici, (reg.) locotíță, nucușoáră, coaiele-popii (pl.).

CLOCOTÍT adj. fierbinte. *(Apă ~.)*

CLOCOTITÓR adj. agitat, frămîntat, fremătător, învolburat, tulburat, tumultuos, zbuciumat, (înv.) colcotós, (fig.) răzvrătít. *(Apa ~.)*

clocoțéi s. pl. v. RUTIȘOR.

CLOCOȚÉL s. *(BOT.; Clematis integrifolia)* (reg.) îndărătnică, luminoasă, mărgeá, curpenscúrt, dosnică-vînătă.

clocúță s. v. SALBĂ-MOALE. VONICER.

cloj s. v. MUTUL.

clombós adj. v. CRENGOS. CRENGUROS. RAMIFICAT. RĂMUROS.

cloncán s. v. CORB.

CLONCĂNÍRE s. cloncănit, (reg.) clóncăt. *(~ găinii.)*

CLONCĂNÍT s. cloncănire, (reg.) clóncăt. *(~ găinii.)*

clóncăt s. v. CLONCĂNIRE. CLONCĂNIT.

CLONDÍR s. (reg.) uiágă. *(~ de țuică.)*

CLONȚ s. cioc, plisc, (înv. și reg.) rost, (reg.) cioclónț, ciup, clanț, clobánț, flisc. *(~ de pasăre.)*

clonț s. v. GURĂ.

clonțár s. v. BOTGROS. CIREȘAR.

clonțós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

clonțul-cocostîrcului s. v. CIOCUL-CUCOAREI. PLISCUL-COCORULUI. PLISCUL-CUCOAREI.

clop s. v. PĂLĂRIE.

CLÓPOT s. **1.** (Olt., Transilv. și Ban.) haríng, (Mold., Transilv. și Maram.) țingălău, (prin Ban.) zvon. *(~ al unei biserici.)* **2.** balangă, talangă, (Mold., Transilv. și Maram.) țingălău, (Transilv.) țoángă. *(~ atîrnat la gîtul vitelor.)*

CLOPOTÁR s. (prin Transilv.) sfăt. *(~ la biserică.)*

clopotul-căprei s. v. CLOPOȚEI.

clopoței s. pl. v. CIUCIURE. COADA-COCOȘULUI. GHIOCEL.

clopoței-cornúți s. pl. v. CĂLDĂRUȘĂ.

CLOPOȚÉL s. **1.** (prin Ban.) zvonișór, zvoníț, (înv.) tímbru. *(Sună ~ la școală.)* **2.** zurgălău, (rar) zdrăngănél. *(Cai cu ~i.)* **3.** *(BOT.; Campanula;* la pl.) (livr.) campanúle (pl.), (reg.) barabói, bănișóri (pl.), clopotul-căprei, cupa-óii.

clopoțél s. v. LĂCRIMIOARĂ. MĂRGĂRITAR. MĂRGĂRITĂREL. PAPANAȘ.

CLORAMFENICÓL s. *(FARM.)* clorocid, cloromicetină. *(~ este un antibiotic.)*

CLORBENZÉN s. *(CHIM.)* monoclorbenzen.

CLORDELAZÍN s. *(FARM.)* clorpromazină, largactil. *(~ este un sedativ.)*

CLORETÁN s. *(CHIM., FARM.)* chelen, clorură de etil. *(~ se folosește ca anestezic.)*

CLORINÁRE s. *(MED.)* clorizare. *(~ apei.)*

CLORIZÁRE s. *(MED.)* clorinare. *(~ apei.)*

CLORMETÁN s. *(CHIM.)* clorură de metil.

CLOROCÍD s. *(FARM.)* cloramfenicol, cloromicetină. *(~ este un antibiotic.)*

CLOROFÓRM s. *(FARM.)* triclormetan. *(~ este un narcotic.)*

CLOROMICETÍNĂ s. *(FARM.)* cloramfenicol, clorocid. *(~ este un antibiotic.)*

CLORÓZĂ s. *(MED.)* (pop.) gălbeneálă.

CLORPROMAZÍNĂ s. *(FARM.)* clordelazin, largactil. *(~ este un sedativ.)*

CLORÚRĂ s. *(CHIM., FARM.) clorură de amoniu* = (pop.) țipiríg; *clorură de etil* = chelen, cloretan; *clorură de metil* = clormetan; *clorură de metilen* = diclormetan; *clorură de polivinil* = policlorură de vinil; *clorură de poliviniliden* = policlorură de viniliden; *clorură de sodiu* = sare, (prin Maram.) slátină; *clorură de viniliden* = dicloretilenă; *clorură mercurică* = sublimat corosiv, (pop.) săricícă; *clorură mercuroasă* = calomel.

CLOSÉT s. toaletă, vece, (ieșit din uz) cabinét, (pop.) latrínă, privátă, (reg.) umblătoáre, (Transilv.) búdă, (înv.) báie, ieșitoáre, retirádă, (turcism înv.) cheneáf.

cloșca-cu-púi s. v. PLEIADELE.

CLÓȘCĂ s. **1.** *(ORNIT.)* (Transilv.) clócă, (Transilv., Ban., Olt. și Bucov.) clóță. *(O ~ cu pui.)* **2.** *cloșcă artificială* = clocitoare, incubator. **3.** (art.) gaia, (Olt.) de-a cloáța. *(Jocul de copii numit ~.)* **4.** *cloșca-cu-pui* = puiagaia, uliul-și-porumbeii, (reg.) puișórii (pl. art.), baba-gáia, mama-gáia. *(Jocul de copii numit ~.)*

clóța s. art. v. PLEIADELE.

cloțán s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

clóță s. v. CLOȘCĂ.

CLOVN s. măscărici, paiață, saltimbanc. *(~ la circ.)*

CLOVNERÍE s. bufonerie, caraghioslîc, comicărie, giumbușluc, (rar) bufonádă, paiațarlîc, paiațărie, (înv.) cabazlîc, giumbúș, mascaralîc, măscăriciúne, măscărie, (înv., în Mold.) ghidușie.

CLUCER DE ÁRIE s. *(IST.)* jignicer.

clúcsă s. v. CAPCANĂ. CURSĂ. PRINZĂTOARE.

CLÚPĂ s. *(TEHN.)* **1.** portfilieră. **2.** compas forestier, (reg.) perghél.

CNUT s. (înv.) nagáică. *(O lovitură de ~.)*

COABITÁ vb. *(JUR.)* a conviețui, a trăi, a viețui. *(Au ~ doi ani ca soț și soție.)*

COABITÁRE s. *(JUR.)* conviețuire, trai. *(~ lor a durat pînă la sfîrșitul vieții.)*

coácă s. v. COBILIȚĂ. COCÎRLĂ. CRIVALĂ. MANIVELĂ.

COÁCĂZ s. *(BOT.)* **1.** *(Ribes rubrum)* (reg.) păltinéle (pl.), ribízli, rișiță, rozínchin, agrișróșu, (Mold. și Bucov.) pomușoáră, (prin Bucov. și Mold.) smoródin. **2.** *coacăz-de-munte (Vaccinium vitis idaea)* = merișor, smirdar, (reg.) coácăză, cocăzár.

COÁCĂZĂ s. *(BOT.)* (reg.) dîrmóz, drimóc, răzăchie, ribízli, rozínchină, strugurăși (pl.), struguréi (pl.), strugure-spinós, (Bucov.) păltinéle (pl.), (Mold. și Bucov.) pomușoáră. *(Mănîncă ~.)*

coácăză s. v. COACĂZ-DE-MUNTE. MERIȘOR. SMIRDAR.

coacăză-sălbatică s. v. AGRIȘĂ.

coacăz-de-múnte s. v. PĂLTIOR.

coacăz-négru s. v. STRUGURI-NEGRI.

COÁCE vb. **1.** a se încinge, a se înfierbînta. *(S-a ~ stînd lîngă sobă.)* **2.** a fierbe, a opări. *(~ firele de tort.)* **3.** *(MED.)* a colecta. *(Buba începe să ~.)*

coácc vb. v. FIERBE. MATURIZA.

COÁCERE s. *(BOT.)* maturație. *(~ fructelor.)*

coada-bóului s. v. LUMÎNARE. LUMÎNĂRICĂ.
coada-cocóşului s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.
coada-hîrţului s. v. COADA-ŞORICELULUI.
coada-iépei s. v. BARBA-URSULUI. COADA-CALULUI.
coada-léului s. v. TALPA-GÎŞTEI.
coada-lúpului s. v. LUMÎNARE. LUMÎNĂRICĂ. SALVIE AUSTRIACĂ.
coada-miélului s. v. COADA-COCOŞULUI. LUMÎNARE. LUMÎNĂRICĂ. SALVIE.
coada-mînzului s. v. BARBA-URSULUI. COADA-CALULUI.
coada-mîţei s. v. PAPANAŞ.
coada-própii s. v. SPÎNZ.
coada-priculícilor s. v. BARBA-POPII.
coada-rácului s. v. TURIŢĂ-MARE.
coada-şopîrlei s. v. BARBA-CAPREI.
coada-şoricélului s. v. PĂTLAGINĂ.
coada-vácii s. v. BĂTRÎNIŞ. COADA-COCOŞULUI. LUMÎNARE. LUMÎNĂRICĂ. PRAZ. SALVIE.

COÁDĂ s. **1.** cosiţă, (reg.) gîţă. *(O fată care poartă cozi.)* **2.** mîner, (înv. şi reg.) mănúnchi, (Transilv.) dîrjálă, (Transilv. şi Ban.) mînéi, (prin Ban. şi sudul Transilv.) mînél. *(~ de seceră, de sapă.)* **3.** mîner, toartă. *(~ a unui obiect.)* **4.** cotor. *(~ măturii.)* **5.** (reg.) coporíie, toporíşcă, toporíie, toporíşte, (Mold. şi Bucov.) cósie. *(~ coasei.)* **6.** băţ, nuia, prăjină, vargă, (reg.) béldie, páliţă, prăştínă, rúdă, stíciu. *(~ la undiţă.)* **7.** *(BOT.)* codiţă, peduncul. *(~ a unui fruct.)* **8.** pulpană. *(~ fracului.)* **9.** trenă, (înv.) şlep. *(Rochie cu ~.)* **10.** (fam.) codîrlă. *(Te rog să te aşezi la ~!)* **11.** fine, sfîrşit. *(Poanta e plasată la ~.)* **12.** *(BOT.) coada-calului (Equisetum arvense)* = barba-ursului, (reg.) brădişór, codíie, slăbănóg, barba-sásului, coada-iépei, coada-mînzului, iarbă-de-cositór, părul-pórcului, (Transilv. şi Maram.) périe; *coada-cocoşului (Polygonatum)* = (reg.) cercelúş, clopoţéi (pl.), cocóş, coada-miélului, coada-vácii, iarbă-de-durére, pecetea-lui-Sólomon; *coada-mîţei (Leonurus marrubiastrum)* = (reg.) talpa-lúpului; *coada-racului (Potentilla anserina)* = (pop.) scrîntitoáre, (reg.) préscură, sclíntiţă, scrintée, iarba-gîştelor; *coada-şoricelului (Achillea millefolium)* = (înv. şi reg.) prîsnél, (reg.) coada-hîrţului, (Ban.) alunéle (pl.), sorocínă; *coada-vacii* = **a)** *(Salvia silvestris)* jale, (reg.) brăileánca (art.), corovátic, jáleş, nădúf, sălvie de pădúre; **b)** *(Verbascum phlomoides)* (reg.) rînzişoáră; *coada-vulpii (Alopecurus pratensis)* = (reg.) códină.
coádă s. v. COARDĂ. MATCĂ. MATIŢĂ. MĂSEA. PIPIRIG. SCÎNDURĂ.
coadă-de-găínă s. v. IARBĂ-MARE. RĂCOVINĂ.
coadă-de-şárpe s. v. BELEMNIT.
coadă-făloásă s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAŞ.
coadă-róşie s. v. CODROŞ.

COAFÁ vb. (rar) a (se) frizа, a (se) pieptăna. *(Şi-a ~ părul.)*

COAFÁT adj. (rar) frizát, pieptănat. *(Păr ~; persoană ~.)*

COAFÚRĂ s. frezá, frizură, pieptănătură, tunsoare, (Ban.) cofírţă. *(O ~ la modă.)*

COÁGUL s. *(BIOL.)* cheag, (reg.) străgheáţă. *(~ de sînge.)*

COAGULÁ vb. **1.** a (se) închega, (livr.) a (se) conglutina, (reg.) a (se) năclăi, a (se) năsădi, a (se) străgheţa. *(Sîngele se ~.)* **2.** a se închega, a se prínde, (Transilv.) a se strînge. *(Laptele s-a ~.)* **3.** a se închega, a se slei, a se solidifica. *(Grăsimea s-a ~.)*

COAGULÁNT adj. (rar) închegător. *(Agent ~.)*

COAGULÁRE s. **1.** închegare, (livr.) conglutináre, (reg.) închegătúră. *(~ sîngelui.)* **2.** închegare, prindere. *(~ laptelui.)* **3.** închegare, sleire, solidificare. *(~ grăsimii.)*

COAGULÁT adj. **1.** închegat, (pop.) năclăit. *(Sînge ~.)* **2.** închegat, prins. *(Lapte ~.)* **3.** închegat, sleit, solidificat. *(Grăsime ~.)*
coaiele-própii s. pl. v. CLOCOTICI. CLOCOTIŞ. SPÎNZ.

COÁJĂ s. **1.** *(BOT.)* scoarţă. *(~ unui trunchi de arbore.)* **2.** *(BOT.)* tegument. *(~ unei seminţe.)* **3.** găoace. *(~ a oului.)* **4.** crustă. *(Mămăliga a făcut deasupra o ~.)* **5.** *(MED.)* crustă, pojghiţă, (pop.) zgáibă, (reg.) scoárţă, zgáncă. *(~ la o rană.)*
coájă s. v. PORTMONEU. PORTOFEL.

COÁMĂ s. **1.** *(GEOGR.)* creastă creştet, culme, muchie, spinare, sprînceană, (pop.) culmíş. *(~ muntelui.)* **2.** *(CONSTR.)* creastă, culme, (reg.) comănă, coroánă, laţ, samáră, slímnă. *(~ a acoperişului unei case.)* **3.** muchie. *(~ la un zid.)*

COÁPSĂ s. *(ANAT.)* **1.** coxă. *(~ a omului.)* **2.** (înv. şi reg.) arm, (reg.) copán, móişte, ţîmp, (Ban.) chíciu. *(~ de animal.)* **3.** (impr.) púlpă. *(Avea ~ele foarte dezvoltate.)*

COÁRBĂ s. *(TEHN.)* **1.** (reg.) curbínă, sucálă. *(~ a dulgherului.)* **2.** (reg.) colătău, mănúnchi, mănúşă. *(~ la sucala de depănat.)*
coarda-iélelor s. v. SILNIC.

COÁRDĂ s. **1.** *(MUZ.)* strună. *(~ a unei viori.)* **2.** *(TEHN.)* sfoară, strună. *(~ a ferăstrăului.)* **3.** (prin Mold. şi Olt.) săgeátă. *(~ a unui arc de vînătoare.)* **4.** *(TEHN.)* arc. *(~ la un mecanism.)* **5.** *(TEHN.)* (reg.) crac, púnte. *(~ la compasul dogarului.)* **6.** (reg.) coádă, rînă, strúnă, *(~ la crîsnicul de pescuit.)* **7.** *(TEHN.)* (reg.) apărătoáre, ceatlău, gînj, lámbă, legătúră, prăjínă. *(~ la protapul săniei.)* **8.** *(TEHN.)* braţ, chingă, spetează, stinghie, (pop.) curmeziş. *(~ la podul coşului morii.)* **9.** *(BOT.)* viţă. *(Buciumul de vie are mai multe ~.)* **10.** *(ANAT.) coardă dorsală* = notocordă.
coárdă s. v. CRUCEA DINAPOI. SPADĂ.

COÁRNE s. pl. *(TEHN.)* (reg.) crăcáne, iápă. *(Ţine de ~le plugului.)*
coarne-de-máre s. pl. v. ROŞCOVĂ.
coása s. art. v. CEFEU.

COÁSĂ s. cosire, cosit. *(Merge la prima ~ a fînului.)*
coásă s. v. SĂBIUŢĂ.

COÁSE vb. **1.** a cîrpi, a prinde, a ţese, (Transilv.) a ştopoli, (Mold.) a ţîrîi. *(I-a ~ ciorapul.)* **2.** a pune. *(I-a ~ un petic la pantaloni.)* broda, (reg.) a împistri, (Transilv. şi Maram.) a chindisi, (prin Maram.) a popistri, (prin Ban. şi Transilv.) a şlingui, (prin Transilv.) a ştricăni. *(~ cu flori; ~ la gherghef.)*

COÁSERE s. **1.** cîrpire, cusut, prindere, ţesere. *(~ găurii de la ciorap.)* **2.** punere.

coasta-drăcului s. v. SPARANGHEL.

coasta-vrăjmăşului s. v. SPARANGHEL.

COÁSTĂ s. **1.** dungă, latură, parte. *(Stă întins pe-o ~.)* **2.** *(MIL.)* aripă, capăt, flanc, margine, (înv.) corn, mînecă. *(~ a unei armate.)* **3.** *(GEOGR.)* clină, coborîş, costişă, muchie, pantă, povîrniş, pripor, repeziş, scoborîş, versant, (rar) prăvălác, prăvălíş, (înv. şi reg.) piază, scăpăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezişeá, povîrghie, prăvál, prăvălitúră, răpăgúş, (prin Munt.) aplecúş, (înv.) baír, povîrnitúră, (fig.) şold. *(~ a unui deal.)* **4.** *(GEOGR.)* mal, ţărm. *(Pe ~ Oceanului Atlantic.)*

coástă s. v. CHINGĂ. COCÎRLĂ. CRIVAC.

COAUTÓR s. părtaş. *(~ la o iniţiativă.)*

COBÁI s. *(ZOOL.; Cavia porcellus)* (rar) porc-de-Índia. *(~ pentru experienţe.)*

cobáie s. v. ORĂTANIE. PASĂRE.

COBALAMÍNĂ s. *(BIOL., FARM.)* ciancobalamină, vitamina B_{12}. *(~ există în extractul de ficat.)*

cobáşă s. v. BORDEI. COLIBĂ.

cobălteáţă s. v. GRAJD.

cóbără s. v. COVILTIR.

cobăţ s. v. ERETE. ULIU.

CÓBE s. **1.** *(MED. VET.)* ţîfnă, (pop.) moartea-găinilor. *(Găină bolnavă de ~.)* **2.** piază rea, (prin Transilv. şi Maram.) mărăsín. *(E o ~ pentru el.)*

COBÍ vb. (reg.) a soroci. *(Nu mai ~ atita!)*

cóbie s. v. IADEŞ.

COBÍLĂ s. *(TEHN.)* **1.** (reg.) căpră, *cóbiliţă*, cotúmbă, crăcánă, croc, iápă, trăgătoáre, (Mold. şi Transilv.) tráglă. *(~ pentru transportat plugul.)* **2.** (reg.) cúşniţă, hînţău, scaun de înspiţát, scaun de spíţe. *(~ a rotarului.)*

cobiliţa s. art. v. LEBĂDA.

cobiliţár s. v. CĂLUŢ. COSAŞ.

CÓBILIŢĂ s. (Ban.) coácă, (Mold. şi Bucov.) coromîslă. *(~ pentru cărat găleţile.)*

cóbiliţă s. v. CĂLUŢ. COBILĂ. COSAŞ. LIBELULĂ.

cobîltíi vb. v. AGITA. CLĂTINA. SCUTURA. ZGUDUI.

cobîrlău s. v. BÎRLOG. CUIB. CULCUŞ. SĂLAŞ. VIZUINĂ.

cobîrluí vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

coblizán s. v. GĂLIGAN. LUNGAN. VLĂJGAN.

cobóc s. v. POCAL.

COBORÎ vb. **1.** a scoborî, (înv. şi pop.) a scăpăta. *(A ~ dealul, treptele, sacul din pod.)* **2.** a descinde, a (se) scoborî, (înv.) a deştínde. *(~ din trăsură.)* **3.** a lăsa, a trage. *(A ~ perdelele.)* **4.** a cădea, a se lăsa, a scoborî. *(~ ceaţa, noaptea.)* **5.** a apune, a asfinţi, a dispărea, a pieri, a se pleca, (livr.) a declina, (rar) a scădea, (pop.) a scăpăta, a sfinţi, (fig.) a se culca, a se scufunda. *(Soarele ~ în spatele munţilor.)* **6.** a (se) apleca, a atîrna, a cădea, a (se) culca, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. şi pop.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile se ~ de rod.)* **7.** a descinde, a proveni, a se trage. *(~ din os de domn.)* **8.** a scădea. *(Temperatura a ~ în mod simţitor.)* **9.** a scădea, a slăbi. *(Glasul i-a ~ de tot.)*

coborî vb. v. ABDICA. DEGRADA. DEZONORA. ÎNJOSI. PLOCONI. UMILI.

COBORÎRE s. **1.** coborîş, scoborîre, scoborîş, scoborît. *(În timpul ~.)* **2.** descindere, scoborîre. *(~ din trăsură.)* **3.** cădere, lăsare, scoborîre. *(~ ceţii; la ~ nopţii.)* **4.** scădere. *(~ bruscă a temperaturii.)*

coborîre s. v. SOSIRE. VENIRE.

COBORÎŞ s. **1.** coborîre, scoborîre, scoborîş, scoborît. *(În timpul ~.)* **2.** *(GEOGR.; concr.)* clină, coastă, costişă, muchie, pantă, povîrniş, pripor, repeziş, scoborîş, versant, (rar) prăvălác, prăvălíş, (înv. şi reg.) piază, scăpăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezişeá, povîrghie, prăvál, prăvălitúră, răpăgúş, (prin Munt.) aplecúş, (înv.) baír, povîrnitúră, (fig.) şold. *(~ al unui deal.)*

COBORÎT adj. **1.** jos, scoborît. *(Un teren ~.)* **2.** redus, scăzut. *(Nivelul ~ al apei.)* **3.** jos, redus, scăzut, scoborît. *(Temperatură ~.)* **4.** domol, încet, lin, molcom, potolit, scăzut, scoborît, slab, stins, (rar) slăbănóg. *(Vorbeşte cu glasul ~.)*

COBORÎTÓR adj., s. **1.** adj. înclinat. *(Orientare ~ a unui teren.)* **2.** s. descendent, odraslă, progenitură, scoborîtor, urmaş, viţă, vlăstar, (pop. şi fam.) prăsílă, (înv. şi reg.) rămăşiţă, (prin Transilv.) porodíţă, (înv.) mărădíc, rod, sămînţă, seminţénie, seminţie, următór. *(~ de domn.)* **3.** adj. *(FON.)* descendent, scoborîtor. *(Diftong ~.)*

CÓBRĂ s. *(ZOOL.; Naja naja)* şarpe-cu-ochelari.

cobzár s. v. PLOPAR. SCRIPCAR.

COC s. (reg.) moţóc, (Mold.) conci, (Bucov.) cucúi, (prin Ban. şi Transilv.) pup. *(Poartă un ~ în vîrful capului.)*

coc s. v. CUCUI.

cocáie s. v. CUJBĂ.

COCAÍNĂ s. *(FARM.)* (pop.) praf álb.

cocardáu s. v. SĂBIUŢĂ.

CÓCĂ s. **1.** aluat, (înv.) pielm. *(~ de pîine.)* **2.** lipici, pap, (Mold. şi Transilv.) cir, (Transilv., Ban. şi Olt.) ciríş. *(Cu ~ se lipesc unele obiecte de hîrtie.)*

cócă s. v. NOU-NĂSCUT. PRUNC. SUGACI. SUGAR.

cócăt s. v. ARŞIŢĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINŢEALĂ. NĂBUŞEALĂ. NĂDUF. NĂDUŞEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUŞEALĂ.

cocăzár s. v. COACĂZ-DE-MUNTE. MERIȘOR. SMIRDAR.

CÓCCIS s. *(ANAT.)* (pop.) noádă, (Olt.) șerteáță.

COCEÁN s. *(BOT.)* **1.** (reg.) buzdugán, cotór, covrág, duleán, hluján, lújer, struján, tujleán, tuleán, tuléu, véjă. *(~ sau tulpină a porumbului.)* **2.** știulete, (reg.) ciocán, ciocălău, drúgă, drugălău, știuleán, știuléu, (Ban. și Olt.) cioclód. *(~ de porumb curățat de foabe.)* **3.** cotor. *(~ de măr.)*

coceán s. v. CON.

cocean-căprése s. v. CINSTEȚ. SALVIE.

cocenáși s. pl. v. PORUMB.

COCHÉT adj. aranjat, dichisit, elegant, fercheș, ferchezuit, gătit, îngrijit, spilcuit, (pop., fam. și depr.) sclivisit, (pop.) dres, (Transilv. și Ban.) cínaș, (Transilv.) niálcoș, (turcism înv.) mucheléf. *(Un tînăr ~.)*

COCHETÁ vb. a flirta.

cochii-véchi s. v. LICITAȚIE. MEZAT.

COCHÍLIE s. **1.** *(ZOOL.)* scoică. *(Un șirag din ~ii.)* **2.** *(IND.)* tipar metalic.

cochinádă s. v. SCARLATINĂ.

cochinár s. v. SCARLATINĂ.

cocie s. v. BIRJĂ. CĂRUȚĂ. TRĂSURĂ.

CÓCINĂ s. (pop.) porcăreáță, (reg.) porcărie, (Mold. și Bucov.) coștereáță, (Mold.) poiátă. *(~ de porci.)*

COCIOÁBĂ s. (rar) coștoroábă, (Mold.) bojdéucă, (Transilv.) bujdálă, (Mold.) búJdă. *(Locuia într-o ~.)*

cociobăí vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

cocióc s. v. INSULĂ PLUTITOARE. OSTROV. PLAUR. PLAVIE.

cociórva s. art. v. GEMMA. PERLA.

COCIÓRVĂ s. (reg.) ojóg, (Transilv. și Ban.) drîglu, (prin Transilv.) jeruitór, (Transilv.) piscălău. *(~ de scos jarul din cuptorul de pîine.)*

cócis s. v. BIRJAR. SURUGIU. VIZITIU.

COCÎRJÁ vb. a se cocoșa, a se gheboșa, a se gîrbovi, a se încovoia, a se îndoi. *(Bietul om, s-a ~ de tot de bătrînețe.)*

COCÎRJÁT adj. **1.** adus, aplecat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Are spinarea ~.)* **2.** acvilin, adus, coroiat, curbat, încovoiat, (reg.) coroiétic. *(Nas ~.)*

COCÍRLĂ s. **I.** *(BOT.; Marasmius scorodonius)* (reg.) burecióri (pl.), ciocîrți (pl.), ciuciulăși (pl.), ciuciuléți (pl.), bureți-de-iárbă (pl.), bureți-de-pájiște (pl.). **II.** *(TEHN.)* **1.** schimbătoare, (reg.) cocîrțeálă, corlobáie, criveá, dreptár, dric, gîrloáfă, lăsătoare, lopățică, mănúșă, mînă, mutătoare, sábie, schimbói, slobozitór, stînghie, strîmbár, struneálă, tindéche. *(~ la plug.)* **2.** (reg.) mănúnchi, mînér, piciór. *(~ la coportia coaset.)* **3.** crivală, manivelă, (reg.) coácă, vîrtéj. *(~ la joagăr.)* **4.** chingă, crivac, (reg.) carbóș, cîrjă, coástă, cújbă, gînj. *(~ la luntre.)*

cocîrlă s. v. CUJBĂ.

cocîrțeálă s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

COCLEÁLĂ s. patină, (pop. și fam.) verzitúră. *(~ pe suprafața unui obiect.)*

COCLÉȚ s. **1.** *(TEHN.)* (reg.) ostréț. *(~ la războiul de țesut.)* **2.** *(TEHN.;* la pl.) plasa ițelor, (reg.) ostréțe (pl.). *(~i la războiul de țesut.)* **3.** *(CONSTR.)* (reg.) scáun. *(~ la căprioríi unor case.)*

coclí vb. v. OXIDA. RUGINI.

coclíre s. v. OXIDARE. OXIDAȚIE. RUGINIRE.

coclít adj. v. OXIDAT. RUGINIT.

cóco s. v. EXCREMENT. FECALE.

cocoáră s. v. NARCISĂ.

COCOÁȘĂ s. *(MED.)* cifoză, gibozitate, (pop.) gheb, (Transilv. și Ban.) pup, (Transilv.) pupúi.

COCOLÍ vb. a (se) alinta, a (se) răsfăța, a (se) răzgîia, (reg.) a (se) corconi, a (se) mădări, (înv.) a (se) lăinici. *(Nu o mai ~ atîta!)*

cocolí vb. v. ÎNCOTOȘMĂNA. ÎNFOFOLI.

COCOLÍT adj. alintat, răsfățat, răzgîiat, (reg.) mădărít, ninerát, (înv.) dezmierdát, *(Un copil ~.)*

cocolít adj. v. ÎNCOTOȘMĂNAT. ÎNFOFOLIT.

COCOLÓȘ s. **1.** bulgăre, (reg.) bruș, (Transilv. și Ban.) surdúcă. *(Un ~ de pămînt.)* **2.** boț, bulz, (pop.) golomóz, (reg.) dodóc, gîscă, urs, (prin Mold.) totolóț. *(Un ~ de mămăligă.)* **3.** ghemotoc, mototol, (reg.) bobolóș, tomoáșă, (Olt. și Munt.) toltoáșă. *(A făcut hîrtia ~.)*

COCOLOȘEÁLĂ s. cocoloșire, mușamalizare. *(~ unor nereguli.)*

COCOLOȘÍ vb. a mușamaliza. (prin Olt.) mitocosi. *(Vrea să ~ niște nereguli.)*

cocoloși vb. v. BOȚI. ÎNCOTOȘMĂNA. ÎNFOFOLI. MOTOTOLI. ȘIFONA.

COCOLOȘÍRE s. cocoloșeală, mușamalizare. *(~ unor nereguli.)*

COCÓN s. *(ENTOM.)* gogoașă. *(~ al viermilor de mătase.)*

cocón s. v. BĂIAT. COPIL. FECIOR. FIU. NOU-NĂSCUT. PRUNC. SUGACI. SUGAR. TÎNĂR.

coconár s. v. BELDIȚĂ.

COCONÁȘ s. domnișor. *(Ce-a spus ~?)*

coconáși s. pl. v. SURGUCI.

coconéi s. pl. v. GHIOCEL.

coconíe s. v. COPILĂRIE. PRUNCIE.

COCÓR s. *(ORNIT.; Grus grus)* (reg.) gólie, (Ban.) grúie,

cocór s. v. BUCLĂ. CÎRLIONȚ. CREȚ. INEL. ONDULAȚIE. ONDULĂ. VAL. ZULUF.

cocoréi s. pl. v. GHIOCEL. MĂSEAUA-CIUTEI.

cócos s. v. COCOTIER.

COCOSTÍRC s. *(ORNIT.; Ciconia ciconia* și *nigra)* barză, (reg.) bárdăș, stîrc.

COCÓȘ s. **1.** *(ORNIT.)* (rar, adesea glumeț) cucurígu, pintenát, (înv. și pop.) cîntătór. *(~ este masculul găinii.)* **2.** *(ORNIT.) cocoș-de-munte (Tetrao urogallus)* = cocoș-sălbatic, (reg.) gotcán, tarcán, tătár, cocoș-de-síhlă; *cocoș-sălbatic (Tetrao urogallus)* = cocoș-de-munte, (reg.) gotcán, tarcán, tătár, cocoș-de-síhlă. **3**

inimă. *(~ la pepenele verde.)* **4.** *(TEHN.)* (Transilv.) scăpărătoare. *(~ la o armă de vînătoare.)*

cocóș s. v. COADA-COCOȘULUI. CUCUI. IRIS. MĂSEA. STÎNJEN. STÎNJENEL.

COCOȘÁ vb. **1.** a se cocîrja, a se gheboșa, a se gîrbovi, a se încovoia, a se îndoi. *(Bietul om, s-a ~ de tot de bătrînețe.)* **2.** a (se) curba, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) strîmba. *(I s-a ~ de tot spinarea sub povară.)*

COCOȘÁR s. *(ORNIT.; Turdus pilaris)* (reg.) brebeneág, sturz de iárnă, sturz de múnte, sturz máre.

COCOȘÁT adj. **1.** *(MED.)* cifos, ghebos, gheboșat, (Transilv.) púpoș. *(Om ~.)* **2.** adus, aplecat, cocîrjat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Cu spatele ~.)*

cocoș-de-síhlă s. v. COCOȘ-DE-MUNTE. COCOȘ-SĂLBATIC.

cocoșéi s. pl. v. FLORICELE. MĂSEAUA-CIUTEI. PORUMBEI.

cocoșei-de-grădínă s. pl. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

cocoșél s. v. IRIS. RUSCUȚĂ. STÎNJEN. STÎNJENEL. TOPORAȘ. URLUP. VIOLETĂ. VIOREA.

COCOȘEL-DE-CÎMP s. *(BOT.; Adonis aestivalis)* (reg.) ruscúță, chimen-cîinésc, iarba-cocóșului.

cocóși s. pl. v. FLORICELE.

cocoșícă s. v. SĂBIUȚĂ.

cocoșlắu s. v. CĂTUȘĂ. CHINGĂ.

cocoșoáică s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.

COCÓTĂ s. curvă, prostituată, tîrfă, femeie de stradă, (pop. și fam.) dámă, madámă, (înv. și reg.) pîrțotínă, telălíță, teleléică, (reg.) léle, madaránță, scorțotínă, teárfă, tîrnoáță, (prin Transilv.) bándură, búlă, (prin Bucov.) crăiță, (prin Maram.) lándră, (prin Mold. și Bucov.) mișárcă, (înv.) magopáță, tălăniță, femeie públică, (fam.) fleoárță, fleorțotínă, șuleándră, (fig.) buleándră, púpăză, putoáre, tîrîtúră, (reg. fig.) háită, pupezoáică, terfeloágă, (Transilv. fig.) gúdă, (prin Mold. fig.) ruptúră, (arg.) maimúță, marcoávă, mastroácă.

COCOTIÉR s. *(BOT.; Cocos nucifera)* (înv.) cócos.

COCOȚÁ vb. a se cățăra, a se ridica, a se sui, a se urca, (pop.) a se aburca, a se țuțuia, (reg.) a se burica, a se cucuia, a se găibăra, a se popoța, a se zgăibăra, (prin Transilv.) a se pupuia, (prin Olt.) a se suliga. *(S-a ~ pe zid.)*

COCOȚÁRE s. cățărare, ridicare, suire, urcare, urcat. *(~ pe un zid.)*

cocúță s. v. COPILĂ. FETIȚĂ.

COD s. **1.** *(JUR.)* (înv.) códice, cóndică, právilă. *(~ de legi.)* **2.** cifru. *(Scriere pe baza unui ~.)*

COD s. *(IHT.; Gadus morrhua)* moruă, (înv., în Transilv.) ștócfiș.

CODÁ vb. a cifra. *(A ~ un text, un mesaj.)*

codáci adj., s. v. FRICOS. LAȘ.

CODÁJ s. codare. *(~ în telecomunicații.)*

codálbă s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.

codalbíță s. v. PIETRAR.

CODÁRE s. codaj. *(~ în telecomunicații.)*

CODÁȘ s. (reg.) codîrláș. *(~ în muncă.)*

CODÁT adj. alungit, migdalat, prelung. *(Ochi ~.)*

codát adj. v. PEDUNCULAT.

codáț s. v. CÎȘIȚĂ. STREPEDE.

CODĂLBÍȚĂ s. *(ORNIT.; Lanius collurio)* (reg.) șofrán, șoimúț, sfrancioc róșu, (prin Bucov.) șofrăcúț.

codălbíță s. v. SFRÎNCIOC.

codănél s. v. BĂIEȚAȘ. BĂIEȚEL. COPILAȘ.

CODEÁLĂ s. codire, ezitare, fluctuație, îndoială, nehotărîre, pregetare, șovăială, șovăire, (livr.) îndecízie, (pop.) préget, (fig.) osciláre, oscilație. *(~ lui nu era justificată.)*

codélnic adj. v. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. OSCILANT. ȘOVĂIELNIC. ȘOVĂITOR.

CODÍ vb. a ezita, a pregeta, a șovăi, (înv. și reg.) a se îndoi, (reg.) a se îngăima, a se nedumeri, a tîntăvi, (Mold.) a se cioșmoli, (prin Olt.) a se scîrciumi, (înv.) a se cruța, a lipsi, (fig.) a oscila, (înv. fig.) a se atîrna, a se cumpăni, a se legăna. *(Se ~ să se ducă acolo.)*

códice s. v. COD.

CODICÍL s. *(JUR.)* (înv.) catastișél, răvășél. *(~ la un testament.)*

codíe s. v. CODIRIȘTE.

CÓDINĂ s. miță, (reg.) miézură, tușinătúră. *(~ este lîna de calitate inferioară.)*

códină s. v. COADA-VULPII. PLEAVĂ.

CODÍRE s. cedeală, ezitare, fluctuație, îndoială, nehotărîre, pregetare, șovăială, șovăire, (livr.) indecízie, (pop.) préget, (fig.) osciláre, oscilație. *(~ lui era justificată.)*

CODIRÍȘTE s. (reg.) codíe. *(~ este coada biciului.)*

CODÍȚĂ s. *(BOT.)* **1.** pețiol. *(~ susține limbul frunzei.)* **2.** coadă, peduncul. *(~ a unui fruct.)*

CODIȚÚCĂ s. *(BOT.; Myosorus minimus)* șoricel.

codíie s. v. BARBA-URSULUI. COADA-CALULUI.

codîrláș s. v. CODAȘ.

CODÎRLĂ s. fund, (pop.) înfundătoáre, scărílă, tárgă, (reg.) scărígă, (Mold. și Bucov.) chélnă, (Transilv. și Ban.) șiréglă, (Olt. și Munt.) șușléte. *(~ la car, căruță ori sanie.)*

codîrlă s. v. COADĂ.

CODOÁȘĂ s. codoșcă, proxenetă, (înv.) pezevénche.

CODOBÁTURĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Motacilla)* prundar, prundaș, (reg.) bîțiitoáre, codálbă, codobíță, frîșcă, obrăznicătúră, păstorél, păstoriță, prundurél, sfredelúș, văcăríță, coadă-făloásă, jumătate-de-pásăre, ochiul-bóului, pasăre-țigăneáscă, rîndunica-Dómnului, (prin Transilv. și Maram.) slujnica-cúcului. **2.** *codobatură sură (Motacilla cinerea)* = (Ban.) plîșcă.

codobélc s. v. GASTEROPOD. GASTROPOD. MELC.

codobíță s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.

CODÓȘ s. mijlocitor, proxenet, (Mold.) pohóț, (înv.) hótru, pezevénchi, verigáș, vótru, (fig.) péște.

CODÓȘCĂ s. codoașă, proxenetă, (înv.) pezevénche.

CODOȘÍE s. codoșlîc, proxenetism, (înv.) pezevenclîc, verigășie, votríe. *(Practica ~ se pedepsește de lege.)*

CODOȘLÎC s. codoșie, proxenetism, (înv.) pezevenclîc, verigășie, votríe. *(Practica ~ se pedepsește prin lege.)*

codreán s. v. PĂDURAR. PĂDUREAN.

CODRÓȘ s. *(ORNIT.; Phoenicurus)* (reg.) pieptănúș, coadă-róșie.

CÓDRU s. pădure, (rar) sílvă, (înv.) pădurăríe. *(S-au refugiat în ~ din calea invadatorilor.)*

códru s. v. MASIV. MUNTE.

CODRULÉȚ s. codruț.

CODRÚȚ s. codruleț.

COECHIPIÉR s. partener. *(~ într-o formație sportivă.)*

COEDUCÁȚIE s. educație mixtă. *(~ în școală.)*

COENZÍMĂ s. *(BIOL.)* coferment.

COERCITÍV adj. *(JUR.)* constrîngător. *(Măsuri ~.)*

COERCÍȚIE s. *(JUR.)* constrîngere.

COERÉDE s. *(JUR.)* comoștenitor.

COERÉNT adj., adv. **1.** adj. închegat. *(Un tot ~.)* **2.** adj. sistematic, (fig.) închegát, legát, strîns. *(Un plan ~.)* **3.** adj., adv. logic, (fig.) legát. *(Vorbire ~; vorbește ~.)*

COERÉNȚĂ s. logică, noimă, sens, șir. *(Vorbește fără ~.)*

COEZIÚNE s. legătură, solidaritate, unitate. *(~ existentă între noi.)*

CÓFĂ s. doniță, (reg.) bótă, (Transilv. și Ban.) cart, (Ban., Transilv. și Olt.) șoféi. *(O ~ cu apă.)*

cófă s. v. STROPITOARE.

cofăiél s. v. COFIȚĂ. DONICIOARĂ.

cofăiéș s. v. COFIȚĂ. DONICIOARĂ.

COFERMÉNT s. *(BIOL.)* coenzimă.

COFETÁR s. (turcism înv.) cichirgíu.

COFÉTURI s. pl. dulciuri (pl.), zaharicale (pl.), (reg.) zăhăréle (pl.), (grecism înv.) zumaricále (pl.). *(A mîncat multe ~.)*

COFÍȚĂ s. donicioară, (reg.) cofăiél, cofăiéș. *(O ~ cu apă.)*

cofîrță s. v. COAFURĂ. FREZĂ. FRIZURĂ. PIEPTĂNĂTURĂ. TUNSOARE.

cofleși vb. v. FLEȘCĂI. MUIA. TERCIUI.

COFRÁJ s. *(CONSTR.)* tipar.

cognómen s. v. NUME. PORECLĂ. SUPRANUME.

cohálm s. v. CÎMP. CÎMPIE. ȘES.

coi s. v. TESTICUL.

coicăi vb. v. GROHĂI. GUIȚA.

COINÁC s. *(TEHN.)* buhai, (reg.) cráinic, făfălúg, tăvălúg, zăvór, cîntarul piétrelor. *(~ la moară.)*

coinác s. v. GREUTATE. MEMBRU. PENIS. VERTEBRĂ.

COINCÍDE vb. a se încăleca, a se suprapune. *(Orele celor două ședințe ~.)*

COINCIDÉNT adj. concordant, corespunzător, echivalent, (livr.) congruént, (înv.) consunánt. *(Elemente ~.)*

COINCIDÉNȚĂ s. **1.** concordanță, echivalență, (livr.) congruénță, *(~ unor elemente.)* **2.** potriveală, potrivire, (pop.) loveálă. *(E o simplă ~.)*

COIT s. *(FIZIOL.)* copulație.

cojáiță s. v. SCOARȚAR. SCORȚĂRAȘ. SCORȚĂREL.

cojár s. v. SCORȚAR. SCORȚĂRAȘ. SCORȚĂREL.

cojbălíță s. v. ORĂTANIE. PASĂRE.

COJEÁLĂ s. **1.** cojire, descojire, jupuire. *(~ trunchiului unui arbore.)* **2.** (concr.) coșcoveală, coșcovitură, scorojeală, scorojitură. *(~ de pe un perete.)*

COJÍ vb. **1.** a descoji. *(~ o legumă, un fruct.)* **2.** a descoji, a jupui, (rar) a despuia, (reg.) a scorțăli, (prin Transilv.) a măzga. *(~ trunchiul unui arbore.)* **3.** a se descuama, a se jupui, a se scoroji, (pop.) a se jupi, (înv.) a se tărița. *(Pielea i s-a ~.)* **4.** a se burdusi, a se coșcovi, a se scoroji, (pop. și fam.) a se scofîlci, (reg.) a se scochița. *(Pereții s-au ~.)*

COJÍRE s. **1.** descojire. *(~ unei legume, a unui fruct.)* **2.** cojeală, descojire, jupuire. *(~ trunchiului unui arbore.)* **3.** descuamare, jupuire, (rar) scămoșáre, (înv.) tărițáre. *(~ pielii.)* **4.** burdușire, coșcovire, scorojire, (pop. și fam.) scofîlcíre. *(~ unui perete.)*

COJÍT adj. **1.** descojit. *(Un fruct ~.)* **2.** descojit, jupuit. *(Trunchi ~.)* **3.** descuamat, jupuit. *(Piele ~.)* **4.** burdușit, coșcovit, scorojit, (pop. și fam.) scofîlcít, (Mold. și Bucov.) cóșcov. *(Un perete ~.)*

cojoáică s. v. SCORȚAR. SCORȚĂRAȘ. SCORȚĂREL.

COJOCÁR s. (prin Transilv., Maram. și Ban.) săbău, (Transilv. și prin Ban.) súciu.

COJOCĂREÁSĂ s. cojocăriță, (prin Transilv.) sucíță.

COJOCĂRÍE s. (prin Transilv. și Ban.) sucíe. *(Unde a învățat ~?)*

COJOCĂRÍȚĂ s. cojocărcasă, (prin Transilv.) sucíță.

COJOCÉL s. bundiță, pieptăraș. *(Un ~ femeiesc.)*

cojocél s. v. CUCURUZ.

COL s. *(ANAT.) col uterin* = cervix; *col vezical* = cervix.

col s. v. FOFEAZĂ. SĂGEATĂ.

COLABORÁ vb. **1.** a conlucra, a coopera. *(Ei ~ pe multiple planuri.)* **2.** a scrie. *(~ la o gazetă.)*

COLABORÁRE s. conlucrare, cooperare, cooperație. *(O perfectă ~ între părți.)*

COLABORATOÁRE s. (înv.) soáță. *(~ la o lucrare.)*

COLABORATÓR s. (înv.) conlucrător. *(Are un ~ foarte capabil.)*

COLÁC s. **1.** ghizd, margine, (înv. și reg.) stobór, (reg.) chei (pl.). *(~ la fîntînă.)* **2.** talpă. *(~ la o roată.)* **3.** cerc, rotocol. *(~ de fum.)*

colác s. v. COZONAC.

COLÁJ s. *(IND. ALIMENTARĂ)* cleire.

COLÁN s. colier, salbă, șirag, (înv. și pop.) gherdán, (înv.) zgárdă. *(Un ~ de pietre scumpe.)*

colán s. v. LIMBA-CUCULUI.

colánt adj. v. ÎNGUST. STRÎMT. STRÎNS.

COLARGÓL s. *(FARM.)* argint coloidal. *(~ este un antiseptic.)*

COLATERÁL adj. lăturalnic, marginal, minor, neimportant, neînsemnat, secundar, (rar) laterál, (fig.) periféric. *(O problemă ~.)*

COLAȚIONÁ vb. (înv.) a posledui. *(~ un text dactilografiat.)*

COLĂCÁR s. (reg.) brudáș, chemătór, conăcár, cráinic, pocînzéu, vătășél, vestitór, vórnic, vornicél. *(~ii însoțesc pe ginere la nunțile țărănești.)*

COLĂCĂRÍE s. orație, (reg.) conăcăríe. *(~ spusă la o nuntă țărănească.)*

colăceii-bábei s. pl. v. NALBĂ.

colătáu s. v. COARBĂ.

colb s. v. PRAF. PULBERE.

cólbă s. v. BRĂȚARĂ.

colbăí vb. v. PRĂFUI.

colbăíre s. v. PRĂFUIRE.

colbăít adj. v. PRĂFOS. PRĂFUIT.

colbăráie s. v. PRĂFĂRAIE. PRĂFĂRIE.

colbăríe s.v. PRĂFĂRAIE. PRĂFĂRIE.

colburós adj. v. PRĂFOS. PRĂFUIT.

COLCĂÍ vb. a se agita, a (se) foi, a forfoti, a se frămînta, a furnica, a mișui, a mișuna, a roi, a viermui, (pop.) a bîjbîi, (înv. și reg.) a jimi. (reg.) a fojgăi, a vîșca, (prin Transilv.) a șovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fîțîi, a se vînzoli. *(Mulțimea ~ pe străzi.)*

colcăí vb. v. CLOCOTI. FIERBE.

COLCĂIÁLĂ s. agitație, animație, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mișcare, mișuială, mișunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fîțiálă, fîțîíre, fîțîít, vînzoleálă. *(Pe bulevarde era o ~ de nedescris.)*

colcăiálă s. v. CLOCOT. CLOCOTIRE. FIERBERE. FIERT.

colceág s. v. MANȘON.

colcotós adj. v. AGITAT. CLOCOTITOR. FRĂMÎNTAT. FREMĂTĂTOR. ÎNVOLBURAT. TULBURAT. TUMULTUOS. ZBUCIUMAT.

colduí vb. v. CERE. CERȘI. MILOGI.

coldúș s. v. CERȘETOR. MILOG.

coleá adv. v. ALĂTURI. APROAPE.

coleáșă s. v. MĂMĂLIGĂ. TERCI.

COLECÍST s. *(ANAT.)* fiere, veziculă biliară, (pop.) băsica fiérii.

COLECTÁ vb. **1.** a aduna, a strînge. *(~ laptele din sat.)* **2.** *(MED.)* a coace. *(Buba începe să ~.)*

COLECTÁRE s. adunare, strîngere, strîns. *(~ laptelui din comună.)*

COLÉCTĂ s. chetă, (înv.) curamá, (grecism înv.) sinisforá. *(~ publică.)*

COLECTÍV adj., s. **1.** adj. comun, general, obștesc, public. *(Probleme de interes ~.)* **2.** s. ansamblu, formație, trupă. *(~ artistic.)*

colectivă s. v. COOPERATIVĂ AGRICOLĂ DE PRODUCȚIE.

colectivíst s., adj. v. COOPERATOR.

COLECTIVITÁTE s. **1.** comunitate, obște, societate, (înv.) obștíme. *(Opinia întregii ~.)* **2.** masă mulțime, (pop.) obște, (peior.) gloátă. *(Din ~ s-a ridicat un glas.)*

colectivizá vb. v. COOPERATIVIZA.

colectivizáre s. v. COOPERATIVIZARE.

COLECTÓR s. achizitor. *(~ de lapte.)*

COLÉCȚIE s. culegere, (livr.) florilégiu. *(O ~ de poezii.)*

COLECȚIONÁ vb. a aduna, a culege, a strînge. *(~ folclor.)*

COLECȚIONÁR s. culegător. *(~ de folclor.)*

COLECȚIONÁRE s. adunare, culegere, strîngere. *(~ unor texte populare.)*

COLÉG s. (rar) camarád. *(~ de școală.)*

COLEGIÁL adj., adv. **1.** adj. camaradéresc, tovărășesc. **2.** adv. camaradérește, tovărășește. *(Se poartă ~.)*

COLEGIALITÁTE s. camaraderie. *(Relații de ~.)*

colégiu s. v. LICEU. ȘCOALĂ SECUNDARĂ.

COLÉRIC adj. agresiv, bătăios, brutal, dur, impulsiv, iute, nestăpînit, violent, (fam. fig.) belicós. *(Un om, un temperament ~.)*

COLESTERÍNĂ s. *(BIOL.)* colesterol.

COLESTERÓL s. *(BIOL.)* colesterină.

coleși vb. v. FLEȘCĂI. MUIA. TERCIUI.

COLÉT s. pachet. *(A primit un ~ prin poștă.)*

colgíu s. v. AGENT DE PERCEPȚIE. JANDARM. PERCEPTOR.

colíba s. art. v. GEMMA. PERLA.

colibáș s. v. PORUMB.

COLÍBĂ s. bordei, (reg.) obór, (Transilv.) cobáșă, (Mold. și Transilv.) poiátă, (prin Ban.) zomoníță. *(Mușneagul locuia într-o ~.)*

colíbă s. v. STÎNĂ. TÎRLĂ.

COLIBRÍ s. *(ORNIT.; Trochilus)* pasărea-muscă.

CÓLICĂ s. *(MED.)* crampă, spasm, (reg.) apucát, apucătúră, matrinchínă, mătríce, strîns, strînsoáre, strînsúră, vătămătúră. *(~ biliară.)*

COLIÉR s. colab, salbă, șirag, (înv. și pop.) gherdán, (înv.) zgárdă. *(Un ~ cu pietre prețioase.)*

COLILÍE s. *(BOT.; Stipa pennata)* (reg.) ceárdaș, năgáră, pănușiță, peníță, părul-zînelor.

COLILÍU adj. alb. *(Are părul ~.)*

colimvítră s. v. CRISTELNIȚĂ.

COLÍNĂ s. *(GEOGR.)* delușor, (pop.) colníc, (reg.) grui.

COLÍND s. **1.** (reg.) pițărău. *(Un ~ de Crăciun.)* **2.** colindare, colindat, (reg.) pițărău. *(Merge cu ~.)*

COLINDÁ vb. **1.** a cutreiera, a parcurge, a străbate, a vîntura, (pop. și fam.) a bate, (pop.) a călca, a ocoli, a petréce, (înv. și reg.) a răzbáte, (înv.) a plimba, (rar fig.) a treiera. *(~ drumurile, satele.)* **2.** a cutreiera, a merge, a străbate, a umbla. *(A ~ prin munți și văi.)* **3.** a cutreiera, a peregrina. *(A ~ prin multe*

țări.) 4. a cutreiera, a se plimba, (fam.) a se plimbărisi. *(~ prin poieni.)* 5. a cutreiera, a hoinări, a peregrina, a rătăci, a umbla, a vagabonda, (livr.) a flana. *(Pe unde n-a ~?)* 6. a cutreiera, a se duce. *(~ prin muzee.)*

COLINDÁRE s. 1. cutreierare, hoinăreală, rătăcire. *(O ~ fără un țel precis.)* 2. colind, colindat, (reg.) pițărău. *(Merge cu ~.)*

COLINDÁT s. colind, colindare, (reg.) pițărău. *(Merge cu ~.)*

COLINDĂTÓR s. urător, (pop.) pițărău, (reg.) colindreț, *(~ de Anul nou.)*

COLINDÉȚ s. (reg.) pițărău. *(~ este colacul care se dă colindătorilor.)*

colindréț s. v. COLINDĂTOR. URĂTOR.

COLÍȚĂ s. fasciculă, (înv.) broșură. *(~ a unei cărți.)*

colivár s. v. POMANAGIU.

COLIVÍE s. 1. (reg.) calițcă, căleáteă, chișiță. *(O ~ pentru păsări.)* 2. (reg.) córfă. *(~ de mină.)*

coliziúne s. v. CIOCNIRE. IZBIRE. LOVIRE. TAMPONARE.

colnă s. v. ȘOPRON. ȘURĂ.

colnic s. v. COLINĂ. DELUȘOR. LUMINIȘ. POIANĂ.

colniță s. v. SAIVAN.

cólo adv. v. ACOLO.

COLOÁNĂ s. 1. *(ARHIT.)* (înv.) colúmnă. *(Templu cu ~.)* 2. *(ANAT.) coloană vertebrală* = șira spinării, (reg.) șira spátelor, (înv.) greabănul spinării, osul spinării. 3. *(MIL.)* (pop.) șirag, (înv.) stol. *(O ~ de ostași în mers.)* 4. convoi, lanț, rînd, șir, (reg.) trîmbă. *(O ~ de care.)* 5. sul, trîmbă, vîrtej, (pop.) vólbură. *(O ~ de praf.)*

colóceviu s. v. CONVERSAȚIE. CONVORBIRE. DIALOG. DISCUȚIE.

COLOFÓNIU s. *(CHIM.)* sacîz. *(~ pentru vioară.)*

COLOÍD adj. *(CHIM.)* coloidal. *(Substanță ~.)*

COLOIDÁL adj. *(CHIM.)* coloid. *(Substanță ~.)*

colompíră s. v. CARTOF.

colón s. v. COLONIST. DOUĂ PUNCTE.

COLONÉL s. *(MIL.)* (înv.) óberst, óberșter, polcóvnic. *(~ comandă de obicei un regiment.)*

COLONELEÁSĂ s. (înv.) polcovniceásă. *(~ soția unui colonel.)*

COLONIÁLE s. pl. (prin Mold.) băcănii (pl.), (grecism înv.) bacalică. *(~ și delicatese.)*

COLONÍE s. posesiune, (înv.) slobozíe. *(O ~ spaniolă din America.)*

COLÓNIE s. apă de Colonia, (pop.) odicolón. *(Se dă cu ~.)*

COLONÍST s. (înv.) colón. *(~ pe un teritoriu străin.)*

COLONIZÁ vb. (înv.) a așeza, a locui. *(~ un teritoriu.)*

COLORÁ vb. a vopsi, (pop.) a boi, (Bucov.) a fărbui. *(~ în roșu un material textil.)*

COLORÁRE s. colorat, vopsire, vopsit, (pop.) boiálă, boíre, boít, (Bucov.) fărbuíre. *(~ a unui material textil.)*

COLORÁT adj. 1. vopsit, (pop.) boít, (Bucov.) fărbuít. *(O țesătură ~.)* 2. tehnicolor. *(Film ~.)*

colorát adj. v. EVOCATIV. EVOCATOR. EXPRESIV. NUANȚAT. PITORESC. PLASTIC. PREGNANT. SEMNIFICATIV. SUGESTIV. VIU.

COLORÁT s. colorare, vopsire, vopsit, (pop.) boiálă, boíre, boít, (Bucov.) fărbuíre. *(~ unui material textil.)*

coloratúră s. v. COLORAȚIE. COLORIT.

COLORÁȚIE s. colorit, (înv.) coloratúră. *(Ce ~ frumoasă are în obraji!)*

COLORÍT s. 1. colorație, (înv.) coloratúră. *(Ce frumos ~ are în obraji!)* 2. *(PICT.)* cromatică, (fig.) palétă. *(~ bogat al unui tablou.)*

COLÓS s. 1. gigant, titan, uriaș, (reg.) tătár. *(Un ~ din basme.)* 2. arătare, matahală, namilă, uriaș, (pop.) măgăoáie, (reg.) nămeténie, nătărálă, (Mold.) bahahúie, (prin Transilv.) mámiță, (Olt.) sodóm, (fam.) huidúmă. *(Un ~ cît toate zilele.)*

COLOSÁL adj. 1. enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut iarăși un noroc ~.)* 2. enorm, fabulos, gigantic, imens, uriaș, (înv. și reg.) nămilós, (înv.) urieșésc, (fig.) astronómic. *(De proporții ~.)* 3. enorm, imens, nemărginit, nemăsurat, nesfîrșit, vast, (livr.) incomensurábil. *(O suprafață ~.)* 4. enorm, imens, nenumărat, (înv. și reg.) nesocotít. *(O mulțime ~.)* 5. extraordinar, (livr.) pantagruélic, (fig.) devoránt. *(O foame ~.)* 6. extraordinar, gigantic, titanic, uriaș. *(Eforturi ~.)* 7. cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)* 8. considerabil, enorm, imens, incalculabil, nelimitat, (rar) necalculábil. *(Cu efecte ~.)*

coltosí vb. v. MUTA.

coltúc s. v. PERNIȚĂ. PERNUȚĂ. PUI. PUIȘOR. PUIUȚ.

COLȚ s. 1. cotlon, ungher, unghi, (reg.) corn, cot, (Olt. și Transilv.) unghéț. *(Într-un ~ al odăii.)* 2. cap, capăt, extremă, extremitate, limită, margine, (înv.) sconcénie. *(La celălalt ~ al țării.)* 3. *(ANAT.) colțul gurii* = comisură. 4. *(ANAT.)* canin. 5. dinte. *(~ al greblei, al furcii.)* 6. dinte, măsea. *(~ la grapă.)* 7. dinte, zimț. *(~ al ferăstrăului.)* 8. țintă, (reg.) cui. *(~ pe talpa încălțămintei.)* 9. *(BOT.) colțul-babei (Tribulus terrestris)* = (reg.) păduchériță, păduchérniță, păduchele-călului, păduchele-elefántului.

colțán s. v. CORHAN. CORNACI. LIBARCĂ. RUS. ȘVAB.

COLȚÁR s. 1. (Transilv.) cornurár. *(Dulăpiorul de colț numit ~.)* 2. *(TEHN.)* écher, (rar) vínchel. *(~ pentru desenul tehnic.)*

3. *(TEHN.)* dreptar, echer, (reg.) cot, ghiuníe. *(~ al zidarului.)*

colțár s. v. AMNAR. CORNACI. CULEGAR. CULEGĂU. GRAPĂ. TINDECHE. VINGALAC.

colțát adj. v. COLȚOS.

COLȚIȘÓR s. **1.** colțuleț. *(Un ~ liniștit.)* **2.**(prin Transilv.) strîmbuleț. *(~ este un motiv de cusătură.)*

COLȚÓS adj. (rar) colțát. *(Un obiect ~.)*

colțós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

COLȚULÉȚ s. colțișor. *(Un ~ tihnit.)*

colțul-lúpului s. v. BRĂBIN. GURA-LUPULUI.

colțún s. v. CIORAP.

COLȚUNÁȘ s. (Mold., Bucov. și Transilv.) pirószcă, (Ban. și Transilv.) tășcă. *(A preparat mai mulți ~.)*

colțunii-pópii s. pl. v. VIORELE SĂLBATICE.

colțurát adj. v. COLȚUROS.

COLȚURÓS adj. **1.** (rar) încolțát, (pop.) colțurát. *(O piatră ~.)* **2.** unghiular. *(O curte ~.)* **3.** osos. *(O față ~.)*

colúmbă s. v. PORUMBIȚĂ.

COLUMBÍT s. *(MIN.)* niobit. *(~ este un mineral de fier și mangan.)*

COLÚMBIU s. *(CHIM.)* niobiu. *(~ este un element chimic.)*

colúmnă s. (înv.) stîlp. *(~ lui Traian.)*

colúmnă s. v. COLOANĂ.

cólur s. v. SĂGEATĂ.

colús s.v. MUCHER.

cólvă s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ. PAR. PRĂJINĂ.

comănă s. v. COAMĂ. CREASTĂ. CULME.

COMANDÁ vb. **1.** a decide, a dispune, a fixa, a hotărî, a ordona, a porunci, a stabili, a statornici, (rar) a prescríe, (înv. și pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. și Transilv.) a priti, (înv.) a învăța, a judeca, a poveli. *(A ~ să se facă astfel...)* **2.** a conduce, (înv.) a povățui. *(~ armata.)* **3.** *(TEHN.)* a controla, a regla.

comandamént s. v. CERINȚĂ. EXIGENȚĂ. IMPERATIV. NECESITATE. NEVOIE. OBLIGAȚIE. PRETENȚIE. TREBUINȚĂ.

COMANDÁNT s. cap, căpetenie, conducător, șef, mai-mare, (înv. și reg.) tist, (Transilv.) birău, (înv.) călăúz, căpitán, comandír, naceálnic, povățuitór, proprictár, tocmitór, vîrhóvnic, voievód, (latinism înv.) prepózit. *(~ al oștirii.)*

COMÁNDĂ s. **1.** ordin, poruncă. *(Ascultă ~ la mine!)* **2.** conducere, șefie, (înv.) povață, povățuíre. *(Unitatea se află sub ~ lui...)* **3.** *(TEHN.)* control, reglaj, *(~ într-un sistem tehnic.)*

comandír s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

comandiróveă s. v. ANCHETARE. ANCHETĂ. CERCETARE. INSTRUIRE.

COMÁRNIC s. (reg.) celár, pătúl. *(~ unde se păstrează cașul, la stînă.)*

comárnic s. v. LEASĂ.

COMASÁ vb. a concentra, a grupa. *(~ mai multe unități industriale de profil.)*

COMASÁRE s. concentrare, grupare. *(~ a unor unități industriale de profil.)*

cómă s. v. AGONIE. VIRGULĂ.

comă punctátă s. v. PUNCT ȘI VIRGULĂ.

COMBAINÍST s. combiner. *(~ conduce o combină.)*

COMBATÁNT s. **1.** *(MIL.)* luptător. *(Asociația foștilor ~.)* **2.** militant. *(Un ~ activ pe tărîmul...)*

combáte vb. v. BATE. LUPTA. RĂZBOI.

COMBATÍV adj. critic, polemic. *(Ton ~.)*

COMBINÁ vb. **1.** a (se) îmbina, a (se) împreuna, a (se) îngemăna, a (se) uni. *(Cum ~ aceste elemente?)* **2.** a (se) armoniza, a (se) asorta, a merge, a (se) potrivi, (pop. și fam.) a (se) lovi. *(Albastrul se ~ bine cu albul.)* **3.** a amesteca. *(~ mai multe substanțe.)*

COMBINÁRE s. **1.** combinație, îmbinare, împreunare, îngemănare, unire. *(O ~ de elemente.)* **2.** armonizare, asortare, potrivire. *(~ a culorilor.)* **3.** amestecare. *(~ a mai multor substanțe.)*

COMBINÁT adj. *(CHIM.)* compus. *(Substanță ~.)*

COMBINÁȚIE s. **1.** combinare, îmbinare, împreunare, îngemănare, unire. *(O ~ de elemente.)* **2.** *(CHIM.)* compus, corp compus. *(Clorura este o ~.)* **3.** amestec, (livr.) melánj, mixtúră. *(~ de materii.)* **4.** acord, aranjament, contract, convenție, înțelegere, învoială, învoire, legămînt, pact, tranzacție, (înv. și pop.) legătúră, (pop.) tîrg, tocmeálă, tocmíre, (prin Munt.) prinsoáre, (înv.) așezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, șart, (arg.) șústă. *(Conform ~...)*

combinăție s. v. CALCUL. GÎND. IDEE. INTENȚIE. PLAN. PROIECT. SOCOTEALĂ.

COMBINÉR s. combainist. *(~ conduce o combină.)*

COMBINEZÓN s. **1.** cămașă, furou. *(~ de mătase naturală.)* **2.** salopetă. *(~ de lucru.)*

COMBÚSTIE s. *(CHIM.)* ardere. *(Corp care întreține ~.)*

COMEDIÁN s. comic, (înv.) comediánt. *(Un mare ~.)*

comediánt s. v. COMEDIAN. COMIC.

comédie s. v. BAZACONIE. BIZARERIE. BÎZDÎGANIE. CIUDĂȚENIE. CURIOZITATE. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. ÎNCURCĂTURĂ. MINUNĂȚIE. NĂSTRUȘNICIE. NĂZDRĂVĂNIE. PĂȚANIE. POZNĂ.

COMEDÓN s. *(MED.)* punct.

COMEMORÁ vb. a sărbători, a serba. *(~ un mare eveniment.)*

COMEMORÁRE s. sărbătorire, serbare, (rar) comemorație, (înv.) pomănă. *(~ unui eveniment însemnat.)*

COMEMORATÍV adj. memorial. *(Monedă, casă ~.)*

comemorăție s. v. COMEMORARE. SĂRBĂTORIRE. SERBARE.

comensál s. v. COMESEAN.

COMENSUALÍSM s. *(BIOL.)* metabioză.

COMENTÁ vb. a analiza, a explica, a interpreta, a tîlcui, (înv.) a întoárce, (fig.) a descifra. *(A ~ un text literar.)*

COMENTÁRE s. analizare, explicare, interpretare, tîlcuire, (înv.) tîlcuiálă. *(~ unui text literar.)*

COMENTÁRIU s. **1.** explicație, glosă, notă. *(~ la un text.)* **2.** (pop.) tîlc. *(~ evangheliei.)*

COMENTATÓR s. interpret, tălmăcitor, tîlcuitor. *(~ al unui text.)*

COMERCIÁL adj. negustoresc, (livr.) mercantil. *(Afaceri ~.)*

COMERCIALIZÁ vb. (înv. și pop.) a negustori. *(~ o marfă.)*

COMERCIÁNT s. negustor, (înv. și reg.) sfîrnár, (reg.) tîrguitór, (înv.) cupéț, negociánt, negociatór, privătár.

COMERCIÁNTĂ s. negustoreasă, negustoriță.

COMÉRȚ s. negoț, negustorie, (rar) prăvălíe, (înv. și reg.) sfîrnărie, (turcism înv.) pazarlíc. *(Se ocupa cu ~.)*

COMESEÁN s. (livr.) convív, (rar) comensál.

COMESTÍBIL adj. (rar) mîncábil. *(Un fruct ~.)*

COMÉTĂ s. *(ASTRON.)* stea cu coadă, (pop.) stea comátă, stea cu coámă.

CÓMIC adj., s. **1.** adj. amuzant, hazliu, nostim, vesel, (livr.) ilár, ilariánt, (pop.) poznáș, (Transilv., Ban. și Olt.) șod. *(O întîmplare ~.)* **2.** adj. caraghios, hazliu. *(Ce ~ chestie!)* **3.** adj. ridicol, rizibil. *(Are o înfățișare ~.)* **4.** s. comedian, (înv.) comediánt. *(E un mare ~.)*

COMICĂRÍE s. bufonerie, caraghioslîc, clovnerie, giumbușluc, (rar) bufonádă, paiațărlíc, paiațărie, (înv.) cabazlíc, giumbúș, mascarálíc, măscăriciúne, măscărie, (înv., în Mold.) ghidușie.

comihériu s. v. CRÎSNIC.

comilástru s. v. ELASTIC. GUMILASTIC.

cóminǎ s. v. BOȘTINĂ. TESCOVINĂ.

COMISARIÁT s. secție. *(A anunțat furtul la ~.)*

COMISIÓN s. remiză, (înv.) provizión. *(I-a luat un ~ de 4%.)*

COMISÚRĂ s. *(ANAT.)* colțul gurii.

COMITÁT s. district, (înv., în Transilv.) varméghie, (turcism înv.) cazá. *(Un ~ din Ungaria.)*

comitát s. v. JUDEȚ.

COMÍTE vb. a face, a făptui, a săvîrși, (înv.) a plini. *(A ~ o infracțiune.)*

COMÍTERE s. facere, făptuire, săvîrșire. *(~ unei crime.)*

COMIȚIÁL s., adj. *(MED.)* epileptic, (reg.) măbădăiós, stropșít.

comizerátie s. v. COMPĂTIMIRE. MILĂ.

comînd s. v. POMANĂ. PRAZNIC.

COMÎNDÁ vb. *(BIS.)* a pomeni. *(~ morții.)*

comîndá vb. v. JERTFI. SACRIFICA.

comîndáre s. v. POMANĂ. PRAZNIC.

comoára s. art. v. POLLUX.

COMOÁRĂ s. tezaur. *(O ~ găsită în pămînt.)*

comoárǎ s. v. CIMITIR.

COMÓD adj., adv. **1.** adj. confortabil, (reg.) îndemînós, (Mold.) îndemînátic. *(Un fotoliu ~.)* **2.** adv. bine, confortabil, (Munt.) tablá-baș a. *(Te rog să te așezi ~ în fotoliu.)* **3.** adj. facil, lesnicios, ușor. *(O cale ~ de rezolvare.)* **4.** adj. lesnicios, practic. *(O soluție ~.)* **5.** adv. facil, lesne, ușor. *(Rezolvă ~ problema.)* **6.** adv. îndemînă, lesne, ușor. *(Îi e mai ~ să spună că nu poate!)* **7.** adj. liniștit, tihnit, ușor. *(O viață ~.)* **8.** adj. lejer, ușor. *(Poartă o haină ~.)*

COMÓDĂ s. scrin, (înv.) sicríu, șifoniér. *(~ cu două sertare.)*

COMODITÁTE s. confort, liniște, tihnă. *(~ vieții lui.)*

COMOȘTENITÓR s. *(JUR.)* coerede.

comovíță s. v. TESCOVINĂ.

COMPÁCT adj., s. **1.** adj. masiv, plin. *(O bară ~.)* **2.** adj. dens, îndesat, (pop.) vîrtós. *(Căpățînă de varză ~.)* **3.** adj. des, strîns. *(Mergeau în rînduri ~.)* **4.** adj. adînc, dens, des, greu, gros. *(Ceață ~.)* **5.** adj., s. *(TIPOGR.)* aldin, gras. *(Literă ~.)*

COMPACTÁ vb. a (se) îndesa, a (se) tasa. *(~ un material poros.)*

compactá vb. v. CARTONA. LEGA.

COMPACTÁRE s. îndesare, tasare. *(~ terenului.)*

compactáre s. v. CARTONARE. LEGARE. LEGAT.

compactát adj. v. CARTONAT. LEGAT.

compactór s. v. LEGĂTOR.

compactoríe s. v. LEGĂTORIE.

COMPÁNIE s. *(MIL.)* (înv. și pop.) roátă.

COMPANÍE s. anturaj, societate, tovărășie, (grecism înv.) sinanstrofíe. *(Se afla în ~ unor tineri.)*

companión s. v. ÎNSOȚITOR. TOVARĂȘ.

COMPARÁ vb. **1.** a confrunta, (înv.) a protocoli, a semui. *(A ~ între ele două obiecte.)* **2.** a (se) apropia, a (se) asemăna, a (se) asemui, (înv.) a (se) asemălui, a (se) semălui, (prin Ban.) a (se) bărăbări. *(Îl ~ pe...cu un vultur.)* **3.** a se asemăna, a se asemui, a se potrivi, (pop.) a se lovi, (înv.) a se tocmi. *(Socoteala de acasă nu se ~ cu cea din țîrg.)* **4.** a se măsura, a se pune. *(Nu mă ~ eu cu tine!)*

COMPARÁRE s. comparație, confruntare, paralelă, paralelism. *(O ~ între cele două caractere.)*

COMPARÁȚIE s. comparare, confruntare, paralelă, paralelism. *(O ~ convingătoare.)*

compárs s. v. FIGURANT.

COMPARTIMÉNT s. **1.** căsuță, despărțire, despărțitură, (înv.) despărțămînt, (franțuzism înv.) cáză. *(Un ~ într-un sertar.)* **2.** (înv.) cupéu. *(~ într-un vagon de cale-ferată.)* **3.** arie, domeniu, sector, sferă. *(~ de aplicare.)*

COMPARTIMENTÁ vb. a despărți, a separa. *(~ o incintă în spații mai mici.)*

COMPÁS s. **1.** *(TEHN.)* circumferențiar. *(~ pentru trasat cercuri.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) cápră, cercălău, pas, pásnic, păsări, țărcălán, (Transilv.) țărcălău. *(~ al dulgherului.)* **3.** *(TEHN.) compas forestier* = clupă, (reg.) perghél. **4.** *(AV.) compas giroscopic* = girodirecțional. **5.** busolă. *(~ al unei nave.)*

compasiúne s. v. COMPĂTIMIRE. MILĂ.

COMPATIBILITÁTE s. adecvare, potrivire.

COMPATRIÓT s. conaţional, (înv.) patriót, simpatriót.

COMPĂREÁ vb. *(JUR.)* a se înfăţişa. *(A ~ în faţa justiţiei.)*

COMPĂTIMÍ vb. a căina, a deplînge, a plînge, (livr.) a deplora, (înv. şi pop.) a tîngui, (înv. şi reg.) a căi, (reg.) a sărăci, (Transilv., Maram. şi Mold.) a şăinăli, (înv.) a jeli, a jelui. *(Îl ~ pentru situaţia în care se află.)*

COMPĂTIMÍRE s. milă, (livr.) compasiúne, (franţuzism înv.) comizeráţie. *(Sentiment de ~ pentru cineva.)*

COMPĂTIMITÓR adj. binevoitor, îngăduitor, înţelegător, mărinimos, milos, milostiv, (înv.) milosîrd, priinciós, priitór. *(S-a arătat ~ cu nevoile lor.)*

COMPÉNDIU s. conspect, (înv.) sinópsă. *(Un ~ de istorie.)*

COMPENSÁ vb. **1.** a (se) echilibra. *(Cele două forţe se ~.)* **2.** a (se) contrabalansa, a (se) cumpăni, a (se) echilibra, a precumpăni, (livr.) a (se) pondera. **3.** a despăgubi, a răsplăti, (înv. şi pop.) a mulţumi, (prin Transilv.) a potoli, (înv.) a dezdăuna. *(L-a ~ pentru paguba suferită.)*

COMPENSÁRE s. **1.** echilibrare. *(~ celor două fenomene.)* **2.** compensaţie, daune (pl.), despăgubire reparaţie, (înv. şi pop.) mulţumíre, (înv.) dezdăunáre, îndemnizáţie, (turcism înv.) adét. *(Ce ~ i-a oferit pentru pagubele pricinuite?)*

COMPENSATÓR s. *(FIZ.)* potenţiometru.

COMPENSÁŢIE s. compensare, daune (pl.), despăgubire reparaţie, (înv. şi pop.) mulţumíre, (înv.) dezdăunáre, îndemnizáţie, (turcism înv.) adét. *(Ce ~ i-a oferit pentru paguba suferită?)*

COMPETÉNT adj. **1.** bun, capabil, destoinic, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. şi pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, míndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)* **2.** avizat, capabil, informat, pregătit, (fig.) táre. *(E un om ~ în această problemă.)* **3.** chemat, îndreptăţit, (înv.) vólnic. *(Nu este el cel ~ să ne dea lecţii.)* **4.** autorizat, priceput, (franţuzism înv.) ponderós. *(O părere ~.)*

COMPETÉNŢĂ s. **1.** capacitate, destoinicie, pregătire, pricepere, seriozitate, valoare, vrednicie, (înv. şi pop.) hărnicíe, (înv.) práctică, volnicíe. *(Demonstrează o mare ~ în...)* **2.** autoritate, calitate, cădere, drept, îndreptăţire, (înv.) volnicíe. *(Nu am ~ să mă pronunţ.)*

COMPETITÓR s. candidat, concurent. *(~ la titlul de doctor.)*

COMPETÍŢIE s. **1.** concurs, întrecere. *(O ~ sportivă de atletism.)* **2.** întrecere, reuniune. *(O ~ de box.)*

competí vb. v. CANDIDA. CONCURA.

COMPILÁ vb. (înv.) a izvodi. *(I-a ~ pe clasici în opera sa.)*

complăcére s. v. AMABILITATE. BUNĂVOINŢĂ. SERVIABILITATE.

COMPLEMÉNT s. **1.** completare, complinire, întregire. *(Un ~ la o lucrare.)* **2.** *(GRAM.)* obiect. **3.** *(BIOL.)* alexină. *(~ participă la procesul imunităţii.)*

COMPLEMENTÁR adj. întregitor, subsidiar, suplimentar, (rar) complinitór. *(Lămuriri ~.)*

COMPLÉT adj., adv. **1.** adj. plin. *(Vagonul e ~.)* **2.** adj. întreg. *(O cantitate ~.)* **3.** adj. integral, întreg. *(Textul ~ al nuvelei.)* **4.** adj. exhaustiv, integral, întreg, total. *(Studiu ~; excerptare ~ a unui material.)* **5.** adj. deplin, integral, întreg, tot, total. *(Suma ~.)* **6.** adj. împlinit, întreg. *(5 ani ~.)* **7.** adv. absolut, completamente, integral, total, (înv. şi pop.) sadeá. *(Calul era ~ alb.)* **8.** adj. absolut, adînc, deplin, desăvîrşit, perfect, profund, total. *(O linişte ~; întuneric ~.)* **9.** adj. desăvîrşit, infinit, nemărginit, total, (fig.) orb. *(Încredere ~ în cineva.)* **10.** adj. deplin, integral, întreg, total, (livr.) plenár, (înv.) cumplít. *(Mulţumire, realizare ~.)*

COMPLETÁ vb. a împlini, a întregi, a rotunji, (livr.) a complini, (înv. şi reg.) a plini, (înv.) a încheia. *(~ pînă la suma de...)*

COMPLETAMÉNTE adv. absolut, complet, integral, total, (înv. şi pop.) sadeá. *(Calul era ~ alb.)*

COMPLETÁRE s. **1.** împlinire, întregire, rotunjire, (livr.) complinire. *(~ sumei pînă la...)* **2.** complement, complinire, întregire. *(A adăugat o ~.)* **3.** adaos, anexă, apendice, supliment. *(~ la un memoriu.)*

COMPLETÁT adj. împlinit, întregit, rotunjit. *(Sumă ~.)*

complezént adj. v. AMABIL. BINEVOITOR. ÎNDATORITOR. SERVIABIL.

complezénţă s. v. AMABILITATE. BUNĂVOINŢĂ. SERVIABILITATE.

COMPLÉX adj. multilateral, plurivalent, polivalent, (livr.) plurál, (rar) plurilaterál, polilaterál. *(Aspecte ~ ale unei probleme.)*

COMPLEXITÁTE s. multilateralitate, plurivalenţă, polivalenţă. *(~ unui fenomen.)*

COMPLICÁ vb. a (se) încîlci, a (se) încurca. *(Lucrurile s-au ~.)*

COMPLICÁRE s. încîlcire, încurcare. *(~ unei situaţii.)*

COMPLICÁT adj. **1.** încîlcit, încurcat. *(Trebuie descurcată acea problemă ~.)* **2.** (fig.) întortocheát, sinuós. *(O rezolvare ~ a problemei.)* **3.** dificil, greu. *(O problemă ~ la matematică.)*

COMPLICÁŢIE s. încîlceală, încurcătură.

COMPLÍCE s. *(JUR.)* copărtaş, părtaş, (înv.) ajutátór. *(~ la săvîrşirea unei infracţiuni.)*

COMPLIMÉNT s. **1.** flatare, laudă, măgulire. *(E sensibil la ~e.)* **2.** închinăciune, mătanie, plecăciune, ploconeală, reverenţă, temenea, (reg.) plocón, (înv.) plecáre, (turcism înv.) talím, (fam. rar) selamlíc. *(La întîlnire i-a tras un ~.)* **3.** (la pl.) salutări (pl.). *(Transmite-i ~ din partea mea.)*

COMPLIMENTÁ vb. a flata, a măguli. *(Ce-l tot ~ atîta?)*

COMPLIMENTÁRE s. flatare, măgulire. *(~ orgoliului cuiva.)*

COMPLINÍ vb. *(GRAM.)* a determina.
compliní vb. v. COMPLETA. ÎMPLINI. ÎNTREGI. ROTUNJI.
COMPLINÍRE s. **1.** complement, completare, întregire. *(A adăugat o ~.)* **2.** *(GRAM.)* determinare. *(Un verb fără ~.)*
compliníre s. v. COMPLETARE. ÎMPLINIRE. ÎNTREGIRE. ROTUNJIRE.
complinitór adj. v. COMPLEMENTAR. ÎNTREGITOR. SUBSIDIAR. SUPLIMENTAR.
COMPLÓT s. conjurație, conspirație, intrigă, mașinație, uneltire, (livr.) cabală, (înv. și pop.) meșteșug, meșteșugire, (înv.) măiestríe, (fig.) lucrătură, urzeală.
COMPLOTÁ vb. a conjura, a conspira, a unelti, (înv.) a intriga, a mașina, a măiestri, a mreji, a zavistui, (fig.) a lucra, a țése, a urzi, (înv. și fig.) a împleti. *(A ~ împotriva cuiva.)*
complotáș s. v. COMPLOTIST. CONSPIRATOR.
COMPLOTÍST s. conspirator, (rar) conjurát, (înv.) căuzáș, complotáș, uneltitór, (înv. fig.) urzitór. *(~ii au fost prinși.)*
COMPONÉNT adj. alcătuitor, constituent, constitutiv, formativ, (rar) structurál, (înv.) compozánt, compunătór. *(Elementele ~ ale unui ansamblu.)*
COMPONÉNTĂ s. constituent, element. *(O ~ a unui ansamblu.)*
COMPONÉNȚĂ s. alcătuire, compoziție, structură. *(Comisia are următoarea ~...)*
componíst s. v. COMPOZITOR.
COMPORTÁ vb. **1.** a se purta. *(Vezi cum te ~.)* **2.** a cere, a impune, a necesita, a pretinde, a reclama, a solicita, (înv.) a nevoi. *(Această operație ~ multe riscuri.)*
COMPORTAMÉNT s. **1.** comportare, conduită, purtare, (rar) purtát, (pop.) port, purtătúră, (prin Olt.) săbáș, (Olt.) úmblet, (înv.) petrécere, poliție. *(Are un ~ corespunzător.)* **2.** apucătură, comportare, conduită, deprindere, manier e (pl.), moravuri (pl.), năravuri (pl.), obiceiuri (pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talím. *(Ce înseamnă ~ acesta?)*
COMPORTÁRE s. **1.** comportament, conduită, purtare, (rar) purtát, (pop.) port, purtătúră, (prin Olt.) săbáș, (Olt.) úmblet, (înv.) petrécere, politíe. *(Are o ~ corespunzătoare.)* **2.** apucătură, comportament, conduită, deprindere, maniere (pl.), moravuri (pl.), năravuri (pl.), obiceiuri (pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talím. *(Ce înseamnă aceste ~ ?)* **3.** atitudine, purtare, ținută, (înv.) tarz. *(O ~ demnă, fără reproș.)* **4.** atitudine, gest, purtare. *(~ lui m-a mișcat.)*
composesiúne s. v. DEVĂLMĂȘIE.
composesór s. v. COPROPRIETAR.
COMPOSTÁ vb. (impr.) a găuri, a perfora *(~ un bilet de tramvai.)*
COMPOSTÁRE s. (impr.) găurire, perforáre. *(~ a unui bilet de tramvai.)*
COMPOSTÓR s. (impr.) perforatór. *(~ pentru biletele de tramvai.)*
compozánt adj. v. ALCĂTUITOR. COMPONENT. CONSTITUENT. CONSTITUTIV. FORMATIV.
COMPOZÉE adj., s. *(BOT.)* compozit. *(Plantă ~.)*
COMPOZÍT adj., s. **1.** adj. heteroclit. *(Un ansamblu ~.)* **2.** adj., s. *(BOT.)* compozee. *(Plantă ~.)*
COMPOZITÓR s. (înv.) componíst, muzicánt. *(Mozart a fost un mare ~.)*
compozitór s. v. CULEGAR. CULEGĂTOR. CULEGĂU. VINGALAC. ZEȚAR.
COMPOZÍȚIE s. **1.** *(MUZ.)* cîntec, melodie, muzică, (livr.) melopée, mélos, (înv.) scop. *(O ~ foarte armonioasă.)* **2.** *(MUZ.)* partitură, (rar) partițiúne. *(I-a înmînat ~ pentru a o executa.)* **3.** bucată, piesă. *(O anumită ~ muzicală, literară etc.)* **4.** compunere. *(Ce ~ aveți ca temă pentru astăzi?)* **5.** alcătuire, economie, organizare, organizație, structură, (rar) substánță, (fig.) urzeală. *(Care este ~ lucrării?)* **6.** alcătuire, componență, structură. *(Comisia are ~ următoare...)* **7.** *(TIPOGR.)* compunere, culegere, cules, zețuire, zețuit. *(~ a unui material.)*
comprehensíbil adj. v. CLAR. DESLUȘIT. EXPLICIT. EXPRES. INTELIGIBIL. LĂMURIT. LIMPEDE. NET. PRECIS. RĂSPICAT.
COMPREHENSIÚNE s. *(LOG.)* conținut. *(~ al unui concept.)*
comprehensiúne s. v. ÎNȚELEGERE. PĂTRUNDERE. PRICEPERE.
COMPRÉSĂ s. *(MED.)* cataplasmă, prișniț, (înv. și pop.) oblojeálă, plásture. *(I-a pus o ~ pe regiunea bolnavă.)*
COMPRESÍBIL adj. *(FIZ.)* comprimabil. *(Un fluid ~.)*
COMPRESIÚNE s. *(FIZ.)* comprimare. *(~ unui fluid.)*
COMPRIMÁ vb. a apăsa, a presa, a stringe, (înv. și pop.) a păsa. *(~ piesa cu ajutorul...)*
comprimá vb. v. CONCENTRA. ÎNĂBUȘI. PRESCURTA. REDUCE. REZUMA. SCURTA.
COMPRIMÁBIL adj. *(FIZ.)* compresibil. *(Un fluid ~.)*
COMPRIMÁRE s. **1.** compresiune. *(~ unui fluid.)* **2.** presare, presat. *(~ unei bare metalice.)*
comprimáre s. v. CONCENTRARE. PRESCURTARE. REDUCERE. REZUMARE. SCURTARE.
comprimát adj. v. CONCENTRAT. PRESCURTAT. REDUS. REZUMAT. SCURTAT.
COMPRIMÁT adj., s. **1.** adj. apăsat, presat, (înv.) strîns. *(O piesă metalică bine ~.)* **2.** s. *(FARM.)* bulin, caşetă, pastilă, pilulă, tabletă, (pop.) hap, năsture, (reg.) bumb. *(Un ~ pentru nevralgii.)*
COMPROMÍS adj. dezonorat, discreditat, **ne**cinstit, terfelit, (fig.) pătat, pîngărit, profanát. *(Un om ~.)*
COMPROMÍS s. concesie. *(Nu face nici un ~.)*
COMPROMÍTE vb. **1.** a (se) discredita, (rar) a (se) piérde. *(Nu putea ~ cauza revo-*

luției.) **2.** a batjocori, a dezonora, a necinsti, a terfeli, (fig.) a întina, a minji, a murdări, a păta, a pîngări, a profana, a spurca, (reg. fig.) a pricăji. *(Încerca să-i ~ memoria.)* **3.** a (se) periclita, a (se) primejdui. *(Ploile ~ recolta.)*

COMPROMÍTERE s. **1.** discreditare, (rar) discrédit. *(~ unei cauze nobile.)* **2.** batjocorire, dezonorare, necinstire, terfelire, (fig.) întinăre, mînjire, murdărire, pătăre, pîngărire, profanăre, spurcăre, (înv. fig.) profanațiúne. *(~ memoriei cuiva.)* **3.** periclitare, primejduire. *(~ recoltei de bumbac.)*

COMPROMIȚĂTÓR adj. degradant, dezonorant, infamant, înjositor, nedemn, rușinos, (livr.) difamánt, (rar) degradatór, (înv.) necinstitór, pierzătór. *(O faptă ~ pentru cineva.)*

comptoár s. v. BIROU. MASĂ. TARABĂ. TEJGHEA.

compunătór adj. v. ALCĂTUITOR. COMPONENT. CONSTITUENT. CONSTITUTIV. FORMATIV.

COMPÚNE vb. **1.** a alcătui, a crea, a elabora, a întocmi, a realiza, a redacta, a scrie, (înv.) a izvodi, a redija, a tocmi. *(A ~ o operă valoroasă.)* **2.** a alcătui, a concepe, a elabora, a face, a formula, a întocmi, a redacta. *(El a ~ raportul.)* **3.** a alcătui, a construi. *(~ o frază.)* **4.** *(TIPOGR.)* a culege, a zețui. *(A ~ materialul de tipărit.)* **5.** a alcătui, a constitui, a forma, (rar) a întocmi, (înv.) a informa, a săvîrși. *(Elemente care ~ un ansamblu.)* **6.** a (se) alcătui, a avea, a consta. *(Blocul este ~ din două corpuri.)*

COMPÚNERE s. **1.** alcătuire, creare, elaborare, întocmire, realizare, redactare, scriere, scris, (înv.) izvodíre, redácție, redijáre. *(~ unei opere literare.)* **2.** (concr.) compoziție. *(Ce ~ aveți pentru astăzi?)* **3.** *(TIPOGR.)* compoziție, culegere, cules, zețuire, zețuit. *(~ materialului pentru tipărit.)* **4.** alcătuire, formație, întocmire. *(Grupul mergea în următoarea ~ . . .)*

COMPÚS adj., s. *(CHIM.)* **1.** adj. combinat. *(Substanță ~.)* **2.** s. combinație, corp compus.

compút s. v. ARITMETICĂ. CALCUL. SOCOTEALĂ.

COMPÚTER s. ordinator. *(~ este un calculator electronic.)*

COMÚN adj. **1.** colectiv, general, obștesc, public. *(Problemă de interes ~.)* **2.** *(GRAM.)* (ieșit din uz) apelativ. *(Substantiv ~.)* **3.** normal, obișnuit. *(Un om ~.)* **4.** mediocru, mijlociu, potrivit. *(Un elev ~.)* **5.** grosolan, ordinar. *(Pînză ~.)* **6.** banal, standard, stereotip, șablonard. *(Formule ~.)* **7.** banal, neoriginal, (fig.) ieftin. *(Un procedeu stilistic ~.)* **8.** banal, prozaic, (fig.) plat, (livr. fig.) tern. *(Stil ~.)* **9.** banal, neînsemnat, obișnuit, sărac. *(Viața pictorului a fost uimitor de ~.)* **10.** banal, obișnuit, ordinar, (înv.) prost, prostésc. *(În lucruri ~ voi vedeți numai minuni.)*

COMUNICÁ vb. **1.** a anunța, a informa, a încunoștința, a înștiința, a vesti, (rar) a semnaliza, (Transilv. și Ban.) a știrici. *(Vă ~ că trebuie să fiți prezenți.)* **2.** a anunța, a transmite, a vesti, (înv.) a porunci, a soli. *(I-am ~ sosirea mea.)* **3.** a spune, a transmite, a zice, (înv.) a parastisi, (fig.) a servi. *(I-am ~ tot ce mi-ai spus; le-a ~ ultimele noutăți.)* **4.** a declara. *(A ~ ziariștilor următoarele. . .)*

comunicá vb. v. CUMINECA. ÎMPĂRTĂȘI.

COMUNICÁRE s. **1.** anunțare, vestire. *(~ sosirii lui.)* **2.** (concr.) anunț, aviz, încunoștințare, înștiințare, mesaj. *(Am primit acasă o ~.)* **3.** informație, știre, veste. *(O ~ de mare importanță.)* **4.** transmitere, trimitere. *(~ unor vești.)* **5.** declarație. *(Am făcut presei o scurtă ~.)*

COMUNICATÍV adj. expansiv, prietenos, sociabil, volubil, (rar) sociál, vorbitór, (înv.) sotiós, (fig.) deschís. *(O fire ~.)*

COMUNICATIVITÁTE s. expansivitate, sociabilitate. *(~ unei persoane.)*

COMUNICÁȚIE s. **1.** legătură. *(S-a restabilit ~ între cele două orașe.)* **2.** *comunicații de masă* = mass-media.

comunism științific s. v. SOCIALISM ȘTIINȚIFIC.

COMUNISM UTÓPIC s. socialism utopic.

COMUNITÁTE s. colectivitate, obște, societate, (înv.) obștíme. *(Opinia întregii ~.)*

COMUTATÓR s. *(FIZ.)* întrerupător, șaltăr. *(~ pentru lumina electrică.)*

CON s. **1.** *(GEOGR.) con de dejecție* = agestru. **2.** *(BOT.)* (pop.) pără, (reg.) coceán, cucurúz, păpușói. *(~ de brad.)* **3.** *(BOT.) con vegetativ* = vîrf vegetativ. **4.** *(FIZ.) con pirometric* = **con** Seger, pirometru ceramic; *con Seger* = **con** pirometric, pirometru *ceramic.*

conabíu adj. v. PURPURIU. VIȘINIU.

CONÁC s. curte. *(S-a dus la ~ boieresc.)*

conác s. v. BEILIC. BIVUAC. POPAS. POȘTĂ. TABĂRĂ.

CONAȚIONÁL s. compatriot, (înv.) patriót, simpatriót.

conăcár s. v. COLĂCAR.

conăcăríe s. v. COLĂCĂRIE. ORAȚIE.

conăcí vb. v. ADĂPOSTI. GĂZDUI. MÎNEA. OPRI. POPOSI. PRIMI. TRAGE.

CONCÁV adj. adîncit, scobit, (reg.) dovîncát, (înv.) găvănát. *(Parte ~ a unui obiect.)*

CONCAVITÁTE s. adîncitură, scobitură, (reg.) dovîncătúră, (înv.) găvănătúră. *(~ a unui obiect.)*

concéde vb. v. ACCEPTA. ADMITE. APROBA. CONCESIONA. CONSIMȚI. ÎNCUVIINȚA. ÎNDUPLECA. ÎNGĂDUI. ÎNVOI. LĂSA. PERMITE. PRIMI.

CONCEDIÁ vb. a îndepărta, a scoate, (înv.) a slobozi, (grecism înv.) a exoflisi, (fam.) a mătrăși. *(L-a ~ din slujbă.)*

CONCEDIÉRE s. îndepărtare, scoatere. *(După ~ lui.)*

CONCÉDIU s. **1.** (Transilv. și Maram.) săbășág, (înv.) slobozénie. *(Are un ~ de o lună.)* **2.** vacanță. *(Unde pleci în ~?)*

concení vb. v. DISTRUGE. EXTERMINA. MASACRA. MĂCELĂRI. NIMICI. PRĂPĂDI. STÎRPI.

concénie s. v. CAP. CAPĂT. FINAL. FINE. ÎNCHEIERE. SFÎRȘIT.

CONCENTRÁ vb. **1.** a (se) acumula, a (se) aduna, a (se) înmagazina, a (se) strînge. *(~ o*

mare cantitate de energie.) **2.** a (se) masa. *(Trupele s-au ~ pe flancul drept.)* **3.** a comasa, a grupa. *(A ~ mai multe unități industriale de profil.)* **4.** a prescurta, a reduce, a rezuma, a scurta, (fig.) a comprima, a condensa. *(A ~ o expunere.)* **5.** a se încorda. *(Se ~ pentru a urmări cele spuse.)*

CONCENTRÁRE s. **1.** acumulare, adunare, înmagazinare, strîngere. *(~ de bunuri.)* **2.** masare. *(~ grevi̯știlor în fața uzinei.)* **3.** comasare, grupare. *(~ a unor unități industriale de profil.)* **4.** prescurtare, reducere, rezumare, scurtare, (fig.) comprimáre, condensáre. *(~ unui text.)* **5.** concizie, laconicitate, laconism, lapidaritate, scurtime. *(~ stilului, a exprimării.)* **6.** încordare. *(~ lui se vede în ochi.)*

CONCENTRÁT adj. **1.** prescurtat, redus, rezumat, scurtat, (fig.) comprimát, condensát. *(Text ~.)* **2.** concis, laconic, lapidar, scurt, succint, (înv.) rezumătór, (fig.) strîns, telegráfic. *(Stil ~; exprimare ~.)* **3.** încordat. *(Expresia ~ a cuiva; om ~.)* **4.** tare, vîrtos. *(Vin ~.)*

CONCENTRÁȚIE s. tărie, (înv. și reg.) tăríme. *(~ vinului; ce ~ are vinul?)*

CONCÉPE vb. **1.** a afla, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a náște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de ...)* **2.** a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a vedea. *(Cum ~ tu realizarea acelui lucru?)* **3.** a alcătui, a întocmi, a plăsmui, a realiza, (fig.) a urzi. *(~ o colecție de folclor.)* **4.** a alcătui, a compune, a elabora, a face, a formula, a întocmi, a redacta. *(El a ~ raportul.)* **5.** a plănui, a preconiza, a prevedea, a proiecta. *(Noi măsuri ~ de guvern.)* **6.** a accepta, a admite, a îngădui, a permite, a răbda, a suferi, a suporta, a tolera, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fam. fig.) a înghiți. *(Nu pot ~ să procedeze astfel!)* **7.** a înțelege, a pricepe. *(Nu ~ cum s-a întîmplat asta!)* **8.** *(BIOL.)* a procrea, (înv. și pop.) a prínde, a rodi, a zămisli, (înv. și reg.) a prăsi, (Olt.) a polimi, (înv.) a încépe, a îngreca, (fig.) a plămădi. *(Femeia a ~ un copil.)* **9.** *(BIOL.)* a zămisli, (înv.) a náște. *(Un bărbat care ~.)*

CONCÉPERE s. **1.** creare, elaborare, imaginare, inventare, născocire, plănuire, plăsmuire, proiectare, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodíre. *(~ unui nou sistem de ...)* **2.** elaborare, formulare, întocmire, redactare. *(~ unei scrisori.)* **3.** plănuire, preconizare, proiectare. *(~ unor reforme.)* **4.** *(BIOL.)* concepție, procreare, (înv. și pop.) zămislíre. *(~ unei noi ființe.)*

CONCÉPT s. **1.** *(LOG.)* idee, noțiune. *(~ de „bine".)* **2.** bruion, ciornă, schiță. *(~ unei piese de teatru.)*

CONCEPTUÁL adj. abstract, noțional. *(Conținut ~ al unui enunț.)*

CONCÉPȚIE s. **1.** convingere, gînd, idee, judecată, opinie, orientare, părere, principiu, vedere, viziune, (livr.) convicțiúne. *(Are niște ~ sănătoase.)* **2.** teorie, teză. *(O nouă ~ în biologie.)* **3.** *(BIOL.)* concepere, procreare, (înv. și pop.) zămislíre. *(Proces de ~.)*

concért s. v. ACORD. ARMONIE. ÎMPĂCIUIRE. ÎNȚELEGERE. PACE. UNIRE.

CONCÉSIE s. **1.** favoare, hatîr. *(Fă-mi și mie ~ asta!)* **2.** compromis. *(Nu face nici o ~.)*

CONCESIONÁ vb. (înv.) a concéde. *(~ exploatarea unei mine.)*

CONCESIONÁR s. (înv.) contracciu. *(~ al vămilor.)*

CONCESIÚNE s. *(JUR.)* (înv.) credínță. *(Are ~ unei mine.)*

CONCESÍV adj. indulgent, îngăduitor, tolerant, (înv.) răbdătór. *(Ești prea ~!)*

CONCETĂȚEÁN s. (înv. și reg.) poporán, (înv.) pîrgár. *(Un ~ de-ai noștri.)*

conchemá vb. v. CHEMA. CONVOCA. INVITA.

concheránt s., adj. v. CUCERITOR. OCUPANT.

conchétă s. v. CUCERIRE. LUARE. OCUPARE. OCUPAȚIE.

CONCHÍDE vb. a încheia, a sfîrși, (livr.) a concluziona. *(Vorbitorul a ~ astfel...)*

conci s. v. COC.

CONCILIÁ vb. a împăca, (pop.) a învoi. *(~ divergențele.)*

CONCILIÁNT adj. împăciuitor, (înv.) împăcăciós, înduplecátór. *(Ton ~.)*

CONCILIATÓR adj., s. împăciuitorist. *(Un ~ oportunist.)*

CONCILIATORÍSM s. împăciuitorism. *(~ unor oportuniști.)*

CONCILIÁȚIE s. conciliere, împăcare. *(~ între părți.)*

CONCILIÉRE s. conciliație, împăcare. *(~ între părți.)*

CONCÍLIU s. *(BIS.)* sinod, sobor. *(~ la catolici.)*

CONCÍS adj. **1.** concentrat, laconic, lapidar, scurt, succint, (înv.) rezumătór, (fig.) strîns, telegráfic. *(O expunere ~; stil ~.)* **2.** rezumativ, sintetic, succint, sumar, (înv.) rezumătór. *(O descriere ~.)*

CONCÍZIE s. concentrare, laconicitate, laconism, lapidaritate, scurtime. *(~ stilului, a exprimării.)*

CONCLUDÉNT adj. convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecátór. *(Un argument, un exemplu ~.)*

CONCLÚZIE s. **1.** încheiere. *(În ~, a spus...)* **2.** învățămînt, învățătură, (fig.) lécție. *(A tras ~ care se impunea.)*

concluzioná vb. v. CONCHIDE. ÎNCHEIA. SFÎRȘI.

CONCOMITÉNT adj., adv. **1.** adj. paralel, simultan, sincron, sincronic. *(Fenomene ~.)* **2.** adv. paralel, simultan, totdeodată, totodată, (înv.) împreúnă. *(~ să începem și aprovizio-*

narea.) **3.** adv. odată, simultan, (pop.) deodátă. *(Vorbesc ~.)*

CONCOMITÉNȚĂ s. paralelism, simultaneitate, sincronism. *(~ desfășurării unor fenomene.)*

CONCORDÁ vb. a corespunde, a se potrivi, (pop.) a se lovi, (prin Bucov. și Mold.) a se știmui, (înv.) a conglăsui, a consuna. *(Datele obținute ~ între ele.)*

CONCORDÁNT adj. **1.** coincident, corespunzător, echivalent, (livr.) congruént, (înv.) consunánt. *(Elemente ~.)* **2.** armonios, echilibrat, proporționat, regulat, simetric. *(Un ansamblu ~.)*

CONCORDÁNȚĂ s. **1.** coincidență, echivalență, (livr.) congruénță. *(~ unor elemente.)* **2.** afinitate, analogie, apropiere, asemănare, corespondență, înrudire, potrivală, potrivire, similaritate, similitudine, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănătură, semuíre. *(Se poate stabili o ~ între acele două elemente.)* **3.** acord, conformitate, corespondență, potrivală, potrivire, (livr.) consonánță. *(Există o deplină ~ între elementele ansamblului.)* **4.** armonie, echilibru, potrivire, proporție, proporționalitate, simetrie, (fig.) simfonie. *(Ce ~ clasică în această lucrare!)*

concórdie s. v. ACORD. ARMONIE. ÎMPĂCIUIRE. ÎNȚELEGERE. PACE. UNIRE.

CONCRÉT adj. **1.** fizic, material, palpabil, perceptibil, pipăibil, sesizabil, (rar) pipăít, tangíbil, (înv.) pipăiciós, pipăitór, pusăitór. *(Realitatea ~; un lucru ~.)* **2.** palpabil, real. *(Lumea ~.)* **3.** determinat, precis. *(Oferă-mi cîteva fapte ~ pentru a putea găsi soluția.)*

CONCRETIZÁ vb. **1.** a (se) încarna, a (se) întruchipa, a (se) întrupa, a (se) materializa, a (se) realiza, (rar) a (se) sensibiliza. *(Iată cum s-a ~ acest element.)* **2.** *(SPORT)* a finaliza, (fig.) a fructifica. *(Și-a ~ acțiunea prin marcarea unui gol.)*

CONCRETIZÁRE s. **1.** încarnare, întruchipare, întrupare, materializare, realizare, (rar) sensibilizáre. *(~ unei idei.)* **2.** *(SPORT)* finalizare, (fig.) fructificáre. *(~ unui atac la poarta adversă.)*

CONCREȚIONÁRE s. *(TEHN.)* sintetizare. *(~ unor pulberi metalice.)*

CONCREȚIÚNE s. *(MED.)* calcul, piatră. *(~ la rinichi.)*

CONCUBÍN s. amant, iubit, prieten, (pop.) amoréz, drăgúț, ibóvnic, (înv.) libóvnic, (arg.) gagíc, gagíu.

CONCUBINÁJ s. (înv.) țiitorie. *(Trăiesc în ~.)*

CONCUBÍNĂ s. amantă, iubită, prietenă, (livr.) metrésă, (pop.) amoréză, drăgúță, ibóvnică, țiitoáre, (Ban.) bălă, (înv.) posádnică, (grecism înv.) palachídă, (arg.) gagícă.

*CONCUPISCÉNT adj. (livr.) luxuriós. *(Om ~.)*

*CONCUPISCÉNȚĂ s. (livr.) luxúră. *(~ unei persoane.)*

CONCURÁ vb. **1.** a candida, (rar) a competi, (înv.) a concúrge. *(~ pentru ocuparea unui post.)* **2.** a rivaliza. *(Produsele noastre ~ pe cele străine.)*

CONCURÉNT s. **1.** candidat, competitor. *(~ la titlul de profesor.)* **2.** adversar, rival, (înv.) împotrivitór, rivnáci. *(Și-a întrecut toți ~ la sprint.)* **3.** emul, rival. *(~ cuiva în cîmpul literaturii.)*

CONCURÉNȚĂ s. întrecere, luptă, rivalitate. *(~ între mai multe concerne.)*

concúrge vb. v. CANDIDA. CONCURA.

CONCÚRS s. **1.** competiție, întrecere. *(~ de atletism.)* **2.** ajutor, oficii (pl.), serviciu, sprijin. *(Vă ofer ~ meu.)* **3.** ajutor, contribuție, sprijin. *(~ lui a fost hotărîtor.)*

concúrs s. v. ACORD. APROBARE. ASENTIMENT. AVIZ. CONSIMȚĂMÎNT. CONSIMȚIRE ÎNCUVIINȚARE. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. PERMISIUNE. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

condác s. v. BRAȚ. CRAC. MARGINE. MÎNĂ. MÎNER. PAT. PERVAZ. SPETEAZĂ.

CONDAMNÁ vb. **1.** *(JUR.)* a osîndi, a pedepsi, (înv. și reg.) a judeca, (înv.) a bintătui, a certa, a hotărî, a oblici. *(L-a ~ la doi ani închisoare.)* **2.** a blama, a dezaproba, a înfiera, a proscrie, a reproba, a respinge, a stigmatiza, (livr.) a dezavua, (rar) a sancționa, (pop.) a osîndi, (înv.) a mustra, a protesta, (fig.) a vești. *(Opinia publică a ~ gestul lui necugetat.)* **3.** a constrînge, a forța, a obliga, a sili, (pop.) a osîndi. *(M-a ~ la inactivitate.)*

CONDAMNÁBIL adj. blamabil, criticabil, neîngăduit, neonorabil, nepermis, regretabil, reprobabil, rușinos, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărîtór, rușinátor. *(O faptă ~.)*

CONDAMNÁRE s. **1.** *(JUR.)* osîndire, pedepsire, (înv.) certáre, oblicíre. *(~ cuiva la închisoare.)* **2.** *(JUR.)* osîndă, pedeapsă, (livr.) penitență, (înv. și reg.) lége, știaf, (reg.) pedepsíe, (înv.) certáre, judecátă, pilduíre. *(Și-a ispășit întreaga ~.)* **3.** blam, blamare, dezaprobare, înfierare, neaprobare, reprobare, respingere, stigmatizare, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (rar) reprobațiúne, sancționáre, (pop.) osîndíre, (înv.) prihănă, (fig.) veștejíre. *(~ faptei necugetate a cuiva.)*

CONDAMNÁT adj., s. **1.** adj. *(JUR.)* osîndit, pedepsit, (înv.) certát. *(Persoană ~.)* **2.** s. *(JUR.)* deținut, ocnaș, osîndit, pușcăriaș, (pop.) rob, (glumeț) pensionár. *(Un ~ recalcitrant.)* **3.** adj. incurabil, nevindecabil, (înv.) necurábil. *(Un bolnav ~.)*

condáș s. v. PORCAR.

CONDÉI s. **1.** creion, (înv. și pop.) plaiváz, (înv. și reg.) plumb, (înv., în Transilv. și Ban.) cerúză. *(Stă cu ~ la ureche.)* **2.** (rar) stil, (Mold.) plumb. *(~ cu care se scria pe tăbliță.)* **3.** toc. *(~ cu peniță.)* **4.** scris, scriitură, (pop.) slóvă. *(Are un ~ regulat.)*

condéi s. v. CUȚIT. LIMBĂ. STIL.

condeiér s. v. LITERAT. SCRIITOR.

condensá vb. v. CONCENTRA. PRESCURTA. REDUCE. REZUMA. SCURTA.

condensáre s.v. CONCENTRARE. PRESCURTARE. REDUCERE. REZUMARE. SCURTARE.

condensát adj. v. CONCENTRAT. PRESCURTAT. REDUS. REZUMAT. SCURTAT.

condescendént adj. v. RESPECTUOS.

condescendénță s. v. APRECIERE. ATENȚIE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. ONOARE. PREȚUIRE. RESPECT. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ.

condicár s. v. ARHIVAR. ÎNREGISTRATOR. REGISTRATOR.

CÓNDICĂ s. catastif, registru, (rar) cárte, (înv. și reg.) métrică, protocól, (înv.) caíd, défter, izvód, ópis, tartáj, terfelóg, (turcism înv.) teftér. *(Înscris în ~.)*

cóndică s. v. COD. DICȚIONAR. LEXICON. VOCABULAR.

CONDIMÉNT s. aromat, ingredient, mirodenie, (pop.) dres, (înv.) băcănii (pl.), miroáse (pl.), miródie, mirositúră, spițerie. *(Piperul este un ~.)*

CONDIMENTÁT adj. iute, picant, piperat, (reg.) papricát. *(O mîncare ~.)*

CONDÍȚIE s. **1.** caz, circumstanță, conjunctură, împostază, împrejurare, postură, poziție, situație, stare, (înv.) înconjurâre, perístas, prilejire, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ nu poate acționa.)* **2.** *(JUR.)* clauză, dispoziție, prevedere, punct, stipulare, stipulație, termen, (înv. și pop.) tocmeálă, (înv.) șart. *(~ a unui tratat.)* **3.** factor. *(~ de mediu.)* **4.** poziție, situație, stare, (înv. și pop.) obraz, (Transilv.) prindoáre. *(~ socială.)* **5.** rang, stare, teapă, treaptă, (pop.) mînă, seamă. *(Sînt de aceeași ~.)*

CONDIȚIONÁ vb. a determina. *(Factori care ~ producerea fenomenului.)*

CONDIȚIONÁRE s. determinare. *(Raport de ~.)*

CONDRIÓM s. *(ANAT.)* condriozom.

CONDRIOZÓM s. *(ANAT.)* condriom.

CONDRÓNIU s. *(BOT.; Melampyrum)* ciormoiag, (reg.) cárpenă, miazănoápte, pădurónіu, scrâbă, grîul-prépeliței, grîu-négru, sor-cu-fráte.

CONDUCĂTÓR s., adj. **1.** s. cîrmuitor, domn, domnitor, monarh, stăpînitor, suveran, vodă, voievod, (astăzi rar) stăpîn, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădică, (fig.) cîrmáci. *(Ștefan, marele ~ al Moldovei.)* **2.** s. cîrmuitor, guvernator, (turcism înv.) zabét. *(~ al unei provincii.)* **3.** s., adj. cîrmuitor, guvernant. *(Forțele ~.)* **4.** adj. cîrmuitor, guvernamental, oficial. *(Cercurile ~.)* **5.** adj., s. hegemon. *(Forță ~.)* **6.** s. cap, căpetenie, comandant, șef, mai-mare, (înv. și reg.) tist, (Transilv.) birău, (înv.) călăúz, căpităn, comandír, naceálnic, povățuitór, proprietár, tocmitór, vîrhóvnic, voievód, (latinism înv.) prepózit. *(~ al oștirii.)* **7.** s. șef, (rar) diriguitór, (înv.) principál. *(~ al mișcării de eliberare.)* **8.** s. șef, (fam.) ștab. *(~ al unei instituții.)* **9.** s. șef, vătaf, (înv.) stăroste. *(~ al breslei cojocarilor.)* **10.** s. căpetenie, vătaf, (reg.) birău, júde. *(~ al colindătorilor.)* **11.** s. șofer. *(~ de basculantă.)*

CONDÚCE vb. **1.** a cîrmui, a dirigui, a domni, a guverna, a stăpîni, (înv. și pop.) a oblădui, (înv.) a birui, a chivernisi, a dúce, a ocîrmui, a povățui. *(Ștefan cel Mare a ~ cu faimă Moldova.)* **2.** a administra, a cîrmui, a gospodări, (înv. și pop.) a oblădui, a priveghea, a supraveghea, (înv.) a isprăvnici, a ocîrmui. *(~ treburile publice.)* **3.** a comanda, (înv.) a povățui. *(~ armata.)* **4.** a prezida, (înv.) a președea, a prezidui. *(Cine ~ ședința?)* **5.** a dirija, (rar) a dirigui. *(~ o întreprindere.)* **6.** a (se) călăuzi, a (se) ghida, a (se) îndruma, a (se) orienta, (înv.) a (se) povățui. *(După ce principii se ~ ?)* **7.** a călăuzi, a dirija, a ghida, a îndrepta, a îndruma, a orienta, (înv.) a tocmi. *(O ~ pe drumul cel bun.)* **8.** a călăuzi, a duce, a ghida, a îndruma, *(O ~ prin muzee.)* **9.** a călăuzi, a dirija, a ghida, a îndruma, a povățui, a sfătui, (înv.) a drége, a mîji, a năstăvi. *(L-a ~ în viață.)* **10.** a acompania, a duce, a însoți, a întovărăși, a petrece, (reg.) a întroloca. *(Îl ~ pînă la poartă.)* **11.** a duce, a purta. *(Îl ~ de mînă.)* **12.** a dirija, (înv.) a povățui. *(~ o navă.)* **13.** a șofa. *(~ excelent.)* **14.** a mîna, (rar) a mînui. *(~ pluta, trăsura, caii.)*

CONDÚCERE s. **1.** cîrmuire, diriguire, domnie, guvernare, **stăpînire**, (înv. și pop.) oblăduire, (înv.) chiverniseálă, chivernisíre, ocîrmuíre, purtáre, purtát, stăpînie, vlădicie, (fig.) cîrmă. *(~ țării în vremea lui Mihai Viteazul.)* **2.** guvernare, regim. *(O nouă ~ în acel stat.)* **3.** putere, (fig.) cîrmă. *(A ajuns la ~.)* **4.** administrare, administrație, cîrmuire, gospodărire, (înv. și pop.) oblăduire, (înv.) chiverniseálă, chivernisíre, isprăvnicie, ocîrmuíre. *(~ a treburilor publice.)* **5.** comandă, șefie, (înv.) pováță, povățuíre. *(Unitatea se află sub ~ lui.)* **6.** prezidare. *(~ a unei ședințe.)* **7.** dirijare, (rar) diriguíre. *(Cine are ~ uzinei?)* **8.** direcție, șefie. *(Deține ~ unei instituții.)* **9.** călăuzire, dirijare, ghidare, îndreptare, îndrumare, orientare. *(~ cuiva pe drumul cel bun.)* **10.** acompaniere, însoțire, întovărășire, petrecere. *(~ cuiva pînă la poartă, la plecare.)*

CONDÚCT s. *(ANAT.)* canal, tub. *(~ auditiv extern.)*

CONDÚCTĂ s. **1.** canal, tub, (înv.) jgheab, sulinár. *(~ pentru scurgerea unui fluid.)* **2.** *(TEHN.)* venă.

CONDUCTÓR s. manipulant, vatman. *(~ al unui tramvai.)*

CONDUCȚIE TÉRMICĂ s. *(FIZ.)* termoconducție.

CONDUÍTĂ s. **1.** comportament, comportare, purtare, (rar) purtát, (pop.) port, purtătúră, (prin Olt.) săbăș, (Olt.) úmblet, (înv.) petrécere, politíe. *(Are o ~ necorespunzătoare.)* **2.** apucătură, comportament, comportare, deprindere, maniere (pl.), moravuri (pl.), năravuri (pl.), obiceiuri (pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talím. *(Ce înseamnă ~ asta?)*

CONDÚR s. **1.** (Mold. și Bucov.) scárpă. *(În trecut, femeile purtau în picioare ~i.)* **2.** *(BOT.)* condurul-doamnei *(Tropaeolum majus)* = călțunaș, (pop.) nemțoáică, (reg.) conduráș, sultánică, (Olt.) lobidrág, (Transilv.) pînteni (pl.).

conduráș s. v. CĂLȚUNAȘ. CONDURUL-DOAMNEI.

CONECTÁRE s. conexiune. *(~ la o rețea electrică.)*

conéț s. v. CAP. CAPĂT. FINAL. FINE. ÎNCHEIERE. SFÎRȘIT.

CONEXÁ vb. a reuni. *(~ cele două pricini pentru a da o soluție unică.)*

conexitáte s. v. CONEXIUNE. CORELAȚIE. ÎNLĂNȚUIRE. LEGĂTURĂ. RAPORT. RELAȚIE.

CONEXIÚNE s. **1.** corelație, înlănțuire, legătură, raport, relație, (livr.) consecuție, (rar) conexitáte. *(Stabilește o ~ între fenomene.)* **2.** conectare. *(~ la o rețea electrică.)*

CONFABULÁȚIE s. *(MED.)* mitomanie.

CONFÉCȚIE s. confecționare, executare, fabricare, facere, făcut, producere. *(~ unor halate.)*

CONFECȚIONÁ vb. a executa, a fabrica, a face, a produce. *(~ obiecte de îmbrăcăminte.)*

CONFECȚIONÁRE s. confecție, executare, fabricare, facere, făcut, producere. *(~ unor halate.)*

CONFERENȚIÁ vb. a vorbi, (înv.) a prelége. *(A ~ pe tema ...).*

CONFERENȚIÁR s. orator, vorbitor, (rar) cuvîntător. *(Un ~ bine documentat.)*

CONFERÍ vb. a acorda, a atribui, a da, a decerna, (înv. rar) a deferi. *(A ~ cuiva un premiu, o distincție.)*

CONFERÍNȚĂ s. cuvînt, (înv.) prelégere. *(În ~ sa vorbitorul a dezbătut ...)*

CONFERÍRE s. acordare, atribuire, decernare. *(~ unei distincții.)*

CONFESÁ vb. a se destăinui, a se mărturisi, a se spovedi, (livr.) a se confia, (înv. și pop.) a se dezveli. *(S-a ~ cuiva.)*

CONFESIÚNE s. **1.** confidență, destăinuire, dezvăluire, mărturisire, spovedanie, (rar) sinceități (pl.). *(I-a făcut unele ~.)* **2.** *(BIS.)* credință, cult, religie, rit, (pop.) lége. *(E de ~ ortodoxă.)*

confesiúne s. v. DECLARAȚIE. DEPOZIȚIE. MĂRTURIE. MĂRTURISIRE.

CONFESÓR s. *(BIS.)* duhovnic, (astăzi rar) spirituál, (înv.) mărturisitór, spoveditór. *(Preotul care spovedește se numește ~.)*

confiá vb. v. CONFESA. DA. DECLARA. DESTĂINUI. DEZVĂLUI. DIVULGA. ÎMPĂRTĂȘI. ÎNCREDINȚA. ÎNMÎNA. ÎNTINDE. LĂSA. MĂRTURISI. PREDA. REMITE. REVELA. SPOVEDI. SPUNE. TRANSMITE.

CONFIDENT s. **1.** intim, (înv.) tăinic. *(~ al domnitorului.)* **2.** părtaș. *(Îl face ~ al gîndurilor ei.)*

CONFIDÉNȚĂ s. confesiune, destăinuire, dezvăluire, mărturisire, spovedanie, (rar) sinceități (pl.). *(I-a făcut unele ~.)*

CONFIDENȚIÁL adj. **1.** secret, tainic. *(Dispoziții ~.)* **2.** intim, particular, (înv.) particulárnic. *(Scrisori ~.)*

confiént adj. v. ÎNCREZĂTOR.

confiénță s. v. ÎNCREDERE.

CONFIGURÁ vb. a se contura, a se profila, a se structura. *(Se ~ într-un anumit fel.)*

CONFIGURÁȚIE s. aspect, conformație, fizionomie, formă, înfățișare, profil, structură, (rar) făptură. *(~ terenului.)*

confínii s. pl. v. FRONTIERĂ. GRANIȚĂ. HOTAR. LIMITĂ TERITORIALĂ.

CONFIRMÁ vb. **1.** a adeveri, a arăta, a atesta, a certifica, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **2.** a se adeveri, a se împlini, a se îndeplini, a se realiza. *(Previziunile lui s-au ~.)* **3.** *(JUR.)* a consacra, a consfinți, a întări, a ratifica, a sancționa, a valida, (înv.) a sacra. *(Adunarea a ~ aceste măsuri.)* **4.** *(JUR.)* a întări, a recunoaște, a valida. *(L-a ~ în funcție.)*

CONFIRMÁRE s. **1.** adeverire, arătare, atestare, certificare, demonstrare, demonstrație, dovedire, întărire, probare, probă, (livr.) coroborare. *(~ celor arătate.)* **2.** *(JUR.)* consacrare, consfințire, întărire, ratificare, sancționare, sancțiune, validare, (înv.) sacráre. *(~ a unei legi.)* **3.** *(JUR.)* întărire, recunoaștere, validare. *(~ unui deputat.)*

CONFIRMÁT adj. **1.** *(JUR.)* consacrat, consfințit, întărit, ratificat, sancționat, validat. *(Măsură, lege ~.)* **2.** adeverit, demonstrat, dovedit, probat, verificat. *(Ce ți-am spus e lucru ~.)*

CONFISCÁ vb. *(JUR.)* a lua, a sechestra, (reg.) a zeberi. *(I-a ~ averea.)*

CONFISCÁRE s. *(JUR.)* luare, sechestrare. *(~ averii cuiva.)*

CONFLÍCT s. **1.** animozitate, ceartă, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, disensiune, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zizanie, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.) cîrcotă, dihónie, rîcă, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, județ, neașezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoánă, prigoníre, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocníre. *(~ dintre două persoane.)* **2.** *(MIL.)* război, (înv. și pop.) bătáie, războél, (reg.) bozgún, (înv.) hárță, oáste, oștenie, oștenire, oștire, oștit. *(S-a iscat un ~.)*

CONFLUÉNȚĂ s. *(GEOGR.)* (rar) răscrúce. *(La ~ Oltului cu Dunărea.)*

CONFÓRM adj., adv. **1.** adj. adecvat, convenabil, corespunzător, cuvenit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil, recomandat, (livr.) pertinént, (înv.) cuviinciós, răspunzătór, (fig.) sănătós. *(Calea cea mai ~ pentru ...)* **2.** adj. identic. *(Copie ~ cu originalul.)* **3.** adv. după, potrivit. *(A lucrat ~ planului.)*

CONFORMÁ vb. a asculta, a se supune, a urma. *(Se ~ ordinelor primite.)*

CONFORMÁȚIE s. **1.** aspect, configurație, fizionomie, formă, înfățișare, profil, structură,

(rar) făptură. *(~ unui continent.)* **2.** *(GEOGR.)* relief. *(~ terenului.)* **3.** constituție, factură, fizic, natură, structură, (înv.) temperamént. *(De o ~ delicată ori robustă.)*

CONFORMÍSM s. rigorism.

CONFORMITÁTE s. **1.** acord, concordanță, corespondență, potrivală, potrivire, (livr.) consonánță. *(~ între două elemente.)* **2.** identitate, unitate. *(~ de opinii.)* **3.** raport. *(Cheltuieli în ~ cu veniturile.)*

CONFÓRT s. comoditate, liniște, tihnă. *(~ vieții lui.)*

CONFORTÁBIL adj., adv. **1.** adj. comod, (reg.) îndemînós, (Mold.) îndemînatic. *(Un fotoliu ~.)* **2.** adv. bine, comod, (Munt.) tablá-başa. *(Te rog să te aşezi ~ în fotoliu.)*

CONFRUNTÁ vb. **1.** a compara, (înv.) a protocoli, a semui. *(~ între ele două lucruri şi stabileşte asemănările.)* **2.** a se înfrunta, a se întîlni, a se întrece. *(Echipele de fotbal se ~ mîine.)*

CONFRUNTÁRE s. comparare, comparație, paralelă, paralelism. *(O ~ între două ființe.)*

CONFUNDÁ vb. **1.** a asemăna, a asemui, a semui. *(L-a ~ cu altcineva.)* **2.** a greși, a încurca. *(A ~ uşile.)* **3.** a se contopi. *(Interesele noastre se ~.)*

CONFUNDÁRE s. contopire. *(~ intereselor noastre.)*

CONFÚZ adj. **1.** difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedesluşit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)* **2.** difuz, nedesluşit, vag, (înv.) îngăimătór, neauzít. *(Glasuri ~.)* **3.** difuz, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, nedesluşit, nelămurit, neprecis, vag, (fig.) surd. *(O senzație ~ de durere.)* **4.** echivoc, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, neprecis, obscur, (livr.) abscóns. *(O semnificație ~.)*

CONFÚZIE s. **1.** încurcătură, zăpăceală, (Transilv.) îngăimăceálă. *(S-a produs o ~ de nedescris.)* **2.** imprecizie, neclaritate, nelămurire, neprecizie, obscuritate, (fig.) nebulozitate. *(~ în exprimare.)*

CONGELÁ vb. a îngheța. *(~ un aliment.)*

CONGELÁRE s. înghețare. *(~ cărnii.)*

CONGELÁT adj. înghețat. *(Aliment ~.)*

CONGENITÁL adj. ereditar, înnăscut, moştenit. *(Defect fiziologic ~.)*

CONGÉSTIE s. **1.** congestionare, înroşire, (pop. fig.) apríndere. *(~ a feței.)* **2.** *(MED.)* inflamație, iritație. *(~ a unei plăgi.)*

CONGESTIONÁ vb. **1.** a se înroşi, (pop. fig.) a se aprínde. *(Fața i s-a ~.)* **2.** *(MED.)* a se injecta, a se înroşi. *(Ochii i s-au~.)* **3.** *(MED.)* a (se) inflama, a (se) irita, a (se) obrinti, (reg.) a (se) boboti. *(Plaga s-a ~.)*

CONGESTIONÁRE s. **1.** congestie, înroşire, (pop. fig.) apríndere. *(~ a feței.)* **2.** *(MED.)* inflamare, inflamație, iritare, obrinteală, obrintire, obrintit, obrintitură, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)*

CONGESTIONÁT adj. **1.** înroşit, roşu, (pop. fig.) aprins. *(~ la față.)* **2.** *(MED.)* injectat, înroşit, însîngerat, roşu, sîngerat, (rar) sîngerós. *(Ochi ~.)* **3.** *(MED.)* inflamat, iritat, (reg.) bobotít. *(Plagă ~.)*

conglăsuí vb. v. CONCORDA. CORESPUNDE. POTRIVI.

conglăsuíre s. v. UNANIMITATE.

CONGLOMERÁT s. *(GEOL.)* (rar) conglomerație.

conglomerație s. v. CONGLOMERAT.

conglutiná vb. v. COAGULA. ÎNCHEGA.

conglutináre s. v. COAGULARE. ÎNCHEGARE.

congratulá vb. v. FELICITA.

congratuláre s. v. FELICITARE.

congratulație s. v. FELICITARE.

CONGREGÁȚIE s. *(BIS.)* ordin călugăresc, ordin monahal. *(La catolici ordinul monahal se numeşte ~.)*

CONGRÉS s. parlament. *(În unele state, parlamentul se numeşte ~.)*

CONGRÉSMAN s. deputat, (prin Transilv., ieşit din uz) ablegát. *(În unele state, deputatul se numeşte ~.)*

congruént adj. v. COINCIDENT. CONCORDANT. CORESPUNZĂTOR. ECHIVALENT.

congruență s.v. COINCIDENȚĂ. CONCORDANȚĂ. ECHIVALENȚĂ.

CONIFÉRE s. pl. *(BOT.)* răşinoase (pl.). *(Păduri de ~.)*

conjectúră s. v. IPOTEZĂ. PRESUPUNERE. PREZUMȚIE. SUPOZIȚIE.

conjugá vb. v. ÎMBINA. ÎMPLETI. UNI.

CONJUGÁL adj. casnic, matrimonial, (livr.) maritál, (înv.) căsătorésc, căsnicésc, soțiésc. *(Viață ~.)*

conjugáre s. v. ÎMBINARE. ÎMPLETIRE. UNIRE.

conjugát adj. v. UNIT.

CONJUNCTÍV adj., s. *(GRAM.)* subjonctiv, (înv.) plecătór, supuitór. *(Modul ~; verb la ~.)*

CONJUNCTURÁL adj. circumstanțial, situațional. *(Cadru ~.)*

CONJUNCTÚRĂ s. **1.** caz, circumstanță, condiție, ipostază, împrejurare, postură, poziție, situație, stare, (înv.) încunjuráre, perístas, prilejíre, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ ...)* **2.** circumstanțe (pl.), împrejurări (pl.), timpuri (pl.), vremuri (pl.). *(~ era extrem de grea.)*

CONJURÁ vb. **1.** a implora, (pop.) a jura, a milui, (înv.) a supăra. *(Te ~ să mă ajuți!)* **2.** a complota, a conspira, a unelti, (înv.) a intriga, a maşina, a măiestri, a mreji, a zavistui, (fig.) a lucra, a țese, a urzi, (înv. fig.) a împleti. *(A ~ împotriva cuiva.)*

conjurát s. v. COMPLOTIST. CONSPIRATOR.

CONJURÁȚIE s. complot, conspirație, intrigă, maşinație, uneltire, (livr.) cabálă, (înv. şi pop.) meşteşúg, meşteşugíre, (înv.) măiestríe, (fig.) lucrătură, urzeálă. *(~ a fost descoperită.)*

CONLUCRÁ vb. a colabora, a coopera. *(~pe multiple planuri.)*

CONLUCRÁRE s. colaborare, cooperare, cooperație. *(O ~ perfectă între părți.)*

conlucrátór s. v. COLABORATOR.

CONOPÍDĂ s. *(BOT.; Brassica oleracea* var. *botrytis)* (reg.) cartafiól, (Transilv.) carfiól.

conovăț s. v. PRIPON.

CONSACRÁ vb. **1.** a consfinți, a fixa, a stabili, a statornici, (înv.) a sfinți. *(A ~ acest obicei.)* **2.** *(JUR.)* a confirma, a consfinți, a întări, a ratifica, a sancționa, a valida, (înv.) a sacra. *(Adunarea a ~ aceste măsuri.)* **3.** *(BIS.)* a sfinți, a tîrnosi. *(~ o biserică.)* **4.** a (se) dărui, a (se) dedica, a (se) destina, a (se) devota, a (se) hărăzi, a (se) închina, (rar) a (se) aplica, (înv.) a (se) deda, a (se) meni, a (se) pridădi, a (se) șerbi, (grecism înv.) a (se) afierosi. *(Și-a ~ întreaga viață binelui obștesc.)* **5.** a (se) dedica, a (se) închina. *(A ~ cuiva o carte.)*

CONSACRÁRE s. **1.** consfințire, fixare, stabilire, statornicire, (înv.) sfințire. *(~ unui obicei.)* **2.** *(JUR.)* confirmare, consfințire, întărire, ratificare, sancționare, sancțiune, validare, (înv.) sacrăre. *(~ a unei legi.)* **3.** *(BIS.)* sfeștanie, sfințire, tîrnoseală, tîrnosire, (înv.) obnovlénie, ródină, sfințénie, tîrnosánie, tîrnosítură. *(~ unei biserici.)* **4.** dedicare, destinare, devotare, închinare. *(~ vieții sale unei cauze nobile.)*

CONSACRÁT adj. **1.** consfințit, fixat, stabilit, statornicit. *(Un obicei ~.)* **2.** consfințit, obișnuit, tradițional, (rar) sacramentál. *(Judecătorul a rostit formula ~.)* **3.** *(JUR.)* confirmat, consfințit, întărit, ratificat, sancționat, validat. *(Lege ~.)* **4.** cunoscut, faimos, notoriu, recunoscut, renumit, reputat, vestit. *(Un sportiv ~.)*

CONSANGVÍN adj. consîngean. *(Frați ~.)*

conscríe vb. v. ÎNCORPORA. ÎNROLA. RECRUTA.

conscripție s. v. ÎNCORPORARE. ÎNROLARE. RECRUTARE.

CONSECÍNȚĂ s. **1.** efect, repercusiune, rezultat, urmare, (înv.) úrmă, (fig.) rod. *(O ~ favorabilă ce rezultă de aici.)* **2.** *(LOG.)* consecvent.

CONSECUTÍV adj. succesiv.

consecúție s. v. CONEXIUNE. CORELAȚIE. ÎNLĂNȚUIRE. LEGĂTURĂ. RAPORT. RELAȚIE.

CONSECVÉNT adj., s. **1.** adj. constant, neschimbat, neschimbător, stabil, statornic. *(~ în sentimente.)* **2.** s. *(LOG.)* consecință.

CONSECVÉNȚĂ s. constanță, stabilitate, statornicie. *(~ în sentimente.)*

CONSÉMN s. *(MIL.)* dispoziție, ordin. *(~ de rămînere în cazarmă.)*

CONSEMNÁ vb. **1.** a înregistra, a înscrie, a însemna, a nota, a scrie, a trece, (înv.) a notifica, a semna. *(~ într-un caiet cheltuielile zilnice.)* **2.** a înregistra, a menționa, a preciza, a specifica. *(Cronica ~ acest eveniment.)*

CONSEMNÁRE s. **1.** înregistrare, înscriere, însemnare, notare, notație, (înv.) notificáre. *(~ cheltuielilor zilnice.)* **2.** (concr.) însemnare, mențiune, notație, notă, (înv.) izvód, semn. *(O ~ răzleață pe marginea unui manuscris.)* **3.** înregistrare, menționare, precizare, specificare, (înv.) scriptúră, *(~ acelui eveniment în. . .)*

CONSÉNS s. *(JUR.)* acord, înțelegere, (înv.) soglăsuíre. *(Între părți a intervenit un ~.)*

CONSERVÁ vb. **1.** a păstra. *(~ struguri pentru iarnă.)* **2.** a (se) menține, a (se) păstra, a (se) ține. *(A ~ ceva în bună stare.)* **3.** a se cruța, a se menaja, a se păstra, (înv.) a se menajarisi. *(Te rog să te ~!)*

CONSERVÁRE s. **1.** păstrare. *(~ legumelor pentru iarnă.)* **2.** menținere, păstrare, ținere. *(~ în bună stare a ceva.)*

CONSERVATÍSM s. conservatorism. *(~ unui retrograd.)*

CONSERVATORÍSM s. conservatism. *(~ unui politician.)*

consfătuí vb. v. CONSULTA. SFĂTUI.

CONSFĂTUÍRE s. (înv. și pop.) sfat. *(~ s-a încheiat.)*

CONSFINȚÍ vb. **1.** a consacra, a fixa, a stabili, a statornici, (înv.) a sfinți. *(A ~ acest obicei.)* **2.** *(JUR.)* a confirma, a consacra, a întări, a ratifica, a sancționa, a valida, (înv.) a sacra. *(Adunarea a ~ aceste măsuri.)* **3.** *(JUR.)* a legaliza, a oficializa. *(Și-au ~ legătura prin căsătorie.)*

CONSFINȚÍRE s. **1.** consacrare, fixare, stabilire, statornicire, (înv.) sfințire. *(~ unui obicei.)* **2.** *(JUR.)* confirmare, consacrare, întărire, ratificare, sancționare, sancțiune, validare, (înv.) sacrăre. *(~ a unei legi.)* **3.** *(JUR.)* legalizare, oficializare. *(~ legăturii lor prin căsătorie.)*

CONSFINȚÍT adj. **1.** consacrat, fixat, stabilit, statornicit. *(Un obicei ~.)* **2.** consacrat, obișnuit, tradițional, (rar) sacramentál. *(Judecătorul a rostit formula ~.)* **3.** *(JUR.)* confirmat, consacrat, întărit, ratificat, sancționat, validat. *(Lege ~.)* **4.** *(JUR.)* legalizat, oficializat. *(O legătură ~ prin căsătorie.)*

CONSIDERÁ vb. **1.** a aprecia, a chibzui, a crede, a găsi, a gîndi, a judeca, a opina, a socoti, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoáște, a număra. *(Eu ~ că așa trebuie să facem.)* **2.** a crede, a găsi, a socoti, a vedea. *(Această circumstanță o ~ de bun augur.)* **3.** a socoti, (rar) a proclama, (înv.) a prochema, a proclamarisi. *(Esop a ~ limba un mare rău.)* **4.** a socoti, (fig.) a taxa. *(Îl ~ drept mincinos.)* **5.** a se crede, a se închipui, a se socoti, a se vedea, (pop.) a se ține. *(Se ~ inteligent.)* **6.** a aprecia, a cinsti, a onora, a prețui, a respecta, a stima, (înv.) a respectarisi, a respectălui, a respectui, a socoti. *(Toți îl ~ în mod sincer.)*

considerá vb. v. ANALIZA. CERCETA. EXAMINA. INVESTIGA. STUDIA. URMĂRI.

CONSIDERÁBIL adj. **1.** adînc, capital, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **2.** colosal, enorm, imens, incalculabil, nelimitat, (rar) necalculabil. *(Foloase, efecte ~.)* **3.** apreciabil, bun, important, însemnat, mare. *(O cantitate ~.)* **4.** mare, ridicat, (înv.) simandicós, (fig.) respectábil. *(O sumă ~.)* **5.** apreciabil, categoric, evident, important, însemnat, mare, sensibil, simțitor, vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului; o diferență ~.)*

CONSIDERÁT adj. apreciat, prețuit, respectat, stimat, (pop. fig.) văzút, (înv. fig.) vederós. *(E un om ~.)*

CONSIDERÁȚIE s. **1.** apreciere, atenție, cinste, cinstire, onoare, prețuire, respect, stimă, trecere, vază, (livr.) condescendență, deferență, reverență, (înv. și reg.) seamă, (reg.) prețuială, (Mold.) lefterie, (înv.) laudă, socoteală, socotință, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) bâftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)* **2.** ascendent, autoritate, influență, înrîurire, prestigiu, reputație, respect, stimă, trecere, vază, (înv.) înrîurită, (fig.) crédit. *(În ochii lor se bucura de o ~ suverană.)* **3.** apreciere, recunoaștere. *(~ publică a meritelor sale.)* **4.** considerent, constatare, idee, observare, observație, opinie, părere, reflecție, reflexie, remarcă. *(Cîteva ~ asupra...)* **2.** argument, raționament, (înv.) rezón. *(I-a convins cu ~e logice.)* **3.** cauză, mobil, motiv, pricină, prilej, rațiune, temei, (înv. și pop.) cuvînt, (pop.) nóimă, price, (înv.) cap, obiect, povód, rezón, (fig.) izvór, sămînță. *(~ care poate explica producerea unui fenomen.)*

consiliá vb. v. ÎNDRUMA. ÎNVĂȚA. POVĂȚUI. SFĂTUI.

CONSILIÉR s. povățuitor, sfătuitor, sfetnic. *(~ al domnitorului.)*

CONSÍLIU s. **1.** divan, sfat, (înv.) scáun, tănăci. *(~ domnesc.)* **2.** *consiliu de miniștri* = cabinet, guvern, (înv.) ministér. *(În unele state ~ se numește cabinet.)* **3.** primărie, sfat, (înv.) vornicie. *(S-a dus la ~ pentru o adeverință.)*

consíliu s. v. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. POVAȚĂ. POVĂȚUIRE. SFAT. VORBĂ.

consimilitúdine s. v. IDENTITATE.

CONSIMȚĂMÍNT s. **1.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicie. *(Cu sau fără ~ cuiva.)* **2.** adeziune. *(Și-a dat ~.)* **3.** *(POLITICĂ)* agrement, aprobare. *(~ acordat unui diplomat străin.)*

CONSIMȚÍ vb. **1.** a accepta, a admite, a aproba, a încuviința, a se îndupleca, a îngădui, a se învoi, a lăsa, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a se prínde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(A ~ să se școată la concurs postul vacant.)* **2.** a accepta, a admite, a se învoi, a primi, a voi, a vrea. *(~ să fii soția mea?)*

CONSIMȚÍRE s. **1.** acceptare, admitere, aprobare, încuviințare. *(~ scoaterii la concurs a unui post.)* **2.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțământ, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicie. *(Cu sau fără ~ cuiva.)*

CONSISTÁ vb. a consta, a rezida, a sta, (înv.) a stărui. *(În ce ~ importanța problemei?)*

CONSISTÉNT adj. **1.** dens, solid, tare, vîrtos. *(O mămăligă ~.)* **2.** hrănitor, nutritiv, sățios, suculent, (livr.) feculént, (astăzi rar) substanțiál, (înv.) mistuitór, nutritór, săturăcios. *(Alimente, substanțe ~.)*

consisténț adj. v. DEOSEBIT. IMPORTANT. ÎNSEMNAT. MARE. NOTABIL. PREȚIOS. REMARCABIL. SERIOS. SUBSTANȚIAL. TEMEINIC. VALOROS.

CONSISTÉNȚĂ s. soliditate tărie, (înv.) vîrtoșie. *(~ unei substanțe.)*

CONSISTÓRIU s. *(BIS.)* (înv.) ordinariát. *(Un ~ catolic.)*

CONSÎNGEÁN adj. consangvin. *(Frați ~.)*

CONSOÁNĂ s. *(FON.)* consonantă, (înv.) neglásnică, soglásnică. *(Vocale și ~.)*

consoártă s. v. NEVASTĂ. SOȚIE.

CONSOLÁ vb. a (se) alina, a (se) îmbărbăta, a (se) încuraja, a (se) mîngîia, (grecism înv.) a (se) parigorisi. *(Încerca să-l ~ pentru pierderea suferită.)*

consolánt adj. v. ALINĂTOR. CONSOLATOR. MÎNGÎIETOR.

CONSOLÁRE s. alinare, îmbărbătare, încurajare, mîngîiere, (înv.) consolație, parigorie, (fig.) balsám, refúgiu. *(Și-a găsit ~ în muncă.)*

CONSOLATÓR adj. alinător, mîngîietor, (rar) consolánt (înv.) mîngîios. *(O vorbă ~.)*

consolație s. v. ALINARE. CONSOLARE. ÎMBĂRBĂTARE. ÎNCURAJARE. MÎNGÎIERE.

CONSOLIDÁ vb. **1.** *(CONSTR.)* a (se) întări, (pop.) a (se) înțepeni, (înv. și reg.) a (se) tocmi. *(S-a ~ fundația unui imobil.)* **2.** a (se) întări, a (se) strînge, (fig.) a (se) cimenta. *(Au ~ relațiile de prietenie.)* **3.** a se întări, a se stabiliza. *(Situația lor s-a ~.)* **4.** a întări, (înv.) a statornici. *(Aceasta i-a ~ faima.)*

CONSOLIDÁRE s. **1.** *(CONSTR.)* întărire, (pop.) înțepenire. *(~ fundației unei case.)* **2.** întărire, strîngere, (fig.) cimentáre. *(~ relațiilor economice.)* **3.** întărire, stabilizare. *(~ situației lor.)* **4.** întărire, (înv.) statornicíre. *(~ faimei lui.)*

CONSOLIDÁT adj. *(CONSTR.)* întărit, (pop.) înțepenít. *(Un zid ~.)*

CONSONÁNT adj. *(MUZ.)* armonios. *(Acord ~.)*

CONSONÁNTĂ s. *(FON.)* consoană, (înv.) neglásnică, soglásnică. *(Vocale și ~.)*

CONSONÁNȚĂ s. *(MUZ.)* acord, armonie, unisonanță. *(~ sunetelor.)*

consonánță s. v. ACORD. CONCORDANȚĂ. CONFORMITATE. CORESPONDENȚĂ. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE.

CONSPÉCT s. compendiu, (înv.) sinópsă. *(~ de istorie.)*

CONSPIRÁ vb. a complota, a conjura, a unelti, (înv.) a intriga, a mașina, a măiestri, a mreji, a zavistui, (fig.) a lucra, a țese, a urzi, (înv. și fig.) a împleti. *(A ~ împotriva cuiva.)*

CONSPIRÁTIV adj. clandestin, ilegal, secret, (fig.) subterán. *(Organizație ~.)*

CONSPIRATÓR s. complotist, (rar) conjurát, (înv.) căuzáș, complotáș, uneltitór, (înv. fig.) urzitór. *(~ii au fost prinși.)*

CONSPIRÁȚIE s. complot, conjurație, intrigă, mașinație, uneltire, (livr.) cabálă, (înv. și pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv.) măiestríe, (fig.) lucrătúră, urzeálă. *(~ îndreptată împotriva cuiva.)*

CONSTÁ vb. **1.** a consista, a rezida, a sta, (înv.) a stărui. *(În ce ~ importanța problemei?)* **2.** a se afla, a exista, a rezida. *(Tot secretul ~ în aceea că ...)* **3.** a (se) alcătui, a avea, a se compune. *(Blocul ~ din două corpuri.)*

CONSTÁNT adj. **1.** invariabil, neschimbat, uniform. *(Viteză ~.)* **2.** invariabil, neschimbat. *(Valoare ~.)* **3.** invariabil, neschimbător, permanent, (livr.) imuábil. *(Fenomen ~.)* **4.** consecvent, neschimbat, neschimbător, stabil, statornic. *(~ în sentimente.)*

CONSTÁNȚĂ s. **1.** invariabilitate, uniformitate. *(~ vitezei de deplasare.)* **2.** invariabilitate, (livr.) imuabilitáte. *(~ unui fenomen.)* **3.** consecvență, stabilitate, statornicie. *(~ în sentimente.)*

CONSTATÁ vb. **1.** a observa, a remarca, a sesiza, a vedea, (Mold., Transilv. și Ban.) a zăpsi. *(A ~ că e supărată.)* **2.** a stabili. *(Ce a ~ ancheta?)*

CONSTATÁRE s. **1.** considerație, considerent, idee, observare, observație, opinie, părere, reflecție, reflexie, remarcă. *(Citeva ~ asupra ...)* **2.** stabilire. *(~ unei infracțiuni.)*

constelát adj. v. ÎNSTELAT.

CONSTELÁȚIE s. **1.** *(ASTRON.)* (pop.) zódie. **2.** semn, zodie. *(Cele 12 ~ ale zodiacului.)*

CONSTERNÁRE s. (rar) consternație. *(A aflat vestea cu ~.)*

consternátie s. v. CONSTERNARE.

CONSTIPÁ vb. *(MED.)* (pop.) a (se) astupa, a (se) încuia.

CONSTIPÁNT adj., s. *(FARM.)* antidiareic, (înv.) strîngătór. *(Un preparat ~.)*

CONSTIPÁT adj. *(MED.)* (pop.) astupát, încuiát. *(Persoană ~.)*

CONSTIPÁȚIE s. *(MED.)* (pop.) astupáre, astupătúră, încuiére, încuietúră. *(Suferă de ~.)*

CONSTITUÉNT adj., s. **1.** adj. alcătuitor, component, constitutiv, formativ, (rar) structurál, (înv.) compozánt, compunătór. *(Element ~.)* **2.** s. componentă, element. *(Un ~ al ansamblului.)*

CONSTITUÍ vb. **1.** a alcătui, a compune, a forma, (rar) a întocmi, (înv.) a înforma, a săvîrși. *(Elemente care ~ un ansamblu.)* **2.** a alcătui, a crea, a desemna, a forma, a institui, a înființa, a numi, a organiza, a stabili, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie.)* **3.** a crea, a ctitori, a funda, a institui, a înființa, a întemeia, a organiza, (astăzi rar) a statornici, (înv.) a sădi, a stabili, a statori, a temeli, (grecism înv.) a sistisi, (fig.) a urzi. *(A ~ corpul grănicerilor.)* **4.** a fi, a forma, a însemna, a reprezenta, (rar) a prezenta. *(Acest capitol ~ partea esențială a lucrării.)*

CONSTITUÍRE s. **1.** alcătuire, creare, desemnare, formare, instituire, înființare, numire, organizare, stabilire. *(~ unei comisii.)* **2.** creare, fundare, instituire, înființare, întemeiere, organizare, (astăzi rar) statornicíre. *(~ corpului grănicerilor.)*

CONSTITUTÍV adj. **1.** alcătuitor, component, constituent, formativ, (rar) structurál, (înv.) compozánt, compunătór. *(Element ~.)* **2.** integrant. *(Parte ~ din ceva.)*

CONSTITÚȚIE s **I.** conformație, factură, fizic, natură, structură, (înv.) temperaméntt. *(De o ~ delicată sau robustă.)* **II.** *(POLITICĂ)* (înv.) statút. *(~ lui Cuza.)*

CONSTRICTÍV adj. *(FON.)* continuu, fricativ, spirant. *(Consoană ~.)*

CONSTRÎNGĂTÓR adj. *(JUR.)* coercitiv. *(Măsuri ~.)*

CONSTRÍNGE vb. **1.** a face, a forța, a obliga, a sili, (livr.) a soma, a violenta, (pop.) silnici, (înv. și reg.) a strînge, (prin Ban.) a tipi, (înv.) a asupri, a îndemna, a necesita, a pripi, a silui, a strîmtora, (fig.) a presa. *(L-a ~ să vorbească.)* **2.** a forța, a nevoi, a obliga, a sili. *(Este ~ să ...)* **3.** a forța, a obliga, a sili, a supune. *(A fost ~ ani întregi la un regim alimentar sever.)* **4.** a condamna, a forța a obliga, a sili, (pop.) a osîndi. *(M-a ~ la inactivitate.)* **5.** a obliga, a reduce, a sili. *(L-a ~ la tăcere.)*

CONSTRÍNGERE s. **1.** forțare, obligare, silire, (livr.) somáre, violentáre, (înv.) asuprire, siluíre. *(~ cuiva să facă ceva.)* **2.** forță, silă, silnicie, violență, (livr.) servitúte, (Ban.) sălăbărie, (înv.) nevóie, potrivnicíe, silínță, silnicíre, strînsóare, (fig.) presiúne. *(Bunuri obținute prin ~.)* **3.** *(JUR.)* coerciție. **4.** asprime, intransigență, rigoare, rigurozitate, severitate, strășnicie, strictețe, (înv.) strășnicíre, (fig.) duritáte. *(~ile regimului de internat.)*

CONSTRÚCȚIE s. **1.** clădire, construire, durare, înălțare, ridicare, zidire, (livr.) edificáre. *(~ unui nou spital.)* **2.** (concr.) casă, clădire, imobil, zidire, (înv.) ziditúră. *(O ~ modestă.)*

CONSTRUÍ vb. **1.** a clădi a dura, a face, a înălța, a ridica, a zidi, (livr.) a edifica, (înv.) a temeia. *(~ o nouă școală.)* **2.** a alcătui, a compune. *(~ o frază.)*

CONSTRUÍRE s. clădire, construcție, durare, înălțare, ridicare, zidire, (livr.) edificáre. *(~ unui nou cămin.)*

CONSUETUDINÁR adj. *(JUR.)* cutumiar. *(Practică ~.)*

CONSUETÚDINE s. *(JUR.)* cutumă, datină, obicei, tradiție, uz, uzanță. *(Practică consacrată prin ~.)*

CÓNSUL s. *(IST.)* (înv.) ipát. *(~ în antichitate.)*

CONSULTÁ vb. **1.** a întreba. *(Să-l ~ într-o chestiune.)* **2.** a se sfătui, (rar) a se consfătui, (înv. și pop.) a se chibzui, (Mold.) a se cislui, (înv., în Transilv.) a se divăni. *(S-au ~ între ei cum să procedeze.)* **3.** a cerceta, a examina, a studia. *(Am ~ toate izvoarele.)* **4.** a cerceta. *(~ catalogul unei biblioteci.)* **5.** *(MED.)* a examina. *(Medicul ~ un pacient.)*

CONSULTÁRE s. **1.** cercetare. *(~ catalogului.)* **2.** *(MED.)* examinare. *(~ pacienților.)*

CONSULTATÍV adj. *(POLITICĂ)* (înv.) sfătuitór. *(Organ ~.)*

CONSÚM s. **1.** consumare, consumaţie, folosire, întrebuinţare, utilizare. *(~ unei mari cantităţi de cherestea pentru ...)* **2.** cheltuială, cheltuire. *(~ de energie.)*

CONSUMÁ vb. **1.** a folosi, a întrebuinţa, a utiliza, (înv.) a metahirisi. *(A ~ doi metri de sfoară pentru ...)* **2.** a folosi, a întrebuinţa, a pierde. *(Şi-a ~ toată ziua reparînd bicicleta.)* **3.** a mînca, (fam.) a hali. *(~ repede întreaga pîine.)* **4.** a bea. *(~ multe ceaiuri diuretice.)* **5.** a cheltui. *(~ energie.)* **6.** (fig.) a înghiţi, a mînca. *(Soba ~ multe lemne.)* **7.** a intra, a merge. *(Se ~ mult unt la această mîncare.)* **8.** a (se) epuiza, a (se) isprăvi, a (se) sfîrşi, a (se) termina, (reg.) a (se) găti, (fig.) a (se) topi. *(A ~ toate proviziile.)*

CONSUMÁ vb. **1.** a se chinui, a se frămînta, a se zbate, a se zbuciuma, (reg.) a se marghioli, (Bucov.) a se frăsui, (fig.) a se sfărîma. *(Nu te mai ~ atîta!)* **2.** a chinui, a frămînta, a munci, (fig.) a apăsa, a măcina, a muşca, a roade. *(Îl ~ o dragoste neîmpărtăşită.)*

CONSUMÁRE s. **1.** consum, consumaţie, folosire, întrebuinţare, utilizare. *(~ unei mari cantităţi de cherestea pentru ...)* **2.** mîncare, mîncat, (înv. şi reg.) mîncătură, (fam.) halíre. *(~ unui codru de pîine.)* **3.** epuizare, isprăvire, sfîrşire, sfîrşit, terminare. *(~ tuturor proviziilor.)*

CONSUMÁT adj. chinuit, frămîntat, muncit, necăjit, trudit, zbuciumat, (reg.) canonít, (înv.) necăjitór. *(Un om ~.)*

CONSUMATÓR s. mîncător. *(Un mare ~ de ...)*

CONSUMÁŢIE s. consum, consumare, folosire, întrebuinţare, utilizare. *(~ unei mari cantităţi de cherestea pentru ...)*

consuná vb. v. CONCORDA. CORESPUNDE. POTRIVI.

consunánt adj. v. COINCIDENT. CONCORDANT. CORESPUNZĂTOR. ECHIVALENT.

CONŞTIÉNT adj. lucid, (fig.) treaz. *(Bolnavul este perfect ~.)*

CONŞTIINCIÓS adj. exigent, meticulos, minuţios, scrupulos. *(Un om ~.)*

CONŞTIINCIOZITÁTE s. acribie, exigenţă, meticulozitate, rigurozitate, scrupulozitate, (fam. şi peior.) tipicărie. *(~ în îndeplinirea datoriei.)*

CONŞTIÍNŢĂ s. **1.** *(FILOZ.)* cuget, gîndire, spirit, suflet, (livr.) for interiór, (înv.) cunoştinţă, ştiinţă, (grecism înv.) sinidisis. **2.** înţelegere. *(~ datoriei împlinite.)* **3.** sentiment. *(~ naturii la Alecu Russo.)*

CONT s. **1.** *(CONT.)* partidă. *(Mijloc economic înscris în ~.)* **2.** seamă, socoteală, (fig.) spáte, spináre. *(Cîte nu i se puneau în ~!)*

CONTÁ vb. **1.** a se baza, a se bizui, a se fundamenta, a se încrede, a se întemeia, a se sprijini, (înv. şi reg.) a se nădăi, (înv.) a se aşeza, a se încredinţa, a se încumeta, a nădăjdui, a se semeţi, a se stărui, (fig.) a miza, a se rézema. *(Pe ce ~ el?)* **2.** a se baza, a se bizui, a se încrede, a se lăsa, a se sprijini. *(Pot să ~ pe tine?)* **3.** a interesa, (livr.) a importa. *(Ce ~ acest lucru, pe lîngă altele mai importante?)*

CONTÁBIL adj., s. **1.** adj. contabilicesc. *(Bilanţ ~.)* **2.** s. (Transilv.) samtartău, sămădău. *(E ~ la o întreprindere.)*

CONTABILICÉSC adj. contabil. *(Situaţie ~.)*

CONTABILITÁTE s. (prin Transilv.) sămăduşág. *(Lucrează la ~; serviciul ~.)*

CONTÁCT s. **1.** atingere. *(La primul ~ cu...)* **2.** legătură, raport, relaţie. *(A stabili un ~ cu cineva.)*

CONTAGIÁ vb. *(MED.)* a (se) contamina, a (se) infecta, a (se) molipsi, (pop.) a (se) úmple, (înv.) a (se) smredui, a (se) strica. *(S-a ~ de variolă.)*

CONTAGIÓS adj. *(MED.)* **1.** infecţios, molipsitor, (rar) contaminánt, infectánt, (pop.) lipiciós, (reg.) mutător, (înv.) acolisitór, ciumáş, ciumós, împărţitór, smreduitór. *(Boală ~.)* **2.** infecţios, molipsitor, (livr.) mefític, pestifér, pestilént, pestilenţiál. *(Agent ~.)*

CONTAGIÚNE s. *(MED.)* contaminare, infectare, infecţie, molipsire, (rar) molipseálă, (înv.) smreduíre. *(Agenţi de ~.)*

contagiúne s. v. EPIDEMIE. MOLIMĂ.

CONTAMINÁ vb. *(MED.)* a (se) contagia, a (se) infecta, a (se) molipsi, (pop.) a (se) úmple, (înv.) a (se) smredui, a (se) strica. *(I-a ~ pe toţi cei din jur cu scabie.)*

contaminánt adj. v. CONTAGIOS. INFECŢIOS. MOLIPSITOR.

CONTAMINÁRE s. *(MED.)* contagiune, infectare, infecţie, molipsire, (rar) molipseálă, (înv.) smreduíre. *(Agenţi de ~.)*

CONTAMINÁT adj. *(MED.)* infectat, molipsit, (înv.) smreduít. *(Persoană ~.)*

cóntăş s. v. DULAMĂ. SUMAN.

CONTEMPLARE VÍE s. *(PSIH.)* intuiţie.

CONTEMPLATÍV adj. contemplator, meditativ, visător. *(Fire ~.)*

CONTEMPLATÓR adj. contemplativ, meditativ, visător. *(Fire ~.)*

CONTEMPLÁŢIE s. meditaţie, reverie, vis, visare. *(Cufundat în ~.)*

CONTEMPORÁN adj. **1.** actual, curent, prezent, (rar) momentán, (înv.) curgătór, momentós. *(Perioada ~; moda ~.)* **2.** actual, modern, nou, recent. *(Preocupări ~ în tehnica de calcul.)*

CONTEMPORANEITÁTE s. actualitate, prezent. *(O lucrare care oglindeşte ~.)*

CONTENÍ vb. **1.** a înceta, a (se) întrerupe, a (se) opri, a părăsi. *(~ lucrul în semn de protest.)* **2.** a înceta, a se întrerupe, a se opri, (Mold. şi Bucov.) a stîmpi, (înv.) a pristoi. *(A ~ din cîntat, din cîtit, cu vorba.)* **3.** a se curma, a înceta, a se opri, a se potoli, a se sfîrşi, a sta, a se termina, (înv. şi pop.) a (se) ostoi, (prin Ban.) a se prorúpe, (Mold.) a tinchi, (înv.) a se precurma. *(Vijelia, ploaia a ~.)*

CONTENÍRE s. încetare, întrerupere, oprire, (înv. şi pop.) opreálă. *(Lucrează fără ~.)*

CONTESTÁ vb. a dezminţi, a nega, a renega, a tăgădui, (înv.) a protesta. *(~ cele afirmate de ...)*

CONTESTÁRE s. dezmințire, negare, negație, renegare, tăgadă, tăgăduială, tăgăduire, (înv.) tágă, tăgăduínță. *(~ celor afirmate de cineva.)*

CONTESTÁȚIE s. *(JUR.)* întîmpinare. *(A înaintat o ~ împotriva deciziei . . .)*

CONTÉXT s. text. *(S-a extras un ~ semnificativ din lucrare.)*

contéxt s. v. CAZ. CIRCUMSTANȚĂ. CONDIȚIE. CONJUNCTURĂ. IPOSTAZĂ. ÎMPREJURARE. POSTURĂ. POZIȚIE. SITUAȚIE. STARE.

CONTÍGUU adj. adiacent.

continénță s. v. ABSTINENȚĂ. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. ÎNFRÎNARE. ÎNȚELEPCIUNE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAȚIE. RAȚIUNE. REȚINERE. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. TACT.

contingént adj.v. ACCIDENTAL. INCIDENTAL. ÎNTÎMPLĂTOR. OCAZIONAL. SPORADIC.

CONTINGÉNT s. *(MIL.)* (pop.) leat. *(Ce ~ ești?)*

contingénță s. v. LEGĂTURĂ. RAPORT. RELAȚIE.

CONTINUÁ vb. **1.** (local) a (se) întinde, a (se) lungi, a (se) prelungi. *(Drumul se ~ ptnă în pădure.)* **2.** (temporal) a (se) întinde, a (se) lungi, a (se) prelungi, a ține. *(Petrecerea a ~ și după miezul nopții.)* **3.** a persista, a stărui, (înv.) a pesti. *(~ în fărădelegile lui.)* **4.** a relua, a urma. *(Și-a ~ drumul.)*

CONTINUÁRE s. **1.** prelungire. *(Gardul se află în ~ zidului.)* **2.** urmare. *(~, în numărul viitor.)* **3.** reluare. *(~ drumului, a doua zi.)*

CONTINUATÓR s. succesor, urmaș, (înv.) următór. *(~ lui la catedră.)*

continuáție s. v. CONTINUITATE.

CONTINUITÁTE s. (înv.) continuație. *(~ unui fenomen.)*

CONTÍNUU adj., adv. **1.** adj. etern, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, nesfîrșit, permanent, perpetuu, veșnic, (înv. și reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenít, neprecurmát, nesăvîrșít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **2.** adj. neîntrerupt, statornic, susținut, (înv.) nepregetát, nepregetătór. *(Efort ~; preocupare ~.)* **3.** adv. încontinuu, întruna, mereu, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, pururi, veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mișcă ~.)* **4.** adv. încontinuu, întotdeauna, întruna, mereu, necontenit, neîncetat, permanent, pururi, totdeauna, veșnic, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)* **5.** adj. *(FON.)* constrictiv, fricativ, spirant. *(Consoană ~.)*

CONTOPÍ vb. **1.** a fuziona, a se uni. *(Două partide care se ~.)* **2.** a se confunda. *(Interesele lor se ~.)*

CONTOPÍRE s. **1.** fuzionare, fuziune, unire. *(~ unor organizații.)* **2.** confundare. *(~ intereselor noastre.)*

CONTÓR s. **1.** *(TEHN.)* ceas. **2.** *(FIZ.)* *contor de apă* = apometru.

CONTORSIONÁ vb. a (se) răsuci, a (se) suci, (rar) a (se) torsiona. *(A-și ~ corpul.)*

CONTORSIONÁT adj. răsucit, sucit. *(Un corp ~.)*

CÓNTRA prep., adv. **1.** prep. asupra, împotriva, (înv.) către, despre, spre. *(Pornește ~ dușmanilor.)* **2.** prep. împotriva, pentru. *(Medicament ~ hepatitei.)* **3.** prep. contrar, împotriva. *(~ părerii curente)* **4.** adv. împotrivă, (înv. și reg.) potrívă. *(Votează ~.)* **5.** prep. pentru. *(Îți dau doi lei ~ un timbru.)*

contrá vb. v. CONTRAZICE.

CONTRABALANSÁ vb. a (se) compensa, a (se) cumpăni, a (se) echilibra, a precumpăni, (livr.) a (se) pondera.

CONTRABALANSÁRE s. cumpănească, cumpănire, echilibrare.

CONTRABÁS s. *(MUZ.)* **1.** (reg.) broáscă, gordúnă, scroáfă, diplă máre. *(~ are registrul grav.)* **2.** contrabasist, (rar) basíst. *(Partida ~ șilor din orchestră.)*

CONTRABASÍST s. *(MUZ.)* contrabas, (rar) basíst. *(Un ~ talentat.)*

CONTRACARÁ vb. a anihila, a anula, a împiedica, a neutraliza, a zădărnici. *(A ~ efectele nefaste ale . . .)*

CONTRACARÁRE s. anihilare, anulare, împiedicare, neutralizare, zădărnicire. *(~ efectelor negative ale . . .)*

contracciu s. v. CONCESIONAR.

CONTRÁCT s. **1.** acord, aranjament, combinație, convenție, înțelegere, învoială, învoire, legămînt, pact, tranzacție, (înv. și pop.) legătúră, (pop.) tîrg, tocmeálă, tocmíre, (Mold.) prinsoáre, (înv.) așezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, șart, (arg.) șústă. *(Conform ~.)* **2.** *(JUR.)* convenție, (înv. și reg.) zdélcă. *(~ de vînzare-cumpărare.)*

CONTRACTÁ vb. **1.** *(JUR.)* a încheia. *(~ o căsătorie.)* **2.** a căpăta, a face, a lua, (pop.) a prínde. *(A ~ o gripă.)* **3.** *(FIZ.)* (rar) a se contráge. *(Metalul se ~.)* **4.** a (se) retracta, a (se) strînge, a (se) zgîrci. *(Un țesut care se ~.)* **5.** a se chirci, a se ghemui, a se închirci, a se strînge, a se zgîrci, (pop.) a se ciuciuli, a se stîrci, (reg.) a se tîmbuși, (Olt., Ban. și Transilv.) a se zguli. *(Se ~ de durere.)* **6.** a (se) crispa, a (se) încleșta, a (se) zgîrci. *(Fața i se ~; furia îi ~ fața.)*

CONTRACTÁRE s. **1.** *(JUR.)* încheiere. *(~ unei căsătorii.)* **2.** *(FIZ.)* contracție, strictțiune, (rar) contrágere. *(~ a unui metal.)* **3.** contracție, strîngere, zgîrcire, (înv.) strînsoáre, zgîrcitúră. *(~ a unui mușchi.)* **4.** chircire, ghemuire, închircire, strîngere, zgîrcire. *(~ cuiva din cauza durerilor.)* **5.** crispare, crispație, încleștare. *(~ feței.)*

CONTRACTÁT adj. **1.** retractat, strîns, zgîrcit. *(Țesut ~.)* **2.** chircit, ghemuit, închircit, strîns, zgircit, (pop.) ciuciulít, stîrcit, (reg.) tîmbușít, (Olt., Ban. și Transilv.) zgulít. *(Om ~ de durere.)* **3.** crispat, încleștat. *(O față ~.)*

CONTRACTIBILITÁTE s. *(FIZIOL.)* contractilitate. *(~ unui țesut.)*

CONTRACTILITÁTE s. *(FIZIOL.)* contractibilitate. *(~ unui țesut.)*

CONTRÁCȚIE s. **1.** *(FIZ.)* contractare, strictiune, (rar) contrágere. *(~ a unui metal.)* **2.** contractare, strîngere, zgîrcire, (înv.) strînsoáre, zgîrcitúră. *(~ a unui mușchi.)*

CONTRADICTÓRIU adj. contrar, divergent, opus, potrivnic, (rar) contrazicátór. *(Păreri ~.)*

CONTRADÍCȚIE s. contrazicere, nepotrivire, (livr.) incongruéntă. *(E o ~ în ceea ce spui.)*

CONTRAFÁCE vb. **1.** a falsifica, a plăsmui. *(~ un document.)* **2.** a altera, a deforma, a denatura, a escamota, a falsifica, a măslui, a mistifica, a răstălmăci, (fig.) a silui, (înv. fig.) a sminti, a strîmba. *(~ sensul, adevărul celor spuse de cineva.)* **3.** a falsifica, (pop. și fam.) a drége, (pop.) a prefáce. *(~ băutura.)*

CONTRAFÁCERE s. fals, falsificare, falsificație, plăsmuire. *(Acest document este o ~.)*

CONTRAFĂCÚT adj. **1.** fals, falsificat, neautentic, plăsmuit, (înv.) mincinós. *(Document ~.)* **2.** artificial, fals, imitat. *(Pietre ~.)* **3.** fals, (înv.) strîmb. *(Aur ~.)* **4.** falsificat, (pop.) dres, făcút, prefăcút, (reg.) stricát. *(Băutură ~.)*

CONTRAFÓRT s. *(ARHIT.)* (pop.) pínten. *(~ la zidul unei cetăți.)*

contráge vb. v. CONTRACTA.

contrágere s. v. CONTRACTARE. CONTRACȚIE. STRICȚIUNE.

CONTRAINDICÁT adj. neindicat, nepotrivit, nociv, periculos, primejdios, vătămător. *(Medicament, tratament ~ pentru diabetici.)*

CONTRAMANDÁ vb. a anula, a revoca. *(~ un ordin.)*

CONTRAMANDÁBIL adj. revocabil. *(O dispoziție ~.)*

CONTRAMANDÁRE s. anulare, revocare, (înv.) revocáție. *(~ unui ordin.)*

CONTRAMANDÁT adj. anulat, revocat. *(Ordin ~.)*

contraotrávă s. v. ANTIDOT.

CONTRAPÁGINĂ s. verso. *(Pe ~ unui text.)*

CONTRAPÚNCT s. *(MUZ.)* contratemă, polifonie.

CONTRÁR adj., prep. **1.** adj. advers, dimpotrivă, opus, potrivnic, (înv.) împotrívit, opozít. *(În partea ~ a dealului.)* **2.** adj. invers, opus. *(Sens ~ celui inițial.)* **3.** adj. antitetic, opus. *(Se află pe poziții ~.)* **4.** adj. contradictoriu, divergent, opus, potrivnic, (rar) contrazicátór. *(Păreri ~.)* **5.** prep. contra, împotriva. *(~ părerii curente.)*

CONTRAREVOLUȚIONÁR adj. (rar) antirevoluționár. *(Acțiune ~.)*

CONTRARIÁ vb. a șoca, a vexa, (fig.) a izbi. *(M-au ~ cele auzite.)*

CONTRARIÁT adj. șocat, vexat, (fig.) izbít. *(Un om ~.)*

CONTRÁST s. opoziție. *(Un ~ izbitor între ...)*

CONTRASTÁNT adj. contrastiv, opus. *(Imagini, fapte, fenomene ~.)*

CONTRASTÍV adj. contrastant, opus. *(Imagini ~.)*

CONTRATÉMĂ s. *(MUZ.)* contrapunct, polifonie.

CONTRATORPILÓR s. *(MAR.)* distrugător.

CONTRAVENÍ vb. a se abate, a călca, a încălca, a nesocoti, a viola, (înv.) a păși, a spárge, a stropși, a știrbi. *(~ de la o lege.)*

contravenín s. v. ANTIDOT.

contrazicátór adj. v. CONTRADICTORIU. CONTRAR. DIVERGENT. OPUS. POTRIVNIC.

CONTRAZÍCE vb. **1.** a dezminți, a infirma. *(Acest fapt ~ părerea curentă.)* **2.** a se opune, (fig.) a se ciocni. *(Interese care se ~.)* **3.** (rar) a contra. *(A ~ pe cineva.)* **4.** (pop.) a se încontra. *(A se ~ cu cineva.)* **5.** a se dezice. *(Te rog să nu te ~!)*

CONTRAZÍCERE s. **1.** contradicție, nepotrivire, (livr.) incongruéntă. *(E o ~ în ceea ce spune.)* **2.** (pop.) încontráre. *(A avut o ~ cu ...)*

CONTRIBUÁBIL s. birnic, subiect impozabil, (înv.) dájnic, dăjdiár, liúde, móde. *(Un ~ din orînduirea feudală.)*

CONTRIBÚȚIE s. **1.** obol, (grecism înv.) sinisforá. *(O ~ băneáscă.)* **2.** ajutor, concurs, sprijin. *(~ lui a fost hotărîtoare.)* **3.** aport. *(O valoroasă ~ la ...)*

contribúție s. v. BIR. DARE. IMPOZIT.

CONTRÓL s. **1.** cercetare, revizie, revizuire, verificare, (înv.) teorie, teorisíre. *(~ al tuturor scriptelor.)* **2.** inspectare, inspecție, revizie, verificare. *(~ a decurs în bune condiții.)* **3.** supraveghere. *(Medicamentele se iau sub ~ medical.)* **4.** *(TEHN.)* comandă, reglaj. **5.** *(MED.)* vizită. *(~ medical.)* **6.** dominație, supremație. *(Deține ~ în industria petrolieră.)*

CONTROLÁ vb. **1.** a cerceta, a inspecta, a revedea, a revizui, a verifica, (înv.) a revedui, (grecism înv.) a teorisi. *(A ~ toate scriptele întreprinderii.)* **2.** a (se) supraveghea. *(Se ~ cînd vorbește.)* **3.** *(TEHN.)* a comanda, a regla. **4.** a domina, a stăpîni. *(~ spațiul aerian.)*

CONTROLÁBIL adj. verificabil. *(Fapte ~.)*

CONTROLÁRE s. revizuire, verificare. *(~ unui calcul.)*

CONTROLÁT adj. **1.** revizuit, verificat. *(Un calcul ~.)* **2.** revăzut, revizuit, verificat. *(Text ~.)*

CONTROVERSÁT adj. discutabil, litigios. *(O problemă încă ~.)*

CONTROVÉRSĂ s. **1.** litigiu. *(~ a fost rezolvată.)* **2.** discuție, dispută, (pop.) sfádă. *(O ~ vie în jurul ...)*

CONTÚR s. **1.** profil. *(~ al unei piese.)* **2.** formă, (fig.) reliéf. *(Capătă ~.)*

contúr s. v. CIRCUMFERINȚĂ. PERIMETRU.

CONTURÁ vb. **1.** a se delimita, a se desena, a se desluși, a se distinge, a se evidenția, a se preciza, a se profila, a se proiecta, a se reliefa. *(Acum imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)* **2.** a evidenția, a mula, a reliefa

(Rochia îi ~ corpul.) **3.** a (se) creiona, a (se) schița. *(A ~ din cîteva trăsături situația.)* **4.** a înfățișa, a prezenta, a zugrăvi. *(~ sugestiv în tablou bucuria muncii.)* **5.** a se configura, a se profila, a se structura. *(Se ~ într-un anumit fel.)* **6.** a descrie, a trasa, (fig.) a scrie. *(Apa ~ numeroase cotituri.)*

CONTURÁRE s. **1.** delimitare, evidențiere, precizare, profilare, proiectare, reliefare. *(~ imaginii ei în lumina asfințitului.)* **2.** creionare, schițare. *(~ unui profil.)*

conturbá vb. v. DERANJA. INCOMODA. ÎNCURCA. JENA. STINGHERI. STÎNJENI. SUPĂRA. TULBURA.

conturbáre s. v. DERANJARE. INCOMODARE. JENARE. STINGHEREALĂ. STINGHERIRE. STÎNJENEALĂ. STÎNJENIRE. TULBURARE.

conț s. v. TESTEA. TOP.

CONȚÍNE vb. **1.** a cuprinde, a include, a îngloba, a număra. *(~ într-însa mai multe elemente.)* **2.** a avea, a cuprinde. *(Cartea ~ ilustrații.)* **3.** a cuprinde, a scrie, a spune, a zice. *(Ce ~ aceste documente?)*

CONȚINÚT s. **1.** cuprins, (rar) plin. *(~ unui bidon.)* **2.** fond, (fig.) miez. *(Să intrăm în ~ problemei.)* **3.** corp, cuprins, materie, (înv.) cuprindere. *(În ~ cărții.)* **4.** cuprins, sumar, tablă de materii, (înv.) regístru, scară, súmă, (grecism înv.) pínax. *(~ unei cărți.)* **5.** accepție, însemnare, înțeles, semnificație, sens, valoare, (rar) semántică, semantísm, (înv.) nóimă, simț, tîlc. *(~ al unui cuvînt.)* **6.** *(LOG.)* comprehensiune.

CONȚOPÍST s. (astăzi rar) scriitoráș, (depr.) scriptológ. *(~ într-un birou.)*

conțopíst s. v. COPIST. SCRIB.

CONVALESCÉNT s., adj. *(MED.)* (Mold.) pribolít, (înv.) reconvalescént. *(O persoană ~.)*

CONVALESCÉNȚĂ s. *(MED.)* (înv.) reconvalescéință. *(Bolnav aflat în ~.)*

CONVÉIER s. *(TEHN.)* bandă rulantă.

CONVENÁBIL adj. **1.** adecvat, conform, corespunzător, cuvenit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil, recomandat, (livr.) pertinent, (înv.) cuviincíos, răspunzător, (fig.) sănătós. *(Calea cea mai ~ pentru . . .)* **2.** apt, bun, capabil, potrivit, susceptibil. *(~ pentru un anumit scop.)* **3.** acceptabil, admisibil, mulțumitor, satisfăcător, (fam.) pasábil. *(O soluție ~ pentru ambele părți.)* **4.** acceptabil, admisibil, bunicel, suportabil. tolerabil. (fam.) pasábil. *(O situație ~.)* **5.** acceptabil, accesibil, moderat, potrivit, rezonabil, (livr.) módic, (fam.) pasábil. *(Prețuri ~.)* **6.** avantajos, ieftin, jos, mic, scăzut, (Transilv. și Ban.) lésne. *(Marfă la prețuri ~.)*

CONVENÍ vb. **1.** a-i plăcea, a prefera. *(Ți-ar ~ să te muți la noi?)* **2.** a se înțelege, a se învoi, (pop.) a se ajúnge, a se uni, (prin Munt.) a se îndogăți, (Ban.) a se toldui, (înv.) a se lovi, a pristăni, a se tîrgui, a se tocmi, a veni, (grecism înv.) a se se simfonisi. *(Au ~ asupra prețului.)* **3.** a accepta, a se învoi, (înv.) a pristăni. *(A ~ să vină la nuntă.)*

CONVENIÉNȚĂ s. uzanță. *(Trebuie să se supună ~elor.)*

CONVÉNȚIE s. **1.** acord, aranjament, combinație, contract, înțelegere, învoială, învoire, legămînt, pact, tranzacție, (înv. și pop.) legătúră, (pop.) tîrg, tocmeálă, tocmíre, (Munt.) prinsoáre, (înv.) așezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, șart, (arg.) șústă. *(Conform~.)* **2.** *(JUR.)* contract, (înv. și reg.) zdélcă. *(~ de vînzare-cumpărare.)*

CONVENȚIONÁL adj. **1.** afectat, artificial, bombastic, căutat, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunător, umflát. *(Stil, limbaj ~.)* **2.** academic, (fig.) réce. *(Pictură ~.)*

CONVERGÉNȚĂ adj. *(MAT.)* sumabilă. *(Serie ~.)*

CONVERSÁ vb. a dialoga, a discuta, a vorbi, (livr.) a se întreține, (rar) a convorbi, (pop. și fam.) a sfătui, (înv. și reg.) a băsădi, (reg.) a povesti, (Ban.) a turvini, (înv.) a vorovi. *(Au ~ despre toate.)*

CONVERSÁȚIE s. convorbire, dialog, discuție, (livr.) colócviu, (pop. și fam.) sfat, vórbă, (Ban.) turvín, (înv.) voroávă, (înv., în Transilv.) beseádă, (turcism înv.) musafereá, (fam.) paróla, șuétă. *(Au întreținut o ~ agreabilă.)*

CONVÉX adj. bombat. *(Lentilă ~.)*

convicțiúne s. v. CERTITUDINE. CONCEPȚIE. CONVINGERE. CREDINȚĂ. GÎND. IDEE. ÎNCREDINȚARE. JUDECATĂ. OPINIE. ORIENTARE. PĂRERE. PRINCIPIU. SENTIMENT. SIGURANȚĂ. VEDERE. VIZIUNE.

CONVIEȚUÍ vb. *(JUR.)* a coabita, a trăi, a viețui. *(Au ~ timp de doi ani.)*

CONVIEȚUÍRE s. *(JUR.)* coabitare, trai. *(~ lor a fost îndelungată.)*

CONVINGĂTÓR adj. concludent, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) îndupleCătór. *(O dovadă ~; un exemplu ~.)*

CONVÍNGE vb. **1.** a decide, a determina, a face, a hotărî, a îndupleca, (înv.) a îndemna, a pleca. *(L-a ~ să vină.)* **2.** a (se) asigura, a (se) încredința, (înv.) a (se) pliroforisi, a (se) siguripsi. *(Voia să se ~ cu ochii lui.)* **3.** a se încredința, (fig.) a se pătrúnde. *(S-a ~ de însemnătatea sfatului primit.)*

CONVÍNGERE s. **1.** (livr.) persuasiúne. *(Putere de ~.)* **2.** certitudine, credință, încredințare, sentiment, siguranță, (livr.) convicțiúne. *(Am ~ că așa se va întîmpla.)* **3.** concepție, gînd, idee, judecată, opinie, orientare, părere, principiu, vedere, viziune, (livr.) convicțiúne. *(Are ~i sănătoase.)*

CONVÍNS adj. **1.** categoric, decis, ferm, hotărît, răspicat. *(Cu glas ~.)* **2.** încredințat, sigur. *(Era ~ că îl va înțelege.)*

convív s. v. COMESEAN.

CONVOCÁ vb. **1.** a chema, a invita, (înv., în Transilv. și Ban.) a conchema. *(I-a ~ la*

direcție, la miliție.) **2.** a aduna, a întruni, a reuni, a strînge. *(I-a ~ pe toți ai săi.)*

CONVOCÁRE s. **1.** chemare, invitare, invitație. *(~ lor la direcție, la miliție.)* **2.** adunare, întrunire, reunire, strîngere. *(~ oamenilor la o ședință.)*

CONVÓI s. **1.** coloană, lanț, rînd, șir, (reg.) trîmbă. *(Un ~ de care.)* **2.** alai, cortegiu, procesiune. *(Un lung ~ de înmormîntare.)*

convorbí vb. v. CONVERSA. DIALOGA. DISCUTA. VORBI.

CONVORBÍRE s. conversație, dialog, discuție, (livr.) colócviu, (pop. și fam.) sfat, vórbă, (Ban.) turvín, (înv.) voroávă, (înv., în Transilv.) beseádă, (turcism înv.) musafereá, (fam.) paróla, șuétă. *(O ~ prietenească.)*

convorbitór s. v. INTERLOCUTOR.

convulsá vb. v. CONVULSIONA.

CONVÚLSIE s. *(MED.)* spasm, (înv.) săltătoáre, strînsoáre. *(~ la epileptici.)*

CONVULSIONÁ vb. (livr.) a se convulsa.

CONVULSÍV adj. spasmodic, spastic. *(Tremur ~.)*

COOPERÁ vb. a colabora, a conlucra. *(~ pe multiple planuri.)*

COOPERÁRE s. colaborare, conlucrare, cooperație. *(O ~ perfectă între părți.)*

COOPERATIVÁ AGRICOLÁ DE PRODÚCȚIE s. (ieșit din uz) colectivă. *(Lucra într-o ~.)*

COOPERATIVIZÁ vb. (ieșit din uz) a (se) colectiviza. *(Țăranii s-au ~.)*

COOPERATIVIZÁRE s. (ieșit din uz) colectivizáre.

COOPERATÓR s., adj. (ieșit din uz) colectivíst.

COOPERÁȚIE s. colaborare, conlucrare, cooperare. *(~ perfectă între părți.)*

COOPTÁ vb. a primi. *(L-a ~ în rîndul membrilor supleanți.)*

COOPTÁRE s. primire. *(~ cuiva în biroul de conducere.)*

COPÁC s. *(BOT.)* arbore, pom, (înv. și pop.) lemn. *(Un ~ falnic.)*

COPÁIE s. **1.** albie, covată, (pop.) postávă, (reg.) móldă, (Mold. și Bucov.) bálie, (Transilv.) spălătór. *(~ de rufe.)* **2.** covată, (pop.) postávă. *(~ a morii, în care curge făina măcinată.)*

copán s. v. COAPSĂ.

COPARTICIPÁRE s. coparticipație. *(~ la beneficiu.)*

COPARTICIPÁȚIE s. coparticipare. *(~ la beneficiu.)*

copăcéi s. pl. v. CANALE.

COPĂCÉL s. *(BOT.)* **1.** pomișor, pomuleț. *(Creșteau cîțiva ~.)* **2.** puiet, (reg.) puiándru. **3.** arbust.

COPĂÍȚĂ s. albioară, albiuță, covățică, (pop.) covățeá. *(~ pentru frămîntat aluatul.)*

copăiță s. v. TEICĂ.

COPĂRTÁȘ s. *(JUR.)* complice, părtaș, (înv.) ajutător. *(~ la săvîrșirea unui furt.)*

CÓPCĂ s. **1.** (reg.) spóncă. *(~ la o haină.)* **2.** *(MED.)* agrafă. *(Buzele unei plăgi strînse cu ~i.)*

CÓPCĂ s. ochi, (reg.) béucă, burdúf, prodúf, toánă, vad, (Mold.) prodúșcă, (prin Munt.) scórbură, (prin Mold.) știoálnă. *(~ făcută în gheață.)*

coperí vb. v. ACOPERI. ÎMBRĂCA. ÎNFĂȘURA. ÎNVELI.

coperíș s. v. ACOPERĂMÎNT. ACOPERIȘ. ÎNVELIȘ. ÎNVELITOARE.

COPÉRTĂ s. învelitoare, scoarță, (înv. și reg.) tartáj, (reg.) táblă. *(~ a unei cărți.)*

copértă s. v. PLIC.

COPIÁ vb. **1.** a reproduce, a transcrie, (înv.) a decopia, a izvodi, a prescríe. *(A ~ pe curat un text.)* **2.** a reproduce, (înv.) a scoáte, a scríe. *(A ~ un act, un document.)* **3.** a plagia. *(În romanul lui l-a ~ pe . . .)* **4.** a imita, (depr.) a pastișa. *(~ stilul lui . . .)*

COPIÁT s. copiere, reproducere, transcriere, (rar) transcrípție. *(~ pe curat a unui text.)*

CÓPIE s. **1.** reproducere, transcriere, (rar) transcrípție, (înv.) izvód, prescriitúră. *(Are o ~ fidelă a documentului.)* **2.** duplicat. *(A obținut o ~ a diplomei.)* **3.** *copie fotografică* = fotocopie. **4.** imitație, (depr.) pastișă. *(~ a stilului unui maestru.)*

COPIÉRE s. **1.** copiat, reproducere, transcriere, (rar) transcrípție. *(~ pe curat a compunerii.)* **2.** imitare, imitație, (depr.) pastișáre. *(~ a stilului unui maestru.)*

COPÍL s. **1.** (înv. și pop.) făt, prunc, (fam.) puradél, zgîmbói, (peior.) plod. *(În curte se jucau mulți ~.)* **2.** *copil de casă* = paj, (turcism înv.) icioglán. *(~ la curtea unui suveran feudal.)* **3.** (în limbajul părinților) pui. *(Nani, nani, ~ mamii!)* **4.** băiat, fecior, fiu, (înv. și pop.) făt, (Ban.) cocón. *(Un ~ de împărat.)* **5.** *copil din flori* = bastard, (reg.) fóchiu, urzicár, copil de gárd, (prin Transilv. și Maram.) bitáng, (prin Maram.) mărăndău, (Transilv., Maram., Bucov. și nordul Mold.) spur, (înv.) cópil. *(Avea un ~ și doi copii legitimi.)* **6.** odraslă, progenitură, vlăstar, (pop. și fam.) prăsílă, (înv.) năstere. *(Un ~ de bani gata.)*

CÓPIL s. *(BOT.)* (reg.) copilét, fráte, fúrie, pui, púică, puiét, sóră. *(~ apare frecvent la porumb.)*

cópil s. v. BASTARD. COPIL DIN FLORI.

COPILÁNDRU s. băietan, băiețandru, flăcăiandru, (Olt. și Munt.) dănác, (prin Maram. și Transilv.) pruncoteán, (fam.) puștán, (peior.) țîngău. *(Un ~ de vreo 12 ani.)*

COPILÁȘ s. **1.** (rar) prunchéș, (pop.) prunculét, pruncușór, (înv. și reg.) pruncúț, (prin Maram.) pruncoteán. *(A născut un ~ de toată frumusețea.)* **2.** băiețaș, băiețel, (reg.) codánél, (Mold.) țícă, (fam.) pici, puști. *(Un ~ de vreo 6 ani.)*

COPÍLĂ s. **1.** fetiță, (pop.) fetícă, (reg.) cocúță, fătúcă, fătúță, (prin Transilv. și Mold.) băiátă, *(E doar o ~.)* **2.** fată, (înv. și reg.) prúncă. *(Un grup de ~.)* **3.** fată, fiică, (înv. și pop.) fie, (înv. și reg.) prúncă. *(Aceea e ~ mea.)*

COPILĂRÉSC adj. **1.** infantil, (livr.) pueríl, (înv.) pruncésc. *(Jocuri ~.)* **2.** infantil, naiv, pueril. *(Ce sînt gesturile astea ~?)*

COPILĂRÍ vb. (prin Transilv. și Maram.) a prunci. *(Am ~ împreună.)*

COPILĂRÍE s. **1.** pruncie, (prin Maram. și Transilv.) pruncénie, (înv.) coconíe, nevîrstnicíe, porobocíe. *(În vremea ~ lui.)* **2.** naivitate, prostie. *(Ce faci tu e o ~!)*

copil de gárd s. v. BASTARD. COPIL DIN FLORI.

copilét s. v. COPIL.

COPILÍ vb. *(AGRIC.)* a plivi, (reg.) a pui. *(~ de lăstari o plantă de cultură.)*

copilí vb. v. AVORTA.

COPILÍRE s. *(AGRIC.)* copilit, plivit, (rar) pliveálă, (înv. și reg.) plévilă. *(~ viței de vie.)*

COPILÍT s. *(AGRIC.)* copilire, plivit, (rar) pliveálă, (înv. și reg.) plévilă. *(~ viței de vie.)*

COPILÍȚĂ s. (reg.) pruncușoáră, pruncúță. *(O ~ frumușică.)*

COPIÓS adj. abundent, bogat, îmbelșugat, îndestulat, (fig.) princiár. *(O masă ~.)*

COPÍST s. scrib, (înv.) prescriitór, (depr.) contopíst.

copitáriță s. v. BABIȚĂ.

COPÍTĂ s. *(ANAT.)* unghie. *(~ calului.)*

copită s. v. BABIȚĂ. HRIB. IASCĂ. MÎNĂTARCĂ.

copîrșéu s. v. COȘCIUG. SICRIU.

COPLEȘÍ vb. **1.** a (-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) împovăra, a(-l) năpădi, a(-l) răzbi, (pop.) a(-l) prididi, (înv.) a(-l) supúne, (fig.) a(-l) apăsa, a(-l) doborî, a(-l) răpúne. *(L-au ~ necazurile, grijile.)* **2.** a(-l) covîrși, a(-l) împresura, a(-l) năpădi, a(-l) prinde. *(Îl ~ gîndurile.)* **3.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) podidi, a(-l) prinde, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a-(l) preacovîrși, (fig.) a-(l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ somnul, oboseala.)* **4.** a(-l) cuprinde, a(-l) răzbi, (înv.) a-(l) răzbáte. *(Îl ~ setea.)* **5.** a covîrși, a năpădi, a umple, (fig.) a inunda. *(Lacrimile o ~.)*

COPLEȘÍT adj. biruit, toropit. *(~ de somn.)*

COPLEȘITÓR adj. **1.** apăsător, covîrșitor, greu, împovărător, (livr.) onerós. *(Îndatoriri ~.)* **2.** covîrșitor, sfîșietor. *(O impresie ~.)* **3.** covîrșitor, pătrunzător. *(Un frig ~.)* **4.** covîrșitor, (fig.) strivitór. *(O personalitate ~.)*

copói s. v. AGENT.

copoít s. v. PRAȘILĂ. PRĂȘIRE. PRĂȘIT. SAPĂ. SĂPARE. SĂPAT.

coporîie s. v. COADĂ.

coprînă s. v. NARCISĂ.

COPROPRIETÁR s. (înv., în Transilv.) composesór.

COPROSTÁZĂ s. *(MED.)* coprostazie.

COPROSTAZÍE s. *(MED.)* coprostază.

copsár s. v. ȘOLDAR.

copt adj. v. MATUR.

coptorí vb. v. ERODA. ROADE. SĂPA.

coptorít adj. v. ERODAT. ROS. SĂPAT.

coptoroșí vb. v. ERODA. ROADE. SĂPA.

coptoroșít adj. v. ERODAT. ROS. SĂPAT.

coptúră s. v. ABCES. PUROI.

COPULĂȚIE s. *(FIZIOL.)* coit.

COR s. *(MUZ.)* corală. *(~ conservatorului.)*

CORÁBIE s. *(MAR.)* (livr.) árcă, (rar) veliér, (înv. și reg.) náie, (înv.) chívot, vetrélă, (turcism înv.) ghimíe.

corácă s. v. ANGHINĂ. SCARLATINĂ.

CORÁL s. *(ZOOL.; Corallium rubrum)* mărgean. *(~ trăiește în colonii.)*

CORÁLĂ s. *(MUZ.)* cor. *(~ conservatorului.)*

corale-álbe s. pl. v. HURMUZ.

CORALIÉR s. *(ZOOL.; Anthozoa)* antozoar.

CORÁSLĂ s. (Transilv.) purói. *(~ a vacii.)*

CORĂBIÉR s. (livr.) năiér, (înv.) apár.

corăbierie s. v. NAUTICĂ. NAVIGAȚIE.

corăslí vb. v. BRÎNZI. TĂIA.

corăslít adj. v. BRÎNZIT. TĂIAT.

CORB s. *(ORNIT.)* **1.** *(Corvus corax)* (pop.) cloncán, croncán, (reg.) ciorói, crancău, croncău. **2.** *corb-de-noapte (Nycticorax europaeus)* = (reg.) stîrc cenușiu mic.

corb-albástru s. v. DUMBRĂVEANCĂ.

corb-de-máre s. v. CORMORAN.

CORBIȘÓR s. *(ORNIT.)* corbuleț, corbușor.

CORBULÉȚ s. *(ORNIT.)* corbișor, corbușor.

CORBUȘÓR s. *(ORNIT.)* corbișor, corbuleț.

corci s. v. BASTARD. CORCITURĂ. METIS. TUFĂ.

CORCÍ vb. a se amesteca, a se încrucișa. *(Două specii de animale se pot ~.)*

córcie s. v. PATINĂ.

CORCÍRE s. amestecare, încrucișare. *(~ unor rase de animale diferite.)*

CORCÍT adj. amestecat, încrucișat, (pop.) mistréț, (prin Ban.) mistricíoi, (Olt.) mistrițắt. *(Rase ~.)*

corcít adj. v. HIBRID.

CORCITÚRĂ s. *(BIOL.)* bastard, metis, (reg.) corci. *(~ este planta sau animalul rezultat din încrucișarea a două specii deosebite.)*

corcitúră s. v. HIBRID.

coreodán s. v. CURCAN.

CORCODÉL s. *(ORNIT.; Podiceps cristatus)* bodîrlău, cufundár, (rar) scufundáci, scufundár, (reg.) fundác.

coreodel-máre s. v. BODÎRLĂU. CUFUNDAC. CUFUNDAR.

CORCODÚȘ s. *(BOT.; Prunus cerasifera)* (Munt. și Olt.) tîrnoslív, (Transilv.) zárzăr.

CORCODÚȘĂ s. *(BOT.)* (Munt. și Olt.) tîrnoslívă, (Transilv.) zárzără.

corconí vb. v. ALÎNTA. COCOLI. RĂSFĂȚA. RĂZGÎIA.

CORD s. *(ANAT., MED.)* inimă.

CORDÁR s. **1.** *(MUZ.)* (rar) púnte. *(~ la un instrument cu arcuș.)* **2.** *(TEHN.)* întinzător, strună, (reg.) áripă, chéie, încordátór, lemnúș, límbă, lopățícă, pănă, răsucitoáre, săgeátă, struneálă, sucitór. *(~ la ferăstrău.)*

cordeá s. v. PANGLICĂ. TENIE.

CORDÉNCI s. *(TEHN.)* cățel, (reg.) cripálcă, piédică, proptár, răzúș, scără, scáun, tocălíe. *(~ la războiul de țesut.)*

cordénci s. v. BÎRSĂ. CUȚIT. LIMBĂ.

CORDIÁL adj., adv. **1.** adj. afectuos, amabil, binevoitor, prietenesc, prietenos, (livr.) afábil, (fig.) cald, călduros. *(O primire ~.)* **2.** adv. binevoitor, prietenește, prietenos.

(I-a vorbit ~.) **3.** adj. afectuos, familiar, intim, prietenesc, prietenos. *(Nota ~ a discuției.)*

CORDIALITÁTE s. afecțiune, bunăvoință, prietenie, (livr.) afabilitáte, (fig.) căldúră. *(N-am simțit ~ lui obișnuită.)*

cordíș adv. v. OBLIC. PIEZIȘ.

CORDÓN s. **1.** centură, cingătoare, curea. *(Un ~ îi încingea talia.)* **2.** lentă. *(~ al unei decorații.)* **3.** șnur. *(~ electric.)* **4.** *(GEOGR.)* *cordon litoral* = perisip, săgeată litorală.

cordón s. v. FRONTIERĂ. GRANIȚĂ. HOTAR. LIMITĂ TERITORIALĂ.

cordonáș s. v. GRĂNICER.

cordován s. v. MAROCHIN. SAFTIAN.

CORÉCT adj., adv. **1.** adj. adevărat, drept, exact, just. *(O concluzie ~.)* **2.** adv. bine, exact, precis. *(I-a dat ~ calculul.)* **3.** adj. cinstit, incoruptibil, integru, leal, necoruptibil, onest, (livr.) prob, (înv.) neademenit, nemitârnic, (fig.) curát, nepătát. *(Om ~; comportare ~.)* **4.** adv. bine, just. *(Ai procedat ~.)*

CORECTÁ vb. **1.** a (se) corija, a (se) îndrepta, a (se) rectifica. *(Își ~ erorile.)* **2.** a corija, a îmbunătăți, a îndrepta, a rectifica, a retușa, (fig.) a repara. *(Și-a ~ dicțiunea.)*

CORECTÁRE s. **1.** corijare, îndreptare, rectificare, (rar) rectificátie. *(~ a unor erori.)* **2.** corijare, îmbunătățire, îndreptare, rectificare, remediere, retuș, retușare, (fig.) reparáre. *(~ dicțiunii cuiva.)*

CORECTITÚDINE s. **1.** (înv.) corécție. *(~ exprimării.)* **2.** cinste, incoruptibilitate, integritate, lealitate, onestitate, (livr.) probitáte, (rar) onorabilitáte, (înv.) onestáte, onestíe, (înv. și reg. fig.) curățénie, curăție. *(Om de o ~ ireproșabilă.)*

CORECTÍV s. corectură, îndreptare, rectificare, (rar) rectificátie. *(A adus unele ~e planului inițial.)*

CORÉCTOR s. (înv.) prot. *(~ tipografic.)*

CORECTÚRĂ s. **1.** corectiv, îndreptare, rectificare, (rar) rectificátie. *(A adus unele ~ planului inițial.)* **2.** *(TIPOGR.)* (înv.) próbă. *(A cerut o nouă ~ la carte.)*

coréție s. v. BĂTAIE. CORECTITUDINE.

CORECȚIONÁL adj. *(JUR.)* infracțional.

CORELÁȚIE s. conexiune, înlănțuire, legătură, raport, relație, (livr.) consecúție, (rar) conexitáte. *(Stabilește o ~ între fenomene.)*

COREPETITÓR s. *(MUZ.)* repetitor. *(~ la operă.)*

CORESPONDÁ vb. a(-și) scrie. *(~ regulat între ei.)*

CORESPONDÉNT adj. analog, apropíat, asemănător, asemenea, înrudit, similar, (înv.) asemănát, podóbnic, semănătór. *(Două elemente ~.)*

CORESPONDÉNȚĂ s. **I.** poștă. *(Ne vine zilnic ~.)* **II. 1.** afinitate, analogie, apropiere, asemănare, concordanță, înrudire, potrivealá, potrivire, similaritate, similitudine, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănătúră, semuíre. *(Se poate stabili o ~ între aceste două elemente.)* **2.** acord, concordanță, conformitate, potrivealá, potrivire, (livr.) consonánță. *(Există o deplină ~ între elementele ansamblului.)* **3.** *(MAT.)* simetrie. *(~ unghiurilor.)*

CORESPÚNDE vb. **1.** a concorda, a se potrivi, (pop.) a se lovi, (prin Mold. și Bucov.) a se știmui, (înv.) a conglăsui, a consuna. *(Datele obținute ~ între ele.)* **2.** a cadra, a merge, a se potrivi, (înv. și reg.) a veni. *(Ce faci tu nu ~ cu momentul ales.)* **3.** a se potrivi, a răspunde. *(O măsură ce ~ intereselor largi.)*

CORESPUNZÁTÓR adj. **1.** coincident, concordant, echivalent, (livr.) congruént, (înv.) consunánt. *(Două elemente ~.)* **2.** adecvat, conform, convenabil, cuvenit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil, recomandat, (livr.) pertinént, (înv.) cuviincíos, răspunzátór, (fig.) sănătós. *(Calea cea mai ~ pentru ...)*

córfă s. v. CĂMIN. COLIVIE. COȘ. HORN. PANER.

corfíță s. v. COȘULEȚ. PANERAȘ.

CORHÁN s. *(ENTOM.; Phyllodromia germanica)* libarcă, rus, șvab, (reg.) colțán, prus, tarhán.

cori s. pl. v. POJAR. RUJEOLĂ.

CORIÁNDRU s. *(BOT.; Coriandrum sativum)* (reg.) chímen, pucióagnă, buruiană-pucióasă, piper-álb.

CORIDÓR s. culoar, gang, (înv.) tindă. *(Îl poartă printr-un ~ lung.)*

CORIFÉU s. cap, fruntaș, protagonist. *(~ al Școlii Ardelene.)*

CORIJÁ vb. **1.** a (se) corecta, a (se) îndrepta, a (se) rectifica. *(Își ~ erorile.)* **2.** a corecta, a îmbunătăți, a îndrepta, a rectifica, a retușa, (fig.) a repara. *(Și-a ~ dicțiunea.)*

CORIJÁRE s. **1.** corectare, îndreptare, rectificare, (rar) rectificátie. *(~ unor erori.)* **2.** corectare, îmbunătățire, îndreptare, rectificare, remediere, retuș, retușare, (fig.) reparáre. *(~ dicțiunii cuiva.)*

CORÍZĂ s. *(MED.)* catar, guturai, rinită, (pop.) troáhnă, (reg.) catarói, subăríe, (Mold., Bucov. și Transilv.) șuhăríe. *(Are o ~ rebelă.)*

corlát s. v. URLUP.

CORLÁTĂ s. (Mold., Bucov. și Dobr.) patáșcă, (prin Munt., Olt. și Transilv.) pătúl. *(~ la car sau la căruță.)*

corlátă s. v. IESLE. LOITRĂ. POLIȚĂ. PRICHICI. RAFT. RĂZLOG.

CÓRLĂ s. *(ORNIT.; Gallinula chloropus)* găinușă-de-baltă, (reg.) găinúță.

corleși vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

corlobáie s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

CORMÁNĂ s. *(TEHN.)* răsturnătoare, (reg.) cătúșă, cucúră, léspede, póliță. *(~ la plug.)*

CORMORÁN s. *(ORNIT.; Phalacrocorax carbo)* (reg.) corb-de-máre.

CORN s. **1.** (înv.) trómpă. *(~ de vinătoare.)* **2.** *(BIS.)* filactéră, (rar) tfilíne (pl.), (înv.) advár. *(~ la mozaici.)* **3.** *cornul-secarei* = (reg.) pintenul-secárei. *(~ este o boală a secarei.)*

corn s. v. ARIPĂ. CAPĂT. CĂPRIOR. COASTĂ. COLȚ. COTLON. FLANC. MARGINE. UNGHER. UNGHI. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.

CORNÁCI s. *(BOT.; Trapa natans)* (înv. și reg.) sulínă, (reg.) ciulín, colțán, colțár, stea, castan-de-lác, castane-de-báltă (pl.).

cornățél s. v. PIEDICUȚĂ. TURIȚĂ.

CORNÉE s. *(ANAT.)* (înv.) línte. *(~ a ochiului.)*

CÓRNER s. *(SPORT)* lovitură de colț. *(A executa un ~.)*

CORNÉT s. **1.** fișic, (Transilv.) toc. *(Un ~ de bomboane.)* **2.** *cornet acustic* = pavilion.

CORNIȘÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Lycopodium selago)* brădișor, (reg.) strutușór. **2.** *(Lycopodium annotinum)* (reg.) brădișór. **3.** *(Ceratophalus orthoceras)* (reg.) cornulét, plosnicár.

cornișór s. v. PIEDICUȚĂ. PLOȘNICAR.

cornul-căprei s. v. ROȘCOVĂ.

cornul-dracului s. v. BARBA-POPII.

cornulét s. v. CORNIȘOR.

cornul-sálcei s. v. BRÎNCĂ.

cornurár s. v. COLȚAR.

cornútă s. v. CIUMĂFAIE. LAUR. RETORTĂ.

CORNÚȚ s. *(BOT.; Cerastium arvense)* (reg.) canaríță.

cornúță s. v. HOLERĂ.

cornúți s. pl. v. SCAIETELE-POPII.

CÓRNWALL s. *(ZOOL.)* marele-negru. *(~ este o rasă de porci.)*

coroábă s. v. CARTOF.

COROÁNĂ s. **1.** diademă, (înv.) cerc, cunúnă. *(Domnitor cu ~ pe cap.)* **2.** cununá. *(O ~ de flori pe cap.)* **3.** *(ASTRON.) coroana-boreală* = (pop.) hóra (art.), casa-cu-ográda, roata-stélelor.

coroánă s. v. BIBILICĂ. COAMĂ. CREASTĂ. CULME. DOMNIE. MONARHIE.

corobáie s. v. SCORBURĂ.

corobánă s. v. SCORBURĂ.

corobăiós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.

corobănós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.

corobeáță s. v. PORUMBĂ. PORUMBEA. SCOROAMBĂ.

coroborá vb. v. ADEVERI. ARĂTA. ATESTA. CERTIFICA. CONFIRMA. DEMONSTRA. DOVEDI. ÎNTĂRI. MĂRTURISI. PROBA. SPRIJINI. STABILI. SUSȚINE.

coroboráre s. v. ADEVERIRE. ARĂTARE. ATESTARE. CERTIFICARE. CONFIRMARE. DEMONSTRARE. DEMONSTRAȚIE. DOVEDIRE. ÎNTĂRIRE. PROBARE. PROBĂ.

CORÓI s. *(ORNIT.; Accipiter nisus)* uliu, (pop.) păsărár, uliéș, ulișór, uliút.

corói s. v. COROPIȘNIȚĂ.

COROIÁ vb. a se încovoia. *(I s-a ~ nasul.)*

COROIÁT adj. acvilin, adus, cocîrjat, curbat, încovoiat, (reg.) coroiétic. *(Nas ~.)*

coroiétic adj. v. ACVILIN. ADUS. COCÎRJAT. COROIAT. CURBAT. ÎNCOVOIAT.

coromísla s. art. v. LEBĂDA.

coromîslă s. v. COBILIȚĂ.

CORONÍȘTE s. *(BOT.; Coronilla varia)* (reg.) ciocîrlán, cunúnă, cununíță, sămăchișă, floare-de-trînji, unghia-găinii.

CORONÍȚĂ s. cununiță. *(O ~ de flori.)*

coropeár s. v. MARCHITAN.

COROPÍȘNIȚĂ s. *(ENTOM.; Gryllotalpa vulgaris)* (reg.) chîfteriță, rac, (Bucov.) corói, (Transilv.) păduche-de-cál.

COROSBÍNĂ s. *(IHT.; Blennius sanguinolentus)* (pop.) cățel-de-máre.

corotí vb. v. DEBARASA. DEGAJA. DESCOTOROSI. DEZBĂRA. SCĂPA.

corovátie s. v. COADA-VACII. JALE. LUMÎNARE. LUMÎNĂRICĂ.

COROZIÚNE s. *(GEOL., GEOGR.)* erodare, eroziune, roadere, (pop.) mîncătúră, rosătúră. *(Proces de ~ a solului.)*

CORP s. **1.** *(ANAT.)* trup. *(Sufletul și ~.)* **2.** *(ANAT.)* trunchi, trup. *(Omul este alcătuit din cap, git, ~ și membre.)* **3.** cadavru, hoit, leș, mortăciune, stîrv, trup, (reg.) stîrvină, (Transilv.) hanț, (înv., în Transilv.) dăbilă. *(I-au găsit ~ într-o prăpastie.)* **4.** conținut, cuprins, materie, (înv.) cupríndere. *(~ unei cărți.)* **5.** *(CHIM.) corp compus* = combinație, compus; *corp simplu* = element. **6.** substanță. *(I-a intrat în ochi un ~ străin.)* **7.** *(ASTRON.) corp ceresc* = astru. **8.** *(MIL.)* (înv.) trup. *(~ de oaste.)* **9.** corpus. *(~ de legi.)*

CORPÁCĂ s. *(IHT.; Blicca björkna)* batcă.

CORPOLÉNT adj. **1.** solid, trupeș, voinic. *(Un om ~.)* **2.** gras, gros, planturos, plin, rotofei, rotund, umflat, voluminos, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(Femeie ~.)*

CORPOLÉNȚĂ s. (rar) trupeșíe. *(~ unei persoane.)*

CORPORÁL adj. fizic, trupesc. *(Sub aspect ~ ...)*

CORPORATÍST adj. corporativ. *(Organizare ~.)*

CORPORATÍV adj. corporatist. *(Asociație ~.)*

CORPORÁȚIE s. breaslă, tagmă, (înv.) cin, isnáf, ortá, rufét. *(~ cizmarilor.)*

CÓRPUS s. corp. *(Un ~ de legi.)*

CORPÚSCUL s. microobiect, particulă.

CORSÁR s. pirat, (înv. și pop.) hoț de máre, tîlhar de máre. *(~ făceau piraterie.)*

CORSÉT s. (Ban., Transilv. și Maram.) spăcél, (înv.) tivilichíe. *(~ de damă.)*

CORT s. **1.** (înv. și reg.) șátră, (înv.) sat, săláș. *(Soldații dormeau în ~.)* **2.** *(BIS.) cortul mărturiei* = tabernacol. *(~ la vechii mozaici.)*

cort s. v. UMBRELĂ.

CORTÉGIU s. **1.** alai, suită, (înv.) ecpaiá, parádă, saltanát, tacím. *(~ domnesc.)* **2.** alai, convoi, procesiune. *(~ mortuar.)*

cortél s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINȚĂ. SĂLAȘ. UMBRELĂ.

CÓRTEX s. *(ANAT.) cortex cerebral* = scoarță cerebrală; *cortex suprarenal* = glandă corticosuprarenală.

cortéz adj. v. AMABIL. ATENT. CURTENITOR. DRĂGUȚ. GALANT. GENTIL.

CORTICOTRÓP s. *(BIOL.)* Acth.

COR TÍNĂ s. (înv.) perdeá. *(Se lasă ~, la teatru.)*

cortorosí vb. v. DEBARASA. DEGAJA. DESCOTOROSI. DEZBĂRA. SCĂPA.

CORTURÁR s. șătrar, țigan nomad, (rar) șătrâș.

corúnă s. v. FRUNTAR.

CORÚPE vb. **1.** a decădea, a (se) deprava, a (se) desfrîna, a (se) destrăbăla, a (se) perverti, a (se) strica, a (se) vicia, (rar) a (se) dezmăța, (înv.) a (se) sminti. *(S-a ~ într-un mediu imoral.)* **2.** a perverti, a seduce. *(A ~ o fată.)* **3.** a (se) deforma, a (se) strica. *(O limbă care s-a ~ sub influența...)*

CORÚPERE s. **1.** decădere, depravare, pervertire, stricare, viciere, (înv.) degradație. *(~ moravurilor.)* **2.** corupție, pervertire, seducere, seducție. *(~ unei minore.)* **3.** deformare, stricare. *(~ unei limbi.)*

CORÚPT adj. **1.** decăzut, depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmățat, imoral, nerușinat, pervertit, stricat, vicios, (livr.) libertin, (rar) deșănțăt, (pop. și fam.) parșiv, (pop.) deșucheát, (înv. și reg.) rușinát, (reg.) șucheát, teșmenit, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Om ~ .)* **2.** deformat, stricat. *(Forme lexicale ~.)*

CORUPTÍBIL adj. (livr.) venál, (înv.) mitárnic. *(Funcționar ~.)*

CORUPTIBILITÁTE s. corupție, (livr.) venalitáte. *(~ unui funcționar.)*

CORÚPȚIE s. **1.** coruptibilitate, (livr.) venalitáte. *(~ unui magistrat.)* **2.** decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfriu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțăre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompunére, putreziciúne, (rar fig.) putrefácție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)* **3.** corupere, pervertire, seducere, seducție. *(~ unei minore.)*

CORVOÁDĂ s. **1.** *(IST.)* (înv.) jold. *(~ prestată de țărani în folosul boierului.)* **2.** (pop. și fam.) dirválă. *(Treaba asta e o ~ pentru mine.)*

corzár s. v. FERĂSTRĂU.

COSÁC s. *(IHT.; Abramis ballerus)* (reg.) murgói.

cosár s. v. CĂLUȚ. COSAȘ. LOPĂTAR.

COSÁȘ s. **1.** cositor. *(Un ~ a ieșit la cosit.)* **2.** *(ENTOM.; Locusta viridissima)* căluț, (înv. și reg.) acrídă, (reg.) cobilițár, cóbiliță, cosár, lăcustă vérde, (Ban.) scălúș. **3.** *(ENTOM.; Locusta cantans)* căluț, (Ban.) scălúș.

COSECÁNTĂ s. *(GEOM.)* (înv.) sindiatémnusă.

COSÍ vb. a tăia. *(~ iarba.)*

cósie s. v. COADĂ.

COSÍRE s. coasă, cosit. *(Merge la prima ~.)*

cosiríște s. v. COSITURĂ.

COSÍT s. coasă, cosire. *(Merge la primul ~.)*

COSITÓR s. cosaș. *(Un ~ a ieșit la cosit.)*

COSITÓR s. *(CHIM.)* staniu, (Transilv. și Ban.) pleu.

COSITORÍ vb. a spoi. *(~ un vas de aramă.)*

COSITORÍRE s. cositorit, spoire, spoit, (înv.) spoitúră. *(~ unui vas de aramă.)*

COSITORÍT adj. spoit. *(Vas de aramă ~.)*

COSITORÍT s. cositorire, spoire, spoit, (înv.) spoitúră. *(~ unui vas de aramă.)*

COSITÚRĂ s. **1.** (Mold. și Bucov.) cosiríște. *(Locul de pe care s-a cosit iarba se cheamă ~.)* **2.** fînaț, fîneață, (Transilv. și Ban.) prat. *(A strîns întreaga ~.)*

cosița-fételor s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

COSÍȚĂ s. coadă, (reg.) gîță. *(O fată cu ~e.)*

COSIȚÉL s. *(BOT.; Sium latifolium)* (reg.) bolonícă.

CÓSMIC adj. interplanetar, sideral, spațial. *(Zbor ~; navă ~.)*

COSMOECONOMÍE s. mondoeconomie.

COSMONAÚT s. astronaut. *(Primul ~ din lume a fost Iuri Gagarin.)*

COSMONAÚTICĂ s. astronautică.

COSMONÁVĂ s. astronavă.

CÓSMOS s. lume, macrocosm, univers.

COSÓR s. **1.** (reg.) rizácă, sábiță, tîrpán. *(~ pentru tăiat stuful.)* **2.** *(BOT.; Cerathophyllum demersum)* brădiș, (reg.) frunza-cérei.

COSOROÁBĂ s. *(CONSTR.)* (reg.) cunúnă, prăștie. *(~ la casă, sub acoperiș.)*

COST s. preț, valoare. *(~ al unei mărfi.)*

cost s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

COSTÁ vb. a face a fi, a reveni, (rar) a prețui, (înv. și reg.) a veni, (înv.) a costisi. *(Cît ~ metrul de stofă?)*

costándă s. v. POTRONIC.

costátor adj. v. COSTISITOR. SCUMP.

COSTELÍV adj. jigărit, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, răpciugos, sfrijit, slab, slăbănog, uscat, uscățiv, (rar) uscăciós, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățíu, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Viță ~.)*

costisí vb. v. COSTA. FACE. FI. REVENI.

COSTISITÓR adj. scump, (înv. și reg.) bănós, (înv.) costátor. *(Lucruri ~.)*

costíș s. v. LAMBĂ. VĂTRAI.

COSTÍȘĂ s. *(GEOGR.)* clină, coastă, coborîș, muchie, pantă, povîrniș, pripor, repeziș, scoborîș, versant, (rar) prăvălác, prăvălíș, (înv. și reg.) piáză, scápăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezișeá, povîrghie, prăvál, prăvălitúră, răpăgúș, (prin Munt.) aplecúș, (înv.) baír, povîrnitúră, (fig.) șold. *(~ a unui deal.)*

cóstrăș s. v. BIBAN.

COSTRÉI s. *(BOT.)* **1.** *(Echinochloa crus-galli)* (reg.) iarbă-bărboásă, iarbă-ghimpoásă, mohor-gróș. **2.** *(Sorghum halepense)* (reg.) bălúr, belenghér. **3.** *(Setaria glauca)* mohor, (reg.) bursoácă.

costréi s. v. IARBA-CÎINELUI. PIR-DE-ȚELINĂ. PIR-GROS.

COSTÚM s. port. *(~ popular.)*

COȘ s. **1.** paner, (pop.) coșárcă, papórniță, (Transilv. și Munt.) córfă, (prin Ban. și Transilv.) târgă. *(A pus merindele în ~.)* **2.** ladă, (reg.) cásă, cutíe, drob, durbánă, țarc. *(~ la teascul de struguri.)* **3.** burduf, coviltir, (reg.) ceahól, cutúbă, (reg., mai ales în Mold.) poclít. *(~ la trăsură.)* **4.** cămin, horn, (pop.) coșárcă, (reg.) bageácă, cubeá, cucuváie, fumár, hornét, marchióță, ursoáie, (prin Transilv.) buduréț, buduróí, (Transilv. și Munt.) córfă, (Mold.) hogeág, (prin Transilv.) știol, (prin Mold. și Bucov.) șúber. *(Fumul iese prin ~.)* **5.** *(ANAT.)* *coșul pieptului* = torace, cutie toracică.

COȘ s. *(MED.)* (pop.) zgrăbúnță. *(E plin de ~uri pe față.)*

coș s. v. COȘAR. COȘCIUC. COVILTIR. DOS. PĂTUL. PORUMBAR. SICRIU. STUP.

COȘÁR s. hornar. *(~ curăță coșurile caselor.)*

COȘÁR s. pătul, porumbar, (reg.) magazín, (Mold. și Transilv.) coș, (Transilv.) coșárcă. *(~ de porumb.)*

coșár s. v. STAUL.

COȘÁRCĂ s. (pop.) tîrnă, (reg.) tîrneáță, tîrnóg. *(Duce marfa într-o ~.)*

coșáreă s. v. CĂMIN. COȘ. COȘAR. HORN. PANER. PĂTUL. PORUMBAR.

coșărcúță s. v. COȘULEȚ. PANERAȘ.

COȘCIÚG s. sicriu, (rar) sarcofág, (înv. și pop.) ráclă, (pop.) scíndură, (reg.) brad, cásă, (Transilv. și Ban.) copîrșéu, (prin Transilv.) jgheab, (Transilv.) ládă, (Transilv. și Maram.) săláș, (Olt. și Transilv.) tron, (înv.) coș, (arg.) pardesiu de scínduri.

cóșcov adj. v. BURDUȘIT. COJIT. COȘCOVIT. SCOROJIT.

cóșcovă s. v. CROV. GĂVAN. PADINĂ.

COȘCOVEÁLĂ s. cojeală, coșcovitură, scorojeală, scorojitură. *(~ de pe un perete.)*

COȘCOVÍ vb. a se burdusi, a se coji, a se scoroji, (pop. și fam.) a se scofîlci, (reg.) a se scochița. *(Pereții s-au ~.)*

COȘCOVÍRE s. burdușire, cojire, scorojire, (pop. și fam.) scofîlcire. *(~ peretelui.)*

COȘCOVÍT adj. burdușit, cojit, scorojit, (pop. și fam.) scofîlcit, (Mold. și Bucov.) cóșcov. *(Un perete ~.)*

COȘCOVITÚRĂ s. cojeală, coșcoveală, scorojeală, scorojitură. *(~ de pe un perete.)*

COȘENÍLĂ s. *(ENTOM.; Coccus cacti)* cîrmîz.

coșér s. v. LEASĂ.

coși vb. v. BĂȘICA. URZICA.

CÓȘNIȚĂ s. (Transilv.) țechíră. *(S-a întors de la piață cu ~ plină.)*

cóșnița s. v. STUP.

coștéi s. v. CASTEL.

coștereáță s. v. COCINĂ. COTEȚ.

coștoroábă s. v. COCIOABĂ.

coștrúșă s. v. MÎNZĂ.

COȘULÉȚ s. paneraș, (pop.) coșărcúță, (Transilv.) corfíță. *(Un ~ de nuiele.)*

COT s. **1.** cotitură, curbă, întorsătură, întortocheturá, ocol, răsucitură, serpentină, sinuozitate, șerpuire, șerpuitură, (rar) îndoitúră, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsúră, sucitúră, (Olt. și Ban.) covéi. *(~ al unui drum.)* **2.** cotitură, meandru, sinuozitate, șerpuitură, (reg.) taólă. *(~ al unui riu.)* **3.** (prin Transilv.) șing. *(Un ~ de pînză.)*

cot s. v. COLȚ. COLȚAR. COTLON. DREPTAR. ECHER. UNGHER. UNGHI.

COTÁRI s. pl. *(ENTOM.)* pași (pl.). *(~ sînt larvele unor fluturi.)*

COTÁRLĂ s. javră, jigodie, potaie, (pop.) jigărâie, șárlă, (reg.) púilă, schílă, (Transilv.) hólă, (Mold. și Bucov.) păháie, (Mold.) pohîrlă, (prin Transilv.) teáucă.

CÓTĂ s. **1.** altitudine, înălțime. *(La ce ~ ne aflăm?)* **2.** *cotă-parte* = cotitate, (reg.) taín, (înv.) refeneá. *(Ce ~ ți revine?)*

cóteă s. v. MINGE.

COTCODĂCEÁLĂ s. cotcodăcire, cotcodăcit. *(~ găinii.)*

COTCODĂCÍ vb. (reg.) a cotcorozi, a cotcozi. *(Găina ~.)*

cotcodăcí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

COTCODĂCÍRE s. cotcodăceală, cotcodăcit. *(~ găinilor.)*

COTCODĂCÍT s. cotcodăceală, cotcodăcire. *(~ găinii.)*

cotcorozí vb. v. COTCODĂCI.

cotcozí vb. v. COTCODĂCI.

coterie s. v. BANDĂ. CÎRDĂȘIE. CLAN. CLICĂ. GAȘCĂ. ȘLEAHTĂ.

COTÉȚ s. (Mold. și Bucov.) coștereáță, (Mold., Transilv. și Olt.) poiátă. *(~ de porci, de păsări.)*

cotéț s. v. LEASĂ. OSTREȚ.

COTÍ vb. **1.** a cîrmi, a vira, (rar) a cîrmui, (pop.) a cîrni, (Mold.) a cotigi, (înv.) a șovăi. *(A ~ un autovehicul.)* **2.** a o lua, a merge. *(O ~ la stînga.)*

COTIDIÁN adj., s. **1.** adj. curent, obișnuit, prozaic, zilnic. *(Treburile ~.)* **2.** s. gazetă, jurnal, ziar, (înv.) foáie. *(Un ~ de mare tiraj.)*

COTÍGĂ s. **1.** teleagă, (reg.) tărăbúță, tolígă. *(~ pentru poveri ușoare.)* **2.** teleagă, (reg.) dric, roáte (pl.), rotíle (pl.), (Transilv.) căroáie. *(Pe ~ se reazemă grinzeiul plugului.)*

cotigí vb. v. CÎRMI. COTI. VIRA.

cotilí vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

cotineáță s. v. PĂTUL.

COTÍRE s. cîrmire, cîrmit, cotit, viraj, virare, virat, (pop.) cîrnire, cîrnit. *(În timpul ~ unui vehicul.)*

COTÍT adj. întortocheat, sinuos, sucit, șerpuit, șerpuitor, (rar) șerpuínd, (înv. și reg.) șovăit, (înv.) serpentín. *(Un drum ~.)*

COTÍT s. cîrmire, cîrmit, cotire, viraj, virare, virat, (pop.) cîrnire, cîrnit. *(În timpul ~ unui vehicul.)*

COTITÁTE s. cotă-parte, (reg.) taín, (înv.) refeneá. *(Ce ~ îi revine?)*

COTITÚRĂ s. **1.** cot, curbă, întorsătură, întortocheturá, ocol, răsucitură, serpentină, sinuozitate, șerpuire, șerpuitură, (rar) îndoitúră, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsúră, sucitúră, (Olt. și Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)* **2.** cot, meandru, sinuozitate, șerpuitură, (reg.) taólă. *(~ a unei ape.)* **3.** curbă, viraj. *(La ~ lasă vehiculul mai încet.)*

cotitúră s. v. GOLF. ÎNTORSĂTURĂ. RĂSCRUCE. TURNURĂ.

COTIZÁȚIE s. (grecism înv.) sinisforá. *(Și-a plătit ~.)*

cotîrléte s. v. STAUL.

COTLÉT s. antricot, (prin Mold.) tarác. *(Un ~ de porc.)*

cotléți s. v. FAVORIȚI.

COTLÓN s. **1.** ascunzătoare, ascunziș, (rar) ascunzătúră, (pop.) táiniță, (Mold.) táină, (înv.) ascúns, ascunsoáre. *(Și-a găsit cu greu un ~.)* **2.** colț, ungher, unghi, (reg.) corn, cot, (Olt. și Transilv.) unghéț. *(S-a retras într-un ~.)*

3. adîncitură, firidă, întrînd, nișă, ocniță, scobitură, (înv.) sfirídă. *(Vasul era pus într-un ~.)*

cotoárbă s. v. BABORNIȚĂ. BELEA. BUCLUC. COTOROANȚĂ. DANDANA. HOAȘCĂ. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE. ZGRIPȚUROAICĂ.

COTÓC s. *(TEHN.)* fofează, (reg.) fuscél, lăturáș, *(~ la alergătoarea de urzit.)*

cotóc s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.

cotocéi s. pl. v. PAPANAȘ.

COTÓI s. *(ZOOL.)* motan, pisoi, (pop.) mîț, pisíc, (reg.) cotóc, mihóc, mîrtán, mîtîrlán, mîțóc, motóc, pisóc, (Ban. și Transilv.) mîrtác, (prin Olt.) mîrtóc. *(~ e masculul pisicii.)*

cotói s. v. BRAȚ. CRAC. MARGINE. MĂNUȘĂ. MÎNĂ. MÎNER. PERVAZ. SPETEAZĂ.

COTOIÁȘ s. *(ZOOL.)* motănaș, motănel, pisoiaș, (pop.) mîțúc, mîțúș, mîțúț, (reg.) pisocél.

cotolán s. v. ȘTIULETE.

cotón s. v. BUMBAC.

cotonóg adj. v. ȘCHIOP.

COTONOGEÁLĂ s. ologeală. *(~ unui animal.)*

COTONOGÍ vb. a ologi. *(O vită care a ~.)*

cotonogí vb. v. SNOPI. STÎLCI.

COTÓR s. **1.** *(BOT.)* tuleu, tulpină, (reg.) béldie, *(~ la plantele erbacee mari.)* **2.** rădăcină, (reg.) măcău. *(~ cozii calului.)* **3.** (reg.) bûte. *(~ la penele de pasăre.)* **4.** coadă. *(~ măturii.)* **5.** matcă, (rar) sușă. *(~ al unui chiteanțier.)* **6.** *(BOT.)* cocean. *(~ de măr.)*

cotór s. v. COCEAN. MÎNER.

cotoroábă s. v. PISICĂ.

cotoroáge s. pl. v. PIFTIE. RĂCITURI.

COTOROÁNȚĂ s. baborniță, hoașcă, zgripțuroaică, (reg.) hoáncă, hoánghină, (prin Munt.) bahórniță, (Mold.) cotoárbă, (fig.) hîrcă. *(O ~ nesuferită.)*

cotoroánță s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

cotreánță s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. ELEANDURĂ. OTREAPĂ. PETICĂ. ZDREANȚĂ.

cotrențós adj. v. FLENDUROS. RUPT. ZDRENȚĂROS. ZDRENȚUIT.

COTROBĂÍ vb. a căuta, a răscoli, a scormoni, a scotoci, a umbla, (pop.) a scociorî, (înv. și reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a bodicăi, a corleși, a cotili, a hojbăi, a scobîrlăi, (Mold.) a bîrcîi, (Bucov.) a boltăi, (prin Olt.) a bulduși, (prin Ban.) a burfăi, (Ban.) a cobîrlui, (Mold. și Bucov.) a cociobăi, (Munt.) a scofeli, (înv.) a scorteli. *(Nu mai ~ prin lucrurile mele.)*

COTROBĂIÁLĂ s. căutare, cotrobăire, cotrobăit, scotoceală, scotocire, scotocit.

COTROBĂÍRE s. căutare, cotrobăială, cotrobăit, scotoceală, scotocire, scotocit.

COTROBĂÍT adj. răscolit, scotocit, (înv. și reg.) scorbelit, (reg.) rostopolít. *(Toată casa era ~.)*

COTROBĂÍT s. căutare, cotrobăială, cotrobăire, scotoceală, scotocire, scotocit.

cotróg s. v. ADĂPOST. CULCUȘ. SĂLAȘ.

cotrompléte s. v. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

COTROPÍ vb. a invada, a încălca, a năpădi, (pop.) a călca, (înv.) a cuprínde, a năbuși, a stropși, a supăra. *(A ~ un teritoriu străin.)*

COTROPÍRE s. invadare, invazie încălcare, năpădire, (pop.) călcáre, (înv.) cuprîndere, cuprîns, năbușeálă, stropșitúră. *(~ unui teritoriu străin.)*

COTROPITÓR adj., s. agresor, atacator, invadator, năvălitor. *(Armată ~.)*

cotúmbă s. v. COBILĂ.

coțeár s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

cóțeă s. v. ESCROCHERIE. HOȚIE. IMPOSTURĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE. ZAR.

coțeări vb. v. ESCROCA. ÎNȘELA. PUNGĂȘI.

coțeărie s. v. ESCROCHERIE. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. IMPOSTURĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE.

coțobrél s. v. PORUMBAR. PORUMBEL.

COȚOFÁNĂ s. *(ORNIT.; Pica pica)* (pop.) țárcă, (Munt.) caragáță, (Ban.) ciorcobără, ciorcúșă, (Transilv.) frășcă, sarcói, (Olt. și Ban.) știrícă, (prin Munt.) știriceá, (Mold., Bucov. și Transilv.) țărcúșă, (Transilv.) vrășcă, (Mold.) scuipatul-drăculuí.

coțofánă s. v. CĂTUȘĂ. CHINGĂ.

covác s. v. FIERAR.

covăli s. v. FIERAR.

COVÁTĂ s. **1.** albie, copaie, (pop.) postávă, (reg.) móldă, (Mold. și Bucov.) bálie, (Transilv.) spălătór. *(~ de rufe.)* **2.** copaie, (pop.) postávă. *(~ a morii, în care se scurge făina.)*

covăcerie s. v. FIERĂRIE.

covăcie s. v. FIERĂRIE.

covălie s. v. FIERĂRIE.

covăseálă s. v. ALUAT. DOSPEALĂ. MAIA. PLĂMADĂ. PLĂMĂDEALĂ.

covățeá s. v. ALBIOARĂ. ALBIUȚĂ. COPĂIȚĂ. COVĂȚICĂ.

COVĂȚÍCĂ s. albioară, albiuță, copăiță, (pop.) covățeá. *(~ pentru frămîntat aluatul.)*

covățícă s. v. TEICĂ.

covéi s. v. COT. COTITURĂ. CURBĂ. ÎNTORSĂTURĂ. ÎNTORTOCHETURĂ. OCOL. RĂSUCITURĂ. SERPENTINĂ. SINUOZITATE. ȘERPUIRE. ȘERPUITURĂ.

covérgă s. v. COVILTIR.

COVÉRTĂ s. *(MAR.)* punte, (înv.) pod. *(Marinarii pe ~!)*

COVILTÍR s. **1.** (reg.) ceapól, cóbără, coș, (Ban. și Transilv.) arnéu, (Olt. și Ban.) covérgă, (prin Mold. și Bucov.) pocríș. *(~ la car, căruță.)* **2.** burduf, coș, (reg.) ceahól, cutúbă, (reg., mai ales în Mold.) poclít. *(~ la trăsură.)*

coviț interj. v. GROH. GUIȚ.

coviță vb. v. GROHĂI. GUIȚA.

coviță vb. v. GROHĂI. GUIȚA.

COVÎRȘÍ vb. **1.** a(-l) copleși, a(-l) cuprinde, a(-l) împovăra, a(-l) năpădi, a(-l) răzbi, (pop.) a(-l) prididi, (înv.) a(-l) supúne, (fig.) a(-l) apăsa, a(-l) doborî, a(-l) răpúne. *(L-au ~ necazurile, grijile.)* **2.** a(-l) copleși, a(-l) împresura, a(-l) năpădi, a(-l) prinde. *(Îl ~ gîndurile.)* **3.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) copleși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) podidi, a(-l) prinde, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) preacovîrși, (fig.) a(-l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ somnul, oboseala.)* **4.** a copleși, a năpădi, a umple, (fig.) a inunda. *(Lacrimile o ~ .)* **5.** a depăși, a întrece. *(Iubirea ~ toate celelalte sentimente.)*

COVÎRȘITÓR adj. **1.** apăsător, copleșitor, greu, împovărător, (livr.) onerós. *(Îndatoriri ~ .)* **2.** copleșitor, sfîșietor. *(O impresie ~ .)* **3.** copleșitor, pătrunzător. *(Un frig ~ .)* **4.** copleșitor, (fig.) strivitór. *(O personalitate ~ .)*

COVÓR s. scoarță, (rar) săndulíe, (pop.) velință, (înv. și reg.) tapét, (reg.) lăicér, (prin Transilv. și Ban.) tépih, (Transilv. și Maram.) țol. *(~ de perete.)*

COVORÁȘ s. carpetă.

covrág s. v. COCEAN. CURPEN. VREJ.

covrigá vb. v. GHEMUI. ÎNCÎRLIGA. ÎNCOLĂCI. ÎNCOVRIGA. ÎNFĂȘURA. ÎNVĂLĂTUCI. RĂSUCI. SUCI.

COVRIGÁR s. (înv.) simigíu.

COVRIGĂRÍE s. (înv.) simigerie.

cóvru s. v. BÎRLOG. CUIB. CULCUȘ. SĂLAȘ. VIZUINĂ.

COXÁL adj. *(ANAT.)* iliac. *(Os ~ ; regiunea ~ .)*

CÓXĂ s. *(ANAT.)* coapsă. *(~ a omului.)*

coz s. v. ATU.

COZONÁC s. (Transilv.) colác. *(Un ~ cu nucă.)*

cozondráci s. pl. BRETELE.

COZORÓC s. vizieră, (reg. și glumeț) streașină, (prin Ban.) șild, (Transilv. și Maram.) șimlédăr, (Transilv. și Bucov.) șirm. *(~ al șepcii, al chipiului.)*

CRAC s. *(TEHN.)* braț, margine, mînă, mîner, pervaz, spetează, (reg.) condác, cotói. *(~ la ferăstrău.)*

crac s. v. BRAȚ. COARDĂ. CRACĂ. CREANGĂ. MEMBRU INFERIOR. PICIOR. RAMIFICAȚIE. RAMURĂ.

CRACÁJ s. *(CHIM.)* cracare. *(~ motorinei pentru obținerea benzinei.)*

CRACÁRE s. *(CHIM.)* cracaj. *(~ păcurii pentru obținerea unor derivați.)*

CRÁCĂ s. creangă, ramură, (rar) ram, (înv. și reg.) stîlp, (reg.) rátină, rază, (Transilv.) cloámbă, (Transilv., Bucov. și Olt.) crac. *(O ~ de măr.)*

craci s. pl. v. BUTUCI. PLAZURI. TĂLPI.

CRACOVIÁC s. *(COR.)* cracoviană. *(~ este un dans popular polonez.)*

CRACOVIÁNĂ s. *(COR.)* cracoviac. *(Dansul popular polonez numit ~ .)*

cráilă s. v. GOGOAȘĂ.

CRAH s. *(FIN.)* bancrută, faliment, (înv. și reg.) selamét, (înv.) moflúz, mofluzénie, mofluzíe, mofluzlíc, (înv., în Transilv.) crídă. *(~ unei mari întreprinderi capitaliste.)*

CRAI s. afemeiat, (pop. și fam.) berbánt, craidón, muierátic, (pop.) muiérce, (prin Transilv.) băbălău, (fam.) donjuán, (glumeț) strengár. *(E un mare ~ !)*

crai s. v. BOIȘTEAN. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. ÎMPĂRAT. MONARH. POPĂ. REGE. RIGĂ. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

craidón s. v. AFEMEIAT. CRAI.

CRAILÎC s. (livr.) libertináj, (pop. și fam.) berbantlíc, (Mold.) crancalíc, (înv.) preacurvie. *(~ unui bărbat.)*

CRÁINIC s. **1.** mesager, sol, trimis, vestitor, (reg) crancáu, (înv.) poslánet, poslánie, pristáv, strigătór, tetál. *(Au anunțat vestea printr-un ~ .)* **2.** spicher. *(~ la televiziune.)*

cráinie s. v. BUHAI. COINAC. COLĂCAR.

CRÁINICĂ s. spicheriță. *(~ la radio.)*

CRÁMĂ s. (reg.) vélniță. *(Mai are vin în ~ .)*

CRÁMPĂ s. *(MED.)* colică, spasm, (reg.) apucát, apucătúră, matrinchínă, mătrice, strîns, strînsoáre, strînsúră, vătămătúră. *(~ intestinală.)*

crámpen s. v. TÎRNĂCOP.

CRAMPONÁ vb. (fig.) a se agăța. *(Se ~ cu desperare de el, ca s-o ajute.)*

cran s. v. MACARA.

crancalíc s. v. CRAILÎC.

crancáu s. v. CEUCĂ. CORB. CRAINIC. MESAGER. SOL. STANCĂ. STĂNCUȚĂ. TRIMIS. VESTITOR.

CRÁNIU s. *(ANAT.)* căpățînă, hîrcă, scăfîrlie, tigvă, țeastă, cutie craniană, (pop. și fam.) dévlă, (înv. și reg.) scáfă, (înv.) glávă, glăvățînă. *(~ unui mort deshumat.)*

CRAP s. *(ÎHT.; Cyprinus carpio)* (reg.) șarán, (Mold.) sazán.

crap săltăréț s. v. SULĂ.

crap sulátic s. v. SULĂ.

crap sulédnic s. v. SULĂ.

cras adj. v. GROSOLAN.

crasíci s. v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR.

crastaván s. v. ANTONICĂ.

CRATER LUNÁR s. *(ASTRON.)* circ lunar.

CRÁTIMĂ s. linioară, liniuță de unire, trăsură de unire. *(~ este un semn ortografic.)*

CRÁTIȚĂ s. (reg.) tigáie, (Transilv.) láboș, (Ban., Transilv. și Olt.) ráină, (prin Transilv.) răvár, (Ban.) șerpéncă. *(O ~ cu fasole.)*

CRATOGÉN s. *(GEOL.)* platformă.

CRAVÁȘĂ s. biciușcă, (pop.) rîncă, (reg.) fîșcă, iúșcă, năpîrcă, zbiciúșcă. *(Îndeamnă calul cu ~ .)*

CRAVÁTĂ s. (înv.) legătoáre, legătúră, (arg.) șlénghер. *(Purta la gît ~ .)*

CRĂCÁNĂ s. pirostrie, (reg.) picioáre (pl.), țágră, (prin Transilv.) míță, (prin Ban. și Transilv.) săgeác. *(Pe ~ se pune ceaunul la foc.)*

crăcánă s. v. CAPRĂ. COARNE. COBILĂ. PRĂJINĂ.

CRĂCĂNÁ vb. (pop.) a se crăci, a se răscrăcăra, (reg.) a se tîrși. *(Ce te-ai ~ așa?)*

crăcănă vb. v. BIFURCA. RAMIFICA.

CRĂCĂNÁT adj. (pop.) crăcít, răscrăcărát, (reg.) tîrșít. *(Om ~; picioare ~.)*

crăci vb. v. CRĂCĂNA.

crăcít adj. v. CRĂCĂNAT.

CRĂCIÚN s. *(BIS.)* (înv.) născút. *(În ziua de ~.)*

crăcós adj. v. CRENGOS. CRENGUROS. RAMIFICAT. RĂMUROS.

CRĂCULÍȚĂ s. crăcușoară, crăcuță, crenguță, rămurea, rămurică, (Ban.) șíbă. *(O ~ de brad.)*

crăcurós adj. v. CRENGOS. CRENGUROS. RAMIFICAT. RĂMUROS.

CRĂCUȘOÁRĂ s. crăculiță, crăcuță, crenguță, rămurea, rămurică, (Ban.) șíbă. *(O ~ de pin.)*

CRĂCÚȚĂ s. crăculiță, crăcușoară, crenguță, rămurea, rămurică, (Ban.) șíbă. *(O ~ de măr.)*

crăcúțe s. pl. v. SURGUCI.

crăiásă s. v. DAMĂ. ÎMPĂRĂTEASĂ. MAMĂ. MATCĂ. MIREASĂ. REGINĂ. SUVERANĂ. ZÎNĂ.

crăíe s. v. IMPERIU. ÎMPĂRĂȚIE. MONARHIE. REGAT.

crăielíci s. v. VERIGEL.

crăiésc adj. v. IMPERIAL. ÎMPĂRĂTESC. REGAL. REGESC.

crăiéș s. v. BOIȘTEAN.

crăiéște adv. v. ÎMPĂRĂTEȘTE. REGEȘTE.

crăiéte s. v. BOIȘTEAN.

crăiéț s. v. BOIȘTEAN.

crăíme s. v. IMPERIU. ÎMPĂRĂȚIE. MONARHIE. REGAT.

crăișór s.v. PRINCIPE. PRINȚ.

CRĂÍȚĂ s. *(BOT.; Tagetes erecta* și *patula)* vîzdoagă, (reg.) boánce (pl.), bófte (pl.), budiánă, ocheșéle (pl.), săscúță, schilculíțe (pl.), țigáncușe (pl.).

crăiță s. v. COCOTĂ. CURVĂ. DAMĂ. FEMEIE DE STRADĂ. ÎMPĂRĂTEASĂ. MAMĂ. MATCĂ. PROSTITUATĂ. REGINĂ. TÎRFĂ.

CRĂNȚĂÍ vb. a crănțăni, a ronțăi. *(~ covrigi.)*

CRĂNȚĂNÍ vb. a crănțăi, a ronțăi. *(~ biscuiți.)*

CRĂPÁ vb. **1.** a (se) ciobi, a (se) ciocni, a (se) fisura, a plesni, a pocni, a (se) sparge. *(Vasul s-a ~.)* **2.** a plesni, (pop.) a pocni. *(A ~ o vită.)* **3.** a despica, a sparge, a spinteca, a tăia, (reg.) a sfărîma. *(~ lemne pentru foc.)* **4.** a se deschide, a se despica. *(S-a ~ pămîntul.)* **5.** a (se) căsca, a (se) întredeschide. *(Ușa s-a ~.)* **6.** a se deschide, a se desface, a se despica, a plesni. *(~ mugurii, bobocii.)*

crăpá vb. v. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. MURI. PIERI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA.

CRĂPÁRE s. **1.** ciobire, ciobit, ciocnire, crăpat, fisurare, fisurat, plesnire, plesnit, pocnire, spargere, spart. *(~ a unui vas.)* **2.** crăpat, despicare, despicat, spargere, spart, spintecare, spintecat, tăiat, tăiere. *(~ a lemnelor de foc.)* **3.** crăpat, întredeschidere. *(~ a ușii, a ferestrei.)* **4.** deschidere, desfacere, despicare, plesnire. *(~ bobocilor de floare.)*

crăpáre s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

CRĂPÁT adj. **1.** ciobit, ciocnit, fisurat, plesnit, spart. *(Vas ~.)* **2.** despicat, spart, spintecat, tăiat. *(Lemne de foc ~.)* **3.** căscat, întredeschis. *(Ușă ~; capac ~.)* **4.** deschis, desfăcut, plesnit. *(Boboc, mugur ~.)*

CRĂPÁT s. **1.** ciobire, ciobit, ciocnire, crăpare, fisurare, fisurat, plesnire, plesnit, pocnire, spargere, spart. *(~ al unui vas.)* **2.** crăpare, despicare, despicat, spargere, spart, spintecare, spintecat, tăiat, tăiere. *(~ lemnelor de foc.)* **3.** crăpare, întredeschidere. *(~ ușii, al ferestrei.)*

crăpăt s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

CRĂPĂTÚRĂ s. **1.** ciobitură, ciocnitură, fisură, plesnitură, spărtură. *(~ a unui vas.)* **2.** despicătură, spintecătură, tăietură. *(~ la pantaloni.)* **3.** întredeschidere, întredeschizătură. *(Prin ~ ușii...)* **4.** căscătură. *(O mică ~ în perete.)* **5.** *(TEHN.)* fantă.

CRĂPCEÁN s. *(IHT.)* crăpuștean.

crăpélniță s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

crăpúșnic s. v. CRĂSTĂVAL. PĂLĂMIDĂ. SCAI. SPIN. ȘOFRÂNEL.

CRĂPUȘTEÁN s. *(IHT.)* crăpcean.

CRĂSTĂVÁL s. *(BOT.; Cirsium oleraceum)* (reg.) crăpúșnic.

CREÁ vb. **1.** a afla, a concepe, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de...)* **2.** a făuri, a înfăptui, a întemeia, a realiza. *(A ~ un stat național unitar.)* **3.** *(BIS.)* a face, a zidi. *(Biblia scrie că Dumnezeu a ~ lumea.)* **4.** a constitui, a ctitori, a funda, a institui, a înființa, a întemeia, a organiza, (astăzi rar) a statornici, (înv.) a sădi, a stabili, a statori, a temeli, (grecism înv.) a sistisi, (fig.) a urzi. *(A ~ corpul grănicerilor.)* **5.** a alcătui, a constitui, a desemna, a forma, a institui, a înființa, a numi, a organiza, a stabili, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie specială.)* **6.** a alcătui, a compune, a elabora, a întocmi, a realiza, a redacta, a scrie, (înv.) a izvodi, a redija, a tocmi. *(A ~ o operă valoroasă.)* **7.** a forma, a pregăti. *(~ cadre de specialiști.)* **8.** a cauza, a da, a determina, a face, a pricinui, a produce, a provoca, a stîrni. *(Medicamentul îi ~ o senzație de...)* **9.** a aduce, a produce, a realiza. *(~ mari beneficii.)*

CREÁNGĂ s. cracă, ramură, (rar) ram, (înv. și reg.) stîlp, (reg.) rátină, ráză, (Transilv.) cloámbă, (Transilv., Bucov. și Olt.) crac. *(O ~ de măr.)*

CREÁRE s. **1.** concepere, elaborare, imaginare, inventare, născocire, plănuire, plăsmuire, proiectare, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodíre. *(~ unei metode noi pentru...)* **2.** făurire, înfăptuire, întemeiere, realizare. *(~ unui stat național unitar.)* **3.** *(BIS.)* facere, zidire, (înv.) tocmeálă. *(~ lumii, după Biblie.)* **4.** constituire, fundare, instituire, înființare, întemeiere, organizare, (astăzi rar) statornicíre. *(~ corpului grănicerilor.)* **5.** alcătuire, constituire, desemnare, formare, instituire, înființare, numire, organizare, stabilire. *(~ unei comisii.)* **6.** alcătuire, compunere, elaborare, întocmire, realizare, redactare, scriere, scris, (înv.) izvodíre, redácție, redijáre. *(~ unei opere.)* **7.** formare, pregătire. *(~ unor cadre de specialiști.)* **8.** determinare, pricinuire, producere, provocare, stîrnire. *(~ unei stări de...)*

creasta-cocoșului s. v. BREABĂN. FERIGĂ. GRANAT. LABA-URSULUI. MOȚUL-CURCANULUI. PIEPTĂNARIȚĂ. RĂMURELE. SPILCUȚĂ. TALPA-GÎȘTEI.

CREÁSTĂ s. **1.** *(GEOGR.)* coamă, creștet, culme, muchie, spinare, sprinceană, (pop.) culmíș. *(O ~ prelungă de munte.)* **2.** *(GEOGR.)* creștet, culme, pisc, vîrf, (rar) obîrșie, (înv. și reg.) simceá, (reg.) piscán, spic, tígvă, titilă, vîrváre, (Transilv.) picúi, (Mold., Transilv. și Maram.) țiclău, (înv.) suíș. *(Alpiniștii au ajuns pe ~.)* **3.** *(CONSTR.)* coamă, culme, (reg.) comănă, coroánă, laț, samără, slímnă. *(~ a acoperișului.)* **4.** spinare. *(~ unui val.)* **5.** *(BOT.)* *creasta-cocoșului* = **a)** *(Clavaria flava)* (reg.) melosél, opintíc, tocmăgél, barba-căprei, burete-créț, laba-míței; **b)** *(Celosia cristata)* (înv.) amarántă.

creástă s. v. MĂSEA. RĂVAR.

CREATÓR adj., s. **1.** adj. imaginativ, ingenios, inventiv, iscoditor, iscusit, născocitor, (înv.) scornáci. *(Spirit ~.)* **2.** s. făuritor, înfăptuitor, născocitor, plăsmuitor, realizator, (înv.) săvîrșitór, scornitór, (fig.) făurár. *(~ al unui nou procedeu pentru...)* **3.** s. făuritor, fondator, întemeietor, (înv.) tocmitór. *(~ de școală.)* **4.** s. autor, realizator. *(~ filmului.)* **5.** s. (art.) atotputernicul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeire, dumnezeu, părinte, providență, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînăltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu.

CREATÚRĂ s. animal, dobitoc, făptură, ființă, lighioană, necuvîntător, victate, viețuitoare, (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră.

creatúră s. v. CHIP. FAȚĂ. FIGURĂ. INDIVID. INS. OM. PERSOANĂ.

creáță s. v. RISLING DE BANAT.

CREÁȚIE s. **1.** invenție, născocire, plăsmuire, scornitură, (pop.) iscodeálă, iscodénie, iscoditúră. *(O ~ a imaginației sale.)* **2.** *(BIS.)* facere, geneză, (înv.) náștere, ródină, roditúră, tvorénie. *(Cartea ~, în Biblie.)* **3.** operă, realizare. *(Tot ce vezi aici e ~ mea.)* **4.** lucrare, operă, producție, (înv.) producére, product. *(O ~ de mare valoare.)*

CRÉDE vb. **1.** a aprecia, a chibzui, a considera, a găsi, a gîndi, a judeca, a opina, a socoti, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoáște, a număra. *(Eu ~ că așa trebuie să facem.)* **2.** a considera, a găsi, a socoti, a vedea. *(Această circumstanță o ~ de bun augur.)* **3.** a se considera, a se închipui, a se socoti, a se vedea, (pop.) a se ține. *(Se ~ inteligent.)* **4.** a bănui, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a întrezări, a presupune, a prevedea, a socoti, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **5.** a presupune, a socoti, (franțuzism) a prezuma, (reg.) a probălui, (înv.) a supoza. *(~ că vom pleca în două zile.)* **6.** a (se) aștepta, a-și imagina, a-și închipui. *(Ce ~ că ai să vezi?)* **7.** a-și imagina, a-și închipui, a i se năzări, a i se părea, (înv. și pop.) a i se năluci. *(Tu ~ numai că l-ai văzut!)* **8.** a nădăjdui, a spera, (înv. și reg.) a se nădăi. *(A început a ~ că va fi liniștit.)* **9.** a se încrede. *(~ în tine!)*

CREDÍBIL adj. acceptabil, admisibil, plauzibil, verosimil. *(O explicație ~.)*

CREDIBILITÁTE s. admisibilitate, plauzibilitate, verosimilitate, (rar) verosimilitudine. *(~ unei explicații.)*

CREDINCIÓS adj. **1.** cinstit, devotat, fidel, nestrămutat, statornic, (livr.) leál, loiál, (reg.) slugárnic, (înv.) smerít. *(O soție ~; prieten ~.)* **2.** *(BIS.)* cucernic, cuvios, evlavios, pios, preacredincios, religios, smerit, (franțuzism) devót, (înv. și reg.) smérnic, (înv.) blagocestív, pietós, pravoslávnic, rîvnitór, bine-credincios. *(Om ~.)*

CREDÍNȚĂ s. **1.** certitudine, convingere, încredințare, sentiment, siguranță, (livr.) convicțiúne. *(Am ~ că așa va fi.)* **2.** cinste, devotament, fidelitate, statornicie, (livr.) lealitáte, (înv. și reg.) priínță. *(~ soției față de soț.)* **3.** nădejde, speranță, (rar) nădăjduíre, (înv.) nădăjduínță. *(Nu și-a pierdut ~ în mai bine.)* **4.** idee, judecată, opinie, părere. *(După ~ mea...)* **5.** *(BIS.)* cucernicie, cuviosenie, cuviozie, evlavie, pietate, piosenie, piozitate, religiozitate, smerenie, (livr.) devoțiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestivíe, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smerire. **6.** *(BIS.)* confesiune, cult, religie, rit, (pop.) lége. *(E de ~ ortodox.)*

credință s. v. ASIGURARE. CHEZĂȘIE. CONCESIUNE. CREDIT. CREZ. DATORIE. GARANȚIE. ÎNCREDERE. LOGODNĂ. SIMBOLUL CREDINȚEI.

credința vb. v. LOGODI.

CRÉDIT s. datorie, (pop. și fam.) veresíe, (Transilv. și Olt.) credínță. *(Cumpără pe ~.)*

crédit s. v. APRECIERE. ASCENDENT. ATENȚIE. AUTORITATE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. INFLUENȚĂ. ÎNCREDERE. ÎNRÎURIRE. ONOARE. PRESTIGIU. PREȚUIRE. REPUTAȚIE. RESPECT. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ.

CREDITÁ vb. *(FIN.)* a împrumuta. *(A ~ pe cineva cu suma de...)*

CREDITÁRE s. *(FIN.)* împrumutare. *(~ cuiva cu suma de...)*

CREDITÓR s. *(FIN.)* împrumutător, (înv.) datórnic. *(Îl asaltează ~ii.)*

crédo s. v. CREZ. SIMBOLUL CREDINȚEI.

CREDÚL adj. **1.** naiv, prost, (înv., în Transilv., Ban. și Olt.) lud, (fam.) fráier. *(Dac-ai fost ~ și l-ai crezut!)* **2.** candid, ingenuu, inocent, naiv, neștiutor. *(O ființă ~.)*

CREDULITÁTE s. **1.** naivitate, simplicitate, simplitate. *(~ și neștiința lui.)* **2.** candoare, ingenuitate, inocență, naivitate. *(E de-o ~ dezarmantă.)*

CRÉIER s. *(ANAT.)* **1.** (impr.) encefál. **2.** *creierul mic* = cerebel, (pop.) creieráș, (reg.) creierúș.

créier s. v. BUTUC. DESTEPTĂCIUNE. INTELECT. INTELIGENȚĂ. JUDECATĂ. MINTE. PRICEPERE. RAȚIUNE. SPIRIT.

creieráș s. v. CEREBEL. CREIERUL MIC.

creierúș s. v. CEREBEL. CREIERUL MIC.

CREIÓN s. condei, (înv. și pop.) plaiváz, (înv. și reg.) plumb, (înv., în Transilv. și Ban.) cerúză. *(Negustorul stă cu ~ după ureche.)*

CREIONÁ vb. a (se) contura, a (se) schița. *(A ~ din câteva trăsături situația.)*

CREIONÁRE s. conturare, schițare. *(~ unui profil.)*

CREIȚÁR s. (reg.) crucér. *(~ era o monedă de argint sau de aramă.)*

cremațiúne s. v. ARDERE. INCINERARE. INCINERAȚIE.

CRÉMĂ s. *(FARM.)* alifie, pomadă, unguent, (livr.) liniment, (pop.) unsoáre, (reg.) ip, (Transilv. și Mold.) ir, (înv.) mehlém. *(Și-a dat cu ~ pe față.)*

crémă s. v. ELITĂ. LAMURĂ.

cremenál s. v. ARREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

CRÉMENE s. *(MIN.)* silex, (reg.) beábe, beáncă, beúță, bicáș.

CRENÉL s. *(CONSTR.)* (înv.) măzgál, meteréz, zimț. *(~ la o cetate.)*

CRENGĂRÁIE s. crengărie.

CRENGĂRÍE s. crengăraie.

CRENGÓS adj. crenguros, ramificat, rămuros, (rar) crăcós, (pop.) rămurát, (reg.) crăcurós, (Transilv.) clombós. *(Copac ~.)*

CRENGURÓS adj. crengos, ramificat, rămuros, (rar) crăcós, (pop.) rămurát, (reg.) crăcurós, (Transilv.) clombós. *(Arbore ~.)*

CRENGÚȚĂ s. crăculiță, crăcușoară, crăcuță, rămurea, rămurică, (Ban.) șíbă. *(O ~ de brad.)*

CREP s. zăbranic. *(O lungă maramă de ~ negru.)*

CREPONÁT adj. încrețit. *(Hârtie ~; țesătură ~.)*

CREPÚSCUL s. *(ASTRON.)* aurore, zori (pl.), (pop.) faptul zilei.

crepúscul s. v. AMURG. APUS. ASFINȚIRE. ASFINȚIT. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DECLIN. ÎNSERARE. REGRES. SEARĂ.

CRESCÉNDO adv. *(MUZ.)* crescînd.

CRESCÍND adv. *(MUZ.)* crescendo.

CRESCÚT adj. **1.** dezvoltat, măricel, mărișor, (fig.) răsărít, săltát. *(Fetițe mai ~.)* **2.** mărit, ridicat, sporit. *(Cantități ~ de marfă.)* **3.** extins, lărgit, mărit, sporit. *(Suprafețe cultivate ~.)* **4.** mare, umflat. *(Apele ~ ale râului.)* **5.** dospit *(Aluat ~ .)* **6.** majorat, mărit, ridicat, sporit, urcat. *(Prețuri ~.)* **7.** amplificat, intensificat, întărit, mărit, potențat, sporit. *(O valoare fizică mult ~.)*

crescút s. v. ETATE. VÎRSTĂ.

CRESÓN s. *(BOT.; Lepidium sativum)* hreniță, (rar) caprilémă.

cresón s. v. CARDAMA. NĂSTUREL.

CRESTÁ vb. **1.** a scrijeli, a zgîria, (rar) a hîrșîi, a scobi, (înv.) a semna. *(~ băncile cu briceagul.)* **2.** a inciza. *(~ un țesut.)* **3.** a dința, a zimța, a zimțui. *(~ muchia unei piese metalice.)*

crestánie s. v. TÎLHĂREA.

CRESTÁT adj. **1.** scrijelit, zgîriat. *(O bancă ~.)* **2.** dințat, zimțat, zimțuit, (rar) zimțós. *(Roată ~.)* **3.** brăzdat. *(Are fața ~.)*

crestălău s. v. RĂVAR.

CRESTĂTÚRĂ s. **1.** scrijelcală, scrijelitură, zgîrietură, (Transilv. și Maram.) sferdițură. *(O ~ pe suprafața băncii.)* **2.** incizie. *(~ într-un țesut.)* **3.** dinte, zimț. *(~ pe muchia unei monede.)* **4.** cioplitură, dăltuitură, scobitură, (reg.) crestéz. *(O poartă țărănească cu ~i.)* **5.** brazdă. *(O ~ adîncă în obraz.)*

CRESTĂȚEÁ s. *(BOT.; Lactuca quercina)* (reg.) tîlhăreá.

crestățeá s. v. DRAGAVEI. PĂPĂDIE. SALATA-IEPURELUI. SUSAI-DE-PĂDURE. SUSAI-PĂDUREȚ. ȘTEVIE. TÎLHĂREA.

crestéz s. v. CIOPLITURĂ. CRESTĂTURĂ. DĂLTUITURĂ. SCOBITURĂ.

CRESTOMAȚÍE s. analecte (pl.). *(~ lui T. Cipariu.)*

crestúș s. v. MĂSEA.

CRÉȘTE vb. **1.** a se dezvolta, a se înălța, a se mări, (înv. și pop.) a odrăsli, (pop.) a se ridica, a sălta, a (se) zburătăci. *(Ce mult a ~ copilul!)* **2.** a se dezvolta, a trăi, a vegeta. *(Ciupercile ~ în sol bogat.)* **3.** a se înălța, a se ridica, a se urca. *(Vița a ~ mult de la pământ.)* **4.** a se reface, a se regenera. *(I-a ~ unghia căzută.)* **5.** a educa, a forma, (înv.) a pedepsi. *(A ~ pe cineva în spiritul patriotismului.)* **6.** (prin Transilv.) a scula. *(~ doi porci.)* **7.** a cultiva. *(~ legume.)* **8.** a se înmulți, a se mări, a se ridica, a spori, a se urca, (înv.) a se mulți, a prisosi, a se umnoji. *(A ~ numărul participanților.)* **9.** a (se) extinde, a (se) lărgi, a (se) mări, a (se) ridica, a spori, a (se) urca. *(Suprafețele cultivate au ~ la...)* **10.** a (se) mări, a spori, (livr.) a (se) augmenta. *(A ~ fondul de rulment.)* **11.** a se îndesi, a se îngroșa, a se înmulți, a spori. *(Rîndurile au ~.)* **12.** a se mări, a se ridica, a se umfla. *(Au ~ apele în matca lor.)* **13.** a (se) dospi, (reg.) a răsări, (înv.) a aveni. *(Alualul a ~.)* **14.** a (se) majora, a (se) mări, a (se) ridica, a (se) scumpi, a spori, a (se) sui, a (se) urca. *(Au ~ prețul; prețurile*

s-au ~.) **15.** a (se) mări, a (se) ridica, a spori. *(A ~ nivelul de trai.)* **16.** a se mări, a se ridica, a se sui, a se urca. *(I-a ~ temperatura.)* **17.** a se accentua, a se amplifica, a se intensifica, a se întări, a se înteți, a se mări, a spori. *(Viteza vîntului a ~.)* **18.** a (se) îndîrji, a (se) înteți, a spori, (fig.) a (se) ascuți. *(Lupta ~ în intensitate.)* **19.** a (se) adînci, a (se) agrava, a (se) amplifica, a (se) intensifica, a (se) mări, a spori, (fig.) a (se) ascuti. *(Disensiunile au ~.)*

crește vb. v. AVANSA. DEZVOLTA. EVOLUA. ÎNAINTA. PROGRESA. PROPĂȘI.

CREȘTERE s. **1.** dezvoltare, mărire. *(Procesul de ~ al unei ființe.)* **2.** dezvoltare, vegetație. *(Perioadă de ~ a plantelor.)* **3.** înălțare, ridicare, urcare. *(~ viei pe araci.)* **4.** refacere, regenerare. *(~ unei unghii căzute.)* **5.** cultivare, educare, educație, formare, (înv.) pedeápsă. *(~ tinerei generații.)* **6.** cultivare, cultură. *(~ bumbacului.)* **7.** înmulțire, mărire, sporire. *(~ numărului de participanți la...)* **8.** extindere, lărgire, mărire, sporire. *(~ suprafețelor cultivate.)* **9.** mărire, sporire, (livr.) augmentáre. *(~ fondului de rulment.)* **10.** mărire, ridicare, umflare. *(~ apelor în matca lor.)* **11.** dospire. *(~ aluatului.)* **12.** majorare, mărire, ridicare, scumpire, sporire, suire, urcare. *(~ prețurilor.)* **13.** mărire, ridicare, sporire. *(~ nivelului de trai.)* **14.** mărire, ridicare, suire, urcare. *(~ temperaturii.)* **15.** amplificare, dezvoltare, extensiune, extindere, lărgire, mărire. *(~ schimburilor comerciale.)* **16.** intensificare, întărire, întețire, mărire, sporire. *(~ vitezei vîntului.)*

creștere s. v. DEZVOLTARE. EVOLUȚIE. ÎNAINTARE. MERS-ÎNAINTE. PROGRES. PROPĂȘIRE.

CRÉȘTET s. **1.** *(ANAT.)* sinciput, vertex, (pop. și fam.) scăfîrlíe, (Ban. și vestul Olt.) téme. **2.** cap, căpătîi. *(Stătea la ~ lui.)* **3.** *(GEOGR.)* creastă, culme, pisc, vîrf, (rar) obîrșie, (înv. și reg.) sîmceá, (reg.) piscán, spic, tígvă, titílă, vîrváre, (Transilv.) picúi, (Mold., Transilv. și Maram.) țiclău, (înv.) suíș. *(Alpiniștii au ajuns pe ~ muntelui.)* **4.** *(GEOGR.)* coamă, creastă, culme, muchie, spinare, sprînceană, (pop.) culmíș. *(~ muntelui.)*

creștin s. v. CHIP. FAȚĂ. FIGURĂ. INDIVID. INS. OM. PERSOANĂ.

CREȘTINÁ vb. *(BIS.)* a (se) boteza. *(Un mahomedan care s-a ~.)*

CREȘTINÁRE s. *(BIS.)* botez, botezare. *(~ a unui om matur necreștin.)*

creștinătate s. v. CREȘTINISM.

creștinește adj. v. OMENESC. UMAN.

CREȘTINÍSM s. *(BIS.)* (rar) creștinătate, (fig.) crúce. *(~ a apărut în sec. 1—2.)*

CRETACÉU s., adj. **1.** s., adj. *(GEOL.)* cretacic. *(Perioada ~.)* **2.** adj. cretos. *(Material ~.)*

CRETÁCIC s., adj. *(GEOL.)* cretaceu. *(Perioada ~.)*

CRÉTĂ s. (pop.) tibișír, (Mold.) crídă. *(Scrie pe tablă cu ~.)*

CRETÍN adj., s. *(MED.)* idiot, îmbecil, tîmpit, (rar) tîmp, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) mut. *(Om ~.)*

CRETINÍSM s. *(MED.)* idiotenie, idiotie, imbecilitate, tîmpeală, tîmpenie, (rar) tîmpíe, tîmpíme.

CRETINIZÁ vb. *(MED.)* a (se) idiotiza, a (se) idioți, a (se) imbeciliza, a (se) prosti, a (se) tîmpi.

CRETÓS adj. cretaceu. *(Substanță ~.)*

CREȚ adj., s. **1.** adj. buclat, cîrlionțat, inelat, încrețit, ondulat, (rar) zulufát, (prin Olt. și Munt.) scîrlionțát, (prin Olt.) scîrcior. *(Păr ~.)* **2.** adj. buclat, inelat, mărgelat. *(Lînă ~.)* **3.** s. buclă, cîrlionț, inel, ondulație, ondulă, val, zuluf, (rar) sfrédel, sfredelitúră, (reg.) scîrlión, zgîrlăúnte, (Ban.) cocór, (prin Munt. și Mold.) scîr. *(~ al părului cuiva.)* **4.** adj. cutat, încrețit, ridat, zbîrcit, (fam.) smochinít, (fig.) boțit, brăzdát, *(Un obraz ~.)* **5.** s. cută, dungă, încrețitură, rid, zbîrcitură, (pop.) zbîrcéală, zbîrci, (prin Transilv.) ranț, (fig.) brázdă. *(O față plină de ~uri.)* **6.** s. boțitură, cută, încrețitură, îndoitură. *(~ al pantalonilor necălcați.)* **7.** s. cută, fald, godeu, pliseu, pliu, (reg.) păturá. *(~ al unei rochii.)*

CREȚIȘOÁRĂ s. *(BOT.; Alchemilla vulgaris)* (reg.) brumăríe, plășcă, umbrarul-doámnei.

crețișoáră s. v. BURETE-DE-CONOPIDĂ.

crețișór s. v. VINDECEA.

CREȚÚȘCĂ s. *(BOT.; Filipendula ulmaria)* (reg.) caprifói, pepeneá, rînzișoáră, sînziánă, smîntînícă, táulă, barba-cáprei.

crețúșcă s. v. TAULĂ.

CREVÉTĂ s. *(ZOOL.)* caridă. *(~ele sînt numele generic al unor decapode marine.)*

CREZ s. **1.** (fig.) cult, religie. *(Care este ~ lui în viață?)* **2.** *(BIS.;* art.) simbolul credinței, (livr.) crédo, (înv.) credínță.

crezáre s. v. ÎNCREDERE.

crezămînt s. v. ÎNCREDERE.

criánt adj. v. PUTERNIC. TARE. VIU.

CRIC s. *(TEHN.)* vinci, (pop.) vîrtéj, (Transilv.) șaitău.

cric s. v. PRUNDĂRAȘ.

crichín s. v. GOLDAN. RENGLOT.

crichínă s. v. GOLDANĂ. RENGLOTĂ.

crídă s. v. BANCRUTĂ. CRAH. CRETĂ. FALIMENT.

crighel s. v. HALBĂ.

crihálă s. v. JILĂVEALĂ. REVENEALĂ. UDĂTURĂ. UMEZEALĂ. UMIDITATE.

crijác s. v. CRUCIAT.

CRÍLĂ s. *(PESCUIT)* (reg.) áripă, nátră. *(~ la năvod.)*

crílă s. v. BANDĂ. BULUC. CEATĂ. CÎRD. DROAIE. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. MULȚIME. PÎLC. STOL.

CRÍMĂ s. asasinat, moarte, omor, omorîre, omucidere, ucidere, (livr.) homicíd, (înv.) deșugubínă, omucíd, sîngi, ucigătúră. *(Condamnat pentru ~.)*

CRIMINÁL s., adj. **1.** s., adj. asasin, omorîtor, ucigaș, (livr.) homicíd, (rar) omucigáș, ucigătór, (înv.) criminalíst, omucíd, răzbóinic, șugubáț. *(~ a fost prins.)* **2.** adj. nelegiuít, (înv.) criminalicésc. *(Faptă ~.)*

criminalicéșe adj. v. CRIMINAL. NELEGIUIT.

criminalíst s., adj. v. ASASIN. CRIMINAL. OMORÎTOR. UCIGAȘ.

CRIN s. **1.** *(BOT.; Lilium candidum)* (Transilv.) lílie, lilióm. **2.** *(BOT.)* *crin de pădure (Lilium martagon)* = (reg.) aișór, fiére, ai-de-pădure, crin pestrițat, lílie róșie; *crin-galben (Hemerocallis flava)* = (reg.) stînjen, crinul-fînului, dreț-gálben. **3.** *(ZOOL.)* *crin-de-mare* = crinoid. *(~ denumește un grup de echinoderme.)*

crin s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

crin-de-ápă s. v. IRIS. ROȘĂȚEA. STÎNJEN DE BALTĂ. STÎNJENEL. STÎNJEN GALBEN.

crin-de-báltă s. v. ROȘĂȚEA.

crin-gálben s. v. IRIS. STÎNJEN DE BALTĂ. STÎNJENEL. STÎNJEN GALBEN.

CRINOÍD s. *(ZOOL.)* crin-de-mare. *(~ denumește un grup de echinoderme.)*

CRINOLÍNĂ s. malacof. *(Era îmbrăcată cu ~.)*

crin pestrițat s. v. CRIN DE PĂDURE.

crin-róșu s. v. GLADIOLĂ.

crinul-fînului s. v. CRIN-GALBEN.

crin-vînăt s. v. SĂBIUȚĂ.

CRIOFÍL adj., s. *(BIOL.)* psihrofil. *(Animal ~.)*

cripáleă s. v. CĂȚEL. CORDENCI.

CRÍPTĂ s. cavou, (rar) necrópolă, (înv.) gróbnic, grópniță, mormîntár. *(~ într-un cimitir.)*

CRÍPTIC adj. ascuns, enigmatic, misterios, ocult, secret, tainic, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) mistéric, tăinós, (fig.) nepătrúns, *(Emblema are un sens ~.)*

CRIPTOGAMĂ VASCULÁRĂ s. *(BOT.)* pteridofită.

CRISALÍDĂ s. *(ENTOM.)* nimfă, pupă, (pop.) gogoașă, păpușă. *(~ a unui fluture.)*

CRISOTERAPÍE s. *(MED.)* auroterapie. *(~ se folosește în afecțiunile articulatorii.)*

CRISPÁ vb. a (se) contracta, a (se) încleșta, a (se) zgîrci. *(Fața i se ~; furia îi ~ fața.)*

CRISPÁRE s. contractare, crispație, încleștare. *(~ feței.)*

CRISPÁT adj. contractat, încleștat. *(O față ~.)*

CRISPÁȚIE s. contractare, crispare, încleștare. *(~ feței.)*

cristáce s. v. CRÎSNIC.

CRISTÁL s. cleștar. *(Un pahar de ~.)*

CRISTALÍN adj. clar, curat, limpede, pur, transparent, (pop.) vioárá, (Transilv.) tístaș, (înv.) chiar. *(Crișule, apă ~.)*

cristalín adj. v. CLAR. LIMPEDE. NEALTERAT. PUR.

CRISTALIZÁRE s. *(FIZ.)* cristalizație. *(~ unei substanțe.)*

CRISTALIZÁȚIE s. *(FIZ.)* cristalizare. *(~ unei substanțe.)*

cristáș s. v. CRÎSNIC.

cristă s. v. PANAȘ. POMPON.

CRISTÉLNIȚĂ s. *(BIS.)* (livr.) baptistériu, (înv. și reg.) scăldătúră, (reg.) pútină, scăldătoáre, (înv.) colimvítră. *(~ se folosește la botez.)*

cristeneásă s. v. AVRĂMEASĂ. AVRĂMEASCĂ. BARBA-BOIERULUI.

CRITÉRIU s. normă, principiu, (rar) semn. *(~ de apreciere.)*

CRÍTIC adj. **1.** agitat, frămîntat, greu, tulbure, zbuciumat. *(Vremuri ~.)* **2.** grav, greu, periculos, primejdios. *(Moment ~ al unei crize.)* **3.** combativ, polemic. *(Ton ~.)*

CRITICÁ vb. (pop.) a cîrti, (fam. fig.) a scutura. *(L-a ~ zdravăn.)*

CRITICÁBIL adj. blamabil, condamnabil, neîngăduit, neonorabil, nepermis, regretabil, reprobabil, rușinos, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărítor, rușinătór. *(O atitudine ~.)*

CRÍTICĂ s. obiecție, observație, rezervă, (rar) observáre. *(Are unele ~ după lectura romanului.)*

críță s. v. OȚEL.

CRIVÁC s. mariaș, (înv.) grășlă. *(Moneda austro-ungară numită ~.)*

CRIVÁC s. *(TEHN.)* **1.** chingă, cocîrlă, (reg.) carbóș, cîrjă, coástă, cújbă, gînj. *(~ la luntre.)* **2.** (reg.) punți (pl.). *(~ la piatra zăcătoare a morii.)*

crivác s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

CRIVÁLĂ s. *(TEHN.)* cocîrlă, manivelă, (reg.) coácă, vîrtéj. *(~ la joagăr.)*

crivălă s. v. CLEȘTE.

crivát s. v. PAT.

CRÍVĂȚ s. *(MET.)* (franțuzism) acvilón, (prin Munt.) traistă-goálă.

crívăț s. v. MIAZĂNOAPTE. NORD.

criveá s. v. BUHAI. CÎRLIG. CLEȘTE. COCÎRLĂ. GREBLĂ. HREAPCĂ. ÎNTINZĂTOR. ÎNTORCĂTOR. SCHIMBĂTOARE. SLOBOZITOR. VERGEA.

crivi vb. v. GHIFTUI. ÎMBUIBA. ÎNDOPA.

CRIZANTÉMĂ s. *(BOT.; Chrysanthemum indicum)* dumitriță, tufănică, (reg.) aurátă, cătălínă, mărgărítă, román, tătăíșă, flori-de-iárnă (pl.), gura-paharului, romaniță-máre, rujă-de-toámnă, salomii-gálbene (pl.).

CRÍZĂ s. **1.** (livr.) recesiúne, (înv.) chesát. *(~ economică, financiară.)* **2.** *(MED.)* acces, atac, puseu, (astăzi rar) paroxísm, (pop.) toánă. *(~ de nebunie, de cord.)*

CRÎCNEÁLĂ s. crîcnire, murmur, protest, (pop.) cîrteálă, (înv.) răpștíre. *(Nu se aude nici o ~.)*

CRÎCNÍ vb. a murmura, a protesta, (pop.) a cîrti, (prin Mold. și Bucov.) a blești, (înv.) a răpști. *(Cine mai ~?)*

CRÎCNÍRE s. crîcneală, murmur, protest, (pop.) cîrteálă, (înv.) răpștíre. *(Se aude o ~.)*

CRÎMPÉI s. **1.** bucată, fracțiune, fragment, frîntură, parte, porțiune, secțiune, tranșă, (pop.) dărăb, partál, (înv. și reg.) părténie, (reg.) járchină, ștuc. *(~ dintr-un tot.)* **2.** fragment, frîntură, parte, (reg.) crímpot. *(A ascultat un ~ din discuția lor.)*

crímpot s. v. CRÎMPEI. FRAGMENT. FRÎNTURĂ. PARTE.

crîmpoți vb. v. CIOPÎRȚI. SFÎRTECA. SFÎȘIA.

CRÎNCEN adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsîlnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván,hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. aprig, aspru, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleștát. *(O luptă ~.)*

crîncenie s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

crîncenít adj. v. APRIG. ASPRU. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. ÎNCRÎNCENAT. ÎNDÎRJIT. ÎNVERȘUNAT. NEÎMPĂCAT. NEPOTOLIT. SÎNGEROS. VAJNIC. VIOLENT.

crînceș s. v. CĂLȚUNUL-DOAMNEI.

CRÎNG s. **1.** *(BOT.)* desiș, hățiș, stufăriș, tufăriș, tufiș, (rar) stuf, tufăríe, (pop.) bungét, desíme, (reg.) hălăciúgă, huceág, huci. *(Iepurele s-a ascuns într-un ~.)* **2.** *(TEHN.)* prîsnel, (reg.) fanár, prîstélnic, (Olt.) vălúg. *(~ la roata morii.)*

cring s. v. CICLU.

cringul cérului s. v. BOLTĂ. CER. FIRMAMENT.

CRÎNGULÉȚ s. *(BOT.)* crîngușor.

CRÎNGUȘÓR s. *(BOT.)* crînguleț.

CRÎȘNIC s. *(PESCUIT)* (pop.) cristác, (reg.) cercálă, ciorpác, cristáș, difán, lęșnic, leștéu, língură, năpătcă, róciu, scărțáș, (Transilv.) comihériu, (Mold. și Transilv.) halău, (prin Olt.) posfát, (prin Munt.) prijineálă.

crîșnic s. v. PARACLISER. ȚÎRCOVNIC.

crîșcá vb. v. SCRÎȘNI.

CRÎȘMULÍȚĂ s. cîrciumioară, (reg.) crîșmușoáră, crîșmúță. *(Într-o ~ la Șosea.)*

crîșmușoáră s. v. CÎRCIUMIOARĂ. CRÎȘMULIȚĂ.

crîșmúță s.v. CÎRCIUMIOARĂ. CRÎȘMULIȚĂ.

croáfenă s. v. GOGOAȘĂ.

CROÁT s. (înv.) arvát. *(E ~ de origine.)*

croc s. v. COBILĂ.

CROCHÍU s. schiță. *(Un ~ în cărbune.)*

crohmálă s. v. APRET. SCROBEALĂ.

crohmălí vb. v. APRETA. SCROBI.

crohmălíre s. v. APRETARE. SCROBIRE. SCROBIT.

croi s. v. CROIALĂ. TĂIETURĂ.

CROÍ vb. **1.** a tăia, (Transilv.) a săbăi. *(~ o haină.)* **2.** a tăia, (înv.) a sparge. *(Fluviul își ~ drum prin munți.)*

CROIÁLĂ s. tăietură, (pop.) croi. *(~ a unei haine.)*

CROÍRE s. croit, (Transilv.) săbăire, săbăit. *(~ a unei haine.)*

CROÍT s. croire, (Transilv.) săbăire, săbăit. *(~ al unei haine.)*

CROITÓR s. **1.** (Transilv., Maram. și Ban.) săbău, (Transilv., Ban., prin Maram. și vestul Olt.) șnáidăr. *(~ confecționează haine.)* **2.** *(ENTOM.; Cerambyx cerdo)* gornic.

CROITOREÁSĂ s. (rar) cusătoreásă, (Transilv.) săbăiță, (Ban. și prin Transilv.) șnaidărițǎ. *(~ de taioare.)*

CROMÁJ s. *(TEHN.)* cromare. *(~ unui vas metalic.)*

CROMÁRE s. *(TEHN.)* cromaj. *(~ unui vas metalic.)*

CROMÁTICĂ s. *(PICT.)* colorit. (fig.) palétă. *(~ unui tablou.)*

CROMATOPLÁST s. *(BIOL.)* cromoplast.

CROMOPLÁST s. *(BIOL.)* cromatoplast.

CROMOZOM SEXUÁL s. *(BIOL.)* alozom, heterocromozom, heterozom.

croncán s. v. CORB.

CRONCĂNÍRE s. croncănit, croncănitură.

CRONCĂNÍT s. croncănire, croncănitură.

CRONCĂNITÚRĂ s. croncănire, croncănit.

croncău s. v. CORB.

CRONICÁR s. (înv.) cronográf. *(Un ~ moldovean.)*

CRÓNICĂ s. letopiseț, (înv.) hrónic. *(~ lui Gr. Ureche.)*

cronográf s. v. CRONICAR.

CRONOLÓGIC adj. diacronic, evolutiv, istoric. *(Expunere ~ a faptelor.)*

CRONOMETRÁJ s. cronometrare. *(~ unei operații.)*

CRONOMETRÁRE s. cronometraj. *(~ unei curse de fond.)*

CROSA AÓRTEI s. *(ANAT.)* cîrja aortei.

CROȘETÁ vb. (Transilv. și Ban.) a stricăni. *(~ o dantelă.)*

CROȘÉTĂ s. **1.** igliță, (reg.) cîrligél. *(~ pentru împletit.)* **2.** paranteză dreaptă, (rar) paranteză francéză. *(Text închis între ~e.)*

CROTÁL s. *(ZOOL.; Crotalus horridus)* șarpe-cu-clopoței, (înv.) șarpe-sunátor.

CROV s. *(GEOGR.)* găvan, padină, (Mold. și Bucov.) cóșcovă.

CRÚCE s. **1.** troiță, (Transilv. și Ban.) rúgă. *(O ~ la margine de drum.)* **2.** cercevea. *(~ la o fereastră.)* **3.** *(TEHN.)* (reg.) strup, strupálnic. *(~ la ham.)* **4.** *(TEHN.)* răscruce. *(De ~ căruței se prind șleaurile.)* **5.** *(TEHN.)* ceatlău, (reg.) flîntár, măgăriță, răscól, scără, (Mold., Transilv. și Ban.) felehért, (Mold. și Transilv.) spiță, (Transilv.) tecărău. *(~ la car sau căruță.)* **6.** *(TEHN.) crucea dinainte* = (reg.) cîntár, cúmpănă, lámbă, răscrúce, scără. *(~ la car sau căruță.); crucea dinapoi* = (reg.) brăcinár, brănișór, coárdă, iúhă, léhă, splină. *(~ la car sau căruță.)* **7.** *(TEHN.)* (reg.) bot, bótniță, hóbot, obăd, opléniță. *(~ la sanie.)* **8.** *(TEHN.)* bulfeu, spetează, stinghie, (pop.) scălúș, (Transilv., Ban. și Olt.) fiuláre, (Olt.) jíglă, (prin Mold.) lopățícă, (Ban.) remeneácă, (Transilv.) scîndurícă. *(~ la jug.)* **9.** *(TEHN.)* aripă, spetează, (reg.) crucișă, cúmpănă, fo-

félniță, răscrúce. *(~ la vîrtelniță.)* **10.** *(BOT.)* *crucea-pămîntului (Heracleum sphondylium)* = brînca-ursului, (înv. și reg.) sclípeț, (reg.) laba-úrsului, talpa-úrsului.

crúce s. v. CREȘTINISM. GHINDĂ. INTERSECȚIE. ÎNCRUCIȘARE. ÎNTRETĂIERE. JUMĂTATE. LAMBĂ. RĂSCRUCE. RĂSPÎNTIE. SPATIE. TREFLĂ. VĂTRAI.

crúcea s. art. v. DELFINUL. LEBĂDA.

crucea-pămîntului s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. PIEDICUȚĂ. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

crucea-păsării s. v. PRISTOLNIC. TEIȘOR.

crucea-șălelor s. v. SACRUM.

crucea-voinicului s. v. POJARNIȚĂ. POPILNIC. ROSTOPASCĂ. SUNĂTOARE.

crucér s. v. CREIȚAR.

CRUCÍ vb. a se minuna, a se uimi, a se ului, (pop.) a se încruci, (reg.) a se ugni, (Transilv. și Ban.) a se pocozi, (înv.) a se ciudi, a se divi. *(Se ~ de ce aude.)*

crucí vb. v. ÎNCRUCIȘA.

CRUCIÁL adj. adînc, capital, considerabil, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(O serie de prefaceri ~.)*

CRUCIÁT s. *(IST.)* (înv.) crijác.

CRUCIFICÁ vb. a răstigni, (înv. și pop.) a pironi.

CRUCIFICÁRE s. răstignire, (înv.) răstignít.

CRUCIFICÁT adj. răstignit, (înv. și pop.) pironit.

CRUCÍȘ adj., adv. **1.** adj. chioriș, încrucișat, pieziș, sașiu, strabic, (pop.) șpanchíu, zbanghíu, (reg.) bazaóchi, ceacîr, ceúr, chior, hónchiu, poncíș, (prin Transilv.) chiomb. *(Ochi ~; privire ~.)* **2.** adv. chiondoriș, chioriș, încrucișat, sașiu, strîmb, (pop.) piezíș, șpanchíu, (reg.) poncíș. *(Se uită, privește ~.)* **3.** adj., adv. oblic, pieziș. *(O linie ~.)*

crucișă s. v. ARIPĂ. CRUCE. SPETEAZĂ.

CRUCÍȘE s. pl. *(TEHN.)* aripi (pl.), cumpene (pl.), fofelnițe (pl.), răscruci (pl.), speteze (pl.). *(~ la războiul de țesut.)*

CRUCÍT adj. minunat, perplex, stupefiat, surprins, uimit, uluit. *(A rămas ~ de cele auzite.)*

crucíță s. v. CRUCIULIȚĂ.

CRUCIULÍȚĂ s. **1.** (rar) crucíță. *(O ~ de argint.)* **2.** *(BOT.; Senecio crucifolius)* bătătarnică, (reg.) petimbroásă. **3.** *(BOT.; Senecio vulgaris)* (reg.) petimbroásă, spălăcioásă.

cruciulíță s. v. SPĂLĂCIOASĂ.

CRUD adj., adv. **1.** adj. nefiert. *(Ou ~.)* **2.** adj. necopt. *(Carne ~.)* **3.** adj. nefript, neprăjit. *(Carne ~.)* **4.** adj. necopt, verde. *(Prune ~.)* **5.** adj. fraged, tînăr. *(Plantă ~.)* **6.** adj. brut, neargăsit, neprelucrat, netăbăcit, verde. *(Piei animale ~.)* **7.** adj. mic, necrescut, nedezvoltat. *(Copil ~.)* **8.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) ován, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbătícos, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **9.** adj. aspru, brutal, cîinesc, cîinos, inuman, nemilos, neomenos, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Purtare ~.)* **10.** adj. barbar, feroce, inuman, nemilos, neomenos, sălbatic, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Un procedeu ~.)* **11.** adj. aprig, aspru, crîncen, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleștát. *(O bătălie ~.)* **12.** adj. hain, implacabil, necruțător, neiertător, neînduplecat, neîndurător, nemilos, nemilostiv, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, (fig.) vítreg. *(Soartă ~.)*

crug s. v. BOLTĂ. CER. CICLU. FIRMAMENT. ORBITĂ.

crugulíță s. v. RUGINĂ. SPĂLĂCIOASĂ.

crump s. v. CARTOF.

crúmpenă s. v. CARTOF. NAP-PORCESC. TOPINAMBUR.

CRUNT adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) ován, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbătícos, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. aprig, aspru, crîncen, crud, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleștát. *(O luptă ~.)* **3.** adj. atroce, cumplit, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, teribil. *(O durere ~.)*

cruntá vb. v. ÎNROȘI. ÎNSÎNGERA. ROȘI. SÎNGERA.

cruntáre s. v. ÎNSÎNGERARE. SÎNGERARE. SÎNGERAT. SÎNGERĂTURĂ.

cruntát adj. v. ÎNSÎNGERAT. SÎNGERAT.

CRUP s. *(MED.)* **1.** (pop.) gúșter. **2.** *crup fals* = pseudocrup.

CRÚPĂ s. *(ANAT.)* sapă, (reg.) șáucă. *(~ la cal.)*

CRÚPE s. pl. (reg.) bulgúr. *(Mîncă ~ fierte în lapte.)*

CRÚSTĂ s. **1.** coajă. *(Mămăliga a făcut o ~.)* **2.** pojghiță. *(O ~ la suprafața lichidului.)* **3.** *(MED.)* coajă, pojghiță, (pop.) zgáibă, (reg.) scoárță, zgáncă. *(~ la o rană.)*

CRUȘĂȚEÁ s. *(BOT.; Barbarea vulgaris)* (reg.) bărbușoáră.

crușeálă s. v. ARGĂSEALĂ. ARGĂSIRE. TĂBĂCEALĂ. TĂBĂCIRE. TĂBĂCIT.

cruși vb. v. ARGĂSI. TĂBĂCI.

crușire s. v. ARGĂSEALĂ. ARGĂSIRE. TĂBĂCEALĂ. TĂBĂCIRE. TĂBĂCIT.

crușít adj. v. ARGĂSIT. TĂBĂCIT.

CRUȘÍN s. *(BOT.; Rhamnus frangula)* (reg.) paţachínă, lemn-cîinésc, salba-drăculuí, salbămoále.

crușín s. v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂMOALE.

CRUŢÁ vb. **1.** a absolvi, a ierta, a scuti, (înv.) a milui, a pardona, a slobozi. *(A ~ de pedeapsă.)* **2.** a menaja, (înv. fig.) a înconjura. *(Îl ~ cît putea de griji.)* **3.** a se conserva, a se menaja, a se păstra, (înv.) a se menajarisi. *(Te rog să te ~!)* **4.** a precupeţi, (înv.) a pregeta. *(Nu ~ nici un efort pentru...)*

cruţá vb. v. CODI. EZITA. PREGETA. ȘOVĂI.

CRUŢĂRE s. **1.** absolvire, iertare, scutire. *(~ cuiva de o pedeapsă.)* **2.** menajare. *(~ cuiva bolnav.)*

CRUŢĂTÓR adj. adunător, economi, păstrător, strîngător, (înv. și reg.) scump, (reg.) păstriélnic, (fig.) strîns. *(Om ~.)*

cruţătór adj. v. BUN. ÎNDURĂTOR. ÎNGĂDUITOR. MILOS. MILOSTIV.

cruzíe s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENŢĂ. VITREGIE.

CRUZÍME s. asprime, barbarie, brutalitate, ferocitate, neîndurare, neomenie, răutate, sălbăticie, violenţă, vitregie, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) cîiníe, cîinoșénie, (înv. și reg.) năsilnicíe, (înv.) crînceníe, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenírе, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)*

CTÍTOR s. fondator, întemeietor, (înv.) așezătór, (înv. fig.) urzitór. *(~ al unui așezămînt.)*

CTITORÍ vb. a constitui, a crea, a funda, a institui, a înfiinţa, a întemeia, a organiza, (astăzi rar) a statornici, (înv.) a sădi, a stabili, a statori, a temeli, (grecism înv.) a sistisi, (fig.) a urzi. *(~ un așezămînt, o societate culturală.)*

CU prep. **1.** (temporal) prin. *(Serbarea începe ~ focuri de artificii.)* **2.** (temporal) de, după. *(Zi ~ zi.)* **3.** (instrumental) din. *(Pocnește ~ biciul.)* **4.** (instrumental) prin. *(Se înţeleg ~ tălmaci.)* **5.** (arată conţinutul) de. *(Un pahar ~ apă.)*

cuácă s. v. STÎRC-DE-NOAPTE.

CUANTIFICÁT adj. *(FIZ., FILOZ.)* discontinuu, discret. *(Valoare ~.)*

cuart s. v. SFERT.

CUARŢ s. *(MIN.)* (reg.) bicáș, (Ban.) béică.

CUBÁJ s. capacitate, volum. *(~ al unei incinte.)*

cubeá s. v. BOLTĂ. CAMPADURĂ. CĂMIN. COȘ. CUPOLĂ. HORN.

CÚBIC adj. (prin Olt.) mașinát, (înv.) cubicésc. *(Zahăr ~.)*

cubicése adj. v. CUBIC.

cuc-armenése s. v. PUPĂZĂ.

CÚCĂ s. *(PESCUIT)* (reg.) capcánă, gáie, năpástă.

cúcă s. v. PROSTOVOL.

CUCERÍ vb. **1.** a lua, a ocupa, (înv.) a cuprínde, a dobîndi, a prínde, a stăpîni. *(După lupte crîncene au ~ cetatea.)* **2.** a ocupa, a subjuga, a supune, (pop.) a pleca, (înv.) a pobedi, a prididi, a reduce, *(A ~ multe ţări; a ~ întreaga Galie.)* **3.** a cîștiga, a dobîndi, a obţine, a realiza, a repurta, (Transilv.) a mirui, (înv.) a purta. *(A ~ o strălucită biruinţă.)* **4.** a cîștiga, a dobîndi. *(A ~ titlul de campion.)* **5.** a cîștiga. *(A ~ simpatia tuturor.)* **6.** a atrage, a captiva, a delecta, a desfăta, a fascina, a fermeca, a încînta, a răpi, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)*

cucerí vb. v. ÎNCHINA. PLECA. PREDA. SUPUNE.

CUCERÍRE s. **1.** luare, ocupare, ocupaţie, (franţuzism înv.) conchétă. *(~ Griviţei.)* **2.** ocupare, subjugare, supunere. *(~ Galiei.)* **3.** cîștigare, dobîndire, obţinere, realizare, repurtare. *(~ unei victorii strălucite.)* **4.** cîștigare, dobîndire. *(~ titlului de campion.)* **5.** captivare, delectare, desfătare, fascinare, fascinaţie, fermecare, încîntare, răpire, seducere, seducţie, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)*

CUCERÍT adj. captivat, fascinat, fermecat, încîntat, răpit, sedus, subjugat, vrăjit. *(Un public ~.)*

CUCERITÓR s., adj. **1.** s., adj. ocupant, (înv.) supuitór, (franţuzism înv.) concheránt. *(~ al cetăţii.)* **2.** adj. captivant, desfătător, fascinant, fermecător, încîntător, răpitor, seducător, (rar) subjugător, (franţuzism) șarmánt, (înv.) desfătát, (fig.) deliciós, hipnotizánt, savurós. *(Un spectacol ~.)* **3.** adj. irezistibil. *(Un zîmbet ~.)*

CUCÉRNIC adj. *(BIS.)* credincios, cuvios, evlavios, pios, preacredincios, religios, smerit, (franţuzism) devót, (înv. și reg.) smérnic, (înv.) blagocestív, pietós, pravoslávnic, rîvnitór, binecredincios. *(Om ~.)*

CUCERNICÍE s. *(BIS.)* credinţă, cuviosénie, cuviosie, evlavie, pietate, piosénie, piozitate, religiozitate, smerenie, (livr.) devoţiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestívie, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smeríre. *(~ unui bigot.)*

CUCOÁNĂ s. doamnă, madam, (pop.) jupineásă, (ieșit din uz) dámă, (grecism înv.) chéra, (italienism înv.) signóră.

cucoána s. v. STICLETE.

CUCÓN s. domn, (înv. și fam.) musíu, (grecism înv.) chir, (italienism înv.) signór.

cuconíţă s. v. STICLETE.

cúcoriţă s. v. PORUMB.

CÚCOVĂ s. *(ORNIT.; Cygnus olor)* lebădă de vară.

CUCÚI s. (Transilv.) coc, cocóș, modílcă. *(S-a lovit și a făcut un ~ la cap.)*

cucúi s. v. COC. MOŢ.

cucuiá vb. v. CĂŢĂRA. COCOŢA. RIDICA. SUI. URCA.

cucuiát adj. v. MOŢAT.

cucúlă s. v. CARTOF.

cuculeásă s. v. FLOAREA-CUCULUI.

CUCULÉŢ s. *(ORNIT.)* cucușor.

cucúliu s. v. CULION.

cucúmăr s. v. CASTRAVETE.

cucumeá s. v. CAMPADURĂ. CUCUVAIE. CUCUVEA.

cucúră s. v. CORMANĂ. RĂSTURNĂTOARE. TOLBĂ.

CUCURÍG s. *(BOT.; Helleborus odorus)* (reg.) bojoțél, nipreálă, strecurătoare, iarbă-de-curățénic, iarbă-șerpeáscă.

cucurig s. v. SPÎNZ.

cucurígu s. v. COCOȘ. GALERIE. MANSARDĂ.

CUCURUJÉL s. (reg.) călcîi. *(~ este o boală a grîului.)*

CUCURÚZ s. *(BOT.; Petasites albus)* (Bucov.) cojocél.

cucurúz s. v. CAPTALAN. CON. PORUMB. ȘTIULETE.

cucuruzáștină s. v. PORUMB. PORUMBIȘTE.

cucuruz-de-pădúre s. v. MAMA-PĂDURII.

cucurúze s. pl. v. PORUMB. PORUMBIȘTE.

cucuruzíște s. v. PORUMB. PORUMBIȘTE

CUCUȘÓR s. *(ORNIT.)* cuculeț.

cucușór s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

CUCÚTĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Conium maculatum)* (pop.) dudău, (reg.) buciniș, barba-călúgărului. **2.** *cucută-de-apă (Cicuta virosa)* = cucutămică, (reg.) buciniș-de-ápă, buciniș-de-báltă, cucută-înveninátă; *cucută-de-pădure (Galium schultesii)* = (Bucov.) sămcúță; *cucută-de-mică (Cicuta virosa)* = cucută-de-apă, (reg.) buciniș-de-ápă, buciniș-de-báltă, cucută-înveninátă.

cucută-înveninátă s. v. CUCUTĂ-DE-APĂ. CUCUTĂ-MICĂ.

cucută-mícă s. v. PĂTRUNJEL-CÎINESC. PĂTRUNJELUL-CÎINELUI.

cucúte s. pl. v. CIOCUL-CUCOAREI. PLISCUL-COCORULUI. PLISCUL-CUCOAREI.

cucuțică-de-bălți s. v. MĂRĂRAȘ.

CUCUVÁIE s. *(ORNIT.; Athene noctua)* cucuvea, (reg.) ciovícă, cucumeá, cucuvéică, pustiélnică, (Transilv., Maram. și Ban.) pasăreamórtului, pasărea-sărăcíei.

cucuváie s. v. CAMPADURĂ. CĂMIN. COȘ. HORN.

CUCUVEÁ s. *(ORNIT.; Athene noctua)* cucuvaie, (reg.) ciovícă, cucumeá, cucuvéică, pustiélnică, (Transilv., Maram. și Ban.) pasăreamórtului, pasărea-sărăcíei.

cucuveá s. v. MINUNEA.

cucuvéică s. v. CUCUVAIE. CUCUVEA.

CÚFĂR s. ladă, (pop.) tron, (înv. și reg.) sandíc, sicríu, (Mold.) sípet, (arg.) purceá. *(~ al miresei.)*

cúfăr s. v. GEAMANTAN. VALIZĂ.

CUFUNDÁ vb. **1.** a (se) adînci, a (se) afunda, a (se) înfunda, a (se) scufunda. *(Picioarele i se ~ în zăpadă.)* **2.** a afunda, (reg.) a acufunda. *(A ~ un obiect într-un lichid.)* **3.** a se adînci, a se afunda, a se înfunda, (Transilv.) a se zgăura. *(Ochii i s-au ~ în orbite.)* **4.** a(-și) afunda, a(-și) înfunda, (fig.) a(-și) îngropa. *(Își ~ fruntea în palme.)*

CUFUNDÁC s. *(ORNIT.; Gavia arctica)* bodîrlău, cufundar, (reg.) scufundáci, corcodelmáre, fundac-máre.

CUFUNDÁR s. *(ORNIT.)* **1.** *(Podiceps cristatus)* bodîrlău, corcodel, (rar) scufundáci, scufundár, (reg.) fundác. **2.** *(Gavia arctica)* bodîrlău, cufundac, (reg.) scufundáci, corcodel-máre, fundac-máre.

CUFUNDÁRE s. adîncire, afundare, înfundare, scufundare. *(~ picioarelor în zăpadă.)*

CUFUNDĂTÓR s. scafandrier, scafandru, (rar) plonjór.

CUFUNDĂTÚRĂ s. adîncătură, adîncitură, scobitură, scufundătură, (pop. și fam.) scofîlcitúră, (înv. și reg.) scorbelitúră. *(~ a solului.)*

cufureálă s. v. DEFECARE. DIAREE.

cufurí vb. v. DEFECA. IEȘI.

CÚGET s. *(FILOZ.)* conștiință, gîndire, spirit, suflet, (livr.) for interior, (înv.) cunoștínță, știință, (grecism înv.) sinídisis.

cúget s. v. CALCUL. GÎND. IDEE. INTENȚIE. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. PLAN. POVAȚĂ. POVĂȚUIRE. PROIECT. SFAT. SOCOTEALĂ. VORBĂ.

CUGETÁ vb. **1.** a chibzui, a gîndi, a judeca, a medita, a raționa, a reflecta, (înv.) a meditarisi, a mîndri, a rezona, a semui. *(Vrea să ~ în liniște.)* **2.** a filozofa. *(Nu mai ~ întreaga zi!)*

cugetá vb. v. APRECIA. CHIBZUI. CONSIDERA. CREDE. GĂSI. GÎNDI. INTENȚIONA. JUDECA. OPINA. PLĂNUI. PROIECTA. SOCOTI.

CUGETÁRE s. **1.** gîndire, meditare, meditație, reflectare, reflecție, reflexie, (înv.) schépsis. *(O ~ adîncă.)* **2.** aforism, dicton, maximă, sentință, (livr.) adágiu, (rar) apoftégmă, parimíe, (pop.) zícere, (înv.) píldă, (ir.) panséu. *(Culegere de ~i.)*

cugetăréț s. v. CUGETĂTOR. FILOZOF. GÎNDITOR.

CUGETĂTÓR s., adj. **1.** s. filozof, gînditor, (înv.) cugetăréț. *(Un mare ~ materialist.)* **2.** adj. gînditor, meditativ, reflexiv, (înv.) meditatór, (glumeț și ir.) pansív. *(Un tip ~.)*

cúglă s. v. POPIC.

CUGUÁR s. *(ZOOL.; Felis concolor)* puma, (rar) tigru róșu.

cuhár s. v. BUCĂTAR.

***CÚHNIE** s. (înv.) cămără. *(~ era o trăsură închisă.)*

cúhnie s. v. BUCĂTĂRIE.

CUI s. **1.** (înv.) găvózd. *(A bătut un ~ în perete.)* **2.** *(TEHN.)* *cui cilindric* = spin, știft; *cui de siguranță* = splint. **3.** *(TEHN.)* ciocîlteu, (Olt. și vestul Munt.) teglíci. *(~ la jug.)*

cui s. v. COLȚ. FUSCEL. IC. MĂSEA. PANĂ. SPIȚĂ. TREAPTĂ. ȚINTĂ.

CUIB s. **1.** bîrlog, culcuș, sălaș, vizuină, (reg.) cobîrlău, cóvru, míșină, vizuníe, (prin Ban.) cîrtóg, (prin Transilv.) scorciób, (prin Ban.) viezuríme, viezurínă. *(~ al unui animal sălbatic.)* **2.** cuibar. *(~ pentru găini.)* **3.** mușuroi. *(~ făcut la baza tulpinii porumbului.)* **4.** maia, (reg.) mátcă. *(~ pentru înăcrirea borșului.)*

cuib s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINȚĂ. SĂLAȘ.

CUIBÁR s. cuib. *(~ pentru găini.)*

CUIBĂRÍ vb. a se aciua, a se oploși, a se pripăși, (rar) a se rătăci, (înv. și reg.) a se lipi, (reg.) a se agesti, a se închiorchioșa, (înv.) a se sprijini. *(S-a ~ acolo de nu se știe unde.)*

CUIBULÉȚ s. cuibușor. *(Un ~ de rîndunică.)*

cuibul-pămîntului s. v. TRÎNJI.

CUIBUȘÓR s. cuibuleț. *(Un ~ de pasăre.)*

cuibușór s. v. TRÎNJI.

cúină s. v. BUCĂTĂRIE.

CUIRÁSĂ s. platoșă, (livr.) lorică, (înv.) plășcă. *(~ a unui luptător medieval.)*

CUIȘOÁRE s. pl. *(BOT.; Dianthus chinensis)* (reg.) scaunul-lui-Dumnezéu.

cuișoáre s. pl. v. CUIȘORIȚĂ. GAROAFĂ. GAROAFĂ DE CÎMP. GAROAFĂ SĂLBATICĂ. GAROFIȚĂ.

CUIȘÓR s. cuiuț. *(Un ~ de cizmărie.)*

CUIȘORÍȚĂ s. *(BOT.; Holosteum umbellatum)* (reg.) cuișoáre (pl.), ridichioáră, rocoțél.

cuișorița s. v. RĂCOVINĂ.

cuiungiu s. v. AURAR.

CUIÚȚ s. cuișor. *(Un ~ de cizmărie.)*

CÚJBĂ s. (reg.) cocîrlă, (Ban. și Transilv.) cocáie. *(De ~ se atîrnă ceaunul deasupra focului.)*

cújbă s. v. BRAȚ. CHINGĂ. COCÎRLĂ. CRIVAC. FURCĂ. MÎNĂ. STÎLP.

cujéică s. v. FURCĂ.

CULÁNT adj. darnic, generos, mărinimos, (livr.) munificént, (rar) galánt, (înv.) dăruitór, filotím, magnaním, mariním, (fam.) galantón, (fig.) larg. *(Un om ~.)*

CULÁNȚĂ s. dărnicie, generozitate, mărinimie, (livr.) liberalitáte, munificénță, (înv.) filotimíe, magnanimitáte, marinimozitáte, mărímе, (fam.) galantoníe, (fig.) larghéțe. *(Un om de o ~ rară.)*

cúlă s. v. BOLTĂ. CUPOLĂ. HRUBĂ. SUBTERANĂ. TEZAUR. VISTIERIE.

culbéc s. v. GASTEROPOD. GASTROPOD. MELC.

CULBECEÁSĂ s. *(BOT.; Medicago falcata)* (reg.) ghizdéi, lucérnă, trifói, trifoiaș-sălbátic.

culbeceáscă s. v. PAPANAȘ.

CULBUTÓR s. *(TEHN.)* basculator.

CULCÁ vb. **1.** a se întinde, a se lungi, a se trînti, (înv.) a se tínde. *(S-a ~ puțin după amiază.)* **2.** a (se) așeza, a (se) așterne, a (se) întinde, a (se) lungi, a (se) pune. *(Se ~ la pămînt.)* **3.** a arunca, a azvîrli, a dărîma, a doborî, a întinde, a lungi, a prăbuși, a prăvăli, a răsturna, a trînti, (pop. și fam.) a așténe, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a rântuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(Cu o lovitură l-a ~ la pămînt.)* **4.** a doborî, a tăvăli, (pop.) a pologi. *(~ iarba în picioare.)* **5.** a (se) apleca, a atîrna, a cădea, a (se) coborî, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. și pop.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile s-au ~ de-atîta rod.)*

culcá vb. v. APUNE. ASFINȚI. COBORÎ. DISPĂREA. PIERI. PLECA.

CULCÁRE s. **1.** culcat, întindere, lungire, trîntire. *(~ cuiva după amiază.)* **2.** odihnă. *(Mergeți la ~.)* **3.** dărîmare, doborîre, lungire, prăbușire, prăvălire, răsturnare, trîntire, (înv.) răsturnătúră. *(~ cuiva la pămînt.)* **4.** doborîre, tăvălire. *(~ ierbii în picioare.)* **5.** aplecare, culcat, curbare, înclinare, încovoiere, îndoire, plecare. *(~ crengilor din cauza rodului.)*

CULCÁT adj. **1.** întins, lungit, tolănit, trîntit, (reg.) răbunít, (Mold.) tologít. *(Stă puțin ~ după amiază.)* **2.** doborît, răsturnat, trîntit. *(Niște scaune ~.)* **3.** doborît, tăvălit, (pop.) pologít. *(Un lan de grîu ~.)*

CULCÁT s. **1.** culcare, întindere, lungire, trîntire. *(~ cuiva după amiază.)* **2.** aplecare, culcare, curbare, înclinare, încovoiere, îndoire, plecare. *(~ crengilor din cauza rodului.)*

culcudúș s. v. GOLDAN. RENGLOT.

CULCÚȘ s. **1.** bîrlog, cuib, sălaș, vizuină, (reg.) cobîrlău, cóvru, mișină, vizuníe, (prin Ban.) cîrtóg, (prin Transilv.) scorciób, (prin Ban.) viezuríme, viezurínă. *(~ al unui animal sălbatic.)* **2.** adăpost, sălaș, (înv. și reg.) strat, (Transilv.) cotróg. *(~ pentru animalele domestice.)* **3.** așternut, pat, (înv. și reg.) sălaș. *(Se frămîntă în ~.)*

culcúș s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINȚĂ. SĂLAȘ.

culcușul-văcii s. v. VULTURICĂ.

CULEGÁR s. *(TIPOGR.)* culegău, vingalac, (rar) colțár, compozitór.

CULEGĂTOÁRE s. *(TIPOGR.)* zețărițā.

CULEGĂTÓR s. **1.** colecționar. *(~ de folclor.)* **2.** *(TIPOGR.)* zețar, (rar) compozitór, probár.

CULEGĂTORÍE s. *(TIPOGR.)* zețărie. *(~a unei tipografii.)*

CULEGĂU s. *(TIPOGR.)* culegar, vingalac, (rar) colțár, compozitór.

CULÉGE vb. **1.** a aduna, a recolta, a strînge, (Transilv.) a sureti. *(A ~ strugurii, bucatele de pe cîmp.)* **2.** a rupe. *(A ~ cîteva flori.)* **3.** a ridica, a strînge. *(A ~ o hîrtie de jos.)* **4.** a aduna, a colecționa, a strînge. *(~ folclor de pe teren.)* **5.** *(TIPOGR.)* a compune, a zețui. *(~ materialul de tipărit.)*

CULÉGERE s. **1.** adunare, adunat, cules, recoltare, recoltat, recoltă, strîngere, strîns, (Transilv. și prin Maram. și Ban.) surétiu. *(~ bucatelor de pe cîmp.)* **2.** cules, ridicare, ridicat, strîngere, strîns. *(~ unei hîrtii de jos.)* **3.** adunare, colecționare, strîngere. *(~ unor texte populare.)* **4.** (concr.) colecție, (livr.) fiorilégiu. *(O ~ de folclor.)* **5.** *(TIPOGR.)* compoziție, compunere, cules, zețuire, zețuit. *(~ unui text.)*

CULÉS s. **1.** adunare, adunat, culegere, recoltare, recoltat, recoltă, strîngere, strîns, (Transilv. și prin Maram. și Ban.) surétiu. *(~ porumbului de pe cîmp.)* **2.** culegere, ridicare, ridicat, strîngere, strîns. *(~ unei hîrtii de jos.)* **3.** *(TIPOGR.)* compoziție, compunere, culegere, zețuire, zețuit. *(~ unui text.)*

culeșér s. v. FĂCĂLEȚ.

culic-de-mâre s. v. SCOICAR.
culină s. v. BUCĂTĂRIE.
CULIÓN s. (înv.) cucúliu. *(~ se poartă de către călugări pe cap.)*
CULISÁ vb. *(TEHN.)* a glisa. *(O ușă care ~.)*
CULISÁRE s. *(TEHN.)* glisare. *(~ unei uși.)*
culm s. v. PAPURĂ.
CÚLME s. **1.** *(GEOGR.)* creastă, creștet, pisc, vîrf, (rar) obîrșie, (înv. și reg.) sîmceá, (reg.) piscán, spic, tígvă, titílă, vîrváre, (Transilv.) picúi, (Mold., Transilv. și Maram.) țiclău, (înv.) suís. *(Alpiniștii au atins ~ muntelui.)* **2.** *(GEOGR.)* coamă, creastă, creștet, muchie, spinare, sprînceană, (pop.) culmíș. *(Înaintează pe ~ muntelui.)* **3.** *(CONSTR.)* coamă, creastă, (reg.) comână, coroánă, laț, samáră, slímnă. *(~ a acoperișului unor case.)* **4.** (reg.) rudár, rúdă. *(De ~ se atîrnă unele obiecte, în casele țărănești.)*
cúlme s. v. APOGEU.
CULMINÁNT adj. maxim. *(Punct ~ în desfășurarea unui proces.)*
CULMINÁRE s. culminație.
CULMINÁȚIE s. culminare.
culminăție s. v. APOGEU.
culmíș s. v. COAMĂ. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. MUCHIE. SPINARE. SPRÎNCEANĂ.
CULOÁR s. coridor, gang, (înv.) tíndă. *(Îl poartă printr-un lung ~.)*
CULOÁRE s. **1.** vopsea, (pop.) boiálă, (reg.) boiá, (Transilv., Ban. și Bucov.) fárbă, (înv.) fáță, șar. *(~ albastră pentru țesături.)* **2.** (rar) máslă. *(~ la jocul de cărți.)*
CULPÁBIL adj. *(JUR.)* vinovat, (înv.) cúlpeș, greșit. *(Arestatul a fost găsit ~.)*
CULPABILITÁTE s. abatere, culpă, eroare, greșeală, păcat, vină, vinovăție, (livr.) erés, (rar) prihánă, (înv. și reg.) teáhnă, (reg.) greș, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) cusúr, sălbăzná, scandál, smíntă, sminteálă, (fig.) rătăcíre, (înv. fig.) rătăceálă. *(O ~ de mică importanță.)*
CÚLPĂ s. abatere, culpabilitate, eroare, greșeală, păcat, vină, vinovăție, (livr.) erés, (rar) prihánă, (înv. și reg.) teáhnă, (reg.) greș, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) cusúr, sălbăzná, scandál, smíntă, sminteálă, (fig.) rătăcíre, (înv. fig.) rătăceálă. *(O ~ de mică importanță.)*
cúlpeș adj. v. CULPABIL. VINOVAT.
CULT adj. **1.** citit, cultivat, educat, instruit, învățat, (rar) școlit, (înv.) pedepsít, politicít, spudaxít, sufletésc. *(Tînăr ~.)* **2.** cărturăresc, livresc, savant. *(Formație lexicală ~.)*
CULT s. **1.** *(BIS.)* confesiune, credință, religie, rit, (pop.) lége. *(E de ~ ortodox.)* **2.** venerație. *(Are un adevărat ~ pentru...)*
cult s. v. CREZ.
CULTERANÍSM s. *(LIT.)* cultism, gongorism. *(~ a apărut în Spania.)*
CULTÍSM s. *(LIT.)* culteranism, gongorism. *(~ este o manieră literară.)*
CULTIVÁ vb. **1.** a lucra. *(~ pămîntul.)* **2.** a crește. *(~ plante.)* **3.** a practica. *(~ pamfletul.)* **4.** a citi, a se instrui. *(Se ~ mult și sistematic.)* **5.** a se civiliza, a se rafina, a se stila, (înv.) a se politici, (fig.) a se ciopli, a se cizela, a se subția, a se șlefui, (înv. fig.) a se roáde. *(S-a mai ~ și el!)*
CULTIVÁBIL adj. arabil, (rar) arătór. *(Teren ~.)*
CULTIVÁRE s. **1.** cultură, lucrare, lucrat. *(~ pămîntului.)* **2.** creștere, cultură. *(~ porumbului.)* **3.** practicare. *(~ genului epic.)* **4.** instruire, învățare. *(~ cuiva.)* **5.** creștere, educare, educație, formare, (înv.) pedeápsă. *(~ tinerei generații în spiritul...)* **6.** rafinare, stilare, (fig.) cioplíre, cizeláre, șlefuíre. *(~ exprimării.)*
CULTIVÁT adj. **1.** lucrat, muncit. *(Pămînt ~.)* **2.** citit, cult, educat, instruit, învățat, (rar) școlit, (înv.) pedepsít, politicít, spudaxít, sufletésc. *(Tînăr ~.)* **3.** rafinat, stilat, (fig.) subțíre. *(Exprimare ~.)*
CULTIVATÓR s. *(AGRIC.)* (rar) extirpátor, scormonitór.
CULTURALIZÁ vb. a instrui. *(A ~ masele.)*
CULTURALIZÁRE s. instruire. *(~ maselor.)*
CULTÚRĂ s. **1.** civilizație. *(~ unui popor.)* **2.** carte, cunoștințe (pl.), instrucție, învățătură, pregătire, studii (pl.), (înv. și pop.) slóvă, (înv. și reg.) cărturăríe, (reg.) scrisoáre, (înv.) mínte, pricopseálă, pricopsíre. *(Lipsit de ~.)* **3.** cultivare, lucrare, lucrat. *(~ pămîntului.)* **4.** creștere, cultivare. *(~ tutunului.)*
culúc s. v. GARDĂ. PAZĂ. STRAJĂ.
CUM adv., conj., interj. **1.** adv. ce, cît. *(~ aș mai ride!)* **2.** conj. (temporal) cînd. *(Frunza-n codru ~ învie.)* **3.** conj. (cauzal) cînd, deoarece, fiindcă, întrucît. *(~ știu că vine, sînt emoționat.)* **4.** conj. (modal) (pop.) cáre. *(Se înalță un palat ~ nu mai există.)* **5.** conj. (comparativ.) ca, cît, precum. *(Noi ~ și ei.)* **6.** interj. ce?, poftim?, (fam. și pop.) ha? *(~? n-am auzit.)*
cum conj. v. CÎND.
cumătră s. v. CIOCUL-CUCOAREI. PLISCUL-COCORULUI. PLISCUL-CUCOAREI. PRIBOI.
cumbără s. v. MORTIER, OBUZ.
CUMETRÍE s. botez.
CUMINECÁ vb. *(BIS.)* a (se) împărtăși, (înv. și pop.) a (se) griji, (înv. și reg.) a (se) pricestui, (înv.) a (se) comunica.
CUMINECÁRE s. *(BIS.)* cuminecătură, euharistie, împărtășanie, împărtășire, împărtășit, (la catolici) sacrament, (înv. și pop.) grijánie, grijíre, pricestánie. *(Taina ~.)*
CUMINECĂTÚRĂ s. *(BIS.)* cuminecare, euharistie, împărtășanie, împărtășire, împărtășit, (la catolici) sacrament, (înv. și pop.) grijánie, grijíre, pricestánie. *(Taina ~.)*
CUMÍNTE adj., adv. **1.** adj. ascultător, bun, docil, plecat, supus, (livr.) obediént, (înv.) ascultói. *(Un copil ~.)* **2.** adj. astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminți, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **3.** adj. cumpănit, echilibrat, rațional, rezonabil, (înv.) rezonát. *(Om ~.)* **4.** adj. chibzuit, înțelept, socotit, (pop.) mintós. *(Om ~.)* **5.** adj. chibzuit, deștept, inteligent, înțelept. *(O*

faptă ~.) **6.** adv. chibzuit, înțelept, înțelepțește, judicios, rațional. *(A procedat ~.)*

CUMINȚÉNIE s. **1.** ascultare, docilitate, supunere, (livr.) obediénță, (rar) cuminție, sumisiúne, supușénie, (înv.) ascultămînt, plecăciúne, subordinație. **2.** chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cuminție, ponderație, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluire, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(Procedează cu multă ~.)*

CUMINȚÍ vb. a (se) astimpăra, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, (înv. și reg.) a (se) stăvi, (înv.) a (se) înțelepți. *(Te rog să te ~!)*

cuminție s. v. ASCULTARE. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. DOCILITATE. ÎNȚELEPCIUNE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAȚIE. RAȚIUNE. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. SUPUNERE. TACT.

CUMINȚÍT adj. astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Un om ~.)*

CUMNÁT s. (Transilv., Maram. și Ban.) șógor, (Transilv. și Ban.) șogorán.

CUMNÁTĂ s. (pop.) tătăișă, (Transilv., Maram. și Ban.) șógoriță.

CÚMPĂNĂ s. **1.** (Ban. și Transilv.) ghérmăn. *(~ la fîntînă.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) balanța (art.), cîntarul (art.), (reg.) terezíile (pl. art.) *(~ este o constelație zodiacală din emisfera australă.)* **3.** cumpăneală, cumpănire, echilíbru. *(A se afla în ~.)* **4.** *(TEHN.)* boloboc, nivelă cu bulă de aer. **5.** *(TEHN.)* capră. *(~ la moară.)* **6.** *(TEHN.;* la pl.) aripi (pl.), crucișe (pl.), fofelnițe (pl.), răscruci (pl.), speteze (pl.). *(~ la războiul de țesut.)*

cúmpănă s. v. ARIPĂ. BALANȚĂ. CÎNTAR. CRUCE. CRUCEA DINAINTE. ÎNCERCARE. POSADĂ. RESTRIȘTE. SCHIMBĂTOARE. SPETEAZĂ.

CUMPĂNEÁLĂ s. **1.** cumpănă, cumpănire, echilibru. *(Se află în poziție de ~.)* **2.** contrabalansare, cumpănire, echilibrare. *(O greutate pusă pentru ~.)*

cumpăneálă s. v. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. ÎNȚELEPCIUNE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAȚIE. RAȚIUNE. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. TACT.

CUMPĂNÍ vb. a (se) compensa, a (se) contrabalansa, a (se) echilibra, a precumpăni, (livr.) a (se) pondera.

cumpăní vb. v. ADUCE. ALEGE. APROPIA. ASEMĂNA. ASEMUI. CHIBZUI. CÎNTĂRI. CODI. DECIDE. EZITA. FIXA. GÎNDI. HOTĂRÎ. INTENȚIONA. JUDECA. PLĂNUI. POTRIVI. PREGETA. PROIECTA. SEMĂNA. SOCOTI. STABILI. ȘOVĂI.

CUMPĂNÍRE s. **1.** cumpănă, cumpăneală, echilibru. *(Se află în poziție de ~.)* **2.** contrabalansare, cumpăneală, echilibrare. *(O greutate pusă pentru ~.)*

cumpănire s. v. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. DELIBERARE. GÎNDIRE. ÎNȚELEPCIUNE. JUDECARE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAȚIE. RAȚIUNE. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. TACT.

CUMPĂNÍT adj. **1.** calculat, chibzuit, cumpătat, echilibrat, înfrînat, măsurat, moderat, ponderat, socotit, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Un om ~; o viață ~.)* **2.** cuminte, echilibrat, rațional, rezonabil, (înv.) rezonát. *(Om ~.)* **3.** chibzuit, gîndit, judicios, matur, serios, socotit, temeinic. *(O judecată ~.)* **4.** măsurat, tacticos. *(Cu gesturi ~.)*

CUMPĂRÁ vb. a achiziționa, a lua, a procura, a tîrgui, (înv. și pop.) a neguța, (prin Transilv.) a surzui, (înv.) a scumpăra. *(~ cele necesare.)*

CUMPĂRÁRE s. achiziționare, cumpărat, luare, procurare, tîrguire, (înv.) scumpărătoáre. *(~ celor necesare.)*

CUMPĂRÁT s. achiziționare, cumpărare, luare, procurare, tîrguire, (înv.) scumpărătoáre. *(~ unui bun.)*

CUMPĂRĂTÓR s. client, mușteriu, (înv) tîrguitór. *(Un ~ obișnuit al magazinului.)*

CUMPĂRĂTÚRĂ s. tîrguială. *(A făcut unele ~.)*

CÚMPĂT s. **1.** calm, fire, stăpînire, (înv.) stăpîníe, (fig.) sînge réce, (rar fig.) răceálă. *(Nu-ți pierde ~.)* **2.** chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cuminție, ponderație, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluire, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(Procedează cu mult ~.)*

cúmpăt s. v. DIETĂ. REGIM.

CUMPĂTÁRE s. chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cuminție, ponderație, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluire, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(Procedează cu multă ~.)*

CUMPĂTÁT adj. **1.** calculat, chibzuit, cumpănit, echilibrat, înfrînat, măsurat, moderat, ponderat, socotit, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Un om ~; o viață ~.)* **2.** astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **3.** așezat, chibzuit, echilibrat, liniștit, pașnic, potolit, tihnit. *(O viață ~.)*

cumplí vb. v. ASASINA. OMORÎ. SUPRIMA. UCIDE.

cumpliciúne s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂU-

TATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

cumplíre s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CAP. CAPĂT. CRUZIME. FEROCITATE. FINAL. FINE. ÎNCHEIERE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. SFÎRȘIT. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

cumplít adj. v. COMPLET. DEPLIN. INTEGRAL. ÎNTREG. TOTAL.

CUMPLÍT adj., adv. **1.** adj., adv., aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsîlnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. aprig, aspru, crîncen, crud, crunt, încrîncenat, îndîrjit, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre (fig.) încleștát. *(O luptă ~.)* **3.** adj. cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)* **4.** adj. aprig, groaznic, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, nebun, sălbatic, violent. *(O pasiune ~ îl măcina.)* **5.** adj. atroce, crunt, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, teribil. *(O durere abdominală ~.)* **6.** adj. colosal, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)*

cumplít s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

cumplitáte s. v. AVARIȚIE. CALICENIE. CALICIE. ZGÎRCENIE.

CUMSECÁDE adj., adv. **1.** adj. bun, îngăduitor, înțelegător, omenos, (înv.) omenít. *(Ce om ~!)* **2.** adv. bine, (înv. și reg.) táre. *(Să-l repare ~.)* **3.** adv. omenește. *(Se poartă ~ cu ei.)*

CUMULÁ vb. a însuma. *(~ următoarele însușiri...)*

CUMULÁRE s. însumare, (rar) cumulație, sumație. *(~ tuturor factorilor.)*

cumulație s. v. CUMULARE. ÎNSUMARE.

CUMVÁ adv. **1.** oarecum, (înv.) doar. *(O apreciere ~ exactă.)* **2.** eventual, poate, (înv.) cîndái. *(Aveți ~ o țigară?)*

CUNOÁȘTE vb. **1.** a pricepe, a stăpîni, a ști, (fam.) a vedea. *(~ la perfecție mai multe meserii.)* **2.** a poseda, a stăpîni, a ști. *(~ trei limbi străine.)* **3.** a înțelege, a pricepe, a ști. *(~ franceza?)* **4.** a afla, a ști. *(Vrei să ~ adevărul?)* **5.** a ști, (astăzi rar) a pricépe. *(Nu ~ încă secretul?)* **6.** a (se) ști. *(Ne ~ de mici; îl ~ ca pe un cal breaz.)* **7.** a identifica, a recunoaște, a ști. *(Cum îl poți ~?)* **8.** a (se) observa, a (se) remarca, a (se) vedea. *(Se ~ că ai fost tu aici.)*

cunoáște vb. v. APRECIA. CHIBZUI. CONSIDERA. CREDE. DEDUCE. GĂSI. GÎNDI. JUDECA. OBȚINE. OPINA. RĂSPLĂTI. REALIZA. RECOMPENSA. RECUNOAȘTE. SOCOTI.

CUNOÁȘTERE s. **1.** înțelegere, percepție, pricepere. *(Proces de ~.)* **2.** (înv.) știință, știre, știutură, *(~ lucrurilor.)* **3.** pricepere, stăpînire. *(~ mai multor meserii.)* **4.** posedare, stăpînire. *(~ mai multor limbi.)*

CUNOSCĂTÓR adj., s. **1.** expert. *(Un mare ~ în problema...)* **2.** (astăzi rar) știutór. *(E un bun ~ al limbii noastre.)*

CUNOSCÚT adj. **1.** știut. *(Lucruri ~.)* **2.** consacrat, faimos, notoriu, recunoscut, renumit, reputat, vestit. *(Un sportiv ~.)* **3.** frecvent, obișnuit, răspîndit, uzual. *(O expresie ~.)* **4.** familiar, știut. *(Locuri ~.)* **5.** anumit, determinat, fixat, hotărît, precizat, rînduit, specificat, stabilit, statornicit. *(La o dată ~.)*

CUNOȘTÍNȚĂ s. **1.** pregătire, (înv.) știință. *(Nu avea nici o ~ în acest domeniu.)* **2.** (la pl.) carte, cultură, instrucție, învățătură, pregătire, studii (pl.), (înv. și pop.) slóvă, (înv. și reg.) cărturăríe, (reg.) scrisoáre, (înv.) mínte, pricopseálă, pricopsíre. *(Lipsit de ~; posedă multe ~.)* **3.** (la pl.) elemente (pl.), noțiuni (pl.). *(Cîteva ~ despre...)* **4.** informație, știre, veste, (prin Transilv.) hir, (înv.) mărturíe, pliroforíe, știință. *(Ai vreo ~ despre el?)* **5.** relație. *(Ai vreo ~ la minister?)*

cunoștínță s. v. CONȘTIINȚĂ. CUGET. GÎNDIRE. JUDECATĂ. MINTE. RAȚIUNE. RECUNOȘTINȚĂ. SPIRIT. SUFLET.

CUNUNÁ vb. a se căsători, (pop.) a se nunti. *(S-au ~ la biserică.)*

cununá vb. v. ÎNCORONA. ÎNCUNUNA. RĂSPLĂTI. RECOMPENSA.

CUNUNÁT adj. căsătorit, (pop. și fam.) căpătuít. *(Femeie ~.)*

CUNÚNĂ s. **1.** coroană. *(O ~ de flori pe cap.)* **2.** cununie, (reg.) pirostríe. *(~ care se pune pe capul mirilor.)* **3.** funie. *(~ de usturoi, de ceapă.)*

cunúnă s. v. COROANĂ. CORONIȘTE. COSOROABĂ. DIADEMĂ.

CUNUNÍE s. **1.** căsătorie, (pop.) nuntíre, nuntít. *(~ oficiată la biserica...)* **3.** cunună, (reg.) pirostríe. *(~ pentru miri.)*

CUNUNÍȚĂ s. **1.** coroniță. *(O ~ de flori.)* **2.** *(BOT.; Spiraea ulmifolia)* (reg.) caprifói, táulă, teișór, (Bucov.) ciritél.

cununíță s. v. CORONIȘTE. FLORI-DE-PAIE. IMORTELĂ. PLEVAIȚĂ. SASCHIU.

cupa-óii s. v. CLOPOȚEI.

cupa-vácii s. v. VOLBURĂ MARE.

CÚPĂ s. **1.** (înv.) scáfă, tas. *(O ~ de vin.)* **2.** *(BIS.)* caliciu, potir, (înv.) scăfîrlíe. *(~ este un vas liturgic.)* **3.** trofeu. *(A cîștigat ~ pusă în joc.)* **4.** *(TEHN.)* blid, căuș, ciutură, (reg.) făcău. *(~ la roata morii.)* **5.** *(BOT.)* caliciu, (înv.) pahár. *(~ unei flori.)* **6.** *(BOT.)* **cupa-vacii** *(Calystegia sepium)* = (reg.) vólbură,

CÚPĂ s. (la cărțile de joc). **1.** roșu. *(Fantele de ~.)* **2.** inimă.

cúpă s. v. MIȘINĂ.

cúpe s. pl. v. GENȚIANĂ. GHINȚURĂ.

cupéț s. v. COMERCIANT. NEGUSTOR.

CUPÉU s. (înv. și pop.) carétă. *(Călătorea în ~.)*

cupéu s. v. COMPARTIMENT.

cupíd adj. v. APRIG. APUCĂTOR. AVID. HRĂPĂREȚ. LACOM. NEÎNDESTULAT. NESĂTUL.

cupiditáte s. v. LĂCOMIE.

cupít s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

CUPLÁ vb. *(TEHN.)* a acupla.

CUPLÁJ s. *(TEHN.)* acuplaj, acuplare, cuplare.

CUPLÁRE s. *(TEHN.)* acuplaj, acuplare, cuplaj.

CUPLÁT adj. *(TEHN.)* acuplat.

CÚPLU s. pereche. *(Un ~ potrivit.)*

CUPÓLĂ s. boltă, (înv.) cúlă, sclip, (turcism înv.) cubeá. *(~ la o turlă.)*

CUPÓN s. (înv.) márgine. *(~ de material textil.)*

CUPRÁ vb. a arăma. *(~ suprafața unui obiect metalic.)*

CUPRÁRE s. arămire. *(~ unui vas metalic.)*

CUPRÁT adj. arămit. *(Vas metalic ~.)*

CUPRÍNDE vb. **1.** a (se) îmbrățișa, a (se) înlănțui, a (se) prinde. *(Se ~ de mijloc.)* **2.** a apuca. *(L-a ~ în brațe.)* **3.** a conține, a include, a îngloba, a număra. *(~ într-însa mai multe elemente.)* **4.** a include, a îngloba. *(Vechea Galie ~ și Belgia de astăzi.)* **5.** a avea, a conține. *(Cartea ~ ilustrații.)* **6.** a conține, a scrie, a spune, a zice. *(Ce ~ aceste documente?)* **7.** *(MAT.)* a intra, a merge. *(4 în 8 se ~ de două ori.)* **8.** (pop.) a lua. *(Vasul ~ 4 litri.)* **9.** a încăpea. *(Haina nu-l mai ~.)* **10.** a prinde, a vedea, (fig.) a îmbrățișa. *(Cît ~ cu ochii, cu privirea.)* **11.** a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) împovăra, a(-l) năpădi, a(-l) răzbi, (pop.) a(-l) prididi, (înv.) a(-l) supúne, (fig.) a(-l) apăsa, a(-l) doborî, a(-l) răpúne. *(L-au ~ grijile, necazurile.)* **12.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) podidi, (a-l) prinde, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) preacovîrși, a(-l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ oboseala, somnul.)* **13.** a(-l) copleși, a(-l) răzbi, (înv.) a(-l) răzbáte. *(L-a ~ setea.)* **14.** a-l apuca, a-i veni. *(L-a ~ amețeala.)* **15.** a-l năpădi, a-l trece. *(Îl ~ nădușelile, fiorii.)*

cuprínde vb. v. CAPTURA. COTROPI. CUCERI. INVADA. ÎMPRESURA. ÎNCĂLCA. ÎNCERCUI. ÎNCONJURA. ÎNDELETNICI. ÎNVĂLUI. LUA. NĂPĂDI. OCUPA. SECHESTRA.

CUPRÍNDERE s. includere, înglobare. *(~ unui element într-un ansamblu.)*

cupríndere s. v. CONȚINUT. CORP. COTROPIRE. CUPRINS. INVADARE. INVAZIE. ÎNCĂLCARE. ÎNTINDERE. ÎNTINS. MATERIE. NĂPĂDIRE. SPAȚIU. SUPRAFAȚĂ. TERITORIU.

cupríns adj. v. AVUT. BOGAT. ÎNSTĂRIT. OCUPAT. PRINS. SITUAT.

CUPRÍNS s. **1.** întindere, întins, spațiu, suprafață, teritoriu, (înv.) cupríndere, olát. *(Pe tot ~ țării.)* **2.** limită, (rar) perimétru, (înv.) ocól. *(În ~ cetății.)* **3.** conținut, (rar) plin. *(Se zbuciumă marea și ~ ei.)* **4.** conținut, corp, materie, (înv.) cupríndere. *(În ~ cărții.)* **5.** conținut, sumar, tablă de materii, (înv.) regístru, scară, súmă, (grecism înv.) pínax. *(~ unui tratat.)*

cupríns s. v. COTROPIRE. GARD. INVADARE. INVAZIE. ÎMPREJMUIRE. ÎNCĂLCARE. ÎNGRĂDITURĂ. NĂPĂDIRE. OCOL. ULUCĂ.

cuprinzătoáre s. v. PARANTEZĂ.

CUPRINZĂTÓR adj. **1.** întins, larg, mare, vast, (înv. și reg.) meréu, (înv.) desfătát. *(Un spațiu ~.)* **2.** încăpător, larg, mare, spațios. *(O cameră ~.)* **3.** încăpător, mare, voluminos. *(Un recipient ~.)* **4.** amplu, bogat, larg. *(O perspectivă ~.)* **5.** enciclopedic, universal, vast. *(Cunoștințe ~.)*

cuprinzătór s. v. CÎT.

CÚPRU s. *(CHIM.)* aramă. *(Obiecte din ~.)*

CUPTÓR s. **1.** (Ban.) șparhát. *(~ de pîine.)* **2.** (reg.) rólă, tóbă. *(~ la mașina de gătit.)* **3.** cămin, vatră, (prin Transilv.) cámeniță. *(Vasul stă așezat pe ~.)* **4.** *cuptor înalt* = furnal.

cuptór s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. IULIE. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. SOBĂ. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

cuptor de vár s. v. VARNIȚĂ.

cur s. v. ANUS. DOS. FUND. POPOU. ȘEZUT.

curá vb. v. APĂRA. CĂUTA. CURĂȚA. DEFRIȘA. DESPĂDURI. DEZGHIOCA. DEZVINOVĂȚI. DISCULPA. DISTRUGE. ÎNGRIJI. JUSTIFICA. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SCUZA. SFĂRÎMA. TRATA. ZDROBI. ZVÎNTA.

CURÁBIL adj. *(MED.)* benign, ușor, vindecabil. *(Formă ~ a unei boli.)*

curái s. v. CIURLAN. SALCIGORN. SĂRICICĂ.

CURÁJ s. **1.** bărbăție, bravură, cutezanță, dîrzenie, încumetare, îndrăzneală, neînfricare, semeție, temeritate, (livr.) intrepiditáte, petulánță, (rar) cutezáre, (pop. și fam.) súflet, (pop.) ínimă, voinicíe, (înv.) dîrzíe, îndrăznire, mărinimíe, semețíre, (grecism înv.) táros. *(Dovedește un mare ~ în acțiunile sale.)* **2.** bărbăție, bravură, eroism, neînfricare, vitejie, (pop.) voinicíe. *(~ cuiva în luptă.)*

CURAJÓS adj., adv. **1.** adj. brav, cutezător, dîrz, inimos, îndrăzneț, neînfricat, semeț, viteaz, (livr.) intrepíd, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. și pop.) voiníc, (înv.) hrăbór, neînfricoșát. *(Om ~.)* **2.** adj. bărbătesc, viteaz, vitejesc, (reg.) bărbătós. *(Atitudine, faptă ~.)* **3.** adv. bărbătește, eroic, vitejește, (pop.) voinicéște. *(S-a luptat ~.)*

curamá s. v. CHETĂ. COLECTĂ.

CURĂR s. bucar, vînar, (reg.) gurúră, hamút, cureaua vînării. *(~ este o parte a hamului.)*

curarisí vb. v. CĂUTA. ÎNGRIJI. TRATA.

CURÁT adj. **1.** nepătat, (reg.) neîntinát, (Transilv.) tístaș. *(Haină ~.)* **2.** spălat. *(Așternuturi ~.)* **3.** îngrijit. *(O ținută ~.)* **4.** neamestecat, pur, simplu. *(O substanță ~; un corp ~.)* **5.** nativ, neamestecat, pur, (înv. și reg.) safi, (Transilv. și Bucov.) prísnic, (înv.) prísne, (fig.) virgin. *(Aur ~.)* **6.** adevărat, autentic, nefalsificat, original, veritabil. *(O artă ~.)* **7.** natural, neamestecat, pur, (înv. și pop.) sadeá. *(Vin ~.)* **8.** neamestecat, pur, (Transilv.) tístaș. *(Grîu ~.)* **9.** adevărat, autentic, neaoș, veritabil, (pop. și fam.) sadeá, get-begét. *(Moldovean, țăran ~.)* **10.** clar, cristalin, limpede, pur, transparent, (pop.) vioáră, (Transilv.) tístaș, (înv.) chiar. *(Apă ~.)* **11.** bun, nealterat, nestricat. nevătămător, neviciat, exigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aer ~.)* **12.** albastru, clar, limpede, pur, senin, străveziu, (livr.) limpíd, (Transilv.) tístaș, (înv.) seninát, seninós, (fig.) spălát. *(Un cer ~.)*

curát adj. v. CANDID. CAST. CINSTIT. CORECT. DISTINCT. EVIDENT. FECIORELNIC. FECIORESC. FIRESC. INCORUPTIBIL. INOCENT. INTEGRU. LEAL. NATURAL. NEALTERAT. NECORUPTIBIL. NEPRIHĂNIT. NET. NEVINOVAT. NORMAL. OBIȘNUIT. ONEST. PRECIS. PUDIC. PUR. SPOVEDIT. VIRGIN. VIRGINAL.

curát adj., adv. v. CLAR. DESLUȘIT. LĂMURIT. LIMPEDE.

curát adv. v. CHIAR. DREPT. EXACT. EXPLICIT. EXPRES. ÎNTOCMAI. PRECIS. RĂSPICAT. TOCMAI.

CURATÍV adj. *(MED.)* (rar) lecuitór, tămăduitór, vindecătór. *(Tratament ~.)*

curălíce s. v. BURETE-DE-CONOPIDĂ.

curătoáre s. v. PLACENTĂ.

CURĂTÚRĂ s. (înv. și pop.) posádă, (pop.) laz, (înv. și reg.) secătúră, seci, (reg.) gărînă, pîrloágă, tăietúră, (Bucov., Maram. și nordul Transilv.) runc, (prin Maram.) săcsie, (Ban.) tîrsáică, tîrsă, (prin Transilv.) tîrsătúră, (prin Ban. și Transilv.) tîrseálă.

curătúră s. v. PARCHET.

CURĂȚÁ vb. **1.** a deteretica, a scutura, a strînge, (înv. și reg.) a griji, (reg.) a rîndui, (prin Bucov.) a cioroboti, (Transilv.) a cîștiga, (Ban. și Transilv.) a orîndui, (Transilv.) a tăgăși, (Transilv. și Maram.) a ticăzui, (Transilv.) a tistăli. *(~ prin casă.)* **2.** a elimina, a îndepărta, a înlătura. *(~ murdăria de pe jos.)* **3.** a șterge. *(~ praful.)* **4.** (înv. și reg.) a cura, (Transilv.) a tăgăși. *(A ~ un obiect de murdărie.)* **5.** *(TEHN.)* a purifica, (înv.) a lămuri. *(~ un metal.)* **6.** *(MED.)* a dezinfecta. *(~ o plagă.)* **7.** (înv.) a cura. *(~ un fruct de coajă.)*

curățá vb. v. ASASINA. DEBARASA. DECEDA. DESCOTOROSI. DISPĂREA. DUCE. IZBĂVI. MÎNTUI. MURI. OMORÎ. PIERI. PRĂPĂDI. PURIFICA. RĂPOSA. RĂSCUMPĂRA. SALVA. SCĂPA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA. SUPRIMA. UCIDE.

CURĂȚÁRE (CURĂȚÍRE) s. **1.** eliminare, îndepărtare, înlăturare, scoatere. *(~ murdăriei de pe haine.)* **2.** ștergere. *(~ prafului.)* **3.** *(TEHN.)* purificare, (rar) purificație. *(~ metalului.)*

CURĂȚĂTORÍE s. spălătorie. *(~ chimică.)*

CURĂȚÉL adj. îngrijit, spălat, spălățel, (înv. și reg.) acurát, (fig.) scuturát. *(Un om mai ~.)*

CURĂȚÉNIE s. **1.** dereticare, scuturătură, (prin Transilv.) tăgășíre, tistușág. *(În casa lor e mare ~.)* **2.** salubritate. *(Serviciul de ~; ~ orașului.)* **3.** puritate. *(~ aurului.)* **4.** claritate, limpezime, puritate, transparență. *(~ apei.)*

curățénie s. v. CANDOARE. CASTITATE. CINSTE. CORECTITUDINE. FECIORIE. INCORUPTIBILITATE. INOCENȚĂ. INTEGRITATE. LAXATIV. LEALITATE. NEPRIHĂNIRE. NEVINOVĂȚIE. ONESTITATE. PUDICITATE. PUDOARE. PURGATIV. VIRGINITATE.

curățí vb. v. CASTRA. JUGĂNI. SCOPI. STERILIZA.

curățíe s. v. CANDOARE. CASTITATE. CINSTE. CORECTITUDINE. FECIORIE. INCORUPTIBILITATE. INOCENȚĂ. INTEGRITATE. LEALITATE. NEPRIHĂNIRE. NEVINOVĂȚIE. ONESTITATE. PUDICITATE. PUDOARE. VIRGINITATE.

curățíre s. v. CASTRARE. JUGĂNIRE. JUGĂNIT. SCOPIRE. SCOPIT. STERILIZARE.

CURĂȚÍT adj. *(TEHN.)* purificat, (înv.) lămurít. *(Metal ~.)*

curățít adj. v. CASTRAT. JUGĂNIT. SCOPIT. STERILIZAT.

CURB adj. arcuit, curbat, încovoiat, îndoit, (livr.) cambrát, (rar) arcát, recurbát, (înv. și reg.) încujbát, scovîrdát, (înv.) arcós. *(Bară ~.)*

CURBÁ vb. **1.** a (se) arcui, a (se) încovoia, a (se) îndoi, (livr.) a (se) cambra, (rar) a (se) recurba, (înv. și reg.) a (se) încujba, a (se) scovîrda. *(A ~ o bară metalică.)* **2.** a (se) apleca, a atîrna, a cădea, a coborî, a (se) culca, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. și pop.) a (se) povedi, (reg.) a se poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile s-au ~ de rod.)* **3.** a (se) cocoșa, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) strîmba. *(I s-a ~ de tot spinarea sub povară.)* **4.** a (se) frînge, a (se) îndoi. *(S-a ~ de mijloc.)*

CURBÁRE s. **1.** arcuire, încovoiere, îndoire, (rar) flexiúne, (înv. și reg.) încujbáre. *(~ unei bare.)* **2.** încovoiere, îndoire, strîmbare. *(~ unui cui.)* **3.** aplecare, culcare, culcat, înclinare, încovoiere, îndoire, plecare. *(~ crengilor din cauza rodului.)* **4.** arcuire, flexiune, încovoiere, îndoire. *(Mișcări de ~, în gimnastică.)*

CURBÁT adj. **1.** arcuit, curb, încovoiat, îndoit, (livr.) cambrát, (rar) arcát, recurbát, (înv. și reg.) încujbát, scorvîrdát, (înv.) arcós. *(Bară ~.)* **2.** încovoiat, îndoit, întors, răsucit, strîmb, strîmbat. *(Cui ~.)* **3.** încovoiat, îndoit, răsucit, strîmb. *(Fiare ~.)* **4.** parabolic.

(Oglindă ~.) **5.** aplecat, înclinat, încovoiat, îndoit, lăsat, plecat, (reg.) polignit. *(Copac cu crengile ~.)* **6.** adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Cu spinarea ~.)* **7.** acvilin, adus, cocîrjat, coroiat, încovoiat, (reg.) coroiétic. *(Nas ~.)*

CURBATÚRĂ s. *(MED.)* (pop.) deșeláre.

CÚRBĂ s. **1.** cot, cotitură, întorsătură, întortochetură, ocol, răsucitură, serpentină, sinuozitate, șerpuire, șerpuitură, (rar) îndoitúră, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsătúră, sucitúră, (Olt. și Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)* **2.** cotitură, viraj. *(La ~ lasă vehiculul în viteză redusă.)* **3.** *(GEOGR.) curbă batimetrică* = izobată; *curbă de nivel* = izohipsă.

curbét s. v. STRĂIN. VENETIC.

curbínă s. v. COARBĂ.

CURBÚRĂ s. arcuire, încovoiálă, încovoietură, îndoitură. *(Tavanul formează o ușoară ~.)*

CURCÁN s. **1.** *(ORNIT.; Meleagris gallopavo)* (Transilv.) corcodán, (prin Transilv.) puicói, (Ban.) tutcán. **2.** *(MIL.)* căciular, dorobanț. *(~ în vechea armată română.)*

CÚRCĂ s. *(ORNIT.)* (reg.) púică, (Ban.) tútcă. *(~ este femela curcanului.)*

curcubétă s. v. DOVLEAC. PEPENE. TĂRTĂCUȚĂ. TIGVĂ. TÎLV.

CURCUBEȚEÁ s. *(BOT.; Aristolochia clematitis)* curcubețică, remf, (reg.) lepădătoare, păsulícă, fasolea-cioárei, lingura-frumoáselor, lingura-pópii, mărul-lúpului.

curcubețeá s. v. ÎMPĂRĂTEASĂ. MUTĂTOARE. TĂRTĂCUȚĂ.

CURCUBEȚÍCĂ s. *(BOT.; Aristolochia clematitis)* curcubețea, remf, (reg.) lepădătoare, păsulícă, fasolea-cioárei, lingura-frumoáselor, lingura-pópii, mărul-lúpului.

curcubețícă s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

CURCUBÉU s. **1.** *(ASTRON.)* (reg.) ceárcăn, brîul-cérului, brîul-Cosînzénii, brîul-lui-Dumnezéu. brîul-Maicii-Dómnului, brîul-pópii, curunacérului. **2.** *(BOT.; Lychnis coronaria)* (reg.) flocoșéle (pl.), flocoșícă, barba-împărátului, floarea-cunúnii.

curcubéu s. v. IARBA-CÎINELUI. PIR-DE ȚELINĂ. PIR-GROS.

curcudél s. v. PORUMBAR. PORUMBEL.

cur-de-găínă s. v. PECINGINE.

cúre vb. v. ALERGA. CURGE. FUGI. GONI.

CUREÁ s. centură, cingătoare, cordon. *(Și-a strîns pantalonii cu ~.)*

cureá s. v. NOJIȚĂ.

cureaua vînării s. v. BUCAR. CURAR. VÎNAR.

curéchi s. v. VARZĂ.

curechi-de-cîmp s. v. RAPIȚĂ.

curechi-de-stîncă s. v. RUJĂ.

curechi-sălbătíe s. v. RAPIȚĂ.

curechíște s. v. VĂRZĂRIE.

curechíștină s. v. VĂRZĂRIE.

curechíță s. v. ALBILIȚĂ. FLUTURE-DE-VARZĂ.

CURELÁR s. (Transilv.) sighiartău, (prin Ban. și Transilv.) soáclăr.

CURELĂRÍE s. (prin Transilv.) sighiartărie.

CURELÚȘĂ s. (turcism înv.) căiúș.

CURÉNT adj. **1.** actual, contemporan, prezent, (rar) momentán, (înv.) curgătór, momentós. *(Perioada ~; moda ~.)* **2.** cotidian, obișnuit, prozaic, zilnic. *(Treburile ~.)* **3.** frecvent, obișnuit, uzual. *(Expresie ~.)* **4.** clasic, frecvent, obișnuit, tradițional, uzual. *(Un procedeu tehnic ~.)*

curént adj. v. CURSIV. ITALIC.

CURÉNT s. **1.** *(FIZ.)* flux. *(~ de particule.)* **2.** *(GEOGR.)* curs, (înv. și reg.) scursúră, (reg.) scurs, scursoáre, (înv.) cursoáre. *(~ apei.)* **3.** acțiune, mișcare. *(~ revendicativ.)*

CURGĂTÓR adj. (pop.) mergător. *(Apă ~.)*

curgător adj. v. ACTUAL. CONTEMPORAN. CURENT. FLUENT. PREZENT.

CÚRGE vb. **1.** (astăzi rar) a se scúrge, (pop.) a mérge, (înv. și reg.) a cúre, a rîura, (înv.) a purcéde. *(Apa ~ lin la vale.)* **2.** a trece. *(Apa ~, pietrele rămîn.)* **3.** *(FIZIOL.)* a circula. *(Sîngele ~ prin vene.)* **4.** a-i pica, a-i picura, a i se prelinge, a i se scurge, (pop.) a-i mérge. *(Îi ~ lacrimi din ochi.)* **5.** *(MED.)* a puroia, a supura. (pop.) a musti. *(Rana ~.)* **6.** a atîrna, a cădea, a spînzura. *(Părul îi ~ pe spate.)*

cúrge vb. v. DECURGE. PROVENI. REIEȘI. REZULTA. SCURGE. TRECE. URMA.

CÚRGERE s. (rar) mers. *(~ Oltului.)*

CURIÉR s. mesager, ștafetă, (înv. și reg.) olác, olăcár, (înv.) menzíl, paíc, pión, póștă, tabelár, tătár, vătășél. *(A sosit un ~ călare.)*

curiér s. v. FACTOR. POȘTAR. POȘTAȘ. POȘTĂ.

CURIETERAPÍE s. *(MED.)* radiumterapie.

CURIÓS adj. **1.** bizar, ciudat, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străín, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucit, trăsnit. *(Ce chestie ~!)* **2.** indiscret. *(Ce ești așa ~?)*

CURIOZITÁTE s. **1.** atenție, interes, luareaminte, (înv.) periérghie, privíre. *(I-a stîrnit ~.)* **2.** indiscreție. *(E de-o ~ bolnăvicioasă.)* **3.** ciudățenie, (grecism rar) paraxénie. *(Avea unele ~ în comportare.)* **4.** bazaconie, bizarerie, bîzdîganie, ciudățenie, drăcie, drăcovenie, minunăție, năstrușnicie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, șozénie, (Ban. și Olt.) miráz, (Transilv. și Ban.) mirăzénie, (Mold.) șanț. *(Multe ~ a mai văzut.)* **5.** raritate. *(O ~ a naturii.)*

CURÎND adv. devreme, fuga, grabnic, imediat, iute, îndată, neîntîrziat, numaidecît, rapid, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, númai,

(reg.) mintenáș, mínteni, (înv.) peșín, techermécher. *(Să te întorci ~.)*

curíndá vb. v. GRĂBI. IUȚI. ZORI.

curm s. v. CURMEI.

CURMÁ vb. **1.** a conteni, a înceta, a se opri, a se potoli, a se sfîrși, a sta, a se termina, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (prin Ban.) a se prorúpe, (Mold.) a tinchi, (înv.) a se precurma. *(Vijelia, vîntul s-a ~.)* **2.** a înceta, a se întrerupe, a se opri, (fig.) a se frînge. *(Cîntecul s-a ~ brusc.)* **3.** a (se) întrerupe, a (se) opri, (fig.) a (se) tăia. *(I s-a ~ respirația de emoție.)* **4.** a întrerupe, a opri, (fig.) a reteza, a stăvili. *(Nu poate ~ scandalul; i-a ~ vorba.)* **5.** a întrerupe, (fig.) a rúpe. *(A ~ tăcerea.)*

curmá vb. v. RETEZA. TĂIA.

CURMÁL s. *(BOT.; Phoenix dactylifera)* (înv.) finíc.

CURMÁLĂ s. *(BOT.)* (înv.) finícă. *(~ este fructul curmalului.)*

CURMÁRE s. **1.** încetare, oprire, potolire, (înv.) precurmáre. *(~ vîntului.)* **2.** întrerupere, oprire, (fig.) stăvilíre. *(~ scandalului.)*

CURMĂTÚRĂ s. *(GEOGR.)* șa, (reg.) deșilătură.

CURMÉI s. (Olt.) curm. *(Un ~ de tei.)*

CURMEZÍȘ adv. oblic, piezíș, transversal. *(Taie ~ suprafața obiectului.)*

curmezíș s. v. BRAȚ. CHINGĂ. COARDĂ. PUNTE. SPETEAZĂ. STINGHIE.

CÚRPEN s. *(BOT.)* **1.** vrej, (reg.) béldie, covrág, fúnie, (prin Mold.) rug. *(~ al plantelor tîrîtoare.)* **2.** *(Clematis vitalba)* (reg.) luminoásă, viță-álbă. **3.** *curpen de munte (Clematis alpina)* = (reg.) cúrpeniță.

cúrpeniță s. v. CURPEN DE MUNTE. PICIORUL-COCOȘULUI.

curpen-scúrt s. v. CLOPOȚEL.

CURS s. **1.** *(GEOGR.)* curent, (înv. și reg.) scursúră, (reg.) scurs, scursoáre, (înv.) cursoáre. *(~ apei.)* **2.** *(GEOGR.)* albie, matcă, vad, (pop.) făgáș, pat, (înv. și reg.) scursúră, (reg.) vále, (înv.) scáfă. *(A trecut ușor ~ rîului.)* **3.** interval, răstimp, timp, vreme, (înv.) diastímă. *(În ~ de un veac.)* **4.** desfășurare, dezvoltare, evoluție, mers, (Munt.) șireténie. *(~ evenimentelor.)* **5.** direcție. *(Un ~ neașteptat al evenimentelor.)* **6.** *(EC. POL.)* valoare. *(~ dolarului.)* **7.** *(EC. POL.)* rată. *(~ schimbului.)*

CURS s. **1.** prelegere, (înv.) prelécție, propúnere. *(Azi nu și-a ținut ~.)* **2.** clasă, lecție, oră. *(De ce ai lipsit de la ~?)*

curs s. v. ALERGARE. CURSĂ.

CURSÁNT s. (rar) cursíst. *(E ~ la universitatea populară.)*

CÚRSĂ s. **1.** deplasare, drum. *(La prima ~, camionul s-a comportat bine.)* **2.** alergătură, drum. *(A făcut două ~ în piață.)* [**3.** alergare, (reg.) încuráre, (înv.) curs. *(~ de cai.)*

CÚRSĂ s. capcană, prinzătoare, (reg.) clápă, (înv.) mreájă, sílță, (înv., în Olt., Ban. și Transilv.) clúcsă. *(~ de prins animale sălbatice.)*

cúrsă s. v. PERICOL. PRIMEJDIE.

cursíst s. v. CURSANT.

CURSÍV adj. italic, (înv.) curént. *(Caracter ~ de literă.)*

cursív adj. v. FLUENT.

cursivitáte s. v. FLUENȚĂ.

cursoáre s. v. CURENT. CURS.

CURTÁ vb. (înv.) a curteni. *(A ~ o fată.)*

CÚRTE s. **1.** ogradă, (pop.) bătătúră, (reg.) armán, bátiște, ocól, (prin Ban. și Transilv.) árie, (Ban. și prin Transilv.) avlíe, (Transilv.) odór, (prin Ban.) voréț. *(~ unei case.)* **2.** palat, (Transilv.) pălútă, (Transilv. și Mold.) polátă, (înv.) áulă, serái. *(Balul de la ~.)* **3.** conac. *(~ a unei moșii.)* **4.** *(JUR.) curte de casație* = (înv., în Transilv., Maram. și Ban.) táblă.

cúrte s. v. ÎMPREJMUIRE.

CURTEÁN s. (înv.) curtezán, dvoreán, dvorélnic, dvorénin, (înv., în Țara Românească) róșu. *(Un monarh și ~ii lui.)*

curteán s. v. ARGAT. SLUGĂ. VITEAZ.

curtení vb. v. CURTA.

curtenie s. v. AMABILITATE. ATENȚIE. CURTOAZIE. GALANTERIE. GENTILEȚE. POLITEȚE.

CURTENITÓR adj. amabil, atent, drăguț, galant, gentil, (pop.) levént, (înv.) cortéz, libóvnic. *(~ cu femeile.)*

curtezán s. v. CURTEAN.

CURTEZÁNĂ s. (în Grecia antică) hetaíră, (înv.) tălániță. *(~ unui suveran.)*

CURTOAZÍE s. amabilitate, atenție, galanterie, gentilețe, politețe, (rar) curtenie, (înv.) líbov. *(~ cu femeile.)*

curtubéș s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

curu-găínii s. v. PĂPĂDIE.

curúlă s. v. CARTOF.

curuna-cérului s. v. CURCUBEU.

curvár adj., s. v. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂȚAT. IMORAL. STRICAT.

CÚRVĂ s. cocotă, prostituată, tîrfă, femeie de stradă, (pop. și fam.) dámă, madámă, (înv. și reg.) pîrțotínă, telălíță, teleléică, (reg.) léle, madaránță, scorțotínă, teárfă, tîrnoáță, (prin Transilv.) bándură, búlă, (prin Bucov.) crăíță, (prin Maram.) lándră, (prin Mold. și Bucov.) mișárcă, (înv.) magopáță, tălániță, femeie públică, (fam.) fleoárță, fleorțotínă, șuleándră, (fig.) buleándră, púpăză, putoáre, tîrîtúră, (reg. fig.) háită, pupezoáică, terfeloágă, (Transilv. fig.) gúdă, (prin Mold. fig.) ruptúră, (arg.) maimúță, marcoávă, mastroácă.

curvăsărie s. v. PROSTITUȚIE.

*CURVÍ vb. (înv.) a preacurvi.

curvíe s. v. PROSTITUȚIE.

cusătoreásă s. v. CROITOREASĂ. LENJEREASĂ.

CUSĂTÚRĂ s. *(TEHN.)* cusut. *(~ a două plăci metalice.)*

CUSCRÉNIE s. cuscrie. *(~ dintre părinții tinerilor căsătoriți.)*

CUSCRÍE s. cuscrenie. *(~ este un grad de rudenie.)*

cuscriór s. v. CUSCRIȘOR. MIEREA-URSULUI.

CUSCRIȘÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Pulmonaria officinalis)* mierea-ursului, (rar) pulmonáriță, (înv. și reg.) plămînărícă, (reg.) cuscriór, cúscru, plămînáre, plămînáriță, plămînăriță, sudoáre, iarba-plumînei. **2.** *(Pulmonaria rubra)* (reg.) plămînăriță, mierea-ursului.

cúscru s. v. CUSCRIȘOR. MIEREA-URSULUI.

CUSCÚTĂ s. *(BOT.; Cuscuta epithymum)* torțel, (reg.) borangíc, iniță, întorțél, lipici, părul-Sfintei-Mării, (prin Ban.) steagul-zînelor.

cust s. v. TRAI. VIAȚĂ.

custá vb. v. TRĂI. VIEȚUI.

custáre s. v. TRAI. VIAȚĂ.

CUSTÚRĂ s. *(GEOGR.)* karling. *(~ unui munte.)*

custúră s. v. ASCUȚIȘ. BRICEAG. CUȚIT. FIER. LAMĂ. LIMBĂ. TĂIȘ.

CUSÚR s. **1.** defect, deficiență, imperfecțiune, insuficiență, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) hîbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșire, răutate. *(Are multe ~uri.)* **2.** anomalie, defect, (pop.) meteáhnă. *(Un ~ congenital.)* **3.** dar, defect, meteahnă, năravi, patimă, viciu, (pop. și fam.) pîrțág, (pop.) învățț, (reg.) madeá, natúră, năravíe, párfie, teáhnă, (prin Bucov.) băsău. *(Are ~ beției.)*

cusúr s. v. ABATERE. ALUZIE. CULPABILITATE. CULPĂ. EROARE. GREȘEALĂ. PĂCAT. REST. RESTANȚĂ. VINĂ. VINOVĂȚIE.

CUSÚT s. **1.** cîrpire, coasere, prindere, țesere. *(~ găurii de la ciorap.)* **2.** *(TEHN.)* cusătură. *(~ a două plăci metalice.)*

CUȘÁC s. *(CONSTR.)* riglă.

cúșcă s. v. LEASĂ.

cușchebáp s. v. CHEBAP.

cúșmă s. v. CĂCIULĂ.

cúșniță s. v. COBILĂ. FIERĂRIE.

CUTÁ vb. **1.** a plisa. *(~ o fustă.)* **2.** a drapa. *(~ un material textil.)* **3.** *(GEOL.)* a (se) încreți. *(Suprafața pămîntului s-a ~ în urma seismului.)* **4.** a (se) încreți, a (se) rida, a (se) zbîrci, (fam.) a (se) smochini, (fig.) a (se) boți, a (se) brăzda. *(Se ~ la obraz.)* **5.** a (se) încreți, a tremura, a (se) undui, (glumeț) a (se) zbîrli. *(Vîntul ~ fața apei.)*

CUTANÁT adj. cutaneu. *(Injecție ~.)*

CUTANÉU adj. cutanat. *(Strat ~.)*

CUTÁRE pron. (slavonism înv.) imréc. *(~ a spus . . .)*

CUTÁRE s. **1.** *(GEOL.)* încrețire. *(Proces de ~ a scoarței terestre.)* **2.** încrețire, ridare, zbîrcire, (fam.) smochinire. *(~ pielii obrazului.)*

CUTÁT adj. **1.** plisat. *(Fustă ~.)* **2.** drapat. *(Perdea ~.)* **3.** creț, încrețit, ridat, zbîrcit, (fam.) smochinit, (fig.) boțit, brăzdat. *(Un obraz ~.)*

CÚTĂ s. **1.** creț, fald, godeu, pliseu, pliu, (reg.) pătură. *(~ a unei rochii.)* **2.** boțitură, creț, încrețitură, îndoitură. *(~ a pantalonilor necălcați.)* **3.** îndoitură, (rar) răsfrîngătură, răsfrînsătură, răsfrîntură. *(~ la un obiect de îmbrăcăminte.)* **4.** *(GEOL.)* încrețitură. *(~ a scoarței terestre.)* **5.** *(ANAT.)* încrețitură, pliu, (rar) sin. *(La gușa unor animale se formează ~e.)* **6.** creț, dungă, încrețitură, rid, zbîrcitură, (pop.) zbîrceálă, zbîrci, (prin Transilv.) ranț, (fig.) brázdă. *(Față plină de ~e.)*

CUTĂRÍCĂ pron. cutăriță. *(~ mi-a spus . . .)*

CUTĂRÍȚĂ pron. cutărică. *(Cine e ~ ?)*

cutcuríș s. v. SPÎNZ.

CÚTE s. gresie, (reg.) arcér, (Ban.) krus. *(~ pentru ascuțit coasa.)*

CUTEZÁ vb. **1.** a se încumeta, a îndrăzni, (astăzi rar) a se semeți, (pop.) a se bizui, (înv.) a ispiti, a se risca, (rar fig.) a se întinde. *(Cine nu ~, nu izbutește.)* **2.** a se încumeta, a îndrăzni, a pofti. *(Să ~ să nu vină la timp!)* **3.** a-și îngădui, a îndrăzni, a-și permite. *(Cum ~ una ca asta?)*

CUTEZÁNȚĂ s. bărbăție, bravură, curaj, dîrzenie, încumetare, îndrăzneală, neînfricare, semeție, temeritate, (livr.) întreprinditate, petulánță, (rar) cutezáre, (pop. și fam.) súflet, (pop.) inimă, voinicíe, (înv.) dîrzíe, îndrăznire, mărinimíe, semețíre, (grecism înv.) táros. *(Dovedește o mare ~ în acțiunile sale.)*

cutezáre s. v. BĂRBĂȚIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANȚĂ. DÎRZENIE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. NEÎNFRICARE. SEMEȚIE. TEMERITATE.

CUTEZĂTÓR adj. brav, curajos, dîrz, inimos, îndrăzneț, neînfricat, semeț, viteaz, (livr.) întrepíd, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. și pop.) voiníc, (înv.) hrăbór, neînfricoșát. *(Om ~.)*

CUTÍE s. **1.** (rar) pixídă, (înv. și reg.) sicríu, (Transilv.) șcătúlă, (latinism înv.) cápsă. *(Pune butonii într-o ~.)* **2.** sertar. *(~ de la tejghea.)* **3.** *(ANAT.) cutie craniană* = căpățînă, craniu, hîrcă, scăfîrlie, tigvă, țeastă, (pop. și fam.) dévlă, (înv. și reg.) scáfă, (înv.) glávă, glăvățînă. *(~ a unui mort deshumat.)*; *cutie toracică* = torace, coșul pieptului.

cutíe s. v. COȘ. LADĂ.

CUTIOÁRĂ s. casetă, cutiuță, (înv. și reg.) besacteá, sicriáș, (Transilv.) șcătúică, șcătúlă. *(O ~ de metal.)*

cútiță s. v. LEASĂ.

CUTIÚȚĂ s. casetă, cutioară, (înv. și reg.) besacteá, sicriáș, (Transilv.) șcătúică, șcătúlă. *(O ~ cu ace.)*

cútră s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

CUTREIERÁ vb. **1.** a colinda, a parcurge, a străbate, a vîntura, (pop. și fam.) a báte, (pop.) a călca, a ocoli, a petréce, (înv. și reg.) a răzbáte, (înv.) a plimba, (rar fig.) a treiera. *(~ drumurile, satele.)* **2.** a colinda, a merge, a străbate, a umbla. *(~ prin munți și văi.)* **3.** a colinda, a peregrina. *(A ~ prin multe țări.)* **4.** a colinda, a se plimba, (fam.) a se plimbarisi. *(Se spune că ~ prin poieni.)* **5.** a colinda, a hoinări, a peregrina, a rătăci, a umbla,

a vagabonda, (livr.) a flana. *(Pe unde ai ~?)* **6.** a colinda, a se duce. *(~ prin muzee.)*

CUTREIERÁRE s. colindare, hoinăreală, rătăcire. *(O ~ fără un țel precis.)*

CUTRÉMUR s. *(GEOL., MET.)* seism, zguduială, zguduire, zguduitură, (înv.) scuturătúră. *(Un ~ ușor de pământ.)*

cutrémur s. v. FIOR. GROAZĂ. ÎNCRÎNCENARE. ÎNFIORARE. ÎNFRICOȘARE. ÎNGROZIRE. ÎNSPĂIMÎNTARE. OROARE. SPAIMĂ. TEROARE.

CUTREMURÁ vb. **1.** a (se) clătina, a (se) scutura, a (se) zdruncina, a (se) zgîlți, a (se) zgudui, (înv. și reg.) a (se) clăti, (înv.) a (se) smăcîna. *(Seismul ~ casa din temelii.)* **2.** a se clătina, a dîrdîi, a dudui, a tremura, a se zgudui, (Mold. și Transilv.) a durdui, (înv.) a se ridica. *(Se ~ pereții.)* **3.** a se înfiora, a se scutura, a tremura, a tresări. *(Calul se ~ din tot corpul.)* **4.** a se încrîncena, a se înfiora, a se înfricoșa, a se îngrozi, a se înspăimînta, a tremura, a se zgudui, (înv. și pop.) a se spăimînta, (înv. și reg.) a se spăima, (reg.) a se înfrica, a se scîrbi, (înv.) a se mira, (înv., în Mold.) a se oțări, (reg. fig.) a se teși, (înv. fig.) a se încreți. *(Se ~ la auzul acestei vești.)*

CUTREMURÁRE s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțiială, zgîlțiire, zgîlțiit, zgîlțiitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit o ~ puternică.)* **2.** duduit, duduitură, zguduitură. *(O ~ a pereților.)*

CUTREMURÁT adj. încrîncenat, înfiorat, înfricoșat, îngrozit, înspăimîntat, zguduit, (înv. și pop.) spăimîntat, (reg.) înfricat, (înv.) spăimat. *(A rămas ~ de vestea primită.)*

CUTREMURÁT s. clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțiială, zgîlțiire, zgîlțiit, zgîlțiitură, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit un ~ puternic.)*

CUTREMURĂTÓR adj. cumplit, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)*

CUTREMURĂTÚRĂ s. clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțiială, zgîlțiire, zgîlțiit, zgîlțiitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit o ~ puternică.)*

cutúbă s. v. BURDUF. COȘ. COVILTIR.

CUTÚMĂ s. *(JUR.)* consuetudine, datină, obicei, tradiție, uz, uzanță. *(Practică consacrată prin ~.)*

CUTUMIÁR adj. *(JUR.)* consuetudinar. *(Practică ~.)*

CUȚÍT s. **1.** (pop.) custúră, (arg.) șindel, șurín. *(Un ~ pentru tăiat pîinea.)* **2.** *(MED.)* bisturiu. **3.** *(TEHN.)* limbă, (pop.) bătător, condei, fofélniță, (reg.) cordénci. *(~ la meliță.)*

cuțít s. v. INTERVENȚIE CHIRURGICALĂ. OPERAȚIE.

cuțitá vb. v. ÎNJUNGHIA. TĂIA.

cuțitáș s. v. BRICEAG.

CUȚITOÁIE s. *(TEHN.)* **1.** cioplitoare, (Transilv. și Ban.) mezdreá, sinălău. *(~ dulgherului, a tîmplarului.)* **2.** cioplitor, (reg.) scoábă, téslă. *(Cu ~ polcovarul curăță copita calului.)*

cuțitoáie s. v. ZVÎRLUGĂ.

CUȚITOÍ vb. *(TEHN.)* (reg.) a mezdri, (Ban. și Transilv.) a sinălui. *(~ doagele.)*

CÚȚU s. *(ZOOL.)* cățel.

CUVENÍ vb. **1.** a merita. *(Ți se ~ o bătaie!)* **2.** a i se cădea, a-i reveni, (înv. și reg.) a-i veni. *(Dă-mi partea care mi se ~.)* **3.** a cadra, a se cădea, a trebui, (înv.) a se dosti, a privi. *(Nu se ~ să faci asta!)* **4.** a se cădea, a se cere, a se impune, a trebui, (înv. și pop.) a căuta. *(Se ~ să procedăm astfel ...)* **5.** a se cădea, a (se) putea. *(Se ~ ca noi să fim pasivi?)*

CUVENÍT adj. **1.** adecvat, conform, convenabil, corespunzător, indicat, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil, recomandat, (livr.) pertinént, (înv.) cuviinciós, răspunzător, (fig.) sănătós. *(Soluția ~ ar fi să ...)* **2.** cerut, necesar, trebuincios, trebuitor, (pop.) cuviinciós, (înv.) recerút. *(A făcut toate cele ~.)* **3.** datorit. *(Respectul ~ cuiva.)* **4.** meritat, (înv.) cuviinciós. *(A primit pedeapsa ~.)*

CUVERTÚRĂ s. **1.** cergă, învelitoare, pătură, velință, (pop.) plocát, țol, (reg.) lăicér, ogheál, poneávă, procóv, procóviță, strai, țoálă, (prin Mold. și Bucov.) prostíre, (Transilv.) verínсă. *(~ de lînă pentru pat.)* **2.** glazură. *(~ pentru obiecte de ceramică.)*

CUVIINCIÓS adj. decent, politicos, respectuos, (livr.) reverențiós. *(O atitudine ~.)*

cuviinciós adj. v. ADECVAT. CERUT. CONFORM. CONVENABIL. CORESPUNZĂTOR. CUVENIT. INDICAT. MERITAT. NECESAR. NIMERIT. OPORTUN. POTRIVIT. RECOMANDABIL. RECOMANDAT. TREBUINCIOS. TREBUITOR.

CUVIÍNȚĂ s. **1.** (înv.) cădénie, cădínță. *(Totul s-a făcut după ~.)* **2.** decență, politețe, respect, (livr.) reverénță, urbanitáte, (livr. fig.) urbanism. *(O atitudine plină de ~.)*

CUVIÓS adj. *(BIS.)* credincios, cucernic, evlavios, pios, preacredincios, religios, smerit, (franțuzism) devót, (înv. și reg.) smérnic, (înv.) blagocestív, pietós, pravoslávnic, rîvnitór, bine-credinciós. *(Om ~.)*

CUVIOȘÉNIE s. *(BIS.)* credință, cucernicie, cuviosie, evlavie, pietate, pioșenie, piozitate, religiozitate, smerenie, (livr.) devoțiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestivíe, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smeríre.

CUVIOȘÍE s. *(BIS.)* credință, cucernicie, cuviosenie, evlavie, pietate, pioșenie, piozitate,

religiozitate, smerenie, (livr.) devoțiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestivíe, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smeríre.

CUVÎNT s. **1.** termen, vorbă, (livr.) verb, vocábulă, (pop.) zícere, (reg.) boáce, (înv.) glas, grai, límbă, paróla, vorbíre, voroávă. *(Un ~ nou intrat în limbă.)* **2.** *cuvînt imitativ* = onomatopee. **3.** (la pl.) text. *(Melodie fără ~.)* **4.** conferință, (înv.) prelégere. *(În ~ său a dezbătut . . .)* **5.** alocuțiune, cuvîntare, discurs, (pop.) vórbă, vorbíre, (înv.) voroávă, (fam. și ir.) lógos. *(Un ~ în fața unui public cald.)* **6.** *(BIS.)* cazanie, omilie, predică, (înv.) chiriacodrómion, didahíe, poucénie, predicáre, predicație, propovedánie, carte cu învățătúră. *(În ~ preotului . . .)* **7.** intervenție. *(~ său la ședință a fost oportun.)* **8.** *cuvînt introductiv* = introducere, prefață, cuvînt înainte, (livr.) preambúl, (înv.) introdúcție, precuvîntáre, predoslovíe, prelúdiu, procuvîntáre, (grecism înv.) proímion *(~ la o carte); cuvînt înainte* = introducere, prefață, cuvînt introductiv, (livr.) preambúl, (înv.) introdúcție, precuvîntáre, predoslovíe, prelúdiu, procuvîntáre, (grecism înv.) proímion. *(~ la un studiu.)* **9.** afirmație, declarație, mărturísire, relatare, spusă, vorbă, zisă, (livr.) aserțiúne, propozíție, (astăzi rar) paróla, voroávă, (fig.) gúră. *(Nu te lua după ~ lui.)* **10.** angajament, asigurare, făgăduială, făgăduință, legămînt, promisiune, vorbă, (astăzi rar) paróla, (înv. și reg.) juruíță, (reg.) făgădá, (Transilv.) făgădáș, (Mold.) juruință, (înv.) promítere, sfătuít, (turcism înv.) bacalím. *(Nu și-a ținut ~.)* **11.** glas, grai, gură, voce, (livr.) verb, (pop.) límbă, (reg.) boáce, (înv.) rost. *(Încă nu i-am auzit ~.)* **12.** motiv, pretext, (înv.) chip. *(Sub ~ că . . .)*

cuvînt s. v. ACORD. ARANJAMENT. CAUZĂ. COMBINAȚIE. CONSIDERENT. CONTRACT. CONVENȚIE. INFORMAȚIE. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. MOBIL. MOTIV. PACT. PRICINĂ. PRILEJ. RAȚIUNE. ȘTIRE. TEMEI. TRANZACȚIE. VESTE. VORBĂ. ZVON.

cuvîntá vb. v. AFIRMA. DECLAMA. DECLARA. MĂRTURISI. RECITA. RELATA. ROSTI. SPUNE. VORBI. ZICE.

cuvîntár s. v. DICȚIONAR. LEXICON. VOCABULAR.

CUVÎNTÁRE s. alocuțiune, cuvînt, discurs, (pop.) vórbă, vorbíre, (înv.) voroávă, (fam. și ir.) lógos. *(În ~ sa a arătat că . . .)*

cuvîntăréț adj. v. VORBITOR.

cuvîntătór adj., s. v. VORBITOR.

cuvîntătór s. v. CONFERENȚIAR. ORATOR.

cvadrát s. v. PĂTRAT.

cvadrupéd adj., s. v. PATRUPED.

cvadruplá vb. v. ÎMPĂTRI.

cvadrúplu adj. v. ÎMPĂTRIT.

CVARTÁL s. microraion, sector. *(Un ~ într-un oraș.)*

cvartál s. v. CARTIER. TRIMESTRU.

CVARTÉT s. *(MUZ.)* (livr.) cvatuór. *(Un ~ de coarde.)*

cvatuór s. v. CVARTET.

cvoțiént s. v. CÎT.

D

DA adv. desigur, firește, (înv. și reg.) dar, (turcism, în Mold.) hélbet. *(— Ai vrea să mergi cu mine? — ~ !)*

DA vb. **1.** a încredința, a înmîna, a întinde, a preda, a remite, a transmite, (livr.) a confia, (înv.) a încréde, a paradosi, a pridădi, a pristavlisi, a teslimarisi, a teslimatisi, a tínde. *(I-a ~ o scrisoare.)* **2.** a întinde. *(Îi ~ mîna.)* **3.** a furniza, a oferi, a procura. *(A ~ cuiva datele necesare.)* **4.** a oferi. *(Își ~ reciproc buchete de flori.)* **5.** a împrumuta, (înv. și reg.) a prumuta, (înv.) a aprumuta, a scumpăra. *(Cît vrei să-ți ~?)* **6.** a dărui, a oferi, (înv.) a prosfora, (grecism înv.) a prosferisi. **7.** a dărui, a dona, (înv.) a dănui. *(A ~ un bun statului.)* **8.** a ceda, a lăsa, *(Îi ~ întregul apartament.)* **9.** a transmite, a trece. *(~ scrisoarea din mînă în mînă.)* **10.** a atribui, a distribui, a împărți, a repartiza. *(~ loturi de casă țăranilor.)* **11.** a acorda, a atribui, a conferi, a decerna, (înv. rar) a deferi. *(A ~ cuiva un premiu, o distincție.)* **12.** a acorda, (înv.) a dărui. *(~-mi, te rog, puțină ascultare!)* **13.** a oferi, a plăti. *(Cît ~ pe marfa mea?)* **14.** a înapoia, a plăti, a restitui, (rar) a returna, (pop.) a întoárce, a înturna, (înv.) a reînturna. *(Ți-am ~ datoria?)* **15.** a-și jertfi, a-și sacrifica. *(Și-a ~ viața pe cîmpul de luptă.)* **16.** a vinde. *(A ~ ceasul cu 1000 de lei.)* **17.** a se deplasa, a se duce, a merge. *(Se ~ cu doi pași înapoi.)* **18.** a ajunge, a ieși. *(Drumul ~ în sat.)* **19.** a se abate, a se opri, a trece. *(A ~ în drum și pe la el.)* **20.** a nimeri. *(Am ~ peste un om de treabă.)* **21.** a aluneca, a luneca. *(A se ~ pe gheață, pe parchet.)* **22.** a întoarce. *(A ~ foile la o carte.)* **23.** a arunca, a azvîrli. *(A ~ pe foc cartea.)* **24.** a arunca, a împrăștia, a răspîndi. *(Luna ~ sclipiri vii.)* **25.** a izbi, a lovi, a trage, (pop.) a păli. *(~ cu toporul în lemn.)* **26.** a trage, (rar) a aplica, (fam. fig.) a árde, a cîrpi, a lipi. *(I-a ~ o palmă.)* **27.** a face. *(A ~ o gaură.)* **28.** a face, a produce. *(Solul ~ rod bogat.)* **29.** a face, a produce, a rodi. *(Pomul ~ multe mere.)* **30.** a-i apărea, a-i ieși. *(A-i ~ frunzele.)* **31.** a emite, a scoate, (pop.) a slobozi. *(~ un chiot, un țipăt.)* **32.** a cauza, a crea, a determina, a face, a pricinui, a produce, a provoca, a stîrni. *(Injecția i-a ~ o senzație de înviorare.)* **33.** a destina, a hărăzi, a hotărî, a meni, a orîndui, a predestina, a rîndui, a sorti, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scrie, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Oare ce ne va ~ soarta?)* **34.** a îngădui, a permite. *(Nu i-e oricui ~ să facă una ca asta!)* **35.** a desfășura, a duce, a purta, a susține, (înv.) a sta. *(Au ~ o luptă continuă.)* **36.** a susține. *(A ~ mai multe concerte.)* **37.** a trasa. *(A ~ o directivă, o sarcină.)* **38.** a bîțîi, a fițîi. *(Pasăre care ~ din coadă.)* **39.** a cerne, (înv. și reg.) a petréce, (înv.) a dîrmoia. *(~ făina prin sită.)* **40.** a vopsi. *(A ~ grilajul cu verde.)* **41.** a unge. *(Își ~ piciorul cu alifie.)* **42.** a cădea. *(A ~ o ploaie zdravănă.)* **43.** a ura. *(I-a ~ bună seara.)*

da vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. ÎNTÎMPLA. JUCA. NĂPUSTI. NĂVĂLI. POMENI. PRECIPITA. PREDA. PREZENTA. REPEZI. REPREZENTA. SĂRI. TĂBĂRÎ. TĂLMĂCI. TRADUCE. TRANSPUNE. VENI. ZVÎRLI.

dăbilă s. v. BELEA. BIR. BUCLUC. CADAVRU. CORP. DANDANA. DARE. GLOABĂ. HOIT. IMPOZIT. ÎNCURCĂTURĂ. LEȘ. MÎRȚOACĂ. MORTĂCIUNE. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. OSATURĂ. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SCHELET. SISTEM OSOS. STÎRV. SUPĂRARE. TRUP.

DAC s., adj. **1.** s. get. *(~ii erau numiți geți de către greci.)* **2.** adj. dacic, get, getic. *(Populația ~.)*

DÁCĂ conj. **1.** (condițional) de. *(Doar ~ n-ar pleca.)* **2.** (condițional) cînd, (pop.) de. *(Ce pot face sfaturile mele, ~ nici lacrimile nu folosesc?)* **3.** (condițional) (înv. și reg.) că. *(Ce folos că vin, ~ nu-l găsesc!)* **4.** (temporal) cînd. *(~ vede că pleacă, se duce după el.)* **5.** (temporal) de. *(~ va fi să plec . . .)* **6.** (cauzal) deoarece, fiindcă, întrucît, (pop.) únde. *(~ nu știe să scrie, merge de la unul la altul.)*

DÁCIC adj. dac, get, getic. *(Triburi ~.)*

DADÁ s. dadaism. *(~ este un curent literar-artistic.)*

DADAÍSM s. dada. *(~ s-a manifestat la începutul secolului nostru.)*

dádă s. v. LELE. LELIȚĂ. MĂTUȘĂ. ȚAȚĂ.

dáfie s. v. GLUMĂ. SNOAVĂ.

DÁFIN s. *(BOT.; Laurus nobilis)* laur, (prin Transilv.) lúrbăn.

dáfin s. v. SALCÎM.

dafin-míc s. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.

dáică s. v. LELE. LELIȚĂ. MĂTUȘĂ. ȚAȚĂ.

DÁFNIE s. *(ZOOL.; Daphnia)* (reg.) puricede-ápă.

DAIREÁ s. *(MUZ.)* (reg.) vuvuitoáre, (Olt.) vúvă, (înv.) tímpină. *(~ este un instrument muzical de percuție.)*

dájdie s. v. BIR. DARE. IMPOZIT.

dájnic s. v. BIRNIC. CONTRIBUABIL. SUBIECT IMPOZABIL.

DALÁC s. **1.** *(MED., MED. VET.)* antrax, cărbune, pustulă, malignă, (reg.) armuráre, armuráriță, búbă (neágră, reá), mármură,

răsfúg, talán, băşică reá, sînge mohorît, (prin Munt.) pripít, (prin Ban. şi Munt.) spurcát, (înv.) serpengeá. **2.** *(BOT.; Paris quadrifolia)* (reg.) aişór, bobiţă, răsfúg, boaba-vúlpii, mărul-lúpului, poama-vúlpii, strugurul-lúpului.

dalác s. v. GOGOAŞĂ. PĂPĂLĂU. SPANACUL-CIOBANILOR.

DALAI-LÁMA s. *(BIS.)* marele-lama. *(~ este şeful suprem al budismului tibetan.)*

DÁLĂ s. lespede. *(O curte acoperită cu ~e de marmură.)*

dalb adj. v. ALB.

dalcaúc s. v. BĂTĂUŞ. CIOMĂGAR. CIOMĂGAŞ.

DÁLIE s. *(BOT.; Dahlia cultorum)* gherghină, (Transilv. şi Maram.) leurdínă.

DALMÁTIC adj. dalmatin. *(Ţărmul ~.)*

DALMATÍN adj. dalmatic. *(Regiunea ~.)*

DÁLTĂ s. *(TEHN.)* (înv.) scobitoáre. *(~ folosită în sculptură.)*

dam s. v. CERB-LOPĂTAR.

DAMÁSC s. *(TEXT.)* (înv.) şam. *(Un brîu de ~.)*

DÁMĂ s. **1.** *(SPORT)* regină. *(~ la jocul de şah.)* **2.** regină, (înv.) crăiásă, crăiţă. *(~ la jocul de cărţi.)*

dámă s. v. COCOTĂ. CUCOANĂ. CURVĂ. DOAMNĂ. FEMEIE DE STRADĂ. MADAM. NEVASTĂ. PROSTITUATĂ. SOŢIE. TÎRFĂ.

damblá s. v. APOPLEXIE. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIŢĂ. ICTUS APOPLECTIC. MAIMUŢĂREALĂ. MOFT. NAZ. PARALIZIE. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

damblagí vb. v. PARALIZA.

damblagíre s. v. PARALIZARE.

damblagít adj. v. PARALIZAT.

damblagíu adj., s. v. APOPLECTIC. PARALITIC.

DANCI s. (pop.) parpandél, puradél. *(Un ~ tuciuriu.)*

DANDANÁ s. belea, bucluc, încurcătură, năpastă, neajuns, necaz, nemulţumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. şi pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. şi reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvăníe, păcosténie, súgă, şugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. şi Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. şi Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. şi Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínţă, nevoínţă, pátimă, satará, stenahoríe. *(Ce ~ pe el!)*

dandaná s. v. BALAMUC. BOROBOAŢĂ. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. ISPRAVĂ. ÎNCURCĂTURĂ. LARMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. PĂŢANIE. POCINOG. POZNĂ. SCANDAL. ŞOTIE. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TRĂSNAIE. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

DANG interj. balang!, bam!, bang! *(Clopotul face: ~ !)*

DÁNGĂT s. dăngănit, (rar) bángăt. *(~ clopotului.)*

dánie s. v. DAR. DONAŢIE.

DANS s. joc. (înv.) salt, săltáre, săltătúră. *(Un ~ popular.)*

DANSÁ vb. a juca, (pop.) a dănţui, a sălta, a sări, (peior.) a ţopăi. *(~ o sîrbă.)*

DANSATÓR s. **1.** jucător, (pop.) dănţuitór. *(~ într-un ansamblu popular.)* **2.** balerin, (rar) baletíst. *(~ la Opera Română.)*

DANTELÁT adj. (reg.) spiţărát. *(Batistă ~.)*

DANTÉLĂ s. (reg.) bagatélă, cîrligéi (pl.), hórbotă, spiţură, (Transilv.) cîpcă, şpiţ, (prin Ban. şi Transilv.) şlingherái, (înv.) reţeá. *(Rochie cu ~.)*

DANTÚRĂ s. dentiţie. *(Are o ~ perfectă.)*

DANUBIÁN adj. dunărean. *(Regiunea ~.)*

dar adv. v. DA. DESIGUR. FIREŞTE.

dar conj. v. ALTFEL. ALTMINTERI.

DAR conj., adv. **1.** conj. însă, totuşi. *(Aş vrea să te cred, ~ am unele îndoieli.)* **2.** conj. ci, însă, numai, (reg.) fără, (Ban. şi Transilv.) ma. *(Nu-i prost cine dă, ~ cel ce rabdă.)* **3.** conj. însă, numai, (prin Transilv.) pédig. *(Eşti prea bună, ~ nu mă prea iubeşti.)* **4.** conj. darămite, (rar) încămite, míte, némite, (înv. şi pop.) necúm. *(Munte cu munte se întîlneşte, ~ om cu om.)* **5.** conj. aşadar, deci, (livr.) or. *(~, nu ne putem limita la . . .)* **6.** adv. oare? *(~ aşa să fie?)*

DAR s. **I.1.** atenţie, cadou, surpriză, (înv., pop. şi fam.) peşchéş, (pop.) plocón, (înv.) cínste, dăruşág, prezént, prosforá. *(I-a făcut un ~ splendid.)* **2.** donaţie, (înv. şi pop.) dánie, (înv.) dănuíre, dăruínţă, hărăzíre, oboróc. *(~ făcut de domnie unei mănăstiri.)* **3.** *(BIS.)* jertfă, ofrandă, prinos, sacrificiu, (înv.) árse (pl.), oblaţiúne, plocón. *(~ adus divinităţii.)* **4.** aplecare, aplicaţie, aptitudine, atracţie, chemare, har, înclinare, înclinaţie, înzestrare, pornire, predilecţie, predispoziţie, preferinţă, talent, vocaţie, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Şi-a demonstrat din plin ~ pentru . . .)* **5.** însuşire, putere. *(Are unele ~uri miraculoase.)* **6.** calitate, har, însuşire. *(Are ~ de a provoca rîsul.)* **7.** avantaj, binefacere, folos, privilegiu. *(Se bucură de ~urile tehnicii moderne.)* **8.** *(BIS.)* favoare, graţie, har, (înv.) măiestríe. *(~ divin.)* **II.** cusur, defect, meteahnă, năravi, patimă, viciu, (pop. şi fam.) pîrţág, (pop.) învăţ, (reg.) madeá, natúră, năravíe, párlie, teáhnă, (prin Bucov.) băsău. *(Are ~ beţici.)*

DARÁ s. tară. *(~ unei mărfi.)*

DARABÁNĂ s. tobă, (rar) tambúr, (înv. şi reg.) barabán, barabáncă, (înv.) timpină. *(Bate ~.)*

DARÁC s. *(TEXT.)* **1.** dărăcitor, scărmănătoare, (reg.) piéptene, (Transilv. şi Ban.) drîglu, (Transilv.) héccelă, huci. *(~ pentru scărmănat lîna.)* **2.** cardă. *(~ pentru pieptănarea industrială a liniî.)*

daravéră s. v. AFACERE. BELEA. BUCLUC. CHESTIUNE. DANDANA. INTERESE. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULŢUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. PROBLEMĂ. RĂU. SUPĂRARE. TREABĂ.

DĂRĂMITE conj. dar, (rar) încămite, míte, némite, (înv. și pop.) necúm. *(Munte cu munte se întîlnește, ~ om cu om.)*

DÁRE s. **1.** trasare. *(~ unei directive.)* **2.** *dare de seamă* = raport, referat, situație, (prin Transilv.) sămădáș, (înv.) doclád, otnoșénie, tacrír, (rusism înv.) predstavlénie. *(A întocmit o ~ despre . . .)* **3.** bir, impozit, (rar) contribúție, impúnere, (înv. și reg.) pórție, slújbă, (Maram.) sazolíc, (Ban.) ștáier, (înv.) adău, adét, dábilă, dájdie, madeá, miríe, nevóie, obicéi, orînduiálă, rînduiálă, seámă. *(~ către statul feudal.)*

DÁRNIC adj. culant, generos, mărinimos, (livr.) munificént, (rar) galánt, (înv.) dăruitór, filotím, magnanim, marinim, (fam.) galantón, larg. *(Un om ~.)*

darvinián adj. v. DARVINIST.

DARVINÍSM s. **1.** *(BIOL.)* evoluționism, transformism, (rar) selecționism. **2.** *(FILOZ.) darvinism social* = social-darvinism.

DARVINÍST adj., s. **1.** adj. (rar) darvinián. *(Concepția ~.)* **2.** s. (rar) selecționíst. *(Un ~ celebru.)*

DÁSCĂL s. **1.** profesor, (livr.) magístru, (peior.) bélfer. *(În liceu a avut un ~ de istorie minunat.)* **2.** învățător, (prin Bucov. și Transilv.) școleríu, (peior.) bélfer. *(I-a fost ~ la școala primară.)* **3.** institutor, (peior.) bélfer. *(~ la o școală primară urbană.)* **4.** *(BIS.)* cîntăreț, diac, paracliser, psalt, țîrcovnic, (Transilv.) cántor, făt, (înv.) eclisiárh, grămătíc. *(~ îl ajută pe preot la oficierea slujbei.)*

dáscăl s. v. CĂLĂUZĂ. ÎNDRUMĂTOR. POVĂȚUITOR. PRECEPTOR. SFĂTUITOR. SFETNIC.

DATÁ vb. a exista. *(Acest obicei ~ de un secol.)*

DÁTĂ s. **1.** (înv.) veleát. *(La ce ~ s-a întîmplat evenimentul?)* **2.** termen, timp, vreme, zi, (pop.) soróc, (înv.) sorocíre, veleát. *(La ~ hotărîtă . . .)* **3.** oară. *(Întîia ~.)* **4.** rînd, (reg.) vers. *(În trei ~ am fost pe deal.)*

dátă s. v. DATINĂ. DESTIN. FATALITATE. FEL. MENIRE. NOROC. OBICEI. PREDESTINARE. RÎNDUIALĂ. SOARTĂ. TRADIȚIE. URSITĂ. UZ. UZANȚĂ. ZODIE.

DÁTINĂ s. **1.** fel, obicei, rînduială, tradiție, uz, uzanță, (înv. și pop.) rînd, (pop.) dátă, lége, (înv. și reg.) pomănă, (reg.) orîndă, (Transilv.) súcă, (prin Ban.) zacón, (înv.) právilă, predánie, șart, tocmeálă, (turcism înv.) adét. *(Așa-i ~ din bătrîni.)* **2.** *(JUR.)* consuetudine, cutumă, obicei, tradiție, uz, uzanță. *(Practică consacrată prin ~.)*

DATÓR adj. **1.** îndatorat. *(Om ~ cu bani.)* **2.** obligat. *(Sînt ~ să fac acest lucru.)*

datór s. v. DATORIE. ÎNDATORIRE. ÎNSĂRCINARE. OBLIGAȚIE. SARCINĂ.

DATORÁT adj. debitor. *(Sumă ~.)*

DATORÍE s. **1.** (înv.) datór, îndatorínță, îndatorire. *(Ți-ai plătit ~ ?)* **2.** credit, (pop. și fam.) veresíe, (Transilv. și Olt.) credínță. *(Cumpără pe ~.)* **3.** îndatorire, însărcinare, obligație, sarcină, (înv.) datór, datorínță, îndatorínță. *(~ ta este să rezolvi problema.)* **4.** îndatorire, obligație, oficiu, sarcină. *(Și-a îndeplinit bine ~ de gazdă.)* **5.** îndatorire, obligație, (livr.) servitúte. *(~ față de propria noastră concepție.)*

datorínță s. v. DATORIE. ÎNDATORIRE. ÎNSĂRCINARE. OBLIGAȚIE. SARCINĂ.

DATORÍT adj. cuvenit. *(Respectul ~ cuiva.)*

DATORÍTĂ prep. **1.** grație, mulțumită, (înv.) slávă. *(~ lui a izbutit.)* **2.** pentru. *(~ lui n-am plecat.)*

DATÓRNIC s., adj. debitor, (înv.) îndatoritór, plátnic. *(~ și-a plătit datoria.)*

datórnie s. v. CREDITOR. ÎMPRUMUTĂTOR.

DĂUNĂ s. **1.** pagubă, pierdere, prejudiciu, stricăciune, (înv. și pop.) pricáz, (pop.) vătămáre, (înv. și reg.) smíntă, sminteálă, (prin Ban.) ștétă, (înv.) scădére, stricáre, stricătúră, vătămătúră. *(~ e provocate de incendiu.)* **2.** prejudiciu, (livr.) lezáre. *(~ morală provocată cuiva.)* **3.** (la pl.) compensare, compensație, despăgubire, reparație, (înv. și pop.) mulțumíre, (înv.) dezdăunáre, îndemnizație, (turcism înv.) adét. *(~ plătite pentru prejudiciul adus.)*

dăbălăzá v. v. BLEGI. BOSUMFLA. ÎMBUFNA. PLEOȘTI.

dăbălăzát adj. v. ATÎRNAT. BLEG. BLEGIT. BOSUMFLAT. CLĂPĂUG. ÎMBUFNAT. LĂSAT. PLEOȘTIT.

dăbilár s. v. AGENT DE PERCEPȚIE. PERCEPTOR.

DĂDÁCĂ s. doică, (livr.) bónă, núrsă, (Mold. și Bucov.) máncă. *(O ~ angajată pentru sugar.)*

dăiná vb. v. BALANSA. CLĂTINA. LEGĂNA. OSCILA. PENDULA.

DĂINUÍ vb. **1.** a dura, a exista, a fi, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a rămîne, a trăi, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît va ~ lumea și pămîntul; vechi obicei care ~ și astăzi.)* **2.** a dura, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a stărui. *(Amintirea lui ~ pînă astăzi.)*

dăinuí vb. v. EXISTA. FI. TRĂI. VIEȚUI.

DĂINUÍRE s. menținere, persistență.

dăinuitór adj. v. DURABIL. REZISTENT. SOLID. TRAINIC.

dăjdiár s. v. AGENT DE PERCEPȚIE. BIRNIC. CONTRIBUABIL. PERCEPTOR. SUBIECT IMPOZABIL.

dălbínă s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

DĂLTÍȚĂ s. (rar) dăltúță. *(~ pentru gravori.)*

DĂLTUITÚRĂ s. cioplitură, crestătură, scobitură, (reg.) crestéz. *(O ~ în lemn.)*

dăltúță s. v. DĂLTIȚĂ.

dănác s. v. BĂIETAN. BĂIEȚANDRU. COPILANDRU. FLĂCĂIANDRU. FECIOR. FLĂCĂU. TÎNĂR.

dănănáie s. v. BALAMUC. BAZACONIE. BELEA. BIZARERIE. BÎZDÎGANIE. BOARFE. BOROBOAȚĂ. BUCLUC. BULENDRE. CALABALÎC. CATRAFUSE. CIUDĂȚENIE. CURIOZITATE. DANDANA. DRĂCIE. DRĂ-

COVENIE. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. ISPRAVĂ. ÎNCURCĂTURĂ. LARMĂ. MINUNĂȚIE. NĂPASTĂ. NĂSTRUȘNICIE. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. POZNĂ. RĂU. SCANDAL. SUPĂRARE. ȘOTIE. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TRĂSNAIE. TROACE. TUMULT. ȚOALE. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

dăndănáie s. v. BALAMUC. BOROBOAȚĂ. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. ISPRAVĂ. LARMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. POCINOG. POZNĂ. SCANDAL. ȘOTIE. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TRĂSNAIE. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

DĂNGĂNÍ vb. a bate, a suna, (prin Ban.) a zvoni. *(~ clopotul la biserică.)*

DĂNGĂNÍT s. dangăt, (rar) bángăt. *(~ clopotului.)*

dănțuí vb. v. DANSA. JUCA.

dănțuitór s. v. DANSATOR. JUCĂTOR.

dănuí vb. v. DA. DĂRUI. DONA.

dănuíre s. v. DAR. DONAȚIE.

dănuitór s. v. DONATOR.

dăpărá vb. v. PĂRUI.

dărâb s. v. BUCATĂ. CRÎMPEI. FRACȚIUNE. FRAGMENT. FRÎNTURĂ. PARTE. PORȚIUNE. SECȚIUNE. TRANȘĂ.

DĂRĂCÍ vb. *(TEXT.)* **1.** a pieptăna, a scărmăna, (Olt., Ban. și Transilv.) a drîgla, (Transilv.) a hecela. *(~ lîna la darac.)* **2.** a carda. *(A ~ industrial un material fibros.)*

DĂRĂCÍRE s. *(TEXT.)* **1.** dărăcit, pieptănare, scărmănare. *(~ lînei la darac.)* **2.** cardare. *(~ industrială a lînei.)*

DĂRĂCÍT adj. *(TEXT.)* **1.** pieptănat, scărmănat. *(Lînă ~ la darac.)* **2.** cardat. *(Lînă ~ industrial.)*

DĂRĂCÍT s. *(TEXT.)* dărăcire, pieptănare, scărmănare. *(~ lînei la darac.)*

DĂRĂCITÓR s. *(TEXT.)* darac, scărmănătoare, (reg.) piéptene, (Transilv. și Ban.) drîglu, (Transilv.) hécelă, huci. *(~ pentru scărmănat lîna.)*

DĂRĂPĂNÁ vb. **1.** a (se) degrada, a (se) măcina, a (se) părăgini, a (se) ruina, a (se) strica, (reg. și fam.) a (se) părădui, (Transilv.) a (se) dorovăi. *(Zidul de la grădină s-a ~.)* **2.** a (se) dărîma, a (se) nărui, a (se) prăbuși, a (se) prăvăli, a (se) risipi, a (se) surpa, (pop.) a (se) hîi, (reg.) a (se) hurui, a (se) îmburda, (Olt., Transilv. și Maram.) a (se) sodomi, (prin Mold. și Transilv.) a (se) ului, (înv.) a (se) prăpădi. *(Un obuz a ~ zidul cetății.)*

DĂRĂPĂNÁRE s. **1.** degradare, măcinare, părăginire, ruinare, stricare. *(~ unui zid vechi.)* **2.** cădere, dărîmare, dărîmat, năruire, năruit, prăbușire, prăvălire, risipire, surpare, surpat, (rar) prăbușeálă, (înv.) risípă. *(~ unei case bombardate.)*

DĂRĂPĂNÁT adj. **1.** degradat, măcinat, părăginit, prăpădit, ruinat, stricat, (reg. și fam.) părăduít, (reg.) rântuít. *(O casă ~.)* **2.** dărîmat, năruit, prăbușit, prăvălit, risipit, surpat, (pop.) hîít. *(O construcție ~.)*

dărăpănătór adj. v. DEVASTATOR. DEZASTRUOS. DISTRUCTIV. DISTRUGĂTOR. NIMICITOR. PUSTIITOR. RUINĂTOR.

DĂRĂPĂNĂTÚRĂ s. dărîmătură, năruitură, paragină, prăbușitură, ruină, surpătură, (reg.) ruinătúră, (înv.) risípă, risipitúră, surpáre. *(O ~ de casă.)*

DĂRÎMÁ vb. **1.** a (se) dărăpăna, a (se) nărui, a (se) prăbuși, a (se) prăvăli, a (se) risipi, a (se) surpa, (pop.) a (se) hîi, (reg.) a (se) hurui, a (se) îmburda, (Olt., Transilv. și Maram.) a (se) sodomi, (prin Mold. și Transilv.) a (se) ului, (înv.) a (se) prăpădi. *(Obuzele au ~ zidul cetății.)* **2.** a cădea, a se nărui, a pica, a se prăbuși, a se prăvăli, a se surpa, (reg.) a se îmburda. *(S-a ~ casa pe ei.)* **3.** a arunca, a azvîrli, a culca, a doborî, a întinde, a lungi, a prăbuși, a prăvăli, a răsturna, a trînti, (pop. și fam.) a aștérne, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(Cu o lovitură l-a ~ la pămînt.)*

DĂRÎMÁRE s. **1.** cădere, dărăpănare, dărîmat, năruire, nărui, prăbușire, prăvălire, risipire, surpare, surpat, (rar) prăbușeálă, (înv.) risípă. *(~ unei case.)* **2.** cădere, năruire, picare, prăbușire, prăvălire, răsturnare. *(~ cuiva la pămînt în urma loviturii primite.)* **3.** culcare, doborîre, lungire, prăbușire, prăvălire, răsturnare, trîntire, (înv.) răsturnătúră. *(~ cuiva la pămînt cu o lovitură.)*

DĂRÎMÁT adj. dărăpănat, năruit, prăbușit, prăvălit, risipit, surpat, (pop.) hîít. *(O construcție ~.)*

DĂRÎMÁT s. cădere, dărăpănare, dărîmare, năruire, năruit, prăbușire, prăvălire, risipire, surpare, surpat, (rar) prăbușeálă, (înv.) risípă. *(~ unui zid.)*

DĂRÎMĂTÚRĂ s. dărăpănătură, năruitură, paragină, prăbușitură, ruină, surpătură, (reg.) ruinătúră, (înv.) risípă, risipitúră, surpáre. *(O ~ de casă.)*

DĂRNICÍE s. culanță, generozitate, mărinimie, (livr.) liberalitáte, munificénță, (înv.) filotimíe, magnanimitáte, marinimozitáte, mărîme, (fam.) galantoníe, (fig.) larghéțe. *(Un om de o ~ rară.)*

DĂRUÍ vb. **1.** a da, a oferi, (înv.) a prosfora, (grecism înv.) a prosferisi. *(I-a ~ un colier.)* **2.** a da, a dona, (înv.) a dănui. *(A ~ statului un bun.)* **3.** a (se) consacra, a (se) dedica, a (se) destina, a (se) devota, a (se) hărăzi, a (se) închina, (rar) a (se) aplica, (înv.) a (se) deda, a (se) meni, a (se) pridădi, a (se) șerbi, (grecism înv.) a (se) afierosi. *(Și-a ~ întreaga viață binelui obștesc.)*

dăruí vb. v. ACORDA. DA. DOTA. ÎNZESTRA. PREDA.

dăruínță s. v. DAR. DONAȚIE.

DĂRUÍRE s. abnegație, devotament, (înv.) devotáre, sadacát. *(A manifesta ~ față de cineva.)*

dăruitór adj. v. CULANT. DARNIC. GENEROS. MĂRINIMOS.

dăruşág s. v. ATENŢIE. CADOU. DAR. SURPRIZĂ.

DĂSCĂLEÁLĂ s. bodogăneală, cicăleală, sîcîială, (reg.) morocăneálă, (fig.) pisălogeálă. *(Mai termină cu ~ !)*

DĂSCĂLÉSC adj. (rar) dăscălicésc. *(Treburi ~.)*

DĂSCĂLÍ vb. **1.** a îndruma, a învăţa, a povăţui, a sfătui. *(L-a ~ multă vreme.)* **2.** a admonesta, a certa, a dojeni, a moraliza, a mustra, (pop. şi fam.) a beşteli, a muştrului, a ocărî, a probozi, (pop.) a sfădi, a sudui, (înv. şi reg.) a înfrunta, a oropsi, a stropoli, a toi, (reg.) a cîrti, a tolocăni, (prin Mold.) a(-i) bănui, (Olt.) a docăni, (prin Mold.) a mogorogi, (Mold. şi Bucov.) a moronci, (Bucov.) a puţui, (Mold.) a şmotri, (Olt. şi Ban.) a vrevi, (înv.) a preobrăzi, a prihăni, a probăzui, a prociti, (fam. fig.) a săpuni, a scutura. *(L-a ~ cu asprime.)* **3.** a bodogăni, a cicăli, a plictisi, a sîcîi, (pop. şi fam.) a boscorodi, (pop.) a dondăni, a prociti, a sucăli, (reg.) a ciocmăni, a morcoti, a tocăni, a tolocăni, (Mold.) a cihăi, (Transilv. şi Bucov.) a cîncăi, (Mold. şi Bucov.) a moronci, (fam.) a bîrîi, a bîzîi, a bombăni, a socri, (fig.) a ciocăni, a cîrîi, a pisa, a pisălogi, a toca. *(Nu-l mai ~ atîta !)*

dăscălicésc adj. v. DĂSCĂLESC.

dăscălíe s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂŢĂTURĂ. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAŢIE. POVAŢĂ. POVĂŢUIRE. PROFESORAT. REPROŞ. SFAT. ŞTIINŢĂ. VORBĂ.

dăscălíme s. v. ÎNVĂŢĂTORIME. PROFESORIME.

dăscăliţă s. v. INSTITUTOARE. ÎNVĂŢĂTOARE. PROFESOARĂ.

dăulá vb. v. DEŞELA. ISTOVI. SPETI.

dăuláre s. v. DEŞELARE. ISTOVIRE. SPETIRE.

dăulát adj. v. DEŞELAT. ISTOVIT. SPETIT.

dăulí vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.

DĂUNÁ vb. **1.** a prejudicia, a strica, a vătăma. *(Ceva care ~ sănătăţii.)* **2.** a prejudicia, a vătăma, (livr.) a leza, (fig.) a lovi. *(~ intereselor lor.)*

dăunáş s. v. PĂGUBAŞ. PĂGUBIT.

dăunăciós adj. v. DĂUNĂTOR. NEGATIV. NOCIV. PĂGUBITOR. PERICULOS. PREJUDICIABIL. PRIMEJDIOS. RĂU. STRICĂTOR. VĂTĂMĂTOR.

DĂUNĂTÓR adj. negativ, nociv, păgubitor, periculos, prejudiciabil, primejdios, rău, stricător, vătămător, (livr.) pernicios, (înv. şi pop.) pierzătór, (reg.) dăunăciós, dăunós, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăciós. *(Efecte ~ pentru ...)*

dăunós adj. v. DĂUNĂTOR. NEGATIV. NOCIV. PĂGUBITOR. PERICULOS. PREJUDICIABIL. PRIMEJDIOS. RĂU. STRICĂTOR. VĂTĂMĂTOR.

DE conj. **1.** (condiţional) dacă. *(Doar ~ n-ar veni astăzi.)* **2.** (consecutiv) că, încît, (înv. şi pop.) cît. *(Gemea ~ ţîi era mai mare mila.)* **3.** (temporal) dacă. *(~ va fi să plec...)* **4.** (completiv) să, şi. *(Stai ~ mă aşteaptă.)*

de conj. v. CÎND. DACĂ.

DE prep. **1.** (arată conţinutul) cu. *(Un pahar ~ apă.)* **2.** (temporal) cu, după. *(Zi ~ zi.)* **3.** (local) în. *(O trece ~ partea cealaltă a drumului.)* **4.** (arată scopul) pentru. *(Plantă ~ sămînţă.)* **5.** (arată scopul) ca, drept, pentru, spre. *(~ încercare; ~ exemplu.)* **6.** (arată natura, proveniența) din. *(Făină ~ porumb; masă ~ brad.)* **7.** (arată obiectul) (înv.) pregiúr. *(Avea grijă ~ oaspeţi.)* **8.** (arată obiectul) despre. *(E vorba ~ el.)*

de pron. v. CARE. CE.

de-a clásele s. v. ŞOTRON.

de-a cloáţa s. v. CLOŞCA. GAIA.

deádiu s. v. BUNIC. TATĂ MARE.

deálă s. v. ACT. ACŢIUNE. FAPTĂ. LUCRU. MUNCĂ. TREABĂ.

de-ale gúrii s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

DEASÚPRA adv., prep. **1.** adv. sus. *(Se ridică ~.)* **2.** prep. pe, peste. *(~ mesei era pusă muşamaua.)* **3.** prep. asupra, peste. *(Se apleacă ~ lui.)*

de-a şcoála s. v. ŞOTRON.

DEBANDÁDĂ s. dezordine, dezorganizare, haos, neorînduială, zăpăceală, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) brambureáiă, harababúră. *(Era o mare ~ în funcţionarea instituţiei.)*

DEBARASÁ vb. **1.** a se degaja, a se descotorosi, a se dezbăra, a scăpa, (reg.) a se cortorosi, (Bucov.) a se coroti, (grecism înv.) a exoflisi, (fig.) a se scutura. *(S-a ~ de un musafir nepoftit.)* **2.** a se descotorosi, a scăpa, (fig.) a se curăţa. *(S-a ~ satul de un trîndav.)* **3.** a (se) descotorosi, a (se) dezbăra, a (se) dezobişnui, a (se) dezvăţa, a (se) lăsa, a scăpa, (fig.) a (se) scutura, (fam. fig.) a înţărca. *(A se ~ de un viciu.)*

DEBARASÁRE s. **1.** degajare. descotorosire, scăpare. *(~ de un musafir nepoftit.)* **2.** dezbărare, dezobişnuire, dezvăţ, dezvăţare, scăpare. *(~ de un viciu.)*

DEBARCADÉR s. (rar) ambarcadér, (înv.) arsană, scálă, schélă. *(A luat vaporul de la ~.)*

DEBÍL adj. delicat, firav, fragil, gingaş, pirpiriu, plăpînd, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, slăbuţ, şubred, (pop.) piţigăiát, (înv. şi reg.) mîrşav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Munt. şi Transilv.) sighinăş, (Munt. şi Olt.) şiştav. *(Un copil ~; o constituţie ~.)*

DEBILITÁ vb. a (se) slăbănogi, a slăbi, a (se) şubrezi, (reg.) a (se) ticăloşi, (prin Munt.) a (se) şiştăvi. *(S-a ~ de tot, bietul copil!)*

DEBILITÁRE s. şubrezire. *(~ unui copil.)*

DEBILITÁTE s. slăbănogeală, slăbiciune, şubrezenie, (înv.) slăbănogíe. *(O stare de ~ alarmantă.)*

DÉBIT s. **I.** regie, tutungerie, (înv.) tutunăríe, (înv., prin Mold. şi Transilv.) trafíc.

(Vinde într-un ~.) **II.** flux. *(Are un ~ verbal precipitat.)*

débit s. v. DESFACERE. PLASARE. VINDERE. VÎNZARE.

debitá vb. v. DECLAMA. RECITA. ROSTI. SPUNE. VORBI. ZICE.

DEBITÁNT s. tutungiu, (înv., prin Mold. și Transilv.) traficánt.

DEBITÁNTĂ s. tutungereasă, tutungioaică.

debitáre s. v. DECLAMARE. DECLAMAȚIE. RECITARE. SPUNERE.

DEBITÓR s., adj. **1.** s., adj. datornic, (înv.) îndatoritór, plátnic. *(Un ~ care și-a plătit datoria.)* **2.** adj. datorat. *(Sumă ~.)*

DEBLOCÁ vb. **1.** a degaja, a elibera. *(A ~ un drum înzăpezit.)* **2.** *(MIL.)* a despresura. *(A ~ un oraș asediat.)*

DEBLOCÁRE s. **1.** degajare, eliberare. *(~ a unui drum înzăpezit.)* **2.** *(MIL.)* despresurare. *(~ a unei cetăți asediate.)*

DEBLOCÁT adj. **1.** degajat. *(Drumurile sînt ~.)* **2.** *(MIL.)* despresurat. *(Oraș ~.)*

DEBORDÁ vb. **1.** a se revărsa, (reg.) a puhoia. *(Apele au venit mari și au ~.)* **2.** *(MED.)* a vărsa, a voma, a vomita, (pop.) a borî, a depăda, (reg.) a oticni. *(A băut mult și a ~.)*

DEBORDÁNT adj. dezlănțuit, furtunos, impetuos, năvalnic, nestăpînit, nestăvilit, tumultuos. *(Într-un ritm ~.)*

DEBORDÁRE s. *(MED.)* vărsare, vomare, vomă, vomitare, (livr.) vomisment, (pop.) borîre, borît.

DEBURBÁJ s. deburbare. *(~ mustului.)*

DEBURBÁRE s. deburbaj. *(~ mustului.)*

DEBÚT s. început, (înv.) primíții (pl.), primórdiu, (fig.) start. *(A avut un ~ bun.)*

DEBUTÁ vb. **1.** a începe. *(Acțiunea ~ prost.)* **2.** a se deschide, a începe. *(Concertul a ~ cu . . .)*

DEBUTÁNT s. începător, (livr.) neofít, novice, (fam.) ageamíu, (fam. fig.) bobóc, recrút. *(~ într-un domeniu.)*

DECÁDĂ s. deceniu. *(În ultima ~.)*

DECADÉNȚĂ s. **1.** decădere, declin, regres, (înv.) descreștere, scădénie, scădére, scăpătáre, (fig.) apús, crepúscul. *(Înălțare și ~.)* **2.** corupție, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefácție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

DECÁLC s. calc. *(Copia pe hîrtie de calc a unui desen se numește ~.)*

DECALCÁ vb. a calchia. *(A ~ o schiță.)*

DECALCÁRE s. calchiere. *(~ unui desen pe hîrtie de calc.)*

DECALÓGUL s. art. *(BIS.)* cele zece porunci.

DECAPITÁ vb. (înv.) a descăpățîna, a scurta. *(A ~ pe un condamnat la moarte.)*

DECAPITÁT adj. (înv.) scurtát. *(Condamnat ~.)*

decavá vb. v. CALICI. RUINA. SĂRĂCI. SCĂPĂTA.

decaváre s. v. RUINARE. SĂRĂCIRE. SCĂPĂTARE.

decavát adj. v. RUINAT. SĂRĂCIT. SCĂPĂTAT.

DECĂDÉA vb. **1.** a regresa, (înv.) a (se) înapoia, a scădea, a scăpăta, (înv. fig.) a retrograda. *(Puterea persană a ~.)* **2.** a se declasa, a se degrada. *(A ~ din cauza băuturii.)* **3.** a (se) corupe, a (se) deprava, a (se) desfrîna, a (se) destrăbăla, a (se) perverti, a (se) strica, a (se) vicia, (rar) a (se) dezmăța, (înv.) a (se) sminti. *(A ~ într-un mediu imoral.)*

DECĂDÉRE s. **1.** decadență, declin, regres, (înv.) descreștere, scădénie, scădére, scăpătáre, (fig.) apús, crepúscul. *(Înălțare și ~.)* **2.** declasare, degradare. *(~ cuiva din cauza băuturii.)* **3.** corupere, depravare, pervertire, stricare, viciere, (înv.) degradáție. *(~ moravurilor.)* **4.** corupție, decadență, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefácție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

DECĂZÚT adj. **1.** declasat, degradat. *(Un actor ~.)* **2.** corupt, depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmățat, imoral, nerușinat, pervertit, stricat, vicios, (livr.) libertín, (rar) deșănțát, (pop. și fam.) parșív, (pop.) deșucheát, (înv. și reg.) rușinát, (reg.) șucheát, teșmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Moravuri ~.)*

DECĂZÚTĂ adj. pierdută, stricată. *(Femeie ~.)*

DECEDÁ vb. a dispărea, a se duce, a muri, a pieri, a se prăpădi, a răposa, a (se) sfîrși, a se stinge, a sucomba, (livr.) a repauza, (înv. și pop.) a se săvîrși, (înv. și reg.) a se pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (înv. și reg. ir.) a se spărge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petréce, (arg.) a o mierli. *(A ~ ieri la amiază.)*

DECEDÁRE s. deces, dispariție, moarte, pieire, prăpădire, răposare, sfîrșit, stingere, sucombare, (livr.) éxitus, extíncție, repauzáre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșire, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) pieíște, topénie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditúră, pristávíre, săvîrșénie, săvîrșít, scădére, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș. *(~ unei persoane.)*

DECEDÁT adj., s. defunct, dispărut, mort, răposat, (livr.) repauzát, (în limbajul bisericesc, pop. și eufemistic) pierdút, (înv. și pop.) pierít, (înv.) pristávít, săvîrșít. *(~ era un om matur.)*

decelá vb. v. DESCOPERI. DEZVĂLUI. RELEVA.

DECÉMBRIE s. (pop.) îndrea, (înv. și reg.) neiós, (reg.) ningău. *(~ este a 12-a lună a anului.)*

DECÉNIU s. decadă. *(În ultimul ~.)*

DECÉNT adj. **1.** cuviincios, **politicos**, respectuos, (livr.) reverențiós. *(O atitudine ~.)* **2.** pudic, rușinos, sfios. *(O comportare ~.)*

DECÉNȚĂ s. **1.** cuviință, politețe, respect, (livr.) reverență, urbanitate, (livr. fig.) urbanism. *(Atitudine plină de ~.)* **2.** jenă, manieră, pudoare, rușine, sfială, bună-cuviință, (rar) pudicitate, (latinism rar) pudicție. *(Nu are nici un pic de ~.)*

DECÉPȚIE s. dezamăgire, deziluzie, (fam. fig.) dezumfláre. *(A încercat o cruntă ~.)*

DECEPȚIONÁ vb. a dezamăgi, a deziluziona, (fam. fig.) a dezumfla. *(Vestea primită l-a ~.)*

DECEPȚIONÁNT adj. dezamăgitor, deziluzionant. *(Un spectacol ~.)*

DECEPȚIONÁT adj. dezamăgit, deziluzionat, (fam. fig.) dezumflát. *(Un îndrăgostit ~.)*

DECERNÁ vb. a acorda, a atribui, a conferi, a da, (înv. rar) a deferi. *(A ~ cuiva un premiu, o distincție.)*

DECERNÁRE s. acordare, atribuire, conferire. *(~ unei distincții.)*

DECÉS s. decedare, dispariție, moarte, pieire, prăpădire, răposare, sfîrșit, stingere, sucombare, (livr.) éxitus, extincție, repauzáre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșíre, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) pieíște, topénie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditúră, pristávíre, săvîrșénie, săvîrșít, scădére, sconcénie, (îr.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș. *(~ unei persoane.)*

DECI conj. așadar, dar, (livr.) or. *(Să spunem ~ lucrurilor pe nume.)*

DECÍDE vb. **1.** a comanda, a dispune, a fixa, a hotărî, a ordona, a porunci, a stabili, a statornici, (rar) a prescríe, (înv. și pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. și Transilv.) a priti, (înv.) a învăța, a judeca, a poveli. *(A ~ să se facă astfel . . .)* **2.** a convinge, a determina, a face, a hotărî, a îndupleca, (înv.) a îndemna, a pleca. *(L-a ~ să vină pînă aici.)* **3.** a determina, a hotărî, a stabili, (fig.) a pecetlui. *(Soarta meciului a fost ~ în ultimele secunde.)* **4.** a (se) alege, a (se) fixa, a (se) hotărî, a (se) stabili, (pop.) a (se) îndemna, (înv.) a (se) rezolva, (fig., în Mold. și Transilv.) a (se) cumpăni. *(Ei, ai ~?; în sfîrșit, s-a ~.)*

DECIMÁ vb. (înv.) a zeciui, (fig.) a secera. *(Epidemia a ~ oamenii.)*

DECIMÁL adj., s. **1.** adj. zecimal. *(Sistemul ~.)* **2.** s. basculă, zecimal, (Transilv.) cîntár, (Transilv. și Ban.) májă. *(Cîntărește o marfă la ~.)*

decínde adv. v. DINCOLO.

decíocălá vb. v. DEZGHIOCA.

DECÍS adj., adv. **1.** adj. dîrz, ferm, hotărît, inflexibil, intransigent, neabătut, neclintit, nestrămutat, neșovăitor, statornic, (înv.) nepregetător. *(Individ ~.)* **2.** adj. categoric, expres, ferm, formal, hotărît, neezitant, neoscilant, net, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)* **3.** adj. categoric, convins, ferm, hotărît, răspicat. *(Cu glas ~.)* **4.** adv. categoric, ferm, hotărît, net, tranșant, (reg.) regulát, (fam.) ritós. *(L-a refuzat ~.)*

DECISÍV adj. **1.** determinant, **hotărîtor**, (livr.) irefutábil, (franțuzism înv.) ponderós, (fig.) strivitór, zdrobitór. *(A venit cu argumente ~.)* **2.** concludent, convingător, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) îndupiecătór. *(O dovadă ~; un exemplu ~.)* **3.** adînc, capital, considerabil, crucial, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)*

deciurícá vb. v. DEZGHIOCA.

DECÍZIE s. **1.** rezoluție. *(O ~ prin consens.)* **2.** hotărîre, voință. *(Prin ~ părților.)* **3.** hotărîre. *(Vom lua mîine o ~ definitivă.)* **4.** *(JUR.)* hotărîre, sentință, verdict, (rar) judecátă, (înv.) judéț, lége, procés. *(~ într-un litigiu, într-un proces.)*

decízie s. v. DÎRZENIE. FERMITATE. HOTĂRÎRE. INTRANSIGENȚĂ. NECLINTIRE. NEÎNDUPLECARE. NESTRĂMUTARE. NEȘOVĂIRE. STATORNICIE.

DECÎT adv. ca. *(E mai în vîrstă ~ el.)*

DECLAMÁ vb. a recita, a rosti, a spune, (rar) a debita, (pop.) a cuvînta. *(A ~ o poezie.)*

DECLAMÁRE s. declamație, recitare, spunere, (rar) debitáre, (înv.) recitație. *(~ unei poezii.)*

DECLAMATÓR adj. afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunător, umflát. *(Stil, limbaj ~.)*

DECLAMATÓR s. recitator. *(Un bun ~.)*

DECLAMÁȚIE s. declamare, recitare, spunere, (rar) debitáre, (înv.) recitație. *(~ unei poezii.)*

DECLANȘÁ vb. **1.** a cauza, a determina, a dezlănțui, a genera, a isca, a naște, a pricinui, a prilejui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)* **2.** a se dezlănțui, a se isca, a izbucni, a (se) porni, a se stîrni, (rar) a se prăvăli, (înv. și reg.) a se dezlega, a se scorni, (înv.) a se scula, a se spărge, a sta, (fig.) a se aprínde. *(S-a ~ o furtună, un conflict.)*

DECLANȘÁRE s. **1.** cauzare, determinare, generare, pricinuire, prilejuire, producere, provocare, (rar) provocáție. *(~ unei puternice reacții.)* **2.** dezlănțuire, iscare, izbucnire, începere, pornire, producere, stîrnire, venire, (înv. și reg.) scornire, (înv.) prorúpere, prorúpție. *(Înainte de ~ vijeliei.)*

DECLANȘATÓR s. *(TEHN.)* declanșor.

DECLANȘÓR s. *(TEHN.)* declanșator.

DECLARÁ vb. **1.** a afirma, a mărturisi, a relata, a spune, a zice, (pop.) a cuvînta, (înv.) a mărturi. *(A ~ următoarele . . .)* **2.** a comunica. *(A ~ ziariștilor . . .)* **3.** a afirma, a pretinde, a spune, a susține, a zice, (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ că marfa e de bună calitate.)* **4.** a anunța. *(Președintele ~ deschisă ședința.)* **5.** a destăinui, a dezvălui, a divulga, a împărtăși, a încredința, a mărturisi, a releva, a spovedi, a spune, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(I-a ~ dragostea lui pentru ea.)* **6.** a mărturisi, a recunoaște. *(Și-a ~ crima.)* **7.** a se recunoaște. *(Mă ~ învins.)* **8.** a opina, a se pronunța. *(Se ~ în favoarea proiectului.)* **9.** a (se) proclama. *(A ~ independența statului; se ~ împărat.)* **10.** a apărea, a se ivi. *(S-a ~ o epidemie.)* **11.** a izbucni. *(S-a ~ un incediu.)*

declarânt s. v. MARTOR.

DECLARÁT adj. deschis, fățiș, mărturisit, recunoscut, vădit, (livr.) manifést. *(Dușman ~ al războiului.)*

DECLARÁȚIE s. **1.** afirmație, cuvînt, mărturisire, relatare, spusă, vorbă, zisă, (livr.) aserțiúne, propoziție, (astăzi rar) parólă, (înv.) voroávă, (fig.) gúră. *(Nu te lua după ~ lui.)* **2.** comunicare. *(O scurtă ~ făcută presei.)* **3.** (înv.) publicație. *(O ~ oficială a guvernului.)* **4.** destăinuire, mărturisire. *(~ de dragoste.)* **5.** *(JUR.)* depoziție, mărturie, mărturisire, (rar) confesiúne, (înv.) mărturisánie, tacrír. *(~ unui martor în fața instanței.)* **6.** proclamație. *(~ de independență.)*

DECLASÁ vb. a decădea, a se degrada. *(S-a ~ din cauza băuturii.)*

DECLASÁRE s. decădere, degradare. *(~ cuiva din cauza băuturii.)*

DECLASÁT adj. decăzut, degradat. *(Un actor ~.)*

DECLÍN s. decadență, decădere, regres, (înv.) descreștere, scădénie, scădere, scăpătare, (fig.) apús, crepúscul. *(~ al unui imperiu.)*

declín s. v. APUS. ASFINȚIRE. ASFINȚIT.

DECLINÁ vb. *(GRAM.)* (înv.) a (se) pleca. *(A ~ un substantiv.)*

declináre vb. v. APUNE. ASFINȚI. COBORÎ. DISPĂREA. PIERI. PLECA.

DECLINÁBIL adj. *(GRAM.)* (înv.) plecát. *(Parte de vorbire ~.)*

DECLINÁRE s. *(GRAM.)* declinație, flexiune nominală, (înv.) plecáre. *(~ unui substantiv.)*

DECLINÁȚIE s. *(GRAM.)* declinare, flexiune nominală, (înv.) plecáre. *(~ unui substantiv.)*

DECÓCT s. decocție. *(~ din floare de tei.)*

DECÓCȚIE s. decoct. *(~ din plante medicinale.)*

DECODÁJ s. decodare. *(~ unui cod.)*

DECODÁRE s. decodaj. *(~ unui cod.)*

DECOLORÁ vb. a ieși, a se spălăci, (reg.) a se serbezi, a se spălătoci. *(Țesătura s-a ~ la spălat.)*

DECOLORÁRE s. ieșire, spălăcire. *(~ unui material textil.)*

DECOLORÁT adj. spălăcit, șters, (reg.) spălát, spălătocít, spălătuít. *(Un material ~.)*

decoltát adj. v. DEȘĂNȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. TRIVIAL. VULGAR.

DECOMPRESIÚNE s. *(FIZ.)* decomprimare. *(~ unei incinte.)*

DECOMPRIMÁRE s. *(FIZ.)* decompresiune. *(~ unei incinte.)*

deconcertá vb. v. DERUTA. DESCUMPĂNI. DEZORIENTA. ÎNCURCA. ZĂPĂCI.

deconcertánt adj. v. DERUTANT.

deconcertáre s. v. DERUTĂ. DESCUMPĂNIRE. DEZORIENTARE. ÎNCURCĂTURĂ. NEDUMERIRE. PERPLEXITATE. ZĂPĂCEALĂ.

deconcertát adj. v. DERUTAT. DESCUMPĂNIT. DEZORIENTAT. ÎNCURCAT. NEDUMERIT. PERPLEX. ZĂPĂCIT.

DECONECTÁ vb. *(FIZ.)* a decupla. *(A ~ un aparat electric.)*

deconectá vb. v. RECREA.

deconectánt adj. v. RECREATIV.

DECONECTÁRE s. *(FIZ.)* decuplare. *(~ unui aparat electric.)*

deconectáre s. v. RECREARE.

DECONGELÁRE s. decongelație. *(~ cărnii.)*

DECONGELÁȚIE s. decongelare. *(~ unui aliment.)*

decopiá vb. v. COPIA. REPRODUCE. TRANSCRIE.

DECÓR s. **1.** scenă, (rar) scenăríe. *(~ reprezintă o pădure.)* **2.** decorație, ornament, ornamentație, podoabă, (pop.) împodobíre, zúrzur. *(Obiecte de ~.)*

decór s. v. CADRU. PEISAJ. PRIVELIȘTE. SCENĂ. TABLOU. VEDERE.

DECORÁ vb. **1.** a găti, a împodobi, a înfrumuseța, a orna, a ornamenta, a pavoaza. *(A ~ un interior.)* **2.** (impr.) a medalia. *(A ~ pe cineva pentru vitejie.)*

DECORÁRE s. decorație, gătire, împodobire, înfrumusețare, ornamentare, ornare, pavoazare. *(~ unei clădiri.)*

DECORÁT adj. **1.** gătit, împodobit, înfrumusețat, ornamentat, ornat, pavoazat, (prin Munt.) taxidít. *(O clădire frumos ~.)* **2.** (impr.) medaliát. *(Persoană ~.)*

DECORATÍV adj. ornamental, ornant. *(Element ~.)*

DECORÁȚIE s. **1.** (depr.) tinicheá, (impr.) medálie. *(A primit o ~ pentru vitejie.)* **2.** ornamentație. *(O frumoasă ~ interioară.)* **3.** decor, ornament, ornamentație, podoabă, (pop.) împodobíre, zúrzur. *(Un obiect de ~.)* **4.** decorare, gătire, împodobire, înfrumusețare, ornamentare, ornare, pavoazare. *(Execută ~ unui interior.)*

DECORTICÁ vb. (rar) a pisa. *(A ~ orez.)*

DECORTICÁRE s. decorticație. *(~ orezului.)*

DECORTICÁȚIE s. decorticare. *(~ orzului.)*

decrepít adj. v. RAMOLIT. SENIL.

decrepitúdine s. v. RAMOLEALĂ. RAMOLIRE. RAMOLISMENT. SENILITATE.

DECRESCÉNDO adv. *(MUZ.)* diminuendo.

DECRÉT s. *(JUR.)* (înv.) ófis, pitác, ucáz. *(~ al organului legiuitor.)*

DECRETÁ vb. *(JUR.)* **1.** a dispune, (înv.) a lega. *(Prin prezența, șeful statului ~ ...)* **2.** a proclama. *(A ~ starea de asediu.)*

DECRETÁRE s. *(JUR.)* proclamare. *(~ stării de urgență.)*

DECROȘÁ vb. *(TEHN.)* a (se) desprinde. *(A ~ o mașină electrică.)*

DECROȘÁRE s. *(TEHN.)* desprindere. *(~ unei mașini electrice.)*

DECUPÁJ s. decupare, decupat. *(~ unui scenariu cinematografic.)*

DECUPÁRE s. decupaj, decupat. *(~ unui scenariu teatral.)*

DECUPÁT s. decupaj, decupare. *(~ unui profil de carton.)*

DECUPLÁ vb. *(FIZ.)* a deconecta. *(A ~ un aparat electric.)*

DECUPLÁRE s. *(FIZ.)* deconectare. *(~ unui aparat electric.)*

DECÚRGE vb. **1.** a proveni, a reieși, a rezulta, a urma, (pop.) a purcéde, a veni, (înv.) a cúrge. *(O consecință care ~ din alta.)* **2.** a se desfășura, a evolua, a se petrece. *(Partida a ~ în bune condiții.)*

DEDÁ vb. a (se) aclimatiza, a (se) acomoda, a (se) adapta, a (se) deprinde, a (se) familiariza a (se) învăța, a (se) obișnui, (reg.) a (se) hîrși. *(S-a ~ ușor în noul mediu.)*

dedá vb. v. CONSACRA. DĂRUI. DEDICA. DESTINA. DEVOTA. HĂRĂZI. ÎNCHINA.

dedál s. v. LABIRINT.

DEDÁRE s. aclimatizare, acomodare, adaptare, deprindere, familiarizare, obișnuire. *(~ la noi condiții de viață.)*

DEDÁT adj. acomodat, deprins, familiarizat, obișnuit. *(Un om ~ într-un mediu nou.)*

DEDESÚBT adv. **1.** jos. *(Lacul e ~.)* **2.** sub. *(Haina se pune deasupra, cămașa ~.)*

DEDESÚBTUL prep. sub. *(~ nostru se întinde marea.)*

DEDICÁ vb. **1.** a (se) consacra, a (se) închina. *(A ~ cuiva o carte.)* **2.** a (se) consacra, a (se) dărui, a (se) destina, a (se) devota, a (se) hărăzi, a (se) închina, (rar) a (se) aplica, (înv.) a (se) deda, a (se) meni, a (se) pridădi, a (se) șerbi, (grecism înv.) a (se) afierosi. *(Și-a ~ întreaga viață binelui obștesc.)*

DEDICÁRE s. consacrare, destinare, devotare, închinare. *(~ vieții sale unei cauze nobile.)*

DEDICÁȚIE s. închinare. *(O ~ scrisă pe o carte.)*

dédiță s. v. DEDIȚEL.

dediței-de-pădúre s. pl. v. OIȚĂ.

dediței-gálbeni s. pl. v. RUSCUȚĂ.

dediței-sălbátici s. pl. v. OIȚĂ.

DEDIȚÉL s. **1.** *(BOT.; Pulsatilla)* (reg.) adormițéle (pl.), brebenél, dédiță, găgățéle (pl.), sisinéi (pl.), suflețél, vînturéle (pl.), capul-cîinelui, floarea-păstelui, floarea-vîntului, iarba-vîntului. **2.** *(BOT.)* **dediței-galbeni** *(Anemone ranunculoides)* = găinușă, gălbenele (pl.), păștiță, floarea-paștilor, floarea-păsărilor, floarea-vîntului-galbenă, (reg.) breábăn, păscúță, turculéț, zlac, muscerici-gălbeni (pl.), piineapăstelui. **3.** *(ZOOL.)* **dediței-de-mare** *(Actinia)* = actinie, anemonă-de-mare, (reg.) trandafir-de-mare.

de-dînsele s. v. PĂLĂRIA-CUCULUI.

DE DÓI s. breaza (art.), ungureasca (art.). *(~ este un dans popular.)*

DEDÚCE vb. (înv.) a cunoaște. *(Ce ~ de aici?)*

dedúce vb. v. SCĂDEA.

***DEDULCÍ** vb. (pop. și fam. fig.) a se spurca. *(Se ~ la un trai ușor.)*

dedulcí vb. v. SPURCA.

defaleá vb. v. SCĂDEA.

DEFAVORÁBIL adj. **1.** nefavorabil, nepotrivit, neprielnic, prost, rău, urît, (înv. și pop.) nepriinciós, (înv.) nepriitór. *(Întrecerea a avut loc pe o vreme ~.)* **2.** nefavorabil, nepotrivit, neprielnic, potrivnic, vitreg, (înv. și pop.) nepriinciós. *(Condiții ~ de dezvoltare.)* **3.** nefavorabil, neplăcut, prost, rău, urît. *(A făcut o impresie ~.)* **4.** nefavorabil, negativ. *(O critică ~ făcută cărții.)* **5.** depreciativ, disprețuitor, peiorativ. *(Cuvînt cu sens ~.)*

DEFAVORIZÁ vb. a dezavantaja, (fig.) a handicapa. *(Statura îl ~.)*

DEFĂIMÁ vb. a (se) bîrfi, a (se) blama, a (se) calomnia, a (se) cleveti, a (se) denigra, a (se) discredita, a (se) ponegri, (livr.) a (se) detracta, a (se) vitupera, (înv. și pop.) a (se) ocărî, (pop.) a (se) huli, a (se) năpăstui, a (se) povesti, (prin Olt.) a (se) publica, (înv.) a (se) balamuți, a (se) măscări, a (se) mozaviri, a (se) pohlibui, a (se) ponosi, a (se) ponoslui, a (se) prilesti, a (se) vrevi, (fam. fig.) a (se) încondeia, (pop. fig.) a (se) înnegri. *(De ce îl ~ pe nedrept?)*

defăimá vb. v. DESCONSIDERA. DISPREȚUI. NESOCOTI.

DEFĂIMÁRE s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuție, catigorie, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(Nu te pleca la ~ lor; o ~ ordinară.)*

defăimáre s. v. DESCONSIDERARE. DESCONSIDERAȚIE. DISPREȚ.

DEFĂIMÁT adj., s. bîrfit, calomniat, denigrat, discreditat, ponegrit, (pop.) năpăstuít, (fam. fig.) încondeiát. *(Om ~.)*

DEFĂIMĂTÓR adj., s., adv. **1.** adj., s. bîrfitor, calomniator, clevetitor, denigrator, ponegritor, (livr.) detractór, (pop.) hulitór, (înv.) balamút, clevétnic, năpăstuitór, ponosluitór, (turcism înv.) mozavír. *(E un ~ ordinar.)* **2.** adj. bîrfitor, calomnios, clevetitor, denigrator, ponegritor, (rar) calomniatór, (pop.) prost, (înv.) mozavírnic. *(Afirmații, vorbe ~.)* **3.** adv. calomnios, rău. *(Vorbește ~ despre ei.)*

DEFECÁ vb. *(FIZIOL.)* a ieși, (pop.) a se căca, a se cufuri, a se scîrnăvi, a se spircii, (reg.) a se spurca.

DEFECÁRE s. *(FIZIOL.)* (pop.) căcáre, cufureálă.

DEFÉCT s., adj. **1.** s. cusur, deficiență imperfecțiune, insuficiență, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) híbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșíre, răutáte. *(Are nenumărate ~.)* **2.** s. anomalie, cusur, (pop.) meteáhnă. *(Are un ~ congenital.)* **3.** s. cusur, dar, meteahnă, năravi, patimă, viciu, (pop. și fam.) pîrțág, (pop.) învắț, (reg.) madeá, natúră, năravíe, párfie, teáhnă, (prin Bucov.) băsău. *(Are ~ beției.)* **4.** s. defectare, defecțiune, deranjament, dereglare. *(~ în funcționarea unui aparat.)* **5.** adj. defectat, deranjat, dereglat, stricat, (rar) detracát, smintít. *(Un mecanism, un ceas ~.)*

DEFECTÁ vb. a (se) deranja, a (se) deregla, a (se) strica, (rar) a (se) detraca. *(Sistemul tehnic s-a ~.)*

DEFECTÁRE s. defect, defecțiune, deranjament, dereglare. *(~ în funcționarea unui aparat.)*

DEFECTÁT adj. defect, deranjat, dereglat, stricat, (rar) detracát, smintit. *(Un mecanism, un ceas ~.)*

DEFECTÍV adj. *(GRAM.)* (înv.) scăzătív. *(Verb ~.)*

DEFECTUÓS adj., adv. **1.** adj., adv. greșit, incorect, necorect, prost, rău, (fig.) stricát. *(O pronunțare ~; vorbește ~ românește.)* **2.** adj. necorespunzător, (înv.) smintít. *(O organizare ~.)* **3.** adj. vicios. *(O conformație ~.)*

DEFECȚIÚNE s. defect, defectare, deranjament, dereglare. *(~ în funcționarea unui aparat.)*

DEFÉL adv. deloc, nicicum, nicidecum, (înv. și pop.) necúm, nicicít, nimíc, (pop. și fam.) ioc, (reg.) hici, nicicacúm, nicidecít, (Olt. și Munt.) neam. *(Nu pot ~ să-l văd.)*

defendór s. v. PÎRÎT. RECLAMAT.

DEFÉNSĂ s. *(ZOOL.)* fildeș. *(~ a unui elefant.)*

DEFENSÍVĂ s. *(MIL.)* apărare. *(Armata se află în ~.)*

defensór s. v. APĂRĂTOR. AVOCAT.

deferént adj. v. RESPECTUOS.

deferénță s. v. APRECIERE. ATENȚIE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. ONOARE. PREȚUIRE. RESPECT. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ.

deferí vb. v. ACORDA. ATRIBUI. CONFERI. DA. DECERNA.

defetíst adj. v. NEÎNCREZĂTOR. SCEPTIC.

DEFICIÉNȚĂ s. cusur, defect, imperfecțiune, insuficiență, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) híbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșíre, răutáte. *(Un om cu multe ~.)*

DEFICÍT s. *(FIN.)* **1.** pierdere. *(Un ~ de un milion.)* **2.** lipsă, minus. *(Are în casă un ~ de o sută de lei.)*

DEFICITÁR adj. dezechilibrat. *(Un buget ~.)*

defíge vb. v. DETERMINA. FIXA. HOTĂRÎ. PRECIZA. STABILI. STATORNICI.

DEFILÁ vb. a se perinda, a se prefira, a se succeda, (fig.) a se derula. *(Copacii îi ~ prin fața ochilor.)*

DEFILÁRE s. **1.** perindare, prefirare, succedare, (fig.) deruláre. *(~ copacilor prin fața ochilor.)* **2.** paradă. *(Nu mergem și noi să asistăm la ~?).*

DEFILÉU s. *(GEOGR.)* chei (pl.), strîmtoare, (pop.) strúngă, (înv.) spărtúră, strîmtúră. *(Un ~ în Carpați.)*

DEFINÍ vb. **1.** a caracteriza. *(Nu știu cum să-l ~ pe X.)* **2.** a se autocaracteriza, a se autodefini, a se caracteriza. *(Se ~ veridic în memoriile sale.)* **3.** a determina, a preciza, a stabili, (înv.) a mărgini, a răspica. *(A ~ proprietățile unui metal.)*

DEFINÍRE s. **1.** caracterizare. *(~ unei noțiuni.)* **2.** definiție. *(O ~ a noțiunii de „masă".)* **3.** determinare, precizare, stabilire. *(O atentă ~ a proprietății metalelor.)*

DEFINÍT adj. **1.** determinat, precizat, stabilit. *(Un aspect bine ~.)* **2.** *(GRAM.)* enclitic, hotărît. *(Articol ~.)*

DEFINITÍV adj., adv. **1.** adj. definitivat, finisat. *(Forma ~ a unei lucrări.)* **2.** adj. irevocabil, nestrămutat. *(O hotărîre ~.)* **3.** adv. iremediabil, irevocabil. *(Un lucru ~ pierdut.)*

DEFINITIVÁ vb. **1.** a finisa. *(Și-a ~ romanul.)* **2.** a titulariza. *(A ~ pe cineva în învățămînt.)*

DEFINITIVÁRE s. finisaj, finisare. *(~ unei lucrări.)*

DEFINITIVÁT adj. definitiv, finisat. *(Forma ~ a unei lucrări.)*

DEFINITÓRIU adj. caracteristic, distinct, distinctiv, dominant, particular, propriu, specific, tipic, (înv.) însușít. *(Notă, trăsătură ~.)*

DEFINÍȚIE s. definire. *(O ~ a noțiunii de „casă".)*

DEFLEXIÚNE s. *(FIZ.)* deviație, deviere. *(~ unui fascicul de particule.)*

DEFLOCULÁ vb. *(CHIM.)* a peptiza. *(A ~ o soluție coloidală.)*

DEFLOCULÁRE s. *(CHIM.)* peptizare. *(~ a unui precipitat amorf.)*

DEFLORÁ vb. a dezvirgina, (pop.) a desfeciori, a desfeti, (prin nord-estul Olt.) a schilodi, (înv.) a strica.

DEFLORÁRE s. deflorație, dezvirginare, (pop.) desfecioríre, desfetíre.

DEFLORÁTĂ adj. dezvirginată, (înv.) stricátă.

DEFLORÁȚIE s. deflorare, dezvirginare, (pop.) desfecioríre, desfetíre.

DEFOLÍA vb. a (se) desfrunzi, (fig.) a (se) despuia. *(A ~ un arbore.)*

DEFOLIÁȚIE s. defoliere, desfrunzire, (fig.) despuiére. *(~ unui arbore.)*

DEFOLIÉRE s. defoliație, desfrunzire, (fig.) despuiére. *(~ unui stejar.)*

DEFORMÁ vb. **1.** a (se) strîmba, (pop. și fam.) a (se) scofîlci. *(Un obiect care s-a ~.)* **2.** a (se) desfigura, a (se) poci, a (se) schimonosi, a (se) sluți, a (se) strîmba, a (se) urîți, (pop. și fam.) a (se) scălîmbăia, a (se) scofîlci, (pop.) a (se) hîzi, (Mold. și Bucov.) a (se) șonți, (înv.) a (se) grozăvi. *(Un om care s-a ~ de tot în urma accidentului.)* **3.** a (se) scîlcia, a (se) strîmba, (Mold.) a (se) scrombăi. *(Pantofii s-au ~ prin uzură.)* **4.** a ceda. *(Un material care se ~ ușor.)* **5.** a denatura, a poci, a schimonosi, a scîlcia, a stîlci, a stropși, (fig.) a schingiui. *(~ cuvintele cînd vorbește.)* **6.** a (se) corupe, a (se) strica. *(O limbă care s-a ~ sub influența...)* **7.** a altera, a contrafface, a denatura, a escamota, a falsifica, a măslui, a mistifica, a răstălmăci, (fig.) a silui, (înv. fig.) a sminti, a strîmba. *(~ sensul, adevărul celor spuse de cineva.)*

DEFORMÁRE s. **1.** strîmbare, (pop. și fam.) scofîlcire. *(~ a unui obiect.)* **2.** denaturare, pocire, pocit, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, scîlciere, stîlcire, stîlcit, stropșire, stropșit. *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)* **3.** scîlciere, strîmbare. *(~ pantofilor din cauza uzurii.)* **4.** (concr.) scîlcitură, strîmbătură. *(O ~ la încălțăminte.)* **5.** deformație, desfigurare, pocire, schimonoseală, schimonosire, sluțire, strîmbare, urîțire. *(~ a feței unei persoane.)* **6.** corupere, stricare. *(~ unei limbi.)* **7.** alterare, denaturare, escamotare, falsificare, mistificare, mistificație, răstălmăcire, (fig.) siluire. *(~ a celor spuse de cineva.)* **8.** deformație. *(~ profesională.)*

DEFORMÁT adj. **1.** strîmb, (pop. și fam.) scofîlcit. *(Un obiect ~.)* **2.** desfigurat, pocit, schimonosit, slut, sluțit, strîmb, strîmbat, urît, urîțit, (reg.) stropșit, zgîmboit, (Mold.) șonțit. *(O față ~ de ură.)* **3.** scîlciat, strîmb, strîmbat, (pop. și fam.) scălîmb, (Mold.) scrombăit. *(Încălțăminte ~.)* **4.** denaturat, pocit, schimonosit, scîlciat, stîlcit, stricat, stropșit, (fig.) schingiuit. *(O pronunțare ~ a cuvintelor.)* **5.** corupt, stricat. *(Forme lexicale ~.)* **6.** alterat, denaturat, fals, mistificat, răstălmăcit. *(O afirmație ~.)*

DEFORMÁȚIE s. **1.** deformare, desfigurare, pocire, schimonoseală, schimonosire, sluțire, strîmbare, urîțire. *(~ a feței unei persoane.)* **2.** deformare. *(~ profesională.)*

DEFRAUDÁ vb. a delapida, a sustrage, (rar) a frauda, (înv. și fam.) a sfeterisi, (impr.) a deturna. *(A ~ o sumă de bani.)*

DEFRAUDÁRE s. delapidare, sustragere, (înv. și fam.) sfeteriseálă, sfeterisire, (grecism înv.) sfeterismós, (impr.) deturnáre. *(~ unei sume de bani.)*

DEFRAUDÁT adj. delapidat, sustras. *(Sumă ~.)*

DEFRAUDATÓR s. delapidator. *(Un ~ condamnat penal.)*

DEFRIȘÁ vb. a despăduri, (reg.) a tirși, (Transilv. și Bucov.) a lăzui, (înv.) a cura. *(A ~ un teren împădurit.)*

DEFRIȘÁRE s. defrișat, despădurire, (prin sudul Transilv.) săciuít. *(~ a unui teren împădurit.)*

DEFRIȘÁT adj. despădurit, (înv.) săciuít, tîrșit. *(Un loc ~.)*

DEFRIȘÁT s. defrișare, despădurire, (prin sudul Transilv.) săciuít. *(~ unui loc.)*

défter s. v. CATASTIF. CONDICĂ. REGISTRU.

DEFÚNCT adj., s. decedat, dispărut, mort, răposat, (livr.) repauzát, (în limbajul bisericesc, pop. și eufemistic) pierdút, (înv. și pop.) pierít, (înv.) pristăvít, săvîrșít. *(~ era un om matur.)*

DEGAJÁ vb. **1.** a emana, a emite, a exala, a împrăștia, a răspîndi, a scoate, (înv.) a răsfuga, a slobozi. *(Soba ~ gaze.)* **2.** a dezvolta, a emana, a emite, a produce, a radia. *(O sursă care ~ căldură.)* **3.** a desface, a elibera, a libera, a scoate, (înv. și pop.) a slobozi. *(A ~ din strînsoare.)* **4.** a debloca, a elibera. *(A ~ un drum înzăpezit.)* **5.** a se debarasa, a se descotorosi, a se dezbăra, a scăpa, (reg.) a se cortorosi, (Bucov.) a se coroti, (grecism înv.) a exoflisi, (fig.) a se scutura. *(A se ~ de un musafir nedorit.)*

DEGAJÁRE s. **1.** emanare, emanație, emisiune, exalare, exalație, împrăștiere, răspîndire, (înv.) răsfugáre. *(~ de gaze de la sobă.)* **2.** dezvoltare, emanare, emanație, producere, radiere. *(~ de căldură.)* **3.** deblocare, eliberare. *(~ a unui drum înzăpezit.)* **4.** debarasare, descotorosire, scăpare. *(~ de un musafir nedorit.)* **5.** dezinvoltură, firesc, naturalețe, simplitate, spontaneitate, (livr.) nonșalánță, (rar) natural, (înv.) naturalitáte. *(O mare ~ în comportarea cuiva.)*

DEGAJÁT adj. **1.** liber. *(Are mîna ~.)* **2.** liber, nestînjenit, *(Mișcări ~.)* **3.** deblocat. *(Drumurile sînt ~.)* **4.** dezinvolt, firesc, natural, neafectat, neartificial, necăutat, neprefăcut, nesilit, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~; cu gesturi ~.)*

DEGAZOLINÁRE s. *(CHIM.)* dezbenzinare. *(~ unor gaze.)*

DEGEÁBA adv. **1.** inutil, zadarnic, (înv. și pop.) geába, súrda, (Transilv.) héba, (înv.) îndárn. *(~ te străduiești.)* **2.** gratis, gratuit, (pop.) geába. *(A da cuiva ~ un lucru.)*

DEGENERÁ vb. **1.** *(MED.)* a se atrofia, (înv. și pop.) a seca, a se usca. *(I-a ~ un organ.)* **2.** a se chirci, a se închirci, a se pipernici, a se sfrîji, a se zgîrci, (înv. și reg.) a scădea, (reg.) a se izini, a se știștăvi, (prin Ban.) a se micicula, (Mold. și Bucov.) a se prizări, (prin Olt.) a se tîrcăvi. *(Planta a ~.)*

DEGENERÁRE s. **1.** *(MED.)* atrofie, atrofiere, degenerație, degenerescență. *(~ a unui organ.)* **2.** chircire, închircire, pipernicire, sfrijire, (reg.) știștăvíre. *(~ a unei plante.)*

DEGENERÁT adj. **1.** *(MED.)* atrofiat, (pop.) uscát, (înv. și reg.) sec. *(O mînă ~.)* **2.** chircit, închircit, nedezvoltat, pipernicit, pirpiriu, pri-

căjit, prizărit, sfrijit, (rar) nevoiaș, slab, sterp, (înv. și reg.) scăzût, (reg.) izinit, obídnic, pimnicít, pizghirít, răít, șiștáv, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. și Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcáv. *(Plantă ~.)*

DEGENERÁȚIE s. *(MED.)* atrofie, atrofiere, degenerare, degenerescență. *(~ unui organ.)*

DEGENERESCÉNȚĂ s. *(MED.)* atrofie, atrofiere, degenerare, degenerație. *(~ unui organ.)*

DEGERÁ vb. a îngheța. *(A ~ în mijlocul cîmpului.)*

DEGERÁRE s. înghețare. *(~ unei vite.)*

DEGERÁT adj. înghețat, (prin Munt.) meréu. *(Om ~.)*

DEGETÁR s. **1.** (înv., pop. și glumeț) năpîrstóc. *(Un ~ pentru cusut.)* **2.** *(BOT.; Digitalis ambigua)* degetariță, degețel, (reg.) țița-óii.

DEGETÁRIȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Digitalis ambigua)* degetar, degețel, (reg.) țița-óii. **2.** *(Digitalis purpurea)* digitală, degețel roșu (reg.) năpăstrocél, deget-róșu.

degetăreá s. v. DEGETĂRUȚ.

DEGETĂRÉL s. *(BOT.; Soldanella major)* degetăruț, potiraș, (reg.) măcrișul-căprei.

DEGETĂRÚȚ s. *(BOT.)* **1.** *(Soldanella montana)* (reg.) cănăfiór, degetăreá, nejítnică, potiráș, măcrișul-căprei. **2.** *(Soldanella major)* degetărel, potiraș, (reg.) măcrișul-căprei.

deget-róșu s. v. DEGETARIȚĂ. DEGEȚEL ROȘU. DIGITALĂ.

DEGETÚȚ s. degețel. *(Un ~ de copil.)*

DEGEȚÉL s. **1.** degetuț. *(Un ~ de copil.)* **2.** *(BOT.; Digitalis ambigua)* degetar, degetariță, (reg.) țița-óii. **3.** *(BOT.) degețel roșu (Digitalis purpurea)* = degetariță, digitală, (reg.) năpăstrocél, deget-róșu.

DEGHIZÁ vb. a (se) travesti, (pop.) a (se) prefăce, (înv. și reg.) a (se) străvesti, (înv.) a (se) schimba. *(S-a ~ în femeie.)*

deghizá vb. v. ASCUNDE. DISIMULA.

DEGHIZÁRE s. travestire, (înv.) străvestíre. *(~ unui bărbat în femeie.)*

deghizáre s. v. DISIMULARE.

deghizát adj. v. DISIMULAT.

DEGHIZÁT adj., adv. **1.** adj. travestit, (înv.) străvestít. *(Un bărbat ~.)* **2.** adv. travestít, (înv.) tiptíl. *(Umbla ~.)*

DEGLUTÍȚIE s. *(FIZIOL.)* înghițire. *(Actul ~ unui bol alimentar.)*

degrábă adv. v. CURÎND. DEVREME. FUGA. GRABNIC. IMEDIAT. IUTE. ÎNDATĂ. NEÎNTÎRZIAT. NUMAIDECÎT. RAPID. REPEDE. TIMPURIU.

DEGRADÁ vb. **1.** a (se) dărăpăna, a (se) măcina, a (se) părăgini, a (se) ruina, a (se) strica, (reg. și fam.) a (se) părăduí, (Transilv.) a (se) dorovăi. *(Zidul de la grădină s-a ~.)* **2.** a (se) deteriora, a (se) învechi, a (se) strica, a (se) uza, (Mold.) a (se) hrentui, (fam.) a (se) hîrbui, a (se) hodorogi, a (se) paradi, a (se) rablagi. *(I s-a ~ mobila.)* **3.** a (se) deteriora, a (se) ponosi, a (se) strica, a (se) uza. *(Hainele i s-au ~ de tot.)* **4.** a (se) deprecia. *(O marfă perisabilă care s-a ~.)* **5.** a se prosti. *(Marfa asta s-a ~ de tot.)* **6.** a decădea, a se declasa. *(S-a ~ din cauza băuturii.)* **7.** a (se) dezonora, a (se) înjosi, a (se) umili, (fig.) a (se) coborî, a (se) scoborî. *(Munca nu te ~.)*

DEGRADÁNT adj. **1.** compromițător, dezonorant, infamant, înjositor, nedemn, rușinos, (livr.) difamánt, (rar) degradatór, (înv.) necinstitór, pierzătór. *(O faptă ~.)* **2.** dezonorant, înjositor, rușinos, umilitor. *(O situație ~.)*

DEGRADÁRE s. **1.** dărăpănare, măcinare, părăginire, ruinare, stricare. *(~ unui zid vechi.)* **2.** deteriorare, învechire, stricare, uzare, (înv.) degradáție. *(~ mobilei.)* **3.** deteriorare, ponosire, stricare, uzare, (rar) ponoseálă. *(~ hainelor.)* **4.** depreciere. *(~ unei mărfi perisabile.)* **5.** prostire. *(~ calității unei mărfi.)* **6.** decădere, declasare. *(~ cuiva din cauza băuturii.)* **7.** înjosire, umilire, (înv.) degradáție. *(Munca nu e o ~.)*

DEGRADÁT adj. **1.** dărăpănat, măcinat, părăginit, prăpădit, ruinat, stricat, (reg. și fam.) părăduít, (reg.) răntuít. *(O casă ~.)* **2.** deteriorat, învechit, stricat, uzat, (Mold.) hrentuít, (fam.) hîrbuít, hodorogít, paradít, rablagít, (fam. rar) răblărít. *(Un obiect ~.)* **3.** deteriorat, ponosit, ros, stricat, tocit, uzat. *(Haine ~.)* **4.** depreciat. *(O marfă perisabilă ~.)* **5.** decăzut, declasat. *(Un actor ~.)* **6.** înjosit, umilit, (rar) scăzút, (înv. și reg.) rușínat. *(Om ~.)*

degradatór adj. v. COMPROMIȚĂTOR. DEGRADANT. DEZONORANT. INFAMANT. ÎNJOSITOR. NEDEMN. RUȘINOS.

degradáție s. v. CORUPERE. DECĂDERE. DEGRADARE. DEPRAVARE. DETERIORARE. ÎNJOSIRE. ÎNVECHIRE. PERVERTIRE. STRICARE. UMILIRE. UZARE. VICIERE.

DEGRESÁJ s. *(TEHN.)* degresare. *(~ unui obiect metalic.)*

DEGRESÁRE s. *(TEHN.)* degresaj. *(~ unui aliment.)*

degresív adj. v. DESCRESCĂTOR.

DEGUSTÁ vb. a savura, (rar) a legumi. *(A ~ mîncarea.)*

DEGUSTÁRE s. degustație, savurare. *(~ prăjiturii.)*

DEGUSTÁȚIE s. degustare, savurare. *(~ unei băuturi.)*

DEHIDROGENÁZĂ s. *(BIOL.)* transhidrogenază.

dehobí vb. v. EPUIZA. EXTENUA. FRÎNGE. ISTOVI. SECA. SECĂTUI. SFÎRȘI. SLEI. STOARCE. VLĂGUI. ZDROB

DEIFICÁ vb. a diviniza, a zeifica, (înv.) a îndumnezei. *(A ~ o ființă muritoare.)*

DEIFICÁRE s. divinizare, zeificare, (înv.) îndumnezeíre. *(~ unui muritor.)*

DEIFICÁT adj. divinizat, zeificat, (înv.) îndumnezeít, înzeít. *(Pămîntean ~.)*

DEÎMPĂRȚÍT s. *(MAT.)* (înv.) dividénd.

DEÎNMULȚÍT s. *(MAT.)* (înv.) multiplicánd.

DEJÁ adv. încă. *(~ de copil.)*

DEJUCÁ vb. a împiedica, a strica, a zădărnici. *(Le-a ~ toate planurile.)*

DEJUCÁRE s. împiedicare, zădărnicire. *(~ uneltirilor cuiva.)*

DEJÚN s. prînz, (pop.) nămiază, prînzare, (Ban., Transilv., Maram. și Mold.) gustare. *(Luăm împreună ~?)*

DEJUNÁ vb. a prînzi, (înv. și reg.) a merinda, (reg.) a prînzui, (prin Maram.) a gusta. *(A ~ singur.)*

delaoláltă adv. v. ÎMPREUNĂ. LAOLALTĂ.

DELAPIDÁ vb. a defrauda, a sustrage, (rar) a frauda, (înv. și fam.) a sfeterisi, (impr.) a deturna. *(A ~ o sumă de bani.)*

DELAPIDÁRE s. **1.** defraudare, sustragere, (înv. și fam.) sfeteriseálă, sfeterisíre, (grecism înv.) sfeterismós, (impr.) deturnáre. *(~ unei sume de bani.)* **2.** escrocherie, fraudă, hoție, (livr.) malversație, (fig.) mîncătorie. *(A comis o ~.)*

DELAPIDÁT adj. defraudat, sustras. *(Sumă ~.)*

DELAPIDATÓR s. defraudator. *(~ a fost condamnat.)*

delatór s. v. DENUNȚĂTOR. PÎRÎTOR.

delațiúne s. v. DENUNȚ. DENUNȚARE.

délă s. v. ACȚIUNE. CAUZĂ. JUDECATĂ. PROCES.

DELĂSÁRE s. apatie, indiferență, indolență, inerție, insensibilitate, nepăsare, pasivitate, placiditate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivísm, (înv.) negríjă, negrijínță, tembelíc, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de totală ~.)*

DELĂSĂTÓR adj. apatic, indiferent, indolent, lăsător, nepăsător, pasiv, placid, tembel, (livr.) impasíbil, (reg.) nebriștít, (fig.) réce. *(Om ~; atitudine ~.)*

delătură vb. v. ELIMINA. ÎNLĂTURA. SCOATE. SUPRIMA.

DELECTÁ vb. **1.** a atrage, a captiva, a cuceri, a desfăta, a fascina, a fermeca, a încînta, a răpi, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)* **2.** a (se) desfăta, a (se) răsfăța, (rar) a (se) dezmierda, (Mold.) a (se) teferici, (fig.) a (se) îndulci. *(I-a ~ cu tot felul de bunătăți.)*

DELECTÁRE s. **1.** captivare, cucerire, desfătare, fascinare, fascinație, fermecare, încîntare, răpire, seducere, seducție, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)* **2.** desfătare, farmec, încîntare, plăcere, voluptate, vrajă, (înv. și reg.) tefericíe, (înv.) încîntec, (fam.) delíciu, (fig.) savoáre. *(Viață plină de~; ~ pe care o poate da o lectură bună.)*

DELEGÁ vb. a autoriza, a împuternici, a învesti, (înv.) a isprăvnici, a slobozi. *(L-a ~ să facă următorul lucru...)*

DELEGÁT s. emisar, împuternicit, mesager, reprezentant, sol, trimis, (prin Transilv.) mînát, (înv.) misít, rugător, solitór. *(~ al unui stat străin.)*

DELEGÁȚIE s. **1.** împuternicire, mandat, procură, (înv.) procurăție, vechilét, vechilimeá, vechilíc, (grecism înv.) plirexusiótită. *(I-a dat o ~ pentru a ridica banii.)* **2.** (înv.) ambasádă, solíe. *(A trimis împăratului o ~.)*

DELFÍNUL s. art. *(ASTRON.)* (pop.) crúcea (art.). *(~ este numele unei constelații boreale.)*

DELIBERÁ vb. a chibzui, a dezbate, a discuta, (livr.) a pertracta. *(Să stăm și să ~ cu atenție ce să facem.)*

DELIBERÁRE s. **1.** chibzuire, gîndire, judecare, (fig.) cumpănire, drămuire. *(După o îndelungată ~.)* **2.** chibzuire, dezbatere discutare, discuție, (livr.) pertractáre. *(A avut loc o nouă ~ pe tema...)*

DELIBERÁT adj., adv. intenționat, voit, liber-consimțit, (rar) precugetát. *(O acțiune ~; a procedat ~ astfel.)*

DELICÁT adj. **1.** fin, gingaș, grațios, suav, (Mold. și Munt.) scarandív, (fig.) dúlce. *(O fată ~; cu gesturi ~.)* **2.** ales, distins, fin, manierat, politicos. *(O comportare ~.)* **3.** debil, firav, fragil, gingaș, pirpiriu, plăpînd, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, slăbuț, șubred, (pop.) pițigăiát, (înv. și reg.) mîrșav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Mold. și Transilv.) sighinăș, (Munt. și Olt.) șișțav. *(Un copil ~; o constituție ~.)* **4.** anevoios, dificil, gingaș, greu, (fig.) ingrát. *(Am o misiune ~.)*

DELICATÉȚE s. finețe, gingășie, grație, suavitate. *(Gesturi pline de ~.)*

DELICIÓS adj. apetisant, bun, gustos, îmbietor, plăcut, savuros, suculent, (rar) poftitiós, (arg.) mistó. *(O mîncare, o cină ~.)*

deliciós adj. v. CAPTIVANT. CUCERITOR. DESFĂTĂTOR. FASCINANT. FERMECĂTOR. ÎNCÎNTĂTOR. RĂPITOR. SEDUCĂTOR.

DELÍCIU s. savoare. *(~ unei mîncări.)*

delíciu s. v. DELECTARE. DESFĂTARE. FARMEC. ÎNCÎNTARE. PLĂCERE. VOLUPTATE. VRAJĂ.

DELÍCT s. *(JUR.)* vină, (înv.) vegheátă. *(Pentru ce ~ a fost judecat?)*

DELICTUÁL adj. *(JUR.)* delictuos. *(Faptă cu caracter ~.)*

DELICTUÓS adj. *(JUR.)* delictual. *(Faptă cu caracter ~.)*

DELIMITÁ vb. **1.** a circumscrie, a demarca, a hotărnici, a limita, a marca, a mărgini, (înv.) a hotărî, a semna. *(A ~ un teren.)* **2.** a limita, a mărgini, a străjui, a țărmuri. *(Stîlpii de telegraf ~ șoseaua.)* **3.** a se contura, a se desena, a se desluși, a se distinge, a se evidenția, a se preciza, a se profila, a se proiecta, a se reliefa. *(Acum imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)* **4.** a circumscrie, a limita, a restrînge. *(A ~ tema lucrării la...)*

DELIMITÁRE s. **1.** circumscriere, demarcare, demarcație, hotărnicire, limitare, marcare, mărginire. *(~ unui teren.)* **2.** conturare, evidențiere, precizare, profilare, proiectare, reliefare. *(~ ei în lumina asfințitului.)* **3.** circumscriere, limitare, restrîngere. *(~ unei teme la...)*

DELIMITÁT adj. **1.** circumscris, demarcat, limitat, mărginit. *(Un teren ~; o suprafață ~.)* **2.** circumscris, finit, limitat, mărginit. *(Valori ~.)*

DELIMITATÍV adj. delimitator, limitativ, restrictiv. *(Element ~.)*

DELIMITATÓR adj. delimitativ, limitativ, restrictiv. *(Plan ~.)*

DELÍR s. *(MED.)* aiurare, aiureală, delirare, (înv. și reg.) bîiguială, bîiguire. *(~ unui bolnav febril.)*

DELIRÁ vb. *(MED.)* a aiura, (înv. și reg.) a bîigui, (Olt.) a lozi. *(Bolnavul ~ din cauza febrei.)*

DELIRÁRE s. *(MED.)* aiurare, aiureală, delir, (înv. și reg.) bîiguială, bîiguire. *(~ unui bolnav febril.)*

DÉLNIȚĂ s. *(IST.)* jirebie, sesie. *(Forma de proprietate numită ~ era cunoscută în Moldova sub numele de jirebie și în Transilvania sub numele de sesie.)*

DELÓC adv. defel, nicicum, nicidecum, (înv. și pop.) necúm, nicicît, nimic, (pop. și fam.) ioc, (reg.) hici, nicicacúm, nicidecît, (Olt. și Munt.) neam. *(Nu pot ~ să-l văd.)*

DELUȘÓR s. *(GEOGR.)* colină, (pop.) colnic, (reg.) grui.

DEMARÁ vb. *(TEHN.)* a porni. *(Mașina ~.)*

DEMARÁJ s. *(TEHN.)* demarare, pornire. *(~ unui autovehicul.)*

DEMARÁRE s. *(TEHN.)* demaraj, pornire. *(~ unei mașini.)*

DEMARCÁ vb. a circumscrie, a delimita, a hotărnici, a limita, a marca, a mărgini, (înv.) a hotări, a semna. *(~ un teren.)*

DEMARCÁRE s. circumscriere, delimitare, demarcație, hotărnicire, limitare, marcare, mărginire. *(~ a unui teren.)*

DEMARCÁT adj. circumscris, delimitat, limitat, mărginit. *(Teren ~; suprafață ~.)*

DEMARCÁȚIE s. circumscriere, delimitare, demarcare, hotărnicire, limitare, marcare, mărginire. *(~ a unui teren.)*

DEMARÓR s. *(TEHN.)* pornitor. *(~ al unui motor.)*

DEMASCÁ vb. a se autodemasca, a se trăda. *(S-a ~ fără voie.)*

DEMASCÁRE s. autodemascare, trădare.

DEMÉNT adj., s. **1.** adj., s. alienat, descreierat, înnebunit, nebun, smintit, țicnit, (livr. și peior.) sonát, (pop. și fam.) apucát, candríu, căpiát, deșucheát, strecheát, (înv. și reg.) neród, (reg.) prost, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînd, (Ban.) păläurát, (Olt. și Munt.) primít, (Mold.) zăluzít, zărghít, (fig.) săltát, sărít, scrîntít, țăcănít. *(O persoană ~.)* **2.** adj. demențial, nebunesc, smintit. *(Un act ~.)*

DEMÉNȚĂ s. *(MED.)* **1.** alienare, alienație, nebunie, sminteală, smintire, țicneală, boală mintală, (pop.) nebuneálă, (înv. și reg.) smíntă, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînzíe, (prin Bucov.) sălteálă, (Mold.) zăluzeálă, zăluzíe, zărgheálă, zărghénie, (fam.) căpiálă, (fig.) rătăcíre, scrînteálă, țăcăneálă. **2.** *demență precoce* = schizofrenie.

DEMENȚIÁL adj. dement, nebunesc, smintit. *(Un act ~.)*

DEMÉRS s. intervenție, (înv.) ispită, ispitíre. *(Un ~ hotărît.)*

DEMÍSIE s. (înv.) paretisíre, parétisis, prostíre. *(~ dintr-o funcție.)*

DEMISIONÁ vb. (înv.) a paretisi, a se prosti. *(A ~ dintr-o slujbă.)*

DEMÍTE vb. a destitui, a îndepărta, a scoate, (înv. și fam.) a mazili. *(L-a ~ din funcție.)*

DEMÍTERE s. destituire, îndepărtare, scoatere, (înv. și fam.) mazilíre, mazilít. *(~ cuiva din funcție.)*

demîneáre s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

demîneát s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

DEMN adj. **1.** vrednic. *(~ de luat în seamă.)* **2.** respectabil. *(Un om ~; o purtare ~.)* **3.** mîndru. *(O ținută ~.)*

DEMNITÁR s. (înv.) dregătór, ureádnic. *(Un înalt ~.)*

DEMNITÁTE s. **1.** poziție, rang, treaptă, (înv.) cin, dregătorie, ífos, orînduiálă, ședére, vrednicíe. *(Ocupă o ~ înaltă în stat.)* **2.** rang, titlu, (înv.) spíță, stat. *(~ de baron.)*

demnitáte s. v. VREDNICIE.

demoazélă s. v. DOMNIȘOARĂ. DUDUIE.

demobilizá vb. v. DEMORALIZA. DEPRIMA. DESCURAJA.

demobilizáre s. v. DEMORALIZARE. DEPRESIUNE. DEPRIMARE. DESCURAJARE.

demobilizát adj. v. DEMORALIZAT. DEPRIMAT. DESCURAJAT.

demobilizatór adj. v. DEMORALIZANT. DEMORALIZATOR. DEPRIMANT. DESCURAJANT. DESCURAJATOR.

DEMOCRÁT adj. democratic. *(Politică ~.)*

DEMOCRÁTIC adj. democrat. *(Atitudine ~.)*

DEMODÁ vb. a se învechi, a se perima. *(Aceste practici s-au ~.)*

DEMODÁRE s. învechire, perimare. *(~ unor practici.)*

DEMODÁT adj. depășit, desuet, învechit, perimat, vechi, (livr.) vetúst, (fam. fig.) fumát. *(Practici ~.)*

DÉMON s. aghiuță, diavol, drac, încornoratul (art.), naiba (art.), necuratul (art.), satană, tartor, (livr.) belzebút, (rar) scaraóțchi, (pop. și fam.) michidúță, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsaílă, (pop.) faraón, ídol, împelițátul (art.), mititélul (art.), nefîrtátul (art.), nevóia (art.), pîrdálnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, cel-din-báltă, ducă-se-pe-pustíi, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. și reg.) mamón, săcrétul (art.), sótea (art.), (reg.) hîdáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, șeitán, șótcă, ucigán, (Transilv., Ban. și Maram.) bédă, (Mold. și Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. și Mold.) mútul (art.), (prin Mold. și Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) șlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcátul (art.).

DEMONETIZÁ vb. a (se) deprecia, a (se) devaloriza. *(A ~ un semn bănesc ‚nominal.)*

DEMONETIZÁRE s. depreciere, devalorizare. *(~ unor semne băneşti.)*

DEMONETIZÁT adj. depreciat, devalorizat, scăzut. *(Cursul ~ al dolarului.)*

demoniác adj. v. DEMONIC. DIABOLIC. DIAVOLESC. DRĂCESC. INFERNAL. NECURAT. SATANIC.

DEMÓNIC adj. diabolic, diavolesc, drăcesc, infernal, necurat, satanic, (livr.) demoniác, mefistofélic, (înv. şi pop.) satanésc, (înv.) demonicésc, mamónic, satanicésc. *(Planuri ~.)*

demonicése adj. v. DEMONIC. DIABOLIC. DIAVOLESC. DRĂCESC. INFERNAL. NECURAT. SATANIC.

DEMONSTRÁ vb. **1.** a adeveri, a arăta, a atesta, a certifica, a confirma, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, a susţine, (livr.) a corobora, (înv. şi reg.) a probălui, (înv.) a încredinţa, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **2.** a dovedi, a indica, a proba, (fig.) a marca. *(Cursul evenimentelor ~ o cotitură.)* **3.** a arăta, a dovedi, a manifesta, a vădi. *(~ reale aptitudini pentru...)* **4.** a argumenta, a dovedi, a întări, a proba, a susţine. *(Şi-a ~ temeinic ideile.)* **5.** a arăta, a explica, a expune. *(A ~ o teoremă.)* **6.** a manifesta. *(Masele ~.)* **7.** a etala. *(Şi-a ~ din plin cunoştinţele.)*

DEMONSTRÁNT s. manifestant.

DEMONSTRÁRE s. **1.** adeverire, arătare, atestare, certificare, confirmare, demonstraţie, dovedire, întărire, probare, probă, (livr.) coroborare. *(~ celor arătate.)* **2.** argumentare, argumentaţie. *(O ~ temeinică a ideilor sale.)* **3.** explicare, explicaţie. *(~ unei teoreme.)*

DEMONSTRÁT adj. adeverit, confirmat, dovedit, probat, verificat. *(Ce ţi-am spus e lucru ~.)*

DEMONSTRATÍV adj. **1.** exemplificativ, ilustrativ. *(O experienţă chimică ~.)* **2.** *(GRAM.)* (înv.) arătător. *(Pronume ~.)* **3.** ostentativ, provocator. *(O atitudine ~.)*

DEMONSTRÁŢIE s. **1.** adeverire, arătare, atestare, certificare, confirmare, demonstrare, dovedire, întărire, probare, probă, (livr.) coroborare. *(~ celor afirmate.)* **2.** manifestaţie. *(O ~ de amploare a maselor.)*

DEMONTÁRE s. demontat. *(~ unui ansamblu.)*

DEMONTÁT adj. desfăcut. *(O piesă ~ dintr-un ansamblu.)*

DEMONTÁT s. demontare. *(~ unei piese.)*

DEMORALIZÁ vb. a (se) deprima, a (se) descuraja, (fig.) a (se) demobiliza. *(S-a ~ de tot.)*

DEMORALIZÁNT adj. **1.** demoralizator, deprimant, descurajant, descurajator, (fig.) demobilizatór. *(O situaţie ~.)* **2.** deprimant, descurajant, dezolant, mohorît, posomorît, trist, (rar) dezolatór, posác. *(Un peisaj ~.)*

DEMORALIZÁRE s. depresiune, deprimare, descurajare, (livr.) marásm, (înv.) demoralizáţie, (fig.) demobilizáre. *(Stare de adîncă ~.)*

DEMORALIZÁT adj. deprimat, descurajat, (fig.) demobilizát. *(Un om ~.)*

demoralizát adj. v. CORUPT. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂŢAT. IMORAL. NERUŞINAT. PERVERTIT. STRICAT. VICIOS.

DEMORALIZATÓR adj. demoralizant, deprimant, descurajant, descurajator, (fig.) demobilizatór. *(O situaţie ~.)*

demoralizáţie s. v. DEMORALIZARE. DEPRESIUNE. DEPRIMARE. DESCURAJARE.

DEMÚLT adv. cîndva, odată, odinioară, vreodată, (înv. şi reg.) oarecînd, (înv.) vreodinioară. *(~ în trecut.)*

DENATURÁ vb. **1.** a deforma, a poci, a schimonosi, a scîlcia, a stîlci, a stropşi, (fig.) a schingiui. *(A ~ pronunţarea cuvintelor.)* **2.** a altera, a contrafăce, a deforma, a escamota, a falsifica, a măslui, a mistifica, a răstălmăci, (fig.) a silui, (înv. fig.) a sminti, a strîmba. *(~ sensul, adevărul celor spuse de cineva.)*

DENATURÁRE s. **1.** deformare, pocire, pocit, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, scîlcire, stîlcire, stîlcit, stropşire, stropşit. *(~ a pronunţării unor cuvinte.)* **2.** alterare, deformare, escamotare, falsificare, mistificare, mistificaţie, răstălmăcire, (fig.) siluíre. *(~ celor spuse de cineva.)*

DENATURÁT adj. **1.** deformat, pocit, schimonosit, scîlciat, stîlcit, stricat, stropşit, (fig.) schingiuit. *(O pronunţare ~ a cuvintelor.)* **2.** alterat, deformat, fals, mistificat, răstălmăcit. *(O afirmaţie ~.)*

DENDROGRAFÍE s. *(BOT.)* dendrologie. *(~ se ocupă cu studiul plantelor lemnoase.)*

DENDROLOGÍE s. *(BOT.)* dendrografie. *(~ este o ramură a botanicii.)*

DENDROMETRÍE s. *(SILV.)* taxaţie forestieră.

denegá vb. v. NEGA. REFUZA. RESPINGE. TĂGĂDUI.

DÉNIE s. *(BIS.)* (prin Transilv.) rúgă. *(~ din vinerea mare.)*

DENIGRÁ vb. a (se) bîrfi, a (se) blama, a (se) calomnia, a (se) cleveti, a (se) defăima, a (se) discredita, a (se) ponegri, (livr.) a (se) detracta, a (se) vitupera, (înv. şi pop.) a (se) ocărî, (pop.) a (se) huli, a (se) năpăstui, a (se) povesti, (prin Olt.) a (se) publica, (înv.) a (se) balamuţi, a (se) măscări, a (se) mozaviri, a (se) pohlibui, a (se) ponosi, a (se) ponoslui, a (se) prilesti, a (se) vrevi, (fam. fig.) a (se) încondeia, (pop. fig.) a (se) înnegri. *(Îl ~ pe nedrept.)*

DENIGRÁRE s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, discreditare, ponegreală, ponegrire, şoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuire, pîră, (înv. şi reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuţíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiere, înnegrire. *(Nu te pleca la ~ lor; o ~ ordinară.)*

DENIGRÁT adj., s. bîrfit, calomniat, defăimat, discreditat, ponegrit, (pop.) năpăstuít (fam. fig.) încondeiát. *(Un om ~.)*

DENIGRATÓR adj., s. **1.** adj., s. bîrfitor, calomniator, clevetitor, defăimător, ponegritrr,

(livr.) detractór, (pop.) hulitór, (înv.) balamút, clevetnic, năpăstuitor, ponosluitór, (turcism înv.) mozavír. *(Un ~ ordinar.)* **2.** adj. bîrfitor, calomnios, clevetitor, defăimător, ponegritor, (rar) calomniatór, (pop.) prost, (înv.) mozavírnic. *(Afirmații, vorbe ~.)*

denominație s. v. DENUMIRE. NUME. NUMIRE.

DENOTÁ vb. a arăta, a atesta, a indica, a releva, a trăda, a vădi. *(Proiectul întocmit ~ competența autorului lui.)*

DENOTÁȚIE s. **1.** *(LOG.)* extensiune, sferă. **2.** *(SEMIOTICĂ)* semnificație.

DENS adj. **1.** compact, îndesat, (pop.) vîrtós. *(O căpățînă de varză ~.)* **2.** consistent, solid, tare, vîrtos. *(O mămăligă ~.)* **3.** gros. *(Fluid ~.)* **4.** adînc, compact, des, greu, gros. *(Ceață ~.)*

DENSITÁTE s. **1.** *(FIZ.)* masă specifică. *(~ unui corp.)* **2.** desime. *(Ce ~ au puieții?)*

DENTÁR adj. stomatologic. *(Cabinet ~.)*

dentícă s. v. DENTIȚĂ.

DENTÍNĂ s. *(ANAT.)* ivoriu. *(~ dintelui.)*

DENTÍST s. *(MED.)* stomatolog.

DENTÍSTICĂ s. *(MED.)* stomatologie.

DENTÍȚĂ s. *(BOT.; Bidens tripartitus)* (reg.) cîrligiór, dentícă, dențícă, doi-dinți, iarbărósie, (Transilv.) păduchi-de-țigán (pl.).

DENTÍȚIE s. dantură *(Are o ~ perfectă.)*

dențícă s. v. DENTIȚĂ.

DENUDÁRE s. *(GEOGR.)* denudație. *(~ unui teren.)*

DENUDÁȚIE s. *(GEOGR.)* denudare. *(~ dealului.)*

DENUMÍ vb. a boteza, a chema, a intitula, a numi, porecli, a spune, a supranumi, (înv. și reg.) a număra, (înv.) a grăi, a nomina, a numeni, a titlui. *(Pentru vitejia lui l-au ~ „Bravul".)*

DENUMÍRE s. nume, numire, (livr.) denominație, (rar) intituláre, (înv.) títlu, titulatúră. *(Ce ~ poartă?)*

DENUMÍT adj. intitulat, numit, poreclit, supranumit, zis, (înv.) titluít. *(Al. Golescu ~ Arăpilă.)*

DENÚNȚ s. denunțare, (livr.) delațiúne, (pop.) pîră, (înv.) sicofantíe, (fam. fig.) turnáre. *(~ adresat justiției.)*

DENUNȚÁ vb. a pîrî, a reclama, a spune, (pop.) a vínde, (Mold., Transilv. și Maram.) a ponoslui, (înv.) a jelui, a vădi, (fam. fig.) a aranja, a turna. *(L-a ~ autorităților.)*

DENUNȚÁRE s. denunț, (livr.) delațiúne, (pop.) pîră, (înv.) sicofantíe, (fam. fig.) turnáre. *(~ adresată justiției.)*

DENUNȚĂTÓR s. pîrîtor, (livr.) delatór, sicofánt, (înv.) prepuitór, vádnic, (fam. fig.) turnătór. *(Un ~ ordinar.)*

DEOARECÉ conj. (cauzal) **1.** că, căci, fiindcă. *(Să plecăm ~ se face seară.)* **2.** cînd, cum, fiindcă, întrucît. *(~ știu că vine, sînt emoționat.)* **3.** dacă, fiindcă, întrucît, (pop.) únde. *(~ tot stă aproape, mă duc pe la el.)*

DEOCAMDÁTĂ adv. **1.** acum, momentan, (prin Mold.) deodátă. *(~ nu am timp.)* **2.** provizoriu. *(~ vei locui la mine.)*

DEOCHEÁ vb. (pop.) a poci, (reg.) a pocita, a săgeta, a strica. *(Crede că l-a ~ cineva pe copil.)*

deocheá vb. v. INVIDIA. PIZMUI.

deocheát adj. v. DEȘĂNȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. INTERLOP. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. SUSPECT. TRIVIAL. VULGAR.

DEOCHETÚRĂ s. deochi, (pop.) pótcă, (reg.) mirătúră, rîvnă. *(Crede că sugarul suferă de ~.)*

DEÓCHI s. deochetură, (pop.) pótcă, (reg.) mirătúră, rîvnă. *(Îi face farmece de ~.)*

DEODÁTĂ adv. brusc, fulgerător, instantaneu, odată, repede, scurt, subit, (pop.) númai, (reg.) tîrla-mîrla. *(~ se întoarce spre el și ...)*

deodátă adv. v. ACUM. CONCOMITENT. DEOCAMDATĂ. MOMENTAN. ODATĂ. SIMULTAN.

DEOPÁRTE adv. izolat, retras, (înv.) osébi. *(Stă ~.)*

DEOPOTRÍVĂ adv., adj. **1.** adv. absolut, aidoma, aievea, asemenea, chiar, exact, identic, întocmai, (înv. și pop.) așijderea, (Mold. și Bucov.) lîștai, (prin Bucov.) prici, (Transilv.) tístaș, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ mamei sale.)* **2.** adj. invar. egal. *(Persoane ~ în înălțime.)*

deosébi adv. v. APARTE. DEOSEBIT. SEPARAT.

DEOSEBÍ vb. **1.** a deslușì, a diferența, a discerne, a discrimina, a distinge, (înv. și pop.) a osebi, (Ban., Transilv. și Maram.) a deschilini, (fig.) a cérne. *(Poate ~ cu ușurință nuanțele.)* **2.** a se diferența, a diferi, a varia, (înv.) a se feluri. *(Obiceiurile se ~ de la un popor la altul.)* **3.** a se distinge, a se evidenția, a se ilustra, a se remarca, a se singulariza, (înv.) a se însemna, a se semnala, a se vesti. *(Prin ce s-a ~ interpretarea sa?)*

deosebí vb. v. DESPĂRȚI. IZOLA. SEPARA.

DEOSEBÍRE s. **1.** diferență, diferențiere, discriminare, distincție, (rar) distíngere. *(Să facem următoarea ~...)* **2.** diferență, (înv. și pop.) osebíre, (Ban., Transilv. și Maram.) deschilinire, (înv.) osebitúră. *(Ce mare ~ este între ei!)*

DEOSEBÍT adj., adv. **1.** adj. anume, anumit, aparte, special, (înv. și pop.) osebít. *(Cu o metodă ~.)* **2.** adj. aparte, distinct, separat, special. *(Secția ocupă o clădire ~.)* **3.** adj. aparte, particular, special, specific, sui-generis. *(Un gust ~.)* **4.** adj. aparte, individual, neobișnuit, singular, special, (livr.) insolít. *(Un caz ~.)* **5.** adj. diferit. *(Au trăit în vremuri ~.)* **6.** adj. diferit, distinct, (înv. și pop.) osebít. *(Două cete, două grămezi ~.)* **7.** adj. diferit, distinct, separat, (înv. și reg.) chilín. *(Problemele impun rezolvări ~.)* **8.** adv. aparte, separat, (pop.) deosébi, (fam.) báșca. *(~ de asta, i-a mai dat și ...)* **9.** adj. diferit, divergent. *(Au concepții ~.)* **10.** adj. diferit, divers, felurit, variat, (înv. și pop.) osebít, (înv.) des-

părțit, vàriu. *(Un sortiment ~ de mărfuri.)* **11.** adj. ales, distins, rar, superior. *(E un om~.)* **12.** adj. ales, distins, eminent, ilustru, remarcabil. *(Un profesor ~.)* **13.** adj. important, însemnat, mare, notabil, prețios, remarcabil, serios, substanțial, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o ~ contribuție la dezvoltarea științei.)* **14.** adj. admirabil, excelent, încîntător, remarcabil. *(Un spectacol ~.)* **15.** adj. însemnat, remarcabil. *(A repurtat un succes ~.)* **16.** adj. ales, aparte, distins, (înv. și reg.) scump. *(Vorbe ~.)* **17.** adj. mare. *(I se face o ~ cinste.)* **18.** adv. excepțional, extraordinar, extrem, foarte, grozav, teribil. *(~ de bun.)*

DEPANÁ vb. *(TEHN.)* a repara, (pop.) a drége. *(A ~ un vehicul, un televizor.)*

DEPANÁRE s. *(TEHN.)* depanație, reparare, reparat, reparație, (pop.) drégere. *(~ unui televizor.)*

DEPANATÓR s. reparator. *(~ de televizoare.)*

DEPANÁȚIE s. *(TEHN.)* depanare, reparare, reparat, reparație, (pop.) drégere. *(~ unui aparat electric.)*

DEPARTAMÉNT s. minister. *(În unele state, ministerul se numește ~.)*

DEPARTAMENTÁL adj. ministerial. *(Problemele ~ ale SUA.)*

DEPÁRTE adv. mult. *(Ce ~ a aruncat!)*

DEPĂNÁ vb. a înfășura. *(A ~ fire textile pe un mosor.)*

DEPĂNÁRE s. înfășurare. *(~ a firului pe mosor.)*

DEPĂNĂTOÁRE s. vîrtelniță, (pop.) răschitór, sucálă, (reg.) létcă, roátă, rotán, (înv.) sfîrleáză. *(~ pentru firele de lînă.)*

DEPĂRTÁ vb. **1.** a (se) distanța, a (se) îndepărta. *(Se ~ unii de alții; s-a ~ de grupul nostru.)* **2.** a (se) dezlipi, a (se) îndepărta. *(Să nu te ~ de mine.)* **3.** a distanța, a îndepărta, a rări, a spația, (înv.) a spaționa. *(~ literele unui cuvînt.)* **4.** a elimina, a îndepărta, a înlătura, a scoate. *(A ~ petele de pe o haină.)* **5.** a alunga, a goni, a izgoni, a îndepărta, (rar) a prigoni, a răzmeri, a surghiuni, (înv. și pop.) a oropsi, (pop.) a zgorni, (înv. și reg.) a întiri, a mîna, a tăia, (reg.) a tintiri, a zgoni, (Transilv. și Ban.) a dudui, a gorgoni, (Transilv.) a păfuga, (prin Transilv.) a poteri, (prin Olt. și Ban.) a sprînji, (Transilv. și Maram.) a țipa, (Ban. și Transilv.) a zogorni, (înv.) a lepăda, a răschira, (fam.) a mătrăși, (fam. fig.) a mătura. *(L-a ~ cu violență de la sine.)* **6.** a se îndepărta, a se înstrăina. *(De ce te-ai ~ de noi?)* **7.** a se abate, a devia, a divaga, a se îndepărta, (înv.) a (se) scăpăta. *(Ne-am ~ de la subiect.)*

DEPĂRTÁRE s. **1.** distanțare, îndepărtare. *(~ lui de grupul nostru.)* **2.** dezlipire, îndepărtare. *(~ lui de casă.)* **3.** distanțare, îndepărtare, rărire, spațiere. *(~ literelor unui cuvînt.)* **4.** (concr.) distanță, spațiu, (pop.) cále, (înv.) loc. *(Între cele două orașe e o ~ de 40 km.)* **5.** (concr.) distanță, interval, spațiu, (Transilv.) scópot. *(Ce ~ este între cei doi stîlpi?)*

DEPĂRTÁT adj. **1.** îndepărtat. *(Un loc ~.)* **2.** desfăcut, răschirat. *(Cu picioarele ~.)* **3.** distanțat, rar. *(Rînduri ~.)* **4.** distanțat, rărit, spațiat. *(Un text cu litere ~.)*

DEPĂȘÍ vb. **1.** a devansa, a întrece. *(L-a ~ în mers.)* **2.** a întrece, a trece. *(Greutatea pachetului ~ 10 kg.)* **3.** a întrece, (pop.) a lăsa. *(Și-a ~ toți partenerii.)* **4.** a întrece, (fig.) a eclipsa. *(Îl ~ prin însușiri.)* **5.** a birui, a înfrînge, a învinge, a răzbi, (livr.) a surmonta. *(A ~ toate dificultățile.)* **6.** a covîrși, a întrece. *(Iubirea ~ toate celelalte sentimente.)* **7.** a întrece. *(Aceste sarcini ~ puterile lui.)*

DEPĂȘÍRE s. devansare, întrecere. *(~ cuiva în mers.)*

DEPĂȘÍT adj. **1.** demodat, desuet, învechit, perimat, vechi, (livr.) vetúst, (fam. fig.) fumát. *(Practici ~.)* **2.** învechit, perimat, retrograd. *(O mentalitate ~.)* **3.** arhicunoscut, banal, știut, vechi, (rar) răscunoscút, (fam. fig.) fumát, răsuflát. *(O glumă ~.)*

DEPENDÉNT adj. **1.** subordonat, supus. *(O țară ~.)* **2.** *(GRAM.)* secundar, subordonat. *(Propoziție ~.)*

DEPENDÉNȚĂ s. aservire, atîrnare, subordonare, supunere, (livr.) servitúte. *(Stare de ~.)*

DEPENDÍNȚĂ s. **1.** (la pl.) atenanse (pl.). *(Casă urbană cu ~.)* **2.** (mai ales la pl.) acaret, (înv. și reg.) naméstie, olát, sălaș, (reg.) mîietoáre, oleáb, (Mold. și Transilv.) hei, (prin Olt.) leau. *(~ ele unei gospodării rurale.)*

depeșá vb. v. TELEGRAFIA.

depéșă s. v. EPISTOLĂ. EPISTOLIE. SCRISOARE. TELEGRAMĂ.

DEPILÁ vb. **1.** a (se) epila. **2.** *(TĂBĂCĂRIE)* a părui.

DEPILÁRE s. **1.** epilare, **2.** *(TĂBĂCĂRIE)* păruit.

DEPILATÓR s. epilator.

DEPÍNDE vb. **1.** a aparține, a ține. *(Trustul ~ de minister.)* **2.** a atîrna, (înv.) a spînzura. *(Totul ~ de el.)*

depínge vb. v. DESCRIE. EXPUNE. ÎNFĂȚIȘA. PREZENTA. REDA. ZUGRĂVI.

DEPLASÁ vb. **1.** a se duce, a merge, a se mișca, a umbla, (pop.) a se purta. *(Se ~ puțin prin grădină.)* **2.** a (se) muta, a (se) strămuta, (înv. și reg.) a (se) petréce. *(Se ~ dintr-un loc în altul.)* **3.** a se da, a se duce, a merge. *(Se ~ cu doi pași înapoi.)* **4.** a se duce, a se transporta. *(S-a ~ la fața locului.)* **5.** a (se) clătina, a (se) clinti, a (se) mișca, a (se) muta, a (se) urni, (înv. și pop.) a (se) smînti, (înv. și reg.) a (se) clăti, (Mold. și Transilv.) a (se) vîșca. *(N-a putut ~ piatra de la locul ei.)* **6.** a duce. *(A ~ lingura la gură.)* **7.** a mișca, a muta, a plimba. *(~ bomboana prin gură.)* **8.** a (se) circula, a (se) merge, a (se) umbla. *(O arteră pe care se ~ multe vehicule; se ~ singur, neînsoțit.)* **9.** a trece. *(Proiectilul se ~ prin aer.)* **10.** a mîna. *(Vîntul ~ departe frunzele.)* **11.** a aluneca. *(Un strat de roci s-a ~.)* **12.** *(MED.)* a (se) dezarticula, a (se) disloca, a (se) luxa, a (se) scrînti, a (se) suci, (rar) a (se) răsuci, (înv. și reg.) a (se) sminti, (reg.) a (se) strica, (prin Transilv.) a (se) muruli,

(Transilv.) a (se) pica, (prin Transilv. și Bucov.) a (se) preti, (prin vestul Munt.) a (se) proclinti. *(Și-a ~ osul umărului.)* **13.** *(TEHN.)* a acționa, a mișca. *(Remorca este ~ de un tractor.)* **14.** a (se) muta, a (se) schimba. *(Accentul s-a ~ pe ultima silabă.)*

DEPLASÁBIL adj. transportabil. *(Un bolnav ~.)*

DEPLASÁRE s. **1.** mergere, mers, mișcare. *(~ lui prin grădină.)* **2.** mișcare. *(Viteza de ~ a unui mobil.)* **3.** călătorie, drum, voiaj, (înv.) plimbáre, úmblet. *(O ~ lungă și obositoare.)* **4.** cursă, drum. *(La prima ~, camionul s-a dovedit corespunzător.)* **5.** mutare, strămutare. *(~ dintr-un loc în altul.)* **6.** *(FIZIOL.)* locomoție. *(Organe de ~.)* **7.** circulație, mișcare. *(~ sevei în plante.)* **8.** clătinare, clintire, mișcare, mutare, urnire, (înv. și reg.) clătíre. *(~ din loc a unui bolovan.)* **9.** trecere. *(~ lunii pe cer.)* **10.** alunecare. *(~ unor straturi argiloase.)* **11.** *(MED.)* dezarticulare, dezarticulație, dislocare, luxare, luxație, scrînteală, scrîntire, scrîntitură, sucire, (rar) răsucíre, sucitúră, torsiúne. (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)* **12.** mutare, schimbare. *(~ accentului pe altă vocală a cuvîntului.)*

DEPLASÁT adj. *(MED.)* dezarticulat, dislocat, luxat, scrîntit, sucit, (rar) răsucít, (prin vestul Munt.) proclintít. *(Un os ~.)*

deplasát adj. v. DISTONANT. INADECVAT. INOPORTUN. NEADECVAT. NECORESPUNZĂTOR. NEOPORTUN. NEPOTRIVIT.

DEPLÍN adj. **1.** împlinit, încheiat, întreg, *(Zece ani ~.)* **2.** complet, integral, întreg, tot, total. *(Suma ~ de plată.)* **3.** absolut, adînc, complet, desăvîrșit, perfect, profund, total. *(O liniște ~; întuneric ~.)* **4.** complet, integral, întreg, total, (livr.) plenár, (înv.) cumplít. *(Mulțumire, realizare ~.)*

DEPLINĂTÁTE s. **1.** integritate, plenitudine. *(În ~ facultăților mintale.)* **2.** desăvîrșire, plenitudine. **plinătate,** (înv.) plinăciúne, plineálă. *(Sentiment de ~.)*

DEPLÍNGE vb. a căina, a compătimi, a plînge, (livr.) a deplora, (înv. și pop.) a tîngui, (înv. și reg.) a căi, (reg.) a sărăci, (Transilv., Maram. și Mold.) a șăinăli, (înv.) a jeli, a jelui. *(Îl ~ pentru tot ce a îndurat.)*

deplorá vb. v. CĂINA. COMPĂTIMI. DEPLÎNGE. PLÎNGE.

DEPLORÁBIL adj. jalnic, lamentabil, mizerabil, nenorocit, prăpădit, (livr.) mízer, (înv. și reg.) ticălós, (înv.) mișél. *(Era într-o stare ~.)*

DEPOLARIZÁNT s. *(CHIM.)* depolarizator.

DEPOLARIZATÓR s. *(CHIM.)* depolarizant.

DEPONÉNT s. *(JUR.)* depunător. *(~ la CEC.)*

DEPORTÁ vb. *(JUR.)* a surghiuni. *(Condamnatul a fost ~.)*

DEPORTÁRE s. *(JUR.)* surghiun, surghiunire, (înv.) surghiuníe, surgunlíc. *(~ cuiva în urma unei condamnări.)*

DEPORTÁT s. *(JUR.)* surghiunit.

DEPOSEDÁ vb. a jefui, a prăda, (livr.) a spolia, (fig.) a despuia. *(L-a ~ de tot ce-a avut.)*

DEPOSEDÁRE s. jefuire, prădare, (livr.) spoliație, spoliére, (fig.) despuiére. *(~ unei persoane de bunurile sale.)*

DEPOSEDÁT adj. jefuit, prădat, (livr.) spoliát, (fig.) despuiát. *(Persoană ~.)*

DEPÓZIT s. **1.** magazie, (înv.) abáldă, magazá, magazín. *(~ de mărfuri.)* **2.** *(GEOL.)* depunere, sediment. *(Un ~ de calcar.)*

DEPOZITÁ vb. **1.** a înmagazina, a stoca, (înv.) a strînge. *(~ marfa în magazie.)* **2.** *(GEOL.)* a se depune, a se sedimenta. *(Calcarul s-a ~.)*

DEPOZITÁR s. păstrător. *(~ al unei vechi culturi.)*

DEPOZITÁRE s. **1.** înmagazinare, magazinaj, magazinare, stocaj, stocare. *(~ unei mărfi.)* **2.** *(GEOL.)* depunere, sedimentare, sedimentație. *(Proces de ~ a calcarului.)*

DEPOZÍȚIE s. *(JUR.)* declarație, mărturie, mărturisire, (rar) confesiúne, (înv.) mărturisánie, tacrír. *(~ unui martor în instanță.)*

DEPRAVÁ vb. a (se) corupe, a decădea, a (se) desfrîna, a (se) destrăbăla, a (se) perverti, a (se) strica, a (se) vicia, (rar) a (se) dezmăța, (înv.) a (se) sminti. *(S-a ~ într-un mediu imoral.)*

DEPRAVÁRE s. **1.** corupere, decădere, pervertire, stricare, viciere, (înv.) degradație. *(~ moravurilor.)* **2.** corupție, decadență, decădere, desfrînare, desfriu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefácție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

DEPRAVÁT adj., s. **1.** adj. corupt, decăzut, desfrînat, destrăbălat, dezmățat, imoral, nerușinat, pervertit, stricat, vicios, (livr.) libertín, (rar) deșănțát, (pop. și fam.) parșív, (pop.) deșucheát, (înv. și reg.) rușinát, (reg.) șucheát, teșmenít, (înv.) aselghicéos, demoralizát, spurcát. *(Om ~.)* **2.** adj., s. desfrînat, destrăbălat, dezmățat, imoral, stricat, (pop.) curvár, (înv.) preacurvár, preacurvitór. *(Un bărbat ~.)*

DEPRECÍA vb. **1.** a (se) demonetiza, a (se) devaloriza. *(A ~ un semn bănesc nominal.)* **2.** a (se) degrada. *(O marfă perisabilă care s-a ~.)*

depreciá vb. v. BAGATELIZA. MINIMALIZA. SUBAPRECIA. SUBESTIMA. SUBEVALUA.

DEPRECIÁT adj. **1.** demonetizat, devalorizat, scăzut. *(Cursul ~ al dolarului.)* **2.** degradat. *(Marfă perisabilă ~.)*

depreciát adj. v. MINIMALIZAT. SUBAPRECIAT. SUBESTIMAT. SUBEVALUAT.

DEPRECIATÍV adj. defavorabil, disprețuitor, peiorativ. *(Cuvinte cu sens ~.)*

DEPRECIÉRE s. **1.** demonetizare, devalorizare. *(~ unor semne bănești.)* **2.** degradare. *(~ unor mărfuri perisabile.)*

depreciére s. v. MINIMALIZARE. SUBAPRECIERE. SUBESTIMARE. SUBEVALUARE.

DEPRESIÚNE s. **1.** *(GEOGR.)* (pop.) lăsătură. *(În munți pot exista numeroase ~.)* **2.** demoralizare, deprimare, descurajare, (livr.) marásm, (înv.) demoralizáție, (fig.) demobilizáre. *(Stare de ~ a unui nevrotic.)*

depreúnă adv. v. DIMPREUNĂ. ÎMPREUNĂ. LAOLALTĂ.

DEPRIMÁ vb. a (se) demoraliza, a (se) descuraja, (fig.) a (se) demobiliza. *(S-a ~ de tot.)*

DEPRIMÁNT adj. **1.** demoralizant, demoralizator, descurajant, descurajator, (fig.) demobilizatór. *(O situație ~.)* **2.** apăsător, dezolant, sumbru, (fig.) négru. *(Gânduri ~.)* **3.** demoralizant, descurajant, dezolant, mohorît, posomorît, trist, (rar) dezolatór, posác. *(Un peisaj ~.)*

DEPRIMÁRE s. demoralizare, depresiune, descurajare, (livr.) marásm, (înv.) demoralizáție, (fig.) demobilizáre. *(Stare de ~.)*

DEPRIMÁT adj. **1.** demoralizat, descurajat, (fig.) demobilizát. *(Om ~.)* **2.** abătut, amărît, descurajat, indispus, îndurerat, întristat, mîhnit, necăjit, supărat, trist, (pop.) obidít, (înv. și reg.) scîrbít, supărăciós, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjít, (fig.) cătrănít, pleoștít, plouát. *(E iare ~ de vestea primită.)*

DEPRÍNDE vb. **1.** a (se) aclimatiza, a (se) acomoda, a (se) adapta, a (se) deda, a (se) familiariza, a (se) învăța, a (se) obișnui, (reg.) a (se) hîrsi. *(S-a ~ în noul mediu.)* **2.** a dresa. *(A ~ un animal, la circ.)* **3.** a-și însuși, a învăța, a prinde. *(Nu e meșteșug pe care să nu-l poată ~.)* **4.** a se împăca, a se obișnui. *(Nu mă pot ~ cu gîndul că...)*

DEPRÍNDERE s. **1.** aclimatizare, acomodare, adaptare, dedare, familiarizare, obișnuire. *(~ sa în noul mediu.)* **2.** însușire, învățare. *(~ unor noțiuni elementare.)* **3.** obicei, obișnuință, (înv. și pop.) năráv, (pop.) învăț, treábă, (înv. și reg.) nacafá, (prin Olt.) săbáș, (înv.) învățătúră, obícină. *(Conform ~, a plecat la plimbare.)* **4.** (mai ales la pl.) apucătură, comportament, comportare, conduită, maniere (pl.), moravuri (pl.), năravuri (pl.), obiceiuri (pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talím. *(Ce înseamnă ~ile astea?)* **5.** (mai ales la pl.) apucătură, obicei, obișnuință, tabiet, (înv.) taifét. *(Are ~ile lui zilnice.)* **6.** apucătură, fire, năravuri, obicei, obișnuință, (Ban.) ogód. *(I-am aflat ~.)*

deprindere s. v. EXERCIȚIU. ÎNVĂȚARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. PRACTICĂ. STUDIU.

DEPRÍNS adj. **1.** acomodat, dedat, familiarizat, obișnuit. *(Un om ~ în noul mediu.)* **2.** experimentat, încercat, priceput, rutinat, versat. *(Un ochi ~.)*

DEPUNĂTÓR s. *(JUR.)* deponent. *(~ la CEC.)*

DEPÚNE vb. **1.** a lăsa, a preda. *(A ~ geamantanul la gară.)* **2.** a înainta, a înmîna, a preda, a prezenta, a remite, a transmite, (pop.) a băga. *(I-am ~ întreaga documentație; a ~ o cerere.)* **3.** a pune. *(~ pe birou tot ce ai în buzunare.)* **4.** a achita, a plăti, a vărsa. *(A ~ prima rată la termen.)* **5.** a se așeza, a se așterne, a se pune. *(S-a ~ mult praf pe...)* **6.** a se așeza, a se așterne, a cădea, a se lăsa, a pica. *(S-a ~ bruma peste cîmpii.)* **7.** *(GEOL.)* a se depozita, a se sedimenta. *(Calcarul s-a ~.)* **8.** a desfășura, a duce, a efectua, a executa, a face, a îndeplini, a întreprinde, a presta. *(~ acolo o muncă utilă.)* **9.** a presta. *(A ~ un jurămînt.)*

DEPÚNERE s. **1.** lăsare, predare. *(~ geamantanului la gară.)* **2.** înaintare, înmînare, predare, prezentare, remitere, transmitere, (înv.) paradosíre, paradosít. *(~ unei cereri.)* **3.** achitare, plată, vărsare. *(~ ratei în termen.)* **4.** *(GEOL.)* depozitare, sedimentare, sedimentație. *(Proces de ~ a calcarului.)* **5.** *(GEOL.;* concr.) depozit, sediment. *(~ de calcar.)*

DEPURATÍV s. *(FARM.)* depurator. *(Purgativele sînt ~e.)*

DEPURATÓR s. *(FARM.)* depurativ.

DEPUTÁT s. congresman, (prin Transilv., ieșit din uz) ablegát. *(În unele state, ~ se numește congresman.)*

DERÁNJ s. **1.** dezordine, neorînduială, zăpăceală, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) bramburéală, harababúră. *(E mare ~ la noi în casă.)* **2.** supărare. *(Nu va fi nici un ~ dacă...)*

DERANJÁ vb. **1.** a răscoli, a răvăși, a zăpăci, (reg.) a răntui, a rostopoli. *(De ce mi-ai ~ hîrtiile?)* **2.** a strica. *(Să nu-mi ~ pieptănătura.)* **3.** a (se) defecta, a (se) deregla, a (se) strica, (rar) a (se) detraca. *(S-a ~ un sistem tehnic.)* **4.** a incomoda, a încurca, a jena, a stingheri a stînjeni, a supăra, a tulbura, (livr.) a conturba, a importuna, (rar) a sinchisi, (pop.) a zăticni, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a sminti. *(Te rog să nu-l ~ de la lucru; să nu fie ~ de nimeni.)* **5.** a perturba, a tulbura. *(A ~ liniștea cuiva.)* **6.** *(MED.)* a i se strica. *(I s-a ~ stomacul.)* **7.** a se obosi, a se osteni. *(Nu era cazul să te ~ pînă la mine.)*

DERANJAMÉNT s. **1.** defect, defectare, defecțiune, dereglare. *(~ în funcționarea unui aparat.)* **2.** perturbare, perturbație. *(Un ~ tehnic.)* **3.** *(MED.)* dereglare, tulburare. *(~ organic, funcțional.)*

deranjamént s. v. DIAREE.

DERANJÁRE s. **1.** răscolire, răvășire, zăpăcire. *(~ hîrtiilor de pe masă.)* **2.** stricare. *(~ pieptănăturii.)* **3.** incomodare, jenare, stingherealá, stingherire, stînjeneálă, stînjenire, tulburare, (livr.) conturbáre, (pop.) zăticnire. *(~ cuiva de la lucru.)* **4.** *(MED)* stricare. *(~ stomacului.)*

DERANJÁT adj. **1.** răscolit, răvășit, zăpăcit. *(Are toate hîrtiile ~.)* **2.** ciufulit, neîngrijit, vîlvoi, zbîrlit, (livr.) hirsút, (pop. și fam.) burzuluít, (înv. și reg.) străflocát, (reg.) borz, borzós, buhós, buhuiát, vîlvoiát, sbîrlóg, zborșít, (Mold. și Bucov.) dupurós, (vestul Transilv.) spérlă, (Ban. și sud-vestul Transilv.) sperlít, (fam. și depr.) nețesălát. *(Cu părul ~.)* **3.** defect, defectat, dereglat, stricat, (rar) detracát, smintít. *(Un mecanism, un ceas ~.)* **4.** *(MED.)* stricat. *(Are stomacul ~.)*

DERBEDÉU s. **1.** golan, haimana, vagabond, (pop. și fam.) teleléu, (reg.) hîrbár, hîrbáreț, ulițár, (Mold.) dulandragíu, (prin Olt.) jarcaléte, (Mold.) láinic, (prin Munt.) teácăr, (Mold. și Transilv.) ulițárnic, (Transilv. și Ban.) vandralău, vandráș, vandróc, vandrocáș, (prin Transilv.) verbuncáș, (înv.) ștrengár, zamparagíu, (înv., în Transilv.) budușlău, (fam.) bate-póduri. *(E un ~ fără pereche.)* **2.** lepădătură, lichea, netrebnic, pușlama, scîrnăvie, secătură, (pop. și fam.) cioflingár, (înv. și reg.) pujlău, (reg.) orbéte, oșíștie, postorónncă, púslă, (Mold.) nandralău, poghibálă, (Transilv. și Maram.) techerghéu, (înv.) ștrengár, (fam.) cútră, marțafói, (fig.) căzătúră, otreápă, zdreánță, (reg. fig.) loáză, (arg.) sichimeá. *(E un ~ fără caracter.)*

DERDELÚȘ s. săniuș. *(Mergem la ~ ?)*

DEREGLÁ vb. a (se) defecta, a (se) deranja, a (se) strica, (rar) a (se) detraca. *(Un sistem tehnic care s-a ~.)*

DEREGLÁRE s. **1.** defect, defectare, defecțiune, deranjament. *(~ în funcționarea unui aparat.)* **2.** *(MED.)* deranjament, tulburare. *(~ organică, funcțională.)*

DEREGLÁT adj. defect, defectat, deranjat, stricat, (rar) detracát, smintít. *(Un mecanism, un ceas ~.)*

DERETICÁ vb. a curăța, a scutura, a strînge, (înv. și reg.) a griji, (reg.) a rîndui, (prin Bucov.) a cioroboti, (Transilv.) a cîștiga, (Ban. și Transilv.) a orîndui, (Transilv.) a tăgăși, (Transilv. și Maram.) a ticăzui, (Transilv.) a tistăli. *(A ~ prin casă de sărbători.)*

DERETICÁRE s. **1.** dereticat, scuturare, scuturat. *(~ camerei.)* **2.** curățenie, scuturătură, (prin Transilv.) tăgășire, tistușág. *(A făcut o ~ radicală prin casă.)*

DERETICÁT adj. scuturat. *(O casă ~.)*

DERETICÁT s. dereticare, scuturare, scuturat. *(~ camerei.)*

DERIVÁ vb. **1.** a proveni, a rezulta, (pop.) a se trăge. *(Multe consecințe ~ de aici.)* **2.** *(LINGV.)* a proveni, a veni, (pop.) a se trăge. *(Cuvîntul „naștere" ~ din verbul „naște".)*

DERIVÁRE s. *(LINGV.)* derivație. *(~ cu sufixe.)*

DERIVÁȚIE s. *(LINGV.)* derivare. *(~ cu prefixe.)*

deriziúne s. v. BATJOCURĂ. BĂTAIE DE JOC. DERÎDERE. RÎS. ZEFLEMEA.

DERIZÓRIU adj. **1.** ridicol. *(Prețuri ~.)* **2.** mărunt, neînsemnat. *(O valoare ~.)*

DERÎDERE s. batjocură, rîs, zeflemea, bătaie de joc, (livr.) deriziúne, (înv.) batjóc, batjocorítură, (fam.) bășcălíe. *(A lua pe cineva în ~.)*

DERMATÍTĂ s. *(MED.)* dermită.

DERMÍTĂ s. *(MED.)* dermatită.

DEROGÁRE s. *(JUR.)* (rar) derogațiúne. *(~ de la o prevedere.)*

derogațiúne s. v. DEROGARE.

derulá vb. v. DEFILA. PERINDA. PREFIRA. SUCCEDA.

deruláre s. v. DEFILARE. PERINDARE. PREFIRARE. SUCCEDARE.

DERUTÁ vb. a descumpăni, a dezorienta, a încurca, a zăpăci, (livr.) a deconcerta. *(Vestea auzită l-a ~.)*

DERUTÁNT adj. (livr.) deconcertánt. *(O veste ~.)*

DERUTÁT adj. **1.** descumpănit, dezorientat, încurcat, nedumerit, perplex, zăpăcit, (livr.) deconcertát, (înv. și fam.) sastisít. *(A rămas ~.)* **2.** aiurit, buimac, buimăcit, descumpănit, dezorientat, năuc, năucit, zăpăcit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Tare ~ mai este!)*

DERÚTĂ s. descumpănire, dezorientare, încurcătură, nedumerire, perplexitate, zăpăceală, (livr.) deconcertáre. *(Stare de ~.)*

dervelí vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

dervelít adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

DES adj., adv. **1.** adj. compact, strîns. *(Mergeau în rînduri ~.)* **2.** adj. apropiat. *(Plasă cu ochiuri ~.)* **3.** adj. bătut. *(Țesătură ~.)* **4.** adj. bogat, îmbelșugat, învolt. *(Cu părul ~.)* **5.** adj. adînc, compact, dens, greu, gros. *(Ceață ~.)* **6.** adj. frecvent, repetat. *(Vizite ~.)* **7.** adv. adesea, adeseori, deseori, frecvent. *(Mergea ~ pe la el.)* **8.** adj., adv. grăbit, iute, rapid. *(Respirație ~; respiră ~.)*

DESÁGĂ s. traistă, (reg.) tăgîrță, tórbă, (Transilv., Ban. și Olt.) stráiță. *(Duce mîncarea în ~.)*

desăgí vb. v. BURDUȘI. GHEMUI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. TICSI.

DESĂRCINÁ vb. a descăuna, a elibera, a scoate. *(L-a ~ din funcție.)*

DESĂRCINÁRE s. descăunare, eliberare, scoatere. *(~ cuiva dintr-o funcție.)*

DESĂVÎRȘÍ vb. **1.** a (se) perfecționa. *(Se ~ continuu prin studiu.)* **2.** a împlini, a îndeplini, a înfăptui, a realiza. *(Și-a ~ opera.)* **3.** a se realiza. *(S-a ~ ca poet.)* **4.** a încheia, a sfîrși, a termina. *(A ~ opera începută de alții.)*

DESĂVÎRȘÍRE s. **1.** perfecționare. *(~ lui continuă.)* **2.** deplinătate, plenitudine, plinătate, (înv.) plinăciúne, plineálă. *(Sentiment de ~.)* **3.** perfecțiune, (livr.) impecabilitáte, (rar) sublimitáte, (înv.) săvîrșíre. *(~ unei creații artistice.)* **4.** perfecțiune, sublim. *(~ este o categorie estetică.)* **5.** perfecțiune, puritate. *(~ liniilor ei.)*

DESĂVÎRȘÍT adj. **1.** excepțional, extraordinar, formidabil, ideal, magistral, minunat, perfect, splendid, sublim, superb, (înv.) săvîrșít. *(O regie, o interpretare ~.)* **2.** impecabil, ireproșabil, perfect. *(Un serviciu hotelier ~.)* **3.** perfect, sfînt. *(~ nevinovăție!)* **4.** complet, infinit, nemărginit, total, (fig.) orb. *(Încredere ~ în cineva.)* **5.** absolut, adînc, complet, deplin, perfect, profund, total. *(O liniște ~; întuneric ~.)*

DESCALIFICÁ vb. a (se) dezonora. *(S-a ~ pe viață.)*

DESCĂLECÁ vb. (înv.) a pedestri. *(A ~ de pe cal.)*

DESCĂLECĂRE s. *(IST.)* (înv.) așezămînt. *(~ Țării Moldovei.)*

DESCĂLȚÁ vb. a scoate, a trage, (reg.) a desculța. *(~ pantofii din picior.)*

DESCĂLȚĂRE s. descălțat, scoatere. *(~ pantofilor din picior.)*

DESCĂLȚÁT adj. desculț, (reg.) desculțát. *(Cu picioarele ~; umblă ~.)*

DESCĂLȚÁT s. descălțare, scoatere. *(~ pantofilor din picioare.)*

descăpățînă vb. v. DECAPITA.

DESCĂRCÁ vb. **1.** a deșerta, a goli, (rar) a vida, (pop.) a zvînta, (înv. și reg.) a scúrge, (prin vestul Munt.) a sicni. *(~ roaba.)* **2.** a trage, (înv. și pop.) a slobozi. *(A ~ pistolul.)*

DESCĂRCÁRE s. **1.** descărcat, deșertare, deșertat, golire, golit. *(~ conținutului unei roabe.)* **2.** tragere, (înv. și pop.) slobozíre. *(~ pistolului.)*

DESCĂRCÁT s. descărcare, deșertare, deșertat, golire, golit. *(~ unei roabe.)*

DESCĂRCĂTÓR adj. justificativ. *(Un act ~.)*

DESCĂRCĂTÚRĂ s. foc, împușcătură, (înv.) pușcătúră. *(O ~ de armă.)*

DESCĂRNÁ vb. **1.** a cărnosi, a șerui, (reg.) a cărnui. *(~ pielile, în tăbăcărie.)* **2.** a se scofîlci. *(Obrazul i s-a ~.)*

DESCĂRNÁRE s. **1.** cărnosire, șeruire, (reg.) cărnuíre. *(~ a pielilor, în industria tăbăcăriei.)* **2.** scofîlcire. *(~ obrazului.)*

DESCĂRNÁT adj. scofîlcit. *(Un obraz ~.)*

DESCĂTUȘÁ vb. a (se) desfereca. *(S-a ~ din cătușe.)*

descătușá vb. v. DEZROBI. ELIBERA. EMANCIPA. LIBERA.

descătușáre s. v. DEZROBIRE. ELIBERARE. EMANCIPARE. EMANCIPAȚIE. LIBERARE.

DESCĂTUȘÁT adj. desferecat. *(Prizonier ~.)*

DESCĂUNÁ vb. a desărcina, a elibera, a scoate. *(A ~ dintr-o funcție pe cineva.)*

DESCĂUNÁRE s. desărcinare, eliberare, scoatere. *(~ cuiva dintr-o funcție.)*

DESCĂZÚT s. *(MAT.)* (înv.) minuend, substrás. *(~ unei împărțiri.)*

DESCENDÉNT s., adj. **1.** s. coborîtor, odraslă, progenitură, scoborîtor, urmaș, viță, vlăstar, (pop. și fam.) prăsílă, (înv. și reg.) rămășiță, (prin Transilv.) porodíță, (înv.) mărădic, rod, sămînță, semințénie, semințíe, următór. *(~ de domn.)* **2.** s. pl. posteritate, urmași (pl.), (înv.) mărădíc. **3.** adj. *(FON.)* coborîtor, scoborîtor. *(Diftong ~.)*

DESCENDÉNȚĂ s. filiație, linie, succesiune. *(În ~ bărbătească.)*

DESCHEIÁ vb. (Ban. și Transilv.) a (se) deschiotora, (Mold.) a (se) dezbumba. *(A-și ~ nasturii; a se ~ la haină.)*

DESCHEIÁT adj. (Ban. și Transilv.) deschiotorát, (Mold.) dezbumbát. *(O haină ~.)*

DESCHÍDE vb. **1.** a desface. *(~ repede plicul și citește scrisoarea.)* **2.** a descuia. *(A ~ ușa încuiată.)* **3.** a căsca, a desface. *(~ gura.)* **4.** a se crăpa, a se despica. *(S-a ~ pămîntul.)* **5.** a se adînci, a se căsca, (rar) a se scobi. *(În fața noastră se ~ o peșteră.)* **6.** a desfunda, a destupa. *(~ o sticlă.)* **7.** a (se) sparge. *(S-a ~ abcesul.)* **8.** a crăpa, a se desface, a se despica, a plesni. *(Se ~ mugurii, bobocii.)* **9.** a se desfoia, a înflori. *(S-a ~ floarea.)* **10.** a inaugura, a începe. *(~ o nouă perioadă.)* **11.** a debuta, a începe. *(Concertul s-a ~ cu ...)* **12.** a inaugura, a vernisa. *(A ~ ieri noua sa expoziție.)* **13.** a se înseninа, a se limpezi. *(Cerul s-a ~.)*

DESCHÍDERE s. **1.** desfacere. *(După ~ plicului.)* **2.** descuiere. *(~ unei uși încuiate.)* **3.** căscare, căscat. *(~ gurii.)* **4.** desfundare, destupare. *(~ unei sticle.)* **5.** spargere. *(~ abcesului.)* **6.** crăpare, desfacere, despicare, plesnire. *(~ bobocilor de floare.)* **7.** (concr.) deschizătură, gaură, orificiu, (livr.) apertúră, (Mold.) bórtă. *(O ~ îngustă în zid.)* **8.** *(GEOL.;* concr.) *deschidere geologică* = afloriment. **9.** inaugurare, începere. *(~ stagiunii.)* **10.** începere. *(~ ședinței.)*

deschídere s. v. RECEPTIVITATE.

deschilíni vb. v. DEOSEBI. DESLUȘI. DIFERENȚIA. DISCERNE. DISCRIMINA. DISTINGE.

deschilínire s. v. DEOSEBIRE. DIFERENȚĂ.

deschiotorá vb. v. DESCHEIA.

deschiotorát adj. v. DESCHEIAT.

deschís adj. v. CINSTIT. COMUNICATIV. EXPANSIV. NEPREFĂCUT. PRIETENOS. RECEPTIV. SINCER. SOCIABIL. VOLUBIL.

DESCHÍS adj., adv. **1.** adj. desfăcut. *(Scrisoare ~.)* **2.** adj. descuiat, neînchis, neîncuiat. *(Ușă ~.)* **3.** adj. căscat. *(Cu gura ~.)* **4.** adj. desfundat, destupat. *(Sticlă ~.)* **5.** adj. neacoperit. *(Un vehicul ~.)* **6.** adj. *(MED.)* necicatrizat, nevindecat, sîngerînd, viu. *(Rană ~.)* **7.** adj. crăpat, desfăcut, plesnit. *(Boboc, mugur ~.)* **8.** adj. desfoiat, înflorit. *(Trandafir ~.)* **9.** adj. declarat, fățiș, mărturisit, recunoscut, vădit, (livr.) manifést. *(Dușman ~ al războiului.)* **10.** adv. direct, fățiș, franc, sincer, (înv.) aiévea, avedére, (fig.) néted, vérde. *(I-a spus ~ tot ce avea de spus.)*

DESCHIZĂTÚRĂ s. **1.** deschidere, gaură, orificiu, (livr.) apertúră, (Mold.) bórtă. *(O ~ îngustă într-un zid.)* **2.** căscătură. *(~ într-un obiect.)* **3.** gaură, spărtură. *(A pătruns printr-o ~.)*

DESCIFRÁ vb. **1.** a clarifica, a deslușì, a dezlega, a explica, a lămuri, a limpezi, a rezolva, a soluționa. *(A ~ enigma.)* **2.** *(MUZ.)* a citi. *(A ~ o partitură.)*

descifrá vb. v. ANALIZA. COMENTA. EXPLICA. INTERPRETA. TÎLCUI.

DESCIFRÁRE s. *(MUZ.)* citire. *(~ unei partituri.)*

DESCÍNDE vb. **1.** a (se) coborî, a (se) scoborî, (înv.) a (se) deștínde. *(~ din trăsură.)* **2.** a coborî, a proveni, a se trage. *(~ din os de domn.)*

DESCÍNDERE s. coborîre, scoborîre. *(~ din trăsură.)*

DESCIOCĂLÁ vb. (reg.) a desfăca. *(~ porumbul de pe ştiuleţi.)*

DESCÎLCÍ vb. a descurca. *(~ firele încurcate.)*

descîlcí vb. v. CLARIFICA. DESCURCA. DESLUŞI. ELUCIDA. EXPLICA. LĂMURI. LIMPEZI. PRECIZA.

descîlcíre s. v. CLARIFICARE. DESLUŞIRE. DEZLEGARE. ELUCIDARE. EXPLICARE. EXPLICAŢIE. LĂMURIRE. LIMPEZIRE. PRECIZARE. REZOLVARE. SOLUŢIE. SOLUŢIONARE.

DESCÎNTÁ vb. a face, a fermeca, a meni, a ursi, a vrăji, (pop.) a solomoni, (reg.) a boboni, a bosconi, a boscorodi, a rîvni, (prin Transilv.) a pohibi. *(Îi ~ cu ulcica.)*

descîntător s. v. VRĂJITOR.

descîntătură s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

DESCÎNTEC s. farmec, magie, vrajă, vrăjitorie, (pop.) descîntătură, fapt, făcătură, făcut, fermecătorie, fermecătură, legămînt, legătură, meşteşug, solomonie, (înv. şi reg.) măiestrie, (reg.) băbărie, boboană, bolmoájă, boscoană, bosconitură, farmazonie, năprătitură, rîvnă, rîvnitură, solomonărie.

DESCLEIÁ vb. *(TEXT.)* a dezancola. *(A ~ o ţesătură.)*

DESCLEIÉRE s. *(TEXT.)* dezancolare. *(~ unei ţesături.)*

descleironomisí vb. v. DEZMOŞTENI.

DESCLOCÍ vb. a răscloci.

DESCOÁSE vb. (reg.) a strica. *(A ~ o haină.)*

descoáse vb. v. CHESTIONA. INTEROGA. ISCODI. ÎNTREBA.

DESCOJÍ vb. **1.** a coji. *(A ~ o legumă, un fruct.)* **2.** a coji, a jupui, (rar) a despuia, (reg.) a scorţăli, (prin Transilv.) a măzga. *(A ~ trunchiul unui arbore.)*

DESCOJÍRE s. **1.** cojire. *(~ unui fruct.)* **2.** cojeală, cojire, jupuire. *(~ trunchiului unui arbore.)*

DESCOJÍT adj. **1.** cojit. *(Fruct ~.)* **2.** cojit, jupuit. *(Trunchi de copac ~.)*

DESCOLĂCÍ vb. (pop.) a (se) descolăţăci.

DESCOLĂCÍRE s. (pop.) descolăţăcire.

descolăcí vb. v. DESCOLĂCI.

descolăcíre s. v. DESCOLĂCIRE.

DESCOMPLETA vb. a (se) desperechea.

DESCOMPLETÁRE s. desperechere.

DESCOMPLETÁT adj. desperecheat, disparat, stingher. *(Un pantof ~.)*

DESCOMPÚNE vb. **1.** a (se) desface, a (se) despărţi, a (se) divide, a (se) fracţiona, a (se) împărţi, a (se) scinda, a (se) separa, (rar) a (se) dezalcătui. *(Produsul dezintegrării se ~ în particule.)* **2.** a putrezi, (rar) a (se) putrefia, a (se) putregăi. **3.** a se acri, a se altera, a fermenta, a se împuţi, a se înăcri, a se strica, (înv. şi reg.) a se sărbezi, a se sminti, (reg.) a se mocni, a se zeri, (prin Ban.) a se pişcăvi, (prin Transilv.) a se scoáce. *(Laptele s-a ~.)* **4.** a se altera, a se rîncezi, a se strica. *(Untura s-a ~.)*

descompúne vb. v. DEZMEMBRA.

DESCOMPÚNERE s. **1.** desfacere, despărţire, divizare, fracţionare, împărţire, scindare, separare, (rar) dezalcătuire. *(~ în particule a unui corp dezintegrat.)* **2.** putrefacţie, putrezire, (rar) putrefiére, (înv.) putrejúne, putrezeálă, putreziciúne. *(~ unui cadavru.)* **3.** acrire, alterare, fermentare, împuţire, înăcrire, stricare. *(~ mîncării.)* **4.** alterare, rîncezire, stricare. *(~ a unei materii grase.)*

descompúnere s. v. CORUPŢIE. DECADENŢĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂŢ. DEZMEMBRARE. IMORALITATE. PERDIŢIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. STRICĂCIUNE. VICIU.

DESCOMPÚS adj. **1.** putred, putrezit, (livr.) putríd, (rar) putregăit, (pop.) putregăiós, (reg.) zăcút. *(O materie organică ~.)* **2.** acrit, acru, alterat, fermentat, împuţit, înăcrit, stricat, (înv. şi pop.) seárbăd, (reg.) mocnít, sărbezít, (prin Maram.) scopt. *(Aliment ~.)* **3.** alterat, rînced, stricat. *(Untură ~.)*

descompús adj. v. DEZMEMBRAT.

DESCONSIDERÁ vb. a dispreţui, a nesocoti, (înv.) a defăima, a mepriza, a ocărî. *(De ce îl ~ atît?)*

DESCONSIDERÁRE s. **1.** dispreţuire, nesocotire. *(~ colegilor.)* **2.** desconsiderare, disprej, (înv.) defăimáre. *(Ce înseamnă această ~ a lor?)*

DESCONSIDERÁT adj. disprejuit. *(O persoană ~.)*

DESCONSIDERÁŢIE s. desconsiderare, disprej, (înv.) defăimáre. *(Avea o atitudine de ~.)*

desconsiliá vb. v. DESFĂTUI.

DESCOPERÍ vb. **1.** a (se) dezveli, (rar) a (se) dezvălui, (Ban.) a (se) descutropi, (Olt. şi Ban.) a (se) destruca. *(Era învelită şi s-a ~ în somn.)* **2.** a afla, a găsi, (astăzi rar) a pricepe, (înv. şi pop.) a oblici, (pop. şi fam.) a dibăci, a dibui, (înv.) a ispiti, a izvodi. *(A ~ o comoară.)* **3.** a afla, a concepe, a crea, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. şi pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năşte, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de...)* **4.** a afla, a ghici, (rar) a bănui. *(Ai ~ ce am avut să spun.)* **5.** a dezvălui, a revela, (livr.) a decela. **6.** (rar) a surprinde. *(A ~ infracţiunea.)* **7.** a stabili. *(El e cel care a ~ etimologia cuvîntului.)*

descoperí vb. v. TRĂDA.

DESCOPERÍRE s. **1.** dezvelire. *(~ lui în timpul somnului.)* **2.** aflare, găsire. *(~ unui lucru ascuns.)*

DESCOPERÍT adj. dezvelit, neacoperit. *(A dormit ~.)*

DESCOTOROSÍ vb. **1.** a se debarasa, a se degaja, a se dezbăra, a scăpa, (reg.) a se cortorosi, (Bucov.) a se coroti, (grecism înv.) a exoflisi, (fig.) a se scutura. *(S-a ~ cu greu de un musafir nepoftit.)* **2.** a se debarasa, a scăpa, (fig.) a se curăţa. *(S-a ~ satul de un trîndav.)* **3.** a (se) debarasa, a (se) dezbăra, a (se) dez-

obișnui, a (se) dezvăța, a (se) lăsa, a scăpa, (fig.) a (se) scutura, (fam. fig.) a înțărca. *(S-a ~ de un viciu.)*

DESCOTOROSÍRE s. debarasare, degajare, scăpare. *(~ de un musafir nepoftit.)*

DESCOVOIÁ vb. a dezdoi, (înv. și reg.) a obli. *(A ~ o bară îndoită.)*

DESCREIERÁT adj., s. **1.** adj. aiurea, aiurit, bezmetic, nebun, smintit, țicnit, zănatic, zăpăcit, zurliu, (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălăvátic, silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát, tui, (Mold.) túieș, zăluíd, zărghít, (înv.) turlulíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, țăcănít. *(Ce tip ~ !)* **2.** adj., s. alienat, dement, înnebunit, nebun, smintit, țicnit, (livr. și peior.) sonát, (pop. și fam.) apucát, candríu, căpiát, deșucheát, strecheát, (înv. și reg.) neród, (reg.) prost, (Transilv., Maram. și Ban.) bolínd, (Ban.) pălăurát, (Olt. și Munt.) primít, (Mold.) zăluzít, zărghít, (fig.) săltát, sărít, scrîntít, țăcănít. *(O persoană ~.)*

DESCRESCĂTÓR adj. *(MAT.)* (livr.) degresív, (înv.) scăzătór. *(Rație ~.)*

DESCRÉȘTE vb. **1.** a se micșora, a se reduce, a scădea, (pop. fig.) a se pișca. *(Luna ~.)* **2.** a (se) diminua, a (se) împuțina, a (se) micșora, a (se) reduce, a scădea, (înv.) a (se) puțina. *(Numărul lor ~ continuu.)* **3.** a se mici, a se micșora, a se reduce, a scădea, a se scurta. *(Toamna, ziua ~, iar noaptea crește.)* **4.** a (se) atenua, a (se) calma, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)*

DESCRÉȘTERE s. **1.** micșorare, reducere, scădere. *(~ a dimensiunilor, a suprafeței unui corp.)* **2.** diminuare, împuținare, micșorare, reducere, scădere, (înv.) puținare. *(~ numărului de...)* **3.** micșorare, reducere, scădere, scurtare. *(~ zilei în timpul toamnei.)* **4.** atenuare, calmare, diminuare, domolire, micșorare, potolire, reducere, scădere, slăbire, temperare. *(~ vitezei vîntului.)*

descréștere s. v. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DECLIN. REGRES.

DESCREȚÍ vb. (rar) a (se) descrunta. *(Fruntea i s-a mai ~.)*

DESCRÍE vb. **1.** a expune, a înfățișa, a prezenta, a reda, a zugrăvi, (înv.) a depínge, a prescríe, a scríe, a zografisi, (fig.) a picta. *(~ într-o nuvelă viața de la țară.)* **2.** a contura, a trasa, (fig.) a scríe. *(Apa ~ numeroase cotituri.)*

DESCRÍERE s. expunere, înfățișare, prezentare, redare, zugrăvire, (rar) descrípție, zugrăveálă, (înv.) scríere, scrisoáre. *(~ stărilor de lucruri, într-un roman.)*

descrípție s. v. DESCRIERE. EXPUNERE. ÎNFĂȚIȘARE. PREZENTARE. REDARE. ZUGRĂVIRE.

descruntá vb. v. DESCREȚI.

DESCUAMÁ vb. a se coji, a se jupui, a se scoroji, (pop.) a se jupi, (înv.) a se tărița. *(Pielea s-a ~.)*

DESCUAMÁRE s. cojire, jupuire, (rar) scămoșáre, (înv.) tărițáre. *(~ pielii.)*

DESCUAMÁT adj. cojit, jupuit. *(Piele ~.)*

DESCUIÁ vb. a deschide. *(A ~ o ușă încuiată.)*

DESCUIÁT adj. deschis, neînchis, neîncuiat. *(Ușă ~.)*

DESCUIÉRE s. deschidere. *(~ unei uși încuiate.)*

DESCÚLȚ adj. descălțat, (reg.) desculțát. *(Cu picioarele ~; umblă ~.)*

desculțá vb. v. DESCĂLȚA. SCOATE. TRAGE.

desculțát adj. v. DESCĂLȚAT. DESCULȚ.

DESCUMPĂNÍ vb. a deruta, a dezorienta, a încurca, a zăpăci, (livr.) a deconcerta. *(Vestea aflată l-a ~.)*

DESCUMPĂNÍRE s. derută, dezorientare, încurcătură, nedumerire, perplexitate, zăpăceală, (livr.) deconcertáre. *(Stare de ~.)*

DESCUMPĂNÍT adj. **1.** derutat, dezorientat, încurcat, nedumerit, perplex, zăpăcit, (livr.) deconcertát, (înv. și fam.) sastisít. *(A rămas ~.)* **2.** aiurit, buimac, buimăcit, derutat, dezorientat, năuc, năucit, zăpăcit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Ce om ~ !)*

DESCURAJÁ vb. a (se) demoraliza, a (se) deprima, (fig.) a (se) demobiliza. *(S-a ~ de tot.)*

DESCURAJÁNT adj. **1.** demoralizant, demoralizator, deprimant, descurajator, (fig.) demobilizatór. *(O situație, o stare sufletească ~.)* **2.** demoralizant, deprimant, dezolant, mohorît, posomorît, trist, (rar) dezolatór, posác. *(Un peisaj ~.)*

DESCURAJÁRE s. demoralizare, depresiune, deprimare, (livr.) marásm, (înv.) demoralizație, (fig.) demobilizáre. *(Stare de ~.)*

DESCURAJÁT adj. **1.** demoralizat, deprimat, (fig.) demobilizát. *(Om ~.)* **2.** abătut, amărît, deprimat, indispus, îndurerat, întristat, mîhnit, necăjit, supărat, trist, (pop.) obidít, (înv. și reg.) scîrbít, supărăciós, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjít, (fig.) cătrănít, pleoștít, plouát. *(E tare ~ de vestea primită.)*

DESCURAJATÓR adj. demoralizant, demoralizator, deprimant, descurajant, (fig.) demobilizatór. *(O situație ~.)*

DESCURCÁ vb. **1.** a descîlci. *(A ~ firele încurcate.)* **2.** a (se) clarifica, a (se) desluși, a (se) elucida, a (se) explica, a (se) lămuri, a (se) limpezi, a (se) preciza, (înv.) a (se) pliroforisi, a (se) răspica, a (se) sfeti, (fig.) a (se) descîlci, a (se) lumina. *(Problema a fost ~.)*

DESCURCĂRÉȚ adj. **1.** abil. *(Un om foarte ~.)* **2.** întreprinzător, (fig.) dezghețát. *(O fire ~.)*

descutropí vb. v. DESCOPERI. DEZVELI.

DESEÁRĂ adv. astă-seară, (înv.) astáră. *(Să vii ~ pe la noi.)*

DESECÁ vb. a asana, a seca, (rar) a aseca, a scúrge. *(A ~ toate bălțile din zonă.)*

DESECÁRE s. asanare, secare, (rar) asecáre. *(~ unor terenuri băltoase.)*

DESECÁT adj. asanat, secat. *(Terenuri băltoase ~.)*

DESEMNÁ vb. **1.** a face, a numi, a pune, (înv. și pop.) a orîndui, (înv.) a provivasi, a rîndui. *(Îl ~ ministru al său.)* **2.** a alege, a învesti, a pune. *(Poporul l-a ~ conducător.)* **3.** a alcătui, a constitui, a crea, a forma, a institui, a înființa, a numi, a organiza, a stabili, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie.)* **4.** a arăta, a indica, a semnala. *(Tabel care ~ învingătorii.)*

DESEMNÁRE s. **1.** alcătuire, constituire, creare, formare, instituire, înființare, numire, organizare, stabilire. *(~ unei comisii.)* **2.** arătare, indicare, semnalare. *(Tabel cu ~ învingătorilor într-un concurs.)*

DESENÁ vb. **1.** (înv. și pop.) a scrie, a zugrăvi. *(A ~ o caricatură.)* **2.** a se contura, a se delimita, a se desluși, a se distinge, a se evidenția, a se preciza, a se profila, a se proiecta, a se reliefa. *(Acum imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)*

DESENÁRE s. desenat. *(~ unui profil.)*

DESENÁT adj. (pop.) scris. *(Parcă are fața ~.)*

DESENÁT s. desenare. *(~ unei flori.)*

DESENATÓR s. (reg.) scriitór. *(Un ~ de talent.)*

DÉSEORI adv. adesea, adeseori, des, frecvent. *(Merg ~ pe la ei.)*

DESERVÍ vb. a servi. *(Liftul ~ întregul bloc.)*

DESERVÍRE s. servire. *(~ populației.)*

DESFÁCE vb. **1.** a despături, a dezdoi, (înv.) a răspica. *(A ~ șervetul sau o foaie împăturită.)* **2.** a (se) desfășura, (pop.) a (se) desfira, (reg.) a (se) dezveli. *(A ~ un fir de pe scul.)* **3.** a deschide. *(~ repede plicul și citește scrisoarea.)* **4.** a (se) dezlega. *(A ~ un pachet.)* **5.** a despleti. *(Își ~ cozile.)* **6.** a degaja, a elibera, a libera, a scoate, (înv. și pop.) a slobozi. *(A ~ pe cineva din strînsoare.)* **7.** a (se) desprinde. *(Se prind de mîini și se ~.)* **8.** a (se) desprinde, a (se) dezlipi. *(S-a ~ din locul unde era lipit.)* **9.** a desprinde, a scoate. *(A ~ o scîndură de la gard.)* **10.** a (se) descompune, a (se) despărți, a (se) divide, a (se) fracționa, a (se) împărți, a (se) scinda, a (se) separa, (rar) a (se) dezalcătui. *(Produsul dezintegrării se ~.)* **11.** a desfășura, a întinde, a răsfira. *(Pasărea își ~ aripile.)* **12.** a căsca, a deschide. *(~ gura.)* **13.** a crăpa, a se deschide, a se despica, a plesni. *(Se ~ mugurii, bobocii.)* **14.** a plasa, a vinde, (reg.) a petréce, (înv., în Transilv.) a cheltui. *(A ~ o marfă.)* **15.** a rupe, a strica. *(A ~ logodna.)* **16.** *(JUR.)* a anula, a rezilia. *(A ~ un contract.)*

DESFÁCERE s. **1.** despăturire, dezdoire. *(~ unei coli de hîrtie.)* **2.** desfășurare. *(~ unui fir de pe scul.)* **3.** deschidere. *(~ plicului și citirea scrisorii.)* **4.** dezlegare. *(~ unui pachet.)* **5.** desprindere, eliberare, liberare, scăpare, (înv. și pop.) slobozire. *(~ din strînsoare.)* **6.** desprindere, detașare, dezlipire. *(~ din locul unde era lipit, prins.)* **7.** desprindere, scoatere. *(~ unei scînduri de la gard.)* **8.** descompunere, despărțire, divizare, fracționare, împărțire, scindare, separare, (rar) dezalcătuire. *(~ în particule a unui corp dezintegrat.)* **9.** crăpare, deschidere, despicare, plesnire. *(~ bobocilor de floare.)* **10.** plasare, vindere, vînzare, (înv.) débit. *(~ unei mărfi.)* **11.** rupere, stricare. *(~ logodnei.)* **12.** *(JUR.)* anulare, reziliere. *(~ unui contract.)*

desfăcá vb. v. DESCIOCĂLA.

desfăcătoáre s. v. SĂLVIE DE ETIOPIA.

DESFĂCÚT adj. **1.** despăturit, dezdoit. *(Un șervet ~.)* **2.** desfășurat. *(Un fir ~.)* **3.** deschis. *(Scrisoare ~.)* **4.** dezlegat. *(Un pachet ~.)* **5.** despletit. *(Cu părul ~.)* **6.** desprins, dezlipit. *(Un element ~ dintr-un ansamblu.)* **7.** demontat. *(O piesă ~.)* **8.** destrămat, deșirat. *(O țesătură ~.)* **9.** desfășurat, întins. *(Cu aripile ~.)* **10.** depărtat, răschirat. *(Cu picioarele ~.)* **11.** crăpat, deschis, plesnit. *(Boboc, mugur ~.)* **12.** *(JUR.)* anulat, reziliat. *(Contract ~.)*

DESFĂȘURÁ vb. **1.** a (se) desface, (pop.) a (se) desfira, (reg.) a (se) dezveli. *(Se ~ un fir depănat.)* **2.** a desface, a întinde, a răsfira. *(Pasărea își ~ aripile)* **3.** a (se) întinde, (Mold.) a (se) distérne. *(Acțiunea se ~ pe o anumită perioadă.)* **4.** a evolua, a se întîmpla, a se petrece, (înv.) a se purta. *(Iată cum s-au ~ faptele.)* **5.** a evolua, a merge. *(Treaba se ~ bine.)* **6.** a decurge, a evolua, a se petrece. *(Partida s-a ~ în bune condiții.)* **7.** a se disputa, a se juca. *(Meciul s-a ~ pe Stadionul Giulești.)* **8.** a depune, a duce, a efectua, a executa, a face, a îndeplini, a întreprinde, a presta. *(A ~ acolo o muncă utilă.)* **9.** a da, a duce, a purta, a susține, (înv.) a sta. *(Au ~ o luptă continuă pentru...)*

DESFĂȘURÁRE s. **1.** desfacere. *(~ unui fir de pe scul.)* **2.** curs, dezvoltare, evoluție, mers, (Munt.) șireténie. *(~ evenimentelor.)* **3.** disputare. *(În timpul ~ unui meci.)*

DESFĂȘURÁT adj. **1.** desfăcut. *(Un fir ~.)* **2.** desfăcut, întins. *(Pasăre cu aripile ~.)*

DESFĂȘURÁTĂ s. *(MAT.)* evolută.

DESFĂȘURÁTOÁRE s. *(MAT.)* evolventă.

desfăt s. v. DESFĂTARE. PETRECERE. VESELIE.

DESFĂTÁ vb. **1.** a (se) delecta, a (se) răsfăța, (rar) a (se) dezmierda, (Mold.) a (se) teferici, (fig.) a (se) îndulci. *(S-a ~ cu tot felul de bunătăți.)* **2.** a se amuza, a se dispune, a se distra, a se înveseli, a petrece, a rîde, a se veseli, (înv.) a se distrăge, a se eglendisi, a libovi. *(Beau și se ~.)* **3.** a atrage, a captiva, a cuceri, a delecta, a fascina, a fermeca, a încînta, a răpi, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)* **4.** a bucura, a încînta, a mîngîia. *(Peisajul îi ~ sufletul.)*

DESFĂTÁRE s. **1.** delectare, farmec, încîntare, plăcere, voluptate, vrajă, (înv. și reg.) tefericíe, (înv.) încîntec, (fam.) delíciu, (fig.) savoáre. *(Viață plină de ~; ~ pe care ți-o dă o lectură bună.)* **2.** petrecere, veselie, (rar)

desfăt, (înv.) desfătăciúne. *(Cu mare ~.)* **3.** captivare, cucerire, delectare, fascinare, fascinaţie, fermecare, încîntare, răpire, seducere, seducţie, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)* **4.** bucurie, mîngîiere, mulţumire, plăcere, satisfacţie, (înv. şi pop.) mulţumítă, (înv.) haz, mîngîietúră. *(Simte o mare ~.)*

desfătáre s. v. CORUPŢIE. DECADENŢĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂŢ. IMORALITATE. PERDIŢIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. STRICĂCIUNE. VICIU.

desfătát adj. v. CAPTIVANT. CUCERITOR. CUPRINZĂTOR. DESFĂTĂTOR. FASCINANT. FERMECĂTOR. ÎNCÎNTĂTOR. ÎNTINS. LARG. MARE. RĂPITOR. SEDUCĂTOR. VAST.

desfătăciúne s. v. DESFĂTARE. PETRECERE. VESELIE.

DESFĂTĂTÓR adj. **1.** captivant, cuceritor, fascinant, fermecător, încîntător, răpitor, seducător, (rar) subjugătór, (franţuzism) şarmánt, (înv.) desfătát, (fig.) deliciós, hipnotizánt, savurós. *(Un spectacol ~.)* **2.** încîntător, mîngîietor, plăcut, (înv.) mîngîiós. *(Un peisaj ~.)*

*DESFĂTUÍ vb. (înv.) a desconsilia, a despovăţui, a dezmînta. *(L-a ~ să procedeze aşa cum intenţiona.)*

DESFĂŢÁT adj. neînfăţat. *(Pernă ~; pat ~.)*

desfeciorí vb. v. DEFLORA. DEZVIRGINA.

desfecioríre s. v. DEFLORARE. DEFLORAŢIE. DEZVIRGINARE.

DESFERECÁ vb. a (se) descătuşa. *(S-a ~ din cătuşe.)*

DESFERECÁT adj. descătuşat. *(Prizonier ~.)*

desfeti vb. v. DEFLORA. DEZVIRGINA.

desfetíre s. v. DEFLORARE. DEFLORAŢIE. DEZVIRGINARE.

desfíd s. v. BRAVADĂ. BRAVARE. DESFIDERE. SFIDARE.

DESFÍDE vb. a brava, a sfida. *(~ moartea.)*

DESFÍDERE s. bravadă, bravare, sfidare, (înv.) desfíd. *(~ morţii.)*

DESFIGURÁ vb. a (se) deforma, a (se) poci, a (se) schimonosi, a (se) sluţi, a (se) strîmba, a (se) urîţi, (pop. şi fam.) a (se) scălîmbăia, a (se) scofîlci, (pop.) a (se) hîzi, (Mold. şi Bucov.) a (se) şonţi, (înv.) a (se) grozăvi. *(S-a ~ de tot în urma accidentului.)*

DESFIGURÁRE s. deformare, deformaţie, pocire, schimonoseală, schimonosire, sluţire, strîmbare, urîţire. *(~ a feţei unei fiinţe.)*

DESFIGURÁT adj. deformat, pocit, schimonosit, slut, sluţit, strîmb, strîmbat, urît, urîţit, (reg.) stropşít, zgîmboít, (Mold.) şonţít. *(O faţă ~ de ură.)*

DESFIINŢÁ vb. **1.** *(JUR.)* a abroga, a anula, a infirma, a invalida, a suprima, (pop.) a strica, (înv.) a surpa. *(~ o lege, un act normativ.)* **2.** *(JUR.)* a aboli, a suprima, (pop.) a şterge. *(Sclavia a fost ~.)* **3.** a anula, (fig.) a ridica. *(A ~ orice restricţie de circulaţie.)* **4.** a suprima. *(A ~ un post.)* **5.** a dizolva. *(A ~ o organizaţie.)* **6.** a lichida, a stîrpi, a suprima. *(A ~ abuzurile.)* **7.** a distruge, a lichida, a nimici, a prăpădi, (fig.) a topi. *(A ~ pur şi simplu totul în calea lui.)*

DESFIINŢÁRE s. **1.** *(JUR.)* abrogare, anulare, infirmare, invalidare, suprimare. *(~ unui act normativ.)* **2.** *(JUR.)* abolire, suprimare, (pop.) ştergere, (înv.) abolíţiúne. *(~ monarhiei.)* **3.** anulare, (fig.) ridicáre. *(~ oricăror restricţii de circulaţie.)* **4.** suprimare. *(~ unui post.)* **5.** dizolvare. *(~ unei organizaţii.)* **6.** lichidare, stîrpire, suprimare. *(~ abuzurilor.)*

DESFIINŢÁT adj. *(JUR.)* abrogat, anulat, înlăturat, suprimat. *(Act normativ ~.)*

desfirá vb. v. DESFACE. DESFĂŞURA. DESTRĂMA. DEŞIRA.

DESFOIÁ vb. a se deschide, a înflori. *(Floarea se ~.)*

DESFOIÁT adj. deschis, înflorit. *(Floare ~.)*

DESFRÎNÁ vb. a (se) corupe, a decădea, a (se) deprava, a (se) destrăbăla, a (se) perverti, a (se) strica, a (se) vicia, (rar) a (se) dezmăţa, (înv.) a (se) sminti. *(S-a ~ într-un mediu imoral.)*

DESFRÎNÁRE s. corupţie, decadenţă, decădere, depravare, desfrîu, destrăbălare, dezmăţ, imoralitate, perdiţie, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deşănţáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefacţie, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

DESFRÎNÁT adj., s. **1.** adj. corupt, decăzut, depravat, destrăbălat, dezmăţat, imoral, nerušinat, pervertit, stricat, vicios, (livr.) libertín, (rar) deşănţát, (pop. şi fam.) parşív, (pop.) deşucheát, (înv. şi reg.) ruşinát, (reg.) şucheát, teşmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Un om ~.)* **2.** adj., s. depravat, destrăbălat, dezmăţat, imoral, stricat, (pop.) curvár, (înv.) preacurvár, preacurvitór. *(Un bărbat ~.)*

DESFRÎU s. **1.** corupţie, decadenţă, decădere, depravare, desfrînare, destrăbălare, dezmăţ, imoralitate, perdiţie, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deşănţáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefacţie, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)* **2.** dezmăţ, orgie, (livr.) bacanálă, libertináj, luxúră, (înv. şi pop.) scîrnăvíe, (înv.) ruşináre, slobozénie, slobozie, zamparalíc. *(Un ~ revoltător.)*

DESFRUNZÍ vb. a (se) defolia, (fig.) a (se) despuia. *(Arborii se ~ toamna.)*

DESFRUNZÍRE s. defoliaţie, defoliere, (fig.) despuiére. *(~ arborilor în timpul toamnei.)*

DESFRUNZÍT adj. (fig.) despuiát. *(Un copac ~.)*

DESFUNDÁ vb. **1.** a deschide, a destupa. *(A ~ o sticlă.)* **2.** a desțeleni, (înv. și reg.) a ogorî. *(A ~ un teren.)*

DESFUNDÁRE s. **1.** deschidere, destupare. *(~ unei sticle.)* **2.** desțelenire. *(~ unui teren.)*

DESFUNDÁT adj. **1.** deschis, destupat. *(O sticlă ~.)* **2.** desțelenit, (înv. și reg.) nou. *(Teren ~.)* **3.** impracticabil, rău. *(Un drum ~.)*

DESHIDRATÁ vb. a usca. *(A ~ legume.)*

DESHIDRATÁRE s. uscare, uscat. *(~ legumelor.)*

DESHIDRATÁT adj. uscat. *(Legume, fructe ~.)*

deshoțéi vb. v. CĂSĂTORI. ÎNSURA.

DESHUMÁ vb. a dezgropa, a exhuma, (înv. și reg.) a dezmormînta. *(A ~ un mort îngropat.)*

DESHUMÁRE s. dezgropare, dezgropat, exhumare. *(~ unui mort.)*

DESIGILÁ vb. a despecetlui. *(A ~ un pachet.)*

DESIGILÁRE s. despecetluire, despecetluit. *(~ unui colet.)*

DESIGILÁT adj. despecetluit. *(Pachet, plic ~.)*

DESÍGUR adv. **1.** absolut, bineînțeles, cert, firește, garantat, indiscutabil, natural, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(—Crezi că sosesc azi? —~ !)* **2.** da, firește, (înv. și reg.) dar, (turcism, în Mold.) hélbet. *(—Ai vrea să mergi cu mine? —~ !)*

DESÍME s. densitate. *(Ce ~ au puieții?)*

desíme s. v. CRÎNG. DESIȘ. HĂȚIȘ. STUFĂRIȘ. TUFĂRIȘ. TUFIȘ.

DESINÉNȚĂ s. *(GRAM.)* (rar) terminație.

DESISTÁ vb. *(JUR.)* a renunța. *(~ la o pretenție.)*

DESÍȘ s. *(BOT.)* crîng, hățiș, stufăriș, tufăriș, tufiș, (rar) stuf, tufăríe, (pop.) bungét, desíme, (reg.) hălăciúgă, huceág, huci. *(Iepurele s-a ascuns într-un ~.)*

DESLUȘÍ vb. **1.** a distinge, a percepe, (rar) a pricépe. *(Se făcuse ziuă și ~ bine obiectele.)* **2.** a se contura, a se delimita, a se desena, a se distinge, a se evidenția, a se preciza, a se profila, a se proiecta, a se reliefa. *(Acum imaginea ei se ~ în lumina apusului.)* **3.** a deosebi, a diferența, a discerne, a discrimina, a distinge, (înv. și pop.) a osebi, (Ban., Transilv. și Maram.) a deschilini, (fig.) a cérne. *(Poate ~ cu ușurință culorile.)* **4.** a auzi. *(~ un strigăt prin ploaie.)* **5.** a (se) clarifica, a (se) descurca, a (se) elucida, a (se) explica, a (se) lămuri, a (se) limpezi, a (se) preciza, (înv.) a (se) pliroforisi, a (se) răspica, a (se) sfeti, (fig.) a (se) descîlci, a (se) lumina. *(Problema a fost ~.)* **6.** a clarifica, a descifra, a dezlega, a explica, a lămuri, a limpezi, a rezolva, a soluționa. *(A ~ enigma.)*

DESLUȘÍRE s. **1.** percepere. *(~ obiectelor.)* **2.** clarificare, dezlegare, elucidare, explicare, explicație, lămurire, limpezire, precizare, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforíe, răspicáre, (fig.) chéie, descîlcíre. *(~ unei probléme încurcate.)* **3.** claritate, limpezime. *(~ unei imagini.)*

DESLUȘÍT adj., adv. **1.** adj. clar, distinct, evident, lămurit, limpede, precis, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(O imagine ~; o pronunție ~.)* **2.** adv. bine, clar, distinct, lămurit, limpede, (reg.) răzvedít. *(A vedea ~.)* **3.** adj. citeț, clar, (livr.) lizíbil. *(Un scris ~.)* **4.** adj. clar, explicit, expres, inteligibil, lămurit, limpede, net, precis, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~; o afirmație ~.)* **5.** adv. clar, explicit, expres, lămurit, limpede, răspicat, (rar) aiévea, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(I-am spus ~.)*

deslușitór adj. v. EXPLICATIV. LĂMURITOR.

DESMÁN s. *(ZOOL.; Desmana moschata)* șobolan-moscat.

DESOLIDARIZÁ vb. (livr.) a dezavua.

DESOLIDARIZÁRE s. (livr.) dezavuáre.

DESPĂDUCHEÁ vb. a (se) păduchea, (Munt.) a (se) purica.

DESPĂDURÍ vb. a defrișa, (reg.) a tîrși, (Transilv. și Bucov.) a lăzui, (înv.) a cura. *(A ~ un teren împădurit.)*

DESPĂDURÍRE s. defrișare, defrișat, (prin sudul Transilv.) săciuít. *(~ unui teren împădurit.)*

DESPĂDURÍT adj. defrișat, (înv.) săciuít, tîrșít. *(Pădure ~.)*

DESPĂGUBÍ vb. a compensa, a răsplăti, (înv. și pop.) a mulțumi, (prin Transilv.) a potoli, (înv.) a dezdăuna. *(L-a ~ pentru pagubele pe care i le-a adus.)*

DESPĂGUBÍRE s. compensare, compensație, daune (pl.), reparație, (înv. și pop.) mulțumíre, (înv.) dezdăunáre, îndemnizație, (turcism înv.) adét. *(Ce ~ i-a oferit pentru pagubele produse?)*

despăivănă vb. v. DESPRIPONI.

despărțénie s. v. DESPĂRȚIRE. DIVORȚ. SEPARARE. SEPARAȚIE.

DESPĂRȚÍ vb. **1.** a (se) desprinde, a (se) detașa, a (se) izola, a (se) rupe, a (se) separa. *(S-a ~ de grup.)* **2.** a se izola, a se răzleți, a se separa, (pop.) a se răzni, (reg.) a se răzlogi. *(O oaie care s-a ~ de turmă.)* **3.** *(JUR.)* a divorța, a (se) separa, (înv.) a (se) împărți. *(Soții s-au ~.)* **4.** a separa, (înv. și reg.) a despreuna, (înv.) a dezuni. *(S-au luat la bătaie și i-am ~.)* **5.** a (se) izola, a (se) separa, (rar) a (se) segrega, (înv. și pop.) a (se) deosebi, a (se) osebi. *(A ~ animalele bolnave de cele sănătoase.)* **6.** a divide, a diviza, a fracționa, a fragmenta, a îmbucătăți, a împărți, a scinda, a secționa, a separa, a tăia. *(~ bucata în trei.)* **7.** a (se) descompune, a (se) desface, a (se) divide, a (se) fracționa, a (se) împărți, a (se) scinda, a (se) separa, (rar) a (se) dezalcătui. *(Produsul dezintegrării se ~ în particule.)* **8.** a compartimenta, a separa. *(A ~ o incintă în spații mai mici.)* **9.** a separa. *(Zidul ~ cele două camere.)*

despărți vb. v. DEZBINA. ÎNVRĂJBI.

despărțímînt s. v. CĂSUȚĂ. COMPARTIMENT. DESPĂRȚIRE. DESPĂRȚITURĂ.

DESPĂRȚÍRE s. **1.** izolare, separare. *(~ lui de grup.)* **2.** *(JUR.)* divorț, separare, separație, (pop.) despărțénie. *(~ între soți.)* **3.** separare, (înv.) dezunire. *(~ celor doi bătăuși.)* **4.** izolare, separare, separație, (rar) segregáre, segregáție. *(~ femeilor de bărbați.)* **5.** descompunere, desfacere, divizare, fracționare, împărțire, scindare, separare, (rar) dezalcătuíre. *(~ în particule a unui corp în urma dezintegrării.)* **6.** căsuță, compartiment, despărțitură, (înv.) despărțimînt, (franțuzism înv.) cáză. *(O ~ într-un sertar.)* **7.** diviziune, împărțire. *(~ în capitole a unei cărți.)*

despărțire s. v. CIRCĂ. CIRCUMSCRIPȚIE. SECȚIE.

DESPĂRȚÍT adj. **1.** izolat, răzlețit, separat, (pop.) răznít, (înv.) osebít. *(Pasăre ~ de stol.)* **2.** *(JUR.)* divorțat, (înv.) împărțít. *(Soți ~.)* **3.** izolat, separat. *(Camere complet ~.)*

despărțít adj. v. DEOSEBIT. DEZBINAT. DIFERIT. DIVERS. FELURIT. ÎNVRĂJBIT. VARIAT.

DESPĂRȚITÓR adj. izolator, separator. *(Perete ~.)*

DESPĂRȚITÚRĂ s. căsuță, compartiment, despărțire, (înv.) despărțimînt, (franțuzism înv.) cáză. *(O ~ într-un sertar.)*

DESPĂTURÍ vb. a desface, a dezdoi, (înv.) a răspica. *(A ~ o foaie împăturită.)*

DESPĂTURÍRE s. desfacere, dezdoire. *(~ unei coli de hîrtie.)*

DESPĂTURÍT adj. desfăcut, dezdoit. *(Un șervet ~.)*

DESPECETLUÍ vb. a desigila. *(A ~ un colet.)*

DESPECETLUÍRE s. desigilare, despecetluit. *(~ unui colet.)*

DESPECETLUÍT adj. desigilat. *(Colet ~.)*

DESPECETLUÍT s. desigilare, despecetluire. *(~ unei scrisori oficiale.)*

DESPERÁ vb. **1.** a deznădăjdui, (înv.) a apelpisi. *(A ~ să mai aștepte.)* **2.** a exaspera, (înv.) a apelpisi. *(Copilul ăsta mă ~.)*

DESPERÁRE s. **1.** deznădejde, (rar) deznădăjduíre, (înv.) apelpisíe, desperáție. *(O mișcătoare ~ se citea în ochii lui.)* **2.** exasperare. *(L-a adus la ~.)*

DESPERÁT adj. **1.** deznădăjduit, (pop.) pierít, (înv.) apelpisít. *(Om ~.)* **2.** exasperat. *(Era ~ de atîta așteptare.)*

desperáție s. v. DESPERARE. DEZNĂDEJDE.

DESPERECHEÁ vb. a (se) descompleta.

DESPERECHEÁT adj. descompletat, disparat, stingher. *(Un pantof ~.)*

DESPERECHÉRE s. descompletare.

DESPICÁ vb. **1.** a crăpa, a sparge, a spinteca, a tăia, (reg.) a sfărîma. *(A ~ lemne pentru foc.)* **2.** a spinteca. *(I-a ~ pîntecele.)* **3.** a (se) spinteca, a (se) tăia. *(Plugul ~ brazde adînci.)* **4.** a se crăpa, a se deschide. *(S-a ~ pămîntul.)* **5.** a crăpa, a se deschide, a se desface, a plesni. *(Se ~ mugurii, bobocii.)* **6.** a străbate. *(O pasăre ~ văzduhul.)*

DESPICÁRE s. **1.** crăpare, crăpat, despicat, spargere, spart, spintecare, spintecat, tăiat, tăiere. *(~ lemnelor de foc.)* **2.** spintecare, spintecat. *(~ pîntecelui unui animal.)* **3.** crăpare, deschidere, desfacere, plesnire. *(~ bobocilor de floare.)*

DESPICÁT adj. **1.** crăpat, spart, spintecat, tăiat. *(Lemne de foc ~.)* **2.** spintecat. *(Cu pîntecele ~.)*

DESPICÁT s. crăpare, crăpat, despicare, spargere, spart, spintecare, spintecat, tăiat, tăiere. *(~ lemnelor de foc.)*

DESPICĂTÚRĂ s. crăpătură, spintecătură, tăietură. *(~ la pantaloni.)*

DESPLETÍ vb. a desface. *(Își ~ cozile.)*

DESPLETÍT adj. **1.** desfăcut. *(Cu părul ~.)* **2.** nepieptănat, zbîrlit. *(O femeie ~.)*

despopí vb. v. CATERISI. RĂSPOPI.

DESPÓT s. satrap, tiran. *(E un adevărat ~.)*

DESPÓTIC adj. **1.** dictatorial, samavolnic, satrapic, tiranic, (înv.) tiranicésc, tirănésc. *(Guvernare ~.)* **2.** tiran. *(Domn ~.)* **3.** abuziv, arbitrar, excesiv, samavolnic, samavolnicesc, silnic, (înv.) vólnic. *(O măsură ~.)*

DESPOTÍSM s. samavolnicie, tiranie, (înv.) despoție. *(~ unei guvernări.)*

DESPOTMOLÍ vb. (reg.) a (se) dezgloda, a (se) deznomoli.

despoție s. v. DESPOTISM. SAMAVOLNICIE. TIRANIE.

DESPOVĂRÁ vb. a (se) ușura. *(S-a ~ de greutatea din spinare.)*

DESPOVĂRÁRE s. ușurare. *(~ de o greutate.)*

despovățuí vb. v. DESFĂTUI.

DÉSPRE prep. **1.** (arată obiectul) de. *(E vorba ~ el.)* **2.** (arată obiectul) asupra. *(Studiu ~ atomi.)*

désprе prep. v. ASUPRA. CĂTRE. CONTRA. DINSPRE. DUPĂ. ÎMPOTRIVA. ÎNSPRE. LA. SPRE.

despreoți vb. v. CATERISI. RĂSPOPI.

DESPRESURÁ vb. *(MIL.)* a debloca. *(A ~ un oraș asediat.)*

DESPRESURÁRE s. *(MIL.)* deblocare. *(~ unei cetăți asediate.)*

DESPRESURÁT adj. *(MIL.)* deblocat. *(Oraș ~.)*

despreună vb. v. DESPĂRȚI. SEPARA.

DESPRIMĂVĂRÁ vb. a se împrimăvăra, (prin Transilv.) a se primăvăra. *(S-a ~ și natura reînvie.)*

DESPRÍNDE vb. **1.** a (se) despărți, a (se) detașa, a (se) izola, a (se) rupe, a (se) separa. *(S-a ~ de grup.)* **2.** a (se) desface. *(Se prind de mîini și se ~.)* **3.** a (se) desface, a (se) dezlipi. *(S-a ~ din locul unde era lipit.)* **4.** a desface, a scoate. *(A ~ o scîndură de la gard.)* **5.** a se elibera, a se libera, a scăpa. *(S-a ~ din strînsoare.)* **6.** a (se) disloca. *(O bucată de stîncă s-a ~ de la locul ei.)* **7.** *(TEHN.)* a (se) decroșa. *(A ~ o mașină electrică.)*

desprínde vb. v. ÎNSEMNA. REIEȘI. REZULTA. URMA.

DESPRÍNDERE s. **1.** detaşare, izolare, separare, separaţie. *(~ lui de grup.)* **2.** desfacere, detaşare, dezlipire. *(~ a ceva din locul unde se afla lipit.)* **3.** desfacere, scoatere. *(~ unei scînduri de la gard.)* **4.** desfacere, eliberare, liberare, scăpare, (înv. şi pop.) slobozíre. *(~ cuiva din strînsoare.)* **5.** dislocare. *(~ unei bucăţi de stîncă.)* **6.** *(TEHN.)* decroşare. *(~ unei maşini electrice.)*

DESPRÍNS adj. **1.** desfăcut, dezlipit. *(Un element ~ dintr-un ansamblu.)* **2.** dislocat. *(Stîncă ~.)*

DESPRIPONÍ vb. (reg.) a despăivăna. *(A ~ un cal.)*

DESPUIÁ vb. **1.** a (se) dezbrăca, a (se) dezgoli, (pop.) a (se) goli, (Transilv., Mold. şi Bucov.) a (se) tîrşi. *(Ce te-ai ~ aşa?)* **2.** a excerpta. *(A ~ un text.)*

despuiá vb. v. ASUPRI. COJI. DEFOLIA. DEPOSEDA. DESCOJI. DESFRUNZI. EXPLOATA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. JEFUI. JUPUI. NĂPĂSTUI. NĂPÎRLI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRĂDA. PRIGONI. SCUTURA. TIRANIZA. URGISI.

DESPUIÁT adj. **1.** dezbrăcat, dezgolit, gol, neîmbrăcat, nud, (reg.) pieligós, (Transilv. şi Mold.) tîrşit. *(Un om ~.)* **2.** excerptat. *(Texte ~.)*

despuiát adj. v. DEPOSEDAT. DESFRUNZIT. JEFUIT. PRĂDAT. SCUTURAT.

despuiát adj., s. v. ASUPRIT. EXPLOATAT. ÎMPILAT. NĂPĂSTUIT. OPRIMAT. OROPSIT. PERSECUTAT. PRIGONIT. URGISIT.

DESPUIÉRE s. **1.** dezbrăcare, dezgolire, (pop.) golíre, *(~ cuiva, la baie.)* **2.** excerptare. *(~ a unor texte.)*

despuiére s. v. ASUPRIRE. DEFOLIAŢIE. DEFOLIERE. DEPOSEDARE. DESFRUNZIRE. EXPLOATARE. ÎMPILARE. JEFUIRE. NĂPĂSTUIRE. OPRESIUNE. OPRIMARE. PERSECUTARE. PERSECUŢIE. PRĂDARE. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. URGISIRE.

DESTĂINUÍ vb. **1.** a declara, a dezvălui, a divulga, a împărtăşi, a încredinţa, a mărturisi, a revela, a spovedi, a spune, (livr.) a confia, (înv. şi pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(I-a ~ marele său secret.)* **2.** a se confesa, a se mărturisi, a se spovedi, (livr.) a se confia, (înv. şi pop.) a se dezveli. *(S-a ~ cuiva.)*

DESTĂINUÍRE s. **1.** dezvăluire, divulgare, împărtăşire, încredinţare, mărturisire, revelare, spovedire. *(~ unui secret.)* **2.** confesiune, confidenţă, dezvăluire, mărturisire, spovedanie, (rar) sinceităţi (pl.). *(I-a făcut unele ~.)* **3.** declaraţie, mărturisire. *(~ de dragoste.)*

destărniţá vb. v. DEŞEUA.

destărniţát adj. v. DEŞEUAT.

DESTÍN s. fatalitate, menire, noroc, predestinare, soartă, ursită, zodie, (rar) predeterminaţie, (înv. şi pop.) strîşte, (pop.) dátă, făcút, norocéală, norocíre, orîndă, párte, rînduiálă, scrísă, soróc, (înv. şi reg.) sorocíre, (reg.) úrsă, urseálă, (înv.) predestinaţie, preursíre, preursítă, trîşte, ursitoáre, (grecism înv.) proorizmós, (fig.) stea. *(Aşa i-a fost ~.)*

DESTINÁ vb. **1.** a da, a hărăzi, a hotărî, a meni, a orîndui, a predestina, a rînduí, a sorti, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scrie, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce ne-a ~ soarta?)* **2.** a face, a hărăzi, a meni, a predestina, a sorti, a ursi. *(Sînt ~ să fie fericiţi.)* **3.** a hărăzi, a meni, a supune. *(Pădurea aceasta este ~ tăierii.)* **4.** a (se) consacra, a (se) dărui, a (se) dedica, a (se) devota, a (se) hărăzi, a (se) închina, (rar) a (se) aplica, (înv.) a (se) deda, a (se) meni, a (se) pridădi, a (se) şerbi, (grecism înv.) a (se) afierosi. *(Şi-a ~ întreaga viaţă binelui obştesc.)* **5.** a afecta, a distribui, a repartiza. *(A ~ un fond important pentru...)*

DESTINÁRE s. consacrare, dedicare, devotare, închinare. *(~ vieţii sale unei cauze nobile.)*

DESTINATÁR s. adresant. *(~ al unui colet.)*

DESTINÁŢIE s. funcţie, scop, (înv.) săvîrşíre, săvîrşít. *(Ce ~ va avea această construcţie?)*

DESTÍNDE vb. **1.** a se relaxa, a slăbi. *(Un arc care s-a ~.)* **2.** a lărgi, a slăbi, (pop.) a slobozi. *(A ~ funia care lega animalul.)* **3.** a (se) îndrepta, a (se) întinde. *(Şi-a ~ corpul.)*

destínde vb. v. CALMA. DOMOLI. LINIŞTI. POTOLI. RECREA.

DESTÍNDERE s. **1.** relaxare, slăbire. *(~ unui arc.)* **2.** lărgire, slăbire, (pop.) slobozíre. *(~ legăturii care îl strîngea.)* **3.** *(FIZ.)* detentă, dilatare, expansiune. *(~ unui gaz.)* **4.** *(FON.)* recursie, relaxare.

destíndere s. v. ASTÎMPĂR. CALM. LINIŞTE. ODIHNĂ. PACE. REPAUS. RECREARE. TIHNĂ.

DESTÍNS adj. **1.** discordat, relaxat, slăbit. *(Arc ~.)* **2.** lejer, (livr.) lax. *(O legătură ~.)*

destíns adj. v. CALM. DOMOL. LINIŞTIT. MOLCOM. NETULBURAT. PAŞNIC. POTOLIT. TIHNIT.

DESTITUÍ vb. a demite, a îndepărta, a scoate, (înv. şi fam.) a mazili. *(L-a ~ din funcţie.)*

DESTITUÍRE s. demitere, îndepărtare, scoatere, (înv. şi fam.) mazilíre, mazilít. *(~ cuiva dintr-o funcţie.)*

DESTÓINIC adj. bun, capabil, competent, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. şi pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, mîndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)*

DESTOINICÍE s. **1.** capacitate, competenţă, pregătire, pricepere, seriozitate, valoare, vrednicie, (înv. şi pop.) hărnicíe, (înv.) práctică, volnicíe. *(Demonstrează o mare ~ în domeniul...)* **2.** abilitate, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusinţă, isteţie, isteţime, îndeminare, pricepere, ştiinţă, talent, uşurinţă, (pop.) meşteşúg, meşteşugíre, (înv. şi reg.) meşterie, (reg.) apucătúră, priceputíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Are o ~ aparte în mînuirea...)*

DESTRĂBĂLÁ vb. a (se) corupe, a decădea, a (se) deprava, a (se) desfrîna, a (se) perverti, a (se) strica, a (se) vicia, (rar) a (se) dezmăța, (înv.) a (se) sminti. *(S-a ~ într-un mediu imoral.)*

DESTRĂBĂLÁRE s. corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțare, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefacție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

DESTRĂBĂLÁT adj., s. **1.** adj. corupt, decăzut, depravat, desfrînat, dezmățat, imoral, nerușinat, pervertit, stricat, vicios, (livr.) libertin, (rar) deșănțát, (pop. și fam.) parșiv, (pop.) deșucheát, (înv. și reg.) rușinát, (reg.) șucheát, teșmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Om ~.)* **2.** adj., s. depravat, desfrînat, dezmățat, imoral, stricat, (pop.) curvár, (înv.) preacurvár, preacurvitór. *(Un bărbat ~.)*

DESTRĂMÁ vb. **1.** a (se) deșira, (reg.) a (se) desfira, a (se) strica, (înv.) a (se) rînji. *(O țesătură care s-a ~.)* **2.** a se rări, (prin Olt.) a se siti. *(Pînza s-a ~.)* **3.** a se rări, (rar) a se dezlîna. *(O vestă de lînă care s-a ~.)* **4.** a (se) împrăștia, a (se) risipi, a (se) spulbera, (Olt.) a (se) vărzui, (înv.) a (se) răschira, (pop. fig.) a (se) răzbuna. *(După ploaie norii s-au ~.)*

destrămá vb. v. DEZMEMBRA. SFĂRÎMA.

DESTRĂMÁRE s. **1.** deșirare. *(~ unei țesături.)* **2.** (rar) dezlînáre. *(~ unui pulover de lînă.)*

destrămáre s. v. DEZMEMBRARE.

DESTRĂMÁT adj. **1.** desfăcut, deșirat. *(O țesătură ~.)* **2.** rărit, (rar) dezlînát. *(Un pulover de lînă ~.)*

destrămát adj. v. DEZMEMBRAT.

DESTRĂMĂTÚRĂ s. răritură, (pop.) strămă, strămătúră. *(O ~ la o țesătură.)*

DESTROIENÍ vb. a deszăpezi. *(A ~ un drum înzăpezit.)*

DESTROIENÍRE s. deszăpezire. *(~ unui drum înzăpezit.)*

DESTROIENÍT adj. deszăpezit. *(Drum de iarnă ~.)*

destrucá vb. v. DESCOPERI. DEZVELI.

destrunát adj. v. DEZACORDAT. DISCORDAT.

DESTÚL adj., adv., interj. **1.** adj. îndestulător, suficient, (reg.) bugăt. *(Provizii ~.)* **2.** adv. îndeajuns, suficient, (reg.) bugăt, (înv.) îndestúl. *(Ai vorbit ~.)* **3.** interj. ajunge !, atît !, basta !, gata !, isprăvește !, încetează ! punct !, sfîrșește !, stai !, stop !, termină !, (reg.) halt !, (fam. și peior.) ho !

DESTUPÁ vb. a deschide, a desfunda. *(A ~ o sticlă.)*

DESTUPÁRE s. deschidere, desfundare. *(~ unei sticle.)*

DESTUPÁT adj. deschis, desfundat. *(O sticlă ~.)*

DESTUPĂTOÁRE s. tirbușon, (pop.) rac, (reg.) șurubélniță. *(~ de dopuri.)*

DEȘTELENÍ vb. a desfunda, (înv. și reg.) a ogorî. *(A ~ un teren.)*

DEȘTELENÍRE s. desfundare. *(~ unui teren arabil.)*

DEȘTELENÍT adj. desfundat, (înv. și reg.) nou. *(Teren ~.)*

DESUÉT adj. demodat, depășit, învechit, perimat, vechi, (livr.) vetúst, (fam. fig.) fumát. *(Un obicei ~.)*

DESZĂPEZÍ vb. a destroieni. *(A ~ un drum înzăpezit.)*

DESZĂPEZÍRE s. destroienire. *(~ unui drum înzăpezit.)*

DESZĂPEZÍT adj. destroienit. *(Drum de iarnă ~.)*

deșănțáre s. v. CORUPȚIE. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂȚ. IMORALITATE. PERDIȚIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. STRICĂCIUNE. VICIU.

DEȘĂNȚÁT adj. imoral, impudic, indecent, necuviincios, nerușinat, obscen, pornografic, scabros, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licențiós, (înv. și pop.) scîrnav, slobód, (reg.) porcotós, (fam.) deșucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(O glumă, o atitudine ~.)*

deșănțát adj. v. BIZAR. CIUDAT. CORUPT. CURIOS. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂȚAT. DEZORDONAT. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. IMORAL. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUȘNIC. NEGLIJENT. NEÎNGRIJIT. NEOBIȘNUIT. NERUȘINAT. ORIGINAL. PARADOXAL. PERVERTIT. SINGULAR. STRANIU. STRICAT. VICIOS.

DEȘELÁ vb. a istovi, a speti, (Munt. și Transilv.) a dăula, (fig.) a deznoda. *(A ~ un cal.)*

DEȘELĂRE s. istovire,sp etire, (Munt. și Transilv.) dăuláre. *(~ unui cal.)*

deșeláre s. v. CURBATURĂ.

DEȘELÁT adj. istovit, spetit, (reg.) tărnițát, (Mold. și Transilv.) dăulát. *(Cal ~.)*

deșért adj. v. AMĂGITOR. EFEMER. GĂUNOS. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. ÎNȘELĂTOR. NEFOLOSITOR. NETREBUINCIOS. NEUTIL. PIERITOR. SCHIMBĂTOR. SCORBUROS. TEMPORAR. TRECĂTOR. VAN. VREMELNIC. ZADARNIC.

DEȘÉRT adj., s. **1.** adj. gol, vid, (înv. și pop.) sec, secát, (înv.) pustíu. *(Un vas ~.)* **2.** adj. gol, necultivat, pustiu, sălbatic, vid, (înv. și reg.) săcrét, (înv.) pustiiciós, pustiít. *(Un loc, un ținut ~.)* **3.** adj. gol, nelocuit, nepopulat, pustiu, (înv.) pustiiciós. *(Oraș ~.)* **4.** s. pustietate, pustiu, (rar) pustiíre, (reg.) pustieșág, (nv.) ariníș, pustiiciúne. *(~ Saharei.)* **5.** s. *(ANAT.)* fără nuanțare, (pop.) bărdínă,

(prin Ban.) slăbină. *(~ la animalele rumegătoare.)*

DEȘERTÁ vb. a descărca, a goli, (rar) a vida, (pop.) a zvînta, (înv. și reg.) a scúrge, (prin vestul Munt.) a sicni. *(A ~ roaba.)*

DEȘERTÁRE s. descărcare, descărcat, deșertat, golire, golit. *(~ unei roabe.)*

DEȘERTÁT s. descărcare, descărcat, deșertare, golire, golit. *(~ unei căruțe.)*

DEȘERTĂCIÚNE s. **1.** inutilitate, zădărnicie, (rar) zadár. *(~ unei acțiuni.)* **2.** inutilitate, nimic, nimicnicie, zădărnicie, (înv.) mișelíe, nimicíe. *(Psalmistul afirmă că totul e ~.)*

DEȘÉU s. rest, (înv. și reg.) mardá. *(Un ~ de piele.)*

DEȘEUÁ vb. (Mold. și Bucov.) a destărnița. *(A ~ calul.)*

DEȘEUÁT adj. (Mold. și Bucov.) destărnițát. *(Cal ~.)*

DEȘÍ conj. **1.** (concesiv) (Transilv. și Mold.) bátăr, (prin Transilv.) mágă, máram, pédig, (înv.) bárem, săvái. *(~ n-ai fost cu mine, totuși ...)* **2.** (adversativ și concesiv) că. *(Calul, ~ e cu patru picioare, și tot se poticnește.)*

deșiderá vb. v. DORI. JINDUI. POFTI. RÎVNI. VOI. VREA.

deșiderát s. v. CHEF. DISPOZIȚIE. DORINȚĂ. GUST. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

deșilătúră s. v. CURMĂTURĂ. ȘA.

DEȘIRÁ vb. **1.** (pop.) a (se) desfira. *(Ața se ~ de pe mosor.)* **2.** a (se) destrăma, (reg.) a (se) desfira, (înv.) a (se) rînji. *(O țesătură care s-a ~.)*

DEȘIRÁRE s. destrămare. *(~ unei țesături.)*

DEȘIRÁT adj. desfăcut, destrămat. *(O țesătură ~.)*

DEȘTÉPT adj. **1.** treaz, neadormit, (înv.) véget, vegheát. *(Ești încă ~ la ora asta?)* **2.** sculat, treaz. *(Deși foarte dimineața, toți erau ~.)* **3.** ager, dibaci, inteligent, iscusit, isteț, îndemînatic, priceput, (pop.) mintós, (înv. și reg.) marghiól, pricopsít, (prin Transilv.) artút, (Mold. și Bucov.) hîtru, (Transilv.) ócoș, știam, (înv.) scornáci, (fig.) dezghețát, sprínten, (fam. fig.) breaz. *(O minte ~.)* **4.** inteligent, spiritual, (înv.) spirituós. *(O conversație ~.)* **5.** abil, dibaci, ingenios, iscusit, isteț, îndemînatic, meșter, priceput, (pop.) mehénghi, (înv. și reg.) pricopsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meșteșugáreț, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Om ~.)* **6.** chibzuit, cuminte, inteligent, înțelept. *(O faptă ~.)*

DEȘTEPTÁ vb. **1.** a (se) scula, a (se) trezi, (pop.) a (se) pomeni, (înv. și reg.) a (se) scormoni, a (se) stîrni, (prin Mold.) a (se) suminica, (înv.) a (se) scorni. *(S-a ~ devreme.)* **2.** a produce, a provoca, a solicita, a stîrni, a suscita, a trezi. *(Cartea a ~ un mare interes.)*

deșteptá vb. v. ÎNSUFLEȚI. ÎNVIA. SCULA.

DEȘTEPTÁRE s. sculare, sculat, trezire. *(~ din somn.)*

DEȘTEPTĂCIÚNE s. **1.** intelect, inteligență, judecată, minte, pricepere, rațiune, spirit, (pop.) duh, (Ban., Transilv. și Olt.) pámet, (înv.) înțelegére, (fam.) dóxă, (fig.) cap, créier. *(Are o ~ de nivel mediu.)* **2.** agerime, dibăcie, inteligență, iscusință, isteține, îndemînare, pricepere. *(~ unei persoane.)*

DEȘTEPTĂTÓR s. (înv., în Transilv.) sculătór.

deșteptătórul s. art. v. ALDEBARAN.

deștínde vb. v. COBORÎ. DESCINDE. SCOBORÎ.

deșucheát adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. CORUPT. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEȘĂNȚAT. DEZMĂȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PERVERTIT, PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. STRICAT. TRIVIAL. VICIOS. VULGAR. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

deșucheát adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

deșugubínă s.v. ASASINAT. CRIMĂ. MOARTE. OMOR. OMORÎRE. OMUCIDERE. UCIDERE.

DETALIÁT adj. amănunțit, amplu, dezvoltat, (înv.) amănúnt. *(O relatare ~; un plan ~.)*

DETÁLIU s. amănunt, (rar) amănunțime. *(Știe totul în ~.)*

DETAȘÁ vb. **1.** a (se) despărți, a (se) desprinde, a (se) izola, a (se) rupe, a (se) separa. *(S-a ~ de grup.)* **2.** a se distanța. *(Se ~ pe parcurs de ceilalți concurenți.)*

DETAȘÁBIL adj. volant. *(Foaie ~.)*

DETAȘÁRE s. **1.** desfacere, desprindere, dezlipire. *(De la un aparat s-a produs ~ unei piese.)* **2.** desprindere, izolare, separare, separație. *(~ lui de grup.)*

DETÉNTĂ s. *(FIZ.)* destindere, dilatare, expansiune. *(~ unui gaz.)*

DETENTÓR s. *(JUR.)* deținător, posesor. *(~ al unui bun.)*

DETERIORÁ vb. **1.** a (se) degrada, a se învechi, a (se) strica, a (se) uza, (Mold.) a (se) hrentui, (fam.) a (se) hîrbui, a (se) hodorogi, a (se) paradi, a (se) rablagi. *(Mobila s-a ~.)* **2.** a (se) degrada, a (se) ponosi, a (se) strica, a (se) uza. *(Hainele i s-au ~.)* **3.** a (se) avaria, a (se) strica. *(Nava s-a ~.)*

DETERIORÁRE s. **1.** degradare, învechire, stricare, uzare, (înv.) degradație. *(~ mobilei.)* **2.** degradare, ponosire, stricare, uzare, (rar) ponoseálă. *(~ hainelor.)* **3.** avariere, stricare, (pop.) vătămáre. *(~ unui sistem tehnic.)* **4.** avarie, stricăciune, *(~ suferită de un sistem tehnic.)* **5.** uzaj, uzare, uzură. *(Gradul de ~ al unui obiect.)*

DETERIORÁT adj. **1.** degradat, învechit, stricat, uzat, (Mold.) hrentuít, (fam.) hîrbuít, hodorogít, paradít, rablagít, (fam. rar) răblărít. *(Un obiect ~.)* **2.** degradat, ponosit, ros, stricat, tocit, uzat. *(Haine ~.)* **3.** avariat, stricat. *(Sistem tehnic ~.)*

DETERMINÁ vb. **1.** a cauza, a declanșa, a dezlănțui, a genera, a isca, a naște, a pricinui,

a prilejui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții aprinse.)* **2.** a cauza, a crea, a da, a face, a pricinui, a produce, a provoca, a stîrni. *(Injecția i-a ~ o senzație de înviorare.)* **3.** a imprima, a impulsiona, a impune. *(A ~ unui mobil o mișcare.)* **4.** a condiționa. *(Factori care ~ producerea fenomenului.)* **5.** a convinge, a decide, a face, a hotărî, a îndupleca, (înv.) a îndemna, a pleca. *(L-a ~ să vină.)* **6.** a decide, a hotărî, a stabili, (fig.) a pecetlui. *(Soarta meciului a fost ~ în ultimele clipe.)* **7.** a calcula, a fixa, a măsura, a stabili. *(A ~ valoarea unor parametri.)* **8.** a defini, a preciza, a stabili, (înv.) a mărgini, a răspica. *(A ~ proprietățile metalelor.)* **9.** a fixa, a preciza, a stabili, a statornici. *(Cum a ~ concentrația vinului?)* **10.** a fixa, a hotărî, a preciza, a stabili, a statornici, (înv.) a defige, a însemna, a statori. *(Au ~ un nou termen pentru . . .)* **11.** *(GRAM.)* a complini.

DETERMINÁNT adj., s. **1.** adj. decisiv, hotărîtor, (livr.) irefutábil, (franțuzism înv.) ponderós, (fig.) strivitór, zdrobitór. *(Argumente ~.)* **2.** s., adj. *(LINGV.)* determinativ. *(Un ~ sintactic.)*

DETERMINÁRE s. **1.** cauzare, declanșare, generare, pricinuire, prilejuire, producere, provocare, (rar) provocáție. *(~ unei puternice reacții.)* **2.** creare, pricinuire, producere, provocare, stîrnire. *(~ unei stări de . . .)* **3.** condiționare. *(Raport de ~.)* **4.** calculare, fixare, măsurare, stabilire. *(~ valorii unor parametri.)* **5.** definire, precizare, stabilire. *(O atentă ~ a proprietății metalelor.)* **6.** fixare, precizare, stabilire, statornicire. *(~ datei exacte a evenimentului.)* **7.** *(GRAM.)* complinire. *(Un verb fără ~.)*

DETERMINÁT adj. **1.** anumit, cunoscut, fixat, hotărît, precizat, rînduit, specificat, stabilit, statornicit. *(La o dată ~.)* **2.** definit, precizat, stabilit. *(Un aspect bine ~.)* **3.** concret, precis. *(I-a oferit cîteva fapte ~.)*

DETERMINATÍV s., adj. *(LINGV.)* determinant. *(Un ~ sintactic.)*

DETESTÁBIL adj. execrabil. *(Un joc ~ al actorilor.)*

DETONÁ vb. a exploda. *(Dinamita ~.)*

DETONÁNT adj., s. explozibil, exploziv, fulminant. *(Substanță ~.)*

DETONÁRE s. explodare. *(~ dinamitei.)*

DETONÁȚIE s. **1.** explozie. **2.** bubuire, bubuit, bubuitură, detunare, detunat, detunătură, duduit, duduitură, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

detracá vb. v. DEFECTA. DERANJA. DEREGLA. DEZECHILIBRA. STRICA. TULBURA. ZDRUNCINA.

detracáre s. v. DEZECHILIBRU.

detracát adj. v. DEFECT. DEFECTAT. DERANJAT. DEREGLAT. DEZECHILIBRAT. STRICAT. TULBURAT. ZDRUNCINAT.

detractá vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI.

detractór adj., s. v. BÎRFITOR. CALOMNIATOR. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. PONEGRITOR.

DETRÍTIC adj. *(GEOL.)* clastic, terigen. *(Roci ~.)*

DETRÍTUS s. piatră, tartru. *(~ dentar.)*

DETRONÁ vb. a mazili, (înv. și pop.) a surpa. *(Domnitorul a fost ~.)*

DETRONÁRE s. mazilire, mazilit, (înv.) ázlu, mazilíe, surpáre. *(~ unui domnitor.)*

DETRONÁT adj. mazilit. *(Domnitor ~.)*

DETUNÁ vb. **1.** a bubui, a dudui, a trăsni, a tuna, a vui, (pop.) a răzbubui. *(~ în depărtare.)* **2.** a trăsni. *(A ~ un copac.)*

DETUNÁRE s. bubuire, bubuit, bubuitură, detonație, detunat, detunătură, duduit, duduitură, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

DETUNÁT adj. trăsnit. *(Copac ~.)*

DETUNÁT s. bubuire, bubuit, bubuitură, detonație, detunare, detunătură, duduit, duduitură, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

DETUNĂTÓR adj. bubuitor, tunător. *(Explozie ~.)*

DETUNĂTÚRĂ s. bubuire, bubuit, bubuitură, detonație, detunare, detunat, duduit, duduitură, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

detúnet s. v. BUBUIRE. BUBUIT. BUBUITURĂ. DETONAȚIE. DETUNARE. DETUNAT. DETUNĂTURĂ. DUDUIT. DUDUITURĂ. TRĂSNET. TRĂSNITURĂ. VUIET.

deturná vb. v. DEFRAUDA. DELAPIDA. SUSTRAGE.

deturnáre s. v. DEFRAUDARE. DELAPIDARE. SUSTRAGERE.

DEȚINĂTÓR s. **1.** posesor, proprietar, stăpîn, (înv.) ocináș, posesuitór. *(~ al unui bun.)* **2.** *(JUR.)* detentor, posesor. *(~ a restituit bunul aflat în grija sa.)* **3.** posesor, purtător. *(~ unui nume.)*

DEȚÍNE vb. **1.** a avea, a poseda, a stăpîni, (înv.) a posesui. *(A ~ un bun material.)* **2.** a avea, a poseda, a purta. *(~ numele de român.)* **3.** a avea, a ocupa. *(~ funcția de . . .)* **4.** *(JUR.)* a aresta, a închide, a întemnița, a reține, (înv. și reg.) a robi, (înv.) a arestălui, a arestui, a popri, a temnița, a zăvorî. *(A fost ~ ilegal.)*

DEȚÍNERE s. **1.** posedare, posesiune, stăpînire. *(~ unui bun material.)* **2.** *(JUR.)* arest, arestare, închidere, întemnițare, reținere, (pop.) popreálă. *(~ lui n-a durat nici 24 de ore.)*

DEȚINÚT s., adj. *(JUR.)* **1.** s. condamnat, ocnaș, osîndit, pușcăriaș, (pop.) rob, (glumeț) pensionár. *(Un ~ pentru omor.)* **2.** s. arestat, întemnițat, prizonier, (înv.) arestánt, (glumeț) pensionár. *(~ a fost imediat eliberat.)* **3.** adj. arestat, închis, întemnițat, reținut, (înv.) poprít. *(Persoane ~.)*

DEUTÉRIU s. *(CHIM.)* hidrogen greu. *(~ este folosit drept combustibil termonuclear.)*

devalizá vb. v. DEVASTA. JEFUI. PRĂDA. SPARGE.

devalizáre s. v. DEVASTARE. JEFUIRE. PRĂDARE. SPARGERE.

devalizát adj. v. DEVASTAT. JEFUIT. PRĂDAT.

DEVALORIZÁ vb. a (se) demonetiza, a (se) deprecia. *(A ~ un semn bănesc nominal.)*

DEVALORIZÁRE s. demonetizare, depreciere. *(~ unor semne bănești.)*

DEVALORIZÁT adj. demonetizat, depreciat, scăzut. *(Cursul ~ al dolarului.)*

DEVANSÁ vb. **1.** a depăși, a întrece. *(L-a ~ în mers.)* **2.** a grăbi. *(A ~ muncile agricole.)*

DEVANSÁRE s. **1.** depășire, întrecere. *(~ cuiva în mers.)* **2.** grăbire. *(~ muncilor agricole.)*

DEVASTÁ vb. **1.** a distruge, a nimici, a pîrjoli, a prăpădi, a pustii, (reg.) a pustului, (înv.) a sfîrși, a strica. *(Dușmanii au ~ tot ce le-a ieșit în cale.)* **2.** a jefui, a prăda, a sparge, (livr.) a devaliza. *(Bandiții au ~ banca.)*

DEVASTÁRE s. **1.** distrugere, nimicire, pîrjolire, pustiire, (înv.) risipă. *(~ unui teritoriu ocupat.)* **2.** jefuire, prădare, spargere, (livr.) devalizáre. *(~ unei bănci.)*

DEVASTÁT adj. **1.** distrus, nimicit, pîrjolit, pustiit. *(Un teritoriu ~.)* **2.** jefuit, prădat, (livr.) devalizát. *(O bancă ~.)*

DEVASTATÓR adj. dezastruos, distructiv, distrugător, nimicitor, pustiitor, ruinător, (rar) prăpăditór, (înv. și pop.) pierzătór, (înv.) dărăpănătór, pustiiciós, risipitór, ruinós. *(Acțiunea ~ a vîntului.)*

DEVĂLMĂȘÍE s. *(IST.)* (înv., în Transilv.) composesiúne. *(Stăpînirea pămîntului în ~.)*

devegheá vb. v. DECLARA. DESTĂINUI. DEZVĂLUI. DIVULGA. ÎMPĂRTĂȘI. ÎNCREDINȚA. MĂRTURISI. REVELA. SPOVEDI. SPUNE.

DEVELOPÁNT s. **1.** *(FIZ.)* developator, revelator. *(~ pentru materialele fotografice impresionate.)* **2.** *(CHIM.)* eluant. *(~ este un solvent.)*

DEVELOPATÓR s. *(FIZ.)* developant, revelator. *(~ pentru materialele fotografice impresionate.)*

DEVENÍ vb. **1.** a se face, a se preface, a se transforma. *(Casa a ~ scrum.)* **2.** a se face, (prin Transilv.) a apuca. *(A ~ destul de măricel.)* **3.** a se face. *(S-a întîmplat să ~ om de treabă.)* **4.** a ajunge, (înv.) a încăpea, a purcéde, a sosi. *(A ~ postelnic.)* **5.** a ajunge, a ieși. *(A ~ doctor.)*

DEVENÍRE s. dezvoltare, evoluție, modificare, prefacere, schimbare, transformare. *(Procesul ~.)*

DÉVER s. vînzare, (pop. și fam.) alișveríș. *(N-a prea avut ~ astăzi.)*

déver s. v. VĂTAF. VĂTĂȘEL. VORNICEL.

déverință s. v. VĂTĂȘIȚĂ. VORNICEASĂ.

DEVERSÓR s. *(TEHN.)* (înv.) scurgătoáre. *(~ pentru surplusul de apă.)*

DEVIÁ vb. **1.** a abate, a muta, a schimba. *(A ~ un curs de apă.)* **2.** a se abate, a se depărta, a divaga, a se îndepărta, (înv.) a (se) scăpăta. *(A ~ de la subiect.)*

DEVIÁȚIE s. **1.** abatere, deviere, îndepărtare, mutare, schimbare. *(~ cursului unei ape.)* **2.** *(FIZ.)* deflexiune, deviere. *(~ unui fascicul de particule.)*

DEVIÉRE s. **1.** abatere, deviație, îndepărtare, mutare, schimbare. *(~ cursului unei ape.)* **2.** *(FIZ.)* deflexiune, deviație. *(~ unui fascicul de particule.)* **3.** abatere, anomalie. *(S-a produs o ~ inexplicabilă.)*

deviná vb. v. GHICI. PREVESTI. PREZICE. PROROCI.

DEVÍZ s. (înv.) smet. *(~ al unei lucrări.)*

DEVÍZĂ s. lozincă. *(~ lor este: „Prin muncă spre mai bine!").*

dévlă s. v. CAP. CĂPĂȚÎNĂ. CRANIU. CUTIE CRANIANĂ. HÎRCĂ. SCĂFÎRLIE. TIGVĂ. ȚEASTĂ.

devoránt adj. v. COLOSAL. EXTRAORDINAR. MISTUITOR.

devót adj. v. CREDINCIOS. CUCERNIC. CUVIOS. EVLAVIOS. PIOS. PREACREDINCIOS. RELIGIOS. SMERIT.

DEVOTÁ vb. a (se) consacra, a (se) dărui, a (se) dedica, a (se) destina, a (se) hărăzi, a (se) închina, (rar) a (se) aplica, (înv.) a (se) deda, a (se) meni, a (se) pridădi, a (se) șerbi, (grecism înv.) a (se) afierosi. *(Și-a ~ întreaga viață binelui obștesc.)*

DEVOTAMÉNT s. **1.** abnegație, dăruire, (înv.) devotáre, sadacát. *(A muncit cu ~.)* **2.** cinste, credință, fidelitate, statornicie, (livr.) lealitáte, (înv. și reg.) priínță. *(~ soției față de soț.)*

DEVOTÁRE s. consacrare, dedicare, destinare, închinare. *(~ vieții sale unei cauze nobile.)*

devotáre s. v. ABNEGAȚIE. DĂRUIRE. DEVOTAMENT.

DEVOTÁT adj. cinstit, credincios, fidel, nestrămutat, statornic, (livr.) leál, loiál, (reg.) slugárnic, (înv.) smerít. *(O soție ~; un prieten ~.)*

devoțiúne s. v. CREDINȚĂ. CUCERNICIE. CUVIOȘENIE. CUVIOȘIE. EVLAVIE. PIETATE. PIOȘENIE. PIOZITATE. RELIGIOZITATE. SMERENIE.

DEVRÉME adv. **1.** curînd, fuga, grăbnic, imediat, iute, îndată, neîntîrziat, numaidecît, rapid, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, numai, (reg.) mintenáș, mînteni, (înv.) pești, techermécher. *(Să te întorci ~.)* **2.** timpuriu, (pop.) degrábă. *(Astăzi se culcă ~.)*

DEXTERITÁTE s. abilitate, destoinicie, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteție, istețime, îndemînare, pricepere, știință, talent, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv.) și reg.) meșterie, (reg.) apucătúră, priceputíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Are o mare ~ în mînuirea ...)*

DEZACÓRD s. **1.** discordanță, discrepanță, disonanță, distonanță, neconcordanță, nepotrivire, stridență. *(~ între elementele unui ansamblu.)* **2.** animozitate, ceartă, conflict, dezbinare, diferend, discordie, discuție, disensiune, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zîzanie, (înv. și pop.) price, prícină, sfádă, (pop. și fam.) circotă,

dihónie, rícă, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, județ, neașezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichie, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)*

DEZACORDÁ vb. a se discorda. *(Un instrument care s-a ~.)*

DEZACORDÁRE s. discordare. *(~ unei viori.)*

DEZACORDÁT adj. discordat, (rar) destrunat. *(O vioară ~.)*

DEZAGREÁBIL adj. **1.** neplăcut, supărător, (înv.) supărăcíos. *(O situație ~.)* **2.** neplăcut, (fig.) îngrát. *(Are o sarcină ~.)* **3.** dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsiv, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbelnic. *(O duhoare ~.)* **4.** antipatic, neplăcut, nesuferit, respingător, scîrbos. *(Un om ~.)*

DEZAGREGÁ vb. a (se) dezintegra. *(Un corp care s-a ~.)*

DEZAGREGÁRE s. dezintegrare. *(~ unui corp.)*

DEZAGREGÁT adj. dezintegrat. *(Corp ~.)*

dezagreménț s. v. NEAJUNS. NEPLĂCERE.

dezalcătuí vb. v. DESCOMPUNE. DESFACE. DESPĂRȚI. DIVIDE. FRACȚIONA. ÎMPĂRȚI. SCINDA. SEPARA.

dezalcătuíre s. v. DESCOMPUNERE. DESFACERE. DESPĂRȚIRE. DIVIZARE. FRACȚIONARE. ÎMPĂRȚIRE. SCINDARE. SEPARARE.

DEZAMĂGÍ vb. a decepționa, a deziluziona, (fam. fig.) a dezumfla. *(Vestea primită l-a ~.)*

DEZAMĂGÍRE s. decepție, deziluzie, (fam. fig.) dezumflare. *(A încercat o cruntă ~.)*

DEZAMĂGÍT adj. decepționat, deziluzionat, (fam. fig.) dezumflát. *(Un îndrăgostit ~.)*

DEZAMĂGITÓR adj. decepționant, deziluzionant. *(Un spectacol ~.)*

dezamețít adj. v. DEZMETICIT. RECULES. TREZIT.

DEZANCOLÁ vb. *(TEXT.)* a descleia. *(A ~ o țesătură.)*

DEZANCOLÁRE s. *(TEXT.)* descleiere. *(~ unei țesături.)*

DEZAPROBÁ vb. a blama, a condamna, a înfiera, a proscrie, a reproba, a respinge, a stigmatiza, (livr.) a dezavua, (rar) a sancționa, (pop.) a osîndi, (înv.) a mustra, a protesta, (fig.) a vești. *(Opinia publică a ~ gestul lui necugetat.)*

DEZAPROBÁRE s. blam, blamare, condamnare, înfierare, neaprobare, reprobare, respingere, stigmatizare, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (rar) reprobațiúne, sancționáre, (pop.) osîndíre, (înv.) prihánă, (fig.) veștejíre. *(~ faptei necugetate a cuiva.)*

DEZAPROBATÓR adj. neaprobator, reprobator. *(Îi vorbea cu ton ~.)*

DEZARTICULÁ vb. *(MED.)* a (se) deplasa, a (se) disloca, a (se) luxa, a (se) scrînti, a (se) suci, (rar) a (se) răsuci, (înv. și reg.) a (se) sminti, (reg.) a (se) strica, (prin Transilv.) a (se) muruli, (Transilv.) a (se) pica, (prin Transilv. și Bucov.) a (se) preti, (prin vestul Munt.) a (se) proclinti. *(Și-a ~ osului umărului.)*

DEZARTICULÁRE s. *(MED.)* deplasare, dezarticulație, dislocare, luxare, luxație, scrînteală, scrîntire, scrîntitură, sucire, (rar) răsucíre, sucitúră, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)*

DEZARTICULÁT adj. *(MED.)* deplasat, dislocat, luxat, scrîntit, sucit, (rar) răsucit, (prin vestul Munt.) proclintít. *(Os ~.)*

DEZARTICULÁȚIE s. *(MED.)* deplasare, dezarticulare, dislocare, luxare, luxație, scrînteală, scrîntire, scrîntitură, sucire, (rar) răsucíre, sucitúră, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)*

DEZASIMILÁȚIE s. *(FIZIOL.)* catabolism. *(Proces de-~.)*

DEZÁSTRU s. calamitate, catastrofă, flagel, grozăvie, năpastă, nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustieșág, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra lor.)*

DEZASTRUÓS adj. **1.** devastator, distructiv, distrugător, nimicitor, pustiitor, ruinător, (rar) prăpăditór, (înv. și pop.) pierzătór, (înv.) dărăpănătór, pustiiciós, risipitór, ruinós. *(Acțiunea ~ a vîntului.)* **2.** catastrofal, fatal, funest, nefericit, nenorocit, tragic. *(Un deznodămînt ~.)*

DEZAVANTÁJ s. inconvenient, neajuns, (fig.) handicáp. *(Un ~ în calea realizării a ceva.)*

DEZAVANTAJÁ vb. a defavoriza, (fig.) a handicapa. *(Statura îl ~.)*

DEZAVANTAJÓS adj. nefavorabil, neprielnic, (livr.) onerós. *(Condiții ~.)*

dezavuá vb. v. BLAMA. CONDAMNA. DESOLIDARIZA. DEZAPROBA. ÎNFIERA. PROSCRIE. REPROBA. RESPINGE. STIGMATIZA.

dezavuáre s. v. BLAM. BLAMARE. CONDAMNARE. DESOLIDARIZARE. DEZAPROBARE. ÎNFIERARE. NEAPROBARE. REPROBARE. RESPINGERE. STIGMATIZARE.

dezaxá vb. v. DEZECHILIBRA. TULBURA. ZDRUNCINA.

dezaxáre s. v. DEZECHILIBRU.

dezaxát adj. v. DEZECHILIBRAT. TULBURAT. ZDRUNCINAT.

DEZBÁTE vb. **1.** a discuta, a trata, (înv.) a tratarisi. *(Ce subiect a ~ ?)* **2.** a chibzui, a delibera, a discuta, (livr.) a pertracta. *(Să stăm și să ~ cu atenție ce să facem.)*

DEZBÁTERE s. **1.** discutare, tratare. *(~ unui subiect actual.)* **2.** chibzuire, deliberare, discutare, discuție, (livr.) pertractáre. *(~ a avut loc.)*

DEZBĂRÁ vb. **1.** a (se) debarasa, a (se) descotorosi, a (se) dezobișnui, a (se) dezvăța, a (se) lăsa, a scăpa, (fig.) a (se) scutura, (fam. fig.) a înțărca. *(S-a ~ de un viciu.)* **2.** a se debarasa, a se degaja, a se descotorosi, a scăpa, (reg.) a se cortorosi, (Bucov.) a se coroti, (grecism înv.) a exoflisi, (fig.) a se scutura. *(S-a ~ de un musafir nepoftit.)*

DEZBĂRÁRE s. debarasare, dezobișnuire, dezvățare, dezvățare, scăpare. *(~ de un viciu.)*

dezbătá vb. v. DEZMETICI. RECULEGE. REGĂSI. REVENI. TREZI.

DEZBENZINÁRE s. *(CHIM.)* degazolinare. *(~ unor gaze.)*

DEZBINÁ vb. a (se) învrăjbi, (înv.) a (se) despărți, a (se) dezuni. *(De ce s-au ~ astfel?)*

DEZBINÁRE s. animozitate, ceartă, conflict, dezacord, diferend, discordie, discuție, disensiune, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zîzanie, (înv. și pop.) price, pricină, sfadă, (pop. și fam.) circotă, dihonie, rîcă, (pop.) hărțâ, (înv. și reg.) pricaz, scîrbă, toi, (reg.) buciuc, hîră, poancă, sfădălie, zoală, (Mold. și Transilv.) poară, (Bucov. și Transilv.) școri, (înv.) dezunire, gîlcevire, împoncișare, județ, neașezare, neunire, pîră, pricinuire, pricire, prigoană, prigonire, zavistie, zurbăvă, (grecism înv.) filonichie, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)*

DEZBINÁT adj. învrăjbit, (înv.) despărțit. *(Oameni ~.)*

DEZBRĂCÁ vb. **1.** a scoate, a trage (pop.) a lepăda, (înv.) a (se) dezvești, (fam.) a (se) dezechipa. *(~ cămașa de pe tine; se ~ de cămașă.)* **2.** a (se) despuia, a (se) dezgoli, (pop.) a (se) goli, (Transilv., Mold. și Bucov.) a (se) tîrși. *(De ce te-ai ~?)*

DEZBRĂCÁRE s. **1.** scoatere, tragere, (fam.) dezechipare. *(~ cămășii.)* **2.** despuiere, dezgolire, (pop.) golire. *(~ cuiva, la baie.)*

DEZBRĂCÁT adj. despuiat, dezgolit, gol, neîmbrăcat, nud, (reg.) pieligós, (Transilv. și Mold.) tîrșit. *(Om ~.)*

dezbumbá vb. v. DESCHEIA.

dezbumbát adj. v. DESCHEIAT.

dezdăună vb. v. COMPENSA. DESPĂGUBI. RĂSPLĂTI.

dezdăunáre s. v. COMPENSARE. COMPENSAȚIE. DAUNE. DESPĂGUBIRE. REPARAȚIE.

DEZDOÍ vb. **1.** a descovoia, (înv. și reg.) a obli. *(A ~ o bară îndoită.)* **2.** a desface, a despături, (înv.) a răspica. *(A ~ o foaie împăturită.)*

DEZDOÍRE s. desfacere, despăturire. *(~ unei coli de hîrtie.)*

DEZDOÍT adj. desfăcut, despăturit. *(Un șervet ~.)*

DEZECHILIBRÁ vb. a (se) tulbura, a (se) zdruncina, (fig.) a (se) dezaxa, (livr. fig.) a (se) detraca. *(Vestea i-a ~ mintea.)*

DEZECHILIBRÁT adj. **1.** deficitar. *(Un buget ~.)* **2.** tulburat, zdruncinat, (fig.) dezaxat, (livr. fig.) detracat. *(Om cu mintea ~.)*

DEZECHILÍBRU s. (fig.) dezaxare, (livr. fig.) detracare. *(~ mintal.)*

dezechipá vb. v. DEZBRĂCA. SCOATE. TRAGE.

dezechipáre s. v. DEZBRĂCARE. SCOATERE. TRAGERE.

DEZERTÁ vb. *(MIL.)* a fugi, (înv.) a lipsi. *(A ~ din cazarmă sau de pe front.)*

DEZERTÁRE s. *(MIL.)* (înv.) dezerțiune. *(~ de pe front.)*

DEZERTÓR s. *(MIL.)* (rar) fugit. *(Un ~ de pe front.)*

dezerțiúne s. v. DEZERTARE.

DEZGHÉȚ s. dezghețare. *(A început ~.)*

DEZGHEȚÁ vb. a (se) dezmorți. *(Să mă ~ puțin la gura sobei.)*

DEZGHEȚÁRE s. **1.** dezgheț. *(A început ~.)* **2.** dezmorțeală, dezmorțire. *(~ cuiva la gura sobei.)*

dezghețát adj. v. AGER. DESCURCĂREȚ. DEȘTEPT. DIBACI. INTELIGENT. ISCUSIT. ISTEȚ. IUTE. ÎNDEMÎNATIC. ÎNTREPRINZĂTOR. PRICEPUT. SPRINTEN. VIOI.

dezghín s. v. FRÎU. PINTEN.

DEZGHIOCÁ vb. **1.** (înv. și pop.) a smicura, (reg.) a cura, (Mold.) a deciocăla, (prin Transilv.) a deciurica. *(A ~ porumbul de pe știuleți.)* **2.** (prin Olt. și Munt.) a tecui. *(A ~ fasolea.)* **3.** (reg.) a scobi. *(A ~ alune.)*

DEZGHIOCÁRE s. dezghiocat. *(~ porumbului de pe știuleți.)*

DEZGHIOCÁT s. dezghiocare. *(~ porumbului de pe știuleți.)*

dezgloдá vb. v. DESPOTMOLI.

DEZGOLÍ vb. a (se) despuia, a (se) dezbrăca, (pop.) a (se) goli, (Transilv., Mold. și Bucov.) a (se) tîrși. *(S-a ~ pînă la piele.)*

DEZGOLÍRE s. despuiere, dezbrăcare, (pop.) golire. *(~ cuiva, la baie.)*

DEZGOLÍT adj. despuiat, dezbrăcat, gol, neîmbrăcat, nud, (reg.) pieligós, (Transilv. și Mold.) tîrșit. *(Om ~.)*

DEZGROPÁ vb. **1.** a deshuma, a exhuma, (înv. și reg.) a dezmormînta. *(A ~ un mort.)* **2.** a scoate. *(A ~ un bolovan din pămînt.)*

DEZGROPÁRE s. **1.** deshumare, dezgropat, exhumare. *(~ unui mort.)* **2.** scoatere. *(~ unui bolovan din pămînt.)*

DEZGROPÁT s. deshumare, dezgropare, exhumare. *(~ unui mort.)*

DEZGÚST s. aversiune, greață, îngrețoșare, oroare, repulsie, scîrbă, silă, (livr.) repugnántă, (rar) nesuferíre, (pop. și fam.) lehámite, (înv.) urît, (pop. fig.) saț. *(Simte un ~ de neînvins.)*

DEZGUSTÁ vb. a (se) îngrețoșa, a (se) sătura, a (se) scîrbi, (reg.) a (se) scîrboli, (Mold. și Bucov.) a (se) lehămeti, a (se) lehămetisi, a (se) lehămetui, (înv.) a (se) îngreța, a (se) îngrețălui, (fam. fig.) a (i se) acri. *(S-a ~ de tot ce-a văzut acolo.)*

DEZGUSTÁRE s. îngrețoșare, scîrbire. *(~ cuiva de cele văzute.)*

DEZGUSTÁT adj. îngrețoșat, sătul, săturat, scîrbit, (Mold. și Bucov.) lehămetít, lehămetuít. *(Om ~.)*

DEZGUSTĂTÓR adj. **1.** dizgrațios, grețos, hidos, oribil, respingător, scîrbos, (livr.) imúnd, (reg.) mîrșav, (fam. fig.) borît. *(~ la înfățișare.)* **2.** grețos, oribil, scîrbos, sinistru. *(Un rînjet ~.)* **3.** dezagreabil, displăcut, disgrațios, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetid, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(Un miros ~.)* **4.** infect, oribil, respingător, scîrbos. *(Ce caracter ~ !)* **5.** monstruos, odios, oribil, respingător, (livr.) abominábil. *(O faptă ~.)* **6.** infect, respingător, scîrbos, spurcat, (pop.) scîrnav. *(~ treabă !)*

DEZÍCE vb. **1.** a nega, a retracta, a tăgădui. *(A ~ tot ceea ce spusese.)* **2.** a se contrazice. *(Te rog să nu te ~.)*

DEZIDERÁT s. **1.** cerere, cerință, dorință, exigență, (înv.) postulát. *(Un ~ îndreptățit.)* **2.** doleanță, dorință. *(Și-a exprimat ~.)*

DEZILÚZIE s. decepție, dezamăgire, (fam. fig.) dezumflare. *(A încercat o cruntă ~.)*

DEZILUZIONÁ vb. a decepționa, a dezamăgi, (fam. fig.) a dezumfla. *(M-ai ~ crunt.)*

DEZILUZIONÁNT adj. decepționant, dezamăgitor. *(Un spectacol ~.)*

DEZILUZIONÁT adj. decepționat, dezamăgit, (fam. fig.) dezumflát. *(Un îndrăgostit ~.)*

DEZINFECTÁ vb. *(MED.)* **1.** a curăța. *(A ~ o plagă.)* **2.** a steriliza. *(A ~ un mediu.)*

DEZINFECTÁNT adj., s. *(FARM., MED.)* (rar) sterilizánt.

DEZINFECTÁRE s. *(MED.)* **1.** dezinfecție. *(~ unei plăgi.)* **2.** dezinfecție, sterilizare. *(~ unui mediu.)*

DEZINFECTÁT adj. *(MED.)* aseptic, steril, sterilizat. *(Pansament ~.)*

DEZINFÉCȚIE s. *(MED.)* **1.** dezinfectare. *(~ unei plăgi.)* **2.** dezinfectare, sterilizare. *(~ unui mediu.)*

DEZINTEGRÁ vb. a (se) dezagrega. *(Un corp care s-a ~.)*

DEZINTEGRÁRE s. dezagregare. *(~ unui corp.)*

DEZINTEGRÁT adj. dezagregat. *(Corp ~.)*

DEZINTERÉS s. dezinteresare, indiferență, nepăsare. *(Un ~ condamnabil.)*

DEZINTERESÁRE s. dezinteres, indiferență, nepăsare. *(O ~ condamnabilă.)*

DEZINVÓLT adj. degajat, firesc, natural, neafectat, neartificial, necăutat, neprefăcut, nesilit, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~; cu gesturi ~.)*

DEZINVOLTÚRĂ s. degajare, firesc, naturalețe, simplitate, spontaneitate, (livr.) nonșalánță, (rar) naturál, (înv.) naturalitáte. *(O mare ~ în comportarea cuiva.)*

DEZLĂNȚUÍ vb. **1.** a se declanșa, a se isca, a izbucni, a (se) porni, a se stîrni, (rar) a se prăvăli, (înv. și reg.) a se dezlega, a se scorni, (înv.) a se scula, a se spărge, a sta, (fig.) a se aprinde. *(S-a ~ o furtună, un conflict.)* **2.** a cauza, a declanșa, a determina, a genera, a isca, a naște, a pricinui, a prilejui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)* **3.** a clocoti. *(Marea se ~.)*

DEZLĂNȚUÍRE s. declanșare, iscare, izbucnire, începere, pornire, producere, stîrnire, venire, (înv. și reg.) scornire, (înv.) prorúpere, prorúpție. *(Înainte de ~ vijeliei.)*

DEZLĂNȚUÍT adj. debordant, furtunos, impetuos, năvalnic, nestăpînit, nestăvilit, tumultuos. *(Un ritm ~.)*

DEZLEGÁ vb. **1.** a (se) desface. *(A ~ un pachet.)* **2.** a deznoda. *(~ nodurile unei sfori.)* **3.** a clarifica, a descifra, a desluși, a explica, a lămuri, a limpezi, a rezolva, a soluționa. *(A ~ enigma.)* **4.** a ghici. *(A ~ o cimilitură.)* **5.** *(BIS.)* a ierta. *(Preotul îl ~ de păcate.)*

dezlegá vb. v. DECLANȘA. DEZLĂNȚUI. ISCA. IZBUCNI. PORNI. STÎRNI.

DEZLEGÁRE s. **1.** desfacere. *(~ unui pachet.)* **2.** deznodare. *(~ unui nod de la sfoară.)* **3.** clarificare, deslușire, elucidare, explicare, explicație, lămurire, limpezire, precizare, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforie, răspicáre, (fig.) chéie, descîlcíre. *(~ unei probleme.)* **4.** *(MAT. ;* concr.) răspuns, rezultat, soluție. *(~ unei probleme.)* **5.** *(BIS.)* iertare, pocăință, (înv.) pocaiánie. *(~ de păcate.)*

DEZLEGÁT adj. **1.** desfăcut. *(Un pachet ~.)* **2.** deznodat. *(O sfoară ~.)*

DEZLIPÍ vb. **1.** a (se) desface, a (se) desprinde. *(S-a ~ din locul unde era lipit.)* **2.** a (se) depărta, a (se) îndepărta. *(Să nu te ~ de el.)*

DEZLIPÍRE s. **1.** desfacere, desprindere, detașare. *(~ a ceva din locul unde era lipit, prins.)* **2.** depărtare, îndepărtare. *(~ lui de casă.)*

DEZLIPÍT adj. desfăcut, desprins. *(Un element ~ dintr-un ansamblu.)*

dezlînă vb. v. DESTRĂMA. RĂRI. SCĂMOȘA.

dezlînáre s. v. DESTRĂMARE. SCĂMOȘARE.

dezlînát adj. v. DESTRĂMAT. PROLIX. RĂRIT. SCĂMOȘAT.

DEZLOCUÍT adj. dislocat. *(Un lichid ~.)*

DEZMĂȚ s. **1.** corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfriu, destrăbălare, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefacție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)* **2.** desfriu, orgie, (livr.) bacanálă, libertináj, luxúră, (înv. și pop.) scîrnăvie, (înv.) rușináre, slobozénie, slobozíe, zamparalíc. *(A fost un adevărat ~.)*

dezmățá vb. v. CORUPE. DECĂDEA. DEPRAVA. DESFRÎNA. DESTRĂBĂLA. PERVERTI. STRICA. VICIA.

DEZMĂȚÁT adj., s. **1.** adj. corupt, decăzut, depravat, desfrînat, destrăbălat, imoral, neru-

șinat, pervertit, strict, vicios, (livr.) libertín, (rar) deșănțât, (pop. și fam.) parșiv, (pop.) deșucheát, (înv. și reg.) rușinát, (reg.) șucheát, teșmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Om ~.)* **2.** adj., s. depravat, desfrînat, destrăbălat, imoral, strieat, (pop.) curvár, (înv.) preacurvár, preacurvitór. *(Bărbat ~.)*

DEZMEMBRÁ vb. (fig.) a (se) descompúne, a (se) destrăma. *(O familie care s-a ~.)*

DEZMEMBRÁRE s. (fig.) descompúnere, destrămáre. *(~ unei familii.)*

DEZMEMBRÁT adj. (fig.) descompús, destrămát. *(O familie ~.)*

dezmétic adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. DESCREIERAT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

DEZMETICÍ vb. **1.** a se reculege, a se regăsi, a-și reveni, a se trezi, (înv.) a se dezmeți, a se recuceri, a se remíte, (rar fig.) a se dezbăta. *(S-a ~ destul de repede și a acționat normal.)* **2.** a (se) trezi, (rar) a se dezbăta. *(S-a ~ după chef.)*

DEZMETICÍRE s. reculegere, regăsire, revenire, trezire. *(~ cuiva din uluială.)*

DEZMETICÍT adj. recules, trezit, (rar) dezmețít. *(Un om ~ din uluială.)*

dezmeți vb. v. DEZMETICI. RECULEGE. REGĂSI. REVENI. TREZI.

DEZMIERDÁ vb. a alinta, a mîngîia, (pop. și fam.) a giugiuli, (pop.) a drăgosti, (reg.) a adia, a guguli, a mădări, a milui, a nineri, (prin Ban. și Transilv.) a băia, (înv.) a măguli. *(Îl ~ cu duioșie.)*

dezmierdá vb. v. DELECTA. DESFĂTA. RĂSFĂȚA.

DEZMIERDÁRE s. alintare, mîngîiere, (rar) alínt, mîngîietúră, (pop. și fam.) giugiuleálă, (pop.) alintătúră, drăgosteálă, drăgostíre, (înv. și reg.) olastiseálă. *(~ile iubirii.)*

DEZMIERDÁT adj. alintat, mîngîiat. *(Iubită ~.)*

dezmierdát adj. v. ALINTAT. ALINTĂTOR. COCOLIT. DEZMIERDĂTOR. MÎNGÎIETOR. RĂSFĂȚAT. RĂZGÎIAT.

DEZMIERDĂTÓR adj. **1.** alintător, mîngîietor, (înv.) dezmierdát, măgulitór. *(Gesturi ~.)* **2.** afectuos, drag, drăgăstos, duios, iubitor, mîngîietor, tandru, (înv.) mîngîiós, (fig.) cald. *(Cuvinte ~.)* **3.** alintător, hipocoristic. *(Sens ~.)*

DEZMINȚÍ vb. **1.** a contesta, a nega, a renega, a tăgădui, (înv.) a protesta. *(~ adevărul celor afirmate.)* **2.** a contrazice, a infirma. *(Acest fapt ~ părerea curentă.)*

DEZMINȚÍRE s. contestare, negare, negație, renegare, tăgadă, tăgăduială, tăgăduire, (înv.) tágă, tăgăduínță. *(~ celor afirmate de cineva.)*

dezmîniá vb. v. CALMA. DOMOLI. ÎMBLÎNZI. ÎMBUNA. ÎMPĂCA. LINIȘTI. POTOLI.

dezmîntá vb. v. DESFĂTUI.

dezmormîntá vb. v. DEZGROPA. DESHUMA. EXHUMA.

DEZMORȚEÁLĂ s. dezghețare, dezmorțire. *(~ cuiva la gura sobei.)*

DEZMORȚÍ vb. a (se) dezgheța. *(Se ~ puțin la gura sobei.)*

DEZMORȚÍRE s. dezghețare, dezmorțeală. *(~ cuiva la gura sobei.)*

DEZMOȘTENÍ vb. *(JUR.)* (înv.) a deslironomisi. *(Și-a ~ fiul.)*

DEZNĂDĂJDUÍ vb. a despera, (înv.) a apelpisi. *(A ~ să mai aștepte.)*

deznădăjduíre s. v. DESPERARE. DEZNĂDEJDE.

DEZNĂDĂJDUÍT adj. desperat, (pop.) pierít, (înv.) apelpisít. *(Om ~.)*

DEZNĂDÉJDE s. desperare, (rar) deznădăjduíre, (înv.) apelpisíe, desperație. *(În ochii lui se citea ~.)*

DEZNODÁ vb. a dezlega. *(A ~ nodurile unei sfori.)*

deznodá vb. v. DEȘELA. ISTOVI. SPETI.

DEZNODÁRE s. dezlegare. *(~ unui nod.)*

DEZNODÁT adj. dezlegat. *(Un nod ~.)*

deznodát adj. v. PROLIX.

DEZNODĂMÍNT s. **1.** sfîrșit. *(Un roman cu un ~ fericit.)* **2.** sfîrșit, soartă. *(~ bătăliei s-a decis.)*

deznomolí vb. v. DESPOTMOLI.

DEZOBIȘNUÍ vb. a (se) debarasa, a (se) descotorosi, a (se) dezbăra, a (se) dezvăța, a (se) lăsa, a scăpa, (fig.) a (se) scutura, (fam. fig.) a înțărca. *(Se ~ de un viciu.)*

DEZOBIȘNUÍRE s. debarasare, dezbărare, dezvăț, dezvățare, scăpare. *(~ de un viciu.)*

DEZOLÁNT adj. **1.** demoralizant, deprimant, descurajant, mohorît, posomorît, trist, (rar) dezolatór, posác. *(Un peisaj ~.)* **2.** apăsător, deprimant, sumbru, (fig.) négru. *(Gînduri ~.)*

dezolatór adj. v. DEMORALIZANT. DEPRIMANT. DESCURAJANT. DEZOLANT. MOHORÎT. POSOMORÎT. TRIST.

DEZONOÁRE s. necinste, rușine, (pop.) ocără, (înv. și reg.) ponós, ponóslu. *(Nu poate îndura ~.)*

DEZONORÁ vb. **1.** a batjocori, a compromite, a necinsti, a terfeli, (fig.) a întina, a mînji, a murdări, a păta, a pîngări, a profana, a spurca, (reg. fig.) a pricăji. *(A încercat să-i ~ memoria.)* **2.** a (se) degrada, a (se) înjosi, a (se) umili, (fig.) a (se) cobori, a (se) scoborî. *(Munca nu te ~.)* **3.** a (se) descalifica. *(S-a ~ pe viață.)*

DEZONORÁNT adj. **1.** compromițător, degradant, infamant, înjositor, nedemn, rușinos, (livr.) difamánt, (rar) degradatór, (înv.) necinstitór, pierzătór. *(O faptă ~.)* **2.** degradant, înjositor, rușinos, umilitor. *(O situație ~.)*

DEZONORÁRE s. batjocorire, compromitere, necinstire, terfelire, (fig.) întinăre, mînjire, murdărire, pătare, pîngărire, profanare, spurcáre, (înv. fig.) profanațiúne. *(~ memoriei cuiva.)*

DEZONORÁT adj. compromis, discreditat, necinstit, terfelit, (fig.) pătat, pîngărít, profanát. *(Un om ~.)*

DEZÓRDINE s. **1.** debandadă, dezorganizare, haos, neorînduială, zăpăceală, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) brambureálă, harababúră. *(O mare ~ în activitatea unei instituții.)* **2.** deranj. neorînduială, zăpăceală, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) brambureálă, harababúră. *(E mare ~*

la ei în casă.) **3.** neorînduială, răvășeală, zăpăceală, (fam.) bramburéală, harababúră, talmeș-bálmeș, (fam. fig.) balamúc. *(Ce mare ~ e în hîrtiile tale.)* **4.** babilonie, haos, încurcătură, zăpăceală, (înv.) vavilonie. *(E o ~ de nedescris!)* **5.** neglijență, neîngrijire, (livr.) incúrie, (înv.) negrijă. *(~ în ținută.)* **6.** tulburare, (înv.) neașezáre. *(S-au produs unele ~ sociale.)*

DEZORDONÁT adj. **1.** neglijent, neîngrijit, (prin Munt.) tîlós, (fam.) deșănțát. *(O ținută ~.)* **2.** haotic. *(Mișcări ~.)*

DEZORGANIZÁRE s. debandadă, dezordine, haos, neorînduială, zăpăceală, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) bramburéală, harababúră. *(O mare ~ în activitatea unei instituții.)*

DEZORIENTÁ vb. a deruta, a descumpăni, a încurca, a zăpăci, (livr.) a deconcerta. *(Vestea aflată l-a ~.)*

DEZORIENTÁRE s. derută, descumpănire, încurcătură, nedumerire, perplexitate, zăpăceală, (livr.) deconcertáre. *(Stare de ~.)*

DEZORIENTÁT adj. **1.** derutat, descumpănit, încurcat, nedumerit, perplex, zăpăcit, (livr.) deconcertát, (înv. și fam.) sastisít. *(A rămas ~.)* **2.** aiurit, buimac, buimăcit, derutat, descumpănit, năuc, năucit, zăpăcit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Ce om ~ !)*

DEZRĂDĂCINÁ vb. (livr.) a eradica. *(A ~ un arbore.)*

DEZRĂDĂCINÁRE s. (livr.) eradicáre. *(~ unui copac.)*

dezrădăcinát adj. v. ÎNSTRĂINAT. STRĂIN.

DEZROBÍ vb. a (se) elibera, a (se) emancipa, a (se) libera, (înv. și pop.) a (se) mîntui, (pop.) a (se) slobozi, (înv.) a (se) volnici, (fig.) a (se) descătușa. *(I-a ~ pe țărani.)*

DEZROBÍRE s. eliberare, emancipare, emancipație, liberare, (înv. și pop.) mîntuíre, (pop.) slobozíre, (înv. și reg.) slobozénie, (înv.) slobozíe, (fig.) descătușáre. *(~ țiganilor.)*

DEZROBÍT adj. eliberat, (înv. și pop.) mîntuít. *(Un popor ~.)*

DEZROBITÓR adj., s. eliberator, liberator, (înv. și pop.) mîntuitór, slobozitór. *(Armată ~.)*

DEZUMANIZÁ vb. a (se) abrutiza, a (se) animaliza. *(Băutura l-a ~.)*

DEZUMANIZÁRE s. abrutizare, animalizare. *(~ cuiva din cauza băuturii.)*

DEZUMANIZÁT adj. abrutizat, animalizat. *(Om ~.)*

DEZUMFLÁ vb. (reg.) a (se) stoci. *(Pîntecele i-a fost ~ cu ...)*

dezumflá vb. v. DECEPȚIONA. DEZAMĂGI. DEZILUZIONA.

dezumflăre s. v. DECEPȚIE. DEZAMĂGIRE. DEZILUZIE.

dezumflát adj. v. DECEPȚIONAT. DEZAMĂGIT. DEZILUZIONAT.

dezuní vb. v. DESPĂRȚI. DEZBINA. ÎNVRĂJBI. SEPARA.

dezunire s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DESPĂRȚIRE. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. SEPARARE. VRAJBĂ ZÎZANIE.

DEZVĂLUÍ vb. **1.** a arăta, a releva, a revela, a sesiza. *(A ~ conducerii dificultățile întîmpinate.)* **2.** a declara, a destăinui, a divulga, a împărtăși, a încredința, a mărturisi, a revela, a spovedi, a spune, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(Îi ~ dragostea lui.)* **3.** a descoperi, a revela, (livr.) a decela. *(A ~ un lucru necunoscut.)*

dezvălui vb. v. DESCOPERI. DEZVELI.

DEZVĂLUÍRE s. **1.** arătare, revelare. *(~ unor lipsuri.)* **2.** destăinuire, divulgare, împărtășire, încredințare, mărturisire, revelare, spovedire. *(~ unui secret.)* **3.** confesiune, confidență, destăinuire, mărturisire, spovedanie, (rar) sinceríțăți (pl.). *(I-a făcut unele ~.)*

DEZVĂȚ s. debarasare, dezbărare, dezobișnuire, dezvățare, scăpare. *(~ de un viciu.)*

DEZVĂȚÁ vb. a (se) debarasa, a (se) descotorosi, a (se) dezbăra, a (se) dezobișnui, a (se) lăsa, a scăpa, (fig.) a (se) scutura, (fam. fig.) a înțărca. *(S-a ~ de un viciu.)*

DEZVĂȚÁRE s. debarasare, dezbărare, dezobișnuire, dezvăț, scăpare. *(~ de un viciu.)*

DEZVELÍ vb. a (se) descoperi, (rar) a (se) dezvălui, (Ban.) a (se) descutropi, (Olt. și Ban.) a (se) destruca. *(Era învelit și s-a ~ în somn.)*

dezveli vb. v. APĂREA. ARĂTA. CONFESA. DECLARA. DESFACE. DESFĂȘURA. DESTĂINUI. DEZVĂLUI. DIVULGA. IVI. ÎMPĂRTĂȘI. ÎNCREDINȚA. ÎNFĂȚIȘA. MĂRTURISI, REVELA. SPOVEDI. SPUNE. TRĂDA.

DEZVELÍRE s. descoperire. *(~ lui în timpul somnului.)*

DEZVELÍT adj. descoperit, neacoperit. *(A dormit ~.)*

dezveștí vb. v. DEZBRĂCA. SCOATE. TRAGE.

DEZVINOVĂȚÍ vb. a (se) apăra, a (se) disculpa, a (se) justifica, a (se) scuza, (rar) a (se) dezvinui, (înv. și reg.) a (se) cura, (înv.) a (se) îndreptăți, a (se) mîntui. *(Nu te mai ~ atîta!)*

DEZVINOVĂȚÍRE s. disculpare, justificare, scuză, (rar) dezvinuíre, scuzáre. *(O ~ neconvingătoare.)*

DEZVINOVĂȚÍT adj. disculpat, justificat, (rar) scuzát. *(Persoană ~.)*

dezvinuí vb. v. APĂRA. DEZVINOVĂȚI. DISCULPA. JUSTIFICA. SCUZA.

dezvinuíre s. v. DEZVINOVĂȚIRE. DISCULPARE. JUSTIFICARE. SCUZĂ.

DEZVIRGINÁ vb. a deflora, (pop.) a desfeciori, a desfeti, (prin nord-estul Olt.) a schilodi, (înv.) a strica.

DEZVIRGINÁRE s. deflorare, defloрație, (pop.) desfeciorire, desfetíre.

DEZVIRGINÁTĂ adj. deflorată, (înv.) stricátă.

DEZVOLTÁ vb. **I.1.** a crește, a se înălța, a se mări, (înv. și pop.) a odrăsli, (pop.) a se ridica, a sălta, a (se) zburătăci. *(Ce mult s-a ~ copilul!)* **2.** a se împlini. *(S-a mai ~ fizicește.)* **3.** a crește, a trăi, a vegeta. *(Ciupercile se ~ în sol bogat.)* **4.** a avansa, a evolua, a înainta, a progresa, a propăși, (înv.) a (se) pricopsi, a spori, (grecism înv.) a prohorisi, (fig.) a crește. *(O țară care se ~ continuu.)* **II.** a degaja, a emana, a emite, a produce, a radia. *(O sursă care ~ căldură.)*

DEZVOLTÁRE s. **I.1.** creștere, mărire. *(~ treptată a unei ființe.)* **2.** creștere, vegetație. *(Perioadă de ~ a plantelor.)* **3.** devenire, evoluție, modificare, prefacere, schimbare, transformare. *(Procesul ~.)* **4.** evoluție, înaintare, progres, propășire, mers-înainte, (pop.) ridicáre, sălțáre, (înv.) pricopsíre, progrésie, prohorisíre, (fig.) créștere. *(~ societății.)* **5.** curs, desfășurare, evoluție, mers, (Munt.) șireténie. *(~ evenimentelor.)* **6.** amplificare, creștere, extensiune, extindere. lărgire, mărire. *(~ schimburilor comerciale.)* **II.** degajare, emanare, emanație, producere, radiere. *(~ de căldură.)*

DEZVOLTÁT adj. **1.** crescut, măricel, mărișor, (fig.) răsărít, sălțát. *(Fetițe mai ~.)* **2.** mare. *(Fălci ~; nas ~.)* **3.** avansat, civilizat, evoluat, înaintat. *(O țară ~; un popor ~.)* **4.** amănunțit, amplu, detaliat, (înv.) amănúnt. *(Plan ~; expunere ~.)*

DÍ interj. hi!, (reg.) țu! *(~ ! murgule!)*

DIABÉT s. *(MED.)* **1.** (pop.) (boală de) záhăr. **2.** *diabet bronzat* = boala lui Addison.

DIABÓLIC adj. **1.** demonic, diavolesc, drăcesc, infernal, necurat, satanic, (livr.) demoniác, mefistofélic, (înv. și pop.) satanésc, (înv.) demonicésc, mamónic, satanicésc. *(Planuri ~.)* **2.** drăcesc, infernal. *(Dansează într-un ritm ~.)*

DIÁC s. **1.** *(IST.)* grămătic, logofăt, pisar, scrib, scriitor, uricar. *(~ în cancelariile din țările române.)* **2.** *(BIS.)* cîntăreț, dascăl, paracliser, psalt, țîrcovnic, (Transilv.) cántor, făt, (înv.) eclisiárh, grămătic. *(~ îl ajută pe preot la oficierea slujbei.)*

diác s. v. CĂRTURAR. ERUDIT. ÎNVĂȚAT. SAVANT.

DIACRÓNIC adj. cronologic, evolutiv, istoric. *(Expunere ~ a faptelor.)*

DIADÉMĂ s. coroană, (înv.) cerc, cunúnă. *(Suveranul purta o ~ pe cap.)*

DIAFÁN adj. fin, străveziu, subțire, transparent, vaporos, (înv.) prevăzătór, prevăzíu, străvăzătór, (fig.) aerián, eterát, etéric, spumós. *(Un material ~.)*

DIAFANITÁTE s. transparență, (rar) străvezíme, transparițiúne, (înv.) prevedére, străvedére.

DIAFRÁGMĂ s. *(FIZ.)* blendă. *(~ la obiectivul unui aparat fotografic.)*

DIAFTORÉZĂ s. *(GEOL.)* retrometamorfism, metamorfism retrograd.

DIAGNÓSTIC s. *(MED.)* diagnoză.

DIAGNÓZĂ s. *(MED.)* diagnostic.

DIAGONÁL adj., adv. înclinat, oblic, piezíș, (înv.) piezișát.

DIAGONÁLĂ s. *(MAT.)* (înv.) piezișíme. *(A trage o ~.)*

DIAGRÁMĂ s. grafic. *(O ~ a unui fenomen.)*

DIALÉCT s. *(LINGV.)* (livr.) idióm, (rar) vorbíre. *(~ muntenesc.)*

dialéct s. v. GRAI.

DIALIZATÓR s. *(CHIM.)* dializor.

DIALIZÓR s. *(CHIM.)* dializator.

DIALÓG s. conversație, convorbire, discuție, (livr.) colócviu, (pop. și fam.) sfat, vórbă, (Ban.) turvín, (înv.) voroávă, (înv., în Transilv.) beseádă, (turcism înv.) musafereá, (fam.) parólă, șuétă. *(Un ~ prietenesc.)*

DIALOGÁ vb. a conversa, a discuta, a vorbi, (livr.) a se întreține, (rar) a convorbi, (pop. și fam.) a sfătui, (înv. și reg.) a băsădi, (reg.) a povesti, (Ban.) a turvini, (înv.) a vorovi. *(Au ~ despre toate.)*

DIAMÁNT s. *(MIN.)* (înv. și pop.) adamánt, (înv.) olmáz.

diamántic adj. v. DIAMANTIN.

DIAMANTÍN adj. (livr.) adamantín, diamántic. *(Luciu ~.)*

DIAPAZÓN s. *(MUZ.)* ambitus, întindere, registru. *(~ unei voci.)*

DIARÉE s. *(MED.)* (pop.) cufureálă, lámoste, pîntecáre, pîntecăráie, pirțúică, treápăd, trepădáre, urdinăre, vîntre, (înv. și reg.) scursoáre, (înv.) scursúră, (fam.) deranjamént.

DIASTÁZĂ s. *(BIOL.)* enzimă, ferment.

diastímă s. v. CURS. INTERVAL. RĂSTIMP. TIMP. VREME.

diátă s. v. TESTAMENT.

DIATERMOCOAGULÁRE s. *(MED.)* electrocoagulare.

DIATOMÍT s. *(MIN.)* kiselgur, pămîntel, tripoli, pămînt de diatomee.

DIATRÍBĂ s. pamflet, (livr.) libél, (înv.) paschíl, paschinádă, polojénie. *(O ~ violentă împotriva . . .)*

DIÁVOL s. aghiuță, demon, drac, încornoratul (art.), naiba (art.), necuratul (art.), satană, tartor, (livr.) belzebút, (rar) scaraóțchi, (pop. și fam.) michidúță, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsailă, (pop.) faraón, ídol, împelițátul (art.), mititélul (art.), nefîrtátul (art.), nevóia (art.), pîrdălnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, cel-din-báltă, ducă-se-pe-pustii, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. și reg.) mamón, săcrétul (art.), sótea (art.), (reg.) hîdáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, șeitán, șótcă, ucigán, (Transilv., Ban. și Maram.) bédă, (Mold. și Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. și Mold.) mútul (art.), (prin Mold. și Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) șlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcátul (art.).

DIAVOLÉSC adj. demonic, diabolic, drăcesc, infernal, necurat, satanic, (livr.) demoniác, mefistofélic, (înv. și pop.) satanésc, (înv.) demonicésc, mamónic, satanicésc. *(Planuri ~.)*

DIAVOLÉȘTE adv. drăcește.

DIÁVOLIȚĂ s. **1.** drăcoaică, tartoriță, (rar) diavoloáică, (reg.) sarsaoroáică, tărtăroáică. **2.*** drăcoaică, ștrengăriță, tartoriță, (Mold.) zgîtie. *(Maria e o ~ și jumătate.)*

diavoloáică s. v. DIAVOLIȚĂ. DRĂCOAICĂ. TARTORIȚĂ.

DIBÁCI adj. **1.** abil, deștept, ingenios, iscusit, isteț, îndemînatic, meșter, priceput, (pop.) mehénghi, (înv. și reg.) pricopsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meșteșugáreț, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Om ~.)* **2.** ager, deștept, inteligent, iscusit, isteț, îndemînatic, priceput, (pop.) mintós, (înv. și reg.) marghiól, pricopsít, (prin Transilv.) artút, (Mold. și Bucov.) hîtru, (Transilv.) ócoș, ștram, (înv.) scornáci, (fig.) dezghețát, sprínten, (fam. fig.) breaz. *(O minte ~.)*

díbă s. v. BUTUC. OBADĂ.

dibăci vb. v. AFLA. DESCOPERI. GĂSI. NIMERI.

DIBĂCÍE s. **1.** abilitate, destoinicie, dexteritate, ingeniozitate, iscusință, isteție, istețime, îndemînare, pricepere, știință, talent, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșteríe, (reg.) apucătúră, priceputíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în mînuirea . . .)* **2.** artă, iscusință, îndemînare, măiestrie, meșteșug, pricepere, știință, talent. *(Obiect făcut cu multă ~.)* **3.** agerime, deșteptăciune, inteligență, iscusință, istețime, îndemînare, pricepere. *(~ unei persoane într-o împrejurare dată.)*

DIBENZOÍL s. *(CHIM.)* benzil, difenildicetonă.

diblár s. v. LĂUTAR. SCRIPCAR. VIOLONIST. VIORIST.

díblă s. v. SCRIPCĂ. VIOARĂ. VIOLINĂ.

DÍBLU s. *(TEHN.)* (rar) típlu. *(~ se fixează în zid.)*

DIBUÍ vb. a bîjbîi, a orbecăi, a pipăi, (înv. și reg.) a orbeca, (reg.) a horhăi, a moșcoti. *(~ prin întuneric.)*

dibuí vb. v. AFLA. DESCOPERI. GĂSI. INTUI. ÎNȚELEGE. SESIZA. TATONA.

DIBUIÁLĂ s. bîjbîiálă, bîjbîire, bîjbîitură, dibuire, dibuit, orbecăiálă, orbecăire, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ prin întuneric.)*

DIBUÍRE s. bîjbîiálă, bîjbîire, bîjbît, bîjbîitură, dibuiálă, dibuit, orbecăiálă, orbecăire, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ cuiva prin întuneric.)*

dibuire s. v. TATONARE.

DIBUÍT s. bîjbîiálă, bîjbîire, bîjbît, bîjbîitură, dibuiálă, dibuire, orbecăiálă, orbecăire, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ prin întuneric.)*

dicanicésc adj. v. JUDECĂTORESC. JUDICIAR.

dichis s. v. GĂTEALĂ. INSTRUMENT. PODOABĂ. SCULĂ. UNEALTĂ. USTENSILĂ.

DICHISEÁLĂ s. aranjare, dichisire, ferchezuială, ferchezuire, gătire, spilcuială, spilcuire, (pop. și fam. depr.) scliviseálă, sclivisíre. *(Ce-i ~ asta la el?)*

DICHISÍ vb. a (se) aranja, a (se) ferchezui, a (se) găti, a (se) împodobi, a (se) spilcui, (pop. și fam. depr.) a (se) sclivisi, (pop.) a (se) drége, a (se) moța, (înv. și reg.) a (se) muchilipsi, a (se) podobi, a (se) tocmi, (reg.) a (se) cîștiga, (prin Transilv. și Maram.) a (se) pădăi, (prin Mold.) a (se) puțui, (prin Transilv. și Mold.) a (se) puțului, (Ban.) a (se) schili, (înv.) a (se) stoli, a (se) stolisi, (arg.) a (se) șucări. *(Ce te-ai ~ așa?)*

DICHISÍRE s. aranjare, dichiseală, ferchezuială, ferchezuire, gătire, spilcuială, spilcuire, (pop. și fam. depr.) scliviseálă, sclivisíre. *(Ce-i ~ asta la tine?)*

DICHISÍT adj. aranjat, cochet, elegant, ferchеș, ferchezuit, gătit, îngrijit, spilcuit, (pop. și fam. depr.) sclivisít, (pop.) dres, (Transilv. și Ban.) cínaș, (Transilv.) niálcoș, (turcism înv.) mucheléf. *(Un tînăr ~.)*

DICLORETILÉNĂ s. *(CHIM.)* clorură de viniliden.

DICLORMETÁN s. *(CHIM.)* clorură de metilen.

DICTATORIÁL adj. despotic, samavolnic, satrapic, tiranic, (înv.) tiranicésc, tirănésc.

DICTÓN s. aforism, cugetare, maximă, sentință, (livr.) adágiu, (rar) apoftégmă, parimíe, (pop.) zícere, (înv.) píldă, (ir.) panséu. *(Culegere de ~.)*

DICȚIONÁR s. lexicon, vocabular, (înv.) cóndică, cuvîntár, vorbár. *(~ de termeni tehnici.)*

DICȚIÚNE s. pronunțare, rostire, (grecism înv.) proforá. *(Are o ~ perfectă.)*

DIDÁCTIC adj. școlar. *(Programă ~.)*

DIDACTICÍSM s. tezism.

didahíe s. v. CAZANIE. CUVÎNT. OMILIE. PREDICĂ.

didinéle s. pl. v. PEJMĂ.

díe s. v. PEPENE.

DIECEZÁN adj. *(BIS.)* eparhial, episcopal, (înv.) pastorál, vlădicésc. *(Adunare ~.)*

DIECÉZĂ s. *(BIS.)* eparhie, episcopat, episcopie, (înv.) vlădicíe.

DIELÉCTRIC s., adj. izolant. *(Material ~.)*

DIÉNĂ s. *(CHIM.)* diolefină.

dietár adj. v. TESTAMENTAR.

dietáș s. v. TESTATOR.

DIÉTĂ s. regim, (înv.) cúmpăt, post. *(Ține ~ severă.)*

difámant adj. v. COMPROMIȚĂTOR. DEGRADANT. DEZONORANT. INFAMANT. ÎNJOSITOR. NEDEMN. RUȘINOS.

difán s. v. CRÎSNIC.

DIFENILDICETÓNĂ s. *(CHIM.)* benzil, dibenzoil.

DIFERÉND s. animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, discordie, discuție, disensiune, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zîzanie, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.)

círcotă, dihónie, ríică, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scírbă, toi, (reg.) buclúc, hîrá, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcórt, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoáną, prigoníre, zurbávă, zavístie, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocníre. *(~ dintre două persoane.)*

DIFERÉNȚĂ s. **1.** deosebire, diferențiere, discriminare, distincție, (rar) distíngere. *(Să facem următoarea ~ . . .)* **2.** deosebire, (înv. și pop.) osebíre, (Ban., Transilv. și Maram.) deschilinire, (înv.) osebitúră. *(Ce ~ este între ei?)* **3.** *(MAT.)* rest, (înv.) rămășiță, restánță. *(~ obținută în urma unei scăderi.)*

DIFERENȚÍA vb. **1.** a deosebi, a deslușì, a discerne, a discrimina, a distinge, (înv. și pop.) a osebi, (Ban., Transilv. și Maram.) a deschilini, (fig.) a cérne. *(Poate ~ cu ușurință culorile.)* **2.** a se deosebi, a diferi, a varia, (înv.) a se feluri. *(Obiceiurile se ~ de la un popor la altul.)*

DIFERENȚIÉRE s. deosebire, diferență, discriminare, distincție, (rar) distíngere. *(Să facem următoarea ~ . . .)*

DIFERÍ vb. a se deosebi, a se diferența, a varia, (înv.) a se feluri. *(Obiceiurile ~ de la un popor la altul.)*

DIFERÍT adj. **1.** deosebit, distinct, (înv. și pop.) osebít. *(Două cete, două grămezi ~.)* **2.** deosebit, distinct, separat, (înv.) chilín. *(Locuiesc în camere ~ .)* **3.** deosebit. *(Au trăit în vremuri ~.)* **4.** deosebit, divergent. *(Au concepții ~.)* **5.** deosebit, divers, felurit, variat, (înv. și pop.) osebít, (înv.) despărțít, váriu. *(Un sortiment ~ de mărfuri.)* **6.** amestecat, eterogen, felurit, împestrițat, pestrițˌ, variat, (reg.) mistrét. *(Elemente ~.)* **7.** divers, felurit, pestrițˌ, variat. *(Un public ~.)*

DIFICÍL adj., adv. **1.** adj. anevoios, greu, (pop.) ostenitór, (înv. și reg.) osteniciós. *(O treabă ~.)* **2.** adj. anevoios, delicat, gingaș, greu, (fig.) ingrát. *(Are o misiune ~.)* **3.** adj. anevoios, greu, (fig.) áspru, spinós. *(Drumul ~ al cunoașterii.)* **4.** adj. complicat, greu. *(O problemă ~ la matematică.)* **5.** adv. anevoie, greu. *(~ de înțeles.)* **6.** adj. anevoios, greoi, (astăzi rar) sílnic. *(Un mers ~.)* **7.** adj. greu, pretențios. *(Un text ~.)* **8.** adj. mofturos, năzuros, (pop.) gíngaș, língav, (Mold., Munt. și sudul Transilv.) scarandív. *(~ la mîncare.)* **9.** adj. pretențios. *(O plantă ~.)*

DIFICULTÁTE s. **1.** greutate, impas, impediment, inconvenient, neajuns, nevoie, obstacol, oprelíște, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicíe, (înv. și reg.) scandál, sminteálă, (înv.) anevoínță, nevoínță, popríre, stenahoríe, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit o ~.)* **2.** greu, greutate. *(A dus pe umeri ~ unei acțiuni.)* **3.** greutate, problemă. *(Sînt multe ~ de rezolvat.)* **4.** impas, încurcătură, (fig.) strîmtoáre, (înv. și pop. fig.) strîmtoráre, strîmtoreálă, (înv. fig.) strîmtúră, strînsoáre. *(Se află în ~.)* **5.** greutate, neajuns, șicană. *(Îi face tot felul de ~.)* **6.** adversitate, greutate. *(~ ale soartei.)* **7.** greutate, neajuns, vicisitudine. *(~ ale vieții.)*

DIFÓRM adj. hidos, hîd, monstruos, pocit, respingător, schimonosit, slut, strîmb, urît, (pop. și fam.) boccíu, scălímb, scălîmbăiát, (reg.) pícleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(O ființă ~.)*

DIFORMITÁTE s. hîdoșenie, poceală, slușenie, urîciune, urîțenie, (rar) slușíe, (pop.) hîzénie, (înv.) grozăvíe. *(~ unei ființe.)*

DIFTERÍE s. *(MED.)* anghină diftérică, (pop.) șopîrláiță, (reg.) bólfă, (Transilv. și Maram.) șopîrláriță.

DIFÚZ adj. **1.** împrăștiat, risipit. *(Elemente ~.)* **2.** confuz, nedeslușit, vag, (înv.) îngăimátor, neauzít. *(Glasuri ~.)* **3.** confuz, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, nedeslușit, nelămurit, neprecis, vag, (fig.) surd. *(O senzație ~.)* **4.** confuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedeslușit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)* **5.** palid, potolit, slab, stins. *(O lumină ~.)*

DIFUZÁ vb. **1.** a (se) duce, a (se) împrăștia, a (se) întinde, a (se) lăți, a (se) propaga, a (se) răspîndi, a (se) transmite, (rar) a (se) vehicula, (înv.) a (se) povesti, a (se) vesti. *(Știrea s-a ~ peste tot.)* **2.** a populariza, a propaga, a propovădui, a răspîndi, (astăzi rar) a vulgariza, (fig.) a semăna. *(A ~ o teorie.)* **3.** a (se) împrăștia, a (se) răspîndi, a (se) revărsa. *(Lumina se ~ în toate ungherele.)*

DIFUZÁRE s. **1.** propagare, răspîndire, transmitere. *(~ unei știri.)* **2.** împrăștiere, propagare, răspîndire. *(~ unor radiații.)* **3.** împrăștiere, răspîndire, revărsare. *(~ luminii în toate ungherele.)*

DIG s. *(CONSTR.)* (reg.) opritoáre. *(~ pe un curs de apă.)*

DIGERÁ vb. *(FIZIOL.)* a mistui, (reg.) a măcina, a rîșni, (înv.) a honipsi. *(A ~ alimentele mîncate.)*

DIGERÁBIL adj. *(FIZIOL.)* digestibil. *(Aliment ~.)*

DIGERÁRE s. *(FIZIOL.)* digestie, mistuire, (rar) mistuiálă. *(~ alimentelor.)*

DIGERÁT adj. *(FIZIOL.)* mistuit. *(Aliment ~.)*

DIGÉSTE s.pl. *(JUR.)* pandecte (pl.).

DIGESTÍBIL adj. *(FIZIOL.)* digerabil. *(Aliment ~.)*

DIGÉSTIE s. *(FIZIOL.)* digerare, mistuire, (rar) mistuiálă. *(~ alimentelor.)*

DIGITÁLĂ s. *(BOT.; Digitalis purpurea)* degetariță, degețel roșu, (reg.) năpăstrocél, deget-róșu.

digitát adj. v. PALMAT. PALMIFORM.

DIGRESIÚNE s. divagare, divagație, (livr.) excúrs, (fig.) ocól, parantéză. *(A făcut o lungă ~.)*

dihái adv. v. ABITIR.

DIHÁNIE s. bestie, fiară, jivină, lighioană, sălbăticiune, (pop.) gádină, jigánie, (reg.) ciútă, sălbăticíe, sălbăticíme, (Transilv. și

Mold.) gad, (Transilv.) sălbăticitúră. *(În pădure trăiau multe ~.)*

dihánie s. v. ANIMAL. CREATURĂ. DOBITOC. FĂPTURĂ. FIINȚĂ. LIGHIOANĂ. NECUVÎNTĂTOR. VIETATE. VIEȚUITOARE.

DIHIDROFOLICULÍNĂ s. *(FARM.)* estradiol.

DIHIDROMORFINÓNĂ s. *(FARM.)* dilaudeu.

dihónie s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. DUȘMĂNIE. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. OSTILITATE. PORNIRE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.

dihor de ápă s. v. LUTRĂ. NURCĂ. VIDRĂ.

DIJMÁR s. *(IST.)* dijmuitor. *(~ strîngea dijma.)*

DÍJMĂ s. *(IST.)* zeciuială, (înv.) azeáce, azeciuíre, madeá. *(~ era o dare feudală în natură.)*

DIJMUÍ vb. *(IST.)* (înv.) a zeciui. *(Boierul ~ produsele țăranului dijmaș.)*

DIJMUIÁLĂ s. *(IST.)* dijmuire, dijmuit, (înv.) zeciuíre, zeciuít. *(~ țăranului dijmaș.)*

DIJMUÍRE s. *(IST.)* dijmuială, dijmuit, (înv.) zeciuíre, zeciuít. *(~ produselor de către boier.)*

DIJMUÍT s. *(IST.)* dijmuială, dijmuire, (înv.) zeciuíre, zeciuít. *(~ țăranului dijmaș.)*

DIJMUITÓR s. *(IST.)* dijmar. *(~ strîngea dijma.)*

DILATÁ vb. **1.** a se umfla. *(Un fluid se poate ~.)* **2.** a (se) lărgi, a (se) mări. *(A ~ un conduct anatomic în timpul operației.)*

DILATÁBIL adj. expansibil. *(Gazele sînt ~.)*

DILATÁRE s. **1.** dilatație. *(~ corpurilor.)* **2.** *(FIZ.)* destindere, detentă, expansiune. *(~ unui gaz.)* **3.** umflare. *(~ unui fluid.)* **4.** lărgire, mărire. *(~ unui conduct anatomic.)*

DILATÁT adj. **1.** umflat. *(Un fluid ~.)* **2.** lărgit, mărit. *(Un conduct anatomic ~.)*

DILATÁȚIE s. dilatare. *(~ corpurilor.)*

DILAUDÉN s. *(FARM.)* dihidromorfinonă.

DILETÁNT s., adj. amator, neprofesionist. *(Pictor ~.)*

DILETANTÍSM s. amatorism, neprofesionalism, neprofesionism. *(~ în pictură.)*

diligént adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

DILIGÉNȚĂ s. poștalion, poștă, (înv.) menzíl, olác. *(~ transporta călători și corespondență.)*

diligénță s. v. HĂRNICIE. RÎVNĂ. SILINȚĂ. SÎRGUINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. VREDNICIE. ZEL.

DILUÁ vb. a îndoi, a lungi, a subția. *(A ~ laptele.)*

DILUÁT adj. îndoit, slab, subțiat, subțire, (reg.) rărít. *(Lapte ~.)*

diluát adj. v. PROLIX.

diluvián adj. v. GLACIAR. PLEISTOCEN.

dilúviu s. v. GLACIAR. PLEISTOCEN. POTOP.

DIMENSIÚNE s. **1.** mărime, măsură, proporție, (înv.) măríe, măríre, (fam.) calíbru. *(Are o ~ mare.)* **2.** format, mărime. *(Carte de ~ mare.)* **3.** volum, (fam.) gabarít. *(X are o ~ apreciabilă.)*

dimerlíe s. v. BANIȚĂ. DUBLU-DECALITRU.

DIMÍE s. aba, pănură, (pop.) sumán, (reg.) saiác, zéghe. *(Haină țărănească de ~.)*

DIMINUÁ vb. **1.** a descrește, a (se) împuțina, a (se) micșora, a (se) reduce, a scădea, (înv.) a (se) puțina. *(Numărul lor s-a ~ simțitor.)* **2.** a (se) micșora, a (se) reduce, a (se) ușura. *(S-a ~ încărcătura unei corăbii.)* **3.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)* **4.** a scădea, (înv. și pop.) a micșora, (fig.) a știrbi. *(Nu i-a ~ cu nimic prestigiul.)*

DIMINUÁRE s. **1.** descreștere, împuținare, micșorare, reducere, scădere, (înv.) puțináre. *(~ numărului de . . .)* **2.** micșorare, reducere, ușurare. *(~ încărcăturii unei nave.)* **3.** atenuare, calmare, descreștere, domolire, micșorare, potolire, reducere, scădere, slăbire, temperare. *(~ vitezei vîntului.)* **4.** scădere, (înv. și pop.) micșoráre, (fig.) știrbíre. *(~ a prestigiului cuiva.)*

DIMINUÁT adj. **1.** micșorat, redus, scăzut. *(Un nivel ~.)* **2.** domolit, micșorat, potolit, redus, scăzut, slăbit. *(Forța mult ~ a vîntului.)* **3.** atenuat, calmat, domolit, liniștit, potolit, redus. *(Durere ~.)* **4.** scăzut, (înv. și pop.) micșorát, (fig.) știrbít. *(O reputație ~.)*

DIMINUÉNDO adv. *(MUZ.)* decrescendo.

DIMPOTRÍVĂ adj. invar., adv. **1.** adj. invar. advers, contrar, opus, potrivnic, (înv.) împotrivít, opozít. *(În partea ~ a dealului.)* **2.** adv. invers. *(~ venea un camion.)*

DIMPREÚNĂ adv. împreună, laolaltă, (înv.) depreúnă. *(Cu toții ~ să . . .)*

DIN prep. **1.** (local) (înv.) ot. *(Eftimie ~ Bistrița.)* **2.** (local) dinspre. *(~ apus venea un călăreț.)* **3.** (local) dintru. *(Vine ~ acel colț îndepărtat de țară.)* **4.** (temporal) dintre. *(În una ~ zile.)* **5.** (temporal) dintru. *(O întîmplare ~ acea seară.)* **6.** (arată natura, proveniența) de. *(Masă ~ brad.)* **7.** (partitiv) dintre, între, printre. *(Cel mai bun ~ toți.)* **8.** (partitiv) dintru. *(Știe multe ~ ale vieții.)* **9.** (instrumental) cu. *(Pocnește ~ bici.)*

DINADÍNS adv. anume, expres, intenționat, înadins, special. *(A procedat ~ în acest sens.)*

DINAÍNTE adj. invar., adv. **1.** adj. invar. anterior. *(Partea ~ a căruței.)* **2.** adj invar. anterior, precedent, premergător, (înv.) pre-

cezătór. *(În scrisoarea ~.)* **3.** adv. înainte. *(Îi pun ~ mîncarea.)*

DINAÍNTEA prep. înaintea, (Transilv.) pédri. *(Stă în picioare ~ lui.)*

DINÁMIC adj. **1.** activ. *(Un temperament ~.)* **2.** energic. *(Un om ~.)*

DINAMÍSM s. energie, forță, impetuozitate, putere, robustețe, tărie, vigoare, vitalitate, vlagă, (livr.) potență, (pop.) vînjoșénie, vînjoșie, vîrtoșie, voinicíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. și Ban.) snágă, (înv.) sfórță, tăríme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Manifestă un ~ excepțional.)*

DINAMÍTĂ s. *(CHIM.)* (prin Transilv.) pușcău.

DINAMIZÁ vb. a activa, a intensifica, a înviora, a stimula. *(A ~ o activitate.)*

DINAMIZÁRE s. activare, intensificare, înviorare, stimulare. *(~ unui proces.)*

DINAPÓI adj. invar., adv. **1.** adj. invar. dindărăt, posterior. *(În partea ~ a casei.)* **2.** adv. dindărăt, înapoi. *(E orientat ~.)*

DINAPÓIA prep. dindărătul, după, înapoia, îndărătul. *(~ casei se afla . . .)*

DINÁS s. silică. *(~ este o cărămidă refractară silicioasă.)*

DINASTÍE s. casă. *(Regi din ~ capețiană.)*

DINĂÚNTRU adj. invar. interior, intern. *(Partea ~.)*

DÍNCOLO adv. (înv.) decínde. *(A trecut ~.)*

DINDĂRÁT adj. invar., adv. **1.** adj. invar. dinapoi, posterior. *(În partea ~ a carului.)* **2.** adv. dinapoi, înapoi. *(E orientat ~.)*

DINDĂRẮTUL prep. dinapoia, după, înapoia, îndărătul. *(~ casei se afla . . .)*

dinioáre adv. v. ADINEAURI.

DÍNSPRE prep. **1.** (local) din. *(~ apus venea un nor.)* **2.** (indică o relație de rudenie) după, (înv.) déspre. *(Văr ~ tată.)*

DÍNTE s. **1.** colț. *(~ al greblei, al furcii etc.)* **2.** colț, măsea. *(~ la grapă.)* **3.** colț, zimț. *(~ al ferăstrăului.)* **4.** crestătură, zimț. *(~ pe muchia unei monede.)* **5.** *(BOT.)* dinte-dracului *(Polygonum hydropiper)* = (reg.) iarbă-iúte, iarbă-róșie, piper-de-ápă, piper-de-báltă, piper-de-vále, piperul-bălții, piperul-broáștei.

DINTÍI adj. invar. întîi, prim. *(Lucrul ~ pe care vrem să-l discutăm.)*

DÍNTRE prep. **1.** (temporal) din. *(În una ~ zile.)* **2.** (partitiv) din, între, printre. *(Cel mai bun ~ toți.)*

DÍNTRU prep. **1.** (local) din. *(Vine ~-un colț îndepărtat de țară.)* **2.** (temporal) din. *(O întîmplare ~-acea seară.)* **3.** (partitiv) din. *(Știe multe ~-ale vieții.)*

DINȚÁ vb. a cresta, a zimța, a zimțui. *(~ muchia unei piese metalice.)*

dințár s. v. CĂLCĂTOR. CEAPRAZ.

DINȚÁT adj. crestat, zimțat, zimțuit, (rar) zimțós. *(Roată ~.)*

dióe s. v. GHIOC.

DIOLEFÍNĂ s. *(CHIM.)* dienă.

DIONISIÁC adj. bahic. *(Serbările ~.)*

DIOPTRÍE s. *(FIZ.)* (rar) tărie. *(~ unei lentile.)*

dioríe s. v. SCADENȚĂ. TERMEN.

diplă máre s. v. CONTRABAS.

DIPLEGÍE s. *(MED.)* hemiplegie dublă.

DIPLOFÁZĂ s. *(BIOL.)* fază diploidă.

DIPLOMÁTIC adj. (înv.) politic. *(O acțiune ~.)*

DIPLOMAȚÍE s. politică. *(A uzat de o ~ ingenioasă.)*

DÍPLOMĂ s. (astăzi rar) atestát, (fam. și depr.) patalamá. *(A obținut o ~ de studii.)*

DIPÓL s. *(FIZ.)* dublet. *(~ electric.)*

DIRECLÍE s. (înv.) stîlpár. *(Moneda numită ~.)*

DIRÉCT adj., adv. **1.** adj. drept, neocolit. *(Un drum ~ îl duce în sat.)* **2.** adv. ață, drept, neocolit, sfoară, (pop.) óblu. *(Merge ~ la el acasă.)* **3.** adj. nemijlocit, (rar) nemediát. *(Comunicație, legătură ~.)* **4.** adv. frontal, pieptiș. *(Trece ~ dealul.)* **5.** adv., adj. nemijlocit, personal. *(Tratează ~ cu el; are relații ~ cu el.)* **6.** adj. fățiș. *(Provocare ~.)* **7.** adv. deschis, fățiș, franc, sincer, (înv.) aiévea. avedére, (fig.) néted, vérde. *(I-a spus ~ ce avea de spus.)* **8.** adj. imediat, nemijlocit. *(Cauza ~ a unui fenomen; succesor ~.)*

DIRECTÍV adj. *(FIZ.)* direcțional. *(Raze ~.)*

DIRECTÍVĂ s. indicație. instrucțiune, îndrumare, normativ, normă, recomandare, (înv.) regulatív. *(A respectat toate ~ele primite.)*

DIRÉCȚIE s. **1.** parte, sens. *(În ce ~ o iei?)* **2.** latură, parte, sens. *(Din toate ~ veneau spre noi.)* **3.** cale, linie, sens. *(Ce ~ va urma această dezvoltare?)* **4.** linie, orientare, sens. *(~ urmată într-o acțiune.)* **5.** curs. *(O ~ neașteptată a evenimentelor.)* **6.** conducere, șefie. *(Deține ~ unei instituții.)*

DIRECȚIONÁL adj. *(FIZ.)* directiv. *(Raze ~.)*

DIRIGUÍ vb. a cîrmui, a conduce, a domni, a guverna, a stăpîni. (înv. și pop.) a oblădui, (înv.) a birui, a chivernisi, a dúce, a ocîrmui, a povățui. *(Ștefan a ~ Moldova în glorie.)*

diriguí vb. v. CONDUCE. DIRIJA.

DIRIGUÍRE s. cîrmuire, conducere, domnie, guvernare, stăpînire, (înv. și pop.) oblăduíre, (înv.) chiverniseálă, chivernisíre, ocîrmuíre, purtáre, purtát, stăpînire, vlădicíe, (fig.) cîrmă. *(~ țării în vremea lui Mihai Viteazul.)*

diriguíre s. v. CONDUCERE. DIRIJARE.

diriguitór s. v. CONDUCĂTOR. ȘEF.

DIRIJÁ vb. **1.** a călăuzi, a conduce, a ghida, a îndrepta, a îndruma, a orienta, (înv.) a tocmi. *(I-a ~ pe drumul cel bun.)* **2.** a îndruma, a regla. *(~ circulația.)* **3.** a conduce, (înv.) a povățui. *(~ o navă.)* **4.** a conduce, (rar) a dirigui. *(~ o instituție.)* **5.** a călăuzi, a conduce, a ghida, a îndruma, a povățui, a sfătui, (înv.) a drége, a miji, a năstăvi. *(L-a ~ în viață.)* **6.** a îndrepta, (fig.) a canaliza. *(A ~ discuția în sensul dorit.)*

DIRIJÁBIL s. zepelin.

DIRIJÁRE s. **1.** călăuzire, conducere, ghidare, îndreptare, îndrumare, orientare. *(~ cuiva pe drumul cel bun.)* **2.** îndrumare, reglare.

(~ circulației pe străzi.) **3.** conducere, (rar) diriguire. *(~ uzinei o are . . .)*

DIRIJÓR s. *(MUZ.)* șef de orchestră.

DISC s. **1.** cerc, roată. *(Un ~ din lemn.)* **2.** *(MUZ.)* placă. *(Un ~ cu vocea Mariei Tănase.)* **3.** platou, taler, talger, tas, (înv. și reg.) scáfă, (reg.) táier. *(~ al unei balanțe.)* **4.** (înv.) táier. *(~ soarelui.)* **5.** *(BIOL.) disc embrionar* = bănuț, (prin Mold.) ban. *(~ este o formație a embrionului.)*

DISCÉRNE vb. a deosebi, a desluși, a diferența, a discrimina, a distinge, (înv. și pop.) a osebi, (Ban., Transilv. și Maram.) a deschilini, (fig.) a cérne. *(Poate ~ cu ușurință culorile.)*

DISCIPLINÁT adj. ordonat, regulat. *(Duce o viață ~.)*

DISCIPLÍNĂ s. **1.** ordine, regulă, rînduială. *(Obișnuit cu ~; respectați ~.)* **2.** branșă, domeniu, ramură, sector, specialitate. *(În ce ~ activezi?)* **3.** știință. *(O nouă ~, cibernetica.)* **4.** materie, obiect, (înv.) învățătură, mátimă. *(~ de învățămînt.)*

DISCÍPOL s. **1.** elev, învățăcel, ucenic, (livr.) cirác, (înv.) școlár. *(~ al unui maestru.)* **2.** (livr.) acolít. *(Are mulți ~.)*

DISCONTINUITÁTE s. intermitență. *(~ unui fenomen.)*

DISCONTÍNUU adj. **1.** intermitent. *(Proces ~.)* **2.** *(FIZ., FILOZ.)* cuantificat, discret. *(Un ansamblu ~; valoare ~.)*

DISCORDÁ vb. a se dezacorda. *(Un instrument care s-a ~.)*

DISCORDÁNT adj. disonant, distonant, nearmonios, strident. *(Sunete ~.)*

DISCORDÁNȚĂ s. dezacord, discrepanță, disonanță, distonanță, neconcordanță, nepotrivire, stridență. *(~ între elementele unui ansamblu.)*

DISCORDÁRE s. dezacordare. *(~ unei viori.)*

DISCORDÁT adj. **1.** destins, relaxat, slăbit. *(Un arc ~.)* **2.** dezacordat, (rar) destrunát. *(Un instrument cu coarde ~.)*

DISCÓRDIE s. **1.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discuție, disensiune, dispută, divergență, gîlcevă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zîzanie, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.) círcotă, dihónie, ríță, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíc, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevire, împoncișáre, județ, neașezáre, neunire, pîră, pricinuire, pricíre, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)* **2.** animozitate, dușmănie, învrăjbire, ostilitate, pornire, ură, vrajbă, vrăjmășie, zizanie, (livr.) inimicíție, (înv. și pop.) príce, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) pícă, (înv. și reg.) ceártă, pízmă, pizmuire, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, uriciúne, vrăjbie, (latinism înv.) rancoáre. *(Ce e ~ asta între voi?)*

discrédit s. v. COMPROMITERE. DISCREDITARE.

DISCREDITÁ vb. **1.** a (se) bîrfi, a (se) blama, a (se) calomnia, a (se) cleveti, a (se) defăima, a (se) denigra, a (se) ponegri, (livr.) a (se) detracta, a (se) vitupera, (înv. și pop.) a (se) ocări, (pop.) a (se) huli, a (se) năpăstui, a (se) povesti, (prin Olt.) a (se) publica, (înv.) a (se) balamuți, a (se) măscări, a (se) mozaviri, a (se) pohlibui, a (se) ponosi, a (se) ponoslui, a (se) prilesti, a (se) vrevi, (fam. fig.) a (se) încondeia, (pop. fig.) a (se) înnegri. *(Îl ~ pe nedrept.)* **2.** a (se) compromite, (rar) a (se) piérde. *(Nu putea ~ cauza revoluției.)*

DISCREDITÁRE s. **1.** bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, ponegreală, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuire, pîră, (înv. și reg.) ponoslúire, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuție, catigorie, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegrire. *(Nu te pleca la ~ lor; o ~ ordinară.)* **2.** compromitere, (rar) discrédit. *(~ unei cauze nobile.)*

DISCREDITÁT adj., s. **1.** adj., s. bîrfit, calomniat, defăimat, denigrat, ponegrit, (pop.) năpăstuit, (fam. fig.) încondeiát. *(Om ~.)* **2.** adj. compromis, dezonorat, necinstit, terfelit, (fig.) pătát, pîngărit, profanát. *(O reputație ~.)*

DISCREPÁNȚĂ s. dezacord, discordanță, disonanță, distonanță, neconcordanță, nepotrivire, stridență. *(~ între elementele unui ansamblu.)*

DISCRÉT adj. **1.** (înv. și reg.) táinic. *(E un om foarte ~.)* **2.** *(FIZ., FILOZ.)* cuantificat, discontinuu. *(Valoare ~.)*

DISCRÉȚIE s. secret, tăcere. *(A păstrat o ~ absolută asupra celor discutate.)*

DISCRIMINÁ vb. a deosebi, a desluși, a diferența, a discerne, a distinge, (înv. și pop.) a osebi, (Ban., Transilv. și Maram.) a deschilini, (fig.) a cérne. *(Poate ~ cu ușurință nuanțele.)*

DISCRIMINÁNT s. *(MAT.)* realizant. *(~ într-o ecuație.)*

DISCRIMINÁRE s. deosebire, diferență, diferențiere, distincție, (rar) distíngere. *(Să facem următoarea ~ . . .)*

disculéț s. v. ALBIȚĂ.

DISCULPÁ vb. a (se) apăra, a (se) dezvinovăți, a (se) justifica, a (se) scuza, (rar) a (se) dezvinui, (înv. și reg.) a (se) cura, (înv.) a (se) îndreptăți, a (se) mîntui. *(Nu te mai ~ atîta, doar nu ești vinovat!)*

DISCULPÁRE s. dezvinovățire, justificare, scuză, (rar) dezvinuire, scuzáre. *(~ cuiva care este considerat vinovat de ceva.)*

DISCULPÁT adj. dezvinovățit, justificat, (rar) scuzát. *(Persoană ~.)*

DISCURS s. **1.** alocuțiune, cuvînt, cuvîntare, (pop.) vórbă, vorbíre, (înv.) voroávă, (fam. și ir.) lógos. *(În ~ său a arătat că . . .)* **2.** *discurs funebru* = orație funebră, (înv.) propovedánie.

DISCUTÁ vb **1.** a conversa, a dialoga, a vorbi, (livr.) a se întreține, (rar) a convorbi, (pop. și fam.) a sfătui, (înv. și reg.) a băsădi,

(reg.) a povesti, (Ban.) a turvini, (înv.) a vorovi. *(Au ~ despre toate.)* **2.** a chibzui, a delibera, a dezbate, (livr.) a pertracta. *(Să stăm și să ~ cu atenție ce trebuie să facem.)* **3.** a dezbate, a trata, (înv.) a tratarisi. *(Ce subiect ~ în cartea ta?)*

DISCUTÁBIL adj. **1.** controversat, litigios. *(O problemă încă ~.)* **2.** (fig.) șubred. *(Un argument ~.)* **3.** incert, îndoielnic, nesigur. *(Rezultate ~.)*

DISCUTÁRE s. **1.** chibzuire, deliberare, dezbatere, discuție, (livr.) pertractáre. *(~ unei probleme.)* **2.** dezbatere, tratare. *(~ unui subiect actual.)*

DISCÚȚIE s. **1.** conversație, convorbire, dialog, (livr.) colócviu, (pop. și fam.) sfat, vórbă, (Ban.) turvín, (înv.) voroávă, (înv., în Transilv.) beseádă, (turcism înv.) musafereá, (fam.) parólă, șuétă. *(O ~ agreabilă cu . . .)* **2.** chibzuire, deliberare, dezbatere, discutare, (livr.) pertractáre. *(~ unei probleme acute.)* **3.** controversă, dispută, (pop.) sfádă. *(O ~ vie în jurul . . .)* **4.** ceartă, vorbă, zarvă, (pop.) gîlceávă, sfádă. *(Multă ~ s-a făcut între ei pentru mine.)* **5.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, disensiune, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zizanie, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.) círcotă, dihónie, rícă, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scírbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)*

DISECÁ vb. *(ANAT.)* (rar) a spinteca. *(A ~ un cadavru.)*

DISECÁRE s. *(ANAT.)* disecție. *(~ unui cadavru.)*

DISÉCȚIE s. *(ANAT.)* disecare. *(~ unui organ.)*

diseminăre s. v. ÎMPRĂȘTIERE. PROPAGARE. RĂSPÎNDIRE.

DISENSIÚNE s. animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zizanie, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.) círcotă, dihónie, rícă, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scírbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)*

DISFONÍE s. *(MED.)* răgușeală, (reg.) răgoritură.

DISGRAVIDÍE s. *(MED.)* gestoză.

DISIDÉNȚĂ s. sciziune. *(~ într-un partid.)*

DISIMETRÍE s. asimetrie. *(~ elementelor unui ansamblu.)*

DISIMILÁRE s. *(FON.)* disimilație.

DISIMILÁȚIE s. *(FON.)* disimilare.

DISIMULÁ vb. a (se) ascunde, (fig.) a (se) camufla, a (se) deghiza, a (se) masca. *(A ~ adevărul.)*

DISIMULÁRE s. (fig.) camufláre, deghizáre, mascáre. *(~ a adevărului.)*

DISIMULÁT adj. (fig.) camuflát, deghizát, mascát. *(Adevăr ~.)*

disjúnct adj. v. DISJUNCTIV.

DISJUNCTÍV adj. (rar) disjúnct. *(Raport ~.)*

DISLOCÁ vb. **1.** a (se) desprinde. *(S-a ~ o bucată de stîncă.)* **2.** *(MED.)* a (se) deplasa, a (se) dezarticula, a (se) luxa, a (se) scrînti, a (se) suci, (rar) a (se) răsuci, (înv. și reg.) a (se) sminti, (reg.) a (se) strica, (prin Transilv.) a (se) muruli, (Transilv.) a (se) pica, (prin Transilv. și Bucov.) a (se) preti, (prin vestul Munt.) a (se) proclinti. *(Și-a ~ osul umărului.)* **3.** a strămuta. *(A ~ o populație.)*

DISLOCÁRE s. **1.** desprindere. *(~ unei bucăți de stîncă.)* **2.** *(MED.)* deplasare, dezarticulare, dezarticulație, luxare, luxație, scrînteală, scrîntire, scrîntitură, sucire, (rar) răsucíre, sucitúră, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osul humeral.)* **3.** strămutare. *(~ unei populații.)*

DISLOCÁT adj. **1.** desprins. *(Stîncă ~.)* **2.** *(MED.)* deplasat, dezarticulat, luxat, scrîntit, sucit, (rar) răsucít, (prin vestul Munt.) proclintít. *(Os ~.)* **3.** dezlocuit. *(Un lichid ~.)* **4.** strămutat. *(Populație ~.)*

DISOCIÁȚIE s. disociere. *(A face o ~.)*

DISOCIÉRE s. disociație. *(O ~ necesară.)*

DISONÁNT adj. discordant, distonant, nearmonios, strident. *(Sunete ~.)*

DISONÁNȚĂ s. dezacord, discordanță, discrepanță, distonanță, neconcordanță, nepotrivire, stridență. *(~ între elementele unui ansamblu.)*

DISPARÁT adj. **1.** izolat, răzleț. *(Elemente ~.)* **2.** descompletat, desperecheat, stingher. *(Un pantof ~.)*

DISPARÍȚIE s. **1.** pieire, (fam. fig.) evaporáre, volatilizáre. *(~ cuiva fără urmă.)* **2.** decedare, deces, moarte, pieire, prăpădire, răposare, sfîrșit, stingere, sucombare, (livr.) éxitus, extíncție, repauzáre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșíre, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) pieíște, topénie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditúră, pristăvíre, săvîrșénie, săvîrșít, scădére, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș. *(~ unei persoane.)* **3.** cădere, suprimare, (înv.) supresiúne. *(~ vocalelor finale.)* **4.** încetare, stingere. *(~ ultimelor zgomote.)* **5.** încetare, trecere. *(~ durerii.)*

DISPĂREÁ vb. **1.** a pieri, (fig.) a o șterge, (fam. fig.) a se eclipsa, a se evapora, a se volatiliza. *(Răufăcătorul a ~ fără urmă.)* **2.** a se pierde, a pieri, (reg.) a se prăpădi, (fig.) a se mistui, a se scufunda. *(A ~ în noapte.)* **3.** a fugi, (pop.) a lipsi, (fig.) a o șterge. *(~ din fața mea!)* **4.** a deceda, a se duce, a muri, a

pieri, a se prăpădi, a răposa, a (se) sfîrși, a se stinge, a sucomba, (livr.) a repauza, (înv. și pop.) a se săvîrși, (înv. și reg.) a se pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (înv. și reg. ir.) a se spărge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petrece, (arg.) a o mierli. *(A ~ ieri la amiază.)* **5.** a apune, a asfinți, a coborî, a pieri, a se pleca, (livr.) a declina, (rar) a scădea, (pop.) a scăpăta, a sfinți, (fig.) a se culca, a se scufunda, *(Soarele ~ după deal.)* **6.** a pieri, a se risipi, *(Noaptea a ~.)* **7.** a amuți, a înceta, a se liniști, a muți, a se potoli, a se stinge. *(Toate zgomotele au ~ în stradă.)* **8.** a înceta, a trece, (astăzi rar) a se spărge. *(Primejdia, durerea a ~.)* **9.** a se stinge. *(Zimbetul i-a ~.)* **10.** a pieri, (rar) a sări. *(I-a ~ somnul.)*

DISPĂRÚT adj., s. **1.** adj., s. decedat, defunct, mort, răposat, (livr.) repauzát, (în limbajul bisericesc, pop. și eufemistic) pierdút, (înv. și pop.) pierit, (înv.) pristăvít, săvîrșit. *(~ era un om în vîrstă.)* **2.** adj. apus, pierdut, trecut. *(Vremuri de mult ~.)*

DISPENSÁ vb. **1.** a se lipsi, a renunța. *(S-a ~ de serviciile lui.)* **2.** a scuti. *(Îl ~ de gimnastică.)*

DISPÉNSĂ s. scutire, (înv.) scuteálă, scutíntă. *(~ de armată.)*

DISPERSÁ vb. a (se) împrăștia, a (se) răsfira, a (se) răspîndi, a (se) răzleți, a (se) risipi, (pop.) a (se) răzni, (înv. și reg.) a (se) răschira. *(S-au ~ în toate părțile.)*

DISPERSÁRE s. dispersie, împrăștiere, răsfirare, răspîndire, răzlețire, risipire, (înv.) risípă. *(~ mulțimii.)*

DISPERSÁT adj. împrăștiat, răsfirat, răspîndit, răzletit, risipit, (pop.) răznit, (înv. și reg.) răschirát. *(Mulțime ~.)*

DISPÉRSIE s. dispersare, împrăștiere, răsfirare, răspîndire, răzlețire, risipire, (înv.) risípă. *(~ mulțimii.)*

DISPLĂCEÁ vb. a-i repugna. *(Îmi ~ să fac acest lucru.)*

DISPLĂCÚT adj. dezagreabil, dezgustător, dizgrațios, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scírnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(O duhoare ~.)*

DISPNÉE s. *(MED.)* înecăciune, sufocare, (pop.) nădúf.

DISPONÍBIL adj., s. **1.** adj. liber, neocupat, (înv. și pop.) slóbod, (înv.) prisosélnic. *(În ceasurile lui ~.)* **2.** s. efectiv, (înv.) putére. *(A strîns tot ~ său de oaste.)*

DISPOZITÍV s. *(TEHN.)* mecanism, (înv. și reg.) meșteșúg. *(Un ~ ingenios de stropit.)*

DISPOZÍȚIE s. **1.** *(JUR.)* normă, prescripție, prevedere, (înv. și reg.) rost, (înv.) prescrípt. *(Care sînt ~ în vigoare?)* **2.** *(JUR.)* clauză, condiție, prevedere, punct, stipulare, stipulație, termen, (înv. și pop.) tocmeálă, (înv.) șart. *(~ a unui tratat.)* **3.** hotărîre, ordin, poruncă, (pop.) porunceálă, (înv.) așezămînt, cárte, farmutá, învățătúră, mandát, orînduiálă, orînduíre, pitác, poruncítă, povelénie, povelíre, právilă, rînduiálă, strînsoáre, șart, tertíp, ucáz, (rusism înv.) pricáz. *(A primit o ~ scrisă.)* **4.** *(MIL.)* consemn, ordin. *(~ de rămînere în cazarmă.)* **5.** situație, stare. *(În ce ~ sufletească se află?)* **6.** toane (pl.), voie, (reg.) duși (pl.). *(~ bună sau rea a cuiva.)* **7.** chef, dorință, gust, plac, plăcere, poftă, voie, voință, vrere, (pop.) vrútă, (înv.) deșiderát, ogód, poftíre, poftit, poftitúră, rívnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)* **8.** aplecare, înclinare, înclinație, pornire, tendință. *(~ de a exagera.)*

DISPRÉȚ s. desconsiderare, desconsiderație, (înv.) defăimáre. *(Ce este acest ~ față de el?)*

DISPREȚUÍ vb. a desconsidera, a nesocoti, (înv.) a defăima, a mepriza, a ocărî. *(Nu ~ ceea ce ți se oferă.)*

DISPREȚUÍRE s. desconsiderare, nesocotire. *(~ colegilor.)*

DISPREȚUÍT adj. desconsiderat. *(O persoană ~.)*

DISPREȚUITÓR adj. **1.** batjocoritor. *(Ton ~.)* **2.** defavorabil, depreciativ, peiorativ. *(Cuvînt cu sens ~.)*

DISPROPÓRȚIE s. **1.** neconcordanță, nepotrivire. *(~ între elementele unui ansamblu.)* **2.** inegalitate. *(Există o evidentă ~ între valoarea celor doi boxeri.)*

DISPROPORȚIONÁT adj. inegal. *(Lupta devine ~.)*

DISPÚNE vb. **1.** a comanda, a decide, a fixa, a hotărî, a ordona, a porunci, a stabili, a statornici, (rar) a prescrie, (înv. și pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. și Transilv.) a priti, (înv.) a învăța, a judeca, a poveli. *(A ~ să se facă astfel . . .)* **2.** *(JUR.)* a decreta, (înv.) a lega. *(Prin prezenta, ~ . . .)* **3.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(A ~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **4.** *(SPORT)* a bate, a întrece, a învinge. *(A ~ la puncte de adversar.)* **5.** a se amuza, a se desfăta, a se distra, a se înveseli, a petrece, a rîde, a se veseli, (înv.) a se distráge, a se eglendisi, a libovi. *(Beau și se ~.)* **6.** a avea, a se bucura. *(~ în sfîrșit de un ceas tihnit.)*

DISPÚNERE s. alcătuire, aranjament, așezare, distribuție, întocmire, rînduială, structură. *(O anumită ~ a lucrurilor.)*

DISPUTÁ vb. a se desfășura, a se juca. *(Meciul se ~ pe stadionul Giulești.)*

DISPUTÁRE s. desfășurare. *(~ unui meci de baraj.)*

DISPUTÁT adj. aprig, dîrz, îndîrjit, înverșunat, (fig.) aprins. *(O întrecere sportivă ~.)*

DISPÚTĂ s. **1.** controversă, discuție, (pop.) sfádă. *(O vie ~ în jurul . . .)* **2.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, disensiune, divergență, gîl-

ceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zîzanie, (înv. și pop.) price, pricină, sfadă, (pop. și fam.) cîrcotă, dihónie, rîcă, (pop.) hărță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuire, pricíre, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)* **3.** *(SPORT)* întîlnire, întrecere, joc, meci, partidă. *(~ a durat doar 3 minute.)*

DISTÁNT adj. neprietenos, nesociabil, rezervat, (fig.) glaciál, réce. *(O atitudine ~.)*

DISTANȚÁ vb. **1.** a (se) depărta, a (se) îndepărta. *(Se ~ unii de alții; s-a ~ de grupul nostru.)* **2.** a se detașa. *(S-a ~ pe parcurs de ceilalți concurenți.)* **3.** a depărta, a îndepărta, a rări, a spația, (înv.) a spaționa. *(~ literele unui cuvînt.)*

DISTANȚÁRE s. **1.** depărtare, îndepărtare. *(~ lui de grupul nostru.)* **2.** depărtare, îndepărtare, rărire, spațiere. *(~ literelor unui cuvînt.)*

DISTANȚÁT adj. **1.** depărtat, rar. *(Rînduri ~.)* **2.** depărtat, rărit, spațiat. *(Litere ~.)*

DISTÁNȚĂ s. **1.** depărtare, interval, spațiu, (Transilv.) scópot. *(Ce ~ este între stîlpi?)* **2.** depărtare, spațiu, (pop.) cále, (înv.) loc. *(Între cele două orașe e o ~ de 40 km.)* **3.** bucată, interval, (reg.) postátă. *(A parcurs o bună ~ din drum.)* **4.** întindere, lungime. *(Pe o ~ de 2 km.)*

DISTÉN s. *(MIN.)* cianit. *(~ este un silicat natural de aluminiu.)*

DISTILÁ vb. (înv.) a spiritualiza. *(A ~ alcoolul.)*

DISTILÁRE s. (înv.) spiritualizáre, spiritualizație. *(~ alcoolului.)*

DISTÍNCT adj., adv. **1.** adj. deosebit, diferit, (înv. și pop.) osebít. *(Două cete, două grămezi ~.)* **2.** adj. aparte, deosebit, separat, special. *(Secția ocupă o clădire ~.)* **3.** adj. deosebit, diferit, separat, (înv. și reg.) chilín. *(Problemele impun rezolvări ~.)* **4.** adj. caracteristic, definitoriu, distinctiv, dominant, particular, propriu, specific, tipic, (înv.) însușít. *(Notă, trăsătură ~.)* **5.** adj. clar, deslușit, evident, lămurit, limpede, precis, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(O imagine ~; o pronunție ~.)* **6.** adv. bine, clar, deslușit, lămurit, limpede, (reg.) răzvedít. *(A vedea ~.)*

DISTINCTÍV adj. caracteristic, definitoriu, distinct, dominant, particular, propriu, specific, tipic, (înv.) însușít. *(Notă, trăsătură ~.)*

DISTÍNCȚIE s. **1.** deosebire, diferență, diferențiere, discriminare, (rar) distíngere. *(Să facem următoarea ~ ...)* **2.** eleganță, rafinament, bun-gust, (livr. și fam.) șic. *(~ în ținută.)* **3.** eleganță, finețe, rafinament, subtilitate. *(~ în comportări.)*

DISTÍNGE vb. **1.** a deslușí, a percepe, (rar) a pricépe. *(Se făcuse ziuă și ~ bine obiectele.)* **2.** a se contura, a se delimta, a se desena, a se deslușí, a se evidenția, a se preciza, a se profila, a se proiecta, a se reliefa. *(Acum imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)* **3.** a deosebí, a deslușí, a diferenția, a discerne, a discrimina, (înv. și pop.) a osebi, (Ban., Transilv. și Maram.) a deschilini, (fig.) a cérne. *(Poate ~ cu ușurință culorile.)* **4.** a se deosebi, a se evidenția, a se ilustra, a se remarca, a se singulariza, (înv.) a se însemna, a se semnala, a se vesti. *(Prin ce s-a ~ interpretarea lui?)*

distíngere s. v. DEOSEBIRE. DIFERENȚĂ. DIFERENȚIERE. DISCRIMINARE. DISTINCȚIE.

DISTÍNS adj. **1.** ales, deosebit, rar, superior, *(Un om ~.)* **2.** ales, deosebit, eminent, ilustru, remarcabil. *(Un ~ profesor.)* **3.** ales, fin, rafinat, select, stilat, subtil, (fam.) șic, (fig.) subțire. *(Un public ~.)* **4.** ales, delicat, fin, manierat, politicos. *(O purtare ~.)* **5.** ales, aparte, deosebit, (înv. și reg.) scump. *(Vorbe ~.)* **6.** ales, aristocrat, aristocratic, bun, ilustru, înalt, mare, nobil, (înv. și pop.) mărít, slăvít, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evghenicós, evghenís, (fam. și peior.) simandicós. *(De neam ~.)* **7.** elegant, (livr. și fam.) șic. *(O toaletă ~.)* **8.** academic, solemn, (livr.) elevát. *(Ton ~.)*

DISTOMATÓZĂ s. *(MED. VET.)* fasciolóză gălbează.

DISTONÁNT adj. **1.** inadecvat, neadecvat necorespunzător, nepotrivit, (fig.) deplasat *(Un element ~ față de ansamblu.)* **2.** discordant, disonant, nearmonios, strident. *(Sunete ~.)*

DISTONÁNȚĂ s. dezacord, discordanță, discrepanță, disonanță, neconcordanță, nepotrivire, stridență. *(~ între elementele unui ansamblu.)*

DISTRÁ vb. a se amuza, a se desfăta, a se dispune, a se înveseli, a petrece, a rîde, a se veseli, (înv.) a se distráge, a se eglendisi, a (se) libovi. *(Beau și se ~.)*

DISTRACTÍV adj. agreabil, amuzant, drăguț, plăcut. *(Un spectacol ~.)*

DISTRÁCȚIE s. **I.** agrement, amuzament, divertisment, plăcere, (înv.) zéfchiu. *(Parc de ~ii.)* **2.** amuzament, joacă, (înv.) zăbávă. *(Dragostea nu este o ~.)* **3.** petrecere, plăcere. *(Viață plină de ~ii.)* **II.** absență, neatenție. *(E de-o ~ condamnabilă.)*

distráge vb. v. AMUZA. DESFĂTA. DISPUNE. DISTRA. ÎNVESELI. PETRECE. RÎDE. VESELI.

DISTRÁT adj. absent, neatent, (Mold.) uitít, (fig.) căscát, împrăștiát. *(Un om ~.)*

DISTRIBUÍ vb. **1.** a împărți, a repartiza, (înv.) a repartira, a repărți. *(A ~ pîinea.)* **2.** a atribui, a da, a împărți, a repartiza. *(A ~ loturi de casă țăranilor.)* **3.** a afecta, a destina, a repartiza. *(A ~ un fond important pentru construcții.)* **4.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)*

DISTRIBUÍRE s. **1.** distribuție, împărțire, repartiție, repartizare, (înv.) repărțire. *(~ unor ajutoare pentru sinistrați.)* **2.** atribuire, împărțire, repartizare. *(~ unor loturi de casă.)*

3. aranjare, așezare, clasare, clasificare, împărțire, ordonare, repartizare, rînduială, rînduire, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)*

DISTRIBUITÓR s. **1.** împărțitor. *(~ de ziare.)* **2.** *(TEHN.)* repartizor.

DISTRIBÚȚIE s. **1.** distribuire, împărțire, repartiție, repartizare, (înv.) repărțire. *(~ unor ajutoare pentru sinistrați.)* **2.** alcătuire, aranjament, așezare, dispunere, întocmire, rînduială, structură. *(O anumită ~ a lucrurilor.)*

DISTRÍCT s. comitat, (înv., în Transilv.) varméghie, (turcism înv.) cazá. *(Un ~ din vechea Anglie.)*

DISTRUCTÍV adj. devastator, dezastruos, distrugător, nimicitor, pustiitor, ruinător, (rar) prăpăditór, (înv. și pop.) pierzătór, (înv.) dărăpănătór, pustiicios, risipitór, ruinós. *(Acțiunea ~ a vîntului.)*

DISTRUGĂTÓR adj., s. **1.** adj. devastator, dezastruos, distructiv, nimicitor, pustiitor, ruinător, (rar) prăpăditór, (înv. și pop.) pierzătór, (înv.) dărăpănătór, pustiicios, risipitór, ruinós. *(Acțiunea ~ a vîntului.)* **2.** adj. nimicitor, omeritor, ucigător. *(O substanță ~.)* **3.** adj. mistuitor, nimicitor, pustiitor. *(Un foc ~.)* **4.** s. *(MAR.)* contratorpilor.

DISTRÚGE vb. **1.** a devasta, a nimici, a pîrjoli, a prăpădi, a pustii, (reg.) a pustului, (înv.) a sîrși, a strica. *(Dușmanii au ~ regiunea.)* **2.** a desființa, a lichida, a nimici, a prăpădi, (fig.) a topi. *(A ~ pur și simplu totul în cale.)* **3.** a extermina, a masacra, a măcelări, a nimici, a prăpădi, a stîrpi, (pop. și fam.) a căsăpi, (reg.) a chesăgi, (înv.) a conceni, a snopi, a stropși. *(A ~ întreaga populație.)* **4.** a nimici, a potopi, a prăpădi, a sfărîma, a zdrobi, a zvînta, (înv. și pop.) a piérde, a răpúne, a risipi, (pop.) a isprăvi, a zdrumica, (înv. și reg.) a sodomi, (reg.) a litrosi, (prin Transilv.) a potroși, (înv.) a cura, a nimicnici, a potrebi, a stropși, a tîrî, a zdruncina, (grecism înv.) a afanisi, (fig.) a secera, a spulbera. *(I-a ~ pe dușmani.)* **5.** a nimici, a rade, a zdrobi, (înv. și reg.) a spărge, (fig.) a pulveriza, a șterge. *(A ~ cetatea.)* **6.** a (se) nenoroci, a (se) prăpădi, (înv. și reg.) a (se) ticăloși, (fig.) a (se) ruina. *(Băutura l-a ~.)* **7.** a ataca, a strica, a vătăma, a zdruncina, (fig.) a ruina. *(Aceste eforturi i-au ~ sănătatea.)* **8.** a mistui, a nimici, a prăpădi. *(Focul a ~ totul.)* **9.** a (se) nimici, a (se) prăpădi, a (se) strica. *(Ploaia a ~ recolta.)* **10.** a nimici, (fig.) a sfărîma, a ucide, a zdrobi. *(I-a ~ toate visurile.)* **11.** a (se) mînca, a (se) roade. *(Moliile au ~ haina.)*

DISTRÚGERE s. **1.** devastare, nimicire, pîrjolire, pustiire, (înv.) risípă. *(~ regiunii de către dușman.)* **2.** exterminare, masacrare, măcelărire, nimicire, stîrpire, (rar) măcelărít, (pop. și fam.) căsăpíre. *(~ populației de către dușman.)* **3.** nimicire, potopire, prăpădire, sfărîmare, zdrobire, (înv. și pop.) piérdere, risipíre, (pop.) zdrumicáre. *(~ armatei dușmane în luptă.)* **4.** nimicire, zdrobire, (înv. și reg.) spărgere. *(~ Gomorei și a Sodomei.)* **5.** (fig.) ruinăre. *(~ sănătății.)* **6.** nimicire, prăpădire, stricare. *(~ recoltei din cauza ploilor.)*

DISTRÚS adj. **1.** devastat, nimicit, pîrjolit, pustiit. *(Un teritoriu ~ în urma războiului.)* **2.** exterminat, nimicit, stîrpit. *(O populație ~.)* **3.** nimicit, potopit, prăpădit, zdrobit, (înv. și pop.) risipít, (pop.) zdrumicát, (înv.) stropșít. *(Dușmanul zăcea ~.)* **4.** nimicit, zdrobit, (înv. și reg.) spart. *(O cetate ~.)* **5.** (fig.) ruinát. *(Cu sănătatea ~.)*

dișterne vb. v. DESFĂȘURA. ÎNTINDE.

DITIONÍT s. *(CHIM.)* hidrosulfit.

DIÚRN adj. zilnic. *(Plimbare ~.)*

DIURNÍST s. zilier. *(Lucrează pe un șantier ca ~.)*

DIVAGÁ vb. a se abate, a se depărta, a devia, a se îndepărta, (înv.) a (se) scăpăta. *(Am ~ de la subiect.)*

DIVAGÁRE s. digresiune, divagație, (livr.) excúrs, (fig.) ocól, parantéză. *(A făcut o lungă ~ pînă a ajunge la subiect.)*

DIVAGÁȚIE s. digresiune, divagare, (livr.) excúrs, (fig.) ocól, parantéză. *(O lungă ~ de la subiect.)*

DIVÁN s. *(IST.)* consiliu, sfat, (înv.) scáun, tănáci. *(~ domnesc.)*

diván s. v. ACȚIUNE. CAUZĂ. JUDECATĂ. PROCES.

DÍVĂ s. star, vedetă, (fig.) stea. *(O ~ de cinema.)*

dívă s. v. MINUNE. MIRACOL.

divăní vb. v. CONSULTA. SFĂTUI.

DIVERGÉNT adj. **1.** deosebit, diferit. *(Au teorii ~ asupra ...)* **2.** contradictoriu, contrar, opus, potrivnic, (rar) contrazicátór. *(Păreri ~.)*

DIVERGÉNȚĂ s. **1.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, disensiune, dispută, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zizanie, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.) círcotă, dihónie, rîcă, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuire, pricíre, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)* **2.** neînțelegere, (livr. fig.) fricțiúne. *(Mai există unele ~ între părți.)*

DIVÉRS adj. **1.** deosebit, diferit, felurit, variat, (înv. și pop.) osebít, (înv.) despărțít, váriu. *(Un sortiment ~ de mărfuri.)* **2.** diferit, felurit, pestrițat, variat. *(Un public ~.)* **3.** felurit, multiplu, variat. *(Aspecte ~.)*

DIVERSIFICÁ vb. a (se) ramifica. *(A ~ producția.)*

DIVERSIFICÁRE s. ramificare. *(~ producției.)*

DIVERSITÁTE s. felurime, multiplicitate, multilateralitate, pluralitate, variație, varietate. *(O ~ de aspecte.)*

DIVERTISMÉNT s. agrement. amuzament, distracție, plăcere, (înv.) zéfchiu. *(Parc de ~.)*

divi vb. v. CRUCI. MINUNA. MIRA. NEDUMERI. UIMI. ULUI.

DIVÍDE vb. **1.** a despărți, a diviza, a fracționa, a fragmenta, a îmbucătăți, a împărți, a scinda, a secționa, a separa, a tăia. *(A ~ un întreg în patru sferturi.)* **2.** a (se) descompune, a (se) desface, a (se) despărți, a (se) fracționa, a (se) împărți, a (se) scinda, a (se) separa. (rar) a (se) dezalcătui. *(Produsul dezintegrării se ~ în particule.)*

dividénd s. v. DEÎMPĂRȚIT.

DIVÍDERE s. divizare, diviziune, fracționare, fragmentare, îmbucătățire, împărțire, secționare, segmentare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)*

DIVÍN adj. *(BIS.)* **1.** ceresc, dumnezeiesc, sfînt, (livr.) celést, (rar) îndumnezeít, zeiésc, (pop.) sînt, (înv.) minunát, preaînălt. *(Pronia ~.)* **2.** ceresc, dumnezeiesc, providențial. *(Dar ~.)* **3.** bisericesc, religios. *(Serviciu ~.)* **4.** sacramental, sacru, sfînt. *(Lucrurile ~.)*

divín adj., adv. v. MINUNAT. SPLENDID. SUPERB.

DIVINITÁTE s. *(BIS.)* **1.** atotputernicul (art.), creatorul (art.), domnul (art.), dumnezeire, dumnezeu, părinte, providență, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînăltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitorul (art.), tvoréț, zeu. **2.** cer, dumnezeire, pronie, providență. *(~ să-l aibă în pază.)* **3.** dumnezeu, idol, zeitate, zeu, (înv.) bolován, boz, chip, făptură, simulácru, zîn. *(~ păgînă.)*

DIVINIZÁ vb. **1.** a deifica, a zeifica, (înv.) a îndumnezei. *(A ~ un pămîntean.)* **2.** (livr.) a apoteoza. *(În antichitate, unii eroi erau ~.)* **3.** a adora, a idolatriza, a venera, (înv.) a cinsti, a slăvi. *(Își ~ soția.)*

DIVINIZÁRE s. **1.** deificare, zeificare, (înv.) îndumnezeire. *(~ unui muritor.)* **2.** (livr.) apoteóză. *(~ unui erou, în antichitate.)* **3.** adorare, idolatrizare, venerare. *(~ iubitei.)*

DIVINIZÁT adj. **1.** deificat, zeificat, (înv.) îndumnezeít, înzeít. *(Pămîntean ~.)* **2.** adorat, idolatrizat, venerat, (înv.) cinstít. *(Iubită ~.)*

DIVIZÁ vb. **1.** a despărți, a divide, a fracționa, a fragmenta, a îmbucătăți, a împărți, a scinda, a secționa, a separa, a tăia. *(~ bucata în trei.)* **2.** a fragmenta, a împărți, a segmenta. *(A ~ o frază în propoziții.)* **3.** *(FIZ.)* a fisiona, a scinda. *(A ~ nucleul atomic.)*

DIVIZÁRE s. **1.** dividere, diviziune, fracționare, fragmentare, îmbucătățire, împărțire, secționare, segmentare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)* **2.** descompunere, desfacere, despărțire, fracționare, împărțire, scindare, separare, (rar) dezalcătuire. *(~ în particule a unui corp.)* **3.** *(FIZ.)* fisionare, fisiune, scindare. *(~ nucleului atomic.)*

DIVIZÁT adj. fracționat, fragmentat, împărțit, segmentat. *(Un tot ~.)*

DIVÍZIE s. *(SPORT)* categorie. *(Echipă de ~ A.)*

DIVIZIONÍSM s. *(PICT.)* poantilism.

DIVIZIONÍST adj., s. *(PICT.)* poantilist. *(Pictor ~.)*

DIVIZIÚNE s. **1.** dividere, divizare, fracționare, fragmentare, îmbucătățire, împărțire, secționare, segmentare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)* **2.** despărțire, împărțire. *(~ capitolelor unei cărți.)* **3.** parte, secțiune. *(Lucrarea are trei mari ~.)* **4.** gradație. *(~ a unui termometru.)*

DIVIZÓR s. *(MAT.)* împărțitor.

DIVÓRȚ s. *(JUR.)* despărțire, separare, separație, (pop.) despărténie. *(~ între soți.)*

DIVORȚÁ vb. *(JUR.)* a (se) despărți, a (se) separa, (înv.) a (se) împărți. *(Soții s-au ~.)*

DIVORȚÁT adj. *(JUR.)* despărțit, (înv.) împărțít. *(Soți ~.)*

DIVULGÁ vb. a declara, a destăinui, a dezvălui, a împărtăși, a încredința, a mărturisi, a releva, a spovedi, a spune, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(I-a ~ un mare secret.)*

DIVULGÁRE s. destăinuire, dezvăluire, împărtășire, încredințare, mărturisire, revelare, spovedire. *(~ unui secret.)*

DIZENTERÍE s. *(MED.)* (pop.) treápăd, vîntre, (înv. și reg.) scursúră, (reg.) pîntecáre, pîntecăríe, (înv.) apa-trîndului.

DIZGRAȚIÓS adj. **1.** dezgustător, grețos, hidos, oribil, respingător, scîrbos, (livr.) imúnd, (reg.) mîrșav, (fam. fig.) borít. *(~ la înfățișare.)* **2.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, răumirositor, (livr.) fetíd, miasmatíc, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(Un miros ~.)*

DIZOLVÁ vb. **1.** a solvi, a topi. *(A ~ zahărul în apă.)* **2.** a desființa. *(A ~ o organizație.)*

DIZOLVÁBIL adj. solubil. *(O substanță ~.)*

DIZOLVÁNT s. *(CHIM.)* solvent.

DIZOLVÁRE s. **1.** solvire, topire, topit. *(~ zahărului în apă.)* **2.** desființare. *(~ unei organizații.)*

DIZOLVÁT adj., s. **1.** adj. topit. *(Zahăr ~.)* **2.** s. *(CHIM.)* solvat.

dîcă s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INVIDIE. NECAZ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ.

dîcós adj., s. v. GELOS. INVIDIOS. PIZMAȘ. PIZMUITOR. RANCHIUNOS.

dîlboánă s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

dîlmă s. v. DÎMB. ÎNĂLȚIME. RIDICĂTURĂ.

DÎMB s. *(GEOGR.)* înălțime, ridicătură, (rar) înălțătúră, (reg.) dîlmă. *(Înaintea dealului se află un ~.)*

DÎMBULÉȚ s. *(GEOGR.)* dîmbușor.

DÎMBUȘÓR s. *(GEOGR.)* dîmbuleț.

dînsa s. art. v. NEVASTĂ. SOȚIE.

dînsele s. pl. art. IELE.

DÎNSUL pron. dumnealui, el, (pop.) dumneasá, (înv.) núsul.

dînsul s. art. v. BĂRBAT. SOȚ.

DÎRĂ s. **1.** urmă. (reg.) șarampói, (rar fig.) **brázdă.** *(O ~ de sînge.)* **2.** dungă, fascicul, fîșie, rază, trîmbă, (fig.) sprînceană. *(O ~ de lumină.)*

dîrdálă s. v. AMENDĂ. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ. PENALITATE. PENALIZARE.

dîrdálă s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂLUNGĂ. VORBĂREȚ.

DÎRDÎÍ vb. **1.** a tremura. *(~ de frig.)* **2.** a clănțăni. *(Îi ~ dinții.)* **3.** a se clătina, a se cutremura, a dudui, a tremura, a se zgudui, (Mold. și Transilv.) a durdui, (înv.) a se ridica. *(~ pereții.)*

dîrdîí vb. v. FLECĂRI ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

DÎRDÎIÁLĂ s. **1.** dîrdîit, tremur tremurat, tremurătură, tremurici. *(O ~ de frig)* **2.** clănțăneală, clănțănire, clănțănit, clănțănitură, dîrdîit. *(~ dinților.)*

dîrdîiálă s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

DÎRDÎÍT s. **1.** dîrdîială, tremur, tremurat, tremurătură, tremurici. *(Un ~ de frig.)* **2.** clănțăneală, clănțănire, clănțănit, clănțănitură, dîrdîială. *(~ dinților.)*

dîrdîít s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

dîrdoră s. v. TOI. ZOR.

dîrîí vb. v. ZGÎRIA.

dîrjálă s. v. BÎTĂ. CIOMAG. COADĂ. MĂCIUCĂ. MÎNER. PAR. PRĂJINĂ.

dîrloágă s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

dîrmoiá vb. v. CERNE. DA.

dîrmotín s. v. OSUL-IEPURELUI.

dîrmóz s. v. COACĂZĂ.

dîrstár s. v. PIUAR.

dîrstă s. v. PIUĂ.

dîrválă s. v. CORVOADĂ.

DÎRZ adj. **1.** brav, curajos, cutezător, inimos, îndrăznet, neînfricat, semeț, viteaz, (livr.) intrepid, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. și pop.) voiníc, (înv.) hrăbór, neînfricoșát. *(Om ~.)* **2.** decis, ferm, hotărît, inflexibil, întransigent, neabătut, neclintit, nestrămutat, nesovăitor, statornic, (înv.) nepregetátor. *(Un caracter ~.)* **3.** îndîrjit, perseverent, stăruitor, tenace. *(O muncă ~.)* **4.** aprig, disputat, îndîrjit, înverșunat, (fig.) aprins. *(O întrecere sportivă ~.)*

dîrz adj. v. MÎNDRU. SEMEȚ. ȚANȚOȘ.

DÎRZÉNIE s. **1.** bărbăție, bravură, curaj, cutezanță, încumetare, îndrăzneală, neînfricare, semeție, temeritate, (livr.) intrepiditáte, petulánță, (rar) cutezáre, (pop. și fam.) súflet, (pop.) ínimă, voinicíe, (înv.) dîrzíe, îndrăznire, mărinimíe, semețíre, (grecism înv.) táros. *(Dovedește o mare ~ în acțiunile sale.)* **2.** fermitate, hotărîre, întransigență, neclintire, neînduplecare, nestrămutare, nesovăire, statornicie, (livr.) decízie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. *(O ~ de granit.)* **3.** încăpățînare, îndărătnicie, perseverență, persistență, stăruință, tenacitate, (rar) cerbicíe. *(~ în realizarea țelului urmărit.)* **4.** îndîrjire, înverșunare. *(~ unei dispute sportive.)*

dîrzénie s. v. MÎNDRIE. SEMEȚIE.

dîrzíe s. v. BĂRBĂȚIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANȚĂ. DÎRZENIE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. NEÎNFRICARE. SEMEȚIE. TEMERITATE.

DO s. *(MUZ.)* (înv.) ut. *(Nota ~.)*

doamna-códrului s. v. BELADONĂ. MĂTRĂGUNĂ.

DOÁMNĂ s. **1.** cucoană, madam, (pop.) jupîneásă, (ieșit din uz) dámă, (grecism înv.) chéra, (italienism înv.) signóră. **2.** (pop.) vodeásă, voduleásă, voievodeásă. *(~ Tana, soția domnitorului Moldovei.)*

doámnă s. v. NEVASTĂ. SOȚIE.

doamnă-máre s. v. BELADONĂ. MĂTRĂGUNĂ.

doar adv. v. CUMVA. OARE. OARECUM. POATE.

DOAR adv., conj. **1.** adv. abia, numai, tocmai, (reg.) tamán. *(Răspunsul îi vine ~ în zori.)* **2.** adv. exclusiv, numai. *(~ atîta știu.)* **3.** adv. exclusiv, numai, singur. *(~ el m-a înțeles.)* **4.** adv. poate. *(Așteaptă ~ o face vreo greșeală.)* **5.** conj. (adversativ și restrictiv) că. *(~ nu mi-oi feșteli onoarea!)*

dóbă s. v. ABDOMEN. BURTĂ. PÎNTECE.

DOBITÓC s. animal, creatură, făptură, ființă, lighioană, necuvîntător, vietate, viețuitoare (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră. *(~ oacele pădurii.)*

DOBITOCÉSC adj. prostesc. *(O purtare ~.)*

DOBITOCÉȘTE adv. prostește. *(S-a purtat ~.)*

DOBITOCÍE s. **1.** imbecilitate, neghiobie, nerozie, prosteală, prostie, tîmpenie, (înv.) prostíme. *(Era de-o ~ proverbială.)* **2.** idioțenie, idioție, imbecilitate, inepție, neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(A spus o mare ~.)*

DOBÎNDĂ s. *(FIN.)* camătă, procent, (înv. și reg.) mítă, (reg.) mízdă, (înv.) aslám, interés, uzúră. *(~ luată de cămătar pentru banii împrumutați cuiva.)*

dobîndă s. v. AVANTAJ. BENEFICIU. CÎȘTIG. FOLOS. JAF. JEFUIRE. JEFUIT. PRADĂ. PRĂDARE. PRĂDAT. PRĂDĂCIUNE. PROFIT.

DOBÎNDÍ vb. **1.** a căpăta, a obține, a primi, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a isprăvi, (fam. fig.) a pupa. *(A ~ ceva în dar; a ~ învoire; a ~ ajutorul solicitat.)* **2.** a avea, a căpăta, a cîștiga, a încasa, a obține, a primi. *(~ 10 lei de la mine dacă...)* **3.** a agonisi, a procura, (prin Transilv.) a însăma. *(A ~ cele necesare.)*

4. a căpăta, a cîștiga, a obține. *(A ~ o mare faimă, o mare experiență.)* **5.** a cîștiga, a cuceri, a obține, a realiza, a repurta, (Transilv.) a mirui, (înv.) a purta. *(A ~ o strălucită victorie.)* **6.** a cîștiga, a cuceri. *(A ~ titlul de campion.)*

dobîndí vb. v. BATE. BIRUI. CUCERI. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. LUA. OCUPA.

DOBÎNDÍRE s. **1.** căpătare, obținere, primire. *(~ a ajutorului.)* **2.** căpătare, cîștigare, obținere. *(~ unei faime binemeritate.)* **3.** cîștigare, cucerire, obținere, realizare, repurtare. *(~ unei strălucite victorii.)* **4.** cîștigare, cucerire. *(~ titlului de campion.)*

DOBORÍ vb. **1.** a arunca, a azvîrli, a culca, a dărîma, a întinde, a lungi, a prăbuși, a prăvăli, a răsturna, a trînti, (pop. și fam.) a așterne, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(Cu un pumn l-a ~ la pămînt.)* **2.** a culca, a tăvăli, (pop.) a pologi. *(~ iarba în picioare.)*

doborî vb. v. AJUNGE. BIRUI. COPLEȘI. COVÎRȘI. CUPRINDE. ÎMPOVĂRA. ÎNFRÎNGE. ÎNVINGE. NĂPĂDI. PODIDI. PRINDE. RĂZBI. TOROPI.

DOBORÎRE s. **1.** culcare, dărîmare, lungire, prăbușire, prăvălire, răsturnare, trîntire, (înv.) răsturnătură. *(~ cuiva la pămînt.)* **2.** aruncare, azvîrlire, trîntire. *(~ călărețului din șa.)* **3.** culcare, tăvălire. *(~ ierbii la pămînt.)*

DOBORÎT adj. **1.** culcat, răsturnat, trîntit. *(Niște scaune ~.)* **2.** culcat, tăvălit, (pop.) pologît. *(Un lan de grîu ~.)*

docăní vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA.

DOCÍL adj. ascultător, bun, cuminte, plecat, supus, (livr.) obediént, (înv.) ascultói. *(Un copil ~.)*

DOCILITÁTE s. ascultare, cumințenie, supunere, (livr.) obediență, (rar) cuminție, sumisiúne, supușénie, (înv.) ascultămînt, plecăciúne, subordinație. *(~ unei persoane.)*

doclád s. v. DARE DE SEAMĂ. RAPORT. REFERAT. SITUAȚIE.

doct adj. v. CITIT. ERUDIT. ÎNVĂȚAT. SAVANT.

DÓCTOR s. medic, (înv.) vraci.

DOCTORÁND s. aspirant. *(În unele țări ~ se numește aspirant.)*

DOCTORÁT s. aspirantură. *(În unele țări ~ se numește aspirantură.)*

doctoreásă s. v. DOCTORIȚĂ.

doctorésc adj. v. MEDICAL.

doctoricésc adj. v. MEDICAL.

DOCTORÍE s. *(FARM.)* leac, medicament, remediu, (înv. și reg.) medicînă, spițerie. *(O ~ eficace în diabet.)*

DÓCTORIȚĂ s. (pop. și fam.) doctoreásă.

DOCTRÍNĂ s. învățătură, sistem, teorie. *(~ economică.)*

DOCUMÉNT s. **1.** act, dovadă, hîrtie, izvor, înscris, piesă, (înv. și pop.) scris, (înv. și reg.) scrisoare, (înv.) cárte, izvód, încredințáre, răváș, sinét, teșchereá, úric, zápis. *(Numeroase ~ atestă acest fapt istoric.)* **2.** act, hîrtie, legitimație. *(Rog, prezentați ~ele!)*

DOCUMENTÁ vb. a cerceta, a se informa, a studia, a vedea, (înv.) a se pliroforisi. *(S-a ~ dacă nu s-a mai scris despre asta.)*

DOCUMENTÁRE s. documentație, informare, informație. *(Muncă de ~ preliminară.)*

DOCUMENTÁT adj. informat. *(Un om ~.)*

DOCUMENTÁȚIE s. documentare, informare, informație. *(Muncă de ~.)*

DODECAFÓNIC adj. *(MUZ.)* dodecafonist. *(Compoziție ~.)*

DODECAFONÍE s. *(MUZ.)* dodecafonism.

DODECAFONÍSM s. *(MUZ.)* dodecafonie.

DODECAFONÍST adj. *(MUZ.)* dodecafonic. *(Compoziție ~.)*

dodóc s. v. BULZ.

dodóla s. art. v. PAPARUDĂ.

dodolét adj. v. GOGONAT.

dodoloáie s. v. PAPARUDĂ.

doftorí vb. v. CĂUTA. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNGRIJI. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. TRATA. VINDECA.

doftoricí vb. v. CĂUTA. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNGRIJI. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. TRATA. VINDECA.

DOGÁR s. (reg.) butár, (prin Transilv.) botár, (Mold.) butnár, (Transilv. și Ban.) pínter.

DOGĂRÍE s. (reg.) butărie, butnărie, butnărít. *(Se ocupă cu ~.)*

DÓGGER s. *(GEOL.)* jurasic mediu.

dogí vb. v. RĂGUȘI.

dogít adj. v. HÎRÎIT. HÎRÎITOR. RĂGUȘIT.

DOGMÁTIC s. dogmatist. *(~ este adept al dogmatismului.)*

DOGOÁRE s. **1.** arșiță, caniculă, călduri (pl.), dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, píclă, prepăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)* **2.** arșiță, dogoreală, fierbințeală, pară, văpaie. *(~ focului.)*

DOGOREÁLĂ s. **1.** arșiță, canicula, călduri (pl.), dogoare, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, píclă, prepăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)* **2.** arșiță, dogoare, fierbințeală, pară, văpaie. *(~ focului.)*

DOGORÍ vb. **1.** a arde, a frige, a pîrjoli, (pop.) a pripi, a zăpuși, (înv. și reg.) a păli, a prigori. *(Soarele ~.)* **2.** a încinge, a înfierbînta, (rar) a răscoáce. *(Soarele ~ pămîntul.)*

DOGORÍT adj. **1.** ars, pîrlit, (înv. și reg.) prigorít. *(Pustiul ~ al Africii.)* **2.** cald, fierbinte, încins, înfierbîntat, (astăzi rar) înfocát. *(Plita ~.)*

DOGORITÓR adj. arzător, canicular, fierbinte, torid, tropical, zăpușitor, (reg.) zădufós, zăpușít, (prin Ban. și Olt.) pripitór. *(O zi ~; soare ~; căldură ~.)*

dóhot s. v. PĂCURĂ.

dohotár s. v. PĂCURAR.

dohótniță s. v. PĂCORNIȚĂ.

DÓICĂ s. dădacă, (livr.) bónă, núrsă,(Mold. și Bucov.) máncă.

doi-dínți s. v. DENTIȚĂ.

DOÍME s. jumătate. *(O ~ dintr-un întreg.)*

doinár s. v. DOINAȘ.

DOINÁȘ s. (pop.) doinár. *(Un ~ cîntă o doină.)*

DÓINĂ s. (prin Transilv. și Maram.) hóră.

DOINÍ vb. (pop.) a trăgăna, (Transilv. și Maram.) a hori. *(~ foarte frumos.)*

DOINÍRE s. doinit, (pop.) trăgănáre.

DOINIȘOÁRĂ s. doiniță.

DOINÍT s. doinire, (pop.) trăgănáre.

DOINÍȚĂ s. doinișoară.

DOJÁNĂ s. admonestare, ceartă, certare, dojenire, imputare, morală, mustrare, observație, reproș, (pop. și fam.) beșteleálă, mușt ruluiálă, ocără, (înv. și reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) șmótru, (înv.) dăscălíe, împutăciúne, învățătúră, preobrăzitúră, probozíre, răpște, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătúră. *(~ pe care a primit-o l-a cuminți t.)*

DOJENÍ vb. a admonesta, a certa, a dăscăli, a moraliza, a mustra, (pop. și fam.) a beșteli, a mușt rului, a ocărî, a probozi, (pop.) a sfădi, a sudui, (înv. și reg.) a înfrunta, a oropsi, a stropoli, a toi, (reg.) a cîrti, a tolocăni, (prin Mold.) a(-i) bănui, (Olt.) a docăni, (prin Mold.) a mogorogi, (Mold. și Bucov.) a moronci, (Bucov.) a puțui, (Mold.) a șmotri, (Olt. și Ban.) a vrevi, (înv.) a preobrăzi, a prihăni, a probăzui, a prociti, (fam. fig.) a săpuni, a scutura. *(L-a ~ cu asprime.)*

DOJENÍRE s. **1.** certare, mustrare, (pop.) sfădíre. *(~ cuiva.)* **2.** admonestare, ceartă, certare, dojană, imputare, morală, mustrare, observație, reproș, (pop. și fam.) beșteleálă, mușt ruluiálă, ocără, (înv. și reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) șmótru, (înv.) dăscălíe, împutăciúne, învățătúră, preobrăzitúră, probozíre, răpște, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătúră. *(~ pe care a primit-o l-a cuminți t.)*

DOJENITÓR adj. mustrător. *(Cuvinte ~.)*

DOL s. *(JUR.)* viclenie, rea-credință. *(Condamnat pentru ~.)*

DÓLDORA adj. invar. încărcat, îndesat, înțesat, plin, ticsit. *(~ de...)*

DOLEÁNȚĂ s. **1.** deziderat, dorință. *(Și-a exprimat o ~ întemeiată.)* **2.** cerere, rugăminte, solicitare, (înv.) regeá, regealíc. *(O ~ arzătoare.)*

dolfán s. v. BOGĂTAȘ.

DÓLIU s. (înv. și reg.) jelánie, (înv.) cerneálă, jále. *(Haine de ~.)*

DOLOFÁN adj. bucălai, bucălat, durduliu, grăsan, grăsuliu, grăsuț, plin, rotofei, rotund, (reg.) brusnát, bucălíu, durd, (prin Olt.) vîrláv. *(Copil ~.)*

DOMÉNIU s. **1.** latifundiu, moșie, (Transilv.) ioság, (înv.) posesiúne, prédiu. *(~ feudal.)* **2.** branșă, disciplină, ramură, sector, specialitate. *(În ce ~ activezi?)* **3.** sector, (fig.) terén. *(~ artei, al științei.)* **4.** arie, compartiment, sector, sferă. *(~ de aplicare.)* **5.** cadru, cerc, cîmp, sector, sferă, tărîm, zonă. *(~ de preocupări.)* **6.** resort, sector, serviciu. *(În ~ public s-au făcut mari progrese.)*

DOMÉSTIC adj. **1.** (înv.) dumésnic. *(Animal ~.)* **2.** casnic, familial, gospodăresc. *(Treburi ~.)* **3.** casnic, menajer. *(Aparat de uz ~.)* **4.** intim, particular, personal, privat. *(Relații ~.)*

doméstic adj. v. INTERN.

DOMESTICÍ vb. a îmblînzi, (înv.) a dumesnici, a supúne. *(A ~ un animal sălbatic.)*

DOMESTICÍRE s. îmblînzire. (înv.) dumesnicíre. *(~ unui animal sălbatic.)*

DOMESTICÍT adj. îmblînzit, (înv.) dumesnicít. *(Animal sălbatic ~.)*

DOMICILIÁ vb. a fi, a locui, a sta, a ședea, (pop.) a hălădui, a sălășlui, (înv. și reg.) a băciui, (reg.) a sălăși, (înv.) a sălășui. *(A ~ o vreme la Bacău.)*

DOMICILIÉRE s. locuire, ședere. *(~ lui acolo n-a durat mult.)*

DOMICÍLIU s. adăpost, așezare, casă, cămin, locuință, sălaș, (reg.) sălășnă, (Transilv., Ban. și Bucov.) cortél, (înv.) locáș, mutáre, mutát, odáie, sat, sălășluință, sălășluíre, ședére, șezămînt, șezút, (fig.) bîrlóg, cuib, culcúș. *(X își are ~ la...)*

DOMINÁ vb. **1.** a stăpîni, a trona. *(~ peste întreaga împărăție.)* **2.** a controla, a stăpîni. *(~ spațiul aerian.)* **3.** a stăpîni, a subjuga, (fig.) a robi. *(Pasiunea îl ~.)* **4.** a înfrîna, a învinge, a stăpîni. *(Și-a ~ durerea.)* **5.** a se abține, a se înfrîna, a se opri, a răbda, a se reține, a se stăpîni. *(Nu s-a putut ~ să nu-i spună.)* **6.** a absorbi, a preocupa, a stăpîni. *(Îl ~ această problemă.)* **7.** a predomina, a prevala, (înv.) a predómni. *(Optimismul ~ la el asupra pesimismului.)*

DOMINÁNT adj. **1.** stăpînitor. *(Clasele ~; puterea ~.)* **2.** precumpănitor, predominant, preponderent, (rar) predominatór, (înv.) predomnitór. *(Element ~ asupra altor elemente.)* **3.** caracteristic, definitoriu, distinct, distinctiv, particular, propriu, specific, tipic, (înv.) însușit. *(Notă, trăsătură ~.)*

DOMINÁRE s. **1.** autoritate, dominație, hegemonie, putere, stăpînire, supremație, (înv.) puternicíe, stăpînie, tărie, țiitură, (latinism înv.) potestáte. *(Și-a întins ~ pînă la...)* **2.** precumpănire, predominare, predominație, prevalare, (rar) prevalență. *(~ unui element asupra altora.)*

DOMINÁȚIE s. **1.** autoritate, dominare, hegemonie, putere, stăpînire, supremație, (înv.) puternicíe, stăpînie, tărie, țiitură, (latinism înv.) potestáte. *(Și-a întins ~ asupra...)* **2.** control, supremație. *(Deține ~ în industria petrolieră.)* **3.** domnie, putere, stăpînire. *(~ banului.)*

DOMN s. **1.** cucon, (înv. și fam.) musiu, (grecism înv.) chir, (italienism înv.) signór. *(Ce mai faci, ~ule?)* **2.** cîrmuitor, conducător, domnitor, monarh, stăpînitor, suveran, vodă, voievod, (astăzi rar) stăpîn, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădícă, (fig.) cîrmáci. *(Ștefan, marele ~ al Moldovei.)* **3.** *(BIS.;* art.) atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, dumnezeire, dumnezeu, părinte, providență, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînáltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu.

doma s. v. BĂRBAT. ORĂȘEAN. SOȚ. TÎRGOVEȚ.

DOMNÉSC adj. voievodal, (înv.) góspod, stăpînésc, vlădícesc. *(Palatul ~; sceptru ~.)*

*DOMNÉȘTE adv. (fig.) boierește. *(A dus-o ~ acolo.)*

DOMNÍ vb. a cîrmui, a conduce, a dirigui, a guverna, a stăpîni, (înv. și pop.) a oblădui, (înv.) a birui, a chivernisi, a dúce, a ocîrmui, a povățui. *(Ștefan cel Mare a ~ cu glorie în Moldova.)*

DOMNÍE s. **1.** cîrmuire, conducere, diriguire, guvernare, stăpînire, (înv. și pop.) oblăduíre, (înv.) chiverniseálă, chivernisíre, ocîrmuíre, purtáre, purtát, stăpînie, vlădicíe, (fig.) cîrmă. *(~ țării în vremea lui Mihai Viteazul.)* **2.** (fig.) coroánă, scáun, scéptru, tron. *(Și-a pierdut ~ în anul...)* **3.** dominație, putere, stăpînire. *(~ banului.)* **4.** înălțime, maiestate, mărie, (înv.) măríme, măríre. *(~ sa n-a primit pe nimeni.)*

DOMNIȘOÁRĂ s. duduie, (Mold. și Bucov.) dudúcă, (înv.) demoazélă, madmoazélă.

domnișoáră s. v. STICLETE.

DOMNIȘÓR s. coconaș.

domnișór s. v. BOTROȘ. GRANGUR. PIȚIGOI. STICLETE.

DOMNITÓR s. cîrmuitor, conducător, domn, monarh, stăpînitor, suveran, vodă, voievod, (astăzi rar) stăpîn, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădícă, (fig.) cîrmáci. *(Ștefan, marele ~ al Moldovei.)*

DOMNÍȚĂ s. principesă, prințesă, (reg.) prínță, prințoáică.

domnúț s. v. STICLETE.

domól adj. v. CĂLDICEL. CĂLDIȘOR. CĂLDUȚ. ÎNCROPIT.

DOMÓL adj., adv. **1.** adj. calm, liniștit, pașnic, potolit, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **2.** adj. încet, lent, lin, liniștit, măsurat, potolit, tacticos, temperat, (pop.) molcomít. *(Mers ~; mișcări ~.)* **3.** adv. agale, alene, binișor, încet, încetinel, încetișor, lin, liniștit, ușurel, (pop. și fam.) iaváș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) citingán. *(Merge ~.)* **4.** adj. blajin, blînd, bun, pașnic, (livr.) mansuét, (reg.) pișín, (înv.) lin. *(O fire ~.)* **5.** adj. coborît, încet, lin, molcom, potolit, scăzut, scoborît, slab, stins, (rar) slăbănóg. *(Vorbește cu glasul ~.)* **6.** adj. calm, liniștit, molcom, netulburat, pașnic, potolit, tihnit, (înv.) păciuít, (fig.) destíns, dúlce. *(O atmosferă ~.)* **7.** adj. blînd, calm, lin, liniștit, moderat, molcom, potolit, ușor. *(Ploaie ~; vînt ~.)* **8.** adj. lin, ușor, (înv.) ușúre, (fig.) blînd, dúlce, molátic. *(O pantă ~.)*

DOMOLÍ vb. **1.** a (se) astîmpăra, a (se) calma, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera, (pop.) a (se) molcomi, a (se) stîmpăra, (înv. și reg.) a (se) prínde, (înv.) a (se) așeza, (fig.) a (se) stínge. *(Și-a ~ setea.)* **2.** a (se) alina, a (se) calma, a (se) îmblînzi, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera, a (se) ușura, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (pop.) a (se) ogoi, (înv. și reg.) a (se) mîngîia, (înv.) a (se) odihni, (fig.) a adormi, a (se) răcori. *(I-a ~ durerea.)* **3.** a (se) încetini, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera. *(Și-a ~ fuga.)* **4.** a (se) calma, a (se) îmblînzi, a (se) îmbuna, a (se) împăca, a (se) liniști, a (se) potoli, (reg.) a (se) țistui, (înv.) a (se) dezmînia. *(Era enervat și abia a reușit să-l ~.)* **5.** a (se) calma, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) stăpîni, a (se) tempera. *(Te rog să te ~!)* **6.** a (se) astîmpăra, a (se) cumînți, a (se) liniști, a (se) potoli, (înv. și reg.) a (se) stăvi, (înv.) a (se) înțelepți. *(Un plod care nu se mai ~.)* **7.** a înfrîna, a liniști, a struni. *(A ~ un animal.)* **8.** a se calma, a se liniști, a se potoli. (fig.) a se destínde. *(Atmosfera din casă s-a mai ~.)* **9.** a potoli, a stăpîni, a stăvili, a tempera, (fig.) a înfrîna, a zăgăzui. *(I-a mai ~ avîntul.)* **10.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește, a (se) diminua, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)*

DOMOLÍRE s. **1.** astîmpărare, calmare, liniștire, potolire. *(~ setei.)* **2.** alinare, calmare, liniștire, potolire, temperare, ușurare, (rar) potoleálă, (înv.) potolít. *(~ durerilor.)* **3.** încetinire, potolire. *(~ fugii cuiva.)* **4.** calmare, îmblînzire, îmbunare, împăcare, liniștire, potolire. *(~ unei persoane enervate.)* **5.** înfrînare, liniștire, strunire. *(~ unui animal.)* **6.** atenuare, calmare, descreștere, diminuare, micșorare, potolire, reducere, scădere, slăbire, temperare. *(~ vitezei vîntului.)*

DOMOLÍT adj. **1.** atenuat, calmat, diminuat, liniștit, potolit, redus. *(Durere ~.)* **2.** încetinit, liniștit, potolit. *(Fugă ~.)* **3.** calmat, îmblînzit, îmbunat, împăcat, liniștit, potolit. *(Om ~ după o enervare.)* **4.** calm, calmat, liniștit, moderat, ponderat, potolit, temperat. *(O atitudine ~.)* **5.** astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **6.** înfrînat, liniștit, potolit, strunit. *(Un animal ~.)* **7.** diminuat, micșo-

rat, potolit, redus, scăzut, slăbit. *(Forța mult ~ a vîntului.)*

DONÁ vb. a da, a dărui, (înv.) a dănui. *(A ~ un bun statului.)*

DONÁRE s. donație. *(~ unui bun.)*

DONATÓR s. (înv.) dănuitór. *(~ unui bun.)*

DONÁȚIE s. **1.** donare. *(~ unui bun.)* **2.** (concr.) dar, (înv. și pop.) dánie,(înv.) dăruíre, dăruință, hărăzíre, oboróc. *(~ făcută unei instituții.)*

dondăni vb. v. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. CICĂLI. DĂSCĂLI. FLECĂRI. GÎNGĂVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA. PĂLĂVRĂGI. PLICTISI. SÎCÎI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

DONICIOÁRĂ s. cofiță, (reg.) cofăiél, cofăiéș. *(O ~ cu apă.)*

DÓNIȚĂ s. cofă, (reg.) bótă, (Transilv. și Ban.) cart, (Ban., Transilv. și Olt.) șoféi. *(O ~ cu apă.)*

donjuán s. v. AFEMEIAT. CRAI.

DOP s. (pop.) astupúș, (reg.) stupúș. *(~ la o sticlă.)*

DOPÁJ s. dopare, doping. *(~ unui sportiv.)*

DOPÁRE s. dopaj, doping. *(~ unui atlet.)*

DÓPING s. dopaj, dopare. *(~ unui ciclist.)*

DOR s. **1.** alean, nostalgie. *(Cîntă ca să-și mai potolească ~.)* **2.** aspirație, dorință, năzuință, poftă, pornire, rîvnă, tendință, vis, (rar) năzuíre, rîvnire, (reg.) năduleálă, (înv.) năslíre, năslitúră, rîvnitúră. *(~ de a face ceva util.)*

dor s. v. DURERE.

DORÍ vb. **1.** a aspira, a jindui, a năzui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a tinde, a ținti, a urmări, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a ațínti, a báte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)* **2.** a se ahtia, a jindui, a rîvni. *(~ să vadă orice meci.)* **3.** a jindui, a pofti, a rîvni, a voi, a vrea, (înv.) a deșidera, a iubi, a jelui, a poftisi. *(De multă vreme ~ să...)* **4.** a cere, a pofti, a voi, a vrea. *(Ochii văd, inima ~.)* **5.** a-i plăcea, a pofti, a voi, a vrea. *(Rămîi cu cine ~.)* **6.** a pofti, a ura, (înv.) a prii. *(Îi ~ „noapte bună".)*

DORÍNȚĂ s. **1.** aspirație, dor, năzuință, poftă, pornire, rîvnă, tendință, vis, (rar) năzuíre, rîvnire, (reg.) năduleálă, (înv.) năslíre, năslitúră, rîvnitúră. *(~ de a face ceva util.)* **2.** cerere, cerință, deziderat, exigență, (înv.) postulát. *(O ~ îndreptățită.)* **3.** deziderat, doleanță. *(Și-a exprimat ~.)* **4.** chef, dispoziție, gust, plac, plăcere, poftă, voie, voință, vrere, (pop.) vrútă, (înv.) deșiderát, ogód, poftíre, poftít, poftitúră, rîvnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)*

DORÍT adj. ahtiat, avid, dornic, jinduit, jinduitor, rîvnitor, (fig.) înfometát, însetát, lácom, setós. *(~ de senzații tari.)*

DORITÓR adj., s. **1.** adj., s. amator, dornic, iubitor, pofticios, rîvnitor, (pop.) poftitór, (reg.) poftăréț, poftós, pohtáci, (înv.) libóvnic, rîvnáci. *(~ de petreceri.)* **2.** adj. dornic, nerăbdător. *(~ să plece.)*

dorjíncă s. v. HAT. HOTAR. RĂZOR.

DORMÍ vb. **1.** a se odihni, a se repauza, (înv. și reg.) a somna, (înv.) a (se) poposi, a (se) răpósa, (arg.) a soili. *(Nu poate fi deranjat, acum ~.)* **2.** a mînea. *(~ peste noapte la han.)*

DORMÍT s. odihnă, repaus, somn, (arg.) soileálă. *(După o oră de ~, s-a sculat.)*

DORMITÁ vb. a ațipi, a moțăi, a picoti, a piroti, (livr.) a somnola, (înv. și reg.) a aromi, a somnora, (reg.) ajumi, a mătăli, a mocăi, a ochi, a picura, a pircoti, (Transilv.) a chircoti, (Mold.) a clipoci, (prin Olt.) a mocota, (Transilv.) a știulbica. *(A ~ pe scaun.)*

DORMITÁRE s. ațipeálă, ațipire, moțăiálă, moțăire, moțăit, moțăitúră, picoteálă, picotire, piroteálă, pirotire, somnolență, toropeálă, (rar) somníe, (reg.) picuiálă, piocéálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorośie. *(Stare de ~.)*

DORMITÓR s. cameră de culcare, (reg.) iatác.

DORN s. *(TEHN.)* **1.** priboi, (reg.) duślág, (prin vestul Transilv.) sclidiritór. *(~ pentru perforarea unei piese metalice.)* **2.** (rar) valț. *(~ de antrenare.)*

dórnă s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

DÓRNIC adj., s. **1.** adj., s. amator, doritor, iubitor, pofticios, rîvnitor, (pop.) poftitór, (reg.) poftăréț, poftós, pohtáci, (înv.) libóvnic, rîvnáci. *(~ de petreceri.)* **2.** adj. ahtiat, avid, dorit, jinduit, jinduitor, rîvnitor, (fig.) înfometát, însetát, lácom, setós. *(~ de senzații tari.)* **3.** adj. doritor, nerăbdător. *(~ să plece.)*

DOROBÁNȚ s. *(MIL.)* căciular, curcan. *(~ în vechea armată română.)*

dorováĭ vb. v. DĂRĂPĂNA. DEGRADA. MĂCINA. PĂRĂGINI. RUINA. STRICA.

DORSÁL adj. *(ANAT.)* posterior. *(Regiunea ~ a unui organ.)*

dorul-Maicei-Préceste s. v. STRAȘNIC.

DOS s. **1.** spate. *(În ~ casei.)* **2.** fund, spate. *(În ~ curții.)* **3.** fund. *(Întoarce vasul cu ~ în sus.)* **4.** revers, (astăzi rar) arévșcă. *(~ unei medalii.)* **5.** verso. *(~ al unei file.)* **6.** (reg.) coș, (Transilv.) toc. *(~ de pernă.)* **7.** *(ANAT.)* fund, popou, șezut, (rar) posteriór, (pop.) cur, (fam.) pópsi, (eufemistic) pardón.

dosádă s. v. AFRONT. DURERE. INJURIE. INSULTĂ. ÎNTRISTARE. JIGNIRE. MÎHNIRE. OCARĂ. OFENSĂ. RUȘINE. UMILINȚĂ.

DOSÁR s. (prin Mold.) áctă. *(Un ~ cu cereri.)*

dosădí vb. v. DUREA. ÎNDURERA. ÎNTRISTA. MÎHNI.

dosădít adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT. DEPRIMAT. DESCURAJAT. INDISPUS

ÎNDURERAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECĂJIT. SUPĂRAT. TRIST.

DOSÍ vb. **1.** a (se) ascunde, a (se) mistui, (rar) a (se) tăinui, (pop.) a (se) piti, a (se) pitula, (reg.) a (se) mătrăși, a (se) mitosi, (prin Maram.) a (se) scuti, (înv.) a (se) supúne. *(A ~ un obiect.)* **2.** a ascunde, a pune. *(Spune-mi imediat unde ai ~ banii!)*

DOSÍRE s. ascundere, ascuns, (pop.) pitíre, pituláre. *(~ lui în spatele unui copac.)*

DOSÍT adj. **1.** ascuns, (pop.) pitít, pitulát, (înv. și reg.) supús. *(Un lucru ~.)* **2.** ascuns, dosnic, ferit, izolat, lăturalnic, retras, singuratic, tainic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(În ungherul cel mai ~.)*

DÓSNIC adj. ascuns, dosit, ferit, izolat, lăturalnic, retras, singuratic, tainic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(Locuri ~.)*

dosnică-vînătă s. v. CLOCOȚEL.

DOSPEÁLĂ s. aluat, maia, plămadă, plămădeală, (înv.) covăseálă. *(~ pentru creșterea pîinii.)*

DOSPÍ vb. a crește, (reg.) a răsări, (înv.) a aveni. *(Aluatul a ~.)*

dospí vb. v. FERMENTA.

DOSPÍRE s. creștere. *(~ a aluatului.)*

dospire s. v. FERMENTARE. FERMENTAȚIE.

DOSPÍT adj. crescut. *(Aluat ~.)*

dospít adj. v. FERMENTAT.

dost s. v. SOVÎRF.

dostoí vb. v. CADRA. CĂDEA. CUVENI. TREBUI.

dostoiánie s. v. MOȘTENIRE. PATRIMONIU. SUCCESIUNE.

DOTÁ vb. **1.** a echipa, a înzestra, a prevedea, a utila, (înv.) a provedea. *(A ~ o uzină cu cele necesare.)* **2.** a înzestra, (înv. și pop.) a dărui. *(A ~ o fată de măritat.)* **3.** a înzestra, (fig.) a împodobi. *(Natura l-a ~ cu multe însușiri.)*

DOTÁRE s. **1.** dotație, echipare, înzestrare, prevedere, utilare. *(~ unei uzine cu cele necesare.)* **2.** înzestrare. *(~ unei fete de măritat.)*

DOTÁT adj. bun, capabil, competent, destoinic, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, míndru, práctic, practicós, practisít, putincíos. *(Un inginer ~.)*

DOTÁȚIE s. **1.** dotare, echipare, înzestrare, prevedere, utilare. *(~ unei întreprinderi cu cele necesare.)* **2.** *(JUR.*, concr.) dotă, zestre, (pop.) párte, (latinism înv.) profectície. *(~ unei fete de măritat.)*

DÓTĂ s. *(JUR.)* dotație, zestre, (pop.) párte, (latinism înv.) profectície. *(~ unei fete de măritat.)*

DOUĂ PÚNCTE s. (înv.) colón.

DOVÁDĂ s. **1.** indicație, indiciu, mărturie, pildă, probă, semn, (livr.) testimóniu, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) răspúns. *(Există numeroase ~ în sprijinul...)* **2.** atestare, mărturie, probă. *(Iată o ~ elocventă.)* **3.** argument, motiv, temei. *(Are ~ ezi să fie optimist.)* **4.** *(JUR.)* mărturie, probațiune, probă. *(O ~ adusă în sprijinul împricinatului.)* **5.** act, document, hîrtie, izvor, înscris, piesă, (înv. și pop.) scris, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) cárte, izvód, încredințáre, răváș, sinét, teșchereá, úric, zápis. *(Numeroase ~ ezi atestă acest fapt istoric.)* **6.** adeverință, mărturie, (înv.) paténtă, răváș, siguránță, sinét, testimóniu, teșchereá, zapíscă, (rusism înv.) rospíscă. *(~ din care rezultă calitatea sa.)*

DOVEDÍ vb. **1.** a adeveri, a arăta, a atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **2.** a demonstra, a indica, a proba, (fig.) a marca. *(Cursul evenimentelor ~ o cotitură.)* **3.** a arăta, a demonstra, a manifesta, a vădi. *(~ reale aptitudini pentru...)* **4.** a argumenta, a demonstra, a întări, a proba, a susține. *(Și-a ~ temeinic ideile.)* **5.** a prididi, a răzbi, (reg.) a joi, (Transilv. și Bucov.) a puclui, (grecism înv.) a proftaxi. *(Abia mai ~ cu lucrul.)*

dovedí vb. v. ASASINA. BATE. BIRUI. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. OMORÎ. SFÎRȘI. SUPRIMA. TERMINA. UCIDE.

DOVEDÍRE s. adeverire, arătare, atestare, certificare, confirmare, demonstrare, demonstrație, întărire, probare, probă, (livr.) corobo-ráre. *(~ celor afirmate.)*

DOVEDÍT adj. adeverit, confirmat, demonstrat, probat, verificat. *(Ce ți-am spus e lucru ~.)*

DOVEDITÓR adj. justificativ, probator, (înv.) mărturisitór. *(Act ~.)*

dovîncát adj. v. ADÎNCIT. CONCAV. SCOBIT.

dovîncătúră s. v. ADÎNCITURĂ. CONCAVITATE. SCOBITURĂ.

DOVLEÁC s. *(BOT.; Cucurbita)* (reg.) lúbă, pépene, (Mold. și Transilv.) bostán, (Transilv. și Ban.) curcubétă, (Ban.) duléte, (Ban. și Transilv.) ludáie.

dovleác s. v. CAP.

DOVLECÉL s. *(BOT.; Cucurbita pepo oblonga)* (Mold. și Bucov.) bostánel.

dóxă s. v. DEȘTEPTĂCIUNE. INTELECT. INTELIGENȚĂ. JUDECATĂ. MINTE. PRICEPERE. RAȚIUNE. SPIRIT.

DOXOLOGÍE s. *(BIS.)* (înv.) slavoslovíe. *(~ este o cîntare liturgică.)*

DOZÁ vb. **1.** a potrivi, a proporționa. *(A ~ substanțele într-un amestec.)* **2.** a grada, a nuanța. *(A-și ~ efectele.)*

DOZÁJ s. **1.** dozare, potrivire, proporționare. *(~ substanțelor într-un amestec.)* **2.** dozare, gradare, nuanțare. *(~ unui efect.)*

DOZÁRE s. **1.** dozaj, potrivire, proporționare. *(~ substanțelor într-un amestec.)* **2.** dozaj, gradare, nuanțare. *(~ efectelor.)*

DÓZĂ s. (rar) pórție, (înv.) tuțíe. *(O ~ de medicamente.)*

drăblnă s. v. LOITRĂ.

DRAC s. **1.** aghiuță, demon, diavol, încornoratul (art.), naiba (art.), necuratul (art.), satană, tartor, (livr.) belzebút, (rar) scaraóțchi, (pop. și fam.) michidúță, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsaílă, (pop.) faraón, ídol, împelițátul (art.), mititélul (art.), nefîrtátul (art.), nevóia (art.), pîrdálnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, cel-din-báltă, ducă-se-pe-pustii, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. și reg.) mamón, săcrétul (art.), sótea (art.), (reg.) hidáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, șeitán, șótcă, ucigán, (Transilv., Ban. și Maram.) bédă, (Mold. și Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. și Mold.) mútul (art.), (prin Mold. și Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) șlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcátul (art.). **2.** *(IHT.) drac-de-mare (Trachinus draco)* = dragon.

drácă s. v. PĂLIUR.

DRÁCILĂ s. *(BOT.; Berberis vulgaris)* (reg.) agriș-róșu, lemn-gálben, măcriș-păsărésc, măcriș-spinós.

drácilă s. v. HOLERĂ.

draconián adj. v. DRACONIC.

DRACÓNIC adj. (rar) draconián. *(Măsuri ~.)*

DRAG adj., s. **1.** adj. iubit, scump, (fig.) dúlce. *(Ființă ~.)* **2** s. iubit, scump. *(~ meu!)* **3.** adj. iubit, îndrăgit, scump. *(Lucruri ~.)* **4.** adj. afectuos, dezmierdător, drăgăstos, duios, iubitor, mîngîietor, tandru, (înv.) mîngîiós, (fig.) cald. *(Îi șoptea cuvinte ~.)*

drag s. v. DRAGOSTE. IUBIRE.

DRAGÁJ s. dragare. *(~ fundului unei ape.)*

DRAGÁRE s. dragaj. *(~ minelor marine.)*

DRAGAVÉI s. *(BOT.)* **1.** *(Rumex crispus)* ștevie, (reg.) crestățeá, hrenúț, limba-bóului. **2.** *(Rumex palustris)* dragaveică, ștevie, măcriș de apă.

dragavéi s. v. MĂCRIȘUL CALULUI. ȘTEVIE.

DRAGAVÉICĂ s. *(BOT.; Rumex palustris)* dragavei, ștevie, măcriș de apă.

drághină s. v. CARÎMB.

dragobéte s. v. REPEDE.

DRAGOMÁN s. (înv.) tergimán. *(~ la Curtea otomană.)*

dragomán s. v. INTERPRET. TĂLMACI. TRADUCĂTOR. TRANSLATOR.

dragomír s. v. MĂCRIȘUL CALULUI. ȘTEVIE.

DRAGÓN s. **1.** *(IHT.; Trachinus draco)* drac-de-mare. **2.** *(ASTRON.;* art.*)* balaurul (art.). *(~ este o constelație din emisfera boreală.)*

DRÁGOSTE s. **1.** amor, iubire, (înv. și reg.) íboste, (înv.) líbov. *(~ tînărului pentru ea.)* **2.** iubire, (pop.) drag. *(Îți ofer cartea cu toată ~.)* **3.** (concr.) amor, iubire, iubit, (Olt.) iub. *(Tu ești ~ mea!)* **4.** afecțiune, iubire. *(Îl înconjura cu multă ~.)* **5.** *(BOT.; Sedum carpaticum)* (reg.) masa-ráiului.

drágoste s. v. LIMBA-CUCULUI. PORTULACĂ.

dragostea-fétei s. v. SILUR.

dram s. v. GRAM. PIC.

dramátic adj. v. IMPRESIONANT. ZGUDUITOR.

dramatísm s. v. TENSIUNE.

DRAMATURGÍE s. *(LIT.)* scenă, teatru. *(A îmbogățit ~ românească.)*

drániță s. v. ȘIȚĂ.

DRAPÁ vb. a cuta. *(A ~ un material textil.)*

DRAPÁT adj. cutat. *(Perdea ~.)*

DRAPÉL s. steag, stindard, (livr. și poetic) flámură, (rar) bandiéră, (înv. și reg.) bandériu, prápur. *(~ unei țări.)*

DRÁSTIC adj. **1.** aspru, sever, (fig.) dur. *(O pedeapsă ~.)* **2.** extrem, radical. *(Măsură ~.)* **3.** eficace, eficient, energic, puternic. *(Un medicament ~.)*

drăcărie s. v. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. NĂZBÎTIE. POZNĂ. ȘTRENGĂRIE.

DRĂCÉSC adj. **1.** demonic, diabolic, diavolesc, infernal, necurat, satanic, (livr.) demoniác, mefistofélic, (înv. și pop.) satanésc, (înv.) demonicésc, mamónic, satanicésc. *(Planuri ~.)* **2.** diabolic, infernal. *(Un ritm ~.)*

DRĂCÉȘTE adv. diavolește.

DRĂCÍE s. **1.** bazaconie, bizarerie, bîzdîganie, ciudățenie, curiozitate, drăcovenie, minunăție, năstrușnicie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, șozénie, (Ban. și Olt.) miráz, (Transilv. și Ban.) mirăzénie, (Mold.) șanț. *(Multe ~ a mai văzut.)* **2.** drăcovenie, năzbîtie, poznă, ștrengărie, (pop.) drăcărie, (fam.) parascovénie. *(A făcut o ~ .)*

DRĂCOÁICĂ s. **1.** diavoliță, tartoriță, (rar) diavoloáică, (reg.) sarsaoroáică, tărtăroáică. *(O ~ din mitologia populară.)* **2.*** diavoliță, ștrengăriță, tartoriță, (Mold.) zgîtie. *(Maria e o ~.)*

DRĂCÓS adj. **1.** poznaș, ștrengar. *(Om ~.)* **2.** neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprințar, vioi, zăpăcit, zbînțuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)*

DRĂCOVÉNIE s. **1.** bazaconie, bizarerie, bîzdîganie, ciudățenie, curiozitate, drăcie, minunăție, năstrușnicie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, șozénie, (Ban. și Olt.) miráz, (Transilv. și Ban.) mirăzénie, (Mold.) șanț. *(Multe ~ a mai văzut.)* **2.** drăcie, năzbîtie, poznă, ștrengărie, (pop.) drăcărie, (fam.) parascovénie. *(A făcut o ~.)*

DRĂCUÍ vb. a înjura, a ocărî, (livr.) a invectiva, (înv. și pop.) a măscări, (pop.) a stropși, a sudui, (prin Ban.) a tîrtăi, (înv.) a mustra, (fig.) a îmbăla, (înv. și pop. fig.) a spurca, (arg.) a sictiri, a sictirisi. *(Pentru ce îl ~ ?)*

DRĂCULÉȚ s. drăcușor.

DRĂCUȘÓR s. drăculeț.

DRĂGÁICĂ s. **1.** sînziene (pl.). *(~ se sărbătorește la 24 iunie.)* **2.** *(BOT.; Galium verum)* sînzianǎ, (reg.) sîmiánă, sînzănioáră, smîntînícă, floarea-lui-Sîntión. **3.** *(BOT.; Galium mollugo)* sînzianǎ albă, (reg.) beteala-regínei.

drăgáică s. v. BÎLCI. IARMAROC. SÎNZIENE DE GRĂDINĂ. TÎRG.

drăgáice s. pl. v. IELE.

DRĂGĂLÁȘ adj. drăguț, frumușel, (Transilv. și Ban.) cínaș, (fig.) dúlce. *(Un copil ~.)*

DRĂGĂLĂȘÉNIE s. farmec, grație, (livr.) șarm. *(Are o ~ înnăscută.)*

DRĂGĂSTÓS adj. **1.** afectuos, dezmierdător, drag, duios, iubitor, mîngiietor, tandru, (înv.) mîngiiós, (fig.) cald. *(Îi șoptea cuvinte ~.)* **2.** galeș, languros, tandru. *(I-a aruncat o privire ~.)*

drăgăvíi s. pl. v. SPANAC.

drăghinár s. v. CARÎMB.

drăgosteálă s. v. ALINTARE. DEZMIERDARE. MÎNGÎIERE.

drăgostí vb. v. ALINTA. DEZMIERDA. IUBI. MÎNGÎIA.

drăgostíre s. v. ALINTARE. DEZMIERDARE. MÎNGÎIERE.

drăgulét s. v. EGHILET.

DRĂGÚȚ adj. **1.** drăgălaș, frumușel, (Transilv. și Bucov.) cínaș, (fig.) dúlce. *(Un copil ~.)* **2.** agreabil, estetic, frumos, plăcut. *(Un aspect ~.)* **3.** agreabil, amuzant, distractiv, plăcut. *(Un spectacol ~.)* **4.** amabil, atent, curtenitor, galant, gentil, (pop.) levént, (înv.) cortéz, libóvnic. *(~ cu femeile.)*

drăgúț s. v. AMANT. CONCUBIN. IUBIT. PRIETEN.

drăgúță s. v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.

DRĂMĂLUÍ vb. a drămui. *(A ~ o marfă.)*

DRĂMĂLUÍRE s. drămuire. *(~ unei mărfi.)*

DRĂMUÍ vb. a drămălui. *(A ~ ceva cu precizie.)*

drămuí vb. v. CHIBZUI. GÎNDI. JUDECA. SOCOTI.

DRĂMUÍRE s. drămăluire. *(~ unei mărfi.)*

drămuíre s. v. CHIBZUIRE. DELIBERARE. GÎNDIRE. JUDECARE.

DREAPTĂ ORIENTÁTĂ s. *(MAT.)* axă.

DREÁVĂ s. (pop.) drîng. *(~ pentru bătut lîna.)*

dregătór s. v. DEMNITAR.

dregătoríe s. v. DEMNITATE. POZIȚIE. RANG. TREAPTĂ.

DRÉGE vb. a cîrpi, a repara. *(A ~ un obiect rupt.)*

drége vb. v. ARANJA. AȘEZA. CĂLĂUZI. CLASA. CLASIFICA. CONDUCE. CONTRAFACE. DEPANA. DICHISI. DIRIJA. DISPUNE. DISTRIBUI. FALSIFICA. FARDA. FERCHEZUI. FORTIFICA. GĂTI. GHIDA. GRUPA. ÎMPĂRȚI. ÎMPODOBI. ÎNDREPTA. ÎNDRUMA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTĂRI. ÎNTOCMI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. MACHIA. ORDONA. ORGANIZA. ORÎNDUI. POTRIVI. POVĂȚUI. PUNE. RECONFORTA. REFACE. REPARA. REPARTIZA. RESTABILI. RIDICA. RÎNDUI. SFĂTUI. SISTEMATIZA. SPILCUI. TĂMĂDUI. TICLUI. TONIFICA. VINDECA. VOPSI.

drégere s. v. DEPANARE. DEPANAȚIE. REFACERE. REPARARE. REPARAT. REPARAȚIE.

DRENÁJ s. drenare. *(~ apei de pe un teren.)*

DRENÁRE s. drenaj. *(~ apei de pe un teren.)*

DREPNEÁ s. *(ORNIT.; Cypselus apus)*(pop.) lăstun-máre, lăstun-négru, (reg.) rîndunică-de-múnte, rîndunică-de-pădúre, rîndunică-de ploáie, rîndunică-de-túrn, rîndunică-de-zíduri.

DREPT adj., adv., s., prep. **I.1.** adj. direct, neocolit. *(Drum ~ spre...)* **2.** adv. ață, direct, neocolit, sfoară, (pop.) óblu. *(Merge ~ spre casă.)* **3.** adj. (livr.) rectiliniu, (pop.) óblu. *(Dungă, linie ~.)* **4.** adj. vertical. *(Stîlp ~.)* **5.** adj. *(BOT.)* erect, vertical. *(Tulpini ~.)* **6.** adj. abrupt, perpendicular, pieptiș, piezíș, prăpăstios, priporos, rîpos, vertical, (rar) prăpăstuít, priporît, (pop.) óblu, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic, ripít, rîpurós, țărmurós, (prin Transilv.) priporíu, (prin Bucov.) pripós, (înv.) mălurós, străminós. *(Peretele ~ al muntelui.)* **7.** adv. perpendicular, vertical, (înv.) prost. *(Muntele se înalță ~ înaintea noastră.)* **8.** adj. neaplecat. *(Cu spinarea ~.)* **9.** adj. bățos, rigid, țeapăn. *(O ținută ~.)* **10.** adv. băț, bățos, rigid, țeapăn. *(Stă ~.)* **11.** adj. neted, plan, plat, șes, (pop.) óblu, (reg.) șesós, (Olt. și Ban.) poléjnic, (înv.) tins, tócmai, (fig.) ras, șters. *(O suprafață ~; un loc ~.)* **II.1.** adj. imparțial, neparțial, nepărtinitor, obiectiv, (înv.) nefățărít. *(Om ~.)* **2.** adj. adevărat, corect, exact, just. *(O concluzie ~.)* **3.** adv. adevărat, just. *(A vorbit ~.)* **4.** adj. echitabil, just. *(Decizie ~.)* **5.** adv. întemeiat, just, temeinic. *(A judecat ~.)* **6.** adj. îndreptățit, just, legitim, *(O cerere ~.)* **7.** adv. chiar, exact, întocmai, precis, tocmai, (pop.) óblu, tamán, (înv. și reg.) prísne, (prin Olt.) tam, (înv., în Transilv.) acurát, (pop. fig.) curát. *(Îl nimerește ~ în frunte; cade ~ pe el; a venit ~ la ora convenită.)* **III.** s. **1.** jurisprudență, (înv. și pop.) légile (pl. art.), (înv.) drit. *(Învață ~.)* **2.** autoritate, calitate, cădere, competență, îndreptățire, (înv.) volnicíe. *(Nu am ~ să mă pronunț.)* **3.** împuternicire, putere, (înv.) tărie. *(Are depline ~uri.)* **4.** privilegiu. *(M-am folosit de acest ~ pe care îl am.)* **IV. 1.** adv. ca. *(Socotește-te ~ absent.)* **2.** prep. ca, de, pentru, spre. *(~ încercare.)* **3.** prep. ca, (înv. și reg.) spre. *(Crede că trebuie să ceară ~ răsplată...)*

drept prep. v. LÎNGĂ.

DREPTÁR s. *(TEHN.)* colțar, echer, (reg.) cot, ghiuníe. *(~ zidarului.)*

dreptár s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

DREPTÁTE s. **1.** echitate, justiție, (înv.) légе. *(A restabilit ~ cuiva.)* **2.** justețe, temeinicie, (înv.) rezón. *(~ cauzei sale.)*

dreptáte s. v. ACȚIUNE. CAUZĂ. JUDECATĂ. PROCES.

DREPTÚNGHI s. *(MAT.)* (înv.) rectángul.

DREPTUNGHIULÁR adj. rectangular. *(Obiect de formă ~.)*

dres adj. v. ARANJAT. COCHET. CONTRAFĂCUT. DICHISIT. ELEGANT. FALSIFICAT. FARDAT. FERCHEȘ. FERCHEZUIT. GĂTIT. ÎNGRIJIT. MACHIAT. REFĂCUT. REPARAT. SPILCUIT. VOPSIT.

dres s. v. AROMAT. CONDIMENT. FARD. INGREDIENT. MIRODENIE. REFACERE. REPARARE. REPARAT. REPARAȚIE.

DRESÁ vb. **I.** a deprinde. *(A ~ un animal, la circ.)* **II.** a întocmi, a redacta. *(A ~ un act, un proces-verbal.)*

DRESÁJ s. dresare, dresură. *(~ animalelor, la circ.)*

DRESÁRE s. **I.** dresaj, dresură. *(~ unor animale, la circ.)* **II.** întocmire, redactare. *(~ unui proces-verbal.)*

DRESÁT adj. învățat. *(Animal ~.)*

DRESÓR s. îmblînzitor. *(~ de lei.)*

DRESÚRĂ s. dresaj, dresare. *(~ de lei.)*

DRÉȚE s. *(BOT.; Nymphaea lotus thermalis)* duminecea, (reg.) gălbenéle (pl.), scrinti-toáre.

dreț-gálben s. v. CRIN-GALBEN.

dréven adj. v. AMORȚIT. ÎNȚEPENIT.

DRIBLÁJ s. *(SPORT)* driblare, dribling. *(~ adversarului direct.)*

DRIBLÁRE s. *(SPORT)* driblaj, dribling. *(~ adversarului.)*

DRÍBLING s. *(SPORT)* driblaj, driblare. *(~ la portarul advers.)*

DRIC s. **1.** *(TEHN.)* (reg.) sandíc. *(~ la căruță.)* **2.** car funebru, car funerar, car mortuar, (Bucov.) caravánă, (Mold.) droágă, patáșcă.

dric s. v. CENTRU. COCÎRLĂ. COTIGĂ. MIEZ. MIJLOC. PUTERE. SCHIMBĂTOARE. TELEAGĂ. TOI.

dricálă s. v. PILOTĂ. SALTEA.

DRICÁR s. cioclu.

dricuí vb. v. BATE. BĂTĂTORI. BĂTUCI. ÎNDESA. PRESA. SCORMONI. SCURMA.

drimóc s. v. COACĂZĂ.

dripí vb. v. BATE. BĂTĂTORI. BĂTUCI. ÎNDESA. PRESA.

DRÍȘCĂ s. *(TEHN.)* fățuitoare, (reg.) malá, netezitoáre, (Transilv. și Ban.) șimitău. *(~ pentru mortar.)*

DRIȘCUÍ vb. a fățui. *(~ un zid proaspăt tencuit.)*

drișcuí vb. v. TENCUI.

drișcuiálă s. v. TENCUIALĂ.

DRIȘCUÍRE s. drișcuit, fățuire, fățuit. *(~ tencuielii unui zid.)*

DRIȘCUÍT s. drișcuire, fățuire, fățuit. *(~ tencuielii unui zid.)*

drit s. v. DREPT. JURISPRUDENȚĂ.

drîgîí vb. v. CLĂTINA. HÎȚÎI. HÎȚÎNA. HODOROGI. HURDUCA. HURDUCĂI. HURUI. SCUTURA. ZDRONCĂNI. ZDRUNCINA. ZGÎLȚÎI. ZGUDUI.

drîglá vb. v. DĂRĂCI. PĂRUI. PIEPTĂNA. SCĂRMĂNA.

drîglă s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

drîglu s. v. COCIORVĂ. DARAC. DĂRĂCITOR. SCĂRMĂNĂTOARE.

DRÎMBĂ s. *(MUZ.)* drîng.

drîmboí vb. v. BOSUMFLA. ÎMBUFNA.

drîmboiát adj. v. BOSUMFLAT. ÎMBUFNAT.

drîmboiére s. v. BOSUMFLARE. ÎMBUFNARE.

DRÎNG s. *(MUZ.)* drîmbă. *(A cînta din ~.)*

drîng s. v. DREAVĂ.

drîngăní vb. v. ZDRĂNGĂNI.

droágă s. v. CAR FUNEBRU. CAR FUNERAR. CAR MORTUAR. DRIC.

DROÁIE s., adv. **1.** s. bandă, buluc, ceată, cîrd, gloată, grămadă, grup, mulțime, pîlc, stol, (pop.) crîlă, liotă, (reg.) canará, ciúrdă, mișinâ, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Olt. și Ban.) clápie, (înv.) cin, tacîm. *(O ~ de copii.)* **2.** adv. buluc, gloată, grămadă, valvîrtej. *(S-au repezit ~ la el.)*

DROB s. **1.** bulgăre, grunz, (pop.) zgrunț, zgrúnțur. *(Un ~ de sare.)* **2.** *(BOT.; Genista tinctoria)* drobiță, (reg.) drobișór, drobușór, genístră, grozámă, spártă. **3.** *(BOT.; Isatis tinctoria)* drobușor, (reg.) boiengioáie, cardamá, drobișór, laba-míței.

drob s. v. COȘ. LADĂ. LEMNUL-BOBULUI. SALCÎM-GALBEN.

drobișór s. v. DROB. DROBIȚĂ. DROBUȘOR. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

DROBÍȚĂ s. *(BOT.; Genista tinctoria)* drob, (reg.) drobișór, drobușór, genístră, grozámă, spártă.

drobíță s. v. RECHIE.

DROBUȘÓR s. *(BOT.; Isatis tinctoria)* drob, (reg.) boiengioáie, cardamá, drobișór, laba-míței.

drobușór s. v. DROB. DROBIȚĂ.

DROG s. stupefiant. *(Trafic de ~uri.)*

drog s. v. GROZAMĂ.

DRÓJDIE s. **1.** levură, (reg.) țáică. *(~ de bere.)* **2.** maia, plămadă, plămădeală. *(~ pentru aluatul de pîine.)* **3.** (prin Ban.) lógor. *(~ depusă pe fundul unui butoi.)* **4.** zaț, (înv.) telveá. *(~ de cafea.)*

drójdie s. v. LEPĂDĂTURĂ.

drópică s. v. CIROZĂ HIDRICĂ. HIDROPIZIE.

dropicós s., adj. v. HIDROPIC.

dropie mícă s. v. SPURCACI.

dropie pitícă s. v. SPURCACI.

DROPIÓI s. *(ORNIT.)* (prin Bucov.) zdrob, (glumeț) mitropolít. *(~ este bărbătușul dropiei.)*

dropiță mícă s. v. SPURCACI.

droșcár s. v. BIRJAR. SURUGIU. VIZITIU.

dróscă s. v. BIRJĂ. TRĂSURĂ.

droșcărie s. v. BIRJĂRIE.

drot s. v. ARC. RESORT. SÎRMĂ.

DRUG s. **1.** bară. *(Un ~ de fier.)* **2.** (reg.) rúdă. *(Un ~ de stejar.)* **3.** *(TEHN.)* cîrmă, oiște, pîrghie, proțap. *(~ la moara de vînt.)* **4.** *(TEHN.)* broască. *(~ la masa dulgherului.)*

drug s. v. BARĂ. CARÎMP. CEAFĂ. CERBICE. LINGOU.

drúgă s. v. BĂTĂTOR. COCEAN. ȘTIULETE.

drugălău s. v. COCEAN. ȘTIULETE.

drugi s. pl. v. BUTUCI. PLAZURI. TĂLPI.

DRUM s. **1.** cale, (înv. și reg.) potécă. *(Nu-i sta în ~.)* **2.** *drum-de-fier* = cale ferată, linie ferată, (pop.) șină, (Transilv., Bucov. și Ban.) ștrec. **3.** călătorie, deplasare, voiaj, (înv.) plimbáre, úmblet. *(Un ~ lung și obositor.)* **4.** cursă, deplasare. *(La prima ~, camionul s-a comportat bine.)* **5.** alergătură, cursă. *(A făcut două ~ în piață.)* **6.** itinerar, parcurs, rută, traiect, traiectorie, trasеu, (astăzi rar) marșrút, (înv., în Mold.) șleau. *(~ urmat de un vehicul.)*

drumár s. v. CĂLĂTOR. DRUMEȚ.

dramáș s. v. CĂLĂTOR. DRUMEȚ.

drumătóriu s. v. CĂLĂTOR. DRUMEȚ.

DRUMÉȚ s. călător, (reg.) drumáș, (Transilv.) drumár, drumătóriu, (înv.) străinic. *(Un ~ obosit de cale.)*

DRUMEȚÍE s. **1.** excursie. **2.** turism.

drumuí vb. v. CĂLĂTORI. UMBLA. VOIAJA.

DRUMULÉȚ s. drumușor.

drumul-láptelui s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI.

drumul-róbilor s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI.

DRUMUȘÓR s. drumuleț.

DRUPACÉE s. *(BOT.)* sîmburoasă. *(Prunul este o ~.)*

drúșcă s. v. VĂTĂȘIȚĂ. VORNICEASĂ.

DUALÍSM s. dualitate. *(~ unui fenomen.)*

DUALITÁTE s. dualism. *(~ unui principiu.)*

DÚBĂ s. autodubă. *(~ este un autocamion închis.)*

dúbă s. v. AREST. BUHAI. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PIUĂ. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

dubălár s. v. ARGĂSITOR. CARABAN. NASICORN. TĂBĂCAR.

dubălăreásă s. v. TĂBĂCĂREASĂ.

dubălărie s. v. ARGĂSITORIE. TĂBĂCĂRIE.

dubeálă s. v. ARGĂSEALĂ. ARGĂSIRE. TĂBĂCEALĂ. TĂBĂCIRE. TĂBĂCIT.

dubí vb. v. ARGĂSI. TĂBĂCI.

DUBIÓS adj. **1.** incert, îndoielnic, nesigur, problematic, (livr.) improbábil, indecís, (rar) îndoiós, (fig.) nebulós. *(La o dată ~.)* **2.** suspect, (astăzi rar) problemátic. *(O persoană ~.)* **3.** echivoc, îndoielnic, necurat, suspect. *(De o morală ~.)* **4.** suspect, veros. *(Afaceri, speculații ~.)*

dubíre s. v. ARGĂSEALĂ. ARGĂSIRE. TĂBĂCEALĂ. TĂBĂCIRE. TĂBĂCIT.

dubít adj. v. ARGĂSIT. TĂBĂCIT.

dubít s. v. ARGĂSEALĂ. ARGĂSIRE. TĂBĂCEALĂ. TĂBĂCIRE. TĂBĂCIT.

DUBÎȚĂ s. autodubiță. *(O ~ de o tonă.)*

DÚBIU s. incertitudine, îndoială, neîncredere, nesiguranță, rezervă, scepticism, șovăială, șovăire, (astăzi rar) necredință, (înv.) aporíe, îndoință. *(Am o oarecare teamă și un ~ în privința...)*

DUBLÁ vb. **1.** a îndoi, (rar) a duplica, a reduplica, (înv.) a îndupleca. *(A ~ o sumă de bani.)* **2.** a căptuși. *(A ~ o haină.)*

DUBLÁRE s. **1.** îndoire. *(~ mizei la un joc.)* **2.** căptușire. *(~ a unei haine.)*

dúblă s. v. BANIȚĂ. DUBLU-DECALITRU.

DUBLÉT s. *(FIZ.)* dipol. *(~ electric.)*

DÚBLU adj. îndoit. *(A plătit un preț ~.)*

DUBLU-DECALÍTRU s. baniță, (pop.) dúblă, (reg.) miérță, (Mold. și Bucov.) dimerlíe, (Transilv. și Olt.) férdelă, (prin Ban.) măsúră, (prin Olt.) siníce, (Mold. și Bucov.) stamboálă. *(~ pentru cereale.)*

DUBLÚRĂ s. căptușeală. *(~ la o haină.)*

DÚCĂ s. plecare, pornire. *(E gata de ~.)*

dúcă s. v. DUCE.

ducă-se-pe-pustíi s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. EPILEPSIE. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

DÚCE s. (înv.) dúcă, hérțog. *(~ de Burgundia.)*

DÚCE vb. **1.** a cără, a purta, a transporta, (reg.) a cărăbăni, (înv.) a podvodări, a transportarisi. *(Doi sanitari ~ bolnavul.)* **2.** a lua, a transporta. *(Mașina ne-a ~ până la...)* **3.** a deplasa. *(~ lingura la gură.)* **4.** a se deplasa, a merge, a se mișca, a umbla, (pop.) a se purta. *(Se ~ puțin prin grădină.)* **5.** a se da, a se deplasa, a merge. *(Se ~ cu doi pași înapoi.)* **6.** a se deplasa, a se transporta. *(S-a ~ la fața locului.)* **7.** a se cără, a pleca. *(Să te ~ imediat de aici!)* **8.** a merge, a pleca, a porni, (pop.) a (se) mișca, (înv. și reg.) a păsa. *(Unde te ~?)* **9.** a merge. *(Se ~ la doctor.)* **10.** a merge, a trece. *(Te rog să te ~ și pe la noi.)* **11.** a colinda, a cutreiera. *(Se ~ prin muzee.)* **12.** a aduce. *(Mi-a ~ pachetul acasă.)* **13.** a călăuzi, a conduce, a ghida, a îndruma. *(O ~ prin muzee.)* **14.** a acompania, a conduce, a însoți, a întovărăși, a petrece, (reg.) a întroloca. *(Îl ~ până la poartă.)* **15.** a conduce, a purta. *(O ~ de mînă.)* **16.** a transmite. *(A-i ~ salutări de la...)* **17.** a se îndrepta, a merge. *(Acesta e drumul care ~ spre...)* **18.** a trage, a trasa. *(~ linii paralele.)* **19.** a (se) difuza, a (se) împrăștia, a (se) întinde, a (se) lăți, a (se) propaga, a (se) răspîndi, a (se) transmite, (rar) a (se) vehicula, (înv.) a (se) povesti, a (se) vesti. *(Știrea s-a ~ peste tot.)* **20.** a depune, a desfășura, a efectua, a executa, a face, a îndeplini, a întreprinde, a presta. *(A ~ acolo o muncă utilă.)* **21.** a da, a desfășura, a purta, a susține, (înv.) a sta. *(Au ~ o luptă continuă cu inerția.)* **22.** a întreține, a purta. *(A ~ o corespondență vie cu...)* **23.** a îndura, a răbda, a suferi, a suporta. *(El a ~ tot greul.)* **24.** a rezista, a ține. *(O haină care ~ la tăvăleală.)* **25.** a trăi, a viețui. *(O ~ rău.)* **26.** a-i merge. *(Știu că o ~ bine!)* **27.** a se încheia, a se sfîrși, a se termina, a trece. *(S-a ~ și vacanța!)* **28.**

a deceda, a dispărea, a muri, a pieri, a se prăpădi, a răposa, a (se) sfîrși, a se stinge, a sucomba, (livr.) a repauza, (înv. și pop.) a se săvîrși, (înv. și reg.) a se pristăvi, (înv.) a se prosîăvi, (ir.) a crăpa, a plesni (înv. și reg. ir.) a se spărge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petréce, (arg.) a o mierli. *(S-a ~ și bietul Matei!)*

dúce vb. v. ADEMENI. AMĂGI. CÎRMUI. CONDUCE. DIRIGUI. DOMNI. GUVERNA. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. STĂPÎNI. TRIȘA.

DÚCERE s. **1.** cărare, cărat, dus, purtare, transport, transportare. *(~ rănitului la spital.)* **2.** mergere, mers, plecare, pornire. *(După ~ lui acolo.)* **3.** tragere, trasare. *(~ unei linii.)* **4.** purtare, susținere. *(~ unei campanii de presă.)*

DUD s. *(BOT.; Morus)* (înv. și reg.) mur, (reg.) pomițăr, (Mold.) agúd, (Transilv. și Ban.) frăgăr.

DÚDĂ s. *(BOT.)* (înv. și reg.) múră, (reg.) pomiță, (Mold.) agúdă, (Transilv.) frágă.

dúdă s. v. BURLAN.

dudáu s. v. BĂLĂRIE. BURUIANĂ. CUCUTĂ.

dudúcă s. v. DOMNIȘOARĂ. DUDUIE.

DUDUÍ vb. **1.** a se clătina, a se cutremura, a dîrdîi, a tremura, a se zgudui, (Mold. și Transilv.) a durdui, (înv.) a se ridica. *(~ pereții.)* **2.** a bubui, a detuna, a trăsni, a tuna, a vui, (pop.) a răzbubui. *(~ în depărtare.)* **3.** a vui, (rar) a vîjîi. *(Focul ~ în sobă.)*

dudúi vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎMBOLDI. ÎNDEMNA. ÎNDEPĂRTA.

DUDÚIE s. domnișoară, (Mold. și Bucov.) dudúcă, (înv.) demoazélă, madmoazélă.

DUDUÍT s. **1.** cutremurare, duduitură, zguduitură. *(Un ~ puternic al pereților.)* **2.** bubuire, bubuit, bubuitură, detonație, detunare, detunat, detunătură, duduitură, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)* **3.** duduitură, durăit, durăitură, duruit, huruială, huruit, huruitură, (reg.) dúrăt, hurduitură, (Mold.) durduít. *(~ unui vehicul pe o stradă pietruită.)*

DUDUITÚRĂ s. **1.** cutremurare, duduit, zguduitură. *(O ~ puternică a pereților.)* **2.** bubuire, bubuit, bubuitură, detonație, detunare, detunat, detunătură, duduit, trăsnet, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)* **3.** duduit, durăit, durăitură, duruit, huruială, huruit, huruitură, (reg.) dúrăt, hurduitură, (Mold.) durduít. *(~ unui vehicul pe o stradă pietruită.)*

DUÉL s. (rusism înv.) poedinóc. *(L-a provocat la ~.)*

DUÉT s. *(MUZ.)* duo. *(Un ~ celebru dintr-o operă.)*

DUGHEÁNĂ s. (Transilv.) bóltă. *(Vinde într-o ~.)*

dugheáná s. v. MAGAZIN. PRĂVĂLIE.

dughengíu s. v. PRĂVĂLIAȘ.

DUGHÍE s. *(BOT.)* **1.** *(Setaria italica)* (reg.) mohór, părîng. **2.** *(Setaria verticillata)* mohor, mei-păsăresc, (reg.) bursoácă.

duglán adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

dúgliș adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

dugós adj. v. INSOCIABIL. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. RECALCITRANT. REFRACTAR. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

DUH s. **1.** apariție, arătare, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre. *(Li se pare că un ~ bîntuie pădurile.)* **2.** *(BIS.)* spirit. *(Sfîntul ~.)* **3.** spirit, suflet. *(~ și materia.)* **4.** haz, spirit, umor, (fig.) pipér, sáre. *(Glumă plină de ~.)*

duh s. v. APUCĂTURĂ. CALCUL. CARACTER. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. DEPRINDERE. DEȘTEPTĂCIUNE. DUHOARE. FIRE. GÎND. IDEE. INFECȚIE. INTELECT. INTELIGENȚĂ. INTENȚIE. ÎMPUȚICIUNE. JUDECATĂ. MANIERE. MIASMĂ. MINTE. MORAVURI. NATURĂ. NĂRAVURI. OBICEIURI. PLAN. PRICEPERE. PROIECT. PURTARE. PUTOARE. RAȚIUNE. RĂSUFLARE. RESPIRAȚIE. SOCOTEALĂ. SPIRIT. SUFLARE. TEMPERAMENT.

duhán s. v. TUTUN.

duhăní vb. v. FUMA.

duhlí vb. v. DUHNI. MIROSI. PUȚI.

DUHNÍ vb. a mirosi, a puți, (prin Mold.) a se auzi, (Mold.) a duhli, (înv.) a duhori. *(~ a băutură.)*

DUHOÁRE s. infecție, împuțiciune, miasmă, putoare, (livr.) fetiditáte, (înv.) duh, smreduíre. *(Simțea o ~ insuportabilă.)*

duhorí vb. v. DUHNI. MIROSI. PUȚI.

DUHÓVNIC s. *(BIS.)* confesor, (astăzi rar) spirituál, (înv.) mărturisitór, spoveditór. *(Preotul care spovedește se numește ~.)*

duhóvnic s. v. CLERIC.

DUHOVNICÉSC adj. *(BIS.)* **1.** bisericesc, religios, spiritual, sufletesc. *(Păstor ~.)* **2.** preoțesc, (pop.) popésc. *(Cinul ~.)*

duhovnicí vb. v. MĂRTURISI. SPOVEDI.

DUIÓS adj. **1.** emoționant, impresionant, înduioșător, mișcător, patetic, răscolitor, tulburător, vibrant, (rar) răvășitór, (înv.) simțitór. **2.** afectuos, dezmierdător, drag, drăgăstos, iubitor, mîngîietor, tandru, (înv.) mîngîios, (fig.) cald. *(Îi șoptea cuvinte ~.)* **3.** dureros, jalnic, trist. *(Un cîntec ~.)* **4.** îndurerat, întristat, trist. *(Se confesa cu un glas ~.)*

DUIOȘÍE s. **1.** emoție, înduioșare. *(Cu glasul plin de ~.)* **2.** melancolie. *(O ~ de neînvins pentru vremurile copilăriei.)* **3.** durere, întristare, jale, tristețe. *(~ exprimată de o doină.)*

DUIÚM s. grămadă, mulțime, potop, puhoi, puzderie, sumedenie, (înv. și pop.) máre, poiéde, (înv. și reg.) întunéric, (reg.) posmól, tălábă, (Transilv. și Mold.) sílă, (înv.) multít, putére, (fig.) groáză, grozăvénie, grozăvíe, (reg. fig.) pológ. *(~ de trupe dușmane.)*

duiúm s. v. CAPTURĂ. PRADĂ.

dul s. v. GANGLION.

DULÁMĂ s. suman, (reg.) cóntăș, récăl, (Transilv. și Maram.) gúbă. *(~ de dimie.)*

dulandragíu s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

DULÁP s. **1.** garderob, șifonier, (înv. și reg.) sicríu, (prin Transilv.) cástăn, (prin Ban.) ormán, (Transilv.) parséchi, (Transilv. și Maram.) șifón, (prin Ban.) șofrînár. *(Pune hainele în ~.)* **2.** leagăn, scrînciob, (înv. și reg.) scîrcium, (reg.) huíț, (Transilv.) vîrtéj, (Ban.) vîrtilói, (prin Transilv.) zdrîncă. *(S-a dat în ~, la moși.)*

duláp s. v. SCÎNDURĂ.

DULĂPĂȘ s. dulăpior. *(~ pentru copil.)*

DULĂPIÓR s. dulăpaș. *(Un ~ pentru lenjerie.)*

DULĂU s. *(ZOOL.)* zăvod, (prin Transilv.) pugléu, (Mold. și Bucov.) zăblău. *(Un ~ pentru păzit curtea.)*

dulăul s. art. v. CÎINELE-MARE.

DÚLCE adj. **1.** îndulcit. *(Cafea ~.)* **2.** proaspăt. *(Lapte ~.)* **3.** nesărat. *(Brînză ~.)*

dúlce adj. v. AGREABIL. ARMONIOS. BLÎND. CALM. DELICAT. DOMOL. DRAG. DRĂGĂLAȘ. DRĂGUȚ. ESTOMPAT. FIN. FRUMOS. FRUMUȘEL. GINGAȘ. GRAȚIOS. IUBIT. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. LIN. LINIȘTIT. MELODIC. MELODIOS. MODERAT. MUZICAL. NETULBURAT. PAL. PALID. PARFUMAT. PAȘNIC. PIERDUT. PLĂCUT. POTOLIT. POTRIVIT. SCUMP. SONOR. STINS. SUAV. ȘTERS. TEMPERAT. TIHNIT. UNDUIOS. UȘOR.

DULCEÁG adj. **1.** (rar) dulcíu. *(Un fruct ~.)* **2.** fad, insipid, searbăd, (rar) spelb, (Transilv.) líhod, (Bucov.) línced. *(O mîncare ~.)*

dulceág adj. v. LANGUROS. MIEROS. SENTIMENTAL.

DULCEÁȚĂ s. (Transilv. și Ban.) pecméz, (Transilv.) silvoíz. *(~ de caise.)*

dulceáță s. v. MAGIUN.

dulcegărie s. v. SENTIMENTALISM.

dulcele crăciúnului s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

DULCIȘÓR s. *(BOT.; Hedysarum)* (reg.) cap-de-cocoș.

dulcíu adj. v. DULCEAG.

DÚLCIURI s. pl. cofeturi (pl.), zaharicale (pl.), (reg.) zăhăréle (pl.), (grecism înv.) zumaricále (pl.). *(A mîncat multe ~.)*

duleán s. v. COCEAN.

duléte s. v. DOVLEAC.

duléți s. pl. v. PEPENE.

DULGHÉR s. lemnar, (înv. și reg.) teslár, (reg.) cioplitór, (Transilv.) bărdáș, (prin Ban.) máuăr.

DULGHERÍE s. dulgherit, lemnărie, (înv. și reg.) teslăríe. *(Se ocupă cu ~.)*

DULGHERÍT s. dulgherie, lemnărie, (înv. și reg.) teslăríe. *(Se ocupă cu ~.)*

DULÍE s. *(TEHN.)* fasung. *(~ la un bec.)*

DUMBÉȚ s. *(BOT.; Teucrium chamaedrys)* (reg.) jugărél, jugăréț, sclípeț, spulberătúră, șugărél.

dumbéț s. v. IARBĂ-USTUROASĂ.

DUMBRÁVĂ s. (reg.) berc, rădiác, redíș, rédiu, (Ban.) zăbrán. *(O ~ într-o pădure seculară.)*

dumbrávnic s. v. CÎNEPIOARĂ.

DUMBRĂVEÁNCĂ s. *(ORNIT.; Coracias garrulus)* (reg.) căcău, cioară-pucioásă, corb-albástru.

DUMERÍ vb. **1.** a înțelege, a se lămuri, a pricepe, a ști, (reg.) a se nădăi, (fig.) a se trezi. *(Tot nu te-ai ~ ce-am vrut să-ți spun?)* **2.** a (se) clarifica, a (se) edifica, a (se) lămuri. *(S-a ~ imediat ce i-a văzut actele.)*

DUMERÍRE s. clarificare, edificare, lămurire. *(~ lui într-o problemă.)*

DUMERÍT adj. clarificat, edificat, lămurit. *(Sînt pe deplin ~.)*

dumésnic adj. v. DOMESTIC.

dumesnicí vb. v. DOMESTICI. ÎMBLÎNZI.

dumesnicíre s. v. DOMESTICIRE. ÎMBLÎNZIRE.

dumesnicít adj. v. DOMESTICIT. ÎMBLÎNZIT.

dumicá vb. v. AMESTECA. CIOPÎRȚI. MESTECA. SFÎRTECA. SFIȘIA.

dumicát s. v. GURĂ. ÎMBUCĂTURĂ. ÎNGHIȚITURĂ. MUȘCĂTURĂ.

DUMINECEÁ s. *(BOT.; Nymphaea lotus thermalis)* dreț̦e, (reg.) gălbenéle (pl.), scrîntitoáre.

DUMINICA FLORÍILOR s. *(BIS.)* florii (pl.), (reg.) duminica vlăstárilor, staurile florii (pl.).

duminica vlăstárilor s. v. DUMINICA FLORIILOR. FLORII.

dumitráș s. v. SĂPUNELE.

DUMITRÍȚĂ s. *(BOT.; Chrysanthemum indicum)* crizantemă, tufănică, (reg.) aurátă, cătălínă, mărgărítă, román, tătăișă, flori-de-iárnă (pl.), gura-paharúlui, romaniță-máre, rujă-de-toámnă, salomii-gálbene (pl.).

DUMNEALÚI pron. dînsul, el, (pop.) dumneasá, (înv.) núsul. *(~ m-a invitat.)*

dumneasá pron. v. DÎNSUL. DUMNEALUI. EL.

DUMNEATÁ pron. dumneavoastră, tu, (Mold. și fam.) matá. *(~ ce spui?)*

DUMNEAVOÁSTRĂ pron. **1.** voi. *(Veniți și ~ cu noi?)* **2.** dumneata, tu, (Mold. și fam.) matá. *(~ ce spuneți?)*

dumnezéie s. v. ZEIȚĂ.

DUMNEZEIÉSC adj. *(BIS.)* **1.** ceresc, divin, sfînt, (livr.) celést, (rar) îndumnezeít, zeiésc, (pop.) sînt, (înv.) minunát, preaînălt. *(Pronia ~.)* **2.** ceresc, divin, providențial. *(Dar ~.)*

dumnezeiése adj. v. MINUNAT. SPLENDID. SUPERB.

dumnezeiéște adv. v. MINUNAT. SPLENDID. SUPERB.

DUMNEZEÍRE s. *(BIS.)* **1.** atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeu, părinte, providență, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînălțul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu. **2.** cer, divinitate, pronie, providență. *(~ să-l aibă în pază!)*

dumnezeoáiecă s. v. ZEIȚĂ.

DUMNEZÉU s. *(BIS.)* **1.** atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeire, părinte, providență, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînălțul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu. **2.** divinitate, idol, zeitate, zeu, (înv.) bolován, boz, chip, făptură, simulácru, zîn. *(~ al unui popor antic.)*

DUNĂREÁN adj. danubian. *(Regiunea ~.)*

DUNGÁ vb. a tărca, a vărga, (pop.) a învîrsta, (reg.) a vîrsta. *(A ~ un material textil.)*

DUNGÁT adj. **1.** bălțat, tărcat, vărgat, (rar) zebrát, (pop.) învîrstát, pestrițat, vîrstát, (reg.) vîrcát, (prin Ban., Transilv. și Olt.) șergát. *(Un material textil ~.)* **2.** reiat. *(Țesătură ~.)*

DÚNGĂ s. **1.** linie, vargă, (pop.) vîrstă, (reg.) șar, (prin Ban. și Transilv.) șárgă, (Mold. și Bucov.) vîrcă. *(O țesătură cu ~i.)* **2.** brîu, (pop.) vîrstă. *(Casa avea o ~ albastră.)* **3.** linie, (Transilv. și Ban.) șțraif. *(A tras o ~.)* **4.** nervură, striație, vînă. *(Marmură cu ~i.)* **5.** dîră, fascicul, fîșie, rază, trîmbă, (fig.) sprînceánă. *(O ~ de lumină.)* **6.** latură, margine, muchie. *(~ patului, a cutiei.)* **7.** coastă, latură, parte. *(Stă întins pe-o ~.)* **8.** creț, cută, încrețitură, rid, zbîrcitură, (pop.) zbîrceálă, zbîrci, (prin Transilv.) rant, (fig.) brázdă. *(O față plină de ~i.)*

DUNGĂȚEÁ s. *(BOT.; Tetragonolobus purpureus)* (reg.) nohót.

DUNGULÍȚĂ s. (rar) dungúță, (pop.) vărgulíță, vărgúță. *(O țesătură cu ~e.)*

dungúță s. v. DUNGULIȚĂ.

DÚO s. *(MUZ.)* duet. *(~ dintr-o operă.)*

dupác s. v. BRÎNCI. GHIONT. IZBITURĂ. ÎMBRÎNCEALĂ. ÎMBRÎNCITURĂ. ÎMPINSĂTURĂ.

DÚPĂ prep., adv. **1.** prep. (local) dinapoia, dindărătul, înapoia, îndărătul. *(~ casă se află...)* **2.** prep. (temporal) cu, de. *(Zi ~ zi.)* **3.** prep. (temporal) peste. *(Vine ~ un ceas.)* **4.** adv. (modal) conform, potrivit. *(A lucrat ~ un plan.)* **5.** prep. (cauzal) pentru. *(Varsă lacrimi ~ copilul pierdut.)* **6.** prep. (instrumental) prin, printru. *(Predă o limbă ~ o anumită metodă.)* **7.** prep. (indică o relație de rudenie) dinspre, (înv.) déspre. *(Văr ~ mamă.)*

dupăcí vb. v. GHIONTI. IZBI. ÎMBOLDI. ÎMBRÎNCI. ÎMPINGE. ÎNGHIONTI.

dupăí vb. v. BUFNI. IZBUCNI. PUFNI. TROPĂI.

dupăít s. v. TROPĂIALĂ. TROPĂIT. TROPĂITURĂ. TROPOT.

dupăitúră s. v. TROPĂIALĂ. TROPĂIT. TROPĂITURĂ. TROPOT.

duplicá vb. v. DUBLA. ÎNDOI.

DUPLICÁT s. copie. *(Un ~ al diplomei.)*

DUPLICITÁR adj. fals, fariseic, fățarnic, ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestrițat, (înv. fig.) calp, zugrăvít. *(Atitudine ~.)*

DUPLICITÁTE s. falsitate, fățărnicie, ipocrizie, minciună, perfidie, prefăcătorie, viclenie, vicleșug, (livr.) fariseísm, machiavelísm, tartuferíe, tartufísm, (rar și fam.) machiaverlîc, (înv.) fățăríe, prefăcánie, prefăcătură, procleție, (fig.) iezuitísm, mascarádă. *(A fost dovedită ~ lui.)*

dupurluí vb. v. JUMULI.

dupurós adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

DUR adj. **1.** rezistent, solid, tare, tenace, (pop.) țeápăn, vîrtós. *(Un material ~.)* **2.** agresiv, bătăios, brutal, coleric, impulsiv, iute, nestăpînit, violent, (fam. fig.) belicós. *(Un om, un temperament ~.)*

DUR adj. *(MUZ.)* major. *(Do ~.)*

dur adj. v. CÎINESC. DRASTIC. GREU. RĂSTIT. RIDICAT. SEVER. TARE.

dur adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

DURÁ vb. a clădi, a construi, a face, a înălța, a ridica, a zidi, (livr.) a edifica, (înv.) a temeia. *(A ~ o nouă școală.)*

DURÁ vb. **1.** a dăinui, a exista, a fi, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a rămîne, a trăi, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît va ~ lumea și pămîntul; vechi obiceiuri care ~ și azi.)* **2.** a dăinui, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a stărui. *(Amintirea lui ~ pînă astăzi.)* **3.** a ține. *(Spectacolul ~ două ore.)* **4.** a se păstra, a rezista, a ține. *(O încălțăminte care ~ mult.)*

DURÁBIL adj. **1.** rezistent, solid, trainic, (rar) dăinuitór, (pop.) purtăréț, țeápăn, vîrtós, (înv.) nestrămutát, țiitór. *(Ghete ~; o construcție ~.)* **2.** rezistent, trainic, viabil. *(O operă ~.)* **3.** stabil, statornic, trainic, (înv.) stătător. *(O stare sufletească ~.)* **4.** persistent, rezistent, trainic, (livr.) perén. *(Efecte ~.)*

DURABILITÁTE s. **1.** rezistență, soliditate, tărie, trăinicie, (înv. și reg.) statornicíe, (înv.) nestrămutáre. *(~ unui material.)* **2.** rezistență, trăinicie, viabilitate. *(~ unei opere.)* **3.** persistență, (livr.) perenitáte. *(~ unor efecte.)*

DURAMÁTER s. *(ANAT.)* pahimeninge.

DURÁRE s. clădire, construcție, construire, înălțare, ridicare, zidire, (livr.) edificáre. *(~ unui nou spital.)*

DURÁTĂ s. **1.** întindere, lungime, mărime. *(~ unei zile.)* **2.** interval, întindere, perioadă, răstimp, timp, (reg.) ráhăt. *(Pe toată ~ examenului.)*

dúră s. v. ROTIȚĂ.

DURĂÍ vb. a durui, a hodorogi, a hurui, (rar) a turui, (pop.) a trăncăni, (reg.) a hurdui, a troncăni, (prin Ban.) a trăscări. *(Căruța ~ pe strada pietruită.)*

durăí vb. v. TUNA.

DURĂÍT s. duduit, duduitură, durăitură, duruit, huruială, huruit, huruitură, (reg.) dúrăt, hurduitúră, (Mold.) durduít. *(~ unui vehicul pe o stradă pietruită.)*

DURĂITÚRĂ s. duduit, duduitură, durăit, duruit, huruială, huruit, huruitură, (reg.) dúrăt, hurduitúră, (Mold.) durduít. *(~ unui vehicul pe o stradă pietruită.)*

dúrăt s. v. BUBUIRE. BUBUIT. BUBUITURĂ. DETONAȚIE. DETUNARE. DETUNAT. DETUNĂTURĂ. DUDUIT. DUDUITURĂ. DURĂIT. DURĂITURĂ. DURUIT. HURUIALĂ. HURUIT. HURUITURĂ. TRĂSNET. TRĂSNITURĂ. TUNET. VUIET.

durbánă s. v. COȘ. LADĂ.

durd adj. v. BUCĂLAI. BUCĂLAT. DOLOFAN. DURDULIU. GRĂSAN. GRĂSULIU. GRĂSUȚ. PLIN. ROTOFEI. ROTUND.

dúrdă s. v. FLINTĂ. PUȘCĂ. SÎNEAȚĂ.

durduí vb. v. CLĂTINA. CUTREMURA. DÎRDÎI. DUDUI. TREMURA. ZGUDUI.

durduít s. v. DUDUIT. DUDUITURĂ. DURĂIT. DURĂITURĂ. DURUIT. HURUIALĂ. HURUIT. HURUITURĂ.

durdulicá vb. v. ROSTOGOLI.

DURDULÍU adj. bucălai, bucălat, dolofan, grăsan, grăsuliu, grăsuț, plin, rotofei, rotund, (reg.) brusnát, bucălíu, durd, (prin Olt.) vîrláv. *(Copil ~.)*

DUREÁ vb. **1.** a chinui, a ține. *(Mă ~ o măsea.)* **2.** a îndurera, a întrista, a mîhni, (înv.) a dosădi, (fig.) a răni. *(Mă ~ ce-mi spui.)*

DURÉRE s. **1.** (Olt. și Munt.) dor, (înv.) duroáre. *(~ de dinți.)* **2.** chin, încercare, patimă, păs, pătimire, suferință, (înv. și pop.) múncă, (pop.) aht, cercáre, năpástă, (înv. și reg.) pătimítă, scîrbă, (înv.) răbdáre, stráste, suferíre, (fig.) povără. *(Cîte ~ a avut de îndurat!)* **3.** calvar, canon, caznă, chin, patimă, schingiuire, schingiuit, suferință, supliciu, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitorie, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoare, trudnicie. *(Supus la ~i crîncene.)* **4.** întristare, mîhnire, (înv.) dosádă. *(Ce ~ să aud cele ce-mi spui!)* **5.** duioșie, întristare, jale, tristețe. *(~ exprimată de o doină.)*

DURERÓS adj. **1.** întristător, trist. *(O situație ~.)* **2.** jalnic, nenorocit, trist, (înv. și reg.) milós. *(Privelițte, întîmplare ~.)* **3.** duios, jalnic, trist. *(Un cîntec ~.)*

DÚRHAM s. *(ZOOL.)* shorthorn. *(~ este o rasă de taurine.)*

DURIFICÁ vb. a (se) întări. *(A ~ un metal.)*

DURIFICÁRE s. întărire. *(~ unui metal.)*

durigá vb. v. ROSTOGOLI.

DURITÁTE s. **1.** rezistență, soliditate, tărie, tenacitate. *(~ unui material.)* **2.** agresivitate, brutalitate, impulsivitate, nestăpînire, violență. *(~ temperamentală a cuiva.)*

duritáte s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CONSTRÎNGERE. CRUZIME. FEROCITATE. INTRANSIGENȚĂ. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. RIGOARE. RIGUROZITATE. SĂLBĂTICIE. SEVERITATE. STRĂȘNICIE. STRICTEȚE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

durlúi s. v. PRICHICI.

duroáre s. v. DURERE.

DURUÍ vb. a durăi, a hodorogi, a hurui, (rar) a turui, (pop.) a trăncăni, (reg.) a hurdui, a troncăni, (prin Ban.) a trăscări. *(Căruța ~ pe strada pietruită.)*

duruiéle s. pl. v. JINTIȚĂ.

DURUÍT s. duduit, duduitură, durăit, durăitură, huruială, huruit, huruitură, (reg.) dúrăt, hurduitúră, (Mold.) durduít. *(~ unui vehicul pe o stradă pietruită.)*

duruitoáre s. v. CASCADĂ. CATARACTĂ. CĂDERE DE APĂ.

durzău s. v. JEP. JNEAPĂN. PIN PITIC.

durzoáș s. v. RUJĂ.

DUS adj. căzut, înfundat. *(Cu ochii ~.)*

dus adj. v. ADEMENIT. AMĂGIT. ÎNȘELAT. PĂCĂLIT. PROSTIT. TRIȘAT.

DUS s. cărare, cărat, ducere, purtare, transport, transportare. *(~ rănitului la spital.)*

DÚȘCĂ s. gît, gură, înghițitură, sorbitură, (Transilv.) scópot. *(O ~ de vin.)*

duși s. pl. v. DISPOZIȚIE. TOANE. VOIE.

dușlág s. v. DORN. PRIBOI.

DUȘMÁN s., adj. adversar, inamic, potrivnic, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, pizmuitór, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătăreț, (înv.) neamíc, neprieten, nepriitór, pîríș, sculător. *(Armata ~.)*

dușmánése adj. v. DUȘMĂNOS. INAMIC. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

DUȘMĂNÉȘTE adv. (înv.) vrăjmășéște. *(Se poartă ~.)*

DUȘMĂNÍ vb. a (se) urî, a (se) vrăjmași, (pop.) a (se) îndușmăni, (înv. și reg.) a (se) pizmui, (înv.) a (se) gîlălui, a (se) împerechea, a (se) nenăvidi, a (se) pizmi, a (se) urgisi. *(Se ~ de moarte.)*

DUȘMĂNÍE s. animozitate, discordie, învrăjbire, ostilitate, pornire, ură, vrajbă, vrăjmășie, zizanie, (livr.) inimicíție, (înv. și pop.) príce, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) pícă, (înv. și reg.) ceártă, pízmă, pizmuíre, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, uríciúne, vrăjbíe, (latinism înv.) rancoáre. *(Ce e ~ asta nemblînzită între voi?)*

DUȘMĂNÓS adj. **1.** inamic, neprietenesc, neprietenos, ostil, potrivnic, vrăjmaș, (pop.)

pizmáș, pizmuitór, vrăjmășésc, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (reg.) vrăjmășós, (înv.) dușmănésc, mîniós, potrivitór. *(O acțiune ~.)* **2.** neprietenesc, neprietenos, ostil, potrivnic, (fig.) piezíș. *(O privire ~.)* **3.** ranchiunos, răzbunător, (livr.) vindicatív, (reg.) țînáș, zăcáș. *(Intenții ~.)* **4.** ostil, răutăcios, (prin Transilv.) aspíd, (fig.) veninós. *(Cuvinte ~.)*

DUȘUMEÁ s. pardoseală, podea, scîndură, (pop.) pódină, (Ban. și Transilv.) pod, (Ban.) vátră, (înv.) planșéte (pl.), pomóstină. *(Doarme pe ~ goală.)*

DU-TE-VÍNO s. (pop.) treápăd. *(Era un ~ continuu.)*

DÚZĂ s. **1.** *(TEHN.)* ajutaj. **2.** *(TEXT.)* filieră.

dvoreán s. v. CURTEAN.

dvorélnic s. v. CURTEAN.

dvorénin s. v. CURTEAN.

E

ebén s. v. ABANOS.

EBRIETÁTE s. beție, (prin Transilv.) șumeneală. *(Stare de ~.)*

EBULÍȚIE s. *(FIZ.)* fierbere. *(Proces de ~.)*

ECHÉR s. *(TEHN.)* **1.** colțar, (rar) vínchel. *(~ pentru desenul tehnic.)* **2.** colțar, dreptar, (reg.) cot, ghiuníe. *(~ zidarului.)*

ECHILIBRÁ vb. **1.** a (se) compensa, a (se) contrabalansa, a (se) cumpăni, a precumpăni, (livr.) a (se) pondera. *(Două forțe care se ~.)* **2.** a (se) compensa. *(Cele două fenomene se ~.)*

ECHILIBRÁRE s. **1.** contrabalansare, cumpăneală, cumpănire. *(O greutate pusă pentru ~.)* **2.** compensare. *(~ celor două fenomene.)*

ECHILIBRÁT adj. **1.** armonios, concordant, proporționat, regulat, simetric. *(Un ansamblu ~.)* **2.** calculat, chibzuit, cumpănit, cumpătat, înfrînat, măsurat, moderat, ponderat, socotit. (prin vestul Transilv.) samalít. *(Duce o viață ~.)* **3.** cuminte, cumpănit, rațional, rezonabil, (înv.) rezonát. *(Un om ~.)* **4.** astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)*

ECHILÍBRU s. **1.** stabilitate. *(Se asigură ~ navei.)* **2.** cumpănă, cumpăneală, cumpănire. *(A se afla în poziție de ~.)* **3.** (rar) statică. *(Tulburări de ~.)* **4.** armonie, concordanță, potrivire, proporție, proporționalitate, simetrie, (fig.) simfonie. *(Un perfect ~ al elementelor unui ansamblu.)*

ECHIMÓZĂ s. *(MED.)* vineață, vînătaie, (înv.) vînătáre. *(Are o ~ la ochi.)*

ECHINÍDĂ s. *(ZOOL.; Echinoidea)* arici-de-mare.

ECHIPÁ vb. **1.** a se îmbrăca, a se înveșmînta, (înv. și reg.) a se învéște. *(Vă rog să vă ~ și să mergem.)* **2.** a dota, a înzestra, a prevedea, a utila, (înv.) a provedea. *(A ~ o uzină cu cele necesare.)*

echipáj s. v. CALEAȘCĂ.

ECHIPAMÉNT s. *(MIL.)* efecte (pl.). *(~ al unui ostaș.)*

ECHIPÁRE s. **1.** îmbrăcare, înveșmîntare. *(~ unei persoane.)* **2.** dotare, dotație, înzestrare, prevedere, utilare. *(~ unei uzine cu cele necesare.)*

ECHIPÁT adj. îmbrăcat, înveșmîntat, (înv.) învăscút. *(Persoană ~.)*

ECHÍPĂ s. formație. *(O ~ sportivă.)*

ECHITÁBIL adj. drept, just. *(Decizie ~.)*

ECHITÁTE s. dreptate, justiție, (înv.) lége. *(A restabilit ~.)*

ECHITÁȚIE s. *(SPORT)* călărie.

ECHIVALÉNT adj. coincident, concordant, corespunzător, (livr.) congruént, (înv.) consunánt. *(Elemente ~.)*

ECHIVALÉNȚĂ s. coincidență, concordanță, (livr.) congruență. *(~ unor elemente.)*

ECHIVÓC adj., s. **1.** adj. ambiguu, (livr.), amfibológic. *(Exprimare ~.)* **2.** s. ambiguitate, (livr.) amfibolíe. *(~ unei exprimări.)* **3.** adj. confuz, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, neprecis, obscur, (livr.) abscóns. *(O semnificație ~.)* **4.** adj. confuz, difuz, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedeslușit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)* **5.** adj. dubios, îndoielnic, necurat, suspect. *(De o morală ~.)*

eclatá vb. v. STRĂLUCI.

eclatánt adj. v. STRĂLUCIT. STRĂLUCITOR.

ECLEZIÁSTIC adj. *(BIS.)* **1.** bisericesc, religios, spiritual, (înv.) religionár. *(Dogmă ~.)* **2.** clerical, preoțesc, (pop.) popésc. *(Adunare ~.)*

*ECLIPSÁ vb. (fig.) a întuneca, a umbri. *(I-a ~ pe toți cu verva sa.)*

eclipsá vb. v. DEPĂȘI. DISPĂREA. ÎNTRECE. PIERI.

ECLÍPSĂ s. *(ASTRON.)* (reg.) întunericíme, (înv.) întunecáre. *(O ~ de soare.)*

eclisiárh s. v. CÎNTĂREȚ. DASCĂL. DIAC. PARACLISER. PSALT. ȚÎRCOVNIC.

ECOLOGÍE s. (ieșit din uz) bionomíe.

ECONÓM adj. adunător, cruțător, păstrător, strîngător, (înv. și reg.) scump, (reg.) păstriélnic, (fig.) strîns. *(Om ~.)*

ECONÓMIC adj. economicos, rentabil, (înv.) economicésc. *(Un procedeu ~.)*

economicése adj. v. ECONOMIC. ECONOMICOS. RENTABIL.

ECONOMICÓS adj. **1.** economic, rentabil, (înv.) economicésc. *(Un procedeu ~.)* **2.** sporníc. *(O mîncare ~.)*

ECONOMÍE s. **1.** agoniseală, agonisire, agonisită, (pop.) chiverniseálă, pricopseálă, (reg.) prișpeálă, (prin Maram. și Transilv.) zorobóc, (înv.) strînsoáre, strînsúră. *(Are o ~ bunicică pentru zile negre.)* **2.** alcătuire, compoziție, organizare, organizație, structură, (rar) substánță, (fig.) urzeálă. *(~ unei lucrări.)*

ECONOMISÍ vb. a acumula, a aduna, a agonisi, a face, a strînge, (pop.) a chivernisi, (reg.) a prișpi, a răgădui, a sclipui, (Transilv.) a mirui, (Olt. și Munt.) a scofeli, (Ban.) a stăci, (Transilv. și Maram.) a șporoli, (prin Maram.) a zorobi, (fig.) a prăsi. *(A ~ o adevărată avere.)*

ECONOMISÍRE s. agonisire, strîngere. *(~ unei sume de bani.)*

ECOSÓNDĂ s. cholot. *(Cu ~ se măsoară marile adîncimi oceanice.)*

ECÓU s. răsunet, (pop.) hăuít, súnet, (prin Transilv. și Olt.) sun, (înv.) écho. *(Un ~ în munți.)*

ecóu s. v. RĂSUNET. VÎLVĂ.
ecpaiá s. v. ALAI. CORTEGIU. SUITĂ.
ECTOPLÁSMĂ s. *(ANAT.)* hialoplasmă.
ECUMÉNIC adj. *(BIS.)* (înv.) sobórnic, sobornicésc. *(Sinod ~.)*
ECVÉSTRU adj. călare. *(O statuie ~.)*
ECZÉMĂ s. *(MED.)* pecingine.
edelváis s. v. ALBUMEALĂ. ALBUMIȚĂ. FLOAREA-REGINEI. FLOARE-DE-COLȚ.
edén s. v. CER. PARADIS. RAI.
EDIFICÁ vb. a (se) clarifica, a (se) dumeri, a (se) lămuri. *(S-a ~ imediat cum a văzut actele.)*
edificá vb. v. CLĂDI. CONSTRUI. DURA. FACE. ÎNĂLȚA. RIDICA. ZIDI.
EDIFICÁRE s. clarificare, dumerire, lămurire. *(~ lui într-o problemă.)*
edificáre s. v. CLĂDIRE. CONSTRUCȚIE. CONSTRUIRE. DURARE. ÎNĂLȚARE. RIDICARE. ZIDIRE.
EDIFICÁT adj. clarificat, dumerit, lămurit. *(Sînt pe deplin ~.)*
EDIFICATÓR adj. **1.** clarificator, explicativ, lămuritor. *(Un exemplu ~.)* **2.** concludent, convingător, decisiv, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecătór. *(O dovadă ~.)*
EDILITÁR adj. urbanistic. *(Construcții ~.)*
EDITÁ vb. a imprima, a publica, a scoate, a tipări, (înv.) a publicarisi, a publicui, a scrie. *(A ~ o revistă.)*
EDITÁRE s. imprimare, imprimat, publicare, scoatere, tipărire, tipărit, tragere, (înv.) publicarisíre, publicație, publicitate, tipăríe. *(~ unui nou tiraj dintr-o carte.)*
EDITÓR s. (înv.) librár.
EDÍȚIE s. (înv.) tipăríre. *(A doua ~ a unei cărți.)*
EDUCÁ vb. a crește, a forma, (înv.) a pedepsi. *(A ~ tînăra generație în spiritul patriotismului.)*
EDUCÁRE s. creștere, cultivare, educație, formare, (înv.) pedeápsă. *(~ tinerei generații.)*
EDUCÁT adj. citit, cult, cultivat, instruit, învățat, (rar) școlit, (înv.) pedepsit, politicít, spudaxít, sufletésc. *(Tînăr ~.)*
EDUCATÍV adj. **1.** pedagogic. *(Cerințe ~.)* **2.** instructiv, moralizator, (înv.) învățătór. *(O scriere cu conținut ~.)*
EDUCATÓR s. pedagog. *(Un bun ~.)*
EDUCÁȚIE s. **1.** instrucție, învățămînt, învățătură, (înv.) pedeápsă. *(Procesul de ~.)* **2.** *educație mixtă* = coeducație. *(~ în școală.)* **3.** creștere, cultivare, educare, formare, (înv.) pedeápsă. *(~ tinerei generații.)*
EFÉCT s. **1.** consecință, repercusiune, rezultat, urmare, (înv.) úrmă, (fig.) rod. *(Care este ~ acestei cauze?)* **2.** acțiune, influență, înrîurire, rezultat. *(Ce ~ are medicamentul asupra inimii?)* **3.** impresie. *(A produs un ~ favorabil.)* **4.** *(MIL.;* la pl.) echipament. *(~ ale unui ostaș.)* **5.** *(FIN.;* mai ales la pl.) hîrtie de valoare.

EFECTÍV adj., adv., s. **1.** adj. adevărat, real. *(Plecarea lui ~ din oraș a avut loc a doua zi.)* **2.** adv. realmente. *(Este ~ plictisit.)* **3.** adj. incontestabil, indiscutabil, real. *(A adus servicii ~.)* **4.** adj. eficace, eficient, pozitiv. *(Tratamentul a dat rezultate ~.)* **5.** s. disponibil, (înv.) putére. *(A strîns tot ~ său de oaste.)*
EFECTUÁ vb. **1.** a depune, a desfășura, a duce, a executa, a face, a îndeplini, a întreprinde, a presta. *(A ~ acolo o muncă utilă.)* **2.** a executa, a face, a împlini, a îndeplini, a înfăptui, a realiza, a săvîrși, (înv. și pop.) a plini. *(A ~ tot ce i s-a dat de făcut.)* **3.** a executa, a face, a făuri, a înfăptui, a realiza, a săvîrși. *(A ~ o lucrare durabilă.)* **4.** a face, a opera. *(A ~ unele modificări pe text.)* **5.** a face, a întreprinde. *(A ~ ample studii.)* **6.** a executa, a face, a îndeplini, a presta, a-și satisface. *(A ~ serviciul militar.)*
EFECTUÁRE s. **1.** executare, îndeplinire, prestare, prestație. *(~ unei munci utile.)* **2.** executare, execuție, facere, împlinire, îndeplinire, înfăptuire, realizare, săvîrșire, (înv.) săvîrșít. *(~ unei lucrări.)* **3.** executare, îndeplinire, prestare. *(~ serviciului militar.)*
EFEMÉR adj. pieritor, schimbător, temporar, trecător, vremelnic, (livr.) pasagér, (înv.) petrecătór, piericiós, pierít, stricăciós, temporál, vremelnicésc, (fig.) călătór, (înv. fig.) deșért. *(Întîmplări ~; o viață ~.)*
EFEMÉRĂ s. *(ENTOM.)* **1.** *(Ephemerida)* efemeridă, (reg.) vetríce. **2.** *(Ephemera vulgata)* (reg.) rusálie.
EFEMERÍDĂ s. *(ENTOM.; Ephemerida)* efemeră, (reg.) vetríce.
EFEMERITÁTE s. vremelnicie. *(~ existenței noastre individuale.)*
EFICÁCE adj. **1.** eficient, folositor, operativ, practic, productiv, util, (rar) operánt, (înv.) putinciós. *(O metodă ~.)* **2.** efectiv, eficient, pozitiv. *(Tratamentul a dat rezultate ~.)* **3.** drastic, eficient, energic, puternic. *(Un medicament ~.)* **4.** eficient, sigur. *(Un remediu ~.)*
EFICACITÁTE s. **1.** eficiență, folos, operativitate, productivitate, randament, valoare. *(~ unei metode.)* **2.** eficiență, productivitate. *(~ muncii.)* **3.** putere, valoare. *(~ nutritivă.)* **4.** putere. *(~ de germinație a semințelor.)*
EFICIÉNT adj. **1.** eficace, folositor, operativ, practic, productiv, util, (rar) operánt, (înv.) putinciós. *(O metodă ~.)* **2.** efectiv, eficace, pozitiv. *(Tratamentul a dat rezultate ~.)* **3.** drastic, eficace, energic, puternic. *(Un medicament ~.)* **4.** eficace, sigur. *(Un remediu ~.)*
EFICIÉNȚĂ s. **1.** eficacitate, folos, operativitate, productivitate, randament, valoare. *(~ unei metode.)* **2.** eficacitate, productivitate. *(~ muncii.)*
EFÍGIE s. chip, (prin Munt.) tábă. *(~ a unei medalii.)*
efloreséent adj. v. ÎNFLORITOR. PROSPER.
EFLÚVIU s. emanație. *(Se simte în aer un ~ specific.)*
ÉFOR s. *(BIS.)* epitrop, (Bucov.) antíst.

EFORÍE s. epitropie. *(~ spitalelor civile.)*
EFÓRT s. **1.** caznă, chin, forțare, muncă, osteneală, sforțare, silință, strădanie, străduință, trudă, zbatere, (livr.) travăliu, (rar) străduiálă, străduíre, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morînceálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căzníre, nevoínță, ostenínță, sfórță, strădănuínță, strădănuíre. *(~ lui a fost încununat de succes.)* **2.** greutate, osteneală, trudă. *(Cu multă ~.)* **3.** încercare, osteneală, sforțare, silință, strădanie, străduință. *(Toate ~urile lui au fost zadarnice.)*
EFUZÍV adj. *(GEOL.)* vulcanic. *(Formații ~.)*
EGÁL adj., s. **1.** adj. deopotrivă. *(Persoane ~ în înălțime.)* **2.** s. pereche, potrivă, seamă, seamăn. *(Nu are ~ în lume.)*
EGALÁ vb. **1.** a egaliza. *(A ~ lungimea a două bare.)* **2.** a ajunge. *(L-a ~ la scor.)*
EGALÁRE s. egalizare. *(~ lungimii celor două bare.)*
EGALITÁTE s. paritate. *(~ numerică, valorică.)*
EGALIZÁ vb. **1.** a egala. *(A ~ lungimea celor două piese.)* **2.** (fig.) a nivela. *(A ~ standardul de viață.)*
EGALIZÁRE s. **1.** egalare. *(~ lungimii celor două piese.)* **2.** (fig.) niveláre. *(~ standardului de viață.)*
EGHILÉT s. (înv.) drăgulét. *(~ la o uniformă militară.)*
EGÍDĂ s. oblăduire, ocrotire, patronaj, protecție, sprijin. *(Asociația se bucură de înalta ~ a...)*
EGIPTEÁN s., adj. **1.** s. (înv.) misirlíu. **2.** adj. (înv.) misír.
eglendisí vb. v. AMUZA. DESFĂTA. DISPUNE. DISTRA. ÎNVESELI. PETRECE. RÎDE. VESELI.
EGLÓGĂ s. *(LIT.)* bucolică, idilă. *(O ~ de Vergiliu.)*
EGOCENTRÍSM s. egolatrie, egotism. *(~ unui om.)*
EGOÍSM s. (înv.) siniubíre. *(De un ~ feroce.)*
EGOÍST adj. meschin. *(Interese ~.)*
EGOLATRÍE s. egocentrism, egotism. *(~ unei persoane.)*
EGOLÁTRU adj., s. egotist. *(Persoană ~.)*
EGOTÍSM s. egocentrism, egolatrie. *(~ unei persoane.)*
EGOTÍST adj., s. egolatru. *(Persoană ~.)*
EGRÉTĂ s. *(ORNIT.; Egretta alba)* stîrc alb, (rar) erodiu álb, 'erodiu máre, (reg.) bîtlan álb. ceapur máre, **stîrc** bălán.
EGÚMEN s. *(BIS.)* stareț, (astăzi rar) superiór, (înv. și reg.) stároste, (înv.) prot. *(~ al mănăstirii Putna.)*
EGUMENÍ vb. *(BIS.)* a stăreți.
EGUMENÍE s. *(BIS.)* stăreție. *(În timpul ~ lui.)*
ého s. v. ECOU. RĂSUNET.
EHOLÓT s. ecosondă. *(Cu ~ se măsoară marile adîncimi oceanice.)*
éhrlich 606 s. v. ARSFENAMINĂ 606. SALVARSAN.

EL pron. dînsul, dumnealui, (pop.) dumneasá, (înv.) núsul. *(~ m-a invitat.)*
ELABORÁ vb. **1.** a alcătui, a compune, a crea, a întocmi, a realiza, a redacta, a scrie, (înv.) a izvodi, a redija, a tocmi. *(A ~ o operă valoroasă.)* **2.** a alcătui, a compune, a concepe, a face, a formula, a întocmi, a redacta. *(Raportul a fost ~ de o comisie.)* **3.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a náște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de...)* **4.** a emite, a enunța, a expune, a formula. *(A ~ noua lui teorie asupra...)*
ELABORÁRE s. **1.** alcătuire, compunere, creare, întocmire, realizare, redactare, scriere, scris, (înv.) izvodíre, redácție, redijáre. *(~ unei opere literare.)* **2.** concepere, formulare, întocmire, redactare. *(~ unei scrisori.)* **3.** concepere, creare, imaginare, inventare, născocire, plănuire, plăsmuire, proiectare, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodíre. *(~ unui nou sistem de ...)* **4.** emitere, enunțare, expunere, formulare. *(~ unei noi teorii asupra...)*
ELÁN s. **1.** ardoare, avînt, entuziasm, înflăcărare, înfocare, însuflețire, pasiune, patimă, pornire, (livr.) fervénță, fervoáre, pátos, (rar) ardénță, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) apríndere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ specific tinereții.)* **2.** ardoare, avînt, impetuozitate, temperament, (pop. și fam.) súflet, (reg.) mau. *(Cîntați cu mai mult ~.)*
ELÁSTIC adj., s. **1.** adj. flexibil, mlădios, suplu, (înv.) încovoiós. *(O nuia ~.)* **2.** s. gumilastic, (pop.) gúmă, (Olt.) comilástru. *(~ pus la șosete.)*
ELASTICITÁTE s. flexibilitate, mlădiere, suplețe. *(~ unui corp solid.)*
ELATERÍD s. *(ENTOM.)* faur.
elebór s. v. SPÎNZ.
ELECTRICITÁTE s. **1.** *(FIZ.)* sarcină (electrică). *(~ pozitivă.)* **2.** energie electrică, lumină electrică. *(S-a întrerupt ~.)*
ELECTROANALÍZĂ s. *(CHIM.)* analiză electrochimică.
ELECTROBÚR s. *(TEHN.)* electrotrepan.
ELECTROCĂLDÚRĂ s. electrotermie. *(~ este o ramură a electrotehnicii.)*
ELECTROCOAGULÁRE s. *(MED.)* diatermocoagulare.
ELECTROFÓN s. picup. *(Discuri pentru ~.)*
ELECTROMETRÍE s. *(CHIM.)* potențiometrie. *(~ este o metodă de analiză chimică cantitativă volumetrică.)*
ELECTROMOTÓR s. motor electric.
ELECTRÓN s. *(FIZ.)* (rar) negatrón.
ELECTROTERMÍE s. electrocăldură. *(~ este o ramură a electrotehnicii.)*
ELECTROTREPÁN s. *(TEHN.)* electrobur.
ELECTROVALÉNȚĂ s. *(CHIM.)* legătură heteropolară, legătură ionică.
ELEFÁNT s. *(ZOOL.; Elephas maximus* și *Loxodonta africana)* (înv.) fil, fíldeș.

ELEFANTIÁZIS s. *(MED.)* filarioză, (rar) pahidermíe.

ELEGÁNT adj. **1.** aranjat, cochet, dichisit, ferchеș, ferchezuit, gătit, îngrijit, spilcuit, (pop. și fam. depr.) sclivisít, (pop.) dres, (Transilv. și Ban.) cínaș, (Transilv.) niálcoș, (turcism înv.) mucheléf. *(Om ~.)* **2.** distins, (livr. și fam.) șic. *(O toaletă ~.)* **3.** luxos, somptuos. *(Un interior ~.)* **4.** grațios, mlădios, mlădiu, suplu, zvelt, (rar) mlădiát. *(Zborul ~ al unei păsări.)*

ELEGÁNȚĂ s. **1.** distincție, rafinament, bun-gust, (livr. și fam.) șic. *(Îmbrăcat cu ~.)* **2.** distincție, finețe, rafinament, subtilitate. *(~ în comportări.)* **3.** lux, somptuozitate. *(~ unui interior.)*

ELEGIÁC adj. melancolic, trist. *(Poezie cu caracter ~.)*

ELEMÉNT s. **1.** componentă, constituent. *(Un ~ al unui ansamblu.)* **2.** *(LINGV.) element autohton* = substrat. *(~ din lexicul limbii române.)* **3.** *(CHIM.)* corp simplu. **4.** *(FIZ.)* pilă electrică. **5.** (la pl.) cunoștințe (pl.), noțiuni (pl.). *(Citeva ~ despre ...)* **6.** (la pl.) (înv. și pop.) stihíe. *(S-au dezlănțuit ~ naturii.)*

ELEMENTÁR adj. **1.** primar. *(Curs, învățământ ~.)* **2.** simplu. *(Un calcul ~.)* **3.** primar, rudimentar, simplu. *(Noțiuni ~ asupra...)* **4.** accesibil, simplu, ușor. *(Cunoștințe cît mai ~ pentru elevii mici.)*

elementár adj. v. NATURAL.

ELÉN adj. elenic, elinesc. *(Civilizația ~.)*

ELÉNIC adj. elen, elinesc. *(Cultura ~.)*

ELÉV s. **1.** școlar, (înv.) scolástic, uceníc. *(Profesorul și ~ii săi.)* **2.** discipol, învățăcel, ucenic, (livr.) cirác, (înv.) școlár. *(~ al unui maestru celebru.)*

elevát adj. v. ACADEMIC. DISTINS. SOLEMN.

ELEVATÓR s. *(TEHN.)* încărcător.

ELÉVĂ s. școlăriță.

ELIBERÁ vb. **1.** a libera, a salva, a scăpa, a scoate, (înv. și pop.) a slobozi, (pop.) a mîntui, (înv.) a apuca, a ierta, a volnici. *(I-a ~ din robie.)* **2.** a (se) dezrobi, a (se) emancipa, a (se) libera, (înv. și pop.) a (se) mîntui, (pop.) a (se) slobozi, (înv.) a (se) volnici, (fig.) a (se) descătușa. *(I-a ~ pe țăranii dependenți.)* **3.** a ieși, a se libera, a scăpa. *(S-a ~ din închisoare.)* **4.** a (se) libera, a scăpa, (înv. și pop.) a (se) slobozi. *(Te-ai ~ din armată?)* **5.** a se desprinde, a se libera, a scăpa. *(S-a ~ din strînsoare.)* **6.** a degaja, a desface, a libera, a scoate, (înv. și pop.) a slobozi. *(L-a ~ din funii.)* **7.** a desărcina, a descăuna, a scoate. *(A ~ pe cineva dintr-o funcție.)* **8.** a debloca, a degaja. *(A ~ un drum înzăpezit.)* **9.** a evacua, a goli, a libera. *(A ~ o locuință.)*

ELIBERÁRE s. **1.** liberare, salvare, scăpare, scoatere, (înv. și pop.) slobozíre, (pop.) mîntuíre, (înv.) **scăpătură**. *(~ lor din robie.)* **2.** dezrobire, emancipare, emancipație, liberare, (înv. și pop.) mîntuíre, (pop.) slobozíre, (înv. și reg.) slobozénie, (înv.) slobozíe, (fig.) descătușáre. *(~ țăranilor dependenți.)* **3.** ieșire, liberare, scăpare. *(După ~ lui din închisoare.)* **4.** *(MIL.)* liberare, lăsare la vatră. *(~ unui ostaș în termen.)* **5.** desfacere, desprindere, liberare, scăpare. (înv. și pop.) slobozíre. *(~ lui din strînsoare.)* **6.** desărcinare, descăunare, scoatere. *(~ cuiva dintr-o funcție.)* **7.** deblocare, degajare. *(~ unui drum înzăpezit.)* **8.** evacuare, golire, liberare. *(~ unei locuințe.)*

ELIBERÁT adj. dezrobit, (înv. și pop.) mîntuít. *(Un popor ~.)*

ELIBERATÓR adj., s. dezrobitor, liberator, (înv. și pop.) mîntuitór, slobozitór. *(Armată ~.)*

ELIMINÁ vb. **1.** a anula, a înlătura, a scoate, a suprima, a șterge, a tăia, (reg.) a ștricui. *(A ~ un rînd, un fragment dintr-un text.)* **2.** a depărta, a îndepărta, a înlătura, a scoate. *(A ~ petele de grăsime de pe haine.)* **3.** a curăța, a îndepărta, a înlătura. *(A ~ murdăria de pe jos.)* **4.** a scoate. *(A ~ un element dintr-o serie.)* **5.** a înlătura, a scoate, a suprima, (Transilv. și Bucov.) a delătura. *(A ~ dulciurile din alimentație.)* **6.** a evacua. *(A ~ fecale, gaze.)* **7.** a exclude, a îndepărta, a înlătura, a scoate. *(A ~ pe cineva dintr-o organizație.)* **8.** a îndepărta, a înlătura, a suprima. *(A ~ cauza răului.)*

ELIMINÁRE s. **1.** anulare, îndepărtare, înlăturare, scoatere, suprimare, ștergere, tăiere. *(~ unui rînd dintr-un text.)* **2.** curățare, îndepărtare, înlăturare, scoatere. *(Preparat pentru ~ petelor.)* **3.** înlăturare, scoatere, suprimare. *(~ condimentelor din alimentație.)* **4.** evacuare. *(~ fecalelor.)* **5.** excludere, îndepărtare, înlăturare, scoatere. *(~ lui dintr-o organizație.)* **6.** îndepărtare, înlăturare, suprimare. *(~ cauzelor răului.)*

ELIMINÁT adj. anulat, înlăturat, scos, suprimat, șters, tăiat. *(Un paragraf, un rînd, un cuvînt ~.)*

ELINÉSC adj. elen, elenic. *(Cultura ~.)*

ELÍTĂ s. (fig.) crémă, floáre, frúnte, spúmă. *(~ tineretului.)*

ELOCVÉNT adj. **1.** concludent, convingător, decisiv, edificator, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecătór. *(Un exemplu ~.)* **2.** (înv.) limbút, slovésnic. *(Un om ~.)*

ELOCVÉNȚĂ s. **1.** oratorie, retorică, (înv.) limbuție, ritorie. *(Își însușește arta ~.)* **2.** expresivitate, plasticitate, pregnanță, sugestivitate. *(~ satirei sale.)*

ELOGIÁ vb. a cinsti, a cînta, a glorifica, a lăuda, a mări, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, a venera. (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)*

ELOGIÉRE s. glorificare, lăudare, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (rar) apoteóză, exaltáre, (înv.) prealăudáre, preaslăvíre, sărbătorire. *(~ unui erou.)*

ELOGIÓS adj. encomiastic, laudativ. *(O cuvîntare ~.)*

ELÓGIU s. cinste, cinstire, glorie, laudă, mărire, omagiu, preamărire, preaslăvire, pro-

slăvire, slavă, slăvire, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. *(Aduceți ~ eroilor patriei.)*

ELUÁNT s. *(CHIM.)* developant. *(~ este un solvent.)*

ELUÁRE s. *(CHIM.)* eluțiune.

ELUCIDÁ vb. a (se) clarifica, a (se) descurca, a (se) desluși, a (se) explica, a (se) lămuri, a (se) limpezi, a (se) preciza, (înv.) a (se) pliroforisi, a (se) răspica, a (se) sfeti, (fig.) a (se) descilci, a (se) lumina. *(Problema a fost ~.)*

ELUCIDÁRE s. clarificare, deslușire, dezlegare, explicare, explicație, lămurire, limpezire, precizare, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforíe, răspicáre, (fig.) chéie, descîlcíre. *(~ unei probleme încurcate.)*

ELUCUBRÁȚIE s. aberație, absurditate, aiureală, bazaconie, enormitate, fantasmagorie, prostie, stupiditate. *(Ce spui tu e o ~!)*

ELUDÁ vb. a evita, a ocoli. *(A ~ aplicarea legii.)*

ELUDÁRE s. evitare, ocolire. *(~ prevederilor legale.)*

ELUȚIÚNE s. *(CHIM.)* eluare.

ELUVIONÁRE s. *(GEOL.)* eluviune. *(Proces de ~ a rocilor.)*

ELUVIÚNE s. *(GEOL.)* eluvionare. *(~ lentă a rocilor.)*

elvétic adj. v. ELVEȚIAN.

ELVEȚIÁN adj. (rar) elvétic. *(Un canton ~.)*

EMÁIL s. glazură, smalț, (reg.) călái, maz, mázlu, mortasíncă, smînțuiálă. *(Vase de ceramică cu ~.)*

EMAILÁ vb. a glazura, a smălțui. *(A ~ un vas de ceramică.)*

EMAILÁRE s. glazurare, smălțuire, smălțuit, (înv.) smălțuitúră. *(~ vaselor de ceramică.)*

EMAILÁT adj. glazurat, smălțuit, (rar) smălțát. *(Vas de ceramică ~.)*

EMAILÓR s. smălțuitor. *(E de profesie ~.)*

EMANÁ vb. **1.** a degaja, a emite, a exala, a împrăștia, a răspîndi, a scoate, (înv.) a răsfuga, a slobozi. *(Soba ~ gaze.)* **2.** a degaja, a dezvolta, a emite, a produce, a radia. *(O sursă care ~ căldură.)* **3.** a proveni, (fig.) a izvorî. *(Decretul ~ de la puterea legiuitoare.)*

EMANÁRE s. **1.** degajare, emanație, emisiune, exalare, exalație, împrăștiere, răspîndire, (înv.) răsfugáre. *(~ de gaze de la sobă.)* **2.** degajare, dezvoltare, emanație, producere, radiere. *(~ de căldură.)*

EMANATÍSM s. *(FILOZ.)* emanaționism.

EMANÁȚIE s. **1.** degajare, emanare, emisiune, exalare, exalație, împrăștiere, răspîndire, (înv.) răsfugáre. *(~ de gaze de la sobă.)* **2.** degajare, dezvoltare, emanare, producere, radiere. *(~ de căldură.)* **3.** *(CHIM.) emanație de radiu* = radon. **4.** efluviu. *(Se simte în atmosferă o ~ specifică.)*

EMANAȚIONÍSM s. *(FILOZ.)* emanatism.

EMANCIPÁ vb. a (se) dezrobi, a (se) elibera, a (se) libera, (înv. și pop.) a (se) mîntui, (pop.) a (se) slobozi, (înv.) a (se) volnici, (fig.) a (se) descătușa. *(I-a ~ pe țăranii dependenți.)*

EMANCIPÁRE s. dezrobire, eliberare, emanip ație, liberare, (înv. și pop.) mîntuíre, (pop.) slobozíre, (înv. și reg.) slobozénie, (înv.) slobozíe, (fig.) descătușáre. *(~ țiganilor.)*

EMANCIPÁȚIE s. dezrobire, eliberare, emancipare, liberare, (înv. și pop.) mîntuíre, (pop.) slobozíre, (înv. și reg.) slobozénie, (înv.) slobozíe, (fig.) descătușáre. *(~ țiganilor.)*

EMANCIPÁȚIE s. dezrobire, eliberare, emancipare, liberare, (înv. și pop.) mîntuíre, (pop.) slobozíre, (înv. și reg.) slobozénie, (înv.) slobozíe, (fig.) descătușáre. *(~ țăranilor dependenți.)*

emasculá vb. v. CASTRA. JUGĂNI. SCOPI. STERILIZA.

emasculáție s. v. CASTRARE. IMPOTENȚĂ. JUGĂNIRE. JUGĂNIT. SCOPIRE. SCOPIT. STERILIZARE.

EMBATÍC s. emfiteoză, (înv., în Mold.) bézmăn. *(Arenda pe termen îndelungat se numește ~.)*

EMBATICÁR s. (înv., în Mold.) bezmănár. *(~ era titularul unui embatic.)*

EMBLÉMĂ s. **1.** simbol, (rar) atribút, (înv. fig.) pecéte. *(~ unei mărci de fabrică.)* **2.** armoarii (pl.), blazon, stemă, (înv.) armătúri (pl.), herb, márcă, páváză, scut. *(~ unei case princiare.)*

EMBRIOCARDÍE s. *(MED.)* ritm fetal.

EMBRIÓN s. **1.** *(BOT.)* germen, (pop.) plod. *(Din ~ se formează plantula.)* **2.*** (fig.) gérmen, símbure. *(~ al unui fenomen.)*

emerí s. v. ȘMIRGHEL.

EMETÍC s. *(FARM.)* vomitiv.

EMFÁTIC adj. afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunător, umflát. *(Stil, limbaj ~.)*

EMFÁZĂ s. afectare, artificialitate, căutare, grandilocvență, manierism, patos, prețiozitate, retorism. *(Un stil plin de ~.)*

EMFITEÓZĂ s. embatic, (înv., în Mold.) bézmăn. *(~ este o arendă pe termen foarte lung.)*

EMFIZEM PULMONÁR s. **1.** *(MED.)* (prin Mold. și Transilv.) șui. **2.** *(MED. VET.)* tignafes.

EMIGRÁ vb. a se expatria, a pribegi, (înv.) a se înstrăina. *(A fost nevoit să ~.)*

EMIGRÁNT s., adj. expatriat, pribeag.

EMIGRÁRE s. emigrație, expatriere, pribegie, (înv.) înstrăinare. *(~ unui militant politic.)*

EMIGRÁȚIE s. emigrare, expatriere, pribegie, (înv.) înstrăinare. *(A plecat în ~.)*

EMINÉNT adj. ales, deosebit, distins, ilustru, remarcabil. *(Un profesor ~.)*

EMISÁR s. delegat, împuternicit, mesager, reprezentant, sol, trimis, (prin Transilv.) mînát, (înv.) misít, rugător, solitór. *(~ al unui stat străin.)*

EMISFÉRĂ s. **1.** *(MAT.)* (rar) semisferă. **2.** *(GEOGR.)* (înv.) semiglób.

EMISFÉRIC adj. (rar) semisféric. *(Obiect ~.)*

EMISIÚNE s. **1.** emitere. *(~ unor hîrtii de valoare.)* **2.** degajare, emanare, emanație, exalare, exalație, împrăștiere, răspîndire, (înv.) răsfugáre. *(~ de gaze de la sobă.)* **3.** transmisiune. *(~ radiofonică.)*

emisív adj. v. EMIȚĂTOR. TRANSMIȚĂTOR.

EMISTÍH s. *(LIT.)* (înv.) semistih. *(~ al unui vers.)*

EMITÁNȚĂ s. *(FIZ.)* radianță. *(~ este o mărime fotometrică.)*

EMÍTE vb. **1.** a elabora, a enunța, a expune, a formula. *(A ~ o nouă teorie.)* **2.** a transmite. *(Radioul ~ pe diverse lungimi de undă.)* **3.** a articula, a pronunța, a rosti. *(A ~ deslușit sunete, cuvinte.)* **4.** a produce, a scoate. *(~ sunete armonioase.)* **5.** a da, a scoate, (pop.) a slobozi. *(A ~ un chiot, un țipăt.)* **6.** a scoate. *(A ~ noi monede.)* **7.** a lansa. *(A ~ un mandat de arestare.)* **8.** a degaja, a emana, a exala, a împrăștia, a răspîndi, a scoate, (înv.) a răsfuga, a slobozi. *(Soba ~ gaze.)* **9.** a degaja, a dezvolta, a emana, a produce, a radia. *(O sursă care ~ căldură.)*

EMITÉNT s. *(FIN.)* trăgător. *(~ al unei polițe.)*

EMÍTERE s. **1.** elaborare, enunțare, expunere, formulare. *(~ unei noi teorii asupra...)* **2.** transmitere. *(~ unui program radiofonic.)* **3.** articulare, articulație, pronunțare, pronunție, rostire, (înv.) prozodie. *(~ deslușită a sunetelor.)* **4.** producere. *(~ unor sunete armonioase.)* **5.** emisiune. *(~ unor hîrtii de valoare.)* **6.** lansare. *(~ unui mandat de arestare.)*

EMIȚĂTÓR adj. transmițător, (rar) emisiv. *(Stație ~.)*

EMOTÍV adj. **1.** impresionabil, sensibil, simțitor. *(Fire ~; om ~.)* **2.** afectiv, emoțional. *(Stare ~; proces ~.)*

EMOTIVITÁTE s. impresionabilitate, sensibilitate, simțire. *(De o mare ~.)*

EMÓȚIE s. **1.** (livr.) afect. *(Senzații și ~ii.)* **2.** duioșie, înduioșare. *(Cu glasul plin de ~.)*

EMOȚIONÁ vb. **1.** a impresiona, a înduioșa, a mișca, a tulbura, (fig.) a atinge, a pătrunde. *(L-au ~ cele auzite.)* **2.** a impresiona, a sensibiliza. *(Arta îl ~ pe om.)*

EMOȚIONÁL adj. afectiv, emotiv. *(Stare ~; proces ~.)*

EMOȚIONÁNT adj. duios, impresionant, înduioșător, mișcător, patetic, răscolitor, tulburător, vibrant, (rar) răvășitór, (înv.) simțitór. *(O ~ poveste de dragoste.)*

EMOȚIONÁRE s. **1.** impresionare, înduioșare, mișcare. *(~ cuiva la cele auzite.)* **2.** impresionare, sensibilizare. *(~ omului prin intermediul artei.)*

EMOȚIONÁT adj. **1.** impresionat, înduioșat, mișcat, tulburat, (fig.) atins. *(Om ~.)* **2.** impresionat, sensibilizat. *(Un public ~.)*

EMPIRIOCRITICÍSM s. *(FILOZ.)* machism.

EMPLÁSTRU s. *(FARM.)* plasture, (înv.) sparadráp.

EMÚL s. concurent, rival. *(~ al cuiva în cîmpul literaturii.)*

EMULATÍV adj. încurajator, stimulativ, stimulator. *(Întrecere cu caracter ~.)*

EMULÁȚIE s. întrecere. *(Există acolo o adevărată ~.)*

EMULGATÓR s. *(CHIM.)* emulsionant. *(~ se folosește la obținerea emulsiilor.)*

EMULSIONÁNT s. *(CHIM.)* emulgator. *(Cu ajutorul ~ se obțin emulsiile.)*

enceĭál s. v. CREIER.

ENCEFALITĂ LETÁRGICĂ s. *(MED.)* boala somnului.

ENCICLOPÉDIC adj. cuprinzător, universal, vast. *(Cunoștințe ~; spirit ~.)*

ENCLÍTIC adj. *(GRAM.)* **1.** definit, hotărît. *(Articol ~.)* **2.** postpus, (rar) postpozitiv. *(Poziția ~ a unui articol.)*

ENCLÍZĂ s. *(GRAM.)* postpunere.

ENCOMIÁSTIC adj. elogios, laudativ. *(Cuvîntare ~.)*

ENDOFÍTĂ s. *(FITOPATOLOGIE)* endoparazită.

ENDOPARAZÍTĂ s. *(FITOPATOLOGIE)* endofită.

ENDOPLÁSMĂ s. *(ANAT.)* granuloplasmă.

ENDOTÉRM adj. *(FIZ., CHIM.)* endotermic. *(Proces ~.)*

ENDOTÉRMIC adj. *(FIZ., CHIM.)* endoterm. *(Proces ~.)*

ENÉRGIC adj. **1.** dinamic. *(Un om ~.)* **2.** impetuos, puternic, tare, vajnic, viguros. *(Un temperament ~.)* **3.** impetuos, viguros, viril. *(Manifestare ~.)* **4.** drastic, eficace, eficient, puternic. *(Un medicament ~.)*

ENERGÍE s. **1.** dinamism, forță, impetuozitate, putere, robustețe, tărie, vigoare, vitalitate, vlagă, (livr.) potență, (pop.) vînjoșénie, vînjoșie, vîrtoșíe, voinicíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. și Ban.) snágă, (înv.) sfórță, tăríme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)* **2.** bărbăție, putere, vigoare. *(De o ~ demnă de laudă.)* **3.** *energie electrică* = electricitate, lumină electrică. *(S-a întrerupt ~.)*

ENERVÁ vb. a agasa, a indispune, a irita, a necăji, a plictisi, a sîcîi, a supăra, (livr.) a tracasa, (pop.) a ciudi, a zădărî, (reg.) a zăhătui, (Mold.) a chihăi, (Ban.) a zăgălui, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a scîrbi, (pop. fig.) a ardeia, (reg. fig.) a scociorî. *(Îl ~ cu insistențele.)*

ENERVÁNT adj. agasant, iritant, plicticos, plictisitor, sîcîitor, supărător. *(S-a creat o situație ~.)*

ENERVÁRE s. **1.** agasare, iritare, plictisire, sîcîială, sîcîire, (livr.) tracasáre, (pop.) zădărîre. *(~ cuiva cu tot felul de fleacuri.)* **2.** irascibilitate, iritabilitate, iritare, iritație, necaz, nervozitate, supărare, surescitabilitate, surescitare, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)*

ENERVÁT adj. **1.** agasat, iritat, plictisit, sîcîit, supărat, (livr.) tracasát, (pop.) zădărît. *(Om ~.)* **2.** iritat, necăjit, nervos, supărat, surescitat, (înv. și reg.) scîrbit. *(Era extrem de ~.)*

ENGLÉZ s., adj. **1.** s. britanic. *(Cunoscutul calm al ~.)* **2.** adj. britanic, englezesc. *(Nave ~.)*

ENGLEZÉSC adj. britanic, englez. *(Calm specific ~.)*

ENGÓLPION s. *(BIS.)* panaghie.

ENIGMÁTIC adj. **1.** ascuns, criptic, misterios, ocult, secret, tainic, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) mistéric, tăinós, (fig.) nepătrúns. *(Emblema avea un sens ~.)* **2.** misterios. *(Un om ~.)* **3.** misterios, neînțeles, tainic. *(Un farmec ~.)*

ENÍGMĂ s. mister, secret, taină, (rar) misteriozitáte, (fig.) șarádă. *(~ele naturii.)*
enígmă s. v. GHICITOARE.
ENORIÁȘ s. *(BIS.)* (înv. și reg.) parohián, poporán.
ENORÍE s. *(BIS.)* parohie, (înv. și pop.) popór, (înv., prin Transilv.) máteră.
ENÓRM adj. **1.** colosal, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. **2.** colosal, fabulos, gigantic, imens, uriaș, (înv. și reg.) nămilós, (înv.) urieșésc, (fig.) astronómic. *(De proporții ~.)* **3.** colosal, imens, nemărginit, nemăsurat, nesfîrșit, vast, (livr.) incomensurábil. *(O suprafață ~.)* **4.** colosal, imens, nenumărat, (înv. și reg.) nesocotít. *(O mulțime ~.)* **5.** colosal, considerabil, imens, incalculabil, nelimitat, (rar) necalculábil. *(Cu efecte ~.)*
ENORMITÁTE s. **1.** gigantism, imensitate. *(~ unei construcții.)* **2.** imensitate, infinit, necuprins, nemărginire, nemărginit, nesfîrșire, nesfîrșit, vastitate. *(~ unei suprafețe.)* **3.** aberație, absurditate, aiureală, bazaconie, elucubrație, fantasmagorie, prostie, stupiditate. *(Ce spui tu e o ~.)*
ENTÉRIC adj. intestinal. *(Regiunea ~; afecțiune ~.)*
ENTEROGASTRÍTĂ s. *(MED.)* gastroenterită.
ENTOMOLÓG s. entomologist.
ENTOMOLOGÍST s. entomolog.
ENTUZIÁSM s. ardoare, avînt, elan, înflăcărare, înfocare, însuflețire, pasiune, patimă, pornire, (livr.) fervéntă, fervoáre, pátos, (rar) ardéntă, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) aprindere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ specific tinereții.)*
ENTUZIASMÁ vb. a (se) înflăcăra, a (se) însufleți, a (se) pasiona, (fig.) a (se) aprinde, a (se) încălzi, (rar fig.) a (se) învăpăia. *(Proiectul l-a ~.)*
ENTUZIASMÁT adj. avîntat, entuziast, fervent, focos, înflăcărat, înfocat, însuflețit, pasionat, (livr.) ardént, (fig.) aprins, arzător, fierbínte, înaripát. *(Cuvinte ~; un discurs ~.)*
ENTUZIÁST adj. avîntat, entuziasmat, fervent, focos, înflăcărat, înfocat, însuflețit, pasionat, (livr.) ardént, (fig.) aprins, arzător, fierbínte, înaripát. *(Cuvinte ~; un discurs ~.)*
ENUCLEÁRE s. *(MED.)* enucleație. *(~ unei tumori.)*
ENUCLEÁȚIE s. *(MED.)* enucleare. *(~ unui ochi.)*
ENUMERÁ vb. a înșira, a înșirui, (înv.) a număra. *(A ~ toate avantajele metodei.)*
ENUMERÁRE s. enumerație, înșirare, înșiruire. *(A face ~ tuturor elementelor.)*
ENUMERÁȚIE s. enumerare, înșirare, înșiruire. *(O ~ completă.)*
ENÚNȚ s. formulă. *(Un ~ matematic.)*
ENUNȚÁ vb. **1.** a formula. *(A ~ o judecată de valoare.)* **2.** a elabora, a emite, a expune, a formula. *(A ~ o nouă teorie.)*
ENUNȚÁRE s. **1.** formulare. *(~ unei judecăți.)* **2.** elaborare, emitere, expunere, formulare. *(~ unei noi teorii asupra...)*
ENUNȚIATÍV adj. expozitiv. *(O propoziție ~.)*
ENURÉZIS s. *(MED.)* incontinență urinară.
ENZÍMĂ s. *(BIOL.)* diastază, ferment.
EOHÍPPUS s. *(GEOL.)* hiracoteriu. *(Genul fosil de animale numit ~.)*
eolină s. v. ARMONICĂ. MUZICUȚĂ.
EOLOTRÓP s., adj. *(FIZ.)* anizotrop. *(Corp ~.)*
EOLOTROPÍE s. *(FIZ.)* anizotropie. *(~ unui corp.)*
EÓN s. *(FILOZ.)* epocă, eră. *(~ dogmatic.)*
EPÁCTĂ s. *(ASTRON.)* (înv.) temelíe.
EPARHIÁL adj. *(BIS.)* diecezan, episcopal, (înv.) pastorál, vlădicésc. *(Adunare ~.)*
EPARHÍE s. *(BIS.)* dieceză, episcopat, episcopie, (înv.) vlădicíe.
EPARVÉN s. *(MED. VET.)* spavan, (pop.) os mórt, (prin Transilv. și Bucov.) șpat.
EPATÁ vb. a surprinde, a șoca. *(Vrea să ne ~.)*
EPATÁNT adj. surprinzător, șocant. *(O atitudine ~.)*
EPATÁRE s. șocare. *(~ cuiva.)*
ÉPIC adj. *(LIT.)* narativ. *(Lucrare de factură ~.)*
EPICÁRP s. *(BOT.)* exocarp, pieliță. *(~ al unui fruct.)*
EPICURÉIC adj. epicurian. *(Doctrina ~.)*
EPICURIÁN adj. epicureic. *(Concepția ~.)*
EPIDEMÍE s. *(MED.)* molimă, (pop.) boleáznă, bolésniță, (înv. și reg.) moárte, (reg.) bóliște, (înv.) contagiúne. *(~ printre copii.)*
EPIFÍZĂ s. *(ANAT.)* glandă pineală. *(~ este o glandă endocrină.)*
EPIGENÉZĂ s. *(GEOGR., GEOL.)* suprainpunere.
EPIGRÁF s. moto. *(~ la o lucrare.)*
EPIGRAMÁTIC adj. satiric, (fig.) caústic, incisív, înțepătór, mușcătór, usturătór. *(Poezie cu caracter ~.)*
EPILÁ vb. a (se) depila.
EPILÁRE s. depilare.
EPILATÓR s. depilator.
EPILEPSÍE s. *(MED.)* (înv. și pop.) nevóie, (pop.) năbădăi (pl.), pedepsíe, poceálă, răutáte, stropșeálă, boala-copiilor, boală-reá, ceas-rău, ducă-se-pe-pustii, rău-copiilor, (înv. și reg.) stropșire, stropșitúră, (reg.) aboálă, apucát, prícină, alte-álea, (prin Transilv.) agîmbálă, (prin Munt.) malaónie, (prin sudul Transilv.) supărare.
EPILÉPTIC s., adj. *(MED.)* comițial, (reg.) năbădăiós, stropșít.
EPILÓG s. final, încheiere, sfîrșit, (livr.) fíne. *(~ acțiunii unui roman; ~ al unei întîmplări.)*
epilogá vb. v. ISPRÁVI. ÎNCHEIA. SFÎRȘI. TERMINA.

EPINEFRÍNĂ s. *(BIOL.)* adrenalină, suprarenină.
EPINÉTĂ s. *(MUZ.)* spinetă.
EPIPALEOLÍTIC s., adj. *(GEOL., IST.)* mezolitic.
EPIROGENÉTIC adj. *(GEOL.)* (rar) epirogénic. *(Mișcări ~ ale scoarței.)*
epirogénic adj. v. EPIROGENETIC.
EPÍSCOP s. *(BIS.)* (Transilv. și Ban.) pișpec, (înv.) vlădică.
EPISCOPÁL adj. *(BIS.)* diecezan, eparhial, (înv.) pastoral, vlădicesc. *(Adunare ~.)*
EPISCOPÁT s. *(BIS.)* dieceză, eparhie, episcopie, (înv.) vlădicie.
EPISCOPÍE s. *(BIS.)* dieceză, eparhie, episcopat, (înv.) vlădicie.
EPISÓD s. **1.** fragment, scenă. *(Un ~ al romanului.)* **2.** întîmplare. *(Un ~ din viața cuiva.)*
EPISÓDIC adj. neesențial, secundar. *(Un rol ~ într-o piesă.)*
epistát s. v. ADMINISTRATOR. INTENDENT. LOGOFĂT. SUBCOMISAR. VĂTAF. VECHIL.
EPISTÁXIS s. *(MED.)* hemoragie nazală.
EPISTEMOLOGÍE s. *(FILOZ.)* gnoseologie, teoria cunoașterii.
EPISTÍL s. *(ARHIT.)* arhitravă. *(~ este partea inferioară a antablamentului.)*
EPÍSTOLĂ s. epistolie, scrisoare, (astăzi rar și fam.) misivă, (înv. și pop.) cărte, răvaș, (reg.) scris, (prin Ban.) propis, (înv.) depeșă, poslánie, scriptură. *(I-am expediat prin poștă o ~.)*
EPISTOLÍE s. epistolă, scrisoare, (astăzi rar și fam.) misivă, (înv. și pop.) cărte, răvaș, (reg.) scris, (prin Ban.) propis, (înv.) depeșă, poslánie, scriptură. *(Ai primit ~ mea?)*
EPITÁF s. *(BIS.)* aer, (pop.) pocrovăț. *(Cu ~ se acoperă vasele liturgice.)*
EPITELIÓM s. *(MED.)* carcinom.
EPITÉT s. calificativ.
EPITÉTIC adj. *(FON.)* paragogic. *(Formație lexicală ~.)*
EPITÉZĂ s. *(FON.)* paragogă.
EPITRAHÍL s. *(BIS.)* patrafir.
EPÍTROP s. **1.** *(JUR.)* tutore, (înv.) isprăvnic. *(~ al unui minor.)* **2.** efor, (Bucov.) antíst. *(~ al unei biserici.)*
EPITROPÍE s. **1.** *(JUR.)* tutelă, (rar) tutorát, (înv.) isprăvnicie. **2.** eforie. *(~ spitalelor civile.)*
EPIZOOTÍE s. *(MED. VET.)* molimă, (pop.) boleáznă, bolești, (reg.) bóliște. *(~ printre cornute.)*
EPOCÁL adj. memorabil. *(Un eveniment ~.)*
ÉPOCĂ s. **1.** interval, perioadă, răgaz, răstimp, spațiu, timp, vreme, (pop.) răspás, soróc, (înv. și reg.) seámă, (înv.) zăstímp, (grecism înv.) protesmíe. *(Într-o ~ de un secol.)* **2.** eră, perioadă, (livr.) ev. *(O nouă ~ în istoria omenirii.)* **3.** ani (pl.), perioadă, timp, vreme. *(~ copilăriei.)* **4.** *(FILOZ.)* eon, eră.
EPOLÉT s. *(MIL.)* (înv.) spalét. *(Ofițeri cu ~.)*
EPOPÉE s. *(LIT.)* (livr.) épos.
épos s. v. EPOPEE.
EPUIZÁ vb. **1.** a (se) consuma, a (se) isprăvi, a (se) sfîrși, a (se) termina, (reg.) a (se) găti, (fig.) a (se) topi. *(A ~ toate proviziile.)* **2.** a isprăvi, a încheia, a sfîrși, a termina, (astăzi rar) a slei, (pop.) a găta, a mîntui. *(A ~ tot ce avea de spus.)* **3.** a extenua, a frînge, a istovi, a seca, a secătui, a sfîrși, a slei, a stoarce, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămori, (fig.) a súge. *(Munca continuă l-a ~.)*
EPUIZÁNT adj. extenuant, istovitor, obositor, trudnic, (rar) vlăguitór, (pop.) ostenitór, (înv. și reg.) ostenicios. *(O muncă ~.)*
EPUIZÁRE s. **1.** consumare, isprăvire, sfîrșire, sfîrșit, terminare. *(~ tuturor proviziilor.)* **2.** extenuare, istoveală, istovire, secătuire, sfîrșeală, slăbiciune, sleire, surmenaj, surmenare, vlăguire, (înv. și reg.) slăbíe, (înv. livr.) marásm. *(Stare de totală ~.)*
EPUIZÁT adj. extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojit, (prin Munt.) tihobít, (înv.) stătút. *(Un om ~.)*
EPURÁ vb. *(TEHN.)* a purifica. *(A ~ apa.)*
EPURÁRE s. *(TEHN.)* epurație, purificare, (rar) purificáție. *(Stație de ~ a apei.)*
EPURÁT adj. *(TEHN.)* purificat. *(Apă ~.)*
EPURATÓR s. purificator. *(~ pentru apa potabilă.)*
EPURÁȚIE s. *(TEHN.)* epurare, purificare, (rar) purificáție. *(Stație de ~ a apei.)*
eradicá vb. v. DEZRĂDĂCINA. STÎRPI.
eradicáre s. v. DEZRĂDĂCINARE. STÎRPIRE.
ÉRĂ s. **1.** epocă, perioadă, (livr.) ev. *(O nouă ~ în istoria omenirii.)* **2.** *(FILOZ.)* eon, epocă.
ERBACÉE adj. ierbos. *(Plantă ~.)*
ERBIVÓR adj. (rar) plantivór. *(Animal ~.)*
erdăpáne s. v. CARTOF.
ERÉCT adj. *(BOT.)* drept, vertical. *(Plantă cu tulpina ~.)*
eréde s. v. MOȘTENITOR. SUCCESOR. URMAȘ.
EREDITÁR adj. congenital, înnăscut, moștenit. *(Un defect ~.)*
EREMÍT s. *(BIS.)* anahoret, ascet, pustnic, schimnic, sihastru, (rar) schimonáh, (înv.) aschitác, aschiteán, monáh, osélnic, schítnic. *(~ trăiește izolat de societate.)*
ERÉS s. *(BIS.)* erezie, (rar) necredínță, (înv.) mincínună. *(A comite un ~.)*
erés s. v. ABATERE. CULPABILITATE. CULPĂ. EROARE. GREȘEALĂ. PĂCAT. PREJUDECATĂ. SUPERSTIȚIE. VINĂ. VINOVĂȚIE.
ERÉTE s. *(ORNIT.)* **1.** *(Circus)* (reg.) gáie, (Olt. și Transilv.) uligáie. **2.** *(Accipiter)* uliu (reg.) gáie, hîrău. **3.** *(Astur palumbarius)* uliu, (reg.) cobăț, găinár, hărău, porumbár. **4.** *(Falco subbuteo subbuteo)* (reg.) șoim de vără, șoimul ciocîrlíilor, șoimul rîndunélelor.

ERÉTIC s., adj. *(BIS.)* schismatic, (pop.) necredincíos, păgîn, (înv. şi reg.) spurcát. **eretocrít** s. v. ARBITRU. JUDECĂTOR.

EREUTOFOBÍE s. *(MED.)* eritrofobie.

EREZÍE s. *(BIS.)* eres, (rar) necredínţă, (înv.) minciúnă. *(A comite o ~.)*

ERGOCALCIFERÓL s. *(FARM.)* calciferol, vitamina D_2.

ERGOTÍNĂ s. *(FARM.)* ergotoxină. *(~ este un hemostatic.)*

ERGOTOXÍNĂ s. *(FARM.)* ergotină. *(~ este un hemostatic.)*

ERITREMÍE s. *(MED.)* policitemie, poliglobulie.

ERITROFOBÍE s. *(MED.)* ereutofobie.

ERITROCÍT s. *(ANAT.)* hematie, globulă roşie.

ERIZIPÉL s. *(MED.)* (pop.) brîncă, orbálţ, roşeáţă.

ERMÉTIC adj. etanş. *(Închidere ~.)*

EROÁRE s. **1.** greşeală, incorectitudine, inexactitate. *(O ~ de calcul.)* **2.** abatere, culpabilitate, culpă, greşeală, păcat, vină, vinovăţie, (livr.) erés, (rar) prihánă, (înv. şi reg.) teáhnă, (reg.) greş, (Olt., Munt. şi Mold.) ponós, (înv.) cusúr, săblázná, scandál, sminteálă, (fig.) rătăcíre, (înv. fig.) rătăceálă. *(O ~ de mică importanţă.)*

ERODÁ vb. *(GEOL., GEOGR.)* a (se) roade, a (se) săpa, (reg.) a (se) coptorî, a (se) coptoroşi, (fig.) a (se) mînca, a (se) spăla. *(Apele ~ solul.)*

ERODÁRE s. *(GEOL., GEOGR.)* **1.** eroziune, roadere, săpare, şiroire, (fig.) spăláre. *(Proces de ~ a solului de către ape.)* **2.** (concr.) coroziune, eroziune, roadere, (pop.) mîncătúră, rosătúră. *(S-a produs o ~.)*

ERODÁT adj. *(GEOL., GEOGR.)* ros, săpat, (reg.) coptorít, coptoroşit. *(Un teren ~.)* **erodiu álb** s. v. EGRETĂ. STÎRC ALB. **erodiu máre** s. v. EGRETĂ. STÎRC ALB.

ERÓIC adj., adv. **1.** adj. glorios, strălucit, vitejesc, (pop.) voinicésc. *(O faptă de arme ~.)* **2.** adv. bărbăteşte, curajos, vitejeşte, (pop.) voinicéşte. *(S-a luptat ~.)*

EROÍSM s. bărbăţie, bravură, curaj, neînfricare, vitejie, (pop.) voinicíe. *(~ în luptă.)*

ERONÁT adj. **1.** fals, greşit, incorect, inexact, neadevărat, (înv. şi reg.) smintít. *(Rezultat ~ al unui calcul; calcul ~.)* **2.** fals, greşit, inexact, neexact, nefondat, neîntemeiat, (înv. fig.) rătăcít. *(Ştire ~; o părere ~.)* **3.** greşit, inexact, (rar fig.) strîmb. *(O înţelegere ~ a lucrurilor.)* **4.** greşit, impropriu, incorect. *(Exprimare ~.)*

ERÓTIC adj. **1.** senzual. *(Plăceri ~.)* **2.** fizic, fiziologic, intim, sexual, trupesc. *(Relaţii ~ între un bărbat şi o femeie.)*

EROTÍSM s. senzualism, senzualitate, simţuri (pl.), (rar) sexualísm, (înv.) simţualísm, simţualitáte. *(Viaţă dominată de ~.)*

ERÓU s. **1.** viteaz, (înv. şi pop.) voiníc. *(A căzut în luptă ca un ~.)* **2.** personaj, (înv.) persoánă. *(~ într-o operă literară.)*

EROZIÚNE s. **1.** *(GEOL., GEOGR.)* coroziune, erodare, roadere, (pop.) mîncătúră, rosătúră. *(S-a produs o ~ masivă.)* **2.** *(GEOL., GEOGR.)* erodare, roadere, săpare, şiroire, (fig.) spăláre. *(Proces de ~ a solului de către ape.)* **3.** *(GEOL., GEOGR.)* *eroziune glaciară*=exaraţie. **4.** *(MED.)* excoriaţie. *(~ unei mucoase.)* **5.** *(MED.)* rosătură, (înv. şi reg.) rosúră. *(O ~ la călcîi, de la încălţăminte.)*

ERUCTÁ vb. *(FIZIOL.)* a rîgîi.

ERUCTÁŢIE s. *(FIZIOL.)* rîgîială, rîgîit, rîgîitură.

ERUDÍT adj., s. **1.** adj. citit, învăţat, savant, (livr.) doct, (livr. rar) sapiént, (pop.) ştiút, (înv. şi reg.) pricopsít, ştiutór. *(Un tînăr ~.)* **2.** s. cărturar, învăţat, savant, (înv.) diác, (grecism înv.) sofologiótatos. *(Un ~ celebru.)*

ERUDÍŢIE s. ştiinţă, (fam., adesea ir.) savantlíc. *(E uimit de ~ lui.)*

ERÚPE vb. **1.** a irupe, a izbucni, a năvăli, a răbufni, a ţîşni, (reg.) a năsădi, (prin Olt. şi Ban.) a bui, (Transilv.) a bujdi, (prin Olt.) a buşni, (Transilv. şi Mold.) a buti. *(Petrolul ~ din pămînt.)* **2.** *(MED.)* (înv.) a se prozări. *(Băşicuţe care ~ pe faţă.)*

ERÚPŢIE s. **1.** irupere, irupţie, izbucnire, năvălire, răbufnire, ţîşnire. *(~ petrolului din pămînt.)* **2.** *(GEOL.)* vulcanism, (înv.) spărgere. **3.** *(MED.)* alergie, exantem, (pop.) plescáviţă, spuzeálă, (reg.) spuzitúră, (înv.) prozăritúră. *(Pe corp i-a apărut o ~.)*

ERZĂŢ s. surogat. *(~ de cafea.)*

ESCALADÁ vb. **1.** a sui, a urca. *(A ~ piscurile Alpilor.)* **2.** a sări, a trece. *(~ un zid.)*

ESCALADÁRE s. **1.** suire, urcare. *(~ Alpilor.)* **2.** sărire, sărit, trecere. *(~ unui zid.)*

ESCALATÓR s. *(TEHN.)* scară rulantă.

ESCÁLĂ s. oprire, popas. *(Nava a făcut o scurtă ~.)*

ESCAMOTÁ vb. a altera, a contrafface, a deforma, a denatura, a falsifica, a măslui, a mistifica, a răstălmăci, (fig.) a silui, (înv. fig.) a sminti, a strîmba. *(A ~ sensul, adevărul celor spuse de cineva.)*

ESCAMOTÁRE s. alterare, deformare, denaturare, falsificare, mistificare, mistificaţie, răstălmăcire, (fig.) siluíre. *(~ a celor spuse de cineva.)*

ESCAPÁDĂ s. aventură. *(O ~ amoroasă.)*

ESCHIVÁ vb. **1.** a (se) feri, a para, (înv. şi reg.) a sprijini. *(A ~ lovitura adversarului, la box.)* **2.** a fugi, a scăpa, a se sustrage, (rar) a se strecura, (franţuzism) a se refuza, (înv. şi reg.) a şovăi, (fam.) a se fofila. *(Nu se mai poate ~ de la . . .)*

ESCHIVÁRE s. sustragere, (înv.) şovăiálă. *(~ de la obligaţii.)*

ESCORTÁ vb. a însoţi. *(A ~ un deţinut.)*

ESCÓRTĂ s. *(MIL.)* (astăzi rar) strájă, (Transilv.) şúpă. *(Îl duce sub ~.)*

ESCROÁCĂ s. pungăşoaică, şarlatancă, şnapancă. *(Este o ~ notorie.)*

ESCRÓC s. hoţ, impostor, înşelător, pungaş, şarlatan, şnapan, (rar) pîrlea (art.), (pop. şi fam.) pezevénchi, potlogár, (înv. şi reg.) máfler, pîrláci, (reg.) pasmarghiól, potcáş, (Mold., Bucov. şi Dobr.) şalvír, (înv.) calpuzán, (înv.,

în Mold.) șuler, (fam.) coțcár, pehliván, pișicher, (fig.) panglicár, papugíu, scamatór. *(Mare ~ mai e și ăsta!)*

ESCROCÁ vb. a înșela, a pungăși, (Mold.) a șufări, (fam.) a coțcări, a potlogări, a șmecheri, *(De ce mai ~ ?)*

ESCROCÁRE s. înșelare, pungășire, (fam.) potlogărire. *(~ unei persoane.)*

ESCROCÁT adj. înșelat, pungășit. *(Persoană ~ .)*

ESCROCHERÍE s. **1.** *(JUR.)* delapidare, fraudă, hoție, (livr.) malversație, (fig.) mîncătorie. *(Condamnat pentru ~.)* **2.** hoție, impostură, înșelăciune, înșelătorie, pungășeală, pungășie, șarlatanie, șmecherie, (livr.) tripotáj, (rar) șarlatanerie, șarlatanism, șmecherlíc, (pop. și fam.) pezevenclíc, potlogărie, (Mold.) șolticărie, (înv.) calpuzanlíc, matrapazlărie, meșteșúg, șălviríe, (înv., în Mold.) șuleríe, (fam.) coțcărie, matrapazlíc, pehlivănie, pișicherlíc, șmechereálă, (înv. fam.) cótcă, (fig.) panglicărie, scamatorie. *(Se ține de ~ii.)*

ESÉNȚĂ s. **1.** chintesență. *(~ a unui proces.)* **2.** natură, substanță. *(~ a unui fenomen.)* **3.** bază, fundament, temei, temelie, (înv.) cap. *(~ concepției sale.)* **4.** fond, materie, (fig.) ínimă, măduvă, miez, nucléu, símbure. *(A intra în ~ chestiunii.)*

ESENȚIÁL adj. adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)*

ESENȚIALITÁTE s. (rar) substanțialitáte. *(~ unui fenomen.)*

ESENȚIALIZÁ vb. a stiliza. *(A ~ un cap de copil.)*

ESENȚIALIZÁRE s. stilizare. *(~ plastică.)*

ESENȚIALIZÁT adj. stilizat. *(Motiv popular ~.)*

ESÉU s. *(SPORT;* la rugbi) încercare. *(A marcat un ~.)*

ESOFÁG s. *(ANAT.)* (reg.) gúșter.

EST s. orient, răsărit, (pop.) soare-răsáre, (reg.) răsái, răsăríș, zorít, (înv.) ost. *(Spre ~.)*

ESTÉT s. estetizant.

ESTÉTIC adj. **1.** frumos. *(O creație ~ autentică.)* **2.** agreabil, drăguț, frumos, plăcut. *(Un aspect ~.)*

ESTETIZÁNT s. estet.

ÉSTIC adj. oriental, răsăritean, (înv.) óstic, răsăritenésc. *(Regiunea ~ a Carpaților.)*

ESTIMÁ vb. a aprecia, a calcula, a evalua, a măsura, a prețui, a socoti, (livr.) a priza, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a prețălui, a sămălui. *(A ~ valoarea unui obiect.)*

ESTIMÁBIL adj. evaluabil. *(O cantitate ~.)*

ESTIMÁRE s. **1.** apreciere, calcul, calculare, estimație, evaluare, măsurare, prețuire, socotire, (reg.) prețuiálă, (înv.) prețălúire. *(~ valorii unui obiect.)* **2.** estimație, evaluare, (fig.) bilánț, socoteálă. *(O sumară ~ ne arată că . . .)*

ESTIMÁȚIE s. **1.** apreciere, calcul, calculare, estimare, evaluare, măsurare, prețuire, socotire, (reg.) prețuiálă, (înv.) prețălúire. *(~ valorii unui obiect.)* **2.** estimare, evaluare, (fig.) bilánț, socoteálă. *(O sumară ~ ne arată că . . .)*

ESTOMPÁ vb. **1.** a se șterge. *(Conturul i s-a ~.)* **2.** a se voala. *(Vocea i s-a ~.)*

ESTOMPÁRE s. **1.** ștergere. *(~ contururilor.)* **2.** voalare. *(~ vocii.)*

ESTOMPÁT adj. **1.** neclar, șters, vag. *(Un contur ~.)* **2.** pal, palid, pierdut, stins, șters, (reg.) sărbeziu, (fig.) dúlce, moále. *(Culori ~.)* **3.** voalat. *(Voce ~.)*

ESTÓN s., adj. estonian.

ESTONIÁN s., adj. eston.

ESTRADIÓL s. *(FARM.)* dihidrofoliculină.

estropiá vb. v. MUTILA. SCHILODI.

estropiát adj. v. MUTILAT. SCHILOD. SCHILODIT.

estropiére s. v. MUTILARE. SCHILODEALĂ. SCHILODIRE.

EȘAFÓD s. (înv.) palc, scafáld, schélă. *(~ pentru condamnații la moarte.)*

EȘAFODÁJ s. schelă, (reg.) alăș, pat. *(~ al unei construcții.)*

EȘANTIÓN s. model, mostră, probă, (reg.) módă. *(Un ~ dintr-un material.)*

EȘÁRFĂ s. lentă. *(~ la înaltele decorații.)*

EȘÉC s. **1.** insucces, nereușită, (rar) neizbîndă. *(~ într-o acțiune.)* **2.** cădere, insucces, nereușită, picare, (livr.) fiásco, (fam.) chix. *(~ la un examen.)* **3.** bătaie, înfrîngere. *(A suferit primul ~ într-un meci.)*

eșéc s. v. ȘAH.

EȘUÁ vb. a cădea, a pica. *(A ~ la examen.)*

EȘUÁT adj. neizbutit, nereușit, ratat. *(O acțiune ~.)*

ETÁJ s. cat, nivel, (rar) rînd, (prin Bucov.) pliont, (înv.) plan, pod, streașină. *(Casa are trei ~.)*

ETAJÉRĂ s. poliță, (reg.) policér. *(~ pentru cărți.)*

ETALÁ vb. **1.** (livr.) a exhiba. *(Își ~ toaletele.)* **2.** a arăta, a expune, a întinde. *(Își ~ marfa pe tarabă.)* **3.** a demonstra. *(Și-a ~ din plin cunoștințele.)*

ETALÁJ s. etalare, expunere, întindere. *(~ mărfii pe tarabă.)*

ETALÁRE s. **1.** exhibiție. *(~ toaletelor.)* **2.** etalaj, expunere, întindere. *(~ mărfii pe tarabă.)*

ETALÓN s. model. *(E un ~ de corectitudine.)*

ETANÓL s. *(CHIM.)* alcool, spirt, (prin Transilv.) spirituș, (înv.) spírit. *(~ dublu rafinat.)*

ETÁNȘ adj. ermetic. *(Închidere ~.)*

ETÁPĂ s. **1.** fază, moment, punct, stadiu, (fig.) treáptă. *(Verificați lucrarea în fiecare ~ a ei.)* **2.** fază, punct, situație, stadiu. *(În ce ~ se află lucrările începute?)*

ETÁTE s. vîrstă, (înv. și reg.) timp, (înv.) crescút. *(Ce ~ ai?)*

ETATIZÁ vb. a naționaliza, (rar) a statiza. *(A ~ o întreprindere.)*

ETATIZÁRE s. naţionalizare. *(~ unei uzine.)*

ETCÉTERA adv. (slavonism înv.) proci.

ETÉNĂ s. *(CHIM.)* etilenă.

etér s. v. AER. ATMOSFERĂ. CER. SLAVĂ. SPAŢIU. VĂZDUH. ZĂRI.

eterát adj. v. DIAFAN. FIN. STRĂVEZIU. SUBŢIRE. TRANSPARENT. VAPOROS.

etérie adj. v. DIAFAN. FIN. STRĂVEZIU. SUBŢIRE. TRANSPARENT. VAPOROS.

ETÉRN adj., adv. **1.** adj. continuu, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, nesfîrşit, permanent, perpetuu, veşnic, (înv. şi reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenit, neprecurmát, nesăvîrşít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **2.** adj. nemuritor, nepieritor, nesfîrşit, neuitat, perpetuu, veşnic, viu, (livr.) sempitérn, (înv.) ncapús, pururélnic, nesăvîrşít, (fig.) nestíns, *(O amintire ~.)* **3.** adv. pururi, totdeauna, veşnic. *(~ va rămîne în inimile noastre.)*

ETERNITÁTE s. nemurire, vecie, veşnicie, (livr.) perpetuitáte, (reg.) săvîrşíe, (înv.) nemuritorie. *(Fapta sa i-a asigurat ~.)*

ETERNIZÁ vb. a imortaliza, a perpetua, (rar) a nemuri, (înv.) a înnemuri, a înveşnici. *(I-a ~ memoria.)*

ETERNIZÁRE s. imortalizare, perpetuare, (înv.) înveşnicíre. *(~ memoriei sale.)*

ETEROGÉN adj. amestecat, diferit, felurit, împestriţat, pestriţ, variat, (reg.) mistréţ. *(Un public ~.)*

eterogén s., adj. v. NEUTRU.

ETEROMÓRF adj. polimorf. *(Un ansamblu ~.)*

ÉTIC adj. moral. *(O comportare ~.)*

ÉTICĂ s. morală. *(~ unei societăţi date.)*

etichetá vb. v. CALIFICA. FACE. NUMI.

etichetáre s. v. CALIFICARE. NUMIRE.

ETICHÉTĂ s. ceremonial, ceremonie, protocol, regulă, ritual, rînduială, tipic, (rar) rit, (înv.) politică. *(Conform ~ de la curte . . .)*

ETILÉNĂ s. *(CHIM.)* etenă.

ETILENGLICÓL s. *(CHIM.)* glicol.

ETILENOXÍD s. *(CHIM.)* oxid de etilenă.

ETILÍSM s. *(MED.)* alcoolism, beţie.

ETIMOLOGÍE s. *(LINGV.)* **1.** origine. *(A stabilit ~ cuvîntului.)* **2.** (concr.) etimon. *(Aceasta este ~ corectă.)*

etimologíe s. v. MORFOLOGIE.

ETIMÓN s. *(LINGV.)* etimologie. *(Un ~ corect.)*

ETIRÁRE s. *(TEHN.)* tragere, trefilare, trefilat. *(~ sîrmei.)*

ETNOGENÉZĂ s. etnogenie. *(~ este o ramură a antropologiei.)*

ETNOGENÍE s. etnogeneză. *(~ aparţine antropologiei.)*

étos s. v. MORALITATE.

eugenétică s. v. EUGENIE.

EUGENÍE s. (rar) eugenétică.

EUHARISTÍE s. *(BIS.)* cuminecare, cuminecătură, împărtăşanie, împărtăşire, împărtăşit, (la catolici) sacrament, (înv. şi pop.) grijánie, grijíre, pricestánie. *(Taina ~.)*

EUNÚC s. (înv.) fámen, hadîmb. *(~ la un harem.)*

EUROPEÁN adj. (înv.) europenésc. *(Probleme specifice ~.)*

europenése adj. v. EUROPEAN.

ev s. v. EPOCĂ. ERĂ. PERIOADĂ.

EVACUÁ vb. **1.** a elibera, a goli, a libera. *(A ~ o locuinţă.)* **2.** a părăsi. *(Au ~ oraşul.)* **3.** a elimina. *(A ~ fecale, gaze.)*

EVACUÁRE s. **1.** eliberare, golire, liberare. *(~ unei locuinţe.)* **2.** părăsire. *(~ unui oraş.)* **3.** eliminare. *(~ fecalelor.)*

EVADÁ vb. a fugi, a scăpa. *(A ~ din lagăr.)*

EVADÁRE s. fugă, (rar) evaziúne. *(~ unui deţinut din închisoare.)*

EVADÁT s. fugit. *(Un ~ din închisoare.)*

EVALUÁ vb. a aprecia, a calcula, a estima, a măsura, a preţui, a socoti, (livr.) a priza, (înv. şi reg.) a prínde, (înv.) a preţălui, a sămălui. *(A ~ valoarea unui obiect.)*

EVALUÁBIL adj. estimabil. *(O cantitate ~.)*

EVALUÁRE s. **1.** apreciere, calcul, calculare, estimare, estimaţie, măsurare, preţuire, socotire, (reg.) preţuiálă, (înv.) preţăluíre. *(~ valorii unui obiect.)* **2.** estimare, estimaţie, (fig.) bilánţ, socoteálă. *(O sumară ~ ne arată că . . .)*

EVANGHELIÁR s. *(BIS.)* evanghelie, tetraevanghel.

EVANGHÉLIC adj. *(BIS.)* protestant. *(Cultul ~.)*

EVANGHÉLIE s. *(BIS.)* evangheliar, tetraevanghel.

EVANTÁI s. (înv. şi pop.) apărătoáre, (înv.) vînturár.

EVAPORÁ vb. *(FIZ.)* a (se) vaporiza, a (se) volatiliza. *(Lichidul s-a ~.)*

evaporá vb. v. DISPĂREA. PIERI.

EVAPORÁRE s. *(FIZ.)* vaporizare, volatilizare, (rar) vaporizáţie. *(~ unui lichid.)*

evaporáre s. v. DISPARIŢIE. PIEIRE.

EVAPORÁT adj. *(FIZ.)* vaporizat, volatilizat. *(Un lichid ~.)*

EVAZÁRE s. *(TEHN.)* teşire.

evaziúne s. v. EVADARE. FUGĂ.

EVAZÍV adj. imprecis, neprecis, vag. *(Un răspuns extrem de ~.)*

EVENTUÁL adj., adv. **1.** adj. posibil, probabil. *(O ~ întîlnire între cei doi ambasadori.)* **2.** adv. cumva, poate, (înv.) cîndái. *(Aveţi ~ o ţigară?)*

EVENTUALITÁTE s. posibilitate, probabilitate. *(Nu trebuie exclusă şi această ~.)*

evghenicós adj. v. ALES. ARISTOCRAT. ARISTOCRATIC. BUN. DISTINS. ILUSTRU. ÎNALT. MARE. NOBIL.

evghenie s. v. ARISTOCRAŢIE. BOIERIME. NOBILIME. NOBLEŢE.

evghenís adj. v. ALES. ARISTOCRAT. ARISTOCRATIC. BUN. DISTINS. ILUSTRU. ÎNALT. MARE. NOBIL.

evghenisí vb. v. ÎNNOBILA.

evhológhion s. v. MOLITVELNIC.

EVIDÉNT adj., adv. **1.** adj. clar, deslușit, distinct, lămurit, limpede, precis, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(O imagine ~ ; o pronunţie ~.)*

2. adj. accentuat, marcat, pronunțat, reliefat, vizibil. *(Vorbea cu un ~ accent străin.)* **3.** adj. categoric, cert, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) îndubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **4.** adj. clar, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **5.** adj. apreciabil, categoric, considerabil, important, însemnat, mare, sensibil, simțitor, vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului.)* **6.** adj. categoric, flagrant, indiscutabil, izbitor, vădit. *(Un adevăr ~.)* **7.** adj. învederat, notoriu, patent, vădit, (fig.) patentát. *(O hoție ~.)* **8.** adv. limpede, (reg. înv.) acurát. *(Este ~ că ai dreptate.)*

EVIDÉNȚĂ s. claritate, pregnanță. *(Se dezvăluie cu ~.)*

EVIDENȚIÁ vb. **1.** a se contura, a se delimita, a se desena, a se desluși, a se distinge, a se preciza, a se profila, a se proiecta, a se reliefa. *(Imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)* **2.** a contura, a mula, a reliefa. *(Rochia îi ~ corpul.)* **3.** a se deosebi, a se distinge, a se ilustra, a se remarca, a se singulariza, (înv.) a (se) însemna, a se semnala, a se vesti. *(Prin ce s-a ~ interpretarea lui?)* **4.** a se afirma, a se impune, a se remarca. *(S-a ~ repede în cinematografie.)* **5.** a accentua, a întări, a marca, a puncta, a releva, a reliefa, a sublinia, (livr.) a învedera, a potența. *(A ~ calitățile lucrării.)* **6.** a reieși, a se reliefa. *(Se ~ un anumit patos în poezia lui.)*

EVIDENȚIÁT adj. accentuat, întărit, marcat, reliefat, subliniat, (livr.) potențát. *(Semnificații ~.)*

EVIDENȚIÉRE s. **1.** conturare, delimitare, precizare, profilare, proiectare, reliefare. *(~ imaginii ei în lumina asfințitului.)* **2.** accentuare, întărire, marcare, relevare, reliefare, subliniere, (livr.) potențáre. *(~ unor caracteristici ale lucrării.)*

evirație s. v. CASTRARE. JUGĂNIRE. JUGĂNIT. SCOPIRE. SCOPIT. STERILIZARE.

EVITÁ vb. **1.** a ocoli. *(A ~ un obstacol.)* **2.** a se feri. *(Am ~ să-l întîlnesc.)* **3.** a se feri, a împiedica, a îndepărta, a înlătura, a ocoli, a preîntîmpina, a preveni, (rar) a se apăra. *(Încearcă să ~ primejdia.)* **4.** a se feri, a ocoli, a se păzi, (înv.) a se îndupleca. *(A ~ să facă un anumit lucru.)* **5.** a se feri, a ocoli. *(A ~ cuvintele abstracte.)* **6.** a eluda, a ocoli. *(A ~ aplicarea legii.)*

EVITÁRE s. **1.** ocolire. *(~ unui obstacol.)* **2.** împiedicare, îndepărtare, înlăturare, ocolire, preîntîmpinare, prevenire, (rar) prevénție. *(~ unor consecințe neplăcute.)* **3.** eludare, ocolire. *(~ prevederilor legale.)*

EVLÁVIE s. *(BIS.)* credință, cucernicie, cuviință, cuviință, pietate, pioșenie, piozitate, religiozitate, smerenie, (livr.) devoțiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestivíe, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smerire.

EVLAVIÓS adj. *(BIS.)* credincios, cucernic, cuvios, pios, preacredincios, religios, smerit, (franțuzism) devót, (înv. și reg.) smérnic, (înv.) blagocestív, pietós, pravoslávnic, rîvnitór, bine-credincíos. *(Om ~.)*

EVOCÁ vb. **1.** a sugera. *(Ce-ți ~ această imagine?)* **2.** a chema, a reaminti, a rechema, a redeștepta. *(A ~ ceva în memorie.)* **3.** a aminti, a redeștepta. *(I-am ~ vremurile de atunci.)* **4.** a reconstitui. *(A ~ întreaga scenă întîmplată.)*

EVOCATÍV adj. evocator, expresiv, nuanțat, pitoresc, plastic, pregnant, semnificativ, sugestiv, viu, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)*

EVOCATÓR adj. evocativ, expresiv, nuanțat, pitoresc, plastic, pregnant, semnificativ, sugestiv, viu, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)*

EVOLUÁ vb. **1.** a avansa, a se dezvolta, a înainta, a progresa, a propăși, (înv.) a (se) pricopsi, a spori, (grecism înv.) a prohorisi, (fig.) a crește. *(Patria noastră ~ continuu.)* **2.** a se desfășura, a merge. *(Treaba ~ bine.)* **3.** a se desfășura, a se întîmpla, a se petrece, (înv.) a se purta. *(Iată cum au ~ faptele.)* **4.** a decurge, a se desfășura, a se petrece. *(Partida a ~ în bune condiții.)*

EVOLUÁT adj. **1.** avansat, civilizat, dezvoltat, înaintat. *(O țară ~; un popor ~.)* **2.** superior. *(Stadiu ~.)* **3.** nou, perfecționat. *(Un model ~ de mașină.)*

EVOLÚTĂ s. *(MAT.)* desfășurată.

EVOLUTÍV adj. cronologic, diacronic, istoric. *(Expunere ~ a faptelor.)*

EVOLÚȚIE s. **1.** devenire, dezvoltare, modificare, prefacere, schimbare, transformare. *(Procesul ~.)* **2.** dezvoltare, înaintare, progres, propășire, mers-înainte, (pop.) ridicáre, săltáre, (înv.) pricopsíre, progrésie, prohorisíre, (fig.) creștere. *(~ societății.)* **3.** curs, desfășurare, dezvoltare, mers, (Munt.) șirșténie. *(~ evenimentelor.)*

EVOLUȚIONÍSM s. *(BIOL.)* darvinism, transformism, (rar) selecționism.

EVOLUȚIONÍST adj., s. *(BIOL.)* transformist.

EVOLVÉNTĂ s. *(MAT.)* desfășurătoare.

EVUL MÉDIU s. *(IST.)* (înv.) secolul de mijloc, veacul de mijloc, vîrsta de mijloc.

EX adj. fost, (înv.) biv, próin. *(~ sau actual ministru.)*

EXÁCT adj., adv. **1.** adj. adevărat, corect, drept, just. *(Concluzii ~.)* **2.** adv. bine, corect, precis. *(I-a dat ~ calculul.)* **3.** adj. fidel. *(Reproducere ~.)* **4.** adv. întocmai, literal, textual, ad litteram *(A reprodus ~ cele citite.)* **5.** adj. fix, precis. *(Oră ~.)* **6.** adv. fix, precis, punct, (fig.) matemátic. *(~ la orele 9.)* **7.** adv. normal, regulat. *(Trenul sosește ~.)* **8.** adj. parolist, punctual. *(Voi fi ~; un om ~.)* **9.** adj. precis, riguros, strict, științific. *(O definire ~.)* **10.** adv. precis, (înv.) sadeá. *(Mai ~ spus . . .)* **11.** adv. precis, riguros, (înv. și reg.) nesmintít. *(Judecă ~ lucrurile.)* **12.** adv. absolut, aidoma, aievea, asemenea, chiar, deopotrivă, identic, întocmai, (înv. și pop. așijderea, (Mold. și Bucov.) lîștai, (prin Bucov.)

prici, (Transilv.) tístaș, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ ca tatăl său.)* **13.** adv. chiar, drept, întocmai, precis, tocmai, (pop.) óblu, tamán, (înv. și reg.) prísne, (prin Olt.) tam, (înv., în Transilv.) acurát, (pop. fig.) curát. *(Îl nimerește ~ în frunte; cade ~ pe el; a venit ~ la ora convenită.)* **14.** adv. așa, întocmai. *(Este ~ cum spui; ai să faci ~ cum ți-am spus?)* **15.** adv. chiar, întocmai, tocmai, (înv. și pop.) săvái, (pop.) óblu, tamán, (înv. și reg.) așáși. *(~ așa s-a întîmplat.)*

EXACTITÁTE s. **1.** adevăr, autenticitate, exactitudine, justețe. *(S-a confirmat ~ celor spuse de el.)* **2.** exactitudine, justețe, precizie. *(~ calculelor.)* **3.** exactitudine, fidelitate. *(Reprodus cu ~ ; ~ unei traduceri.)* **4.** exactitudine, punctualitate. *(~ lui e proverbială.)* **5.** exactitudine, precizie, rigoare, rigurozitate, (înv.) scumpătáte. *(~ științifică.)* **6.** precizie, (livr.) acuratéțe. *(~ în executarea unui lucru.)*

EXACTITÚDINE s. **1.** adevăr, autenticitate, exactitate, justețe. *(S-a confirmat ~ celor spuse de el.)* **2.** exactitate, justețe, precizie. *(~ calculelor.)* **3.** exactitate, fidelitate. *(Reprodus cu ~ ; ~ unei traduceri.)* **4.** exactitate, punctualitate. *(~ lui e proverbială.)* **5.** exactitate, precizie, rigoare, rigurozitate, (înv.) scumpătáte. *(~ științifică.)*

EXAGERÁ vb. (înv.) a asupri, (fam.) a încornora, (fig.) a încărca, a înflori, a umfla. *(A ~ realitatea.)*

EXAGERÁRE s. **1.** (rar) exagerație, (fig.) încărcáre, înfloríre, umfláre. *(~ realității.)* **2.** (fig.) înfloritúră. *(Asta e o ~ !)* **3.** abuz, exces. *(~ la mîncare.)*

EXAGERÁT adj., adv. **1.** adj. excesiv, (livr.) hiperbólic. *(O imagine ~.)* **2.** adv. cam, excesiv, prea. *(Rochie ~ de scurtă.)* **3.** adj. abuziv, excesiv. *(Regim alimentar ~.)* **4.** adj. excesiv, exorbitant, mare, ridicat, scump, (livr.) inabordábil, (fig.) încărcát, piperát, sărát, umflát, usturătór. *(Prețuri ~.)* **5.** adj. abuziv, arbitrar, despotic, samavolnic, samavolnicesc, silnic, (înv.) vólnic. *(Măsuri ~.)* **6.** adj. bolnăvicios, excesiv. *(De o sensibilitate ~.)*

exagerație s. v. EXAGERARE.

EXALÁ vb. a degaja, a emana, a emite, a împrăștia, a răspîndi, a scoate, (înv.) a răsfuga, a slobozi. *(Soba ~ gaze.)*

EXALÁRE s. degajare, emanare, emanație, emisiune, exalație, împrăștiere, răspîndire, (înv.) răsfugáre. *(~ de gaze de la sobă.)*

EXALÁȚIE s. degajare, emanare, emanație, emisiune, exalare, împrăștiere, răspîndire, (înv.) răsfugáre. *(~ de gaze de la sobă.)*

exaltá vb. v. CINSTI. CÎNTA. ELOGIA. GLORIFICA. LĂUDA. MĂRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SLĂVI. VENERA.

exaltáre s. v. ELOGIERE. GLORIFICARE. LAUDĂ. LĂUDARE. MĂRIRE. PREAMĂRIRE. PREASLĂVIRE. PROSLĂVIRE. SLAVĂ. SLĂVIRE.

EXALTÁT adj. surescitat. *(Un om ~.)*

EXÁMEN s. **1.** probă. *(A avut două ~ de susținut.)* **2.** analizare, analiză, cercetare, examinare, investigare, investigație, studiere, studiu, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre. *(Un ~ serios al probelor.)*

EXAMINÁ vb. **1.** a analiza, a cerceta, a investiga, a studia, a urmări, (livr.) a considera, (înv.) a medita, a privi, a socoti, (fig.) a explora, (înv. fig.) a scărmăna. *(A ~ cauzele unui fenomen.)* **2.** a analiza, a cerceta, a măsura, a observa, a scruta, a studia, a urmări, (pop.) a iscodi, (înv. și reg.) a oglindi, (înv.) a cerca, a ispiti. *(Îl ~ cu atenție.)* **3.** a căuta, a cerceta, a studia, (înv.) a cerca. *(Calul de dar nu se ~ în gură.)* **4.** a cerceta, a consulta, a studia. *(Am ~ toate izvoarele.)* **5.** a cerceta, a vedea. *(Trebuie să ~ cum stau lucrurile.)* **6.** a cerceta, a încerca, a sonda, (pop.) a cerca. *(~ terenul să vezi ce putem face.)* **7.** a asculta, a chestiona, a interoga, a întreba, (înv.) a prociti. *(A ~ un elev.)* **8.** *(MED.)* a consulta. *(Medicul ~ un pacient.)*

EXAMINÁRE s. **1.** analizare, analiză, cercetare, examen, investigare, investigație, studiere, studiu, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre. *(O ~ critică a problemelor.)* **2.** cercetare, privire. *(La o ~ mai adîncă . . .)* **3.** analiză, cercetare, observare, observație, scrutare, studiere, studiu, (pop.) iscodíre, (înv.) iscoádă, ispită, ispitíre. *(~ atentă a cuiva.)* **4.** ascultare, chestionare, interogare, (înv.) procitánie. *(~ unui elev.)* **5.** *(MED.)* consultare. *(~ pacienților.)*

EXANTÉM s. *(MED.)* alergie, erupție, (pop.) plescáviță, spuzeálă, (reg.) spuzitúră, (înv.) prozăritúră.

EXARÁȚIE s. *(GEOL., GEOGR.)* eroziune glaciară.

EXASPERÁ vb. a despera, (înv.) a apelpisi. *(Copilul ăsta mă ~.)*

EXASPERÁNT adj. înnebunitor. *(Un plîns ~.)*

EXASPERÁRE s. desperare. *(Stare de ~.)*

EXASPERÁT adj. desperat. *(O mamă ~.)*

EXCAVÁ vb. a săpa, a scobi. *(A ~ pămîntul.)*

EXCAVÁRE s. săpare. *(~ solului.)*

EXCAVÁȚIE s. săpătură. *(O ~ pentru fundația unui bloc.)*

EXCEDÉNT s. plus, prisos, prisosință, surplus, (reg.) rádăș, (înv.) prisoseálă, prisosíre, prisosít, prisositúră, rămás. *(Un ~ de produse.)*

EXCEDENTÁR adj. (astăzi rar) prisositór. *(Balanță ~.)*

EXCELÉNT adj. admirabil, deosebit, încîntător, remarcabil. *(Un spectacol ~.)*

EXCÉNTRIC adj. bizar, ciudat, curios, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străin, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~ !)*

EXCENTRICITÁTE s. bizarerie, ciudățenie, extravaganță, fantezie, originalitate, teribilism. *(Ce sînt aceste ~tăți?)*

EXCEPTÁ vb. (înv.) a scoáte. *(A ~ de la prevederile curente.)*

EXCÉPȚIE s. **1.** abatere. *(Există cîteva ~ de la regulă.)* **2.** *(JUR)* incident. *(A ridica o ~.)*

EXCEPȚIONÁL adj., adv. **1.** adj. colosal, enorm, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **2.** adj. desăvîrșit, extraordinar, formidabil, ideal, magistral, minunat, perfect, splendid, sublim, superb, (înv.) săvîrșít. *(O ~ punere în scenă.)* **3.** adj. neobișnuit, (rar) rarísim. *(Un lucru ~.)* **4.** adv. deosebit, extraordinar, extrem, foarte, grozav, teribil. *(~ de bun.)* **5.** adv. extraordinar, grozav, nemaipomenit, sfîșietor. *(O melodie ~ de tristă.)*

EXCERPTÁ vb. a despuia. *(A ~ un text.)*

EXCERPTÁRE s. despuiere. *(~ a unor texte.)*

EXCERPTÁT adj. despuiat. *(Text ~.)*

EXCÉS s. **1.** abuz, exagerare. *(~ la mîncare.)* **2.** abuz, samavolnicie, silnicie, (înv. și reg.) sílă, (înv.) puternicíe, (grecism înv.) catahrís. *(Destituit pentru ~e.)*

EXCESÍV adj., adv. **1.** adj. exagerat, (livr.) hiperbólic. *(O imagine ~.)* **2.** adv. cam, exagerat, prea. *(Rochie ~ de scurtă.)* **3.** adj. abuziv, exagerat. *(Un regim alimentar ~.)* **4.** adj. exagerat, exorbitant, mare, ridicat, scump, (livr.) inabordábil, (fig.) încărcát, piperát, sărát, umflát, usurătór. *(Prețuri ~.)* **5.** adj. bolnăvicios, exagerat. *(De o sensibilitate ~.)* **6.** adj. abuziv, arbitrar, despotic, samavolnic, samavolnicesc, silnic, (înv.) vólnic. *(Măsuri ~.)*

EXCITÁ vb. *(FIZIOL.)* a activa, a stimula, (pop.) a ațința. *(A ~ o funcție, un organ.)*

EXCITÁNT adj., s. **1.** adj. aținșător, excitator, (rar) pofticiós. *(Miros ~.)* **2.** s. *(FIZIOL.)* stimul, stimulent. *(~ senzoriali.)*

EXCITÁRE s. *(FIZIOL.)* activare, excitație, stimulare, (rar) stimulație, (pop.) aținșare. *(~ unei funcții, a unui organ.)*

EXCITATÓR adj. aținșător, excitant, (rar) pofticiós. *(Un miros ~.)*

EXCITÁȚIE s. activare, excitare, stimulare, (rar) stimulație, (pop.) aținșare. *(~ a unei funcții, a unui organ.)*

EXCIZÁ vb. *(MED.)* a extirpa, a scoate. *(A ~ o porțiune dintr-un organ.)*

EXCÍZIE s. *(MED.)* extirpare. *(~ unei tumori.)*

EXCLAMÁ vb. a striga.

EXCLAMÁRE s. exclamație, strigăt, (rar) strigáre. *(~ de aprobare, de protest.)*

EXCLAMATÍV adj. exclamator. *(Ton ~.)*

EXCLAMATÓR adj. exclamativ. *(Ton ~.)*

EXCLAMÁȚIE s. exclamare, strigăt, (rar) strigare. *(~ de aprobare.)*

EXCLÚDE vb. a elimina, a îndepărta, a înlătura, a scoate. *(A ~ pe cineva dintr-o organizație.)*

EXCLÚDERE s. eliminare, îndepărtare, înlăturare, scoatere. *(~ cuiva dintr-o organizație.)*

EXCLÚS adj., adv. imposibil. *(Rezolvarea aceasta este ~.)*

EXCLUSÍV adv. **1.** doar, numai. *(~ atîta pot spune.)* **2.** doar, numai, singur. *(~ el m-a înțeles.)*

excluziúne s. v. INTERDICȚIE. INTERZICERE. PROHIBIRE. PROHIBIȚIE.

EXCOMUNICÁ vb. *(BIS.)* a afurisi, a anatemiza, a blestema, (pop.) a oropsi, (înv.) a lepăda, a procleți. *(Papa l-a ~.)*

EXCOMUNICÁRE s. *(BIS.)* afurisenie, afurisire, anatemă, blestem, (înv.) procleténie, procleție. *(~ papei aruncată asupra ...)*

EXCOMUNICÁT adj. *(BIS.)* afurisit, anatemizat, blestemat, (înv. și reg.) procleștit, (înv.) proclét. *(Un preot ~.)*

EXCORIÁȚIE s. *(MED.)* eroziune.

EXCREMÉNT s. *(FIZIOL.;* mai ales la pl.) fecale (pl.), (pop.) căcát, scîrnă, scăpău, (reg.) scîrnăvíe, spurc, spurcát, spurcăciúne, (înv.) scrémet, (fam.) cáca, cóco, gîli, (fig.) rahát, (eufemistic) scáun.

EXCRÉȚIE s. *(FIZIOL.)* secreție exocrină, secreție externă.

excúrs s. v. DIGRESIUNE. DIVAGARE. DIVAGAȚIE.

EXCÚRSIE s. drumeție. *(O ~ în munți.)*

EXECRÁBIL adj. detestabil. *(Un joc ~ al actorilor.)*

EXECUTÁ vb. **1.** a face, a realiza, (pop. și fam.) a meșteri, a meșterui. **2.** a confecționa, a fabrica, a face, a produce. *(~ noi sortimente de îmbrăcăminte.)* **3.** a efectua, a face, a împlini, a îndeplini, a înfăptui, a realiza, a săvîrși, (înv. și pop.) a plini. *(Am ~ tot ce mi-ai dat.)* **4.** a efectua, a face, a făuri, a înfăptui, a realiza, a săvîrși. *(~ o lucrare durabilă.)* **5.** a depune, a desfășura, a duce, a efectua, a face, a îndeplini, a întreprinde, a presta. *(A ~ o muncă utilă.)* **6.** a efectua, a face, a îndeplini, a presta, a-și satisface. *(~ serviciul militar.)* **7.** *(MUZ.)* a cînta, a intona, a interpreta, (pop.) a glăsui, a spúne, a viersui, a zíce, (înv.) a glăsi, a juca. *(A ~ o melodie, o doină.)* **8.** a aplica, a îndeplini. *(~ o hotărîre judecătorească.)* **9.** *(JUR.)* (pop.) a împlini, (înv.) a zapcii. *(A ~ pe cineva pentru neplata datoriilor.)*

EXECUTÁNT adj., s. **1.** adj., s. executor, (înv.) săvîrșitór. *(~ al unei lucrări.)* **2.** s. interpret. *(~ al unui concert.)*

EXECUTÁRE s. **1.** confecție, confecționare, fabricare, facere, făcut, producere. *(~ unor obiecte de îmbrăcăminte.)* **2.** efectuare, execuție, facere, împlinire, îndeplinire, înfăptuire, realizare, săvîrșire, (înv.) săvîrșít. *(~ unei lucrări.)* **3.** execuție, facere făurire, realizare. *(~ unei opere durabile.)* **4.** efectuare, îndeplinire, prestare, prestație. *(~ unei munci utile.)* **5.** efec-

tuare, îndeplinire, prestare. *(~ serviciului militar.)* **6.** *(MUZ.)* execuție, interpretare, intonare. *(~ a unei melodii.)* **7.** aplicare, îndeplinire. *(~ unei sentințe.)* **8.** *(JUR.)* (înv.) zapciálă, zapciitúră, zapciíc. *(~ silită a cuiva.)*

EXECUTÓR adj., s. **1.** adj., s. executant, (înv.) săvîrșitór, *(~ al unei lucrări.)* **2.** s. *(JUR.)* (pop.) împlinitór, (înv.) zapciu. *(~ al unui datornic.)*

EXECÚȚIE s. **1.** efectuare, executare, facere, împlinire, îndeplinire, înfăptuire, realizare, săvîrșire, (înv.) săvîrșít. *(~ unei lucrări.)* **2.** (concr.) lucrătură. *(Inelul are o ~ frumoasă.)* **3.** executare, facere, făurire, realizare. *(~ unei opere durabile.)* **4.** *(MUZ.)* execuțare, interpretare, intonare. *(~ unei melodii.)*

EXEMPLÁR adj. impecabil, ireproșabil, pilduitor. *(Serviciu ~.)*

EXEMPLÁR s. **1.** piesă. *(Un ~ rar dintr-o colecție.)* **2.** bucată. *(A cumpărat două ~ de . . .)*

EXEMPLIFICÁ vb. a ilustra, (înv.) a pildui. *(Și-a ~ expunerea.)*

EXEMPLIFICÁRE s. **1.** ilustrare, (înv.) pilduíre. *(~ unei expuneri cu diapozitive.)* **2.** (concr.) exemplu, ilustrare. *(Sînt necesare cît mai multe ~.)*

EXEMPLIFICATÍV adj. demonstrativ, ilustrativ. *(O experiență chimică ~.)*

EXÉMPLU s. **1.** model, pildă, (înv.) chip, móstră, paradígmă, pilduíre, (înv. fig.) oglindă. *(A da ceva ca ~.)* **2.** model, mostră, probă, specimen, tip. *(Iată mai jos cîteva ~ de . . .)* **3.** exemplificare, ilustrare. *(Sînt necesare cît mai multe ~.)*

EXERCITÁ vb. a face, a practica, a profesa, (înv.) a metahirisi, a profesui. *(A ~ o meserie frumoasă.)*

EXERCITÁRE s. practicare, profesare. *(~ unei profesiuni.)*

EXERCÍȚIU s. practică, (rar) depríndere. *(Are mult ~ în acest domeniu.)*

EXERÉZĂ s. *(MED.)* ablațiune, extirpare, scoatere. *(~ apendicelui.)*

EXERSÁ vb. (reg.) a slomni. *(A ~ la vioară.)*

EXHAUSTÍV adj. complet, integral, întreg, total. *(Excerptare ~ a unui material.)*

exhibá vb. v. ETALA.

EXHIBÍȚIE s. etalare. *(~ toaletelor.)*

EXHUMÁ vb. a deshuma, a dezgropa, (înv. și reg.) a dezmormînta. *(A ~ un mort.)*

EXHUMÁRE s. deshumare, dezgropare, dezgropat. *(~ unui mort.)*

EXIGÉNT adj. **1.** pretențios, riguros, sever, (rar) pretensiv. *(Un profesor ~.)* **2.** conștiincios, meticulos, minuțios, scrupulos. *(Un om ~.)*

EXIGÉNȚĂ s. **1.** pretenție, rigurozitate, severitate. *(~ unui profesor față de elevii săi.)* **2.** cerință, imperativ, necesitate, nevoie, obligație, pretenție, trebuință, (înv. și reg.) nîștotă, (înv.) nevoínță, nevoíre, recerínță, (fig.) comandamént. *(~ele epocii noastre.)* **3.** cerere, cerință, deziderat, dorință, (înv.) postulát. *(O ~ îndreptățită.)* **4.** acribie, conștiinciozitate, meticulozitate, rigurozitate, scrupulozitate, (fam. și peior.) tipicăríe. *(~ în îndeplinirea datoriei.)*

EXÍL s. *(JUR.)* exilare, pribegie, surghiun, surghiunire, (astăzi rar) proscríere, proscrípție, (înv.) străinătáte, surghiunie, surgunlíc, urgie, zatocénie. *(A luat calea ~.)*

EXILÁ vb. **1.** *(JUR.)* a alunga, a goni, a izgoni, a ostraciza, a proscrie, a surghiuni, (livr.) a relega, (înv.) a urgisi. *(L-a ~ din țară.)* **2.** a pribegi. *(A fost nevoit să se ~.)*

EXILÁRE s. *(JUR.)* **1.** alungare, gonire, izgonire, ostracizare, proscriere, surghiunire, (livr.) relegáre, relegáție. *(~ cuiva din patria sa.)* **2.** exil, pribegie, surghiun, surghiunire, (astăzi rar) proscríere, proscrípție, (înv.) străinătáte, surghiunie, surgunlíc, urgie, zatocénie. *(A luat calea ~.)*

EXILÁT adj., s. *(JUR.)* alungat, gonit, izgonit, pribeag, proscris, surghiunit, (livr.) relegát, (înv.) surghiún.

EXISTÁ vb. **1.** a se afla, a fi, a se găsi, (pop.) a sta. *(~ acolo mărfuri în mare cantitate.)* **2.** a avea, a fi, se găsi. *(~ cine să m-ajute.)* **3.** a fi, a trăi, a viețui, (rar) a ființa, (reg.) a lăbădui, (înv.) a dăinui. *(Cît ~, omul învață.)* **4.** a dăinui, a dura, a fi, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a rămîne, a trăi, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît va ~ lumea și pămîntul; vechi obicei care ~ și astăzi.)* **5.** a data. *(Acest obicei ~ de un secol.)* **6.** a se afla, a consta, a rezida. *(Tot secretul ~ în aceea că . . .)*

EXISTÉNT adj. prezent. *(Stare de lucruri ~.)*

EXISTÉNȚĂ s. **1.** trai, viață, zile (pl.), (înv. și pop.) petrécere, viețuíre, (pop. și fam.) veac, (înv.) petrecánie. *(~ lui se scurgea în liniște.)* **2.** prezență. *(S-a semnalat ~ lor la mari adîncimi.)*

éxitus s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

EXOCÁRP s. *(BOT.)* epicarp, pieliță. *(~ al unui fruct.)*

exoflisí vb. v. ACHITA. CONCEDIA. DEBĂRASA. DEGAJA. DESCOTOROSI. DEZBĂRA. ÎNDEPĂRTA. LICHIDA. ONORA. PLĂTI. SCĂPA. SCOATE.

exóprică s. v. PARAFERNĂ.

EXORBITÁNT adj. exagerat, excesiv, mare, ridicat, scump, (livr.) inabordábil, (fig.) încărcát, piperát, sărát, umflát, usturátór. *(Prețuri ~.)*

EXOSTÓZĂ s. *(MED. VET.)* (pop.) os mórt. *(~ la cal.)*

exotérie adj. v. PUBLIC.

EXPANSÍBIL adj. *(FIZ.)* dilatabil. *(Gazele sînt ~.)*

EXPANSIÚNE s. *(FIZ.)* destindere, detentă, dilatare. *(~ unui gaz.)*

EXPANSÍV adj. **1.** exuberant. *(Om ~.)*

2. comunicativ, prietenos, sociabil, volubil, (rar) social, vorbitór, (înv.) sotiós, (fig.) deschís. *(O fire ~.)*

EXPANSIVITÁTE s. **1.** exuberanță. *(~ unui tînăr.)* **2.** comunicativitate, sociabilitate. *(~ unei persoane.)*

EXPATRIÁ vb. a emigra, a pribegi, (înv.) a se înstrăina.

EXPATRIÁT s., adj. emigrant, pribeag.

EXPATRIÉRE s. emigrare, emigrație, pribegie, (înv.) înstrăinare. *(~ unui militant politic pașoptist.)*

EXPECTORÁ vb. a scuipa.

EXPECTORÁȚIE s. flegmă, scuipat, spută. *(O ~ abundentă.)*

EXPEDIÁ vb. **1.** a trimite, (reg.) a mîna, (înv.) a porni, (grecism înv.) a proftaxi. *(A ~ coletele.)* **2.** a adresa, a scrie, a trimite, (reg.) a mîna. *(Cui i-ai ~ scrisoarea?)* **3.** a adresa, a înainta, a trimite. *(A ~ o cerere unei instituții.)*

EXPEDIÉRE s. **1.** expediție, trimis, trimitere. *(~ unui colet prin mesagerii.)* **2.** înaintare, trimitere. *(~ unei cereri.)*

EXPEDITÍV adj. operativ, prompt. *(O rezolvare ~.)*

EXPEDITÓR s., adj. trimițător. *(~ al coletului.)*

EXPEDÍȚIE s. expediere, trimis, trimitere. *(~ unui colet.)*

EXPERIÉNȚĂ s. **1.** practică, rutină, (înv.) ispită, ispitire. *(Cunoaște ceva din ~.)* **2.** experiment, încercare, probă, (pop.) cercáre. *(Mai multe ~ de laborator.)*

EXPERIMÉNT s. experiență, încercare, probă, (pop.) cercáre. *(A face o serie de ~ în laborator.)*

EXPERIMENTÁ vb. a încerca, a proba. *(A ~ o nouă metodă.)*

EXPERIMENTÁRE s. încercare, probare. *(~ unei metode noi.)*

EXPERIMENTÁT adj. **1.** bun, capabil, competent, destoinic, dotat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, mîndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)* **2.** încercat, pățit. *(Om ~.)* **3.** deprins, încercat, priceput, rutinat, versat. *(Un ochi ~.)*

EXPÉRT adj., s. cunoscător. *(Un mare ~ în problema ...)*

expiá vb. v. ISPĂȘI. ÎNDURA. PLĂTI. RĂSCUMPĂRA.

expiátor adj. v. ISPĂȘITOR.

expiáție s. v. ISPĂȘIRE.

expiére s. v. ISPĂȘIRE.

EXPIRÁ vb. **1.** a se isprăvi, a se încheia, a se sfîrși, a se termina. *(A ~ termenul de garanție.)* **2.** a se împlini. *(~ data la care trebuia făcută plata.)*

expirá vb. v. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. MURI. PIERI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA.

EXPLICÁ vb. **1.** a (se) clarifica, a (se) descurca, a (se) desluși, a (se) elucida, a (se) lămuri, a (se) limpezi, a (se) preciza, (înv.) a (se) pliroforisi, a (se) răspica, a (se) sfeti, (fig.) a (se) descilci, a (se) lumina. *(Problema a fost ~.)* **2.** a clarifica, a descifra, a desluși, a dezlega, a lămuri, a limpezi, a rezolva, a soluționa. *(A ~ enigma.)* **3.** a glosa. *(A ~ sensul unui cuvînt.)* **4.** a arăta, a demonstra a expune. *(A ~ o teoremă.)* **5.** a analiza, a comenta, a interpreta, a tîlcui, (înv.) a întoárce, (fig.) a descifra. *(~ un text literar.)* **6.** a înțelege, a pricepe. *(Pur și simplu nu-mi ~ cum a dispărut.)* **7.** a se justifica. *(Nu e cazul să te ~.)*

EXPLICÁBIL adj. justificabil, motivabil. *(Un fapt ~.)*

EXPLICÁRE s. **1.** clarificare, deslușire, dezlegare, elucidare, explicație, lămurire, limpezire, precizare, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforie, răspicáre, (fig.) chéie, descilcire. *(~ unei probleme.)* **2.** demonstrare, explicație. *(~ unei teoreme.)* **3.** analizare, comentare, interpretare tîlcuire, (înv.) tîlcuială. *(~ unui text literar.)* **4.** explicație, justificare, motivare. *(Există vreo ~ a gestului său?)*

EXPLICATÍV adj. **1.** lămuritor, (înv.) deslușitór, explicatór. *(O notă ~.)* **2.** clarificator, edificator, lămuritor. *(Un exemplu ~.)*

explicatór adj. v. EXPLICATIV. LĂMURITOR.

EXPLICÁȚIE s. **1.** clarificare, deslușire, dezlegare, elucidare, explicare, lămurire, limpezire, precizare, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforie, răspicáre, (fig.) chéie, descilcire. *(~ unei probleme încurcate.)* **2.** demonstrare, explicare. *(~ unei teoreme.)* **3.** comentariu, glosă, notă. *(~ la un text.)* **4.** indicație, instrucțiuni (pl.), îndrumare, lămurire. *(~ pentru folosirea unui medicament.)* **5.** explicare, justificare, motivare. *(Există vreo ~ a gestului său?)*

EXPLICÍT adj., adv. **1.** adj. clar, deslușit, expres, inteligibil, lămurit, limpede, net, precis, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~; o afirmație ~.)* **2.** adv. clar, deslușit, expres, lămurit, limpede, răspicat, (rar) aiévea, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(I-am spus ~ și ferm ...)*

EXPLOATÁ vb. **1.** a valorifica. *(A ~ resursele naturale.)* **2.** a asupri, a împila, a împovăra, a năpăstui, a oprima, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a tiraniza, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele.)*

EXPLOATÁBIL adj. valorificabil. *(Resurse ~.)*

EXPLOATÁRE s. **1.** valorificare. *(~ unor resurse naturale.)* **2.** extragere, scoatere. *(~ a țițeiului.)* **3.** (concr.) exploatație. *(O ~ de țiței modernă.)* **4.** asuprire, împilare, năpăstuire, opresiune, oprimare, persecutare, persecuție, prigoană, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicie, (înv.) avanie, obídă, obidire, obijduire,

strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoárcere. *(~ maselor.)*

EXPLOATÁT adj., s. asuprit, împilat, năpăstuit, oprimat, oropsit, persecutat, prigonit, urgisit, (pop.) obidít, (înv.) obijduít, (fig.) apăsát, despuiát. *(Masele ~.)*

EXPLOATATÓR adj., s. asupritor, împilător, opresiv, opresor, persecutor, prigonitor, (înv.) mîncătór, năpăstuitór, obiditór, (fig.) apăsătór. *(Forțele ~.)*

EXPLOATÁȚIE s. exploatare. *(O ~ petrolieră modernă.)*

EXPLODÁ vb. **1.** a detona. *(Dinamita ~.)* **2.** a se sparge. *(Un proiectil a ~ în aer.)* **3.** a plesni, a pocni. *(Ce-a ~?)*

EXPLODÁRE s. **1.** detonare. *(~ dinamitei.)* **2.** spargere. *(~ unui proiectil.)*

EXPLORÁ vb. a sonda. *(A ~ fundul mării.)*

explorá vb. v. ANALIZA. CERCETA. EXAMINA. INVESTIGA. STUDIA. URMĂRI.

EXPLORÁRE s. sondaj, sondare. *(~ fundului oceanic.)*

explorăre s. v. ANALIZARE. ANALIZĂ. CERCETARE. EXAMEN. EXAMINARE. INVESTIGARE. INVESTIGAȚIE. STUDIERE. STUDIU.

EXPLOZÍBIL adj., s. detonant, exploziv, fulminant. *(Un ~ puternic.)*

EXPLÓZIE s. detonație. *(~ dinamitei.)*

EXPLOZÍV adj., s. **1.** adj., s. detonant, explozibil, fulminant. *(Substanță ~.)* **2.** adj. *(FON.)* ocluziv. *(Sunet ~.)*

EXPONÉNT s. **1.** reprezentant, (fig.) interprét. *(~ al maselor.)* **2.** *(MAT.)* (înv.) spunént.

EXPONOMÉTRU s. *(FOTO)* pozometru.

EXPOZÁNT s. expunător. *(~ la Galeria de artă.)*

EXPOZÉU s. expunere. *(~ a fost urmărit cu interes.)*

EXPOZITÍV adj. enunțiativ. *(Propoziție ~.)*

EXPRÉS adj., adv. **1.** adj. clar, deslușit, explicit, inteligibil, lămurit, limpede, net, precis, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~; o afirmație ~.)* **2.** adv. clar, deslușit, explicit, lămurit, limpede, răspicat, (rar) aiévea, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(I-am spus ~ și ferm.)* **3.** adj. categoric, decis, ferm, formal, hotărît, neezitant, neoscilant, net, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)* **4.** adv. anume, dinadins, intenționat, înadins, special. *(A procedat ~ în acest sens.)*

EXPRÉSIE s. **1.** formă. *(A dat ~ gîndurilor sale.)* **2.** (pop.) zícere. *(Dicționar de locuțiuni și ~ii.)* **3.** (în logica simbolică) *expresie validă* = tautologie, lege logică, teză logică. **4.** aer, aspect, chip, față, figură, fizionomie, înfățișare, mină, obraz, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schímă, vedére, (fam.) mútră. *(Avea o ~ mulțumită.)* **5.** fizionomie, mască. *(Actorul avea o ~ admirabilă.)*

EXPRESÍV adj. evocativ, evocator, nuanțat, pitoresc, plastic, pregnant, semnificativ, sugestiv, viu, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)*

EXPRESIVITÁTE s. elocvență, plasticitate, pregnanță, sugestivitate. *(Vervă satirică de mare ~.)*

EXPRIMÁ vb. **1.** a expune, a formula. *(A-și ~ ideile.)* **2.** a vorbi. *(Se ~ greu.)* **3.** a afirma, a arăta, a manifesta. *(Își ~ dorința de a . . .)* **4.** a exterioriza. *(Își ~ sentimentele de bucurie.)* **5.** a formula, a pronunța, a rosti, a spune, a zice. *(A ~ următoarea opinie . . .)* **6.** a prezenta. *(A ~ cuiva omagiile sale.)* **7.** a înfățișa, a reda, a reprezenta, (fig.) a tradúce. *(Cartea ~ zbuciumul autorului.)*

EXPRIMÁRE s. **1.** formulare, pronunțare, rostire, spunere, zicere. *(~ unei opinii.)* **2.** afirmare, arătare, manifestare, (rar) manifestáție. *(~ dorinței cuiva.)* **3.** limbă, vorbă, vorbire. *(Îl poți recunoaște după ~.)* **4.** limbaj. *(Are o ~ greoaie.)* **5.** stil. *(Are o ~ plastică.)*

EXPULZÁ vb. *(JUR.)* (livr.) a relega. *(A ~ un cetățean străin.)*

EXPULZÁRE s. *(JUR.)* (livr.) relegáre, relegáție. *(~ unui cetățean străin.)*

EXPULZÁT adj. *(JUR.)* (livr.) relegát. *(Persoană ~.)*

EXPUNĂTÓR s. expozant. *(~ la Galeriile de artă.)*

EXPÚNE vb. **1.** a arăta, a istorisi, a înfățișa, a nara, a povesti, a prezenta, a relata, a spune, (înv.) a parastisi. *(A ~ subiectul unei piese.)* **2.** a exprima, a formula. *(Își ~ ideile.)* **3.** a prezenta a rosti. *(A ~ o interesantă conferință.)* **4.** a arăta, a demonstra, a explica. *(A ~ o teoremă.)* **5.** a descrie, a înfățișa, a prezenta, a reda, a zugrăvi, (înv.) a depínge, a prescríe, a scríe, a zografisi, (fig.) a picta. *(A ~ într-o nuvelă viața de la țară.)* **6.** a elabora, a emite, a enunța, a formula. *(A ~ o nouă teorie asupra . . .)* **7.** a arăta, a etala, a întinde. *(Își ~ marfa pe tarabă.)* **8.** a întinde, a pune. *(~ rufele la uscat.)* **9.** a(-și) primejdui, a(-și) risca. *(Și-a ~ viața.)* **10.** a se hazarda, a risca. *(Te rog să nu te ~.)* **11.** a supune. *(L-a ~ unor primejdii inutile.)*

EXPÚNERE s. **1.** arătare, istorisire, înfățișare, narare, povestire, prezentare, relatare, (rar) relație, (înv.) spúnere. *(O ~ fidelă a faptelor.)* **2.** expozeu. *(~ a fost urmărită cu interes.)* **3.** descriere, înfățișare, prezentare, redare, zugrăvire, (rar) descrípție, zugrăveálă, (înv.) scríere, scrisoáre. *(~ a stărilor ae lucruri, într-un roman.)* **4.** elaborare, emitere, enunțare, formulare. *(~ unei noi teorii asupra . . .)* **5.** etalaj, etalare, întindere. *(~ mărfii pe tarabă.)*

EXPÚS adj. nesigur, periculos, primejdios. *(Un loc ~.)*

EXTÁZ s. adorare, adorație, extaziere. *(Stare de ~.)*

EXTAZIÁ vb. a se minuna. *(Se ~ în fața splendorilor naturii.)*

EXTAZIÉRE s. adorare, adorație, extaz. *(Stare de ~.)*

EXTENSIÚNE s. **1.** extindere, întindere. *(Mișcări de ~ a brațelor.)* **2.** amplificare,

creștere, dezvoltare, extindere, lărgire, mărire. *(~ schimburilor comerciale.)* **3.** amploare, extindere, proporție. *(Focul a luat o mare ~.)* **4.** *(LOG.)* denotație, sferă.

EXTENUÁ vb. a epuiza, a frînge, a istovi, a seca, a secătui, a sfîrși, a slei, a stoarce, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămorî, (fig.) a súge. *(Munca brută l-a ~.)*

EXTENUÁNT adj. epuizant, istovitor, obositor, trudnic, (rar) vlăguitór, (pop.) ostenitór, (înv. și reg.) osteniciós. *(O muncă ~.)*

EXTENUÁRE s. epuizare, istoveală, istovire, secătuire, sfîrșeală, slăbiciune, sleire, surmenaj, surmenare, vlăguire, (înv. și reg.) slăbíe, (înv. livr.) marásm. *(Stare de totală ~.)*

EXTENUÁT adj. epuizat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojít, (prin Munt.) tîhobít, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la lucru.)*

EXTERIÓR adj., s. **1.** adj. extern. *(Partea ~ a fructului.)* **2.** s. fațadă, față. *(~ unei clădiri.)*

EXTERIORIZÁ vb. **1.** a exprima. *(Își ~ sentimentele de bucurie.)* **2.** a (se) arăta, a (se) manifesta. *(Nu se ~ ca un om supărat.)*

EXTERMINÁ vb. a distruge, a masacra, a măcelări, a nimici, a prăpădi, a stîrpi, (pop. și fam.) a căsăpi, (reg.) a chesăgi, (înv.) a conceni, a snopi, a stropși. *(A ~ întreaga populație.)*

EXTERMINÁRE s. distrugere, masacrare, măcelărire, nimicire, stîrpire, (rar) măcelărít, (pop. și fam.) căsăpíre. *(~ întregii populații.)*

EXTERMINÁT adj. distrus, nimicit, stîrpit. *(O specie ~.)*

EXTERMINATÓR adj. nimicitor. *(Agent ~.)*

EXTÉRN adj. **1.** exterior. *(Partea ~ a unui fruct.)* **2.** străin, *(Probleme ~ preocupărilor noastre.)*

EXTINCTÓR s. stingător. *(~ de incendii.)*

extincție s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

EXTÍNDE vb. **1.** a (se) întinde. *(Se ~ pe o suprafață tot mai mare.)* **2.** a crește, a (se) lărgi, a (se) mări, a (se) ridica, a spori, a (se) urca. *(Suprafețele cultivate s-au ~ la ...)* **3.** a (se) întinde, a (se) lărgi, a (se) lăți, a (se) mări. *(Și-a ~ stăpînirea peste ...)* **4.** a se întinde, a se lăți, a se propaga, a se răspîndi, (rar) a pălălăi, (pop.) a mérge, (înv. și reg.) a pălăi, (înv.) a sări. *(Focul s-a ~ și la curtea vecină.)* **5.** a circula, a se împrăștia, a se întinde, a se lăți, a se propaga, a se răspîndi, a se transmite, (înv.) a se răschira, a se tínde. *(Vestea, zvonul se ~ din gură-n gură.)*

EXTÍNDERE s. **1.** extensiune, întindere. *(Mișcări de ~ a brațelor.)* **2.** creștere, lărgire, mărire, sporire. *(~ suprafețelor cultivate.)* **3.** amploare, extensiune, proporție. *(Focul a luat o mare ~.)* **4.** amplificare, creștere, dezvoltare, extensiune, lărgire, mărire. *(~ schimburilor comerciale.)*

EXTÍNS adj. crescut, lărgit, mărit, sporit. *(Suprafețe cultivate ~.)*

EXTIRPÁ vb. *(MED.)* a exciza, a scoate. *(A ~ o porțiune dintr-un organ.)*

EXTIRPÁRE s. *(MED.)* **1.** ablațiune, excereză, scoatere. *(~ apendicelui.)* **2.** excizie. *(~ unei tumori.)*

extirpatór s. v. CULTIVATOR.

EXTORCÁ vb. (fig.) a scúrge, a stoárce. *(A ~ pe cineva de bani.)*

EXTORCÁRE s. (fig.) stoárcere. *(~ cuiva de bani.)*

EXTRABUGETÁR adj. suprabugetar. *(Prevederi ~.)*

EXTRÁCȚIE s. extragere, scoatere. *(~ unui dinte.)*

extrăcție s. v. NAȘTERE. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ.

EXTRADOTÁL adj. *(JUR.)* parafernal. *(Înscris ~.)*

EXTRAFÍN adj. superfin, (rar) străfín, suprafín. *(Un lichior ~.)*

EXTRÁGE vb. **1.** a scoate, (pop.) a trége. *(A ~ o măsea, un cui, un glonț.)* **2.** a lua, a scoate. *(A ~ apă din fîntînă.)*

EXTRÁGERE s. **1.** extracție, scoatere. *(~ unui dinte.)* **2.** scoatere, (pop.) trágere. *(~ glonțului prin operație.)* **3.** exploatare, scoatere. *(~ țițeiului.)*

EXTRAORDINÁR adj., adv. **1.** adj. colosal, enorm, excepțional, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, înfinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **2.** adj. colosal, (livr.) pantagruélic, (fig.) devoránt. *(O foame ~.)* **3.** adj. colosal, gigantic, titanic, uriaș. *(Eforturi ~.)* **4.** adj. colosal, cumplit, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)* **5.** adj. special. *(O comisie, o sesiune ~.)* **6.** adj. desăvîrșit, excepțional, formidabil, ideal, magistral, minunat, perfect, splendid, sublim, superb, (înv.) săvîrșít. *(O ~ punere în scenă, interpretare.)* **7.** adv. deosebit, excepțional, extrem, foarte, grozav, teribil. *(~ de bun.)* **8.** adv. excepțional, grozav, nemaipomenit, sfîșietor. *(O melodie ~ de tristă.)*

EXTRAPOLÁRE s. *(FILOZ., MAT.)* extrapolație.

EXTRAPOLÁȚIE s. *(FILOZ., MAT.)* extrapolare.

EXTRÁS s. fragment, pasaj, (înv.) pont. *(Un ~ dintr-o poezie.)*

EXTRAVAGÁNT adj. bizar, ciudat, curios, excentric, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străín, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.)

sanchiu, (fam. fig.) fistichiu, întórs, sucit, trăsnit. *(Ce chestie ~ !)*

EXTRAVAGÁNȚĂ s. bizarerie, ciudățenie, excentricitate, fantezie, originalitate, teribilism. *(Ce sînt ~ele astea?)*

EXTRÉM adj., adv. **1.** adj. terminal. *(Parte ~ a unui obiect.)* **2.** adj. drastic, radical. *(Măsură ~.)* **3.** adv. foarte, tare, (prin Bucov.) prăci, (înv.) vîrtós. *(~ de dimineață.)* **4.** adv. deosebit, excepțional, extraordinar, foarte, grozav, teribil. *(~ de bun.)*

EXTRÉMĂ s. **1.** cap, capăt, colț, extremitate, limită, margine, (înv.) sconcénie. *(La cealaltă ~ a țării.)* **2.** *(SPORT)* aripă. *(Joacă ~ stîngă, la fotbal.)*

EXTREMITÁTE s. **1.** cap, capăt, colț, extremă, limită, margine, (înv.) sconcénie. *(La cealaltă ~ a țării.)* **2.** limită, margine, (înv.) soróc. *(La~ cîmpiei.)* **3.** latură, margine, parte. *(Doarme pe ~ dreapță a patului.)* **4.** cap, capăt, căpătîi. *(La ~ patului.)* **5.** cap, capăt. *(~ de dinapoi a bărcii.)* **6.** cap, capăt, vîrf. *(~ bastonului.)*

EXTRUDÁRE s. *(TEHN.)* extruziune. *(~ a unui metal.)*

EXTRUZIÚNE s. *(TEHN.)* extrudare. *(~ unui metal.)*

EXUBERÁNT adj. expansiv. *(Om ~.)*

EXUBERÁNȚĂ s. expansivitate. *(~ unui tînăr.)*

EZERÍNĂ s. *(FARM.)* fizostigmină.

EZITÁ vb. **1.** a se codi, a pregeta, a șovăi, (înv. și reg.) a se îndoi, (reg.) a se îngăima, a se nedumeri, a se tîntăvi, (Mold.) a se cioșmoli, (prin Olt.) a se scîrciumi, (înv.) a se cruța, a lipsi, (fig.) a oscila, (înv. fig.) a se atîrna, a se cumpăni, a se legăna. *(A ~ să se ducă acolo.)* **2.** a aștepta, a șovăi. *(N-a mai~o clipă și ...)*

EZITÁNT adj. **1.** fluctuant, indecis, nedecis, nehotărît, șovăielnic, șovăitor, (rar) șovăínd, șovăit, (reg.) codélnic, (prin Munt.) pregetós, (înv.) înclinător, îndoielnic, pregetător, tîrziélnic, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~; om ~.)* **2.** nehotărît, nesigur, șovăielnic. *(Mers ~.)*

EZITÁRE s. **1.** codeală, codire, fluctuație, îndoială, nehotărîre, pregetare, șovăială, șovăire, (livr.) indecízie, (pop.) préget, (fig.) oscilăre, oscilație. *(~ lui nu era justificată.)* **2.** nehotărîre, nesiguranță, șovăială, șovăire. *(~ cuiva la mers.)*

EZOTÉRIC adj. ascuns, secret, tainic. *(O doctrină ~.)*

F

FABRICÁ vb. **1.** a face, a produce. *(Uzina ~ 100 de automobile pe zi.)* **2.** a confecționa, a executa, a face, a produce. *(A ~ noi sortimente de îmbrăcăminte.)*

FABRICÁRE s. **1.** fabricație, producție. *(Procesul de ~.)* **2.** confecție, confecționare, executare, facere, făcut, producere. *(~ unor sortimente de îmbrăcăminte.)*

FABRICÁȚIE s. fabricare, producție. *(Procesul de ~.)*

FÁBRICĂ s. uzină, (reg.) mașină, (germanism, în Ban.) verc, (înv.) cherhană. *(A intrat pe poarta ~.)*

FABULÁȚIE s. acțiune, afabulație, intrigă, subiect, (livr.) trămă, (rar) fábulă, (fig.) țesătură. *(~ unui roman.)*

FÁBULĂ s. *(LIT.)* (pop.) tilc. *(O ~ de Esop.)* fábulă s. v. ACȚIUNE. AFABULAȚIE. FABULAȚIE. INTRIGĂ. SUBIECT.

FABULÓS adj. **1.** fantastic, legendar, miraculos, mitic, supranatural, (înv.) surnaturál. *(Personaje ~.)* **2.** colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **3.** colosal, enorm, gigantic, imens, uriaș, (înv. și reg.) nămilós, (înv.) urieșésc, (fig.) astronómic. *(De proporții ~.)*

FÁCE vb. **1** a executa, a realiza, (pop. și fam.) a meșteri, a meșterui. *(~ o ladă; ce ~ acolo?)* **2.** a fabrica, a produce. *(În uzină se ~ 100 de automobile pe zi.)* **3.** a confecționa, a executa, a fabrica, a produce. *(A ~ noi sortimente de îmbrăcăminte.)* **4.** a efectua, a executa, a împlini, a îndeplini, a înfăptui, a realiza, a săvîrși. (înv. și pop.) a plini. *(Am ~ tot ce mi-ai dat.)* **5.** a efectua, a executa a făuri, a înfăptui, a realiza, a săvîrși. *(A ~ o lucrare durabilă.)* **6.** a depune, a desfășura, a duce, a efectua, a executa, a îndeplini, a întreprinde, a presta. *(A ~ acolo o muncă utilă)* **7.** a se întîmpla. *(Cum a zis, așa s-a ~.)* **8.** a clădi, a construi, a dura a înălța, a ridica, a zidi, (livr.) a edifica, (înv.) a temeia. *(A ~ o nouă școală.)* **9.** a găti, a pregăti, a prepara, (înv. și pop.) a prefáce, (Transilv. și Ban.) a păzi, (Transilv.) a socăci. *(~ mîncarea.)* **10.** a da. *(A ~ o gaură.)* **11.** a aranja, a pregăti. *(~ patul.)* **12.** a lustrui, a văcsui, (Bucov.) a puțui, (prin Transilv. și nordul Munt.) a puțului. *(A ~ cuiva încălțămintea.)* **13.** a aprinde, a aținta. *(E frig, trebuie să ~ focul.)* **14.** a alcătui, a compune, a concepe, a elabora, a formula, a întocmi, a redacta. *(El a ~ raportul.)* **15.** a efectua, a opera. *(A ~ unele modificări pe text.)* **16.** a efectua, a întreprinde. *(A ~ studii ample.)* **17.** a juca. *(~ un șah cu mine?)* **18.** a efectua, a executa, a îndeplini, a presta, a-și satisface. *(~ serviciul militar.)* **19.** a exercita, a practica, a profesa, (înv.) a metahirisi, a profesui. *(~ avocatura.)* **20.** a studia, a urma. *(~ medicina.)* **21.** a proceda. *(~ cum crezi!)* **22.** a naște, (înv. și pop.) a zămisli, (înv.) a prăsi. *(O femeia a ~ un băiat.)* **23.** a făta, a naște, (prin Transilv.) a pui. *(Vaca a ~ un vițel.)* **24.** a procrea, (înv. și pop.) a zămisli. *(Un bărbat care ~ un copil.)* **25.** a oua. *(Găina a ~ două ouă.)* **26.** a da, a produce, a rodi. *(Pomul ~ multe mere.)* **27.** a da, a produce. *(Solul ~ rod bogat.)* **28.** a institui, a stabili. *(~ legi.)* **29.** a administra, a aplica. *(A ~ cuiva un tratament.)* **30.** (fam.) a trăge. *(A ~ un chef.)* **31.** a comite, a făptui, a săvîrși, (înv.) a plini. *(A ~ o infracțiune.)* **32.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de...)* **33.** *(BIS.)* a crea, a zidi. *(Biblia scrie că Dumnezeu a ~ lumea.)* **34.** a deveni, (prin Transilv.) a apuca. *(S-a ~ destul de măricel.)* **35.** a deveni. *(S-a întîmplat să se ~ om de treabă.)* **36.** a deveni, a se prefáce, a se transforma. *(Totul s-a ~ scrum.)* **37.** a prefáce, a schimba, a transforma. *(Băutura, din om te ~ neom.)* **38.** a se prefáce, a simula, (reg.) a se marghioli, (înv.) a se fățărnici. *(Se ~ că e nebun.)* **39.** a convinge, a decide, a determina, a hotărî, a îndupleca, (înv.) a îndemna, a pleca. *(L-a ~ să vină.)* **40.** a cauza, a crea, a da, a determina, a pricinui, a produce, a provoca, a stîrni. *(Medicamentul îi ~ o senzație de...)* **41.** a (se) produce, a (se) provoca, a (se) stîrni. *(A ~ mare vîlvă.)* **42.** a constrînge, a forța, a obliga, a sili, (livr.) a soma, a violenta, (pop.) a silnici, (înv. și reg.) a strînge, (prin Ban.) a tipi, (înv.) a asupri, a îndemna, a necesita, a pripi, a silui, a strîmtora, (fig.) a presa. *(L-a ~ să mărturisească.)* **43.** a destina, a hărăzi, a meni, a predestina, a sorti, a ursi. *(Sînt ~ să fie fericiți.)* **44.** a descînta, a fermeca, a meni, a ursi, a vrăji, (pop.) a solomoni, (reg.) a boboni, a bosconi, a boscorodi, a rivni, (prin Transilv.) a pohibi. *(Îi ~ cu ulcica.)* **45.** a prevesti. *(~ a...)* **46.** a căpăta, a contracta, a lua, (pop.) a prinde. *(A ~ o gripă.)* **47.** a acumula, a aduna, a agonisi, a economisi, a strînge, (pop.) a chivernisi, (reg.) a prițipi, a răgădui, a sclipui,

(Transilv.) a mirui, (Olt. și Munt.) a scofeli, (Ban.) a stăci, (Transilv. și Maram.) a șporoli, (prin Maram.) a zorobi, (fig.) a prăsi. *(A ~ o adevărată avere.)* **48.** a costa, a fi, a reveni, (rar) a prețui, (înv. și reg.) a veni, (înv.) a costisi. *(Cît ~ metrul de stofă?)* **49.** a prețui, a valora, (rar) a prețălui, (pop.) a plăti. *(Obiectul acesta ~ o mie de lei.)* **50.** a merita. *(Dai un ban, dar ~.)* **51.** a desemna, a numi, a pune, (înv. și pop.) a orîndui, (înv.) a provivasi, a rîndui. *(L-a ~ ministru al său.)* **52.** a califica, a numi, (fig. și fam.) a categorisi, (fig.) a eticheta, a taxa. *(L-a ~ prost.)* **53.** a se ivi, a se lăsa, a sosi, a veni. *(Cum se ~ seara, pleacă.)* **54.** a spune, a zice. *(El ~ :—Nu vreau!)* **55.** a merge, a parcurge, a străbate. *(~ zilnic 10 km.)*

FĂCERE s. **1.** confecție, confecționare, executare, fabricare, făcut, producere. *(~ unor halate.)* **2.** efectuare, executare, execuție, împlinire, îndeplinire, înfăptuire, realizare, săvîrșire, (înv.) săvîrșit. *(~ unei lucrări.)* **3.** executare, execuție, făurire, realizare. *(~ unei opere durabile.)* **4.** făcut, gătire, gătit, pregătire, pregătit, preparare, preparat. *(~ mîncării.)* **5.** aranjare, pregătire. *(~ patului.)* **6.** aprindere, ațițare. *(~ focului.)* **7.** comitere, făptuire, săvîrșire. *(~ unei crime.)* **8.** *(BIS.)* creare, zidire, (înv.) tocmeală. *(~ lumii, după biblie.)* **9.** *(BIS.)* creație, geneză, (înv.) năștere, ródină, roditúră, tvorénie. *(Cartea ~ în biblie.)*

făcere s. v. NAȘTERE. PARTURIȚIE. PROCREARE. PROCREAȚIE.

FĂCHIE s. (pop.) văpáie, văpáiță, (Munt.) masală, (Olt.) vălúg. *(~ pentru spoiat peștii.)*

făchie s. v. FACLĂ. FĂCLIE. TORȚĂ.

FACÍL adj., adv. **1** adj. necomplicat, nedificil, simplu, ușor. *(La matematică are o problemă ~; o treabă ~.)* **2.** adj. comod, lesnicios, ușor. *(O cale ~ de rezolvare.)* **3.** adv. comod, lesne, ușor. *(Rezolvă ~ problema.)*

FACILITÁ vb. a favoriza, a înlesni, a ușura. *(A ~ producerea unui fenomen.)*

FACILITÁRE s. favorizare, înlesnire, ușurare. *(~ unei întrevederi.)*

FACILITÁTE s. **1.** înlesnire, simplitate, ușurință, (rar) lesniciúne, ușurătate, ușuríme. *(~ rezolvării unei probleme.)* **2.** (mai ales la pl.) înlesnire, ușurare. *(I-a făcut unele ~ți de plată.)*

FÁCLĂ s. făclie, torță, (înv.) fáchie, lampádă, masală. *(~ pentru luminat.)*

FACTITÍV adj. *(GRAM.)* cauzativ. *(Verb ~.)*

FÁCTOR s. **I.** condiție. *(~ de mediu.)* **II.** poștar, poștaș, poștă, (rar) curiér, (reg.) poștálăș, poștalău, (prin Mold.) plicár, (înv.) împărțitór. *(A venit ~ cu o recomandată.)*

FÁCTORIȚĂ s. poștăriță.

FACTÚRĂ s. **1.** caracter, fel, gen, natură. *(Compoziție de o ~ aparte.)* **2.** conformație, constituție, fizic, natură, structură, (înv.) temperamént. *(Ființă cu o ~ delicată sau robustă.)*

FACȚIÚNE s. *(POLITICĂ)* partidă. *(Din ~ adversă.)*

FACULTÁTE s. **1.** aptitudine, capacitate, însușire, posibilitate. *(~ intelectuale,)* **2.** însușire, proprietate. *(Magnetul are ~ de a atrage fierul.)*

FACULTATÍV adj. **1.** benevol, nesilit. *(Contribuții ~.)* **2.** *(JUR.)* supletiv. *(O normă legală ~.)*

FAD adj. **1.** dulceag, insipid, searbăd. (rar) spelb, (Transilv.) líhod, (Bucov.) lînced *(O mîncare ~.)* **2.** leșietic, leșios, sălciu, searbăd, (înv.) sălciós, sălcós. *(Gust ~.)*

fad adj. v. ANOST. NEINTERESANT, PLICTICOS. PLICTISITOR.

FAGÓT s. *(MUZ.)* (rar) basón. *(Cîntă la ~.)*

FÁGURE s. (înv. și reg.) stréde. *(Un ~ cu miere.)*

FAIÁNȚĂ s. (livr.) majolícă, (înv.) cinie.

fáie s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

FÁIMĂ s. **1.** celebritate, glorie, prestigiu, renume, reputație, (fig.) strălucíre. *(Și-a cîștigat o ~ fără precedent.)* **2.** notorietate, prestigiu, renume, reputație, vază, (înv.) vîlvă. *(Un medic de ~.)* **3.** popularitate, renume, reputație, (înv.) poporalitáte, (fig.) príză. *(Se bucură de oarecare ~.)* **4.** renume, veste, (pop.) pómină. *(I-a mers ~ pretutindeni.)* **5.** nume, renume, reputație. *(Se bucură de ~ rea.)*

FAIMÓS adj. **1.** celebru, ilustru, mare, renumit, reputat, vestit, (înv. și pop.) mărít, numít, (reg.) revestít, (Transilv.) híreș, (înv.) norocít, (grecism înv.) perífan, (fam.) arhicunoscút, (fig.) strălucít, (rar fig.) strălucitór. *(Un ~ savant.)* **2.** consacrat, cunoscut, notoriu, recunoscut, renumit, reputat, vestit. *(Un sportiv ~.)* **3.** legendar. *(Un erou ~.)*

FALANSTERIANÍSM s. *(POLITICĂ)* armonism, fourierism, garantism.

FÁLĂ s. **1.** aroganță, fudulie, înfatuare, înfumurare, îngîmfare, mîndrie, orgoliu, semeție, trufie, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmție, suficiență, (rar) superbíe, țanțoșie, (înv. și pop.) măreție, mărire, (pop. și fam.) ifos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșie, (înv.) fălnicíe, láudă, mărie, măríme, mîndrețe, pohfálă, preaînălțare, preaînălțíme, semețire, trúfă, trufășie, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)* **2.** (concr.) glorie, mîndrie. *(El e ~ țării noastre.)*

fáiă s. v. PARADĂ. POMPĂ.

falbalá s. v. VOLAN.

FÁLCĂ s. *(ANAT.)* **1.** maxilar, (fam. fig.) căpriór. *(Cu un pumn îi strămută ~.)* **2.** mandibulă, maxilar. *(~ la insecte și crustacee.)* **3.** maxilă. *(~ la unele moluște.)*

FALD s. creț, cută, godeu, pliseu, pliu, (reg.) pătură. *(~ al unei rochii.)*

FALIMÉNT s. *(FIN.)* bancrută, crah, (înv. și reg.) selamét, (înv.) moflúz, mofluzénie, mofluzíe, mofluzlíc, (înv., în Transilv.) crídă. *(~ al unei mari întreprinderi capitaliste.)*

FALIMENTÁR adj. *(FIN.)* insolvabil. *(O întreprindere ~.)*

FALÍT adj., s. *(FIN.)* **1.** adj. insolvabil. *(Negustor ~.)* **2.** s. bancrutar, (înv.) moflúz, mofluzít. *(Un ~ și creditorii săi.)*

FÁLNIC adj. **1.** grandios, impozant, impresionant, impunător, maiestos, măreț, semeț, splendid, (livr.) magnífic, (pop.) mîndru, (înv. și reg.) fălós, (fig.) trufaș. *(Vîrfurile ~ ale munților.)* **2.** arătos, aspectuos, frumos, impozant, (pop.) mîndru. *(O casă ~.)* **3.** glorios, strălucit, (înv.) fălós. *(Un ~ viitor.)*

fálnie adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

FALS adj., s., adv. **1.** adj. contrafăcut, falsificat, neautentic, plăsmuit, (înv.) mincinós. *(Document ~.)* **2.** s. contrafacere, falsificare, falsificație, plăsmuire. *(Acest document este un ~.)* **3.** adj. artificial, (livr.) postiș, (reg.) prepús. *(Păr ~; dinți ~.)* **4.** adj. falsificat, (pop.) rău, (înv.) calp. *(Bani ~.)* **5.** adj. contrafăcut, (înv.) strîmb. *(Aur ~.)* **6.** adj. artificial, contrafăcut, imitat. *(Pietre ~.)* **7.** adj. eronat, greșit, incorect, inexact, neadevărat, (înv. și reg.) smintit. *(Rezultat ~ al unui calcul.)* **8.** adj. eronat, greșit, inexact, neexact, nefondat, neîntemeiat, (înv. fig.) rătăcit. *(O știre ~.)* **9.** adj. inautentic, inventat, mincinos, născocit, neadevărat, neautentic, neîntemeiat, nereal, plăsmuit, scornit, (înv.) mințit, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmații ~; mărturie ~.)* **10.** adj. alterat, deformat, denaturat, mistificat, răstălmăcit, *(Adevăr ~.)* **11.** adj. *(PSIH.) falsă recunoaștere* = paramnezie. **12.** adv. (pop. fig.) strîmb. *(Jură ~.)* **13.** adj. (înv.) mincinós. *(Un profet ~.)* **14.** adj. pretins. *(Un ~ inspector.)* **15.** adj. duplicitar, fariseic, fățarnic, ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestrít, (înv. fig.) calp, zugrăvit. *(Atitudine ~.)* **16.** adj. afectat, artificial, căutat, forțat, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, silit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~.)* **17.** adj. afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunătór, umflát. *(Stil, limbaj ~.)* **18.** adj. nearmonios. *(Note ~.)*

falsár s. v. FALSIFICATOR. MĂSLUITOR. PLĂSMUITOR.

FALSIFICÁ vb. **1.** a contrafface, (pop. și fam.) a drége, (pop.) a prefáce. *(A ~ băutura.)* **2.** (fam. și peior.) a plastografia. *(I-a ~ semnătura.)* **3.** a contrafface, a plăsmui. *(A ~ un document.)* **4.** a măslui. *(A ~ alegerile.)* **5.** a altera, a contrafface, a deforma, a denatura, a escamota, a măslui, a mistifica, a răstălmăci, (fig.) a silui, (înv. fig.) a sminti, a strîmba. *(A ~ sensul, adevărul celor spuse de cineva.)*

FALSIFICÁRE s. **1.** (fam. și peior.) plastografiére. *(~ semnăturii cuiva.)* **2.** contrafacere, fals, falsificație, plăsmuire, *(Acest document este o ~.)* **3.** măsluială, măsluire, măsluit. *(~ alegerilor.)* **4.** alterare, deformare, denaturare, escamotare, mistificare, mistificație, răstălmăcire, (fig.) siluíre. *(~ sensului celor spuse de cineva.)*

FALSIFICÁT adj. **1.** contrafăcut, (pop.) dres, făcút, prefăcút, (reg.) stricát. *(Vin ~.)* **2.** (fam. și peior.) plastografiát. *(Iscălitură ~.)* **3.** contrafăcut, fals, neautentic, plăsmuit, (înv.) mincinós. *(Un document ~.)* **4.** fals, (pop.) rău, (înv.) calp. *(Bani ~.)* **5.** măsluit. *(Alegeri ~.)*

FALSIFICATÓR s. măsluitor, plăsmuitor, (înv.) falsár, (fam. și peior.) plastográf. *(Condamnat ca ~.)*

FALSIFICÁȚIE s. contrafacere, fals, falsificare, plăsmuire. *(Acest document este o ~.)*

FALSITÁTE s. **1.** inexactitate, neadevăr, neexactitate, netemeinicie. *(~ unei afirmații.)* **2.** duplicitate, fățărnicie, ipocrizie, minciună, perfidie, prefăcătorie, viclenie, vicleșug, (livr.) fariseísm, machiavelísm, tartuferíe, tartufísm, (rar și fam.) machiaverlíc, (înv.) fățărie, prefăcánie, prefăcătúră, procleție, (fig.) iezuitísm, mascarádă. *(A fost demascată ~ lui.)*

fámen s. v. EUNUC.

FAMILIÁL adj. casnic, domestic, gospodăresc. *(Treburi ~.)*

FAMILIÁR adj. **1.** obișnuit, simplu. *(Stil ~.)* **2.** afectuos, cordial, intim, prietenesc, prietenos. *(Nota ~ a conversației.)* **3.** cunoscut, știut. *(Locuri ~.)*

FAMILIARIZÁ vb. a (se) aclimatiza, a (se) acomoda, a (se) adapta, a (se) deda, a (se) deprinde, a (se) învăța, a (se) obișnui, (reg.) a (se) hîrsi. *(S-a ~ în noul mediu.)*

FAMILIARIZÁRE s. aclimatizare, acomodare, adaptare, dedare, deprindere, obișnuire. *(~ unei plante într-un mediu nou.)*

FAMILIARIZÁT adj. acomodat, dedat, deprins, obișnuit. *(Un om ~.)*

FAMÍLIE s. **1.** neam, viță, (livr.) stírpe, (astăzi rar) semințíe, (înv. și pop.) sămînță, (înv. și reg.) semințénie, tăláie, (Mold. și Transilv.) pojíjie, (înv.) feméie, rúdă, rudénie. *(S-a adunat cu toată ~ lui.)* **2.** neam, sînge. *(E din ~ noastră.)* **3.** casă, cămin, (rar) menáj. *(Are ~ grea.)*

FANÁ vb. a se trece, (fig.) a se ofili, a se veșteji. *(O femeie care s-a ~.)*

fanár s. v. CRÎNG. FELINAR. LAMPĂ. PRÎSNEL.

fanaragíu s. v. LAMPAGIU.

FANARIÓT adj. fanariotic. *(Domniile ~.)*

FANARIÓTIC adj. fanariot. *(Cultura ~.)*

FANÁT adj. trecut, (fig.) ofilít, vésted, veștejít. *(O femeie ~.)*

FANÁTIC adj., s. *(BIS.)* bigot, habotnic, (pop. și fam.) bisericós, (înv.) pravoslávnic. *(Credincios ~.)*

FANATÍSM s. *(BIS.)* bigotism, habotnicie, (livr.) fervoáre, (rar) bigoteríe. *(~ unui credincios.)*

FANDOSEÁLĂ s. capriciu, chef, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, moft, naz, poftă, prosteală, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, **pálă,**

(reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît o obișnuită ~ de-a ei.)*

FANDOSÍ vb. a se afecta, a se maimuțări, a se prosti, a se sclifosi, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (pop.) a se fasoli, a se izmeni, (înv. și reg.) a se sfandosi, (reg.) a se mandosi, a se marghioli, a se schimonosi, (înv.) a se marafetui. *(Nu te mai ~ atîta!)*

FANDOSÍT adj. boieros, capricios, mofturos, năzuros, pretențios, sclifosit, (pop.) izmenít, (reg.) năsfirós, năturós. *(E cam ~ dumnealui!)*

FANEROGÁMĂ s. *(BOT.)* antofită, spermatofită. *(Plantele cu flori sînt ~.)*

FANFÁRĂ s. muzică, (rar) capélă. *(În parc cînta ~.)*

FANFARÓN s., adj. lăudăros, (rar) lăudăciós. *(Nu e decît un ~.)*

FANFARONÁDĂ s. lăudăroșenie, (rar) lăudăroșíe, (franțuzism) rodomontádă. *(Radu e de-o ~ insuportabilă.)*

FANIÓN s. steag. *(~ de semnalizare.)*

FANÓN s. *(ANAT.)* salbă. *(~ la gîtul bovinelor.)*

FANOTRÓN s. *(FIZ.)* gazotron. *(~ este o diodă.)*

FANTASMAGÓRIC adj. **1.** fantastic, ireal. *(O imagine ~.)* **2.** bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străin, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~ !)*

FANTASMAGORÍE s. **1.** închipuire, năluCire, vedenie, *(O ~ a minții sale.)* **2.** aberație, absurditate, aiureală, bazaconie, elucubrație, enormitate, prostie, stupiditate. *(Ce susține el este o ~.)*

FANTÁSMĂ s. apariție, arătare, duh, fantomă, nălucă, năluCire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre.

FANTÁSTIC adj. **1.** fantasmagoric, ireal. *(O imagine ~.)* **2.** fabulos, legendar, miraculos, mitic, supranatural, (înv.) surnaturál. *(Personaje ~.)* **3.** fantezist, iluzoriu, imaginar, ireal, irealizabil, închipuit, nereal, nerealizabil, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Planuri ~.)* **4.** colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

FÁNTĂ s. **1.** *(TEHN.)* crăpătură. **2.** *(FIZ.)* fereastră.

FÁNTE s. **1.** fiifizon, (fam.) țafandáche, (fig.) mutunáche. *(Un ~ spilcuit.)* **2.** valet. *(~ la cărțile de joc.)*

FANTEZÍE s. **1.** imaginație, invenție, închipuire. *(Are o ~ bogată.)* **2.** gînd, imaginație, închipuire. *(Îl poartă ~ cu mii de ani în urmă.)* **3.** ficțiune, imaginație, invenție, închipuire, născocire, plăsmuire, scorneală, scornire. *(Produs al ~.)* **4.** himeră, iluzie, închipuire, utopie, (livr.) irealitáte. *(Proiectul lui e o ~.)* **5.** bizarerie, ciudățenie, excentricitate, extravaganță, originalitate, teribilism. *(Ce sînt ~iile astea?)* **6.** capriciu, chef, fandoseală, fason, fiță, maimuțăreală, moft, naz, poftă, prosteală, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăială, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît o ~ trecătoare.)* **7.** *(MUZ.)* capriciu, (rar) ricercár. *(O ~ spaniolă.)*

FANTEZÍST adj. **1.** imaginar, născocit, plăsmuit, (livr.) romanésc. *(Personaje ~.)* **2.** fantastic, iluzoriu, imaginar, ireal, irealizabil, închipuit, nereal, nerealizabil, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Un proiect ~.)* **3.** bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străin, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~ !)*

FANTOMÁTIC adj. spectral. *(O apariție ~.)*

FANTÓMĂ s. apariție, arătare, duh, fantasmă, nălucă, năluCire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre.

FANTÓȘĂ s. marionetă. *(~ la teatrul de păpuși.)*

FAPT s. **1.** caz, întîmplare, *(~ din Vaslui.)* **2.** chestiune, întîmplare, lucru. *(A survenit un ~ neașteptat.)* **3.** fenomen. *(Un ~ de limbă.)*

fapt s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. SCARLATINĂ. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

FÁPTĂ s. **1.** lucru. *(A comis o ~ nedemnă.)* **2.** ispravă. *(Ce ~ ai mai comis?)* **3.** acțiune, operă. *(~ de binefacere.)* **4.** act, acțiune, (înv.) deálă, (fig.) pas. *(Răspund de ~ele mele.)*

FÁPTIC adj. (rar) materiál. *(Izvoare ~.)*

făptnic s. v. GARANȚĂ. OTRĂȚEL. PAȚACHINĂ. ROIBĂ.

faptul-máre s. v. ȘTEVIE.

faptul zilei s. v. AURORĂ. CREPUSCUL. ZORI.

FAR s. proiector.

farafastíe s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

farafastícuri s. pl. v. ZORZOANE.

faraón s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

fárbă s. v. CULOARE. VOPSEA.

FARCÍN s. *(MED. VET.)* morvă cutanată, (pop.) cîrtiță.

FARD s. (pop. și fam. peior.) boiá, boiálă, (pop.) dres, sulimán, sulimeneálă, (înv. și reg. peior.) spoiálă, zugrăveálă.

FARDÁ vb. a (se) machia, a (se) vopsi, (pop. și fam. peior.) a (se) boi, (pop.) a (se) drége, a (se) picta, a (se) rumeni, a (se) sulimeni, (înv. și reg. peior.) a (se) spoi.

FARDÁRE s. fardat, machiaj, machiat, machiere, vopsire, vopsit, (pop. și fam. peior.) boiálă, boíre, boít, (pop.) sulimeneálă, sulimeníre. *(~ unei femei.)*

FARDÁT adj. machiat, vopsit, (pop. și fam. peior.) boít, (pop.) dres, pictát, rumenít, sulimenít, (înv. și reg. peior.) spoít. *(Femeie ~.)*

FARDÁT s. fardare, machiaj, machiat, machiere, vopsire, vopsit, (pop. și fam. peior.) boiálă, boíre, boít, (pop.) sulimeneálă, sulimeníre. *(~ unei femei.)*

farétră s. v. TOLBĂ.

farfadói s. v. SITAR.

farfará s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

FARFURÍE s. taler, talger, (reg.) tipsíe. (Transilv., Ban. și Olt.) táier. *(Mâncă din aceeași ~ amîndoi.)*

farfurie s. v. PORȚELAN.

FARFURIOÁRĂ s. farfurioară. *(O ~ pentru dulceață.)*

FARFURIÚȚĂ s. farfurioară. *(O ~ pentru prăjituri.)*

FARÍNGE s. *(ANAT.)* (pop.) înghițitoáre.

FARISÉIC adj. duplicitar, fals, fățarnic, ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestrít, (înv. fig.) calp, zugrăvít. *(Atitudine ~.)*

fariseísm s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂȚĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEȘUG.

fariséu s. v. FĂȚĂRNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

FARMACEÚTIC adj. (rar) oficinál, (reg.) spițerésc. *(Preparate ~.)*

FARMACÍE s. (pop.) spițeríe, (Transilv. și Bucov.) apotécă, (Transilv.) potícă.

FARMACÍST s. (pop.) spițér, (înv. și reg.) poticárăș, (Transilv. și Bucov.) apotecár, (Ban. și Transilv.) poticár.

FARMACÍSTĂ s. (pop.) spițereásă.

farmazón s. v. VRĂJITOR.

farmazoníe s. v. DESCÎNTEC. FARMECMAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

FÁRMEC s. **1.** descîntec, magie, vrajă, vrăjitorie, (pop.) descîntătúră, fapt, făcătúră, făcút, fermecătorie, fermecătúră, legămînt, legătúră, meșteșúg, solomonie, (înv. și reg.) măiestríe, (reg.) băbăríe, boboánă, bolmoájă, boscoánă, bosconitúră, farmazonie, năprătitúră, rîvnă, rîvnitúră, solomonăríe. *(Crede în ~ce.)* **2.** fascinație, încîntare, magie, vrajă, (fig.) poezíe. *(~ miraculos al nopții.)* **3.** delectare, desfătare, încîntare, plăcere, voluptate, vrajă, (înv. și pop.) tefericíe, (înv.) încîntec, (fam.) delíciu, (fig.) savoáre. *(Viață plină de ~; ~ pe carc îl poate da o lectură bună.)* **4.** drăgălășenie, grație, (livr.) șarm. *(Are un ~ înnăscut.)* **5.** atracție, (rar) prestígiu, (fig.) miráj. *(~ unui vis fericit.)* **6.** haz, (fam.) chichiréz. *(Tot ~ stă în...)* **7.** (fig.) savoáre, sévă, suculénță. *(O vorbă plină de ~.)*

farmutá s. v. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. ORDIN. PORUNCĂ.

FÁRSĂ s. festă, ghidușie, glumă, păcăleală, păcălítură, poznă, strengărie, (pop. și fam.) renghi, șótie, (reg.) năsărîmbă, păcálă, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv.) șăncălăríe, (prin Transilv. și Munt.) șăncăliíe, (înv.) bosmá. *(Lasă-te de ~e!)*

FARSÓR s. impostor, șarlatan, șnapan.

FASCÍCUL s. **1.** mănunchi, snop, (rar) sul. *(Un ~ de raze.)* **2.** dîră, dungă, fișie, rază, trîmbă, (fig.) sprînceánă. *(Un ~ de lumină.)*

FASCÍCULĂ s. colițăă, (înv.) broșúră. *(~ a unei cărți.)*

FÁSCIE s. fașină. *(~ purtată de lictorii romani.)*

FASCINÁ vb. a atrage, a captiva, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fermeca, a încînta, a răpi, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)*

FASCINÁNT adj. captivant, cuceritor, desfătător, fermecător, încîntător, răpitor, seducător, (rar) subjugátór, (franțuzism) șarmánt, (înv.) desfătát, (fig.) deliciós, hipnotizánt, savurós. *(Un spectacol ~.)*

FASCINÁRE s. captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinație, fermecare, încîntare, răpire, seducere, seducție, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)*

FASCINÁT adj. captivat, cucerit, fermecat, încîntat, răpit, sedus, subjugat, vrăjit. *(Un public ~.)*

FASCINÁȚIE s. **1.** captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fermecare, încîntare, răpire, seducere, seducție, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)* **2.** farmec, încîntare, magie, vrajă, (fig.) poezíe. *(~ nopții.)*

FASCIOLÓZĂ s. *(MED. VET.)* distomatoză, gălbeză.

FASÓLE s. *(BOT.)* **1.** *(Phaseolus vulgaris)* (Transilv., Maram. și Ban.) măzăre. **2.** *fasole-japoneză (Glycine hispida)* = soia.

fasolea-cioárei s. v. CURCUBEȚEA, CURCUBEȚICĂ. REMF.

fasoleálă s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

fasolí vb. v. AFECTA. FANDOSI. MAIMUȚĂRI. PROSTI. SCLIFOSI.

fasolícă s. v. OREȘNIȚĂ.

FASÓN s. **1.** aspect, înfățișare. *(Case cu ~ turcesc.)* **2.** chip, fel, model, (înv. și reg.) módă. *(Făcut după ~...)* **3.** (mai ales la pl.) capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fiță, maimuțăreală, moft, naz, poftă, prosteală, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(Ce sînt ~oanele astea?; n-a fost decît un ~.)*

FASONÁ vb. a forma, a modela, (înv. și pop.) a tipări. *(A ~ un material.)*

FASONÁRE s. formare, modelare. *(~ unui material.)*

FASONÁT adj. modelat. *(Material ~.)*

FAST s. **1.** lux, măreție, pompă, somptuozitate, splendoare, strălucire, (înv.) ighemonicón, pohfálă, saltanát. *(~ de la Curte.)* **2.** bogăție, lux, pompă, splendoare, strălucire. *(~ ceremoniei.)* **3.** alai, pompă, (înv.) parisíe, politíe, vîlvă. *(A fost primit cu mare ~.)* **4.** ceremonie, cinste, paradă, pompă, solemnitate. *(~ de care s-a bucurat.)*

fastidiós adj. v. ANOST. NEINTERESANT. PLICTICOS. PLICTISITOR.

FASTUÓS adj. bogat, grandios, luxos, mare, pompos, somptuos, splendid, strălucit, strălucitor, (livr.) magnífic, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~; o nuntă ~.)*

FÁSUNG s. *(TEHN.)* dulie. *(~ la un bec.)*

FÁȘĂ s. bandaj, pansament, tifon, (pop.) legătoáre, legătúră, oblojeálă. *(A legat rana cu o ~.)*

FAȘÍNĂ s. fascie. *(~ purtată de lictorii romani.)*

FATÁL adj., adv. **1.** adj. funest, nefast, sinistru, sumbru, (pop.) pocít. *(O presimțire ~.)* **2.** adj. catastrofal, dezastruos, funest, nefericit, nenorocit, tragic. *(Un deznodămînt ~.)* **3.** adj. inevitabil, (rar) neapărát, neevitábil. *(În mod ~ vei ajunge acolo.)* **4.** adv. fatalmente, inevitabil, (rar) necesarménte. *(~ trebuia să se întîmple.)*

FATALÍSM s. predestinație. *(Concepția nefastă a ~.)*

FATALITÁTE s. destin, menire, noroc, predestinare, soartă, ursită, zodie, (rar) predeterminație, (înv. și pop.) strîște, (pop.) dátă, făcút, noroceálă, norocíre, orîndă, párte, rînduiálă, scrísă, soróc, (înv. și reg.) sorocíre, (reg.) úrsă, urseálă, (înv.) predestinație, preursíre, preursítă, trîște, ursitoáre, (grecism înv.) proorizmós, (fig.) stea.

FATALMÉNTE adv. fatal, inevitabil, (rar) necesarménte.

fata-máre s. v. LEBĂDA.

FATA MORGÁNA s. (pop.) apa-mórților. *(~ este un tip de miraj.)*

fata-pădúrii s. v. MAMA-PĂDURII.

FÁTĂ s. **1.** copilă, (înv. și reg.) prúncă. *(Un grup de ~.)* **2.** fecioară, virgină, (înv.) vérgură. **3.** copilă, fiică, (înv. și pop.) fíe, (înv. și reg.) prúncă. *(Aceea e ~ mea.)*

FAȚÁDĂ s. exterior, față. *(~ unei clădiri.)*

fața-miței s. v. SUGEL ALB. TAPOȘNIC. URZICĂ MOARTĂ.

FÁȚĂ s. **1.** obraz. *(S-a înroșit la ~.)* **2.** figură, fizionomie, obraz, oval, profil. *(O ~ cunoscută.)* **3.** obraz, ochi (pl.). *(Se spală pe ~.)* **4.** aer, aspect, chip, expresie, figură, fizionomie, înfățișare, mină, obraz, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schímă, vedére, (fam.) mútră. *(Are o ~ mulțumită.)* **5.** chip, figură, individ, ins, om, persoană, (pop.) creștín, súflet, (Ban. și Transilv.) nat, (înv.) ipochímen, obráz, (fam.) mútră, tip, (peior.) creatúră, specimén. *(M-am întîlnit cu destule ~ familiare.)* **6.** avers, cap. *(~ unei medalii.)* **7.** recto. *(~ unei file.)* **8.** pagină. *(Pe prima ~.)* **9.** exterior, fațadă. *(~ unei clădiri.)* **10.** acoperitoare, învelitoare. *(~ la un fotoliu.)* **11.** *față de masă* = (înv. și reg.) másă, peșchír, pînzătúră, (reg.) măsái, mesálă, mesánică, (Ban. și Transilv.) măsár, măsărîță, (Ban.) măsárnică, (Transilv. și Maram.) măsoáie. *(O ~ de in.)* **12.** învelitoare, (prin Transilv. și Maram.) sac, (prin Transilv.) tăbuiéț. *(~ de pernă.)* **13.** întindere, întins, suprafață, (înv.) surfáță. *(Pe ~ mării, cîmpiei.)*

fáță s. v. CULOARE. MASĂ. PERSONAJ. VOPSEA.

FÁUR s. *(ENTOM.)* elaterid.

fáur s. v. FEBRUARIE. FIERAR.

FAURMÁUR s. *(TEHN.)* meștergrindă, (reg.) méșter.

FAVOÁRE s. **1.** avantaj, înlesnire, privilegiu, ușurință, (pop. și fam.) hatîr. *(I-a făcut unele ~oruri.)* **2.** concesie, hatîr. *(Fă-mi și mie ~ asta!)* **3.** protecție, (pop. și fam.) hatîr, (înv.) grăție, láscă, názar, ovajénie, (turcism înv.) musaadeá. *(Se bucură de ~ lui.)* **4.** avantaj, privilegiu. *(Mă bucur de ~ de a-l cunoaște.)* **5.** cinste, onoare, privilegiu, (pop. și fam.) hatîr. *(I se face ~ de a fi invitat la solemnitate.)* **6.** *(BIS.)* dar, grație, har, (înv.) măiestríe. *(~ divină.)*

FAVORÁBIL adj. **1.** avantajos, prielnic, propice, (pop.) priinciós, priitór, (înv.) îndemînátic. *(Circumstanțe ~.)* **2.** adecvat, binevenit, bun, fericit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priinciós. *(Un prilej ~.)* **3.** binefăcător, prielnic, propice, (livr.) benéfic, (înv.) părtinitór. *(Un efect ~.)* **4.** prielnic, propice, (fig.) surîzător. *(Perspective ~.)* **5.** nimerit, potrivit, prielnic, propice, (pop.) priinciós. *(Un vînt ~ din spate.)* **6.** bun, frumos, prielnic. *(Timp ~.)*

FAVORÍT adj., s. **I. 1.** adj. preferat, (livr.) predilécт, (înv.) preaalés. *(Ocupație ~.)* **2.** adj., s. preferat. *(Un elev ~; tu ești ~ meu.)* **3.** s. protejat, (înv.) cirác. *(Suveranul și ~ săi.)* **II.** s. pl. (rar) cotléți (pl.), (reg.) perciúni (pl.). *(Poartă ~.)*

FAVORIZÁ vb. **1.** a facilita, a înlesni, a ușura. *(A ~ producerea unui fenomen.)* **2.** a ajuta a avantaja, a sluji. *(Norocul, întîmplarea l-a ~.)* **3.** a proteja, (înv.) a prii. *(Să iubim pînă ce Amor ne ~.)* **4.** a avantaja, a părtini, a privilegia, a proteja, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a fățărnici. *(Arbitrul l-a ~.)*

FAVORIZÁRE s. **1.** facilitare, înlesnire, ușurare. *(~ producerii unui fenomen.)* **2.** protejare. *(~ celor doi îndrăgostiți.)* **3.** avantajare, părtinire, protejare, (înv.) părtășie. *(~ cuiva în defavoarea altuia.)*

FAVORIZÁT adj. avantajat, părtinit, privilegiat, protejat. *(Echipă sportivă ~.)*

FÁZĂ s. **1.** etapă, moment, punct, stadiu, (fig.) treáptă. *(Verificați lucrarea în fiecare ~ a ei.)* **2.** etapă, punct, situație, stadiu. *(În ce ~ se află lucrările începute?)* **3.** *(TEHN.)* timp. *(Motor în 4~.)* **4.** *(BIOL.)* *fază diploidă*= diplofază.

FAZOTRÓN s. *(FIZ.)* sincrociclotron.

FĂCĂLÉȚ s. **1.** (pop.) mestecău, (reg.) culeșér, mămăligár, mămăligătór, mămăligău, mămăligói, melestéu, mestecár, mestecălău, mestélnic, (prin Ban.) brucélnic, brucér, (Maram.) tocănău, (Maram. și Transilv.) tocănér. *(~ pentru mămăligă.)* **2.** sucitor, vergea, (rar) sul, (pop.) mestecău, (reg.) melestéu, (Maram. și Transilv.) plăcintór. *(~ pentru întinderea aluatului.)*

FĂCĂLUÍ vb. a bate, a freca, a slei. *(A ~ fasolea.)*

FĂCĂLUÍT adj. bătut, frecat, sleit, (reg.) rîșnit, zolít. *(Fasole ~.)*

făcătúră s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

făcău s. v. BLID. CĂUȘ. CIUTURĂ. CUPĂ.

FĂCLÍE s. facлă, torță, (înv.) fáchie, lampádă, masalá. *(~ pentru luminat.)*

făcliș s. v. LICURICI.

FĂCLIOÁRĂ s. făcliuță.

FĂCLIÚȚĂ s. făclioară.

FĂCÚT adj. afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunátór, umflát. *(Stil, limbaj ~.)*

făcút adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. CONTRAFĂCUT. FALSIFICAT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

FĂCÚT s. **1.** confecție, confecționare, executare, fabricare, facere, producere. *(~ unor halate.)* **2.** facere, gătire, gătit, pregătire, pregătit, preparare, preparat. *(~ mîncării.)*

făcút s. v. DESCÎNTEC. DESTIN. FARMEC. FATALITATE. MAGIE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. VRAJĂ. VRĂJITORIE. ZODIE.

făfălúg s. v. BUHAI. COINAC.

făgădá s. v. ANGAJAMENT. ASIGURARE. CUVÎNT. FĂGĂDUIALĂ. FĂGĂDUINȚĂ. LEGĂMÎNT. PROMISIUNE. VORBĂ.

FĂGÁȘ s. **1.** (înv. și reg.) scursúră. *(~ lăsat de un șuvoi de apă de ploaie.)* **2.** (Olt. și Munt.) șleau. *(~ lăsat pe drum de roțile căruței.)*

făgáș s. v. ALBIE. CURS. MATCĂ. VAD.

făgădáș s. v. ANGAJAMENT. ASIGURARE. CUVÎNT. FĂGĂDUIALĂ. FĂGĂDUINȚĂ. LEGĂMÎNT. PROMISIUNE. VORBĂ.

făgădău s. v. BIRT. HAN. OSPĂTĂRIE.

FĂGĂDUÍ vb. a se angaja, a se îndatora, a se însărcina, a se obliga, a promite, (înv. și reg.) a jurui, a se prínde, (înv.) a se adeveri, a se apuca, (fig.) a se lega. *(~ să facă următoarele...)*

făgăduí vb. v. ADĂPOSTI. GĂZDUI. JURA. PRIMI.

FĂGĂDUIÁLĂ s. angajament, asigurare, cuvînt, făgăduință, legămînt, promisiune, vorbă, (astăzi rar) parólă, (înv. și reg.) juruítă, (reg.) făgádă, (Transilv.) făgădáș, (Mold.) juruínță, (înv.) promítere, sfătuít, (turcism înv.) bacalím.

FĂGĂDUÍNȚĂ s. angajament, asigurare, cuvînt, făgăduială, legămînt, promisiune, vorbă, (astăzi rar) parólă, (înv. și reg.) juruítă, (reg.) făgádă, (Transilv.) făgădáș, (Mold.) juruínță, (înv.) promítere, sfătuít, (turcism înv.) bacalím.

făgețeá s. v. TÎLHĂREA.

FĂINÁRE s. *(FITOPATOLOGIE)* oidium. *(~ viței de vie.)*

făină de păpușói s. v. FĂINĂ DE PORUMB. MĂLAI.

FĂINĂ DE PORÚMB s. mălai, (reg.) făină de păpușói.

FĂINÓS adj. mălăiеț, (rar) mălăiós, (reg.) mălăicіós, mălăiétic, mălăiețós, mălăít. *(Fruct ~.)*

FĂINOȘÁ vb. a se mălăieța, (reg.) a se mălăi. *(Fructele se ~.)*

fălălăí vb. v. FÎȘÎI. FOȘNI. SUNA. SUSURA. ȘOPOTI. ȘOPTI. ȘUȘOTI. ȘUȘUI.

fălcăríță s. v. TETANOS.

fălcătă s. v. SULIȚICĂ.

fălcățeá s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

fălcățíe s. v. SULIȚICĂ.

FĂLCEÁ s. *(TEHN.)* bată, bătează, braț, brățară, fofează, lopățea, mănușă, mînă, speteză. *(~ la războiul de țesut.)*

fălceá s. v. SPETEAZĂ. TALPĂ. TĂLPIG.

FĂLÍ vb. **1.** a se fuduli, a se lăuda, a se mîndri. *(Are de ce se ~ cu copiii lui.)* **2.** a se fuduli, a se grozăvi, a se înfatua, a se împăuna, a se înfumura, a se îngîmfa, a se lăuda, a se mîndri, a se semeți, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocorî, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se înfoia, a se umfla, (arg.) a se șucări.

fălí vb. v. CINSTI. CÎNTA. ELOGIA. GLORIFICA. LĂUDA. MĂRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SLĂVI. VENERA.

fălnicíe s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. TRUFIE. VANITATE.

fălós adj. v. ARĂTOS. CHIPEȘ. FALNIC. FRUMOS. FUDUL. GLORIOS. GRANDIOS. GRANDOMAN. IMPOZANT. IMPRESIONANT. IMPUNĂTOR. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MAIESTOS. MĂREȚ. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. SPLENDID. STRĂLUCIT. TRUFAȘ. ȚANȚOS. VANITOS.

fălosénie s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. TRUFIE. VANITATE.

fălosí vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

fălosíe s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. TRUFIE. VANITATE.

FĂLȚUÍ vb. *(TEHN.)* a lămbui.

FĂLȚUÍRE s. *(TEHN.)* fălțuit, lămbuire.

FĂLȚUÍT s. *(TEHN.)* fălțuire, lămbuire.

fănăráș s. v. LICURICI.

FĂPTÁȘ s. *(JUR.)* **1.** făptuitor, infractor, răufăcător. *(~ a fost condamnat.)* **2.** autor, făptuitor, (înv.) pricinuitór. *(~ furtului.)*

FĂPTUÍ vb. *(JUR.)* a comite, a face, a săvîrși, (înv.) a plini. *(A ~ o infracțiune.)*

FĂPTUÍRE s. *(JUR.)* comitere, facere, săvîrșire. *(~ unei crime.)*

FĂPTUITÓR s. *(JUR.)* **1.** făptaș, infractor, răufăcător. *(~ a fost condamnat.)* **2.** autor, făptaș, (înv.) pricinuitór. *(~ furtului.)*

FĂPTÚRĂ s. **1.** animal, creatură, dobitoc, ființă, lighioană, necuvîntător, vietate, viețuitoare, (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră. **2.** aspect, chip, înfățișare, vedere. *(Frumos la ~.)* **3.** înălțime, statură, talie, (înv. și pop.) boi, (pop.) stat. *(Mic la ~.)* **4.** fire, lume, natură, univers. *(Cîntecul lui se răspîndea peste întreaga ~.)*

făptúră s. v. ASPECT. CONFIGURAȚIE. CONFORMAȚIE. DIVINITATE. DUMNEZEU. FIZIONOMIE. FORMĂ. IDOL. ÎNFĂȚIȘARE. PROFIL. STRUCTURĂ. ZEITATE. ZEU.

FĂRĂ adv., prep. **1.** adv. (înv.) bez. *(A dat tributul, ~ plocon.)* **2.** prep. minus. *(5 ~ 3.)*

fără conj. v. CI. DAR. ÎNSĂ. NUMAI.

fărădelége adj. v. MIȘELESC. RUȘINOS. SCELERAT.

fărădelége adj., s. v. ABJECT. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. TICĂLOS.

FĂRĂDELÉGE s. abjecție, infamie, josnicie, mișelie, mîrșăvie, nelegiuire, nemernicie, netrebnicie, ticăloșie, (livr.) ignominíe, turpitúdine, (astăzi rar) scelerățíe, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurát, necurățíe, necurătíre, păgînătáte, păgînie, verigășíe, (fig.) murdăríe. *(A comite o ~.)*

fărăfúnd s. v. ABIS. ADÎNC. PRĂPASTIE.

fărbuí vb. v. COLORA. VOPSI.

fărbuíre s. v. COLORARE. COLORAT. VOPSIRE. VOPSIT.

fărbuít adj. v. COLORAT. VOPSIT.

FĂRÎMÁ vb. a (se) sfărîma, a (se) zdrobi, (rar) a (se) casa.

FĂRÎMÁRE s. sfărîmare, zdrobire, (rar) casáre.

FĂRÎMÁT adj. sfărîmat, zdrobit. *(Un vas ~.)*

FĂRÍMĂ s. **1.** bucățică, pic, (reg.) bucăcioáră, bucățeá, zdreálă, (prin Transilv.) mángotă, mángură, (Olt.) scrámură, (Olt. și sudul Transilv.) smicăráie, (Ban.) smicurătúră. *(Mănîncă o ~ de pîine.)* **2.** firimitură, (reg.) fărîmătúră, sfărîmă. *(A adunat ~ele de pîine de pe masă.)* **3.** fir, pic, picătură, pișcătură, strop, (reg.) piculéte, strelíce, țíră, (Mold. și Munt.) sleámă, (fig.) scîntéie. *(Nici o ~ de...)*

FĂRÎMĂTÚRĂ s. bucățică, sfărîmătură. *(~ dintr-un obiect.)*

fărîmătúră s. v. BRAC. FĂRÎMĂ. FIRIMITURĂ. SFĂRÎMĂTURĂ.

FĂRÎMÍCĂ s. fărîmiță.

FĂRÎMICIÓS adj. friabil, sfărîmicios, (prin Ban. și Transilv.) sfărmós. *(Material ~.)*

FĂRÎMIȚĂ vb. a mărunți, a sfărîma, (rar) a amănunți, (Ban. și prin Transilv.) a mieci. *(A ~ un aliment.)*

FĂRÎMÍȚĂ s. fărîmică.

fărșáng s. v. CÎȘLEGI.

FĂT s. *(ANAT.)* fetus.

făt s. v. BĂIAT. CÎNTĂREȚ. COPIL. DASCĂL. DIAC. FECIOR. FIU. PARACLISER. PSALT. PUI. ȚÎRCOVNIC.

FĂTÁ vb. a face, a naște, (prin Transilv.) a pui. *(Vaca a ~ un vițel.)*

FĂTÁRE s. fătat, naștere. *(~ unui mînz.)*

FĂTÁT s. fătare, naștere. *(~ unui vițel.)*

fătălău s. v. HERMAFRODIT.

fătúcă s. v. COPILĂ. FETIȚĂ.

fătúță s. v. COPILĂ. FETIȚĂ.

FĂȚĂRNIC s., adj. **1.** s. ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) fariséu, (reg.) proclét, (înv.) telpíz, (fig.) iezuít, tartúf, trombonist. *(Mare ~ mai e!)* **2.** adj. duplicitar, fals, fariseic, ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestríț, (înv. fig.) calp, zugrăvít. *(Atitudine ~.)*

fățărie s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂȚĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEȘUG.

fățărít adj. v. DUPLICITAR. FALS. FARISEIC. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

fățărnici vb. v. AVANTAJA. FACE. FAVORIZA. PĂRTINI. PREFACE. PRIVILEGIA. PROTEJA. SIMULA.

FĂȚĂRNICÍE s. duplicitate, falsitate, ipocrizie, minciună, perfidie, prefăcătorie, viclenie, vicleșug, (livr.) fariseism, machiavelism, tartuferie, tartufism, (rar și fam.) machiaverlîc, (înv.) fățărie, prefăcănie, prefăcătură, procleție, (fig.) iezuitism, mascarádă. *(A fost dovedită ~ lui.)*

FĂȚÍȘ adj., adv. **1.** adj. declarat, deschis, mărturisit, recunoscut, vădit, (livr.) manifést. *(Dușman ~ al războiului.)* **2.** adj. direct. *(Provocare ~.)* **3.** adv. deschis, direct, franc, sincer, (înv.) aiévea, avedére, (fig.) néted, vérde. *(I-a spus ~ tot ce avea de spus.)*

FĂȚUÍ vb. **1.** a drișcui. *(A ~ tencuiala de pe zid.)* **2.** a netezi, a nivela, (pop.) a obli. *(A ~ un perete.)* **3.** a lustrui. *(A ~ un obiect neted.)*

fățui vb. v. GELUI. PĂLMUI. RINDELA. RINDELUI.

FĂȚUIÁLĂ s. **1.** fățuire, fățuit, netezire, nivelare. *(~ unui perete.)* **2.** fățuire, fățuit, lustruire, lustruit. *(~ unui obiect.)*

fățuială s. v. GELUIRE. PĂLMUIALĂ. PĂLMUIRE. RINDELARE. RINDELUIRE. RINDELUIT.

FĂȚUÍRE s. **1.** drișcuire, drișcuit, fățuit. *(~ tencuielii unui zid.)* **2.** fățuială, fățuit, netezire, nivelare. *(~ unui perete.)* **3.** fățuială, fățuit, lustruire, lustruit. *(~ unui obiect.)*

fățuire s. v. GELUIRE. PĂLMUIALĂ. PĂLMUIRE. RINDELARE. RINDELUIRE. RINDELUIT.

FĂȚUÍT adj. **1.** netezit, nivelat. *(Zid ~.)* **2.** lustruit. *(Obiect ~.)*

FĂȚUÍT s. **1.** drișcuire, drișcuit, fățuire. *(~ tencuielii unui zid.)* **2.** fățuială, fățuire, netezire, nivelare. *(~ unui perete.)* **3.** fățuială, fățuire, lustruire, lustruit. *(~ unui obiect.)*

fățuit s. v. GELUIRE. RINDELARE. RINDELUIRE. RINDELUIT.

FĂȚUITOÁRE s. *(TEHN.)* drișcă, (reg.) mală, netezitoáre, (Transilv. și Ban.) șimitău. *(~ pentru mortar.)*

fățuitór s. v. RINDEA.

făurár s. v. CREATOR. FĂURITOR. FEBRUARIE. FIERAR. ÎNFĂPTUITOR. NĂSCOCITOR. PLĂSMUITOR. REALIZATOR.

făurărie s. v. FIERĂRIE.

FĂURÍ vb. **1.** a crea, a înfăptui, a întemeia, a realiza. *(A ~ un stat național unitar.)* **2.** a efectua, a executa, a face, a înfăptui, a realiza, a săvârși. *(A ~ o lucrare durabilă.)*

făurie s. v. FIERĂRIE.

FĂURÍRE s. **1.** creare, înfăptuire, întemeiere, realizare. *(~ unui stat național unitar.)* **2.** executare, execuție, facere, realizare. *(~ unei opere durabile.)*

făuriște s. v. FIERĂRIE.

FĂURITÓR s. **1.** creator, înfăptuitor, născocitor, plăsmuitor, realizator, (înv.) săvârșitór, scornitór, (fig.) făurár. *(~ al unui nou procedeu pentru...)* **2.** creator, fondator, întemeietor, (înv.) tocmitór. *(~ de școală.)*

febleță s. v. SLĂBICIUNE.

FÉBRĂ s. **1.** *(MED.)* călduri (pl.), fierbințeală, friguri (pl.), temperatură, (pop.) arșiță, (reg.) năplăiálă, vípie, (înv.) aprinzeálă, (rar fig.) jar. *(Un bolnav cu ~.)* **2.** *(MED.) febră paratifoidă* = paratifos; *febră tifoidă* = tifos, (pop.) lingoáre, (reg.) troáhnă, boală-lúngă, boală-máre, boală-reá. **3.*** (fig.) încordáre, tensiúne. *(~ examenelor, a așteptării.)*

febră exantemátică s. v. TIFOS EPIDEMIC. TIFOS EXANTEMATIC.

FEBRIFÚG s., adj. *(FARM.)* anticaloric, antifebril, antipiretic, antitermic. *(Aspirina este un ~.)*

FEBRÍL adj. **1.** intens, încordat, însuflețit, viu. *(Ritm ~ de muncă.)* **2.** încordat, înfrigurat. *(O așteptare ~.)*

FEBRILITÁTE s. agitație, încordare, înfrigurare, neastîmpăr, neliniște, nerăbdare, tensiune. *(~ plecării la drum.)*

FEBRUÁRIE s. (pop.) făur, făurár.

FECÁLE s. pl. *(FIZIOL.)* excrement, (pop.) căcát, scîrnă, scăpău, (reg.) scîrnăvie, spurc, spurcát, spurcăciúne, (înv.) scrémet, (fam.) cáca, cóco, gîli, (fig.) rahát, (eufemistic) scáun.

FECIOÁRĂ s., adj. **1.** s. fată, virgină, (înv.) vérgură. **2.** s. *(BIS.) Fecioara Maria* = madona (art.), născătoarea (art.), preacurata (art.), preanevinovata (art.), preasfînta (art.), precista (art.), Maica Domnului, Sfînta Fecioară, (înv.) bogoródnița (art.), preacinstita (art.). **3.** adj. castă, neprihănită, virgină, (înv.) întreágă, (fig.) imaculátă. *(O tînără ~.)* **4.** s. art. *(ASTRON.)* Virgina (art.). *(~ este o constelație zodiacală.)*

FECIÓR s. **1.** băiat, copil, fiu, (înv. și pop.) fát, (Ban.) cocón. *(Are tata trei ~.)* **2.** flăcău, tînăr, (pop. și fam.) júne, (Olt. și Munt.) dănác, (Transilv.) meleán, (Transilv. și Maram.) prunc, (înv.) voiníc. *(Un ~ de horă.)* **3.** lacheu, valet, (rar) cameriér, (înv., prin Mold.) jocheu. *(Un ~ la o casă boierească.)*

FECIORÁȘ s. flăcăiaș, (Transilv.) melenáș.

fecior boierésc s. v. ISPRĂVNICEL. VĂTĂȘEL.

FECIORÉLNIC adj. candid, cast, fecioresc, inocent, neprihănit, nevinovat, pudic, virgin, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(Un surîs ~.)*

FECIORÉSC adj. **1.** (înv. și reg.) fetésc. *(Un obraz ~.)* **2.** candid, cast, fecioralnic, inocent, neprihănit, nevinovat, pudic, virgin, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(Un surîs ~.)*

FECIORÉȘTE adv. (reg.) fetéște. *(Surîde ~.)*

FECIORÍCĂ s. *(BOT.; Herniaria glabra)* (reg.) fecioríe, iarba-datului-și-a-fáptului, iarba-fecioárei, iarba-fecióriior, iarba-surpătúrii.

FECIORÍE s. **1.** castitate, cinste, neprihănire, nevinovăție, virginitate, (pop.) fetíe, (fig.) curățénie, (înv. fig.) curățíe. *(~ unei fete; și-a păstrat ~.)* **2.** candoare, castitate, inocență, neprihănire, nevinovăție, pudicitate, pudoare, virginitate, (înv.) smerénie, vergurie,

(fig.) curățénie, imaculáre, neîntinăre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)*

fecioríe s. v. FECIORICĂ.

feculént adj. v. CONSISTENT. HRĂNITOR. NUTRITIV. SĂȚIOS. SUCULENT.

FECÚND adj. **1.** prolific, (pop. și fam.) puiós, sămînțós, (înv. și reg.) plodiciós, (înv.) plodít, ploditór, plódnic, plodós, ródnic. *(Animal ~.)* **2.** bogat, fertil, gras, mănos, productiv, roditor, rodnic, (înv.) producătór, rodít, rodós, spórnic. *(Pămînt ~.)* **3.** prodigios, productiv, prolific. *(Un scriitor ~.)*

FECUNDÁ vb. a călca. *(Cocoșul ~ găina.)*

FECUNDÁRE s. fecundație. *(Proces de ~.)*

FECUNDÁȚIE s. fecundare. *(Proces de ~.)*

FECUNDITÁTE s. **1.** prolificitate, (înv.) plod, plodiciúne, plodnicíe, rodnicíe. *(~ unui animal.)* **2.** fertilitate, productivitate, rodire, rodnicie, (rar) mănoșíe. *(~ unui teren.)* **3.** prolificitate. *(~ unui scriitor.)*

FÉDER s. *(TEHN.)* lambă. *(~ la o piesă de lemn.)*

FEDERÁL adj. federativ. *(Stat ~.)*

FEDERATÍV adj. federal. *(Republică ~.)*

FEDERÁȚIE s. stat federal.

fée s. v. ZÎNĂ.

FEÉRIC adj. fermecător, încîntător, minunat, (fig.) îmbătător. *(Un peisaj ~.)*

FEL s. **1.** cale, chip, formă, manieră, metodă. mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, putință, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, mărșă, médiu, mijlocíre. *(Alt ~ de a rezolva o problemă.)* **2.** manieră, metodă, mod, stil. *(~ de lucru al cuiva.)* **3.** gen, manieră, mod, modalitate, regim, sistem, stil. *(~ de viață.)* **4.** chip, gen, manieră, mod, sens, (rar) spírit. *(Se pot face și alte observații în același ~.)* **5.** fire. *(Așa e ~meu.)* **6.** gen, mod, soi. *(Are un ~ de timiditate nejustificată.)* **7.** chip, fason, model, (înv. și reg.) módă. *(Făcut după ~ ...)* **8.** categorie, chip, gen, neam, soi, sort, specie, tip, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~ de fructe.)* **9.** categorie, clasă, gen, soi, specie, speță, tip, varietate, (înv. și reg.) rúdă. *(Un anumit ~ de indivizi.)* **10.** categorie, gen, soi, specie, speță, tip, (înv. și pop.) seámă, (fig. peior.) poámă, sămînță, scúlă, stámbă, tacím. *(Ce ~ de om o mai fi și ăsta?)* **11.** categorie, gen, soi, teapă, (fig.) calíbru, (reg. fig.) pănură. *(Avea doar prieteni de ~ lui.)* **12.** gen, mod, soi, specie, specimen, tip, varietate, (reg.) módru. *(Există următoarele ~ de silogisme...)* **13.** caracter, factură, gen, natură. *(Compoziție de un ~ aparte.)* **14.** datină, obicei, rînduială, tradiție, uz, uzanță, (înv. și pop.) rînd, (pop.) dátă, lége, (înv. și reg.) pománă, (reg.) orîndă, (Transilv.) súcă, (prin Ban.) zacón, (înv.) právilă, predánie, șart, tocmeálă, (turcism înv.) adét. *(Așa-i ~ din bătrîni.)*

FÉLCER s. **1.** *(MED.)* agent sanitar. **2.** *(MED. VET.)* (ieșit din uz) subchirúrg.

FELDSPATOÍD s. *(MIN.)* **1.** nefelin, sodalit. **2.** leucit.

félegă s. v. BASMA. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. FLEANDURĂ. LEGĂTURĂ. OTREAPĂ. PETICĂ. TULPAN. ZDREANȚĂ.

felegós adj. v. FLENDUROS. RUPT. ZDRENȚĂROS. ZDRENȚUIT.

felehérț s. v. CĂPĂTÎI. CEATLĂU. CRUCE. VÎRTEJ.

felezéu s. v. MĂTUROI. TÎRN.

FELICITÁ vb. (înv. și glumeț) a (se) congratula, (înv.) a (se) ferici, a (se) gratula, a (se) hiritisi. *(Se ~ reciproc pentru succesele dobîndite.)*

FELICITÁRE s. (înv. și glumeț) congratulare, congratulație, (înv.) gratulare, hiritiseálă, hiritisíre, (grecism înv.) sinharíticon. *(~ cuiva pentru succesele dobîndite.)*

FELÍD adj., s. *(ZOOL.)* felin. *(Pisica este un ~.)*

FELÍN adj., s. **1.** adj., s. *(ZOOL.)* felid. *(Leul este un ~.)* **2.** adj. (rar) pisicós. *(Mișcări ~.)*

FELINÁR s. **1.** lampă, (Transilv.) lămpáș, (înv.) fanár, fînár. *(Un ~ aprins.)* **2.*** *(BOT.)* *felinarul furnicii* = (reg.) lămpáș. *(Inflorescența păpădiei se numește popular ~.)*

FELIOÁRĂ s. feliuță. *(O ~ de brînză.)*

FELIÚȚĂ s. felioară. *(O ~ de pîine.)*

FELONÍE s. *(IST.)* (înv.) hicleníe. *(~ vasalului față de senior.)*

feluri vb. v. DEOSEBI. DIFERENȚIA. DIFERI. VARIA.

FELURÍME s. diversitate, multiplicitate, multilateralitate, pluralitate, variație, varietate. *(O ~ de aspecte.)*

FELURÍT adj. **1.** deosebit, diferit, divers, variat, (înv. și pop.) osebít, (înv.) despărțít, váriu. *(Un sortiment ~ de mărfuri.)* **2.** amestecat, diferit, eterogen, împestrițat, pestrițat, variat, (reg.) mistréț. *(Elemente ~.)* **3.** diferit, divers, pestrițat, variat. *(Un public ~.)*

FEMÉIE s. **1.** (pop.) muiére, nevástă, (fig. și ir.) fústă. *(O ~ cu un copil.)* **2.** *femeie de stradă* = cocotă, curvă, prostituată, tîrfă, (pop. și fam.) dámă, madámă, (înv. și reg.) pîrțotínă, telălíță, teleléică, (reg.) léle, madaránță, scorțotínă, teárfă, tîrnoáță, (prin Transilv.) bándură, búlă, (prin Bucov.) crăíță, (prin Maram.) lándră, (prin Mold. și Bucov.) mișárcă, (înv.) magopáță, tălăníță, femeie públică, (fam.) fleoárță, fleorțotínă, șuleándră, (fig.) buleándră, púpăză, putoáre, tirítură, (reg. fig.) háită, pupezoáică, terfeloágă, (Transilv. fig.) gúdă, (prin Mold. fig.) ruptúră, (arg.) maimúță, marcoávă, mastroácă.

femeie s. v. FAMILIE. NEAM. NEVASTĂ. SOȚIE. VIȚĂ.

femeie públică s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

FEMEIÉSC adj. feminin, (înv. și pop.) muierésc, (înv. și reg.) muierós, (reg.) muierátic. *(Un veșmînt ~.)*

FEMEIÉȘTE adv. (pop.) muiérește. *(Se îmbracă ~.)*

FEMEIÚȘCĂ s. **1.** *(ZOOL.)* femelă, (înv. și reg.) muierúșă, **muierúșcă, muierúță.** *(~ stur-*

zului.) **2.** *(TEHN.)* muieruşcă, (reg.) măiúţ, mînă, scînduriţă. *(~ la războiul de ţesut.)*

FEMÉLĂ s. *(ZOOL.)* femeiuşcă, (înv. şi reg.) muierúşă, muierúşcă, muierúţă. *(~ sticletelui.)*

FEMININ adj. femeiesc, (înv. şi pop.) muieresc, (înv. şi reg.) muierós, (reg.) muierátic. *(Un veşmînt ~.)*

FEMÚR s. *(ANAT.)* (prin Munt., Olt. şi Transilv.) şodolán.

FENAMÍNĂ s. *(FARM.)* amfetamină, benzedrină. *(~ este un excitant al sistemului nervos central.)*

FENAZÓNĂ s. *(FARM.)* analgezină, antipirină. *(~ se foloseşte împotriva febrei.)*

FENÉC s. *(ZOOL.; Fennecus zerda)* (rar) vulpea-deşértului.

FENERGÁN s. *(FARM.)* prometazină, romergan.

FENILAMÍNĂ s. *(CHIM.)* aminobenzen, anilină.

FENÓL s. *(CHIM., FARM.)* acid carbolic, acid fenic, (înv.) carból.

FENOMÉN s. **1.** proces. *(~ fizic, chimic, biologic.)* **2.** *fenomen antropic* = fenomen antropogen; *fenomen antropogen* = fenomen antropic. **3.** fapt. *(~ de limbă)*

FENOMENÁL adj. **1.** colosal, enorm excepţional, extraordinar, fabulos, fantastic, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrşit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaş, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **2.** colosal, cumplit, extraordinar, formidabil. groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, straşnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcit, turbát. *(O vijelie ~.)*

FENOPLÁST s. *(CHIM.)* răşină fenolică. *(~ pentru lacuri.)*

FERĂSTRĂU s *(TEHN.)* (reg.) chimilioáră, corzár, firéz.

ferăstrău s. v. IARBA-OSULUI. MĂLĂOI.

FÉRCHEŞ adj. aranjat, cochet, dichisit, elegant, ferchezuit, gătit, îngrijit, spilcuit, (pop. şi fam. depr.) sclivisit, (pop.) dres. (Transilv. şi Ban.) cínaş. (Transilv.) niálcoş, (turcism înv.) mucheléf. *(Un tînăr ~.)*

FERCHEZUÍ vb. a (se) aranja, a (se) dichisi, a (se) găti, a (se) împodobi, a (se) spilcui, (pop. şi fam. depr.) a (se) sclivisi, (pop) a (se) drége, a (se) moţa, (înv. şi reg.) a (se) muchilipsi, a (se) podobi, a (se) tocmi, (reg.) a (se) cîştiga, (prin Transilv. şi Maram.) a (se) pădăi, (prin Mold.) a (se) puţui, (prin Transilv. şi Mold.) a (se) puţului, (Ban.) a (se) schili, (înv.) a (se) stolii, a (se) stolisi, (arg.) a (se) şucări. *(Ce te-ai ~ aşa?)*

FERCHEZUIÁLĂ s. aranjare dichiseală, dichisire, ferchezuire, gătire, spilcuială, spilcuire, (pop. şi fam. depr.) sclivíseală, sclivisíre. *(Ce-i ~ asta la tine?)*

FERCHEZUÍRE s. aranjare, dichiseală, dichisire, ferchezuială, gătire, spilcuială, spilcuire, (pop. şi fam. depr.) sclivíseală, sclivisíre. *(Ce-i ~ asta la tine?)*

FERCHEZUÍT adj. aranjat, cochet, dichisit, elegant, fercheş, gătit, îngrijit, spilcuit, (pop. şi fam. depr.) sclivisít, (pop.) dres, (Transilv. şi Ban.) cínaş, (Transilv.) niálcoş, (turcism înv.) mucheléf. *(Un tînăr ~.)*

ferdelă s. v. BANIŢĂ. DUBLU-DECALITRU.

ferdidéu s. v. BĂTĂTOR.

fereálă s. v. ADĂPOST. ATENŢIE. BĂGARE DE SEAMĂ. CIRCUMSPECŢIE. GRIJĂ. LUARE-AMINTE. PRECAUŢIE. PREVEDERE. PRUDENŢĂ.

FEREÁSTRĂ s. **1.** geam. *(Se uită pe ~.)* **2.** *(FIZ.)* fantă. *(~ pentru radiaţii corpusculare.)*

FERECÁ vb. **1.** a şinui. *(A ~ carul, roata.)* **2.** a îmbrăca. *(A ~ un obiect cu argint.)* **3.** a încătuşa, a înlănţui, a lega. *(A ~ un arestat.)* **4.** a (se) închide, a (se) încuia, a (se) zăvorî. *(A ~ o casă, o uşă; s-a ~ în casă.)*

FERECÁRE s. **1.** ferecat, şinuire, şinuit. *(~ unei roţi.)* **2.** încătuşare, înlănţuire. *(~ unui deţinut.)* **3.** închidere, încuiere zăvorîre. *(~ uşii)*

FERECÁT adj. **1.** şinuit, (pop.) înfierát. *(Car ~; roţi ~.)* **2.** încătuşat, înlănţuit, legat *(Deţinut ~.)* **3.** închis, încuiat, zăvorît. *(Casă. uşă ~.)*

FERECÁT s. ferecare, şinuire, şinuit. *(~ unei roţi.)*

ferecă-álbă s. v. AGLICĂ.

feredéu s. v. BAIE. CADĂ. VANĂ.

feredui vb. v. ÎMBĂIA. SCĂLDA.

ferégă s. v. SPINAREA-LUPULUI.

FEREGEÁ s. (reg.) hóbot. *(~ pentru femeile musulmane.)*

feregeá s. v. STRAŞNIC.

FEREGÚŢĂ s. *(BOT.; Polypodium vulgare)* (reg.) férigă, iarbă-dúlce.

FERESTRÚICĂ s. ferestruie.

FERESTRÚIE s. ferestruică.

FERFENIŢÍ vb. a (se) hărtăni, a (se) rupe, a (se) sfîşia, a (se) zdrenţui, (fam.) a (se) vărzui.

FERFENIŢÍT adj. hărtănit, rupt, sfîşiat, zdrenţăros, zdrenţuit, (pop. şi fam.) ferfeniţós. *(O carte ~; o haină ~.)*

ferfeniţós adj. v. FERFENIŢIT. HĂRTĂNIT. RUPT. SFÎŞIAT. ZDRENŢĂROS. ZDRENŢUIT.

FERÍ vb. **1.** a apăra, a ocroti, a păzi, a proteja, (livr.) a prezerva, a salvgarda, (astăzi rar) a scuti, (înv. şi pop.) a oblădui, (înv. şi reg.) a ocoli, (înv.) a veghea, (fig.) a acoperi. *(Să-i ~ de primejdii.)* **2.** a se păzi, (înv. şi reg.) a se socoti, (înv.) a se lepăda, a se veghea. *(Să te ~ de răceală.)* **3.** a evita, a împiedica, a îndepărta, a înlătura, a ocoli, a preîntîmpina, a preveni, (rar) a se apăra. *(Încearcă să se ~ de primejdie.)* **4.** a evita, a ocoli, a se păzi, (înv.) a se îndupleca. *(Se ~ să facă un anumit lucru.)* **5.** a evita. *(Mă ~ să-l întîlnesc.)* **6.** a fugi. *(~ din calea lui!)* **7.** a-şi ascunde. *(A-şi ~ ochii, privirile.)* **8.** a se trage. *(S-a ~ repede într-o parte.)* **9.** a eschiva, a para, (înv. şi reg.)

a sprijini. *(A ~ lovitura adversarului, la box.)* **10.** a evita, a ocoli. *(Se ~ de cuvintele abstracte.)*

ferí vb. v. RESPECTA. ȚINE.

feríce adj. invar. v. FERICIT.

FERÍCE interj. haiaL!, noroc! *(~ de voi!)*

feríce s. v. AGLICĂ. FERICIRE.

FERICÍ vb. (pop.) a noroci. *(Soarta îl ~.)*

fericí vb. v. BINECUVÎNTA. FELICITA. GLORIFICA. LĂUDA. MĂRI. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SLĂVI.

fericíe s. v. FERICIRE.

FERICÍRE s. **1.** (livr.) beatitúdine, (înv. și pop.) feríce, (înv.) fericíe. *(Stare de ~.)* **2.** noroc, (pop.) norocíre. *(A dat ~ peste el.)*

FERICÍT adj. **1.** (înv. și pop.) norocít, (pop.) feríce. *(Om ~.)* **2.** încîntat, radios. *(O față ~.)* **3.** adecvat, binevenit, bun, favorabil, indicat, nimerit, oportun, potrivit, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priincíos. *(Un prilej ~.)*

fericúță s. v. STRĂȘNIC.

ferifúlger s. v. PARATRĂSNET.

FÉRIGĂ s. *(BOT.)* (reg.) năvălnic, creasta-cocoșului, iarba-șărpelui, spasul-drăculuí, spata-drăculuí, spinarea-lúpului. *(Numeroase plante pteridofite poartă numele de ~.)*

férigă s. v. FEREGUȚĂ.

ferigă-mărúntă s. v. STRĂȘNIC.

ferigeá s. v. AGLICĂ.

ferigúță s. v. RUGINIȚĂ.

FERÍRE s. apărare, ocrotire, păzire, protejare, (livr.) salvgardáre, (înv. și pop.) oblăduíre. *(~ țării de primejdii.)*

FERÍT adj. **1.** adăpostit, apărat, ocrotit, păzit, protejat, sigur, (înv.) scutít. *(Un loc mai ~.)* **2.** ascuns, dosit, dosnic, izolat, lăturalnic, retras, singuratic, tainic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(În ungherul cel mai ~.)* **3.** ascuns, furiș, furișat. *(O sărutare ~.)*

feritún s. v. PARATRĂSNET.

FERM adj., adv. **1.** adj. decis, dîrz, hotărît, inflexibil, intransigent, neabătut, neclintit, nestrămutat, neșovăitor, statornic, (înv.) nepregetătór. *(Om ~; caracter ~.)* **2.** adj. categoric, decis, expres, formal, hotărît, neezitant, neoscilant, net, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)* **3.** adj. categoric, convins, decis, hotărît, răspicat. *(Cu glas ~.)* **4.** adv. categoric, decis, hotărît, net, tranșant, (reg.) regulát, (fam.) ritós. *(L-a refuzat ~.)* **5.** adj. hotărît, neabătut, neșovăielnic, neșovăitor, sigur. *(Cu pași ~.)* **6.** adj. cert, fixat, hotărît. *(Dată ~.)*

FERMECÁ vb. **1.** a descînta, a face, a meni, a ursi, a vrăji, (pop.) a solomoni, (reg.) a boboni, a bosconi, a boscorodi, a rîvni, (prin Transilv.) a pohíbi. *(A-i ~ cuiva cu ulcica.)* **2.** a atrage, a captiva, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fascina, a încînta, a răpi, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)*

FERMECÁRE s. captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fascinație, încîntare, răpire, seducere, seducție, subjugare, vrăjire.

FERMECÁT adj. **1.** vrăjit, (reg.) bosconít. *(Un om ~.)* **2.** magic, vrăjit. *(O baghetă ~.)* **3.** captivat, cucerit, fascinat, încîntat, răpit, sedus, subjugat, vrăjit. *(Un public ~.)*

fermecătoáre s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

FERMECĂTÓR adj. **1.** captivant, cuceritor, desfătător, fascinant, încîntător, răpitor, seducător, (rar) subjugătór, (franțuzism) șarmánt, (înv.) desfătát, (fig.) delicios, hipnotizánt, savurós. *(Un spectacol ~.)* **2.** feeric, încîntător, minunat, (fig.) îmbătátór. *(Un peisaj ~.)* **3.** adorabil, încîntător. *(Un tînăr ~.)*

fermecătór s. v. VRĂJITOR.

fermecătoreásă s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

fermecătorésc adj. v. MAGIC. VRĂJITORESC.

fermecătorie s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

fermecătúră s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

FERMÉNT s. **1.** *(BIOL.)* diastază, enzimă. **2.** maia, (reg.) sad. *(~ pentru închegat laptele.)*

FERMENTÁ vb. **1.** (pop.) a dospi. *(O substanță care ~.)* **2.** a se acri, a se altera, a se descompune, a se împuți, a se înăcri, a se strica, (înv. și reg.) a se sărbezi, a se sminti, (reg.) a se mocni, a se zeri, (prin Ban.) a se pîșcăvi, (prin Transilv.) a se scoáce. *(Laptele s-a ~.)* **3.** a se aprinde, a se încinge, (reg.) a se izgori, (înv.) a se scoáce. *(Finul se ~.)*

FERMENTÁRE s. **1.** fermentație. *(Procesul de ~.)* **2.** fermentație, (pop.) dospíre. *(~ unei substanțe.)* **3.** acrire, alterare, descompunere, împuțire, înăcrire, stricare. *(~ mîncării.)*

FERMENTÁT adj. **1.** (pop.) dospít. *(Substanță ~.)* **2.** acrit, acru, alterat, descompus, împuțit, înăcrit, stricat, (înv. și pop.) seárbăd, (reg.) mocnít, sărbezít, (prin Maram.) scopt. *(Aliment ~.)*

FERMENTÁȚIE s. **1.** fermentare. *(Procesul de ~.)* **2.** fermentare, (pop.) dospíre. *(~ unei substanțe.)*

FERMIÉR s. (înv.) máier.

FERMITÁTE s. **1.** dîrzenie, hotărîre, intransigență, neclintire, neînduplecare, nestrămutare, neșovăire, statornicie, (livr.) decizie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. **2.** hotărîre, siguranță. *(Vocea lui căpătase mai multă ~.)* **3.** putere, tărie. *(N-a avut ~ să suporte.)*

FERÓCE adj., adv. **1.** adj. animalic, bestial, fioros, sălbatic. *(Un act ~.)* **2.** adj. barbar, crud, inuman, nemilos, neomenos, sălbatic, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Un procedeu ~.)* **3.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)*

FEROCITÁTE s. **1.** animalitate, bestialitate, sălbăticie. *(~ unui asasin.)* **2.** asprime, barbarie, brutalitate, cruzime, neîndurare, neome-

nie, răutate, sălbăticie, violență, vitregie, (rar) nemilă, nemilostivíre, (pop.) cîinie, cîinoșénie, (înv. și reg.) năsilnicíe, (înv.) crînceníe, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenírе, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)*

FERODÓ s. *(TEHN.)* metalazbest.

FEROVIÁR s. ceferist.

FERTÍL adj. bogat, fecund, gras, mănos, productiv, roditor, rodnic, (înv.) producătór, rodit, rodós, spórnic. *(Teren ~.)*

FERTILITÁTE s. fecunditate, productivitate, rodire, rodnicie, (rar) mănoșíe. *(~ solului.)*

FERTILIZÁ vb. (rar) a rodi. *(A ~ ogorul.)*

FERVÉNT adj. avîntat, entuziasmat, entuziast, focos, înflăcărat, înfocat, însuflețit, pasionat, (livr.) ardént, (fig.) aprins, arzătór, fierbínte, înaripát. *(Cuvinte ~ ; un discurs ~.)*

fervéință s. v. ARDOARE. AVÎNT. ELAN. ENTUZIASM. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE.

fervoáre s. v. ARDOARE. AVÎNT. BIGOTISM. ELAN. ENTUZIASM. FANATISM. HABOTNICIE. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE.

FÉSĂ s. *(ANAT.)* bucă.

fesfeséle s. pl. v. ZORZOANE.

FÉSTĂ s. farsă, ghidușie, glumă, păcăleală, păcălitură, poznă, ștrengărie, (pop. și fam.) renghi, șotie, (reg.) năsărímbă, păcáiă, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv.) șăncălánie, (prin Transilv. și Munt.) șăncăíle, (înv.) bosmá. *(Lasă-te de ~e!)*

festín s. v. BANCHET. MASĂ. OSPĂȚ. PRAZNIC. PRĂZNUIRE. PRÎNZ.

FESTÍV adj., adv. **1.** adj. sărbătoresc, solemn, (înv.) solemnél. *(Adunare, zi, atmosferă ~ .)* **2.** adv. sărbătorește, solemn. *(Străzile sînt împodobite ~.)*

FESTIVITÁTE s. **1.** sărbătoare, solemnitate. *(~ dezvelirii monumentului.)* **2.** serbare, (rar) sărbătoáre, (înv.) sărbătoríe. *(~ de împărțire a premiilor.)*

festón s. v. GHIRLANDĂ.

feșnicár s. v. SFEȘNIC.

feșteli vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

feștelít adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

FEȘTÍLĂ s. fitil, (Transilv. și Maram.) meci, (Bucov. și Transilv.) șterț. *(~ de lampă.)*

feștilă s. v. CHIBRIT.

fetése adj. v. FECIORESC.

fetéște adv. v. FECIOREȘTE.

FETÍCĂ s. *(BOT.; Valerianella locusta)* (reg.) solata-mielului.

fetícă s. v. COPILĂ. FETIȚĂ.

fetíd adj. v. DEZAGREABIL. DEZGUSTĂTOR. DISPLĂCUT. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. GREU. INFECT. ÎMPUȚIT. NEPLĂCUT. NESUFERIT. PUTUROS. RĂU. RĂU-MIROSITOR. RESPINGĂTOR. SCÎRBOS. URÎT. VICIAT.

fetiditáte s. v. DUHOARE. INFECȚIE. ÎMPUȚICIUNE. MIASMĂ. PUTOARE.

fetíe s. v. CASTITATE. CINSTE. FECIORIE. NEPRIHĂNIRE. NEVINOVĂȚIE. VIRGINITATE.

FETIȘCÁNĂ s. **1.** (fam.) puștáncă, puștoáică. *(O ~ de vreo 12 ani.)* **2.** adolescentă, tînără. *(O ~ zglobie.)*

FETIȘÍSM s. fetișizare, (livr.) sacralizáre.

FETIȘIZÁRE s. fetișism, (livr.) sacralizáre.

FETÍȚĂ s. copilă, (pop.) fetícă, (reg.) cocúță, fătúcă, fătúță, (prin Transilv. și Mold.) *(E doar o ~.)*

FÉTUS s. *(ANAT.)* făt.

FEȚIȘOÁRĂ s. obrăjor, (fam.) mutrișoáră.

FEUDALÍSM s. *(IST.)* feudalitate, orînduire feudală, societate feudală.

FEUDALITÁTE s. *(IST.)* feudalism, orînduire feudală, societate feudală.

FEÚDĂ s. *(IST.)* fief.

FI vb. **1.** a exista, a trăi, a viețui, (rar) a ființa, (reg.) a lăbădui, (înv.) a dăinui. *(Cît ~, omul învață.)* **2.** a dăinui, a dura, a exista, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a rămîne, a trăi, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît va ~ lumea și pămîntul; vechi obicei care ~ și astăzi.)* **3.** a se afla, a exista, a se găsi, (pop.) a sta. *(~ acolo mărfuri de bună calitate.)* **4.** a se afla, a se găsi, a sta. *(Plicul ~ pe masă nedesfăcut.)* **5.** a se afla, a figura, a se găsi, a se număra. *(~ printre invitați.)* **6.** a se afla, a se găsi, a se situa, a veni, (înv. și pop.) a cădea. *(Satul ~ pe Olt.)* **7.** a domicilia, a locui, a sta, a ședea, (pop.) a hălădui, a sălășlui, (înv. și reg.) a băciui, (reg.) a sălăși, (înv.) a sălășui. *(Mama ~ la Bacău.)* **8.** a avea, a exista, a se găsi. *(~ cine să m-ajute.)* **9.** a constitui, a forma, a însemna, a reprezenta, (rar) a prezenta. *(Acest capitol ~ partea principală a lucrării.)* **10.** a însemna, a semnifica. *(Ce ~ cînd visezi un porumbel?)* **11.** a se întîmpla, a se petrece. *(Cum a ~ ?)* **12.** a proveni, a se trage. *(De unde ~ ?)* **13.** a trebui, a urma. *(Cînd va ~ să plec.)* **14.** a costa, a face, a reveni, (rar) a prețui, (înv. și reg.) a veni, (înv.) a costisi. *(Cît ~ metrul de stofă?)*

fiacra s. v. BIRJĂ. TRĂSURĂ.

FIÁRĂ s. bestie, dihanie, jivină, lighioană, sălbăticiune, (pop.) gádină, jigánie, (reg.) ciútă, sălbătície, sălbătícíme, (Transilv. și Mold.) gad, (Transilv.) sălbăticitúră. *(~ele pădurii.)*

fiásco s. v. CĂDERE. EȘEC. INSUCCES. NEREUȘITĂ. PICARE.

FÍBRĂ s. fir. *(~ textilă.)*

FIBRÓS adj. ațos, teios. *(Păstăi ~ de fasole.)*

FICÁT s. *(ANAT.)* (înv. și reg.) plămín, (Mold., Bucov. și Transilv.) mai.

ficățeá s. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.

FICTÍV adj. imaginar, imaginat, ireal, închipuit, născocit, nereal, plăsmuit, scornit. *(Personaj ~.)*

FICȚIÚNE s. fantezie, imaginație, invenție, închipuire, născocire, plăsmuire scorneală, scornire. *(Produs al ~.)*

fidanță vb. v. LOGODI.

fidanțát s. v. LOGODNIC.

FIDEJUSIÚNE s. *(JUR.)* cauțiune, garanție, (pop.) chezășie, (înv.) adeverință. *(A depus ~ cerută.)*

FIDEJUSÓR s. *(JUR.)* cauțiune, garant, (pop.) chezaș, (înv.) plătnic, sódaș. *(El este considerat ~ pentru debitor.)*

FIDÉL adj. **1.** cinstit, credincios, devotat, nestrămutat, statornic, (livr.) leál, loiál, (reg.) slugárnic, (înv.) smerít. *(O soție ~; prieten ~.)* **2.** exact. *(O reproducere ~.)*

FIDELITÁTE s. **1.** cinste, credință, devotament, statornicie, (livr.) lealitáte, (înv. și reg.) priínță. *(~ soției față de soțul ei.)* **2.** exactitate, exactitudine. *(Reprodus cu ~; ~ unei traduceri.)*

fidirée s. v. CARTOF.

FÍE conj. ori, sau (înv. și reg.) au, oáre, (prin Transilv.) măcár, (înv.) săvái. *(~ bărbați, ~ femei.)*

FÍE interj. (fam.) calea-válea !, treacă-meárgă !

fíe s. v. COPILĂ. FATĂ. FIICĂ.

FIECÁRE pron., adj. **1.** pron. cine, fiecine, oricare, oricine, orișicare, orișicine, (înv. și pop.) cáre, (pop.) fieșcáre, fieșcíne, fitecíne, (înv. și reg.) cáreși, cíneși, (înv.) neștíne, vericáre, vericíne. *(Zică ~ ce va vrea.)* **2.** adj. fiece, oricare, orice, orișicare, tot, (pop.) fieșcé, fitecé. *(~ pasăre pe limba ei piere.)*

FIECÉ adj. fiecare, oricare, orice, orișicare, tot, (pop.) fieșcé, fitecé. *(~ pasăre pe limba ei piere.)*

FIECÍNE pron. cine, fiecare, oricare, oricine, orișicare, orișicine, (înv. și pop.) cáre, (pop.) fieșcáre, fieșcíne, fitecíne, (înv. și reg.) cáreși, cíneși, (înv.) neștíne, vericáre, vericíne. *(Zică ~ ce va vrea.)*

fiecínd adv. v. ORICÎND. ORIȘICÎND. TOTDEAUNA.

FIECÚM adv. oricum, orișicum, (înv.) fieștecúm, fitecúm.

FIÉF s. *(IST.)* feudă.

FIER s. **1.** *(CHIM.)* (prin Ban.) sidér. *(Bară de ~.)* **2.** (reg.) pigláis, (Transilv. și Maram.) teglăzău. *(~ de călcat.)* **3.** *(TEHN.)* *fier lat* = brăzdar, (prin Olt. și Transilv.) sápă. *(~ la plug.)* **4.** *(TEHN.)* (pop.) custúră. *(~ al coasei.)* **5.** (la pl.) cătușe (pl.), (pop.) obézi (pl.), verígi (pl.), zăvoáre (pl.), (înv.) bénte (pl.), piédici (pl.). *(Ucigaș prins în ~.)*

FIERÁR s. (înv. și reg.) făurár, (reg.) cováci, covăli, (înv.) fáur.

FIERĂRÍE s. (reg.) cúșniță, (Transilv.) covăceríe, covăcíe, (Mold. și Bucov.) covălíe, (Transilv.) făurărie, făurie, făurîște. *(Nicovala se afla în ~.)*

FIÉRBE vb. **1.** a clocoti, (rar) a colcăi, (pop.) a unda, (înv.) a undeza. *(Apa ~ pe plită.)* **2.** (Transilv.) a coáce. *(A ~ un ou.)* **3.** a coace, a opări. *(~ firele de tort.)*

FIÉRBERE s. **1.** *(FIZ.)* ebuliție. *(Proces de ~.)* **2.** clocot, clocotire, fiert, (rar) colcăiálă, fiertúră. *(~ apei puse la foc.)*

FIERBÍNTE adj. **1.** clocotit. *(Apă ~.)* **2.** cald, dogorit, încins, înfierbîntat, (astăzi rar) înfocát. *(Plită ~.)* **3.** arzător, canicular, dogoritor, torid, tropical, zăpușitor, (reg.) zădufós, zăpușít, (prin Ban. și Olt.) pripitór. *(O zi ~; soare ~; căldură ~.)*

fierbínte adj. v. AVÎNTAT. ENTUZIASMAT. ENTUZIAST. FERVENT. FOCOS. INTENS. ÎNFLĂCĂRAT. ÎNFOCAT. ÎNSUFLEȚIT. PASIONAT. PUTERNIC. VIU.

FIERBINȚEÁLĂ s. **1.** arșiță, canículă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, năbușeálă, năduf, nădușeálă, pîrjol, pojar, toropeálă, zăduf, zăpușeálă, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năpăiálă, pícłă, prepăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)* **2.** arșiță, dogoare, dogoreală, pară, văpaie. *(~ focului.)* **3.** *(MED.)* călduri (pl.), febră, friguri (pl.), temperatură, (pop.) árșiță, (reg.) năpăiálă, vípie, (înv.) aprinzeálă, (rar fig.) jar. *(Un bolnav cu ~.)*

FIÉRE s. **1.** *(ANAT.)* bilă, (pop.) venín. *(Ficatul secretă ~.)* **2.** *(ANAT.)* colecist, veziculă biliară, (pop.) bășica fiérii. *(S-a operat la ~.)* **3.** *(BOT.)* *fierea-pămîntului* *(Centaurium umbellatum* sau *minus)* = potroacă, țintaură, (reg.) cintoáie, frígor, frigurícă, ghințură, ghințureá, potroceá, potrocúță, scăunél, sciateiúță, táulă, buruiană-de-fríguri, cocoșei-de-grădină (pl.), crucea-pămîntului, floare-de-friguri, fumărică-bășicoásă, iarbă-de-cúrcă, iarbă-de-fríguri, săfindei-de-cîmp (pl.).

fíere s. v. CRIN DE PĂDURE. RĂUTATE.

fierea-pămîntului s. v. GENȚIANĂ. GHINȚURĂ.

fiere-de-úrs s. v. ALOE.

FIERT s. clocot, clocotire, fierbere, (rar) colcăiálă, fiertúră. *(~ apei puse la foc.)*

fiertúră s. v. CLOCOT. CLOCOTIRE. FIERBERE. FIERT.

fierul-plúgului s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.

fiése adj. v. FILIAL.

fieșcáre pron. v. CINE. FIECARE. FIECINE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE.

fieșcé adj. v. FIECARE. FIECE. ORICARE. ORICE. ORIȘICARE. TOT.

fieșcíne pron. v. CINE. FIECARE. FIECINE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE.

fieștecínd adv. v. ORICÎND. ORIȘICÎND. TOTDEAUNA.

fieștecúm adv. v. FIECUM. ORICUM. ORIȘICUM.

fieúnde adv. v. ORIÎNCOTRO. ORIȘIUNDE. ORIUNDE. PRETUTINDENI.

FIGURÁ vb. a se afla, a fi, a se găsi, a se număra. *(~ printre invitați.)*

figurá vb. v. IMAGINA. ÎNCHIPUI. ÎNFĂȚIȘA. REPREZENTA. VEDEA.

FIGURÁNT s. (înv.) compárs, statíst. *(~ la teatru.)*

FIGURÁT adj. metaforic, (înv.) metaforicésc. *(Limbaj ~.)*

FIGÚRĂ s. **1.** față, fizionomie, obraz, oval, profil. *(O ~ cunoscută.)* **2.** aer, aspect, chip, expresie, față, fizionomie, înfățișare, mină, obraz, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schimă, vedére, (fam.) mútră. *(Are o ~ mulțumită.)* **3.** chip, față, individ, ins, om, persoană, (pop.) creștín, súflet, (Ban. și Transilv.) nat, (înv.) ipochímen, obráz, (fam.) mutră, tip, (peior.) creatúră, specimén. *(Ce ~ ai mai văzut pe acolo?)* **4.** imagine, simbol. *(O ~ reprezentînd...)* **5.** piesă. *(~ la jocul de șah.)* **6.** poziție. *(Cadrilul are numeroase ~.)* **7.** *(LIT.)* *figură de stil* = trop, (înv.) shímă.

FIÍCĂ s. copilă, fată, (înv. și pop.) fíe, (înv. și reg.) prúncă. *(Aceea e ~ mea.)*

FIÍNDCĂ conj. (cauzal) **1.** că, căci, deoarece. *(Să plecăm, ~ se face seară.)* **2.** cînd, cum, deoarece, întrucît. *(~ știu că vine, sînt emoționat.)* **3.** dacă, deoarece, întrucît, (pop.) únde. *(~ nu știe să scrie, merge de la unul la altul.)*

ființá vb. v. EXISTA. FI. FUNCȚIONA. TRĂI. VIEȚUI.

FIÍNȚĂ s. **1.** animal, creatură, dobitoc, făptură, lighioană, necuvîntător, vietate, viețuitoare, (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră. *(~ele pădurii.)* **2.** viață. *(Pe cînd nu era ~.)*

fil s. v. ELEFANT.

FILÁ vb. *(TEXT.)* a toarce. *(A ~ lîna.)*

FILACTÉRĂ s. *(BIS.)* corn, (rar) tfiline (pl.), (înv.) advár. *(~ la mozaici.)*

filádă s. v. BROȘURĂ. CĂRTICICĂ.

FILANTRÓPIC adj. caritabil, milos, milostiv. *(Inimă ~.)*

FILANTROPÍE s. binefacere, caritate, milă. *(Act de ~.)*

FILÁRE s. *(TEXT.)* filat, toarcere, tors, (rar) torcătúră.

FILARIÓZĂ s. *(MED.)* clefantiazis, (rar) pahidermíe.

FILÁT adj. *(TEXT.)* răsucit, tors. *(Lînă ~.)*

FILÁT s. *(TEXT.)* filare, toarcere, tors, (rar) torcătúră.

FILATÓR s. *(TEXT.)* (pop.) torcătór.

FILATÚRĂ s. *(TEXT.)* (pop.) torcătoríe.

FÍLĂ s. foaie, (înv.) lístă, (grecism înv.) selídă. *(O ~ de manuscris.)*

FÍLDEȘ s. *(ZOOL.)* **1.** defensă. *(~ al unui elefant.)* **2.** ivoriu. *(Colții de elefant sînt formați din ~.)*

fíldeș s. v. ELEFANT.

fildeșíu adj. v. IVORIU.

fíler s. v. OBOL.

FILÉT s. *(TEHN.)* ghivent. *(~ la un robinet.)*

FILÉTIC adj. *(BIOL.)* filogenetic. *(Arbore ~.)*

FILÉU s. **1.** plasă, rețea. *(~ la un năvod.)* **2.** plasă. *(~ la jocul de tenis.)* **3.** plasă, (înv.) rezíl. *(~ pentru păr.)*

FILFIZÓN s. fante, (fam.) țafandáche, (fig.) mușunáche. *(Un ~ spilcuit.)*

FILIÁL adj. (rar) fiésc. *(Dragoste ~.)*

FILIÁLĂ s. agentură, agenție, reprezentanță, sucursală. *(~ a unei bănci.)*

FILIAȚIE s. descendență, linie, succesiune. *(În ~ bărbătească.)*

FILIÉRĂ s. **1.** cale, intermediu, mijlocire. *(Pe ce ~ a ajuns la noi?)* **2.** *(TEXT.)* duză.

filigórie s. v. CERDAC. CHIOȘC. FOIȘOR. PAVILION.

FILIGRÁN s. (înv.) sîrmă. *(Bijuterie lucrată în ~.)*

FILIMÍCĂ s. *(BOT.; Calendula officinalis)* (reg.) gălbenéle (pl.), rufulíță, rujinícă, rujniceá, rujnicúță, rujulíță, rujúță, rúșnică, rușulíță, salomíe, sulumínă, (Ban.) călínică, (Transilv.) roșioáră, roșulíță.

FILM s. **1.** peliculă. *(Un ~ în premieră.)* **2.** cinematografie, peliculă. *(Arta ~.)* **3.** cinema, cinematograf. *(Mă duc la ~.)*

FILMÁ vb. a cinematografia.

FILMÁRE s. cinematografiere.

FILOGENÉTIC adj. *(BIOL.)* filetic. *(Arbore ~.)*

FILOGENÉZĂ s. *(BIOL.)* filogenie. *(~ unor organisme.)*

FILOGENÍE s. *(BIOL.)* filogeneză. *(~ unor organisme.)*

FILOGERMÁN adj., s. germanofil, nemțofil.

filomélă s. v. PRIVIGHETOARE.

FILÓN s. *(GEOL.)* vînă. *(Un ~ de aur.)*

filonichíe s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

filotím adj. v. CULANT. DARNIC. GENEROS. MĂRINIMOS.

filotimíe s. v. CULANȚĂ. DĂRNICIE. GENEROZITATE. MĂRINIMIE.

FILOZÓF s. **1.** cugetător, gînditor, (înv.) cugetăréț. *(Un mare ~ materialist.)* **2.** gînditor, înțelept. *(Cei șapte ~ ai lumii antice.)*

filozóf s. v. ASTROLOG.

FILOZOFÁ vb. a cugeta. *(Nu mai ~ întreaga zi!)*

filozofésc adj. v. FILOZOFIC.

FILOZÓFIC adj. (înv.) filozofésc. *(Teorie ~.)*

FILOZOFÍE s. înțelepciune. *(Din ~ poporului român.)*

FÍLTRU s. șvarț, (rar) cafea nemțească. *(A băut un ~.)*

FÍLUM s. *(BOT.)* încrengătură.

FIN adj. **1.** diafan, străveziu, subțire, transparent, vaporos, (înv.) prevăzător, prevăzíu, străvăzător, (fig.) aerián, eterát, etéric, spumós. *(Mătase ~.)* **2.** mărunt. *(Nisip ~; sare ~.)* **3.** ales, selectat, selecționat, sortat,

triat, superior. *(Un produs ~.)* **4.** superior. *(Ciocolată ~.)* **5.** sensibil, (ir.) sensibilós. *(Un aparat de măsură ~.)* **6.** delicat, gingaş, graţios, suav, (Mold. şi Munt.) scarandív, (fig.) dúlce. *(O fată ~; cu gesturi ~.)* **7.** ales, distins, rafinat, select, stilat, subtil, (fam.) şic, (fig.) subţíre. *(Un public ~.)* **8.** ales, delicat, distins, manierat, politicos. *(O comportare ~.)* **9.** rafinat, subtil, *(Nuanţe ~.)*

fin adj. v. BINECRESCUT. CIVILIZAT. MANIERAT. POLITICOS.

FINÁL adj., s. **1.** adj. ultim. *(Scopul ~; etapa ~.)* **2.** s. cap, capăt, fine, încheiere, sfîrşit, (înv.) concénie, conéţ, cumplíre, săvîrşít, sfîrşénie, sfîrşitúră, tármen. *(A dus-o cu bine la ~.)* **3.** s. sfîrşit, urmă. *(A venit abia la ~.)* **4.** s. epilog, încheiere, sfîrşit, (livr.) fíne. *(~ acţiunii unui roman.)*

FINALÍSM s. *(FILOZ.)* teleologie.

FINALITÁTE s. scop, ţel, ţintă. *(Care este ~ acestei acţiuni?)*

FINALIZÁ vb. **1.** a isprăvi, a încheia, a sfîrşi, a termina, (livr.) a fini. *(A ~ o lucrare.)* **2.** *(SPORT)* a concretiza, (fig.) a fructifica. *(A ~ pasa primită.)*

FINALIZÁRE s. *(SPORT)* concretizare, (fig.) fructificáre. *(~ unui atac la poarta adversă.)*

FINANCIÁR adj. bănesc, (livr.) pecuniár. *(Mijloace ~.)*

FINANŢÁ vb. a subvenţiona, (livr.) a stipendia. *(A ~ un teatru.)*

FINANŢÁRE s. subvenţionare. *(~ unei instituţii.)*

FINANŢÁT adj. subvenţionat. *(Teatre ~.)*

finchiu s. v. CINTEZĂ.

FÍNE s. **1.** cap, capăt, final, încheiere, sfîrşit, (înv.) concénie, conéţ, cumplíre, săvîrşít, sfîrşénie, sfîrşitúră, tármen. *(A dus-o cu bine la ~.)* **2.** coadă, sfîrşit. *(Poanta e plasată la ~.)*

fíne s. v. EPILOG. FINAL. ÎNCHEIERE. SFÎRŞIT.

FINÉŢE s. **1.** delicateţe, gingăşie, graţie, suavitate. *(Gesturi pline de ~.)* **2.** distincţie, eleganţă, rafinament, subtilitate. *(~ în comportări.)* **3.** rafinament, rafinare, subtilitate. *(~ nuanţelor stilistice.)*

finéz s., adj. v. FINLANDEZ.

fini vb. v. FINALIZA. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. SFÎRŞI. TERMINA.

finíc s. v. CURMAL.

finícă s. v. CURMALĂ.

FINISÁ vb. a definitiva. *(Şi-a ~ romanul.)*

FINISÁJ s. definitivare, finisare. *(~ unei lucrări.)*

FINISÁRE s. definitivare, finisaj. *(~ unei lucrări.)*

FINISÁT adj. definitiv, definitivat. *(Forma ~ a unei lucrări.)*

FINÍT adj. **1.** terminat. *(Produs ~.)* **2.** circumscris, delimitat, limitat, mărginit. *(Volori ~.)*

FINLANDÉZ s., adj. (înv.) finéz.

FIÓR s. **1.** scuturătură, (rar) scútur. *(Un ~ de frig.)* **2.** (la pl.) răcori (pl.). *(Mă trec ~.)* **3.** înfiorare, (fig.) cutrémur. *(~ de groază.)* **4.** freamăt, înfiorare. *(Un ~ trece prin mulţime.)*

FIORÍN s. **1.** florin. **2.** zlot.

FIORÓS adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cînos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, hain, inuman, necruţător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. şi pop.) năsílnic, (înv. şi reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. şi Bucov.) ován, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbătícos, sîreáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. cumplit, cutremurător, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoşător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. şi pop.) rău. *(O crimă ~.)* **3.** adj. animalic, bestial, feroce, sălbatic. *(O comportare ~.)* **4.** adj. atroce, crunt, cumplit, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoşător, îngrozitor, înspăimîntător, teribil. *(O durere abdominală ~.)*

FIR s. **1.** fibră. *(~ textil.)* **2.** cablu. *(~ electric.)* **3.** *(TEHN.)* *fir cu plumb* = (pop.) sfoară. **4.** sfor. *(~ al unei ape curgătoare.)* **5.** fărîmă, pic, picătură, pişcătură, strop, (reg.) picuréte, strelíce, ţíră, (Mold. şi Munt.) sleámă, (fig.) scîntéie. *(Nici un ~ de...)*

FÍRAV adj. debil, delicat, fragil, gingaş, pirpiriu, plăpînd, prizărit, şfrijit, slab, slăbănog, slăbuţ, şubred, (pop.) piţigăiát, (înv. şi reg.) mîrşav, ticălós, (reg.) gúbav, moringláv, (Mold. şi Transilv.) sighinăş, (Mold. şi Olt.) şíştav. *(Un copil ~; o constituţie ~.)*

FÍRE s. **1.** făptură, lume, natură, univers. *(Cîntecul lui se răspîndea peste întreaga ~.)* **2.** fel. *(Aşa e ~ mea.)* **3.** caracter, natură, structură, temperament, (livr.) umoáre, (înv. şi reg.) naturál, (înv.) duh, (fig.) înimă. *(Are o ~ emotivă.)* **4.** apucătură, deprindere, năravuri, obicei, obişnuinţă, (Ban.) ogód. *(I-am aflat ~.)* **5.** calm, cumpăt, stăpînire, (înv.) stăpînie, (fig.) sînge réce, (rar fig.) răceálă. *(Te rog să nu-ţi pierzi ~.)*

fíre s. v. CICLU. MENSTRUAŢIE. PERIOD.

FIRÉSC adj., s. **1.** adj. natural, normal, obişnuit, (înv.) fíreş, (fig.) curát. *(Aici nu e lucru ~.)* **2.** s. naturaleţe. *(~ul unei situaţii.)* **3.** adj. normal, obişnuit, regulat. *(Puls ~.)* **4.** adj. degajat, dezinvolt, natural, neafectat, neartificial, necăutat, neprefăcut, nesilit, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonşalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~; cu gesturi ~.)* **5.** s. degajare, dezinvoltură, naturaleţe, simplitate, spontaneitate, (livr.) nonşalánţă, (rar) naturál, (înv.) naturalitáte. *(Un mare ~ în comportarea cuiva.)*

fíreş adj. v. FIRESC. NATURAL. NORMAL. OBIŞNUIT.

FIRÉŞTE adv. **1.** absolut, bineînţeles, cert, desigur, garantat, indiscutabil, natural, negreşit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(Crezi că sosesc azi? —~ !)* **2.** da, desigur, (înv. şi reg.) dar, (turcism, în Mold.) hélbet. *(Aş vrea să mergi cu mine? — ~ !)*

FIRÉT s. ceapraz, (înv. și reg.) pasmánt. *(Uniformă cu ~uri.)*

firétic adj. v. FURIOS. ÎNDÎRJIT. ÎNFURIAT. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERȘUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. PORNIT.

firéz s. v. FERĂSTRĂU.

FIREZÁR s. *(ENTOM.; Rhynchites cupreus)* burghiaș, prunar.

FIRFIRÍC s. băncuță, (înv. și reg.) líbră, pițúlă, puișór. *(Doi ~ a 50 de bani.)*

FIRICÉL s. firișor. *(Un ~ de bumbac.)*

FIRICÍCĂ s. *(BOT.; Filago germanica)* (reg.) cenușie, lînăríță, mucedător, mucezeá, mucezeálă, mucezícă.

firicícă s. v. GRANAT. SPILCUȚĂ.

FIRÍDĂ s. adîncitură, cotlon, întrînd, nișă, ocniță, scobitură, (înv.) sfirídă. *(Vasul era pus într-o ~.)*

FIRIMITÚRĂ s. fărîmă, (reg.) fărîmătúră, sfărîmă. *(A adunat ~ile de pîine de pe masă.)*

FIRIȘÓR s. firicel. *(Un ~ de bumbac.)*

FIRMAMÉNT s. boltă, cer, (rar) arc, boltíre, (înv.) crug, crîngul cérului, (fig.) tărîe. *(Un ~ plin de stele.)*

FIRMÁN s. *(IST.)* (turcism înv.) talhîș. *(~ de domnie.)*

FIRÚȚĂ s. *(BOT; Poa)* (reg.) fîn, floarea-fînului, șuvar-de-múnte.

firúță s. v. ROURICĂ. ȘOVAR-DE-MUNTE.

FÍȘĂ s. jeton, (înv.) socoteá. *(~ la ruletă.)*

FISC s. percepție, (prin Transilv.) perceptorát, perceptoríe. *(A plătit impozitele la ~.)*

FISIONÁ vb. *(FIZ.)* a diviza, a scinda. *(A ~ nucleul atomic.)*

FISIONÁRE s. *(FIZ.)* divizare, fisiune, scindare. *(~ nucleului atomic.)*

FISIÚNE s. *(FIZ.)* divizare, fisionare, scindare. *(~ nucleului atomic.)*

fistícliu adj. v. BIZAR. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUȘNIC. NEOBIȘNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. STRANIU.

FISURÁ vb. a (se) ciobi, a (se) ciocni, a (se) crăpa, a plesni, a pocni, a (se) sparge. *(Vasul s-a ~ de-a lungul.)*

FISURÁRE s. ciobire, ciobit, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurat, plesnire, plesnit, pocnire, spargere, spart. *(~ a unui vas.)*

FISURÁT adj. ciobit, ciocnit, crăpat, plesnit, spart. *(Vas de lut ușor ~.)*

FISURÁT s. ciobire, ciobit, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurare, plesnire, plesnit, pocnire, spargere, spart. *(~ unui vas.)*

FISÚRĂ s. ciobitură, ciocnitură, crăpătură, plesnitură, spărtură. *(~ a unui vas.)*

FÍȘĂ s. *(FIZ.)* ștecăr.

fișeá s. v. BICIUȘCĂ. CRAVAȘĂ.

FIȘÍC s. cornet, (Transilv.) toc. *(Un ~ de bomboane.)*

fișíc s. v. CARTUȘ. GLONȚ.

FIȘIÉR s. catalog. *(Caută în ~ cartea dorită.)*

fișíu s. v. BATIC. BĂSMĂLUȚĂ. BROBOADĂ.

fișpán s. v. PREFECT.

fítecé adj. v. FIECARE. FIECE. ORICARE. ORICE. ORIȘICARE. TOT.

fítecíne pron. v. CINE. FIECARE. FIECINE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE.

fítecúm adv. v. FIECUM. ORICUM. ORIȘICUM.

FITÍL s. feștilă, (Transilv. și Maram.) meci, (Bucov. și Transilv.) șterț. *(~ de lampă.)*

FITOCENOLOGÍE s. fitosociologie.

FITOGEOGRAFÍE s. geobotanică.

FITOSOCIOLOGÍE s. fitocenologie.

FÍȚĂ s. (mai ales la pl.) capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fason, maimuțăreală, moft, naz, poftă, prosteală, șlifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zimbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît o ~ din partea lui.)*

FIU s. **1.** băiat, copil, fecior, (înv. și pop.) fát, (Ban.) cocón. *(Are tata trei ~.)* **2.** (art.) junior. *(Popescu-~.)*

fiuláre s. v. BULFEU. CRUCE. SPETEAZĂ. STINGHIE.

FIX adj., adv. **1.** adj. imobil, neclintit, nemișcat, stabil, (rar) nemișcătór, (pop.) nesmintít, (înv.) neclătít. *(O instalație ~.)* **2.** adj. imobil, neclintit, nemișcat, rigid, țeapăn, (pop.) vîrtós. *(Crengile ~ ale copacilor.)* **3.** adj. imobil, încremenit, înmemnit, neclintit, nemișcat, pironit. *(Cu ochii ~.)* **4.** adj. neschimbat, stereotip, stereotipic. *(O formulă ~.)* **5.** adj. permanent, stabil, statornic. *(O așezare ~.)* **6.** adj. exact, precis. *(Ora ~.)* **7.** adv. exact, precis, punct, (fig.) matemátic. *(~ la orele 9.)*

FIXÁ vb. **1.** a imobiliza, a înțepeni, a pironi, a prinde, (reg.) a protăpi. *(A ~ ceva în cuie.)* **2.** a prinde, a pune. *(~ olanele pe casă.)* **3.** a înțepeni, a pecetlui. *(~ piatra pe mormînt.)* **4.** a asambla, a îmbina, a împreuna, a monta, a reuni, a uni. *(A ~ elementele componente ale unui sistem.)* **5.** a se agăța, a se prinde. *(Vița de vie se ~ de araci.)* **6.** a (se) amplasa, a (se) așeza, a (se) plasa, a (se) situa, a (se) stabili. *(A ~ uzina în apropiere de...)* **7.** a se așeza, a se instala, a se opri, a se stabili, a se statornici, (pop.) a se sălășlui, (înv. și reg.) a se sălășui, (înv.) a se sădi, a se stăvi. *(S-au ~ în acele cîmpii mănoase.)* **8.** a (se) așeza, a (se) instala, a (se) plasa, a (se) posta. *(S-a ~ în fața ușii.)* **9.** a aținti, a pironi, a ținti, a țintui, (rar) a sticli, (înv. și reg.) a stîlpi, (rar fig.) a scufunda. *(Îl ~ cu privirea; își ~ ochii pe...)* **10.** a-i rămîne, (fig.) a se grava, a se imprima, a se întipări, a se pecetlui, a se săpa, (înv. fig.) a se tipări. *(Cuvintele lui i s-au ~ în conștiință.)* **11.** a comanda, a decide, a dispune, a hotărî, a ordona, a porunci, a stabili, a statornici, (rar)

a prescrie, (înv. şi pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. şi Transilv.) a priti, (înv.) a învăţa, a judeca, a poveli. *(A ~ să se facă astfel...)* **12.** a (se) alege, a (se) decide, a (se) hotărî, a (se) stabili, (pop.) a (se) îndemna, (înv.) a (se) rezolva, (fig., în Mold. şi Transilv.) a (se) cumpăni. *(Ei, te-ai ~ ce să cumperi?)* **13.** a hotărî, a institui, a întocmi, a orîndui, a rîndui, a stabili, a statornici, (înv.) a aşeza, a lega, a politici, a scoate, a scorni, a tocmi. *(A ~ un impozit.)* **14.** a stabiliza. *(~ cursul monedei.)* **15.** a determina, a hotărî, a preciza, a stabili, a statornici, (înv.) a defige, a însemna, a statori. *(A ~ un nou termen.)* **16.** a preciza, a pune, a stabili. *(A ~ un diagnostic.)* **17.** a calcula, a determina, a măsura, a stabili. *(A ~ valoarea unor parametri.)* **18.** a determina, a preciza, a stabili, a statornici. *(Cum aţi ~ concentraţia vinului?)* **19.** a consacra, a consfinţi, a stabili, a statornici, (înv.) a sfinţi. *(A ~ acest obicei.)*

FIXÁRE s. **1.** fixat, imobilizare, înţepenire, pironire, prindere, ţintuire, (rar) pecetluire. *(~ în cuie a unui obiect.)* **2.** asamblare, îmbinare, împreunare, montaj, montare, reunire, unire. *(~ elementelor unui sistem.)* **3.** agăţare, prindere. *(~ viţei de vie de araci.)* **4.** amplasare, aşezare, plasare, situare, stabilire. *(~ noului obiectiv într-un loc adecvat.)* **5.** aşezare, instalare, oprire, stabilire, statornicire. *(~ lor în regiunile de deal.)* **6.** (fig.) gravăre, imprimăre, întipărire, pecetluire, săpare. *(~ acestor cuvinte în memorie.)* **7.** stabilizare. *(~ cursului monedei.)* **8.** hotărîre, precizare, stabilire. *(~ unui nou termen.)* **9.** determinare, precizare, stabilire, statornicire. *(~ datei exacte a evenimentului.)* **10.** precizare, punere, stabilire. *(~ unui diagnostic.)* **11.** calculare, determinare, măsurare, stabilire. *(~ valorii unor parametri.)* **12.** consacrare, consfinţire, stabilire, statornicire, (înv.) sfinţire. *(~ unui obicei.)*

FIXÁT adj. **1.** imobilizat, înţepenit, prins, (rar) pecetluit, (reg.) proţăpit. *(Un tablou ~.)* **2.** sedentar, stabil, statornic, (înv.) aşezător, stătător. *(Populaţie ~.)* **3.** aţintit, pironit, ţintit, ţintuit, (rar) sticlit, (înv. şi reg.) stîlpit. *(A rămas cu privirile ~.)* **4.** anumit, cunoscut, determinat, hotărît, precizat, rînduit, specificat, stabilit, statornicit. *(La o dată ~.)* **5.** cert, ferm, hotărît. *(Un termen ~.)* **6.** consacrat, consfinţit, stabilit, statornicit. *(Un obicei ~.)*

FIXÁT s. fixare, imobilizare, înţepenire, pironire, prindere, ţintuire, (rar) pecetluire. *(~ în cuie al unui obiect.)*

FIXATÍV s. *(FOTO)* fixator.

FIXATÓR s. *(FOTO)* fixativ.

FIXITÁTE s. **1.** imobilitate, inerţie, neclintire, nemişcare, nemobilitate. *(Stare de ~ a unui corp.)* **2.** imobilitate, neclintire, nemişcare, stabilitate. *(~ unor dune.)* **3.** imobilitate, înţepeneală, rigiditate. *(~ privirii.)*

FÍZIC adj., s. **1.** adj. corporal, trupesc. *(Sub aspect ~.)* **2.** adj. erotic, fiziologic, intim, sexual, trupesc. *(Relaţii ~ între un bărbat şi o femeie.)* **3.** adj. carnal, trupesc, (înv. (fig.) spurcát. *(Plăceri ~.)* **4.** adj. pămîntesc, trupesc. *(O iubire ~.)* **5.** s. conformaţie, constituţie, factură, natură, structură, (înv.) temperamént. *(De un ~ delicat sau robust.)* **6.** adj. concret, material, palpabil, perceptibil. pipăibil, sesizabil, (rar) pipăit, tangíbil, (înv.) pipăiciós, pipăitór, pusăitór. *(Realitatea ~ ; un lucru ~.)* **7.** adj. mecanic. *(Acţiunea ~ a vîntului.)* **8.** adj. manual, (înv.) mecanicésc. *(Muncă ~.)*

FIZICÉŞTE adv. trupeşte.

FIZIOLÓG s. (rar) fiziologíst.

FIZIOLÓGIC adj. erotic, fizic, intim, sexual, trupesc.

fiziologíst s. v. FIZIOLOG.

FIZIONOMÍE s. **1.** aer, aspect, chip, expresie, faţă, figură, înfăţişare, mină, obraz, (înv. şi pop.) boi, (reg.) săbáş, (înv.) schímă, vedére, (fam.) mútră. *(Are o ~ satisfăcută.)* **2.** expresie, mască. *(Actorul are o ~ admirabilă.)* **3.** faţă, figură, obraz, oval, profil. *(O ~ cunoscută.)* **4.** aspect, configuraţie, conformaţie, formă, înfăţişare, profil, structură, (rar) făptúră. *(~ terenului, a văii.)*

FIZOSTIGMÍNĂ s. *(FARM.)* ezerină.

FÎLFÎÍ vb. **1.** (rar) a pîlpîi, a sfîrîi, (Bucov.) a păbîi. *(O pasăre ~ din aripi.)* **2.** a flutura. *(Steagul ~ în vînt.)* **3.** a agita, a clătina, a flutura, (înv. şi reg.) a pălăi, a pălălăi, (reg.) a mătăhăi, a mătălăi. *(A ~ batista.)*

FÎLFÎIÁLĂ s. bătaie, filfiire, filfiit, filfîitură, fluturare, fluturat, (rar) scuturáre, scuturát, sfîrîitúră. *(~ de aripi.)*

FÎLFÎÍRE s. bătaie, filfiială, filfiit, filfîitură, fluturare, fluturat, (rar) scuturáre, scuturát, sfîrîitúră. *(~ de aripi.)*

FÎLFÎÍT s. bătaie, filfiială, filfiire, filfîitură, fluturare, fluturat, (rar) scuturáre, scuturát, sfîrîitúră. *(~ de aripi.)*

FÎLFÎITÓR adj. fluturător. *(Steag ~.)*

FÎLFÎITÚRĂ s. bătaie, filfiială, filfiire, filfiit, fluturare, fluturat, (rar) scuturáre, scuturát, sfîrîitúră. *(~ de aripi.)*

fin s. v. FIRUŢĂ. ŞOVAR-DE-MUNTE.

finár s. v. FELINAR. LAMPĂ.

FÎNÁŢ s. cositură, fîneaţă, (Transilv. şi Ban.) prat. *(Loc de ~.)*

FÎNEÁŢĂ s. cositură, finaţ, (Transilv. şi Ban.) prat. *(Loc de ~.)*

FÎNTÎNÁR s. (pop.) puţár, (înv.) suiulgíu.

FÎNTÎNĂ s. **1.** apă, puţ, (reg.) bunár, (înv.) cişmeá. *(Du-te la ~ şi adu o găleată plină.)* **2.** *fîntînă (arteziană, ţîşnitoare)* = arteziană, havuz, (înv.) şadîrván, fîntînă săltătoáre, fîntînă săritoáre.

fîntînă s. v. IZVOR. OBÎRŞIE.

fîntînă săltătoáre s. v. ARTEZIANĂ. FÎNTÎNĂ (ARTEZIANĂ, ŢÎŞNITOARE). HAVUZ.

fîntînă săritoáre s. v. ARTEZIANĂ. FÎNTÎNĂ (ARTEZIANĂ, ŢÎŞNITOARE). HAVUZ.

FÎNTÎNEÁ s. fîntînioară, fîntîniţă.

FÎNTÎNIOÁRĂ s. fîntînea, fîntîniţă.

FÎNTÎNÍȚĂ s. fîntînea, fîntînioară.
fînul-cămîlei s. v. ROȘĂȚEA.
fînul-cîinelui s. v. ROȘĂȚEA.
FÎRNÎÍ vb. a fonfăi, a fornăi, (reg.) a mohnăi, (Munt.) a sfornăi. *(~ cînd vorbește.)*
FÎRNÎÍT adj., s. fonf, fonfăit, fornăit, (reg.) mohnăit. *(Om ~.)*
fîrtái s. v. LITRĂ. PĂTRIME. SFERT.
fîrtát s. v. AMIC. FRATE DE CRUCE. PRIETEN. TOVARĂȘ.
fîrtățíe s. v. AMICIȚIE. PRIETENIE. TOVĂRĂȘIE.
fîsă s. v. ZVÎRLUGĂ.
FÎSÎÍ vb. **1.** a sîsîi, a șuiera. *(Șerpii ~.)* **2.** a sîsîi. *(Lemnele ~ în sobă.)* **3.** (reg.) a forcoti. *(Un obiect înfierbîntat aruncat în apă ~.)*
FÎSÎIÁLĂ s. fîsîire, fîsîit, fîsîitură.
fîsîiálă s. v. GAZ. PÎRȚ. VÎNT.
FÎSÎÍRE s. fîsîială, fîsîit, fîsîitură.
FÎSÎÍT s. fîsîială, fîsîire, fîsîitură.
FÎSÎITÚRĂ s. **1.** sîsîitură, șuierătură. *(~ de șerpi.)* **2.** fîsîială, fîsîire, fîsîit. *(~ a unui gaz.)*
FÎSTÎCEÁLĂ s. intimidare, zăpăceală, (Olt.) rătuteálă. *(Stare de ~.)*
FÎSTÎCÍ vb. a se intimida, a se încurca, a se zăpăci, (reg.) a se teșmeni, a se ului, (Transilv.) a se îngăimăci, (Olt., Munt. și Transilv.) a se rătuti, (fig.) a se pierde. *(Ce te-ai ~ așa?)*
FÎSTÎCÍRE s. încurcare, zăpăcire.
FÎSTÎCÍT adj. intimidat, încurcat, zăpăcit, (reg.) teșmenít, (Olt. și Munt.) rătutít.
FÎȘ s. balon, balonzaid, fulgarin, impermeabil, manta, trenci. *(~ de ploaie.)*
FÎȘÍE s. **1.** șuviță, (Mold.) șușăníță. *(O ~ de piele.)* **2.** bandă, bantă, șiraif. *(O ~ la mînecile cămășii.)* **3.** bucată, limbă, petic, sprînceană. *(O ~ de pădure.)* **4.** dîră, dungă, fascicul, rază, trîmbă, (fig.) sprînceánă. *(O ~ de lumină.)*
FÎȘÎÍ vb. a foșni, a suna, a susura, a șopoti, a șopti, a șușoti, a șușui, (rar) a sîsîi, (Mold. și Bucov.) a fălălăi, (Mold. și Transilv.) a pîrîi, (prin Transilv.) a șușora, (înv.) a prisni. *(Frunzele ~.)*
FÎȘÎIÁLĂ s. fîșiire, fîșîit, fîșiitură, foșnet, foșnire, foșnit, foșnitură. *(~ ziarului.)*
FÎȘÎÍRE s. fîșiială, fîșîit, fîșiitură, foșnet, foșnire, foșnit, foșnitură. *(~ unei hîrtii.)*
FÎȘÎÍT s. **1.** foșnet, freamăt, murmur, sunet, susur, susurare, șoaptă, șopot, (rar) șóșet. *(~ frunzelor.)* **2.** fîșiială, fîșiire, fîșiitură, foșnet, foșnire, foșnit, foșnitură. *(~ ziarului.)*
FÎȘÎITÓR adj. foșnitor.
FÎȘÎITÚRĂ s. fîșiială, fîșiire, fîșîit, foșnet, foșnire, foșnit, foșnitură. *(~ ziarului.)*
fîștícă vb. v. FOFILA. FURIȘA. STRECURA.
FÎȚĂ s. *(IHT.)* baboi, babușcă, (Olt.) juvéte. *(Peștele mărunt se numește ~.)*
fîță s. v. FUFĂ. PLEVUȘCĂ. ZVÎRLUGĂ.
FÎȚÎÍ vb. a bîțîi, a da. *(~ din coadă.)*
fîțîí vb. v. AGITA. COLCĂI. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. MIȘUI. MIȘUNA. ROI. VIERMUI.
fîțîiálă s. v. AGITAȚIE. ANIMAȚIE. COLCĂIALĂ. FOIALĂ. FOIRE. FORFOTĂ. FORFOTEALĂ. FRĂMÎNTARE. FURNICARE. MIȘCARE. MIȘUIALĂ. MIȘUNARE. ROIALĂ. VIERMUIALĂ. VIERMUIRE.
fîțîíre s. v. AGITAȚIE. ANIMAȚIE. COLCĂIALĂ. FOIALĂ. FOIRE. FORFOTĂ. FORFOTEALĂ. FRĂMÎNTARE. FURNICARE. MIȘCARE. MIȘUIALĂ. MIȘUNARE. ROIALĂ. VIERMUIALĂ. VIERMUIRE.
fîțîít s. v. AGITAȚIE. ANIMAȚIE. COLCĂIALĂ. FOIALĂ. FOIRE. FORFOTĂ. FORFOTEALĂ. FRĂMÎNTARE. FURNICARE. MIȘCARE. MIȘUIALĂ. MIȘUNARE. ROIALĂ. VIERMUIALĂ. VIERMUIRE.
FLĂCĂRĂ s. pară, văpaie, (livr.) flămă. *(~ focului.)*
flăcără s. v. ARDOARE. AVÎNT. ELAN. ENTUZIASM. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE.
FLACÓN s. (reg.) șip. *(Un ~ cu medicamente.)*
FLACONÁȘ s. (reg.) șipușór.
FLAGÉL s. calamitate, catastrofă, dezastru, grozăvie, năpastă, nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustieșag, pustiit, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(Un adevărat ~ s-a abătut asupra lor.)*
FLAGELÁ vb. a (se) biciui.
FLAGELÁRE s. biciuire, flagelație. *(~ unui fanatic religios.)*
FLAGELÁȚIE s. biciuire, flagelare. *(~ unui fanatic religios.)*
FLAGRÁNT adj. **1.** categoric, evident, indiscutabil, izbitor, vădit. *(Un adevăr ~.)* **2.** clar, evident, incontestabil, izbitor, înțeles, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)*
flaimúc adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.
flámă s. v. FLACĂRĂ. PARĂ. VĂPAIE.
flámură s. v. DRAPEL. STEAG. STINDARD.
flaná vb. v. COLINDA. CUTREIERA. HOINĂRI. PEREGRINA. RĂTĂCI. UMBLA. VAGABONDA.
FLANC s. *(MIL.)* aripă, capăt, coastă, margine, (înv.) corn, mînecă. *(~ drept al frontului.)*
flanélă s. v. PULOVER.
FLÁNȘĂ s. *(TEHN.)* bridă. *(~ pentru solidarizarea unor piese.)*
flasc adj. v. FLEȘCĂIT. MOALE. PUHAV.
FLAȘNÉTĂ s. *(MUZ.)* caterincă, minavet.
FLATÁ vb. **1.** a linguși, a măguli, (înv. și reg.) a șutili, (Munt.) a mîglisi, (fig.) a linge, a peria, a pomăda, a tămîia. *(Își ~ superiorii.)* **2.** a complimenta, a măguli. *(Ce-l tot ~ atîta?)*
FLATÁRE s. **1.** lingușeálă, lingușire, măgueală, măgulire, (înv. și reg.) olastiseálă, (Munt.) mîglisíre, (înv.) îmbunáre, îmbunătúră, lingușíre, lingușitúră, măgulitúră, (fig.) tămîiére. *(~ unui superior.)* **2.** complimentare, măgu-

lire. *(~ orgoliului cuiva.)* **3.** (concr.) compliment, laudă, măgulire. *(E sensibil la ~i.)*

FLATÁT adj. măgulit. *(Se simte extrem de ~.)*

FLĂCĂIÁNDRU s. băietan, băieţandru, copilandru, (Olt. şi Munt.) dănác, (prin Maram. şi Transilv.) pruncoteán, (fam.) puştán, (peior.) ţingău. *(Un ~ de vreo 14 ani.)*

FLĂCĂIÁŞ s. fecioraş, (Transilv.) melenáş.

FLĂCĂRÁIE s. pară, pălălaie, pîrjol, văpaie, vîlvătaie, vîlvoare, (rar) pălăláicâ, (pop.) bóbot, bobotáie, (reg.) pălălăiálă, vîlváie, vîlvăráie, (prin vestul Transilv.) bábură, (Olt.) bălbălău. *(O imensă ~ de la incendiu.)*

FLĂCĂU s., adj. **1.** s. fecior, tînăr, (pop. şi fam.) júne, (Olt. şi Munt.) dănác, (Transilv.) meleán, (Transilv. şi Maram.) prunc, (înv.) voiníc. *(Un ~ de horă.)* **2.** s., adj. burlac, cavaler, celibatar, holtei, necăsătorit, (pop. şi fam.) bechér, (Transilv.) frăşcău. *(A rămas ~.)*

FLĂMÎND adj. flămînzit, înfometat, nemîncat, nesătul, (rar) înfomát, (reg.) fometós, (prin Transilv. şi Ban.) sec. *(E veşnic ~.)*

flămînjúne s. v. FOAMETE.

FLĂMÎNZÁRE s. *(ANAT.)* deşert, (pop.) bărdăhán, (prin Ban.) slăbină. *(~ la animalele rumegătoare.)*

FLĂMÎNZÍ vb. a înfometa. *(A ~ pe cineva.)*

FLĂMÎNZÍRE s. înfometare. *(~ unei populaţii.)*

FLĂMÎNZÍT adj. flămînd, înfometat, nemîncat, nesătul, (rar) înfomát, (reg.) fometós, (prin Transilv. şi Ban.) sec. *(Om ~.)*

FLEAC s. **1.** bagatelă, nimic, (fam.) moft, (fig.) jucărie. *(E un ~ să fac asta.)* **2.** bagatelă, chiţibuş, mărunţiş, nimic, prostie, (înv.) blagomanie, (fam.) moft. *(Nu te lega de ~uri.)* **3.** (mai ales la pl.) nimic, palavră, (reg.) laf, marghiolíe, (înv.) tîndále (pl.), (fam.) balivérnă, moft, parascovénie. *(Spune tot felul de ~uri.)*

fleáncă s. v. GURĂ.

FLEÁNDURĂ s. buleandră, cîrpă, otreapă, petică, zdreanţă, (pop.) treánţă, (înv. şi reg.) rántie, (reg.) paceáură, rúfă, şuleándră, tîrfă, (Mold., Bucov. şi Transilv.) cîrţă, (Mold. şi Bucov.) cotreánţă, (Transilv.) ronghi, (înv., în Mold.) félegă. *(Şterge praful cu o ~.)*

FLEÁŞCĂ s. fleşcăială, fleşcăraie, lapoviţă, zloată, (Transilv.) şlépoiţă.

FLEBOTOMÍE s. *(MED.)* venesecţie.

FLEC s. (Mold.) suiúz. *(~ pus la tocul încălţămintei.)*

FLECÁR s., adj. clănţău, guraliv, limbut, palavragiu, vorbăreţ, vorbă-lungă, (livr.) locváce, (rar) ploscár, ploscáş, taclagíu, (pop. şi fam.) farfará, (pop.) gúreş, toacă-gúră, (înv. şi reg.) spórnic, vorbáreţ, (reg.) pălăvátic, pălăvrăgít, tololói, vorbár, (Mold.) dîrdálă, lehău, leorbău, (Transilv.) stroncănitór, (prin Munt.) tîndălít, (Mold.) trăncălău, (înv.) limbăreţ, vorováci, (fam.) moftangiu, (rar fam.) moftológ, moftureán, (fig.) méliţă.

FLECÁRĂ s. guralivă, limbută, palavragioaică, vorbăreaţă, (fam.) moftangioáică.

FLECĂREÁLĂ s. flecărie, flecărire, flecărit, limbuţie, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăiálă, sporovăire, sporovăit, tăifăsuiálă, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneálă, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánţă, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănţăneálă, dîrdîiálă, dîrdîit.

FLECĂRÍ vb. a îndruga, a pălăvrăgi, a sporovăi, a trăncăni, (pop.) a căţăi, a dondăni, a flencăni, a fleoncăni, a tăinui, a troncăni, (înv. şi reg.) a spori, (reg.) a hendrăni, a pălămojdi, a pălăvăcăi, a pălăvri, a pichirisi, a tăini, a tălălăi, a tolocăni, a torosi, a zăgrăi, (Mold.) a lehăi, a leorbăi, (prin nord-estul Olt.) a prociti, (prin Mold.) a pruji, (Transilv.) a stroncăni, (prin Munt.) a tîndăli, (Ban.) a tonoci, (înv.) a bîrfi, a limbuţi, a vorovi, (fam.) a pupăi, (fig.) a clămpăni, a clănţăni, a cotcodăci, a dîrdîi, a hodorogi, a măcina, a meliţa, a toca. *(A ~ toată ziua.)*

FLECĂRÍE s. flecăreală, flecărire, flecărit, limbuţie, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăiálă, sporovăire, sporovăit, tăifăsuiálă, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneálă, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánţă, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănţăneálă, dîrdîiálă, dîrdîit.

FLECĂRÎRE s. flecăreală, flecărie, flecărit, limbuţie, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăiálă, sporovăire, sporovăit, tăifăsuiálă, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneálă, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánţă, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănţăneálă, dîrdîiálă, dîrdîit.

FLECĂRÍT s. flecăreală, flecărie, flecărire, limbuţie, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăiálă, sporovăire, sporovăit, tăifăsuiálă, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneálă, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánţă, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănţăneálă, dîrdîiálă, dîrdîit.

flecíui vb. v. STORCI. STRIVI. TERCIUI. ZDROBI.

flecíuit adj. v. STORCIT. STRIVIT. TERCIUIT. ZDROBIT.

FLEGMÁTIC adj. **1.** limfatic. *(Om, tip ~.)* **2.** calm, imperturbabil, placid. *(Om ~.)* **3.** impasibil, imperturbabil, indiferent, insensibil, nepăsător, nesensibil, nesimţitor, pasiv, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Ce tip ~ !)*

FLÉGMĂ s. **1.** expectoraţie, scuipat, spută. *(O ~ abundentă.)* **2.** calm, imperturbabilitate, placiditate. *(~ unui om flegmatic.)* **3.** impasibilitate, indiferenţă, nepăsare. *(O ~ condamnabilă.)*

flencăní vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

flenduri vb. v. GĂURI. RUPE. SFÎȘIA. UZA. ZDRENȚUI.

FLENDURÓS adj. rupt, zdrențăros, zdrențuit. (pop.) zdrențós, (reg.) cotrențós, (Mold., Bucov, și Transilv.) felegós. (prin Transilv.) rînticós. *(Om ~; haine ~.)*

fleoárță s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

fleoncăní vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

fleorțotínă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

FLER s. perspicacitate. *(Are ~.)*

FLEȘCĂÍ vb. a se muia, a se terciui, (pop.) a se cofleși, a se coleși. *(Fructele s-au ~.)*

fleșcăí vb. v. MOLEȘI. MUIA. VLĂGUI.

FLEȘCĂIÁLĂ s. **1.** fleșcăraie, (reg.) bleoștiráie. *(Merge prin ploaie, prin ~.)* **2.** fleașcă, fleșcăraie, lapoviță, zloată, (Transilv.) șlépoiță. *(Mare ~ s-a făcut!)*

FLEȘCĂÍT adj. moale, puhav, (livr.) flasc. *(Are o carne ~.)*

FLEȘCĂRÁIE s. **1.** fleșcăială, (reg.) bleoștiráie. *(După ploaie s-a făcut ~.)* **2.** fleașcă, fleșcăială, lapoviță, zloată, (Transilv.) șlépoiță. *(După ninsoare s-a făcut ~.)*

fleșcărie s. v. MĂCELĂRIE.

fleț adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

FLEXÍBIL adj. **1.** elastic, mlădios, suplu, (înv.) încovoiós. *(O nuia ~.)* **2.** *(GRAM.)* flexionar, (înv.) plecát, plecătór. *(Formă ~.)*

FLEXIBILITÁTE s. elasticitate, mlădiere, suplețe. *(~ unui corp solid.)*

FLEXIONÁR adj. *(GRAM.)* flexibil, (înv.) plecát, plecătór. *(Formă ~.)*

FLEXIÚNE s. **1.** arcuire, curbare, încovoiere, îndoire. *(Mișcări de ~, în gimnastică.)* **2.** *(GRAM.)* (înv.) plecáre. *(~ în limba română.)* **3.** *(GRAM.) flexiune nominală* = declinare, declinație, (înv.) plecáre. *(~ unui substantiv.)*

flexiúne s. v. ARCUIRE. CURBARE. ÎNCOVOIERE. ÎNDOIRE.

FLÍNTĂ s. sineață, (înv. și reg.) dúrdă. *(Trage cu ~.)*

flíntă s. v. PUȘCĂ.

FLIRTÁ vb. a cocheta.

flise s. v. CIOC. CLONȚ. PLISC.

flișcă s. v. TIFLĂ

flit s. v. BOT. GURĂ. RÎT.

flintár s. v. CEATLĂU. CRUCE.

FLOÁRE s. **1.** *(BOT.)* (Transilv., Ban. și prin Mold.) pánă. *(Poartă o ~ la pălărie.)* **2.** *(BOT.) floarea-călugărului (Saponaria vaccaria)* = (reg.) văcărícă, văcăríță; *floarea-cucului (Lychnis flos cuculi)* = (reg.) cuculeásă; *floarea-miresei (Spirarea vanhouttei)* = (rar) spiréa; *floarea-paștelui (Anemone nemorosa)* = (reg.) găinúșe (pl.), oiță, păscúță, păștiță, turculéț, floarea-óștilor, floarea-păsărilor, floarea-vîntului, pîinea-páștelui; *floarea-paștilor (Anemone ranunculoides)* = găinușă, gălbenele (pl.), păștiță, dediței-galbeni (pl.), floarea-păsărilor, floarea-vîntului-galbenă, (reg.) breábăn, păscúță, turculéț, zlac, muscerici-gálbeni (pl.), pîinea-páștelui; *floarea-păsărilor (Anemone ranunculoides)* = găinușă, gălbenele (pl.), păștiță, dediței-galbeni (pl.), floarea-paștilor, floarea-vîntului-galbenă, (reg.) breábăn, păscúță, turculéț, zlac, muscerici-gálbeni (pl.), pîinea-páștelui; *floarea-raiului (Chrysanthemum cinerariifolium)* = (prin Munt.) mușețél; *floarea-reginei (Leontopodium alpinum)* = albumeală, albumiță, floare-de-colț, (rar) edelváis, (reg.) flocoșéle (pl.), stelúță, floarea-doámnei; *floarea-soarelui (Helianthus annuus)*=(înv. și pop.) soarea-soárelui, (pop.) sora-soárelui, (reg.) rază, rujoáncă, soreáncă, răsarea-soárelui, rujasoárelui, (Mold.) răsărítă, soríc㠀; *floarea-vîntului-galbenă (Anemone ranunculoides)* = găinușă, gălbenele (pl.), păștiță, dediței-galbeni (pl.), floarea-paștilor, floarea-păsărilor, (reg.) breábăn, păscúță, turculéț, zlac, muscerici-gálbeni (pl.), pîinea-páștelui; *floare-de-colț (Leontopodium alpinum)* = albumeală, albumiță, floarea-reginei, (rar) edelváis, (reg.) flocoșéle (pl.), stelúță, floarea-doámnei; *floare-de-leac (Ranunculus repens)* = (reg.) bujorél, gălbenéle (pl.), piciorul-cocóșului; *floare-de perină (Anthemis tinctoria)* = (reg.) iarbă-de-perină. **3.** (pop.) spúmă. *(~ vinului.)* **4.***(fig.) caimác, smîntînă, spúmă. *(El a cules ~, nouă ne-a lăsat ce-a fost mai prost.)*

floáre s. v. ELITĂ. LAMURĂ.

floarea-broáștei s. v. PĂPĂDIE.

floarea-brúmei s. v. BRÎNDUȘĂ.

floarea-călúgărului s. v. CIUIN. ODAGAGI. SĂPUNARIȚĂ.

floarea-ciúmei s. v. CIUCURAȘI.

floarea-ciútei s. v. GĂINUȘĂ.

floarea-códrului s. v. BELADONĂ. MĂTRĂGUNĂ.

floarea-crúcii s. v. PRISTOLNIC. TEIȘOR.

floarea-cunúnii s. v. CURCUBEU.

floarea-doámnei s. v. ALBUMEALĂ. ALBUMIȚĂ. FLOAREA-REGINEI. FLOARE-DE-COLȚ.

floarea-duhánului s. v. REGINA-NOPȚII.

floarea-fînului s. v. FIRUȚĂ.

floarea-flórilor s. v. GHIOC.

floarea-găínii s. v. PĂPĂDIE.

floarea-grîului s v. ALBĂSTREA. ALBĂSTRICĂ. ALBĂSTRIȚĂ. SURGUCI. VINEȚEA. VINEȚICĂ.

floarea-hóțului s. v. TÎLHĂREA.

floarea-jélei s. v. LINARIȚĂ.

floarea-lui-Sîntión s. v. DRĂGAICĂ. SÎNZIANĂ.

floarea-mălăiului s. v. PĂPĂDIE.

floarea-mirései s. v. REGINA-NOPȚII.

floarea-nópții s. v. MIRODENIE. NOPTICOASĂ. REGINA-NOPȚII.

floarea-óștilor s. v. FLOAREA-PAȘTELUI.

floarea-păiului s.v. ALBĂSTREA. ALBĂSTRICĂ.ALBĂSTRIȚĂ.VINEȚEA.VINEȚICĂ.

floarea-páștelui s. v. DEDIȚEL.

floarea-păștilor s. v. POPILNIC.

floarea-pátului s. v. PARPIAN.

floarea-păsărilor s. v. FLOAREA-PAȘTELUI.

floarea-ráiului s. v. PRIBOI.
floarea-sfíntei-Marii s. v. SĂPUNELE.
floarea-sfíntului-Ión s. v. RĂCUINĂ. SÎNZIANĂ.
floarea-soarelui-de-cîmp s. v. AGLICĂ.
floarea-sórului s. v. PĂPĂDIE.
floarea-studéntului s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
floarea-stúpului s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.
floarea-suferínței s. v. CEASORNIC.
floarea-șárpelui s. v. MAMA-PĂDURII.
floarea-túrcului s. v. PĂPĂDIE.
floarea-úntului s. v. VERIGEL.
floarea-văduvelor s. v. RUIN.
floarea-vínului s. v. CIOCUL-CUCOAREI. PLISCUL-COCORULUI. PLISCUL-CUCOAREI. PRIBOI. SULIȚICĂ.
floarea-viorélei s. v. CEAPA-CIORII. ZAMBILĂ.
floarea-viórii s. v. PRIBOI.
floarea-vîntului s. v. DEDIȚEL. FLOAREA-PAȘTELUI.
floarea-zméului s. v. BARBA-POPII.
floare-boiereáscă s. v. SPLINUȚĂ.
floare-broșteáscă s. v. PICIORUL-COCOȘULUI.
floare-buiácă s. v. SPLINUȚĂ.
floare-de-ceápă s.v. NARCISĂ.
floare-de-cîmp-gálbenă s. v. BARBA-CAPREI.
floare-de-fríguri s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.
floare-de-leác s. v. GĂLBENEA. PICIORUL-COCOȘULUI.
floare-de-lingoáre s. v. IARBĂ-DE-LINGOARE.
floare-de-mázăre s. v. INDRUȘAIM. SÎNGELE-VOINICULUI.
floare-de-nădúf s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.
floare-de-nisíp s. v. AGURIJOARĂ. PORTULACĂ.
floare-de-óchi s. v. SILUR.
floare-de-piátră s. v. AGURIJOARĂ. PORTULACĂ.
floare-de-tabác s. v. REGINA-NOPȚII.
floare-de-trînji s. v. CORONIȘTE.
floare-domneáscă s. v. GAROAFĂ-DE-MUNTE. GAROAFĂ-SĂLBATICĂ. GAROFIȚĂ. SURGUCI. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.
floare-frumoásă s. v. BĂNUȚ. PĂRĂLUȚĂ.
floare-gálbenă s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE. TĂIETOARE.
floare-vínătă s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.
flocăí vb. v. PĂRUI.
flocoásă s. v. MĂTURĂ.
FLOCÓS adj. lățos, mițos, păros, (pop.) vițós, (reg.) bițós. *(Sarică ~.)*
FLOCOȘÉL s. *(BOT.; Hydnum repandum)* (reg.) burete-țepós.
flocoșél s. v. BURETE-FLOCOS.
flocoșéle s. pl. v. ALBUMEALĂ. ALBUMIȚĂ. CURCUBEU. FLOAREA-REGINEI. FLOARE-DE-COLȚ. PARPIAN.
FLOCOȘÍCĂ s. *(BOT.; Holcus lanatus)* (reg.) oléi, iarba-căilor, ovăz-dúlce.
flocoșícă s. v. CURCUBEU.
FLORÁR s. **1.** grădinar, horticultor. *(~ cultivă flori.)* **2.** (înv.) florist. *(~ vinde flori.)* **3.** *(TEHN.)* pistolet. *(~ pentru desen.)*
florár s. v. MAI.
FLÓRĂ s. vegetație. *(~ unei țări.)*
FLORĂREÁSĂ s. (înv.) buchetiéră, floristă. *(~ vinde flori.)*
FLOREÁN s. *(ORNIT.; Carduelis chloris chloris)* florinte, (rar) brotăcél, (reg.) spătie, verdét, verdói.
flori-álbe s. pl. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
flori-bătăi s.pl. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
FLORICÉLE s. pl. (reg.) cocoșéi (pl.), cocóși (pl.), (prin nord-vestul Olt. și sudul Transilv.) puiculiță. *(Mănîncă ~.)*
floricele-frumoáse s. pl. v. BĂNUȚ. PĂRĂLUȚĂ.
FLORICÍCĂ s. (reg.) florișoară. *(O ~ de cîmp.)*
floricică-de-leác s. v. PICIORUL-COCOȘULUI.
flori-cojocărești s. pl. v. STELIȚĂ.
FLORÍCOL adj. florifer. *(Plante ~.)*
flori-de-iárnă s. pl. v. CRIZANTEMĂ. DUMITRIȚĂ. TUFĂNICĂ.
flori-de-Ierusalím s. pl. v. STELIȚĂ.
FLORI-DE-PÁIE s. pl. *(BOT.; Helichrysum bracteatum)* imortelă, (rar) nemuritoáre, (reg.) cununiță.
flori-de-sopón s.pl. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
flori-de-tăietúră s. pl. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
FLORIFÉR adj. floricol. *(Plantă ~.)*
flori-gálbene s. pl. v. PĂPĂDIE.
FLORÍI s. pl. *(BIS.)* duminica floriilor, (reg.) duminica vlăstărilor, staurile-flórii (pl.).
florilégiu s. v. ANTOLOGIE. COLECȚIE. CULEGERE.
florile-zînelor s. pl. v. RĂCHITAN.
flori-mărúnte s. pl. v. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.
flori-mărunțéle s. pl. v. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.
FLORÍN s. **1.** fiorin. *(Un ~ de aur.)* **2.** gulden. *(~ se numește în Olanda și gulden.)*
FLORÍNTE s. *(ORNIT.; Carduelis chloris chloris)* florean, (rar) brotăcél, (reg.) spătie, verdét, verdói.
florist s. v. FLORAR.
floristă s. v. FLORĂREASĂ.
florișoáră s. v. FLORICICĂ.
floștorí vb. v. PAVA. PIETRUI.
FLOTÁBIL adj. flotant, plutitor. *(Corp ~.)*
FLOTÁNT adj. **1.** flotabil, plutitor. *(Corp ~.)* **2.** nepermanent, nestabil. *(Populație ~ dintr-un oraș.)*
FLOTÁRE s. flotație. *(Mișcări de ~, în gimnastică.)*
FLOTÁȚIE s. flotare. *(Cîteva mișcări de ~.)*
FLOTÓR s. *(TEHN.)* plutitor.

FLUCTUÁ vb. **1.** a se schimba, a varia, (fig.) a oscila. *(~ mereu în comportări.)* **2.** (fig.) a oscila, a șovăi. *(Uzul ~ încă între cei doi termeni.)*

FLUCTUÁNT adj. **1.** instabil, schimbător, variabil, (fig.) oscilánt. *(Om ~.)* **2.** ezitant, indecis, nedecis, nehotărît, șovăielnic, șovăitor, (rar) șovăind, șovăit, (reg.) codélnic, (prin Munt.) pregetós, (înv.) înclinătór, îndoiélnic, pregetătór, tîrziélnic, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~.)*

FLUCTUÁȚIE s. **1.** oscilare, oscilație. *(~ a temperaturii.)* **2.** instabilitate, schimbare, (fig.) oscilație. *(~ la cursul bursei.)* **3.** codeală, codire, ezitare, îndoială, nehotărîre, pregetare, șovăială, șovăire, (livr.) indecízie, (pop.) préget, (fig.) osciláre, oscilație. *(~ lui nu era justificată.)*

FLUÉNT adj. (fig.) curgător, cursív, ușór. *(Exprimare ~.)*

FLUÉNȚĂ s. (fig.) cursivitáte, fluiditáte. *(~ în exprimare.)*

fluiditáte s. v. FLUENȚĂ.

FLÚIER s. **1.** fluierat, fluierătură, șuier, șuierat, șuierătură. *(S-a auzit un ~.)* **II.** *(ANAT.)* tibia, (pop.) țurlói, (prin Bucov.) boldán.

FLUIERÁ vb. a șuiera, a vîjîi, a vui, (rar) a zbîrnîi, (Transilv.) a șovăi. *(Vîntul ~ prin hornuri.)*

FLUIERÁR s. **1.** fluieraș. *(~ cîntă din fluier.)* **2.** *(ORNIT.; Charadrius pluvialis)* (reg.) fluierătór, fluturáș, prundăráș, purcăráș, văcărél. **3.** *(ORNIT.; Numenius tenuirostris)* ploier mic. **4.** *(ORNIT.; Numenius arcuatus)* ploier mare. **5.** *(ORNIT.) fluierar mare (Numenius arquata)* = (pop.) șneap. **6.** *(ORNIT.; Calidris)* prundaș.

fluierár s. v. SITAR-DE-MAL.

FLUIERÁȘ s. fluierar. *(~ cîntă din fluier.)*

FLUIERÁT s. fluier, fluierătură, șuier, șuierat, șuierătură. *(Se aude un ~.)*

FLUIERĂTOÁRE s. **I.** șuierătoare. *(Scoate sunete dintr-o ~.)* **II.** *(BOT.; Tamus communis)* (reg.) napi-porcești-de-pădúre (pl.), viță-neágră.

fluierătór s. v. FLUIERAR.

FLUIERĂTÚRĂ s. **1.** fluier, fluierat, șuier, șuierat, șuierătură. *(Se aude o ~.)* **2.** (rar) signál, (pop.) țignál. *(~ unui vardist.)*

FLUIERÍCE s. chemătoare. *(Cu ~ vînătorul imită strigătele unor animale.)*

fluierici s.v. SITAR-DE-MAL.

FLUORÉN s. *(CHIM.)* ortodifenilenmetan.

FLUȘTURÁTIC adj. **1.** capricios, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labíl. *(Un om tare ~.)* **2.** fluturatic, nebunatic, zvăpăiat. *(Un tînăr ~.)* **3.** fluturatic, frivol, neserios, ușuratic, vînturatic, zvînturat, zvînturatic, (livr.) futíl, (pop.) spulberátic, (reg.) zărpălátic, zburátic, zburdálnic, (Mold.) sprințár, zbrehúi, (înv.) vînturós. *(Un bărbat ~.)*

FLUTURÁ vb. **1.** a fîlfîi. *(Steagul ~ în vînt.)* **2.** a agita, a clătina, a fîlfîi, (înv. și reg.) a pălăi, a pălălăi, (reg.) a mătăhăi, a mătălăi. *(A ~ batista la despărțirea de cineva.)*

FLUTURÁRE s. bătaie, fîlfîială, fîlfîire, fîlfîit, fîlfîitură, fluturat, (rar) scuturáre, scuturát, sfîrîitúră. *(~ de aripi.)*

FLUTURÁȘ s. **1.** *(ENTOM.)* (rar) fluturél. **2.** fluture, paietă, (reg.) șic. *(~ i la o rochie.)*

fluturáș s. v. FLUIERAR. PLOIER.

FLUTURÁT s. bătaie, fîlfîială, fîlfîire, fîlfîit, fîlfîitură, fluturare, (rar) scuturáre, scuturát, sfîrîitúră. *(~ de aripi.)*

FLUTURÁTIC adj. **1.** capricios, flușturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labíl. *(Un om tare ~.)* **2.** flușturatic, nebunatic, zvăpăiat. *(Un tînăr ~.)* **3.** flușturatic, frivol, neserios, ușuratic, vînturatic, zvînturat, zvînturatic, (livr.) futíl, (pop.) spulberátic, (reg.) zărpălátic, zburátic, zburdálnic, (Mold.) sprințár, zbrehúi, (înv.) vînturós. *(Un bărbat ~.)*

FLUTURĂTÓR adj. fîlfîitor. *(Steag ~.)*

FLÚTURE s. **1.** *(ENTOM.)* lepidopter. **2.** *(ENTOM.) fluture-cap-de-mort (Acherontia atropos)* = strigă, cap-de-mort, (reg.) strigoiáș, buha-ciúmei, capul-lui-Adam, fluturul-mórții, suflet-de-strigói, sufletul-mórților; *fluture-de-mătase* = vierme-de-mătase, (pop.) gîndac-de-mătáse; *fluture-de-varză (Pieris brassicae)* = albiliță, (reg.) fluture-álb, (Bucov.) curechiță; *fluture-inelat (Gastropacha neustria)* = inelar; *fluture-roșu (Vanessa urticae)* = (reg.) urzicár. **3.** fluturaș, paietă, (reg.) șic. *(~ i la o rochie.)*

flúture s. v. FULG.

fluture-álb s. v. ALBILIȚĂ. FLUTURE-DE-VARZĂ.

fluturél s. v. FLUTURAȘ.

fluturul-mórții s. v. CAP-DE-MORT. FLUTURE-CAP-DE-MORT. STRIGĂ.

FLÚVIU s. *(GEOGR.)* apă. *(Dunărea este unul dintre marile ~ al Europei.)*

FLUX s. **1.** *(FIZ.)* curent. *(~ de particule.)* **2.** debit. *(Are un ~ rapid în vorbire.)*

foácăle s. pl. v. CHIBRIT.

foaia-făgétului s. v. TÎLHĂREA.

foaia-tîlhárului s. v. TÎLHĂREA.

FOÁIE s. **1.** *(BOT.)* petală. **2.** *(BOT.)* sepală. **3.** filă, (înv.) listă, (grecism înv.) selídă. *(O ~ de manuscris.)* **4.** (înv. și reg.) pătură. *(~ de hîrtie.)* **5.** (la pl.) fustă, (livr.) júpă, (pop.) poále (pl.), (înv. și reg.) róchie, (reg.) spínță. *(Poartă ~ și bluză.)* **6.** (reg.) pătură. *(~ de aluat.)*

foáie s. v. COTIDIAN. FRUNZĂ. GAZETĂ. JURNAL. PERIODIC. PUBLICAȚIE. REVISTĂ. ZIAR.

foaie-de-vioáră s. v. POPILNIC.

foaie-grásă s. v. ÎNGRĂȘĂTOARE.

FOAIÉR s (franțuzism rar) promenoár. *(~ al unui teatru.)*

FOÁLE s. **1.** (rar) suflái, (înv. și reg.) suflói. *(~ de fierărie.)* **2.** burduf. *(~ la cimpoi, pentru apă etc.)*

foále s. v. ABDOMEN. BURTĂ. PÎNTECE. STOMAC.

foáltină s.v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA.

foáltine s. pl. v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA. VIOREA-GALBENĂ.

FOÁME s. nemîncare. *(Mort de ~.)*

FOÁMETE s. (înv., în Mold.) flămînjúne.

FOÁRFECE s. *(ANAT.)* cleşte. *(~ la rac, crab.)*

FOÁRTE adv. **1.** tare, (Transilv., Mold. şi Bucov.) hăt. *(~ departe.)* **2.** extrem, tare, (prin Bucov.) prăci, (înv.) vîrtós. *(~ de dimineaţă.)* **3.** deosebit, excepţional, extraordinar, extrem, grozav, teribil. *(~ bun.)* **4.** tare. *(E ~ bucuros.)* **5.** (înv. şi reg.) prea. *(~ bine!)*

foásă s. v. GROAPĂ.

fobúrg s.v. MAHALA. PERIFERIE. SUBURBIE.

FOC s. **1.** incendiu, pîrjol, (înv. şi reg.) pojár, (reg.) pîrlitúră. *(Un ~ a distrus clădirea.)* **2.** descărcătură, împuşcătură, (înv.) puşcătúră. *(Se aud ~uri de armă.)* **3.** salvă. *(~ de artilerie.)*

foc s. v. ARDOARE. AVÎNT. ELAN. ENTUZIASM. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEŢIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE. SCARLATINĂ.

focár s. v. CENTRU. FOCHIST.

FOCAR SEÍSMIC s. *(GEOL.)* hipocentru.

FÓCĂ s. *(ZOOL.; Phoca vitulina)* (pop.) viţel-de-máre.

focălínă s. v. CHIBRIT.

focărie s. v. SCARLATINĂ.

focăríţă s. v. CHIBRIT.

FOCHÍST s. (pop.) focár. *(~ pe o locomotivă.)*

fóchiu s. v. BASTARD. COPIL DIN FLORI.

FOCÓS adj. **1.** aprig, nestăpînit, sălbatic, sîrcap, vijelios, (înv.) zmeiós. *(Un armăsar ~.)* **2.** iute, sprinten, (pop.) ortomán. *(Un cal ~.)* **3.** avîntat, entuziasmat, entuziast, fervent, înflăcărat, înfocat, însufleţit, pasionat, (livr.) ardént, (fig.) aprins, arzător, fierbínte, înaripát. *(Cuvinte ~; un discurs ~.)*

focşór s. v. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUŢĂ.

FOCULÉŢ s. focuşor. *(Au făcut un ~.)*

focul-lui-Dumnezéu s. v. LICURICI.

FOCUŞÓR s. foculeţ. *(Au făcut un ~.)*

foc viu s. v. ZONA ZOSTER.

FOFEÁZĂ s. *(TEHN.)* **1.** bată, bătează, braţ, brăţară, fălcea, lopăţea, mănuşă, mînă, spetează. *(~ la războiul de ţesut.)* **2.** cotoc, (reg.) fuscél, lăturáş. *(~ la alergătoarea de urzit.)* **3.** (reg.) mănúşă, mînă, rázĕ. *(~ la vîrtelniţă.)* **4.** aripă. *(~ la moară.)* **5.** săgeată, (Mold.) col. *(~ la moara de vînt.)*

fofeáză s. v. ARIPĂ.

fofélniţă s. v. ARIPĂ. CRUCE. CUŢIT. GURĂ. LIMBĂ. SPETEAZĂ.

FOFÉLNIŢE s. pl. *(TEHN.)* **aripi** (pl.), **crucişe** (pl.), cumpene (pl.), răscruci (pl.), **speteze** (pl.). *(~ la războiul de ţesut.)*

foféze s. pl. v. BUTUCI. PLAZURI. TĂLPI.

FOFILÁ vb. a se furişa, a se strecura, (înv. şi reg.) a se ştérge, (Transilv.) a se fîştica, (Mold. şi Bucov.) a se şupuri, (înv.) a se fura, (fig.) a se prelínge. *(S-a ~ neobservat afară.)*

fofilá vb. v. ESCHIVA. FUGI. SCĂPA-SUSTRAGE.

FOFILÁRE s. furişare, strecurare. *(~ lui din cameră.)*

foglăí vb. v. SECHESTRA.

fohói s. v. SCORŢIŞOARĂ.

FOÍ vb. **1.** a se agita, a colcăi, a forfoti, a se frămînta, a furnica, a mişui, a mişuna, a roi, a viermui, (pop.) a bijbîi, (înv. şi reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vîşca, (prin Transilv.) a şovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fîţîi, a se vînzoli. *(Lumea se ~ pe străzi.)* **2.** a se perpeli, a se răsuci, a se suci, a se zvîrcoli, (prin Olt.) a se scîrciumi. *(Toată noaptea s-a ~ în aşternut.)*

FOIÁLĂ s. agitaţie, animaţie, colcăială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mişcare, mişuială, mişunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fîţîiálă, fîţîire, fîţîit, vînzoleáiă. *(~ multimii pe străzi.)*

foiletá vb. v. FRUNZĂRI. RĂSFOI.

foiletáre s. v. FRUNZĂREALĂ. FRUNZĂRIRE. RĂSFOIALĂ. RĂSFOIRE.

foiós adj. v. FRUNZOS.

FOIÓS s. *(ANAT.)* ghem. *(~ al stomacului rumegătoarelor.)*

FOÍRE s. agitaţie, animaţie, colcăială, foială, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mişcare, mişuială, mişunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fîţîiálă, fîţîire, fîţîit, vînzoleáiă. *(Era o ~ de nedescris pe străzi.)*

FOIŞÓR s. **1.** (pop.) tîrnáţ. *(~ la o casă ţărănească.)* **2.** cerdac, chioşc, pavilion, (Transilv.) filigórie. *(Un ~ într-un parc.)* **3.** turn. *(~ de pază.)*

fojgăí vb. v. AGITA. COLCĂI. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. MIŞUI. MIŞUNA. ROI. VIERMUI.

fojgăiálă s. v. AGITAŢIE. ANIMAŢIE. COLCĂIALĂ. FOIALĂ. FOIRE. FORFOTĂ. FORFOTEALĂ. FRĂMÎNTARE. FURNICARE. MIŞCARE. MIŞUIALĂ. MIŞUNARE. ROIALĂ. VIERMUIALĂ. VIERMUIRE.

FOLCLÓR s. **1.** literatură populară. *(Culegere de ~ din...)* **2.** folcloristică. *(Urmează un curs de ~.)*

FOLCLÓRIC adj. folcloristic. *(Literatură ~.)*

FOLCLORÍSTIC adj. folcloric. *(Creaţie ~.)*

FOLCLORÍSTICĂ s. folclor. *(Urmează un curs de ~.)*

folíaí vb. v. MOLFĂI. MORFOLI. MOZOLI.

FOLICULÍNĂ s. *(BIOL.)* hormon folicular.

FOLICULÍTĂ PROFÚNDĂ s. *(MED.)* sicozis.

FOLÓS s. **1.** avantaj, beneficiu, cîştig, profit, (înv. şi reg.) seamă, (înv.) folosínţă, (înv., în Transilv.) dobîndă, (fig.) rod. *(Ce ~ ai din asta?)* **2.** afacere, avantaj, chilipir, cîştig, pricopseală, profit, (Transilv. şi Maram.) hăznă, (fam. şi ir.) scofálă. *(Nu e nici un ~ să...)* **3.** avantaj, binefacere, dar, privilegiu. *(~ oase le tehnicii moderne.)* **4.** eficacitate, eficienţă, operativitate, productivitate, randament, valoare. *(~ unei metode.)* **5.** serviciu. *(A adus*

imense ~ științei.) **6.** necesitate, trebuință, utilitate, (pop.) priință, (înv.) pólză. *(De mare ~.)*

FOLOSÍ vb. **1.** a beneficia, a cîștiga, a profita. *(El nu ~ nimic din asta?)* **2.** a beneficia, a se bucura, a profita. *(Se ~ de ajutorul cuiva, de cîteva zile libere etc.)* **3.** a ajuta, a servi, a sluji. *(Asta îi ~ la ceva?)* **4.** a-i ajuta, a-i prii, (înv.) a-i spori. *(Nici aerul nu i-a ~.)* **5.** a aplica, a întrebuința, a utiliza, (rar) a practica. *(~ o nouă metodă.)* **6.** a întrebuința, a (se) servi, a (se) sluji, a (se) utiliza. *(La ce ~ acest dispozitiv?; se ~ de ambele mîini.)* **7.** a circula, a se întrebuința, a se utiliza, a se uzita, (înv.) a se politici. *(Aceste cuvinte se ~ în mod curent.)* **8.** a întrebuința, a recurge, a se servi, a se sluji, a utiliza, a uza, (înv. și pop.) a prinde, (reg.) a vestegălui. *(Se teme să ~ mijloace dure.)* **9.** a întrebuința, a se servi, a se sluji, a umbla, a utiliza, a uza. *(~ tertipuri.)* **10.** a (se) întrebuința, a (se) practica, a (se) utiliza. *(Un obicei care se ~ de mult timp.)* **11.** a consuma, a întrebuința, a utiliza, (înv.) a metahirisi. *(A ~ 2 m de sfoară pentru...)* **12.** a consuma, a întrebuința, a pierde. *(Și-a ~ toată ziua cu...)*

FOLOSÍBIL adj. întrebuințabil, utilizabil. *(Un procedeu ~.)*

FOLOSÍNȚĂ s. folosire, întrebuințare, utilizare, uz, (înv.) uzáj. *(Obiecte de strictă ~.)*

folosință s. v. AVANTAJ. BENEFICIU. CÎȘTIG. FOLOS. PROFIT.

FOLOSÍRE s. **1.** aplicare, aplicație, întrebuințare, utilizare. *(~ unei metode noi.)* **2.** consum, consumare, consumație, întrebuințare, utilizare. *(~ unei mari cantități de cherestea pentru . . .)* **3.** folosință, întrebuințare, utilizare, uz, (înv.) uzáj. *(Obiecte de strictă ~.)* **4.** întrebuințare, purtare, purtat, uzură. *(De atîta ~, pantalonii erau rupți.)* **5.** întrebuințare, practicare, utilizare. *(~ unui obicei străvechi.)*

FOLOSÍT adj. **1.** întrebuințat, uzitat. *(Care este formula ~ ?)* **2.** purtat, uzat, vechi. *(Haine ~.)*

FOLOSITÓR adj. **1.** necesar, trebuincios, util, (rar) trebuitór, (înv.) trébnic. *(O muncă ~.)* **2.** binevenit, salutar, util, (fig.) binecuvîntát. *(O ploaie ~; o măsură ~.)* **3.** eficace, eficient, operativ, practic, productiv, util, (rar) operánt, (înv.) putinciós. *(O metodă ~.)* **4.** bun, chibzuit, gîndit, înțelept, judicios, rațional, rezonabil, socotit, util, (fig.) sănătós. *(Iată un sfat ~.)*

folt s. v. PETIC. RUPTURĂ. ZDREANȚĂ.

folticeós adj. v. BURTOS. PÎNTECOS.

folticós s. v. MÎNCĂCIOS. MÎNCĂU.

fometós adj. v. FLĂMÎND. ÎNFOMETAT. NEMÎNCAT. NESĂTUL.

FOND s. **1.** conținut, (fig.) miez. *(~ propriu-zis al unui roman.)* **2.** esență, materie, (fig.) inimă, măduvă, miez, nucleu, sîmbure. *(A intra în ~ chestiunii.)* **3.** fundal. *(~ al unui tablou.)* **4.** *(FIN.;* mai ales la pl.) mijloc, resursă, (înv.) sermaiá. *(~uri bănești.)*

FONDATÓR s. **1.** ctitor, întemeietor, (înv.) așezătór, (înv. fig.) urzitór. *(~ al unui așe) zămînt.)* **2.** creator, făuritor, întemeietor, (înv. tocmitór. *(~ de școală.)*

fonderie s. v. TURNĂTORIE.

fonémă s. v. SUNET.

FONEMÁTIC adj. *(FON.)* fonologic. *(Sistemul ~ al limbii române.)*

FONÉTICĂ s. (înv.) fonologíe.

FONETÍSM s. *(FON.)* pronunțare, pronunție, rostire. *(~ regional.)*

FONF adj., s. fîrnîit, fonfănit, fornăit, (reg.) mohnăit. *(Un om ~.)*

FONFĂÍ vb. a fîrnîi, a fornăi, (reg.) a mohnăi, (Munt.) a sfornăi. *(~ cînd vorbește.)*

FONFĂIÁLĂ s. fornăială.

FONFĂÍT adj., s. fîrnîit, fonf, fornăit, (reg.) mohnăit. *(Om ~.)*

FÓNIC adj. *(FON.)* sonor. *(Consoană ~.)*

FONÍE s. *(FON.)* sonoritate. *(~ a sunetelor vorbirii.)*

FONOLÓGIC adj. *(FON.)* fonematic. *(Sistemul ~ al limbii române.)*

fonologíe s. v. FONETICĂ.

FONTANÉLĂ s. *(ANAT.)* (pop.) moalecăpului.

FÓNTĂ s. **1.** tuci, (prin Ban.) bădíc, (Mold.) schijă. *(Un tub din ~.)* **2.** *fontă nodulară* = fontă sferolitică; *fontă sferolitică* = fontă nodulară.

FOR s. autoritate, organ. *(~urile superioare de stat.)*

FORÁ vb. a sonda. *(A ~ la mari adîncimi.)*

FORÁJ s. forare, forat, sondaj, sondare. *(Operația de ~ pe fundul mării.)*

FORÁRE s. foraj, forat, sondaj, sondare. *(~ a fundului mării.)*

FORÁT s. foraj, forare, sondaj, sondare. *(~ fundului mării.)*

FORĂÍ vb. a fornăi, a sforăi, (reg.) a necheza, a țîfni. *(Caii ~.)*

forăi vb. v. SFORĂI.

forăstău s. v. SOVÎRF.

FÓRCEPS s. *(MED.)* clește. *(~ este folosit la nașterile dificile.)*

forcoți vb. v. FÎȘÎI.

FORESTIÉR adj. *(SILV.)* silvic, (înv.) silvanál. *(Exploatări ~.)*

forfecár s. v. CARABAN. NASICORN.

FORFECÁRE s. forfecătură.

FORFECĂTÚRĂ s. forfecare.

FORFECÚȚĂ s. *(ORNIT.; Loxia curvirostra)* (reg.) pasărea-lui-Hristós, pasăre-cu-cioc-încrucișát.

FÓRFOTĂ s. agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfoteală, frămîntare, furnicare, mișcare, mișuială, mișunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fițiiálă, fițíire, fițíit, vînzoleálă. *(Pe străzi era o ~ de nedescris.)*

FORFOTEÁLĂ s. agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfotă, frămîntare, furnicare, mișcare, mișuială, mișunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fițiiálă, fițíire, fițíit, vînzoleálă. *(Pe străzi era o ~ de nedescris.)*

FORFOTÍ vb. a se agita, a colcăi, a (se) foi, a se frămînta, a furnica, a mișui, a mișuna. a roi, a viermui, (pop.) a bîjbîi, (înv. și reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vîșca, (prin Transilv.) a șovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fîțîi, a se vînzoli. *(Lumea ~ pe străzi.)*

forgășă s. v. HAT. HOTAR. RĂZOR.

for interiór s. v. CONȘTIINȚĂ. CUGET. GÎNDIRE. SPIRIT. SUFLET.

FÓRJĂ s. forjerie. *(Secția de ~ a unei uzine.)*

FORJERÍE s. forjă. *(Uzina are o ~.)*

FORMÁ vb. **1.** a fasona, a modela, (înv. și pop.) a tipări. *(A ~ un obiect.)* **2.** a alcătui, a compune, a constitui, (rar) a întocmi, (înv.) a înforma, a săvîrși. *(Elemente care ~ un ansamblu.)* **3.** a alcătui, a constitui, a crea, a desemna, a institui, a înființa, a numi, a organiza, a stabili, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie specială.)* **4.** a constitui, a fi, a însemna, a reprezenta, (rar) a prezenta. *(Acest capitol ~ partea esențială a lucrării.)* **5.** a crea, a pregăti. *(~ cadre de specialiști.)* **6.** a crește, a educa, (înv.) a pedepsi. *(A ~ în spiritul patriotismului.)*

FORMÁL adj. **1.** categoric, decis, expres, ferm, hotărît, neezitant, neoscilant, net, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)* **2.** (fam.) platónic. *(O recunoaștere ~.)* **3.** *(JUR.)* solemn. *(Act ~.)*

FORMALDEHÍDĂ s. *(CHIM.)* aldehidă formică.

FORMALÍNĂ s. *(FARM.)* formol.

FORMALÍST adj. ceremonios, protocolar.

FORMALITÁTE s. procedură. *(Ce ~ trebuie făcute?)*

FORMÁR s. formator. *(~ în turnătorie.)*

FORMÁRE s. **1.** fasonare, modelare. *(~ unui obiect.)* **2.** alcătuire, constituire, creare, desemnare, instituire, înființare, numire, organizare, stabilire, *(~ unei comisii.)* **3.** creare, pregătire. *(~ unor cadre de specialiști.)* **4.** creștere, cultivare, educare, educație, (înv.) pedeápsă. *(~ tinerei generații.)*

FORMÁT adj. pregătit. *(E un om ~.)*

FORMÁT s. dimensiune, mărime. *(Carte de ~ mare.)*

FORMATÍV adj. alcătuitor, component, constituent, constitutiv, (rar) structurál, (înv.) compozánt, compunătór. *(Element ~ al unui ansamblu.)*

FORMATÓR s. formar. *(~ în turnătorie.)*

FORMĂȚIE s. **1.** alcătuire, compunere, întocmire. *(Grupul mergea în următoarea ~.)* **2.** ansamblu, colectiv, trupă. *(~ artistică.)* **3.** echipă. *(~ sportivă.)* **4.** orînduire, sistem. *(~ social-economică.)* **5.** pregătire. *(De ~ clasică.)*

FÓRMĂ s. **1.** aspect, configurație, conformație, fizionomie, înfățișare, profil, structură, (rar) făptură. *(~ terenului, a văii.)* **2.** contur, (fig.) reliéf. *(A început să capete ~.)* **3.** expresie. *(A dat ~ gîndurilor sale.)* **4.** siluetă. *(O ~ străbate întunericul.)* **5.** calapod, model, tipar, (pop.) calúp. *(Confecționat după ~.)* **6.** tipar. *(Toarnă fonta în ~.)* **7.** cale, chip, fel, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, putință, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, mărșă, médiu, mijlocíre. *(Altă ~ de a rezolva o problemă.)*

fórmă s. v. BRUTĂRIE.

FORMIDÁBIL adj. **1.** colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, gigantic, grozav, imens infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezut, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **2.** colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)* **3.** desăvîrșit, excepțional, extraordinar, ideal, magistral, minunat, perfect, splendid, sublim, superb, (înv.) săvîrșít. *(O regie, o interpretare ~.)*

FORMÓL s. *(FARM.)* formalină.

FORMULÁ vb. **1.** a exprima, a pronunța, a rosti, a spune, a zice. *(A ~ următoarea opinie ...)* **2.** a exprima, a expune. *(A-și ~ ideile.)* **3.** a enunța. *(A ~ o judecată de valoare.)* **4.** a elabora, a emite, a enunța, a expune. *(A ~ o nouă teorie.)* **5.** a alcătui, a compune, a concepe, a elabora, a face, a întocmi, a redacta. *(A ~ un raport.)*

FORMULÁR s. imprimat. *(A completat un ~.)*

FORMULÁRE s. **1.** exprimare, pronunțare, rostire, spunere, zicere. *(~ unei opinii.)* **2.** enunțare. *(~ unei judecăți.)* **3.** elaborare, emitere, enunțare, expunere. *(~ unei noi teorii asupra ...)* **4.** concepere, elaborare, întocmire, redactare. *(~ unei scrisori.)*

FORMÚLĂ s. **1.** enunț. *(O ~ matematică.)* **2.** parolă. *(Nu cunoaște ~.)*

FORNĂÍ vb. **1.** a forăi, a sforăi, (reg.) a necheza, a țîfni. *(Caii ~.)* **2.** a fîrnîi, a fonfăi, (reg.) a mohnăi, (Munt.) a sfornăi. *(Un om care ~ cînd vorbește.)*

FORNĂIÁLĂ s. **1.** fornăit, sforăială, sforăit, sforăitură. *(~ cailor.)* **2.** fonfăială. *(~ unui om.)*

FORNĂÍT adj., s. fîrnîit, fonf, fonfăit, (reg.) mohnăit. *(Om ~.)*

FORNĂÍT s. fornăială, sforăială, sforăit, sforăitură. *(~ cailor.)*

FORTĂREÁȚĂ s. *(IST., MIL.)* cetate, (înv.) băște, politíe. *(O ~ medievală.)*

fórte adj. invar. v. PUTERNIC. TARE.

FÓRTE adv. *(MUZ.)* puternic, tare.

FORTIFIÁNT adj., s. *(FARM.)* fortificant, întăritor, reconfortant, tonic, tonifiant, (rar) reconstituánt, (înv.) reconfortatór. *(Medicament ~.)*

FORTIFICÁ vb. **1.** *(MIL.)* a (se) întări, (rar) a (se) retranșa, (înv.) a (se) întemeia. *(A ~ un loc, un oraș.)* **2.** a (se) întări, (fig.) a (se) căli, a (se) oțeli. *(S-a ~ în lupte.)* **3.** *(MED.)* a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) întări, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) reconforta, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) tonifica, (înv. și pop). a (se) împuternici, (pop

și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vînjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a ~ după boală.)*

FORTIFICÁNT adj., s. *(FARM.)* fortifiant, întăritor, reconfortant, tonic, tonifiant, (rar) reconstituánt, (înv.) reconfortatór. *(Medicament ~.)*

FORTIFICÁRE s. **1.** *(MIL.)* întărire, (rar) retranșare. *(~ unei cetăți.)* **2.** întărire, (fig.) călire, oțelire. *(~ lui în luptă.)* **3.** îndreptare, înfiripare, întărire, întremare, înzdrăvenire, reconfortare, refacere, restabilire, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ lui după boală.)*

FORTIFICÁT adj. **1.** *(MIL.)* întărit, (înv.) tăre. *(O cetate ~.)* **2.** întărit, (fig.) călit, oțelit. *(Ostaș ~ în lupte.)* **3.** îndreptat, înfiripat, întărit, întremat, înzdrăvenit, reconfortat, refăcut, restabilit, tonificat, (Mold.) pribolit. *(Om ~ după o boală.)*

FORTIFICÁȚIE s. *(MIL.)* întăritură, (rar) retranșament, (înv.) apărătură, tăríe, zămcă. *(Sistem de ~ii.)*

fortuít adj. v. INCIDENTAL. ÎNTÎMPLĂTOR. NEAȘTEPTAT. NEPREVĂZUT.

FORȚÁ vb. **1.** a constrînge, a face, a obliga, a sili, (livr.) a soma, a violenta, (pop.) a silnici, (înv. și reg.) a strînge, (prin Ban.) a tipi, (înv.) a asupri, a îndemna, a necesita, a pripi, a silui, a strîmtora, (fig.) a presa. *(L-a ~ să vorbească.)* **2.** a constrînge, a nevoi, a obliga, a sili. *(Este ~ să . . .)* **3.** a constrînge, a obliga, a sili, a supune. *(A fost ~ ani întregi la un regim alimentar sever.)* **4.** a condamna, a constrînge, a obliga, a sili, (pop.) a osîndi. *(M-a ~ la inactivitate.)* **5.** a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se străduí, (înv.) a se învălui, a năsli, a (se) osîrdnici, a (se) osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)* **6.** a se opinti, a se sforța, (Transilv.) a se tecărui. *(S-a ~ să ridice bolovanul.)* **7.** a sili. *(Nu ~ piciorul.)* **8.** a sparge, a strica, a viola, (înv.) a silnici. *(A ~ încuietoarea ușii.)*

FORȚÁRE s. **1.** constrîngere, obligare, silire, (livr.) somáre, violentáre, (înv.) asuprire, siluíre. *(~ cuiva să facă ceva.)* **2.** cazmă, chin, efort, muncă, osteneală, sforțare, silință, străduință, trudă, zbatere, (livr.) traváliu, (rar) străduială, străduíre, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morînceálă, (Mold. și Tranilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoință, ostenință, sfórță, străduínță, străduíre. *(~ lui a fost încununată de succes.)* **3.** spargere, stricare, violare. *(~ unei încuietori.)*

FORȚÁT adj. **1.** impus, silit, silnic. *(Muncă ~.)* **2.** brutal, silnic, violent, *(Măsuri ~.)* **3.** spart, stricat. *(Încuietoare ~; lacăt ~.)* **4.** afectat, artificial, căutat, fals, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, silit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~ atitudine ~.)*

FÓRȚĂ s. **1.** *(FIZ.)* (înv.) putére, putínță. **2.** dinamism, energie, impetuozitate, putere, robustețe, tărie, vigoare, vitalitate, vlagă, (livr.) potență, (pop.) vînjoșénie, vînjoșíe, vîrtoșíe, voinicíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. și Ban.) snágă, (înv.) sfórță, tăríme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)* **3.** capacitate, posibilitate, putere, putință, (înv.) puterínță, puternicíe. *(~ de a face ceva.)* **4.** putere, strășnicie, tărie, vigoare. *(Reclamă cu ~ dreptatea.)* **5.** putere, (înv.) silă, silnicíe. *(~ oștilor noastre.)* **6.** amploare, intensitate, volum. *(Are o voce de o ~ impresionantă.)* **7.** intensitate, putere, tărie, (înv.) măríe, măríme. *(~ vîntului; ~ dragostei.)* **8.** (concr.) autoritate, putere, somitate. *(X este o adevărată ~ în acest domeniu.)* **9.** constrîngere, silă, silnicie, violență, (livr.) servitúte, (Ban.) sălăbăríe, (înv.) nevóie, potrivnicíe, silínță, silnicíre, strînsoáre, (fig.) presiúne. *(Bunuri obținute prin ~.)*

FOSFAGÉN s. *(BIOL.)* fosfocreatină.

FOSFATÍDĂ s. *(BIOL.)* fosfolipidă.

FOSFÍNĂ s. *(CHIM.)* hidrogen fosforat.

FOSFOCREATÍNĂ s. *(BIOL.)* fosfagen.

FOSFOLIPÍDĂ s. *(BIOL.)* fosfatidă.

FÓSFOR s. *(FIZ.)* luminofor. *(Orice substanță fosforescentă se numește ~.)*

FOSFORESCÉNT adj. fosforic, luminos. *(Substanță ~.)*

FOSFÓRIC adj. fosforescent, luminos. *(Materie ~.)*

FOSÍLĂ s. *(GEOL.)* (înv.) petrefáct.

FOSILIZÁ vb. a se petrifica. *(Corpuri organice care s-au ~.)*

FOSILIZÁRE s. petrificare, (rar) petrificáție. *(~ unor corpuri organice.)*

FOSILIZÁT adj. petrificat. *(Corp organic ~.)*

FOST adj. ex, (înv.) biv, próin. *(~ sau actual ministru.)*

FÓȘNET s. **1.** fișíit, freamăt, murmur, sunet, susur, susurare, șoaptă, șopot, (rar) șóșet. *(~ frunzelor.)* **2.** fișíială, fișíire, fișíit, fișíitură, foșnire, foșnit, foșnitură. *(~ ziarului.)*

FOȘNÍ vb. a fișíi, a suna, a susura, a șopoti, a șopti, a șușoti, a șușui, (rar) a sisíi, (Mold. și Bucov.) a fălălăi, (Mold. și Transilv.) a pîrîi, (prin Transilv.) a șușora, (înv.) a prîsni. *(Frunzele ~.)*

FOȘNÍRE s. fișíială, fișíire, fișíit, fișíitură, foșnet, foșnit, foșnitură. *(~ ziarului.)*

FOȘNÍT s. fișíială, fișíire, fișíit, fișíitură, foșnet, foșnire, foșnitură. *(~ ziarului.)*

FOȘNITÓR adj. **1.** murmurător, sunător, susurător, șopotitor. *(Frunze ~.)* **2.** fișíitor. *(Ziar ~.)*

FOȘNITÚRĂ s. fișíială, fișíire, fișíit, fișíitură, foșnet, foșnire, foșnit. *(~ ziarului.)*

FÓTĂ s. catrință, (înv. și pop.) peștimán, (pop.) pestélcă, (reg.) zăvélcă, (Transilv. și Maram.) pînzătúră, (prin nordul Mold.) pristoáre, (Transilv. și Maram.) zádie. *(~ este o piesă din portul popular femeiesc.)*

FÓTBAL s. *(SPORT.)* sportul cu balonul rotund, sportul rege.

FOTOCELÚLĂ s. *(FIZ.)* fotodiodă, celulă fotoelectrică.

FOTOCONDUCTIBILITÁTE s. *(FIZ.)* fotoconducție.

FOTOCONDÚCȚIE s. *(FIZ.)* fotoconductibilitate.

FOTOCÓPIE s. *(FOTO)* copie fotografică.

FOTODIÓDĂ s. *(FIZ.)* fotocelulă, celulă fotoelectrică.

FOTOELEMÉNT s. *(FIZ.)* celulă fotovoltaică, pilă fotovoltaică.

FOTOGRÁF s. *(FOTO)* (pop.) pozár.

FOTOGRAFIÁ vb. (pop.) a (se) poza.

FOTOGRAFIÁT adj. (pop.) pozát.

FOTOGRAFÍE s. *(FOTO)* (pop.) pózã.

FOTOGRAFIÉRE s. (pop.) pozáre.

FOTOGRAVÚRĂ s. *(TIPOGR.)* heliogravură.

FOTÓLIU s. jeț, (prin Transilv.) șezau. *(Stă tolănit într-un ~.)*

FOTOMICROCÓPIE s. *(FOTO)* microfotocopie.

FOTOMICROGRAFÍE s. *(FOTO., MED.)* microfotografie.

FOTOMICROSCOPÍE s. *(FIZ., MED.)* microfotografie. *(Procedeul ~.)*

FOTOOBIECTÍV s. *(FOTO)* obiectiv (fotografic.)

FOTOSINTÉZĂ s. *(BOT.)* asimilație clorofiliană.

FOTOTELEGRAFÍE s. *(FIZ.)* telefotografie.

FOTOTROPÍE s. *(FIZ.)* fototropism. *(~ unui corp luminat.)*

FOTOTROPÍSM s. 1. *(FIZ.)* fototropie. *(~ unui corp luminat.)* 2. *(BOT.)* heliotropism. *(~ unor organe vegetale.)*

FOURIERÍSM s. *(POLITICĂ)* armonism, falansterianism, garantism.

FOX s. *(MUZ.)* foxtrot. *(Dansează un ~.)*

FOX s. *(ZOOL.)* foxterier. *(Rasa de câini numită ~.)*

FOXTERIÉR s. *(ZOOL.)* fox. *(Latră un ~.)*

FÓXTROT s. *(MUZ.)* fox. *(Dansează un ~.)*

FRACTURÁ vb. *(MED.)* a(-și) frînge, a(-și) rupe. *(Și-a ~ un os.)*

FRACTURÁRE s. *(MED.)* frîngere, rupere. *(~ piciorului.)*

FRACTURÁT adj. *(MED.)* frînt, rupt. *(Os ~; picior ~.)*

FRACTÚRĂ s. *(MED.)* ruptură, (pop.) frîntură. *(~ unui os, a unui membru.)*

FRÁCȚIE s. *(MAT.)* 1. (înv.) sfărîmătură. 2. *fracție zecimală* = număr zecimal.

FRACȚIONÁ vb. 1. a despărți, a divide, a diviza, a fragmenta, a îmbucătăți, a împărți, a scinda, a secționa, a separa, a tăia. *(~ bucata în trei.)* 2. a (se) descompune, a (se) desface, a (se) despărți, a (se) divide, a (se) împărți, a (se) scinda, a (se) separa, (rar) a (se) dezalcătui. *(Produsul dezintegrării se ~ în particule.)*

FRACȚIONÁRE s. 1. dividere, divizare, diviziune, fragmentare, îmbucătățire, împărțire, secționare, segmentare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)* 2. desfacere, descompunere, despărțire, divizare, împărțire, scindare, separare, (rar) dezalcătuire. *(~ în particule a unui corp.)*

FRACȚIONÁT adj. divizat, fragmentat, împărțit, segmentat. *(Un corp ~.)*

FRACȚIONÍST s., adj. *(POLITICĂ)* scizionist.

FRACȚIÚNE s. 1. bucată, crîmpei, fragment, frîntură, parte, porțiune, secțiune, tranșă, (pop.) dărăb, partál, (înv. și reg.) părténie, (reg.) jărchină, știuc. *(O ~ dintr-un tot.)* 2. *(POLITICĂ)* (înv.) ruptúră.

FRAG s. *(BOT.; Fragaria vesca)* (reg.) pomniță.

frag s. v. CĂPȘUN.

fraga-tătărului s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.

FRÁGĂ s. *(BOT.)* (reg.) pomniță.

frágă s. v. DUDĂ.

FRÁGED adj. 1. crud, tînăr. *(Plantă ~.)* 2. moale. *(Prăjitură ~.)*

FRAGÍL adj. debil, delicat, firav, gingaș, pirpiriu, plăpînd, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, slăbuț, șubred, (pop.) pițigăiat, (înv. și reg.) mîrșav, ticălós, (reg.) gúbav, morînglav, (Mold. și Transilv.) sighinăș, (Munt. și Olt.) șiștav. *(Un copil ~; o constituție ~.)*

FRAGMÉNT s. 1. bucată, crîmpei, fracțiune, frîntură, parte, porțiune, secțiune, tranșă, (pop.) dărăb, partál, (înv. și reg.) părténie, (reg.) jărchină, știuc. *(Un ~ dintr-un tot.)* 2. extras, pasaj, (înv.) pont. *(Un ~ dintr-un articol.)* 3. episod, scenă. *(Un ~ al romanului.)* 4. crîmpei, frîntură, parte, (reg.) crîmpot. *(A ascultat un ~ din discuția lor.)*

FRAGMENTÁ vb. 1. a despărți, a divide, a diviza, a fracționa, a îmbucătăți, a împărți, a scinda, a secționa, a separa, a tăia. *(~ bucata în trei.)* 2. a diviza, a împărți, a segmenta. *(A ~ o frază în propoziții.)*

FRAGMENTÁR adj. incomplet, necomplet, parțial. *(Publicarea ~ a unei opere.)*

FRAGMENTÁRE s. dividere, divizare, diviziune, fracționare, îmbucătățire, împărțire, secționare, segmentare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)*

FRAGMENTÁT adj. divizat, fracționat, împărțit, segmentat. *(Un tot ~.)*

FRAHT s. *(EC.)* scrisoare de trăsură.

frai adj. v. LIBER.

fráier adj. v. CREDUL. NAIV. PROST.

fraieri vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

fraierít adj. v. ADEMENIT. AMĂGIT. ÎNȘELAT. PĂCĂLIT. PROSTIT. TRIȘAT.

fraiț adj. v. CINSTIT. NEPREFĂCUT. SINCER.

FRANC adv. deschis, direct, fățiș, sincer, (înv.) aiévea, avedére, (fig.) néted, vérde. *(I-a spus ~ tot ce avea de spus.)*

FRANC s. ban, gologan, para, (înv. și pop.) sorocovăț, (pop. și fam.) pitác, sfanț, (reg. și fam.) pițúlă, (astăzi fam.) arginți (pl.), (fam.) capitál, (arg.) lovéle (pl.), mángări (pl.),

mardéi (pl.), materiál. *(A rămas fără ~i.)*
franc s. v. LEU.
FRANCÁ vb. a marca, a timbra. *(A ~ o scrisoare.)*
FRANCÁRE s. marcare, timbrare. *(~ unei scrisori.)*
FRANCÁT adj. marcat, timbrat. *(Scrisoare ~.)*
FRANCÉZ s., adj. **1.** s. (pop. și fam.) franțúz. *(Un ~ get-beget.)* **2.** adj. franțuzesc. *(Bucătăria ~.)*
franchéțe s. v. CINSTE. SINCERITATE.
FRANCMASÓN s. mason.
FRANCMASONERÍE s. masonerie.
FRANCMASÓNIC adj. masonic. *(Lojă ~.)*
FRANJ s. (pop. și fam.) țarțám, (pop.) țurțur, (înv. și reg.) péleș, (reg.) roit. *(~ la perdele.)*
franțúșcă s. v. FRANȚUZOAICĂ.
franțúz s. v. FRANCEZ.
FRANȚUZÉSC adj. francez. *(Preparat ~.)*
FRANȚUZÉȘTE adv. (înv.) galicéște. *(Vorbește perfect ~.)*
FRANȚUZOÁICĂ s. (înv.) franțúșcă.
FRANZELÁR s. (înv.) jimblár.
FRANZÉLĂ s.(pop.) jímblă, (reg.) búlcă.
franzelúță s. v. CHIFLĂ.
FRAPÁ vb. a surprinde, a șoca, (fig.) a izbi. *(M-a ~ înfățișarea lui.)*
FRAPÁNT adj. izbitor, surprinzător, șocant, uimitor, (livr.) sesizánt. *(O asemănare ~.)*
frasin-de-múnte s. v. MOJDREAN.
frășcă s. v. COȚOFANĂ.
FRÁTE s. **1.** (pop.) frățíne, (înv.) brat. *(Era ~ bun cu el.)* **2.** *frate de cruce* = (pop.) **fírtát.**
fráte s. v. COPIL.
frate-cu-sór s. v. SOR-CU-FRATE.
frate-de-míre s. v. VĂTAF. VĂTĂȘEL. VORNICEL.
frate-de-mireásă s. v. VĂTAF. VĂTĂȘEL. VORNICEL.
fratele-bribóiului s. v. BRIBOI.
FRATÉRN adj. frățesc. *(Relații ~.)*
FRATERNITÁTE s. frăție, înfrățire, (înv.) **frățietáte.** *(~ între popoare.)*
FRATERNIZÁ vb. a se înfrăți.
FRATERNIZÁRE s. înfrățire.
fráții s. pl. art. v. GEMENII.
fraudá vb. v. DEFRAUDA. DELAPIDA. SUSTRAGE.
FRÁUDĂ s. *(JUR.)* delapidare, escrocherie, hoție, (livr.) malversație, (fig.) mîncătorie. *(A comite o ~.)*
frăgár s. v. DUD.
FRĂGEZÍME s. prospețime. *(O plantă plină de ~.)*
FRĂGULÍȚĂ *(BOT.)* **1.** frăgușoară, frăguță. **2.** *(Adoxa moschatellina)* (reg.) moscușór.
FRĂGUȘOÁRĂ s. *(BOT.)* frăguliță, frăguță.
FRĂGÚȚĂ s. *(BOT.)* frăguliță, frăgușoară.
FRĂMÎNTÁ vb. **1.** a plămădi, (reg.) a zolga, a zoli, (înv.) a soáge. *(A ~ aluatul.)* **2.** a învîrti, a răsuci, a suci. *(~ batista în mînă.)* **3.** a (se) agita, a clocoti, a fremăta, a (se) învolbura, a (se) zbate, a (se) zbuciuma, (înv. și reg.) a sălta, (înv.) a (se) sălbătici. *(Apele crescute se ~în matcă.)* **4.** a se agita, a colcăi, a (se) foi, a forfoti, a furnica, a mișuna, a mișuna, a roi, a viermui, (pop.) a bîjbîi, (înv. și reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vișca, (prin Transilv.) a sovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fiții, a se vînzoli. *(Lumea se ~ pe străzi.)* **5.** a se agita, a se neliniști, a se zbuciuma, a se zvîrcoli, (Mold. și Bucov.) a se cioșmoli. *(Nu te mai ~ atîta!)* **6.** a se chinui, a se consuma, a se zbate, a se zbuciuma, (reg.) a se marghioli, (Bucov.) a se frăsui, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ toată ziua să . . .)* **7.** a se zbate, a se zbuciuma, a se zvîrcoli, (pop.) a se bâte, (înv. și reg.) a se tăcăi. *(S-a ~ toată noaptea în așternut.)* **8.** a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forța, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se străduănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a (se) osîrdnici, a (se) osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)* **9.** a (se) alarma, a (se) intriga, a (se) îngrijora, a (se) neliniști, a (se) speria, a (se) tulbura, (livr.) a (se) impacienta, (reg.) a (se) îngrija, a (se) îngriji, a (se) lărmui. *(Îl ~ întîrzierea lui.)* **10.** a chinui, a consuma, a munci, (fig.) a apăsa, a măcina, a mușca, a roáde. *(Îl ~ o dragoste neîmpărtășită.)* **11.** a chinui, a obseda, a persecuta, a preocupa, a tortura, a urmări, (fig.) a roáde, a tiraniza. *(Îl ~ un gînd.)*
FRĂMÎNTÁRE s. **1.** plămădire, plămădit. *(~ aluatului.)* **2.** agitație, clocot, freamăt, învolburare, tălăzuire, tumult, vuiet, zbatere, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor ieșite din matcă.)* **3.** agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, furnicare, mișcare, mișuială, mișunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fițiiálă, fițiire, fițiít, vînzoleálă. *(Pe bulevard era o ~ de nedescris.)* **4.** agitație, tulburare, vîlvă, zarvă. *(Din nimic s-a stîrnit o ~.)* **5.** agitație, neastîmpăr, neliniște, zbucium, (livr.) impaciență. *(Stare de ~ sufletească.)* **6.** chin, zbatere, zbucium, zbuciumare, (reg.) marghiól. *(O ~ insuportabilă.)* **7.** grijă, îngrijorare, neliniște, temere, (livr.) anxietate, impaciență, (înv. și pop.) păs, (înv.) îngrijire. *(~ ta este nejustificată.)*
FRĂMÎNTÁT adj. **1.** agitat, clocotitor, fremătător, învolburat, tulburat, tumultuos, zbuciumat, (înv.) colcotós, (fig.) răzvrătít. *(Ape ~.)* **2.** agitat, neastîmpărat, neliniștit, nepotolit, zbuciumat. *(A dus o viață ~.)* **3.** agitat, critic, greu, tulbure, zbuciumat. *(Vremuri ~.)* **4.** chinuit, consumat, muncit, necăjit, trudit, zbuciumat, (reg.) canonít, (înv.) necăjitór. *(Un om ~.)* **5.** chinuit, obsedat, persecutat, torturat, urmărit. *(~ de un gînd.)*
FRĂSINÉT s. *(BOT.)* frăsiniș.
FRĂSINÍȘ s. *(BOT.)* frăsinet.

frăsuí vb. v. BOCI. CĂINA. CHINUI. CONSUMA. FRĂMÎNTA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA. ZBATE. ZBUCIUMA.

frăsĕáu s., adj. v. BURLAC. CAVALER. CELIBATAR. FLĂCĂU. HOLTEI. NECĂSĂTORIT.

FRĂȚÉSC adj. fratern. *(Relații ~.)*

FRĂȚÍE s. **1.** fraternitate, înfrățire, (înv.) frățietáte. *(Relații de ~.)* **2.** înfrățire, solidaritate, unitate. *(~ popoarelor.)*

frățietáte s. v. FRATERNITATE. FRĂȚIE. ÎNFRĂȚIRE.

frățíne s. v. FRATE.

FREÁMĂT s. **1.** agitație, clocot, frămîntare, învolburare, tălăzuire, tumult, vuiet, zbatere, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor ieșite din matcă.)* **2.** fîșîit, foșnet, murmur, sunet, susur, susurare, șoaptă, șopot, (rar) șóșet. *(~ de frunze.)* **3.** vijîit, (fig.) geámăt. *(~ vîntului.)* **4.** gălăgie, larmă, tumult, vuiet, zgomot. *(Ce ~ se aude?)* **5.** fior, înfiorare. *(Un ~ trece prin mulțime.)* **6.** palpitare, palpitație, pulsație, trepidație. *(~ vieții.)*

FRECÁ vb. **1.** a bate, a făcălui, a sleí. *(~ fasolea, lintea.)* **2.** a bate, a glodi, a roade. *(Mă ~ pantofii.)* **3.** a fricționa, a trage. *(Îl ~ pe spate.)*

frecá vb. v. ATINGE. BATE. LOVI.

FRECÁRE s. **1.** *(FIZ.)* fricțiune. *(Proces de ~.)* **2.** roadere, rosătură. *(~ pantofilor.)* **3.** fricționare, tragere. *(~ bolnavului pe spate.)*

FRECÁT adj. bătut, făcăluit, sleit, (reg.) rîșnít, zolít. *(Fasole ~.)*

FRECĂȚÉI s. pl. zdrențe (pl.). *(~ fierți în supă.)*

FRECVÉNT adj., adv. **1.** adj. des, repetat. *(Vizite ~.)* **2.** adv. adesea, adeseori, des, deseori. *(Mergea ~ pe la el.)* **3.** adj. cunoscut, obișnuit, răspîndit, uzual. *(Un obicei ~.)* **4.** adj. curent, obișnuit, uzual. *(Expresie ~.)* **5.** adj. clasic, curent, obișnuit, tradițional, uzual. *(Un procedeu tehnic ~.)*

FRECVENTÁ vb. **1.** a urma. *(~ cursurile universitare.)* **2.** (înv. și reg.) a păzi. *(Circiumele nu le ~.)*

FRECVENTÁRE s. urmare. *(~ unei forme de învățămînt.)*

FRECVENTÁT adj. bătătorit, bătut, circulat, umblat. *(Drumuri ~ .)*

FRECVENTATÍV adj. *(GRAM.)* iterativ. *(Formă verbală ~.)*

FRECVÉNȚĂ s. *(FIZ.)* cadență. *(~ a bătăilor unui pendul.)*

FRECVENȚMÉTRU s. *(FIZ.)* undametru.

FREDONÁ vb. a îngîna, (reg.) a lălăi, a nănăi. *(A ~ o melodie.)*

FREDONÁRE s. îngînare. *(~ unei melodii.)*

FREMĂTÁ vb. **1.** a (se) agita, a clocoti, a (se) frămînta, a (se) învolbura, a (se) zbate, a (se) zbuciuma, (înv. și reg.) a sălta, (înv.) a (se) sălbătici. *(Apele crescute ~ în matcă.)* **2.** a se înfiora, a palpita, a tremura. *(Nările îi ~.)* **3.** a se înfiora, a palpita, a tresălta, a tresări, a vibra. *(~ de bucurie, de emoție.)* **4.** a palpita, a pulsa, a vibra, a zvîcni. *(~ în el o mare bucurie.)*

FREMĂTĂTÓR adj. **1.** agitat, clocotitor, frămîntat, învolburat, tulburat, tumultuos, zbuciumat, (înv.) colcotós, (fig.) răzvrătít. *(Ape ~.)* **2.** tremurător, (rar) palpitátór. *(Suprafața ~ a mării.)*

frenghíe s. v. BROCART.

frénție s. v. LUES. SIFILIS.

frențít adj., s. v. LUETIC. SIFILITIC.

frențúș s. v. LUES. SIFILIS.

frescă s. v. PANORAMĂ.

FRETÁ vb. *(TEHN.)* a cercui. *(A ~ două piese metalice.)*

FREUDÍSM s. *(PSIH.)* psihanaliză.

FREZ adj. roșcat, roșiatic, trandafiriu. *(O rochie ~.)*

FRÉZĂ s. coafură, frizură, pieptănătură, tunsoare, (Ban.) cofîrță. *(O ~ modernă.)*

FRIÁBIL adj. fărîmicios, sfărîmicios, (prin Ban. și Transilv.) sfărîmós. *(Un material ~.)*

FRICATÍV adj. *(FON.)* constrictiv, continuu, spirant. *(Consoană ~.)*

FRÍCĂ s. **1.** teamă, temere, (livr., fam. și depr.) poltroneríe, (franțuzism) aprehensiúne, (rar) temút, (pop.) păsáre, (înv. și reg.) scîrbă, (înv.) stideálă, stidínță, stidíre, teámăt, temătúră, temoáre, (latinism înv.) timoáre, (arg.) tîrșálă, tîrșă. *(Nu simțea nici un pic de ~.)* **2.** speriat, sperietură, (înv. și reg.) sperieciúne. *(A tras o ~ !)*

FRICÓS adj., s. **1.** adj. sperios, temător, (livr. și fam.) poltrón, (înv. și reg.) spăimós, sperecios, (reg.) speriát, (înv.) spăimîntós, temút, (arg.) tîrșelós. *(Un om ~.)* **2.** adj. sălbatic, sperios, temător, (livr.) timorát. *(De ce ești atît de ~ ?)* **3.** adj., s. laș, (livr. și fam.) poltrón, (pop.) mișél, (înv.) codáci. *(Nu ești decît un ~ !)*

FRICȚIONÁ vb. a freca, a trage. *(Îl ~ pe spate.)*

FRICȚIONÁRE s. frecare, tragere. *(~ pe spate a bolnavului.)*

FRICȚIÚNE s. *(FIZ.)* frecare. *(Proces de ~.)*

fricțiúne s. v. DIVERGENȚĂ. NEÎNȚELEGERE.

FRIG s. **1.** răceală, rece. *(Afară e ~.)* **2.** *(MED.;* la pl.) frisoane (pl.), scuturătură, tremur, tremurătură, tremurici, (rar) scútur. *(L-au lăsat ~.)* **3.** *(MED.;* la pl.) călduri (pl.), febră, fierbințeală, temperatură, (pop.) ărșiță, (reg.) năplăiálă, vipie, (înv.) aprinzeálă, (rar fig.) jar. *(Un bolnav cu ~.)* **4.** *(MED.) friguri (palustre)* = impaludism, malarie, paludism, (rar) friguri paludeéne (pl.).

FRIGÁRE s. (reg.) țiglă, (prin Munt. și Mold.) sucálă, (Ban.) țepúșă. *(Pui la ~.)*

FRIGĂRÚICĂ s. frigăruie. *(A mîncat o ~.)*

FRIGĂRÚIE s. frigăruică. *(A comanda o ~.)*

FRÍGE vb. **1.** a prăji. *(A ~ un aliment în ulei.)* **2.** a (se) arde. *(M-am ~ la deget, de la plită.)* **3.** a arde, a dogori, a pîrjoli, (pop.) a pripi, a zăpuși, (înv. și reg.) a păli, a prigori. *(Soarele ~.)*

fríge vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

frige-línte s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

frígor s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

FRIGULÉȚ adj. recișor. *(Afară e cam ~.)*

friguríeă s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

friguri paludeéne s. pl. v. FRIGURI (PALUSTRE). IMPALUDISM. MALARIE. PALUDISM.

FRIGURÓS adj. **1.** geros, rece, (înv. și pop.) mâre. *(O iarnă ~.)* **2.** răcoros, rece. *(A avut o vreme ~ la mare; o locuință ~.)*

FRIPT adj. prăjit. *(Carne ~ în ulei.)*

friptoáre s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

FRISOÁNE s. pl. *(MED.)* friguri (pl.), scuturătură, tremur, tremurătură, tremurici, (rar) scútur. *(L-au lăsat ~.)*

frișcă s. v. CODOBATURĂ. NUIA. PRUNDAR. PRUNDAȘ. VARGĂ. VERGEA.

FRIVÓL adj. flușturatic, fluturatic, neserios, ușuratic, vînturatic, zvînturat, zvînturatic, (livr.) futil, (pop.) spulberátic, (reg.) zărpălátic, zburátic, zburdálnic, (Mold.) sprințár, zbrehúi, (înv.) vînturós.

FRIVOLITÁTE s. neseriozitate, ușurătate, (livr.) futilitáte.

frizá vb. v. COAFA.

frizát adj. v. COAFAT.

FRIZÉR s. bărbier.

FRIZERÍE s. (rar) bărbierie.

FRIZERÍȚĂ s. (rar) bărbieriță.

FRIZÚRĂ s. coafură, frează, pieptănătură, tunsoare, (Ban.) cofírță. *(O ~ la modă.)*

FRÎNÁ vb. a opri. *(A ~ mașina.)*

frînă vb. v. ÎMPIEDICA. ÎNFRÎNA. OPRI. STĂVILI.

FRÎNÁRE s. oprire. *(~ unui vehicul.)*

frînă s. v. OBSTACOL. PIEDICĂ.

frîngătór s. v. MELIȚĂ.

FRÍNGE vb. **1.** a rupe, (înv.) a înfrînge. *(A ~ în două pîinea; a ~ o creangă.)* **2.** a ceda, a se rupe. *(Materialul s-a ~ la presiune.)* **3.** *(MED.)* a(-și) fractura, a(-și) rupe. *(Și-a ~ un os.)* **4.** a (se) curba, a (se) îndoi. *(S-a ~ de mijloc.)* **5.** a epuiza, a extenua, a istovi, a seca, a secătui, a sfîrși, a slei, a stoarce, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămorî, (fig.) a súge. *(Munca excesivă l-a ~.)* **6.** a se întrerupe. *(Liniile se ~ în acel punct.)*

frînge vb. v. BATE. BIRUI. CURMA. ÎNCETA. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNTRERUPE. ÎNVINGE. OPRI.

FRÍNGERE s. **1.** rupere. *(~ unei crengi.)* **2.** *(MED.)* fracturare, rupere. *(~ piciorului.)*

FRÎNGHÍE s. funie, (pop.) șreang, (Ban., Transilv. și Olt.) paiván, (Transilv. și Maram.) șpárgă, (Ban., Transilv. și Bucov.) ștric, (înv.) áță, (arg.) tău. *(A legat animalul cu o ~.)*

frînghíe s. v. BRÎU. CANAF. CINGĂTOARE. CIUCURE.

FRÎNGHIOÁRĂ s. frînghiuță.

FRÎNGHIÚȚĂ s. frînghioară.

FRÎNT adj. **1.** rupt. *(Creangă ~.)* **2.** *(MED.)* fracturat, rupt. *(Os ~; mînă ~.)* **3.** epuizat, extenuat, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojít, (prin Munt.) tihobít, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la lucru.)* **4.** zigzagat. *(Linie ~.)*

FRÎNTÚRĂ s. **1.** bucată, crîmpei, fracțiune, fragment, parte, porțiune, secțiune, tranșă. (pop.) dărăb, partál, (înv. și reg.) părténie, (reg.) járchină, ștuc. *(O ~ dintr-un tot.)* **2.** crîmpei, fragment, parte, (reg.) crîmpot. *(A ascultat o ~ din discuția lor.)*

frîntúră s. v. BLENORAGIE. FRACTURĂ. GAURĂ. GONOREE. RUPTURĂ. SPĂRTURĂ.

FRÎU s. **1.** (înv.) dezghín. *(Ține calul de ~.)* **2.** hăț. *(Strînge ~.)*

FRONT s. *(MIL.)* (pop.) șirág. *(Ostașii stau în ~.)*

FRONTÁL adv. direct, pieptiș. *(Urcă dealul ~.)*

FRONTIÉRĂ s. graniță, hotar, limită teritorială, (înv. și pop.) márgine, (înv.) confínii (pl.), cordón, fruntárie, miezuínă. *(~ a unui stat.)*

FRUCT s. *(BOT.)* poamă, rod, (Mold.) poricále (pl.), (înv.) plod. *(Arbore cu multe ~.)*

FRUCTIÉRĂ s. (franțuzism) pomiéră. *(Mere puse într-o ~.)*

FRUCTIFÉR adj. *(BOT.)* roditor. *(Pom ~.)*

FRUCTIFICÁ vb. a valorifica. *(Și-a ~ avantajul dobîndit.)*

fructificá vb. v. CONCRETIZA. FINALIZA.

FRUCTIFICÁRE s. valorificare. *(~ unor condiții favorabile.)*

fructificáre s. v. CONCRETIZARE. FINALIZARE.

FRUCTÓZĂ s. *(BIOL.)* levuloză.

FRUCTUÓS adj. (fig.) ródnic. *(Rezultate ~.)*

frumoáse s. pl. v. IELE.

FRUMÓS adj. **1.** arătos, chipeș, (pop.) chipós, fălós, mîndru, ochiós, (înv. și reg.) vederós, (reg.) marghiól, timbúș, (Transilv.) híreș, (prin vestul Transilv.) mușát, (Transilv.) niálcoș, (înv.) ghizdáv, iscusít, (fam.) gígea, (arg.) mistó. *(Un flăcău ~.)* **2.** arătos, aspectuos, falnic, impozant, (pop.) mîndru. *(O casă ~.)* **3.** agreabil, drăguț, estetic, plăcut. *(Un aspect ~.)* **4.** bun, favorabil, prielnic. *(Timp ~.)* **5.** însorit, senin, (rar) sorós, (pop.) sorít. *(O zi ~.)* **6.** senin, (înv.) seninós. *(Nopți ~.)* **7.** bun. *(Faptă ~.)*

FRUMUSÉȚE s. **1.** mîndrețe, splendoare, strălucire, (înv. și reg.) mîndríe. *(~ peisajului, a unei clădiri.)* **2.** minunăție, minune, splendoare, (pop. și fam.) mîndréțe, (Transilv.) mîndrénie, (prin Ban.) mîndrulénie. *(O ~ de fată.)*

FRUMUȘÉL adj. drăgălaș, drăguț, (Transilv. și Bucov.) cínaș, (fig.) dúlce. *(Un copil ~.)*

FRUNTÁR s. *(TEHN.)* (prin Munt.) **corúnă,** (prin Mold.) masa piétrelor. *(~ la moară.)*

fruntár s. v. CATAPETEASMĂ. ICONOSTAS. TÎMPLĂ.

fruntárie s. v. FRONTIERĂ. GRANIȚĂ. HOTAR. LIMITĂ TERITORIALĂ.

FRUNTÁȘ s. **1.** cap, corifeu, protagonist. *(~ al Școlii Ardelene.)* **2.** (livr.) líder. *(~ al unui partid.)*

FRÚNTE s. **1.** cap, început. *(~ coloanei.)* **2.** cap. *(În ~ bucatelor.)*

frúnte s. v. CAP. ELITĂ.

frunza-cérei s. v. BRĂDIȘ. COSOR.

frunzár s. v. MAI.

frunza-tăietúrii s. v. VINDECEA.

frunza-voinícului s. v. BRÎNCUȚĂ. USTUROIȚĂ.

FRÚNZĂ s. *(BOT.)* **1.** (pop.) foáie. *(Creangă cu ~ verzi.)* **2.** *frunză-de-potcă (Chenopodium murale)* = (reg.) iarba-drúmurilor.

frunză-de-bubă-reá s. v. BUBERIC.

frunză-látă s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

FRUNZĂREÁLĂ s. frunzărire, răsfoială, răsfoire, (livr.) foiletáre. *(~ unei cărți.)*

FRUNZĂRÍ vb. a răsfoi, (livr.) a foileta, (rar) a prefira. *(A ~ o carte.)*

frunzări vb. v. LEGUMI.

frunzărítme s. v. FRUNZET. FRUNZIȘ.

FRUNZĂRÍRE s. frunzăreală, răsfoială, răsfoire, (livr.) foiletáre. *(~ unei reviste.)*

FRUNZĂRÍȚĂ s. *(ORNIT.; Hyppolais icterina)* (reg.) pitulíce.

frunze-de-piátră s. pl. v. SPANAC-PORCESC.

FRUNZÉT s. frunziș, (înv.) frunzărítme.

frunzícă s. v. FRUNZIȘOARĂ.

FRUNZÍȘ s. frunzet, (înv.) frunzărítme.

FRUNZIȘOÁRĂ s. *(BOT.)* (pop.) **frunzícă,** frunzíță, frunzúcă, frunzuleáncă, frunzulícă, frunzulíță, frunzúță.

frunzíță s. v. FRUNZIȘOARĂ.

FRUNZÓS adj. *(BOT.)* (pop.) foiós.

frunzós adj. v. STUFOS. TUFOS.

frunzúcă s. v. FRUNZIȘOARĂ.

frunzuleáncă s. v. FRUNZIȘOARĂ.

frunzulícă s. v. FRUNZIȘOARĂ.

frunzulíță s. v. FRUNZIȘOARĂ.

frunzúță s. v. FRUNZIȘOARĂ.

FRUPT s. mană. *(~ la vite.)*

frust adj. v. NATURAL. RUDIMENTAR. SĂLBATIC. SIMPLU.

frustrá vb. v. LIPSI.

frúșíță s. v. BĂNUȚ. PĂRĂLUȚĂ.

FTÍZIC adj., s. *(MED.)* tebecist, tuberculos, (rar) pulmónic, (pop.) atacát, ofticat, ofticós.

FTIZÍE s. *(MED.)* tebece, tuberculoză, (livr.) bacilóză, (rar) pulmonie, (pop.) atác, óftică, (reg.) sócote (pl.), boală-cinească, boală-seácă.

FÚCSIE s. *(BOT.; Fuchsia)* cerceluș.

FUCSÍNĂ s. *(CHIM.)* roșu de anilină.

FUDÚL adj. grandoman, înfatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, sufícient, (înv. și pop.) mărét, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. și reg.) pîșín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadárnic, (fig.) bătós, înțepát, scrobít.

FUDULÍ vb. **1.** a se făli, a se lăuda, a se mîndri. **2.** a se făli, a se grozăvi, a se înfatua, a se împăuna, a se înfumura, a se îngîmfa, a se lăuda, a se mîndri, a se semeți, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocorî, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se înfoia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu te mai ~ ~ atîta!)*

FUDULÍE s. aroganță, fală, înfatuare, înfumurare, îngîmfare, mîndrie, orgoliu, semeție, trufie, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmție, suficiență, (rar) superbíe, țanțoșie, (înv. și pop.) măreție, măríre, (pop. și fam.) ífos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșie, (înv.) fălnicíe, láudă, măríe, măríme, mîndrețe, pohfálă, preaînălțáre, preaînălțíme, semeție, trúfă, trufășie, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)*

FÚFĂ s. *(IHT.; Leucaspius delineatus)* plevușcă, (rar) plevúică, (reg.) chișoárcă, fîță, pleávă, sîrmă, sîrmulíță.

FÚGA adv. curînd, devreme, grabnic, imediat, iute, îndată, neîntîrziat, numaidecît, rapid, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáș, mínteni. (înv.) peșin, techermécher. *(Să te întorci ~ !)*

fugáci adj. v. FUGAR. FUGITIV. TRECĂTOR.

fugáci s. v. CIURLAN. SALCICORN. SĂRICICĂ.

FUGÁR s., adj. **1.** s. pribeag, refugiat, (înv.) băjenár. *(Niște ~ din calea năvălitorilor.)* **2.** adj. fugitiv, trecător, (livr.) fugáci, (înv.) fugătór. *(O sclipire ~.)*

fugár s. v. FUGĂU.

FÚGĂ s. **1.** alergare, alergătură, goană, (Bucov.) scópcă, (înv.) repezíș, repezitúră. *(S-o ții tot într-o ~.)* **2.** goană, viteză, zbor. *(Mergi la el în ~ și adu-l aici.)* **3.** alergare, alergătură, goană, umblătură, umbiet, (reg.) ștrapáț, (Ban.) prepurtáre, (prin Transilv.) ștrápă. *(După ceasuri de ~ . . .)* **4.** pribegie, refugiu, (înv.) băjenărie, băjenărít, băjenie, băjenire, băjenít. *(~ populației din calea năvălitorilor.)* **5.** evadare, (rar) evaziúne. *(~ unui deținut din închisoare.)*

fugătór adj. v. FUGAR. FUGITIV. TRECĂTOR.

FUGĂRÍ vb. **1.** a alerga, a goni. *(Îl ~ prin toată curtea.)* **2.** a hăitui, a urmări, (rar) a prigoni, (înv. și reg.) a pripi, (prin Transilv.) a păfuga, a poteri. *(L-a ~ pînă la Vaslui.)*

FUGĂRÍRE s. hăituială, hăituire, urmărire. *(~ cuiva pentru a-l prinde.)*

FUGĂU s. **1.** *(ENTOM.; Hydrometra paludum)* (Munt.) goángă, (Bucov.) gonáci, goniță**r.** **2.** *(ORNIT.; Lagopus mutus)* (reg.) fugár.

fugău s. v. POTÎRNICHE.

FUGI interj. pleacă !, (pop.) tiva !, (prin nord-estul Olt.) tiútiu !

FUGÍ vb. **1.** a alerga, a goni, (înv. și reg.) a cúre, (reg.) a (se) încura, (Bucov.) a scopci. *(Calul ~.)* **2.** a se căra, (fam.) a se cărăbăni, a se mătrăși, a o șterge. *(Au ~ de la locul faptei.)* **3.** a pribegi, a se refugia, (înv.) a băjenări, a băjeni. *(Au ~ peste munți din pricina năvălitorilor.)* **4.** a evada, a scăpa. *(A ~ din lagăr.)* **5.** *(MIL.)* a dezerta, (înv.) a lipsi. *(A ~ din cazarmă sau de pe front.)* **6.** a dispărea, (pop.) a lipsi, (fig.) a o șterge. *(~ din fața mea!)* **7.** a se feri. *(~ din calea lui!)* **8.** a se eschiva, a scăpa, a se sustrage, (rar) a se strecura, (franțuzism) a se refuza, (înv. și reg.) a șovăi, (fam.) a se fofila. *(Nu mai poate ~ de la datorie.)*

FUGÍT s. evadat. *(Un ~ din închisoare.)*

fugit s. v. DEZERTOR.

FUGITÍV adj. **1.** fugar, trecător, (livr.) fugácі, (înv.) fugătór. *(O sclipire ~.)* **2.** rapid, sumar, superficial. *(La o cercetare cît de ~ . . .)*

fúglu s. v. PRIZONIER.

FULĂR s. (rar) șal. *(Purta un ~ la gît.)*

FULG s. **1.** (Transilv.) pîhă. *(Un ~ de pasăre.)* **2.** *(MET.)* (rar) puf, (prin Ban.) flúture. *(Un ~ de zăpadă.)*

FULGARÍN s. balon, balonzaid, fiș, impermeabil, manta, trenci. *(Pe ploaie poartă ~.)*

FÚLGER s. *(MET.)* (rar) străfulgeráre, (pop.) scăpărare, scăpărát, (reg.) sfúlger, (înv. și pop. fig.) săgeată. *(Un ~ apare pe cer, va ploua.)*

FULGERÁ vb. *(MET.)* (pop.) a scăpăra, a străluci, (reg.) a sfulgera, (reg. fig.) a săgeta. *(Afară ~, va ploua.)*

FULGERĂTÓR adj., adv. **1.** adj. iute, rapid. *(Cu o mișcare ~ . . .)* **2.** adj. amețitor, precipitat, vertiginos. *(O cădere ~.)* **3.** adj. brusc, spontan. *(O reacție ~.)* **4.** adv. brusc, deodată, instantaneu, odată, repede, scurt, subit, (pop.) númai, (reg.) tîrla-mîrla. *(~ se întoarce spre el și . . .)* **5.** adj. brusc, instantaneu, năprasnic, neașteptat, subit. *(O moarte ~.)*

FULGUIÁLĂ s. *(MET.)* fulguire, fulguit. (Munt. și Olt.) prășcău. *(A tras o ~.)*

FULGUÍRE s. *(MET.)* fulguială, fulguit, (Munt. și Olt.) prășcău. *(Afară cade o ~ ușoară.)*

FULGUÍT s. *(MET.)* fulguială, fulguire, (Munt. și Olt.) prășcau. *(A început o ploaie amestecată cu ~.)*

fulíe s. v. NARCISĂ.

FULMICOTÓN s. *(CHIM.)* trinitroceluloză.

FULMINÁNT adj., s. detonant, explozibil, exploziv. *(Un ~ puternic.)*

fulțúe s. v. PERNIȚĂ. PERNUȚĂ. PUI. PUIȘOR. PUIUȚ.

falțuiálă s. v. BURAJ. BURARE.

FUMÁ vb. (pop.) a bea, a súge, (Maram.) a duhăni, (fam.) a pufăi, a pufni, a trăge. *(~ țigări tari.)*

fumár s. v. CAMPADURĂ. CĂMIN. COȘ. HORN.

fumát adj. v. ARHICUNOSCUT. BANAL. DEMODAT. DEPĂȘIT. DESUET. ÎNVECHIT. PERIMAT. ȘTIUT. VECHI.

FUMĂRÁIE s. fumărie, (reg.) fumăreață, fumegái.

fumăreáță s. v. FUMĂRAIE. FUMĂRIE.

fumărícă s. v. FUMĂRIȚĂ.

fumărícă-bășicoásă s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

FUMĂRÍE s. fumăraie, (reg.) fumăreață, fumegái.

FUMĂRÍT s. *(IST.)* (înv.) ajutorință. *(~ era o dare ce se percepea pe casa fiecărui contribuabil.)*

FUMĂRÍȚĂ s. *(BOT.; Fumaria officinalis)* (reg.) fumărícă, seftereá, fumul-pămîntului, iarbă-de-cúrcă.

FUMĂTÓR s. (Transilv.) pipáș. *(E un mare ~.)*

FUMEGÁ vb. (înv.) a afuma. *(Soba ~.)*

fumegái s. v. FUMĂRAIE. FUMĂRIE.

fumul-pămîntului s. v. FUMĂRIȚĂ.

fúmur adj. v. CENUȘIU. FUMURIU. GRI. PLUMBURIU. SUR.

fúmuri s. pl. v. IFOSE. PRETENȚII.

FUMURÍU adj. **1.** cenușiu, gri, plumburiu, sur, (rar) prăfuríu, (pop.) seín, șoreciu, (reg.) siv, (Munt. fúmur, (înv.) plumbíu, sîngepíu, (turcism înv.) bozafér. *(Zarea ~.)* **2.** brumăriu, (rar) brumát, (reg.) morojản. *(De culoare ~.)*

fumurós adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

FUNCTÓR s. *(LOG.)* operator logic.

FÚNCȚIE s. **1.** post, serviciu, slujbă, (înv. și reg.) poslușánie, (reg.) servít, (prin Mold.) breásă, (înv.) cin, huzmét, mansúp, (înv., în Transilv.) tistíe, tisturíe. *(Avea o ~ modestă.)* **2.** grad, rang, (înv.) ridicáre. *(Are ~ de director.)* **3.** rol, sarcină. *(Ce ~ îndeplinește această piesă în ansamblu?)* **4.** destinație, scop, (înv.) săvîrșire, săvîrșit. *(Ce ~ va avea această construcție?)* **5.** *(MAT.)* aplicație.

FUNCȚIONÁ vb. **1.** a lucra, a servi, a sluji, (înv.) a poslúși. *(~ ca laborantă de 10 ani.)* **2.** (rar) a ființa. *(~ un birou special de informații.)* **3.** a lucra. *(Uzina ~ cu întreaga capacitate.)* **4.** a merge, a umbla. *(Ceasornicul, motorul ~.)*

FUNCȚIONÁR s. slujbaș, (ieșit din uz) amploiát, (înv.) mădulár. *(~ la o întreprindere.)*

FUNCȚIONÁRE s. mers. *(~ unui ceasornic.)*

FUND s. **1.** dos. *(Înfoarce vasul cu ~ în sus.)* **2.** tocător, (pop.) cîrpător, (reg.) tocánitór. *(~ de carne, de ceapă.)* **3.** (pop.) cîrpător, (reg.) másă, (Transilv. și Maram.) táblă. *(~ de mămăligă.)* **4.** codîrlă, (pop.) înfundătoáre, scărílă, târgă, (reg.) scărígă, (Mold. și Bucov.) chélnă, (Transilv. și Ban.) șiréglă, (Olt. și Munt.) șușléte. *(~ la car, la căruță*

ori la sanie.) **5.** dos, spate. *(În ~ curții.)* **6.** adînc, adîncime, afund, măruntaie (pl.), profunzime, străfund, (reg.) afundiș, afunzíme, (fig.) báiere (pl.), (înv. fig.) máțe (pl.). *(În ~ pămîntului.)* **7.** adînc, adîncime, afund, profunzime, străfund. *(Din ~ lacului.)* **8.** *(ANAT.)* dos, popou, șezut, (rar) posteriór, (pop.) cur, (fam.) pópsi, (eufemistic) pardón.

fund s. v. TUR.

FUNDÁ vb. a constitui, a crea, a ctitori, a institui, a înființa, a întemeia, a organiza, (astăzi rar) a statornici, (înv.) a sădi, a stabili, a statori, a temeli, (grecism înv.) a sistisi, (fig.) a urzi. *(A ~ un așezămînt, o societate culturală.)*

fundác s. v. ALEE. BODÎRLĂU. CORCODEL. CUFUNDAR. FUNDĂTURĂ. INTRARE.

fundac-máre s. v. BODÎRLĂU. CUFUNDAC. CUFUNDAR.

FUNDÁL s. **1.** fond. *(~ al unui tablou.)* **2.** orizont. *(~ în teatru.)*

FUNDAMÉNT s. **1.** bază, fundație, temelie, (rar) substrúcție, (prin Munt.) arcá, (înv.) rădăcínă, teméi. *(~ unei construcții.)* **2.** *(TIPOGR.)* (rar) zățbret. **3.** bază, principiu, temei. *(Materia ca ~ al existenței.)* **4.** bază, esență, temei, temelie, (înv.) cap. *(~ teoriei sale.)*

FUNDAMENTÁ vb. **1.** a se baza, a se bizui, a conta, a se încrede, a se întemeia, a se sprijini, (înv. și reg.) a se nădăi, (înv.) a se așeza, a se încredința, a se încumeta, a nădăjdui, a se semeți, a se stărui, (fig.) a miza, a se rezema. *(Teoria lui se ~ pe ...)* **2.** a stabili. *(A ~ coordonatele unei noi teorii.)*

FUNDAMENTÁL adj. adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)*

FUNDAMENTÁRE s. stabilire. *(~ coordonatelor unei teorii.)*

FUNDAMENTÁT adj. îndreptățit, întemeiat, just, justificat, legitim, logic, motivat, serios, temeinic, (livr.) îndrituit, (fig.) binecuvîntát. *(Are obiecții ~ ; o scuză ~.)*

FUNDÁRE s. **1.** constituire, creare, instituire, înființare, întemeiere, organizare, (astăzi rar) statornicíre. *(~ corpului grănicerese.)* **2.** întemeiere, zidire. *(~ Romei.)*

FUNDĂȘ s. *(SPORT)* apărător, (ieșit din uz) bec. *(~ la fotbal.)*

FUNDĂȚIE s. **1.** bază, fundament, temelie, (rar) substrúcție, (prin Munt.) arcá, (înv.) rădăcínă, teméi. *(~ unei construcții.)* **2.** așezămînt, (ieșit din uz) stabilimént, (înv.) așezáre, tocmeálă. *(O ~ culturală.)*

FUNDĂTÚRĂ s. alee, intrare, (reg.) fundác, (înv.) impás.

FUNDÚC s. (înv.) funduclíu. *(~ era o monedă turcească de aur.)*

funduclíu s. v. FUNDUC.

FUNÉBRU adj. **1.** funerar, mortuar. *(Cortegiu ~.)* **2.** mormîntal, sepulcral. *(Cu un glas ~.)* **3.** jalnic, lugubru, macabru, sinistru, sumbru. *(O atmosferă ~.)*

FUNERÁR adj. **1.** funebru, mortuar. *(Cortegiu ~.)* **2.** (livr.) sepulcrál, (rar) mormîntál, mormîntós, tumulár. *(Piatră ~.)*

FUNÉST adj. **1.** catastrofal, dezastruos, fatal, nefericit, nenorocit, tragic. *(Un deznodămînt ~.)* **2.** fatal, nefast, sinistru, sumbru, (pop.) pocít. *(O presimțire ~.)*

FUNGI s. pl. *(BOT.)* ciupercă, (pop) buréte.

FUNICULÁR s. (prin Maram.) știc.

FÚNIE s. **1.** frînghie, (pop.) știreang, (Ban., Transilv. și Olt.) paiván, (Transilv. și Maram.) șpárgă, (Ban., Transilv. și Bucov.) știc, (înv.) áță, (arg.) tău. *(A legat vita cu o ~.)* **2.** cunună. *(O ~ de ceapă sau de usturoi.)*

fúnie s. v. CURPEN. VREJ.

funigél s. v. PĂDUCEL.

FUNÍNGINE s. (rar) zgúră, (reg.) scrum, steregíe, (Munt.) negreálă, (Mold. și Transilv.) sájă. *(~ formată pe hornuri.)*

FUNT s. livră. *(Un ~ de grîu.)*

funtuí vb. v. SECHESTRA.

fur s. v. BANDIT. HOȚ. PUNGAȘ. TÎLHAR.

FURÁ vb. **1.** a lua, a sustrage, (rar) a hoți, (reg.) a șuchea, a șuchiri, (prin Transilv.) a ciușdi, (prin Bucov.) a hărșni, (Mold.) a pașli, (Transilv.) a pili, (înv. și fam.) a sfeterisi, (înv., în Transilv.) a șpilui, (fam.) a ciordi, a subtiliza, a șparli, a șterge, a șterpeli, (arg.) a mangli, a panghi, a șucări, a șuti. *(A ~ un stilou.)* **2.** a prăda. *(L-au ~ hoții.)* **3.** a pungăși, (pop.) a pungui, (înv.) a pungi. *(Umbla să-l ~.)* **4.** a-și însuși, a sustrage, (fam.) a șterpeli, (arg.) a furgăsi, a furlua. *(A ~ un bun străin.)* **5.** a răpi. *(Își ~ logodnica.)*

furá vb. v. FOFILA. FURIȘA. STRECURA.

FURÁJ s. nutreț, (înv. și pop.) strînsúră, (reg.) nutriménț, zahereá. *(~ pentru vite.)*

FURÁT s. furătură, furt, hoție, pungășeală, pungășie, (livr.) rapt, (pop. și fam.) hoțomănie, (pop.) tîlhărie, (reg.) robălie, (înv. și fam.) sfeteriseálă, sfeterisíre, (înv.) tîlhărășúg, tîlhărire, tîlhărșág, tîlhușág, (grecism înv.) sfeterismós, (fam.) ciordeálă, coțcărie, șterpeleálă, șterpelíre, (arg.) mangleálă, șuteálă.

furătór s. v. BANDIT. HOȚ. PUNGAȘ. TÎLHAR.

FURĂTÚRĂ s. furat, furt, hoție, pungășeală, pungășie, (livr.) rapt, (pop. și fam.) hoțomănie, (pop.) tîlhărie, (reg.) robălie, (înv. și fam.) sfeteriseálă, sfeterisíre, (înv.) tîlhărășúg, tîlhărire, tîlhărșág, tîlhușág, (grecism înv.) sfeterismós, (fam.) ciordeálă, coțcărie, șterpeleálă, șterpelíre, (arg.) mangleálă, șuteálă.

furca-drúmului s. v. INTERSECȚIE. ÎNCRUCIȘARE. ÎNTRETĂIERE. RĂSCRUCE. RĂSPÎNTIE.

FÚRCĂ s. **1.** (înv.) óstie. *(Drac reprezentat cu ~ în mînă.)* **2.** (Transilv.) geármăn, hantarig. *(~ la fîntînă.)* **3.** *(TEHN.)* braț, mînă, stilp, (reg.) ciocán, cújbă. *(~ la războiul de țesut.)* **4.** *(TEHN.)* pisc, (reg.) cîrlíg, grui, popîrțác. *(~ la car.)* **5.** *(ANAT.)* *furca-pieptului* = (pop.) lingureá, lingurícă, (reg.) lingurapiéptului. **6.** (prin Mold. și Transilv.) cujéică.

(~ de tors.) **7.** (pop.) furcăríe. *(Șezătoarea la care se toarce se numește ~.)*

fúrcă s. v. OSTIE.

furcărie s. v. CLACĂ. FURCĂ. ȘEZĂTOARE.

furci s. pl. v. SPÎNZURĂTOARE.

FURCÓI s. (Mold.) ciolpău. *(~ pentru ridicat snopii.)*

FURCULÍȚĂ s. **1.** (Transilv.) furcúță. *(~ pentru mîncat.)* **2.** *(TEHN.)* gemănare, (reg.) ciorobăríță, lișiță. *(~ la car.)* **3.** *(TEHN.)* (reg.) piéptene. *(~ pentru țesături groase.)*

furculițe s. pl. v. LIȘIȚE.

furcúță s. v. FURCULIȚĂ.

furgăsí vb. v. FURA. ÎNSUȘI. SUSTRAGE.

FURIBÚND adj. (livr.) rabiát, (fig.) turbát. *(Un om ~; o ieșire ~.)*

FÚRIE s. înverșunare, mînie, (rar) înfuriére, (pop. și fam.) nădúf, (pop.) îndrăcíre, năbădăi (pl.), obídă, oțăreálă, oțărîre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) năvîrlii (pl.), pandalii (pl.), (înv.) toánă, (fig.) turbáre. *(Un om plin de ~.)*

fúrie s. v. COPIL.

FURIÉR s. *(MIL.)* (înv.) taingíu.

FURIÓS adj. **1.** îndîrjit, înfuriat, întărîtat, înverșunat, mîniat, mînios, pornit, (livr.) obstinát, (pop.) îndrăcít, năbădăiós, oțărît, (înv. și reg.) scîrbít, (reg.) năvîrliós, (înv., în Transilv.) firétic, (fam.) burzuluít, zborșit, (fig.) turbát. *(Un om ~.)* **2.** violent, (fig.) turbát. *(O ieșire ~.)*

FURÍȘ adj., adv. **1.** adj. ascuns, ferit, furișat, *(O sărutare ~.)* **2.** adv. hoțește, tiptíl, (rar) hoțíș. *(Se strecoară ~.)*

FURIȘÁ vb. **1.** a se fofila, a se strecura, (înv. și reg.) a se ștérge, (Transilv.) a se fiștica, (Mold. și Bucov.) a se șupuri, (înv.) a se fura, (fig.) a se prelínge. *(S-a ~ neobservat afară.)* **2.** a se strecura, (rar) a se prefira. *(Lumina se ~ printre arbori.)*

FURIȘÁRE s. fofilare, strecurare. *(~ lui din cameră.)*

FURIȘÁT adj. ascuns, ferit, furiș. *(O sărutare ~.)*

furlandisí vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

furluá vb. v. FURA. ÎNSUȘI. SUSTRAGE.

FURNÁL s. *(IND.)* cuptor înalt.

FURNICÁ vb. **1.** a se agita, a colcăi, a (se) foi, a forfoti, a se frămînta, a mișui, a mișuna, a roi, a viermui, (pop.) a bîjbîi, (înv. și reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vîșca, (prin Transilv.) a șovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fîțîi, a se vînzoli. *(Lumea ~ pe străzi.)* **2.** (reg.) a înfurnica. *(Îl ~ pielea.)*

FURNICÁR s. **1.** mușuroi. *(Un ~ de furnici.)* **2.** *(ORNIT.; Merops apiaster)* albinárel, prigorie, viespar, (reg.) albinár, albinél, ploiér, ploiéște, ploiéte, prigoreán, viespăríță, ciuma-albínelor, lupul-albínelor, (înv.) meróp.

FURNICÁRE s. agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, mișcare, mișuială, mișunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fîțiiálă, fîțîire, fîțîít, vînzoleálă. *(Pe bulevarde era o ~ de nedescris.)*

FURNICĂ ÁLBĂ s. *(ENTOM.; Isoptera)* termită.

FURNICĂTÚRĂ s. *(MED.)* parestezie.

furnicél s. v. ABCES. FURUNCUL. PĂDUCEL.

FURNIZÁ vb. **1.** a achiziționa, a livra, a procura, (înv.) a teslimarisi, a teslimatisi. *(A ~ cuiva o marfă.)* **2.** a da, a oferi, a procura. *(A ~ cuiva datele necesare.)*

FURNIZÁRE s. livrare, procurare, (înv.) teslimarisíre, teslimatisíre, (turcism înv.) teslím, teslimát. *(~ la timp a materiei prime.)*

furóri s. pl. v. SENZAȚIE. VÎLVĂ.

FURÓU s. cămașă, combinezon. *(~ de mătase naturală.)*

FURT s. **1.** furat, furătură, hoție, pungășcală, pungășie, (livr.) rapt, (pop. și fam.) hoțomănie, (pop.) tîlhărie, (reg.) robălie, (înv. și fam.) sfeteriseálă, sfeterisíre, (înv.) tîlhărășúg, tîlhărire, tîlhărșág, tîlhușág, (grecism înv.) sfeterismós, (fam.) ciordeálă, coțcărie, șterpeleálă, șterpelíre, (arg.) mangleálă, șuteálă. **2.** sustragere, (rar) sustracție, (fam.) subtilizáre, șterpelíre.

FURTIȘÁG s. (fam.) găinărie.

FURTÚN s. (prin Transilv.) șloag, (înv.) tulúmbă. *(~ de apă.)*

FURTUNÁR s. *(ORNIT.; Puffinus puffinus yelkouan)* pasărea-furtunii, (rar) pasărea-vijelíei.

furtunátie adj. v. FURTUNOS. VIFOROS. VIJELIOS.

FURTÚNĂ s. *(MET.)* vifor, vijelie, (pop.) vîntoásă, (reg.) vîntoáie, (prin Ban.) vicodól, (prin Bucov.) vîntăráie, (înv.) búră, tempestáte, tempéstă, (latinism înv.) procélă. *(Afară s-a dezlănțuit ~.)*

FURTUNÓS adj., adv. **1.** adj. viforos, vijelios, (rar) viforátic, (pop.) viforít, (reg.) vifórnic, vîntós, vînturós, (înv.) furtunátic, tempestuós. *(Timp ~.)* **2.** adj. debordant, dezlănțuit, impetuos, năvalnic, nestăpînit, nestăvilit, tumultuos. *(Dansează, acționează etc. într-un ritm ~.)* **3.** adj. aprig, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic, *(Temperament ~.)* **4.** adv. valvîrtej, vijelios. *(Oștile veneau ~.)*

FURÚNCUL s. *(MED.)* (pop.) bubói, (reg.) furnicél, (prin Transilv.) paisăc.

FUS s. *(TEHN.)* **1.** arbore. *(~ la un mecanism.)* **2.** ax, osie. *(~ este un organ de mașină.)* **3.** grindei, osie, (reg.) osiác, (prin Munt.) prisnél. *(~ la axul roții de la moara de apă.)* **4.** (reg.) ciocan, clociúmb, osiác, pociúmb, pop, stîrcióg. *(~ la virtelniță.)* **5.** (reg.) huludéț, lemnúș, surcél. *(~ la suveică.)*

fus s. v. FUSAR. FUSAR MARE. PIETRAR. SPETEAZĂ.

FUSÁR s. *(IHT.)* **1.** *(Aspro streber)* (reg.) fus, rîp, sulár, súlă. **2.** *fusar mare (Aspro zingel)* = pietrar, (reg.) fus, rîp, súlă, pește-de-piátră, peștele-țigánului.

FUSCÉL s. *(TEHN.)* **1.** spiță, treaptă, (reg.) cui, prétcă, stínghie. *(~ al unei scări de lemn.)*

2. vergea, (reg.) joárdă. *(~ la războiul de țesut.)* **3.** (prin Transilv.) șișoáre. *(~ la loitre.)*

fuscél s. v. BÎTĂ. CIOMAG. COTOC. FOFEAZĂ. MĂCIUCĂ.

fusta-rîndunélii s. v. BULBUC.

fustáș s. v. LĂNCIER. SULIȚAȘ.

FÚSTĂ s. foi (pl.), (livr.) júpă, (pop.) poále (pl.), (înv. și reg.) róchie, (reg.) spínță. *(Poartă ~ și bluză.)*

fústă s. v. FEMEIE.

fustél s. v. SPETEAZĂ.

FUSTIȘOÁRĂ s. fustiță, fustuliță.

FUSTÍȚĂ s. fustișoară, fustuliță.

FUSTULÍȚĂ s. fustișoară, fustiță.

fusui-sălbătec s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

fúște s. v. BÎTĂ. CIOMAG. LANCE. MĂCIUCĂ. SULIȚĂ.

futíl adj. v. FLUȘTURATIC. FLUTURATIC. FRIVOL. NESERIOS. UȘURATIC. VÎNTURATIC. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

futilitáte s. v. FRIVOLITATE. NESERIOZITATE. UȘURĂTATE.

FUTUROLÓG s. viitorist, viitorolog.

FUTUROLOGÍE s. viitorologie, știința viitorului.

FUZÉN s. *(GEOL.)* fuzit. *(~ este component al cărbunelui.)*

FUZÍT s. *(GEOL.)* fuzen. *(~ se găsește în cărbune.)*

FUZIONÁ vb. a se contopi, a se uni. *(Două partide politice care ~.)*

FUZIONÁRE s. contopire, fuziune, unire. *(~ unor organizații.)*

FUZIÚNE s. **1.** contopire, fuzionare, unire. *(~ unor partide.)* **2.** *(FIZ.)* topire. *(Punct de ~.)*

G

GABARÍT s. capacitate, volum. *(Mașină cu ~ redus.)*

gabarít s. v. DIMENSIUNE. VOLUM.

gae-róșu s. v. BÎTLAN ROȘIATIC. BÎTLAN ROȘU. STÎRC PURPURIU. STÎRC ROȘU.

gaci s. pl. v. INDISPENSABILI. IZMENE.

gad s. v. BESTIE. DIHANIE. FIARĂ. JIVINĂ. LIGHIOANĂ. SĂLBĂTICIUNE.

gádină s. v. BESTIE. DIHANIE. FIARĂ. JIVINĂ. LIGHIOANĂ. SĂLBĂTICIUNE.

GÁFĂ s. poznă, prostie. *(A comite o ~.)*

gagíc s. v. AMANT. CONCUBIN. IUBIT. PRIETEN.

gagícă s. v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.

gagíu s. v. AMANT. CONCUBIN. IUBIT. PRIETEN.

gaibarácе s. pl. v. PICIOR.

gáibe s. pl. v. PICIOR.

GÁICĂ s. agățătoare, atîrnătoare, (pop.) aninătoáre. *(~ la o haină.)*

gáidă s. v. CIMPOI.

gáide s. pl. v. PICIOR.

GÁIE s. **1.** *(ORNIT.; Milvus)* (reg.) cáilă, puhoiér, șorecár, șorlíță, șurlicár, uligán, (prin Munt. și Olt.) șurligáie. **2.** (art.) cloșca (art.), (Olt.) de-a cloáța. *(Jocul de copii numit ~.)*

gáie s. v. CUCĂ. ERETE. ULIU.

GÁIȚĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Garrulus glandarius)* (Bucov.) gelíță, ghindár, (Transilv.) matíeș, (Transilv. și Ban.) záică, (Transilv.) zăicói. **2.** *gaiță-de-munte (Nucifraga caryocatactes)* = alunar, (Mold. și Bucov.) nucár.

gáiță s. v. GAZ. PETROL LAMPANT.

GAJ s. amanet, garanție, (pop.) chezășie, zălóg, (înv. și reg.) rămás, (înv.) otáj. *(Lasă drept ~ un inel.)*

GAL s. celt.

GALÁNT adj. **1.** amabil, atent, curtenitor, drăguț, gentil, (pop.) levént, (înv.) cortéz, libóvnic. *(~ cu femeile.)* **2.** amoros, sentimental. *(Aventură, intrigă ~.)*

galánt adj. v. CULANT. DARNIC. GENEROS. MĂRINIMOS.

GALANTÁR s. vitrină. *(~ unei prăvălii.)*

GALANTERÍE s. amabilitate, atenție, curtoazie, gentilețe, politețe, (rar) curtenía, (înv.) líbov. *(~ cu femeile.)*

galantón adj. v. CULANT. DARNIC. GENEROS. MĂRINIMOS.

galantonie s. v. CULANȚĂ. DĂRNICIE. GENEROZITATE. MĂRINIMIE.

GÁLĂ s. ceremonie, paradă. *(Uniformă, ținută de ~.)*

GÁLĂ s. **1.** *(FITOPATOLOGIE.)* cecidie. **2.** gogoașă de ristic, gogoașă de stejar, (rar) gáleșă, (reg.) moțochínă, gogoașă de cerneálă.

GÁLBEN adj, s. **1.** adj. bălai, bălan, blond, (pop.) gălbiór, (înv. și reg.) plăvíț, (reg.) plăvái, plăván, plăvíu, (Ban.) băl. *(Cu părul ~.)* **2.** adj. îngălbenit, ofilit, pălit, trecut, uscat, vested, veștejit, (pop.) gălbenít, (reg.) pihăvít, (Mold. și Bucov.) ugilít. *(O plantă, o frunză ~.)* **3.** adj. îngălbenit, palid, (livr.) pal, (rar) pălít, (înv. și pop.) seárbăd, (pop. și fam.) gălbejít, (pop.) pierít, spelb, (înv. și reg.) smolít, (reg.) gălbăcíos, (Ban. și Olt.) gálfăd. *(~ de emoție.)* **4.** s. (înv.) zimț. *(I-a numărat o mie de ~.)* **5.** s. (înv.) ughi. *(~ era o monedă de aur.)*

GALÉNĂ s. *(CHIM.)* sulfură de plumb.

GALÉRĂ s. *(MAR.)* (înv.) catárgă.

GALERÍE s. **1.** (înv.) tíndă. *(~ la o casă.)* **2.** (glumeț) cucurígu. *(~ la teatru.)* **3.** (Transilv. și Ban.) știoálnă, (prin Transilv.) ștrec. *(~ de mină.)*

GÁLEȘ adj. drăgăstos, languros, tandru. *(I-a aruncat o privire ~.)*

gáleșă s. v. GALĂ. GOGOAȘĂ DE RISTIC. GOGOAȘĂ DE STEJAR.

gálfăd adj. v. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. PALID.

GÁLIC adj. celt, celtic. *(Trib ~.)*

galicéște adv. v. FRANȚUZEȘTE.

GALIÓN s. *(TIPOGR.)* șif. *(Pe ~ se așază zaful.)*

gáliță s. v. GAIȚĂ. ORĂTANIE. PASĂRE.

galițcă s. v. CALAICAN. MELANTERIT. SULFAT FEROS.

GALÓN s. *(MIL.)* tresă. *(Are ~ de ofițer.)*

GALONÁT adj., s. *(MIL.)* gradat. *(Un ostaș ~.)*

GALÓP s. (Bucov.) scópcă. *(~ al calului.)*

GALOPÁ vb. (Bucov.) a scopci. *(Calul ~.)*

GALVANIZÁ vb. *(TEHN.)* a zinca, a zincui. *(A ~ un obiect metalic.)*

GALVANIZÁRE s. *(TEHN.)* zincare, zincuire. *(~ tablei.)*

GALVANIZÁT adj. *(TEHN.)* zincat, zincuit. *(Tablă ~.)*

GÁMBĂ s. *(ANAT.)* (pop.) vînă.

GAMBÉTĂ s. melon. *(Poartă pe cap o ~.)*

GAMÉLĂ s. (reg.) șáică. *(Mănîncă din ~.)*

GÁMMA s. *(FIZ.)* microgram.

GAMMAGLOBULÍNĂ s. *(BIOL.)* imunoglobulină.

GANG s. coridor, culoar, (înv.) tíndă. *(Îl poartă printr-un ~ lung.)*

GANGLIÓN s. *(ANAT.)* (pop.) ghíndură, momíță, (Olt. și Transilv.) dul.

GANGSTERÍSM s. banditism, jaf, tîlhărie, (franțuzism) brigandáj, (înv. și reg.) tilhărít, (reg.) robălíe, (înv.) tîlhărășúg, tilhăríre, tîlhărșag, tîlhușág. *(Stîrpirea ~.)*

GAR interj. cîr! *(Cioara face: ~!)*

GARÁ vb. a parca. *(A ~ un vehicul.)*

GARÁFĂ s. (reg) șip. *(O ~ cu vin.)*

GARÁNT s. *(JUR.)* cauțiune, fidejusor, (pop) chezáș, (înv.) plátnic, sódăș. *(El este considerat ~ pentru debitor.)*

GARANTÁ vb. **1.** a asigura, (înv.) a siguripsi. *(Le ~ libertatea.)* **2.** a gira, a răspunde, (pop.) a chezăși. *(~ pentru el.)*

GARANTÁRE s. asigurare, (pop.) chezășuíre, (înv.) siguripsíre. *(~ libertăților democratice.)*

GARANTÁT adv. absolut, bineînțeles, cert, desigur, firește, indiscutabil, natural, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(Crezi că vine astăzi ? — ~ !)*

GARANTÍSM s. *(POLITICĂ)* armonism, falansterianism, fourierism.

GARÁNȚĂ s. *(BOT.; Rubia tinctorum)* otrățel, pațachină, roibă, (reg.) broci, fáptnic, rumenéle (pl.), buruiana-fáptului.

GARANȚÍE s. **1.** *(JUR.)* cauțiune, fidejusiune, (pop.) chezășie, (înv.) adeverínță. *(A depus ~ cerută.)* **2.** *(JUR.)* amanet, gaj, (pop.) chezășie, zălóg, (înv. și reg.) rămás, (înv.) otáj. *(Lasă drept ~ un inel.)* **3.** asigurare, chezășie, (înv.) credínță. *(Acest lucru constituie o ~ pentru...)*

GÁRĂ s. stație. *(Mă dau jos la ~ următoare.)*

GARD s. **1.** împrejmuire, îngrăditură, ocol, ulucă, (înv. și reg.) ográdă, stobór, (reg.) tîrcól, (Mold. și Bucov.) zăplă.., (înv.) cupríns. *(Și-a ridicat un ~ în jurul curții.)* **2.** *gard viu* = spalier.

GÁRDĂ s. **1.** *(MIL.)* pază, strajă, (pop.) caraúlă, (înv.) culúc, păzitoare. *(Să vină ~ !)* **2.** pază, strajă, veghe, (înv., în Mold.) arét. *(Stă de ~.)* **3.** apărătoare, (rar) strájă, (înv.) scut. *(~ la sabie.)*

GARDERÓB s. dulap, șifonier, (înv. și reg.) sicríu, (prin Transilv.) cástăn, (prin Ban.) ormán, (Transilv.) parséchi, (Transilv. și Maram.) șifón, (prin Ban.) șofrînár. *(Își ține hainele în ~.)*

GARDERÓBĂ s. **1.** vestiar. *(Lăsați hainele la ~.)* **2.** îmbrăcăminte. *(~ lui se compune din...)*

GARDIÁN s. **1.** paznic, păzitor, (ieșit din uz) gardíst, (germanism reg.) véhter. **2.** temnicer. **3.** sergent, (pop.) gardíst, vardíst, (înv.) zapcíu, (arg.) scatíu, sticléte. *(~ de stradă.)*

gárdină s. v. BOR. MARGINE.

GARDÍST s. *(POLITICĂ)* legionar.

gardíst s. v. GARDIAN. PAZNIC. PĂZITOR. SERGENT.

GARGÁRĂ s. *(MED.)* gargariseală. *(Face ~.)*

GARGARISEÁLĂ s. *(MED.)* gargară. *(O ~ cu un lichid dezinfectant.)*

GARGARISÍ vb. *(MED.)* (înv.) a se gargariza.

gargarizá vb. v. GARGARISI.

GARNISÍ vb. a împodobi, a orna, a ornamenta. *(A ~ o rochie.)*

GARNISÍRE s. împodobire, ornamentare, ornare. *(~ unei rochii.)*

GARNISÍT adj. împodobit, ornamentat, ornat. *(Rochie ~.)*

GARNITÚRĂ s. set, (rar) sortiment. *(O ~ completă de cuțite.)*

GAROÁFĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Dianthus caryophyllus)* (reg.) cuișoáre (pl.), scînteiúță, (Transilv. și Maram.) saschíu, (Transilv.) secfíu, vizdoágă, (prin Transilv.) scaunul-cúcului. **2.** *(Dianthus barbatus)* garofiță de grădină, (reg.) scînteúță, secfíu, pușca-lúpului. **3.** *garoafă de cîmp (Dianthus carthusianorum)* = garofiță, garoafă sălbatică, (reg.) cuișoáre (pl.), (Transilv.) scîntéie ; *garoafă de munte (Dianthus superbus)* = garofiță, garoafă, sălbatică, (reg.) floare-domneáscă ; *garoafă sălbatică (Dianthus carthusianorum)* = garofiță, garoafă de cîmp, (reg.) cuișoáre (pl.), (Transilv.) scîntéie ; *garoafă sălbatică (Dianthus superbus)* = garofiță, garoafă de munte, (reg.) floare-domneáscă.

garoáfă s. v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.

garoafă-de-ápă s. v. ROȘĂȚEA.

GAROFÍȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Dianthus carthusianorum)* garoafă de cîmp, garoafă sălbatică, (reg.) cuișoáre (pl.), (Transilv.) scîntéie. **2.** *(Dianthus superbus)* garoafă de munte, garoafă sălbatică, (reg.) floare-domneáscă. **3.** *(Dianthus spiculifolius)* (reg.) barba-úngurului. **4.** *garofiță de grădină (Dianthus barbatus)* = garoafă, (reg.) scînteúță, secfíu, pușca-lúpului.

garofíță-de-máre s. v. SICĂ.

GASTEROPÓD s. *(ZOOL.)* gastropod, melc, (pop.) bourél, culbéc, (reg.) bábiță, (în jocurile de copii) codobélc.

GÁSTRIC adj. *(ANAT.)* stomacal, (înv.) stomáhic. *(Nerv ~ ; secreție ~.)*

GASTROENTERÍTĂ s. *(MED.)* enterogastrită.

GASTRONOMÍE s. artă culinară.

GASTROPÓD s. *(ZOOL.)* gasteropod, melc, (pop.) bourél, culbéc, (reg.) bábiță, (în jocurile de copii) codobélc.

GÁȘCĂ s. (peior.) bandă, cîrdășie, clan, clică, șleahtă, (livr.) coterie, (rar) tágmă, (înv.) cardașlíc, tacím, taráf, (fig.) bisericúță.

gáșcă s. v. BARACĂ.

GÁTA adj. invar., interj., adv. **1.** adj. invar. isprăvit, încheiat, sfîrșit, terminat, (înv.) săvîrșit. *(Un lucru ~.)* **2.** interj. ajunge !, atît !, basta !, destul !, isprăvește !, încetează !, punct !, sfîrșește !, stai !, stop !, termină !, (reg.) halt !, (fam. și peior.) ho ! **3.** adj. invar. pregătit. *(Om ~ de plecare.)* **4.** adv. aproape, mai. *(Era ~ să-l prind.)* **5.** adj. invar. gheață, lichid, numerar, sunător, (pop. și fam.) numărătór, peșín, (înv.) naht. *(A cumpărat ceva cu bani ~.)*

GÁTER s. joagăr, (reg.) moáră, (Maram. și nordul Transilv.) spátă. *(Lemne tăiate la ~.)*

GÁURĂ s. **1.** (înv. și reg.) scorbelitúră, (Mold. și Bucov.) bórtă. *(O ~ mare în pămînt.)* **2.** deschidere, deschizătură, orificiu, (livr.) apertúră, (Mold.) bórtă. *(O ~ îngustă într-un zid.)* **3.** deschizătură, spărtură. *(A pătruns printr-o ~.)* **4.** adîncitură, cavitate, scobitură, (înv. și reg.) scórbură, (reg.) scílbă, scóchină, (Mold.) bórtă, (înv.) zgău. *(O ~ într-un obiect.)* **5.** ruptură, spărtură, (înv.) frîntúră. *(O ~ în*

corpul unei nave.) **6.** ureche, (prin Transilv.) toártă. *(~ la acul de cusut.)*

gavanós s. v. BORCAN.

gavanoșél s. v. BORCĂNAȘ. BORCĂNEL.

gávădul s. art. v. LEUL.

gávăț s. v. TĂTĂNEASĂ.

GAZ s. **1.** *(FIZIOL.)* pîrț, vînt, (pop.) bășínă, fișiiálă, (prin Bucov. și Maram.) tîrtiíță, (fam.) pam. **2.** *(CHIM.)* petrol lampant, (înv. și reg.) naft, (Mold. și Bucov.) gáiță. **3.** *(CHIM.) gaz ilariant* = protoxid de azot.

gaz s. v. GAZORNIȚĂ.

GÁZDĂ s. (livr.) amfitrión. *(~ i-a primit cu multă căldură.)*

gázdă s. v. CHIABUR.

GAZETÁR s. jurnalist, publicist, ziarist. *(Un ~ obiectiv.)*

GAZÉTĂ s. cotidian, jurnal, ziar, (înv.) foáie. *(O ~ de mare tiraj.)*

GAZETĂRÉSC adj. jurnalistic, publicistic, ziaristic. *(Stil ~ ; activitate ~ ; articol ~.)*

GAZETĂRÍE s. jurnalism, jurnalistică, presă, publicistică, ziaristică, (înv.) publicitáte. *(Misiunea nobilă a ~.)*

GAZÓRNIȚĂ s. (reg.) chior, gaz. *(Lumina magazia cu o ~.)*

GAZOTRÓN s. *(FIZ.)* fanotron. *(~ este o diodă.)*

găbjí vb. v. APUCA. ÎNHĂȚA. ÎNȘFĂCA. LUA. PRINDE.

găbuí vb. v. APUCA. ÎNHĂȚA. ÎNȘFĂCA. LUA. PRINDE.

găgățéle s. pl. v. DEDIȚEL.

găgăúț s. v. PĂTRUNJEL.

găgăúță adj. invar., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

găibărá vb. v. CĂȚĂRA. COCOȚA. RIDICA. SUI. URCA.

găína s. art. v. PLEIADELE.

GĂINÁ vb. a se găinăța.

găina-lui-Dumnezéu s. v. BOUL-DOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

găinár s. v. BORFAȘ. CĂTUȘĂ. CHINGĂ. ERETE. PUNGAȘ. ULIU.

GĂÍNĂ s. *(ORNIT.; Gallus bankiwa domestica)* (reg.) tiúcă.

găină s. v. PĂLĂRIE.

găină-cu-mărgăritáre s. v. BIBILICĂ.

găină-de-ápă s. v. LIȘIȚĂ.

găină-de-máre s. v. BIBILICĂ.

găină-părăsítă s. v. SUNĂTOARE.

găinărie s. v. FURTIȘAG.

GĂINĂȚÁ vb. a se găina.

găiníță s. v. BĂLUȘCĂ.

găinúșa s. art. v. PLEIADELE.

GĂINÚȘĂ s. **1.** *(ORNIT.; Tetrastes bonasia)* ierunc㠍, (reg.) alunár, brădioáră, brădișoáră, ierúșcă, găinuță-róșie, gotcă-róșie, (Transilv.) pasăre-împărătească. **2.** *(ORNIT.) găinușă-de-baltă (Gallinula chloropus)* = corlă, (reg.) găinúță. **3.** *(BOT.; Anemone ranunculoides)* gălbenele (pl.), păștiță, dediței-galbeni (pl.), floarea-paștilor, floarea-păsărilor, floarea-vîntului-galbenă, (reg.) breábăn, păscúță, turculéț, zlac, muscerici-gálbeni (pl.), piinea-păstelui. **4.** *(BOT.; Isopyrum thalictroides)* (reg.) floarea-ciútei, turiță-álbă.

găinúșă s. v. BĂLUȘCĂ. BOUL-DOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. CĂRĂBUȘ. POTÎRNICHE. VACA-DOMNULUI.

găinúșe s. pl. v. FLOAREA-PAȘTELUI. SCLIPEȚ.

găinúță s. v. BURUIANĂ-DE-CINCI-DEGETE. CORLĂ. GĂINUȘĂ-DE-BALTĂ.

găinuță-róșie s. v. GĂINUȘĂ. IERUNCĂ.

GĂITÁN s. brandenburg, (reg.) șinór. *(Haină cu ~e.)*

GĂLĂGÍE s. **1.** balamuc, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhăláie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe. *(Era o ~ de nedescris.)* **2.** freamăt, larmă, tumult, vuiet, zgomot. *(Ce ~ se aude?)*

GĂLĂGIÓS adj. tumultuos, turbulent, zgomotos. *(O ceată ~ ; manifestație ~.)*

gălățánă s. v. PĂTLĂGEA. PĂTLĂGICĂ. ROȘIE. TOMATĂ.

gălățénce s. pl. v. STELIȚĂ.

gălățéne s. pl. v. PRIMULĂ.

gălbăciós adj. v. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. PALID.

GĂLBEÁZĂ s. *(MED. VET.)* distomatoză, fascioloză.

gălbejeálă s. v. GĂLBENEALĂ. PALIDITATE. PALOARE.

gălbejít adj. v. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. PALID.

gălbejoáră s. v. RĂCHITAN.

gălbenátic adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

GĂLBENEÁ s. *(BOT.)* **1.** *(Rorippa amphibia)* (reg.) hreniță, floare-de-leác. **2.** *(Ranunculus polyanthemos;* la pl.) (reg.) boglár, piciorul-cocoșului. **3.** *gălbenele de munte (Ranunculus carpaticus)* = (reg.) piciorul-cocoșului. **4.** *(Anemone ranunculoides;* la pl.) găinușă, păștiță, dediței-galbeni (pl.), floarea-paștilor, floarea-păsărilor, floarea-vîntului-galbenă, (reg.) breábăn, păscúță, turculéț, zlac, muscerici-gálbeni (pl.), piinea-păstelui.

GĂLBENEÁLĂ s. paliditate, paloare, (pop.) gălbejeálă, (înv. și reg.) sărbezíe, (reg.) sărbezénie, (înv.) serbezitúră. *(~ feței cuiva.)*

gălbeneálă s. v. CLOROZĂ. GĂLBINARE. HEPATITĂ. ICTER.

gălbenéle s. pl. v. DREȚE. DUMINECEA. FILIMICĂ. FLOARE-DE-LEAC. IARBĂ-DE-LINGOARE. PICIORUL-COCOȘULUI.

gălbení vb. v. ÎNGĂLBENI. OFILI. PĂLI. TRECE. USCA. VEȘTEJI.

gălbeniciós adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

gălbeníre s. v. ÎNGĂLBENIRE. OFILIRE. PĂLIRE. USCARE. VEȘTEJIRE.

gălbenít adj. v. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. OFILIT. PĂLIT. TRECUT. USCAT. VEȘTED. VEȘTEJIT.

gălbeníu adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

gălbenúș s. v. LUBIȚ.

gălbenúșă s. v. BURUIANĂ-DE-CINCI-DEGETE. SCRÎNTITOARE.

GĂLBINÁRE s. **1.** *(MED.)* hepatită, icter, (pop.) gălbeneálă. **2.** *(BOT.; Serratula tinctoria)* (reg.) pălămídă, (Olt.) șerpét.

gălbinăre s. v. ROSTOPASCĂ.

gălbinéle s. pl. v. BURETE-GALBEN.

gălbinele-gráse s. pl. v. PĂPĂDIE.

gălbiníță s. v. SUGEL-GALBEN.

gălbioáră s. v. PRESURĂ.

gălbiór adj. v. BĂLAI. BĂLAN. BLOND. CHIHLIMBARIU. GALBEN. GĂLBUI.

gălbióri s. pl. v. BURETE-GALBEN.

gălbiu adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

gălbói s. v. PEPENE.

GĂLBÚI adj. **1.** chihlimbariu, (rar) sulfuríu, untdelemníu, (pop.) gălbiór, gălbíu, năutíu, șofrăníu, (reg.) gălbenátic, gălbeniciós, gălbeníu, gălburíu. *(Reflexe ~.)* **2.** șarg. *(Cal ~.)*

gălburíu adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

GĂLEÁTĂ s. **1.** căldare, (Bucov. și prin nordul Mold.) șaflíc, (Olt., Ban. și Transilv.) vádră. *(Bea apă din ~.)* **2.** ciutură. *(Cu ~ se scoate apa din fîntînă.)*

GĂLETÚȘĂ s. căldărușă. *(O ~ cu nisip.)*

GĂLIGÁN s. lungan, vlăjgan, (pop. și fam.) măgădán, măgădău, zdragón, (pop.) zăplán, (prin Bucov.) bangău, (Mold. și Bucov.) coblizán, zablău, (prin Olt.) jarcaléte, (prin Munt.) schirlopán. *(E un ~ cit toate zilele.)*

gălușcă s. v. SARMA.

gălustéle s. pl. v. PAPANAȘ.

gămán s. v. MÎNCĂCIOS. MÎNCĂU.

GĂMĂLÍE s. măciulie, (reg.) căciulíe. *(~ de ac, de chibrit.)*

GĂOÁCE s. coajă. *(~ a oului.)*

găoáză s. v. ANUS. VAGIN.

GĂRĂFIOÁRĂ s. (reg.) șipușór. *(O ~ cu apă.)*

GĂRGĂRIȚĂ s. *(ENTOM.)* **1.** *(Bruchus pisi)* (reg.) măzărár. **2.** *(Tinea granella)* (reg.) mólie.

gărgăriță s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

GĂRGĂÚN s. *(ENTOM.; Vespa crabro)* bărzăun, (reg.) băzgáun, bîzălău, bîzgár, tăún, albina-țigánului, albină-țigănească, viespe-bondărească, viespe-gărgăúne, (Transilv.) găún, găunói, (Bucov.) viespár, viespói.

gărînă s. v. CURĂTURĂ.

GĂSĂLNIȚĂ s. *(ENTOM ; Galleria melonella)* (reg.) molia-albínelor, molie-de-stup.

GĂSÍ vb. **1.** a afla, a descoperi, (astăzi rar) a pricépe, (înv. și pop.) a oblici, (pop. și fam.) a dibăci, a dibui, (înv.) a ispiti, a izvodi. *(A ~ o comoară.)* **2.** a afla, a prinde. *(Voia să-l ~ singur ca să-i poată vorbi.)* **3.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de...)* **4.** a se afla, a exista, a fi, (pop.) a sta. *(Se ~ acolo mărfuri în mare cantitate.)* **5.** a se afla, a fi, a sta. *(Plicul se ~ pe masă nedesfăcut.)* **6.** a se afla, a fi, a figura, a se număra. *(Se ~ printre invitați.)* **7.** a se afla, a se pomeni, a se trezi, a se vedea. *(S-a ~ încolțit de creditori.)* **8.** a se afla, a fi, a se situa, a veni, (înv. și pop.) a cădea. *(Satul se ~ pe Olt.)* **9.** a avea, a poseda, a ști. *(~ eu soluția problemei.)* **10.** a avea, a exista, a fi. *(~ cine să m-ajute.)* **11.** a aprecia, a chibzui, a considera, a crede, a gîndi, a judeca, a opina, a socoti, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoaște, a număra. *(Eu ~ că așa trebuie să facem.)*

găsí vb. v. ÎNTÎLNI. VEDEA.

GĂSÍRE s. aflare, descoperire. *(~ unui lucru ascuns.)*

gătá vb. v. EPUIZA. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. SFÎRȘI. TERMINA.

gătáre s. v. ISPRĂVIRE. ISPRĂVIT. ÎNCHEIERE. SFÎRȘIRE. SFÎRȘIT. TERMINARE. TERMINAT.

GĂTEÁLĂ s. podoabă, (rar) módă, (pop.) dichís. *(Obiecte de ~ feminină.)*

GĂTÉJ s. (mai ales la pl.) surcea, surcică, uscătură, vreasc, (înv. și reg.) tîrș, (reg.) rîncotă, răscotă, (prin Bucov.) clenci, (prin Transilv.) hăbădíc, pógmete (pl.), (prin Munt.) ráburi (pl.), (prin Bucov.) sélniță, (prin Transilv.) sfărgáci, (Ban.) șíbă, (înv.) șormînt. *(Face focul cu niște ~.)*

gătejél s. v. PITULICE.

GĂTÍ vb. **1.** a (se) aranja, a (se) dichisi, a (se) ferchezui, a (se) împodobi, a (se) spilcui, (pop. și fam. depr.) a (se) sclivisi, (pop.) a (se) drége, a (se) moța, (înv. și reg.) a (se) muchilipsi, a (se) podobi, a (se) tocmi, (reg.) a (se) cîștiga, (prin Transilv. și Maram.) a (se) pădăi, (prin Mold.) a (se) puțui, (prin Transilv. și Mold.) a (se) puțului, (Ban.) a (se) schili, (înv.) a (se) stoli, a (se) stolisi, (arg.) a (se) șucări. *(Ce te-ai ~ așa?)* **2.** a decora, a împodobi, a înfrumuseța, a orna, a ornamenta, a pavoaza. *(A ~ un interior.)* **3.** a face, a pregăti, a prepara, (înv. și pop.) a prefáce, (Transilv. și Ban.) a păzi, (Transilv.) a socăci. *(~ mîncarea.)*

gătí vb. v. ASASINA. CONSUMA. EPUIZA. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. OMORÎ. PREGĂTI. PREPARA. SFÎRȘI. SUPRIMA. TERMINA. UCIDE.

GĂTÍRE s. **1.** aranjare, dichiseală, dichisire, ferchezuială, ferchezuire, spilcuială, spilcuire, (pop. și fam. depr.) sclivíseală, sclivisire. *(Ce-i ~ asta la tine?)* **2.** decorare, decorație, împodobire, înfrumusețare, ornamentare, ornare, pavoazare. *(~ unei clădiri.)* **3.** facere, făcut, gătit, pregătire, pregătit, preparare, preparat. *(~ mîncării.)*

GĂTÍT adj. **1.** aranjat, cochet, dichisit, elegant, ferchеș, ferchezuit, îngrijit, spilcuit, (pop. și fam. depr.) sclivisít, (pop.) dres, (Transilv.

și Ban.) cinaș, (Transilv.) niálcoș, (turcism înv.) mucheléf. *(Om ~.)* **2.** decorat, împodobit, înfrumusețat, ornamentat, ornat, pavoazat, (prin Munt.) taxidít. *(O clădire frumos ~.)* **3.** pregătit, preparat, (înv.) prefăcút. *(Mîncare ~.)*

GĂTÍT s. facere, făcut, **gătire, pregătire,** pregătit, preparare, preparat. *(~ mîncării.)*

găún s. v. BĂRZĂUN. GÂRGĂUN.

găuni vb. v. GĂURI. PERFORA. SCOBI. SFREDELI. STRĂPUNGE.

găunire s. v. GĂURIRE. GĂURIT. PERFORARE. PERFORAT. PERFORAȚIE. SCOBIRE. SCOBIT. SFREDELIRE. SFREDELIT. STRĂPUNGERE. STRĂPUNS.

găunói s. v. BĂRZĂUN. GÂRGĂUN.

GĂUNÓS adj. **1.** scorburos, (rar) deșért, (reg.) bortós, boșturós, budugăniós, buștihós, buturós, corobăiós, corobănós, scorboșít, scrobós, stupós. *(Trunchi ~ de copac.)* **2.** gol, sec. *(Nuci ~.)* **3.** *(MED.)* cariat, găurit, stricat, (înv. și reg.) scorboșít, scorburós. *(Măsea ~.)*

GĂUNOȘÍ vb. (pop.) a se scorboroși, (reg.) a se scorburi. *(Trunchiul de copac s-a ~.)*

găunoșitúră s. v. SCORBURĂ.

găurár s. v. STRECURĂTOARE.

GĂUREÁ s. **găurică,** găurice, (Mold. și Bucov.) borticícă.

găureá s. v. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.

GĂURÍ vb. **1.** a perfora, a scobi, a sfredeli, a străpunge, (înv. și reg.) a petréce, a potricăli, (reg.) a găuni, a sfredelușì, (Mold. și Bucov.) a borteli, a borti, (prin Ban.) a butori, (Olt.) a răzbici, (prin vestul Transilv.) a sclidiri. *(A ~ într-un material dur.)* **2.** a (se) perfora, a (se) sparge. *(Blidul s-a ~ în fund.)* **3.** a (se) rupe, a (se) sfîșia, a (se) uza, a (se) zdrențui, (pop. și fam.) a (se) flenduri. *(Haina i s-a ~ de tot.)* **4.** *(MED.)* a se caria, a se strica, (reg.) a se scorbori. *(Dinții i s-au ~.)*

găuri vb. v. COMPOSTA.

GĂURÍCĂ s. găurea, găurice, (Mold. și Bucov.) borticícă.

GĂURÍCE s. găurea, găurică, (Mold. și Bucov.) borticícă.

GĂURÍRE s. **1.** găurit, perforare, perforat, perforație, scobire, scobit, sfredelire, sfredelit, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold. și Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)* **2.** spargere. *(~ vasului la fund.)*

găurire s. v. COMPOSTARE.

GĂURÍT adj. **1.** perforat, scobit, sfredelít, străpuns, (înv. și reg.) potricălit, (Mold. și Bucov.) bortelít, bortít. *(Metal ~.)* **2.** spart. *(O cratiță ~.)* **3.** rupt, sfîșiat, uzat, zdrențăros, zdrențuit, (pop.) zdrențós. *(Haine ~.)* **4.** *(MED.)* cariat, găunos, stricat, (înv. și reg.) scorboșít, scorburós. *(Măsea ~.)*

GĂURÍT s. găurire, perforare, **perforat,** perforație, scobire, scobit, sfredelire, sfredelit, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold. și Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)*

GĂVÁN s. **1.** *(GEOGR.)* crov, padină, (Mold. și Bucov.) cóșcovă. **2.** scafă. *(~ pentru bucate.)*

găván s. v. ADÎNCITURĂ. ORBITĂ. POLONIC. SCOBITURĂ.

găvánat adj. v. ADÎNCIT. CONCAV. SCOBIT.

găvănătúră s. v. ADÎNCITURĂ. CONCAVITATE. SCOBITURĂ.

găvózd s. v. CUI. IC. PANĂ.

găvozdí vb. v. BURDUȘI. GHEMUI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. PIRONI. TICSI. ȚINTUI.

GĂZÁR s. păcurar.

găzdác adj. v. AVUT. BOGAT. ÎNSTĂRIT. SITUAT.

găzdác s. v. CHIABUR.

GĂZDUÍ vb. a adăposti, a primi, (pop.) a pripăși, a sălășlui, (reg.) a sălăși, (Bucov.) a încortela, (prin Ban. și Transilv.) a sălui, (înv.) a conăci, a făgădui, a sălășui. *(L-a ~ cu căldură în casa lui.)*

GĂZDUÍRE s. **1.** adăpostire, primire, (Bucov.) încorteláre. *(~ cuiva în casa lui.)* **2.** adăpost, sălaș, (pop.) sălășluíre. *(Cere ~ ; se îngrijește de ~.)*

geába adv. v. DEGEABA. GRATIS. GRATUIT. INUTIL. ZADARNIC.

gealát s. v. CĂLĂU. GÎDE.

GEALẮU s. *(TEHN.)* (reg.) buhái, (Mold.) robánc. *(Rindeluiește cu ~.)*

GEAM s. **1.** fereastră. *(Se uită pe ~.)* **2.** sticlă. *(O verandă cu ~.)*

geam s. v. MONOCLU.

GEAMANTÁN s. valiză, (pop.) cúfăr.

GEAMANTÁNAȘ s. valijoară, valizuță.

GEÁMĂT s. scîncet, tînguire, vaier, vaiet, (rar) scînceálă, (înv.) scîncitúră. *(Un ~ de durere.)*

geámăt s. v. FREAMĂT. VÎJÎIT.

GEAMBÁȘ s. (înv. și reg.) sfîrnár, (reg.) mécler. *(~ de cai.)*

GEAMBAȘÍE s. geambașlîc. *(Negustoria de cai sau ~.)*

GEAMBAȘLÍ́C s. geambașie. *(Se ocupă cu ~.)*

GEAMGÍU s. sticlar, (Mold., Bucov. și Transilv.) glăjér.

GEAMÍE s. *(BIS.)* moschee, (înv.) mecét. *(~ la musulmani.)*

GEAMLÍ́C s. (rar) vitráj. *(~ unei marchize.)*

geampará s. v. CASTANIETĂ.

geánă s. v. PLEOAPĂ.

GEÁNTĂ s. **1.** mapă, servietă. *(Ține dosarele în ~.)* **2.** poșetă. *(Scoate rujul din ~.)* **3.** tașcă. *(Vînătorul purta o ~.)*

GEÁNTĂ s. jantă. *(~ a roții unei mașini.)*

geántă s. v. CARTUȘIERĂ.

geármăn s. v. FURCĂ.

GEL s. *(CHIM.)* **1.** (pop.) piftíe. **2.** *gel de silice* = silicagel.

GELÁT s. *(ORNIT.; Muscicapa striata)* muscar.

GELATINIZÁ vb. a (se) gelifica.

GELATINIZÁRE s. gelificare.

GELATINÓS adj. cleios, mucos, vîscos. *(Secreție ~.)*

GELIFICÁ vb. a (se) gelatiniza.

GELIFICÁRE s. gelatinizare.

GELÓS adj. **1.** (rar) bănuitór, (pop.) temătór, (înv.) zuliár. *(Un soț ~.)* **2.** invidios, pizmaș, pizmuitor, ranchiunos, (pop. și fam.) ciudós, (reg.) zăcáș, (Transilv.) dìcós, (înv.) pizmătár, pizmătăreț, rîvnitór, zavistiós, zavístnic, zavistuitór, zuliár. *(Om ~ pe succesele altuia.)*

GELÓZĂ s. agar-agar. *(~ se extrage din alge.)*

GELOZÍE s. **1.** (pop.) témere, temút, (înv.) jaluzíe, zulíe. *(~ unui soț.)* **2.** ciudă, invidie, necaz, pică, pizmă, pornire, ranchiună, (rar) înciudáre, (pop.) năduf, obídă, pizmuíre, pofídă, (înv., reg. și fam.) parapón, (înv. și reg., în Bucov.) băsău, (înv. și reg.) măráz, scîrbă, (reg.) píldă, zăcășeálă, zăcășie, (prin Mold.) bănát, (Transilv.) dîcă, (Ban. și Olt.) inát, (Mold.) póxie, (înv.) pátos, răpștíre, rîvníre, zavístie, zavistnicíe, (fam.) boálă. *(Îl roade ~; simte o ~ nestăpînită pe...)*

GELUÍ vb. a rindela, a rindelui, (pop.) a fățui.

GELUÍRE s. rindelare, rindeluire, rindeluit, (pop.) fățuiálă, fățuíre, fățuít. *(~ unei scînduri.)*

GELUÍT adj. rindeluit. *(Scîndură ~.)*

GEMĂNÁRE s. *(TEHN.)* furculiță, (reg.) ciorobăríță, lișiță. *(~ la car.)*

GEMĂNÁRIȚĂ s. *(BOT.; Orchis papilionacea)* bujorel, (reg.) poróinic, sculătoáre.

gemănăríță s. v. POROINIC. SALEP. UNTUL-VACII.

GÉME vb. a se lamenta, a se tîngui, a se văita, (înv. și reg.) a (se) scrivi. *(~ de durere.)*

GÉMENII s. pl. art. *(ASTRON.)* (pop.) fráții (pl. art.).

geminát adj. v. ÎMPERECHEAT. ÎNGEMĂNAT.

geminație s. v. ÎMPERECHERE. ÎNGEMĂNARE.

GÉMMA s. art. *(ASTRON.)* perla (art.), (reg.) cása (art.), cociórva (art.), colíba (art.). *(~ este steaua cea mai strălucitoare din coroana boreală.)*

GEN s. **1.** fel, mod, soi, specie, specimen, tip, varietate, (reg.) módru. *(Există următoarele ~ de silogisme...)* **2.** categorie, fel, soi, specie, speță, tip, (înv. și pop.) seámă, (fig. peior.) poámă, sămînță, scúlă, stámbă, tacîm. *(Ce ~ de om o fi și ăsta!)* **3.** categorie, clasă, fel, soi, specie, speță, tip, varietate, (înv. și reg.) rúdă. *(Un anumit ~ de indivizi.)* **4.** categorie, fel, soi, teapă, (fig.) calíbru, (reg. fig.) pănură. *(Avea doar prieteni de ~ lui.)* **5.** categorie, chip, fel, neam, soi, sort, specie, tip, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~ de fructe.)* **6.** caracter, factură, fel, natură. *(Lucrare de un ~ aparte.)* **7.** chip, fel, manieră, mod, sens, (rar) spírit. *(Se pot face și alte observații în același ~.)* **8.** fel, manieră, mod, modalitate, regim, sistem, stil. *(~ de viață.)* **9.** fel, mod, soi. *(Are un ~ de timiditate nejustificată.)* **10.** *(GRAM.)* (înv.) sex. *(Substantiv de ~ feminin.)*

GENEALOGÍE s. (înv.) spíță. *(A stabili ~ cuiva.)*

GENERÁ vb. a cauza, a declanșa, a determina, a dezlănțui, a isca, a naște, a pricinui, a prilejui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Altitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)*

GENERÁL adj. **1.** colectiv, comun, obștesc, public. *(Probleme de interes ~.)* **2.** obștesc, universal. *(Pace ~.)* **3.** unanim. *(Părerea ~.)*

GENERAL DE BRIGÁDĂ s. *(MIL.)* (înv.) brigadiér.

GENERALÍSIM s. *(MIL.)* (înv.) arhistrátig.

GENERALITÁTE s. universalitate.

GENERALIZÁ vb. (rar) a universaliza. *(A ~ unele constatări particulare.)*

GENERÁRE s. cauzare, declanșare, determinare, pricinuire, prilejuire, producere, provocare, (rar) provocáție. *(~ unei puternice împotriviri.)*

GENERATOÁRE s. *(MAT.)* (înv.) generatríce.

generatríce s. v. GENERATOARE.

GENERÁȚIE s. (înv. și pop.) neam, (pop. și fam.) spíță, (înv.) rod, rúdă, rudénie. *(Pînă la a șaptea ~.)*

GENERÓS adj. **1.** culant, darnic, mărinimos, (livr.) munificént, (rar) galánt, (înv.) dăruitór, filotím, magnaním, mariním, (fam.) galantón, (fig.) larg. *(Un om ~.)* **2.** ales, mărinimos, nobil. *(Animat de sentimente ~.)*

GENEROZITÁTE s. **1.** culanță, dărnicie, mărinimie, (livr.) liberalitáte, munificénță, (înv.) filotimíe, magnanimitáte, marinimozitáte, măríme, (fam.) galantoníe, (fig.) larghéțe. *(Un om de o rară ~.)* **2.** mărinimie, noblețe. *(~ sufletului său.)*

GENÉZĂ s. **1.** origine, (livr.) matríce. *(~ unui fenomen.)* **2.** *(BIS.)* creație, facere, (înv.) náștere, ródină, roditúră, tvorénie. *(Cartea ~, în Biblie.)*

genéză s. v. APARIȚIE. IVIRE.

genístră s. v. DROB. DROBIȚĂ.

GENÓL s. *(CHIM.)* metol.

GENOTÍP s. *(BIOL.)* germen, plasmă germinativă.

GENTÍL adj. amabil, atent, curtenitor, drăguț, galant, (pop.) levént, (înv.) cortéz, libóvnic. *(~ cu femeile.)*

GENTILÉȚE s. amabilitate, atenție, curtoazie, galanterie, politețe, (rar) curtenie, (înv.) líbov. *(~ cu femeile.)*

GENTILÓM s. aristocrat, nobil, patrician, (rar) magnát. *(Un ~ din apusul feudal al Europei.)*

GENTULÍȚĂ s. gentuță.

GENTÚȚĂ s. gentuliță.

GENȚIÁNĂ s. *(BOT.; Gentiana)* ghințură, (reg.) cúpe (pl.), ochinceá, șerpíță, fiereapămîntului.

genuflexiúne s. v. ÎNGENUNCHERE.

genuín adj. v. NATURAL. PUR. VERITABIL.

genúne s. v. ABIS. ADÎNC. MARE. PRĂPASTIE.

GEOBOTÁNICĂ s. fitogeografie.

GEOGRÁF s. (înv.) scriitor de pămînt.

GEOGRAFÍE s. *geografia populației* = antropogeografie, geografie umană ; *geografie umană* = antropogeografie, geografia populației.

GEOLOGÍE s. *geologie istorică* = stratigrafie ; *geologie tehnică și inginerească* = geotehnică.

GEOMETRIE PLÁNĂ s. planimetrie.

GEOMÉTRU s. topograf.

GEOTECTÓNICĂ s. *(GEOL.)* tectonică.

GEOTÉHNICĂ s. geologie tehnică și inginerească.

geráh s. v. CHIRURG.

gerár s. v. IANUARIE.

geremeá s. v. AMENDĂ. PENALITATE. PENALIZARE.

gerg s. v. JARGON.

GERMÁN s., adj. **1.** s. neamț, **2.** adj. germanic, nemțesc, (înv.) tudésc. *(Populație ~.)*

GERMÁNĂ s. germancă, nemțoaică.

GERMÁNCĂ s. germană, nemțoaică.

GERMÁNIC adj. german, nemțesc, (înv.) tudésc. *(Populație ~.)*

GERMANIZÁ vb. (rar) a (se) nemți.

GERMANOFÍL adj., s. filogerman, nemțofil.

germănár s. v. MARTIE.

GÉRMEN s. **1.** *(BOT.)* embrion, (pop.) plod. *(Din ~ se formează plantula.)* **2.** *(BIOL.)* genotip, plasmă germinativă.

gérmen s. v. EMBRION. IZVOR.

GERMINÁ vb. *(BOT.)* a ieși, a încolți, a mijli, a răsări. *(Plantele au ~.)*

GERMINÁRE s. *(BOT.)* germinație, încolțire, încolțit, răsărire, răsărit. *(~ unei plante.)*

GERMINÁT adj. *(BOT.)* încolțit, răsărit. *(Plantă ~.)*

GERMINATÍV adj. *(BIOL.)* germinator. *(Puterea ~ a unei semințe.)*

GERMINATÓR adj. *(BIOL.)* germinativ. *(Puterea ~ a unei semințe.)*

GERMINÁȚIE s. *(BOT.)* germinare, încolțire, încolțit, răsărire, răsărit. *(~ unei plante.)*

GERÓS adj. friguros, rece, (înv. și pop.) mâre. *(O iarnă ~.)*

GERÚNZIU s. *(GRAM.)* participiu prezent.

GEST s. atitudine, comportare, purtare. *(~ lui m-a mișcat.)*

GESTALTÍSM s. *(PSIH.)* structuralism psihologic.

GESTÁȚIE s. *(BIOL.)* sarcină. *(În timpul ~.)*

GESTICULÁRE s. gesticulație.

GESTICULÁȚIE s. gesticulare.

GESTIONÁR s. responsabil. *(~ magazinului.)*

GESTÓZĂ s. *(MED.)* disgravidie.

GET s., adj. **1.** s. dac. *(Dacii erau numiți ~i de către greci.)* **2.** adj. dac, dacic, getic. *(Populații ~.)*

get-begét adj. v. ADEVĂRAT. AUTENTIC. CURAT. NEAOȘ. VERITABIL.

GÉTIC adj. dac, dacic, get. *(Populații ~.)*

GHEÁRĂ s. *(ANAT.)* (pop.) unghie. *(~ de pasăre răpitoare.)*

GHEÁTĂ s. **1.** (astăzi rar) botină, (reg.) papúc, (Mold.) ciubótă, (Transilv. și Maram.) topáncă. *(Iarna purta ~te.)* **2.** bocanc, (Transilv.) papúc, (arg.) sabót. *(~ de fotbalist.)*

GHEÁȚĂ adj. invar. gata, lichid, numerar, sunător, (pop. și fam.) numărătór, pesín, (înv.) naht. *(A cumpăra ceva cu bani ~.)*

gheáță s. v. AGURIJOARĂ. GRINDINĂ. PIATRĂ. PORTULACĂ.

gheb s. v. CIFOZĂ. COCOAȘĂ. GIBOZITATE.

ghébă s. v. ZEGHE.

GHÉBE s. pl. *(BOT.; Armillaria mellea)* (reg.) opintíci (pl.), popínci (pl.).

GHEBÓS adj. **1.** *(MED.)* cifos, cocoșat, gheboșat, (Transilv.) púpoș. *(Om ~.)* **2.** gheboșat, gîrbov, gîrbovit, încovoiat. *(~ de bătrînețe.)*

GHEBOȘÁ vb. a se cocîrja, a se cocoșa, a se gîrbovi, a se încovoia, a se îndoi. *(Bietul om s-a ~ de tot de bătrînețe.)*

GHEBOȘÁT adj. **1.** *(MED.)* cifos, cocoșat, ghebos, (Transilv.) púpoș. *(Om ~.)* **2.** ghebos, gîrbov, gîrbovit, încovoiat. *(~ de bătrînețe.)*

gheénă s. v. IAD. INFERN.

ghelci s. v. GHIBORȚ. PĂLĂMIDĂ-DE-BALTĂ.

ghelír s. v. BENEFICIU. CHILIPIR. CÎȘTIG. PROFIT. VENIT.

ghélmes s. v. GHIBORȚ.

GHEM s. *(ANAT.)* foios. *(~ al stomacului rumegătoarelor.)*

ghemíș s. v. LILIPUTAN. PITIC.

GHEMOTÓC s. cocoloș, mototol, (reg.) bobolóș, tomoáșă, (Olt. și Munt.) toltoáșă. *(A făcut hîrtia ~.)*

GHEMUÍ vb. **1.** a se chirci, a se contracta, a se închirci, a se strînge, a se zgîrci, (pop.) a se ciuciuli, a se stîrci, (reg.) a se tîmbuși, (Olt., Ban. și Transilv.) a se zguli. *(S-a ~ de durere.)* **2.** a burdui, a îndesa, a înghesui, a îngrămădi, a ticsi, (rar) a tescui, (înv. și pop.) a strîmtora, (reg.) a bucși, (prin Transilv. și Mold.) a bîcsi, (prin Mold.) a bosoli, (Mold. și Transilv.) a desăgi, (Mold.) a găvozdi, (fig.) a căptuși. *(A ~ toate într-un sac.)* **3.** a (se) încirliga, a (se) încolăci, a (se) încovriga, a (se) înfășura, a (se) învălătuci, a (se) răsuci, a (se) suci, (reg.) a (se) covriga, a (se) încolătăci, (înv.) a (se) învălui. *(Se ~ în jurul...)*

GHEMUÍRE s. chircire, contractare, închircire, strîngere, zgîrcire. *(~ cuiva din cauza durerilor.)*

GHEMUÍT adj. **1.** chircit, contractat, închircit, strîns, zgîrcit, (pop.) ciuciulít, stîrcít, (reg.) tîmbușít, (Olt., Ban. și Transilv.) zgulít. *(Om ~ de durere.)* **2.** strîns, (Mold.) încinchít. *(Stă ~.)* **3.** îndesat, înghesuit, îngrămădit. *(Stăteau ~ ca vai de lume.)*

GHEMULÉȚ s. ghemușor, (rar) ghemúț.

GHEMUȘÓR s. ghemuleț, (rar) ghemúț.

ghemúț s. v. GHEMULEȚ. GHEMUȘOR.

ghenárie s. v. IANUARIE.

gherdán s. v. COLAN. COLIER. SALBĂ. ȘIRAG.

GHERÉTĂ s. chioșc, tonetă. *(O ~ de pîine.)*

GHERGHÉF s. (reg.) războí. *(Lucrează la ~.)*

gherghín s. v. PĂDUCEL.

GHERGHÍNĂ s. *(BOT.; Dahlia cultorum)* **dalie,** (Transilv. și Maram.) leurdină.

gherlán s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

ghérlă s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

ghérmăn s. v. CUMPĂNĂ.

ghermée s. v. CERCEL. SCOABĂ.

gheróe s. v. REDINGOTĂ.

gheșéft s. v. AFACERE. SPECULAȚIE.

GHÉTRĂ s. (înv.) valtráp. *(~ pentru încălțăminte.)*

GHETÚȚĂ s. (prin Maram.) topăncúță. *(~ pentru copii.)*

GHEȚÁR s. răcitor. *(Pune carnea la ~.)*

GHEȚAR PLUTITÓR s. *(GEOGR.)* aisberg, munte de gheață.

ghețișoáră s. v. AGURIJOARĂ. PORTULACĂ. RĂCOVINĂ. SCÎNTEIOARĂ.

GHEȚÚȘ s. **1.** polei, (înv. și reg.) polédiță, (reg.) poleiálă, polície, sticlúș. *(Afară e ~.)* **2.** alunecuș, lunecuș, (reg.) răpăgúș, (Ban.) rápăg. *(Se dă pe ~.)*

gheunói s. v. TÎRNĂCOP.

ghibiroáncă s. v. CARTOF.

GHIBÓRȚ s. *(IHT.; Acerina cernua)* (reg.) **ghelci, ghélmes, moș,** răspăr.

GHICÍ vb. **1.** a intui, a întrevedea, a întrezări, a prevedea, a sesiza, (fig.) a mirosi, a pătrúnde. *(A ~ desfășurarea evenimentelor.)* **2.** a afla, a descoperi, (rar) a bănui. *(Ai ~ ce-am vrut să spun.)* **3.** a bănui, a crede, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a întrezări, a presupune, a prevedea, a socoti, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **4.** a dezlega. *(A ~ o cimilitură.)* **5.** a prevesti, a prezice, a proroci, (franțuzism înv.) a devina. *(A ~ viitorul cuiva.)*

GHICITOÁRE s. (rar) enígmă, (pop.) cimilitúră, (Ban.) ciumelcitúră.

GHICITÓR s. prezicător, (înv.) provídeț.

ghicitóri s. pl. v. BRÎNDUȘĂ. MĂSEAUACIUTEI.

GHID s. **1.** călăuză, îndreptar, îndrumar, îndrumător, (livr.) vademécum, (înv.) práveț. *(Un ~ editat pentru turiști.)* **2.** călăuză, îndrumător, (livr.) ciceróne. *(X este ~ într-un muzeu.)*

GHIDÁ vb. **1.** a (se) călăuzi, a (se) conduce, a (se) îndruma. a (se) orienta, (înv.) a (se) povățui. *(A ~ pe un drum; după ce principii se ~?)* **2.** a călăuzi, a conduce, a dirija, a îndrepta, a îndruma, a orienta, (înv.) a tocmi. *(O ~ pe calea cea bună.)* **3.** a călăuzi, a conduce, a duce, a îndruma. *(O ~ prin toate muzeele.)* **4.** a călăuzi, a conduce, a dirija, a îndruma, a povățui, a sfătui, (înv.) a drége, a mlji, a năstăvi. *(L-a ~ bine în viață.)*

GHIDÁRE s. călăuzire, conducere, dirijare, îndreptare, îndrumare, orientare. *(~ cuiva pe drumul cel bun.)*

GHIDRÍN s. *(IHT.; Gasterosteus aculeatus)* (reg.) **moș-cu-trei-ghímpi, pește-cu-ghímpi, pește-cu-țépi, pește-țigănésc.**

ghidúș adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

ghidúș s. v. BUFON. MĂSCĂRICI. PAIAȚĂ.

GHIDUȘÍE s. **1.** glumă, năzbîtie, năzdrăvănie, nebunie, poznă, ștrengărie, (prin Ban.) poșováică, (Mold.) prújă, prujitúră, (Mold., Bucov. și Transilv.) șágă, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv. și Olt.) șoádă, (prin Olt. și Munt.) șoánă, (Transilv., Ban. și Olt. șozénie, (Transilv.) șozíe, (Mold.) tămășág, (prin Olt.) zgoándă, (înv.) cabazlíc, (fam.) pehlivănie. *(A face o ~.)* **2.** farsă, festă, glumă, păcăleală, păcălitură, poznă, ștrengărie, (pop. și fam.) renghi, șótie, (reg.) năsărîmbă, păcálă, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv. și Munt.) șăncălíe, (înv.) bosmá. *(Lasă-te de ~ii!)*

ghidușie s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GIUMBUȘLUC.

GHIFTUÍ vb. a (se) îmbuiba, a (se) îndopa, (prin Transilv. și Maram.) a (se) crivi, (Olt.) a (se) încătărăma. *(S-a ~ cu mîncare.)*

GHIFTUÍRE s. îmbuibare, îndopare, (pop.) saț. *(De atîta ~ s-a și îmbolnăvit.)*

GHIFTUÍT adj. îmbuibat, îndopat. *(Om ~ de mîncare.)*

ghigórț s. v. BIBAN.

ghílie s. v. ȘALVIE-ALBĂ.

GHILIMÉLE s. pl. *(LINGV.)* semnele citării (pl.), (înv.) aducătoare, semnul adúcerii.

GHIMBÉR s. *(BOT.; Zingiber officinale)* (reg.) rădăcină-de-piper-álb.

ghimíe s. v. CORABIE.

GHIMPÁRIȚĂ s. *(BOT.; Crypsis aculeata)* (reg.) iarba-vătămătúrii, iarbă-ghimpoásă.

GHÍMPE s. **1.** *(BOT.; Onopordon acanthium)* ciulin, scai, scaiete, (reg.) pălămídă, sita-zînelor. **2.** *(BOT.; Centaurea calcitrapa)* scaiete, scai-ghimpos, (reg.) vădână, pasul-drópiei, scaimărúnt, scaiul-drăculuí, scai-voinicésc. **3.** *(BOT.; Ruscus aculeatus)* (reg.) **merișór.** **4.** *(BOT.)* mărăcine, spin, țeapă, țepușă, (reg.) steap. *(Măcești e plin de ~; s-a înțepat într-un ~ al măceșului.)* **5.** *(ANAT.)* țeapă. *(~ la urechi.)*

ghímpe s. v. HOLERĂ. SCAI.

GHIMPÓS adj. mărăcinos, spinos, țepos, (pop.) înghimpát, (înv.) ciulinós, scăiós. *(Plante ~; terenuri ~.)*

GHIN s. *(TEHN.)* **1.** (reg.) scoábă. *(~ al rotarului, dulgherului.)* **2.** semen. *(~ pentru tăierea copcilor în gheață.)*

ghincár s. v. CIULIN.

ghindár s. v. GAIȚĂ. STEJAR.

GHÍNDĂ s. spatie, treflă, (reg.) crúce. *(~ la jocul de cărți.)*

ghíndură s. v. AMIGDALĂ. GANGLION. GLANDULĂ.

ghindurós adj. v. GLANDULOS.

GHINIÓN s. **nenoroc, neșansă,** (înv.) ursuzlíc. *(A avut ~.)*

GHINIONÍST adj. **nenorocos, păgubos,** (fam.) **nebaftós.** *(Om ~.)*

GHÎNŢURĂ s. *(BOT.; Gentiana)* genţiană, (reg.) cúpe (pl.), ochinceá, şerpínţă, fiereapămîntului.

ghînţură s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ŢINTAURĂ.

ghînţureá s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ŢINTAURĂ.

GHIOÁGĂ s. (reg.) nageác, (înv.) sópă. *(~ servea ca armă de luptă.)*

ghioágă s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

ghiob s. v. PUTINĂ.

ghiobuléţ s. v. PUTINICĂ.

GHIÓC s. *(BOT.; Centaurea phrygia)* (reg.) diéc, smoc, zglăvóc, floarea-flórilor.

ghíoc s. v. ALBĂSTREA. ALBĂSTRICĂ. ALBĂSTRIŢĂ. VINEŢEA. VINEŢICĂ.

GHIOCÉL s. *(BOT.)* **1.** *(Galanthus nivalis)* (reg.) aişór, clopoţéi (pl.), coconéi (pl.), cocoréi (pl.), primăvăríţă, primăvărúţă, pur, (Olt.) toncroşél. **2.** *ghiocei-mari (Leucojum aestivum)* = (reg.) lúşce (pl.), nodúţe (pl.), omătúţe pl.).

ghiocél s. v. NARCISĂ. ROŞĂŢEA.

ghiold s. v. BRÎNCI. GHIONT. IZBITURĂ. ÎMBRÎNCEALĂ. ÎMBRÎNCITURĂ. ÎMPINSĂTURĂ.

GHIONOÁIE s. *(ORNIT.)* ciocănitoare, (reg.) bocănitoáre, scobitoáre, tocănitoáre, verdáică, verdéică, virdáre. *(~ denumeşte mai multe specii de păsări arboricole.)*

ghionoaie-vérde s. v. VIRDARE.

GHIONÓI s. *(TEHN.)* (prin Maram. şi Transilv.) sápă, (prin Transilv.) ştioácă. *(~ se foloseşte la lucrările de abataj.)*

GHIONT s. brînci, izbitură, îmbrînceală, îmbrîncitură, împinsătură, (reg.) ghiold, ştos, (Mold.) bleándă, dupác, (Ban.) poáncă, (prin Olt. şi Munt.) potirnóg. *(I-a dat un ~.)*

GHIONTÍ vb. a (se) izbi, a (se) îmboldi, a (se) îmbrînci, a (se) împinge, a (se) înghionti, (pop.) a (se) buşi, (reg.) a (se) brînci, a (se) înghioldi, (prin Mold.) a (se) blendi, a (se) blendisi, a (se) dupăci, (prin Olt. şi Ban.) a (se) popîndi. *(Nu vă mai ~ !)*

GHIONTÍRE s. îmboldire, îmbrînceală, îmbrîncire, îmbrîncitură, împingere, înghiontează, înghiontire, (reg.) înghioldeálă, înghioldíre.

ghiorlán adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ŢĂRĂNOI. ŢOAPĂ. ŢOFÎRLAN. VULGAR.

ghiorţán s. v. GUZGAN. ŞOBOLAN.

ghiorţăí vb. v. CHIORÂI.

ghipeán s. v. GLOABĂ. MÎRŢOAGĂ.

GHIPS s. *(MIN.)* ipsos, (înv.) plástru. *(Statuetă de ~.)*

GHÍRCĂ s. *(BOT.; Triticum durum)* (reg.) grîu tăre.

GHIRLÁNDĂ s. (înv.) festón. *(O ~ pe faţada unei clădiri.)*

ghirtóc s. v. URLU P.

ghistină s. v. CARTOF.

GHIUDÉN s. (reg.) rîşchíg, (înv.) sugiúc. *(~ este o specie de salam.)*

ghiúfă s. v. CHIBRIT.

ghiuj s. v. BABALÎC. BACCEA. BĂTRÎN. CĂZĂTURĂ. HODOROG. MOŞ. MOŞNEAG. RAMOLIT.

ghiumurlúc s. v. GRĂNICER.

ghiunie s. v. COLŢAR. DREPTAR. ECHER.

ghiurghiuliu adj. v. TRANDAFIRIU.

GHIVÉCI s. glastră, (pop.) oálă, (reg.) sacsíe, (Transilv.) răvár. *(Un ~ cu flori.)*

GHIVÉNT s. *(TEHN.)* filet. *(~ la o piesă.)*

GHIZD s. colac, margine, (înv. şi reg.) stobór, (reg.) chei (pl.). *(~ la fîntînă.)*

ghizdáv adj. v. ARĂTOS. CHIPEŞ. FRUMOS.

GHIZDÉI s. *(BOT.)* **1.** *(Lotus corniculatus)* (reg.) motocél, trifoíşte. **2.** *ghizdei mare (Lotus uliginosus)* = (reg.) trifoíşte.

ghizdéi s. v. CULBECEASĂ. PAPANAŞ.

GIARDIÁZĂ s. *(MED.)* lambliază.

GIBOZITÁTE s. *(MED.)* cifoză, cocoaşă, (pop.) gheb, (Transilv. şi Ban.) pup, (Transilv.) pupúi.

GIBSÍT s. *(MIN.)* hidrargilit.

GIG s. *(SPORT)* semischif.

GIGÁNT s. colos, titan, uriaş, (reg.) tătár. *(Un ~ din basme.)*

GIGÁNTIC adj. **1.** colosal, enorm, excepţional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrşit, nespus, teribil, uimitor, ululitor, unic, uriaş, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut o şansă ~.)* **2.** colosal, enorm, fabulos, imens, uriaş, (înv. şi reg.) nămilós, (înv.) urieşésc, (fig.) astronómic. *(De proporţii ~.)* **3.** colosal, extraordinar, titanic, uriaş. *(Eforturi ~.)*

GIGANTÍSM s. enormitate, imensitate. *(~ unei construcţii.)*

gígea adj. v. ARĂTOS. CHIPEŞ. FRUMOS.

gîlălui vb. v. DUŞMĂNI. URÎ. VRĂJMĂŞI.

gimnáziu s. v. LICEU. ŞCOALĂ SECUNDARĂ.

GINECÉU s. *(BOT.)* pistil. *(~ al unei flori.)*

GINECOLÓG s. mamoş, obstetrician.

GÍNERE s. mire, (înv. şi pop.) peţitór, (înv. şi reg.) mărit, (reg.) júne, mireáz, miréţ, tînăr. *(Ce ~ tînăr !)*

GÍNGAŞ adj. **1.** delicat, fin, graţios, suav, (Mold. şi Munt.) scarandív, (fig.) dúlce. *(O fată ~; cu gesturi ~.)* **2.** debil, delicat, firav, fragil, pirpiriu, plăpînd, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, slăbuţ, şubred, (pop.) piţigăiát, (înv. şi reg.) mîrşav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Mold. şi Transilv.) sighináş, (Munt. şi Olt.) şiştav. *(Un copil ~; o constituţie ~.)* **3.** anevoios, delicat, dificil, greu, (fig.) ingrát. *(Am o misiune ~.)*

gîngaş adj. v DIFICIL. MOFTUROS. NĂZUROS.

GINGĂȘÍE s. **1.** delicatețe, finețe, grație, suavitate. *(Gesturi pline de ~.)* **2.** tandrețe. *(~ lui am simțit-o cu emoție.)*

GINGIRÍCĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Clupeonella cultriventris)* (pop.) scrumbioară. **2.** *(Clupeonella delicatula)* sardeluță.

GINGIVÍTĂ s. *(MED.)* (pop.) roșeață.

giní vb. v. OBSERVA. VEDEA. ZĂRI.

gioálă s. v. ARȘIC.

gioále s. pl. v. ARȘICE.

gionát s. v. MEMBRU INFERIOR. PICIOR.

gipsáriță s. v. IPCĂRIGE.

GIRÁ vb. a garanta, a răspunde, (pop.) a chezășui. *(A ~ pentru cineva.)*

GIRÁNT s. *(JUR.)* remitent.

GIRATÓRIU adj. circular. *(Sens ~ în circulație.)*

GIRÁȚIE s. *(TEHN., FIZ.)* rotație. *(Mișcare de ~.)*

gireádă s. v. GRĂMADĂ. MALDĂR. MORMAN. MOVILĂ. PURCOI. ȘIRĂ.

GIRODIRECȚIONÁL s. *(AV.)* compas giroscopic.

GIRUÉTĂ s. *(MET.)* anemoscop. *(Cu ~ se determină direcția vîntului.)*

giugiuleálă s. v. ALINTARE. DEZMIERDARE. MÎNGÎIERE.

giugiulí vb. v. ALINTA. DEZMIERDA. MÎNGÎIA.

GIÚLGIU s. lințoliu, (înv. și pop.) pînză, (înv. și reg.) sovón, (reg.) păioáră, (prin Olt. și Munt.) pînzuiálă, (prin Ban. și Transilv.) sălíe, (înv.) cearșáf, gróbnic. *(~ cu care se învelește mortul.)*

giumbúș s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GIUMBUȘLUC.

GIUMBUȘLÚC s. bufonerie, caraghioslîc, clovnerie, comicărie, (rar) bufonádă, paiațarlíc, paiațărie, (înv.) cabazlíc, giumbúș, mascaralíc, mascăriciúne, măscărí*e*, (înv., în Mold.) ghidușie.

giúșcă s. v. MARTIN. PESCAR RÎZĂTOR. PESCĂRUȘ.

GIUVAÉR s. bijuterie, odor, podoabă, (înv. și pop.) giuvaericá, (pop.) scúlă, (înv.) left, (turcism înv.) tefaríc. *(Inele de aur și alte ~uri.)*

GIUVAERGÍU s. bijutier, (reg.) argintár.

giuvaericá s. v. BIJUTERIE. GIUVAER. ODOR. PODOABĂ.

GÎDE s. călău, (rar) torționár, ucigător, (înv. și reg.) hinghér, (reg.) hohér, (înv.) gealát, măcelár, speculatór. *(~ executa pe cei condamnați la moarte.)*

GÎDILÁRE s. gîdilat, gîdilătură.

GÎDILÁT s. gîdilare, gîdilătură.

GÎDILĂTÚRĂ s. gîdilare, gîdilat.

GÎFÎÍ vb. a pufăi, a sufla, (reg.) a răsufla. *(~ după atita alergătură.)*

GÎFÎIÁLĂ s. gîfîit, pufăială, pufăire, pufăit, pufăitură. *(~ cuiva după un efort.)*

GÎFÎÍT s. gîfîială, pufăială, pufăire, pufăit, pufăitură. *(~ cuiva după o fugă.)*

GÎGÎÍRE s. gîgîit, gîgîitură. *(~ unei gîște.)*

GÎGÎÍT s. gîgîire, gîgîitură. *(~ gîștelor.)*

GÎGÎITÚRĂ s. gîgîire, gîgîit. *(~ gîștelor.)*

gîlbáș s. v. SÎNGERETE.

gîlca foleúțului s. v. GLANDĂ PANCREATICĂ. PANCREAS.

gîlca sămînții s. v. GLANDĂ PROSTATICĂ. PROSTATĂ.

GÎLCĂ s. *(MED.)* umflătură, (pop.) bólfă, gîlmă, (reg.) bubîlcă, modîlcă, modovîlcă, momeálcă, trágăn, vîlcă, (Mold.) boșoálcă. *(O ~ la git.)*

gîlcă s. v. SCROFULĂ.

GÎLCEÁVĂ s. animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, disensiune, dispută, divergență, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, zizanie, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.) cîrcotă, dihónie, rîcă, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoáně, prigoníre, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocníre. *(~ dintre două persoane.)*

gîlceávă s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. NEMȚIȘOR. SCANDAL. SURGUCI. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

gîlcevi vb. v. CERTA. ÎNVRĂJBI. SUPĂRA.

gîlcevíre s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISESIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

GÎLCEVITÓR adj., s. arțăgos, certăreț, scandalagiu, (rar) vociferánt, (înv. și pop.) zavragíu, (pop. și fam.) țifnós, zurbagíu, (pop.) pricinás, rînzós, (înv. și reg.) sfădnic, sfădălnic, sfădiciós, (reg.) arțăgáș, gîlcevós, potcáș, scandalós, sfădăiós, sfădărét, sfădăúș, (Mold. și Bucov.) cîrciogár, (Transilv.) pórav, (prin Olt.) pricinélnic, (prin Olt. și Ban.) pricinós, (înv.) pricélnic, priciós, pricitór, sfădáci, sfăditór, (fig.) cloțós, colțós, țăndărós.

gîlcevitór adj., s. v. CÎRCOTAȘ. ȘICANATOR.

gîlcevós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

gîlci s. pl. v. AMIGDALITĂ.

GÎLGÎÍ vb. a bolborosi. *(Un lichid care ~.)*

GÎLGÎIÁLĂ s. gîlgîire, gîlgîit, gîlgîitură.

GÎLGÎÍRE s. gîlgîială, gîlgîit, gîlgîitură.

GÎLGÎÍT s. gîlgîială, gîlgîire, gîlgîitură.

GÎLGÎITÚRĂ s. gîlgîială, gîlgîire, gîlgîit.

gîli s. v. EXCREMENT. FECALE.

gîlmă s. v. GÎLCĂ. UMFLĂTURĂ.

gîmbosí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

gînceluít adj., s. v. LUETIC. SIFILITIC.

GÎND s. **1.** minte, raţiune. *(Cînd cu ~ n-ai gîndit.)* **2.** concepţie, convingere, idee, judecată, opinie, orientare, părere, principiu, vedere, viziune, (livr.) convicţiúne. *(Are ~uri temeinice, serioase.)* **3.** fantezie, imaginaţie, închipuire. *(Îl poartă ~ cu mii de ani în urmă.)* **4.** calcul, idee, intenţie, plan, proiect, socoteală, (înv. şi reg.) propús, (înv.) cúget, duh, própozit, săvîrşit, socotínţă, (fam.) combinaţie. *(Nu şi-a putut realiza ~.)*

gînd s. v. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂŢĂTURĂ. POVAŢĂ. POVĂŢUIRE. SFAT. VORBĂ.

GÎNDĂC s. *(ENTOM.)* **1.** (Transilv.) pépe. **2.** *gîndac-de-bucătărie (Blatta* sau *Periplaneta orientalis)* = libarcă, şvab, gîndac-de-casă, gîndac-negru, (reg.) gîzoábă, taracán, (Bucov.) tarhán; *gîndac-de-casă (Blatta* sau *Periplaneta orientalis)* = libarcă, şvab, gîndac-de-bucătărie, gîndac-negru, (reg.) gîzoábă, taracán, (Bucov.) tarhán; *gîndac-de-făină (Tenebrio molitor)* = morar; *gîndac-de-frasin (Lytta vesicatoria)* = cantaridă, (reg.) căţelul-frásinului, gîndac-de-túrbă, miţa-pópii; *gîndac-de-grîne (Gymnopleurus pilularius)* = gringoaşă; *gîndac-de-hrişcă (Rhizotrogus solstitialis)* = cărăbuşel, hrişcar, cărăbuş-de-hrişcă; *gîndac-de-trandafir (Cetonia aurata)* = ileană, (reg.) cărăbuş-vérde; *gîndac-negru (Blatta* sau *Periplaneta orientalis)* = libarcă, şvab, gîndac-de-bucătărie, gîndac-de-casă, (reg.) gîzoábă, taracán, (Bucov.) tarhán.

gîndác s. v. OFIDIAN. ŞARPE.

gîndac-de-gunói s. v. BĂLIGAR.

gîndac-de-mái s. v. CĂRĂBUŞ.

gîndac-de-mătásc s. v. FLUTURE-DE-MĂTASE. VIERME-DE-MĂTASE.

gîndac-de-túrbă s. v. CANTARIDĂ. GÎNDAC-DE-FRASIN.

gîndac-négru s. v. MAMORNIC.

gîndac-puturós s. v. MAMORNIC.

gîndac-scînteiós s. v. LICURICI.

gîndacul-mórţilor s. v. BORZĂ.

gîndăcel-scînteiós s. v. LICURICI.

gîndălác s. v. MORMOLOC.

GÎNDÍ vb. **1.** a chibzui, a cugeta, a judeca, a medita, a raţiona, a reflecta, (înv.) a meditarisi, a mîndri, a rezona, a semui. *(Vrea să ~ în linişte.)* **2.** a chibzui, a judeca, a socoti, (înv. şi reg.) a sămălui, (fig.) a cîntări, a cumpăni, a drămui. *(Să ~ cum e mai bine.)* **3.** a aprecia, a chibzui, a considera, a crede, a găsi, a judeca, a opina, a socoti, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoáşte, a număra. *(Eu ~ că asa trebuie să facem.)* **4.** a concepe, a-şi imagina, a-şi închipui, a vedea. *(Cum ~ tu realizarea acelui lucru?)* **5.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. şi pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a náşte, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de...)* **6.** a bănui, a crede, a ghici, a-şi imagina, a-şi închipui, a întrezări, a presupune, a prevedea, a socoti, a şti, a visa, (rar) a prevesti, (înv. şi reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)*

GÎNDÍRE s. **1.** cugetare, meditare, meditaţie, reflectare, reflecţie, reflexie, (înv.) schépsis. *(O ~ adîncă.)* **2.** *(FILOZ.)* conştiinţă, cuget, spirit, suflet, (livr.) for interiór, (înv.) cunoştínţă, ştiínţă, (grecism înv.) sinídisis. *(Noţiunea de ~.)* **3.** intelect, judecată, minte, raţiune, spirit. *(Operă a ~.)* **4.** intelect, înţelegere, judecată, minte, raţiune, (fig.) cap. *(Are o ~ extrem de limpede.)* **5.** chibzuire, deliberare, judecare, (fig.) cumpănire, drămuire. *(După o îndelungată ~.)*

GÎNDÍT adj. **1.** chibzuit, cumpănit, judicios, matur, serios, socotit, temeinic. *(O judecată ~.)* **2.** bun, chibzuit, folositor, înţelept, judicios, raţional, rezonabil, socotit, util, (fig.) sănătós. *(Un sfat ~.)*

GÎNDITÓR s., adj. **1.** s. cugetător, filozof, (înv.) cugetărét. *(Un mare ~ materialist.)* **2.** s. filozof, înţelept. *(Cei şapte ~ ai lumii antice.)* **3.** adj. cugetător, meditativ, reflexiv, (înv.) meditatór, (glumeţ şi ir.) pansív. *(Un tip ~.)* **4.** adj. îngîndurat, preocupat. *(O figură ~.)*

GÎNGÁNIE s. *(ENTOM.)* gîză, hexapod, insectă, (pop.) goángă, múscă, (reg.) bórză, (Transilv.) pépe.

GÎNGAV adj., s. bîlbîit, gîngăvit, gîngîit, (reg.) balamút, (prin Ban.) pîtcáv, (Transilv.) şişcav, (prin Olt.) şişcăvít, (prin Transilv.) tîntav. *(Un om ~.)*

GÎNGĂVEÁLĂ s. bîlbîială, bîlbîire, bîlbîit, gîngăvire, gîngăvit. *(~ cuiva.)*

GÎNGĂVÍ vb. **1.** a se bîlbîi, a se gîngîi, (reg.) a se tîntăvi, (Ban.) a pîtcăi, (Transilv. şi Olt.) a şişcăvi. *(Se ~ cînd vorbeşte.)* **2.** a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a şondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

GÎNGĂVÍRE s. bîlbîială, bîlbîire, bîlbîit, gîngăveală, gîngăvit. *(Ce e ~ asta la el?)*

GÎNGĂVÍT adj., s. bîlbîit, gîngav, gîngîit, (reg.) balamút, (prin Ban.) pîtcáv, (Transilv.) şişcav, (prin Olt.) şişcăvít, (prin Transilv.) tîntav. *(Un om ~.)*

GÎNGĂVÍT s. bîlbîială, bîlbîire, bîlbîit, gîngăveală, gîngăvire. *(~ cuiva, în vorbire.)*

GÎNGÎÍ vb. a se bîlbîi, a se gîngăvi, (reg.) a se tîntăvi, (Ban.) a pîtcăi, (Transilv. şi Olt.) a şişcăvi. *(Se ~ cînd vorbeşte.)*

GÎNGÎÍT adj., s. bîlbîit, gîngav, gîngăvit, (reg.) balamút, (prin Ban.) pîtcáv, (Transilv.) şişcav, (prin Olt.) şişcăvít, (prin Transilv.) tîntav.

GÎNGURÍ vb. **1.** (prin Munt.) a şopeltivi, (prin Olt.) a ştiorlîcăi. *(Un copil mic care ~.)* **2.** a ugui. *(Turturelele~.)*

GÎNGURÍRE s. **1.** gîngurit. *(~ copiilor mici.)* **2.** gîngurit, uguire, uguit. *(~ porumbelului.)*

GÎNGURÍT s. **1.** gîngurire. *(~ copiilor mici.)* **2.** gîngurire, uguire, uguit. *(~ porumbeilor.)*

GÎNJ s. *(TEHN.)* (reg.) gújbă, petéucă, (prin Munt.) sucitúră. *(~ la căruță.)*

gînj s. v. APĂRĂTOARE. CHINGĂ. COARDĂ. COCÎRLĂ. CRIVAC. POTÎNG. RÎNCĂ.

gînjéi s. v. PÎRPĂRIȚĂ.

GÎNSÁC s. *(ORNIT.)* gîscan.

GÎRBIȚĂ s. *(BOT.; Limodorum abortivum)* (reg.) sálbă.

gîrbiță s. v. CEAFĂ. GREABĂN. GRUMAZ.

GÎRBOV adj. **1.** ghebos, gheboșat, gîrbovit, încovoiat. *(Om ~ de bătrînețe.)* **2.** adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Cu spatele ~.)*

GÎRBOVÍ vb. a se cocîrja, a se cocoșa, a se gheboșa, a se încovoia, a se îndoi. *(S-a ~ de tot din cauza bătrîneții.)*

GÎRBOVÍT adj. **1.** ghebos, gheboșat, gîrbov, încovoiat. *(Om ~ de bătrînețe.)* **2.** adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit, *(Cu spatele ~ de povară.)*

GÎRLĂ s. *(GEOGR.)* (Transilv. și Mold.) ponór.

gîrlíci s. v. LIMBĂ.

gîrloáță s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

gîrnișór s. v. PORUMB.

GÎSCÁN s. *(ORNIT.)* gînsac.

gîscă s. v. BOȚ. BROASCĂ. BULZ. COCOLOȘ. MUTELCĂ. PIULIȚĂ. ȘURUBELNIȚĂ.

GÎT s. **1.** *(ANAT.)* grumaz, (pop.) junghetúră, (reg. și fam.) gúșă, (reg.) gîtlán. **2.** dușcă, gură, înghițitură, sorbitură, (Transilv.) scópot. *(Trage un ~ de vin.)* **3.** (reg.) buteá, burlúi. *(~ la pîlnie.)*

gît s. v. MĂSEA.

GÎTÁR s. (reg.) grebănár, hamút, spătár. *(~ la ham.)*

gîtiță s. v. BEREGATĂ. GÎTLEJ. LARINGE.

gîtlán s. v. BÎTLAN. GÎT. GRUMAZ. STÎRC CENUȘIU.

GÎTLÉJ s. *(ANAT.)* beregată, (pop.) înghițitoáre, (reg. și fam.) gúșă, (reg.) gîtiță, gúșter, (înv.) grumáz. *(Lichidul i-a alunecat pe ~.)*

gîtléj s. v. LARINGE.

GÎTUÍ vb. **1.** a strangula, a sugruma, (rar) a jugula, (înv. și reg.) a îneca, a sugusa, (reg.) a îmberegăți, a înnăbuși, a năduși, a strugusa, a zgăira, (prin Olt.) a beregătui. *(Tîlharul l-a ~.)* **2.** a se îngusta, a se strîmta, a se sugruma, (rar) a se subția, (înv. și reg.) a se strîmtora. *(În acel loc valea se ~.)*

GÎTUÍRE s. **1.** strangulare, sugrumare, (rar) jugulare, strangulație, (înv.) sugrumătúră. *(~ unei persoane.)* **2.** gîtuitură, sugrumătúră. *(~ unui flacon.)*

GÎTUÍT adj. **1.** strangulat, sugrumat, (înv.) sugușát. *(Persoană ~.)* **2.** înăbușit, înecat, sugrumat. *(Cu glasul ~ de emoție, spuse...)*

GÎTUITÚRĂ s. **1.** sugrumătură. *(~ unei persoane.)* **2.** gîtuire, sugrumătură. *(~ unui flacon.)*

gîță s. v. COADĂ. COSIȚĂ.

gîza-bóului s. v. BĂLIGAR.

gîza-căiului s. v. MUSCA-CALULUI.

GÎZĂ s. *(ENTOM.)* gînganie, hexapod, insectă, (pop.) goángă, múscă, (reg.) bórză, (Transilv.) pépe.

gîză s. v. MUSCĂ.

gîzoábă s. v. GÎNDAC-DE-BUCĂTĂRIE. GÎNDAC-DE-CASĂ. GÎNDAC-NEGRU. LIBARCĂ. ȘVAB.

glaciál adj. v. DISTANT. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. REZERVAT.

GLACIÁR s., adj. *(GEOL.)* **1.** s. pleistocen, (ieșit din uz) diluviu. **2.** adj. pleistocen, (ieșit din uz) diluvián. *(Epoca ~.)*

GLADIATÓR s. (înv.) bóinic. *(Un ~ lupta în arenă.)*

GLADIÓLĂ s. *(BOT.; Gladiolus gandavensis)* (pop.) săbiúță, (reg.) săbioáră, (prin Transilv.) crin-róșu.

GLÁDIȘ s. *(BOT.; Acer tataricum)* glădici, (reg.) verigár.

gladiș s. v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR.

GLAF s. *(CONSTR.)* pervaz, (pop.) prichíci, (reg.) parapéi, (prin Ban. și Transilv.) táblă.

glagóre s. v. JUDECATĂ. MINTE. RAȚIUNE.

glájă s. v. STICLĂ.

GLÁNDĂ s. *(ANAT.)* *glandă corticosuprarenală* = cortex suprarenal; *glandă genitală* = gonadă; *glandă pancreatică* = pancreas, (înv.) gilca folcúțului; *glandă pineală* = epifiză; *glandă prostatică* = prostată, (înv.) gilca sămînții; *glandă sebacee* = (pop.) glandă grăsoásă; *glandă suprarenală* = capsulă suprarenală.

glandă grăsoásă s. v. GLANDĂ SEBACEE.

GLANDÚLĂ s. *(ANAT.)* (pop.) ghindură.

GLANDULÓS adj. *(ANAT.)* (pop.) ghindurós.

GLAS s. **1.** cuvînt, grai, gură, voce, (livr.) verb, (pop.) límbă, (reg.) boáce, (înv.) rost. *(Încă nu i-am auzit ~.)* **2.** timbru, ton, voce, (pop.) viers. *(Avea un ~ grav, plăcut etc.)* **3.** ciripit, piruit, (reg.) piruiálă, piruitúră, (prin Olt.) știorlicăiálă. *(~ de păsărele.)* **4.** *(BIS.)* canon, cîntare. *(Corul cîntă un ~.)*

glas s. v. CUVÎNT. ȘTIRE. TERMEN. VESTE. VORBĂ.

GLASÁT adj. (înv.) zăhărít. *(Fructe ~.)*

glásnică s. v. VOCALĂ.

GLÁSTRĂ s. ghiveci, (pop.) oálă, (reg.) sacsíe, (Transilv.) răvár. *(O ~ cu flori.)*

glávă s. v. CAP. CAPITOL. CĂPĂȚÎNĂ. CRANIU. CUTIE CRANIANĂ. HÎRCĂ. SCĂFÎRLIE. TIGVĂ. ȚEASTĂ.

GLAZURÁ vb. a emaila, a smălțui. *(A ~ un vas de ceramică.)*

GLAZURÁRE s. emailare, smălțuire, smălțuit, (înv.) smălțuitúră. *(~ vaselor de ceramică.)*

GLAZURÁT adj. emailat, smălțuit, (rar) smălțát. *(Vas de ceramică ~.)*

GLAZÚRĂ s. **1.** email, smalţ, (reg.) călái, maz, mázlu, mortasîncă, smînţuiálă. *(Vase de ceramică cu ~.)* **2.** cuvertură. *(~ pentru obiecte de faianţă.)*

GLĂDÍCI s. *(BOT.; Acer tataricum)* gladiş, (reg.) verigár.

GLĂDÍŢĂ s. *(BOT.; Gleditschia triacanthos)* plătică, (reg.) roşcovár, salcím, roşcov-sălbátic.

glăjér s. v. GEAMGIU. STICLAR.

glăjerie s. v. STICLĂRIE.

glăjíţă s. v. STICLUŢĂ.

glăjúţă s. v. STICLUŢĂ.

glămeie s. v. MĂGURĂ. MOVILĂ.

GLĂSCIÓR s. glăsuţ. *(Un ~ de copil.)*

glăsí vb. v. BOCI. CĂINA. CÎNTA. EXECUTA. INTONA. INTERPRETA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. ROSTI. SPUNE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA. VORBI. ZICE.

glăsuí vb. v. BOCI. CĂINA. CÎNTA. EXECUTA. INTONA. INTERPRETA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. ROSTI. SPUNE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA. VORBI. ZICE.

glăsuire s. v. TEXT.

GLĂSÚŢ s. glăscior. *(I-am auzit ~.)*

glăvăţînă s. v. CĂPĂŢÎNĂ. CRANIU. CUTIE CRANIANĂ. HÎRCĂ. SCĂFÎRLIE. TIGVĂ. ŢEASTĂ.

GLĂVOÁCĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Gobius kessleri)* (reg.) mitroácă, mitrocár, guvidie-de-báltă. **2.** *(Gobius fluviatilis)* (reg.) guvidie-de-vád, porcuşor-de-vád.

GLÉZNĂ s. *(ANAT.)* (pop.) oul-piciórului.

GLICÓL s. *(CHIM.)* etilenglicol.

GLICOZÍDĂ s. *(BIOL.)* heterozidă.

GLÍE s. (Mold.) brázdă. *(O ~ de pămînt.)*

GLÍE s. *(ANAT.)* nevroglie.

glie s. v. CÎMP. OGOR. PATRIE. PĂMÎNT. ŢARĂ. ŢARINĂ.

gligán s. v. MISTREŢ. PORC MISTREŢ. PORC SĂLBATIC.

GLISÁ vb. *(TEHN.)* a culisa. *(O uşă care ~.)*

GLISÁRE s. *(TEHN.)* culisare. *(~ unei uşi.)*

GLOÁBĂ s. **1.** *(ZOOL.)* mîrţoagă, (pop.) dîrloágă, mărţînă, (reg.) bijoágă, drîglă, ghipcán, méliţă, mînzóc, şárlă, talaníţă, toroápă, (Transilv.) dábilă, (Mold.) dîrdálă, jărpán, (prin Munt.) meleájă, (prin Transilv.) melegár, (prin Ban.) mîrţogáriu, (prin Transilv. şi Munt.) pîrţotín, (prin Transilv.) renghi, (prin vestul Transilv.) scîrtoágă, (fam.) ráblă. *(Căruţa era trasă de o ~.)* **2.** (reg.) ispáşă, tălpăşág. *(~ era amenda plătită pentru paguba făcută de vitele intrate în semănături străine.)* **3.** heriie, zavescă. *(~ era taxa plătită pentru a împiedica redeschiderea unui proces.)*

gloábă s. v. AMENDĂ. PENALITATE. PENALIZARE.

gloánţă s. v. BULBUC.

GLOÁTĂ s., adv. **1.** s. bandă, buluc, ceată, cîrd, droaie, grămadă, grup, mulţime, pîlc, stol, (pop.) crílă, líotă, (reg.) canará, ciúrdă, mişină, (Olt. şi Transilv.) ciopór, (Olt. şi Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(O ~ de copii.)* **2.** adv. buluc, droaie, grămadă, valvîrtej. *(S-au repezit ~ spre el.)* **3.** s. (mai ales în limbajul claselor exploatatoare) mulţime, norod, plebe, popor, prostime, vulg, (înv. şi reg.) poporíme, (înv.) calabalîc. **4.** s. (depr.) adunătură, strînsură, şleahtă, (Ban.) zbor. *(Nu e decît o ~ de neisprăviţi.)* **5.** s. *(MIL.)* (înv.) hólotă, tábără. *(Pedestrimea rurală se numea în trecut şi ~.)*

gloátă s. v. COLECTIVITATE. MASĂ. MULŢIME.

GLOB s. **1.** sferă, (rar) rotoghílă. *(Un ~ de metal.)* **2.** (rar) băşícă. *(~ colorat care se pune prin grădini.)* **3.** cilindru, sticlă, (reg.) burlúi, ţilíndru. *(~ de lampă.)* **4.** *(ANAT.)* bulb, (reg.) bulbúc, gogoáşă, scovîrlíe. *(~ al ochilor.)* **5.** *(GEOGR., ASTRON.)* sferă. *(~ pămîntesc.)* **6.** lume, pămînt, (rar) mapamónd. *(A făcut înconjurul ~.)*

GLOBÁL adj. total. *(Rezultat ~.)*

globí vb. v. AMENDA. JEFUI. PENALIZA. PRĂDA.

globíre s. v. AMENDĂ. PENALITATE. PENALIZARE.

GLOBULÁR adj. sferic, sferiform, (livr.) orbiculár, (înv.) sfericésc, (impr.) rotúnd. *(De formă ~.)*

GLOBÚLĂ s. *(ANAT.)* *globulă albă* = leucocită; *globulă roşie* = eritrocit, hematie.

GLOBULÉŢ s. globuşor.

GLOBUŞÓR s. globuleţ.

glod s. v. MÎL. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI.

GLODĂRÁIE s. glodărie, (înv.) glódişte. *(Pe drum era ~.)*

GLODĂRÍE s. glodăraie, (înv.) glódişte. *(Un drum plin de ~.)*

GLODÍ vb. a bate, a freca, a roade. *(Mă ~ pantofii.)*

glódişte s. v. GLODĂRAIE. GLODĂRIE.

glodós adj. v. MÎLOS. MLĂŞTINOS. MOCIRLOS. NĂMOLOS. NOROIOS.

GLODURÓS adj. bolovănos, pietros, (rar) bolovănít, bulgărós, (reg.) stolohănós, (prin Transilv. şi Ban.) bordós, (Ban.) buşós. *(Pămînt, teren ~.)*

glodurós adj. v. MÎLOS. MLĂŞTINOS. MOCIRLOS. NĂMOLOS. NOROIOS.

glogozeálă s. v. AFLUENŢĂ. AFLUX. AGLOMERAŢIE. GRĂMĂDEALĂ. ÎMBULZEALĂ. ÎNGHESUIALĂ. ÎNGRĂMĂDEALĂ. ÎNVĂLMĂŞEALĂ.

GLONŢ s. **1.** cartuş, (reg., mai ales în Transilv. şi Ban.) patrón, (înv.) fişíc. *(A mai tras un ~.)* **2.** (pop.) plumb, (Transilv. şi Ban.) şirét. *(Ciuruit de ~.)*

GLÓRIE s. **1.** grandoare, măreţie, mărire, slavă, splendoare, strălucire, (înv.) mărie, mărîme. *(Trecutul de ~.)* **2.** cinste, cinstire, elogiu, laudă, mărire, omagiu, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (înv.) mărie, pohfálă, pohvalénie. *(Să aducem ~ eroilor patriei.)* **3.** (concr.) falá, mîndrie. *(El este ~ fării noastre.)* **4.** celebritate, faimă, prestígiu, renume, reputaţie, (fig.) strălucíre. *(Şi-a cîştigat o ~ fără precedent.)* **5.** (concr.) celebritate, (înv.) ilustraţiúne. *(A ajuns o ~ a medicinii.)*

GLORIFICÁ vb. **1.** a cinsti, a cînta, a elogia, a lăuda, a mări, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)* **2.** a binecuvînta, a lăuda, a mări, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, (rar) a ferici. *(Să ~ ziua de față.)*

GLORIFICÁRE s. **1.** elogiere, lăudare, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (rar) apoteóză, exaltáre, (înv.) prealăudáre, preaslăvíe, sărbătoríre. *(~ a unui erou.)* **2.** binecuvîntare, laudă, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire. *(~ vremurilor noastre.)*

GLORIFICÁT adj. binecuvîntat, lăudat, mărit, preamărit, preaslăvit, proslăvit, slăvit.

GLORIÓS adj. **1.** eroic, strălucit, vitejesc, (pop.) voinicésc. *(O faptă ~ de arme.)* **2.** mărit, (înv. și pop.) slăvít. *(~ domn al Moldovei.)* **3.** falnic, strălucit, (înv.) fălós. *(Un viitor ~.)*

GLOSÁ vb. **1.** a explica. *(A ~ cuvintele dificile dintr-un text.)* **2.** a adnota. *(A ~ un text clasic.)*

GLOSÁR s. **1.** (înv.) scară. *(~ la un text.)* **2.** lexic, vocabular. *(~ regional.)*

GLÓSĂ s. comentariu, explicație, notă. *(~ la un text.)*

glósă s. v. LIMBĂ-DE-MARE.

GLUCÍD s. *(BIOL.)* zahar, hidrat de carbon.

GLUCÍNIU s. *(CHIM.)* beriliu. *(~ este un metal.)*

GLUCÓZĂ s. *(CHIM.)* zahăr de struguri.

GLÚMĂ s. **1.** ghidușie, năzbîtie, năzdrăvănie, nebunie, poznă, strengărie, (prin Ban.) poșováică, (Mold.) prújă, prujitúră, (Mold., Bucov. și Transilv.) șágă, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv. și Olt.) șoádă, (prin Olt. și Munt.) șoánă, (Transilv., Ban. și Olt.) șozénie, (Transilv.) șozíe, (Mold.) tămășág, (prin Olt.) zgoándă, (înv.) cabazlíc, (fam.) pehlivăníe. *(A face o ~.)* **2.** anecdotă, spirit, (reg.) polojénie, (fam.) banc. *(Să vă spun o ~ foarte reușită.)* **3.** snoavă, (reg.) polojénie, (Munt., Olt. și Mold.) dáfie, (Mold.) iznoávă, (Mold. și Bucov.) palótie, (Munt.) tránție *(Culegere de ~e.)* **4.** farsă, festă, ghidușie, păcăleală, păcălitură, poznă, strengărie, (pop. și fam.) renghi, șótie, (reg.) năsărîmbă, păcálă, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv.) șăncălăníe, (prin Transilv. și Munt.) șăncălíe, (înv.) bosmá. *(Lasă-te de ~e!)*

GLUMÉȚ adj. hazliu, poznaș, vesel, (pop. și fam.) ghidúș, hítru, mehénghi, mucalít, strengár, șugubăț, (înv. și reg.) șăgáci, (reg., mai ales în Mold.) șăgálnic, (reg.) poznét, snovós, (Mold.) chisnovát, (Olt.) potcáș, (prin Mold.) prujálnic, prujitór, (prin Olt.) snovélnic, (prin Transilv.) șăncălét, șăncălós, șodomán, (prin Transilv. și Olt.) șodós, (prin Transilv.) șolomét, (prin Bucov. și Mold.) șotélnic, (Bucov.) șotiós, (Mold.) tămășálnic, (prin Olt.) zgondós, (înv.) poznátec, poznít, zeflíu. *(E un om tare ~!)*

GLUMÍ vb. (Mold.) a pruji, (prin Ban. și Olt.) a șodi, (Mold., Bucov. și Transilv.) a șugui, (prin Olt.) a zgondi. *(Rîd și ~.)*

GNOSEOLOGÍE s. *(FILOZ.)* epistemologie, teoria cunoașterii.

goámbă s. v. BORZĂ.

GOÁNĂ s. **1.** alergare, alergătură, fugă, (Bucov.) scópcă, (înv.) repeziș, repezitúră. *(A ținut-o tot într-o ~.)* **2.** fugă, viteză, zbor. *(Mergi la el în ~ și adu-l aici.)* **3.** alergare, alergătură, fugă, umblătură, umblet, (reg.) ștrapáț, (Ban.) prepurtáre, (prin Transilv.) ștrápă. *(După ceasuri de ~.)* **4.** bătaie, gonire, hăituială, hăituire, scornire, stîrnire, (pop.) zgorníre. *(~ vînatului.)* **5.** haită. *(O ~ organizată la vînat.)* **6.** gonire, împreunare, montă, (reg.) montáre, sărít. *(~ la vite.)*

goándă s. v. BORZĂ.

goángă s. v. FUGĂU. GÎNGANIE. GÎZĂ. HEXAPOD. INSECTĂ.

goangă-de-márhă s. v. MUSCĂ-COLUMBACĂ.

goangă-pucioásă s. v. PLOȘNIȚĂ-DE-CÎMP.

GOÁRNĂ s. *(MIL.)* trîmbiță, trompetă, (înv.) trómpă, trúbă.

goáță s. v. CARTOF.

GODÁC s. *(ZOOL.)* (reg.) gódin, godinác. *(Porcul pînă la un an se numește ~.)*

GODÉU s. creț, cută, fald, pliseu, pliu, (reg.) pătură. *(~ al unei rochii.)*

gódin s. v. GODAC.

godinác s. v. GODAC.

gódină s. v. PĂTLĂGEA. VÎNĂTĂ.

goeländ s. v. PESCĂRUȘ.

GOELÉTĂ s. *(MAR.)* (rar) șúner. *(O ~ cu două catarge.)*

góghie s. v. BABUȘCĂ. OCHEANĂ.

gogí vb. v. BOLI. PIROTI. TÎNJI. ZĂCEA.

gogíre s. v. BOLIRE. ZĂCERE. ZĂCUT.

GOGOÁȘĂ s. **1.** (reg.) cráflă, (Transilv. și Ban.) croáfenă, (Bucov.) pampúșcă, (Transilv. și Ban.) páncovă. **2.** *(ENTOM.)* cocon. *(~ al viermilor de mătase.)* **3.** *(BOT.; Physalis alkekengi)* păpălău, (reg.) bășícă, bășicúță, beșícuri (pl.), boboreá, bubuclíe, curcubețícă, dalác, papéle (pl.), puf, pufái, pufuléte, buruiană-de-ábubă, cireașa-evreúlui, cireașă-jidovéască, fusui-sălbátec, iarba-búbei. **4.** *(BOT.; Globaria gigantea)* (reg.) puf, pufái, bășina-cálului. **5.** *(BOT.; Lycoperdon bovista)* (reg.) puf, pufái, pufuléte, bășica-pórcului, beșina-lúpului, beșina-pórcului, beșina-vúlpii, beșul-pórcului, răsuflătoarea-pămîntului. **6.** *gogoașă de ristic* = gală, gogoașă de stejar, (rar) gáleșă, (reg.) moțochínă, gogoașă de cerneálă; *gogoașă de stejar* = gală, gogoașă de ristic, (rar) gáleșă, (reg.) moțochínă, gogoașă de cerneálă.

gogoáșă s. v. BULB. CARTOF. CRISALIDĂ. GLOB. INVENȚIE. MINCIUNĂ. NĂSCOCEALĂ. NĂSCOCIRE. NĂSCOCITURĂ. NEADEVĂR. NIMFĂ. PALAVRĂ. PLĂSMUIRE. POVESTE. PUPĂ. SCORNEALĂ. SCORNIRE. SCORNITURĂ.

gogoașă de cerneálă s. v. GALĂ. GOGOAȘĂ DE RISTIC. GOGOAȘĂ DE STEJAR.

gogomán adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

GOGOMĂNÍE s. nătîngie, neghiobie, nerozie, nesocotință, prostie, stupiditate, (rar) netoție, (înv. și reg.) nătărăíe. *(A dovedit o mare ~.)*

GOGONÁT adj. (reg.) bobonát, dodoléț. *(De formă ~.)*

gógoriță s. v. BAUBAU.

GOL adj., s. **1.** adj. despuiat, dezbrăcat, dezgolit, neîmbrăcat, nud, (reg.) pieligós, (Transilv. și Mold.) tîrșit. *(Om ~.)* **2.** adj. golaș, pleșuv, (rar) pleș. *(Un vîrf muntos ~.)* **3.** adj. deșert, vid, (înv. și pop.) sec, secát, (înv.) pustíu. *(Un vas ~.)* **4.** adj. golit, secat, secătuit, (astăzi rar) sleít. *(O vistierie ~.)* **5.** adj. gălnos, sec. *(Nuci ~.)* **6.** adj. deșert, nelocuit, nepopulat, pustiu, (înv.) pustiiciós. *(O așezare ~.)* **7.** adj. deșert, necultivat, pustiu, sălbatic, vid, (înv. și reg.) săcrét, (înv.) pustiiciós, pustiít. *(Loc, ținut ~.)* **8.** s. vid. *(Se face un mare ~ în jurul său.)* **9.** adj. neîncărcat, (reg.) sec. *(Avea arma ~.)* **10.** adj. necirculat, neumblat, pustiu. *(Drumuri ~.)* **11.** adj. liber, neocupat, (înv. și pop.) slóbod. *(În sală a rămas un scaun ~.)* **12.** adj. alb, nescris. *(Rînd ~ pe o foaie scrisă.)* **13.** s. lacună, lipsă. *(Completează ~urile.)* **14.** adj. simplu, (înv. și reg.) sec. *(A mîncat pîine ~.)*

GOLÁN s. derbedeu, haimana, vagabond, (pop. și fam.) teleléu, (reg.) hîrbár, hîrbáreț, ulițár, (Mold.) dulandragíu, (prin Olt.) jarcaléte, (Mold.) láinic, (prin Munt.) teácăr, (Mold. și Transilv.) ulițárnic, (Transilv. și Ban.) vandralău, vandráș, vandróc, vandrocáș, (prin Transilv.) verbuncáș, (înv.) ștrengár, zamparagíu, (înv., în Transilv.) buduslău, (fam.) batepóduri. *(E un ~ fără pereche!)*

GOLÁȘ adj. **1.** (Transilv. și Ban.) peleág. *(Pasăre ~.)* **2.** gol, pleșuv, (rar) pleș. *(Un vîrf muntos ~.)*

GOLĂNÍE s. (înv.) ștrengărie.

golătáte s. v. GOLICIUNE. NUDITATE.

GOLDÁN s. *(BOT.; Prunus insititia)* renglot, (reg.) culcudúș, prun gogonéț, (Transilv.) crichín.

GOLDÁNĂ s. *(BOT.)* renglotă, (rar) mirabélă, (prin Transilv.) crichínă.

GOLF s. *(GEOGR.)* (înv.) cotitúră, sin, sîn. *(~ de mare.)*

GOLFULÉȚ s. *(GEOGR.)* (înv.) sînișór.

GOLÍ vb. **1.** a descărca, a deșerta, (rar) a vida, (pop.) a zvînta, (înv. și reg.) a scúrge, (prin vestul Munt.) a sicni. *(A ~ roaba.)* **2.** a elibera, a evacua, a libera. *(A ~ o locuință.)* **3.** a seca, a secătui, (astăzi rar) a slei. *(A ~ vistieria.)*

golí vb. v. DESPUIA. DEZBRĂCA. DEZGOLI. JEFUI. PRĂDA.

GOLICIÚNE s. nuditate, (pop.) golătáte.

goliciunea-fetii-pădúrii s. v. BARBA-POPII.

gólie s. v. COCOR.

GOLÍRE s. **1.** descărcare, descărcat, deșertare, deșertat, golit. *(~ unei roabe.)* **2.** eliberare, evacuare, liberare. *(~ unei locuințe.)*

golíre s. v. DESPUIERE. DEZBRĂCARE. DEZGOLIRE.

GOLÍT adj. gol, secat, secătuit, (astăzi rar) sleít. *(O vistierie ~.)*

GOLÍT s. descărcare, descărcat, deșertare, deșertat, golire. *(~ unei roabe.)*

golímb s. v. PORUMBEL.

golímbár s. v. PĂTUL. PORUMBAR. PORUMBĂRIE.

golímbíță s. v. PORUMBIȚĂ.

GOLOGÁN s. ban, franc, para, (înv. și pop.) sorocovăț, (pop. și fam.) pitác, sfanț, (reg. și fam.) pițúlă, (astăzi fam.) argínți (pl.), (fam.) capitál, (arg.) lovéle (pl.), mángări (pl.), mardéi (pl.), materiál. *(A rămas fără ~i.)*

GOLOMĂȚ s. *(BOT.; Dactylis glomerata)* (reg.) noduroásă.

golomóz s. v. BOȚ. BULZ. COCOLOȘ. MOLOZ.

golomozí vb. v. BOȚI. MOTOTOLI. ȘIFONA.

GONÁCI s. bătăiaș, gonaș, mînător, hăitaș, (reg.) ciocănáș, hăitár, (prin Mold.) botáș. *(~ la o vînătoare.)*

gonáci s. v. FUGĂU.

GONÁDĂ s. *(ANAT.)* glandă genitală.

GONÁȘ s. bătăiaș, gonaci, hăitaș, mînător, (reg.) ciocănáș, hăitár, (prin Mold.) botáș. *(~ la o vînătoare.)*

gongălău s. v. CĂRĂBUȘ.

gongoní vb. v. GRUNGUNI. GURLUI.

GONGORÍSM s. *(LIT.)* culteranism, cultism. *(~ a apărut în Spania.)*

GONÍ vb. **1.** a alerga, a fugi, (înv. și reg.) a cúre, (reg.) a (se) încura, (Bucov.) a scopci. *(Calul ~.)* **2.** a alerga, a fugări. *(Îl ~ prin toată curtea.)* **3.** a hăitui, a scorni, a stîrni, (pop.) a zgorni. *(~ vînatul din bîrlog.)* **4.** a alunga, a izgoni, a respinge, (înv.) a împínge. *(Îl ~ pe inamic.)* **5.** a alunga, a exila, a izgoni, a ostraciza, a proscrie, a surghiuni, (livr.) a relega, (înv.) a urgisi. *(L-a ~ din țară.)* **6.** a alunga, a depărta, a izgoni, a îndepărta, (rar) a prigoni a răzmeri, a surghiuni, (înv. și pop.) a oropsi, (pop.) a zgorni, (înv. și reg.) a întiri, a mîna, a tăia, (reg.) a tintiri, a zgoni, (Transilv. și Ban.) a dudui, a gorgoni, (Transilv.) a păfuga, (prin Transilv.) a poteri, (prin Olt. și Ban.) a sprînji, (Transilv. și Maram.) a țipa, (Ban. și Transilv.) a zogorni, (înv.) a lepăda, a răschira, (fam.) a mătrăși, (fam. fig.) a mătura. *(L-a ~ de la casa lui.)* **7.** a (se) împerechea, a (se) împreuna, a (se) încrucișa, (pop.) a (se) căței, a (se) însoți, (reg.) a (se) pui. *(A ~ vițele cornute mari.)*

GONÍRE s. **1.** bătaie, goană, hăituială, hăituire, scornire, stîrnire, (pop.) zgornire. *(~ vînatului din bîrlog.)* **2.** alungare, izgonire. *(~ cuiva de acasă.)* **3.** alungare, exilare, izgonire, ostracizare, proscriere, surghiunire, (livr.) relegáre, relegație. *(~ cuiva din patria sa.)* **4.** goană, împreunare, montă, (reg.) montáre, sărít. *(~ la vițele cornute.)*

GONÍT adj., s. **1.** adj. alungat, izgonit, (astăzi rar) surghiunít, (înv. și pop.) oropsít.

2. adj., s. alungat, exilat, izgonit, pribeag, proscris, surghiunit, (livr.) relegát, (înv.) surghiún.

gonitoáre s. v. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

gonitór s. v. TAUR.

gonițár s. v. FUGĂU.

GONORÉE s. *(MED.)* blenoragie, (pop.) sculaménț, (reg.) frîntúră, scúrgere, scursoáre, (înv.) scursúră.

gordúnă s. v. CONTRABAS.

gorgoní vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA.

GÓRNIC s. *(ENTOM.; Cerambyx cerdo)* croitor.

górnie s. v. PĂDURAR. PÎNDAR.

GORNÍST s. *(MIL.)* trîmbițaș, trompet, trompetist, (rar) trîmbițár, (înv.) trîmbáci, trîmbicér, trompetáș, trubáci.

GORÚN s. *(BOT.; Quercus petraea)* (pop.) slădún, tufán, (Olt. și Ban.) cerói.

gorún s. v. MOȘMON.

góspod adj. v. DOMNESC. VOIEVODAL.

GOSPODÁR s. (înv.) căsár, căsáș. *(În curte ne-a întîmpinat ~.)*

gospodár s. v. BĂRBAT. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. MONARH. SOȚ. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

GOSPODĂRÉSC adj. casnic, domestic, familial. *(Treburi ~.)*

GOSPODĂRÍ vb. a administra, a cîrmui, a conduce, (înv. și pop.) a oblădui, a priveghea, a supraveghea, (înv.) a isprăvnici, a ocîrmui. *(A ~ treburile publice.)*

GOSPODĂRÍE s. **1.** (înv. și reg.) naméstie. *(Are o ~ frumoasă.)* **2.** menaj. *(Își face singură ~.)*

gospodărie s. v. CASĂ. CĂSĂTORIE. CĂSNICIE. MENAJ.

GOSPODĂRÍRE s. administrare, administrație, cîrmuire, conducere, (înv. și pop.) oblădúire, (înv.) chiverniseálă, chivernisíre, isprăvnicie, ocîrmuíre. *(~ treburilor publice.)*

gospodín s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. MONARH. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

GOSPODÍNĂ s. casnică, (rar) menajéră.

gost s. v. INVITAT. MUSAFIR. OASPETE.

goteán s. v. COCOȘ-DE-MUNTE. COCOȘ-SĂLBATIC.

góteă s. v. CHICIURĂ. PROMOROACĂ.

goteá-róșie s. v. GĂINUȘĂ. IERUNCĂ.

gotoví vb. v. PREGĂTI. PREPARA.

góvie s. v. MIREASĂ.

goz s. v. GUNOI. IMPURITATE. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

GRÁBĂ s. **1.** iuțeală, rapiditate, repezeală, repeziciune, viteză, zor, (rar) grăbíre, (înv. și pop.) repejúne. *(A făcut ceva în mare ~.)* **2.** urgență, zor, (Transilv.) sorgoșeálă, (înv.) sîrgulálă. *(E mare ~ să...)* **3.** precipitare, precipitație, pripă, pripeală, pripire, zor. *(Ce e ~ asta?)*

GRÁBNIC adj., adv. **1.** adj. grăbit, iute, întins, precipitat, rapid, repede, repezit, zorit, (înv. și pop.) silít, sílnic, (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)* **2.** adv. iute, rapid, repede, tare. *(Alerga cînd mai ~, cînd mai încet.)* **3.** adv. imediat, iute, îndată, rapid, repede, urgent, (prin Transilv.) pripéște. *(Vino ~ să vezi.)* **4.** adv. curînd, devreme, fuga, imediat, iute, îndată, neîntîrziat, numaidecît, rapid, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáș, mínteni, (înv.) peșín, techer-mécher. *(Să te întorci ~ !)* **5.** adj., adv. imediat, neîntîrziat, operativ, prompt, rapid. *(O intervenție ~; a intervenit ~.)* **6.** adj. presant, urgent, (Transilv.) sórgoș. *(Treburi ~ îl cheamă în provincie.)*

GRAD s. **1.** (prin Transilv.) ștric. *(~ alcoolic.)* **2.** nivel, stadiu, treaptă. *(~ de dezvoltare.)* **3.** funcție, rang, (înv.) ridicáre. *(Are ~ de director.)* **4.** poziție, rang, situație treaptă, (înv.) stépenă. *(~ cel mai înalt în ierarhia socială.)*

GRADÁ vb. a doza, a nuanța. *(A-și ~ efectele.)*

GRADÁRE s. dozaj, dozare, nuanțare. *(~ efectelor.)*

GRADÁT adj., adv. **1.** adj., adv. progresiv, treptat, (înv.) scăríș. *(Dezvoltare ~; se dezvoltă ~.)* **2.** adj. succesiv, treptat. *(O înșiruire ~.)*

GRADÁT adj., s. *(MIL.)* galonat.

GRADÁȚIE s. diviziune. *(~ la un termometru.)*

GRÁFIC s. diagramă. *(~ al unui fenomen.)*

GRAFÍE s. scriere, scris, (rar) scriitúră. *(I-a recunoscut ~.)*

grafíric adj. v. GRAVITAȚIONAL.

GRAFÍT s. *(MIN.)* piombagină.

GRAI s. **1.** cuvînt, glas, gură, voce, (livr.) verb, (pop.) límbă, (reg.) boáce, (înv.) rost. *(Nu i-am auzit încă ~.)* **2.** limbaj. *(Omul e înzestrat cu ~.)* **3.** *(LINGV.)* (livr.) idióm, (impr.) dialéct. *(Un ~ regional.)*

grai s. v. CUVÎNT. TERMEN. VORBĂ.

GRAJD s. (înv. și reg.) sălaș, stául, (reg., mai ales în Transilv.) poiátă, (Transilv.) cobălteáță, (Mold. și prin Transilv.) pătúl, (prin Mold.) serái, (Ban.) ștal, (prin Transilv., Maram. și Mold.) ștalău, (Ban.) ștalóg. *(Vitele se adăpostesc în ~.)*

GRAM s. (pop.) dram. *(Nu are nici un ~ de sare.)*

GRAMOFÓN s. patefon.

GRANÁT s. *(BOT.; Chrysanthemum parthenium)* spilcuță, (reg.) bumbișór, firicică, mátrice, mătriceá, mătríță, mușetél, năsturéi (pl.), părălúțe (pl.), pirétru, román, romaníță, smírnă, spiculéțe (pl.), tarhón, vetriceá, creasta-cocóșului, iarbă-amără, iarbă-creață, iarbă-máre, laba-gîștii, ochiul-bóului, poala Sfintei-Măríi.

granátă s. v. RODIE.

GRANAT DE BOÉMIA s. *(MIN.)* pirop.

GRANDILOCVÉNT adj. afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunătór, umflát. *(Ton, stil, limbaj ~.)*

GRANDILOCVÉNȚĂ s. afectare, artificialitate, căutare, emfază, manierism, patos, prețiozitate, retorism. *(Un stil plin de ~.)*

GRANDIÓS adj. **1.** impozant, impunător, maiestos, măreț, monumental, splendid, superb, (rar fig.) trufaș. *(Un palat ~.)* **2.** bogat, fastuos, luxos, mare, pompos, somptuos, splendid, strălucit, strălucitor, (livr.) magnific, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~; o solemnitate ~.)* **3.** impunător, maiestos, măreț, (rar) augúst. *(Imagine ~.)* **4.** măreț, splendid, strălucitor, (înv.) vederós. *(Un spectacol ~.)* **5.** falnic, impozant, impresionant, impunător, maiestos, măreț, semeț, splendid, (livr.) magnific, (pop.) míndru, (înv. și reg.) fălós, (fig.) trufaș. *(Vîrfurile ~ ale munților.)* **6.** maiestos, măreț, solemn, (înv.) solemnél. *(O noapte ~.)*

GRANDOÁRE s. **1.** măreție, monumentalitate, splendoare. *(~ unui palat.)* **2.** maiestate, măreție, semeție. *(~ piscurilor albe de zăpadă.)* **3.** măreție, solemnitate. *(Un peisaj plin de ~.)* **4.** glorie, măreție, mărire, slavă, splendoare, strălucire, (înv.) măríe, măríme. *(Trecutul plin de ~.)*

GRANDOMÁN adj. fudul, înfatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) măréț, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. și reg.) pîșín, (prin Ban.) mărós, nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadárnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobít.

GRANDOMANÍE s. megalomanie.

GRÁNGUR s. *(ORNIT.; Oriolus oriolus)* (reg.) domnișór, pișcănfloáre, zamfíră, mierlăgálbenă, (Olt.) cinflór.

GRÁNIȚĂ s. **1.** frontieră, hotar, limită teritorială, (înv. și pop.) márgine, (înv.) confínii (pl.), cordón, fruntárie, miezuínă. *(~ a unui stat.)* **2.** hotar, limită, margine, (înv.) término. *(Se păstrează între ~ rezonabil'e.)*

GRANULÁR adj. granulos, grăunțos, (pop.) zgrăbunțós. *(Substanță ~.)*

GRANULÍE s. *(MED.)* **1.** tuberculoză miliară. **2.** tifobaciloză.

GRANULOCÍT s. *(ANAT.)* polinuclear.

GRANULOPLÁSMĂ s. *(ANAT.)* endoplasmă.

GRANULÓS adj. **1.** granular, grăunțos, (pop.) zgrăbunțós. *(Substanță, materie ~.)* **2.** grunjos, grunzuros, zgrunțuros, (livr.) rugós, (pop.) zgruntós, zgrunțuít. *(O suprafață ~.)*

GRÁPĂ s. *(AGRIC.)* (reg.) boroánă, colțár.

GRÁPĂ s. *(BOT.)* ciorchine, racem. *(~ este un tip de inflorescență.)*

GRAS adj., s. **1.** adj. corpolent, gros, obez, planturos, plin, rotofei, rotund, umflat, voluminos, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(O femeie ~.)* **2.** adj. împlinit, plin, rotunjit, rotund. *(Brațe ~.)* **3.** adj., s. *(TIPOGR.)* aldin, compact. *(Litere ~.)* **4.** adj. *(ANAT.)* adipos. *(Țesut ~.)* **5.** adj. onctuos, uleios, unsuros. *(Materie ~.)* **6.** adj. uns, unsuros, (rar) onctuós. *(Un obiect ~.)* **7.** adj. untos. *(Lapte ~.)* **8.** adj. bogat, fecund, fertil, mănos, productiv, roditor, rodnic, (înv.) producătór, rodít, rodós, spórnic. *(Teren ~.)*

gras s. v. GRĂSIME.

grășiță s. v. AGURIJOARĂ. IARBĂ-GRASĂ. PORTULACĂ.

GRĂTIE s. zăbrea, (pop.) ostréț, (Transilv.) roștei. *(Fereastră cu ~ii.)*

grătie s. v. SPETEAZĂ.

GRATIFICĂȚIE s. recompensă. *(A primit o ~ în bani.)*

GRÁTIS adv. degeaba, gratuit, (pop.) geába. *(A da cuiva ~ un lucru.)*

gratitúdine s. v. RECUNOȘTINȚĂ.

gratuít adj. v. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. NEFOLOSITOR. NETREBUINCIOS. NEUTIL. VAN. ZADARNIC.

GRATUÍT adv. degeaba, gratis, (pop.) geába. *(A da cuiva ~ un lucru.)*

gratulá vb. v. FELICITA.

gratuláre s. v. FELICITARE.

GRAȚIÁ vb. *(JUR.)* (înv.) a pardona. *(A ~ un condamnat.)*

GRÁȚIE s., prep. **1.** s. drăgălășenie, farmec, (livr.) șarm. *(Are o ~ înnăscută.)* **2.** s. delicatețe, finețe, gingășie, suavitate. *(Gesturi pline de ~.)* **3.** s. *(BIS.)* dar, favoare, har, (înv.) măiestríe. *(~ divină.)* **4.** s. *(BIS.)* ajutor, har, îndurare, milă, milostivire, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) milcuíre, milosírdie, míloste, milostivénie, milostivnicie. *(~ divină s-a aplecat asupra lui.)* **5.** prep. datorită, mulțumită, (înv.) slávă. *(~ lui a izbutit.)*

grăție s. v. FAVOARE. GRAȚIERE. PROTECȚIE.

GRAȚIÉRE s. *(JUR.)* (înv.) grăție. *(Condamnatul a obținut ~.)*

GRAȚIÓS adj. **1.** delicat, fin, gingaș, suav, (Mold. și Munt.) scarandív, (fig.) dúlce. *(O fată ~; cu gesturi ~.)* **2.** elegant, mlădios, mlădiu, suplu, zvelt, (rar) mlădiát. *(Un mers ~.)*

GRAV adj., adv. **1.** adj. greu, malign, periculos, primejdios, serios, (rar) sevér, (fam.) urít. *(O voală ~; o formă ~ a bolii.)* **2.** adv. greu, rău, serios, tare. *(E ~ bolnav.)* **3.** adj. critic, greu, periculos, primejdios. *(Moment ~ al unei crize.)* **4.** adj. serios. *(Are o fizionomie ~.)* **5.** adj. serios, solemn, (livr.) marțial, (înv.) solemnél. *(Ton ~.)* **6.** adj. adînc, gros, jos, profund, (fig.) cavernós. *(O voce ~; un timbru ~.)* **7.** adj. auster, sever, sobru, (rar) áspru. *(O frumusețe ~; linii ~.)*

GRAVÁ vb. (rar) a scrijeli. *(A ~ metalul.)*

gravá vb. v. FIXA. RĂMÎNE.

GRAVÁRE s. gravură. *(Operația de ~.)*

graváre s. v. FIXARE.

GRAVÍDĂ adj. însărcinată, (pop. și fam.) borțoásă, burduhănoásă, burduhoásă, burtoásă, (pop.) grea, groásă, împovărátă, îngreunátă, (înv. și reg.) tăroásă, (reg.) încărcátă, (prin Transilv.) greoáie, (prin Munt. și Olt.) sărcinátă, (înv.) grecioásă, îngroșátă. *(Femeie ~.)*

GRAVIDITÁTE s. sarcină, (rar) maternitáte, (înv. și reg.) purtáre, (reg.) poziție, stáre. *(În timpul ~ unei femei.)*

GRAVITÁTE s. **1.** pericol, periculozitate, primejdie, seriozitate, (rar) severitáte. *(~ bolii de care suferă.)* **2.** seriozitate, solemnitate. *(~ făcu loc jovialității.)* **3.** austeritate, rigorism, severitate, sobrietate, (rar) aspríme. *(~ liniilor unei construcții.)*

gravitáte s. v. ATRACȚIE UNIVERSALĂ. GRAVITAȚIE.

GRAVITÁȚIE s. *(FIZ.)* atracție universală, (impr.) gravitáte. *(Legea ~.)*

GRAVITAȚIONÁL adj. (rar) grafífic.

GRAVÓR s. (pop.) săpătór. *(~ în lemn.)*

GRAVÚRĂ s. **1.** gravare. *(Operația de ~.)* **2.** stampă, (înv.) săpătúră. *(O ~ în lemn.)*

GRĂBÍ vb. **1.** a (se) iuți, a (se) zori, (livr.) a (se) alerta, (înv. și pop.) a (se) pripi, a (se) sili, (înv. și reg.) a (se) păzi, a spori, a (se) steji, (reg.) a (se) purta, (înv.) a (se) curînda, a (se) sîrgui, a (se) sprinteni. *(Se ~ să ajungă la timp.)* **2.** a (se) precipita, a (se) zori. *(Nu e nevoie să vă ~.)* **3.** a zori, (fig.) a presa. *(Timpul ne ~.)* **4.** a se zori, (grecism înv.) a proftaxi. *(Se ~ a trimite mandatul.)* **5.** a accelera, a iuți, a urgenta, a zori, (astăzi rar) a pripi. *(A ~ încheierea unei operații.)* **6.** a devansa. *(A ~ muncile agricole.)* **7.** a se pripi. *(Te rog să nu te ~ în luarea deciziei.)*

GRĂBÍRE s. **1.** accelerare, iuțire, urgentare, zorire. *(~ expedierii unei mărfi.)* **2.** devansare. *(~ muncilor agricole.)*

grăbíre s. v. GRABĂ. IUȚEALĂ. RAPIDITATE. REPEZEALĂ. REPEZICIUNE. VITEZĂ. ZOR.

GRĂBÍT adj., adv. **1.** adj. grabnic, iute, întins, precipitat, rapid, repede, repezit, zorit, (înv. și pop.) silít, sílnic, (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)* **2.** adv. (reg.) zórnic. *(Fuge ~ către casă.)* **3.** adj. accelerat, iuțit, rapid, zorit. *(Ritm ~ de deplasare.)* **4.** adj., adv. des, iute, rapid. *(Respirație ~ ; respiră ~.)*

grăbițél s. v. PALANEȚ.

GRĂDÉLE s. pl. leasă.

GRĂDINÁR s. florar, horticultor. *(Un ~ renumit în creșterea trandafirilor.)*

GRĂDÍNĂ s. **1.** (înv. și reg.) sad, (reg.) ográdă, (prin Olt. și Ban.) basceá, (Transilv.) teléchi. *(~ de legume.)* **2.** parc. *(~ publică.)* **3.** *grădină zoologică* = parc zoologic, (livr.) zóo, zoopárc.

GRĂDINĂRÍE s. grădinărit, horticultură. *(Se ocupă cu ~.)*

GRĂDINĂRÍT s. grădinărie, horticultură. *(Se ocupă cu ~.)*

GRĂDIȘTE s. *(GEOGR.)* grind, (reg.) popínă. *(~ în lunca unui riu.)*

GRĂÍ vb. a articula, a pronunța, a rosti, a scoate, a spune, a vorbi, a zice, (prin Mold.) a blești. *(N-a putut ~ un cuvînt.)*

grăí vb. v. BOTEZA. CHEMA. DENUMI. INTITULA. ÎNȚELEGE. ÎNVOI. NUMI. PORECLI. ROSTI. SPUNE. SUPRANUMI. VORBI. ZICE.

GRĂITÓR adj. concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) îndreptățitór. *(O dovadă ~ ; un exemplu ~.)*

grăitór s. v. PEȚITOR.

grăjnicioáră s. v. AGURIJOARĂ. PORTULACĂ.

GRĂMÁDĂ s., adv. **1.** s. maldăr, morman, movilă, purcoi, (rar) strînsúră, (pop.) troián, (reg.) mîglă, (Mold.) cládă, (Mold. și Transilv.) gireádă, (pop. fig.) nămól. *(O ~ de cartofi, de crengi, de praf.)* **2.** s. maldăr, teanc, vraf, (reg.) năsádă, (Mold. și Transilv.) clit, (înv.) smoc. *(Pe birou se afla o ~ de dosare.)* **3.** s. duium, mulțime, potop, puhoi, puzderie, sumedenie, (înv. și pop.) máre, poiéde, (înv. și reg.) întunéric, (reg.) posmól, tălábă, (Transilv. și Mold.) sílă, (înv.) mulțít, putére, (fig.) groáză, grozăvénie, grozăvíe, (reg. fig.) pológ. *(O ~ de trupe inamice.)* **4.** s. bandă, buluc, ceată, cîrd, droaie, gloată, grup, mulțime, pîlc, stol, (pop.) crîlă, líotă, (reg.) canará, ciúrdă, mișină, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Olt. și Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(O ~ de copii.)* **5.** s. mulțime, (fig.) armátă. *(O ~ de muncitori.)* **6.** adv. buluc, droaie, gloată, valvîrtej. *(Se repezeau ~ la el.)* **7.** s. mulțime, seamă. *(Și-a rezolvat o ~ de probleme.)* **8.** s. mulțime, (fig.) car. *(I-a adus o ~ de vești.)* **9.** s. mulțime, șir, (fam.) cîrd. *(A trecut o ~ de ani de cînd nu ne-am văzut.)*

GRĂMĂDEÁLĂ s. afluență, aflux, aglomerație, îmbulzeală, înghesuială, îngrămădeală, învălmășeală, (pop.) válmă, (Ban. și prin Olt., Transilv.) năloágă, (Transilv.) vlog, (înv.) glogozeálă. *(Era o ~ de nedescris la magazin.)*

GRĂMĂDÍ vb. a se îmbulzi, a se îndesa, a se înghesui, a se îngrămădi, (pop.) a se buluci, (reg.) a se poroboti, a se tîrși, (prin Ban. și Olt.) a se nălogi, (rar fig.) a se mușuroi. *(S-au ~ cu toții în jurul lui.)*

GRĂMĂTÍC s. *(IST.)* diac, logofăt, pisar, scrib, scriitor, uricar. *(~ în cancelariile domnești din țările române.)*

grămătíc s. v. CÎNTĂREȚ. DASCĂL. DIAC. PARACLISER. PSALT. ȚÎRCOVNIC.

grămătície s. v. CANCELARIE.

GRĂNICÉR s. **1.** *(MIL.)* (înv.) cordonáș, strájă, (turcism înv.) ghiumurlúc. *(~ la hotare.)* **2.** *(IST.)* plăieș.

GRĂPÁ vb. *(AGRIC.)* (pop.) a boroni. *(A ~ ogorul.)*

GRĂPÁRE s. *(AGRIC.)* grăpat, (rar) grăpătúră, (pop.) boroníre, boronít, (reg.) tîrșit. *(~ solului cu grapa.)*

GRĂPÁT s. *(AGRIC.)* grăpare, (rar) grăpătúră, (pop.) boroníre, boronít, (reg.) tîrșit. *(~ solului cu grapa.)*

grăpătúră s. v. GRĂPARE. GRĂPAT.

grăpíș adv. v. TÎRÎȘ.

GRĂSÁN adj. bucălai, bucălat, dolofan, durduliu, grăsuliu, grăsuț, plin, rotofei, rotund, (reg.) brusnát, bucălíu, durd, (prin Olt.) vîrláv.

GRĂSÍME s. **1.** (înv.) gras. *(Carne cu ~.)* **2.** unsoare. *(~ de gătit.)*

GRĂSULÍU adj. bucălai, bucălat, dolofan, durduliu, grăsan, grăsuț, plin, rotofei, rotund, (reg.) brusnát, bucălíu, durd, (prin Olt.) vîrláv.

GRĂSÚȚ adj. bucălai, bucălat, dolofan, durduliu, grăsan, grăsuliu, plin, rotofei, rotund, (reg.) brusnát, bucălíu, durd, (prin Olt.) vîrláv.

GRĂTÁR s. *(ELECTRONICĂ)* grilă, sită. *(~ la o poliodă.)*

GRĂÚNTE s. boabă, bob, sămînță, (reg.) boámbă, boánă. *(Un ~ de grîu.)*

grăúnte s. v. MIȘINĂ.

GRĂUNȚÓS adj. granular, granulos, (pop.) zgrăbunțós. *(Materie ~.)*

grea adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

GREÁBĂN s. *(ZOOL.)* (reg.) gîrbiță, (prin Transilv.) spéte (pl.), (Ban. și Transilv.) spináre, (prin Transilv. și Bucov.) șa. *(~ calului.)*

greabănul spinării s. v. COLOANĂ VERTEBRALĂ. ȘIRA SPINĂRII.

GREÁCĂ s. (înv.) grecíe. *(Text tradus din ~.)*

GREÁȚĂ s. 1. *(FIZIOL.)* (pop.) plecáte (pl.), (înv. și reg.) slădíci. *(A mîncat ceva care i-a produs ~.)* 2. aversiune, dezgust, îngrețoșare, oroare, repulsie, scîrbă, silă, (livr.) repugnánță, (rar) nesuferíre. (pop. și fam.) lehámite, (înv.) urît, (pop. fig.) saț. *(Simte o ~ de neînvins pentru ...)*

greáță s. v. GREU. GREUTATE. ÎNCĂRCĂTURĂ. POVARĂ. SARCINĂ.

grebănár s. v. GÎTAR.

GREBLÁRE s. greblat. *(~ unui teren.)*

GREBLÁT s. greblare. *(~ pietrișului din grădină.)*

GRÉBLĂ s. *(TEHN.)* buhai, cîrlig, hreapcă, vergea, (reg.) criveá. *(~ la coasă.)*

GREC s., adj. 1. s. (înv. și reg.) cápră, (înv.) parpaléc. 2. adj. grecesc.

GRECÉSC adj. grec. *(Civilizația ~.)*

grecíe s. v. GREACĂ.

grecioásă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

GRECO-CATÓLIC adj., s. *(BIS.)* unit, (rar) uniát.

GRECO-ORIENTÁL adj., s. *(BIS.)* ortodox, (rar) greco-răsăriteán.

greco-răsăriteán adj., s. v. GRECO-ORIENTAL. ORTODOX.

GREFÁ vb. *(MED.)* a transplanta. *(A ~ un organ.)*

GREFÁRE s. *(MED.)* grefă, transplant, transplantare. *(A efectua ~ unui organ.)*

GREFÁT adj. *(MED.)* transplantat. *(Organ ~.)*

GRÉFĂ s. *(MED.)* 1. grefare, transplant, transplantare. *(~ unui organ.)* 2. (concr.) grefon, transplant. *(~ se grefează pacientului.)*

GREFÓN s. *(MED.)* grefă, transplant. *(~ se grefează unui pacient.)*

GREGHETÍN s. *(BOT.; Geranium pratense)* ciocul-berzei, (Bucov.) săgețícă, (Mold.) pliscul-cucoárei.

greghetín s. v. CIOCUL-CUCOAREI. PLISCUL-COCORULUI. PLISCUL-CUCOAREI.

GREIERÁȘ s. *(ENTOM.)* greierel, greieruș.

GREIER DE CÎMP s. *(ENTOM.; Gryllus campestris)* (reg.) scripcăráș.

greier-de-toámnă s. v. CICOARE.

GREIERÉL s. *(ENTOM.)* greieraș, greieruș.

GREIERÚȘ s. *(ENTOM.)* greieraș, greierel.

greíme s. v. GREU. GREUTATE. GROS. ÎNCĂRCĂTURĂ. MULȚIME. POVARĂ. SARCINĂ.

greoáie adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

GREÓI adj. 1. încet, lent, moale, molatic, moliu, (înv.) tîrzíu, zăbávnic. *(Mișcări ~; om ~ în mișcări.)* 2. anevoios, dificil, (astăzi rar) sílnic. *(Un mers ~.)*

GRESÁ vb. *(TEHN.)* a lubrifia, a unge. *(A ~ piesele unei mașini.)*

GRESÁJ s. *(TEHN.)* gresare, lubrifiere, ungere. *(~ pieselor unei mașini.)*

GRESÁRE s. *(TEHN.)* gresaj, lubrifiere, ungere. *(~ pieselor unei mașini.)*

GRESÁT adj. *(TEHN.)* uns. *(Motor ~.)*

GRÉSIE s. *(TEHN.)* 1. cute, (reg.) arcér, (Ban.) brus. *(~ pentru ascuțit coasa.)* 2. perinoc, (reg.) baargíc, másă, scăuníș,scaunul de dinaínte. *(~ la căruță.)*

GRESÓR s. *(TEHN.)* ungător. *(~ automat.)*

greș s. v. ABATERE. CULPABILITATE. CULPĂ. EROARE. GREȘEALĂ. PĂCAT. VINĂ. VINOVĂȚIE.

GREȘEÁLĂ s. 1. abatere, culpabilitate, culpă, eroare, păcat, vină, vinovăție, (livr.) erés, (rar) prihánă, (înv. și reg.) teáhnă, (reg.) greș, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) cusúr, săblázнă, scandál, smíntă, sminteálă, (fig.) rătăcíre, (înv. fig.) rătăceálă. *(A comis o ~ de mică importanță.)* 2. ispită, păcat. *(A căzut în ~.)* 3. eroare, incorectitudine, inexactitate. *(O ~ de calcul.)*

greșeálă s. v. CUSUR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NEAJUNS. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU.

GREȘÍ vb. 1. a păcătui, (înv. și reg.) a scăpăta, a (se) sminti, (înv.) a se săblăzni, (înv. fig.) a se luneca. *(Am ~ grav față de tine.)* 2. a se înșela. *(A ~ în privința lui.)* 3. a rătăci, (înv.) a sminti. *(A ~ drumul.)* 4. a confunda, a încurca. *(A ~ ușile.)*

greșít adj. v. CULPABIL. VINOVAT.

GREȘÍT adj., adv. 1. adj. rău. *(Deprinderi ~.)* 2. adv. nepotrivit, rău. *(N-ar fi ~ să ...)* 3. adj. eronat, fals, incorect, inexact, neadevărat, (înv. și reg.) smintit. *(Rezultat ~ al unui calcul; calcul ~.)* 4. adj. eronat, fals, inexact, neexact, nefondat, neîntemeiat, (înv. fig.) rătăcit. *(Știre, părere ~.)* 5. adj. eronat, inexact, (rar fig.) strîmb. *(O înțelegere ~ a lucrurilor.)* 6. adj. eronat, impropriu, incorect. *(Exprimare ~.)* 7. adj., adv. defectuos, incorect, necorect, prost, rău, (fig.) stricát. *(O pronunțare ~; vorbește ~ românește.)*

grésлă s. v. CRIVAC. MARIAȘ.

GREȚÓS adj. **1.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(O duhoare ~.)* **2.** dezgustător, dizgrațios, hidos, oribil, respingător, scîrbos, (livr.) imúnd, (reg.) mîrșav, (fam. fig.) borît. *(~ la înfățișare.)* **3.** scîrbos, (rar) parșív. *(Om ~ în comportări.)* **4.** dezgustător, oribil, scîrbos, sinistru. *(Un rînjet ~.)* **5.** scîrbos, (reg.) silós. *(Lucruri ~.)*

GREU adj., s., adv. **1** adj. (înv. și reg.) povárnic. *(Un obiect foarte ~.)* **2.** s. greutate, încărcătură, povară, sarcină, (livr.) póndere, (pop.) tărhát, (înv. și reg.) pond, tar, továr, (Mold.) tăbîrcă, (înv.) greáță, greíme. *(Purta tot ~ul în spate.)* **3.** adv. mult. *(Pachetul atîrnă, cîntărește ~.)* **4.** adj. încărcat, plin. *(Un coș ~ de fructe.)* **5.** adj. împovărat, încărcat, îngreuiat, îngreunat. *(Avea spatele ~ de...)* **6.** adj. adînc, compact, dens, des, gros. *(Ceață ~.)* **7.** adj. indigest. *(O mîncare ~.)* **8.** adj. dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(O duhoare ~.)* **9.** adj. irespirabil, înăbușitor, încărcat, sufocant, viciat. *(O atmosferă ~.)* **10.** adj. adînc, profund. *(Un somn ~.)* **11.** adj. anevoios, dificil, (pop.) ostenitór, (înv.) osteniciós. *(O treabă ~.)* **12.** s. dificultate, greutate. *(A dus tot ~ acțiunii.)* **13.** adj. anevoios, delicat, dificil, gingaș, (fig.) ingrát. *(Are o misiune ~.)* **14.** s. greutate, impas, încercare, necaz, vicisitudine. *(A trecut cu bine ~ul.)* **15.** adj. dificil, pretențios. *(Un text ~.)* **16.** adv. anevoie, dificil. *(~ de înțeles.)* **17.** adj. anevoios, mizerabil, necăjit, prost, rău, (înv. și pop.) necăjós. *(A dus un trai ~.)* **18.** adj. apăsător, chinuit, rău. *(O viață ~.)* **19.** adj. apăsător, copleșitor, covîrșitor, împovărător, (livr.) onerós. *(Îndatoriri ~.)* **20.** adj. aspru, (fig.) ciinésc, ciinós. *(O iarnă, o vreme ~.)* **21.** adj. agitat, critic, frămîntat, tulbure, zbuciumat. *(Vremuri ~.)* **22.** adj. grav, malign, periculos, primejdios, serios, (rar) sevér, (fam.) urît. *(O boală ~ ; o formă ~ a bolii.)* **23.** adv. grav, rău, serios, tare. *(E ~ bolnav.)* **24.** adj. critic, grav, periculos, primejdios. *(Moment ~ al unei crize.)* **25.** adj. complicat, dificil. *(O problemă ~ la matematică.)* **26.** adj. anevoios, dificil, (fig.) áspru, spinós. *(Drumul ~ al cunoașterii.)* **27.** adv. abia, anevoie. *(~ a scăpat cu fuga.)* **28.** adv. anevoie, (prin Transilv.) síchiș. *(I-a restituit ~ împrumutul.)* **29.** adj. aspru, brutal, tare, violent, (fig.) dur. *(Vorbe ~.)* **30.** adv. încet, lent. *(Noaptea trecea ~.)*

greu s. v. GROS. MULȚIME.

GREUTÁTE s. **1.** greu, încărcătură, povară, sarcină, (livr.) póndere, (pop.) tărhát, (înv. și reg.) pond, tar, továr, (Mold.) tăbîrcă, (înv.) greáță, greíme. *(Poartă în spate toată ~.)* **2.** apăsare, povară, sarcină. *(Mijlocul i se frînge sub ~ bagajelor.)* **3.** apăsare, presare, presiune, strînsoare, (rar) strînsură. *(Simțea o ușoară ~.)* **4.** *(SPORT)* halteră. **5.** (înv. și reg.) piátră, (Ban. și Transilv.) plumb. *(~ de cîntar.)* **6.** (Munt.) coinác. *(~ la fîntînă.)* **7.** dificultate, impas, impediment, inconvenient, neajuns, nevoie, obstacol, opreliște, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicie, (înv. și reg.) scandál, smintéală, (înv.) anevoință, nevoíntă, popríre, stenahorie, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit o mare ~.)* **8.** greu, impas, încercare, necaz, vicisitudine. *(A trecut cu bine ~.)* **9.** încercare, necaz, nevoie, suferință, vicisitudine, (înv.) ispită. *(A trecut prin multe ~.)* **10.** dificultate, greu. *(A dus toată ~ acțiunii.)* **11.** dificultate, problemă. *(Sînt încă multe ~ de rezolvat.)* **12.** dificultate, neajuns, șicană. *(Îi face tot felul de ~.)* **13.** adversitate, dificultate. *(~ile soartei.)* **14.** dificultate, neajuns, vicisitudine. *(~ile vieții.)* **15.** efort, osteneală, trudă. *(Cu multă ~ a izbutit.)* **16.** asprime. *(~ iernii.)*

greutáte s. v. INFLUENȚĂ. ÎNRÎURIRE. PUTERE. TRECERE.

GRI adj. cenușiu, fumuriu, plumburiu, sur, (rar) prăfuríu, (pop.) seín, șoreciu, (reg.) siv, (Munt.) fúmur, (înv.) plumbíu, sîngepíu, (turcism înv.) bozafér. *(De culoare ~.)*

grijánie s. v. CUMINECARE. CUMINECĂTURĂ. EUHARISTIE. ÎMPĂRTĂȘANIE. ÎMPĂRTĂȘIRE. ÎMPĂRTĂȘIT.

GRÍJĂ s. **1.** frămîntare, îngrijorare, neliniște, temere, (livr.) anxietáte, împăciénță, (înv. și pop.) păs, (înv.) îngrijíre. *(Are o ~ nejustificată.)* **2.** atenție, circumspecție, precauție, prevedere, prudență, băgare de seamă, luare-aminte, (pop.) fereálă, pază, privegháre, (înv.) socotínță, veghére. *(Să procedați cu multă ~.)* **3.** atenție, vigilență. *(Manifestă multă ~.)* **4.** atenție, interes, preocupare, sîrchiseală, sîrchisire, sîrchisit, (pop.) păsáre, (înv., în Ban. și Transilv.) cîștígă. *(Fără nici o ~ pentru...)* **5.** atenție, meticulozitate, migală, migăleală, minuțiozitate, scrupulozitate, (livr.) minúție, (pop.) piguleáltă, scumpătate, (reg.) migoșeálă, milcoșeálă. *(Un lucru făcut cu multă ~.)* **6.** ocrotire, protecție, (fig.) áripă, păvăză, scut. *(Se află sub ~ lor.)* **7.** pază, seamă, (fig.) mînă. *(I l-a dat în ~.)*

grijí vb. v. CĂUTA. CUMINECA. CURĂȚA. DERETICA. ÎMPĂRTĂȘI. ÎNGRIJI. ÎNGRIJORA. MĂRTURISI. NELINIȘTI. PĂZI. PREGĂTI. PREPARA. SCUTURA. SPOVEDI. STRÎNGE. SUPRAVEGHEA. TEMEVEDEA.

grijíre s. v. CUMINECARE. CUMINECĂTURĂ. EUHARISTIE. ÎMPĂRTĂȘANIE. ÎMPĂRTĂȘIRE. ÎMPĂRTĂȘIT.

grijitór adj. v. ATENT. CIRCUMSPECT. GRIJULIU. PRECAUT. PREVĂZĂTOR. PRUDENT. VIGILENT.

grijnic adj. v. ATENT. CIRCUMSPECT. GRIJULIU. PRECAUT. PREVĂZĂTOR. PRUDENT. VIGILENT.

GRIJULÍU adj. atent, circumspect, precaut, prevăzător, prudent, vigilent, (reg.) grijitór, (înv.) grijnic, priveghetór, vegheát, (fig.) neadormít, treaz. *(Om veșnic ~.)*

GRILÁJ s. parmaclîc, (înv.) parmác. *(Verandă cu ~.)*

GRÍLĂ s. *(ELECTRONICĂ)* grătar, sită. *(~ la o poliodă.)*

GRIMÁ vb. a (se) machia. *(A ~ un actor.)*

GRIMÁRE s. grimă, machiaj, machiere. *(~ unui actor.)*

GRIMÁSĂ s. schimonoseală, schimonosire, schimonosítură, strîmbătură, (livr.) ríctus, (rar) schímă, strîmbet, (pop. și fam.) scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră.

GRIMÁT adj. machiat. *(Actor ~.)*

GRÍMĂ s. grimare, machiaj, machiere. *(~ unui actor.)*

GRIMÉR s. machior. *(~ la un teatru.)*

GRIND s. *(GEOGR.)* grădiște, (reg.) popínă. *(~ în lunca unui rîu.)*

GRÍNDĂ s. *(CONSTR.)* bîrnă, stîlp, (înv. și pop.) pociúmb, (pop.) șarampói, (prin Olt. și Ban.) bălván, (Transilv.) șaf, (Maram.) șaránț, (Transilv., Maram. și Bucov.) șoș, (Maram., Transilv., Ban. și Olt.) șteamp, (Olt., Ban. și Transilv.) ștenáp. *(O ~ din schelăria unei case.)*

GRINDÉI s. *(TEHN.)* **1.** talpă, (prin Mold.) pat. *(~ la plug.)* **2.** fus, osie, (reg.) osiác, (prin Munt.) prisnél. *(~ la axul roții de la moara cu apă.)*

grindéi s. v. CEAFĂ.

grindéie s. pl. v. BUTUCI. PLAZURI. TĂLPI.

GRINDÉL s. *(IHT.; Noemacheilus barbatulus)* molan, (reg.) brúdă, móină, móiță, moleác, moléte, molîu, molói, morláucă, popéte, țoáță, vîrlán.

GRÍNDINĂ s. *(MET.)* piatră, (Transilv. și Bucov.) gheáță, (înv.) smídă. *(A bătut ~.)*

gringoașe-puturoásă s. v. MAMORNIC.

GRIPÁ vb. *(TEHN.)* a se bloca. *(Motorul s-a ~.)*

GRÍPĂ s. *(MED.)* (astăzi rar) influénță, (pop.) troáhnă, (înv.) catarói.

GRÍPCĂ s. *(TEHN.)* răzuș, teslă, (reg.) scoábă, (înv.) strújniță. *(~ pentru timplari, dulgheri.)*

GRISÁI s. *(PICT.)* camaieu.

GRIV adj. pestriț, (rar) grivéi. *(Ciine ~.)*

GRIVÁN s. *(ZOOL.; Cricetus cricetus)* hîrciog, (reg.) ciuréci, mîșun.

griván s. v. GUZGAN. ORBETE. ȘOBOLAN.

grivéi adj. v. GRIV. PESTRIȚ.

grizá vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

grizát adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

GRIZÚ s. (reg.) tánăt. *(~ este un amestec natural de gaze.)*

GRÎNÁR s. hambar, pătul, (reg.) magazín, (Transilv.) mogtár, (prin Transilv.) susái, (înv.) jítniță. *(În ~ se depozitează cerealele.)*

grînár s. v. CEREALIST.

GRÍNE s. pl. **1. holde** (pl.), **lanuri** (pl.). *(~ au crescut mari.)* **2. cereale** (pl.), (pop.) bucáte (pl.), pîine, (reg.) grînéțe (pl.), píte (pl.). *(Cîmpul a produs multe ~.)*

grînéțe s. pl. v. CEREALE. GRÎNE.

GRÎNGOÁȘĂ s. *(ENTOM.; Gymnopleurus pilularius)* gîndac-de-grîne.

grîul-cúcului s. v. OCHII-PĂSĂRUICII.

GRÎULÉȚ s. *(BOT.)* grîușor.

grîul-potîrnîchii s. v. PARACHERNIȚĂ.

grîul-prépeliței s. v. CIORMOIAG. CONDRONIU.

grîul-prépelițelor s. v. SOR-CU-FRATE.

GRÎU MOÁLE s. *(BOT.; Triticum dicoccum)* (reg.) tenchi.

grîu-négru s. v. CIORMOIAG. CONDRONIU. SOR-CU-FRATE.

GRÎUȘÓR s. *(BOT.)* **1.** grîuleț. **2.** *(Ranunculus ficaria)* sălățea, untișor, (reg.) sălăgeá, calce-mícă, salată-de-cîmp, scînteiuță-gălbenă, (Munt.) scorbutăriță.

grîu táre s. v. GHIRCĂ.

GROÁPĂ s. **1.** (Mold. și Bucov.) bórtă, (înv.) foásă. *(O ~ adîncă în pămînt.)* **2.** mormînt. (livr.) sepultúră, (italienism înv.) tómbă.

groásă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

GROÁZĂ s. încrîncenare, înfiorare, înfricoșare, îngrozire, înspăimîntare, oroare, spaimă, teroare, (înv. și pop.) oțăríre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) înfricáre, pălitúră, (înv.) spăimîntáre, spăimîntătúră, (fig.) cutrémur. *(Simte o ~ teribilă.)*

groáză s. v. DUIUM. GRĂMADĂ. MULȚIME. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

GROÁZNIC adj. **1.** înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, oribil, (înv. și pop.) spăimîntătór, (pop.) spăimós, (înv.) spăimîntós. *(Un lucru ~.)* **2.** cumplit, cutremurător, fioros, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)* **3.** aprig, cumplit, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, nebun, sălbatic, violent. *(O ~ pasiune îl măcina.)* **4.** atroce, crunt, cumplit, fioros, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, teribil. *(O durere abdominală ~.)* **5.** colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)*

grobián adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

gróbiște s. v. CIMITIR.

gróbnic s. v. CAVOU. CRIPTĂ. GIULGIU. LINȚOLIU.

GROH interj. guiț !, (Mold. și Bucov.) coviț ! *(Porcul face: ~ !)*

GROHÁÎ vb. a guița, (reg.) a grohoti, a gurui, (Ban. și Olt.) a coicăi, (Mold. și Bucov.) a coviță, a coviți. *(Porcul ~.)*

GROHĂÎT s. grohăitură, guițat, guițătură, (reg.) gróhot. *(~ porcului.)*

GROHĂITÚRĂ s. grohăit, guițat, guițătură, (reg.) gróhot. *(~ porcului.)*

GRÓHOT s. grohotiș *(Loc acoperit cu ~.)* **gróhot** s. v. GROHĂIT. GROHĂITURĂ. GUIȚAT. GUIȚĂTURĂ.

grohotí vb. v. GROHĂI. GUIȚA.

GROHOTÍȘ s. grohot. *(Loc acoperit cu ~.)* **gróiză** s. v. SÎNGERETE.

GROPÁR s. **1.** (reg.) gropáș, gropnicér, săpător, (Mold. și Bucov.) cioclu. *(~ sapă mormintele.)* **2.** *(ENTOM.; Necrophorus)* necrofor.

gropáș s. v. GROPAR.

GROPÍȚĂ s. gropușoară.

gropnicér s. v. GROPAR.

grópniță s. v. CAVOU. CRIPTĂ.

GROPUȘOÁRĂ s. gropiță.

GROS adj., s. **1.** adj. corpolent, gras, obez, planturos, plin, rotofei, rotund, umflat, voluminos, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(O femeie ~.)* **2.** adj. mare, voluminos, *(Un tom, un dosar ~.)* **3.** s. *(MIL.)* mulțime, (înv. și pop.) míjloc, (înv.) greíme, greu, teméi, toi. *(~ armatei.)* **4.** adj. borcănat, umflat, (reg.) borcănós. *(Are nasul ~.)* **5.** adj. dens. *(Fluid ~.)* **6.** adj. adînc, compact, dens, des, greu. *(Ceață ~.)* **7.** adj. cald, călduros, *(Haine ~.)* **8.** adj. adînc, grav, jos, profund, (fig.) cavernós. *(O voce ~ ; un timbru ~.)*

gros adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. IGNORANT. INCULT. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NECULTIVAT. NEINSTRUIT. NEÎNVĂȚAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. PROST. SIMPLU. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

gros s. v. AREST. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT. ÎNCHISOARE. OBADĂ. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

GROSCIÓR adj. grosuț. *(Un material mai ~.)*

GROSÍME s. circumferință. *(~ unui trunchi de copac.)*

grosíme s. v. BĂDĂRĂNIE. GROSOLĂNIE. IMPOLITEȚE. INDELICATEȚE. MAHALAGISM. MITOCĂNIE. MÎRLĂNIE. MOJICIE. NECUVIINȚĂ. NEPOLITEȚE. ȚĂRĂNIE. VULGARITATE.

GROSOLÁN adj., adv., s. **1.** adj. butucănos, necioplit, (reg.) butucós. *(Un obiect ~.)* **2.** adj. brut, necioplit, necizelat, nefinisat, neprelucrat, (reg.) lișteav. *(Material ~.)* **3.** adj., adv. primitiv, rudimentar. *(Grindă cioplită ~.)* **4.** adj. comun, ordinar. *(Pînză ~.)* **5.** adj., s. bădăran, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țoapă, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, păduréț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofănós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscător, negîndit, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)* **6.** adj. bădărănesc, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, nepoliticos, ordinar, țopesc, țopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(Purtări ~.)* **7.** adv. bădărănește, mahalagește, mitocănește, mîrlănește, mojicește, ordinar, țărănește, vulgar. *(S-a purtat ~.)* **8.** adj. (livr.) cras. *(O ignoranță ~.)*

GROSOLĂNÍE s. bădărănie, impolitețe, indelicatețe, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, mojicie, necuviință, nepolitețe, țărănie, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofănism, (reg.) modorănie, (înv.) grosíme, rîtănie, (rar fig.) necioplíre. *(Ai comis o ~.)*

GROSÚȚ adj. groscior. *(Un material mai ~.)*

GRÓTĂ s. *(GEOGR.)* cavernă, peșteră, (reg.) ócnă, scórbură, (înv.) spelúncă. *(O ~ cu stalactite.)*

GROTÉSC adj. buf, burlesc, caraghios, caricatural, parodic, ridicol. *(De un comic ~.)*

GROZÁMĂ s. *(BOT.; Genista sagittalis)* (reg.) drog.

grozámă s. v. DROB. DROBIȚĂ. SALCÎM-GALBEN.

grozamă-máre s. v. LEMNUL-BOBULUI. SALCÎM-GALBEN.

GROZÁV adj., adv. **1.** adj. cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)* **2.** adj. atroce, crunt, cumplit, fioros, groaznic, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, teribil. *(O durere abdominală ~.)* **3.** adj. colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)* **4.** adj. strașnic, teribil, zdravăn, (fam.) sfînt, (fig.) sănătós. *(I-a tras o bătaie ~.)* **5.** adv. excepțional, extraordinar, nemaipomenit, sfîșietor. *(O melodie ~ de tristă.)* **6.** adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **7.** adj. bun, strașnic, zdravăn. *(Un somn ~ l-a refăcut.)* **8.** adv. deosebit, excepțional, extraordinar, extrem, foarte, teribil. *(~ de bun.)*

grozáv adj. v. DIFORM. HIDOS. HÎD. POCIT. SCHIMONOSIT. SLUT. STRÎMB. URÎT.

grozăvénie s. v. DUIUM. GRĂMADĂ. GROZĂVIE. MONSTRUOZITATE. MULȚIME. OROARE. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

GROZĂVÍ vb. a se făli, a se fuduli, a se infatua, a se împăuna, a se înfumura, a se îngîmfa, a se lăuda, a se mîndri, a se semeți, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocori, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se în-

foia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu te mai ~ atîta!)*

grozăví vb. v. DEFORMA. DESFIGURA. POCI. SCHIMONOSI. SLUȚI. STRÎMBA. URÎȚI.

GROZĂVÍE s. **1.** monstruozitate, oroare, (pop.) grozăvénie, (înv. și reg.) strășnicíe, (înv.) groznicíe. *(~ faptei sale.)* **2.** calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, năpastă, nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustieșág, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra lor.)*

grozăvíe s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. DIFORMITATE. DUIUM. FEROCITATE. GRĂMADĂ. HIDOȘENIE. MULȚIME. NEÎNDURARE. NEOMENIE. POCEALĂ. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. SLUȚENIE. SUMEDENIE. URÎCIUNE. URÎȚENIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

grozdíeă s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.

groznicíe s. v. GROZĂVIE. MONSTRUOZITATE. OROARE.

grui s. v. COLINĂ. DELUȘOR. FURCĂ. MĂGURĂ. MOVILĂ. PISC.

GRÚIE s. *(MAR.)* macara, muflă.

grúie s. v. COCOR.

grujáreă s. v. SALBĂ-MOALE. VONICER.

GRUMÁZ s. *(ANAT.)* **1.** ceafă, (pop.) cerbíce, (reg.) gîrbiță. *(~ a omului.)* **2.** git, (pop.) junghetúră, (reg. și fam.) gúșă, (reg.) gîtlán. *(Și-a frînt ~.)*

grumáz s. v. BEREGATĂ. GÎTLEJ.

grúmbă s. v. CARTOF.

GRUNGUNÍ vb. a gurlui, (reg.) a gongoni, a turui. *(Porumbeii ~.)*

GRUNJÓS adj. granulos, grunzuros, zgrunțuros, (livr.) rugós, (pop.) zgrunțós, zgrunțuít. *(O suprafață ~.)*

GRUNZ s. bulgăre, drob, (pop.) zgrunț, zgrúnțur. *(Un ~ de sare.)*

GRUNZURÓS adj. granulos, grunjos, zgrunțuros, (livr.) rugós, (pop.) zgrunțós, zgrunțuít. *(O suprafață ~.)*

grunzurós adj. v. ASPRU. SCORȚOS. ZGRUNȚUROS.

GRUP s. **1.** bandă, buluc, ceată, cîrd, droaie, gloată, grămadă, mulțime, pîlc, stol, (pop.) crílă, líotă, (reg.) canará, ciúrdă, míșină, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Olt. și Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(Un ~ de copii.)* **2.** ceată, tabără. *(S-au împărțit în două ~uri.)* **3.** categorie, clasă, grupare, (astăzi rar) tágmă, (înv.) rînduiálă. *(Face parte din ~ celor timizi.)*

GRUPÁ vb. **1.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(A ~ cum trebuia elementele unui ansamblu.)* **2.** a se asocia, a se însoți, a se întovărăși, a se uni, (înv. și pop.) a se prínde, (reg.) a se ortăci, (Mold. și Transilv.) a se însîmbra, (prin Transilv.) a se soți, (înv.) a intra. *(Vino să te ~ cu noi.)* **3.** a comasa, a concentra. *(A ~ mai multe unități industriale de profil.)*

GRUPÁRE s. **1.** comasare, concentrare. *(~ mai multor unități industriale.)* **2.** categorie, clasă, grup, (astăzi rar) tágmă, (înv.) rînduiálă. *(Face parte din ~ celor timizi.)* **3.** partidă, tabără, (înv.) párte, partíd. *(Fruntaș al ~ unioniste.)* **4.** structură. *(~ moleculelor într-un corp.)*

gúbav adj. v. BOLNĂVICIOS. DEBIL. DELICAT. FIRAV. FRAGIL. GINGAȘ. PIRPIRIU. PLĂPÎND. PRIZĂRIT. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBUȚ. ȘUBRED.

gúbav adj., s. v. LEPROS.

gúbă s. v. DULAMĂ. SARICĂ. SUMAN. ȚUNDRĂ.

gubánaș s. v. SULIMAN.

gubăvíe s. v. LEPRĂ. LUES. SIFILIS.

gúdă s. v. CĂȚEA. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

GUDRÓN s. *(CHIM.)* catran, (reg.) zeft. *(Carton acoperit cu ~.)*

GUDRONÁ vb. a cătrăni. *(A ~ fundul unei bărci.)*

GUDRONÁRE s. cătrăneală, cătrănire. *(~ fundului unei ambarcații.)*

GUDRONÁT adj. cătrănit. *(Carton ~.)*

gudurá vb. v. LINGUȘI.

guguli vb. v. ALINTA. DEZMIERDA. MÎNGÎIA.

GUGUȘTIÚC s. *(ORNIT.; Streptopelia decaocto)* (reg.) porumbel-turcésc.

GUÍȚ interj. groh !, (Mold. și Bucov.) covíț ! *(Porcul face: ~ !)*

GUIȚÁ vb. a grohăi, (reg.) a grohoti, a gurui, (Ban. și Olt.) a coicăi, (Mold. și Bucov.) a coviță, a coviți. *(Porcul ~.)*

GUIȚÁT s. grohăit, grohăitură, guițătură, (reg.) gróhot. *(~ porcului.)*

GUIȚĂTÚRĂ s. grohăit, grohăitură, guițat, (reg.) gróhot. *(~ porcului.)*

gujălíe s. v. ORĂTANIE. PASĂRE.

gújbă s. v. GÎNJ.

GÚLDEN s. florin. *(Florinul se numește în Olanda și ~.)*

guleái s. v. BENCHETUIALĂ. CHEF. OSPĂȚ. PETRECERE. PRAZNIC. PRĂZNUIRE.

GULÍE s. *(BOT.; Brassica oleracea* var. *gongyloides)* (reg.) calarábă.

gulie s. v. NAP. NAP-PORCESC. TOPINAMBUR.

GUMÁJ s. *(TEHN.)* gumare. *(~ unui obiect.)*

GUMÁRE s. *(TEHN.)* gumaj. *(~ unui obiect.)*

GÚMĂ s. radieră, (fam.) răspă. *(Șterge un cuvînt scris, cu ~.)*

gúmă s. v. ELASTIC. GUMILASTIC.

GUMILÁSTIC s. elastic, (pop.) gúmă, (Olt.) comilástru. *(~ pus la șosete.)*

gumilástic s. v. CAUCIUC.

GUNÓI s. **1.** impuritate, murdărie, necurăţenie, (prin Ban. şi Transilv.) buclúc, (Mold. şi Transilv.) goz, (prin Olt.) smián, (prin Bucov. şi Transilv.) şteah, (înv.) şterc. *(Se strînsese mult ~.)* **2.** baligă, băligar, (reg.) bălígău. *(Scoate ~ din grajd.)*

gunói s. v. LEPĂDĂTURĂ.

GUNOÍRE s. *(AGRIC.)* gunoit. *(~ solului înainte de semănat.)*

GUNOÍT s. *(AGRIC.)* gunoire. *(~ solului după recoltare.)*

GURALÍV s., adj. clănţău, flecar, limbut, palavragiu, vorbăreţ, vorbă-lungă, (livr.) locváce, (rar) ploscár, ploscáş, taclagíu, (pop. şi fam.) farfará, (pop.) gúreş, toacă-gúră, (înv. şi reg.) spórnic, vorbáreţ, (reg.) pălăvátic, pălăvrăgít, tololói, vorbár, (Mold.) dîrdálă, lehău, leorbău, (Transilv.) stroncănitór, (prin Munt.) tîndălít, (Mold.) trăncălău, (înv.) limbáreţ, vorovăci, (fam.) moftangíu, (rar fam.) moftológ, moftureán, (fig.) méliţă, *(E un mare ~ !)*

GURALÍVĂ s. flecară, limbută, palavragioaică, vorbăreaţă, (fam.) moftangioáică.

gura-mîţei s. v. LINARIŢĂ.

gurán s. v. ŞALĂU.

gura-paháirului s. v. CRIZANTEMĂ. DUMITRIŢĂ. TUFĂNICĂ.

GÚRĂ s. **1.** *(ANAT.)* (reg.) mórdă, (înv.) rost, (peior.) bot, plisc, rit, (Ban. şi Transilv. peior.) flit, (arg.) mestecău. *(Îşi bagă ~ peste tot.)* **2.** *(ANAT.)* (înv.) rost, (fam. şi peior.) cloánţă, fleáncă, (Mold. şi Bucov. peior.) leoápă, leoárbă, (fam. şi fig.) clánţă, clobánţ, clonţ, fofélniţă, hánţă, méliţă, moáră, papagál, plisc, púpăză, rişniţă, trombón, ţárcă, (arg.) múie, muzicúţă. *(Nu-i tace ~ toată ziua.)* **3.** *gură-cască* = cască-gură, gură-căscată, (pop.) căscăúnd ; *gură-căscată* = cască-gură, gură-cască, (pop.) căscăúnd. **4.** *(ANAT.)* bot, (reg.) mórdă, (Ban. şi Transilv.) flit. *(Cîinele apucă hrana cu ~.)* **5.** *(BOT.) gura-lupului (Scutellaria altissima)* = (reg.) colţul-lúpului. **6.** sărut, sărutare, (pop. şi fam.) pupătúră, ţoc, (fam. şi în limbajul copiilor) púsi, (fam.) pup. *(I-a dat o ~.)* **7.** duşcă, gît, înghiţitură, sorbitură, (Transilv.) scópot. *(O ~ de vin.)* **8.** îmbucătură, înghiţitură, muşcătură, (pop.) dumicát, (prin Transilv.) búşcă. *(O ~ de mîncare.)* **9.** cuvînt, glas, grai, voce, (livr.) verb, (pop.) límbă, (reg.) boáce, (înv.) rost. *(Încă nu i-am auzit ~.)* **10.** buză, (înv. şi reg.) úsnă. *(~ unui pahar, a unui vas.)* **11.** (reg.) pieptár. *(~ a hamului.)*

gúră s. v. AFIRMAŢIE. CUVÎNT. DECLARAŢIE. MARGINE. MĂRTURISIRE. RELATARE. SPUSĂ. TĂIŞ. VORBĂ. ZISĂ.

gúreş s., adj. v. CLĂNŢĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREŢ.

GURGÚI s. **1.** (pop.) ţîţă. *(~ urciorului.)* **2.** *(ANAT.)* mamelon, sfîrc. *(~ sînului.)*

gurîţă s. v. PISCOAIE. VRANĂ.

GURLUÍ vb. a grunguni, (reg.) a gongoni, a turui. *(Porumbeii ~.)*

GURMÁND s., adj. (înv.) legumăréţ. *(Un om ~.)*

GÚRMĂ s. *(MED. VET.)* (pop.) buba mînzului.

guruí vb. v. GROHĂI. GUIŢA.

gurúră s. v. BUCAR. CURAR. VÎNAR.

GUST s. **1.** preferinţă. *(Avem ~uri deosebite.)* **2.** chef, dispoziţie, dorinţă, plac, plăcere, poftă, voie, voinţă, vrere, (pop.) vrútă, (înv.) deşiderát, ogód, poftíre, poftít, poftitúră, rîvnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)*

GUSTÁ vb. **1.** a încerca, (pop.) a cerca. *(A ~ o mîncare pentru a-i aprecia gustul.)* **2.** (reg.) a gustări, (fam.) a îmbuca. *(A ~ ceva la repezeală.)* **3.** a aprecia, a preţui. *(~ un spectacol bun.)*

gustá vb. v. BUCURA. DEJUNA. PRÎNZI.

gustár s. v. AUGUST.

GUSTÁRE s. aperitiv, (înv.) zacúscă. *(A luat numai o ~.)*

gustáre s. v. DEJUN. PRÎNZ.

GUSTÁT adj. apreciat, preţuit. *(Un spectacol mult ~.)*

gustărí vb. v. GUSTA.

GUSTÓS adj. apetisant, bun, delicios, îmbietor, plăcut, savuros, suculent, (rar) poftícios, (arg.) mistó. *(O mîncare, o cină ~.)*

guşa-găínii s. v. PANSEA. PANSELUŢĂ. PĂPĂDIE.

guşa-porumbélului s. v. ODOLEAN.

guşa-porúmbului s. v. GUŞA-PORUMBELULUI. ODOLEAN.

guşátă s. v. BABIŢĂ. PELICAN.

GÚŞĂ s. **1.** *(MED.) guşă exoftalmică* = bazedov, boala lui Basedow. **2.** *(ANAT.)* bărbie. *(~ la reptile.)* **3.** *(ORNIT.) guşă-roşie (Erithacus rubecula rubecula)* = măcăleandru, (reg.) pietrúş, prigoáre. **4.** *(BOT.) guşa-porumbelului* = **a)** *(Cucubalus baccifer)* (reg.) plescáiţă, guşa-porúmbului ; **b)** *(Silene cucubalus)* (reg.) băşicoásă, guşa-porúmbului.

gúşă s. v. BEREGATĂ. GÎT. GÎTLEJ. GRUMAZ. JURUBIŢĂ.

gúşnică s. v. BARABOI.

GÚŞTER s. *(ZOOL.; Lacerta viridis)* (reg.) şopîrlă.

gúşter s. v. BEREGATĂ. CRUP. ESOFAG. GÎTLEJ. LUETĂ. OMUŞOR. UVULĂ.

guşterárişă s. v. BRÎNCĂ.

gúşteriţă s. v. BRÎNCĂ.

GÚTĂ s. *(MED.)* podagră, (Transilv.) şui, (înv.) podalghíe.

gútă s. v. APOPLEXIE. ICTUS APOPLECTIC. PARALIZIE.

GUTIÉRĂ s. *(MAR.)* lăcrimară.

GUTÓS adj., s. *(MED.)* podagros, (germanism rar) podagríst, (înv.) podágric.

GUTÚI s. *(BOT.; Cydonia oblonga)* (reg.) alămîioáră, (Transilv.) măr-gutúi.

GUTÚIE s. *(BOT.)* (reg.) alămîioáră, (Transilv.) măr-gutúie.

GUTURÁI s. *(MED.)* catar, coriză, rinită, (pop.) troáhnă, (reg.) catarói, subăríe, (Mold., Bucov. şi Transilv.) şuhăríe. *(Are un ~ rebel.)*

GUTURÁL adj. *(FON.)* velar. *(Consoană ~.)*

GUVÉRN s. *(POLITICĂ)* **1.** cabinet, consiliu de miniştri, (înv.) ministér. *(O şedinţă de lucru a ~.)* **2.** cîrmuire, stăpînire. *(Ce zice ~ ?)*

GUVERNÁ vb. a cîrmui, a conduce, a dirigui, a domni, a stăpîni, (înv. și pop.) a oblădui, (înv.) a birui, a chivernisi, a dúce, a ocîrmui, a povățui. *(A ~ țara în pace.)*

GUVERNAMENTÁL adj. *(POLITICĂ)* cîrmuitor, conducător, oficial. *(Din cercurile ~.)*

GUVERNÁNT s., adj. *(POLITICĂ)* cîrmuitor, conducător. *(Forțele ~.)*

GUVERNÁNTĂ s. șvester, (rar) tétă, (înv.) madámă, *(~ la copii.)*

GUVERNÁRE s. *(POLITICĂ)* **1.** cîrmuire, conducere, diriguire, domnie, stăpînire, (înv. și pop.) oblăduíre, (înv.) chiverniseálă, chivernisíre, ocîrmuíre, purtáre, purtát, stăpîníre, vlădicíe, (fig.) cîrmă. *(~ țării de către sfat.)* **2.** conducere, regim. *(S-a instaurat o nouă ~ în acel stat.)*

GUVERNATÓR s. *(POLITICĂ)* cîrmuitor, conducător, (turcism înv.) zabét. *(~ al unei provincii.)*

GUVERNĂMÎNT s. *(POLITICĂ)* regim.

guvidie-de-báltă s. v. GLĂVOACĂ.

guvidie-de-vád s. v. GLĂVOACĂ.

GUVID MÁRE s. *(IHT.; Gobius melanostomus)* strunghil.

guz s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

GUZGÁN s. *(ZOOL.)* **1.** *(Mus decumanu)* șobolan, (reg.) chițcán, chițorán, cloțán, gherlán, ghiorțán, griván, guz, hîrcióg, hîrț, lostún, mioárcă, miogîrțán, mitorlán, mițorgán, pășói, pínță, pițóc, popîndău, popînzác, poponéț, poțóc, soból, spurc, șoácăț, șomíc, țușcán, zezerán. **2.** *(Rattus norvegicus)* șobolan, (reg.) cloțán, mițorgán, potcán, șoácăț.

guzgan-de-múnte s. v. BELHIȚĂ. CHIȚCAN.

H

ha interj. v. CE. CUM. POFTIM.

hábă s. v. CLACĂ. ȘEZĂTOARE.

hábără s. v. CLACĂ. ȘEZĂTOARE.

HABITÁT s. *(BIOL.)* biotop.

HABÓTNIC adj., s. *(BIS.)* bigot, fanatic, (pop. și fam.) bisericós, (înv.) pravoslávnic. *(Credincios ~.)*

HABOTNICÍE s. *(BIS.)* bigotism, fanatism, (livr.) fervoáre, (rar) bigoterie. *(~ unui credincios.)*

hac s. v. LEAFĂ. REMUNERAȚIE. RETRIBUȚIE. SALARIU.

háchiță s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

hadabúrcă s. v. CARTOF.

hadímb s. v. EUNUC.

HÁGIMĂ s. *(BOT.; Allium ascalonicum)* (reg.) pur, vlășiță.

HAHALÉRĂ s. canalie, pramatie, pușlama, secătură.

hahám s. v. RABIN.

HAI interj. haide!, vino!, (înv.) ni! *(~ încoace!)*

haidamác s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

haidău s. v. VĂCAR.

HÁIDE interj. hai!, vino!, (înv.) ni! *(~ încoace!)*

HAIDÚC s. (înv. și pop.) pandúr, (reg.) pribeág, (înv.) haramín.

HAIDUCÉSC adj. (pop.) ortomănésc. *(Cete ~.)*

HAIDUCÍ vb. (rar) a hoți, (pop.) a viteji, a voinici. *(~ prin codri.)*

HAIDUCÍE s. (pop.) vitejíe, voinicíe, (reg.) tîlhărie.

HAIHÚI adv. razna. *(Iese și umblă ~.)*

HAIMANÁ s. derbedeu, golan, vagabond, (pop. și fam.) teleléu, (reg.) hîrbár, hîrbáreț, ulițár, (Mold.) dulandragíu, (prin Olt.) jarcaléte, (Mold.) láinic, (prin Munt.) teácăr, (Mold. și Transilv.) ulițárnic, (Transilv. și Ban.) vandralău, vandráș, vandróc, vandrocáș, (prin Transilv.) verbuncáș, (înv.) ștrengár, zamparagíu, (înv., în Transilv.) buduslău, (fam.) bate-póduri. *(E un șmecher și o ~ fără pereche.)*

HAIMANALÍC s. hoinăreală, vagabondaj, vagabondare, (rar) pușlamalíc, (reg.) pușlánie, (înv.) ștrengărie. *(Ce e ~ul ăsta zilnic?)*

haín adj. v. TRĂDĂTOR.

HAÍN adj., adv., s. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cíinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsín, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ; se poartă ~.)* **2.** adj., s. afurisit, blestemat, cíinos, îndrăcit, rău, ticălos, (înv. și pop.) pustíu, (pop. și fam.) pîrdálnic, (pop.) împelițát, jurát, (înv. și reg.) urgisít, (reg.) pricăjít, (Transilv.) săcrét. *(~ul de Gheorghe!)* **3.** adj. crud, implacabil, necruțător, neiertător, neînduplecat, neîndurător, nemilos, nemilostiv, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, (fig.) vítreg. *(Soartă ~ pentru cineva.)*

HÁINĂ s. **1.** îmbrăcăminte, strai, veșmînt, (pop. și fam.) buleándră, țoálă, (reg.) rúfă, (Transilv. și Maram.) halúb, (depr.) hánță. *(Ia-ți o ~ pe tine.)* **2.** palton. *(Poartă o ~ de blană.)*

haini vb. v. TRĂDA. VINDE.

hainíe s. v. TRĂDARE.

hainlíc s. v. TRĂDARE.

HÁITĂ s. **1.** (reg.) potáie, toáră. *(O ~ de lupi.)* **2.** goáră. *(~ este o metodă de vînătoare.)*

háită s. v. CĂȚEA. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

haizáș s. v. ACOPERĂMÎNT. ACOPERIȘ. ÎNVELIȘ. ÎNVELITOARE.

HALÁL interj. **1.** (peior.) bravo! *(~ / asemenea rezultat.)* **2.** ferice!, noroc! *(~ / de voi!)*

HALÁT s. capot. *(Prin casă poartă un ~.)*

halát s. v. INSTRUMENT. SCULĂ. UNEALTĂ. USTENSILĂ.

halău s. v. ADĂPĂTOARE. CRÎSNIC. JGHEAB. TROACĂ. ULUC.

HÁLBĂ s. (reg.) críghel. *(A băut o ~ de bere.)*

haleátă s. v. CIOZVÎRTĂ. HALCĂ. HARTAN.

HÁLCĂ s. ciozvîrtă, hartan, (reg.) artíg, ciopátă, halcátă. *(A mîncat o ~ de miel.)*

haleálă s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

HALEBARDIÉR s. *(IST., MIL.)* (înv.) trabánt.

halí s. v. MIJLOCAȘ.

halí vb. v. CONSUMA. MÎNCA.

halíre s. v. CONSUMARE. MÎNCARE. MÎNCAT.

HALÍT s. *(MIN.)* sare gemă.

HALÓ s. *(ASTRON.)* (pop.) ceárcăn, (înv.) țărcălán. *(~ul este un meteor optic.)*

halt interj. v. AJUNGE. ATÎT. BASTA. DESTUL. GATA. ISPRĂVEȘTE. ÎNCETEAZĂ. PUNCT. SFÎRȘEȘTE. STAI. STOP. TERMINĂ.

HÁLTĂ s. **oprire**, popas, (înv.) **oturác**, **stáție**. *(În drum a făcut mai multe ~te.)*

HÁLTER s. *(ANAT.)* balansier. *(~ servește ca organ de echilibru pentru zbor la insectele diptere.)*

HALTÉRĂ s. *(SPORT)* greutate. *(A ridicat o ~ de 100 kg.)*

halúb s. v. HAINĂ. ÎMBRĂCĂMINTE. STRAI. VEȘMÎNT.

HALUCINÁȚIE s. nălucire, năzărire, vedenie, (înv.) vedére. *(A avut o ~.)*

HAM interj. (reg.) țah!

HAMÁC s. (rar) brant. *(Stă tolănit în ~.)*

HAMÁL s. (rar) cărător, (reg.) maálă, (Mold.), trégher. *(~ în gară.)*

HAMALÍC s. (reg.) maálă. *(Se ocupă cu ~.)*

HAMBÁR s. **1.** grînar, pătul, (reg.) magazín, (Transilv.) mogtár, (prin Transilv.) **susái**, (înv.) jítniță. *(~ pentru grîne.)* **2.** *(MAR.)* cală, (rar) stívă. *(Încărcătura navei comerciale se depozitează în ~.)*

hamút s. v. BUCAR. CURAR. GÎTAR. VÎNAR.

HAN s. (prin Transilv.) ceárdă, (Mold. și Transilv.) făgădău, (înv.) birt, locántă, tractír. *(A tras peste noapte la un ~.)*

handicáp s. v. DEZAVANTAJ. DIFICULTATE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. PIEDICĂ. STAVILĂ.

handicapá vb. v. DEFAVORIZA. DEZAVANTAJA.

hang s. v. ACOMPANIAMENT.

HANGÉR s. (înv. și reg.) șiș.

HANGIOÁICĂ s. hangiță.

HANGÍȚĂ s. hangioaică.

HANGÍU s. (înv.) birtáș, locandiér, tractirgíu.

hantaríg s. v. FURCĂ.

hanț s. v. CADAVRU. CARNE. CORP. HOIT. LEȘ. MORTĂCIUNE. STÎRV. TRUP.

hánță s. v. GURĂ. HAINĂ. ÎMBRĂCĂMINTE. STRAI. VEȘMÎNT.

HÁOS s. **1.** babilonie, dezordine, încurcătură, zăpăceală, (înv.) vavilonie. *(E un ~ de nedescris în hîrtiile lui.)* **2.** debandadă, dezordine, dezorganizare, neorînduială, zăpăceală, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) brambureálă, harababúră. *(Ce e acest ~?)*

HAÓTIC adj. **1.** confuz, difuz, echivoc, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedeslușit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)* **2.** dezordonat. *(Mișcări ~.)*

HAP interj. hați! *(~! a pus mîna pe el.)*

hap s. v. BULIN. CAȘETĂ. COMPRIMAT. PASTILĂ. PILULĂ. TABLETĂ.

háplea adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTÁLĂU.

hapsín adj. v. APUCĂTOR. HRĂPĂREȚ. LACOM. NESĂTUL.

hapsín adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

hapúc s. v. MINGE.

HAR s. **1.** *(BIS.)* ajutor, grație, îndurare, milă, milostivire, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) milcuíre, milosîrdie, míloste, milostivénie, milostivnicíe. *(~ divin s-a aplecat asupra lui.)* **2.** *(BIS.)* dar, favoare, grație, (înv.) măiestríe. *(Crede în ~ divin.)* **3.** *(BIS.)* mulțumire, mulțumită, slavă. *(Aduce ~ divinității.)* **4.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru . . .)* **5.** calitate, dar, însușire. *(Are ~ de a provoca risul.)*

HARABÁ s. (Mold.) șarabánă. *(~ cu doi cai.)*

harababúră s. v. DEBANDADĂ. DERANJ. DEZORDINE. DEZORGANIZARE. HAOS. NEORÎNDUIALĂ. RĂVĂȘEALĂ. ZĂPĂCEALĂ.

harabagíe s. v. CĂRĂUȘIE. CĂRĂUȘIT.

HARÁCI s. *(IST.)* tribut, (impr.) peșchéș.

haraimán s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

haramín s. v. HAIDUC.

harbúz s. v. PEPENE.

harbuzár s. v. PEPENAR.

harbuzărie s. v. PEPENĂRIE.

hareciluí vb. v. ADJUDECA. LICITA.

HARÉM s. serai. *(~ turcesc.)*

haríng s. v. CLOPOT.

harmátă s. v. TUN.

HARNAȘAMÉNT s. (înv. și reg.) săidăcărie, sărsám, șelămînt, tacím. *(~ al unui cal.)*

HÁRNIC adj. activ, muncitor, neobosit, neostenit, silitor, sîrguincios, sîrguitor, vrednic, zelos, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, străduálnic, străduitór, (reg.) abătătór, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. și Ban.) pórav, (Mold. și Bucov.) robáci, (prin Olt. și Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormit. *(Om ~.)*

hárnic adj. v. BUN. CAPABIL. COMPETENT. DESTOINIC. DOTAT. EXPERIMENTAT. ÎNCERCAT. ÎNZESTRAT. PREGĂTIT. PRICEPUT. VALOROS. VERSAT. VREDNIC.

hárnică s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

harpagón s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

HÁRPĂ s. *(MUZ.)* (înv.) **cinghíe**. *(Cîntă la ~.)*

harșá s. v. CIOLTAR. ȘABRACĂ. VALTRAP.

HARTÁN s. ciozvîrtă, halcă, (reg.) artíg, ciopátă, halcátă. *(A mincat un ~ de miel.)*

HÁRTĂ s. *(GEOGR.)* (înv.) mápă.

HÁRȚĂ s. **hărțuială**, **hărțuire**, încăierare. **hárță** s. v. ANIMOZITATE. ARȚAG, BĂTĂLIE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. LUPTĂ. NEÎNȚELEGERE. RĂZBOI. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

HARȚI s. pl. *(BIS.)* cîrneleagă, (pop.) dulcele Crăciúnului, săptămîna cărnii, săptămîna clisei, săptămîna curátă, săptămîna de práguri, săptămîna hîrțeáscă, săptămîna hîrții. săptămîna împestrițátă, săptămîna învîrstátă, săptămîna mistreáță, săptămîna tărcátă, săptămîna vîrstátă.

hășmă s. v. PRAZ.

hășpor s. v. HAT. HOTAR. RĂZOR.

HAT s. hotar, răzor, (reg.) călușíre, dorjíncă, forgășă, hășpor, méjdă, méjdină, mășghie, slog, (Transilv.) métă, miezuíná. *(~ între două ogoare.)*

hat s. v. PARAGINĂ. PÎRLOAGĂ. ȚELINĂ.

hatálm s. v. AMENDĂ. PENALITATE. PENALIZARE.

HATÍR s. **1.** concesie, favoare. *(Fă-mi și mie ~ ăsta!)* **2.** plac, plăcere, poftă. *(I-a făcut ~.)*

hatír s. v. AVANTAJ. CINSTE. FAVOARE. ÎNLESNIRE. ONOARE. PRIVILEGIU. PROTECȚIE. UȘURINȚĂ.

HÁTMAN s. (înv.) atamán. *(~ la cazaci.)*

HAȚ interj. hap! *(~ ! a pus mîna pe el.)*

HAȚEGÁNA s. art. abrudeana (art.), abrudeanca (art.), ardeleana (art.), ardeleneasca (art.), ciobănașul (art.), lugojana (art.), someșana (art.). *(~ este un dans popular cu mișcare moderată.)*

haubiță s. v. MORTIER.

háucă s. v. BOU-DE-BALTĂ.

HAVÁ vb. *(MIN.)* a scobi. *(A ~ într-un zăcămînt.)*

havadiș s. v. ȘTIRE. VESTE.

havaiu adj. v. AZURIU. BLEU.

HAVÁRE s. *(MIN.)* scobire. *(~ într-un zăcămînt.)*

hávră s. v. SINAGOGĂ. TEMPLU.

HAVÚZ s. arteziană, fîntînă (arteziană, țișnitoare), (înv.) șadîrván, fîntînă săltătoáre, fîntînă săritoáre. *(~ Miorița din București.)*

HAZ s. **1.** umor, veselie. *(Plin de ~.)* **2.** duh, spirit, umor, (fig.) pipér, sáre. *(Glumă plină de ~.)* **3.** farmec, (fam.) chichiréz. *(Tot ~ stă în . . .)*

haz s. v. BUCURIE. DESFĂTARE. MÎNGÎIERE. MULȚUMIRE. PLĂCERE. SATISFACȚIE.

HAZÁRD s. întîmplare, (fig.) loterie. *(Totul a depins atunci de ~.)*

HAZARDÁ vb. **1.** a se expune, a risca. *(Te rog să nu te ~.)* **2.** a se aventura. *(S-a ~ în larg.)*

HAZARDÁT adj. imprudent, periculos, primejdios, riscant, riscat. *(O acțiune ~.)*

HAZLÍU adj. **1.** glumeț, poznaș, vesel, (pop. și fam.) ghiduș, hîtru, mehénghi, mucalít, strengár, șugubăț, (înv. și reg.) șăgáci, (reg., mai ales în Mold.) șăgálnic, (reg.) poznéț, snovós, (Mold.) chisnovát, (Olt.) potcáș, (prin Mold.) prujálnic, prujitór, (prin Olt.) snovélnic, (prin Transilv.) șăncălét, șăncălós, șodomán, (prin Transilv. și Olt.) șodós, (prin Transilv.) șolomét, (prin Bucov, și Mold.) șotélnic, (Bucov.) șotiós, (Mold.) tămășálnic, (prin Olt.) zgondós, (înv.) poznátec, poznít, zeflíu. *(E un om tare ~ !)* **2.** amuzant, comic, nostim, vesel, (livr.) ilár, ilariánt, (pop.) poznáș, (Transilv., Ban. și Olt.) șod. *(O întîmplare ~.)* **3.** spiritual. *(Glumă ~.)* **4.** umoristic, vesel. *(Scenetă ~.)* **5.** caraghios, comic. *(Ce chestie ~ !)*

HAZNÁ s. cloacă. *(~ a unui oraș.)*

hazná s. v. APĂ. CIȘMEA. TEZAUR. VISTIERIE.

háznă s. v. AFACERE. AVANTAJ. CHILIPIR. CÎȘTIG. FOLOS. PRICOPSEALĂ. PROFIT.

hăbădíe s. v. GĂTEJ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

hăbăúc adj. v. AMEȚIT. BUIMAC. BUIMĂCIT. NĂUC. NĂUCIT. TÎMPIT. ZĂPĂCIT.

hăbăúc adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

hăbăuci vb. v. AMEȚI. BUIMĂCI. ÎNDOBITOCI. NĂUCI. PROSTI. TÎMPI. ZĂPĂCI.

hăcăi vb v. MĂCĂI.

hăcui vb. v. CIOPÎRȚI. MĂRUNȚI. SFÎRTECA. SFÎȘIA. TOCA.

hăcuíre s. v. CIOPÎRȚIRE. SFÎRTECARE. SFÎȘIERE.

HĂDĂRÁG s. *(TEHN.)* titirez, (reg.) bătăiúș, bătcálă, ciócot, mînă, pîrpăriță, terteleác, (prin Bucov.) scuturătór. *(~ la coșul morii.)*

hădărău s. v. JUG. JUJEU.

HĂI interj. măi!, (pop. și fam.) bă!, (pop.) bre! *(~ ! tu de colo!)*

hăimăní vb. v. HOINĂRI. VAGABONDA.

HĂINIȘOÁRĂ s. hăiniță, hăinuță, (Mold. și Bucov.) străiță.

HĂINÍȚĂ s. hăinișoară, hăinuță, (Mold. și Bucov.) străiță.

HĂINÚȚĂ s. hăinișoară, hăiniță, (Mold. și Bucov.) străiță.

hăitár s. v. BĂTĂIAȘ. GONACI. GONAȘ. HĂITAȘ. MÎNĂTOR.

HĂITÁȘ s. bătăiaș, gonaci, gonaș, mînător, (reg.) ciocănáș, hăitár, (prin Mold.) botáș. *(~ la o vînătoare.)*

HĂITUÍ vb. **1.** a goni, a scorni, a stîrni, (pop.) a zgorni. *(A ~ vînatul din bîrlog.)* **2.** a fugări, a urmări, (rar) a prigoni, (înv. și reg.) a pripi, (prin Transilv.) a păfuga, a poteri. *(L-a ~ pe dușman pînă la rîu.)*

HĂITUIÁLĂ s. **1.** bătaie, goană, gonire, hăituire, scornire, stîrnire, (pop.) zgornire. *(~ vînatului din bîrlog.)* **2.** fugărire, hăituire, urmărire. *(~ cuiva pentru a-l prinde.)*

HĂITUÍRE s. **1.** bătaie, goană, gonire, hăituială, scornire, stîrnire, (pop.) zgornire. *(~ vînatului din birlog.)* **2.** fugărire, hăituială, urmărire. *(~ cuiva pentru a-l prinde.)*

hălăciúgă s. v. CIUF. CRÎNG. DESIȘ. HĂȚIȘ. STUFĂRIȘ. TUFĂRIȘ. TUFIȘ.

hălăduí vb. v. DOMICILIA. FI. IZBUTI. LOCUI. REUȘI. SALVA. SCĂPA. STA. ȘEDEA. TRĂI. VIEȚUI.

hălăláie s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

hălălăí vb. v. LĂRMUI.

HĂMĂÍ vb. a lătra, (pop.) a báte, (reg.) a blehăi, (prin Ban.) a puidăi, (Mold.) a zăpăi. *(Cîinii ~.)*

HĂMĂIÁLĂ s. hămăire, hămăit, hămăitură, lătrare, lătrat, lătrătură, (Mold.) zăpăit, zăpăitură. *(~ de cîini.)*

HĂMĂÍRE s. hămăială, hămăit, hămăitură, lătrare, lătrat, lătrătură, (Mold.) zăpăit, zăpăitură. *(~ de cîini.)*

HĂMĂÍT s. hămăială, hămăire, hămăitură, lătrare, lătrat, lătrătură, (Mold.) zăpăit, zăpăitură. *(~ de cîini.)*

HĂMĂITÚRĂ s. hămăială, hămăire, hămăit, lătrare, lătrat, lătrătură, (Mold.) zăpăit, zăpăitură. *(~ de cîini.)*

HĂMESEÁLĂ s. lihneală. *(~ unui om.)*

HĂMESÍT adj. lihnit, (înv. și reg.) pocîlțit, (reg.) leșiát, leșuít, (Mold.) știulghít, (fig.) leșinát. *(Om ~ de foame.)*

hărănă s. v. SECARĂ.

hărăgícă s. v. INDRUȘAIM. SÎNGELE-VOINICULUI.

hărăți vb. v. ASMUȚI. AȚÎȚA. HĂRȚUI. ÎNTĂRÎTA. PROVOCA. STÎRNI.

hărău s. v. ERETE. ULIU.

hărăxí vb. v. SCARIFICA.

HĂRĂZÍ vb. **1.** a da, a destina, a hotărî, a meni, a orîndui, a predestina, a rînduí, a sorti, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scríe, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce ne-a ~ soarta?)* **2.** a destina, a face, a meni, a predestina, a sorti, a ursi. *(Sînt ~ să fie fericiți.)* **3.** a destina, a meni, a supune. *(Pădurea aceasta este ~ tăierii.)* **4.** a (se) consacra, a (se) dărui, a (se) dedica, a (se) destina, a (se) devota, a (se) închina, (rar) a (se) aplica, (înv.) a (se) deda, a (se) meni, a (se) pridădi, a (se) șerbi, (grecism înv.) a (se) afierosi. *(Și-a ~ întreaga viață binelui obștesc.)*

hărăzíre s. v. DAR. DONAȚIE.

hărhăláie s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

HĂRMĂLÁIE s. balamuc, gălăgie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lărmăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălăláie, hărhăláie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe. *(Era acolo o ~ de nedescris.)*

HĂRNICÍE s. rîvnă, silință, sîrguință, străduanie, străduință, vrednicie, zel, (pop.) sîrg, (înv.) activitáte, diligénță. *(E de admirat ~ lui.)*

hărnicíe s. v. CAPACITATE. COMPETENȚĂ. DESTOINICIE. PREGĂTIRE. PRICEPERE. SERIOZITATE. VALOARE. VREDNICIE.

hărșní vb. v. FURA. LUA. SUSTRAGE.

HĂRTĂNÍ vb. a (se) ferfeniți, a (se) rupe, a (se) sfîșia, a (se) zdrențui, (fam.) a (se) vărzui. *(Nu mai ~ caietul!)*

HĂRTĂNÍT adj. ferfenițít, rupt, sfîșiat, zdrențăros, zdrențuit, (pop. și fam.) ferfenițós. *(O carte ~; o haină ~.)*

HĂRȚUÍ vb. **1.** a se încăiera. **2.** a asmuți, a ațința, a întărîta, a provoca, a stîrni, (pop.) a sumuța, a zădărî, (Mold. și Bucov.) a hărăți. *(A ~ cîinii.)*

HĂRȚUIÁLĂ s. harță, hărțuire, încăierare.

HĂRȚUÍRE s. harță, hărțuială, încăierare.

hăt adv. v. FOARTE. TARE. TOCMAI.

hătí vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. BARA. STĂVILI. ZĂGĂZUI.

hăț s. frîu. *(Strînge ~ și oprește calul.)*

hăț s. v. LAȚ. ȘTREANG.

hățí vb. v. SMUCI. ZGÎLȚÎI.

HĂȚÍȘ s. *(BOT.)* **1.** crîng, desiș, stufăriș, tufăriș, tufiș, (rar) stuf, tufărie, (pop.) bungét, desíme, (reg.) hălăciúgă, huceág, huci. *(Iepurele s-a ascuns într-un ~.)* **2.** sihlă, (reg.) hîrșár, (prin Mold. și Bucov.) sihléte. *(~ într-o pădure mai bătrînă.)*

hățuí vb. v. ÎNFRÎNA. REȚINE. STRUNI.

hău s. v. ABIS. ADÎNC. PRĂPASTIE.

HĂUÍ vb. a aui, a hăuli, a hui, a răsuna, a vui, (fig.) a clocoti. *(Valea ~ de glasuri.)*

hăuít s. v. ECOU. RĂSUNET.

HĂULÍ vb. **1.** a chioti, a chiui, a striga, a țipa, (pop.) a iui, (reg.) a huhura, (prin Olt. și Ban.) a hureza, (Transilv.) a ui. *(~ de mama focului la horă.)* **2.** a aui, a hăui, a hui, a răsuna, a vui, (fig.) a clocoti. *(Valea ~ de glasuri.)*

HĂULÍRE s. chiot, chiu, chiuit, chiuitură, hăulit, hăulitură, strigăt, țipăt, (pop.) iuít, (reg.) hihăít, híhot. *(O ~ la horă.)*

HĂULÍT s. chiot, chiu, chiuit, chiuitură, hăulire, hăulitură, strigăt, țipăt, (pop.) iuít, (reg.) hihăít, híhot. *(A tras un ~.)*

HĂULITÚRĂ s. chiot, chiu, chiuit, chiuitură, hăulire, hăulit, strigăt, țipăt, (pop.) iuít, (reg.) hihăít, híhot. *(A tras o ~.)*

héba adv. v. DEGEABA. INUTIL. ZADARNIC.

HEBDOMADÁR s., adj. săptămînal. *(Un ~ de prestigiu.)*

hecatómbă s. v. MASACRU. MĂCEL.

hecelá vb. v. DĂRĂCI. PIEPTĂNA. SCĂRMĂNA.

héceлă s. v. DARAC. DĂRĂCITOR. SCĂRMĂNĂTOARE.

HECTOGRÁF s. *(TIPOGR.)* șapirograf.
HEGEMÓN adj., s. *(POLITICĂ)* conducător. *(Forță ~.)*
HEGEMONÍE s. *(POLITICĂ)* autoritate, dominare, dominație, putere, stăpînire, supremație,(înv.) puternicíe, stăpînie, tărîe, țiitură, (latinism înv.) potestáte. *(Și-a întins ~ asupra ...)*
hei s. v. ACARET. DEPENDINȚĂ.
bélbet adv. v. DA. DESIGUR. FIREȘTE.
HELEȘTÉU s. iaz, (reg.) rîmnic, (înv.) pescuínă. *(A pescuit în ~.)*
hélge s. v. CACOM. HERMELINĂ. HERMINĂ.
HELIANTÍNĂ s. *(CHIM.)* metiloranj.
HELIOGRAVÚRĂ s. *(TIPOGR.)* fotogravură.
HELIOTROPÍNĂ s. *(FARM.)* piperonal.
HELIOTROPÍSM s. *(BIOL.)* fototropism. *(~ unor organe vegetative.)*
HEMATÍE s. *(ANAT.)* eritrocit, globulă roșie.
HEMATÓZĂ s. *(FIZIOL.)* oxigenare, (înv.) oxidație. *(~ sîngelui.)*
HEMERALOPÍE s. *(MED.)* cecitate nocturnă, (pop.) orbul găinilor.
HEMIMETÁBOLĂ s. *(ZOOL.)* heterometabolă.
HEMIPLEGIE DÚBLĂ s. *(MED.)* diplegie.
HEMIPTÉR s. *(ZOOL.)* heteropter.
HEMOPTIZÍE s. *(MED.)* (pop.) scuipare de sînge.
HEMORAGÍE s. *(MED.)* **1.** (înv.) sîngerătură. **2.** *hemoragie nazală* = epistaxis.
HEMOROÍZI s. pl. *(MED.)* (pop.) trînji (pl.), (prin Ban.) șui.
HEPATÍTĂ s. *(MED.)* gălbinare, icter, (pop.) gălbeneálă.
herb s. v. ARMOARII. BLAZON. EMBLEMĂ. STEMĂ.
HÉRCULE s. *(ASTRON.)* (pop.) ómul (art.). *(~ este o constelație din emisfera boreală.)*
hereluí vb. v. CASTRA. JUGĂNI. SCOPI. STERILIZA.
hereluíre s. v. CASTRARE. JUGĂNIRE. JUGĂNIT. SCOPIRE. SCOPÎT. STERILIZARE.
hereluít adj. v. CASTRAT. JUGĂNIT. SCOPIT. STERILIZAT.
HERGHELÍE s. (prin Ban.) arghélă, (Munt., Mold. și Dobr.) prioácă, (Olt., Ban., Transilv. și Maram.) stávă. *(O ~ de cai de rasă.)*
HERGHELEGÍU s. (prin Ban.) arghelár, (Olt., Ban., Transilv. și Maram.) stăvár. *(~ păzește și îngrijește o herghelie.)*
hericeă s. v. SCÎRȚÎITOARE. TROSCOȚEL.
HERÍIE s. gloabă, zavescă. *(~ era taxa plătită pentru împiedicarea redeschiderii unui proces.)*
HERMAFRODÍT adj., s. *(BIOL.)* **1.** adj. bisexual, bixesuat. *(Organism ~.)* **2.** s. (pop.) fătălău.
HERMAFRODITÍSM s. *(BIOL.)* bisexualitate.
HERMELÍNĂ s. *(ZOOL.; Mustela erminea)* cacom, hermină, (Mold. și Bucov.) hélge. *(Blană de ~.)*
HERMENEÚTICĂ s. știința exegezei.
HERMÍNĂ s. *(ZOOL.; Mustela erminea)* cacom, hermelină, (Mold. și Bucov.) hélge. *(Blană de ~.)*
HERNÍE s. *(MED.)* (pop.) boșire, boșorogeálă, hîitură, ruptúră, surpătúră, vătămáre, vătămătúră, (înv. și reg.) surpáre, (reg.) schiláviе, (Olt.) stricăciúne, (înv.) chílă.
HÉRPES s. *(MED.)* (pop.) spuzeálă, (reg.) zăbálă.
HERTZ s. *(FIZ.)* ciclu pe secundă.
hérțog s. v. DUCE.
hetaíră s. v. CURTEZANĂ.
HETEROCLÍT adj. compozit. *(Un ansamblu ~.)*
HETEROCROMOZÓM s. *(BIOL.)* alozom, heterozom, cromozom sexual.
HETEROGAMÍE s. *(BIOL.)* anizogamie.
HETEROMETÁBOLĂ s. *(ZOOL.)* hemimetabolă.
HETEROPTÉR s. *(ZOOL.)* hemipter.
HETEROZÍDĂ s. *(BIOL.)* glicozidă.
HETEROZÓM s. *(BIOL.)* alozom, heterocromozom, cromozom sexual.
HEXACLORCICLOHEXÁN s. *(CHIM.)* analcid.
HEXAHIDROXIANTIMONIÁT s. *(CHIM.)* antimoniat.
HEXAMETILENTETRAMÍNĂ s. *(FARM.)* urotropină.
HEXAPÓD s. *(ENTOM.)* gînganie, giză, insectă, (pop.) goángă, múscă, (reg.) bórză, (Transilv.) pépe.
HI interj. di!, (reg.) țu! *(~ !, Bălane!)*
HIALOPLÁSMĂ s. *(ANAT.)* ectoplasmă.
hibă s. v. CUSUR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NEAJUNS. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU.
HIBRÍD adj., s. *(BIOL.)* **1.** adj. (pop.) corcít. *(Rasă de animale ~.)* **2.** s. (pop.) corcitúră. *(În urma încrucișării a două animale de rase deosebite a ieșit un ~.)*
HIBRIDÁRE s. *(BIOL.)* hibridizare. *(Proces de ~.)*
HIBRIDIZÁRE s. *(BIOL.)* hibridare. *(Proces de ~.)*
hici adv. v. DEFEL. DELOC. NICICUM. NICIDECUM.
hiclenie s. v. FELONIE.
HIDÓS adj. **1.** diform, hîd, monstruos, pocit, respingător, schimonosit, slut, strîmb, urît, (pop. și fam.) boccíu, scălîmb, scălîmbăiát, (reg.) pícleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(O ființă ~.)* **2.** dezgustător, disgrațios, grețos, oribil, respingător, scîrbos, (livr.) imúnd, (reg.) mîrșav, (fam. fig.) borît. *(~ la înfățișare.)*
HIDRARGILÍT s. *(MIN.)* gibsit.
HIDRARGÍR s. *(CHIM.)* mercur, (pop.) argint-víu.
hidrát s. v. HIDROXID.
HIDRAT DE CARBÓN s. *(BIOL.)* glucid, zahar.

hidroaeroplán s. v. HIDROAVION.
HIDROAVIÓN s. *(AV.)* (ieşit din uz) hidroaeroplán.
HIDROCARBÚRĂ s. *(CHIM.) hidrocarbură acetilenică* = acetilenă, alchină; *hidrocarbură cicloparafinică* = ciclan, cicloalcan, cicloparafină, naftenă; *hidrocarbură olefinică* = alchenă, olefină; *hidrocarbură parafinică* = alcan, parafină.
HIDROCENTRÁLĂ s. centrală hidroelectrică.
HIDROFÍLĂ s., adj. hidrogamă. *(Plantă ~.)*
HIDROFÓB adj. hidrofug. *(Substanţă ~.)*
HIDROFÚG adj. hidrofob. *(Material ~.)*
HIDROGÁMĂ s., adj. hidrofilă. *(Plantă ~.)*
HIDROGÉN s. *(CHIM.) hidrogen arseniat* = arsină; *hidrogen fosforat* = fosfină; *hidrogen greu* = deuteriu; *hidrogen sulfurat* = acid sulfhidric, (înv.) hidrogen puciosit.
hidrogen puciosit s. v. ACID SULFHIDRIC. HIDROGEN SULFURAT.
HIDROLACOLÍT s. *(GEOGR.)* pingo. *(~ se formează în zonele subpolare.)*
HIDROMÉL s. mied, (reg.) múrsă, must, (turcism înv.) balbáş. *(Bea ~.)*
HIDRÓNIU s. *(CHIM.)* oxoniu.
HIDRÓPIC s., adj. *(MED.)* (pop.) dropicós, (înv.) hidropicós. *(Persoană ~.)*
hidropicós s., adj. v. HIDROPIC.
HIDROPIZÍE s. *(MED.)* ciroză hidrică, (pop.) ápă, boală-de-ápă, drópică.
HIDROSTÁTICĂ s. *(MEC.)* statica lichidelor.
HIDROSULFÍT s. *(CHIM.)* ditionit.
HIDROXIACÍD s. *(CHIM.)* oxiacid.
HIDROXÍD s. *(CHIM.)* **1.** (impr.) hidrát. **2.** *hidroxid de calciu* = var stins; *hidroxid de potasiu* = potasă caustică; *hidroxid de sodiu* = sodă caustică, (reg.) natrón.
HIDROXÍL s. *(CHIM.)* oxidril.
HIDRURĂ DE BÓR s. *(CHIM.)* boran.
hierátic adj. v. IMOBIL. ÎNŢEPENIT. RIGID. STATIC.
hieroglífic adj. v. ILIZIBIL. INDESCIFRABIL. NECITEŢ. NEDESCIFRABIL. NELIZIBIL.
highidíş s. v. LĂUTAR. SCRIPCAR. VIOLONIST. VIORIST.
HIGROMÉTRU s. *(MET.)* umidometru.
hihăí vb. v. CHICOTI.
hihăít s. v. CHIOT. CHIU. CHIUIT. CHIUITURĂ. HĂULIRE. HĂULIT. HĂULITURĂ. STRIGĂT. ŢIPĂT.
híhot s. v. CHIOT. CHIU. CHIUIT. CHIUITURĂ. HĂULIRE. HĂULIT. HĂULITURĂ. STRIGĂT. ŢIPĂT.
hihotí vb. v. CHICOTI.
himánie s. v. PEPENE.
HIMÉRĂ s. fantezie, iluzie, închipuire, utopie, (livr.) irealitáte. *(Proiectul lui e o ~.)*
himéră s. v. AMĂGIRE. ILUZIE.
himéric adj. v. FANTASTIC. FANTEZIST. ILUZORIU. IMAGINAR. IREAL. IREALIZABIL. ÎNCHIPUIT. NEREAL. NEREALIZABIL. UTOPIC. UTOPIST.
himúnie s. v. PEPENE.
HINAYÁNA s. *(BIS.)* theravada.
hindíchi s. v. ŞANŢ.
hindús s., adj. v. INDIAN.
HINGHÉR s. (Transilv.) hohér, (prin Ban. şi Transilv.) şintár.
hinghér s. v. CĂLĂU. GÎDE.
hintá vb. v. LEGĂNA.
hintéu s. v. CALEAŞCĂ.
HIPERACIDITÁTE s. *(MED.)* hiperclorhidrie.
HIPERBÁTĂ s. *(TOPICĂ)* inversiune.
hiperbólic adj. v. EXAGERAT. EXCESIV.
HIPERCLORHIDRÍE s. *(MED.)* hiperaciditate.
HIPEROREXÍE s. *(MED.)* bulimie.
HIPERTENSIÚNE s. *(MED.)* hipertonie, tensiune.
HIPERTIROIDÍE s. *(MED.)* hipertiroidism.
HIPERTIROIDÍSM s. *(MED.)* hipertiroidie.
HIPERTONÍE s. *(MED.)* hipertensiune, tensiune.
HIPERTRICÓZĂ s. *(MED.)* hirsutism.
HIPÍSM s. *(SPORT)* călărie. *(O cursă de ~.)*
HIPNÓTIC s., adj. *(FARM.)* hipnotizant, narcotic, somnifer, soporific, (livr.) soporifér, (rar) adormitór, (înv.) soporatív. *(Barbiturice sînt ~.)*
hipnotizá vb. v. ATRAGE. CAPTIVA. CUCERI. DELECTA. DESFĂTA. FASCINA. FERMECA. ÎNCÎNTA. RĂPI. SEDUCE. SUBJUGA. VRĂJI.
hipnotizánt adj. v. CAPTIVANT. CUCERITOR. DESFĂTĂTOR. FASCINANT. FERMECĂTOR. ÎNCÎNTĂTOR. RĂPITOR. SEDUCĂTOR.
HIPNOTIZÁNT s., adj. *(FARM.)* hipnotic, narcotic, somnifer, soporific, (livr.) soporifér, (rar) adormitór, (înv.) soporatív. *(Barbituricele sînt ~.)*
HIPNOTIZÁRE s. hipnoză.
HIPNOTIZATÓR s. hipnotizor.
HIPNOTIZÓR s. hipnotizator.
HIPNÓZĂ s. hipnotizare.
HIPOACIDITÁTE s. *(MED.)* hipoclorhidrie.
HIPOAZOTÍDĂ s. *(CHIM.)* bioxid de azot.
hipocámp s. v. CAL-DE-MARE. CĂLUŢ-DE-MARE.
hipocentáur s. v. CENTAUR.
HIPOCÉNTRU s. *(GEOL.)* focar seismic.
HIPOCLORHIDRÍE s. *(MED.)* hipoaciditate.
HIPOCORÍSTIC adj. *(LINGV.)* alintător, dezmierdător. *(Formaţie lexicală ~.)*
HIPODÉRMIC adj. subcutanat, subcutaneu, (rar) subcután. *(Injecţie ~.)*
HIPODRÓM s. (livr.) turf. *(Alergări de trap pe ~.)*
HIPOFÍZĂ s. *(ANAT.)* adenohipofiză.
HIPOTENSIÚNE s. *(MED.)* hipotonie.
HIPOTIROIDÍE s. *(MED.)* hipotiroidism.
HIPOTIROIDÍSM s. *(MED.)* hipotiroidie.
HIPOTONÍE s. *(MED.)* hipotensiune.
hir s. v. INFORMAŢIE. ŞTIRE. VESTE.

HIRACOTÉRIU s. *(GEOL.)* eohippus. *(Genul fosil de animale numit ~.)*

hireș adj. v. ARĂTOS. CELEBRU. CHIPEȘ. FAIMOS. FRUMOS. ILUSTRU. MARE. RENUMIT. REPUTAT. VESTIT.

hiritiseálă s. v. FELICITARE.

hiritisí vb. v. FELICITA.

hiritisíre s. v. FELICITARE.

HIROTONÍ vb. *(BIS.)* a (se) hirotonisi, a (se) popi, a (se) preoți, (pop.) a (se) sfinți.

HIROTONÍE s. *(BIS.)* hirotonire, hirotonisire, (pop.) sfințíre, (înv.) sfințitúră. *(~ unui preot.)*

HIROTONÍRE s. *(BIS.)* hirotonie, hirotonisire, (pop.) sfințíre, (înv.) sfințitúră. *(~ unui diacon.)*

HIROTONISÍ vb. *(BIS.)* a (se) hirotoni, a (se) popi, a (se) preoți, (pop.) a (se) sfinți. *(A ~ un cleric.)*

HIROTONISÍRE s. *(BIS.)* hirotonie, hirotonire, (pop.) sfințíre, (înv.) sfințitúră. *(~ unui preot.)*

HIROTONISÍT adj. *(BIS.)* hirotonit, (pop.) sfințít. *(Preot ~.)*

HIROTONÍT adj. *(BIS.)* hirotonisit, (pop.) sfințít. *(Diacon ~.)*

hirsút adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEÎNGRIJIT. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

HIRSUTÍSM s. *(MED.)* hipertricoză.

hispánic adj. v. SPANIOL.

hîcí vb. v. ICNI.

HÎD adj. diform, hidos, monstruos, pocit, respingător, schimonosit, slut, strîmb, urît, (pop. și fam.) boccíu, scălîmb, scălîmbăiát, (reg.) pícleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(Un om ~.)*

hîdáche s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

HÎDOȘÉNIE s. **1.** diformitate, poceală, slușenie, urîciune, urîțenie, (rar) slușie, (pop.) hîzénie, (înv.) grozăvie. *(~ unui om.)* **2.** (concr.) monstru, monstruozitate, pocitanie, pocitură, schimonositură, slușenie, slușitură, urîciune, urîțenie, (pop.) hîzénie, pótcă, stropșitúră, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(Ce e ~ asta?)*

hîí vb. v. APLECA. DĂRĂPĂNA. DĂRÎMA. ÎNCLINA. LĂSA. NĂRUI, PLECA. POVÎRNI. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RISIPI. STRÎMBA. SURPA.

hîít adj. v. APLECAT. DĂRĂPĂNAT. DĂRÎMAT. ÎNCLINAT. LĂSAT. NĂRUIT. PLECAT. POVÎRNIT. PRĂBUȘIT. PRĂVĂLIT. RISIPIT. STRÎMB. SURPAT.

hîítúră s. v. HERNIE.

hîlbe s. pl. v. LĂTURI. SPĂLĂTURĂ. ZOAIE.

hînțáu s. v. COBILĂ.

HÎR interj. mîr!

hîră s. v. ANIMOZITATE CEARTĂ CONFLICT. DEZACORD DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. MÎRÎIALĂ. MÎRÎIT. MÎRÎITURĂ. NEÎNȚELEGERE. PĂDUCHE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

hîrău s. v. ERETE. ULIU.

HÎRB s. ciob, spărtură, țandără, (reg.) breanc, (Ban.) tioc. *(~ dintr-o oală de lut.)*

hîrb s. v. BABALÎC. BACCEA. CĂZĂTURĂ. HODOROG. RAMOLIT. VAS.

hîrbár s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

hîrbáreț s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

hîrbuí vb. v. DEGRADA. DETERIORA. ÎNVECHI. STRICA. UZA.

hîrbuít adj. v. DEGRADAT. DETERIORAT. ÎNVECHIT. STRICAT. UZAT.

HÎRCĂ s. *(ANAT.)* căpățînă, craniu, scăfîrlie, tigvă. țeastă, cutie craniană, (pop. și fam.) dévlă, (înv. și reg.) scáfă, (înv.) glávă, glăvățînă. *(~ unui mort deshumat.)*

hîreă s. v. BABORNIȚĂ. COTOROANȚĂ. HOAȘCĂ. ZGRIPȚUROAICĂ.

HÎRCIÓG s. *(ZOOL.; Cricetus cricetus)* grivan, (reg.) ciuréci, mîșun.

hîrcióg s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

HÎRCÎÍ vb. a hîrii, a horcăi. *(Nu mai ~ atîta!)*

HÎRCÎIÁLĂ s. hîrciit, hîrîială, horcăială.

HÎRCÎÍT s. hîrciială, hîrîială, horcăială.

HÎRDĂIÁȘ s. ciubăraș. *(Un ~ cu lapte.)*

HÎRDĂU s. ciubăr, (Transilv.) pîrlău, (Transilv. și Ban.) șaf, (prin Transilv.) șiroádă, (Ban., Transilv. și Olt.) șoféi, (Transiv.) șofél. *(Un ~ plin cu apă.)*

hîrdău s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

hîrgí vb. v. RÎNJI.

HÎRÎÍ vb. a hîrcîi, a horcăi.

HÎRÎIÁLĂ s. hîrciială, hîrcîit, horcăială.

HÎRÎÍT adj. hîrîitor, răgușit, (reg.) siteáv, (fig.) dogít, hodorogít, spart. *(Cu glas ~.)*

HÎRÎITOÁRE s. scîrțîitoare. *(~ pentru speriat păsările)*

HÎRÎITÓR adj. hîrîit, răgușit, (reg.) siteáv, (fig.) dogít, hodorogít, spart. *(Cu glas ~.)*

HÎRJOÁNĂ s. hîrjoneală, zbenguială, (reg.) zbînț. *(Lăsați ~!)*

HÎRJONEÁLĂ s. hîrjoană, zbenguială, (reg.) zbînț. *(Încetați cu ~!)*

HÎRJONÍ vb. a se zbengui.

HÎRLÉȚ s. cazma, (reg.) sápă, (prin Ban.) arșóv, (prin Transilv.) așău, (prin Olt.) săpătoáre. *(Sapă pămîntul cu ~.)*

hîrsí vb. v. ACLIMATIZA. ACOMODA. ADAPTA. DEDA. DEPRINDE. FAMILIARIZA. ÎNVĂȚA. OBIȘNUI. SCUMPI. ZGÎRCI.

hîrsít s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

hîrșie s. v. PIELCICĂ.

HÎRȘÎÍ vb. (reg.) a scîrjîi. *(Prundișul aleii ~ sub picioare.)*

hîrșíi vb. v. CRESTA. SCRIJELI. ZGÎRIA.

HÎRȘÎIÁLĂ s. hîrșîire, hîrșiit, hîrșiitură, (prin Munt.) scîrjîiálă, scîrjiít, scîrjiitúră. *(~ pietrișului aleii sub picioare.)*

HÎRȘÎÍRE s. hîrșîială, hîrșiit, hîrșiitură, (prin Munt.) scîrjîiálă, scîrjiít, scîrjiitúră. *(~ pietrișului aleii sub picioare.)*

HÎRȘÎÍT s. hîrșîiială, hîrșiire, hîrșiitură, (prin Munt.) scîrjîiálă, scîrjiít, scîrjiitúră. *(~ pietrișului aleii sub picioare.)*

HÎRȘÎITÚRĂ s. hîrșîială, hîrșiire, hîrșiit, (prin Munt.) scîrjîiálă, scîrjiít, scîrjiitúră. *(~ pietrișului aleii sub picioare.)*

hîrștioágă s. v. BABANĂ.

HÎRTÍE s. **1.** (Ban., Transilv., Maram. și Bucov.) papír. *(O coală de ~.)* **2.** *hîrtie pergaminată* = pergament. *(Ambalează mezelul în ~.)* **3.** *hîrtie-carbon* = carbon, indigo, plombagină. *(~ pentru scoatere de copii.)* **4.** *(FIN.)* bancnotă, bilet de bancă, hîrtie-monedă, (prin Transilv. și Maram.) băncútă, (înv.) asignát, asignație, báncă, bumășcă. *(O ~ de o sută.)* **5.** *(FIN.) hîrtie-monedă* = bancnotă, hîrtie, bilet de bancă, (prin Transilv. și Maram.) băncútă, (înv.) asignát, asignație, báncă, bumășcă. *(O ~ de o sută.)* **6.** *(FIN.) hîrtie de valoare* = efect. **7.** act, document, dovadă, izvor, înscris, piesă, (înv. și pop.) scris, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) cárte, izvód, încredințáre, răváș, sinét, teșchereá, úric, zápis. *(Numeroase ~ii atestă acest fapt istoric.)* **8.** act, document, legitimație. *(Rog prezentați ~iile!)*

HÎRTIOÁRĂ s. hîrtiuță.

HÎRTIÚȚĂ s. hîrtioară.

HÎRTOÁPE s. pl. hopuri (pl.), (Mold.) rătăcáne (pl.), (Olt., Ban. și Munt.) șomîrdoále (pl.). *(Un drum plin de ~.)*

hîrț s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

HÎRȚOÁGĂ s. terfelog.

hîteí vb. v. HUIDUI.

hîtru adj. v. AGER. DEȘTEPT. DIBACI. GLUMEȚ. HAZLIU. INTELIGENT. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. POZNAȘ. PRICEPUT. ȘIRET. ȘMECHER. VESEL. VICLEAN.

HÎȚÍÍ vb. a clătina, a hîțîna, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlțîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drîgîi, (Ban.) a zducni. *(Căruța l-a ~ bine.)*

HÎȚÎNÁ vb. a clătina, a hîțîi, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlțîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drîgîi, (Ban.) a zducni. *(Căruța l-a ~ bine.)*

hîțînă vb. v. BALANSA. CLĂTINA. LEGĂNA. OSCILA. PENDULA.

HÎȚÎNÁRE s. scuturare, zgîlțîire, zguduire.

hîzénie s. v. DIFORMITATE. HÎDOȘENIE. MONSTRU. MONSTRUOZITATE. POCEALĂ. POCITANIE. POCITURĂ. SCHIMONOSITURĂ. SLUȚENIE. SLUȚITURĂ. URÎCIUNE. URÎȚENIE.

hîzí vb. v. DEFORMA. DESFIGURA. POCI. SCHIMONOSI. SLUȚI. STRÎMBA. URÎȚI.

HLAMÍDĂ s. mantie, (rar) púrpură, (înv.) plášcă.

hlei s. v. ARGILĂ. CLISĂ. HUMĂ. LUT. PĂMÎNT.

hleiós adj. v. ARGILOS. CLEIOS. CLISOS. LUTOS.

hlibán s. v. PÎINE.

hlizí vb. v. CHIORÎ. HOLBA. ZGÎI.

hlobănă vb. v. BALANSA. CLĂTINA. LEGĂNA. OSCILA. PENDULA.

hluján s. v. COCEAN.

HO interj. oprește!, stai!

o interj. v. AJUNGE. ATÎT. BASTA. DESTUL. GATA. ISPRĂVEȘTE. ÎNCETEAZĂ. PUNCT. SFÎRȘEȘTE. STAI. STOP. TERMINĂ.

hoálă s. v. ACVILĂ. IEPURAR. PAJURĂ.

hoáncă s. v. BABORNIȚĂ. COTOROANȚĂ. HOAȘCĂ. ZGRIPȚUROAICĂ.

hoánghină s. v. BABORNIȚĂ. COTOROANȚĂ. HOAȘCĂ. ZGRIPȚUROAICĂ.

HOÁRDĂ s. (înv.) órdie. *(O ~ pustiitoare.)*

hoáspe s. pl. v. STRUJITURĂ. TALAȘ.

HOÁȘCĂ s. baborniță, cotoroanță, zgripțuroaică, (reg.) hoáncă, hoánghină, (prin Munt.) bahórniță, (Mold.) cotoárbă, (fig.) hîrcă. *(O ~ bătrînă și rea.)*

HOÁȚĂ s. hoțoaică, pungășoaică, (pop.) tîlhăríță, tîlhăroáică.

hóbot s. v. CRUCE. FEREGEA. VĂL. VOAL.

hoc interj. v. CEA.

hódă s. v. LIȘIȚĂ.

hodăcăí vb. v. ȘCHIOPĂTA.

hodíc interj. v. ȘONTÎC. ȘOVÎLC.

HODORÓG s. babalîc, baccea, căzătură, ramolit, (reg. și fam.) ghiuj, (reg.) jap, matúf, (prin Mold.) băbălău, (fig.) hîrb. *(A ajuns un ~.)*

HODOROGÍ vb. **1.** a durăi, a durui, a hurui, (rar) a turui, (pop.) a trăncăni, (reg.) a hurdui, a troncăni, (prin Ban.) a trăscări. *(Căruța ~ pe strada pietruită.)* **2.** a clătina, a hîțîi, a hîțîna, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlțîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drîgîi, (Ban.) a zducni. *(Căruța l-a ~ zdravăn.)*

hodorogí vb. v. DEGRADA. DETERIORA. FLECĂRI. ÎNDRUGA. ÎNVECHI. PĂLĂVRĂGI. RAMOLI. RĂGUȘI. SPOROVĂI. STRICA. TRĂNCĂNI. UZA.

hodorogít adj. v. DEGRADAT. DETERIORAT. HÎRÎIT. HÎRÎITOR. ÎNVECHIT. RAMOLIT. RĂGUȘIT. SENIL. STRICAT. UZAT.

hodrobéle s. pl. v. BAGAJ.

hogeág s. v. CAMPADURĂ. CĂMIN. COȘ. HORN.

hohér s. v. CĂLĂU. GÎDE. HINGHER.

HÓHOT s. **1.** hohotire, hohotit. *(Un ~ de plins.)* **2.** sughiț. *(Plins cu ~e.)*

HOHOTÍRE s. hohot, hohotit, *(O ~ de plins.)*

HOHOTÍT s. hohot, hohotire. *(Un ~ de plins.)*

HOINÁR adj., s. **1.** adj., s. pribeag, rătăcitor, vagabond, (înv.) stránic. *(Un om ~.)* **2.** adj. nestatornic, sprințar, (pop.) spulberátic. *(Gînduri ~.)*

HOINĂREÁLĂ s. **1.** haimanalîc, vagabondaj, vagabondare, (rar) pușlamalîc, (reg.) pușlá-

nie, (înv.) ştrengăríe. *(Ce înseamnă ~ asta zilnică?)* **2.** pribegie, pribegire, vagabondaj, vagabondare. *(O ~ din loc în loc.)* **3.** colindare, cutreierare, rătăcire. *(O ~ fără un ţel precis.)*

HOINĂRÍ vb. **1.** a vagabonda, (înv. şi reg.) a nemernici, (reg.) a tălălăi, (prin Transilv.) a buduşlui, (Mold.) a lăinici, (Transilv.) a techerghi, (înv.) a hăimăni, a ştrengări. *(Toată ziua ~.)* **2.** a pribegi, a rătăci, a vagabonda, (prin Mold.) a bădădăi, a horhăi. *(~ din loc în loc.)* **3.** a colinda, a cutreiera, a peregrina, a rătăci, a umbla, a vagabonda, (livr.) a flana. *(Pe unde n-a ~?)*

HOIT s. cadavru, corp, leş, mortăciune, stîrv, trup, (reg.) stîrvină, (Transilv.) haut, (înv., în Transilv.) dăbilă.

hojbăí vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

hójma adv. v. CONTINUU. ÎNCONTINUU. ÎNTRUNA. MEREU. NECONTENIT. NECURMAT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PERMANENT. PURURI. VEŞNIC.

HOL s. antreu, sală, vestibul.

hólă s. v. COTARLĂ. JAVRĂ. JIGODIE. POTAIE.

HOLBÁ vb. **1.** a (se) bulbuca, a (se) căsca, a (se) mări, a (se) umfla, a (se) zgîi, (pop. şi fam.) a (se) beli, a (se) bleojdi, (pop.) a (se) boboşa, a (se) bolboşa, (reg.) a (se) boldi, a (se) bolovăni, (Transilv.) a (se) zgăura, (Ban.) a (se) zgîmboia. *(A-şi ~ ochii.)* **2.** a se chiorî, a se zgîi, (reg.) a se hlizi. *(Ce te ~ aşa la mine?)*

HOLBÁRE s. bulbucare, căscare, mărire, umflare, zgîire, zgîit, (pop. şi fam.) belíre, bleojdíre, (pop.) boboşáre, boldíre. *(~ ochilor.)*

HOLBÁT adj. bulbucat, căscat, mare, mărit, umflat, zgîit, (rar) bălăbănós, (pop. şi fam.) belít, bleojdít, (pop.) boboşát, bolboşát, boldít, (reg.) măciuliát. *(Cu ochii ~.)*

hóleă s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

HÓLDĂ s. **1.** lan. *(O ~ de rapiţă.)* **2.** (la pl.) grîne (pl.), lanuri (pl.), *(~ au crescut mari.)*

HOLÉNDRU s. *(TEHN.)* racord olandez.

holér s. v. SOC.

HOLÉRĂ s. **1.** *(MED. VET.)* pasteureloză, septicemie hemoragică. *(~ este o boală a păsărilor.)* **2.** *(BOT.; Xanthium spinosum)* (reg.) cătînă, cornuţă, drăcilă, ghímpe, lipíci, pălămídă, scaiéte, spin, scai rusésc.

HOLÉRCĂ s. basamac, (reg.) trăscău. *(Un clondir de ~.)*

holéreă s. v. POŞIRCĂ. RACHIU.

HOLOCÁUST s. *(BIS.)* (înv.) árse (pl.), ardere-de-tót, întreg-de-árs.

HOLOCÉN s. *(GEOL.)* aluviu.

HOLOENZÍMĂ s. *(BIOL.)* holoferment.

HOLOFERMÉNT s. *(BIOL.)* holoenzimă.

hólotă s. v. GLOATĂ.

HOLOTURÍDĂ s. *(ZOOL.)* holoturie, castravete-de-mare. *(~ este un echinoderm cu corpul moale şi alungit.)*

HOLOTÚRIE s. *(ZOOL.)* holoturidă, castravete-de-mare. *(~ este un echinoderm.)*

HOLTÉI s., adj. burlac, cavaler, celibatar, flăcău, necăsătorit, (pop. şi fam.) bechér, (Transilv.) frăşcău. *(Este încă ~.)*

HOLTEÍ vb. a burlăci.

HOLTEÍE s. burlăcie, celibat, (înv.) necăsătoríe, necăsnicíe. *(~ lui n-a durat mult.)*

HOMÁR s. *(ZOOL.; Homarus vulgaris)* (rar) stacój.

HOMEOSTÁZĂ s. *(BIOL.)* homeostazie.

HOMEOSTAZÍE s. *(BIOL.)* homeostază.

homicíd s. v. ASASINAT. CRIMĂ. MOARTE. OMOR. OMORÎRE. OMUCIDERE. UCIDERE.

homicíd s., adj. v. ASASIN. CRIMINAL. OMORÎTOR. UCIGAŞ.

homóe s. v. NISIP.

HOMOSEXUÁL s. *(MED.)* invertit, pederast, (prin Transilv.) buzeránt.

HOMOSEXUALITÁTE s. *(MED.)* pederastie, inversiune sexuală, invertire sexuală.

hónchiu adj. v. CHIORÎŞ. CRUCIŞ. ÎNCRUCIŞAT. PIEZIŞ. SAŞIU. STRABIC.

hondrăní vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

honipsí vb. v. DIGERA. MISTUI. SUFERI. SUPORTA.

HOP s. salt, săritură.

hop s. v. DIFICULTATE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIŞTE. PIEDICĂ. STAVILĂ.

hopăí vb. v. SĂLTA. SĂRI. ŢOPĂI.

HÓPURI s. pl. hîrtoape (pl.), (Mold.) rătăcáne (pl.), (Olt., Ban. şi Munt.) şomîrdoále (pl.). *(Un drum plin de ~.)*

hóra s. art. v. COROANA-BOREALĂ.

HORA MIRÉSEI s. nuneasca (art.), (reg.) năşásca (art.). *(~ este un dans popular de nuntă.)*

hóră s. v. CHIUIT. CHIUITURĂ. DOINĂ. ORAŞ. STRIGĂTURĂ.

horăí vb. v. SFORĂI.

horăít s. v. SFORĂIALĂ. SFORĂIT. SFORĂITURĂ.

horăitúră s. v. SFORĂIALĂ. SFORĂIT. SFORĂITURĂ.

hórbotă s. v. DANTELĂ.

HORCĂÍ vb. a hîrcîi, a hîrîi.

horcăí vb. v. SFORĂI.

HORCĂIÁLĂ s. **1.** horcăit, horcăitură. **2.** hîrciială, hîrcîit, hîrîială.

horcăiálă s. v. SFORĂIALĂ. SFORĂIT. SFORĂITURĂ.

HORCĂÍT s. horcăială, horcăitură.

horcăít s. v. SFORĂIALĂ. SFORĂIT. SFORĂITURĂ.

HORCĂITÚRĂ s. horcăială, horcăit.

horcăitúră s. v. SFORĂIALĂ. SFORĂIT. SFORĂITURĂ.

horcăní vb. v. SFORĂI.

horceág s. v. PRAZ.

horcotí vb. v. SFORĂI.

horéţ s. v. OSTREŢ.

horhăí vb. v. BÎJBÎI. DIBUI. HOINĂRI. ORBECĂI. PIPĂI. PRIBEGI. RĂTĂCI. VAGABONDA.

horí vb. v. DOINI.

***HORÍȘTE** s. (reg.) horitură. *(~ este un rotocol de fin.)*

horitúră s. v. HORIȘTE.

HORMON FOLICULÁR s. *(BIOL.)* folicul ină.

HORN s. cămin, coș, (pop.) coșárcă, (reg.) bageácă, cubeá, cucuváie, fumár, hornéț, marchióță, ursoáie, (prin Transilv.) buduréț, buduróí, (Transilv. și Munt.) córfă, (Mold.), hogeág, (prin Transilv.) știol, (prin Mold. și Bucov.) șúber. *(Fumul iese prin ~.)*

HORNÁR s. coșar. *(~ curăță coșurile caselor.)*

hornéț s. v. CĂMIN. COȘ. HORN.

horoi-vérde s. v. VIRDARE.

HOROSCÓP s. rojdanic, zodiac.

horști s. v. MĂLAIUL-CUCULUI.

HORTICULTÓR s. florar, grădinar. *(~ cultivă flori.)*

HORTICULTÚRĂ s. grădinărie, grădinărit. *(Specialist în ~.)*

hostopínă s. v. TESCOVINĂ.

HOTÁR s. **1.** frontieră, graniță, limită teritorială, (înv. și pop.) márgine, (înv.) confínii (pl.), cordón, fruntárie, miezuíná. *(~ al unui stat.)* **2.** hat, răzor, (reg.) călușíre, dorjíncă, forgășă, háșpor, méjdă, méjdină, mășghie, slog, (Transilv.) métă, miezuíná. *(~ între două ogoare.)* **3.** graniță, limită, margine, (înv.) tér men. *(Se păstrează între ~ rezonabile.)*

HOTĂRÍ vb. **1.** a comanda, a decide, a dispune, a fixa, a ordona, a porunci, a stabili, a statornici, (rar) a prescríe, (înv. și pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. și Transilv.) a priti, (înv.) a învăța, a judeca, a poveli. *(A ~ să se facă astfel...)* **2.** a fixa, a institui, a întocmi, a orîndui, a rîndui, a stabili, a statornici, (înv.) a așeza, a lega, a politici, a scoáte, a scorni, a tocmi. *(A ~ un impozit.)* **3.** a determina, a fixa, a preciza, a stabili, a statornici, (înv.) a defíge, a însemna, a statori. *(Au ~ un nou termen pentru...)* **4.** a convinge, a decide, a determina, a face, a îndupleca, (înv.) a îndemna, a pleca. *(L-a ~ să vină.)* **5.** a (se) alege, a (se) decide, a (se) fixa, a (se) stabili, (pop.) a (se) îndemna, (înv.) a (se) rezolva, (fig., în Mold. și Transilv.) a (se) cumpăni. *(Ei, ai ~ ce să cumperi?)* **6.** a decide, a determina, a stabili, (fig.) a pecetlui. *(Soarta meciului a fost ~ în ultimele secunde.)* **7.** a da, a destina, a hărăzi, a meni, a orîndui, a predestina, a rîndui, a sorti, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scríe, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce ne-a ~ soarta?)* **8.** a lăsa, a orîndui, a rîndui, a statornici. *(Așa a ~ Dumnezeu.)*

hotărí vb. v. CIRCUMSCRIE. CONDAMNA. DELIMITA. DEMARCA. HOTĂRNICI. ÎNVECINA. LIMITA. MARCA. MĂRGINI. OSÎNDI. PEDEPSI.

HOTĂRÎRE s. **1.** dispoziție, ordin, poruncă, (pop.) porunceálă, (înv.) așezămînt, cárte, farmutá, învățătură, mandát, orînduiálă, orînduíre, pitác, poruncítă, povelénie, povelíre, právilă, rînduiálă, strînsoáre, șart, tertíp, ucáz, (rusism înv.) pricáz. *(A emis o ~ scrisă.)* **2.** fixare, precizare, stabilire. *(~ unui nou termen.)* **3.** decizie, voință. *(Prin ~ părților.)* **4.** decizie. *(Vom lua mîine o ~ definitivă.)* **5.** *(JUR.)* decizie, sentință, verdict, (rar) judecátă, (înv.) judéț, lége, procés. *(~ într-un proces.)* **6.** dîrzenie, fermitate, intransigență, neclintire, neînduplecare, nestrămutare, nesovăire, statornicie, (livr.) decízie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. *(O ~ de granit.)* **7.** fermitate, siguranță. *(Vocea lui căpătase mai multă ~.)*

HOTĂRÎT adj., adv. **1.** adj. anumit, cunoscut, determinat, fixat, precizat, rînduit, specificat, stabilit, statornicit. *(La o dată ~.)* **2.** adj. cert, ferm, fixat. *(Un termen ~.)* **3.** adj. decis, dîrz, ferm, inflexibil, intransigent, neabătut, neclintit, nestrămutat, nesovăitor, statornic, (înv.) nepregetător. *(Un caracter ~.)* **4.** adj. categoric, decis, expres, ferm, formal, neezitant, neoscilant, net, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)* **5.** adv. categoric, decis, ferm, net, tranșant, (reg.) regulát, (fam.) ritós. *(L-a refuzat ~.)* **6.** adj. ferm, neabătut, nesovăielnic, nesovăitor, sigur. *(Cu pași ~.)* **7.** adj. categoric, convins, decis, ferm, răspicat. *(Cu glas ~.)* **8.** adj. *(GRAM.)* definit, enclitic. *(Articol ~.)*

HOTĂRÎTÓR adj. **1.** decisiv, determinant, (livr.) irefutábil, (franțuzism înv.) ponderós, (fig.) strivitór, zdrobitór. *(Argumente ~.)* **2.** concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecătór. *(O dovadă ~; un exemplu ~.)* **3.** adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)*

HOTĂRNICÍ vb. a circumscrie, a delimita, a demarca, a limita, a marca, a mărgini, (înv.) a hotărî, a semna. *(A ~ un teren.)*

hotărnicí vb. v. ÎNVECINA. MĂRGINI.

HOTĂRNICÍRE s. circumscriere, delimitare, demarcare, demarcație, limitare, marcare, mărginire. *(~ unui teren.)*

HOTÉL s. (înv.) birt, ospél.

HOTELIÉR s. (înv.) birtáș, ospeliér.

hoticí vb. v. ȘCHIOPĂTA.

HOTNÓG s. *(IST., MIL.)* iuzbașă, sotnic, sutaș. *(~ comanda în Moldova o sută de ostași.)*

hótru s. v. CODOȘ. MIJLOCITOR. PROXENET.

HOȚ s. **1.** pungaș, (astăzi rar) prădător, (înv. și reg.) lótru, (reg.) furător, robalău, (înv.) chesăgíu, fur, prădáș, răzbóinic, (fam.) coțcár, (arg.) manglitór, șut, șutitór, teșcár. *(~ de buzunare.)* **2.** escroc, impostor, înșelător, pungaș, șarlatan, șnapan, (rar) pîrlea (art.), (pop. și fam.) pezevénchi, potlogár, (înv. și reg.) máfler, pîrláci, (reg.) pasmarghiól, potcáș, (Mold., Bucov. și Dobr.) șalvír, (înv.) calpuzán, (înv., în Mold.) șúler, (fam.) coțcár, pehliván, pișl-

chér, (fig.) panglicár, papugíu, scamatór. *(Mare ~ mai e și ăsta!)*

hoț s. v. ȘTRENGAR.

hoț de máre s. v. CORSAR. PIRAT.

HOȚÉSC adj. pungășesc, șarlatanesc, (rar) potlogărésc, (pop.) tîlhărésc. *(Faptă ~.)*

HOȚÉȘTE adv. **1.** pungășește, (rar) potlogărește, (pop.) tîlhărește. *(Se poartă ~.)* **2.** furiș, tiptil, (rar) hoțiș. *(Se strecoară ~.)*

hoți vb. v. FURA. HAIDUCI. LUA. SUSTRAGE.

HOȚÍE s. **1.** furat, furătură, furt, pungășeală, pungășie, (livr.) rapt, (pop. și fam.) hoțomănie, (pop.) tîlhărie, (reg.) robălie, (înv. și fam.) sfeteriseálă, sfeterisíre, (înv.) tîlhărășúg, tîlhărire, tîlhărșág, tîlhușág, (grecism înv.) sfeterismós, (fam.) ciordeálă, coțcărie, șterpeleálă, șterpelíre, (arg.) mangleálă, șuteálă. *(Se cam ocupă cu ~.)* **2.** *(JUR.)* delapidare, escrocherie, fraudă, (livr.) malversație, (fig.) mîncătorie. *(Condamnat pentru ~.)* **3.** escrocherie, impostură, înșelăciune, înșelătorie, pungășeală, pungășie, șarlatanie, șmecherie, (livr.) tripotáj, (rar) șarlatanerie, șarlatanism, șmecherlíc, (pop. și fam.) pezevenclíc, potlogărie, (Mold.) șolticărie, (înv.) calpuzanlîc, matrapazlărie, meșteșúg, șălviríe, (înv., în Mold.) șuleríe, (fam.) coțcărie, matrapazlíc, pehlivănie, pișicherlíc, șmechereálă, (înv. fam.) cótcă, (fig.) panglicărie, scamatorie. *(Se ține de ~ii.)*

hoțíș adv. v. FURIȘ. HOȚEȘTE. TIPTIL.

HOȚOÁICĂ s. **1.** hoață, pungășoaică, (pop.) tîlhărîță, tîlhăroáică. *(O ~ condamnată pentru furt.)* **2.** hoțomancă, șmecheroaică, ștrengărîță. *(Mare ~ mai ești!)*

hoțomán adj. ȘIRET. ȘMECHER. VICLEAN.

hoțomán s. v. ȘTRENGAR.

HOȚOMÁNCĂ s. hoțoaică, șmecheroaică, ștrengărîță. *(Mare ~ mai ești!)*

hoțomănie s. v. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE.

hoz s. v. SOC.

hraconí vb. v. SCUIPA.

HRAM s. *(BIS.)* (reg.) rúgă, (înv.) serbáre. *(O biserică are ~ sfîntul Gheorghe.)*

HRÁNĂ s. **1.** aliment, mîncare, (mai ales în vorbirea copiilor) pápă, (livr.) nutriment, (pop.) bucáte (pl.), demîncáre, demîncát, legúmă, merínde (pl.), de-ale gúrii, (reg.) cost, taín, (Transilv., Maram. și Bucov.) menájă, (înv.) pișță, vipt, (fam.) haleálă, (fam. depr.) crăpélniță. *(Ce ai luat ca ~ la drum?)* **2.** masă. *(A servit drept ~ peștilor.)* **3.** *(BOT.)* *hranavacii (Spergula arvensis)* = (rar) spérgulă.

hrăbór adj. v. BRAV. CURAJOS. CUTEZĂTOR. DÎRZ. INIMOS. ÎNDRĂZNEȚ. NEÎNFRICAT. SEMEȚ. VITEAZ.

hrănáci adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂȚIOS. POFTICIOS.

HRĂNÍ vb. **1.** a (se) alimenta, a mînca, a (se) nutri. *(Se ~ consistent.)* **2.** a (se) întreține, a (se) susține, a (se) ține. *(El își ~ părinții.)*

hrăní vb. v. ÎNTREȚINE. MENȚINE. SĂTURA.

HRĂNÍRE s. alimentare, alimentație, mîncare, mîncat, nutrire, nutriție. *(În timpul ~.)*

HRĂNÍT adj. alimentat, nutrit. *(Bine ~.)*

HRĂNITÓR adj. consistent, nutritiv, sățios, suculent, (livr.) feculént, (astăzi rar) substanțiál, (înv.) mistuitór, nutritór, săturăciós, săturătór. *(Alimente, substanțe ~.)*

HRĂPĂRÉȚ adj. aprig, apucător, lacom, nesătul, (livr.) cupíd, rapáce, (pop.) hapsîn. *(Un om tare ~.)*

HREAN s. *(BOT.; Armoracia rusticana)* (reg.) usturói, rădăcină-sălbatică, (Ban.) tormác.

HREÁPCĂ s. *(TEHN.)* buhai, cîrlig, greblă, vergea, (reg.) criveá. *(~ este un dispozitiv la coasă.)*

HRENÍȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Lepidium campestre)* (reg.) urda-văcii. **2.** *(Lepidium sativum)* creson, (rar) caprilémă.

hrénițã s. v. CARDAMA. GĂLBENEA. NĂSTUREL. URDA-VACII.

hrenoásă s. v. MUȘTAR.

hrentuí vb. v. DEGRADA. DETERIORA. ÎNVECHI. STRICA. UZA.

hrentuít adj. v. DEGRADAT. DETERIORAT. ÎNVECHIT. STRICAT. UZAT.

hrenúț s. v. DRAGAVEI. ȘTEVIE.

HRIB s. *(BOT.; Boletus edulis)* mînătarcă, (reg.) buréte, copítă, mitárcă, pitárcă, pitoáncă.

hríbă s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.

hrismós s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PRECIZARE. PROFEȚIE. PROROCIE. PROROCIRE.

HRISÓV s. (înv.) ispisóc, sinét, úric, carte domnească. *(~ emis de cancelaria domnească.)*

hristoítie s. v. CREDINȚĂ. CUCERNICIE. CUVIOȘENIE. CUVIOȘIE. EVLAVIE. PIETATE. PIOȘENIE. PIOZITATE. RELIGIOZITATE. SMERENIE.

HRISTÓS s. *(BIS.)* Iisus, mesia (art.), mîntuitorul (art.).

HRIȘCÁR s. *(ENTOM.; Rhizotrogus solstitialis)* cărăbușel, cărăbuș-de-hrișcă, gîndac-de-hrișcă.

HRÍȘCĂ s. *(BOT.; Fagopyrum esculentum)* (reg.) tătárcă.

hrónic s. v. CRONICĂ. LETOPISEȚ.

HRÚBĂ s. **1.** subterană, (înv.) cúlă. **2.** tainiță.

hrúbă s. v. BECI. PIVNIȚĂ.

huceág s. v. CRÎNG. DESIȘ. HĂȚIȘ. STUFĂRIȘ. TUFĂRIȘ. TUFIȘ.

huci s. v. CRÎNG. DARAC. DĂRĂCITOR. DESIȘ. HĂȚIȘ. SCĂRMĂNĂTOARE. STUFĂRIȘ. TUFĂRIȘ. TUFIȘ.

HUDULÉȚ s. *(TEHN.)* (Transilv. și Ban.) sfîrcél. *(~ la războiul de țesut.)*

huhurá vb. v. CHIOTI. CHIUI. HĂULI. STRIGA. ȚIPA.

huhuréte s. v. CIUF. CIUHUREZ. HUHUREZ.

HUHURÉZ s. *(ORNIT.; Strix)* ciuf, ciuhurez, (reg.) huhuréte.

huhurez-de-căsă s. v. STRIGĂ.

HUÍ vb. a aui, a hăui, a hăuli, a răsuna, a vui, (fig.) a clocoti. *(Valea ~ de glasuri.)*

HUIDUÍ vb. (Mold.) a hîtcii, (Mold. și Bucov.) a tiohăi.

HUIDUIÁLĂ s. huiduitură. *(Primit cu ~ ieli.)*

HUIDUITÚRĂ s. huiduială. *(Întîmpinat cu ~ i.)*

huidúmă s. v. ARĂTARE. COLOS. MATAHALĂ. NAMILĂ. URIAȘ.

HÚIET s. balamuc, gălăgie, hărmălaie, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lărmăt, (astăzi rar) strigăre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) ĭólotă, (înv.) calabalîc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe.

huíț s. v. DULAP. LEAGĂN. SCRÎNCIOB.

HÚLĂ s. *(BIS.)* blasfemie.

húlă s. v. AFRONT. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. INJURIE. INSULTĂ. JIGNIRE. OCARĂ. OFENSĂ. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. RUȘINE. ȘOAPTĂ. UMILINȚĂ.

HULÍ vb. *(BIS.)* a blasfema.

hulí vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI.

hulíre s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ȘOAPTĂ.

hulitór adj., s. v. BÎRFITOR. CALOMNIATOR. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. PONEGRITOR.

húlpav adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂȚIOS. POFTICIOS.

hultenioáră s. v. VULTURICĂ.

hulúb s. v. PORUMBEL.

*HULUBÁȘ s. *(ORNIT.)* (reg.) hulubél.

hulubărie s. v. PĂTUL. PORUMBAR. PORUMBĂRIE.

hulubél s. v. HULUBAȘ.

HULUBÎȚĂ s. *(BOT.; Russula aurata)* (reg.) pîinișoare (pl.), vinețică.

hulubița s. v. PORUMBIȚĂ.

huludéț s. v. FUS.

HÚMĂ s. argilă, clisă, lut, pămînt, (înv. și reg.) tină, (reg.) hlei, (Transilv.) agiág. *(Casă lipită cu ~.)*

humós adj. v. ARGILOS. CLEIOS. CLISOS. LUTOS.

húnie s. v. PÎLNIE.

HURDUCÁ vb. a clătina, a hîțîi, a hîțîna, a hodorogi a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlțîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drîgîi, (Ban.) a zducni. *(Căruța l-a ~ zdravăn.)*

HURDUCÁRE s. clătinare, clătinat, clătinătură, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe pe un drum cu hîrtoape.)*

HURDUCÁT s. clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe pe un drum cu hîrtoape.)*

HURDUCÁI vb. a clătina, a hîțîi, a hîțîna, a hodorogi, a hurduca, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlțîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drîgîi, (Ban.) a zducni. *(Căruța l-a ~ zdravăn.)*

HURDUCĂTÚRĂ s. clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe pe un drum cu hîrtoape.)*

hurduí vb. v. DURĂI. DURUI. HODOROGI. HURUI.

hurduitúră s. v. DUDUIT. DUDUITURĂ. DURĂIT. DURĂITURĂ. DURUIT. HURUIALĂ. HURUIT. HURUITURĂ.

hurezá vb. v. CHIOTI. CHIUI. HĂULI. STRIGA. ȚIPA.

HURMÚZ s. *(BOT.; Symphoricarpus albus)* (rar) corale-álbe (pl.), lemn-cu-boabele-álbe.

HURUÍ vb. **1.** a durăi, a durui, a hodorogi, (rar) a turui, (pop.) a trăncăni, (reg.) a hurdui, a troncăni, (prin Ban.) a trăscări. *(Căruța ~ pe strada pietruită.)* **2.** a clătina, a hîțîi, a hîțîna, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlțîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drîgîi, (Ban.) a zducni. *(Căruța l-a ~ zdravăn.)*

huruí vb. v. DĂRĂPĂNA. DĂRÎMA. NĂRUI. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RISIPI. SURPA.

HURUIÁLĂ s. duduit, duduitură, durăit, durăitură, duruit, huruit, huruitură, (reg.) dúrăt, hurduitúră, (Mold.) durduít. *(~ unui vehicul pe o stradă pietruită.)*

HURUÍT s. duduit, duduitură, durăit, durăitură, duruit, huruială, huruitură, (reg.) dúrăt, hurduitúră, (Mold.) durduít. *(~ unui vehicul pe o stradă pietruită.)*

HURUITÚRĂ s. duduit, duduitură, durăit, durăitură, duruit, huruială, huruitură, (reg.) dúrăt, hurduitúră, (Mold.) durduít. *(~ unui vehicul pe o stradă pietruită.)*

húsăș s. v. SFANȚ.

HUȘTI interj. țîști !, (pop.) smîc !

huștiul(i)úc interj. v. BÎLDÎBÎC.

hutupálă s. v. MÎNCĂCIOS. MÎNCĂU.

hutupí vb. v. ÎNFULECA.

HUȚÁN s., adj. **1.** s. huțul. *(Un ~ din Bucovina.)* **2.** adj. huțănesc. *(Cal ~.)*

HUȚĂNÉSC adj. huțan. *(Cal ~.)*

HUȚÚL s. huțan. *(~ din Bucovina.)*

huțuță vb. v. LEGĂNA.

huzdupá vb. v. ÎNFULECA.

huzmét s. v. FUNCȚIE. POST. SERVICIU. SLUJBĂ.

HUZÚR s. **1.** lăfăire. **2.** îmbuibare.

HUZURÍ vb. **1.** a se lăfăi. **2.** a se îmbuiba.

i conj. v. ȘI.

I interj. a !, ah !, aoleu !, au !, o !, of !, oh !, vai !, (pop.) văléu !, (Transilv. și Ban.) túlai !, (Mold.) vah ! *(~ !, ce durere simt!)*

IA interj. na !, poftim !, ține !

ia interj. v. IATĂ. UITE. VEZI.

iabráș adj. v. NĂBĂDĂIOS. NĂRĂVAȘ. NĂRĂVIT.

iácă interj. v. IATĂ. UITE. VEZI.

iácă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE.

iacínt s. v. ZAMBILĂ.

IAD s. *(BIS.)* infern, (livr.) gheénă, tártar, (înv.) matca fócului.

IÁDEȘ s. *(ANAT.)* (Olt.) cóbie. *(~ la păsări.)*

iádeș s. v. SLĂBĂNOG.

iamác s. v. AJUTOR. ASISTENȚĂ. OCROTIRE. PROTECȚIE. SPRIJIN.

ian interj. v. IATĂ. UITE. VEZI.

IANUÁRIE s. (pop.) cărindár, gerár, (înv.) ghenárie.

IÁPĂ s. **1.** *(ZOOL.)* (pop. depr.) mărțînă. **2.** *(TEHN.)* schimbător, tălpig, (reg.) călcătór, măiúț, picioróg, potnóg, scîndureá, tălpău, tălpél, tălpéte, tălpíș, tălpíță. *(~ la războiul de țesut.)* **3.** *(TEHN.)* (reg.) mîtcă, tînjálă. *(~ la joagăr.)*

iápă s. v. CIOCÎRLIE. COARNE. COBILĂ. SCHIMBĂTOR.

IAPÍGI s. pl. *(IST.)* mesapi (pl.).

IAR adv. **1.** iarăși, (înv.) rútes. *(A venit ~ pe la noi.)* **2.** tot. *(El avea o fată și ea ~ o fată.)*

IÁRĂȘI adv. iar, (înv.) rútes. *(A încercat ~ să scrie.)*

iarba-albínelor s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

iarba-asínului s. v. LUMINIȚĂ.

iarba-baláurului s. v. RĂCULEȚ.

iarba-bălții s. v. PĂIUȘ.

iarba-boiérului s. v. IARBĂ-ALBĂ.

iarba-búbei s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU. PĂTLAGINĂ.

iarba-căilor s. v. FLOCOȘICĂ

iarba-căprioárei s. v. IARBA-CIUTEI.

iarba-cășunátului s. v. ROCOȚEA.

iarba-cășunătúrii s. v. TALPA-GÎȘTEI.

iarba-cérbilor s. v. PIEPTĂNARIȚĂ.

iarba-ciúmei s. v. CIUMĂREA.

iarba-ciútei s. v. LIMBA-CERBULUI. NĂVALNIC. RUJĂ. URECHELNIȚĂ.

iarba-cîinelui s. v. PIEPTĂNARIȚĂ.

iarba-cocóșului s. v. COCOȘEL-DE-CÎMP.

iarba-códrului s. v. BELADONĂ. MĂTRĂGUNĂ.

iarba-crúcii s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

iarba-curălei s. v. NĂGARĂ.

iarba-datului-și-a-fáptului s. v. FECIORICĂ.

iarba-dégetelor s. v. CINCI-DEGETE.

iarba-drágostei s. v. LIMBA-CUCULUI.

iarba-drúmurilor s. v. FRUNZĂ-DE-POTCĂ.

iarba-fáptului s. v. SCLIPEȚ.

iarba-fecioárei s. v. FECIORICĂ.

iarba-fecioárelor s. v. PELIN.

iarba-fecióriilor s. v. FECIORICĂ.

iarba-fiárelor s. v. POPILNIC.

iarba-frîntului s. v. SĂNIȘOARĂ.

iarba-gâínii s. v. RĂCOVINĂ.

iarba-gîștelor s. v. COADA-RACULUI.

iarba-iépurelui s. v. SUSAI. TREMURĂTOARE.

iarba-împărátului s. v. URECHELNIȚĂ.

iarba-lui-Dumnezéu s. v. LEMNUL-DOMNULUI.

iarba-lui-sf.-Ioán s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

iarba-lui-Tát(in) s. v. TĂTĂNEASĂ.

iarba-lúpului s. v. IARBA-CIUTEI.

iarba-măgárului s. v. SCAIUL-DRACULUI.

iarba-mîței s. v. CĂTUȘNICĂ.

iarba-mlăștinii s. v. RUGINĂ.

iarba-nebúnilor s. v. SPÎNZ.

iarba-ósului s. v. MĂLĂOI.

iarba-ovăzului s. v. OBSIGĂ. SECĂREA.

iarba-părului s. v. PERIȘOR.

iarba-plumînei s. v. CUSCRIȘOR. MIEREA-URSULUI.

iarba-pórcului s. v. BRÎNCĂ. CIURLAN. SALCICORN. SĂRICICĂ.

iarba-púricelui s. v. IARBĂ-ROȘIE. PURICARIȚĂ.

iarba-ráiului s. v. VETRICE.

iarba-ránei s. v. VĂTĂMĂTOARE.

iarba-rîndunélei s. v. ROSTOPASCĂ.

iarba-róilor s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

iarba-sásului s. v. SĂNIȘOARĂ.

iarba-săgéții s. v. SĂGEATA-APEI.

iarba-sfîntei-Sófia s. v. PELINIȚĂ.

iarba-sfîntului-Cristofor s. v. ORBALȚ.

iarba-sfîntului-Ioán s. v. RĂSCOAGE.

iarba-sfîntului-Ión s. v. SĂLVIE DE ETIOPIA.

iarba-sîngelui s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

iarba-sómnului s. v. PAPANAȘ. SALVIE.

iarba-spáimei s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

iarba-spurcáții s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

iarba-stúpului s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

iarba-surpătúrii s. v. FECIORICĂ.

iarba-șárpelui s. v. BROSCĂRIȚĂ. FERIGĂ. MAMA-PĂDURII. PALMA-MAICII-DOMNULUI. RĂCULEȚ.

iarba-tátălui s. v. TĂTĂNEASĂ.

iarba-tăietúrii s. v. PĂTLAGINĂ. VINDECEA.

iarba-tîlhárului s. v. ORBALȚ.

iarba-túnului s. v. URECHELNIȚĂ.
iarba-úntului s. v. VERIGEL.
iarba-uréchii s. v. RUJĂ. URECHELNIȚĂ.
iarba-úrsului s. v. PIEDICUȚĂ.
iarba-vătămăturii s. v. GHIMPARIȚĂ.
iarba-vîntului s. v. CĂTUȘNICĂ. DEDIȚEL. IARBA-CÎINELUI. IARBA-CÎMPULUI. OBSIGĂ. PIR-DE-ȚELINĂ. PIR-GROS. SECĂREA. STELIȚĂ. VERIGEL.
iarba-vrăjitoárei s. v. TILIȘCĂ.
iarba-zgáibei s. v. ZGRĂBUNȚICĂ.
iarba-zgăibii s. v. SPANAC-PORCESC.
IÁRBĂ s. *(BOT.) iarba-broaștei (Hydrocharis morsus-ranae)* = (reg.) limba-broaștei, mușcatul-broaștelor; *iarba-cănărașului (Phalaris canariensis)* = (reg.) mei-lúng, meiul-canárilor; *iarba-ciutei (Doronicum austriacum)* = (reg.) iarba-căprioárei, iarba-lúpului; *iarba-ctinelui (Cynodon dactylon)* = pir-de-țelină, pir-gros, (reg.) costréi, curcubéu, pirău, iarba-vîntului, iarbă-cîineáscă; *iarba-cimpului (Agrostis alba* sau *stolonifera)* = (reg.) păiúș, iarba-vîntului; *iarba-fiarelor (Cynanchum vincetoxicum)* = (reg.) brilioáncă, rînduníță; *iarba-găii (Picris hieracioides)* = (reg.) amărúță; *iarba-osului (Helianthemum chamaecistus, vulgare* etc.) = (reg.) ferăstrău, mălăói, rújă; *iarba-sfîntului-Ioan (Salvia sclarea)* = (reg.) șerlái; *iarba-șarpelui* = **a)** *(Veronica latifolia)* (reg.) șopîrlíță, ventrilícă; **b)** *(Echium vulgare)* (rar) viperínă, (reg.) ochiul-míței; *iarbă-albă (Phalaris arundinacea)* = (reg.) ierbălúță, pánglici (pl.), panglicúță, iarba-boiérului, iarbă-creáță; *iarbă-de-lingoare (Lysimachia punctata)* = (reg.) gălbenéle (pl.), floare-de-lingoáre, mărul-cúcului, rădăcină-de-lingoáre; *iarbă-de-mare* = zegras; *iarbă-de-ureche (Sedum maximum)* = (reg.) olóisă, verzișoáră, iarbă-grásă; *iarbă-dulce (Polypodium vulgare)* = (reg.) spasul-drăcului; *iarbă-grasă (Portulaca oleracea)* = (reg.) grășiță, porcínă, iarbă-de-grădină; *iarbă-mare* = **a)** *(Inula helenium)* (reg.) omán, toáie; **b)** *(Stellaria holostea)* (reg.) coadă-de-găínă; *iarbă-puturoasă (Bifora radians)* = puciognă, (reg.) scărișór, buruiană-pucioásă, buruiană-puturoásă; *iarbă-roșie* = **a)** *(Polygonum persicaria)* (reg.) iarba-púricelui; **b)** *(Bidens cernuus)* (reg.) cîrligioáră; *iarbă-usturoasă (Teucrium scordium)* = (reg.) dumbéț, usturoi-de-lác.
iarbă-amără s. v. GRANAT. SCHINEL. SPILCUȚĂ.
iarbă-áspră s. v. ȚĂPOȘICĂ.
iarbă-băloásă s. v. TĂTĂNEASĂ.
iarbă-bărboásă s. v. COSTREI. PELINARIȚĂ.
iarbă-cîineáscă s. v. BUCĂȚEL. IARBA-CÎINELUI. PIR-DE-ȚELINĂ. PIR-GROS.
iarbă-creáță s. v. GRANAT. IARBĂ-ALBĂ. IZMĂ CREAȚĂ. MENTĂ CREAȚĂ. SPILCUȚĂ.
iarbă-de-boále s. v. USTUROIȚĂ.
iarbă-de-bou-sălbátică s. v. MIRUȚĂ.
iarbă-de-cále s. v. PĂTLAGINĂ.
iarbă-de-cositór s. v. BARBA-URSULUI. COADA-CALULUI. PIPIRIG.
iarbă-de-curățénie s. v. CUCURIG.
iarbă-de-cúrcă s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. FUMĂRIȚĂ. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.
iarbă-de-dát s. v. TALPA-GÎȘTEI.
iarbă-de-durére s. v. COADA-COCOȘULUI.
iarbă-de-fríguri s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. TRAISTA-CIOBANULUI. ȚINTAURĂ.
iarbă-de-grădínă s. v. IARBĂ-GRASĂ.
iarbă-de-greutáte s. v. SULIMAN.
iarbă-de-lingoáre s. v. USTUROIȚĂ.
iarbă-de-negéi s. v. ROSTOPASCĂ.
iarbă-de-négi s. v. ROSTOPASCĂ.
iarbă-de-orbálț s. v. ORBALȚ. ȘTEVIE.
iarbă-de-păsări s. v. RĂCOVINĂ.
iarbă-de-pe-marginea-căii s. v. TIMOFTICĂ.
iarbă-de-pérină s. v. FLOARE-DE-PERINĂ.
iarbă-de-piátră s. v. SULFINĂ.
iarbă(-de-púșcă) s. v. PRAF DE PUȘCĂ. PULBERE.
iarbă-de-ránă s. v. VINDECEA.
iarbă-de-săpún s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
iarbă-de-soponít s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
iarbă-de-strănutát s. v. ROTOȚELE-ALBE.
iarbă-de-șoáldină s. v. ȘOALDINĂ.
iarbă-de-uréche s. v. URECHELNIȚĂ.
iarbă-de-vătăm s. v. VĂTĂMĂTOARE.
iarbă-de-vătămătúră s. v. VĂTĂMĂTOARE.
iarbă-de-zgáibă s. v. ZGRĂBUNȚICĂ.
iarbă-dúlce s. v. FEREGUȚĂ. LEMN-DULCE. ROURICĂ.
iarbă-flocoásă s. v. CĂTUȘNICĂ. TALPA-GÎȘTEI.
iarbă-ghimpoásă s. v. COSTREI. GHIMPARIȚĂ.
iarbă-grásă s. v. AGURIJOARĂ. BRÎNCĂ. IARBĂ-DE-URECHE. PORTULACĂ. URECHELNIȚĂ.
iarbă-grasă-de-grădínă s. v. PĂTLAGINĂ.
iarbă-iúte s. v. DINTELE-DRACULUI. RĂCULEȚ.
iarbă-înfăinátă s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.
iarbă-látă s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.
iarbă-lúngă s. v. PĂIUȘ.
iarbă-máre s. v. GRANAT. PĂTLAGINĂ. SPILCUȚĂ.
iarbă-mirositoáre s. v. VIȚELAR.
iarbă-moále s. v. STELUȚĂ.
iarbă-neágră s. v. BUBERIC. BUSUIOC-DE-CÎMP. BUSUIOC-ROȘU. BUSUIOC-SĂLBATIC. ȘOPÎRLAIȚĂ. ȘOPÎRLIȚĂ. TĂTĂNEASĂ.
iarbă-porceáscă s. v. BURUIANĂ-PORCEASCĂ.
iarbă-róșie s. v. DENTIȚĂ. DINTELE-DRACULUI. RĂCULEȚ. SLĂBĂNOG. TRESTIE-DE-CÎMP.
iarbă-roșioáră s. v. MILIȚEA.
iarbă-sărácă s. v. SPARCETĂ.
iarbă-sărátă s. v. BRÎNCĂ. CIURLAN. SALCICORN. SĂRICICĂ.
iarbă-sfîntă s. v. LEMNUL-MAICII-DOMNULUI.

iarbă-steárpă s. v. SPÎNZ.
iarbă-strănutătoáre s. v. SPÎNZ.
iarbă-şerpeáscă s. v. CUCURIG. SPÎNZ.
iarbă-trei-răi s. v. POPILNIC.
iarbă-voiniceáscă s. v. VARGA-CIOBANULUI.

IARMARÓC s. bîlci, tîrg, (pop.) drăgáică, (înv.) zbor.

iasác s. v. INTERDICŢIE. INTERZICERE. PROHIBIRE. PROHIBIŢIE.

IÁSCĂ s. *(BOT.; Fomes igniarius)* (Munt.) bábiţă, (Mold.) băcălíe, (Transilv.) copítă.

iasíc s. v. RIŞCĂ.

iatác s. v. CAMERĂ DE CULCARE. DORMITOR. PAT.

IÁTĂ interj. uite !, vezi !, (pop.) ia !, iácă !, ian !, (înv. şi reg.) ni !, (Mold. şi Bucov.) ínga ! *(~ !, se apropie de noi.)*

iavăş adv. v. AGALE. ALENE. BINIŞOR. DOMOL. ÎNCET. ÎNCETINEL. ÎNCETIŞOR. LIN. LINIŞTIT. UŞUREL.

IAZ s. **1.** helesteu, (reg.) rîmnic, (înv.) pescuínă. *(~ cu mult peşte.)* **2.** (reg.) ierúgă. *(~ la moará.)*

iaz s. v. STAVILĂ. STĂVILAR. ZĂGAZ.

iázmă s. v. APARIŢIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

ibîncă s. v. CIOLTAR. ŞABRACĂ. VALTRAP.

íboste s. v. AMOR. DRAGOSTE. IUBIRE.

ibóvnic s. v. AMANT. CONCUBIN. IUBIT. PRIETEN.

ibóvnică s. v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.

ibóz s. v. SOC.

IC s. pană, (reg.) nádă, penúş, (Maram.) cui, (Ban.) găvózd, (Transilv. şi Ban.) ţíntă. *(~ de despicat lemne.)*

ICHI s. (Mold.) ţap. *(~ folosit la jocul de arşice.)*

ici adv. v. AICI.

icioglán s. v. COPIL DE CASĂ. PAJ.

ICNEÁLĂ s. icnet, icnire, icnitură.

ÍCNET s. icneală, icnire, icnitură.

ICNÍ vb. (reg.) a hîcîi. *(~ cînd vomită.)*

ICNÍRE s. **1.** icneală. icnet, icnitură. **2.** opinteală, opintire, sforţare.

ICNITÚRĂ s. icneală, icnet, icnire.

ICOÁNĂ s. *(BIS.)* (înv.) semn. *(~ reprezentînd divinitatea.)*

icoánă s. v. IMAGINE. ÎNFĂŢIŞARE. REPREZENTARE. VIZIUNE.

iconobóreţ s. v. ICONOCLAST.

ICONOCLÁST s. *(BIS.)* (înv.) iconobóreţ.

ICONOSTÁS s. *(BIS.)* **1.** catapeteasmă, tîmplă, (pop.) peréte, (înv. şi reg.) prăznicár, (Transilv.) fruntár. *(~ în bisericile ortodoxe.)* **2.** (înv.) proschinitár. *(~ este un fel de pupitru pe care se pune o icoană în biserică.)*

ICOSÁR s. irmilic. *(~ era o monedă turcească.)*

ícră s. v. PULPĂ

ÍCTER s. *(MED.)* gălbinare, hepatită, (pop.) gălbeneálă.

ÍCTUS s. *(MED.)* **1.** şoc. **2.** *ictus apoplectic* = apoplexie, (pop.) atác, damblá, (înv. şi reg.) catarói, (reg.) şlag, (prin Transilv.) gútă.

IDEÁL adj. **1.** desăvîrşit, excepţional, extraordinar, formidabil, magistral, minunat, perfect, splendid, sublim, superb, (înv.) săvîrşít. *(O interpretare ~.)* **2.** platonic, pur. *(Dragoste ~.)* **3.** imaterial, spiritual. *(Elemente materiale şi ~.)* **4.** *(FILOZ.)* mintal, subiectiv.

IDEALITÁTE s. imaterialitate, spiritualitate. *(~ unui element.)*

IDEALIZÁ vb. a înfrumuseţa, a poetiza. *(A ~ realitatea.)*

IDEALIZÁRE s. înfrumuseţare, poetizare. *(~ realităţii.)*

IDÉE s. **1.** *(FILOZ)* noemă. **2.** *(LOG.)* concept, noţiune. *(~ de „bine".)* **3.** concepţie, convingere, gînd, judecată, opinie, orientare, părere, principiu, vedere, viziune, (livr.) convicţiúne. *(Are nişte ~ sănătoase.)* **4.** credinţă, judecată, opinie, părere. *(După ~ mea...)* **5.** consideraţie, considerent, constatare, observare, observaţie, opinie, părere, reflecţie, reflexie, remarcă. *(Citeva ~ asupra...)* **6.** calcul, gînd, intenţie, plan, proiect, socoteală, (înv. şi reg.) propús, (înv.) cúget, duh, própozit, săvîrşít, socotínţă, (fam.) combinaţie. *(Nu şi-a putut realiza ~ile.)* **7.** *(MED.) idee fixă* = manie, monomanie, obsesie, psihoză.

IDÉNTIC adj., adv. **1.** adj. conform. *(Copie ~ cu originalul.)* **2.** adv. absolut, aidoma, aievea, asemenea, chiar, deopotrivă, exact, întocmai, (înv. şi pop.) aşijderea, (Mold. şi Bucov.) líştai, (prin Bucov.) prici, (Transilv.) tístaş, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ cu tată-său.)* **3.** adj. sinonim, sinonimic. *(Sensuri ale unor cuvinte ~.)*

IDENTIFICÁ vb. a cunoaşte, a recunoaşte, a şti. *(Cum îl poţi ~?)*

IDENTIFICÁRE s. recunoaştere. *(~ unui infractor.)*

IDENTIFICÁT adj. recunoscut. *(Hoţ ~.)*

IDENTITÁTE s. **1.** (livr.) consimilitúdine. *(~ unor elemente.)* **2.** conformitate, unitate. *(~ de opinii.)*

IDEOLÓG s. teoretician. *(~ al unui partid.)*

IDÍLĂ s. *(LIT.)* bucolică, eglogă. *(O ~ de Vergiliu.)*

IDÍLIC adj. bucolic, pastoral, păstoresc. *(Poem ~.)*

idióm s. v. DIALECT. GRAI. LIMBĂ.

IDIÓT adj., s. **1.** adj., s. *(MED.)* cretin, imbecil, tîmpit, (rar) tîmp, (prin Transilv., Mold. şi Bucov.) mut. *(Om ~.)* **2.** adj. stupid, tîmpit. *(O glumă ~.)*

IDIOTIZÁ vb. *(MED.)* a (se) cretiniza, a (se) idioţi, a (se) imbeciliza, a (se) prosti, a (se) tîmpi.

IDIOŢÉNIE s. **1.** *(MED.)* cretinism, idioţie, imbecilitate, tîmpeală, tîmpenie, (rar) tîmpie, tîmpíme. **2.** dobitocie, idioţie, imbecilitate, inepţie, neghiobie, nerozie, prostie, stupidi-

tate, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(A spus o mare ~.)*

IDIOȚÍ vb. *(MED.)* a (se) cretiniza, a (se) idiotiza, a (se) imbeciliza, a (se) prosti, a (se) tîmpi.

IDIOȚÍE s. **1.** *(MED.)* cretinism, idioțenie, imbecilitate, tîmpeală, tîmpenie, (rar) tîmpíe, tîmpíme. **2.** dobitocie, idioțenie, imbecilitate, inepție, neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(A spus o mare ~ .)*

ÍDOL s. *(BIS.)* divinitate, dumnezeu, zeitate, zeu, (înv.) bolován, boz, chip, făptură, simulácru, zîn. *(Anticii se închinau la ~i.)*

ídol s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

IDOLATRÍE s. adorație, venerație. *(Simte pentru ea o adevărată ~.)*

IDOLATRIZÁ vb. a adora, a diviniza, a venera, (înv.) a cinsti, a slăvi. *(Își ~ soția.)*

IDOLATRIZÁRE s. adorare, divinizare, venerare. *(~ cuiva.)*

IDOLATRIZÁT adj. adorat, divinizat, venerat, (înv.) cinstít. *(Persoană ~.)*

IDOLÁTRU adj., s. *(BIS.)* păgîn, politeist, (înv.) idoloslugáș, idoloslujébnic.

idólniță s. v. CAPIȘTE.

idoloslugáș adj., s. v. IDOLATRU. PĂGÎN. POLITEIST.

idoloslujébnic adj., s. v. IDOLATRU. PĂGÎN. POLITEIST.

ÍE s. (Ban., Transilv. și Maram.) spăcél. *(Poartă fotă și ~ înflorată.)*

ie s. v. CHIȘIȚĂ.

iéderă s. v. SMIRDAR.

IEDIȘÓR s. *(ZOOL.)* ieduleț, ieduț.

IEDULÉȚ s. *(ZOOL.)* iedișor, ieduț.

IEDÚȚ s. *(ZOOL.)* iedișor, ieduleț.

IÉFTIN adj. avantajos, convenabil, jos, mic, scăzut, (Transilv și Ban.) lésne. *(Prețuri ~.)*

iéftin adj. v. BANAL. COMUN. NEORIGINAL.

IEFTINÍ vb. a (se) micșora, a (se) reduce, a scădea. *(S-au ~ prețurile la...)*

IEFTINÍRE s. micșorare, reducere, scădere. *(~ prețurilor.)*

iélcován s. v. PESCĂRUȘ.

IÉLE s. pl. *(MITOL. POP.)* (pop.) dînsele (pl. art.), drăgáice (pl.), frumoáse (pl.), milostíve (pl.), mîndre (pl.), putérnice (pl.), rusálii (pl.), sînziéne (pl.), șoimáne (pl.), șoimărițe (pl.), vîntoáse (pl.), (reg.) nágode (pl.), samovíle (pl.), sfínte (pl.), (Ban. și Olt.) milostívnice (pl.), (prin Ban.) miluite (pl.).

IENÚPĂR s. *(BOT.; Juniperus communis)* jneapăn, (reg.) archíș, cétină, (prin Transilv.) brădișór, (Mold.) tămîiér, (Ban. și Transilv.) turtél, (înv.) archiéft.

IEPURÁR s. *(ORNIT.; Aquila chrysaëtos)* acvilă, pajură, (reg.) áciră, hoálă, ortán, uligáie, vultán, vúltur, zgriptor, zgriptoróaică.

IÉPURE s. *(ZOOL.; Lepus europaeus)* (reg.) șoșói, (glumeț) urecheát.

iepurél s. v. SPARANGHEL.

IERÁRH s. *(BIS.)* arhiereu, (rar) arhipástor, (înv.) sfetítel. *(Episcopul intră în categoria ~ilor.)*

IERARHÍE s. nivel, rang, scară, stare, strat, treaptă. *(~ socială.)*

IERARHIZÁ vb. a clasifica. *(A ~ elevii în ordinea mediilor.)*

IERARHIZÁRE s. clasificare. *(~ elevilor în ordinea mediilor.)*

IERBÁR s. *(ANAT.)* burduhan, rumen. *(În ~ se înmagazinează și se macerează alimentele, la animalele rumegătoare.)*

ierbălúță s. v. IARBĂ-ALBĂ.

ierbărít s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

IERBÓS adj. erbacee. *(Plantă ~.)*

IERBULÍȚĂ s. *(BOT.)* ierbușoară, ierbuță.

IERBUȘOÁRĂ s. *(BOT.)* ierbuliță, ierbuță.

IERBÚȚĂ s. *(BOT.)* ierbuliță, ierbușoară.

iernáre s. v. IERNAT.

IERNÁT s. (rar) iernáre, (pop.) iernátic. *(~ oilor.)*

iernátic s. v. IERNAT.

IERTÁ vb. **1.** a absolvi, a cruța, a scuti, (înv.) a milui, a pardona, a slobozi. *(A ~ de o pedeapsă, de o obligație.)* **2.** *(BIS.)* a dezlega. *(Preotul îl ~ de păcate.)* **3.** (reg.) a îngădui, (înv.) a lăsa, a șterge, a tréce. *(A ~ păcatele, fărădelegile cuiva.)* **4.** a scuza. *(Vă rog să mă ~ pentru o clipă.)*

iertá vb. v. ELIBERA. LIBERA. SALVA. SCĂPA. SCOATE.

IERTÁRE s., interj. **1.** s. absolvire, cruțare, scutire. *(~ cuiva de o pedeapsă, de o obligație.)* **2.** s. *(BIS.)* dezlegare, pocăință, (înv.) pocaiánie. *(~ de păcate.)* **3.** s. scuză, (pop.) iertăciúne, (înv.) pardón. *(A cere ~.)* **4.** s. indulgență, îndurare, îngăduință, milostivire, (livr.) clemență. *(Cere cu umilință ~.)* **5.** interj. îndurare!, (înv.) amán!

iertăciúne s. v. IERTARE. SCUZĂ.

IERTĂTÓR adj. îndulgent, îndurător, îngăduitor, milostiv, (livr.) clemént. *(Om lesne ~.)*

ierúgă s. v. IAZ.

IERÚNCĂ s. *(ORNIT.; Tetrastes bonasia)* găinușă, (reg.) alunár, brădioáră, brădișoáră, ierúșcă, găinuță-róșie, gotcă-róșie, (Transilv.) pasăre-împărătească.

ierúșcă s. v. GĂINUȘĂ. IERUNCĂ.

IÉSLE s. (reg.) corlátă. *(~ pentru vite.)*

iest adj. v. ACEST.

IEȘI interj. afară!, marș!, pleacă!

IEȘÍ vb. **1.** a merge, (înv. și pop.) a purcéde. *(Să ~ puțin în grădină.)* **2.** a se elibera, a se libera, a scăpa. *(A ~ din închisoare.)* **3.** a ajunge, a da. *(Drumul ~ în sat.)* **4.** a germina, a încolți, a miji, a răsări. *(A ~ grîul.)* **5.** a apărea, a se arăta, a se ivi. *(A ~ iarba.)* **6.** a-i apărea, a-i da. *(Copacului îi ~ frunzele.)* **7.** a țîșni. *(Petrolul ~ cu putere din pămînt.)* **8.** a se naște, a proveni. *(Ce ~ din pisică șoareci mănîncă.)* **9.** *(FIZIOL.)* a defeca, (pop.) a se căca, a se cufuri, a se scîrnăvi, a se spîrcîi, (reg.) a se spurca. **10.** *(FIZIOL.)* a (se) urina, (pop.) a se pișa. **11.** a ajunge, a deveni. *(A ~ doctor.)* **12.** a apărea, a se publica, a se tipări. *(A ~ un nou tom din dicționar.)* **13.** a se deco-

lora, a se spălăci, (reg.) a se serbezi, a se spălătoci. *(Țesătura s-a rărit și a ~ la spălat.)* **14.** a se isprăvi, a se afirși, a se termina. *(Cum o ~, să iasă.)*

IEȘÍND s. ieșitură, proeminență, protuberanță, ridicătură, (reg.) bólfă, (înv.) scosătură, scoțătură.

IEȘÍRE s. **1.** eliberare, liberare, scăpare. *(După ~ lui din închisoare.)* **2.** *(FIZIOL.)* purgație, scaun, (înv.) purgáre. *(N-a avut ~ de două zile.)* **3.** decolorare, spălăcire. *(~ unui material textil.)*

IEȘÍT adj. proeminent. *(Parte ~ a unui obiect.)*

ieșitoáre s. v. CLOSET. TOALETĂ. VECE.

IEȘITÚRĂ s. ieșind, proeminență, protuberanță, ridicătură, (reg.) bólfă, (înv.) scosătură, scoțătură.

iéură s. v. PEPENE.

iezătúră s. v. BARAJ. STAVILĂ. STĂVILAR. ZĂGAZ.

IÉZER s. *(GEOGR.)* (pop.) tău. *(~ este un lac adînc de munte.)*

iezii-căprei s. pl. v. SFREDELUL.

iezmăciúne s. v. NOIEMBRIE.

iezuít adj. v. DUPLICITAR. FALS. FARISEIC.

iezuít s., adj. v. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

iezuític adj. v. DUPLICITAR. FALS. FARISEIC. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

iezuitísm s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂȚĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEȘUG.

ififlíu adj. v. LEFTER.

ífos s. v. AROGANȚĂ. DEMNITATE. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. POZIȚIE. RANG. SEMEȚIE. TREAPTĂ. TRUFIE. VANITATE.

ÍFOSE s. pl. pretenții (pl.), (fig.) fúmuri (pl.). *(Te rog să lași ~ele!)*

ighemonicón s. v. FAST. LUX. MĂREȚIE. POMPĂ. SOMPTUOZITATE. SPLENDOARE. STRĂLUCIRE.

ÍGLIȚĂ s. **1.** croșetă, (reg.) cîrligél. *(~ pentru împletit dantela.)* **2.** andrea, cîrlig, navetă. *(~ pentru plase de pescuit.)*

ignár adj., s. v. IGNORANT. INCULT. NECULTIVAT. NEINSTRUIT. NEÎNVĂȚAT. PROST. SIMPLU.

ignóbil adj. v. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. RUȘINOS. SCELERAT. TICĂLOS.

ignominíe s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

IGNORÁ vb. a neglija, a nesocoti, a omite. *(Te rog să nu ~ nici un element semnificativ.)*

IGNORÁNT adj., s. **1.** incult, necultivat, neinstruit, neînvățat, prost, simplu, (livr.) agramát, ignár, (înv.) gros, neabețedát. *(Un om ~.)* **2.** incapabil, incompetent, necapabil, nechemat, necompetent, neisprăvit, nepregătit, nepriceput, neștiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaș ~.)* **3.** necunoscător, neinițiat, nepriceput, neștiutór, (fam.) ageamíu, (fig.) profán. *(Este încă un ~.)*

IGNORÁNȚĂ s. incultură, nepricepere, neștiință, (livr.) agramatísm, (înv.) prostăticíe, prostíe, prostíme. *(E de-o ~ crasă.)*

IGNORÁRE s. neglijare, nesocotire, omitere. *(~ unor aspecte importante ale problemei.)*

IGRASÍE s. umezeală, (reg.) mucegăiálă, reveneálă. *(~ a pereților.)*

IGRASÍOS adj. umed, (reg.) mucegăit. *(O casă ~; un perete ~.)*

igréț s. v. LĂUTAR. SCRIPCAR. VIOLONIST. VIORIST.

IHNEUMÓN s. *(ZOOL.; Herpestes ichneumon)* mangustă.

IISÚS s. *(BIS.)* Hristos, mesia (art.), mîntuitorul (art.).

ilár adj. v. AMUZANT. COMIC. HAZLIU. NOSTIM. VESEL.

ilariánt adj. v. AMUZANT. COMIC. HAZLIU. NOSTIM. VESEL.

ilárie s. v. CHEFAL.

ilău s. v. NICOVALĂ.

ILEÁNĂ s. *(ENTOM.; Cetonia aurata)* gîndac-de-trandafir, (reg.) cărăbuș-vérde.

ILEGÁL adj. **1.** clandestin, ilicit, nelegal. *(Comerț ~.)* **2.** ilicit, incorect, necinstit, necorect, nelegal, neonest, (livr.) onerós, (fig.) murdár, necurát. *(O afacere ~.)* **3.** clandestin, conspirativ, secret, (fig.) subterán. *(O organizație ~.)*

ilegitím adj. v. NELEGITIM.

ilenúță s. v. BĂLIGAR.

iler s. v. POJAR. RUJEOLĂ.

ILÉUS s. *(MED.)* ocluzie intestinală, (pop.) încurcătură de máțe.

ILIÁC adj. *(ANAT.)* coxal. *(Os ~; regiunea ~.)*

ILICÍT adj. **1.** clandestin, ilegal, nelegal. *(Comerț ~.)* **2.** ilegal, incorect, necinstit, necorect, nelegal, neonest, (livr.) onerós, (fig.) murdár, necurát. *(O afacere ~.)*

ilimitát adj. v. IMENS. INFINIT. NECUPRINS. NEFINIT. NELIMITAT. NEMĂRGINIT. NEMĂSURAT. NESFÎRȘIT. NEȚĂRMURIT.

ILIZÍBIL adj. indescifrabil, neciteț, nedescifrabil, nelizibil, (fig.) hieroglífic. *(Un scris ~.)*

ILÓGIC adj. **1.** incoerent, nelogic. *(Afirmații ~.)* **2.** absurd, nelogic, rațional, stupid, (livr.) iraționál. *(O situație ~.)*

ILOGÍSM s. absurditate, nonsens. *(~ unei situații.)*

iluminát adj. v. INSPIRAT.

ILUMINÁȚIE s. (pop.) luminație. *(O ~ feerică.)*

ILUSTRÁ vb. **1.** a exemplifica, (înv.) a pildui. *(Și-a ~ expunerea.)* **2.** a imagina, a înfățișa, a reprezenta. *(Acest desen ~...)* **3.** a

însemna, a marca, a reprezenta, a semnifica. *(Acest volum ~ o dată în literatura noastră.)* **4.** a se deosebi, a se distinge, a se evidenția, a se remarca, a se singulariza, (înv.) a se însemna, a se semnala, a se vesti. *(Prin ce s-a ~ interpretarea lui?)*

ILUSTRÁRE s. **1.** exemplificare, (înv.) pilduíre. *(~ unei expuneri cu diapozitive.)* **2.** (concr.) exemplificare, exemplu. *(Sînt necesare cît mai multe ~.)*

ILUSTRÁTĂ s. vedere. *(I-a trimis o ~ de la mare.)*

ILUSTRATÍV adj. **1.** demonstrativ, exemplificativ. *(O experiență chimică ~.)* **2.** concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecătór. *(O dovadă ~; un exemplu ~.)*

ILUSTRÁȚIE s. poză, (înv. și pop.) chip, (înv.) tablóu. *(Carte cu ~ii.)*

ilustrațiúne s. v. CELEBRITATE. GLORIE.

ILÚSTRU adj. **1.** celebru, faimos, mare, renumit, reputat, vestit, (înv. și pop.) mărit, numit, (reg.) revestít, (Transilv.) híreș, (înv.) norocít, (grecism înv.) perífan, (fam.) arhicunoscút, (fig.) strălucít, (rar fig.) strălucitór. *(Un ~ savant.)* **2.** ales, deosebit, distins, eminent, remarcabil. *(Un profesor ~.)* **3.** ales, aristocrat, aristocratic, bun, distins, înalt, mare, nobil, (înv. și pop.) mărit, slăvit, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evgheníc6s, evghenís, (fam. și peior.) simandicós. *(Aparține unei familii ~.)*

ILÚZIE s. **1.** *(MED.) iluzie optică*=pseudoblepsie. **2.** fantezie, himeră, închipuire, utopie, (livr.) irealitáte. *(Proiectul lui e o ~.)* **3.** închipuire, nălucire, părere, (rar) năluceálă, (fig.) mirăj. *(N-a fost decît o ~.)* **4.** amăgire, (livr.) himéră, (fig.) minciúnă. *(Asta e o simplă ~.)*

iluzioná vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

iluzionáre s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

ILUZIONÍSM s. prestidigitație, scamatorie, (reg.) boscărie, (fam.) panglicărie. *(Număr de ~, la circ.)*

ILUZIONÍST s. prestidigitator, scamator, (reg.) boscár, (înv.) cabáz. *(~ la circ.)*

ILUZÓRIU adj. **1.** înșelător, neîntemeiat, (rar) părélnic. *(Speranțe ~.)* **2.** fantastic, fantezist, imaginar, ireal, irealizabil, închipuit, nereal, nerealizabil, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Planuri ~.)*

iluzóriu adj. v. AMĂGITOR. ÎNȘELĂTOR.

im s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE. NOROI.

imaculáre s. v. CANDOARE. CASTITATE. FECIORIE. INOCENȚĂ. NEPRIHĂNIRE. NEVINOVĂȚIE. PUDICITATE. PUDOARE. VIRGINITATE.

imaculát adj. v. CANDID. CAST. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. PUDIC. VIRGIN. VIRGINAL.

imaculátă adj. v. CASTĂ. FECIOARĂ. NEPRIHĂNITĂ. VIRGINĂ.

IMAGINÁ vb. **1.** a-și închipui, a-și înfățișa, a-și reprezenta, a vedea, (înv.) a-și figura. *(Cum ți-o ~ tu pe ea?)* **2.** a (se) aștepta, a crede, a-și închipui. *(Ce ți-ai ~ că ai să vezi?)* **3.** a crede, a-și închipui, a i se năzări, a i se părea, (înv. și pop.) a i se năluci. *(Îți ~ numai că l-ai văzut!)* **4.** a concepe, a gîndi, a-și închipui, a vedea *(Cum îți ~ tu realizarea acestui lucru?)* **5.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de...)* **6.** a bănui, a crede, a ghici, a gîndi, a-și închipui, a întrezări, a presupune, a prevedea, a socoti, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine și-ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **7.** a închipui, a înfățișa, a reprezenta, (înv.) a arădúce. *(Decorul ~ o pădure.)* **8.** a ilustra, a înfățișa, a reprezenta. *(Acest desen ~...)*

IMAGINÁR adj. **1.** fictiv, imaginat, ireal, închipuit, născocit, nereal, plăsmuit, scornit. *(O întîmplare ~.)* **2.** fantezist, născocit, plăsmuit, (livr.) romanésc. *(Personaje literare ~.)* **3.** fantastic, fantezist, iluzoriu, ireal, irealizabil, închipuit, nereal, nerealizabil, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Planuri ~.)*

IMAGINÁRE s. concepere, creare, elaborare, inventare, născocire, plănuire, plăsmuire, proiectare, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodíre. *(~ unui nou sistem de...)*

IMAGINÁT adj. fictiv, imaginar, ireal, închipuit, născocit, nereal, plăsmuit, scornit. *(O întîmplare ~.)*

IMAGINATÍV adj. creator, ingenios, inventiv, iscoditor, iscusit, născocitor, (înv.) scornáci. *(Un spirit ~.)*

IMAGINÁȚIE s. **1.** fantezie, invenție, închipuire, *(Are o ~ bogată.)* **2.** fantezie, gînd, închipuire. *(Îl poartă ~ cu mii de ani în urmă.)* **3.** fantezie, ficțiune, invenție, închipuire, născocire, plăsmuire, scorneală, scornire. *(Produs al ~.)*

IMÁGINE s. **1.** înfățișare, reprezentare, viziune, (înv.) vedénie, (fig.) icoánă, oglíndă. *(~ obiectelor; ~ unor vremuri apuse.)* **2.** chip, (rar) închipuíre. *(~ lui îmi revine mereu în minte.)* **3.** reflectare. *(~ cuiva într-o oglindă.)* **4.** figură, simbol. *(O ~ reprezentînd puterea.)* **5.** chip, spectru, umbră, vedenie, viziune. *(~ morții se arată.)* **6.** aspect, chip, ipostază, înfățișare, turnură. *(Sub ce ~ se prezintă lucrurile?)*

imálă s. v. MURUIALĂ. NOROI.

IMANÉNT adj. *(FILOZ.)* intrinsec, lăuntric.

IMÁȘ s. izlaz, pășune, (pop.) păscătoáre, suhát, (înv. și reg.) păștiúne, síliște, (reg.)

ierbărít, păscălău, păscănéț, păscătoríe, păscătură, păşunáre, păşunát, păşunét, prelúcă, suhăţíe, (prin Ban. şi Transilv.) sit, (Munt. şi Olt.) tabún. *(Vitele pasc pe ~.)*

IMATERIÁL adj. **1.** ideal, spiritual. *(Elemente materiale şi ~.)* **2.** impalpabil. **3.** nematerial, spiritual, sufletesc. **4.** nematerial, nepământean, nepământesc, supranatural.

IMATERIALITÁTE s. idealitate, spiritualitate.

IMBATÁBIL adj. invincibil, nebătut, nebiruit, neînfrînt, neînvins, (înv.) nefrînt. *(Un sportiv ~.)*

IMBECÍL adj., s. *(MED.)* cretin, idiot, tîmpit, (rar) tîmp, (prin Transilv., Mold. şi Bucov.) mut. *(Om ~.)*

IMBECILITÁTE s. **1.** *(MED.)* cretinism, idioţenie, idioţie, tîmpeală, tîmpenie, (rar) tîmpíe, tîmpíme. *(~ congenitală.)* **2.** dobitocie, neghiobie, nerozie, prosteală, prostie, tîmpenie, (înv.) prostíme. *(Era de-o ~ proverbială.)* **3.** dobitocie, idioţenie, idioţie, inepţie, neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(A spus o mare ~.)*

IMBECILIZÁ vb. *(MED.)* a (se) cretiniza, a (se) idiotiza, a (se) idioţi, a (se) prosti, a (se) tîmpî.

IMBÓLD s. impuls, îndemn, pornire, stimul, stimulent, (rar) îmboldíre, (reg.) bold, (înv.) năstáv, porneálă, (grecism înv.) parachínisis, (fig.) mişcáre, resórt, supórt, (înv. şi reg. fig.) strămurâre. *(~ pentru o acţiune.)*

IMEDIÁT adv., adj. **1.** adv. acum, îndată, numaidecît, (pop.) acúşi, (înv. şi reg.) aşáşi, (înv.) aşá. *(~ să vii la mine!)* **2.** adv. grabnic, iute, îndată, rapid, repede, urgent, (prin Transilv.) pripéşte. *(Vino să vezi ~!)* **3.** adv. curînd, devreme, fuga, grabnic, iute, îndată, neîntîrziat, numaidecît, rapid, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. şi reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáş, mínteni, (înv.) peşín, techer-mécher. *(Să vii ~ înapoi.)* **4.** adj., adv. grabnic, neîntîrziat, operativ, prompt, rapid. *(O intervenţie ~; a intervenit ~.)* **5.** adj. direct, nemijlocit. *(Cauza ~ a unui fenomen; succesor ~.)*

imemoriál adj. v. STRĂVECHI.

IMÉNS adj. **1.** colosal, enorm, excepţional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrşit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaş, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **2.** colosal, enorm, fabulos, gigantic, uriaş, (înv. şi reg.) nămilós, (înv.) urieşésc, (fig.) astronómic. *(De proporţii ~.)* **3.** colosal, enorm, nemărginit, nemăsurat, nesfîrşit, vast, (livr.) incomensurábil. *(O suprafaţă ~.)* **4.** infinit, necuprins, nefinit, nelimitat, nemărginit, nemăsurat, nesfîrşit, nehărmurit, (rar) ilimitát. *(O cîmpie ~.)* **5.** colosal, enorm, nenumărat, (înv. şi reg.) nesocotít. *(O mulţime ~.)* **6.** colosal, considerabil, enorm, incalculabil, nelimitat, (rar) necalculábil. *(Cu efecte ~.)*

IMENSITÁTE s. **1.** enormitate, infinit, necuprins, nemărginire, nemărginit, nesfîrşire, nesfîrşit, vastitate. *(~ unei suprafeţe.)* **2.** enormitate, gigantism. *(~ unei construcţii.)*

IMIGRÁRE s. imigraţie.

IMIGRÁŢIE s. imigrare.

IMINÉNT adj. inevitabil, (livr.) ineluctábil. *(Un fenomen ~.)*

IMINÉNŢĂ s. inevitabilitate. *(~ producerii unui fenomen.)*

IMITÁ vb. **1.** (înv.) a (se) pildui. *(Îl ~ în toate.)* **2.** a mima, a reproduce, (înv.) a închipui. *(A ~ gesturile cuiva.)* **3.** a copia, (depr.) a pastişa. *(~ stilul lui...)*

IMITÁRE s. **1.** mimare, reproducere. *(~ gesturilor cuiva.)* **2.** copiere, imitaţie, (depr.) pastişáre. *(~ stilului unui maestru.)*

IMITÁT adj. artificial, contrafăcut, fals. *(Pietre ~.)*

IMITATÍV adj. onomatopeic. *(Cuvînt ~.)*

IMITÁŢIE s. **1.** copiere, imitare, (depr.) pastişáre. *(~ stilului unui maestru.)* **2.** (concr.) copie, (depr.) pastişă. *(Opera lui e o simplă ~ a stilului unui maestru.)* **3.** *(MUZ.)* canon.

IMIXTIÚNE s. amestec, ingerinţă, intervenţie. *(~ în treburile altui stat.)*

IMN s. **1.** *(LIT., MUZ.)* odă. **2.** *(BIS.)* tropar.

IMOBÍL adj. **1.** fix, neclintit, nemişcat, stabil, (rar) nemişcătór, (pop.) nesmintít, (înv.) neclătít. *(O instalaţie ~.)* **2.** fix, neclintit, nemişcat, rigid, ţeapăn, (pop.) vîrtós. *(Crengile ~ ale copacilor.)* **3.** înţepenit, rigid, static, (livr.) hierátic. *(Atitudine ~; gest ~.)* **4.** fix, încremenit, înlemnit, neclintit, nemişcat, pironit. *(Cu ochii ~.)* **5.** imobiliar, nemişcător. *(Avere ~.)*

IMÓBIL s. casă, clădire, construcţie, zidire, (înv.) zidítură. *(Un ~ vechi.)*

IMOBILIÁR adj. imobil, nemişcător. *(Avere ~.)*

IMOBILITÁTE s. **1.** fixitate, inerţie, neclintire, nemişcare, nemobilitate. *(Stare de ~ a unui corp.)* **2.** fixitate, neclintire, nemişcare, stabilitate. *(~ dunelor împădurite.)* **3.** fixitate, înţepeneală, rigiditate. *(~ privirii.)*

IMOBILIZÁ vb. **1.** a fixa, a înţepeni, a pironi, a prinde, (reg.) a proţăpi. *(A ~ ceva în cuie.)* **2.** a ţine. *(Îl ~ pînă vine miliţia.)* **3.** a paraliza. *(I-a ~ orice mişcare.)*

IMOBILIZÁRE s. fixare, fixat, înţepenire, pironire, prindere, ţintuire, (rar) pecetluíre. *(~ în cuie a unui obiect.)*

IMOBILIZÁT adj. fixat, înţepenit, prins, (rar) pecetluít, (reg.) proţăpít. *(Obiect ~.)*

IMORÁL adj., s. **1.** adj. (rar) neétic, nemorál. *(Aspecte morale şi ~.)* **2.** adj. corupt, decăzut, depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmăţat, nerusinat, pervertit, stricat, vicios, (livr.) libertín, (rar) deşănţát, (pop. şi fam.) parşív, (pop.) deşucheát, (înv. şi reg.) rusínat, (reg.) şucheát, teşmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Viaţă ~.)* **3.** adj., s. depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmăţat, stricat, (pop.) curvár, (înv.) preacurvár, prea-

curvitór. *(Un bărbat ~.)* **4.** adj. deșănțat, impudic, indecent, necuviincios, nerușinat, obscen, pornografic, scabros, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licențiós, (înv. și pop.) scîrnav, slobod, (reg.) porcotós, (fam.) deșucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(O glumă ~.)*

IMORALITÁTE s. **1.** (rar) nemoralitáte. *(Moralitate și ~.)* **2.** corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăț, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefacție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)* **3.** impudoare, indecență, necuviință, nerușinare, obscenitate, pornografie, scabrozitate, trivialitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licéință, licențiozitáte, (înv. și pop.) mascará, măscáră, măscăriciúne, măscăríe, scîrnăvíe. *(Un act de ~.)*

IMORTALIZÁ vb. a eterniza, a perpetua, (rar) a nemuri, (înv.) a înnemuri, a înveșnici. *(I-a ~ memoria.)*

IMORTALIZÁRE s. eternizare, perpetuare, (înv.) înveșnicíre. *(~ memoriei sale.)*

IMORTÉLĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Helichrysum bracteatum)* flori-de-paie (pl.), (rar) nemuritoáre, (reg.) cununíță. **2.** *(Xeranthemum annuum* și *foetidum)* plevaiță, (reg.) cununíță, măturícă, pelín, plévință, távnică, távnință.

imós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NESPĂLAT. SLINOS. SOIOS.

impaciént adj. v. ALARMAT. INTRIGAT. ÎNGRIJORAT. NELINIȘTIT. NERĂBDĂTOR.

impacientá vb. v. ALARMA. FRĂMÎNTA. INTRIGA. ÎNGRIJORA. NELINIȘTI. SPERIA. TULBURA.

impacientát adj. v. ALARMAT. INTRIGAT. ÎNGRIJORAT. NELINIȘTIT.

impaciénță s. v. AGITAȚIE. FRĂMÎNTARE. GRIJĂ. ÎNGRIJORARE. NEASTÎMPĂR. NELINIȘTE. NERĂBDARE. NERVOZITATE. TEMERE. ZBUCIUM.

impáct s. v. CIOCNIRE. IZBIRE. LOVIRE. TAMPONARE.

IMPALPÁBIL adj. **1.** (rar) nepipăíbil, nepipăít. *(Organ ~.)* **2.** imaterial. *(Un element ~.)*

IMPALUDÍSM s. *(MED.)* malarie, paludism, friguri (palustre) (pl.), (rar) friguri paludeéne (pl.).

IMPÁR adj. *(MAT.)* nepereche. *(Număr ~.)*

IMPARICOPITÁT s. *(ZOOL.)* perisodactil, (rar) imparidigitát. *(Calul este un ~.)*

imparidigitát s. v. IMPARICOPITAT. PERISODACTIL.

IMPARȚIÁL adj. drept, neparțial, nepărtinitor, obiectiv, (înv.) nefățărít. *(Om ~.)*

IMPARȚIALITÁTE s. nepărtinire, obiectivitate, (rar) neparțialitáte, (ieșit din uz) obiectivísm. *(A da dovadă de ~.)*

IMPÁS s. **1.** dificultate, încurcătură, (fig.) strîmtoáre, (înv. și pop. fig.) strîmtoráre, strîmtoreálă, (înv. fig.) strîmtúră, strînsoáre. *(Se află în ~.)* **2.** dificultate, greutate, impediment, inconvenient, neajuns, nevoie, obstacol, opreliște, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicíe, (înv. și reg.) scandál, sminteálă, (înv.) anevoință, nevoință, popríre, stenahoríe, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit un mare ~.)* **3.** greu, greutate, încercare, necaz, vicisitudine. *(~ al vieții.)*

impás s. v. ALEE. FUNDĂTURĂ. INTRARE.

IMPASÍBIL adj. flegmatic, imperturbabil, indiferent, insensibil, nepăsător, nesensibil, nesimțitor, pasiv, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Ce tip ~!)*

impasíbil adj. v. APATIC. DELĂSĂTOR. INDIFERENT. INDOLENT. LĂSĂTOR. NEPĂSĂTOR. PASIV. PLACID. TEMBEL.

IMPASIBILITÁTE s. flegmă, indiferență, nepăsare. *(O ~ condamnabilă.)*

impasibilitáte s. v. APATIE. DELĂSARE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

IMPECÁBIL adj. **1.** desăvîrșit, ireproșabil, perfect. *(Un serviciu hotelier ~.)* **2.** exemplar, ireproșabil, pilduitor. *(O comportare ~.)*

impecabilitáte s. v. DESĂVÎRȘIRE. PERFECȚIUNE.

IMPEDIMÉNT s. dificultate, greutate, impas, inconvenient, neajuns, nevoie, obstacol, opreliște, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicíe. (înv. și reg.) scandál, sminteálă, (înv.) anevoință, nevoință, popríre, stenahoríe, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit un ~.)*

IMPENETRÁBIL adj. nepătruns, nepenetrabil, nestrăbătut.

IMPERATÍV adj., s. **1.** adj. autoritar, poruncitor. *(Cu ton ~.)* **2.** adj., s. *(GRAM.)* (înv.) poruncitór. *(Modul ~.)* **3.** adj. imperios, presant, stringent. *(Nevoi ~.)* **4.** s. cerință, exigență, necesitate. nevoie, obligație, pretenție, trebuință, (înv. și reg.) nîștotă, (înv.) nevoință, nevoíre, recerínță, (fig.) comandament. *(~ele epocii noastre.)*

imperátor s. v. ÎMPĂRAT.

IMPERCEPTÍBIL adj. insesizabil, neauzit, neperceptibil, nesesizabil, nesimțit, (fig.) imponderábil. *(Un zgomot ~.)*

IMPERFÉCT adj. nedeplin, nedesăvîrșit. *(O realizare ~.)*

IMPERFECȚIÚNE s. cusur, defect, deficiență, insuficiență, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) hîbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșire, răutáte. *(Are destule ~.)*

IMPERIÁL adj. împărătesc, (rar) augúst, (pop.) crăiésc. *(Pajura ~.)*

IMPERIALÍSM s. *(EC.)* capitalism monopolist.

IMPERIÓS adj., adv. **1.** adj. imperativ, presant, stringent. *(Nevoi ~.)* **2.** adj., adv. absolut, stringent, (rar) neapărát. *(Era ~oasă nevoie să. . .)*

IMPÉRIU s. **1.** împărăţie, (pop.) crăie, (înv.) crăíme. **2.** *Imperiul otoman* = Poartă.

IMPERMEÁBIL s. balon, balonzaid, fiş, fulgarin, manta, trenci. *(~ de ploaie.)*

IMPERTINÉNT adj. arogant, insolent, ireverenţios, îndrăzneţ, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, neruşinat, obraznic, semeţ, sfidător, sfruntat, trufaş, ţanţoş, (livr.) prezumţiós, (rar) neînfrînát, (pop. şi fam.) ţîfnós, (înv. şi reg.) ruşinát, (Transilv.) şulhétic, (înv.) neruşinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~.)*

IMPERTINÉNŢĂ s. aroganţă, insolenţă, măgărie, necuviinţă, neobrăzare, neruşinare, obrăznicie, sfruntare, trufie, tupeu, (rar) semeţíe, (livr.) mórgă, prezúmţie, (pop. şi fam.) ţîfnă. *(E de o ~ revoltătoare.)*

IMPERTURBÁBIL adj. **1.** calm, flegmatic, placid. *(Un caracter ~.)* **2.** flegmatic, impasibil, indiferent, insensibil, nepăsător, nesensibil, nesimţitor, pasiv, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Ce tip ~!)*

IMPERTURBABILITÁTE s. calm. flegmă, placiditate. *(~ unei persoane.)*

IMPÉTIGO s. *(MED.)* bube dulci (pl.), (reg.) zgaibe dúlci (pl.).

IMPETUÓS adj. **1.** aprig, furtunos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijelios, vulcánic. *(Temperament ~.)* **2.** energic, viguros, viril. *(Caracter ~.)* **3.** avîntat, înflăcărat, temperamental, (fig.) arzător. *(O ieşire ~.)* **4.** energic, puternic, tare, vajnic, viguros. *(Acţiune ~.)* **5.** debordant, dezlănţuit, furtunos, năvalnic, nestăpînit nestăvilit, tumultuos. *(Joacă într-un ritm ~.)*

IMPETUOZITÁTE s. **1.** dinamism, energie, forţă, putere, robusteţe, tărie, vigoare, vitalitate, vlagă, (livr.) poténţă, (pop.) vînjoşénie, vînjoşíe, vîrtoşíe, voinicíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. şi Ban.) snágă, (înv.) sfórţă, tărîme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)* **2.** ardoare, avînt, elan, temperament, (pop. fam.) súflet, (reg.) mau. *(Cîntaţi cu mai multă ~.)* **3.** înfocare, vehemenţă, violenţă, *(Se apără, ripostează cu ~.)*

IMPIEGÁT s. (ieşit din uz) amploiát.

IMPIETÁTE s. sacrilegiu. *(A comis o ~.)*

IMPLACÁBIL adj. crud, hain, necruţător, neiertător, neînduplecat, neîndurător, nemilos, nemilostiv, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, (fig.) vítreg. *(Soartă ~.)*

implantá vb. v. BĂGA. ÎMPLÎNTA. ÎNFIGE. VÎRÎ.

IMPLICÁ vb. a cere, a necesita, a presupune, a reclama. *(Inteligenţa ~ reflecţia.)*

IMPLORÁ vb. a conjura, (pop.) a jura, a milui, (înv.) a supăra. *(Te ~ să mă ajuţi!)*

IMPLORATÓR adj. rugător, (pop.) rugát. *(Cu ton ~.)*

IMPOLITÉŢE s. bădărănie, grosolănie, indelicateţe, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, mojicie, necuviinţă, nepoliteţe, ţărănie, vulgaritate, (pop.) mocofăníe, mocofănísm, (reg.) modorăníe, (înv.) grosíme, rităníe, (rar fig.) necioplíre.

imponderábil adj. v. IMPERCEPTIBIL. INSESIZABIL. NEAUZIT. NEPERCEPTIBIL. NESESIZABIL. NESIMŢIT. SUBTIL.

impopulár adj. v. NEPOPULAR.

impopularitáte s. v. NEPOPULARITATE.

importá vb. v. CONTA. INTERESA.

IMPORTÁNT adj. **1.** apreciabil, bun, considerabil, însemnat, mare. *(O cantitate ~.)* **2.** însemnat, (înv. şi reg.) vájnic. *(Un caz deosebit de ~.)* **3.** însemnat, marcant, memorabil. *(Un eveniment ~.)* **4.** însemnat, solemn, (înv.) solemnél. *(Un moment ~.)* **5.** însemnat, mare. *(O zi ~ din viaţa lui.)* **6.** însemnat, prestigios. *(O manifestare ~.)* **7.** adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esenţial, fundamental, hotăritor, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanţial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **8.** deosebit, însemnat, mare, notabil, preţios, remarcabil, serios, substanţial, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o contribuţie ~ la dezvoltarea. . .)* **9.** apreciabil, categoric, considerabil, evident, însemnat, mare, sensibil, simţitor, vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului.)* **10.** înalt, însemnat, (înv.) însemnătór. *(Deţine un post ~.)* **11.** însemnat, marcant, remarcabil, (fig.) proeminént. *(O personalitate ~.)* **12.** influent, însemnat, marcant, puternic. *(Un personaj ~.)*

IMPORTÁNŢĂ s. **1.** însemnătate, pondere, valoare. *(Are o ~ redusă în ansamblu.)* **2.** însemnătate, valoare. *(~ unei descoperiri.)* **3.** însemnătate, seriozitate, valoare. *(~ contribuţiei sale.)* **4.** însemnătate, valoare, (fig.) preţ. *(~ cuvîntului scris.)* **5.** însemnătate, semnificaţie, sens, valoare, (fig.) preţ. *(~ actului Unirii.)* **6.** însemnătate, solemnitate. *(~ momentului.)* **7.** adîncime, însemnătate, profunzime, seriozitate. *(~ prefacerilor survenite.)*

importúnă vb. v. DERANJA. INCOMODA. ÎNCURCA. JENA. STINGHERI. STÎNJENI. SUPĂRA. TULBURA.

IMPOSÍBIL adj., adv. **1.** adj. irealizabil, nerealizabil, (înv.) neputinciós. *(Îşi propune un ţel ~.)* **2.** adj., adv. exclus. *(Rezolvarea aceasta este ~.)* **3.** adj. insuportabil, nesuferit, (înv.) nesuferíbil, nesufericiós. *(E un om ~.)*

IMPOSIBILITÁTE s. neputinţă. *(~ de a face ceva.)*

IMPOSTÓR s. **1.** escroc, hoţ, înşelător, pungaş, şarlatan, şnapan, (rar) pîrlea (art.), (pop. şi fam.) pezevénchi, potlogár, (înv. şi reg.) máfler, pîrláci, (reg.) pasmarghiól, potcáş, (Mold., Bucov. şi Dobr.) şalvír, (înv.) calpuzán, (înv., în Mold.) şúler, (fam.) coţcár, pehliván, pişichér, (fig.) panglicár, papugíu, scamatór. *(Mare ~ mai e şi ăsta!)* **2.** farsor, şarlatan, şnapan. *(Nu e decît un ~.)*

IMPOSTÚRĂ s. escrocherie, hoţie, înşelăciune, înşelătorie, pungăşeală, pungăşie, şar-

latanie, şmecherie, (livr.) tripotáj, (rar) şarlataneríe, şarlatanísm, şmecherlíc, (pop. şi fam.) pezevenclíc, potlogărie, (Mold.) şolticărie, (înv.) calpuzanlíc, matrapazlărie, meşteşúg, şălviríe, (înv., în Mold.) şulerie, (fam.) coţcărie, matrapazlíc, pehlivăníe, pişicherlíc, şmechereálă, (înv. fam.) cóţcă, (fig.) panglicărie, scamatoríe. *(Se ţine de afaceri dubioase şi tot ce face e o ~.)*

IMPOTÉNT adj. *(MED.)* neputincios. *(Bărbat ~.)*

impotént adj., s. v. INCAPABIL. NECAPABIL. NEPUTINCIOS. PRĂPĂDIT. SLĂBĂNOG.

IMPOTÉNŢĂ s. *(MED.)* (livr.) emasculáţie, (pop.) neputínţă.

impoténţă s. v. INCAPACITATE. NEPUTINŢĂ. SLĂBICIUNE.

IMPOZÁNT adj. **1.** arătos, aspectuos, falnic, frumos, (pop.) mîndru. *(O casă ~.)* **2.** grandios, impunător, maiestos, măreţ, monumental, splendid, superb, (rar fig.) trufáş. *(Un palat ~.)* **3.** falnic, grandios, impresionant, impunător, maiestos, măreţ, semeţ, splendid, (livr.) magnífic, (pop.) mîndru, (înv. şi reg.) fălós, (fig.) trufáş. *(Vîrfurile ~ ale munţilor.)*

IMPÓZIT s. bir, dare, (rar) contribúţie, impúnere, (înv. şi reg.) pórţie, slújbă, (Maram.) sazolíc, (Ban.) ştáier, (înv.) adău, adét, dábilă, dáidie, madeá, miríe, nevóie, obicéi, orînduiálă, rînduiálă, seámă. *(~ către statul feudal.)*

IMPRACTICÁBIL adj. desfundat, rău. *(Un drum ~.)*

IMPRECÁŢIE s. blestem, ocară, (livr.) maledícţie. *(Poeziile conţineau multe ~.)*

imprecáţie s. v. ÎNJURĂTURĂ.

IMPRECÍS adj. **1.** neclar, nedesluşit, nelămurit, neprecis, vag. *(Se zăreau nişte contururi ~.)* **2.** confuz, difuz, echivoc, haotic, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedesluşit, neînţeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situaţie ~.)* **3.** confuz, difuz, indefinit, neclar, nedefinit, nedesluşit, nelămurit, neprecis, vag, (fig.) surd. *(O senzaţie ~ de durere.)* **4.** confuz, echivoc, indefinit, neclar, nedefinit, neprecis, obscur, (livr.) abscóns. *(O semnificaţie ~.)* **5.** evaziv, neprecis, vag. *(Un răspuns extrem de ~.)*

IMPRECÍZIE s. **1.** neclaritate, neprecizie. *(Cu un contur de o mare ~.)* **2.** confuzie, neclaritate, nelămurire, neprecizie, obscuritate, (fig.) nebulozitáte. *(~ în exprimare.)* **3.** (rar) nehotărîre, neprecízie. *(~ sensului unui cuvînt.)*

IMPREGNÁ vb. a (se) îmbiba.

IMPREGNÁRE s. îmbibare.

IMPREGNÁT adj. îmbibat.

IMPRÉSIE s. **1.** părere, sentiment, senzaţie. *(Are ~ că e inoportun.)* **2.** efect. *(A produs o ~ favorabilă.)*

IMPRESIONÁ vb. **1.** a emoţiona, a înduioşa, a mişca, a tulbura, (fig.) a atínge, a pătrúnde. *(L-au ~ cele auzite.)* **2.** a emoţiona, a sensibiliza. *(Arta îl ~ pe om.)*

IMPRESIONÁBIL adj. emotiv, sensibil, simţitor. *(Fire ~; om ~.)*

IMPRESIONABILITÁTE s. emotivitate, sensibilitate, simţire. *(Artist de o mare ~.)*

IMPRESIONÁNT adj. **1.** duios, emoţionant, înduioşător, mişcător, patetic, răscolitor, tulburător, vibrant, (rar) răvăşitór, (înv.) simţitór. *(O ~ poveste de dragoste.)* **2.** zguduitor, (fig.) dramátic. *(A avut un sfîrşit ~.)* **3.** spectaculos, (livr.) spectaculár. *(Un salt ~.)* **4.** falnic, grandios, impozant, impunător, maiestos, măreţ, semeţ, splendid, (livr.) magnífic, (pop.) mîndru, (înv. şi reg.) fălós, (fig.) trufáş. *(Vîrfurile ~ ale munţilor.)*

IMPRESIONÁRE s. s. emoţionare, înduioşare, mişcare. *(~ cuiva la cele auzite.)* **2.** emoţionare, sensibilizare. *(~ omului prin intermediul artei.)*

IMPRESIONÁT adj. **1.** emoţionat, înduioşat, mişcat, tulburat, (fig.) atíns. *(Om ~.)* **2.** emoţionat, sensibilizat. *(Un public ~.)*

IMPREVIZÍBIL adj. neaşteptat, nebănuit, neprevăzut, neprevizibil, nescontat, surprinzător. *(Roman cu un final ~.)*

IMPRIMÁ vb. **1.** a (se) întipări. *(A ~ ceva pe suprafaţa unui obiect.)* **2.** a edita, a publica, a scoate, a tipări, (înv.) a publicarisi, a publicui, a scrie. *(A ~ o revistă.)* **3.** a tipări, a trage. *(A ~ 1 000 de exemplare din această carte.)* **4.** a întipări, a săpa. *(Vremea a ~ brazde adînci pe fruntea lui.)* **5.** a determina, a impulsiona, a impune. *(A ~ o mişcare unui mobil.)*

imprimá vb. v. FIXA. RĂMÎNE.

IMPRIMÁRE s. **1.** întipărire. *(~ a ceva pe suprafaţa unui obiect.)* **2.** editare, imprimat, publicare, scoatere, tipărire, tipărit, tragere, (înv.) publicarisíre, publicáţie, publicitáte, tipăríe. *(~ unui nou tiraj dintr-o carte.)* **3.** publicare, tipar, tipărire. *(Bun pentru ~.)*

imprimáre s. v. FIXARE.

IMPRIMÁT adj., s. **1.** adj. tipărit, (înv. şi reg.) tipárnic. *(Un text ~.)* **2.** s. tipăritură, (rar) tipăreálă, (înv.) publicáre, tipărire. *(Tot felul de ~te.)* **3.** s. formular. *(A completat un ~.)*

IMPRIMÁT s. editare, imprimare, publicare, scoatere, tipărire, tipărit, tragere, (înv.) publicarisíre, publicáţie, publicitáte, tipăríe. *(~ unui nou tiraj dintr-o carte.)*

IMPRIMERÍE s. tipografie, (înv.) tipár, tipárnă, tipárniţă, (fam.) típo. *(O ~ modernă.)*

improbábil adj. v. DUBIOS. INCERT. ÎNDOIELNIC. NESIGUR. PROBLEMATIC.

IMPRÓPRIU adj. **1.** eronat, greşit, incorect. *(Exprimare ~.)* **2.** nepotrivit. *(~ pentru un anumit scop.)*

IMPROVIZÁ vb. (fig.) a însăila. *(A ~ ceva la repezeală.)*

IMPRUDÉNT adj. **1.** nechibzuit, necugetat, neprevăzător, nesăbuit, nesocotit, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(Om ~; un act ~.)* **2.** hazardat, periculos, primejdios, riscant, riscat. *(O acţiune ~.)*

IMPRUDÉNŢĂ s. nechibzuinţă, necugetare, neprevedere, nesăbuinţă, nesăbuire, nesocotinţă. *(A comis o ~.)*

IMPÚDIC adj. **1.** deşănţat, imoral, indecent, necuviincios, neruşinat, obscen, pornografic, scabros, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licen-

ţiós, (înv. şi pop.) scîrnav, slóbod, (reg.) porcotós, (fam.) dosucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, icánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(O glumă ~.)* **2.** lasciv, obscen, senzual, voluptos, (livr.) lúbric. *(Dans ~.)*

impudicitáte s. v. IMORALITATE, IMPUDOARE. INDECENŢĂ. NECUVIINŢĂ. NERUŞINARE. OBSCENITATE. PORNOGRAFIE. SCABROZITATE. TRIVIALITATE. VULGARITATE.

IMPUDOÁRE s. imoralitate, indecenţă, necuviinţă, nerușinare, obscenitate, pornografie, scabrozitate, trivialitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licénţă, licenţiozitáte, (înv. şi pop.) mascará, măscárá, măscăriciúne, măscărie, scîrnăvíe. *(A comis un act de ~.)*

IMPULS s. **1.** imbold, îndemn, pornire, stimul, stimulent, (rar) îmboldíre, (reg.) bold, (înv.) năstav, porneálă, (grecism înv.) paracHínisis, (fig.) mişcáre, resórt, supórt, (înv. şi reg. fig.) strămutare. *(~ necesar pentru o acţiune)* **2.** *(FIZ.)* cantitate de mişcare. **3.** *(MED.) impuls cardiac* = şoc apexian.

IMPULSIONÁ vb. **1.** a îmboldi, a îndemna, a stimula. *(Îi ~ spre ooi realizări.)* **2.** a determina, a imprima, a impune. *(A ~ unui mobil o mişcare.)*

IMPULSIONÁRE s. îmboldire, stimulare, (rar) stimulaţie. *(~ activităţu culturale de masă.)*

IMPULSÍV adj. **1.** agresiv, bătăios, brutal, coleric, dur, iute, nestăpînit violent, (fam. fig.) belicós. *(Un om ~.)* **2.** aprig, furtunos, impetuos, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Un temperament ~.)*

IMPULSIVITÁTE s. agresivitate, brutalitate, duritate, nestăpînire, violenţă. *(O ~ temperamentală.)*

IMPUNĂTÓR adj. **1.** grandios, impozant, maiestos, măreţ, monumental, splendid, superb, (rar fig.) trufáş. *(Un palat ~.)* **2.** grandios, maiestos, măreţ, (livr.) augúst. *(Imagine ~.)* **3.** falnic, grandios, impozant, impresionant, maiestos, măreţ, semeţ, splendid, (livr.) magnífic, (pop.) mîndru, (înv. şi eg.) fălós, (fig.) trufáş. *(Virfurile ~ ale munţilor.)*

IMPÚNE vb. **1.** (înv. şi reg.) a supúne *(Îl ~ la un impozit de ...)* **2.** a determina, a imprima, a impulsiona. *(A ~ unui mobil o mişcare.)* **3.** a se cădea, a se cere, a se cuveni, a trebui, (înv. şi pop.) a căuta. *(Se ~ să procedezi astfel ...)* **4.** a cere, a comporta, a necesita, a pretinde, a reclama, a solicita, (înv.) a nevoi. *(Această acţiune ~ multe eforturi.)* **5.** a se afirma, a se evidenţia, a se remarca. *(S-a ~ repede în cinematografie.)*

impúnere s. v. BIR. DARE. IMPOZIT.

IMPÚR adj. murdar, necurat, (pop.) spurcát. *(Apă potabilă devenită ~.)*

IMPURITÁTE s. gunoi, murdărie, necurăţenie, (prin Ban. şi Transilv.) buclúc, (Mold. şi Transilv.) goz, (prin Olt.) smián, (prin Bucov. şi Transilv.) şteah, (înv.) şterc. *(Plin de ~ţăţi.)*

IMPÚS adj. forţat, silit, silnic. *(Muncă ~.)*

IMPUTÁ vb. a reproşa, (prin Mold.) a(-i) bănui, (înv.) a prihăni.

IMPUTÁBIL adj. reproşabil.

IMPUTÁRE s. **1.** imputaţie, învinuire, reproş, vină, (livr.) reprehensiúne, (prin Mold.) bănát, (înv.) prícină, prihână. *(Nu merită nici o ~.)* **2.** admonestare, ceartă, certare, dojană, dojenire, morală, mustrare, observaţie, reproş, (pop. şi fam.) beşteleálă, muştruluiálă, ocără, (înv. şi reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) şmótru, (înv.) dăscălíe, împutăciúne, învăţătúră, preobrăzitúră, probozíre, răpşte, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătúră. *(~ pe care a primit-o l-a pololit.)*

IMPUTÁŢIE s. imputare, învinuire, reproş, vină, (livr.) reprehensiúne, (prin Mold.) bănát, (înv.) prícină, prihână. *(Care este ~ ce i-o aduci?)*

imputrescíbil adj. v. INALTERABIL. NEALTERABIL.

imrée pron. s. v. CUTARE.

imuábil adj. v. CONSTANT. INVARIABIL. NESCHIMBĂTOR. PERMANENT.

imuabilitáte s. v. CONSTANŢĂ. INVARIABILITATE.

imúnd adj. v. DEZGUSTĂTOR. DIZGRAŢIOS. GREŢOS. HIDOS. ORIBIL. RESPINGĂTOR. SCÎRBOS.

IMUNITÁTE s. *(JUR.)* inviolabilitate. *(~ parlamentară.)*

IMUNOGLOBULÍNĂ s. *(BIOL.)* gammaglobulină.

.nabil adj. v. NEAJUTORAT. NEÎNDEMÎNATIC. NEPRICEPUT. STÎNGACI.

INABORDÁBIL adj. inaccesibil, neaccesibil, (rar) neabordábil.

inabordábil adj. v. EXAGERAT. EXCESIV. EXORBITANT. MARE. RIDICAT. SCUMP.

INACCEPTÁBIL adj. inadmisibil, neacceptabil, neadmisibil. *(O propunere ~.)*

INACCESÍBIL adj. inabordabil, neaccesibil, (rar) neabordábil.

inacciu adj. v. ÎNCĂPĂŢÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. RECALCITRANT. REFRACTAR.

inacomodábil adj., s. v. INADAPTABIL. NEADAPTABIL.

INACTÍV adj. **1.** pasiv. *(Un om ~.)* **2.** *(CHIM..)* inert. *(Substanţă ~.)*

INACTIVITÁTE s. **1.** inacţiune, inerţie, neactivitate, pasivitate, (rar) pasivísm, şedére, (pop.) nemişcáre, (reg.) zăcăşeálă, (înv.) neacţiúne, nelucráre. *(~ îl exasperează.)* **2.** *(CHIM.)* inerţie. *(~ unei substanţe.)*

INACŢIÚNE s. inactivitate, inerţie, neactivitate, pasivitate, (rar) pasivísm, şedére, (pop.) nemişcáre, (reg.) zăcăşeálă, (înv.) neacţiúne, nelucráre.

INADAPTÁBIL adj., s. neadaptabil, (rar) inacomodábil. *(E un ~.)*

INADAPTABILITÁTE s. neadaptabilitate. *(~ unei plante la noi condiţii de mediu.)*

INADECVÁT adj. distonant, neadecvat, necorespunzător, nepotrivit, (fig.) deplasát. *(Un element ~ faţă de ansamblu.)*

INADMISÍBIL adj. **1.** inacceptabil, neacceptabil, neadmisibil. *(O propunere ~.)* **2.** intolerabil. *(O situație ~.)*

INADVERTÉNȚĂ s. scăpare. *(Textul conține unele ~.)*

inadvertență s. v. NEATENȚIE.

inăghie s. v. AMBIȚIE. PRETENȚIE. VELEITATE.

INALTERÁBIL adj. nealterabil, (livr.) imputrescíbil. *(Materie ~.)*

INAMÍC s., adj. **1.** s., adj. adversar, dușman, potrivnic, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, pizmuitór, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (înv.) neamíc, nepriéten, nepriitór, pîrîș, sculătór. *(Armata ~.)* **2.** adj. dușmănos, neprietenesc, neprietenos, ostil, potrivnic, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, pizmuitór, vrăjmășésc, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (reg.) vrăjmășós, (înv.) dușmănésc, mîniós, potrivitór. *(O acțiune ~.)*

INANIMÁT adj. neanimat, neînsuflețit, (fig.) mort.

INAPETÉNȚĂ s. *(MED.)* anorexie.

INAPLICÁBIL adj. neaplicabil.

INAPRECIÁBIL adj. inestimabil, neestimabil, neprețuit, (înv.) nestimát. *(De o valoare ~.)*

INÁPT adj. **1.** incapabil, neapt. *(~ de muncă.)* **2.** indisponibil. *(Fotbalist ~ pentru joc.)*

INAPTITÚDINE s. incapacitate. *(~ cuiva pentru ...)*

inát s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INVIDIE. NECAZ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ.

INATACÁBIL adj. invulnerabil. *(Un argument ~.)*

INAUGURÁ vb. **1.** a deschide, a începe. *(~ o nouă perioadă.)* **2.** a deschide, a vernisa. *(A ~ ieri noua sa expoziție.)*

INAUGURÁRE s. **1.** deschidere, începere. *(~ stagiunii.)* **2.** vernisaj, vernisare. *(~ expoziției.)*

INAUTÉNTIC adj. fals, inventat, mincinos, născocit, neadevărat, neautentic, neîntemeiat, nereal, plăsmuit, scornit, (înv.) mințit, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmație ~; mărturie ~.)*

inărică s. v. LINARIȚĂ.

INĂRÍȚĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Carduelis flammea)* (reg.) țintár, pasărea-ínului. **2.** *inăriță-verde (Serinus canaria serinus)* = (rar) scatíu.

INCALCULÁBIL adj. **1.** necalculabil, nenumărat, (reg.) nemaisocotít, nesămăluít. *(O mulțime ~.)* **2.** colosal, considerabil, enorm, imens, nelimitat, (rar) necalculábil. *(Foloase, efecte ~.)*

INCANDESCÉNT adj. înroșit, roșu. *(Metal ~.)*

INCAPÁBIL adj., s. **1.** adj. inapt, neapt. *(~ de muncă.)* **2.** adj., s. necapabil, neputincios, prăpădit, slăbănog, (rar) impotént, (pop.) becísnic, nemérnic, nevoiáș, nevólnic, (înv. și reg.) sec, ticălós, (prin Munt. și Olt.) sfoiegít, (înv.) mișél, neputérnic, neputínte, secát. *(E un biet ~.)* **3.** adj., s. ignorant, incompetent, necapabil, nechemat, necompetent, neisprăvit, nepregătit, nepriceput, neștiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaș ~.)*

INCAPACITÁTE s. **1.** inaptitudine. *(~ cuiva pentru ...)* **2.** neputință. *(~ de a face ceva.)* **3.** neputință, slăbiciune, (rar) impoténță, (pop.) becisnicíe, netrebnicíe, nevolnicíe, (reg.) nevoiașétură, (înv.) nemernicíe. *(~ unui bolnav.)* **4.** incompetență, necompetență, nepregătire, nepricepere, (fig.) slăbiciúne. *(~ unui profesor.)*

INCARNÂ vb. **1.** a (se) întruchipa, a (se) întrupa, (înv.) a (se) împelița, a (se) închipui, a (se) încorpora, a (se) omeni. *(S-a ~, luînd înfățișare de bărbat.)* **2.** a (se) concretiza, a (se) întruchipa, a (se) întrupa, a (se) materializa, a (se) realiza, (rar) a (se) sensibiliza. *(Iată cum a fost ~ acest element.)* **3.** a întruchipa, a întrupa, a personifica, a reprezenta, a simboliza, (înv.) a închipa. *(El ~ forța brutală.)*

INCARNÁRE s. **1.** întrupare, (înv.) împelițáre, încorporáre, omenire. *(~ unui animal în om, în basme.)* **2.** concretizare, întruchipare, întrupare, materializare, realizare, (rar) sensibilizáre. *(~ unei idei.)* **3.** întruchipare, întrupare, personificare, reprezentare, simbolizare, (înv.) personificáție. *(~ răului.)*

INCARNÁT adj. întruchipat, întrupat, personificat.

INCENDIÁ vb. a aprinde. *(A ~ un imobil.)*

INCENDIÁT adj. aprins. *(Casă ~.)*

incendiátor s., adj. v. AGITATOR. AȚIȚĂTOR. INSTIGATOR. PROVOCATOR. TULBURĂTOR.

INCENDIÉRE s. aprindere. *(~ unui imobil.)*

INCÉNDIU s. foc, pîrjol, (înv. și reg.) pojár, (reg.) pîrlitúră. *(Un ~ a distrus clădirea.)*

INCÉRT adj. **1.** discutabil, îndoielnic, nesigur. *(Rezultate ~.)* **2.** dubios, îndoielnic, nesigur, problematic, (livr.) improbábil, indecís, (rar) îndoiós, (fig.) nebulós. *(La o dată ~.)* **3.** nesigur, tulbure. *(O perioadă ~.)*

INCERTITÚDINE s. dubiu, îndoială, neîncredere, nesiguranță, rezervă, scepticism, șovăială, șovăire, (astăzi rar) necredínță, (înv.) aporíe, îndoínță. *(Domnea o stare de ~.)*

INCIDÉNT s. *(JUR.)* excepție. *(A ridica un ~ într-un proces.)*

INCIDENTÁL adj. **1.** accidental, întîmplător, ocazional, sporadic, (livr.) aleatóriu, contingént, stocástic, (rar) cazuál, (înv.) simptomátic. *(Fenomen, eveniment ~.)* **2.** întîmplător, neprevăzut, (livr.) fortuít. *(O întîlnire ~.)*

INCINERÁRE s. incinerație, (livr.) cremațiúne.

INCINERÁȚIE s. incinerare, (livr.) cremațiune.

INCIPIÉNT adj. inițial, începător. *(Stadiu ~ al unei boli.)*

incisív adj. v. BATJOCORITOR. EPIGRAMATIC. SARCASTIC. SATIRIC.

INCITÁ vb. a agita, a ațința, a instiga, a întărîta, a provoca, a stîrni, a tulbura, (pop.) a sumuța, (înv. și reg.) a scorni, (reg.) a smomi, a zădărî, (fig.) a asmuți, a monta. *(El ~ masele.)*

INCITÁNT adj. aţiţător, provocator, senzual, (rar) provocánt. *(Un surîs ~.)*

INCITÁRE s. aţiţare, instigare, instigaţie, întărîtare, provocare, stîrnire, tulburare, (rar) incitáţie, provocáţie, (pop.) zădărîre. *(~ maselor.)*

INCITÁT adj. aţiţat, instigat, întărîtat, provocat, stîrnit, (pop.) zădărît. *(Om ~.)*

incitatór s., adj. v. AGITATOR. AŢÎŢĂTOR. INSTIGATOR. PROVOCATOR. TULBURĂTOR.

incitáţie s. v. AŢÎŢARE. INCITARE. INSTIGARE. INSTIGAŢIE. ÎNTĂRÎTARE. PROVOCARE. STÎRNIRE. TULBURARE.

INCIZÁ vb. a cresta.

INCÍZIE s. crestătură.

INCLÚDE vb. **1.** a conţine, a cuprinde, a îngloba, a număra. *(~ într-însa mai multe elemente.)* **2.** a cuprinde, a îngloba. *(Vechea Galie ~ şi Belgia de astăzi.)* **3.** a integra, a introduce, a încorpora, a îngloba. *(A ~ ceva în masa unei substanţe.)*

INCLÚDERE s. **1.** cuprindere, înglobare. *(~ unui element într-un ansamblu.)* **2.** integrare, introducere, încorporare, înglobare. *(~ a ceva în masa unei substanţe.)*

INCOATÍV adj. *(GRAM.)* (înv.) silitór. *(Verbe ~.)*

INCOERÉNT adj. ilogic, nelogic. *(Afirmaţii ~.)*

INCÓGNITO adv. (înv.) tiptil. *(Călătorea ~.)*

incomensurábil adj. v. COLOSAL. ENORM. IMENS. NEMĂRGINIT. NEMĂSURAT. NESFÎRŞIT. VAST.

INCOMÓD adj. **1.** necomod, neconfortabil. *(Un scaun ~.)* **2.** jenant, neplăcut, stingheritor, stînjenitor, supărător. *(O situaţie ~.)*

INCOMODÁ vb. a deranja, a încurca, a jena, a stingheri, a stînjeni, a supăra, a tulbura, (livr.) a conturba, a importuna, (rar) a sinchisi, (pop.) a zăticni, (Mold. şi Bucov.) a zăhăi, (înv.) a sminti. *(Te rog să nu-l ~ de la lucru.)*

INCOMODÁRE s. deranjare, jenare, stingherească, stingherire, stînjeneală, stînjenire, tulburare, (livr.) conturbáre, (pop.) zăticnire. *(~ cuiva de la lucru.)*

INCOMPARÁBIL adj. inegalabil, neasemănat, neasemuit, necomparabil, negalabil, neîntrecut, unic, (rar) neajúns, (înv.) neurmát. *(O voce ~; însuşiri ~.)*

INCOMPETÉNT adj. ignorant, incapabil, necapabil, nechemat, necompetent, neisprăvit, nepregătit, nepriceput, neştiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaş ~.)*

INCOMPETÉNŢĂ s. incapacitate, necompetenţă, nepregătire, nepricepere, (fig.) slăbiciúne. *(~ unui profesor.)*

INCOMPLÉT adj. **1.** fragmentar, necomplet, parţial. *(Publicarea ~ a unei opere.)* **2.** lacunar. *(Text ~.)*

incomprehensíbil adj. v. ININTELIGIBIL. NEINTELIGIBIL.

incongruénţă s. v. CONTRADICŢIE. CONTRAZICERE. NEPOTRIVIRE.

INCONSECVÉNT adj. capricios, fluşturatic, fluturatic, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labil. *(Un om tare ~.)*

INCONSECVÉNŢĂ s. inconstanţă, instabilitate, neconsecvenţă, neconstanţă, nestabilitate, nestatornicie, (livr.) labilitáte, (înv.) neconsecínţă, nestáre. *(~ unei persoane.)*

INCONSOLÁBIL adj. neconsolabil, neconsolat, nemîngîiat.

INCONSTÁNT adj. **1.** capricios, fluşturatic, fluturatic, inconsecvent, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător. (livr.) labil. *(Un om tare ~.)* **2.** capricios, instabil, neconstant, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, variabil, (reg.) tonátic, tonós, (fig.) năzurós, (pop. fig.) bălţát. *(O vreme ~.)*

INCONSTÁNŢĂ s. inconsecvenţă, instabilitate, neconsecvenţă, neconstanţă, nestabilitate, nestatornicie, (livr.) labilitáte, (înv.) neconsecínţă, nestáre. *(~ unei persoane.)*

INCONŞTIÉNT adj., adv. **1.** adj. leşinat, (Transilv.) petrecút. *(A avut o criză şi este ~.)* **2.** adj. automat, automatic, instinctiv, maşinal, mecanic, reflex. *(Gest, act ~.)* **3.** adv. automat, automatic, maşinal, maşinaliceşte, mecanic, reflex, (înv.) mecanicéşte. *(Merge ~.)* **4.** adj. instinctual, instinctiv. *(Reflexe ~.)* **5.** adj. iresponsabil. *(Faptă ~.)*

INCONŞTIÉNŢĂ s. **1.** *(MED.)* leşin, lipotimie, nesimţire, (rar) leşinătúră. *(Se află în stare de ~.)* **2.** iresponsabilitate. *(~ faptei unei persoane.)*

INCONTESTÁBIL adj. **1.** categoric, cert, evident, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **2.** clar, evident, flagrant, izbitor, învederat, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **3.** efectiv, indiscutabil, real. *(A adus servicii ~.)*

INCONTINENŢĂ URINÁRĂ s. *(MED.)* enurezis.

INCONVENÁBIL adj. neconvenabil.

INCONVENIÉNT s. **1.** dificultate, greutate, impas, impediment, neajuns, nevoie, obstacol, oprelişte, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicíe, (înv. şi reg.) scandál, sminteálă, (înv.) anevoinţă, nevoinţă, popríre, stenahorie, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depăşit un mare ~.)* **2.** dezavantaj, neajuns, (fig.) handicáp. *(Un ~ în calea realizării a ceva.)*

INCONVERTÍBIL adj. neconvertibil. *(Valori ~.)*

INCORÉCT adj., adv. **1.** adj. eronat, fals, greşit, inexact, neadevărat, (înv. şi reg.) sminţít. *(Rezultat ~ al unui calcul.)* **2.** adj. eronat, greşit, impropriu. *(Exprimare ~.)* **3.** adj., adv. defectuos, greşit, necorect, prost, rău, (fig.) stricát. *(O pronunţare ~; vorbeşte ~ englezeşte.)* **4.** adj. necinstit, necorect, neonest,

(livr.) verós, (înv.) malonést. *(Om, slujbaș ~.)* **5.** adj. ilegal, ilicit, necinstit, necorect, nelegal, neonest, (fig.) murdár, necurát. *(Afaceri ~.)*

INCORECTITÚDINE s. **1.** eroare, greșeală, inexactitate. *(O ~ de calcul.)* **2.** necinste, necorectitudine, (înv.) incorecțiúne, malonestitáte. *(~ unui slujbaș.)*

incorecțiúne s. v. INCORECTITUDINE. NECINSTE. NECORECTITUDINE.

INCORIGÍBIL adj. înrăit, (livr.) inveterát. *(Un bețiv ~.)*

INCORPORÁNT adj. *(LINGV.)* polisintetic. *(Limbă ~.)*

INCORUPTÍBIL adj. cinstit, corect, integru, leal, necoruptibil, onest, (livr.) prob, (înv.) neademenit, nemitárnic, (fig.) curát, nepătát.

INCORUPTIBILITÁTE s. cinste, corectitudine, integritate, lealitate, onestitate, (livr.) probitáte, (rar) onorabilitáte, (înv.) onestáte, onestíe, (înv. și reg. fig.) curățénie, curățíe. *(~ unui slujbaș.)*

INCREDÍBIL adj. necredibil, neverosimil, (înv.) necrezút. *(O veste ~.)*

incredúl adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. SUSPICIOS. TEMĂTOR.

incredulitáte s. v. BĂNUIALĂ. NEÎNCREDERE. SUSPICIUNE.

incriminá vb. v. ACUZA. INCULPA. ÎNVINOVĂȚI. ÎNVINUI.

incriminăre s. v. ACUZARE. ACUZAȚIE. INCULPARE. ÎNVINOVĂȚIRE. ÎNVINUIRE.

incriminát s., adj. v. ACUZAT. INCULPAT. ÎMPRICINAT. ÎNVINOVĂȚIT. ÎNVINUIT. PÎRÎT.

INCRIMINATÓR adj. *(JUR.)* acuzator. *(Fapte ~.)*

INCRUSTÁRE s. incrustație. *(O ~ de fildeș.)*

INCRUSTÁȚIE s. incrustare. *(O ~ de sidef.)*

INCUBATÓR s. clocitoare, cloșcă artificială.

INCULPÁ vb. *(JUR.)* a acuza, (livr.) a încrimina.

INCULPÁRE s. *(JUR.)* acuzație, (livr.) încriminăre.

INCULPÁT s., adj. *(JUR.)* acuzat, împricinat, învinuit, pîrît, (livr.) incriminát, (pop.) pricinăș, (prin Transilv.) pricinát. *(~ are cuvîntul!)*

INCÚLT adj., s. ignorant, necultivat, neinstruit, neînvățat, prost, simplu, (livr.) agramát, ignar, (înv.) gros, neabecedát.

INCULTÚRĂ s. ignoranță, nepricepere, neștiință, (livr.) agramatísm, (înv.) prostăticíe, prostíe, prostíme. *(~ unei persoane.)*

incumbá vb. v. REVENI.

INCURÁBIL adj. *(MED.)* **1.** nevindecabil, (înv.) necurábil. *(Boală ~.)* **2.** condamnat, nevindecabil, (înv.) necurábil. *(Un bolnav ~.)*

incúrie s. v. DEZORDINE. NEGLIJENȚĂ. NEÎNGRIJIRE.

inde conj. v. UNDE.

INDECÉNT adj. deșănțat, imoral, impudic, necuviincios, nerușinat, obscen, pornografic, scabros, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licențiós, (înv. și pop.) scîrnav, slobod, (reg.) porcotós, (fam.) deșucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(O glumă, o atitudine ~.)*

INDECÉNȚĂ s. imoralitate, impudoare, necuviință, nerușinare, obscenitate, pornografie, scabrozitate, trivialitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licénță, licențiozitáte, (înv. și pop.) mascará, măscără, măscăriciúne, măscăríe, scîrnăvíe. *(Un act de ~.)*

INDECÍS adj. ezitant, fluctuant, nedecis, nehotărît, șovăielnic, șovăitor, (rar) șovăind, șovăit, (reg.) codélnic, (prin Munt.) pregetós, (înv.) înclinátór, îndoiélnic, pregetátór, tîrziélnic, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~; om ~.)*

indecís adj. v. DUBIOS. INCERT. ÎNDOIELNIC. NESIGUR. PROBLEMATIC.

indecízie s. v. CODEALĂ. CODIRE. EZITARE. FLUCTUAȚIE. ÎNDOIALĂ. NEHOTĂRÎRE. PREGETARE. ȘOVĂIALĂ. ȘOVĂIRE.

in-de-cîmp s. v. INEAȚĂ.

INDECLINÁBIL adj. *(GRAM.)* nedeclinabil. *(Cuvînt ~.)*

INDEFINÍT adj. **1.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedeslușit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)* **2.** confuz, difuz, imprecis, neclar, nedefinit, nedeslușit, nelămurit, neprecis, vag, (fig.) surd. *(O senzație ~ de durere.)* **3.** confuz, echivoc, imprecis, neclar, nedefinit, neprecis, obscur, (livr.) abscóns. *(O semnificație ~.)* **4.** *(GRAM.)* nedefinit, nehotărît, (înv.) nehotăritór. *(Articol ~.)*

indelébil adj. v. NEȘTERS.

INDELICATÉȚE s. bădărănie, grosolănie, impoliteță, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, mojicie, necuviință, nepoliteță, țărănie, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofănism, (reg.) modorănie, (înv.) grosime, rîtănie, (rar fig.) necioplire. *(A comis o ~.)*

indemnitáte s. v. INDEMNIZARE. INDEMNIZAȚIE.

INDEMNIZÁRE s. indemnizație, (rar) indemnitáte. *(A acorda cuiva o ~.)*

INDEMNIZÁȚIE s. indemnizare, (rar) indemnitáte. *(A primit o ~.)*

indemnizáție s. v. COMPENSARE. COMPENSAȚIE. DAUNE. DESPĂGUBIRE. REPARAȚIE.

INDEPENDÉNT adj., adv. **1.** adj. liber, neatîrnat, suveran, (înv. și pop.) slobod, (înv.) nedependént, vólnic. *(Stat ~.)* **2.** adj. *(BIS.)* autocefal, neatîrnat. *(Biserica ortodoxă română este ~.)* **3.** adj., adv. separat. *(Dezvoltarea ~ a două limbi înrudite; studiază ~ fenomenele.)*

INDEPENDÉNȚĂ s. **1.** libertate, neatîrnare, suveranitate, (înv. și pop.) slobozénie, (înv. și reg.) slobozíe, (înv.) nedependénță, volnicíe. *(~ unui stat.)* **2.** *(BIS.)* autocefalie, neatîrnare. *(~ bisericii ortodoxe române.)*

INDESCIFRÁBIL adj. ilizibil, neciteț, nedescifrabil, nelizibil, (fig.) hieroglífic. *(Un scris ~.)*

INDESCRIPTÍBIL adj. inexprimabil, nedescriptibil, neexprimabil, negrăit, nespus, (livr.) indicíbil, inefábil.

INDESTRUCTÍBIL adj. indisolubil. *(Legătură ~.)*

ÍNDEX s. indice. *(~ la o carte.)*

índex s. v. ARĂTĂTORUL.

INDEZIRÁBIL adj. nedorit. *(O persoană ~.)*

INDIÁN s., adj. **1.** s. (livr.) hindús. **2.** adj. (livr.) hindús, (rar) índic.

índic adj. v. INDIAN.

INDICÁ vb. **1.** a arăta, (înv.) a spúne. *(I-a ~ drumul, cărarea.)* **2.** a arăta, a trasa. *(A ~ cuiva calea de urmat.)* **3.** a arăta, a preciza, a spune, (înv. și reg.) a semna, (înv.) a permíte, (grecism înv.) a prohdeorisi. *(După cum am ~.)* **4.** a preciza, a pune. *(~ te rog și data.)* **5.** a arăta, a menționa, a preciza, a semnala, a specifica, (înv.) a specializa. *(Vom ~ următoarele recomandări ...)* **6.** a prescrie, a recomanda, (pop.) a scríe. *(Îi ~ un tratament.)* **7.** a aminti, a arăta, a cita, a menționa, a pomeni, a semnala, (rar) a semnaliza, (înv.) a memora, a prenumi, (fig.) a atínge. *(Problema este ~ într-un document.)* **8.** a arăta, a desemna, a semnala. *(Tabel care ~ învingătorii în concurs.)* **9.** a arăta, a însemna, a marca, a preciza. *(Ceasul ~ timpul.)* **10.** a arăta, a înregistra, a marca. *(Termometrul ~ o temperatură ridicată.)* **11.** a arăta, a atesta, a denota, a releva, a trăda, a vădi. *(~ o proastă creștere.)* **12.** a demonstra, a dovedi, a proba, (fig.) a marca. *(Cursul evenimentelor ~ o cotitură.)*

INDICÁRE s. **1.** arătare, trasare. *(~ căii de urmat.)* **2.** prescriere, recomandare. *(~ unui tratament.)* **3.** amintire, citare, menționare, mențiune, pomenire, semnalare, (rar) semnalizáre. *(~ unui fapt semnificativ.)* **4.** menționare, precizare, specificare. *(~ unui lucru.)* **5.** arătare, desemnare, semnalare. *(Tabel cu ~ învingătorilor într-un concurs.)*

INDICÁT adj., adv. **1.** adj. adecvat, conform, convenabil, corespunzător, cuvenit, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil, recomandat, (livr.) pertinént, (înv.) cuviincíos, răspunzătór, (fig.) sănătós. *(Calea cea mai ~ pentru ...)* **2.** adv. adecvat, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil. *(Nu e ~ să ...)* **3.** adj. adecvat, bun, nimerit, potrivit, propriu. *(Un teren ~ pentru literatură.)* **4.** adj. adecvat, binevenit, bun, favorabil, fericit, nimerit, oportun, potrivit, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priincíos. *(Un prilej ~.)*

indicatív adj. v. INDICATOR. ÎNDRUMĂTOR.

INDICATÍV adj., s. *(GRAM.)* (înv.) arătătór. *(Modul ~.)*

INDICATÓR adj., s. **1.** adj. îndrumător, (rar) indicatív. *(Un semnal ~.)* **2.** s. arătător. *(~ la un manometru.)* **3.** s. jalon, reper, semn. *(Ca ~ se află un stîlp de piatră.)* **4.** s. semnal. *(~ de circulație.)*

INDICÁȚIE s. **1.** directivă, instrucțiune, îndrumare, normativ, normă, recomandare, (înv.) regulatív. *(A respectat toate ~iile primite.)* **2.** precizare, prescripție, prevedere, (înv.) scriptúră, (grecism înv.) prohdiorihmós. *(~ legii.)* **3.** informație, îndrumare, lămurire. *(A primit toate ~iile necesare.)* **4.** prescripție, regulă, (înv.) ustáv. *(Citeva ~ pentru ...)* **5.** aviz, instrucțiuni (pl.), prescripție, recomandare, recomandație. *(După ~ medicului.)* **6.** explicație, instrucțiuni (pl.), îndrumare, lămurire. *(~ pentru folosirea unui medicament.)* **7.** însemnare, mențiune, notă, notificare, notificație, observație, precizare, specificare, specificație. *(Poartă următoarea ~ ...)* **8.** dovadă, indiciu, mărturie, pildă, probă, semn, (livr.) testimóniu, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) răspúns. *(Există numeroase ~ii în acest sens.)*

ÍNDICE s. index. *(~ la o carte.)*

indicíbil adj. v. INDESCRIPTIBIL. INEXPRIMABIL. NEDESCRIPTIBIL. NEEXPRIMABIL. NEGRĂIT. NESPUS.

INDÍCIU s. dovadă, indicație, mărturie, pildă, probă, semn, (livr.) testimóniu. (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) răspúns. *(Există numeroase ~ii în sprijinul ...)*

INDIÉNI s. pl. amerindieni (pl.), pici-roșii (pl.). *(~ii reprezintă populația băștinașă din America.)*

INDIFERÉNT adj. **1.** flegmatic, impasibil, imperturbabil, insensibil, nepăsător, nesensibil, nesimțitor, pasiv, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Ce tip ~!)* **2.** apatic, delăsător, indolent, lăsător, nepăsător, pasiv, placid, tembel, (livr.) impasíbil, (reg.) nebrișlit, (fig.) réce. *(Om ~; atitudine ~.)*

indiferentísm s. v. APATIE. DELĂSARE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

INDIFERÉNȚĂ s. **1.** apatie, delăsare, indolență, inerție, insensibilitate, nepăsare, pasivitate, placiditate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivísm, (înv.) negrijă, negrijínță, tembelic, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de ~.)* **2.** dezinteres, dezinteresare, nepăsare. *(De o ~ condamnabilă.)* **3.** flegmă, impasibilitate, nepăsare. *(Ce este această ~ la el?)*

INDIGÉN adj., s. aborigen, autohton, băștinaș, neaoș, pămîntean, (pop.) pămîntésc, (înv. și reg.) moșneán, moșteán, (înv.) pămîntenésc. *(Populația ~ a unui teritoriu.)*

indigená vb. v. ÎMPĂMÎNTENI. NATURALIZA.

indigenát s. v. ÎMPĂMÎNTENIRE. NATURALIZARE.

indigénță s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

INDIGÉST adj. greu. *(Mîncare ~.)*

INDIGÉSTIE s. *(MED.)* aplecat, (pop.) plecáte (pl.), (reg.) îndesoáre, (Mold., Bucov., Transilv. și Ban.) ciumurluiálă. *(A făcut o ~.)*

INDIGNÁ vb. a (se) revolta, a (se) scandaliza, (înv.) a (se) scandalisi, a (se) scăndăli. *(Vestea l-a ~.)*

INDIGNÁRE s. revoltare, revoltă, scandalizare, (rar) indignațiúne, (pop.) oțăreálă, oțărîre. *(Stare de ~.)*

INDIGNÁT adj. revoltat, scandalizat.

indignațiúne s. v. INDIGNARE. REVOLTARE. REVOLTĂ. SCANDALIZARE.

INDIGÓ s. carbon, plombagină, hîrtie-carbon. *(~ pentru scoatere de copii.)*

INDIRÉCT adj. **1.** mediat, mijlocit. *(Relații ~.)* **2.** *(GRAM.)* (înv.) nedrept. *(Complement ~.)*

INDISCIPLINÁT adj. insubordonat, neascultător, nedisciplinat, nesubordonat, nesupus, recalcitrant.

INDISCIPLÍNĂ s. neascultare, nedisciplină, nesupunere, (livr.) insubordonáre, (rar) recalcitranță. *(Act de ~.)*

INDISCRÉT adj. curios. *(O privire ~.)*

INDISCRÉȚIE s. curiozitate. *(E de-o ~ bolnăvicioasă.)*

INDISCUTÁBIL adj., adv. **1.** adj. categoric, cert, evident, incontestabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **2.** adj. efectiv, incontestabil, real. *(A adus servicii ~.)* **3.** adj. categoric, evident, flagrant, izbitor, vădit. *(Un adevăr ~.)* **4.** adv. absolut, bineînțeles, cert, desigur, firește, garantat, natural, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(Crezi că vine? — ~!)* **5.** adv. neapărat, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, precis, sigur, (pop.) nesmintít. *(~ voi fi acolo la ora anunțată.)*

INDISOLÚBIL adj. **1.** indestructibil. *(Legătură ~.)* **2.** inseparabil, nedespărțit, neseparabil, organic, unitar. *(Un tot ~.)*

INDISPENSÁBIL adj., adv., s. pl. **1.** adj. neapărat, necesar, nedispensabil, vital. *(Condiții ~ pentru viață.)* **2.** adv. neapărat, obligatoriu, (rar) necesarménte. *(Este ~ să mergi acolo.)* **3.** s. pl. izmene (pl.), (prin Bucov. și Maram.) bráce (pl.), (Transilv.) gaci (pl.).

INDISPONÍBIL adj. inapt. *(Fotbalist ~ pentru joc.)*

INDISPOZÍȚIE s. *(MED.)* (înv.) zaiflíc. *(O ~ trecătoare.)*

indispoziție s. v. CICLU. MENSTRUAȚIE. PERIOD.

INDISPÚNE vb. **1.** a (se) amărî, a (se) îndurera, a (se) întrista, a (se) mîhni, a (se) necăji, a (se) supăra, (înv. și pop.) a (se) obidi, (înv. și reg.) a (se) scîrbi, (înv.) a (se) oțărî, a (se) rîvni, (fig.) a (se) cătrăni. *(L-ai ~ pe tata.)* **2.** a agasa, a enerva, a irita, a necăji, a plictisi, a sîcîi, a supăra, (livr.) a tracasa, (pop.) a ciudi, a zădărî, (reg.) a zăhătui, (Mold.) a chihăi, (Ban.) a zăgălui, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a scîrbi, (pop. fig.) a ardeia, (reg. fig.) a scociorî. *(Îl ~ cu insistențele.)*

INDISPÚS adj. **1.** abătut, amărît, deprimat, descurajat, îndurerat, întristat, mîhnit, necăjit, supărat, trist, (pop.) obidít, (înv. și reg.) scîrbít, supărăciós, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjít, (fig.) cătrănít, pleoștít, plouát. *(Om ~; era tare ~.)* **2.** mahmur, (înv.) țiriachíu. *(Om ~ după chef.)* **3.** *(MED.)* (înv.) zaíf. *(E ușor ~ de la o gripă.)*

INDIVÍD s. **1.** chip, față, figură, ins, om, persoană, (pop.) creștin, súflet, (Ban. și Transilv.) nat, (înv.) ipochímen, obráz, (fam.) mútră, tip, (peior.) creatúră, specimén. *(Am întîlnit acolo mulți ~ cunoscuți.)* **2.** cap, ins, om, persoană, (fig.) căciúlă. *(Cite 5 lei de ~.)*

INDIVÍDĂ s. (fam.) típă, tipésă.

INDIVIDUÁL adj. **1.** particular, personal, propriu, (înv.) obrăzálnic, particularístic, particulárnic, pártnic, personalicésc, personálnic. *(Însușiri ~.)* **2.** particular, personal, propriu, (rar) subiectív. *(O viziune, o creație ~.)* **3.** particular, personal, propriu, (livr.) privát. *(Probleme ~; proprietate ~.)* **4.** singular. *(O atitudine ~.)* **5.** aparte, deosebit, neobișnuit, singular, special, (livr.) insolít. *(Un caz ~.)*

INDIVIDUALITÁTE s. originalitate, personalitate. *(~ unui artist.)*

INDIVIDUALIZÁ vb. **1.** a caracteriza. *(Își ~ sugestiv personajele.)* **2.** a tipiza. *(A ~ un personaj literar.)* **3.** a (se) particulariza, (rar) a (se) personaliza. *(Se ~ dintre alte elemente.)* **4.** a (se) izola, a (se) singulariza. *(A ~ însușirile unui fenomen.)*

INDIVIDUALIZÁRE s. **1.** caracterizare. *(~ a unui personaj.)* **2.** tipizare. *(~ eroilor.)* **3.** particularizare, (rar) personalizáre. *(~ unor trăsături.)* **4.** izolare, singularizare. *(~ din ansamblu.)*

INDIVIZÍBIL adj. nedespărțit, nedivizibil. *(Un tot ~.)*

indivizibilitáte s. v. UNITATE.

INDÓL s. *(CHIM.)* benzopirol.

INDOLÉNT adj., s. **1.** adj. apatic, delăsător, indiferent, lăsător, nepăsător, pasiv, placid, tembel, (livr.) impasíbil, (reg.) nebrințit, (fig.) réce. *(Om ~; atitudine ~.)* **2.** adj. bleg, lălîu, moale, molatic, molîu, mototol, (reg.) tofológ, (fig.) băligós, mălăiét, mămăligós. *(O ființă ~.)* **3.** adj., s. leneș, puturos, trîndav, trîntor, (rar) somnorós, (înv. și pop.) nehárnic, (reg.) cániv, lenós, zăcáș, (Mold.) duglán, dúgliș, láinic, (prin Olt.) sanchíu, (Transilv. și Bucov.) trînd, (înv.) lenevós, tanduríu. *(Om ~.)*

INDOLÉNȚĂ s. **1.** apatie, delăsare, indiferență, inerție, insensibilitate, nepăsare, pasivitate, placiditate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivísm, (înv.) negrijă, negrijíință, tembelíc, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de ~.)* **2.** lene, lenevie, puturoșenie, trîndăveală, trîndăvie, (rar) lenevíre, puturoșie, trîndăvít, (înv.) tandúr. *(E de-o ~ fără pereche.)*

INDRUȘÁIM s. *(BOT.; Lathyrus odoratus)* sîngele-voinicului, (reg.) hărăgică, măzărátă, măzăreán, măzărícă, măzăríche, măzărói, măzărúică, orășniță, péjmă, floare-de-măzăre.

indrușáim s. v. MUȘCATĂ.

indubitábil adj. v. CATEGORIC. CERT. EVIDENT. INCONTESTABIL. INDISCUTABIL. NECONTESTABIL. NECONTESTAT. NEDISCUTABIL. NEÎNDOIELNIC. NEÎNDOIOS. NETĂGĂDUIT. SIGUR. VĂDIT.

INDUCTÁNȚĂ s. *(FIZ.)* inductivitate. *(~ unui circuit electric.)*

INDUCTIVITÁTE s. *(FIZ.)* inductanță. *(~ unui circuit electric.)*

INDULGÉNT adj. **1.** iertător, îndurător, îngăduitor, milostiv, (livr,) clemént. *(Om ~.)* **2.** concesiv, îngăduitor, tolerant, (înv.) răbdător. *(Prea este ~ !)*

INDULGÉNȚĂ s. **1.** iertare, îndurare, îngăduință, milostivire, (livr.) clemență. *(Cere cu umilință ~.)* **2.** îngăduință, îngăduire, toleranță, (rar) tolerantism, (pop.) îngăduială, (înv.) răbdáre. *(Manifestă prea multă ~.)*

industriál s. v. INDUSTRIAȘ.

INDUSTRIÁȘ s. (înv.) industriál, industriós.

industriós s. v. INDUSTRIAȘ.

INEÁȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Linum catharticum)* (reg.) inușór, mărgelúță. **2.** *(Linum austriacum)* (reg.) inușór, în-de-cîmp.

INECHITÁBIL adj. injust, nedrept, neechitabil, (livr.) iníc. *(O măsură ~.)*

INECHITÁTE s. injustiție, nedreptate, neechitate, nejustiție, (înv. și pop.) strîmbătáte, (înv. și reg.) strîmb, (turcism înv.) zulúm. *(A comis o ~.)*

inedít adj. v. NOU. ORIGINAL.

INEDÍT s. noutate, originalitate. *(~ unei teorii.)*

ineĭábil adj. v. INDESCRIPTIBIL. INEXPRIMABIL. NEDESCRIPTIBIL. NEEXPRIMABIL. NEGRĂIT. NESPUS.

INEFICÁCE adj. ineficient, infructuos, inutil, nefolositor, netrebuincios, neutil, van, zadarnic, (livr.) inoperánt, oțiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deșért, gratuít, steríl, sterp. *(Eforturi ~.)*

INEFICACITÁTE s. ineficiență, inutilitate, zădărnicie, (rar) superfluénță, superfluitáte, (înv.) netrebnicíe, (fig.) sterilitáte. *(~ discuțiilor.)*

INEFICIÉNT adj. ineficace, infructuos, inutil, nefolositor, netrebuincios, neutil, van, zadarnic, (livr.) inoperánt, oțiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deșért, gratuít, steríl, sterp. *(Eforturi ~.)*

INEFICIÉNȚĂ s. ineficacitate, inutilitate, zădărnicie, (rar) superfluénță, superfluitáte, (înv.) netrebnicíe, (fig.) sterilitáte. *(~ discuțiilor.)*

INEGÁL adj. **1.** neegal. *(De lungimi ~.)* **2.** disproporționat. *(Lupta devine ~.)*

INEGALÁBIL adj. incomparabil, neasemănat, neasemuit, necomparabil, neegalabil, neîntrecut, unic, (rar) neajúns, (înv.) neurmát. *(O voce ~; însușiri ~.)*

INEGALITÁTE s. disproporție. *(Există o ~ între cei doi boxeri.)*

INÉL s. **1.** verighetă, (pop.) verígă, (prin Ban.) búrmă. *(E însurat și poartă ~.)* **2.** belciug, verigă. *(~ de lacăt.)* **3.** ochi, verigă, za, (înv. și reg.) rătéz. *(~ de lanț.)* **4.** *(ANAT.)* segment. *(Un ~ al corpului albinei.)* **5.** buclă, cîrlionț, creț, ondulație, ondulă, val, zuluf, (rar) sfrédel, sfredelitúră, (reg.) scîrliónț, zgîrlăúnte, (Ban.) cocór, (prin Munt. și Mold.) scîr. *(~ din părul cuiva.)*

INELÁ vb. **1.** a (se) bucla, a (se) cîrlionța, a (se) încreți, a (se) ondula, (rar) a (se) zulufa, (prin Olt. și Munt.) a (se) scîrlionți. *(Și-a ~ părul.)* **2.** *(SILV.)* a secui, (reg.) a certi, a ciungi, a plesura. *(A ~ arborii.)*

INELÁR s. *(ENTOM.; Gastropacha neustria)* fluture-inelat.

INELÁRE s. buclare, cîrlionțare, încrețire, ondulare. *(~ părului.)*

INELÁT adj. **1.** buclat, cîrlionțat, creț, încrețit, ondulat, (rar) zulufát, (prin Olt. și Munt.) scîrlionțát, (prin Olt.) scîrcior. *(Păr ~.)* **2.** buclat, creț, mărgelat. *(Lînă ~.)*

ineluctábil adj. v. IMINENT. INEVITABIL.

inépt adj. v. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEGHIOBESC. NEROD. NEROZESC. NETOT. PROSTESC. STUPID.

INEPȚÍE s. dobitocie, idioțenie, idioție, imbecilitate, neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(A spus o mare ~.)*

INEPUIZÁBIL adj. interminabil, neepuizabil, neistovit, nesfîrșit, (fig.) nesecát. *(O sursă ~ de . . .)*

INÉRT adj. **1.** mort, neînsuflețit, nemișcat, rece, țeapăn. *(O ființă ~.)* **2.** anchilozat, înțepenit, țeapăn. *(Are o mînă ~.)* **3.** *(CHIM.)* inactiv. *(Substanță ~.)*

INERȚÍE s. **1.** fixitate, imobilitate, neclintire, nemișcare, nemobilitate. *(Stare de ~ a unui corp.)* **2.** *(CHIM.)* inactivitate. *(~ unei substanțe.)* **3.** inactivitate, inacțiune, neactivitate, pasivitate, (rar) pasivísm, ședére, (pop.) nemișcáre, (reg.) zăcășeálă, (înv.) neacțiúne, nelucráre. *(~ îl exasperează.)* **4.** apatie, delăsare, indiferență, indolență, insensibilitate, nepăsare, pasivitate, placiditate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivísm, (înv.) negrijă, negrijínță, tembelíc, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de ~.)*

INERVÁRE s. *(FIZIOL.)* inervație. *(~ pielii.)*

INERVÁȚIE s. *(FIZIOL.)* inervare. *(~ pielii.)*

INESTÉTIC adj. urît. *(Un aspect ~.)*

INESTIMÁBIL adj. inapreciabil, neestimabil, neprețuit, (înv.) nestimát. *(De o valoare ~.)*

INEVITÁBIL adj., adv. **1.** adj. fatal, (rar) neapărát, neevitábil. *(În mod ~ vei ajunge acolo.)* **2.** adv. fatal, fatalmente, (rar) necesarmênte. *(~ trebuia să se întîmple.)* **3.** adj. iminent, (livr.) ineluctábil. *(Un fenomen ~.)* **4.** adj. cert, sigur. *(Căderea ~ a cetății.)*

INEVITABILITÁTE s. iminență. *(~ producerii unui fenomen.)*

INEXÁCT adj. **1.** eronat, fals, greșit, incorect, neadevărat, (înv. și reg.) smintít. *(Rezultat ~ al unui calcul; calcul ~.)* **2.** eronat, fals, greșit, neexact, nefondat, neîntemeiat, (înv. fig.) rătăcít. *(O știre, o părere ~.)* **3.** eronat, greșit, (rar fig.) strîmb. *(O înțelegere ~ a lucrurilor.)*

INEXACTITÁTE s. **1.** eroare, greșeală, incorectitudine. *(O ~ de calcul.)* **2.** falsitate, neadevăr, neexactitate, netemeínicie. *(~ unei afirmații.)*

INEXISTÉNȚĂ s. neant, neființă, nimic, (rar) négură, neúnde, uitáre, (înv.) nedereásă, nefápt.

inexorábil adj. v. CRUD. HAIN. IMPLACABIL. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎN-

DUPLECAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEMILOSTIV.

INEXPERIMENTÁT adj. neexperimentat, (pop.) necercát. *(Un tînăr ~.)*

INEXPLICÁBIL adj. **1.** neexplicabil, neînțeles. *(Un fapt ~.)* **2.** bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străin, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce cheștie ~ !)*

INEXPLORÁT adj. necercetat, necunoscut, neexplorat. *(O regiune ~.)*

INEXPRESÍV adj. **1.** monoton, neexpresiv, uniform, (fig.) monocórd, plat. *(Stil ~.)* **2.** neexpresiv, searbăd, spălăcit, șters. *(O față ~.)*

INEXPRIMÁBIL adj. indescriptibil, nedescriptibil, neexprimabil, negrăit, nespus, (livr.) indicíbil, inefábil. *(O stare ~.)*

infailíbil adj. v. CERT. SIGUR.

infailibilitáte s. v. CERTITUDINE. SIGURANȚĂ.

INFÁM adj., s. **1.** adj., s. abject, josnic, mișel, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticăít, (reg.) pălăvătic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) infect, murdár. *(Un om ~.)* **2.** adj. josnic, mișel, mișelesc, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrileg, (înv. și pop.) parșiv, scîrnav, (Mold.) chiolhănós, (înv.) blestemățésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbit, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(Faptă ~.)*

infám adv. v. MIȘELEȘTE. NETREBNIC. TICĂLOȘEȘTE.

INFAMÁNT adj. compromițător, degradant, dezonorant, înjositor, nedemn, rușinos, (livr.) difamánt, (rar) degradatór, (înv.) necinstitór, pierzătór. *(O faptă ~.)*

INFAMÍE s. abjecție, fărădelege, josnicie, mișelie, mîrșăvie, nelegiuire, nemernicie, netrebnicie, ticăloșie, (livr.) ignominie, turpitúdine, (astăzi rar) scelerăție, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurăt, necurățíe, necurățíre, păgînătáte, păginíe, verigășíe, (fig.) murdăríe. *(A comite o ~.)*

INFANTÉRIE s. *(MIL.)* (înv. și pop.) pedestríme, (înv. și reg.) píhotă, (fam. și ir.) pífă, pifánie.

INFANTERÍST s. *(MIL.)* (înv. și pop.) pedestráș, (înv. și reg.) pihotáș, (înv.) odivói, pedéstru, tălpoș, tălpáș, (fam. și ir.) pifán.

INFANTICÍD s. *(JUR.)* pruncucidere.

infatigábil adj. v. NEISTOVIT. NEOBOSIT. NEOSTENIT.

INFANTÍL adj. **1.** copilăresc, (livr.) pueríl, (înv.) pruncésc. *(Jocuri ~.)* **2.** copilăresc. naiv, pueril. *(Ce sînt gesturile astea ~ ?)*

INFATUÁ vb. a se făli, a se fuduli, a se grozăvi, a se împăuna, a se înfumura, a se îngîmfa, a se lăuda, a se mîndri, a se semeți, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocorî, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se înfoia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu te mai ~ atîta !)*

INFATUÁRE s. aroganță, fală, fudulie, înfumurare, îngîmfare, mîndrie, orgoliu, semeție, trufie, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmție, suficiență, (rar) superbíe, țanțoșie, (înv. și pop.) măreție, mărîre, (pop. și fam.) ífos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșíe, (înv.) fălnicíe, láudă, măríc, măríme, mîndrețe, pohfálă, preaînălțare, preaînălțíme, semețíre, trúfă, trufășíe, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)*

INFATUÁT adj. fudul, grandoman, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) măreț, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuit, (înv. și reg.) pîșín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadárnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobít.

INFÉCT adj. **1.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, greu, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(Un miros ~.)* **2.** împuțit, puturos, viciat, rău-mirositor, (livr.) fetíd, pestilențiál. *(Aer ~.)* **3.** dezgustător, oribil, respingător, scîrbos. *(Ce caracter ~ !)* **4.** dezgustător, respingător, scîrbos, spurcat, (pop.) scîrnav. *(~ treabă !)*

infléct adj., s. v. ABJECT. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. TICĂLOS.

INFECTÁ vb. *(MED.)* a (se) contagia, a (se) contamina, a (se) molipsi, (pop.) a se úmple, (înv.) a (se) smredui, a (se) strica. *(I-a ~ pe toți cei din jur.)*

infectánt adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.

INFECTÁRE s. *(MED.)* contagiune, contaminare, infecție, molipsire, (rar) molipseálă, (înv.) smreduíre. *(Agenți de ~.)*

INFECTÁT adj. *(MED.)* contaminat, molipsit, (înv.) smreduít. *(Persoană ~.)*

INFÉCȚIE s. **1.** *(MED.)* contagiune, contaminare, infectare, molipsire, (rar) molipseálă, (înv.) smreduíre. *(Agenți de ~.)* **2.** duhoare, împuțiciune, miasmă, putoare, (livr.) fetiditáte, (înv.) duh, smreduíre. *(Simțea o ~ insuportabilă.)*

INFECȚIÓS adj. *(MED.)* **1.** contagios, molipsitor, (rar) contaminánt, infectánt, (pop.) lipiciós, (reg.) mutátór, (înv.) acolisitór, ciumáș, ciumós, împărțitór, smreduitór. *(Boală ~.)* **2.** contagios, molipsitor, (livr.) mefític, pestifér, pestilént, pestilențiál. *(Agent ~.)*

INFERIÓR adj., s. **1.** adj. ordinar, prost, rău. *(Tutun, vin ~.)* **2.** adj. mărunt, mic. *(Funcționar ~.)* **3.** adj., s. subaltern, subordonat. *(E ~ lui la serviciu.)*

INFÉRN s. *(BIS.)* iad, (livr.) gheénă, tártar, (înv.) matca fócului.

INFERNÁL adj. **1.** demonic, diabolic, diavolesc, drăcesc, necurat, satanic, (livr.) demoniác, mefistofélic, (înv. și pop.) satanésc, (înv.) demonicésc, mamónic, satanicésc. *(Planuri ~.)* **2.** diabolic, drăcesc. *(Dansează într-un ritm ~.)* **3.** colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)*

INFIDÉL adj. adulter, necredincios, nefidel, (înv.) preacurvár, preaiubít, vicleán, viclenitór, (fig.) trădătór. *(Bărbat ~; femeie ~.)*

INFIDELITÁTE s. *(JUR.)* adulter, înșelăciune, necredință, (înv.) preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, vicleníe, (fig.) trădáre. *(~ în relațiile conjugale.)*

INFILTRÁ vb. **1.** a pătrunde, a se scurge, (reg.) a se stoárce. *(Apa de ploaie se ~ în pământ.)* **2.** a pătrunde, a se strecura, (livr.) a se insinua. *(Apa se ~ în zidărie.)*

INFILTRÁRE s. infiltrat, infiltrație, pătrundere, (livr.) insinuáre. *(~ apei în . . .)*

INFILTRÁT s. infiltrare, infiltrație, pătrundere, (livr.) insinuáre. *(~ apei în . . .)*

INFILTRÁȚIE s. infiltrare, infiltrat, pătrundere, (livr.) insinuáre. *(~ apei în . . .)*

INFÍM adj. microscopic, minuscul, (livr.) infinitezimál. *(Cantitate ~; de proporții ~.)*

INFINÍT adj., s. **1.** adj. imens, necuprins, nefinit, nelimitat, nemărginit, nemăsurat, nesfîrșit, nețărmurit, (rar) ilimitát. *(Cimpie ~.)* **2.** s. enormitate, imensitate, necuprins, nemărginire, nemărginit, nesfîrșire, nesfîrșit, vastitate. *(~ cîmpiei.)* **3.** adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **4.** adj. complet, desăvîrșit, nemărginit, total, (fig.) orb. *(Încredere ~ în cineva.)*

infinitezimál adj. v. INFIM. MICROSCOPIC. MINUSCUL.

INFÍRM adj., s. *(MED.)* invalid, schilod, (pop.) beteág, schílav, (înv. și reg.) calíc, neputincios, nevólnic, sec, slăbănóg, (reg.) schilăvós, șont, șonțit, (Transilv., Mold. și Bucov.) chílav, (înv.) mișél, rupturít, secát, (fam.) șontoróg. *(Om ~.)*

INFIRMÁ vb. **1.** a contrazice, a dezminți. *(Acest fapt ~ părerea curentă.)* **2.** a anula, (fig.) a răsturna. *(A ~ o teorie.)* **3.** *(JUR.)* a abroga, a anula, a desființa, a invalida, a suprima, (pop.) a strica, (înv.) a surpa. *(A ~ o lege, un act normativ.)*

INFIRMÁRE s. **1.** anulare, (fig.) răsturnáre. *(~ unei teorii.)* **2.** *(JUR.)* abrogare, anulare, desființare, invalidare, suprimare. *(~ unui act normativ.)*

INFIRMERÍE s. *(MED.)* (rar) lazarét, (înv.) bólniță.

INFIRMIÉR s. *(MED.)* (germanism reg.) vélter, (înv.) bolnicér, spitalagíu, spitaliót.

INFIRMIÉRĂ s. *(MED.)* soră, (Transilv.) vélteriță, (înv.) spitalagioáică.

INFIRMITÁTE s. invaliditate, (rar) anormalitáte, schilodénie, (pop.) beteșúg, meteáhnă, (înv. și reg.) neputință, (reg.) betegíe, betejeálă.

INFLAMÁ vb. **1.** *(MED.)* a (se) congestiona, a (se) irita, a (se) obrinti, (reg.) a (se) boboti. *(Plaga s-a ~.)* **2.** *(MED.)* a se obrinti, a se tumefia, a se umfla, (reg.) a se boboti. *(Brațul s-a ~.)* **3.** *(MED. VET.)* a se umfla, (pop.) a se bolovăni. *(Ugerul vacii s-a ~.)*

INFLAMÁBIL adj. (înv.) aprinzăciós, aprinzătór. *(Material ~.)*

INFLAMÁRE s. *(MED.)* **1.** congestionare, inflamație, iritare, obrinteală, obrintire, obrintit, obrintitură, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)* **2.** inflamație, obrinteală, obrîntitire, obrintit, obrintitură, tumefacție, tumefiere, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unui țesut.)*

INFLAMÁT adj. *(MED.)* **1.** congestionat, iritat, (reg.) bobotít. *(Plagă ~.)* **2.** tumefiat, umflat, (livr.) tumescént, tumíd, (reg.) bobotít. *(Un țesut ~.)*

INFLAMÁȚIE s. *(MED.)* **1.** congestionare, inflamare, iritare, obrinteală, obrintire, obrintit, obrintitură, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)* **2.** (concr.) congestie, iritație. *(O ~ gravă a rănii.)* **3.** inflamare, obrinteală, obrintire, obrintit, obrintitură, tumefacție, tumefiere, umflare, (reg.) bobotíre. *(Proces de ~ a unui țesut.)* **4.** (concr.) tumefacție, umflătură, (livr.) tumescéntă, (prin Transilv.) aprinsúră, (prin Bucov.) badragánie. *(O ~ evidentă a țesutului.)*

INFLEXÍBIL adj. **1.** neelastic, neflexibil, rigid, tare, țcapăn. *(O bară, o nuia ~.)* **2.** decis, dîrz, ferm, hotărît, intransigent, neabătut, neclintit, nestrămutat, nesovăitor, statornic, (înv.) nepregetătór. *(Om ~; caracter ~.)*

INFLEXIBILITÁTE s. rigiditate. *(~ unei bare.)*

inflexibilitáte s. v. DÎRZENIE. FERMITATE. HOTĂRÎRE. INTRANSIGENȚĂ. NECLINTIRE. NEÎNDUPLECARE. NESTRĂMUTARE. NESOVĂIRE. STATORNICIE.

INFLEXIÚNE s. intonare, intonație, mlădiere, modulare, modulație, ton, tonalitate. *(O voce cu ~i plăcute.)*

INFLORESCÉNȚĂ s. *(BOT.)* (reg.) moț. *(~ la papură.)*

INFLUÉNT adj. important, însemnat, marcant, puternic. *(Un personaj ~.)*

INFLUENȚÁ vb. a înrîuri. *(A ~ mișcarea simbolistă.)*

INFLUENȚÁBIL adj. (fig.) moále, slab. *(Ești un om ~ !)*

INFLUÉNȚĂ s. **1.** înrîurire, putere, (rar) stăpînire, (înv.) înrîurítă. *(Nu are nici o ~ asupra lui.)* **2.** ascendent, autoritate, conside-

raţie, înrîurire, prestigiu, reputaţie, respect, stimă, trecere, vază, (înv.) înrîurită, (fig.) crédit. *(Se bucură de o mare ~.)* **3.** înrîurire, putere, trecere, (fig.) greutáte. *(Om cu ~.)* **4.** acţiune, efect, înrîurire, rezultat. *(Ce ~ are acest medicament asupra inimii?)*

influénţă s. v. GRIPĂ.

INFÓRM adj. amorf. *(O masă ~ de . . .)*

INFORMÁ vb. **1.** a cerceta, a se documenta, a studia, a vedea, (înv.) a se pliroforisi. *(S-a ~ dacă nu s-a mai scris despre asta.)* **2.** a se interesa, (înv. şi reg.) a cerca. *(Se ~ de tot ce-a mai apărut.)* **3.** a cerceta, (Transilv., Ban. şi Bucov.) a ştirici. *(S-a ~ peste tot.)* **4.** a anunţa, a aviza, a încunoştinţa, a înştiinţa, a vesti. *(A ~ pe cineva despre ceva.)* **5.** a anunţa, a comunica, a încunoştinţa, a înştiinţa, a vesti, (rar) a semnaliza, (Transilv. şi Ban.) a ştirici. *(Vă ~ că trebuie să fiţi prezenţi.)* **6.** a avertiza, a înştiinţa, a preveni, (prin Transilv. şi Ban.) a priti, (înv.) a prevesti. *(Te ~ că mîine vine controlul.)*

INFORMÁRE s. **1.** anunţare, încunoştinţare, înştiinţare, vestire. *(~ cuiva despre ceva.)* **2.** avertizare, înştiinţare, prevenire, (înv.) prevestíre. *(~ cuiva asupra controlului de mîine.)* **3.** documentare, documentaţie, informaţie. *(Muncă de ~.)*

INFORMÁT adj. **1.** documentat. *(Un cercetător ~.)* **2.** avizat, capabil, competent, pregătit, (fig.) tare. *(E un om ~ în această problemă.)*

INFORMATÍV adj. orientativ. *(Preţuri ~.)*

INFORMATÓR s. *(LINGV.)* subiect. *(~ pentru o anchetă dialectală.)*

INFORMÁŢIE s. **1.** comunicare, înştiinţare, ştire, veste. *(O ~ de mare importanţă.)* **2.** cunoştinţă, ştire, veste, (prin Transilv.) hir, (înv.) mărturíe, pliroforíe, ştiinţă. *(Ai vreo ~ despre el?)* **3.** (înv.) cuvînt. *(N-a primit ~ile lui.)* **4.** referinţă, relaţie. *(Ce ~ îmi poţi da despre . . . ?)* **5.** notă. *(A publicat o ~ în ziarul de ieri.)* **6.** documentare, documentaţie, informare. *(Muncă de ~.)* **7.** indicaţie, îndrumare, lămurire. *(A primit toate ~ile necesare.)*

INFRACTÓR s. *(JUR.)* făptaş, făptuitor, răufăcător. *(~ a fost condamnat.)*

INFRACŢIONÁL adj. *(JUR.)* corecţional. *(Faptă cu caracter ~.)*

INFRACŢIÚNE s. *(JUR.)* vină. *(~ lui a fost dovedită.)*

INFRASTRUCTÚRĂ s. *(CONSTR.)* (rar) substructúră. *(~ unui imobil.)*

INFRUCTUÓS adj. ineficace, ineficient, inutil, nefolositor, netrebuincios, neutil, van, zadarnic, (livr.) inoperánt, oţiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deşért, gratuit, steril, sterp. *(Discuţii ~.)*

INFUZÓR s. *(ZOOL.)* ciliat. *(Parameciul este un ~.)*

inga interj. v. IATĂ. UITE. VEZI.

INGENIÓS adj. **1.** abil, deştept, dibaci, scusit, isteţ, îndemînatic, meşter, priceput, pop.) mehénghi, (înv. şi reg.) pricopsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meşteşugáreţ, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Om ~.)* **2.** creator, imaginativ, inventiv, iscoditor, iscusit, născocitor, (înv.) scornáci. *(Un spirit ~.)* **3.** inventiv, iscusit, subtil. *(Procedeu ~.)*

INGENIOZITÁTE s. **1.** abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, iscusinţă, isteţie, isteţime, îndemînare, pricepere, ştiinţă, talent, uşurinţă, (pop.) meşteşúg, meşteşugíre, (înv. şi reg.) meşteríe, (reg.) apucătúră, pricepuţíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în mînuirea...)* **2.** inventivitate, iscusinţă, subtilitate. *(~ unui procedeu.)*

INGENUITÁTE s. candoare, credulitate, inocenţă, naivitate. *(E de-o ~ dezarmantă.)*

INGÉNUU adj. candid, credul, inocent, naiv, neştiutor. *(O fiinţă ~.)*

INGERÍNŢĂ s. amestec, imixtiune, intervenţie. *(~ în treburile altui stat.)*

ingrát adj. v. ANEVOIOS. DELICAT. DEZAGREABIL. DIFICIL. GINGAŞ. GREU. NEPLĂCUT.

INGRÁT adj., s. nerecunoscător, (înv.) nedúlce, nemulţumitór. *(Om ~.)*

INGRATITÚDINE s. nerecunoştinţă, (înv.) nemulţumíre. *(~ faţă de cineva.)*

INGREDIÉNT s. aromat, condiment, mirodenie, (pop.) dres, (înv.) băcănii (pl.), miroáse (pl.), miródie, mirosítură, spiţerie. *(Vanilia, piperul sînt ~.)*

ingurgitá vb. v. ÎNGHIŢI.

INHALÁ vb. a aspira, a trage. *(~ pe nări o substanţă medicamentoasă.)*

INHALÁRE s. aspirare, inhalaţie. *(~ unei substanţe medicamentoase.)*

INHALÁŢIE s. aspirare, inhalare. *(~ unei substanţe medicamentoase.)*

INHIBITÍV adj. inhibitor. *(Proces ~.)*

INHIBITÓR adj. inhibitiv. *(Reacţie ~.)*

inhumáţie s. v. ÎNGROPARE. ÎNGROPAT. ÎNHUMARE. ÎNMORMÎNTARE.

inie adj. v. INECHITABIL. INJUST. NEDREPT. NEECHITABIL.

INIMAGINÁBIL adj. neimaginabil, neînchipuit. *(O situaţie ~.)*

ÍNIMĂ s. **1.** *(ANAT., MED.)* cord. *(Suferă de ~.)* **2.** suflet, (înv.) máţe (pl.), pîntece. *(Oftează din adîncul ~.)* **3.** sîn, suflet. *(Cu frica în ~.)* **4.** cupă. *(~ la cărţile de joc.)* **5.** *(BOT.)* măduvă. *(~ a tulpinii unui copac.)* **6.** *(BOT.)* cocoş. *(~ la pepenele verde.)*

inimă s. v. ABDOMEN. BĂRBĂŢIE. BRAVURĂ. BURTĂ. CARACTER. CENTRU. CURAJ. CUTEZANŢĂ. DÎRZENIE. ESENŢĂ. FIRE. FOND. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. MATERIE. MIEZ. MIJLOC. NATURĂ. NEÎNFRICARE. PÎNTECE SEMEŢIE. STOMAC. STRUCTURĂ. TEMERITATE. TEMPERAMENT.

inimiciţie s. v. ANIMOZITATE. DISCORDIE. DUŞMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PORNIRE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂŞIE. ZÎZANIE.

INIMIOÁRĂ s. (pop.) inimúcă, inimúţă

INIMÓS adj. brav, curajos, cutezător, dîrz, îndrăzneţ, neînfricat semeţ, viteaz, (livr.

întrepid, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. și pop.) voiníc, (înv.) hrăbór, neînfricoșát. *(Om ~.)*

inimúcă s. v. INIMIOARĂ.

inimúță s. v. INIMIOARĂ.

ININTELIGÍBIL adj. neinteligibil, (livr.) încomprehensíbil, (fam.) păsărésc. *(Într-o exprimare ~.)*

inișor-de-aliór s. v. LINARIȚĂ.

iniță s. v. CUSCUTĂ. TORȚEL.

INIȚIÁ vb. **1.** a începe. *(A ~ o campanie.)* **2.** a preconiza. *(A ~ o nouă metodă.)* **3.** a călăuzi, a introduce. *(A~ pe cineva într-un domeniu.)* **4.** a (se) instrui, a (se) învăța. *(A ~ într-o disciplină.)*

INIȚIÁL adj. **1.** începător. *(Literă ~.)* **2.** originar, primitiv, primordial. *(Patria ~ a albanezilor.)* **3.** incipient, începător. *(Stadiu ~ al unei boli.)* **4.** originar, prim, primar, primordial. *(Fondul ~ al caracterului său.)*

INIȚIATÓR s. **1.** promotor, protagonist, (rar) începătór. *(~ al unui curent.)* **2.** *(CHIM.)* promotor.

INIȚIÉRE s. **1.** începere. *(~ unei campanii.)* **2.** preconizare. *(~ unei noi metode.)* **3.** călăuzire, introducere. *(~ cuiva într-o profesiune.)* **4.** instruire, învățare. *(~ cuiva într-o disciplină.)*

INJECTÁ vb. *(MED.)* a se congestiona, a se înroși. *(Ochii i s-au ~.)*

INJECTÁT adj. *(MED.)* congestionat, înroșit, însîngerat, roșu, sîngerat, (rar) sîngerós. *(Ochi ~.)*

INJONCȚIÚNE s. (fig.) presiúne. *(~ făcută asupra cuiva.)*

INJÚRIE s. afront, insultă, jignire, ocară, ofensă, rușine, umilință, (livr.) ultráj, vexațiúne, (pop.) húlă, sudálmă, suduitúră, (înv.) băsău, dosádă, înfruntáre, necínste, obídă, (fig.) atíngere, (livr. fig.) lezáre. *(Nu poate suporta ~ ce i s-a adus.)*

INJURIÓS adj. insultător, jignitor, ofensator, (livr.) vexánt, vexatóriu, (fig.) táre. *(I-a spus cuvinte ~.)*

INJÚST adj. inechitabil, nedrept, neechitabil, (livr.) iníc. *(O măsură ~.)*

INJUSTÍȚIE s. inechitate, nedreptate, neechitate, nejustiție, (înv. și pop.) strîmbătáte, (înv. și reg.) strîmb, (turcism înv.) zulúm. *(A comis o ~.)*

INOCÉNT adj. **1.** nevinovat, (înv. și pop.) negrești. *(Acuzat ~.)* **2.** candid, credul, ingenuu, naiv, neștiutor. *(O ființă ~.)* **3.** candid, cast, feciorelnic, fecioresc, neprihănit, nevinovat, pudic, virgin, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(Un surîs ~.)*

INOCÉNȚĂ s. **1.** nevinovăție. *(S-a dovedit ~ acuzatului.)* **2.** candoare, credulitate, ingenuitate, naivitate. *(E de-o ~ dezarmantă.)* **3.** candoare, castitate, feciorie, neprihănire, nevinovăție, pudicitate, pudoare, virginitate, (înv.) smerénie, verguríe, (fig.) curățénie, imaculáre, neîntinăre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)*

INOCULÁ vb. *(MED.)* a vaccina, (pop.) a altoi, (înv. și reg.) a posăi.

INOCULÁRE s. *(MED.)* inoculație, vaccinare, (pop.) altoíre, (reg.) posăiálă, (înv.) posăíre.

INOCULÁȚIE s. *(MED.)* inoculare, vaccinare, (pop.) altoíre, (reg.) posăiálă, (înv.) posăíre.

INODÓR adj. nemirositor. *(Substanță ~.)*

INOFENSÍV adj. nevătămător.

inoperánt adj. v. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. NEFOLOSITOR. NETREBUINCIOS. NEUTIL. VAN. ZADARNIC.

INOPINÁT adj. brusc, instantaneu, neașteptat, neprevăzut, subit. *(Plecarea lui ~.)*

INOPORTÚN adj. **1.** neoportun, nepotrivit, (livr.) intempestív, (fig.) deplasát. *(O acțiune ~.)* **2.** nedorit, neoportun, nepoftit. *(Oaspete ~.)*

INORÓG s. licorn, unicorn. *(~ este un animal fabulos.)*

inoróg s. v. RINOCER.

INOSÍTĂ s. *(CHIM.)* mezoinozitol.

INOSPITALIÉR adj. neospitalier, neprimitor. *(Un loc ~.)*

INOVÁ vb. a înnoi.

INOVÁRE s. inovație, înnoire.

INOVÁȚIE s. **1.** inovare, înnoire. *(~ unui procedeu.)* **2.** noutate, prefacere, schimbare. *(A introdus unele ~ii.)*

INS s. **1.** chip, față, figură, individ, om, persoană, (pop.) creștín, súflet, (Ban. și Transilv.) nat, (înv.) ipochímen, obráz, (fam.) mútră, tip, (peior.) creatúră, specimén. *(Am întîlnit mulți ~ cunoscuți.)* **2.** cap, individ, om, persoană, (fig.) căciúlă. *(Cite 5 lei de ~.)*

INSALÚBRU adj. nesănătos. *(Locuință ~.)*

INSATISFÁCȚIE s. nemulțumire, nesatisfacție. *(Un sentiment de ~.)*

insațiábil adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂȚIOS. POFTICIOS.

insațiabilitáte s. v. LĂCOMIE. NESAȚ.

in-sălbátic s. v. LINARIȚĂ.

INSCRÍPȚIE s. (înv. și reg.) scriptúră, (înv.) semn. *(O~ tăiată în piatră.)*

inscripție s. v. ÎNMATRICULARE. ÎNREGISTRARE. ÎNSCRIERE.

INSÉCTĂ s. *(ENTOM.)* gînganie, giză, hexapod, (pop.) goángă, múscă, (reg.) bórză, (Transilv.) pépe.

INSENSÍBIL adj. **1.** nesimțitor. *(~ la injecții.)* **2.** flegmatic, impasibil, imperturbabil, indiferent, nepăsător, nesensibil, nesimțitor, pasiv, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Ce lip ~ !)*

INSENSIBILITÁTE s. **1.** nesensibilitate, nesimțire, (înv.) nesimțibilitáte. *(~ la injecții.)* **2.** apatie, delăsare, indiferență, indolență, inerție, nepăsare, pasivitate, placiditate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivism, (înv.) negríjă, negrijínță, tembelíc, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de condamnabilă ~ a unei persoane.)*

INSENSIBILIZÁ vb. **1.** a amorți. *(Dentistul ~ o măsea.)* **2.** (fig.) a se împietri. *(Inima i s-a ~.)*

INSEPARÁBIL adj. **1.** indisolubil, nedespărțit, neseparabil, organic, unitar. *(Un tot ~.)* **2.** nedespărțit, nedezlipit, neseparabil. *(Prieteni ~.)*

INSESIZÁBIL adj. imperceptibil, neauzit, neperceptibil, nesesizabil, nesimțit, (fig.) imponderábil. *(Un zgomot ~.)*

insidiós adj. v. ÎNȘELĂTOR. PERFID. VICLEAN.

INSÍGNĂ s. însemn, (înv.) mărcă, semn.

insignifiánt adj. v. MĂRUNT. NEIMPORTANT. NEÎNSEMNAT. OARECARE.

insinuá vb. v. INFILTRA. PĂTRUNDE. STRECURA.

INSINUÁNT adj. (înv.) insinuátor. *(Ton ~.)*

insinuáre s. v. INFILTRARE. INFILTRAT. INFILTRAȚIE. PĂTRUNDERE.

insinuátor adj. v. INSINUANT.

INSIPÍD adj. dulceag, fad, searbăd, (rar) spelb, (Transilv.) líhod, (Bucov.) línced. *(O mâncare ~.)*

insipíd adj. v. ANOST. NEINTERESANT. PLICTICOS. PLICTISITOR.

INSISTÁ vb. **1.** a persevera, a persista, a stărui. *(A ~ și a reușit.)* **2.** a stărui, (prin Mold.) a bărăni, (fig.) a pistona. *(A ~ pe lângă el pentru...)* **3.** a accentua, a apăsa. *(A ~ asupra celor spuse mai înainte.)*

INSISTÉNT adj., adv. **1.** adj. perseverent, persistent, răzbătător, statornic, stăruitor, tenace, (livr.) persuasív, (rar) străbătător. *(Om ~.)* **2.** adv. stăruitor, (înv. și reg.) táre. *(O roagă ~ să...)* **3.** adj. asiduu, perseverent, silitor, sîrguincios, sîrguitor, stăruitor, susținut, tenace, zelos. *(Eforturi ~.)*

INSISTÉNȚĂ s. **1.** perseverență, persistență, statornicie, stăruință, tenacitate, (rar) perseverație, (înv.) stăruială, stăruire. *(O ~ demnă de laudă.)* **2.** asiduitate, perseverență, rîvnă, sforțare, silință, sîrguință, stăruință, străduanie, străduință, zel, (pop.) osîrdie. *(~ele lui s-au dovedit fructuoase.)*

INSOCIÁBIL adj. morocănos, mut, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posac, posomorît, taciturn, tăcut, uricios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutărét, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclișit, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)*

INSOLÁȚIE s. *(MED.)* (reg.) îndesoáre, soare-în-cáp, soare-séc, (Maram.) asoreáiă.

INSOLÉNT adj. arogant, impertinent, ireverențios, îndrăzneț, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeț, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînat, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~ ; o atitudine ~.)*

INSOLÉNȚĂ s. aroganță, impertinență, măgărie, necuviință, neobrăzare, nerușinare, obrăznicie, sfruntare, trufie, țupeu, (rar) semeție, (livr.) mórgă, prezúmție, (pop. și fam.) țîfnă. *(E de-o ~ revoltătoare.)*

INSOLÍT adj. bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străin, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~ !)*

insolít adj. v. APARTE. DEOSEBIT. INDIVIDUAL. NEOBIȘNUIT. SINGULAR. SPECIAL.

INSOLÚBIL adj. *(CHIM.)* nedizolvabil, nesolubil.

insolúbil adj. v. NEREZOLVABIL.

INSOLVÁBIL adj. *(FIN.)* **1.** falit. *(Negustor ~.)* **2.** neplatnic. *(O persoană ~.)* **3.** falimentar. *(O întreprindere ~.)*

INSOMNÍE s. *(MED.)* nesomn, (înv. și pop.) nedormíre. *(Stare de ~.)*

INSPECTÁ vb. **1.** a cerceta, a controla, a revedea, a revizui, a verifica, (înv.) a revedui, (grecism înv.) a teorisi. *(A ~ toate scriptele instituției.)* **2.** *(MIL.)* (înv.) a șmotri. *(A ~ o unitate.)*

INSPECTÁRE s. control, inspecție, revizie, verificare. *(~ a decurs în bune condiții.)*

INSPÉCȚIE s. **1.** control, inspectare, revizie, verificare. *(~ a decurs în bune condiții.)* **2.** *(MIL.)* (înv.) șmótru. *(~ a unei unități.)*

INSPIRÁ vb. a aspira, a trage. *(~ cu nesaț aerul în piept.)*

inspirá vb. v. SUGERA.

INSPIRÁT adj. (fig.) iluminát. *(Persoană ~.)*

INSTABÍL adj. **1.** mișcător, nestatornic, schimbător, variabil. *(Dune ~.)* **2.** nestabil, precar. *(Echilibru ~.)* **3.** neregulat, nestabil, schimbător, variabil. *(Vinturi ~.)* **4.** capricios, inconstant, neconstant, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, variabil, (reg.) tonátic, tonós, (fig.) năzurós, (pop. fig.) bălțát. *(O vreme ~.)* **5.** capricios, flușturatic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, neconsecvent neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labil. *(Un om tare ~.)* **6.** fluctuant, schimbător, variabil, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~.)*

INSTABILITÁTE s. **1.** mobilitate, nestatornicie. *(~ unor dune.)* **2.** nestabilitate, precaritate. *(~ în echilibru.)* **3.** nestabilitate, nestatornicie, variabilitate. *(~ vremii.)* **4.** fluctuație, schimbare, (fig.) oscilație. *(~ la cursul bursei.)* **5.** inconsecvență, inconstanță, neconsecvență, neconstanță, nestabilitate, nestatornicie, (livr.) labilitáte, (înv.) neconsecință, nestáre. *(~ unei persoane.)*

INSTALÁ vb. **1.** a se așeza, a se fixa, a se opri, a se stabili, a se statornici, (pop.) a se sălășlui, (înv. și reg.) a se sălășui, (înv.) a se sădi, a se stăvi. *(S-au ~ în acele cîmpii mănoase.)* **2.** a trage. *(La ce hotel te-ai ~ ?)* **3.** a (se) așeza, a (se) fixa, a (se) plasa, a (se) posta. *(S-a ~ în fața ușii.)* **4.** a monta. *(A ~ un utilaj.)*

INSTALÁRE s. **1.** aşezare, fixare, oprire, stabilire, statornicire. *(~ lor în regiunile de deal.)* **2.** aşezare, plasare. *(~ lui într-un fotoliu.)* **3.** montare. *(~ unui utilaj.)*

INSTALÁT adj. aşezat, întins, (înv. şi reg.) tins. *(Tabără ~; cort ~.)*

INSTANTANÉU adj., adv. **1.** adj. brusc, înopinat, neaşteptat, neprevăzut, subit. *(Plecarea lui ~.)* **2.** adj. momentan. *(Reacţie ~.)* **3.** adj. brusc, fulgerător, năprasnic, neaşteptat, subit. *(Moarte ~.)* **4.** adv. brusc, deodată, fulgerător, odată, repede, scurt, subit, (pop.) númai, (reg.) tîrla-mîrla. *(~ se întoarce spre el şi...)*

INSTÁNŢĂ s. *(JUR.)* justiţie. *(S-a prezentat în faţa ~.)*

INSTIGÁ vb. a agita, a aţiţa, a incita, a întări ta, a provoca, a stîrni, a tulbura, (pop.) a sumuţa, (înv. şi reg.) a scorni, (reg.) a smomi, a zădări, (fig.) a asmuţi, a monta. *(El ~ masele.)*

INSTIGÁRE s. aţiţare, incitare, instigaţie, întărîtare, provocare, stîrnire, tulburare, (rar) incitáţie, provocáţie, (pop.) zădărîre. *(~ maselor.)*

INSTIGÁT adj. aţiţat, incitat, întărîtat, provocat, stîrnit, (pop.) zădărît. *(Om ~.)*

INSTIGATÓR s., adj. agitator, aţiţător, provocator, tulburător, (livr.) incitatór, sediţiós, (înv. şi pop.) răzvrătitór, (înv.) răscolitór, răscólnic, (fig.) incendiatór. *(Un ~ al maselor.)*

INSTIGÁŢIE s. aţiţare, incitare, instigare, întărîtare, provocare, stîrnire, tulburare, (rar) incitáţie, provocáţie, (pop.) zădărîre. *(~ maselor.)*

INSTÍNCT s. simţ. *(~ de conservare.)*

INSTINCTÍV adj. **1.** inconştient, instinctual. *(Reflexe ~.)* **2.** automat, automatic, inconştient, maşinal, mecanic, reflex. *(Gest, act ~.)*

INSTINCTUÁL adj. inconştient, instinctiv. *(Reflexe ~.)*

INSTITUÍ vb. **1.** a alcătui, a constitui, a crea, a desemna, a forma, a înfiinţa, a numi, a organiza, a stabili, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie specială.)* **2.** a fixa, a hotărî, a întocmi, a orîndui, a rîndui, a stabili, a statornici, (înv.) a aşeza, a lega, a politici, a scoáte, a scorni, a tocmi. *(A ~ un impozit.)* **3.** a face, a stabili. *(A ~ legi.)* **4.** a introduce, a stabili. *(A ~ o anumită practică.)* **5.** a proclama. *(A ~ republica.)* **6.** a constitui, a crea, a ctitori, a funda, a înfiinţa, a întemeia, a organiza, (astăzi rar) a statornici, (înv.) a sădi, a stabili, a statori, a temeli, (grecism înv.) a sistisi, (fig.) a urzi. *(A ~ un aşezămînt, o societate culturală.)*

INSTITUÍRE s. **1.** alcătuire, constituire, creare, desemnare, formare, înfiinţare, numire, organizare, stabilire. *(~ unei comisii speciale.)* **2.** introducere, stabilire. *(~ unei noi reglementări.)* **3.** proclamare. *(~ stării de urgenţă.)* **4.** constituire, creare, fundare, înfiinţare, întemeiere, organizare, (astăzi rar) statornicíre. *(~ corpului grăniceresc.)*

INSTITUTOÁRE s. (pop. şi fam.) dăscălíţă.

INSTITUTÓR s. dascăl, (peior.) bélfer.

INSTITÚŢIE s. unitate, (înv.) aşezămînt, stabilimént, tocmeálă. *(~ publică.)*

INSTRUCTÍV adj. educativ, moralizator, (înv.) învăţătór. *(Scriere cu conţinut ~.)*

INSTRÚCŢIE s. **1.** educaţie, învăţămînt, învăţătură, (înv.) pedeápsă. *(Procesul de ~.)* **2.** carte, cultură, cunoştinţe (pl.), învăţătură, pregătire, studii (pl.), (înv. şi pop.) slóvă, (înv. şi reg.) cărturărie, (reg.) scrisoáre, (înv.) mínte, pricopseálă, pricopsíre. **3.** *(MIL.)* (înv. şi pop.) mústră, muştruluiálă, (înv.) océnie, şmótru. *(~ recruţilor.)*

INSTRUCŢIÚNE s. **1.** directivă, indicaţie, îndrumare, normativ, normă, recomandare, (înv.) regulatív. *(A respectat toate ~ iile primite.)* **2.** (la pl.) explicaţie, indicaţie, îndrumare, lămurire. *(~ pentru folosirea unui medicament.)* **3.** (la pl.) aviz, indicaţie, prescripţie, recomandare, recomandaţie. *(După ~le medicului.)*

INSTRUÍ vb. **1.** a învăţa, (rar) a şcoli, (înv.) a certa, a mustrui, a muştrului, a pedepsi. *(A ~ elevii.)* **2.** a culturaliza. *(A ~ masele.)* **3.** a învăţa, a studia, (înv. şi reg.) a se pricopsi. *(Se ~ mult.)* **4.** a citi, a se cultiva. *(Se ~ sistematic.)* **5.** a (se) iniţia, a (se) învăţa. *(A ~ pe cineva într-o disciplină.)* **6.** a îndruma, a pregăti. *(O ~ pentru viaţa de gospodină.)* **7.** *(MIL.)* (înv.) a şmotri. *(A ~ ostaşii.)* **8.** *(JUR.)* a ancheta, a cerceta. *(A ~ un caz penal.)*

INSTRUÍRE s. **1.** cultivare, învăţare. *(~ elevilor.)* **2.** culturalizare. *(~ maselor.)* **3.** iniţiere, învăţare. *(~ cuiva într-o disciplină.)* **4.** îndrumare, pregătire. *(~ cuiva pentru viaţa de gospodină.)* **5.** *(JUR.)* anchetare, anchetă, cercetare, (înv.) spráfcă, (rusism înv.) comandiróvcă. *(~ unui caz penal.)*

INSTRUÍT adj. citit, cult, cultivat, educat, învăţat, (rar) şcolít, (înv.) pedepsít, politicít, spudaxít, sufletésc. *(Tînăr ~.)*

INSTRUMÉNT s. **1.** sculă, unealtă, ustensilă, (înv. şi reg.) sărsám, (reg.) sculeáţă, (Mold., Bucov. şi Ban.) halát, (înv.) ciníe, dichís. *(~ pentru dulgherie.)* **2.** aparat. *(Un ~ pentru curăţat cartofii.)* **3.** *(GRAM.)* (rar) uneáltă. *(Prepoziţiile sînt ~ gramaticale.)*

INSTRUMENTÁ vb. *(MUZ.)* a orchestra.

INSTRUMENTÁR s. utilaj. *(~ al unui laborator.)*

INSTRUMENTÁŢIE s. *(MUZ.)* orchestrare, orchestraţie.

INSTRUMENTÍST s. *(MUZ.)* orchestrant, (înv.) sunător.

insubordonáre s. v. INDISCIPLINĂ. NEASCULTARE. NEDISCIPLINĂ. NESUPUNERE.

INSUBORDONÁT adj. indisciplinat, neascultător, nedisciplinat, nesubordonat, nesupus, recalcitrant. *(Soldat ~.)*

INSUCCÉS s. **1.** eşec, nereuşită, (rar) neizbîndă. *(~ într-o acţiune.)* **2.** cădere, eşec, nereuşită, picare, (livr.) fiásco, (fam.) chix. *(~ al unui spectacol.)*

INSUFICIÉNT adj., adv. **1.** adj. neîndestulător, nesatisfăcător, redus. *(Cantitate ~.)* **2.** adj. puţin. *(Oaste ~; bani ~.)* **3.** adj. neîndestulător, nesatisfăcător, redus, sărac. *(Un inventar ~ de utilaje.)* **4.** adj. mic, puţin, redus,

slab. *(Are ~ posibilități de realizare.)* **5.** adv. prost, puțin, rău. *(O muncă ~ plătită.)*

INSUFICIÉNȚĂ s. **1.** lipsă, sărăcie, (înv.) neajúngere. *(~ de legume pe piață.)* **2.** cusur, defect, deficiență, imperfecțiune, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) híbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșire, răutate. *(Are nenumărate ~.)*

insuflá vb. v. ÎMBĂRBĂTA. ÎNCURAJA. ÎNDEMNA. ÎNSUFLEȚI. STIMULA. SUGERA. SUSȚINE.

INSULÁR s., adj. (înv. și pop.) ostroveán.

ÎNSULĂ s. *(GEOGR.)* **1.** (înv. și pop.) ostróv. **2.** *insulă plutitoare* = plaur, plavie, (reg.) cocióc, năcládă, plav, prundói.

INSULTÁ vb. a jigni, a ofensa, a ultragia, (livr.) a invectiva, a vexa, (pop.) a sudui, (fig.) a atínge, a răni, (livr. fig.) a leza.

INSULTÁRE s. jignire, ofensare, ultragiere, (livr.) vexáre, (fig.) răníre, (livr. fig.) lezáre.

INSULTÁT adj. jignit, ofensat, ultragiat, (livr.) vexát, (fig.) atíns, rănít, (livr. fig.) lezát.

INSÚLTĂ s. afront, injurie, jignire, ocară, ofensă, rușine, umilință, (livr.) ultráj, vexațiúne, (pop.) húlă, sudálmă, suduitúră, (înv.) băsău, dosádă, înfruntáre, necínste, obídă, (fig.) atíngere, (livr. fig.) lezáre.

INSULTĂTÓR adj. injurios, jignitor, ofensator, (livr.) vexánt, vexatóriu, (fig.) táre. *(I-a spus vorbe ~.)*

INSUPORTÁBIL adj. imposibil, nesuferit, (înv.) nesuferíbil, nesuferícios. *(Este un om ~.)*

insurgént adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

INTÁCT adj. **1.** întreg, neatins, neștirbit, (pop.) nestricát. *(Paharul a rămas ~ după cădere.)* **2.** întreg, neatins, neînceput, (glumeț fig.) virgín. *(Pachetul de țigări a rămas ~.)* **3.** întreg, neatins, nevătămat, sănătos, teafăr, valid, zdravăn, (pop.) nestricát, (înv. și reg.) nebîntuít, (reg.) néted. *(A scăpat ~ din accident.)* **4.** neatins, nepătat, neștirbit. *(Onoarea lui a rămas ~.)*

INTANGÍBIL adj. inviolabil, sacru, sfînt, (livr.) sacramentál, sacrosánct, (rar) sacrál. *(Drept ~.)*

INTEGRÁ vb. a include, a introduce, a încorpora, a îngloba. *(A ~ ceva în masa unei substanțe.)*

INTEGRÁBILĂ adj. *(MAT.)* sumabilă. *(Funcție ~.)*

INTEGRÁL adj., adv. **1.** adj. complet, întreg. *(Textul ~ al nuvelei.)* **2.** adj. complet, exhaustiv, întreg, total. *(Studiu ~; excerptare ~ a unui material.)* **3.** adj. complet, deplin, întreg, tot, total. *(Suma ~.)* **4.** adv. absolut, complet, completamente, total, (înv. și pop.) sadeá. *(Calul era ~ alb.)* **5.** adj. complet, deplin, întreg, total, (livr.) plenár, (înv.) cumplít. *(Mulțumire, realizare ~.)* **6.** adj. necondiționat, neprecupețit, total. *(Sprijin ~.)*

INTEGRÁNT adj. constitutiv. *(Parte ~ din ceva.)*

INTEGRÁRE s. includere, introducere, încorporare, înglobare. *(~ a ceva în masa unei substanțe.)*

INTEGRITÁTE s. **1.** întregime, totalitate. *(~ bunurilor.)* **2.** deplinătate, plenitudine. *(În ~ facultăților mintale.)* **3.** cinste, corectitudine, incoruptibilitate, lealitate, onestitate, (livr.) probitáte, (rar) onorabilitáte, (înv.) onestáte, onestíe, (înv. și reg. fig.) curățénie, curățíe. *(E de-o ~ ireproșabilă.)*

INTÉGRU adj. cinstit, corect, incoruptibil, leal, necoruptibil, onest, (livr.) prob, (înv.) neademenít, nemitárnic, (fig.) curát, nepătát. *(Funcționar ~; comportare ~.)*

INTELÉCT s. **1.** gîndire, judecată, minte, rațiune, spirit. *(Operă a ~.)* **2.** gîndire, înțelegere, judecată, minte, rațiune, (fig.) cap. *(Are un ~ extrem de limpede.)* **3.** deșteptăciune, inteligență, judecată, minte, pricepere, rațiune, spirit, (pop.) duh, (Ban., Transilv. și Olt.) pámet, (înv.) înțelégere, (fam.) dóxă, (fig.) cap, créier. *(Are un ~ de nivel mediu.)*

INTELECTUÁL adj. **1.** cerebral, mintal, rațional, spiritual. *(Activitate ~.)* **2.** spiritual. *(Cultura ~.)*

INTELECTUALITÁTE s. (rar) inteligență. *(Întreaga ~ a satului.)*

INTELIGÉNT adj. **1.** ager, deștept, dibaci, iscusit, isteț, îndeminatic, priceput, (pop.) mintós, (înv. și reg.) marghiól, pricopsít, (prin Transilv.) artút, (Mold. și Bucov.) hîtru, (Transilv.) ócoș, știam, (înv.) scornáci, (fig.) dezghețát, sprínten, (fam. fig.) breaz. *(O minte ~.)* **2.** deștept, spiritual, (înv.) spirituós. *(O conversație ~.)* **3.** chibzuit, cuminte, deștept, înțelept. *(O faptă ~.)*

INTELIGÉNȚĂ s. **1.** deșteptăciune, intelect, judecată, minte, pricepere, rațiune, spirit, (pop.) duh, (Ban., Transilv. și Olt.) pámet, (înv.) înțelégere, (fam.) dóxă, (fig.) cap, créier. *(Are un ochi ager și o ~ de nivel mediu.)* **2.** agerime, deșteptăciune, dibăcie, iscusință, istețime, îndeminare, pricepere. *(~ unei persoane.)*

inteligéntă s. v. INTELECTUALITATE.

INTELIGÍBIL adj. **1.** clar, deslușit, explicit, expres, lămurit, limpede, net, precis, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~; o afirmație ~.)* **2.** accesibil, (rar) pricepút. *(Un text ~.)*

INTELIGIBILITÁTE s. claritate, limpezeală, limpezime, (livr.) limpiditáte, (fig.) transparență. *(~ celor spuse.)*

intempestív adj. v. INOPORTUN. NEOPORTUN. NEPOTRIVIT.

INTENDÉNT s. administrator, (înv. și reg.) șpan, (înv.) epistát, isprávnic, provizór, (înv., în Transilv.) șofáriu. *(~ al unei case.)*

INTENDÉNȚĂ s. *(MIL.)* administrație. *(Ofițer de ~.)*

INTÉNS adj., adv. **1.** adj. mare, puternic, strălucitor, tare, viu. *(O lumină ~.)* **2.** adj. strălucitor, viu, (fig.) aprins. *(Culori ~.)* **3.** adj. izbitor, strident, tare, țipător, violent, (rar) strigătór. *(Culori, nuanțe ~.)* **4.** adj. puternic, răsunător, ridicat, tare. *(Voce ~; zgomot ~.)* **5.** adj. puternic, răsunătror,

sonor. *(Dangătul ~ al clopotului.)* **6.** adv. puternic, tare. *(Inima îi bătea ~.)* **7.** adj. pătrunzător, puternic, tare, (livr.) penetránt. *(Un miros ~.)* **8.** adj. aprig, mare, puternic, straşnic, tare, violent, zdravăn. *(Un vînt ~.)* **9.** adv. bine, puternic, tare, vîrtos, zdravăn. *(Ploua ~.)* **10.** adj. chinuitor, puternic, străpungător, violent, viu, (fig.) ascuţit, sfredelitór. *(Durere ~.)* **11.** adj. acut, adînc, ascuţit, mare, pătrunzător, profund, puternic, violent, viu. *(O suferinţă morală ~.)* **12.** adv. mult, tare. *(A suferit ~.)* **13.** adj. adînc, mare, profund, puternic, viu. *(O impresie, o emoţie ~.)* **14.** adj. puternic, viu, (fig.) aprins, arzátór, fierbínte, înflăcărát, înfocát, pasionát. *(O dorinţă ~.)* **15.** adj. febril, încordat, însufleţit, viu. *(Ritm ~ de muncă.)*

INTENSIFICÁ vb. **1.** a se accentua, a se amplifica, a creşte, a se întări, a se înteţi, a se mări, a spori. *(Viteza vîntului s-a ~.)* **2.** a (se) amplifica, a (se) întări, a (se) mări, a (se) potenţa. *(A ~ valoarea unei mărimi fizice.)* **3.** a (se) adînci, a (se) agrava, a (se) amplifica, a creşte, a (se) mări, a spori, (fig.) a (se) ascuţi. *(Disensiunile s-au ~.)* **4.** a (se) înteţi, (fig.) a (se) aprínde, a (se) încínge. *(Lupta s-a ~.)* **5.** a activa, a dinamiza, a înviora, a stimula. *(A ~ o acţiune.)*

INTENSIFICÁRE s. **1.** creştere, întărire, înteţire, mărire, sporire. *(~ vitezei vîntului.)* **2.** amplificare, întărire, mărire, potenţare. *(~ unei mărimi fizice.)* **3.** activare, dinamizare, înviorare, stimulare. *(~ unei acţiuni.)*

INTENSIFICÁT adj. amplificat, crescut, întărit, mărit, potenţat, sporit. *(O valoare fizică mult ~.)*

INTENSITÁTE s. **1.** forţă, putere, tărie, (înv.) măríe, măríme. *(~ vîntului, a dragostei.)* **2.** amploare, forţă, volum. *(Are o voce de o ~ impresionantă.)* **3.** *(FIZ.)* tensiune. *(~ într-un conductor.)*

INTÉNŢIE s. **1.** calcul, gînd, idee, plan, proiect, socoteală, (înv. şi reg.) propús, (înv.) cúget, duh, própozit, săvîrşit, socotínţă, (fam.) combináţie. *(Nu şi-a putut realiza ~.)* **2.** proiect, vedere. *(Ce ai în ~?)*

INTENŢIONÁ vb. a plănui, a proiecta, (pop.) a chiti, (înv. şi reg.) a sfătui, (reg.) a scăpa, (prin Bucov.) a scoposi, (înv.) a aşeza, a cugeta, a izvodi, (fig., în Mold. şi Transilv.) a cumpăni. *(~ să plece la mare.)*

INTENŢIONÁT adj., adv. **1.** adj., adv. deliberat, voit, liber-consimţit, (rar) precugetát. *(O acţiune ~; a procedat ~ astfel.)* **2.** adv. anume, dinadins, expres, înadins, special. *(A procedat ~ în acest sens.)*

INTER- intra-, între-.

INTERASTRÁL adj. *(ASTRON.)* interstelar. *(Spaţiu ~.)*

INTERCALÁRE s. intercalaţie.

INTERCALÁŢIE s. intercalare.

INTERDEPENDÉNŢĂ s. *(FILOZ.)* legătură universală.

INTERDÍCŢIE s. interzicere, prohibire, prohibiţie, (livr.) excluziúne, (pop.) opreálă, oprélişte, (înv.) oprire, (turcism înv.) iasác. *(~ consumului de alcool.)*

INTERÉS s. **1.** (la pl.) afacere, chestiune, problemă, treabă, (pop. şi fam.) daravéră, (reg.) támjă, (înv.) negóţ. *(Şi-a rezolvat toate ~.)* **2.** atenţie, grijă, preocupare, sinchiseală, sinchisire, sinchisit, (pop.) păsáre, (înv., în Ban. şi Transilv.) cístígă. *(Fără nici un ~ pentru . . .)* **3.** atenţie, curiozitate, luare-aminte, (înv.) periérghie, privíre. *(I-a stîrnit ~.)*

interés s. v. CAMĂTĂ. DOBÎNDĂ. PROCENT.

INTERESÁ vb. **1.** a-l preocupa. *(L-a ~ această problemă.)* **2.** a se informa, (înv. şi reg.) a cerca. *(S-a ~ de tot ce a mai apărut.)* **3.** a conta, (livr.) a importa. *(Ce ~ acest lucru, pe lîngă altele mai importante?)* **4.** a se îngriji, a se ocupa, a se preocupa, a vedea. *(~-te tu de asta.)* **5.** a căuta, a se ocupa, a se preocupa. *(M-am ~ să iasă totul bine.)* **6.** a-i păsa, a (se) sinchisi. *(Nu-l ~ nimic!)* **7.** a privi. *(O problemă care vă ~ şi pe voi.)*

INTERESÁT adj. materialist, (livr.) mercantíl. *(Un om ~.)*

INTERFERÁ vb. a se intersecta, a se încrucişa, a se întretăia, (rar) a se strătăia, a se tăia. *(Liniile care se ~.)*

INTERFERÉNŢĂ s. intersectare, încrucişare, întretăiere. *(~ de linii.)*

INTERGLACIÁR s. *(GEOL.)* interglaciaţie.

INTERGLACIÁŢIE s. *(GEOL.)* interglaciar.

INTERIMÁR adj. **1.** ad-interim. *(Ministru ~.)* **2.** provizoriu, temporar. *(Comisie ~.)*

INTERIÓR adj., s. **1.** adj. dinăuntru, intern. *(Partea ~.)* **2.** s. (fig.) pîntece, sîn. *(În ~ pămîntului, al navei.)*

interiór adj. v. LĂUNTRIC.

INTERLOCUTÓR s. (înv.) convorbitór.

INTERLÓP adj. suspect, (fig.) deocheát. *(Lume ~.)*

INTERMEDIÁ vb. a se interpune, a media, a mijloci, (rar) a negocia.

INTERMEDIÁR adj., s. **1.** adj. tranzitoriu. *(O situaţie ~.)* **2.** s. mediator, mijlocitor, (rar) interpús, (înv.) míjloc, solitór. *(~ între două părţi aflate în conflict.)* **3.** s. mijlocitor, misit, samsar, (reg.) mécler, (înv.) sensál. *(~ într-o tranzacţie comercială.)*

INTERMEDIÁRĂ s. mijlocitoare, (înv. şi reg.) telălíţă, teleléică. *(~ într-o tranzacţie.)*

INTERMÉDIU s. **1.** mediaţie, mediere, mijlocire. *(~ lui era necesar.)* **2.** cale, filieră, mijlocire. *(Prin ~ cui a ajuns la noi?)*

INTERMINÁBIL adj. **1.** inepuizabil, neepuizabil, neistovit, nesfîrşit, (fig.) nesecát. *(O sursă ~ de . . .)* **2.** nesfîrşit, (fig.) kilométric. *(O cuvîntare ~.)*

INTERMITÉNT adj. **1.** discontinuu. *(Proces, fenomen ~.)* **2.** întrerupt, întretăiat, (fig.) rupt. *(Plîns ~; respiraţie ~.)* **3.** ritmic, sacadat, (fig.) rupt. *(Ton ~; mişcări ~.)*

INTERMITÉNŢĂ s. discontinuitate. *(~ unui proces.)*

INTÉRN adj., s. **1.** adj. dinăuntru, interior. *(Partea ~.)* **2.** adj. (înv.) doméstic, intestín. *(Tulburări ~ într-un stat.)* **3.** s. (înv.) înlountráş. *(~ la liceu.)*

INTERNÁ vb. a (se) spitaliza. *(Bolnavul a fost ~.)*
INTERNÁRE s. spitalizare. *(~ unui bolnav.)*
INTERNÓD s. *(BOT.)* (rar) meritálă.
INTEROGÁ vb. **1.** a chestiona, a întreba, (pop.) a ispiti, (fig.) a descoáse. *(A ~ pe cineva despre ceva.)* **2.** a asculta, a chestiona, a examina, a întreba, (înv.) a proci ti. *(A ~ un elev.)*
INTEROGÁRE s. ascultare, chestionare, examinare, (înv.) procitánie. *(~ a unui elev.)*
INTEROGATÍV adj. întrebător. *(Ton ~.)*
INTEROGATÓRIU s. *(JUR.)* (înv.) tacrir.
interogáție s. v. ÎNTREBARE.
INTERPELÁRE s. interpelație.
INTERPELÁȚIE s. interpelare.
INTERPENETRÁȚIE s. întrepătrundere.
INTERPLANETÁR adj. cosmic, sideral, spațial. *(Zbor ~; navă ~.)*
INTERPOLÁRE s. interpolație.
INTERPOLÁȚIE s. interpolare.
INTERPRÉT s. **1.** tălmaci, traducător, translator, (înv.) dragomán, tergimán. *(A vorbi cu cineva prin ~.)* **2.** (înv. și pop.) tîlcuitór. *(~ de vise.)* **3.** comentator, tălmăcitor, tîlcuitor. *(~ al unui text beletristic.)* **4.** executant. *(~ într-un concert.)* **5.** actor, artist, (rar) teatralíst. *(~ de comedie.)*
interprét s. v. EXPONENT. REPREZENTANT.
INTERPRETÁ vb. **1.** a tălmăci, a tîlcui. *(Îi ~ visul avut.)* **2.** a analiza, a comenta, a explica, a tîlcui, (înv.) a întoárce, (fig.) a descifra. *(A ~ un text literar.)* **3.** a înțelege. *(Cum ~ acest context?)* **4.** *(MUZ.)* a cînta, a executa, a intona, (pop.) a glăsui, a spúne, a viersui, a zíce, (înv.) a glăsi, a juca. *(A ~ o melodie, o doină.)* **5.** a juca, (înv.) a parastisi. *(A ~ un rol într-o piesă.)*
INTERPRETÁRE s. **1.** tălmăcire, tîlcuire, (pop.) tîlc, (înv.) tălmăcitúră, tîlcovánie, tîlcuiálă. *(Dădea scrisorii tot felul de ~ări.)* **2.** analizare, comentare, explicare, tîlcuire, (înv.) tîlcuiálă. *(~ unui text literar.)* **3.** *(MUZ.)* executare, execuție, intonare. *(~ unei melodii.)* **4.** joc. *(Actorul a avut o ~ magistrală.)*
INTERPRÉTĂ s. actriță, artistă, (rar) teatralístă. *(~ de dramă.)*
INTERPÚNE vb. a intermedia, a media, a mijloci, (rar) a negocia.
interpús s. v. INTERMEDIAR. MEDIATOR. MIJLOCITOR.
INTERSECTÁ vb. a se interfera, a se încrucișa, a se întretăia, (rar) a se străbăia, a se băia. *(Linii care se ~.)*
INTERSECTÁRE s. interferență, încrucișare, întretăiere. *(~ de linii.)*
INTERSÉCȚIE s. încrucișare, întretăiere, răscruce, răspîntie, (pop.) crúce, furca-drúmului. *(~ a unui drum.)*
INTERSTELÁR adj. *(ASTRON.)* interastral. *(Spațiu ~.)*
INTERTRÍGO s. *(MED.)* (pop.) opăreálă.
INTERVÁL s. **1.** epocă, perioadă, răgaz, răstimp, spațiu, timp, vreme, (pop.) răspás, soróc, (înv. și reg.) seámă, (înv.) zăstímp, (grecism înv.) protesmíc. *(În acel ~ ...)* **2.** curs, răstimp, timp, vreme, (înv.) diastímă. *(În ~ de un secol.)* **3.** bucată, răstimp. *(A trecut un bun ~ de timp de cînd ...)* **4.** ceas, oră, perioadă, răstimp, timp. *(A așteptat un ~ bun pînă să vină.)* **5.** durată, întindere, perioadă, răstimp, timp, (reg.) ráhăt. *(Pe tot ~ examenului.)* **6.** perioadă, termen. *(Un ~ de garanție de 6 luni.)* **7.** depărtare, distanță, spațiu, (Transilv.) scópot. *(Ce ~ este între stîlpi?)* **8.** bucată, distanță, (reg.) postátă. *(A parcurs un bun ~ din drum.)*
INTERVENÍ vb. **1.** a se amesteca, a se băga, a se vîrî. *(A ~ nechemat într-o discuție.)* **2.** a apărea, a se ivi, a se întîmpla, a se produce, a surveni. *(A ~ o schimbare.)*
INTERVÉNȚIE s. **1.** amestec, imixtiune, ingerință. *(~ în treburile altui stat.)* **2.** demers, (înv.) ispită, ispitire. *(O ~ hotărîtă.)* **3.** cuvînt. *(~ sa la ședință a fost oportună.)* **4.** *(MED.) intervenție chirurgicală* = operație, (fig.) cutít. *(A ajuns la ~.)*
INTERVERTÍ vb. a inversa, a răsturna. *(A ~ ordinea elementelor unei serii.)*
INTERVERTÍRE s. inversare, inversiune, răsturnare. *(~ a elementelor unei serii.)*
INTERZÍCE vb. **1.** a opri. *(Îți ~ să te mai duci acolo.)* **2.** a opri, a prohibi, (înv.) a popri. *(A ~ vînzarea băuturilor.)* **3.** a opri, a proscrie. *(A ~ duelul.)* **4.** a suprima, a suspenda. *(A ~ revista.)*
INTERZÍCERE s. **1.** împiedicare, oprire, (pop.) opréliște, (înv. și reg.) popreálă. *(~ accesului cuiva.)* **2.** interdicție, prohibire, prohibiție, (livr.) excluziúne, (pop.) opreálă, opréliște, (înv.) oprire, (turcism înv.) iasác. *(~ consumului de alcool.)* **3.** oprire, proscriere. *(~ duelului.)* **4.** suprimare, suspendare. *(~ apariției unei reviste.)*
INTERZÍS adj. **1.** oprit. *(Intrarea ~.)* **2.** neîngăduit, nepermis, oprit, proscris. *(Un lucru ~.)* **3.** oprit, prohibit. *(Băuturi ~.)* **4.** oprit, (înv.) poprít. *(Fructe ~.)* **5.** suprimat, suspendat. *(Gazetă ~.)*
intestín adj. v. INTERN.
INTESTÍN s. *(ANAT.)* maț.
INTESTINÁL adj. enteric. *(Regiunea ~; afecțiune ~.)*
ÍNTIM adj., s. **1.** adj. apropiat, bun. *(Prieten ~.)* **2.** s. confident, (înv.) táinic. *(~ al domnitorului.)* **3.** adj. apropiat, strîns, *(Relații ~.)* **4.** adj. erotic, fizic, fiziologic, sexual, trupesc. *(Relații ~ între soți.)* **5.** adj. afectuos, cordial, familiar, prietenesc, prietenos. *(Nota ~ a conversației.)* **6.** adj. domestic, particular, personal, privat. *(Probleme ~.)* **7.** adj. restrîns. *(Petrecere într-un cadru ~.)* **8.** adj confidențial, particular, (înv.) particulárnic. *(Scrisori ~.)* **9.** adj. adînc, lăuntric, profund. *(Natura ~ a unui fenomen.)*
INTIMIDÁ vb. **1.** a se fîstîci, a se încurca, a se zăpăci, (reg.) a se teșmeni, a se ului. (Transilv.) a se îngăimăci, (Olt., Munt. și Transilv.) a se rătuti, (fig.) a se piérde. *(Ce te-ai ~ așa?)* **2.** a (se) speria, (rar) a (se) timora. *(Îl ~ greutatea rolului.)*

INTIMIDÁRE s. **1.** fîstîceală, zăpăceală, (Olt.) rătuteală. *(Stare de ~.)* **2.** speriere, (rar) timoráre. *(~ cuiva.)*

INTIMIDÁT adj. **1.** fîstîcit, încurcat, zăpăcit, (reg.) teşmenít, (Olt. şi Munt.) rătutít. *(Om ~.)* **2.** speriat, (rar) timorát. *(E puţin cam ~.)*

INTITULÁ vb. a boteza, a chema, a denumi, a numi, a porecli, a spune, a supranumi, (înv. şi reg.) a număra, (înv.) a grăi, a nomina, a numeni, a titlui. *(Pentru vitejia lui l-au ~ „Bravul".)*

intitulâre s. v. DENUMIRE. NUME. NUMIRE.

INTITULÁT adj. denumit, numit, poreclit, supranumit, zis, (înv.) titluít. *(Al. Golescu, ~ Arăpilă.)*

întiţă s. v. ROCOŢEA. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUŢĂ.

INTOLERÁBIL adj. inadmisibil. *(O situaţie ~.)*

INTOLERÁNT adj. necruţător, neiertător, neîndurător, neîngăduitor, nemilos, netolerant, (înv.) nesuferitór. *(Om ~.)*

INTOLERÁNŢĂ s. neîngăduinţă.

INTONÁ vb. **1.** *(MUZ.)* a cînta, a executa, a interpreta, (pop.) a glăsui, a spúne, a viersui, o zíce, (înv.) a glăsi, a juca. *(A ~ o melodie, a doină.)* **2.** a modula. *(~ cuvintele.)*

INTONÁRE s. **1.** *(MUZ.)* executare, execuţie, interpretare. *(~ a unei melodii.)* **2.** inflexiune, intonaţie, mlădiere, modulare, modulaţie, ton, tonalitate. *(O plăcută ~ a cuvintelor.)*

INTONÁŢIE s. **1.** inflexiune, intonare, mlădiere, modulare, modulaţie, ton, tonalitate. *(O voce cu ~ii plăcute.)* **2.** accent, ton. *(Vorbea cu un avînt şi o ~ plină de căldură.)*

INTOXICÁ vb. a (se) otrăvi.

INTOXICÁRE s. intoxicaţie, otrăvire, otrăvit.

INTOXICÁT adj. otrăvit.

INTOXICÁŢIE s. intoxicare, otrăvire, otrăvit.

INTRA- **1.** inter-, între-. **2.** în-.

INTRÁ vb. **1.** a merge, a pătrunde. *(Au ~ în casă.)* **2.** a veni. *(~te rog în casă!)* **3.** a se băga, a se introduce, a se vîrî. *(A ~ în spărtura din zid.)* **4.** a încăpea. *(Nu ~ în cutie; în sală ~ 1 000 de oameni.)* **5.** a ajunge, a încăpea. *(Casa a ~ pe mîna lui.)* **6.** a se împlînta, a se înfige, a pătrunde. *(Glonţul i-a ~ adînc în corp.)* **7.** a pătrunde, a străbate. *(Lumina ~ pe fereastră.)* **8.** a se angaja, a se băga, a se încadra, a se tocmi, a se vîrî, (pop.) a se învoi, a mérge, a se năimi, a se prínde, a veni, (prin Mold. şi Bucov.) a se apuca. *(A ~ paznic.)* **9.** a se înrola, a merge. *(~ în armată.)* **10.** a adera, a se înscrie. *(~ într-o organizaţie.)* **11.** a pătrunde, a trece. *(Acest cuvînt a ~ în limba literară.)* **12.** a se strîmta, a se strînge. *(Pînza a ~ la apă.)* **13.** *(MAT.)* a se cuprinde, a merge. *(4 în 8 ~ de două ori.)* **14.** a se consuma, a merge. *(~ mult unt la această mîncare.)*

intrá vb. v. ASOCIA. GRUPA. ÎNSOŢI. ÎNTOVĂRĂŞI. UNI.

INTRANSIGÉNT adj. **1.** decis, dîrz, ferm, hotărît, inflexibil, neabătut, neclintit, nestrămutat, neşovăitor, statornic, (înv.) nepregetător. *(Om ~; caracter ~.)* **2.** necruţător. *(~ cu hoţii.)*

INTRANSIGÉNŢĂ s. **1.** dîrzenie, fermitate, hotărîre, neclintire, neînduplecare, nestrămutare, neşovăire, statornicie, (livr.) decízie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. **2.** asprime, constrîngere, rigoare, rigurozitate, severitate, străşnicie, strictéţe, (înv.) străşnicíre, (fig.) duritáte. *(~ regimului de internat.)*

INTRÁRE s. **1.** venire. *(După ~ lui în casă.)* **2.** *(BIS.) intrarea în biserică* = (pop.) vovedénie. **3.** băgare, introducere, vîrîre, vîrît. *(~ lui în spărtura zidului.)* **4.** acces. *(Pe unde e ~ în uzină?)* **5.** (concr.) uşă. *(Ne aşteptau cu toţii la ~.)* **6.** (concr.) alee, fundătură, (reg.) fundác, (înv.) impás. **7.** pătrundere, străbatere. *(~ luminii prin fereastră.)* **8.** angajare, încadrare. *(~ lui în serviciu.)* **9.** aderare, înscriere. *(~ cuiva într-o organizaţie.)* **10.** pătrundere, trecere. *(~ cuvîntului în limba literară.)*

intrepíd adj. v. BRAV. CURAJOS. CUTEZĂTOR. DÎRZ. INIMOS. ÎNDRĂZNEŢ. NEÎNFRICAT. SEMEŢ. VITEAZ.

intrepiditáte s. v. BĂRBĂŢIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANŢĂ. DÎRZENIE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. NEÎNFRICARE. SEMEŢIE. TEMERITATE.

INTRIGÁ vb. a (se) alarma, a (se) frămînta, a (se) îngrijora, a (se) nelinişti, a (se) speria, a (se) tulbura, (livr.) a (se) impacienta, (reg.) a (se) îngrija, (înv.) a (se) îngriji, a (se) lărmui. *(Îl ~ întîrzierea lui.)*

intrigá vb. v. COMPLOTA. CONJURA. CONSPIRA. UNELTI.

INTRIGÁNT adj., s. (înv.) uneltitór, zavistiós, zavístnic, zavistuitór, (fam. fig.) sforár.

INTRIGÁT adj. alarmat, îngrijorat, neliniştit, (livr.) impaciént, impacientát, (înv.) îngrijít.

ÎNTRIGĂ s. **1.** maşinaţie, uneltire, (livr.) cabálă, (înv. şi reg.) marghiolíe, (Munt. şi Olt.) şcoálă, (Bucov. şi Transilv.) şcort, (înv.) marafét, téhnă, tocmeálă, úmblet, zavístie, (fam.) tertíp, (fig.) manévră, manóperă, urzeálă, (fig. rar) mreájă, reţeá, trámă, ţesătúră, (fam. fig.) mîncătoríe, panglicăríe, sforăríe. *(Umblă cu tot felul de ~i.)* **2.** complot, conjuraţie, conspiraţie, maşinaţie, uneltire, (livr.) cabálă, (înv. şi pop.) meşteşúg, meşteşugíre, (înv.) măiestríe, (fig.) lucrătúră, urzeálă. *(O ~ de curte.)* **3.** acţiune, afabulaţie, fabulaţie, subiect, (livr.) trámă, (rar) fábulă, (fig.) ţesătúră. *(~ unui roman.)*

ÎNTRINSÉC adj. *(FILOZ.)* imanent, lăuntric. *(Element ~ al unui fenomen.)*

ÎNTRÍND s. adîncitură, cotlon, firidă, nişă, ocniţă, scobitură, (înv.) sfirídă. *(Vasul era pus într-un ~.)*

INTRODÚCE vb. **1.** a băga, a vîrî. *(~ mîna în apă, cheia în broască.)* **2.** a băga, a pune, a vîrî. *(~ vinul în damigeană.)* **3.** a băga, a trece, a vîrî. *(~ aţa prin urechea acului.)* **4.** a se băga, a intra, a se vîrî. *(S-a ~ în spărtura din zid.)* **5.** a include, a integra, a încorpora,

a îngloba. *(A ~ ceva în masa unei substanțe.)* **6.** a călăuzi, a iniția. *(A ~ pe cineva într-un domeniu.)* **7.** a institui, a stabili. *(~ o anumită practică.)*

INTRODÚCERE s. **1.** băgare, băgat, vîrîre, vîrît. *(~ cheii în broască.)* **2.** băgare, băgat, punere, vîrîre, vîrît. *(~ vinului în sticle.)* **3.** băgare, băgat, trecere, vîrîre, vîrît. *(~ aței prin urechea acului.)* **4.** băgare, intrare, vîrîre, vîrît. *(~ lui prin spărtura zidului.)* **5.** includere, integrare, încorporare, înglobare. *(~ a ceva în masa unei substanțe.)* **6.** călăuzire, inițiere. *(~ cuiva într-o profesiune.)* **7.** instituire, stabilire. *(~ unei noi reglementări.)* **8.** preambul, preliminarii (pl.). *(Fără nici o ~ a atacat problema.)* **9.** prefață, cuvînt introductiv, cuvînt înainte, (livr.) preambúl, (înv.) introdúcție, precuvîntáre, predoslovíe, prelúdiu, procuvîntáre, (grecism înv.) proímion. *(~ la un studiu.)*

INTRODUCTÍV adj. preliminar, (înv.) precuvîntător. *(Cuvînt ~.)*

introdúcție s. v. CUVÎNT INTRODUCTIV. CUVÎNT ÎNAINTE. INTRODUCERE. PREFAȚĂ.

INTROSPÉCȚIE s. *(PSIH.)* autoobservare.

INTUBÁȚIE s. *(MED.)* tubaj laringian.

INTUÍ vb. **1.** a ghici, a întrevedea, a întrezări, a prevedea, a sesiza, (fig.) a mirosi, a pătrúnde. *(A ~ desfășurarea evenimentelor.)* **2.** a anticipa, a presimți, a simți, (fig.) a mirosi. *(A ~ ceea ce avea să se întîmple.)* **3.** a înțelege, a sesiza, (livr.) a priza, (fig.) a dibui, a mirosi, a prínde, (înv. fig.) a pricépe. *(I-a ~ intențiile.)*

INTUÍȚIE s. *(PSIH.)* contemplare vie.

înțură s. v. LUMÎNĂRICA-PĂMÎNTULUI.

INUMÁN adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsín, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Un om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. aspru, brutal, cîinesc, cîinos, crud, nemilos, neomenos, (înv.) vărvărésc, dur. *(Purtare ~.)* **3.** adj. barbar, crud, feroce, nemilos, neomenos, sălbatic, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Un procedeu ~.)*

INUNDÁ vb. **1.** a îneca, a potopi, (înv. și reg.) a neca. *(Apele ~ cîmpia.)* **2.** a se revărsa, (reg.) a (se) năboi. *(Apele au ~ pe cîmpie.)*

inundá vb. v. COPLEȘI. COVÎRȘI. NĂPĂDI. UMPLE.

INUNDÁRE s. **1.** înecare, potopire, (înv.) necătúră. *(~ cîmpiei de către ape.)* **2.** inundație, înec, potop, revărsare, (pop.) potopénie, (înv.) revărsătúră, undătúră. *(S-a produs o mare ~.)*

INUNDÁT adj. înecat, potopit. *(Cîmpie ~.)*

INUNDÁȚIE s. inundare, înec, potop, revărsare, (pop.) potopénie, (înv.) revărsătúră, undătúră. *(S-a produs o mare ~.)*

inușór s. v. INEAȚĂ.

INÚTIL adj., adv. **1.** adj. ineficace, ineficient, infructuos, nefolositor, netrebuincios, neutil, van, zadarnic, (livr.) inoperánt, otiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deșért, gratuít, steríl, sterp. *(Eforturi ~.)* **2.** adv. degeaba, zadarnic, (înv. și pop.) geába, súrda, (Transilv.) héba, (înv.) îndárn. *(~ te străduiești.)* **3.** adj. nenecesar, netrebuincios, neutil, (livr.) redundánt, superflúu, (fig.) parazít, parazitár. *(Detalii ~.)*

INUTILITÁTE s. **1.** ineficacitate, ineficiență, zădărnicie, (rar) superfluență, superfluitáte, (înv.) netrebnicie, (fig.) sterilitáte. *(~ discuțiilor.)* **2.** deșertăciune, zădărnicie, (rar) zadár. *(~ unei acțiuni.)* **3.** deșertăciune, nimic, nimicnicie, zădărnicie, (înv.) mișelíc, nimicíe. *(Psalmistul afirmă că totul e ~.)*

inuzitát adj. v. NEFOLOSIT. NEÎNTREBUINȚAT. NEUZITAT.

INVADÁ vb. a cotropi, a încălca, a năpădi, (pop.) a călca, (înv.) a cuprínde, a năbuși, a stropși, a supăra. *(A ~ un teritoriu străin.)*

INVADÁRE s. cotropire, invazie, încălcare, năpădire, (pop.) călcáre, (înv.) cupríndere, cupríns, năbușeálă, stropșitúră. *(~ unui teritoriu străin.)*

INVADATÓR adj., s. agresor, atacator, cotropitor, năvălitor. *(Armată ~.)*

INVALÍD adj., s. *(MED.)* **1.** infirm, schilod, (pop.) beteág, schílav, (înv. și reg.) calíc, neputinciós, nevólnic, sec, slăbănóg, (reg.) schilăvós, șont, șonțít, (Transilv., Mold și Bucov.) chílav, (înv.) mișél, rupturít, secát, (fam.) șontoróg. *(Om ~.)* **2.** mutilat, (înv.) sacatifsít. *(~ de război.)*

INVALIDÁ vb. *(JUR.)* a abroga, a anula, a desființa, a infirma, a suprima, (pop.) a strica, (înv.) a surpa. *(A ~ o lege, un act normativ.)*

INVALIDÁRE s. *(JUR.)* abrogare, anulare, desființare, infirmare, suprimare. *(~ unui act normativ.)*

INVALIDITÁTE s. *(MED.)* infirmitate, (rar) anormalitáte, schilodénie, (pop.) beteșúg, meteáhnă, (înv. și reg.) neputință, (reg.) betegíe, betejeálă.

INVARIÁBIL adj. **1.** constant, neschimbat, uniform. *(Viteză ~.)* **2.** constant, neschimbat. *(Valoare ~.)* **3.** constant, neschimbător, permanent, (livr.) imuábil. *(Fenomen ~.)*

INVARIABILITÁTE s. **1.** constanță, uniformitate. *(~ vitezei de deplasare.)* **2.** constanță, (livr.) imuabilitáte. *(~ unui fenomen.)*

INVÁZIE s. cotropire, invadare, încălcare, năpădire, (pop.) călcáre, (înv.) cupríndere, cupríns, năbușeálă, stropșitúră. *(~ unui teritoriu străin.)*

invectivá vb. v. INSULTA. ÎNJURA. JIGNI. OCĂRÎ. OFENSA. ULTRAGIA.

invectívă s. v. ÎNJURĂTURĂ.

INVENTÁ vb. **1.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi

(înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de ...)* **2.** a născoci, a plăsmui, a scorni, a ticlui, (pop.) a scoáte, a stîrni, (reg.) a scornoci, (înv.) a băsni, (fig.) a țése, a urzi, (fig. rar) a tăia, (fig. înv.) a ascuți. *(A ~ ceva pe socoteala cuiva.)*

INVENTÁR s. **1.** listă, (înv.) catagrafíe, sumár. *(Un ~ de bunuri.)* **2.** (fam.) zéstre. *(~ al unei întreprinderi.)*

INVENTÁRE s. **1.** concepere, creare, elaborare, imaginare, născocire, plănuire, plăsmuire, proiectare, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodíre. *(~ unui nou sistem de ...)* **2.** născocire, plăsmuire, scornire, ticluire, (fig.) urzíre. *(~ unei minciuni.)*

INVENTARIÁ vb. a înregistra, (înv.) a catagrafia, a registra, a scríe. *(A ~ bunuri materiale.)*

INVENTÁT adj. fals, inautentic, mincinos, născocit, neadevărat, neautentic, neîntemeiat, nereal, plăsmuit, scornit, (înv.) mințít, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmații ~; mărturie ~.)*

INVENTATÓR s. (rar) născocitór, plăsmuitór, (înv.) aflătór, inventór, izvoditór. *(~ telefoniei.)*

INVENTÍV adj. **1.** creator, imaginativ, ingenios, iscoditor, iscusit, născocitor, (înv.) scornáci. *(Un spirit ~.)* **2.** ingenios, iscusit, subtil. *(Procedeu ~.)*

INVENTIVITÁTE s. ingeniozitate, iscusință, subtilitate. *(~ unui procedeu.)*

inventór s. v. INVENTATOR.

INVÉNȚIE s. **1.** fantezie, imaginație, închipuire. *(Are o ~ bogată.)* **2.** fantezie, ficțiune, imaginație, închipuire, născocire, plăsmuire, scorneală, scornire. *(Produs al ~.)* **3.** creație, născocire, plăsmuire, scornitură, (pop.) iscodeálă, iscodénie, iscoditúră. *(O ~ a imaginației sale.)* **4.** minciună, născoceală, născocire, născocitură, neadevăr, palavră, plăsmuire, poveste, scorneală, scornire, scornitură, (pop.) iscoditúră, (înv.) básnă, băsníre. (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoáșă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e o simplă ~.)*

ÎNVERS adj., adv. **1.** adj. contrar, opus. *(Sens ~ celui inițial.)* **2.** adv. dimpotrivă. *(~ venea un autocamion.)*

INVERSÁ vb. a interverti, a răsturna. *(A ~ ordinea elementelor unei serii.)*

INVERSÁRE s. intervertire, inversiune, răsturnare. *(~ a ordinii cuvintelor într-un enunț.)*

INVERSIÚNE s. **1.** intervertire, inversare, răsturnare. *(~ a ordinii cuvintelor într-un enunț.)* **2.** *(TOPICĂ)* hiperbată. **3.** *(MED.) inversiune sexuală* = homosexualitate, pederastie, invertire sexuală.

INVERTÁZĂ s. *(BIOL.)* zaharază.

INVERTIRE SEXUÁLĂ s. *(MED.)* homosexualitate, pederastie, inversiune sexuală.

INVERTÍT s. *(MED.)* homosexual, pederast, (prin Transilv.) buzeránt.

INVESTÍ vb. a băga, a plasa, a vîrî. *(A ~ un capital în ceva.)*

INVESTIGÁ vb. **1.** a analiza, a cerceta, a examina, a studia, a urmări. (livr.) a considera, (înv.) a medita, a privi, a socoti, (fig.) a explora, (înv. fig.) a scărmăna. *(~ cauzele unui fenomen.)* **2.** (fig.) a sonda. *(A ~ opinia publică.)*

INVESTIGÁRE s. **1.** analizare, analiză, cercetare, examen, examinare, investigație, studiere, studiu, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre. *(O serioasă ~ a problemelor.)* **2.** investigație, (fig.) sondáj, sondáre. *(~ în opinia publică.)*

INVESTIGÁȚIE s. **1.** analizare, analiză, cercetare, examen, examinare, investigare, studiere, studiu, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre. *(O serioasă ~ a problemelor.)* **2.** investigare, (fig.) sondáj, sondáre. *(~ în opinia publică.)*

INVESTÍRE s. plasament, plasare. *(~ a unui capital.)*

inveterát adj. v. INCORIGIBIL. ÎNRĂIT.

INVIDIÁ vb. a pizmui, (înv.) a bănui, a deochea, a nenăvidi, a pizmi, a rîvni, a răpți, a zavistui.

INVÍDIE s. ciudă, gelozie, necaz, pică, pizmă, pornire, ranchiună, (rar) înciudáre, (pop.) nădúf, obídă, pizmuíre, pofídă, (înv., reg. și fam.) parapón, (înv. și reg., în Bucov.) băsău, (înv. și reg.) măráz, scîrbă, (reg.) píldă, zăcășeálă, zăcășíe, (prin Mold.) bănát, (Transilv.) dícă, (Ban. și Olt.) inát, (Mold.) póxie, (înv.) pátos, răpștíre, rîvnire, zavístie, zavistnicíe, (fam.) boálă. *(Îl roade ~; simte o ~ nestăpînită.)*

INVIDIÓS adj. gelos, pizmaș pizmuitor, ranchiunos, (pop. și fam.) ciudós, (reg.) zăcáș, (Transilv.) dícós, (înv.) pizmătár, pizmătăreț, rîvnitór, zavistiós, zavístnic, zavistuitór, zuliár. *(~ pe succesele altuia.)*

INVINCÍBIL adj. imbatabil, nebătut, nebiruit, neînfrînt, neînvins, (înv.) nefrînt. *(Un atlet ~.)*

INVIOLÁBIL adj. intangibil, sacru, sfînt, (livr.) sacramentál, sacrosánct, (rar) sacrál. *(Drept ~.)*

INVIOLABILITÁTE s. *(JUR.)* imunitate. *(~ parlamentară.)*

INVITÁ vb. **1.** a chema, a pofti. *(I-a ~ să meargă la el.)* **2.** a (se) îmbia, a (se) pofti, (grecism înv.) a (se) proscalisi. *(Se ~ unul pe altul la petrecere.)* **3.** a pofti, a ruga, a solicita. *(Îl ~ să intre.)* **4.** a chema, a convoca, (înv., în Transilv. și Ban.) a conchema. *(I-a ~ la direcție, la miliție.)* **5.** a chema, a provoca, (înv.) a provocarisi. *(Îl ~ la luptă.)* **6.** *(JUR.)* a chema, a cita, (înv., în Transilv.) a soroci. *(L-a ~ în fața instanței.)* **7.** a soma. *(Te ~ să-ți vezi de treabă.)*

INVITÁRE s. **1.** chemare, invitație, poftire. *(~ cuiva la masă.)* **2.** invitație, solicitare, (înv.) póftă. *(A dat curs ~ primite.)* **3.** chemare, convocare, invitație. *(~ lor la direcție.)* **4.** chemare, provocare. *(~ cuiva la luptă.)* **5.** *(JUR.)* chemare, citare, citație, invitație. *(~ cuiva în fața instanței.)* **6.** invitație, somare, somație. *(~ făcută cuiva pentru a respecta legalitatea.)*

INVITÁT s. musafir, oaspete, (rar) vizitatór, (reg.) vindíc, (prin Ban. și Transilv.) gost, ospecióí. *(A avut ~ți de seamă.)*

INVITÁȚIE s. **1.** chemare, invitare, poftire. *(~ cuiva la masă.)* **2.** invitare, solicitare, (înv.) póftă. *(A dat curs ~ primite.)* **3.** îmbiere, poftire, (rar) îmbiálă. *(~ții reciproce la ...)* **4.** chemare, convocare, invitare. *(~lor la direcție.)* **5.** *(JUR.)* chemare, citare, citație, invitare. *(~ cuiva în fața instanței.)* **6.** invitare, somare, somație. *(~ cuiva pentru respectarea legalității.)*

INVIZÍBIL adj. nevăzut, nevizibil.

INVOCÁ vb. **1.** (înv.) a meni. *(A ~ numele cuiva.)* **2.** a pretexta, (înv.) a pricinui, a propúne, a proțăpi, (grecism înv.) a profasisi. *(Ce motiv ai ~?)*

INVOCÁRE s. invocație.

INVOCÁȚIE s. invocare.

INVOLUNTÁR adj. neintenționat. *(Un gest ~.)*

INVOLÚȚIE s. regres. *(Proces de ~.)*

INVULNERÁBIL adj. inatacabil.

IOBÁG s. *(IST.)* rumân, șerb, vecin, (rar) serv, (înv.) prost. *(Țăranul dependent se numea ~ în Transilvania, „rumân" în Țara Românească și „vecin" în Moldova.)*

IOBĂGÍ vb. *(IST.)* a șerbi.

IOBĂGÍE s. *(IST.)* rumânie, șerbie, vecinătate, vecinie, (livr.) servitúte, (rar) serváj. *(Starea de dependență a țăranului s-a numit ~ în Transilvania, „rumânie" în Țara Românească și „vecinie" în Moldova.)*

IOBĂGÍME s. *(IST.)* rumânime.

ioc adv. v. DEFEL. DELOC. NICICUM. NICIDECUM.

IODIZÁ vb. *(FON.)* a se iotaciza.

IODIZÁRE s. *(FON.)* iotacism, iotacizare. *(~ unei consoane.)*

IODIZÁT adj. *(FON.)* iotacizat. *(Consoană ~.)*

IONÍT s. *(CHIM.)* schimbător de ioni.

IONIZÁRE s. **1.** *(FIZ.)* ionizație. **2.** *(MED.)* ionoterapie.

IONIZÁȚIE s. *(FIZ.)* ionizare.

IONOSFÉRĂ s. *(FIZ., GEOGR.)* termosferă.

IONOTERAPÍE s. *(MED.)* ionizare.

iordán s. v. BOBOTEAZĂ

iorgán s. v. PLAPUMĂ.

iorgován s. v. LILIAC.

ioság s. v. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. DOMENIU. LATIFUNDIU. MIJLOACE. MOȘIE. SITUAȚIE. STARE.

IOTACÍSM s. *(FON.)* iodizare, iotacizare.

IOTACIZÁ vb. *(FON.)* a se iodiza.

IOTACIZÁRE s. *(FON.)* iodizare, iotacism.

IOTACIZÁT adj. *(FON.)* iodizat. *(Consoană ~.)*

ÍOV s. *(BOT.; Salix capraea)* (reg.) lóză, mîțișoáră, răchítă, sálcie.

ióvă s. v. SALCIE. ZĂLOG.

ip s. v. ALIFIE. CREMĂ. POMADĂ. UNGUENT.

ipát s. v. CONSUL.

IPCĂRÍGE s. pl. *(BOT.; Gypsophila paniculata)* (reg.) gipsăriță.

ipochímen s. v. CHIP. FAȚĂ. FIGURĂ. INDIVID. INS. OM. PERSOANĂ.

ipocondrísm s. v. IPOHONDRIE.

IPOCRÍT s., adj. **1.** s. fățarnic, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) fariseu, (reg.) proclét, (înv.) telpíz, (fig.) iezuít, tartúf, tromboníst. *(Mare ~ mai e și ăsta!)* **2.** adj. duplicitar, fals, fariseic, fățarnic, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestríț, (înv. fig.) calp, zugrăvit. *(O comportare ~.)*

IPOCRIZÍE s. duplicitate, falsitate, fățărnicie, minciună, perfidie, prefăcătorie, viclenie, vicleșug, (livr.) fariseísm, machiavelísm, tartuferíe, tartufísm, (rar și fam.) machiaverlîc, (înv.) fățărie, prefăcánie, prefăcătúră, procleție, (fig.) iezuitísm, mascarádă. *(~ cuiva în comportare.)*

IPOHONDRÍE s. *(MED.)* (rar) ipocondrísm.

IPOSTÁZĂ s. **1.** aspect, chip, imagine, înfățișare, turnură. *(Sub ce ~ se prezintă lucrurile?)* **2.** caz, circumstanță, condiție, conjunctură, împrejurare, postură, poziție, situație, stare, (înv.) încunjurăre, perístas, prilejíre, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ ...)* **3.** circumstanță, împrejurare, moment, ocazie, prilej, situație. *(O ~ nimerită.)*

IPOTECÁ vb. *(JUR.)* (înv.) a supúne. *(A ~ un imobil.)*

IPOTECÁRE s. *(JUR.)* (pop.) zălogíre. *(~ unei case.)*

IPOTECÁT adj. *(JUR.)* (pop.) zălogít. *(Imobil ~.)*

IPOTÉCĂ s. *(JUR.)* (pop.) zălóg. *(Are o ~ pe casă.)*

IPOTÉTIC adj. presupus, prezumtiv, (livr.) prezumát, (înv.) prezúmt. *(Autorul ~ al unei poezii.)*

IPOTÉZĂ s. **1.** presupunere, prezumție, supoziție, (livr.) conjectúră, (înv.) supúnere. *(Ce ~ a lansat?)* **2.** bănuială, presupunere, prezumție, supoziție, (rar) presupús. *(~ lui s-a adeverit.)*

ÍPSOS s. *(MIN.)* ghips, (înv.) plástru. *(Statuetă de ~.)*

ir s. v. ALIFIE. CREMĂ. POMADĂ. UNGUENT.

IRASCÍBIL adj. iritabil, nervos, supărăcios, (rar) surescitábil, (pop.) rînzós, (înv. și reg.) necăjiciós, sunducós, (înv.) sîngerós, sîngiós, (fam.) nevricós. *(Fire ~.)*

IRASCIBILITÁTE s. enervare, iritabilitate, iritare, iritație, necaz, nervozitate, supărare, surescitabilitate, surescitare, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)*

irațional adj. v. ABSURD. ILOGIC. NELOGIC. NERAȚIONAL. STUPID.

IRAȚIONALÍSM s. *(FILOZ.)* antiintelectualism.

IREÁL adj. **1.** fictiv, imaginar, imaginat, închipuit, născocit, nereal, plăsmuit, scornit. *(Personaj ~.)* **2.** fantasmagoric, fantastic. *(O imagine ~.)* **3.** fantastic, fantezist, iluzoriu, imaginar, irealizabil, închipuit, nereal,

nerealizabil, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Planuri ~.)*

irealitáte s. v. FANTEZIE. HIMERĂ. ILUZIE. ÎNCHIPUIRE. UTOPIE.

IREALIZÁBIL adj. **1.** imposibil, nerealizabil, (înv.) neputincios. *(Un țel ~.)* **2.** fantastic, fantezist, iluzoriu, imaginar, ireal, închipuit, nereal, nerealizabil, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Planuri ~.)*

IRECUZÁBIL adj. (livr.) irefutábil.

iredént adj., s. v. IREDENTIST.

IREDENTÍST adj., s. *(POLITICĂ)* (rar) iredént.

irefutábil adj. v. DECISIV. DETERMINANT. HOTĂRÎTOR. IRECUZABIL.

iregulár adj. v. NEREGULAT.

iregularitáte s. v. NEREGULARITATE.

IREMEDIÁBIL adj., adv. **1.** adj. ireparabil. *(O greșeală ~.)* **2.** adv. definitiv, irevocabil. *(Un lucru ~ pierdut.)*

IREPARÁBIL adj. iremediabil. *(O greșeală ~.)*

IREPROȘÁBIL adj. **1.** desăvîrșit, impecabil, perfect. *(Un serviciu hotelier ~.)* **2.** exemplar, impecabil, pilduitor. *(O comportare ~.)*

IRESPIRÁBIL adj. greu, înăbușitor, încărcat, sufocant, viciat. *(O atmosferă ~.)*

IRESPONSÁBIL adj. inconștient.

IRESPONSABILITÁTE s. inconștiență. *(~ faptei unei persoane.)*

IREVERENȚIÓS adj. arogant, impertinent, insolent, îndrăznet, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeț, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțios, (rar) neînfrînat, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~; atitudine ~.)*

ireverențiós adj. v. NEPOLITICOS. NERESPECTUOS.

IREVOCÁBIL adj., adv. **1.** adj. definitiv, nestrămutat. *(O hotărire ~.)* **2.** adv. definitiv, iremediabil. *(Un lucru ~ pierdut.)*

IREZISTÍBIL adj. cuceritor. *(Un zîmbet ~.)*

IRIGÁRE s. irigație. *(~ unui teren.)*

IRIGATÓR s. *(MED.)* (pop.) clistír, (reg.) tulumbíță.

IRIGÁȚIE s. irigare. *(~ unui teren agricol.)*

ÍRIS s. **I.** *(BOT.)* **1.** *(Iris pseudacorus)* stînjenel, stînjen de baltă, stînjen galben, (reg.) speteáză, spetegioáră, crin-de-ápă, crin-gálben, lilie-gálbenă. **2.** *(Iris germanica)* stînjen, stînjenel, (reg.) ceápă, cocós, cocoșél, crin, lílie, lilión, paparígă, sábie, speteáză, stînjeníță, tulipán, coada-cocóșului, cosița-fételor, floare-vînătă, frunză-látă, iarbă-látă. **3.** *(Iris variegata)* stînjen, stînjenel, (reg.) lilion păsăresc. **II.** *(ANAT.)* (pop.) arcul óchiului.

IRITÁ vb. **1.** *(MED.)* a (se) congestiona, a (se) inflama, a (se) obrinti, (reg.) a (se) boboti. *(Plaga s-a ~.)* **2.** a agasa, a enerva, a indispune, a necăji, a plictisi, a sîcîi, a supăra, (livr.) a tracasa, (pop.) a ciudi, a zădărî, (reg.) a zăhătui, (Mold.) a chihăi, (Ban.) a zăgălui, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a scîrbi, (pop. fig.) a ardeia, (reg. fig.) a scociorî. *(Îl ~ cu insistențele.)*

IRITÁBIL adj. irascibil, nervos, supărăcios, (rar) surescitábil, (pop.) rînzós, (înv. și reg.) necăjicios, sunducós, (înv.) sîngerós, sîngiós, (fam.) nevricós. *(Fire ~.)*

IRITABILITÁTE s. enervare, irascibilitate, iritare, iritație, necaz, nervozitate, supărare, surescitabilitate, surescitare, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)*

IRITÁNT adj. agasant, enervant, plicticos, plictisitor, sîcîitor, supărător. *(S-a creat o situație ~.)*

IRITÁRE s. **1.** *(MED.)* congestionare, inflamare, inflamație, obrinteală, obrintire, obrintit, obrintitură, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)* **2.** agasare, enervare, plictisire, sîcîială, sîcîire, (livr.) tracasáre, (pop.) zădărîre. *(~ cuiva cu tot felul de fleacuri.)* **3.** enervare, irascibilitate, iritabilitate, iritație, necaz, nervozitate, supărare, surescitabilitate, surescitare, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)*

IRITÁT adj. **1.** *(MED.)* congestionat, inflamat, (reg.) bobotít. *(Plagă ~.)* **2.** agasat, enervat, plictisit, sîcîit, supărat, (livr.) tracasát, (pop.) zădărît. *(Om ~.)* **3.** enervat, necăjit, nervos, supărat, surescitat, (înv. și reg.) scîrbít. *(Era extrem de ~.)*

IRITÁȚIE s. **1.** *(MED.)* congestie, inflamație. *(Are o ~ la ochi.)* **2.** enervare, irascibilitate, iritabilitate, iritare, necaz, nervozitate, supărare, surescitabilitate, surescitare, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)*

IRMILÍC s. icosar. *(~ era o monedă turcească.)*

IRÓNIC adj. persiflant, persiflator, zeflemist, zeflemitor, (fig.) înțepátor. *(Ton ~.)*

IRONÍE s. persiflare, zeflemea, (rar) persifláj, (fig.) împunsătúră, înțepătúră, pișcătúră, șfichi, șfichiuitúră. *(O ~ cu adresă precisă.)*

IRONIZÁ vb. a persifla, a zeflemisi, (fig.) a împúnge, a înțepa, a șfichiui, a urzica. *(A ~ pe cineva.)*

IRONIZÁRE s. persiflare, zeflemisire, (fig.) șfichiuíre. *(~ cuiva.)*

IROSEÁLĂ s. irosire, pierdere, risipă, risipire, (pop.) prăpădíre. *(O enormă ~ de timp pentru ...)*

IROSÍ vb. **1.** a arunca, a azvîrli, a cheltui, a împrăștia, a prăpădi, a risipi, a zvîrli, (livr.) a prodiga, (înv. și reg.) a prăda, (reg.) a mătrăși, a părădui, (Transilv.) a spesa, (înv.) a rășchira, (grecism înv.) a aficrosi, (fig.) a înghiți, a mînca, a păpa, a toca. *(Și-a ~ averea.)* **2.** a pierde, a risipi, (pop.) a strica, (înv.) a istrăvi. *(Nu ~ cartușele degeaba.)*

IROSÍRE s. **1.** aruncare, azvîrlire, cheltuire, risipire, zvîrlire, (reg.) părăduíre, (fig.) păpáre, tocáre, tocát. *(~ banilor pe toate fleacurile.)* **2.** iroseală, pierdere, risipă, risipire, (pop.) prăpădíre. *(O enormă ~ de timp pentru ...)*

IROSÍT adj **1.** cheltuit, prăpădit, risipit, (reg.) părăduít. *(O avere ~.)* **2.** pierdut, risipit. *(Timp ~ în zadar.)*

IRÓZI s. pl. vicleim, (reg.) vertép. *(Datina ~ilor.)*

IRÚPE vb. a erupe, a izbucni, a năvăli, a răbufni, a țișni, (reg.) a năsădi, (prin Olt. și Ban.) a bui, (Transilv.) a bujdi, (prin Olt.) a bușni, (Transilv. și Mold.) a buti. *(Petrolul ~ din pămînt.)*

IRÚPERE s. erupție, irupție, izbucnire, năvălire, răbufnire, țișnire. *(~ petrolului din pămînt.)*

IRÚPȚIE s. erupție, irupere, izbucnire, năvălire, răbufnire, țișnire. *(~ petrolului din pămînt.)*

ISCĂ vb. **1.** a cauza, a declanșa, a determina, a dezlănțui, a genera, a naște, a pricinui, a prilejui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)* **2.** a naște, a produce, a provoca, a ridica, a stîrni. *(Cartea a ~ multe obiecții.)* **3.** a se declanșa, a se dezlănțui, a izbucni, a (se) porni, a se stîrni, (rar) a se prăvăli, (înv. și reg.) a se dezlega, a se scorni, (înv.) a se scula, a se spărge, a sta, (fig.) a se aprinde. *(S-a ~ un conflict.)* **4.** a apărea, a se ivi, a începe, a se porni, a se produce, a se stîrni, (înv. și reg.) a se scoci ori, (fig.) a se năște. *(S-a ~ din senin o furtună.)*

ISCĂRE s. declanșare, dezlănțuire, izbucnire, începere, pornire, producere, stîrnire, venire, (înv. și reg.) scornire, (înv.) prorupere, prorupție. *(Înainte de ~ viieliei.)*

ISCĂLÍ vb. **1.** a semna, a subscrie, (rar) a subsemna, (înv.) a subiscăli. *(A ~ un act, o scrisoare.)* **2.** a se semna, (pop.) a se scrie. *(Te rog să te ~ aici.)*

ISCĂLÍRE s. iscălit, semnare, subscriere, (rar) subsemnare. *(~ unui act.)*

ISCĂLÍT adj. semnat, subscris, (înv.) subsemnat. *(Act ~.)*

ISCĂLÍT s. iscălire, semnare, subscriere, (rar) subsemnare. *(~ unui act.)*

ISCĂLITÚRĂ s. semnătură, (înv. și reg.) subscriere, (înv.) subscripție, subsemnătură, (rusism înv.) podpiscă. *(~ de pe un document.)*

ISCOÁDĂ s. spion, (prin Transilv.) verbuncăș, (înv.) cearșit, limbă, privitor.

iscoádă s. v. ANALIZĂ. CERCETARE. EXAMINARE. OBSERVARE. OBSERVAȚIE. SCRUTARE. STUDIERE. STUDIU.

iscodeálă s. v. CREAȚIE. INVENȚIE. NĂSCOCIRE. PLĂSMUIRE. SCORNITURĂ.

iscodénie s. v. CREAȚIE. INVENȚIE. NĂSCOCIRE. PLĂSMUIRE. SCORNITURĂ.

ISCODÍ vb. **1.** a observa, a pîndi, a spiona, a urmări, (înv. și pop.) a priveghea, (pop.) a cerca, (înv. și reg.) a açera, a păzi. *(Îl ~ din umbră.)* **2.** a scruta, (fig.) a scormoni, a sfredeli, a străpunge. *(Îl ~ cu privirea.)* **3.** (Transilv., Ban. și Bucov.) a știrici, (fig.) a descoáse. *(Îl ~ ca să afle ceva de la el.)*

iscodí vb. v. AFLA. ANALIZA. CERCETA. CONCEPE. CREA. DESCOPERI. ELABORA. EXAMINA. FACE. GĂSI. GÎNDI. IMAGINA. INVENTA. MĂSURA. NĂSCOCI. OBSERVA. PLĂNUI. PLĂSMUI. PROIECTA. REALIZA. SCORNI. SCRUTA. STUDIA. URMĂRI.

iscodíre s. v. ANALIZĂ. CERCETARE. EXAMINARE. OBSERVARE. OBSERVAȚIE. SCRUTARE. SPIONARE. STUDIERE. STUDIU.

ISCODITÓR **adj.**, adv. **1.** adj. atent, cercetător, pătrunzător scormonitor, scotocitor, scrutător, sfredelitor, străpungător. *(Un ochi ~.)* **2.** adj. ager, clarvăzător, observator, pătrunzător, perspicace, scormonitor, scrutător, sfredelitor, străbătător, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuțit. *(O minte ~.)* **3.** adj. creator, imaginativ, ingenios, inventiv, iscusit, născocitor, (înv.) scornáci. *(Spirit ~.)* **4.** adj., adv. bănuitor, pieziș. *(Privire ~; privește ~.)*

iscoditúră s. v. CREAȚIE. INVENȚIE. MINCIUNĂ. NĂSCOCEALĂ. NĂSCOCIRE. NĂSCOCITURĂ. NEADEVĂR. PALAVRĂ. PLĂSMUIRE. POVESTE. SCORNEALĂ. SCORNIRE. SCORNITURĂ.

ISCUSÍNȚĂ s. **1.** abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, isteție, istețime, îndemînare, pricepere, știință, talent, ușurință, (pop.) meșteșug, meșteșugire, (înv. și reg.) meșteríe, (reg.) apucătură, pricepuție, (înv.) iscusire, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în minuirea . . .)* **2.** ingeniozitate, inventivitate, subtilitate. *(~ unui procedeu.)* **3.** artă, dibăcie, îndemînare, măiestrie, meșteșug, pricepere, știință, talent. *(Obiect făcut cu multă ~.)* **4.** agerime, deșteptăciune, dibăcie, inteligență, isteție, îndemînare, pricepere. *(~ unei persoane într-o împrejurare dată.)*

iscusíre s. v. ABILITATE. DESTOINICIE. DEXTERITATE. DIBĂCIE. INGENIOZITATE. ISCUSINȚĂ. ISTEȚIE. ISTEȚIME. ÎNDEMÎNARE. PRICEPERE. ȘTIINȚĂ. TALENT. UȘURINȚĂ.

ISCUSÍT adj. **1.** abil, deștept, dibaci, ingenios, isteț, îndemînatic, meșter, priceput, (pop.) mehénghi, (înv. și reg.) pricopsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meșteșugáreț, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Om ~.)* **2.** îndemînatic, priceput, (înv.) practicós, practisít. *(Un doctor ~.)* **3.** ingenios, inventiv, subtil. *(Un procedeu ~.)* **4.** creator, imaginativ, ingenios, inventiv, iscoditor, născocitor, (înv.) scornáci. *(Spirit ~.)* **5.** artistic, măiestrit, meșteșugit, (rar) măiéstru. *(O broderie ~.)* **6.** ager, deștept, dibaci, inteligent, isteț, îndemînatic, priceput, (pop.) mintós, (înv. și reg.) marghiól, pricopsít, (prin Transilv.) artút, (Mold. și Bucov.) hîtru, (Transilv.) ócoș, șiram, (înv.) scornáci, (fig.) dezghețát, sprínten, (fam. fig.) breaz. *(O minte ~.)*

iscusít adj. v. ARĂTOS. CHIPEȘ. FRUMOS. ÎNȚELEPT.

iscușénie s. v. ADEMENIRE. ATRACȚIE. ISPITĂ. SEDUCERE. SEDUCȚIE. TENTAȚIE.

isihíe s. v. LINIȘTE. PACE. TIHNĂ.

ISLÁM s. *(BIS.)* islamism, mahomedanism, (înv.) mahometísm.

ISLÁMIC adj. *(BIS.)* mahomedan, musulman, (înv.) mahometanicésc. *(Religia ~.)*

ISLAMÍSM s. *(BIS.)* islam, mahomedanism, (înv.) mahometísm.

isnáf s. v. BREASLĂ. BRESLAȘ. CORPORAȚIE. TAGMĂ.

isón s. v. ACOMPANIAMENT.

ispás s. v. ÎNĂLȚARE. RIDICARE.

ispáșă s. v. GLOABĂ.

ispășénie s. v. ISPĂȘIRE.

ISPĂȘÍ vb. **1.** a-și răscumpăra, (livr.) a-și expia, (înv. și reg.) a-și spăsi, (fig.) a-și spăla. *(A-și ~ păcatele, erorile.)* **2.** a îndura, a plăti, (livr.) a expia, (reg.) a răsplăti. *(A ~ pentru păcatele fratelui său.)*

ISPĂȘÍRE s. (livr.) expiație, expiére, (înv.) ispășénie, spășíre. *(~ unui păcat.)*

ISPĂȘITÓR adj. (livr.) expiatór, (înv.) spășitór.

ispisóe s. v. HRISOV.

ISPÍTĂ s. **1.** ademenire, atracție, seducere, seducție, tentație, (înv.) blăznă, iscușénie, năpástă, săblăznă, scándală, (fig. rar) nádă. *(N-a rezistat ~.)* **2.** greșeală, păcat. *(A căzut în ~.)*

ispítă s. v. ANALIZĂ. CERCETARE. DEMERS. EXAMINARE. EXPERIENȚĂ. GREUTATE. INTERVENȚIE. ÎNCERCARE. NECAZ. NEVOIE. OBSERVARE. OBSERVAȚIE. PRACTICĂ. RUTINĂ. SCRUTARE. STUDIERE. STUDIU. SUFERINȚĂ. VICISITUDINE.

ISPITÍ vb. a ademeni, a amăgi, a atrage, a momi, a seduce, a tenta, (înv.) a aromi, a năpástui, (fig.) a îmbia. *(Perspectiva îl ~.)*

ispití vb. v. AFLA. ANALIZA. CERCETA. CHESTIONA. CUTEZA. DESCOPERI. EXAMINA. GĂSI. INTEROGA. ÎNCERCA. ÎNCUMETA. ÎNDRĂZNI. ÎNTREBA. MĂSURA. OBSERVA. PROBA. SCRUTA. STUDIA. URMĂRI. VERIFICA.

ispitíre s. v. ANALIZĂ. CERCETARE. DEMERS. EXAMINARE. EXPERIENȚĂ. INTERVENȚIE. OBSERVARE. OBSERVAȚIE. PRACTICĂ. RUTINĂ. SCRUTARE. STUDIERE. STUDIU.

ispitít adj. v. BUN. CAPABIL. COMPETENT. DESTOINIC. DOTAT. EXPERIMENTAT. ÎNCERCAT. ÎNZESTRAT. PREGĂTIT. PRICEPUT. VALOROS. VERSAT. VREDNIC.

ISPITITÓR. adj. ademenitor, atrăgător, îmbietor, seducător, tentant. *(O perspectivă ~.)*

ISPÓL s. căuș, (reg.) răscól, scăfíță. *(~ de scos apa din luntre.)*

ISPRÁVĂ s. **1.** faptă. *(Ce ~ ai mai comis?)* **2.** aventură. *(Își povestea ~ile din acele vremuri.)* **3.** treabă, (pop. și ir.) pricopseală, (reg.) pricoápsă, (fam. și ir.) scofálă. *(N-a făcut mare ~.)* **4.** boroboață, năzbîtie, năzdrăvănie, pocinog, poznă, șotie, trăsnaie, (reg.) boață, dandaná, dănănáie, dăndănáie, năsărímbă, (Mold. și Bucov.) palótie, (prin Ban.) snoábă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tonoásă, (înv.) bosmá. *(Ce ~ ai mai comis?)*

isprávă s. v. AUTORIZAȚIE. IZBÎNDĂ. ÎMPUTERNICIRE. REUȘITĂ. SUCCES.

ISPRÁVNIC s. (înv.) stăroste. *(~ domnesc.)*

isprávnic s. v. ADMINISTRATOR. EPITROP. INTENDENT. ÎMPUTERNICIT. LOGOFĂT. MANDATAR. PREFECT. REPREZENTANT. TUTORE. VĂTAF.

ISPRĂVÉȘTE interj. ajunge !, atît !, basta !, destul !, gata !, încetează !, punct !, sfîrșește !, stai !, stop !, termină !, (reg.) halt !, (fam. și peior.) ho !

ISPRĂVÍ vb. **1.** a (se) încheia, a (se) sfîrși, a (se) termina, (livr.) a (se) fini, (rar) a (se) epiloga, (pop.) a (se) dovedi, a (se) găta, a (se) găti, a (se) istovi, a (se) mîntui, (prin vestul Transilv.) a (se) sculi, (înv.) a (se) săvîrși. *(A ~ treaba; spectacolul s-a ~.)* **2.** a finaliza, a încheia, a sfîrși, a termina, (livr.) a fini. *(A ~ o lucrare începută.)* **3.** a epuiza, a încheia, a sfîrși, a termina, (astăzi rar) a slei, (pop.) a găta, a mîntui. *(A ~ tot ce avea de spus.)* **4.** a încheia, a închide, a sfîrși, a termina. *(Să ~ discuția.)* **5.** a ieși, a se sfîrși, a se termina. *(Cum s-o ~, să se ~.)* **6.** a (se) consuma, a (se) epuiza, a (se) sfîrși, a (se) termina, (reg.) a (se) găti, a (se) topi. *(Au ~ toate proviziile.)* **7.** a absolvi, a sfîrși, a termina. *(A ~ liceul.)* **8.** a expira, a se încheia, a se sfîrși, a se termina. *(S-a ~ termenul de garanție.)*

isprăví vb. v. CĂPĂTA. DISTRUGE. DOBÎNDI. IZBUTI. ÎNFĂPTUI. NIMICI. OBȚINE. POTOPI. PRĂPĂDI. PRIMI. REALIZA. REUȘI. SFĂRÎMA. ZDROBI. ZVÎNTA.

ISPRĂVÍRE s. **1.** isprăvit, încheiere, sfîrșire, sfîrșit, terminare, terminat, (pop.) gătáre, istovíre, mîntuíre, (înv.) săvîrșíre. *(~ tuturor lucrărilor.)* **2.** consumare, epuizare, sfîrșire, sfîrșit, terminare. *(~ tuturor proviziilor.)* **3.** absolvență, absolvire, terminare. *(După ~ școlii.)*

ISPRĂVÍT adj. gata, încheiat, sfîrșit, terminat, (înv.) săvîrșit. *(Un lucru ~.)*

ISPRĂVÍT s. isprăvire, încheiere, sfîrșire, sfîrșit, terminare, terminat, (pop.) gătáre, istovíre, mîntuíre, (înv.) săvîrșíre. *(~ tuturor treburilor.)*

ISPRĂVNICÉL s. vătășel, (reg.) fecior boierésc.

isprăvnicél s. v. SUBPREFECT.

isprăvnicí vb. v. ADMINISTRA. AUTORIZA. CÎRMUI. CONDUCE. DELEGA. GOSPODĂRI. ÎMPUTERNICI. ÎNVESTI.

ISPRĂVNICÍE s. (înv.) stărostíe.

isprăvnicíe s. v ADMINISTRARE. ADMINISTRAȚIE. CÎRMUIRE. CONDUCERE. EPITROPIE. GOSPODĂRIRE. PREFECTURĂ. TUTELĂ.

íst adj. v. ACEST.

ísta pron. v. ACESTA.

ístalalt pron., adj. v. CESTĂLALT.

ISTÉRIC adj., s. *(MED.)* (înv.) istericós.

ISTERICÁLE s. pl. *(MED.)* (grecism înv.) zumaricále (pl.).

istericós adj., s. v. ISTERIC.

ISTERIE s. *(MED.)* (înv.) isterísm.

isterísm s. v. ISTERIE.

ISTÉȚ adj. **1.** abil, deștept, dibaci, ingenios, iscusit, îndemînatic, meșter, priceput, (pop.) mehénghi, (înv. și reg.) pricepsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meșteșugáreț, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Om ~.)* **2.** ager, deștept, dibaci, inteligent, iscusit, îndemînatic,

priceput, (pop.) mintós, (înv. și reg.) marghiól, pricopsít, (prin Transilv.) artút, (Mold. și Bucov) hîtru, (Transilv.) ócoș, știam, (înv.) scornáci, (fig.) dezghețát, sprínten, (fam. fig.) breaz. *(O minte ~.)* **3.** ager, agil, iute, repede, sprinten, vioi, (reg.) zburátic. *(~ în mișcări; mișcări ~.)*

ISTEȚÍE s. abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteține, îndemînare, pricepere, știință, talent, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșteríe, (reg.) apucătúră, priceputíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în mînuirea . . .)*

ISTEȚÍME s. **1.** abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteție, îndemînare, pricepere, știință, talent, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșteríe, (reg.) apucătúră, priceputíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în mînuirea . . .)* **2.** agerime, deșteptăciune, dibăcie, inteligență, iscusință, îndemînare, pricepere. *(~ cuiva într-o împejurare dată.)*

ISTÓRIC s., adj. **1.** s. istoriograf, (înv.) izvoditór. *(Un mare ~.)* **2.** adj. (înv.) istoricésc. *(Evenimente ~.)* **3.** adj. cronologic, diacronic, evolutiv. *(Expunere ~ a faptelor.)*

istoricése adj. v. ISTORIC.

ISTÓRIE s. istorisire, narațiune, poveste, povestire, (înv.) spúnere. *(A ascultat o lungă ~.)*

istórie s. v. ÎNCURCĂTURĂ. ÎNTÎMPLARE. PĂȚANIE. PERIPEȚIE. POZNĂ.

ISTORIOGRÁF s. istoric, (înv.) izvoditór. *(Un mare ~.)*

ISTORISÍ vb. a arăta, a expune, a înfățișa, a nara, a povesti, a prezenta, a relata, a spune, (înv.) a parastisi. *(A ~ subiectul unei piese.)*

ISTORISÍRE s. **1.** arătare, expunere, înfățișare, narare, povestire, prezentare, relatare, (rar) relație, (înv.) spúnere. *(~ faptelor.)* **2.** (concr.) istorie, narațiune, poveste, povestire, (înv.) spúnere. *(O lungă ~.)*

istóv s. v. ÎNCHEIERE. SFÎRȘIT.

ISTOVEÁLĂ s. epuizare, extenuare, istovire, secătuire, sfîrșeală, slăbiciune, sleire, surmenaj, surmenare, vlăguire, (înv. și reg.) slăbíe, (înv. livr.) marásm. *(Stare de totală ~.)*

ISTOVÍ vb. **1.** a epuiza, a extenua, a frînge, a seca, a secătui, a sfîrși, a slei, a stoarce, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămori, (fig.) a súge. *(Munca continuă l-a ~.)* **2.** a deșela, a speti, (Munt. și Transilv.) a dăula, (fig.) a deznoda. *(A ~ un cal.)*

istoví vb. v. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. SFÎRȘI. TERMINA.

ISTOVÍRE s. **1.** epuizare, extenuare, istoveală, secătuire, sfîrșeală, slăbiciune, sleire, surmenaj, surmenare, vlăguire, (înv. și reg.) slăbíe, (înv. livr.) marásm. *(Stare de totală ~.)* **2.** deșelare, spetire, (Munt. și Transilv.) dăuláre. *(~ unui cal.)*

istovíre s. v. ISPRĂVIRE. ISPRĂVIT ÎNCHEIERE. SFÎRȘIRE. SFÎRȘIT. TERMINARE. TERMINAT.

ISTOVÍT adj. **1.** epuizat, extenuat, frînt, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojít, (prin Munt.) tihobít, (înv.) stătút. *(Un om ~.)* **2.** deșelat, spetit, (reg.) tărnițát, (Mold. și Transilv.) dăulát. *(Cal ~.)*

ISTOVITÓR adj. epuizant, extenuant, obositor, trudnic, (rar) vlăguitór, (pop.) ostenitór, (înv. și reg.) osteniciós. *(O muncă ~.)*

istrávă s. v. RISIPĂ.

istrăví vb. v. IROSI. PIERDE. RISIPI.

istrăvitór adj., s. v. CHELTUITOR. RISIPITOR.

ITALIÁN s., adj. **1.** s. (fam.) macaronár. **2.** adj. italienesc. *(Marfă ~.)*

ITALIÁNĂ s. italiancă.

ITALIÁNCĂ s. italiană.

ITÁLIC adj. cursiv, (înv.) curént. *(Caracter ~ de literă.)*

ITALIENÉSC adj. italian. *(Oraș ~.)*

ITERATÍV adj. *(GRAM.)* frecventativ. *(Formă verbală ~.)*

ITINERÁR s. **1.** drum, parcurs, rută, traiect, traiectorie, traseu, (astăzi rar) marșrút, (înv., în Mold.) șleau. *(~ urmat de un vehicul.)* **2.** linie, traseu. *(~ aerian București—Paris.)*

IȚÁRI s. pl. (reg.) strîmțări (pl.). *(Țăran îmbrăcat cu ~.)*

iți vb. v. APĂREA. ARĂTA. IVI. MIJI.

iub s. v. AMOR. DRAGOSTE. IUBIRE. IUBIT.

IUBÍ vb. **1.** a (se) îndrăgi, a (se) plăcea, (înv.) a (se) libovi. *(L-a ~ de cum l-a văzut.)* **2.** (pop.) a se drăgosti. *(Se ~ cu ea.)* **3.** a-i plăcea. *(~ să meargă la vînat.)*

iubí vb. v. DORI. JINDUI. POFTI. RÎVNI. VOI. VREA.

IUBÎRE s. **1.** amor, dragoste, (înv. și reg.) îboste, (înv.) líbov. *(Un adînc sentiment de ~.)* **2.** (concr.) amor, dragoste, iubit, (Olt.) iub. *(Tu ești ~ mea!)* **3.** afecțiune, dragoste. *(Îl înconjura cu multă ~.)* **4.** pasiune, patimă. *(~ de bani.)*

IUBÍT s., adj. **1.** s. drag, scump *(~ meu!)* **2.** s. amor, dragoste, iubire, (Olt.) iub. *(El a fost marele meu ~.)* **3.** adj. drag, scump, (fig.) dúlce. *(Ființă ~.)* **4.** adj. drag, îndrăgit, scump. *(Lucruri ~; prieten ~.)* **5.** s. amant, concubin, prieten, (pop.) amoréz, drăgúț, ibóvnic, (înv.) libóvnic, (arg.) gagíc, gagiu. *(A avea un ~.)*

IUBÍTĂ s. amantă, concubină, prietenă, (livr.) metrésă, (pop.) amoréză, drăgúță, ibóvnică, țiitoáre, (Ban.) bălă, (înv.) posádnică, (grecism înv.) palachídă, (arg.) gagícă. *(A avea o ~.)*

IUBITÓR adj., s. **1.** adj. afectuos, dezmierdător, drag, drăgăstos, duios, mîngîietor, tandru, (înv.) mîngliós, (fig.) cald. *(Îi spunea cuvinte ~.)* **2.** adj., s. amator, doritor, dornic, pofticios, rîvnitor, (pop.) poftitór, (reg.) poftăréț, poftós, pohtáci, (înv.) libóvnic, rîvnáci. *(~ de petreceri.)*

IUDAÍSM s. *(BIS.)* mozaism.
IÚDĂ s. trădător, vînzător.
IUFT s. (înv. și reg.) teletín. *(Cizme de ~.)*
iúhă s. v. CRUCEA DINAPOI.
iuí vb. v. CHIIOTI. CHIUI. HĂULI. STRIGA. ȚIPA.
iuít s. v. CHIOT. CHIU. CHIUIT. CHIUITURĂ. HĂULIRE. HĂULIT. HĂULITURĂ. STRIGĂT. ȚIPĂT.
IÚLIE s. (pop.) cuptór.
IÚNCHER s. *(MIL.)* cadet. *(~ se pregătea spre a deveni ofițer.)*
IÚNIE s. (pop.) cireșár.
IÚREȘ s. *(MIL.)* asalt, atac, năvală, năvălire, (înv. și reg.) șturm. *(~ dat împotriva cetății.)*
iurpăsătoáre s. v. ȘTEVIE.
iuruși vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.
iúșcă s. v. BICIUȘCĂ. CRAVAȘĂ.
IÚTE adj., adv. **1.** adj. sprinten, vioi, (rar) velóce, (înv.) pripélnic, (fig.) dezghețát. *(Un om ~.)* **2.** adj. focos, sprinten, (pop.) ortomán. *(Cal ~.)* **3.** adj. ager, agil, isteț, repede, sprinten, vioi, (reg.) zburátic. *(~ în mișcări.)* **4.** adj. sprinten, vioi, (livr.) alért. *(O mișcare ~.)* **5.** adj. fulgerător, rapid. *(Cu o mișcare ~ ...)* **6.** adj. grabnic, grăbit, întins, precipitat, rapid, repede, repezit, zorit, (înv. și pop.) silít, sílnic, (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)* **7.** adv. grabnic, rapid, repede, tare. *(Alerga cînd mai ~, cînd mai încet.)* **8.** adv. grabnic, imediat, îndată, rapid, repede, urgent, (prin Transilv.) pripéște. *(Vino ~ să vezi.)* **9.** adv. curînd, devreme, fuga, grabnic, imediat, îndată, neîntîrziat, numaidecît, rapid, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáș, mínteni, (înv.) peșín, techer-mécher. *(Să te întorci ~ !)* **10.** adj., adv. des, grăbit, rapid, *(Respirație ~; respiră ~.)* **11.** adj. agresiv, bătăios, brutal, coleric, dur, impulsiv, nestăpînit, violent, (fam. fig.) belicós. *(Un om, un temperament ~.)* **12.** adj. aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Temperament ~.)* **13.** adj. condimentat, picant, piperat, (reg.) papricát. *(O mîncare ~.)* **14.** adj. înțepător, picant, piperat, pișcător, usturător. *(Gust ~ al unei mîncări.)*
iutișór adv. v. REPEJOR.
IUȚÁRI s. pl. *(BOT.; Lactarius piperatus)* (reg.) iuțișóri (pl.), burete-ácru, burete-galben, burete-iúte, burete-piperát, burete-usturós.
IUȚEÁLĂ s. **1.** rapiditate, repeziciune, viteză, (livr.) celeritáte, (rar) velocitáte. *(~ de deplasare a unui mobil.)* **2.** grabă, rapiditate, repezeală, repeziciune, viteză, zor, (rar) grăbíre, (înv. și pop.) repejúne. *(A făcut ceva în mare ~.)* **3.** agerime, agilitate, repeziciune, sprinteneală, suplețe, ușurință, vioiciune, (astăzi rar) sprinteníe, (înv.) sprintinătáte. *(~ în mișcări.)*
IUȚÍ vb. **1.** a (se) grăbi, a (se) zori, (livr.) a (se) alerta, (înv. și pop.) a (se) pripi, a (se) sili, (înv. și reg.) a (se) păzi, a spori, a (se) steji, (reg.) a (se) purta, (înv.) a (se) curînda, a (se) sîrgui, a (se) sprinteni. *(Se ~ să ajungă la timp.)* **2.** a-și înteți. *(Își ~ fuga.)* **3.** a accelera, a grăbi, a urgenta, a zori, (astăzi rar) a pripi. *(A ~ încheierea unei operații.)* **4.** a (se) ardeia. *(Mîncarea s-a ~ tare.)*
iuți vb. v. CĂLI. OȚELI.
IUȚÍRE s. accelerare, grăbire, urgentare, zorire. *(~ expedierii unei mărfi.)*
iuțíre s. v. CĂLIRE. CĂLIT. OȚELIRE.
iuțișóri s. pl. v. IUȚARI.
IUȚÍT adj. accelerat, grăbit, rapid, zorit. *(Ritm ~ de deplasare.)*
iuțít adj. v. CĂLIT. OȚELIT.
IUZBÁȘĂ s. *(IST., MIL.)* hotnog, sotnic, sutaș. *(~ comanda în Moldova o sută de ostași.)*
ÍVĂR s. **1.** clanță, încuietoare, (reg.) zimpiríg, (Mold.) clámpă, (Transilv.) clenci, (Ban.) clențáică, (prin Transilv.) rătéz, (Ban.) șnálă, (Transilv. și Olt.) vérver. *(~ la broasca ușii.)* **2.** încuietoare, zăvor, (pop.) rătéz, (reg.) rîglă, (prin Ban.) réză. *(~ la o ușă.)*
IVÍ vb. **1.** a apărea, a se arăta, a se vedea, a se zări, (italienism înv.) a spunta. *(Nu se ~ cu săptămînile pe stradă.)* **2.** a apărea, a se arăta, a pica, (înv. și reg.) a se scoci, (înv.) a se sfeti. *(Chiar atunci s-a ~ și el.)* **3.** a apărea, a se arăta, a se înfățișa, a se prezenta, a veni, (înv.) a se spúne, (fam.) a se înființa. *(S-a ~ la proces.)* **4.** a apărea, a se arăta, (înv.) a mijloci, (fig.) a încolți, a se înfiripa, a înflori, a se năște. *(Un zîmbet s-a ~ pe fața lui.)* **5.** a apărea, a se arăta, a se înfățișa, a se revela, (înv. și pop.) a se dezveli. *(Cîmpia se ~ în toată splendoarea ei.)* **6.** a apărea, a se arăta, a ieși. *(S-a ~ iarba.)* **7.** a apărea, a se arăta, a răsări, a se ridica. *(S-a ~ luna.)* **8.** a apărea, a se arăta, a mîji, (reg.) a (se) iți, a (se) slomni. *(Se ~ zorile.)* **9.** a se face, a se lăsa, a sosi, a veni. *(Cînd se ~ seara, pleacă.)* **10.** a apărea, a se isca, a începe, a se porni, a se produce, a se stîrni, (înv. și reg.) a se scoci, (fig.) a se naște. *(S-a ~ din senin o furtună.)* **11.** a apărea, a interveni, a se întîmpla, a se produce, a surveni. *(A ~ o schimbare.)* **12.** a apărea, a se declara. *(S-a ~ o epidemie.)*
IVÍRE s. **1.** apariție, producere. *(~ unui nou fenomen.)* **2.** apariție, (fig.) genéză, încolțire, înfiripáre, náștere. *(Istoria ~ unei idei măreațe.)*
IVORÍU adj. (rar) fildeșiu. *(De culoare ~.)*
IVÓRIU s. **1.** fildeș. *(Colții unui elefant sînt formați din ~.)* **2.** *(ANAT.)* dentină. *(~ dintelui.)*
IZ s. (reg.) șmag. *(Mîncarea a căpătat ~.)*
izbávă s. v. SALVARE. SCĂPARE.
IZBĂVÍ vb. *(BIS.)* a (se) mîntui, a (se) purifica, a (se) răscumpăra, a (se) salva, (înv.) a (se) scoáte, a (se) scumpăra, a (se) scura, a (se) spăsi, (fig.) a (se) curăța, a (se) spăla. *(S-a ~ de păcate.)*
izbăví vb. v. SALVA. SCĂPA.

IZBĂVÍRE s. *(BIS.)* mîntuire, salvare, (livr.) redempțiúne, (înv.) mîntuínță, mîntuitúră, spășeálă, spășénie, spășire. *(~ unui păcătos.)*

izbăvire s. v. SALVARE. SCĂPARE.

IZBĂVÍT adj. *(BIS.)* mîntuit, salvat, (înv.) spășít.

izbăvít adj. v. SALVAT. SCĂPAT.

IZBĂVITÓR adj. *(BIS.)* mîntuitor, salvator, (înv.) spășitór.

izbăvitór adj. v. SALVATOR.

IZBÍ vb. **1.** a da, a lovi, a trage, (pop.) a păli. *(A ~ cu toporul în lemn.)* **2.** a lovi, (înv. și reg.) a răzbi, (reg.) a toca. *(Îl ~ în cap.)* **3.** a lovi, a plesni, a pocni. *(Acum te ~ !)* **4.** a lovi, a trînti. *(~ cu pumnul în masă.)* **5.** a repezi, a trînti. *(A ~ ușa de perete.)* **6.** a bate, a lovi, (rar) a zupăi, (Transilv.) a șupi. *(~ în ușă cu piciorul.)* **7.** a (se) bate, a (se) lovi. *(Se ~ de toți pereții; ploaia ~ în acoperiș.)* **8.** a se ciocni, a se lovi, a se tampona, (rar) a se întreciocni. *(S-au ~ două tramvaie.)* **9.** a se lovi, (înv. și reg.) a se clăti. *(Apa se ~ de stînci.)* **10.** a (se) ghionti, a (se) îmboldi, a (se) îmbrînci, a (se) împinge, a (se) înghionti, (pop.) a (se) buși, (reg.) a (se) brînci,a (se) înghioldi, prin Mold.) a (se) blendi, a (se) blendisi, a (se) dupăci, (prin Olt. și Ban.) a (se) popîndi. *(Nu vă mai ~ altfel!)* **11.** a (se) trînti, (pop. și fam.) a (se) bufni, a (se) buși. *(L-a ~ cu pumnul.)* **12.** a ajunge, a atinge, a lovi, a nimeri, a ochi, a pocni, (pop.) a păli, a picni, (reg.) a tîlni, (Transilv.) a tălăi. *(Glonțul ~ iepurele.)* **13.** *(MIL.)* a ataca, a lovi, (înv.) a tăia. *(~ flancurile armatei inamice.)* **14.** a arunca, a azvîrli, a lovi, a zvîrli. *(Calul nărăvaș ~ cu copitele.)*

izbí vb. v. CONTRARIA. FRAPA. SURPRINDE. ȘOCA. VEXA.

IZBÎRE s. **1.** lovire. *(~ cuiva cu ceva.)* **2.** ciocnire, lovire, tamponare, (livr.) coliziúne, impáct, (rar) întreciocnire. *(~ a două tramvaie.)*

IZBÎT adj. ciocnit, lovit, tamponat. *(Vehicule ~.)*

izbít adj. v. CONTRARIAT. ȘOCAT. VEXAT.

IZBITÓR adj. **1.** intens, strident, tare, țipător, violent, (rar) strigător. *(Culori, nuanțe ~.)* **2.** clar, evident, flagrant, incontestabil, învederat, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcánt. *(Semne ~ de boală.)* **3.** frapant, surprinzător, șocant, uimitor, (livr.) sesizánt. *(O asemănare ~.)* **4.** categoric, evident, flagrant, indiscutabil, vădit. *(Un adevăr ~.)*

IZBITÚRĂ s. **1.** lovitură, (pop.) pălitúră, (reg.) știos, (înv.) loveálă. *(O ~ puternică.)* **2.** lovitură, plesnitură. *(Simte o ~ pe obraz.)* **3.** lovitură, trîntitură. *(O ~ de ușă.)* **4.** brînci, ghiont, îmbrînceală, îmbrîncitură, împinsătură, (reg.) ghiold, știos, (Mold.) bleándă, dupác, (Ban.) poáncă, (prin Olt. și Munt.) potîrnóg. *(Simte din toate părțile ~ i.)* **5.** aruncătură, azvîrlitură, lovitură, zvîrlitură. *(~ calului nărăvaș.)*

IZBÎNDĂ s. **1.** biruință, victorie. *(O mare ~ în luptă.)* **2.** reușită, succes, victorie. *(~ echipei de handbal.)* **3.** reușită, succes, (înv.) reiețire, reușire (fam.) isprávă. *(E sigur de ~.)*

IZBÎNDÍ vb. **1.** a bate, a birui, a cîștiga, a învinge, (înv.) a vinci. *(A ~ în luptă.)* **2.** a izbuti, a reuși, (înv.) a reieși, (fig.) a răzbi. *(A fost acolo și a ~.)*

izbîndí vb. v. RĂZBUNA.

IZBÎNDITÓR adj., s. biruitor, cîștigător, învingător, triumfător, victorios. *(~ într-o competiție.)*

IZBUCNÍ vb. **1.** a erupe, a irupe, a năvăli, a răbufni, a țîșni, (reg.) a năsădi, (prin Olt. și Ban.) a bui, (Transilv.) a bujdi, (prin Olt.) a bușni, (Transilv. și Mold.) a buti. *(Petrolul ~ din pămînt.)* **2.** a țîșni, (înv.) a prorúpe. *(Lacrimile au ~ din ochii ei.)* **3.** a bufni, a pufni, (înv. și reg.) a prorúpe, (Mold. și Bucov.) a dupăi. *(~ în plîns, în rîs.)* **4.** a se declanșa, a se dezlănțui, a se isca, a (se) porni, a se stîrni, (rar) a se prăvăli, (înv. și reg.) a se dezlega, a se scorni, (înv.) a se scula, a se spărge, a sta, (fig.) a se aprinde. *(S-a ~ o furtună, un conflict.)* **5.** a se declara. *(A ~ un incendiu.)*

IZBUCNÍRE s. **1.** erupție, irupere, irupție, năvălire, răbufnire, țîșnire. *(~ petrolului din pămînt.)* **2.** declanșare, dezlănțuire, iscare, începere, pornire, producere, stîrnire, venire, (înv. și reg.) scornire, (înv.) prorúpere, prorúpție. *(Înainte de ~ vițelei.)*

IZBUTÍ vb. **1.** a reuși, (franțuzism) a parveni, (înv. și pop.) a isprăvi, (pop.) a nimeri, (prin Mold.) a hălădui, (Transilv. și Bucov.) a succéde, (grecism înv.) a catortosi. *(A ~ să facă un dispozitiv pentru ...)* **2.** a prinde, a reuși. *(Vicleniа lui nu a ~.)* **3.** a izbîndi, a reuși, (înv.) a reieși, (fig.) a răzbi. *(A fost acolo și a ~.)*

IZBUTÍT adj. bun, realizat, reușit, valoros, (pop.) nimerít, (arg.) mișto. *(O piesă de teatru ~.)*

IZGONÍ vb. **1.** a alunga, a depărta, a goni, a îndepărta, (rar) a prigoni, a răzmeri, a surghiuni, (înv. și pop.) a oropsi, (pop.) a zgorni, (înv. și reg.) a întiri, a mîna, a tăia, (reg.) a tintiri, a zgoni, (Transilv. și Ban.) a dudui, a gorgoni, (Transilv.) a păfuga, (prin Transilv.) a poteri, (prin Olt. și Ban.) a sprînji, (Transilv. și Maram.) a țipa, (Ban. și Transilv.) a zogorni, (înv.) a lepăda, a răschira, (fam.) a mătrăsi, (fam. fig.) a mătura. *(L-a ~ din casa lui.)* **2.** a alunga, a goni, a respinge, (înv.) a împinge. *(Îl ~ pe inamic.)* **3.** a alunga, a exila, a goni, a ostraciza, a proscrie, a surghiuni, (livr.) a relega, (înv.) a urgisi. *(L-a ~ din patrie.)*

IZGONÍRE s. **1.** alungare, gonire. *(~ cuiva de acasă.)* **2.** alungare, exilare, gonire, ostracizare, proscriere, surghiunire, (livr.) relegáre, relegație. *(~ cuiva din patria sa.)*

IZGONÍT adj., s. **1.** adj. alungat, gonit, (astăzi rar) surghiunit, (înv. și pop.) oropsít. **2.** adj., s. alungat, exilat, gonit, pribeag, proscris, surghiunit, (livr.) relegát, (înv.) surghiún.

izgorî vb. v. APRINDE. FERMENTA. ÎNCINGE.

izînă s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

iziní vb. v. CHIRCI. DEGENERA. ÎNCHIRCI. PIPERNICI. SFRIJI. ZGÎRCI.

izinít adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPÎRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.

IZLÁZ s. imaș, pășune, (pop.) păscătoáre, suhát, (înv. și reg.) păștiúne, síliște, (reg.) ierbărít, păscălău, păscănéț, păscătoríc, păscătúră, pășunáre, pășunát, pășunét, prelúcă, suhătíe, (prin Ban. și Transilv.) sit, (Munt. și Olt.) tabún.

izma-Maicii-Préciste s. v. CALOMFIR.

izma-stúpilor s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

ÍZMĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Mentha piperita)* mentă. **2.** *(Mentha silvestris)* mentă, (reg.) voiéștniță. **3.** *izma broaștei (Mentha aquatica)* = menta broaștei, (reg.) minta lingórii ; *izmă creață (Mentha crispa)* = mentă creață, (reg.) iarbă-creață.

ízmă s. v. TĂMÎIȚĂ.

ízmă proástă s. v. APĂRĂTOARE.

IZMÉNE s. pl. indispensabili (pl.), (prin Bucov. și Maram.) bráce (pl.), (Transilv.) gaci (pl.).

izmeneálă s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

izmení vb. v. AFECTA. FANDOSI. MAIMUȚĂRI. PROSTI. SCLIFOSI.

izmenít adj. v. BOIEROS. CAPRICIOS. FANDOSIT. MOFTUROS. NĂZUROS. PRETENȚIOS. SCLIFOSIT.

iznoávă s. v. GLUMĂ. SNOAVĂ.

IZOALCÁN s. *(CHIM.)* izoparafina.

IZOBÁTĂ s. *(GEOGR.)* curbă batimetrică.

IZOCÓRĂ s. *(FIZ.)* izosteră.

IZOHÍPSĂ s. *(GEOGR.)* curbă de nivel.

IZOLÁ vb. **1.** a (se) despărți, a (se) desprinde, a (se) detașa, a (se) izola, a (se) rupe, a (se) separa. *(S-a ~ de grup.)* **2.** a se despărți, a se răzleți, a se separa, (pop.) a se răzni, (reg.) a se răzlogi. *(O oaie care s-a ~ de turmă.)* **3.** a (se) despărți, a (se) separa, (rar) a (se) segrega, (înv. și pop.) a (se) deosebi, a (se) osebi. *(A ~ animalele bolnave de cele sănătoase.)* **4.** a (se) îndepărta. *(De ce s-a ~ de noi în ultima vreme?)* **5.** a se retrage. *(S-a ~ în mijlocul naturii.)* **6.** (livr.) a (se) claustra, (rar) a (se) însingura, (fig.) a (se) sihăstri. *(S-a ~ în camera ei.)* **7.** a (se) individualiza, a (se) singulariza. *(A ~ însușirile unui fenomen.)*

IZOLÁNT adj., s. **1.** adj. izolator. *(Material ~.)* **2.** s., adj. dielectric. **3.** adj., s. *izolant termic* = calorifug, termoizolant, termoizolator.

IZOLÁRE s. **1.** despărțire, separare. *(~ lui de grup.)* **2.** desprindere, detașare, separare. separație. *(~ unor așchii dintr-un material.)* **3.** despărțire, separare, separație, (rar) segregare, segregație. *(~ femeilor de bărbați.)* **4.** separatism. *(Ce e această ~ ?)* **5.** retragere. *(~ lui în mijlocul naturii.)* **6.** singurătate, (livr.) solitúdine, (rar) însingurare, (fig.) schimnicíe, sihăstrie. *(Trăia într-o ~ deplină.)* **7.** individualizare, singularizare. *(~ unor trăsături din ansamblu.)*

IZOLÁT adj., adv. **1.** adj. despărțit, răzleț, separat, (pop.) răznit, (înv.) osebít. *(Pasăre ~ de stol.)* **2.** adv. deoparte, retras, (înv.) osebi. *(Stă ~.)* **3.** adj. despărțit, separat. *(Camere complet ~.)* **4.** adj. retras, singur, singuratic, solitar, (rar) însingurát, (înv.) retirát, (fig.) sihástru. *(Un om ~; trăiește ~.)* **5.** adj. pribeag, rătăcit, răzleț, singur, singuratic, solitar. *(Se uita la un nor ~.)* **6.** adj. disparat, răzleț. *(Elemente ~; amintiri ~.)* **7.** adj. răzleț, sporadic. *(Câteva cazuri ~ de îmbolnăvire.)* **8.** adv. răzleț, sporadic, (înv.) sporadicéște. *(Se ivește ~.)* **9.** adj. stingher, străin. *(Se simțea ~ în sala de bal.)* **10.** adj. ascuns, dosit, dosnic, ferit, lăturalnic, retras, singuratic, tainic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(În ungherul cel mai ~.)*

IZOLATÓR adj. **1.** despărțitor, separator. *(Un zid ~.)* **2.** izolant. *(Un material ~.)*

IZOMER ÓPTIC s. *(CHIM.)* antipod optic.

IZOMORFÍE s. *(FIZ.)* izomorfism.

IZOMORFÍSM s. *(FIZ.)* izomorfie.

IZOOSMÓTIC adj. *(FIZIOL.)* izotonic.

IZOPARAFÍNĂ s. *(CHIM.)* izoalcan.

IZOPOLIMORFÍE s. *(FIZ.)* izopolimorfism.

IZOPOLIMORFÍSM s. *(FIZ.)* izopolimorfie.

IZOSTÉRĂ s. *(FIZ.)* izocoră.

IZOTÓNIC adj. *(FIZIOL.)* izoosmotic.

izvód s. v. ACT. CATASTIF. CONDICĂ. COPIE. DOCUMENT. DOVADĂ. HÎRTIE. IZVOR. ÎNSCRIS. ÎNSEMNARE. LISTĂ. MACHETĂ. MANUSCRIS. MODEL. NOTĂ. OBÎRȘIE. ORIGINE. PIESĂ. PLAN. REGISTRU. REPRODUCERE. SCHEMĂ. SCHIȚĂ. SURSĂ. TABEL. TEXT. TIPAR. TRANSCRIERE.

izvodí vb. v. AFLA. ALCĂTUI. COMPILA. COMPUNE. CONCEPE. COPIA. CREA. DESCOPERI. ELABORA. FACE. GĂSI. GÎNDI. IMAGINA. INTENȚIONA. INVENTA. ÎNTOCMI. NĂSCOCI. PLĂNUI. PLĂSMUI. PROIECTA. REALIZA. REDACTA. REPRODUCE. SCORNI. SCRIE. TĂLMĂCI. TRADUCE. TRANSCRIE. TRANSPUNE.

izvodire s. v. ALCĂTUIRE. COMPUNERE. CONCEPERE. CREARE. ELABORARE. IMAGINARE. INVENTARE. ÎNTOCMIRE. NĂSCOCIRE. PLĂNUIRE. PLĂSMUIRE. PROIECTARE. REALIZARE. REDACTARE. SCORNIRE. SCRIERE. SCRIS.

izvoditór s. v. AUTOR. INVENTATOR. ISTORIC. ISTORIOGRAF.

IZVÓR s. **1.** (reg.) cișmeá. *(Un ~ cu apă limpede.)* **2.** obîrșie, (rar) súrsă, (inv.) fîntînă, scăturínă, sorgínte. *(La ~ Oltului.)* **3.** sursă. *(Un ~ de lumină.)* **4.** act, document, dovadă, hîrtie, înscris, piesă, (înv. și pop.) scris, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) cárte, izvód, încredințáre, răváș, sinét, teșchereá, úric, zápis. *(Numeroase ~oare atestă acest fapt.)* **5.** * (fig.) gérmen, sămînță, súrsă. *(~ dragostei lor.)*

izvór s. v. CAUZĂ. CONSIDERENT. ÎNCEPUT. MOBIL. MOTIV. OBÎRȘIE. ORIGINE. PRICINĂ. PRILEJ. PROVENIENȚĂ. RAȚIUNE. SURSĂ. TEMEI.

IZVORÎ́ vb. a veni, (înv.) a se scúre. *(De unde ~ acest riu?)*

izvorî vb. v. EMANA. PROVENI. PURCEDE.

Î

îmbandajá vb. v. BANDAJA. LEGA. PANSA.

îmbandaját adj. v. BANDAJAT. LEGAT. PANSAT.

ÎMBĂIÁ vb. a (se) scălda, (reg.) a (se) la, (prin Mold.) a (se) băi, (Mold. și Transilv.) a (se) feredui. *(A ~ copilul.)*

ÎMBĂIÉRE s. baie, scăldare, scăldat, (pop.) scáldă, scăldătoáre, (Mold.) scăldăciúne, (înv.) scăldătúră. *(~ copilului.)*

ÎMBĂLÁ vb. a (se) îmbăloșa.

îmbălá vb. v. DRĂCUI. ÎNJURA. OCĂRÎ.

îmbălát adj. v. DESĂNȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. TRIVIAL. VULGAR.

îmbălătúră s. v. ÎNJURĂTURĂ.

ÎMBĂLOȘÁ vb. a (se) îmbăla.

ÎMBĂLSĂMÁ vb. a înmiresma, a parfuma, (pop.) a miresma, (reg.) a sfinți. *(Florile ~ aerul.)*

ÎMBĂLSĂMÁRE s. înmiresmare, parfumare, (pop.) miresmáre.

ÎMBĂLSĂMÁT adj. **1.** îmbătător, înmiresmat, parfumat, (rar) tămîiát, (pop.) miresmát, (înv.) miresmătór, mirósnic, parfumatór, (fig.) dúlce. *(Un miros ~; aer ~.)* **2.** aromat, aromatic, îmbătător, înmiresmat, parfumat, (rar) balsámic, balsamíu, binemirositór. *(O substanță ~.)*

îmbălțá vb. v. ÎNSOVONI.

ÎMBĂRBĂTÁ vb. **1.** a încuraja, a îndemna, a însufleți, a stimula, a susține, (înv.) a însufla, a mîngîia, a semeți. *(Cine sau ce vă ~ în luptă?)* **2.** a (se) alina, a (se) consola, a (se) încuraja, a (se) mîngîia, (grecism înv.) a (se) parigorisi. *(Încerca să-l ~ pentru pierderea suferită.)*

ÎMBĂRBĂTÁRE s. alinare, consolare, încurajare, mîngîiere, (înv.) consolație, parigoríe, (fig.) balsám, refúgiu. *(Și-a găsit ~ în muncă.)*

ÎMBĂRBĂTÁT adj. încurajat.

ÎMBĂTÁ vb. a (se) ameți, a (se) cherchelí, a (se) turmenta, (livr.) a (se) grizá, (pop.) a (se) turlăci, (prin Transilv.) a (se) amnări, (Mold.) a (se) chefălui, (Transilv. și Ban.) a (se) șumeni, (fam.) a (se) învinoșa, a (se) matosi, (fam. fig.) a (se) afuma, a (se) aghesmui, a (se) căli, a (se) ciupi, a (se) cîrpi, a (se) magnetiza, a (se) pili, a (se) sfinți, a (se) tămîia, a (se) trăsni, a (se) turti, (rar fig.) a (se) tîrnosi, a (se) turci, (reg. fig.) a (se) flecui, a (se) oțeli, (arg.) a (se) mahi, a (se) matoli. *(S-a cam ~ cu rachiu.)*

ÎMBĂTÁRE s. beție. *(~ lui a fost de scurtă durată.)*

ÎMBĂTÁT adj. amețit, băut, beat, cherchelit, turmentat, (livr.) grizát, (rar) trecút, (înv. și pop.) candríu, (pop.) turlác, viținit, (reg.) amnărít, învinoșát, rătutít, vinós, (prin Ban.) chermeléu, (Transilv. și Maram.) șúmen, (prin Transilv.) șumenít, (fam. fig.) afumát, aghesmuít, făcút, oțelít, pilít, sfințít, tămîiát, tîrnosít, trăsnít, turtít, (arg.) mahít, matól, matosít.

ÎMBĂTĂTÓR adj. **1.** îmbălsămat, înmiresmat, parfumat, (rar) tămîiát, (pop.) miresmát, (înv.) miresmătór, mirósnic, parfumatór, (fig.) dúlce. *(Mirosul ~ al florilor.)* **2.** aromat, aromatic, îmbălsămat, înmiresmat, parfumat, (rar) balsámic, balsamíu, binemirositór. *(O substanță ~.)*

îmbătătór adj. v. AMEȚITOR. FEERIC. FERMECĂTOR. ÎNCÎNTĂTOR. MINUNAT. TULBURĂTOR.

ÎMBĂTRÎNÍ vb. a se trece, a se vesteji, (înv.) a se învechi, a (se) mători. *(X a ~ de tot.)*

ÎMBĂTRÎNÍRE s. senescență. *(Procesul de ~.)*

ÎMBĂTRÎNÍT adj. (înv.) învechít. *(Om ~.)*

ÎMBELȘUGÁRE s. abundență, belșug, bogăție, îndestulare, prisos, (rar) afluență, mănoșie, răsfăț, risípă, (livr.) opulență, profuziúne, (pop.) jértfă, (prin Olt.) teméi, (înv.) sătúl, săturáre, spor. *(~ de bunuri.)*

ÎMBELȘUGÁT adj. **1.** abundent, bogat, bun, îndestulat, mare, mănos, (înv. și reg.) belșugós, spórnic, (înv.) sățiós. *(Am avut o recoltă ~.)* **2.** bogat, (livr.) opulént. *(A dus o viață ~.)* **3.** abundent, bogat, copios, îndestulat, (fig.) princiár. *(Un prinz ~.)* **4.** bogat, des, învolt. *(Cu păr ~.)*

îmberegățí vb. v. GÎTUI. STRANGULA. SUGRUMA.

îmbezná vb. v. ÎNTUNECA.

ÎMBIÁ vb. **1.** a (se) invita, a (se) pofti, (grecism înv.) a (se) proscalisi. *(I-a ~ la petrecere.)* **2.** a (se) îndemna, a (se) pofti. *(Se ~ ca fata la măritat.)* **3.** a îmboldi, a încuraja, a îndemna, a stimula. *(Aprecierile lui m-au ~ să...)*

îmbiá vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ATRAGE. ISPITI. MOMI. SEDUCE. TENTA.

îmbiálă s. v. INVITAȚIE. ÎMBIERE. POFTIRE.

ÎMBIBÁ vb. a (se) impregna.

ÎMBIBÁRE s. impregnare.

ÎMBIBÁT adj. impregnat.

ÎMBIÉRE s. invitație, poftire, (rar) îmbiálă.

ÎMBIETÓR adj. **1.** ademenitor, atrăgător, ispititor, seducător, tentant. *(O perspectivă ~.)*

2. atrăgător, plăcut, primitor. *(Ținuturi ~.)* **3.** apetisant, bun, delicios, gustos, plăcut, savuros, suculent, (rar) pofticiós, (arg.) mistó. *(O cină ~.)*

ÎMBINÁ vb. **1.** a asambla, a fixa, a împreuna, a monta, a reuni, a uni. *(A ~ elementele componente ale unui sistem.)* **2.** a încheia, a prinde, a uni. *(A ~ capetele bîrnelor.)* **3.** (Ban. și Transilv.) a (se) păsăli. *(A ~ marginile a două scînduri.)* **4.** a (se) combina, a (se) împreuna, a (se) îngemăna, a (se) uni. *(Cum ~ aceste elemente?)* **5.** a (se) împreuna, a (se) lega, a (se) reuni, a (se) uni. *(A ~ elementele într-un tot.)* **6.** a (se) împleti, a (se) uni, (fig.) a (se) conjuga. *(A ~ în mod armonios diverse preocupări.)*

ÎMBINÁRE s. **1.** asamblare, fixare, împreunare, montaj, montare, reunire, unire. *(~ elementelor unui sistem.)* **2.** prindere, unire. *(~ celor două capete ale bîrnei.)* **3.** combinare, combinație, împreunare, îngemănare, unire. *(O ~ de elemente.)* **4.** împletire, unire, (fig.) conjugáre. *(~ armonioasă a unor preocupări.)*

ÎMBINÁT adj. **1.** încheiat. *(Bîrne bine ~.)* **2.** împreunat, îngemănat, reunit, unit. *(Elementele ~ ale unui tot.)*

ÎMBÎRLIGÁ vb. a(-și) bîrliga.

ÎMBLĂCÍU s. (rar) bătătoáre. *(~ pentru cereale.)*

îmblătí vb. v. ATINGE. BATE. LOVI.

ÎMBLĂTÍRE s. îmblătit. *(~ cerealelor.)*

ÎMBLĂTÍT s. îmblătire. *(~ grîului.)*

ÎMBLÎNZÍ vb. **1.** a (se) domestici, (înv.) a (se) dumesnici, a (se) supúne. *(A ~ un animal sălbatic.)* **2.** a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmbuna, a (se) împăca, a (se) liniști, a (se) potoli, (reg.) a (se) țistui, (înv.) a (se) dezmînia. *(Era enervat și abia a reușit să-l ~.)* **3.** a (se) alina, a (se) calma, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera, a (se) ușura, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (pop.) a (se) ogoi, (înv. și reg.) a (se) mîngîia, (înv.) a (se) odihni, (fig.) a adormi, a (se) răcori. *(Cele spuse i-au ~ durerea; a plîns și s-a ~.)*

îmblînzí vb. v. ATENUA. CALMA. DESCREȘTE. DIMINUA. DOMOLI. LINIȘTI. MICȘORA. MODERA. PONDERA. POTOLI. REDUCE. SCĂDEA. SLĂBI. TEMPERA.

ÎMBLÎNZÍRE s. **1.** domesticire, (înv.) dumesnicíre. *(~ unui animal sălbatic.)* **2.** calmare, domolire, îmbunare, împăcare, liniștire, potolire. *(~ unei persoane enervate.)*

ÎMBLÎNZÍT adj. **1.** domesticit, (înv.) dumesnicít. *(Animal sălbatic ~.)* **2.** calmat, domolit, îmbunat, împăcat, liniștit, potolit. *(Om ~ după o enervare.)*

ÎMBLÎNZITÓR s. dresor. *(~ de lei.)*

ÎMBOBOCÍ vb. (reg.) a împupi. *(Florile ~.)*

ÎMBOBOCÍT adj. (reg.) împupít. *(Floare ~.)*

îmbodolí vb. v. ÎNCOTOȘMĂNA. ÎNFOFOLI.

îmbodolít adj. v. ÎNCOTOȘMĂNAT. ÎNFOFOLIT.

ÎMBOGĂȚÍ vb. **1.** a se ajunge, a se căpătui, a se chivernisi, a se înavuți, a se înstări, a parveni, a se pricopsi. *(S-a ~ prin mijloace necinstite.)* **2.** a se înavuți, a se închiaburi, (pop.) a se chiaburi. *(Un țăran care s-a ~.)*

ÎMBOGĂȚÍRE s. căpătuială, căpătuire, chiverniseală, chivernisire, înavuțire, parvenire, pricopsire. *(~ prin mijloace necinstite.)*

ÎMBOGĂȚÍT adj. bogat, căpătuit, chivernisit, înavuțit, înstărit, pricopsit, (pop. și depr.) ajúns. *(Un om ~.)*

ÎMBOLDÍ vb. **1.** a îndemna, (înv. și reg.) a dudui. *(A ~ un animal la mers.)* **2.** a (se) ghionti, a (se) izbi, a (se) îmbrînci, a (se) împinge, a (se) înghionti, (pop.) a (se) buși, (reg.) a (se) brînci, a (se) înghioldi, (prin Mold.) a (se) blendi, a (se) blendisi, a (se) dupăci, (prin Olt. și Ban.) a (se) popîndi. *(Nu vă mai ~ atîta!)* **3.** a îmbia, a încuraja, a îndemna, a stimula. *(Aprecierile lui m-au ~ să...)* **4.** a impulsiona, a îndemna, a stimula. *(Îi ~ spre noi realizări.)* **5.** a atița, a îndemna, (fig.) a mușca. *(Cine-l ~ să facă asta?)*

ÎMBOLDÍRE s. **1.** ghiontire, îmbrînceală, îmbrîncire, îmbrîncitură, împingere, înghionteală, înghiontire, (reg.) înghioldeálă, înghioldíre. *(~ cuiva.)* **2.** impulsionare, stimulare, (rar) stimulație. *(~ activității culturale de masă.)*

îmboldíre s. v. IMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. PORNIRE. STIMUL. STIMULENT.

ÎMBOLNĂVÍ vb. (înv. și pop.) a (se) război, (pop.) a (se) bolnăvi, (Transilv. și Ban.) a (se) beteji.

ÎMBOLNĂVÍRE s. *(MED.)* caz. *(Două noi ~ de scarlatină.)*

îmbonțá vb. v. BOSUMFLA. ÎMBUFNA.

îmbonțáre s. v. BOSUMFLARE. ÎMBUFNARE.

îmbonțát adj. v. BOSUMFLAT. ÎMBUFNAT.

ÎMBRĂCÁ vb. **1.** a se echipa, a se înveșmînta, (înv. și reg.) a se învéșt. *(Vă rog să vă ~ și să mergem.)* **2.** a-și lua, a-și pune. *(Și-a ~ haina și a plecat.)* **3.** a pune, a trage. *(~ cămașa pe tine.)* **4.** a înfășa. *(A ~ o pernă.)* **5.** a capitona, a tapisa. *(A ~ un fotoliu.)* **6.** a (se) acoperi, a (se) înveli, (înv. și pop.) a (se) coperi. *(A ~ o carte.)* **7.** a ferecа. *(A ~ un obiect în argint.)*

ÎMBRĂCÁRE s. **1.** echipare, înveșmîntare. *(~ unei persoane pentru lucru.)* **2.** înfășare. *(~ unei perne.)* **3.** capitonare, tapisare, (rar) capitonáj. *(~ unui fotoliu.)* **4.** acoperire, învelire, învelit. *(~ unui caiet.)*

ÎMBRĂCÁT adj. **1.** echipat, înveșmîntat, (înv.) învăscút. *(Persoană civilă ~.)* **2.** acoperit, învelit. *(Caiet ~.)*

ÎMBRĂCĂMÍNTE s. **1.** haină, strai, veșmînt, (pop. și fam.) buleándră, țoálă, (reg.) rúfă, (Transilv. și Maram.) halúb, (depr.) hănță. *(Ia-ți o ~ pe tine.)* **2.** port, (pop.) purtát. *(Care este ~ lor tradițională?)* **3.** vestimentație. *(O ~ sumară.)* **4.** ținută. *(~ de sărbătoare.)* **5.** garderobă. *(~ lui se compunea din...)* **6.** înveliș, învelitoare. *(~ la o carte, la un caiet.)*

îmbrăcămínte s. v. PLACENTĂ.

ÎMBRĂȚIȘÁ vb. **1.** a (se) cuprinde, a (se) înlănțui, a (se) prinde. *(Se ~ de mijloc.)* **2.** a strînge. *(A ~ t-o la piept.)*

îmbrățișá vb. v. ADOPTA. CUPRINDE. ÎNSUȘI. PRIMI. PRINDE. VEDEA.

ÎMBRĂȚIȘÁRE s. îmbrățișat, înlănțuire, strîngere, (astăzi rar) strîns, strînsoáre, strînsúră. *(~ celor doi îndrăgostiți.)*

ÎMBRĂȚIȘÁT adj. înlănțuit. *(Tineri ~.)*

ÎMBRĂȚIȘÁT s. îmbrățișare, înlănțuire, strîngere, (astăzi rar) strîns, strînsoáre, strînsúră. *(~ celor doi îndrăgostiți.)*

îmbredelí vb. v. ÎNCORDA.

ÎMBRÎNCEÁLĂ s. **1.** ghiontire, îmboldire, îmbrîncire, îmbrîncitură, împingere, înghionteală, înghiontire, (reg.) înghioldeálă, înghioldíre. **2.** brînci, ghiont, izbitură, îmbrîncitură, împinsătură, (reg.) ghiold, știos, (Mold.) bleándă, dupác, (Ban.) poáncă, (prin Olt. și Munt.) potîrnóg.

ÎMBRÎNCÍ vb. a (se) ghionti, a (se) izbi, a (se) îmboldi, a (se) împinge, a (se) înghionti, (pop.) a (se) buși, (reg.) a (se) brînci, a (se) înghioldi, (prin Mold.) a (se) blendi, a (se) blendisi, a (se) dupăci, (prin Olt. și Ban.) a (se) popîndi.

ÎMBRÎNCÍRE s. ghiontire, îmboldire, îmbrînceală, îmbrîncitură, împingere, înghionteală, înghiontire, (reg.) înghioldeálă, înghioldíre.

ÎMBRÎNCITÚRĂ s. **1.** ghiontire, îmboldire, îmbrînceală, îmbrîncire, împingere, înghionteală, înghiontire, (reg.) înghioldeálă, înghioldíre. **2.** brînci, ghiont, izbitură, îmbrînceală, împinsătură, (reg.) ghiold, știos, (Mold.) bleándă, dupác, (Ban.) poáncă, (prin Olt. și Munt.) potîrnóg.

îmbrobodeá s. v. BROBOADĂ.

îmbrobodeálă s. v. BROBOADĂ.

ÎMBROBODÍ vb. (Transilv.) a se încîrpui.

îmbucá vb. v. GUSTA. ÎNFULECA. MÎNCA.

îmbucărí vb. v. SĂTURA.

ÎMBUCĂȚĂȚÍ vb. **1.** (reg.) a bucăți, a bucăți, a rupturi. *(De ce-ai ~ în halul ăsta carnea?)* **2.** a despărți, a divide, a diviza, a fracționa, a fragmenta, a împărți, a scinda, a secționa, a separa, a tăia. *(~ bucata în trei.)*

ÎMBUCĂȚĂȚÍRE s. dividere, divizare, diviziune, fracționare, fragmentare, împărțire, secționare, segmentare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)*

ÎMBUCĂȚÚRĂ s. gură, înghițitură, mușcătură, (pop.) dumicát, (prin Transilv.) búșcă. *(O ~ de pîine.)*

îmbucurá vb. v. BUCURA. ÎNVESELI.

ÎMBUFNÁ vb. a se bosumfla, (reg.) a se drîmboi, (prin Bucov.) a se bîrzoia, (Transilv. și Maram.) a se dăbălăza, (Olt. și Ban.) a se îmbonța, (prin Munt.) a se răzbuza.

îmbufnă vb. v. SUPĂRA.

ÎMBUFNÁRE s. bosumflare, (pop. și fam.) țîfnă, (reg.) drîmboiére, (Olt. și Ban.) îmbonțăre. *(Stare de ~ a cuiva.)*

îmbufnáre s. v. SUPĂRARE.

îmbufnát adj. v. SUPĂRAT.

ÎMBUFNÁT adj., adv. **1.** adj. bosumflat, (pop. și fam.) țîfnós, (reg.) drîmboiát, moflúz, (Transilv. și Maram.) dăbălăzát, (Olt. și Ban.) îmbonțát, (prin Munt.) răzbuzát, (fam. fig.) botós. *(Om tare ~.)* **2.** adj., adv. chioriș, încruntat, mohorît, posomorît. *(Privire ~; ce te uiți așa ~ la mine?)*

ÎMBUIBÁ vb. **1.** a (se) ghiftui, a (se) îndopa, (prin Transilv. și Maram.) a (se) crivi, (Olt.) a (se) încătărăma. *(S-a ~ cu mîncare.)* **2.** a huzuri. *(Se ~ toată viața.)*

ÎMBUIBÁRE s. **1.** ghiftuire, îndopare, (pop.) saț. *(~ cuiva cu mîncare.)* **2.** huzur. *(Trăiește în ~.)*

ÎMBUIBÁT adj. ghiftuit, îndopat. *(Un om ~ de mîncare.)*

ÎMBUJORÁ vb. a (se) împurpura, a (se) înroși, a (se) roși, a (se) rumeni, (înv.) a (se) răsura, (fig.) a (se) aprinde. *(S-a ~ la față.)*

ÎMBUJORÁRE s. **1.** împurpurare, înroșire, roșire, rumenire, (fig.) aprindere. *(Emoția determină ~ obrajilor ei.)* **2.** (concr.) împurpurare, roșeală, roșeață, rumeneală, (înv. și pop.) rumeneáță, (reg.) rújă. *(~ din obraji.)*

ÎMBUJORÁT adj. împurpurat, înroșit, roșu, rumen, rumenit, (livr.) rubicónd, (rar) roșít, (fig.) aprins, înflorit. *(Cu obrajii ~.)*

ÎMBULZEÁLĂ s. afluență, aflux, aglomerație, grămădeală, înghesuială, îngrămădeală, învălmășeală, (pop.) válmă, (Ban. și prin Olt., Transilv.) năloágă, (Transilv.) vlog, (înv.) glogozeálă. *(Era o ~ de nedescris.)*

ÎMBULZÍ vb. **1.** a se grămădi, a se îndesa, a se înghesui, a se îngrămădi, (pop.) a se buluci, (reg.) a se poroboti, a se tîrși, (prin Ban. și Olt.) a se nălogi, (rar fig.) a se mușuroi. *(S-au ~ cu toții în jurul lui.)* **2.** a se băga, a se îndesa, a se înghesui, a se îngrămădi, a se vîrî. *(Ce vă ~ așa în mine?)*

îmbumbá vb. v. ÎNCHEIA. ÎNCHIDE.

îmbumbáre s. v. ÎNCHEIERE. ÎNCHIDERE.

îmbumbát adj. v. ÎNCHEIAT. ÎNCHIS.

ÎMBUNÁ vb. a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) împăca, a (se) liniști, a (se) potoli, (reg.) a (se) țistui, (înv.) a (se) dezmînia. *(Era enervat și abia a izbutit să-l ~.)*

îmbună vb. v. LINGUȘI.

ÎMBUNÁRE s. calmare, domolire, îmblînzire, împăcare, liniștire, potolire. *(~ unei persoane enervate.)*

îmbunáre s. v. FLATARE. LINGUȘEALĂ. LINGUȘIRE. MĂGULEALĂ. MĂGULIRE.

ÎMBUNÁT adj. calmat, domolit, îmblînzit, împăcat, liniștit, potolit. *(Om ~ după o enervare.)*

ÎMBUNĂTĂȚÍ vb. **1.** a (se) îndrepta, a (se) remedia. *(A ~ situația existentă.)* **2.** a corecta, a corija, a îndrepta, a rectifica, a retușa, (fig.) a repara. *(Și-a ~ dicțiunea.)* **3.** a (se) ameliora, a (se) îndrepta, (pop., fam. și fig.) a (se) răzbuna. *(Vremea s-a mai ~.)*

ÎMBUNĂTĂȚÍRE s. **1.** îndreptare, remediere. *(~ situației existente.)* **2.** corectare, corijare, îndreptare, rectificare, remediere, retuș, retușare, (fig.) reparáre. *(~ dicțiunii cuiva.)* **3.** ameliorare, ameliorație, îndreptare. *(~ vremii.)* **4.** *(AGRON.) îmbunătățiri funciare* = ameliorații (pl.).

îmbunătór adj. v. LINGUȘITOR. MĂGULITOR.

îmbunătúră s. v. FLATARE. LINGUȘEALĂ. LINGUȘIRE. MĂGULEALĂ. MĂGULIRE.

îmburdá vb. v. CĂDEA. DĂRÎMA. ÎNTOARCE. NĂRUI. PICA. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RĂSTURNA. SURPA.

ÎMPACHETÁ vb. a ambala, (Transilv.) a pocoli. *(A ~ un colet.)*

ÎMPACHETÁRE s. ambalaj, ambalare, împachetat. *(~ mărfii.)*

ÎMPACHETÁT s. ambalaj, ambalare, împachetare. *(~ unui colet.)*

ÎMPĂCÁ vb. **1.** (livr.) a (se) reconcilia, (pop.) a (se) împăciui, (înv.) a (se) așeza, a (se) păciui. *(S-au ~ după conflict.)* **2.** a concilia, (pop.) a învoi. *(A ~ divergențele.)* **3.** a se înțelege, (pop.) a se îngădui, a se învoi, (reg.) a se pogodi, (prin Ban.) a se bărăbări, (Transilv. și Ban.) a se nărăvi. *(Se ~ destul de bine împreună.)* **4.** a mulțumi, a satisface. *(I-a ~ pe toți măsura luată.)* **5.** a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) îmbuna, a (se) liniști, a (se) potoli, (reg.) a (se) țistui, (înv.) a (se) dezmînia. *(Era enervat și abia a reușit să-l ~.)* **6.** a se deprinde, a se obișnui. *(Nu mă pot ~ cu gîndul că...)*

ÎMPĂCĂRE s. **1.** (livr.) reconciliére, (pop.) împăciuíre, (înv.) împăcăciúne, păciuíre. *(~ lor după un conflict.)* **2.** conciliație, conciliere. *(~ între părțile adverse.)* **3.** calmare, domolire, îmblînzire, îmbunare, liniștire, potolire. *(~ unei persoane enervate.)*

ÎMPĂCÁT adj. **1.** calmat, domolit, îmblînzit, îmbunat, liniștit, potolit. *(Om ~ după o enervare.)* **2.** mulțumit, satisfăcut, (pop.) împăciuít. *(Cu inima ~.)*

împăcăciós adj. v. CONCILIANT. ÎMPĂCIUITOR.

împăcăciúne s. v. ÎMPĂCARE.

împăciuí vb. v. ÎMPĂCA.

ÎMPĂCIUÍRE s. acord, armonie, înțelegere, pace, unire, (livr.) concért, concórdie, (pop.) potriveálă. *(~ ce domnea între ei.)*

împăciuíre s. v. ÎMPĂCARE.

împăciuít adj. v. ÎMPĂCAT. MULȚUMIT. SATISFĂCUT.

ÎMPĂCIUITÓR adj. conciliant, (înv.) împăcăciós, îndouplecătór. *(Ton ~.)*

ÎMPĂCIUITORÍSM s. conciliatorism. *(~ unor oportuniști.)*

ÎMPĂCIUITORÍST adj., s. conciliator. *(Un oportunist ~.)*

ÎMPĂDURÍT adj. păduros, (rar) pădurát, pădurátic, pădurét, pădurít, silvéstru. *(Zonă ~.)*

ÎMPĂIÁ vb. (rar) a prepara. *(A ~ un animal.)*

ÎMPĂIENJENÍ vb. a (se) încețoșa, a (se) înnegura, a (se) păienjeni, a (se) tulbura, a (se) voala, (reg.) a (se) pupăza. *(Privirea, vederea i se ~.)*

ÎMPĂIENJENIRE s. încețoșare, păienjenire, voalare, (prin Transilv. și Ban.) prevește-ală. *(~ vederii, a privirii.)*

ÎMPĂIENJENÍT adj. încețoșat, înnegurat, păienjenit, tulbure. *(Ochii îi erau ~; privire ~.)*

ÎMPĂMÎNTENÍ vb. **1.** a (se) naturaliza, (înv.) a (se) indigena, a (se) naționaliza. *(S-a ~ în țara noastră.)* **2.** a adapta, a transplanta. *(~ o instituție, un obicei.)*

împămîntení vb. v. STATORNICI.

ÎMPĂMÎNTENÍRE s. naturalizare, (înv.) indigenát.

ÎMPĂNÁ vb. (prin Transilv.) a spicăiui. *(A ~ carnea cu usturoi.)*

împănă vb. v. ÎMPÎNZI. ÎNȚESA. UMPLE.

împănát adj. v. ÎMPÎNZIT. ÎNȚESAT. PLIN. TICSIT.

ÎMPĂPURÍ vb. a păpuri. *(A ~ un buloi.)*

ÎMPĂRÁT s. (livr.) cezár, (în Imperiul bizantin) basileu, (pop.) crai, (înv.) chesár, imperátor, împărăție.

împărátul s. art. v. STEAUA POLARĂ.

împăratul-péștilor s. v. REGINĂ.

ÎMPĂRĂTEÁSĂ s. **1.** (pop.) crăiásă. **2.** *(ENTOM.)* mamă, matcă, regină, (reg.) crăiásă, crăiță, muscă-máre. *(~ albinelor.)* **3.** *(BOT.; Bryonia alba)* mutătoare, (reg.) brei, curcubețeá, tidvă-de-pămînt.

împărăteásă s. v. BELADONĂ. MĂTRĂGUNĂ.

ÎMPĂRĂTÉSC adj. imperial, (rar) augúst, (pop.) crăiésc. *(Pajura ~.)*

ÎMPĂRĂTÉȘTE adv. (înv.) crăiește.

împărătúș s. v. LUETĂ. OCHIUL-BOULUI. OMUȘOR. PITULICE. UVULĂ.

împărățél s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

ÎMPĂRĂȚÍE s. imperiu, (pop.) crăie, (înv.) crăíme.

împărăție s. v. ÎMPĂRAT.

ÎMPĂRTĂȘÁNIE s. *(BIS.)* cuminecare, cuminecătură, euharistie, împărtășire, împărtășit, (la catolici) sacrament, (înv. și pop.) grijánie, grijíre, pricestánie. *(Taina ~.)*

ÎMPĂRTĂȘÍ vb. **1.** a declara, a destăinui, a dezvălui, a divulga, a încredința, a mărturisi, a revela, a spovedi, a spune, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(I-a ~ marele său secret.)* **2.** a transmite. *(Să-ți ~ unele impresii fugare.)* **3.** a schimba. *(A ~ unele impresii cu cineva.)* **4.** *(BIS.)* a (se) cumineca, (înv. și pop.) a (se) griji, (înv. și reg.) a (se) pricestui, (înv.) a (se) comunica. **5.** a accepta, a admite, a primi. *(Nu ~ opiniile lui.)* **6.** a împărți. *(Au ~ aceeași soartă.)*

ÎMPĂRTĂȘÍRE s. **1.** destăinuire, dezvăluire, divulgare, încredințare, mărturisire, revelare, spovedire. *(~ unui secret.)* **2.** transmitere. *(~ unor opinii.)* **3.** schimbare. *(~ unor impresii cu cineva.)* **4.** *(BIS.)* cuminecare, cuminecătură, euharistie, împărtășanie, împărtășit, (la catolici) sacrament, (înv. și pop.) grijánie, grijíre, pricestánie. *(Taina ~.)*

împărtășire s. v. PARTICIPIU.

ÎMPĂRTĂȘÍT s. *(BIS.)* cuminecare, cuminecătură, euharistie, împărtășanie, împărtășire,

(la catolici) sacrament, (înv. și pop.) grijánie, grijíre, pricestánie. *(Taina ~.)*

ÎMPĂRȚEÁLĂ s. **1.** împărțire. **2.** *(JUR.)* partaj.

ÎMPĂRȚÍ vb. **1.** a despărți, a divide, a diviza, a fracționa, a fragmenta, a îmbucătăți, a scinda, a secționa, a separa, a tăia. *(~ bucata în trei.)* **2.** a (se) descompune, a (se) desface, a (se) despărți, a (se) divide, a (se) fracționa, a (se) scinda, a (se) separa, (rar) a (se) dezalcătui. *(Produsul dezintegrării se ~ în particule.)* **3.** a diviza, a fragmenta, a segmenta. *(A ~ o frază în propoziții.)* **4.** a atribui, a da, a distribui, a repartiza. *(A ~ loturi de casă țăranilor.)* **5.** a distribui, a repartiza, (înv.) a repartira, a repărți. *(A ~ pîinea.)* **6.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **7.** a împărtăși. *(Au ~ aceeași soartă.)*

împărți vb. v. DESPĂRȚI. DIVORȚA. SEPARA.

ÎMPĂRȚÍRE s. **1.** împărțeală. *(~ bunurilor.)* **2.** dividere, divizare, diviziune, fracționare, fragmentare, îmbucătățire, secționare, segmentare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)* **3.** desfacere, descompunere, despărțire, divizare, fracționare, scindare, separare, (rar) dezalcătuire. *(~ în particule a unui corp în urma dezintegrării.)* **4.** despărțire, diviziune. *(~ în capitole a unei cărți.)* **5.** atribuire, distribuire, repartizare. *(~ unor loturi de casă.)* **6.** distribuire, distribuție, repartiție, repartizare, (înv.) repărțire. *(~ unor ajutoare.)* **7.** aranjare, așezare, clasare, clasificare, distribuire, ordonare, repartizare, rînduială, rînduire, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)*

ÎMPĂRȚÍT adj. divizat, fracționat, fragmentat, segmentat. *(Un tot ~.)*

împărțit adj. v. DESPĂRȚIT. DIVORȚAT.

împărțitór adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.

ÎMPĂRȚITÓR s. **1.** distribuitor. *(~ de ziare.)* **2.** *(MAT.)* divizor.

împărțitór s. v. FACTOR. POȘTAR. POȘTAȘ. POȘTĂ.

împătimíre s. v. PASIUNE. PATIMĂ.

împătimít adj. v. PASIONAT. PĂTIMAȘ.

împătrá vb. v. PĂȚI.

ÎMPĂTRÍ vb. (livr.) a cvadrupla.

ÎMPĂTRÍT adj. (livr.) cvadrúplu.

ÎMPĂTURÍ vb. a îndoi, a plia, a strînge, (pop.) a păturí. *(A ~ o coală de hîrtie.)*

ÎMPĂTURÍRE s. îndoire, pliere, strîngere, strîns, (rar) pliáj, (pop.) păturíre. *(~ unei scrisori.)*

ÎMPĂTURÍT adj. îndoit, pliat, strîns, (pop.) păturít. *(O coală de hîrtie ~.)*

ÎMPĂUNÁ vb. a se făli, a se fuduli, a se grozăvi, a se înfatua, a se înfumura, a se îngîmfa, a se lăuda, a se mîndri, a se semeți, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocori, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se înfoia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu te mai ~ atîta!)*

împeliță vb. v. INCARNA. ÎNTRUCHIPA. ÎNTRUPA.

împelițáre s. v. INCARNARE. ÎNTRUPARE.

împelițát adj., s. v. AFURISIT. BLESTEMAT. CÎINOS. HAIN. ÎNDRĂCIT. RĂU. TICĂLOS.

împelițátul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

ÎMPERECHEÁ vb. a (se) goni, a (se) împreuna, a (se) încrucișa, (pop.) a (se) căței, a (se) însoți, (reg.) a (se) pui. *(Animalele se ~.)*

împerecheá vb. v. DUȘMĂNI. URÎ. VRĂJMĂȘI.

ÎMPERECHEÁT adj. îngemănat, (livr.) geminát. *(Flori ~.)*

ÎMPERECHÉRE s. **1.** împreunare, (pop.) însoțíre. *(~ sexuală.)* **2.** îngemănare, (livr.) geminație. *(~ floral㠹.)*

ÎMPESTRIȚÁ vb. a păta, a smălța, (rar) a pestrița, (înv. și reg.) a popistri, (fig.) a smălțui. *(Florile ~ cîmpia.)*

ÎMPESTRIȚÁRE s. împestrițătură.

ÎMPESTRIȚÁT adj. **1.** pestriț. *(Un animal ~.)* **2.** amestecat, diferit, eterogen, felurit, pestriț, variat, (reg.) mistréț. *(O mulțime ~.)*

ÎMPESTRIȚĂTÚRĂ s. **1.** împestrițare. **2.** bălțătură, pestrițătură, tărcătură.

împeticát adj. v. CÎRPIT. PETICIT.

împeți vb. v. CERE. PEȚI.

împetít s. v. PEȚIRE. PEȚIT.

ÎMPIEDICÁ vb. **1.** a se poticni, (reg.) a (se) scăpăta. *(Calul se ~ în mers.)* **2.** a se poticni. *(Se ~ la vorbă.)* **3.** a înfrîna. *(~ o căruță, la vale.)* **4.** a opri, a reține, (înv. și reg.) a popri, (înv.) a apăra. *(Nu-l pot ~ să...)* **5.** a jena, a stingheri, a stînjeni. *(Îl ~ în mișcări.)* **6.** a dejuca, a strica, a zădărnici. *(Le-a ~ toate planurile.)* **7.** a înfrîna, a opri, a stăvili, (fig.) a frîna. *(Nu puteau ~ avîntul revoluționar.)* **8.** a evita, a se feri, a îndepărta, a înlătura, a ocoli, a preîntîmpina, a preveni, (rar) a se apăra. *(Încearcă să ~ primejdia.)* **9.** a anihila, a anula, a contracara, a neutraliza, a zădărnici. *(A ~ efectele negative ale...)*

ÎMPIEDICÁRE s. **1.** poticneală, poticnire, (înv.) poticnitúră. *(~ calului în mers.)* **2.** poticnire. *(~ la vorbă.)* **3.** înfrînare. *(~ unui car, la vale.)* **4.** interzicere, oprire, (pop.) opréliște, (înv. și reg.) popreálă. *(~ accesului cuiva.)* **5.** dejucare, zădărnicire. *(~ uneltirilor cuiva.)* **6.** înfrînare, oprire, stăvilire. *(~ avîntului industrial.)* **7.** evitare, îndepărtare, înlăturare, ocolire, preîntîmpinare, prevenire, (rar) prevénție. *(~ unor consecințe neplăcute.)* **8.** anihilare, anulare, contracarare, neutralizare, zădărnicire. *(~ efectelor negative ale...)*

împiedicáre s. v. OBSTACOL. PIEDICĂ.

ÎMPIEDICÁT adj. **1.** clătinat, împleticit, nesigur, poticnit, șovăielnic, șovăitor, (rar) clătinătór, șovăind, șovăit. *(Un mers ~.)* **2.** poticnit. *(Vorbire ~.)* **3.** înfrînat. *(Car cu roțile ~.)*

împiedicătórul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

ÎMPIETRÍ vb. **1.** a încremeni, a înlemni, a înmărmuri, a înțepeni, a (se) petrifica, (înv. și pop.) a mărmuri, (Mold. și Bucov.) a (se) întrecleți, (prin Transilv. și Ban.) a merei, (fig.) a (se) înțeleni. **2.** a se întări, a se învîrtoșa. *(Piinea s-a ~ .)* **3.** a încremeni, a înlemni, a înmărmuri, a înțepeni, a paraliza, (înv. și pop.) a mărmuri, (fig.) a îngheța. *(A ~ de spaimă.)*

împietrí vb. v. INSENSIBILIZA.

ÎMPIETRÍRE s. încremenire, înlemnire, înmărmurire, înțepenire, petrificare, (înv. și pop.) mărmurire.

ÎMPIETRÍT adj. **1.** petrificat, (înv. și pop.) mărmurit. *(Un arbore ~.)* **2.** încremenit, înlemnit, înmărmurit, înțepenit, neclintit, nemișcat, țeapăn, țintuit, (înv. și pop.) mărmurit, (înv. și reg.) stîlpit, (fig.) înghețat, înțelenit. *(A rămas ~ de uimire.)*

ÎMPILÁ vb. a asupri, a exploata, a împovăra, a năpăstui, a oprima, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a tiraniza, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoarce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele.)*

ÎMPILÁRE s. asuprire, exploatare, năpăstuire, opresiune, oprimare, persecutare, persecuție, prigoană, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicie, (înv.) avanie, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoárcere. *(~ maselor.)*

ÎMPILÁT adj., s. asuprit, exploatat, năpăstuit, oprimat, oropsit, persecutat, prigonit, urgisit, (pop.) obidít, (înv.) obijduít, (fig.) apăsát, despuiát. *(Oamenii ~ s-au ridicat la luptă.)*

ÎMPILĂTÓR adj., s. asupritor, exploatator, opresiv, opresor, persecutor, prigonitor, (înv.) mîncătór, năpăstuitór, obiditór, (fig.) apăsătór. *(Forțele ~.)*

ÎMPÍNGE vb. **1.** a (se) ghionti, a (se) izbi, a (se) îmboldi, a (se) îmbrînci, a (se) înghionti, (pop.) a (se) buși, (reg.) a (se) brînci, a (se) înghioldi, (prin Mold.) a (se) blendi, a (se) blendisi, a (se) dupăci, (prin Olt. și Ban.) a (se) popîndi. *(Nu vă mai ~ atîta!)* **2.** a antrena, a tîrî. *(Îl ~ în acțiuni nesăbuite.)*

împínge vb. v. ALUNGA. GONI. IZGONI. ÎNDEMNA. RESPINGE. STIMULA.

ÎMPÍNGERE s. ghiontire, îmboldire, îmbrînceală, îmbrîncire, îmbrîncitură, înghionteală, înghiontire, (reg.) înghioldeálă, înghioldíre.

ÎMPINSĂTÚRĂ s. brînci, ghiont, izbitură, îmbrînceală, îmbrîncitură, (reg.) ghiold, știos, (Mold.) bleándă, dupác, (Ban.) poáncă, (prin Olt. și Munt.) potîrnóg.

împistrí vb. v. BRODA. COASE. ÎNCONDEIA.

împistrít adj. v. BRODAT. ÎNCONDEIAT.

ÎMPÎNZÍ vb. a (se) înțesa, a (se) umple, (fig.) a (se) împăna. *(Ulițele s-au ~ de oameni.)*

ÎMPÎNZÍT adj. înțesat, plin, ticsit, (fig.) împănát. *(Loc ~.)*

ÎMPÎSLÍT adj. pîslos. *(Material ~.)*

ÎMPLĂTOȘÁT adj. înzăuat. *(Soldat ~.)*

ÎMPLETÍ vb. **1.** a tricota, (Transilv. și Ban.) a șticăni. *(A ~ un pulover.)* **2.** a (se) îmbina, a (se) uni, (fig.) a (se) conjuga. *(A ~ în mod armonios diverse preocupări.)*

împletí vb. v. COMPLOTA. CONJURA. CONSPIRA. UNELTI.

ÎMPLETICÍ vb. a se clătina, a șovăi, (reg.) a se mătăcăni, a se mătăhăi, a se mătăhăli, a se mătălăi, a se mătănăi. *(Omul beat se ~ în mers.)*

ÎMPLETICÍT adj. clătinat, împiedicat, nesigur, poticnit, șovăielnic, șovăitor, (rar) clătinătór, șovăind, șovăit. *(Un mers ~.)*

ÎMPLETÍRE s. **1.** împletit, tricotare, tricotat. *(~ unui pulover.)* **2.** îmbinare, unire, (fig.) conjugáre. *(~ armonioasă a unor interese.)*

ÎMPLETÍT adj. tricotat. *(Un jerseu ~.)*

ÎMPLETÍT s. împletire, tricotare, tricotat. *(~ unui pulover.)*

ÎMPLETITÚRĂ s. (înv. și reg.) pletitúră. *(O ~ de nuiele.)*

ÎMPLINÍ vb. **1.** (înv. și reg.) a (se) plini, (înv.) a sosi, a (se) úmple. *(A ~ trei ani astăzi.)* **2.** a expira. *(Se ~ data la care trebuia să...)* **3.** a se scurge, a trece. *(S-au ~ 100 de ani de la...)* **4.** a completa, a întregi, a rotunji, (livr.) a complini, (înv. și reg.) a plini, (înv.) a încheia. *(A ~ pînă la suma de...)* **5.** a (se) îngrășa, a (se) rotunji, (reg.) a (se) încăla, (prin Ban.) a (se) încărna. *(S-a ~ bine.)* **6.** a se dezvolta. *(S-a mai ~ fizicește.)* **7.** a efectua, a executa, a face, a îndeplini, a înfăptui, a realiza, a săvîrși, (înv. și pop.) a plini. *(Am ~ tot ce mi-ai dat.)* **8.** a îndeplini, a realiza, a satisface, (înv.) a plini, (rar fig.) a sătura. *(I-a ~ dorința.)* **9.** a asculta, a îndeplini, a satisface. *(I-a ~ toate capriciile.)* **10.** a desăvîrși, a îndeplini, a înfăptui, a realiza, *(Și-a ~ opera.)* **11.** a se îndeplini, a se înfăptui, a se realiza, (pop.) a se întîmpla, (înv. și reg.) a se plini. *(S-a ~ profețiile lui.)* **12.** a se adeveri, a se confirma, a se îndeplini, a se realiza. *(Previziunile lui s-au ~ întocmai.)*

împliní vb. v. EXECUTA. PĂȚI.

ÎMPLINÍRE s. **1.** completare, întregire, rotunjire, (livr.) complinire. *(~ sumei pînă la...)* **2.** îngrășare, îngrășat, rotunjire. *(~ unei persoane.)* **3.** efectuare, executare, execuție, facere, îndeplinire, înfăptuire, realizare, săvîrșire, (înv.) săvîrșit. *(~ unei lucrări.)* **4.** îndeplinire, realizare, satisfacere, (rar) satisfacție. *(~ dorinței cuiva.)*

ÎMPLINÍT adj. **1.** complet, întreg. *(Cinci ani ~.)* **2.** deplin, încheiat, întreg. *(Zece ani ~.)* **3.** completat, întregit, rotunjit. *(Sumă ~.)* **4.** gras, plin, rotund, rotunjit. *(Brațe ~ .)* **5.** îndeplinit, înfăptuit, realizat, satisfăcut. *(Un vis ~.)*

împlinitór s. v. EXECUTOR.

ÎMPLÎNTÁ vb. **1.** a băga, a înfige, a vîrî, (rar) a implanta, (înv. și reg.) a petréce. *(A ~ cuțitul în vită.)* **2.** a intra, a se înfige, a pătrunde. *(Glonțul i s-a ~ adînc în corp.)*

împlîntá vb. v. PLANTA. PUNE. RĂSĂDI. SĂDI. TRANSPLANTA.

ÎMPLÎNTÁRE s. înfigere, vîrîre. *(~ cuțitului în vită.)*

ÎMPODOBÍ vb. **1.** a decora, a găti, a înfrumuseța, a orna, a ornamenta, a pavoaza. *(~ fațada unei clădiri.)* **2.** a înfrumuseța, a orna, (rar) a agrementa, (reg.) a înfrumosa. *(A ~ un parc.)* **3.** a garnisi, a orna, a ornamenta. *(A ~ o rochie cu...)* **4.** a (se) aranja, a (se) dichisi, a (se) ferchezui, a (se) găti, a (se) spilcui, (pop. și fam. depr.) a (se) sclivisi, (pop.) a (se) drége, a (se) moța, (înv. și reg.) a (se) muchilipsi, a (se) podobi, a (se) tocmi, (reg.) a (se) cîștiga, (prin Transilv. și Maram.) a (se) pădăi, (prin Mold.) a (se) puțui, (prin Transilv. și Mold.) a (se) puțului, (Ban.) a (se) schili, (înv.) a (se) stoli, a (se) stolisi, (arg.) a (se) șucări. *(Ce te-ai ~ așa?)*

împodobí vb. v. DOTA. ÎNZESTRA.

ÎMPODOBÍRE s. **1.** decorare, decorație, gătire, înfrumusețare, ornamentare, ornare, pavoazare. *(~ unei clădiri.)* **2.** garnisire, ornamentare, ornare. *(~ unei rochii cu...)*

împodobíre s. v. DECOR. DECORAȚIE. ORNAMENT. ORNAMENTAȚIE. PODOABĂ.

ÎMPODOBÍT adj. **1.** decorat, gătit, înfrumusețat, ornamentat, ornat, pavoazat, (prin Munt.) taxidít. *(O clădire frumos ~.)* **2.** garnisit, ornamentat, ornat. *(Rochie ~.)*

împoncișá vb. v. ÎMPOTRIVI. OPUNE.

împoncișáre s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎMPOTRIVIRE. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. OPOZIȚIE. OPUNERE. REZISTENȚĂ. VRAJBĂ ZÎZANIE.

împoncișát adj. v. ÎNCRUCIȘAT. ÎNTRETĂIAT.

împoponá vb. v. ÎMPOPOȚONA. ÎNZORZONA.

împoponáre s. v. ÎMPOPOȚONARE. ÎNZORZONARE.

împoponát adj. v. ÎMPOPOȚONAT. ÎNZORZONAT.

împoporá vb. v. POPULA.

împoporáre s. v. POPULARE.

împopoțát adj. v. ÎMPOPOȚONAT. ÎNZORZONAT.

ÎMPOPOȚONÁ vb. a (se) înzorzona, (pop.) a (se) împopona, a (se) înțoțona, a (se) zorzona. *(S-a ~ ca o paparudă.)*

ÎMPOPOȚONÁRE s. înzorzonare, (pop.) împoponáre, înțoțonáre. *(~ unei persoane ca o paparudă.)*

ÎMPOPOȚONÁT adj. înzorzonat, (pop.) împoponát, împopoțát, înțoțonát zorzonát, (reg.) țifrășít. *(~ ca o paparudă.)*

împosesuí vb. v. ARENDA.

împosesuíre s. v. ARENDARE.

ÎMPOTMOLÍ vb. a se îngloda, a se înnămoli, a se nămoli, a se noroi, (rar) a se înnoroi, (pop.) a se potmoli, (reg.) a se întina. *(Căruța s-a ~ în drum.)*

ÎMPOTMOLÍRE s. înglodare, înnămolire. *(~ unei căruțe în drum.)*

ÎMPOTMOLÍT adj. înglodat, înnămolit, nămolit, (rar) înnoroít. *(Car ~.)*

ÎMPOTRÍVA prep. **1.** asupra, contra, (înv.) către, despre, spre. *(Pornește ~ dușmanului.)* **2.** contra, pentru. *(Medicament ~ hepatitei.)* **3.** contra, contrar. *(~ părerii curente.)*

ÎMPOTRÍVĂ adv. contra, (înv. și reg.) potrivă. *(Votează ~.)*

împotriveálă s. v. ÎMPOTRIVIRE. OPOZIȚIE. OPUNERE. REZISTENȚĂ.

ÎMPOTRIVÍ vb. **1.** a se opune, (pop.) a se încontra, (înv. și reg.) a se potrivi, (înv.) a se împoncișa, a se încurmezișa, a se semeți. *(S-a ~ acestor măsuri abuzive.)* **2.** a rezista, (înv.) a (se) nevoi. *(S-a ~ pînă la ultimul om.)*

ÎMPOTRIVÍRE s. opoziție, opunere, rezistență, (înv.) împoncișáre, împotriveálă, potrivíre, potrivnicíe, pricinuíre. *(A întîmpinat o dîrză ~.)*

împotrivít adj. v. ADVERS. CONTRAR. DIMPOTRIVĂ. OPUS. POTRIVNIC.

împotrivitór s. v. ADVERSAR. CONCURENT. RIVAL.

ÎMPOVĂRÁ vb. **1.** a îngreuna, (înv.) a însărcina. *(A ~ spinarea unui măgar.)* **2.** a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) năpădi, a(-l) răzbi, (pop.) a(-l) prididi, (înv.) a(-l) supúne, (fig.) a(-l) apăsa, a(-l) doborî, a(-l) răpúne. *(L-au ~ grijile, necazurile.)* **3.** a asupri, a exploata, a împila, a năpăstui, a oprima, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a tiraniza, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ măsele.)*

împovărá vb. v. ÎNSĂRCINA.

ÎMPOVĂRÁRE s. îngreunare. *(~ spinării unui cal.)*

ÎMPOVĂRÁT adj. greu, încărcat, îngreuiat, îngreunat. *(Avea spatele ~ de...)*

împovărátă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

ÎMPOVĂRĂTÓR adj. **1.** (înv.) povărós. *(O greutate ~.)* **2.** apăsător, copleșitor, covîrșitor, greu, (livr.) onerós. *(Îndatoriri ~.)*

ÎMPRĂȘTIÁ vb. **1.** a (se) dispersa, a (se) răsfira, a (se) răspîndi, a (se) răzleți, a (se) risipi, (pop.) a (se) răzni, (înv. și reg.) a (se) rășchira. *(S-au ~ în toate părțile.)* **2.** a (se) răspîndi, a (se) răzleți, a (se) risipi, (pop.) a (se) năsădi, (înv. și reg.) a (se) spárge, a (se) spărgălui, (prin Olt. și Ban.) a (se) sprînji, (înv.) a (se) scociorî, a (se) scodoli. *(I s-a ~ întreaga turmă.)* **3.** a risipi, a spulbera, a vîntura, (înv.) a spîrcui. *(A-i ~ pe dușmani în cele patru zări.)* **4.** a (se) destrăma, a (se) risipi, a (se) spulbera, (Olt.) a (se) vărzui, (înv.) a (se) rășchira, (pop. fig.) a (se) răzbuna. *(După ploaie, norii s-au ~.)*

5. a se ridica, a se risipi. *(Ceața s-a ~.)* **6.** a risipi, a spulbera, (pop.) a zburătăci. *(Vîntul ~ frunzele.)* **7.** a (se) prefira, a (se) presăra, a (se) răsfira, a (se) răspîndi, a (se) risipi. *(A ~ nisip peste tot.)* **8.** a presăra, a pune, a răsfira. *(A ~ sare, zahăr pe bucate.)* **9.** a presăra, a răspîndi, a semăna, (rar) a scutura. *(~ flori în calea cuiva.)* **10.** a arunca, a azvîrli, a cheltui, a irosi, a prăpădi, a risipi, a zvîrli, (livr.) a prodiga, (înv. și reg.) a prăda, (reg.) a mătrăși, a părădui, (Transilv.) a spesa, (înv.) a răschira, (grecism înv.) a afierosi, (fig.) a înghiți, a mînca, a păpa, a toca. *(Și-a ~ averea; își ~ banii pe toate fleacurile.)* **11.** a (se) răspîndi, a (se) revărsa, a (se) risipi, a (se) vărsa. *(Soarele ~ o căldură plăcută.)* **12.** a arunca, a da, a răspîndi. *(Luna ~ sclipiri vii.)* **13.** a scăpăra. *(Focul ~ mii de scîntei.)* **14.** a (se) difuza, a (se) răspîndi, a (se) revărsa. *(Lumina se ~ în toate unghierele.)* **15.** a (se) difuza, a (se) duce, a (se) întinde, a (se) lăți, a (se) propaga, a (se) răspîndi, a (se) transmite, (rar) a (se) vehicula, (înv.) a (se) povesti, a (se) vesti. *(Știrea s-a ~ peste tot.)* **16.** a circula, a se extinde, a se întinde, a se lăți, a se propaga, a se răspîndi, a se transmite, (înv.) a se răschira, a se tînde. *(Zvonul s-a ~ din gură în gură.)* **17.** a degaja, a emana, a emite, a exala, a răspîndi, a scoate, (înv.) a răsfuga, a slobozi. *(Soba ~ gaze.)* **18.** a propaga, a răspîndi, (fig.) a semăna. *(~ discordia între ei.)*

ÎMPRĂȘTIÁT adj. **1.** dispersat, răsfirat, răspîndit, răzlețit, risipit, (pop.) răznit, (înv. și reg.) răschirát. *(O mulțime ~.)* **2.** difuz, risipit. *(Elemente ~.)* **3.** risipit, (înv.) spîrcuit. *(O armată ~.)* **4.** risipit, (înv. și reg.) spart. *(Prin norii ~ se zărea soarele.)* **5.** prefirat, presărat, răsfirat, răspîndit, risipit. *(Nisip ~.)* **6.** risipit, spulberat. *(Zăpadă ~.)*

împrăștiát adj. v. ABSENT. AIURIT. BUIMAC. BUIMĂCIT. DERUTAT. DESCUMPĂNIT. DEZORIENTAT. DISTRAT. NĂUC. NĂUCIT. NEATENT. ZĂPĂCIT.

ÎMPRĂȘTIÉRE s. **1.** dispersare, dispersie, răsfirare, răspîndire, răzlețire, risipire, (înv.) risipă. *(~ mulțimii.)* **2.** risipire, (înv. și reg.) spărgere, spart. *(~ norilor.)* **3.** ridicare, risipire. *(~ ceții.)* **4.** risipire, spulberare. *(~ frunzelor, a prafului.)* **5.** prefirare, presărare, presărat, răsfirare, răspîndire, risipire. *(~ nisipului pe alee.)* **6.** difuzare, propagare, răspîndire. *(~ unor radiații.)* **7.** difuzare, răspîndire, revărsare. *(~ luminii în toate unghierele.)* **8.** propagare, răspîndire, (livr.) diseminăre, (pop.) lățíre. *(~ unor zvonuri mincinoase.)* **9.** degajare, emanare, emanație, emisiune, exalare, exalație, răspîndire, (înv.) răsfugáre. *(~ de gaze din sobă.)*

împrăștietór adj., s. v. CHELTUITOR. RISIPITOR.

ÎMPREJMUÍ vb. **1.** a închide, a înconjura, a îngrădi, (înv. și pop.) a ocoli, (pop.) a țărcui, (reg.) a prejmui. *(A ~ un teren cu un gard.)* **2.** a chenărui, a încadra, a înconjura, a mărgini, (fig.) a tivi. *(Soarele ~ cu lumină poiana.)*

ÎMPREJMUÍRE s. **1.** împrejmuit, închidere, îngrădire, *(~ unui teren.)* **2.** (concr.) gard, îngrăditură, ocol, ulucă, (înv. și reg.) ográdă, stobór, (reg.) tîrcól, (Mold. și Bucov.) zăpláz, (înv.) cuprîns. *(Și-a ridicat o ~ în jurul casei.)* **3.** (înv.) cúrte. *(În perimetrul ~.)*

împrejmuíre s. v. APROPIERE. ÎMPREJURIME. JUR. PREAJMĂ. VECINĂTATE.

ÎMPREJMUÍT adj. închis, îngrădit, *(Un teren ~.)*

ÎMPREJMUÍT s. împrejmuire, închidere, îngrădire. *(~ unui teren.)*

ÎMPREJMUITÓR adj. înconjurător, (rar) țărmuitór. *(Un gard ~.)*

ÎMPREJÚR adv. primprejur, (înv.) prejúr. *(Au ~ ape bogate în pește.)*

împrejúr s. v. APROPIERE. ÎMPREJURIME. JUR. PREAJMĂ. VECINĂTATE.

împrejurá vb. v. ÎMPRESURA. ÎNCERCUI. ÎNCINGE. ÎNCONJURA. ÎNVĂLUI. OCOLI.

ÎMPREJURÁRE s. **1.** caz, circumstanță, condiție, conjunctură, ipostază, postură, poziție, situație, stare, (înv.) încunjuráre, perístas, prilejíre, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ poate acționa.)* **2.** circumstanță, ipostază, moment, ocazie, prilej, situație. *(O ~ nimerită.)* **3.** (la pl.) circumstanțe (pl.), conjunctură, timpuri (pl.), vremuri (pl.). *(~ile erau foarte grele.)* **4.** întîmplare, ocazie, prilej. *(~ a făcut ca...).*

împrejuráre s. v. CIRCUMFERINȚĂ. PERIMETRU.

împrejuráș s. v. VECIN.

împrejureán s. v. VECIN.

ÎMPREJURÍME s. apropiere, jur, preajmă, vecinătate, (livr.) proximitáte, (reg.) meleág, (prin Transilv.) preábăt, (înv.) împrejmuíre, împrejúr, préjmet, prejmuíre. *(Prin ~.)*

împrejuríme s. v. CIRCUMFERINȚĂ. PERIMETRU.

împrejur-stáre s. v. CAZ. CIRCUMSTANȚĂ. CONDIȚIE. CONJUNCTURĂ. IPOSTAZĂ. ÎMPREJURARE. POSTURĂ. POZIȚIE. SITUAȚIE. STARE.

ÎMPREJÚRUL prep. primprejurul, (înv.) prejúrul. *(~ casei.)*

ÎMPRESURÁ vb. **1.** a încercui, a înconjura, a învălui, (înv. și pop.) a cuprínde, (înv.) a împrejura. *(L-au ~ din toate părțile.)* **2.** a asedia, a încercui, a înconjura, (înv. și reg.) a ocoli, (înv.) a închíde, a înveriga. *(Au ~ cetatea; îl ~ pe inamic.)* **3.** a încercui, a înconjura, (fig.) a încínge. *(Munții ~ cîmpia.)* **4.** a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) năpădi, a(-l) prinde. *(Îl ~ gîndurile.)* **5.** a năpădi. *(Buruienile au ~ grădina.)* **6.** (fig.) a înfășura, a învălui. *(Întunericul ne ~.)*

împresurá vb. v. ASFIXIA. ÎNĂBUȘI. ÎNCĂLCA. ÎNECA. SUFOCA. SUGRUMA. UZURPA.

ÎMPRESURÁRE s. **1.** încercuire, înconjurare. *(~ inamicului.)* **2.** asediere, asediu, încercuire, înconjurare, (înv.) ocól, (grecism înv.) poliorchíe. *(~ cetății.)*

ÎMPREUNÁ vb. **1.** a asambla, a fixa, a îmbina, a monta, a reuni, a uni. *(A ~ elementele*

componente ale unui ansamblu.) **2.** a (se) combina, a (se) îmbina, a (se) îngemăna, a (se) uni. *(Cum ~ aceste elemente?)* **3.** a (se) îmbina, a (se) lega, a (se) reuni, a (se) uni. *(A ~ elementele într-un tot.)* **4.** a (se) goni, a (se) împerechea, a (se) încrucișa, (pop.) a (se) căței, a (se) însoți, (reg.) a (se) pui. *(Animalele se ~.)*

împreună vb. v. ÎNSUMA. ÎNTRUNI.

ÎMPREUNÁRE s. **1.** asamblare, fixare, îmbinare, montaj, montare, reunire, unire. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **2.** combinare, combinație, îmbinare, îngemănare, unire. *(O ~ de elemente.)* **3.** joncțiune, unire. *(~ a două unități militare.)* **4.** împerechere, (pop.) însoțire. *(~ sexuală.)* **5.** goană, gonire, montă, (reg.) montáre, sărít. *(~ la animalele domestice.)* **6.** bătaie. *(~ a unor animale sălbatice.)*

împreunáre s. v. ADUNARE. ÎNTÎLNIRE.

ÎMPREUNÁT adj. îmbinat, îngemănat, reunit, unit. *(Elemente ~ ale unui tot.)*

ÎMPREÚNĂ adv. **1.** laolaltă, (rar) oláltă, (înv. și reg.) delaoláltă, (prin Munt.) támba. *(Au venit ~ la mine.)* **2.** dimpreună, laolaltă, (înv.) depreúnă. *(Cu toții ~ să...)* **3.** alături, laolaltă. *(Stau ~ pe marginea ferestrei.)*

împreúnă adv. v. CONCOMITENT. PARALEL. SIMULTAN. TOTDEODATĂ. TOTODATĂ.

ÎMPRICINÁT s., adj. *(JUR.)* acuzat, inculpat, învinuit, pîrît, (livr.) încriminát, (pop.) pricinaș, (prin Transilv.) pricinát. *(~ are cuvîntul!)*

ÎMPRIETENÍ vb. (înv. și reg.) a se prieteni, (reg.) a se ortăci. *(S-au ~ repede.)*

ÎMPRIMĂVĂRÁ vb. a se desprimăvăra, (prin Transilv.) a se primăvăra. *(S-a ~ și natura reînvie.)*

împrínde vb. v. AGĂȚA. ATÎRNA. PRINDE. SPÎNZURA. SUSPENDA.

ÎMPROSPĂTÁ vb. **1.** a primeni, a purifica, a ventila. *(A ~ aerul dintr-o încăpere.)* **2.** a (se) reînnoi. *(A ~ apa din cană.)* **3.** a (se) înviora. *(Florile s-au ~.)*

ÎMPROSPĂTÁRE s. **1.** primenire, purificare, ventilare. *(~ aerului din încăpere.)* **2.** reînnoire. *(~ apei din vas.)* **3.** înviorare. *(~ florilor.)*

ÎMPROSPĂTÁT adj. **1.** primenit, purificat. *(Aer ~.)* **2.** înnoit, regenerat, reînnoit. *(Natura ~.)* **3.** înviorat. *(S-a sculat ~.)*

ÎMPROȘCÁ vb. **1.** a stropi, (reg.) a prosca. *(Îl ~ cu noroi.)* **2.** a sări, a stropi, (reg.) a prosca. *(Noroiul ~ în toate părțile.)*

ÎMPROȘCÁRE s. împroșcătură, stropire, stropit, stropitură, (rar) stropeálă. *(~ cuiva cu noroi.)*

ÎMPROȘCĂTÚRĂ s. împroșcare, stropire, stropit, stropitură, (rar) stropeálă. *(~ cuiva cu noroi.)*

ÎMPRUMUTÁ vb. **1.** *(FIN.)* a credita. *(A ~ pe cineva cu suma de...)* **2.** a da, (înv. și reg.) a prumuta, (înv.) a aprumuta, a scumpăra. *(Cît vrei să-ți ~?)* **3.** a se îndatora, a lua, (înv.) a se aprumuta. *(S-a ~ cu o sumă mică.)*

ÎMPRUMUTÁRE s. *(FIN.)* creditare. *(~ cuiva cu suma de...)*

ÎMPRUMUTĂTÓR s. *(FIN.)* creditor, (înv.) datórnic. *(Îl asaltează ~ii.)*

împuiá vb. v. ÎNMULȚI. REPRODUCE.

împungáci adj. v. ÎMPUNGĂTOR.

ÎMPUNGĂTÓR adj. (înv.) împungáci, pungătór. *(O vită ~.)*

ÎMPÚNGE vb. **1.** (înv.) a púnge. *(O vacă, un bou care ~.)* **2.** a (se) înțepa, (pop.) a (se) înghimpa, (înv. și reg.) a (se) púnge. *(S-a ~ în spini.)* **3.*** (fig.) a atínge, a înțepa, a pișca, a șfichiui. *(Îl ~ cu vorba.)*

împúnge vb. v. IRONIZA. PERSIFLA. ZEFLEMISI.

ÎMPÚNGERE s. înțepare. *(~ cuiva cu acul.)*

ÎMPÚNS adj. înțepat.

ÎMPUNSĂTÚRĂ s. înțepătură, (înv.) puntúră.

împunsătúră s. v. IRONIE. PERSIFLARE. ZEFLEMEA.

împupí vb. v. ÎMBOBOCI. ÎNMUGURI. MUGURI.

împupít adj. v. ÎMBOBOCIT. ÎNMUGURIT.

ÎMPURPURÁ vb. a (se) îmbujora, a (se) înroși, a (se) roși, a (se) rumeni, (înv.) a (se) răsura, (fig.) a (se) aprínde. *(S-a ~ la față.)*

ÎMPURPURÁRE s. **1.** îmbujorare, înroșire, roșire, rumenire, (fig.) aprindere. *(Emoția determină ~ obrajilor ei.)* **2.** (concr.) îmbujorare, roșeală, roșeață, rumeneală, (înv. și pop.) rumeneáță, (reg.) rújă. *(~ din obraji.)*

ÎMPURPURÁT adj. îmbujorat, înroșit, roșu, rumen, rumenit, (livr.) rubicónd, (rar) roșít, (fig.) aprins, înflorit. *(Față ~.)*

ÎMPUȘCÁ vb. (înv. și pop.) a pușca, (înv. și reg.) a pușcări.

ÎMPUȘCÁRE s. (înv.) pușcáre, pușcát.

ÎMPUȘCÁT adj. (reg.) pușcát. *(Pasăre ~.)*

ÎMPUȘCĂTÚRĂ s. descărcătură, foc, (înv.) pușcătúră. *(S-a auzit o ~.)*

împutăciúne s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAȚIE. REPROȘ.

ÎMPUTERNICÍ vb. a autoriza, a delega, a învesti, (înv.) a isprăvnici, a slobozi. *(L-a ~ să facă următorul lucru...)*

împuternicí vb. v. FORTIFICA. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNTĂRI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. RECONFORTA. REFACE. RESTABILI. TONIFICA.

ÎMPUTERNICÍRE s. **1.** delegație, mandat, procură, (înv.) procurăție, vechilét, vechilimeá, vechilíc, (grecism înv.) plirexusiótită. *(I-a dat o ~ pentru a ridica suma.)* **2.** autorizație, (înv.) isprávă. *(I-a dat ~ să-l reprezinte.)* **3.** învestire, învestitură. *(A primit ~.)* **4.** drept, putere, (înv.) tărie. *(Are ~ deplină pentru...)*

împuternicíre s. v. FORTIFICARE. ÎNDREPTARE. ÎNFIRIPARE. ÎNTĂRIRE. ÎNTREMARE. ÎNZDRĂVENIRE. RECONFORTARE. REFACERE. RESTABILIRE. TONIFICARE.

ÎMPUTERNICÍT s. **1.** delegat, emisar, mesager, reprezentant, sol, trimis, (prin Transilv.) mînát, (înv.) misít, rugătór, solitór.

(~ al unui stat străin.) **2.** mandatar, reprezentant, (înv.) isprávnic, mandatór. *(El e ~ meu.)* **3.** mandatar, procurator, procurist, (înv.) procuránt. *(~ al unei întreprinderi.)*

ÎMPUȚÍ vb. **1.** a se acri, a se altera, a se descompune, a se fermenta, a se înăcri, a se strica, (înv. și reg.) a se sărbezi, a se sminti, (reg.) a se mocni, a se zeri, (prin Ban.) a se pișcăvi, (prin Transilv.) a se scoáce. *(Laptele s-a ~.)* **2.** a se cloci, (prin Mold. și Bucov.) a se bîhli. *(Apa s-a ~.)*

ÎMPUȚICIÚNE s. duhoare, infecție, miasmă, putoare, (livr.) fetiditáte, (înv.) duh, smreduíre. *(Simțea o ~ insuportabilă.)*

ÎMPUȚINÁ vb. **1.** a descrește, a (se) diminua, a (se) micșora, a (se) reduce, a scădea, (înv.) a (se) puțina. *(Numărul lor se ~ continuu.)* **2.** a (se) micșora, a (se) reduce, a (se) restrînge, a scădea, (înv. și reg.) a (se) strîmta. *(Locurile de pășune s-au ~.)* **3.** a se reduce, a scădea, (Transilv.) a scăpăta. *(Creditul s-a ~ mult.)*

ÎMPUȚINÁRE s. descreștere, diminuare, micșorare, reducere, scădere, (înv.) puțináre. *(~ numărului de...)*

ÎMPUȚINÁT adj. micșorat, redus, scăzut. *(Numărul lor e acum mult ~.)*

ÎMPUȚÍRE s. acrire, alterare, descompunere, fermentare, înăcrire, stricare. *(~ mîncării.)*

ÎMPUȚÍT adj. **1.** acrit, acru, alterat, descompus, fermentat, înăcrit, stricat, (înv. și pop.) seárbăd, (reg.) mocnít, sărbezít, (prin Maram.) scopt. *(Aliment ~.)* **2.** clocit, răsuflat, stătut, trezit, (reg.) mocnít, zăcút, (prin Mold.) băhnít, (prin Mold. și Bucov.) bîhlít. *(Apă ~.)* **3.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, greu, infect, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(O duhoare ~.)* **4.** infect, puturos, viciat, rău-mirositor, (livr.) fetíd, pestilențiál. *(Aer ~.)*

împuțít adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

ÎN- intra-.

ÎN prep. **1.** (local) pe. *(Au poposit ~ vîrf.)* **2.** (local) la. *(Merge ~ vale.)* **3.** (local) de. *(O trece ~ partea cealaltă a drumului.)* **4.** (instrumental) (înv.) spre. *(~ tine îmi pun nădejdea.)*

ÎNADÍNS adv. anume, dinadins, expres, intenționat, special. *(A procedat ~ astfel.)*

ÎNAINTÁ vb. **1.** a avansa. *(A ~ în spațiu.)* **2.** a depune, a înmîna, a preda, a prezenta, a remite, a transmite, (pop.) a băga. *(I-a ~ întreaga documentație.)* **3.** a adresa, a expedia, a trimite. *(~ o cerere.)* **4.** a avansa, a înălța, a promova, a ridica, (înv.) a provivasi. *(A ~ în funcție, în grad.)* **5.** a avansa, a se dezvolta, a evolua, a progresa, a propăși, (înv.) a (se) pricopsi, a spori, (grecism înv.) a prohorisi, (fig.) a crește. *(Patria noastră ~ continuu.)* **6.** a merge, a progresa. *(Omenirea ~ continuu pe calea civilizației.)*

ÎNAINTÁRE s. **1.** avansare. *(~ în spațiu.)* **2.** depunere, înmînare, predare, prezentare, remitere, transmitere, (înv.) paradosíre, paradosít. *(~ situației solicitate.)* **3.** expediere, trimitere. *(~ unei cereri.)* **4.** avansare, înălțare, promovare, ridicare, (înv.) provivasíre, (fig.) ascensiúne. *(~ în grad, în funcție.)* **5.** dezvoltare, evoluție, progres, propășire, mersînainte, (pop.) ridicáre, săltáre, (înv.) pricopsíre, progrésie, prohorisíre, (fig.) creștere. *(~ societății, a omenirii.)*

ÎNAINTÁȘ s. **1.** antecesor, precursor, predecesor, premergător, (înv.) procátoh, prodróm, înainte-mergător, (înv., bis.) preditéci. *(~ii noștri direcți.)* **2.** ascendent, (pop.) moș. *(~ lui pe linie paternă.)*

înaintași s. pl. v. OCHELARI.

ÎNAINTÁT adj. **1.** avansat. *(Poziție ~ în spațiu.)* **2.** tîrziu. *(Orele sînt ~.)* **3.** avansat, civilizat, dezvoltat, evoluat. *(O țară, o națiune ~.)* **4.** avansat, progresist, (rar) propășitór. *(Idei, concepții ~.)*

ÎNAÍNTE adv. (local) **1.** (înv.) aínte. *(Era situat ~.)* **2.** dinainte. *(Îi pun mîncarea ~.)*

ÎNAÍNTEA prep. dinaintea, (Transilv.) pédri. *(Stă în picioare ~ lui.)*

înainte-mergător s. v. ANTECESOR. ÎNAINTAȘ. PRECURSOR. PREDECESOR. PREMERGĂTOR.

ÎNÁLT adj., s. **1.** adj. ridicat. *(Un loc~.)* **2.** s. înălțime. *(În ~ cerului.)* **3.** adj. lung, mare. *(Un om ~.)* **4.** adj. acut, ascuțit, subțire, (reg.) țiflitór. *(Sunete ~.)* **5.** adj. ales, aristocrat, aristocratic, bun, distins, ilustru, mare, nobil, (înv. și pop.) mărít, slăvít, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evghenicós, evghenís, (fam. și peior.) simandicós. *(Face parte dintr-o familie ~.)* **6.** adj. important, însemnat, (înv.) însemnătór. *(Deține un post ~.)* **7.** adj. ridicat, superior. *(Nivel ~ de trai.)*

înamorá vb. v. AMOREZA. ÎNDRĂGOSTI.

înamoráre s. v. ÎNDRĂGOSTIRE.

înamorát adj. v. AMOREZAT. ÎNDRĂGOSTIT.

ÎNAPÓI adv. (local) **1.** îndărăt. *(Du-te imediat ~.)* **2.** dinapoi, dindărăt. *(E orientat ~.)*

ÎNAPÓIA prep. dinapoia, dindărătul, după, îndărătul. *(~ casei se află...)*

ÎNAPOIÁ vb. **1.** a da, a plăti, a restitui, (rar) a returna, (pop.) a întoárce, a înturna, (înv.) a reînturna. *(Ți-am ~ datoria?)* **2.** a rambursa, a restitui. *(A ~ creditul primit.)* **3.** a reda, a restitui, (rar) a retrimíte, (pop.) a întoárce, (înv.) a remíte. *(A ~ cuiva bunurile luate.)* **4.** a se întoarce, a reveni, a veni, (pop.) a se înturna, (prin Ban.) a proveni, (înv.) a se toárce, a se turna. *(Cînd te-ai ~ acasă?)*

înapoiá vb. v. DECĂDEA. REGRESA.

ÎNAPOIÁT adj. **1.** neevoluat, primitiv, rudimentar, sălbatic. *(Duceau o viață ~, în caverne.)* **2.** reacționar, retrograd. *(O concepție ~.)* **3.** *(MED.)* arierat, întîrziat. *(Un copil ~.)*

ÎNAPOIÉRE s. **1.** rambursare, restituire, (rar) restituție, (pop.) întoárcere, (înv.) rambúrs, reînturnáre. *(~ unei datorii.)* **2.** redare, restituire. *(~ bunurilor luate cuiva.)* **3.** întoarcere, revenire, venire, (pop.) înturnáre, înturnát. *(După ~ lui acasă.)*

ÎNARIPÁ vb. (rar) a întraripa.

ÎNARIPÁT adj. aripat.

înaripát adj. v. AVÎNTAT. ENTUZIASMAT. ENTUZIAST. FERVENT. FOCOS. ÎNFLĂCĂRAT. ÎNFOCAT. ÎNSUFLEȚIT. PASIONAT.

ÎNARMÁ vb. (pop.) a (se) întrarma.

înaurí vb. v. AURI.

înaurít adj. v. AURIT.

ÎNAVUȚÍ vb. **1.** a se ajunge, a se căpătui, a se chivernisi, a se îmbogăți, a se înstări, a parveni, a se pricopsi. *(S-a ~ prin mijloace necinstite.)* **2.** a se îmbogăți, a se închiaburi, (pop.) a se chiaburi. *(Un țăran care s-a ~.)*

ÎNAVUȚÍRE s. căpătuială, căpătuire, chiverniseală, chivernisire, îmbogățire, parvenire, pricopsire. *(~ cuiva prin mijloace necinstite.)*

ÎNAVUȚÍT adj. bogat, căpătuit, chivernisit, îmbogățit, înstărit, pricopsit, (pop. și depr.) ajúns. *(Om ~.)*

ÎNĂBUȘÍ vb. **1.** a (se) asfixia, a (se) îneca, a (se) sufoca, a (se) sugruma, (înv. și pop.) a (se) năbuși, a (se) năduși, (înv.) a (se) împresura. *(Fumul îl ~.)* **2.** a strangula, a sufoca. *(Emoția îl ~ ; cu glasul ~ de emoție.)* **3.** (fig.) a comprima. *(Își ~ un suspin.)* **4.** a reprima, (fig.) a sugruma. *(A ~ o răscoală.)* **5.** a stinge. *(~ focul.)* **6.** a năpădi. *(Buruienile ~ un teren cultivat.)*

înăbuși vb. v. ASCUNDE. TĂINUI.

ÎNĂBUȘÍRE s. **1.** asfixie, asfixiere, înecare, sufocare, sufocație, sugrumare, (rar) înecăciúne. *(Senzație de ~.)* **2.** reprimare, (înv.) supresiúne, (fig.) sugrumáre. *(~ unei răscoale.)* **3.** stingere. *(~ unui incendiu.)*

ÎNĂBUȘÍT adj., adv. **1.** adj. asfixiat, înecat, sufocat, (înv. și pop.) nădușit. *(Persoană ~.)* **2.** adj. gîtuit, înecat, sugrumat. *(Cu glasul ~ de emoție, spuse...)* **3.** adj. înfundat, slab, stins, surd, (fig.) vătuít. *(Zgomote, sunete ~.)* **4.** adj. stins. *(Un incendiu ~.)* **5.** adj., adv. înfundat, mocnit. *(Foc ~ ; focul arde ~.)*

ÎNĂBUȘITÓR adj. **1.** asfixiant, înecăcios, sufocant, (rar) înecătór, (înv. și pop.) nădușitór, (pop.) năbușitór. *(Un aer ~.)* **2.** greu, irespirabil, încărcat, sufocant, viciat. *(O atmosferă ~.)* **3.** sufocant, sugrumător, (pop.) zăpușít. *(O căldură ~.)*

ÎNĂCREÁLĂ s. acreală, acrime, (rar) sărbezíme, (înv. și reg.) sărbezeálă, (înv.) serbezitúră. *(~ unui aliment.)*

ÎNĂCRÍ vb. **1.** a (se) acri, a (se) oțeti. *(Vinul s-a ~.)* **2.** a se acri, a se altera, a se descompune, a fermenta, a se împuți, a se strica, (înv. și reg.) a se sărbezi, a se sminti, (reg.) a se mocni, a se zeri, (prin Ban.) a se pîșcăvi, (prin Transilv.) a se scoáce. *(Laptele s-a ~.)*

ÎNĂCRÍRE s. **1.** acrire, oțetire. *(~ vinului.)* **2.** acrire, alterare, descompunere, fermentare, împuțire, stricare. *(~ mîncării.)*

ÎNĂCRÎT adj. **1.** acrit, acru, oțetit, (înv. și reg.) oțetós. *(Vin ~.)* **2.** acrit, acru, alterat, descompus, fermentat, împuțit, stricat, (înv. și pop.) seárbăd, (reg.) mocnít, sărbezít, (prin Maram.) scopt. *(Aliment ~.)*

ÎNĂLBĂSTRÍ vb. a (se) albăstri, (Transilv.) a (se) mierii. *(A ~ un obiect cu vopsea.)*

înălbeálă s. v. ALBIRE. ÎNĂLBIRE.

ÎNĂLBÍ vb. a (se) albi, (reg.) a (se) bíli. *(A ~ pînza.)*

ÎNĂLBÍRE s. albire, (pop.) albeálă, înălbeálă. *(~ pînzei.)*

ÎNĂLBÍT adj. albit. *(Pînză ~.)*

ÎNĂLTICÉL adj. înăltișor, înăltuț.

ÎNĂLTIȘÓR adj. înălticel, înăltuț.

ÎNĂLTÚȚ adj. înălticel, înăltișor.

ÎNĂLȚÁ vb. **1.** a (se) ridica, a (se) sui, a (se) urca. *(Se ~ în înaltul cerului.)* **2.** *(BIS.)* a se ridica, (înv.) a se văznesi. *(S-a ~ la cer.)* **3.** a se întinde, a se ridica. *(Se ~ și tot nu ajunge la lampă.)* **4.** a ridica, a sălta. *(~ din umeri.)* **5.** a arbora, a ridica. *(A ~ steagul patriei la catarg.)* **6.** a crește, a se ridica, a se urca. *(Viața s-a ~ mult de la pămînt.)* **7.** a crește, a se dezvolta, a se mări, (înv. și pop.) a odrăsli, (pop.) a se ridica, a sălta, a (se) zburătăci. *(Ce mult s-a ~ copilul!)* **8.** a clădi, a construi, a dura, a face, a ridica, a zidi, (livr.) a edifica, (înv.) a temeia. *(A ~ o nouă școală.)* **9.** a răsări, a se ridica. *(S-a ~ un nou oraș.)* **10.** a (se) ridica, a (se) urca. *(A ~ glasul, vocea.)* **11.** a avansa, a înainta, a promova, a ridica, (înv.) a provivasi. *(A ~ în funcție, în grad.)*

înălță vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. ÎNNOBILA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

ÎNĂLȚÁRE s. **1.** ridicare, suire, suit, urcare, urcat. *(~ în văzduh.)* **2.** ascensiune, ridicare, suire, urcare. *(Mișcare de ~ a aerului.)* **3.** *(BIS.)* ridicare, (pop.) ispás, (înv.) văznesénie. *(~ la cer a lui Iisus.)* **4.** *(BIS.)* *înălțarea sfintei cruci* = ziua crucii, (pop.) cîrstov. **5.** creștere, ridicare, urcare. *(~ viei pe araci.)* **6.** clădire, construcție, construire, durare, ridicare, zidire, (livr.) edificáre. *(~ unui nou cămin.)* **7.** ridicare. *(~ vocii, a glasului.)* **8.** avansare, înaintare, promovare, ridicare, (înv.) provivasíre, (fig.) ascensiúne. *(~ în grad, în funcție.)*

ÎNĂLȚÁT adj. **1.** ridicat. *(Un loc mai ~.)* **2.** ridicat, săltat. *(Cu capetele puțin ~.)* **3.** mărit, preamărit, preaslăvit, slăvit, (în unele țări) serenísim. *(~ le doamne!)*

înălțătúră s. v. DÎMB. ÎNĂLȚIME. RIDICĂTURĂ.

ÎNĂLȚÍME s. **1.** *(GEOGR.)* dîmb, ridicătură, (rar) înălțătúră, (reg.) dîlmă. *(Înaintea dealului se afla o ~.)* **2.** altitudine, cotă. *(La ce ~ ne aflăm?)* **3.** înalt. *(În ~ cerului.)* **4.** (la pl.) văzduh. *(Zboară prin ~.)* **5.** mărime, statură, talie. *(De ~ mică.)* **6.** făptură, statură, talie, (înv. și pop.) boi, (pop.) stat. *(Mic de ~.)* **7.** *(FON.)* ton, tonalitate. *(Chineza literară are patru ~.)* **8.** domnie, maiestate, mărie, (înv.) măríme, măríre. *(~-sa n-a primit pe nimeni.)*

ÎNĂSPRÍ vb. **1.** a (se) aspri. *(Suprafața s-a ~.)* **2.** a (se) înrăutăți. *(Relațiile dintre ei s-au ~.)*

ÎNĂSPRÍRE s. **1.** asprire. *(~ unei suprafețe.)* **2.** înrăutățire. *(~ relațiilor dintre ei.)*

ÎNĂSPRÍT adj. **1.** asprit. *(O suprafață ~.)* **2.** aspru, înțepător, pișcăcios, pișcător, (reg.) pișcav, pișcós, (înv.) stifós. *(Vin ~.)*

ÎNCADRÁ vb. **1.** a încrăma. *(A ~ un tablou.)* **2.** a mărgini. *(Copacii ~ șoseaua.)* **3.** a chenărui, a împrejmui, a înconjura, a mărgini, (fig.) a tivi. *(Soarele ~ cu lumină poiana.)* **4.** a angaja, a băga, a lua, a numi, a primi, (înv. și pop.) a năimi. *(L-a ~ într-un serviciu.)* **5.** a se angaja, a se băga, a intra, a se tocmi, a se vîrî, (pop.) a se învoi, a mérge, a se năimi, a se prínde, a veni, (prin Mold. și Bucov.) a se apuca. *(S-a ~ tractorist.)*

ÎNCADRÁRE s. **1.** încrămare. *(~ unui tablou.)* **2.** angajare, numire, primire. *(~ cuiva în serviciu.)* **3.** angajare, intrare. *(~ lui în uzină.)*

încadratúră s. v. CADRU. RAMĂ.

încái adv. v. BAREM. MĂCAR.

încáier s. v. BĂTAIE. ÎNCĂIERARE. LUPTĂ.

încále adv. v. BAREM. MĂCAR.

încáltea adv. v. BAREM. MĂCAR.

ÎNCARTIRUÍ vb. *(MIL.)* a cartirui. *(A ~ trupele.)*

ÎNCARTIRUÍRE s. *(MIL.)* cartiruire. *(~ trupelor.)*

ÎNCASÁ vb. **1.** a lua, a primi. *(Ți-ai ~ retribuția?)* **2.** a primi, a ridica. *(Și-a ~ drepturile de autor.)* **3.** a scoate. *(Ai ~ banii din bancă?)* **4.** a primi, a vedea. *(N-am ~ chiria de la el de un an.)* **5.** a avea, a căpăta, a cîștiga, a dobîndi, a obține, a primi. *(~ 10 lei de la mine dacă...)* **6.** a percepe, a strînge. *(A ~ impozitele.)*

ÎNCASÁRE s. **1.** luare, primire. *(După ~ retribuției.)* **2.** primire, ridicare. *(~ unor drepturi bănești.)* **3.** scoatere. *(~ banilor din bancă.)* **4.** percepere, strîngere, strîns. *(~ taxelor.)*

ÎNCASATÓR s. taxator. *(~ la tramvai.)*

ÎNCĂ adv. **1.** chiar, tocmai. *(~ de 'anul trecut trebuia să...)* **2.** deja. *(~ de copil...)* **3.** tot. *(~ mai plouă.)* **4.** tot, totuși. *(Cît ți dă și ~ i se pare puțin.)* **5.** mai. *(Oile ~ găsesc verdeață.)*

încă adv. v. ȘI.

încăibără vb. v. APUCA. ÎNCĂIERA. ÎNHĂȚA. ÎNȘFĂCA. LUA. PRINDE.

ÎNCĂIERÁ vb. **1.** (pop.) a se încăibăra. *(De ce v-ați ~?)* **2.** a se hărțui. *(Se ~ în joacă.)* **3.** a se încleșta, (reg.) a se încocleți. *(S-au ~ la luptă.)* **4.** a se înfrunta, (fig.) a se ciocni. *(Două armate care se ~.)* **5.** (înv.) a se sfădi. *(Dulăii s-au ~.)*

ÎNCĂIERÁRE s. **1.** bătaie, luptă, (rar) încáier, încăierătură, (reg.) încăierát, (fam.) tăvăleală, trînteală. *(~ dintre ei n-a durat mult.)* **2.** harță, hărțuială, hărțuire. *(O ~ în joacă.)* **3.** încleștare. *(~ lor la luptă.)* **4.** înfruntare, (înv. și reg.) războ, (fig.) ciocnire. *(~ între unități armate dușmane.)*

încăierát s. v. BĂTAIE. ÎNCĂIERARE. LUPTĂ.

încăierătúră s. v. BĂTAIE. ÎNCĂIERARE. LUPTĂ.

încălá vb. v. ÎMPLINI. ÎNGRĂȘA. ROTUNJI.

încălát adj. v. CORPOLENT. GRAS. GROS. OBEZ. PLANTUROS. PLIN. ROTOFEI. ROTUND. UMFLAT. VOLUMINOS.

încălărá vb. v. ÎNCĂLECA.

încălăráre s. v. ÎNCĂLECARE.

ÎNCĂLCÁ vb. **1.** a cotropi, a invada, a năpădi, (pop.) a călca, (înv.) a cuprínde, a năbuși, a stropși, a supăra. *(A ~ un teritoriu străin.)* **2.** a uzurpa, (înv. fig.) a împresura. *(A ~ drepturile cuiva.)* **3.** a se abate, a călca, a contraveni, a nesocoti, a viola, (înv.) a păși, a spărge, a stropși, a știrbi. *(A ~ legea.)* **4.** a nesocoti, (fig.) a silui. *(A ~ legile limbii.)*

ÎNCĂLCÁRE s. **1.** cotropire, invadare, invazie, năpădire, (pop.) călcáre, (înv.) cupríndere, cupríns, năbușeálă, stropșitúră. *(~ unui teritoriu străin.)* **2.** călcare, nesocotire, violare, (pop.) stricáre. *(~ legii, a unei înțelegeri.)*

ÎNCĂLECÁ vb. **1.** (înv.) a se încălăra. *(~ pe cal.)* **2.** a călări. *(~ un cal de rasă.)* **3.** a coincide, a se suprapune. *(Două ședințe care se ~.)*

ÎNCĂLECÁRE s. (înv.) încălăráre. *(~ calului.)*

ÎNCĂLECÁT adj., adv. **1.** adj. călare. *(Om ~.)* **2.** adv. călare, (Mold., Transilv. și Ban.) călărește. *(Stă ~.)* **3.** adj. suprapus. *(Straturi ~.)*

ÎNCĂLȚÁ vb. a(-și) pune, a(-și) trage. *(Își ~ bocancii.)*

încălțá vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

ÎNCĂLȚĂMÍNTE s. (înv. și reg.) încălțări (pl.), (reg.) încălțéi (pl.), (înv.) călțún, zgărbură. *(~ de damă.)*

încălțări s. pl. v. ÎNCĂLȚĂMINTE.

ÎNCĂLȚĂTÓR s. limbă. *(~ de ghete.)*

încălțéi s. pl. v. ÎNCĂLȚĂMINTE.

ÎNCĂLZÍ vb. **1.** a arde, a încinge, a înfierbînta. *(A ~ cuptorul pentru pîine.)* **2.** a se muia, (prin Munt. și Olt.) a se pricăli, (înv.) a se încări. *(Vremea s-a mai ~.)*

încălzí vb. v. ENTUZIASMA. ÎNFLĂCĂRA. ÎNSUFLEȚI. PASIONA.

ÎNCĂLZÍRE s. încălzit. *(~ odăii.)*

ÎNCĂLZÍT s. încălzire. *(~ casei.)*

încămite conj. v. DAR. DARĂMITE.

ÎNCĂPĂTÓR adj. **1.** cuprinzător, larg, mare, spațios. *(O cameră ~.)* **2.** cuprinzător, mare, voluminos. *(Un recipient ~.)*

ÎNCĂPĂȚÎNÁ vb. **1.** a se îndărătnici, (livr.) a se obstina, (pop.) a se nătîngi, (reg.) a se încîina. *(Te ~ fără motiv.)* **2.** a se ambiționa, a se îndărătnici, a se îndîrji, a persevera, a persista, a stărui. *(Se ~ să susțină că...)*

ÎNCĂPĂȚÎNÁRE s. **1.** îndărătnicie, (livr.) obstinație, (rar) recalcitranță, (pop.) nătîngie, (prin Transilv.) mădădíe. *(O ~ fără sens.)*

2. dîrzenie, îndărătnicie, perseverență, persistență, stăruință, tenacitate, (rar) cerbicie. *(Obiectiv urmărit cu ~.)*

ÎNCĂPĂȚÎNÁT adj. **1.** îndărătnic, recalcitrant, refractar, (livr.) obstinát, (pop.) sanchíu, (reg.) inaccíu, înțestát, (Olt.) dugós, (înv.) cápeș, renitént, (fam. peior.) capsomán, **căpățînós**, căpós. *(Ce om ~ !)* **2.** ambițios, îndărătnic, îndîrjit, perseverent, stăruitor. *(S-a dovedit foarte ~ în atingerea obiectivului.)*

ÎNCĂPEÁ vb. **1.** a intra. *(În sală ~ 2 000 de persoane.)* **2.** a cuprinde. *(Haina nu-l mai ~.)* **3.** a ajunge, a intra. *(A ~ pe mîna lui.)*

încăpeá vb. v. AJUNGE. DEVENI.

ÎNCĂPÉRE s. cameră, odaie, (pop.) sálă, (înv. și reg.) sóbă, (reg.) cásă, (înv.) cămáră, stánță. *(Apartament cu două ~.)*

încăpușát adj. v. ÎNMUGURIT.

încăpușí vb. v. ÎNMUGURI. MUGURI.

ÎNCĂPUTÁ vb. a căputa, (înv. și reg.) a însura. *(A ~ ciorapii, pantofii.)*

ÎNCĂRCÁ vb. **1.** a umple, (Transilv.) a tecărui. *(~ carul cu fîn.)* **2.** a (se) acoperi, a (se) umple, (prin nordul Mold.) a (se) puiezi. *(Grădina s-a ~ de flori.)*

încărcá vb. v. EXAGERA.

ÎNCĂRCÁRE s. încărcat, umplere. *(~ mașinii cu utilaj.)*

încărcáre s. v. EXAGERARE.

ÎNCĂRCÁT adj. **1.** plin, umplut, (Transilv.) tecăruit. *(Pivniță ~ cu lemne.)* **2.** greu, împovărat, îngreuiat, îngreunat. *(Avea spatele ~ de...)* **3.** greu, plin. *(Un coș ~ de poame.)* **4.** plin, (prin Olt.) răpăn. *(Un cais ~ de fructe.)* **5.** acoperit, plin. *(O grădină ~ de flori.)* **6.** doldora, îndesat, înțesat, plin, ticsit. *(Plasă ~ de...)* **7.** greu, irespirabil, înăbușitor, sufocant, viciat. *(Atmosferă ~.)*

încărcát adj. v. EXAGERAT. EXCESIV. EXORBITANT. MARE. RIDICAT. SCUMP.

ÎNCĂRCÁT s. încărcare, umplere. *(~ mașinii cu marfă.)*

încărcătă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

ÎNCĂRCĂTÓR s. *(TEHN.)* elevator.

ÎNCĂRCĂTÚRĂ s. **1.** (înv.) podvádă. *(~ dintr-un vehicul.)* **2.** greu, greutate, povară, sarcină, (livr.) póndere, (pop.) tărhát, (înv. și reg.) pond, tar, továr, (Mold.) tăbîrcă, (înv.) greáță, greíme. *(Purta toată ~ în spate.)* **3.** tonaj. *(Ce ~ are acest autocamion?)* **4.** umplutură. *(~ a unui cartuș.)*

încărí vb. v. ÎNCĂLZI. MUIA.

încărnă vb. v. ÎMPLINI. ÎNGRĂȘA. ROTUNJI.

ÎNCĂRUNȚÍ vb. **1.** (pop.) a suri, (înv.) a însuri. *(I-a ~ părul.)* **2.** a albi, a cărunți. *(Ce tare ai ~ !)*

ÎNCĂRUNȚÍT adj. (pop.) surít. *(Cu părul ~.)*

încătărămă vb. v. GHIFTUI. ÎMBUIBA. ÎNDOPA.

ÎNCĂTUȘÁ vb. a fereca, a înlănțui, a lega. *(A ~ un arestat.)*

ÎNCĂTUȘÁRE s. ferecare, înlănțuire. *(~ unui deținut.)*

ÎNCĂTUȘÁT adj. ferecat, înlănțuit, legat. *(Deținut ~.)*

ÎNCEPĂTÓR adj., s. **1.** adj. inițial. *(Literă ~.)* **2.** adj. incipient, inițial. *(Stadiu ~ al unei boli.)* **3.** s. debutant, (livr.) neofít, novíce, (fam.) ageamíu, (fam. fig.) bobóc, recrút. *(~ într-un domeniu.)*

începătór s. v. INIȚIATOR. PROMOTOR. PROTAGONIST.

începătúră s. v. ÎNCEPUT. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ. SURSĂ.

ÎNCÉPE vb. **1.** a deschide, a inaugura. *(A ~ o nouă perioadă.)* **2.** a iniția. *(A ~ o campanie.)* **3.** a debuta. *(Acțiunea ~ bine.)* **4.** a se apuca, a (se) porni, a se pune. *(A ~ să mănînce.)* **5.** a porni, (prin Transilv.) a arădui. *(Au ~ să se certe.)* **6.** a se porni, (înv. și pop.) a rúpe. *(~ a cînta.)* **7.** a se porni, a prinde. *(~ să țipe, să fugă.)* **8.** a porni, (înv. și pop.) a purcéde. *(A ~ dansul, nunta.)* **9.** a debuta, a se deschide. *(Concertul a ~ cu ...)* **10.** a apărea, a se isca, a se ivi, a se porni, a se produce, a se stîrni, (înv. și reg.) a se scoci, (fig.) a se náște. *(A ~ din senin o furtună.)*

începe vb. v. CONCEPE. PROCREA.

ÎNCÉPERE s. **1.** inițiere. *(~ unei campanii.)* **2.** deschidere. *(~ ședinței.)* **3.** deschidere, inaugurare. *(~ stagiunii.)* **4.** declanșare, dezlănțuire, iscare, izbucnire, pornire, producere, stîrnire, venire, (înv. și reg.) scornire, (înv.) prorúpere, prorúpție. *(Înainte de ~ vijeliei.)*

ÎNCEPÚT s. **1.** debut, (înv.) primíții (pl.), primórdiu, (fig.) start. *(A avut un ~ bun.)* **2.** obîrșie, origine, proveniență, sursă, (livr.) sorgínte, (înv.) începătúră, (fig.) izvór, símbure. *(~ daco-latin al limbii române.)* **3.** cap, frunte. *(~ coloanei.)*

ÎNCERCÁ vb. **1.** a proba, a verifica, (pop.) a cerca, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a probăi, a probui. *(A ~ un motor, un aparat.)* **2.** a experimenta, a proba. *(A ~ o nouă metodă.)* **3.** a proba, a verifica, (înv.) a ispiti. *(A ~ sentimentele cuiva.)* **4.** a căuta, a tatona, (înv. și reg.) a probălui. *(~ să găsească o soluție.)* **5.** a căuta, a vedea. *(~ dacă poți să dezlegi problema.)* **6.** a cerceta, a examina, a sonda, (pop.) a cerca. *(~ terenul să vezi dacă avem șanse de reușită.)* **7.** a căuta, a umbla. *(~ să mă înșele.)* **8.** a căuta, a se a sili, a se strădui, (pop.) a cerca, a se munci, a se osteni, a se trudi. *(~ să fii amabil.)* **9.** a se sforța, a se sili, a se strădui. *(~ să-i cîștige bunăvoința.)* **10.** a gusta, (pop.) a cerca. *(A ~ o mîncare pentru a-i aprecia savoarea.)* **11.** a se înfrunta, a se întrece, a se măsura, a se pune, (pop.) a se prínde. *(Cine se ~ cu mine la trîntă?)* **12.** a îndura, a suferi, a suporta. *(A ~ multe nevoi.)* **13.** a simți, a trăi. *(A ~ un sentiment de jenă.)*

ÎNCERCÁRE s. **1.** probare, probă, verificare, (pop.) cercáre, (înv.) verificáție, verificăciúne. *(~ unui motor.)* **2.** experimentare, probare. *(~ unei noi tehnologii.)* **3.** experiență, experiment, probă, (pop.) cercáre. *(Mai multe ~ de laborator.)* **4.** tentativă. *(O ~ de record.)* **5.** *(SPORT;* la rugbi) eseu. *(A marcat o ~.)* **6.** efort, osteneală, sforțare, silință, strădanie,

străduință. *(Toate ~ lui au fost zadarnice.)* **7.** greu, greutate, impas, necaz, vicisitudine. *(A trecut cu bine ~.)* **8.** greutate, necaz, nevoie, suferință, vicisitudine, (înv.) ispită. *(A trecut prin multe ~.)* **9.** chin, durere, patimă, păs, pătimire, suferință, (înv. și pop.) muncă, (pop.) aht, cercáre, năpástă, (înv. și reg.) pătimíță, scîrbă, (înv.) răbdáre, stráste, suferíre, (fig.) povără. *(Cîte ~ i n-a avut de îndurat!)* **10.** (fig.) cúmpănă. *(La grea ~ s-a aflat.)*

ÎNCERCÁT adj. **1.** probat, verificat, (înv.) probăluít, prubuít. *(Motor ~.)* **2.** bun, capabil, competent, destoinic, dotat, experimentat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, míndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)* **3.** experimentat, pățit. *(Om ~.)* **4.** (fig.) călít. *(Un ostaș ~.)* **5.** deprins, experimentat, priceput, rutinat, versat. *(Un ochi ~.)*

ÎNCERCUÍ vb. **1.** a împresura, a înconjura, a învălui, (înv. și pop.) a cuprínde, (înv.) a împrejura. *(L-au ~ pe dușman.)* **2.** a asedia, a împresura, a înconjura, (înv. și reg.) a ocoli, (înv.) a închíde, a înveriga. *(Dușmanul a ~ cetatea.)* **3.** a împresura, a înconjura, (fig.) a încínge. *(Munții ~ cîmpia.)*

ÎNCERCUÍRE s. **1.** împresurare, înconjurare. *(~ inamicului.)* **2.** asedíere, asediu, împresurare, înconjurare, (înv.) ocól, (grecism înv.) poliorchíe. *(~ cetății.)*

ÎNCERCUÍT adj. înconjurat, învăluit. *(Cetate ~.)*

ÎNCÉT adj., adv. **1.** adj. domol, lent, lin, liniștit, măsurat, potolit, tacticos, temperat, (pop.) molcomít. *(Mers ~; mișcări ~.)* **2.** adv. agale, alene, binișor, domol, încetinel, încetișor, lin, liniștit, ușurel, (pop. și fam.) iaváș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) cîtingán. *(Merge ~.)* **3.** adj. greoi, lent, moale, molatic, molîu, (înv.) tîrzíu, zăbávnic. *(Om ~ în mișcări.)* **4.** adv. *(MUZ.)* adagio, lento, rar. **5.** adj. coborít, domol, lin, molcom, potolit, scăzut, scoborît, slab, stins, (rar) slăbănóg. *(Vorbea cu glasul ~.)* **6.** adv. *(MUZ.)* piano. **7.** adv. greu, lent. *(Noaptea trecea ~.)*

ÎNCETÁ vb. **1.** a(-și) întrerupe, a(-și) opri, a(-și) sista, a(-și) suspenda. *(Uzina și-a ~ activitatea.)* **2.** a conteni, a (se) întrerupe, a (se) opri, a părăsi. *(Au ~ lucrul în semn de protest.)* **3.** a conteni, a se întrerupe, a se opri, (Mold. și Bucov.) a stîmpi, (înv.) a pristoi. *(A ~ din cîntat, din cîtit, cu vorba.)* **4.** a se curma, a se întrerupe, a se opri, (fig.) a se frînge. *(Cîntecul a ~ brusc.)* **5.** a amuți, a dispărea, a se liniști, a muți, a se potoli, a se stinge. *(Toate zgomotele au ~ în stradă.)* **6.** a dispărea, a trece, (astăzi rar) a se spárge. *(Primejdia, durerea a ~.)* **7.** a pieri, a se sfîrși. *(Fericirea lui a ~.)* **8.** a conteni, a se curma, a se opri, a se potoli, a se sfîrși, a sta, a se termina, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (prin Ban.) a se prorúpe, (Mold.) a tinchi, (înv.) a se precurma. *(Vijelia, ploaia a ~.)*

ÎNCETÁRE s. **1.** contenire, întrerupere, oprire, (înv. și pop.) opreálă. *(Lucrează fără ~.)* **2.** întrerupere, oprire, sistare, suspendare. *(~ lucrului de către greviști.)* **3.** sfîrșit, terminare, (înv. și reg.) spárgere, spart. *(După ~ horei.)* **4.** dispariție, stingere. *(~ ultimelor zgomote.)* **5.** dispariție, trecere. *(~ durerii.)* **6.** curmare, oprire, potolire, (înv.) precurmáre. *(~ vîntului.)*

încetățeni vb. v. STATORNICI.

încetățenire s. v. STATORNICIRE.

ÎNCETEÁZĂ interj. ajunge!, atît!, basta!, destul!, gata!, isprăvește!, punct!, sfîrșește!, stai!, stop!, termină!, (reg.) halt!, (fam. și peior.) ho!

ÎNCETINÉL adv. agale, alene, binișor, domol, încet, încetișor, lin, liniștit, ușurel, (pop. și fam.) iaváș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) cîtingán. *(Merge ~.)*

ÎNCETINÍ vb. **1.** a micșora, a reduce. *(A ~ viteza unui vehicul.)* **2.** a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera. *(Și-a ~ fuga.)* **3.** a amîna, a întîrzia. *(A ~ producerea unui fenomen.)*

ÎNCETINÍRE s. **1.** micșorare, reducere. *(~ vitezei unui vehicul.)* **2.** domolire, potolire. *(~ fugii cuiva.)* **3.** amînare, întîrziere. *(~ producerii unui fenomen.)*

ÎNCETINÍT adj. **1.** micșorat, moderat, redus. *(Merge cu viteză ~.)* **2.** domolit, liniștit, potolit. *(Fugă ~.)*

ÎNCETIȘÓR adv. agale, alene, binișor, domol, încet, încetinel, lin, liniștit, ușurel, (pop. și fam.) iaváș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) cîtingán. *(Merge ~.)*

ÎNCEȚOȘÁ vb. **1.** a se înnegura. *(Vremea s-a ~.)* **2.** a (se) împăienjeni, a (se) înnegura, a (se) păienjeni, a (se) tulbura, a (se) voala, (reg.) a (se) pupăza. *(Privirea, vederea i s-a ~.)*

ÎNCEȚOȘÁRE s. împăienjenire, păienjenire, voalare, (prin Transilv. și Ban.) preveșteálă. *(~ vederii, a privirii.)*

ÎNCEȚOȘÁT adj. **1.** cețos, înnegurat, nebulos, neguros, pîclos, (rar) negurátic, neguríu. *(Vreme ~.)* **2.** neclar, sur, tulbure, (reg.) suríu. *(Un văzduh ~.)* **3.** împăienjenit, înnegurat, păienjenit, tulbure. *(Ochii îi erau ~; privire ~.)*

ÎNCHEGÁ vb. **1.** a (se) coagula, (livr.) a (se) conglutina, (reg.) a (se) năclái, a (se) năsădi, a (se) străgheța. *(Sîngele s-a ~.)* **2.** a se coagula, a se prinde, (Transilv.) a se strînge. *(Laptele s-a ~.)* **3.** a se coagula, a se slei, a se solidifica. *(Grăsimea s-a ~.)* **4.** a se îngroșa, a se învîrtoșa, a se lega. *(Dulceața s-a ~.)*

ÎNCHEGÁRE s. **1.** coagulare, (livr.) conglutináre, (reg.) închegătúră. *(~ sîngelui.)* **2.** coagulare, prindere. *(~ laptelui.)* **3.** coagulare, sleire, solidificare. *(~ grăsimii.)* **4.** îngroșare, învîrtoșare, legare. *(~ dulcelii.)*

ÎNCHEGÁT adj. **1.** coagulat, (pop.) năclăit. *(Sînge ~.)* **2.** coagulat, prins. *(Lapte ~.)* **3.** coagulat, sleit, solidificat. *(Grăsime ~.)* **4.** îngroșat, învîrtoșat, legat. *(Dulceață ~.)* **5.** coerent. *(Un tot ~.)*

închegát adj. v. COERENT. OMOGEN. SISTEMATIC. UNITAR.

***ÎNCHEGĂTOÁRE** s. (reg.) budácă, chegórniță. *(În ~ se încheagă laptele.)*

închegătoáre s. v. NĂPRASNICĂ. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

închegătór adj. v. COAGULANT.

închegătúră s. v. COAGULARE. ÎNCHEGARE.

ÎNCHEIÁ vb. **1.** a închide, (reg.) a îmbumba. *(A ~ o haină.)* **2.** a îmbina, a prinde, a uni. *(A ~ capetele bîrnelor.)* **3.** a se articula. *(Locul unde se ~ un os.)* **4.** a epuiza, a isprăvi, a sfîrși, a termina, (astăzi rar) a slei, (pop.) a găta, a mîntui. *(A ~ tot ce avea de spus.)* **5.** a concluziona. *(Vorbitorul a ~ astfel...)* **6.** a isprăvi, a închide, a sfîrși, a termina. *(Să ~ discuția.)* **7.** a (se) isprăvi, a (se) sfîrși, a (se) termina, (livr.) a (se) fini, (rar) a (se) epiloga, (pop.) a (se) dovedi, a (se) găta, a (se) găti, a (se) istovi, a (se) mîntui, (prin vestul Transilv.) a (se) sculi, (înv.) a (se) săvîrși. *(A ~ treaba; spectacolul s-a ~.)* **8.** a finaliza, a isprăvi, a sfîrși, a termina, (livr.) a fini. *(A ~ o lucrare începută.)* **9.** a desăvîrși, a sfîrși, a termina. *(A ~ opera începută de alții.)* **10.** a se sfîrși, a se termina, (înv. și pop.) a se petréce, (înv. și reg.) a se obîrși. *(Toate trec și se ~.)* **11.** a se duce, a (se) sfîrși, a se termina, a trece. *(S-a ~ și vacanța.)* **12.** a expira, a se isprăvi, a se sfîrși, a se termina. *(S-a ~ termenul de garanție.)* **13.** a lichida, a sfîrși, a termina. *(A ~ toate socotelile.)* **14.** a se sfîrși, a se solda, a se termina. *(Disputa s-a ~ cu un eșec.)* **15.** *(JUR.)* a contracta. *(A ~ o căsătorie.)* **16.** (înv.) a așeza, a lega, a statornici. *(A ~ o pace onorabilă.)* **17.** a semna. *(Am aflat că părțile au ~ convenția.)*

încheiá vb. v. COMPLETA. ÎMPLINI. ÎNTREGI. LIMITA. MĂRGINI. REDUCE. REZUMA. ROTUNJI. STA.

ÎNCHEIÁT adj. **1.** închis, (reg.) îmbumbát. *(Haină ~.)* **2.** îmbinat. *(Bîrne bine ~.)* **3.** gata, isprăvit, sfîrșit, terminat, (înv.) săvîrșit. *(Un lucru ~.)* **4.** deplin, împlinit, întreg. *(Zece ani ~.)*

ÎNCHEIÉRE s. **1.** închidere, (reg.) îmbumbáre. *(~ unei haine.)* **2.** concluzie. *(În ~, a spus...)* **3.** închidere, sfîrșit, terminare. *(La ~ ședinței...)* **4.** isprăvire, isprăvit, sfîrșire, sfîrșit, terminare, terminat, (pop.) gătáre, istovíre, mîntuíre, (înv.) săvîrșíre. *(~ tuturor lucrărilor.)* **5.** sfîrșit, (înv.) istóv. *(După ~ nunții.)* **6.** cap, capăt, final, fine, sfîrșit, (înv.) concénie, conét, cumplíre, săvîrșít, sfîrșénie, sfîrșitúră, tármen. *(A dus-o cu bine la ~.)* **7.** epilog, final, sfîrșit, (livr.) fíne. *(~ acțiunii unui roman.)* **8.** lichidare, terminare. *(~ tuturor socotelilor.)* **9.** *(JUR.)* contractare. *(~ unei căsătorii.)* **10.** (înv.) statornicíre. *(~ păcii.)* **11.** semnare. *(~ convenției între părți.)*

ÎNCHEIETOÁRE s. *(BOT.; Sideritis montana)* (reg.) urechea-șoárecelui.

încheietoáre s. v. BUTONIERĂ. CHEOTOARE.

ÎNCHEIETÚRĂ s. *(ANAT.)* articulație, (înv. și pop.) nod, (înv.) armonie, (fam. fig.) balamále (pl.).

încheietúră s. v. CHINGĂ.

închelbá vb. v. ADUNA. ÎNTRUNI. REUNI. STRÎNGE.

închelbără vb. v. ADUNA. ÎNCHIPUI. ÎNCROPI. ÎNFIRIPA. ÎNJGHEBA. ÎNTRUNI. REUNI. STRÎNGE.

ÎNCHIABURÍ vb. a se îmbogăți, a se înavuți, (pop.) a se chiaburi. *(Un individ care s-a ~.)*

ÎNCHÍDE vb. **1.** a încuia, a pune, a trage. *(A ~ zăvorul la ușă.)* **2.** a (se) fereca, a (se) încuia, a (se) zăvorî. *(A ~ o casă, o ușă; s-a ~ în casă.)* **3.** a (se) acoperi, a (se) astupa. *(A ~ o deschizătură.)* **4.** a (se) astupa, a (se) înfunda, a (se) obtura. *(A ~ un canal, o conductă.)* **5.** a opri. *(A ~ apa, gazele.)* **6.** a încheia, (reg.) a îmbumba. *(A ~ o haină.)* **7.** a astupa, a bara, a bloca. *(Zăpada ~ drumul.)* **8.** a se înfunda. *(Drumul se ~.)* **9.** a împrejmui, a înconjura, a îngrădi, (înv. și pop.) a ocoli, (pop.) a țărcui, (reg.) a prejmui. *(A ~ un teren cu un gard.)* **10.** *(JUR.)* a aresta, a deține, a întemnița, a reține, (înv. și reg.) a robi, (înv.) a arestălui, a arestui, a popri, a temnița, a zăvorî. *(Hoțul a fost ~ mai multă vreme.)* **11.** a băga, a pune, a vîrî. *(Îl ~ la arest.)* **12.** *(MED.)* a se cicatriza, a se vindeca. *(Rana s-a ~.)* **13.** a isprăvi, a încheia, a sfîrși, a termina. *(Să ~ discuția.)* **14.** a se întuneca. *(Culoarea s-a ~.)* **15.** a se înnegura, a se înnora, a se întuneca, a se mohorî, a se posomorî. *(Cerul s-a ~.)* **16.** a se mohorî, a se posomorî, a se strica. *(Vremea s-a ~.)*

închíde vb. v. ASEDIA. ÎMPRESURA. ÎNCERCUI. ÎNCONJURA.

ÎNCHÍDERE s. **1.** încuiere, punere, tragere. *(~ zăvorului la ușă.)* **2.** ferecare, încuiere, zăvorîre. *(~ ușii, a casei.)* **3.** acoperire, astupare. *(~ deschizăturii.)* **4.** astupare, astupat, înfundare, obturare, obturație. *(~ unui canal, unei conducte.)* **5.** oprire. *(~ gazelor.)* **6.** încheiere, (reg.) îmbumbáre. *(~ unei haine.)* **7.** barare. *(~ drumului.)* **8.** împrejmuire, împrejmuit, îngrădire. *(~ unui teren.)* **9.** *(JUR.)* arest, arestare, deținere, întemnițare, reținere, (pop.) popreálă. *(O ~ de cîteva zile.)* **10.** *(MED.)* cicatrizare, vindecare. *(~ plăgii.)* **11.** încheiere, sfîrșit, terminare. *(La ~ ședinței.)*

ÎNCHINÁ vb. **1.** *(BIS.)* a se ruga, (reg.) a (se) sineca. *(Toată ziua se ~.)* **2.** a se înclina, a se pleca, a se prosterna. *(Se ~ adînc în fața lui.)* **3.** a se ploconi, (rar) a se temeni. *(Nu te mai ~ altîa în fața lui!)* **4.** a se pleca, a se preda, a se supune, (înv.) a se cuceri, a se paradosi, a se supleca. *(S-au ~ inamicului.)* **5.** a preda. *(Au ~ cetatea.)* **6.** a (se) consacra, a (se) dărui, a (se) dedica, a (se) destina, a (se) devota, a (se) hărăzi, (rar) a (se) aplica, (înv.) a (se) deda, a (se) meni, a (se) pridădi, a (se) șerbi, (grecism înv.) a (se) afierosi. *(Și-a ~ întreaga viață binelui obștesc.)* **7.** a (se) consacra, a (se) dedica. *(A ~ o carte cuiva.)* **8.** a toasta. *(A ~ în numele lor.)* **9.** a cinsti. *(A ~*

un pahar cu cineva.) **10.** a ciocni. *(~ paharele unul după altul.)*

închiná vb. v. APLECA. ATÎRNA. CAPITULA. CĂDEA. COBORÎ. CULCA. CURBA. ÎNCLINA. ÎNCOVOIA. ÎNDOI. LĂSA. PLECA. PREDA.

ÎNCHINÁRE s. **1.** *(BIS.)* închinăciune, rugă, rugăciune, (înv. și reg.) ocináș, (înv.) molítvă, rugáre, rugămínte. *(Mergea la ~.)* **2.** înclinare, plecare, prosternare, (rar) prosternáție. *(~ adîncă a cuiva în fața unei persoane.)* **3.** consacrare, dedicare, destinare, devotare. *(~ vieții sale unei cauze nobile.)* **4.** dedicație. *(A scris o ~ pe o carte.)*

închinăre s. v. CAPITULARE. PREDARE.

ÎNCHINĂCIÚNE s. **1.** *(BIS.)* închinare, rugă, rugăciune, (înv. și reg.) ocináș, (înv.) molítvă, rugáre, rugămínte. *(Mergea la ~.)* **2.** compliment, mătanie, plecăciune, ploconeală, reverență, temenea, (reg.) plocón, (înv.) plecáre, (turcism înv.) talím, (fam. rar) selamlíc. *(I-a făcut o ~ adîncă.)*

închinătór s. v. ADMIRATOR.

***ÎNCHIONDORÁ** vb. (reg.) a se închiorchioșa. *(Ce te ~ astfel la el ?)*

***ÎNCHIONDORÁT** adj. (reg.) închiorchioșát. *(Privire ~.)*

închiorchioșá vb. v. ACIUA. CUIBĂRI. ÎNCHIONDORA. OPLOȘI. PRIPĂȘI.

închiorchioșát adj. v. ÎNCHIONDORAT.

închipá vb. v. ÎNCHIPUI. ÎNCROPI. ÎNFIRIPA. ÎNJGHEBA. ÎNTRUCHIPA. REPREZENTA. SIMBOLIZA.

ÎNCHIPUÍ vb. **1.** a-și imagina, a-și înfățișa, a-și reprezenta, a vedea, (înv.) a-și figura. *(Cum ți-o ~ tu pe ea?)* **2.** a (se) aștepta, a crede, a-și imagina. *(Ce ți-ai ~ să vezi?)* **3.** a crede, a-și imagina, a i se năzări, a i se părea, (înv. și pop.) a i se năluci. *(Tu ți-ai ~ numai că l-ai văzut !)* **4.** a concepe, a gîndi, a-și imagina, a vedea. *(Cum îți ~ tu realizarea acestui lucru?)* **5.** a bănui, a crede, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a întrezări, a presupune, a prevedea, a socoti, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine și-ar fi putut ~ că se va întîmpla astfel?)* **6.** a se considera, a se crede, a se socoti, a se vedea, (pop.) a se ține. *(Se ~ inteligent.)* **7.** a imagina, a înfățișa, a reprezenta, (înv.) a arădúce. *(Decorul ~ o pădure.)* **8.** a înfățișa, a reprezenta, a semnifica, a simboliza. *(Aceste romburi ~...)* **9.** a încropi, a înfiripa, a înjgheba, (reg.) a închelbăra, a închipa, a înciocăla. *(A ~ în grabă ceva.)*

închipuí vb. v. ADUCE. AFLA. APROPIA. ASEMĂNA. ASEMUI. CONCEPE. CREA. DESCOPERI. ELABORA. FACE. GĂSI. GÎNDI. IMAGINA. IMITA. INCARNA. INVENTA. ÎNTRUCHIPA. ÎNTRUPA. METAMORFOZA. MIMA. MODIFICA. NĂSCOCI. PLĂNUI. PLĂSMUI. PREFACE. PRESCHIMBA. PROIECTA. REALIZA. REPRODUCE. SCHIMBA. SCORNI. SEMĂNA. TRANSFORMA.

ÎNCHIPUÍRE s. **1.** fantezie, imaginație, invenție. *(Are o ~ bogată.)* **2.** fantezie, gînd, imaginație. *(Îl poartă ~ cu mii de ani în urmă.)* **3.** fantezie, ficțiune, imaginație, invenție, născocire, plăsmuire, scorneală, scornire. *(Produs al ~.)* **4.** fantasmagorie, nălucire, vedenie. *(O ~ a minții sale.)* **5.** fantezie, himeră, iluzie, utopie, (livr.) irealitáte. *(Proiectul lui este o ~.)* **6.** iluzie, nălucire, părere, (rar) nălucéală, (fig.) miráj. *(N-a fost decît o ~.)*

închipuíre s. v. CHIP. IMAGINE.

ÎNCHIPUÍT adj. **1.** fictiv, imaginar, imaginat, ireal, născocit, nereal, plăsmuit, scornit. *(O întîmplare ~.)* **2.** fantastic, fantezist, iluzoriu, imaginar, ireal, irealizabil, nereal, nerealizabil, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Planuri ~.)* **3.** bănuit, presupus, (franțuzism) prezumát, (înv.) prezúmt. *(Vinovații ~.)*

închipuít adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

ÎNCHIRCÍ vb. **1.** a se chirci, a se contracta, a se ghemui, a se strînge, a se zgîrci, (pop.) a se ciuciuli, a se stîrci, (reg.) a se tîmbuși, (Olt., Ban. și Transilv.) a se zguli. *(Se ~ de durere.)* **2.** a se chirci, a degenera, a se pipernici, a se sfrîji, a se zgîrci, (înv. și reg.) a scădea, (reg.) a se izini, a se șiștăvi, (prin Ban.) a se micicula, (Mold. și Bucov.) a se prizări, (prin Olt.) a se tîrcăvi. *(Planta s-a ~.)*

ÎNCHIRCÍRE s. **1.** chircire, contractare, ghemuire, strîngere, zgîrcire. *(~ cuiva din cauza durerilor.)* **2.** chircire, degenerare, pipernicire, sfrijire, (reg.) șiștăvíre. *(~ unei plante.)*

ÎNCHIRCÍT adj. **1.** chircit, contractat, ghemuit, strîns, zgîrcit, (pop.) ciuciulít, stîrcít, (reg.) tîmbușít, (Olt., Ban. și Transilv.) zgulít. *(Om ~ de durere.)* **2.** chircit, degenerat, nedezvoltat, pipernicit, pirpiriu, pricăjit, prizărit, sfrijit, (rar) nevoiáș, slab, sterp, (înv. și reg.) ăzút, (reg.) izinit, obídnic, pimnicít, pizghirít, răit, șiștáv, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. și Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcav. *(Plantă ~.)*

ÎNCHIRIÁ vb. (înv. și pop.) a tocmi, (înv. și reg.) a năimi, (înv.) a prínde. *(A ~ o cameră, o trăsură.)*

ÎNCHIRIÁT adj. (înv. și reg.) năimít. *(Cameră ~.)*

ÎNCHIRIÉRE s. locație, (înv. și reg.) năimeálă. *(~ unei camere, a unei nave.)*

ÎNCHÍS adj. **1.** ferecat, încuiat, zăvorît. *(Casă, ușă ~.)* **2.** acoperit, astupat. *(O deschizătură ~.)* **3.** astupat, înfundat, (pop.) pecetluít. *(Sticlă ~.)* **4.** oprit. *(Gazele sînt ~.)* **5.** încheiat, (reg.) îmbumbát. *(Haină ~.)* **6.** împrejmuit, îngrădit, *(Un teren ~.)* **7.** *(JUR.)* arestat, deținut, întemnițat, reținut, (înv.) poprít. *(Persoane ~ și persoane libere.)* **8.** *(MED.)* cicatrizat, vindecat. *(Rană ~.)* **9.** întunecat. *(Culoare ~.)* **10.** înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, noros, pîclos, plumbuit, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrít. *(Vreme ~.)* **11.** *(FON.)* (înv.) jos. *(Vocale ~.)*

închís adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS.

NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

ÎNCHISOÁRE s. *(JUR.)* **1.** arest, ocnă, penitenciar, puşcărie, temniţă, (înv. şi pop.) popreálă, (pop.) prinsoáre, robie, (reg.) cremenál, (Transilv., Maram. şi Bucov.) árişte, (prin Transilv.) călíscă, (Transilv.) piţigoáică, (prin Olt.) prinzáre, (prin Maram.) robşág, (înv.) pază, tumurlúc, (franţuzism înv.) prizón, (fam.) beci, ghérlă, (fam. fig.) dúbă, hîrdău, răcoáre, (reg. fig.) úmbră, (arg.) gros, pîrnáie, ţuháus, zdup. *(Cît a stat la ~ ?)* **2.** ocnă, puşcărie, recluziune, temniţă. *(Condamnat la 5 ani ~.)*

închizătoáre s. v. PARANTEZĂ.

închinchít adj. v. GHEMUIT. STRÎNS.

ÎNCÍNGE vb. **1.** a arde, a încălzi, a înfierbînta. *(A ~ cuptorul de pîine.)* **2.** a înfierbînta, (înv. şi reg.) a pripi. *(Flăcările îi ~ obrazul.)* **3.** a se coace, a se înfierbînta. *(S-a ~ stînd lîngă sobă.)* **4.** a dogori, a înfierbînta, (rar) a răscoáce. *(Soarele ~ pămîntul.)* **5.** a se aprinde, a fermenta, (reg.) a se izgorî, (înv.) a se scoáce. *(Finul se ~.)*

ÎNCÍNGE vb. **1.** (înv.) a (se) împrejura. *(Se ~ cu un brîu.)* **2.** a înfăşura, a strînge. *(Un brîu îi ~ mijlocul.)*

încinge vb. v. INTENSIFICA. ÎMPRESURA. ÎNCERCUI. ÎNCONJURA. ÎNFLĂCĂRA. ÎNFOCA. ÎNROŞI. ÎNTEŢI.

ÎNCÍNGERE s. **1.** înfierbîntare. *(~ plitei.)* **2.** aprindere. *(~ fînului.)*

ÎNCÍNGERE s. încins, înfăşurare, înfăşurat, strîngere, strîns. *(~ brîului pe talie.)*

ÎNCÍNS adj. **1.** cald, dogorit, fierbinte, înfierbîntat, (astăzi rar) înfocát. *(Plită ~.)* **2.** aprins. *(Fin ~.)*

ÎNCÍNS adj. înfăşurat. *(Cu brîul ~.)*

ÎNCÎNS s. încingere, înfăşurare, înfăşurat, strîngere, strîns. *(~ brîului în talie.)*

înciocălá vb. v. ÎNCHIPUI. ÎNCROPI. ÎNFIRIPA. ÎNJGHEBA.

ÎNCIUDÁ vb. a (se) necăji, a (se) supăra, (pop.) a (se) ciudi.

înciudáre s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INVIDIE. NECAZ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ.

ÎNCIUDÁT adj. necăjit, supărat. *(Om ~.)*

încliná vb. v. ÎNCĂPĂŢÎNA. ÎNDĂRĂTNICI. ÎNRĂI.

ÎNCÎLCEÁLĂ s. **1.** amestecătură, încîlcire, încîlcitură, încurcătură, (livr.) mixtúră, (înv.) zăminteálă, zămintitúră, (fam.) bălmăjeálă, mişmáş, talmeş-bálmeş. *(Era o ~ de nedescris.)* **2.** complicaţie, încurcătură. *(S-a ivit o ~ în rezolvarea problemei.)*

ÎNCÎLCÍ vb. **1.** a (se) amesteca, a (se) încurca, (reg.) a (se) bălmăji, (înv.) a (se) zăminti. *(Iţele s-au ~.)* **2.** a (se) complica, a (se) încurca. *(Lucrurile s-au ~.)*

ÎNCÎLCÍRE s. **1.** complicare, încurcare. *(~ unei situaţii.)* **2.** amestecătură, încîlceală, încîlcitură, încurcătură, (livr.) mixtúră, (înv.) zăminteálă, zămintitúră, (fam.) bălmăjeálă, mişmáş, talmeş-bálmeş. *(Era o ~ de nedescris.)*

ÎNCÎLCÍT adj. **1.** amestecat, încurcat. *(Fire ~.)* **2.** încurcat, întortocheat, sucit. *(Fraze ~.)* **3.** complicat, încurcat. *(Trebuie rezolvată această problemă ~.)* **4.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încurcat, neclar, nedefinit, nedesluşit, neînţeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situaţie ~.)*

ÎNCÎLCITÚRĂ s. **1.** încurcătură, întortochetură. *(~ unei fraze.)* **2.** amestecătură, încîlceală, încîlcire, încurcătură, (livr.) mixtúră, (înv.) zăminteálă, zămintitúră, (fam.) bălmăjeálă, mişmáş, talmeş-bálmeş. *(Era o ~ de nedescris.)*

ÎNCÎNTÁ vb. **1.** a atrage, a captiva, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fascina, a fermeca, a răpi, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)* **2.** a bucura, a desfăta, a mîngîia. *(Peisajul îi ~ sufletul.)* **3.** a ademeni, a amăgi, a înşela, a minţi, a momi, a păcăli, a prosti, a purta, a trişa, (livr.) a iluziona, (înv. şi reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a şutili, (reg.) a şugui, (Transilv. şi Ban.) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tăşca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprínde, (fam.) a dúce, a fraieri, a şmecheri, (fam. fig.) a árde, a fríge, a încălţa, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu vorba.)*

ÎNCÎNTÁRE s. **1.** captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fascinaţie, fermecare, răpire, seducere, seducţie, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)* **2.** delectare, desfătare, farmec, plăcere, voluptate, vrajă, (înv. şi reg.) teferície, (înv.) încîntec, (fam.) delíciu, (fig.) savoáre. *(Viaţă plină de ~; ~ pe care o poate da o lectură bună.)* **3.** farmec, fascinaţie, magie, vrajă, (fig.) poezíe. *(~ miraculoasă a nopţii.)*

ÎNCÎNTÁT adj. **1.** captivat, cucerit, fascinat, fermecat, răpit, sedus, subjugat, vrăjit. *(Un public ~.)* **2.** fericit, radios. *(O mină ~.)*

ÎNCÎNTĂTÓR adj. **1.** captivant, cuceritor, desfătător, fascinant, fermecător, răpitor, seducător, (rar) subjugător, (franţuzism) şarmánt, (înv.) desfătát, (fig.) deliciós, hipnotizánt, savurós. *(Un spectacol ~.)* **2.** admirabil, deosebit, excelent, remarcabil. *(O lectură ~.)* **3.** feeric, fermecător, minunat, (fig.) îmbătător. *(O seară ~.)* **4.** desfătător, mîngîietor, plăcut, (înv.) mîngîiós. *(Un peisaj ~.)* **5.** adorabil, fermecător. *(Un tînăr ~.)*

încîntec s. v. DELECTARE. DESFĂTARE. FARMEC. ÎNCÎNTARE. PLĂCERE. VOLUPTATE. VRAJĂ.

încîrdoşá vb. v. ÎNHĂITA.

încîrduí vb. v. ÎNHĂITA.

încîrjoiá vb. v. ÎNCÎRLIGA. ÎNCOLĂCI. ÎNCOVOIA. ÎNCOVRIGA. ÎNDOI.

ÎNCÎRLIGÁ vb. **1.** a (se) încolăci, a (se) încovoia, a (se) încovriga, a (se) îndoi, (reg.) a (se) încîrjoia. *(Ctinele şi-a ~ coada.)* **2.** a (se) ghemui, a (se) încolăci, a (se) încovriga, a (se) înfăşura, a (se) învălătuci, a (se) răsuci, a (se) suci, (reg.) a (se) covriga, a (se) încolătăci, (înv.) a (se) învălui. *(Se ~ în jurul...)*

ÎNCÎRLIGÁRE s. încolăcire, încovoiere, încovrigare, îndoire. *(~ cozii unui cîine.)*

ÎNCÎRLIGÁT adj. încolăcit, încovoiat, încovrigat, îndoit. *(Coadă ~.)*

încîrpuí vb. v. ÎMBROBODI.

încít adv. v. ÎNTRUCÎT.

ÎNCÍT conj. că, de (înv. și pop.) cît. *(Gemea ~ îți era mai mare mila.)*

ÎNCLEIÁ vb. **1.** a (se) lipi. **2.** *(TEHN.)* a ancola.

încleiálă s. v. ÎNCLEIERE. LIPIRE. LIPIT.

ÎNCLEIÁT adj. lipit. *(Obiect ~.)*

ÎNCLEIÉRE s. **1.** lipire, lipit, (rar) încleiălă. *(~ unui obiect.)* **2.** *(TEHN.)* ancolare.

ÎNCLEȘTÁ vb. **1.** a strînge. *(A ~ dinții, pumnii.)* **2.** a (se) contracta, a (se) crispa, a (se) zgîrci. *(Fața i se ~; furia îi ~ fața.)* **3.** a se încăiera, (reg.) a se încocleți. *(S-au ~ la luptă.)*

ÎNCLEȘTÁRE s. **1.** strîngere, strîns, (înv.) strînsoáre. *(~ dinților.)* **2.** contractare, crispare, crispație. *(~ feței.)* **3.** încăierare. *(O ~ cumplită în luptă.)*

ÎNCLEȘTÁT adj. **1.** strîns. *(Cu pumnii ~.)* **2.** contractat, crispat. *(O față ~.)*

încleștát adj. v. APRIG. ASPRU. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. ÎNCRÎNCENAT. ÎNDÎRJIT. ÎNVERȘUNAT. NEÎMPĂCAT. NEPOTOLIT. SÎNGEROS. VAJNIC. VIOLENT.

ÎNCLINÁ vb. **1.** a (se) apleca, a atîrna, a cădea, a (se) coborî, a (se) culca, a (se) curba, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. și pop.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile se ~ de rod.)* **2.** a (se) apleca, a (se) lăsa, a (se) pleca, a (se) povîrni, a (se) prăvăli, (pop. și fam.) a (se) hîi. *(Casa s-a ~ pe-o parte.)* **3.** a (se) apleca, a (se) lăsa, a (se) strîmba, (pop. și fam.) a (se) hîi, (reg.) a (se) șoldi. *(Stîlpul de telegraf s-a ~.)* **4.** a se închina, a se pleca, a se prosterna. *(Se ~ adînc în fața lui.)*

ÎNCLINÁRE s. **1.** (înv.) piezișime. *(Grad de~.)* **2.** *(MAT.)* înclinație. **3.** *(ASTRON., GEOGR.)* înclinație, (înv.) plecáre, *(~ acului magnetic.)* **4.** aplecare, culcare, culcat, curbare, încovoiere, îndoire, plecare. *(~ crengilor din cauza rodului.)* **5.** aplecare, povîrnire. *(~ unei cocioabe.)* **6.** aplecare, lăsare, strîmbare. *(~ unui stîlp.)* **7.** închinare, plecare, prosternare, (rar) prosternáție. *(~ adîncă a cuiva în fața...)* **8.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru...)* **9.** acuitate, aplecare, aptitudine, înclinație, simț. *(Are o profundă ~ pentru nuanțe.)* **10.** aplecare, dispoziție, înclinație, pornire, tendință. *(~ de a exagera.)*

ÎNCLINÁT adj., adv. **1.** adj. aplecat, curbat, încovoiat, îndoit, lăsat, plecat, (reg.) polignít. *(Cu crengile ~.)* **2.** adj. aplecat, lăsat, plecat, povîrnit, prăvălit, strîmb, (pop. și fam.) hîit, (reg.) șoldít, șoldíu, (Ban.) șovíi. *(O casă ~.)* **3.** adj. aplecat, oblic, piezíș, plecat, povîrnit, (rar) teșós, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic. *(Coasta ~ a dealului.)* **4.** adj. coborîtor. *(Orientare ~ a unui teren.)* **5.** adj. adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Cu spatele ~.)* **6.** adj., adv. diagonal, oblic, piezíș, (înv.) piezișát. *(Linie ~.)*

ÎNCLINÁȚIE s. **1.** *(MAT.)* înclinare. **2.** *(ASTRON., GEOGR.)* înclinare, (înv.) plecáre. *(~ acului magnetic.)* **3.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru...)* **4.** acuitate, aplecare, aptitudine, înclinare, simț. *(Are o profundă ~ pentru nuanțe.)* **5.** aplecare, dispoziție, înclinare, pornire, tendință. *(~ de a exagera.)*

înclinátór adj. v. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. ȘOVĂIELNIC. ȘOVĂITOR.

ÎNCOÁCE adv. (pop.) întracoáce, (reg.) acoáce. *(Vino ~.)*

încocleți vb. v. ÎNCĂIERA. ÎNCLEȘTA.

încolăceálă s. v. ÎNCOLĂCIRE. ÎNFĂȘURARE. ÎNVĂLĂTUCIRE. RĂSUCIRE. SUCIRE.

ÎNCOLĂCÍ vb. **1.** a (se) ghemui, a (se) încîrliga, a (se) încovriga, a (se) înfășura, a (se) învălătuci, a (se) răsuci, a (se) suci, (reg.) a (se) covriga, a (se) încolătăci, (înv.) a (se) învălui. *(Se ~ în jurul...)* **2.** a (se) încîrliga, a (se) încovoia, a (se) încovriga, a (se) îndoi, (reg.) a (se) încîrjoia. *(Cîinele și-a ~ coada.)*

ÎNCOLĂCÍRE s. **1.** înfășurare, învălătucire, răsucire, sucire, (rar) încolăceálă, încolăcitúră, vălătuceálă. *(~ șarpelui în jurul...)* **2.** încîrligare, încovoiere, încovrigare, îndoire. *(~ cozii unui cîine.)*

ÎNCOLĂCÍT adj. **1.** înfășurat, învălătucit. *(Val de pînză ~.)* **2.** încîrligat, încovoiat, încovrigat, îndoit. *(Coadă ~.)*

încolăcitúră s. v. ÎNCOLĂCIRE. ÎNFĂȘURARE. ÎNVĂLĂTUCIRE. RĂSUCIRE. SUCIRE.

încolătăci vb. v. GHEMUI. ÎNCÎRLIGA. ÎNCOLĂCI. ÎNCOVRIGA. ÎNFĂȘURA. ÎNVĂLĂTUCI. RĂSUCI. SUCI.

încolțát adj. v. COLȚUROS.

ÎNCOLȚÍ vb. *(BOT.)* a germina, a ieși, a mijí, a răsări. *(Plantele au ~.)*

încolți vb. v. APĂREA. ARĂTA. IVI. MUȘCA.

ÎNCOLȚÍRE s. *(BOT.)* germinare, germinație, încolțit, răsărire, răsărit. *(~ unei plante.)*

încolțíre s. v. APARIȚIE. IVIRE.

ÎNCOLȚÍT adj. *(BOT.)* germinat, răsărit. *(Iarbă ~.)*

ÎNCOLȚÍT s. *(BOT.)* germinare, germinație, încolțire, răsărire, răsărit. *(~ unei plante.)*

ÎNCONDEIÁ vb. (pop.) a împistri, a scrie. *(A ~ ouă.)*

încondeiá vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI.

ÎNCONDEIÁT adj. (reg.) împistrít. *(Ouă ~.)*

încondeiát adj., s. v. BÎRFIT. CALOMNIAT. DEFĂIMAT. DENIGRAT. DISCREDITAT. PONEGRIT.

încondeiére s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ȘOAPTĂ.

ÎNCÓNJUR s. **1.** ocol, ocolire, (rar) ocolíș. *(A ajuns la destinație cu un mare ~.)* **2.** tur. *(Face ~ stadionului.)*

ÎNCONJURÁ vb. **1.** a ocoli, (înv.) a împrejura. *(A ~ clădirea.)* **2.** a ocoli. *(Ai ~ mult pînă la mine.)* **3.** a împrejmui, a închide, a îngrădi, (înv. și pop.) a ocoli, (pop.) a țărcui, (reg.) a prejmui. *(A ~ un teren cu un gard.)* **4.** a împresura, a încercui, a învălui, (înv. și pop.) a cuprínde, (înv.) a împrejura. *(L-au ~ pe dușman.)* **5.** a asedia, a împresura, a încercui, (înv. și reg.) a ocoli, (înv.) a închíde, a înveriga. *(Dușmanul ~ cetatea.)* **6.** a împresura, a încercui, (fig.) a încínge. *(Munții ~ cîmpia.)* **7.** a chenărui, a împrejmui, a încadra, a mărgini, (fig.) a tivi. *(Soarele ~ cu lumină poiana.)*

înconjurá vb. v. CRUȚA. MENAJA.

ÎNCONJURÁRE s. **1.** ocolire. *(~ casei.)* **2.** împresurare, încercuire. *(~ inamicului.)* **3.** asediere, asediu, împresurare, încercuire, (înv.) ocól, (grecism înv.) poliorchíe. *(~ cetății.)*

înconjuráre s. v. CIRCUMFERINȚĂ. PERIMETRU.

ÎNCONJURÁT adj. încercuit, învăluit. *(Cetate ~.)*

ÎNCONJURĂTÓR adj. **1.** ocolit, ocolitor. *(Un drum ~.)* **2.** împrejmuitor, (rar) țărmuitór. *(Un gard ~.)* **3.** ambiant. *(Mediul ~.)*

ÎNCONTÍNUU adv. **1.** continuu, întruna, mereu, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, pururi, veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mișcă ~.)* **2.** continuu, întotdeauna, întruna, mereu, necontenit, neîncetat, permanent, pururi, totdeauna, veșnic, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)*

încontrá vb. v. CONTRAZICE. ÎMPOTRIVI. OPUNE.

încontráre s. v. CONTRAZICERE.

ÎNCORDÁ vb. **1.** a înstruna, a întinde, a struni. *(A ~ arcul.)* **2.** (reg.) a cetlui, a îmbredeli. *(~ bine ferăstrăul.)* **3.** a întinde, a tensiona, a trage. *(~ firele textile.)* **4.** a se opinti. *(Se ~ să ridice o greutate.)* **5.** a se concentra. *(Se ~ pentru a urmări cele spuse de orator.)*

ÎNCORDÁRE s. **1.** înstrunare, întindere, strunire, (înv.) încordătúră. *(~ a arcului.)* **2.** întindere, tensionare, tragere. *(~ firelor textile.)* **3.** întindere, tensiune. *(~ mușchilor.)* **4.** concentrare. *(~ lui i se vede în ochi.)* **5.** agitație, febrilitate, înfrigurare, neastîmpăr, neliniște, nerăbdare, tensiune. *(~ dinaintea plecării la drum.)* **6.** nervozitate, tensiune. *(Stare de ~.)*

încordáre s. v. FEBRĂ.

ÎNCORDÁT adj. **1.** înstrunat, întins, strîns, strunit. *(Arc ~.)* **2.** concentrat. *(Expresia ~ a cuiva.)* **3.** febril, intens, însuflețit, viu. *(Ritm ~ de muncă.)* **4.** febril, înfrigurat. *(O așteptare ~.)* **5.** înfrigurat, nerăbdător. *(Ea aștepta ~.)*

încordătór s. v. CORDAR. ÎNTINZĂTOR. ÎNTORCĂTOR. SLOBOZITOR. STRUNĂ.

încordătúră s. v. ÎNCORDARE. ÎNSTRUNARE. ÎNTINDERE. STRUNIRE.

încornorá vb. v. EXAGERA. ÎNȘELA. TRĂDA.

încornorát adj., s. v. ÎNȘELAT. TRĂDAT.

ÎNCORNORÁTUL s. art. aghiuță, demon, diavol, drac, naiba (art.), necuratul (art.), satană, tartor, (livr.) belzebút, (rar) scaraóțchi, (pop. și fam.) michidúță, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsaílă, (pop.) faraón, ídol, împelițátul (art.), mititélul (art.), nefîrtátul (art.), nevóia (art.), pîrdálnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, cel-din-báltă, ducă-se-pe-pustii, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. și reg.) mamón, săcrétul (art.), sótea (art.), (reg.) hîdáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, șeitán, șótcă, ucigán, (Transilv., Ban. și Maram.) bédă, (Mold. și Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. și Mold.) mútul (art.), (prin Mold. și Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) șlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcátul (art.).

ÎNCORONÁ vb. **1.** a încununa, (înv.) a cununa. *(L-a ~ cu flori.)* **2.*** (fig.) a încununa. *(Și-a ~ activitatea cu o capodoperă.)*

ÎNCORONÁRE s. **1.** încununare. *(~ cuiva cu flori.)* **2.*** (fig.) încununáre. *(~ operei sale.)*

ÎNCORPORÁ vb. **1.** a include, a integra, a introduce, a îngloba. *(A ~ ceva în masa unei substanțe.)* **2.** a absorbi, a aspira, a înghiți, a resorbi, a sorbi, a suge, a trage. *(Pămîntul ~ apa de precipitații.)* **3.** a alipi, a anexa, a atașa, (înv.) a întrupa, a lipi. *(A ~ un teritoriu străin.)* **4.** *(MIL.)* a înrola, a recruta, (înv. și pop.) a scrie, (Transilv.) a cătăni, a conscrie, (prin nordul Transilv.) a șorozi, (înv., prin Transilv. și Ban.) a asenta. *(Au fost ~ la infanterie.)*

încorporá vb. v. INCARNA. ÎNTRUCHIPA. ÎNTRUPA.

ÎNCORPORÁRE s. **1.** includere, integrare, introducere, înglobare. *(~ a ceva în masa unei substanțe.)* **2.** absorbție, resorbție, (înv.) sorbíre. *(Fenomenul de ~.)* **3.** alipire, anexare. *(~ unui teritoriu.)* **4.** *(MIL.)* înrolare, recrutare, (înv. și pop.) scriere, (Transilv. și Mold.) conscripție, (Transilv. și Maram.) șorozáș. *(~ unui nou contingent.)*

încorporáre s. v. INCARNARE. ÎNTRUPARE.

încortelá vb. v. ADĂPOSTI. GĂZDUI. PRIMI.

încorteláre s. v. ADĂPOSTIRE. GĂZDUIRE. PRIMIRE.

încot s. v. CHICOT. CHICOTEALĂ. CHICOTIRE. CHICOTIT.

ÎNCOTOȘMĂNÁ vb. a (se) înfofoli, (înv. și pop.) a (se) obloji, (reg.) a (se) cocoli, a (se) cocoloși, a (se) îmbodoli, a (se) încrosna, a (se) înhăimura, (prin vestul Transilv.) a (se) bloboji.

ÎNCOTOȘMĂNÁT adj. înfofolit, (reg.) cocoșit, îmbodolit. *(Om ~.)*

ÎNCOTRÓ adv. **1.** unde. *(~ te duci?)* **2.** orișiunde, oriunde. *(Du-te ~ vezi cu ochii.)*

încotrová adv. v. UNDEVA.

ÎNCOVOIÁ vb. **1.** a (se) arcui, a (se) curba, a (se) îndoi, (livr.) a (se) cambra, (rar) a (se) recurba, (înv. și reg.) a (se) încujba, a (se) scovîrda. *(A ~ o bară metalică.)* **2.** a (se) apleca, a atîrna, a cădea, a coborî, a (se) culca, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) îndoi, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. și reg.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile s-au ~ de rod.)* **3.** a (se) cocoșa, a (se) curba, a (se) îndoi, a (se) strîmba. *(I s-a ~ de tot spinarea sub povară.)* **4.** a se cocîrja, a se cocoșa, a se gheboșa, a se gîrbovi, a se îndoi. *(Bietul om, s-a ~ de tot de bătrînețe.)* **5.** a se coroia. *(I s-a ~ de tot nasul.)* **6.** a (se) încîrliga, a (se) încolăci, a (se) încovriga, a (se) îndoi, (reg.) a (se) încîrjoia. *(Cîinele își ~ coada.)*

ÎNCOVOIÁLĂ s. arcuire, curbură, încovoietură, îndoitură. *(O ușoară ~.)*

ÎNCOVOIÁT adj. **1.** arcuit, curb, curbat, îndoit, (livr.) cambrát, (rar) arcát, recurbát, (înv. și reg.) încujbát, scovîrdát, (înv.) arcós. *(Bară ~.)* **2.** curbat, îndoit, întors, răsucit, strîmb, strîmbat. *(Cui ~.)* **3.** curbat, îndoit, răsucit, strîmb. *(Fiare ~.)* **4.** adus, îndoit, rotilat. *(Paloș ~.)* **5.** aplecat, curbat, înclinat, îndoit, lăsat, plecat, (reg.) polignít. *(Copac cu crengile ~.)* **6.** adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Cu spinarea ~.)* **7.** ghebos, gheboșat, gîrbov, gîrbovit. *(Om ~ de bătrînețe.)* **8.** acvilin, adus, cocîrjat, coroiat, curbat, (reg.) coroiétic. *(Nas ~.)* **9.** încîrligat, încolăcit, încovrigat, îndoit. *(Coadă ~.)*

ÎNCOVOIÉRE s. **1.** arcuire, curbare, îndoire, (rar) flexiúne, (înv. și reg.) încujbáre. *(~ unei bare.)* **2.** curbare, îndoire, strîmbare. *(~ unui cui.)* **3.** aplecare, culcare, culcat, curbare, înclinare, îndoire, plecare. *(~ crengilor încărcate de rod.)* **4.** arcuire, curbare, flexiune, îndoire. *(Mișcări de ~, în gimnastică.)* **5.** încîrligare, încolăcire, încovrigare, îndoire. *(~ cozii unui cîine.)*

ÎNCOVOIETÚRĂ s. **1.** îndoitură, răsucitură. *(~ a unei bare.)* **2.** arcuire, curbură, încovoială, îndoitură. *(Tavanul formează o ușoară ~.)*

încovoiós adj. v. ELASTIC. FLEXIBIL. MLĂDIOS. SUPLU.

ÎNCOVRIGÁ vb. **1.** a (se) încîrliga, a (se) încolăci, a (se) încovoia, a (se) îndoi, (reg.) a se încîrjoia. *(Cîinele își ~ coada.)* **2.** a (se) ghemui, a (se) încîrliga, a (se) încolăci, a (se) înfășura, a (se) învălătuci, a (se) răsuci, a (se) suci, (reg.) a (se) covriga, a (se) încolătăci, (înv.) a (se) învălui. *(S-a ~ în jurul...)*

ÎNCOVRIGÁRE s. încîrligare, încolăcire, încovoiere, îndoire. *(~ cozii unui cîine.)*

ÎNCOVRIGÁT adj. încîrligat, încolăcit, încovoiat, îndoit. *(Coadă ~.)*

încrăci vb. v. BIFURCA.

încrăcit adj. v. BIFURCAT.

ÎNCRÉDE vb. **1.** a se baza, a se bizui, a conta, a se fundamenta, a se întemeia, a se sprijini, (înv. și reg.) a se nădăi, (înv.) a se așeza, a se încredința, a se încumeta, a nădăjdui, a se semeți, a se stărui, (fig.) a miza, a se rezema. *(Pe ce se ~ el?)* **2.** a se baza, a se bizui, a conta, a se lăsa, a se sprijini. *(Te poți ~ în mine!)* **3.** a crede. *(Mă ~ în tine!)*

încréde vb. v. ASIGURA. DA. ÎNCREDINȚA. ÎNMÎNA. ÎNTINDE. PREDA. REMITE. TRANSMITE.

ÎNCRÉDERE s. **1.** (pop.) crezáre, crezămînt, (fig.) crédit. *(Se bucură de ~ lui.)* **2.** (livr.) confiénță, (înv.) credínță. *(Nu am ~ în el.)* **3.** nădejde, siguranță. *(Pot să am ~ în voi?)* **4.** optimism. *(Privește cu ~ viitorul.)*

ÎNCREDINȚÁ vb. **1.** a da, a înmîna, a întinde, a preda, a remite, a transmite, (livr.) a confia, (înv.) a încréde, a paradosi, a pridădi, a pristavlisi, a teslimarisi, a teslimatisi, a tínde. *(I-a ~ o scrisoare.)* **2.** a lăsa, a preda, (franțuzism) a confia. *(A ~ ceva cuiva.)* **3.** a declara, a destăinui, a dezvălui, a divulga, a împărtăși, a mărturisi, a revela, a spovedi, a spune, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(I-a ~ marele său secret.)* **4.** a asigura, (înv.) a adeveri, a încréde a sigura. *(A ~ pe cineva de ceva.)* **5.** a (se) asigura, a (se) convinge, (înv.) a (se) pliroforisi, a (se) siguripsi. *(Voia să se ~ cu ochii lui.)* **6.** a se convinge, (fig.) a se pătrúnde. *(S-a ~ de însemnătatea sfatului primit.)*

încredințá vb. v. ADEVERI. ARĂTA. ATESTA. BAZA. BIZUI. CERTIFICA. CONFIRMA. CONTA. DEMONSTRA. DOVEDI. FUNDAMENTA. ÎNCREDE. ÎNTĂRI. ÎNTEMEIA. LOGODI. MĂRTURISI. PROBA. SPRIJINI. STABILI. SUSȚINE.

ÎNCREDINȚÁRE s. **1.** înmînare, predare, remitere, transmitere, (înv.) teslimarisíre, teslimatisíre, (turcism înv.) teslím, teslimát. *(~ unei scrisori.)* **2.** destăinuire, dezvăluire, divulgare, împărtășire, mărturisire, revelare, spovedire. *(~ unui secret.)* **3.** asigurare. *(A primit ~ că ...)* **4.** certitudine, convingere, credință, sentiment, siguranță, (livr.) convicțiúne. *(Am ~ că așa se va întîmpla.)*

încredințáre s. v. ACT. CERTIFICAT. DOCUMENT. DOVADĂ. HÎRTIE. IZVOR. ÎNSCRIS. LOGODNĂ. PIESĂ.

ÎNCREDINȚÁT adj. convins, sigur. *(Era ~ că îl va ajuta.)*

încredințát adj. v. LOGODIT.

ÎNCREMENÍ vb. **1.** a împietri, a înlemni, a înmărmuri, a înțepeni, a (se) petrifica, (înv.

și pop.) a mărmuri, (Mold. și Bucov.) a (se) întrecleți, (prin Transilv. și Ban.) a merei, (fig.) a (se) înțeleni. *(Un persoaj din basme care a ~.)* **2.** a împietri, a înlemni, a înmărmuri, a înțepeni, a paraliza, (înv. și pop.) a mărmuri, (fig.) a îngheța. *(A ~ de spaimă, de uimire.)*

încremení vb. v. OPRI. STA.

ÎNCREMENÍRE s. **1.** împietrire, înlemnire, înmărmurire, înțepenire, petrificare, (înv. și pop.) mărmurire. **2.** înlemnire, nemișcare. *(Stare de ~.)*

ÎNCREMENÍT adj. **1.** împietrit, înlemnit, înmărmurit, înțepenit, neclintit, nemișcat, țeapăn, țintuit, (înv. și pop.) mărmurit, (înv. și reg.) stîlpit, (fig.) înghețat, înțelenit. *(~ de spaimă, de uimire.)* **2.** fix, imobil, înlemnit, neclintit, nemișcat, pironit. *(Cu ochii ~.)*

ÎNCRENGĂTÚRĂ s. *(BOT.)* filum.

încreți vb. **1.** *(GEOL.)* a (se) cuta. *(Suprafața pămîntului s-a ~ în urma unui seism.)* **2.** a (se) cuta, a (se) rida, a (se) zbîrci, (fam.) a (se) smochini, (fig.) a (se) boți, a (se) brăzda. *(S-a ~ la obraz.)* **3.** a (se) cuta, a tremura, a (se) undui, (glumeț) a (se) zbîrli. *(Suprafața apei se ~ de vînt.)* **4.** a (se) bucla, a (se) cîrlionța, a (se) inela, a (se) ondula, (rar) a (se) zulufa, (prin Olt. și Munt.) a (se) scîrlionți. *(Și-a ~ părul.)*

încreți vb. v. CUTREMURA. ÎNCRÎNCENA. ÎNFIORA. ÎNFRICOȘA. ÎNGROZI. ÎNSPĂIMÎNTA. TREMURA. ZGUDUI.

ÎNCREȚÍRE s. **1.** *(GEOL.)* cutare. *(Proces de ~ a scoarței terestre.)* **2.** cutare, ridare, zbîrcire, (fam.) smochinire. *(~ pielii obrazului.)* **3.** buclare, cîrlionțare, inelare, ondulare. *(~ părului.)*

ÎNCREȚÍT adj. **1.** creponat. *(Hîrtie, țesătură ~.)* **2.** creț, cutat, ridat, zbîrcit, (fam.) smochinit, (fig.) boțit, brăzdat. *(Un obraz tare ~.)* **3.** buclat, cîrlionțat, creț, inelat, ondulat, (rar) zulufat, (prin Olt. și Munt.) scîrlionțat, (prin Olt.) scîrcior. *(Păr ~.)*

ÎNCREȚITÚRĂ s. **1.** *(GEOL.)* cută. *(~ a scoarței terestre.)* **2.** creț, cută, dungă, rid, zbîrcitură, (pop.) zbîrceală, zbîrci, (prin Transilv.) ranț, (fig.) brăzdă. *(Față plină de ~.)* **3.** *(ANAT.)* cută, pliu, (înv.) sin. *(La gușa unor animale se formează ~ i.)* **4.** boțitură, creț, cută, îndoitură. *(~ a pantalonilor necălcați.)*

ÎNCREZĂTÓR adj. (franțuzism) confiént. *(Om ~.)*

ÎNCREZÚT adj. fudul, grandoman, infatuat, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțios, suficiént, (înv. și pop.) măreț, (pop. și fam.) țîfnos, (pop.) fălnic, fălos, închipuit, (înv. și reg.) pișin, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțat, zadárnic, (fig.) bățós, înțepat, scrobit. *(Ce te ții așa ~?)*

ÎNCRÎNCENÁ vb. a se cutremura, a se înfiora, a se înfricoșa, a se îngrozi, a se înspăimînta, a tremura, a se zgudui, (înv. și pop.) a se spăimînta, (înv. și reg.) a se spăima, (reg.) a se înfrica, a se scîrbi, (înv.) a se mira, (înv., în Mold.) a se oțări, (reg. fig.) a se teși, (înv. fig.) a se încreți. *(S-a ~ la auzul acestei vești.)*

ÎNCRÎNCENÁRE s. groază, înfiorare, înfricoșare, îngrozire, înspăimîntare, oroare, spaimă, teroare, (înv. și pop.) oțăríre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) înfricáre, pălitúră, (înv.) spăimîntare, spăimîntătúră, (fig.) cutrémur. *(Simte o ~ teribilă.)*

ÎNCRÎNCENÁT adj. **1.** cutremurat, înfiorat, înfricoșat, îngrozit, înspăimîntat, zguduit, (înv. și pop.) spăimîntát, (reg.) înfricát, (înv.) spăimát. *(A rămas ~ la primirea veștii.)* **2.** aprig, aspru, crîncen, crud, crunt, cumplit, îndîrjit, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleștát. *(O luptă ~.)*

ÎNCROPÍ vb. a închipui, a înfiripa, a înjgheba, (reg.) a închelbăra, a închipa, a încioca. *(A ~ și el ce-a putut în grabă.)*

ÎNCROPÍT adj. căldicel, căldișor, călduț, (pop.) călíu, (Transilv.) domól. *(Apă ~.)*

încrosná vb. v. ÎNCOTOȘMÂNA. ÎNFOFOLI.

încrucí vb. v. CRUCI. MINUNA. UIMI. ULUI.

ÎNCRUCIȘÁ vb. **1.** a se interfera, a se intersecta, a se întretăia, (rar) a se strătăia, a se tăia. *(Liniile se ~.)* **2.** (înv.) a cruci. *(Își ~ picioarele.)* **3.** a (se) goni, a (se) împerechea, a (se) împreuna, (pop.) a (se) căței, a (se) însoți, (reg.) a (se) pui. *(Sînt animale care se ~.)* **4.** (rar) a metisa, (reg.) a mistrița. *(A ~ diverse rase de animale.)* **5.** a se amesteca, a se corci. *(Două specii de plante se pot ~.)*

ÎNCRUCIȘÁRE s. **1.** interferență, intersectare, întretăiere. *(~ de linii.)* **2.** (concr.) intersecție, întretăiere, răscruce, răspîntie, (pop.) crúce, furca-drúmului. *(La ~ unui drum.)* **3.** amestecare, corcire. *(~ unor rase de animale.)*

ÎNCRUCIȘÁT adj., adv. **1.** adj. întretăiat, (înv.) împoncișát. *(Drumuri, linii ~.)* **2.** adj. amestecat, corcit, (pop.) mistréț, (prin Ban.) mistricióí, (Olt.) mistrițát. *(Rase ~.)* **3.** adj. chiorîș, cruciș, pieziș, sașiu, strabic, (pop.) șpanchíu, zbanghíu, (reg.) bazaóchi, ceacîr, ceúr, chior, hónchiu, poncíș, (prin Transilv.) chiomb. *(Ochi ~; privire ~.)* **4.** adv. chiondoriș, chioriș, cruciș, sașiu, strîmb, (pop.) piezíș, șpanchíu, (reg.) poncíș. *(Privește, se uită ~.)*

ÎNCRUNTÁ vb. a se întuneca, a se mohorî, a se posomorî. *(Ce te-ai ~ astfel?)*

încruntá vb. v. ÎNROȘI. ÎNSÎNGERA. ROȘI. SÎNGERA.

ÎNCRUNTÁRE s. întunecare, posomoreală, (rar) posăceálă. *(Ce e această ~ la tine?)*

încruntáre s. v. ÎNSÎNGERARE. SÎNGERARE. SÎNGERAT. SÎNGERĂTURĂ.

ÎNCRUNTÁT adj., adv. **1.** adj., adv. chiorîș, îmbufnat, mohorît, posomorît. *(Privire ~; ce te uiți așa ~ la mine?)* **2.** adj. întunecat, mohorît, posac, posomorît. *(Om ~.)*

încruntát adj. v. ÎNSÎNGERAT. SÎNGERAT.

ÎNCUIÁ vb. **1.** a închide, a pune, a trage. *(A ~ zăvorul la ușă.)* **2.** a (se) fereca, a (se) închide, a (se) zăvorî. *(A ~ o casă; s-a ~ în*

casă.) **3.*** (fig.) a înfunda. *(L-a ~ cu replica lui.)*

încuiá vb. v. CONSTIPA.

ÎNCUIÁT adj. **1.** ferecat, închis, zăvorît. *(Casă, ușă ~.)* **2.*** (fig.) îngust, limitat, mărginit, obtuz, opac, redus, (rar fig.) scurt. *(O minte ~.)*

încuiát adj. v. CONSTIPAT.

ÎNCUIBÁ vb. a se înrădăcina, a se statornici, (fig.) a se înțeleni.

ÎNCUIBÁRE s. înrădăcinare, statornicire.

ÎNCUIBÁT adj. înrădăcinat.

ÎNCUIÉRE s. **1.** închidere, punere, tragere. *(~ zăvorului la ușă.)* **2.** ferecare, închidere, zăvorîre. *(~ ușii.)*

încuiére s. v. CONSTIPAȚIE.

ÎNCUIETOÁRE s. **1.** clanță, ivăr, (reg.) zimpirig, (Mold.) clámpă, (Transilv.) clenci, (Ban.) clențáică, (prin Transilv.) rătéz, (Ban.) șnálă, (Transilv. și Olt.) vérver. *(~ la broasca ușii.)* **2.** ivăr, zăvor, (pop.) rătéz, (reg.) rîglă, (prin Ban.) réză. *(~ la ușă.)*

încuietúră s. v. CONSTIPAȚIE.

încujbá vb. v. ARCUI. CURBA. ÎNCOVOIA. ÎNDOI.

încujbáre s. v. ARCUIRE. CURBARE. ÎNCOVOIERE. ÎNDOIRE.

încujbát adj. v. ARCUIT. CURB. CURBAT. ÎNCOVOIAT. ÎNDOIT.

ÎNCUMETÁ vb. **1.** a cuteza, a îndrăzni, (astăzi rar) a se semeți, (pop.) a se bizui, (înv.) a ispiti, a se risca, (rar fig.) a se întinde. *(Cine nu se ~ nu izbutește.)* **2.** a cuteza, a îndrăzni, a pofti. *(Să nu te ~ să întîrzii!)*

încumetá vb. v. BAZA. BIZUI. CONTA. FUNDAMENTA. ÎNCREDE. ÎNTEMEIA. SPRIJINI.

ÎNCUMETÁRE s. bărbăție, bravură, curaj, cutezanță, dîrzenie, îndrăzneală, neînfricare, semeție, temeritate, (livr.) intrepiditáte, petulánță, (rar) cutezáre, (pop. și fam.) súflet, (pop.) ínimă, voinicíe, (înv.) dîrzíe, îndrăznire, mărinimíe, semețíre, (grecism înv.) táros. *(Dovedește o mare ~ în acțiunile sale.)*

încunjuráre s. v. CAZ. CIRCUMSTANȚĂ. CONDIȚIE. CONJUNCTURĂ. IPOSTAZĂ. ÎMPREJURARE. POSTURĂ. POZIȚIE. SITUAȚIE. STARE.

ÎNCUNOȘTINȚÁ vb. **1.** a anunța, a aviza, a informa, a înștiința, a vesti. *(A ~ pe cineva despre ceva.)* **2.** a anunța, a comunica, a informa, a înștiința, a vesti, (rar) a semnaliza, (Transilv. și Ban.) a știrici. *(Vă ~ că trebuie să fiți prezenți.)* **3.** a anunța, a înștiința, a vesti, (înv.) a publica, a publicarisi, a publicălui, a publicui. *(A ~ ceva cuiva.)*

ÎNCUNOȘTINȚÁRE s. **1.** anunțare, informare, înștiințare, vestire. *(~ cuiva despre ceva.)* **2.** anunțare, înștiințare, vestire, (înv.) publicáre, publicáție, publicuíre. *(~ a ceva făcută cuiva.)* **3.** (concr.) anunț, aviz, comunicare, înștiințare, mesaj. *(A primit acasă o ~.)*

ÎNCUNUNÁ vb. **1.** a încorona, (înv.) a cununa. *(L-a ~ cu flori.)* **2.*** (fig.) a încorona. *(Și-a ~ activitatea cu o capodoperă.)*

ÎNCUNUNÁRE s. **1.** încoronare. *(~ cuiva cu flori.)* **2.*** (fig.) încoronáre. *(~ operei sale.)*

încurá vb. v. ALERGA. FUGI. GONI.

ÎNCURAJÁ vb. **1.** a îmbărbăta, a îndemna, a însufleți, a stimula, a susține, (înv.) a însufla, a mîngîia, a semeți. *(Ce vă ~ în luptă?)* **2.** a îmbia, a îmboldi, a îndemna, a stimula. *(Aprecierile lui m-au ~ să...)* **3.** a (se) alina, a (se) consola, a (se) îmbărbăta, a (se) mîngîia, (grecism înv.) a (se) parigorisi. *(Încerca să-l ~ pentru pierderea suferită.)*

ÎNCURAJÁRE s. alinare, consolare, îmbărbătare, mîngîiere, (înv.) consolăție, parigoríe, (fig.) balsám, refúgiu. *(Și-a găsit ~ în muncă.)*

ÎNCURAJÁT adj. îmbărbătat. *(Om ~.)*

ÎNCURAJATÓR adj. emulativ, stimulativ, stimulator. *(Întrecere cu caracter ~.)*

încuráre s. v. ALERGARE. CURSĂ.

ÎNCURCÁ vb. **1.** a (se) amesteca, a (se) încîlci, (reg.) a (se) bălmăji, (înv.) a (se) zăminti. *(Ițele s-au ~.)* **2.** a zăpăci, (prin Transilv.) a mitrosi. *(A ~ ceva.)* **3.** a pierde, a rătăci. *(A ~ drumul.)* **4.** a confunda, a greși. *(A ~ ușile.)* **5.** a deruta, a descumpăni, a dezorienta, a zăpăci, (**livr.**) a deconcerta. *(Vestea auzită l-a ~.)* **6.** a (se) complica, a (se) încîlci. *(Situația s-a ~.)* **7.** a se fîstîci, a se intimida, a se zăpăci, (reg.) a se teșmeni, a se ului, (Transilv.) a se îngăimăci, (Olt., Munt. și Transilv.) a se rătuti, (fig.) a se piérde. *(Ce te-ai ~ așa în fața lor.?)* **8.** a deranja, a incomoda, a jena, a stingheri, a stînjeni, a supăra, a tulbura, (livr.) a conturba, a importuna, (rar) a sinchisi, (pop.) a zăticni, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a sminti. *(Te rog să nu-l ~ de la lucru.)*

încurcá vb. v. ÎNTÎRZIA. ZĂBOVI.

încurcálă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

ÎNCURCÁRE s. **1.** încurcat. *(~ ițelor.)* **2.** complicare, încîlcire. *(~ unei situații.)* **3.** fîstîcire, zăpăcire. *(~ unui elev.)*

ÎNCURCÁT adj. **1.** amestecat, încîlcit. *(Fire textile ~.)* **2.** încîlcit, întortocheat, sucit. *(Fraze ~.)* **3.** derutat, descumpănit, dezorientat, nedumerit, perplex, zăpăcit, (livr.) deconcertát, (înv. și fam.) sastisít. *(A rămas complet ~.)* **4.** complicat, încîlcit. *(Trebuie descurcată această problemă ~.)* **5.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, neclar, nedefinit, nedeslușit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)* **6.** fîstîcit, intimidat, zăpăcit, (reg.) teșmenít, (Olt. și Munt.) rătutít. *(Om ~.)* **7.** jenat, stingherit, stînjenit, (rar) strîmtorát. *(Se simțea ~.)*

ÎNCURCÁT s. încurcare. *(~ ițelor.)*

ÎNCURCĂTÚRĂ s. **1.** încîlcitură, întortochetură. *(~ unei fraze.)* **2.** amestecătură, încîlceală, încîlcire, încîlcitură, (livr.) **mixtúră**, (înv.) zăminteálă, zămintitúră, (fam.) bălmăjeálă, mișmáș, talmeș-bálmeș. *(Era o ~ de nedescris.)* **3.** babilonie, dezordine, haos, zăpă-

ceală, (înv.) vaviloníe. *(Nu te mai poți descurca în ~ asta.)* **4.** complicație, încîlceală. *(S-a ivit o ~ în rezolvarea problemei.)* **5.** confuzie, zăpăceală, (Transilv.) îngăimăceálă. *(S-a produs o ~.)* **6.** derută, descumpănire, dezorientare, nedumerire, perplexitate, zăpăceală, (livr.) deconcertáre. *(Starea de ~ a cuiva.)* **7.** belea, bucluc, dandana, năpastă, neajuns, necaz, nemulțumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. și pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvăníe, păcosténie, șúgă, șugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínță, nevoință, pátimă, satará, stenahoríe. *(A dat de o mare ~.)* **8.** pățanie, poznă, (pop. și fam.) tărășénie, (fam.) comédie, dandaná, istórie. *(Ce ~ a avut de trăit!)* **9.** dificultate, impas, (fig.) strîmtoáre, (înv. și pop. fig.) strîmtoráre, strîmtoreálă, (înv. fig.) strîmtúră, strînsoáre. *(Scoate-l din ~.)* **10.** jenă, (înv.) stenahoríe. *(~ financiară.)*

încureătură de máțe s. v. ILEUS. OCLUZIE INTESTINALĂ.

încurmezișá vb. v. ÎMPOTRIVI. OPUNE.

încuțitá vb. v. ÎNJUNGHIA. TĂIA.

ÎNCUVIINȚÁ vb. a accepta a admite, a aproba, a consimți, a se îndupleca, a îngădui, a se învoi, a lăsa, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a se prínde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(A ~ să scoată la concurs postul vacant.)*

ÎNCUVIINȚÁRE s. **1.** acceptare, admitere, aprobare, consimțire. *(~ scoaterii la concurs a unui post vacant.)* **2.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțământ, consimțire, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Nu se face nimic fără ~ cuiva.)*

îndárn adv. v. DEGEABA. INUTIL. ZADARNIC.

ÎNDÁTĂ adv. **1.** acum, imediat, numaidecît, (pop.) acúși, (înv. și reg.) așáși, (înv.) așá. *(~ să vii la mine!)* **2.** grabnic, imediat, iute, rapid, repede, urgent, (prin Transilv.) pripéște. *(Vino ~ să vezi!)* **3.** curînd, devreme, fuga, grabnic, imediat, iute, neîntîrziat, numaidecît, rapid, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáș, mínteni, (înv.) peșín, techermécher. *(Să te întorci ~ din oraș!)*

ÎNDATORÁ vb. **1.** a se împrumuta, a lua, (înv.) a se aprumuta. *(Se ~ cu o sumă.)* **2.** a obliga. *(Serviciul pe care mi l-a făcut mă ~.)* **3.** a se angaja, a făgădui, a se însărcina, a se obliga, a promite, (înv. și reg.) a jurui, a se prínde, (înv.) a se adeveri, a se apuca, (fig.) a se lega. *(Se ~ să facă următoarele ...)*

ÎNDATORÁT adj. **1.** dator. *(Om cu ~ bani.)* **2.** obligat, recunoscător, (înv.) mulțumitór. *(Își rămîn ~ pentru serviciul făcut.)*

îndatorință s. v. DATORIE. ÎNDATORIRE. ÎNSĂRCINARE. OBLIGAȚIE. SARCINĂ.

ÎNDATORÍRE s. **1.** datorie însărcinare, obligație, sarcină, (înv.) datór, datorință, îndatorință. *(~ ta este să rezolvi problema.)* **2.** datorie, obligație, oficiu, sarcină. *(Și-a îndeplinit onorabil ~ de gazdă.)* **3.** atribuție, rol, sarcină. *(Ce ~ ai în această comisie?)* **4.** angajament, obligație, sarcină, (pop.) legătúră. *(~ ta față de el este...)* **5.** obligație, răspundere. *(Are multe ~.)* **6.** datorie, obligație, (livr.) servitúte. *(~ față de propria noastră concepție.)*

îndatorire s. v. DATORIE.

ÎNDATORITÓR adj. amabil, binevoitor, serviabil, (livr.) complezént, (rar) prevenitór, (fam.) săritór. *(S-a arătat extrem de ~ cu noi.)*

ÎNDĂRĂT adv. înapoi. *(Du-te imediat ~.)*

ÎNDĂRĂTNIC adj. **1.** încăpățînat, recalcitrant, refractar, (livr.) obstinát, (pop.) sanchíu, (reg.) înaccíu, înțestát, (Olt.) dugós, (înv.) cápeș, renitént, (fam. peior.) capsomán, căpățînós, căpós. *(Ce om ~!)* **2.** ambițios, încăpățînat, îndîrjit, perseverent, stăruitor. *(Se dovedește extrem de ~ în atingerea scopului.)*

îndărătnic adj. v. RESTANȚIER.

îndărătnică s. v. CLOCOȚEL.

ÎNDĂRĂTNICÍ vb. **1.** a se încăpățîna, (livr.) a se obstina, (pop.) a se nătîngi, (reg.) a se încîina. *(Se ~ prostește.)* **2.** a se ambiționa, a se încăpățîna, a se îndîrji, a persevera, a persista, a stărui. *(Se ~ să susțină că...)*

ÎNDĂRĂTNICÍE s. **1.** încăpățînare, (livr.) obstinație, (rar) recalcitránță, (pop.) nătîngíe, (prin Transilv.) mădădție. *(O ~ fără sens.)* **2.** dîrzenie, încăpățînare, perseverență, persistență, stăruință, tenacitate, (rar) cerbicie. *(Lucrează cu ~.)*

ÎNDĂRĂTUL prep. dinapoia, dindărătul, după, înapoia. *(~ casei se afla...)*

îndătină vb. v. OBIȘNUI.

înde prep. v. CĂTRE. ÎNSPRE. ÎNTRE. SPRE.

ÎNDEAJÚNS adv. destul, suficient, (reg.) bugăt, (înv.) îndestúl. *(Ai vorbit ~.)*

ÎNDEAPROÁPE adv. amănunțit, atent. *(Cercetează ~ lucrurile.)*

ÎNDELETNICÍ vb. a se ocupa, (înv. și reg.) a se cuprínde, (înv.) a băilui, a se zăbovi. *(Cu ce se ~?)*

ÎNDELETNICÍRE s. **1.** meserie, ocupație, profesiune, (înv. și reg.) meșterie, (Mold.) breáslă, (Transilv.) lefterie, (înv.) cin, marafét. *(Ce ~ are în prezent?)* **2.** activitate, lucru, muncă, ocupație, preocupare, treabă, (livr.) travăliu, (înv.) ocupáre, preocupáție. *(Își vede de ~ lui.)*

ÎNDELÚNG adj., adv. **1.** adj. îndelungat, lung, prelung, prelungit, (înv.) prelungitór. *(Tăcere ~.)* **2.** adj. îndelungat, lung. *(Viață ~.)* **3.** adj. îndelungat, (reg.) uitát. *(A petrecut acolo*

vreme ~.) **4.** adv. îndelungat, mult. *(A meditat ~.)* **5.** adv. lung, mult. *(S-a uitat ~ la el.)*

ÎNDELUNGÁT adj., adv. **1.** adj. îndelung, lung, prelung, prelungit, (înv.) prelungitór. *(O tăcere ~.)* **2.** adj. îndelung, lung. *(Viață ~.)* **3.** adj. îndelung, (reg.) uitát. *(A petrecut acolo vreme ~.)* **4.** adv. îndelung, mult. *(A meditat ~.)*

îndemînă vb. v. AJUTA. AJUTORA. OCROTI. PROTEJA. SPRIJINI. SUSȚINE.

ÎNDEMÎNÁRE s. **1.** abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteție, istețime, pricepere, știință, talent, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșteríe, (reg.) apucătúră, pricepuțíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în minuirea...)* **2.** artă, dibăcie, iscusință, măiestrie, meșteșug, pricepere, știință, talent. *(Obiect făcut cu multă ~.)* **3.** agerime, deșteptăciune dibăcie, inteligență, iscusință, istețime, pricepere. *(~ unei persoane într-o împrejurare dată.)*

ÎNDEMÎNÁTIC adj. **1.** abil, deștept, dibaci, ingenios, iscusit, isteț, meșter, priceput, (pop.) mehénghi, (înv. și reg.) pricopsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meșteșugáreț, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Un meseriaș ~.)* **2.** iscusit, priceput, (înv.) practicós, practisít. *(Un doctor ~.)* **3.** ager, deștept, dibaci, înteligent, iscusit, isteț, priceput, (pop.) mintós, (înv. și reg.) marghiól, pricopsít, (prin Transilv.) artút, (Mold. și Bucov.) hítru, (Transilv.) ócoș, știam, (înv.) scornáci, (fig.) dezghețát, sprínten, (fam. fig.) breaz. *(O minte ~.)*

îndemînătic adj. v. AVANTAJOS. COMOD. CONFORTABIL. FAVORABIL. PRIELNIC. PROPICE.

îndemînós adj. v. COMOD. CONFORTABIL.

ÎNDEMÍNĂ adv. comod, lesne, ușor. *(Îi e mai ~ să meargă cu trenul.)*

ÎNDÉMN s. **1.** imbold, impuls, pornire, stimul, stimulent, (rar) îmboldíre, (reg.) bold, (înv.) năstáv, porneálă, (grecism înv.) parachínisis, (fig.) mișcáre, resórt, supórt, (înv. și reg. fig.) strămurâre. *(~ pentru o acțiune.)* **2.** îndrumare, învățătură, povață, povățuire, sfat, vorbă, (pop.) învắț, (înv.) consíliu, cúget, dăscălíe, gînd, povățuiálă, povățuitúră, sfătuiálă, sfătuíre, socoteálă. *(I-a ascultat toate ~.)*

ÎNDEMNÁ vb. **1.** a îmboldi, (înv. și reg.) a dudui. *(A ~ un animal la mers.)* **2.** a îmbia, a îmboldi, a încuraja, a stimula. *(Aprecierile lui m-au ~ să...)* **3.** a impulsiona, a îmboldi, a stimula. *(Îi ~ spre noi realizări.)* **4.** a ațința, a îmboldi, (fig.) a mușca. *(Cine-l ~ să facă asta?)* **5.** a stimula, (grecism înv.) a parachinisi, (fig.) a împínge, (pop. fig.) a înghimpa, a mișca. *(Totul îl ~ să procedeze astfel.)* **6.** a (se) îmbia, a (se) pofti. *(Se ~ ca fata la măritat.)* **7.** a îmbărbăta, a încuraja, a însufleți, a stimula, a susține, (înv.) a însufla, a mîngîia, a semeți. *(Vă ~ în luptă avîntul patriotic.)* **8.** a povățui, a sfătui. *(Îl ~ numai la bine.)*

îndemnă vb. v. CONSTRÎNGE. CONVINGE. DECIDE. DETERMINA. FACE. FORȚA. HOTĂRÎ. ÎNDUPLECA. OBLIGA. SILI.

ÎNDEÓBȘTE adv. (înv.) obștește. *(Este ~ cunoscut că...)*

ÎNDEOSÉBI adv. chiar, tocmai, (înv. și pop.) osebít. *(~ asta îi place lui.)*

ÎNDEPĂRTÁ vb. **1.** a (se) depărta, a (se) distanța. *(Se ~ unii de alții; s-a ~ de grupul nostru.)* **2.** a (se) izola. *(De ce te-ai ~ de noi?)* **3.** a (se) depărta, a (se) dezlipi. *(Să nu te ~ de mine!)* **4.** a depărta, a distanța, a rări, a spația, (înv.) a spaționa. *(A ~ literele unui cuvînt.)* **5.** a alunga, a depărta, a goni, a izgoni, (rar) a prigoni, a răzmeri, a surghiuni, (înv. și pop.) a oropsi, (pop.) a zgorni, (înv. și reg.) a întiri, a mîna, a tăia, (reg.) a tintiri, a zgoni, (Transilv. și Ban.) a dudui, a gorgoni, (Transilv.) a păfuga, (prin Transilv.) a poteri, (prin Olt. și Ban.) a sprînji, (Transilv. și Maram.) a țipa, (Ban. și Transilv.) a zogorni, (înv.) a lepăda, a răschira, (fam.) a mătrăși, (fam. fig.) a mătura. *(L-a ~ de la sine.)* **6.** a elimina, a exclude, a înlătura, a scoate. *(A ~ pe cineva dintr-o organizație.)* **7.** a demite, a destitui, a scoate, (înv. și fam.) a mazili. *(L-a ~ din funcție.)* **8.** a concedia, a scoate, (înv.) a slobozi, (grecism înv.) a exoflisi, (fam.) a mătrăși. *(L-a ~ din slujbă.)* **9.** a înlătura, a lua, a ridica. *(A ~ colțul vălului.)* **10.** a depărta, a elimina, a înlătura, a scoate. *(~ petele de grăsime de pe haine.)* **11.** a curăța, a elimina, a înlătura. *(A ~ murdăria de pe jos.)* **12.** a se depărta, a se înstrăina. *(S-a ~ de tot de noi.)* **13.** a elimina, a înlătura, a suprima. *(A ~ cauza răului.)* **14.** a evita, a se feri, a împiedica, a înlătura, a ocoli, a preîntîmpina, a preveni, (rar) a se apăra. *(Încearcă să ~ primejdia.)* **15.** a risipi, a spulbera. *(I-a ~ toată temerea.)* **16.** a înlătura, (fig.) a scutura. *(A ~ lanțurile robiei.)* **17.** a se abate, a se depărta, a devia, a divaga, (înv.) a (se) scăpăta. *(S-a ~ de la subiect.)*

ÎNDEPĂRTÁRE s. **1.** depărtare, distanțare. *(~ lui de grupul nostru.)* **2.** depărtare, dezlipire. *(~ lui de mamă.)* **3.** anulare, eliminare, înlăturare, scoatere, suprimare, ștergere, tăiere. *(~ unui rînd dintr-un text.)* **4.** depărtare, distanțare, rărire, spațiere. *(~ literelor unui cuvînt.)* **5.** eliminare, excludere, înlăturare, scoatere. *(~ lui din organizație.)* **6.** demitere, destituire, scoatere, (înv. și fam.) mazilíre, mazilít. *(~ cuiva dintr-o funcție.)* **7.** concediere, scoatere. *(~ cuiva din slujbă.)* **8.** înlăturare, ridicare, ridicat. *(~ unui colț din văl.)* **9.** curățare, eliminare, înlăturare, scoatere. *(Preparat pentru ~ petelor.)* **10.** eliminare, înlăturare, suprimare. *(~ cauzelor răului.)* **11.** evitare, împiedicare, înlăturare, ocolire, preîntîmpinare, prevenire, (rar) prevénție. *(~ unor consecințe neplăcute.)* **12.** înlăturare, (fig.) scuturâre. *(~ lanțurilor robiei.)* **13.** abatere, deviație, deviere, mutare, schimbare. *(~ cursului unei ape.)*

ÎNDEPĂRTÁT adj. depărtat. *(Un loc ~.)*

ÎNDEPLINÍ vb. **1.** a efectua, a executa, a face, a împlini, a înfăptui, a realiza, a săvîrși, (înv. și pop.) a plini. *(Am ~ tot ce mi-ai dat.)* **2.** a(-și) ajunge, a(-și) atinge, a(-și) înfăptui, a(-și) realiza. *(Și-a ~ scopul.)* **3.** a înfăptui, a realiza, (înv. și reg.) a sfîrși, (înv.) a obîrși. *(Și-a ~ misiunea.)* **4.** a desăvîrși, a împlini, a înfăptui, a realiza. *(Și-a ~ opera.)* **5.** a asculta, a împlini, a satisface. *(I-a ~ toate capriciile.)* **6.** a împlini, a realiza, a satisface, (înv.) a plini, (rar fig.) a sătura. *(I-a ~ dorința.)* **7.** a se adeveri, a se confirma, a se împlini, a se realiza. *(Previziunile lui s-au ~.)* **8.** a se împlini, a se înfăptui, a se realiza, (pop.) a se întîmpla, (înv. și reg.) a se plini. *(Profeția lui s-a ~.)* **9.** a onora, a respecta, a ține, (pop.) a păzi. *(Și-a ~ învoiala.)* **10.** a depune, a desfășura, a duce, a efectua, a executa, a face, a întreprinde, a presta. *(A ~ acolo o muncă utilă.)* **11.** a efectua, a executa, a face, a presta, a-și satisface. *(Își ~ serviciul militar.)* **12.** a aplica, a executa. *(A ~ o hotărîre judiciară.)*

ÎNDEPLINÍRE s. **1.** efectuare, executare, execuție, facere, împlinire, înfăptuire, realizare, săvîrșire, (înv.) săvîrșit. *(~ unei lucrări.)* **2.** împlinire, realizare, satisfacere, (rar) satisfăcție. *(~ dorinței cuiva.)* **3.** înfăptuire, realizare, (înv.) realizăție. *(~ tuturor viselor.)* **4.** efectuare, executare, prestare, prestație. *(~ unei munci utile.)* **5.** efectuare, executare, prestare. *(~ serviciului militar.)* **6.** aplicare, executare. *(~ unei sentințe.)*

ÎNDEPLINÍT adj. împlinit, înfăptuit, realizat, satisfăcut. *(Un vechi vis ~.)*

ÎNDESÁ vb. **1.** a burdușì, a ghemui, a înghesui, a îngrămădi, a ticsi, (rar) a tescui, (înv. și pop.) a strîmtora, (reg.) a bucși, (prin Transilv. și Mold.) a bîcsi, (prin Mold.) a bosoli, (Mold. și Transilv.) a desăgi, (Mold.) a găvozdi, (fig.) a căptuși. *(A ~ toate într-un sac.)* **2.** a se grămădi, a se îmbulzi, a se înghesui, a se îngrămădi, (pop.) a se buluci, (reg.) a se poroboti, a se tîrși, (prin Ban. și Olt.) a se nălogi, (rar fig.) a se mușuroi. *(S-au ~ cu toții în jurul lui.)* **3.** a se băga, a se îmbulzi, a se înghesui, a se îngrămădi, a se vîrî. *(Nu vă mai ~ așa în mine!)* **4.** a băga, a înfunda, a trage, a vîrî. *(~ căciula pe cap.)* **5.** a bate, a bătători, a bătuci, a presa, (pop.) a pisa, (reg.) a dricui, a tăpși, a zbătuci, (Transilv.) a dripi, (fam.) a pisăgi. *(~ pămîntul, zăpada.)* **6.** a (se) compacta, a (se) tasa. *(A ~ un material poros.)*

ÎNDESÁRE s. **1.** înghesuire, îngrămădire, ticsire. *(~ geamantanului cu lucruri.)* **2.** înfundare. *(~ căciulii pe cap.)* **3.** compactare, tasare. *(~ terenului.)*

ÎNDESÁT adj. **1.** burdușit, înghesuit, îngrămădit, ticsit, (rar) tescuit, (reg.) bucșit. *(Un geamantan ~.)* **2.** doldora, încărcat, înțesat, plin, ticsit. *(~ de...)* **3.** ghemuit, înghesuit, îngrămădit. *(Stăteau ~ ca vai de lume.)* **4.** compact, dens, (pop.) vîrtós. *(Căpățînă de varză ~.)* **5.** bondoc. *(Om ~.)* **6.** bătătorit, bătut, (pop.) bătucit. *(Pămînt ~; zăpadă ~.)* **7.** apăsat. *(Cu pași ~.)*

ÎNDESÍ vb. a crește, a se îngroșa, a se înmulți, a spori. *(Rîndurile s-au ~.)*

îndesoáre s. v. APLECAT. INDIGESTIE. INSOLAȚIE.

îndestúl adv. v. DESTUL. ÎNDEAJUNS. SUFICIENT.

ÎNDESTULÁ vb. a (se) sătura, (prin Transilv. și Olt.) a (se) sățui. *(I-a ~ cu mîncare.)*

îndestulá vb. v. MULȚUMI. SATISFACE.

ÎNDESTULÁRE s. abundență, belșug, bogăție, îmbelșugare, prisos, (rar) afluență, mănoșie, răsfăț, risipă, (livr.) opulență, profuziúne, (pop.) jértfă, (prin Olt.) temei, (înv.) sătúl, săturáre, spor. *(~ de bunuri.)*

ÎNDESTULÁT adj. **1.** abundent, bogat, bun, îmbelșugat, mare, mănos, (înv. și reg.) belșugós, spórnic, (înv.) sățiós. *(O recoltă ~.)* **2.** abundent, bogat, copios, îmbelșugat, (fig.) princiár. *(Un prînz ~.)*

ÎNDESTULÁTÓR adj. **1.** destul, suficient, (reg.) bugát. *(Provizii ~.)* **2.** mulțumitor, satisfăcător, suficient. *(O cantitate ~.)*

ÎNDIGUÍ vb. a stăvili, a zăgăzui. *(A ~ malul unui rîu.)*

ÎNDIGUÍRE s. stăvilire, zăgăzuire. *(~ malului unei ape.)*

ÎNDIGUÍT adj. stăvilit, zăgăzuit. *(O apă ~.)*

îndîrjeálă s. v. ÎNDÎRJIRE. ÎNVERȘUNARE.

ÎNDÎRJÍ vb. **1.** a se înverșuna, (livr.) a se obstina, (pop.) a se nătîngi. *(De ce te ~ așa?)* **2.** a (se) înfuria, a (se) întărîta, a (se) înverșuna. *(Nu-l mai ~.)* **3.** a se ambiționa, a se încăpățîna, a se îndărătnici, a persevera, a persista, a stărui. *(Se ~ să susțină că...)* **4.** a se înteți, a se înverșuna. *(Disputa s-a ~.)* **5.** a crește, a (se) înteți, a spori, (fig.) (a (se) ascuți. *(Lupta s-a ~ în intensitate.)*

ÎNDÎRJÍRE s. **1.** înverșunare, (livr.) obstinație, (rar) îndîrjeálă. *(E de-o ~ condamnabilă.)* **2.** dîrzenie, înverșunare. *(~ unei dispute sportive.)*

ÎNDÎRJÍT adj. **1.** furios, înfuriat, întărîtat, înverșunat, mîniat, mînios, pornit, (livr.) obstinát, (pop.) îndrăcít, năbădăiós, oțărît, (înv. și reg.) scîrbít, (reg.) năvîrliós, (înv., în Transilv.) firétic, (fam.) burzuluít, zborșít, (fig.) turbát. *(Un om ~ la culme.)* **2.** aprig, aspru, crîncen, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleștát. *(O luptă ~.)* **3.** aprig, disputat, dîrz, înverșunat, (fig.) aprins. *(O întrecere sportivă ~.)* **4.** ambițios, încăpățînat, îndărătnic, perseverent, stăruitor. *(Se dovedește extrem de ~ în acțiunile sale.)* **5.** dîrz, perseverent, stăruitor, tenace. *(O muncă ~.)*

ÎNDOBITOCÍ vb. a (se) prosti, a (se) tîmpi, (pop.) a (se) năuci, (reg.) a (se) hăbăuci, (Transilv. și Olt.) a (se) tonti.

ÎNDOBITOCÍRE s. prostire, tîmpire.

ÎNDOBITOCÍT adj. prostit, tîmpit. *(Om ~.)*

îndogăți vb. v. CONVENI. ÎNȚELEGE. ÎNVOI.

ÎNDOÍ vb. **1.** a împături, a plia, a strînge, (pop.) a păturí. *(A ~ o coală de hîrtie.)* **2.** a (se) arcui, a (se) curba, a (se) încovoia, (livr.)

a (se) cambra, (rar) a (se) recurba, (înv. și reg.) a (se) încujba, a (se) scovîrda. *(A ~ o bară metalică.)* **3.** a (se) apleca, a atîrna, a cădea, a coborî, a (se) culca, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) lăsa, a (se) pleca, (înv. și reg.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile se ~ de rod.)* **4.** a (se) cocoșa, a (se) curba, a (se) încovoia, a (se) strîmba. *(I s-a ~ de tot spinarea sub povară.)* **5.** a (se) curba, a (se) frînge. *(S-a ~ de mijloc.)* **6.** a se cocîrja, a se cocoșa, a se gheboșa, a se gîrbovi, a se încovoia. *(S-a ~ de bătrînețe.)* **7.** a (se) încîrliga, a (se) încolăci, a (se) încovoia, a (se) încovriga, (reg.) a (se) încîrjoia. *(Cîinele își ~ coada.)* **8.** a aduce. *(~ cuiul în jos.)* **9.** a răsfrînge, a ridica, a sufleca, a sumete, a trage, (reg.) a sumeca, a supúne, (prin Munt. și Dobr.) a sumeteca. *(A-și ~ mînecile cămășii.)* **10.** a dubla, (rar) a duplica, a reduplica, (înv.) a îndupleca. *(A ~ o sumă de bani.)* **11.** a dilua, a lungi, a subția. *(A ~ laptele.)* **12.** (înv.) a se prepúne. *(Se ~ că va veni.)*

îndoí vb. v. CODI. EZITA. PREGETA. ȘOVĂI.

ÎNDOIÁLĂ s. **1.** codeală, codire, ezitare, fluctuație, nehotărire, pregetare, șovăială, șovăire, (livr.) indecízie, (pop.) préget, (fig.) oscilăre, oscilație. *(~ lui nu era justificată.)* **2.** dubiu, încertitudine, neîncredere, nesiguranță, rezervă, scepticism, șovăială, șovăire, (astăzi rar) necredință, (înv.) aporíe, îndoință. *(Domnea o stare de ~.)*

ÎNDOIÉLNIC adj. **1.** dubios, încert, nesigur, problematic, (livr.) improbábil, indecís, (rar) îndoiós, (fig.) nebulós. *(La o dată ~.)* **2.** dubios, echivoc, necurat, suspect. *(De o morală ~.)* **3.** discutabil, încert, nesigur. *(Rezultate ~.)*

îndoiélnic adj. v. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. ȘOVĂIELNIC. ȘOVĂITOR.

îndoință s. v. DUBIU. INCERTITUDINE. ÎNDOIALĂ. NEÎNCREDERE. NESIGURANȚĂ. REZERVĂ. SCEPTICISM. ȘOVĂIALĂ. ȘOVĂIRE.

îndoiós adj. v. DUBIOS. INCERT. ÎNDOIELNIC. NESIGUR. PROBLEMATIC.

ÎNDOÍRE s. **1.** împăturire, pliere, strîngere, strîns, (rar) pliáj, (pop.) păturíre. *(~ unei scrisori.)* **2.** arcuire, curbare, încovoiere, (rar) flexiúne, (înv. și reg.) încujbáre. *(~ unei bare.)* **3.** curbare, încovoiere, strîmbare. *(~ unui cui.)* **4.** aplecare, culcare, culcat, curbare, înclinare, încovoiere, plecare. *(~ crengilor din cauza rodului.)* **5.** arcuire, curbare, flexiune, încovoiere. *(Mișcări de ~, în gimnastică.)* **6.** încîrligare, încolăcire, încovoiere, încovrigare. *(~ cozii unui cîine.)* **7.** dublare. *(~ mizei la un joc.)*

ÎNDOÍT adj. **1.** împăturit, pliat, strîns, (pop.) păturít. *(O coală de hîrtie ~.)* **2.** arcuit, curb, curbat, încovoiat, (livr.) cambrát, (rar) arcát, recurbát, (înv. și reg.) încujbát, scovîrdát, (înv.) arcós. *(Bară metalică ~.)* **3.** curbat, încovoiat, întors, răsucit, strîmb, strîmbat. *(Cui ~.)* **4.** curbat, încovoiat, răsucit, strîmb. *(Fiare ~.)* **5.** adus, încovoiat, rotilat. *(Paloș ~.)* **6.** strîmb, (pop.) cîrn. *(Cuțit ~.)* **7.** aplecat, curbat, înclinat, încovoiat, lăsat, plecat, (reg.) polignít. *(Copac cu crengile ~.)* **8.** adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, plecat, strîmb, strîmbat, sucit. *(Cu spatele ~.)* **9.** încîrligat, încolăcit, încovoiat, încovrigat. *(Coadă ~.)* **10.** întors, răsfrînt, ridicat, suflecat, sumes, tras, (reg.) sumecát. *(Cămașă cu mînecile ~.)* **11.** *(BOT.)* întors, răsfrînt, revolut, (înv.) refléx. *(Frunză ~.)* **12.** dublu. *(A plătit un preț ~.)* **13.** diluat, slab, subțiat, subțire, (reg.) rărít. *(Lapte ~.)*

ÎNDOITÚRĂ s. **1.** încovoietură, răsucitură. *(~ unei bare.)* **2.** arcuire, curbură, încovoială, încovoietură. *(O ușoară ~.)* **3.** boțitură, creț, cută, încrețitură. *(~ a pantalonilor necălcați.)* **4.** cută, (rar) răsfrîngătură, răsfrînsătură, răsfrîntúră. *(~ la un obiect de îmbrăcăminte.)*

îndoitúră s. v. COT. COTITURĂ. CURBĂ. ÎNTORSĂTURĂ. ÎNTORTOCHETURĂ. OCOL. RĂSUCITURĂ. SERPENTINĂ. SINUOZITATE. SÎRJOACĂ. ȘERPUIRE. ȘERPUITURĂ.

ÎNDOLIÁ vb. a (se) cerni.

ÎNDOLIÁT adj. **1.** cernit. *(Om ~.)* **2.** cernit, negru. *(Haine ~.)*

ÎNDOLIÉRE s. cernire.

ÎNDOPÁ vb. **1.** a (se) ghiftui, a (se) îmbuiba, (prin Transilv. și Maram.) a (se) crivi, (Olt.) a (se) încătărăma. *(S-a ~ cu mîncare.)* **2.** a înfunda, a umple. *(~ soba cu lemne.)*

ÎNDOPÁRE s. ghiftuire, îmbuibare, (pop.) saț. *(De atîta ~ s-a îmbolnăvit.)*

ÎNDOPÁT adj. ghiftuit, îmbuibat. *(Om ~ de mîncare.)*

îndrăcí vb. v. ÎNFURIA. ÎNRĂI. MÎNIA.

îndrăcíre s. v. FURIE. ÎNVERȘUNARE. MÎNIE.

îndrăcít adj. v. COLOSAL. CUMPLIT. EXTRAORDINAR. FENOMENAL. FORMIDABIL. FURIOS. GROAZNIC. GROZAV. INFERNAL. ÎNDÎRJIT. ÎNFIORĂTOR. ÎNFURIAT. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERȘUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. NĂPRASNIC. PORNIT. STRAȘNIC. TERIBIL.

ÎNDRĂCÍT adj., s. afurisit, blestemat, cîinos, hain, rău, ticălos, (înv. și pop.) pustíu, (pop. și fam.) pîrdălnic, (pop.) împelițát, jurát, (înv. și reg.) urgisít, (reg.) pricăjít, (Transilv.) săcrét.

îndrăcítă s. v. SCAIUL-DRACULUI.

ÎNDRĂGÍ vb. a (se) iubi, a (se) plăcea, (înv.) a (se) libovi. *(S-au ~ de cum s-au văzut.)*

ÎNDRĂGÍT adj. drag, iubit, scump. *(Prieten ~; lucruri ~.)*

ÎNDRĂGOSTÍ vb. a se amoreza, (livr.) a se înamora.

ÎNDRĂGOSTÍRE s. (livr.) înamoráre.

ÎNDRĂGOSTÍT adj. amorezat, (livr.) înamorát.

ÎNDRĂZNEÁLĂ s. **1.** bărbăție, bravură, curaj, cutezanță, dîrzenie, încumetare, neînfricare, semeție, temeritate, (livr.) intrepiditáte, petulánță, (rar) cutezáre, (pop. și fam.) súflet,

(pop.) inimă, voinicíe, (înv.) dîrzíe, îndrăzníre, mărinimíe, semețíre, (grecism înv.) táros. *(Dovedește o mare ~ în acțiunile sale.)* **2.** (livr.) aplómb. *(~ stilului său.)*

ÎNDRĂZNÉȚ adj. **1.** brav, curajos, cutezător, dîrz, inimos, neînfricat, semeț, viteaz, (livr.) intrepíd, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. și pop.) voiníc, (înv.) hrăbór, neînfricoșát. *(Om ~.)* **2.** arogant, impertinent, insolent, ireverențios, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeț, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînát, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Un tînăr ~.)* **3.** (fam.) înfigărét, înfípt. *(Este cam ~.)*

ÎNDRĂZNÍ vb. **1.** a cuteza, a se încumeta, (astăzi rar) a se semeți, (pop.) a se bizui, (înv.) a ispiti, a se risca, (rar fig.) a se întínde. *(Cine nu ~ nu izbutește.)* **2.** a cuteza, a se încumeta, a pofti. *(Să ~ el să nu vină la timpl)* **3.** a cuteza, a-și îngădui, a-și permite. *(Cum ~ una ca asta?)*

îndrăznire s. v. BĂRBĂȚIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANȚĂ. DÎRZENIE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. NEÎNFRICARE. SEMEȚIE. TEMERITATE.

îndrea s. v. DECEMBRIE.

ÎNDREPTÁ vb. **I.1.** (înv.) a obli. *(A ~ un cui.)* **2.** a (se) destinde, a (se) întinde. *(Și-a ~ corpul.)* **3.** a netezi, a nivela. *(~ zidul cu mortar.)* **4.** a aranja, a așeza, a netezi. *(Își ~ părul.)* **5.** a potrivi, (prin Transilv.) a aiepta. *(~ cuvertura.)* **II.1.** a (se) îmbunătăți, a (se) remedia. *(Situația s-a ~.)* **2.** a (se) ameliora, a (se) îmbunătăți, (pop., fam. și fig.) a (se) răzbuna. *(Vremea s-a mai ~.)* **3.** a (se) corecta, a (se) corija, a (se) rectifica. *(Își ~ erorile.)* **4.** a corecta, a corija, a îmbunătăți, a rectifica, a retușa, (fig.) a repara. *(Și-a ~ dicțiunea.)* **5.** (fig.) a repara, (pop. fig.) a drége. *(A ~ o nedreptate.)* **6.** a (se) normaliza, a (se) redresa, a (se) reface, (înv. și reg. fig.) a (se) scula. *(Situația întreprinderii s-a ~ sub aspect economic.)* **7.** a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)* **3.** a (se) fortifica, a (se) înfiripa, a (se) întări, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) reconforta, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) tonifica, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vînjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a ~ puțin după o scarlatină.)* **III.1.** a apuca, a o lua, a merge, a se orienta, a păși, a pleca, a porni, (rar) a se îndruma, (pop.) a purcéde, a se purta, (înv. și reg.) a năzui, (Transilv.) a arădui. *(A se ~ spre casă.)* **2.** a duce, a merge. *(Acesta e drumul care se ~ spre...)* **3.** a călăuzi, a conduce, a dirija, a ghida, a îndruma, a orienta, (înv.) a tocmi. *(I-a ~ pe drumul cel bun.)* **4.** a dirija, (fig.) a canaliza. *(A ~ discuția în sensul dorit.)* **5.** a întinde, a întoarce, a ochi, a ținti. *(~ arma spre...)*

ÎNDREPTÁR s. **1.** călăuză, ghid, îndrumar, îndrumător, (livr.) vademécum, (înv.) prăveț. *(Un ~ pentru scrierea corectă.)* **2.** normativ, (înv.) regulatív. *(~ tehnic.)*

ÎNDREPTÁRE s. **I.** netezire, nivelare. *(~ unei suprafețe neregulate.)* **II. 1.** îmbunătățire, remediere. *(~ stării existente.)* **2.** ameliorare, ameliorație, îmbunătățire. *(~ vremii.)* **3.** corectare, corijare, rectificare, (rar) rectificație. *(~ unor erori.)* **4.** corectare, corijare, îmbunătățire, rectificare, remediere, retuș, retușare, (fig.) reparáre. *(~ dicțiunii cuiva.)* **5.** corectiv, corectură, rectificare, (rar) rectificație. *(A adus unele ~ planului inițial.)* **6.** normalizare, redresare, refacere, (înv. fig.) sculáre, sculătoáre. *(~ situației economice a unei întreprinderi.)* **7.** înfiripare, însănătoșire, întremare, înzdrăvenire, lecuire, refacere, restabilire, ridicare, tămăduire, vindecare, (pop.) sculáre, tămăduiálă, (înv.) sănătoșáre, tămăduínță, vraceánie. *(~ completă a bolnavului.)* **8.** fortificare, înfiripare, întărire, întremare, înzdrăvenire, reconfortare, refacere, restabilire, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ cuiva după o boală.)* **III.** călăuzire, conducere, dirijare, ghidare, îndrumare, orientare. *(~ cuiva pe drumul cel bun.)*

ÎNDREPTÁT adj. **I.** netezit, nivelat. *(O suprafață neregulată ~.)* **II.1.** înfiripat, însănătoșit, întremat, înzdrăvenit, lecuit, refăcut, restabilit, ridicat, tămăduit, vindecat, (Mold.) pribolít, (înv.) sănătoșát. *(Bolnav complet ~ după operație.)* **2.** fortificat, înfiripat, întărit, întremat, înzdrăvenit, reconfortat, refăcut, restabilit, tonificat, (Mold.) pribolít. *(Bolnav ~.)*

îndreptător adj., s. v. CĂLĂUZITOR. ÎNDRUMĂTOR. POVĂȚUITOR. SFĂTUITOR.

ÎNDREPTĂȚÍ vb. **1.** a justifica, a motiva, (livr.) a legitima. *(Toate acestea ~ hotărîrea lui.)* **2.** a autoriza, a îngădui, a justifica, a permite, (livr.) a îndritui, (înv. fig.) a întemeia. *(Această împrejurare ne ~ să tragem unele concluzii.)*

îndreptăți vb. v. APĂRA. DEZVINOVĂȚI. DISCULPA. JUSTIFICA. SCUZA.

ÎNDREPTĂȚÍRE s. **1.** justificare, motivare, motivație, rațiune, temei, (livr.) legitimáre, legitimitáte, (pop.) nóimă, (înv.) rezón. *(~ unei decizii.)* **2.** autoritate, calitate, cădere, competență, drept, (înv.) volnicíe. *(Nu am ~ să mă pronunț.)*

ÎNDREPTĂȚÍT adj. **1.** fundamentat, întemeiat, just, justificat, legitim, logic, motivat, serios, temeinic, (livr.) îndrituít, (fig.) binecuvîntát. *(Un motiv ~.)* **2.** drept, just, legitim. *(O cerere ~.)* **3.** chemat, competent, (înv.) vólnic. *(Nu este el ~ să ne dea lecții.)*

îndrituí vb. v. AUTORIZA. ÎNDREPTĂȚI. ÎNGĂDUI. JUSTIFICA. PERMITE.

îndrituit adj. v. FUNDAMENTAT. ÎNDREPTĂȚIT. ÎNTEMEIAT. JUST. JUSTIFICAT. LEGITIM. LOGIC. MOTIVAT. SERIOS. TEMEINIC.

ÎNDRUGÁ vb. **1.** a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pitcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)* **2.** a flecări, a pălăvrăgi, a sporovăi, a trăncăni, (pop.) a cătăi, a dondăni, a flencăni, a fleoncăni, a tăinui, a troncăni, (înv. și reg.) a spori, (reg.) a hondrăni, a pălamojdi, a pălăvăcăi, a pălăvri, a pichirisi, a tăini, a tălălăi, a tolocăni, a torosi, a zăgrăi, (Mold.) a lehăi, a leorbăi, (prin nord-estul Olt.) a prociti, (prin Mold.) a pruji, (Transilv.) a stroncăni, (prin Munt.) a tîndăli, (Ban.) a tonoci, (înv.) a bîrfi, a limbuți, a vorovi, (fam.) a pupăi, (fig.) a clămpăni, a clănțăni, a cotcodăci, a dîrdîi, a hodorogi, a măcina, a melița, a toca. *(Au ~ toată ziua despre fleacuri.)*

ÎNDRUMÁ vb. **1.** a (se) călăuzi, a (se) conduce, a (se) ghida, a (se) orienta, (înv.) a (se) povățui. *(A ~ pe un drum; după ce principii se ~?)* **2.** a dirija, a regla. *(A ~ circulația.)* **3.** a călăuzi, a conduce, a duce, a ghida. *(O ~ prin muzee.)* **4.** a călăuzi, a conduce, a dirija, a ghida, a îndrepta, a orienta, (înv.) a tocmi. *(O ~ pe calea cea bună.)* **5.** a călăuzi, a conduce, a dirija, a ghida, a povățui, a sfătui, (înv.) a drége, a miji, a năstăvi. *(L-a ~ bine în viață.)* **6.** a dăscăli, a învăța, a povățui, a sfătui. *(L-a ~ multă vreme.)* **7.** a învăța, a povățui, a sfătui, (livr.) a consilia, (înv.) a mingîia. *(L-a ~ ce să facă.)* **8.** a instrui, a pregăti. *(O ~ pentru viața de gospodină.)*

îndrumá vb. v. APUCA. ÎNDREPTA. LUA. MERGE. ORIENTA. PĂȘI. PLECA. PORNI.

ÎNDRUMĂR s. călăuză, ghid, îndreptar, îndrumător, (livr.) vademecum, (înv.) prăveț. *(Un ~ pentru turiști.)*

ÎNDRUMÁRE s. **1.** călăuzire, conducere, dirijare, ghidare, îndreptare, orientare. *(~ cuiva pe drumul cel bun.)* **2.** dirijare, reglare. *(~ circulației pe străzi.)* **3.** directivă, indicație, instrucțiune, normativ, normă, recomandare, (înv.) regulativ. *(A respectat toate ~ primite.)* **4.** indicație, informație, lămurire. *(A primit ~ necesară.)* **5.** explicație, indicație, instrucțiuni (pl.), lămurire. *(~ pentru folosirea unui medicament.)* **6.** îndemn, învățătură, povață, povățuire, sfat, vorbă, (pop.) învăț, (înv.) consiliu, cuget, dăscălíe, gînd, povățuială, povățuitúră, sfătuială, sfătuire, socoteală. *(I-a ascultat ~.)* **7.** instruire, pregătire. *(~ cuiva pentru viața de gospodină.)*

ÎNDRUMĂTÓR s., adj. **1.** s. călăuză, ghid, îndreptar, îndrumar, (livr.) vademecum, (înv.) prăveț. *(~ editat pentru turiști.)* **2.** s. călăuză, ghid, (livr.) ciceróne. *(X este ~ într-un muzeu.)* **3.** s. călăuză, povățuitor, sfătuitor, sfetnic, (livr.) méntor, (înv. și fam.) dăscăl, (înv.) povățaș, tocmitór. *(X ți servește drept ~.)* **4.** adj., s. călăuzitor, povățuitor, sfătuitor, (înv.) îndreptătór, purtătór. *(I-a fost un excelent ~.)* **5.** adj. indicator, (rar) indicativ. *(Semnal ~.)* **6.** adj. povățuitor, sfătuitor, (înv.) învățătór. *(Carte ~.)*

ÎNDUIOȘÁ vb. a emoționa, a impresiona, a mișca, a tulbura, (fig.) a atinge, a pătrúnde. *(L-au ~ cele auzite.)*

ÎNDUIOȘÁRE s. **1.** emoționare, impresionare, mișcare. *(~ cuiva la cele auzite.)* **2.** duioșie, emoție. *(Cu glasul plin de ~.)*

ÎNDUIOȘÁT adj. emoționat, impresionat, mișcat, tulburat, (fig.) atins. *(Om ~.)*

ÎNDUIOȘĂTÓR adj. duios, emoționant, impresionant, mișcător, patetic, răscolitor, tulburător, vibrant, (rar) răvășitór, (înv.) simțitór. *(O poveste ~ de dragoste.)*

îndulcí vb. v. ATENUA. CALMA. DELECTA. DESCREȘTE. DESFĂTA. DIMINUA. DOMOLI. ÎNFRUPTA. LINIȘTI. MICȘORA. MODERA. PONDERA. POTOLI. RĂSFĂȚA. REDUCE. SCĂDEA. SLĂBI. TEMPERA.

îndulcíre s. v. ÎNFRUPTARE.

ÎNDULCÍT adj. dulce. *(Cafea ~.)*

îndumnezeí vb. v. DEIFICA. DIVINIZA. ZEIFICA.

îndumnezeíre s. v. DEIFICARE. DIVINIZARE. ZEIFICARE.

îndumnezeít adj. v. CERESC. DEIFICAT. DIVIN. DIVINIZAT. DUMNEZEIESC. SFÎNT. ZEIFICAT.

ÎNDUPLECÁ vb. **1.** a convinge, a decide, a determina, a face, a hotărî, (înv.) a îndemna, a pleca. *(L-a ~ să vină.)* **2.** a accepta, a admite, a aproba, a consimți, a încuviința, a îngădui, a se învoi, a lăsa, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a se prínde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(S-a ~ să scoată la concurs postul vacant.)* **3.** a ceda, a se lăsa, (fig.) a se muia. *(Să nu te ~ cu nici un preț.)*

înduplecá vb. v. DUBLA. EVITA. FERI. ÎNDOI. OCOLI. PĂZI.

înduplecătór adj. v. CONCILIANT. CONCLUDENT. CONVINGĂTOR. DECISIV. EDIFICATOR. ELOCVENT. GRĂITOR. HOTĂRÎTOR. ILUSTRATIV. ÎMPĂCIUITOR. PILDUITOR. PUTERNIC. SERIOS. SOLID. TARE. TEMEINIC.

ÎNDURÁ vb. **1.** a pătimi, a păți, a răbda, a suferi, a suporta, a trage, (astăzi rar) a purta, (înv. și reg.) a petréce, a tîrpi, (prin Bucov.) a joi, (Transilv.) a păula, (Ban.) a pesti, (prin Transilv.) a pristui, (înv.) a bineviea, a cerca, a obicni, a pănăta, (fig.) a înghiți. *(Cîte n-a ~!)* **2.** a ispăși, a plăti, (livr.) a expia, (reg.) a răsplăti. *(A ~ pentru păcatele fratelui său.)* **3.** a duce, a răbda, a suferi, a suporta. *(El a ~ tot greul.)* **4.** a încerca, a suferi, a suporta. *(A ~ multe nevoi.)* **5.** a se milostivi, (Olt.) a se mili, (înv.) a bineviea, a se milcui, a se milosîrdi, a se milostivnici, a se milui, a proerisi. *(S-a ~ de el și l-a iertat.)*

ÎNDURÁRE s., interj. **1.** s. iertare, indulgență, îngăduință, milostivire, (livr.) clemență,

(Cere cu umilință ~.) **2.** interj. iertare !, (înv.) amán ! **3.** s. milă, milostivire, (livr.) mizericórdie, (înv.) mesereáre, milcuíre, pietáte. *(A arătа ~ față de cel aflat în nenorocire.)* **4.** s. *(BIS.)* ajutor, grație, har, milă, milostivire, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) milcuíre, milosírdie, míloste, milostivénie, milostivnicíe. *(~ divină.)*

ÎNDURĂTÓR adj. **1.** iertător, indulgent, îngăduitor, milostiv, (livr.) clemént. *(Om lesne ~.)* **2.** *(BIS.)* bun, îngăduitor, milos, milostiv, (înv. și reg.) milostívnic, (înv.) cruțătór, milosírd, milosírdnic, mizericordiós. *(O divinitate ~.)* **3.** răbdător, (pop.) răbduríu. *(E foarte ~ în fața suferinței.)*

ÎNDURERÁ vb. **1.** a (se) amărî, a (se) indispune, a (se) întrista, a (se) mîhni, a (se) necăji, a (se) supăra, (înv. și pop.) a (se) obidi, (înv. și reg.) a (se) scîrbi, (înv.) a (se) oțărî, a (se) rîvni, (fig.) a (se) cătrăni. *(L-ai ~ azi pe tata.)* **2.** a durea, a întrista, a mîhni, (înv.) a dosădi, (fig.) a răni. *(Mă ~ ce-mi spui.)*

ÎNDURERÁRE s. întristare, mîhnire, (fig.) rănire.

ÎNDURERÁT adj. **1.** abătut, amărît, deprimat, descurajat, indispus, întristat, mîhnit, necăjit, supărat, trist, (pop.) obidít, (înv. și reg.) scîrbít, supărăcios, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjít, (fig.) cătrănít, pleoștít, plouát. *(E tare ~ de vestea primită.)* **2.** duios, întristat, trist. *(Se confesa cu glas ~.)*

îndușmăní vb. v. DUȘMĂNI. URÎ. VRĂJMĂȘI.

ÎNEC s. inundare, inundație, potop, revărsare, (pop.) potopénie, (înv.) revărsătúră, undătúră. *(S-a produs un ~ de la apele revărsate.)*

ÎNECÁ vb. **1.** a (se) scufunda. *(Ambarcația s-a ~.)* **2.** a inunda, a potopi, (înv. și reg.) a neca. *(Apele ~ cîmpia.)* **3.** a (se) asfixia, a (se) înăbuși, a (se) sufoca, a (se) sugruma, (înv. și pop.) a (se) năbuși, a (se) năduși, (înv.) a (se) împresura. *(Fumul îl ~.)*

înecá vb. v. GÎTUI. STRANGULA. SUGRUMA.

ÎNECÁRE s. **1.** scufundare. *(~ ambarcației.)* **2.** inundare, potopire, (înv.) necătúră. *(~ cîmpiei de ape.)* **3.** asfixie, asfixiere, înăbușire, sufocare, sufocație, sugrumare, (rar) înecăciúne. *(Senzație de ~.)*

ÎNECÁT adj. **1.** scufundat. *(Navă ~.)* **2.** inundat, potopit. *(Cîmpie ~.)* **3.** asfixiat, înăbușit, sufocat, (înv. și pop.) nădușít. *(Om ~.)* **4.** gîtuit, înăbușit, sugrumat. *(Cu glasul ~, spuse...)*

ÎNECĂCIÓS adj. asfixiant, înăbușitor, sufocant, (rar) înecătór, (înv. și pop.) nădușitór, (pop.) năbușitór. *(O atmosferă ~.)*

ÎNECĂCIÚNE s. *(MED.)* dispnee, sufocare, (pop.) nădúf.

înecăciúne s. v. ASFIXIE. ASFIXIERE. ASTMĂ. ÎNĂBUȘIRE. ÎNECARE. SUFOCARE. SUFOCAȚIE. SUGRUMARE.

înecătór adj. v. ASFIXIANT. ÎNĂBUȘITOR. ÎNECĂCIOS. SUFOCANT.

ÎNFĂPTUÍ vb. **1.** a efectua, a executa, a face, a împlini, a îndeplini, a realiza, a săvîrși, (înv. și pop.) a plini. *(A ~ tot ce i s-a dat.)* **2.** a realiza, (pop.) a isprăvi. *(Ce ai ~ ?)* **3.** a efectua, a executa, a face, a făuri, a realiza, a săvîrși. *(A ~ o lucrare durabilă.)* **4.** a desăvîrși, a împlini, a îndeplini, a realiza. *(Și-a ~ opera.)* **5.** a crea, a făuri, a întemeia, a realiza. *(A ~ un stat național unitar.)* **6.** a se produce, a se realiza. *(Cînd s-a ~ Unirea?)* **7.** a(-și) ajunge, a(-și) atinge, a(-și) îndeplini, a(-și) realiza. *(Și-a ~ scopul.)* **8.** a îndeplini, a realiza, (înv. și reg.) a sfîrși, (înv.) a obîrși. *(Și-a ~ misiunea.)* **9.** a se împlini, a se îndeplini, a se realiza, (pop.) a se întîmpla, (înv. și reg.) a se plini. *(Profeția s-a ~.)*

ÎNFĂPTUÍRE s. **1.** efectuare, executare, execuție, facere, împlinire, îndeplinire, realizare, săvîrșire, (înv.) săvîrșít. *(~ unei lucrări.)* **2.** (concr.) operă, realizare. *(O mare ~.)* **3.** îndeplinire, realizare, (înv.) realizáție. *(~ unui vechi vis.)* **4.** creare, făurire, întemeiere, realizare. *(~ unui stat național unitar.)* **5.** producere, realizare. *(~ Unirii.)*

ÎNFĂPTUÍT adj. împlinit, îndeplinit, realizat, satisfăcut. *(Un vechi vis ~.)*

ÎNFĂPTUITÓR s. creator, făuritor, născocitor, plăsmuitor, realizator, (înv.) săvîrșitór, scornitór, (fig.) făurár. *(~ al unui nou produs pentru...)*

înfârtățíe s. v. MĂTCĂLĂU.

înfășá vb. v. BANDAJA. LEGA. PANSA.

ÎNFĂȘURÁ vb. **1.** a depăna. *(A ~ fire textile pe un mosor.)* **2.** a (se) ghemui, a (se) încîrliga, a (se) încolăci, a (se) încovriga, a (se) învălătuci, a (se) răsuci, a (se) suci, (reg.) a (se) covriga, a (se) încolătăci, (înv.) a (se) învălui. *(Se ~ în jurul...)* **3.** a încinge, a strînge. *(Un brîu îi ~ mijlocul.)* **4.** a (se) acoperi, a (se) înveli, (înv. și pop.) a (se) coperi, (pop.) a (se) învălui, (înv. și reg.) a (se) astruca. *(S-a ~ cu plapuma și s-a culcat.)*

înfășurá vb. v. ÎMPRESURA.

ÎNFĂȘURÁRE s. **1.** depănare. *(~ a firului pe mosor.)* **2.** încolăcire, învălătucire, răsucire, sucire, (rar) încolăceálă, încolăcitúră, vălătuceálă. *(~ unui obiect flexibil în jurul...)* **3.** încingere, încins, înfășurat, strîngere, strîns. *(~ brîului în talie.)* **4.** acoperire, învelire, învelit, (pop.) învăluíre. *(~ cuiva cu un pled.)*

ÎNFĂȘURÁT adj. **1.** încolăcit, învălătucit. *(Un obiect flexibil ~.)* **2.** încins. *(Cu brîul ~.)* **3.** acoperit, învelit, (pop.) învăluít, (înv.) învăscút. *(Un copil ~.)*

ÎNFĂȘURÁT s. încingere, încins, înfășurare, strîngere, strîns. *(~ brîului în talie.)*

ÎNFĂȚÁ vb. a îmbrăca. *(A ~ o pernă.)*

ÎNFĂȚÁRE s. îmbrăcare. *(~ unei perne.)*

ÎNFĂȚIȘÁ vb. **1.** a apărea, a se arăta, a se ivi, a se prezenta, a veni, (înv.) a se spúne, (fam.) a se înființa. *(S-a ~ la proces, la miliție.)* **2.** *(JUR.)* a compărea. *(A se ~ în fața instanței.)* **3.** a apărea, a se arăta, a se ivi, a se revela, (înv. și pop.) a se dezveli. *(Cîmpia se ~ în toată splendoarea ei.)* **4.** a oferi, a prezenta. *(Valea Oltului ~ o priveliște minunată.)* **5.** a ilustra, a imagina, a reprezenta. *(Acest desen ~...)* **6.** a arăta, a reda, a reprezenta.

(Ce ~ acest tablou?) **7.** a contura, a prezenta, a zugrăvi. *(~ sugestiv în tablou bucuria muncii.)* **8.** a închipui, a reprezenta, a semnifica, a simboliza. *(Aceste romburi ~...)* **9.** a imagina, a închipui, a reprezenta, (înv.) a arădúce. *(Decorul ~ o pădure.)* **10.** a arăta, a expune, a istorisi, a nara, a povesti, a prezenta, a relata, a spune, (înv.) a parastisi. *(~ subiectul piesei.)* **11.** a descrie, a expune, a prezenta, a reda, a zugrăvi, (înv.) a depinge, a prescríe, a scríe, a zografisi, (fig.) a picta. *(A ~ într-o nuvelă viața rurală.)* **12.** a exprima, a reda, a reprezenta, (fig.) a tradúce. *(Cartea ~ zbuciumul autorului.)* **13.** a oglindi, a reflecta, a reprezenta. *(Arta ~ realitatea.)* **14.** a se prezenta. *(Virusul se ~ sub formă de corpusculi.)* **15.** a-și imagina, a-și închipui, a-și reprezenta, a vedea, (înv.) a-și figura. *(Cum ți-o ~ tu pe ea?)*

ÎNFĂȚIȘÁRE s. **1.** prezentare, venire, (fam.) înființáre. *(~ lui la proces, la miliție.)* **2.** descriere, expunere, prezentare, redare, zugrăvire, (rar) descripție, zugrăveálă, (înv.) scríere, scrisoáre. *(~ stărilor de lucruri, într-un roman.)* **3.** arătare, expunere, istorisire, narare, povestire, prezentare, relatare, (rar) relație, (înv.) spúnere. *(~ faptelor.)* **4.** arătare, redare, reprezentare. *(~ unui grup de muncitori, într-un tablou.)* **5.** oglindire, reflectare, reprezentare. *(~ realității în artă.)* **6.** imagine, reprezentare, viziune, (înv.) vedénie, (fig.) icoáně, oglíndă. *(~ unor vremuri apuse.)* **7.** aspect, fason. *(Case cu ~ turcească.)* **8.** aspect, configurație, conformație, fizionomie, formă, profil, structură, (rar) făptúră. *(~ terenului, a văii.)* **9.** aspect, chip, făptúră, vedere. *(Frumos la ~.)* **10.** aer, aspect, chip, expresie, față, figură, fizionomie, mină, obraz, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schímă, vedére, (fam.) mútră. *(Are o ~ mulțumită.)* **11.** aspect, chip, imagine, ipostază, turnură. *(Sub ce ~ se prezintă lucrurile?)* **12.** aspect, priveliște, (înv.) priveálă, privíre. *(O ~ demnă de milă.)* **13.** aspect, latură. *(~ veselă a lucrurilor.)*

înfeudá vb. v. ASERVI. ÎNROBI. ROBI. SUBJUGA. SUPUNE.

înfeudáre s. v. ASERVIRE. ÎNROBIRE. ROBIE. ROBIRE. SUBJUGARE. SUPUNERE.

ÎNFÍA vb. *(JUR.)* a adopta. *(A ~ un nounăscut.)*

ÎNFIÁT adj. *(JUR.)* adoptiv. *(Copil ~.)*

ÎNFIERÁ vb. 1. (reg.) a săgni, (înv.) a pecetlui, a semna. *(A ~ un animal domestic.)* **2.** a stigmatiza, (înv.) a pecetlui. *(A ~ sclavii, condamnații.)* **3.** a blama, a condamna, a dezaproba, a proscrie, a reproba, a respinge, a stigmatiza, (livr.) a dezavua, (rar) a sancționa, (pop.) a osîndi, (înv.) a mustra, a protesta, (fig.) a vesteji. *(Opinia publică a ~ gestul lui necugetat.)*

ÎNFIERÁRE s. **1.** (reg.) săgnire. *(~ unui animal domestic.)* **2.** stigmatizare, (rar) înfierát, (înv.) pecetluíre. *(~ unui sclav.)* **3.** blam, blamare, condamnare, dezaprobare, neaprobare, reprobare, respingere, stigmatizare, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (rar) reprobațiúne, sancționáre, (pop.) osîndíre, (înv.) prihánă, (fig.) vestejíre. *(~ faptei necugetate a cuiva.)*

ÎNFIERÁT adj. stigmatizat, (înv.) pecetluít. *(Un condamnat ~.)*

înfierát adj. v. FEREGAT. ȘINUIT.

înfierát s. v. ÎNFIERARE. STIGMATIZARE.

ÎNFIERBÎNTÁ vb. **1.** (rar) a înfoca. *(A ~ plita de la sobă.)* **2.** a arde, a încălzi, a încinge. *(A ~ cuptorul pentru pîine.)* **3.** a încinge, (înv. și reg.) a pripi. *(Flăcările îi ~ obrazul.)* **4.** a se coace, a se încinge. *(S-a ~ stînd lîngă sobă.)* **5.** a dogori, a încinge, (rar) a răscoáce. *(Soarele ~ pămîntul.)*

înfierbîntá vb. v. ANTRENA.

ÎNFIERBÎNTÁRE s. încingere. *(~ plitei.)*

ÎNFIERBÎNTÁT adj. cald, dogorit, fierbinte, încins, (astăzi rar) înfocát. *(Plită ~.)*

ÎNFIÉRE s. *(JUR.)* adoptare, adopție. *(~ unui copil.)*

ÎNFIETÓR s. *(JUR.)* adoptator. *(~ al unui nou-născut.)*

ÎNFIGĂRÉȚ adj. băgăcios, băgăreț, vîrîcios. *(Om ~.)*

înfigărét adj. v. ÎNDRĂZNEȚ.

ÎNFÍGE vb. **1.** a băga, a împlînta, a vîrî, (rar) a implanta, (înv. și reg.) a petréce. *(A ~ cuțitul în animal.)* **2.** a intra, a se împlînta, a pătrunde. *(Glonțul i s-a ~ adînc în corp.)* **3.** a trage. *(~ în țeapă.)*

ÎNFÍGERE s. împlîntare, vîrîre. *(~ cuțitului în animal.)*

ÎNFIINȚÁ vb. **1.** a constitui, a crea, a ctitori, a funda, a institui, a întemeia, a organiza, (astăzi rar) a statornici, (înv.) a sădi, a stabili, a statori, a temeli, (grecism înv.) a sistisi, (fig.) a urzi. *(A ~ corpul grănicerilor.)* **2.** a întemeia, (înv.) a așeza. *(Au ~ un nou sat.)* **3.** a alcătui, a constitui, a crea, a desemna, a forma, a institui, a numi, a organiza, a stabili, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie.)*

înființá vb. v. APĂREA. ARĂTA. IVI. ÎNFĂȚIȘA. PREZENTA.

ÎNFIINȚÁRE s. **1.** constituire, creare, fundare, instituire, întemeiere, organizare, (astăzi rar) statornicíre. *(~ corpului grăniceresc.)* **2.** alcătuire, constituire, creare, desemnare, formare, instituire, numire, organizare, stabilire. *(~ unei comisii.)*

înființáre s. v. ÎNFĂȚIȘARE. PREZENTARE. VENIRE.

ÎNFIORÁ vb. **1.** a se cutremura, a se încrîncena, a se înfricoșa, a se îngrozi, a se înspăimînta, a tremura, a se zgudui, (înv. și pop.) a se spăimînta, (înv. și reg.) a se spăima, (reg.) a se înfrica, a se scîrbi, (înv.) a se mira, (înv., în Mold.) a se oțărî, (reg. fig.) a se teși, (înv. fig.) a se încreți. *(S-a ~ la auzul acestei vești.)* **2.** a se cutremura, a se scutura, a tremura, a tresări. *(Calul se ~ din tot corpul.)* **3.** a fremăta, a palpita, a tresălta, a tresări, a vibra. *(Se ~ de emoție.)* **4.** a fremăta, a palpita, a tremura. *(Nările îi zvîcneau și i se ~.)*

ÎNFIORÁRE s. **1.** groază, încrîncenare, înfricoșare, îngrozire, înspăimîntare, oroare, spaimă, teroare, (înv. și pop.) oțărîre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) înfricáre, pălitură, (înv.)

spăimîntáre, spăimîntătúră, (fig.) cutrémur. *(Simte o ~ teribilă.)* **2.** fior, (fig.) cutrémur. *(~ de groază.)* **3.** fior, freamăt, *(O ~ trece prin mulțime.)*

ÎNFIORÁT adj. cutremurat, încrîncenat, înfricoșat, îngrozit, înspăimîntat, zguduit, (înv. și pop.) spăimîntát, (reg.) înfricát, (înv.) spăimát. *(A rămas ~ de vestea primită.)*

ÎNFIORĂTÓR adj. **1.** groaznic, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, oribil, (înv. și pop.) spăimîntătór, (pop.) spăimós, (înv.) spăimîntós. *(Un lucru ~.)* **2.** cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)* **3.** aprig, cumplit, groaznic, înfricoșător, îngrozitor, nebun, sălbatic, violent. *(O pasiune ~ îl mănîna.)* **4.** atroce, crunt, cumplit, fioros, groaznic, grozav, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, teribil. *(O durere abdominală ~.)* **5.** colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)*

înfípt adj. v. ÎNDRĂZNEȚ.

înfirá vb. v. ÎNȘIRA. ÎNȘIRUI.

ÎNFIRIPÁ vb. **1.** a închipui, a încropi, a înjgheba, (reg.) a închelbăra, a închipa, a înciocăla. *(A ~ ceva în grabă.)* **2.** a (se) îndrepta, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) doftori, a (se) doftorici, a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)* **3.** a (se) fortifica, a (se) îndrepta, a (se) întări, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) reconforta, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) tonifica, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vinjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a mai ~ după o viroză.)*

înfiripá vb. v. APĂREA. ARĂTA. IVI.

ÎNFIRIPÁRE s. **1.** înjghebare. *(~ în grabă a unui lucru.)* **2.** îndreptare, însănătoșire, întremare, înzdrăvenire, lecuire, refacere, restabilire, ridicare, tămăduire, vindecare, (pop.) tămăduiálă, sculáre, (înv.) sănătoșíre, tămăduință, vracevánie. *(~ completă a bolnavului.)* **3.** fortificare, îndreptare, întărire, întremare, înzdrăvenire, reconfortare, refacere, restabilire, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(Se constată o oarecare ~ a bolnavului.)*

înfiripáre s. v. APARIȚIE. IVIRE.

ÎNFIRIPÁT adj. **1.** înjghebat. *(Un lucru ~.)* **2.** îndreptat, însănătoșit, întremat, înzdrăvenit, lecuit, refăcut, restabilit, ridicat, tămăduit, vindecat, (Mold.) pribolít, (înv.) sănătoșát. *(Bolnav complet ~ după o tuberculoză.)* **3.** fortificat, îndreptat, întărit, întremat, înzdrăvenit, reconfortat, refăcut, restabilit, tonificat, (Mold.) pribolit. *(Bolnav oarecum ~.)*

înfirtățít s. v. MĂTCĂLĂU.

ÎNFLĂCĂRÁ vb. **1.** a (se) înfoca, a (se) înroși, (fig.) a (se) aprínde, a (se) încínge. *(S-a ~ de emoție.)* **2.** a (se) entuziasma, a (se) însufleți, a (se) pasiona, (fig.) a (se) aprínde, a (se) încălzi, (rar fig.) a (se) învăpăia. *(Proiectul l-a ~.)*

înflăcărá vb. v. ANTRENA.

ÎNFLĂCĂRÁRE s. ardoare, avînt, elan, entuziasm, înfocare, însuflețire, pasiune, patimă, pornire, (livr.) fervență, fervoáre, pátos, (rar) ardență, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) aprindere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ specifică tinereții.)*

ÎNFLĂCĂRÁT adj. **1.** avîntat, impetuos, temperamental, (fig.) arzătór. *(Un om ~.)* **2.** avîntat, entuziasmat, entuziast, fervent, focos, înfocat, însuflețit, pasionat, (livr.) ardént, (fig.) aprins, arzătór, fierbínte, înaripát. *(Cuvinte ~; un discurs ~.)* **3.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijelиós, vulcánic. *(Un temperament ~.)*

înflăcărát adj. v. APRINS. INTENS. PUTERNIC. VIU.

ÎNFLORÁT adj. înflorit. *(Un material textil ~.)*

ÎNFLORÍ vb. *(BOT.)* a se deschide, a se desfoia. *(Garoafele au ~.)*

înflori vb. v. APĂREA. ARĂTA. EXAGERA. IVI. PROPĂȘI. PROSPERA.

înflorire s. v. BELȘUG. BOGĂȚIE. BUNĂSTARE. EXAGERARE. PROPĂȘIRE. PROSPERARE. PROSPERITATE.

ÎNFLORÍT adj. **1.** *(BOT.)* deschis, desfoiat. *(Trandafir ~.)* **2.** înflorat. *(Față de masă ~.)*

înflorít adj. v. ÎMBUJORAT. ÎMPURPURAT. ÎNFLORITOR. ÎNROȘIT. PROSPER. ROȘU. RUMEN. RUMENIT.

ÎNFLORITÓR adj. prosper, (livr.) eflorescént, (înv.) înflorít. *(Stare ~.)*

ÎNFLORITÚRĂ s. ornament, podoabă.

înfloritúră s. v. EXAGERARE.

ÎNFOCÁ vb. a (se) înflăcăra, a (se) înroși, (fig.) a (se) aprínde, a (se) încínge. *(S-a ~ de emoție.)*

înfocá vb. v. ÎNFIERBÎNTA.

ÎNFOCÁRE s. **1.** ardoare, avînt, elan, entuziasm, înflăcărare, însuflețire, pasiune, patimă, pornire, (livr.) fervență, fervoáre, pátos, (rar) ardență, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) aprindere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ specifică tinereții.)* **2.** impetuozitate, vehemență, violență. *(Se apără, ripostează cu ~.)*

ÎNFOCÁT adj. **1.** avîntat, entuziasmat, entuziast, fervent, focos, înflăcărat, însuflețit, pasionat, (livr.) ardént, (fig.) aprins, arzătór, fierbínte, înaripát. *(Cuvinte ~; un discurs ~.)* **2.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, năvalnic, nedomolit, nepotolit,

nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Temperament ~.)*

înfocát adj. v. CALD. DOGORIT. FIERBINTE. INTENS. ÎNCINS. ÎNFIERBÎNTAT. PUTERNIC. VIU.

ÎNFOFOLÍ vb. a (se) încotoşmăna, (înv. şi pop.) a (se) obloji, (reg.) a (se) cocoli, a (se) cocoloşi, a (se) îmbodoli, a (se) încrosna, a (se) înhăimura, (prin vestul Transilv.) a (se) bloboji.

ÎNFOFOLÍT adj. încotoşmănat, (reg.) cocolít, îmbodolít.

ÎNFOIÁ vb. **1.** a se învolta. *(Floarea se ~.)* **2.** a se răsfira, a se umfla, a se zbîrli, (vestul Transilv.) a se sperli. *(Penele păsării se ~.)*

înfoiá vb. v. AFÎNA. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. ROTI. SEMEŢI.

ÎNFOIÁT adj. **1.** bătut, bogat, învolt, rotat, (reg.) revărsát. *(Ghiveci cu flori ~.)* **2.** răsfirat, umflat, zbîrlit. *(Pasăre cu coada ~.)* **3.** învolt, umflat. *(Fustă ~.)* **4.** bufant, umflat. *(O croială ~ la pantaloni.)*

înfoiát adj. v. AFÎNAT. MOALE. POROS. PUFOS. RAR.

înfomát adj. v. FLĂMÎND. FLĂMÎNZIT. ÎNFOMETAT. NEMÎNCAT. NESĂTUL.

ÎNFOMETÁ vb. a flămînzi. *(A ~ pe cineva.)*

ÎNFOMETÁRE s. flămînzire. *(~ unei populaţii africane.)*

ÎNFOMETÁT adj. flămînd, flămînzit, nemîncat, nesătul, (rar) înfomát, (reg.) fometós, (prin Transilv. şi Ban.) sec. *(E veşnic ~.)*

înfometát adj. v. AHTIAT. AVID. DORIT. DORNIC. JINDUIT. JINDUITOR. RÎVNITOR.

înformá vb. v. ALCĂTUI. COMPUNE. CONSTITUI. FORMA.

ÎNFRĂŢÍ vb. **1.** a fraterniza. *(Oaspeţi care s-au ~.)* **2.** *(BOT.)* (reg.) a pui. *(Plante care ~.)*

ÎNFRĂŢÍRE s. **1.** fraternizare. *(~ între popoare.)* **2.** fraternitate, frăţie, (înv.) frăţietáte. *(Relaţii de ~.)* **3.** frăţie, solidaritate, unitate. *(~ muncitorilor din lumea întreagă.)*

ÎNFRĂŢÍT adj. solidar, unit. *(Lupta ~ a popoarelor.)*

înfrícá vb. v. CUTREMURA. ÎNCRÎNCENA. ÎNFIORA. ÎNFRICOŞA. ÎNGROZI. ÎNSPĂIMÎNTA. TREMURA. ZGUDUI.

înfricáre s. v. GROAZĂ. ÎNCRÎNCENARE. ÎNFIORARE. ÎNFRICOŞARE. ÎNGROZIRE. ÎNSPĂIMÎNTARE. OROARE. SPAIMĂ. TEROARE.

înfricát adj. v. CUTREMURAT. ÎNCRÎNCENAT. ÎNFIORAT. ÎNFRICOŞAT. ÎNGROZIT. ÎNSPĂIMÎNTAT. ZGUDUIT.

ÎNFRICOŞÁ vb. a se cutremura, a se încrîncena, a se înfiora, a se îngrozi, a se înspăimînta, a tremura, a se zgudui, (înv. şi pop.) a se spăimînta, (înv. şi reg.) a se spăima, (reg.) a se înfrica, a se scîrbi, (înv.) a se mira, (înv., în Mold.) a se oţărî, (reg. fig.) a se teşi, (înv. fig.) a se încreţi. *(S-a ~ la auzul acestei veşti.)*

ÎNFRICOŞÁRE s. groază, încrîncenare, înfiorare, îngrozire, înspăimîntare, oroare, spaimă, teroare, (înv. şi pop.) oţărîre, (înv. şi reg.) scîrbă, (reg.) înfricáre, pălitúră, (înv.) spăimîntáre, spăimîntătúră, (fig.) cutrémur. *(Trăia o teribilă ~.)*

ÎNFRICOŞÁT adj. cutremurat, încrîncenat, înfiorat, îngrozit, înspăimîntat, zguduit, (înv. şi pop.) spăimîntát, (reg.) înfricát, (înv.) spăimát. *(A rămas ~ la vederea...)*

ÎNFRICOŞÁTÓR adj. **1.** groaznic, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, oribil, (înv. şi pop.) spăimîntátór, (pop.) spăimós, (înv.) spăimîntós. *(Un lucru ~.)* **2.** cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. şi pop.) rău. *(O crimă ~.)* **3.** aprig, cumplit, groaznic, înfiorător, îngrozitor, nebun, sălbatic, violent. *(O pasiune ~ îl măcina.)* **4.** atroce, crunt, cumplit, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, teribil. *(O durere abdominală ~.)*

ÎNFRIGURÁRE s. agitaţie, febrilitate, încordare, neastîmpăr, nelinişte, nerăbdare, tensiune. *(~ plecării la drum.)*

ÎNFRIGURÁT adj. **1.** febril, încordat. *(O aşteptare ~.)* **2.** încordat, nerăbdător. *(Ea aştepta ~.)*

ÎNFRÎNÁ vb. **1.** a împiedica. *(A ~ o căruţă, la vale.)* **2.** a domoli, a linişti, a struni. *(A ~ un cal.)* **3.** a reţine, a struni, (înv. fig.) a hăţui. *(Te rog să-i mai ~, sînt prea zburdalnici!)* **4.** a domina, a învinge, a stăpîni. *(Şi-a ~ durerea.)* **5.** a(-şi) birui, a(-şi) înfrînge, a(-şi) învinge, a(-şi) stăpîni, (pop. şi fam.) a(-şi) struni. *(Şi-a ~ emoţia.)* **6.** a se abţine, a se domina, a se opri, a răbda, a se reţine, a se stăpîni. *(Nu s-a putut ~ să nu-i spună.)* **7.** a împiedica, a opri, a stăvili, (fig.) a frîna. *(Nu puteau ~ avîntul revoluţionar.)*

înfrîná vb. v. DOMOLI. POTOLI. STĂPÎNI. STĂVILI. TEMPERA.

ÎNFRÎNÁRE s. **1.** împiedicare. *(~ unei căruţe, la vale.)* **2.** domolire, liniştire, strunire. *(~ calului.)* **3.** reţinere, (livr.) continénţă. *(~ a sentimentelor.)* **4.** abţinere, reţinere, stăpînire. *(~ de la ceva.)* **5.** împiedicare, oprire, stăvilire. *(~ avîntului tineresc.)*

ÎNFRÎNÁT adj. **1.** împiedicat. *(Căruţă cu roţile ~.)* **2.** domolit, liniştit, potolit, strunit. *(Un animal ~.)* **3.** calculat, chibzuit, cumpănit, cumpătat, echilibrat, măsurat, moderat, ponderat, socotit, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Un om ~; viaţă ~.)*

ÎNFRÎNGE vb. **1.** a bate, a birui, a întrece, a învinge, (pop.) a dovedi, a prididi, a rămîne, a răpúne, a răzbi, a supăra, (înv. şi reg.) a supúne, (înv.) a dobîndi, a frînge, a pobedi, a răzbáte, a spărge, a tîmpi, a vinci. *(Îi ~ pe duşmani.)* **2.** a birui, a depăşi, a învinge, a răzbi, (livr.) a surmonta. *(A ~ toate dificultăţile.)* **3.** a(-şi) birui, a(-şi) înfrîna, a(-şi) învinge, a(-şi) stăpîni, (pop. şi fam.) a(-şi) struni. *(Şi-a ~ emoţia.)* **4.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) copleşi, a(-l) covîrşi, a(-l) cuprinde, a(-l) învinge,

a(-l) podidi, a(-l) prinde, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) preacovîrși, (fig.) a(-l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ oboseala.)*

înfrînge vb. v. CĂI. FRÎNGE. POCĂI. REGRETA. RUPE.

ÎNFRÎNGERE s. **1.** învingere, (înv.) poticălă, risipă, spărgere. *(~ cotropitorilor.)* **2.** bătaie, eșec. *(A suferit prima ~ într-un meci.)*

înfrîngere s. v. CĂINȚĂ. MUSTRARE. PĂRERE DE RĂU. POCĂINȚĂ. REGRET. REMUȘCARE.

ÎNFRÎNT adj. bătut, biruit, învins, (înv.) spart. *(O armată ~.)*

înfrînt adj., s. v. LUETIC. SIFILITIC.

înfrumoșá vb. v. ÎMPODOBI. ÎNFRUMUSEȚA. ORNA.

ÎNFRUMUSEȚÁ vb. **1.** a decora, a găti, a împodobi, a orna, a ornamenta, a pavoaza. *(A ~ un interior.)* **2.** a împodobi, a orna, (rar) a agrementa, (reg.) a înfrumoșa. *(A ~ un parc.)* **3.** a idealiza, a poetiza. *(A ~ realitatea.)*

ÎNFRUMUSEȚÁRE s. **1.** decorare, decorație, gătire, împodobire, ornamentare, ornare, pavoazare. *(~ unei clădiri.)* **2.** idealizare, poetizare. *(~ realității.)*

ÎNFRUMUSEȚÁT adj. decorat, gătit, împodobit, ornamentat, ornat, pavoazat, (prin Munt.) taxidit. *(Un interior ~.)*

ÎNFRUNTÁ vb. **1.** a brava, a sfida, (rar) a sfrunta. *(A ~ cu curaj un pericol.)* **2.** (rar) a susține. *(Îi ~ privirea.)* **3.** a se încerca, a se întrece, a se măsura, a se pune, (pop.) a se prinde. *(Cine se ~ cu mine?)* **4.** a se confrunta, a se întîlni, a se întrece. *(Echipele de fotbal se ~ mîine.)* **5.** a se încăiera, (fig.) a se ciocni. *(Două armate care se ~.)* **6.** a se opune, (fig.) a se ciocni. *(Se ~ interese antagonice.)*

înfruntá vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA.

ÎNFRUNTÁRE s. **1.** sfidare, (rar) sfruntare. *(~ cuiva.)* **2.** încăierare, (înv. și reg.) război, (fig.) ciocnire. *(O ~ între forțe armate dușmane.)*

înfruntáre s. v. ADMONESTARE. AFRONT. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. INJURIE. INSULTĂ. JIGNIRE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAȚIE. OCARĂ. OFENSĂ. REPROȘ. RUȘINE. UMILINȚĂ.

ÎNFRUNZÍ vb. a înverzi. *(Copacii au ~.)*

ÎNFRUNZÍRE s. înverzire. *(~ copacilor.)*

ÎNFRUNZÍT adj. înverzit. *(Copaci ~.)*

ÎNFRUPTÁ vb. (pop. și fam.) a se îndulci. *(Se ~ din toate bunătățile.)*

ÎNFRUPTÁRE s. (pop. și fam.) îndulcire. *(~ din toate bunătățile.)*

ÎNFULECÁ vb. (reg.) a hutupi, (prin Transilv.) a huzdupa, a sovîlca, (fam.) a îmbuca. *(~ cu multă poftă.)*

ÎNFUMURÁ vb. a se făli, a se fuduli, a se grozăvi, a se infatua, a se împăuna, a se îngîmfa, a se lăuda, a se mîndri, a se semeți, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocorî, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se înfoia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu te mai ~ atîta fără temei!)*

ÎNFUMURÁRE s. aroganță, fală, fudulie, infatuare, îngîmfare, mîndrie, orgoliu, semeție, trufie, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmție, suficiénță, (rar) superbie, țanțoșie, (înv. și pop.) măreție, mărire, (pop. și fam.) îfos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșie, (înv.) fălnicie, laudă, măríe, măríme, mîndréțe, pohfálă, preaînălțare, preaînălțíme, semețíre, trúfă, trufășie, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)*

ÎNFUMURÁT adj. fudul, grandoman, infatuat, încrezut, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) mărét, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. și reg.) pîșín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadárnic, (fig.) bățós, înțepat, scrobit.

ÎNFUNDÁ vb. **I.1.** a (se) astupa, a (se) închide, a (se) obtura. *(A ~ un canal, o conductă.)* **2.** *(MED.)* a (se) astupa, a (se) oblitera. *(Lumenul unui organ tubular se poate ~.)* **3.** a se închide. *(Drumul se ~.)* **II.1.** a îndopa, a umple. *(~ soba cu lemne.)* **2.** a băga, a îndesa, a trage, a vîrî. *(~ căciula pe cap.)* **3.** a (se) adînci, a (se) afunda, a (se) cufunda, a (se) scufunda. *(Picioarele i se ~ în zăpadă.)* **4.** a se adînci, a se afunda, a se cufunda, (Transilv.) a se zgăura. *(Ochii i se ~ în orbite.)* **5.** a(-și) afunda, a(-și) cufunda, (fig.) a(-și) îngropa. *(Își ~ fruntea în palme.)*

înfundá vb. v. ÎNCUIA.

ÎNFUNDÁRE s. **I.1.** astupare, astupat, închidere, obturare, obturație. *(~ unui canal, unei conducte.)* **2.** *(MED.)* astupare, oblitерare, oblitерație, obstrucție, ocluziune. *(~ uretерului.)* **II.1.** îndesare. *(~ căciulii pe cap.)* **2.** adîncire, afundare, cufundare, scufundare. *(~ picioarelor în zăpadă.)*

ÎNFUNDÁT adj., adv. **1.** adj. astupat, închis, (pop.) pecetluít. *(Butoi ~.)* **2.** adj. înăbușit, slab, stins, surd, (fig.) vătuít. *(Zgomote, sunete ~.)* **3.** adj., adv. înăbușit, mocnit. *(Foc ~; focul arde ~.)* **4.** adj. căzut, dus. *(Cu ochii ~.)*

înfundătoáre s. v. CODÎRLĂ. FUND.

înfurcí vb. v. BIFURCA.

înfurcít adj. v. BIFURCAT.

înfurcitúră s. v. BIFURCARE. BIFURCAȚIE.

ÎNFURIÁ vb. **1.** a (se) mînia, (pop.) a (se) îndrăci, a (se) oțărî, (înv. și reg.) a (se) stîrni, (prin Transilv.) a (se) rînzoi, (înv.) a (se) scîrbi, a (se) urgisi, (fam.) a (se) burzului, a (se) zborși, (fig.) a (se) ardeia, a turba, (reg. fig.) a (se) scociorî. *(S-a ~ cumplit pe ei.)* **2.** a (se) îndîrji, a (se) întărîta, a (se) înverșuna. *(Nu-l mai ~.)*

ÎNFURIÁT adj. furios, îndîrjit, întărîtat, înverșunat, mîniat, mînios, pornit, (livr.) obstinát, (pop.) îndrăcít, năbădăiós, oțărît, (înv. și reg.) scîrbít, (reg.) năvîrliós, (înv., în

Transilv.) firétic, (fam.) burzuluít, zborșít, (fig.) turbát. *(Un om ~.)*

înfuriére s. v. FURIE. ÎNVERȘUNARE. MÎNIE.

înfurnicá vb. v. FURNICA.

ÎNGĂDUÍ vb. **1.** a accepta, a admite, a aproba, a consimți, a încuviința, a se îndupleca, a se învoi, a lăsa, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a (se) prínde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(A ~ să se scoală la concurs postul vacant.)* **2.** a accepta, a admite, a concepe, a permite, a răbda, a suferi, a suporta, a tolera, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fig. fam.) a înghiți. *(Nu pot ~ una ca asta.)* **3.** a autoriza, a îndreptăți, a justifica, a permite, (livr.) a îndritui, (înv. și fig.) a întemeia. *(Această împrejurare ne ~ să tragem următoarele concluzii ...)* **4.** a permite, a prilejui. *(Adunarea a ~ un util schimb de experiență.)* **5.** a da, a permite. *(Nu i-e ~ oricui să facă una ca asta!)* **6.** a aștepta, a permite. *(~ o clipă!)* **7.** a amîna, a aștepta, a păsui. *(Îl ~ cu plata datoriei.)* **8.** a cuteza, a îndrăzni, a-și permite. *(Cum îți ~ una ca asta?)*

îngăduí vb. v. IERTA. ÎMPĂCA. ÎNTÎRZIA. ÎNȚELEGE. ZĂBOVI.

îngăduiálă s. v. INDULGENȚĂ. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNGĂDUIRE. TOLERANȚĂ.

ÎNGĂDUÍNȚĂ s. **1.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțămînt, consimțire, încuviințare, învoială, învoire, permisiune, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Nu se face nimic fără ~ lui.)* **2.** autorizație, permisiune, voie. *(~ de a face ceva.)* **3.** bunăvoință, înțelegere, mărinimie, milă, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) priínță, (turcism înv.) musaadeá. *(A demonstrat multă ~.)* **4.** iertare, indulgență, îndurare, milostivire, (livr.) cleménță. *(Cere cu umilință ~ lor.)* **5.** indulgență, îngăduire, toleranță, (rar) tolerantísm, (pop.) îngăduiálă, (înv.) răbdáre. *(Manifestă prea multă ~.)*

îngăduínță s. v. AMÎNARE. ÎNȚELEGERE. PĂSUIALĂ. PĂSUIRE. RĂGAZ.

ÎNGĂDUÍRE s. îndulgență, îngăduință, toleranță, (rar) tolerantísm, (pop.) îngăduiálă, (înv.) răbdáre. *(Manifestă prea multă ~.)*

îngăduíre s. v. AMÎNARE. PĂSUIALĂ. PĂSUIRE. RĂGAZ.

ÎNGĂDUITÓR adj. **1.** iertător, indulgent, îndurător, milostiv, (livr.) clemént. *(Om lesne ~.)* **2.** *(BIS.)* bun, îndurător, milos, milostiv, (înv. și reg.) milostívnic, (înv.) cruțătór, milosîrd, milosîrdnic, mizericordiós. *(Dumnezeu este considerat ~.)* **3.** concesiv, indulgent, tolerant, (înv.) răbdătór. *(Prea este ~!)* **4.** binevoitor, compătimitor, înțelegător, mărinimos, milos, milostiv, (înv.) milosîrd, priinciós, priitór. *(A fost ~ cu nevoile lor.)* **5.** bun, cumsecade, înțelegător, omenos, (înv.) omenít. *(Ce om ~!)*

ÎNGĂIMÁ vb. a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

îngăimá vb. v. CODI. EZITA. PREGETA. ȘOVĂI.

ÎNGĂIMÁT adj. bolborosit, mormăit, nearticulat, neclar, nedeslușit, (fig.) morfolit. *(Cuvinte ~.)*

îngăimăceálă s. v. CONFUZIE. ÎNCURCĂTURĂ. ZĂPĂCEALĂ.

îngăimăcí vb. v. FÎSTÎCI. INTIMIDA. ÎNCURCA. ZĂPĂCI.

îngălá vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

îngălát adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGLIJENT. NEÎNGRIJIT. NESPĂLAT. PĂTAT. SLINOS. SOIOS. ȘLEAMPĂT.

ÎNGĂLBENÍ vb. **1.** a păli, (înv. și reg.) a (se) serbezi. *(A ~ de emoție.)* **2.** a (se) ofili, a păli, a (se) trece, a (se) usca, a (se) veșteji, (astăzi rar) a tînji, (pop.) a (se) gălbeni, (înv. și reg.) a seca, (reg.) a (se) petréce, a (se) pîhăvi, (prin Mold.) a (se) probăjeni, (prin Mold. și Transilv.) a (se) probozi, (Mold. și Bucov.) a (se) ugili. *(O plantă care s-a ~.)*

ÎNGĂLBENÍRE s. ofilire, pălire, uscare, veștejire, (pop.) gălbenire. *(~ plantelor.)*

ÎNGĂLBENÍT adj. **1.** galben, palid, (livr.) pal, (rar) pălít, (înv. și pop.) seárbăd, (pop. și fam.) gălbejít, (pop.) pierít, spelb, (înv. și reg.) smolít, (reg.) gălbăciós, (Ban. și Olt.) gálfăd. *(~ de emoție.)* **2.** galben, ofilit, pălit, trecut, uscat, veșted, veștejit, (pop.) gălbenít, (reg.) pîhăvít, (Mold. și Bucov.) ugilít. *(O plantă, o frunză ~.)*

ÎNGEMÂNÁ vb. a (se) combina, a (se) îmbina, a (se) împreuna, a (se) uni. *(Cum se ~ aceste elemente?)*

ÎNGEMÂNÁRE s. **1.** combinare, combinație, îmbinare, împreunare, unire. *(O ~ de elemente.)* **2.** împerechere, (livr.) geminație. *(~ floralǎ.)*

ÎNGEMÂNÁT adj. **1.** îmbinat, împreunat, reunit, unit. *(Elemente ~ ale unui tot.)* **2.** împerecheat, (livr.) geminát. *(Flori ~.)*

îngenuncheá vb. v. ASERVI. ÎNROBI. ROBI. SUBJUGA. SUPUNE.

îngenuncheát adj. v. ASERVIT. ÎNROBIT. ROBIT. SUBJUGAT. SUPUS.

ÎNGENUNCHÉRE s. (livr.) genuflexiúne.

îngenunchére s. v. ASERVIRE. ÎNROBIRE. ROBIE. ROBIRE. SUBJUGARE. SUPUNERE.

ÎNGERÁȘ s. (rar) îngerél.

îngerél s. v. ÎNGERAȘ.

ÎNGERÉSC adj. serafic, (rar) serafímic, (livr.) angélic.

îngerése adj. v. CĂLUGĂRESC. MĂNĂSTIRESC. MINUNAT. MONAHAL. MONAHICESC. SPLENDID. SUPERB.

ÎNGHESUÍ vb. **1.** a se grămădi, a se îmbulzi, a se îndesa, a se îngrămădi, (pop.) a se buluci,

(reg.) a se poroboti, a se tîrși, (prin Ban. și Olt.) a se nălogi, (rar fig.) a se mușuroi. *(S-au ~ cu toții în jurul lui.)* **2.** a se băga, a se îmbulzi, a se îndesa, a se îngrămădi, a se vîrî. *(Nu vă mai ~ așa în mine!)* **3.** a burdușî, a ghemui, a îndesa, a îngrămădi, a ticsi, (rar) a tescui, (înv. și pop.) a strîmtora, (reg.) a bucși, (prin Transilv. și Mold.) a bîcsi, (prin Mold.) a bosoli, (Mold. și Transilv.) a desăgi, (Mold.) a găvozdi, (fig.) a căptuși. *(A ~ toate într-un sac.)*

ÎNGHESUIÁLĂ s. afluență, aflux, aglomerație, grămădeală, îmbulzeală, îngrămădeală, învălmășeală, (pop.) válmă, (Ban., prin Olt. și Transilv.) năloágă, (Transilv.) vlog, (înv.) glogozeálă. *(Era o ~ de nedescris în magazin.)*

ÎNGHESUÍRE s. îndesare, îngrămădire, ticsire. *(~ geamantanului.)*

ÎNGHESUÍT adj. **1.** ghemuit, îndesat, îngrămădit. *(Stăteam ~ ca vai de lume.)* **2.** burdușit, îndesat, îngrămădit, ticsit, (rar) tescuít, (reg.) bucșít. *(Un geamantan ~.)*

ÎNGHÉȚ s. (rar) înghețare. *(S-a produs ~ la sol.)*

ÎNGHEȚÁ vb. **1.** a se solidifica, (înv. și reg.) a (se) sleí, (reg.) a se prínde, (înv.) a se strînge. *(Riul, noroiul a ~.)* **2.** a congela. *(~ un aliment.)* **3.** a degera. *(A ~ în mijlocul cîmpului.)*

înghețá vb. v. ÎMPIETRI. ÎNCREMENI. ÎNLEMNI. ÎNMĂRMURI. ÎNȚEPENI. PARALIZA.

ÎNGHEȚÁRE s. **1.** solidificare. *(~ apei.)* **2.** congelare. *(~ cărnii.)* **3.** degerare. *(~ cuiva în mijlocul cîmpului.)*

înghețáre s. v. ÎNGHEȚ.

ÎNGHEȚÁT adj. **1.** solidificat, (înv. și reg.) sleít. *(Apă ~.)* **2.** congelat. *(Aliment ~.)* **3.** degerat, (prin Munt.) meréu. *(Om ~.)*

înghețát adj. v. ÎMPIETRIT. ÎNCREMENIT. ÎNLEMNIT. ÎNMĂRMURIT. ÎNȚEPENIT. NECLINTIT. NEMIȘCAT. ȚEAPĂN. ȚINTUIT.

înghețătúră s. v. PIFTIE. RĂCITURI.

înghimpá vb. v. ÎMPUNGE. ÎNDEMNA. ÎNȚEPA. STIMULA.

înghimpát adj. v. GHIMPOS. MĂRĂCINOS. SPINOS. ȚEPOS.

înghioldeálă s. v. GHIONTIRE. ÎMBOLDIRE. ÎMBRÎNCEALĂ. ÎMBRÎNCIRE. ÎMBRÎNCITURĂ. ÎMPINGERE. ÎNGHIONTEALĂ. ÎNGHIONTIRE.

înghioldí vb. v. GHIONTI. IZBI. ÎMBOLDI. ÎMBRÎNCI. ÎMPINGE. ÎNGHIONTI.

înghioldíre s. v. GHIONTIRE. ÎMBOLDIRE. ÎMBRÎNCEALĂ. ÎMBRÎNCIRE. ÎMBRÎNCITURĂ. ÎMPINGERE. ÎNGHIONTEALĂ. ÎNGHIONTIRE.

ÎNGHIONTEÁLĂ s. ghiontire, îmboldire, îmbrînceală, îmbrîncire, îmbrîncitură, împingere, înghiontire, (reg.) înghioldeálă, înghioldíre.

ÎNGHIONTÍ vb. a (se) ghionti, a (se) izbi, a (se) îmboldi, a (se) îmbrînci, a (se) împinge, (pop.) a (se) buși, (reg.) a (se) brînci, a (se) înghioldi, (prin Mold.) a (se) blendi, a (se) blendisi, a (se) dupăci, (prin Olt. și Ban.) a (se) popîndi.

ÎNGHIONTÍRE s. ghiontire, îmboldire, îmbrînceală, îmbrîncire, îmbrîncitură, împingere, înghiontească, (reg.) înghioldeálă, înghioldíre.

ÎNGHIȚÍ vb. **1.** (livr.) a îngurgita. *(A ~ un aliment.)* **2.** a absorbi, a aspira, a încorpora, a resorbi, a sorbi, a suge, a trage. *(Pămîntul ~ apa de precipitații.)*

înghițí vb. v. ACCEPTA. ADMITE. ARUNCA. AZVÎRLI. CHELTUI. CONCEPE. CONSUMA. ÎROSI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNDURA. ÎNGĂDUI. OPRI. PĂTIMI. PĂȚI. PERMITE. PRĂPĂDI. RĂBDA. REȚINE. RISIPI. STĂPÎNI. SUFERI. SUPORTA. TOLERA. TRAGE. ZVÎRLI.

ÎNGHIȚÍRE s. **1.** *(FIZIOL.)* deglutiție. *(Actul ~ unui bol alimentar.)* **2.** înghițit, înghițitură. *(~ unui ac.)*

ÎNGHIȚÍT s. înghițire, înghițitură. *(~ unui ac.)*

înghițitoáre s. v. BEREGATĂ. FARINGE. GÎTLEJ. LARINGE.

ÎNGHIȚITÚRĂ s. **1.** gură, îmbucătură, mușcătură, (pop.) dumicát, (prin Transilv.) búșcă. *(O ~ de mîncare.)* **2.** dușcă, gît, gură, sorbitură, (Transilv.) scópot. *(O ~ de vin.)* **3.** înghițire, înghițit. *(~ unui ac.)*

ÎNGÎMFÁ vb. a se făli, a se fuduli, a se grozăvi, a se infatua, a se împăuna, a se înfumura, a se lăuda, a se mîndri, a se semeți, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocorî, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se înfoia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu te mai ~ atîta!)*

ÎNGÎMFÁRE s. aroganță, fală, fudulie, infatuare, înfumurare, mîndrie, orgoliu, semeție, trufie, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmție, suficiență, (rar) superbíe, țanțoșíe, (înv. și pop.) măreție, mărire, (pop. și fam.) îfos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșíe, (înv.) fălnicíe, láudă, măríe, măríme, mîndréțe, pohfálă, preaînălțáre, preaînălțíme, semețíre, trúfă, trufășie, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul neîntemeiată.)*

ÎNGÎMFÁT adj. fudul, grandoman, infatuat, încrezut, înfumurat, megaloman, mîndru, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) măréț, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. și reg.) pișín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadárnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobít. *(Ce te ții așa ~?)*

ÎNGÎNÁ vb. **1.** a fredona, (reg.) a lălăi, a nănăi. *(A ~ o melodie.)* **2.** a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

ÎNGÎNÁRE s. fredonare. *(~ unei melodii.)*
ÎNGÎNÁT adj. murmurat, șoptit, (reg.) șopotít. *(Cu glas ~.)*
ÎNGÎNDURÁT adj. gînditor, preocupat. *(O figură ~.)*
ÎNGLOBÁ vb. **1.** a conține, a cuprinde, a include, a număra. *(~ într-însa mai multe elemente.)* **2.** a cuprinde, a include. *(Vechea Galie ~ și Belgia de astăzi.)* **3.** a include, a integra, a introduce, a încorpora. *(A ~ ceva în masa altei substanțe.)*
ÎNGLOBÁRE s. **1.** cuprindere, includere. *(~ unui element într-un ansamblu.)* **2.** includere, integrare, introducere, încorporare. *(~ a ceva în masa unei substanțe.)*
ÎNGLODÁ vb. a se împotmoli, a se înnămoli, a se nămoli, a se noroi, (rar) a se înnoroi, (pop.) a se potmoli, (reg.) a se întina. *(Căruța s-a ~ în drum.)*
ÎNGLODÁRE s. împotmolire, înnămolire. *(~ unei căruțe în drum.)*
ÎNGLODÁT adj. împotmolit, înnămolit, nămolit, (rar) înnoroit. *(Car ~.)*
ÎNGRĂDÍ vb. a împrejmui, a închide, a înconjura, (înv. și pop.) a ocoli, (pop.) a țărcui, (reg.) a prejmui. *(A ~ un teren cu un gard.)*
îngrădí vb. v. LIMITA. MĂRGINI. RESTRÎNGE.
ÎNGRĂDÍRE s. împrejmuire, împrejmuit, închidere. *(~ unui teren.)*
îngrădíre s. v. RESTRICȚIE. RESTRÎNGERE.
ÎNGRĂDÍT adj. împrejmuit, închis. *(Un teren ~.)*
îngrăditór adj. v. RESTRICTIV.
ÎNGRĂDITÚRĂ s. gard, împrejmuire, ocol, ulucă, (înv. și reg.) ográdă, stobór, (reg.) tircól, (Mold. și Bucov.) zăpláz, (înv.) cupríns. *(Și-a ridicat o ~ în jurul curții.)*
ÎNGRĂMĂDEÁLĂ s. afluență, aflux, aglomerație, grămădeală, îmbulzeală, înghesuială, învălmășeală, (pop.) válmă, (Ban. și prin Olt., Transilv.) năloágă, (Transilv.) vlog, (înv.) glogozeálă. *(Era o ~ de nedescris.)*
ÎNGRĂMĂDÍ vb. **1.** a se grămădi, a se îmbulzi, a se îndesa, a se înghesui, (pop.) a se buluci, (reg.) a se poroboti, a se tîrși, (prin Ban. și Olt.) a se nălogi, (rar fig.) a se mușuroi. *(S-au ~ cu toții în jurul lui.)* **2.** a se băga, a se îmbulzi, a se îndesa, a se înghesui, a se vîrî. *(Nu vă mai ~ așa în mine!)* **3.** a burdușí, a ghemui, a îndesa, a înghesui, a ticsi, (rar) a tescui, (înv. și pop.) a strîmtora, (reg.) a bucși, (prin Transilv. și Mold.) a bicsi, (prin Mold.) a bosoli, (Mold. și Transilv.) a desăgi, (Mold.) a găvozdi, (fig.) a căptuși. *(A ~ în valiză toate cele necesare.)* **4.** (fig.) a se bolovăni. *(Norii se ~.)*
ÎNGRĂMĂDÍRE s. îndesare, înghesuire, ticsire. *(~ geamantanului cu lucruri.)*
ÎNGRĂMĂDÍT adj. **1.** ghemuit, îndesat, înghesuit. *(Stăteau ~ ca vai de lume.)* **2.** burdușit, îndesat, înghesuit, ticsit, (rar) tescuít, (reg.) bucșit. *(Un geamantan ~.)*
ÎNGRĂȘÁ vb. a (se) împlini, a (se) rotunji, (reg.) a (se) încăla, (prin Ban.) a (se) încărna.
ÎNGRĂȘÁRE s. împlinire, îngrășat, rotunjire.
ÎNGRĂȘÁT s. împlinire, îngrășare, rotunjire.
ÎNGRĂȘĂTOÁRE s. *(BOT.; Pinguicula vulgaris* și *alpina)* (reg.) foaie-grásă.
îngrecá vb. v. CONCEPE. PROCREA.
îngreță vb. v. DEZGUSTA. ÎNGREȚOȘA. SĂTURA. SCÎRBI.
îngrețăluí vb. v. DEZGUSTA. ÎNGREȚOȘA. SĂTURA. SCÎRBI.
ÎNGREȚOȘÁ vb. **1.** a se scîrbi, (reg.) a se silnici. *(S-a ~ de atîta mîncare.)* **2.** a (se) dezgusta, a (se) sătura, a (se) scîrbi, (reg.) a (se) scîrboli, (Mold. și Bucov.) a (se) lehămeti, a (se) lehămetisi, a (se) lehămetui, (înv.) a (se) îngreța, a (se) îngrețălui, (fam. fig.) a (se) acri. *(S-a ~ de tot ce-a văzut acolo.)*
ÎNGREȚOȘÁRE s. **1.** dezgustare, scîrbire. *(~ cuiva de cele văzute.)* **2.** aversiune, dezgust, greață, oroare, repulsie, scîrbă, silă, (livr.) repugnánță, (rar) nesuferíre, (pop. și fam.) lehámite, (înv.) urít, (pop. fig.) saț. *(Simte o ~ de neînvins.)*
ÎNGREȚOȘÁT adj. dezgustat, sătul, săturat, scîrbit, (Mold. și Bucov.) lehămetít, lehămetuít.
ÎNGREUIÁ vb. a (se) agrava, a (se) înrăutăți. *(Situația infractorului s-a ~.)*
ÎNGREUIÁT adj. greu, împovărat, încărcat, îngreunat. *(Avea spatele ~.)*
ÎNGREUNÁ vb. a împovăra, (înv.) a însărcina. *(A ~ o vită.)*
îngreuná vb. v. ÎNSĂRCINA.
ÎNGREUNÁRE s. împovărare. *(~ unui cal.)*
ÎNGREUNÁT adj. greu, împovărat, încărcat, îngreuiat. *(Avea spatele ~ de . . .)*
îngreunátă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.
îngrijá vb. v. ALARMA. FRĂMÎNTA. INTRIGA. ÎNGRIJORA. NELINIȘTI. SPERIA. TULBURA.
ÎNGRIJÍ vb. **1.** a căuta, a vedea, (înv. și reg.) a (se) griji, (Transilv.) a (se) cîștiga. *(A ~ de toate ale casei.)* **2.** a vedea, (înv. și reg.) a socoti. *(~ de orătănii.)* **3.** a se interesa, a se ocupa, a se preocupa, a vedea. *(~-te tu de asta.)* **4.** *(MED.)* a (se) căuta, a (se) trata, (pop. și fam.) a (se) doftori, a (se) doftorici, (înv.) a (se) cura, a (se) curarisi. *(S-a ~ de astm.)*
îngrijí vb. v. ALARMA. FRĂMÎNTA. INTRIGA. ÎNGRIJORA. NELINIȘTI. SPERIA. TULBURA.
ÎNGRIJÍRE s. tratament, (rar) tratáre. *(Se află în ~ unui medic.)*
îngrijíre s. v. FRĂMÎNTARE. GRIJĂ. ÎNGRIJORARE. NELINIȘTE. TEMERE.
ÎNGRIJÍT adj. **1.** aranjat, cochet, dichisit, elegant, fercheș, ferchezuit, gătit, spilcuit, (pop. și fam. depr.) sclivisít, (pop.) dres, (Transilv. și Ban.) cínaș, (Transilv.) niálcoș, (turcism înv.) mucheléf. *(Un tînăr ~.)* **2.** curățel, spălat, spălățel, (înv. și reg.) acurát, (fig.) scuturát. *(Un om mai ~.)* **3.** curat. *(O ținută ~.)* **4.** (Transilv.) tístaș. *(O locuință, o casă ~.)*

îngrijít adj. v. ALARMAT. INTRIGAT. ÎNGRIJORAT. NELINIȘTIT.

îngrijitór adj. v. ALARMANT. ÎNGRIJORĂTOR, NELINIȘTITOR.

ÎNGRIJORÁ vb. **1.** a (se) alarma, a (se) frămînta, a (se) intriga, a (se) neliniști, a (se) speria, a (se) tulbura, (livr.) a (se) impacienta, (reg.) a (se) îngrija, (înv.) a (se) îngriji, a (se) lărmui. *(Îl ~ întîrzierea lui.)* **2.** a se neliniști, a se teme, (înv.) a se griji. *(Nu trebuie să te ~ de soarta lui.)* **3.** a se neliniști, a-i păsa, a se sinchisi, (prin Mold.) a bindisi. *(Nu se ~ de nimeni și de nimic.)*

ÎNGRIJORÁRE s. frămîntare, grijă, neliniște, temere, (livr.) anxietáte, impacién|tă, (înv. și pop.) păs, (înv.) îngrijíre. *(~ ta este nejustificată.)*

ÎNGRIJORÁT adj. **1.** alarmat, intrigat, neliniștit, (livr.) impaciént, impacientát, (înv.) îngrijít. *(Om ~.)* **2.** neliniștit, (livr.) anxiós. *(O structură ~.)*

ÎNGRIJORĂTÓR adj. alarmant, neliniștitor, (înv.) îngrijitór, neodihnitór. *(O veste ~.)*

ÎNGROPÁ vb. **1.** a înhuma, a înmormînta, (înv. și reg.) a astruca. *(L-au ~ la cimitirul Bellu.)* **2.** (înv.) a semăna. *(Ce ai ~ acolo?)*

îngropá vb. v. AFUNDA. CUFUNDA. ÎNFUNDA.

ÎNGROPÁRE s. îngropat, înhumare, înmormîntare, (livr.) inhumáție, sepultúră, (înv. și pop.) petrecánie, petrécere, (pop.) îngropăciúne, prohód, (înv. și reg.) astrucáre, (înv.) pogrebánie. *(Ceremonia ~ unui decedat.)*

ÎNGROPÁT s. îngropare, înhumare, înmormîntare, (livr.) inhumáție, sepultúră, (înv. și pop.) petrecánie, petrécere, (pop.) îngropăciúne, prohód, (înv. și reg.) astrucáre, (înv.) pogrebánie. *(Ceremonia ~ unui decedat.)*

îngropăciúne s. v. ÎNGROPARE. ÎNGROPAT. ÎNHUMARE. ÎNMORMÎNTARE.

îngropélniță s. v. CIMITIR.

ÎNGROȘÁ vb. **1.** a se închega, a se învîrtoșa, a se lega. *(Dulceața s-a ~.)* **2.** a scădea. *(Mîncarea s-a ~ mult.)* **3.** a crește, a se îndesi, a se înmulți, a spori. *(Rîndurile s-au ~.)*

ÎNGROȘÁRE s. **1.** închegare, învîrtoșare, legare. *(~ dulcelii.)* **2.** scădere. *(~ mîncării.)*

ÎNGROȘÁT adj. **1.** închegat, învîrtoșat, legat. *(Dulceață ~.)* **2.** scăzut. *(Mîncare ~.)*

îngroșátă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

îngroșălúță s. v. SOS.

ÎNGROZÍ vb. a se cutremura, a se încrîncena, a se înfiora, a se înfricoșa, a se înspăimînta, a tremura, a se zgudui, (înv. și pop.) a se spăimînta, (înv. și reg.) a se spăima, (reg.) a se înfrica, a se scîrbi, (înv.) a se mira, (înv., în Mold.) a se oțărî, (reg. fig.) a se teși, (înv. fig.) a se încreți. *(S-a ~ la auzul acestei vești.)*

ÎNGROZÍRE s. groază, încrîncenare, înfiorare, înfricoșare, înspăimîntare, oroare, spaimă, teroare, (înv. și pop.) oțărîre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) înfricáre, pălitúră, (înv.) spăimîntáre, spăimîntătúră, (fig.) cutrémur. *(~ pe care o simte.)*

îngrozíre s. v. AMENINȚARE.

ÎNGROZÍT adj. cutremurat, încrîncenat, înfiorat, înfricoșat, înspăimîntat, zguduit, (înv. și pop.) spăimîntát, (reg.) înfricát, (înv.) spăimát. *(A rămas ~ la vederea ...)*

ÎNGROZITÓR adj. **1.** groaznic, înfiorător, înfricoșător, înspăimîntător, oribil, (înv. și pop.) spăimîntátor, (pop.) spăimós, (înv.) spăimîntós. *(Un lucru ~.)* **2.** cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)* **3.** aprig, cumplit, groaznic, înfiorător, înfricoșător, nebun, sălbatic, violent. *(O pasiune ~ îl măcina.)* **4.** atroce, crunt, cumplit, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, înspăimîntător, teribil. *(O durere abdominală ~.)* **5.** colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcit, turbát. *(O vijelie ~.)*

ÎNGÚST adj. **1.** mic, strîmt, (înv.) strîmtorát. *(O intrare ~; un spațiu ~.)* **2.** mic. *(Pălărie cu boruri ~.)* **3.** strîmt, strîns, (franțuzism) colánt. *(Pantaloni ~.)* **4.** mic, subțire. *(O talie ~.)* **5.*** (fig.) încuiát, limitát, mărginit, obtúz, opác, redús, (rar fig.) scurt. *(O minte ~.)*

îngúst adj. v. MESCHIN.

ÎNGUSTÁ vb. **1.** a strîmta. *(A ~ o rochie.)* **2.** a se gîtui, a se strîmta, a se sugruma, (rar) a se subția, (înv. și reg.) a se strîmtora. *(În acel loc valea se ~.)*

îngustá vb. v. MICȘORA. REDUCE.

ÎNGUSTÁRE s. strîmtare. *(~ spațiului de ieșire.)*

ÎNGUSTÁT adj. strîmtat. *(Haină ~.)*

ÎNGUSTÍME s. (rar) strîmtéțe, strîmtíme, strîmtoáre, (înv. și reg.) strîmteálă, (înv.) strîmtoráre, strîmtúră, strînsoáre. *(~ unui loc.)*

îngustíme s. v. MĂRGINIRE. MESCHINĂRIE.

înhăimurá vb. v. ÎNCOTOȘMĂNA. ÎNFOFOLI.

ÎNHĂITÁ vb. (reg.) a se încîrdoșa, a se încîrdui. *(Cum te-ai putut ~ cu el?)*

ÎNHĂMÁ vb. **1.** a prinde, a pune. *(~ caii la căruță.)* **2.*** (fig.) a se înjuga. *(S-a ~ la o muncă grea.)*

ÎNHĂMÁRE s. înhămat, prindere, punere. *(~ cailor la căruță.)*

ÎNHĂMÁT s. înhămare, prindere, punere. *(~ cailor la căruță.)*

ÎNHĂȚÁ vb. a apuca, a înșfăca, a lua, a prinde, (pop. și fam.) a căpui, (pop.) a încăibăra, (prin Transilv.) a agîmba, (Mold. și Transilv.) a găbji, a găbui, (grecism înv.) a proftaxi, (fam. fig.) a căptuși, a umfla. *(A ~ o bîtă în mînă.)*

ÎNHĂȚÁRE s. înșfăcare, luare, prindere, (fam. fig.) umfláre. *(~ cuiva de gît.)*

înhobotá vb. v. ÎNSOVONI.

ÎNHUMÁ vb. a îngropa, a înmormînta, (înv. și reg.) a astruca. *(L-au ~ la cimitirul Bellu.)*

ÎNHUMÁRE s. îngropare, îngropat, înmormîntare, (livr.) inhumáție, sepultúră, (înv. și pop.) petrecánie, petrécere, (pop.) îngropăciúne, prohód, (înv. și reg.) astrucáre, (înv.) pogrebánie. *(Ceremonia ~.)*

înierbá vb. v. SPÎNZUI.

ÎNJGHEBÁ vb. a închipui, a încropi, a înfiripa, (reg.) a închelbăra, a închipa, a înciocăla. *(A ~ în grabă ceva.)*

ÎNJGHEBÁRE s. înfiripare. *(~ a ceva în mare grabă.)*

ÎNJGHEBÁT adj. înfiripat. *(Un lucru ~.)*

ÎNJOSÍ vb. **1.** a se ploconi, a se umili, (înv.) a se micșora, a se smeri, (fam.) a se căciuli, (fig.) a se coborî. *(De ce vă ~ în fața lui?)* **2.** a umili, (înv.) a micșora, a rușina, a smeri, (înv. fig.) a mortifica. *(De ce îl ~ în acest hal?)* **3.** a (se) degrada, a (se) dezonora, a (se) umili, (fig.) a (se) coborî, a (se) scoborî. *(Munca nu te ~.)*

ÎNJOSÍRE s. **1.** ploconeală, ploconire, umilire, (fam.) căciulíre. *(~ cuiva în fața ...)* **2.** rușine, umilință. *(Ce ~ a suportat!)* **3.** degradare, umilire, (înv.) degradáție. *(Munca nu e o ~.)*

ÎNJOSÍT adj. degradat, umilit, (rar) scăzút, (înv. și reg.) rușinát. *(Om ~.)*

ÎNJOSITÓR adj. **1.** compromițător, degradant, dezonorant, infamant, nedemn, rușinos, (livr.) difamánt, (rar) degradatór, (înv.) necinstitór, pierzătór. *(O faptă ~ pentru cineva.)* **2.** degradant, dezonorant, rușinos, umilitor. *(O situație ~.)*

ÎNJUGÁ vb. **1.** a prinde, a pune. *(A ~ boii la car.)* **2.*** (fig.) a se înhăma. *(S-a ~ la o muncă grea.)*

ÎNJUGÁRE s. înjugat, prindere, punere. *(~ boilor la car.)*

ÎNJUGÁT s. înjugare, prindere, punere. *(~ boilor la car.)*

ÎNJUMĂTĂȚÍ vb. (pop.) a jumătăți. *(A ~ o cantitate.)*

ÎNJUNGHIÁ vb. **1.** a (se) tăia, (pop.) a (se) junghia, (reg.) a (se) cuțita, a (se) încuțita. *(S-au ~ la un chef.)* **2.** a (se) spinteca, a (se) tăia. *(A ~ o vită.)* **3.** (pop.) a junghia, (fig.) a săgeta, (reg. fig.) a pușca. *(Îl ~ în spate.)*

înjunghiá vb. v. JERTFI. SACRIFICA.

ÎNJUNGHIÉRE s. spintecare, spintecat, tăiere, (pop.) junghiére. *(~ vitelor, la abator.)*

ÎNJUNGHIETÚRĂ s. înțepătură, junghi, junghietură, (pop.) stricnitúră, (grecism înv.) níxis, (fig.) săgeátă, săgetătúră, (pop. fig.) tăietúră. *(Simte o ~ în regiunea intercostală.)*

ÎNJURÁ vb. a drăcui, a ocări, (livr.) a invectiva, (înv. și pop.) a măscări, (pop.) a stropși, a sudui, (prin Ban.) a tîrtăi, (înv.) a mustra, (fig.) a îmbăla, (înv. și pop. fig.) a spurca, (arg.) a sictiri, a sictirisi. *(De ce ~ toată ziua?)*

injuráre s. v. ÎNJURĂTURĂ.

ÎNJURĂTÚRĂ s. (livr.) imprecație, invectivă, (rar) înjurare, (pop.) ocără, sudálmă, suduială, suduitúră, (fig.) îmbălătúră, (arg.) sictireálă.

ÎNLĂCRIMÁ vb. a (se) uda, a (se) umezi. *(Ochii i s-au ~.)*

ÎNLĂCRIMÁRE s. umezire. *(~ ochilor.)*

ÎNLĂCRIMÁT adj. **1.** ud, umed, umezit, (înv. și reg.) lăcrămós. *(Cu ochii ~.)* **2.** lăcrimat, plîns. *(Om ~.)*

ÎNLĂNȚUÍ vb. **1.** a fereca, a încătușa, a lega. *(A ~ un rob.)* **2.** a (se) cuprinde, a (se) îmbrățișa, a (se) prinde. *(Se ~ de mijloc.)* **3.** a (se) asocia, a (se) lega. *(Idei care se ~ între ele.)*

înlănțuí vb. v. CAPTIVA.

ÎNLĂNȚUÍRE s. **1.** ferecare, încătușare. *(~ unui deținut.)* **2.** îmbrățișare, îmbrățișat, strîngere, (astăzi rar) strîns, strînsoáre, strînsúră. *(~ celor doi îndrăgostiți.)* **3.** conexiune, corelație, legătură, raport, relație, (livr.) consecúție, (rar) conexitáte. *(Stabilește o ~ între fenomene.)* **4.** legătură, (rar) suítă. *(O ~ logică răsturnată.)*

ÎNLĂNȚUÍT adj. **1.** ferecat, încătușat, legat. *(Rob ~.)* **2.** îmbrățișat. *(Tineri ~.)*

ÎNLĂTURÁ vb. **1.** a anula, a elimina, a scoate, a suprima, a șterge, a tăia, (reg.) a ștricui. *(A ~ un rînd, un fragment dintr-un text.)* **2.** a depărta, a elimina, a îndepărta, a scoate. *(~ petele de grăsime de pe haine.)* **3.** a curăța, a elimina, a îndepărta. *(~ murdăria de pe jos.)* **4.** a elimina, a scoate, a suprima, (Transilv. și Bucov.) a delătura. *(A ~ dulciurile din alimentație.)* **5.** a îndepărta, a lua, a ridica. *(A ~ colțul vălului.)* **6.** a elimina, a exclude, a îndepărta, a scoate. *(A ~ pe cineva dintr-o organizație.)* **7.** a elimina, a îndepărta, a suprima. *(~ cauza răului.)* **8.** a îndepărta, (fig.) a scutura. *(A ~ lanțurile robiei.)* **9.** (fig.) a răsturna. *(L-a ~ de la domnie.)* **10.** a evita, a se feri, a împiedica, a îndepărta, a ocoli, a preîntîmpina, a preveni, (rar) a se apăra. *(Încearcă să ~ primejdia.)* **11.** a aplana, (rar) a pacifica. *(A ~ un conflict.)*

ÎNLĂTURÁRE s. **1.** anulare, eliminare, îndepărtare, scoatere, suprimare, ștergere, tăiere. *(~ unui rînd dintr-un text.)* **2.** curățare, eliminare, îndepărtare, scoatere. *(Preparat pentru ~ petelor.)* **3.** eliminare, scoatere, suprimare. *(~ dulciurilor din alimentație.)* **4.** îndepărtare, ridicare, ridicat. *(~ unui colț din văl.)* **5.** eliminare, excludere, îndepărtare, scoatere. *(~ cuiva dintr-o organizație.)* **6.** eliminare, îndepărtare, suprimare. *(~ cauzelor răului.)* **7.** îndepărtare, (fig.) scuturáre. *(~ lanțurilor robiei.)* **8.** (fig.) răsturnáre. *(~ cuiva de pe tron.)* **9.** evitare, împiedicare, îndepărtare, ocolire, preîntîmpinare, prevenire, (rar) prevénție. *(~ unor consecințe neplăcute.)* **10.** aplanare, (rar) pacificáre. *(~ unui conflict.)*

ÎNLĂTURÁT adj. **1.** anulat, eliminat, scos, suprimat, șters, tăiat. *(Un paragraf, un rînd, un cuvînt ~.)* **2.** *(JUR.)* abrogat, anulat, desființat, suprimat. *(Convenție ~.)*

ÎNLEMNÍ vb. **1.** a împietri, a încremeni, a înmărmuri, a înțepeni, a (se) petrifica, (înv. și pop.) a mărmuri, (Mold. și Bucov.) a (se) întrecleți, (prin Transilv. și Ban.) a merei,

(fig.) a (se) înțeleni. *(Un personaj de basm care a ~.)* **2.** a împietri, a încremeni, a înmărmuri, a înțepeni, a paraliza, (înv. și pop.) a mărmuri, (fig.) a îngheța. *(A ~ de spaimă.)*

ÎNLEMNÍRE s. **1.** împietrire, încremenire, înmărmurire, înțepenire, petrificare, (înv. și pop.) mărmurire. *(~ unui personaj din basme.)* **2.** încremenire, nemișcare. *(Stare de ~.)*

ÎNLEMNÍT adj. **1.** împietrit, încremenit, înmărmurit, înțepenit, neclintit, nemișcat, țeapăn, țintuit, (înv. și pop.) mărmurít, (înv. și reg.) stîlpit, (fig.) înghețát, înțelenít. *(A rămas ~ de uimire.)* **2.** fix, imobil, încremenit, neclintit, nemișcat, pironit. *(Cu ochii ~.)*

ÎNLESNÍ vb. a facilita, a favoriza, a ușura. *(A ~ producerea unui fenomen.)*

înlesní vb. v. AJUTA. AJUTORA. OCROTI. PROTEJA. SPRIJINI. SUSȚINE.

ÎNLESNÍRE s. **1.** facilitare, favorizare, ușurare. *(~ unei întrevederi.)* **2.** facilitate, simplitate, ușurință, (rar) lesniciúne, ușurătáte, ușuríme. *(~ rezolvării unei probleme.)* **3.** (mai ales la pl.) facilitate, ușurare. *(S-a bucurat de unele ~ de plată.)* **4.** avantaj, favoare, privilegiu, ușurință, (pop. și fam.) hatîr. *(I-a făcut unele ~.)*

ÎNLOCUÍ vb. **1.** a schimba. *(A ~ o piesă uzată.)* **2.** a substitui. *(A ~ o serie de termeni prin alții.)* **3.** a schimba, (înv.și pop.) a muta, (franțuzism înv.) a ramplasa. *(L-a ~ cu un inginer mai bun.)* **4.** a suplini. *(Pe timpul cît m-a ~ la catedră.)*

ÎNLOCUÍBIL adj. (rar) substituíbil. *(Termeni ~.)*

ÎNLOCUÍRE s. **1.** schimb, schimbare, (înv.) mutáre. *(~ unei piese uzate.)* **2.** substituire, substituție. *(Proba ~ unor termeni prin alții.)* **3.** schimbare. *(~ cuiva în funcție.)* **4.** suplinire. *(~ cuiva bolnav la o catedră.)*

ÎNLOCUITÓR s., adj. **1.** s. substituent, substitut. *(Un bun ~ al bunăcului.)* **2.** s., adj. suplinitór, (înv.) supleánt. *(Și-a găsit un ~ la catedră.)*

înlountráș s. v. INTERN.

ÎNMAGAZINÁ vb. **1.** a depozita, a stoca, (înv.) a strînge. *(A ~ marfa în magazie.)* **2.** a (se) acumula, a (se) aduna, a (se) concentra, a (se) strînge. *(A ~ o mare cantitate de energie.)*

ÎNMAGAZINÁRE s. **1.** depozitare, magazinaj, magazinare, stocaj, stocare. *(~ unei mărfi.)* **2.** acumulare, adunare, concentrare, strîngere. *(~ de bunuri.)*

ÎNMATRICULÁ vb. a (se) înregistra, a (se) înscrie, (înv.) a (se) matricula. *(A ~ un vehicul.)*

ÎNMATRICULÁRE s. înregistrare, înscriere, (rar) inscripție, (înv.) matriculáre, matriculație. *(~ unui bun.)*

ÎNMATRICULÁT adj. (înv.) matriculát. *(Bun ~.)*

ÎNMĂNUNCHEÁ vb. **1.** (rar) a mănunchea. *(A ~ grîul secerat.)* **2.** a (se) aduna, a (se) reuni, a (se) strînge. *(Și-a ~ versurile într-un solum.)*

ÎNMĂNUȘÁT adj. (rar) mănușát. *(Persoană ~.)*

ÎNMĂRMURÍ vb. **1.** a împietri, a încremeni, a înlemni, a înțepeni, a (se) petrifica, (înv. și pop.) a mărmuri, (Mold. și Bucov.) a (se) întrecleți, (prin Transilv. și Ban.) a merei, (fig.) a (se) înțeleni. *(Un personaj de basm care a ~.)* **2.** a împietri, a încremeni, a înlemni, a înțepeni, a paraliza, (înv. și pop.) a mărmuri, (fig.) a îngheța. *(A ~ de spaimă.)*

ÎNMĂRMURÍRE s. împietrire, încremenire, înlemnire, înțepenire, petrificare, (înv. și pop.) mărmurire. *(~ unui personaj din basme.)*

ÎNMĂRMURÍT adj. împietrit, încremenit, înlemnit, înțepenit, neclintit, nemișcat, țeapăn, țintuit, (înv. și pop.) mărmurít, (înv. și reg.) stîlpit, (fig.) înghețát, înțelenít. *(A rămas ~ de spaimă.)*

ÎNMIRESMÁ vb. a îmbălsăma, a parfuma, (pop.) a miresma, (reg.) a sfinți. *(Florile ~ aerul.)*

ÎNMIRESMÁRE s. îmbălsămare, parfumare, (pop.) miresmáre. *(~ aerului.)*

ÎNMIRESMÁT adj. **1.** îmbălsămat, îmbătător, parfumat, (rar) tămîiát, (pop.) miresmát, (înv.) miresmătór, mirósnic, parfumatór, (fig.) dúlce. *(Un miros ~; aer ~.)* **2.** aromat, aromatic, îmbălsămat, îmbătător, parfumat, (rar) balsámic, balsamíu, binemirositór. *(O substanță ~.)*

ÎNMÎNÁ vb. **1.** a da, a încredința, a întinde, a preda, a remite, a transmite, (livr.) a confia, (înv.) a încréde, a paradosi, a pridădi, a pristavlisi, a teslimarisi, a teslimatisi, a tînde. *(I-a ~ o scrisoare.)* **2.** a depune, a înainta, a preda, a prezenta, a remite, a transmite, (pop.) a băga. *(A ~ o cerere.)*

ÎNMÎNÁRE s. **1.** încredințare, predare, remitere, transmitere, (înv.) teslimarisíre, teslimatisíre, (turcism înv.) teslím, teslimát. *(~ unei scrisori.)* **2.** depunere, înaintare, predare, prezentare, remitere, transmitere, (înv.) paradosíre, paradosít. *(~ unei cereri, unei situații.)*

ÎNMORMÎNTÁ vb. a îngropa, a înhuma, (înv. și reg.) a astruca.

ÎNMORMÎNTÁRE s. îngropare, îngropat, înhumare, (livr.) inhumáție, sepultúră, (înv. și pop.) petrecánie, petrécere, (pop.) îngropăciúne, prohód, (înv. și reg.) astrucáre, (înv.) pogrebánie. *(Ceremonia ~.)*

ÎNMUGURÍ vb. *(BOT.)* a muguri, (înv. și pop.) a odrăsli, (reg.) a împupi, a încăpuși.

ÎNMUGURÍRE s. *(BOT.)* mugurire. *(~ unei plante.)*

ÎNMUGURÍT adj. *(BOT.)* (reg.) împupít, încăpușát. *(Plantă ~.)*

ÎNMUIÁ vb. a muia, a uda, a umezi, (pop.) a întínge. *(Își ~ degetele în apă.)*

înmuiá vb. v. ATENUA. CALMA. DESCREȘTE. DIMINUA. DOMOLI. LINIȘTI. MICȘORA. MODERA. PONDERA. POTOLI. REDUCE. SCĂDEA. SLĂBI. TEMPERA.

ÎNMUIÁT adj. **1.** muiat, plin, scăldat. *(Cu ochii ~ de lacrimi.)* **2.** moale. *(Pîine ~.)*

ÎNMUIÉRE s. muiere.

ÎNMULȚÍ vb. **1.** *(MAT.)* a multiplica. **2.** a mări. *(A ~ de patru ori o sumă.)* **3.** a crește,

a se mări, a se ridica, a spori, a se urca, (înv.) a se mulți, a prisosi, a se umnoji. *(A se ~ numărul participanților.)* **4.** a crește, a se îndesi, a se îngroșa, a spori. *(Rîndurile s-au ~.)* **5.** a se prăsi, a procrea, a se reproduce, (înv. și reg.) a se plodi, (reg.) a se puiți, (Mold.) a se puiczi, (înv.) a se propaga. *(Cum se ~ aceste animale?)* **6.** a (se) reproduce, (pop.) a (se) împuia, (înv. și reg.) a (se) plodi. *(Se ~ prin ouă.)* **7.** (fig.) a se prăsi. *(S-au ~ buruienile.)*

ÎNMULȚÍRE s. **1.** *(MAT.)* multiplicare, (înv.) multiplicație. *(Operația de ~.)* **2.** mărire. *(~ unei sume de zece ori.)* **3.** creștere, mărire, sporire. *(~ numărului de participanți la . . .)* **4.** prăsire, prăsit, procreare, reproducere, reproducție, (înv. și reg.) plodire. *(~ animalelor domestice.)*

ÎNMULȚITÓR s. *(MAT.)* (înv.) multiplicator.

înmurgí vb. v. AMURGI. ÎNSERA. ÎNTUNECA. SCĂPĂTA.

înmurgít s. v. AMURG. APUS. ASFINȚIT. ÎNSERARE. SEARĂ.

ÎNNĂDÍ vb. (pop.) a nădi. *(A ~ un obiect.)*

ÎNNĂDITÚRĂ s. nadă. *(A pune o ~ la . . .)*

ÎNNĂDUȘEÁLĂ s. apă, nădușeală, sudoare, transpirație, (rar) sudăție, (reg.) asúd, năbușeală, năduf. *(E plin de ~ din cauza efortului.)*

ÎNNĂDUȘÍ vb. a asuda, a năduși, a transpira. *(A ~ din cauza căldurii.)*

înnăduși vb. v. GÎTUI. STRANGULA. SUGRUMA.

ÎNNĂDUȘÍT adj. asudat, nădușit, transpirat, ud, (prin Olt.) năboit. *(Om foarte ~.)*

ÎNNĂMEȚÍ vb. a (se) întroieni, a (se) înzăpezi, a (se) nămeți, a (se) troieni, (reg.) a (se) omeți.

ÎNNĂMEȚÍRE s. întroienire, înzăpezire, nămețire, troienire, (reg.) omețire.

ÎNNĂMEȚÍT adj. întroienit, înzăpezit, nămețit, troienit, (reg.) omețit.

ÎNNĂMOLÍ vb. a se împotmoli, a se îngloda, a se nămoli, a se noroi, (rar) a se înnoroi, (pop.) a se potmoli, (reg.) a se întina. *(Căruța s-a ~ în drum.)*

ÎNNĂMOLÍRE s. împotmolire, înglodare. *(~ unei căruțe în drum.)*

ÎNNĂMOLÍT adj. împotmolit, înglodat, nămolit, (rar) înnoroit. *(Car ~.)*

ÎNNĂSCÚT adj. **1.** nativ, natural, (înv.) naturálnic. *(Daruri, însușiri ~.)* **2.** congenital, ereditar, moștenit. *(Defect fiziologic ~.)*

ÎNNEBUNÍ vb. *(MED.)* a se aliena, a se sminti, a se țicni, (pop. și fam.) a (se) strechea, (Transilv., Maram. și Ban.) a (se) bolînzi, (prin Munt.) a primi, (Mold.) a sturluiba, a zăluzi, a (se) zărghi, (fam.) a căpia, (fig.) a se scrînti, a se trăsni, a se țăcăni.

ÎNNEBUNÍT adj., s. *(MED.)* alienat, dement, descreierat, nebun, smintit, țicnit, (livr. și peior.) sonát, (pop. și fam.) apucát, candriu, căpiát, deșucheát, strecheát, (înv. și reg.) neród, (reg.) prost, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînd, (Ban.) pălăurát, (Olt. și Munt.) primít, (Mold.) zăluzít, zărghít, (fig.) săltát, sărít, scrîntít, tăcănít. *(O persoană ~.)*

ÎNNEBUNITÓR adj. exasperant. *(Un zgomot ~.)*

înnegreálă s. v. ÎNNEGRIRE.

ÎNNEGRÍ vb. **1.** (pop.) a cerni. *(A ~ un obiect cu vopsea.)* **2.** (înv. și pop.) a (se) smoli. *(Își ~ fețele.)* **3.** a (se) arde, a (se) bronza, a (se) pîrli, a (se) prăji, (înv. și reg.) a (se) păli. *(Se ~ la soare, pe plajă.)* **4.** *(FOTO)* a se voala. *(Filmul s-a ~.)*

înnegrí vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI.

ÎNNEGRÍRE s. **1.** (rar) înnegreálă, (pop.) cernire, cernit, (reg.) cerneálă. *(~ unui obiect cu vopsea.)* **2.** bronzare, pîrlire, prăjire. *(~ cuiva la soare.)* **3.** *(FOTO)* voalare. *(~ clișeului.)*

înnegríre s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ȘOAPTĂ.

ÎNNEGRÍT adj. **1.** negru, (pop.) cernít. *(Cămașă ~.)* **2.** bronzat, negru, pîrlit, prăjit, (reg.) pîrjolit. *(Om ~.)* **3.** *(FOTO)* voalat. *(Clișeu ~.)*

ÎNNEGURÁ vb. **1.** a se închide, a se înnora, a se întuneca, a se mohorî, a se posomorî. *(Cerul s-a ~.)* **2.** a se încețoșa. *(Vremea s-a ~.)* **3.** a (se) împăienjeni, a (se) încețoșa, a (se) păienjeni, a (se) tulbura, a (se) voala, (reg.) a (se) pupăza. *(Privirea, vederea i s-a ~.)*

înnegurá vb. v. ÎNTRISTA. MÎHNI. POSOMORÎ.

ÎNNEGURÁT adj. **1.** închis, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, noros, pîclos, plumbuit, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrít. *(Cer ~.)* **2.** cețos, încețoșat, nebulos, neguros, pîclos, (rar) negurátic, neguríu. *(Vreme ~.)* **3.** împăienjenit, încețoșat, păienjenit, tulbure. *(Ochii îi erau ~ ; privire ~.)*

înnegurát adj. v. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. POSOMORÎT. TRIST.

înnemurí vb. v. ETERNIZA. IMORTALIZA. ÎNRUDI. PERPETUA.

înnemurire s. v. ÎNRUDIRE.

ÎNNOBILÁ vb. (înv.) a evghenisi, a nobilita, (înv. fig.) a înălța. *(L-a ~ duce.)*

ÎNNODÁ vb. a lega. *(A ~ o sfoară.)*

ÎNNODÁRE s. legare, legat, (rar) înnodătúră. *(~ unei sfori.)*

ÎNNODÁT adj. legat. *(Sfoară ~.)*

înnodătúră s. v. ÎNNODARE. LEGARE. LEGAT. NOD.

ÎNNOÍ vb. **1.** a inova. *(A ~ un procedeu, o tehnologie.)* **2.** a moderniza. *(A ~ mijloacele de predare didactică.)* **3.** a prelungi. *(Și-a ~ abonamentul.)*

înnoí vb. v. REGENERA.

ÎNNOÍRE s. **1.** inovare, inovație. *(~ unui procedeu.)* **2.** modernizare. *(~ mijloacelor de predare în școală.)* **3.** prelungire. *(~ autorizației.)*

înnoire s. v. REGENERARE.

ÎNNOÍT adj. **1.** modernizat. *(Utilaj ~.)* **2.** împrospătat, regenerat, reînnoit. *(Natura ~.)*

ÎNNOITÓR adj. **1.** modernizator. *(O reformă ~; spirit ~.)* **2.** primenitor, reformator, regenerator, transformator, (livr.) novatór. *(O mișcare ~.)*

ÎNNOPTÁ vb. **1.** a se întuneca, (înv. și reg.) a (se) întunerici. *(E târziu, s-a ~.)* **2.** (pop.) a mînea. *(A ~ la un han.)*

ÎNNOPTÁRE s. înnoptat.

ÎNNOPTÁT s. înnoptare.

ÎNNORÁ vb. a se închide, a se înnegura, a se întuneca, a se mohorî, a se posomorî. *(Cerul s-a ~.)*

înnorá vb v. ÎNTRISTA. MÎHNI. POSOMORÎ.

înnoráre s. v. ÎNTRISTARE. MÎHNIRE. POSOMOREALĂ. TRISTEȚE.

ÎNNORÁT adj. închis, înnegurat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, noros, piclos, plumbuit, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrit. *(Vreme ~.)*

înnorát adj. v. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. POSOMORÎT. TRIST.

înnoroí vb. v. ÎMPOTMOLI. ÎNGLODA. ÎNNĂMOLI. NĂMOLI. NOROI.

înnoroít adj. v. ÎMPOTMOLIT. ÎNGLODAT. ÎNNĂMOLIT. NĂMOLIT.

ÎNÓT s. înotare, înotat, (pop.) înotătură.

înotá vb. v. NAVIGA. PLUTI.

ÎNOTÁRE s. înot, înotat, (pop.) înotătură.

ÎNOTÁT s. înot, înotare, (pop.) înotătură.

ÎNOTĂTOÁRE s. *(IHT.)* aripă, aripioară. *(~ crapului.)*

înotătór s. v. MARINAR. NAVIGATOR.

înotătúră s. v. ÎNOT. ÎNOTARE. ÎNOTAT.

ÎNRĂDĂCINÁ vb. a se încuiba, a se statornici, (fig.) a se înțeleni. *(Un obicei care s-a ~.)*

ÎNRĂDĂCINÁRE s. încuibare, statornicire. *(~ unui obicei.)*

ÎNRĂDĂCINÁT adj. încuibat. *(Obicei ~.)*

ÎNRĂÍ vb. **1.** (pop.) a (se) îndrăci, (înv. și reg.) a (se) răi, (reg.) a (se) înciina. *(X s-a ~ de tot.)* **2.** a (se) agrava a (se) înrăutăți, (grecism înv.) a (se) prohorisi. *(Boala i s-a ~.)*

ÎNRĂÍRE s. agravare, înrăutățire. *(~ bolii cuiva.)*

ÎNRĂÍT adj. incorigibil, (livr.) inveterát. *(Un beț iv ~.)*

ÎNRĂMÁ vb. a încadra. *(A ~ un tablou.)*

ÎNRĂMÁRE s. încadrare. *(~ unui tablou.)*

ÎNRĂUTĂȚÍ vb. **1.** (fig.) a se strica, (fam. fig.) a se zbîrli. *(Vremea s-a ~.)* **2.** a (se) agrava, a (se) înrăi, (grecism înv.) a (se) prohorisi. *(Boala i s-a ~.)* **3.** a (se) agrava, a (se) îngreuia. *(Situația infractorului s-a ~.)* **4.** a (se) înăspri. *(Relațiile dintre ei s-au ~.)*

ÎNRĂUTĂȚÍRE s. **1.** (fig.) stricáre. *(~ vremii.)* **2.** agravare, înrăire. *(~ bolii cuiva.)* **3.** agravare, (livr.) recrudescență. *(~ economici dintr-o țară capitalistă.)* **4.** înăsprire. *(~ relațiilor dintre ei.)*

ÎNRĂUTĂȚÍT adj. agravat, (livr.) recrudescént.

ÎNREGIMENTÁ vb. a (se) înrola. *(Se ~ într-un partid.)*

ÎNREGIMENTÁRE s. înrolare. *(~ cuiva într-un partid.)*

ÎNREGISTRÁ vb. **1.** a inventaria, (înv.) a catagrafia, a registra, a scrie. *(A ~ bunuri materiale.)* **2.** a consemna, a înscrie, a însemna, a nota, a scrie, a trece, (înv.) a notifica, a semna. *(~ într-un caiet cheltuielile zilnice.)* **3.** a (se) înmatricula, a (se) înscrie, (înv.) a (se) matricula. *(A ~ un vehicul.)* **4.** a consemna, a menționa, a preciza, a specifica. *(Cronica ~ acest eveniment.)* **5.** a capta, a prinde, a recepta, a recepționa. *(~ undele sonore.)* **6.** a arăta, a indica, a marca. *(Termometrul ~ o temperatură înaltă.)* **7.** a percepe. *(~ toate senzațiile comune.)* **8.** a obține, a repurta. *(A ~ un răsunător succes.)*

ÎNREGISTRÁRE s. **1.** înscriere, trecere. *(~ în inventar.)* **2.** consemnare, înscriere, însemnare, notare, notație, (înv.) notificáre. *(~ cheltuielilor zilnice.)* **3.** înmatriculare, înscriere, (rar) inscripție, (înv.) matriculáre, matriculație. *(~ unui bun.)* **4.** consemnare, menționare, precizare, specificare, (înv.) scriptúră. *(~ acelor evenimente în ...)* **5.** captare, prindere, receptare, recepționare, (rar) captație. *(~ a undelor sonore.)* **6.** obținere, repurtare. *(~ unei victorii sportive.)*

ÎNREGISTRATÓR s. registrator, (înv.) condicár.

ÎNRÎURÍ vb. a influența. *(I-a ~ profund creația.)*

ÎNRÎURÍRE s. **1.** influență, putere, (rar) stăpînire, (înv.) înrîurítă. *(Nu are nici o ~ asupra lui.)* **2.** ascendent, autoritate, considerație, influență, prestigiu, reputație, respect, stimă, trecere, vază, (înv.) înrîurítă, (fig.) crédit. *(Se bucură de o mare ~.)* **3.** influență, putere, trecere, (fig.) greutáte. *(Om cu ~.)* **4.** acțiune, efect, influență, rezultat. *(Ce ~ are acest medicament asupra inimii?)*

înrîurítă s. v. ASCENDENT. AUTORITATE. CONSIDERAȚIE. INFLUENȚĂ. ÎNRÎURIRE. PRESTIGIU. PUTERE. REPUTAȚIE. RESPECT. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ.

ÎNROBÍ vb. **1.** a robi, (înv.) a prăda. *(A ~ un prizonier.)* **2.** a aservi, a robi, a subjuga, a supune, (fig.) a înfeuda, a îngenunchea. *(A ~ un popor străin.)*

ÎNROBÍRE s. **1.** aservire, robie, robire, subjugare, supunere, (fig.) înfeudáre, îngenunchére. *(~ unui popor străin.)* **2.** subjugare, (livr.) servitúte. *(Stare de ~.)*

ÎNROBÍT adj. aservit, robit, subjugat, supus, (fig.) îngenuncheát. *(Popor ~.)*

ÎNROBITÓR adj., s. robitor, (rar) subjugátor, (înv.) prădátor. *(Stat ~.)*

înrodí vb. v. RODI.

ÎNROLÁ vb. **1.** *(MIL.)* a încorpora, a recruta, (înv. și pop.) a scrie, (Transilv.) a cătăni, a conscrie, (prin nordul Transilv.) a șorozi, (înv., prin Transilv. și Bucov.) a asenta. *(I-a ~ la infanterie.)* **2.** *(MIL.)* a intra, a merge. *(Se ~ în armată.)* **3.** a (se) înregimenta. *(Se ~ într-un partid.)*

ÎNROLÁRE s. **1.** *(MIL.)* încorporare, recrutare, (înv. și pop.) scriere, (Transilv. și Mold.)

conscripție, (Transilv. și Maram.) **șorozâș**. *(~ unui nou contingent.)* **2.** înregimentare. *(~ cuiva într-o grupare.)*

ÎNROȘÍ vb. **1.** a (se) însîngera, a (se) roși, a sîngera, (înv.) a (se) crunta, a (se) încrunta, (înv. Mold.) a (se) mohoriți. *(S-a ~ tot la rană.)* **2.** a (se) înflăcăra, a (se) înfoca, (fig.) a (se) aprinde, a (se) încinge. *(S-a ~ de emoție.)* **3.** a (se) îmbujora, a (se) împurpura, a (se) roși, a (se) rumeni, (înv.) a (se) răsura, (fig.) a (se) aprinde. *(S-a ~ la față.)* **4.** a se congestiona, (pop. fig.) a se aprinde. *(Fața i s-a ~.)* **5.** *(MED.)* a se congestiona, a se injecta. *(Ochii i s-au ~.)*

ÎNROȘÍRE s. **1.** îmbujorare, împurpurare, roșire, rumenire, (fig.) aprindere. *(~ obrajilor.)* **2.** congestie, congestionare, (pop. fig.) aprindere. *(~ a feței.)*

ÎNROȘÍT adj. **1.** incandescent, roșu. *(Metal ~.)* **2.** îmbujorat, împurpurat, roșu, rumen, **rumenit**, (livr.) rubicond, (rar) roșit, (fig.) aprins, înflorit. *(~ la față.)* **3.** congestionat, roșu, (pop. fig.) aprins. *(~ la față.)* **4.** *(MED.)* congestionat, injectat, însîngerat, roșu, sîngerat, (rar) sîngerós. *(Ochi ~.)*

ÎNROURÁ vb. a se roura. *(Iarba s-a ~.)*

ÎNROURÁT adj. rourat, (înv. și pop.) **rourós**. *(Iarbă ~.)*

înrubedenít adj. v. ÎNRUDIT.

ÎNRUDÍ vb. (Mold. și Bucov.) a se înnemuri, (înv.) a se rudi. *(Cei doi se ~ direct.)*

ÎNRUDÍRE s. **1.** (înv. și reg.) rudire, (Mold. și Bucov.) înnemurire. *(~ lor prin căsătorie.)* **2.** rudenie, (înv. și reg.) nemoténie, (reg.) nemușúg. *(Legături de ~.)* **3.** afinitate, analogie, **apropiere**, asemănare, concordanță, **corespondență**, potriveală, **potrivire**, similaritate, **similitudine**, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, **semănare**, semănătúră, semuíre. *(Există o evidentă ~ între aceste elemente.)*

ÎNRUDÍT adj. **1.** (rar) înrubedenít. *(Persoane ~.)* **2.** analog, apropiat, asemănător, **asemenea**, corespondent, similar, (înv.) asemănát, podóbnic, semănătór. *(Două elemente ~.)* **3.** (livr.) adiacént. *(Probleme ~.)*

ÍNSĂ conj. **1.** dar, totuși. *(Aș vrea să te cred, ~ am unele îndoieli.)* **2.** ci, dar, numai, (reg.) fără, (Ban. și Transilv.) ma. *(Nu-i prost cine dă, ~ cel ce rabdă.)* **3.** dar, numai, (prin Transilv.) pédig. *(Ești bună la suflet, ~ nu mă prea iubești.)*

ÎNSĂILÁ vb. (reg.) a minciuna, (prin Transilv.) a prevesti, a străjui, (prin vestul Munt.) a suli. *(A ~ o haină.)*

însăilá vb. v. IMPROVIZA.

ÎNSĂILÁRE s. însăilat. *(~ unei haine.)*

ÎNSĂILÁT s. însăilare. *(~ unei mîneci.)*

ÎNSĂILĂTÚRĂ s. șular, (înv. și pop.) saiá, (Mold.) sáilă. *(~ la o haină.)*

însălbătící vb. v. SĂLBĂTICI.

însămá vb. v. AGONISI. DOBÎNDI. PROCURA.

ÎNSĂMÎNȚÁ vb. a semăna, (prin Mold. și Olt.) a sămînța. *(Au ~ orzul.)*

ÎNSĂMÎNȚÁRE s. însămînțat, semănare, semănat, semănătură, (reg.) sămînțáre. *(A sosit vremea ~ărilor.)*

ÎNSĂMÎNȚÁT s. însămînțare, semănare, semănat, semănătură, (reg.) sămînțáre. *(Vremea ~ului.)*

ÎNSĂNĂTOȘÍ vb. a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătosa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)*

ÎNSĂNĂTOȘÍRE s. îndreptare, înfiripare, întremare, înzdrăvenire, lecuire, refacere, restabilire, ridicare, tămăduire, vindecare, (pop.) sculáre, tămăduiálă, (înv.) sănătoșáre, tămăduínță, vracevánie. *(~ completă a bolnavului.)*

ÎNSĂNĂTOȘÍT adj. îndreptat, înfiripat, întremat, înzdrăvenit, lecuit, refăcut, restabilit, ridicat, tămăduit, vindecat, (Mold.) pribolít, (înv.) sănătoșát. *(Bolnav complet ~.)*

ÎNSĂRCINÁ vb. **1.** (înv.) a sărcina. *(L-a ~ cu următoarele ...)* **2.** a se angaja, a făgădui, a se îndatora, a se obliga, a promite, (înv. și reg.) a jurui, a se prínde, (înv.) a (se) adeveri, a se apuca, (fig.) a se lega. *(S-a ~ să facă următoarele ...)* **3.** (pop.) a împovăra, a îngreuna. *(A ~ o femeie.)*

însărcinà vb. v. ÎMPOVĂRA. ÎNGREUNA.

ÎNSĂRCINÁRE s. **1.** misiune, sarcină, (înv. și reg.) slújbă, (înv.) memuriét, sărcináre, solíc. *(Și-a îndeplinit ~.)* **2.** datorie, îndatorire, obligație, sarcină, (înv.) datór, datorínță, îndatorínță. *(~ ta este să rezolvi problema!)*

ÎNSĂRCINÁTĂ adj. gravidă, (pop. și fam.) borțoásă, burduhănoásă, burduhoásă, burtoásă, (pop.) grea, groásă, împovărátă, îngreunátă, (înv. și reg.) tăroásă, (reg.) încărcátă, (prin Transilv.) greoáie, (prin Munt. și Olt.) sărcinátă, (înv.) grecioásă, îngroșátă. *(Femeie ~.)*

ÎNSCĂUNÁ vb. a întrona, a învesti, a numi, a proclama, a pune, a unge, (înv.) a prochema, a propovădui, a striga, a vesti. *(L-au ~ împărat.)*

ÎNSCĂUNÁRE s. întronare, învestire, proclamare, ungere. *(După ~ domnitorului.)*

ÎNSCĂUNÁT adj. întronat. *(Domnitor ~.)*

ÎNSCENÁ vb. a monta, a regiza. *(A ~ un spectacol.)*

ÎNSCENÁRE s. **1.** montare, regie, artă regizorală, punere în scenă, (rar) regizorát, (înv.) scenáriu. **2.** (fig.) mascarádă. *(Ce e această ~?)*

ÎNSCRÍE vb. **1.** a consemna, a înregistra, a însemna, a nota, a scrie, a trece, (înv.) a notifica, a semna. *(~ într-un caiet cheltuielile zilnice.)* **2.** a (se) înmatricula, a (se) înregistra, (înv.) a (se) matricula. *(A ~ un vehicul.)* **3.** a adera, a intra. *(Se ~ în organizație.)* **4.** a marca, (rar) a puncta. *(A ~ un gol.)*

ÎNSCRÍERE s. **1.** înregistrare, trecere. *(~ în inventar.)* **2.** consemnare, înregistrare, însemnare, notare, notație, (înv.) notificáre. *(~ cheltuielilor zilnice.)* **3.** înmatriculare, înregistrare, (rar) inscripție, (înv.) matriculáre, matriculație. *(~ unui bun.)* **4.** aderare, intrare. *(~ cuiva într-o organizație.)* **5.** marcare. *(~ unui gol.)*

ÎNSCRÍS s. act, document, dovadă, hîrtie, izvor, piesă, (înv. și pop.) scris, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) cárte, izvód, încredințáre, răvaș, sinét, teșchereá, úric, zápis. *(Numeroase ~uri atestă acest fapt.)*

ÎNSÉMN s. **1.** semn, simbol. *(Sceptrul era ~ puterii domnitorului.)* **2.** insignă, (înv.) márcă, semn. *(~ al unei asociații.)*

ÎNSEMNÁ vb. **1.** (înv.) a semna. *(A ~ un obiect pentru a-l identifica.)* **2.** a marca. *(~ un animal de tăiere.)* **3.** a consemna, a înregistra, a înscrie, a nota, a scrie, a trece, (înv.) a notifica, a semna. *(~ într-un caiet cheltuielile zilnice.)* **4.** a arăta, a indica, a marca, a preciza. *(Ceasul ~ timpul.)* **5.** a constitui, a fi, a forma, a reprezenta, (rar) a prezenta. *(Acest capitol ~ partea esențială a lucrării.)* **6.** a ilustra, a marca, a reprezenta, a semnifica. *(Acest roman ~ o dată în literatură.)* **7.** a semnifica, a simboliza, a spune, (înv.) a semna. *(Această poreclă nu ~ nimic.)* **8.** a fi, a semnifica. *(Ce ~ cînd visezi un porumbel?)* **9.** a reieși, a rezulta, a urma, (fig.) a se desprínde. *(De aici nu ~ că ...)*

însemná vb. v. DEOSEBI. DETERMINA. DISTINGE. EVIDENȚIA. FIXA. HOTĂRÎ. ILUSTRA. OCHI. PREGIZA. REMARCA. SINGULARIZA. STABILI. STATORNICI. ȚINTI. VIZA.

ÎNSEMNÁRE s. **1.** marcare, marcat. *(~ vitelor de tăiere.)* **2.** consemnare, înregistrare, înscriere, notare, notație, (înv.) notificáre. *(~ cheltuielilor zilnice.)* **3.** (concr.) consemnare, mențiune, notație, notă, (înv.) izvód, semn. *(O ~ răzleață pe marginea unui manuscris.)* **4.** (concr.) indicație, mențiune, notă, notificare, notificație, observație, precizare, specificare, specificație. *(Poartă următoarea ~...)* **5.** accepție, conținut, înțeles, semnificație, sens, valoare, (rar) semántică, semantísm, (înv.) nóimă, simț, tîlc. *(~ unui cuvînt.)*

ÎNSEMNÁT adj. **I.** marcat. *(Vite ~.)* **II. 1.** apreciabil, bun, considerabil, important, mare. *(O cantitate ~.)* **2.** important, (înv. și reg.) vájnic. *(Un caz deosebit de ~.)* **3.** important, marcant, memorabil. *(Un eveniment ~.)* **4.** important, solemn, (înv.) solemnél. *(Un moment ~.)* **5.** important, mare. *(O zi ~ din viața lui.)* **6.** important, prestigios. *(O manifestație ~.)* **7.** adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) temeínic. *(Prefaceri ~.)* **8.** deosebit, important, mare, notabil, prețios, remarcabil, serios, substanțial, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o contribuție ~ la ...)* . apreciabil, categoric, considerabil, evident, important, mare, sensibil, simțitor, vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului.)* **10.** important, înalt, (înv.) însemnátor. *(Deține un post ~.)* **11.** important, marcant, remarcabil, (fig.) proeminént. *(O personalitate ~.)* **12.** important, influent, marcant, puternic. *(Un personaj ~.)*

ÎNSEMNĂRÍCĂ s. notiță.

ÎNSEMNĂTÁTE s. **1.** importanță, pondere, valoare. *(Are o ~ redusă în ansamblu.)* **2.** importanță, valoare. *(~ unei descoperiri.)* **3.** importanță, seriozitate, valoare. *(~ contribuției sale.)* **4.** importanță, valoare, (fig.) preț. *(~ cuvintului scris.)* **5.** importanță, semnificație, sens, valoare, (fig.) preț. *(~ actului Unirii.)* **6.** importanță, solemnitate. *(~ momentului.)* **7.** adîncime, importanță, profunzime, seriozitate. *(~ prefacerilor survenite.)*

însemnătór adj. v. IMPORTANT. ÎNALT. ÎNSEMNAT.

ÎNSENINÁ vb. **1.** a se deschide, a se limpezi. *(Cerul s-a ~ .)* **2.** a se limpezi, a se lumina, (pop.) a se răzbuna, (Transilv.) a se tistăli. *(Afară s-a mai ~)* **3.***(fig.) a se lumina. *(S-a ~ cînd m-a văzut.)*

ÎNSENINÁRE s. limpezire, luminare. *(~ cerului.)*

ÎNSERÁ vb. a amurgi, a se întuneca, a scăpăta, (pop.) a (se) înmurgi, (înv. și reg.) a murgi. *(S-a ~ peste cîmpii.)*

ÎNSERÁRE s. amurg, apus, asfințit, seară, (livr.) crepúscul, (înv. și pop.) murg, (pop.) înmurgít, scăpătát, sfințít, (reg.) murgít, (prin Mold. și Munt.) murgílă, (înv.) sfințíre. *(S-a lăsat ~.)*

ÎNSETÁ vb. (înv. și reg.) a însetoșa, a setoșa, (înv.) a setui.

ÎNSETÁRE s. sete, (înv. și reg.) însetoșáre.

ÎNSETÁT adj. setos, (rar) nebăút, (înv. și reg.) însetoșát, secetós, (înv.) sățiós. *(Un om ~.)*

însetát adj. v. AHTIAT. AVID. DORIT. DORNIC. JINDUIT. JINDUITOR. RÎVNITOR.

însetoșá vb. v. ÎNSETA.

însetoșáre s. v. ÎNSETARE. SETE.

însetoșát adj. v. ÎNSETAT. SETOS.

însingurá vb. v. IZOLA.

însingurâre s. v. IZOLARE.

însingurát adj. v. IZOLAT. RETRAS. SINGUR. SINGURATIC. SOLITAR.

însoțí vb. v. ASOCIA. GRUPA. ÎNSOȚI. ÎNTOVĂRĂȘI. UNI.

ÎNSÎNGERÁ vb. a (se) înroși, a (se) roși, a sîngera, (înv.) a (se) cruenta, a (se) încruenta, (înv. Mold.) a (se) mohorîți. *(S-a ~ tot la rană.)*

ÎNSÎNGERÁRE s. sîngerare, sîngerat, sîngerătură, (înv.) cruntáre, încruntáre.

ÎNSÎNGERÁT adj. **1.** sîngerat, (astăzi rar) sîngerînd, (înv. și reg.) sîngiós, (înv.) cruntát, încruntát, sîngerós. *(Un om ~.)* **2.** *(MED.)* congestionat, injectat, înroșit, roșu, sîngerat, (rar) sîngerós. *(Ochi ~.)*

ÎNSORÍ vb. a se sori. *(Se ~ pe terasă.)*

ÎNSORÍT adj. **1.** frumos, senin, (rar) sorós, (pop.) sorít. *(O zi ~.)* **2.** (rar) sorós, (pop.) sorít. *(Un loc ~.)*

însorțit s. v. MĂTCĂLĂU.

ÎNSOȚÍ vb. **1.** a acompania, a conduce, a duce, a întovărăși, a petrece, (reg.) a întroloca. *(L-a ~ până la poartă.)* **2.** a întovărăși, a urma. *(Te ~ oriunde vei pleca.)* **3.** a escorta. *(A ~ un deținut.)* **4.** a se asocia, a se grupa, a se întovărăși, a se uni, (înv. și pop.) a se prinde, (reg.) a se ortăci, (Mold. și Transilv.) a se însîmbra, (prin Transilv.) a se soți, (înv.) a intra. *(Vino să te ~ cu mine.)*

însoți vb. v. CĂSĂTORI. GONI. ÎMPERECHEA. ÎMPREUNA. ÎNCRUCIȘA. LEGA. UNI.

ÎNSOȚÍRE s. acompaniere, conducere, întovărășire, petrecere. *(~ cuiva până la poartă.)*

însoțire s. v. CASĂ. CĂSĂTORIE. CĂSNICIE. ÎMPERECHERE. ÎMPREUNARE. MENAJ. UNIRE.

ÎNSOȚITOÁRE s. (înv. și reg.) soață. *(~ la un drum.)*

ÎNSOȚITÓR s. tovarăș, (livr.) companion, (înv. și pop.) soț, (înv. și reg.) soție, (înv.) petrecător. *(~ la un drum.)*

*ÎNSOVONÍ vb. (reg.) a îmbâlța, a înhobota. *(A ~ o mireasă.)*

ÎNSPĂIMÎNTÁ vb. a se cutremura, a se încrîncena, a se înfiora, a se înfricoșa, a se îngrozi, a tremura, a se zgudui, (înv. și pop.) a se spăimînta, (înv. și reg.) a se spăima, (reg.) a se înfrica, a se scîrbi, (înv.) a se mira, (înv., în Mold.) a se oțări, (reg. fig.) a se teși, (înv. fig.) a se încreți. *(S-a ~ la auzul acestei vești.)*

ÎNSPĂIMÎNTÁRE s. groază, încrîncenare, înfiorare, înfricoșare, îngrozire, oroare, spaimă, teroare, (înv. și pop.) oțărîre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) înfricăre, pălitură, (înv.) spăimîntare, spăimîntătură, (fig.) cutremur. *(~ pe care o simte.)*

ÎNSPĂIMÎNTÁT adj. cutremurat, încrîncenat, înfiorat, înfricoșat, îngrozit, zguduit, (înv. și pop.) spăimîntat, (reg.) înfricat, (înv.) spăimat. *(A rămas ~ la vederea...)*

ÎNSPĂIMÎNTĂTÓR adj. **1.** groaznic, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, oribil, (înv. și pop.) spăimîntător, (pop.) spăimós, (înv.) spăimîntós. *(Un lucru ~.)* **2.** cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)* **3.** atroce, crunt, cumplit, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, teribil. *(O durere ~.)* **4.** colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, năprasnic, strașnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcit, turbát. *(O vijelie ~.)*

ÎNSPICÁ vb. (înv.) a spicui. *(Grîul a ~.)*

ÎNSPICÁT adj. (înv.) spicát. *(Grîu ~.)*

înspicát adj. v. CĂRUNT. SUR.

înspliná vb. v. SÎNGERA.

ÎNSPRE prep. **1.** (local) asupra, către, la, spre, (înv.) déspre, între, súpra. *(Își ațintește privirea ~ noi.)* **2.** (temporal) către, spre, (reg.) asúpra, (înv.) déspre, înde. *(Era ~ ziuă.)*

ÎNSPUMÁT adj. **1.** spumegînd, (rar) spumát, spumátic. *(Cai ~.)* **2.** spumegat, spumegător, spumegînd, spumos, (rar) spumátic, (înv. și reg.) spumegós. *(Ape, valuri ~.)* **3.** spumos. *(Vin ~.)*

ÎNSTĂRÍ vb. a se ajunge, a se căpătui, a se chivernisi, a se îmbogăți, a se înavuți, a parveni, a se pricopsi. *(S-a ~ prin mijloace necinstite.)*

ÎNSTĂRÍT adj. **1.** bogat, căpătuit, chivernisit, îmbogățit, înavuțit, pricopsit, (pop. și depr.) ajúns. *(Un om ~.)* **2.** avut, bogat, situat, (pop.) chiabúr, cuprins, (reg.) bănós, (Transilv.) găzdác, (prin Munt.) taxidít. *(Țăran ~.)*

ÎNSTELÁT adj. (înv.) constelát, stelát, stelós. *(Bolta ~.)*

ÎNSTRĂINÁ vb. **1.** (înv. și reg.) a (se) străina. *(S-au ~ de casele lor.)* **2.** a se depărta, a se îndepărta. *(De ce te-ai ~ de noi?)* **3.** *(JUR.)* a aliena. *(A ~ un bun.)*

înstrăina vb. v. EMIGRA. EXPATRIA. PRIBEGI.

ÎNSTRĂINÁRE s. *(JUR.)* alienare. *(~ unui bun.)*

înstrăinare s. v. EMIGRARE. EMIGRAȚIE. EXPATRIERE. PRIBEGIE.

ÎNSTRĂINÁT adj. **1.** străin, (fig.) dezrădăcinát. *(~ printre ai săi.)* **2.** *(JUR.)* alienat. *(Bunuri ~.)*

ÎNSTRUNÁ vb. **1.** *(MUZ.)* a acorda, (rar) a struni. *(A ~ vioara.)* **2.** a încorda, a întinde, a struni. *(A ~ arcul.)*

ÎNSTRUNÁRE s. **1.** *(MUZ.)* acordaj, acordare, (rar) strunire. *(~ unui instrument cu coarde.)* **2.** încordare, întindere, strunire, (înv.) încordătură. *(~ arcului.)*

ÎNSTRUNÁT adj. **1.** *(MUZ.)* acordat. *(Vioară ~.)* **2.** încordat, întins, strîns, strunit. *(Arc ~.)*

ÎNSUFLEȚÍ vb. **1.** a învia, a (se) scula, (înv.) a (se) deștepta, a (se) ridica. *(Morții nu se mai ~.)* **2.** a (se) anima, a (se) înviora. *(Atmosfera s-a mai ~.)* **3.** a (se) entuziasma, a (se) înflăcăra, a (se) pasiona, (fig.) a (se) aprinde, a (se) încălzi, (rar fig.) a (se) învăpăia. *(Proiectul l-a ~.)* **4.** a îmbărbăta, a încuraja, a îndemna, a stimula, a susține, (înv.) a insufla, a mîngîia, a semeți. *(Ce vă ~ în luptă?)*

ÎNSUFLEȚÍRE s. **1.** înviorare, (reg.) înviosáre. *(~ atmosferei.)* **2.** vioiciune, vivacitate. *(~ tempoului unei compoziții muzicale.)* **3.** animație, antren, vioiciune, (rar) vivacitáte, (fig.) viață. *(O petrecere plină de ~.)* **4.** ardoare, avînt, elan, entuziasm, înflăcărare, înfocare, pasiune, patimă, pornire, (livr.) fervență, fervoáre, pátos, (rar) ardență, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) aprindere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ specifică tinereții.)* **5.** avînt, patos, vervă. *(~ stilului său.)*

ÎNSUFLEȚÍT adj. **1.** viu. *(Ființe ~.)* **2.** înviorat, (reg.) înviosát. *(Atmosferă ~.)* **3.** vioi, viu, vivace. *(Tempo ~ de execuție a unei compoziții muzicale.)* **4.** febril, intens, încordat, viu. *(Ritm ~ de muncă.)* **5.** animat, viu. *(O discuție ~.)* **6.** avîntat, entuziasmat, entu-

ziast, fervent, focos, înflăcărat, înfocat, pasionat, (livr.) ardent, (fig.) aprins, arzător, fierbinte, înaripat. *(Cuvinte ~; un discurs ~.)*

ÎNSUFLEȚITÓR adj., s. **1.** adj. înviorător. *(O atmosferă ~.)* **2.** s. animator, (fig.) súflet. *(El este ~ întregii acțiuni.)*

ÎNSUMÁ vb. **1.** a totaliza. *(Ele ~ laolaltă...)* **2.** a cumula. *(~ următoarele însușiri...)* **3.** a întruni, (rar) a împreuna. *(~ autoritatea juridică și politică.)*

însumá vb. v. ADUNA. TOTALIZA.

ÎNSUMÁRE s. **1.** totalizare. *(În urma ~ datelor...)* **2.** cumulare, (rar) cumulație, sumație *(~ tuturor factorilor.)*

ÎNSUMÍ pron. singur. *(Eu ~ am observat aceasta.)*

ÎNSURÁ vb. a (se) căsători, (înv.) a (se) desholtei. *(S-a ~ după efectuarea stagiului militar.)*

însurá vb. v. CĂPUTA. ÎNCĂPUTA.

însuráre s. v. CĂSĂTORIE. ÎNSURAT. ÎNSURĂTOARE.

ÎNSURÁT adj. căsătorit. *(Bărbat ~.)*

ÎNSURÁT s. căsătorie, însurătoare, (rar) însurare, (înv.) însurăciúne. *(~ unui bărbat.)*

însurăciúne s. v. CĂSĂTORIE. ÎNSURAT. ÎNSURĂTOARE.

ÎNSURĂTOÁRE s. căsătorie, însurat, (rar) însurare, (înv.) însurăciúne. *(~ unui bărbat.)*

însurăție s. v. MĂTCĂLĂU.

însurí vb. v. ÎNCĂRUNȚI.

ÎNSUȘÍ vb. **1.** a-și apropria, a-și atribui. *(Își ~ ceva ce nu i se cuvine de drept.)* **2.** a fura, a sustrage, (fam.) a șterpeli, (arg.) a furgăsi, a furlua. *(A-și ~ un bun străin.)* **3.** a se atinge. *(Și-a ~ banii statului.)* **4.** a adopta, a primi, (fig.) a îmbrățișa. *(A-și ~ o nouă credință.)* **5.** a deprinde, a învăța, a prinde. *(Nu e meșteșug pe care să nu-l poată ~.)* **6.** a asimila, a învăța. *(Și-a ~ întreaga materie.)*

însușietáte s. v. ATRIBUT. CALITATE. CARACTER. CARACTERISTICĂ. ÎNSUȘIRE. NOTĂ. PARTICULARITATE. PROPRIETATE. SEMN. SPECIFIC. TRĂSĂTURĂ.

ÎNSUȘÍRE s. **1.** apropriere, atribuire. *(~ unui bun care nu i se cuvine de drept.)* **2.** deprindere, învățare. *(~ unei meserii.)* **3.** asimilare, asimilație, învățare. *(A-și propune ~ întregii materii.)* **4.** atribut, calitate, caracter, caracteristică, notă, particularitate, proprietate, semn, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) amprentă, mărcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(O ~ esențială a acestui fenomen este...)* **5.** calitate, natură. *(~ unui lucru.)* **6.** calitate, valoare. *(~ deosebită a unui produs de artă.)* **7.** calitate, virtute, (rar) bun. *(Caracterul lui e o ~ de preț.)* **8.** calitate, dar, har. *(Are ~ de a provoca râsul.)* **9.** facultate, proprietate. *(Magnetul are ~ de a atrage fierul.)* **10.** dar, putere. *(Are unele ~ miraculoase.)* **11.** aptitudine, capacitate, facultate, posibilitate. *(~i intelectuale.)*

însușit adj. v. CARACTERISTIC. DEFINITORIU. DISTINCT. DISTINCTIV. DOMINANT. PARTICULAR. PROPRIU. SPECIFIC. TIPIC.

ÎNȘELÁ vb. **1.** a ademeni, a amăgi, a încînta, a minți, a momi, a păcăli, a prosti, a purta, a trișa, (livr.) a iluziona, (înv. și reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a șutili, (reg.) a șugui, (Transilv. și Ban.) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tășca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprínde, (fam.) a dúce, a fraieri, a șmecheri, (fam. fig.) a árde, a frige, a încălța, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu minciuni.)* **2.** a trăda, (înv.) a vicleni, (fam. fig.) a încornora. *(Și-a ~ nevasta.)* **3.** a escroca, a pungăși, (Mold.) a șufări, (fam.) a coțcări, a potlogări, a șmecheri. *(Pentru ce m-ai ~ la bani?)* **4.** a greși. *(S-a ~ în privința lui.)*

înșelá vb. v. ÎNȘEUA.

ÎNȘELÁRE s. **1.** ademenire, amăgire, înșelăciune, înșelătorie, momire, păcăleală, păcălire, păcălit, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)* **2.** trădare. *(~ soției.)* **3.** escrocare, pungășíre, (fam.) potlogăríre. *(~ unei persoane.)*

înșeláre s. v. ÎNȘEUARE.

înșelát adj. v. ÎNȘEUAT.

ÎNȘELÁT adj., s. **1.** adj. ademenit, amăgit, păcălit, prostit, trișat, (Transilv. și Ban.) celuít, (înv.) prilestít, (fam.) dus, fraierít, (fam. fig.) pingelít, pingeluít, (fig.) buzát. *(Om ~.)* **2.** adj. ademenit, amăgit, momit, sedus, (reg.) rușinát, (înv.) prilestít. *(O fată ~.)* **3.** adj., s. trădat, (fam. fig.) încornorát. *(~ în căsnicie.)* **4.** adj. escrocat, pungășit. *(Persoană ~.)* **5.** adj. păgubit, (fam.) moflúz. *(A ieșit ~.)*

ÎNȘELĂCIÚNE s. **1.** ademenire, amăgire, înșelare, înșelătorie, momire, păcăleală, păcălire, păcălit, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)* **2.** *(JUR.)* adulter, infidelitate, necredință, (înv.) preacurvie, preacurvíre, preaiubíre, vicleníe, (fig.) trădáre. *(~ în relațiile conjugale.)* **3.** escrocherie, hoție, impostură, înșelătorie, pungășeálă, pungășie, șarlatanie, șmecherie, (livr.) tripotáj, (rar) șarlatanerie, șarlatanísm, șmecherlíc, (pop. și fam.) pezevenclíc, potlogăríe, (Mold.) șolticărie, (înv.) calpuzanlíc, matrapazlăríe, meșteșúg, șălvíríe, (înv., în Mold.) șulerie, (fam.) coțcărie, matrapazlíc, pehlivăníe, pișicherlíc, șmechereálă, (înv. fam.) cóțcă, (fig.) panglicărie, scamatorie. *(Se ține numai de ~ i.)* **4.** înșelătorie, (rar) mistificáre, (înv. și reg.) marghiolíe. *(Un act de ~ grosolan.)* **5.** înșelătorie, păcăleală, (fam.) cacealmá. *(A suferit o ~.)*

ÎNȘELĂTÓR s., adj. **1.** s., adj. ademenitor, amăgitor, seducător, (rar) momitór, (înv.) balamút, celuitór, prilăstitór, prilestéț. *(Un ~ de*

profesie.) **2.** adj. amăgitor, (livr.) iluzóriu, (înv. și reg.) părút, (Transilv. și Ban.) cealău, (Munt.) mîglisitór, (fig.) deșért, mincinós. *(O imagine ~.)* **3.** adj. iluzoriu, neîntemeiat, (rar) părélnic. *(Speranțe ~.)* **4.** adj. perfid, viclean, (livr.) insidiós. *(O propunere ~.)* **5.** s. escroc, hoț, impostor, pungaș, șarlatan, șnapan, (rar) pîrlea (art.), (pop. și fam.) pezevénchi, potlogár, (înv. și reg.) máfler, pîrláci, (reg.) pasmarghiól, potcáș, (Mold., Bucov. și Dobr.) șalvír, (înv.) calpuzán, (înv., în Mold.) șúler, (fam.) coțcár, pehliván, pișichér, (fig.) panglicár, papugíu, scamatór. *(Mare ~ mai e și ăsta!)*

ÎNȘELĂTORÍE s. **1.** ademenire, amăgire, înșelare, înșelăciune, momire, păcăleală, păcălire, păcălit, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)* **2.** escrocherie, hoție, impostură, înșelăciune, pungășeală, pungășie, șarlatanie, șmecherie, (livr.) tripotáj, (rar) șarlataneríe, șarlatanísm, șmecherlíc, (pop. și fam.) pezevenclíc, potlogărie, (Mold.) șolticărie, (înv.) calpuzanlíc, matrapazlărie, meșteșúg, șălvirie, (înv., în Mold.) șuleríe, (fam.) coțcărie, matrapazlíc, pehlivănie, pișicherlíc, șmechereálă, (înv. fam.) cóțcă, (fig.) panglicărie, scamatorie. *(Se ține de afaceri dubioase și tot ce face e o ~.)* **3.** înșelăciune, (rar) mistificáre, (înv. și reg.) marghiolíe. *(Un act de ~ grosolan.)* **4.** înșelăciune, păcăleală, (fam.) cacealmá. *(A suferit o ~.)*

ÎNȘEUÁ vb. (înv.) a înșela. *(A ~ calul.)*

ÎNȘEUÁRE s. (înv.) înșelăre. *(~ calului.)*

ÎNȘEUÁT adj. (înv.) înșelát. *(Cal ~.)*

ÎNȘFĂCÁ vb. a apuca, a înhăța, a lua, a prinde, (pop. și fam.) a căpui, (pop.) a încăibăra, (prin Transilv.) a agimba, (Mold. și Transilv.) a găbji, a găbui, (grecism înv.) a proftaxi, (fam. fig.) a căptuși, a umfla. *(~ în mînă o bîtă.)*

ÎNȘFĂCÁRE s. înhățare, luare, prindere, (fam. fig.) umfláre. *(~ cuiva.)*

ÎNȘIRÁ vb. **1.** a (se) alinia, a (se) înșirui, a (se) ordona, a (se) rîndui, (înv. și reg.) a (se) șirui. *(S-au ~ în tăcere.)* **2.** a (se) înșirui, (pop.) a (se) înfira. *(~ mărgelele pe ață.)* **3.** a se înșirui, a se perinda, a se rîndui, a se succeda, a urma. *(Zilele se ~ unele după altele.)* **4.** a enumera, a înșirui, (înv.) a număra. *(A ~ toate avantajele metodei.)*

ÎNȘIRÁRE s. **1.** înșiruire, perindare, succedare, succesiune. *(~ zilelor una după alta.)* **2.** enumerare, enumerație, înșiruire. *(A face ~ tuturor elementelor.)* **3.** înșiruire, serie, succesiune, șir. *(O lungă ~ de argumente.)*

ÎNȘIRÁT adj. aliniat, înșiruit, rînduit. *(Coloane ~.)*

ÎNȘIRUÍ vb. **1.** a (se) alinia, a (se) înșira, a (se) ordona, a (se) rîndui, (înv. și reg.) a (se) șirui. *(S-au ~ în tăcere.)* **2.** a (se) înșira, (pop.) a (se) înfira. *(A ~ mărgelele pe ață.)* **3.** a se înșira, a se perinda, a se rîndui, a se succeda, a urma. *(Zilele se ~ unele după altele.)* **4.** a enumera, a înșirui, (înv.) a număra. *(A ~ toate avantajele metodei.)*

ÎNȘIRUÍRE s. **1.** înșirare, perindare, succedare, succesiune. *(~ zilelor una după cealaltă.)* **2.** enumerare, enumerație, înșirare. *(O ~ completă.)* **3.** înșirare, serie, succesiune, șir. *(O lungă ~ de raționamente.)*

ÎNȘIRUÍT adj. aliniat, înșirat, rînduit. *(Coloane ~.)*

ÎNȘTIINȚÁ vb. **1.** a anunța, a aviza, a informa, a încunoștința, a vesti. *(A ~ pe cineva despre ceva.)* **2.** a anunța, a comunica, a informa, a încunoștința, a vesti, (rar) a semnaliza, (Transilv. și Ban.) a știrici. *(Vă ~ că trebuie să fiți prezenți.)* **3.** a anunța, a încunoștința, a vesti, (înv.) a publica, a publicarisi, a publicălui, a publicui. *(A ~ ceva cuiva.)* **4.** a avertiza, a informa, a preveni, (prin Transilv. și Ban.) a priti, (înv.) a prevesti. *(Te ~ că mîine vine controlul.)*

ÎNȘTIINȚÁRE s. **1.** anunțare, informare, încunoștințare, vestire. *(~ cuiva despre ceva.)* **2.** anunțare, încunoștințare, vestire, (înv.) publicáre, publicație, publicuíre. *(~ a ceva făcută cuiva.)* **3.** (concr.) afiș, anunț, (livr.) placát, (pop.) afípt, (înv.) publicație. *(O ~ anunța orarul.)* **4.** (concr.) anunț, aviz, comunicare, încunoștințare, mesaj. *(A primit acasă o ~.)* **5.** (concr.) comunicare, informație, știre, veste. *(O ~ de mare importanță.)* **6.** (concr.) notă. *(O ~ de ziar.)* **7.** avertizare, informare, prevenire, (înv.) prevestire. *(~ cuiva asupra controlului de mîine.)*

ÎNȘURUBÁ vb. a strînge, (pop.) a șurubui, (reg.) a șurubi. *(A ~ piulița.)*

ÎNȘURUBÁRE s. strîngere, strîns. *(~ piuliței.)*

ÎNTĂRÍ vb. **1.** a (se) învîrtoșa, a (se) solidifica, (înv. și reg.) a (se) slei. *(Lava fierbinte s-a ~.)* **2.** a se bătători, a se înțeleni, a se învîrtoșa. *(Pămîntul s-a ~.)* **3.** a (se) durifica. *(A ~ un metal.)* **4.** a se împietri, a se învîrtoșa. *(Pîinea s-a ~.)* **5.** *(CONSTR.)* a (se) consolida, (pop.) a (se) înțepeni, (înv. și reg.) a (se) tocmi. *(A ~ fundația unui imobil.)* **6.** *(MIL.)* a (se) fortifica, (rar) a (se) retranșa, (înv.) a (se) întemeia. *(A ~ un loc, un oraș.)* **7.** a (se) fortifica, (fig.) a (se) căli, a (se) oțeli. *(S-a ~ în lupte.)* **8.** *(MED.)* a (se) fortifica, a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) reconforta, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) tonifica, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vînjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a ~ după boală.)* **9.** a se accentua, a se amplifica, a crește, a se intensifica, a se înteți, a se mări, a spori. *(Viteza vîntului s-a ~.)* **10.** a (se) amplifica, a (se) intensifica, a (se) mări, a (se) potența. *(A ~ valoarea unei mărimi fizice.)* **11.** *(JUR.)* a autentifica, a legaliza, (înv.) a protocoli. *(A ~ un act.)* **12.** *(JUR.)* a confirma, a consacra, a consfinți, a ratifica, a sancționa, a valida, (înv.) a sacra. *(Adunarea a ~ aceste măsuri.)* **13.** *(JUR.)* a confirma, a recunoaște, a valida. *(L-a ~ în funcție.)* **14.** a adeveri, a arăta, a

atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **15.** a argumenta, a demonstra, a dovedi, a proba, a susține. *(Și-a ~ temeinice ideile.)* **16.** a se consolida, a se stabiliza. *(Situația lor s-a ~.)* **17.** a consolida, (înv.) a statornici. *(Aceasta i-a ~ faima.)* **18.** a (se) consolida, a (se) strînge, (fig.) a (se) cimenta. *(Au ~ relațiile de prietenie.)* **19.** a accentua, a evidenția, a marca, a puncta, a releva, a reliefa, a sublinia, (livr.) învedera, a potența. *(A ~ calitățile lucrării.)*

ÎNTĂRÍRE s. **1.** învîrtoșare, solidificare, (înv.) solidificație. *(~ lavei răcite.)* **2.** durificare. *(~ unui metal.)* **3.** *(CONSTR.)* consolidare, (pop.) înțepenire. *(~ fundației unui imobil.)* **4.** *(MIL.)* fortificare, (rar) retrașare. *(~ unei cetăți.)* **5.** fortificare, (fig.) călire, oțelire. *(~ lui în luptă.)* **6.** *(MED.)* fortificare, îndreptare, înfiripare, întremare, înzdrăvenire, reconfortare, refacere, restabilire, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ lui după boală.)* **7.** creștere, intensificare, întețire, mărire, sporire. *(~ vitezei vîntului.)* **8.** amplificare, intensificare, mărire, potențare. *(~ unei mărimi fizice.)* **9.** *(JUR.)* autentificare, legalizare. *(~ unui act.)* **10.** *(JUR.)* confirmare, consacrare, consfințire, ratificare, sancționare, sancțiune, validare, (înv.) sacráre. *(~ a unei legi.)* **11.** *(JUR.)* confirmare, recunoaștere, validare. *(~ unui deputat.)* **12.** adeverire, arătare, atestare, certificare, confirmare, demonstrare, demonstrație, dovedire, probare, probă, (livr.) coroboráre. *(~ celor spuse.)* **13.** consolidare, stabilizare. *(~ situației lor.)* **14.** consolidare, (înv.) statornicíre. *(~ faimei lui.)* **15.** consolidare, strîngere, (fig.) cimentáre. *(~ relațiilor economice dintre...)* **16.** accentuare, evidențiere, marcare, relevare, reliefare, subliniere, (livr.) potențáre. *(~ unor caracteristici ale lucrării.)*

ÎNTĂRÍT adj. **1.** învîrtoșat, solidificat, (reg.) vîrtojit. *(Lavă, substanță ~.)* **2.** bătătorit, înțelenit, învîrtoșat. *(Pămînt ~.)* **3.** tare, uscat. *(Pîine ~.)* **4.** *(CONSTR.)* consolidat, (pop.) înțepenít. *(Un zid ~.)* **5.** *(MIL.)* fortificat, (înv.) táre. *(O cetate ~.)* **6.** fortificat, (fig.) călít, oțelít. *(Ostaș ~ în luptă.)* **7.** *(MED.)* fortificat, îndreptat, înfiripat, întremat, înzdrăvenit, reconfortat, refăcut, restabilit, tonificat, (Mold.) pribolít. *(Om ~ după o boală.)* **8.** amplificat, crescut, intensificat, mărit, potențat, sporit. *(O valoare fizică mult ~.)* **9.** *(JUR.)* autentificat, legalizat. *(Act ~.)* **10.** *(JUR.)* confirmat, consacrat, consfințit, ratificat, sancționat, validat. *(Măsură, lege ~.)* **11.** accentuat, evidențiat, marcat, reliefat, subliniat, (livr.) potențát. *(Semnificație ~.)*

ÎNTĂRITÓR adj., s **1.** adj., s. *(FARM.)* fortifiant, fortificant, reconfortant, tonic, tonifiant, (rar) reconstituánt, (înv.) reconfortatór. *(Un medicament ~.)* **2.** adj. (livr.) sténic, tónic. *(Un factor ~.)*

ÎNTĂRITÚRĂ s. *(MIL.)* fortificație, (rar) retranșament, (înv.) apărătúră, tăríe, zămcă. *(Sistem de ~i la o cetate.)*

ÎNTĂRÎTÁ vb. **1.** a asmuți, a atîța, a hărțui, a provoca, a stîrni, (pop.) a sumuța, a zădărî, (Mold. și Bucov.) a hărăți. *(~ câinii.)* **2.** a agita, a atîța, a incita, a instiga, a provoca, a stîrni, a tulbura, (pop.) a sumuța, (înv. și reg.) a scorni, (reg.) a smomi, a zădărî, (fig.) a asmuți, a monta. *(El ~ masele.)* **3.** a (se) îndîrji, a (se) înfuria, a (se) înverșuna. *(Nu-l mai ~ și tu!)*

ÎNTĂRÎTÁRE s. **1.** asmuțire, atîțare, provocare, stîrnire, (pop.) zădăríre. *(~ câinilor.)* **2.** atîțare, incitare, instigare, instigație, provocare, stîrnire, tulburare, (rar) incitáție, provocáție, (pop.) zădăríre. *(~ maselor.)*

ÎNTĂRÎTÁT adj. **1.** asmuțit, stîrnit. *(Câini ~.)* **2.** atîțat, incitat, instigat, provocat, stîrnit, (pop.) zădărît. *(Om ~.)* **3.** furios, îndîrjit, înfuriat, înverșunat, mîniat, mînios, pornit, (livr.) obstinát, (pop.) îndrăcít, năbădăiós, oțărît, (înv. și reg.) scîrbít, (reg.) năvîrliós, (înv., în Transilv.) firétic, (fam.) burzuluít, zborșít, (fig.) turbát. *(Un om ~.)*

ÎNTEMEIÁ vb. **1.** a constitui, a crea, a ctitori, a funda, a institui, a înființa, a organiza, (astăzi rar) a statornici, (înv.) a sădi, a stabili, a statori, a temeli, (grecism înv.) a sistisi, (fig.) a urzi. *(A ~ corpul grănicerilor.)* **2.** a crea, a făuri, a înfăptui, a realiza. *(A ~ un stat național unitar.)* **3.** a înființa, (înv. fig.) a așeza. *(A ~ un nou sat.)* **4.** a se baza, a se bizui, a conta, a se fundamenta, a se încrede, a se sprijini, (înv. și reg.) a se nădăi, (înv.) a se așeza, a se încredința, a se încumeta, a nădăjdui, a se semeți, a se stărui, (fig.) a mîza, a se rezema. *(Toată teoria lui se ~ pe...)*

întemeiá vb. v. AUTORIZA. FORTIFICA. ÎNDREPTĂȚI. ÎNGĂDUI. ÎNTĂRI. JUSTIFICA. PERMITE.

ÎNTEMEIÁT adj., adv. **1.** adj. fundamentat, îndreptățit, just, justificat, legitim, logic, motivat, serios, temeinic, (livr.) îndrituít, (fig.) nînecuvîntát. *(Are obiecții ~; o scuză ~.)* **2.** adv. drept, just, temeinic. *(A judecat ~.)*

ÎNTEMEIÉRE s. **1.** constituire, creare, fundare, instituire, înființare, organizare, (astăzi rar) statornicíre. *(~ corpului grănicerilor.)* **2.** creare, făurire, înfăptuire, realizare. *(~ unui stat național unitar.)* **3.** fundare, zidire. *(~ Romei.)*

ÎNTEMEIETÓR s. **1.** ctitor, fondator, (înv.) așezătór, (înv. fig.) urzitór. *(~ al unui așezămînt.)* **2.** creator, făuritor, fondator, (înv.) tocmitór. *(~ de școală.)*

ÎNTEMNIȚÁ vb. *(JUR.)* a aresta, a deține, a închide, a reține, (înv. și reg.) a robi, (înv.) a arestălui, a arestui, a popri, a temnița, a zăvorî. *(A fost ~ până după proces.)*

ÎNTEMNIȚÁRE s. *(JUR.)* arest, arestare, deținere, închidere, reținere, (pop.) popreálă. *(~ lui n-a durat decît o zi.)*

ÎNTEMNIȚÁT s., adj. *(JUR.)* **1.** s. arestat, deținut, prizonier, (înv.) arestánt, (glumeț) pensionár. *(~ a fost repede eliberat.)* **2.** adj.

arestat, deținut, închis, reținut, (înv.) poprit. *(Persoane ~ și persoane libere.)*

ÎNTEȚÍ vb. **1.** a aținea, a înviora, (rar) a scotoci, (pop.) a zădărî. *(~ focul.)* **2.** a se accentua, a se amplifica, a crește, a se intensifica, a se întări, a se mări, a spori. *(Viteza vîntului s-a ~.)* **3.** a-și iuți. *(Își ~ fuga.)* **4.** a crește, a se îndîrji, a spori, (fig.) a se ascuți. *(Lupta s-a ~ în intensitate.)* **5.** a se îndîrji, a se înversuna. *(Disputa s-a ~.)* **6.** a (se) intensifica, (fig.) a (se) aprinde, a (se) încinge. *(Confruntarea dintre ei s-a ~.)*

ÎNTEȚÍRE s. **1.** aținare, înviorare. *(~ focului.)* **2.** creștere, intensificare, întărire, mărire, sporire. *(~ vitezei vîntului.)*

întinà vb. v. BATJOCORI. COMPROMITE. DEZONORA. ÎMPOTMOLI. ÎNGLODA. ÎNNĂMOLI. NĂMOLI. NECINSTI. NOROI. PÎNGĂRI. PROFANA. SPURCA. TERFELI.

întinăre s. v. BATJOCORIRE. COMPROMITERE. DEZONORARE. NECINSTIRE. PÎNGĂRIRE. PROFANARE. SPURCARE. TERFELIRE.

întinát adj. v. PÎNGĂRIT. PROFANAT. SPURCAT.

ÎNTÍNDE vb. **1.** a încorda, a tensiona, a trage. *(A ~ firele textile.)* **2.** a încorda, a înstruna, a struni. *(A ~ arcul.)* **3.** a se lărgi. *(Pulovcrul s-a ~ după spălat.)* **4.** a se înălța, a se ridica. *(Se ~ și nu ajunge la lampă.)* **5.** (înv.) a tinde. *(A ~ amîndouă mîinile.)* **6.** a da. *(Îi ~ mîna.)* **7.** a desface, a desfășura, a răsfira. *(Pasărea își ~ aripile.)* **8.** a (se) alungi, a (se) lungi, a (se) prelungi. *(Ceva care se ~ în afară.)* **9.** a se lungi, a se prelungi, a ține. *(Șirul se ~ pînă departe.)* **10.** a (se) continua, a (se) lungi, a (se) prelungi. *(Drumul se ~ pînă în pădure.)* **11.** a ajunge, a merge. *(Cîmpia se ~ pînă la Dunăre.)* **12.** a (se) destinde, a (se) îndrepta. *(Și-a ~ corpul.)* **13.** a se culca, a se lungi, a se trînti, (înv.) a se tinde. *(S-a ~ puțin după amiază.)* **14.** a se lungi, a se tolăni, (reg.) a răcăși, (prin Munt. și Olt.) a răbuni, (Mold.) a se tologi. *(Ce te-ai ~ așa?)* **15.** a (se) așeza, a (se) așterne, a (se) culca, a (se) lungi, a (se) pune. *(S-a ~ din nou la pămînt.)* **16.** a arunca, a azvîrli, a culca, a dărîma, a doborî, a lungi, a prăbuși, a prăvăli, a răsturna, a trînti, (pop. și fam.) a aștérne, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(L-a ~ la pămînt cu o lovitură.)* **17.** a expune, a pune. *(A ~ rufele la uscat.)* **18.** a arăta, a etala, a expune. *(Își ~ marfa pe tarabă.)* **19.** a așeza, a așterne, a pune. *(~ fața de masă.)* **20.** a unge. *(~ untul pe pîine.)* **21.** a da, a încredința, a înmîna, a preda, a remite, a transmite, (livr.) a confia, (înv.) a încréde, a paradosi, a pridădi, a pristăvlisi, a teslimarisi, a teslimatisi, a tinde. *(I-a ~ o scrisoare.)* **22.** a (se) extinde. *(Se ~ pe o suprafață tot mai mare.)* **23.** a (se) extinde, a (se) lărgi, a (se) lăți, a (se) mări. *(Și-a ~ stăpînirea peste...)* **24.** a se extinde, a se lăți, a se propaga, a se răspîndi, (rar) a pălălăi, (pop.) a mérge, (înv. și reg.) a pălăi, (înv.) a sări. *(Focul s-a ~ repede și la vecini.)* **25.** a (se) difuza, a (se) duce, a (se) împrăștia, a (se) lăți, a (se) propaga, a (se) răspîndi, a (se) transmite, (rar) a (se) vehicula, (înv.) a (se) povesti, a (se) vesti. *(Știrea s-a ~ peste tot.)* **26.** a circula, a se extinde, a se împrăștia, a se lăți, a se propaga, a se răspîndi, a se transmite, (înv.) a se răschira, a se tinde. *(Zvonul se ~ din gură în gură.)* **27.** a (se) desfășura, (Mold.) a (se) diștérne. *(Acțiunea se ~ pe o anumită perioadă.)* **28.** a continua, a (se) lungi, a (se) prelungi, a ține. *(Petrecerea s-a ~ pînă a doua zi.)* **29.** a îndrepta, a întoarce, a ochi, a ținti. *(~ arma spre...)*

întinde vb. v. CUTEZA. ÎNCUMETA. ÎNDRĂZNI. OBRĂZNICI.

ÎNTÍNDERE s. **1.** încordare, tensionare, tragere. *(~ firelor textile.)* **2.** încordare, înstrunare, strunire, (înv.) încordătură. *(~ arcului.)* **3.** lărgire. *(~ puloverului.)* **4.** încordare, tensiune. *(~ mușchilor.)* **5.** extensiune, extindere. *(Mișcări de ~ a brațelor.)* **6.** lungire, prelungire. *(~ șirului pînă pe strada următoare.)* **7.** distanță, lungime. *(Pe o ~ de circa 2 km.)* **8.** mărime, suprafață. *(~ unui loc.)* **9.** cuprins, întins, spațiu, suprafață, teritoriu, (înv.) cuprindere, olát. *(Pe toată ~ țării.)* **10.** față, întins, suprafață, (înv.) surfață. *(Pe ~ mării, a cîmpiei.)* **11.** culcare, culcat, lungire, trîntire. *(~ cuiva după amiază.)* **12.** etalaj, etalare, expunere. *(~ mărfii pe tarabă.)* **13.** așezare, așternere, punere. *(~ feței de masă.)* **14.** ungere, uns. *(~ untului pe pîine.)* **15.** lungire, prelungire. *(~ banchetului pînă în zori.)* **16.** durată, lungime, mărime. *(~ unei zile.)* **17.** durată, interval, perioadă, răstimp, timp, (reg.) ráhat. *(Pe toată ~ examenului.)* **18.** bogăție, vastitate. *(~ cunoștințelor sale.)* **19.** *(MUZ.)* ambitus, diapazon, registru.

întínge vb. v. ÎNMUIA. MUIA. UDA. UMEZI.

ÎNTÍNS adj., s. **1.** adj. *(TEXT.)* tensionat. *(Fire ~.)* **2.** adj. încordat, înstrunat, strîns, strunit. *(Arc ~.)* **3.** adj. larg, lărgit, lățit. *(Un pulover ~.)* **4.** adj. (înv.) tins. *(Picior ~.)* **5.** adj. desfăcut, desfășurat. *(Pasăre cu aripile ~.)* **6.** adj. lung, prelung. *(Un șir ~ de oameni.)* **7.** adj. culcat, lungit, tolănit, trîntit, (reg.) răbunít, (Mold.) tologit. *(Stă puțin ~ după amiază.)* **8.** adj. așezat, instalat, (înv. și reg.) tins. *(Tabără ~; cort ~.)* **9.** adj. așternut, pregătit, pus. *(Masă ~.)* **10.** adj. uns. *(Untul era ~ pe pîine.)* **11.** adj. cuprinzător, larg, mare, vast, (înv. și reg.) meréu, (înv.) desfătát. *(Un spațiu ~.)* **12.** adj. amplu, larg, mare. *(Știrea ocupa un spațiu ~ în ziar.)* **13.** adj. larg, spațios, vast. *(Bulevarde ~.)* **14.** s. cuprins, întindere, spațiu, suprafață, teritoriu, (înv.) cuprindere, olát. *(Pe tot ~ țării.)* **15.** s. față, întindere, suprafață, (înv.) surfață. *(Pe ~ mării, al cîmpiei.)* **16.** adj. neted, plan, șes. *(Un loc ~.)* **17.** adj. neted. *(Piele ~.)* **18.** adj. bogat, mare, vast. *(Are o experiență ~.)* **19.** adj. grabnic, grăbit, iute, precipitat, rapid, repede, repezit, zorit, (înv. și pop.) silit, sîrnic, (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)*

întinzătoáre s. v. LAMBĂ. VĂTRAI.

ÎNTINZĂTÓR s. *(TEHN.)* **1.** cordar, strună, (reg.) áripă, chéie, încordátor, lemnúș, límbă, lopățícă, pánă, răsucitoáre, săgeátă, struneálă, sucitór. *(~ la ferăstrău.)* **2.** întorcător, slobozitor, (reg.) încordátor, zăvór, (Munt.) criveá, (Mold. și Bucov.) pochihéci, (Olt. și Ban.) zăteá. *(~ la războiul de țesut.)*

întinzător s. v. CĂPĂSTRU.

ÎNTIPĂRÍ vb. **1.** a (se) imprima. *(A ~ ceva pe suprafața unui obiect.)* **2.** (înv.) a-și tipări. *(Își ~ urmele în zăpadă.)* **3.** a imprima, a săpa. *(Vremea a ~ brazde adînci pe fruntea lui.)*

întipări vb. v. FIXA. RĂMÎNE.

ÎNTIPĂRÍRE s. **1.** imprimare. *(~ a ceva pe suprafața unui obiect.)* **2.** tipar, urmă, (fig.) amprentă. *(Picioarele lăsau ~i adînci în noroi.)*

întipărire s. v. FIXARE.

întíri vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. ÎNȚĂRCA.

ÎNTÍI adj. dintîi, prim. *(Lucrul ~ pe care vrem să-l discutăm.)*

ÎNTÎIETÁTE s. precădere, preponderență, primat, primordialitate, prioritate, (înv.) protíe, protimíe, protimisíre, protímisis. *(~ acordată unei probleme.)*

întîietór adj. v. PRIORITAR.

ÎNTÍIUL num. primul. *(A ajuns acolo ~.)*

ÎNTÎLNÍ vb. **1.** a (se) vedea, (pop.) a (se) găsi, (înv. și reg.) a (se) întîmpina, a (se) tîlni. *(Cînd v-ați ~ ultima oară?)* **2.** a se confrunta, a se înfrunta, a se întrece. *(Echipele se ~ mîine.)* **3.*** (fig.) a întîmpina. *(~ mari greutăți.)*

ÎNTÎLNÍRE s. **1.** întrevedere, (pop.) vedére, (înv.) tîlníș. *(O ~ fructuoasă între...)* **2.** adunare, (înv.) împreunáre. *(~ candidatului cu alegătorii.)* **3.** *(SPORT)* dispută, întrecere, joc, meci, partidă. *(~ a durat doar trei minute.)*

ÎNTÎMPINÁ vb. **1.** a primi, (înv. și reg.) a sprijíni, (reg.) a prijíni, (înv.) a tîmpina. *(A ~ oaspeții cu pîine și sare.)* **2.*** (fig.) a întîlni. *(~ unele greutăți.)*

întîmpiná vb. v. ÎNTÎLNI. RĂSPUNDE. REPLICA. RIPOSTA. VEDEA.

ÎNTÎMPINÁRE s. **1.** primire, (înv.) tîmpináre, tîmpinát. *(~ cuiva cu pîine și sare.)* **2.** *(BIS.)* *întîmpinarea Domnului* = (pop.) streténie, (reg.) ziua úrsului. **3.** *(JUR.)* contestație. *(A înaintat o ~ împotriva deciziei.)*

ÎNTÎMPLÁ vb. **1.** a se petrece, a se produce, a surveni, (înv. și reg.) a se prileji, (înv.) a se purta. *(S-au ~ multe lucruri de atunci.)* **2.** a fi, a se petrece. *(Cum s-a ~?)* **3.** a apărea, a interveni, a se ivi, a se produce, a surveni. *(S-a ~ o schimbare.)* **4.** a se produce, a surveni, a veni. *(Seismul s-a ~ pe neașteptate.)* **5.** a se desfășura, a evolua, a se petrece, (înv.) a se purta. *(Iată cum s-au ~ faptele.)* **6.** a se petrece, (înv.) a se tréce. *(Cîte nu s-au ~ între noi!)* **7.** (înv. și reg.) a se sfeti. *(Să vezi ce i s-a ~.)* **8.** a se face. *(Cum a zis, așa s-a ~.)* **9.** a se pomeni, (reg.) a se da. *(Așa ceva nu s-a mai ~.)* **10.** a se nimeri, a se potrivi, (pop.) a se brodi, (înv. și reg.) a se prileji, a se prilejui, (Transilv.) a tălăli, (prin Maram.) a se tîlni, (Ban.) a se zgodi. *(S-a ~ să fiu acolo.)* **11.** a apuca, a nimeri, (Munt.) a răgădui. *(Îl lovea cu ce se ~.)*

întîmplá vb. v. ÎMPLINI. ÎNDEPLINI. ÎNFĂPTUI. REALIZA.

ÎNTÎMPLÁRE s. **1.** caz, fapt. *(~ din Vaslui.)* **2.** chestiune, fapt, lucru. *(A survenit o ~ neprevăzută.)* **3.** episod. *(O ~ din viața cuiva.)* **4.** pățanie, peripeție, (Mold.) jítie, (fam.) istórie, tărășénie. *(A trecut prin multe ~.)* **5.** împrejurare, ocazie, prilej. *(~ a făcut ca ...)* **6.** hazard, (fig.) loterie. *(Totul a depins atunci de ~.)* **7.** nimereală, (Ban.) zgoádă. *(A face ceva la ~.)*

ÎNTÎMPLĂTÓR adj. **1.** accidental, incidental, ocazional, sporadic, (livr.) aleatóriu, contingént, stocástic, (rar) cazuál, (înv.) simptomátic. *(Fenomen, eveniment ~.)* **2.** incidental, neprevăzut, (livr.) fortuít. *(O întîlnire ~.)* **3.** arbitrar. *(O alegere ~.)*

ÎNTÎRZIÁ vb. **1.** a zăbovi, (pop.) a pregeta, (înv. și reg.) a pesti, (reg.) a băciui, a îngădui, (fig.) a se încurca. *(A ~ mai mult într-un loc.)* **2.** a sta, a zăbovi. *(Să nu ~ mult acolo!)* **3.** a amîna, a încetini. *(A ~ producerea unui fenomen.)* **4.** a lungi, a tărăgăna, a tergiversa, a trena, (înv.) a prelungi. *(A mai ~ soluționarea problemei.)*

ÎNTÎRZIÁT adj. **1.** (înv.) zăbávnic, zăbovít, zăbovitór. *(Un om ~ la serviciu.)* **2.** tardiv, tîrziu. *(O intervenție ~.)* **3.** restant. *(Plată ~.)* **4.** *(MED.)* arierat, înapoiat. *(Persoană ~.)*

ÎNTÎRZIÉRE s. **1.** zăbovire, (pop.) pregetáre, (reg.) pregetătúră. *(~ cuiva într-un loc.)* **2.** zăbavă, (pop.) zăbovire, (înv.) pesteálă. *(Să mergem acolo fără ~.)* **3.** amînare, încetinire. *(~ producerii unui fenomen.)*

ÎNTOÁRCE vb. **1.** a se înapoia, a reveni, a veni, (pop.) a se înturna, (prin Ban.) a proveni, (înv.) a se toárce, a se turna. *(Cînd te-ai ~ acasă?)* **2.** a reapărea, a recidiva, a reveni, (reg.) a se înturna. *(I s-a ~ boala.)* **3.** *(FIZ.)* a se răsfrînge, a se reflecta, a se repercuta, a reveni, (înv.) a se refrînge. *(Unda sonoră se ~ la întîlnirea unui obstacol.)* **4.** a răspunde, a replica. *(I-a ~ vreo două!)* **5.** a (se) învîrti, a (se) răsuci, a (se) roti, a (se) suci, (reg.) a (se) rotila. *(~ cheia în broască.)* **6.** (pop.) a cîrni. *(~ cîrma spre dreapta.)* **7.** a da. *(A ~ filele la o carte.)* **8.** a răsturna, (reg.) a îmburda. *(A ~ mămăliga.)* **9.** a îndrepta, a întinde, a ochi, a ținti. *(A ~ arma spre mine.)*

întoárce vb. v. ANALIZA. CASTRA. COMENTA. DA. EXPLICA. INTERPRETA. ÎNAPOIA. JUGĂNI. METAMORFOZA. MODIFICA. PLĂTI. PREFACE. PRESCHIMBA. REDA. RESTITUI. SCHIMBA. SCOPI. STERILIZA. TĂLMĂCI. TÎLCUI. TRADUCE. TRANSFORMA. TRANSPUNE.

ÎNTOÁRCERE s. **1.** înapoiere, revenire, venire, (pop.) înturnáre, înturnát. *(După ~ lui acasă.)* **2.** întors, retur. *(Ducere și ~.)* **3.** *(FIZ.)* răsfrîngere, reflectare, reflexie, repercutare. *(~ unei unde.)* **4.** întors, învîrtire, răsucire, rotire, sucire. *(~ unui buton, unui contact.)* **5.** învîrteală, învîrtire, învîrtit, învîrti-

tură, răsucire, rotaţie, rotire, rotit, (pop.) rotitură, rotocól. *(O ~ de 360 de grade.)* **6.** întors, răsturnare. *(~ mămăligii.)*

întoárcere s. v. CASTRARE. ÎNAPOIERE. JUGĂNIRE. JUGĂNIT. RAMBURSARE. RESTITUIRE. SCOPIRE. SCOPIT. STERILIZARE.

ÎNTÓCMAI adv. **1.** exact, literal, textual, ad litteram. *(A reprodus ~ cele citite.)* **2.** absolut, aidoma, alevea, asemenea, chiar, deopotrivă, exact, identic, (înv. şi pop.) aşijderea, (Mold. şi Bucov.) listai, (prin Bucov.) prici, (Transilv.) tistaş, (prin nord-estul Olt.) tixlím, (înv.) atócma, tij, tócmai. *(Este ~ ca tată-său.)* **3.** chiar, drept, exact, precis, tocmai, (pop.) óblu, tamán, (înv. şi reg.) prísne, (prin Olt.) tam, (înv., în Transilv.) acurát, (pop. fig.) curat. *(Îl nimereşte ~ în frunte; cade ~ pe el; a venit ~ la ora convenită.)* **4.** aşa, exact. *(E ~ cum spui; ai să faci ~ cum ţi-am spus.)* **5.** chiar, exact, tocmai, (înv. şi pop.) săvái, (pop.) óblu, tamán, (înv. şi reg.) aşáşi. *(~ aşa s-a întîmplat.)*

ÎNTOCMÍ vb. **1.** a alcătui, a compune, a crea, a elabora, a realiza, a redacta, a scrie, (înv.) a izvodi, a redija, a tocmi. *(A ~ o operă valoroasă.)* **2.** a alcătui, a compune, a concepe, a elabora, a face, a formula, a redacta. *(El a ~ raportul.)* **3.** a dresa, a redacta. *(A ~ un act, un proces-verbal.)* **4.** a alcătui, a concepe, a plăsmui, a realiza, (fig.) a urzi. *(A ~ o colecţie de folclor.)* **5.** a aranja, a aşeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărţi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **6.** a fixa, a hotărî, a institui, a orîndui, a rîndui, a stabili, a statornici, (înv.) a aşeza, a lega, a politici, a scoáte, a scorni, a tocmi. *(A ~ un impozit.)*

întocmí vb. v. ALCĂTUI. COMPUNE. CONSTITUI. FORMA.

ÎNTOCMÍRE s. **1.** alcătuire, compunere, creare, elaborare, realizare, redactare, scriere, scris, (înv.) izvodire, redacţie, redijáre. *(~ unei opere.)* **2.** concepere, elaborare, formulare, redactare. *(~ unei scrisori.)* **3.** dresare, redactare. *(~ unui proces-verbal.)* **4.** alcătuire, aranjament, aşezare, dispunere, distribuţie, rînduială, structură. *(O anumită ~ a lucrurilor.)* **5.** alcătuire, compunere, formaţie. *(Grupul mergea în următoarea ~...)* **6.** organizare, orînduială, orînduire, rînduială, (înv.) aşezămînt. *(Noua ~ a lucrurilor.)*

întocmitór s. v. ORGANIZATOR.

ÎNTORCĂTÓR s. *(TEHN.)* întinzător, slobozitor, (reg.) încordător, zăvór, (Munt.) criveá, (Mold. şi Bucov.) pochihéci, (Olt. şi Ban.) zătcă. *(~ la războiul de ţesut.)*

ÎNTÓRS adj. **1.** curbat, încovoiat, îndoit, răsucit, strîmb, strîmbat. *(Cui ~.)* **2.** îndoit, răsfrînt, ridicat, suflecat, sumes, tras, (reg.) sumecát. *(Cămaşă cu mînecile ~.)* **3.** *(BOT.)* îndoit, răsfrînt, revolut, (înv.) reflex. *(Frunză ~.)* **4.** învîrtit, răsucit, rotit, sucit. *(A lăsat cheia ~ în broască.)* **5.** sucit. *(Nu mai sta cu gîtul ~.)*

întórs adj. v. BIZAR. CASTRAT. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOLIT. JUGĂNIT. MEŞTEŞUGIT. NĂSTRUŞNIC. NEOBIŞNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SCOPIT. SINGULAR. STERILIZAT. STRANIU.

ÎNTÓRS s. **1.** întoarcere, retur. *(Dus şi ~.)* **2.** întoarcere, învîrtire, răsucire, rotire, sucire. *(~ cheii în broască.)* **3.** întoarcere, răsturnare. *(~ mămăligii.)*

ÎNTORSĂTÚRĂ s. cot, cotitură, curbă, întortochetură, ocol, răsucitură, serpentină, sinuozitate, şerpuire, şerpuitură, (rar) îndoitură, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsúră, sucitúră, (Olt. şi Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)*

întorsătúră s. v. TURNURĂ.

întorsúră s. v. COT. COTITURĂ. CURBĂ. ÎNTORSĂTURĂ. ÎNTORTOCHETURĂ. OCOL. RĂSUCITURĂ. SERPENTINĂ. SINUOZITATE. ŞERPUIRE. ŞERPUITURĂ.

ÎNTORTOCHEÁT adj. **1.** cotit, sinuos, sucit, şerpuit, şerpuitor, (rar) şerpuínd, (înv. şi reg.) şovăit, (înv.) serpentín. *(Un drum ~.)* **2.** (rar) labiríntic. *(Clădire cu culoare ~.)* **3.** încîlcit, încurcat, sucit. *(Fraze ~.)*

întortocheát adj. v. COMPLICAT.

ÎNTORTOCHETÚRĂ s. **1.** cot, cotitură, curbă, întorsătură, ocol, răsucitură, serpentină, sinuozitate, şerpuire, şerpuitură, (rar) îndoitură, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsúră, sucitúră, (Olt. şi Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)* **2.** încîlcitură, încurcătură. *(~ unei fraze.)*

întorţél s. v. CUSCUTĂ. TORŢEL.

ÎNTOTDEAÚNA adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, necontenit, neîncetat, permanent, pururi, totdeauna, veşnic, (pop.) necurmát. *(Erau ~ împreună.)*

ÎNTOVĂRĂŞÍ vb. **1.** a acompania, a conduce, a duce, a însoţi, a petrece, (reg.) a întroloca. *(L-a ~ pînă la poartă.)* **2.** a însoţi, a urma. *(Te ~ oriunde vei pleca.)* **3.** a se asocia, a se grupa, a se însoţi, a se uni, (înv. şi pop.) a se prinde, (reg.) a se ortăci, (Mold. şi Transilv.) a se însîmbra, (prin Transilv.) a se soţi, (înv.) a întra. *(Vino să te ~ cu mine.)*

ÎNTOVĂRĂŞÍRE s. **1.** acompaniere, conducere, însoţire, petrecere. *(~ cuiva pînă la poartă.)* **2.** asociaţie, asociere, tovărăşie, (înv. şi reg.) sîmbră, soţie, (reg.) ortăcíe, simbríe, soţíire. *(~ celor doi negustori n-a durat.)*

întracoáce adv. v. ÎNCOACE.

întraripá vb. v. ÎNARIPA.

întrarmá vb. v. ÎNARMA.

întraurí vb. v. AURI.

întraurít adj. v. AURIT.

ÎNTRE- inter-, intra-.

ÍNTRE prep. **1.** printre. *(Trăieşte ~ străini.)* **2.** (înv.) înde. *(Se consultau ~ ei.)* **3.** din, dintre, printre. *(Cel mai bun ~ toţi.)*

între prep. v. ASUPRA. CĂTRE. ÎNSPRE. LA. PE. SPRE.

întreágă adj. v. CASTĂ. FECIOARĂ. NEPRIHĂNITĂ. VIRGINĂ.

ÎNTREBÁ vb. **1.** a chestiona, a interoga, (pop.) a ispiti, (fig.) a descoáse. *(A ~ pe cineva despre ceva.)* **2.** a asculta, a chestiona, a examina, a interoga, (înv.) a prociti. *(A ~ un elev.)* **3.** a consulta. *(Să-l ~ într-o chestiune.)*

întrebá vb. v. CĂUTA. CERE. VINDE.

ÎNTREBÁRE s. **1.** (rar) interogáție, (înv.) întrebăciúne. *(Semn de ~.)* **2.** chestiune. *(A răspuns bine la prima ~.)*

întrebăciúne s. v. ÎNTREBARE.

ÎNTREBĂTÓR adj. interogativ. *(Ton ~.)*

ÎNTREBUINȚÁ vb. **1.** a aplica, a folosi, a utiliza, (rar) a practica. *(A ~ o nouă metodă.)* **2.** a (se) folosi, a (se) servi, a (se) sluji, a utiliza. *(La ce ~ acest dispozitiv?; ~ ambele mîini.)* **3.** a circula, a se folosi, a se utiliza, a se uzita, (înv.) a se politici. *(Aceste cuvinte se ~ în mod curent.)* **4.** a (se) folosi, a recurge, a se servi, a se sluji, a utiliza, a uza, (înv. și pop.) a prínde, (reg.) a vestegălui. *(Se teme să ~ o disciplină prea severă.)* **5.** a (se) folosi, a se servi, a se sluji, a umbla, a utiliza, a uza. *(~ diverse tertipuri.)* **6.** a (se) folosi, a (se) practica, a (se) utiliza. *(Un obicei care se ~ de mult timp.)* **7.** a consuma, a folosi, a utiliza, (înv.) a metahirisi. *(A ~ 2 m de șfoară pentru...)* **8.** a consuma, a folosi, a pierde. *(Și-a ~ toată ziua reparînd bicicleta.)*

ÎNTREBUINȚÁBIL adj. folosibil, utilizabil. *(Un procedeu ~.)*

ÎNTREBUINȚÁRE s. **1.** aplicare, aplicație, folosire, utilizare. *(~ unei noi metode.)* **2.** consum, consumare, consumație, folosire, utilizare. *(~ unei mari cantități de cherestea pentru...)* **3.** folosință, folosire, utilizare, uz, (înv.) uzáj. *(Obiecte de lungă ~.)* **4.** folosire, purtare, purtat, uzură. *(De atîta ~, pantalonii erau roși.)* **5.** folosire, practicare, utilizare. *(~ unui obicei străvechi.)*

ÎNTREBUINȚÁT adj. folosit, uzitat. *(Care este formula ~?)*

ÎNTRÉCE vb. **1.** a depăși, a devansa. *(L-a ~ în mers.)* **2.** a depăși, a trece. *(Greutatea pachetului ~ 10 kg.)* **3.** a covîrși, a depăși. *(Iubirea ~ toate celelalte sentimente.)* **4.** a depăși, (fig.) a eclipsa. *(Îl ~ prin însușiri.)* **5.** a bate, a birui, a înfrînge, a învinge, (pop.) a dovedi, a prididi, a rămîne, a răpúne, a răzbi, a supăra, (înv. și reg.) a supúne, (înv.) a dobîndi, a fríngе, a pobedi, a răzbáte, a spárge, a tîmpi, a vinci. *(I-a ~ pe dușmani.)* **6.** *(SPORT)* a bate, a dispune, a învinge. *(A ~ la puncte pe adversar.)* **7.** a depăși, (pop.) a lăsa. *(Și-a ~ toți partenerii.)* **8.** a depăși. *(Aceste sarcini ~ puterile lui.)* **9.** a se bate, a se lupta, a se măsura. *(Hai să ne ~ în luptă dreaptă.)* **10.** a se încerca, a se înfrunta, a se măsura, a se pune, (pop.) a se prínde. *(Cine se ~ cu mine?)* **11.** a se confrunta, a se înfrunta, a se întîlni. *(Echipele se ~ mîine.)*

ÎNTRÉCERE s. **1.** depășire, devansare. *(~ cuiva în mers.)* **2.** *(SPORT)* dispută, întîlnire, joc, meci, partidă. *(~ a durat doar trei minute.)* **3.** *(SPORT)* competiție, concurs. *(O ~ de atletism.)* **4.** *(SPORT)* competiție, reuniune. *(O nouă ~ de box.)* **5.** concurență, luptă, rivalitate. *(~ între mai multe concerne.)* **6.** emulație. *(Există acolo o adevărată ~.)*

întrecioení vb. v. CIOCNI. IZBI. LOVI. TAMPONA.

întreciocníre s. v. CIOCNIRE. IZBIRE. LOVIRE. TAMPONARE.

întrecleți vb. v. ÎMPIETRI. ÎNCREMENI. ÎNLEMNI. ÎNMĂRMURI. ÎNȚEPENI. PETRIFICA.

ÎNTREDESCHÍDE vb. a (se) căsca, a (se) crăpa. *(Ușa s-a ~.)*

ÎNTREDESCHÍDERE s. **1.** crăpare, crăpat. *(~ ușii, a ferestrei.)* **2.** (concr.) crăpătură, întredeschizătură. *(Prin ~ ușii.)*

ÎNTREDESCHÍS adj. căscat, crăpat. *(Ușă ~.)*

ÎNTREDESCHIZĂTÚRĂ s. crăpătură, întredeschidere. *(Prin ~ ușii.)*

ÎNTRÉG adj., s. **I.** adj. **1.** complet. *(O cantitate ~.)* **2.** complet, integral. *(Textul ~ al nuvelei.)* **3.** complet, exhaustiv, integral, total. *(Studiu ~; excerptare ~ a unui material.)* **4.** complet, deplin, integral, tot, total. *(Suma ~ de plată.)* **5.** complet, împlinit. *(Cinci ani ~.)* **6.** deplin, împlinit, încheiat. *(Au trecut zece ani ~.)* **7.** bun, plin. *(O zi ~ a tot muncit.)* **8.** rotund. *(Cifră ~.)* **9.** tot. *(~ țară.)* **10.** complet, deplin, integral, total, (livr.) plenár, (înv.) cumplít. *(Mulțumire ~; realizare ~.)* **11.** neînceput, plin. *(Un pahar ~ cu apă.)* **12.** intact, neatins, neștirbit, (pop.) nestricát. *(Paharul a rămas ~ după cădere.)* **13.** intact, neatins, neînceput, (glumeț, fig.) virgín. *(Pachetul de țigări a rămas ~.)* **14.** intact, neatins, nevătămat, sănătos, teafăr, valid, zdravăn, (pop.) nestricát, (înv. și reg.) nebîntuít, (reg.) néted. *(A scăpat ~ din accident.)* **15.** normal, sănătos, zdravăn. *(Ești om ~, îți dai seama ce ai făcut?)* **II.** s. ansamblu, tot. *(Un ~ unitar.)*

întreg-de-árs s. v. HOLOCAUST.

ÎNTREGÍ vb. **1.** a completa, a împlini, a rotunji, (livr.) a complini, (înv. și reg.) a plini, (înv.) a încheia. *(A ~ pînă la suma de...)* **2.** a recompune, a reconstitui, a reface. *(A ~ scheletul unui mamifer fosil.)*

ÎNTREGÍME s. integritate, totalitate. *(~ bunurilor.)*

ÎNTREGÍRE s. **1.** completare, împlinire, rotunjire, (livr.) complinire. *(~ sumei pînă la...)* **2.** (concr.) complement, completare, complinire. *(A adăugat o ~.)* **3.** recompunere, reconstituire, refacere, (rar) reconstitúție. *(~ părților unui animal fosil.)*

ÎNTREGÍT adj. completat, împlinit, rotunjit. *(Sumă ~.)*

ÎNTREGITÓR adj. complementar, subsidiar, suplimentar, (rar) complinitór. *(Lămuriri ~.)*

ÎNTREÍ vb. a (se) tripla. *(Producția s-a ~.)*

ÎNTREÍRE s. triplare. *(~ producției.)*

ÎNTREÍT adj. triplu. *(Sumă ~.)*

întrelásă vb. v. NEGLIJA. OMITE.

întrelăsáre s. v. OMISIUNE. SCĂPARE.

ÎNTREMÁ vb. *(MED.)* **1.** a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) în-

zdrăveni, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)* **2.** a (se) fortifica, a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) întări, a (se) înzdrăveni, a (se) reconforta, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) tonifica, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vînjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a mai ~ puțin după scarlatină.)*

ÎNTREMÁRE s. *(MED.)* **1.** îndreptare, înfiripare, însănătoșire, înzdrăvenire, lecuire, refacere, restabilire, ridicare, tămăduire, vindecare, (pop.) sculáre, tămăduială, (înv.) sănătoșáre, tămăduínță, vracevánie. *(~ completă a bolnavului.)* **2.** fortificare, îndreptare, înfiripare, întărire, înzdrăvenire, reconfortare, refacere, restabilire, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ lui după boală.)*

ÎNTREMÁT adj. *(MED.)* **1.** îndreptat, înfiripat, însănătoșit, înzdrăvenit, lecuit, refăcut, restabilit, ridicat, tămăduit, vindecat, (Mold.) pribolít, (înv.) sănătoșát. *(Bolnav complet ~.)* **2.** fortificat, îndreptat, înfiripat, întărit, înzdrăvenit, reconfortat, refăcut, restabilit, tonificat, (Mold.) pribolít. *(Bolnav ~.)*

ÎNTREMĂTÓR adj. lecuitor, tămăduitor, vindecător, (înv.) vrăciuitór. *(O cură ~.)*

ÎNTREPĂTRÚNDERE s. interpenetrație.

ÎNTREPRÍNDE vb. **1.** a depune, a desfășura, a duce, a efectua, a executa, a face, a îndeplini, a presta. *(A ~ acolo o muncă utilă.)* **2.** a efectua, a face. *(A ~ studii ample asupra...)*

ÎNTREPRÍNDERE s. unitate, (ieșit din uz) stabilimént. *(O ~ tipografică.)*

ÎNTREPRINZĂTÓR adj. descurcăreț, (fig.) dezghețát. *(O fire ~.)*

ÎNTRERUPĂTÓR s. *(FIZ.)* comutator, șaltăr. *(~ pentru lumina electrică.)*

ÎNTRERÚPE vb. **1.** a(-și) înceta, a(-și) opri, a(-și) sista, a(-și) suspenda. *(Uzina și-a ~ activitatea.)* **2.** a conteni, a înceta, a (se) opri, a părăsi. *(Au ~ lucrul în semn de protest.)* **3.** a suspenda. *(Au ~ cursurile pe câteva zile.)* **4.** a se opri, (înv.) a se zăticni. *(S-a ~ din mîncat.)* **5.** a curma, a opri, (fig.) a reteza, a stăvili. *(Nu poate ~ scandalul.)* **6.** (înv.) a prerúmpe. *(Scuză-mă că te ~.)* **7.** a curma, (fig.) a rúpe. *(A ~ tăcerea.)* **8.** a conteni, a înceta, a se opri, (Mold. și Bucov.) a stîmpi, (înv.) a pristoi. *(A ~ din cîntat, din cîlit, cu vorba.)* **9.** a se curma, a înceta, a se opri, (fig.) a se frînge. *(Cîntecul s-a ~ brusc.)* **10.** a (se) curma, a (se) opri, (fig.) a (se) tăia. *(I s-a ~ respirația de emoție.)* **11.** a se frînge. *(Liniile se ~ în acel punct.)*

ÎNTRERÚPERE s. **1.** contenire, încetare, oprire, (înv. și pop.) opreálă. *(Lucrează fără ~.)* **2.** încetare. oprire, sistare, suspendare. *(~ lucrului de către grevișți.)* **3.** curmare, oprire, (fig.) stăvilíre. *(~ scandalului.)* **4.** pauză, tăcere. *(Lungi ~ punctau discuția.)* **5.** suspendare. *(~ ședinței pentru două ore.)*

ÎNTRERÚPT adj. intermitent, întretăiat, (fig.) rupt. *(Plîns ~; respirație ~.)*

ÎNTRETĂIÁ vb. a se interfera, a se intersecta, a se încrucișa, (rar) a se strătăia, a se tăia. *(Liniile care se ~.)*

ÎNTRETĂIÁT adj. **1.** încrucișat, (înv.) împoncișát. *(Linii, drumuri ~.)* **2.** intermitent, întrerupt, (fig.) rupt. *(Plîns ~; respirație ~.)*

ÎNTRETĂIÉRE s. **1.** interferență, intersectare, încrucișare. *(~ de linii.)* **2.** (concr.) intersecție, încrucișare, răscruce, răspîntie, (pop.) crúce, furca-drúmului. *(La ~ unui drum.)*

ÎNTREȚÉSE vb. (înv.) a strățése.

întreținător s. v. SUSȚINĂTOR.

ÎNTREȚÍNE vb. **1.** a trăi. *(Se ~ din retribuție.)* **2.** a (se) hrăni, a (se) susține, a (se) ține. *(El își ~ părinții.)* **3.** a duce, a purta. *(A ~ o corespondență vie cu...)* **4.** a menține, (fig.) a alimenta, a hrăni. *(A ~ o atmosferă de suspiciune.)*

întreține vb. v. CONVERSA. DIALOGA. DISCUTA. VORBI.

ÎNTREȚÍNERE s. **1.** subzistență, trai. *(Mijloace de ~.)* **2.** susținere. *(~ familiei.)* **3.** menținere, (fig.) alimentáre. *(~ unei atmosfere de suspiciune.)*

ÎNTREVĂZÚT adj. întrezărit.

întrevăzút adj. v. PREVĂZUT.

ÎNTREVEDEÁ vb. **1.** a (se) întrezări, a transpărea, (rar) a (se) prevedea, a (se) străvedea. *(A se ~ ca prin ceață.)* **2.** a ghici, a intui, a întrezări, a prevedea, a sesiza, (fig.) a mirosi, a pătrúnde. *(A ~ desfășurarea evenimentelor.)*

ÎNTREVEDÉRE s. întîlnire, (pop.) vedére, (înv.) tîlniș. *(O ~ fructuoasă între...)*

ÎNTREZĂRÍ vb. **1.** a (se) întrevedea, a transpărea, (rar) a (se) prevedea, a (se) străvedea. *(A se ~ prin ceață.)* **2.** a bănui, a crede, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a presupune, a prevedea, a socoti, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **3.** a ghici, a intui, a întrevedea, a prevedea, a sesiza, (fig.) a mirosi, a pătrúnde. *(A ~ desfășurarea evenimentelor.)*

ÎNTREZĂRÍT adj. întrevăzut.

ÎNTRISTÁ vb. **1.** a (se) amărî, a (se) indispune, a (se) îndurera, a (se) mîhni, a (se) necăji, a (se) supăra, (înv. și pop.) a (se) obidi, (înv. și reg.) a (se) scîrbi, (înv.) a (se) oțărî, a (se) rîvni, (fig.) a (se) cătrăni. *(L-ai ~ pe tata cu vorbele tale.)* **2.** a durea, a îndurera, a mîhni, (înv.) a dosădi, (fig.) a răni. *(Mă ~ ce-mi spui.)* **3.** a (se) mîhni, a (se) posomorî, (înv.) a (se) tînji, (fig.) a (se) înnegura, a (se) înnora, a (se) întuneca, a (se) mohorî. *(De ce te-ai ~ ?)*

ÎNTRISTÁRE s. **1.** amărăciune, mîhnire, necaz, supărare, tristețe, (înv. și pop.) obidíre, (pop.) obídă, (înv. și reg.) scîrbă, (Transilv., Mold. și Bucov.) bănát, (înv.) mîhneálă, mîhniciúne, scîrbíe, (fig.) cătrăníre. *(Ți-a trecut ~ ?)* **2.** îndurerare, mîhnire, (fig.) răníre.

(~ unei persoane.) **3.** durere, mîhnire, (înv.) dosádă. *(Ce ~ să aud cele ce-mi spui!)* **4.** mîhnire, posomoreală, tristețe, (rar) posăceálă, (fig.) înnoráre. *(~ i se vedea pe obraz.)* **5.** duioșie, durere, jale, tristețe. *(~ exprimată de o doină.)*

ÎNTRISTÁT adj. **1.** abătut, amărît, deprimat, descurajat, indispus, îndurerat, mîhnit, necăjit, supărat, trist, (pop.) obidít, (înv. și reg.) scîrbít, supărăcios, (înv.) dosădít, ponosit, pricăjit, (fig.) cătrănít, pleoștít, plouát. *(E tare ~ de vestea primită.)* **2.** duios, îndurerat, trist. *(Se confesa cu glas ~.)* **3.** mîhnit, posomorît, trist, (fig.) înnegurát, înnorát, întunecát, mohorît. *(O față ~.)*

ÎNTRISTĂTÓR adj. **1.** (înv.) mîhniciós, mîhnitór. *(O veste ~.)* **2.** dureros, trist. *(O situație ~.)*

ÎNTROIENÍ vb. a (se) înnămeți, a (se) înzăpezi, a (se) năme̦ți, a (se) troieni, (reg.) a (se) omeți.

ÎNTROIENÍRE s. înnămețire, înzăpezire, năme̦țire, troienire, (reg.) omețíre.

ÎNTROIENÍT adj. înnămeți̦t, înzăpezit, năme̦țit, troienit, (reg.) omeți̦t.

întroleá vb. v. ACOMPANIA. ADUNA. CONDUCE. DUCE. ÎNSOȚI. ÎNTOVĂRĂȘI. ÎNTRUNI. PETRECE. REUNI. STRÎNGE.

ÎNTRONÁ vb. a înscăuna, a învesti, a numi, a proclama, a pune, a unge, (înv.) a prochema, a prepovădui, a striga, a vesti. *(L-au ~ domnitor.)*

întroná vb. v. STABILI. STATORNICI.

ÎNTRONÁRE s. înscăunare, învestire, proclamare, ungere. *(După ~ domnitorului.)*

ÎNTRONÁT adj. înscăunat. *(Domnitor ~.)*

ÎNTRUCHIPÁ vb. **1.** a (se) încarna, a (se) întrupa, (înv.) a (se) împeli̦ța, a (se) închipui, a (se) încorpora, a (se) omeni. *(S-a ~, luînd înfățișare de femeie.)* **2.** a (se) concretiza, a (se) încarna, a (se) întrupa, a (se) materializa, a (se) realiza, (rar) a (se) sensibiliza. *(Iată cum s-a ~ acest lucru.)* **3.** a încarna, a întrupa, a personifica, a reprezenta, a simboliza, (înv.) a închipa. *(El ~ forța brutală.)* **4.** a reprezenta, a simboliza, (înv.) a închipa. *(Ce ~ acest semn?)*

ÎNTRUCHIPÁRE s. **1.** concretizare, încarnare, întrupare, materializare, realizare, (rar) sensibilizáre. *(~ unei idei.)* **2.** încarnare, întrupare, personificare, reprezentare, simbolizare, (înv.) personificáție. *(~ răului.)*

ÎNTRUCHIPÁT adj. încarnat, întrupat, personificat. *(Lichea ~.)*

ÎNTRUCÎT adv., conj. **1.** adv. (înv.) încît. *(~ i-a folosit, nu știu.)* **2.** conj. cînd, cum, deoarece, fiindcă. *(~ știu că vine, sînt emoționat.)* **3.** conj. dacă, deoarece, fiindcă, (pop.) únde. *(~ tot stă aproape, mă duc pe la el.)*

ÎNTRUCÎTVÁ adv. **1.** nițel, oarecum, puțin. *(Se simte ~ obosit.)* **2.** ceva, oarecum, oareșicum, (înv. și reg.) cevăși, cevășilea, (înv.) oarecé. *(Cunoștea ~ regulamentul.)* **3.** cam, oarecum, (înv.) oarecé, oareșicé. *(Îi era ~ necunoscut drumul.)*

ÎNTRÚNA adv. **1.** continuu, încontinuu, mereu, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, pururi, veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsit. *(Se mișcă ~.)* **2.** continuu, încontinuu, întotdeauna, mereu, necontenit, neîncetat, permanent, pururi, totdeauna, veșnic, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)* **3.** mereu, totuna. *(O fînceа ~ că...)*

ÎNTRUNÍ vb. **1.** a (se) aduna, a (se) reuni, a (se) strînge, (reg.) a (se) întroloca, a (se) sobori, (Olt. și Munt.) a (se) închelba, a (se) închelbăra. *(S-au ~ cu toții.)* **2.** a aduna, a convoca, a reuni, a strînge. *(I-a ~ pe toți ai săi.)* **3.** a însuma, (rar) a împreuna. *(~ autoritatea juridică și cea politică.)*

întruní vb. v. OBȚINE.

ÎNTRUNÍRE s. **1.** adunare, convocare, reunire, strîngere. *(~ oamenilor la o acțiune.)* **2.** adunare, reuniune, (înv. și pop.) strînsúră, (înv.) sobór, ședére. *(A avut loc o mare ~.)* **3.** reuniune, ședătoare. *(~ literară.)*

ÎNTRUPÁ vb. **1.** a (se) încarna, a (se) întruchipa, (înv.) a (se) împeli̦ța, a (se) închipui, a (se) încorpora, a (se) omeni. *(S-a ~, luînd înfățișare de femeie.)* **2.** a (se) concretiza, a (se) încarna, a (se) întruchipa, a (se) materializa, a (se) realiza, (rar) a (se) sensibiliza. *(Iată cum a fost ~ această idee.)* **3.** a încarna, a întruchipa, a personifica, a reprezenta, a simboliza, (înv.) a închipa. *(El ~ forța brutală.)*

întrupá vb. v. ALIPI. ANEXA. ATAȘA. ÎNCORPORA.

ÎNTRUPÁRE s. **1.** încarnare, (înv.) împeli̦țáre, încorporáre, omenire. *(~ unui animal în om, în basme.)* **2.** concretizare, încarnare, întruchipare, materializare, realizare, (rar) sensibilizáre. *(~ unei idei.)* **3.** încarnare, întruchipare, personificare, reprezentare, simbolizare, (înv.) personificáție. *(~ răului.)*

ÎNTRUPÁT adj. încarnat, întruchipat, personificat.

întúnece s. v. BEZNĂ. ÎNTUNECARE. ÎNTUNECIME. ÎNTUNERIC. NEGURĂ. OBSCURITATE.

ÎNTUNECÁ vb. **1.** a amurgi, a (se) înseра, a scăpăta, (pop.) a (se) înmurgi, (înv. și reg.) a murgi. *(S-a ~ peste cîmpii.)* **2.** a (se) înnopta, (înv. și reg.) a (se) întunerici. *(E tîrziu, s-a ~.)* **3.** (înv.) a se îmbezna. *(Un astru care se ~.)* **4.** a se închide, a se înnegura, a se înnora, a se mohorî, a se posomorî. *(Cerul s-a ~.)* **5.** a se închide. *(Culoarea s-a ~.)* **6.** a se încrunta, a se mohorî, a se posomorî. *(Ce te-ai ~ așa?)* **7.*** (fig.) a eclipsa, a umbri. *(I-a ~ pe toți cu verva sa.)*

întunecá vb. v. ÎNTRISTA. MÎHNI. ORBI. POSOMORÎ. TULBURA.

ÎNTUNECÁRE s. **1.** beznă, întunecime, întuneric, negură, obscuritate, (livr.) tenébre (pl.), (rar) negureálă, (Transilv.) șutíc, (înv.) întúnec, întunericíme, (fig.) négru, noápte. *(O ~ de nepătruns.)* **2.** încruntare, posomoreală, (rar) posăceálă. *(Ce e această ~ la tine?)* **3.*** (fig.) orbíre, rătăcíre. *(O clipă de ~ a lui.)*

întunecáre s. v. ECLIPSĂ. TULBURARE.

ÎNTUNECÁT adj. **1.** întunecos, negru, obscur. *(O noapte ~.)* **2.** închis, înnegurat, înnorat, întunecos, mohorît, neguros, noros, pîclos, plumbuit, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrít. *(O vreme ~.)* **3.** întunecos, obscur, sumbru, (livr.) tenebrós, (rar) nepătrúns, (înv.) noptós. *(Un salon ~.)* **4.** întunecos, orb. *(Felinare ~.)* **5.** închis. *(Culoare ~.)* **6.** mohorît, sumbru, sur, (pop.) suríu. *(Haină de nuanță ~.)* **7.** cenușiu, pămîntiu, (reg.) pămîntít, pămîntós. *(O față ~.)* **8.** încruntat, mohorît, posac, posomorît. *(Om ~ ; privire ~.)*

întunecát adj. v. CONFUZ. DIFUZ. ECHIVOC. HAOTIC. IMPRECIS. INDEFINIT. ÎNCÎLCIT. ÎNCURCAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECLAR. NEDEFINIT. NEDESLUȘIT. NEÎNȚELES. NELĂMURIT. NEPRECIS. OBSCUR. POSOMORÎT. RĂTĂCIT. TRIST. TULBURAT. TULBURE. VAG.

ÎNTUNECÍME s. **1.** beznă, întunecare, întuneric, negură, obscuritate, (livr.) tenébre (pl.), (rar) negureálă, (Transilv.) șutíc, (înv.) întúnec, întunericíme, (fig.) négru, noápte. *(Era o ~ de nepătruns.)* **2.** întuneric, obscuritate, umbră. *(~ nopții se întinde peste natură.)*

ÎNTUNECÓS adj. **1.** întunecat, negru, obscur. *(O noapte ~.)* **2.** închis, înnegurat, înnorat, întunecat, mohorît, neguros, noros, pîclos. plumbuit, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrít. *(O vreme ~.)* **3.** întunecat, obscur, sumbru, (livr.) tenebrós, (rar) nepătrúns, (înv.) noptós. *(Un salon ~.)* **4.** întunecos, orb. *(Felinare ~.)*

ÎNTUNÉRIC s. **1.** beznă, întunecare, întunecime, negură, obscuritate, (livr.) tenébre (pl.), (rar) negureálă, (Transilv.) șutíc, (înv.) întúnec, întunericíme, (fig.) négru, noápte. *(Era un ~ de nepătruns.)* **2.** întunecime, obscuritate, umbră. *(~ nopții se întinde peste natură.)*

întunéric s. v. DUIUM. GRĂMADĂ. MULȚIME. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

întunerící vb. v. ÎNNOPTA. ÎNTUNECA.

întunericíme s. v. BEZNĂ. ECLIPSĂ. ÎNTUNECARE. ÎNTUNECIME. ÎNTUNERIC. NEGURĂ. OBSCURITATE.

înturná vb. v. DA. ÎNAPOIA. ÎNTOARCE. PLĂTI. REAPĂREA. RECIDIVA. RESTITUI. REVENI. VENI.

înturnáre s. v. ÎNAPOIERE. ÎNTOARCERE. REVENIRE. VENIRE.

înturnát s. v. ÎNAPOIERE. ÎNTOARCERE. REVENIRE. VENIRE.

ÎNȚĂRCÁ vb. (înv. și reg.) a întiri. *(A ~ un copil.)*

înțărcá vb. v. DEBARASA. DESCOTOROSI. DEZBĂRA. DEZOBIȘNUI. DEZVĂȚA. LĂSA. SCĂPA.

ÎNȚĂRCÁRE s. înțărcat. *(~ unui sugaci.)*

ÎNȚĂRCÁT s. înțărcare. *(~ unui copil.)*

ÎNȚELEGĂTÓR adj. **1.** binevoitor, compătimitor, îngăduitor, mărinimos, milos, milostiv, (înv.) milosírd, priinciós, priitór. *(A fost ~ cu nevoile lor.)* **2.** bun, cumsecade, îngăduitor, omenos, (înv.) omenít. *(Ce om ~ !)*

ÎNȚÉLEGE vb. **1.** a se dumeri, a se lămuri, a pricepe, a ști, (reg.) a se nădăi, (fig.) a se trezi. *(Tot nu ai ~ ce am vrut să-ți spun.)* **2.** a întui, a sesiza, (livr.) a priza, (fig.) a dibui, a mirosi, a prínde, (înv. fig.) a pricépe. *(I-a ~ intențiile.)* **3.** a percepe, a pricepe, a sesiza, (fig.) a pătrúnde. *(A ~ sensul celor citite.)* **4.** a interpreta. *(Cum ~ acest context?)* **5.** a auzi, a pricepe. *(Nu ~ să mă lași în pace?)* **6.** a-și explica, a pricepe. *(Pur și simplu nu ~ cum a dispărut.)* **7.** a concepe, a pricepe. *(Nu ~ cum s-a întîmplat astfel.)* **8.** a cunoaște, a pricepe, a ști. *(~ franceza?)* **9.** a asculta. *(Cine nu ~ de cuvînt, o pățește.)* **10.** a se împăca, (pop.) a se îngădui, a se învoi, (reg.) a se pogodi, (prin Ban.) a se bărăbări, (Transilv. și Ban.) a se nărăvi. *(Se ~ bine împreună.)* **11.** a se învoi, a se vorbi, (pop.) a se pogodi, (înv. și reg.) a se grăi. *(S-au ~ să meargă împreună acolo.)* **12.** a conveni, a se învoi, (pop.) a se ajúnge, a se uni, (prin Munt.) a se îndogăți, (Ban.) a se toldui, (înv.) a se lovi, a pristăni, a se tîrgui, a se tocmi, a veni, (grecism înv.) a se simfonisi. *(Se ~ asupra prețului.)* **13.** a se învoi, a pactiza. *(S-a ~ cu inamicul.)*

ÎNȚELÉGERE s. **1.** percepere, pricepere, sesizare, (înv.) pricepătúră, știutúră. *(~ situației.)* **2.** cunoaștere, percepție, pricepere. *(Proces de ~.)* **3.** pătrundere, pricepere, (livr.) comprehensiúne, (înv.) vedére. *(Înzestrat cu o ~ deosebită.)* **4.** gîndire, intelect, judecată, minte, rațiune, (fig.) cap. *(Are o ~ extrem de limpede.)* **5.** conștiință. *(~ datoriei împlinite.)* **6.** bunăvoință, îngăduință, mărinimie, milă, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) priínță, (turcism înv.) musaadeá. *(A demonstrat multă ~.)* **7.** (pop.) îngăduínță. *(~ față de necazurile cuiva.)* **8.** acord, armonie, împăciuire, pace, unire, (livr.) concért, concórdie, (pop.) potriveálă. *(~ ce domnea între ei.)* **9.** acord, aranjament, combinație, contract, convenție, învoială, învoire, legămînt, pact, tranzacție, (înv. și pop.) legătúră, (pop.) tîrg, tocmeálă, tocmíre, (prin Munt.) prinsoáre, (înv.) așezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, șart, (arg.) șústă. *(Conform ~ . . .)* **10.** învoială, (reg.) tócmă, (prin Ban.) pogoádă, (prin Olt. și Ban.) pogodeálă. *(Au ajuns la ~ în privința prețului.)* **11.** *(JUR.)* acord, consens, (înv.) soglăsuíre. *(Între părți a intervenit o ~.)* **12.** acord, învoială, vorbă. *(Așa ne-a fost ~ ?)*

înțelégere s. v. DEȘTEPTĂCIUNE. INTELECT. INTELIGENȚĂ. JUDECATĂ. MINTE. PRICEPERE. RAȚIUNE. SPIRIT.

ÎNȚELENÍ vb. a se bătători, a se întări, a se învîrtoșa. *(Pămîntul s-a ~.)*

înțelení vb. v. ÎMPIETRI. ÎNCREMENI. ÎNCUIBA. ÎNLEMNI. ÎNMĂRMURI. ÎNRĂDĂCINA. ÎNȚEPENI. PETRIFICA. STATORNICI.

ÎNȚELENÍT adj. **1.** bătătorit, întărit, învîrtoșat. *(Pămînt ~.)* **2.** necultivat, nedesțelenit, nelucrat, (astăzi rar) țelinós, (înv. și pop.) sterp, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) pîrlogít. *(Terenuri agricole ~.)*

înțelenít adj. v. ÎMPIETRIT. ÎNCREMENIT. ÎNLEMNIT. ÎNMĂRMURIT. ÎNȚE-

PENIT. NECLINTIT. NEMIȘCAT. ȚEAPĂN. ȚINTUIT.

ÎNȚELEPCIÚNE s. **1.** (latinism rar) sapiénță, (înv.) înțelepție, mîndrie, mîndroste, preamîndrie. *(~ lui era vestită.)* **2.** filozofie. *(Din ~ poporului român.)* **3.** chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderație, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluire, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(Procedează cu multă ~.)*

ÎNȚELÉPT adj., s., adv. **1.** adj. (livr. rar) sapiént, (pop.) iscusít, (înv.) mîndru, preamîndru. *(Un om ~.)* **2.** s. filozof, gînditor. *(Cei șapte ~ ai lumii antice.)* **3.** adj. chibzuit, cuminte, socotit, (pop.) mintós. *(Om ~.)* **4.** adj. bun, chibzuit, folositor, gîndit, judicios, rațional, rezonabil, socotit, util, (fig.) sănătós. *(Un sfat ~.)* **5.** adj. chibzuit cuminte, deștept, inteligent. *(O faptă ~.)* **6.** adv. chibzuit, cuminte, înțelepțește, judicios, rațional. *(A procedat ~.)*

înțelepți vb. v. ASTÎMPĂRA. CUMINȚI. DOMOLI. LINIȘTI. POTOLI.

înțelepție s. v. ÎNȚELEPCIUNE.

ÎNȚELÉS s. **1.** accepție, conținut, însemnare, semnificație, sens, valoare, (rar) semántică, semantísm, (înv.) nóimă, simț, tîlc. *(~ unui cuvînt.)* **2.** rațiune, rost, semnificație, sens, tîlc, (înv. și pop.) meșteșúg, (pop.) nóimă, (Mold. și Munt.) merchéz, (înv.) tocmeálă. *(Ce ~ are această afirmație?)* **3.** mesaj, semnificație, sens, tîlc, (înv.) socoteálă. *(~ adînc al unei poezii.)*

ÎNȚEPÁ vb. **1.** a (se) împunge, (pop.) a (se) înghimpa, (înv. și reg.) a (se) púnge. *(S-a ~ în spini.)* **2.*** (fig.) a atínge, a împúnge, a pișca, a șfichiui. *(Îl ~ cu vorba.)* **3.** a ciupi, a mînca, a pișca. *(Îl ~ puricii, țînțarii.)* **4.** a ciupi, a pișca. *(O băutură care îl ~ la limbă.)* **5.** (fig.) a săgeta, a șfichiui. *(Îl ~ crivățul.)*

înțepá vb. v. IRONIZA. PERSIFLA. ZEFLEMISI.

ÎNȚEPÁRE s. împungere. *(~ cu acul.)*

ÎNȚEPÁT adj. **1.** împuns. *(Deget ~ de ac.)* **2.** ciupit, pișcat. *(Mînă ~ de țînțari.)*

înțepát adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

ÎNȚEPĂTÓR adj. **1.** pișcător. *(Insectă ~.)* **2.** țepos. *(Are o barbă ~.)* **3.** ascuțit. *(Obiect ~.)* **4.** aspru, înăsprit, pișcăcios, pișcător, (reg.) pîscav, pișcós, (înv.) stifós. *(Vin ~.)* **5.** iute, picant, piperat, pișcător, usturător. *(Gust ~ al unei mîncări.)*

înțepătór adj. v. EPIGRAMATIC. IRONIC. PERSIFLANT PERSIFLATOR. SARCASTIC. SATIRIC. ZEFLEMIST. ZEFLEMITOR.

ÎNȚEPĂTÚRĂ s. **1.** împunsătură, (înv.) puntúră. *(O ~ de ac.)* **2.** ciupitură, pișcătură. *(O ~ de țînțar.)* **3.** pișcătură. *(~ a vinului, a unei mîncări picante.)* **4.** înjunghietură, junghi, junghietură, (pop.) stricnitúră, (grecism înv.) níxis, (fig.) săgeátă, săgetătúră, (pop. fig.) tăietúră. *(Simte o ~ în partea dreaptă.)* **5.** (la pl.) junghiuri (pl.), (fig.) áce (pl.). *(Mii de ~ îi străbat trupul.)*

înțepătură s. v. IRONIE. PERSIFLARE. ZEFLEMEA.

ÎNȚEPENEÁLĂ s. **1.** înțepenire. *(Senzație de ~.)* **2.** fixitate, imobilitate, rigiditate. *~ privirii.)*

ÎNȚEPENÍ vb. **1.** a fixa, a imobiliza, a pironi, a prinde, (reg.) a proțăpi. *(A ~ ceva în cuie.)* **2.** a fixa, a pecetlui. *(~ piatra pe mormînt.)* **3.** *(MED.)* a anchiloza, a prinde. *(Reumatismul i-a ~ articulațiile.)* **4.** a amorți, a paraliza. *(Gerul îi ~ buzele.)* **5.** a împietri, a încremeni, a înlemni, a înmărmuri, a (se) petrifica, (înv. și pop.) a mărmuri, (Mold. și Bucov.) a (se) întrecleți, (prin Transilv. și Ban.) a merei, (fig.) a (se) înțeleni. *(Un erou din basme care a ~.)* **6.** a împietri, a încremeni, a înlemni, a înmărmuri, a paraliza, (înv. și pop.) a mărmuri, (fig.) a îngheța. *(A ~ de spaimă.)*

înțepení vb. v. CONSOLIDA. ÎNTĂRI.

ÎNȚEPENÍRE s. **1.** fixare, fixat, imobilizare, pironire, prindere, țintuire, (rar) pecetluire. *(~ în cuie a unui obiect.)* **2.** înțepeneală. *(Senzație de ~.)* **3.** *(MED.)* anchilozare, anchiloză, prindere. *(~ articulațiilor.)* **4.** împietrire, încremenire, înlemnire, înmărmurire, petrificare, (înv. și pop.) mărmurire. *(~ unui personaj din basme.)*

înțepenire s. v. CONSOLIDARE. ÎNTĂRIRE.

ÎNȚEPENÍT adj. **1.** fixat, imobilizat, prins, (rar) pecetluít, (reg.) proțăpít. *(Un tablou ~.)* **2.** *(MED.)* anchilozat, prins. *(Cu articulațiile ~.)* **3.** *(MED.)* anchilozat, inert, țeapăn. *(Are o mînă ~.)* **4.** amorțit, (Transilv.) dréven. *(~ de frig.)* **5.** împietrit, încremenit, înlemnit, înmărmurit, neclintit, nemișcat, țeapăn, țintuit, (înv. și pop.) mărmurít, (înv. și reg.) stîlpit, (fig.) înghețát, înțelenít. *(~ de spaimă, de uimire.)* **6.** imobil, rigid, static, (livr.) hierátic. *(Atitudine ~.)*

înțepenít adj. v. CONSOLIDAT. ÎNTĂRIT. RIGID. ȚEAPĂN.

ÎNȚESÁ vb. a (se) împînzi, a (se) umple, (fig.) a (se) împăna. *(Ulițele s-au ~ de oameni.)*

ÎNȚESÁT adj. **1.** împînzit, plin, ticsit, (fig.) împănát. *(Loc ~.)* **2.** doldora, încărcat, îndesat, plin, ticsit. *(~ de ...)*

înțesát adj. v. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. RECALCITRANT. REFRACTAR.

înțiglát adj. v. ASCUȚIT. PIȚIGĂIAT. SUBȚIRE.

înțoțoná vb. v. ÎMPOPOȚONA. ÎNZORZONA.

înțoțonáre s. v. ÎMPOPOȚONARE. ÎNZORZONARE.

înțoțonát adj. v. ÎMPOPOȚONAT. ÎNZORZONAT.

ÎNVĂLĂTUCÍ vb. a (se) ghemui, a (se) încîrliga, a (se) încolăci, a (se) încovriga, a (se)

înfășura, a (se) răsuci, a (se) sucí, (reg.) a (se) covriga, a (se) încolăci, (înv.) a (se) învălui. *(S-a ~ în jurul . . .)*

ÎNVĂLĂTUCÍRE s. încolăcire, înfășurare, răsucire, sucire, (rar) încolăceálă, încolăcitúră, vălătuceálă. *(~ unui obiect flexibil în jurul . . .)*

ÎNVĂLĂTUCÍT adj. încolăcit, înfășurat. *(Văl de pînză ~.)*

ÎNVĂLMĂȘEÁLĂ s. afluență, aflux, aglomerație, grămădeală, îmbulzeală, înghesuială, îngrămădeală, (pop.) válmă, (Ban. și prin Olt., Transilv.) năloágă, (Transilv.) vleg, (înv.) glogozeálă. *(Era o ~ de nedescris.)*

ÎNVĂLMĂȘÍ vb. (pop.) a (se) vălmăși. *(A ~ lucrurile la întîmplare.)*

ÎNVĂLUÍ vb. a împresura, a încercui, a înconjura, (înv. și pop.) a cuprínde, (înv.) a împrejura. *(L-au ~ pe dușman.)*

învăluí vb. v. ACOPERI. CANONI. CĂZNI. CHINUI. FORȚA. FRĂMÎNTA. GHEMUI. ÎMPRESURA. ÎNCÎRLIGA. ÎNCOLĂCI. ÎNCOVRIGA. ÎNFĂȘURA. ÎNVĂLĂTUCI. ÎNVELI. MUNCI. NECĂJI. OSTENI. RĂSUCI. SFORȚA. SILI. STRĂDUI. SUCI. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA.

învăluíre s. v. ACOPERIRE. ÎNFĂȘURARE. ÎNVELIRE. ÎNVELIT.

ÎNVĂLUÍT adj. încercuit, înconjurat. *(Cetate ~.)*

învăluít adj. v. ACOPERIT. ÎNFĂȘURAT. ÎNVELIT.

ÎNVĂLURÁ vb. a (se) ondula, a (se) undui. *(Suprafața apei se ~.)*

ÎNVĂLURÁRE s. ondulare, unduire. *(~ suprafeței unei ape.)*

ÎNVĂLURÁT adj. **1.** unduios, vălurat, văluros. *(O apă ~.)* **2.** *(GEOGR.)* accidentat, neregulat, (înv. și reg.) săpát. *(Teren ~.)*

învăpăiá vb. v. ENTUZIASMA. ÎNFLĂCĂRA. ÎNSUFLEȚI. PASIONA.

învăscút adj. v. ACOPERIT. ECHIPAT. ÎMBRĂCAT. ÎNFĂȘURAT. ÎNVELIT. ÎNVEȘMÎNTAT.

învățˌ s. v. CUSUR. DAR. DEFECT. DEPRINDERE. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. METEAHNĂ. NĂRAV. OBICEI. OBIȘNUINȚĂ. PATIMĂ. POVAȚĂ. POVĂȚUIRE. SFAT. VICIU. VORBĂ.

ÎNVĂȚÁ vb. **1.** a se instrui, a studia,(înv. și reg.) a se pricopsi. *(~ în permanență.)* **2.** a studia, (înv.) a pedepsi, a ștudirui, (grecism înv.) a spudaxi. *(~ istoria; ~ la geografie.)* **3.** a citi, a studia. *(A ~ cursul de la un capăt la altul.)* **4.** a se pregăti, a se prepara, a studia. *(A ~ serios pentru examene.)* **5.** a asimila, a-și însuși. *(A ~ întreaga materie.)* **6.** a memora, a memoriza, a repeta, (reg.) a proba. *(A ~ o poezie.)* **7.** a instrui, (rar) a școli, (înv.) a certa, a mustrui, a mușlrului, a pedepsi. *(A ~ elevii.)* **8.** a (se) iniția, a (se) instrui. *(A ~ pe cineva într-o disciplină.)* **9.** a deprinde, a-și însuși, a prinde. *(Nu e meșteșug pe care să nu-l poată ~.)* **10.** a îndruma, a povățui, a sfătui, (livr.) a consilia, (înv.) a mîngîia. *(L-a ~ ce să facă.)* **11.** a dăscăli, a îndruma, a povățui, a sfătui. *(I-a ~ multă vreme.)* **12.** a (se) aclimatiza, a (se) acomoda, a (se) adapta, a (se) deda, a (se) deprinde a (se) familiariza, a (se) obișnui, (reg.) a (se) hîrsi. *(S-a ~ cu noile condiții de viață.)*

învățá vb. v. COMANDA. DECIDE. DISPUNE. FIXA. HOTĂRÎ. ORDONA. PORUNCI. STABILI. STATORNICI.

ÎNVĂȚÁRE s. **1.** studiere, studiu. *(~ materiei pentru examen.)* **2.** învățătură, studiu, (înv.) deprindere. *(S-a pus pe ~.)* **3.** asimilare, asimilație, însușire. *(~ unor cunoștințe temeinice.)* **4.** deprindere, însușire. *(~ unor noțiuni elementare.)* **5.** memorare, memorizare. *(~ unei poezii.)* **6.** cultivare, instruire. *(~ elevilor.)* **7.** inițiere, instruire. *(~ cuiva într-un domeniu.)*

ÎNVĂȚÁT adj., s. **1.** adj. citit, erudit, savant, (livr.) doct, (livr. rar) sapiént, (pop.) știút, (înv. și reg.) pricopsít, știutór. *(Un om ~.)* **2.** s. cărturar, erudit, savant, (înv.) diác, (grecism înv.) sofologiótatos. *(Un celebru ~.)* **3.** adj. citit, cult, cultivat, educat, instruit, (rar) școlit, (înv.) pedepsít, politicít, spudaxít, sufletésc. *(Un tînăr ~.)* **4.** adj. memorat, memorizat. *(Poezie ~.)* **5.** adj. dresat. *(Animal ~.)*

ÎNVĂȚĂCÉL s. discipol, elev, ucenic, (livr.) cirác, (înv.) școlár. *(~ al unui maestru.)*

ÎNVĂȚĂMÍNT s. **1.** educație, instrucție, învățătură, (înv.) pedeápsă. *(Procesul de ~.)* **2.** concluzie, învățătură, (fig.) lécție. *(A tras ~minteie care se impuneau.)*

ÎNVĂȚĂTOÁRE s. (pop. și fam.) dăscălíță. *(I-a fost ~ în primele clase.)*

învățătór adj. v. EDUCATIV. INSTRUCTIV. ÎNDRUMĂTOR. MORALIZATOR. POVĂȚUITOR. SFĂTUITOR.

ÎNVĂȚĂTÓR s. dascăl, (prin Bucov. și Transilv.) școlériu, (peior.) bélfer. *(I-a fost ~ la școala elementară.)*

ÎNVĂȚĂTORÍME s. (pop. și fam.) dăscălíme. *(Întreaga ~.)*

ÎNVĂȚĂTÚRĂ s. **1.** educație, instrucție, învățămînt, (înv.) pedeápsă. *(Procesul de ~.)* **2.** studiu, școală. *(A plecat la ~.)* **3.** învățare, studiu, (înv.) deprindere. *(S-a pus pe ~.)* **4.** carte, cultură, cunoștințe (pl.), instrucție, pregătire, studii (pl.), (înv. și pop.) slóvă, (înv. și reg.) cărturărie, (reg.) scrisoáre, (înv.) mínte, pricopseálă, pricopsíre. *(Om cu ~.)* **5.** știință, (latinism rar) sapiénță, (înv.) dăscălíe. *(O nouă ~.)* **6.** doctrină, sistem, teorie. *(~ economică; ~ lui Marx.)* **7.** îndemn, îndrumare, povață, povățuire, sfat, vorbă, (pop.) învăț, (înv.) consíliu, cúget, dăscălíe, gînd, povățuiálă, povățuitúră, sfătuiálă, sfătuire, socoteálă. *(I-a ascultat ~.)* **8.** pildă, (înv.) paradígmă, (fig.) lécție. *(A lua ~ de la cineva de felul cum . . .)* **9.** concluzie, învățămînt, (fig.) lécție. *(A tras toate ~ile care se impuneau.)* **10.** morală, pildă, (rar) moralitáte, (înv.) mátimă. *(~ unei fabule.)* **11.** normă, precept, principiu, regulă, (pop.) poróncă, (înv.) mărturíe, porunceálă, poruncítă. *(~ morală.)* **12.** pildă, (rar) parimíe, (înv.) príce. *(Le-a spus o ~.)*

învățătúră s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DEPRINDERE. DISCIPLINĂ.

DISPOZIȚIE. DOJANĂ. DOJENIRE. HOTĂRÎRE. IMPUTARE. MATERIE. MORALĂ. MUSTRARE. OBICEI. OBIECT. OBIȘNUINȚĂ. OBSERVAȚIE. ORDIN. PORUNCĂ. REPROȘ.

ÎNVECHÍ vb. **1.** a (se) degrada, a (se) deteriora, a (se) strica, a (se) uza, (Mold.) a (se) hrentui, (fam.) a (se) hîrbui, a (se) hodorogi, a (se) paradi, a (se) rablagi. *(Mobila s-a ~.)* **2.** a se demoda, a se perima. *(Aceste practici s-au ~.)*

învechí vb. v. ÎMBĂTRÎNI. TRECE. VEȘTEJI.

ÎNVECHÍRE s. **1.** degradare deteriorare, stricare, uzare, (înv.) degradație. *(~ mobilei.)* **2.** demodare, perimare. *(~ unor practici.)*

ÎNVECHÍT adj. **1.** degradat, deteriorat, stricat, uzat, (Mold.) hrentuít, (fam.) hîrbuít, hodorogit, paradít, rablagít, (fam. rar) răblărít. *(Un obiect ~.)* **2.** demodat, depășit, desuet, perimat, vechi, (livr.) vetúst, (fam. fig.) fumát. *(Practici ~.)* **3.** depășit, perimat, retrograd. *(O mentalitate ~.)* **4.** arhaic. *(Cuvînt ~.)*

învechít adj. v. ÎMBĂTRÎNIT.

ÎNVECINÁ vb. a se mărgini, (înv. și reg.) a se hotări, a se hotărnici, a se megiesi, (înv.) a se răzesi, a se răzi, a se răzori, a se sinorisi, a se țărmuri. *(Se ~ la sud cu . . .)*

ÎNVECINÁT adj. **1.** alăturat, vecin, (livr.) adiacént, (înv.) sinoriáș. *(Locuri ~.)* **2.** limitrof, mărginaș, vecin, (reg.) megiéș, mejdáș, (înv.) megieșésc, megieșít. *(Pe teritoriul ~.)*

învederá vb. v. ACCENTUA. EVIDENȚIA. ÎNTĂRI. MARCA. PUNCTA. RELEVA. RELIEFA. SUBLINIA.

ÎNVEDERÁT adj. **1.** clar, evident, flagrant, incontestabil, izbitor, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **2.** evident, notoriu, patent, vădit, (fig.) patentát. *(O hoție ~.)*

ÎNVELÍ vb. **1.** a (se) acoperi, a (se) înfășura, (înv. și pop.) a (se) coperi, (pop.) a (se) învălui, (înv. și reg.) a (se) astruca. *(S-a ~ cu plapuma și s-a culcat.)* **2.** a (se) acoperi, a (se) îmbrăca, (înv. și pop.) a (se) coperi. *(A ~ o carte.)*

ÎNVELÍRE s. **1.** acoperire, înfășurare, învelit, (pop.) învăluíre. *(~ cuiva cu un pled.)* **2.** acoperire, îmbrăcare, învelit. *(~ unui caiet.)*

ÎNVELÍȘ s. **1.** îmbrăcăminte, învelitoare. *(~ la o carte, la un caiet.)* **2.** acoperămînt, acoperiș, învelitoare, (înv. și pop.) coperíș, (înv. și reg.) pocríș, (reg.) haizáș, (prin Ban.) astrucămînt, (prin Olt.) astrucúș. *(~ al casei.)*

ÎNVELÍT adj. **1.** acoperit, înfășurat, (pop.) învăluít, (înv.) învăscút. *(Un copil ~.)* **2.** acoperit, îmbrăcat. *(Caiet ~.)*

ÎNVELÍT s. **1.** acoperire, înfășurare, învelire, (pop.) învăluíre. *(~ cuiva cu un pled.)* **2.** acoperire, îmbrăcare, învelire. *(~ unui caiet.)*

ÎNVELITOÁRE s. **1.** cergă, cuvertură, pătură, velință, (pop.) plocát, țol, (reg.) lăicér, ogheál, poneávă, procóv, procóviță, strai, țoálă, (prin Mold. și Bucov.) prostíre, (Transilv.) verîncă. *(~ de lînă pentru pat.)* **2.** acoperitoare, față. *(~ de masă, de pernă.)* **3.** îmbrăcăminte, înveliș. *(~ la un caiet.)* **4.** copertă, scoarță, (înv. și reg.) tartáj, (reg.) táblă. *(~ a unei cărți.)* **5.** acoperămînt, acoperiș, înveliș, (înv. și pop.) coperíș, (înv. și reg.) pocríș, (reg.) haizáș, (prin Ban.) astrucămînt, (prin Olt.) astrucúș. *(~ unei case.)*

ÎNVENINÁ vb. a (se) otrăvi, (pop.) a (se) venina, a (se) verenoșa, (înv. și reg.) a (se) topsica, (înv.) a (se) adăpa.

ÎNVENINÁRE s. otrăvire.

ÎNVENINÁT adj. otrăvit, (înv. și reg.) topsicát.

înverigá vb. v. ASEDIA. ÎMPRESURA. ÎNCERCUI. ÎNCONJURA.

ÎNVERȘUNÁ vb. **1.** a se îndîrji, (livr.) a se obstina, (pop.) a se nătîngi. *(Ce te-ai ~ așa pe el?)* **2.** a (se) îndîrji, a (se) înfuria, a (se) întărîta. *(Nu-l mai ~.)* **3.** a se îndîrji, a se înteți. *(Disputa s-a ~.)*

ÎNVERȘUNÁRE s. **1.** îndîrjire, (livr.) obstinație, (rar) îndîrjeálă. *(E de-o ~ condamnabilă.)* **2.** dîrzenie, îndîrjire. *(~ unei dispute sportive.)* **3.** furie, mînie, (rar) înfuriére, (pop. și fam.) năduf, (pop.) îndrăcíre, năbădăi (pl.), obidă, oțăreálă, oțărîre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) năvîrlii (pl.), pandalii (pl.), (înv.) toánă, (fig.) turbáre. *(Un om plin de ~.)*

ÎNVERȘUNÁT adj. **1.** furios, îndîrjit, înfuriat, întărîtat, mîniat, mînios, pornit, (livr.) obstinát, (pop.) îndrăcít, năbădăiós, oțărît, (înv. și reg.) scîrbít, (reg.) năvîrliós, (înv., în Transilv.) fîrétic, (fam.) burzuluít, zborșít, (fig.) turbát. *(Un om ~.)* **2.** aprig, aspru, crîncen, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleștát. *(O luptă ~.)* **3.** acerb, aspru, necruțător. *(O dispută ~.)* **4.** aprig, disputat, dîrz, îndîrjit, (fig.) aprins. *(O întrecere sportivă ~.)* **5.** aprig, mare, violent, (fig.) aprins. *(Ceartă ~.)*

ÎNVERZÍ vb. a înfrunzi. *(Copacii au ~.)*

ÎNVERZÍRE s. înfrunzire. *(~ copacilor.)*

ÎNVERZÍT adj. înfrunzit. *(Copaci ~.)*

ÎNVESELÍ vb. **1.** (pop.) a (se) veseli, (înv. și reg.) a (se) învoioșa, (reg.) a (se) îmbucura. *(Vestea l-a ~.)* **2.** a se amuza, a se desfăta, a se dispune, a se distra, a petrece, a rîde, a se veseli, (înv.) a se distráge, a se eglendisi, a libovi. *(Ne-am ~ copios pe socoteala lui.)*

ÎNVESELÍRE s. (pop.) veselíre.

ÎNVESELÍT adj. (pop.) veselít.

ÎNVESELITÓR adj. (pop.) veselitór, (înv.) vesélnic. *(O întîmplare ~.)*

ÎNVESTÍ vb. **1.** a înscăuna, a întrona, a numi, a proclama, a pune, a unge, (înv.) a prochema, a propovădui, a striga, a vesti. *(L-au ~ împărat.)* **2.** a alege, a desemna, a pune. *(Poporul în urale îl ~ conducător al lui.)* **3.** a autoriza, a delega, a împuternici, (înv.) a isprăvnici, a slobozi. *(L-a ~ să facă următorul lucru . . .)* **4.** (înv. și pop.) a orîndui, (înv.) a revesti, a rîndui. *(A ~ ceva cu formele legale.)*

ÎNVESTÍRE s. **1.** înscăunare, întronare, proclamare, ungere. *(După ~ domnitorului.)* **2.** împuternicire, învestitură. *(A primit ~.)*

ÎNVESTITÚRĂ s. împuternicire, învestire. *(A primit ~.)*

ÎNVEȘMÎNTÁ vb. a se echipa, a se îmbrăca, (înv. și reg.)) a se învește. *(Ne-am ~ cu toții și am plecat.)*

ÎNVEȘMÎNTÁRE s. echipare, îmbrăcare. *(~ unei persoane pentru lucru.)*

ÎNVEȘMÎNTÁT adj. echipat, îmbrăcat, (înv.) învăscút. *(Persoană ~.)*

învești vb. v. ETERNIZA. IMORTALIZA. PERPETUA.

înveștire s. v. ETERNIZARE. IMORTALIZARE. PERPETUARE.

învéște vb. v. ECHIPA. ÎMBRĂCA. ÎNVEȘMÎNTA.

ÎNVIÁ vb. a (se) însufleți, a (se) scula, (înv.) a (se) deștepta, a (se) ridica. *(Morții nu mai ~.)*

înviá vb. v. RENAȘTE.

ÎNVIÉRE s. **1.** sculare, (înv.) sculát, scuătoáre, sculătúră. *(~ din morți.)* **2.** *(BIS.)* (înv.) voscreásnă. *(~ Domnului.)*

ÎNVIFORÁ vb. a viforî.

ÎNVIFORÁT adj. năvalnic, viforos, vijelios. *(Furtună ~.)*

ÎNVINEȚÍ vb. **1.** (reg.) a murseca, a vîlcezi. *(L-a ~ în bătaie.)* **2.** a se albăstri. *(S-a ~ la față.)*

ÎNVINEȚÍT adj. **1.** vînăt, (înv. și reg.) vineț, (reg.) vîlced. *(Are obrazul ~.)* **2.** livid, verde, vînăt. *(~ la față de mînie.)*

ÎNVINGĂTÓR adj., s. biruitor, cîștigător, izbînditor, triumfător, victorios. *(~ într-o competiție.)*

ÎNVÍNGE vb. **1.** a bate, a birui, a înfrînge, a întrece, (pop.) a dovedi, a prididi, a rămîne, a răpúne, a răzbi, a supăra, (înv. și reg.) a supúne, (înv.) a dobîndi, a frînge, a pobedi, a răzbáte, a spărge, a tîmpi, a vinci. *(Îi ~ pe dușmani.)* **2.** a bate, a birui, a cîștiga, a izbîndi, (înv.) a vinci. *(A ~ în luptă.)* **3.** *(SPORT)* a bate, a dispune, a întrece. *(L-a ~ la puncte pe adversar.)* **4.** a birui, a depăși, a înfrînge, a răzbi, (livr.) a surmonta. *(A ~ toate dificultățile.)* **5.** a(-și) birui, a(-și) înfrîna, a(-și) înfrînge, a(-și) stăpîni, (pop. și fam.) a(-și) struni. *(Și-a ~ emoția.)* **6.** a domina, a înfrîna, a stăpîni. *(Și-a ~ durerea.)* **7.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) podidi, a(-l) prinde, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) preacovîrși, (fig.) a(-l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ oboseala, somnul.)*

ÎNVÍNGERE s. înfrîngere, (înv.) poticálă, risipă, spărgere. *(După ~ cotropitorilor.)*

învinoșá vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

învinoșát adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

ÎNVINOVĂȚÍ vb. a (se) acuza, a (se) învinui, (livr.) a (se) încrimina, (prin Mold.) a (se) bănui, (înv.) a (se) jelui, a (se) prihăni, a (se) vinovăți, a (se) vinui. *(Se ~ unul pe celălalt.)*

ÎNVINOVĂȚÍRE s. acuzare, acuzație, învinuire, (livr.) acúză, încriminăre, (pop.) pîră, (înv.) pîrîtúră, prícină, prihănă. *(O ~ neîntemeiată.)*

ÎNVÍNS adj. bătut, biruit, înfrînt, (înv.) spart. *(O armată ~.)*

ÎNVINUÍ vb. a (se) acuza, a (se) învinovăți, (livr.) a (se) încrimina, (prin Mold.) a (se) bănui, (înv.) a (se) jelui, a (se) prihăni, a (se) vinovăți, a (se) vinui. *(Se ~ reciproc.)*

ÎNVINUÍRE s. **1.** acuzare, acuzație, învinovățire, (livr.) acúză, încriminăre, (pop.) pîră, (înv.) pîrîtúră, prícină, prihănă. *(~ neîntemeiată a cuiva.)* **2.** imputare, imputație, repros, vină, (livr.) reprehensiúne, (prin Mold.) bănát, (înv.) prícină, prihănă. *(Nu merită nici o ~.)*

ÎNVINUÍT s., adj. *(JUR.)* acuzat, inculpat, împricinat, pîrît, (livr.) încriminát, (pop.) pricinaș, (prin Transilv.) pricinát. *(~ are cuvîntul!)*

ÎNVIORÁ vb. **1.** a (se) redresa, a (se) reface, a (se) restabili, (reg.) a (se) învioșa, (fig.) a (se) remonta. *(S-a mai ~ după răul avut.)* **2.** a (se) anima, a (se) însufleți. *(Atmosfera s-a mai ~.)* **3.** a (se) împrospăta. *(Florile s-au ~.)* **4.** a aținja, a înteți, (rar) a scotoci, (pop.) a zădărî *(A ~ focul.)* **5.** a activa, a dinamiza, a intensifica, a stimula. *(A ~ o activitate, un proces.)*

ÎNVIORÁRE s. **1.** redresare, refacere, restabilire, (rar) redresamént, (fig.) remontáre. *(~ cuiva după un leșin.)* **2.** reviriment. *(S-a produs o ~ în activitatea...)* **3.** însuflețire, (reg.) învioșáre. *(~ atmosferei.)* **4.** împrospătare. *(~ florilor.)* **5.** aținjare, înteținjare. *(~ focului.)* **6.** activare, dinamizare, intensificare, stimulare. *(~ unui proces.)*

ÎNVIORÁT adj. **1.** însuflețit, (reg.) învioșát. *(Atmosferă ~.)* **2.** împrospătat. *(S-a sculat ~.)*

ÎNVIORĂTÓR adj. însufleținitor. *(O atmosferă ~.)*

învioșá vb. v. ÎNVIORA. REDRESA. REFACE. RESTABILI.

învioșáre s. v. ÎNSUFLEȚIRE. ÎNVIORARE.

învioșát adj. v. ÎNSUFLEȚIT. ÎNVIORAT.

învîltorí vb. v. ÎNVÎRTEJI. ÎNVOLBURA. ZBATE.

învîrstá vb. v. DUNGA. TĂRCA. VĂRGA.

învîrstát adj. v. BĂLȚAT. DUNGAT. TĂRCAT. VĂRGAT.

ÎNVÎRTEÁLĂ s. întoarcere, învîrtire, învîrtit, învîrtitură, răsucire, rotație, rotire, rotit, (pop.) rotitúră, rotocól. *(O ~ de 360 de grade.)*

învîrteálă s. v. AFACERE. SPECULAȚIE.

ÎNVÎRTEJÍ vb. a (se) învolbura, a (se) zbate, (rar) a (se) învîltori, (pop.) a (se) vîrteji, (reg.) a (se) învoálbe, a (se) vîrtejui. *(Marea se ~.)*

ÎNVÎRTEJÍRE s. învolburare, zbatere, (reg.) vîrtejuíre. *(~ apelor vijelioase.)*

ÎNVÎRTEJÍT adj. învolburat, (rar) volburós. *(Ape ~.)*

ÎNVÎRTÍ vb. **1.** a (se) întoarce, a (se) răsuci, a (se) roti, a (se) suci, (reg.) a (se) rotila. *(A ~ cheia în broască.)* **2.** a răsuci, a roti, a suci

(pop.) a sucăli, (reg.) a rotila, a rotocoli, (Transilv.) a tecărui. *(A ~ un obiect pentru a-l face sul.)* **3.** a frămînta, a răsuci, a suci. *(A ~ batista în mînă.)*

ÎNVÎRTÍRE s. **1.** întoarcere, învîrteală, învîrtit, învîrtitură, răsucire, rotație, rotire, rotit, (pop.) rotitúră, rotocól. *(O ~ de 360 de grade.)* **2.** întoarcere, întors, răsucire, rotire, sucire. *(~ unui buton, a unui contact.)* **3.** învîrtit, răsuceală, răsucire, răsucit, răsucitură, suceală, sucire, sucit, sucitură. *(~ unui fir textil.)*

ÎNVÎRTÍT adj. întors, răsucit, rotit, sucit. *(A lăsat cheia ~ în broască.)*

ÎNVÎRTÍT s. **1.** întoarcere, învîrteală, învîrtire, învîrtitură, răsucire, rotație, rotire, rotit, (pop.) rotitúră, rotocól. *(Un ~ de 360 de grade.)* **2.** *(COR.;* art.) mărunțelul (art.), (reg.) rusásca (art.). *(~ este un dans popular cu învîrtituri.)* **3.** învîrtire, răsuceală, răsucire, răsucit, răsucitură, suceală, sucire, sucit, sucitură.

ÎNVÎRTITÚRĂ s. **1.** întoarcere, învîrteală, învîrtire, învîrtit, răsucire, rotație, rotire, rotit, (pop.) rotitúră, rotocól. *(O ~ de 360 de grade.)* **2.** piruetă, (înv.) sfîrlitúră. *(~ la vals.)*

ÎNVÎRTOȘÁ vb. I. a (se) întări, a (se) solidifica, (înv. și reg.) a (se) slei. *(Lava fierbinte se ~.)* **2.** a se bătători, a se întări, a se înțeleni. *(Pămîntul s-a ~ .)* **3.** a se împietri, a se întări. *(Piinea s-a ~.)* **4.** a se închega, a se îngroșa, a se lega. *(Dulceața s-a ~.)*

ÎNVÎRTOȘÁRE s. **1.** întărire, solidificare, (înv.) solidificățiе. *(~ lavei răcite.)* **2.** închegare, îngroșare, legare. *(~ dulceții.)*

ÎNVÎRTOȘÁT adj. **1.** întărit, solidificat, (reg.) vîrtojít. *(Lavă, substanță ~.)* **2.** bătătorit, întărit, înțelenit. *(Pămînt ~.)* **3.** închegat, îngroșat, legat. *(Dulceață ~.)*

învoálbe vb. v. ÎNVÎRTEJI. ÎNVOLBURA. ZBATE.

ÎNVOÍ vb. **1.** a conveni, a se înțelege, (pop.) a se ajúnge, a (se) uni, (prin Munt.) a se îndogăți, (Ban.) a se toldui, (înv.) a se lovi, a pristăni, a se tîrgui, a se tocmi, a veni, (grecism înv.) a se simfonisi. *(S-au ~ asupra prețului.)* **2.** a se înțelege, a se vorbi, (pop.) a se pogodi, (înv. și reg.) a se grăi. *(S-au ~ să plece împreună.)* **3.** a se înțelege, a pactiza. *(S-a ~ cu inamicul.)* **4.** a accepta, a admite, a aproba, a consimți, a încuviința, a se îndupleca, a îngădui, a lăsa, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a se prinde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(S-a ~ să se scoată la concurs postul vacant.)* **5.** a accepta, a admite, a consimți, a primi, a voi, a vrea. *(Te ~ să fii soția mea?)* **6.** a accepta, a conveni, (înv.) a pristăni. *(S-a ~ să vină la nuntă.)*

învoi vb. v. ANGAJA. BĂGA. CONCILIA. INTRA. ÎMPĂCA. ÎNCADRA. ÎNȚELEGE. TOCMI. VÎRÎ.

ÎNVOÍÁLĂ s. **1.** înțelegere, (reg.) tócmă, (prin Ban.) pogoádă, (prin Olt. și Ban.) pogodeálă. *(Au ajuns la ~ în privința prețului.)* . acord, aranjament, combinație, contract, convenție, înțelegere, învoire, legămînt, pact, tranzacție, (înv. și pop.) legătúră, (pop.) tîrg, tocmeálă, tocmíre, (prin Munt.) prinsoáre, (înv.) așezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, șart, (arg.) șustă. *(Conform ~...)* **3.** acord, înțelegere, vorbă. *(Așa ne-a fost ~?)* **4.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțămînt, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoire, permisiune, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Nu se face nimic fără ~ lui.)*

învoioșá vb. v. ÎNVESELI.

ÎNVOÍRE s. **1.** acord, aranjament, combinație, contract, convenție, înțelegere, învoială, legămînt, pact, tranzacție, (înv. și pop.) legătúră, (pop.) tîrg, tocmeálă, tocmíre, (prin Munt.) prinsoáre, (înv.) așezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, șart, (arg.) șustă. *(Conform ~...)* **2.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțămînt, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, permisiune, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Nu se face nimic fără ~ lui.)* **3.** *(MIL.)* permisie, (Transilv. și Maram.) săbășág, (înv.) slobozénie, slobozíe. *(Are o ~ de 3 zile.)*

ÎNVOLBURÁ vb. **1.** a (se) învîrteji, a (se) zbate, (rar) a (se) învîltori, (pop.) a (se) vîrteji, (reg.) a (se) învoálbe, a (se) vîrtejui. *(Marea se ~.)* **2.** a (se) agita, a clocoti, a (se) frămînta, a fremăta, a (se) zbate, a (se) zbuciuma, (înv. și reg.) a sălta, (înv.) a (se) sălbătici. *(Apele cresc și se ~ în matcă.)*

ÎNVOLBURÁRE s. **1.** învîrtejire, zbatere, (reg.) vîrtejuíre. *(~ mării.)* **2.** agitație, clocot, frămîntare, freamăt, tălăzuire, tumult, vuiet, zbatere, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor vijelioase.)*

ÎNVOLBURÁT adj. **1.** învîrtejit, (rar) volburós. *(Marea ~.)* **2.** agitat, clocotitor, frămîntat, fremătător, tulburat, tumultuos, zbuciumat, (înv.) colcotós, (fig.) răzvrătít. *(Ape ~ în matcă.)*

ÎNVÓLT adj. **1.** bătut, bogat, înfoiat, rotat, (reg.) revărsát. *(Flori ~.)* **2.** bogat, des, îmbelșugat. *(Cu părul ~.)* **3.** înfoiat, umflat. *(Fustă ~.)*

ÎNVOLTÁ vb. a se înfoia. *(Floarea se ~.)*

ÎNVRĂJBÍ vb. **1.** a se certa, a se supăra, (pop.) a se bălăbăni, a se gîlcevi, a se sfădi, (înv. și reg.) a se pricinui, (reg.) a se cîrti, a se pricini, (Mold.) a se cîrcoti, (prin Olt.) a se rohoti, (înv.) a se pîrî, a se prici, a se prigoni, (fam. fig.) a se strica. *(S-a ~ cu toți prietenii.)* **2.** a (se) dezbina, (înv.) a (se) despărți, a (se) dezuni. *(De ce s-au ~ astfel?)*

ÎNVRĂJBÍRE s. **1.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, dissensiune, dispută, divergență, gîlceavă, [illegible], neînțelegere, vrajbă, zizanie, (înv. și [illegible]) vríce, pricină, sfadă, (pop. și fam.) cîrcoteală, ghionie, rîcă, (pop.) hărță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) poáră, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) dezu-

nire, gîlcevire, împoncișare, județ, neașezare, neunire, pîră, pricinuire, pricire, prigoană, prigonire, zavistie, zurbăvă, (grecism înv.) filonichie, (fig.) ciocnire. *(~ dintre două persoane.)* **2.** animozitate, discordie, dușmănie, ostilitate, pornire, ură, vrajbă, vrăjmășie, zizanie, (livr.) inimicițiе, (înv. și pop.) price, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) pică, (înv. și reg.) ceártă, pizmă, pizmuire, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, uriciúne, vrăjbie, (latinism înv.) rancoáre. *(Ce e ~ asta neîmblînzită între voi?)*

ÎNVRĂJBÍT adj. **1.** certat, supărat. *(Familii ~.)* **2.** dezbinat, (înv.) despărțit. *(Oameni ~.)*

învrednici vb. v. BINEVOI. MERITA.

ÎNZĂPEZÍ vb. a (se) înnămeți, a (se) întroieni, a (se) nămeți, a (se) troieni, (reg.) a (se) omeți. *(Drumurile s-au ~.)*

ÎNZĂPEZÍRE s. înnămețire, întroienire, nămețire, troienire, (reg.) omețire. *(~ drumurilor.)*

ÎNZĂPEZÍT adj. înnămețit, întroienit, nămețit, troienit, (reg.) omețit. *(Drum ~.)*

ÎNZĂUÁT adj. împlătoșat. *(Soldat ~.)*

ÎNZDRĂVENÍ vb. *(MED.)* **1.** a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ complet după boală.)* **2.** a (se) fortifica, a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) întări, a (se) întrema, a (se) reconforta, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) tonifica, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vînjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(Bolnavul s-a mai ~.)*

ÎNZDRĂVENÍRE s. *(MED.)* **1.** îndreptare, înfiripare, însănătoșire, întremare, lecuire, refacere, restabilire, ridicare, tămăduire, vindecare, (pop.) sculare, tămăduială. (înv.) sănătoșare, tămăduință, vracevánie. *(~ completă a bolnavului.)* **2.** fortificare, îndreptare, înfiripare, întărire, întremare, reconfortare, refacere, restabilire, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ lui după boală.)*

ÎNZDRĂVENÍT adj. *(MED.)* **1.** îndreptat, înfiripat, însănătoșit, întremat, lecuit, refăcut, restabilit, ridicat, tămăduit, vindecat, (Mold.) pribolit, (înv.) sănătoșát. *(Persoană complet ~ după o boală.)* **2.** fortificat, îndreptat, înfiripat, întărit, întremat, reconfortat, refăcut, restabilit, tonificat, (Mold.) pribolit. *(Bolnav oarecum ~.)*

înzeit adj. v. DEIFICAT. DIVINIZAT. ZEIFICAT.

ÎNZESTRÁ vb. **1.** a dota, a echipa, a prevedea, a utila, (înv.) a provedea. *(A ~ uzina cu cele necesare.)* **2.** a dota, (înv. și pop.) a dărui. *(A ~ o fată de măritat.)* **3.** a dota, (fig.) a împodobi. *(Natura l-a ~ cu însușiri alese.)*

ÎNZESTRÁRE s. **1.** dotare, dotație, echipare, prevedere, utilare. *(~ unei uzine cu cele necesare.)* **2.** dotare. *(~ unei fete de măritat.)* **3.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru ...)*

ÎNZESTRÁT adj. **1.** bun, capabil, competent, destoinic, dotat, experimentat, încercat, pregătit, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitit, mîndru, práctic, practicós, practisit, putinciós. *(Un inginer ~.)* **2.** talentat, (rar) măiestrit, talentós. *(Un pictor ~.)*

ÎNZORZONÁ vb. a (se) împopoțona, (pop.) a (se) împopona, a (se) înțoțona, a (se) zorzona. *(S-a ~ ca o paparudă.)*

ÎNZORZONÁRE s. împopoțonare, (pop.) împoponáre, înțoțonáre. *(~ unei persoane ca o paparudă.)*

ÎNZORZONÁT adj. împopoțonat, (pop.) împoponát, împopoțát, înțoțonát, zorzonát, (reg.) țifrășit. *(Femeie ~.)*

J

jab s.v. PICIORUL-COCOȘULUI.

jábă interj. v. MARȘ.

jabrina-broáștei s.v. MĂTASEA-BROAȘTEI.

jácă s.v. SĂCULEȚ. TRAISTĂ.

JACHETÚȚĂ s. jacheție. *(Purta o ~.)*

JACHEȚÍCĂ s. jachetuță. *(Purta o ~.)*

JAD s. *(MIN.)* **1.** jadeit. **2.** nefrit.

JADEÍT s. *(MIN.)* jad.

JAF s. **1.** jefuire, jefuit, pradă, prădare, prădat, prădăciune,(livr.) rapt, (înv.) dobîndă, prădășúg, răpiciúne, răpștíre, *(Porniți pe ~.)* **2.** banditism, gangsterism, tîlhărie, (franțuzism) brigandáj, (înv. și reg.) tîlhărít, (reg.) robălíe, (înv.) tîlhărășúg, tîlhăríre, tîlhărșág, tîlhușág. *(Stîrpirea ~.)*

jaf s.v. RISIPĂ.

jálbă s. v. CERERE. PETIȚIE. PLÎNGERE. RECLAMAȚIE.

JÁLE s. **1.** (pop.) jelánie, (înv. și reg.) tîngă, (înv.) jálet. *(Om plin de ~.)* **2.** duioșie, durere, întristare, tristețe. *(~ exprimată de o doină.)*

JÁLE s. *(BOT.)* **1.** *(Salvia officinalis)* jaleș, salbie, salvie, (reg.) șerlái. **2.** *(Salvia silvestris)* coada-vacii, (reg.) brăileánca (art.), corovátic, jáleș, nădúf, sălvie de pădúre. **3.** *(Stachys germanica)* jaleș, (reg.) păvăză.

jále s. v. DOLIU. LINARIȚĂ. SALVIE.

jale-cleioásă s. v. CINSTEȚ.

JÁLEȘ s. *(BOT.)* **1.** *(Salvia officinalis)* jale, salbie, salvie, (reg.) șerlái. **2.** *(Stachys germanica)* jale, (reg.) păvăză.

jáleș s. v. COADA-VACII. JALE. SALVIE. URECHEA-PORCULUI.

jaleș de cîmp s. v. SALVIE.

jálet s. v. JALE.

JÁLNIC adj. **1.** sfîșietor, tînguios, tînguitor, (pop.) jelitór, jeluitór, (înv.) lăcrămós. *(Plînsete ~.)* **2.** plîngăreț, plîngător, scîncit, tînguitor, trist, rar) scîncitór. *(Cu glas ~.)* **3.** duios, dureros, trist. *(Un cîntec ~.)* **4.** deplorabil, lamentabil, mizerabil, nenorocit, prăpădit, (livr.) mízer, (înv. și reg.) ticălós, (înv.) mișél. *(Casa era într-o stare ~.)* **5.** dureros, nenorocit, trist, (înv. și reg.) milós. *(Priveliște, întîmplare ~.)* **6.** funebru, lugubru, macabru, sinistru, sumbru. *(O atmosferă ~.)*

JALÓN s. indicator, reper, semn. *(Ca ~ se află un stîlp de piatră.)*

jaloná vb. v. TRASA.

jalonáre s. v. TRASARE.

jalovánie s. v. BOCET. PLÎNGERE. TÎNGUIRE.

JALUZEÁ s. persiană, rulou, stor, (rar) rolétă. *(Fereastră cu ~ele.)*

jaluzíe s. v. GELOZIE.

JAMBÓN s. șuncă. *(~ afumat.)*

JANDÁRM s. *(MIL.)* (reg.) străjă, (înv.) cavás, colgíu.

janghinós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NESPĂLAT. SLINOS. SOIOS.

JÁNTĂ s. geantă. *(~ a roții unei mașini.)*

JANȚ s. jintuială, jintuit. *(~ al căsuței.)*

janț s. v. STÎNCĂ.

JAP interj. jart! *(~! i-a tras o palmă.)*

jap s. v. BABALÎC. BACCEA. CĂZĂTURĂ. HODOROG. RAMOLIT.

jápă s. v. JOARDĂ. JORDIE. NUIA. VARGĂ.

JÁPIȚĂ s. *(TEHN.)* cătușă, (reg.) protăpél. *(~ la jug.)*

jápiu s. v. CIOLTAR. ȘABRACĂ. VALTRAP.

JAPONÉZ s., adj. nipon.

jápsă s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

JAR s. jărăgai, jeratic, (reg.) jeg, (prin Mold. și Transilv.) șpérlă, (înv.) járiște. *(~ din sobă.)*

jar s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FEBRĂ. FIERBINȚEALĂ. FRIGURI. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TEMPERATURĂ. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

jarcaléte s. v. DERBEDEU. GĂLIGAN. GOLAN. HAIMANA. LUNGAN. VAGABOND. VLĂJGAN.

járchină s. v. BÎTĂ. BUCATĂ. CIOMAG. CRÎMPEI. FRACȚIUNE. FRAGMENT. FRÎNTURĂ. MĂCIUCĂ. PARTE. PORȚIUNE. SECȚIUNE. TRANȘĂ.

JARGÓN s. *(LINGV.)* (înv.) gerg.

járiște s. v. JAR. JĂRĂGAI. JERATIC.

JART interj. jap! *(~! i-a tras o palmă.)*

JARTIÉRĂ s. (Mold.) calțavétă.

JÁVRĂ s. cotarlă, jigodie, potaie, (pop.) jigăráie, șárlă, (reg.) púilă, schílă, (Transilv.) hólă, (Mold. și Bucov.) păháie, (Mold.) pohîrlă, (prin Transilv.) teáucă. *(O ~ de cîine.)*

JAZ s. *(MUZ.)* jazband.

JÁZBAND s. *(MUZ.)* jaz.

jăcáș s. v. JEFUITOR. PRĂDĂTOR.

jălbáș s. v. PETIȚIONAR.

jăpcán s. v. JEFUITOR. PRĂDĂTOR.

jăpcáș s. v. JEFUITOR. PRĂDĂTOR.

jăpcáni vb. v. JECMĂNI. JEFUI.

JĂRĂGÁI s. jar, jeratic, (reg.) jeg, (prin Mold. și Transilv.) șpérlă, (înv.) járiște. *(~ din sobă.)*

jărpán s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

JDER s. *(ZOOL.; Martes martes)* (înv.) sîngeáp.

jeb s. v. BUZUNAR.

JECMĂNÍ vb. a jefui, (reg.) a jăpcăni. *(Un negustor care își ~ clienții.)*

JEFUÍ vb. **1.** a prăda, (rar) a tîlhări, (înv. și reg.) a **pleșcui**, (înv.) a globi, a goli, a plenui, a **strica**, a tîlhui. *(Bandiții l-au ~ la drumul mare.)* **2.** a devasta, a prăda, a sparge, (livr.) a devaliza. *(Au ~ banca.)* **3.** a deposeda, a prăda, (livr.) a spolia, (fig.) a despuia. *(Stăpînul i-a ~ de tot ce-au avut.)* **4.** a prăda, a răpi, (înv.) a răpști. *(I-a ~ de întreaga agoniseală.)* **5.** a jecmăni, (reg.) a jăpcăni. *(Un negustor care își ~ clienții.)*

JEFUÍRE s. **1.** jaf, jefuit, pradă, prădare, prădat, prădăciune, (livr.) rapt, (înv.) dobîndă, prădășug, răpiciúne, răpștíre. *(Porniți pe ~.)* **2.** devastare, prădare, spargere, (livr.) devalizáre. *(~ unei bănci.)* **3.** deposedare, prădare, (livr.) spoliație, spoliére, (fig.) despuiére. *(~ unei persoane de bunurile sale.)*

JEFUÍT adj. **1.** deposedat, prădat, (livr.) spoliát, (fig.) despuiát. *(Persoană ~.)* **2.** prădat, răpit. *(Bunuri ~.)* **3.** devastat, prădat, (livr.) devalizát. *(O bancă ~.)*

JEFUÍT s. jaf, jefuire, pradă, prădare, prădat, prădăciune, (livr.) rapt, (înv.) dobîndă, prădășug, răpiciúne, răpștíre. *(Pornit pe ~.)*

JEFUITÓR s., adj. **1.** s. prădător, (livr.) spoliátor, (reg.) jăpcán, **jăpcáș**, (Mold.) jăcáș, (înv.) pleșcáș, pleșcuitór, **prădáș**. *(Un ~ nemilos.)* **2.** adj. prădalnic. *(Armată ~.)*

JEG s. murdărie, necurățenie, (pop.) răpăn, scirnăvie, slin, (înv. și reg.) măzăcíe, tînă, (reg.) im, izînă, jip, lip, mînjeálă, mîzgálă, **mocicoșág**, moșcoleálă, muruiálă, négru, (înv.) murdarlíc, necurățíe, smîrdă. *(Plin de ~ din cap pînă în picioare.)*

jeg s. v. JAR. JĂRĂGAI. JERATIC.

JEGÓS adj. **1.** mînjit, murdar, negru, nespălat, **pătat**, răpănos, slinos, soios, (livr.) maculát, **(rar)** tăvălít, terfelít, (înv. și pop.) **picát, scîrnav**, (pop.) zăbălós, (reg. și fam.) **puchinós, puchiós**, puciós (reg.) dervelít, mazác, **mîrșav**, muruít, muscurós, **muzgurít**, percéat, ripát, ripós, zoiós, (Mold., Bucov. și Ban.) feștelít, (Transilv.) **mócicoș**, (Transilv. și Maram.) **piscoș**, rónghioș, (Transilv., Maram. și Bucov.) **tinós**, (înv.) **smîrced, smîrd**, (fam.) **împuțít, păduchiós**. *(O cămașă ~.)* **2.** mînjit, murdar, **nespălat, slinos, soios**, (pop. și fam.) **janghinós**, (pop.) îngălát, (reg.) imós, (fam.) **împuțít**. *(Om ~.)*

JEGOȘÍ vb. a (se) **mînji**, a (se) murdări, a (se) **păta**, (livr.) a (se) macula, (înv. și pop.) a (se) **scîrnăvi**, (pop.) a (se) îngăla, a (se) terfeli, (înv. și reg.) a (se) tăvăli, (reg.) a (se) derveli, a (se) **mozoli**, a (se) murui, a (se) **pricăji**, a (se) **tămînji**, a (se) **tîrnosi**, (prin Mold.) a (se) caciori, (Mold., Bucov. și Ban.) a (se) feșteli, (Munt. și Olt.) a (se) **mărdăgi**, (Transilv.) a (se) **mocicoli**, a (se) **mocicoși**, a (se) piscoli, a (se) **piscoși**, a (se) **tocăni**, (înv.) a (se) murdărisi. *(S-a ~ de tot pe cămașă.)*

jelánie s. v. BOCET. DOLIU. JALE. PLÎNGERE. TÎNGUIRE.

JELÍ vb. a se boci, a se căina, a (se) jelui, a se lamenta, a (se) plînge, a se tîngui, a se văicări, a se văita, (pop.) a se aoli, a se mișcli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)*

jelí vb. v. CĂI. CĂINA. COMPĂTIMI. DEPLÎNGE. PLÎNGE. POCĂI. REGRETA.

JELÍRE s. **1.** bocire, plîngere, plîns, (pop.) jeluiálă, jeluíre. *(~ mortului.)* **2.** boceală, bocire, bocit, căinare, jelit, jeluire, lamentație, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăíre, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre. *(O ~ supărătoare, fără rost.)*

JELÍT s. boceală, bocire, bocit, căinare, jelire, jeluire, lamentare, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăíre, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre.

jelitór adj. v. JALNIC. SFÎȘIETOR. TÎNGUIOS. TÎNGUITOR.

JELUÍ vb. a se boci, a se căina, a (se) jeli, a se lamenta, a (se) plînge, a se tîngui, a se văicări, a se văita, (pop.) a se aoli, a se mișcli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)*

jeluí vb. v. ACUZA. ASPIRA. CĂI. CĂINA. COMPĂTIMI. DENUNȚA. DEPLÎNGE. DORI. ÎNVINOVĂȚI. ÎNVINUI. JINDUI. NĂZUI. PÎRÎ. PLÎNGE. POCĂI. POFTI. PRETINDE. RECLAMA. REGRETA. RÎVNI. SPUNE. TINDE. ȚINTI. URMĂRI. VISA. VIZA.

jeluiálă s. v. BOCEALĂ. BOCIRE. BOCIT. CĂINARE. JELIRE. JELIT. JELUIRE. LAMENTARE. LAMENTAȚIE. PLÎNGERE. PLÎNS. TÎNGUIALĂ. TÎNGUIRE. TÎNGUIT. VĂITARE. VĂITAT. VĂITĂTURĂ.

JELUÍRE s. boceală, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, lamentare, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și depr.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăíre, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre.

jeluíre s.v. BOCIRE. JELIRE. PLÎNGERE. PLÎNS.

JELUITOÁRE s. bocitoare, (reg.) plîngătoáre. *(~ la un mort.)*

jeluitór adj. v. JALNIC. SFÎȘIETOR. TÎNGUIOS. TÎNGUITOR.

jeluitór s. v. RECLAMANT.

JENÁ vb. **1.** a deranja, a incomoda, a încurca, a stîngheri, a stînjeni, a supăra, a tulbura, (livr.) a conturba, a importuna, (rar) a sinchisi, (pop.) a zăticni, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a sminti. *(Te rog să nu-l ~ de la lucru; să nu fie ~ de nimeni.)* **2.** a împiedica, a stîngheri, a stînjeni. *(Îl ~ în mișcări.)* **3.** a supăra. *(Îl ~ ficatul.)* **4.** a se rușina, a se sfii, (înv.

și reg.) a se stînjeni, (înv.) a se scandăli, a se stidi, (reg. fig.) a se teși. *(Hai, nu te ~, spune!)*

JENÁNT adj. **1.** incomod, neplăcut, stingherítor, stînjenitor, supărător. *(O situație ~.)* **2.** neplăcut, penibil, supărător. *(Încearcă un sentiment ~.)*

JENÁRE s. deranjare, incomodare, stingherálă, stingherire, stînjeneală, stînjenire, tulburare, (livr.) conturbáre, (pop.) zăticnire. *(~ cuiva de la lucru.)*

JENÁT adj. **1.** încurcat, stingherit, stînjenit, (rar) strîmtorát. *(Se simțea ~.)* **2.** rușinat. *(Un om ~.)*

JÉNĂ s. **1.** rușine, sfială, sfiiciune, stingherealá, stînjeneală, stînjenire, (pop.) rușináre, (înv. și reg.) rușínță, (înv.) stideálă, stidínță, stidíre. *(Un sentiment de ~.)* **2.** decență, manieră, pudoare, rușine, sfială, bună-cuviință, (rar) pudicitáte, (latinism rar) pudicíție. *(Nu are nici un pic de ~.)* **3.** încurcătură, (înv.) stenahoríe. *(~ financiară.)*

JEP s. *(BOT.)* **1.** *(Pinus mugo)* jneapăn, (prin Mold. și Bucov.) sosnár. **2.** *(Pinus pumilio)* jneapăn, pin pitic, (reg.) cățín, durzău.

JERÁTIC s. jar, jărăgai, (reg.) jeg, (prin Mold. și Transilv.) spérlă, (înv.) járiște. *(~ din sobă.)*

JERPELÍ vb. a se zdrențui. *(Haina s-a ~.)*

JERPELÍT adj. peticit, rupt, zdrențăros, zdrențuit, (pop.) pirpiríu. *(Haină ~.)*

JERPELITÚRĂ s. ruptură, zdreanță, (Transilv.) țíră. *(Purta o ~ de haină.)*

JÉRTFĂ s. **1.** *(BIS.)* dar, ofrandă, prinos, sacrificiu, (înv.) árse (pl.), oblațiúne, plocón. *(~ adusă divinității.)* **2.** jertfire, sacrificare, sacrificiu, (fig.) preț. *(Cu ~ vieții sale.)* **3.** sacrificiu, sînge. *(Și-au dobîndit libertatea prin ~.)* **4.** victimă. *(~ a datoriei.)* **5.** sacrificiu. *(A făcut mari ~ pentru a-și atinge scopul.)*

jértfă s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS.

JERTFÉLNIC s. *(BIS.)* proscomidie.

jertfélnic s. v. ALTAR. SANCTUAR.

JERTFÍ vb. **1.** *(BIS.)* a sacrifica, (înv.) a comînda, a înjunghia, a pocloni. *(A ~ ceva divinității.)* **2.** a-și da, a-și sacrifica. *(Și-a ~ viața pe cîmpul de luptă.)* **3.** a (se) sacrifica. *(S-a ~ pentru binele omenirii.)*

JERTFÍRE s. jertfă, sacrificare, sacrificiu, (fig.) preț. *(Cu ~ vieții sale.)*

JERTFÍT adj. sacrificat.

jeruitór s. v. COCIORVĂ.

jestóe adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HĂIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

JET s. țișnitură. *(Un ~ de apă.)*

JETÓN s. fisă, (înv.) socoteá. *(~ la ruletă.)*

JEȚ s. fotoliu, (prin Transilv.) șezău. *(Stă tolănit într-un ~.)*

JGHEAB s. **1.** adăpătoare, troacă, uluc, (pop.) téică, (înv. și reg.) scoc, (reg.) móldă, vălău, (Bucov. și Transilv.) halău, (Munt., Olt. și Ban.) píuă. *(~ pentru adăpatul vitelor.)* **2.** (pop.) țurlói, țurțur. *(Apa de izvor curge pe un ~.)* **3.** rigolă. *(~ la irigații.)* **4.** streașină, (înv. și reg.) scoc, (reg.) plásă, polátă, (Transilv.) cetírnă. *(~ la acoperișul casei.)* **5.** lăptoc, scoc, uluc, (pop.) burlán, (prin Ban.) ton, (Olt. și Transilv.) vălău. *(~ la moară.)* **6.** călcătoare, lin. *(~ pentru mustuit strugurii.)*

jgheab s. v. CANAL. CONDUCTĂ. COȘCIUG. SICRIU.

jig s. v. ARSURĂ. USTURIME.

jigánie s. v. BESTIE. DIHANIE. FIARĂ. JIVINĂ. LIGHIOANĂ. SĂLBĂTICIUNE.

jigăráie s. v. ARSURĂ. BOALA LUI CARRÉ. COTARLĂ. JAVRĂ. JIGODIE. POTAIE. USTURIME.

jigări vb. v. SLĂBI.

JIGĂRÍT adj. costeliv, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, răpciugos, sfrijit, slab, slăbănog, uscat, uscățiv (rar) uscăciós, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățiv, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Viță ~.)*

jigărít adj. v. SFRIJIT. SLAB.

jiglă s. v. BULFEU. CRUCE. SPETEAZĂ. STINGHIE.

JIGNÍ vb. a insulta, a ofensa, a ultragia, (livr.) a invectiva, a vexa, (pop.) a sudui, (fig.) a atinge, a răni, (livr. fig.) a leza. *(L-a ~ profund prin atitudinea lui.)*

JIGNICÉR s. *(IST.)* clucer de arie.

JIGNÍRE s. **1.** insultare, ofensare, ultragiere, (livr.) vexáre, (fig.) rănire, (livr. fig.) lezáre. *(~ cuiva cu vorbe grele.)* **2.** afront, injurie, insultă, ocară, ofensă, rușine, umilință, (livr.) ultráj, vexațiúne, (pop.) húlă, sudálmă, suduitúră, (înv.) băsău, dosádă, înfruntáre, necínste, obídă, (fig.) atingere, (livr. fig.) lezáre. *(Nu poate suporta ~; o ~ adusă cuiva.)*

JIGNÍT adj. insultat, ofensat, ultragiat, (livr.) vexát, (fig.) atíns, rănít, (livr. fig.) lezát. *(O persoană ~.)*

JIGNITÓR adj. injurios, insultător, ofensator, (livr.) vexánt, vexatóriu, (fig.) táre. *(De ce îi spui vorbe ~?)*

JIGÓDIE s. cotarlă, javră, potaic, (pop.) jigărâic, șárlă, (reg.) púilă, schílă, (Transilv.) hólă, (Mold. și Bucov.) păháie, (Mold.) pohírlă, (prin Transilv.) teáucă. *(O ~ de ctine.)*

jigódie s. v. BOALA LUI CARRÉ.

jigodiós adj. v. RĂPĂNOS.

jigodít adj. v. RĂPĂNOS.

JÍLAV adj. reavăn, ud, umed, (rar) umedós, (reg.) púhav, revenós, (prin Transilv.) mótov. *(Un loc, un teren ~.)*

JILĂVEÁLĂ s. reveneală, udătură, umezeală, umiditate, (pop.) udeálă, (Olt.) crihálă. *(~ unui teren.)*

jilăvéte s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

JILĂVÍ vb. a (se) umezi, (pop.) a (se) reveni. *(Pămîntul s-a ~.)*

JILĂVÍT adj. umezit. *(Sol ~.)*

JILÉTCĂ s. vestă, (pop.) láibăr. *(Purta ~ sub haină.)*

JILÍP s. scoc, uluc, (reg.) riz, rol. *(~ pentru deplasarea în pantă a lemnelor în exploatări.)*

jimb adj. v. STRÎMB. ȘTIRB.

jimbá vb. v. RÎNJI. STRÎMBA.

jimblár s. v. FRANZELAR.

jímblă s. v. FRANZELĂ.

jimí vb. v. AGITA. COLCĂI. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. MIȘUI. MIȘUNA. ROI. VIERMUI.

jimuí vb. v. RÎMA.

JIND s. jinduire, poftă. *(Se uită cu ~ la...)*

JINDUÍ vb. **1.** a aspira, a dori, a năzui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a tinde, a ținti, a urmări, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a bâte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)* **2.** a se ahtia, a dori, a rîvni. *(~ după...)* **3.** a dori, a pofti, a rîvni, a voi, a vrea, (înv.) a deșidera, a iubi, a jelui, a poftisi. *(De multă vreme ~ să...)* **4.** a rîvni, a tinji. *(~ după un cămin.)* **5.** a se lăcomi, a rîvni, (înv.) a zavistui. *(~ la bunul altuia.)*

JINDUÍRE s. jind, poftă. *(Se uită cu ~ la...)*

JINDUÍT adj. ahtiat, avid, dorit, dornic, jinduitor, rîvnitor, (fig.) înfometat, însetat, lăcom, setos. *(~ de senzații tari.)*

JINDUITÓR adj. ahtiat, avid, dorit, dornic, jinduit, rîvnitor, (fig.) înfometat, însetat, lăcom, setos. *(~ de senzații tari.)*

JÍNTIȚĂ s. (reg.) bámburi (pl.), duruiéle (pl.). *(~ de la cas.)*

jíntiță s. v. BOȘTINĂ.

JINTUIÁLĂ s. **1.** jintuire, jintuit. *(~ cașului.)* **2.** (concr.) janț, jintuit. *(~ a cașului.)*

JINTUÍRE s. jintuială, jintuit. *(~ a cașului.)*

JINTUÍT s. **1.** jintuială, jintuire. *(Se ocupă cu ~ cașului.)* **2.** (concr.) janț, jintuială. *(~ al cașului.)*

jip s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

JIRÉBIE s. *(IST.)* delniță, sesie. *(Forma de proprietate numită în Moldova ~ era cunoscută în Țara Românească sub numele de delniță, iar în Transilvania sub denumirea de sesie.)*

jitár s. v. PÎNDAR.

jitări vb. v. PÎNDI.

jítie s. v. ÎNTÎMPLARE. PĂȚANIE. PERIPEȚIE. ROGOJINĂ.

jítniță s. v. GRÎNAR. HAMBAR. PĂTUL.

JIVÍNĂ s. bestie, dihanie, fiară, lighioană, sălbăticiune, (pop.) gădină, jigănie, (reg.) ciută, sălbătície, sălbăticíme, (Transilv. și Mold.) gad, (Transilv.) sălbăticitúră. *(În pădure trăiesc multe ~.)*

JNEÁPĂN s. *(BOT.)* **1.** *(Pinus mugo)* jep, (prin Mold. și Bucov.) scsnár. **2.** *(Pinus pumilio)* jep, pin pitic, (reg.) cățín, durzău. **3.** *(Juniperus communis)* ienupăr, (reg.) archiș, cétină, (prin Transilv.) brădișór, (Mold.) tămiiér, (Ban. și Transilv.) turtél, (înv.) archiéft.

JOÁCĂ s. **1.** joc, zbenguială, zbenguire, zbenguit, zbînțuială, zbînțuire, zbînțuit, zbînțuitură, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(N-a fost decît o ~ de copii.)* **2.** amuzament, distracție, (înv.) zăbávă. *(Dragostea nu e o ~.)*

JOÁGĂR s. *(TEHN.)* **1.** gater, (reg.) moáră, (Maram. și nordul Transilv.) spátă. *(Lemne tăiate la ~.)* **2.** beșchie, ciochie. *(~ este un ferăstrău cu două mînere.)*

JOÁRDĂ s. jordie, vargă, (pop.) strămurăre, strămurăriță, (reg.) jápă, (înv.) strămur. *(~ pentru mînat vitele.)*

joárdă s. v. FUSCEL. NUIA. VARGĂ. VERGEA.

JOBÉN s. cilindru, (pop.) țilíndru. *(Purta pe cap un ~.)*

JOC s. **1.** joacă, zbenguială, zbenguire, zbenguit, zbînțuială, zbînțuire, zbînțuit, zbînțuitură, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(~ de copii.)* **2.** *(COR.)* dans, (înv.) salt, săltáre, săltătúră. **3.** *(SPORT)* dispută, întîlnire, întrecere, meci, partidă. *(~ a durat doar trei minute.)* **4.** *(SPORT) jocuri balcanice* = balcaniadă; *jocuri olimpice* = olimpiadă. **5.** interpretare. *(Actorul a avut un ~ magistral.)*

jochéu s. v. FECIOR. LACHEU. VALET.

JOCULÉȚ s. jocușor, (reg.) jocúț.

JOCUȘÓR s. joculeț, (reg.) jocúț.

jocúț s. v. JOCULEȚ. JOCUȘOR.

joí vb. v. DOVEDI. ÎNDURA. MULȚUMI. PĂTIMI. PĂȚI. PRIDIDI. RĂBDA. RĂZBI. SATISFACE. SUFERI. SUPORTA. TRAGE.

joimăriță s. v. BUFNIȚĂ. BUHĂ.

jóină s. v. MĂRĂRAȘ.

jóleă s. v. PIN.

jóld s. v. CORVOADĂ.

joldunár s. v. MERCENAR.

jólnă s. v. SCROFULĂ.

JONCȚIÚNE s. împreunare, unire. *(~ a două armate.)*

JÓRDIE s. joardă, vargă, (pop.) strămurăre, strămurăriță, (reg.) jápă, (înv.) strămur. *(~ pentru mînat vitele.)*

jordíță s. v. NUIELUȘĂ. NUIELUȚĂ. VĂRGUȚĂ.

jos adj. v. ÎNCHIS.

JOS adj., adv. **1.** adj. coborît, scoborît. *(Un teren ~.)* **2.** adv. dedesubt. *(Locul era situat ~.)* **3.** adj. mărunt, mic, scund, (reg.) pitulát. *(Casă ~; persoană ~.)* **4.** adj. coborît, redus, scăzut, scoborît. *(Temperatură ~.)* **5.** adj. adînc, grav, gros, profund, (fig.) cavernós. *(O voce ~; un timbru ~.)* **6.** adj. avantajos, convenabil, ieftin, mic, scăzut, (Transilv. și Ban.) lésne. *(Prețuri ~.)*

JÓSNIC adj., s. **1.** adj., s. abject, infam, mișel, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticăít, (reg.) pălăvătic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) infect, murdár. *(Un om ~.)* **2.** adj. infam, mișel, mișelesc, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrilég, (înv. și pop.) parșív, scîrnav, (Mold.) chiolhánós, (înv.) blestemățésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbéinic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(O fapță ~.)*

JOSNICÍE s. abjecție, fărădelege, infamie, mișelie, mîrșăvie, neleguire, nemernicie, netrebnicie, ticăloșie, (livr.) ignominie, turpitúdine, (astăzi rar) scelerăție, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurăt, necurăție, necurățíre, păginătáte, păginíe, verigășie, (fig.) murdărie. *(A comite o ~.)*

jovial adj. v. VESEL. VOIOS.

jovialitáte s. v. VESELIE. VOIOȘIE.

jubilá vb. v. TRIUMFA.

JUCÁ vb. **1.** a dansa, (pop.) a dănțui, a sălta, a sări, (peior.) a țopăi. *(~ o sîrbă.)* **2.** a se desfășura, a se disputa. *(Meciul s-a ~ pe stadionul Giulești.)* **3.** a face. *(~ un șah cu mine?)* **4.** a practica. *(~ tenis de doi ani.)* **5.** a interpreta, (înv.) a parastisi. *(A ~ un rol într-o piesă.)* **6.** a (se) prezenta, a (se) reprezenta, (înv. și pop.) a (se) da, (înv.) a (se) parastisi. *(Ce se ~ în astă-seară la teatru?)* **7.** a se proiecta, a rula. *(Ce film ~ astăzi?)*

jucá vb. v. ADEMENI. AMĂGI. CÎNTA. EXECUTA. INTONA. INTERPRETA. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

jucăreá s. v. JUCĂRIOARĂ.

jucărícă s. v. JUCĂRIOARĂ.

jucăríe s. v. BAGATELĂ. FLEAC. NIMIC.

JUCĂRIOÁRĂ s. (pop.) jucăreá, jucărícă.

JUCĂTÓR s. dansator, (pop.) dănțuitór. *(~ într-un ansamblu popular.)*

JUCĂUȘ adj. neastîmpărat, vioi. *(Ochi ~; privire ~.)*

júde s. v. CĂPETENIE. CONDUCĂTOR. JUDECĂTOR. PRIMAR. VĂTAF.

JUDECÁ vb. **1.** a chibzui, a cugeta, a gîndi, a medita, a raționa, a reflecta, (înv.) a meditarisi, a mîndri, a rezona, a semui. *(Vrea să ~ în liniște.)* **2.** a chibzui, a (se) gîndi, a socoti, (înv. și reg.) a sămălui, (fig.) a cîntări, a cumpăni, a drămui. *(Să ~ cum e mai bine.)* **3.** a aprecia, a chibzui, a considera, a crede, a găsi, a gîndi, a opina, a socoti, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoáște, a număra. *(Eu ~ că așa trebuie să procedăm.)* **4.** *(JUR.)* (înv. și reg.) a se pîrî, a se pricinui, (reg.) a se pricini, (înv.) a se prici, a se prigoni. *(S-au ~ pentru o succesiune.)*

judecá vb. v. COMANDA. CONDAMNA. DECIDE. DISPUNE. FIXA. HOTĂRÎ. ORDONA. OSÎNDI. PEDEPSI. PORUNCI. STABILI. STATORNICI.

JUDECÁRE s. chibzuire, deliberare, gîndire, (fig.) cumpănire, drămuíre. *(După o ~ îndelungată...)*

JUDECÁTĂ s. **1.** deșteptăciune, intelect, inteligență, minte, pricepere, rațiune, spirit, (pop.) duh, (Ban., Transilv. și Olt.) pámet, (înv.) înțelégere, (fam.) dóxă, (fig.) cap, créier. *(Are o ~ de nivel mediu.)* **2.** gîndire, intelect, minte, rațiune, spirit. *(Operă a ~.)* **3.** gîndire, intelect, înțelegere, minte, rațiune, (fig.) cap. *(Are o ~ extrem de limpede.)* **4.** minte, rațiune, (rar) cunoștință, (pop. și fam.) glagóre, (înv.) rezón. *(O ~ normală.)* **5.** minte, raționament, rațiune, (înv.) socoátă, socoteálă, socotință. *(O ~ sănătoasă.)* **6.** concepție, convingere, gînd, idee, opinie, orientare, părere, principiu, vedere, viziune, (livr.) convicțiúne. *(Are o ~ extrem de sănătoasă.)* **7.** credință, idee, opinie, părere. *(După ~ mea...)* **8.** chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderație, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpăníre. *(Demonstrează multă ~.)* **9.** apreciere, aviz, opinie, părere, verdict. *(Așteptăm cu nerăbdare ~ publicului.)* **10.** *(JUR.)* acțiune, cauză, proces, (livr.) spéță, (înv. și pop.) price, (pop.) dreptáte, lége, prícină, (reg.) pîră, (prin Transilv.) tărgheláș, (înv.) diván, judéț, prigoníre, sud, (înv., în Mold.) délă.

judecátă s. v. CONDAMNARE. JURISDICȚIE. OSÎNDĂ. PEDEAPSĂ.

judecătoáre s. v. JUDECĂTORIE.

JUDECĂTÓR s. **1.** *(JUR.)* (înv.) júde, judéț, (înv., în Transilv.) tăbláș. **2.** arbitru, (grecism înv.) eretocrít. *(~ într-un litigiu.)*

JUDECĂTOREÁSĂ s. *(JUR.)* (înv.) judeceásă.

JUDECĂTORÉSC adj. *(JUR.)* judiciar, (înv.) dicanicésc. *(Procedură ~.)*

JUDECĂTORÍE s. *(JUR.)* (înv.) judecătoáre, scáun. *(Litigiu ajuns în fața ~.)*

judeceásă s. v. JUDECĂTOREASĂ.

JUDECÍE s. *(IST.)* parte, unghi. *(~ era o unitate administrativ-teritorială.)*

JUDÉȚ s. **1.** *(IST.)* șoltuz, (prin Mold.) voit. *(~ al unui oraș.)* **2.** (înv.) sud, (înv., în Bucov.) bețîre, (înv., în Transilv.) comitát, (înv., în Mold.) ținút, (înv., în Transilv.) varméghie. *(~ Bihor.)*

județ s. v. ACȚIUNE. ANIMOZITATE. CAUZĂ. CEARTĂ. CONFLICT. DECIZIE. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. HOTĂRÎRE. ÎNVRĂJBIRE. JUDECATĂ. JUDECĂTOR. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. PRIMAR. PROCES. SENTINȚĂ. VERDICT. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

JUDEȚEÁN adj. (înv., în Mold.) ținutál. *(Autoritățile ~.)*

JUDICIÁR adj. *(JUR.)* judecătoresc, (înv.) dicanicésc. *(Procedură ~.)*

JUDICIÓS adj., adv. **1.** adj. chibzuit, cumpănit, gîndit, matur, serios, socotit, temeinic. *(O judecată ~.)* **2.** adj. bun, chibzuit, folositor, gîndit, înțelept, rațional, rezonabil, socotit, util, (fig.) sănătós. *(Un sfat ~.)* **3.** adv. chibzuit, cuminte, înțelept, înțelepțește, rațional. *(A procedat ~.)*

JUG s. **1.** jujeu, (reg.) hădărău. *(~ la gîtul porcilor, al viteilor.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) răzbói. *(~ la joagăr.)*

jug s. v. AMNAR. CEAFĂ. REZEMĂTOARE.

JUGĂNÍ vb. a castra, a scopi, a steriliza, (livr.) a emascula, (rar) a scapeți, (pop.) a întoárce, a stîrpi, (reg.) a báte, a curăți, a herelui, (Transilv. și nordul Olt.) a suci. *(A ~ un animal mascul.)*

JUGĂNÍRE s. castrare, jugănit, scopire, scopit, sterilizare, (livr.) emasculáție, evirație, (pop.) întoárcere, stîrpíre, (reg.) bátere, curățíre, hereluíre, (Transilv. și nordul Olt.) sucíre. *(~ unui armăsar.)*

JUGĂNÍT adj. castrat, scopit, sterilizat, (pop.) întórs, stîrpít, (reg.) bătút, curățít, hereluít, (prin Ban.) soborît, (prin Transilv.) sucít. *(Berbec ~.)*

JUGĂNÍT s. castrare, jugănire, scopire, scopit, sterilizare, (livr.) emasculáție, evirație, (pop.) întoárcere, stîrpíre, (reg.) bátere, curățíre, hereluíre, (Transilv. și nordul Olt.) sucíre. *(~ al unui berbec.)*

jugărél s. v. DUMBEȚ.

jugăréț s. v. DUMBEȚ.

jugulá vb. v. GÎTUI. STRANGULA. SUGRUMA.

jugulăre s. v. GÎTUIRE. STRANGULARE. SUGRUMARE.

juisór s. v. PETRECĂREȚ.

JUJÉU s. jug, (reg.) hădărău. *(~ la gîtul porcilor, al viteilor.)*

JULÍ vb. a (se) jupui, (a (se) **zdreli**, a (se) **zgîria**, (pop.) a (se) beli, a (se) **stropși**, (înv. și reg.) a (se) **rujdi**, (prin Olt.) a (se) mezdri. *(Și-a ~ pielea de la deget.)*

JULÍRE s. julit, jupuire, jupuit, zdrelire, zdrelit. *(~ unui deget.)*

JULÍT adj. jupuit, zdrelit. *(Are degetul ~.)*

JULÍT s. julire, jupuire, jupuit, zdrelire, zdrelit. *(~ unui deget.)*

JULITÚRĂ s. jupuitură, zdrelitură. *(O ~ la un deget.)*

JUMĂRI s. pl. **1.** (reg.) scrijéle (pl.). *(~ din slănină.)* **2.** omletă, (reg.) papáră, prájilă, (nordul Mold., Bucov. și nordul Transilv.) **pápă**, (Transilv. și Ban.) păpărádă, rátotă, (Mold. și Bucov.) scrob, (înv., în Transilv.) **sfungátă**. *(~ de ouă.)*

JUMĂTÁTE s. **1.** (cantitativ) doime. *(O ~ dintr-un obiect.)* **2.** (cantitativ) (slavonism înv.) pol. *(O ~ kg de iere.)* **3.** (cantitativ) (reg.) cîrstác, cîrstă, clăiță, crúce, petiță, picíor. *(Claia de snopi numită ~.)* **4.** (spațial) mijloc. *(La ~ scîndurii.)* **5.** (temporal) mijloc. *(La ~ săptămînii.)*

jumătáte s. v. NEVASTĂ. SOȚIE.

jumătate-de-păsăre s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.

jumătăți s. pl. v. PANTOF.

jumătăți vb. v. ÎNJUMĂTĂȚI.

JUMULEÁLĂ s. jumulire, (reg.) scărmănáre. *(~ păsărilor.)*

JUMULÍ vb. (înv. și pop.) a smúlge, (înv. și reg.) a peni, (reg.) a dupurlui, a scărmăna, (Mold., Bucov. și Maram.) a cinătui, (Mold. și Bucov.) a ciupeli, (Transilv.) a jupeli. *(A ~ o pasăre.)*

JUMULÍRE s. jumuleală, (reg.) scărmănáre. *(~ unei păsări.)*

JUMULÍT adj. (înv. și pop.) smuls. *(Pasăre ~.)*

JÚNĂ s., adj. tînără. *(O fată ~.)*

JUNC s. *(ZOOL.)* mînzat, (Transilv. și Maram.) tulúc. *(Carne de ~.)*

JUNCÁN s. *(ZOOL.)* (Transilv. și Maram.) tulucán.

JUNCÁNĂ s. *(ZOOL.)* juncă, junincă.

JÚNCĂ s. *(ZOOL.)* juncană, junincă.

júne s. v. FECIOR. FLĂCĂU. GINERE. MIRE. TÎNĂR.

junéțe s. v. TINERET. TINEREȚE. TINERIME.

junghér s. v. PUMNAL. STILET.

junghetúră s. v. GÎT. GRUMAZ.

JUNGHI s. **1.** înjunghietură, înțepătură, junghietură, (pop.) stricnitúră, (grecism înv.) níxis, (fig.) săgeátă, săgetătúră, (pop. fig.) tăietúră. *(Simte un ~ în regiunea intercostală.)* **2.** (la pl.) înțepături (pl.), (fig.) ácc (pl.) *(Mii de ~ îi străbat corpul.)*

junghi s. v. PNEUMONIE. PUMNAL. STILET.

junghiá vb. v. ÎNJUNGHIA. TĂIA.

junghiére s. v. ÎNJUNGHIERE. SPINTECARE. SPINTECAT. TĂIERE.

JUNGHIETÚRĂ s. înjunghietură, înțepătură, junghi, (pop.) stricnitúră, (grecism înv.) níxis, (fig.) săgeátă, săgetătúră, (pop. fig.) tăietúră. *(Simte o ~ în regiunea intercostală.)*

juni s. pl. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.

juníe s. v. PUBERTATE. TINERET. TINEREȚE. TINERIME

juníme s. v. TINERET. TINERIME.

JUNÍNCĂ s. *(ZOOL.)* juncană, juncă.

JUNIÓR s. invar. fiul (art.). *(Popescu-~.)*

júpă s. v. FOI. FUSTĂ.

jupelí vb. v. JUMULI.

jupí vb. v. COJI. DESCUAMA. JUPUI. SCOROJI.

jupîn s. v. PATRON. STĂPÎN.

JUPÎNEÁSĂ s. menajeră, (rar) madámă. *(~ într-o casă înstărită.)*

jupîneásă s. v. BOIEROAICĂ. CUCOANĂ. DOAMNĂ. MADAM. ORĂȘEANCĂ. PATROANĂ. SERVITOARE. SLUGĂ. SLUJNICĂ. STĂPÎNĂ.

JUPUÍ vb. **1.** (pop.) a beli, (înv. și reg.) a despuia, (reg.) mezdreli, a mezdri. *(A ~ un animal.)* **2.** a (se) juli, a (se) zdreli, a (se) zgîria, (pop.) a (se) beli, a (se) stropși, (înv. și reg.) a (se) rujdi, (prin Olt.) a (se) mezdri. *(Și-a ~ pielea la un deget.)* **3.** a se coji, a se descuama, a se scoroji, (pop.) a se jupi, (înv.) a se tărița. *(Pielea i s-a ~.)* **4.** a coji, a descoji, (rar) a despuia, (reg.) a scorțăli, (prin Transilv.) a măzga. *(A ~ trunchiul unui arbore.)*

JUPUIÁLĂ s. jupuire, jupuit, (pop.) belíre, belít. *(~ unei vite.)*

jupuiálă s. v. PELAGRĂ.

JUPUÍRE s. **1.** jupuială, jupuit, (pop.) belíre, belít. *(~ unui animal.)* **2.** julire, julit, jupuit, zdrelire, zdrelit. *(~ unui deget.)* **3.** cojire, descuamare, (rar) scămoșáre, (înv.)

tărîțăre. *(~ pielii.)* **4.** cojeală, cojire, descojire. *(~ unui arbore.)*

JUPUÍT adj. **1.** (pop.) belít. *(Animal ~.)* **2.** julit, zdrelit. *(Are degetul ~.)* **3.** cojit, descuamat. *(Piele ~.)* **4.** cojit, descojit. *(Trunchi ~.)*

JUPUÍT s. **1.** jupuială, jupuire, (pop.) belíre, belít. *(~ unui animal.)* **2.** julire, julit, jupuire, zdrelire, zdrelit. *(~ unui deget.)*

JUPUITÚRĂ s. julitură, zdrelitură. *(O ~ la un deget.)*

JUR interj. zău ! *(~ ! că așa este.)*

JUR s. apropiere, împrejurime, preajmă, vecinătate, (livr.) proximitáte, (reg.) meleág, (prin Transilv.) preábăt, (înv.) împrejmuíre, împrejúr, préjmet, prejmuíre. *(Se află prin ~.)*

jur s. v. JURĂMÎNT. LEGĂMÎNT.

JURÁ vb. (înv.) a se făgădui, a se jurui, a sufleți. *(Se ~ că e cum spune.)*

jurá vb. v. AFURISI. BLESTEMA. CONJURA. IMPLORA.

juráre s. v. JURĂMÎNT. LEGĂMÎNT.

JURÁSIC s. *(GEOL.)* *jurasic inferior* = liasic ; *jurasic mediu* = dogger ; *jurasic superior* = malm.

jurát adj., s. v. AFURISIT. BLESTEMAT. CÎINOS. HAIN. ÎNDRĂCIT. RĂU. TICĂLOS.

jurát s. v. PRETOR. PRIMAR.

JURĂMÍNT s. legămînt, (înv. și reg.) juruință, (reg.) jur, (înv.) juráre. *(Și-a respectat ~.)*

JURÎDIC adj. *(JUR.)* (înv.) politicésc. *(Act ~.)*

JURISDÍCȚIE s. *(JUR.)* (rar) judecátă. *(Se află sub ~ ...)*

JURISPRUDÉNȚĂ s. drept, (înv. și pop.) légile (pl. art.), (înv.) drit. *(Învață ~.)*

JURÍST s. *(JUR.)* (înv.) legíst, pravilíst, prăviláș.

JURNÁL s. cotidian, gazetă, ziar, (înv.) foáie. *(Un ~ de mare tiraj.)*

jurnál s. v. PROCES-VERBAL.

JURNALÍSM s. gazetărie, jurnalistică, presă, publicistică, ziaristică, (înv.) publicitáte. *(Misiunea nobilă a ~.)*

JURNALÍST s. gazetar, publicist, ziarist. *(Un ~ obiectiv.)*

JURNALÍSTIC adj. gazetăresc, publicistic, ziaristic. *(Stil ~ ; activitate ~ ; articol ~.)*

JURNALÍSTICĂ s. gazetărie, jurnalism, presă, publicistică, ziaristică, (înv.) publicitáte. *(Misiunea nobilă a ~.)*

JURUBÍȚĂ s. (înv. și reg.) sucitúră, (reg.) ciuleá, (Maram.) gúșă, (înv.) mătărîngă. *(~ de mătase.)*

juruí vb. v. ANGAJA. FĂGĂDUI. ÎNDATORA. ÎNSĂRCINA. JURA. LOGODI. OBLIGA. PROMITE.

juruínță s. v. ANGAJAMENT. ASIGURARE. CUVÎNT. FĂGĂDUIALĂ. FĂGĂDUINȚĂ. JURĂMÎNT. LEGĂMÎNT. PROMISIUNE. VORBĂ.

juruítă s. v. ANGAJAMENT. ASIGURARE. CUVÎNT. FĂGĂDUIALĂ. FĂGĂDUINȚĂ. LEGĂMÎNT. PROMISIUNE. VORBĂ.

JUST adj., adv. **1.** adj. adevărat, corect, drept, exact. *(O concluzie ~.)* **2.** adv. adevărat, drept. *(A vorbit ~.)* **3.** adj. drept, echitabil. *(O decizie ~.)* **4.** adv. drept, întemeiat, temeinic. *(A judecat ~.)* **5.** adv. bine, corect. *(A procedat ~.)* **6.** adj. fundamentat, îndreptățit, întemeiat, justificat, legitim, logic, motivat, serios, temeinic, (livr.) îndrituít, (fig.) binecuvîntát. *(Un motiv ~ ; o scuză ~.)* **7.** adj. drept, îndreptățit, legitim. *(O cerere ~.)*

JUSTÉȚE s. **1.** adevăr, autenticitate, exactitate, exactitudine. *(S-a confirmat ~ celor spuse de el.)* **2.** exactitate, exactitudine, precizie. *(~ calculelor.)* **3.** dreptate, echitate, (înv.) lége. *(A restabilit ~ cauzei cuiva.)* **4.** dreptate, temeinicie, (înv.) rezón. *(~ argumentelor sale.)*

JUSTIFICÁ vb. **1.** a îndreptăți, a motiva, (livr.) a legitima. *(Toate acestea ~ hotărîrea lui.)* **2.** a motiva, a scuza. *(Scopul ~ mijloacele.)* **3.** a autoriza, a îndreptăți, a îngădui, a permite, (livr.) a îndritui, (înv. fig.) a întemeia. *(Această împrejurare ne ~ să tragem unele concluzii.)* **4.** a (se) apăra, a (se) dezvinovăți, a (se) disculpa, a (se) scuza, (rar) a (se) dezvinui, (înv. și reg.) a (se) cura, (înv.) a (se) îndreptăți, a (se) mîntui. *(Nu te mai ~ atîta !)* **5.** a se explica. *(Nu e cazul să te ~.)*

JUSTIFICÁBIL adj. **1.** explicabil, motivabil. *(Un fapt ~ .)* **2.** motivabil, scuzabil. *(Un argument ~.)*

JUSTIFICÁRE s. **1.** îndreptățire, motivare, motivație, rațiune, temei, (livr.) legitimáre, legitimitáte, (pop.) nóimă, (înv.) rezón. *(~ unei hotărîri.)* **2.** logică, motivare, noimă, rațiune, rost, sens, temei. *(Nu văd ~ acetei hotărîri.)* **3.** explicare, explicație, motivare. *(Există vreo ~ a gestului său?)* **4.** motivare, motivație, scuză, (rar) scuzáre, (înv) răspúns. *(Nu are nici o ~ pentru cele făcute.)* **5.** dezvinovățire, disculpare, scuză, (rar) dezvinuíre, scuzáre. *(O ~ neconvingătoare.)*

JUSTIFICÁT adj. **1.** fundamentat, îndreptățit, întemeiat, just, legitim, logic, motivat, serios, temeinic, (livr.) îndrituít, (fig.) binecuvîntát. *(Un motiv ~ ; o scuză ~.)* **2.** motivat, (rar) scuzát. *(Absență ~.)* **3.** dezvinovățit, disculpat, (rar) scuzát. *(Persoană ~.)*

JUSTIFICATÍV adj. **1.** doveditor, probator, (înv.) mărturisitór. *(Act ~.)* **2.** descărcător. *(Factură ~.)*

justițiábil s. v. PARTE.

JUSTÍȚIE s. **1.** *(JUR.)* instanță. *(S-a prezentat în fața ~.)* **2.** dreptate, echitate, (înv.) lége. *(A restabilit ~ cauzei cuiva.)*

juvăț s. v. LAȚ. ȘTREANG. VAL.

JUVÉLNIC s. *(PESCUIT)* (reg.) sac.

juvélnic s. v. OSTREȚ.

juvenil adj. v. TINERESC.

juvéte s. v. BABOI. BABUȘCĂ. RIȚĂ. OLTEAN.

juxtapúne vb v. ALĂTURA.

JUXTAPÚNERE s. *(GRAM.)* parataxă.

JUXTAPÚS adj. *(GRAM.)* paratactic. *(Construcție ~.)*

juxtapús adj. v. ALĂTURAT.

K

KÁLIU s. *(CHIM.)* potasiu.
KANTIANÍSM s. *(FILOZ.)* (rar) kantism.
kantism s. v. KANTIANISM.
KÁRLING s. *(GEOGR.)* custură. *(~ al unui munte.)*
KÍLO s. chil, kilogram. *(Un ~ de zahăr.)*
KILOCALORÍE s. *(FIZ.)* calorie mare.
KILOCICLU PE SECÚNDĂ s. *(FIZ.)* **kilohertz.**
KILOGRÁM s. **1.** chil, kilo. *(Un ~ de făină.)* **2.** litru. *(Un ~ de lapte.)*
KILOHÉRTZ s. *(FIZ.)* kilociclu pe secundă.
kilométric adj. v. INTERMINABIL. NESFÎRȘIT.
KISELGÚR s. *(MIN.)* diatomit, pămîntel, tripoli, pămînt de diatomee.

L

la adv. v. APROAPE. APROXIMATIV. CAM. CIRCA. VREO.

LA prep. **1.** (local) asupra, către, înspre, spre, (înv.) déspre, între, súpra, *(Își ațintește privirea ~ noi.)* **2.** (local) în. *(Merge ~ vale.)* **3.** (cauzal) pentru. *(Îl pedepsea ~ cea mai mică abatere.)* **4.** (final) (înv.) spre. *(L-a condamnat ~ moarte.)*

la vb. v. ÎMBĂIA. SCĂLDA. SPĂLA.

laba-gîștii s. v. ANTONICĂ. GRANAT. SPILCUȚĂ.

laba-lúpului s. v. PIEDICUȚĂ. TALPA-GÎȘTEI.

laba-mîței s. v. BURETE-DE-CONOPIDĂ. CREASTA-COCOȘULUI. DROB. DROBUȘOR.

laba-mîții s. v. PARPIAN.

labán s. v. CHEFAL.

laba-úrsului s. v. BRÎNCA-URSULUI. CRUCEA-PĂMÎNTULUI. PICIORUL-CAPREI. PIEDICUȚĂ.

LÁBĂ s. **1.** *(ANAT.)* (reg.) brîncă. *(~ la animale.)* **2.** *(BOT.)* *laba-ursului (Clavaria aurea)* = (reg.) bureți-degetár (pl.), creasta-cocoșului.

lábă s. v. MEMBRU INFERIOR. MÎNĂ. PICIOR.

LABFERMÉNT s. *(BIOL.)* cheag, chimozină, lactoferment, (reg.) maiá, présură. *(~ contribuie la închegarea laptelui.)*

labíl adj. v. CAPRICIOS. FLUȘTURATIC. FLUTURATIC. INCONSECVENT. INCONSTANT. INSTABIL. NECONSECVENT. NECONSTANT. NESERIOS. NESTABIL. NESTATORNIC. SCHIMBĂCIOS. SCHIMBĂTOR.

LABILITÁTE s. *(FIZIOL.)* mobilitate funcțională.

labilitáte s. v. INCONSECVENȚĂ. INCONSTANȚĂ. INSTABILITATE. NECONSECVENȚĂ. NECONSTANȚĂ. NESTABILITATE. NESTATORNICIE.

LABIRÍNT s. (livr.) dedál.

labirintic adj. v. ÎNTORTOCHEAT.

laboáre s. v. LUCRU. MUNCĂ. TREABĂ.

laboriós adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

láboș s. v. CRATIȚĂ.

LAC s. *(GEOGR.)* (pop.) tău. *(~ de munte.)*

LAC s. vernis, (înv.) verníchiu. *(~ pentru mobile.)*

lac s. v. BALTĂ.

LACHÉU s. fecior, valet, (rar) cameriér, (înv., în Mold.) jochéu. *(Un ~ la o casă boierească.)*

lachéu s. v. SLUGOI.

LÁCOM adj. **1.** avid, mîncăcios, nesătul, nesățios, pofticios, (livr.) insațiábil, voráce, (rar) lăcomít, lăcomós, (înv. și reg.) mîncătór, (reg.) lingăreț, mîncăréț, (Mold.) húlpav, (înv.) hrănáci, mîncáci. *(Om ~ la mîncare.)* **2.** aprig, apucător, hrăpăreț, nesătul, (livr.) cupíd, rapácc, (pop.) hapsîn. *(E un om tare ~ !)* **3.** avid, neîndestulat, (livr.) cupíd, (fig.) nesătúl, nesăturát, nesățiós. *(~ de bani, de cîștig.)*

lácom adj. v. AHTIAT. AVID. DORIT. DORNIC. JINDUIT. JINDUITOR. RÎVNITOR.

LACÓNIC adj. concentrat, concis, lapidar, scurt, succint, (înv.) rezumătór, (fig.) strîns, telegráfic. *(O expunere ~ ; stil ~.)*

LACONICITÁTE s. concentrare, concizie, laconism, lapidaritate, scurtime. *(~ stilului, a exprimării.)*

LACONÍSM s. concentrare, concizie, laconicitate, lapidaritate, scurtime. *(~ stilului, a exprimării.)*

LÁCRIMĂ s. **1.** strop. *(O ~ i se scurgea pe obraz.)* **2.** (la pl.) (rar) ápă. *(Un potop de ~ i-a inundat fața.)* **3.** (la pl.) plîngere, plîns, plînset, plînsoare. *(Oprește-ți ~ !)*

LACTOBIÓZĂ s. *(BIOL.)* lactoză, (pop.) zahăr de lápte.

LACTOFERMÉNT s. *(BIOL.)* cheag, chimozină, labferment, (reg.) maiá, présură. *(~ contribuie la închegarea laptelui.)*

LACTÓZĂ s. *(BIOL.)* lactobioză, (pop.) zahăr de lápte.

LACUNÁR adj. incomplet. *(Text ~.)*

LACÚNĂ s. **1.** gol, lipsă. *(Completează ~ele.)* **2.** *(FIZ.)* vacanță. *(~ a unei rețele cristaline.)* **3.** cusur, defect, deficiență, imperfecțiune, insuficiență, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, răcilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) hîbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós. (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșire, răutáte. *(Un om cu multe ~.)*

lada păcii s. v. CHIVOT.

LÁDĂ s. **1.** cufăr, (pop.) tron, (înv. și reg.) sandíc, sicriu, (Mold.) sipét, (arg.) purceá. *(~ de zestre a miresei.)* **2.** *(TEHN.)* postavă, (Transilv.) troácă. *(În ~ curge făina măcinată, la moară.)* **3.** coș, (reg.) cásă, cutíe, drob, durbánă, țarc. *(~ la teascul de struguri.)*

ládă s. v. COȘCIUG. SERTAR. SICRIU.

LADÍN adj. retoroman. *(Populație ~.)*

LADÍNĂ s. *(LINGV.)* retoromană.

laf s. v. FLEAC. NIMIC. PALAVRĂ.

LÁGĂR s. **I.** *(MIL.)* **1.** campament, tabără, (înv.) sălaș, tábie. *(~ al unui regiment.)* **2.** castru, (înv.) tábie. *(~ roman.)* **II.** *(TEHN.)* palier.

LAI adj. negru. *(Oaie, lînă ~.)*

LÁIBĂR s. mintean, surtuc, (reg.) lăibărác, (prin Mold.) baibarác, (Transilv., Ban. și Mold.) căput. *(~ purtat de țărani.)*

láibăr s. v. JILEȚCĂ. PIEPTAR. VESTĂ.

LÁIC adj. lumesc, mirean, mirenesc, pămîntean, profan, (rar) secular, (înv. și pop.) pămîntesc, (înv.) politicesc, temporal. *(Treburi bisericești și treburi ~.)*

láinic adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

láinic s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

LALEÁ s. *(BOT.; Tulipa gesneriana)* (livr.) tulípă, (reg.) tulipán, laptele-păsării.

laleá s. v. BIBILICĂ.

LÁMĂ s. **1.** ascuțiș, limbă, tăiș, (pop.) custúră, pánă, plásă, tăiúș, (înv. și reg.) ascuțít, (reg.) leáfă, (fig.) búză. *(~ a unui cuțit, a unui brîcag.)* **2.** pînză, tăiș. *(~ ferăstrăului, a coasei.)*

LAMBÁ s. *(TEHN.)* lambar, lămbuitor, (reg.) scobitór. *(~ dulgherului.)*

LAMBÁR s. *(TEHN.)* **1.** ciubuc, ciubucar, lămbuitor, (rar) tipár. *(~ al zidarului.)* **2.** lamba, lămbuitor, (reg.) scobitór. *(~ al dulgherului.)*

LÁMBĂ s. *(TEHN.)* **1.** vătrai, (reg.) costíș, crúce, întinzătoare, lanț, lănțúș, scáră, tinzătoare, (prin Olt. și Ban.) scăríță. *(~ la car, căruță.)* **2.** feder. *(~ la o piesă de lemn.)*

lámbă s. v. COARDĂ. CRUCEA DINAINTE.

LAMBLIÁZĂ s. *(MED.)* giardiază.

LAMELÁR adj. lamelat, (rar) lamelós. *(Structură ~.)*

LAMELÁT adj. lamelar, (rar) lamelós. *(Aspect ~.)*

LAMELIBRANHIÁT s. *(ZOOL.)* bivalvă, scoică.

lamelós adj. v. LAMELAR. LAMELAT.

LAMENTÁ vb. **1.** a (se) boci, a se căina, a (se) jeli, a (se) jelui, a (se) plînge, a se tîngui, a se văicări, a se văita, (pop.) a se aoli, a se mișeli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)* **2.** a geme, a se tîngui, a se văita, (înv. și reg.) a (se) scrivi. *(Se ~ de durere.)* **3.** a (se) scînci, a se scliíosi, a se smiorcăi. *(Nu te mai ~ atîta!)*

LAMENTÁBIL adj. deplorabil, jalnic, mizerabil, nenorocit, prăpădit, (livr.) mízer, (înv. și reg.) ticălós, (înv.) mișél. *(Era într-o stare ~.)*

LAMENTÁRE s. boceală, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreală, (pop.) jeluială, (înv. și reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăire. *(O ~ supărătoare.)*

LAMINÁRE s. *(TEHN.)* laminat.

LAMINÁT s. *(TEHN.)* laminare.

laminatór s. v. LAMINORIST.

LAMÍNĂ s. *(BOT.)* limb. *(~ unei frunze.)*

LAMINORÍST s. (rar) laminatór.

lámoste s. v. DIAREE.

lampádă s. v. FACLĂ. FĂCLIE. TORȚĂ.

LAMPAGÍU s. (înv.) fanaragíu.

LAMPÁS s. vipușcă. *(~ la hainele militare.)*

LÁMPĂ s. **1.** felinar, (Transilv.) lămpáș, (înv.) fanár, fînár. *(~ile erau aprinse pe străzi.)* **2.** tub electronic. *(O ~ de radio.)* **3.** *lampă de spirt* = spirtieră, mașină de spirt.

LAMPIÓN s. lanternă venețiană.

LAMPISTERÍE s. lămpărie.

LÁMURĂ s. **1.** (reg.) puf, púlbere. *(~ a făinii.)* **2.** (fig.) crémă, floáre, spúmă. *(~ din ceva.)*

LAN s. **1.** holdă. *(Un ~ de rapiță.)* **2.** (la pl.) grîne (pl.), holde (pl.). *(~urile au crescut mari.)*

LANCASTERIANÍSM s. *(PEDAGOGIE)* sistem monitorial.

LÁNCE s. *(MIL., IST.)* suliță, (înv.) fúște, spícul.

LANDÓU s. cărucior, căruț, trăsurică, (rar) căruceán. *(~ pentru copiii mici.)*

lándră s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

LÁNDȘAFT s. *(GEOGR.)* peisaj.

langălău s. v. PALANEȚ.

LANGURÓS adj. **1.** sentimental, (rar) sentimentalíst, (fig. peior.) dulceág, siropós. *(Fraze ~.)* **2.** drăgăstos, galeș, tandru. *(I-a aruncat o privire ~.)*

LANITÁL s. *(TEXT.)* lînă artificială.

LANSÁ vb. **1.** a (se) arunca, a (se) azvîrli, a trage, (pop.) a slobozi. *(~ săgeți.)* **2.** a se avînta. *(Se ~ într-o acțiune.)* **3.** a emite. *(A ~ un mandat de arestare.)*

LANSÁRE s. **1.** aruncare, azvîrlire, tragere. *(~ unei săgeți.)* **2.** emitere. *(~ unui mandat de arestare.)*

LANTERNĂ VENEȚIÁNĂ s. lampion.

LANȚ s. **1.** (rar) zále (pl.), (înv. și reg.) rătéz, (Maram.) știr, (înv.) caténă, lanțúg, verígă. *(Vacă prinsă în ~.)* **2.** *(CHIM.)* catenă. *(Un ~ leagă între ei atomii de același fel ai unei substanțe.)* **3.** *(GEOGR.)* sistem muntos, (livr.) caténă. **4.** *(GEOGR.)* brîu, șir, șirag. *(~ Carpaților.)* **5.** coloană, convoi, rînd, șir, (reg.) trîmbă. *(Un ~ de care.)*

lanț s. v. LAMBĂ. SUCCESIUNE. ȘIR. VĂTRAI.

LANȚÉTĂ s. *(MED.)* (turcism înv.) nișter.

lanțúg s. v. LANȚ. LĂNȚIȘOR.

lánțuri s. pl. v. ROBIE. SCLAVIE.

LAOLÁLTĂ adv. **1.** împreună, (rar) oláltă, (înv. și reg.) delaoláltă, (prin Munt.) támba. *(Au venit ~ la noi.)* **2.** dimpreună, împreună, (înv.) depreúnă. *(Cu toții ~ să . . .)* **3.** alături, împreună. *(Stau ~ pe marginea ferestrei.)*

LAPAROSCOPÍE s. *(MED.)* celioscopie, peritoneoscopie. *(Prin ~ se explorează interiorul cavității abdominale.)*

LAPIDÁR adj. concentrat, concis, laconic, scurt, succint, (înv.) rezumátór, (fig.) strîns, telegrafic. *(Stil ~; exprimare. ~.)*

LAPIDARITÁTE s. concentrare, concizie, laconicitate, laconism, scurtime. *(~ stilului, a exprimării.)*

LAPIÉZ s. *(GEOL.)* carren.

LÁPIS s. *(MIN.)* lapislazuli, lazurit.

LAPISLAZÚLI s. *(MIN.)* lapis, lazurit.

LÁPOVIȚĂ s. *(MET.)* fleașcă, fleșcăială, fleșcăraie, zloată, (Transilv.) șiépoiță.

laptagioáieă s. v. LĂPTĂREASĂ.

laptagíu s. v. LĂPTAR.

LÁPTE s. **1.** *lapte acru* = lapte bătut; *lapte bătut* = lapte acru. **2.** *(CHIM.) lapte de var* = apă de var. **3.** *(BOT.) laptele-cîinelui (Euphorbia)* = laptele-cucului, (pop.) aliór, (reg.) aréu; *laptele-cucului* = **a)** *(Euphorbia)* laptele-cîinelui, (pop.) aliór, (reg.) aréu; **b)** *(Euphorbia helioscopia)* (reg.) aliór, buruiană-de-fríguri, buruiană-măgăreáscă; *laptele-stîncii (Androsace chamaejasme)* = lăptișor, (reg.) primulíță.

laptele-păsării s. v. BĂLUȘCĂ. LALEA.

lapúe s. v. BRUSTURE. LIPAN.

lard s. v. SLĂNINĂ.

LARG adj. **1.** cuprinzător, întins, mare, vast, (înv. și reg.) meréu, (înv.) desfătát. *(Un spațiu ~.)* **2.** cuprinzător, încăpător, mare, spațios. *(O cameră ~.)* **3.** amplu, întins, mare. *(Știrea ocupa un spațiu ~ în ziar.)* **4.** întins, spațios, vast. *(Bulevarde ~.)* **5.** întins, lărgit, lățit. *(Un pulover ~.)* **6.** lat, mare. *(Pălărie cu boruri ~.)* **7.** liber, (înv. și pop.) slobód. *(O legătură ~.)* **8.** amplu, bogat, cuprinzător. *(O perspectivă ~.)*

larg adj. v. CULANT. DARNIC. GENEROS. MĂRINIMOS.

larg s. v. LĂRGIME. LĂȚIME.

LARGACTÍL s. *(FARM.)* clordelazin, clorpromazină. *(~ este un sedativ.)*

largheță s. v. CULANȚĂ. DĂRNICIE. GENEROZITATE. MĂRINIMIE.

LÁRICE s. *(BOT.; Larix decidua)* zadă.

LARÍNGE s. *(ANAT.)* (pop.) beregátă, gîtléj, înghițitoáre, (reg.) gîtiță.

LÁRMĂ s. **1.** balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălăláie, hărhăláie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe. *(Era o ~ de nedescris.)* **2.** freamăt, gălăgie, tumult, vuiet, zgomot. *(Ce ~ se aude?)*

lármă s. v. ALARMĂ.

lármăt s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

LÁRVĂ s. *(ZOOL.)* (pop.) plod. *(~ de broască.)*

lăscă s. v. FAVOARE. PROTECȚIE.

LASCÍV adj. impudic, obscen, senzual, voluptos, (livr.) lúbric. *(Dans ~.)*

LASCIVITÁTE s. (livr.) lubricitáte. *(~ unor gesturi.)*

LAȘ adj., s. fricos, (livr. și fam.) poltrón, (pop.) mișél, (înv.) codáci. *((Om ~.)*

la șchiopíeă s. v. ȘOTRON.

LAȘITÁTE s. (livr. și fam.) poltroneríe.

lăște s. pl. v. TĂIȚEI.

LAT adj., s. **1.** adj. larg, mare. *(Pălărie cu boruri ~.)* **2.** s. lățime. *(De un ~ de palmă.)*

lat s. v. PĂDUCHE.

LATÉRAL adj. lăturalnic. *(O poziție ~.)*

laterál adj. v. COLATERAL. LĂTURALNIC. MARGINAL. MINOR. NEIMPORTANT. NEÎNSEMNAT. SECUNDAR.

LÁTEX s. *(BOT.)* (pop.) suc. *(~ al planielor laticifere.)*

LATIFUNDIÁR s. moșier, mare proprietar, (Ban. și prin Transilv.) spahíe.

LATIFÚNDIU s. domeniu, moșie, (Transilv.) ioság, (înv.) posesiúne, prédiu. *(~ feudal.)*

latín adj. v. PAPAL. ROMAN.

latín adj., s. v. CATOLIC. ROMANO-CATOLIC.

LATÍN s., adj. **1.** s., adj. roman. *(Populație ~.)* **2.** adj. latinesc. *(Limba ~.)*

LATÍNĂ s. (înv.) lătinie. *(Carte scrisă în ~.)*

LATINÉSC adj. latin. *(Limba ~.)*

LATINÉȘTE adv. (înv.) rîmlenéște. *(Vorbește ~.)*

latíni vb. v. LATINIZA.

LATINITÁTE s. romanitate, (rar) romanism. *(~ poporului român.)*

LATINIZÁ vb. (înv.) a latini. *(A ~ o limbă.)*

LÁTIȚĂ s. *(IHT.; Alburnoides bipunctatus)* (Munt. și Olt.) soreáță.

latrínár s. v. VIDANJOR.

latrínă s. v. CLOSET. TOALETĂ. VECE.

LÁTURĂ s. **1.** *(GEOM.)* (înv.) plásă. *(~ a unui poligon.)* **2.** dungă, margine, muchie. *(~ patului, a cutiei.)* **3.** extremitate, margine, parte. *(Doarme pe ~ dreaptă a patului.)* **4.** coastă, dungă, parte. *(Stă întins pe-o ~.)* **5.** direcție, parte, sens. *(Veneau spre noi din toate ~.)* **6.** aspect, înfățișare. *(~ veselă a lucrurilor.)*

látură s. v. REGIUNE. ȚINUT.

LAȚ s. **1.** ochi, (reg.) ochét. *(~ la o sfoară.)* **2.** (reg.) smíc, (Bucov. și Mold.) șfac, (prin Olt. și Munt.) tivíc, (înv.) mreájă, sílță. *(~ de prins păsări, ctini.)* **3.** șireang, (pop.) juvăț, (reg.) hăț, (înv.) arcán. *(~ la capătul unei funii.)*

laț s. v. COAMĂ. CREASTĂ. CULME.

LAUDATÍV adj. elogios, encomiastic. *(Cuvîntare ~.)*

LÁUDĂ s. **1.** cinste, cinstire, elogiu, glorie, mărire, omagiu, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. *(Aduceți ~ eroilor.)* **2.** binecuvîntare, glorificare, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire. *(~ vremurilor noastre.)* **3.** compliment, flatare, măgulire. *(E sensibil la ~e.)*

láudă s. v. APRECIERE. AROGANȚĂ. ATENȚIE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ONOARE. ORGOLIU. PREȚUIRE. RESPECT. SEMEȚIE. STIMĂ. TRECERE. TRUFIE. VANITATE. VAZĂ.

LĂUR s. *(BOT.)* **1.** *(Datura stramonium)* ciumăfaie, (înv. și reg.) măslág, (reg.) bolîndăriță, bolînzeálă, bórciu, cornúță, fáie, măselár, nebuneálă, tătúlă, turbáre, boii-prúncilor, ciuma-fétei, măr-ghimpós, mărul-pórcului. **2.** *(Laurus nobilis)* dafin, (prin Transilv.) lúrbăn.

LAVABÓU s. chiuvetă, lavoar, (astăzi rar) toalétă. *(~ pentru spălat.)*

LAVÁNDĂ s. *(BOT.; Lavandula angustifolia)* levănțică, (înv. și reg.) spichinát, (înv.) spic.

lavínă s. v. AVALANȘĂ.

LAVOÁR s. **1.** chiuvetă, lavabou, (astăzi rar) toalétă. *(~ pentru spălat.)* **2.** spălător. *(~ comun.)*

LAVRÁC s. *(IHT.; Morone labrax)* lup-de-mare, șalău-de-mare.

lavrentínă s. v. SULIMAN. VINERIȚĂ.

lax adj. v. DESTINS. LEJER.

LAXATÍV s. *(FARM.)* purgativ, (pop.) curățénie, (înv.) purgaménț, purgáție.

laz s. v. CURĂTURĂ.

lazarét s. v. INFIRMERIE.

LAZURÍT s. *(MIN.)* lapis, lapislazuli.

lăbăduí vb. v. EXISTA. FI. TRĂI. VIEȚUI.

LĂBĂRȚĂ vb. a se lărgi. *(Haina s-a ~.)*

LĂBĂRȚÁRE s. lărgire. *(~ unei haine.)*

LĂBĂRȚÁT adj. lărgit. *(Haină ~.)*

LĂCÁR s. *(ORNIT.; Acrocephalus)* privighetoare-de-stuf.

LĂCĂRÁIE s. apărale, apărie, baltă, băltoacă, lăcărie, udătură, (pop.) udeálă. *(Mare ~ era pe jos.)*

LĂCĂRÍE s. apăraie, apărie, baltă, băltoacă, lăcăraie, udătură, (pop.) udeálă. *(Mare ~ era pe stradă.)*

LĂCĂTÚȘ s. (Ban. și Transilv.) șloágăr.

LĂCOMÍ vb. **1.** a se calici, a se scumpi, a se zgîrci, (prin nordul-vestul Munt. și nord-estul Olt.) a se pungi. *(Nu te mai ~ atîta!)* **2.** a jindui, a rîvni, (înv.) a zavistui. *(A se ~ la bunurile altuia.)*

LĂCOMÍE s. **1.** nesaț, (livr.) insațiabilitáte, voracitáte, (rar) nesațiabilitáte, (pop.) saț, (înv.) póftă. *(~ la mîncare.)* **2.** aviditate, nesaț, poftă. *(Privea cu ~ la . . .)* **3.** (livr.) cupiditáte, rapacitáte, voracitáte. *(~ pusă în slujba îmbogățirii.)*

lăcomít adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂȚIOS. POFTICIOS.

lăcomós adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂȚIOS. POFTICIOS.

lăcrămós adj. v. ÎNLĂCRIMAT. JALNIC. SFÎȘIETOR. TÎNGUIOS. TÎNGUITOR. UD. UMED. UMEZIT.

LĂCRIMÁ vb. a plînge. *(De ce ~?)*

LĂCRIMÁR s. *(CONSTR.)* picurar.

LĂCRIMÁRĂ s. *(MAR.)* gutieră.

LĂCRIMÁRE s. plîngere, plîns, plînset, plînsoare, (înv. și reg.) plînsătură. *(~ cuiva.)*

LĂCRIMÁT adj. înlăcrimat, plîns. *(Om ~.)*

LĂCRIMIOÁRĂ s. *(BOT.; Convallaria majalis)* mărgăritar, mărgăritărel, (pop.) mărgărít, (reg.) clopoțél, sufletél.

LĂCRIMÍȚĂ s. *(BOT.; Majanthemum bifolium)* (reg.) umbrăvioară.

LĂCULÉȚ s. lăcușor. *(Un ~ cu apă dulce.)*

LĂCÚSTĂ s. *(ENTOM.; Locusta migratoria)* (reg.) cal-de-iárbă.

lăcustă vérde s. v. CĂLUȚ. COSAȘ.

LĂCUȘÓR s. lăculeț. *(Un ~ de munte.)*

lădățúie s. v. LĂDIȘOARĂ. LĂDIȚĂ.

lădiér s. v. ȘLEPAR.

LĂDIȘOÁRĂ s. lădiță, (rar) lădățúie, lădúță, (înv. și reg.) sicriáș, (înv.) chichíță, sicrinél.

LĂDÍȚĂ s. lădișoară, (rar) lădățúie, lădúță, (înv. și reg.) sicriáș, (înv.) chichíță, sicrinél.

lădíță s. v. STUP.

lădúncă s. v. CARTUȘIERĂ.

lădúță s. v. LĂDIȘOARĂ. LĂDIȚĂ.

LĂFĂÍ vb. **1.** a se răsfăța, (înv. și reg.) a se proslăvi. *(Se ~ pe cuptor.)* **2.** a huzuri. *(Se ~ în belșug.)*

LĂFĂÍRE s. huzur.

lăibărác s. v. LAIBĂR. MINTEAN. SURTUC.

LĂIBĂRÁȘ s. lăibăruț.

LĂIBĂRÚȚ s. lăibăraș.

lăicér s. v. CERGĂ. COVOR. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. SCOARȚĂ. VELINȚĂ.

LĂICIOÁRĂ s. (reg.) lăițúcă.

lăiéș adj. v. LĂIEȚ.

LĂIÉȚ adj. (rar) lăiéș. *(Nomad ~.)*

lăinici vb. v. ALINTA. COCOLI. HOINĂRI. OBRĂZNICI. RĂSFĂȚA. RĂZGÎIA. VAGABONDA.

lăițúcă s. v. LĂICIOARĂ.

lălăi vb. v. FREDONA. ÎNGÎNA.

LĂLẮIU adj. bleg, indolent, moale, molatic, molîu, mototol, (reg.) tofológ (fig.) băligós, mălăiéț, mămăligós. *(Un om ~.)*

LĂMBUÍ vb. *(TEHN.)* a fălțui.

LĂMBUÍRE s. *(TEHN.)* fălțuire, fălțuit.

LĂMBUITÓR s. *(TEHN.)* **1.** ciubuc, ciubucar, lambar, (rar) tipár. *(~ este o unealtă de zidărie.)* **2.** lamba, lambar, (reg.) **scobitór.** *(~ dulgherului.)*

LĂMÍIE s. *(BOT.)* (rar) limónie.

lămîioáră s. v. CIMBRIȘOR. CIMBRU.

lămîíță s. v. CIMBRU. MELISĂ. PITACUDRACULUI. ROINIȚĂ. SIRINDERICĂ.

***LĂMPĂȘ** s. *(BOT.)* (pop.) felinarul furnícii. *(Inflorescența păpădiei se numește regional ~.)*

lămpáș s. v. FELINAR. LAMPĂ.

LĂMPĂRÍE s. lampisterie.

LĂMPIȘOÁRĂ s. lămpiță, lămpușoară.

LĂMPÍȚĂ s. lămpișoară, lămpușoară.

LĂMPUȘOÁRĂ s. lămpișoară, lămpiță.

LĂMURÍ vb. **1.** a (se) clarifica, a (se) descurca, a (se) desluși, a (se) elucida, a (se) explica, a (se) limpezi, a (se) preciza, (înv.) a (se) pli-

roforisi, a (se) răspica, a (se) sfeti, (fig.) a (se) descilci, a (se) lumina. *(Problema a fost ~.)* **2.** a clarifica, a descifra, a desluși, a dezlega, a explica, a limpezi, a rezolva, a soluționa. *(A ~ enigma.)* **3.** a se dumeri, a înțelege, a pricepe, a ști, (reg.) a se nădăi, (fig.) a se trezi. *(Tot nu te-ai ~ ce am vrut să-ți spun?)* **4.** (se) clarifica, a (se) dumeri, a (se) edifica. *(S-a ~ imediat după ce a văzut actele.)*

lămuri vb. v. CURĂȚA. PURIFICA.

LĂMURÍRE s. **1.** clarificare, deslușire, dezlegare, elucidare, explicare, explicație, limpezire, precizare, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforie, răspicăre, (fig.) chéie, descilcíre. *(~ unei probleme complicate.)* **2.** clarificare, dumerire, edificare. *(~ lui într-o problemă.)* **3.** indicație, informație, îndrumare. *(A primit toate ~ necesare.)* **4.** explicație, indicație, instrucțiuni (pl.), îndrumare. *(~ pentru folosirea unui medicament.)*

lămurít adj. v. CURĂȚIT. PURIFICAT.

LĂMURÍT adj., adv. **1.** adj. clar, deslușit, distinct, evident, limpede, precis, (înv.) apriát, chiar (fig.) curát. *(O imagine ~; o pronunție ~.)* **2.** adv. bine, clar, deslușit, distinct, limpede, (reg.) răzvedít. *(A vedea ~.)* **3.** adj. clarificat, dumerit, edificat. *(Sînt pe deplin ~.)* **4.** adj. clar, deslușit, explicit, expres. inteligibil, limpede, net, precis, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~; o afirmație ~.)* **5.** adv. clar, deslușit, explicit, expres, limpede, răspicat, (rar) aiévea, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(I-a spus ~.)*

LĂMURITÓR adj. **1.** explicativ, (înv.) deslușitór, explicatór. *(O notă ~.)* **2.** clarificator, edificator, explicativ. *(Un exemplu ~.)*

LĂNCIÉR s. *(IST., MIL.)* suliță, (înv.) fustáș, sulițár.

LĂNȚIȘÓR s. (reg.) lanțúg, lănțúș, lănțușél, lănțușór. *(Un ~ de aur.)*

lănțúș s. v. LAMBĂ. LĂNȚIȘOR. VĂTRAI.

lănțușél s. v. LĂNȚIȘOR.

lănțușór s. v. LĂNȚIȘOR.

LĂPTÁR s. (reg.) laptagíu.

LĂPTĂREÁSĂ s. (reg.) laptagioáică.

LĂPTÍC s. lăptișor, lăptuț.

LĂPTIȘÓR s. **1.** lăptic, lăptuț. **2.** *(BOT.; Androsace chamaejasme)* laptele-stîncii, (reg.) primulíță.

lăptiuca-óii s. v. MLECIN.

lăptiúgă s. v. ROSTOPASCĂ.

LĂPTÓC s. jgheab, scoc, uluc, (pop.) burlán, (prin Ban.) ton, (Olt. și Transilv.) vălău. *(~ al morii.)*

LĂPTÓS adj. mat. *(Un geam ~.)*

lăptuca-iépurilor s. v. SUNĂTOARE.

LĂPTÚCĂ s. *(BOT.; Lactuca sativa)* salată, (Mold.) marúlă.

lăptúcă s. v. PĂPĂDIE. RÎȘCOV. SUSAI.

LĂPTUCUL-ÓII s. *(BOT.; Telekia speciosa)* (reg.) bruscán, bruscălán, brustán, brústure, clococióv, brusturul-căprei, brusturul-óii, lăpuș-de-oáie, ochiul-bóului, urechea-pórcului.

LĂPTÚȚ s. lăptic, lăptișor.

lăpúș s. v. CINSTEȚ.

lăpuș-de-oáie s. v. LĂPTUCUL-OII.

LĂRGÍ vb. **1.** a se întinde. *(Puloverul s-a ~ după spălat.)* **2.** a se lăbărța. *(Haina s-a ~.)* **3.** a destinde, a slăbi, (pop.) a slobozi. *(A ~ funia care lega animalul.)* **4.** a (se) dilata, a (se) mări. *(A ~ un conduct anatomic în timpul operației.)* **5.** a crește, a (se) extinde, a (se) mări, a (se) ridica, a spori, a (se) urca. *(Suprafețele cultivate s-au ~ la . . .)* **6.** a (se) extinde, a (se) întinde, a (se) lăți, a (se) mări. *(Și-a ~ stăpînirea peste . . .)*

LĂRGÍME s. lățime, (rar) larg. *(~ unui obiect.)*

LĂRGÍRE s. **1.** întindere. *(~ puloverului.)* **2.** lăbărțare. *(~ unei haine.)* **3.** destindere, slăbire, (pop.) slobozíre. *(~ legăturii care îl strîngea.)* **4.** dilatare, mărire. *(~ unui conduct anatomic.)* **5.** creștere, extindere, mărire, sporire. *(~ suprafețelor cultivate.)* **6.** amplificare, creștere, dezvoltare, extensiune, extindere, mărire. *(~ schimburilor comerciale.)*

LĂRGÍT adj. **1.** întins, larg, lățit. *(Pulover ~.)* **2.** lăbărțat. *(Haină ~.)* **3.** dilatat, mărit. *(Un conduct anatomic ~.)* **4.** crescut, extins, mărit, sporit. *(Suprafețe cultivate ~.)*

LĂRMUÍ vb. (reg.) a hălălăi, (Transilv.) a loloti. *(Cine ~?)*

lărmuí vb. v. ALARMA. FRĂMÎNTA. INTRIGA. ÎNGRIJORA. NELINIȘTI. SPERIA. TULBURA.

LĂSÁ vb. **1.** (pop.) a lepăda. *(~ ceva din mînă.)* **2.** a depune, a preda. *(A ~ geamantanul la gară.)* **3.** a uita. *(Și-a ~ ochelarii acasă.)* **4.** a încredința, a preda, (franțuzism) a confia. *(A ~ cuiva ceva.)* **5.** a (se) apleca, a atîrna, a cădea, (se) cobori, a (se) culca, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) pleca, (înv. și pop.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile se ~ de rod.)* **6.** a (se) apleca, a (se) înclina, a (se) pleca, a (se) povîrni, a (se) prăvăli, (pop., fam.) a (se) hîi. *(Casa s-a ~ pe o parte.)* **7.** a (se) apleca, a (se) înclina, a (se) strîmba, (pop. și fam.) a (se) hîi, (reg.) a (se) șoldi. *(Stîlpul de telegraf s-a ~.)* **8.** a cobori, a trage. *(A ~ perdelele.)* **9.** a se așeza, a se așterne, a cădea, a se depune, a pica. *(S-a ~ bruma.)* **10.** a cădea, a cobori, a scoborî. *(S-a ~ ceața.)* **11.** a se face, a se ivi, a sosi, a veni. *(Cum s-a ~ seara, a plecat.)* **12.** a produce, a provoca. *(I-a ~ o vie impresie.)* **13.** a hotărî, a orîndui, a rîndui, a statornici. *(Așa a ~ destinul.)* **14.** *(JUR.)* a testa. *(A ~ ceva unor succesori.)* **15.** a accepta, a admite, a aproba, a consimți, a încuviința, a se îndupleca, a îngădui, a se învoi, a permite, a primi, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a se prînde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(A ~ să se scoată la concurs postul vacant.)* **16.** a ceda, a da. *(Îi ~ întregul apartament.)* **17.** a ceda, a se îndupleca, (fig.) a se muia. *(Să nu te ~ cu nici un preț.)* **18.** a amîna. *(Să ~ pe altădată discuția.)* **19.** a abandona, a părăsi, (franțuzism rar) a placa, (înv. și pop.) a oropsi, a pustii, (înv. și reg.) a năpusti. *(Și-a ~ copiii, familia.)* **20.** a (se) debarasa, a (se

descotorosi, a (se) dezbăra, a (se) dezobișnui, a (se) dezvăța, a scăpa, (fig.) a (se) scutura, (fam. fig.) a înțărca. *(S-a ~ de un viciu.)* **21.** a renunța, (pop.) a se lepăda. *(S-a ~ de tutun.)* **22.** a micșora, a reduce, a scădea. *(A mai ~ din preț.)* **23.** a respinge, (fig.) a trînti. *(L-a ~ la examen.)* **24.** a se baza, a se bizui, a conta, a se încrede, a se sprijini. *(Pot să mă ~ pe tine?)*

lăsá vb. v. DEPĂȘI. IERTA. ÎNTRECE. PUNE.

LĂSÁRE s. **1.** depunere, predare. *(~ geamantanului la gară.)* **2.** aplecare, înclinare, strîmbare. *(~ gardului.)* **3.** cădere, coborîre, scoborîre. *(~ ceții.)* **4.** *(MIL.)* *lăsare la vatră* = eliberare, liberare. *(~ unui ostaș în termen.)*

LĂSÁT adj. **1.** aplecat, curbat, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, (reg.) polignít. *(Cu crengile ~.)* **2.** aplecat, înclinat, plecat, povîrnit, prăvălit, strîmb, (pop. și fam.) hîit, (reg.) șoldít, șoldíu. (Ban.) șovîi. *(O casă ~.)* **3.** atîrnat, bleg, blegit, clăpăug, pleoștit, (pop.) blegoșát, (prin Olt.) bleonc, (Mold. și Transilv.) dăbălăzát, (prin Transilv.) plecozát, (fam.) bleojdít. *(Cu urechile ~.)*

lăsătoáre s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

LĂSĂTÓR adj. apatic, delăsător, indiferent, indolent, nepăsător, pasiv, placid, tembel, (livr.) impasíbil, (reg.) nebrîștít, (fig.) réce. *(Om ~ ; atitudine ~.)*

lăsătúră s. v. DEPRESIUNE.

LĂSNICIÓR s. *(BOT.; Solanum dulcamara)* (reg.) zîrnă, buruiană-de-dalác, patlagină-de dalác, vița-córcilor, vița-evréilor.

lăsniciór s. v. ZÎRNĂ.

LĂSTÁR s. *(BOT.)* mladă, mlădiță, smicea, vlăstar, (înv. și pop.) odrăslă, (reg.) loázə, mlădoácă. *(~ de salcie.)*

LĂSTĂRÁȘ s. *(BOT.)* lăstărel, lăstărică.

LĂSTĂREL s. *(BOT.)* lăstăraș, lăstărică.

lăstărét s. v. LĂSTĂRIȘ. MLADĂ.

LĂSTĂRÍ vb. *(BOT.)* (înv. și pop.) a odrăsli, (reg.) a susiori. *(Salcia ~.)*

LĂSTĂRÍCĂ s. *(BOT.)* lăstăraș, lăstărel.

LĂSTĂRÍRE s. *(BOT.)* (pop.) odrăslíre. *(~ unei plante.)*

LĂSTĂRÍȘ s. *(BOT.)* mladă, (rar) lăstărét, (reg.) tîrșár. *(A trecut printr-un ~.)*

LĂSTÚN s. *(ORNIT.)* **1.** *(Delichon urbica)* (reg.) rîndunícă. **2.** *(Apus apus)* (prin Bucov.) rîndunícă, rîndunică-de-fereástră. **3.** *lăstun-de-mal(Riparia riparia)* = (reg.) rîndunică-de-ápă, rîndunică-de-lút, rîndunică-de-pămînt, rîndunică-de-pîrîu, rîndunică-de-ploáie.

lăstun-máre s. v. DREPNEA.

lăstun-négru s. v. DREPNEA.

lătăreáță s. v. BELDIȚĂ.

LĂTĂRÉȚ adj. plat, turtit, (reg.) lătăúș. *(Obiect de formă ~.)*

lătăúș adj. v. LĂTĂREȚ. PLAT. TURTIT.

lătiníe s. v. LATINĂ.

LĂTRÁ vb. a hămăi, (pop.) a báte, (reg.) a blehăi, (prin Ban.) a puidăi, (Mold.) a zăpăi. *(Cîinii ~.)*

LĂTRÁRE s. hămăială, hămăire, hămăit, hămăitură, lătrat, lătrătură, (Mold.) zăpăít, zăpăitúră. *(~ de cîini.)*

LĂTRÁT s. hămăială, hămăire, hămăit, hămăitură, lătrare, lătrătură, (Mold.) zăpăít, zăpăitúră. *(Un ~ de cîini.)*

lătrătór s. v. CÎINE.

LĂTRĂTÚRĂ s. hămăială, hămăire, hămăit, hămăitură, lătrare, lătrat, (Mold.) zăpăít, zăpăitúră. *(~ de cîini.)*

LĂTUNOÁIE s. **1.** *(TEXT.)* răritură, (reg.) căráre, strúngă. *(~ într-o țesătură.)* **2.** (reg.) márgine. *(~ folosite la o construcție.)*

LĂTURÁLNIC adj. **1.** limitrof, mărginaș, (reg.) mărginós. *(Un drum ~.)* **2.** ascuns, dosit, dosnic, ferit, izolat, retras, singuratic, tainic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(Locuri ~.)* **3.** lateral. *(O poziție ~.)* **4.** colateral, marginal, minor, neimportant, neînsemnat, secundar, (rar) laterál, (fig.) periféric. *(O problemă ~.)*

lăturáș adj. v. ASCUNS. DOSIT. DOSNIC. FERIT. IZOLAT. LĂTURALNIC. RETRAS. SINGURATIC. TAINIC. TĂINUIT.

LĂTURÁȘ s. (înv. și reg.) prăștiáș, (reg.) cetlăiáș, prăștiér. *(~ este calul înhămat în afara hulubelor.)*

lăturáș s. v. COTOC. FOFEAZĂ. STRAJĂ.

LĂTÚRI s. pl. spălătură, zoaie, (rar) scursóri (pl.), (Transilv. și Bucov.) hîlbe (pl.). *(~ de vase.)*

lăturíș adj. v. ASCUNS. DOSIT. DOSNIC. FERIT. IZOLAT. LĂTURALNIC. RETRAS. SINGURATIC. TAINIC. TĂINUIT.

LĂȚÍ vb. **1.** a (se) extinde, a(se) întinde, a (se) lărgi, a (se) mări. *(Și-a ~ stăpînirea peste . . .)* **2.** a se extinde, a se întinde, a se propaga, a se răspîndi, (rar) a pălălăi, (pop.) a mérge, (înv. și reg.) a pălăi, (înv.) a sări. *(Focul s-a ~ și în curtea vecină.)* **3.** a circula, a se extinde, a se împrăștia, a se întinde, a se propaga, a se răspîndi, a se transmite, (înv.) a se rășchira, a se tînde. *(Vestea, zvonul se ~ din gură în gură.)* **4.** a (se) difuza, a (se) duce, a (se) împrăștia, a (se) întinde, a (se) propaga, a (se) răspîndi, a (se) transmite, (rar) a (se) vehicula, (înv.) a (se) povesti, a (se) vesti. *(Știrea s-a ~ peste tot.)*

LĂȚÍME s. **1.** lărgime, (rar) larg. *(~ unui obiect.)* **2.** lat. *(O ~ de o palmă.)*

lățíre s. v. ÎMPRĂȘTIERE. PROPAGARE. RĂSPÎNDIRE.

LĂȚÍT adj. întins, larg, lărgit. *(Un pulover ~.)*

LĂȚÓS adj. flocos, mițos, păros, (pop.) vițós, (reg.) bițós. *(Sarică ~.)*

lățós adj. v. PLETOS.

LĂUDÁ vb. **1.** a cinsti, a cînta, a elogia, a glorifica, a mări, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)* **2.** a binecuvînta, a glorifica, a mări, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, (rar) a ferici. *(Să ~ ziua de față.)* **3.** a se făli, a se fuduli, a se mîndri. *(Are de ce se ~ cu copiii lui.)* **4.** a se făli, a se fuduli, a se grozăvi, a se înfatua, a se împăuna, a se înfumura, a se îngîmfa, a se mîndri, a se semeți, (rar) a se trufi,

(înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocori, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se înfoia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu e cazul să te ~ atîta!)*

LĂUDÁBIL adj. meritoriu, meritos. *(O inițiativă ~.)*

LĂUDÁRE s. elogiere, glorificare, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (rar) apoteóză, exaltáre, (înv.) prealăudare, preaslăvíe, sărbătoríre. *(~ unui erou.)*

LĂUDÁT adj. **1.** mărit, preaînălțat, prealuminat, **preamărit**, preaslăvit, proslăvit, slăvit, venerat, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~te Doamne!)* **2.** binecuvîntat, glorificat, mărit, preamărit, **preaslăvit**, proslăvit, slăvit. *(~ zi a Unirii!)*

lăudăciós s., adj. v. FANFARON. LĂUDĂROS.

LĂUDĂRÓS s., adj. fanfaron, (rar) lăudăciós.

LĂUDĂROȘÉNIE s. fanfaronadă, (rar) lăudăroșie, (franțuzism) rodomontádă. *(~ unei persoane.)*

lăudăroșie s. v. FANFARONADĂ. LĂUDĂROȘENIE.

LĂUNTRIC adj. **1.** *(FILOZ.)* **imanent**, intrinsec. **2.** adînc, intim, profund. *(Natura ~ a unui fenomen.)* **3.** (fig.) interiór. *(O satisfacție.~.)*

LĂURÚSCĂ s. *(BOT.; Vitis silvestris)* (reg.) aguridár.

lăút adj. v. SPĂLAT.

lăút s. v. SPĂLARE. SPĂLAT.

LĂUTÁR s. scripcar, violonist, viorist, (pop.) diblár, (Transilv. și Maram.) ceteráș, (prin Transilv.) highidíș, (prin vestul Transilv.) igréț, (depr.) scîrțác. *(E ~ într-un taraf.)*

lăutár s. v. TRÎNTOR.

LĂÚTĂ s. *(MUZ.)* luth.

lăută s. v. SCRIPCĂ. VIOARĂ. VIOLINĂ.

lăutoáre s. v. URECHEA-IEPURELUI.

LĂÚZĂ s. (prin Transilv.) chéndelă, slábă.

LĂUZÍE s. *(MED.)* post-partum, (reg.) ródină.

lăzui vb. v. DEFRIȘA. DESPĂDURI.

LEAC s. *(FARM.)* doctorie, medicament, remediu, (înv. și reg.) medicínă, spițerie. *(Un ~ eficace în diabet.)*

leac s. v. REMEDIU. SOLUȚIE.

LEÁFĂ s. **1.** remunerație, retribuție, salariu, (pop. și fam.) simbríe, (înv.) nafacá, năiém, (înv., în Mold.) hac. *(Are ~ mare.)* **2.** *(MIL.)* soldă.

leáfă s. v. ADÎNCITURĂ. ASCUȚIȘ. LAMĂ. LIMBĂ. SCOBITURĂ. TĂIȘ.

LEÁGĂN s. **1.** (prin Transilv.) belcéu, (Olt.) lúică, (Transilv.) țuțúl. *(~ pentru copii.)* **2.** dulap, scrînciob, (înv. și reg.) scîrcium, (reg.) huiț, (Transilv.) vîrtéj, (Ban.) vîrtilói, (prin Transilv.) zdrîncă. *(S-a dat în ~ la moșt.)* **3.** (reg.) săltătoáre, spéie. *(~ pentru pescuit.)*

leágăn s. v. BERLINĂ.

leah s. v. POLON. POLONEZ.

LEÁL adj. cinstit, corect, incoruptibil, integru, necoruptibil, onest, (livr.) prob, (înv.) neademenit, nemitárnic, (fig.) curát, nepătát. *(Funcționar ~; comportare ~.)*

leál adj. v. CINSTIT. CREDINCIOS. DEVOTAT. FIDEL. NEPREFĂCUT. NESTRĂMUTAT. SINCER. STATORNIC.

LEALITÁTE s. cinste, corectitudine, incoruptibilitate, integritate, onestitate, (livr.) probitáte, (rar) onorabilitáte, (înv.) onestáte, onestíe, (înv. și reg. fig.) curățénie, curățíe. *(E de-o ~ ireproșabilă.)*

lealitáte s. v. CINSTE. CREDINȚĂ. DEVOTAMENT. FIDELITATE. SINCERITATE. STATORNICIE.

LEÁNDRU s. *(BOT.; Nerium oleander)* (înv.) rododáfin.

leáncă s. v. ALERGĂTOARE.

leápșă s. v. PALMĂ.

LEÁSĂ s. **1.** (reg.) bojdéi, coșér, lójniță, siániță, șújnic. *(~ pe care se usucă fructele.)* **2.** (pop). comárnic. *(~ pentru scurs cașul.)* **3.** (reg.) cotéț, cúșcă. *(~ pe care se bat știuleții de porumb.)* **4.** (reg.) cútiță, ostréț, salteá, vintílă. *(~ pentru pescuit.)* **5.** grădele (pl.). *(~ de nuiele care împrejmuiește un loc.)*

leásă s. v. MĂTUROI. TÎRN.

leat s. v. AN. CONTINGENT.

LEAȚ s. șipcă, (pop.) ostréț, (reg.) zăvór, (prin Bucov.) șarampói, (Olt. și Munt.) ștachétă, (prin Olt. și Ban.) șteáză, (Bucov.) șulumáchi, (Mold.) tabán, (prin Ban.) típlu. *(~ la un gard.)*

leau s. v. ACARET. DEPENDINȚĂ.

LÉBĂDĂ s. **1.** *(ORNIT.) lebădă de vară (Cygnus olor)* = cucovă. **2.** *(ASTRON.;* art.) (reg.) cóbilița (art.), coromîsla (art.), crúcea (art.), fata-máre.

lebedíță s. v. LEBEJOARĂ.

*LEBEJOÁRĂ s. *(ORNIT.)* (reg.) **lebedíță**.

LÉCTICĂ s. litieră, (rar) palanchín. *(Mergea în ~.)*

léctor s. v. CITITOR.

lecturá vb. v. CITI. PARCURGE.

LECTÚRĂ s. citire, citit, parcurgere, (înv.) citánie. *(~ unui text.)*

LÉCȚIE s. **1.** temă, (înv.) mátimă, táblă. *(Și-a învățat ~ pentru mîine.)* **2.** meditație, preparație. *(Are o~ la orele 18.)* **3.** clasă, curs, oră. *(De ce ai lipsit de la ~?)*

léție s. v. CONCLUZIE. ÎNVĂȚĂMÎNT. ÎNVĂȚĂTURĂ. PILDĂ.

LECUÍ vb. *(MED.)* a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)*

lecuí vb. v. SĂTURA. SCĂPA.

LECUÍRE s. *(MED.)* îndreptare, **înfiripare, însănătoşire,** întremare, înzdrăvenire, refacere, **restabilire,** ridicare, tămăduire, vindecare, *(pop.)* **sculáre, tămăduiálă,** *(înv.)* **sănătoşáre,** tămăduinţă, vraceváie. *(~ completă a bolnavului.)*

LECUÍT adj. *(MED.)* îndreptat, **înfiripat, însănătoşit,** întremat, înzdrăvenit, refăcut, restabilit, ridicat, tămăduit, vindecat, *(Mold.)* **pribolít,** *(înv.)* **sănătoşát.** *(Bolnav complet ~.)*

LECUITÓR adj. întremător, tămăduitor, vindecător, *(înv.)* **vrăciuitór.** *(O cură ~.)*

lecuitór adj. v. CURATIV.

lefegíu s. v. ANGAJAT. MERCENAR. SALARIAT. SLUJBAŞ.

left s. v. BIJUTERIE. GIUVAER. MEDALION. ODOR. PODOABĂ.

***LÉFTER** adj. *(reg.)* afîi, iflíiu. *(Om ~.)*

lefterie s. v. APRECIERE. ATENŢIE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAŢIE. ÎNDELETNICIRE. MESERIE. OCUPAŢIE. ONOARE. PREŢUIRE. PROFESIUNE. RESPECT. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ

LEFUŞOÁRĂ s. *(pop.)* simbricoáră.

LEGÁ vb. **1.** a înnoda. *(A ~ o sfoară.)* **2.** a stringe. *(A ~ opincile cu nojiţele.)* **3.** *(MED.)* a *(se)* bandaja, a *(se)* pansa, *(rar)* a *(se)* înfăşa, *(înv. şi pop.)* a *(se)* obloji, *(reg.)* a *(se)* **îmbandaja.** *(S-a ~ la rană.)* **4.** a priponi, *(Transilv. şi Ban.)* a păivăni. *(A ~ un animal la păscut.)* **5.** a fereca, a încătuşa, a înlănţui. *(A ~ un arestat.)* **6.** a cercui. *(~ un butoi.)* **7.** a *(se)* îmbina, a *(se)* împreuna, a *(se)* reuni, a *(se)* uni. *(A ~ elementele unui tot.)* **8.** a cartona, *(rar)* a scorţi, *(Transilv.)* a compacta. *(A ~ o carte.)* **9.** a se închega, a se îngroşa, a se învîrtoşa. *(Dulceaţa s-a ~.)* **10.** a *(se)* asocia, a *(se)* înlănţui. *(Idei care se ~ între ele.)* **11.** a se căsători, a se uni, *(pop.)* a se însoţi, a se lua. *(Cînd s-au ~?)* **12.*** *(fig.)* a se apropia, a ataşa. *(M-am ~ mult de acest copil.)*

LEGÁ vb. *(JUR.)* a testa, *(înv., în Transilv.)* a testălui. *(A ~ cuiva un bun.)*

legá vb. v. ANGAJA. DECRETA. DISPUNE. FĂGĂDUI. FIXA. HOTĂRÎ. INSTITUI. ÎNCHEIA. ÎNDATORA. ÎNSĂRCINA. ÎNTOCMI. OBLIGA. ORÎNDUI. PARIA. PROMITE. RÎNDUI. STABILI. STATORNICI.

LEGÁL adj., adv. **1.** adj. *(livr.)* **licít,** *(înv.)* **legiuít,** pravilicésc, pravilnic, pravilnicéşc. *(O măsură ~.)* **2.** adv. *(înv.)* **pravilicéşte, pravilnicéşte.** *(A procedat ~.)* **3.** adj. oficial. *(Preţuri ~.)*

LEGALITÁTE s. putere, valabilitate, valoare, *(înv.)* tărie. *(~ unui înscris.)*

LEGALIZÁ vb. *(JUR.)* **1.** a autentifica, a întări, *(înv.)* a protocoli. *(A ~ un act.)* **2.** a legifera, a reglementa, *(înv.)* a legiui. *(A ~ o anumită situaţie.)* **3.** a consfinţi, a oficializa. *(Şi-au ~ legătura prin căsătorie.)*

LEGALIZÁRE s. *(JUR.)* **1.** autentificare, întărire. *(~ unui act.)* **2.** legiferare, reglementare, *(înv.)* legiuire. *(~ unei stări de lucruri.)* **3.** consfinţire, oficializare. *(~ legăturii lor prin căsătorie.)*

LEGALIZÁT adj. *(JUR.)* **1.** autentificat, întărit. *(Act ~.)* **2.** consfinţit, oficializat. *(O legătură ~ prin căsătorie.)*

LEGÁRE s. **1.** înnodare, legat, *(rar)* înnodătură. *(~ unei sfori.)* **2.** legat, strîngere, strîns. *(~ nojiţelor la opinci.)* **3.** *(MED.)* bandajare, legat, pansare, pansat, *(pop.)* oblojire, oblojit. *(~ rănii.)* **4.** legat, priponire, *(înv.)* priponeálă. *(~ unei vite la păscut.)* **5.** cercuială, cercuire, cercuit, legat. *(~ unui butoi.)* **6.** cartonare, legat, *(rar)* cartonáj, *(Transilv.)* compactáre. *(~ unui volum.)* **7.** închegare, îngroşare, învîrtoşare. *(~ dulceţii.)*

LEGÁT adj. **1.** înnodat. *(Sfoară ~.)* **2.** *(MED.)* bandajat, pansat, *(înv. şi pop.)* oblojit, *(reg.)* îmbandaját. *(Rană ~.)* **3.** priponit. *(Vită ~.)* **4.** ferecat, încătuşat, înlănţuit. *(Deţinut ~.)* **5.** cercuit. *(Butoi ~.)* **6.** cartonat, *(Transilv.)* compactát. *(Carte ~.)* **7.** închegat, îngroşat, învîrtoşat. *(Dulceaţă ~.)* **8.** robust, solid, viguros, vînjos, voinic, zdravăn. *(Un om ~.)*

legát adj. v. SISTEMATIC.

legát adj., adv. v. COERENT. LOGIC.

LEGÁT s. **1.** înnodare, legare, *(rar)* înnodătură. *(~ unei sfori.)* **2.** legare, strîngere, strîns. *(~ nojiţelor la opinci.)* **3.** *(MED.)* bandajare, legare, pansare, pansat, *(pop.)* oblojire, oblojit. *(~ rănii.)* **4.** legare, priponire, *(înv.)* priponeálă. *(~ unei vite la păscut.)* **5.** cercuială, cercuire, cercuit, legare. *(~ unui butoi.)* **6.** cartonare, legare, *(rar)* cartonáj, *(Transilv.)* compactáre. *(~ unei cărţi.)*

LEGÁT s. nunţiu. *(~ al papei într-un stat.)*

legát s. v. AMBASADOR.

LEGĂMÍNT s. **1.** angajament, asigurare, cuvînt, făgăduială, făgăduinţă, promisiune, vorbă, *(astăzi rar)* parólă, *(înv. şi reg.)* juruíntă, *(reg.)* făgádă, *(Transilv.)* făgădáş, *(Mold.)* juruínţă, *(înv.)* promitere, sfătuít, *(turcism înv.)* bacalím. *(Un ~ solemn.)* **2.** jurămînt, *(înv. şi reg.)* juruínţă, *(reg.)* jur, *(înv.)* jurăre. *(Şi-a ţinut ~.)* **3.** acord, aranjament, combinaţie, contract, convenţie, înţelegere, învoială, învoire, pact, tranzacţie, *(înv. şi pop.)* legătură, *(pop.)* tîrg, tocmeálă, tocmire, *(prin Munt.)* prinsoáre, *(înv.)* aşezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, şart, *(arg.)* şustă. *(Conform ~ ...)*

legămînt s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. LEGĂTOARE. LEGĂTURĂ. MAGIE. RAPORT. RELAŢIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

LEGĂNÁ vb. **1.** *(reg.)* a sălta, *(Transilv.)* a ţuţula. *(A ~ un copil mic pentru a-l adormi.)* **2.** *(reg.)* a *(se)* dăina, a *(se)* hinta, a *(se)* huţuţa, *(prin Munt. şi Transilv.)* a *(se)* scîrciumi. *(Se ~ în grădină.)* **3.** *(Transilv.)* a ţuţula. *(Îi ~ în sertinciob.)* **4.** a *(se)* balansa, a *(se)* clătina, a oscila, a pendula, *(rar)* a bascula, *(înv. şi reg.)* a *(se)* clăti, *(reg.)* a *(se)* dăina, a *(se)* hîţîna, a *(se)* hlobăna. *(Se ~ într-o parte şi în alta.)* **5.** a *(se)* bălăbăni, a *(se)* clătina, *(pop.)* a *(se)* bălăngăni, a *(se)* bănănăi, *(reg.)* a *(se)* bălălăi, a *(se)* bălăngăi, a *(se)* tîngăli. *(Se ~ cînd merge.)*

legănă vb. v. CODI. EZITA. PREGETA. ŞOVĂI.

LEGĂNÁRE s. 1. balans, balansare, clătinare, oscilare, oscilaţie, pendulare. *(~ limbii unei pendule.)* 2. bălăbănire, clătinare. *(~ picioarelor.)*

legănáş s. v. LEGĂNUŢ.

legănát adj. v. TĂRĂGĂNAT.

legănúş s. v. LEGĂNUŢ.

LEGĂNÚŢ s. (pop.) legănáş, legănúş. *(~ pentru copil.)*

LEGĂTOÁRE s. legătură, (înv.) legămînt. *(O ~ cam şubredă.)*

legătoáre s. v. BANDAJ. CRAVATĂ. FAŞĂ. PANSAMENT. TIFON.

LEGĂTÓR s. (rar) scorţitór, (Transilv.) compactór. *(~ de cărţi.)*

LEGĂTORÍE s. (rar) cartonáj, scorţitorie, (Transilv.) compactorie. *(~ de cărţi.)*

LEGĂTÚRĂ s. 1. legătoare, (înv.) legămînt. *(O ~ cam şubredă.)* 2. (rar) snop, (reg.) smoc. *(O ~ de chei.)* 3. (pop.) bocceá. *(Şi-a luat ~ şi a plecat.)* 4. basma, tulpan, (pop.) testemél, (înv. şi reg.) peştimán, (prin Munt.) barabún, (Olt., Mold. şi Transilv.) cîrpă, (Maram.) şiríncă, (înv., în Transilv.) félegă. *(Are o ~ pe cap.)* 5. mănunchi. *(O ~ de nuiele.)* 6. *(FILOZ.) legătură universală* = interdependenţă. 7. înlănţuire, (rar) suítă. *(O ~ logică răsturnată.)* 8. conexiune, corelaţie, înlănţuire, raport, relaţie, (livr.) consecúţie, (rar) conexitáte. *(Stabileşte o ~ între fenomene.)* 9. raport, relaţie, (livr.) contingénţă, nex, (înv.) legămînt, referinţă, (grecism înv.) schésis. *(Ce ~ este între . . .?)* 10. contact, raport, relaţie. *(A stabili o ~ cu . . .)* 11. coeziune, solidaritate, unitate. *(~ existentă între noi.)* 12. *(CHIM.) legătură heteropolară* = electrovalenţă, legătură ionică; *legătură ionică* = electrovalenţă, legătură heteropolară. 13. comunicaţie. *(S-a restabilit ~ între cele două oraşe.)*

legătúră s. v. ACORD. ANGAJAMENT. ARANJAMENT. BANDAJ. COARDĂ. COMBINAŢIE. CONTRACT. CONVENŢIE. CRAVATĂ. DESCÎNTEC. FARMEC. FAŞĂ. ÎNDATORIRE. ÎNŢELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. MAGIE. OBLIGAŢIE. PACT. PANSAMENT. SARCINĂ. TIFON. TRANZACŢIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

LEGĂTURÍCĂ s. bocceluţă. *(Şi-a luat ~ şi a plecat.)*

LÉGE s. 1. *(JUR.)* (înv.) legiuire, prăvilă, testaméntt. 2. (În logica simbolică) *lege logică* = tautologie, expresie validă, teză logică. 3. canon, normă, regulă, tipic. *(O ~ a artei clasice.)*

lége s. v. ACŢIUNE. CAUZĂ. CONDAMNARE. CONFESIUNE. CREDINŢĂ. CULT. DATINĂ. DECIZIE. DREPTATE. ECHITATE. FEL. HOTĂRÎRE. JUDECATĂ. JUSTIŢIE. OBICEI. OSÎNDĂ. PEDEAPSĂ. PROCES. RELIGIE. RIT. RÎNDUIALĂ. SENTINŢĂ. TRADIŢIE. UZ. UZANŢĂ. VERDICT.

LEGENDÁR adj. 1. fabulos, fantastic, miraculos, mitic, supranatural, (înv.) surnatural. *(Personaje ~.)* 2. faimos. *(Un erou ~ al ndependenţei.)*

legéndă s. v. MINOLOGHION. SINAXAR.

LEGIFERÁ vb. *(JUR.)* a legaliza, a reglementa, (înv.) a legiui. *(A ~ o anumită situaţie.)*

LEGIFERÁRE s. *(JUR.)* legalizare, reglementare, (înv.) legiuíre.

légile s. pl. art. v. DREPT. JURISPRUDENŢĂ.

LEGIONÁR s. *(POLITICĂ)* gardist.

LEGISLATÍV adj. *(JUR.)* legiuitor. *(Organ ~.)*

LEGISLATÓR s. *(JUR.)* legiuitor.

LEGISLÁŢIE s. *(JUR.)* (înv.) legiuíre, testaméntt. *(Conform ~ în vigoare.)*

legíst s. v. JURIST.

LEGÍTIM adj. 1. fundamentat, îndreptăţit, întemeiat, just, justificat, logic, motivat, serios, temeinic, (livr.) îndrituit, (fig.) binecuvîntát. *(Un motiv ~.)* 2. drept, îndreptăţit, just. *(O cerere ~.)*

legitimá vb. v. ÎNDREPTĂŢI. JUSTIFICA. MOTIVA.

legitimáre s. v. ÎNDREPTĂŢIRE. JUSTIFICARE. MOTIVARE. MOTIVAŢIE. RAŢIUNE. TEMEI.

LEGITIMÁŢIE s. act, document, hîrtie. *(Rog, prezentaţi ~iile!)*

legitimitáte s. v. ÎNDREPTĂŢIRE. JUSTIFICARE. MOTIVARE. MOTIVAŢIE. RAŢIUNE. TEMEI.

legiuí vb. v. LEGALIZA. LEGIFERA. REGLEMENTA.

legiuíre s. v. LEGALIZARE. LEGE. LEGIFERARE. LEGISLAŢIE. REGLEMENTARE.

legiuít adj. v. LEGAL.

LEGIUITÓR adj., s. *(JUR.)* 1. adj. legislativ. *(Organele ~.)* 2. s. legislator.

LEGIÚNE s. *(IST., MIL.)* (înv.) polc. *(~ romană.)*

legúmă s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

legumăréţ s., adj. v. GURMAND.

LEGUMÍ vb. (fig.) a ciuguli, a frunzări. *(De ce ~ mîncarea?)*

legumí vb. v. DEGUSTA. SAVURA.

LEGUMINÓS adj. *(BOT.)* (rar) păstăiós. *(Plantă ~.)*

lehámite s. v. AVERSIUNE. DEZGUST. GREAŢĂ. ÎNGREŢOŞARE. OROARE. PLICTISEALĂ. REPULSIE. SCÎRBĂ. SILĂ. URÎT.

léhă s. v. CRUCEA DINAPOI.

lehăí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

lehămetí vb. v. DEZGUSTA. ÎNGREŢOŞA. PLICTISI. SĂTURA. SCÎRBI. URÎ.

lehămetísí vb. v. DEZGUSTA. ÎNGREŢOŞA. SĂTURA. SCÎRBI.

lehămetít adj. v. DEZGUSTAT. ÎNGREŢOŞAT. PLICTISIT. SĂTUL. SĂTURAT. SCÎRBIT.

lehămetuí vb. v. DEZGUSTA. ÎNGREŢOŞA. SĂTURA. SCÎRBI.

lehămetuít adj. v. DEZGUSTAT. ÎNGREŢOŞAT. PLICTISIT. SĂTUL. SĂTURAT. SCÎRBIT.

lehău s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

léică s. v. LELE. LELIȚĂ. MĂTUȘĂ. PÎLNIE. ȚAȚĂ.

leiculiță s. v. LELIȚĂ. ȚĂȚICĂ.

leicușoáră s. v. LELIȚĂ. ȚĂȚICĂ.

leicúță s. v. PETUNIE. PÎLNIOARĂ. PÎLNIUȚĂ.

LEÍT adj. (reg.) sleit. *(E ~ maică-sa.)*

leít adj. v. LUSTRUIT. NETEZIT. ȘLEFUIT. TURNAT.

leiță s. v. LEOAICĂ.

LEJÉR adj. **1.** destins, (livr.) lax. *(O legătură ~.)* **2.** comod, ușor. *(Poartă o haină ~.)*

LÉLE s. leliță, mătușă, țață, (pop.) tătăișă, (reg.) dádă, dáică, léică, nánă, (Olt.) țáică, (Ban.) úină. *(~ Maria, vecina noastră.)*

léle s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. MĂTUȘĂ. PROSTITUATĂ. TANTI. TÎRFĂ.

lelícă s. v. LELIȚĂ. ȚĂȚICĂ.

lelicúță s. v. LELIȚĂ. ȚĂȚICĂ.

lelișoáră s. v. LELIȚĂ. ȚĂȚICĂ.

LELÍȚĂ s. **1.** țățică, (reg.) leiculíță, leicușoáră, lelícă, lelicúță, lelișoáră. **2.** lele, mătușă, țață, (pop.) tătăișă, (reg.) dádă, dáic , léică, nánă, (Olt.) țáică, (Ban.) úină. *(~ Maria, vecina noastră.)*

LEMN s. *(BOT.) lemn-chinesc (Ligustrum vulgare)* = (reg.) mălín, mălíniță, lemnul-cíinelui; *lemn-dulce (Glycyrrhiza echinata)* = (reg.) ciorînglav, iarbă-dúlce, rădăcină-dúlce; *lemn-rîios (Evonymus verrucosa)* = salbă-rîioasă, (reg.) vonicér, cercelí-bábei (pl.); *lemnul-bobului (Cytisus nigricans)* = salcîm-galben, (reg.) bobițél, drob, grozamă-máre; *lemnul-Domnului (Artemisia abrotanum)* = (reg.) alimón, lemnúș, iarba-lui-Dumnezéu; *lemnul-Maicii-Domnului (Santolina chamaecyparissus)* = (reg.) limbricáriță, iarbă-sfîntă, lemn-sfînt, lemnul-Dómnului, poala-Maicii-Dómnului; *lemnul-vîntului (Syringa josikaea)* = (Transilv.) scumpíe.

lemn s. v. ARBORE. COPAC. POM.

lemn-álb s. v. SALCÎM.

LEMNÁR s. dulgher, (înv. și reg.) teslár, (reg.) cioplitór, (Transilv.) bărdáș, (prin Ban.) măuăr.

lemnár s. v. BUTUC. TĂIETOR. TRUNCHI.

LEMNĂRÍE s. cherestea. *(~ unei case.)*

LEMNĂRÍE s. **1.** dulgherie, dulgherit, (înv. și reg.) teslărie. *(Se ocupă cu ~.)* **2.** tîmplărie. *(Atelier de ~.)*

lemn-cíinése s. v. CRUȘÎN. SALBĂ-MOALE. SCORUȘ. VONICER.

lemn-cinése s. v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR.

lemn-cu-boabele-álbe s. v. HURMUZ.

lemn-de-ápă s. v. CANALE.

lemn-dúlce s. v. RĂCULEȚ.

lémne s. pl. v. BUTUCI. PLAZURI. TĂLPI.

lemn-gálben s. v. DRACILĂ.

LEMNIȘÓR s. (rar) lemnuléț, lemnúț.

lemn-puciós s. v. SCORUȘ. SÎNGER.

lemn-rîiós s. v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR.

lemn-sfînt s. v. LEMNUL-MAICII-DOMNULUI.

lemnul-bóbului s. v. SALCÎM-GALBEN.

lemnul-cíinelui s. v. LEMN-CÎINESC. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR. VONICER.

lemnul-Dómnului s. v. LEMNUL-MAICII-DOMNULUI. PELIN. RUGINĂ.

lemnuléț s. v. LEMNIȘOR.

lemnúș s. v. CHIBRIT. CORDAR. FUS. ÎNTINZĂTOR. LEMNUL-DOMNULUI. RĂCHITAN. STRUNĂ.

lemnúșcă s. v. RĂCHITAN.

lemnúț s. v. CHIBRIT. LEMNIȘOR.

LEMURIÁN s. *(ZOOL.)* prosimian.

LÉNE s. indolență lenevie, puturoșenie, trîndăveală, trîndăvie, (rar) lenevíre, puturoșie, trîndăvít, (înv.) tandúr. *(E de-o ~ condamnabilă.)*

LÉNEȘ adj., s. indolent, puturos, trîndav, trîntor, (rar) somnorós, (înv. și pop.) nehárnic, (reg.) cániv, lenós, zăcáș, (Mold.) duglán, dúgliș, láinic, (prin Olt.) sanchíu, (Transilv. și Bucov.) trînd, (înv.) lenevós, tanduríu. *(Om ~.)*

LENEVÍ vb. **1.** a trîndăvi, (rar și fam.) a tîndăli, (rar) a tolăni, a trîntori, (reg.) a migăli, a milcoși, a putori, a zăcări, (prin Ban.) a modoși, (fig.) a cloci. *(Toată ziua ~.)* **2.** a se puturoși, (înv.) a se leni. *(Te-ai ~ de tot!)*

LENEVÍE s. indolență, lene, puturoșenie, trîndăveală, trîndăvie, (rar) lenevíre, puturoșie, trîndăvít, (înv.) tandúr. *(E de-o ~ fără pereche.)*

lenevíre s. v. INDOLENȚĂ. LENE. LENEVIE. PUTUROȘENIE. TRÎNDĂVEALĂ. TRÎNDĂVIE.

lenevós adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

lení vb. v. LENEVI. PUTUROȘI.

LENINÍSM s. marxism, marxism-leninism.

LENINÍST s. (rar) maximalíst.

LENITÍV s., adj. *(FARM.)* calmant, sedativ. *(Antinevralgicul este un ~.)*

LENJEREÁSĂ s. (rar) cusătoreásă.

LENJERÍE s. lenjuri (pl.), rufărie. *(Are o ~ fină.)*

LÉNJURI s. pl. lenjerie, rufărie. *(Are puține ~.)*

lenós adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

LENT adj., adv. **1.** adj. greoi, încet, moale, molatic, moliu, (înv.) tîrzíu, zăbávnic. *(Om ~ în mișcări; mișcări ~.)* **2.** adj. domol, încet, lin, liniștit, măsurat, potolit, tacticos, temperat, (pop.) molcomit. *(Mers ~.)* **3.** adj. rar. *(Bătaia ~ a pendulei.)* **4.** adv. greu, încet. *(Noaptea trecea ~.)*

LÉNTĂ s. **1.** cordon. *(~ a unei decorații.)* **2.** eșarfă. *(~ purtată de un înalt demnitar.)*

LENTÍLĂ s. sticlă, (înv.) línte. *(~ de ochelari.)*

LÉNTO adv. *(MUZ.)* adagio, încet, rar.

LEOÁICĂ s. *(ZOOL.)* (înv. și reg.) leíță, (înv.) **leoáie.**

leoáie s. v. LEOAICĂ.

leoápă s. v. GURĂ.

leoárbă s. v. GURĂ.

LEOÁRCĂ adj. **invar.**, adv. **ciuciulete**, (reg.) lișteav, (Mold. și Bucov.) bleáșcă. *(Om ~; s-a întors ~.)*

leoárcă s. v. POȘIRCĂ.

LEOPÁRD s. *(ZOOL.; Felis pardus)* panteră, (înv.) pardál, párdos.

leorbăí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

leorbăiálă s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

leorbău s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

LEPĂDÁ vb. **1.** a arunca, a azvîrli, a zvîrli, (Transilv. și Maram.) a țipa, (înv.) a scutura. *(A ~ un lucru nefolositor.)* **2.** a abjura, a renega. *(A se ~ de o credință, de o convingere.)*

lepădá vb. v. AFURISI. ALUNGA. ANATEMIZA. AVORTA. BLESTEMA. DEBORDA. DEPĂRTA. DEZBRĂCA. EXCOMUNICA. FERI. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. LĂSA. NĂPÎRLI. PĂZI. REFUZA. RENUNȚA. RESPINGE. SCOATE. TRAGE. VĂRSA. VOMA. VOMITA.

LEPĂDÁRE s. **1.** aruncare, azvîrlire, zvîrlire. *(~ unei sticle sparte.)* **2.** abjurare, renegare. *(~a unei credințe.)*

lepădáre s. v. AVORT.

lepădát s. v. AVORT.

lepădătoáre s. v. CURCUBEȚEA. CURCUBEȚICĂ. REMF.

LEPĂDĂTÚRĂ s. **1.** derbedeu, lichea, netrebnic, pușlama, scîrnăvie, secătură, (pop. și fam.) cioflingár, (înv. și reg.) pujlău, (reg.) orbéte, oșîștic, postorónică, púșlă, (Mold.) nandralău, poghibálă, (Transilv. și Maram.) tocherghéu, (înv.) ștrengár, (fam.) cútră, marțafói, (fig.) căzătură. otreápă, zdreánță, (reg. fig.) loáză, (arg.) sichineá. *(Mare ~ mai ești, amice!)* **2.** stîrpitură, (livr. fig.) avorton. *(Nu e decît o ~.)* **3.** (fig.) drójdie, gunói, pleávă, putregái. *(~ societății.)*

lepedéu s. v. CEARȘAF.

LEPIDOPTÉR s. *(ENTOM.)* fluture.

LÉPRĂ s. *(MED.)* (înv.) gubăvie, stricăciúne, (slavonism înv.) pricázə.

lépriecă s. v. PELAGRĂ.

LEPRÓS adj., s. *(MED.)* (rar) leprótic, (înv.) gúbav, mișél, pricăjít. *(Om ~.)*

leprótic adj., s. v. LEPROS.

lepși vb. v. PĂLMUI.

LESBIANÍSM s. *(MED.)* safism, tribadism.

lésne adj. v. AVANTAJOS. CONVENABIL. IEFTIN. JOS. MIC. SCĂZUT.

LÉSNE adv. **1.** comod, facil, ușor. *(Rezolvă ~ problema.)* **2.** comod înseamnă ușor. *(Îi e mai ~ să spună că ...)*

LESNICIÓS adj. **1.** comod, facil, ușor. *(O cale ~ de rezolvare.)* **2.** comod, practic. *(O soluție ~.)*

lesnicióne s. v. FACILITATE. ÎNLESNIRE. SIMPLITATE. UȘURINȚĂ.

LÉSPEDE s. dală. *(Curte acoperită cu ~zi de marmură.)*

léspede s. v. CORMANĂ. RĂSTURNĂTOARE.

LEST s. *(MAR.)* balast, savură. *(~ unei nave comerciale.)*

LEȘ s. cadavru, corp, hoit, mortăciune, stîrv, trup, (reg.) stîrvină, (Transilv.) hánț, (înv., în Transilv.) dábilă. *(I-a găsit ~ într-o văgăună.)*

leș s. v. POLON. POLONEZ.

leșésc adj. v. POLON. POLONEZ.

leșiálă s. v. SFÎRȘEALĂ.

leșiát adj. v. HĂMESIT. LIHNIT.

leșíe s. v. SFÎRȘEALĂ.

leșiér s. v. CENUȘĂR.

LEȘIÉTIC adj. fad, leșios, sălciu, searbăd, (înv.) sălcios, sălcós. *(Gust ~.)*

LEȘÍN s. **1.** *(MED.)* inconștiență, lipotimie, nesimțire, (rar) leșinătură. *(Stare de ~.)* **2.** sfîrșeală. *(Simte un ~ din cauza foamei.)*

LEȘINÁ vb. **1.** *(MED.)* (reg.) a se petrécea. *(I-a venit rău și a ~.)* **2.** a se sfîrși. *(A ~ de foame, de oboseală.)*

LEȘINÁT adj. **1.** *(MED.)* inconștient, (Transilv.) petrecút. *(Om ~.)* **2.** sfîrșit. *(~ de foame, de oboseală.)*

leșinát adj. v. HĂMESIT. LIHNIT.

leșinătúră s. v. INCONȘTIENȚĂ. LEȘIN. LIPOTIMIE. NESIMȚIRE. STÎRPITURĂ.

LEȘIÓS adj. fad, leșietic, sălciu, searbăd, (înv.) sălcios, sălcós. *(Gust ~.)*

léșnic s. v. CRÎSNIC.

leștéu s. v. CRÎSNIC.

leșuiálă s. v. SFÎRȘEALĂ.

leșuít adj. v. HĂMESIT. LIHNIT.

létă adj. v. MORTAL. UCIGĂTOR.

létcă s. v. DEPĂNĂTOARE. VÎRTELNIȚĂ.

LÉTCON s. *(TEHN.)* ciocan de lipit.

léțu s. v. TERCI.

LETOPISÉȚ s. cronică, (înv.) hrónic. *(~ la Gr. Ureche.)*

LEU s. **1.** *(ZOOL.; Panthera leo)* (turcism înv.) aslán. **2.** *(ZOOL.) leu-de-mare (Otaria byronia)* = otarie. **3.** *(ASTRON.;* art.) (pop.) cóhul (art.), gévăcul (art.).

LEU s. (pat) franc. *(Dă-mi un ~ !)*

LÉUCĂ s. *(TEHN.)* (reg.) mănúșă, mînă, (Munt. și Dobr.) sulián. *(~ la car.)*

LEUCEMÍE s. *(MED.)* leucoză, mieloză.

LEUCÍT s. *(MIN.)* feldspatoid.

LEUCOBÁZĂ s. *(CHIM.)* leucoderivat.

LEUCOCÍTĂ s. *(ANAT.)* globulă albă.

LEUCODERIVÁT s. *(CHIM.)* leucobază.

LEUCÓM s. *(MED.)* albeață, (prin Transilv. și Ban.) prevesteálă.

LEUCORÉE s. *(MED.)* (pop.) poală albă, (reg.) scursoáre, (prin Transilv. și Munt.) scúrgere, (înv.) scursúră.

LEUCÓZĂ s. *(MED.)* leucemie, mieloză

LEÚRDĂ s. *(BOT.; Allium ursinum)* aior. leurdină s. v. DALIE. GHERGHINĂ.

LEUȘTEÁN s. *(BOT.; Levisticum officinale)* (reg.) luștereág, buruiana-lingórii.

leuștean-broștése s. v. PICIORUL-COCOȘULUI.

levánt s. v. LEVĂNȚICĂ.

LEVĂNȚÍCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Lavandula angustifolia)* lavandă, (înv. și reg.) spichinát, (înv.) spic. **2.** *(Lavandula officinalis)* (rar) levánt, (reg.) aspic, spichinát.

levcoaie-gálbenă s. v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA. VIOREA-GALBENĂ.

levcoaie-róșie s. v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA.

levént adj. v. AMABIL. ATENT. CURTENITOR. DRĂGUȚ. GALANT. GENTIL.

LEVULÓZĂ s. *(BIOL.)* fructoză.

LEVÚRĂ s. drojdie, (reg.) țáică. *(~ de bere.)*

lexemátică s. v. SEMANTICĂ. SEMASIOLOGIE.

LÉXIC s. **1.** vocabular. *(~ unei limbi.)* **2.** glosar, vocabular. *(Publicarea unui ~ regional.)*

LEXICÓN s. dicționar, vocabular, (înv.) condică, cuvíntár, vorbár. *(~ de termeni tehnici.)*

LEZÁ vb. a afecta, a prejudicia. *(Această întreprejurare a ~ bunul mers al ...)*

lezá vb. v. DĂUNA. INSULTA. JIGNI. OFENSA. PREJUDICIA. RĂNI. ULTRAGIA. VĂTĂMA.

lezáre s. v. AFRONT. DAUNĂ. INJURIE. INSULTARE. INSULTĂ. JIGNIRE. OCARĂ. OFENSARE. OFENSĂ. PREJUDICIU. RĂNIRE. RUȘINE. ULTRAGIERE. UMILINȚĂ. VĂTĂMARE.

lezát adj. v. INSULTAT. JIGNIT. LOVIT. OFENSAT. RĂNIT. ULTRAGIAT.

LEZIÚNE s. *(MED.)* bubă, plagă, rană, (pop.) meteáhnă, (înv. și reg.) beleáznă, (reg.) oájdă, (înv.) rănitúră. *(Are o ~ adîncă la braț.)*

LIÁNT s. *(TEHN.)* aglomerant. *(~ leagă între ele particulele unui aglomerat.)*

LIÁSIC s. *(GEOL.)* jurasic inferior.

libadeá s. v. ANTERIU. REVERENDĂ. SUTANĂ.

LIBÁRCĂ s. *(ENTOM.)* **1.** *(Blatta* sau *Periplaneta orientalis)* șvab, gîndac-de-bucătărie, gîndac-de-casă, gîndac-negru, (reg.) gîzoábă, **taracán**, (Bucov.) tarhán. **2.** *(Phyllodromia germanica)* corhan, rus, șvab, (reg.) colțán, prus, tarhán.

libél s. v. DIATRIBĂ. PAMFLET.

libelíst s. v. PAMFLETAR. PAMFLETIST.

LIBELÚLĂ s. *(ENTOM.)* (rar) odonát, (pop.) cal-de-ápă, calul-dracului, calul-própii, (reg.) călúgăriță, cóbilită, cal-turtít, scăluș-de ápă.

LÍBER adj. **1.** (înv. și pop.) slóbod, (înv.) vólnic. *(Oameni ~ ; popor ~.)* **2.** independent, neatîrnat, suveran, (înv. și pop.) slóbod, (înv.) nedependént, vólnic. *(Stat ~.)* **3.** autonom, (înv. și pop.) slóbod, (înv.) vólnic. *Teritoriu ~ din punct de ve dere administrativ.)* **4.** (fam.) frai. *(E ~ în această seară.)* **5.** neînchis, neîntemnițat, (înv. și pop.) slóbod. *(Om ~.)* **6.** disponibil, neocupat, (înv. și pop.) slóbod, (înv.) prisosélnic. *(În ceasurile lui ~.)* **7.** necăsătorit. *(Fata e ~.)* **8.** degajat. *(Are mîna ~.)* **9.** degajat, nestînjenit. *(Mișcări ~.)* **10.** larg, (înv. și pop.) slóbod. *(O legătură prea ~.)* **11.** neînchiriat, neocupat. *(O cameră ~.)* **12.** gol, neocupat, (înv. și pop.) slóbod. *(În sală a rămas un scaun ~.)* **13.** neocupat, vacant. *(Un post ~.)*

LIBERÁ vb. **1.** a elibera, a salva, a scăpa, a scoate, (înv. și pop.) a slobozi, (pop.) a mîntui, (înv.) a apuca, a ierta, a volnici. *(I-a ~ din robie.)* **2.** a (se) dezrobi, a (se) elibera, a (se) emancipa, (înv. și pop.) a (se) mîntui, (pop.) a (se) slobozi, (înv.) a (se) volnici, (fig.) a (se) descătușa. *(I-a ~ pe țăranii dependenți.)* **3.** a se elibera, a ieși, a scăpa. *(S-a ~ din închisoare.)* **4.** a (se) elibera, a scăpa, (înv. și pop.) a (se) slobozi. *(Te-ai ~ din armată?)* **5.** a se desprinde, a se elibera, a scăpa. *(S-a ~ din strînsoare.)* **6.** a degaja, a desface, a elibera, a scoate, (înv. și pop.) a slobozi. *(A ~ pe cineva din funii.)* **7.** a elibera, a evacua, a goli. *(A ~ o locuință.)*

liberalitáte s. v. CULANȚĂ. DĂRNICIE. GENEROZITATE. MĂRINIMIE.

LIBERÁRE s. **1.** eliberare, salvare, scăpare, scoatere, (înv. și pop.) slobozíre, (pop.) mîntuíre, (înv.) scăpătúră. *(~ lor din robie.)* **2.** dezrobire, eliberare, emancipare, emancipație, (înv. și pop.) mîntuíre, (pop.) slobozíre, (înv. și reg.) slobozénie, (înv.) slobozíe, (fig.) descătușáre. *(~ țăranilor dependenți.)* **3.** eliberare, ieșire, scăpare. *(După ~ lui din închisoare.)*. **4.** *(MIL.)* eliberare, lăsare la vatră. *(~ unui ostaș în termen.)* **5.** desfacere, desprindere, eliberare, scăpare, (înv. și pop.) slobozíre. *(~ lui din strînsoare.)* **6.** eliberare, evacuare, golire. *(~ unei locuințe.)*

LIBERATÓR adj., s. dezrobitor, eliberator, (înv. și pop.) mîntuitór, slobozitór. *(Armată ~.)*

LIBER-CONSIMȚÍT adj., adv. deliberat, intenționat, voit, (rar) precugetát. *(O acțiune ~ ; a procedat~ astfel.)*

LIBER-CUGETĂTÓR s., adj. ateu, necredincios, (pop.) păgín, (înv.) ateíst. *(Un ~ convins.)*

libertár adj., s. v. ANARHIST.

LIBERTÁTE s. **1.** (înv. și pop.) slobozénie, (înv. și reg.) slobozíe, (înv.) volnicíe. *(~ persoanei.)* **2.** independență, neatîrnare, suveranitate, (înv. și pop.) slobozénie, (înv. și reg.) slobozíe, (înv.) nedependénță, volnicíe. *(~ unui stat.)* **3.** autonomie, (înv. și pop.) slobozénie, (înv. și reg.) slobozíe, (înv.) volnicíe. *(~ administrativă a unui teritoriu în cadrul statului.)*

libertín adj. v. CORUPT. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂTAT. IMORAL. NERUȘINAT. PERVERTIT. STRICAT. VICIOS.

libertinái s. v. CRAILÎC. DESFRÎU. DEZMAȚ. ORGIE.

líbov s. v. AMABILITATE. AMOR. ATENȚIE. CURTOAZIE. DRAGOSTE. GALANTERIE. GENTILEȚE. IUBIRE. POLITEȚE·

liboví vb. v. AMUZA. DESFĂTA. DISPUNE. DISTRA. IUBI. ÎNDRĂGI. ÎNVESELI. PETRECE. PLĂCEA. RÎDE. VESELI.

libovít adj. v. VESEL. VOIOS.

libóvnic adj. v. AMABIL. ATENT. CURTENITOR. DRĂGUȚ. GALANT. GENTIL.

libóvnic adj., s. v. AMATOR. DORITOR. DORNIC. IUBITOR. POFTICIOS. RÎVNITOR.

libóvnic s. v. AMANT. AMIC. CONCUBIN. IUBIT. PRIETEN.

librár s. v. EDITOR.

líbră s. v. BĂNCUȚĂ. FIRFIRIC.

libúț s. v. NAGÎȚ.

licăí vb. v. LIPĂI.

LÍCĂR s. licărire, licărit, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitură, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătură. *(Un ~ de lumină.)*

LICĂRÍ vb. **1.** a clipi, a luci, a scăpăra, a scînteia, a sclipi, a străfulgera. *(Luminile ~ în noapte.)* **2.** a pîlpîi, a sclipi, a tremura, a vibra. *(Flacăra lumînării ~.)* **3.** a luci, a scăpăra, a scînteia, a sclipi, a sticli, a străluci. *(Ochii îi ~.)*

LICĂRÍRE s. **1.** licăr, licărit, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitură, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătură. *(O ~ de lumină.)* **2.** lucire, scăpărare, scînteiere, sclipire, sticlire, strălucire. *(O ~ ciudată a ochilor.)*

licăríș s. v. LICĂR. LICĂRIRE. LICĂRIT. LUCIRE. SCĂPĂRARE. SCĂPĂRAT. SCÎNTEIE. SCÎNTEIERE. SCLIPEALĂ. SCLIPIRE. SCLIPIT. STRĂFULGERARE.

LICĂRÎT s. licăr, licărire, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitură, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătură. *(Un ~ de lumină.)*

LICĂRITÓR adj. lucitor, scînteietor, sclipitor, (astări rar) sclipínd, (pop. și fam.) sclipiciós, (înv.) scînteínd, scînteiós. *(O lumină ~.)*

LICEÁL adj. secundar. *(Învățămînt ~.)*

licénță s. v. AUTORIZAȚIE. BREVET. IMORALITATE. IMPUDOARE. INDECENȚĂ. NECUVIINȚĂ. NERUȘINARE. OBSCENITATE. PATENTĂ. PERMIS. PORNOGRAFIE. SCABROZITATE. TRIVIALITATE. VULGARITATE.

LICENȚĂ POÉTICĂ s. *(STILISTICĂ)* (înv.) slobozénie.

LICENȚIÁT adj., s. titrat. *(Un tînăr ~.)*

licențiós adj. v. DEȘĂNȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. TRIVIAL. VULGAR.

licențiozitáte s. v. IMORALITATE. IMPUDOARE. INDECENȚĂ. NECUVIINȚĂ. NERUȘINARE. OBSCENITATE. PORNOGRAFIE. SCABROZITATE. TRIVIALITATE. VULGARITATE.

LICÉU s. școală secundară, (înv.) colégiu, (înv., în Transilv. și Ban.) gimnáziu.

LICHEÁ s. derbedeu, lepădătură, netrebnic, pușlama, scîrnăvie, secătură, (pop. și fam.) cioflingár, (înv. și reg.) pujiău, (reg.) orbéte, oșîștie, postoróncă, púflă, (Mold.) nandralău, poghibălă, (Transilv. și Maram.) techerghéu, (înv.) strengár, (fam.) cútră, marțafói, (fig.) căzătură, otreápă, zdreanță, (reg. fig.) loáză, (arg.) sichimeá. *(E o ~ fără caracter.)*

licheá s. v. CUSUR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NEAJUNS. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU.

LICHELÍSM s. (fam.) pușlamalíc.

LICHÉN s. **1.** *(BOT.)* (reg.) mușchi creț, mușchi de múnte. **2.** *(MED.)* (pop.) păducél.

LICHÍD s., adj. **1.** s. băutură. *(Un ~ aibgălbui.)* **2.** s. (pop.) zeamă. *(Rana secretă un ~ purulent.)* **3.** adj. gata, gheață, numerar, sunător, (pop. și fam.) numărătór, pesín, (înv.) naht. *(A cumpărat ceva cu bani ~.)*

LICHIDÁ vb. **1.** a încheia, a sfîrși, a termina. *(A ~ toate socotelile.)* **2.** a desființa, a stîrpi, a suprima. *(A ~ abuzurile.)* **3.** (fig.) a spărge. *(Au încercat să ~ greva.)* **4.** a desființa, a distruge, a nimici, a prăpădi, (fig.) a topi. *(A ~ pur și simplu totul în calea lui.)* **5.** a achita, a onora, a plăti, (înv. și pop.) a număra, (înv. și reg.) a plini, (înv.) a răfui, a răspúnde, (grecism înv.) a exoflisi. *(Și-a ~ toate datoriile.)*

lichidá vb. v. ASASINA. OMORÎ. SUPRIMA. UCIDE.

LICHIDÁRE s. **1.** încheiere, terminare. *(~ tuturor socotelilor.)* **2.** desființare, stîrpire, suprimare. *(~ abuzurilor.)* **3.** achitare, onorare, plată, plătire, (înv.) răspúndere. *(~ unei datorii.)*

lichidáre s. v. ASASINARE. OMORÎRE. SUPRIMARE. UCIDERE.

lichidát adj. v. ASASINAT. OMORÎT. SUPRIMAT. UCIS.

licínă s. v. CĂTINĂ.

licít adj. v. LEGAL.

LICITÁ vb. *(JUR.)* (înv.) a atîrdisi, a hareciui. *(A ~ un bun.)*

LICITÁȚIE s. *(JUR.)* mezat, (înv., în Mold. și Transilv.) cochii-vechi. *(A scoate ceva la ~.)*

LICÓRN s. inorog, unicorn. *(~ este un animal fabulos.)*

lictár s. v. MAGIUN.

LICURÍCI s. *(ENTOM.; Lampyris noctiluca)* (rar) lucíolă, (pop.) putregái, (reg.) făcliș, fănăráș, pricolíci, scînteiuță, stelúță, viermușór, focul-lui-Dumnezéu, gîndac-scînteiós, gîndăcel-scînteiós, lumină-de-pădure, viermelucitór.

líder s. v. FRUNTAȘ.

LIED s. *(MUZ.)* cîntec. *(Un ~ de G. Enescu.)*

LIFT s. ascensor. *(Bloc cu două ~.)*

lifurí vb. v. LINGĂRI.

LIGAMÉNT s. *(ANAT.)* tendon, (pop.) vînă, (prin Mold.) sfîrc, (înv.) nerv.

lígă s. v. ALUNIȚĂ.

LIGHEÁN s. (înv.) medélniță, spălătoáre.

ligheán s. v. BAZIN. PELVIS.

lighenúț s. v. BAZINET.

LIGHIOÁNĂ s. **1.** bestie, dihanie, fiară, jivină, sălbăticiune, (pop.) gădină, jigánie, (reg.) ciútă, sălbăticie, sălbăticíme, (Transilv. și Mold.) gad, (Transilv.) sălbăticitúră. *(În pădure trăiau multe ~.)* **2.** animal, creatură, dobitoc, făptură, ființă, necuvîntător, vietate, viețuitoare, (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră. *(~ din natură.)*

LIHNEÁLĂ s. **1.** hămeseală. *(~ unui om flămînd.)* **2.** sfîrșeală. *(~ cuiva din cauza foamei.)*

LIHNÍT adj. hămesit, (înv. și reg.) pocilit, (reg.) leșiát, leșuít, (Mold.) știulghít, (fig.) leșinát. *(Om ~ de foame.)*

líhod adj. v. DULCEAG. FAD. INSIPID. SEARBĂD.

lilá adj. invar., s. v. LILIACHIU. MOV. VIOLET. VIORIU.

LILIÁC s. *(BOT.)* **1.** *(Syringa vulgaris)* (înv. și reg.) scumpíe, (reg.) boroșteán, (Ban.) iergován, (Transilv. și Maram.) mălín, (Transilv.) scrínte. **2.** *liliac-de-munte (Alnus viridis)* = aninaș.

LILIÁC s. *(ZOOL.; Vespertilis murinus)* (reg.) șoárece.

liliác s. v. SALCÎM.

LILIACHÍU adj., s. mov, violet, vioriu, (livr.) lilá (invar.), (rar) stînjeníu. *(De culoare ~.)*

lilicéa s. v. PĂPĂDIE.

lilicéle s. pl. v. LIMBA-MĂRII.

lílie s. v. CRIN. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

lílie-gálbenă s. v. IRIS. STÎNJEN DE BALTĂ. STÎNJENEL. STÎNJEN GALBEN.

lílie róșie s. v. CRIN DE PĂDURE.

lilióm s. v. CRIN.

liliún s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

lílion-păsărésc s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

LILIPÚT adj. liliputan, pitic, (înv.) lógoș,

LILIPUTÁN adj., s. **1.** adj. liliput, pitic, (înv.) lógoș. **2.** s. pitic, (reg.) ghemíș, (Transilv.) nimuríc, (înv.) nau.

LILIÚȚĂ s. *(BOT.; Anthericum ramosum)* (reg.) păinjenél, limba-păsării.

LIMÁN s. *(GEOGR.)* litoral, mal, margine, țărm, (înv.) pristániște, vad. *(Pe ~ Mării Negre.)*

limán s. v. ADĂPOST. AZIL. PORT. REFUGIU. SCĂPARE.

LIMÁX s. *(ZOOL.; Limax)* (reg.) bábiță.

límă s. v. PERIȘOR.

LIMB s. *(BOT.)* lamină. *(~ al unei frunze.)*

limba-ápei s. v. BROSCARIȚĂ.

limba-bălților s. v. LIMBARIȚĂ. PĂTLAGINĂ.

limba-bóului s. v. DRAGAVEI. MIRUȚĂ. PĂTLAGINĂ. SICĂ. ȘTEVIE.

limba-broáștei s. v. IARBA-BROAȘTEI. LIMBARIȚĂ. PĂTLAGINĂ.

limba-căprei s. v. CĂTUȘĂ. CHINGĂ.

limba-cînelui s. v. ARĂRIEL.

limba-cúcului s. v. PALMA-MAICII-DOMNULUI. PALMA-PĂMÎNTULUI. POROINIC. SALEP.

LIMBÁJ s. **1.** limbă, vorbire. *(Apariția ~.)* **2.** grai. *(Omul e înzestrat cu ~.)* **3.** exprimare. *(Are un ~ greoi.)* **4.** stil. *(~ științific.)* **5.** (livr.) verb. *(Un ~ poetic pregnant.)*

limba-mînzului s. v. PĂTLAGINĂ.

limba-óii s. v. LIMBARIȚĂ. PĂTLAGINĂ.

limba-păsării s. v. LILIUȚĂ.

limba-péștelui s. v. SICĂ.

limbăreț s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

LIMBÁRIȚĂ s. *(BOT.; Alisma plantago)* (reg.) limba-bălților, limba-broaștei, limba-óii, pătlagină-de-ápă, podbal-de-ápă.

limbăríță s. v. PĂTLAGINĂ.

limba-soácrei s. v. BROASCĂ.

limba-șárpelui s. v. PĂTLAGINĂ. STUPITUL-CUCULUI.

limba-văcii s. v. LIMBA-CERBULUI. NĂVALNIC.

limba-vecínei s. v. LIMBA-CERBULUI. NĂVALNIC.

LÍMBĂ s. **1.** *(LINGV.)* (livr.) idióm. *(O ~ românească.)* **2.** *(LINGV.)* *limba veche slavă* = paleoslavă. **3.** *(LINGV.)* limbaj, vorbire. *(După apariția ~.)* **4.** exprimare, vorbă, vorbire. *(Îl poți recunoaște după ~.)* **5.** arătător, (Transilv.) mánoș, (prin Transilv.) mutatău, (Ban.) țágăr. *(~ la ceas.)* **6.** încălțător. *(~ de ghete.)* **7.** ascuțiș, lamă, tăiș, (pop.) custúră, pánă, plásă, tăiúș, (înv. și reg.) ascuțít, (reg.) leáfă, (fig.) búză. *(~ cuțitului, a briceagului.)* **8.** *(TEHN.)* cuțit, (pop.) bătător, condéi, fofélniță, (reg.) cordénci. *(~ la meliță.)* **9.** *(TEHN.)* pisc, (reg.) splínă. *(~ la sanie.)* **10.** (reg.) girlíci, pridvór, tíndă. *(~ la plasa de pescuit.)* **11.** bucată, fîșie, petic, sprinceană. *(O ~ de pădure.)* **12.** *(BOT.; Phyllocactus ackermanni)* (reg.) pálmă. **13.** *(BOT.)* *limba-cerbului (Scolopendrium vulgare)* = năvalnic, (rar) scolopéndră, (reg.) iarba-ciútei, limba-văcii, limba-vecínei; *limba-cucului (Botrychium lunaria)* = (reg.) colán, drágoste, iarba-drágostei; *limba-mării* = a) *(Iberis semperflorens)* (reg.) lilicéle (pl.); b) *(Iberis umbellata)* (reg.) limbușoáră; *limba-mielului (Borrago officinalis)* = arățel, boranță, otrățel; *limba-oii (Cirsium canum)* = (reg.) pălămídă. **14.** *(IIIT.)* *limbă-de-mare* = a) *(Solea nasuta* sau *lascaris)* (reg.) șoarece-de-máre; b) *(Solea impar)* (reg.) glósă, șoarece-de-máre.

límbă s. v. AGAVĂ. CAMBULĂ. CORDAR. CUVÎNT. GLAS. GRAI. GURĂ. ISCOADĂ. ÎNTINZĂTOR. NAȚIUNE. NEAM. POPOR. SPION. STRUNĂ. TASTIERĂ. TERMEN. VOCE. VORBĂ.

LIMBRÍC s. *(ZOOL.; Ascaris lumbricoides)* ascarid.

limbricáriță s. v. LEMNUL-MAICII-DOMNULUI.

limbricáș s. v. PUFULIȚĂ.

limburúș s. v. LUETĂ. OMUȘOR. UVULĂ.

LIMBUȘOÁRĂ s. limbuță.

limbușoáră s. v. LIMBA-MĂRII.
limbút adj. v. ELOCVENT.

LIMBÚT s., adj. clănțău, flecar, guraliv, palavragiu, vorbăreț, vorbă-lungă, (livr.) locváce, (rar) ploscár, ploscáș, taclagíu, (pop. și fam.) farfará, (pop.) gúreș, toacă-gúră, (înv. și reg.) spórnic, vorbăreț, (reg.) pălăvátic, pălăvrăgít, tololói, vorbár, (Mold.) dîrdálă, lehău, leorbău, (Transilv.) stroncănitór, (prin Munt.) tîndălít, (Mold.) trăncălău, (înv.) limbăreț, vorováci, (fam.) moftangíu, (rar fam.) moftológ, moftureán, (fig.) méliță. *(Mare ~ mai ești, amice!)*

LIMBÚTĂ s. flecară, guralivă, palavragioaică, vorbăreață, (fam.) moftangioáică. *(Ea e o mare ~.)*

LIMBÚȚĂ s. limbușoară.

limbuți vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

LIMBUȚÍE s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdiiálă, dîrdíit. *(Ia lăsați ~!)*

limbuție s. v. ELOCVENȚĂ. ORATORIE. RETORICĂ.

LIMFÁTIC adj. **1.** *(ANAT.)* (înv.) sugător. *(Vase ~.)* **2.** flegmatic. *(Om, tip ~.)*

LIMITÁ vb. **1.** a circumscrie, a delimita, a demarca, a hotărnici, a marca, a mărgini, (înv.) a hotări, a semna. **2.** a delimita, a mărgini, a străjui, a țărmuri. *(Stîlpii de telegraf ~ șoseaua.)* **3.** a se mărgini, a se mulțumi, a se reduce, a se restrînge, a se rezuma. *(Totul s-a ~ la strictul necesar.)* **4.** a circumscrie, a delimita, a restrînge. *(A ~ tema lucrării la ...)* **5.** a se mărgini, a se reduce, a se rezuma, a sta, (rar) a se încheia. *(Importanța lucrării nu se ~ doar la ...)* **6.** a mărgini, a restrînge, (fig.) a îngrădi.

LIMITÁRE s. **1.** circumscriere, delimitare, demarcare, demarcație, hotărnicire, marcare, mărginire. *(~ unui teren.)* **2.** mărginire, reducere, restrîngere, rezumare. *(~ la strictul necesar.)* **3.** circumscriere, delimitare, restrîngere. *(~ unei teme la ...)*

LIMITÁT adj. **1.** circumscris, delimitat, demarcat, mărginit. *(Un teren ~; o suprafață ~.)* **2.** mărginit, redus, restrîns. *(Într-un cadru ~.)* **3.** circumscris, delimitat, finit, mărginit. *(Valori ~.)* **4.** mic, redus. *(Un cîștig ~.)* **5.** mărginit, redus, restrîns. *(Trebuințe ~.)* **6.** măsurat. *(Timpul lui e ~.)* **7.** mărginit, unilateral. *(O interpretare ~.)* **8*** (fig.) încuiát, îngúst, mărginít, obtúz, opác, redús, (rar fig.) scurt. *(O minte, o viziune ~.)*

limitát adj. v. MESCHIN.

LIMITATIV adj. delimitativ, delimitator, restrictiv. *(Element ~.)*

LÍMITĂ s. **1.** cap, capăt, colț, extremă, extremitate, margine, (înv.) sconcénie. *(La celălalt ~ a țării.)* **2.** *limită teritorială* = frontieră, graniță, hotar, (înv. și pop.) márgine, (înv.) confínii (pl.), cordón, fruntárie, miezúină. *(~ a unui stat.)* **3.** extremitate, margine, (înv.) soróc. *(La ~ timpiei.)* **4.** linie, margine. *(S-a oprit la ~ satului.)* **5.** cuprins, (rar) perimétru, (înv.) ocól. *(În ~ cetății.)* **6.** graniță, hotar, margine, (înv.) tármen. *(Se păstrează între ~ rezonabile.)* **7.** restricție, (rar) mărginíre. *(Generalizează fără nici o ~.)* **8.** *(FIZIOL.)* prag. *(~ de excitabilitate.)*

LIMITRÓF adj. **1.** învecinat, mărginaș, vecin, (reg.) megiéș, mejdáș, (înv.) megieșésc, megieșít. *(Pe teritoriul ~.)* **2.** lăturalnic, mărginaș, (reg.) mărginós. *(Un drum ~.)*

LIMNIMÉTRU s. *(TEHN.)* mină hidrometrică.

limónie s. v. LĂMÎIE.

limpede adj. v. LUCID. NETED. PLAT.

LÍMPEDE adj., adv. **1.** adj. clar, deslușit, distinct, evident, lămurit, precis, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(O imagine ~; o pronunție ~.)* **2.** adv. bine, clar, deslușit, distinct, lămurit, (reg.) răzvedít. *(A vedea ~.)* **3.** adj. albastru, clar, curat, pur, senin, străveziu, (livr.) limpíd, (Transilv.) tístaș, (înv.) seninát, seninós, (fig.) spălát. *(Un cer ~.)* **4.** adj. luminos, senin. *(O zi ~; zori ~.)* **5.** adj. clar, cristalin, curat, pur, transparent, (pop.) vioáră, (Transilv.) tístaș, (înv.) chiar. *(Apă ~ de izvor.)* **6.** adj. clar, evident, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **7.** adv. evident, (reg. înv.) acurát. *(Este ~ că ai dreptate.)* **8.** adj. clar, nealterat, pur, (fig.) cristalín, (rar fig.) curát. *(O voce ~.)* **9.** adj. clar, deslușit, explicit, expres, inteligibil, lămurit, net, precis, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~; o afirmație ~.)* **10.** adv. clar, deslușit, explicit, expres, lămurit, răspicat, (rar) aiévea, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(I-am spus ~.)*

LIMPEZEÁLĂ s. claritate, inteligibilitate, limpezime, (livr.) limpiditáte, (fig.) transparéntă. *(~ celor spuse de cineva.)*

LIMPEZÍ vb. **1.** (pop.) a se așeza. *(Mustul s-a ~.)* **2.** a (se) purifica. *(Lichidul s-a ~.)* **3.** a se deschide, a se însenina. *(Cerul s-a mai ~.)* **4.** a se înșenina, a se lumina, (pop.) a se răzbuna, (Transilv.) a se tistăli. *(Vremea s-a ~.)* **5.** a clăti, (reg.) a clătări, (prin sudul Transilv.) a stropoli. *(A ~ rufele.)* **6.** a (se) clarifica, a (se) descurca, a (se) desluși, a (se) elucida, a (se) explica, a (se) lămuri, a (se) preciza, (înv.) a se pliroforisi, a (se) răspica, a (se) sfeti, (fig.) a (se) descîlci, a (se) lumina. *(Problema a fost ~.)* **7.** a clarifica, a descifra, a ... luși, a dezlega, a explica, a lămuri, a rezolva, a soluționa. *(A ~ enigma.)*

LIMPEZICIÚNE s. limpezime. *(~ unui lichid.)*

LIMPEZÍME s. **1.** claritate, curățenie, puritate, transparență. *(~ apei de izvor.)* **2.** limpeziciune. *(~ unui lichid.)* **3.** claritate, deslușire. *(~ unei imagini.)* **4.** albastru, albăs-

trime, azur, claritate, senin, seninătate, (rar) limpezíș, (înv. și reg.) seninát, (reg.) vineție, (Mold. și Bucov.) sineálă, (înv.) senineálă. *(~ cerului.)* **5.** claritate, puritate. *(~ glasului cuiva.)* **6.** claritate, inteligibilitate, limpezeală, (livr.) limpiditáte, (fig.) transparență. *(~ celor spuse de cineva.)*

LIMPEZÍRE s. **1.** purificare. *(~ unui lichid.)* **2.** înseninare, luminare. *(~ cerului.)* **3.** clătire, clătit, limpezit. *(~ rufelor.)* **4.** clarificare, deslușire, dezlegare, elucidare, explicare, explicație, lămurire, precizare, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforíe, răspicáre, (fig.) chéie, descilcíre. *(~ unei probleme complicate.)*

limpezíș s. v. ALBASTRU. ALBĂSTRIME. AZUR. CLARITATE. LIMPEZIME. SENIN. SENINĂTATE.

LIMPEZÍT s. clătire, clătit, limpezire. *(~ rufelor.)*

limpí vb. v. LIPĂI.

limpíd adj. v. ALBASTRU. CLAR. CURAT. LIMPEDE. PUR. SENIN. STRĂVEZIU.

limpiditáte s. v. CLARITATE. INTELIGIBILITATE. LIMPEZEALĂ. LIMPEZIRE.

lin adj. v. BLAJIN. BLÎND. BUN. DOMOL. NETED. PAȘNIC. PLAT.

LIN adj., adv. **1.** adj. domol, ușor, (înv.) ușúre, (fig.) blînd, dúlce, molátic. *(O pantă ~.)* **2.** adj. domol, încet, lent, liniștit, măsurat, potolit, tacticos, temperat, (pop.) molcomít. *(Mers ~; mișcări ~.)* **3.** adv. agale, alene, binișor, domol, încet, încetinel, încetișor, liniștit, ușurel, (pop. și fam.) iavaș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) citingán. *(Merge ~.)* **4.** adj. calm, liniștit, netulburat, tihnit, (fig.) senín, (înv. fig.) seninós. *(Viață ~.)* **5.** adj. coborît, domol, încet, molcom, potolit, scăzut, scoborît, slab, stins, (rar) slăbănóg. *(Vorbește cu glasul ~.)* **6.** adj. blînd, calm, domol, liniștit, moderat, molcom, potolit, ușor. *(Vînt ~; ploaie ~.)* **7.** adv. blînd, ușor, (înv. și pop.) molcomíș. *(Seara coboară ~.)*

LIN s. călcătoare, jgheab. *(~ pentru struguri.)*

lin s. v. ACALMIE. CALM. LINIȘTE. PACE. TĂCERE.

LINÁRIȚĂ s. *(BOT.; Linaria vulgaris)* (reg.) înărícă, jále, buruiană-de-ín, floarea-jélei, guramíței, inișor-de-aliór, in-sălbátic.

linăríță s. v. PARPIAN.

linciurí vb. v. BĂLĂCI.

lindíc s. v. CLITORIS.

lineál s. v. LINIE. RIGLĂ.

lingáreț adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂȚIOS. POFTICIOS.

lingáreț s. v. LINGĂU. LINGUȘITOR.

lingav adj. v. DIFICIL. MOFTUROS. NĂZUROS.

LINGĂRÍ vb. (Ban.) a lifuri.

LINGĂU s. lingușitor, (reg.) lingáreț, (fig.) periúță. *(Mare ~ mai ești!)*

LÍNGE vb. (fig.) a se pieptăna. *(Pisicile se ~.)*

línge vb. v. FLATA. LINGUȘI MĂGULI.

linge-blíde s. v. PARAZIT.

linge-tálere s. v. PARAZIT.

linge-tálgere s. v. PARAZIT.

lingoáre s. v. FEBRĂ TIFOIDĂ. TIFOS.

LINGÓU s. bară, (înv.) drug, șină. *(Un ~ de aur.)*

lingura-Dómnului s. v. LINGUREA.

lingura-frumoáselor s. v. CURCUBEȚEA. CURCUBEȚICĂ. LINGURIȚA-ZÎNEI. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC. REMF.

lingura-Maicii-Préceste s. v. LINGUREA.

lingura-piéptului s. v. FURCA-PIEPTULUI.

lingura-pópii s. v. CURCUBEȚEA. CURCUBEȚICĂ. MORMOLOC. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC. REMF.

LINGURÁR s. rudar, (reg.) rudáș.

lingură s. v. CANCIOG. CĂUȘ. CRÎSNIC.

lingură de scós s. v. CAUC. CĂUȘ. POLONIC. SCAFĂ.

LINGUREÁ s. *(BOT.; Cochlearia officinalis)* (reg.) lingura-Dómnului, lingura-Maicii-Préceste

linguréa s. v. FURCA-PIEPTULUI.

linguríca s. v. FURCA-PIEPTULUI.

linguríce s. v. MORMOLOC.

LINGURIȚA-ZÎNEI s. *(BOT.; Pomeslu cidus)* (reg.) lingura-frumoáselor.

linguriță-zînei s. v. MORMOLOC.

lingurói s. v. POLONIC.

lingurúș s. v. MORMOLOC.

LINGUȘEÁLĂ s. flatare, lingușire, măgueală, măgulire, (înv. și reg.) olastiseálă, (Munt.) mîglisíre, (înv.) îmbunáre, îmbunătúră, linguște, lingușitúră, măgulitúră, (fig.) tămîiére. *(~ unui superior.)*

LINGUȘÍ vb. **1.** a flata, a măguli, (înv. și reg.) a șutili, (Munt.) a mîglisi, (fig.) a linge, a peria, a pomăda, a tămîia. *(Își ~ superiorii.)* **2.** (Munt. și Olt.) a se milcoși, (fig.) a se gudura, a se îmbuna. *(Se ~ pe lîngă el.)*

linguște s. v. FLATARE. LINGUȘEALĂ. LINGUȘIRE. MĂGULEALĂ. MĂGULIRE.

LINGUȘÍRE s. flatare, lingușeală, măgueală, măgulire, (înv. și reg.) olastiseálă, (Munt.) mîglisíre, (înv.) îmbunáre, îmbunătúră, linguște, lingușitúră, măgulitúră, (fig.) tămîiére. *(~ unui superior.)*

LINGUȘITÓR s., adj. **1.** s. lingău, (reg.) lingáreț, (fig.) periúță. *(Mare ~ mai ești!)* **2.** adj. servil. *(Om ~.)* **3.** adj. măgulitor, (Munt.) mîglisitór, (înv.) îmbunătór, măgulicíos. *(Vorbe ~.)*

lingușitúră s. v. FLATARE. LINGUȘEALĂ. LINGUȘIRE. MĂGULEALĂ. MĂGULIRE.

LINIÁ vb. (rar) a rigla. *(A ~ o foaie de hîrtie.)*

liniamént s. v. LINIE.

LINIÁT adj. (rar) riglát. *(Caiet ~.)*

LÍNIE s. **1.** (rar) liniamént. *(A tras cîteva ~ paralele.)* **2.** *linie frîntă* = zigzag. **3.** *(TEHN.)* rîglă, (Transilv.) lineál. **4.** dungă, vargă, (pop.) vîrstă, (reg.) șar, (prin Ban. și Transilv.) șárgă, (Mold. și Bucov.) vîrcă. *(O țesătură cu ~ii.)* **5.** dungă, (Transilv. și Ban.) straif. *(A tras o ~ la prispa casei.)* **6.** liniuță. *(~ la un termometru.)* **7.** *linie-ferată* = cale-ferată, drum-de-fier, (pop.) șină, (Transilv., Bucov. și Ban.) strec. *(Se deplasează pe ~.)* **8.** trăsătură, (înv.

trăsúră. *(Din cîteva ~ii i-a făcut portretul.)* **9.** trăsătură, (înv.) trăsúră, (fig.) tăietúră. *(O ~ elină a nasului.)* **10.** siluetă, talie. *(Are o ~ zveltă.)* **11.** itinerar, traseu. *(~ aeriană București-Belgrad.)* **12.** cale, direcție, sens. *(Ce ~ va urma această dezvoltare?)* **13.** direcție, orientare, sens. *(~ urmată într-o acțiune.)* **14.** descendență, filiație, succesiune. *(Urmaș în ~ bărbătească.)* **15.** limită, margine. *(S-a oprit la ~ satului.)*

línie s. v. RÎND

liniмént s. v. ALIFIE. CREMĂ. POMADĂ. UNGUENT.

LINIOÁRĂ s. **1.** liniuță. *(A tras o ~.)* **2.** cratimă, liniuță de unire, trăsură de unire. *(~ este un semn de punctuație.)*

LÍNIȘTE s., interj. **1.** s. tăcere, (prin Transilv. și Olt.) tăcă, (înv.) silénțiu. *(În clasă era ~ deplină.)* **2.** interj. pst !, st !, tăcere !, (pop.) țist !, (arg.) múcles ! **3.** s. acalmie, calm, pace, tăcere, (înv. și reg.) páos, (înv.) lin, liniștíre, molcomíre. *(Stare de ~ în natură.)* **4.** s. astîmpăr, calm, odihnă, pace, repaus, tihnă, (înv. și pop.) tihneálă, (înv. și reg.) páos, răzbún, (reg.) potól, stáre, (înv.) așezáre, așezămînt, odihneálă, păciuíre, răsufláre, (fig.) destíndere, senín, seninătáte. *(Sufletul nu-și mai află ~.)* **5.** s. pace, tihnă, (înv.) isihíe. *(O viață plină de ~.)* **6.** s. pace, răgaz, tihnă. *(N-are o clipă de ~.)* **7.** s. comoditate, confort, tihnă. *(~ vieții lui a fost tulburată.)*

LINIȘTÍ vb. **1.** a amuți, a dispărea, a înceta, a muți, a se potoli, a se stinge. *(Toate zgomotele s-au ~ în stradă.)* **2.** a (se) astîmpăra, a (se) calma, a (se) domoli, a (se) potoli, a (se) tempera, (pop.) a (se) molcomi, a (se) stîmpăra, (înv. și reg.) a (se) prínde, (înv.) a (se) așeza, (fig.) a (se) stínge. *(Și-a ~ setea.)* **3.** a (se) alina, a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) potoli, a (se) tempera, a (se) ușura, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (pop.) a (se) ogoi, (înv. și reg.) a (se) mîngîia, (înv.) a (se) odihni, (fig.) a adormi, a (se) răcori. *(I-a ~ durerea.)* **4.** a (se) domoli, a (se) încetini, a (se) potoli, a (se) tempera. *(Și-a ~ fuga.)* **5.** a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) îmbuna, a (se) împăca, a (se) potoli, (reg.) a (se) țistui, (înv.) a (se) dezmînia. *(Era enervat și abia a reușit să-l ~.)* **6.** a (se) calma, a (se) domoli, a (se) potoli, a (se) stăpîni, a (se) tempera. *(Te rog să te ~ !)* **7.** a (se) astîmpăra, a (se) cumînți, a (se) domoli, a (se) potoli, (înv. și reg.) a (se) stăvi, (înv.) a (se) înțelepți. *(Un copil care nu se mai ~.)* **8.** a domoli, a înfrîna, a struni. *(A ~ un cal.)* **9.** a se calma, a se domoli, a se potoli, (fig.) a se destínde. *(Atmosfera s-a mai ~.)* **10.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)*

LINIȘTÍRE s. **1.** astîmpărare, calmare, domolire, potolire. *(~ setei.)* **2.** alinare, calmare, domolire, potolire, temperare, ușurare, (rar) potoleálă, (înv.) potolít. *(~ durerilor.)* **3.** calmare, domolire, îmblînzire, îmbunare, împăcare, potolire. *(~ unei persoane enervate.)* **4.** domolire, înfrînare, strunire. *(~ unui animal.)*

liniștíre s. v. ACALMIE. CALM. LINIȘTE. PACE. TĂCERE.

LINIȘTÍT adj., adv. **1.** adj. tăcut, (livr.) silențiós. *(O stradă ~; un interior ~.)* **2.** adj. calm, tăcut. *(Pe aleile ~.)* **3.** adj. patriarhal, tihnit. *(Un oraș ~.)* **4.** adj. mut, tăcut. *(Natura ~.)* **5.** adj. calm, domol, pașnic, potolit, stăpînit, temperat. *(Un om ~.)* **6.** adj. domol, încet, lent, lin, măsurat, potolit, tacticos, temperat, (pop.) molcomít. *(Mers ~; mișcări ~.)* **7.** adv. agale, alene, binișor, domol, încet, încetinel, încetișor, lin, ușurel, (pop. și fam.) iaváș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) citingán. *(Mergea ~.)* **8.** adj. astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **9.** adj. domolit, înfrînat, potolit, strunit. *(Un animal ~.)* **10.** adj. calmat, domolit, îmblînzit, îmbunat, împăcat, potolit. *(Om ~ după o enervare.)* **11.** adj. domolit, încetinit, potolit. *(Fugă ~.)* **12.** adj. atenuat, calmat, diminuat, domolit, potolit, redus. *(Durere ~.)* **13.** adj. calm, calmat, domolit, moderat, ponderat, potolit, temperat. *(O atitudine ~.)* **14.** adj. blînd, calm, domol, lin, moderat, molcom, potolit, ușor. *(Ploaie ~; vînt ~.)* **15.** adj. calm, domol, molcom, netulburat, pașnic, potolit, tihnit, (înv.) păciuít, (fig.) destíns, dúlce. *(O atmosferă ~.)* **16.** adj. calm, lin, netulburat, tihnit, (fig.) senín, (înv. fig.) seninós. *(O viață ~.)* **17.** adj. comod, tihnit, ușor. *(Duce un trai ~.)* **18.** adj. așezat, chibzuit, cumpătat, echilibrat, pașnic, potolit, tihnit. *(A avut o tinerețe ~.)* **19.** adj. ușurat. *(Sînt mai ~ acum cînd mi-am încheiat treaba.)*

LINIȘTITÓR adj. **1.** alinător, calmant, (rar) potolitór, ușurătór, (pop.) molcomitór. *(O substanță medicamentoasă ~.)* **2.** odihnitor, (pop.) molcomitór. *(O atmosferă ~.)*

LINIÚȚĂ s. **1.** linioară. *(A tras o ~.)* **2.** *liniuță de unire* = cratimă, linioară, trăsură de unire. *(~ este un semn ortografic.)* **3.** linie. *(~ a unui termometru.)*

lins adj. v. NETEZIT.

LINȘÁJ s. linșare.

LINȘÁRE s. linșaj.

LÍNTE s. *(BOT.)* **1.** *(Lens culinaris)* (prin Mold.) măzăre. **2.** *lintea-pralului (Lathyrus pratensis)* = (reg.) bobușór, măzăríche.

línte s. v. CISTICERCOZĂ. CORNEE. LENTILĂ. STICLĂ. TRICHINOZĂ.

lintea-bălților s. v. LINTIȚĂ.

linte-broșteáscă s. v. LINTIȚĂ.

linte-de-báltă s. v. LINTIȚĂ.

linte-neágră s. v. ORĂSTICĂ.

linte-sălbătícă s. v. LINTIȚĂ.

LÍNTIȚĂ s. *(BOT.; Lemna)* (reg.) lintea-bălților, linte-broșteáscă, linte-de-báltă, linte-sălbătícă.

LINTÓU s. *(CONSTR.)* **buiandrug.** *(~ montat deasupra unei uşi.)*

linţi s. pl. v. CISTICERCI.

LINŢÓLIU s. giulgiu, (înv. şi pop.) pînză, (înv. şi reg.) sovón, (reg.) păioară, (prin Olt. şi Munt.) pînzuiálă, (prin Ban. şi Transilv.) sălíe, (înv.) cearşáf, gróbnic. *(~ cu care se îngroapă mortul.)*

LINX s. *(ZOOL.; Lynx lynx)* rîs.

liotă s. v. BANDĂ. BULUC. CEATĂ. CÎRD. DROAIE. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. MULŢIME. PÎLC. STOL.

lip s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂŢENIE.

LIPÁN s. *(BOT.; Lappa)* brusture, (reg.) captalán, luminăre, luminărícă, (prin Ban.) lapúc.

lipán s. v. CINSTEŢ.

LIPARÍT s. *(MIN.)* riolit.

LIPĂÍ vb. (reg.) a cepăi, a licăi, a limpi, a tipăi. *(~ cînd merge.)*

LIPĂÍT s. (reg.) cepăít, tipăít. *(~ al unei persoane care merge.)*

LIPEMÍE s. *(BIOL.)* lipidemie.

LIPÍ vb. **1.** a (se) încleia. *(A ~ un obiect.)* **2.** a (se) prinde. *(~ cu pap foile.)* **3.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* a (se) aglutina, a (se) alipi, a (se) reuni, a (se) suda, a (se) uni. *(Două elemente care se ~.)* **4.** a murui, (înv. şi reg.) a spoi, (reg.) a lutui, a măltări, a mînji, a murlui, a tencui. *(A ~ pereţii unei case ţărăneşti.)* **5.** (pop.) a unge. *(A ~ cuptorul.)* **6.*** (fig.) a se atinge. *(Nu se ~ somnul de el.)*

lipí vb. v. ACIUA. ALIPI. ANEXA. ATAŞA. CUIBĂRI. DA. ÎNCORPORA. OPLOŞI. PRIPĂŞI. TRAGE.

LIPÍCI s. **1.** cocă, pap, (Mold. şi Transilv.) cir, (Transilv., Ban. şi Olt.) ciriş. *(Cu ~ se lipesc unele obiecte de hîrtie.)* **2.** clei. *(A prinde ceva cu ~.)*

lipíci s. v. CUSCUTĂ. HOLERĂ. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ. SEX-APPEL. TORŢEL. TURIŢĂ.

lipicioásă s. v. TURIŢĂ.

LIPICIÓS adj. **1.** cleios, vîscos. *(Substanţă ~.)* **2.** cleios, năclăios, unsuros. *(O materie ~.)*

lipiciós adj. v. ATRĂGĂTOR. CONTAGIOS. INFECŢIOS. MOLIPSITOR. SEDUCĂTOR.

LIPIDEMÍE s. *(BIOL.)* lipemie.

LIPÍE s. (turcism înv.) pedeá. *(A mîncat o ~ întreagă.)*

LIPÍRE s. **1.** încleiere, lipit, (rar) încleiálă. *(~ unui obiect.)* **2.** prindere. *(~ mai multor foi cu pap.)* **3.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinare, alipire, reunire, sudare, unire. *(Proces de ~ a două cuvinte.)* **4.** (pop.) ungere. *(~ cuptorului.)*

LIPÍT adj. **1.** încleiat. *(Obiect ~.)* **2.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinat, alipit, reunit, sudat, unit. *(Cuvinte ~.)* **3.** muruit, (înv. şi reg.) spoit. *(Perete ~.)*

LIPÍT s. încleiere, lipire, (rar) încleiálă. *(~ unui obiect.)*

LIPITOÁRE s. *(ORNIT.; Caprimulgus europaeus)* păpăludă, (rar) caprimúlg, (reg.) **ciobănáş, lipíci,** spáimă, strígă, văcăráş, şişneáb, **mulgătorul-căprelor, mulge-căpre, rîndunea-de-noápte.**

LIPITÚRĂ s. (reg.) muruiálă. *(~ la pereţii unei case ţărăneşti.)*

lipitúră s. v. ZBURĂTOR.

LIPOTIMÍE s. *(MED.)* inconştienţă, leşin, nesimţire, (rar) leşinătúră.

LÍPSĂ s., adj. **1.** s. absenţă, (rar) lipsíre. *(~ lui a fost remarcată.)* **2.** adj. absent. *(Este ~ la apel, la şcoală.)* **3.** s. gol, lacună. *(Completează ~urile.)* **4.** s. *(FIN.)* deficit, minus. *(Are în casă o ~ de cîteva sute de lei.)* **6.** s. insuficienţă, sărăcie, (înv.) neajungere. *(~ de legume pe piaţă.)* **7.** s. mizerie, nevoie, sărăcie, (livr.) indigénţă, penurie, privaţiúne, (înv. şi pop.) calicénie, calicíe, neavére, (înv. şi reg.) níştotă, scumpéte, ticălóşie, (reg.) sărăpánie, (înv.) meserătáte, mişelătáte, mişelíe, neputinţă, nevoínţă, scădére, scumpătáte. *(O acută ~ bîntuia pe atunci.)* **8.** s. cusur, defect, deficienţă, imperfecţiune, insuficienţă, lacună, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénţă, rácilă, tară, (pop. şi fam.) beteşúg, (reg. şi fam.) hîbă, (reg.) madeá, teálnă, (Olt., Munt. şi Mold.) ponós, (înv.) greşeálă, licheá, nedesăvîrşíre, răutáte. *(Are multe ~.)*

lipsă s. v. NECESITATE. NEVOIE. TREBUINŢĂ.

LIPSÍ vb. **1.** a absenta. *(~ de la slujbă.)* **2.** (livr.) a frustra, a priva, (înv.) a slăbi, (fig.) a văduvi. *(A ~ de un drept, de un bun.)* **3.** a se dispensa, a renunţa. *(S-a ~ de serviciile lui.)*

lipsí vb. v. CODI. DEZERTA. DISPĂREA. EZITA. FUGI. PREGETA. ŞOVĂI.

lipsíre s. v. ABSENŢĂ. LIPSĂ.

LÍRĂ s. **1.** *(MUZ.)* (înv.) orgán. *(Cîntă la ~.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) (rar) oiérul (art.), (pop.) ciobanul-cu-óile (art.).

LIRĂ STERLÍNĂ s. (înv.) suverián.

LÍRIC adj. sentimental. *(Vorbea pe un ton ~.)*

lisáreă s. v. CEUCĂ. STANCĂ. STĂNCUŢĂ.

LÍSTĂ s. **1.** inventar, (înv.) catagrafíe, sumár. *(O ~ de bunuri.)* **2.** tabel, (înv.) izvód. *(O ~ a locatarilor.)* **3.** *listă de bucate* = meniu, listă de mîncare; *listă de mîncare* = meniu, listă de bucate.

listă s. v. FILĂ. FOAIE.

LÍŞIŢĂ s. *(ORNIT.; Fulica atra)* (reg.) hódă, sărceá, găină-de-ápă, (Transilv.) sárce.

lişiţă s. v. FURCULIŢĂ. GEMĂNARE.

lîstai adv. v. ABSOLUT. AIDOMA. AIEVEA. ASEMENEA. CHIAR. DEOPOTRIVĂ. EXACT. IDENTIC. ÎNTOCMAI.

lîsteav adj. v. BRUT. GROSOLAN. NECIOPLIT. NECIZELAT. NEFINISAT. NEPRELUCRAT.

lîsteav adj., adv. v. CIUCIULETE. LEOARCĂ.

litánie s. v. PROCESIUNE.

LITÁRGĂ s. *(CHIM.)* miniu, oxid de plumb.

liteă s. v. BĂTĂTOR.

LITERÁL adj., adv. **1.** adj. textual, (fig.) servíl. *(O traducere ~.)* **2.** adv. exact, întoc-

mai, textual, ad litteram. *(A reprodus ~ cele citite.)*

LITERÁR adj. **1.** artistic, beletristic. *(Opere ştiinţifice şi opere~.)* **2.** scriitoricesc. *(Breasla ~.)*

LITERARIZÁ vb. a literaturiza. *(A ~ un text.)*

LITERARIZÁRE s. literaturizare. *(~ unui text.)*

LITERÁT s. scriitor, (rar) condeier, (înv.) literator, (latinism înv.) scriptor. *(Un mare ~.)*

literatór s. v. LITERAT. SCRIITOR.

LITERATÚRĂ s. **1.** beletristică, litere (pl.), (înv.) scriitorie, (peior.) autorlîc. *(Activează în domeniul ~.)* **2.** *literatură populară* = folclor. *(Culegere de ~ din Oltenia.)*

literatúră s. v. BIBLIOGRAFIE.

LITERATURIZÁ vb. a literariza. *(A ~ un text.)*

LITERATURIZÁRE s. literarizare. *(~ unui text.)*

LÍTERĂ s. **1.** slovă, (pop. şi fam.) búche, (reg.) rîţă. *(~ele alfabetului.)* **2.** caracter. *(Scrie cu ~e gotice.)* **3.** *(TIPOGR.) literă mare* = capitală, majusculă, verzală; *literă mică* = minusculă. **4.** (la pl.) beletristică, literatură, (înv.) scriitorie, (perior.) autorlîc. *(Activează în domeniul ~.)*

LITIÁZĂ s. *(MED.)* calculoză, piatră. *(~ renală, biliară.)*

lítie s. v. PROCESIUNE.

LITIÉRĂ s. lectică, (rar) palanchín.

LITIGIÓS adj. controversat, discutabil. *(O problemă încă ~.)*

LITÍGIU s. **1.** controversă. *(~ a fost rezolvat de un arbitru.)* **2.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuţie, disensiune, dispută, divergenţă, gîlceavă, învrăjbire, neînţelegere, vrajbă, zîzanie, (înv. şi pop.) price, pricină, sfadă, (pop. şi fam.) cîrcotă, dihónie, rîcă, (pop.) hîrţă, (înv. şi reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. şi Transilv.) poáră, (Bucov. şi Transilv.) şcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncişáre, judéţ, neaşezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoánă, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichie, (fig.) ciocníre. *(~ născut între două persoane.)*

LITORÁL s. *(GEOGR.)* liman, mal, margine, ţărm, (înv.) pristánişte, vad. *(~ Mării Negre.)*

LITOSFÉRĂ s. *(GEOL.)* scoarţă.

LÍTRĂ s. sfert, (Transilv.) fîrtái. *(O ~ de vin.)*

litrosí vb. v. DISTRUGE. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SALVA. SCĂPA. SFĂRÎMA. ZDROBI. ZVÎNTA.

LÍTRU s. kilogram. *(Un ~ de lapte.)*

LITURGHÍE s. *(BIS.)* (în unele biserici creştine) mésă, mísă.

LITURGHÍE s. *(BIS.)* liturghier.

LITURGHIÉR s. *(BIS.)* liturghie.

liúde s. v. BIRNIC. CONTRIBUABIL. SUBIECT IMPOZABIL.

liu-liu interj. v. NANI.

liur s. v. POŞIRCĂ.

liúreă s. v. POŞIRCĂ.

LIVÁDĂ s. pomet, (înv. şi reg.) sad, (reg.) ográdă, pomărét, pomărie, pomărişte, pomărít, (Maram., Transilv., Ban. şi nordul Mold.) rît. *(O ~ de pruni.)*

LIVÁN s. *(BOT.; Boswellia)* (înv. şi reg.) tămîie.

liván s v. TĂMÎIE.

LIVÍD adj. învineţit, verde, vînăt. *(~ la faţă de mînie.)*

LIVRÁ vb. a achiziţiona, a furniza, a procura, (înv.) a teslimarisi, a teslimatisi. *(A ~ cuiva o marfă.)*

LIVRÁRE s. furnizare, procurare, (înv.) teslimarisíre, teslimatisíre, (turcism înv.) teslím, teslimát. *(~ la timp a materiei prime.)*

LÍVRĂ s. funt. *(O ~ de grîu.)*

LIVRÉSC adj. cărturăresc, cult, savant. *(Formaţie lexicală ~.)*

lizíbil adj. v. CITEŢ. CLAR. DESLUŞIT.

lîna-broáştei s. v. MĂTASEA-BROAŞTEI.

LÎNĂ ARTIFICIÁLĂ s. *(TEXT.)* lanital.

lînărícă s. v. BUMBĂCARIŢĂ.

lînăríţă s. BUMBĂCARIŢĂ. FIRICICĂ.

lînced adj. v. BOLNAV. DULCEAG. FAD. INSIPID. NESĂNĂTOS. SEARBĂD. SUFERIND.

LÎNCEZEÁLĂ s. lîncezire, moleşeală, moleşire, toropeală, toropire, (franţuzism rar) torpoáre, (Munt. şi Olt.) tîromeálă. *(Stare de ~.)*

LÎNCEZÍ vb. **1.** (fig.) a vegeta. *(~ toată ziua.)* **2.** a stagna, a trena. *(Afacerile ~.)*

lîncezí vb. v. BOLI. PIROTI. STAGNA. TÎNJI. ZĂCEA.

lîncezíme s. v. AFECŢIUNE. BOALĂ. MALADIE.

LÎNCEZÍRE s. lîncezeală, moleşeală, moleşire, toropeală, toropire, (franţuzism rar) torpoáre, (Munt. şi Olt.) tîromeálă. *(Stare de ~.)*

LÎNGĂ prep. (reg.) drept, (înv.) prejúr. *(A venit ~ mine.)*

lîngejúne s. v. AFECŢIUNE. BOALĂ. MALADIE.

lîngoáre s. v. AFECŢIUNE. BOALĂ. MALADIE.

loáză s. v. DERBEDEU. LĂSTAR. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. MLADĂ. MLĂDIŢĂ. NETREBNIC. PUŞLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ. SMICEA. VIŢĂ-DE-VIE. VLĂSTAR.

lobldrág s. v. CĂLŢUNAŞ. CONDURUL-DOAMNEI.

LÓBODĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Atriplex hortensis)* (reg.) ştir. **2.** *(Chenopodium album)* (reg.) piciorul-căprei.

lóbodă s. v. SPANAC-PORCESC. SPANAC-SĂLBATIC.

lobodă-álbă s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.

LOC s. **1.** punct. *(În diferite ~uri ale oraşului.)* **2.** aşezare, poziţie, (rar) situáre, situáţie, (înv.) aşezămînt, pusăciúne, pusătúră, pusoáre, stat. *(Prin ~ este o localitate pitorească.)* **3.** teren. *(A cumpărat un ~ de casă.)* **4.** spaţiu, zonă. *(Erau ~uri pline cu tarbă.)*

5. meleag, regiune, **tărîm**, teritoriu, ţinut, zonă. *(Se afla pe ~uri necunoscute.)* **6.** regiune, teren, ţinut, zonă. *(Nu cunoaşte bine ~.)* **7.** parte, regiune, ţinut. *(Vezi cum e şi prin alte ~uri.)* **8.** poziţie, situaţie. *(Ocupă un ~ onorabil în societate.)* **9.** *loc comun* = **a)** banalitate, platitudine, prozaism, (livr.) truism, (fig.) proză; **b)** *(LIT.)* clişeu, (fig.) şablón, tipár.

loc s. v. DEPĂRTARE. DISTANŢĂ. PLACENTĂ. SPAŢIU.

LOCÁL s., adj. **1.** s. sediu. *(~ul primăriei.)* **2.** s. clădire. *(O serbare în ~ şcolii.)* **3.** s. restaurant, (înv.) restauráţie. *(A mîncat într-un ~ de lux.)* **4.** adj. (înv.) locálnic. *(Populaţia ~.)*

LOCALITÁTE s. aglomeraţie, aşezare, (înv.) politie. *(O ~ urbană.)*

LOCALIZÁ vb. *(LIT.)* a adapta, a prelucra. *(A ~ o piesă de teatru.)*

LOCALIZÁRE s. *(LIT.)* adaptare, prelucrare. *(O ~ dramatică.)*

LOCALIZÁT adj. *(LIT.)* adaptat, prelucrat. *(Piesă ~.)*

locálnic adj. v. LOCAL.

LOCÁLNIC s. (înv.) patriót. *(Întreabă un ~ de pe stradă.)*

locandiér s. v. BIRTAŞ. HANGIU. OSPĂTAR.

locántă s. v. BIRT. HAN. OSPĂTĂRIE.

LOCÁŞ s. *(TEHN.)* capră, cleşte, matcă, plăsele (pl.). *(~ dulgherului.)*

locáş s. v. ADĂPOST. AŞEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINŢĂ. SĂLAŞ.

LOCATÁR s. chiriaş, (prin Transilv.) salău, (înv., în Mold.) chirigíu. *(~ într-o casă de locuit.)*

LOCÁŢIE s. **1.** închiriere, (înv. şi reg.) năimeálă. *(~ unei camere, unei nave.)* **2.** (concr.) chirie, (înv. şi reg.) năiém, năimeálă, simbríe, (Transilv.) tápşă. *(Plăteşte ~ pentru casă.)*

locmá s. v. CHILIPIR.

LOCOMOTÍVĂ s. maşină, tren, (înv. şi pop.) car de fóc, (reg.) ţug, (înv.) trăsură cu áburi. *(~ cu vagoane.)*

LOCOMÓŢIE s. *(FIZIOL.)* deplasare. *(Organe de ~.)*

LOCOTENÉNT s. *(MIL.)* **1.** (înv.) porúcic, porúşnic. **2.** *locotenent-colonel* = (rusism înv.) podpolcóvnic.

locotenent domnésc s. v. REGENT.

locotenénţă s. v. REGENŢĂ.

LOCOTENENŢĂ DOMNEÁSCĂ s. *(IST.)* căimăcămie.

locotíţă s. v. CLOCOTICI. CLOCOTIŞ.

locşór s. v. PLACENTĂ.

LOCŢIITÓR s. substitut, (înv.) supleánt, vechíl. *(~ al cuiva într-un post.)*

LOCUÍ vb. **1.** a domicilia, a fi, a sta, a şedea, (pop.) a hălădui, a sălăşlui, (înv. şi reg.) a băciui, (reg.) a sălăşi, (înv.) a sălăşui. *(Mama a ~ o vreme la Bacău.)* **2.** a popula. *(Tribul ~ în nordul regiunii.)*

locuí vb. v. COLONIZA. DĂINUI. DURA. EXISTA. FI. MENŢINE. PĂSTRA. PERPETUA. PERSISTA. RĂMÎNE. TRĂI. ŢINE. VIEŢUI.

LOCUÍNŢĂ s. adăpost, aşezare, casă, cămin, domiciliu, sălaş, (reg.) sălăşnă, (Transilv., Ban. şi Bucov.) cortél, (înv.) locáş, mutáre, mutát, odáie, sat, sălăşluínţă, sălăşluíre, şedére, şezămînt, şezút, (fig.) bîrlóg, cuib, culcúş. *(Unde îşi are el ~?)*

LOCUÍRE s. domiciliere, şedere. *(~ lui acolo n-a durat mult.)*

LOCUÍT adj. populat, (înv.) poporát, poporós, populós, *(Un teritoriu ~.)*

LOCUITÓR s. **1.** (înv.) sălăşluitór, (fig.) súflet. *(Un oraş cu un milion de ~.)* **2.** (la pl.) populaţie, (înv. şi reg.) poporíme, (înv.) poporáţie, públic. *(~ii unui teritoriu.)*

locúţ s. v. PLACENTĂ.

locváce s., adj. v. CLĂNŢĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREŢ.

locvacitáte s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUŢIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

lod s. v. OBLON.

LÓDBĂ s. (reg.) tóblă. *(~ despicată dintr-un stejar.)*

logăcél s. v. STICLETE.

LÓGIC adj., adv. **1.** adj. raţional. *(Judecată ~.)* **2.** adj., adv. coerent, (fig.) legát. *(Bine şi ~ vorbeşte; vorbire ~.)* **3.** adj. fundamentat, îndreptăţit, întemeiat, just, justificat, legitim, motivat, serios, temeinic, (livr.) îndrituít, (fig.) binecuvîntát. *(Un motiv ~*

LÓGICĂ s. **1.** *logică matematică* = logistică logică simbolică; *logică simbolică* = logistică logică matematică. **2.** coerenţă, noimă, sens şir. *(Vorbeşte fără ~.)* **3.** justificare, motivare, noimă, raţiune, rost, sens, temei. *(Nu văd ~ acestei decizii.)*

LOGÍSTICĂ s. *(MAT.)* logică matematică logică simbolică.

logocíţă s. v. STICLETE.

LOGODÍ vb. (reg.) a (se) tocmi, (Transilv. a (se) credinţi, a (se) încredinţa, (înv.) a (se) arăvonisi, a (se) fidanţa, a (se) jurui. *(Tinerii s-au ~.)*

logodínţă s. v. LOGODNĂ.

LOGODÍT adj. (reg.) încredinţát. *(Tineri ~.)*

logoditór s. v. PEŢITOR.

LOGÓDNĂ s. (reg.) ciaíz, tócmă, tocmeálă, (Transilv. şi Bucov.) credínţă, încredinţáre, (înv.) arăvón, aşezămînt, logodínţă, sponsalíe. *(~ unor tineri.)*

LOGÓDNIC s. (înv.) fidanţát, vóinea. *(Fata are un ~.)*

LOGOFĂT s. **1.** *(IST.)* diac, grămătic, pisar, scrib, scriitor, uricar. *(~ în cancelariile domneşti din ţările române.)* **2.** vătaf, (înv.) epistát, isprávnic. *(~ de moşie.)*

logofăt s. v. ADMINISTRATOR. VECHIL.

lógor s. v. DROJDIE.

logorée s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUŢIE.

PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

lógos s. v. ALOCUȚIUNE. CUVÎNT. CUVÎNTARE. DISCURS.

lógoș adj. v. LILIPUT. LILIPUTAN. PITIC.

loiál adj. v. CINSTIT. CREDINCIOS. DEVOTAT. FIDEL. NEPREFĂCUT. NESTRĂMUTAT. SINCER. STATORNIC.

loialitáte s. v. CINSTE. SINCERITATE.

LÓITRĂ s. *(TEHN.)* (reg.) carîmb, corlătă, (Mold. și Bucov.) drăbină. *(~ la car.)*

loitrét s. v. CARÎMB.

LÓJĂ s. (inv.) palc. *(~ la teatru.)*

lójniță s. v. LEASĂ.

LOKAYÁTA s. *(FILOZ.)* carvaka.

lólotă s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

lolotí vb. v. LĂRMUI.

LOMBÁRD s. *(FIN.)* casă de amanet.

LOPÁTĂ s. **1.** ramă, vîslă, (reg.) băbăică, opácă, opácină, (Bucov., Transilv. și Ban.) șúflă. *(Ambarcație cu ~e.)* **2.** (reg.) vîslă. *(~ cu care se bagă ptinea în cuptor.)*

LOPĂTÁ vb. a vîsli, (rar) a canota, a rama, (reg.) a luntri. *(~ pe lac.)*

LOPĂTÁR s. **1.** barcagiu, luntraș, vîslaș, (rar) vîslitór, (inv.) vîslăriu. *(~ la Dunăre.)* **2.** *(ORNIT.; Platalea leucorodia)* (rar) cosár.

LOPĂTÁRE s. vîslire, vîslit.

lopătiță s. v. OMOPLAT. SCAPULĂ. SPATĂ.

LOPĂȚEÁ s. *(TEHN.)* bată, bătează, braț, brățară, fălcea, fofează, mănușă, mînă, spetează. *(~ la războiul de țesut.)*

lopățica úmărului s. v. OMOPLAT. SCAPULĂ. SPATĂ.

LOPĂȚÍCĂ s. **1.** *(TEHN.)* (pop.) scîndurîță, (Transilv.) scîndureá, scînduríce. *(~ la războiul de țesut.)* **2.** *(TEHN.)* pop, spetează, stinghie. *(La circeie se află o ~.)* **3.** *(MED.)* atelă. *(~ pusă la o mînă fracturată.)*

lopățícă s. v. BULFEU. COCÎRLĂ. CORDAR. CRUCE. ÎNTINZĂTOR. SCHIMBĂTOARE. SPETEAZĂ. STINGHIE. STRUNĂ.

LORD s. milord. *(Un ~ englez.)*

loricá s. v. CUIRASĂ. PLATOȘĂ.

LORNIÉTĂ s. lornion. *(~ pentru spectacole.)*

LORNIÓN s. lornietă. *(~ pentru teatru.)*

lornión s. v. MONOCLU.

lostopánă s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.

LÓSTRIȚĂ s. *(IHT.; Hucho hucho)* (prin Ban.) púică, (Olt.) șaldáie.

lostún s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

LOT s. parcelă, (inv. și reg.) ráclă, (reg.) parceá, (prin Ban.) tal. *(Teren împărțit în ~uri.)*

loterie s. v. HAZARD. ÎNTÎMPLARE.

LOTIZÁRE s. parcelare. *(~ terenului.)*

LOTRÍT s. *(MIN.)* pumpelit.

lótru s. v. BANDIT. HOȚ. PUNGAȘ. TÎLHAR.

LÓTUS s. *(BOT.; Nymphaea lotus)* (reg.) núfăr.

loveálă s. v. COINCIDENȚĂ. IZBITURĂ. LOVITURĂ. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE.

lovéle s. pl. v. BAN. FRANC. GOLOGAN. PARA.

LOVÍ vb. **1.** a da, a izbi, a trage, (pop.) a păli. *(A ~ cu toporul în lemn.)* **2.** a izbi, (inv. și reg.) a răzbi, (reg.) a toca. *(L-a ~ la cap.)* **3.** a atinge, a bate, (pop. și fam.) a mușirului, (reg.) a meci, a murseca, a toroipăni, (fam.) a chelfăni, a ciomăgi, (fig. și adesea glumeț sau ir.) a aghesmui, a altoi, a bărbieri, a freca, a îmblăti, a mîngîia, a mînji, a netezi, a peria, a pieptăna, a scărmăna, a scărpina, a tîrnosi, a tîrnui, (arg.) a cafti, a mardi. *(L-a ~ bine.)* **4.** a izbi, a plesni, a pocni. *(Acum te ~ !)* **5.** a izbi, trînti. *(~ cu pumnul în masă.)* **6.** (inv.) a (se) poticni. *(S-a ~ tare la genunchi.)* **7.** a bate, a izbi, (rar) a zupăi, (Transilv.) a șupi. *(~ în ușă cu piciorul.)* **8.** a (se) bate, a (se) izbi. *(Se ~ de toți pereții.)* **9.** a se ciocni, a se izbi, a se tampona, (rar) a se întreciocni. *(S-au ~ două tramvaie.)* **10.** a se izbi, (inv. și reg.) a se clăti. *(Apa se ~ de stînci.)* **11.** a ajunge, a atinge. a izbi, a nimeri, a ochi, a pocni, (pop.) a păli, a picni, (reg.) a tîlni, (Transilv.) a tălăli. *(Glonțul a ~ iepurele.)* **12.** *(MIL.)* a ataca, a izbi, (inv.) a tăia. *(A ~ flancurile armatei inamice.)* **13.** a arunca, a azvîrli, a izbi, a zvîrli. *(Calul nărăvaș ~ cu copitele.)* **14.** a se bate, a se strivi, a se zdrobi, (reg.) a se meci. *(Fructele s-au ~.)*

lovi vb. v. ADUCE. AJUNGE. APROPIA. ARMONIZA. ASEMĂNA. ASEMUI. ASORTA. BIRUI. COMBINA. COMPARA. CONCORDA. CONVENI. COPLEȘI. CORESPUNDE. COVÎRȘI. CUPRINDE. DĂUNA. ÎNFRÎNGE. ÎNȚELEGE. ÎNVINGE. ÎNVOI. MERGE. PODIDI. POTRIVI. PREJUDICIA. PRINDE. RĂZBI. SEMĂNA. TOROPI. VĂTĂMA.

LOVÍRE s. **1.** ciocnire, izbire, tamponare, (livr.) coliziúne, impáct, (rar) întreciocnire. *(~ a două tramvaie.)* **2.** atingere, ochire, ochit. *(~ țintei.)*

LOVÍT adj. **1.** bătut, (fig.) tîrnuit. *(Copil rău ~.)* **2.** rănit, (livr.) lezát, (pop.) vătămát, (Transilv.) maród, (Ban., Transilv. și Bucov.) prizărít, (inv.) plăguit. *(Om ușor ~ la mînă.)* **3.** ciocnit, izbit, tamponat. *(Vehicule ~.)* **4.** bătut, strivit, zdrobit, (reg.) mecít. *(Fructe ~.)*

LOVITÚRĂ s. **1.** izbitură, (pop.) pălitúră, (reg.) știos, (inv.) loveálă. *(O ~ puternică primită de cineva.)* **2.** izbitură, plesnitură. *(Simte o ~ pe obraz.)* **3.** izbitură, trîntitură. *(O ~ de ușă.)* **4.** aruncătură, azvîrlitură, izbitură, zvîrlitură. *(~ calului nărăvaș.)* **5.**

(SPORT) lovitură de colț = corner. **6.** rană, (înv.) vătămătură. *(Are o ~ ușoară la mînă.)*

lózã s. v. IOV. SALCIE. ZĂLOG.

lozí vb. v. AIURA. DELIRA.

LÓZIE s. *(BOT.)* **1.** *(Salix fragilis)* mlajă, răchită, (reg.) plesnitoare, sălcă, sălcie, sălcică, sălcioară. **2.** *(Salix viminalis)* mlajă, răchită, răchițică, salcie, (reg.) străvăț. **3.** *(Salix purpurea)* mlajă, răchită roșie, (reg.) răchițică, sălcie.

lózie s. v. SALCIE. SALCIE PLETOASĂ.

LOZÍNCĂ s. deviză. *(~ lor este: „Prin muncă spre mai bine!")*

LUA vb. **1.** a apuca, a înhăța, a înșfăca, a prinde, (pop. și fam.) căpui, (pop.) a încăibăra, (prin Transilv.) a agîmba, (Mold. și Transilv.) a găbji, a găbui, (grecism înv.) a proftaxi, (fam. fig.) a căptuși, a umfla. *(A ~ în mînă o bilă.)* **2.** a apuca, a prinde, (înv. și reg.) a sprijini, (prin Transilv.) a agîmba. *(~ copilul în brațe.)* **3.** a răpi. *(Gangsterii au ~t-o în parc.)* **4.** a așeza, a pune. *(L-a ~ pe genunchi.)* **5.** a scoate. *(Își ~ pălăria de pe cap.)* **6.** a-și îmbrăca, a-și pune. *(Și-a ~ haina și a plecat.)* **7.** a achiziționa, a cumpăra, a procura, a tîrgui, (înv. și pop.) a neguța, (prin Transilv.) a surzui, (înv.) a scumpăra. *(A ~ o marfă.)* **8.** a se împrumuta, a se îndatora, (înv.) a se apărumuta. *(A ~ o sumă mică de la . . .)* **9.** a căpăta, a contracta, a face, (pop.) a prinde. *(A ~ o gripă.)* **10.** *(JUR.)* a confisca, a sechestra, (reg.) a zeberi. *(I-a ~ averea.)* **11.** a fura, a sustrage, (rar) a hoți, (reg.) a șuchea, a șuchiri, (prin Transilv.) a ciușdi, (prin Bucov.) a hărșui, (Mold.) a paști, (Transilv.) a pili, (înv. și fam.) a sfeterisi, (înv., în Transilv.) a șpilui, (fam.) a ciordi, a subtiliza, a șparli, a șterge, a șterpeli, (arg.) a mangli, a panghi, a șucări, a șuti. *(A ~ un stilou.)* **12.** a cuceri, a ocupa, (înv.) a cuprinde, a dobîndi, a prinde, a stăpîni. *(După lupte crîncene au ~ cetatea.)* **13.** a încasa, a primi. *(Ți-ai ~ retribuția?)* **14.** a extrage, a scoate. *(A ~ un pasaj din . . .)* **15.** a îndepărta, a înlătura, a ridica. *(A ~ colțul vălului.)* **16.** a (o) apuca, a se îndrepta, a merge. a se orienta, a păși, a pleca, a porni, (rar) a se îndruma, (pop.)a purcéde, a se purta, (înv. și reg.) a năzui, (Transilv.) a arădui. *(A o ~ spre casă.)* **17.** a (o) coti, a merge. *(O ~ la stînga.)* **18.** a merge, a se ține, a veni. *(Se dă jos și se ~ după car.)* **19.** a duce, a transporta. *(Mașina ne-a ~ pînă la . . .)* **20.** a angaja, a băga, a încadra, a numi, a primi, (înv. și pop.) a năimi. *(Îl ~ într-un serviciu.)* **21.** a primi. *(L-a ~ în gazdă.)* **22.** a obține. *(Și-a ~ licența în drept.)* **23.** a (se) servi. *(Mai ~ o porție!)* **24.** a trata. *(L-a ~ cu binele.)*

lua vb. v. CĂSĂTORI. CUPRINDE. LEGA. PARALIZA. RETEZA. TĂIA. UNI.

LUÁRE s. **1.** apucare, prindere, prins. *(~ obiectului cu mîna.)* **2.** înhățare, înșfăcare, prindere, (fam. fig.) umflare. *(~ cuiva de gît.)* **3.** achiziționare, cumpărare, cumpărat, procurare, tîrguire, (înv.) scumpărătoare. *(~ celor necesare de la magazin.)* **4.** *(JUR.)* confiscare, sechestrare. *(~ averii cuiva.)* **5.** cucerire, ocupare, ocupație, (franțuzism înv.) conchétă, *(~ Griviței.)* **6.** încasare, primire. *(După ~ retribuției.)* **7.** obținere. *(După ~ licenței.)* **8.** *luare-aminte* = atenție, curiozitate, interes, (înv.) periérghie, privíre. *(I-a stîrnit ~.)*

luáre s. v. CĂSĂTORIE. UNIRE.

lúbă s. v. DOVLEAC. PEPENE.

lúbeniță s. v. PEPENE.

LÚBIȚ s. *(BOT.; Camelina saliva)* (reg.) gălbenúș, oul-înului.

lúbric adj. v. IMPUDIC. LASCIV. OBSCEN. SENZUAL. VOLUPTOS.

lubricitáte s. v. LASCIVITATE.

LUBRIFIÁ vb. *(TEHN.)* a gresa, a unge. *(A ~ piesele unei mașini.)*

LUBRIFIÉRE s. *(TEHN.)* gresaj, gresare, ungere. *(~ pieselor unei mașini.)*

LUCEÁFĂR s. *(ASTRON.)* **1.** (art.) Venus, (pop.) steaua ciobánului. **2.** *luceafărul de dimineață* = (pop.) steaua dimineții, steaua zórilor ; *luceafărul de seară* = (pop.) steaua ciobánului ; *luceafărul de ziuă* = Sirius, luceafărul din zori, (pop.) rărița (art.), zorílă, ochiul-dulăului ; *luceafărul din zori* = Sirius, luceafărul de ziuă, (pop.) rărița (art.), zorílă, ochiul-dulăului.

luceafărul-porcése s. v. ALDEBARAN.

luceafărul-póreului s. v. ALDEBARAN.

lucérnă s. v. CULBECEASĂ.

LUCÍ vb. **1.** a străluci. *(Un metal care ~.)* **2.** a bate, a lumina, a străluci. *(Luna ~ în fereastră.)* **3.** a clipi, a licări, a scăpăra, a scînteia, a sclipi, a străfulgera. *(Luminițe ~ în noapte.)* **4.** a licări, a scăpăra, a scînteia, a sclipi, a sticli, a străluci. *(Ochii îi ~.)* **5.** a scînteia, a sclipi, a sticli, a străluci, (rar) a strălumina. *(Albe coifuri ~.)*

LUCÍD adj. **1.** conștient, (fig.) treaz. *(Bolnavul este perfect ~.)* **2.** (fig.) límpede. *(Minte ~.)*

LÚCIFER s. satana (art.), scaraoțchi, tartor, (pop.) sarsaílă, vătáfu (art.), mamonul drácilor, michiduță cel bătrîn, (reg.) sarsaór. *(~ e căpetenia dracilor.)*

luciólă s. v. LICURICI.

LUCIÓS adj. **1.** lucitor, scînteietor, sclipitor, strălucit, strălucitor, (rar) lúciu, (înv. și reg.) strălucíos. *(Un diamant ~.)* **2.** lucitor, scînteietor, sclipitor, (rar) lúciu, (înv.) sclivisít. *(Un material ~.)* **3.** luciu, lustruit. *(O suprafață ~.)*

LUCÍRE s. **1.** licăr, licărire, licărit, scăpărare, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitură, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătură. *(O ~ de lumină.)* **2.** scînteiere, sclipire, sticlire, strălucire, (rar) strălúciu, strălumináre, (înv.) lucoáre, strălucoáre. *(~ diamantului.)* **3.** licărire, scăpărare, scînteiere, sclipire, sticlire, strălucire. *(O ciudată ~ a ochilor.)*

LUCITÓR adi. **1.** licăritor, scînteietor, sclipitor, (astăzi rar) sclipínd, (pop. și fam.) scnpiciós, (înv.) scînteínd, scînteiós. *(Lumină ~.)* **2.** lucios, scînteietor, sclipitor, strălucit, strălucitor, (rar) lúciu, (înv. și reg.) strălucíos. *(Un*

diamant ~.) **3.** lucios, scînteietor, sclipitor, (rar) lúciu, (înv.) sclivisít. *(Un material ~.)*

LÚCIU adj. lucios, lustruit. *(O suprafață ~.)*

lúciu adj. v. LUCIOS. LUCITOR. SCÎNTEIETOR. SCLIPITOR. STRĂLUCIT. STRĂLUCITOR.

LÚCIU s. lustru, strălucire, (înv.) perdáf. *(~ unei suprafețe.)*

lúciu s. v. PIN.

lucoáre s. v. LUCIRE. LUMINĂ. SCÎNTEIERE. SCLIPIRE. STICLIRE. STRĂLUCIRE.

LUCRÁ vb. **1.** a munci, (pop. și **fam.**) a meșteri. *(A ~ la o instalație.)* **2.** a activa, a munci. *(~ în cercetare.)* **3.** a funcționa, a servi, a sluji, (înv.) a poslúși. *(~ de 20 de ani ca laborantă.)* **4.** a prelucra. *(~ fierul.)* **5.** a cultiva. *(~ pămîntul.)* **6.** a funcționa. *(Uzina ~ la întreaga capacitate.)*

lucrá vb. v. ACȚIONA. COMPLOTA. CONJURA. CONSPIRA. UNELTI.

LUCRÁRE s. **1.** cultivare, cultură, lucrat. *(~ pămîntului.)* **2.** carte, operă, scriere, tipăritură, tom, volum, (livr.) op. *(O ~ groasă.)* **3.** creație, operă, producție, (înv.) **producére**, **product**. *(O ~ de mare valoare.)* **4.** operă, scriere, text, (livr.) op, (înv. și pop.) scriptúră, (înv.) **scriitúră**, scrisoáre, **uvráj**. *(A prezentat ~ la tipografie.)* **5.** *lucrare dramatică* = piesă, operă dramatică, scriere dramatică. **6.** studiu. *(O mică ~ de chimie fizică.)* **7.** operă. *(O ~ statuară.)*

lucráre s. v. LUCRU. MUNCĂ. TREABĂ.

LUCRÁT adj. cultivat, muncit. *(Pămînt ~.)*

LUCRÁT s. cultivare, cultură, lucrare. *(~ pămîntului.)*

lucratív adj. v. AVANTAJOS. BĂNOS. BUN. PRODUCTIV. PROFITABIL. RENTABIL.

lucrătoáre s. v. ATELIER.

LUCRĂTÓR adj. (înv.) prost. *(Zile ~ și zile de sărbătoare.)*

lucrătór adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PRODUCTIV. RODITOR. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

LUCRĂTÓR s. muncitor, (înv.) uvriér. *(~ într-o uzină.)*

LUCRĂTÚRĂ s. execuție. *(O ~ artistică.)*

lucrătúră s. v. COMPLOT. CONJURAȚIE. CONSPIRAȚIE. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. UNELTIRE.

LÚCRU s. **1.** obiect, (înv.) matérie, uneáltă. *(Ființe și ~uri.)* **2.** muncă, treabă, (rar) lucráre, (reg.) meșteșúg, (înv.) deálă, laboáre. *(A făcut un ~ de calitate; s-a apucat de ~.)* **3.** activitate, îndeletnicire, muncă, ocupație, preocupare, treabă, (livr.) traváliu, (înv.) ocupáre, **preocupáție**. *(Își vede de ~ lui.)* **4.** faptă. *(A comis un ~ nedemn.)* **5.** chestiune, problemă, subiect, temă, (înv. și reg.) prochímen, (înv.) matérie. *(Mulțimea ~urilor discutate; să trecem la ~ care ne interesează.)* **6.** chestiune, poveste, pricină, problemă, socoteală, treabă, (înv.) madeá, (rusism înv.) **predmét**. *(S-a lămurit ~ acela?)* **7.** chestiune, fapt, întîmplare. *(A survenit un ~ neașteptat.)* **8.** *(FIZ.) lucru mecanic* = (ieșit din uz) traváliu.

lud adj. v. CREDUL. NAIV.

lud adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

ludáie s. v. DOVLEAC.

LUDIÁN s., adj. *(GEOL.)* vemelian.

LÚES s. *(MED.)* sifilis, (rar) verólă, (pop.) pădurét, pierit, (înv. și reg.) sfrant, sfrențíe, (reg.) frénție, mîncătúră, sfințíe, (prin Munt.) gubăvíe, (Transilv.) șui, (înv.) frențúș, malafránță, sifilític.

LUÉTĂ s. *(ANAT.)* omușor, uvulă, (reg.) gúșter, împărătúș, limburúș, mosór, oușór.

LUÉTIC adj., s. *(MED.)* sifilitic, (reg.) frențít, ginceluít, (înv.) înfrînt, malafrantát, sfrențós.

lugáci s. v. BOTROȘ.

lugeru-broáștii s. v. MĂCRIȘ.

LUGOJÁNA s. art. abrudeana (art.), abrudeanca (art.), ardeleana (art.), ardeleneasca (art.), ciobănașul (art.), hațegana (art.), someșana (art.). *(~ este un dans popular cu ritm moderat.)*

LUGÚBRU adj. funebru, jalnic, macabru, sinistru, sumbru. *(O atmosferă ~.)*

LUI pron., adj. său. *(Vorba ~.)*

lúică s. v. LEAGĂN.

LÚJER s. *(BOT.)* tulpină. *(~ de stînjenel.)*

lújer s. v. COCEAN.

lujerícă s. v. SUNĂTOARE.

lúlă s. v. LULEA. PIPĂ.

LULEÁ s. pipă, (reg.) pipóc, (Ban.) lúlă, (Mold.) pícă. *(Trage din ~.)*

LÚME s. **1.** cosmos, macrocosm, univers. *(Fenomenele fizice din ~.)* **2.** glob, pămînt, (rar) mapamónd. *(A făcut înconjurul ~.)* **3.** făptură, fire, natură, univers. *(Cîntecul lui se răspîndea peste întreaga ~.)* **4.** oameni (pl.). *(Era multă ~ acolo.)* **5.** omenire, umanitate, (înv. și reg.) omeníme. *(Întreaga ~.)* **6.** (fig.) sufláre. *(Toată ~ dormea.)* **7.** societate. *(Iese prima oară în ~.)*

lúme s. v. LUMINĂ. NEAM. POPOR. POPULAȚIE. SEMINȚIE. STRĂLUCIRE.

lumea óchilor s. v. PUPILĂ.

LUMÉSC adj. laic, mirean, mirenesc, pămîntean, profan, (rar) secular, (înv. și pop.) pămîntésc, (înv.) politicésc, temporál. *(Treburi bisericești și treburi ~.)*

lumésc adj. v. VENERIC.

luméț adj. v. CHEFLIU. PETRECĂREȚ.

LUMINÁ vb. **1.** a arde. *(Lampa ~ pînă ținziu în camera lui.)* **2.** a scînteia, a sclipi, a străluci. *(Candelabre ~ în salon.)* **3.** a străluci, (reg.) a răza, a zări. *(Soarele ~.)* **4.** a bate, a luci, a străluci. *(Luna ~ peste ramuri.)* **5.** a se însenina, a se limpezi, (pop.) a se răzbuna, (Transilv.) a se tistăli. *(Afară s-a mai ~.)* **6.*** (fig.) a se însenina. *(S-a ~ cînd m-a văzut.)*

luminá vb. v. CLARIFICA. DESCURCA. DESLUȘI. ELUCIDA. EXPLICA. LĂMURI. LIMPEZI. PRECIZA.

LUMINÁNȚĂ s. *(FIZ.)* strălucire.
luminа óchiului s. v. PUPILĂ.
LUMINÁRE s. **1.** luminat. *(~ unui colț întunecat.)* **2.** înseninare, limpezire. *(~ cerului.)*
LUMINÁT adj. (înv. și reg.) vederós. *(Spațiu ~.)*
LUMINÁT s. luminare. *(~ unei camere.)*
luminățe s. v. ILUMINAȚIE.
LUMÍNĂ s. **1.** strălucire, (rar) străluminăre, (înv. și pop.) vedére, (înv. și reg.) lúme, (reg.) záre, (înv.) lucoáre. *(~ soarelui.)* **2.** *lumină electrică* = electricitate, energie electrică. *(S-a întrerupt ~.)*
lumínă s. v. LUMÎNARE. WATT.
lumină-de-pădúre s. v. LICURICI.
LUMINÍȘ s. poiană, (pop.) colníc, zăriște, (prin Transilv.) pripór, (fig.) ochi. *(Un ~ de pădure.)*
LUMINIȚĂ s. *(BOT.; Oenothera biennis)* (reg.) iarba-asínului.
LUMINOÁSĂ s. *(BOT.; Clematis recta)* (reg.) năprásnică.
luminoásă s. v. CLOCOȚEL. CURPEN.
LUMINOFÓR s. *(FIZ.)* fosfor. *(Orice substanță fosforescentă se numește ~.)*
LUMINÓS adj. **1.** strălucitor, (rar) străluminát. *(Un soare ~.)* **2.** scînteietor, strălucitor, (înv. și reg.) vederós, (reg.) stelós. *(Un astru ~.)* **3.** limpede, senin. *(O zi ~; zori ~.)* **4.** radios, strălucitor. *(O dimineață ~.)* **5.** fosforescent, fosforic. *(O substanță ~.)*
LUMINOZITÁTE s. strălucire. *(~ soarelui.)*
LUMÎNARE s. **1.** (pop.) lumínă, (reg.) vedére. *(O ~ aprinsă.)* **2.** *(BOT.; Verbascum phlomoides)* luminăríca, (reg.) corovátic, pur, coada-bóului, coada-lúpului, coada-miélului, coada-văcii.
luminăre s. v. BRUSTURE. LIPAN. PRĂJINĂ.
LUMÎNĂRÁR s. (înv.) mungíu. *(~ face sau vinde lumînări.)*
LUMÎNĂRÁRÍE s. luminărie.
LUMÎNĂRÍCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Verbascum phlomoides)* luminare, (reg.) corovátic, pur, coada-bóului, coada-lúpului, coada-miélului, coada-văcii. **2.** *(Verbascum thapsus)* (reg.) corovátic, pur, coada-lúpului, coada-văcii. **3.** *luminărica-pămîntului (Gentiana asclepiadea)* = (reg.) beșicúță, înțură, tăietúră, luminărică-albástră.
luminăriță s. v. BRUSTURE. LIPAN.
luminărică-albástră s. v. LUMÎNĂRICA-PĂMÎNTULUI.
LUMÎNĂRÍE s. luminărie.
LUNÁR adj. **1.** (livr.) selenár, (rar) selénic, selenít. *(Praf ~.)* **2.** (livr.) mensuál, (înv.) menstruál. *(Periodic cu apariție ~.)*
lunátic adj., s. v. NOCTAMBUL. SOMNAMBUL.
lunatícă s. v. NOCTAMBULISM. SOMNAMBULISM.
LUNĂȚIE s. *(ASTRON.)* lună sinodică.
LUNĂ s. *(ASTRON.)* **1.** (înv.) mésiță. *(~ plină.)* **2.** *lună sinodică* = lunație.
lună s. v. CICLU MENSTRUAȚIE. PERIOD.
LÚNCĂ s. **1.** (prin Bucov. și Mold.) prelúcă, (Maram., Transilv., Ban. și nordul Mold.) rît. *(~ unui rîu.)* **2.** zăvoi. *(~ de sălcii.)*
lunca curátă s. v. SPOLOCANIE.
LUNECÁ vb. a aluneca, a se da. *(~ pe gheață.)*
lunecá vb. v. ADEMENI. AMĂGI. GREȘI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PĂCĂTUI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.
LUNECÁRE s. alunecare. *(~ pe gheață.)*
LUNECÓS adj. alunecos, (prin Transilv.) bălós. *(Teren ~.)*
LUNECÚȘ s. alunecuș, ghețuș, (reg.) răpăgúș, (Ban.) rápăg.
LUNETĂ ASTRONÓMICĂ s. (rar) refractór.
LUNG adj., adv. **1.** adj. înalt, mare. *(Un om ~.)* **2.** adj. mare. *(Și-a lăsat părul ~.)* **3.** adj. întins, prelung. *(Un șir ~ de oameni.)* **4.** adj. alungit, lungăreț, lunguieț, prelung, prelungit, (livr.) oblóng. *(Un fruct ~.)* **5.** adj. îndelung, îndelungat, prelung, prelungit, (înv.) prelungitór. *(Tăcere ~.)* **6.** adv. îndelung, mult. *(S-a uitat ~ la el.)* **7.** adj. îndelung, îndelungat. *(Viață ~.)*
LUNGÁN s. găligan, vlăjgan, (pop. și fam.) măgădán, măgădău, zdragón, (pop.) zăplán, (prin Bucov.) bangău, (Mold. și Bucov.) coblizán, zăblău, (prin Olt.) jarcaléte, (prin Munt.) schirlopán. *(E un ~ cît toate zilele.)*
LUNGĂRÉȚ adj. **1.** lunguieț, (pop.) sulátic. *(Un obiect ~.)* **2.** alungit, lung, lunguieț, prelung, prelungit, (livr.) oblóng. *(Un fruct ~.)*
LUNGÍ vb. **1.** a (se) alungi, a (se) întinde, a (se) prelungi. *(Ceva care se ~ în afară.)* **2.** a se întinde, a se prelungi, a ține. *(Șirul se ~ pînă departe.)* **3.** a (se) continua, a (se) întinde, a (se) prelungi. *(Drumul se ~ pînă în pădure.)* **4.** a se culca, a se întinde, a se trînti, (înv.) a se tínde. *(S-a ~ puțin după amiază.)* **5.** a se întinde, a se tolăni, (reg.) a răcăși, (prin Munt. și Olt.) a răbuni, (Mold.) a se tologi. *(Ce te-ai ~ așa?)* **6.** a (se) așeza, a (se) așterne, a (se) culca, a (se) întinde, a (se) pune. *(S-a ~ din nou la pămînt.)* **7.** a arunca, a azvîrli, a culca, a dărîma, a doborî, a întinde, a prăbuși, a prăvăli, a răsturna, a trînti, (pop. și fam.) a așténe, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(Cu o lovitură l-a ~ la pămînt.)* **8.** a dilua, a îndoi, a subția. *(A ~ laptele cu apă.)* **9.** a (se) mări, a (se) prelungi. *(Ziua s-a ~.)* **10.** a continua, a (se) întinde, a (se) prelungi, a ține. *(Petrecerea s-a ~ pînă a doua zi.)* **11.** a amîna, a tărăgăna, a tergiversa, (livr.) a temporiza. *(A ~ intenționat momentul reîntîlnirii.)* **12.** a întîrzia, a tărăgăna, a tergiversa, a trena, (înv.) a prelungi. *(A mai ~ soluționarea problemei.)* **13.** a (se) tărăgăna, a trena. *(Acțiunea romanului se ~.)*
LUNGÍME s. **1.** mărime. *(~ unui pod.)* **2.** distanță, întindere. *(Pe o ~ de 2 km.)* **3.** durată. întindere, mărime. *(~ unei zile.)*
LUNGÍRE s. **1.** întindere, prelungire. *(~ șirului pînă departe.)* **2.** culcare, culcat, întindere, trîntire. *(~ cuiva după amiază.)* **3**

culcare, dărîmare, doborîre, prăbușire, prăvălire, răsturnare, trîntire. (înv.) răsturnătură. *(~ cuiva la pămînt cu o lovitură.)* **4.** întindere, prelungire. *(~ petrecerii pînă în zori.)*

LUNGÍT adj. culcat, întins, tolănit, trîntit, (reg.) răbunit, (Mold.) tologít. *(Stă puțin ~ după amiază.)*

LUNGUIÉȚ adj. **1.** lungăreț, (pop.) sulátic. *(Un obiect ~.)* **2.** alungit, lung, lungăreț, prelung, prelungit, (livr.) oblóng. *(Un fruct ~.)*

LUNGURÍCĂ s. *(BOT.; Galeopsis tetrahit)* tapoșnic.

lunie s. v. NOCTAMBULISM. SOMNAMBULISM.

LUNTRÁȘ s. bareagiu, lopătar, vîslaș, (rar) vîslitór, (înv.) vîslăriu. *(~ la Dunăre.)*

LÚNTRE s. barcă, (prin Ban.) schélă. *(O ~ pescărească.)*

luntrí vb. v. LOPĂTA. VÎSLI.

LUNTRICÍCĂ s. luntrișoară, (reg.) luntríță.

LUNTRIȘOÁRĂ s. luntricică, (reg.) luntríță.

luntríță s. v. LUNTRICICĂ. LUNTRIȘOARĂ.

LUP s. **1.** *(ZOOL.; Canis lupus)* (Olt., Ban. și Transilv., eufemistic) spurc. **2.** *(IHT.)* *lupde-mare (Morone labrax)* = lavrac, șalău-de-mare. **3.** *(ORNIT.)* *lupul-vrăbiilor (Lanius excubitor)* = berbecel, sfrîncioc, (reg.) berbecúț, șoimúț, țăcăitoare, capra-dracului.

LUPANÁR s. bordel, casă de prostituție, casă de toleranță, (înv.) tractír.

lupáriță s. v. LUPOAIE.

LUPOÁICĂ s. *(ZOOL.)* (reg.) lupoáie.

LUPOÁIE s. *(BOT.; Orobanche ramosa)* (reg.) lupáriță, busuioc-sălbătic.

lupoáie s. v. LUPOAICĂ. TĂRTĂCUȚĂ. TIGVĂ. TÎLV.

lupșór s. v. PLACENTĂ.

LUPTÁ vb. **1.** a se bate, a se întrece, a se măsura. *(Hai să ne ~ în luptă dreaptă.)* **2.** *(MIL.)* a se bate, a se război, (înv.) a combáte, a se oști, a se răgloti, a voinici. *(S-a ~ mult cu dușmanul.)* **3.** a se sforța, a se sili, a se strădui. *(Se ~ să împiedice răul.)*

luptáș s. v. LUPTĂTOR. RĂZBOINIC.

LÚPTĂ s. **1.** bătaie, încăierare, (rar) încáier, încăierătură, (reg.) încăierát, (fam.) tăvăleálă, trînteálă. *(~ dintre cei doi n-a durat mult.)* **2.** *(MIL.)* bătălie, (rar) înfruntáre, (înv. și pop.) bătáie, (înv. și reg.) războí, (înv.) hárță, oáste, toi, (fig.) ciocnire. *(Birurilor în ~ de la Posada.)* **3.** *(SPORT)* (pop.) trîntă. **4.** concurență, întrecere, rivalitate. *(~ între mai multe concerne.)*

LUPTĂTÓR s. *(MIL.)* **1.** războinic, (reg.) luptáș, (înv.) bóinic, războitór, săgár. *(~ încercat în bătălii.)* **2.** combatant. *(Asociația foștilor ~i.)*

lupul-albinelor s. v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. VIESPAR.

lupul-bălții s. v. ȘTIUCĂ.

lúrbăn s. v. DAFIN. LAUR.

LUSTRAGÍU s. văcsuitor. *(E de profesie ~.)*

LÚSTRU s. **1.** luciu, strălucire, (înv.) perdáf. *(~ unei suprafețe.)* **2.*** (fig.) pospăială, spoiálă. *(~ de cultură.)*

LUSTRUÍ vb. **1.** a fățui. *(A ~ un obiect.)* **2.** a șlefui, (înv. și reg.) a sclivisi. *(A ~ un metal.)* **3.** a face, a văcsui, (Bucov.) a puțui, (prin Transilv. și nordul Munt.) a puțului. *(A ~ cuiva încălțămintea.)*

LUSTRUÍRE s. **1.** fățuială, fățuire, fățuit, lustruit. *(~ unei suprafețe netede.)* **2.** lustruit, șlefuire, șlefuit, (înv.) sclivisíre. *(~ unui obiect metalic.)* **3.** lustruit, văcsuire. *(~ pantofilor.)*

LUSTRUÍT adj. **1.** fățuit. *(Obiect ~.)* **2.** lucios, luciu. *(O suprafață ~.)* **3.** netezit, șlefuit, (reg.) leít, (înv.) sclivisít. *(Metal ~.)* **4.** văcsuit. *(Încălțăminte ~.)*

LUSTRUÍT s. **1.** fățuială, fățuire, fățuit, lustruire. *(~ unui obiect.)* **2.** lustruire, șlefuire, șlefuit, (înv.) sclivisíre. *(~ suprafeței unui metal.)* **3.** lustruire, văcsuire. *(~ pantofilor.)*

lúșcă s. v. NARCISĂ.

lúșce s. pl. v. GHIOCEI-MARI.

luștereág s. v. LEUȘTEAN.

LUT s. argilă, clisă, humă, pămînt, (înv. și reg.) tină, (reg.) hlei, (Transilv.) agiág. *(O cană de ~.)*

LUTEÍNĂ s. *(BIOL.)* progesteron.

LUTÉȚIU s. *(CHIM.)* casiopeiu.

LUTH s. *(MUZ.)* lăută.

LUTIȘÓR s. pămîntel.

LUTÓS adj. argilos, cleios, clisos, (rar) argilifér, humós, (pop.) mîlós, (reg.) hleiós, rășinós, (Transilv.) tiglós. *(Teren ~.)*

LÚTRĂ s. *(ZOOL.)* **1.** *(Lutra lutra)* vidră, (reg.) dihor de ápă. **2.** *(Lutreola lutreola)* nurcă, (rar) lutreólă, norițĂ, dihor de ápă.

lutreólă s. v. LUTRĂ. NURCĂ.

LÚTRU s. vidră. *(Căciulă de ~.)*

lutuí vb. v. LIPI. MURUI.

LUX s. **1.** fast, măreție, pompă, somptuozitate, splendoare, strălucire, (înv.) ighemonicón, pohfálă, saltanát. *(~ de la Curte.)* **2.** bogăție, fast, pompă, splendoare, strălucire. *(~ ceremoniei.)* **3.** eleganță, somptuozitate. *(~ unui interior.)*

LUXÁ vb. *(MED.)* a (se) deplasa, a (se) dezarticula, a (se) disloca, a (se) scrînti, a (se) suci, (rar) a (se) răsuci, (înv. și reg.) a (se) sminti, (reg.) a (se) strica, (prin Transilv.) a (se) muruli, (Transilv.) a (se) pica, (prin Transilv. și Bucov.) a (se) preti, (prin vestul Munt.) a (se) proclinti. *(Și-a ~ osul umărului.)*

LUXÁRE s. *(MED.)* deplasare, dezarticulare, dezarticulație, dislocare, luxație, scrînteală, scrîntire, scrîntitură, sucire, (rar) răsucire, sucitură, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)*

LUXÁT adj. *(MED.)* deplasat, dezarticulat, dislocat, scrîntit, sucit, (rar) răsucit, (prin vestul Munt.) proclintít. *(Os ~.)*

LUXÁȚIE s. *(MED.)* deplasare, dezarticulare, dezarticulație, dislocare, luxare, scrînteală, scrîntire, scrîntitură, sucire, (rar) răsucire, sucitură, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)*

LUXÓS adj. **1.** bogat, fastuos, grandios, mare, pompos, somptuos, splendid, strălucit, strălucitor, (livr.) magnífic, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~.)* **2.** elegant, somptuos. *(Un interior ~.)* **3.** bogat, prețios, scump. *(Haine ~.)*

luxúră s. v. CONCUPISCENȚĂ.

luxurióș adj. v. CONCUPISCENT.

M

ma adv. v. BA.

ma conj. v. CI. DAR. ÎNSĂ. NUMAI.

maálă s. v. HAMAL. HAMALÎC.

MAC s. *(BOT.)* **1.** *(Papaver somniferum)* (reg.) paparúnă, somnișór. **2.** *(Papaver rhoeas)* (reg.) măcúț, paparúnă, păpărúie, somnișór. **3.** *mac-cornut (Glaucium corniculatum* și *phoeniceum)* = (reg.) paparúnă.

MACÁ s. bacara, banc. *(~ este numele unui joc de cărți.)*

MACÁBRU adj. **1.** funebru, jalnic, lugubru, sinistru, sumbru. *(O atmosferă ~.)* **2.** cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)*

MACAGÍU s. acar. *(~ la căile ferate.)*

MACARÁ s. **1.** *(TEHN.)* (rar) cran, (reg.) șaitău, vîrtéj. *(~ pentru ridicat baloturi.)* **2.** *(MAR.)* gruie, mufă.

macará s. v. BOBINĂ. MOSOR.

macarón s. v. PICROMIGDALĂ.

macaronár s. v. ITALIAN.

MACÁZ s. ac, (reg.) schimbătór. *(~ feroviar.)*

mácă s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

mâche(a) adv. v. OARE.

MACEDONEÁN adj. (reg.) macedonése. *(Port ~.)*

macedoneán adj. v. AROMÂNESC.

macedoneán s., adj. v. AROMÂN. MACEDOROMÂN.

macedonése adj. v. MACEDONEAN.

MACEDOROMÁN s., adj. **1.** s. aromân, (rar) macedoneán. *(~ii se află în sudul Peninsulei Balcanice.)* **2.** adj. aromân, aromânesc, (rar) macedoneán. *(Populația ~.)*

MACEDOROMÁNCĂ s. aromâncă. *(O ~ din Albania.)*

MACERÁ vb. (pop.) a (se) plămădi, (reg.) a (se) mocni. *(Frunzele se ~ în alcool.)*

MACERÁRE s. macerație, (pop.) plămădeálă. *(Proces de ~ a unor fructe.)*

MACERÁT adj. (pop.) plămădit. *(Fructe ~.)*

MACERÁȚIE s. macerare, (pop.) plămădeálă. *(Proces de ~ a unor flori.)*

MACHÉTĂ s. (înv.) izvód, píldă. *(~ a unui monument.)*

MACHIÁ vb. **1.** a (se) farda, a (se) vopsi, (pop. și fam. peior.) a (se) boi, (pop.) a (se) drége, a (se) picta, a (se) rumeni, a (se) sulimeni, (înv. și reg. peior.) a (se) spoi. *(Nu te mai ~ atîta!)* **2.** a (se) grima. *(A ~ un actor.)*

MACHIÁJ s. **1.** fardare, fardat, machiat, machiere, vopsire, vopsit, (pop. și fam. peior.) boiálă, boíre, boít, (pop.) sulimeneálă, sulimenire. *(~ unei femei.)* **2.** grimare, grimă, machiere. *(~ unui actor.)*

MACHIÁT adj. **1.** fardat, vopsit, (pop. și fam. peior.) boít, (pop.) dres, pictát, rumenit, sulimenit, (înv. și reg. peior.) spoít. *(Femeie ~.)* **2.** grimat. *(Actor ~.)*

MACHIÁT s. fardare, fardat, machiaj, machiere, vopsire, vopsit, (pop. și fam. peior.) boiálă, boíre, boít, (pop.) sulimeneálă, sulimenire. *(~ unei femei.)*

machiavélic adj. v. DUPLICITAR. FALS. FARISEIC. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

machiavelísm s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂȚĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEȘUG.

machiavelístic adj. v. DUPLICITAR. FALS. FARISEIC. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

machiaverlíe s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂȚĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEȘUG.

MACHIÉRE s. **1.** fardare, fardat, machiaj, machiat, vopsire, vopsit, (pop. și fam. peior.) boiálă, boíre, boít, (pop.) sulimeneálă, sulimenire. *(~ unei femei.)* **2.** grimare, grimă, machiaj. *(~ unui actor.)*

MACHIÓR s. grimer. *(~ la un teatru.)*

MACHÍSM s. *(FILOZ.)* empiriocriticism.

macmahón s. v. ȘPRIȚ.

MACROCEFÁL adj. *(BIOL.)* megalocefal. *(Tip uman ~.)*

MACROCÓSM s. cosmos, lume, univers.

MACROFÁG s. *(BIOL.)* monocit.

MÁCRU adj. slab. *(Carne ~.)*

măéru adj. v. NEFERTIL. NEPRODUCTIV. NERODITOR. SĂRAC. SLAB. STERIL. STERP.

mac-sălbătic s. v. ROSTOPASCĂ.

maculá vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

MACULA LUTÉA s. *(ANAT.)* pată galbenă.

maculát adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

maculatúră s. v. PATĂ.

máculă s. v. PATĂ.

macul-cloárei s. v. ZĂMOȘIȚĂ.

MADÁM s. cucoană, doamnă, (pop.) jupîneásă, (ieșit din uz) dámă, (grecism înv.) chéra, (italienism înv.) signóră.

madámă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. GUVERNANTĂ. JUPÎNEASĂ. MENAJERĂ. NEVASTĂ. PROSTITUATĂ. SOȚIE. ȘVESTER. TÎRFĂ.

madaránță s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

madeá s. v. BIR. CATEGORIE. CHESTIUNE. CHIP. CUSUR. DAR. DARE. DEFECT. DEFICIENȚĂ. DIJMĂ. FEL. GEN. IMPERFECȚIUNE. IMPOZIT. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. LUCRU. MATERIE. METEAHNĂ. NĂRAV. NEAJUNS. NEAM. PATIMĂ. PĂCAT. POVESTE. PRICINĂ. PROBLEMĂ. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. SOCOTEALĂ. SOI. SORT. SPECIE. SUBIECT. TIP. TREABĂ. VARIETATE. VICIU. ZECIUIALĂ.

madém s. v. METAL. MINĂ. MINEREU. OCNĂ. SUBTERAN.

MADIPOLÓN s. *(TEXT.)* șifon.

madmicazélă s. v. DOMNIȘOARĂ. DUDUIE.

MADÓNA s. art. *(BIS.)* născătoarea (art.), preacurata (art.), preanevinovata (art.), preasfînta (art.), precista (art.), Fecioara Maria, Maica Domnului, Sfînta Fecioară, (înv.) bogoródnița (art.), preacinstita (art.).

maestríță s. v. MAISTORIȚĂ.

MAÉSTRU s. 1. (pop. și fam.) méșter. *(~ Sadoveanu.)* 2. (livr.) magístru. *(El ne-a fost ~.)* 3. maistru, meșter. *(~ lăcătuș.)*

MAÉSTRU s. *(CONT.)* cartea mare, registru de partizi.

máfler s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

MAG s. 1. magician, vrăjitor. 2. *(BIS.)* (înv.) vîlfă. *(Cei trei ~ de la răsărit.)*

mag s. v. ASTROLOG.

magazá s. v. DEPOZIT. MAGAZIE.

MAGAZÍE s. 1. depozit, (înv.) abáldă, magazá, magazín. *(~ de mărfuri.)* 2. (reg.) magazín. *(~ la pușcă.)*

magazíe s. v. MAGAZIN. PORȚȚIGARET. PRĂVĂLIE. TABACHERĂ.

magaziér s. v. MAGAZINER.

MAGAZÍN s. prăvălie, (Transilv.) béltă, (Mold.) dugheánă, (înv.) magazíe. *(~ de alimente.)*

magazín s. v. COȘAR. DEPOZIT. GRÎNAR. HAMBAR. MAGAZIE. PĂTUL. PORUMBAR.

MAGAZINÁJ s. depozitare, înmagazinare, magazinare, stocaj, stocare. *(~ unei mărfi.)*

MAGAZINÁRE s. depozitare, înmagazinare, magazinaj, stocaj, stocare. *(~ unei mărfi.)*

MAGAZINÉR s. (înv.) magaziér. *(E de profesie ~.)*

mágă adv. v. BAREM. MĂCAR.

mágă conj. v. DEȘI.

mágher s. v. BUCĂTAR.

MAGHÉRNIȚĂ s. șandrama. *(O ~ de casă.)*

maghérnița s. v. BUCĂTĂRIE.

MAGHIÁR s., adj. 1. s. ungur. 2. adj. ungar, ungurésc. *(Statul ~.)*

MAGHIÁRĂ s. unguroaică.

MAGHIARÍSM s. (rar) ungurism.

MAGHIARIZÁT adj. (înv.) ungurit. *(Populație ~.)*

maghicésc adj. v. MAGIC. MISTERIOS. OCULT.

MÁGIC adj. 1. vrăjitoresc, (pop.) fermecătorésc, măiestrésc. *(Îndeletniciri ~.)* 2. fermecat, vrăjit. *(Baghetă ~.)* 3. misterios, ocult, (înv.) maghicésc. *(Forțe ~.)* 4. miraculos. *(Un efect ~.)*

MAGICIÁN s. mag, vrăjitor.

MAGÍE s. 1. descîntec, farmec, vrajă, vrăjitorie, (pop.) descîntătură, fapt, făcătură, făcut, fermecătorie, fermecătură, legămînt, legătură, meșteșug, solomonie, (înv. și reg.) măiestrie, (reg.) băbărie, boboánă, bolmoájă, boscoánă, bosconítură, farmazonie, năprătitură, rîvnă, rivnitură, solomonărie. *(A practica ~.)* 2. *magie albă* = teurgie. 3. farmec, fascinație, încîntare, vrajă, (fig.) poezie. *(~ minunată a nopții.)*

magísm s. v. MAZDEISM.

MAGISTRÁL adj. 1. desăvîrșit, excepțional, extraordinar, formidabil, ideal, minunat, perfect, splendid, sublim, superb. (înv.) săvîrșit. *(O regie, o interpretare ~.)* 2. principal. *(Conductă ~.)*

magistrát s. v. MUNICIPALITATE.

magístru s. v. DASCĂL. MAESTRU. PROFESOR.

MAGIÚN s. (reg.) dulceață. (Transilv.) lețar, (Transilv. și Ban.) mieră, pecmez, (Mold. și Bucov.) povidlă, (Transilv.) silvoiz. *(A mîncat ~ cu pîine.)*

măgiă s. v. MÂNGÂLĂU.

magnanim adj. v. CULANT. DARNIC. GENEROS. MĂRINIMOS.

magnanimitáte s. v. CULANȚĂ. DĂRNICIE. GENEROZITATE. MĂRINIMIE.

MAGNÁT s. 1. nemeș. *(Un ~ maghiar.)* 2. pan. *(Un ~ polonez.)* 3.* (înv.) velit. *(Un ~ din țările române.)*

magnát s. v. ARISTOCRAT. GENTILOM. NOBIL. PATRICIAN.

MAGNÉTIC adj. (înv.) magneticésc. *(Atracție ~.)*

magneticésc adj. v. MAGNETIC.

MAGNETÍSM s. 1. *(FIZ.) magnetism pămîntesc* = magnetism terestru; *magnetism terestru* = magnetism pămîntesc. 2. *magnetism animal* = mesmerism.

magnetizá vb. v. AMEȚI. ATRAGE. CAPTIVA. CHERCHELI. CUCERI. DELECTA. DESFĂTA. FASCINA. FERMECA. ÎMBĂTA. ÎNCÎNTA. RĂPI. SEDUCE. SUBJUGA. TURMENTA. VRĂJI.

MAGNETIZÁRE s. *(FIZ.)* (înv.) magnetizáție.

magnetizáție s. v. MAGNETIZARE.

MAGNETODIELÉCTRIC s. magnetoizolant.

MAGNETOIZOLÁNT s. magnetodielectric.

magnezián adj. v. MAGNEZIC.

MAGNÉZIC adj. *(CHIM.)* (rar) magnezián. *(Substanță ~.)*

MAGNÉZIE s. *(CHIM.)* oxid de magneziu.

MAGNEZÍT s. *(MIN.)* (pop.) spumă-de-mare.

magnífic adj. v. BOGAT. FALNIC. FASTUOS. GRANDIOS. IMPOZANT. IMPRESIONANT. IMPUNĂTOR. LUXOS. MAIESTOS. MARE. MĂREȚ. MINUNAT. POMPOS. SEMEȚ. SOMPTUOS. SPLENDID. STRĂLUCIT. STRĂLUCITOR.

MAGNITÚDINE s. *(ASTRON.)* mărime stelară.

magopáță s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

magopețíe s. v. BUCĂTĂRIE.

mágule s. pl. v. POMEȚI. UMERII OBRAJILOR.

magupíe s. v. BRUTĂRIE.

magzár s. v. SUPLICĂ.

MAHALÁ s. **1.** periferie, suburbie, (livr.) fobúrg, (Transilv.) oșteáză. *(O ~ a unui oraș.)* **2.** barieră, margine, periferie. *(Stă la ~ Bucureștiului.)*

mahalá s. v. CARTIER.

MAHALAGÉSC adj. bădărănesc, grosolan, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, nepolitícos, ordinar, țopesc, țopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplit. *(Purtări ~.)*

MAHALAGÉȘTE adv. bădărănește, grosolan, mitocănește, mîrlănește, mojicește, ordinar, țărănește, vulgar. *(S-a purtat ~.)*

MAHALAGIOÁICĂ s. mahalagiță, (peior.) țață.

MAHALAGÍSM s. bădărănie, grosolănie, impolitețe, indelicatețe, mitocănie, mîrlănie, mojicie, necuviință, nepolitețe, țărănie, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofănism, (reg.) moderănie, (înv.) grosíme, rîtăníe, (**rar** fig.) necioplíre. *(A comis un ~.)*

MAHALAGÍȚĂ s. mahalagioaică, (peior.) țață.

*MAHALAGÍU s. (înv.) mitocán. *(Locuitorul unei mahalale se numea ~.)*

MAHALÉB s. *(BOT.; Prunus mahaleb)* vișin turcesc, (reg.) antép, mălín.

máhăr s. v. ȘTAB.

mahi vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

mahít adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

máhlă s. v. BAGAJ.

MAHMÚR adj. indispus, (înv.) tiriachíu. *(Om ~ după chef.)*

mahmúr s. v. MAHMUREALĂ.

MAHMUREÁLĂ s. (reg.) mahmúr, mahmurie. *(~ unui om nedormit.)*

mahmurie s. v. MAHMUREALĂ.

MAHOMEDÁN s., adj. *(BIS.)* **1.** s. musulman, (pop.) necredinciós, păgín, (înv.) agareán, busurmán, (turcism înv.) muslím. *(Un ~ turc.)* **2.** adj. islamic, musulman, (înv.) mahometanicésc. *(Religia ~.)* **3.** s., adj. musulman, (în evul mediu, în apusul Europei) sarazín.

MAHOMEDANÍSM s. *(BIS.)* islam, islamism, (înv.) mahometísm.

mahometanicése adj. v. ISLAMIC. MAHOMEDAN. MUSULMAN.

mahometísm s. v. ISLAM. ISLAMISM. MAHOMEDANISM.

MAHÓN s. *(BOT.; Swietenia mahagoni)* acaju. *(Mobilă din lemn de ~.)*

MAHÓRCĂ s. (prin Mold.) marhótcă, (Mold. și Bucov.) păscă. *(Fumează ~.)*

MAI adv. **1.** încă. *(Oile ~ găsesc verdeață.)* **2.** cam, (înv.) cámai. *(~ rar așa om.)* **3.** aproape, gata. *(Era ~ să-l prind.)*

MAI s. (pop.) florár, (reg.) frunzár, prătár. *(~ este a cincea lună a anului.)*

MAI s. **1.** măciucă. *(~ pentru tasarea terenului.)* **2.** (prin Transilv.) apăsătór, (înv.) tocmác. *(~ de bătut pari.)* **3.** (Maram., Transilv. și Bucov.) prânic. *(~ de bătut rufele, cînd se spală.)*

mai s. v. CIOCAN. FICAT. MUSTUITOR. PAT. PILUG. PISĂLOG.

MAIÁ s. **1.** aluat, dospeală, plămadă, plămădeală, (înv.) covăseálă. *(~ pentru creșterea pîinii.)* **2.** drojdie, plămadă, plămădeală. *(~ pentru aluatul de cozonac.)* **3.** cuib, (reg.) mătcă. *(~ pentru înăcrirea borșului.)* **4.** ferment, (reg.) sad. *(~ pentru închegarea laptelui.)*

MAIÁ s. *(ANAT.)* (reg.) melc, rîndunícă. *(~ la cal.)*

maiá s. v. CHEAG. CHIMOZINĂ. LABFERMENT. LACTOFERMENT. MÎSTRIE.

maián s. v. MÎSTRIE.

MÁICĂ s. *(BIS.)* **1.** *Maica Domnului* = madona (art.), născătoarea (art.), preacurata (art.), preanevinovata (art.), preasfînta (art.), precista (art.), Fecioara Maria, Sfînta Fecioară, (înv.) bogoródnița (art.), preacinstita (art.). **2.** călugăriță, monahă, monahie, mireasa Domnului, mireasa lui Dumnezeu.

máică s. v. BUNICĂ. MAMĂ. MAMĂ MARE.

MAIDÁN s. teren viran, (înv.) viraneá. *(Jucau mingea pe un ~.)*

mai-de-ápă s. v. NUFĂR.

máier s. v. FERMIER.

MAIESTÁTE s. **1.** grandoare, măreție, semeție. *(~ piscurilor albe de zăpadă.)* **2.** sire. *(La seama, ~ l)* **3.** domnie, înălțime, mărie, (înv.) mărîme, mărire. *(~ sa n-a primit pe nimeni.)*

maiestáte s. v. PRESTANȚĂ.

maiestátic adj. v. MONARHIC.

MAIESTÓS adj. **1.** grandios, impozant, impunător, măreț, monumental, splendid, superb, (rar fig.) trufáș. *(Un palat ~.)* **2.** grandios, impunător, măreț, (rar) augúst. *(Imagine ~.)* **3.** falnic, grandios, impozant, impresionant, impunător, măreț, semeț, splendid, (livr.) magnífic, (pop.) mîndru, (înv. și reg.) fălós, (fig.) trufáș. *(Virfurile ~ ale munților.)* **4.** grandios, măreț, solemn, (înv.) solemnéi. *(O noapte de vară ~.)* **5.** avîntat, semeț. *(Un zbor ~.)*

maimár s. v. ARHITECT.

maimarbașă s. v. ARHITECT.

MAI-MÁRE s. cap, căpetenie, comandant, conducător, șef, (înv. și reg.) tist, (Transilv.) birău, (înv.) călăúz, căpitán, comandír, naceálnic, povățuitór, proprietár, tocmitór, vîr-

hóvnic, voievód, (latinism inv.) prepózit. *(~ al oștirii.)*

maimărie s. v. ARHITECTURĂ.

maimúc s. v. MAIMUȚOI.

maimúcă s. v. MAIMUȚĂ. MOMÎIE. SPERIETOARE.

MAIMÚȚĂ s. *(ZOOL.)* (inv. și reg.) móimă, (Ban. și Transilv.) maimúcă, (inv.) símie. *(Gorila este o ~.)*

maimúță s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. MOMÎIE. PROSTITUATĂ. SPERIETOARE. TÎRFĂ.

MAIMUȚĂREÁLĂ s. **1.** maimuțărie, schimonoseală, strîmbătură. *(Ce e ~ asta?)* **2.** capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fason, fiță, moft, naz, poftă, prosteală, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (inv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zimbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (inv.) schimonosíre, schimonosítură, (grecism inv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît o ~ obișnuită de-a ei.)*

MAIMUȚĂRÍ vb. **1.** a se poci, a se schimonosi, a se strîmba, (rar) a se maimuți, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (reg.) a se zgîmboi. *(Nu te mai ~ atîta!)* **2.** (rar) a maimuți. *(A ~ pe cineva.)* **3.** a se afecta, a se fandosi, a se prosti, a se sclifosi, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (pop.) a se fasoli, a se izmeni, (inv. și reg.) a se sfandosi, (reg.) a se mandosi, a se marghioli, a se schimonosi, (inv.) a se marafetui. *(Se ~ în comportare.)*

MAIMUȚĂRÍE s. maimuțăreală, schimonoseală, strîmbătură. *(Ce e ~ asta?)*

maimuți vb. v. MAIMUȚĂRI. POCI. SCHIMONOSI. STRÎMBA.

MAIMUȚÓI s. *(ZOOL.)* (reg.) măimucói, măimúț, (prin Transilv.) maimúc. *(~ este masculul maimuței.)*

MAIONÉZĂ s. (inv.) momineáză.

máios s. v. CALTABOȘ.

MAIÓU s. tricou.

mais s. v. PORUMB.

MÁISTORIȚĂ s. (rar) maestríță.

MÁISTRU s. maestru, meșter. *(~ într-o uzină.)*

MÁJĂ s. *(PESCUIT)* năvod. (reg.) matúlă, motorúgă, plăvălă.

májă s. v. BASCULĂ. DECIMAL. ZECIMAL.

majolică s. v. FAIANȚĂ.

majór adj. v. ADÎNC. CAPITAL. CONSIDERABIL. CRUCIAL. DECISIV. ESENȚIAL. FUNDAMENTAL. HOTĂRÎTOR. IMPORTANT. ÎNSEMNAT. ORGANIC. PRIMORDIAL. PROFUND. RADICAL. SERIOS. STRUCTURAL. SUBSTANȚIAL. VITAL.

MAJÓR adj., s. **1.** adj. (inv.) vîrstnic. *(O persoană ~.)* **2.** s. *(MIL.)* plutonier major. **3.** adj. *(MUZ.)* dur. *(Do ~.)*

MAJORÁ vb. a crește, a (se) mări, a (se) ridica, a (se) scumpi, a spori, a (se) sui, a (se) urca. *(A ~ prețul; prețurile s-au ~.)*

majorán s. v. SOVÎRF.

MAJORÁRE s. creștere, mărire, ridicare, scumpire, sporire, suire, urcare. *(~ prețurilor.)*

MAJORÁT adj. crescut, mărit, ridicat, sporit, urcat. *(Prețuri ~.)*

MAJORÁT s. *(JUR.)* majoritate, (inv.) majorenitáte, vîrstnicíe. *(Tînărul a ajuns la ~.)*

majorenitáte s. v. MAJORAT. MAJORITATE.

MAJORITÁTE s. *(JUR.)* majorat, (inv.) majorenitáte, vîrstnicíe. *(Tînărul a ajuns la ~.)*

MAJÚSCULĂ s. *(TIPOGR.)* capitală, verzală, literă mare. *(Un titlu apărut cu ~e.)*

MAL s. *(GEOGR.)* **1.** liman, litoral, margine, țărm, (inv.) pristániște, vad. *(~ Mării Negre.)* **2.** coastă, țărm. *(Pe ~ Oceanului Atlantic.)*

mal s. v. PONOR. PRISPĂ. RÎPĂ. VĂGĂUNĂ.

malá s. v. DRIȘCĂ. FĂȚUITOARE. MISTRIE.

MALÁC s. *(ZOOL.)* (reg.) bivoláș, turmác.

MALACÓF s. crinolină. *(Era îmbrăcată cu ~.)*

malád adj. v. BOLNAV. NESĂNĂTOS. SUFERIND.

MALADÍE s. *(MED.)* afecțiune, boală, (rar) rău, suferință, (livr.) morb, (pop.) betesúg, pátimă, vătămáre, (inv. și reg.) neputință, (reg.) betegíe, betejeálă, (inv.) lîncezíme, lîngejúne, lîngoáre, morbiciúne, pătimíre. *(Are o ~ ascunsă.)*

maladív adj. v. BOLNĂVICIOS.

maladrésă s. v. NEÎNDEMÎNARE. STÎNGĂCIE.

malafrantáț adj., s. v. LUETIC. SIFILITIC.

malafrănță s. v. LUES. SIFILIS.

malahián adj., s. v. ONANIST.

malahíe s. v. MASTURBARE. MASTURBAȚIE. ONANIE. ONANISM.

malahíst adj., s. v. ONANIST.

malaónie s. v. EPILEPSIE.

MALÁRIE s. *(MED.)* impaludism, paludism, friguri (palustre) (pl.), (rar) friguri paludeéne (pl.).

malconténț adj., s. v. PROTESTATAR.

MÁLDĂR s. **1.** grănnadă, morman, movilă, purcoi, (rar) strînsúră, (pop.) troián, (reg.) mîglă, (Mold.) cládă, (Mold. și Transilv.) gireádă, (pop. fig.) nămól. *(Un ~ de cartofi, de crengi, de praf.)* **2.** grămadă, teanc, vraf, (reg.) năsádă, (Mold. și Transilv.) clit, (inv.) smoc. *(Pe birou se afla un ~ de dosare.)*

MALEÁBIL adj. (rar) modelábil. *(Un material. ~.)*

maleábil adj. v. ADAPTABIL.

maleabilitáte s. v. ADAPTABILITATE.

maledicție s. v. BLESTEM. IMPRECAȚIE. OCARĂ.

MALÍGN adj. *(MED.)* grav, greu, periculos, primejdios, serios, (rar) sevér, (fam.) urît. *(O boală ~; o formă ~ a bolii.)*

malígn adj. v. RĂUTĂCIOS.

malíție s. v. RĂUTATE.

maliţiós adj. v. RĂUTĂCIOS. SARCASTIC.

maliţiozitáte s. v. RĂUTATE.

MALM s. *(GEOL.)* jurasic superior.

malonést adj. v. INCORECT. NECINSTIT. NECORECT. NEONEST.

malonestitáte s. v. INCORECTITUDINE. NECINSTE. NECORECTITUDINE.

malorosián adj. v. RUTEAN. UCRAINEAN.

malorosiáncă s. v. RUTEANCĂ. UCRAINEANĂ. UCRAINEANCĂ.

malorosiénése adj. v. RUTEAN. UCRAINEAN.

malorús s. v. UCRAINEAN.

máltăr s. v. MORTAR. TENCUIALĂ.

malterezi vb. v. TENCUI.

MALTÓZĂ s. *(CHIM.)* zahăr de malţ.

MALTRATÁ vb. a brusca, a brutaliza, (livr.) a molesta, (inv.) a maltratarisi. *(Îşi ~ soţia.)*

MALTRATÁRE s. bruscare, brutalizare, (livr.) molestáre. *(~ unei persoane.)*

maltratarisí vb. v. BRUSCA. BRUTALIZA. MALTRATA.

MALŢ s. (inv. şi reg.) slad. *(~ pentru fabricarea berii.)*

malversáţie s. v. DELAPIDARE. ESCROCHERIE. FRAUDĂ. HOŢIE.

mamácă s. v. MAMĂ.

mama-códrului s. v. MAMA-PĂDURII.

mama-gáia s. v. CLOŞCA-CU-PUI. PUIAGAIA. ULIUL-ŞI-PORUMBEII.

mama-húciului s. v. MAMA-PĂDURII.

mamáie s. v. BUNICĂ. MAMĂ. MAMĂ MARE.

mama-muiérii s. v. PLACENTĂ.

mamáncă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE.

mama-ogáşilor s. v. MAMA-PĂDURII.

mama-pădúrii s. v. BARBA-POPII. NĂPRASNICĂ. SÎNZIENE-DE-PĂDURE. VINARIŢĂ.

mama-ploáie s. v. CALOIAN.

MAMÁR adj. *(ANAT.)* (rar) mamelár. *(Glandele ~.)*

MÁMĂ s. **1.** (pop.) máică, (reg.) mamácă, mamáie, múică, (prin Transilv.) bábă, (Mold.) nenácă, (inv.) múşă, (fam.) bătrîna (art.), mîmă. *(Dînsa e ~ copilului.)* **2.** *mamă mare* = bunică, (pop.) búnă, (inv. şi reg.) mătúşă, moáşă, (reg.) bîtă, máică, mamáie, mamáncă, mamă bătrînă, mamă búnă, (prin Transilv.) bábă, (prin vestul Transilv.) bóbă, (Mold.) iácă. **3.** *mama-pădurii* = (reg.) pădureána (art.), pădureánca (art.), păduroáica (art.), fata-pădúrii, mama-códrului, mama-húciului, mama-ogáşilor, surata-din-pădure, vidma-pădúrii, vîlva-pădúrii. *(~ este un personaj din mitologia populară.)* **4.** *(ENTOM.)* împărătească, matcă, regină, (reg.) crăiásă, crăiţă, muscămáre. *(~ albinelor.)* **5.** *(BOT.) mama-pădurii (Lathraea squamaria)* = (reg.) şerpăriţă, buricul-pămîntului, cucuruz-de-pădure, floarea-şărpelui, iarba-şărpelui, murea-pădúrilor.

mámă s. v. CAUZĂ. OBÎRŞIE. ORIGINE.

mamă bătrînă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE.

mamă búnă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE.

mamelár adj. v. MAMAR.

MAMÉLĂ s. *(ANAT.)* **1.** piept, sîn, ţiţă, (prin Olt., depr.) zătoáre. *(~ la femei.)* **2.** ţiţă, uger. *(~ la mamifere.)*

mamelegíu s. v. CĂMĂTAR.

MAMELÓN s. *(ANAT.)* gurgui, sfîrc. *(~ sînului.)*

MAMIFÉR adj., s. *(ZOOL.)* (inv.) sugător. *(Animale ~.)*

MAMÍTĂ s. *(MED.)* mastită.

mámiţă s. v. ARĂTARE. COLOS. MATAHALĂ. NAMILĂ. URIAŞ.

mamón s. v. AGHIUŢĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

mamónic adj. v. DEMONIC. DIABOLIC. DIAVOLESC. DRĂCESC. INFERNAL. NECURAT. SATANIC.

mamonul drăcilor s. v. LUCIFER. SATANA. SCARAOŢCHI. TARTOR.

MAMÓRNIC s. *(ENTOM.; Meloë proscarabaeus)* (Mold.) clăbúc, (Transilv.) moroslív, (Mold.) gîndac-négru, gîndac-puturós, (Ban.) gringoaşe-puturoásă.

MÁMOŞ s. *(MED.)* ginecolog, obstetrician.

manáf s. v. CÎRJALIU.

mana-jídovului s. v. ZMEUR. ZMEURAR.

mana-pămîntului s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.

MÁNĂ s. **1.** *(BOT.)* (reg.) moină-gálbenă. *(Polenul florilor de porumb se numeşte ~.)* **2.** *(BOT.) mană-de-apă (Glyceria aquatica)* = (reg.) roua-cérului. **3.** frupt. *(~ la vite.)*

mánă s. v. BENEFICIU. CÎŞTIG. MIERE. NECTAR. PROFIT. VENIT.

mánce s. v. DĂDACĂ. DOICĂ.

mánceister s. v. CATIFEA. VELUR.

MÁNCO s. *(FIN.)* lipsă.

mandaneá s. v. BANDĂ.

MANDÁT s. delegaţie, împuternicire, procură, (inv.) procurátie, vechilét, vechilimeá, vechilíc, (grecism inv.) plirexusiótită. *(I-a dat ~ pentru a ridica banii.)*

mandát s. v. DISPOZIŢIE. HOTĂRÎRE. ORDIN. PORUNCĂ.

mandatá vb. v. ORDONANŢA.

MANDATÁR s. **1.** împuternicit, reprezentant, (inv.) isprávnic, mandatór. *(El e ~ meu.)* **2.** împuternicit, procurator, procurist, (inv.) procuránt. *(~ al unei întreprinderi.)*

mandatór s. v. ÎMPUTERNICIT. MANDATAR. REPREZENTANT.

mándea s. art. v. SUBSEMNATUL.

MANDÍBULĂ s. *(ANAT.)* falcă, maxilar. *(~ la insecte şi crustacee.)*

mandíru s. art. v. SUBSEMNATUL.

mandosí vb. v. AFECTA. FANDOSI. MAIMUŢĂRI. PROSTI. SCLIFOSI.

mándră s. v. MĂMĂLIGĂ. OSTREŢ. STÎNĂ. TÎRLĂ.

mándulă s. v. AMIGDALĂ. MIGDALĂ.

maneá s. v. TOPOR.

MANECHÍN s. model. *(E ~ la o casă de mode.)*

manechín s. v. PĂPUŞĂ.

manélă s. v. RANGĂ.

MANEVRÁ vb. a manipula, a mînui, (înv.) a mania. *(A ~ un dispozitiv.)*

MANEVRÁBIL adj. (livr.) maniábil. *(Un dispozitiv ~.)*

manevránt s. v. MANIPULANT.

MANEVRÁRE s. manevră, manipulare, mînuire, (rar) manipulație. *(~ unui sistem tehnic.)*

manevrátór s. v. MANIPULANT.

MANÉVRĂ s. **1.** *(MIL.)* (înv.) manóperă. *(~e de infanterie.)* **2.** manevrare, manipulare, mînuire, (rar) manipulație. *(~ unui sistem tehnic.)*

manévră s. v. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. STRATAGEMĂ. SUBTERFUGIU. ȘIRETENIE. ȘIRETLIC. ȘMECHERIE. TERTIP. TRUC. UNELTIRE. VICLENIE. VICLEȘUG.

MANGÁL s. cărbune. *(O sobă cu ~.)*

mangalagíu s. v. CĂRBUNAR.

mangalár s. v. CĂRBUNAR.

MANGÁLIȚĂ s. *(ZOOL.)* (înv. și reg.) mángul. *(~ este o rasă de porci.)*

mangalizatór s. v. CĂRBUNAR.

MANGÁN s. *(CHIM.)* (înv.) manganéz.

manganéz s. v. MANGAN.

mángări s. pl. v. BAN. FRANC. GOLOGAN. PARA.

mangeál s. v. PÎRGHIE.

mangét s. v. VOLAN.

mangleálă s. v. CERȘEALĂ. CERȘETORIE. CERȘIT. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. MILOGEALĂ. MILOGIT. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE.

manglí vb. v. CERE. CERȘI. FURA. LUA. MILOGI. SUSTRAGE.

manglitór s. v. CERȘETOR. HOȚ. MILOG. PUNGAȘ.

mangoseálă s. v. NEÎNDEMÎNARE. STÎNGĂCIE.

mangosít adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

mángotă s. v. BUCĂȚICĂ. FĂRÎMĂ. PIC.

MANGRÓVE s. *(BOT., BIOL.)* paletuvieri (pl.).

mángul s. v. MANGALIȚĂ.

mángură s. v. BUCĂȚICĂ. FĂRÎMĂ. PIC.

MANGÚSTĂ s. *(ZOOL.; Herpestes ichneumon)* ihneumon.

maniá vb. v. MANEVRA. MANIPULA. MÎNUI.

maniábil adj. v. MANEVRABIL.

MANIÁC adj., s. (rar fam.) tabietlíu. *(Om ~.)*

MANICHIURÉZĂ s. manichiuristă.

MANICHIURÎSTĂ s. manichiureză.

MANÍE s. *(MED.)* monomanie, obsesie, psihoză, idee fixă. *(Are ~ persecuției.)*

MANIERÁT adj. **1.** binecrescut, civilizat, politicos, (înv.) politicít, (fig.) fin, subțire, urbán. *(E un om ~.)* **2.** stilat, (fig.) rafinát, șlefuít. *(Om ~.)* **3.** ales, delicat, distins, fin, politicos. *(O comportare ~.)* **4.** afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunătór, umflát. *(Stil, limbaj ~.)*

MANIÉRĂ s. **1.** (la pl.) apucătură, comportament, comportare, conduită, deprindere, moravuri (pl.), năravuri (pl.), obiceiuri pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talím. *(Ce sînt ~ele astea?)* **2.** cale, chip, fel, formă, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, putință, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, mărșă, médiu, mijlocíre. *(O altă ~ de a rezolva problema.)* **3.** fel, metodă, mod, stil. *(~ de lucru a cuiva.)* **4.** fel, gen, mod, modalitate, regim, sistem, stil. *(~ de viață.)* **5.** chip, fel, gen, mod, sens, (rar) spírit. *(Se pot face și alte observații în aceeași ~.)* **6.** amabilitate, politețe, (livr.) civilitáte. *(E de-o ~ ireproșabilă.)* **7.** decență, jenă, pudoare, rușine, sfială, bună-cuviință, (rar) pudicitáte, (latinism rar) pudicție. *(Nu are nici un pic de ~.)*

MANIERÍSM s. afectare, artificialitate, căutare, emfază, grandilocvență, patos, prețiozitate, retorism. *(~ în stilul cuiva.)*

manifést adj. v. CLAR. DECLARAT. DESCHIS. EVIDENT. FĂȚIȘ. FLAGRANT. INCONTESTABIL. IZBITOR. ÎNVEDERAT. LIMPEDE. MĂRTURISIT. NEÎNDOIELNIC. NEÎNDOIOS. NETĂGĂDUIT. PREGNANT. RECUNOSCUT. VĂDIT. VIZIBIL.

MANIFÉST s. proclamație. *(~ către mase.)*

MANIFESTÁ vb. **1.** a arăta, a demonstra, a dovedi, a vădi. *(~ reale aptitudini pentru ...)* **2.** a arăta, a vădi, (fig.) a acuza. *(~ dureri în regiunea lombară.)* **3.** a (se) arăta, a (se) exterioriza. *(Nu se ~ ca un om supărat.)* **4.** a afirma, a arăta, a exprima. *(Își ~ dorința de a...)* **5.** a demonstra. *(Masele ~ pentru dezarmare.)* **6.** (fig.) a se tradúce. *(Fenomenul se ~ prin apariția unui flux.)*

MANIFESTÁNT s. demonstrant.

MANIFESTÁRE s. **1.** afirmare, arătare, exprimare, (rar) manifestáție. *(~ dorinței cuiva.)* **2.** semn, simptom. *(Are ~ări de nebunie.)*

MANIFESTÁȚIE s. demonstrație. *(O ~ de amploare a maselor.)*

manifestáție s. v. AFIRMARE. ARĂTARE. EXPRIMARE. MANIFESTARE.

manín adj. v. COLOSAL. ENORM. EXCEPȚIONAL. EXTRAORDINAR. FABULOS. FANTASTIC. FENOMENAL. FORMIDABIL. GIGANTIC. GROZAV. IMENS. INFINIT. NEAUZIT. NEBUN. NEGRĂIT. NEÎNCHIPUIT. NEMAIAUZIT. NEMAICUNOSCUT. NEMAIÎNTÎLNIT. NEMAIPOMENIT. NEMAIVĂZUT. NESFÎRȘIT. NESPUS. TERIBIL. UIMITOR. ULUITOR. UNIC. URIAȘ.

MANIPULÁ vb. a manevra, a mînui, (înv.) a mania. *(A ~ un dispozitiv.)*

MANIPULÁNT s. **1.** (rar) manevránt, manevratór, manipulatór. *(~ la un sistem tehnic.)* **2.** conductor, vatman. *(~ pe un tramvai.)*

MANIPULÁRE s. manevrare, manevră, mînuire, (rar) manipulație. *(~ unui sistem tehnic.)*

MANIPULATÓR s. mînuitor. *(~ de bani.)* **manipulatór** s. v. MANIPULANT.

manipulație s. v. MANEVRARE. MANEVRĂ. MANIPULARE. MÎNUIRE.

manișcă s. v. PIEPT. PLASTRON.

MANIVÉLĂ s. *(TEHN.)* **1.** (înv.) sucitór. *(~ la o mașină.)* **2.** cocîrlă, crivală, (reg.) coácă, vîrtéj. *(~ la joagăr.)*

manóperă s. v. CALE. CHIP. FEL. FORMĂ. INTRIGĂ. MANEVRĂ. MANIERĂ. MAȘINAȚIE. METODĂ. MIJLOC. MOD. MODALITATE. POSIBILITATE. PROCEDARE. PROCEDEU. PROCEDURĂ. PUTINȚĂ. SISTEM. UNELTIRE.

mánoș s. v. ARĂTĂTOR. LIMBĂ.

MANSÁRDĂ s. (glumeț) cucurigu. *(Locuiește la ~.)*

mansuét adj. v. BLAJIN. BLÎND. BUN. DOMOL. PAȘNIC.

mansuetúdine s. v. BLÎNDEȚE. BUNĂTATE.

mansúp s. v. FUNCȚIE. POST. SERVICIU. SLUJBĂ.

MANȘÓN s. **1.** (Transilv.) mînecár, (înv.) colceág. *(Un ~ de blană pentru mîini.)* **2.** *(TEHN.)* mufă. *(~ la o țeavă.)*

MANTÁ s. **1.** (Transilv. și Ban.) căpeneág. *(O ~ țărănească.)* **2.** balon, balonzaid, fiș, fulgarin, impermeabil, trenci.

mantá s. v. MANTIE.

mántă s. v. MANTIE.

mántăl s. v. MANTELĂ.

MANTÉLĂ s. (înv.) mántăl, mantílă. *(Ea purta o ~.)*

mantéliă s. v. MANTIE.

MÁNTIE s. **1.** (înv.) mantá, mántă, mantélă. *(Purta o ~ largă.)* **2.** hlamidă, (rar) púrpură, (înv.) plășcă. *(~ împărătească.)*

mántie s. v. RANTIE.

mantílă s. v. MANTELĂ.

MANUÁL adj. fizic, (înv.) mecanicésc. *(Muncă ~.)*

manufacturiál adj. v. MANUFACTURIER.

MANUFACTURIÉR adj. (înv.) manufacturiál. *(Producție ~.)*

manuscript s. v. MANUSCRIS.

MANUSCRÍS s. (înv.) izvód, manuscript. *(Un ~ din veacul al XVI-lea.)*

mapá vb. v. CARTOGRAFIA.

mapamónd s. v. GLOB. LUME. PĂMÎNT. PLANIGLOB. PLANISFERĂ.

mapár s. v. CARTOGRAF.

MÁPĂ s. geantă, servietă. *(Ține dosarele în ~.)*

mápă s. v. HARTĂ.

mapografie s. v. CARTOGRAFIE.

marafét s. v. ABILITATE. CAPRICIU. CHEF. DESTOINICIE. DEXTERITATE. DIBĂCIE. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. INGENIOZITATE. INTRIGĂ. ISCUSINȚĂ. ISTEȚIE. ISTEȚIME. ÎNDELETNICIRE. ÎNDEMÎNARE. MAIMUȚĂREALĂ. MAȘINAȚIE. MESERIE. MOFT. NAZ. OCUPAȚIE. POFTĂ. PRICEPERE. PROFESIUNE. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. STRATAGEMĂ. SUBTERFUGIU. ȘIRETENIE. ȘIRETLIC. ȘMECHERIE. ȘTIINȚĂ. TALENT. TERTIP. TOANĂ. TRUC. UNELTIRE. UȘURINȚĂ. VICLENIE. VICLEȘUG.

marafetuí vb. v. AFECTA. FANDOSI. MAIMUȚĂRI. PROSTI. SCLIFOSI.

máram conj. v. DEȘI.

MARÁMĂ s. năframă, (reg.) șervét, (Transilv.) pínten, (Transilv., Maram. și Bucov.) pînzătură, (Maram.) șiríncă. *(Purta pe cap o ~.)*

maramchípu adv. v. CHIPURILE. CICĂ.

MARAMUREȘEÁN s., adj. **1.** s. (reg.) morošán. **2.** adj. (reg.) morošenésc.

MARAMUREȘEÁNCĂ s. (reg.) morošáncă.

marangóci s. v. MARANGOZ.

MARANGÓZ s. (prin Mold.) marangóci. *(Dulgherul de nave se numește ~.)*

maraniói s. v. BARABOI.

marásm s. v. DEMORALIZARE. DEPRESIUNE. DEPRIMARE. DESCURAJARE. EPUIZARE. EXTENUARE. ISTOVEALĂ. ISTOVIRE. SECĂTUIRE. SFÎRȘEALĂ. SLĂBICIUNE. SLEIRE. SURMENAJ. SURMENARE. VLĂGUIRE.

MARCÁ vb. **1.** a însemna. *(A ~ un animal de tăiere.)* **2.** a franca, a timbra. *(A ~ o scrisoare.)* **3.** a circumscrie, a delimita, a demarca, a hotărnici, a limita, a mărgini, (înv.) a hotări, a semna. *(A ~ un teren.)* **4.** a arăta, a indica, a înregistra. *(Termometrul ~ o temperatură ridicată.)* **5.** a arăta, a indica, a însemna, a preciza. *(Ceasul ~ timpul.)* **6.** a accentua, a evidenția, a întări, a puncta, a releva, a reliefa, a sublinia, (livr.) a învedera, a potența. *(A ~ calitățile lucrării.)* **7.** a ilustra, a însemna, a reprezenta, a semnifica. *(Acest roman ~ o dată în literatură.)* **8.** a înscrie, (rar) puncta. *(A ~ un gol.)*

marcá vb. v. DEMONSTRA. DOVEDI. INDICA. PROBA.

MARCÁJ s. *(SPORT)* marcare. *(~ adversarului.)*

MARCÁNT adj. **1.** important, însemnat, memorabil. *(Un eveniment ~.)* **2.** important, însemnat, remarcabil, (fig.) proeminént. *(O personalitate ~.)* **3.** important, influent, însemnat, puternic. *(Un personaj ~.)*

MARCÁRE s. **1.** însemnare, marcat. *(~ vitelor de tăiere.)* **2.** francare, timbrare. *(~ unei scrisori.)* **3.** circumscriere, delimitare, demarcare, demarcație, hotărnicire, limitare, mărginire. *(~ unui teren.)* **4.** accentuare, evidențiere, întărire, relevare, reliefare, subliniere, (livr.) potențare. *(~ unor caracteristici ale lucrării.)* **5.** *(SPORT)* înscriere. *(~ unui gol.)* **6.** *(SPORT)* marcaj. *(~ adversarului.)*

MARCÁT adj. **1.** însemnat. *(Vite ~.)* **2.** francat, timbrat. *(Scrisoare ~.)* **3.** accentuat, evidențiat, întărit, reliefat, subliniat, (livr.) potențát. *(Semnificații ~.)* **4.** accentuat, evident, pronunțat, reliefat, vizibil. *(Vorbea cu un ~ accent străin.)*

marcát adj. v. CLAR. EVIDENT. FLAGRANT. INCONTESTABIL. IZBITOR. ÎNVEDERAT. LIMPEDE. NEÎNDOIELNIC. NEÎNDOIOS. NETAGADUIT. PREGNANT. VĂDIT. VIZIBIL.

MARCÁT s. însemnare, marcare. *(~ vitelor de tăiere.)*

MARCATÓR s. (înv.) marchér. *(~ de produse industriale.)*

MÁRCĂ s. timbru, (Ban.) ştamp, (Ban., Transilv., prin Maram. şi Bucov.) ştémpel. *(~ poştală.)*

MÁRCĂ s. semn. *(~ distinctivă aplicată pe un obiect.)*

MÁRCĂ s. (înv.) marchionát. *(O ~ germană medievală de frontieră.)*

márcă s. v. ARMOARII. ATRIBUT. BLAZON. CALITATE. CARACTER. CARACTERISTICĂ. EMBLEMĂ. INSIGNĂ. ÎNSEMN. ÎNSUŞIRE. NOTĂ. PARTICULARITATE. PROPRIETATE. SEMN. SPECIFIC. STEMĂ. TRĂSĂTURĂ.

marchedón s. v. SICĂ.

marchér s. v. MARCATOR.

marchión s. v. MARCHIZ. MARGRAF.

marchionát s. v. MARCĂ.

marchióţă s. v. CĂMIN. COŞ. HORN.

MARCHITÁN s. (înv.) bocceagíu, coropcár, marfagíu, tolbáş. *(Un ~ de pinzeturi.)*

MARCHÍZ s. margraf, (înv.) marchión. *(A fost înnobilat ~.)*

MARCHIZÁT s. *(IST.)* margraviat.

marcoávă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

marcotáş s. v. MARCOTĂ.

MARCÓTĂ s. *(BOT.)* (rar) marcotáş. *(~ de viţă-de-vie.)*

mardá s. v. DEŞEU. REST. SOLD.

mardeálă s. v. BĂTAIE.

mardéi s. pl. v. BAN. FRANC. GOLOGAN. PARA.

mardeiáş s. v. BĂTĂUŞ. CIOMĂGAR. CIOMĂGAŞ.

mardi vb. v. ATINGE. BATE. LOVI.

MÁRE adj. **1.** cuprinzător, întins, larg, vast, (înv. şi reg.) meréu, (înv.) desfătát. *(O suprafaţă ~.)* **2.** amplu, întins, larg. *(Ştirea ocupa un spaţiu ~ în ziar.)* **3.** dezvoltat. *(Fălci ~ ; nas ~.)* **4.** cuprinzător, încăpător, larg, spaţios. *(O cameră ~.)* **5.** cuprinzător, încăpător, voluminos. *(Un recipient ~.)* **6.** gros, voluminos. *(Un dosar, un tom ~.)* **7.** bombat, măşcat, plin, (reg.) măzărát. *(Un bob de grîu ~.)* **8.** înalt, lung. *(Un om ~.)* **9.** lung. *(Păr ~.)* **10.** adînc. *(O apă ~.)* **11.** crescut, umflat. *(Apele ~ ale rîului.)* **12.** larg, lat. *(Pălărie cu boruri ~.)* **13.** bulbucat, căscat, holbat, mărit, umflat, zgîit, (rar) bălăbănós, (pop. şi fam.) belít, bleojdít, (pop.) boboşát, bolboşát, boldít, (reg.) măciuliát. *(Cu ochii ~.)* **14.** numeros, (prin Bucov.) sabadáş. *(O ceată ~.)* **15.** apreciabil, bun, considerabil, important, însemnat. *(O cantitate ~.)* **16.** abundent, bogat, bun, îmbelşugat, îndestulat, mănos, (înv. şi reg.) belşugós, spórnic, (înv.) săţiós. *(O recoltă ~.)* **17.** considerabil, ridicat, (înv.) simandicós, (fig.) respectábil. *(O sumă ~.)* **18.** exagerat, excesiv, exorbitant, ridicat, scump, (livr.) inabordábil, (fig.) încărcát, piperát, sărát, umflát, usturătór. *(Preţuri ~.)* **19.** matur. *(E de-acum om ~.)* **20.** aprig, intens, puternic, straşnic, tare, violent, zdravăn. *(Un vînt ~.)* **21.** intens, puternic, strălucitor, tare, viu. *(O lumină ~.)* **22.** aprig, înverşunat, violent, (fig.) apríns. *(Ceartă ~.)* **23.** deosebit, important, însemnat, notabil, preţios, remarcabil, serios, substanţial, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o ~ contribuţie la dezvoltarea ...)* **24.** important, însemnat. *(O zi ~ din viaţa lui.)* **25.** deosebit. *(I se face o ~ cinste.)* **26.** apreciabil, categoric, considerabil, evident, important, însemnat, sensibil, simţitor, vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului; o diferenţă ~.)* **27.** celebru, faimos, ilustru, renumit, reputat, vestit, (înv. şi pop.) mărit, numít, (reg.) revestít, (Transilv.) híreş, (înv.) norocít, (grecism înv.) perífan, (fam.) arhicunoscút, (fig.) strălucít, (rar fig.) strălucitór. *(Un ~ savant.)* **28.** ales, aristocrat, aristocratic, bun, distins, ilustru, înalt, nobil, (înv. şi pop.) mărít, slăvít, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evghenicós, evghenís, (fam. şi peior.) simandicós. *(Aparţinea unei familii ~.)* **29.** (înv.) vel. *(~ spătar.)* **30.** (înv.) velít. *(Boier ~.)* **31.** adînc, intens, profund, puternic, viu. *(O impresie, o emoţie ~.)* **32.** acut, adînc, ascuţit, intens, pătrunzător, profund, puternic, violent, viu. *(Simte o durere ~.)* **33.** bogat, întins, vast. *(Are o experienţă ~.)* **34.** bogat, fastuos, grandios, luxos, pompos, somptuos, splendid, strălucit, strălucitor, (livr.) magnífic, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~ ; o nuntă ~.)*

máre adj. v. FRIGUROS. GEROS. RECE.

MÁRE s. *(GEOGR.)* **1.** (înv.) genúne, noián. *(S-a scufundat în ~.)* **2.** apă. *(Pînă în Grecia a călătorit pe ~.)*

máre s. v. DUIUM. GRĂMADĂ. MULŢIME. OCEAN. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

mareeuvîntă vb. v. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. ŢIPA. URLA. ZBIERA.

MARÉE s. *(GEOGR.)* (înv.) palírie.

MAREGRÁF s. mareometru. *(Cu ~ se înregistrează variaţiile nivelului apelor mării.)*

MARELE-ÁLB s. *(ZOOL.)* york mare. *(~ este o specie de porci.)*

MARELE-LÁMA s. *(BIS.)* dalai-lama. *(~ este şeful suprem al budismului tibetan.)*

MARELE-NÉGRU s. *(ZOOL.)* cornwali. *(~ este o specie de porci.)*

MAREOMÉTRU s. maregraf. *(Cu ~ se înregistrează variaţiile nivelului apelor mării.)*

MARE PROPRIETÁR s. latifundiar, moşier, (Ban. şi prin Transilv.) spahíe.

MAREŞÁL s. *(MIL.)* (înv.) marşalic.

marfagíu s. v. MARCHITAN.

MÁRFĂ s. **1.** produs, (înv. şi pop.) negót, (înv.) metáh, negustorie, product. *(A vinde ~ la piaţă.)* **2.** articol. *(O ~ de bună calitate.)*

MARGARÉTĂ s. *(BOT.; Chrysanthemum leucanthemum)* (pop.) mărgărítă, (reg.) aurátă, román, tătăişă, ochiul-bóului, romaniţă-máre, salomii-gálbene (pl.).

márgă s. v. MARNĂ.

marghiól adj. v. AGER. ARĂTOS. CHIPEŞ. DEŞTEPT. DIBACI. FRUMOS. INTELI-

GENT. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. PRICEPUT. ȘIRET. ȘMECHER. VICLEAN.

marghiól s. v. CHIN. FRĂMÎNTARE. ZBATERE. ZBUCIUM. ZBUCIUMARE.

marghioleálă s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

marghioli vb. v. AFECTA. CHINUI. CONSUMA. FACE. FANDOSI. FĂLI. FRĂMÎNTA. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MAIMUȚĂRI. MÎNDRI. PREFACE. PROSTI. SCLIFOSI. SEMEȚI. SIMULA. ZBATE. ZBUCIUMA.

marghiolíe s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. FLEAC. INTRIGĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MAIMUȚĂREALĂ. MAȘINAȚIE. MOFT. NAZ. NIMIC. PALAVRĂ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ. UNELTIRE.

marghioțĭă s. v. CAMPADURĂ.

MARGINÁL adj. **1.** periferic. *(Zonă ~.)* **2.** colateral, lăturalnic, minor, neimportant, neinsemnat, secundar, (rar) laterál, (fig.) periferic. *(O problemă ~.)*

MĂRGINE s. **1.** cap, capăt, colț, extremă, extremitate, limită, (înv.) sconcénie. *(La cealaltă ~ a țării.)* **2.** extremitate, limită, (înv.) soróc. *(La ~ cîmpiei.)* **3.** limită, linie. *(S-a oprit la ~ satului.)* **4.** barieră, mahala, periferie. *(Stă la ~ Bucureștiului.)* **5.** *(GEOGR.)* liman, litoral, mal, țărm, (înv.) pristániște, vad. *(~ Mării Negre.)* **6.** (înv.) úsnă, (fig.) búză, gúră, *(Stă pe ~ prăpastiei.)* **7.** bordură. *(~ trotuarului.)* **8.** bordură, chenar. *(~ covorului.)* **9.** extremitate, latură, parte. *(Doarme pe ~ dreaptă a patului.)* **10.** dungă, latură, muchie. *(~ cutiei.)* **11.** colac, ghizd, (înv. și reg.) stobór, (reg.) chei (pl.). *(~ la fîntînă.)* **12.** bor, (rar) bord, gărdină, (pop.) peréte, (reg.) streașină, tichíe, (Ban. și nordul Transilv.) obádă, (Maram.) pănă, (Transilv. și Bucov.) pînză, (prin Transilv.) văcălíe. *(~ a pălăriei.)* **13.** *(MIL.)* aripă, capăt, coastă, flanc, (înv.) corn, mînecă. *(~ dreaptă a frontului.)* **14.** graniță, hotar, limită, (înv.) tĕrmen. *(Se păstrează între ~ rezonabile.)* **15.** măsură. *(Orice lucru are o ~.)* **16.** marjă, rezervă. *(Să lăsăm o ~ pentru orice eventualitate.)* **17.** *(TEHN.)* braț, crac, mînă, mîner, pervaz, spetează, (reg.) condác, cotói. *(~ la ferăstrău.)*

mărgine s. v. CARÎMB. CIMITIR. CUPON. FRONTIERĂ. GRANIȚĂ. HOTAR. LĂTUNOAIE. LIMITĂ TERITORIALĂ.

MARGRÁF s. marchiz, (înv.) marchión. *(L-a înnobilat ~.)*

MARGRAVIÁT s. *(IST.)* marchizat.

márhă s. v. VITĂ.

marhótcă s. v. MAHORCĂ.

MARIÁJ s. **1.** căsătorie, (livr.) matrimóniu. *(A contracta un ~.)* **2.** (înv. și reg.) mariáș. *(Jocul de cărți numit ~.)*

mariáj s. v. CASĂ. CĂSĂTORIE. CĂSNICIE. MENAJ.

mariálă s. v. OAIE.

MARIÁȘ s. crivac, (înv.) grĕșlă. *(Moneda austro-ungară numită ~.)*

mariáș s. v. MARIAJ.

MARÍMBA s. *(MUZ.)* balafon. *(~ este un instrument de percuție african.)*

MARÍN adj. (rar) pelágic, (înv.) marinésc. *(Adîncurile ~.)*

MARINÁR s. **1.** matelot, matroz, (înv.) mariniér, vaporeán. *(~ pe o corabie.)* **2.** navigator, (înv.) înotătór. *(Un ~ încercat.)*

marinésc adj. v. MARIN.

marinéț adj. v. MARITIM.

marinícă s. v. VINDEREU. VÎNTUREL.

mariniér s. v. MARINAR. MATELOT. MATROZ.

mariním adj. v. CULANT. DARNIC. GENEROS. MĂRINIMOS.

marinímozitáte s. v. CULANȚĂ. DĂRNICIE. GENEROZITATE. MĂRINIMIE.

MARIONÉTĂ s. fantoșă. *(~ la teatrul de păpuși.)*

marionétă s. v. PĂPUȘĂ.

maritágiu s. v. CASĂ. CĂSĂTORIE. CĂSNICIE. MENAJ.

maritál adj. v. CASNIC. CONJUGAL. MATRIMONIAL.

MARÍTIM adj. (înv.) marinéț. *(Cale ~.)*

marițĭă s. v. SERVITOARE. SLUGĂ. SLUJNICĂ.

MÁRJĂ s. margine, rezervă. *(Să lăsăm o ~ pentru orice eventualitate.)*

marmaúziu adj. v. PURPURIU. VIȘINIU.

MARMOREÁN adj. (înv.) marmoréic, marmoréu, marmoríu. *(Cu brațe ~.)*

marmoréic adj. v. MARMOREAN.

marmoréu adj. v. MARMOREAN.

marmoríu adj. v. MARMOREAN.

MARMÓTĂ s. *(ZOOL.; Arctomys marmotta)* (rar) bursúc, (înv.) pîntă.

mármură s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PORȚELAN. PUSTULĂ MALIGNĂ.

marmuríst s. v. MĂRMURAR.

MÁRNĂ s. *(GEOL.)* (înv.) márgă. *(~ este o rocă sedimentară.)*

MARÓ adj. invar. cafeniu, castaniu, (pop.) căcăníu. *(De culoare ~.)*

MAROCHÍN s. saftian, (înv.) cordován. *(Carte legată în ~.)*

maród adj. v. BOLNAV. LOVIT. NESĂNĂTOS. RĂNIT. SUFERIND.

MARȘ s., interj. **1.** s. (reg.) mașír. *(A făcut un ~ de peste 20 km.)* **2.** interj. *(MIL.)* (rusism înv.) stupái! *(Înainte, ~!)* **3.** interj. pleacă!, (reg.) mașír!, (rusism reg.) pașól! *(~ de aici, obraznicule!)* **4.** interj. afară!, ieși!, pleacă! *(~ din cameră!)* **5.** interj. (reg.) jábă!, ni!, odír!, țíbă!, țîlea! *(~, Grivei!)*

marșalíe s. v. MAREȘAL.

márșă s. v. CALE. CHIP. FEL. FORMĂ. MANIERĂ. METODĂ. MIJLOC. MOD. MODALITATE. POSIBILITATE. PROCEDARE. PROCEDEU. PROCEDURĂ. PUTINȚĂ. SISTEM.

marşiruí vb. v. MĂRŞĂLUI. MĂRŞUI.

marşrút s.v. DRUM. ITINERAR. PARCURS. RUTĂ. TRAIECT. TRAIECTORIE. TRASEU.

martác s. v. CĂPRIOR. CĂTUŞĂ. CHINGĂ.

MÁRTIE s. (înv. şi pop.) marţ, (pop.) mărţişór, (înv.) germănár. *(Luna ~.)*

MARTÍN s. *(ORNIT.)* **1.** pescar, pescăruş. *(~ denumeşte diverse specii de pescăruşi.)* **2.** *(Larus ridibundus)* pescăruş, pescar rîzător, (reg.) giúşcă, cărăbaş común, porumbelde-máre. **3.** *martin-mare (Larus)* = pescar-demare, pescar-mare, (reg.) carabaş-de-máre, martin-de-iárnă.

martin-de-iárnă s. v. MARTIN-MARE. PESCAR-DE-MARE. PESCAR-MARE.

MARTÍR s. *(BIS.)* mucenic, (înv.) mártor, mărturíe, mărturisitór, otróc.

martír s. v. MARTIRAJ. MARTIRIU. MUCENICIE. SUPLICIU.

MARTIRÁJ s. martiriu, mucenicie, supliciu, (rar) martír, (înv. şi pop.) pátimă, (înv.) martirísm, mărturíe, muceníe, mucenire, strădánie. *(A îndurat ~.)*

MARTIRIZÁ vb. *(BIS.)* (rar) a mucenici.

MÁRTOR s. **1.** *(JUR.)* (înv. şi reg.) mărturíe, (Transilv.) tanáu, (înv.) declaránt, mărturisitór. *(~ într-un proces.)* **2.** spectator. *(~ neputincios la încăierare.)*

mártor s. v. MARTIR. MUCENIC.

marţ s. v. MARTIE. MĂRŢIŞOR.

marţafále s. v. MARŢIPAN.

marţafói s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUŞLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

marţafoí vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEŢI.

marţiál adj. v. CAZON. GRAV. MILITAR. MILITĂRESC. MILITĂROS. OSTĂŞESC. RĂZBOINIC. SERIOS. SOLDĂŢESC. SOLEMN.

MARŢIPÁN s. (înv.) marţafále. *(Mănînc ~.)*

marţiseára s. art. v. MARŢOLEA.

MARŢÓLEA s. art. *(MITOL. POP.)* (reg.) marţiseára (art.).

marúlă s. v. LĂPTUCĂ. SALATĂ.

MARXÍSM s. leninism, marxism-leninism.

MARXISM-LENINÍSM s. leninism, marxism.

MAS s. (înv. şi pop.) mînére. *(~ cuiva peste noapte la un han.)*

MASÁ vb. *(MED.)* a trage. *(A ~ un muşchi.)*

MASÁ vb. a (se) concentra. *(Trupele s-au ~ pe flancul drept.)*

MASACRÁ vb. a distruge, a extermina, a măcelări, a nimici, a prăpădi, a stîrpi, (pop. şi fam.) a căsăpi, (reg.) a chesăgi, (înv.) a conceni, a snopi, a stropşi. *(A ~ o populaţie.)*

masacrá vb. v. ASASINA. OMORÎ. SUPRIMA. UCIDE.

MASACRÁRE s. distrugere, exterminare, măcelărire, nimicire, stîrpire, (rar) măcelărít, (pop. şi fam.) căsăpíre. *(~ întregii populaţii.)*

MASÁCRU s. măcel, (livr.) carnáj, hecatómbă, (înv. şi pop.) pierzánie, pierzáre, (înv.) măcelăríe, mesérniţă, tăiére. *(Un ~ de o mare cruzime.)*

masalá s. v. FACHIE. FACLĂ. FĂCLIE. TORŢĂ.

masa piétrelor s. v. FRUNTAR.

masa-ráiului s. v. DRAGOSTE.

MASÁRE s. *(MED.)* tragere. *(~ părţii bolnave.)*

MASÁRE s. concentrare. *(~ grevi[ştilor în faţa uzinei.)*

MÁSĂ s. **1.** mîncare, (înv. şi pop.) ospăţ, (pop.) bucáte (pl.). *(Haideţi la ~.)* **2.** hrană. *(A servit drept ~ peştilor.)* **3.** banchet, ospăţ, praznic, prăznuire, prînz, (livr.) festín, (rar) ospeţíe, (pop.) prînzáre. *(A dat o ~ în cinstea musafirilor.)* **4.** tarabă, tejghea, (prin Transilv.) púdli, (Transilv. şi Ban.) pult, (Bucov.) şinc, (înv.) comptoár, sarghíe. *(Pune marfa pe ~.)* **5.** *(TEHN.)* (reg.) blánă, fáţă. *(~ dulgherului.)* **6.** *(TEHN.)* (reg.) strat. *(~ la teascul morii.)*

MÁSĂ s. **1.** colectivitate, mulţime, (pop.) óbşte, (peior.) gloátă. *(Din ~ s-a ridicat un glas.)* **2.** bloc. *(O imensă ~ de stîncă.)* **3.** *(FIZ.)* *masă specifică* = densitate. *(~ a unui corp.)* **4.** (înv. şi reg.) pond. *(~ unui corp.)*

másă s. v. CAR. FAŢĂ DE MASĂ. FUND. GRESIE. PERINOC. PLATOU. PODIŞ.

MASCÁ vb. **1.** (înv.) a se măscări. *(Participanţii la bal s-au ~.)* **2.** a camufla. *(~ geamurile în timp de război.)* **3.** a acoperi, a ascunde. *(Perdeaua ~ uşa.)* **4.** a ascunde, a voala. *(Norii ~ lumina soarelui.)* **5.** a ascunde, tăinui, (înv. şi reg.) a tăgădui, (înv.) a retăcea. (fig.) a acoperi. *(Îşi ~ ignoranţa.)*

mascá vb. v. ASCUNDE. DISIMULA.

mascará s. v. BATJOCURĂ. BUFON. IMORALITATE. IMPUDOARE. INDECENŢĂ. MĂSCĂRICI. NECUVIINŢĂ. NERUŞINARE. OBSCENITATE. OCARĂ. PAIAŢĂ. PORNOGRAFIE. RUŞINE. SCABROZITATE. TRIVIALITATE. VULGARITATE.

mascarádă s.v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂŢĂRNICIE. IPOCRIZIE. ÎNSCENARE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEŞUG.

mascaragíu s. v. BUFON. MĂSCĂRICI. PAIAŢA.

mascaralíc s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GIUMBUŞLUC.

MASCÁRE s. **1.** camuflaj, camuflare. *(Operaţia de ~ a geamurilor.)* **2.** acoperire, ascundere. *(~ unei uşi cu o perdea.)* **3.** ascundere, voalare

(~ luminii soarelui de către nori.) **4.** ascundere, tăinuire. *(~ ignoranței.)*

mascáre s. v. DISIMULARE.

mascaroánă s. v. MASCĂ.

MASCÁT adj. **1.** (înv.) măscuit. *(Persoane ~.)* **2.** acoperit, ascuns, camuflat. *(O ușă ~.)* **3.** ascuns, camuflat, secret. *(Pătrunde pe o intrare ~.)*

mascát adj. v. DISIMULAT.

MÁSCĂ s. **1.** (înv. și reg.) obrăzár, (înv.) mascaroánă, (grecism înv.) muțúnă. *(Purta pe față o ~.)* **2.** (înv.) mascaroánă, (grecism înv.) muțúnă. *(O ~ a ieșit de la bal.)* **3.** expresie, fizionomie. *(Actorul avea o ~ admirabilă.)*

MASCÚL adj. bărbătesc, masculin. *(Flori ~.)*

MASCULÍN adj. **1.** bărbătesc, viril. *(Caractere ~.)* **2.** bărbătesc, mascul. *(Flori ~.)*

MASCULINITÁTE s. bărbăție, virilitate. *(De o ~ pregnantă.)*

MASÍV adj., s. **1.** adj. compact, plin. *(O bară ~.)* **2.** adj. planturos, voinic, voluminos, zdravăn. *(O femeie ~.)* **3.** s. munte, (înv.) códru, promontóriu. *(~ Bucegilor.)*

máslă s. v. CULOARE.

masleáncă s. v. PUTINEI.

MASÓN s. francmason.

MASONERÍE s. francmasonerie.

MASÓNIC adj. francmasonic. *(Lojă ~.)*

masráĭ s. v. CHELTUIALĂ. CHELTUIRE.

MASS-MÉDIA s. comunicații de masă.

mástă s. v. ARBORE. CATARG.

MASTÍC s. sacîz. *(Dulceață de ~.)*

MASTÍCĂ s. (pop.) sacíz. *(A băut o ~.)*

MASTÍTĂ s. *(MED.)* mamită.

MASTOÍD adj. *(ANAT.)* mastoidian. *(Mușchi ~.)*

MASTOIDIÁN adj. *(ANAT.)* mastoid. *(Mușchi ~.)*

mastroácă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

MASTURBÁRE s. masturbație, onanie, onanism, (înv.) malahíe.

MASTURBÁȚIE s. masturbare, onanie, onanism, (înv.) malahíe.

mașalá interj. v. BINE. BRAVO. PERFECT.

mașiná vb. v. COMPLOTA. CONJURA. CONSPIRA. UNELTI.

MAȘINÁL adj., adv. **1.** adj. automat, automatic, inconștient, instinctiv, mecanic, reflex. *(Gest, act ~.)* **2.** adv. automat, automatic, inconștient, mașinalicește, mecanic, reflex, (înv.) mecanicéște. *(Merge, reacționează ~.)* **3.** adv. automat, mecanic, papagalicește. *(Repetă ~ ceea ce aude.)*

MAȘINALICÉȘTE adv. automat, automatic, inconștient, mașinal, mecanic, reflex, (înv.) mecanicéște. *(Merge, reacționează ~.)*

mașinát adj. v. CUBIC.

MAȘINÁȚIE s. **1.** intrigă, uneltire, (livr.) cabálă, (înv. și reg.) marghiolíe, (Munt. și Olt.) școálă, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) marafét, téhnă, tocmeálă, úmblet, zavístie, (fam.) tertíp, (fig.) manévră, manóperă, urzeálă, (fig. rar) mreájă, meșteá, trámă, țesătúră, (fam. fig.) mîncătorie, pânglicărie, sforărie. *(Umblă cu tot felul de ~ii.)* **2.** complot, conjurație, conspirație, intrigă, uneltire, (livr.) cabálă, (înv. și pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv.) măiestríe, (fig.) lucrătúră, urzeálă, *(O ~ de curte.)*

MAȘÍNĂ s. **1.** automobil, (fam.) áuto. *(Umblă în ~.)* **2.** locomotivă, tren, (înv. și pop.) car de fóc, (reg.) țug, (înv.) trăsură cu áburi. *(~ unei garnituri feroviare.)* **3.** aparat. *(~ de bărbierit.)* **4.** sobă, (prin Transilv. și Olt.) plat, (Bucov., Transilv., Ban. și Olt.) șparhát. *(~ de gătit.)* **5.** *mașină de spirt* = spirtieră, lampă de spirt.

mașínă s. v. BATOZĂ. CHIBRIT. FABRICĂ. MAȘINĂRIE. MECANISM. TREIERĂTOARE. UZINĂ.

MAȘINĂRÍE s. *(TEHN.)* mecanism, (rar) mașínă, (înv.) mecánică, mihaníe. *(~ de ceasornic.)*

MAȘINÍST s. mecanic, (înv.) mecanicián. *(~ pe o locomotivă.)*

mașinizá vb. v. MECANIZA.

mașinizát adj. v. MECANIC. MECANIZAT.

mașír interj. v. PLEACĂ.

mașír s., interj. v. MARȘ.

máșter adj. v. VITREG.

MAT adj. lăptos. *(Un geam ~.)*

mată pron. v. DUMNEATA. DUMNEAVOASTRĂ. TU.

MATAHÁLĂ s. arătare, colos, namilă, uriaș, (pop.) măgăoáie, (reg.) nămeténie, nătărálă, (Mold.) bahahúie, (prin Transilv.) mámiță, (Olt.) sodóm, (fam.) huidúmă. *(O ~ cît toate zilele.)*

matahálă s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

matará s. v. BIDON. PLOSCĂ.

MATÁRE s. *(TEHN.)* ștemuire, ștemuit. *(~ metalului.)*

matca fócului s. v. IAD. INFERN.

MÁTCĂ s. **1.** albie, curs, vad, (pop.) făgáș, pat, (înv. și reg.) scursúră, (reg.) vále, (înv.) scáfă. *(A trecut ușor ~ rîului.)* **2.** *(PESCUIT)* matiță, (reg.) coádă, moț, sac, sîn. **3.** *(ENTOM.)* împărătească, mamă, regină, (reg.) crăiásă, crăiță, muscă-máre. *(~ albinelor.)* **4.*** (reg.) pîrvác, roi. *(Stupul vechi se numește ~.)* **5.** cotor, (rar) súșă. *(~ a unui chitanțier.)* **6.** talon, (rar) tulpínă. *(~ unei cartele.)* **7.** *(TEHN.)* capră, clește, locaș, plăscle (pl.). *(~ a dulgherului.)* **8.** *(TEHN.)* toc. *(~ de la colțarul dulgherului.)*

máteă s. v. CUIB. MAIA. MITRĂ. OBÎRȘIE. ORIGINAL. ORIGINE. PLACENTĂ. STUP. UTER.

MATELÓT s. marinar, matroz, (înv.) marinér, vaporeán. *(~ pe bricul „Mircea".)*

MATEMÁTIC adj. (înv.) matematicésc. *(Operație ~.)*

matemátic adv. v. EXACT. FIX. PRECIS. PUNCT.

matemátic s. v. ASTROLOG. MATEMATICIAN.

matematicésc adj. v. MATEMATIC.

MATEMATICIÁN s. (înv.) matemátic. *(Un mare ~.)*

máteră s. v. ENORIE. PAROHIE.

materiál adj. v. FAPTIC.

MATERIÁL adj., s. **1.** adj. *(FILOZ.)* obiectiv, obiectual. *(Realitatea ~.)* **2.** adj. concret,

fizic, palpabil, perceptibil, pipăibil, sesizabil, (rar) pipăit, tangíbil, (înv.) pipăiciós, pipăitór, pusăitór. *(Lumea ~.)* **3.** adj. (înv.) substanțiál. *(Aspectul ~ al lucrurilor.)* **4.** adj. (înv.) materiálnic. *(Obiect ~.)* **5.** s. (înv.) matérie. *(~ pentru o casă.)* **6.** s. țesătură, (înv. și reg.) matérie, (reg.) pănură. *(~ pentru o rochie.)* **7.** s. *(BOT.) material săditor* = puieți (pl.).

materiál s. v. BAN. FRANC. GOLOGAN. PARA.

MATERIALICÉȘTE adv. materialmente. *(Cum stă ~ ?)*

MATERIALÍST adj. interesat, (livr.) mercantíl. *(Un om ~.)*

MATERIALIZÁ vb. a (se) concretiza, a (se) încarna, a (se) întruchipa, a (se) întrupa, a (se) realiza, (rar) a (se) sensibiliza. *(Iată cum s-a ~ acest element.)*

MATERIALIZÁRE s. concretizare, încarnare, întruchipare, întrupare, realizare, (rar) sensibilizáre. *(~ unei idei.)*

MATERIALMÉNTE adv. materialicește. *(Cum stă ~ ?)*

materiálnic adj. v. MATERIAL.

MATÉRIE s. **1.** substanță, (înv.) trup. *(~ din care este făcut un corp; o ~ solidă.)* **2.** conținut, corp, cuprins, (înv.) cupríndere. *(În ~ cărții se află...)* **3.** subiect, (înv.) madeá. *(A intra în ~.)* **4.** esență, fond, (fig.) ínimă, măduvă, miez, nucléu, símbure. *(A intra în ~ chestiunii.)* **5.** disciplină, obiect, (înv.) învățătúră, mátimă. *(~ de învățământ.)*

matérie s. v. BUN. CHESTIUNE. LUCRU. MATERIAL. OBIECT. PROBLEMĂ. PRODUS. PUROI. SUBIECT. TEMĂ. ȚESĂTURĂ.

MATÉRN adj., adv. **1.** adj. (rar) mămésc. *(Sentiment ~.)* **2.** adv. mămește. *(Se comportă ~.)*

MATERNITÁTE s. (rar) mămie. *(~ unei tinere mame.)*

maternitáte s. v. GRAVIDITATE. SARCINĂ.

MATHURÍN s., adj. *(BIS.)* trinitarian. *(Prozelit ~.)*

matiéș s. v. GAIȚĂ.

mátimă s. v. DISCIPLINĂ. ÎNVĂȚĂTURĂ. LECȚIE. MATERIE. MORALĂ. OBIECT. PILDĂ. TEMĂ.

MATINÁL adj. (înv.) matutín. *(O seulare ~.)*

matinéu s. v. NEGLIJEU.

MÁTIȚĂ s. *(PESCUIT)* matcă, (reg.) coádă, moț, sac, sîn. *(~ este o parte a năvodului.)*

matofí vb. v. RAMOLI.

matofít adj. v. RAMOLIT. SENIL.

matól adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

matoli vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

matosí vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

matosít adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

matrapazlăríe s. v. ESCROCHERIE. HOȚIE. IMPOSTURĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE.

matrapazlíe s.v. ESCROCHERIE. HOȚIE. IMPOSTURĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE.

matríce s. v. GENEZĂ. NAȘTERE. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ.

matriculá vb. v. ÎNMATRICULA. ÎNREGISTRA. ÎNSCRIE.

matriculáre s. v. ÎNMATRICULARE. ÎNREGISTRARE. ÎNSCRIERE.

matriculát adj. v. ÎNMATRICULAT.

matriculáție s. v. ÎNMATRICULARE. ÎNREGISTRARE. ÎNSCRIERE.

MATRIMONIÁL adj. casnic, conjugal, (livr.) maritál, (înv.) căsătorésc, căsnicésc, soțiésc. *(Viață ~.)*

matrimóniu s. v. CASĂ. CĂSĂTORIE. CĂSNICIE. MARIAJ. MENAJ.

matrinchínă s. v. COLICĂ. CRAMPĂ. SPASM.

MATRÓZ s. marinar, matelot, (înv.) marinér, vaporeán. *(E ~ pe bricul „Mircea".)*

matrúnă s.v. TALPA-URSULUI.

matúf s. v. BABALÎC. BACCEA. CĂZĂTURĂ. HODOROG. RAMOLIT.

matúlă s. v. MAJĂ. NĂVOD.

MATÚR adj. **1.** mare. *(E de-acum om ~.)* **2.** (fig.) copt. *(O minte ~.)* **3.** chibzuit, cumpănit, gîndit, judicios, serios, socotit, temeinic. *(O judecată ~.)*

MATURÁȚIE s. *(BOT.)* coacere. *(~ fructelor.)*

maturít adj. v. MATURIZAT.

MATURITÁTE s. **1.** (înv.) bărbățíe. *(La vîrsta ~.)* **2.** profunzime, seriozitate, temeinicie. *(~ gîndirii, a sentimentelor cuiva.)*

MATURIZÁ vb. (fig.) a se coáce. *(Tînărul de odinioară s-a ~.)*

MATURIZÁT adj. (înv.) maturít. *(Om ~.)*

matutín adj. v. MATINAL.

MAȚ s. *(ANAT.)* intestin.

máțe s. pl. v. ABDOMEN. ADÎNC. ADÎNCIME. AFUND. BURTĂ. FUND. INIMĂ. MĂRUNTAIE. PÎNTECE. STOMAC. SUFLET.

mațe-négre s. pl. v. SCOBAR.

mau s. v. ARDOARE. AVÎNT. DINAMISM. ELAN. ENERGIE. FORȚĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEȚE. TĂRIE. TEMPERAMENT. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

máuăr s. v. DULGHER. LEMNAR. ZIDAR.

MÁUR adj. (înv.) maurésc, morésc, múric. *(Cultura, arta ~.)*

maurése adj. v. MAUR.

MAXILÁR s. *(ANAT.)* **1.** falcă, (fam. fig.) căpriór. *(Cu un pumn i-a strămutat ~.)* **2.** falcă, mandibulă. *(~ la insecte și la crustacee.)*

MAXÍLĂ s. *(ANAT.)* falcă. *(~ la unele moluște.)*

MÁXIM adj. **1.** maximal. *(Profit ~.)* **2.** culminant. *(Punct ~ în desfășurarea unui proces.)*

MÁXIM s. maximum. *(~ unei valori.)*
MAXIMÁL adj. maxim. *(Profit ~.)*
maximalíst s. v. LENINIST.
MÁXIMĂ s. aforism, cugetare, dicton, sentință, (livr.) adágiu, (rar) apoftégmă, parimie, (pop.) zícere, (înv.) píldă, (îr.) panséu. *(O ~ celebră.)*
MÁXIMUM s. maxim. *(~ul unei valori.)*
maz s. v. EMAIL. GLAZURĂ. SMALȚ.
mazáe adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.
mázăre s. v. FASOLE. LINTE.
mazăre-păduréață s. v. ORĂSTICĂ.
mazăre-turcéască s. v. NĂUT.
MADZEÍSM s. *(BIS.)* (înv.) magism.
mázgă s. v. CATÎRCĂ.
MAZILÍ vb. a detrona, (înv. și pop.) a surpa. *(Domnitorul a fost ~.)*
mazilí vb. v. DEMITE. DESTITUI. ÎNDEPĂRTA. SCOATE.
mazilíe s. v. DETRONARE. MAZILIRE. MAZILIT.
MAZILÍRE s. detronare, mazilit, (înv.) ázlu, mazilíe, surpáre. *(~ domnitorului.)*
mazilíre s. v. DEMITERE. DESTITUIRE. ÎNDEPĂRTARE. SCOATERE.
MAZILÍT adj. detronat. *(Domnitor ~.)*
MAZILÍT s. detronare, mazilire, (înv.) ázlu, mazilíe, surpáre. *(~ unui domnitor.)*
mazilít s. v. DEMITERE. DESTITUIRE. ÎNDEPĂRTARE. SCOATERE.
mázlu s. v. EMAIL. GLAZURĂ. SMALȚ.
mazút s. v. PĂCURĂ.
MĂCÁR adv. barem, (înv. și reg.) încái, încále, încáltea, (Transilv. și Mold.) bátăr, (prin Transilv.) mágă, (înv.) săvái. *(~ vine o zi cînd...)*
măcár conj. v. FIE. ORI SAU.
măcădui vb. v. CĂI. POCĂI. REGRETA.
MĂCĂÍ vb. (rar) a hăcăi, (reg.) a măcăli, a măcăni, a mărțăi, a ocăi. *(Rațele ~.)*
măcăí vb. v. OCĂCĂI. ORĂCĂI.
măcăiálă s. v. MĂCĂIT. MĂCĂITURĂ.
măcăíre s.v. MĂCĂIT. MĂCĂITURĂ.
MĂCĂÍT s. măcăitură, (rar) măcăiálă, măcăíre, măcănít, măcănitúră, ocăít. *(~ de rațe.)*
MĂCĂITÚRĂ s. măcăit, (rar) măcăiálă, măcăíre, măcănít, măcănitúră, ocăít. *(~ de rațe.)*
MĂCĂLEÁNDRU s. *(ORNIT.)* **1.** *(Erithacus rubecula rubecula)* gușă-roșie, (reg.) pietrúș, prigoáre. **2.** *(Rubecula familiaris)* (reg.) prigórie.
măcălí vb. v. MĂCĂI.
măcănî vb. v. MĂCĂI.
măcănít s. v. MĂCĂIT. MĂCĂITURĂ.
măcănitúră s. v. MĂCĂIT. MĂCĂITURĂ.
măcău s. v. BASTON. BÎTĂ. CIOMAG. COTOR. MĂCIUCĂ. PICIOR. RĂDĂCINĂ. TOIAG.
măcăúț s. v. CHIBRIT.
MĂCEÁȘĂ s. *(BOT.)* (reg.) căcădîră, scoábă, (prin Ban.) scobiceá, scobitúră.
MĂCÉL s. masacru, (livr.) carnáj, hecatómbă, (înv. și pop.) pierzánie, pierzáre, (înv.) măcelăríe, mesérniță, tăiére. *(Mare ~ a ma fost.)*
MĂCELÁR s. (Mold., Bucov. și Ban.) casáp, (nordul Mold. și Bucov.) misár, (Transilv., Maram. și Ban.) misáráș, (înv.) chesăgíu, meserciu.
măcelár s. v. CĂLĂU. GÎDE.
MĂCELĂREÁSĂ s. (Transilv., Maram. și Ban.) misarășiță.
MĂCELĂRÍ vb. a distruge, a extermina, a masacra, a nimici, a prăpădi, a stîrpi, (pop. și fam.) a căsăpi, (reg.) a chesăgi, (înv.) a conceni, a snopi, a stropși. *(A ~ o populație.)*
măcelărí vb. v. CIOPÎRȚI. SFÎRTECA. SFÎȘIA.
MĂCELĂRÍE s. (înv. și reg.) mesérniță, (reg.) casápniță, (Mold., Bucov. și Ban.) căsăpíe, (Transilv.) cărnăríe, fleșcăríe, (înv.) scáun. *(Cumpără carne de la ~.)*
măcelăríe s.v. ABATOR. MASACRU. MĂCEL.
MĂCELĂRÍRE s. distrugere, exterminare, masacrare, nimicire, stîrpire, (rar) măcelărít, (pop. și fam.) căsăpíre. *(~ unei populații.)*
măcelărít s. v. DISTRUGERE. EXTERMINARE. MASACRARE. MĂCELĂRIRE. NIMICIRE. STÎRPIRE.
MĂCÉȘ s. *(BOT.; Rosa canina)* trandafir sălbatic, (pop.) răsúră, (reg.) cacadír, mărăcíne, rug, rújă, rujíță, sipícă, (Ban.) scobitúri (pl.).
măcéș s. v. MOȘMON. PĂDUCEL.
MĂCINÁ vb. **1.** a (se) dărăpăna, a (se) degrada, a (se) părăgini, a (se) ruina, a (se) strica, (reg. și fam.) a (se) părădui, (Transilv.) a (se) dorovăi. *(Zidul de la grădină s-a ~.)* **2.** a (se) mînca, a (se) roade, a (se) săpa, a (se) scobi. *(Apa ~ malul.)*
măcinâ vb. v. CHINUI. CONSUMA. DIGERA. FLECĂRI. FRĂMÎNTA. ÎNDRUGA. MISTUI. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. SUBMINA. TRĂNCĂNI. ZBATE. ZBUCIUMA.
măcinár s. v. MORAR.
MĂCINÁRE s. **1.** măcinat, măciniș, (rar) măcinătúră. *(~ grîului.)* **2.** dărăpănare, degradare, părăginire, ruinare, stricare. *(~ unui zid vechi.)* **3.** roadere, săpare, săpat. *(~ malului de către ape.)*
MĂCINÁT adj. **1.** dărăpănat, degradat, părăginit, prăpădit, ruinat, stricat, (reg. și fam.) părăduít, (reg.) răntuít. *(O casă ~.)* **2.** mîncat, ros, săpat. *(Un zid, un mal ~.)*
MĂCINÁT s. măcinare, măciniș, (rar) măcinătúră. *(~ grîului.)*
MĂCINĂTÚRĂ s. mîncătură, rosătură. *(O ~ adîncă în mal.)*
măcinătúră s. v. MĂCINARE. MĂCINAT. MĂCINIȘ.
MĂCINÍȘ s. măcinare, măcinat, (rar) măcinătúră. *(~ cerealelor.)*
măciuca-ciobánului s. v. ROSTOGOL. SCAI. SCAIETE. TĂTARNICĂ.
MĂCIÚCĂ s. **1.** bîtă, ciomag, (pop.) toroipán, (reg.) ghioágă, járchină, mácă, moácă, otíc, pătáchie, tămînjér, tăujér, tufán, túfă, (Mold., Bucov. și Transilv.) bótă, (Mold.) ceatlău, (Olt.) cólvă, (Ban.) crivác, (Olt.) dîrjálă,

(Ban.) haidamác, (Olt. și Ban.) jilăvéte, (Transilv. și Maram.) măcău, (Transilv., Maram. și Olt.) șuvéi, (prin Bucov.) tașmău, (Mold.) toropálă, (înv.) fuscél, fúște. *(L-a izbit cu ~ în frunte.)* **2.** mai. *(~ pentru tasarea terenului.)* **3.** măciulie. *(Un băț cu ~.)*

măciúcă s. v. BASTON. CÎRJĂ. PRISNAR. PRÎSNEL. SFÎRLEAZĂ. TITIREZ.

măciúci s. pl. v. CÎRCIUMĂREASĂ.

măciuchiță s. v. MĂCIUCUȚĂ.

MĂCIUCÚȚĂ s. (reg.) măciuchiță.

măciuliát adj. v. BULBUCAT. CĂSCAT. HOLBAT. MARE. MĂRIT. UMFLAT. ZGÎIIT.

MĂCIULÍE s. **1.** gămălie, (reg.) căciulíe. *(~ de ac, de chibrit.)* **2.** măciucă. *(Băț cu ~.)* **3.** *(BOT.)* capsulă, (reg.) căciulíe, (prin Transilv.) bocioácă, bociulíc. *(~ a macului.)*

MĂCRÍȘ s. *(BOT.)* **1.** *(Rumex acetosa)* (pop.) acríș. **2.** *(Rumex acetosella)* (reg.) lugeru-broáștii, (prin Transilv.) schiaz. **3.** *măcriș de apă (Rumex palustris)* = dragavei, dragaveică, ștevie; *măcrișul calului* = **a)** *(Rumex conglomeratus)* ștevie, (reg.) brustán, dragavéi, dragomír; **b)** *(Rumex patientia)* ștevie, (reg.) urzica-răței. **4.** *(Oxalis acetosella)* (reg.) măcrișór, trifoi-măcríș. **5.** *(Acetosa pratensis)* ștevie.

măcriș-de-báltă s. v. CARDAMA. NĂSTUREL.

măcrișór s. v. MĂCRIȘ.

măcriș-păsărésc s. v. DRACILĂ.

măcriș-spinós s. v. DRACILĂ.

măcrișul-căprei s. v. DEGETĂREL. DEGETĂRUȚ. POTIRAȘ.

măcút s. v. MAC.

mădări vb. v. ALINTA. COCOLI. DEZMIERDA. MÎNGÎIA. RĂSFĂȚA. RĂZGÎIA. RÎDE.

mădărít adj. v. ALINTAT. COCOLIT. RĂSFĂȚAT. RĂZGÎIAT.

mădățíe s. v. ÎNCĂPĂȚÎNARE. ÎNDĂRĂTNICIE.

MĂDULÁR s. *(ANAT.)* membru, (fam.) ciolán. *(~ al corpului).*

mădulár s. v. FUNCȚIONAR. MEMBRU. PENIS. SLUJBAȘ.

mădulăre s. pl. v. OSEMINTE.

MĂDUVĂ s. **1.** *(ANAT.)* *măduva spinării* = rahis. **2.** *(BOT.)* inimă. *(~ a tulpinii unui copac.)*

măduvă s. v. ESENȚĂ. FOND. MATERIE.

MĂDUVIOÁRĂ s. (reg.) măduvíță, măduvúță.

măduvíță s. v. MĂDUVIOARĂ.

măduvós adj. v. SUBSTANȚIAL.

măduvúță s. v. MĂDUVIOARĂ.

MĂGÁR s. *(ZOOL.; Equus asinus)* asin, (reg.) măgăréț, (glumeț) urecheát, urechílă.

măgár s. v. CAPRĂ. POPĂ.

măgădáu s.v. GĂLIGAN. LUNGAN. VLĂJGAN.

măgădău s. v. GĂLIGAN. LUNGAN. VLĂJGAN.

măgăoáie s. v. ARĂTARE. COLOS. MATAHALĂ. MOMÎIE. NAMILĂ. SPERIETOARE. URIAȘ.

măgăráș s. v. MĂGĂRUȘ.

măgăreáță s. v. MĂGĂRIȚĂ. TUSE CONVULSIVĂ.

măgărél s. v. MĂGĂRUȘ.

măgăréț s. v. ASIN. MĂGAR.

MĂGĂRÍE s. aroganță, impertinență, insolență, necuviință, neobrăzare, nerușinare, obrăznicie, sfruntare, trufie, tupeu, (rar) semețíe, (livr.) mórgă, prezúmție, (pop. și fam.) țîfnă. *(E de-o ~ revoltătoare.)*

MĂGĂRÍȚĂ s. *(ZOOL.)* (înv. și reg.) măgăreáță, (înv.) asínă. *(~ este femela măgarului.)*

măgăriță s. v. CEATLĂU. CRUCE.

MĂGĂRÚȘ s. *(ZOOL.)* (reg.) măgăráș, măgărél, măgărúț, (înv.) asináș, asinél.

măgărúț s.v. MĂGĂRUȘ.

măgdălán s. v. CAIS.

măgdălánă s. v. CAISĂ.

măgherúșcă s. v. CARTOF.

măghiran-sălbátic s. v. SOVÎRF.

măglisitúră s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMÎRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

măguiáță s. v. MOGÎLDEAȚĂ. MUȘUROI.

MĂGULEÁLĂ s. flatare, lingușeală, lingușire, măgulire, (înv. și reg.) olastiseálă, (Munt.) mîglisíre, (înv.) îmbunáre, îmbunătúră, lingușíe, lingușitúră, măgulitúră, (fig.) tămîiére. *(~ unui superior.)*

MĂGULÍ vb. **1.** a flata, a linguși, (înv. și reg.) a ștutili, (Munt.) a miglisi, (fig.) a linge, a peria, a pomăda, a tămîia. *(A-și ~ superiorii.)* **2.** a complimenta, a flata. *(Ce-l tot ~ atita?)*

măguli vb. v. ADEMENI. ALINTA. AMĂGI. DEZMIERDA. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MÎNGÎIA. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

măguliciós adj. v. LINGUȘITOR. MĂGULITOR.

MĂGULÍRE s. **1.** flatare, lingușeală, lingușire, măguleală, (înv. și reg.) olastiseálă, (Munt.) mîglisíre, (înv.) îmbunáre, îmbunătúră, lingușíe, lingușitúră, măgulitúră, (fig.) tămîiére. *(~ unui superior.)* **2.** complimentare, flatare. *(~ orgoliului cuiva.)* **3.** (concr.) compliment, flatare, laudă. *(E sensibil la ~i.)*

MĂGULÍT adj. flatat. *(Se simte extrem de ~.)*

MĂGULITÓR adj. lingușitor, (Munt.) mîglisitór, (înv.) îmbunătór, măguliciós. *(Vorbe ~.)*

măgulitór adj. v. ALINTĂTOR. DEZMIERDĂTOR. MÎNGÎIETOR.

măgulitúră s.v. FLATARE. LINGUȘEALĂ. LINGUȘIRE. MĂGULEALĂ. MĂGULIRE.

MĂGURĂ s. **1.** *(GEOGR.)* movilă, (reg.) grui, (Olt.) glămeie. **2.** tumul.

măhălós adj. v. MĂTĂHĂLOS. VOLUMINOS.

MĂI interj. hăi!, (pop. și fam.) bă!, (pop.) bre! *(~ ! tu de colo !)*

măiág s. v. PILUG. PIȘĂLOG.

măicíță s. v. MĂICUȚĂ. MĂMICĂ.

măiculeánă s. v. MĂICUȚĂ. MĂMICĂ.

măiculíță s. v. MĂICUȚĂ. MĂMICĂ.

măiculúță s. v. MĂICUȚĂ. MĂMICĂ.

măicușoáră s. v. MĂICUȚĂ. MĂMICĂ.

MĂICÚŢĂ s. mămică, (pop.) măiculiţă, mămúcă, mămulíţă, mămuşoáră, mămúţă, (reg.) măicíţă, măiculeánă, măiculúţă, măicuşoáră, mămuleá, mămuleánă, mămulícă, mămulioáră, mămulúcă, mămulúţă, (fam.) mămíncu, mămíţă, mícă, mímă.

măiestrésc adj. v. MAGIC. VRĂJITORESC.

măiestrí vb. v. COMPLOTA. CONJURA. CONSPIRA. UNELTI.

MĂIESTRÍE s. **1.** artă, dibăcie, iscusinţă, îndemînare, meşteşug, pricepere, ştiinţă, talent. *(Obiect făcut cu multă ~.)* **2.** virtuozitate. *(Pianistul demonstrează o ~ deosebită.)*

măiestríe s. v. COMPLOT. CONJURAŢIE. CONSPIRAŢIE. DAR. DESCÎNTEC. FARMEC. FAVOARE. GRAŢIE. HAR. INTRIGĂ. MAGIE. MAŞINAŢIE. STRATAGEMĂ. SUBTERFUGIU. ŞIRETENIE. ŞIRETLIC. ŞMECHERIE. TERTIP. TRUC. UNELTIRE. VICLENIE. VICLEŞUG. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

MĂIESTRÍT adj. artistic, iscusit, meşteşugit, (rar) măiéstru. *(O broderie ~.)*

măiestrít adj. v. ÎNZESTRAT. TALENTAT.

măiéstru adj. v. ARTISTIC. ISCUSIT. MĂIESTRIT. MEŞTEŞUGIT.

măiétic s. v. CALTABOŞ. SÎNGERETE.

măiéţ s. v. TINDECHE.

măimucói s. v. MAIMUŢOI.

măimúţ s. v. MAIMUŢOI.

măistoríe s. v. MESERIE. MEŞTEŞUG.

măiúg s. v. TINDECHE.

măiugár s. v. PIUAR.

măiúgă s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

măiúţ s. v. FEMEIUŞCĂ. IAPĂ. MUIERUŞCĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

măjár s. v. PESCAR.

măjărie s. v. MĂJĂRIT.

MĂJĂRÍT s. (înv.) măjărie. *(Darea pentru pescuit numită ~.)*

MĂLÁI s. **1.** făină de porumb, (reg.) făină de păpuşói. **2.** *(BOT.) mălaiul-cucului (Luzula pilosa)* = (reg.) horşti, părăşín, păuníţă.

mălái s. v. MEI. PORUMB.

mălăie s. pl. v. MEIŞTE. PORUMB. PORUMBIŞTE.

mălai-tătărésc s. v. MĂTURĂ.

mălátă s. v. MĂMĂLIGĂ. TESCOVINĂ.

mălăucă s. v. MISTRIE.

mălăcél s. v. MEI-PĂSĂRESC.

mălăcínă s. v. BUSUIOC.

mălăí vb. v. FĂINOŞA. MĂLĂIEŢA.

mălăiciós adj. v. FĂINOS. MĂLĂIEŢ.

mălăiétic adj. v. FĂINOS. MĂLĂIEŢ.

MĂLĂIÉŢ adj. făinos, (rar) mălăiós, (reg.) mălăiciós, mălăiétic, mălăieţós, mălăít. *(Fruct ~.)*

mălăiéţ adj. v. BLEG. INDOLENT. LĂLÎU. MOALE. MOLATIC. MOLÎU. MOTOTOL.

MĂLĂIEŢÁ vb. a se făinoşa, (reg.) a se mălăi. *(Fructele s-au ~.)*

mălăieţós adj. v. FĂINOS. MĂLĂIEŢ.

mălăínă s. v. PORUMB. PORUMBIŞTE.

mălăiós adj. v. FĂINOS. MĂLĂIEŢ.

mălăíşte s. v. MEIŞTE. PORUMB. PORUMBIŞTE.

mălăíştină s. v. PORUMB. PORUMBIŞTE.

mălăít adj. v. FĂINOS. MĂLĂIEŢ.

MĂLĂÓI s. *(BOT.; Helianthemum alpestre şi rupifragum)* (reg.) ferăstrău, rújă, iarbaósului.

mălăói s. v. IARBA-OSULUI.

mălăúţ s. v. NALBĂ.

MĂLÍN s. *(BOT.; Prunus padus)* (Transilv. şi Ban.) prun sălbătic.

mălín s. v. LEMN-CÎINESC. LILIAC. MAHALEB. NĂFURICĂ. PIN. SIRINDERICĂ. VIŞIN TURCESC.

mălíniţă s. v. LEMN-CÎINESC.

măltări vb. v. LIPI. MURUI. TENCUI. VĂRUI.

măltărui vb. v. TENCUI.

mălura-bălţii s. v. PENIŢĂ.

MĂLURÁT adj. măluros. *(Plantă ~.)*

MĂLÚRĂ s. (reg.) tăciúne. *(Boala plantelor numită ~.)*

mălúră s. v. NĂGARĂ. NEGHINĂ. ZIZANIE.

MĂLURÍCI s. pl. *(BOT.; Orobus variegatus)* (reg.) orăstícă, măzărichea-cúcului.

măluríci s. pl. v. ORĂSTICĂ.

MĂLURÓS adj. mălurat. *(Plantă ~.)*

mălurós adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIŞ. PIEZIŞ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RIVERAN. RÎPOS. VERTICAL.

mămăligár s. v. FĂCĂLEŢ. SĂTEAN. ŢĂRAN.

MĂMĂLÍGĂ s. (Transilv., Ban., Bucov. şi nordul Mold.) coleáşă, (Ban. şi Transilv.) mándră, (Maram., nordul Transilv. şi Ban.) tocánă, (înv.) mălátă, poléntă. *(~ cu brînză.)*

mămăligătór s. v. FĂCĂLEŢ.

mămăligău s. v. FĂCĂLEŢ.

mămăligói s. v. FĂCĂLEŢ.

mămăligós adj. v. BLEG. INDOLENT. LĂLÎU. MOALE. MOLATIC. MOLÎU. MOTOTOL.

mămărúţă s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

mămésc adj. v. MATERN.

mămeşte adv. v. MATERN.

MĂMÍCĂ s. măicuţă, (pop.) măiculíţă, mămúcă, mămulíţă, mămuşoáră, mămúţă, (reg.) măicíţă, măiculeánă, măiculúţă, măicuşoáră, mămuleá, mămuleánă, mămulícă, mămulioáră, mămulúcă, mămulúţă, (fam.) mămíncu, mămíţă, mícă, mímă.

mămíe s. v. MATERNITATE.

mămíneu s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămíţă s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămúc s. v. RINICHI.

mămúcă s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămuleá s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămuleánă s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămulícă s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămulioáră s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămulíţă s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămulúcă s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămulúţă s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămuşoáră s. v. MĂICUŢĂ. MĂMICĂ.

mămúță s. v. MĂICUȚĂ. MĂMICĂ.
mănăstíre s. v. CATEDRALĂ.
mănăstírea s. art. v. CASIOPEEA.
MĂNĂSTIRÉSC adj. *(BIS.)* **1.** călugăresc, monahal, monahicesc, (înv.) îngerésc, monáhic, monástic. *(Cinul ~.)* **2.** călugăresc, monahal, monahicesc, (livr.) claustrál. *(Viață ~.)*

*MĂNGĂLĂU s. (reg.) măglă, mînjălău, zolitór. *(~ pentru frecatul rufelor.)*
mănghălău s. v. TĂVĂLUG. VĂLĂTUC.
mănînțălá vb. v. AMENINȚA.
MĂNÓS adj. **1.** bogat fecund, fertil, gras, productiv, roditor, rodnic, (înv.) producătór, rodít, rodós, spórnic. *(Pămînt ~.)* **2.** abundent, bogat, bun, îmbelșugat, îndestulat, mare, (înv. și reg.) belșugós, spórnic, (înv.) sățiós. *(Recoltă ~.)*
mănós adj. v. AVANTAJOS. BĂNOS. BUN. PRODUCTIV. PROFITABIL. RENTABIL.
mănoșie s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. FECUNDITATE. FERTILITATE. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS. PRODUCTIVITATE. RODIRE. RODNICIE.
mănuncheá vb. v. ÎNMĂNUNCHEA.
MĂNÚNCHI s. **1.** (pop.) mînă, pológ, (reg.) mănúșă, smoc, víslă, (prin Olt.) mînúnă. *(~ de grîu, de cînepă, de iarbă.)* **2.** buchet, (reg.) smoc, stéblă, șomoióg, șomoltóc, (Transilv. și Ban.) chítă, (Transilv., Maram. și Ban.) struț, (Transilv.) vîrstă. *(Un ~ de margarete.)* **3.** legătură. *(Un ~ de nuiele.)* **4.** fascicul, snop, (rar) sul. *(Un ~ de raze.)*
mănúnchi s. v. COADĂ. COARBĂ. COCÎRLĂ. MÎNER. PLÁSEA. SPLINUȚĂ.
mănunchiáș s. v. BUCHEȚEL.
mănunchiuléț s. v. BUCHEȚEL.
mănușát adj. v. ÎNMĂNUȘAT.
MĂNÚȘĂ s. **1.** toartă, (reg.) báier. *(~ a unui vas.)* **2.*** (înv.) brîncă. *(Vechiul instrument de tortură numit ~.)* **3.** *(TEHN.)* bată, bătează, braț, brățară, fălcea, fofează, lopățea, mînă, spetează. *(~ la războiul de țesut.)* **4.** *(TEHN.)* (reg.) cotói, mînă, stilpușór. *(~ la căruță.)* **5.** *(TEHN.)* (reg.) mînă, piciór, popíc, țepúșă. *(~ la sanie.)*
mănúșă s. v. COARBĂ. COCÎRLĂ. FOFEAZĂ. LEUCĂ. MĂNUNCHI. MĂSEA. MÎNER. SCHIMBĂTOARE.
mănușér s. v. TELEGĂU.
măr s. v. CARTOF.
mărariu-bălților s. v. MĂRĂRAȘ.
mărariul-ciiului s. v. ROMONIȚĂ-PUTUROASĂ.
mărarul-broáștei s. v. ROMANIȚĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIȚĂ NEMIROSITOARE.
mărarul-călului s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
mărarul-cîmpului s. v NEMȚIȘOR.
măraru-úrsului s. v. BRIOALĂ.
măr-auriu s. v. BULBUC.
mărăz s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INVIDIE. NECAZ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ.
mărăcíe s. v. TURBĂ.
MĂRĂCINÁR s. *(ORNIT.)* **1.** *(Saxicola torquata rubicola)* pietroșel, (reg.) țițitoáre, capra-drăculúi. **2.** *(Saxicola rubetra)* urzicar.
MĂRĂCÍNE s. **1.** *(BOT.)* spin, (înv.) rug. *(Mătură de ~i.)* **2.** *(BOT.)* ghimpe, spin, țeapă, țepușă, (reg.) șteap. *(S-a înțepat într-un ~ al măceșului.)* **3.** (la pl.) mărăciniș, spinărie, (reg.) mărăcinét, spinăríș, spinét, spiníș. *(S-a încurcat în ~.)*
mărăcíne s. v. MĂCEȘ. PĂDUCEL. PORUMBAR. PORUMBEL. SORB.
mărăcinét s. v. MĂRĂCINI. MĂRĂCINIȘ. SPINĂRIE.
mărăcíni s. pl. v. SCAI-ALBASTRU. SCAI-VÎNĂT.
MĂRĂCINÍȘ s. mărăcini (pl.), spinărie, (reg.) mărăcinét, spinăríș, spinét, spiníș. *(S-a încurcat în ~.)*
MĂRĂCINÓS adj. ghimpos, spinos, țepos, (pop.) înghimpát, (înv.) ciulinós, scăiós. *(Plante ~; teren ~.)*
mărădíc s. v. COBORÎTOR. DESCENDENT. ODRASLĂ. POSTERITATE. PROGENITURĂ. RĂMĂȘIȚĂ. REST. SCOBORÎTOR. URMAȘ. VIȚĂ. VLĂSTAR.
mărăduí vb. v. MOȘTENI.
mărăndău s. v. BASTARD. COPIL DIN FLORI.
MĂRĂRĂȘ s. *(BOT.)* **1.** mărărel. *(Foaie verde ~.)* **2.** *(Oenanthe aquatica)* (reg.) jóină, chimion-de-ápă, chimion-de-báltă, cucuțică-de bălți, mărariu-bălților, petrunjelul-broaștelor.
mărăraș-de-țîțiguri s. v. PĂDUCHERNIȚĂ.
MĂRĂRÉL s. *(BOT.)* mărăraș. *(Foaie verde ~.)*
mărăríță s. v. ROMANIȚĂ NEMIROSITOARE. ROMANIȚĂ PROASTĂ.
mărăsín s. v. COBE. PIAZĂ REA.
mărcătoáre s. v. SEMĂNĂTOARE.
mărcéț s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.
MĂRCÚȘ adj. bucălai. *(Oi ~.)*
mărdăgí vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.
măr-de-pămînt s. v. NAP-PORCESC. TOPINAMBUR.
MĂRÉȚ adj. **1.** grandios, impozant, impunător, maiestos, monumental, splendid, superb, (rar fig.) trufáș. *(Un palat ~.)* **2.** grandios, impunător, maiestos, (rar) augúst. *(Imagine ~.)* **3.** grandios, splendid, strălucitor, (înv.) vederós. *(Un spectacol ~.)* **4.** falnic, grandios, impozant, impresionant, impunător, maiestos, semeț, splendid, (livr.) magnífic, (pop.) míndru, (înv. și reg.) fălós, (fig.) trufáș. *(Vîrfurile ~ ale munților.)* **5.** grandios, maiestos, solemn, (înv.) solemnél. *(O noapte ~.)*
măréț adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.
MĂREȚÍE s. **1.** grandoare, monumentalitate, splendoare, *(~ unui palat.)* **2.** grandoare, solemnitate. *(Un peisaj plin de ~.)* **3.** grandoare, maiestate, semeție. *(~ piscurilor albe de ză-*

padă.) **4.** fast, lux, pompă, somptuozitate, splendoare, strălucire, (înv.) ighemonicón, pohfală, saltanát. *(~ de la Curte.)* **5.** splendoare, strălucire, (înv.) pohfală. *(~ alaiului domnesc.)* **6.** glorie, grandoare, mărire, slavă, splendoare, strălucire, (înv.) măríe, măríme. *(Trecutul plin de ~.)*

măreţíe s. v. AROGANŢĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEŢIE. TRUFIE. VANITATE.

MĂRFUŞOÁRĂ s. (rar) mărfulíţă.

mărfulíţă s. v. MĂRFUŞOARĂ.

mărgălúşă s. v. MĂRGELUŞĂ.

mărgălúţă s. v. MĂRGELUŞĂ.

mărgărít s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULLUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. LĂCRIMIOARĂ. MĂRGĂRITAR. MĂRGĂRITĂREL. PERLĂ. VACA-DOMNULUI. VÎSC.

MĂRGĂRITÁR s. **1.** perlă, (înv. şi pop.) mărgărít. **2.** *(BOT.; Convallaria majalis)* lăcrimioară, mărgăritărel, (pop.) mărgărít, (reg.) clopoţél, sufleţél. **3.** *(BOT.; Loranthus europaeus)* vîsc, (reg.) mărgărít.

mărgărítă s. v. BĂNUŢ. BOUL-DOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. CRIZANTEMĂ. DUMITRIŢĂ. MARGARETĂ. PĂRĂLUŢĂ. TUFĂNICĂ. VACA-DOMNULUI.

MĂRGĂRITĂRÁŞ s. mărgăritărel.

MĂRGĂRITĂRÉL s. **1.** mărgărităraş. **2.** *(BOT.; Convallaria majalis)* lăcrimioară, mărgăritar, (pop.) mărgărít, (reg.) clopoţél, sufleţél.

mărgăríţă s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULLUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

mărgeá s. v. CLOCOŢEL. RUTIŞOR.

MĂRGEÁN s. *(ZOOL.; Corallium rubrum)* coral. *(~ trăieşte în colonii.)*

MĂRGELÁT adj. buclat, creţ, inelat. *(Oaie cu lîna ~.)*

MĂRGELÚŞĂ s. **1.** mărgeluţă. **2.** *(BOT.; Lithospermum arvense)* (reg.) mărgălúşă, mărgălúţă.

mărgelúşă s. v. MEI-PĂSĂRESC.

MĂRGELÚŢĂ s. mărgeluşă.

mărgelúţă s. v. INEAŢĂ.

mărghílă s. v. BĂLTOACĂ. MLAŞTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

mărghilós adj. v. MLĂŞTINOS. MOCIRLOS. SMÎRCOS.

măr-ghimpós s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

MĂRGICA CÚCULUI s. (pop.) stupitul cúcului, (reg.) somnişór, (prin Munt., Olt. şi Bucov.) somn. *(Învelişul larvar numit ~.)*

mărgícă s. v. SIMINOC.

mărginár s. v. CARÎMB.

MĂRGINÁŞ adj., s. **1.** adj. învecinat, limitrof, vecin, (reg.) megieş, mejdáş, (înv.) megieşésc, megieşít. *(Pe teritoriul ~.)* **2.** adj. lăturalnic, limitrof, (reg.) mărginós. *(Pe un drum ~.)* **3.** s., adj. (înv. şi reg.) mărgineán. *(Locuitor, ţăran ~.)*

mărgineán adj. v. RIVERAN.

mărgineán s., adj. v. MĂRGINAŞ.

MĂRGINÍ vb. **1.** a circumscrie, a delimita, a demarca, a hotărnici, a limita, a marca, (înv.) a hotărî, a semna. *(A ~ un teren cu jaloane.)* **2.** a se învecina, (înv. şi reg.) a se hotărî, a se hotărnici, a se megieşi, (înv.) a se răzeşi, a se răzi, a se răzori, a se sinorisi, a se ţărmuri. *(La sud se ~ cu...)* **3.** a delimita, a limita, a străjui, a ţărmuri. *(Stîlpii de telegraf ~ şoseaua.)* **4.** a încadra. *(A ~ o suprafaţă din toate părţile.)* **5.** a chenărui, a împrejmui, a încadra, a înconjura, (fig.) a tivi. *(Soarele ~ cu lumină poiana.)* **6.** a se limita, a se mulţumi, a se reduce, a se restrînge, a se rezuma. *(S-a ~ la strictul necesar.)* **7.** a se limita, a se reduce, a se rezuma, a sta, (rar) a se încheia. *(Importanţa lucrării nu se ~ doar la...)* **8.** a limita, a restrînge, (fig.) a îngrădi. *(I-a ~ libertatea de acţiune.)*

mărgíni vb. v. DEFINI. DETERMINA. PRECIZA. STABILI.

MĂRGINÍRE s. **1.** circumscriere, delimitare, demarcare, demarcaţie, hotărnicire, limitare, marcare. *(~ unui teren.)* **2.** limitare, reducere, restrîngere, rezumare. *(~ cuiva la strictul necesar.)* **3.*** (fig.) îngustíme, obtuzitáte, opacitáte. *(~ judecăţii cuiva.)*

mărginíre s. v. LIMITĂ. RESTRICŢIE.

MĂRGINÍT adj. **1.** circumscris, delimitat, demarcat, limitat. *(Un teren ~; o suprafaţă ~.)* **2.** limitat, redus, restrîns. *(Într-un cadru ~.)* **3.** circumscris, delimitat, finit, limitat. *(Valori ~.)* **4.** limitat, redus, restrîns. *(Trebuinţe ~.)* **5.** limitat, unilateral. *(O interpretare ~.)* **6.*** (fig.) încuiát, îngúst, limitát, obtúz, opác, redús, (rar fig.) scurt. *(O minte ~.)*

mărginít adj. v. MESCHIN.

mărginós adj. v. LĂTURALNIC. LIMITROF. MĂRGINAŞ.

MĂRGINÚŢĂ s. (reg.) mărgioáră.

mărgioáră s. v. MĂRGINUŢĂ.

măr-gutúi s. v. GUTUI.

măr-gutúie s. v. GUTUIE.

mărháie s. v. VITĂ.

MĂRÍ vb. **1.** a creşte, a se dezvolta, a se înălţa, (înv. şi pop.) a odrăsli, (pop.) a se ridica, a sălta, a (se) zburătăci. *(Ce mult s-a ~ copilul!)* **2.** a creşte, a (se) extinde, a (se) lărgi, a (se) ridica, a spori, a (se) urca. *(Suprafeţele cultivate s-au ~ la...)* **3.** a (se) extinde, a (se) întinde, a (se) lărgi, a (se) lăţi. *(Şi-a ~ stăpînirea peste...)* **4.** a (se) dilata, a (se) lărgi. *(A ~ un conduct anatomic în timpul operaţiei.)* **5.** a (se) bulbuca, a (se) căsca, a (se) holba, a (se) umfla, a (se) zgîi, (pop. şi fam.) a (se) beli, a (se) bleojdi, (pop.) a (se) boboşa, a (se) bolboşa, (reg.) a (se) boldi, a (se) bolovăni, (Transilv.) a (se) zgăura, (Ban.) a (se) zgîmboia. *(De ce i s-au ~ ochii atît de mult?)* **6.** a creşte, a se ridica, a se umfla. *(Apele s-au ~ în matca lor.)* **7.** a multiplica, a spori, (livr.) a augmenta. *(A ~ de mai multe ori o cantitate.)* **8.** *(MAT.)* a înmulţi. *(A ~ de patru ori un număr.)* **9.** a creşte, a spori, (livr.) a (se) augmenta. *(Au ~ fondul de rulment.)* **10.** a rotunji, a spori. *(Şi-a ~ averea.)* **11.** a creşte, a se înmulţi, a se ridica, a spori, a se urca, (înv.) a prisosi, a se

mulți, a se umnoji. *(S-a ~ numărul participanților.)* **12.** a crește, a (se) majora, a (se) ridica, a (se) scumpi, a spori, a (se) sui, a (se) urca. *(Au ~ prețul; prețurile s-au ~.)* **13.** a (se) amplifica, a (se) intensifica, a (se) întări, a (se) potența. *(A ~ valoarea unei mărimi fizice.)* **14.** a crește, a se ridica, a se sui, a se urca. *(I s-a ~ temperatura.)* **15.** a (se) lungi, a (se) prelungi. *(Ziua s-a ~.)* **16.** a se accentua, a se amplifica, a crește, a se intensifica, a se întări, a se înteți, a spori. *(Viteza vîntului s-a ~.)* **17.** a crește, a (se) ridica, a spori. *(S-a ~ nivelul de trai.)* **18.** a (se) adînci, a (se) agrava, a (se) amplifica, a crește, a (se) intensifica, a spori, (fig.) a (se) ascuți. *(Disensiunile s-au ~.)* **19.** a cinsti, a cînta, a elogia, a glorifica, a lăuda, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să ~ pe eroii patriei.)* **20.** a binecuvînta, a glorifica, a lăuda, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, (rar) a ferici. *(Să ~ ziua de față.)*

mări vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

măria-pópii s. v. BOUL-DOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

MĂRICÉL adj. **1.** mărișor, (reg.) măricúț, mărúț. *(Un lucru mai ~.)* **2.** crescut, dezvoltat, mărișor, (fig.) răsărit, săltát. *(Fetițe mai ~.)*

măricúț adj. v. MĂRICEL. MĂRIȘOR.

MĂRÍE s. domnie, înălțime, maiestate, (înv.) măríme, mărire. *(~ sa nu vă poate primi.)*

mărie s. v. AROGANȚĂ. BOUL-DOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. CINSTE. CINSTIRE. DIMENSIUNE. ELOGIU. FALĂ. FORȚĂ. FUDULIE. GLORIE. GRANDOARE. INFATUARE. INTENSITATE. ÎNFUMURARE ÎNGÎMFARE. LAUDĂ. MĂREȚIE. MĂRIME. MĂRIRE. MĂSURĂ. MÎNDRIE. OMAGIU. ORGOLIU. PREAMĂRIRE. PREASLĂVIRE. PROPORȚIE. PROSLĂVIRE. PUTERE. SEMEȚIE. SLAVĂ. SLĂVIRE. SPLENDOARE. STRĂLUCIRE. TĂRIE. TRUFIE. VACA-DOMNULUI. VANITATE.

MĂRÍME s. **1.** dimensiune, măsură, proporție, (înv.) măríe, mărire, (fam.) calíbru. *(Are o ~ notabilă.)* **2.** întindere, suprafață. *(~ unui loc.)* **3.** cantitate, cîtime, (înv.) cătățíme. *(O anumită ~ măsurabilă.)* **4.** capacitate, volum. *(~ unui bidon.)* **5.** dimensiune, format. *(Carte de ~ mare.)* **6.** înălțime, statură, talie. *(De ~ potrivită.)* **7.** lungime. *(~ unui pod.)* **8.** măsură, talie. *(O fustă de ~ potrivită.)* **9.** măsură, număr. *(Ce ~ ai la pantofi?)* **10.** durată, întindere, lungime. *(~ unei zile de vară.)* **11.** *(ASTRON.) mărime stelară* = magnitudine.

mărime s. v. AROGANȚĂ. CULANȚĂ. DĂRNICIE. DOMNIE. FALĂ. FORȚĂ. FUDULIE. GENEROZITATE. GLORIE. GRANDOARE. INFATUARE. INTENSITATE. ÎNĂLȚIME. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MAIESTATE. MĂREȚIE. MĂRIE. MĂRINIMIE. MĂRIRE. MÎNDRIE. ORGOLIU. PUTERE. SEMEȚIE. SLAVĂ. SPLENDOARE. STRĂLUCIRE. TĂRIE. TRUFIE. VANITATE.

MĂRINIMÍE s. **1.** culanță, dărnicie, generozitate, (livr.) liberalitáte, munificéntă, (înv.) filotimíe, magnanimitáte, marinimozitáte, măríme, (fam.) galantoníe, (fig.) larghéțe. *(Un om de o rară ~.)* **2.** generozitate, noblețe. *(~ sufletului său.)* **3.** bunăvoință, îngăduință, înțelegere, milă, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) priință, (turcism înv.) musaadeá. *(Prin ~ lui...)*

mărinimíe s. v. BĂRBĂȚIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANȚĂ. DÎRZENIE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. NEÎNFRICARE. SEMEȚIE. TEMERITATE.

MĂRINIMÓS adj. **1.** culant, darnic, generos, (livr.) munificént, (rar) galánt, (înv.) dăruitór, filotím, magnaním, marinim, (fam.) galantón, (fig.) larg. *(Un om ~.)* **2.** ales, generos, nobil. *(Animat de sentimente ~.)* **3.** binevoitor, compătimitor, îngăduitor, înțelegător, milos, milostiv, (înv.) milosírd, priinciós, priitór. *(A fost ~ cu nevoile lor.)*

mărire s. v. AROGANȚĂ. DIMENSIUNE. DOMNIE. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNĂLȚIME. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MAIESTATE. MĂRIE. MĂRIME. MĂSURĂ. MÎNDRIE. ORGOLIU. PROPORȚIE. SEMEȚIE. TRUFIE. VANITATE.

MĂRÍRE s., interj. **1.** s. creștere, dezvoltare. *(Procesul de ~ a unei ființe.)* **2.** s. creștere, extindere, lărgire, sporire. *(~ suprafețelor cultivare.)* **3.** s. dilatare, lărgire. *(~ unui conduct anatomic.)* **4.** s. bulbucare, căscare, holbare, umflare, zgîire, zgîit, (pop. și fam.) belíre, bleojdíre, (pop.) boboșáre, boldíre. *(~ ochilor.)* **5.** s. creștere, ridicare, umflare. *(~ apelor în matca lor.)* **6.** s. multiplicare, sporire, (livr.) augmentáre. *(~ unei cantități de cîteva ori.)* **7.** s. *(MAT.)* înmulțire. *(~ unui număr de zece ori.)* **8.** s. creștere, sporire, (livr.) augmentáre, *(~ fondului de rulment.)* **9.** s. rotunjire, sporire. *(~ averii cuiva.)* **10.** s. creștere, înmultire, sporire. *(~ numărului de participanți la...)* **11.** s. creștere, majorare, ridicare, scumpire, sporire, suire, urcare. *(~ prețurilor.)* **12.** s. amplificare, intensificare, întărire, potențare. *(~ unei mărimi fizice.)* **13.** s. creștere, ridicare, suire, urcare. *(~ temperaturii cuiva.)* **14.** s. creștere, intensificare, întărire, înteițire, sporire. *(~ vitezei vîntului.)* **15.** s. creștere, ridicare, sporire. *(~ nivelului de trai.)* **16.** s. amplificare, creștere, dezvoltare, extensiune, extindere, lărgire. *(~ schimburilor comerciale.)* **17.** s. elogiere, glorificare, lăudare, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (rar) apoteóză, exaltáre, (înv.) prealăudáre, preaslăvíe, sărbătoríre. *(~ unui erou.)* **18.** s. cinste, cinstire, elogiu, glorie, laudă, omagiu, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. **19.** s. glorie, grandoare, măreție, slavă, splen-

doare, strălucire, (înv.) măríe, măríme. *(Trecutul plin de ~.)* **20.** s. binecuvîntare, glorificare, laudă, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire. *(~ vremurilor noastre.)* **21.** interj. osana !, slavă ! *(~ ție, Doamne!)*

MĂRIȘÓR adj. **1.** măricel, (reg.) măricúț, mărúț. *(Un obiect mai ~.)* **2.** crescut, dezvoltat, măricel, (fig.) răsărít, săltát. *(Un copil mai ~.)*

MĂRÍT adj. **1.** crescut, extins, lărgit, sporit. *(Suprafețe cultivate continuu ~.)* **2.** dilatat, lărgit. *(Un conduct anatomic ~.)* **3.** bulbucat, căscat, holbat, mare, umflat, zgîit, (rar) bălăbănós, (pop. și fam.) belít, bleojdít, (pop.) boboșát, bolboșát, boldít, (reg.) măciuliát. *(Cu ochii ~.)* **4.** crescut, ridicat, sporit. *(Cantități ~ de mărfuri.)* **5.** rotunjit, sporit. *(Avere ~.)* **6.** crescut, majorat, ridicat, sporit, urcat. *(Prețuri ~.)* **7.** amplificat, crescut, intensificat, întărít, potențat, sporit. *(O valoare fizică mult ~.)* **8.** binecuvîntat, glorificat, lăudat, preamărit, preaslăvit, proslăvit, slăvit. *(~ zi a Unirii!)* **9.** glorios, (înv. și pop.) slávít. *(~ domn al Moldovei.)* **10.** înălțat, preamărit, preaslăvit, slăvit, (în unele țări) serenísim. *(~te doge!)* **11.** lăudat, preaînălțat, prealuminat, preamărit, preaslăvit, proslăvit, slăvit, venerat, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~te Doamne!)*

mărít adj. v. ALES. ARISTOCRAT. ARISTOCRATIC. BUN. CELEBRU. DISTINS. FAIMOS. ILUSTRU. ÎNALT. MARE. NOBIL. RENUMÍT. REPUTAT. VESTIT.

mărít s. v. BĂRBAT. CĂSĂTORIE. GINERE. MĂRITAT. MĂRITIȘ. MÍRE. SOȚ.

MĂRITÁ vb. a (se) căsători. *(Ea s-a ~ de tînără.)*

măritáre s. v. CĂSĂTORIE. MĂRITAT. MĂRITIȘ.

MĂRITÁT adj. căsătorit. *(Femeie ~.)*

MĂRITÁT s. căsătorie, măritiș, (rar) măritáre, (pop.) mărít. *(~ unei femei.)*

MĂRITĂ-MĂ-MÁMĂ s. *(BOT.; Rudbeckia laciniata)* (reg.) rují-gálbene (pl.).

MĂRITIȘ s. căsătorie, măritat, (rar) măritáre, (pop.) mărít. *(~ unei femei.)*

măriúță s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. NEVĂSTUICĂ. VACA-DOMNULUI. ZVÎRLUGĂ.

MĂRMURÁR s. (rar) marmurist.

mărmurí vb. v. ÎMPIETRI. ÎNCREMENI. ÎNLEMNI. ÎNMĂRMURI. ÎNȚEPENI. PARALIZA. PETRIFICA.

mărmurire s. v. ÎMPIETRIRE. ÎNCREMENIRE. ÎNLEMNIRE. ÎNMĂRMURIRE. ÎNȚEPENIRE. PETRIFICARE.

mărmurít adj. v. ÎMPIETRIT. ÎNCREMENIT. ÎNLEMNIT. ÎNMĂRMURIT. ÎNȚEPENIT. NECLINTIT. NEMIȘCAT. ȚEAPĂN. ȚINTUIT.

mărós adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

MĂRȘĂLUÍ vb. *(MIL.)* a mărșui, (reg.) a marșirui, a mărșuli. *(Trupele ~.)*

MĂRȘĂLUÍRE s. *(MIL.)* mărșuire. *(~ trupelor.)*

MĂRȘUÍ vb. *(MIL.)* a mărșălui, (reg.) a marșirui, a mărșuli. *(Trupele ~.)*

MĂRȘUÍRE s. *(MIL.)* mărșăluire. *(~ trupelor.)*

mărșulí vb. v. MĂRȘĂLUI. MĂRȘUI.

mărtáș s. v. SOS.

mărturí vb. v. ADEVERI. AFIRMA. ARĂTA. ATESTA. CERTIFICA. CONFIRMA. DECLARA. DEMONSTRA. DOVEDI. ÎNTĂRI. MĂRTURISI. PROBA. RELATA. SPRIJINI. SPUNE. STABILI. SUSȚINE. ZICE.

MĂRTURÍE s. **1.** *(JUR.)* declarație, depoziție, mărturisire, (rar) confesiúne, (înv.) mărturisánie, tacrír. *(~ unui martor în instanță.)* **2.** *(JUR.)* dovadă, probațiune, probă. *(O ~ adusă în sprijinul împricinatului.)* **3.** adeverință, dovadă, (înv.) paténtă, răváș, siguránță, sinét, testimóniu, teșchereá, zapíscă, (rusism înv.) rostíscă. *(~ din care rezultă calitatea sa.)* **4.** dovadă, indicație, indiciu, pildă, probă, semn, (livr.) testimóniu, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) răspúns. *(Există numeroase ~ în sprijinul...)* **5.** atestare, dovadă, probă. *(Iată o ~ elocventă pentru cele arătate.)*

mărturíe s. v. CUNOȘTINȚĂ. INFORMAȚIE. ÎNVĂȚĂTURĂ. MARTIR. MARTIRAJ. MARTIRIU. MARTOR. MUCENIC. MUCENICIE. NORMĂ. PRECEPT. PRINCIPIU. REGULĂ. SUPLICIU. ȘTIRE. VESTE.

mărturisánie s. v. DECLARAȚIE. DEPOZIȚIE. MĂRTURIE. MĂRTURISIRE.

MĂRTURISÍ vb. **1.** a afirma, a declara, a relata, a spune, a zice, (pop.) a cuvînta, (înv.) a mărturi. *(A ~ următoarele...)* **2.** a declara, a recunoaște. *(Și-a ~ crima.)* **3.** a declara, a destăinui, a dezvălui, a divulga, a împărtăși, a încredința, a revela, a spovedi, a spune, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(I-a ~ dragoslea ce-i purta.)* **4.** a se confesa, a se destăinui, a se spovedi, (livr.) a se confia, (înv. și pop.) a se dezveli. *(S-a ~ cuiva.)* **5.** *(BIS.)* a (se) spovedi, (înv. și reg.) a (se) griji, (înv.) a (se) duhovnici. *(S-a ~ preotului.)* **6.** a adeveri, a arăta, a atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a proba, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **7.** a accepta, a admite, a recunoaște. *(Pînă la urmă a ~ că așa este.)*

mărturisí vb. v. PREDICA. PROPAGA. PROPOVĂDUI. RĂSPÎNDI.

MĂRTURISÍRE s. **1.** afirmație, cuvînt, declarație, relatare, spusă, vorbă, zisă, (livr.) aserțiúne, propozíție, (astăzi rar) parólă, (înv.) voroávă, (fig.) gură. *(Nu te lua după ~ lui.)* **2.** *(JUR.)* declarație, depoziție, mărturie, (rar) confesiúne, (înv.) mărturisánie, tacrír. *(~ unui martor în instanță.)* **3.** recunoaștere.

(~ unei greşeli.) **4.** destăinuire, dezvăluire, divulgare, împărtăşire, încredinţare, revelare, spovedire. *(~ unui mare secret.)* **5.** declaraţie, destăinuire. *(~ de dragoste.)* **6.** confesiune, confidenţă, destăinuire, dezvăluire, spovedanie, (rar) sinceităţi (pl.). *(I-a făcut unele ~.)* **7.** *(BIS.)* spovedanie, spovedire, (înv. şi pop.) spovădă, (înv. şi reg.) spovedeală, (înv.) mărturisitură. *(~ făcută preotului.)*

mărturisire s. v. PREDICARE. PROPAGARE. PROPOVĂDUIRE. RĂSPÎNDIRE.

mărturisiri s. pl. v. STRIGĂRI. VESTIRI.

MĂRTURISÍT adj. declarat, deschis, făţiş, recunoscut, vădit, (livr.) manifést. *(Duşman ~ al războiului.)*

mărturisitór adj. v. DOVEDITOR. JUSTIFICATIV. PROBATOR.

mărturisitór s. v. CONFESOR. DUHOVNIC. MARTIR. MARTOR. MUCENIC. PREDICATOR. PROPAGATOR. PROPOVĂDUITOR.

mărturisitúră s. v. MĂRTURISIRE. PREDICARE. PROPAGARE. PROPOVĂDUIRE. RĂSPÎNDIRE. SPOVEDANIE. SPOVEDIRE.

mărţăí vb. v. MĂCĂI.

mărţărúş s. v. MĂRŢIŞOR.

mărţigúş s. v. MĂRŢIŞOR.

MĂRŢIŞÓR s. (pop.) marţ, (reg.) mărţărúş, mărţigúş. *(Poartă ~ la butonieră.)*

mărţişór s. v. AMENT. MARTIE.

mărţînă s. v. CABALINĂ. CAL. GLOABĂ. IAPĂ. MÎRŢOAGĂ.

mărţinioáră s. v. MÎNZĂ.

mărul-cúcului s. v. IARBĂ-DE-LINGOARE.

MĂRUL-LUI-ADÁM s. *(ANAT.)* (pop.) nodul gîtului.

mărul-lúpului s. v. CURCUBEŢEA. CURCUBEŢICĂ. DALAC. OMAG. REMF.

mărul-póreului s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

mărún s.v. VETRICE.

mărúncă s. v. PARPIAN. VETRICE.

MĂRÚNT adj., s. **1.** adj. mic. *(Vietăţi ~.)* **2.** adj. fin. *(Nisip ~; sare ~.)* **3.** adj. mic, scund, scurt, (rar) scundác. *(Un om ~ de statură.)* **4.** adj. jos, mic, scund, (reg.) pitulát. *(Casă ~.)* **5.** adj. inferior, mic. *(Funcţionar ~.)* **6.** adj. neimportant, neînsemnat, (livr.) insignifiánt, obscúr, (fig.) prizărít. *(O notă ~ în ziar.)* **7.** adj. banal, meschin, neînsemnat. *(Interese ~.)* **8.** adj. mic, neînsemnat. *(Cheltuieli ~.)* **9.** adj. derizoriu, neînsemnat. *(O valoare ~.)* **10.** s. mărunţiş, (înv. şi reg.) paralíc, (arg.) măruntáie (pl.). *(Ai ceva ~ la tine?)*

MĂRUNTÁIE s. pl. **1.** *(ANAT.)* (pop.) mărunţíş, vîntre, (reg.) mărunţéle (pl.). *(~ porcului.)* **2.** adînc, adîncime, afund, fund, profunzime, străfund, (reg.) afundíş, afunzíme, (fig.) báiere (pl.), (înv. fig.) máţe (pl.). *(În ~ pămîntului.)*

măruntáie s. pl. v. MĂRUNT. MĂRUNŢIŞ.

mărunţéle s. pl. v. MĂRUNTAIE.

mărunţelí vb. v. MĂRUNŢI.

MĂRUNŢÉLUL s. art. *(COR.)* învîrtitul (art.), (reg.) rusásca (art.). *(~ este un dans popular cu învîrtituri.)*

MĂRUNŢÍ vb. **1.** a fărîmiţa, a sfărîma, (rar) a amănunţi, (Ban. şi prin Transilv.) a mleci. *(A ~ un aliment în gură.)* **2.** a pisa, a sfărîma, a zdrobi, (înv. şi pop.) a smicura, a zdrumica, (reg.) a pisălogi, a pisăza, (fam.) a pisăgi. *(A ~ sare.)* **3.** a toca, (reg.) a tocăni, (Mold.) a hăcui. *(A ~ furaje, ceapă.)* **4.** (reg.) a mărunţeli, a mărunţişa. *(Taie mărunt sau ~.)* **5.** a pasa, a zdrobi. *(A ~ legume, fructe.)*

MĂRUNŢÍRE s. **1.** sfărîmare. *(~ a unui material solid.)* **2.** pisare, pisat, sfărîmare, zdrobire. *(~ sării.)* **3.** mărunţit, tocare, tocat. *(~ cepei.)*

MĂRUNŢÍŞ s. **1.** *(IHT.)* albitură, baboiaş, caracudă, plevuşcă, (rar) plevúică, (reg.) chisoágă, pléviţă. *(Peştele foarte mărunt se numeşte generic ~.)* **2.** mărunt, (înv. şi reg.) paralíc, (arg.) măruntáie (pl.). *(Ai ceva ~ la tine?)* **3.** bagatelă, chiţibuş, fleac, nimic, prostie, (înv.) blagomanie, (fam.) moît. *(Nu te lega de ~uri!)*

mărunţíş s. v. MĂRUNTAIE.

mărunţişa vb. v. MĂRUNŢI.

MĂRUNŢÍT adj. **1.** sfărîmat. *(Un material solid ~.)* **2.** pisat, sfărîmat, zdrobit, (reg.) pisăzát, (fam.) pisăgít. *(Sare ~.)* **3.** tocat. *(Ceapă ~.)*

MĂRUNŢÍT s. mărunţire, tocare, tocat. *(~ cepei.)*

mărunţúş s. v. PĂDURICE.

mărúţ adj. v. MĂRICEL. MĂRIŞOR.

măsái s. v. FAŢĂ DE MASĂ. PROSOP. ŞERVET. ŞTERGAR.

măsár s. v. FAŢĂ DE MASĂ. TÎMPLAR.

măsárnică s. v. FAŢĂ DE MASĂ.

măsălár s. v. AUGUST.

măsăláre s. v. MĂSELARIŢĂ.

măsălárniţă s. v. MĂSELARIŢĂ.

măsălniţă s. v. MĂSELARIŢĂ.

măsălui vb. v. MÎNEA. TRAGE.

măsăríţă s. v. FAŢĂ DE MASĂ.

măscărá s. v. IMORALITATE. IMPUDOARE. INDECENŢĂ. NECUVIINŢĂ. NERUŞINARE. OBSCENITATE. PORNOGRAFIE. SCABROZITATE. TRIVIALITATE. VULGARITATE.

măscărăci s. v. BUFON. MĂSCĂRICI. PAIAŢĂ.

măscărét s. v. BUFON. MĂSCĂRICI. PAIAŢĂ.

măscărí vb. v. BATJOCORI. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. DRĂCUI. ÎNJURA. MASCA. OCĂRÎ. PONEGRI. RIDICULIZA. ZEFLEMISI.

MĂSCĂRÍCI s. **1.** clovn, paiaţă, saltimbanc. *(~ la circ.)* **2.** bufon, paiaţă, (rar) nebún, (înv.) cabáz, caraghióz, mascará, mascaragíu, măscărăci, măscărét, soitár, (franţuzism înv.) baladín, (înv., în Mold.) ghidúş. *(~ la curtea unui suveran medieval.)*

măscăriciúne s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GIUMBUŞLUC. IMORALITATE. IMPUDOARE. INDECENŢĂ. NECUVIINŢĂ. NERUŞINARE. OBSCENITATE. PORNOGRA-

FIE. SCABROZITATE. TRIVIALITATE. VULGARITATE.

măscărie s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GIUMBUȘLUC. IMORALITATE. IMPUDOARE. INDECENȚĂ. NECUVIINȚĂ. NERUȘINARE. OBSCENITATE. PORNOGRAFIE. SCABROZITATE. TRIVIALITATE. VULGARITATE.

măscuít adj. v. MASCAT.

măscuroáică s. v. PURCEA. SCROAFĂ.

măscuroáie s. v. PURCEA. SCROAFĂ.

MĂSEÁ s. **1.** *(ANAT.)* molar. **2.** *(TEHN.)* (reg.) bot, boț, buréte, ceáfă, cioc, clenci, creástă, crestúș, gît, nod, úmăr, uréche. *(~ la leuca carului.)* **3.** *(TEHN.)* (reg.) ciocîltéu, ciocîrlíe, cocóș, cui, pópă. *(~ la plug.)* **4.** *(TEHN.)* colț, dinte. *(~ la grapă.)* **5.** *(TEHN.)* (reg.) bonțóc, cățél, coádă, mănúșă, mînă. *(~ la coasă.)* **6.** *(TEHN.)* (reg.) șiștoáre. *(~ la joagăr.)* **7.** *(TEHN.)* pană. *(~ la grindeiul de la piuă.)* **8.** *(BOT.) măseaua-ciutei (Erythronium dens canis)* = (reg.) cocoréi (pl.), cocoșéi (pl.), ghicitóri (pl.), turcaréte.

măselár s. v. CIUMĂFAIE. LAUR. MĂSELARIȚĂ. SUNĂTOARE.

MĂSELÁRIȚĂ s. *(BOT.; Hyoscyamus niger)* (reg.) măsăláre, măsălárniță, măsălniță, măselár, nebunáriță, nebunăríță, sunătoáre.

măselăríță s. v. ROSTOPASCĂ.

măslág s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

MĂSLÍNĂ s. *(BOT.)* (înv. și reg.) olívă.

MĂSLINÉT s. (rar) măsliníș.

măsliníș s. v. MĂSLINET.

măslin-sălbătíc s. v. RĂCHIȚICĂ.

MĂSLUÍ vb. a falsifica. *(A ~ alegerile.)*

MĂSLUIÁLĂ s. falsificare, măsluire, măsluit. *(~ alegerilor.)*

MĂSLUÍRE s. falsificare, măsluială, măsluit. *(~ alegerilor.)*

MĂSLUÍT adj. **1.** (pop.) prefăcút, (înv.) balamút. *(Cărți de joc ~.)* **2.** falsificat. *(Alegeri ~.)*

MĂSLUÍT s. falsificare, măsluială, măsluire. *(~ alegerilor.)*

MĂSLUITÓR s. falsificator, plăsmuitor, (înv.) falsár, (fam. și peior.) plastográf. *(Condamnat ca ~.)*

măsoáie s. v. FAȚĂ DE MASĂ.

măsóriște s. v. MĂSURARE. MĂSURAT. MĂSURĂTOARE.

MĂSURÁ vb. **1.** a calcula, a determina, a fixa, a stabili. *(A ~ valoarea unei mărimi fizice.)* **2.** a aprecia, a calcula, a estima, a evalua, a prețui, a socoti, (livr.) a priza, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a prețălui, a sămălui. *(A ~ valoarea unui obiect.)* **3.** a analiza, a cerceta, a examina, a observa, a scruta, a studia, a urmări, (pop.) a iscodi, (înv. și reg.) a oglindi, (înv.) a cerca, a ispiti. *(Îl ~ cu atenție.)* **4.** a parcurge, a străbate. *(~ camera de la un capăt la celălalt.)* **5.** a se încerca, a se înfrunta, a se întrece, a se pune, (pop.) a se prínde. *(Cine se ~ cu mine, la trîntă?)* **6.** a se bate, a se întrece, a se lupta. *(Hai să ne ~ în luptă dreaptă.)* **7.** a se compara, a se pune. *(Nu mă ~ eu cu tine!)*

măsurá vb. v. CHIBZUI. CÎNTĂRI.

MĂSURÁBIL adj. (înv.) mensurábil. *(Un parametru ~.)*

măsurár s. v. METRU.

MĂSURÁRE s. **1.** măsurat, măsurătoare, (înv. și pop.) măsúră, (înv. și reg.) măsóriște, măsuríș, (înv.) măsurătúră. *(~ ariei unui loc.)* **2.** calculare, determinare, fixare, stabilire. *(~ valorii unor parametri.)* **3.** apreciere, calcul, calculare, estimare, estimație, evaluare, prețuire, socotire, (reg.) prețuiálă, (înv.) prețăluíre. *(~ valorii unui obiect.)*

măsuráre s. v. CÎNTĂRIRE.

MĂSURÁT adj. **1.** limitat. *(Timpul lui e ~.)* **2.** calculat, chibzuit, cumpănit, cumpătat, echilibrat, înfrînat, moderat, ponderat, socotit, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Un om ~; o viață ~.)* **3.** domol, încet, lent, lin, liniștit, potolit, tacticos, temperat, (pop.) molcomít. *(Mers ~.)* **4.** cumpănit, tacticos. *(Cu gesturi ~.)*

măsurát adj. v. REȚINUT. REZERVAT.

MĂSURÁT s. măsurare, măsurătoare, (înv. și pop.) măsúră, (înv. și reg.) măsóriște, măsuríș, (înv.) măsurătúră. *(~ ariei unui loc.)*

MĂSÚRĂ s. **1.** dimensiune, mărime, proporție, (înv.) mărie, mărire, (fam.) calíbru. *(Are o ~ foarte mare.)* **2.** mărime, număr. *(Ce ~ ai la pantofi?)* **3.** mărime, talie. *(O fustă de ~ potrivită.)* **4.** cadență, ritm, ritmică, tact, (înv.) timp. *(~ a unei melodii.)* **5.** margine. *(Orice lucru are o ~!)* **6.** chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderație, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpăníre. *(A procedat cu multă ~.)*

măsúră s. v. BANIȚĂ. DUBLU-DECALITRU. MĂSURARE. MĂSURAT. MĂSURĂTOARE. NIVEL. RECRUTARE. REȚINERE. REZERVĂ.

măsură împrejúr s. v. CIRCUMFERINȚĂ. PERIMETRU.

MĂSURĂTOÁRE s. măsurare, măsurat, (înv. și pop.) măsúră, (înv. și reg.) măsóriște, măsuríș, (înv.) măsurătúră. *(~ ariei unui loc.)*

măsurătór s. v. REPEDE.

măsurătúră s. v. MĂSURARE. MĂSURAT. MĂSURĂTOARE.

măsuríș s. v. MĂSURARE. MĂSURAT. MĂSURĂTOARE.

MĂSÚȚĂ s. **1.** mescioară, (reg.) mesișoáră. **2.** *măsuță de noapte* = noptieră.

MĂȘCÁT adj. bombat, mare, plin, (reg.) măzărát. *(Un bob de grîu ~.)*

MĂTÁNIE s. compliment, închinăciune, plecăciune, ploconeală, reverență, temenea, (reg.) plocón, (înv.) plecáre, (turcism înv.) talím, (fam. rar) selamlíc. *(I-a făcut o ~ adîncă.)*

MĂTÁSE s. *(BOT.)* **1.** (pop.) mustáță, (Transilv. și Ban.) păr. *(~ a porumbului.)* **2.** *mătasea-broaștei (Cladophora, Spirogyra* etc.) = (reg.) mătreáță, ața-ápei, lîna-broaștei, mătase-de-ápă, rîia-broaștei, rîie-broșteáscă, rîie-de-ápă, straiul-broáștei, (Bucov.) jabrina-broaștei.

mătase-de-ápă s. v. MĂTASEA-BROAȘTEI.

mătăcăní vb. v. CLĂTINA. ÎMPLETICI. ȘOVĂI.

MĂTĂCÍNĂ s. *(BOT.; Dracocephalum moldavica)* (rar) melísă, (reg.) róiniță, bosioc-demúnte, busuiocul-stúpului.

mătăcínă s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

mătăhăí vb. v. AGITA. CLĂTINA. FÎLFÎI. FLUTURA. ÎMPLETICI. ȘOVĂI.

mătăhălí vb. v. CLĂTINA. ÎMPLETICI. ȘOVĂI.

MĂTĂHĂLÓS adj. voluminos, (reg.) măhălós, nătăvălós. *(O persoană ~.)*

mătălăí vb. v. AGITA. CLĂTINA. FÎLFÎI. FLUTURA. ÎMPLETICI. ȘOVĂI.

mătălí vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

MĂTĂLÍCĂ pron. (reg.) tălícă.

mătănăí vb. v. CLĂTINA. ÎMPLETICI. ȘOVĂI.

mătărîngă s. v. JURUBIȚĂ. MEMBRU. PENIS. PÎRGHIE. SCUL.

MĂTĂSÁR s. *(ORNIT.; Bombycilla garrulus garrulus)* (Transilv.) pasărea-frígului, (Mold.) pasăre-de-mătáse.

MĂTĂSÍCĂ s. *(TEXT.)* (reg.) mătăsúcă.

MĂTĂSÓS adj. catifelat, moale, neted. *(Obraz ~; piele ~.)*

mătăsúcă s. v. MĂTĂSICĂ.

MĂTĂÚZ s. *(BIS.)* pămătuf, sfeștoc. *(~ pentru aghesmuit.)*

mătăúz s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

mătcál s. v. ȘIR. ȘIRAG.

*MĂTCĂLĂU s. (reg.) înfărtățíe, înfîrtățít, însorțít, însurățíe, paștele-míc. *(~ este o sărbătoare populară.)*

mătcúță s. v. SURATĂ.

mătorí vb. v. ÎMBĂTRÎNI. TRECE. VEȘTEJI.

mătoríe s. v. BĂTRÎNEȚE.

mătrăcălă s. v. SNOP.

MĂTRĂGÚNĂ s. *(BOT.; Atropa belladona)* beladonă, (reg.) împărătească, țilidónie, cireașa-lúpului, doamna-códrului, doamnă-máre, floarea-códrului, iarba-códrului.

mătrăși vb. v. ALUNGA. ARUNCA. ASASINA. ASCUNDE. AZVÎRLI. CĂRA. CHELTUI. CONCEDIA. DEPĂRTA. DOSI. FUGI. GONI. IROSI. IZGONI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNDEPĂRTA. MISTUI. OMORÎ. PRĂPĂDI. RISIPI. SCOATE. SUPRIMA. UCIDE. ZVÎRLI.

mătreața-brádului s. v. MĂTREAȚĂ-DE-ARBORI.

MĂTREÁȚĂ s. **1.** *(MED.)* pitiriazis, (reg.) tărîțár, tărîță. **2.** *(BOT.) mătreață-de-arbori (Usnea)* = (reg.) mătreața-brádului, pletele-muierii.

mătreáță s. v. MĂTASEA-BROAȘTEI.

mătreață-de-árbori s. v. PLETELE-MUIERII.

mătríce s. v. COLICĂ. CRAMPĂ. GRANAT. MITRĂ. MUȘEȚEL. PARACHERNIȚĂ. REUMATISM. SPASM. SPILCUȚĂ. UTER. VENTRILICĂ.

mătriceá s. v. GRANAT. MUȘEȚEL. SPILCUȚĂ.

mătrițĂ s. v. GRANAT. SPILCUȚĂ.

mătură vb. v. ALUNGA. ARUNCA. AZVÎRLI. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA.

mătura-Maicii-Précesta s. v. NĂFURICĂ.

MĂTURÁRE s. măturat, măturătură. *(~ curții.)*

MĂTURÁT s. măturare, măturătură. *(~ școlii.)*

MĂTURĂ s. **1.** *(BOT.; Sorghum vulgare)* (pop.) mălai-tătărésc, mei-tătărésc, (reg.) bălúr, flocoásă, tătár, tătárcă. **2.** *(BOT.; Kochia scoparia)* măturică. **3.** *mături-de-vrăjitoare* = (pop.) patul-vîntului. *(~ este numele unei boli a arborilor.)*

mătură s. v. BIDINEA.

mătură-róșie s. v. BRÎNCĂ.

MĂTURĂTÚRĂ s. măturare, măturat. *(~ curții.)*

mătură-turceáscă s. v. NĂFURICĂ.

MĂTUREÁ s. măturică, măturice, măturițĂ, (rar) măturíșcă. *(~ de haine.)*

MĂTURÍCĂ s. **1.** măturea, măturice, măturițĂ, (rar) măturíșcă. *(O ~ de haine.)* **2.** *(BOT.; Kochia scoparia)* măturică.

măturícă s. v. IMORTELĂ. PLEVAIȚĂ.

MĂTURÍCE s. măturea, măturică, măturițĂ, (rar) măturíșcă.

măturíșcă s. v. MĂTUREA. MĂTURICĂ. MĂTURICE. MĂTURIȚĂ. NĂFURICĂ.

MĂTURÍȚĂ s. măturea, măturică, măturice, (rar) măturíșcă.

măturițĂ s. v. NĂFURICĂ. SPORIȘ. VERBINĂ.

MĂTURÓI s. tîrn, (reg.) felezéu, leásă, tirș. *(Un ~ pentru măturatul străzilor.)*

MĂTÚȘĂ s. **1.** tanti, (pop. și fam.) túșă, (pop.) țáță, (reg.) bábă, tătăíșă, (Olt.) múică, (Ban.) téică, (prin Ban. și Transilv.) tétă, (Ban.) úină, (înv.) léle. *(~ Stana, sora mamei.)* **2.** lele, leliță, țață, (pop.) tătăíșă, (reg.) dádă, dáică, léică, nánă, (Olt.) țáică, (Ban.) úină. *(~ Maria, vecina noastră.)*

mătúșă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE.

MĂTUȘÍCĂ s. (pop. și fam.) tușícă, (pop.) țățícă. *(Draga mea ~.)*

mătușói s. v. UNCHI.

mățigúș s. v. MĂȚIȘOR.

MĂȚIȘÓR s. *(ANAT.)* (reg.) mățigúș.

măzăcíe s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

măzărár s. v. GĂRGĂRIȚĂ.

măzărát adj. v. BOMBAT. MARE. MĂȘCAT. PLIN.

măzărátă s. v. INDRUȘAIM. SÎNGELE-VOINICULUI.

măzăreán s. v. INDRUȘAIM. SÎNGELE-VOINICULUI.

măzărică s. v. BORCEAG. INDRUȘAIM. MĂZĂRICHE. OREȘNIȚĂ. SÎNGELE-VOINICULUI.

măzăríce s. v. BORCEAG. MĂZĂRICHE.

MĂZĂRÍCHE s. **1.** *(BOT.)* **1.** *(Vicia sativa)* borceag, (reg.) măzărícă, măzărúică, (prin Transilv.) măzăríce. **2.** *(Vicia silvatica)* borceag, (reg.) măzărícă. **3.** *(Vicia lathyroides)* (reg.) bobușór. **II.** *(MET.)* (rar) măzărícă, (reg.) țîrțîră. *(Bate, cade ~.)*

măzăríche s. v. BOB-DE-ȚARINĂ. CISTICERCOZĂ. INDRUȘAIM. LINTEA-PRATULUI. NĂUT. SÎNGELE-VOINICULUI. TRICHINOZĂ.

măzărichea-cúcului s. v. MĂLURICI. ORĂSTICĂ.

măzăriche-neágră s. v. ORĂSTICĂ.

măzăróI s. v. INDRUȘAIM. SÎNGELE-VOINICULUI.

măzărúică s. v. BORCEAG. INDRUȘAIM. MĂZĂRICHE. SÎNGELE-VOINICULUI.

măzgá vb. v. COJI. DESCOJI. JUPUI.

măzgál s. v. CRENEL.

MEÁNDRU s. cot, cotitură, sinuozitate, șerpuitură, (reg.) taólă. *(~ al unei ape.)*

meáser adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

MECÁNIC s., adj., adv. **1.** s. mașinist, (înv.) mecanicián. *(~ pe o locomotivă.)* **2.** adj. mecanizat, (rar) mașinizát, sistematic. *(Mori ~.)* **3.** adj. fizic. *(Acțiunea ~ a vîntului.)* **4.** adj. automat, automatic, inconștient, instinctiv, mașinal, reflex. *(Gest, act ~.)* **5.** adv. automat, automatic, inconștient, mașinal, mașinalicește, reflex, (înv.) mecanicéște. *(Merge, reacționează ~.)* **6.** adj. papagalicesc. *(Reproducere, asimilare ~.)* **7.** adv. automat, mașinal, papagalicește. *(Repetă ~ ceea ce aude.)*

MECÁNICĂ s. **1.** mecanotehnică. **2.** *(FIZ.) mecanică cuantică* = mecanică ondulatorie; *mecanică ondulatorie* = mecanică cuantică.

mecánică s. v. MAȘINĂRIE. MECANISM.

mecanicéSc adj. v. FIZIC. MANUAL.

mecanicéște adv. v. AUTOMAT. AUTOMATIC. INCONȘTIENT. MAȘINAL. MAȘINALICEȘTE. MECANIC. REFLEX.

mecanicián s. v. MAȘINIST. MECANIC.

MECANÍSM s. *(TEHN.)* **1.** mașinărie, (rar) mașină, (înv.) mecánică, mihanîe. *(Un ~ care funcționează perfect.)* **2.** dispozitiv, (înv. și reg.) meșteșúg. *(Un ~ într-un ansamblu tehnic.)*

MECANIZÁ vb. (rar) a mașiniza.

MECANIZÁT adj. mecanic, (rar) mașinizát, sistematic. *(Mori ~.)*

MECANOTÉHNICĂ s. mecanică.

MECĂCÁI vb. (reg.) a mechereza, a mecheri. *(Caprele ~.)*

MECĂCÁIRE s. mecăcăit. *(~ caprelor.)*

MECĂCÁÎT s. mecăcăire. *(~ de capre.)*

MECÉNA s. invar. (rar) mecenát. *(Un ~ al artiștilor.)*

mecenát s. v. MECENA.

mecét s. v. GEAMIE. MOSCHEE.

mecherezá vb. v. MECĂCĂI.

mecherí vb. v. MECĂCĂI.

MECI s. *(SPORT)* dispută, întîlnire, întrecere, joc, partidă. *(~ a durat doar trei minute.)*

meci s. v. FEȘTILĂ. FITIL. OPAIȚ.

mecí vb. v. ATINGE. BATE. LOVI. STRIVI. ZDROBI.

mecít adj. v. BĂTUT. LOVIT. STRIVIT. ZDROBIT.

meciúc s. v. PENSULĂ.

mécler s. v. GEAMBAȘ. INTERMEDIAR. MIJLOCITOR. MISIT. SAMSAR.

mecóniu s. v. OPIU.

medaliá vb. v. DECORA.

medaliát adj. v. DECORAT.

MEDÁLIE s. (depr.) tinichea. *(A primit o ~.)*

medálie s. v. DECORAȚIE.

MEDALIÓN s. (înv.) left. *(Purta la gît un ~.)*

medélniță s. v. LIGHEAN.

medeolán s. v. MILANEZ.

MEDIÁ vb. a intermedia, a se interpune, a mijloci, (rar) a negocia.

MEDIÁL adj. *(FON.)* central. *(Vocală ~.)*

mediál adj. v. MEDIAN.

MEDIÁN adj. (rar) mediál. *(Poziție ~.)*

MEDIÁT adj. indirect, mijlocit. *(Relații ~.)*

MEDIATÓR s. intermediar, mijlocitor, (rar) interpús, (înv.) mijloc, solitór. *(~ între două părți aflate în conflict.)*

MEDIÁȚIE s. intermediu, mediere, mijlocire. *(~ lui era necesară.)*

médic adj. v. MEDICAL.

MÉDIC s. doctor, (înv.) vraci.

medicá vb. v. MEDICAMENTA.

MEDICÁL adj. *(MED.)* (înv.) doctorésc, doctoricésc, médic, medicésc, medicinál. *(Tratament ~.)*

MEDICAMÉNT s. *(FARM.)* doctorie, leac, remediu, (înv. și reg.) medicínă, spițerie. *(Un ~ eficace în diabet.)*

*MEDICAMENTÁ vb. *(MED.)* (înv.) a medica.

MEDICAMENTÓS adj. medicinal. *(Substanță ~.)*

MEDICÁȚIE s. *(MED.)* tratament, (înv. și reg.) medicínă. *(~ prescrisă unui bolnav.)*

medicésc adj. v. MEDICAL.

MEDICINÁL adj. medicamentos. *(Substanță ~.)*

medicinál adj. v. MEDICAL.

medicínă s. v. DOCTORIE. LEAC. MEDICAMENT. MEDICAȚIE. REMEDIU. TRATAMENT.

MEDICINĂ VETERINÁRĂ s. (rar) veterinărie.

MÉDIE s. (rar) mijlocie. *(~ prețurilor.)*

MEDIÉRE s. intermediu, mediație, mijlocire. *(~ lui s-a dovedit necesară.)*

MEDIOCRITÁTE s. (fig.) obscuritáte. *(Se complace în ~.)*

MEDIÓCRU adj. **1.** comun, mijlociu, potrivit. *(Un elev ~.)* **2.** (fig.) obscúr. *(Un poet ~.)* **3.** modest, redus, scăzut. *(Operă de valoare ~ .)*

MEDITÁ vb. **1.** a chibzui, a cugeta, a gîndi, a judeca, a raționa, a reflecta, (înv.) a meditarisi, a mîndri, a rezona, a semui. *(A ~ asupra*

vieții.) **2.** a visa. *(Toată ziua ~ la ...)* **3.** a pregăti, a prepara. *(Îl ~ la fizică de două ori pe săptămînă.)*

meditá vb. v. ANALIZA. CERCETA. EXAMINA. INVESTIGA. PLĂNUI. STUDIA. URMĂRI.

MEDITÁRE s. **1.** cugetare, gîndire, meditație, reflectare, reflecție, reflexie, (înv.) schépsis. *(O ~ adîncă asupra ...)* **2.** meditație, pregătire, preparare. *(~ unui candidat la facultate.)*

meditáre s. v. MEDITAȚIE.

meditarisí vb. v. CHIBZUI. CUGETA. GÎNDI. JUDECA. MEDITA. RAȚIONA. REFLECTA.

MEDITATÍV adj. **1.** cugetător, gînditor, reflexiv, (înv.) meditatór, (glumeț și ir.) pansív. *(Un tip ~.)* **2.** contemplativ, contemplator, visător. *(Fire ~.)*

meditatór adj. v. CUGETĂTOR. GÎNDITOR. MEDITATIV. REFLEXIV.

MEDITATÓR s. preparator, (ieșit din uz) repetitór. *(Și-a luat un ~ la fizică.)*

MEDITAȚIE s. **1.** cugetare, gîndire, meditare, reflectare, reflecție, reflexie, (înv.) schépsis. *(O ~ adîncă asupra ...)* **2.** contemplație, reverie, vis, visare. *(Cufundat în ~.)* **3.** (rar) meditáre. *(A scris o ~ asupra ...)* **4.** lecție, preparație. *(Are o ~ la orele 18.)* **5.** meditare, pregătire, preparare. *(~ unui candidat la facultate.)*

mediterán adj. v. ME ITERANEAN.

MEDITERANEÁN adj. (rar) mediterán. *(Zona ~.)*

MÉDIU adj. mijlociu. *(De calitate, de vîrstă ~.)*

MÉDIU s. ambianță, anturaj, cadru, cerc, sferă, societate, (înv.) mîjloc, (fig.) atmosféră, climát. *(În ce ~ se învîrte?)*

médiu s. v. CALE. CHIP. FEL. FORMĂ. MANIERĂ. METODĂ. MIJLOC. MOD. MODALITATE. POSIBILITATE. PROCEDARE. PROCEDEU. PROCEDURĂ. PUTINȚĂ. SISTEM.

medunéț s. v. CINSTEȚ.

mefistofélic adj. v. DEMONIC. DIABOLIC. DIAVOLESC. DRĂCESC. INFERNAL. NECURAT. SATANIC.

mefític adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.

MEGACÍCLU s. *(FIZ.)* megahertz.

MEGAFÓN s. portavoce. *(Vorbește la ~.)*

MEGAHÉRTZ s. *(FIZ.)* megaciclu.

MEGALOCEFÁL adj. *(BIOL.)* macrocefal. *(Tip uman ~.)*

MEGALOMÁN adj. fudul, grandoman, infatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, mîndru, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) mărét, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuit, (înv. și reg.) pișín, (prin Ban.) mărós, nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțat, zadărnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobit. *(Om ~.)*

MEGALOMANÍE s. grandomanie.

méghiș conj. v. TOTUȘI.

megiéș adj. v. ÎNVECINAT. LIMITROF. MĂRGINAȘ.

megiéș adj., s. v. VECIN.

megieșése adj. v. ÎNVECINAT. LIMITROF. MĂRGINAȘ. VECIN.

megieșí vb. v. ÎNVECINA. MĂRGINI.

megieșie s. v. VECINĂTATE.

megieșít adj. v. ÎNVECINAT. LIMITROF. MĂRGINAȘ. VECIN.

MEGLENÍT s., adj. meglenoromân.

MEGLENOROMÂN s., adj. meglenit.

mehénghi adj. v. ABIL. DEȘTEPT. DIBACI. GLUMEȚ. HAZLIU. INGENIOS. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. MEȘTER. POZNAȘ. PRICEPUT. ȘIRET. ȘMECHER. VESEL. VICLEAN.

mehlém s. v. ALIFIE. CREMĂ. POMADĂ. UNGUENT.

mehtúp s. v. ADRESĂ.

MEI s. *(BOT.)* **1.** *(Panicum miliaceum)* (reg.) părîng, păsát, (Mold. și Transilv.) mălái. **2.** (reg.) păsát. *(Dă ~ la păsări.)* **3.** *mei-păsăresc* = **a)** *(Lithospermum officinale)* (reg.) mărgelușă, (înv.) mălăcél; **b)** *(Setaria verticillata)* dughie, mohor, (reg.) bursoácă.

mei-lúng s. v. IARBA-CĂNĂRAȘULUI.

mei-nebún s. v. MOHOR.

mei-păduréț s. v. MEIȘOR.

mei-păsărésc s. v. MOHOR.

mei-sălbátic s. v. MEIȘOR.

MEIȘÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Milium effusum)* (reg.) mei-păduréț, mei-sălbătic. **2.** *(Panicum sanguinale)* (reg.) mohor-roșu.

MEÍȘTE s. (reg.) mălăiște, (Mold., Transilv. și Maram.) mălăie (pl.). *(Lanul de mei se cheamă ~.)*

mei-tătărésc s. v. MĂTURĂ.

meiul-canárilor s. v. IARBA-CĂNĂRAȘULUI.

mejdáș adj. v. ÎNVECINAT. LIMITROF. MĂRGINAȘ. VECIN.

méjdă s.v. HAT. HOTAR. RĂZOR.

méjdină s. v. HAT. HOTAR. OGOR. PÎRLOAGĂ. RĂZOR.

MELANCÓLIC adj. **1.** trist, (înv.) melancholicós. *(Om ~; privire ~.)* **2.** elegiac, trist. *(Poezie cu caracter ~.)* **3.** posomorît, trist. *(O noapte ~.)*

MELANCOLÍE s. **1.** tristețe. *(~ cuiva.)* **2.** duioșie. *(O ~ de neînvins pentru vremurile copilăriei.)*

melanholicós adj. v. MELANCOLIC. TRIST.

melánj s. v. AMESTEC. COMBINAȚIE.

MELANTERÍT s. *(CHIM.)* calaican, sulfat feros, (reg.) galiță, piatră-vérde, (Mold. și Bucov.) chicláz.

MELC s. **1.** *(ZOOL.)* gasteropod, gastropod, (pop.) bourél, culbéc, (reg.) bábiță, (în jocurile de copii) codobélc. **2.** *(MAT.) melcul lui Pascal* = cardioidă.

melc s. v. MAIA.

melcát adj. v. CIUT. SPIRALAT.

melci s. v. ORBITĂ.

MELEÁG s. **1.** loc, regiune, țărîm, teritoriu, ținut, zonă. *(Se află pe ~uri necunoscute.)* **2.** plai, regiune, ținut. *(Pe ~urile natale.)*

meleág s. v. APROPIERE. ÎMPREJURIME. JUR. PREAJMĂ. VECINĂTATE.

meleájă s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.
melcán s. v. FECIOR. FLĂCĂU. TÎNĂR.
melegár s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ. PĂTUL. RĂSADNIȚĂ.
melenáș s. v. FECIORAȘ. FLĂCĂIAȘ.
melés s. v. RĂSPĂR.
melestéu s. v. FĂCĂLEȚ. RÎȘNIȚĂ. SUCITOR. VERGEA.
melestuí vb. v. SNOPI. STÎLCI.
melestuít adj. v. SNOPIT. STÎLCIT.
MELÍSĂ s. *(BOT.; Melissa officinalis)* roiniță, (reg.) cătușnică, lămîiță, mătăcină, motoácă, răstupcáscă, róiște, stupélniță, buruiana-stúpului, busuiocul-stúpului, floarea-stúpului, iarba-albínelor, iarba-róilor, iarba-stúpului, izma-stúpilor, mierea-úrsului, mintă-turcească, poala-Sfintei-Mării, voioșniță-de-albíni.
melísă s. v. MĂTĂCINĂ.
meliță vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.
MELIȚÁRE s. meliță*t. (~ inului.)*
MELIȚÁT s. meliță*re. (~ plantelor textile.)*
MÉLIȚĂ s. *(TEHN.)* (reg.) frîngător, zdrobitór. *(~ pentru zdrobit cînepa.)*
méliță s. v. GLOABĂ. GURĂ. MÎRȚOAGĂ.
méliță s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.
melițoáică s. v. MELIȚOI.
MELIȚÓI s. *(TEHN.)* (reg.) melițoáică. *(~ pentru cînepă.)*
MELÓDIC adj. armonios, melodios, muzical, sonor, unduios, (rar) unduít, (fig.) dúlce, mlădiós, simfónic. *(Proza ~ a lui Odobescu.)*
MELODICITÁTE s. cantabilitate, muzicalitate. *(~ unor versuri.)*
MELODÍE s. **1.** *(MUZ.)* cîntec, compoziție, muzică, (livr.) melopée, mélos, (înv.) scop. *(O ~ foarte izbutită.)* **2.** *(MUZ.)* arie, cîntec. *(~ ii populare.)* **3.** cînt, cîntare, cîntat, cîntec, glas, (pop.) viers. *(~ de păsărele.)* **4.** armonie, muzicalitate, sonoritate. *(~ interioară a versului.)*
MELODIÓS adj. **1.** *(MUZ.)* cantabil, muzical. *(O structură ~.)* **2.** armonios, melodic, muzical, sonor, unduios, (rar) unduít, (fig.) dúlce, mlădiós, simfónic. *(Proza ~ a lui Odobescu.)*
MELÓN s. gambetă. *(Poartă pe cap un ~.)*
MELONÍDĂ s. *(BOT.)* peponidă. *(Tipul de fruct numit ~.)*
MELOPÉE s. *(MUZ.)* recitativ.
melopée s. v. CÎNTEC. COMPOZIȚIE. MELODIE. MUZICĂ.
mélos s. v. CÎNTEC. COMPOZIȚIE. MELODIE. MUZICĂ.
meloșél s. v. BURETE-DE-CONOPIDĂ. CREASTA-COCOȘULUI. RĂMURELE.
MEMBRÁNĂ s. **1.** *(ANAT.)* pieliță, (înv. și reg.) pielcúță, pojghiță, (reg.) piéle, pielotéie, pielușínă. **2.** *(BOT.)* pieliță, (reg.) piéle, pielotéie, pielușícă. **3.** cămașă. *(~ care acoperă unele corpuri.)*
membrână s. v. PERGAMENT.
MÉMBRU s. **1.** *(ANAT.)* mădular, (fam.) ciolán. *(~ al corpului.)* **2.** *(ANAT.) membru inferior* = picior, (pop., fam. și depr.) crac, (pop.) lábă, (reg.) gionát, (prin Bucov.) boldán; *membru superior* = mînă, (înv. și reg.) brînci. **3.** *(ANAT.)* penis, (înv. și pop.) mădulár, (pop.) sulác, (înv. și reg.) pásăre, (reg.) mătărîngă, pistól, (arg.) coinác, súlă, șárpe, șremeleág. **4.** (înv.) mădulár. *(~ al unei societăți.)*
MEMÉNTO s. memorator. *(Și-a notat ceva în ~.)*
memlechét s. v. STAT. ȚARĂ.
MEMORÁ vb. a învăța, a memoriza, a repeta, (reg.) a proba. *(A ~ o poezie.)*
memorá vb. v. AMINTI. ARĂTA. CITA. INDICA. MENȚIONA. POMENI. SEMNALA.
MEMORÁBIL adj. **1.** important, însemnat, marcant. *(Un eveniment ~.)* **2.** epocal. *(O descoperire ~.)* **3.** neuitat. *(O seară ~.)*
memorándе s. pl. v. MEMORII.
MEMORÁNDUM s. (înv.) memoriál. *(A înainta un ~.)*
MEMORÁRE s. învățare, memorizare. *(~ unei poezii.)*
MEMORÁT adj. învățat, memorizat. *(Poezie ~.)*
MEMORATÓR s. **1.** memento. *(Și-a notat ceva în ~.)* **2.** *(TEHN.)* memorie. *(~ la calculator.)*
MEMORIÁL adj. comemorativ. *(Monedă, casă ~.)*
memoriál s. v. MEMORANDUM. MEMORIU. PETIȚIE.
MEMÓRIE s. **1.** (pop.) ținere de minte, (fig.) cap. *(Are o ~ fantastică.)* **2.** *(TEHN.)* memorator. *(~ la computer.)* **3.** amintire, minte. *(I-au rămas în ~ acele zile.)* **4.** amintire, (înv.) pámente. *(Au ciocnit în ~ lui.)*
MEMÓRIU s. **1.** petiție, (înv.) memoriál, tacrír. *(Un ~ către direcție.)* **2.** (la pl.) (înv.) memoránde (pl.). *(Și-a scris ~iile.)*
MEMORIZÁ vb. a învăța, a memora, a repeta, (reg.) a proba. *(A ~ o poezie.)*
MEMORIZÁRE s. învățare, memorare. *(~ unei poezii.)*
MEMORIZÁT adj. învățat, memorat. *(Poezie ~.)*
memuriét s. v. ÎNSĂRCINARE. MISIUNE. SARCINĂ.
MENÁDĂ s. *(MITOL.)* bacantă. *(Bacanta din mitologia romană se numea ~ în mitologia greacă.)*
MENÁJ s. **1.** gospodărie. *(Își face singură ~.)* **2.** casă, căsătorie, căsnicie, (livr.) mariáj, matrimóniu, (rar) gospodărie, (pop.) însoțire,

(înv.) maritágiu, (grecism înv.) sinichésion. *(Are un ~ ideal.)*

menáj s. v. CASĂ. CĂMIN. FAMILIE.

MENAJÁ vb. **1.** a cruța, (înv. fig.) a înconjura. *(Îl ~ cît putea de griji.)* **2.** a se conserva, a se cruța, a se păstra, (înv.) a se menajarisi. *(Te rog să te ~ !)*

MENAJAMÉNT s. menajare. *(Să-i spui cu ~te.)*

MENAJÁRE s. **1.** cruțare. *(~ unei persoane bolnave.)* **2.** menajament. *(Să-i spui cu ~.)*

menajarisí vb. v. CONSERVA. CRUȚA. MENAJA. PĂSTRA.

menájă s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

MENAJÉR adj. casnic, domestic, *(Aparat de uz ~.)*

MENAJÉRĂ s. jupînească, (rar) madámă. *(~ într-o casă instărită.)*

menajéră s. v. CASNICĂ. GOSPODINĂ.

MÉNGHINĂ s. *(TEHN.)* (reg.) urs, (Ban. și Transilv.) șaitău, (Transilv., Maram. și Mold.) șurúb, (Transilv.) șut. *(Strînge o piesă la ~.)*

ménghină s. v. PIUĂ.

menghinegíu s. v. PIUAR.

MENÍ vb. **1.** a da, a destina, a hărăzi, a hotărî, a orîndui, a predestina, a rîndui, a sorti, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scrie, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce le-a ~ soarta?)* **2.** a destina, a face, a hărăzi, a predestina, a sorti, a ursi. *(Sînt ~ să fie fericiți.)* **3.** a destina, a hărăzi, a supune. *(Pădurea aceasta este ~ tăierii.)* **4.** a descînta, a face, a fermeca, a ursi, a vrăji, (pop.) a solomoni, (reg.) a boboni, a bosconi, a boscorodi, a rîvni, (prin Transilv.) a pohibi. *(Îi ~ cu ulcica.)*

mení vb. v. CONSACRA. DĂRUI. DEDICA. DESTINA. DEVOTA. HĂRĂZI. INVOCA. ÎNCHINA. PREVESTI. PREZICE. PROFETIZA. PROFEȚI. PROROCI. VESTI.

menínță s. v. CHEMARE. MENIRE. MISIUNE. ROL. ROST. SARCINĂ.

MENÍRE s. **1.** chemare, misiune, rol, rost, sarcină, (reg.) menínță, (livr. fig.) sacerdótiu. *(Și-a împlinit ~.)* **2.** obiectiv, rol, rost, scop, sens, țel, țintă, (pop.) nóimă. *(~ acestor măsuri a fost aceea de a ...)* **3.** destin, fatalitate, noroc, predestinare, soartă, ursită, zodie, (rar) predeterminație, (înv. și pop.) strîște, (pop.) dátă, făcút, norocéală, norocíre, orîndă, párte, rînduială, scrísă, soróc, (înv. și reg.) sorocíre, (reg.) úrsă, urseálă, (înv.) predestinație, preursíre, preursítă, trîște, ursitoáre, (grecism înv.) proorizmós, (fig.) stea. *(Așa i-a fost ~.)*

menire s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEȚIE. PROROCIE. PROROCIRE.

MENÍU s. listă de bucate, listă de mîncare.

menstruál adj. v. LUNAR.

menstruále s. pl. v. CICLU. MENSTRUAȚIE. PERIOD.

MENSTRUÁȚIE s. *(FIZIOL.)* ciclu, period, (pop.) lúnă, soróc, (înv. și reg.) poálă, (reg.) beleá, fíre, régulă, sărbătóri (pl.), (Transilv., Ban. și Mold.) rînd, (înv.) menstruále (pl.), ménstruă, tocmeálă, (eufemistic) indispoziție.

ménstruă s. v. CICLU. MENSTRUAȚIE. PERIOD.

mensuál adj. v. LUNAR.

mensurábil adj. v. MĂSURABIL.

MENTALITÁTE s. psihologie, (fig.) óptică. *(~ unei colectivități).*

MÉNTĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Mentha piperita)* izmă. **2.** *(Mentha silvestris)* izmă, (reg.) voiéștniță. **3.** *menta broaștei (Mentha aquatica)* = izma broaștei, (reg.) minta lîngórii; *mentă creață (Mentha crispa)* = izmă creață, (reg.) iarbă-creáță.

méntor s. v. CĂLĂUZĂ. ÎNDRUMĂTOR. POVĂȚUITOR. PRECEPTOR. SFĂTUITOR. SFETNIC.

MENȚÍNE vb. **1.** a (se) conserva, a (se) păstra, a (se) ține. *(A ~ ceva în bună stare.)* **2.** a păstra, (înv.) a păzi. *(A ~ legăturile de prietenie cu cineva.)* **3.** a dăinui, a dura, a exista, a fi, a se păstra, a se perpetua, a persista, a rămîne, a trăi, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît se va ~ lumea și pămîntul; vechi obicei care se ~ și astăzi.)* **4.** a dăinui, a dura, a se păstra, a se perpetua, a persista, a stărui. *(Amintirea lui se ~ pînă astăzi.)* **5.** a întreține, (fig.) a alimenta, a hrăni. *(A ~ o atmosferă de suspiciune.)*

MENȚÍNERE s. **1.** conservare, păstrare, ținere. *(~ în bună stare a ceva.)* **2.** păstrare, reținere. *(~ apei în sol.)* **3.** păstrare, perpetuare. *(~ speciei.)* **4.** dăinuire, persistență. *(~ unor tradiții.)* **5.** întreținere, (fig.) alimentáre. *(~ unei atmosfere de suspiciune.)*

MENȚIONÁ vb. **1.** a aminti, a arăta, a cita, a indica, a pomeni, a semnala, (rar) a semnaliza, (înv.) a memora, a prenumi, (fig.) a atínge. *(Problema este ~ într-un document.)* **2.** a consemna, a înregistra, a preciza, a specifica. *(Cronica ~ acest eveniment.)* **3.** a arăta, a indica, a preciza, a semnala, a specifica, (înv.) a specializa. *(Vom ~ următoarele recomandări...)* **4.** a prescrie, a prevedea, a specifica, a stabili, a stipula, *(Articolul 1 ~ următoarele ...)*

MENȚIONÁRE s. **1.** amintire, citare, indicare, menționare, pomenire, semnalare, (rar) semnalizáre. *(~ unui fapt semnificativ.)* **2.** consemnare, înregistrare, precizare, specificare, (înv.) scriptúră. *(~ acelui eveniment în ...)* **3.** indicare, precizare, specificare. *(~ unui anumit lucru.)*

MENȚIÚNE s. **1.** amintire, citare, indicare, menționare, pomenire, semnalare, (rar) semnalizáre. *(~ unui fapt semnificativ.)* **2.** (concr.) consemnare, însemnare, notație, notă, (înv.)

izvód, semn. *(O ~ răzleaţă pe marginea unui manuscris.)* **3.** (concr.) indicaţie, însemnare, notă, notificare, notificaţie, observaţie, precizare, specificare, specificaţie. *(Poartă următoarea ~ ...)*

menzíl s. v. CURIER. DILIGENŢĂ. MESAGER. POŞTALION. POŞTĂ. ŞTAFETĂ.

MEPACRÍNĂ s. *(FARM.)* atebrină. *(~ serveşte la tratamentul maiariei.)*

meprizá vb. v. DESCONSIDERA. DISPREŢUI. NESOCOTI.

mercantíl adj. v. COMERCIAL. INTERESAT. MATERIALIST. NEGUSTORESC.

MERCAPTÁN s. *(CHIM.)* tioalcool, tiol.

MERCAPTOBENZÉN s. *(CHIM.)* tiofenol.

MERCENÁR s. *(IST., MIL.)* (înv.) joldunár, lefegíu, simbriáş, simbriót, stipendiát. *(~ în armata otomană.)*

merchéz s. v. ÎNŢELES. RAŢIUNE. ROST. SEMNIFICAŢIE. SENS. STRATAGEMĂ. SUBTERFUGIU. ŞIRETENIE. ŞIRETLIC. ŞMECHERIE. TERTIP. TÎLC. TRUC. VICLENIE. VICLEŞUG.

MERCÚR s. *(CHIM.)* hidrargir, (pop.) argint-víu.

meredéu s. v. MINCIOG. RĂVAR.

meregíu s. v. PÎNDAR.

merei vb. v. ÎMPIETRI. ÎNCREMENI. ÎNLEMNI. ÎNMĂRMURI. ÎNŢEPENI. PETRIFICA.

meremét s. v. REFACERE. REPARARE. REPARAT. REPARAŢIE.

meremetiseálă s. v. REFACERE. REPARARE. REPARAT. REPARAŢIE. RESTAURARE.

meremetisí vb. v. REFACE. REPARA. RESTAURA.

meremetisíre s. v. REFACERE. REPARARE. REPARAT. REPARAŢIE. RESTAURARE.

meremetisít adj. v. REFĂCUT. REPARAT. RESTAURAT.

meremetisít s. v. REFACERE. REPARARE. REPARAT. REPARAŢIE.

mereoáră s. v. VIOREA.

meréu adj. v. CONTINUU. CUPRINZĂTOR. DEGERAT. ETERN. ÎNGHEŢAT. ÎNTINS. LARG. MARE. NECONTENIT. NECURMAT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. NESFÎRŞIT. PARALIZAT. PERMANENT. PERPETUU. VAST. VEŞNIC.

MERÉU adv. **1.** continuu, încontinuu, întruna, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, pururi, veşnic, (înv. şi reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mişcă ~.)* **2.** continuu, încontinuu, întotdeauna, întruna, necontenit, neîncetat, permanent, pururi, totdeauna, veşnic, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)* **3.** întruna, totuna. *(O ţinea ~ că ...)*

meréu adv. v. AGALE. ALENE. BINIŞOR. DOMOL. ÎNCET. ÎNCETINEL. ÎNCETIŞOR. LIN. LINIŞTIT. UŞUREL.

mergătór adj. v. CURGĂTOR.

MÉRGE vb. **1.** a se deplasa, a se duce, a se mişca, a umbla, (pop.) a se purta. *(~ puţin pe stradă.)* **2.** a umbla, (înv. şi reg.) a păsa. *(~ cam greu din cauza bătrineţii.)* **3.** a trece. *(Chiar acum ~ spre casă.)* **4.** a face, a parcurge, a străbate. *(~ zilnic 10 km.)* **5.** a colinda, a cutreiera, a străbate, a umbla. *(~ prin munţi şi văi.)* **6.** a zbura. *(Avionul ~ cu 1 000 de km pe oră.)* **7.** a (o) coti, a o lua. *(~ la stînga.)* **8.** a se da, a se deplasa, a se duce. *(~ cu doi paşi înapoi.)* **9.** a se duce, a pleca, a porni, (pop.) a (se) mişca, (înv. şi reg.) a păsa. *(Unde ~ acum seara?; ~ în excursie.)* **10.** a (o) apuca, a se îndrepta, a o lua, a se orienta, a păşi, a pleca, a porni, (rar) a se îndruma, (pop.) a purcéde, a se purta, (înv. şi reg.) a năzui, (Transilv.) a arădui. *(Ne-am despărţit şi el a ~ spre casă.)* **11.** a se duce. *(~ la doctor.)* **12.** a se duce, a trece. *(Te rog să ~ şi pe la noi.)* **13.** a se lua, a se ţine, a veni. *(Se dă jos şi ~ după car.)* **14.** a ieşi, (înv. şi pop.) a purcéde. *(Să ~ puţin în grădină.)* **15.** a intra, a pătrunde. *(Au ~ apoi în casă.)* **16.** a intra, a se înrola. *(~ în armată.)* **17.** a (se) circula, a (se) deplasa, a (se) umbla. *(O arteră pe care ~ multe vehicule; ~ singur, neînsoţit.)* **18.** a duce, a se îndrepta. *(Acesta e drumul care ~ spre ...)* **19.** a ajunge, a se întinde. *(Cîmpia ~ pînă la poalele dealului.)* **20.** a se desfăşura, a evolua. *(Treaba ~ bine.)* **21.** a înainta, a progresa. *(Omenirea ~ continuu pe calea civilizaţiei.)* **22.** a funcţiona, a umbla. *(Ceasornicul, motorul ~.)* **23.** a o duce. *(Ştii că îi ~ bine.)* **24.** a se consuma, a intra. *(~ mult unt la această mîncare.)* **25.** *(MAT.)* a se cuprinde, a intra. *(4 în 8 ~ de două ori.)* **26.** a purta, a umbla. *(Vara ~ cu basc.)* **27.** a (se) armoniza, a (se) asorta, a (se) combina, a (se) potrivi, (pop. şi fam.) a (se) lovi. *(Albastrul ~ bine cu albul.)* **28.** a cadra, a corespunde, a se potrivi, (înv. şi reg.) a veni. *(Ce faci tu nu ~ cu momentul ales.)* **29.** a se putea. *(Nu mai ~ !)*

mérge vb. v. AJUNGE. ANGAJA. BĂGA. CURGE. EXTINDE. INTRA. ÎNCADRA. ÎNTINDE. LĂŢI. PICA. PICURA. PRELINGE. PROPAGA. RĂSPÎNDI. SCURGE. SOSI. TOCMI. TRECE. VENI. VÎRÎ.

MÉRGERE s. **1.** deplasare, mers, mişcare. *(~ lui prin grădină.)* **2.** ducere, mers, plecare, pornire. *(După ~ lui de acolo.)*

MERIDIÁN s. *(GEOGR.)* (înv.) miazăzián.

MERIDIONÁL adj. *(GEOGR.)* **1.** austral, sudic. *(Emisfera ~.)* **2.** sudic, (înv.) meridionalicésc. *(Regiunile ~.)*

meridionalicésc adj. v. MERIDIONAL. SUDIC.

merindá vb. v. DEJUNA. PRÎNZI.

*MERINDÁRE s. (reg.) merindăríţă, merindeáţă. *(Ştergarul în care se înveleşte merindea se numeşte popular ~.)*

merindăríţă s. v. MERINDARE.

merínde s. pl. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

merindeáţă s. v. MERINDARE.

MERIŞÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Vaccinium vitis idaea)* smirdar, coacăz-de-munte, (reg.) coácăză, cocăzár. **2.** *(Pyrola secunda)* brăbănoc, perişor, (reg.) verdeaţa-iérnii.

merișór s. v. BRĂBĂNOI. CIMIȘIR. GHIMPE. ROZMARIN-DE-MUNTE. SASCHIU. SCORUȘ. SMIRDAR. SUNĂTOARE.

MÉRIT s. valoare, (înv.) vrednicíe. *(Lipsit de orice ~.)*

MERITÁ vb. **1.** (înv.) a învrednici, a meritarisi. *(~ laudele noastre.)* **2.** a face. *(Dai un ban, dar ~.)* **3.** a i se cuveni. *(~ o bătaie!)*

meritálă s. v. INTERNOD.

meritarisí vb. v. MERITA.

MERITÁT adj. cuvenit, (înv.) cuviinciós. *(A primit răsplata ~.)*

MERITÓRIU adj. **1.** lăudabil, meritos. *(O inițiativă ~.)* **2.** meritos, valoros. *(Lucrare ~.)*

MERITÓS adj. **1.** lăudabil, meritoriu. *(O inițiativă ~.)* **2.** meritoriu, valoros. *(Lucrare ~.)*

merízǎ s. v. STANIȘTE.

merizătoáre s. v. STANIȘTE.

merizíș s. v. STANIȘTE.

merizíște s. v. STANIȘTE.

merizíștină s. v. STANIȘTE.

meriziu s. v. MIAZĂZI. SUD.

merizúș s. v. STANIȘTE.

mermér s. v. STUC.

meróp s. v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. VIESPAR.

MERS s. **1.** deplasare, mergere, mișcare. *(~ lui prin grădină.)* **2.** circulație, umblet, (pop.) purtáre. *(O poteacă formată prin ~ oamenilor.)* **3.** călcătură, mișcare, pas, păsit, umblet, (rar) mersătúră, (înv. și pop.) mersúră. *(Are un ~ săltăreț.)* **4.** ducere, mergere, plecare, pornire. *(După ~ lui acolo.)* **5.** curs, desfășurare, dezvoltare, evoluție, (Munt.) șireténie. **6.** *mers-înainte* = dezvoltare, evoluție, înaintare, progres, propășire, (pop.) ridicáre, săltáre, (înv.) pricopsíre, progrésie, prohorisíre, (fig.) creștere. *(~ al societății.)* **7.** funcționare. *(~ unui ceasornic.)*

mers s. v. CURGERE.

mersătúră s. v. CĂLCĂTURĂ. MERS. MIȘCARE. PAS. PĂȘIT. UMBLET.

MERSÍ interj. mulțumesc!, (pop.) mulțám!

mersínă s. v. SCORUȘ.

mersúră s. v. CĂLCĂTURĂ. MERS. MIȘCARE. PAS. PĂȘIT. UMBLET.

mertíe s. v. PORȚIE. RAȚIE.

MESAGÉR s. **1.** crainic, sol, trimis, vestitor, (reg.) crancáu, (înv.) poslánet, poslánic, pristáv, strigător, telál. *(Au anunțat vestea printr-un ~.)* **2.** curier, ștafetă, (înv. și reg.) olác, olăcár, (înv.) menzíl, paíc, pión, póștă, tabelár, tătár, vătășél. *(A sosit un ~ călare.)* **3.** delegat, emisar, împuternicit, reprezentant, sol, trimis, (prin Transilv.) mînát, (înv.) misít, rugător, solitór. *(~ al unui stat străin.)*

MESÁJ s. **1.** anunț, aviz, comunicare, încunoștințare, înștiințare. *(A primit acasă un ~ important.)* **2.** știre, veste, (înv.) solíe. *(Ai primit ~ de la mine?)* **3.** înțeles, semnificație, sens, tîlc, (înv.) socoteálă. *(~ adînc al unei poezii.)*

mesálă s. v. FAȚĂ DE MASĂ.

mesánică s. v. FAȚĂ DE MASĂ.

MESÁPI s. pl. *(IST.)* iapigi (pl.).

mesáș s. v. MESEAN.

mésă s. v. LITURGHIE.

MESCHÍN adj. **1.** (fig.) mic. *(Om ~ la suflet.)* **2.** (fig.) îngúst, limitát, mărginit, obtúz, redús strîmt. *(Un spirit ~.)* **3.** egoist. *(O comportare ~.)* **4.** banal, mărunt, neînsemnat. *(Interese ~.)*

meschín adj. v. SĂRĂCĂCIOS. UMIL.

meschín s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

MESCHINĂRÍE s. (fig.) îngustíme, micíme. *(~ spiritului cuiva.)*

meschinărie s. v. AVARIȚIE. CALICENIE. CALICIE. ZGÎRCENIE.

MESCIOÁRĂ s. măsuță, (reg.) mesișoáră.

MESEÁN s. (pop.) mesélnic, (reg.) mesáș. *(~ la un praznic.)*

mésel s. v. PAHAR.

meseléu s. v. BIDINEA.

meseleuáș s. v. PENSULĂ.

meselí vb. v. SPOI. VĂRUI.

mesélnic s. v. MESEAN.

meserătáte s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEFERICIRE. NENOROC. NENOROCIRE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

meséreiu s. v. MĂCELAR.

mesereáre s. v. ÎNDURARE. MILĂ. MILOSTIVIRE.

meserí vb. v. CALICI. RUINA. SĂRĂCI. SCĂPĂTA.

MESERIÁȘ s. meșteșugar, (franțuzism) artizán, (înv. și pop.) méșter, (înv.) meșteșugáreț, meșteșugáș. *(Un ~ priceput.)*

MESERÍE s. **1.** meșteșug, (înv. și reg.) meșterie, (reg.) breáslă, (prin Ban.) măiștorie, (Ban.) zănát. *(A intrat la ~.)* **2.** îndeletnicire, ocupație, profesiune, (înv. și reg.) meșteríe, (Mold.) breáslă, (Transilv.) lefteríe, (înv.) cin, marafét. *(Ce ~ are în prezent? — E cofetar.)*

meserie s. v. ATELIER.

meserieșésc adj. v. MEȘTEȘUGĂRESC.

mesérniță s. v. MASACRU. MĂCEL. MĂCELĂRIE.

mesí vb. v. BENCHETUI. CHEFUI. PETRECE. PRĂZNUI.

MESÍA s. art. *(BIS.)* Hristos, Iisus, mîntuitorul (art.).

MESIÁNIC adj. profetic. *(Ton ~.)*

mésing s. v. ALAMĂ.

mesișoáră s. v. MĂSUȚĂ. MESCIOARĂ.

MESITILÉNĂ s. *(CHIM.)* trimetilbenzen simetric.

mésiță s. v. LUNĂ.

MESMERÍSM s. magnetism animal.

MESTEÁCĂN s. *(BOT.)* **1.** *(Betula verrucosa)* (livr.) betúlă. **2.** *mesteacăn pufos (Betula pubescens)* = mestecănaș.

MESTECÁ vb. a amesteca, (pop.) a dumica. *(A ~ guma de mestecat.)*

mestecár s. v. FĂCĂLEȚ.

MESTECÁRE s. amestecare, mestecat. *(~ mămăligii.)*

MESTECÁT s. amestecare, mestecare. *(~ mămăligii.)*

méstecă s. v. RĂSFUG.

mestecălău s. v. FĂCĂLEȚ.

MESTECĂNÁȘ s. *(BOT.; Betula pubescens)* mesteacăn pufos.

MESTECĂNÉT s. mestecăniș, (reg.) mestecăniște, mestecărie, mestecíș.

MESTECĂNÍȘ s. mestecănet, (reg.) mestecăniște, mestecărie, mestecíș.

mestecăniște s. v. MESTECĂNET. MESTECĂNIȘ.

mestecărie s. v. MESTECĂNET. MESTECĂNIȘ.

mestecău s. v. FĂCĂLEȚ. GURĂ. SUCITOR. VERGEA.

mestecíș s. v. MESTECĂNET. MESTECĂNIȘ.

mestélnic s. v. FĂCĂLEȚ.

MÉȘĂ s. (livr.) postișă. *(O ~ de păr.)*

méșcă s. v. BĂTĂTOR.

méșghie s. v. HAT. HOTAR. RĂZOR.

méșniță s. v. PĂSAT. TERCI.

méșter s. v. FAURMAUR. MAESTRU. MESERIAȘ. MEȘTERGRINDĂ. MEȘTEȘUGAR.

MÉȘTER s., adj. **1.** s. maestru, maistru. *(~ într-o uzină.)* **2.** adj. abil, deștept, dibaci, ingenios, iscusit, isteț, îndemînatic, priceput, (pop.) mehénghi, (înv. și reg.) pricopsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meșteșugáreț, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Un om ~.)*

meșteră s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

meștereásă s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

meșterése adj. v. MEȘTEȘUGĂRESC.

meșterește adv. v. MEȘTEȘUGĂREȘTE.

MEȘTERGRÍNDĂ s. *(TEHN.)* faurmaur, (reg.) méșter.

meșterí vb. v. ARANJA. EXECUTA. FACE. LUCRA. MUNCI. POTRIVI. REALIZA. REFACE. REGLA. REPARA.

meșterie s. v. ABILITATE. DESTOINICIE. DEXTERITATE. DIBĂCIE. INGENIOZITATE. ISCUSINȚĂ. ISTEȚIE. ISTEȚIME. ÎNDELETNICIRE. ÎNDEMÎNARE. MESERIE. MEȘTEȘUG. OCUPAȚIE. PRICEPERE. PROFESIUNE. ȘTIINȚĂ. TALENT. UȘURINȚĂ.

meșteritoáre s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

méșteriță s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

meșteruí vb. v. EXECUTA. FACE. REALIZA. REFACE. REPARA.

MEȘTEȘÚG s. **1.** meserie, (înv. și reg.) meșteriș, (reg.) breáslă, (prin Ban.) măistorie, (Ban.) zănát. *(A intrat la ~.)* **2.** artă, dibăcie, iscusință, îndemînare, măiestrie, pricepere, știință, talent. *(Obiect făcut cu mult ~.)*

meșteșúg s. v. ABILITATE. COMPLOT. CONJURAȚIE. CONSPIRAȚIE. DESCÎNTEC. DESTOINICIE. DEXTERITATE. DIBĂCIE. DISPOZITIV. ESCROCHERIE. FARMEC. HOȚIE. IMPOSTURĂ. INGENIOZITATE. INTRIGĂ. ISCUSINȚĂ. ISTEȚIE. ISTEȚIME. ÎNDEMÎNARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. ÎNȚELES. LUCRU. MAGIE. MAȘINAȚIE. MECANISM. MUNCĂ. PRICEPERE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. RAȚIUNE. ROST. SECRET. SEMNIFICAȚIE. SENS. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE. ȘTIINȚĂ. TAINĂ. TALENT. TÎLC. TREABĂ. UNELTIRE. UȘURINȚĂ. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

MEȘTEȘUGÁR s. meseriaș, (franțuzism) artizán, (înv. și pop.) méșter, (înv.) meșteșugáreț, meșteșugáș. *(Un ~ priceput.)*

meșteșugáreț adj. v. ABIL. DEȘTEPT. DIBACI. INGENIOS. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. MEȘTER. PRICEPUT.

meșteșugáreț s. v. MESERIAȘ. MEȘTEȘUGAR.

meșteșugáș s. v. MESERIAȘ. MEȘTEȘUGAR.

MEȘTEȘUGĂRÉSC adj. (rar) meserieșésc, meșterésc. *(Atelier ~.)*

MEȘTEȘUGĂRÉȘTE adv. (rar) meșterésțe.

meșteșugíre s. v. ABILITATE. COMPLOT. CONJURAȚIE. CONSPIRAȚIE. DESTOINICIE. DEXTERITATE. DIBĂCIE. INGENIOZITATE. INTRIGĂ. ISCUSINȚĂ. ISTEȚIE. ISTEȚIME. ÎNDEMÎNARE. MAȘINAȚIE. PRICEPERE. ȘTIINȚĂ. TALENT. UNELTIRE. UȘURINȚĂ.

MEȘTEȘUGÍT adj. **1.** artistic, iscusit, măiestrit, (rar) măiéstru. *(O broderie ~.)* **2.** (fig.) întórs. *(Vorbe ~.)*

METABIÓZĂ s. *(BIOL.)* comensualism.

METACÁRP s. *(ANAT.)* (rar) metacarpián.

metacarpián s. v. METACARP.

METAFÍZIC adj. *(FILOZ.)* transcendent, (înv.) metafizicésc.

metafízic s. v. METAFIZICIAN.

metafizicésc adj. v. METAFIZIC. TRANSCENDENT.

METAFIZICIÁN s. (înv.) metafízic.

METAFÓRIC adj. figurat, (înv.) metaforicésc. *(Limbaj ~.)*

metaforicésc adj. v. FIGURAT. METAFORIC.

metáh s. v. MARFĂ.

metahirisí vb. v. CONSUMA. EXERCITA. FACE. FOLOSI. ÎNTREBUINȚA. OBIȘNUI. PRACTICA. PROFESA. UTILIZA.

METÁL s. *(CHIM.)* (înv.) madém.

METALAZBÉST s. *(TEHN.)* ferodo.

METALDEHÍDĂ s. *(CHIM.)* alcool solidificat.

METÁLIC adj. (înv.) metalicésc.

metalicésc adj. v. METALIC.

METALOCERÁMICĂ s. metalurgia pulberilor.

METALOÍD s. *(CHIM.)* nemetal.

metalúrg s. v. METALURGIST.

METALURGIA PÚLBERILOR s. metaloceramică.

METALÚRGIC adj. (înv.) metalurgicésc. *(Industria ~.)*

metalurgicésc adj. v. METALURGIC.

METALURGÍST s. (rar) metalúrg.

METAMÉR s. *(ANAT.)* segment. *(~ al viermilor anelizi.)*

METAMORFISM RETROGRÁD s. *(GEOL.)* diaftoreză, retrometamorfism.

METAMORFOZÁ vb. a (se) modifica, a (se) preface, a (se) preschimba, a (se) schimba, a (se) transforma, (înv. și pop.) a (se) întoárce, a (se) muta, (înv. și reg.) a (se) închipui, (reg.) a (se) străforma, (înv.) a (se) strămuta, a (se) suci, a (se) șanja. *(Orașul nostru s-a ~ radical.)*

METAMORFOZÁRE s. metamorfoză, modificare, prefacere, preschimbare, schimbare, transformare, (rar) strămutáre, (înv. și pop.) mutáre, prefăcătúră, schimbătúră, (reg.) străformáre, (înv.) modificáție, preobrajénie, strămutătúră, transformáție, (fig.) răsturnáre. *(A suferit o ~ adîncă.)*

METAMORFOZÁT adj. modificat, prefăcut, preschimbat, schimbat, transformat, (înv.) strămutát. *(Un obiect ~.)*

METAMORFÓZĂ s. metamorfozare, modificare, prefacere, preschimbare, schimbare, transformare, (rar) strămutáre, (înv. și pop.) mutáre, prefăcătúră, schimbătúră, (reg.) străformáre, (înv.) modificáție, preobrajénie, strămutătúră, transformáție, (fig.) răsturnáre. *(A suferit o ~ profundă.)*

METANÓL s. *(CHIM.)* alcool metilic, (pop.) spirt de lémn, (înv.) carbinól.

METATÉTIC adj. *(FON.)* metatezat. *(Cuvînt ~.)*

METATEZÁT adj. *(FON.)* metatetic. *(Formație lexicală ~.)*

métă s. v. HAT. HOTAR. RĂZOR.

metăráș s. v. STÎNJENAR.

METEÁHNĂ s. **1.** cusur, defect, deficiență, imperfecțiune, insuficiență, lacună, lipsă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) hîbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșíre, răutáte. *(Un obiect care are multe ~.)* **2.** cusur, dar, defect, năravi, patimă, viciu, (pop. și fam.) pîrțág, (pop.) învățătură, (reg.) madeá, natúră, năravíce, párfie, teáhnă, (prin Bucov.) băsău. *(Are ~ beției.)*

meteáhnă s. v. ANOMALIE. BUBĂ. CUSUR. DEFECT. INFIRMITATE. INVALIDITATE. LEZIUNE. PLAGĂ. RANĂ.

metehău adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

meteléu adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

METEÓR s. *(ASTRON.)* stea căzătoare, (înv.) arătáre.

METEORÍSM s. *(MED.)* balonare, (rar) meteorizáție.

METEORÍT s. *(ASTRON.)* (înv. și pop.) piátră, (înv.) meteorolít.

meteorizáție s. v. BALONARE. METEORISM.

meteorolít s. v. METEORIT.

METEOROLÓG s. (rar) meteorologíst.

meteorologíst s. v. METEOROLOG.

meteréz s. v. CRENEL.

METICULÓS adj. **1.** conștiincios, exigent, minuțios, scrupulos. *(Un om ~.)* **2.** amănunțit, atent, migălos, minuțios, riguros, scrupulos, serios, (înv.) scump. *(O cercetare ~ a faptelor.)* **3.** pedant, scrupulos, tipicar, (înv.) pedántic, (rar fam.) tabietlíu. *(Om ~.)*

METICULOZITÁTE s. **1.** acribie, conștiinciozitate, exigență, rigurozitate, scrupulozitate, (fam. și peior.) tipicăríe. *(~ în îndeplinirea datoriei.)* **2.** atenție, grijă, migală, migăleală, minuțiozitate, scrupulozitate, (livr.) minúție, (pop.) piguleálă, scumpătáte, (reg.) migoroșeálă, milcoșeálă. *(Lucrat cu multă ~.)* **3.** pedanterie, tipicărie. *(~ unei persoane maniace.)*

METILORÁNJ s. *(CHIM.)* heliantină.

METÍS s. *(BIOL.)* bastard, corcitură, (reg.) corci. *(~ este planta sau animalul rezultat din încrucișarea a două specii diferite.)*

metisá vb. v. ÎNCRUCIȘA.

METÓC s. *(BIS.)* (înv.) sucursálă. *(~ al unei mănăstiri.)*

METÓDĂ s. **1.** cale, chip, fel, formă, manieră, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, putință, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márșă, médiu, mijlocíre. *(Altă ~ de a rezolva o problemă.)* **2.** fel, manieră, mod, stil. *(~ de lucru a cuiva.)* **3.** *(TEHN.)* procedeu, sistem, soluție. *(~ de turnare.)* **4.** sistem. *(O lucrare vădind lipsa de ~.)* **5.** metodologie. *(A aplica o nouă ~.)* **6.** metodică. *(~ pentru predarea unei limbi străine.)*

metódic adj. v. METODOLOGIC.

METÓDIC adj., adv. **1.** adj. organizat, sistematic, (înv.) metodicésc. *(Un plan ~.)* **2.** adv. organizat, sistematic, (înv.) metodicéște. *(Procedează ~.)*

METÓDICĂ s. metodă. *(~ pentru predarea unei limbi.)*

metodicésc adj. v. METODIC. ORGANIZAT. SISTEMATIC.

metodicéște adv. v. METODIC. ORGANIZAT. SISTEMATIC.

metodicián s. v. METODIST.

METODÍST s. (rar) metodician. *(~ în învățămîntul general.)*

METODOLÓGIC adj. (rar) metódic. *(Din punct de vedere ~...)*

METODOLOGÍE s. metodă. *(A aplica o nouă ~.)*

METÓL s. *(CHIM.)* genol.

METOXIBENZÉN s. *(CHIM.)* anisol.

metrár s. v. STÎNJENAR.

metrésă s. v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.

métrică s. v. CATASTIF. CONDICĂ. REGISTRU.

metrométru s. v. METRONOM.

METRONÓM s. (înv.) metrométru. *(~ pentru marcarea timpilor muzicali.)*

METRÓPOLĂ s. (înv.) mitropólie. *(O ~ cu un milion de locuitori.)*

metropolitán s. v. METROU.

METRÓU s. (rar) metropolitán, tren subterán. *(Stație de ~.)*

MÉTRU s. **1.** (înv.) măsurár. *(~ pentru calculat lungimile.)* **2.** ritm. *(~ al unui vers.)*

MEU adj. (ca pl. al modestiei) nostru. *(Cartea ~ s-a bucurat de succes.)*

MEZANÍN s. antresol. *(Casă cu parter și ~.)*

MEZÁT s. *(JUR.)* **licitație, (înv., în Mold. și Transilv.) cochii-véchi.** *(A scoate ceva la ~.)*

mezdreá s. v. CIOPLITOARE. CUȚITOAIE.
mezdreí vb. v. JUPUI.
mezdrí vb. v. CUȚITOI. JULI. JUPUI. ROADE. ZDRELI. ZGÎRIA.
mezél s. v. MEZELIC.
MEZELÁR s. cîrnățar, (rar) mezelegíu. *(E ~ de profesie.)*
MEZELĂREÁSĂ s. cîrnățăreasă.
MEZELĂRÍE s. cîrnățărie.
mezelegíu s. v. CÎRNĂȚAR. MEZELAR.
MEZELÍC s. (înv.) mezél. *(A luat de dimineață un ~ la bodegă.)*
MEZENTÉR s. *(ANAT.)* (pop.) prápur, (înv.) bezărău, bezér.
mezín adj., s. v. MIJLOCIU.
MEZÍN s., adj. **1.** s. (mai ales art.) prîslea (art.), (Olt.) urmátic, (Olt. și Transilv.) zăpîrstea (art.). *(~ul familiei.)* **2.** adj. mic. *(Fratele ~.)*
MEZOINOZITÓL s. *(CHIM.)* inositǎ.
MEZOLÍTIC s., adj. *(GEOL., IST.)* epipaleolitic. *(Epoca ~.)*
MEZÓN s. *(FIZ.)* mezotron.
MEZOTRÓN s. *(FIZ.)* mezon.
MEZOZÓIC adj. *(GEOL.)* secundar. *(Era ~.)*
MHO s. *(FIZ.)* siemens. *(~ este o unitate de măsură pentru conductanța electrică.)*
MIA s. *(ZOOL.)* mielușea, mioară, (pop.) mielúță.
MIAMBÁL s. candel negru.
miár s. v. MIE.
miasmátic adj. v. DEZAGREABIL. DEZGUSTĂTOR. DISPLĂCUT. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. GREU. INFECT. ÎMPUȚIT. NEPLĂCUT. NESUFERIT. PUTUROS. RĂU. RĂU-MIROSITOR. RESPINGĂTOR. SCÎRBOS. URÎT.
MIÁSMĂ s. duhoare, infecție, împuțiciune, putoare, (livr.) fetiditáte, (înv.) duh, smreduíre. *(Simțea o ~ insuportabilă.)*
MIAU interj. miorlau! *(Pisica face: ~!)*
miáun s. v. MIEUNARE. MIEUNAT. MIEUNĂTURĂ. MIORLĂIALĂ. MIORLĂIRE. MIORLĂIT. MIORLĂITURĂ.
miáut s. v. MIEUNARE. MIEUNAT. MIEUNĂTURĂ. MIORLĂIALĂ. MIORLĂIRE. MIORLĂIT. MIORLĂITURĂ.
miază s. v. MIAZĂZI. SUD.
MIAZĂNOÁPTE s. *(GEOGR.)* nord, (livr.) septentrión, (înv. și reg.) crivăț, (prin vestul Transilv.) scăpătát, (înv.) séver. *(O furtună dinspre ~.)*
miazănoápte s. v. CIORMOIAG. CONDRONIU. SOR-CU-FRATE.
MIAZĂZÍ s. *(GEOGR.)* sud, (înv. și pop.) miáză, (Transilv.) prînz, (înv.) aústru, merizíu. *(Spre ~ se zărea soarele.)*
miazăzlán s. v. MERIDIAN.
mic adj. v. MESCHIN.
MIC adj., s. **1.** adj. mărunt. *(Vietăți ~.)* **2.** adj. crud, necrescut, nedezvoltat. *(Copil ~.)* **3.** adj. redus. *(O suprafață ~; de proporții ~.)* **4.** adj. redus, restrîns, scurt. *(Un text ~.)* **5.** adj. minuscul. *(Literă ~.)* **6.** adj. îngust, strîmt, (înv.) strîmtorát. *(Un spațiu ~; o intrare ~.)* **7.** adj. necuprinzător, neîncăpător, nespațios, strîmt. *(Cameră ~.)* **8.** adj. prost, redus, slab. *(O vizibilitate ~.)* **9.** adj. îngust. *(Pălărie cu boruri ~.)* **10.** adj. îngust, subțire. *(Talie ~.)* **11.** adj. mărunt, scund, scurt, (rar) scundác. *(Un om ~ de statură.)* **12.** adj. jos, mărunt, scund, (reg.) pitulát. *(Casă ~.)* **13.** adj. pitic, scund. *(Fasole ~.)* **14.** adj. scurt. *(Creion ~.)* **15.** s. mititel. *(A mîncat doi ~ cu pîine.)* **16.** adj. neadînc, (înv.) slab. *(O apă curgătoare ~.)* **17.** adj. subțire. *(Buze ~.)* **18.** adj. avantajos, convenabil, ieftin, jos, scăzut, (Transilv. și Ban). lésne. *(Prețuri ~.)* **19.** adj. limitat, redus. *(Un cîștig ~.)* **20.** adj. mărunt, neînsemnat. *(Cheltuieli ~.)* **21.** adj. nevîrstnic, tînăr, (Mold., Bucov., Transilv. și Maram.) brudíu, brúdnic. *(E încă ~, nu cunoaște viața.)* **22.** adj. mezin. *(Fratele ~.)* **23.** adj. scurt. *(Vara, noaptea-i ~.)* **24.** adj. slab, ușor. *(O ~ furtună de praf.)* **25.** adj. redus, slab, (fig.) anémic. *(O lumină ~.)* **26.** adj. scăzut, slab. *(Cu glasul ~.)* **27.** adj. redus, secundar. *(Problemă de importanță ~.)* **28.** adj. neimportant, neînsemnat, ușor. *(O greșeală ~ de ortografie.)* **29.** adj. inferior, mărunt. *(Funcționar ~.)* **30.** adj. puțin, redus, slab. *(~ nădejde să...)* **31.** adj. insuficient, puțin, redus, slab. *(Are posibilități ~ de realizare.)*
MICACÉU adj. *(MIN., GEOL.)* (rar) micafér, micós.
micafér adj. v. MICACEU.
mică s. v. MĂICUȚĂ. MĂMICĂ.
michidúță s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.
michidúță cel bătrîn s. v. LUCIFER. SATANA. SCARAOȚCHI. TARTOR.
michíț adj. v. MICUȚ. MITITEL.
MICÍ vb. **1.** a (se) micșora, a (se) reduce, a scădea. *(A ~ rația.)* **2.** a descrește, a se micșora, a se reduce, a scădea, a se scurta. *(Toamna, ziua se ~.)*
micí vb. v. SMERI. UMILI.
micicuIá vb. v. CHIRCI. DEGENERA. ÎNCHÎRCI. PIPERNICI. SFRIJI. ZGÎRCI.
micicuIát adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.
micíe s. v. MICIME.
MICÍME s. **1.** (rar) micíe, micșoríme. *(~ unui obiect.)* **2.** scurtime. *(~ textului.)* **3.** (rar) strîmtíme. *(~ unui gang.)* **4.** scurtime, (înv.) scurtáre. *(~ vieții umane.)*
micíme s. v. MESCHINĂRIE.
micós adj. v. MICACEU.
MICÓZĂ s. *(MED.)* microsporie.
micranie s. v. MIGRENĂ.
micro s. v. MICRORADIOGRAFIE.
MICRÓB s. *(BIOL.)* (rar) sămînță. *(~ patogen.)*
microb s. v. BACTERIE.
MICROBÁR s. *(FIZ.)* barie. *(~ este o unitate de măsură pentru presiune.)*
MICROBIÁN adj. *(MED.)* septic, (rar) micróbic. *(Infecție ~.)*
microbic adj. v. MICROBIAN. SEPTIC.

MICROBIOLÓG s. (rar) microbiologíst.
microbiologíst s. v. MICROBIOLOG.
MICROCENÓZĂ s. *(BIOL.)* biochorie. *(~ este o parte a biocenozei.)*
MICROCLIMÁT s. *(MET.)* microclimă.
MICROCLÍMĂ s. *(MET.)* microclimat.
MICROFOTOCÓPIE s. *(FOTO)* fotomicrocopie.
MICROFOTOGRAFÍE s. **1.** *(FOTO, MED.)* fotomicrografie. **2.** *(FIZ., MED.)* fotomicroscopie. *(Procedeul ~.)*
MICROGRÁM s. *(FIZ.)* gamma.
MICROMÉTRU s. micron. *(~ este a milioana parte dintr-un metru.)*
MICRÓN s. micrometru.
MICROOBIÉCT s. corpuscul, particulă.
MICRORADIOGRAFÍE s. (fam.) micro. *(Examen de ~.)*
MICRORAIÓN s. cvartal, sector. *(Un ~ într-un oraș.)*
MICRORÍL s. *(MUZ.)* microsion.
MICROSCÓPIC adj. infim, minuscul, (livr.) infinitezimál. *(Cantitate ~; de proporții ~.)*
microscop solár s. v. TELESCOP.
MICROSIÓN s. *(MUZ.)* microril.
MICROSPORÍE s. *(MED.)* micoză.
MICSÁNDRĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Matthiola incana* și *annua)* micșunea, (reg.) foáltină, garoáfă, șivói, levcoaie-róșie, vioară-róșie, viorea-róșie, (prin Transilv.) pruvireág. **2.** *(Cheiranthus cheiri)* micșunea, viorea-galbenă, (reg.) foáltine (pl.), șibói, levcoaie-gálbenă, vioară-gálbenă.
micsándră s. v. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.
micșór adj. v. MICUȚ. MITITEL. SCURTICEL.
MICȘORÁ vb. **1.** a descrește, a se reduce, a scădea, (pop. fig.) a se pișca. *(Luna s-a ~.)* **2.** a (se) diminua, a (se) reduce, a (se) ușura. *(A ~ încărcătura unei nave.)* **3.** a (se) mici, a (se) reduce, a scădea. *(A ~ rația.)* **4.** a prescurta, a reduce, a scurta. *(Mai ~ din text.)* **5.** a descrește, a (se) diminua, a (se) împuțina, a (se) reduce, a scădea, (înv.) a (se) puțina. *(Numărul lor s-a ~ continuu.)* **6.** a (se) împuțina, a (se) reduce, a (se) restrînge, a scădea, (înv. și reg.) a (se) strîmta. *(Locurile de pășune s-au ~.)* **7.** a descrește, a se mici, a se reduce, a scădea, a se scurta. *(Toamna, ziua se ~.)* **8.** a încetini, a reduce. *(A ~ viteza unui vehicul.)* **9.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îndulci, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)* **10.** a reduce, (înv. fig.) a îngusta. *(A ~ valoarea a ceva.)* **11.** a lăsa, a reduce, a scădea. *(A mai ~ din preț.)* **12.** a (se) ieftini, a (se) reduce, a scădea. *(S-au ~ prețurile la...)* **13.** a reduce, a scădea, (fig.) a îndulci. *(I-a mai ~ pedeapsa, sentința.)*
micșorá vb. v. DIMINUA. ÎNJOSI. SCĂDEA. SMERI. UMILI.
MICȘORÁBIL adj. reductibil.
MICȘORÁRE s. **1.** descreștere, reducere, scădere. *(~ a dimensiunii, a suprafeței unui corp.)* **2.** diminuare, reducere, ușurare. *(~ încărcăturii unei nave.)* **3.** prescurtare, reducere, scurtare. *(~ unui text.)* **4.** descreștere, diminuare, împuținare, reducere, scădere, (înv.) puțináre. *(~ numărului de...)* **5.** descreștere, reducere, scădere, scurtare. *(~ zilei în timpul toamnei.)* **6.** încetinire, reducere. *(~ vitezei unui vehicul.)* **7.** atenuare, calmare, descreștere, diminuare, domolire, potolire, reducere, scădere, slăbire, temperare. *(~ vitezei vîntului.)* **8.** ieftinire, reducere, scădere. *(~ prețurilor.)* **9.** reducere, scăzămînt. *(O ~ la impozite.)*
micșoráre s. v. DIMINUARE. SCĂDERE. SMERENIE. UMILINȚĂ.
MICȘORÁT adj. **1.** diminuat, redus, scăzut. *(O suprafață arídă ~.)* **2.** prescurtat, redus, scurtat. *(Text ~.)* **3.** împuținat, redus, scăzut. *(Numărul lor e acum mult ~.)* **4.** încetinit, moderat, redus. *(Merge cu viteză ~.)* **5.** diminuat domolit, potolit, redus, scăzut, slăbit. *(Forța mult ~ a vîntului.)*
micșorát adj. v. DIMINUAT. SCĂZUT.
micșorél adj. v. MICUȚ. MITITEL.
micșoríme s. v. MICIME.
MICȘUNEÁ s. *(BOT.)* **1.** *(Matthiola incana* și *annua)* micsandră, (reg.) foáltină, garoáfă, șivói, levcoaie-róșie, vioară-róșie, viorea-róșie, (prin Transilv.) pruvireág. **2.** *(Cheiranthus cheiri)* micsandră, viorea-galbenă, (reg.) foáltine (pl.), șibói, levcoaie-gálbenă, vioară-gálbenă.
micșuneá s. v. NOPTICOASĂ. TĂMÎIOARĂ. TOPORAȘ TREI-FRAȚI-PĂTAȚI. VIOLETĂ. VIOREA.
micșunea-de-báltă s. v. ROȘĂȚEA.
micșunea-de-múnte s. v. TOPORAȘ. VIOREA. VIORICĂ.
micșuneaua-ápei s. v. ROȘĂȚEA.
micșunele-de-múnte s. pl. v. UNGHIA-PĂSĂRII.
micșunele-gălbioáre s. pl. v. TREI-FRAȚI.
micțiúne s. v. URINARE. URINAT.
MICUL-ÁLB s. *(ZOOL.)* york mic. *(~ este o specie de porci.)*
MICUL DEJÚN s. (înv. și pop.) prînzișór, (pop.) prînz, (reg.) prînzút.
MICUL ECRÁN s. televiziune, televizor. *(Ce se transmite la ~?)*
micutél adj. v. MICUȚ. MITITEL.
MICÚȚ adj. **1.** mititel, (pop.) micșór, micșorél, micutél, micuțél, (reg.) michíț, mititióc. *(Un obiect ~.)* **2.** scurticel, (pop.) micșór, (înv. și reg.) scurtișór, (reg.) scurtúț. *(O haină cam ~.)*
micuțél adj. v. MICUȚ. MITITEL.
midhái s. v. MIHALȚ.
midhóc s. v. MIHALȚ.
MÍE s. (fam.) miár. *(Avea la el o ~ pentru cumpărături.)*
MIED s. hidromel, (reg.) múrsă, must, (turcism înv.) balbáș. *(Bea ~.)*
MIEL s. *(ZOOL.)* (prin Mold.) bîrlíéc.
mielăríță s. v. CĂPUȘĂ.

MIELENCEFÁL s. *(ANAT.)* bulb rahidian.

MIELÓZĂ s. *(MED.)* leucemie, leucoză.

mielúș s. v. MIELUȘEL. MIELUȘOR. MIELUȚ.

MIELUȘEÁ s. *(ZOOL.)* mia, mioară, (pop.) mielúță.

mielușéi s. pl. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.

MIELUȘÉL s. *(ZOOL.)* mielușor, mieluț, (rar) mielúș.

mielușél s. v. PAPANAȘ.

MIELUȘÓR s. *(ZOOL.)* mielușel, mieluț, (rar) mielúș.

MIELÚȚ s. *(ZOOL.)* mielușel, mielușor, (rar) mielúș.

mielúță s. v. MIA. MIELUȘEA. MIOARĂ.

miemétru s. v. MILIMETRU.

mierár s. v. ALBINAR. APICULTOR. PRISĂCAR. STUPAR.

MIÉRE s. **1.** (pop.) mână. *(~ de albine.)* **2.** *(BOT.) mierea-ursului* = **a)** *(Pulmonaria officinalis)* cuscrișor, (rar) pulmonáriță, (înv. și reg.) plămînărică, (reg.) cuscrior, cúscru, plămînare, plămînăriță, plămînăríță, sudoáre, iarba-plumînei; **b)** *(Pulmonaria mollissima)* plămînare, (înv. și reg.) plămînărică, (reg.) plămînăreá; **c)** *(Celtis australis)* sîmbovină.

miére s. v. MAGIUN. NECTAR. ZAHAROZĂ. ZAHĂR.

mierea-úrsului s. v. CUSCRIȘOR. MELISĂ. OMAG. ROINIȚĂ. TĂTĂNEASĂ.

miereálă s. v. ALBĂSTREALĂ. ULTRAMARIN.

mierícică s. v. SEVĂ. SUC.

mierîí vb. v. ALBĂSTRI. ÎNĂLBĂSTRI.

mieríu adj. v. ALBĂSTRIU. ALBĂSTRUI.

mierlár s. v. MIERLOI.

mierlă-de-píriu s. v. PESCAR. PESCĂREL. PESCĂRUȘ.

mierlă-gálbenă s. v. GRANGUR.

mierleátă s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

mierlí vb. v. ASASINA. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. MURI. OMORÎ. PIERI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA. SUPRIMA. UCIDE.

mierlícă s. v. MIERLIȚĂ.

mierlícea s. v. MIERLIȚĂ.

mierlíre s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

mierlișoáră s. v. MIERLIȚĂ.

MIERLÍȚĂ s. *(ORNIT.)* (reg.) mierlícă, mierlicea, mierlișoáră, mierlúșcă, mierlúță.

MIERLÓI s. *(ORNIT.)* (reg.) mierlár.

mierlúșcă s. v. MIERLIȚĂ.

MIERLÚȚĂ s. *(BOT.; Alsine verna)* (reg.) răcovínă.

mierlúță s. v. MIERLIȚĂ.

MIERÓS adj. (fig.) dulceág. *(Vorbe ~.)*

miérță s. v. BANIȚĂ. DUBLU-DECALITRU.

miéru adj. v. ALBĂSTRIU. ALBĂSTRUI.

MIEUNÁ vb. a miorlăi, (reg.) a miorțăi. *(Pisica ~.)*

MIEUNÁRE s. mieunat, mieunătură, miorlăiálă, miorlăire, miorlăit, miorlăitură, (reg.) miáun, miáut. *(~ pisicii.)*

MIEUNÁT s. mieunare, mieunătură, miorlăiálă, miorlăire, miorlăit, miorlăitură, (reg.) miáun, miáut. *(~ pisicii.)*

MIEUNĂTÚRĂ s. mieunare, mieunat, miorlăiálă, miorlăire, miorlăit, miorlăitură, (reg.) miáun, miáut. *(~ pisicii.)*

MIEZ s. **1.** centru, nucleu. *(~ unui corp.)* **2.** (reg.) sîmbure. *(~ de nucă.)* **3.** centru, mijloc, (fig.) buríc, ínimă. *(În ~ pămîntului.)* **4.** mijloc, putere, toi, (pop.) dric, tărie, teméi, (reg.) vípie, viu. *(În ~ nopții.)* **5.*** *(BIS.) miezul păresimilor* = (reg.) tîndála (art.).

miez s. v. CONȚINUT. ESENȚĂ. FOND. MATERIE.

miezár s. v. MIEZUITOR.

miezós adj. v. CĂRNOS.

miezuínă s. v. FRONTIERĂ. GRANIȚĂ. HAT. HOTAR. LIMITĂ TERITORIALĂ. RĂZOR.

MIEZUITÓR s. (reg.) miezár. *(~ în turnătorie.)*

miézură s. v. CODINĂ. MIȚĂ.

MIGÁLĂ s. atenție, grijă, meticulozitate, migăleală, minuțiozitate, scrupulozitate, (livr.) minúție, (pop.) piguleálă, scumpătáte, (reg.) migoroșeálă, milcoșeálă. *(Lucrat cu multă ~.)*

MIGĂLEÁLĂ s. **1.** atenție, grijă, meticulozitate, migală, minuțiozitate, scrupulozitate, (livr.) minúție, (pop.) piguleálă, scumpătáte, (reg.) migoroșeálă, milcoșeálă. *(Lucrat cu multă ~.)* **2.** mocăiálă, mocoșeálă, mocoșire, moșmondeálă, ticăiálă, (pop.) tîndăleálă, tîndălitúră. *(Ce-i ~ asta la el?)*

MIGĂLÍ vb. **1.** (pop.) a piguli, (reg.) a bunghini, (prin Mold.) a bichiri, (prin Mold. și Munt.) a puchini. *(A ~ la o broderie.)* **2.** a (se) mocăi, a (se) mocoși, a (se) moșmondi, a (se) moșmoni, a (se) ticăi, (pop.) a tîndăli, (reg.) a migoroși, a moșinci, a moșoi, a moșorogi, a motroși, a mușina, (prin Transilv.) a mighiti, a (se) moșogăi, (fam.) a moși. *(Toată ziua ~ la...)*

migăli vb. v. LENEVI. TRÎNDĂVI.

MIGĂLITÚRĂ s. (pop.) pigălitúră. *(~ la o broderie.)*

MIGĂLÓS adj. amănunțit, atent, meticulos, minuțios, riguros, scrupulos, serios, (înv.) scump. *(O cercetare ~ a faptelor.)*

MIGDÁL s. *(BOT.; Amygdalus communis)* (prin Ban.) badím.

MIGDALÁT adj. alungit, codat, prelung. *(Ochi ~.)*

MIGDÁLĂ s. *(BOT.)* (Transilv.) mándulă.

mighití vb. v. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. TICĂI.

migoroșeálă s. v. ATENȚIE. GRIJĂ. METICULOZITATE. MIGALĂ. MIGĂLEALĂ. MINUȚIOZITATE. SCRUPULOZITATE.

migoroșí vb. v. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. TICĂI.

MIGRÁ vb. (înv.) a se clăti. *(Triburi care ~.)*
MIGRÁRE s. migrație. *(~ păsărilor.)*
MIGRATÓR adj. călător, (reg.) mutător. *(Păsări ~.)*
MIGRÁȚIE s. migrare. *(~ păsărilor.)*
MIGRÉNĂ s. *(MED.)* (înv.) micranie.
MIHÁLȚ s. *(IHT.; Lota lota)* (rar) sulástru, (reg.) midháí, midhóc, mihoálă, moláș, sul, (Mold.) mîntúș, (prin Munt. și Olt.) smialț.
mihaníe s. v. MAȘINĂRIE. MECANISM.
mihéi s. v. ATELIER.
mihoálă s. v. MIHALȚ.
mihóc s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.
mihohoí vb. v. NECHEZA. RÎNCHEZA.
mihoní vb. v. NECHEZA. RÎNCHEZA.
mihotí vb. v. NECHEZA. RÎNCHEZA.
MIJÍ vb. **1.** a apărea, a se arăta, a se ivi, (reg.) a (se) iți, a (se) slomni. *(Au ~ zorii.)* **2.** *(BOT.)* a germina, a ieși, a încolți, a răsări. *(Plantele au ~.)*
mijí vb. v. CĂLĂUZI. CONDUCE. DIRIJA. GHIDA. ÎNDRUMA. POVĂȚUI. SFĂTUI.
MÍJLOC s. **1.** centru. *(~ unui cerc.)* **2.** centru, (fig.) buríc, ínimă, (înv. fig.) dric. *(În ~ orașului.)* **3.** centru, miez, (fig.) buríc, ínimă. *(În ~ pămîntului.)* **4.** (fig.) sîn. *(Se află în ~ul familiei.)* **5.** jumătate. *(La ~ scîndurii.)* **6.** brîu, talie. *(Grîul îi ajungea pînă la ~.)* **7.** *(ANAT.)* șale (pl.). *(O doare ~.)* **8.** jumătate. *(La ~ săptămînii.)* **9.** miez, putere, toi, (pop.) dric, tărie, teméi, (reg.) vípie, viu. *(În ~ul nopții.)* **10.** cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, putință, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, mărșă, médiu, mijlocíre. *(Un alt ~ de a rezolva problema.)* **11.** (la pl.) avere, avut, avuție, bogăție, bun, situație, stare, (înv. și reg.) bogătáte, priléj, prîndere, (reg.) blágă, prinsoáre, (prin Transilv.) apucătúră, (Transilv.) ioság, (Olt., Ban. și Transilv.) vlágă, (înv.) bucáte (pl.), periusíe, (fam.) parále (pl.), (fig.) cheag, seu. *(Are ceva ~.)* **12.** *(FIN.;* mai ales la pl.) fond, resursă. (înv.) sermaiá. *(~ bănești.)*
mijloc s. v. AMBIANȚĂ. ANTURAJ. CADRU. CERC. GROS. INTERMEDIAR. MEDIATOR. MEDIU. MIJLOCITOR. MULȚIME. SFERĂ. SOCIETATE.
MIJLOCÁȘ s. *(SPORT)* (rar) half. *(~ la fotbal.)*
mijlocáș s. v. CHINGĂ. PUNTE.
MIJLOCÍ vb. a intermedia, a se interpune, a media, (rar) a negocia.
mijlocí vb. v. APĂREA. ARĂTA. IVI.
mijlocíe s. v. MEDIE.
mijlocín adj., s. v. MIJLOCIU.
MIJLOCÍRE s. **1.** intermediu, mediație, mediere. *(~ lui era necesară.)* **2.** cale, filieră, intermediu. *(Prin ~ cui a ajuns la voi?)*
mijlocíre s. v. CALE. CHIP. FEL. FORMĂ. MANIERĂ. METODĂ. MIJLOC. MOD. MODALITATE. POSIBILITATE. PROCEDARE. PROCEDEU. PROCEDURĂ. PUTINȚĂ. SISTEM.
MIJLOCÍT adj. indirect, mediat. *(Relații ~.)*
MIJLOCITOÁRE s. intermediară, (înv. și reg.) telălíță, teleléică. *(~ într-o tranzacție.)*
MIJLOCITÓR s. **1.** intermediar, mediator, (rar) interpús, (înv.) míjloc, solitór. *(~ între două părți aflate în tratative.)* **2.** intermediar, misit, samsar, (reg.) mécler, (înv.) sensál. *(~ într-o tranzacție comercială.)* **3.** codoș, proxenet, (Mold.) pohót, (înv.) hótru, pezevénchi, verigáș, vótru, (fig.) péște.
mijlocitór s. v. PEȚITOR.
MIJLOCÍU adj., s. **1.** adj. potrivit. *(De statură, de mărime ~.)* **2.** adj., s. (pop.) mezín, (reg.) mijlocín. *(Fratele ~.)* **3.** adj. mediu. *(De calitate, de vîrstă ~.)* **4.** adj. comun, mediocru, potrivit. *(Un elev ~.)*
mila-Dómnului s. v. AVRĂMEASĂ. AVRĂMEASCĂ. VENINARIȚĂ.
MILANÉZ s. (înv.) medecolán. *(E ~ de origine.)*
MÍLĂ s. **1.** îndurare, milostivire, (livr.) mizericórdie, (înv.) mesereáre, milcuíre, pietáte. *(A arăta ~ față de cel aflat în nenorocire.)* **2.** *(BIS.)* ajutor, grație, har, îndurare, milostivire, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) milcuíre, milosírdie, míloste, milostivénie, milostivnicíe. *(~ divină.)* **3.** compătimire, (livr.) compasiúne, (franțuzism înv.) comizerație. *(Sentiment de ~ pentru cineva.)* **4.** bunăvoință, îngăduință, înțelegere, mărinimie, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) priínță, (turcism înv.) musaadeá. *(Și-a manifestat întreaga ~.)* **5.** binefacere, caritate, filantropie. *(Act de ~.)* **6.** milostivire, pomană, (înv. și pop.) milosténie. *(Trăiește din ~ altora.)*
mílă s. v. SMERENIE. UMILINȚĂ.
milcoșeálă s. v. ATENȚIE. GRIJĂ. METICULOZITATE. MIGALĂ. MIGĂLEALĂ. MINUȚIOZITATE. SCRUPULOZITATE.
milcoși vb. v. LENEVI. LINGUȘI. TRÎNDĂVI.
milcuí vb. v. ÎNDURA. MILOSTIVI. SMERI. UMILI.
milcuíre s. v. AJUTOR. GRAȚIE. HAR. ÎNDURARE. MILĂ. MILOSTIVIRE.
MILENARÍSM. s. *(BIS.)* chiliasm.
mili vb. v. ÎNDURA. MILOSTIVI.
MILIÁRD s. bilion. *(În unele țări ~ se numește bilion.)*
MILIMÉTRU s. (înv.) miemétru.
MILIONÁR s. (rar) milionist. *(A ajuns ~.)*
milionist s. v. MILIONAR.
MILITÁNT s. combatant. *(Un ~ activ pe tărîmul culturii.)*
MILITÁR s., adj. **1.** s. ostaș, oștean, soldat, (Transilv.) cătănă, (în unele colinde) stratiót, (înv.) săgár, voiníc. **2.** adj. cazon, milităresc, ostășesc, soldățesc, (rar) marțiál, (pop.) cătănésc, (înv.) oștenésc, oștésc, voinicésc. *(Uniformă ~.)* **3.** adj. armat. *(Conflict ~.)*
MILITARICÉȘTE adv. (rar) militarménte.
MILITARÍST adj. agresiv, provocator, războinic, (fam.) belicós. *(Politică ~.)*
militarménte adv. v. MILITARICEȘTE.
MILITĂRÉSC adj. cazon, militar, ostășesc, soldățesc, (rar) marțiál, (pop.) cătănésc, (înv.) oștenésc, oștésc, voinicésc. *(Uniformă ~.)*

MILITĂRÉȘTE adv. ostășește, soldățește, (Transilv.) cătănéște, (înv.) oștenéște. *(Îmbrăcat ~.)*

MILITĂRÍE s. **1.** armată, (înv. și pop.) ostășie, (reg.) miliție, (Transilv.) cătănie,(înv.) voinicíe. *(Merge la ~.)* **2.** armată, stagiu, serviciu militar, (Transilv.) cătănie, (înv.) oștenie, soldățíe. *(Își face ~ la artilerie.)*

MILITĂRÓS adj. cazon, (rar) marțiál. *(Purtare ~.)*

MILIȚEÁ s. *(BOT.; Silene acaulis)* (reg.) iarbă-roșioáră.

MILIȚIÁN s. *(MIL.)* (rar) miliționér. *(~ în armata nepermanentă din trecut.)*

MILÍȚIE s. secție. *(A dus hoțul la ~.)*

milițíe s. v. ARMATĂ. MILITĂRIE.

miliționér s. v. MILIȚIAN.

MILÓG s. cerșetor, (pop.) sărác, (înv. și reg.) calíc, mișél, (Transilv. și Bucov.) coldúș, (arg.) manglitór.

MILOGEÁLĂ s. cerșeală, cerșetorie, cerșit, milogit, (rar) cerșetorít, (înv. și reg.) prosteálă, (arg.) mangleálă. *(Umblă cu ~.)*

MILOGÍ vb. a cere, a cerși, (pop.) a prosti, (Transilv. și Maram.) a coldui, (înv.) a calici, a cerșetori, (arg.) a mangli. *(A ~ pe la colțuri de stradă.)*

MILOGÍT s. cerșeală, cerșetorie, cerșit, milogeală, (rar) cerșetorít, (înv. și reg.) prosteálă, (arg.) mangleálă. *(Umblă cu ~.)*

MILÓRD s. lord.

MILÓS adj. **1.** *(BIS.)* bun, îndurător, îngăduitor, milostiv, (înv. și reg.) milostívnic, (înv.) cruțătór, milosírd, milosírdnic, mizericordiós. *(O divinitate ~.)* **2.** binevoitor, compătimitor, îngăduitor, înțelegător, mărinimos, milostiv, (înv.) milosírd, priinciós, priitór. *(S-a arătat ~ față de nevoile lor.)* **3.** caritabil, filantropic, milostiv. *(Inimă ~.)*

milós adj. v. DUREROS. JALNIC. NENOROCIT. TRIST.

milosírd adj. v. BINEVOITOR. BUN. COMPĂTIMITOR. ÎNDURĂTOR. ÎNGĂDUITOR. ÎNȚELEGĂTOR. MĂRINIMOS. MILOS. MILOSTIV.

milosírdí vb. v. ÎNDURA. MILOSTIVI.

milosírdie s. v. AJUTOR. GRAȚIE. HAR. ÎNDURARE. MILĂ. MILOSTIVIRE.

milosírdnic adj. v. BUN. ÎNDURĂTOR. ÎNGĂDUITOR. MILOS. MILOSTIV.

miloste s. v. AJUTOR. GRAȚIE. HAR. ÎNDURARE. MILĂ. MILOSTIVIRE.

milosténie s. v. AJUTOR. BUNĂVOINȚĂ. GRAȚIE. HAR. ÎNDURARE. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNȚELEGERE. MĂRINIMIE. MILĂ. MILOSTIVIRE. POMANĂ.

MILOSTÍV adj. **1.** *(BIS.)* bun, îndurător, îngăduitor, milos, (înv. și reg.) milostívnic, (înv.) cruțătór, milosírd, milosírdnic, mizericordiós. *(Divinitate ~.)* **2.** binevoitor, compătimitor, îngăduitor, înțelegător, mărinimos, milos, (înv.) milosírd, priinciós, priitór. *(S-a arătat ~ față de nevoile lor.)* **3.** caritabil, filantropic, milos. *(Inimă ~.)* **4.** iertător, indulgent, îndurător, îngăduitor, (livr.) clemént. *(Fiți mai ~ cu ei!)*

milostívă s. v. AVRĂMEASĂ. AVRĂMEASCĂ. VENINARIȚĂ.

milostíve s. pl. v. IELE.

milostivénie s. v. AJUTOR. GRAȚIE. HAR. ÎNDURARE. MILĂ. MILOSTIVIRE.

MILOSTIVÍ vb. a se îndura, (Olt.) a se mili, (înv.) a se bineviea, a se milcui, a se milosîrdi, a se milostivnici, a se miiui, a procrisi. *(S-a ~ de el și l-a iertat.)*

MILOSTIVÍRE s. **1.** îndurare, milă, (livr.) mizericórdie, (înd.) mesereáre, milcuíre, pietáte. *(A arăta ~ față de cel căzut în nenorocire.)* **2.** *(BIS.)* ajutor, grație, har, îndurare, milă, (înv. și pop.) milosténie, (înv.) milcuíre, milosírdie, míloste, milostivénie, milostivnicíe. *(~ divină.)* **3.** milă, pomană, (înv. și pop.) milosténie. *(Trăiește din ~ altora.)* **4.** iertare, indulgență, îndurare, îngăduință, (livr.) clemență. *(Cere cu umilință ~.)*

milostívnic adj. v. BUN. ÎNDURĂTOR. ÎNGĂDUITOR. MILOS. MILOSTIV.

milostívnice s. pl. v. IELE.

milostivnící vb. v. ÎNDURA. MILOSTIVI.

milostivnície s. v. AJUTOR. GRAȚIE. HAR. ÎNDURARE. MILĂ. MILOSTIVIRE.

milót s. v. SOVÎRF.

MILUÍ vb. *(BIS.)* a ajuta, (înv.) a proslăvi. *(L-a ~ Dumnezeu.)*

miluí vb. v. ABSOLVI. ALINTA. CONJURA. CRUȚA. DEZMIERDA. IERTA. IMPLORA. ÎNDURA. MILOSTIVI. MÎNGÎIA. SALVA. SCĂPA. SCUTI.

miluíte s. pl. v. IELE.

MIM s. pantomim. *(Un ~ celebru, la circ.)*

MIMÁ vb. a imita, a reproduce, (înv.) a închipui. *(A ~ gesturile cuiva.)*

mimá vb. v. SIMULA.

MIMÁRE s. imitare, reproducere. *(~ gesturilor cuiva.)*

mímă s. v. MAMĂ. MĂICUȚĂ. MĂMICĂ.

MIMÓZĂ s. *(BOT.; Mimosa pudica)* senzitivă, (rar) simțitoáre, (înv.) simțitívă.

minareá s. v. MINARET.

MINARÉT s. (înv.) minareá. *(~ la o moschee.)*

MINAVÉT s. *(MUZ.)* caterincă, flașnetă.

MÍNĂ s. **1.** ocnă, subteran, (înv. și reg.) báie, (înv.) madém, miniéră. *(Au intrat în ~.)* **2.** (înv. și reg.) rudărie, (prin Ban.) cáună. *(~ de aur.)*

MÍNĂ s. aer, aspect, chip, expresie, față, figură, fizionomie, înfățișare, obraz, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schímă, vedére, (fam.) mútră. *(Are o ~ mulțumită.)*

MINCINÓS s., adj. **1.** s. fățarnic, ipocrit, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) fariséu, (reg.) proclét, (înv.) telpíz, (fig.) iezuít, tartúf, trombonist. *(Mare ~ mai ești, amice!)* **2.** adj. duplicitar, fals, fariseic, fățarnic, ipocrit, perfid, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestrițat, (înv. fig.) calp, zugrăvít. *(Comportare, atitudine ~.)* **3.** adj. fals, inautentic, inventat, născocit, neadevărat, neau-

tentic, neîntemeiat, nereal, plăsmuit, scornit, (înv.) minţit, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmaţii ~.)*

mincinós adj. v. AMĂGITOR. CONTRAFĂCUT. FALS. FALSIFICAT. ÎNŞELĂTOR. NEAUTENTIC. PLĂSMUIT.

MINCIÓG s. *(PESCUIT)* (reg.) ciorpác, meredéu, miridóv, răceá, róciu, tărăbúc, tîrbóc, (Ban.) ritişór. *(Scoate peştele din apă cu ~.)*

minciună vb. v. ÎNŞĂILA.

MINCIÚNĂ s. **1.** invenţie, născoceală, născocire, născocitură, neadevăr, palavră, plăsmuire, poveste, scorneală, scornire, scornitură, (pop.) iscoditúră, (înv.) básnă, băsnire, (fam.) balivérnă, braşoávă, (fam. fig.) basm, gogoáşă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e o simplă ~.)* **2.** duplicitate, falsitate, făţărnicie, ipocrizie, perfidie, prefăcătorie, viclenie, vicleşug, (livr.) fariseísm, machiavelísm, tartuferíe, tartufísm, (rar şi fam.) machiaverlíc, (înv.) făţăríe, prefăcánie, prefăcătúră, procleţíe, (fig.) iezuitísm, mascarádă. *(A fost dovedită ~ lui.)* **3.** minciunea, minciunică, scovardă, uscăţea, uscăţică, (Transilv. şi Ban.) páncovă, (prin Ban. şi sud-vestul Transilv.) pup, (Mold.) surcéle (pl.). *(A mîncat o ~ gustoasă.)*

minciúnă s. v. AMĂGIRE. ERES. EREZIE. ILUZIE. PĂTLAGINĂ.

MINCIUNEÁ s. minciună, minciunică, scovardă, uscăţea, uscăţică, (Transilv. şi Ban.) páncovă, (prin Ban. şi sud-vestul Transilv.) pup, (Mold.) surcéle (pl.). *(A mîncat o ~.)*

minciuní vb. v. MINŢI.

MINCIUNÍCĂ s. minciună, minciunea, scovardă, uscăţea, uscăţică, (Transilv. şi Ban.) páncovă, (prin Ban. şi sud-vestul Transilv.) pup, (Mold.) surcéle (pl.). *(A mîncat o ~ caldă.)*

*MINDÍR s. (reg.) păiér, străjác. *(Doarme pe un ~.)*

mindirigíu s. v. PLĂPUMAR.

minegóci s. v. URCIOR.

MINÉR s. (Transilv.) băiéş. *(E de profesie ~.)*

MINERÁL adj. anorganic, neorganic. *(Substanţă ~).*

mineralíst s. v. MINERALOG.

MINERALIZÁRE s. mineralizaţie. *(Proces de ~.)*

MINERALIZÁŢIE s. mineralizare. *(Proces de ~.)*

MINERALÓG s. (înv.) mineralíst, mineralogíst. *(Un ~ reputat.)*

mineralogíst s. v. MINERALOG.

minéră s. v. MINERIŢĂ.

MINERÉU s. (înv. şi reg.) rúdă, (înv.) madém, miniéră. *(~ de fier.)*

MINERÍT s. (Transilv.) băieşág, băieşít.

MINERÍŢĂ s. (rar) minéră, (prin Transilv.) băieşíţă. *(E ~ de profesie.)*

MÍNGE s. (în unele sporturi) balón, (reg.) hapúc, (Transilv. şi Olt.) cótcă, (Ban. şi Transilv.) pílă, (prin Ban.) púlmă, (Transilv. şi Ban.) surdúcă, (arg.) băşícă. *(Bate ~ pe maidan.)*

miniéră s. v. MINĂ. MINEREU. OCNĂ. UBTERAN.

MÍNIM adj. **1.** minimal, *(Sortiment ~.)* **2.** strict. *(Sortiment ~ necesar.)*

MÍNIM s. minimum.

MINIMÁL adj. minim. *(Sortiment ~.)*

MINIMALIZÁ vb. a bagateliza, a subaprecia, a subestima, a subevalua, (rar) a deprecia. *(~ importanţa unui lucru.)*

MINIMALIZÁRE s. subapreciere, subestimare, subevaluare, (rar) depreciére. *(~ importanţei unui lucru.)*

MINIMALIZÁT adj. subapreciat, subestimat, subevaluat, (rar) depreciát. *(Un lucru ~.)*

MÍNIMUM s. minim.

MINISTÉR s. **1.** departament. *(În unele state, ~ se numeşte departament.)* **2.** (livr.) portofóliu, (înv.) portofél. *(Deţine ~ justiţiei.)*

ministér s. v. CABINET. CONSILIU DE MINIŞTRI. GUVERN. MINISTERIAT. MINISTRU.

MINISTERIÁL adj. departamental. *(Probleme ~.)*

MINISTERIÁT s. (înv.) ministér. *(În timpul ~ său.)*

minister públic s. v. ACUZATOR. PROCUROR.

MINÍSTRU s. **1.** (înv.) ministér. *(~ al justiţiei.)* **2.** *ministru de externe* = (în unele state) secretar de stat.

MÍNIU s. *(CHIM.)* litargă, oxid de plumb.

MINOLÓGHION s. *(BIS.)* sinaxar, (rar) legéndă.

MINÓR adj. **1.** nevîrstnic, (înv.) minoreán. *(Persoană ~.)* **2.** colateral, lăturalnic, marginal, neimportant, neînsemnat, secundar, (rar) laterál, (fig.) periféric. *(O problemă ~.)*

MINORÁT s. *(JUR.)* minoritate. *(~ unei persoane.)*

minoreán adj. v. MINOR. NEVÎRSTNIC.

MINORITÁTE s. **1.** *(JUR.)* minorat. *(~ unei persoane.)* **2.** *minoritate naţională* = naţionalitate conlocuitoare.

MINTÁL adj. **1.** cerebral, intelectual, raţional, spiritual. *(Activitate ~.)* **2.** *(FILOZ.)* ideal, subiectiv.

minta lîngórii s. v. IZMA BROAŞTEI. MENTA BROAŞTEI.

minta-míţei s. v. CĂTUŞNICĂ.

mintă-turcească s. v. MELISĂ. ROINIŢĂ.

MÍNTE s. **1.** gînd, raţiune. *(Cînd cu ~ n-ai gîndit.)* **2.** deşteptăciune, intelect, inteligenţă, judecată, pricepere, raţiune, spirit, (pop.) duh, (Ban., Transilv. şi Olt.) pámet, (înv.) înţelégere, (fam.) dóxă, (fig.) cap, créier. *(Are o ~ de nivel mediu.)* **3.** gîndire, intelect, judecată, raţiune, spirit. *(Operă a ~.)* **4.** gîndire, intelect, înţelegere, judecată, raţiune, (fig.) cap. *(Are o ~ extrem de limpede, de lucidă.)* **5.** judecată, raţiune, (rar) cunoştinţă, (pop. şi fam.) glagóre, (înv.) rezón. *(O ~ normală n-ar fi făcut asta.)* **6.** judecată, raţionament, raţiune, (înv.) socoátă, socoteálă, socotínţă. *(Iată o ~ sănătoasă!)* **7.** chibzuială, chibzuinţă, chibzuire, cumînţenie, cumpăt, cumpătare, înţelepciune, judecată, măsură, moderaţie, raţiune, socoteală, socotinţă, tact, (livr.) continénţă,

(rar) cumințíe, ponderáție, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(Procedează cu multă ~.)* **3.** amintire, memorie. *(I-au rămas în ~ toate acele zile.)*

mínte s. v. CARTE. CULTURĂ. CUNOȘTINȚE. INSTRUCȚIE. ÎNVĂȚĂTURĂ. PREGĂTIRE. STUDII.

MINTEÁN s. laibăr, surtuc, (reg.) lăibărác, (prin Mold.) baibarác, (Transilv., Ban. și Mold.) căpút. *(~ purtat de țărani.)*

mintenáș adv. v. CURÎND. DEVREME. FUGA. GRABNIC. IMEDIAT. IUTE. ÎNDATĂ. NEÎNTÎRZIAT. NUMAIDECÎT. RAPID. REPEDE.

mínteni adv. v. CURÎND. DEVREME. FUGA. GRABNIC. IMEDIAT. IUTE. ÎNDATĂ. NEÎNTÎRZIAT. NUMAIDECÎT. RAPID. REPEDE.

minteúță s. v. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

míntie s. v. ANTERIU. REVERENDĂ. SUTANĂ.

míntos adj. v. AGER. CHIBZUIT. CUMINTE. DEȘTEPT. DIBACI. INTELIGENT. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. ÎNȚELEPT. PRICEPUT. SOCOTIT.

MINȚÍ vb. **1.** (fam. fig.) a se bărbieri. *(Nu mai ~ atîta!)* **2.** (reg. și fam.) a minciuni. *(Te rog să nu mă ~!)* **3.** a ademeni, a amăgi, a încînta, a înșela, a momi, a păcăli, a prosti, a purta, a trișa, (livr.) a iluziona, (înv. și reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smoni, a șutili, (reg.) a șugui, (Transilv. și Ban) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tășca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprínde, (fam.) a dúce, a fraieri, a șmecheri, (fam. fig.) a árde, a fríge, a încălța, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu vorbe frumoase.)*

mințít adj. v. FALS. INAUTENTIC. INVENTAT. MINCINOS. NĂSCOCIT. NEADEVĂRAT. NEAUTENTIC. NEÎNTEMEIAT. NEREAL. PLĂSMUIT. SCORNIT.

minuénd s. v. DESCĂZUT.

MINUNÁ vb. **1.** a se cruci, a se uimi, a se ului, (pop.) a se încruci, (reg.) a se ugni, (Transilv. și Ban) a se pocozi, (înv.) a se ciudi, a se divi. *(Se ~ de ce aude.)* **2.** a stupefia, a surprinde, a uimi, a ului. *(Ce-mi spui tu pur și simplu mă ~.)* **3.** a se extazia. *(Se ~ în fața splendorilor naturii.)*

MINUNÁRE s. stupefiere, surprindere, uimire, ului ală, uluire, (înv.) minúne, uimeálă. *(~ cuiva în fața unui lucru neașteptat.)*

minunát adj. v. CERESC. DIVIN. DUMNEZEIESC. SFÎNT.

MINUNÁT adj., adv. **1.** adj. crucit, perplex, stupefiat, surprins, uimit, uluit. *(Ea a rămas ~ de cele auzite.)* **2.** adj. splendid, strălucitor, (livr.) magnífic, mirífic, paradiziác, (pop.) mîndru, (înv.) preafrumós. *(Un peisaj ~.)* **3.** adj. feeric, fermecător, încîntător, (fig.) îmbătător. *(O seară ~.)* **4.** adj. splendid, superb, (fig.) cerésc, divín, dumnezeiésc, îngerésc, seráfic, (livr. fig.) celést. *(O muzică ~.)* **5.** adv. splendid, superb, (fig.) divin, dumnezeiește. *(Cîntă ~.)* **6.** adj. desăvîrșit, excepțional, extraordinar, formidabil, ideal, magistral, perfect, splendid, sublim, superb, (înv.) săvîrșít. *(O ~ punere în scenă.)*

MINUNĂȚÍE s. **1.** bazaconie, bizarerie, bîzdîganie, ciudățenie, curiozitate, drăcie, drăcovenie, năstrușnicie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănăie, nágodă, șozénie, (Ban. și Olt.) miráz, (Transilv. și Ban.) mirăzénie, (Mold.) șanț. *(Multe ~ a mai văzut în viața lui.)* **2.** frumusețe, minune, splendoare, (pop. și fam.) mîndrețe, (Transilv.) mîndrénie, (prin Ban.) mîndrulénie. *(O ~ de fată.)*

MINÚNE s. **1.** miracol, (înv. și reg.) táină, (înv.) ciúdă, ciudésă, dívă, mirác, semn, sílă. *(S-a întîmplat parcă o ~.)* **2.** frumusețe, minunăție, splendoare, (pop. și fam.) mîndrețe, (Transilv.) mîndrénie, (prin Ban.) mîndrulénie. *(O ~ de fată.)*

minúne s. v. MINUNARE. STUPEFIERE. SURPRINDERE. UIMIRE. ULUIALĂ. ULUIRE.

MINUNEÁ s. *(ORNIT.; Aegolius funereus)* (reg.) cucuveá, minuníță.

minuníță s. v. MINUNEA.

MÍNUS s., adj., prep. **1.** s. deficit, lipsă. *(Are în casă un ~ de cîteva sute de lei.)* **2.** adj. negativ. *(Semnul ~.)* **3.** prep. fără. *(5 ~ 3.)*

MINÚSCUL adj. **1.** infim, microscopic, (livr.) infinitezimál. *(Cantitate ~; de proporții ~.)* **2.** mic. *(Literă ~.)*

MINÚSCULĂ s. literă mică. *(Scris cu ~e.)*

MINÚT s. ceas, clipă, clipită, moment, oră, secundă, timp, vreme, (rar) clipeálă, (pop.) cîrtă, soróc, (înv. și reg.) cescúț. *(A sosit ~ cînd ...)*

MINUTÁR s. ac. *(~ele ceasornicului.)*

minúție s. v. ATENȚIE. GRIJĂ. METICULOZITATE. MIGALĂ. MIGĂLEALĂ. MINUȚIOZITATE. SCRUPULOZITATE.

MINUȚIÓS adj. **1.** conștiincios, exigent, meticulos, scrupulos. *(Un om ~; o fire ~.)* **2.** amănunțit, atent, meticulos, migălos, riguros, scrupulos, serios, (înv.) scump. *(O cercetare ~ a faptelor.)*

MINUȚIOZITÁTE s. atenție, grijă, meticulozitate, migală, migăleală, scrupulozitate, (livr.) minúție, (pop.) piguleálă, scumpătáte, (reg.) migoroșcálă, milcoșeálă. *(Lucrat cu multă ~.)*

MIOÁRĂ s. *(ZOOL.)* mia, mielușea, (pop.) mielúță.

mioárcă s. v. BROASCĂ. GUZGAN. ȘOBOLAN.

MIOCÉN adj. *(GEOL.)* miocenic. *(Depozite ~.)*

MIOCÉNIC adj. *(GEOL.)* miocen. *(Straturi ~.)*

miogîrțán s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

MIÓP adj., s. (înv. și pop.) ponivós, (Mold.) chiomb. *(Om ~.)*

MIOPÍE s. *(MED.)* miopism, (pop.) vedere scúrtă.

MIOPÍSM s. *(MED.)* miopie, (pop.) vedere scúrtă.

MIÓR s. *(ZOOL.)* cîrlan, noaten. *(~ este mielul de peste un an.)*

MIORC interj. oac!, (reg.) orac! *(Broasca face: ~ !)*

MIORCÁÍ vb. a plînge, a (se) smiorcăi, (glumeț) a (se) miorlăi, a orăcăi. *(Copilul s-a ~ toată ziua.)*

miorcăí vb. v. OCĂCĂI. ORĂCĂI.

miorcăít s. v. OCĂCĂIT. ORĂCĂIALĂ. ORĂCĂIRE. ORĂCĂIT.

miorcoteálă s. v. OCĂCĂIT. ORĂCĂIALĂ. ORĂCĂIRE. ORĂCĂIT.

miorcotí vb. v. OCĂCĂI. ORĂCĂI.

miorcotíre s. v. OCĂCĂIT. ORĂCĂIALĂ. ORĂCĂIRE. ORĂCĂIT.

MIOREÁ s. *(ZOOL.)* mioriță. *(~ laie.)*

MIORÍȚĂ s. *(ZOOL.)* miorea. *(~ laie.)*

MIORLĂU interj. miau. *(Pisica face: ~ !)*

MIORLĂÍ vb. a mieuna, (reg.) a miorțăi.

miorlăí vb. v. MIORCĂI. PLÎNGE. SMIORCĂI.

MIORLĂIÁLĂ s. mieunare, mieunat, mieunătură, miorlăire, miorlăit, miorlăitură, (reg.) miáun, miáut. *(~ pisicii.)*

MIORLĂÍRE s. mieunare, mieunat, mieunătură, miorlăială, miorlăit, miorlăitură, (reg.) miáun, miáut. *(~ pisicii.)*

MIORLĂÍT adj. miorlăitor, plîngăreț, smiorcăit. *(Un glas ~.)*

MIORLĂÍT s. mieunare, mieunat, mieunătură, miorlăială, miorlăire, miorlăitură, (reg.) miáun, miáut. *(~ pisicii.)*

MIORLĂITÓR adj. miorlăit, plîngăreț, smiorcăit. *(Un glas ~.)*

MIORLĂITÚRĂ s. mieunare, mieunat, mieunătură, miorlăială, miorlăire, miorlăit, (reg.) miáun, miáut. *(~ pisicii.)*

miorțăí vb. v. MIEUNA. MIORLĂI.

MIOZÓTIS s. *(BOT.; Miosotis silvatica)* nu-mă-uita, (reg.) ochii-păsărúicii, ochiul-șárpelui, urechea-șoárecelui.

MIR s. *(BIS.)* miruială, miruire, miruit. *(Taina ~.)*

MIRÁ vb. a (se) nedumeri, (înv.) a (se) ciudi, a (se) divi, a (se) scăndălisi. *(Mă ~ ce-mi spui; să nu te ~ dacă ...)*

mirá vb. v. CUTREMURA. ÎNCRÎNCENA. ÎNFIORA. ÎNFRICOȘA. ÎNGROZI. ÎNSPĂIMÎNTA. OGLINDI. PROIECTA. RĂSFRÎNGE. REFLECTA. TREMURA. ZGUDUI.

mirabélă s. v. GOLDANĂ. RENGLOTĂ.

mirábil adj. v. COLOSAL. ENORM EXCEPȚIONAL. EXTRAORDINAR. FABULOS. FANTASTIC. FENOMENAL. FORMIDABIL. GIGANTIC. GROZAV. IMENS. INFINIT. NEAUZIT. NEBUN. NEGRĂIT. NEÎNCHIPUIT. NEMAIAUZIT. NEMAICUNOSCUT. NEMAIÎNTÎLNIT. NEMAIPOMENIT. NEMAIVĂZUT. NESFÎRȘIT. NESPUS. TERIBIL. UIMITOR. ULUITOR. UNIC. URIAȘ.

MIRABILÍT s. *(FARN.)* sarea lui Glauber, sulfat de sodiu.

mirác s. v. MINUNE. MIRACOL.

MIRÁCOL s. minune, (înv. și reg.) táină, (înv.) ciúdă, ciudésă, dívă, mirác, semn, sílă. *(Parcă s-a întîmplat un ~.)*

MIRACULÓS adj. **1.** fabulos, fantastic, legendar, mitic, supranatural, (înv.) surnaturál. *(Personaje ~.)* **2.** magic. *(Efect ~.)*

MIRÁJ s. (rar) vedénie. *(A avut un ~)*

miráj s. v. ATRACȚIE. FARMEC. ILUZIE. ÎNCHIPUIRE. NĂLUCIRE. PĂRERE.

MIRÁRE s. nedumerire. *(L-a cuprins ~.)*

miráre s. v. ADMIRAȚIE. PREȚUIRE. STIMĂ.

MIRÁT adj. nedumerit. *(Om ~.)*

miráz s. v. BAZACONIE. BIZARERIE. BÎZDÎGANIE. CIUDĂȚENIE. CURIOZITATE. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. MINUNĂȚIE. MOȘTENIRE. NĂSTRUȘNICIE. NĂZDRĂVĂNIE. PATRIMONIU. POZNĂ. SUCCESIUNE.

mirázã s. v. OGLINDĂ.

MÍRĂ s. **1.** cătare, (înv.) țel. *(~ la o pușcă.)* **2.** *(TEHN.)* mină hidrometrică = limnimetru.

míră s. v. BENZOE. MIREASĂ. SMIRNĂ.

mirătúră s. v. DEOCHETURĂ. DEOCHI.

mirăzénie s. v. BAZACONIE. BIZARERIE. BÎZDÎGANIE. CIUDĂȚENIE. CURIOZITATE. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. MINUNĂȚIE. NĂSTRUȘNICIE. NĂZDRĂVĂNIE. POZNĂ.

MÍRE s. ginere, (înv. și pop.) pețitór, (înv. și reg.) mărít, (reg.) júne, mireáz, miréț, tînăr. *(Ce ~ tînăr!)*

MIREÁN adj. laic, lumesc, mirenesc, pămîntean, profan, (rar) seculár, (înv. și pop.) pămîntésc. (înv.) politicésc, temporál. *(Treburi bisericești și treburi ~.)*

MIREÁSĂ s. **1.** (reg.) crăiásă, míră, (Ban.) góvie, (înv.) nevástă. **2.** *(BIS.)* mireasa Domnului = călugăriță, maică, monahă, monahie, mireasa lui Dumnezeu; mireasa lui Dumnezeu = călugăriță, maică, monahă, monahie, mireasa Domnului. **3.** *(BOT.; Coleus blumei)* (reg.) urzíci (pl.), poala-Maicii-Précista.

mireásă s. v. PRIMULĂ.

MIREÁSMĂ s. **1.** aromă. balsam, parfum, (astăzi rar) boáre, (rar) mirodénie, (reg.) șmag, (Mold. și Bucov.) miróznă. (înv.) odór, olm. *(Din grădină venea o ~ ametitoare de flori.)* **2.** balsam, (înv.) miródie. *(A cumpărat ~e scumpe.)*

mireáz s. v. BĂRBAT. GINERE. MIRE. SOȚ.

MIRENÉSC adj. laic, lumesc, mirean, pămîntean, profan, (rar) seculár, (înv. și pop.) pămîntésc, (înv.) politicésc, temporál. *(Treburi bisericești și treburi ~.)*

miresmá vb. v. ÎMBĂLSĂMA. ÎNMIRESMA. PARFUMA.

miresmáre s. v. ÎMBĂLSĂMARE. ÎNMIRESMARE. PARFUMARE.

miresmát adj. v. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. PARFUMAT.

miresmătór adj. v. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. PARFUMAT.

miréț s. v. GINERE. MIRE.

miridóv s. v. MINCIOG.

mirîe s. v. BIR. DARE. IMPOZIT.

mirífic adj. v. MINUNAT. SPLENDID. STRĂLUCITOR.

MÎRIȘTE s. (reg.) miriștină, secerătură. *(Oile pășteau pe ~.)*

miriștină s. v. MIRIȘTE.

mirișúg s. v. BENEFICIU. CÎȘTIG. PROFIT. VENIT.

miroáse s. pl. v. AROMAT. CONDIMENT. INGREDIENT. MIRODENIE.

MIRODEÁ s. *(BOT.; Hesperis alpina)* (reg.) sibióg, mușt arul-stîncilor.

MIRODÉNIE s. **1.** (mai ales la pl.) aromat, condiment, ingredient, (pop.) dres, (înv.) băcănii (pl.), miroáse (pl.), miródie, mirositúră, spițerie. *(Vanilia, piperul sînt ~.)* **2.** *(BOT.; Hesperis tristis)* (reg.) floarea-nópții.

mirodénie s. v. AROMĂ. BALSAM. MIREASMĂ. NOPTICOASĂ. PARFUM.

miródie s. v. AROMAT. BALSAM. CONDIMENT. INGREDIENT. MIREASMĂ. MIRODENIE.

MIRÓS s. (livr.) olfacție, (rar) ábur, abureálă, (înv.) miroseálă, mirosénie, odór, odorát, olm. *(Simțul ~ului.)*

miroseálă s. v. MIROS.

mirosénie s. v. MIROS.

MIROSÍ vb. **1.** (înv.) a odora. *(Flori care ~ îmbielor.)* **2.** a duhni, a puți, (prin Mold.) a sé auzi, (Mold.) a duhli, (înv.) a duhori. *(~ a băutură.)* **3.** (înv. și reg.) a(-i) puți. *(Îi ~ a ciine.)* **4.** a adulmeca, (rar) a puncta, (reg.) a mușina, a mușlui, a ulma, a vetri, (Munt. și Olt.) a mișui, (înv.) a adulma. *(Ogarul ~ vînatul.)*

mirosí vb. v. ANTICIPA. BĂNUI. CREDE. GHICI. GÎNDI. IMAGINA. INTUI. ÎNCHIPUI. ÎNTREZĂRI. PRESIMȚI. PRESUPUNE. PREVEDEA. SIMȚI. SOCOTI. ȘTI. VISA.

MIROSITÓR adj. odorant, odorifer. *(Substanță ~.)*

mirositúră s. v. AROMAT. CONDIMENT. INGREDIENT. MIRODENIE.

mirósnic adj. v. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. PARFUMAT.

miróznă s. v. AROMĂ. BALSAM. MIREASMĂ. PARFUM.

mirsínă s. v. MIRT.

MIRT s. *(BOT.; Myrtus communis)* (înv.) mirsínă.

mîrtîn s. v. ROZMARIN.

MIRUÍ vb. a unge, (înv.) a pomăzui. *(L-a ~ domn, mitropolit.)*

miruí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. CÎȘTIGA. CUCERI. DOBÎNDI. ECONOMISI. FACE. OBȚINE. REALIZA. REPURTA. STRÎNGE.

MIRUIÁLĂ s. *(BIS.)* mir, miruire, miruit. *(Taina ~.)*

MIRUÍRE s. **1.** miruit, ungere, (înv.) pomăzánie, pomăzuíre. *(~ unui domn, unui episcop.)* **2.** *(BIS.)* mir, miruială, miruit. *(Taina ~.)*

MIRUÍT s. **1.** miruire, ungere, (înv.) pomăzánie, pomăzuíre. *(~ unui domn, unui episcop.)* **2.** *(BIS.)* mir, miruială, miruire. *(Taina ~.)*

MIRÚȚĂ s. *(BOT.; Anchusa officinalis)* (reg.) róșii (pl.), iarbă-de-bou-sălbatică, limba-bóului.

misár s. v. MĂCELAR.

misáráș s. v. MĂCELAR.

misarășíță s. v. MĂCELĂREASĂ.

mísă s. v. LITURGHIE.

misăriciós adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

misír adj. v. EGIPTEAN.

MISÍR s. (înv.) misirliu. *(Vechea monedă turcească numită ~.)*

misirliu s. v. EGIPTEAN. MISIR.

MISÍT s. intermediar, mijlocitor, samsar, (reg.) mécler, (înv.) sensál. *(~ într-o tranzacție comercială.)*

misít s. v. DELEGAT. EMISAR. ÎMPUTERNICIT. MESAGER. REPREZENTANT SOL. TRIMIS.

MISITÍE s. samsarlîc, (înv.) sămsărie. *(Se ocupă cu ~.)*

MISIÚNE s. **1.** însărcinare, sarcină, (înv. și reg.) slújbă, (înv.) memuriét, sărcináre, solíe. *(A avut o ~ grea.)* **2.** chemare, menire, rol, rost, sarcină, (reg.) menínță, (livr. fig.) sacerdótiu. *(Și-a împlinit ~.)*

misívă s. v. EPISTOLĂ. EPISTOLIE. SCRISOARE.

MISOGINÍE s. misoginism.

MISOGINÍSM s. misoginie.

mispét s. v. PĂTUL. RĂSADNIȚĂ.

MISTÉR s. **1.** enigmă, secret, taină, (rar) misteriozitáte, (fig.) șarádă. *(~ele naturii.)* **2.** *(BIS.)* taină.

misténc adj. v. ASCUNS. CRIPTIC. ENIGMATIC. MISTERIOS. OCULT. SECRET. TAINIC.

MISTERIÓS adj. **1.** ascuns, criptic, enigmatic, ocult, secret, tainic, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) misténc, tăinós, (fig.) nepătrúns. *(Emblema avea un sens ~.)* **2.** tainic, (livr.) cabalístic. *(Semne ~.)* **3.** enigmatic. *(Un om ~.)* **4.** enigmatic, neînțeles, tainic. *(Un farmec ~.)* **5.** magic, ocult, (înv. maghicésc. *(Forțe ~.)*

misteriozitáte s. v. ENIGMĂ. MISTER. SECRET. TAINĂ.

MISTICÍSM s. (rar) misticitáte.

misticitáte s. v. MISTICISM.

MISTIFICÁ vb. a altera, a contrafface, a deforma, a denatura, a escamota, a falsifica, a măslui, a răstălmăci, (fig.) a silui, (înv. fig.) a sminti, a strîmba. *(A ~ sensul, adevărul celor spuse de cineva.)*

mistifică vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

MISTIFICÁRE s. alterare, deformare, denaturare, escamotare, falsificare, mistificație, răstălmăcire, (fig.) siluíre. *(~ sensului celor spuse de cineva.)*

mistificáre s. v. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE.

MISTIFICÁT adj. alterat, deformat, denaturat, fals, răstălmăcit. *(Un adevăr ~.)*

MISTIFICÁȚIE s. alterare, deformare, denaturare, escamotare, falsificare, mistificare, răstălmăcire, (fig.) siluire. *(~ sensului celor spuse de cineva.)*

mistréț adj. v. AMESTECAT. CORCIT. DIFERIT. ETEROGEN. FELURIT. ÎMPESTRIȚAT. ÎNCRUCIȘAT. PĂDUREȚ. PESTRIȚ. SĂLBATIC. VARIAT.

MISTRÉȚ s. *(ZOOL.; Sus scrofa)* porc mistreț, porc sălbatic, (rar) porc de pădure, (înv. și reg.) gligán.

mistricioi adj. v. AMESTECAT. CORCIT. ÎNCRUCIȘAT. PESTRIȚ.

mistricít adj. v. PĂDUREȚ. SĂLBATIC.

MISTRÍE s. *(TEHN.)* (reg.) maiá, malá, măláucă, pálmă, téslă, (înv.) maián. *(~ zidarului.)*

mistriță vb. v. ÎNCRUCIȘA.

mistrițát adj. v. AMESTECAT. CORCIT. ÎNCRUCIȘAT.

MISTUÍ vb. **1.** *(FIZIOL.)* a digera, (reg.) a măcina, a rîșni, (înv.) a honipsi. *(A ~ alimentele mîncate.)* **2.** a distruge, a nimici, a prăpădi. *(Revărsarea a ~ totul în calea ei.)* **3.** a arde. *(Focul a ~ totul.)* **4.** a (se) ascunde, a (se) dosi, (rar) a (se) tăinui, (pop.) a (se) piti, a (se) pitula, (reg.) a (se) mătrăsi, a (se) mitosi, (prin Maram.) a (se) scuti, (înv.) a (se) supúne. *(A ~ un obiect.)*

mistuí vb. v. DISPĂREA. PIERDE. PIERI. SALVA. SCĂPA. SCOATE. SUFERI. SUPORTA.

mistuiálă s. v. DIGERARE. DIGESTIE. MISTUIRE.

MISTUÍRE s. *(FIZIOL.)* digerare, digestie, (rar) mistuiálă. *(~ alimentelor.)*

MISTUÍT adj. *(FIZIOL.)* digerat. *(Aliment ~.)*

MISTUITÓR adj. **1.** distrugător, nimicitor, pustiitor. *(Un foc, un cutremur ~.)* **2.*** (fig.) devoránt, nesățiós. *(O pasiune ~.)*

mistuitór adj. v. CONSISTENT. HRĂNITOR. NUTRITIV. SĂȚIOS. SUCULENT.

mișáreă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

MIȘCÁ vb. **1.** a se deplasa, a se duce, a merge, a umbla, (pop.) a se purta. *(Se ~ puțin prin grădină.)* **2.** (înv.) a sălta. *(Fătul a ~ în pîntecele mamei.)* **3.** *(TEHN.)* a acționa, a deplasa. *(Remorca este ~ de un tractor.)* **4.** a (se) clătina, a (se) clinti, a (se) deplasa, a (se) muta, a (se) urni, (înv. și pop.) a (se) sminti, (înv. și reg.) a (se) clăti, (Mold. și Transilv.) a (se) vîșca. *(N-au putut ~ piatra de la locul ei.)* **5.** a deplasa, a muta, a plimba. *(~ bomboana prin gură.)* **6.** a (se) clătina, (înv. și pop.) a (se) muta. *(Nu se ~ nici o frunză.)* **7.** a zvîcni, (reg.) a țicui. *(Undița ~.)* **8.** a se agita. *(Masele se ~.)* **9.** a emoționa, a impresiona, a înduioșa, a tulbura, (fig.) a atínge, a pătrúnde. *(L-au ~ profund cele văzute.)*

mișcá vb. v. DUCE. ÎNDEMNA. MERGE. PLECA. PORNI. STIMULA. TRĂI. VIEȚUI.

MIȘCÁRE s. **1.** deplasare, mergere, mers. *(~ lui prin grădină.)* **2.** deplasare. *(Viteza de ~ a unui mobil.)* **3.** circulație. *(Pe stradă era o ~ vie.)* **4.** călcătură, mers, pas, pășit, umblet, (rar) mersătúră, (înv. și pop.) mersúră. *(Avea o ~ săltăreață, grațioasă etc.)* **5.** circulație, deplasare. *(~ sevei în plante.)* **6.** clătinare, clintire, deplasare, mutare, urnire, (înv. și reg.) clătíre. *(~ din loc a unui bolovan.)* **7.** clătinare. *(~ frunzelor.)* **8.** agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mișuială, mișunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fițiiálă, fițíire, fițíit, vînzoeálă. *(Era o ~ de nedescris pe străzi.)* **9.** *(MUZ.)* tempo, (înv.) moviment. **10.** acțiune, curent. *(~ revendicativă.)* **11.** (înv.) moviment. *(~ literară, științifică.)* **12.** emoționare, impresionare, înduioșare. *(~ cuiva la cele auzite.)*

mișcáre s. v. ÎMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. PORNIRE. STIMUL. STIMULENT.

MIȘCÁT adj emoționat, impresionat, înduioșat, tulburat, (fig.) atíns.

mișcăciúne s. v. MOBILITATE.

MIȘCĂTÓR adj. **1.** instabil, nestatornic, schimbător, variabil. *(Dune ~.)* **2.** mobil, mobiliar. *(Bunuri ~; avere ~.)* **3.** duios, emoționant, impresionant, înduioșător, patetic, răscolitor, tulburător, vibrant, (rar) răvășitór, (înv.) simțitór. *(O ~ poveste de dragoste.)*

mișcóce s. v. PĂDUCHE.

mișcói s. v. PĂDUCHE.

mișcotéi s. pl. v. PĂDUCHE.

mișcul s. v. MOȘMON.

mișculánță s. v. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUȘIE. GLUMĂ. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLITURĂ. POZNĂ. STRATAGEMĂ. SUBTERFUGIU. ȘIRETENIE. ȘIRETLIC. ȘMECHERIE. ȘTRENGĂRIE. TERTIP. TRUC. VICLENIE. VICLEȘUG.

mișculă s. v. MOȘMOANĂ.

mișél adj. v. BIET. BOLNAV. DEPLORABIL. JALNIC. LAMENTABIL. MIZERABIL. NENOROCIT. NESĂNĂTOS. PRĂPĂDIT. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBIT. SUFERIND. TRAS. USCĂȚIV.

MIȘÉL adj., s. **1.** adj., s. abject, infam, josnic, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticáit, (reg.) pălăvátic, proclét, (Ban.) bedáș (înv.) fărădelége, vil, (fig.) inféct, murdár. *(Un om ~.)* **2.** adj. infam, josnic, mișelesc, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrilég, (înv. și pop.) parșiv, scírnav, (Mold.) chiolhănós, (înv.) blestemățésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(O faptă ~.)*

mișél adj., s. v. CALIC. FRICOS. INCAPABIL. INFIRM. INVALID. LAȘ. LEPROS. NECAPABIL. NECĂJIT. NEPUTINCIOS. NEVOIAȘ. PRĂPĂDIT. SĂRAC. SĂRMAN. SCHILOD. SLĂBĂNOG.

mișél s. v. CERȘETOR. MILOG.

mișelătáte s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEFERICIRE. NENOROC. NENOROCIRE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

MIȘELÉSC adj. infam, josnic, mișel, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrilég, (înv. și pop.) parșiv, scîrnav, (Mold.) chiolhănós, (înv.) blestemățésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(O faptă ~.)*

MIȘELÉȘTE adv. netrebnic, ticăloșește, (livr.) infám. *(S-a purtat ~.)*

mișelésțe adv. v. SĂRĂCĂCIOS.

mișelí vb. v. BOCI. CALICI. CĂINA. JELI, JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. RUINA. SĂRĂCI. SCĂPĂTA. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.

MIȘELÍE s. abjecție, fărădelege, infamie, josnicie, mîrșăvie, nelegiuire, nemernicie, netrebnicie, ticăloșie, (livr.) ignominie, turpitúdine, (astăzi rar) scelerăție, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurát, necurățíe, necurățíre, păgînătáte, păgînie, verigășie, (fig.) murdăríe. *(A comis o mare ~.)*

mișelíe s. v. DEȘERTĂCIUNE. INUTILITATE. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. NIMIC. NIMICNICIE. SĂRĂCIE. ZĂDĂRNICIE.

mișelíre s. v. SĂRĂCIRE. SCĂPĂTARE.

mișelós adj. v. BIET. NENOROCIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

MÍȘINĂ s. **1.** (reg.) bútură, cúpă, múrsă, múscă, negreáță. *(Scobitura la dinții calului se numește ~.)* **2.** (reg.) grăúnte, múscă, negreáță, pui, stúdeniță. *(Substanța neagră din cornetul dentar al calului se numește ~.)*

mișină s. v. BANDĂ. BÎRLOG. BULUC. CEATĂ. CÎRD. CUIB. CULCUȘ. DROAIE. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. MULȚIME. PÎLC. SĂLAȘ. STOL. VIZUINĂ.

mișmáș s. v. AMESTECĂTURĂ. ÎNCÎLCEALĂ. ÎNCÎLCIRE. ÎNCÎLCITURĂ. ÎNCURCĂTURĂ. ȘPRIȚ.

mișt6 adj. v. ARĂTOS. BUN. CHIPEȘ. FRUMOS. IZBUTIT. REALIZAT. REUȘIT. VALOROS.

MIȘUÍ vb. a se agita, a colcăi, a (se) foi, a forfoti, a se frămînta, a furnica, a mișuna, a roi, a viermui, (pop.) a bîjbîi, (înv. și reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vîșca, (prin Transilv.) a șovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fîțîi, a se vînzoli. *(Mulțimea ~ pe străzi.)*

MIȘUIÁLĂ s. agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mișcare, mișunare, roială, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fîțîiálă, fîțîíre, fîțîít, vînzoleálă. *(Pe bulevarde era o ~ de nedescris.)*

mișun s. v. GRIVAN. HÎRCIOG.

MIȘUNÁ vb. a se agita, a colcăi, a (se) foi, a forfoti, a se frămînta, a furnica, a mișui, a roi, a viermui, (pop.) a bîjbîi, (înv. și reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vîșca, (prin Transilv.) a șovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fîțîi, a se vînzoli. *(Lumea ~ pe străzi.)*

MIȘUNÁRE s. agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mișcare, mișuială, rolală, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fîțîiálă, fîțîíre, fîțîít, vînzoleálă. *(~ mulțimii pe străzi.)*

mitán s. v. REPRIZĂ.

mitár s. v. VAMEȘ.

mitárcă s. v. HRIB. MÎNĂTARCĂ.

mitarcă grásă s. v. PITARCĂ.

mitárnic adj. v. CORUPTIBIL.

mitárnic s. v. VAMEȘ.

mitárniță s. v. VAMĂ.

MÍTĂ s. șpert, (înv.) mituiálă, mîzdă, rușfét, sfănțuiálă, (arg.) șpágă. *(A lua ~.)*

mită s. v. CAMĂTĂ. DOBÎNDĂ. PROCENT.

miteál s. v. PERCALINĂ.

míte conj. v. DAR. DARĂMITE.

MÍTIC adj. fabulos, fantastic, legendar, miraculos, supranatural, (înv.) surnatural. *(Personaje ~.)*

MITITÉL adj., s. **1.** adj. micuț, (pop.) micșór, micșorél, micutél, micuțél, (reg.) michíț, mititióc. *(Un copil ~.)* **2.** s. mic. *(A mîncat doi ~ cu pîine.)*

mititélul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

mititióc adj. v. MICUȚ. MITITEL.

MITOCÁN adj., s. bădăran, grosolan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țoapă, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, pădurét, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofănós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscător, negîndít, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)*

mitocán s. v. MAHALAGIU.

MITOCÁNCĂ s. bădărancă, mîrlancă, mojică, țoapă, țopîrlancă.

MITOCĂNÉSC adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, nepoliticos, ordinar, țopesc, țopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(Purtări ~.)*

MITOCĂNÉȘTE adv. bădărănește, grosolan, mahalagește, mîrlănește, mojicește, ordinar, țărănește, vulgar. *(S-a purtat ~.)*

MITOCĂNÍE s. bădărănie, grosolănie, impolitețe, indelicatețe, mahalagism, mîrlănie, mojicie, necuviință, nepolitețe, țărănie, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofănísm, (reg.) modorănie, (înv.) grosíme, rîtănie, (rar fig.) necioplíre. *(A comis o ~.)*

MITOCĂNÍME s. mîrlănime, mojicime.

mitocosí vb. v. COCOLOȘI. MUȘAMALIZA.

MITOLÓG s. (înv.) mitologíst. *(Un reputat ~.)*

MITOLÓGIC adj. (înv.) mitologicésc. *(Basme ~.)*

mitologicése adj. v. MITOLOGIC.

mitologíst s. v. MITOLOG.

MITOMANÍE s. *(MED.)* confabulație.

mitorlán s. v. CÎRTIȚĂ. GUZGAN. POPÎNDĂU. SOBOL. ȘOBOLAN.

mitosí vb. v. ASCUNDE. DOSI. MISTUI.

MITÓZĂ s. *(BIOL.)* cariochineză.

MITRÁL adj. *(ANAT.)* uterin. *(Cavitatea ~.)*

MITRÁLIE s. *(MIL.)* (înv.) cartáce.

MITRALIÉRĂ s. *(MIL.)* (înv.) mitraliéză, (arg.) căței.

mitraliéză s. v. MITRALIERĂ.

MÍTRĂ s. *(ANAT.)* uter, (înv. și pop.) sîn, (pop.) pîntece, (înv. și reg.) mátcă, (reg.) plod, (înv.) mătrice, zgău. *(În ~ se dezvoltă fătul.)*

mítră s. v. PLACENTĂ.

mitroáică s. v. GLĂVOACĂ.

mitrocár s. v. GLĂVOACĂ.

mitropólie s. v. CAPITALĂ. METROPOLĂ.

mitropolicése adj. v. MITROPOLITAN.

MITROPOLÍT s. *(BIS.)* arhiepiscop.

mitropolít s. v. DROPIOI.

MITROPOLITÁN adj. *(BIS.)* (înv.) mitropolicésc. *(Biserică ~.)*

mitroși vb. v. ÎNCURCA. ZĂPĂCI.

MITUÍ vb. a șperțui, (astăzi rar) a sfănțui, (înv.) a mîrzdi, (fig.) a únge. *(L-a ~ pentru a-i face o favoare.)*

MITUIÁLĂ s. mituire, șperțuială, (astăzi rar) sfănțuiálă, sfănțuíre, (înv.) rușfetăríe, (fig.) úngere. *(~ unui funcționar incorect.)*

mituiálă s. v. MITĂ. ȘPERȚ.

MITUÍRE s. mituială, șperțuială, (astăzi rar) sfănțuiálă, sfănțuíre, (înv.) rușfetăríe, (fig.) úngere. *(~ unui funcționar incorect.)*

MÍȚĂ s. codină, (reg.) miézură, tușinătúră. *(~ este lîna de calitate inferioară.)*

mițorgán s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

MIȚÓS adj. flocos, lățos, păros, (pop.) vițós, (reg.) bițós. *(Sarică ~.)*

mițuvéle s. pl. v. BRÎNDUȘĂ.

mixtúră s. v. AMESTEC. AMESTECĂTURĂ. COMBINAȚIE. ÎNCÎLCEALĂ. ÎNCÎLCIRE. ÎNCÎLCITURĂ. ÎNCURCĂTURĂ.

MIZÁ vb. a ponta, (înv.) a pontarisi. *(A ~ la un joc de noroc.)*

mizá vb. v. BAZA. BIZUI. CONTA. FUNDAMENTA. ÎNCREDE. ÎNTEMEIA. SPRIJINI.

MÍZER adj. mizerabil, prăpădit, sărăcăcios. *(Un tîrg ~ de odinioară.)*

mízer adj. v. BIET. DEPLORABIL. JALNIC. LAMENTABIL. MIZERABIL. NENOROCIT. PĂCĂTOS. PRĂPĂDIT.

mízer adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

MIZERÁBIL adj., s. **1.** adj., s. abject, infam, josnic, mișel, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticăít, (reg.) pălăvătic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) infect, murdár. *(Un om ~.)* **2.** adj. infam, josnic, mișel, mișelesc, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrileg, (înv. și pop.) parșiv, scîrnav, (Mold.) chiolhănós, (înv.) blestemățésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbit, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(O faptă ~.)* **3.** adj. păcătos, rău, ticălos, urît. *(Era o vreme ~.)* **4.** adj. mizer, prăpădit, sărăcăcios. *(Un tîrg ~ de odinioară.)* **5.** adj. sărac, sărăcăcios, umil. *(Un interior ~.)* **6.** adj. deplorabil, jalnic, lamentabil, nenorocit, prăpădit, (livr.) mízer, (înv. și reg.) ticălós, (înv.) mișél. *(Casa era într-o stare ~.)* **7.** adj. anevoios, greu, necăjit, prost, rău, (înv. și pop.) necăjós. *(A dus un trai ~.)*

mizericórdie. s. v. ÎNDURARE. MILĂ. MILOSTIVIRE.

mizericordiós adj. v. BUN. ÎNDURĂTOR. ÎNGĂDUITOR. MILOS. MILOSTIV.

MIZÉRIE s. **1.** lipsă, nevoie, sărăcie, (livr.) indigență, penurie, privațiúne, (înv. și pop.) calicénie, calicíe, neavére, (înv. și reg.) nișstotă, scumpéte, ticăloșíe, (reg.) sărăpánie, (înv.) meserătate, mișelătate, mișelíe, neputință, nevoință, scădére, scumpătate. *(O acută ~ bîntuia pe atunci.)* **2.** sărăcie, (pop.) scăpătáre, (înv. și reg.) ticálă, (înv.) scăpăciúne, scăpătăciúne. *(A murit în ~.)*

miglă s. v. CEAȚĂ. GRĂMADĂ. MALDĂR. MORMAN. MOVILĂ. NEGURĂ. PÎCLĂ. PURCOI.

migliseálă s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

miglisí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. FLATA. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. LINGUȘI. MĂGULI. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

miglisíre s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. FLATARE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. LINGUȘEALĂ. LINGUȘIRE. MĂGULEALĂ. MĂGULIRE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

miglisitór adj. v. AMĂGITOR. ÎNȘELĂTOR. LINGUȘITOR. MĂGULITOR.

mihneálă s. v. AMĂRĂCIUNE. ÎNTRISTARE. MÎHNIRE. NECAZ. SUPĂRARE. TRISTEȚE.

MÎHNÍ vb. **1.** a (se) amărî, a (se) indispune, a (se) îndurera, a (se) întrista, a (se) necăji, a (se) supăra, (înv. și pop.) a (se) obidi, (înv. și reg.) a (se) scîrbi, (înv.) a (se) oțărî, a (se) rîvni, (fig.) a (se) cătrăni. *(L-ai ~ pe tata cu vorbele tale.)* **2.** a durea, a îndurera, a întrista, (înv.) a dosădi, (fig.) a răni. *(Mă ~ ce-mi spui.)* **3.** a (se) întrista, a (se) posomorî, (înv.) a (se) tînji, (fig.) a (se) înnegura, a (se) înnora, a (se) întuneca, a (se) mohorî. *(Ce te-ai ~ așa? Parcă ți s-au înecat corăbiile!)*

mihniciós adj. v. ÎNTRISTĂTOR.

mihniciúne s. v. AMĂRĂCIUNE. ÎNTRISTARE. MÎHNIRE. NECAZ. SUPĂRARE. TRISTEȚE.

MÎHNÍRE s. **1.** amărăciune, întristare, necaz, supărare, tristețe, (înv. și pop.) obidíre, (pop.) obídă, (înv. și reg.) scîrbă, (Transilv., Mold. și Bucov.) bănát, (înv.) mihneálă, mihniciúne, scîrbíe, (fig.) cătrăníre. *(Ți-a trecut*

~ ?) 2. îndurerare, întristare, (fig.) rănire. *(~ unei persoane.)* 3. durere, întristare, (înv.) dosádă. *(Ce ~ să aud una ca asta de la tine!)* 4. întristare, posomoreală, tristeţe, (rar) posăceálă. (fig.) înnoráre. *(~ i se vedea pe faţă.)*

MÎHNÍT adj. 1. abătut, amărît, deprimat, descurajat, indispus, îndurerat, întristat, necăjit, supărat, trist, (pop.) obidít, (înv. şi reg.) scîrbít, supărăcios, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjit, (fig.) cătrănit, pleoştit, plouát. *(E tare ~ de vestea primită.)* 2. întristat, posomorît, trist, (fig.) înnegurát, înnorát, întunecát, mohorît. *(O faţă ~.)*

mîhnitór adj. v. ÎNTRISTĂTOR.

mîietoáre s. v. ACARET. DEPENDINŢĂ.

MÎINE adv. (Transilv. şi Banat.) mînezi.

MÎL s. 1. nămol, (pop.) mîlitúră. *(~ de pe fundul unei ape.)* 2. mocirlă, nămol, noroi, (rar) noroiálă, (înv. şi reg.) mocériţă, (reg.) glod, mocioárcă, năglód, nămálă, pálnă, tău, tínă, (prin Transilv. şi Maram.) móceră. *(Era mult ~ pe drum.)*

mîlitúră s. v. MÎL. NĂMOL.

MÎLÓS adj. mlăştinos, mocirlos, nămolos, noroios, (înv. şi pop.) tinós, (reg.) glodós, glodurós, (prin Maram.) mocirós. *(Un drum ~.)*.

mîlós adj. v. ARGILOS. CLEIOS. CLISOS. LUTOS.

MÎNÁ vb. 1. a conduce, (rar) a mînui. *(~ pluta, trăsura, caii.)* 2. a deplasa. *(Vîntul ~ departe frunzele.)*

mînă vb. v. ADRESA. ALUNGA. DEPĂRTA. EXPEDIA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. SCOATE. SCRIE. TÎRÎ. TRIMITE.

mîna-diávolului s. v. REGINĂ.

mîna-Maicii-Dómnului s. v. PALMA-MAICII-DOMNULUI. PALMA-PĂMÎNTULUI.

mînáş s. v. BIRJAR. SURUGIU. VIZITIU.

mînát s. v. DELEGAT. EMISAR. ÎMPUTERNICIT. MESAGER. REPREZENTANT. SOL. TRIMIS.

MÎNĂ s. 1. *(ANAT.)* membru superior, (înv. şi reg.) brîncă. *(Omul are două ~ şi două picioare.)* 2. *(ANAT.)* (pop. şi fam.) lábă. *(Nu pune ~ pe mine!)* 3. *(ANAT.)* braţ, (înv. şi reg.) brîncă. *(A duce pe cineva de ~.)* 4. *(ANAT.)* palmă, (arg.) stáchie. *(Are în ~ o monedă de un leu.)* 5. pumn. *(I-a dat o ~ de stafide.)* 6. *(BOT.)* *mîna-Maicii-Domnului (Anastatica hierochuntica)* = (reg.) palma-sfintei-Mării. 7. *(CONSTR.)* *mînă curentă* = balustradă, parapet, parmaclic, păimar, rampă, rezemătoare, (rar) reázem, (Transilv. şi Munt.) plîmbă, (Transilv.) strájă, (înv.) parmác. *(~ la o scară.)* 8. *(TEHN.)* braţ, crac, margine, mîner, pervaz, spetează, (reg.) condác, cotói. *(~ la ferăstrău.)* 9. *(TEHN.)* bată, bătează, braţ, brăţară, fălcea, fofează, lopăţea, mănuşă, spetează. *(~ la războiul de ţesut.)* 10. *(TEHN.)* braţ, furcă, stîlp, (reg.) ciocán, cújbă. *(~ la războiul de ţesut.)*

mînă s. v. CALITATE. COCÎRLĂ. CONDIŢIE. FEMEIUŞCĂ. FOFEAZĂ. GRIJĂ. HĂDĂRAG. LEUCĂ. MĂNUNCHI. MĂNUŞĂ. MĂSEA. MUIERUŞCĂ. PAZĂ. POSESIUNE. RANG. SCHIMBĂTOARE. SEAMĂ. SPETEAZĂ. STARE. STĂPÎNIRE. TEAPĂ TITIREZ. TREAPTĂ.

mînăştérgură s. v. PROSOP. ŞERVET. ŞTERGAR.

MÎNĂTÁRCĂ s. *(BOT.; Boletus edulis)* hrib, (reg.) buréte, copítă, mitárcă, pitárcă, pitoáncă.

mînătarcă urseáscă s. v. PITA-VACII.

MÎNĂTÓR s. bătăiaş, gonaci, gonaş, hăitaş, (reg.) ciocănáş, hăitár, (prin Mold.) botáş. *(~ la o vînătoare.)*

mînător s. v. PEŢITOR. STRUNGAR.

MÎNCÁ vb. 1. (mai ales în vorbirea copiilor) a păpa, (înv. şi pop.) a (se) ospăta, (depr.) a rumega. *(Ce ~ acolo?)* 2. a consuma, (fam.) a hali. *(A ~ repede întreaga pîine.)* 3. (fam.) a îmbuca. *(N-a apucat să ~ nimic.)* 4. a (se) alimenta, a (se) hrăni, a (se) nutri. *(~ bine.)* 5. a roade. *(Nu-ţi mai ~ unghiile.)* 6. a ciupi, a înţepa, a pişca. *(Îl ~ puricii, ţînţarii.)* 7. a (se) distruge, a (se) roade. *(Molíile au ~ haina.)* 8. a (se) măcina, a (se) roade, a (se) săpa, a (se) scobi. *(Apa ~ malul.)* 9. a ataca, a roade. *(Rugina ~ fierul.)*

mîncá vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CHELTUI. CONSUMA. ERODA. IROSI. ÎMPRĂŞTIA. PRĂPĂDI. RISIPI. ROADE. SĂPA. ZVÎRLI.

mîncábil adj. v. COMESTIBIL.

mîncáci adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂŢIOS. POFTICIOS.

MÎNCÁRE s. 1. consumare, mîncat, (înv. şi reg.) mîncătúră, (fam.) halíre. *(După ~ unui codru de pîine.)* 2. alimentare, alimentaţie, hrănire, mîncat, nutrire, nutriţie. *(În timpul ~.)* 3. masă, (înv. şi pop.) ospăţ, (pop.) bucáte (pl.). *(Haideţi la ~.)* 4. aliment, hrană, (mai ales în vorbirea copiilor) pápă, (livr.) nutriméntă, (pop.) bucáte (pl.), demîncáre, demîncát, legúmă, merínde (pl.), de-ale gúrii, (reg.) cost, taín, (Transilv., Maram. şi Bucov.) menájă, (înv.) píşte, vipt, (fam.) haleálă, (fam. depr.) crăpélniţă. *(~ este indispensabilă omului; ce ~ ai luat la drum?)*

MÎNCÁT adj. 1. sătul, săturat, (pop.) ospătát, (înv. şi reg.) saţiát, (reg.) omiát. *(Un om ~.)* 2. măcinat, ros, săpat. *(Un zid, un mal ~.)*

MÎNCÁT s. 1. consumare, mîncare, (înv. şi reg.) mîncătúră, (fam.) halíre. *(~ unui aliment.)* 2. alimentare, alimentaţie, hrănire, mîncare, nutrire, nutriţie. *(În timpul ~ copilului.)*

MÎNCĂCIÓS adj., s. 1. adj. avid, lacom, nesătul, nesăţios, pofticios, (livr.) insaţiábil, voráce, (rar) lăcomít, lăcomós, (înv. şi reg.) mîncătór, (reg.) lingáreţ, mîncăréţ, (Mold.) hulpav, (înv.) hrănáci, mîncáci. *(Om ~.)* 2. s. mîncău, (pop.) gămán, (reg.) folticós, hutupálă, mîncălău. *(E un mare ~.)*

mîncălău s. v. MÎNCĂCIOS. MÎNCĂU.

mîncăréţ adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂŢIOS. POFTICIOS.

MÎNCĂRÍCĂ s. (reg.) mîncărioáră, mîncăríţă, mîncărúşă. *(O ~ cu carne.)*

mîncărícă s. v. TOCANĂ.

mîncăríci s. v. MÎNCĂRIME. PRURIT.

mîncărîe s. v. MÎNCĂRIME. PRURIT.

MÎNCĂRÍME s. *(MED.)* prurit, (reg.) **mîncăríci, mîncărîe, mîncătúră.** *(Simte o ~ pe tot corpul.)*

mîncărioáră s. v. MÎNCĂRICĂ.

mîncărîță s. v. MÎNCĂRICĂ.

mîncărúșă s. v. MÎNCĂRICĂ.

mîncător adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂȚIOS. POFTICIOS.

mîncător adj., s. v. ASUPRITOR. EXPLOATATOR. ÎMPILĂTOR. OPRESIV. OPRESOR. PERSECUTOR. PRIGONITOR.

MÎNCĂTÓR s. consumator. *(E un mare ~ de . . .)*

mîncătorîe s. v. DELAPIDARE. ESCROCHERIE. FRAUDĂ. HOȚIE. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. UNELTIRE.

MÎNCĂTÚRĂ s. măcinătură, rosătură. *(~ la un zid.)*

mîncătúră s. v. CONSUMARE. COROZIUNE. ERODARE. EROZIUNE. LUES. MÎNCARE. MÎNCAT. MÎNCĂRIME. PRURIT. ROADERE. SIFILIS.

MÎNCẮU s. mîncăcios, (pop.) gămán, (reg.) folticós, hutupálă, mîncălău. *(E un mare ~.)*

mîndălăc s. v. ALUNELE.

mîndre s. pl. v. IELE.

mîndrénie s. v. FRUMUSEȚE. MINUNĂȚIE. MINUNE. SPLENDOARE.

MÎNDRÉȚE s. frumusețe, splendoare, strălucire, (înv. și reg.) mîndríe. *(~ peisajului, a unei clădiri.)*

mîndréțe s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FRUMUSEȚE. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MINUNĂȚIE. MINUNE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. SPLENDOARE. TRUFIE. VANITATE.

MÎNDRÍ vb. **1.** a se făli, a se fuduli, a se lăuda. *(Are de ce se ~ cu copiii lui.)* **2.** a se făli, a se fuduli, a se grozăvi, a se infatua, a se împăuna, a se înfumura, a se îngîmfa, a se lăuda, a se semeți, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări, (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furlandisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se născocorî, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se înfoia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu te mai ~ atîta !)*

mîndrí vb. v. CHIBZUI. CUGETA. GÎNDI. JUDECA. MEDITA. RAȚIONA. REFLECTA.

MÎNDRÍE s. **1.** semeție, (pop.) dîrzénie, făloșénie, făloșíe. *(O ținută plină de o falnică ~.)* **2.** (concr.) falâ, glorie. *(El e ~ țării noastre.)* **3.** aroganță, falâ, fudulie, infatuare, înfumurare, îngîmfare, orgoliu, semeție, trufie, vanitate, (livr.) fatuitate, mórgă, prezúmție, suficiență, (rar) superbíe, țanțoșíe, (înv. și pop.) măreție, mărire, (pop. și fam.) ífos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșíe, (înv.) fălnicíe, láudă, măríe, măríme, mîndréțe, pohfálă, preaînălțare, preaînălțíme, semețíre, trúfă, trufășíe, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)*

mîndríe s. v. FRUMUSEȚE. ÎNȚELEPCIUNE. MÎNDREȚE. SPLENDOARE. STRĂLUCIRE.

mîndroste s. v. ÎNȚELEPCIUNE.

MÎ́NDRU adj. **1.** demn. *(O ținută ~.)* **2.** semeț, țanțoș, (pop.) dîrz, fălós. *(Un mers ~.)* **3.** fudul, grandoman, infatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) măréț, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. și reg.) pișín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadarnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobít. *(Ce te ții așa ~ ?)* **4.** orgolios, semeț, trufaș, (rar) superb. *(Manifestă un ~ dispreț pentru cei din jur.)*

mîndru adj. v. ARĂTOS. BUN. CAPABIL. CHIPEȘ. COMPETENT. DESTOINIC. DOTAT. EXPERIMENTAT. FALNIC. FRUMOS. GRANDIOS. IMPOZANT. IMPRESIONANT. IMPUNĂTOR. ÎNCERCAT. ÎNȚELEPT. ÎNZESTRAT. MAIESTOS. MĂREȚ. MINUNAT. PREGĂTIT. PRICEPUT. SEMEȚ. SPLENDID. STRĂLUCITOR. VALOROS. VERSAT. VREDNIC.

mîndrulénie s. v. FRUMUSEȚE. MINUNĂȚIE. MINUNE. SPLENDOARE.

MÎNEÁ vb. **1.** a trage, (pop.) a sălășlui, (reg.) a sălăși, (prin Transilv.) a măsălui, a sălui, (înv.) a conăci, a sălășui. *(A ~ acolo vrea două zile.)* **2.** a dormi. *(A ~ peste noapte la un han.)*

mineá vb. v. ÎNNOPTA. POPOSI.

MÎNECÁR s. **1.** (la pl.) mînecuțe (pl.). *(~e pentru funcționari.)* **2.** *(BIS.)* mînecuță, rucaviță, (înv.) narácliță.

mînecár s. v. MANȘON.

MÎNECÁRE s. (înv.) mînecát.

mînecát s. v. MÎNECARE.

mînecă s. v. ARIPĂ. CAPĂT. COASTĂ. FLANC. MARGINE.

MÎNECĂTOÁRE s. proor, (reg.) proróc. *(Ajunul zilei de 23 aprilie se numește în popor ~.)*

MÎNECÚȚĂ s. **1.** (la pl.) mînecare (pl.). *(~ purtate de funcționari.)* **2.** *(BIS.)* mînecar, rucaviță, (înv.) narácliță.

mînéi s. v. COADĂ. MÎNER.

mînél s. v. COADĂ. MÎNER.

MÎNÉR s. **1.** coadă, toartă. *(~ al unui vas.)* **2.** (pop.) mănúșă. *(~ al unei unelte.)* **3.** coadă, (înv. și reg.) mănúnchi, (Transilv.) dîrjálă, (Transilv. și Ban.) mînéi, (prin Ban. și sudul Transilv.) mînél. *(~ de seceră, de sapă.)* **4.** plăsea, (înv. și reg.) mănúnchi, plásă. *(~ de cuțit, pumnal, briceag.)* **5.** *(TEHN.)* braț, crac, margine, mînă, pervaz, spetează, (reg.) condác, cotói. *(~ la ferăstrău.)*

mînér s. v. COCÎRLĂ.

mînére s. v. MAS.

mînezí adv. v. MÎINE.

MÎNGÎÍÁ vb. **1.** a alinta, a dezmierda, (pop. și fam.) a giugiuli, (pop.) a drăgosti, (reg.) a adia, a guguli, a mădări, a milui, a nineri, (prin Ban. și Transilv.) a băia, (înv.) a măguli. *(Îl ~ cu duioșie pe obraz.)* **2.** a (se) alina, a (se) consola, a (se) îmbărbăta, a (se) încuraja, (grecism înv.) a (se) parigorisi. *(Încearcă să-l ~ pentru pierderea suferită.)* **3.** a bucura, a desfăta, a încînta. *(Peisajul îi ~ sufletul.)*

mîngîiá vb. v. ALINA. ATINGE. BATE. CALMA. DOMOLI. ÎMBĂRBĂTA. ÎMBLÎNZI. ÎNCURAJA. ÎNDEMNA. ÎNDRUMA. ÎNSUFLEȚI. ÎNVĂȚA. LINIȘTI. LOVI. POTOLI. POVĂȚUI. SFĂTUI. STIMULA. SUSȚINE. TEMPERA. UȘURA.

MÎNGÎIÁT adj. alintat, dezmierdat. *(Iubită ~.)*

MÎNGÎIÉRE s. **1.** alintare, dezmierdare, (rar) alint, mîngîietură, (pop. și fam.) giugiuleală, (pop.) alintătură, drăgosteală, drăgostire, (înv. și reg.) olastiseală. *(~ iubitei.)* **2.** alinare, consolare, îmbărbătare, încurajare, (înv.) consolăție, parigorie, (fig.) balsam, refugiu. *(Și-a găsit ~ în muncă.)* **3.** bucurie, desfătare, mulțumire, plăcere, satisfacție, (înv. și pop.) mulțumită, (înv.) haz, mîngîietură. *(Simte o mare ~.)*

mîngîierea-apelor s. v. SILUR.

MÎNGÎIETÓR adj. **1.** alintător, dezmierdător, (înv.) dezmierdát, măgulitór. *(Gesturi ~.)* **2.** afectuos, dezmierdător, drag, drăgăstos, duios, iubitor, tandru, (înv.) mîngîios, (fig.) cald. *(Îi șoptea cuvinte ~.)* **3.** alinător, consolator, (rar) consolánt, (înv.) mîngîios. *(O vorbă ~ pentru un om îndurerat.)* **4.** desfătător, încîntător, plăcut, (înv.) mîngîios. *(Un peisaj ~.)*

mîngîietúră s. v. ALINTARE. BUCURIE. DESFĂTARE. DEZMIERDARE. MÎNGÎIERE. MULȚUMIRE. PLĂCERE. SATISFACȚIE.

mîngîios adj. v. AFECTUOS. ALINĂTOR. CONSOLATOR. DESFĂTĂTOR. DEZMIERDĂTOR. DRAG. DRĂGĂSTOS. DUIOS. IUBITOR. ÎNCÎNTĂTOR. MÎNGÎIETOR. PLĂCUT. TANDRU.

mîni s. pl. v. CLEȘTE.

MÎNIÁ vb. a (se) înfuria, (pop.) a (se) îndrăci, a (se) oțări, (înv. și reg.) a (se) stîrni, (prin Transilv.) a (se) rînzoi, (înv.) a (se) scîrbi, a (se) urgisi, (fam.) a (se) burzului, a (se) zborși, (fig.) a (se) ardeia, a turba, (reg. fig.) a (se) scociorî. *(S-a ~ cumplit pe ei.)*

MÎNIÁT adj. furios, îndîrjit, înfuriat, întărîtat, înverșunat, mînios, pornit, (livr.) obstinát, (pop.) îndrăcít, năbădăiós, oțărît, (înv. și reg.) scîrbít, (reg.) năvîrliós, (înv., în Transilv.) firétic, (fam.) burzuluít, zborșít, (fig.) turbát. *(Un om ~ la culme.)*

MÎNÍE s. furie, înverșunare, (rar) înfuriére, (pop. și fam.) nădúf, (pop.) îndrăcíre, năbădăi (pl.), obídă, oțăreálă, oțărîre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) năvîrlíi (pl.), pandalíi (pl.), (înv.) toână, (fig.) turbáre. *(Un om plin de ~.)*

mînie s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. SINISTRU. URGIE.

mînioása s. art. MUȘAMAUA.

MÎNIÓS adj. furios, îndîrjit, înfuriat, întărîtat, înverșunat, mîniat, pornit, (livr.) obstinát, (pop.) îndrăcít, năbădăiós, oțărît, (înv. și reg.) scîrbít, (reg.) năvîrliós, (înv., în Transilv.) firétic, (fam.) burzuluít, zborșít, (fig.) turbát. *(Un om ~ la culme.)*

mînios adj. v. DUȘMĂNOS. INAMIC. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

mînjălău s. v. MĂNGĂLĂU.

mînjeálă s. v. JEG. MÎNJIRE. MURDĂRIE. MURDĂRIRE. NECURĂȚENIE. PĂTARE. SCROBEALĂ.

MÎNJÍ vb. **1.** a (se) jegosi, a (se) murdări, a (se) păta, (livr.) a (se) macula, (înv. și pop.) a (se) scîrnăvi, (pop.) a (se) îngăla, a (se) terfeli, (înv. și reg.) a (se) tăvăli, (reg.) a (se) derveli, a (se) mozoli, a (se) murui, a (se) pricăji, a (se) tămîrnji, a (se) tîrnosi, (prin Mold.) a (se) caciori, (Mold., Bucov. și Ban.) a (se) feșteli, (Munt. și Olt.) a (se) mărdăgi, (Transilv.) a (se) mocicoli, a (se) mocicoși, a (se) piscoli, a (se) piscoși, a (se) tocăni, (înv.) a (se) murdarisi. *(Ce te-ai ~ atît de tare?)* **2.** a (se) murdări, a (se) păta, a (se) umple. *(S-a ~ de noroi, de cerneală.)* **3.** a (se) unge. *(S-a ~ cu nămol, la mare.)*

mînji vb. v. APRETA. ATINGE. BATE. BATJOCORI. COMPROMITE. DEZONORA. LIPI. LOVI. MÎZGĂLI. MOZOLI. MURUI. NECINSTI. PÎNGĂRI. PROFANA. SCROBI. SPOI. SPURCA. TERFELI. VĂRUI.

MÎNJÍRE s. murdărire, pătare, (rar) mînjeálă. *(~ unei haine.)*

mînjire s. v. BATJOCORIRE. COMPROMITERE. DEZONORARE. NECINSTIRE. PÎNGĂRIRE. PROFANARE. SPURCARE. TERFELIRE.

MÎNJÍT adj. **1.** jegos, murdar, negru, nespălat, pătat, răpănos, slinos, soios, (livr.) maculát, (rar) tăvălít, terfelít, (înv. și pop.) picát, scîrnav, (pop.) zăbălós, (reg. și fam.) puchinós, puchiós, puciós, (reg.) dervelít, mazác, mîrșav, muruít, muscurós, muzgurít, perceát, ripát, ripós, zoiós, (Mold., Bucov. și Ban.) feștelít, (Transilv.) mócicoș, (Transilv. și Maram.) píscoș, rónghioș, (Transilv., Maram. și Bucov.) tinós, (înv.) smîrced, smîrd, (fam.) împuțít, păduchiós. *(O cămașă ~.)* **2.** jegos, murdar, nespălat, slinos, soios, (pop. și fam.) janghinós, (pop.) îngălát, (reg.) imós, (fam.) împuțít. *(Om ~.)*

mînjit adj. v. PÎNGĂRIT. PROFANAT. SPURCAT.

MÎNTUÍ vb. *(BIS.)* a (se) izbăvi, a (se) purifica, a (se) răscumpăra, a (se) salva, (înv.) a (se) scoáte, a (se) scumpăra, a (se) scura, a (se) spăsi, (fig.) a (se) curăța, a (se) spăla. *(S-a ~ de păcate.)*

mîntuí vb. v. APĂRA. DEZROBI. DEZVINOVĂȚI. DISCULPA. ELIBERA. EMANCIPA. EPUIZA. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. JUSTIFICA. LIBERA. SALVA. SCĂPA. SCOATE. SCUZA. SFÎRȘI. TERMINA.

mîntuiélnic adj. v. SALVATOR.

mîntuință s. v. IZBĂVIRE. MÎNTUIRE. SALVARE. SCĂPARE.

MÎNTUÍRE s. *(BIS.)* izbăvire, salvare, (livr.) redempțiúne, (înv.) mîntuínță, mîntuitúră, spăseálă, spăsénie, spăsíre. *(~ unui păcătos.)*

mîntuire s. v. DEZROBIRE. ELIBERARE. EMANCIPARE. EMANCIPAȚIE. ISPRĂVIRE. ISPRĂVIT. ÎNCHEIERE. LIBERARE. SALVARE. SCĂPARE. SCOATERE. SFÎRȘIRE. SFÎRȘIT. TERMINARE. TERMINAT.

MÎNTUÍT adj. *(BIS.)* izbăvit, salvat, (înv.) spăsit. *(Păcătos ~.)*

mîntuit adj. v. DEZROBIT. ELIBERAT. SALVAT. SCĂPAT.

MÎNTUITÓR adj. *(BIS.)* izbăvitor, salvator, (înv.) spăsitór.

mîntuitór adj. v. DEZROBITOR. ELIBERATOR. LIBERATOR. SALVATOR.

MÎNTUITÓRUL s. art. *(BIS.)* Hristos, Iisus, mesia (art.).

mîntuitúră s. v. IZBĂVIRE. MÎNTUIRE. SALVARE.

mîntúș s. v. MIHALȚ.

mînúcă s. v. MÎNUȘIȚĂ. MÎNUȚĂ.

MÎNUÍ vb. a manevra, a manipula, (înv.) a mania. *(A ~ un dispozitiv.)*

mînuí vb. v. CONDUCE. MÎNA.

MÎNUÍRE s. manevrare, manevră, manipulare, (rar) manipulație. *(~ unui sistem tehnic.)*

MÎNUITÓR s. manipulator. *(~ de bani.)*

mînúnă s. v. MĂNUNCHI.

mînușícă s. v. MÎNUȘIȚĂ. MÎNUȚĂ.

MÎNUȘÍȚĂ s. minuță, (prin Maram.) mînúcă, (prin Olt.) mînușícă. *(~ de copil.)*

MÎNÚȚĂ s. mînușiță, (prin Maram.) mînúcă, (prin Olt.) mînușícă. *(O ~ de copil.)*

mînzár s. v. MÎNZĂRAR.

MÎNZÁRE s. *(ZOOL.)* (pop.) plecătoare, (reg.) mînzátă, (Olt. și Munt.) sîriță. *(Oaia care a fătat și care are lapte se numește ~.)*

MÎNZÁT s. *(ZOOL.)* junc, (Transilv. și Maram.) tulúc. *(Carne de ~.)*

mînzátă s. v. MÎNZARE.

MÎNZĂ s. *(ZOOL.)* (reg.) coștrúșă, mărțînioară, mînzoácă, mînzoáncă. *(~ de iapă de rasă.)*

MÎNZĂRÁR s. (reg.) mînzár, mînzătór. *(Ciobanul care are grijă de mînzări se numește ~.)*

mînzătór s. v. MÎNZĂRAR.

MÎNZIȘÓR s. *(ZOOL.)* mînzuleț, (reg.) mînzúc, mînzușór, mînzúț.

mînzoácă s. v. MÎNZĂ.

mînzoáncă s. v. MÎNZĂ.

mînzóc s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

mînzúc s. v. MÎNZIȘOR. MÎNZULEȚ.

MÎNZULÉȚ s. *(ZOOL.)* mînzișor, (reg.) mînzúc, mînzușór, mînzúț.

mînzușór s. v. MÎNZIȘOR. MÎNZULEȚ.

mînzúț s. v. MÎNZIȘOR. MÎNZULEȚ.

MÎR interj. hîr! *(Clinii fac: ~!)*

mîrcav adj. v. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBIT. TRAS. USCĂȚIV.

mîrceáv s. v. SCARLATINĂ.

mîrced adj. v. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBIT. TRAS. USCĂȚIV.

mîrced s. v. POJAR. RUJEOLĂ.

MÎRÎ vb. a bălmăji, a bîigui, a bîrți, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a molfăi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

MÎRÎIÁLĂ s. mîrîit, mîrîitură, (reg.) hîră. *(~ de clini.)*

MÎRÎÍT s. mîrîială, mîrîitură, (reg.) hîră. *(~ de clini.)*

MÎRÎITÚRĂ s. mîrîială, mîrîit, (reg.) hîră. *(~ de clini.)*

MÎRLÁN adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țoapă, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, pădureț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofánós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscător, negîndit, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Mare ~ mai ești, amice!)*

MÎRLÁNCĂ s. bădărancă, mitocancă, mojică, țoapă, țopîrlancă.

MÎRLĂNÉSC adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mojic, mojicesc nepoliticos, ordinar, țopesc, țopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(Comportare, atitudine ~.)*

MÎRLĂNÉȘTE adv. bădărănește, grosolan, mahalagește, mitocănește, mojicește, ordinar, țărănește, vulgar. *(S-a purtat ~.)*

MÎRLĂNÍE s. bădărănie, grosolănie, impolitețe, indelicatețe, mahalagism, mitocănie, mojicie, necuviință, nepoliteță, țărănie, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofánism, (reg.) modorănie, (înv.) grosíme, rîtănie, (rar fig.) necioplíre. *(A comis o ~.)*

MÎRLĂNÍME s. mitocănime, mojicime.

MÎRLĂNÓI adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țoapă, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, pădureț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofánós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscător, negîndit, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Mare ~ ești, amice!)*

mîrliță s. v. ȘTIUCĂ.

mîrșav adj. v. COSTELIV. DEBIL. DELICAT. DEZGUSTĂTOR. DIZGRAȚIOS. FIRAV. FRAGIL. GINGAȘ. GREȚOS. HIDOS. JEGOS. JIGĂRIT. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. ORIBIL. PĂTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PLĂPÎND. PRĂPĂDIT. PRIZĂRIT. RĂPĂNOS. RĂPCIUGOS. RESPINGĂTOR. SCÎRBOS. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBUȚ. SLINOS. SOIOS. ȘUBRED. USCAT. USCĂȚIV.

MÎRȘÁV adj., s. **1.** adj., s. abject, infam, josnic, mișel, mizerabil, nedemn, neglejuit, nemernic, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticăit, (reg.) pălăvătic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) infect, murdár. *(Un om ~.)* **2.** adj. infam, josnic, mișel, mișelesc, mizerabil, nedemn, nele-

giuit, nemernic, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrilég, (înv. și pop.) parșív, scîrnav, (Mold.) chiolhánós, (înv.) blestemătésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(Faptă ~.)*

mîrșă s. v. AMORSĂ. MOMEALĂ. NADĂ.

mîrșăvénie s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

mîrșăví vb. v. PÎNGĂRI. PROFANA. SLĂBI. SPURCA.

MÎRȘĂVÍE s. abjecție, fărădelege, infamie, josnicie, mișelie, nelegiuire, nemernicie, netrebnicie, ticăloșie, (livr.) ignominíe, turpitúdine, (astăzi rar) scelerățíe, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurát, necurățíe, necurățíre, păgînătáte, păgînie, verigășie, (fig.) murdărie. *(A comite o ~.)*

mîrtác s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.

mîrtáu s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.

mîrtóe s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.

MÎRȚOÁGĂ s. *(ZOOL.)* gloabă, (pop.) dîrloágă, mărțînă, (reg.) bijoágă, drîglă, ghipcán, méliță, mînzóc, șárlă, talaníță, toroápă, (Transilv.) dábilă, (Mold.) dîrdálă, jărpán, (prin Munt.) meleájă, (prin Transilv.) melegár, (prin Ban.) mîrțogáriu, (prin Transilv. și Munt.) pîrțotín, (prin Transilv.) ronghi, (prin vestul Transilv.) scîrtoágă, (fam.) ráblă. *(Căruța era trasă de o ~.)*

mîrțogáriu s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

MÎRZÁC s. (înv.) șerín. *(Un ~ tătar.)*

mîșcoáie s. v. CATÎRCĂ.

mîșcói s. v. CATÎR.

mîșíi vb. v. ADULMECA. MIROSI.

mîtcă s. v. BĂTĂTOR. IAPĂ. MUSTUITOR.

mîțîrlán s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.

mîț s. v. AMENT. COTOI. MOTAN. PISOI.

mîța-própii s. v. CANTARIDĂ. CÎINELE-BABEI. GÎNDAC-DE-FRASIN. OMIDAURS. PISICA-POPII. SCOLOPENDRĂ.

mîță s. v. ANCORĂ. CRĂCANĂ. PATINĂ. PĂPĂDIE. PIROSTRIE. PISICĂ. POTÎNG. TINDECHE.

mîță sălbátică s. v. PISICĂ SĂLBATICĂ.

mîțése adj. v. PISICESC.

mîțícă s. v. PISICUȚĂ.

mîțișoáră s. v. IOV. PISICUȚĂ.

mîțișór s. v. AMENT. PAPANAȘ. STÎLPARE.

mîțóe s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.

mîțós adj. v. PISICESC.

mîțúe s. v. COTOIAȘ. MOTĂNAȘ. MOTĂNEL. PISOIAȘ.

mîțúcă s. v. PAPANAȘ. PISICUȚĂ.

mîțulícă s. v. PISICUȚĂ.

mîțulúie s. v. PISICUȚĂ.

mîțúș s. v. COTOIAȘ. MOTĂNAȘ. MOTĂNEL. PISOIAȘ.

mîțúț s. v. COTOIAȘ. MOTĂNAȘ. MOTĂNEL. PISOIAȘ.

mîțúță s. v. PISICUȚĂ.

mîzdă s. v. CAMĂTĂ. DOBÎNDĂ. MITĂ. PROCENT. ȘPERȚ.

mîzdí vb. v. MITUI. ȘPERȚUI.

mîzgálă s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

mîzgă s. v. SEVĂ. SUC.

MÎZGĂLEÁLĂ s. mîzgălitură. *(Desenul era doar o ~.)*

MÎZGĂLÍ vb. **1.** (rar) a mînji. *(~ hîrtia.)* **2.** (reg.) a tămînji. *(~ un portret.)*

MÎZGĂLITÚRĂ s. mîzgăleală. *(Desenul era o simplă ~.)*

mlácă s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

mlaci s. v. PUROI.

MLÁDĂ s. *(BOT.)* **1.** lăstar, mlădiță, smicea, vlăstar, (înv. și pop.) odrăslă, (reg.) loáză, mlădoácă. *(O ~ flexibilă de salcie.)* **2.** lăstăriș, (rar) lăstărét, (reg.) tirșár. *(A trecut printr-o ~.)*

MLÁJĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Salix fragilis)* lozie, răchită, (reg.) plesnitoáre, sálcă, sálcie, sălcícă, sălcioáră. **2.** *(Salix viminalis)* lozie, răchită, răchițică, salcie, (reg.) străvăț. **3.** *(Salix purpurea)* lozie, răchită roșie, (reg.) răchițică, sálcie. **4.** *(Salix incana)* răchită albă.

mlăștiță s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

MLĂȘTINĂ s. *(GEOGR.)* băltoacă, mocirlă, smîrc, (rar) băltác, (pop.) rovínă, (înv. și reg.) băltíș, (reg.) báhnă, băhníș, bulhác, mlácă, mlăștiță, molástină, rît, tălbăriță, tău, (prin Munt.) balhúi, (prin Ban.) bárá, (prin Bucov.) bălăștioágă, (prin Mold.) bîlc, (Transilv. și Mold.) mărghílă, (Mold., Bucov. și Transilv.) plóștină, (înv.) batác, băltínă, palúdă, piștélniță. *(S-a înecat în ~.)*

mlat s. v. TERCI.

mlăcós adj. v. MLĂȘTINOS. MOCIRLOS. SMÎRCOS.

MLĂDIÁ vb. **1.** a(-și) clătina. *(Își ~ trupul.)* **2.** a modula. *(Își ~ vocea.)*

MLĂDIÁT adj. modulat. *(Voce ~.)*

mlădiát adj. v. ELEGANT. GRAȚIOS. MLĂDIOS. MLĂDIU. SUPLU. ZVELT.

MLĂDIÉRE s. **1.** elasticitate, flexibilitate, supleță. *(~ unui corp solid.)* **2.** supleță, zvelțe. *(~ unei fete.)* **3.** inflexiune, intonare, intonație, modulare, modulație, ton, tonalitate. *(O voce cu ~ i agreabile.)*

mlădiére s. v. ADAPTABILITATE.

MLĂDIÓS adj. **1.** elastic, flexibil, suplu, (înv.) încovoiós. *(O nuia ~.)* **2.** elegant, grațios, mlădiu, suplu, zvelt, (rar) mlădiát. *(Zborul ~ al unei păsări.)*

mlădiós adj. v. ADAPTABIL. ARMONIOS. MELODIC. MELODIOS. MUZICAL. SONOR. UNDUIOS.

MLĂDÍȚĂ s. *(BOT.)* lăstar, mladă, smicea, vlăstar, (înv. și pop.) odrăslă, (reg.) loáză, mlădoácă. *(O ~ flexibilă de salcie.)*

MLĂDÍU adj. elegant, grațios, mlădios, suplu, zvelt, (rar) mlădiát. *(Zborul ~ al unei păsări.)*

mlădoácă s. v. LĂSTAR. MLADĂ. MLĂDIȚĂ. SMICEA. VLĂSTAR.

MLĂȘTINÓS adj. **1.** *(GEOGR.)* mocirlos, smîrcos, (pop.) băltós, rovinós, (reg.) băhnós, mlăcós, rîtós, (Transilv. și Mold.) mărghilós, ploștinós. *(O regiune ~.)* **2.** mîlos, mocirlos, nămolos, noroios, (înv. și pop.) tinós, (reg.) glodós, glodurós, (prin Maram.) mocirós. *(Un drum ~.)*

mlecí vb. v. FĂRÎMIȚA. MĂRUNȚI. SFĂRÎMA.

MLÉCIN s. *(BOT.; Mulgedium alpinum)* (reg.) lăptiuca-óii.

mlecít adj. v. SFĂRÎMAT. ZDROBIT.

mnemónic adj. v. MNEMOTEHNIC.

mnemónică s. v. MNEMOTEHNICĂ. MNEMOTEHNIE.

MNEMOTÉHNIC adj. (rar) mnemónic. *(Procedeu ~.)*

MNEMOTÉHNICĂ s. mnemotehnie, (rar) mnemónică. *(~ facilitează memorarea unor cunoștințe.)*

MNEMOTEHNÍE s. mnemotehnică, (rar) mnemónică. *(~ facilitează memorarea unor cunoștințe.)*

moáeă s. v. BÎTĂ. CAP. CIOMAG. MĂCIUCĂ. MORMOLOC. ZGLĂVOACĂ.

moáeră adj. v. PIETROASĂ.

MOÁLE adj. **1.** afînat, poros, pufos, rar, (rar) înfoiát, țărînós, (reg.) púhav. *(Pămînt ~.)* **2.** (rar) molátic. *(Calcă pe covoare ~.)* **3.** proaspăt, (reg.) púhav. *(Pîine ~.)* **4.** înmuiat. *(Bucăți de pîine ~.)* **5.** fraged. *(Prăjitură ~.)* **6.** fleșcăit, puhav, (livr.) flasc. *(Are o carne ~.)* **7.** catifelat, mătăsos, neted. *(Obraz ~; piele ~.)* **8.** apos, neconsistent, subțire. *(O mîncare ~.)* **9.** bleg, indolent, lălîu, molatic, molîu, mototol, (reg.) tofológ, (fig.) băligós, **mălăiét**, mămăligós. *(Un om ~.)* **10.** greoi, încet, lent, molatic, molîu, (înv.) tîrziu, zăbávnic. *(Om ~ în mișcări.)* **11.** *(FON.)* muiat, palatizat. *(Consoane ~.)*

moálo adj. v. ESTOMPAT. INFLUENȚABIL. PAL. PALID. PIERDUT. STINS. ȘTERS.

moalele-cápului s. v. FONTANELĂ. TÎMPLĂ.

moalele-frúnții s. v. TÎMPLĂ.

moalele-obrázului s. v. TÎMPLĂ.

MOAR s. *(TEXT.)* (grecism înv.) moareá. *(Rochie de ~.)*

MOARÁT adj. (rar) moarîu. *(Țesătură ~.)*

MOÁRĂ s. ițintar, (Mold.) car. *(Jocul numit ~.)*

moáră s. v. CEAS. CEASORNIC. GATER. GURĂ. JOAGĂR. MORIȘCĂ. STOMAC.

moáre s. v. ZEAMĂ DE VARZĂ.

moareá s. v. MOAR.

moarîu adj. v. MOARAT.

MOARTE s. **1.** decedare, deces, dispariție, pieire, prăpădire, răposare, sfîrșit, stingere, sucombare, (livr.) éxitus, extincție, repauzáre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșíre, (pop.) pierzánie, pierzáre, reg.) pieiște, topánie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditúră, pristăvíre, săvîrșénie, săvîrșit, scădére, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș. *(~ unei persoane.)* **2.** (fig.) mormînt. *(Acolo și-a găsit ~.)* **3.** asasinat, crimă, omor, omorîre, omucidere, ucidere, (livr.) homicíd, (înv.) deșugubînă, omucíd, șingi, ucigătúră. *(Condamnat pentru ~.)*

moárte s. v. EPIDEMIE. MOLIMĂ. MORTALITATE.

moartea-găínilor s. v. COBE. ȚÎFNĂ.

moartea-stélnițelor s. v. PĂDUCHERNIȚĂ.

MOÁȘĂ s. (reg.) bábă, (prin Ban.) báică. *(~ la nașterea unui copil.)*

moáșă s. v. BUNICĂ. MAMĂ MARE. NAȘĂ.

MOÁȘTE s. pl. **1.** mumie, (reg.) móștină. **2.** relicve (pl.), vestigii (pl.), (înv.) **rămășițe** (pl.).

MOÁȚĂ s. (reg.) moțogáncă. *(E ~ de origine.)*

moáță s. v. ZGLĂVOACĂ.

MOBÍL adj., s. **1.** adj. volant. *(Serviciu ~; bibliotecă ~.)* **2.** adj. mișcător, mobiliar. *(Bunuri ~.)* **3.** s. cauză, considerent, motiv, pricină, prilej, rațiune, temei, (înv. și pop.) cuvînt, (pop.) nóimă, príce, (înv.) cap, obiéct, povód, rezón, (fig.) izvór, sămînță. *(~ care explică luarea unei măsuri.)*

mobilaménte s. v. MOBILĂ. MOBILIER.

MÓBILĂ s. mobilier, (rar) mobilaménte. *(~ de sufragerie.)*

MOBILIÁR adj. mișcător, mobil. *(Bunuri ~.)*

MOBILIÉR s. mobilă, (rar) mobilaménte. *(Și-a cumpărat ~ nou.)*

MOBILITÁTE s. **1.** (înv.) mișcăciúne. *(Însușirea unui corp mobil sau ~.)* **2.** instabilitate, nestatornicie. *(~ unor dune.)* **3.** *(FIZIOL.) mobilitate funcțională* = labilitate.

MOBILIZÁ vb. a antrena. *(A ~ la o acțiune.)*

MOBILIZÁRE s. antrenare. *(~ tuturor la o acțiune.)*

MOBILIZATÓR adj. antrenant, stimulativ, stimulator. *(Factor ~.)*

mocán adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

MOCÁNCĂ s. **1.** (reg.) mocăniță, munteáncă *(~ din Țara Bîrsei.)* **2.** (art.) mocăneasca (art.). *(Dansul popular numit ~.)*

mocáncă s. v. TĂRANCĂ. ȚĂRĂNCUȚĂ.

MOCĂÍ vb. a migăli, a (se) mocoși, a (se) moșmondi, a (se) moșmoni, a (se) ticăi, (pop.) a tîndăli, (reg.) a migoroși, a moșinci, a moșoi, a moșorogi, a motroși, a mușina, (prin Transilv.) a se mighiti, a (se) moșogăi, (fam.) a moși. *(Ce tot ~ acolo?)*

mocăí vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOCNI. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

MOCĂIÁLĂ s. migăleală, mocoșeală, mocoșíre, moșmondeală, ticăială, (pop.) tîndăleálă, tîndălitúră. *(~ unui om încet.)*

MOCĂÍT adj. mocoşit, moşmondit, ticăit, (Mold.) chitcăit. *(Un om ~.)*

mocăncúţă s. v. ŢĂRANCĂ. ŢĂRĂNCUŢĂ.

MOCĂNEÁSCA s. art. mocanca (art.). *(Dansul popular numit ~.)*

mocăníţă s. v. MOCANCĂ.

móceră s. v. MÎL. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI.

mocériţă s. v. MÎL. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI.

mocicolí vb. v. JEGOŞI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

mócicoş adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

mocicoşág s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂŢENIE.

mocicoşí vb. v. JEGOŞI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

mocioárcă s. v. MÎL. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI.

MOCÍRLĂ s. **1.** *(GEOGR.)* băltoacă, mlaştină, smîrc, (rar) bălţac, (pop.) rovină, (înv. şi reg.) bălţíş, (reg.) báhnă, băhníş, bulhác, mlácă, mlăşniţă, molástină, rît, tălbăriţă, tău, (prin Munt.) balhúi, (prin Ban.) báră, (prin Bucov.) bălăştioágă, (prin Mold.) bîlc, (Transilv. şi Mold.) mărghílă, (Mold., Bucov. şi Transilv.) plóştină, (înv.) batác, băltínă, palúdă, piştélniţă. *(S-a înecat într-o ~.)* **2.** mîl, nămol, noroi, (rar) norcíală, (înv. şi reg.) mocériţă, (reg.) glod, mocioárcă, năglód, nămálă, páhnă, tău, tină, (prin Transilv. şi Maram.) móceră. *(~ formată pe drum.)*

mocírlă s. v. CEAŢĂ. NEGURĂ. PÎCLĂ.

MOCIRLÓS adj. **1.** *(GEOGR.)* mlăştinos, smîrcos, (pop.) băltós, rovinós, (reg.) băhnós, mlăcós, rîtós, (Transilv. şi Mold.) mărghilós, ploştinós. *(O regiune ~.)* **2.** mîlos, mlăştinos, nămolos, noroios, (înv. şi pop.) tinós, (reg.) glodós, glodurós, (prin Maram.) mocirós. *(Un drum ~.)*

mocirós adj. v. MÎLOS. MLĂŞTINOS. MOCIRLOS. NĂMOLOS. NOROIOS.

mocirţán adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ŢĂRĂNOI. ŢOAPĂ. ŢOPÎRLAN. VULGAR.

MOCNÍ vb. (reg.) a mocăi. *(Focul ~.)*

moení vb. v. ACRI. ALTERA. DESCOMPUNE. FERMENTA. ÎMPUŢI. ÎNĂCRI. MACERA. STRICA.

moenít adj. v. ACRIT. ACRU. ALTERAT. ASCUNS. CLOCIT. DESCOMPUS. FERMENTAT. ÎMPUŢIT. ÎNĂCRIT. RĂSUFLAT. REŢINUT. STATUT. STRICAT, TĂINUIT. TREZIT.

MOCNÍT adj., adv. înăbuşit, înfundat. *(Foc ~; arde ~.)*

mocodán adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ŢĂRĂNOI. ŢOAPĂ. ŢOPÎRLAN, VULGAR.

MOCOFÁN adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, ţărănoi, ţoapă, ţopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrţán, modîrlán, păduréţ, rîtán, ţopîrcă, (reg.) mocodán, mocofănós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscător, negîndit, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)*

mocofăníe s. v. BĂDĂRĂNIE. GROSOLĂNIE. IMPOLITEŢE. INDELICATEŢE. MAHALAGISM. MITOCĂNIE. MÎRLĂNIE. MOJICIE. NECUVIINŢĂ. NEPOLITEŢE. ŢĂRĂNIE. VULGARITATE.

mocofănísm s. v. BĂDĂRĂNIE. GROSOLĂNIE. IMPOLITEŢE. INDELICATEŢE. MAHALAGISM. MITOCĂNIE. MÎRLĂNIE. MOJICIE. NECUVIINŢĂ. NEPOLITEŢE. ŢĂRĂNIE. VULGARITATE.

mocofánós adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ŢĂRĂNOI. ŢOAPĂ. ŢOPÎRLAN. VULGAR.

MOCOŞEÁLĂ s. migăleală, mocăială, mocoşire, moşmondeală, ticăială, (pop.) tîndăleálă, tîndălitúră. *(Ce-i ~ asta la el?)*

MOCOŞÍ vb. a migăli, a (se) mocăi, a (se) moşmondi, a (se) moşmoni, a (se) ticăi, (pop.) a tîndăli, (reg.) a migoroşi, a moşinci, a moşoi, a moşorogi, a motroşi, a muşina, (prin Transilv.) a se mighiti, a (se) moşogăi, (fam.) a moşi. *(Ce tot ~ acolo?)*

MOCOŞÍRE s. migăleală, mocăială, mocoşeală, moşmondeală, ticăială, (pop.) tîndăleálă, tîndălitúră. *(Ce-i ~ asta la el?)*

MOCOŞÍT adj. mocăit, moşmondit, ticăit, (Mold.) chitcăit. *(Un om ~.)*

mocotá vb. v. AŢIPI. DORMITA. MOŢĂI. PICOTI. PIROTI.

mocotéi s. v. SOMOTEI.

MOD s. **1.** cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, **putinţă**, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márşă, médiu, mijlocíre. *(Alt ~ de a rezolva o problemă.)* **2.** fel, manieră, metodă, stil. *(~ de lucru al cuiva.)* **3.** fel, gen, manieră, modalitate, regim, sistem, stil. *(~ de viaţă.)* **4.** chip, fel, gen, manieră, sens, (rar) spírit. *(Se pot face şi alte observaţii în acelaşi ~.)* **5.** fel, gen, soi. *(Are un ~ de timiditate nejustificată.)* **6.** fel, gen, soi, specie, specimen, tip, varietate, (reg.) módru. *(Rămîn următoarele ~ de silogisme...)*

MODALITÁTE s. **1.** cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, posibilitate procedare, procedeu, procedură, putinţă, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márşă, médiu, mijlocíre. *(Altă ~ de a rezolva o problemă.)* **2.** fel, gen, manieră, mod, regim, sistem, stil. *(~ de viaţă.)*

MÓDĂ s. vogă. *(Aşa era ~.)*

módă s. v. APUCĂTURĂ. CHIP. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. DEPRINDERE. EŞANTION. FASON.

FEL. GĂTEALĂ. MANIERE. MODEL. MORAVURI. MOSTRĂ. NĂRAVURI. OBICEIURI. PODOABĂ. PROBĂ. PURTARE.

móde s. v. BIRNIC. CONTRIBUABIL. SUBIECT IMPOZABIL.

MODÉL s. **1.** şablon, tipar. *(~ de zugrăveli.)* **2.** calapod, formă, tipar, (pop.) calúp. *(Obiect confecţionat după ~.)* **3.** prototip, tip, (înv.) tipos. *(Un nou ~ de tractor.)* **4.** chip, fason, fel, (înv. şi reg.) módă. *(Făcut după ~...)* **5.** prototip, tip, tipar. *(A construit teatrul după ~ele greceşti.)* **6.** sistem, tip. *(Un ~ nou de evacuare a apei.)* **7.** eşantion, mostră, probă, (reg.) módă. *(Un ~ dintr-un material.)* **8.** tipar, (înv.) izvód. *(Un ~ de scrisoare.)* **9.** exemplu, mostră, probă, specimen, tip. *(Iată mai jos câteva ~ de...)* **10.** exemplu, pildă, (înv.) chip, móstră, paradígmă, pildaíre. (înv. fig.) oglíndă. *(A da ceva ca ~.)* **11.** manechin. *(E ~ la o casă de mode.)* **12.** etalon. *(E un ~ de corectitudine.)* **13.** prototip. *(~ virtuţii.)*

MODELÁ vb. **1.** a fasona, a forma, (înv. şi pop.) a tipări. *(A ~ un material.)* **2.** a sculpta. *(A ~ marmura.)*

modelábil adj. v. MALEABIL.

MODELÁJ s. modelare, modelat. *(Prin ~ se obţine un nou profil.)*

modelár s. v. MODELOR.

MODELÁRE s. **1.** fasonare, formare. *(~ unui material.)* **2.** modelaj, modelat. *(Operaţii succesive de ~.)*

MODELÁT adj. **1.** fasonat. *(Material ~.)* **2.** sculptat. *(Marmură ~.)*

MODELÁT s. modelaj, modelare. *(Operaţii de ~.)*

MODELÓR s. (rar) modelár, (înv.) tipăritór. *(E de profesie ~.)*

MODERÁ vb. a (se) atenua, a (se) calma, a descreşte, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) linişti, a (se) micşora, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)*

MODERÁT adj. **1.** acceptabil, accesibil, convenabil, potrivit, rezonabil, (livr.) módic, (fam.) pasábil. *(Preţuri ~.)* **2.** încetinit, micşorat, redus. *(Merge cu viteză ~.)* **3.** blînd, calm, domol, lin, liniştit, molcom, potolit, uşor. *(Vînt ~; ploaie ~.)* **4.** blînd, potrivit, temperat, (fig.) dúlce. *(Climă ~.)* **5.** calculat, chibzuit, cumpănit, cumpătat, echilibrat, înfrînat, măsurat, ponderat, socotit, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Un om ~; o viaţă ~.)* **6.** calm, calmat, domolit, liniştit, ponderat, potolit, temperat. *(Atitudine ~.)*

MODERÁŢIE s. chibzuială, chibzuinţă, chibzuire, cumînţenie, cumpăt, cumpătare, înţelepciune, judecată, măsură, minte, raţiune, socoteală, socotinţă, tact, (livr.) continénţă, (rar) cumînţie, ponderáţie, temperánţă, (pop.) scumpătáte, (înv. şi reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpăníre. *(Procedează cu multă ~.)*

MODÉRN adj. **1.** actual, contemporan, nou, recent. *(Preocupări ~ în tehnica de calcul.)* **2.** umanistic. *(Secţie ~ la un liceu.)*

MODERNIZÁ vb. **1.** a preface, a renova, (înv. şi reg.) a preînnoi. *(A ~ o casă.)* **2.** a perfecţiona, a sistematiza. *(A ~ reţeaua electrică.)* **3.** a înnoi. *(A ~ mijloacele de predare didactică.)*

MODERNIZÁRE s. **1.** prefacere, renovare, (înv.) preînnoíre. *(Casa veche nu suferea ~.)* **2.** perfecţionare, sistematizare. *(~ reţelei electrice urbane.)* **3.** înnoire. *(~ mijloacelor de predare în şcoală.)*

MODERNIZÁT adj. **1.** prefăcut, refăcut, renovat. *(Casă ~.)* **2.** perfecţionat, sistematizat. *(Căi rutiere ~.)* **3.** înnoit. *(Utilaj ~.)*

MODERNIZATÓR adj. înnoitor. *(O măsură ~; spirit ~.)*

MODÉST adj. **1.** (Ban.) smírom, (înv.) smerít. *(Era un om extrem de ~.)* **2.** simplu, umil, (înv. şi pop.) prost, (înv.) prostátic. *(De condiţii ~.)* **3.** neînsemnat, simplu, umil. *(Un ~ funcţionar de bancă.)* **4.** nepretenţios, simplu. *(Un restaurant ~.)* **5.** mediocru, redus, scăzut. *(Scriere de valoare ~.)* **6.** sărac, sărăcăcios, simplu. *(O nuntă ~.)* **7.** (fig.) timíd. *(Un început ~.)*

MODESTÍE s. **1.** (înv.) smerénie. *(Un om plin de ~.)* **2.** simplicitate, simplitate, (înv.) prostíe, prostíme. *(~ condiţiei cuiva.)* **3.** simplicitate, simplitate, sobrietate. *(~ în îmbrăcăminte.)*

módic adj. v. ACCEPTABIL. ACCESIBIL. CONVENABIL. MODERAT. POTRIVIT. REZONABIL.

MODIFICÁ vb. **1.** a (se) metamorfoza, a (se) preface, a (se) preschimba, a (se) schimba, a (se) transforma, (înv. şi pop.) a (se) întoárce, a (se) muta, (înv. şi reg.) a (se) închipui, (reg.) a (se) străforma, (înv.) a (se) strămuta, a (se) suci, a (se) şanja. *(Oraşul nostru s-a ~ radical.)* **2.** a preface, a prelucra, a refăce, a schimba, a transforma. *(A ~ un text.)* **3.** a reforma, a schimba. *(A ~ ortografia.)* **4.** *(FON.)* a se altera, a se preface, a se schimba, a se transforma. *(„N" intervocalic s-a ~.)* **5.** *(FON.)* a se preface, a se schimba, a se transforma, a trece. *(„L" intervocalic se ~ în „r" în cuvintele româneşti de origine latină.)* **6.** a (se) schimba. *(Temperatura s-a ~ brusc.)*

MODIFICÁBIL adj. transformabil. *(Fenomen ~.)*

MODIFICÁRE s. **1.** devenire, dezvoltare, evoluţie, prefacere, schimbare, transformare. *(Procesul ~.)* **2.** metamorfozare, metamorfoză, prefacere, preschimbare, schimbare, transformare, (rar) strămutáre, (înv. şi pop.) mutáre, prefăcătúră, schimbătúră, (reg.) străformáre, (înv.) modificáţie, preobrajénie, strămutătúră, transformáţie, (fig.) răsturnáre. *(A suferit o adîncă ~.)* **3.** prefacere, prelucrare, refacere, schimbare, transformare. *(~ unui text.)* **4.** reformare, schimbare. *(~ ortografiei.)* **5.** *(FON.)* prefacere, schimbare, transformare, trecere. *(~ lui „l" intervocalic în „r" în elementele româneşti de origine latină.)* **6.**

(FON.) prefacere, schimbare, transformare, tratament. *(~ labialelor.)* **7.** schimbare, variație. *(~ temperaturii.)*

MODIFICÁT adj. **1.** metamorfozat, prefăcut, preschimbat, schimbat, transformat, (înv.) strămutát. *(Obiect ~.)* **2.** prefăcut, prelucrat, refăcut, schimbat, transformat. *(Text ~.)*

modificáție s. v. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE.

modíță s. v. PERNIȚĂ. PERNUȚĂ. PUI. PUIȘOR. PUIUȚ.

modílcă s. v. CUCUI. GÎLCĂ. UMFLĂTURĂ.

modîrlán adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

modîrlău adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

moderán adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

moderănie s. v. BĂDĂRĂNIE. GROSOLĂNIE. IMPOLITEȚE. INDELICATEȚE. MAHALAGISM. MITOCĂNIE. MÎRLĂNIE. MOJICIE. NECUVIINȚĂ. NEPOLITEȚE. ȚĂRĂNIE. VULGARITATE.

moderói adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

modoși vb. v. LENEVI. TRÎNDĂVI.

modovílcă s. v. GÎLCĂ. UMFLĂTURĂ.

módru s. v. CALE. CHIP. FEL. FORMĂ. GEN. MANIERĂ. METODĂ. MIJLOC. MOD. MODALITATE. POSIBILITATE. PROCEDARE. PROCEDEU. PROCEDURĂ. PUTINȚĂ. SISTEM. SOI. SPECIE. SPECIMEN. TIP. VARIETATE.

MODULÁ vb. **1.** a(-și) mlădia. *(Își ~ vocea.)* **2.** a intona. *(~ cuvintele într-un mod specific.)*

MODULÁRE s. inflexiune, intonare, intonație, mlădiere, modulație, ton, tonalitate. *(O ~ plăcută a cuvintelor.)*

MODULÁT adj. mlădiat. *(Voce ~.)*

MODULÁȚIE s. inflexiune, intonare, intonație, mlădiere, modulare, ton, tonalitate. *(O ~ plăcută a cuvintelor.)*

moflúz adj. v. BOSUMFLAT. ÎMBUFNAT. ÎNȘELAT. PĂGUBIT. SUPĂRAT.

moflúz adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

moflúz s. v. BANCRUTAR. BANCRUTĂ. CRAH. FALIMENT. FALIT.

mofluzénie s. v. BANCRUTĂ. CRAH. FALIMENT.

mofluzí vb. v. BANCRUTA. CALICI. RUINA. SĂRĂCI. SCĂPĂTA.

mofluzíe s. v. BANCRUTĂ. CRAH. FALIMENT.

mofluzít s. v. BANCRUTAR. FALIT.

mofluzíle s. v. BANCRUTĂ. CRAH. FALIMENT.

MOFT s. (mai ales la pl.) capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, naz, poftă, prosteală, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bízdîc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît un ~; ce sînt ~urile astea?)*

moft s. v. BAGATELĂ. CHIȚIBUȘ. FLEAC. MĂRUNȚIȘ. NIMIC. PALAVRĂ. PROSTIE.

moftangioáică s. v. FLECARĂ. GURALIVĂ. LIMBUTĂ. PALAVRAGIOAICĂ. VORBĂREAȚĂ.

moftángiu s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

moftológ s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

moftureán s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

MOFTURÓS adj. **1.** boieros, capricios, fandosit, năzuros, pretențios, sclifosit, (pop.) izmenít, (reg.) năsfirós, năturós. *(E cam ~ dumnealui!)* **2.** dificil, năzuros, (pop.) gîngaș,lîngav, (Mold., Munt. și sudul Transilv.) scarandív. *(~ la mîncare.)*

mogîldán adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

mogîldán s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

MOGÎLDEÁȚĂ s. **1.** mușuroi, (reg.) măguiáță. *(O ~ pe un teren șes.)* **2.** momîie, (reg.) momîiáță. *(Ce-o fi cu ~ aceea în drum?)*

mogîldeáță s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

mogorogí vb. v. ADMONESTA. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. GÎNGĂVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORALIZA. MORMĂI. MURMURA. MUSTRA.

mogtár s. v. GRÎNAR. HAMBAR. PĂTUL.

mohnăí vb. v. FÎRNÎI. FONFĂI. FORNĂI.

mohnăít adj., s. v. FÎRNÎIT. FONF. FONFĂIT. FORNĂIT.

MOHÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Setaria verticillata)* dughie, mei-păsăresc, (reg.) bursoácă. **2.** *(Setaria viridis)* (reg.) mei-nebún, mei-păsărésc. **3.** *(Setaria glauca)* costrei, (reg.) bursoácă.

mohór s. v. DUGHIE. ROGOZ.

mohor-grós s. v. COSTREI.
mohorél s. v. PAPANAȘ.

MOHORÍ vb. **1.** a se închide, a se înnegura, a se înnora, a se întuneca, a se posomorî. *(Cerul s-a ~.)* **2.** a se închide, a se posomorî, a se strica. *(Vremea s-a ~.)* **3.** a se încrunta, a se întuneca, a se posomorî. *(Ce te-ai ~ astfe ?)*
mohorí vb. v. ÎNTRISTA. MÎHNI. POSOMORÎ.
mohorîciúne s. v. SCARLATINĂ.
mohorît adj. v. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. POSOMORÎT. TRIST.

MOHORÎT adj., adv. **1.** adj. închis, înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, neguros, noros, pîclos, plumbuit, plumburiu, posomorît, urît. (înv.) ponegrít. *(Vreme ~.)* **2.** adj. întunecat, sumbru, sur, (pop.) suríu. *(O culoare ~.)* **3.** adj. încruntat, întunecat, posac, posomorit. *(Om ~.)* **4.** adj., adv. chiorîș, îmbufnat, încruntat, posomorît. *(Privire ~; ce te uiți ~ la mine?)* **5.** adj. demoralizant, deprimant, descurajant, dezolant, posomorît, trist, (rar) dezolatór, posác. *(Un peisaj ~.)*
mohorîți vb. v. ÎNROȘI. ÎNSÎNGERA. ROȘI. SÎNGERA.
mohor-róșu s. v. MEIȘOR.
moiéți s. pl. v. PAPARĂ.
móimă s. v. MAIMUȚĂ. SCROFULĂ. SCURTĂ. UIMĂ.
MOINÁ vb. *(MET.)* (reg.) a se moiști, a se moloșăgăi. *(Afară s-a ~.)*
moinát adj. v. MOINOS.
moinátec adj. v. MOINOS.
MÓINĂ s. *(MET.)* (reg.) moiște, moișteálă, moiștínă, molésniță, moloșág. *(Vreme urîtă, cu ~.)*
móină s. v. GRINDEL. MOLAN. OGOR. PÎRLOAGĂ.
moină-gálbenă s. v. MANĂ.
MOINÓS adj. *(MET.)* (înv.) moinát, moinátec. *(Timp ~.)*
móiște s. v. COAPSĂ. MOINĂ. TÎMPLĂ.
moișteálă s. v. MOINĂ.
moiștí vb. v. MOINA.
moiștínă s. v. MOINĂ.
móiță s. v. GRINDEL. MOLAN.
mojár s. v. PIUĂ. PIULIȚĂ.
MOJDREÁN s. *(BOT.; Fraxinus ornus)* (reg.) urm, frasin-de-múnte.
mojdreán s. v. PALTIN.
MOJÍC adj., s. **1.** adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țoapă, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, păduréț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofănós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscătór, negîndít, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)* **2.** adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojicesc, nepoliticos, ordinar, țopesc, țopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(O comportare ~.)*
mojíe s. v. SĂTEAN. ȚĂRAN.

MOJÍCĂ s. bădărancă, mitocancă, mîrlancă, țoapă, țopîrlancă.
MOJICÉSC adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, nepoliticos, ordinar, țopesc, țopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(O comportare ~.)*
mojicése adj. v. ȚĂRĂNESC.
MOJICÉȘTE adv. bădărănește, grosolan, mahalagește, mitocănește, mîrlănește, ordinar, țărănește, vulgar. *(S-a purtat ~.)*
MOJICÍE s. bădărănie, grosolănie, impolitețe, indelicatețe, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, necuviință, nepolitețe, țărănie, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofănism, (reg.) modorănie, (înv.) grosíme, rîtănie, (rar fig.) necioplíre. *(~ lui mi-a displăcut.)*
MOJICÍME s. mitocănime, mîrlănime.
mojicíme s. v. ȚĂRĂNIME.
mojicós adj. v. BĂDĂRĂNESC. GROSOLAN. MAHALAGESC. MITOCĂNESC. MÎRLĂNESC. MOJIC. MOJICESC. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚOPESC. ȚOPÎRLĂNESC. VULGAR.
mol s. v. VIN.
MOLÁN s. *(IHT.; Noemacheilus barbatulus)* grindel, (reg.) brúdă, móină, móiță, moleác, moléte, molîu, molói, morláucă, popéte, țoáță, virlán.
molán s. v. VIN.
MOLÁR s. *(ANAT.)* măsea.
molástină s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.
molás s. v. MIHALȚ.
MOLÁTIC adj. **1.** bleg, indolent, lălîu, moale, molîu, mototol, (reg.) tofológ, (fig.) băligós, mălăiéț, mămăligós. *(Un om ~.)* **2.** greoi, încet, lent, moale, molîu, (înv.) tîrziu, zăbávnic. *(Mișcări ~; om ~ în mișcări.)*
molátic adj. v. DOMOL. LIN. MOALE. UȘOR.
molátate s. v. MOLICIUNE.
MÓLCOM adj. **1.** coborît, domol, încet, lin, potolit, scăzut, scoborît, slab, stins, (rar) slăbănóg. *(Vorbea cu glasul ~.)* **2.** blînd, calm, domol, lin, liniștit, moderat, potolit, ușor. *(Vînt ~; ploaie ~.)*
molcomí vb. v. ASTÎMPĂRA. CALMA. DOMOLI. LINIȘTI. POTOLI. SMERI. TEMPERA. UMILI.
molcomíre s. v. ACALMIE. CALM. LINIȘTE. PACE. SMERENIE. TĂCERE. UMILINȚĂ.
molcomíș adv. v. BLÎND. LIN. UȘOR.
molcomít adj. v. DOMOL. ÎNCET. LENT. LIN. LINIȘTIT. MĂSURAT. POTOLIT. TACTICOS. TEMPERAT.
molcomitór adj. v. ALINĂTOR. CALMANT. LINIȘTITOR.
moldáv adj. v. MOLDOVENESC.
moldáv s., adj. v. MOLDOVEAN.
MOLDAVÍT s. *(MIN.)* (rar) ceară-de-pămînt.
móldă s. v. ADĂPĂTOARE. ALBIE. COPAIE. COVATĂ. JGHEAB. TROACĂ. ULUC.
moldomunteán s., adj. v. MOLDOVALAH.
moldoromán s., adj. v. MOLDOVALAH.

MOLDOVALÁH s., adj. (înv.) moldomunteán, moldoromân. *(Român din Principatele Unite sau ~.)*

MOLDOVEÁN s., adj. **1.** s. (înv.) bogdán, moldáv. **2.** adj. moldovenesc, (înv.) bogdănésc, moldáv.

MOLDOVEÁNĂ s. moldoveancă.

MOLDOVEÁNCĂ s. moldoveană.

MOLDOVENÉSC adj. moldovean, (înv.) bogdănésc, moldáv.

moldoveni vb. v. MOLDOVENIZA.

MOLDOVENIZÁ vb. (rar) a (se) moldoveni.

moleác s. v. GRINDEL. MOLAN.

molében s. v. TEDEUM.

MOLECÚLĂ s. *(FIZ.)* (înv.) párte, părticícă. *(~ a unui corp.)*

molestá vb. v. BRUSCA. BRUTALIZA. MALTRATA. SÎCÎI. ȘICANA.

molestáre s. v. BRUSCARE. BRUTALIZARE. MALTRATARE.

MOLEȘEÁLĂ s. **1.** sfîrșeală, slăbiciune, (reg.) zălezitúră. *(Simte o ~ greu de învins.)* **2.** lîncezeală, lîncezire, moleșire, toropeală, toropire, (franțuzism rar) torpoáre, (Munt. și Olt.) tîromeálă. *(Stare de ~.)*

MOLEȘÍ vb. **1.** a se blegi, a se muia, (prin Transilv.) a se bălmăji, (fam.) a se bleojdi, (fig.) a se turti. *(S-a ~ de tot din cauza febrei.)* **2.** a (se) muia, a (se) vlăgui, (fig.) a (se) fleșcăi. *(Efortul l-a ~.)* **3.** a toropi. *(Canicula îl ~.)*

MOLEȘÍRE s. lîncezeală, lîncezire, moleșeală, toropeală, toropire, (franțuzism rar) torpoáre, (Munt. și Olt.) tîromeálă. *(Stare de ~.)*

MOLEȘÍT adj. **1.** muiat, vlăguit. **2.** toropit.

MOLEȘITÓR adj. toropitor. *(O căldură ~.)*

moléșniță s. v. MOINĂ.

MOLETÁ vb. *(TEHN.)* a randalina.

MOLETÁRE s. *(TEHN.)* randalinare.

MOLÉTĂ s. *(TEHN.)* randalină.

MOLÉTE s. **1.** *(ENTOM.)* vierme de făină, (pop.) sfoiág, (Olt. și Ban.) surdomáș. *(~ este larva morarului.)* **2.*** *(MED.)* (Olt.) surdomáș. *(~ este o boală de copii.)*

moléte s. v. BRAD. GRINDEL. MOLAN. MOLID. MOLIE. PIN. VIN.

MOLFĂÍ vb. **1.** a clefăi, a plescăi, (rar) a clefeti, (reg.) a ciofăi a murseca, a plescăni. *(~ cînd mănîncă.)* **2.** a morfoli, a mozoli, (rar) a morfologi, (reg.) a folfăi, a moscoli. *(~ prin gură mîncarea.)* **3.** a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a mormăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

MOLFĂIÁLĂ s. clefăială, clefăit, molfăire, molfăit, molfăitură, plescăială, plescăit. *(Cînd mănîncă se aude o ~.)*

MOLFĂÍRE s. clefăială, clefăit, molfăială, molfăit, molfăitură, plescăială, plescăit. *(Cînd mănîncă se aude o ~.)*

MOLFĂÍT s. clefăială, clefăit, molfăială, molfăire, molfăitură, plescăială, plescăit. *(Se aude un ~ cînd mănîncă.)*

MOLFĂITÚRĂ s. clefăială, clefăit, molfăială, molfăire, molfăit, plescăială, plescăit. *(Mănîncă cu ~ i.)*

molia-albínelor s. v. GĂSELNIȚĂ.

MOLICIÚNE s. (rar) molătáte. *(~ unui covor.)*

MOLÍD s. *(BOT.)* **1.** *(Picea abies)* (reg.) tîrș, (Transilv.) síhlă. **2.** *(Picea excelsa)* brad, (reg.) moléte, molidár.

molíd s. v. PIN.

molidár s. v. BRAD. MOLID.

MÓLIE s. *(ENTOM.)* **1.** *(Tinea)* (reg.) moléte, mușină, mușt㠹. **2.** *molie-de-casă (Oniscus murarius)* = (prin Munt.) prepeleác.

mólie s. v. CÎINELE-BABEI. GĂRGĂRIȚĂ.

molie-de-stúp s. v. GĂSELNIȚĂ.

MÓLIMĂ s. **1.** *(MED.)* epidemie, (pop.) boleáznă, bolești㠹, (înv. și reg.) moárte, (reg.) bóliște, (înv.) contagiúne. *(~ printre copii.)* **2.** *(MED. VET.)* epizootie, (pop.) boleáznă, bolești㠹, (reg.) bóliște. *(~ printre cornute.)*

molipseálă s. v. CONTAGIUNE. CONTAMINARE. INFECTARE. INFECȚIE. MOLIPSIRE.

MOLIPSÍ vb. *(MED.)* a (se) contagia, a (se) contamina, a (se) infecta, (pop.) a (se) úmple, (înv.) a (se) smredui, a (se) strica. *(S-a ~ de variolă.)*

MOLIPSÍRE s. *(MED.)* contagiune, contaminare, infectare, infecție, (rar) molipseálă, (înv.) smreduíre. *(Agenți de ~.)*

MOLIPSÍT adj. *(MED.)* contaminat, infectat, (înv.) smreduít. *(Persoană ~.)*

MOLIPSITÓR adj. *(MED.)* **1.** contagios, infecțios, (rar) contaminánt, infectánt, (pop.) lipiciós, (reg.) mutátor, (înv.) acolisitór, ciumáș, ciumós, împărțitór, smreduitór. *(Boală ~.)* **2.** contagios, infecțios, (livr.) mefític, pestifér, pestilént, pestilențiál. *(Agent ~.)*

molítvă s. v. ÎNCHINARE. ÎNCHINĂCIUNE. RUGĂ. RUGĂCIUNE.

MOLITVÉLNIC s. *(BIS.)* (rar) rugăciunár, trébnic, (înv.) evhológhion.

MOLÍU adj. **1.** bleg, indolent, lălîu, moale, molatic, mototol, (reg.) tofológ, (fig.) băligós, mălăiéț, mămăligós. *(O persoană ~.)* **2.** greoi, încet, lent, moale, molatic, (înv.) tîrzíu, zăbávnic. *(Mișcări ~ ; om ~ în mișcări.)*

molíu s. v. GRINDEL. MOLAN.

molói s. v. GRINDEL. MOLAN.

moloșág s. v. MOINĂ.

moloșágăi vb. v. MOINA.

molótru s. v. CHIMEN. CHIMION. MOLURĂ. SCHINDUF. SULFINĂ.

molotru álb s. v. SULFINĂ.

molotru albástru s. v. SULFINĂ ALBASTRĂ.

MOLÓZ s. *(CONSTR.)* (pop.) golomóz. *(~ provenit din demolări.)*

MOLÚRĂ s. *(BOT.; Foeniculum vulgare)* (reg.) molótru, secăreá, anason-dúlce, anasonmáre, anason-nemțésc, chimen-dúlce.

MOMEÁLĂ s. *(PESCUIT)* amorsă, nadă, (rar) momitúră, (reg.) mîrșă, nádilă, (înv., în Transilv.) podmét. *(~ pentru cleni.)*

momeálcă s. v. GÎLCĂ. UMFLĂTURĂ.

MOMÉNT s. **1.** ceas, clipă, clipită, minut, oră, secundă, timp, vreme, (rar) clipeálă, (pop.) cîrtă, soróc, (înv. și reg.) cescúț. *(A sosit ~ cînd ...)* **2.** circumstanță, ipostază, împrejurare, ocazie, prilej, situație. *(Un ~ potrivit pentru ...)* **3.** etapă, fază, punct, stadiu, (fig.) treaptă. *(Verificați experiența în fiecare ~ al ei.)*

momentál adj. v. MOMENTAN. PROVIZORIU. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

momentán adj. v. ACTUAL. CONTEMPORAN. CURENT. PREZENT.

MOMENTÁN adj., adv. **1.** adj. provizoriu, temporar, trecător, vremelnic, (înv.) momentál, momentós. *(E doar o măsură ~.)* **2.** adv. acum, deocamdată, (prin Mold.) deodátă. *(~ nu am timp de nimic altceva.)* **3.** adj. instantaneu. *(Reacție ~.)*

momentán adv. v. CURÎND. DEVREME. FUGA. GRABNIC, IMEDIAT. IUTE. ÎNDATĂ. NEÎNTÎRZIAT. NUMAIDECÎT. RAPID. REPEDE.

momentós adj. v. ACTUAL. CONTEMPORAN. CURENT. MOMENTAN. PREZENT. PROVIZORIU. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

MOMÍ vb. **1.** a ademeni, a amăgi, a încînta, a înșela, a minți, a păcăli, a prosti, a purta, a trișa, (livr.) a iluziona, (înv. și reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a șutili, (reg.) a șugui, (Transilv. și Ban.) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tășca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprinde, (fam.) a dúce, a fraieri, a șmecheri, (fam. fig.) a árde, a fríge, a încălța, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu vorbe mincinoase.)* **2.** a ademeni, a amăgi, a atrage, a ispiti, a seduce, a tenta, (înv.) a aromi, a năpăstui, (fig.) a îmbia. *(Perspectiva îl ~.)*

momíc s. v. RINICHI.

momineáză s. v. MAIONEZĂ.

MOMÍRE s. ademenire, amăgire, înșelare, înșelăciune, înșelătorie, păcăleală, păcălire, păcălit, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)*

MOMÍT adj. ademenit, amăgit, înșelat, sedus, (reg.) rușinát, (înv.) prilestít. *(O fată ~.)*

momitór s., adj. v. ADEMENITOR. AMĂGITOR. ÎNȘELĂTOR. SEDUCĂTOR.

momitúră s. v. AMORSĂ. MOMEALĂ. NADĂ.

momíță s. v. GANGLION.

MOMÍȚE s. pl. *(ANAT.)* (pop.) múre (pl.). *(~ la grătar.)*

momiiáță s. v. MOGÎLDEAȚĂ. MOMÎIE.

MOMÎIE s. **1.** sperietoare, (pop.) matahálă, măgăoáie, popîndău, (înv. și reg.) paparúdă, (reg.) ciuháie, ciúhă, maimúcă, maimúță, măiúgă, mătăúz, mogîldán, mogîldeáță, păúză, popîndeá, popîndéț, popînzác, popînzói, poponéț, pusciúhă. *(O ~ pusă în semănături pentru a izgoni păsările.)* **2.** mogîldeață. (reg.) momiiáță. *(În zare se vede o ~ nedeslușită.)*

momoríță s. v. ROMONIȚĂ-PUTUROASĂ.

momúc s. v. RINICHI.

MONADÉLFĂ adj. *(BOT.)* monadelfică. *(Stamină ~.)*

MONADÉLFICĂ adj. *(BOT.)* monadelfă. *(Stamină ~.)*

MONÁH s. *(BIS.)* călugăr, părinte.

monáh s. v. ANAHORET. ASCET. EREMIT. PUSTNIC. SCHIMNIC. SIHASTRU.

MONAHÁL adj. *(BIS.)* **1.** călugăresc, mănăstiresc, monahicesc, (înv.) îngerésc, monáhic, monástic. *(Cinul ~.)* **2.** călugăresc, mănăstiresc, monahicesc, (livr.) claustrál. *(Duce o viață ~.)*

MONÁHĂ s. *(BIS.)* călugăriță, maică, monahie, mireasa Domnului, mireasa lui Dumnezeu.

monáhic adj. v. CĂLUGĂRESC. MĂNĂSTIRESC. MONAHAL. MONAHICESC.

MONAHICÉSC adj. *(BIS.)* **1.** călugăresc, mănăstiresc, monahal, (înv.) îngerésc, monáhic, monástic. *(Cinul ~.)* **2.** călugăresc, mănăstiresc, monahal, (livr.) claustrál. *(Viață ~.)*

monahicéște adv. v. CĂLUGĂREȘTE.

MONAHÍE s. *(BIS.)* călugăriță, maică, monahă, mireasa Domnului, mireasa lui Dumnezeu.

monahíe s. v. CĂLUGĂRIE. MONAHISM.

MONAHÍSM s. *(BIS.)* călugărie, (rar) monahíe.

MONÁRH s. *(POLITICĂ)* **1.** rege, suveran, (pop.) crai, (înv.) rígă. *(~ul Suediei.)* **2.** cîrmuitor, conducător, domn, domnitor, stăpînitor, suveran, vodă, voievod, (astăzi rar) stăpín, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădícă, (fig.) cîrmáci. *(Ștefan cel Mare, marele ~ al Moldovei.)*

MONÁRHIC adj. *(POLITICĂ)* (înv.) maiestátic, monarhicésc. *(Regim ~.)*

monarhicésc adj. v. MONARHIC.

MONARHÍE s. *(POLITICĂ)* **1.** (fig.) coroánă. *(~ Suediei.)* **2.** regat, (înv.) crăíe, crăíme. *(Republică și ~.)* **3.** regalitate. *(~ a fost abolită.)*

MONARHÍSM s. *(POLITICĂ)* regalism.

MONARHÍST s. *(POLITICĂ)* regalist.

monástic adj. v. CĂLUGĂRESC. MĂNĂSTIRESC. MONAHAL. MONAHICESC.

mondăní vb. v. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. GÎNGĂVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA.

MONDIÁL adj. universal. *(Dorim o pace ~.)*

MONDOECONOMÍE s. cosmoeconomie.

MONÉDĂ s. ban, piesă, (pop.) pară. *(O ~ de cinci.)*

MONETÁR adj. bănesc. *(Reformă ~.)*

MONETĂRÍE s. (înv. și reg.) tarapaná, (înv.) bănărie, cămară domnească, (înv., în Transilv.) pinzărie.

MONGÓL adj. mongolic. *(Populație ~.)*

MONGÓLIC adj. mongol. *(Tip ~.)*

MONGOLÍD s., adj. mongoloid. *(Rasa ~.)*

MONGOLOÍD s., adj. mongolid. *(Rasa ~.)*

MONITÓR s. (înv.) ședatór. *(~ al unei clase.)*

monoatómic adj. v. MONOVALENT.

MONOCELULÁR adj. *(BIOL.)* unicelular. *(Organism ~.)*

MONOCÍT s. *(BIOL.)* macrofag.

MONOCLORBENZÉN s. *(CHIM.)* clorbenzen.

MONÓCLU s. (rar) lornión, (pop. și fam.) geam. (pop.) sticlă. *(Poartă ~ la ochiul drept.)*

MONOCÓRD adj. *(MUZ.)* unicord. *(Instrument ~.)*

monocórd adj. v. INEXPRESIV. MONOTON. NEEXPRESIV. UNIFORM.

monocotiledón adj. v. MONOCOTILEDONAT.

MONOCOTILEDONÁT adj. *(BOT.)* (rar) monocotiledón. *(Plantă ~.)*

MONOCRÓM adj. monocromatic. *(Pictură ~.)*

MONOCROMÁTIC adj. monocrom. *(Tablou ~.)*

MONODACTÍL adj., s. *(ZOOL.)* soliped. *(Calul este un animal ~.)*

MONOFAZÁT adj. *(FIZ.)* monofazic. *(Circuit electric ~.)*

MONOFÁZIC adj. *(FIZ.)* monofazat. *(Circuit electric ~.)*

MONOFLÓR adj. *(BOT.)* uniflor. *(Plantă ~.)*

MONOGÁM adj. monogamic. *(Bărbat ~.)*

MONOGÁMIC adj. monogam. *(Bărbat ~.)*

MONOLÍNGV adj. unilingv. *(Dicționar ~.)*

MONOLÍT adj. monolitic. *(Monument ~.)*

MONOLÍTIC adj. monolit. *(Monument ~.)*

monolític adj. v. OMOGEN. UNITAR.

MONOLÓG s. (livr.) soliloc.

MONOMÁN s., adj. *(MED.)* (rar) monomaniác. *(Om ~.)*

monomaniác s., adj. v. MONOMAN.

MONOMANÍE s. *(MED.)* manie, obsesie, psihoză, idee fixă.

MONOPETÁL adj. *(BOT.)* unipetal. *(Flori ~.)*

monopolizá vb. v. ACAPARA.

monopolizáre s. v. ACAPARARE.

monopolizátor adj. v. ACAPARATOR.

MONORÁI s. monoșină.

MONOSEMÁNTIC. adj. *(LINGV.)* unisemantic.

MONOSEPÁL adj. *(BOT.)* unisepal. *(Floare ~.)*

MONOSEXUÁT adj. *(BOT.)* unisexuat, (rar) unisexuál. *(Plante, flori ~.)*

MONOSILÁB adj. *(LINGV.)* monosilabic, (rar) unisiláb, unisilábic. *(Cuvînt ~.)*

MONOSILÁBIC adj. *(LINGV.)* monosilab, (rar) unisiláb, unisilábic. *(Cuvînt ~.)*

MONOSPÉRM adj. *(BOT.)* (rar) monospermátic, monospérmic. *(Fruct ~.)*

monospermátic adj. v. MONOSPERM.

monospérmic adj. v. MONOSPERM.

MONOȘÍNĂ s. monorai.

MONOTÓN adj. **1.** anost, banal, placid, plictisitor, uniform, (fig.) seárbăd, (livr. fig.) tern. *(O viață ~.)* **2.** inexpresiv, neexpresiv, uniform, (fig.) monocórd, plat. *(Stil ~.)*

MONOTONÍE s. uniformitate. *(~ vieții cuiva.)*

MONOVALÉNT adj. *(CHIM.)* (înv.) monoatómic. *(Radical ~.)*

MÓNSTRU s. **1.** arătare, pocitanie, pocitură, (pop. și fam.) bîzdîgánie, (reg.) arătánie, budihace, buduhoálă, (înv.) blázná. *(Un ~ cu două capete.)* **2.** hîdoșenie, monstruozitate, pocitanie, pocitură, schimonositură, slușenie, slușitură, urîciune, urîțenie, (pop.) hîzénie, pótcă, stropșitúră, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(Un ~ de om.)*

MONSTRUÓS adj. **1.** diform, hidos, hîd, pocit, respingător, schimonosit, slut, strîmb, urît, (pop. și fam.) boccíu, scălímb, scălîmbăiát, (reg.) picleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(O ființă ~.)* **2.** dezgustător, odios, oribil, respingător, (livr.) abominábil. *(O faptă ~.)* **3.** cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, oribil, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)*

MONSTRUOZITATE s. **1.** hîdoșenie, monstru, pocitanie, pocitură, schimonositură, slușenie, slușitură, urîciune, urîțenie, (pop.) hîzénie, pótcă, stropșitúră, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(O ~ de om.)* **2.** grozăvie, oroare, (pop.) grozăvénie, (înv. și reg.) strășnicie, (înv.) groznicíe. *(~ faptei sale.)*

MONT s. ciot. *(~ al mîinii.)*

mont s. v. RĂMĂȘIȚĂ. REST.

MONTÁ vb. **1.** a asambla, a fixa, a îmbina, a împreuna, a reuni, a uni. *(A ~ elementele componente ale unui sistem.)* **2.** a instala. *(A ~ un utilaj.)* **3.** a înscena, a regiza. *(A ~ un spectacol.)*

montá vb. v. AGITA. AȚÎȚA. INCITA. INSTIGA. ÎNTĂRÎTA. PROVOCA. STÎRNI. TULBURA.

MONTÁJ s. asamblare, fixare, îmbinare, împreunare, montare, reunire, unire. *(~ elementelor unui sistem.)*

montán adj. v. MUNTOS.

montanístic adj. v. MUNTOS.

MONTÁRE s. **1.** asamblare, fixare, îmbinare, împreunare, montaj, reunire, unire. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **2.** instalare. *(~ unui utilaj.)* **3.** înscenare, regie, artă regizorală, punere în scenă, (rar) regizorát, (înv.) scenáriu. *(~ unui spectacol.)*

montáre s. v. GOANĂ. GONIRE. ÎMPREUNARE. MONTĂ.

MONTATÓR s. montor. *(E. ~ de profesie.)*

MÓNTĂ s. goană, gonire, împreunare, (reg.) montáre, sărít. *(~ la vite.)*

MONTÓR s. montator. *(E ~ de profesie.)*
MONUMENTÁL adj. **1.** statuar. *(O imagine ~.)* **2.** grandios, impozant, impunător, maiestos, măreț, splendid, superb, (rar fig.) trufaș *(Un palat ~.)*
MONUMENTALITÁTE s. grandoare, măreție, splendoare. *(~ unui palat.)*
MOPS s. *(ZOOL.)* buldog, (rar) box. *(Un cîine ~.)*
MORÁL adj. **1.** etic. *(O comportare ~.)* **2.** moralizator, (înv.) moralicésc. *(Povestire cu caracter ~.)* **3.** spiritual, sufletesc, (înv.) morálic, moralicésc. *(Ceva despre viața ~ a unui popor.)*
MORÁLĂ s. **1.** etică. *(~ unei societăți date.)* **2.** învățătură, pildă, (rar) moralitáte, (înv.) mátimă. *(~ unei fabule.)* **3.** admonestare, ceartă, certare, dojană, dojenire, imputare, mustrare, observație, reproș, (pop. și fam.) beșteleálă, muștruluiálă, ocără, (înv. și reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) șmótru, (înv.) dăscălíe, împuțăciúne, învățătúră, preobrăzitură, probozíre, răpște, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătúră. *(~ pe care a primit-o l-a pololit.)*
morálic adj. v. MORAL. SPIRITUAL. SUFLETESC.
moralicésc adj. v. MORAL. MORALIZATOR. SPIRITUAL. SUFLETESC.
MORALICÉȘTE adv. moralmente, spiritualicește, sufletește, (rar) spiritualménte. *(~ se simte bine.)*
MORALITÁTE s. (livr.) étos. *(~ unei comunități sociale.)*
moralitáte s. v. ÎNVĂȚĂTURĂ. MORALĂ. PILDĂ.
MORALIZÁ vb. a admonesta, a certa, a dăscăli, a dojeni, a mustra, (pop. și fam.) a beșteli, a muștrului, a ocări, a probozi, (pop.) a sfădi, a sudui, (înv. și reg.) a înfrunta, a oropsi, a stropoli, a toi, (reg.) a cîrti, a tolocăni, (prin Mold.) a(-i) bănui, (Olt.) a docăni, (prin Mold.) a mogorogi, (Mold. și Bucov.) a moronci, (Bucov.) a puțui, (Mold.) a șmotri, (Olt. și Ban.) a vrevi, (înv.) a preobrăzi, a prihăni, a probăzui, a prociti, (fam. fig.) a săpuni, a scutura. *(L-a ~ cu asprime.)*
MORALIZATÓR adj. **1.** moral, (înv.) moralicésc. *(Concluzie ~.)* **2.** educativ, instructiv, (înv.) învățătór. *(O scriere cu conținut ~.)*
MORALMÉNTE adv. moralicește, spiritualicește, sufletește, (rar) spiritualménte. *(~ se simte bine.)*
MORÁR s. **1.** (reg.) măcinár. *(E ~ de profesie.)* **2.** *(ENTOM.; Tenebrio molitor)* gîndac-de-făină.
morár s. v. PIUAR.
MORÁVURI s. pl. apucătură, comportament, comportare, conduită, deprindere, maniere (pl.), năravuri (pl.), obiceiuri (pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talím. *(Ce sînt ~ astea?)*.
MORĂRÁȘ s. morărel.
MORĂREÁSĂ s. morăriță.
MORĂRÉL s. morăraș.
MORĂRÍE s. morărit.
MORĂRÍT s. morărie.
MORĂRÍȚĂ s. morărească.
morăriță s. v. CHICA-VOINICULUI.
morb s. v. AFECȚIUNE. BOALĂ. MALADIE.
morbiciúne s. v. AFECȚIUNE. BOALĂ. MALADIE.
MORBÍD adj. anormal, bolnăvicios, nesănătos, patologic. *(Înclinație ~.)*
MORBIDITÁTE s. (înv.) morbitáte.
morbíli s. pl. v. POJAR. RUJEOLĂ.
morbitáte s. v. MORBIDITATE.
morbós adj. v. BOLNAV. BOLNĂVICIOS. NESĂNĂTOS. SUFERIND.
morcoáșă s. v. BÎRSĂ. BLEAU. BRĂȚARĂ. CÎRCEIE.
morcóci s. v. PORCUȘOR.
morcotí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. PLICTISI. SÎCÎI.
MÓRCOV s. *(BOT.; Daucus carota sativa)* (prin Transilv.) moróc, (prin sudul Transilv.) múre.
morcov-de-cîmp s. v. RUȘINEA-FETEI.
morcovíu adj. v. PORTOCALIU.
morcov-porcésc s. v. NAP-PORCESC. TOPINAMBUR.
morcov-sălbátic s. v. RUȘINEA-FETEI.
mordái s. v. PISTOLET.
mórdă s. v. BOT. GURĂ. RÎT.
morésc adj. v. MAUR.
MORFÍNĂ s. *(FARM.)* (reg.) mórfiu.
mórfiu s. v. MORFINĂ.
MORFOLÍ vb. a molfăi, a mozoli, (rar) a morfologi, (reg.) a folfăi, a moscoli. *(~ prin gură mîncarea.)*
morfolít adj. v. BOLBOROSIT. ÎNGĂIMAT. MORMĂIT. NEARTICULAT. NECLAR. NEDESLUȘIT.
morfologí vb. v. MOLFĂI. MORFOLI. MOZOLI.
MORFOLOGÍE s. *(GRAM.)* (înv.) etimologíe.
MÓRGĂ s. prosectură. *(~ unui spital.)*
mórgă s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. IMPERTINENȚĂ. INFATUARE. INSOLENȚĂ. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MĂGĂRIE. MÎNDRIE. NECUVIINȚĂ. NEOBRĂZARE. NERUȘINARE. OBRĂZNICIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. SFRUNTARE. TRUFIE. TUPEU. VANITATE.
morhoáncă s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.
mórie adj. v. MAUR.
MORÍȘCĂ s. **1.** (reg.) ciútură. *(~ este o moară mică.)* **2.** vînturătoare. *(~ pentru cereale.)* **3.** (pop.) moáră, (reg.) sfîrleáză, (Transilv. și Bucov.) sfîrîitoáre. *(~ pentru copii.)* **4.** pîrîitoare, scîrțîitoare, zbîrnîitoare. *(~ pentru alungat păsările din semănături.)*
morișcă s. v. MULINETĂ. PIPOTĂ. RÎNZĂ. RÎȘNIȚĂ.
morinceálă s. v. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TENCUIALĂ. TRUDĂ. ZBATERE.
morînglav adj. v. DEBIL. DELICAT. FIRAV. FRAGIL. GINGAȘ. PIRPIRIU. PLĂ-

PÎND. PRIZĂRIT. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBUȚ. ȘUBRED.

morláucă s. v. GRÎNDEL. MOLAN.

MORMÁN s. grămadă, maldăr, movilă, purcoi, (rar) strînsúră, (pop.) troián, (reg.) míglă, (Mold.) cládă, (Mold. și Transilv.) gireádă, (pop. fig.) nămól. *(Un ~ de cartofi, de crengi, de praf.)*

MORMĂÍ vb. a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a murmura, (pop.) a blodogori, a bufni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni, (Ban.) a pitcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)*

MORMĂIÁLĂ s. bodogăneală, bolboroseală, bombăneală, bombănit, bombănitură, boscorodeală, mormăire, mormăit, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít. *(O ~ de om nemulțumit.)*

MORMĂÍRE s. **1.** mormăit, mormăitură. *(~ ursului.)* **2.** bodogoneală, bolboroseală, bombăneală, bombănit, bombănitură, boscorodeală, mormăială, mormăit, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít. *(~ de om nemulțumit.)*

MORMĂÍT adj. bolborosit, îngăimat, nearticulat, neclar, nedeslușit, (fig.) morfolít. *(Cuvinte ~.)*

MORMĂÍT s. **1.** mormăire, mormăitură. *(~ de urs.)* **2.** bodogăneală, bolboroseală, bombăneală, bombănit, bombănitură, boscorodeală, mormăială, mormăire, mormăitură, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít. *(~ de om nemulțumit.)*

MORMĂITÚRĂ s. **1.** mormăire, mormăit. *(~ de urs.)* **2.** bodogăneală, bolboroseală, bombăneală, bombănit, bombănitură, boscorodeală, mormăială, mormăire, mormăit, (prin Olt.) șondoroiálă, șondoroít. *(~ de om nemulțumit.)*

morminte s. pl. v. CIMITIR.

MORMÎNT s. groapă, (livr.) sepultúră, (italienism înv.) tómbă.

mormînt s. v. MOARTE.

MORMÎNTÁL adj. funebru, sepulcral. *(Cu un glas ~.)*

mormîntál adj. v. FUNERAR.

mormîntár s. v. CAVOU. CRIPTĂ.

mormîntós adj. v. FUNERAR.

MORMOLÓC s. *(ZOOL.)* (reg.) gîndăiac, linguríce, moácă, vițelár, lingura-própii, linguriță-zînei, (prin Ban.) lingurúș.

mormotí vb. v. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. GÎNGĂVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA.

moroáică s. v. STRIGOAICĂ. STRIGOAIE.

moróc s. v. MORCOV.

MOROCĂNEÁLĂ s. posăcie, posomoreală, ursuzenie, ursuzlîc, (rar) posăceálă. *(~ unui om prost dispus.)*

morocăneálă s. v. BODOGĂNEALĂ. CICĂLEALĂ. DĂSCĂLEALĂ. SÎCÎIALĂ.

morocăní vb. v. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. GÎNGĂVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA.

MOROCĂNÓS adj. **1.** însociabil, mut, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posac, posomorît, taciturn, tăcut, uricios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchiu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutăréț, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclișit, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)* **2.** posac, răutăcios, ursuz, (fig.) ácru. *(Vorbea cu ton ~.)*

morogán s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.

moróí s. v. APARIȚIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

moroján adj. v. BRUMĂRIU. FUMURIU.

moroncí vb. v. ADMONESTA. BODOGĂNI. CERTA. CICĂLI. DĂSCĂLI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA. PLICTISI. SÎCÎI.

morós adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

moroslív s. v. MAMORNIC.

moroșán s. v. MARAMUREȘEAN.

moroșáncă s. v. MARAMUREȘEANCĂ.

moroșenésc adj. v. MARAMUREȘEAN.

MÓRSĂ s. *(ZOOL.; Odobaenus rosmarus)* (reg.) cal-de-máre, vacă-de-máre, vițel-de-máre.

mort adj. v. INANIMAT. NEANIMAT. NEÎNSUFLEȚIT.

MORT adj., s. **1.** adj., s. decedat, defunct, dispărut, răposat, (livr.) repauzát, (în limbajul bisericesc, pop. și eufemistic) pierdút, (înv. și pop.) pierít, (înv.) pristăvít, săvîrșít. *(~ era un om în vîrstă.)* **2.** adj. inert, neînsuflețit, nemișcat, rece, țcapăn. *(L-a găsit ~.)* **3.** adj. uscat, veșted. *(Frunză ~.)*

mortác adj. v. MURITOR. PIERITOR.

MORTÁL adj. ucigător, (livr.) letál, (înv.) mortifér. *(Lovitură ~.)*

mortál adj. v. MURITOR. PIERITOR.

MORTALITÁTE s. (înv. și reg.) moárte. *(~ printre copii.)*

MORTÁR s. *(CONSTR.)* (reg.) máltăr, (Transilv.) pápălășcă, (prin Mold.) șpriț.

mortasínă s. v. EMAIL. GLAZURĂ. SMALȚ.

MORTĂCIÚNE s. **1.** cadavru, corp, hoit, leș, stîrv, trup, (reg.) stîrvină, (Transilv.) hanț, (înv., în Transilv.) dăbilă. *(I-a găsit ~ într-o văgăună.)* **2.** căzătură, pieritură. *(O ~ de cal.)*

MORTIÉR s. *(MIL.)* (înv. și reg.) píuă, (înv.) cumbará, haubítă.

mortifér adj. v. MORTAL. UCIGĂTOR.

mortificá vb. v. ÎNJOSI. UMILI.

MORTUÁR adj. funebru, funerar. *(Cortegiu ~.)*

morțăríe s. v. CIMITIR.

MORȚÍȘ adv. musai, neapărat, negreșit, numaidecît, obligatoriu, (rar) necesarménte,

(înv. și reg.) nepristán, nesmintít, númai, (înv.) nelipsít. *(Ține ~ să...)*

MÓRUĂ s. *(IHT.; Gadus morrhua)* cod, (înv., în Transilv.) ștócfiș.

morún s. v. SCOBAR.

morúnă s. v. MUȘEȚEL.

morúncă s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.

MÓRVĂ s. *(MED. VET.)* **1.** răpciugă, (rar) rápin, (reg.) cîrtiță, mucărie. *(Cal bolnav de ~.)* **2.** *morvă cutanată* = farcin, (pop.) cîrtiță.

MORVÓS adj. *(MED. VET.)* răpciugos. *(Cal ~.)*

MOSC s. **1.** *(ZOOL.; Moschus moschiferus)* (rar) moscár. **2.** *(BIOL.)* cabarga. *(Miros de ~.)*

mosc adj. v. RUS. RUSESC.

moscár s. v. MOSC.

MOSCHÉE s. *(BIS.)* geamie, (înv.) mecét. *(~ la musulmani.)*

moschicésc adj. v. MOSCOVIT. RUS. RUSESC.

moscolí vb. v. MOLFĂI. MORFOLI. MOZOLI.

MOSCOVÍT adj. (înv.) moschicésc.

moscușór s. v. FRĂGULIȚĂ.

MOSÓR s. bobină, (Mold.) macará.

mosór s. v. LUETĂ. OMUȘOR. UVULĂ.

MOSORÁȘ s. mosorel. *(Un ~ de ață.)*

MOSORÉL s. mosoraș. *(Un ~ de ață.)*

mostóc s. v. MOȘMON.

mostochín s. v. MOȘMON.

mostochínă s. v. MOȘMOANĂ.

MÓSTRĂ s. **1.** eșantion, model, probă, (reg.) módă. *(O ~ dintr-un material.)* **2.** exemplu, model, probă, specimen, tip. *(Iată mai jos cîteva ~ de...)*

móstră s. v. EXEMPLU. MODEL. PILDĂ.

MOȘ s. **1.** bătrîn, moșneag, (pop.) unchiáș, (reg. și peior.) ghiuj, (reg.) bît, (Transilv. și Maram.) vîj. *(Un ~ cu plete albe.)* **2.*** (înv.) bătrîn, stîlp, tei. *(Primul deținător al unui pămînt, cu titlu de moștenitor, se numea în trecut ~.)*

moș s. v. ASCENDENT. BUNIC. GHIBORȚ. ÎNAINTAȘ. NAȘ. PĂLĂMIDĂ-DE-BALTĂ. TATĂ MARE. UNCHI.

moșán s. v. MOȘNEAN. MOȘTENITOR. RĂZEȘ. SUCCESOR. URMAȘ.

moșáncă s. v. MOȘTENITOARE. SUCCESOARE. URMAȘĂ.

moșcoleálă s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

moșcotí vb. v. BÎJBÎI. DIBUI. ORBECĂI. PIPĂI.

moș-cu-trei-ghímpi s. v. GHIDRIN.

moși vb. v. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. TICĂI.

MOȘÍC s. moșuleț, moșulică, (reg.) moșúc, moșút.

MOȘÍE s. **1.** domeniu, latifundiu. (Transilv.) ioság, (înv.) posesiúne, prédiu. *(~ boierească.)* **2.*** (înv.) ócină, părinție. *(Pămîntul moștenit de la părinți se numea în trecut ~.)*

moșie s. v. MOȘTENIRE. PATRIE. PATRIMONIU. SUCCESIUNE. ȚARĂ.

MOȘIÉR s. latifundiar, mare proprietar, (Ban. și prin Transilv.) spahíe.

MOȘIEREÁSĂ s. moșieriță.

MOȘIERÍȚĂ s. moșiereasă.

moșináș s. v. MOȘNEAN. RĂZEȘ.

moșinéi vb. v. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. TICĂI.

MOȘIOÁRĂ s. (rar) moșiúță.

MOȘÍRE s. moșit. *(~ unui copil.)*

MOȘÍT s. moșire. *(~ unui copil.)*

moșiúță s. v. MOȘIOARĂ.

MOȘMOÁNĂ s. *(BOT.)* (reg.) míșculă, mostochină.

MOȘMÓN s. *(BOT.; Mespilus germanica)* (reg.) gorún, măcéș, míșcul, mostóc, mostochín, scoruș-nemțésc.

MOȘMONDEÁLĂ s. migălcală, mocăială, mocoșeală, mocoșire, ticăială. (pop.) tîndăleálă, tîndălitúră. *(Ce-i ~ asta la el?)*

MOȘMONDÍ vb. a migăli, a (se) mocăi, a (se) mocoși, a (se) moșmoni, a (se) ticăi, (pop.) a tîndăli, (reg.) a migoroși, a moșinci, a moșoi, a moșorogi, a motroși, a mușina, (prin Transilv.) a se mighiti, a (se) moșogăi, (fam.) a moși. *(Ce ~ atîta la acel lucru?)*

MOȘMONDÍT adj. mocăit, mocoșit, ticăit, (Mold.) chitcăit. *(Un om ~.)*

MOȘMONÍ vb. a migăli, a (se) mocăi, a (se) mocoși, a (se) moșmondi, a (se) ticăi, (pop.) a tîndăli, (reg.) a migoroși, a moșinci, a moșoi, a moșorogi, a motroși, a mușina, (prin Transilv.) a se mighiti, a (se) moșogăi, (fam.) a moși. *(Ce ~ atîta la acel lucru?)*

MOȘNEÁG s. bătrîn, moș, (pop.) unchiáș, (reg. și peior.) ghiuj, (reg.) bît, (Transilv. și Maram.) vîj. *(Un ~ cu plete albe.)*

moșneán adj., s. v. ABORIGEN. AUTOHTON. BĂȘTINAȘ. INDIGEN. NEAOȘ. PĂMÎNTEAN.

MOȘNEÁN s. răzeș, (înv. și reg.) moșináș, moșteán, (înv.) moșán.

moșneán s. v. MOȘTENITOR. SUCCESOR. URMAȘ.

MOȘNEGÉL s. moșneguț.

MOȘNEGÚȚ s. moșnegel.

MOȘNEGÉȘTE adv. bătrînește.

MOȘNENÉSC adj. răzășesc, (înv.) moștenésc.

moșnení vb. v. MOȘTENI.

moșneníe s. v. MOȘTENIRE. PATRIMONIU. SUCCESIUNE.

moșogăí vb. v. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. TICĂI.

moșoí vb. v. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. TICĂI.

moșorogí vb. v. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. TICĂI.

moșteán adj., s. v. ABORIGEN. AUTOHTON. BĂȘTINAȘ. INDIGEN. NEAOȘ. PĂMÎNTEAN.

moșteán s. v. MOȘNEAN. MOȘTENITOR. RĂZEȘ. SUCCESOR. URMAȘ.

moștenésc adj. v. MOȘNENESC. RĂZEȘESC.

MOȘTENÍ vb. **1.** *(JUR.)* (rar) a succeda, (înv.) a clironomisi, a mărădui, a moșneni. **2.** a apuca. *(Obicei ~ de la strămoși.)*

moșteníe s. v. MOȘTENIRE. PATRIMONIU. SUCCESIUNE.

MOȘTENÍRE s. *(JUR.)* patrimoniu, succesiune, (înv. și pop.) moșie, (înv. și reg.) miráz, móștină, rămășíță, (înv.) clironomíe, dostoiánie, moșnenie, moștenie, nemestnicíe, rămás.

MOȘTENÍT adj. congenital, ereditar, înnăscut. *(Un defect ~.)*

MOȘTENITOÁRE s. *(JUR.)* succesoare, urmașă, (înv.) moșáncă.

MOȘTENITÓR s. *(JUR.)* succesor, urmaș, (livr.) créde, (înv. și reg.) moșneán, moșteán, (înv.) clironóm, moșán, ocináș, ocinătóriu, următór. *(Averea a revenit unicului ~.)*

móștină s. v. MOAȘTE. MOȘTENIRE. MUMIE. PATRIMONIU. SUCCESIUNE.

moșúc s. v. MOȘIC. MOȘULEȚ. MOȘULICĂ.

MOȘULÉȚ s. moșic, moșulică, (reg.) moșúc, moșúț.

MOȘULÍCĂ s. moșic, moșuleț, (reg.) moșúc, moșúț.

moșúț s. v. CIOCÎRLAN. CIOCÎRLIE MOȚATĂ. MOȘIC. MOȘULEȚ. MOȘULICĂ.

MOTÁN s. *(ZOOL.)* cotoi, pisoi, (pop.) mîț, pisíc, (reg.) cotóc, mihóc, mîrtán, mîtîrlán, mițóc, motóc, pisóc, (Ban. și Transilv.) mîrtác, (prin Olt.) mîrtóc. *(~ e masculul pisicii.)*

MOTĂNÁȘ s. *(ZOOL.)* cotoiaș, motănel, pisoiaș, (pop.) mîțúc, mîțúș, mițúț, (reg.) pisocél.

MOTĂNÉL s. *(ZOOL.)* cotoiaș, motănaș, pisoiaș, (pop.) mîțúc, mîțúș, mițúț, (reg.) pisocél.

MOTILITÁTE s. *(FIZIOL.)* motricitate. *(~ intestinală.)*

MOTÍV s. **1.** cauză, considerent, mobil, pricină, prilej, rațiune, temei, (înv. și pop.) cuvînt, (pop.) nóimă, príce, (înv.) cap, obiéct, povód, rezón, (fig.) izvór, sămînță. *(~ care explică producerea unui fenomen.)* **2.** argument, motivare, motivație. *(Cel mai bun ~ adus în sprijinul opiniei sale.)* **3.** argument, dovadă, temei. *(Are ~ să fie optimist.)* **4.** ocazie, pretext, pricină, prilej, (înv. și reg.) pofídă, (înv.) pricinuíre, (înv., în Transilv.) podóimă. *(Caută ~ de ceartă.)* **5.** cuvînt, pretext, (înv.) chip. *(Sub ~ că...)* **6.** pretext, scuză, (înv.) cále, (înv., în Transilv.) șteámăt, (grecism înv.) prófasis. *(Ce ~ai invocat pentru a lipsi?)* **7.** temă. *(~ literar.)*

MOTIVÁ vb. **1.** a îndreptăți, a justifica, (livr.) a legitima. *(Toate acestea ~ hotărîrea lui.)* **2.** a justifica, a scuza. *(Scopul ~ mijloacele.)*

MOTIVÁBIL adj. **1.** explicabil, justificabil. *(Un fapt ~.)* **2.** justificabil, scuzabil. *(Un argument ~.)*

MOTIVÁRE s. **1.** îndreptățire, justificare, motivație, rațiune, temei, (livr.) legitimáre, legitimitáte, (pop.) nóimă, (înv.) rezón. *(~ unei hotărîri.)* **2.** argument, motiv, motivație. *(Cea mai bună ~ adusă în sprijinul opțiunii sale.)* **3.** justificare, logică, noimă, rațiune, rost, sens, temei. *(Nu văd ~ acestei decizii.)* **4.** explicare, explicație, justificare. *(Există oare ~ a gestului său?)* **5.** justificare, motivație, scuză, (rar) scuzáre, (înv.) răspúns. *(Nu are nici o ~ pentru cele făcute.)*

MOTIVÁT adj. **1.** fundamentat, îndreptățit, întemeiat, just, justificat, legitim, logic, serios, temeinic, (livr.) îndrituít, (fig.) binecuvîntát. *(Un motiv ~; o scuză ~.)* **2.** justificat, (rar) scuzát. *(Absență ~.)*

MOTIVÁȚIE s. **1.** îndreptățire, justificare, motivare, rațiune, temei, (livr.) legitimáre, legitimitáte, (pop.) nóimă, (înv.) rezón. *(~ unei hotărîri.)* **2.** argument, motiv, motivare. *(Cea mai bună ~ adusă în sprijinul...)* **3.** justificare, motivare, scuză, (rar) scuzáre, (înv.) răspúns. *(Nu are nici o ~ pentru cele făcute.)*

moțícă s. v. TÎRNĂCOP.

MÓTO s. epigraf. *(~ la o lucrare.)*

motoáică s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

MOTOÁRE adj. *(FIZ.)* motrice. *(Forță ~.)*

motóc s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.

motocéi s. pl. v. PAPANAȘ.

motocél s. v. CANAF. CIUCURE. GHIZDEI.

MOTOCICLÉTĂ s. (reg.) motorbițíclu, (înv.) motocíclu.

motocíclu s. v. MOTOCICLETĂ.

motofléte adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

motológ adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

MOTÓR adj., s. **1.** adj. (rar) motóriu. *(Arbore ~; centru ~.)* **2.** s. *(TEHN.) motor electric* = electromotor; *motor eolian* = aeromotor, anemotrop.

motorbițíclu s. v. MOTOCICLETĂ.

motorínă s. v. ROM. VIN.

motóriu adj. v. MOTOR.

motorúgă s. v. MAJĂ. NĂVOD.

MOTOTÓL s., adj. **1.** s. cocoloș, ghemotoc, (reg.) bobolóș, tomoáșă, (Olt. și Munt.) toltoáșă. *(A făcut hîrtia ~.)* **2.** adj. bleg, indolent, lălîu, moale, molatic, molîu, (reg.) tofológ, (fig.) băligós, mălăiéț, mămăligós. *(Un om ~.)*

MOTOTOLÍ vb. a (se) boți, a (se) șifona, (rar) a (se) cocoloși, (reg.) a (se) golomozi, a (se) mozoli, a (se) tîrnosi. *(I s-au ~ pantalonii.)*

MOTOTOLÍRE s. boțire, șifonare. *(~ pantalonilor.)*

MOTOTOLÍT adj. boțit, necălcat, șifonat. *(Haine ~.)*

mótov adj. v. JILAV. REAVĂN. UD. UMED.

MOTRÍCE adj. *(FIZ.)* motoare. *(Forță ~.)*

MOTRICITÁTE s. *(FIZIOL.)* motilitate. *(~ intestinului.)*

motroși vb. v. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. TICĂI.

MOȚ s. **1.** (reg.) moțóc, moțochínă, (Transilv., Mold. și Bucov.) cucúi, (prin vestul Transilv.) pup, (prin Transilv. și Ban.) pupúi, (Mold.) țulúc. *(~ de pene, de păr.)* **2.** *(BOT.) moțul-*

curcanului (Polygonum orientale) = (reg.) creasta-cocoșului, nasul-curcánului.

MOȚ s. (reg.) moțogán. *(~ din Apuseni.)*

moț s. v. INFLORESCENȚĂ. MATCĂ. MATIȚĂ.

moțá vb. v. ARANJA. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. SPILCUI.

MOȚÁT adj. **1.** (reg.) cucuiát, (Ban. și Transilv.) pupuiát. *(Găină ~.)* **2.** țuguiat, (reg.) țogoșát. *(Căciulă ~.)*

MOȚĂÍ vb. a ațipi, a dormita, a picoti, a piroti, (livr.) a somnola, (înv. și reg.) a aromi, a somnora, (reg.) a ajumi, a mătăli, a mocăi, a ochi, a picura, a pircoti, (Transilv.) a chircoti, (Mold.) a clipoci, (prin Olt.) a mocota, (Transilv.) a știulbica. *(Bătrînul ~ pe scaun.)*

MOȚĂIÁLĂ s. ațipeală, ațipire, dormitare, moțăire, moțăit, moțăitură, picoteală, picotire, piroteală, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somnie, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorośie. *(Stare de ~.)*

MOȚĂÍRE s. ațipeală, ațipire, dormitare, moțăială, moțăit, moțăitură, picoteală, picotire, piroteală, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somnie, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorośie. *(Stare de ~.)*

MOȚĂÍT s. ațipeală, ațipire, dormitare, moțăială, moțăire, moțăitură, picoteală, picotire, piroteală, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somnie, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorośie. *(Stare de ~.)*

MOȚĂITÚRĂ s. ațipeală, ațipire, dormitare, moțăială, moțăire, moțăit, picoteală, picotire, piroteală, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somnie, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorośie. *(Stare de ~.)*

moțóc s. v. COC. MOȚ.

moțochínă s. v. GALĂ. GOGOAȘĂ DE RISTIC. GOGOAȘĂ DE STEJAR. MOȚ.

moțogán s. v. MOȚ.

moțogáncă s. v. MOAȚĂ.

moțul-curcánului s. v. BUSUIOC-ROȘU. RĂCULEȚ. ȘTIR.

MOV adj., s. liliachiu, violet, vioriu, (livr.) lilá, (rar) stînjeníu. *(De culoare ~.)*

MOVÍLĂ s. **1.** *(GEOGR.)* măgură, (reg.) grui, (Olt.) glămeie. **2.** grămadă, maldăr, morman, purcoi, (rar) strînsúră, (pop.) troián, (reg.) míglă, (Mold.) clădă, (Mold. și Transilv.) gireádă, (pop. fig.) nămól. *(O ~ de cartofi, de crengi, de praf.)*

MOVILÍȚĂ s. **1.** *(GEOGR.)* (reg.) movilúță. **2.** mușuroi. *(O ~ de pămînt făcută de cîrtițe.)*

movilúță s. v. MOVILIȚĂ.

moviment s. v. MIȘCARE. TEMPO.

MOZAICÁR s. mozaist. *(E de profesie ~.)*

MOZAÍSM s. *(BIS.)* iudaism.

MOZAÍST s. mozaicar. *(E ~ de profesie.)*

mozavír adj., s. v. BÎRFITOR. CALOMNIATOR. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. PONEGRITOR.

mozavírí vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI.

mozavíríe s. v. ANIMOZITATE. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCORDIE. DISCREDITARE. DUȘMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. PORNIRE. ȘOAPTĂ. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.

mozavírnic adj. v. BÎRFITOR. CALOMNIOS. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. PONEGRITOR.

MOZOLÍ vb. **1.** a molfăi, a morfoli, (rar) a morfologi, (reg.) a folfăi, a moscoli. *(~ prin gură mîncarea.)* **2.** (prin Olt.) a mînji. *(A ~ rufele la spălat.)*

mozolí vb. v. BOȚI. JEGOȘI. MÎNJI. MOTOTOLI. MURDĂRI. PĂTA. ȘIFONA.

MRÁNIȚĂ s. (reg.) mrănițắu. *(Îngrașă pămîntul cu ~.)*

mrănițắu s. v. MRANIȚĂ.

mreájă s. v. CAPCANĂ. CURSĂ. INTRIGĂ. LAȚ. MAȘINAȚIE. PRINZĂTOARE. UNELTIRE.

MREÁNĂ s. *(IHT.; Barbus barbus)* (înv.) scobár.

mreji vb. v. COMPLOTA. CONJURA. CONSPIRA. UNELTI.

mrenișoáră s. v. MRENUȚĂ.

mreníță s. v. MRENUȚĂ.

mrenușoáră s. v. MRENUȚĂ.

MRENÚȚĂ s. *(IHT.)* (reg.) mrenișoáră, mreníță, mrenușoáră.

MUC s. **1.** (rar) mucárniță. *(~ de lumînare.)* **2.** chiștoc. *(~ de țigară.)* **3.** (mai ales la pl.) (pop., glumeț) untúră. *(Îi curg ~ din nas.)*

muc s. v. MUCUS. SEVĂ. SUC.

mucalít adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

MUCÁR s. mucarniță, (reg.) mucáriță. *(~ pentru tăiat mucul lumînării.)*

mucaremeá s. v. MUCARER.

MUCARÉR s. (înv.) mucaremeá. *(Domnu a refuzat să plătească ~ Porții otomane.)*

mucáriță s. v. MUCAR. MUCARNIȚĂ.

MUCÁRNIȚĂ s. **1.** mucar, (reg.) mucáriță. *(~ pentru tăiat mucul lumînării.)* **2.** (rar) stingătoare de lumînări.

mucárniță s. v. MUC.

MUCAVÁ s. carton, (reg.) táblă.

mucăríe s. v. MORVĂ. RĂPCIUGĂ.

MÚCED adj. mucegăit, mucezit, (rar) mucegăiós, (reg.) mucegărít, (Olt. și Munt.) sfoiegít. *(Aliment ~.)*

mucedátór s. v. FIRICICĂ.

MUCEGÁI s. mucezeală, mușiță, (rar) mucezitúră, (reg.) mucoáre, mucureálă, sfoiág sfoiegeálă. *(Alimentul a prins un strat de ~*

mucegái s. v. RUGINĂ.

MUCEGĂÍ vb. a (se) mucezi, (reg.) a (se) mucuri, (Olt.) a (se) sfoiegi. *(Un aliment care s-a ~.)*

mucegăiálă s. v. IGRASIE. UMEZEALĂ.

mucegăiós adj. v. MUCED. MUCEGĂIT. MUCEZIT.

MUCEGĂÍRE s. mucezire, mucezit. *(~ unui aliment.)*

MUCEGĂÍT adj. muced, mucezit, (rar) mucegăiós, (reg.) mucegărít, (Olt. și Munt.) sfoiegit. *(Aliment ~.)*

mucegăit adj. v. IGRASIOS. UMED.

mucegărít adj. v. MUCED. MUCEGĂIT. MUCEZIT.

MUCENÍC s. *(BIS.)* **1.** martir, (înv.) mártor, mărturíe, mărturisitór, otróc. *(~ ortodox.)* **2.** (mai ales la pl.) sfințișor, sfînt, (reg.) bradóș, brădulét, brîndúș. *(De 9 martie se mănîncă ~i.)*

MUCENÍCĂ s. *(BIS.)* martiră, (rar) muceniță.

mucenící vb. v. MARTIRIZA.

MUCENICÍE s. martiraj, martiriu, supliciu, (rar) martír, (înv. și pop.) pátimă, (înv.) martirism, mărturíe, muceníe, muceníre, strădánie. *(A îndurat ~.)*

muceníe s. v. MARTIRAJ. MARTIRIU. MUCENICIE. SUPLICIU.

muceníre s. v. MARTIRAJ. MARTIRIU. MUCENICIE. SUPLICIU.

muceníță s. v. MARTIRĂ. MUCENICĂ.

mucezeá s. v. FIRICICĂ.

MUCEZEÁLĂ s. mucegai, mușiță, (rar) mucezitură, (reg.) mucoáre, mucureálă, sfoiág, sfoiegeálă. *(Alimentul a prins un strat de ~.)*

mucezeálă s. v. FIRICICĂ.

MUCEZÍ vb. a (se) mucegăi, (reg.) a (se) mucuri, (Olt.) a (se) sfoiegi. *(Un aliment care s-a ~.)*

mucezícă s. v. FIRICICĂ.

MUCEZÍRE s. mucegăire, mucezit. *(~ unui aliment.)*

MUCEZÍT adj. mucegăit, mucezit, (rar) mucegăiós, (reg.) mucegărít, (Olt. și Munt.) sfoiegit. *(Aliment ~.)*

MUCEZÍT s. mucegăire, mucezire. *(~ unui aliment.)*

mucezitúră s. v. MUCEGAI. MUCEZEALĂ. MUȘIȚĂ.

mucheléț adj. v. ARANJAT. COCHET. DICHISIT. ELEGANT. FERCHEȘ. FERCHEZUIT. GĂTIT. ÎNGRIJIT. SPILCUIT.

MUCHÉR s. *(BOT.)* (Mold.) colús. *(~ este o specie de grîu.)*

*MUCHIÁ vb. (reg.) a tivi. *(A ~ marginea scîndurii.)*

muchiá vb. v. TIVI.

MÚCHIE s. **1.** dungă, latură, margine. *(~ patului, a cutiei.)* **2.** *(TEHN.)* cant. *(~ a unei piese.)* **3.** *(TEHN.)* (reg.) spináre. *(~ unei unelte de tăiat.)* **4.** *(GEOGR.)* clină, coastă, coborîș, costișă, pantă, povîrniș, pripor, repeziș, scoborîș, versant, (rar) prăvălác, prăvălíș, (înv. și reg.) piáză, scápăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezișeá, povîrghie, prăval, prăvălitúră, răpăgúș, (prin Munt.) aplecúș, (înv.) baír, povîrnitúră, (fig.) șold. *(~ a unui deal.)* **5.** *(GEOGR.)* coamă, creastă, creștet, culme, spinare, sprînceană, (pop.) culmíș. *(~ muntelui.)* **6.** coamă. *(~ la un zid.)*

múchie s. v. NICOVALĂ.

muchilipsí vb. v. ARANJA. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. SPILCUI.

múcles interj. v. LINIȘTE. PST. ST. TĂCERE.

mucoáre s. v. MUCEGAI. MUCEZEALĂ. MUȘIȚĂ.

MUCÓS adj. cleios, gelatinos, vîscos. *(Secreție ~.)*

MUCULÉȚ s. mucușor.

mucureálă s. v. MUCEGAI. MUCEZEALĂ. MUȘIȚĂ.

mucurí vb. v. MUCEGĂI. MUCEZI.

MÚCUS s. *(FIZIOL.)* (înv.) muc.

MUCUȘÓR s. muculeț.

MÚFĂ s. *(TEHN.)* manșon. *(~ la o țeavă.)*

MÚFLĂ s. **1.** *(TEHN.)* palan, scripete. **2.** *(MAR.)* gruie, macara. **3.** *(TEHN.)* pastică.

MÚGET s. răget, (rar) mugít, mugitúră, rúget. *(~ leului.)*

MUGÍ vb. a rage, a zbiera, (înv. și reg.) a rugi, (reg.) a rîncăi, a rîncălui, (Transilv.) a băuni. *(Vitele ~.)*

mugínd adj. v. MUGITOR.

mugít s. v. MUGET. RĂGET.

MUGITÓR adj. (rar) mugínd. *(Cu glas ~.)*

mugitúră s. v. MUGET. RĂGET.

MÚGUR s. *(BOT.)* ochi, (prin Ban. și Transilv.) pup. *(~ la vița de vie.)*

múgur s. v. AMENT.

MUGURÁȘ s. *(BOT.)* mugurel.

MUGURÉL s. *(BOT.)* muguraș.

MUGURÍ vb. *(BOT.)* a înmuguri, (înv. și pop.) a odrăsli, (reg.) a împupi, a încăpuși. *(Planta a ~.)*

MUGURÍRE s. *(BOT.)* înmugurire. *(~ unei plante.)*

muhúr s. v. PECETE. SIGILIU. ȘTAMPILĂ.

MUIÁ vb. **1.** a înmuia, a uda, a umezi, (pop.) a întínge. *(Își ~ degetele în apă.)* **2.** (pop.) a întínge. *(~ pînea în sos.)* **3.** a se fleșcăi, a se terciui, (pop.) a se cofleși, a se coleși. *(Fructele s-au ~.)* **4.** a (se) moleși, a (se) vlăgui, (fig.) a (se) fleșcăi. *(S-a ~ de tot din cauza căldurii.)* **5.** a se blegi, a se moleși, (prin Transilv.) a se bălmăji, (fam.) a se bleojdi, (fig.) a se turti. *(Ce te-ai ~ așa?, nu te simți bine?)* **6.** a se încălzi, (prin Munt. și Olt.) a se pricăli, (înv.) a se încări. *(Vremea s-a mai ~.)* **7.** *(FON.)* a (se) palataliza.

mulá vb. v. ATENUA. CALMA. CEDA. DESCREȘTE. DIMINUA. DOMOLI. ÎNDUPLECA. LĂSA. LINIȘTI. MICȘORA. MODERA. PONDERA. POTOLI. REDUCE. SCĂDEA. SLĂBI. TEMPERA.

MUIÁT adj. **1.** înmuiat, plin, scăldat. *(Cu ochii ~ de lacrimi.)* **2.** moleșit, vlăguit. *(Om*

~.) **3.** *(FON.)* moale, palatalizat. *(Consoană ~.)*

múică s. v. MAMĂ. MĂTUȘĂ. TANTI.

múie s. v. GURĂ.

muierátic adj. v. FEMEIESC. FEMININ.

muierátic adj., s. v. AFEMEIAT.

muierátic s. v. CRAI.

muiérce s. v. AFEMEIAT. CRAI.

MUIÉRE s. **1.** înmuiere. *(~ într-un lichid.)* **2.** *(FON.)* palatalizare. *(~ unei consoane.)*

muiére s. v. FEMEIE. NEVASTĂ. SOȚIE.

muierése adj. v. FEMEIESC. FEMININ.

muieréște adv. v. FEMEIEȘTE.

muierós adj. v. FEMEIESC. FEMININ.

muierúșă s. v. FEMEIUȘCĂ. FEMELĂ.

MUIERÚȘCĂ s. *(TEHN.)* femeiușcă, (reg.) măiúț, mînă, scînduriță. *(~ la războiul de țesut.)*

muierúșcă s. v. FEMEIUȘCĂ. FEMELĂ. NEVESTICĂ. SOȚIOARĂ.

muierúță s. v. FEMEIUȘCĂ. FEMELĂ.

mujdár s. v. MUJDEI. MUST.

mujdeá s. v. ȘTIRE. VESTE.

mujdeálă s. v. MUJDEI.

MUJDÉI s. (reg.) mujdár, mujdeálă. *(Pasăre friptă cu ~.)*

mujdí vb. v. MUSTI. MUSTUI.

mujicáș s. v. MUZICANT.

mul s. v. CATÎR.

MULÁ vb. a contura, a evidenția, a reliefa. *(Rochia îi ~ corpul.)*

múlă s. v. CATÎRCĂ.

mulătui vb. v. BENCHETUI. CHEFUI. PETRECE. PRĂZNUI.

mulgár s. v. MULGĂTOR.

mulgáră adj. v. MULGĂTOARE.

mulgáre s. v. MULGERE. MULS. MULSOARE.

mulgáș s. v. MULGĂTOR.

MULGĂTOÁRE adj. (reg.) mulgáră. *(Oaie ~.)*

MULGĂTÓR s. (reg.) mulgár, mulgáș, zărár. *(~ de vaci.)*

mulgătorul-căprelor s. v. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ.

mulgătúră s. v. MULGERE. MULS. MULSOARE.

mulge-cápre s. v. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ.

MÚLGERE s. muls, mulsoare, (rar) mulgătúră, mulsătúră, (reg.) mulgáre, mulsúră, mulzáre. *(~ vacilor.)*

MULINÉTĂ s. (rar) morișcă. *(~ la undiță.)*

MULS s. mulgere, mulsoare, (rar) mulgătúră, mulsătúră, (reg.) mulgáre, mulsúră, mulzáre. *(~ vacilor.)*

mulsătúră s. v. MULGERE. MULS. MULSOARE.

MULSOÁRE s. mulgere, muls, (rar) mulgătúră, mulsătúră, (reg.) mulgáre, mulsúră, mulzáre. *(~ oilor.)*

mulsúră s. v. MULGERE. MULS. MULSOARE.

MULT adj., adv. **1.** adj. numeros, (înv.) bogát. *(Oameni ~.)* **2.** adv. greu. *(Pachetul atîrnă, cîntărește ~.)* **3.** adv. vîrtos, zdravăn. *(Bea ~.)* **4.** adv. departe. *(Ce ~ a aruncat!)* **5.** adv. îndelung, îndelungat. *(A meditat ~.)* **6.** adv. îndelung, lung. *(Se uită ~ la el.)* **7.** adv. intens, tare. *(A suferit ~.)* **8.** adv. rău, tare. *(S-a chinuit ~.)* **9.** adv. tare. *(~ ar vrea să se plimbe.)*

MULTICÉL adj., adv. multișor. *(A așteptat ~.)*

MULTICELULÁR adj. pluricelular, policelular.

MULTICOLÓR adj. pluricrom, policolor, policrom, (rar) policrómic. *(Un afiș ~.)*

MULTIDIMENSIONÁL adj. pluridimensional, polidimensional.

MULTIFLÓR adj. *(BOT.)* pluriflor, poliflor. *(Plantă ~.)*

MULTIFÓRM adj. pluriform, poliform. *(Organisme ~.)*

MULTIGLANDULÁR adj. pluriglandular, poliglandular.

MULTILATERÁL adj. complex, plurivalent, polivalent, (livr.) plurál, (rar) plurilaterál, polilaterál. *(Aspecte ~.)*

MULTILATERALITÁTE s. **1.** complexitate, plurivalență, polivalență. *(~ unui fenomen.)* **2.** diversitate, felurime, multiplicitate, pluralitate, variație, varietate. *(O ~ de aspecte.)*

MULTILÍNGV adj. plurilingv, poliglot, polilingv. *(Dicționar ~.)*

MULTINAȚIONÁL adj. plurinațional, (rar) polinațional. *(Stat ~.)*

multinucleár adj. v. POLINUCLEAR.

MULTIPLICÁ vb. **1.** *(MAT.)* a înmulți. **2.** a mări, a spori, (livr.) a augmenta. **3.** a reproduce. *(A ~ afișul în 2 000 de exemplare.)*

multiplicánd s. v. DEÎNMULȚIT.

MULTIPLICÁRE s. **1.** *(MAT.)* înmulțire, (înv.) multiplicáție. *(Operația de ~.)* **2.** mărire, sporire, (livr.) augmentáre. *(~ unei cantități de cîteva ori.)* **3.** reproducere. *(~ unui afiș în mai multe exemplare.)*

multiplicatór s. v. ÎNMULȚITOR.

multiplicáție s. v. ÎNMULȚIRE. MULTIPLICARE.

MULTIPLICITÁTE s. diversitate, felurime, multilateralitate, pluralitate, variație, varietate. *(O ~ de aspecte.)*

MULTÍPLU adj. **1.** divers, felurit, variat. *(Aspecte ~.)* **2.** numeros. *(Are funcții ~.)*

MULTISECULÁR adj. plurisecular. *(O cultură ~.)*

multisemántic adj. v. PLURISEMANTIC. POLISEMANTIC.

MULTIȘÓR adj., adv. multicel. *(Nu l-am văzut cam de ~.)*

MULTITÚDINE s. mulțime, pluralitate, (rar) pluritáte. *(~ problemelor abordate.)*

multitonalísm s. v. POLITONALISM. POLITONALITATE.

multitonalitáte s. v. POLITONALISM. POLITONALITATE.

MULTIVALÉNT adj. plurivalent, polivalent. *(Substanțe chimice ~.)*

MULTIVALÉNȚĂ s. plurivalență, polivalență. *(~ unei substanțe chimice.)*

multúnghi s. v. POLIGON.

mulţám interj. v. MERSI. MULŢUMESC.

mulţi vb. v. CREŞTE. ÎNMULŢI. MĂRI. RIDICA. SPORI. URCA.

MULŢÍME s. **1.** bandă, buluc, ceată, cîrd, droaie, gloată, grămadă, grup, pîlc, stol, (pop.) cîlă, liotă, (reg.) canará, ciúrdă, mîşină, (Olt. şi Transilv.) ciopór, (Olt. şi Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(O ~ de copii.)* **2.** duium, grămadă, potop, puhoi, puzderie, sumedenie, (înv. şi pop.) máre, poiéde, (înv. şi reg.) întunéric, (reg.) posmól, tălábă, (Transilv. şi Mold.) sílă, (înv.) mulţít, putére, (fig.) groáză, grozăvénie, grozăvíe, (reg. fig.) pológ. *(O ~ de duşmani.)* **3.** colectivitate, masă, (pop.) óbşte, (peior.) gloátă. *(Din ~ s-a ridicat un glas.)* **4.** (mai ales în limbajul claselor exploatatoare) gloată, norod, plebe, popor, prostime, vulg, (înv. şi reg.) poporíme, (înv.) calabalíc. *(~ asaltează porţile palatului.)* **5.** *(MIL.)* gros, (înv. şi pop.) mîjloc, (înv.) greíme, greu, teméi, toi. *(~ armatei abia acuma trece.)* **6.** număr. *(Copleşit de ~ duşmanilor.)* **7.** grămadă, (fig.) armátă. *(O ~ de amatori s-a prezentat.)* **8.** potop, puzderie, sumedenie, (pop.) spuzénie, (înv. şi reg.) sodóm, (fig.) púlbere, spúză, spuzeálă. *(~ de stele.)* **9.** grămadă, seamă. *(Şi-a rezolvat o ~ de probleme.)* **10.** multitudine, pluralitate, (rar) pluritáte. *(~ problemelor abordate.)* **11.** grămadă, (fig.) car. *(I-a adus o ~ de veşti.)* **12.** grămadă, şir, (fam.) cîrd. *(A trecut o ~ de ani de cînd nu ne-am văzut.)*

mulţít s. v. DUIUM. GRĂMADĂ. MULŢIME. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

MULŢUMÉSC interj. mersi !, (pop.) mulţám !

MULŢUMÍ vb. **1.** *(BIS.)* (înv.) a blagodari. *(A ~ divinităţii.)* **2.** a împăca, a satisface. *(Măsura luată i-a ~ pe toţi.)* **3.** a satisface, (pop.) a îndestula, (Ban., Transilv. şi Mold.) a joi. *(Recolta obţinută l-a ~.)* **4.** a se limita, a se mărgini, a se reduce, a se restrînge, a se rezuma. *(S-a ~ cu ce avea.)*

mulţumí vb. v. ACCEPTA. ADMITE. APROBA. COMPENSA. CONSIMŢI. DESPĂGUBI. ÎNCUVIINŢA. ÎNDUPLECA. ÎNGĂDUI. ÎNVOI. LĂSA. PERMITE. PRIMI. RĂSPLĂTI. RECOMPENSA.

MULŢUMÍRE s. **1.** *(BIS.)* har, mulţumită, slavă. *(Aduce ~ divinităţii.)* **2.** satisfacţie, (rar) satisfácere. *(Am cel puţin ~ că...)* **3.** bucurie, desfătare, mîngîiere, plăcere, satisfacţie, (înv. şi pop.) mulţumítă, (înv.) haz, mîngîietúră. *(Simte o mare ~.)*

mulţumíre s. v. COMPENSARE. COMPENSAŢIE. DAUNE. DESPĂGUBIRE. RĂSPLATĂ. RECOMPENSĂ. REPARAŢIE.

MULŢUMÍT adj. **1.** satisfăcut, (înv. şi pop.) norocít, (înv. şi reg.) mulţumitór, (înv.) odihnít, (rar fig.) sătúl. *(Un om pe deplin ~.)* **2.** împăcat, satisfăcut, (pop.) împăciuít. *(Cu inima ~.)* **3.** bucuros, satisfăcut, vesel, voios. *(Se duce ~ la lucru.)*

mulţumítă s. v. BUCURIE. DESFĂTARE. MÎNGÎIERE. MULŢUMIRE. PLĂCERE. RĂSPLATĂ. RECOMPENSĂ. RECUNOŞTINŢĂ. SATISFACŢIE.

MULŢUMÍTĂ s., prep. **1.** s. *(BIS.)* har mulţumire, slavă. *(Aduce ~ divinităţii.)* **2** prep. datorită, graţie, (înv.) slávă. *(~ lui a izbutit.)*

MULŢUMITÓR adj. **1.** acceptabil, admisibil, convenabil, satisfăcător, (fam.) pasábil. *(O soluţie ~ pentru ambele părţi.)* **2.** îndestulător, satisfăcător, suficient. *(O cantitate ~.)*

mulţumitór adj. v. ÎNDATORAT. MULŢUMIT. OBLIGAT. RECUNOSCĂTOR. SATISFĂCUT.

mulzáre s. v. MULGERE. MULS. MULSOARE.

muma-pădúrii s. v. CALOIAN.

MUMÍE s. moaşte (pl.), (reg.) móştină.

MÚNCĂ s. **1.** lucru, treabă, (rar) lucráre, (reg.) meşteşúg, (înv.) deálă, laboáre. *(A făcut o ~ de calitate; s-a apucat de ~.)* **2.** activitate, îndeletnicire, lucru, ocupaţie, preocupare, treabă, (livr.) traváliu, (înv.) ocupáre, preocupáţie. *(Îşi vede de ~ lui.)* **3.** caznă, chin, efort, forţare, osteneală, sforţare, silinţă, strădanie, străduinţă, trudă, zbatere, (livr.) traváliu, (rar) străduială, străduíre, (pop.) canoneálă, (reg.) ştrapáţ, (prin Munt.) morînceálă, (Mold. şi Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoínţă, osteníntă, sfórţă, strădănuínţă, strădănuíre. *(~ lui a fost încununată de succes.)*

múncă s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. DURERE. ÎNCERCARE. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUFERINŢĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

MUNCÍ vb. **1.** a lucra, (pop. şi fam.) a meşteri. *(A ~ la o instalaţie.)* **2.** a activa, a lucra. *(~ în cercetare.)* **3.** a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forţa, a se frămînta, a se necăji, a se osteni, a se sforţa, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. şi pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a se osîrdnici, a se osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)* **4.** a se obosi, a se osteni, a se trudi, (înv. şi pop.) a se nevoi, (fig.) a asuda. *(Nu te mai ~ altfa pentru...)* **5.** a canoni, a căzni, a chinui, a schingiui, a tortura, a trudi, (înv. şi reg.) a pedepsi, (reg.) a negăti, a strînge, (înv.) a străstui. *(L-au ~ pentru a-şi mărturisi crima.)* **6.** a chinui, a consuma, a frămînta, (fig.) a apăsa, a măcina, a mușca, a roáde. *(Îl ~ o dragoste neîmpărtăşită.)*

muncí vb. v. CĂUTA. CĂZNI. ÎNCERCA. PĂTIMI. SCREME. SILI. STRĂDUI. SUFERI.

MUNCÍT adj. **1.** cultivat, lucrat. *(Pămînt ~.)* **2.** chinuit, consumat, frămîntat, necăjit, trudit, zbuciumat, (reg.) canonít, (înv.) necăjitór. *(Om ~.)*

muncít adj. v. CHINUIT. SCHINGIUIT. TORTURAT.

MUNCITÓR s., adj. **1.** s. lucrător, (înv.) uvrier. *(~ într-o uzină.)* **2.** adj. activ, harnic, neobosit, neostenit, silitor, sîrguincios, sîrguitor, vrednic, zelos, (livr.) laborios, (rar) lucrătór, spórnic, strădălnic, străduitór, (reg.) abătător,

(prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. şi Ban.) pórav, (Mold. şi Bucov.) robáci, (prin Olt. şi Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Un om extrem de ~.)*

muncitorie s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. DURERE. PATIMĂ. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUFERINŢĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

MUNCULÍŢĂ s. muncuşoară.

MUNCUŞOÁRĂ s. munculiţă.

mungíu s. v. LUMÎNĂRAR.

MUNICIPALITÁTE s. **1.** municipiu. **2.** (înv.) magistrát. *(A fost prezentă întreaga ~.)*

MUNICÍPIU s. municipalitate.

munificént adj. v. CULANT. DARNIC. GENEROS. MĂRINIMOS.

munificénţă s. v. CULANŢĂ. DĂRNICIE. GENEROZITATE. MĂRINIMIE.

MUNÍŢIE s. *(MIL.)* (înv.) zephaneá.

muníţie s. v. ARMAMENT.

MÚNTE s. *(GEOGR.)* **1.** masiv, (înv.) códru, promontóriu. *(~ Bucegi.)* **2.** *munte de gheaţă* = aisberg, ghețar plutitor.

MUNTEÁN s., adj. **1.** s. plăieş. **2.** adj. muntenesc.

munteáncă s. v. MOCANCĂ.

muntenát adj. v. MUNTOS.

MUNTENÉSC adj. muntean.

muntenós adj. v. MUNTOS.

MUNTICÉL s. *(GEOGR.)* muntişor.

MUNTIŞÓR s. *(GEOGR.)* munticel.

MUNTÓS adj. *(GEOGR.)* (livr.) montán, (reg.) muntenát, (înv.) montanístic, muntenós. *(Zonă ~.)*

MUR s. *(BOT.; Rubus)* (înv. şi reg.) rug, (reg.) murái, murár, murói.

mur s. v. DUD. ZID.

MURÁ vb. **1.** a saramura. *(A ~ legume.)* **2.** a (se) acri. *(Varza s-a ~.)*

murá vb. v. TOPI.

murái s. v. MUR.

murár s. v. MUR.

MURÁRE s. **1.** saramurare. *(~ gogonelelor.)* **2.** acrire. *(~ verzei.)*

MURÁT adj. acrit, acru. *(Varză ~.)*

murát adj. v. TOPIT.

MÚRĂ s. *(BOT.)* (reg.) pomíţă.

múră s. v. DUDĂ. PIPOTĂ. RÎNZĂ. SARAMURĂ.

murătoáre s. v. MURĂTURĂ. SARAMURĂ.

MURĂTÚRĂ s. **1.** (reg.) murătoáre. **2.** (la pl.) acrituri (nl.).

MURDÁR adj. **1.** jegos, mînjit, negru, nespălat, pătat, răpănos, slinos, soios, (livr.) maculát, (rar) tăvălít, terfelít, (înv. şi pop.) picát, scîrnav, (pop.) zăbălós, (reg. şi fam.) puchinós, puchiós, puciós, (reg.) dervelít, mazác, mîrşav, muruít, muscurós, muzgurít, perceát, rîpát, ripós, zoiós, (Mold., Bucov. şi Ban.) feştelít, (Transilv.) mócicoş, (Transilv. şi Maram.) píscoş, rónghioş, (Transilv., Maram. şi Bucov.) tinós, (înv.) smîrced, smîrd, (fam.) împuţít, păduchiós. *(O cămaşă ~.)* **2.** jegos, mînjit, nespălat, slinos, soios, (pop. şi fam.) janghinós, (pop.) îngălát, (reg.) imós, (fam. împuţít. *(Om ~.)* **3.** impur, necurat, (pop.) spurcát. *(Apă potabilă devenită ~.)*

murdár adj. v. ILEGAL. ILICIT. INCORECT. MIŞELESC. NECINSTIT. NECLAR. NECORECT. NELEGAL. NEONEST. RUŞINOS. SCELERAT. TULBURE.

murdár adj., s. v. ABJECT. INFAM. JOSNIC. MIŞEL. MIZERABIL. MÎRŞAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. TICĂLOS.

murdarísi vb. v. JEGOŞI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

murdarlíc s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂŢENIE.

MURDĂRÍ vb. **1.** a (se) jegoşi, a (se) mînji, a (se) păta, (livr.) a (se) macula, (înv. şi pop.) a (se) scîrnăvi, (pop.) a (se) îngăla, a (se) terfeli, (înv. şi reg.) a (se) tăvăli, (reg.) a (se) derveli, a (se) mozoli, a (se) murui, a (se) pricăji, a (se) tămînji, a (se) tîrnosi, (prin Mold.) a (se) caciori, (Mold., Bucov. şi Ban.) a (se) feşteli, (Munt. şi Olt.) a (se) mărdăgi, (Transilv.) a (se) mocicoli, a (se) mocicoşi, a (se) piscoli, a (se) piscoşi, a (se) tocăni, (înv.) a (se) murdarisi. *(S-a ~ de tot pe haine şi pe corp.)* **2.** a (se) mînji, a (se) păta, a (se) umple *(S-a ~ de noroi, de cerneală.)*

murdărí vb. v. BATJOCORI. COMPROMITE. DEZONORA. NECINSTI. PÎNGĂRI. PROFANA. SPURCA. TERFELI.

MURDĂRÍE s. **1.** jeg, necurăţenie, (pop.) răpăn, scîrnăvíe, slin, (înv. şi reg.) măzăcie, tînă, (reg.) im, izînă, jip, lip, mînjeálă, mizgálă, mocicoşág, moşcoleálă, muruiálă, négru, (înv.) murdarlíc, necurăţíe, smîrdă. *(Plin de ~ din cap pînă în picioare.)* **2.** gunoi, impuritate, necurăţenie, (prin Ban. şi Transilv.) bueluc, (Mold. şi Transilv.) goz, (prin Olt.) smîán, (prin Bucov. şi Transilv.) şteah, (înv.) şterc. *(Casă plină de ~ii.)*

murdărie s. v. ABJECŢIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIŞELIE. MÎRŞĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOŞIE.

MURDĂRÍRE s. mînjire, pătare, (rar) mînjeálă. *(~ unei haine.)*

murdărire s. v. BATJOCORIRE. COMPROMITERE. DEZONORARE. NECINSTIRE. PÎNGĂRIRE. PROFANARE. SPURCARE. TERFELIRE.

murdărít adj. v. PÎNGĂRIT. PROFANAT. SPURCAT.

múre s. v. MORCOV.

múre s. pl. v. MOMIŢE.

murea-pădúrilor s. v. MAMA-PADURII.

murg s. v. AMURG. APUS. ASFINŢIT. ÎNSERARE. SEARĂ.

murgí vb. v. AMURGI. ÎNSERA. ÎNTUNECA. SCĂPĂTA.

murgílă s. v. AMURG. APUS. ASFINŢIT. ÎNSERARE. SEARĂ.

murgít s. v. AMURG. APUS. ASFINŢIT. ÎNSERARE. SEARĂ.

murgói s. v. COSAC.

MURGULÉȚ s. *(ZOOL.)* murgușor, murguț.

MURGUȘÓR s. *(ZOOL.)* murguleț, murguț.

MURGÚȚ s. *(ZOOL.)* murguleț, murgușor.

MURÍ vb. **1.** a deceda, a dispărea, a se duce, a pieri, a se prăpădi, a răposa, a (se) sfîrși, a se stinge, a sucomba, (livr.) a repauza, (inv. și pop.) a se săvîrși, (inv. și reg.) a se pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (inv. și reg. ir.) a se spărge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petréce, (arg.) a o mierli. *(A ~ în urma unui atac de cord.)* **2.** a cădea, a pieri. *(A ~ la datorie, în luptă.)*

MURIBÚND s., adj. (rar) agonizánt, muritór, (înv.) murínd. *(Om ~.)*

murínd s., adj. v. MURIBUND.

MURITÓR adj., s. **1.** adj. pieritor, (înv.) mortac, mortál. *(Ființele sînt ~.)* **2.** s. om, pămîntean. *(Fericit ~ !)*

muritór s., adj. v. MURIBUND.

muriu adj. v. NEGRU.

murluí vb. v. LIPI. MURUI.

murluiálă s. v. MURUIALĂ.

murmuí vb. v. CLIPOCI. MURMURA. SUNA. SUSURA. ȘOPOTI. ȘOPTI. ȘUȘOTI.

murmuiálă s. v. CLIPOCEALĂ. CLIPOCIRE. CLIPOCIT. MURMUR. SUSUR. SUSURARE. ȘOAPTĂ. ȘOPOT. ZVON.

murmuít s. v. CLIPOCEALĂ. CLIPOCIRE. CLIPOCIT. MURMUR. SUSUR. SUSURARE. ȘOAPTĂ. ȘOPOT. ZVON.

murmuitór adj. v. MURMURĂTOR. SUSURĂTOR. ȘOPOTITOR.

MÚRMUR s. **1.** susur, zumzet, zvon. *(~ de glasuri îndepărtate.)* **2.** crîcneală, crîcnire, protest, (pop.) cîrteală, (înv.) răpștire. *(Nu se aude nici un ~.)* **3.** fîșîit, foșnet, freamăt, sunet, susur, susurare, șoaptă, șopot, (rar) șóșet. *(~ de frunze.)* **4.** clipoceală, clipocire, clipocit, susur, susurare, șoaptă, șopot, zvon, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ de ape.)*

MURMURÁ vb. **1.** a șopti. *(A ~ ceva pe care nu l-am înțeles.)* **2.** a crîcni, a protesta, (pop.) a cîrti, (prin Mold. și Bucov.) a blești, (înv.) a răpști. *(Cine mai ~ în front?)* **3.** a (se) plînge, (pop.) a cîrti, (înv. și reg.) a tînji. *(Să nu ~ !)* **4.** a bălmăji, a bîigui, a bîrîi, a bodogăni, a bolborosi, a bombăni, a boscorodi, a gîngăvi, a îndruga, a îngăima, a îngîna, a mîrîi, a molfăi, a mormăi, (pop.) a blodogori, a buîni, (reg.) a dondăni, a mogorogi, a mondăni, a mormoti, a morocăni, a slomni, a tolocăni. (Ban.) a pîtcăi, (prin Olt.) a șondoroi. *(Ce tot ~ acolo?)* **5.** a clipoci, a suna, a susura, a șopoti, a șopti, a șușoti, (rar) a șușui, a zgomota, a zuzui, a zvoni, (reg.) a ujui, (înv.) a murmui. *(Apele ~.)*

MURMURÁT adj. înginat, șoptit, (reg.) șopotit. *(Cu glas ~.)*

MURMURĂTÓR adj. **1.** susurător, șopotitor, (înv.) murmuitór. *(Ape ~.)* **2.** foșnitor, sunător, susurător, șopotitor. *(Frunze ~.)*

murmureálă s. v. CLIPOCEALĂ. CLIPOCIRE. CLIPOCIT. MURMUR. SUSUR. SUSURARE. ȘOAPTĂ. ȘOPOT. ZVON.

murói s. v. MUR.

múrsă s. v. HIDROMEL. MIED. MIȘINĂ. MUST. SEVĂ. SIROP. SUC.

murseeá vb. v. ATINGE. BATE. CLEFĂI. ÎNVINEȚI. LOVI. MOLFĂI. PLESCĂI. SFÎRTECA. SFÎȘIA.

mursecáre s. v. SFÎRTECARE. SFÎȘIERE.

murseeát adj. v. SFÎRTECAT. SFÎȘIAT.

MURUÍ vb. a lipi, (înv. și reg.) a spoi, (reg.) a lutui, a măltări, a mînji, a murlui, a tencui. *(A ~ pereții unei case țărănești.)*

muruí vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

MURUIÁLĂ s. **1.** muruire. *(~ pereților unei case țărănești.)* **2.** (concr.) (reg.) imálă, murluiálă. *(~ pentru lipitul caselor țărănești.)*

muruiálă s. v. JEG. LIPITURĂ. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

MURUÍRE s. muruială. *(~ pereților unei case.)*

MURUÍT adj. lipit, (înv. și reg.) spoit. *(Perete ~.)*

muruít adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS. SPOIT. VĂRUIT.

murulí vb. v. DEPLASA. DEZARTICULA. DISLOCA. LUXA. SCRÎNTI. SUCI.

musaadeá s. v. BUNĂVOINȚĂ. FAVOARE. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNȚELEGERE. MĂRINIMIE. MILĂ. PROTECȚIE.

musaíereá s. v. CONVERSAȚIE. CONVORBIRE. DIALOG. DISCUȚIE. VIZITĂ.

MUSAFÍR s. invitat, oaspete, (rar) vizitator, (reg.) vindíc, (prin Ban. și Transilv.) gost, ospecióí. *(A avut ~i de seamă.)*

musafirlíe s. v. VIZITĂ.

MÚSAI adv. morțiș, neapărat, negreșit, numaidecît, obligatoriu, (rar) necesarménte. (înv. și reg.) nepristán, nesmintít, númai, (înv.) nelipsít. *(Ține ~ să...)*

músai adv. v. TREBUIE.

musca-bóului s. v. STRECHE.

musca-cáilor s. v. TĂUN.

musca-hánțului s. v. MUSCA-HOITURILOR. MUSCĂ-ALBASTRĂ. MUSCĂ-DE-CARNE. MUSCĂ-MARE.

muscál s. v. BIRJĂ. NAI. RUS. TRĂSURĂ.

muscalagíu s. v. NAI. NAIST.

muscalíe s. v. BARBUN.

museán s. v. SOREAN.

MUSCÁR s. *(ORNIT.; Muscicapa striata)* gelat.

MUSCÁT adj. busuioc, tămîios, (Ban. și Transilv.) mușcătár, mușcătáreț. *(Vin ~.)*

MÚSCĂ s. *(ENTOM.)* **1.** *(Musca domestica)* (înv. și reg.) músiță, (reg.) bîză, gîză. **2.** *musca-calului (Gastrophilus equi)* = (înv. și reg.) sclepț, (reg.) muscói, tăún, gîza-cálului, muscă-căiască, strechea-căilor, trîntor-de-cái; *musca-hoiturilor (Calliphora vomitoria)* = muscă-albastră, muscă-de-carne, muscă-mare, (reg.) boánză, boárnă, musca-hánțului, muscă-năz-

drăvănă ; *muscă-albastră (Calliphora vomitoria)* = musca-hoiturilor, muscă-de-carne, muscă-mare, (reg.) boánză, boárnă, musca-hánțului, muscă-năzdrăvănă ; *muscă-beţivă (Drosophila funebris)* = beţivă, muşiţă, musculiţă-de-vin ; *muscă-columbacă (Simulium columbaczensis)* = (reg.) goangă-de-márhă, muscă-d-a-mícă, muscă-năprásnică, muscă-otrăvitoáre, muscă-reá, muscă-veninoásă ; *muscă-de-carne (Calliphora vomitoria)* = musca-hoiturilor, muscă-albastră, muscă-mare, (reg.) boánză, boárnă, musca-hánțului, muscă-năzdrăvănă; *muscă-mare (Calliphora vomitoria)* = musca-hoiturilor, muscă-albastră, muscă-de-carne, (reg.) boánză, boárnă, musca-hánțului, muscă-năzdrăvănă.

múscă s. v. ALBINĂ. GÎNGANIE. GÎZĂ. HEXAPOD. INSECTĂ. MIŞINĂ.

muscă-albástră s. v. VIERMĂNAR.

muscă-căiáscă s. v. MUSCA-CALULUI.

muscă-d- a-mícă s. v. MUSCĂ-COLUMBACĂ.

muscă-de-bîzái s. v. STRECHE.

muscă-de-bîzăít s. v. STRECHE.

muscă-de-bîzdărát s. v. TĂUN.

muscă-de-bîzdărít s. v. STRECHE.

muscă-de-cál s. v. CĂPUŞĂ.

muscă-de-hóit s. v. VIERMĂNAR.

muscă-de-márhă s. v. STRECHE.

muscă-de-viérmi s. v. VIERMĂNAR.

muscălése adj. v. RUS. RUSESC.

mucăléşte adv. v. RUSEŞTE.

muscă-máre s. v. ÎMPĂRĂTEASĂ. MAMĂ. MATCĂ. REGINĂ.

muscă-mărhăse á s. v. TĂUN.

muscă- năprásnică s. v. MUSCĂ-COLUMBACĂ.

muscă-năzdrăvănă s. v. MUSCA-HOITURILOR. MUSCĂ-ALBASTRĂ. MUSCĂ-DE-CARNE. MUSCĂ-MARE.

muscă-oárbă s. v. TĂUN.

muscă-otrăvitoáre s. v. MUSCĂ-COLUMBACĂ.

muscă-reá s. v. MUSCĂ-COLUMBACĂ.

MUSCĂRÍE s. (rar) muscăríme. *(Era o ~ de nesuportat.)*

muscăríme s. v. MUSCĂRIE.

muscă-tăúnă s. v. TĂUN.

muscă-veninoásă s. v. MUSCĂ-COLUMBACĂ. VIERMĂNAR.

muscă-vérde s. v. VIERMĂNAR.

muscă-vînătă s. v. VIERMĂNAR.

muscerici-gálbeni s. pl. v. DEDIŢEI-GALBENI. FLOAREA-PAŞTILOR. FLOAREA-PĂSĂRILOR. FLOAREA-VÎNTULUI-GALBENĂ. GĂINUŞĂ. GĂLBENELE. PĂŞTIŢĂ.

muscói s. v. BĂRZĂUN. BONDAR. MUSCA-CALULUI.

musculát adj. v. MUSCULOS.

MUSCULÍŢĂ s. *(ENTOM.)* **1.** muscuţă. **2.** *musculiţă-de-vin (Drosophila funebris)* = beţivă, muşiţă, muscă-beţivă.

MUSCULÓS adj. **1.** (rar) musculát, muşchiós. *(Un allel ~.)* **2.** cărnos. *(Partea ~ a piciorului vitei.)*

muscurós adj.v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

MUSCÚŢĂ s. *(ENTOM.)* musculiţă.

MUSELÍNĂ s. *(TEXT.)* (pop.) tulpán, (inv.) musúl. *(Rochie de ~.)*

musíu s. v. CUCON. DOMN.

muslím s. v. MAHOMEDAN. MUSULMAN.

MUST s. (pop.) pişát, pişălău, (reg.) mujdár, múrsă, mustalău, mustăráie, mustăreáţă, mustărie, musteálă, mustoáre, pişătoáre. *(Lichidul care se scurge din gunoiul vitelor se numeşte ~.)*

must s. v. CIDRU. HIDROMEL. MIED. PĂDUCEL. SEVĂ. SUC.

mustalău s. v. MUST.

MUSTĂŢĂ s. *(ZOOL.)* antenă. *(~ artropodelor.)*

mustáţă s. v. BARBĂ. MĂTASE. ŢEAPĂ.

mustăcér s. v. BUTAŞ.

mustăráie s. v. MUST.

mustăreáţă s. v. MUST. SEVĂ. SUC. USUC.

mustărie s. v. MUST.

musteálă s. v. MUST. MUSTUITURĂ.

MUSTÍ vb. **1.** a mustui, (reg.) a mujdi. *(A ~ strugurii.)* **2.** a zemui. *(Brînza de vacă proaspătă ~.)* **3.** (reg.) a buşni, a chifti, a smîrci. *(Apa ~ din sol.)*

mustí vb. v. CURGE. PUROIA. SUPURA.

mustitór s. v. MUSTUITOR.

mustoáre s. v. MUST.

MUSTÓS adj. suculent, zemos. *(Fruct ~.)*

MUSTRÁ vb. a admonesta, a certa, a dăscăli, a dojeni, a moraliza, (pop. şi fam.) a beşteli, a muştrului, a ocări, a probozi, (pop.) a sfădi, a sudui, (inv. şi reg.) a înfrunta, a orepsi, a stropoli, a toi, (reg.) a cîrti, a tolocăni, (prin Mold.) a(-i) bănui, (Olt.) a docăni, (prin Mold.) a mogorogi, (Mold. şi Bucov.) a moronci, (Bucov.) a puţui, (Mold.) a şmotri, (Olt. şi Ban.) a vrevi, (inv.) a preobrăzi, a prihăni, a probăzui, a prociti, (fam. fig.) a săpuni, a scutura. *(L-a ~ cu asprime.)*

mustrá vb. v. BLAMA. CONDAMNA. DEZAPROBA. DRĂCUI. ÎNFIERA. ÎNJURA. OCĂRÎ. PROSCRIE. REPROBA. RESPINGE. STIGMATIZA.

MUSTRÁRE s. **1.** certare, dojenire, (pop.) sfădíre. *(~ cuiva.)* **2.** admonestare, ceartă, certare, dojană, dojenire, imputare, morală, observaţie, reproş, (pop. şi fam.) beşteleálă, muştruluiálă, ocără, (inv. şi reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) şmótru, (inv.) dăscălíe, imputăciúne, învăţătúră, preobrăzitúră, probozíre, răpşte, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătúră. *(~ pe care a primit-o l-a cuminţil.)* **3.** căinţă, pocăinţă, regret, remuşcare, părere de rău, (rar) peniténţă, pocăiálă, (inv.) înfrîngere, pocaianie, (franţuzism inv.) repentír. *(Simte o sinceră ~ pentru cele făcute.)*

mústră s. v. INSTRUCŢIE.

MUSTRĂTÓR adj. dojenitor. *(Cuvinte ~.*

mustrui vb. v. INSTRUI. ÎNVĂŢA.

MUSTUÍ vb. a musti, (reg.) a mujdi. *(A ~ strugurii.)*

mustuiálă s. v. MUSTUITURĂ.

MUSTUITÓR s. (reg.) mai, mîtcă, mustitór, toiág, (Transilv.) stroncăníţór, (Olt.) stropşitoáre, (Olt. şi Ban.) ştîrcă. *(~ pentru zdrobirea strugurilor.)*

MUSTUITÚRĂ s. (pop.) mustuiálă, (reg.) mustecálă. *(~ de struguri.)*

musueél s. v. SÎNGELE-VOINICULUI.

musúl s. v. MUSELINĂ.

MUSULMÁN s., adj. **1.** s. *(BIS.)* mahomedan, (pop.) necredinciós, păgîn, (inv.) agarcán, busurmán, (fureism înv.) muslím. *(Un ~ arab.)* **2.** adj. *(BIS.)* islamic, mahomedan, (inv.) mahometanicésc. *(Religia ~.)* **3.** s., adj. mahomedan, (în evul mediu, în apusul Europei) sarazín. *(Armata ~.)*

MUŞAMALIZÁ vb. a cocoloşi, (prin Olt.) a mîtocosi. *(A vrut să ~ niște nereguli.)*

MUŞAMALIZÁRE s. cocoloşeală, cocoloşire. *(~ unor nereguli.)*

MUŞAMÁUA s. art. (Munt. şi Olt.) mînicásа (art.). *(Dansul popular numit ~.)*

muşát adj. v. ARĂTOS. CHIPEŞ. FRUMOS.

múşă s. v. MAMĂ.

MUŞCÁ vb. (reg.) a încolţi. *(L-a ~ un cîine.)*

muşcá vb. v. AŢÎŢA. CHINUI. CONSUMA. FRĂMÎNTA. ÎMBOLDI. ÎNDEMNA. MUNCI.

MUŞCÁRE s. muşcat.

MUŞCÁT s. muşcare.

MUŞCÁTĂ s. *(BOT.; Pelargonium)* (rar) pelargónie, (reg.) belagóni, indruşáim, muşcătúră, muşcăţél, rotúndă.

muşcătă s. v. NUCŞOARĂ. PRIBOI.

muşcatín s. v. NUCŞOARĂ.

muşcatul-broaştelor s. v. IARBA-BROAŞTEI.

MUŞCATUL-DRÁCULUI s. *(BOT.; Scabiosa lucida)* (reg.) sipícă.

muşcatul-drăculuí s. v. RUIN.

muşcătár adj. v. BUSUIOC. MUSCAT. TĂMÎIOS.

muşcătăreţ adj. v. BUSUIOC. MUSCAT. TĂMÎIOS.

muşcătoáre s. v. ZVÎRLUGĂ.

muşcătór adj. v. EPIGRAMATIC. SARCASTIC. SATIRIC.

MUŞCĂTÚRĂ s. gură, îmbucătură, înghiţitură, (pop.) dumicát, (prin Transilv.) búşcă. *(O ~ de pîine.)*

muşcătúră s. v. MUŞCATĂ.

muşcăţél s. v. MUŞCATĂ. NUCŞOARĂ.

MUŞCHI CONSTRICTÓR s. *(ANAT.)* (înv.) muşchi stringătór.

muşchi eréţ s. v. LICHEN.

muşchi de múnte s. v. LICHEN.

muşchi-de-pămînt s. v. PIEDICUŢĂ.

muşchiós adj. v. MUSCULOS.

muşchi stringătór s. v. MUŞCHI CONSTRICTOR.

MUŞEŢÉL s. *(BOT.; Matricaria chamomilla)* (reg.) mătrice, mătriceá, morúnă, román, romaníţă, romonél, (prin Transilv.) românícă.

muşeţél s. v. FLOAREA-RAIULUI. GRANAT. SPILCUŢĂ.

muşeţel-próst s. v. ROMANIŢĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIŢĂ NEMIROSITOARE.

muşiná vb. v. ADULMECA. MIGĂLI. MIROSI. MOCĂI. MOCOŞI. MOŞMONDI. MOŞMONI. TICĂI.

múşină s. v. MOLIE. ŢÎNŢAR.

MÚŞIŢĂ s. **1.** *(ENTOM.; Drosophila funebris)* beţivă, muscă-beţivă, musculiţă-de-vin. **2.** mucegai, mucezeală, (rar) mucezitúră, (reg.) mucoáre, mucureálă, sfoiág, sfoiegeálă. *(Alimentul a prins un strat de ~.)*

múşiţă s. v. MUSCĂ. STRECHE. ŢÎNŢAR.

muşluí vb. v. ADULMECA. MIROSI.

MUŞTÁR s. *(BOT.)* **1.** *(Brassica sinapis)* (reg.) hrenoásă, rapiţă de cîmp, rapiţă sălbatică. **2.** *(Sinapis* sau *Brassica alba)* (reg.) rapiţă álbă. **3.** *(Sinapis* sau *Brassica nigra)* (reg.) rapiţă de muştár. **4.** *muştar de cîmp (Sinapis arvesis)* = ridichioară.

muştarul-stîncilor s. v. MIRODEA.

múştă s. v. MOLIE.

MUŞTERÍU s. client, cumpărător, (inv.) tîrguitór. *(~ al unui magazin.)*

MUŞTIÚC s. *(MUZ.)* ambuşură, (reg.) pliscói. *(~ al clarinetului.)*

muştiúc s. v. ZĂBALĂ.

muştruluí vb. v. ADMONESTA. ATINGE. BATE. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. INSTRUI. ÎNVĂŢA. LOVI. MORALIZA. MUSTRA.

muştruluiálă s. v. ADMONESTARE. BĂTAIE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. INSTRUCŢIE.MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAŢIE. REPROŞ.

MUŞURÓI s. **1.** moviliţă. *(Un ~ făcut de cîrtiţe.)* **2.** furnicar. *(Un ~ plin de furnici.)* **3.** cuib. *(~ făcut la baza tulpinii porumbului, la prăşit.)* **4.** mogildeaţă, (reg.) măguiáţă. *(Un ~ pe un teren şes.)*

muşuróі s. v. CÎRTIŢĂ. SOBOL.

muşuroі vb. v. GRĂMĂDI. ÎMBULZI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI.

MUŞUROÍRE s. muşuroit. *(~ porumbului.)*

MUŞUROÍT s. muşuroire. *(~ porumbului.)*

MUT s. art., adj. **1.** s. art. (reg.) cloj, mutulícă, primicér, zbicér. *(~ la jocul căluşarilor.)* **2.** adj. insociabil, morocănos, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posac, posomorît, taciturn, tăcut, uricios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (inv. şi reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutărét, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclişit, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. şi Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)* **3.** adj. liniştit, tăcut. *(Natura ~.)*

mut s., adj. v. CRETIN. IDIOT. IMBECIL. TÎMPIT.

MUTÁ vb. **1.** a (se) clătina, a (se) clinti, a (se) deplasa, a (se) mişca, a (se) urni, (înv. şi pop.) a (se) sminti, (înv. şi reg.) a (se) clăti, (Mold. şi Transilv.) a (se) vîşca. *(N-au putut ~ piatra de la locul ei.)* **2.** a deplasa, a mişca, a plimba. *(~ bomboana prin gură.)* **3.** a (se) deplasa, a (se) strămuta, (înv. şi reg.) a (se)

petréce. *(Se ~ dintr-un loc în altul.)* **4.** (reg.) a se coltosi. *(S-a ~ în alt oraș.)* **5.** a (se) permuta, a (se) strămuta, a (se) transfera, (înv.) a (se) premutarisi. *(S-a ~ cu slujba la Ploiești.)* **6.** a schimba. *(A ~ baza de operații.)* **7.** (înv.) a (se) ridica. *(Și-a ~ tabăra în altă parte.)* **8.** a abate, a devia, a schimba. *(A ~ cursul unei ape.)* **9.** a (se) deplasa, a (se) schimba. *(Accentul s-a ~ pe ultima silabă.)* **10.** a schimba, (înv. și reg.) a strămuta. *(Să-ți ~ gînaurile cu privire la...)*

mută vb. v. AMÎNA. ASASINA. CLĂTINA. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. ÎNLOCUI. METAMORFOZA. MIȘCA. MODIFICA. MURI. OMORÎ. PĂSUI. PIERI. PRĂPĂDI. PREFACE. PRELUNGI. PRESCHIMBA. RĂPOSA. SCHIMBA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA. SUPRIMA. TRANSFORMA. UCIDE.

mutăc adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

MUTÁRE s. **1.** clătinare, clintire, deplasare, mișcare, urnire, (înv. și reg.) clătíre. *(~ din loc a unui bolovan.)* **2.** deplasare, strămutare. *(~ dintr-un loc în altul.)* **3.** mutat, permutare, permutație, strămutare, strămutat, transfer, transferare. *(~ lui cu serviciul la Bacău.)* **4.** schimbare, (înv.) schimbătúră. *(~ bazei de plecare.)* **5.** (înv.) ridicáre. *(~ taberei în altă parte.)* **6.** abatere, deviație, deviere, îndepărtare, schimbare. *(~ a cursului unei ape.)* **7.** deplasare, schimbare. *(~ accentului pe vocala următoare a cuvîntului.)*

mutáre s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. ÎNLOCUIRE. LOCUINȚĂ. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SĂLAȘ. SCHIMB. SCHIMBARE. STÎNĂ. TÎRLĂ. TRANSFORMARE.

MUTÁT s. mutare, permutare, permutație, strămutare, strămutat, transfer, transferare. *(~ lui cu serviciul la...)*

mutát s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINȚĂ. SĂLAȘ.

mutatău s. v. ARĂTĂTOR. LIMBĂ.

mútă s. v. PUȘCULIȚĂ.

mutălău adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

mutăréț adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

MUTĂTOÁRE s. *(BOT.; Bryonia alba)* împărătească, (reg.) brei, curcubețeá, tidvă-de-pămînt.

mutătoáre s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

mutătór adj. v. CĂLĂTOR. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MIGRATOR. MOLIPSITOR.

MUTÉLCĂ s. *(TEHN.)* piuliță, (reg.) gîscă, (înv.) tîrșíc.

mutélcă s. v. ȘURUBELNIȚĂ.

MUTILÁ vb. *(MED.)* a (se) schilodi, (livr.) a (se) estropia, (înv. și reg.) a (se) strica, (reg.) a (se) beteji, a (se) schilăvi, (Transilv., Mold. și Bucov.) a (se) chilăvi, (înv.) a (se) rupturi, (grecism înv.) a (se) sacatifsi. *(Accidentul l-a ~.)*

MUTILÁRE s. *(MED.)* schilodeală, schilodire, (livr.) estropiére, (reg.) schilăvíre. *(~ unui soldat în război.)*

MUTILÁT adj., s. *(MED.)* **1.** adj. schilod, schilodit, (livr.) estropiát, (pop.) stropșít, (înv. și reg.) stricát, (reg.) schilăvít, (înv.) rupturít, sacatifsít. *(Persoană ~.)* **2.** adj., s. invalid, (înv.) sacatifsít. *(~ de război.)*

MUTÍSM s. mutenie, tăcere, (rar) mutíe, (reg.) mutéală, mutitúră. *(Nu ieșea din ~ lui.)*

mutoáșcă s. v. PAPARUDĂ.

mútră s. v. AER. ASPECT. CHIP. EXPRESIE. FAȚĂ. FIGURĂ. FIZIONOMIE. INDIVID. INS. ÎNFĂȚIȘARE. MINĂ. OBRAZ. OM. PERSOANĂ.

mutrișoáră s. v. FEȚIȘOARĂ. OBRĂJOR.

mutualitáte s. v. RECIPROCITATE.

mútul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

MUTULÍCĂ s. *(BOT.; Scopolia carniolica)* (rar) scopólie.

mutulícă s. v. MUTUL.

mutéală s. v. MUTISM. MUȚENIE. TĂCERE.

MUȚÉNIE s. mutism, tăcere, (rar) mutíe, (reg.) mutéală, mutitúră. *(Nu ieșea din ~ lui.)*

MUȚÍ vb. **1.** *(MED.)* a amuți. **2.** a amuți, a dispărea, a înceta, a se liniști, a se potoli, a se stinge. *(Toate zgomotele au ~ în stradă.)*

mutíe s. v. MUTISM. MUȚENIE. TĂCERE.

mutitúră s. v. MUTISM. MUȚENIE. TĂCERE.

mutunáche s. v. FANTE. FILFIZON.

mutúnă s. v. MASCĂ.

MUZEÍSTICĂ s. muzeologie.

MUZEOLOGÍE s. muzeistică.

muzgurít adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPALAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

múzie s. v. MUZICANT. MUZICIAN.

MUZICÁL adj. **1.** *(MUZ.)* (înv.) muzicésc. *(Compoziție ~.)* **2.** *(MUZ.)* cantabil, melodios. *(O structură ~.)* **3.** armonios, melodic, melodios, sonor, unduios, (rar) unduít, (fig.) dúlce, mlădiós, simfónic. *(Proza ~ a lui Odobescu.)*

MUZICALITÁTE s. **1.** *(MUZ.)* cantabilitate, melodicitate. *(~ unei compoziții.)* **2.** armonie, melodie, sonoritate. *(~ interioară a versului.)*

MUZICÁNT s. (reg.) mujicáș, (înv.) múzic. *(~ într-o fanfară.)*

muzicánt s. v. COMPOZITOR.

MÚZICĂ s. **1.** *(MUZ.)* cîntec, compoziție, melodie, (livr.) melopée, mélos, (înv.) scop. *(O ~ armonioasă.)* **2.** *(MUZ.)* cîntare. *(~ se aude pînă departe.)* **3.** fanfară, (rar) capélă. *(În parc cîntă ~.)*

múzică s. v. ACORDEON. ORCHESTRĂ.

muzicésc adj. v. MUZICAL.

MUZICIÁN s. (înv.) múzic. *(Un reputat ~.)*

MUZICÚȚĂ s. *(MUZ.)* armonică, (rar) eolínă. *(Cîntă la ~.)*

muzicúță s. v. CAMERTON. GURĂ.

muzúc s. v. BUCIUM.

N

NA interj. ia!, poftim!, ține! *(~ / un covrig.)*

nacafá s. v. BELEA. BUCLUC. CAPRICIU. CHEF. DANDANA. DEPRINDERE. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. ÎNCURCĂTURĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. OBICEI. OBIȘNUINȚĂ. PACOSTE. POCINOG. POFTĂ. PROSTEALĂ. RĂU. SCLIFOSEALĂ. SUPĂRARE. TOANĂ.

nacazlíe s. v. PICTURĂ. PÎNZĂ. TABLOU.

naceálnie s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

náceru s. v. SIDEF.

nadáz s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.

NÁDĂ s. **1.** *(PESCUIT)* amorsă, momeală, (rar) momitúră, (reg.) mîrșă, nádilă, (înv., în Transilv.) podmét. *(~ pentru cleni.)* **2.** înnăditură. *(A pune o ~ la...)*

nádă s. v. ADEMENIRE. ATRACȚIE. CÂLCÎI. IC. ISPITĂ. PANĂ. PLAZ. SEDUCERE. SEDUCȚIE. STUF. TALPĂ. TENTAȚIE. TRESTIE.

nadiceáncă s. v. BIRJĂ.

nádilă s. v. AMORSĂ. MOMEALĂ. NADĂ.

nádpis s. v. APOSTILĂ. REZOLUȚIE.

nádră s. v. PLACENTĂ.

nafacá s. v. LEAFĂ. REMUNERAȚIE. RETRIBUȚIE. SALARIU.

naft s. v. GAZ. PETROL. PETROL LAMPANT. ȚIȚEI.

NAFTALÉN s. *(CHIM.)* naftalină.

NAFTALÍNĂ s. *(CHIM.)* naftalen.

NAFTÉNĂ s. *(CHIM.)* ciclan, cicloalcan, cicloparafină, hidrocarbură cicloparafinică.

nagáică s. v. CNUT.

nageác s. v. GHIOAGĂ.

NAGÍȚ s. *(ORNIT.; Vanellus vanellus)* (reg.) bibíc, ciovícă. libúț. cîine-tătăresc. (Mold. și Bucov.) pasăre-tătărească.

nágodă s. v. BAZACONIE. BELEA. BIZARERIE. BÎZDÎGANIE. BUCLUC. CIUDĂȚENIE. CURIOZITATE. DANDANA. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. ÎNCURCĂTURĂ. MINUNĂȚIE. NĂPASTĂ. NĂSTRUȘNICIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. POZNĂ. RĂU. SUPĂRARE.

nágode s. pl. v. IELE.

naht adj. invar. v. GATA. GHEAȚĂ. LICHID. NUMERAR. SUNĂTOR.

NAI s. *(MUZ.)* (înv. și pop.) muscál, muscalagíu. *(Cîntă din ~.)*

NÁIBA s. art. aghiuță, demon, diavol, drac, încornoratul (art.), necuratul (art.), satană, tartor, (livr.) belzebút, (rar) scaraóțchi, (pop. și fam.) michidúță, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsaílă, (pop.) faraón, ídol, împelițátul (art.), mititélul (art.), nefîrtátul (art.), nevóia (art.), pîrdálnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, cel-din-báltă, ducă-se-pe-pustíi, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. și reg.) mamón, săcrétul (art.), sótea (art.), (reg.) hidáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, șeitán, șótcă, ucigán, (Transilv., Ban. și Maram.) bédă, (Mold. și Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. și Mold.) mútul (art.), (prin Mold. și Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) șlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcátul (art.).

náie s. v. CORABIE. NAOS. NAVĂ.

naiefíringere s. v. NAUFRAGIU.

naingíu s. v. NAIST.

NAÍST s. *(MUZ.)* (înv. și pop.) muscalagíu, (reg.) năiáș, (înv.) naingíu, neisán.

NAÍV adj. **1.** candid, credul, ingenuu, inocent, neștiutor. *(Un copil ~.)* **2.** credul, prost, (înv., în Transilv., Ban. și Olt.) lud, (fam.) fráier. *(Ai fost ~ și l-ai crezut.)* **3.** copilăresc, infantil, pueril. *(Gesturi ~.)*

NAIVITÁTE s. **1.** candoare, credulitate, ingenuitate, inocență. *(E de-o ~ dezarmantă.)* **2.** credulitate, simplicitate, simplitate. *(~ și neștiința lui.)* **3.** (rar) puerilitáte. *(~ picturii lui.)* **4.** copilărie, prostie. *(Ce faci tu e o ~ !)*

naibánt s. v. POTCOVAR. VETERINAR.

NÁLBĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Althaea rosea)* (reg.) rújă, rujulínă. **2.** *(Malva silvestris)* (reg.) mălăúț, colăcéii-bábei (pl.).

nálbă s. v. CAȘUL-POPII. ȘALVIE-ALBĂ.

naméstie s. v. ACARET. DEPENDINȚĂ. GOSPODĂRIE.

namiázã s. v. AMIAZĂ. PRÎNZ. ZENIT.

NÁMILĂ s. arătare, colos, matahală, uriaș, (pop.) măgăoáie, (reg.) năméténie, nătărálă, (Mold.) bahabúie, (prin Transilv.) mámiță, (Olt.) sodóm, (fam.) huidúmă. *(O ~ cît toate zilele.)*

nan s. v. LILIPUTAN. NAȘ. PITIC.

nánă s. v. BADE. LELE. LELIȚĂ. MĂTUȘĂ. NENE. ȚAȚĂ.

nandralău s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

NÁNI interj. (reg.) nina!, (Mold., Bucov. și Transilv.) liu-liu! *(~ / ~ /, puiul mamii /)*

NÁOS s. *(CONSTR.)* **1.** navă, (livr.) célla, (Transilv.) náie. *(~ la o biserică creştină.)* **2.** sanctuar. *(~ în templele antice.)*

NAP s. *(BOT.)* **1.** *(Brassica napus napobrassica)* (înv., în Transilv.) tiuş. **2.** *(Brassica napus esculenta)* (reg.) broájbă, gulíe. **3.** *nap sălbatic (Brassica rapa campestris)* = (reg.) rapiţă de cîmp, rapiţă sălbătică. **4.** *nap-porcesc (Helianthus tuberosus)* = topinambur, (reg.) picióică, măr-de-pămînt, morcov-porcésc, pere-iernátice (pl.), (Olt.) crúmpenă, (Mold.) gulíe.

nap s. v. CARTOF. RAPIŢĂ.

napi-porceşti-de-pădúre s. pl. v. FLUIERĂTOARE.

NARÁ vb. a arăta, a expune, a istorisi, a înfăţişa, a povesti, a prezenta, a relata, a spune, (înv.) a parastisi. *(A ~ subiectul unei piese.)*

naráciţă s. v. MÎNECAR. MÎNECUŢĂ. RUCAVIŢĂ.

narámz s. v. PORTOCAL.

naramzát adj. v. PORTOCALIU.

narámză s. v. PORTOCALĂ.

narangíu adj. v. PORTOCALIU.

NARÁRE s. arătare, expunere, istorisire, înfăţişare, povestire, prezentare, relatare, (rar) relaţie, (înv.) spúnere. *(~ faptelor.)*

NARATÍV adj. *(LIT.)* epic. *(Lucrare de factură ~.)*

NARATÓR s. povestitor, (reg.) povestár, povestáş, povestélnic. *(~ul şi-a întrerupt povestirea.)*

NARAŢIÚNE s. *(LIT.)* istorie, istorisire, poveste, povestire, (înv.) spúnere. *(A ascultat o lungă ~.)*

náră s. v. NAS.

NARCÍSĂ s. *(BOT.; Narcissus)* (reg.) cocoáră, copríină, ghiocél, lúşcă, nevestícă, unguroáică, unguroáie, zarnacadeá, floare-deceápă, rogoz-de-grădínă, stînjen-álb, (Munt.) fulíc.

narcisiác adj. v. NARCISIC.

NARCÍSIC adj. (livr.) narcisiác.

NARCÓTIC s., adj. *(FARM.)* hipnotic, hipnotizant, somnifer, soporific. (livr.) soporifér, (rar) adormitór, (înv.) soporatív. *(Barbituricele sînt ~.)*

narcotísm s. v. NARCOZĂ.

narcotizatór s. v. ANESTEZIST.

NARCÓZĂ s. *(MED.)* (înv.) narcotísm. *(Operat sub efectul ~.)*

NARÓDNIC adj., s. *(POLITICĂ)* narodnicist. *(Mişcare ~.)*

NARODNICÍST adj., s. *(POLITICĂ)* narodnic. *(Mişcare ~.)*

NÁRTEX s. *(CONSTR.)* pronaos, tindă. *(~ al unei biserici.)*

NAS s. **1.** *(ANAT.)* (înv. şi reg.) náră. **2.** *(TEHN.)* pinten. *(~ la o piesă.)*

nascórniţă s. v. CARABAN. NASICORN.

NASICÓRN s. *(ENTOM.; Oryctes nasicornis)* caraban, (reg.) dubălár, forfecár, nascórniţă, băligar-cu-córn. (Transilv.) taurul-lui-Dumnezéu.

nasól adj. v. URÎT.

NÁSTURE s. (Transilv., Mold. şi Bucov.) bumb. *(Un ~ la haină.)*

nástare s. v. BULIN. CASETĂ. COMPRIMAT. PASTILĂ. PILULĂ. TABLETĂ.

nasul-curcánului s. v. BUSUIOC-ROŞU. MOTUL-CURCANULUI.

NAŞ s. **1.** (reg.) moş, nan. *(~ la botezul pruncului.)* **2.** nun. *(~ la cununie.)*

NÁŞĂ s. (reg.) moáşă. *(~ la botezul unui copil.)*

NÁŞTE vb. **1.** a face, (înv. şi pop.) a zămisli, (înv.) a prăsi. *(O femeie a ~ un băiat.)* **2.** a procrea, (înv. şi pop.) a rodi, (înv. şi reg.) a plodi, (Olt.) a polimi. *(Nu mai poate ~ din cauza unei afecţiuni.)* **3.** a face, a făta, (prin Transilv.) a pui. *(Vaca a ~ un viţel.)* **4.** (înv. şi reg.) a se prăsi. *(Caii ce se ~ din aceste iepe...)* **5.** a ieşi, a proveni. *(Ce ~ din pisică şoareci mănîncă.)* **6.** a cauza, a declanşa, a determina, a dezlănţui, a genera, a isca, a pricinui, a prilejui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. şi reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuţii furtunoase.)* **7.** a isca, a produce, a provoca, a ridica, a stîrni. *(Cartea a ~ multe obiecţii.)*

náşte vb. v. AFLA. APĂREA. CONCEPE. CREA. DESCOPERI. ELABORA. FACE. GĂSI. GÎNDI. IMAGINA. INVENTA. ISCA. IVI. ÎNCEPE. NĂSCOCI. PLĂNUI. PLĂSMUI. PORNI. PRODUCE. PROIECTA. REALIZA. SCORNI. STÎRNI.

NÁŞTERE s. **1.** parturiţie, procreare, procreaţie, (înv. şi pop.) zămislíre, (pop.) făcere, născáre, (înv. şi reg.) născút, (înv.) născătúră. *(După ~ copilului.)* **2.** fătare, fătat. *(~ unui viţel.)* **3.** obîrşie, origine, provenienţă, (livr.) extracţie, matríce, stírpe, (rar) provenire, spiţă, (astăzi rar) seminţie, (înv. şi reg.) neam, (înv.) purcédere, purcés. *(Era ţăran prin ~.)*

náştere s. v. APARIŢIE. COPIL. CREAŢIE. FACERE. GENEZĂ. IVIRE. ODRASLĂ. PATRIE. PROGENITURĂ. ŢARĂ. VLĂSTAR.

nat s. v. CHIP. FAŢĂ. FIGURĂ. INDIVID. INS. NEAM. OM. PERSOANĂ. RUBEDENIE. RUDĂ. RUDENIE.

natantól adj. v. NEAJUTORAT. NEÎNDEMÎNATIC. NEPRICEPUT. STÎNGACI.

natantól adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEŢ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

NATÍV adj. **1.** înnăscut, natural, (înv.) naturálnic. *(Daruri, însuşiri ~.)* **2.** curat, neamestecat, pur, (înv. şi reg.) sarí, (Transilv. şi Bucov.) prísnic, (înv.) prísne, (fig.) virgín. *(Aur ~.)*

NÁTRĂ s. *(TEXT.)* (reg.) teáră. *(~ la o ţesătură.)*

nátră s. v. CRILĂ.

NATRÍT s. *(CHIM.)* (rar) sódă.

NĂTRIU s. *(CHIM.)* sodiu.

natrón s. v. CARBONAT DE SODIU. HIDROXID DE SODIU. SODĂ. SODĂ CAUSTICĂ.

NATURÁL adj., adv. **1.** adj. (livr.) elementár. *(Forțele ~.)* **2.** adj. simplu, (livr.) frust. *(Cu un aspect ~.)* **3.** adj. sălbatic, (livr.) frust. *(Frumusețea ~ a Bucegilor.)* **4.** adj. pur, veritabil, (livr.) genuín. *(Un produs ~.)* **5.** adj. curat, neamestecat, pur, (înv. și pop.) sadeá. *(Vin ~.)* **6.** adj. înnăscut, nativ, (înv.) naturálnic. *(Daruri, însușiri ~.)* **7.** adj. bastard, nelegitim, (reg.) sărmán, (prin Transilv. și Maram.) bitáng. *(Copil ~.)* **8.** adj. degajat, dezinvolt, firesc, neafectat, neartificial, necăutat, neprefăcut, nesilit, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~ ; cu gesturi ~.)* **9.** adj. firesc, normal, obișnuit, (înv.) fireș, (fig.) curát. *(Aici nu e lucru ~.)* **10.** adv. absolut, bineînțeles, cert, desigur, firește, garantat, indiscutabil, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(Crezi că sosește azi? — ~ !)*

natural s. v. CARACTER. DEGAJARE. DEZINVOLTURĂ. FIRE. FIRESC. NATURALEȚE. NATURĂ. SIMPLITATE. SPONTANEITATE. STRUCTURĂ. TEMPERAMENT.

NATURALÉȚE s. **1.** degajare, dezinvoltură, firesc, simplitate, spontaneitate, (livr.) nonșalánță, (rar) naturál, (înv.) naturalitáte. *(O mare ~ în comportarea cuiva.)* **2.** firesc. *(~ unei situații.)*

NATURALÍST s. (înv.) naturíst. *(Un reputat ~.)*

naturalitáte s. v. DEGAJARE. DEZINVOLTURĂ. FIRESC. NATURALEȚE. SIMPLITATE. SPONTANEITATE.

NATURALIZÁ vb. a (se) împământeni, (înv.) a (se) indigena, a (se) naționaliza. *(S-a ~ în țara noastră.)*

NATURALIZÁRE s. **1.** împământenire, (înv.) indigenát. **2.** *(BIOL.)* taxidermie.

naturálnic adj. v. ÎNNĂSCUT. NATIV. NATURAL.

NATÚRĂ s. **1.** făptură, fire, lume, univers. *(Cîntecul se răspîndea peste întreaga ~.)* **2.** *(PICT.) natură moartă* = natură statică ; *natură statică* = natură moartă. **3.** esență, substanță. *(~ unui fenomen.)* **4.** calitate, însușire. *(~ unui lucru.)* **5.** caracter, factură, fel, gen. *(Competiție de o ~ aparte.)* **6.** conformație, constituție, factură, fizic, structură, (înv.) temperaméntt. *(O ~ delicată sau robustă.)* **7.** caracter, fire, structură, temperament, (livr.) umoáre, (înv. și reg.) naturál, (înv.) duh, (fig.) ínimă. *(O ~ emotivă.)*

natúră s. v. CUSUR. DAR. DEFECT. METEAHNĂ. NĂRAV. PATIMĂ. VICIU.

naturíst s. v. NATURALIST.

NAȚIONÁL adj. (înv.) naționalicésc, naționálnic. *(Cultura ~.)*

naționalicésc adj. v. NAȚIONAL.

naționálnic adj. v. NAȚIONAL.

naționalitáte s. v. CETĂȚENIE. SUPUȘENIE.

NAȚIONALITATE CONLOCUITOÁRE s. minoritate națională.

NAȚIONALIZÁ vb. a etatiza, (rar) a statiza. *(A ~ o uzină.)*

naționalizá vb. v. ÎMPĂMÎNTENI. NATURALIZA.

NAȚIONALIZÁRE s. etatizare. *(~ unei întreprinderi.)*

NAȚIONAL-SOCIALÍSM s. *(POLITICĂ)* nazism.

NAȚIÚNE s. neam, popor, (înv. și pop.) noród, (înv.) límbă, semințe. *(~a română.)*

NAUFRAGIÁ vb. *(MAR.)* (înv.) a (se) naufrínge.

NAUFRÁGIU s. *(MAR.)* (înv.) naiefrîngere.

naufrínge vb. v. NAUFRAGIA.

NAÚTICĂ s. *(MAR.)* navigație, (înv.) corăbierie.

NÁVĂ s. **1.** *(MAR.)* vapor, vas, (rar) bastiment. *(~ de mare tonaj.)* **2.** *(CONSTR.)* naos, (livr.) célla, (Transilv.) náie. *(~ la o biserică creștină.)*

NAVÉTĂ s. *(TEXT.)* **1.** suveică, (pop.) suvélniță. *(~ la războiul de țesut.)* **2.** andrea, cîrlig, igliță. *(~ pentru plase de pescuit.)*

navétă s. v. RAPIȚĂ.

NAVIGÁ vb. **1.** *(MAR.)* a pluti, (înv. și reg.) a nota, (înv.) a înota. *(Un vapor care ~.)* **2.** *(AV.)* a zbura. *(O aeronavă care ~.)*

NAVIGÁBIL adj. (înv.) plutéț, plutíbil, plutitór. *(Canal ~.)*

NAVIGATÓR s. *(MAR.)* marinar, (înv.) înotătór. *(Un ~ încercat.)*

NAVIGÁȚIE s. *(MAR.)* **1.** nautică, (înv.) corăbierie. *(A studia ~.)* **2.** plutire. *(În timpul ~.)*

NAVLOSÍ vb. *(MAR.)* a afreta. *(A ~ o navă comercială.)*

NAZ s. (mai ales la pl.) capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, moft, poftă, prosteală, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(Și-a satisfăcut ~.)*

názar s. v. FAVOARE. PROTECȚIE.

NAZAREEÁN s., adj. nazarinean, nazaritean.

NAZARINEÁN s., adj. nazareean, nazaritean.

NAZARITEÁN s., adj. nazareean, nazarinean.

naziríe s. v. PAZĂ. STRAJĂ. STRĂJUIRE. SUPRAVEGHERE. VEGHE. VEGHERE.

NAZÍSM s. *(POLITICĂ)* național-socialism.

năbădáie s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

năbădăi s. pl. v. EPILEPSIE. FURIE. ÎNVERȘUNARE. MÎNIE.

NĂBĂDĂIÓS adj. nărăvaș, nărăvit, (reg.) iabráș, (prin Ban.) bîváș, (Ban.) pórav, (prin Transilv.) póroș, (Transilv. și prin Maram.) súcaș, (Transilv.) șupár. *(Cal ~.)*

năbădăiós adj. v. FURIOS. ÎNDÎRJIT. ÎNFURIAT. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERȘUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. PORNIT.

năbădăiós s., adj. v. EPILEPTIC.

năbîrgeác adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

năbói s. v. PUHOI. ȘUVOI. TORENT.

năboí vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. INUNDA. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. REVĂRSA. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

năboít adj. v. ASUDAT. ÎNNĂDUȘIT. NĂDUȘIT. TRANSPIRAT. UD.

NĂBUȘEÁLĂ s. arșiță, caniculă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năduf, năduşeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, píclă, prépăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

năbușeálă s. v. APĂ. COTROPIRE. INVADARE. INVAZIE. ÎNCĂLCARE. ÎNNĂDUȘEALĂ. NĂDUȘEALĂ. NĂPĂDIRE. SUDOARE. TRANSPIRAȚIE.

năbuși vb. v. ARUNCA. ASFIXIA. AZVÎRLI. COTROPI. INVADA. ÎNĂBUȘI. ÎNCĂLCA. ÎNECA. NĂPĂDI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. SUFOCA. SUGRUMA. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

năbușitór adj. v. ASFIXIANT. ÎNĂBUȘITOR. ÎNECĂCIOS. SUFOCANT.

năclădă s. v. SCORBURĂ.

năclădă s. v. INSULĂ PLUTITOARE. PLAUR. PLAVIE.

năclăi vb. v. COAGULA. ÎNCHEGA.

NĂCLĂIÓS adj. cleios, lipicios, unsuros. *(Materie ~.)*

năclăít adj. v. COAGULAT. ÎNCHEGAT.

năcovélniță s. v. NICOVALĂ.

năddăi vb. v. AȘTEPTA. BAZA. BĂNUI. BIZUI. CONTA. CREDE. DUMERI. FUNDAMENTA. GHICI. GÎNDI. IMAGINA. ÎNCHIPUI. ÎNCREDE. ÎNTEMEIA. ÎNTREZĂRI. ÎNȚELEGE. LĂMURI. NĂDĂJDUI. PRESUPUNE. PREVEDEA. PRICEPE. SOCOTI. SPERA. SPRIJINI. ȘTI. VISA.

NĂDĂJDUÍ vb. **1.** a crede, a spera, (înv. și reg.) a se nădăi. *(~ că își va realiza visul.)* **2.** a spera, (înv.) a upovăi. *(~ în zile tot mai senine.)* **3.** a (se) aștepta, a spera, (înv. și reg.) a se nădăi. *(Să nu ~ nimic de la el.)*

năddăjdui vb. v. ASPIRA. BAZA. BIZUI. CONTA. DORI. FUNDAMENTA. ÎNCREDE. ÎNTEMEIA. JINDUI. NĂZUI. POFTI. PRETINDE. RÎVNI. SPRIJINI. TINDE. ȚINTI. URMĂRI. VISA. VIZA.

năddăjduínță s. v. CREDINȚĂ. NĂDEJDE. SPERANȚĂ.

năddăjduíre s. v. CREDINȚĂ. NĂDEJDE. SPERANȚĂ.

NĂDÉJDE s. **1.** speranță, (înv.) răbdáre, speráre, upovăínță. *(Toată ~ mea e în tine.)* **2.** credință, speranță, (rar) năddăjduíre, (înv.) năddăjduínță. *(Nu și-a pierdut ~ în mai bine.)* **3.** încredere, siguranță. *(Pot să am ~ în voi?)*

năddí vb. v. ÎNNĂDI.

năddrág s. v. PANTALON.

NĂDRĂGÁR s. pantalonar.

năddrăgár s. v. ORĂȘEAN. TÎRGOVEȚ.

NĂDÚF s. arșiță, caniculă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduşeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpat, năplăiálă, píclă, prépăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă. (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

năduf s. v. APĂ. ASTMĂ. CIUDĂ. COADA-VACII. DISPNEE. ENERVARE. FURIE. GELOZIE. INVIDIE. IRASCIBILITATE. IRITABILITATE. IRITARE. IRITAȚIE. ÎNECĂCIUNE. ÎNNĂDUȘEALĂ. ÎNVERȘUNARE. JALE. MÎNIE. NĂDUȘEALĂ. NECAZ. NERVOZITATE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. SALVIE. SUDOARE. SUFOCARE. SUPĂRARE SURESCITABILITATE. SURESCITARE. TRANSPIRAȚIE.

năduleálă s. v. ASPIRAȚIE. DOR. DORINȚĂ. NĂZUINȚĂ. POFTĂ. PORNIRE. RÎVNĂ. TENDINȚĂ. VIS.

nădulí vb. v. ARUNCA. ASPIRA. AZVÎRLI. DORI. JINDUI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. NĂZUI. POFTI. PRECIPITA. PRETINDE. REPEZI. RÎVNI. SĂRI. TĂBĂRÎ. TINDE. ȚINTI. URMĂRI. VISA. VIZA. ZVÎRLI.

NĂDUȘEÁLĂ s. **1.** apă, înnăduşeală, sudoare, transpirație, (rar) sudáție, (reg.) asúd, năbușeálă, nădúf. *(Era tot numai o ~ de alergătură.)* **2.** arșiță, caniculă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, píclă, prépăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

năduşeálă s. v. ASTMĂ.

NĂDUȘÍ vb. a asuda, a (se) înnăduși, a transpira. *(A ~ din cauza căldurii.)*

năduși vb. v. ASFIXIA. GÎTUI. ÎNĂBUȘI. ÎNECA. STRANGULA. SUFOCA. SUGRUMA.

NĂDUȘÍT adj. asudat, înnăduşit, transpirat, ud, (prin Olt.) năboít. *(Om ~.)*

năduşít adj. v. ASFIXIAT. ÎNĂBUȘIT. ÎNECAT. SUFOCAT.

năduşitór adj. v. ASFIXIANT. ÎNĂBUȘITOR. ÎNECĂCIOS. SUFOCANT.

NĂFRÁMĂ s. maramă, (reg.) șervét, (Transilv.) pínten, (Transilv., Maram. și Bucov.)

pînzătură, (Maram.) şirincă. *(~ purtată pe cap.)*

năfrămeá s. v. NĂFRĂMUŢĂ.

năfrămioáră s. v. NĂFRĂMUŢĂ.

năfrămíţă s. v. NĂFRĂMUŢĂ.

năfrămúcă s. v. NĂFRĂMUŢĂ.

NĂFRĂMÚŢĂ s. (reg.) năfrămeá, năfrămioáră, năfrămíţă, năfrămúcă. *(Purta pe cap o ~.)*

NĂFURÍCĂ s. *(BOT.; Artemisia annua)* (reg.) mălín, măturíşcă, măturíţă, peliníţă, buruiană-de-ţară, mătura-Maicii-Précesta, mătură-turceáscă.

NĂGĂRĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Stipa capillata)* (reg.) bucşău, păiúş, pănuşíţă, şuşárcă, iarbacurălei. **2.** *(Agrostemma githago)* neghină, zizanie, (pop.) mălúră, (înv. şi reg.) plévilă, (reg.) negreáţă, (înv.) pleávă.

năgára s. v. COLILIE. SĂLBĂŢIE.

năglód s. v. MÎL. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI.

năhoádă s. v. APARIŢIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. HÎDOŞENIE. MONSTRU. MONSTRUOZITATE. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. POCITANIE. POCITURĂ. SCHIMONOSITURĂ. SLUŢENIE. SLUŢITURĂ. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. URÎCIUNE. URÎŢENIE. VEDENIE. VIZIUNE.

năhúi adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEŢ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

năiáş s. v. NAIST.

năiém s. v. CHIRIE. LEAFĂ. LOCAŢIE. REMUNERAŢIE. RETRIBUŢIE. SALARIU.

năiér s. v. CORĂBIER.

năimeálă s. v. ARENDARE. ARENDĂ. CHIRIE. ÎNCHIRIERE. LOCAŢIE.

năimí vb. v. ANGAJA. ARENDA. BĂGA. INTRA. ÎNCADRA. ÎNCHIRIA. LUA. NUMI. PRIMI. TOCMI. VÎRÎ.

năimít adj. v. ARENDAT. ÎNCHIRIAT.

năimít s. v. ANGAJAT. SALARIAT. SLUJBAŞ.

năjít s. v. CEARĂ. CERUMEN.

năjítnică s. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.

nălbár s. v. VETERINAR.

năloágă s. v. AFLUENŢĂ. AFLUX. AGLOMERAŢIE. GRĂMĂDEALĂ. ÎMBULZEALĂ. ÎNGHESUIALĂ. ÎNGRĂMĂDEALĂ. ÎNVĂLMĂŞEALĂ.

nălogí vb. v. GRĂMĂDI. ÎMBULZI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI.

NĂLÚCĂ s. aparíţie, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. şi pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) lázmă, morói, (reg.) arătánie, necurăţénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. şi Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre.

năluceálă s. v. ILUZIE. ÎNCHIPUIRE. NĂLUCIRE. PĂRERE.

năluci vb. v. CREDE. IMAGINA. ÎNCHIPUI. NĂZĂRI. PĂREA.

NĂLUCÍRE s. **1.** aparíţie, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. şi pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) lázmă, morói, (reg.) arătánie, necurăţénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. şi Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre. *(O ~ în noapte.)* **2.** fantasmagorie, închipuire, vedenie. *(O ~ a minţii sale.)* **3.** halucinaţie, năzărire, vedenie, (înv.) vedére. *(A avut o ~.)* **4.** iluzie, închipuire, părere, (rar) năluceálă, (fig.) miráj. *(N-a fost decît o ~.)*

nălucitúră s. v. APARIŢIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

nămálă s. v. MÎL. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI.

NĂMÉTE s. noian, troian, (prin Mold.) sul. *(Un ~ de zăpadă.)*

năméteníe s. v. ARĂTARE. COLOS. MATAHALĂ. NAMILĂ. URIAŞ.

NĂMEŢÍ vb. a (se) înnămeţi, a (se) întroieni, a (se) înzăpezi, a (se) troieni, (reg.) a (se) omeţi. *(Drumurile s-au ~ după ninsoare.)*

NĂMEŢÍRE s. înnămeţire, întroienire, înzăpezire, troienire, (reg.) omeţíre. *(~ drumurilor.)*

NĂMEŢÍT adj. înnămeţit, întroienit, înzăpezit, troienit, (reg.) omeţít. *(Drum ~.)*

nămiáză s. v. DEJUN. PRÎNZ.

nămilós adj. v. COLOSAL. ENORM. FABULOS. GIGANTIC. IMENS. URIAŞ.

NĂMÓL s. **1.** mîl, (pop.) mîlitúră. *(~ de pe fundul unei ape.)* **2.** mîl, mocirlă, noroi, (rar) noroiálă, (înv. şi reg.) mocériţă, (reg.) glod, mocioárcă, năglód, nămálă, páhnă, tău, tínă, (prin Transilv. şi Maram.) móceră. *(Era mult ~ pe drum.)*

nămól s. v. GRĂMADĂ. MALDĂR. MORMAN. MOVILĂ. PURCOI.

NĂMOLÍ vb. a se împotmoli, a se îngloda, a se înnămoli, a se noroi, (rar) a se înnoroi, (pop.) a se potmoli, (reg.) a se întina. *(Căruţa s-a ~ în drum.)*

NĂMOLÍT adj. împotmolit, înglodat, înnămolit, (rar) înnoroít. *(Car ~.)*

NĂMOLÓS adj. mîlos, mlăştinos, mocirlos, noroios, (înv. şi pop.) tinós, (reg.) glodós, glodurós, (prin Maram.) mocirós. *(Un drum ~.)*

nănăí vb. v FREDONA. ÎNGÎNA.

NĂPÁSTĂ s. **1.** calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. şi pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. şi reg.) pustieşág, pustíit, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra lor.)* **2.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, neajuns, necaz, nemulţumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. şi pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. şi reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă,

năzbîcă, năzdrăvănie, păcosténie, şúgă, şugubînă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. şi Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. şi Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. şi Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínţă, nevoínţă, pátimă, satará, stenahoríe. *(Ce ~ a căzut pe capul lui!)*

năpástă s. v. ADEMENIRE. ATRACŢIE. CHIN. CUCĂ. DURERE. ISPITĂ. ÎNCERCARE. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. PERSECUŢIE. PRIGOANĂ. PROSTOVOL. SEDUCERE. SEDUCŢIE. SUFERINŢĂ. TENTAŢIE.

năpástnic s. v. PROSTOVOL.

năpătcă s. v. CRÎSNIC.

NĂPĂDÍ vb. **1.** a împresura. *(Buruienile au ~ grădina.)* **2.** a înăbuşi. *(Buruienile ~ plantele cultivate.)* **3.** a cotropi, a invada, a încălca, (pop.) a călca, (înv.) a cuprínde, a năbuşi, a stropşi, a supăra. *(A ~ un teritoriu străin.)* **4.** a copleşi, a covîrşi, a umple, (fig.) a inunda. *(Lacrimile o ~.)* **5.** a podidi, a umple, (reg.) a bucşi, (înv.) a povedi. *(L-a ~ sîngele.)* **6.** a-l cuprinde, a-l trece. *(Îl ~ năduşelile, fiorii.)* **7.** a(-l) copleşi, a(-l) covîrşi, a(-l) cuprinde, a(-l) împovăra, a(-l) răzbi, (pop.) a(-l) prididi, (înv.) a(-l) supúne, (fig.) a(-l) apăsa, a(-l) doborî, a(-l) răpúne. *(L-au ~ necazurile, grijile.)* **8.** a(-l) copleşi, a(-l) covîrşi, a(-l) împresura, a(-l) prinde. *(Îl ~ mii de gînduri.)*

NĂPĂDÍRE s. cotropire, invadare, invazie, încălcare, (pop.) călcáre, (înv.) cupríndere, cupríns, năbuşeálă, stropşitúră. *(~ unui teritoriu străin.)*

năpăstrocél s. v. DEGETARIŢĂ. DEGEŢEL-ROŞU. DIGITALĂ.

NĂPĂSTUÍ vb. **1.** a nedreptăţi, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a urgisi, (înv. şi reg.) a strîmbătăţi, (înv.) a obidi, (grecism înv.) a catatrexi. *(Multă vreme l-a ~ fără motiv.)* **2.** a asupri, a exploata, a împila, a împovăra, a oprima, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a tiraniza, a urgisi, (înv. şi reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele.)*

năpăstuí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ATRAGE. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. ISPITI. MOMI. PONEGRI. SEDUCE. TENTA.

NĂPĂSTUÍRE s. **1.** nedreptăţire, oropsire, persecutare, persecuţie, urgisire, (înv. şi reg.) strîmbătăţíre, (înv.) obidíre. *(~ cuiva pe nedrept.)* **2.** asuprire, exploatare, împilare, opresiune, oprimare, persecutare, persecuţie, prigoană, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicíe, (înv.) avaníe, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoárcere. *(~ maselor.)*

năpăstuíre s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ŞOAPTĂ.

NĂPĂSTUÍT adj., s. **1.** adj. nedreptăţit, oropsit, persecutat, urgisit, (pop.) obidít. *(Om ~.)* **2.** adj., s. asuprit, exploatat, împilat, oprimat, oropsit, persecutat, prigonit, urgisit, (pop.) obidít, (înv.) obijduít, (fig.) apăsát, despuiát. *(Masele ~ s-au ridicat la luptă.)*

năpăstuít adj., s. v. BÎRFIT. CALOMNIAT. DEFĂIMAT. DENIGRAT. DISCREDITAT. PONEGRIT.

năpăstuitór adj., s. v. ASUPRITOR. BÎRFITOR. CALOMNIATOR. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. EXPLOATATOR. ÎMPILĂTOR. OPRESIV. OPRESOR. PERSECUTOR. PONEGRITOR. PRIGONITOR.

NĂPÎRCĂ s. *(ZOOL.)* **1.** *(Anguis fragilis)* (reg.) şarpe-de-stíclă. **2.** *(Vipera berus)* viperă, (înv. şi reg.) aspídă, (reg.) şarpe-ciónt, şarpe-ciúng, şarpe-scúrt, şarpe-veninát.

năpîrcă s. v. BICI. BICIUŞCĂ. CRAVAŞĂ.

NĂPÎRLEÁLĂ s. năpîrlire, (rar) năpîrlitúră. *(~ unor animale.)*

NĂPÎRLÍ vb. (pop.) a lepăda, (înv. şi reg.) a se despuia. *(Un animal care ~.)*

NĂPÎRLÍRE s. năpîrleală, (rar) năpîrlitúră. *(~ unor animale.)*

năpîrlitúră s. v. NĂPÎRLEALĂ. NĂPÎRLIRE.

năpîrstóc s. v. DEGETAR. PICI. PRICHINDEL. PUŞTI. ŢÎNC.

năplát s. v. OBADĂ.

năplăiálă s. v. ARŞIŢĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FEBRĂ. FIERBINŢEALĂ. FRIGURI. NĂBUŞEALĂ. NĂDUF. NĂDUŞEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TEMPERATURĂ. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUŞEALĂ.

NĂPRÁSNIC adj. **1.** brusc, fulgerător, instantaneu, neaşteptat, subit. *(Moarte ~.)* **2.** neaşteptat, neprevăzut, (rar fig.) prăpăstiós. *(Un faliment ~.)* **3.** colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, straşnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)*

NĂPRÁSNICĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Geranium robertianum)* (rar) pirétru, (reg.) închegătoáre, mama-pădúrii, priboi-căprésc. **2.** *(Chrysanthemum corymbosum)* (reg.) ochiul-boului-a-ferígei.

năprásnică s. v. LUMINOASĂ.

năprăti vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

năprătitúră s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

NĂPUSTÍ vb. a se arunca, a se azvîrli, a năvăli, a se precipita, a se repezi, a sări, a tăbărî, a se zvîrli, (rar) a se prăbuşi, (înv. şi pop.) a cădea, (înv. şi reg.) a năduli, a se prăpăstui, (reg.) a iuruşi, a năboi, a se năprăti, a nooti, a se tovărî, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. şi Ban.) a se şupi, (înv.) a se da, a năbuşi, a

năvrăpi, a se slobozi. *(S-au ~ asupra dușmanului.)*

năpustí vb. v. ABANDONA. ARUNCA. AZVÎRLI. LĂSA. NEGLIJA. PĂRĂSI. REPEZI. ZVÎRLI.

năpustít adj. v. ABANDONAT. PĂRĂSIT.

năpústul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

NĂRÁV s. **1.** cusur, dar, defect, meteahnă, patimă, viciu, (pop. și fam.) pîrțág, (pop.) învățt, (reg.) madeá, natúră, nărăvíe, párfie, teáhnă, (prin Bucov.) băsău. *(Are ~ beției.)* **2.** pasiune, patimă, viciu, (fam.) boálă. *(A dat în ~ jocului de cărți.)* **3.** (Transilv.) snágă, súcă. *(~ calului.)* **4.** (la pl.) apucătură, comportament, comportare, conduită, deprindere, maniere (pl.), moravuri (pl.), obiceiuri (pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talím. *(Ce sînt ~urile astea?)* **5.** apucătură, deprindere, fire, obicei, obișnuință, (Ban.) ogód. *(I-am aflat ~.)*

NĂRĂVÁȘ adj. năbădăios, nărăvit, (reg.) iabráș, (prin Ban.) bîváș, (Ban.) pórav, (prin Transilv.) póroș, (Transilv. și prin Maram.) súcaș, (Transilv.) șupár. *(Cal ~.)*

nărăví vb. v. ÎMPĂCA. ÎNȚELEGE.

nărăvíe s. v. CUSUR. DAR. DEFECT. METEAHNĂ. NĂRAV. PATIMĂ. VICIU.

NĂRĂVÍT adj. năbădăios, nărăvaș, (reg.) iabráș, (prin Ban.) bîváș, (Ban.) pórav, (prin Transilv.) póroș, (Transilv. și prin Maram.) súcaș, (Transilv.) șupár. *(Cal ~.)*

nărílă s. v. NĂSĂILĂ.

nărozénie s. v. NĂTÎNGIE. NEGHIOBIE. NEROZIE. PROSTIE. STUPIDITATE. STUPIZENIE.

nărtílă s. v. NĂSĂILĂ.

nărtós adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. NĂSOS. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

NĂRUÍ vb. **1.** a (se) dărăpăna, a (se) dărîma, a (se) prăbuși, a (se) prăvăli, a (se) risipi, a (se) surpa, (pop.) a (se) hîi, (reg.) a (se) hurui, a (se) îmburda, (Olt., Transilv. și Maram.) a (se) sodomi, (prin Mold. și Transilv.) a (se) ului, (înv.) a (se) prăpădi. *(Casa s-a ~ de tot.)* **2.** a cădea, a se dărîma, a pica, a se prăbuși, a se prăvăli, a se surpa, (înv.) a se îmburda. *(S-a ~ casa pe ei.)*

NĂRUÍRE s. **1.** cădere, dărăpănare, dărîmare, dărîmat, năruit, prăbușire, prăvălire, risipire, surpare, surpat, (rar) prăbușeálă, (înv.) risípă. *(~ unei case.)* **2.** cădere, dărîmare, picare, prăbușire, prăvălire, răsturnare. *(~ cuiva la pămînt în urma loviturii primite.)*

NĂRUÍT adj. **1.** dărăpănat, dărîmat, prăbușit, prăvălit, risipit, surpat, (pop.) hîit. *(O veche construcție ~.)* **2.** căzut, prăbușit, prăvălit, răsturnat. *(Un gard ~.)*

NĂRUÍT s. cădere, dărăpănare, dărîmare, dărîmat, năruire, prăbușire, prăvălire, risipire, surpare, surpat, (rar) prăbușeálă, (înv.) risípă. *(~ unui zid.)*

NĂRUITÚRĂ s. dărăpănătură, dărîmătură, paragină, prăbușitură, ruină, surpătură, (reg.) ruinătúră, (înv.) risípă, risipitúră, surpáre. *(O ~ de casă.)*

năsádă s. v. ARIE. ARMAN. BARAJ. GRĂMADĂ. MALDĂR. STĂVILAR. TEANC. VRAF. ZĂGAZ.

năsădí vb. v. COAGULA. ERUPE. IRUPE. IZBUCNI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNCHEGA. NĂVĂLI. RĂBUFNI. RĂSPÎNDI. RĂZLEȚI. RISIPI. ȚÎȘNI.

*NĂSĂÍLĂ s. (reg.) nărílă, nărtílă, năsói, năsótea. *(Omului cu nasul mare i se spune în derîdere ~.)*

NĂSĂLÍE s. (pop.) pat, târgă, (reg.) patáșcă, scáun, tălpíg, țáglă, (prin Ban. și Transilv.) scáră. *(~ pentru dus mortul la groapă.)*

năsărîmbă s. v. BOROBOAȚĂ. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUȘIE. GLUMĂ. ISPRAVĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLITURĂ. POCINOG. POZNĂ. ȘOTIE. ȘTRENGĂRIE. TRĂSNAIE.

născáre s. v. NAȘTERE. PARTURIȚIE. PROCREARE. PROCREAȚIE.

NĂSCĂTOÁREA s. art. *(BIS.)* madona (art.), preacurata (art.), preanevinovata (art.), preasfînta (art.), precista (art.), Fecioara Maria, Maica Domnului, Sfînta Fecioară, (înv.) bogoródnița (art.), preacinstita (art.).

născătúră s. v. NAȘTERE. PARTURIȚIE. PROCREARE. PROCREAȚIE.

NĂSCIOR s. năsuc, năsușor, năsuț.

NĂSCOCEÁLĂ s. invenție, minciună, născocire, născocitură, neadevăr, palavră, plăsmuire, poveste, scornează, scornire, scornitură, (pop.) iscoditúră, (înv.) básnă, băsnire, (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoașă, tromboáne (pl.). *(Toate vorbele lui sînt simple ~.)*

NĂSCOCÍ vb. **1.** a afla, concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de...)* **2.** a inventa, a plăsmui, a scorni, a ticlui, (pop.) a scoáte, a stîrni, (reg.) a scornoci, (înv.) a băsni, (fig.) a țése, a urzi, (rar fig.) a tăia, (înv. fig.) a ascuți. *(A ~ ceva pe socoteala cuiva.)*

NĂSCOCÍRE s. **1.** concepere, creare, elaborare, imaginare, inventare, plănuire, plăsmuire, proiectare, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodire. *(~ unui nou sistem de...)* **2.** creație, invenție, plăsmuire, scornitură, (pop.) iscodeálă, iscodénie, iscoditúră. *(O ~ a imaginației sau inteligenței sale.)* **3.** fantezie, ficțiune, imaginație, invenție, închipuire, plăsmuire, scornează, scornire. *(Produs al ~.)* **4.** inventare, plăsmuire, scornire, ticluire, (fig.) urzire. *(~ unei minciuni.)* **5.** invenție, minciună, născocează, năsocitură, neadevăr, palavră, plăsmuire, poveste, scornează, scornire, scornitură, (pop.) iscoditúră, (înv.) básnă, băsnire, (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoașă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e o simplă ~.)*

NĂSCOCÍT adj. **1.** fictiv, imaginar, imaginat, ireal, închipuit, nereal, plăsmuit, scornit. *(O întîmplare ~.)* **2.** fantezist, imaginar, plăsmuit, (livr.) romanésc. *(Personaje literare ~.)* **3.** fals, inautentic, inventat, mincinos, neadevărat, neautentic, neîntemeiat, nereal, plăsmuit, scornit, (înv.) minţit, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmaţii ~; mărturie ~.)*

NĂSCOCITÓR adj., s. **1.** adj. creator, imaginativ, ingenios, inventiv, iscoditor, iscusit, (înv.) scornáci. *(Un spirit ~.)* **2.** s. creator, făuritor, înfăptuitor, plăsmuitor, realizator, (înv.) săvîrşitór, scornitór, (fig.) făurár. *(~ al unui procedeu pentru...)*

născocitór s. v. INVENTATOR.

NĂSCOCITÚRĂ s. invenţie, minciună, născoceală, născocire, neadevăr, palavră. plăsmuire, poveste, scorneală, scornire, scornitură, (pop.) iscoditúră, (înv.) básnă, băsníre, (fam.) balivérnă, braşoávă, (fam. fig.) basm, gogoáşă, tromboáne (pl.). *(Toate vorbele lui sînt simple ~.)*

născocorí vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. RĂCNI. RĂSTI. SEMEŢI. STRIGA. ŢIPA. URLA. ZBIERA.

năseút s. v. CRĂCIUN. NAŞTERE. PARTURIŢIE. PROCREARE. PROCREAŢIE.

năsfirós adj. v. BOIEROS. CAPRICIOS. FANDOSIT. MOFTUROS. NĂZUROS. PRETENŢIOS. SCLIFOSIT.

năsílnic adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUŢĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

năsílnicíe s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENŢĂ. VITREGIE.

năsîpárniţă s. v. STUDENIŢĂ.

năslí vb. v. ASPIRA. CANONI. CĂZNI. CHINUI. DORI. FORŢA. FRĂMÎNTA. JINDUI. MUNCI. NĂZUI. NECĂJI. OSTENI. POFTI. PRETINDE. RÎVNI. SFORŢA. SILI. STRĂDUI. TINDE. TRUDI. ŢINTI. URMĂRI. VISA. VIZA. ZBATE. ZBUCIUMA.

năslíre s. v. ASPIRAŢIE. DOR. DORINŢĂ. NĂZUINŢĂ. POFTĂ. PORNIRE. RÎVNĂ. TENDINŢĂ. VIS.

năslitúră s. v. ASPIRAŢIE. DOR. DORINŢĂ. NĂZUINŢĂ. POFTĂ. PORNIRE. RÎVNĂ. TENDINŢĂ. VIS.

năsói s. v. NĂSĂILĂ.

NĂSÓS adj. (prin Mold.) nărtós. *(Om ~.)*

năsótea s. v. NĂSĂILĂ.

năstáv s. v. IMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. PORNIRE. STIMUL. STIMULENT.

năstăví vb. v. CĂLĂUZI. CONDUCE. DIRIJA. ÎNDRUMA. POVĂŢUI. SFĂTUI. SUGERA.

NĂSTRÚŞNIC adj. bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant. fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, neobişnuit, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străín, (pop.) pidósnic, pocít, poznáş, (Mold.) deşănţát, (Transilv., Ban. şi Olt.) şod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~!)*

NĂSTRUŞNICÍE s. bazaconie, bizarerie, bîzdîganie, ciudăţenie, curiozitate, drăcie, drăcovenie, minunăţie, năzdrăvănie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, şozénie, (Ban. şi Olt.) miráz, (Transilv. şi Ban.) mirázénie, (Mold.) şanţ. *(Multe ~ii a mai văzut, dar ca asta mai rar!)*

NĂSTURÁŞ s. năsturel, (reg.) bumbişór, bumbuşór. *(Găinuţă cu ~.)*

năsturaş-de-búbe s. v. SIPICĂ.

năstureá s. v. CARDAMA. NĂSTUREL.

năsturéi s. pl. v. GRANAT. SPILCUŢĂ.

NĂSTURÉL s. **1.** năsturaş, (reg.) bumbişór, bumbuşór. *(O găinuţă cu ~ metalici.)* **2.** *(BOT.; Nasturtium officinale)* cardama, (reg.) bobîlnic, brîncúţă, cresón, hréniţă, năstureá, măcriş-de-báltă.

NĂSÚC s. născior, năsuşor, năsuţ. *(Un ~ în vînt.)*

năsulíe s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

NĂSUŞÓR s. născior, năsuc, năsuţ. *(Un ~ cîrn.)*

NĂSÚŢ s. născior, năsuc, năsuşor. *(~ cîrn.)*

năşásca s. art. v. HORA MIRESEI. NUNEASCA.

nătăbíz adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEŢ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

NĂTĂFLÉŢ adj., s. bleg, nătărău, nătîng, neghiob, nerod, netot, prost, prostănac, stupid, tont, tontălău, (înv. şi pop.) năúc, (pop. şi fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. şi reg.) nătîntóc, prostán, prostatíc, prostănátic, (reg. şi fam.) şui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbíz, nătínt, nătrúi, nătrúţ, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălímb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) boblét, (Mold.) cheraplés, (prin Transilv., Mold. şi Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. şi Olt.) lud, (Transilv. şi Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. şi Maram.) şuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălăşmán, (prin Olt. şi Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleţ, găgăúţă, gogomán, zevzéc, (fig.) sec.

nătărálă s. v. ARĂTARE. COLOS. MATAHALĂ. NAMILĂ. URIAŞ.

nătărăíe s. v. GOGOMĂNIE. NĂTÎNGIE. NEGHIOBIE. NEROZIE. NESOCOTINȚĂ. PROSTIE. STUPIDITATE. STUPIZENIE.

NĂTĂRĂU adj., s. bleg, nătăfleț, nătîng, neghiob, nerod, netot, prost, prostănac, stupid, tont, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motoflétе, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbíz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălîmb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) boblеț, (Mold.) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășmán, (prin Olt. și Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(Este un ~ !)*

nătăvălós adj. v. MĂTĂHĂLOS. VOLUMINOS.

NĂTÎNG adj., s. **1.** adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, neghiob, nerod, netot, prost, prostănac, stupid, tont, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motoflétе, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbíz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălîmb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) boblеț, (Mold.) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășmán, (prin Olt. și Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(Om ~.)* **2.** adj. neghiob, neghiobesc, nerod, nerozesc, netot, prostesc, stupid, (livr.) inept, (înv.) prostátic. *(O comportare, o faptă ~.)*

nătîngeálă s. v. NĂTÎNGIE. NEGHIOBIE. NEROZIE. PROSTIE. STUPIDITATE. STUPIZENIE.

nătîngí vb. v. ÎNCĂPĂȚÎNA. ÎNDĂRĂTNICI. ÎNDÎRJI. ÎNVERȘUNA.

NĂTÎNGÍE s. **1.** neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, stupizenie, (rar) nătîngeálă, netoție, tonție, (franțuzism rar) sotíză, (înv. și reg.) nătăráie, (înv.) nărozénie, (fam.) zevzecíe. *(E de-o ~ proverbială.)* **2.** gogomănie, neghiobie, nerozie, nesocotință, prostie, stupiditate, (rar) netoție, (înv. și reg.) nătăráie. *(Mare ~ a spus!)*

nătîngíe s. v. ÎNCĂPĂȚÎNARE ÎNDĂRĂTNICIE.

nătînt adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID TONT. TONTĂLĂU.

nătîntóc adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

nătrúi adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

nătrúț adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

năturós adj. v. BOIEROS. CAPRICIOS. FANDOSIT. MOFTUROS. NĂZUROS. PRETENȚIOS. SCLIFOSIT.

NĂÚC adj. **1.** aiurit, buimac, buimăcit, derutat, descumpănit, dezorientat, năucit, zăpăcit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Ce om ~ !)* **2.** năucit, perplex, stupefiat, uimit, uluit. *(A rămas ~ la vederea...)* **3.** amețit, buimac, buimăcit, năucit, tîmpit, zăpăcit, (pop.) bîiguít, cápiu, uluít, (reg.) buimátic, hăbăúc, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehúi. *(S-a sculat complet ~.)*

năúc adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

NĂUCEÁLĂ s. amețeală, buimăceală, buimăcire, năucire, perplexitate, zăpăceală, (înv. și reg.) uluiálă, uluíre, (reg.) uimăceálă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehuiálă. *(Stare de ~.)*

NĂUCÍ vb. **1.** a (se) ameți, a (se) buimăci, a (se) zăpăci, (pop.) a (se) bîigui, a (se)ului, (reg.) a (se) hăbăuci, a (se) uimăci, (Mold., Bucov. și Transilv.) a (se) tehui, (înv.) a (se) cebălui. *(Te-ai ~ de tot!)* **2.** a stupefia, a uimi, aului. *(Vestea aflată l-a ~.)*

năucí vb.v. ÎNDOBITOCI. PROSTI. TÎMPI.

NĂUCÍRE s. **1.** buimăcire, zăpăcire. *(~ cuiva.)* **2.** amețeală, buimăceală, buimăcire, năuceală, perplexitate, zăpăceală, (înv. și reg.) uluiálă, uluíre, (reg.) uimăceálă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehuiálă. *(Stare de ~.)*

NĂUCÍT adj. **1.** aiurit, buimac, buimăcit, derutat, descumpănit, dezorientat, năuc, zăpăcit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Ce om ~ !)* **2.** năuc, perplex, stupefiat, uimit, uluit. *(A rămas ~ la vestea primită.)* **3.** amețit, buimac, buimăcit, năuc, tîmpit, zăpăcit, (pop.) bîiguít, cápiu, uluít, (reg.) buimátic, hăbăúc, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehúi. *(S-a sculat complet ~.)*

NĂUCITÓR adj. amețitor, uimitor, uluitor, (pop.) zăpăcitór. *(Un ritm ~.)*

NĂÚT s. *(BOT.; Cicer arietinum)* (rar) măzăríche, (pop.) mazăre-turceáscă.

năutíu adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

NĂVĂLĂ s. *(MIL.)* asalt, atac, iureș, năvălire, (înv. și reg.) șturm. (~ *dată împotriva cetății.)*

NĂVĂLNIC adj., s. **I.** adj. **1.** înviforat, viforos, vijelios. *(Furtună ~.)* **2.** debordant,

dezlănțuit, furtunos, impetuos, nestăpînit, **nestăvilit**, tumultuos. *(Dansează într-un ritm ~.)* **3.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijelios, vulcánic. *(Temperament ~.)* **II.** s. *(BOT.; Scolopendrium vulgare)* limba-cerbului, (rar) scolopéndră, (reg.) iarba-ciútei, limba-văcii, **limba-vecínei.**

năvălnic s. v. FERIGĂ.

năvalnicul-ăl-máre s. v. SÎNZIENE-DE-GRĂDINĂ.

NĂVĂDEÁLĂ s. *(TEXT.)* năvădire, **năvădit**, năvăditură.

NĂVĂDÍ vb. *(TEXT.)* a rosti, a rostui. *(A ~ urzeala.)*

NĂVĂDÍRE s. *(TEXT.)* năvădeală, **năvădit**, năvăditură.

NĂVĂDÍT s. *(TEXT.)* năvădeală, năvădire, **năvăditură.**

NĂVĂDITÚRĂ s. *(TEXT.)* năvădeală, **năvădire**, năvădit.

NĂVĂLÍ vb. **1.** a se arunca, a se azvîrli, **a** se năpusti, a se precipita, a se repezi, a sări, **a** tăbărî, a se zvîrli, (rar) a se prăbuși, (înv. și pop.) a cădea, (înv. și reg.) a năduli, a se prăpăstui, (reg.) a iurui, a năboi, a se năprăti, **a** nooti, a se tovărî, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. și Ban.) a se șupi, (înv.) a se da, a năbuși, a năvrăpi, a se slobozi. *(Au ~ asupra dușmanului.)* **2.** a veni, (pop.) a da. *(Stai puțin că doar nu ~ barbarii!)* **3.** a erupe, a irupe, **a** izbucni, a răbufni, a țîșni, (reg.) a năsădi, (prin Olt. și Ban.) a bui, (Transilv.) a bujdi, (prin Olt.) a bușni, (Transilv. și Mold.) a buti. *(Petrolul ~ din pămînt.)*

NĂVĂLÍRE s. **1.** *(MIL.)* asalt, atac, iureș, năvală, (înv. și reg.) șturm. *(~ dezlănțuită împotriva cetății.)* **2.** erupție, irupere, irupție, izbucnire, răbufnire, țîșnire. *(~ petrolului din pămînt.)*

NĂVĂLITÓR adj., s. agresor, atacator, cotropitor, invadator. *(Armată ~.)*

năvăloácă s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.

năvîrlii s. pl. v. FURIE. ÎNVERȘUNARE. MÎNIE.

năvîrliós adj. v. FURIOS. ÎNDÎRJIT. ÎNFURIAT. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERȘUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. PORNIT.

năvlég adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

năvligós adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

NĂVÓD s. *(PESCUIT)* majă, (reg.) matúlă, motorúgă, plăvălă.

NĂVODÁR s. *(ORNIT.; Recurvirostra avosetta)* cioc-întors, (reg.) săbiuță.

năvrăpí vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

năzárnic adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. SUSPICIOS. TEMĂTOR.

NĂZĂREÁLĂ s. năzărire.

NĂZĂRÍ vb. **1.** a crede, a-și imagina, a-și închipui, a i se părea, (înv. și pop.) a i se năluci. *(Ți s-a ~ numai că l-ai văzut.)* **2.** a-l apuca, a-i cășuna, a-i veni, (înv. și reg.) a-i abáte, (Transilv.) a-i tonca, (fig.) a-i trăsni. *(Nu știu ce i s-a ~ așa deodată.)*

NĂZĂRÍRE s. **1.** năzăreală. **2.** halucinație, nălucire, vedenie, (înv.) vedére. *(A avut o ~.)* **3.** apariție, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre.

năzăritúră s. v. APARIȚIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

năzbîcă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

NĂZBÎTIE s. **1.** ghidușie, glumă, năzdrăvănie, nebunie, poznă, ștrengărie, (prin Ban.) poșováică, (Mold.) prújă, prujitúră, (Mold., Bucov. și Transilv.) șágă, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv. și Olt.) șoádă, (prin Olt. și Munt.) șoánă, (Transilv., Ban. și Olt.) șozénie, (Transilv.) șoríe, (Mold.) tămășág, (prin Olt.) zgoándă, (înv.) cabazlíc, (fam.) pehlivăníe. *(~ lui ne-a amuzat.)* **2.** drăcie drăcovenie, poznă, ștrengărie, (pop.) drăcăríe, (fam.) parascovénie. *(Ce ~ mai e și asta?)* **3.** bazaconie, poznă, ștrengărie, trăsnaie, (Olt.) trăsneálă. *(O ~ de copil.)* **4.** boroboață, ispravă, năzdrăvănie, pocinog, poznă, șotie, trăsnaie, (reg.) boáță, dandaná, dănănáie, dăndănáie, năsărímbă, (Mold. și Bucov.) palótie, (prin Ban.) snoábă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tonoásă, (înv.) bosmá. *(Ce ~ a mai făcut?)*

NĂZDRĂVĂNÍE s. **1.** ghidușie, glumă, năzbîtie, nebunie, poznă, ștrengărie, (prin Ban.) poșováică, (Mold.) prújă, prujitúră, (Mold., Bucov. și Transilv.) șágă, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv. și Olt.) șoádă, (prin Olt. și Munt.) șoánă, (Transilv., Ban. și Olt.) șozénie, (Transilv.) șoríe, (Mold.) tămășág, (prin Olt.) zgoándă, (înv.) cabazlíc, pehlivăníe. *(~ lui ne-a amuzat.)* **2.** boroboață, ispravă, năzbîtie, pocinog, poznă, șotie, trăsnaie, (reg.) boáță, dandaná, dănănáie, dăndănáie, năsărímbă, (Mold. și Bucov.) palótie, (prin Ban.) snoábă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tonoásă, (înv.) bosmá. *(Ce ~ a mai făcut?)* **3.** bazaconie, bizarerie, bîzdîganie, ciudățenie, curiozitate, drăcie, drăcovenie, minunăție, năstrușnicie, poznă, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, șozénie, (Ban. și Olt.) **mîráz**, (Transilv. și Ban.) mirázénie, (Mold.) **șanț**. *(Multe ~ a mai văzut în viața lui!)*

năzdrăvănie s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

NĂZUÍ vb. a aspira, a dori, a jindui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a tinde, a ținti, a urmări, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a bâte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)*

năzuí vb. v. APUCA. ÎNDREPTA. LUA. MERGE. ORIENTA. PĂȘI. PLECA. PORNI.

NĂZUÍNȚĂ s. aspirație, dor, dorință, poftă, pornire, rîvnă, tendință, vis, (rar) năzuire, rîvnire, (reg.) năduleálă, (înv.) năslíre, năslitúră, rîvnitúră.

năzuínță s. v. ADĂPOST. AZIL. REFUGIU. SCĂPARE.

năzuíre s. v. ASPIRAȚIE. DOR. DORINȚĂ. NĂZUINȚĂ. POFTĂ. PORNIRE. RÎVNĂ. TENDINȚĂ. VIS.

NĂZURÓS adj. **1.** boieros, capricios, fandosit, mofturos, pretențios, sclifosit, (pop.) izmenít, (reg.) năsfirós, năturós. *(E cam ~ dumnealui!)* **2.** dificil, mofturos, (pop.) gingaș, lingav, (Mold., Munt. și sudul Transilv.) scarandív. *(~ la mîncare.)*

năzurós adj. CAPRICIOS. INCONSTANT. INSTABIL. NECONSTANT. NESTABIL. NESTATORNIC. SCHIMBĂCIOS. SCHIMBĂTOR. VARIABIL.

NEA s. *(MET.)* ninsoare, omăt, zăpadă. *(~ua acoperă cîmpia.)*

NEABĂTÚT adj. **1.** decis, dîrz, ferm, hotărît, inflexibil, intransigent, neclintit, nestrămutat, nesovăitor, statornic, (înv.) nepregetător. *(Om ~; caracter ~.)* **2.** ferm, hotărît, nesovăielnic, nesovăitor, sigur. *(Cu pași ~.)*

neabețédát adj., s. v. IGNORANT. INCULT. NECULTIVAT. NEINSTRUIT. NEÎNVĂȚAT. PROST. SIMPLU.

neabordábil adj. v. INABORDABIL. INACCESIBIL. NEACCESIBIL.

NEACCENTUÁT adj. *(FON.)* aton. *(Vocală, silabă ~.)*

NEACCEPTÁBIL adj. inacceptabil, inadmisibil, neadmisibil. *(O propunere ~.)*

NEACCEPTÁRE s. refuz, respingere. *(~ unei propuneri.)*

NEACCESÍBIL adj. inabordabil, inaccesibil, (rar) neabordábil. *(Un lucru ~.)*

NEACOPERÍT adj. **1.** deschis. *(Un vehicul ~.)* **2.** descoperit, dezvelit. *(A dormit ~.)*

NEACTIVITÁTE s. inactivitate, inacțiune, inerție, pasivitate, (rar) pasivism, ședere, (pop.) nemișcáre, (reg.) zăcășeálă, (înv.) neacțiúne, nelucráre. *(~ îl exasperează.)*

neacțiúne s. v. INACTIVITATE. INACȚIUNE. INERȚIE. NEACTIVITATE. PASIVITATE.

NEADAPTÁBIL adj., s. inadaptabil, (rar) inacomodábil. *(Se consideră un ~.)*

NEADAPTABILITÁTE s. inadaptabilitate. *(~ unei plante la noi condiții de mediu.)*

NEADECVÁT adj. distonant, inadecvat, necorespunzător, nepotrivit, (fig.) deplasát. *(Un element ~ față de ansamblu.)*

neademenít adj. v. CINSTIT. CORECT. INCORUPTIBIL. INTEGRU. LEAL. NECORUPTIBIL. ONEST.

NEADEVẮR s. **1.** falsitate, inexactitate, neexactitate, netemeinicie. *(~ unei afirmații.)* **2.** invenție, minciună, născoceală, născocire, născocitură, palavră, plăsmuire, poveste, scornească, scornire, scornitură, (pop.) iscoditură, (înv.) básnă, básnire, (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoașă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e un ~.)*

NEADEVĂRÁT adj. **1.** cronat, fals, greșit, incorect, inexact, (înv. și reg.) smintít. *(Rezultat ~ al unui calcul.)* **2.** fals, inautentic, inventat, mincinos, născocit, neautentic, neîntemeiat, nereal, plăsmuit, scornit, (înv.) minții răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmație ~ ; mărturie ~.)*

NEADÎ́NC adj. mic, (înv.) slab. *(O apă ~.)*

NEADMISÍBIL adj. inacceptabil, inadmisibil, neacceptabil. *(O propunere ~.)*

NEADORMÍT adj. deștept, treaz, (înv.) véget, vegheát. *(Toată noaptea a stat ~.)*

neadormít adj. v. ACTIV. ATENT. CIRCUMSPECT. GRIJULIU. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PRECAUT. PREVĂZĂTOR. PRUDENT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VIGILENT. VREDNIC. ZELOS.

NEAFECTÁT adj. degajat, dezinvolt, firesc, natural, neartificial, necăutat, neprefăcut, nesilit, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~ ; cu gesturi ~.)*

neajúngere s. v. INSUFICIENȚĂ. LIPSĂ. SĂRĂCIE.

neajúns adj. v. INCOMPARABIL. INEGALABIL. NEASEMĂNAT. NEASEMUIT. NECOMPARABIL. NEEGALABIL. NEÎNTRECUT. UNIC.

neajúns adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

NEAJÚNS s. **1.** dificultate, greutate, impas, impediment, inconvenient, nevoie, obstacol, opreliște, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicíe, (înv. și reg.) scandál, sminteálă, (înv.) anevoínță, nevoínță, popríre, stenahorie, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit un ~.)* **2.** dificultate, greutate, șicană. *(Îi face tot felul de ~.)* **3.** dificultate, greutate, vicisitudine. *(~urile vieții.)* **4.** neplăcere, (livr.) dezagrement. *(Acest sistem comportă unele ~uri.)* **5.** dezavantaj, inconvenient, (fig.) handicáp. *(Un ~ pe care și-l creează el însuși.)* **6.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, necaz, nemulțumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. și pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvănie, păcosténie, șúgă, șugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă,

(Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínță, nevoință, pátimă, satará, stenahorie. *(Ce ~ a căzut pe el!)* **7.** cusur, defect, deficiență, imperfecțiune, insuficiență, lacună, lipsă, meteahnă, păcat, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) híbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșire, răutáte. *(Are multe ~uri în funcționare.)*

neajutát adj. v. NEAJUTORAT. NEÎNDEMÎNATIC. NEPRICEPUT. STÎNGACI.

NEAJUTORÁT adj. neîndemînatic, nepriceput, stîngaci, (livr.) inabíl, (rar) neajutát, (reg.) natantól. *(E tare ~, bietul băiat!)*

NEALTERÁBIL adj. inalterabil, (livr.) imputrescíbil. *(Materie ~.)*

NEALTERÁT adj. **1.** nestricat. *(O substanță ~.)* **2.** bun, curat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aer ~.)* **3.** clar, limpede, pur, (fig.) cristalín, (rar fig.) curát. *(O voce ~.)*

neam adv. v. DEFEL. DELOC. NICICUM. NICIDECUM. NIMIC.

NEAM s. **1.** semințe, trib, (înv. și pop.) sămînță. *(Din ~ hunilor.)* **2.** popor, populație, semințe, (pop.) noród, (înv.) lúme, rúdă, rudénie. *(Un ~ de viteji.)* **3.** națiune, popor, (înv. și pop.) noród, (înv.) límbă, semințe. *(~ul românesc.)* **4.** semințe, spiță, viță, (livr.) stírpe, (Transilv.) porodíță, (înv.) rod, soi, stépenă. *(Oameni din același ~.)* **5.** rubedenie, rudă, rudenie, (înv. și reg.) nemoténie, (reg.) nat, neménie, nemét, nemușúg, (Mold.) cimótie. *(Are cîteva ~uri foarte apropiate.)* **6.** familie, viță, (livr.) stírpe, (astăzi rar) semințe, (înv. și pop.) sămînță, (înv. și reg.) semințénie, tăláie, (Mold. și Transilv.) pojíjie, (înv.) feméie, rúdă, rudénie. *(S-a adunat cu tot ~ lui.)* **7.** familie, sînge. *(E din ~ nostru.)* **8.** categorie, chip, fel, gen, soi, sort, specie, tip, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~urile de fructe.)*

neam s. v. GENERAȚIE. NAȘTERE. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ. SEX.

NEAMESTECÁT adj. **1.** curat, pur, simplu. *(O substanță ~; un corp ~.)* **2.** curat, nativ, pur, (înv. și reg.) safí, (Transilv. și Bucov.) prísnic, (înv.) prísne, (fig.) virgín. *(Aur ~.)* **3.** curat, natural, pur, (înv. și pop.) sadeá. *(Vin ~.)* **4.** curat, pur, (Transilv.) tístaș. *(Grîu ~.)*

neamíc adj., s. v. ADVERSAR. DUȘMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

NEAMȚ s. german.

neámuri s. pl. v. ARISTOCRAȚIE. BOIERIME. NOBILIME.

NEANIMÁT adj. inanimat, neînsuflețit, (fig.) mort. *(Pulbere ~.)*

NEANT s. inexistență, neființă, nimic, (rar) négură, neúnde, uitáre, (înv.) nedereásă, nefápt. *(Așa-zisa liniște a ~.)*

NEÁOȘ adj., s. **1.** adj., s. aborigen, autohton, băștinaș, indigen, pămîntean, (pop.) pămîntésc, (înv. și reg.) moșneán, moșteán, (înv.) pămîntenésc. *(Populația ~ de pe un teritoriu.)* **2.** adj. adevărat, autentic, curat, veritabil, (pop. și fam.) sadeá, get-begét. *(Moldovean ~.)*

neapărát adj. v. CATEGORIC. CERT. FATAL. INEVITABIL. PRECIS. SIGUR.

NEAPĂRÁT adj., adv. **1.** adj. indispensabil, necesar, nedispensabil, vital. *(Condiții ~ pentru viață.)* **2.** adj. necesar, obligatoriu. *(Lucruri de ~ trebuință.)* **3.** adv. indispensabil, obligatoriu, (rar) necesarménte. *(Este bine sau chiar ~ să te duci acolo.)* **4.** adv. morțiș, musai, negreșit, numaidecît, obligatoriu, (rar) necesarménte, (înv. și reg.) nepristán, nesmintít, númai, (înv.) nelipsít. *(Ține ~ să...)* **5.** adv. indiscutabil, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, precis, sigur, (pop.) nesmintít. *(~ voi fi acolo la ora anunțată.)*

neapărát adj., adv. v. ABSOLUT. IMPERIOS. STRINGENT.

neapărát adv. v. CONTINUU. ÎNCONTINUU. ÎNTRUNA. MEREU. NECONTENIT. NECURMAT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PERMANENT. PURURI. VEȘNIC.

neapestít adj. v. NEÎNTÎRZIAT.

NEAPLECÁT adj. drept. *(Cu spinarea ~.)*

NEAPLICÁBIL adj. inaplicabil. *(Un procedeu ~.)*

NEAPROBÁRE s. blam, blamare, condamnare, dezaprobare, înfierare, reprobare, respingere, stigmatizare, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (rar) reprobațiúne, sancționáre, (pop.) osîndíre, (înv.) prihánă, (fig.) veștejíre. *(~ faptelor necugetate ale cuiva.)*

NEAPROBATÓR adj. dezaprobator, reprobator. *(Îi vorbea cu ton ~.)*

NEAPROFUNDÁT adj. sumar, superficial. *(O analiză ~.)*

NEÁPT adj. inapt, incapabil. *(~ de muncă.)*

neapús adj. v. ETERN. NEMURITOR. NEPIERITOR. NESFÎRȘIT. NEUITAT. PERPETUU. VEȘNIC. VIU.

NEARGĂSÍT adj. brut, crud, neprelucrat, netăbăcit, verde. *(Piei ~.)*

NEARMONIÓS adj. **1.** discordant, disonant, distonant, strident. *(Elemente ~.)* **2.** fals. *(Note ~.)*

NEARTICULÁT adj. bolborosit, îngăimat, mormăit, neclar, nedeslușit, (fig.) morfolít. *(Cuvinte ~.)*

NEARTIFICIÁL adj. degajat, dezinvolt, firesc, natural, neafectat, necăutat, neprefăcut, nesilit, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~; cu gesturi ~.)*

NEASCULTÁRE s. indisciplină, nedisciplină, nesupunere, (livr.) insubordonáre, (rar) recalcitránță. *(Act de ~.)*

NEASCULTĂTÓR adj. indisciplinat, insubordonat, nedisciplinat, nesubordonat, nesupus, recalcitrant. *(Persoană ~.)*

NEASEMĂNÁT adj. incomparabil, inegalabil, neasemuit, necomparabil, neegalabil,

neîntrecut, unic, (rar) **neajúns**, (înv.) **neurmát**. *(O voce ~ ; însușiri ~.)*

NEASEMUÍT adj. **incomparabil**, inegalabil, neasemănat, necomparabil, neegalabil, neîntrecut, unic, (rar) neajúns, (înv.) neurmát. *(O voce ~ ; însușiri ~.)*

NEASTÎMPĂR s. **1.** agitație, febrilitate, încordare, înfrigurare, neliniște, nerăbdare, tensiune. *(~ plecării la drum.)* **2.** agitație, frămîntare, neliniște, zbucium, (livr.) impaciență. *(Stare de ~ sufletesc.)* **3.** nerăbdare, nervozitate, (livr.) impaciență. *(Dă semne de ~.)* **4.** vioiciune, voioșie, zburdălnicie, (rar) zburdáre, (înv.) zburdăciúne. *(Copil plin de ~.)*

NEASTÎMPĂRÁT adj. **1.** agitat, frămîntat, neliniștit, nepotolit, zbuciumat. *(A dus o viață ~.)* **2.** drăcos, nebun, nebunatic, sprințar, vioi, zăpăcit, zbînțuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvîrlugat, zvîrluratic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)* **3.** jucăuș, vioi. *(Ochi ~ ; privire ~.)*

neașezáre s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DEZORDINE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. TULBURARE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

neașezát adj. v. NESTATORNIC.

NEAȘTEPTÁT adj. **1.** imprevizibil, nebănuit, neprevăzut, neprevizibil, nescontat, surprinzător. *(Roman cu un final ~.)* **2.** neprevăzut, (livr.) fortuít, (rar) negîndít. *(Un eveniment ~.)* **3.** năprasnic, neprevăzut, (rar fig.) prăpăstiós. *(Un faliment ~.)* **4.** negîndit, nenădăjduit, nesperat. *(Un cadou ~.)* **5.** brusc, inopinat, instantaneu, neprevăzut, subit. *(Plecarea lui ~.)* **6.** brusc, fulgerător, instantaneu, năprasnic, subit. *(Moarte ~.)*

NEATÉNT adj. absent, distrat, (Mold.) uitít, (fig.) căscát, împrăștiát. *(Un om ~.)*

NEATÉNȚIE s. **1.** (livr.) inadvertență. *(Eroarea e o simplă ~.)* **2.** absență, distracție. *(E de-o ~ condamnabilă.)*

NEATÍNS adj. **1.** intact, întreg, neștirbit, (pop.) nestricát. *(Paharul a rămas ~ după cădere.)* **2.** intact, întreg, neînceput, (glumeț fig.) virgín. *(Pachetul de țigări a rămas ~.)* **3.** intact, întreg, nevătămat, sănătos, teafăr, nvalid, zdravăn, (pop.) **nestricát**, (înv. și reg.) ebîntuít, (reg.) néted. *(A scăpat ~ din accident.)* **4.** intact, nepătat, neștirbit. *(Onoarea lui a rămas ~.)*

neatíns adj. v. CANDID. CAST. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. PUDIC. VIRGIN. VIRGINAL.

NEATÎRNÁRE s. **1.** independență, libertate, suveranitate, (înv. și pop.) slobozénie, (înv. și reg.) slobozíe, (înv.) nedependénță, volnicíe. *(~ unui stat.)* **2.** *(BIS.)* autocefalie, îndependență. *(~ bisericii ortodoxe.)*

NEATÎRNÁT adj. **1.** independent, liber, suveran, (înv. și pop.) slóbod, (înv.) nedependént, vólnic. *(Stat ~.)* **2.** *(BIS.)* autocefal, independent. *(Biserica ortodoxă română este ~.)*

NEAUTÉNTIC adj. **1.** contrafăcut, fals, falsificat, plăsmuit, (înv.) mincinós. *(Document ~.)* **2.** fals, inautentic, inventat, mincinos, născocit, neadevărat, neîntemeiat, nereal, plăsmuit, scornit, (înv.) mințít, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmație ~ ; mărturie ~.)*

neavére s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

neavút adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

NEAUZÍT adj. **1.** imperceptibil, insesizabil, neperceptibil, nesesizabil, nesimțit, (fig.) imponderábil. *(Un zgomot aproape ~.)* **2.** colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút. (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

neauzít adj. v. CONFUZ. DIFUZ. NEDESLUȘIT. VAG.

nebaftós adj. v. GHINIONIST. NENORO. COS. PĂGUBOS.

NEBĂNUÍT adj. imprevizibil, neașteptat, neprevăzut, neprevizibil, nescontat, surprinzător. *(Roman cu un final ~.)*

NEBĂRBIERÍT adj. bărbos, neras. *(Om ~.)*

NEBĂTÚT adj. imbatabil, invincibil, nebiruit, neînfrînt, neînvins, (înv.) nefrínt. *(Un sportiv ~.)*

nebăút adj. v. ÎNSETAT. SETOS.

NEBIRUÍT adj. imbatabil, invincibil, nebătut, neînfrînt, neînvins, (înv.) nefrínt. *(Un sportiv ~.)*

nebîntuít adj. v. INTACT. ÎNTREG. NEATINS. NEVĂTĂMAT. SĂNĂTOS. TEAFĂR. VALID. ZDRAVĂN.

nebléznic adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

nebolít adj. v. SĂNĂTOS.

nebrișát adj. v. APATIC. DELĂSĂTOR. INDIFERENT. INDOLENT. LĂSĂTOR. NEPĂSĂTOR. PASIV. PLACID. TEMBEL.

NEBULÓS adj. cețos, încețoșat, înnegurat, neguros, pîclos, (rar) negurátic, neguríu. *(Vreme ~.)*

nebulós adj. v. CONFUZ. DIFUZ. DUBIOS. ECHIVOC. HAOTIC. IMPRECIS. INCERT. INDEFINIT. ÎNCÎLCIT. ÎNCURCAT. ÎNDOIELNIC. NECLAR. NEDEFINIT. NEDESLUȘIT. NEÎNȚELES. NELĂMURIT. NEPRECIS. NESIGUR. OBSCUR. PROBLEMATIC. TULBURE. VAG.

nebulozitáte s. v. CONFUZIE. IMPRECIZIE. NECLARITATE. NELĂMURIRE. NEPRECIZIE. OBSCURITATE.

NEBÚN adj., s. **1.** adj., s. *(MED.)* **alienat, dement,** descreierat, înnebunit, smintit, **ţicnit,** (livr. şi peior.) sonát, (pop. şi fam.) apucát, **candríu,** căpiát, deşucheát, strecheát, (înv. şi reg.) neród, (reg.) prost, (Transilv., Maram. şi Ban.) bolînd, (Ban.) pălăurát, (Olt. şi Munt.) primít, (Mold.) zăluzít, zărghít, (fig.) săltát, **sărít,** scrîntít, ţăcănít. *(O persoană ~.)* **2.** adj. nebunesc, nechibzuit, necugetat, necumpănit, necumpătat, nesăbuit, nesocotit, prostesc, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. **3.** adj. aiurea, aiurit, bezmetic, descreiat, smintit, ţicnit, zănatic, zăpăcit, zurliu, (rar) dezmétic, (pop.) deşucheát, pălăvátic, **silhúi,** (înv. şi reg.) prilestít, (reg.) şucheát, tui, (Mold.) túieş, zălúd, zărghít, (înv.) turluíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, ţăcănít. *(Ce tip ~ !)* **4.** adj. drăcos, neastîmpărat, nebunatic, sprinţar, vioi, zăpăcit, zbînţuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, **zvînturat,** zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) **sturlubátic,** sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) şulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Ce copil ~ !)* **5.** adj. aprig, cumplit, groaznic, **înfiorător,** înfricoşător, îngrozitor, sălbatic, **violent.** *(O pasiune ~ îl măcina.)* **6.** adj. colosal, enorm, excepţional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, **grozav,** imens, infinit, neauzit, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrşit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaş, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut iarăşi un noroc ~.)*

nebún s. v. BUFON. MĂSCĂRICI. PAIAŢĂ.

nebunăriţă s. v. MĂSELARIŢĂ. SĂLBĂŢIE.

NEBUNÁTIC adj., s. **1.** adj. drăcos, neastîmpărat, nebun, sprinţar, vioi, zăpăcit, zbînţuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) şulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Ce copil ~ !)* **2.** adj. fluşturatic, fluturatic, zvăpăiat. *(Un tînăr ~.)* **3.** adj., s. poznaş, ştrengar, (prin Mold.) bazaóchi. *(Mare ~ mai eşti !)*

nebunăríţă s. v. MĂSELARIŢĂ.

nebuneálă s. v. ALIENARE. ALIENAŢIE. BOALĂ MINTALĂ. CIUMĂFAIE. DEMENŢĂ. LAUR. NEBUNIE. SĂLBĂŢIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ŢICNEALĂ.

NEBUNÉSC adj. **1.** dement, demential, smintit. *(Un act ~.)* **2.** nebun, nechibzuit, necugetat, necumpănit, necumpătat, nesăbuit, nesocotit, prostesc, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(Faptă ~.)*

NEBUNÉŞTE adv. orbeşte, prosteşte. *(Se aruncă ~ înainte.)*

NEBUNÍE s. **1.** *(MED.)* alienare, alienaţie, dementă, sminteală, smintire, ţicneală, **boală mintală,** (pop.) nebuneálă, (înv. şi reg.) **sminteală,** (Transilv., Maram. şi Ban.) bolînzíe, (prin Bucov.) sălteálă, (Mold.) zăluzeálă, **zăluzíe, zărgheálă,** zărghénie, (fam.) căpiálă, (fig.) **zătăcíre, scrînteálă,** ţăcăneálă. **2.** ghiduşie, **glumă, năzbîtie,** năzdrăvănie, poznă, ştrengărie, (prin Ban.) poşováică, (Mold.) prújă, prujitúră, (Mold., Bucov. şi Transilv.) şágă, (prin Ban. şi Transilv.) şálmă, (prin Transilv. şi Olt.) şoádă, (prin Olt. şi Munt.) şoánă, (Transilv., Ban. şi Olt.) şozénie, (Transilv.) şozíe, (Mold.) tămăşág, (prin Olt.) zgoándă, (înv.) cabazlíc, (fam.) pehlivăníe. *(A face o ~.)*

nebunie s. v. ABJECŢIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIŞELIE. MÎRŞĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOŞIE.

necá vb. v. INUNDA. ÎNECA. POTOPI.

necanonisít adj. v. NEREGULAT. NESIMETRIC. NEUNIFORM.

NECALCULÁBIL adj. incalculabil, nenumărat, (reg.) nemaisocotít, nesămăluít. *(O mulţime ~.)*

necalculábil adj. v. COLOSAL. CONSIDERABIL. ENORM. IMENS. INCALCULABIL. NELIMITAT.

NECAPÁBIL adj., s. **1.** adj. incapabil, neputincios, prăpădit, slăbănog, (rar) impotént, (pop.) becísnic, nemérnic, nevoiáş, nevólnic, (înv. şi reg.) sec, ticălós, (prin Munt. şi Olt.) sfoiegít, (înv.) mişél, neputérnic, neputínte, secát. *(Un biet om ~.)* **2.** adj., s. ignorant, incapabil, incompetent, nechemat, necompetent, neisprăvit, nepregătit, nepriceput, neştiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaş ~.)*

NECÁZ s. **1.** amărăciune, întristare, mîhnire, supărare, tristeţe, (înv. şi pop.) obidíre, (pop.) obídă, (înv. şi reg.) scîrbă, (Transilv., Mold. şi Bucov.) bănát, (înv.) mîhneálă, mîhniciúne, scîrbíe, (fig.) cătrăníre, *(Încă nu i-a trecut ~.)* **2.** neplăcere, supărare, (înv. şi pop.) príce, (înv.) săblázmă, scădére, siclét. *(Multe ~uri a avut de îndurat.)* **3.** păs, supărare. *(Şi-a spus pe îndelete ~.)* **4.** greu, greutate, impas, încercare, vicisitudine. *(A trecut cu bine un mare ~.)* **5.** greutate, încercare, nevoie, suferinţă, vicisitudine, (înv.) ispítă. *(A trecut prin multe ~uri.)* **6.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, neajuns, nemulţumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. şi pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. şi reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvăníe, păcosténie, şúgă, şugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) **bal,** (Ban., Maram. şi Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. şi Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. şi Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínţă, nevoínţă, pátimă, satará, stenahoríe. *(Ce ~ a căzut pe el !)* **7.** enervare, irascibilitate, iritabilitate, iritare, iritaţie, nervozitate, supărare, surescitabilitate, surescitare, (pop.) **nădúf.** *(Stare de ~ trecătoare.)* **8.** ciudă, gelozie, invidie, pică, pizmă, pornire, ranchiună, (rar) înciudáre, (pop.) nădúf, obídă, pizmuíre, pofídă, (înv., reg. şi fam.) parapón, (înv. şi reg., în Bucov.) băsău, (înv. şi reg.) măráz, scîrbă, (reg.) pîldă, zăcăşeálă, zăcăşíe, (prin

Mold.) bănát, (Transilv.) dícă, (Ban. și Olt.) inát, (Mold.) póxie, (înv.) pátos, răpștíre, rîvnire, zavístie, zavistnicíe, (fam.) boálă. *(Îl roade ~ ; simte un ~ nestăpînit pe. . .)*

NECĂJÍ vb. **1.** a (se) amărî, a (se) indispune, a (se) îndurera, a (se) întrista, a (se) mîhni, a (se) supăra, (înv. și pop.) a (se) obidi, (înv. și reg.) a (se) scîrbi, (înv.) a (se) oțărî, a (se) rîvni, (fig.) a (se) cătrăni. *(L-ai ~ pe tata.)* **2.** a nemulțumi, a supăra. *(Îl ~ că nu-l poate ajuta.)* **3.** a (se) înciuda, a (se) supăra, (pop.) a (se) ciudi. *(Nu-l mai ~ !)* **4.** a agasa, a enerva, a indispune, a irita, a plictisi, a sîcîi, a supăra, (livr.) a tracasa, (pop.) a ciudi, a zădărî, (reg.) a zăhătui, (Mold.) a chihăi, (Ban.) a zăgălui, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a scîrbi, (pop. fig.) a ardeia, (reg. fig.) a scociorî. *(Nu-l mai ~ cu insistențele tale !)* **5.** a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a (se) osîrdnici, a (se) osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)*

necăjiciós adj. v. IRASCIBIL. IRITABIL. NERVOS. SUPĂRĂCIOS.

NECĂJÍT adj., s. **1.** adj. abătut, amărît, deprimat, descurajat, indispus, îndurerat, întristat, mîhnit, supărat, trist, (pop.) obidit, (înv. și reg.) scîrbit, supărăciós, (înv.) dosădit, ponosit, pricăjit, (fig.) cătrănit, pleoștit, plouát. *(E tare ~ de vestea primită.)* **2.** adj. nemulțumit, supărat, (înv., reg. și fam.) paraponisit. *(E tare ~ pe sine însuși.)* **3.** adj. înciudat, supărat. *(Om ~.)* **4.** adj. enervat, iritat, nervos, supărat, surescitat, (înv. și reg.) scîrbit. *(Era extrem de ~.)* **5.** adj. chinuit, consumat, frămîntat, muncit, trudit, zbuciumat, (reg.) canonít, (înv.) necăjitór. *(Om ~.)* **6.** adj., s. calic, nevoiaș, sărac, sărman, (livr.) mízer, (rar) moflúz, (înv. și pop.) neajúns, neavút, pirpiríu, (pop. și fam.) nepricopsít, (pop.) sărăcán, (înv. și reg.) mișél, slăbănóg, (reg.) misăriciós, oárfăn, obielós, pămîntít, (Ban.) bedáș, (înv.) meáser, neputérnic, neputinciós, siromáh, (fam. fig. și depr.) păduchiós. *(E un biet om ~ care trebuie ajutat.)* **7.** adj. anevoios, greu, mizerabil, prost, rău, (înv. și pop.) necăjós. *(O viață ~.)*

necăjitór adj. v. CHINUIT. CONSUMAT. FRĂMÎNTAT. MUNCIT. NECĂJIT. TRUDIT. ZBUCIUMAT.

necăjós adj. v. ANEVOIOS. CHINUITOR. GREU. MIZERABIL. NECĂJIT. PROST. RĂU. REBEL. SUPĂRĂTOR.

NECĂLCÁT adj. **1.** nestrăbătut, neumblat, (înv. și reg.) săcrét. *(Drum, loc ~.)* **2.** boțit, mototolit, șifonat. *(Haine ~.)*

necăsătorie s. v. BURLĂCIE. CELIBAT. HOLTEIE.

NECĂSĂTORÍT s., adj. **1.** s., adj. burlac, cavaler, celibatar, flăcău, holtei, (pop. și fam.) bechér, (Transilv.) frășcău. *(Un bărbat ~.)* **2.** adj. liber. *(Fata e ~.)*

necăsnicie s. v. BURLĂCIE. CELIBAT. HOLTEIE.

necătúră s. v. INUNDARE. ÎNECARE. POTOPIRE.

NECĂUTÁT adj. degajat, dezinvolt, firesc, natural, neafectat, neartificial, neprefăcut, nesilit, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~ ; cu gesturi ~.)*

necăzút adj. v. NEIERTAT. NEÎNGĂDUIT. NEPERMIS.

necercát adj. v. INEXPERIMENTAT. NEEXPERIMENTAT. NEGLIJAT.

NECERCETÁT adj. inexplorat, necunoscut, neexplorat. *(O regiune ~.)*

NECESÁR adj. **1.** indispensabil, neapărat, nedispensabil, vital. *(Condiții ~ pentru viață.)* **2.** neapărat, obligatoriu. *(Lucruri de ~ trebuință.)* **3.** cerut, cuvenit, trebuincios, trebuitor, (pop.) cuviinciós, (înv.) recerút. *(A făcut toate lucrurile ~ pentru. . .)* **4.** folositor, trebuincios, util, (rar) trebuitór, (înv.) trébnic. *(O muncă ~.)*

necesarménte adv. v. FATAL. FATALMENTE. INDISPENSABIL. INEVITABIL. MORȚIȘ. MUSAI. NEAPĂRAT. NEGREȘIT. NUMAIDECÎT. OBLIGATORIU.

NECESITÁ vb. **1.** a cere, a comporta, a impune, a pretinde, a reclama, a solicita, (înv.) a nevoi. *(Această acțiune ~ multe eforturi.)* **2.** a cere, a implica, a presupune, a reclama. *(Inteligența ~ reflecție.)*

necesitá vb. v. CONSTRÎNGE. FACE. FORȚA. OBLIGA. SILI.

NECESITÁTE s. **1.** nevoie, trebuință, (înv. și pop.) treábă, (înv. și reg.) lípsă. *(Material didactic pentru ~ile școlii generale.)* **2.** cerință, nevoie, solicitare, trebuință. *(Ține seamă de ~ile pieței.)* **3.** cerință, exigență, imperativ, nevoie, obligație, pretenție, trebuință, (înv. și reg.) nístotă, (înv.) nevoínță, nevoire, recerínță, (fig.) comandamént. *(~ile epocii noastre.)* **4.** *(FIZIOL.;* pl. art.) nevoile (pl. art.), (pop.) treába (art.). *(Și-a făcut ~.)* **5.** folos, trebuință, utilitate, (pop.) priínță, (înv.) pólză. *(De mare ~.)*

NECHEMÁT adj., s. **1.** adj. neinvitat, nepoftit. *(O persoană ~.)* **2.** adj., s. ignorant, incapabil, incompetent, necapabil, necompetent, neisprăvit, nepregătit, nepriceput, neștiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaș ~.)*

NECHÉZ s. nechezare, nechezat, nechezătură, rînchez, rînchezare, rînchezat, rînchezătură. *(~ul calului.)*

NECHEZÁ vb. a rîncheza, (reg.) a mihohoi, a mihoni, a mihoti, a străfiga. *(Caii ~.)*

nechezá vb. v. CHICOTI. FORĂI. FORNĂI. SFORĂI.

NECHEZÁRE s. nechez, nechezat, nechezătură, rînchez, rînchezare, rînchezat, rînchezătură. *(~ calului.)*

NECHEZÁT s. nechez, nechezare, nechezătură, rînchez, rînchezare, rînchezat, rînchezătură. *(~ul calului.)*

NECHEZĂTÓR adj. (rar) rînchezătór. *(Cal ~.)*

NECHEZĂTÚRĂ s. nechez, nechezare, nechezat, rînchez, rînchezare, rînchezat, rînchezătură. *(~ calului.)*

NECHEZĂTÚRĂ s. nechez, nechezare, nechezat, rînchez, rînchezare, rînchezat, rînchezătură. *(~ calului.)*

NECHIBZUÍNȚĂ s. imprudență, necugetare, neprevedere, nesăbuință, nesăbuire, nesocotință. *(A comite o ~.)*

NECHIBZUÍT adj. **1.** imprudent, necugetat, nepreväzător, nesăbuit, nesocotit, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(Om ~.)* **2.** nebun, nebunesc, necugetat, necumpănit, necumpătat, nesăbuit, nesocotit, prostesc, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechilít. *(Faptă ~.)*

nechitít adj. v. IMPRUDENT. NEBUN. NEBUNESC. NECHIBZUIT. NECUGETAT. NECUMPĂNIT. NECUMPĂTAT. NEPREVĂZĂTOR. NESĂBUIT. NESOCOTIT. PROSTESC.

NECICATRIZÁT adj. *(MED.)* deschis, nevindecat, sîngerînd, viu. *(Plagă ~.)*

NECÍNSTE s. **1.** incorectitudine, necorectitudine, (înv.) incorecțiúne, malonestitáte. *(~ unui slujbaș.)* **2.** dezonoare, rușine, (pop.) ocără, (înv. și reg.) ponós, ponóslu. *(Nu poate îndura ~.)*

necínste s. v. AFRONT. BATJOCURĂ. INJURIE. INSULTĂ. JIGNIRE. OCARĂ. OFENSĂ. RUȘINE. UMILINȚĂ.

NECINSTÍ vb. **1.** a batjocori, a silui, a viola, (Transilv.) a căzni, (înv.) a rușina, a sili, a spurca, (fig.) a pîngări. *(A ~ o femeie.)* **2.** a batjocori, a compromite, a dezonora, a terfeli, (fig.) a întina, a mînji, a murdări, a păta, a pîngări, a profana, a spurca, (reg. fig.) a pricăji. *(A încercat să-i ~ memoria.)* **3.** a batjocori, a pîngări, a profana, a spurca, a viola, (înv. și pop.) a prihăni. *(A ~ un loc considerat sfînt.)*

NECINSTÍRE s. **1.** batjocorire, siluire, viol, violare, (înv.) sílă, (fig.) pîngărire. *(~ unei femei.)* **2.** batjocorire, compromitere, dezonorare, terfelire, (fig.) întinăre, mînjire, murdărire, pătăre, pîngărire, profanăre, spurcăre, (înv. fig.) profanațiúne. *(~ memoriei cuiva.)* **3.** batjocorire, pîngărire, profanare, sacrilegiu, spurcare, violare, (înv. și pop.) prihănire. *(~ unui loc considerat sfînt.)*

NECINSTÍT adj. **1.** siluit, violat. *(Femeie ~.)* **2.** compromis, dezonorat, discreditat, terfelit, (fig.) pătát, pîngărít, profanát. *(Un om ~.)* **3.** incorect, necorect, neonest, (livr.) verós, (înv.) malonést. *(Om, slujbaș ~.)* **4.** ilegal, ilicit, incorect, necorect, nelegal, neonest, (livr.) onerós, (fig.) murdár, necurát. *(Afaceri ~.)*

necinstitór adj. v. COMPROMIȚĂTOR. DEGRADANT. DEZONORANT. INFAMANT. ÎNJOSITOR. NEDEMN. RUȘINOS.

necioplíre s. v. BĂDĂRĂNIE. GROSOLĂNIE. IMPOLITEȚE. INDELICATEȚE. MAHALAGISM. MITOCĂNIE. MÎRLĂNIE. MOJICIE. NECUVIINȚĂ. NEPOLITEȚE. ȚĂRĂNIE. VULGARITATE.

NECIOPLÍT adj. **1.** brut, grosolan, necizelat, nefinisat, neprelucrat, (reg.) lișteav. *(Material ~.)* **2.** butucănos, grosolan, (reg.) butucós. *(Un obiect ~.)*

necioplít adj. v. BĂDĂRĂNESC. MAHALAGESC. MITOCĂNESC. MÎRLĂNESC. MOJICESC. ȚOPESC. ȚOPÎRLĂNESC.

necioplít adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

NECIRCULÁT adj. gol, neumblat, pustiu. *(Drum ~.)*

NECITÉȚ adj. ilizibil, indescifrabil, nedescifrabil, nelizibil, (fig.) hieroglífic. *(Un scris ~.)*

NECIVILIZÁT adj., s. **1.** adj. primitiv, sălbatic. *(Așezări ~.)* **2.** adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țoapă, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, păduréț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofánós, modîrlău, modorán, mogildán, necunoscător, negîndít, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)*

NECIZELÁT adj. brut, grosolan, necioplit, nefinisat, neprelucrat, (reg.) lișteav. *(Material ~.)*

NECLÁR adj. **1.** imprecis, nedeslușit, nelămurit, neprecis, vag. *(Se zăreau niște siluete ~.)* **2.** estompat, șters, vag. *(Un contur ~.)* **3.** încețoșat, sur, tulbure, (reg.) suríu. *(Un văzduh ~.)* **4.** tulbure, (fig.) murdár. *(O lumină ~.)* **5.** confuz, difuz, imprecis, indefinit, nedefinit, nedeslușit, nelămurit, neprecis, vag, (fig.) surd. *(O senzație ~ de durere.)* **6.** bolborosit, îngăimat, mormăit, nearticulat, nedeslușit, (fig.) morfolít. *(Cuvinte ~.)* **7.** confuz, echivoc, imprecis, indefinit, nedefinit, neprecis, obscur, (livr.) abscóns. *(O semnificație ~.)* **8.** obscur, (livr.) cabalístic. *(Un stil ~.)* **9.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încilcit, încurcat, nedefinit, nedeslușit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)*

NECLARITÁTE s. **1.** imprecizie, neprecizie. *(~ unui contur, a unei siluete.)* **2.** confuzie, imprecizie, nelămurire, neprecizie, obscuritate, (fig.) nebulozitáte. *(~ în exprimare.)*

neclătít adj. v. FIX. IMOBIL. NECLINTIT. NEMIȘCAT. STABIL.

NECLINTÍRE s. **1.** fixitate, imobilitate, inerție, nemișcare, nemobilitate. *(Stare de ~ a unui corp.)* **2.** fixitate, imobilitate, nemișcare, stabilitate. *(~ unor dune.)* **3.** dîrzenie, fermitate, hotărîre, intransigență, neînduplecare, nestrămutare, neșovăire, statornicie, (livr.) decízie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. *(~ unui om.)*

NECLINTÍT adj. **1.** fix, imobil, nemișcat, stabil, (rar) nemișcătór, (pop.) nesmintít, (înv.) neclătít. *(Un stîlp ~.)* **2.** fix, imobil, nemișcat, rigid, țeapăn, (pop.) vîrtós. *(Crengile ~ ale*

copacilor.) **3.** împietrit, încremenit, înlemnit, înmărmurit, înțepenit, nemișcat, țeapăn, țintuit, (înv. și pop.) mărmurít, (înv. și reg.) stîlpit, (fig.) înghețát, înțelenít. *(~ de spaimă, de uimire.)* **4.** fix, imobil, încremenit, înlemnit, nemișcat, pironit. *(Cu ochii ~.)* **5.** decis, dîrz, ferm, hotărît, inflexibil, intransigent, neabătut, nestrămutat, neșovăitor, statornic, (înv.) nepregetătór. *(Om ~; caracter ~.)* **6.** nezdruncinat, statornic, tare. *(O voință ~.)*

NECOMÓD adj. incomod, neconfortabil. *(Un scaun ~.)*

NECOMPARÁBIL adj. incomparabil, inegalabil, neasemănat, neasemuit, neegalabil, neîntrecut, unic, (rar) neajúns, (înv.) neurmát. *(O voce ~; însușiri ~.)*

NECOMPETÉNT adj., s. ignorant, incapabil, incompetent, necapabil, nechemat, neisprăvit, nepregătit, nepriceput, neștiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaș ~.)*

NECOMPETÉNȚĂ s. incapacitate, incompetență, nepregătire, nepricepere, (fig.) slăbiciúne. *(~ unui profesor.)*

NECOMPLÉT adj. fragmentar, incomplet, parțial. *(Publicarea ~ a unei opere.)*

NECOMPLICÁT adj. facil, nedificil, simplu, ușor. *(Un procedeu ~; o treabă ~.)*

NECOMUNICATÍV adj. insociabil, morocănos, mut, neprietenos, nesociabil, posac, posomorît, taciturn, tăcut, urîcios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutăréț, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclișít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~; fire ~.)*

NECONCORDÁNȚĂ s. **1.** dezacord, discordanță, discrepanță, disonanță, distonanță, nepotrivire, stridență. *(O ~ în îmbinarea culorilor.)* **2.** disproporție, nepotrivire. *(~ între elementele unui ansamblu.)*

NECONDIȚIONÁT adj. **1.** absolut, suprem, suveran. *(Autoritate ~.)* **2.** integral, neprecupețit, total. *(Sprijin ~.)*

NECONFORTÁBIL adj. incomod, necomod. *(Un scaun ~.)*

neconsecință s. v. INCONSECVENȚĂ. INCONSTANȚĂ. INSTABILITATE. NECONSECVENȚĂ. NECONSTANȚĂ. NESTABILITATE. NESTATORNICIE.

NECONSECVÉNT adj. capricios, fluștur atic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labíl. *(Un om tare ~.)*

NECONSECVÉNȚĂ s. inconsecvență, inconstanță, instabilitate, neconstanță, nestabilitate, nestatornicie, (livr.) labilitáte, (înv.) neconsecință, nestáre. *(~ unei persoane.)*

NECONSISTÉNT adj. apos, moale, subțire. *(O mîncare ~.)*

NECONSOLÁBIL adj. inconsolabil, neconsolat, nemîngîiat.

NECONSOLÁT adj. inconsolabil, neconsolabil, nemîngîiat. *(Un om ~.)*

NECONSTÁNT adj. capricios, fluștur atic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labíl. *(Un om tare ~.)*

NECONSTÁNȚĂ s. inconsecvență, inconstanță, instabilitate, neconsecvență, nestabilitate, nestatornicie, (livr.) labilitáte, (înv.) neconsecință, nestáre. *(~ unei persoane.)*

NECONTENÍT adj., adv. **1.** adj. continuu, etern, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, nesfîrșit, permanent, perpetuu, veșnic, (înv. și reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenít, neprecurmát, nesăvîrșit, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **2.** adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, pururi, veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mișcă ~.)* **3.** adv. continuu, încontinuu, întotdeauna, întruna, mereu, neîncetat, permanent, pururi, totdeauna, veșnic, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)*

NECONTESTÁBIL adj. categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)*

NECONTESTÁT adj. categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)*

NECONVENÁBIL adj. inconvenabil.

NECONVERTÍBIL adj. inconvertibil. *(Valori ~.)*

NECÓPT adj. **1.** crud. *(Carne ~.)* **2.** crud, verde. *(Prune ~.)*

NECORÉCT adj., adv. **1.** adj., adv. defectuos, greșit, incorect, prost, rău, (fig.) stricát. *(O pronunțare ~; vorbește ~ românește.)* **2.** adj. incorect, necinstit, neonest, (livr.) verós, (înv.) malonést. *(Om, slujbaș ~.)* **3.** adj. ilegal, ilicit, incorect, necinstit, nelegal, neonest, (livr.) onerós, (fig.) murdár, necurát. *(O afacere ~.)*

NECORECTITÚDINE s. incorectitudine, necinste, (înv.) incorecțiúne, malonestitáte. *(~ unui slujbaș.)*

NECORESPUNZĂTÓR adj. **1.** defectuos, (înv.) smintít. *(O organizare ~.)* **2.** neizbutit, nerealizat, nereușit, nesatisfăcător, prost, slab, (fig.) stîngáci. *(O regie ~.)* **3.** distonant, inadecvat, neadecvat, nepotrivit, (fig.) deplasát. *(Un element ~ față de ansamblu.)*

NECORUPTÍBIL adj. cinstit, corect, incoruptibil, integru, leal, onest, (livr.) prob, (înv.) neademenít, nemitárnic, (fig.) curát, nepătát. *(Slujbaș ~.)*

NECREDÍBIL adj. incredibil, neverosimil, (înv.) necrezút. *(O veste ~.)*

necredincíos adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. NESTATORNIC. SCEPTIC. SCHIMBĂTOR. SUSPICIOS. TEMĂTOR.

NECREDINCIÓS adj., s. **1.** adj. *(BIS.)* păgîn, (înv. și reg.) pogán, (înv.) agarinésc, proclét, vicleán. *(Persoane creștine și persoane ~.)* **2.** s. *(BIS.)* păgîn (înv.) agareán, vi-

cleán. *(Un ~ hulit de creştini.)* **3.** s., adj. ateu, liber-cugetător, (pop.) păgîn, (înv.) ateíst. **4.** adj. adulter, infidel, nefidel, (înv.) preacurvár, preaiubít, vicleán, viclenitór, (fig.) trădător. *(Bărbat ~.)*

necredinciós s. v. MAHOMEDAN. MUSULMAN. TURC.

necredinciós s., adj. v. ERETIC. SCHISMATIC.

NECREDÍNŢĂ s. **1.** ateism. **2.** *(JUR.)* adulter, infidelitate, înşelăciune, (înv.) preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, vicleníe, (fig.) trădáre. *(~ în relaţiile conjugale.)*

necredinţă s. v. DUBIU. ERES. EREZIE. INCERTITUDINE. ÎNDOIALĂ. NEÎNCREDERE. NESIGURANŢĂ. REZERVĂ. SCEPTICISM. ŞOVĂIALĂ. ŞOVĂIRE.

NECREŞCÚT adj. crud, mic, nedezvoltat. *(Copil ~.)*

necrezút adj. v. COLOSAL. ENORM. EXCEPŢIONAL. EXTRAORDINAR. FABULOS. FANTASTIC. FENOMENAL. FORMIDABIL. GIGANTIC. GROZAV. IMENS. INCREDIBIL. INFINIT. NEAUZIT. NEBUN. NECREDIBIL. NEGRĂIT. NEÎNCHIPUIT. NEMAIAUZIT. NEMAICUNOSCUT. NEMAIÎNTÎLNIT. NEMAIPOMENIT. NEMAIVĂZUT. NESFÎRŞIT. NESPUS. NEVEROSIMIL. TERIBIL. UIMITOR. ULUITOR. UNIC. URIAŞ.

NECROFÓR s. *(ENTOM.; Necrophorus)* gropar.

necrópolă s. v. CAVOU. CIMITIR. CRIPTĂ.

necropsíe s. v. AUTOPSIE.

necrótic adj. v. CANGRENAT. NECROZAT. PUTRED. PUTREZIT.

NECROZÁ vb. *(MED.)* a se cangrena, a putrezi. *(Un ţesut care s-a ~.)*

NECROZÁRE s. *(MED.)* cangrenare, putrezire. *(~ unui ţesut.)*

NECROZÁT adj. *(MED.)* cangrenat, putred, putrezit, (rar) necrótic. *(Ţesut ~.)*

NECRUŢĂTÓR adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. şi pop.) năsílnic, (înv. şi reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. şi Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. intolerant, neiertător, neîndurător, neîngăduitor, nemilos, netolerant, (înv.) nesuferitór. *(E un om ~ cu cei răi.)* **3.** adj. intransigent. *(Un judecător ~.)* **4.** adj. crud, hain, implacabil, neiertător, neînduplecat, neîndurător, nemilos, nemilostiv, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, (fig.) vítreg. *(O soartă ~.)* **5.** adj. acerb, aspru, înverşunat. *(O dispută ~.)*

NECTÁR s. (pop.) mánă, miére, suc. *(~ al plantelor melifere.)*

NECUGETÁRE s. imprudenţă, nechibzuinţă, neprevedere, nesăbuinţă, nesăbuire, nesocotinţă. *(A comite o ~.)*

NECUGETÁT adj. **1.** imprudent, nechibzuit, neprevăzător, nesăbuit, nesocotit, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(Om ~.)* **2.** nebun, nebunesc, nechibzuit, necumpănit, necumpătat, nesăbuit, nesocotit, prostesc, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(Faptă ~.)*

NECULTIVÁT adj., s. **1.** adj. înţelenit, nedeşţelenit, nelucrat, (astăzi rar) ţelinós, (înv. şi pop.) sterp, (înv. şi reg.) săcrét, (reg.) pîrlogít. *(Teren agricol ~.)* **2.** adj. neexploatat, nelucrat, virgin. *(Vaste terenuri ~ în Africa.)* **3.** adj. deşert, gol, pustiu, sălbatic, vid, (înv. şi reg.) săcrét, (înv.) pustiiciós, pustiít. *(Un loc, un ţinut ~.)* **4.** adj., s. ignorant, incult, neinstruit, neînvăţat, prost, simplu, (livr.) agramát, ignár, (înv.) gros, neabeţedát. *(Un om ~.)*

necúm adv. v. DEFEL. DELOC. NICICUM. NICIDECUM.

necúm conj. v. DAR. DARĂMITE.

NECUMPĂNÍT adj. nebun, nebunesc, nechibzuit, necugetat, necumpătat, nesăbuit, nesocotit, prostesc, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(O faptă ~.)*

NECUMPĂTÁT adj. nebun, nebunesc, nechibzuit, necugetat, necumpănit, nesăbuit, nesocotit, prostesc, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(O faptă ~.)*

NECUNOÁŞTERE s. neştiinţă. *(~ unui lucru.)*

NECUNOSCĂTÓR adj., s. ignorant, neiniţiat, nepriceput, neştiutor, (fam.) ageamíu, (fig.) profán. *(Este încă un ~ în materie.)*

necunoscătór adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ŢĂRĂNOI. ŢOAPĂ. ŢOPÎRLAN. VULGAR.

NECUNOSCÚT adj. **1.** neştiut. *(Lucruri încă ~.)* **2.** ascuns, nedescoperit, neştiut, tainic. *(Viaţa ~ a Deltei.)* **3.** anonim, neidentificat, neştiut. *(Autor ~.)* **4.** inexplorat, necercetat, neexplorat. *(O regiune ~.)* **5.** străin. *(Astăzi mi-eşti complet ~.)* **6.** obscur. *(Un poet ~.)*

necúnten adj. v. ETERN. NESFÎRŞIT. PERPETUU.

necúnten adj., adv. v. CONTINUU. NECONTENIT. NECURMAT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. PERMANENT. VEŞNIC.

necúnten adv. v. ÎNCONTINUU. ÎNTRUNA. MEREU. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PURURI.

NECUPRÍNS adj., s. **1.** adj. imens, infinit, nefinit, nelimitat, nemărginit, nemăsurat, nesfîrşit, neţărmurit, (rar) ilimitát. *(O cîmpie ~.)* **2.** s. enormitate, imensitate, infinit nemărginire, nemărginit, nesfîrşire, nesfîrşit, vastitate. *(~ unei suprafeţe.)*

NECUPRINZĂTÓR adj. mic, neîncăpător, nespaţios, strîmt. *(Cameră ~.)*

necurábil adj. v. CONDAMNAT. INCURABIL. NEVINDECABIL.

necurát adj. v. ILEGAL. ILICIT. INCORECT. NECINSTIT. NECORECT. NELEGAL. NEONEST.

NECURÁT adj., s. art. **1.** adj. impur, murdar, (pop.) spurcát. *(Apă potabilă devenită ~.)* **2.** adj. dubios, echivoc, îndoielnic, suspect. *(De o morală ~.)* **3.** adj. demonic, diabolic, diavolesc, drăcesc, infernal, satanic, (livr.) demoniác, mefistofélic, (înv. și pop.) satanésc, (înv.) demonicésc, mamónic, satanicésc. *(Planuri ~.)* **4.** s. art. aghiuță, demon, diavol, drac, încornoratul (art.), naiba (art.), satană, tartor, (livr.) belzebút, (rar) scaraóțchi, (pop. și fam.) michidúță, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsaílă, (pop.) faraón, ídol, împelițátul (art.), mititélul (art.), nefîrtátul (art.), nevóia (art.), pîrdálnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, celdin-báltă, ducă-de-pe-pustíi, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. și reg.) mamón, săcrétul (art.), sótea (art.), (reg.) hîdáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, șeitán, șótcă, ucigán, (Transilv., Ban. și Maram.) bédă, (Mold. și Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. și Mold.) mútul (art.), (prin Mold. și Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) șlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcátul (art.).

necurát s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

NECURĂȚÉNIE s. **1.** jeg, murdărie, (pop.) rápăn, scîrnăvíe, slin, (înv. și reg.) măzăcíe, tínă, (reg.) im, izínă, jip, lip, mînjeálă, mizgálă, mocicoșág, moșcoleálă, muruiálă, négru, (înv.) murdarlíc, necurățíe, smîrdă. *(E de-o ~ respingătoare.)* **2.** gunoi, impuritate, murdărie, (prin Ban. și Transilv.) buclúc, (Mold. și Transilv.) goz, (prin Olt.) smián, (prin Bucov. și Transilv.) șteah, (înv.) șterc. *(Apă plină de ~ii.)*

necurățénie s. v. APARIȚIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

necurățíe s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JEG. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

necurățíre s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

NECURMÁT adj., adv. **1.** adj. continuu, etern, necontenit, neîncetat, neîntrerupt, nesfîrșit, permanent, perpetuu, veșnic, (înv. și reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenít, neprecurmát, nesăvîrșít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **2.** adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, necontenit, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, pururi, veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mișcă ~.)*

necurmát adv. v. CONTINUU. ÎNCONTINUU. ÎNTOTDEAUNA. ÎNTRUNA. MEREU. NECONTENIT. NEÎNCETAT. PERMANENT. PURURI. TOTDEAUNA. VEȘNIC.

NECUVIINCIÓS adj. **1.** arogant, impertinent, insolent, ireverențios, îndrăzneț, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeț, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînát, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~.)* **2.** deșănțat, imoral, impudic, indecent, nerușinat, obscen, pornografic, scabros, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licențiós, (înv. și pop.) scîrnav, slóbod, (reg.) porcotós, (fam.) deșucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(Comportare, glumă ~.)*

NECUVIÍNȚĂ s. **1.** aroganță, impertinență, insolență, măgărie, neobrăzare, nerușinare, obrăznicie, sfruntare, trufie, tupeu, (rar) semețíe, (livr.) mórgă, prezúmție, (pop. și fam.) țîfnă. *(E de o ~ revoltătoare.)* **2.** bădărănie, grosolănie, impolitețe, indelicatețe, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, mojicie, nepolitețe, țărănie, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofánism, (reg.) modorăníe, (înv.) grosíme, rîtăníe, (rar fig.) necioplíre. *(A comis o ~.)* **3.** imoralitate, impudoare, indecență, nerușinare, obscenitate, pornografie, scabrozitate, trivialitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licență, licențiozitáte, (înv. și pop.) mascará, măscără, măscăriciúne, măscăríe, scîrnăvíe. *(Un act de ~.)*

NECUVÎNTĂTÓR s. animal, creatură, dobitoc, făptură, ființă, lighioană, vietate, viețuitoare, (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră. *(~oare ale pădurii.)*

NEDECÍS adj. ezitant, fluctuant, indecis, nehotărît, șovăielnic, șovăitor, (rar) șovăínd, șovăít, (reg.) codélnic, (prin Munt.) pregetós, (înv.) înclinátór, îndoiélnic, pregetătór, tîrziélnic, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~; om ~.)*

NEDECLARÁT adj. nedezvăluit, nedivulgat, nemărturisit, secret. *(O iubire ~.)*

NEDECLINÁBIL adj. *(GRAM.)* indeclinabil. *(Cuvînt ~.)*

NEDEFINÍT adj. **1.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedeslușit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)* **2.** confuz, difuz, imprecis, indefinit, neclar, nedeslușit, nelămurit, neprecis, vag, (fig.) surd. *(O senzație ~ de durere.)* **3.** confuz, echivoc, imprecis, indefinit, neclar, neprecis, obscur, (livr.) abscóns. *(O semnificație ~.)* **4.** *(GRAM.)* indefinit, nehotărît, (înv.) nehotăritór. *(Articol ~.)*

NEDEFINITÍV adj. provizoriu, temporar, trecător, vremelnic, (livr.) tranzitóriu, (înv.) provizóric, provizórnic. *(O situație ~.)*

NEDÉMN adj., s. **1.** adj. nevrednic, (înv.) netrébnic. *(Ești ~ de această demnitate.)* **2.** adj., s. abject, infam, josnic, mișel, mizerabil, mîrșav, nelegiuit, nemernic, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticáit, (reg.) pălă-

vátic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) inféct, murdár. *(Un om ~.)* **3.** adj. infam, josnic, mișel, mișelesc, mizerabil, mîrșav, nelegiuit, nemernic, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrileg, (înv. și pop.) parșiv, scîrnav, (Mold.) chiolhánós, (înv.) blestemățésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(Faptă ~.)* **4.** adj. compromițător, degradant, dezonorant, infamant, înjositor, rușinos, (livr.) difamánt, (rar) degradatór, (înv.) necinstitór, pierzătór. *(Atitudine ~.)*

nedependént adj. v. INDEPENDENT. LIBER. NEATÎRNAT. SUVERAN.

nedependență s. v. INDEPENDENȚĂ. LIBERTATE. NEATÎRNARE. SUVERANITATE.

NEDEPLÍN adj. imperfect, nedesăvîrșit. *(O realizare ~.)*

nedereásă s. v. INEXISTENȚĂ. NEANT. NEFIINȚĂ. NIMIC.

nedesăvîrșire s. v. CUSUR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NEAJUNS. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU.

NEDESĂVÎRȘÍT adj. imperfect, nedeplin. *(O realizare ~.)*

NEDESCIFRÁBIL adj. ilizibil, indescifrabil, neciteț, nelizibil, (fig.) hieroglífic. *(Un scris ~.)*

NEDESCOPERÍT adj. ascuns, necunoscut, neștiut, tainic. *(Viața ~ a Deltei.)*

NEDESCRIPTÍBIL adj. indescriptibil, inexprimabil, neexprimabil, negrăit, nespus, (livr.) indicíbil, inefábil. *(O stare ~.)*

NEDESLUȘÍT adj. **1.** imprecis, neclar, nelămurit, neprecis, vag. *(Se zăreau niște siluete ~.)* **2.** bolborosit, îngăimat, mormăit, nearticulat, neclar, (fig.) morfolít. *(Cuvinte ~.)* **3.** confuz, difuz, vag, (înv.) îngăimátór, neauzít. *(Glasuri ~.)* **4.** confuz, difuz, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, nelămurit, neprecis, vag, (fig.) surd. *(O senzație ~ de durere.)* **5.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)*

NEDESPĂRȚÍT adj. **1.** indivizibil, nedivizibil. *(Elemente ~ ale unui ansamblu.)* **2.** indisolubil, inseparabil, neseparabil, organic, unitar. *(Un tot ~.)* **3.** inseparabil, nedezlipit, neseparabil. *(Prieteni ~.)*

NEDEȘTELENÍT adj. înțelenit, necultivat, nelucrat, (astăzi rar) țelinós, (înv. și pop.) sterp, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) pîrlogít. *(Ogor ~.)*

NEDEZLIPÍT adj. inseparabil, nedespărțit, neseparabil. *(Prieteni ~.)*

NEDEZVĂLUÍT adj. nedeclarat, nedivulgat, nemărturisit, secret. *(O iubire ~.)*

NEDEZVOLTÁT adj. **1.** crud, mic, necrescut. *(Copil ~.)* **2.** chircit, degenerat, închircit, pipernicit, pirpiriu, pricăjit, prizărit, sfrijit, (rar) nevoiáș, slab, sterp, (înv. și reg.) scăzút, (reg.) izinít, obídnic, pimnicít, pizghirít, răít, șiștáv, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. și Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcav. *(Plantă ~.)* **3.** neevoluat, primitiv, rudimentar. *(Comunitate socială ~.)*

NEDIFICÍL adj. facil, necomplicat, simplu, ușor. *(O problemă ~ la matematică.)*

NEDISCIPLINÁT adj. indisciplinat, insubordonat, neascultător, nesubordonat, nesupus, recalcitrant. *(Soldat ~.)*

NEDISCIPLÍNĂ s. indisciplină, neascultare, nesupunere, (livr.) insubordonáre, (rar) recalcitránță. *(Act de ~.)*

NEDISCUTÁBIL adj. categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)*

NEDISEMINÁRE s. neproliferare, nepropagare, nerăspîndire. *(~ a armelor nucleare.)*

NEDISPENSÁBIL adj. indispensabil, neapărat, necesar, vital. *(Condiții ~ pentru viață.)*

NEDIVIZÍBIL adj. indivizibil, nedespărțit. *(Un tot ~.)*

NEDIVULGÁT adj. nedeclarat, nedezvăluit, nemărturisit, secret. *(O iubire ~.)*

NEDIZOLVÁBIL adj. *(CHIM.)* insolubil, nesolubil. *(Substanță ~.)*

NEDOMESTICÍT adj. neîmblînzit, sălbatic, (pop.) sireáp. *(Cal ~.)*

NEDOMOLÍT adj. **1.** nepotolit, nestăpînit, (fig.) nesățiós. *(Iubire ~ de bani.)* **2.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) apríns, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Temperament ~.)*

NEDORÍT adj. **1.** indezirabil. *(O persoană ~.)* **2.** inoportun, neoportun, nepoftit. *(Oaspete ~.)*

nedormíre s. v. INSOMNIE. NESOMN.

NEDRÉPT adj. **1.** (înv. și reg. fig.) strîmb. *(Om ~.)* **2.** inechitabil, injust, neechitabil, (livr.) iníc. *(O măsură ~.)*

nedrépt adj. v. INDIRECT.

NEDREPTÁTE s. inechitate, injustiție, neechitate, nejustiție, (înv. și pop.) strîmbătáte, (înv. și reg.) strîmb, (turcism înv.) zulúm. *(A comite o ~.)*

NEDREPTĂȚÍ vb. a năpăstui, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a urgisi, (înv. și reg.) a strîmbătăți, (înv.) a obidi, (grecism înv.) a catatrexi. *(De ce îl ~ ?)*

NEDREPTĂȚÍRE s. năpăstuire, oropsire, persecutare, persecuție, urgisire, (înv. și reg.) strîmbătățíre, (înv.) obidíre. *(~ cuiva.)*

NEDREPTĂȚÍT adj. năpăstuit, oropsit, persecutat, urgisit, (pop.) obidít. *(Om profund ~.)*

nedúlce adj., s. v. INGRAT. NERECUNOSCĂTOR.

NEDUMERÍ vb. a (se) mira, (înv.) a (se) ciudi, a (se) divi, a (se) scăndălisi. *(Mă ~ ce-mi spui; să nu te ~ dacă...)*

nedumerí vb. v. CODI. EZITA. PREGETA. ȘOVĂI.

NEDUMERÍRE s. **1.** mirare. *(L-a cuprins ~.)* **2.** nelămurire. *(Are o mică ~.)* **3.** derută, descumpănire, dezorientare, încurcătură, perplexitate, zăpăceală, (livr.) deconcertáre. *(Stare de ~.)*

NEDUMERÍT adj. **1.** mirat. *(Om ~.)* **2.** nelămurit. *(E puțin ~.)* **3.** derutat, descumpănit, dezorientat, încurcat, perplex, zăpăcit, (livr.) deconcertát, (înv. și fam.) sastisít. *(Împrejurarea l-a lăsat ~.)*

NEECHITÁBIL adj. inechitabil, injust, nedrept, (livr.) iníc. *(O măsură ~.)*

NEECHITÁTE s. inechitate, injustiție, nedreptate, nejustiție, (înv. și pop.) strîmbătáte, (înv. și reg.) strîmb, (turcism înv.) zulúm. *(A comite o ~.)*

NEEGÁL adj. inegal. *(De lungimi ~.)*

NEEGALÁBIL adj. incomparabil, inegalabil, neasemănat, neasemuit, necomparabil, neîntrecut, unic, (rar) neajúns, (înv.) neurmát. *(O voce ~; însușiri ~.)*

NEELÁSTIC adj. inflexibil, neflexibil, rigid, tare, țeapăn. *(O bară, o nuia ~.)*

NEEPUIZÁBIL adj. inepuizabil, interminabil, neistovit, nesfîrșit, (fig.) nesecát. *(O sursă ~ de...)*

neerlandéz s., adj. v. OLANDEZ.

NEESENȚIÁL adj. **1.** accidental, secundar. *(Un aspect ~.)* **2.** episodic, secundar. *(Un rol ~ într-o piesă.)*

NEESTIMÁBIL adj. inapreciabil, inestimabil, neprețuit, (înv.) nestimát. *(De o valoare ~.)*

neétic adj. v. IMORAL.

neevitábil adj. v. FATAL. INEVITABIL.

NEEVOLUÁT adj. **1.** primitiv, rudimentar, simplu, (înv.) prost. *(Lanțul ființelor începe de la cea mai ~ vietuitoare.)* **2.** nedezvoltat, primitiv, rudimentar. *(Comunitate socială ~.)* **3.** înapoiat, primitiv, rudimentar, sălbatic. *(Duceau o viață ~, în caverne.)*

NEEXÁCT adj. eronat, fals, greșit, inexact, nefondat, neîntemeiat, (înv. fig.) rătăcít. *(O părere, o știre ~.)*

NEEXACTITÁTE s. falsitate, inexactitate, neadevăr, netemeinicie. *(~ unei afirmații.)*

NEEXPERIMENTÁT adj. inexperimentat, (pop.) necercát. *(Un tînăr ~.)*

NEEXPLICÁBIL adj. inexplicabil, neînțeles. *(Un fapt ~.)*

NEEXPLOATÁT adj. **1.** necultivat, nelucrat, virgin. *(Vaste terenuri ~ în Africa.)* **2.** ascuns, nefolosit, nefructificat, nevalorificat. *(Mari posibilități ~.)*

NEEXPLORÁT adj. **1.** inexplorat, necercetat, necunoscut. *(O regiune ~.)* **2.** virgin. *(Pădure ~.)*

NEEXPRESÍV adj. **1.** inexpresiv, monoton, uniform, (fig.) monocórd, plat. *(Stil ~.)* **2.** inexpresiv, searbăd, spălăcit, șters. *(O față ~.)*

NEEXPRIMÁBIL adj. indescriptibil, inexprimabil, nedescriptibil, negrăit, nespus, (livr.) indicíbil, inefábil. *(O stare sufletească ~.)*

NEEZITÁNT adj. categoric, decis, expres, ferm, formal, hotărît, neoscilant, net, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)*

NEFALSIFICÁT adj. adevărat, autentic, curat, original, veritabil. *(Artă ~.)*

neîápt s. v. INEXISTENȚĂ. NEANT. NEFIINȚĂ. NIMIC.

NEFÁST adj. **1.** nenorocos, rău. *(A fost o zi ~ pentru el.)* **2.** fatal, funest, sinistru, sumbru, (pop.) pocít. *(O presimțire ~.)*

NEFAVORÁBIL adj. **1.** defavorabil, nepotrivit, neprielnic, prost, rău, urît, (înv. și pop.) nepriinciós, (înv.) nepriitór. *(Întrecerea a avut loc pe o vreme ~.)* **2.** defavorabil, nepotrivit, neprielnic, potrivnic, vitreg, (înv. și pop.) nepriinciós. *(Condiții ~ de dezvoltare.)* **3.** defavorabil, neplăcut, prost, rău, urît. *(A făcut o impresie ~.)* **4.** defavorabil, negativ. *(O critică ~ făcută cărții.)* **5.** dezavantajos, neprielnic, (livr.) onerós. *(Condiții ~ în clauzele unei tranzacții.)*

NEFĂCÚT adj. neîndeplinit, nerealizat, nesăvîrșit. *(Cu planul ~.)*

neîățărít adj. v. CINSTIT. DREPT. IMPARȚIAL. NEPARȚIAL. NEPĂRTINITOR. NEPREFĂCUT. OBIECTIV. SINCER.

NEFELÍN s. *(MIN.)* feldspatoid, sodalit.

NEFÉR s. *(IST., MIL.)* arnăut, poteraș. *(~ din garda domnească.)*

neferíce adj. v. NEFERICIT. NENOROCIT.

NEFERICÍ vb. a nenoroci. *(Te rog să nu-l ~.)*

NEFERICÍRE s. nenoroc, nenorocire, (înv.) meserătáte, mișelătáte. *(~ vieții lui.)*

NEFERICÍT adj. **1.** nenorocit, (înv.) neferíce, pătimáș. *(Un om tare ~.)* **2.** catastrofal, dezastruos, fatal, funest, nenorocit, tragic. *(Un deznodămînt ~.)*

NEFERTÍL adj. neproductiv, neroditor, sărac, slab, steril, sterp, (rar) neródnic, sărăcăciós, sec, (Transilv.) mácru, (înv.) neproducătór, sterpós. *(Un sol ~.)*

NEFERTILITÁTE s. neproductivitate, nerodnicie, sărăcie, sterilitate, (rar) sterpăciúne. *(~ unui teren.)*

NEFIDÉL adj. adulter, infidel, necredincios, (înv.) preacurvár, preaiubít, vicleán, vicleníitór, (fig.) trădătór. *(Bărbat ~.)*

NEFIÉRT adj. crud. *(Ou ~.)*

NEFIÍNȚĂ s. inexistență, neant, nimic, (rar) négură, neúnde, uitáre, (înv.) nedereásă, nefápt. *(Așa-zisa linișe a ~.)*

NEFINISÁT adj. brut, grosolan, necioplit, necizelat, neprelucrat, (reg.) lísteav. *(Material ~.)*

NEFINÍT adj. imens, infinit, necuprins, nelimitat, nemărginit, nemăsurat, nesfîrșit, nețărmurit, (rar) ilimitát. *(O cîmpie ~.)*

NEFIRÉSC adj. **1.** anormal, nenormal, neobișnuit. *(O situație ~.)* **2.** afectat, artificial, căutat, fals, forțat, nenatural, nesincer, prefăcut, silit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~; atitudine ~; un rîs ~.)* **3.** afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nenatural, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunátor, um flát. *(Stil, limbaj ~.)*

nefîrtátul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

NEFLEXÍBIL adj. inflexibil, neelastic, rigid, tare, țeapăn. *(O bară, o nuia ~.)*

NEFOLOSÍT adj. **1.** neîntrebuințat, neuzitat, (livr.) inuzitát. *(Un procedeu ~.)* **2.** neîntrebuințat, neutilizat, neuzat, nou. *(O tigaie ~.)* **3.** ascuns, neexploatat, nefructificat, nevalorificat. *(Posibilități ~.)*

NEFOLOSITÓR adj. ineficace, ineficient, înfructuos, inutil, netrebuincios, neutil, van, zadarnic, (livr.) inoperánt, oțiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deșért, gratuít, steríl, sterp. *(Eforturi ~.)*

NEFONDÁT adj. eronat, fals, greșit, inexact, neexact, neîntemeiat, (înv. fig.) rătăcít. *(O știre, o părere ~.)*

NEFRÍPT adj. crud, neprăjit. *(Carne ~.)*

NEFRÍT s. *(MIN.)* jad.

NEFRÍTIC adj. renal. *(Afecțiune ~.)*

nefrînt adj. v. IMBATABIL. INVINCIBIL. NEBĂTUT. NEBIRUIT. NEÎNFRÎNT. NEÎNVINS.

NEFRUCTIFICÁT adj. ascuns, neexploatat, nefolosit, nevalorificat. *(Posibilități ~.)*

NEG s. *(MED.)* papilom, verucă, verucozitate.

NEGÁ vb. **1.** a tăgădui, (livr.) a denega. *(~ că ar fi fost la...)* **2.** a dezice, a retracta, a tăgădui. *(A ~ tot ceea ce spusese.)* **3.** a contesta, a dezminți, a renega, a tăgădui, (înv.) a protesta. *(A ~ adevărul celor afirmate de cineva.)*

NEGÁRE s. contestare, dezmințire, negație, renegare, tăgadă, tăgăduială, tăgăduire, (înv.) tágă, tăgăduínță. *(~ celor afirmate de cineva.)*

NEGATÍV adj. **1.** defavorabil, nefavorabil. *(O critică ~ făcută cărții.)* **2.** dăunător, nociv, păgubitor, periculos, prejudiciabil, primejdios, rău, stricător, vătămător, (livr.) perniciós, (înv. și pop.) pierzătór, (reg.) dăunăciós, dăunós, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăciós. *(Efecte ~ pentru...)* **3.** minus. *(Semnul ~.)*

negatrón s. v. ELECTRON.

NEGĂȚIE s. contestare, dezmințire, negare, renegare, tăgadă, tăgăduială, tăgăduire, (înv.) tágă, tăgăduínță. *(~ celor afirmate de cineva.)*

negăți vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. MUNCI. SCHINGIUI. TORTURA. TRUDI.

negelăriță s. v. ROSTOPASCĂ.

NEGHÍNĂ s. *(BOT.; Agrostemma githago)* năgară, zizanie, (pop.) mălúră, (înv. și reg.) plévilă, (reg.) negreáță, (înv.) pleávă.

neghînă s. v. SĂLBĂȚIE.

NEGHINÍȚĂ s. *(BOT.)* neghinuță.

NEGHINÚȚĂ s. *(BOT.)* neghiniță.

NEGHIÓB adj., s. **1.** adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, nerod, netot, prost, prostănac, stupid, tont, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbíz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălîmb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) boblét, (Mold) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășman, (prin Olt. și Munt.) tărántúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(~ mai ești, amice!)* **2.** adj. nătîng, neghiobesc, nerod, nerozesc, netot, prostesc, stupid, (livr.) inépt, (înv.) prostátic. *(O comportare, o faptă ~.)*

NEGHIOBÉSC adj. nătîng, neghiob, nerod, nerozesc, netot, prostesc, stupid, (livr.) inépt, (înv.) prostátic. *(O comportare, o faptă ~.)*

NEGHIOBÉȘTE adv. nerozește, prostește, stupid. *(S-a comportat ~.)*

NEGHIOBÍE s. **1.** nătîngie, nerozie, prostie, stupiditate, stupizenie, (rar) nătîngeálă, netoție, tonțíe, (franțuzism rar) sotíză, (înv. și reg.) nătărăíe, (înv.) nărozénie, (fam.) zevzecíe. *(E de-o ~ proverbială.)* **2.** dobitocie, imbecilitate, nerozie, prosteală, prostie, tîmpenie, (înv.) prostíme. *(A dat dovadă de o mare ~.)* **3.** gogomănie, nătîngie, nerozie, nesocotință, prostie, stupiditate, (rar) netoție, (înv. și reg.) nătărăíe. *(Mare ~ a spus.)* **4.** dobitocie, idioțenie, idioție, imbecilitate, inepție, nerozie, prostie, stupiditate, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(Ce e ~ asta?)*

NEGÎNDÍT adj. neașteptat, nenădăjduit, nesperat. *(Un cadou ~.)*

negîndít adj. v. NEAȘTEPTAT. NEPREVĂZUT.

negîndít adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

neglásnică s. v. CONSOANĂ. CONSONANTĂ.

NEGLIJÁ vb. **1.** (înv. și reg.) a năpusti. *(Și-a ~ treburile.)* **2.** a omite, (reg.) a întrelăsa, (înv.) a negriji, a neîngriji. *(A ~ să-și ia doctoria.)* **3.** a omite, a uita, (latinism rar) a pretera. *(N-a ~ nimic din cîte știa că i-ar face plăcere.)* **4.** a ignora, a nesocoti, a omite. *(Te rog să nu ~ nici un element semnificativ.)*

NEGLIJÁBIL adj. neimportant, neînsemnat. *(Cantitate ~; problemă ~.)*

NEGLIJÁRE s. **1.** omitere, uitare, uitat, (înv.) negrijíre. *(~ unui amănunt semnificativ.)* **2.** ignorare, nesocotire, omitere. *(~ unor aspecte importante ale problemei.)*

NEGLIJÁT adj. (înv. și pop.) oropsít, (înv.) necercát. *(Treburi ~.)*

negliját adj. v. NEÎNGRIJIT.

NEGLIJÉNT adj. **1.** neîngrijit, șleampăt, (fam.) îngălát. *(O femeie ~.)* **2.** dezordonat, neîngrijit, (prin Munt.) tîlós, (fam.) deșănțát. *(O ținută ~.)*

NEGLIJÉNȚĂ s. dezordine, neîngrijire, (livr.) incúrie, (înv.) negríjă. *(~ în ținută.)*

NEGLIJÉU s. (înv.) matinéu. *(De dimineață ea purta un ~.)*

NEGOCIÁ vb. **1.** a trata. *(A ~ încheierea unei tranzacții.)* **2.** a trafica, (pop.) a sămsări. *(A ~ valori, efecte publice.)* **3.** a parlamenta, a trata. *(A ~ cu partea adversă.)*

negociá vb. v. INTERMEDIA. INTERPUNE. MEDIA. MIJLOCI.

negociánt s. v. COMERCIANT. NEGUSTOR.

negociatór s. v. COMERCIANT. NEGUSTOR.

negociáție s. v. NEGOCIERE.

NEGOCIÉRE s. **1** (înv.) negociáție. *(~ a unei tranzacții.)* **2.** (la pl.) tratative (pl.), (înv.) tratáție. *(S-au purtat ~ pentru încheierea unui tratat.)*

negós adj. v. VERUCOS.

NEGÓȚ s. comerț, negustorie, (rar) prăvălíe, (înv. și reg.) sfirnăríe, (turcism înv.) pazarlíc. *(Se ocupa cu ~.)*

negóț s. v. AFACERE. CHESTIUNE. INTERESE. MARFĂ. PROBLEMĂ. PRODUS. TREABĂ.

NEGRADÁT adj. *(MIL.)* (fam.) prost. *(Soldat ~.)*

NEGRĂÍT adj. **1.** indescriptibil, inexprimabil, nedescriptibil, neexprimabil, nespus, (livr.) indicíbil, ineíabil. *(O stare sufletească ~.)* **2.** colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

NEGREÁLĂ s. negreață, negru, (rar) negríme, (reg.) cerneálă.

negreálă s. v. CERNEALĂ. FUNINGINE.

NEGREÁȚĂ s. negreală, negru, (rar) negríme, (reg.) cerneálă.

negreáță s. v. MIȘINĂ. NĂGARĂ. NEGHINĂ. ZIZANIE.

negreblát adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

NEGRÉSĂ s. (pop.) arăpoáică, (înv.) arápcă.

negreșít adj. v. INOCENT. NEVINOVAT.

NEGREȘÍT adv. **1.** morțiș, musai, neapărat, numaidecît, obligatoriu, (rar) necesarménte, (înv. și reg.) nepristán, nesmintít, númai, (înv.) nelipsít. *(Ține ~ să...)* **2.** indiscutabil, neapărat, neîndoielnic, neîndoios, precis, sigur, (pop.) nesmintít. *(~ voi fi acolo la ora anunțată.)* **3.** absolut, bineînțeles, cert, desigur, firește, garantat, indiscutabil, natural, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis, sigur. *(Crezi că vine azi? — ~ !)*

NEGRICIÓS adj. brun, brunet, oacheș, tuciuriu, (rar) țigánatic, țigános, (înv. și pop.) smolít, (pop.) negríu, (reg.) negrós, (Transilv.) bărnáci, (glumeț sau ir.) balaoácheș. *(Om ~; o față ~.)*

negríjă s. v. APATIE. DELĂSARE. DEZORDINE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEGLIJENȚĂ. NEÎNGRIJIRE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

negrijí vb. v. NEGLIJA. OMITE.

negrijínță s. v. APATIE. DELĂSARE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

negrijíre s. v. NEGLIJARE. OMITERE. UITARE. UITAT.

NEGRILÍCĂ s. *(BOT.; Nigella sativa)* cernușcă, (reg.) negroáică, negrúșcă, chimennégru, chimion-négru.

negríme s. v. NEGREALĂ. NEGREAȚĂ. NEGRU.

negriór adj. v. NEGRIȘOR. NEGRUȚ.

NEGRIȘÓR adj. negruț, (pop.) negriór.

negríu adj. v. BRUN. BRUNET. NEGRICIOS. OACHEȘ. TUCIURIU.

negroáică s. v. CERNUȘCĂ. NEGRILICĂ.

negrós adj. v. BRUN. BRUNET. NEGRICIOS. OACHEȘ. TUCIURIU.

négru adj. v. APĂSĂTOR. DEPRIMANT. DEZOLANT. SUMBRU.

négru adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

NÉGRU adj., s. **1.** adj. (pop.) păcuríu, (reg.) muríu, (înv.) ponegrít. *(De culoare ~.)* **2.** adj. lai. *(Oaie, lînă ~.)* **3.** s. negreală, negreață, (rar) negríme, (reg.) cerneálă. *(De un ~ strălucitor.)* **4.** adj. înnegrit, (pop.) cernít. *(Un obiect ~.)* **5.** adj. cernit, îndoliat. *(Haine ~ purtate de văduvă.)* **6.** s. (pop.) arăp. *(~ din Africa Centrală.)* **7.** adj. bronzat, înnegrit, pîrlit, prăjit, (reg.) pîrjolít. *(S-a întors ~ de la mare.)* **8.** adj. întunecat, întunecos, obscur. *(O noapte ~.)* **9.** adj. jegos, mînjit, murdar, nespălat, pătat, răpănos, slinos, soios, (livr.) maculát, (rar) tăvălít, terfelít, (înv. și pop.) picát, scîrnav, (pop.) zăbălós, (reg. și fam.) puchinós, puchiós, puciós, (reg.) dervelít, mazác, mîrșav, muruít, muscurós, muzgurít, perceát, rîpát, rîpós, zoiós, (Mold., Bucov. și Ban.) feștelít, (Transilv.) mócicoș, (Transilv. și Maram.) píscoș, rónghioș, (Transilv., Maram. și Bucov.) tinós, (înv.) smîrced, smîrd, (fam.) împuțít, păduchiós. *(O cămașă ~.)*

négru s.v. BEZNĂ. ÎNTUNECARE. ÎNTUNECIME. ÎNTUNERIC. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE. NEGURĂ. OBSCURITATE.

NEGRÚȘCĂ s. *(BOT.; Nigella arvensis)* cernușcă, (reg.) bruș, negrúță, nigelúță, piperúță, chimion-de-cîmpuri.

negrúșcă s. v. CERNUȘCĂ. NEGRILICĂ.

NEGRÚȚ adj. negrișor, (pop.) negriór.

negrúță s. v. CERNUȘCĂ. NEGRUȘCĂ.

negurátie adj. v. CEȚOS. ÎNCEȚOȘAT. ÎNNEGURAT. NEBULOS. NEGUROS. PÎCLOS.

NÉGURĂ s. **1.** *(MET.)* ceață, pîclă, (pop.) negureală, negureáță, (reg.) burácă, (prin Transilv.) búștină, (prin Mold.) mocírlă, (înv.) míglă. *(S-a lăsat ~.)* **2.** beznă, întunecare, întunecime, întuneric, obscuritate, (livr.) tenébre (pl.), (rar) negureálă, (Transilv.) șutíc, (înv.) întúnec. întunericíme, (fig.) négru, noápte. *(Era o ~ de nepătruns.)*

négură s. v. INEXISTENȚĂ. NEANT. NEFIINȚĂ. NIMIC.

negureálă s. v. BEZNĂ. CEAȚĂ. ÎNTUNECARE. ÎNTUNECIME. ÎNTUNERIC. NEGURĂ. OBSCURITATE. PÎCLĂ.

negureáță s.v. CEAȚĂ. NEGURĂ. PÎCLĂ.

neguriu adj. v. CEȚOS. ÎNCEȚOȘAT. ÎNNEGURAT. NEBULOS. NEGUROS. PÎCLOS.

NEGURÓS adj. **1.** cețos, încețoșat, înnegurat, nebulos, pîclos, (rar) negurátic, neguriu. *(Vreme ~.)* **2.** închis, înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, noros, pîclos, plumbuit, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrít. *(Cer ~.)*

negurós adj. v. CONFUZ. DIFUZ. ECHIVOC. HAOTIC. IMPRECIS. INDEFINIT. ÎNCÎLCIT. ÎNCURCAT. NECLAR. NEDEFINIT. NEDESLUȘIT. NEÎNȚELES. NELĂMURIT. NEPRECIS. OBSCUR. TULBURE. VAG.

NEGUSTÓR s. comerciant, (înv. și reg.) sfîrnár, (reg.) tîrguitór, (înv.) cupéț, negociánt, negociatór, privătár.

NEGUSTOREÁSĂ s. comerciantă, negustoriță.

NEGUSTORÉSC adj. comercial, (livr.) mercantíl. *(Afaceri ~.)*

NEGUSTORÍ vb. a precupeți, a specula, a trafica, (înv. și reg.) a precupi.

negustorí vb. v. COMERCIALIZA. TÎRGUI. TOCMI.

NEGUSTORÍE s. comerț, negoț, (rar) prăvălíe, (înv. și reg.) sfîrnăríe, (turcism înv.) pazarlíc. *(Se ocupa cu ~.)*

negustorie s. v. MARFĂ. PRODUS.

NEGUSTORÎȚĂ s. comerciantă, negustoreasă.

neguțá vb. v. ACHIZIȚIONA. CUMPĂRA. LUA. PROCURA. TÎRGUI. TOCMI. VINDE.

nehárnic adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS TRÎNDAV. TRÎNTOR.

NEHOTĂRÎRE s. **1.** ezitare, nesiguranță, șovăială, șovăire. *(~ cuiva la mers.)* **2.** codeală, codire, ezitare, fluctuație, îndoială, pregetare, șovăială, șovăire, (livr.) indecízie, (pop.) préget, (fig.) osciláre, oscilație. *(~ lui era nejustificată.)*

nehotărire s. v. IMPRECIZIE.

NEHOTĂRÎT adj. **1.** ezitant, nesigur, șovăielnic. *(Mers ~.)* **2.** ezitant, fluctuant, indecis, nedecis, șovăielnic, șovăitor, (rar) șovăínd, șovăít, (reg.) codélnic, (prin Munt.) pregetós, (înv.) înclinátór, îndoiélnic, pregetátór, tîrziélnic, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~; om ~.)* **3.** *(GRAM.)* indefinit, nedefinit, (înv.) nehotărîtór. *(Articol ~.)*

nehotărîtór adj. v. INDEFINIT. NEDEFINIT. NEHOTĂRÎT.

néică s. v. BADE. NENE.

neiculeán s. v. NEICUȘOR.

neiculíță s. v. NEICUȘOR.

*NEICUȘÓR s. (pop.) neiculeán, neiculíță, neicúță.

neicúță s. v. NEICUȘOR.

NEIDENTIFICÁT adj. anonim, necunoscut, neștiut. *(Autor ~.)*

NEIERTÁT adj. neîngăduit, nepermis, (înv.) necăzút. *(Un gest ~.)*

NEIERTĂTÓR adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, ciinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) ván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. crud, hain, implacabil, necruțător, neînduplecat, neîndurător, nemilos, nemilostiv, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, (fig.) vítreg. *(Soartă ~ pentru cineva.)* **3.** adj. intolerant, necruțător, neîndurător, neîngăduitor, nemilos, netolerant, (înv.) nesuferitór. *(Om ~ cu cei necinstiți.)*

NEIMAGINÁBIL adj. inimaginabil, neînchipuit. *(O situație ~.)*

NEIMPORTÁNT adj. **1.** neglijabil, neînsemnat. *(Cantitate ~.)* **2.** colateral, lăturalnic, marginal, minor, neînsemnat, secundar, (rar) laterál, (fig.) periféric. *(O problemă ~.)* **3.** mic, neînsemnat, ușor. *(O greșeală ~ de ortografie.)* **4.** neînsemnat, (livr.) anodín. *(O semnificație ~.)* **5.** mărunt, neînsemnat, (livr.) insignifiánt, obscúr, (fig.) prizărít. *(O notiță ~ în ziar.)*

NEINDICÁT adj. contraindicat, nepotrivit, nociv, periculos, primejdios, vătămător. *(Medicament ~ pentru diabet.)*

NEINIȚIÁT adj., s. ignorant, necunoscător, nepriceput, neștiutor, (fam.) ageamíu, (fig.) profán. *(Este încă un ~ în materie.)*

NEINSTRUÍT adj., s. ignorant, incult, necultivat, neînvățat, prost, simplu, (livr.) agramát, ignár, (înv.) gros, neabecedát. *(Om ~.)*

NEINTELIGÍBIL adj. ininteligibil, (livr.) incomprehensíbil, (fam.) păsărésc. *(Într-o exprimare ~.)*

NEINTENȚIONÁT adj. involuntar. *(Un gest ~.)*

NEINTERESÁNT adj. anost, plicticos, plictisitor, (livr.) fastidiós, (fig.) fad, insipíd, nesărát, sălcíu, seárbăd. *(Un spectacol ~.)*

NEINVITÁT adj. nechemat, nepoftit. *(Persoană ~.)*

neiós s. v. DECEMBRIE.

neisán s. v. NAIST.

NEISPRĂVÍT adj., s. **1.** adj. neterminat. *(O treabă ~.)* **2.** adj., s. ignorant. incapabil, incompetent, necapabil nechemat, necompetent, nepregătit, nepriceput, neştiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaş ~.)*

NEISTÓRIC adj. sincronic, static. *(O cercetare ~.)*

NEISTOVÍT adj. **1.** neobosit, neostenit, (livr.) infatigábil, (rar) neodihnít, (pop.) neostoít. *(O activitate ~ în slujba patriei.)* **2.** inepuizabil, interminabil, neepuizabil, nesfîrşit, (fig.) nesecát. *(O sursă ~ de ...)*

neizbîndă s. v. EŞEC. INSUCCES. NEREUŞÍTĂ.

NEIZBUTÍT adj. **1.** necorespunzător, nerealizat, nereuşit, nesatisfăcător, prost, slab, (fig.) stîngáci. *(O regie ~.)* **2.** eşuat, nereuşit, ratat. *(O acţiune ~.)*

NEÎMBLÎNZÍT adj., adv. **1.** adj. nedomesticit, sălbatic, (pop.) sireáp. *(Cal ~.)* **2.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruţător, neiertător, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. şi pop.) năsílnic, (înv. şi reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. şi Bucov.) aván, hapsín (înv.) jestóc, neomenít, saguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)*

NEÎMBRĂCÁT adj. despuiat, dezbrăcat, dezgolit, gol, nud, (reg.) pieligós, (Transilv. şi Mold.) tîrşít. *(Om ~.)*

NEÎMPĂCÁT adj. **1.** nemulţumit, nesatisfăcut. *(Un om veşnic ~.)* **2.** aprig, aspru, crîncen, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverşunat, nepotolit, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenit, táre, (fig.) încleştát. *(O înfruntare ~.)*

NEÎMPODOBÍT adj. neornat, simplu, (înv.) sadeá (invar.), sadética (invar.). *(O fotă ~.)*

NEÎNCĂPĂTÓR adj. mic, necuprinzător, nespaţios, strîmt. *(Cameră ~.)*

NEÎNCĂRCÁT adj. **1.** gol, (reg.) sec. *(Avea arma ~.)* **2.** simplu. *(O ornamentaţie ~.)*

NEÎNCRÉDERE s. (înv. şi pop.) prepús. *(Îşi manifestă ~ faţă de el.)*

NEÎNCEPÚT adj. **1.** întreg, plin. *(Un pahar ~ cu apă.)* **2.** intact, întreg, neatins, (glumeţ fig.) virgin. *(Pachetul de ţigări a rămas ~.)*

NEÎNCETÁT adj., adv. **1.** adj. continuu, etern, necontenit, necurmat, neîntrerupt, nesfîrşit, permanent, perpetuu, veşnic, (înv. şi reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenít, neprecurmát, nesăvîrşít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **2.** adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, necontenit, necurmat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, pururi, veşnic, (înv. şi reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mişcă ~.)* **3.** adv. continuu, încontinuu, întotdeauna, întruna, mereu, necontenit, permanent, pururi, totdeauna, veşnic, (pop.) necurmát. *(Erau ~ împreună.)*

NEÎNCHIPUÍT adj. **1.** inimaginabil, neimaginabil. *(O situaţie ~.)* **2.** colosal, enorm, excepţional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrşit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaş, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

NEÎNCHIRIÁT adj. liber, neocupat.

NEÎNCHÍS adj. **1.** deschis, descuiat, neîncuiat. *(Uşă ~.)* **2.** liber, neîntemniţat, (înv. şi pop.) slóbod. *(Om ~.)*

neîncontenít adj. v. CONTINUU. ETERN. NECONTENIT. NECURMAT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. NESFÎRŞIT. PERMANENT. PERPETUU. VEŞNIC.

NEÎNCRÉDERE s. **1.** bănuială, suspiciune, (livr.) circumspécţie, incredulitáte, (pop.) prepús, (prin Mold.) bănát, (prin Ban.) bédă, (înv.) prepúnere. *(O atitudine de continuă ~.)* **2.** dubiu, incertitudine, îndoială, nesiguranţă, rezervă, scepticism, şovăială, şovăire, (astăzi rar) necredínţă, (înv.) aporíe, îndoínţă. *(Domnea o stare de ~.)*

NEÎNCREZĂTÓR adj. **1.** bănuitor, suspicios, temător, (livr.) circumspéct, incredúl, (rar) bănuicíos, bănuiélnic, (înv. şi reg.) prepuiélnic, prepuítór, (reg.) năzárnic, (înv.) necredincíos, presupuitór. *(E un om tare ~.)* **2.** sceptic, (livr.) defetíst, (înv.) necredincíos. *(Prea eşti ~ cu privire la sfîrşitul acestei acţiuni!)*

NEÎNCUIÁT adj. deschis, descuiat, neîncuiat. *(O uşă ~.)*

NEÎNDEMÎNÁRE s. stîngăcie, (rar) nepricépere, (reg.) mangoseálă, (înv.) maladrésă. *(Era de o ~ proverbială.)*

NEÎNDEMÎNÁTIC adj. neajutorat, nepriceput, stîngaci, (livr.) inabíl, (rar) neajutát, (reg.) natantól.

NEÎNDEPLINÍT adj. nefăcut, nerealizat, nesăvîrşit. *(O obligaţie ~.)*

NEÎNDESTULÁT adj. avid, lacom, (livr.) cupíd, (fig.) nesătúl, nesăturát, nesăţiós.

NEÎNDESTULĂTÓR adj. **1.** insuficient, nesatisfăcător, redus. *(Cantitate ~.)* **2.** insuficient, nesatisfăcător, redus, sărac. *(Un inventar ~ de utilaje.)*

NEÎNDOIÉLNIC adj., adv. **1.** adj. categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **2.** adj. clar, evident, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, limpede, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **3.** adv. indiscutabil, neapărat, negreşit, neîndoios, precis, sigur, (pop.) nesmintít. *(~ voi fi acolo la ora anunţată.)* **4.** adv. absolut, bineînţeles, cert, desigur, fireşte, garantat, indiscutabil, natural, negreşit, neîndoios, normal, precis, sigur. *(Crezi că va veni astăzi? — ~!)*

NEÎNDOIÓS adj., adv. **1.** adj. categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, ne-

contestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, netăgăduit, sigur, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **2.** adj. clar, evident, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, limpede, neîndoielnic, netăgăduit, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **3.** adv. indiscutabil, neapărat, negreşit, neîndoielnic, precis, sigur, (pop.) nesmintít. *(~ voi fi acolo la ora anunţată.)* **4.** adv. absolut, bineînţeles, cert, desigur, fireşte, garantat, indiscutabil, natural, negreşit, neîndoielnic, normal, precis, sigur. *(Crezi că va veni astăzi? — ~ !)*

NEÎNDUPLECÁRE s. dîrzenie, fermitate, hotărîre, intransigenţă, neclintire, nestrămutare, neşovăire, statornicie, (livr.) decízie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. *(O ~ de granit.)*

NEÎNDUPLECÁT adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruţător, neiertător, neîmblînzit, nedurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. şi pop.) năsílnic, (înv. şi reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. şi Bucov.) ován, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. crud, hain, implacabil, necruţător, neiertător, neîndurător, nemilos, nemilostiv, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, fig.) vítreg. *(O soartă ~ pentru cineva.)*

NEÎNDURÁRE s. asprime, barbarie, brutalitate, cruzime, ferocitate, neomenie, răutate, sălbăticie, violenţă, vitregie, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) cîníe, cîinoşénie, (înv. şi reg.) năsilnicíe, (înv.) crîncenie, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenire, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)*

neîndurát adj. v. CRUD. HAIN. IMPLACABIL. NECRUŢĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEMILOSTIV.

NEÎNDURÁT adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruţător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. şi pop.) năsílnic, (înv. şi reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. şi Bucov.) ován, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)*

NEÎNDURĂTÓR adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruţător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. şi pop.) năsílnic, (înv. şi reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. şi Bucov.) ován, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. intolerant, necruţător, neiertător, neîngăduitor, nemilos, netolerant, (înv.) nesuferitór. *(Om ~ cu cei răi.)* **3.** adj. crud, hain, implacabil, necruţător, neiertător, neînduplecat, nemilos, nemilostiv, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, (fig.) vítreg. *(Soartă ~ a cuiva.)*

NEÎNFĂŢÁT adj. desfăţat. *(Pernă ~; pat ~.)*

NEÎNFRICÁRE s. **1.** bărbăţie, bravură, curaj, cutezanţă, dîrzenie, încumetare, îndrăzneală, semeţie, temeritate, (livr.) intrepiditáte, petulánţă, (rar) cutezáre, (pop. şi fam.) súflet, (pop.) ínimă, voinicíe, (înv.) dîrzíe, îndrăzníre, mărinimíe, semeţíre, (grecism înv.) táros. *(~ cuiva în acţiunile sale.)* **2.** bărbăţie, bravură, curaj, eroism, vitejie, (pop.) voinicíe. *(~ cuiva în luptă.)*

NEÎNFRICÁT adj. brav, curajos, cutezător, dîrz, inimos, îndrăzneţ, semeţ, viteaz, (livr.) intrepíd, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. şi pop.) voiníc, (înv.) hrăbór, neînfricoşát. *(Om ~.)*

neînfricoşát adj. v. BRAV. CURAJOS. CUTEZĂTOR. DÎRZ. INIMOS. ÎNDRĂZNEŢ. NEÎNFRICAT. SEMEŢ. VITEAZ.

neînfrînát adj. v. AROGANT. ÎMPERTINENT. INSOLENT. IREVERENŢIOS. ÎNDRĂZNEŢ. NECUVIINCIOS. NEOBRĂZAT. NERESPECTUOS. NERUŞINAT. OBRAZNIC. SEMEŢ. SFIDĂTOR. SFRUNTAT. TRUFAŞ. ŢANŢOŞ.

NEÎNFRÎNT adj. imbatabil, invincibil, nebătut, nebiruit, neînvins, (înv.) nefrînt. *(Un sportiv ~.)*

NEÎNGĂDUÍNŢĂ s. intoleranţă. *(Atitudine de ~.)*

NEÎNGĂDUÍT adj. **1.** interzis, nepermis, oprit, proscris. *(Un lucru ~.)* **2.** neiertat, nepermis, (înv.) necăzút. *(Un gest ~.)* **3.** blamabil, condamnabil, criticabil, neonorabil, nepermis, regretabil, reprobabil, ruşinos, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărîtór, ruşinătór. *(O faptă ~.)*

NEÎNGĂDUITÓR adj. intolerant, necruţător, neiertător, neîndurător, nemilos, netolerant, (înv.) nesuferitór. *(Om ~ cu cei necinstiţi.)*

neîngriji vb. v. NEGLIJA. OMITE.

NEÎNGRIJÍRE s. dezordine, neglijenţă, (livr.) incúrie, (înv.) negríjă. *(~ în ţinută.)*

neîngrijíre s. v. APATIE. DELĂSARE. INDIFERENŢĂ. INDOLENŢĂ. INERŢIE. INSENSIBILITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

NEÎNGRIJÍT adj. **1.** (rar) negliját. *(O casă ~.)* **2.** părăginit, sălbăticit, (reg.) părăginós. *(O grădină ~.)* **3.** neglijent, şleampăt, (fam.) îngălát. *(Femeie ~.)* **4.** dezordonat, neglijent, (prin Munt.) tîlós, (fam.) deşănţát. *(O ţinută ~.)* **5.** ciufulit, deranjat, vîlvoi, zbîrlit, (livr.) hirsút, (pop. şi fam.) burzuluít, (înv. şi reg.) străflocát, (reg.) borz, borzós, buhós, buhuiát, vîlvoiát, zbîrlóg, zborşít, (Mold. şi Bucov.) dupurós, (vestul Transilv.) spérlă, (Ban. şi sud-vestul Transilv.) sperlít, (fam. şi depr.) neţesălát. *(Cu părul ~.)*

NEÎNSEMNÁT adj. **1.** neglijabil, neimportant. *(Cantitate ~.)* **2.** mărunt, mic. *(Cheltuieli ~.)* **3.** derizoriu, mărunt. *(De o valoare ~.)* **4.** colateral, lăturalnic, marginal, minor, neimportant, secundar, (rar) laterál, (fig.) periféric. *(O problemă ~.)* **5.** neimportant, (livr.) anodín. *(O treabă, o semnificaţie ~.)* **6.** mărunt, neimportant, (livr.) insignifiánt, obscúr, (fig.) prizărít. *(O notă ~ în ziar.)* **7.** mic, neimportant, uşor. *(O greşeală ~ de ortografie.)* **8.** oarecare, (livr.) insignifiánt. *(Un ziar ~.)* **9.** modest simplu, umil. *(Un ~ funcţionar de bancă.)* **10.** biet, obscur, umil. *(Un ~ amploiat.)* **11.** banal, comun, obişnuit, sărac. *(Viaţa pictorului X este uimitor de ~.)* **12.** banal, mărunt, meschin. *(Interese ~.)*

NEÎNSOŢÍT adj. singur, (înv.) salt. *(A venit la el ~.)*

NEÎNSUFLEŢÍT adj. **1.** inert, mort, nemişcat, rece, ţeapăn. *(O fiinţă ~.)* **2.** inanimat, neanimat, (fig.) mort. *(Pulbere ~.)*

NEÎNTEMEIÁT adj. **1.** fals, inautentic, inventat, mincinos, născocit, neadevărat, neautentic, nercal, plăsmuit, scornit, (înv.) minţit, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmaţii ~; mărturie ~.)* **2.** eronat, fals, greşit, inexact, neexact, nefondat, (înv. fig.) rătăcít. *(Ştire, părere ~.)* **3.** neserios, pueril. *(Argumente ~.)* **4.** iluzoriu, înşelător, (rar) părélnic. *(Speranţe ~.)*

NEÎNTEMNIŢÁT adj. liber, neînchis, (înv. şi pop.) slobod. *(Om ~.)*

neîntinăre s. v. CANDOARE. CASTITATE. FECIORIE. INOCENŢĂ. NEPRIHĂNIRE. NEVINOVĂŢIE. PUDICITATE. PUDOARE. VIRGINITATE.

neîntinát adj. v. CANDID. CAST. CURAT. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. NEPĂTAT. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. PUDIC. VIRGIN. VIRGINAL.

NEÎNTÎRZIÁT adj., adv. **1.** adj. (înv.) neapestít. *(Sosirea ~ a cuiva.)* **2.** adv. curînd, devreme, fuga, grabnic, imediat, iute, îndată, numaidecît, rapid, repede, (rar) tudila, (pop.) degrábă, momentán, (înv. şi reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáş, mínteni, (înv.) peşin, techer-mécher. *(Să vii ~ înapoi.)* **3.** adj., adv. grabnic, imediat, operativ, prompt, rapid. *(O intervenţie ~; a intervenit ~.)*

NEÎNTREBUINŢÁT adj. **1.** nefolosit, neuzitat, (livr.) inuzitát. *(Un procedeu ~.)* **2.** nefolosit, neutilizat, neuzat, nou. *(O tigaie ~.)*

NEÎNTRECÚT adj. incomparabil, inegalabil, neasemănat, neasemuit, necomparabil, neegalabil, unic, (rar) neajúns, (înv.) neurmát. *(O voce ~; însuşiri ~.)*

NEÎNTRERÚPT adj., adv. **1.** adj. continuu, etern, necontenit, necurmat, neîncetat, nesfîrşit, permanent, perpetuu, veşnic, (înv. şi reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenít, neprecurmát, nesăvîrşít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **2.** adj. continuu, statornic, susţinut, (înv.) nepregetát, nepregetătór. *(Efort ~; preocupare ~.)* **3.** adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, necontenit, necurmat, neîncetat, neobosit, neostenit, permanent, pururi, veşnic, (înv. şi reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mişcă ~.)*

NEÎNŢELÉGERE s. **1.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuţie, disensiune, dispută, divergenţă, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, vrajbă, zizanie, (înv. şi pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. şi fam.) círcotă, dihónie, rícă, (pop.) hárţă, (înv. şi reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. şi Transilv.) poáră, (Bucov. şi Transilv.) şcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncişáre, judéţ, neaşezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricire, prigoánă, prigoníre, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocníre. *(~ existentă între două persoane.)* **2.** divergenţă, (livr. fig.) fricţiúne.

NEÎNŢELÉS adj. **1.** nepriceput. *(Lucruri ~.)* **2.** inexplicabil, neexplicabil. *(Un fapt ~.)* **3.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedesluşit, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situaţie ~.)* **4.** enigmatic, misterios, tainic. *(Un farmec ~.)*

NEÎNVĂŢÁT adj., s. ignorant, incult, necultivat, neinstruit, prost, simplu, (livr.) agramát, ignár, (înv.) gros, neabeţedát. *(Un om ~.)*

NEÎNVÍNS adj. imbatabil, invincibil, nebătut, nebiruit, neînfrînt, (înv.) nefrînt. *(Un sportiv ~.)*

nejélnică s. v. SILNIC.

nejítnică s. v. DEGETĂRUŢ.

nejudecát adj. v. IMPRUDENT. NEBUN. NEBUNESC. NECHIBZUIT. NECUGETAT. NECUMPĂNIT. NECUMPĂTAT. NEPREVĂZĂTOR. NESĂBUIT. NESOCOTIT. PROSTESC.

NEJUSTÍŢIE s. inechitate, injustiţie, nedreptate, neechitate, (înv. şi pop.) strîmbătáte, (înv. şi reg.) strîmb, (turcism înv.) zulúm. *(A comite o ~.)*

NELĂMURÍRE s. **1.** nedumerire. *(Are o mică ~.)* **2.** confuzie, imprecizie, neclaritate, neprecizie, obscuritate, (fig.) nebulozitáte. *(~ în exprimare.)*

NELĂMURÍT adj. **1.** imprecis, neclar, nedesluşit, neprecis, vag. *(Se zăreau nişte contururi ~.)* **2.** nedumerit. *(E oarecum ~.)* **3.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedesluşit, neînţeles, neprecis, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situaţie ~.)* **4.** confuz, difuz, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, nedesluşit, neprecis, vag, (fig.) surd. *(O senzaţie ~ de durere.)*

NELEGÁL adj. **1.** clandestin, ilegal, ilicit. *(Comerţ ~.)* **2.** ilegal, ilicit, incorect, necinstit, necorect, neonest, (livr.) onerós, (fig.) murdár, necurát. *(O afacere ~.)*

NELEGITÍM adj. **1.** (livr.) ilegitím. *(Convieţuire ~.)* **2.** bastard, natural, (reg.) sărmán, (prin Transilv. şi Maram.) bitáng. *(Copil ~.)*

NELEGIUÍRE s. abjecție, fărădelege, infamie, josnicie, mișelie, mîrșăvie, nemernicie, netrebnicie, ticăloșie, (livr.) ignominie, turpitúdine, (astăzi rar) sceleráție, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvie, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurát, necurăție, necurățíre, păginătáte, păginíe, verigăsíe, (fig.) murdărie. *(A comite o ~.)*

NELEGIUÍT adj., s. 1. adj., s. abject, infam, josnic, mișel, mizerabil, mîrșav, nedemn, nemernic, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticăit, (reg.) pălăvátic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) infect, murdár. *(Un om ~.)* 2. adj. infam, josnic, mișel, mișelesc, mizerabil, mîrșav, nedemn, nemernic, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrilég, (înv. și pop.) parșív, scírnav, (Mold.) chiolhánós, (înv.) blestemățésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(Faptă ~.)* 3. adj. criminal, (înv.) criminalicésc. *(Faptă ~.)*

NELIMITÁT adj. 1. imens, infinit, necuprins, nefinit, nemărginit, nemăsurat, nesfîrșit, nețărmurit, (rar) ilimitát. *(Cîmpie ~.)* 2. colosal, considerabil, enorm, imens, incalculabil, (rar) necalculábil. *(Cu efecte ~.)*

NELÍNIȘTE s. 1. frămîntare, grijă, îngrijorare, temere, (livr.) anxietáte, impaciență, (înv. și pop.) păs, (înv.) îngrijíre. *(~ ta este nejustificată.)* 2. agitație, frămîntare, neastîmpăr, zbucium, (livr.) impaciență. *(Stare de ~ sufletească.)* 3. *(MED.)* (livr.) angoásă, anxietáte. *(Are periodic stări de ~.)* 4. agitație, febrilitate, încordare, înfrigurare, neastîmpăr, nerăbdare, tensiune. *(~ plecării la drum.)*

NELINIȘTÍ vb. 1. a se îngrijora, a se teme, (înv.) a se griji. *(Nu trebuie să te ~ de soarta mea.)* 2. a (se) alarma, a (se) frămînta, a (se) intriga, a (se) îngrijora, a (se) speria, a (se) tulbura, (livr.) a (se) impacienta, (reg.) a (se) îngrija, (înv.) a (se) îngriji, a (se) lărmui. *(Îl ~ întîrzierea lui.)* 3. a se agita, a se frămînta, a se zbuciuma, a se zvîrcoli, (Mold. și Bucov.) a se cioșmoli. *(Nu te mai ~ atîta!)* 4. a se îngrijora, a-i păsa, a se sinchisi, (prin Mold.) a bindisi. *(Nu se ~ de nimeni și de nimic.)*

NELINIȘTÍT adj. 1. îngrijorat, (livr.) anxiós. *(O structură ~.)* 2. alarmat, intrigat, îngrijorat, (livr.) impaciént, impacientát, (înv.) îngrijít. *(Om ~.)* 3. agitat, frămîntat, neastîmpărat, nepotolit, zbuciumat. *(A dus o viață ~.)*

NELINIȘTITÓR adj. alarmant, îngrijorător, (înv.) îngrijitór, neodihnitór. *(O veste ~.)*

nelipsít adv. v. CONTINUU. ÎNCONTINUU. ÎNTRUNA. MEREU. MORȚIȘ. MUSAI. NEAPĂRAT. NECONTENIT. NECURMAT. NEGREȘIT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. NEOBOSIT. NEOSTENIT. NUMAIDECÎT. OBLIGATORU. PERMANENT. PURURI. VEȘNIC.

NELIZÍBIL adj. ilizibil, indescifrabil, neciteț, nedescifrabil, (fig.) hieroglífic. *(Un scris ~.)*

NELOCUÍT adj. 1. nepopulat, (înv. și reg.) săcrét. *(O regiune ~.)* 2. deșert, gol, nepopulat, pustiu, (înv.) pustiiciós. *(O veche așezare ~.)*

NELÓGIC adj. 1. ilogic, incoerent. *(Afirmații ~.)* 2. absurd, ilogic, nerațional, stupid, (livr.) iraționál. *(S-a creat o situație ~.)*

nelucráre s. v. INACTIVITATE. INACȚIUNE. INERȚIE. NEACTIVITATE. PASIVITATE.

NELUCRÁT adj. 1. înțelenit, necultivat, nedeșelenit, (astăzi rar) țelinós, (înv. și pop.) sterp, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) pîrlogít. *(Pămînt ~.)* 2. necultivat, neexploatat, virgin. *(Vaste terenuri ~ în Africa.)*

NEMAIAUZÍT adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut iarăși un noroc ~.)*

NEMAICUNOSCÚT adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

NEMAIÎNTÎLNÍT adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

NEMAIPOMENÍT adj., adv. 1. adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* 2. adv. excepțional, extraordinar, grozav, sfîșietor. *(O melodie ~ de tristă.)*

nemaisocotít adj. v. INCALCULABIL. NECALCULABIL. NENUMĂRAT.

NEMAIVĂZÚT adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

NEMATERIÁL adj. **1.** imaterial, spiritual, sufletesc. **2.** imaterial, nepământean, nepământesc, supranatural.

NEMĂRGINÍRE s. enormitate, imensitate, infinit, necuprins, nemărginit, nesfîrșire, nesfîrșit, vastitate. *(~ unei suprafețe.)*

NEMĂRGINÍT adj. **1.** colosal, enorm, imens, nemăsurat, nesfîrșit, vast, (livr.) incomensurábil. *(O suprafață ~.)* **2.** imens, infinit, necuprins, nefinit, nelimitat, nemăsurat, nesfîrșit, neţărmurit, (rar) ilimitát. *(Orizont ~.)* **3.** complet, desăvîrșit, infinit, total, (fig.) orb. *(Are o încredere ~ în el.)*

NEMĂRGINÍT s. enormitate, imensitate, infinit, necuprins, nemărginire, nesfîrșire, nesfîrșit, vastitate. *(~ cîmpiei.)*

NEMĂRTURISÍT adj. nedeclarat, nedezvăluit, nedivulgat, secret. *(O iubire ~.)*

NEMĂSURÁT adj. **1.** colosal, enorm, imens, nemărginit, nesfîrșit, vast, (livr.) incomensurábil. *(O suprafață ~.)* **2.** imens, infinit, necuprins, nefinit, nelimitat, nemărginit, nesfîrșit, neţărmurit, (rar) ilimitát. *(Orizont ~.)*

nemediát adj. v. DIRECT. NEMIJLOCIT.

neméne s. v. NEAM. RUBEDENIE. RUDĂ. RUDENIE.

nemerișóri s. pl. v. NEMȚIȘOR.

nemérnic adj. v. BIET. NENOROCIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

NEMÉRNIC adj., s. **1.** adj., s. abject, infam, josnic, mișel, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, netrebnic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticăit, (reg.) pălăvătic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) inféct, murdár. *(Un om ~.)* **2.** adj. infam, josnic, mișel, mișelesc, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, netrebnic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrileg, (înv. și pop.) parșiv, scîrnav, (Mold.) chiolhănós, (înv.) blestemățésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spúrcat. *(Faptă ~.)* **3.** s. bandit, ticălos, tîlhar. *(Un ~ de negustor.)*

nemérnic adj., s. v. INCAPABIL. NECAPABIL. NEPUTINCIOS. PRĂPĂDIT. PRIBEAG. PRIPĂȘIT. SLĂBĂNOG. STRĂIN. VENETIC.

nemernicí vb. v. HOINĂRI. VAGABONDA.

NEMERNICÍE s. abjecție, fărădelege, infamie, josnicie, mișelie, mîrșăvie, nelegiuire, netrebnicie, ticăloșie, (livr.) ignominíe, turpitúdine, (astăzi rar) scelerățíe, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebuníe, necurát, necurățíe, necurățíre, păgînătáte, păgînie, verigășíe, (fig.) murdăríe.

nemernicíe s. v. INCAPACITATE. NEPUTINȚĂ. SLĂBICIUNE.

neméne s. v. NEAM. RUBEDENIE, RUDĂ. RUDENIE.

nemestnicíe s. v. MOȘTENIRE. PATRIMONIU. SUCCESIUNE.

NÉMEȘ s. magnat. *(Un ~ maghiar.)*

némét s. v. NEAM. RUBEDENIE. RUDĂ. RUDENIE.

NEMETÁL s. *(CHIM.)* metaloid.

NEMIJLOCÍT adj., adv. **1.** adj. direct, (rar) nemediát. *(Comunicație, legătură ~.)* **2.** adv., adj. direct, personal. *(Tratează ~ cu el; are relații ~ cu el.)* **3.** adj. direct, imediat. *(Cauza ~ a unui fenomen; succesor ~.)*

nemilă s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

NEMILÓS adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~ și se poartă ~.)* **2.** adj. aspru, brutal, cîinesc, cîinos, crud, inuman, neomenos, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Purtare ~.)* **3.** adj. barbar, crud, feroce, inuman, neomenos, sălbatic, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Un procedeu ~.)* **4.** adj. intolerant, necruțător, neiertător, neîndurător, neîngăduitor, netolerant, (înv.) nesuferitór. *(Om ~ cu cei răi.)* **5.** adj. crud, hain, implacabil, necruțător, neiertător, neînduplecat, neîndurător, nemilostív, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, (fig.) vítreg. *(Soartă ~ pentru cineva.)*

NEMILOSTÍV adj. crud, hain, implacabil, necruțător, neiertător, neînduplecat, neîndurător, nemilos, (livr.) inexorábil, (rar) neîndurát, nemiluít, (înv.) nemilostivitór, nemilostívnic, (fig.) vítreg.

nemilostívire s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

nemilostivitór adj. v. CRUD. HAIN. IMPLACABIL. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEMILOSTIV.

nemilostívnic adj. v. CRUD. HAIN. IMPLACABIL. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEMILOSTIV.

nemiluít adj. v. CRUD. HAIN. IMPLACABIL. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEMILOSTIV.

NEMIROSITÓR adj. inodor. *(Substanță ~.)*

NEMIȘCÁRE s. **1.** fixitate, imobilitate, inerție, neclintire, nemobilitate. *(Stare de ~ a unui corp.)* **2.** fixitate, imobilitate, neclintire, stabilitate. *(~ dunelor.)* **3.** încremenire, înlemnire. *(Rămăsese într-o stare de totală ~.)*

nemișcáre s. v. INACTIVITATE. INACȚIUNE. INERȚIE. NEACTIVITATE. PASIVITATE.

NEMIȘCÁT adj. **1.** fix, imobil, neclintit, stabil, (rar) nemișcătór, (pop.) nesmintít, (înv.) neclătít. *(Un stîlp ~.)* **2.** fix, imobil, neclin-

tit, rigid, țeapăn, (pop.) vîrtós. *(Crengile ~ ale copacilor.)* **3.** împietrit, încremenit, înlemnit, înmărmurit, înțepenit, neclintit, țeapăn, țintuit, (înv. și pop.) mărmurít, (înv. și reg.) stîlpít, (fig.) înghețát, înțelenít. *(~ de spaimă, de uimire.)* **4.** fix, imobil, încremenit, înlemnit, neclintit, pironit. *(Cu ochii ~.)* **5.** inert, mort, neînsuflețit, rece, țeapăn. *(O ființă ~.)*

NEMIȘCĂTÓR adj. imobil, imobiliar. *(Avere ~.)*

nemișcătór adj. v. FIX. IMOBIL. NECLINTIT. NEMIȘCAT. STABIL.

nemitárnic adj. v. CINSTIT. CORECT. INCORUPTIBIL. INTEGRU. LEAL. NECORUPTIBIL. ONEST.

némite conj. v. DAR. DARĂMITE.

NEMÎNCÁRE s. foame. *(Mort de ~.)*

NEMÎNCÁT adj. flămînd, flămînzit, înfometat, nesătul, (rar) înfomát, (reg.) fometós, (prin Transilv. și Ban.) sec. *(E veșnic ~.)*

NEMÎNGÎIÁT adj. inconsolabil, neconsolabil, neconsolat. *(Văduvă ~.)*

NEMOBILITÁTE s. fixitate, imobilitate, inerție, neclintire, nemișcare. *(Stare de ~ a unui corp.)*

nemorál adj. v. IMORAL.

nemoralitáte s. v. IMORALITATE.

nemoténie s. v. ÎNRUDIRE. NEAM. RUBEDENIE. RUDĂ. RUDENIE.

NEMȚÉSC adj. **1.** german, germanic, (înv.) tudésc. *(Populație ~.)* **2.** orășenesc. *(Îmbrăcat cu haine ~.)*

NEMȚÉȘTE adv. orășenește, (rar) tîrgovețéște. *(Se îmbracă ~.)*

nemțéște adv. v. SĂSEȘTE.

nemți vb. v. GERMANIZA.

NEMȚIȘÓR s. *(BOT.; Delphinium consolida* sau *Consolida regalis)* (reg.) gîlceávă, memerișóri (pl.), pínten, pintenáși (pl.), taponíși (pl.), toporáși (pl.), tótnici (pl.), cizma-cúcului, mărarul-cîmpului.

nemțișor-de-grădină s. v. SURGUCI.

NEMȚOÁICĂ s. germană, germancă.

nemțoáică s. v. CĂLȚUNAȘ. CONDURULDOAMNEI. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.

NEMȚOFÍL adj., s. filogerman, germanofil.

NEMULȚUMÍ vb. a necăji, a supăra. *(Mă ~ că nu-l pot ajuta.)*

NEMULȚUMÍRE s. **1.** neplăcere, supărare, (înv., reg. și fam.) parapón, (înv. și reg.) scîrbă, (înv.) pricinuíre. *(Ce ~ te apasă?)* **2.** insatisfacție, nesatisfacție. *(Un sentiment de ~.)* **3.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, neajuns, necaz, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. și pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvăníe, păcosténie, șúgă, șugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínță, nevoínță, pátimă, satará, stenahorie. *(Ce ~ a căzut pe el!)*

nemulțumíre s. v. INGRATITUDINE. NERECUNOȘTINȚĂ.

NEMULȚUMÍT adj. **1.** necăjit, supărat, (înv., reg. și fam.) paraponisít. *(E tare ~ că n-a putut să ...)* **2.** neîmpăcat, nesatisfăcut. *(Un om veșnic ~.)*

NEMULȚUMITÓR adj. nesatisfăcător. *(Rezultate ~.)*

nemulțumitór adj., s. v. INGRAT. NERECUNOSCĂTOR.

nemurí vb. v. ETERNIZA. IMORTALIZA. PERPETUA.

NEMURÍRE s. eternitate, vecie, veșnicie, (livr.) perpetuitáte, (reg.) săvîrșie, (înv.) nemuritorie. *(Fapta sa i-a asigurat ~.)*

nemuritoáre s. v. FLORI-DE-PAIE. IMORTELĂ.

NEMURITÓR adj. etern, nepieritor, nesfîrșit, neuitat, perpetuu, veșnic, viu, (livr.) sempitérn, (înv.) neapús, pururélnic, nesăvîrșít, (fig.) nestíns. *(O amintire ~.)*

nemuritorie s. v. ETERNITATE. NEMURIRE. VECIE. VEȘNICIE.

nemușúg s. v. ÎNRUDIRE. NEAM. RUBEDENIE. RUDĂ. RUDENIE.

NENATURÁL adj. **1.** afectat, artificial, căutat, fals, forțat, nefiresc, nesincer, prefăcut, silit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~; atitudine ~.)* **2.** afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, pompos, pretențios, retoric, (fig.) prețiós, sunătór, umflát. *(Stil, limbaj ~.)*

NENĂDĂJDUÍT adj. neașteptat, negîndit, nesperat. *(Un cadou ~.)*

nenăvidí vb. v. DUȘMĂNI. INVIDIA. PIZMUI. URÎ. VRĂJMĂȘI.

NÉNE s. **1.** bade, (pop.) néică, (reg.) úică, (prin Olt. și Ban.) nánă. *(Unui om mai în vîrstă i se spune ~.)* **2.** (prin Transilv.) téte. *(Unui frate mai în vîrstă i se spune ~.)*

néne s. v. PĂRINTE. TATĂ.

neneácă s. v. MAMĂ.

NENECESÁR adj. inutil, netrebuincios, neutil, (livr.) redundánt, superflúu, (fig.) parazít, parazitár. *(Detalii ~.)*

NENORMÁL adj. anormal, nefiresc, neobișnuit. *(O situație ~.)*

NENORÓC s. **1.** ghinion, neșansă, (înv.) ursuzlîc. *(A avut ~.)* **2.** nefericire, nenorocire, (înv.) meserătáte, mișelătáte. *(~ vieții lui.)*

NENOROCÍ vb. **1.** a nefferici. *(Te rog să nu-l ~.)* **2.** a (se) distruge, a (se) prăpădi, (înv. și reg.) a (se) ticăloși, (fig.) a (se) ruina. *(Băutura l-a ~.)*

NENOROCÍRE s. **1.** nefericire, nenoroc, (înv.) meserătáte, mișelătáte. *(~ vieții lui.)* **2.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, neajuns, necaz, nemulțumire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. și pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvăníe, păcosténie, șúgă, șugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bé-

dă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínță, nevoință, pátimă, satará, stenahorie. *(Mare ~ a căzut pe capul lui!)* **3.** calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustieșág, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra regiunii.)*

NENOROCÍT adj. **1.** nefericit, (înv.) neferíce, pătimáș. *(Un om tare ~.)* **2.** biet, nevoiaș, sărac, sărman, (livr.) mízer, paupér, (pop.) nemérnic, păcătós, sărăcán, (înv. și reg.) ticăít, ticălós, (prin Munt. și Olt.) săgét, (înv.) cáinic, mișél, mișélos. *(Un argat ~; ~ de mine!)* **3.** amărît, prăpădit, (fig.) pîrlít. *(Un funcționar ~.)* **4.** catastrofal, dezastruos, fatal, funest, nefericit, tragic. *(Un deznodămînt ~.)* **5.** dureros, jalnic, trist, (înv. și reg.) milós. *(Priveliște, întîmplare ~.)* **6.** deplorabil, jalnic, lamentabil, mizerabil, prăpădit, (livr.) mízer, (înv. și reg.) ticălós, (înv.) mișél. *(Casa era într-o stare ~.)*

NENOROCÓS adj. **1.** ghinionist, păgubos, (fam.) nebaftós. *(Om ~.)* **2.** nefast, rău. *(A fost o zi ~ pentru el.)*

nenufár s. v. NUFĂR.

NENUMĂRÁT adj. **1.** incalculabil, necalculabil, (reg.) nemaisocotít, nesămăluít. *(Elemente ~.)* **2.** colosal, enorm, imens, (înv. și reg.) nesocotít. *(O mulțime ~.)*

NEOBIȘNUÍT adj. **1.** anormal, nefiresc, nenormal. *(O situație ~.)* **2.** excepțional, (rar) rarísim. *(Un caz ~.)* **3.** (înv. și pop.) oscbít. *(O carte ~.)* **4.** aparte, deosebit, individual, singular, special, (livr.) insolít. *(E o situație cu totul ~.)* **5.** bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, original, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străín, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~!)*

NEOBOSÍT adj., adv. **1.** adj. activ, harnic, muncitor, neostenit, silitor, sîrguincios, sîrguitor, vrednic, zelos, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, străduálnic, străduitór, (reg.) abătător, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. și Ban.) pórav, (Mold. și Bucov.) robáci, (prin Olt. și Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Un om ~.)* **2.** adj. neistovit, neostenit, (livr.) infatigábil, (rar) neodihnít, (pop.) neostoít. *(O activitate ~ în slujba patriei.)* **3.** adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, neconteuit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neostenit, permanent, pururi, veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mișcă ~.)*

NEOBRĂZÁRE s. aroganță, impertinență, insolență, măgărie, necuviință, nerușinare, obrăznicie, sfruntare, trufie, tupeu, (rar) semețíe, (livr.) mórgă, prezúmție, (pop. și fam.) țîfnă. *(E de o ~ revoltătoare.)*

NEOBRĂZÁT adj. arogant, impertinent, insolent, ireverențios, îndrăzneț, necuviincios, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeț, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînát, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~.)*

NEOCOLÍT adj., adv. **1.** adj. direct, drept. *(Un drum ~.)* **2.** adv. ață, direct, drept, sfoară, (pop.) óblu. *(Merge ~ la el acasă.)*

NEOCUPÁT adj. **1.** gol, liber, (înv. și pop.) slóbod. *(În sală a rămas un scaun ~.)* **2.** liber, neînchiriat. *(O cameră ~.)* **3.** liber, vacant. *(Un post ~.)* **4.** disponibil, liber, (înv. și pop.) slóbod, (înv.) prisosélnic. *(În ceasurile lui ~.)*

neodihnít adj. v. NEISTOVIT. NEOBOSIT. NEOSTENIT.

neodihnitór adj. v. ALARMANT. ÎNGRIJORĂTOR. NELINIȘTITOR.

NEOFILÍT adj. neveștejit, proaspăt.

neofít s. v. DEBUTANT. ÎNCEPĂTOR.

NEOFORMÁȚIE s. *(MED.)* tumoare.

neogoít adj. v. NEPOTOLIT. NESTĂVILIT.

NEOGRÉC adj. neogrecesc. *(Literatura ~.)*

NEOGRECÉSC adj. neogrec. *(Cultura ~.)*

NEOLATÍN adj. romanic. *(Limbă ~.)*

NEOLÓGIC adj. *(LINGV.)* nou, (rar) neologístic. *(Cuvinte ~.)*

NEOLOGÍSM s. *(LINGV.)* (neobișnuit) novicísm. *(Un ~ romanic al limbii române.)*

neologístic adj. v. NEOLOGIC. NOU.

NEOMENÍE s. asprime, barbarie, brutalitate, cruzime, ferocitate, neîndurare, răutate, sălbăticie, violență, vitregie, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) ciínie, ciinoșénie, (înv. și reg.) năsilnicíe, (înv.) crîncenie, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenire, răiciúne, sălbătăcime, sălbăticiúne, sirepíe, varvarie, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)*

neomenire s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

neomenít adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

NEOMENÓS adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Un om ~; se poartă ~.)*

NEONÉST adj. **1.** incorect, necinstit, necorect, (livr.) verós, (înv.) malonést. *(Om, slujbaș ~.)* **2.** ilegal, ilicit, incorect, necinstit, necorect, nelegal, (livr.) onerós, (fig.) murdár, necurát. *(Afacere ~.)*

NEONORÁBIL adj. blamabil, condamnabil, criticabil, neîngăduit, nepermis, regretabil, reprobabil, rușinos, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărîtór, rușinátór. *(O faptă ~.)*

NEOPLÁSM s. *(MED.)* cancer, tumoare malignă, (rar) neoplazíe, (pop.) rac, (Transilv.) șui, (înv.) schir.

NEOPLATÓNIC adj. *(FILOZ.)* neoplatonician.

NEOPLATONICIÁN adj. *(FILOZ.)* neoplatonic.

neoplazíe s. v. CANCER. NEOPLASM. TUMOARE MALIGNĂ.

NEOPORTÚN adj. **1.** inoportun, nepotrivit, (livr.) intempestív, (fig.) deplasát. *(O acțiune ~.)* **2.** inoportun, nedorit, nepoftit. *(Oaspete ~.)*

NEOPRÉN s. *(CHIM.)* sovpren.

neórdine s. v. DEBANDADĂ. DERANJ. DEZORDINE. DEZORGANIZARE. HAOS. NEORÎNDUIALĂ. ZĂPĂCEALĂ.

NEORGÁNIC adj. anorganic, mineral. *(Substanță ~.)*

NEORIGINÁL adj. banal, comun, (fig.) iéftin. *(Un procedeu stilistic ~.)*

NEORÎNDUIÁLĂ s. **1.** debandadă, dezordine, dezorganizare, haos, zăpăceală, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) brambureálă, harababúră. *(O mare ~ în activitatea ei.)* **2.** deranj, dezordine, zăpăceală, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) brambureálă, harababúră. *(E mare~la ei în casă.)* **3.** dezordine, răvășeală, zăpăceală, (fam.) brambureálă, harababúră, talmeș-bálmeș, (fam. fig.) balamúc. *(Mare ~ e în hîrtiile tale.)*

NEORNÁT adj. neîmpodobit, simplu, (înv.) sadeá (invar.), sadética (invar.). *(O fotă ~.)*

NEOSCILÁNT adj. categoric, decis, expres, ferm, formal, hotărît, neezitant, net, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)*

NEOSPITALIÉR adj. inospitalier, neprimitor. *(Un loc ~.)*

NEOSTENÍT adj., adv. **1.** adj. activ, harnic, muncitor, neobosit, silitor, sîrguincios, sîrguitor, vrednic, zelos, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, străduálnic, străduitór, (reg.) abătător, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. și Ban.) pórav, (Mold. și Bucov.) robáci, (prin Olt. și Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Un om ~.)* **2.** adj. neistovit, neobosit, (livr.) infatigábil, (rar) neodihnit, (pop.) neostoít. *(O activitate ~ în slujba patriei.)* **3.** adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, permanent, pururi, veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mișcă ~.)*

neostoít adj. v. NEISTOVIT. NEOBOSIT. NEOSTENIT.

NEOZÓIC adj., s. *(GEOL.)* cainozoic. *(Straturi ~.)*

nepáce s. v. RĂZBOI.

NEPARȚIÁL adj. drept, imparțial, nepărtinitor, obiectiv, (înv.) nefățărít. *(Om ~.)*

neparțialitáte s. v. IMPARȚIALITATE. NEPĂRTINIRE. OBIECTIVITATE.

NEPĂMÎNTEÁN adj. imaterial, nematerial, nepămîntesc, supranatural.

NEPĂMÎNTÉSC adj. imaterial, nematerial, nepămîntean, supranatural.

NEPĂRTINÍRE s. imparțialitate, obiectivitate, (rar) neparțialitáte, (ieșit din uz) obiectivísm. *(A dat dovadă de ~.)*

NEPĂRTINITÓR adj. drept, imparțial, neparțial, obiectiv, (înv.) nefățărít. *(Om ~.)*

NEPĂSÁRE s. **1.** apatie, delăsare, indiferență, indolență, inerție, insensibilitate, pasivitate, placiditate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivísm, (înv.) negrijă, negrijínță, tembelíc, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de ~.)* **2.** dezinteres, dezinteresare, indiferență. *(De o ~ condamnabilă.)* **3.** flegmă, impasibilitate, indiferență. *(Ce e această ~ la el?)*

NEPĂSĂTÓR adj., s. **1.** apatic, delăsător, indiferent, indolent, lăsător, pasiv, placid, tembel, (livr.) impasíbil, (reg.) nebriștít, (fig.) réce. *(Om ~; atitudine ~.)* **2.** flegmatic, impasibil, imperturbabil, indiferent, insensibil, nesensibil, nesimțitor, pasiv, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Ce tip ~ !)*

NEPĂTÁT adj. **1.** curat, (reg.) neîntinát, (Transilv.) tístaș. *(Haină ~.)* **2.** intact, neatins, neștirbit. *(Onoarea lui a rămas ~.)*

nepătát adj. v. CANDID. CAST. CINSTIT. CORECT. FECIORELNIC. FECIORESC. INCORUPTIBIL. INOCENT. INTEGRU. LEAL. NECORUPTIBIL. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. ONEST. PUDIC. VIRGIN. VIRGINAL.

NEPĂTRÚNS adj. impenetrabil, nepenetrabil, nestrăbătut.

nepătrúns adj. v. ASCUNS. CRIPTIC. ENIGMATIC. ÎNTUNECAT. ÎNTUNECOS. MISTERIOS. OBSCUR. OCULT. SECRET. SUMBRU. TAINIC.

NEPĂZÍT adj. nesupravegheat, (rar) pustíu. *(A lăsat via ~.)*

NEPENETRÁBIL adj. impenetrabil, nepătruns, nestrăbătut.

NEPERCEPTÍBIL adj. imperceptibil, insesizabil, neauzit, nesesizabil, nesimțit, (fig.) imponderábil. *(Un zgomot ~.)*

NEPERÉCHE adj. *(MAT.)* impar. *(Număr ~.)*

NEPERMANÉNT adj. flotant, nestabil. *(Populația ~ dintr-un oraș.)*

NEPERMÍS adj. **1.** interzis, neîngăduit, oprit, proscris. *(Un lucru ~.)* **2.** neiertat, neîngăduit, (înv.) necăzút. *(Un gest ~.)* **3.** blamabil, condamnabil, criticabil, neîngăduit, neonorabil, regretabil, reprobabil, rușinos, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărîtór, rușinátór. *(O faptă ~.)*

NEPIEPTĂNÁT adj. **1.** despletit, zbîrlit. *(Femeie ~.)* **2.** (fam. și depr.) neșesălát. *(Om ~.)*

NEPIERITÓR adj. etern, nemuritor, nesfîrşit, neuitat, perpetuu, veşnic, viu, (livr.) sempitérn, (înv.) neapús, pururélnic, nesăvîrşít, (fig.) nestíns. *(O amintire ~.)*

nepipăibil adj. v. IMPALPABIL.

nepipăit adj. v. IMPALPABIL.

NEPLĂTNIC adj. *(FIN.)* insolvabil. *(O persoană ~.)*

NEPLĂCÉRE s. **1.** nemulţumire, supărare, (înv., reg. şi fam.) parapón, (înv. şi reg.) scîrbă, (înv.) pricinuíre. *(Ce ~ ai?)* **2.** necaz, supărare, (înv. şi pop.) príce, (înv.) săblăznă, scădére, siclét. *(Multe ~i a avut de îndurat.)* **3.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, neajuns, necaz, nemulţumire, nenorocire, nevoie, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. şi pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. şi reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvăníe, păcostênie, şúgă, şugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. şi Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. şi Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. şi Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínţă, nevoínţă, pátimă, satará, stenahoríe. *(Ce ~ a căzut pe capul lui!)* **4.** neajuns, (livr.) dezagrement. *(Această soluţie comportă unele ~i.)*

NEPLĂCÚT adj. **1.** dezagreabil. supărător, (înv.) supărăcíos. *(O situaţie ~.)* **2.** incomod, jenant, stingheritor, stînjenitor, supărător. *(A trăit cîteva momente ~.)* **3.** prost, rău, (înv.) slab. *(I-a adus o veste ~.)* **4.** dezagreabil, (fig.) ingrát. *(Are o sarcină ~.)* **5.** jenant, penibil, supărător. *(Încearcă un sentiment ~.)* **6.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgraţios, greţos, greu, infect, împuţit, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilenţiál, repugnánt, repulsív, (înv. şi pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(O duhoare ~.)* **7.** antipatic, dezagreabil, nesuferit, respingător, scîrbos. *(Un om ~.)* **8.** defavorabil, nefavorabil, prost, rău, urît. *(A făcut o impresie ~.)*

neplouáre s. v. SECETĂ. USCĂCIUNE.

NEPOFTÍT adj. **1.** nechemat, neinvitat. *(Persoană ~.)* **2.** inoportun, nedorit, neoportun. *(Oaspete ~.)*

NEPOLITÉŢE s. bădărănie, grosolănie, impolitеţe, indelicateţe, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, mojicie, necuviinţă, ţărănie, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofănísm, (reg.) modorăníe, (înv.) grosíme, rîtăníe, (rar fig.) necioplíre. *(Ai comis o ~.)*

NEPOLITICÓS adj., s. **1.** adj. nerespectuos, (livr.) ireverenţiós. *(Atitudine ~; eşti cam ~ !)* **2.** adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, ordinar, ţărănoi, ţoapă, ţopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrţán, modîrlán, păduréţ, rîtán, ţopîrcă, (reg.) mocodán, mocofănós, modîrlău, modorán, mogildán, necunoscătór, negîndít, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)* **3.** adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, ordinar, ţopesc, ţopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(Purtare ~.)*

nepomenít adj. v. STRĂVECHI. UITAT.

NEPOPULÁR adj. (livr.) impopulár.

NEPOPULARITÁTE s. (livr.) impopularitáte.

NEPOPULÁT adj. **1.** nelocuit, (înv. şi reg.) săcrét. *(O regiune ~.)* **2.** deşert, gol, nelocuit, pustiu, (înv.) pustiiciós. *(O aşezare ~.)*

NEPOTOLÍT adj. **1.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Temperament ~.)* **2.** nestăvilit, (pop.) neogoít. *(Dor ~.).* **3.** nedomolit, nestăpînit, (fig.) nesăţiós. *(Iubire ~ de bani.)* **4.** agitat, frămîntat, neastîmpărat, neliniştit, zbuciumat. *(A dus o viaţă ~.)* **5.** aprig, aspru, crîncen, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverşunat, neîmpăcat, sîngeros, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleştát. *(O bătălie ~.)*

NEPOTRIVÍRE s. **1.** dezacord, discordanţă, discrepanţă, disonanţă, distonanţă, neconcordanţă, stridenţă. *(~ în îmbinarea culorilor.)* **2.** disproporţie, neconcordanţă. *(~ între elementele unui ansamblu.)* **3.** contradicţie, contrazicere, (livr.) incongruénţă. *(E o ~ în ceea ce spune.)*

NEPOTRIVÍT adj., adv. **1.** adj. impropriu. *(~ pentru un anumit scop.)* **2.** adj. distonant, inadecvat, neadecvat, necorespunzător, (fig.) deplasát. *(Un element ~ faţă de ansamblu.)* **3.** adj. inoportun, neoportun, (livr.) intempestív, (fig.) deplasát. *(O acţiune ~.)* **4.** adv. greşit, rău. *(N-ar fi ~ să . . .)* **5.** adj. contraindicat, neindicat, nociv, periculos, primejdios, vătămător. *(Medicament, tratament ~ pentru diabetici.)* **6.** adj. defavorabil, nefavorabil, neprielnic, prost, rău, urît, (înv. şi pop.) nepriinciós, (înv.) nepriitór. *(Întrecerea a avut loc pe o vreme ~.)* **7.** adj. defavorabil, nefavorabil, neprielnic, potrivnic, vitreg, (înv. şi pop.) nepriinciós. *(Condiţii ~ de dezvoltare.)* **8.** adj. (fig.) deplasát. *(O glumă ~.)*

NEPRĂJÍT adj. crud, nefript. *(Carne ~.)*

NEPRECÍS adj. **1.** imprecis, neclar, nedesluşit, nelămurit, vag. *(Se zăreau nişte contururi ~.)* **2.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedesluşit, neînţeles, nelămurit, obscur, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situaţie ~.)* **3.** confuz, difuz, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, nedesluşit, nelămurit, vag, (fig.) surd. *(O senzaţie ~ de durere.)* **4.** confuz, echivoc, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, obscur, (livr.) abscóns, *(O semnificaţie ~.)* **5.** evaziv, imprecis, vag. *(Un răspuns extrem de ~.)*

NEPRECÍZIE s. **1.** imprecizie, neclaritate. *(~ unui contur, a unei siluete.)* **2.** confuzie, imprecizie, neclaritate, nelămurire, obscuritate, (fig.) nebulozitáte. *(~ în exprimare.)*

neprecizie s. v. IMPRECIZIE.

neprecugetát adj. v. IMPRUDENT. NEBUN. NEBUNESC. NECHIBZUIT. NECUGETAT.

NECUMPĂNIT, NECUMPĂTAT. NEPREVĂZĂTOR. NESĂBUIT. NESOCOTIT. PROSTESC.

NEPRECUPEȚÍT adj. integral, necondiționat, total. *(Sprijin ~.)*

neprecurmát adj. v. CONTINUU. ETERN. NECONTENIT. NECURMAT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. NESFÎRȘIT. PERMANENT. PERPETUU. VEȘNIC.

NEPREFĂCÚT adj. **1.** cinstit, sincer, (livr.) franc, leál, loiál, (înv.) nefățărít, prost, (fig.) deschís. *(O fire ~.)* **2.** degajat, dezinvolt, firesc, natural, neafectat, neartificial, necăutat, nesilit, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~; cu gesturi ~.)*

NEPREGĂTÍRE s. incapacitate, incompetență, necompetență, nepricepere, (fig.) slăbiciúne. *(~ unui profesor.)*

NEPREGĂTÍT adj., s. **1.** adj., s. ignorant, incapabil, incompetent, necapabil, nechemat, necompetent, neisprăvit, nepriceput, neștiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaș ~.)* **2.** adj. slab. *(Elev ~ la istorie.)*

nepréget s. v. ARDOARE. DÎRZENIE. FERMITATE. HOTĂRÎRE. INTRANSIGENȚĂ. NECLINTIRE. NEÎNDUPLECARE. NESTRĂMUTARE. NEȘOVĂIRE. RÎVNĂ. SÎRGUINȚĂ. STATORNICIE. STRĂDUINȚĂ. ZEL.

nepregetáre s. v. ARDOARE. RÎVNĂ. SÎRGUINȚĂ. STRĂDUINȚĂ. ZEL.

nepregetát adj. v. ACTIV. CONTINUU. HARNIC. MUNCITOR. NEÎNTRERUPT. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. STATORNIC. SUSȚINUT. VREDNIC. ZELOS.

nepregetátór adj. v. ACTIV. CONTINUU. DECIS. DÎRZ. FERM. HARNIC. HOTĂRÎT. INFLEXIBIL. INTRANSIGENT. MUNCITOR. NEABĂTUT. NECLINTIT. NEÎNTRERUPT. NEOBOSIT. NEOSTENIT. NESTRĂMUTAT. NEȘOVĂITOR. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. STATORNIC. SUSȚINUT. VREDNIC. ZELOS.

NEPRELUCRÁT adj. **1.** brut, grosolan, necioplit, necizelat, nefinisat, (reg.) lísteav. *(Material ~.)* **2.** brut, crud, neargăsit, netăbăcit, verde. *(Piei ~.)*

NEPRETENȚIÓS adj. modest, simplu. *(Un restaurant ~.)*

NEPREȚUÍT adj. inapreciabil, inestimabil, neestimabil, (înv.) nestimát. *(De o valoare ~.)*

NEPREVĂZĂTÓR adj. imprudent, nechibzuit, necugetat, nesăbuit, nesocotit, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(Om ~.)*

NEPREVĂZÚT adj. **1.** neașteptat, (livr.) fortuít, (rar) negîndit. *(Un eveniment ~.)* **2.** imprevizibil, neașteptat, nebănuit, neprevizibil, nescontat, surprinzător. *(Roman cu un final ~.)* **3.** incidental, întîmplător, (livr.) fortuít. *(O întîlnire ~.)* **4.** brusc, inopinat, instantaneu, neașteptat, subit. *(Plecarea lui ~.)* **5.** năprasnic, neașteptat, (rar fig.) prăpăstiós. *(Un faliment ~.)*

NEPREVEDÉRE s. imprudență, nechibzuință, necugetare, nesăbuință, nesăbuire, nesocotință.

neprevezíu adj. v. NETRANSPARENT. OPAC.

NEPREVIZÍBIL adj. imprevizibil, neașteptat, nebănuit, neprevăzut, nescontat, surprinzător. *(Roman cu un final ~.)*

NEPRICÉPERE s. **1.** incapacitate, incompetență, necompetență, nepregătire, (fig.) slăbiciúne. *(~ unui profesor.)* **2.** ignoranță, incultură, neștiință, (livr.) agramatísm, (înv.) prostăticíe, prostíe, prostíme. *(E de-o ~ crasă.)*

nepricépere s. v. NEÎNDEMÎNARE. STÎNGĂCIE.

NEPRICEPÚT adj., s. **1.** adj. neînțeles. *(Lucruri ~.)* **2.** adj., s. ignorant, incapabil, incompetent, necapabil, nechemat, necompetent, neisprăvit, nepregătit, neștiutor, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaș ~.)* **3.** adj., s. ignorant, necunoscător, neinițiat, neștiutor, (fam.) ageamíu, (fig.) profán. *(Este încă un ~ în materie.)* **4.** adj. neajutorat, neîndemînatic, stîngaci, (livr.) inabil, (rar) neajutát, (reg.) natantól. *(E tare ~, bietul băiat!)*

nepricopsít adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

NEPRIÉLNIC adj. **1.** defavorabil, nefavorabil, nepotrivit, prost, rău, urît, (înv. și pop.) nepriincíos, (înv.) nepriitór. *(Întrecerea a avut loc pe o vreme ~.)* **2.** defavorabil, nefavorabil, nepotrivit, potrivnic, vitreg, (înv. și pop.) nepriincíos. *(Condiții ~ de dezvoltare.)* **3.** dezavantajos, nefavorabil, (livr.) onerós. *(Condiții ~ în clauzele unei tranzacții.)*

nepriéten s., adj. v. ADVERSAR. DUȘMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

NEPRIETENÉSC adj. **1.** dușmănos, inamic, neprietenos, ostil, potrivnic, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, prizmuitór, vrăjmășésc, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (reg.) vrăjmășós, (înv.) dușmănésc, mîniós, potrivitór. *(O acțiune ~.)* **2.** dușmănos, neprietenos, ostil, potrivnic, (fig.) piezíș. *(O privire ~.)*

neprietenie s. v. ANIMOZITATE. DISCORDIE. DUȘMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PORNIRE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.

NEPRIETENÓS adj. **1.** dușmănos, inamic, neprietenesc, ostil, potrivnic, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, pizmuitór, vrăjmășésc, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (reg.) vrăjmășós, (înv.) dușmănésc, mîniós, potrivitór. *(O acțiune ~.)* **2.** dușmănos, neprietenesc, ostil, potrivnic, (fig.) piezíș. *(O privire ~.)* **3.** insociabil, morocănos, mut, necomunicativ, nesociabil, posac, posomorît, taciturn, tăcut, urîcios, urzuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutăréț, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclișít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(E un om ~.)* **4.** distant, nesociabil, rezervat, (fig.) glaciál, réce. *(O atitudine ~.)*

NEPRIHĂNÍRE s. **1.** candoare, castitate, feciorie, inocență, nevinovăție, pudicitate, pu-

doare, virginitate, (înv.) smerénie, verguríe, (fig.) curățénie, imaculáre, neîntinăre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)* **2.** castitate, cinste, feciorie, nevinovăție, virginitate, (pop.) fetíe, (fig.) curățénie, (înv. fig.) curățíe. *(~ a unei fete; și-a păstrat ~.)*

NEPRIHĂNÍT adj. candid, cast, feciorelnic, fecioresc, inocent, nevinovat, pudic, virgin, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns. preacurát. *(Un surîs ~.)*

NEPRIHĂNÍTĂ adj. castă, fecioară, virgină, (înv.) întreágă, (fig.) imaculátă. *(O tînără ~.)*

nepriincíós adj. v. DEFAVORABIL. NEFAVORABIL. NEPOTRIVIT. NEPRIELNIC. POTRIVNIC. PROST. RĂU. URÎT. VITREG.

nepriitór adj. v. DEFAVORABIL. NEFAVORABIL. NEPOTRIVIT. NEPRIELNIC. PROST. RĂU. URÎT.

nepriitór s., adj. v. ADVERSAR. DUȘMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

nepriitórul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

NEPRIMITÓR adj. inospitalier, neospitalier. *(Un loc ~.)*

nepristán adv. v. CONTINUU. CURÎND. DEVREME. FUGA. GRABNIC. IMEDIAT. IUTE. ÎNCONTINUU. ÎNDATĂ. ÎNTRUNA. MEREU. MORȚIȘ. MUSAI. NEAPĂRAT. NECONTENIT. NECURMAT. NEGREȘIT. NEÎNCETAT. NEÎNTÎRZIAT. NEÎNTRERUPT. NEOBOSIT. NEOSTENIT. NUMAIDECÎT. OBLIGATORIU. PERMANENT. PURURI. RAPID. REPEDE. VEȘNIC.

neproducătór adj. v. NEFERTIL. NEPRODUCTIV. NERODITOR. SĂRAC. SLAB. STERIL. STERP.

NEPRODUCTÍV adj. **1.** nefertil, neroditor, sărac, slab, steril, sterp, (rar) neródnic, sărăcăciós, sec, (Transilv.) mácru, (înv.) neproducătór, sterpós, *(Sol ~.)* **2.** arid, neroditor, sterp. *(O regiune ~.)*

NEPRODUCTIVITÁTE s. nefertilitate, nerodnicie, sărăcie, sterilitate, (rar) sterpăciúne. *(~ unui teren.)*

NEPROFESIONALÍSM s. amatorism, diletantism, neprofesionism. *(~ în pictură.)*

NEPROFESIONÍSM s. amatorism, diletantism, neprofesionalism. *(~ în pictură.)*

NEPROFESIONÍST s., adj. amator, diletant. *(Pictor ~.)*

NEPROLIFERÁRE s. nediseminare, nepropagare, nerăspîndire. *(~ armelor nucleare.)*

NEPROPAGÁRE s. nediseminare, neproliferare, nerăspîndire. *(~ armelor nucleare.)*

NEPTUNIÁN adj. *(GEOL.)* neptunic. *(Rocă ~.)*

NEPTÚNIC adj. *(GEOL.)* neptunian. *(Rocă ~.)*

NEPURTÁT adj. nou. *(Haine ~.)*

neputérnic adj., s. v. CALIC. INCAPABIL. NECAPABIL. NECĂJIT. NEPUTINCIOS. NEVOIAȘ. PRĂPĂDIT. SĂRAC. SĂRMAN. SLĂBĂNOG.

neputinciós adj. v. BOLNAV. IMPOSIBIL. IREALIZABIL. NEREALIZABIL. NESĂNĂTOS. SUFERIND.

NEPUTINCIÓS adj., s. **1.** adj., s. incapabil, necapabil, prăpădit, slăbănog, (rar) impotént, (pop.) becísnic, nemérnic, nevoiáș, nevólnic, (înv. și reg.) sec, ticălós, (prin Munt. și Olt.) sfoiegít, (înv.) mișél, neputérnic, neputínte, secát. *(E un biet om ~.)* **2.** adj. *(MED.)* impotent. *(Bărbat ~.)*

neputinciós adj., s. v. CALIC. INFIRM. INVALID. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN. SCHILOD.

neputínte adj., s. v. INCAPABIL. NECAPABIL. NEPUTINCIOS. PRĂPĂDIT. SLĂBĂNOG.

NEPUTÍNȚĂ s. **1.** imposibilitate. *(~ de a face ceva.)* **2.** incapacitate. *(~ de a se scula din pat.)* **3.** incapacitate, slăbiciune, (rar) impotență, (pop.) becisnicíe, netrebnicíe, nevolnicíe, (reg.) nevoiașétură, (înv.) nemernicíe. *(~ unui bolnav, unui bătrîn.)*

neputință s. v. AFECȚIUNE. BOALĂ. IMPOTENȚĂ. INFIRMITATE. INVALIDITATE. LIPSĂ. MALADIE. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

NERÁS adj. bărbos, nebărbierit. *(Om ~.)*

NERAȚIONÁL adj. absurd, ilogic, nelogic, stupid, (livr.) iraționál. *(O situație ~.)*

NERĂBDÁRE s. **1.** neastîmpăr, nervozitate, (livr.) impaciénță. *(Nu-și poate stăpîni ~.)* **2.** agitație, febrilitate, încordare, înfrigurare, neastîmpăr, neliniște, tensiune. *(~ plecării la drum.)*

NERĂBDĂTÓR adj. **1.** (livr.) impaciént. *(Om ~.)* **2.** doritor, dornic. *(~ să plece.)* **3.** încordat, înfrigurat. *(Ea aștepta ~.)*

NERĂSPÎNDÍRE s. nediseminare, neproliferare, nepropagare. *(~ a armelor nucleare.)*

NEREÁL adj. **1.** fals, inautentic, inventat, mincinos, născocit, neadevărat, neautentic, neîntemeiat, plăsmuit, scornit, (înv.) mințít, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmații ~; mărturie ~.)* **2.** fictiv, imaginar, imaginat, ireal, închipuit, născocit, plăsmuit, scornit. *(O întîmplare ~.)* **3.** fantastic, fantezist, iluzoriu, imaginar, ireal, irealizabil, închipuit, nerealizabil, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Planuri ~.)*

NEREALIZÁBIL adj. **1.** imposibil, irealizabil, (înv.) neputinciós. *(Și-a propus un țel ~.)* **2.** fantastic, fantezist, iluzoriu, imaginar, ireal, irealizabil, închipuit, nereal, utopic, utopist, (livr.) himéric. *(Un proiect ~.)*

NEREALIZÁT adj. **1.** nefăcut, neîndeplinit, nesăvîrșit. *(O lucrare ~.)* **2.** necorespunzător, neizbutit, nereușit, nesatisfăcător, prost, slab, (fig.) stîngáci. *(O regie ~.)*

NERECUNOSCĂTÓR adj., s. ingrat, (înv.) nedúlce, nemulțumitór. *(Om ~.)*

NERECUNOȘTÍNȚĂ s. ingratitudine, (înv.) nemulțumíre. *(~ față de cineva.)*

NEREGULARITÁTE s. **1.** (livr.) iregularitáte. *(~ laturilor unui corp geometric.)* **2.**

(GEOGR.) accident. *(Dealul este o ~ de teren.)* **3.** ondulație, sinuozitate. *(~țile unei suprafețe.)*

NEREGULÁT adj. **1.** (livr.) iregulár. *(Corp geometric ~.)* **2.** nesimetric, neuniform, (înv.) necanonisít. *(Un desen, un motiv ~.)* **3.** *(GEOGR.)* accidentat, învălurat, (înv și reg.) săpát. *(Teren ~.)* **4.** instabil, nestabil, schimbător, variabil. *(Vînturi ~.)*

NERESPECTUÓS adj. **1.** nepoliticos, (livr.) ireverențiós. *(Ești cam ~ !)* **2.** arogant, impertinent, insolent, ireverențios, îndrăzneț, necuviincios, neobrăzat, nerușinat, obraznic, semeț, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînát, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~.)*

NEREUȘÍT adj. **1.** necorespunzător, neizbutit, nerealizat, nesatisfăcător, prost, slab, (fig.) stîngáci. *(O regie ~.)* **2.** eșuat, neizbutit, ratat. *(O acțiune ~.)*

NEREUȘÍTĂ s. **1.** eșec, insucces, (rar) neizbîndă. *(~ într-o acțiune.)* **2.** cădere, eșec, insucces, picare, (livr.) fiásco, (fam.) chix. *(~ la un examen.)*

NEREZISTÉNT adj. nesolid, netrainic, slab, șubred, șubrezit, (rar) precár. *(O construcție ~.)*

NEREZOLVÁBIL adj. (fig.) insolúbil. *(Problemă ~.)*

NERÓD adj., s. **1.** adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, neghiob, netot, prost, prostănac, stupid, tont, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbîz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălîmb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) boblét, (Mold.) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) neblézinic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășmán, (prin Olt. și Munt.) tărántúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(~ mai este !)* **2.** adj. nătîng, neghiob, neghiobesc, nerozesc, netot, prostesc, stupid, (livr.) inept, (înv.) prostátic. *(O comportare, o faptă ~.)*

neród adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

NERODITÓR adj. **1.** nefertil, neproductiv, sărac, slab, steril, sterp, (rar) neródnic, sărăcăcios, sec, (Transilv.) mácru, (înv.) neproducătór, sterpós. *(Sol ~.)* **2.** arid, neproductiv, sterp. *(O regiune ~.)*

neródnic adj. v. NEFERTIL. NEPRODUCTIV. NERODITOR. SĂRAC. SLAB. STERIL. STERP.

NERODNICÍE s. nefertilitate, neproductivitate, sărăcie, sterilitate, (rar) sterpăciúne *(~ unui teren.)*

nerodói adj., s. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

NEROZÉSC adj. nătîng, neghiob, neghiobesc, nerod, netot, prostesc, stupid, (livr.) inept, (înv.) prostátic. *(O comportare, o faptă ~.)*

NEROZÉȘTE adv. neghiobește, prostește, stupid. *(S-a comportat ~.)*

NEROZÍE s. **1.** nătîngie, neghiobie, prostie, stupiditate, stupizenie, (rar) nătîngeálă, netoție, tonție, (franțuzism rar) sotíză, (înv. și reg.) nătărăie, (înv.) nărozénie, (fam.) zevzecíe. *(E de-o ~ proverbială.)* **2.** dobitocie, imbecilitate, neghiobie, prosteală, prostie, tîmpenie, (înv.) prostíme. *(~ unei persoane.)* **3.** gogomănie, nătîngie, neghiobie, nesocotință, prostie, stupiditate, (rar) netoție, (înv. și reg.) nătărăie. *(Mare ~ a spus.)* **4.** dobitocie, idioțenie, idioție, imbecilitate, inepție, neghiobie, prostie, stupiditate, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(Ce e ~ asta?)*

NERUȘINÁRE s. **1.** aroganță, impertinență, insolență, măgărie, necuviință, neobrăzare, obrăznicie, sfruntare, trufie, tupeu, (rar) semeție, (livr.) mórgă, prezúmție, (pop. și fam.) țîfnă. *(E de o ~ revoltătoare.)* **2.** imoralitate, impudoare, indecență, necuviință, obscenitate, pornografie, scabrozitate, trivialitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licență, licențiozitáte, (înv. și pop.) mascará, măscără, măscăriciúne, măscărie, scîrnăvie. *(A comis un act de ~.)*

NERUȘINÁT adj. **1.** arogant, impertinent, insolent, ireverențios, îndrăzneț, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, obraznic, semeț, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînát, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~.)* **2.** corupt, decăzut, depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmățat, imoral, pervertit, stricat, vicios, (livr.) libertín, (rar) deșănțát, (pop. și fam.) parșív, (pop.) deșucheát, (înv. și reg.) rușinát, (reg.) șucheát, teșmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Duce o viață ~.)* **3.** deșănțat, imoral, impudic, indecent, necuviincios, obscen, pornografic, scabros, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licențiós, (înv. și pop.) scîrnav, slóbod, (reg.) porcotós, (fam.) deșucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(O glumă ~.)*

nerușinós adj. v. AROGANT. IMPERTINENT. INSOLENT. IREVERENȚIOS. ÎNDRĂZNEȚ. NECUVIINCIOS. NEOBRĂZAT. NERESPECTUOS. NERUȘINAT. OBRAZNIC. SEMEȚ. SFIDĂTOR. SFRUNTAT. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ.

nerv s. v. LIGAMENT. NERVURĂ. TENDON.

NERVATÚRĂ s. *(TEHN.)* nervație.

NERVÁȚIE s. *(TEHN.)* nervatură.

NERVI s. pl. (pop.) pandalii (pl.), (fam.) nevricâle (pl.). *(L-au apucat ~.)*

NERVÓS adj. **1.** irascibil, iritabil, supărăcios, (rar) surescitábil, (pop.) rînzós, (înv. şi reg.) necăjiciós, sunducós, (înv.) sîngerós, sîngiós, (fam.) nevricós. *(Fire ~.)* **2.** enervat, iritat, necăjit, supărat, surescitat, (înv. şi reg.) scîrbít. *(Era destul de ~.)*

NERVOZITÁTE s. **1.** enervare, irascibilitate, iritabilitate, iritare, iritaţie, necaz, supărare, surescitabilitate, surescitare, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)* **2.** neastîmpăr, nerăbdare, (livr.) impacienţă. *(Nu-şi poate stăpîni ~.)* **3.** încordare, tensiune. *(~ ajunsese la maximum.)*

NERVÚRĂ s. **1.** *(BOT.)* (rar) nerv, (pop.) vînă. *(~ a unei frunze.)* **2.** dungă, striaţie, vînă. *(Marmură cu ~i.)*

NESATISFÁCŢIE s. insatisfacţie, nemulţumire. *(Un sentiment de ~.)*

NESATISFĂCĂTÓR adj. **1.** insuficient, neîndestulător, redus. *(Cantitate ~.)* **2.** insuficient, neîndestulător, redus, sărac. *(Un inventar ~ de utilaje.)* **3.** necorespunzător, neizbutit, nerealizat, nereuşit, prost, slab, (fig.) stîngáci. *(O regie ~.)* **4.** nemulţumitor. *(Rezultate ~ la învăţătură.)*

NESATISFĂCÚT adj. neîmpăcat, nemulţumit. *(Un om veşnic ~.)*

NESÁŢ s. **1.** lăcomie, (livr.) insaţiabilitáte, voracitáte, (rar) nesaţiabilitáte, (pop.) saţ, (înv.) póftă. *(~ la mîncare.)* **2.** aviditate, lăcomie, poftă. *(Privea cu ~ la. . .)*

nesaţiabilitáte s. v. LĂCOMIE. NESAŢ.

NESĂBUÍNŢĂ s. imprudenţă, nechibzuinţă, necugetare, neprevedere, nesăbuire, nesocotinţă. *(A comis o ~.)*

NESĂBUÍRE s. imprudenţă, nechibzuinţă, necugetare, neprevedere, nesăbuinţă, nesocotinţă. *(A comis o ~.)*

NESĂBUÍT adj. **1.** imprudent, nechibzuit, necugetat, nepreväzător, nesocotit, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(Om ~.)* **2.** nebun, nebunesc, nechibzuit, necugetat, necumpănit, necumpătat, nesocotit, prostesc, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(O faptă ~.)*

nesămăluít adj. v. INCALCULABIL. NECALCULABIL. NENUMĂRAT.

NESĂNĂTÓS adj. **1.** bolnav, suferind, (rar) morbós, (înv. şi pop.) războlít, (înv. şi reg.) neputinciós, pătimáş, rău, (Transilv. şi Ban.) beteág, (Transilv.) maród, (înv.) lînced, malád, mişél, pătimitór. *(Om ~.)* **2.** anormal, bolnăvicios, morbid, patologic. *(Înclinaţii ~.)* **3.** insalubru. *(Locuinţă ~.)*

NESĂRÁT adj. **1.** dulce. *(Brînză ~.)* **2.** (reg.) seárbăd. *(O mîncare ~.)*

nesărát adj. v. ANOST. NEINTERESANT. PLICTICOS. PLICTISITOR.

NESĂTÚL adj. **1.** flămînd, flămînzit, înfometat, nemîncat, (rar) înfomát, (reg.) fometós, (prin Transilv. şi Ban.) sec. *(Om veşnic ~.)* **2.** avid, lacom, mîncăcios, nesăţios, pofticios, (livr.) insaţiábil, voráce, (rar) lăcomít, lăcomós, (înv. şi reg.) mîncătór, (reg.) lingáreţ, mîncăréţ, (Mold.) húlpav, (înv.) hrănáci, mîncáci. *(Tare e ~ la mîncare.)* **3.** aprig, apucător, hrăpăreţ, lacom, (livr.) cupíd, rapáce, (pop.) hapsîn. *(Om ~.)*

nesătúl adj. v. AVID. LACOM. NEÎNDESTULAT.

nesăturát adj. v. AVID. LACOM. NEÎNDESTULAT.

nesăturát s. v. BABIŢĂ. PELICAN.

NESĂŢIÓS adj. avid, lacom, mîncăcios, nesătul, pofticios, (livr.) insaţiábil, voráce, (rar) lăcomít, lăcomós, (înv. şi reg.) mîncătór, (reg.) lingáreţ, mîncăréţ, (Mold.) húlpav, (înv.) hrănáci, mîncáci. *(~ la mîncare.)*

nesăţiós adj. v. AVID. LACOM. MISTUITOR. NEDOMOLIT. NEÎNDESTULAT. NEPOTOLIT. NESTĂPÎNIT.

NESĂVÎRŞÍT adj. nefăcut, neîndeplinit, nerealizat. *(Lucrare ~.)*

nesăvîrşít adj. v. CONTINUU. ETERN. NECONTENIT. NECURMAT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. NEMURITOR. NEPIERITOR. NESFÎRŞIT. NEUITAT. PERMANENT. PERPETUU. VEŞNIC. VIU.

NESCHIMBÁT adj. **1.** constant, invariabil, uniform. *(Viteză ~.)* **2.** fix, stereotip, stereotipic. *(O formulă verbală ~.)* **3.** constant, invariabil. *(Valoare ~.)* **4.** staţionar. *(Situaţie ~ în evoluţia bolii cuiva.)* **5.** consecvent, constant, neschimbător, stabil, statornic. *(~ în sentimente.)*

NESCHIMBĂTÓR adj. **1.** constant, invariabil, permanent, (livr.) imuábil. *(Fenomen ~.)* **2.** consecvent, constant, neschimbat, stabil, statornic. *(~ în sentimente.)*

NESCONTÁT adj. imprevizibil, neaşteptat, nebănuit, neprevăzut, neprevizibil, surprinzător. *(Roman cu un final ~.)*

NESCORNÍT adj. adevărat, aievea, autentic, cert, netăgăduit, pozitiv, real, sigur, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)*

NESCRÍS adj. alb, gol. *(Foaie ~.)*

nesecát adj. v. INEPUIZABIL. INTERMINABIL. NEEPUIZABIL. NEISTOVIT. NESFÎRŞIT.

NESEMNÁT adj. anonim. *(Sesizare ~.)*

NESENSÍBIL adj. flegmatic, impasibil, imperturbabil, indiferent, insensibil, nepăsător, nesimţitor, pasiv, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Un tip ~.)*

NESENSIBILITÁTE s. insensibilitate, nesimţire, (înv.) nesimţibilitáte. *(~ la injecţii.)*

NESEPARÁBIL adj. **1.** indisolubil, inseparabil, nedespărţit, organic, unitar. *(Un tot ~.)* **2.** inseparabil, nedespărţit, nedezlipit. *(Prieteni ~.)*

NESERIÓS adj. **1.** neîntemeiat, pueril. *(Argumente ~.)* **2.** capricios, fluşturatic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labil. *(Un om tare ~.)* **3.** fluşturatic, fluturatic, frivol, uşuratic, vînturatic, zvînturat, zvînturatic, (livr.) futil, (pop.) spulberátic, (reg.) zărpălátic, zburátic, zburdálnic, (Mold.) sprinţár, zbrehúi, (înv.) vînturós. *(Un bărbat ~.)*

NESERIOZITÁTE s. frivolitate, uşurătate, (livr.) futilitáte. *(~ unei persoane.)*

NESESIZÁBIL adj. imperceptibil, insesizabil, neauzit, neperceptibil, nesimţit, (fig.) imponderábil. *(Un zgomot ~.)*

NESFÎRŞÍRE s. enormitate, imensitate, infinit, necuprins, nemărginire, nemărginit, nesfîrşit, vastitate. *(~ cîmpiei.)*

NESFÎRŞÍT adj. **1.** interminabil, (fig.) kilométric. *(O cuvîntare ~.)* **2.** continuu, etern, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, permanent, perpetuu, veşnic, (înv. şi reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenit, neprecurmát, nesăvîrşít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **3.** etern, nemuritor, nepieritor, neuitat, perpetuu, veşnic, viu, (livr.) sempitérn, (înv.) neapús, pururélnic, nesăvîrşít, (fig.) nestíns. *(O amintire ~.)* **4.** inepuizabil, interminabil, neepuizabil, neistovit, (fig.) nesecát. *(O sursă ~ de...).* **5.** colosal, enorm, excepţional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaş, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **6.** colosal, enorm, imens, nemărginit, nemăsurat, vast, (livr.) incomensurábil. *(Suprafaţă ~.)* **7.** imens, infinit, necuprins, nefinit, nelimitat, nemărginit, nemăsurat, neţărmurit, (rar) ilimitát. *(O cîmpie ~.)*

NESFÎRŞÍT s. enormitate, imensitate, infinit, necuprins, nemărginire, nemărginit, nesfîrşire, vastitate. *(~ cîmpiei.)*

NESÍGUR adj. **1.** expus, periculos, primejdios. *(Un loc ~.)* **2.** dubios, incert, îndoielnic, problematic, (livr.) improbábil, indecís, (rar) îndoiós, (fig.) nebulós. *(La o dată ~.)* **3.** incert, tulbure. *(Treceau printr-o perioadă ~.)* **4.** precar, (fig.) şubred. *(O situaţie ~.)* **5.** discutabil, incert, îndoielnic. *(Rezultate ~.)* **6.** clătinat, împiedicat, împleticit, poticnit, şovăielnic, şovăitor, (rar) clătinătór, şovăínd, şovăit. *(Un mers ~.)* **7.** ezitant, nehotărît, şovăielnic. *(O atitudine ~.)*

NESIGURÁNŢĂ s. **1.** pericol, primejdie. *(~ unui loc.)* **2.** dubiu, incertitudine, îndoială, neîncredere, rezervă, scepticism, şovăială, şovăire, (astăzi rar) necredínţă, (înv.) aporíe, îndoínţă. *(Domnea o stare de ~.)* **3.** precaritate, (fig.) şubrezénie. *(~ situaţiei.)* **4.** ezitare, nehotărîre, şovăială, şovăire. *(~ cuiva la mers.)*

NESILÍT adj. **1.** benevol, facultativ. *(Contribuţii ~.)* **2.** degajat, dezinvolt, firesc, natural, neafectat, neartificial, necăutat, neprefăcut, nestudiat, simplu, spontan, (livr.) nonşalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~; cu gesturi ~.)*

NESIMÉTRIC adj. **1.** neregulat, neuniform, (înv.) necanonisít. *(Un desen, un motiv ~.)* **2.** asimetric. *(Trăsături ~.)*

nesimţibilitáte s. v. INSENSIBILITATE. NESENSIBILITATE. NESIMŢIRE.

NESIMŢÍRE s. **1.** insensibilitate, nesensibilitate, (înv.) nesimţibilitáte. *(~ la injecţii.)* **2.** *(MED.)* inconştienţă, leşin, lipotimie, (rar) leşinătură. *(Se află încă în stare de ~.)*

NESIMŢÍT adj. **1.** imperceptibil, insesizabil, neauzit, neperceptibil, nesesizabil, (fig.) imponderábil. *(Un zgomot ~.)* **2.** nesimţitor. *(Om ~.)*

NESIMŢITÓR adj. **1.** insensibil. *(~ la injecţii.)* **2.** flegmatic, impasibil, imperturbabil, indiferent, insensibil, nepăsător, nesensibil, pasiv, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Ce tip ~ !)* **3.** nesimţit. *(Om ~.)*

NESÍNCER adj. afectat, artificial, căutat, fals, forţat, nefiresc, nenatural, prefăcut, silit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~; atitudine ~.)*

nesmintít adj. v. FIX. IMOBIL. NEGLINTIT. NEMIŞCAT. STABIL.

nesmintít adv. v. EXACT. INDISCUTABIL. MORŢIŞ. MUSAI. NEAPĂRAT. NEGREŞIT. NEÎNDOIELNIC. NEÎNDOIOS. NUMAIDECÎT. OBLIGATORIU. PRECIS. RIGUROS. SIGUR.

NESOCIÁBIL adj. **1.** insociabil, morocănos, necomunicativ, neprietenos, posac, posomorît, taciturn, tăcut, uricios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. şi reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modoróí, mutác, mutăréţ, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclişít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. şi Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)* **2.** distant, neprietenos, rezervat, (fig.) glaciál, réce. *(O atitudine ~.)*

NESOCOTÍ vb. **1.** a ignora, a neglija, a omite. *(N-a ~ nimic din ce i-ar face plăcere.)* **2.** a desconsidera, a dispreţui, (înv.) a defăima, a mepriza, a ocărî. *(De ce îi ~ ?)* **3.** a se abate, a călca, a contraveni, a încălca, a viola, (înv.) a păşi, a spárge, a stropşi, a ştirbi. *(A ~ legea.)* **4.** a încălca, (fig.) a silui. *(A ~ legile limbii.)*

NESOCOTÍNŢĂ s. **1.** imprudenţă, nechibzuinţă, necugetare, neprevedere, nesăbuinţă, nesăbuire. *(A comis o ~.)* **2.** gogomănie, nătîngie, neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, (rar) netoţíe, (înv. şi reg.) nătărăíe. *(A spus o ~.)*

NESOCOTÍRE s. **1.** ignorare, neglijare, omitere. *(~ unor aspecte importante.)* **2.** desconsiderare, dispreţuire. *(~ colegilor.)* **3.** călcare, încălcare, violare, (pop.) stricáre. *(~ a legii, a unei înţelegeri.)*

NESOCOTÍT adj. **1.** imprudent, nechibzuit, necugetat, neprevăzător, nesăbuit, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(Om ~.)* **2.** nebun, nebunesc, nechibzuit, necugetat, necumpănit, necumpătat, nesăbuit, prostesc, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(O faptă ~.)*

nesocotít adj. v. COLOSAL. ENORM. IMENS. NENUMĂRAT.

NESOLÍD adj. nerezistent, netrainic, slab, şubred, şubrezit, (rar) precár. *(O construcţie ~.)*

NESOLÚBIL adj. *(CHIM.)* insolubil, nedizolvabil. *(Substanţă ~.)*

NESÓMN s. **1.** trezie, veghe, (livr.) vigilitáte, (rar) veghére. *(Stare de ~.)* **2.** *(MED.)* insomnie, (înv. și pop.) nedormíre. *(Suferă de ~.)*

nesosință s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

NESPAȚIÓS adj. mic, necuprinzător, neîncăpător, strîmt. *(Cameră ~.)*

NESPĂLÁT adj. **1.** jegos, mînjit, murdar, negru, pătat, răpănos, slinos, soios, (livr.) maculát, (rar) tăvălít, terfelít, (înv. și pop.) picát, scîrnav, (pop.) zăbălós, (reg. și fam.) puchinós, puchiós, puciós, (reg.) dervelít, mazác, mîrșav, muruít, muscurós, muzgurít, perceát, rîpát, rîpós, zoiós, (Mold., Bucov. și Ban.) feștelít, (Transilv.) mócicoș, (Transilv. și Maram.) píscoș, rónghioș, (Transilv., Maram. și Bucov.) tinós, (înv.) smîrced, smîrd, (fam.) împuțít, păduchiós. *(O cămașă ~.)* **2.** jegos, mînjit, murdar, slinos, soios, (pop. și fam.) janghinós, (pop.) îngălát, (reg.) imós, (fam.) împuțít. *(Om ~.)*

NESPERÁT adj. neașteptat, negîndit, nenădăjduit. *(Un cadou ~.)*

NESPÚS adj. **1.** indescriptibil, inexprimabil, nedescriptibil, neexprimabil, negrăit, (livr.) indicíbil, inefábil. *(O stare ~.)* **2.** colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, teribil, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut iarăși un noroc ~.)*

NESTABÍL adj. **1.** flotant, nepermanent. *(Populația ~ a unui oraș.)* **2.** instabil, precar. *(Echilibru ~.)* **3.** instabil, neregulat, schimbător, variabil. *(Vînturi ~.)* **4.** capricios, inconstant, instabil, neconstant, nestatornic, schimbăcios, schimbător, variabil, (reg.) tonátic, tonós, (fig.) năzurós, (pop. fig.) bălțát. *(O vreme ~.)* **5.** capricios, flușturatic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (livr.) labíl. *(Un om tare ~.)*

NESTABILITÁTE s. **1.** instabilitate, precaritate. *(~ în echilibru.)* **2.** instabilitate, nestatornicie, variabilitate. *(~ vremii.)* **3.** inconsecvență, inconstanță, instabilitate, neconsecvență, neconstanță, nestatornicie, (livr.) labilitáte, (înv.) neconsecință, nestáre. *(~ unei persoane.)*

nestáre s. v. INCONSECVENȚĂ. INCONSTANȚĂ. INSTABILITATE. NECONSECVENȚĂ. NECONSTANȚĂ. NESTABILITATE. NESTATORNICIE.

NESTATÓRNIC adj. **1.** instabil, mișcător, schimbător, variabil. *(Dune ~.)* **2.** capricios, inconstant, instabil, neconstant, nestabil, schimbăcios, schimbător, variabil, (reg.) tonátic, tonós, (fig.) năzurós, (pop. fig.) bălțát. *(O vreme ~.)* **3.** (înv.) neașezát. *(Un om veșnic ~.)* **4.** capricios, flușturatic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestabil, schimbăcios, schimbător, (livr.) labíl. *(Nu poți conta pe el, e tare ~.)* **5.** schimbător, (înv.) necredincíos. *(~ în dragoste.)* **6.** hoinar, sprințar, (pop.) spulberátic. *(Gînduri ~.)*

NESTATORNICÍE s. **1.** instabilitate, mobilitate. *(~ unor dune.)* **2.** instabilitate, nestabilitate, variabilitate. *(~ vremii.)* **3.** inconsecvență, inconstanță, instabilitate, neconsecvență, neconstanță, nestabilitate, (livr.) labilitáte, (înv.) neconsecínță, nestáre. *(~ unei persoane.)*

NESTĂPÎNÍRE s. agresivitate, brutalitate, duritate, impulsivitate, violență. *(O ~ temperamentală.)*

NESTĂPÎNÍT adj. **1.** aprig, focos, sălbatic, sireap, vijelios, (înv.) zmeiós. *(Un armăsar ~.)* **2.** agresiv, bătăios, brutal, coleric, dur, impulsiv, iute, violent, (fam. fig.) belicós. *(Un om ~.)* **3.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Un temperament ~.)* **4.** repezit. *(Gesturi ~.)* **5.** nedomolit, nepotolit, (fig.) nesătiós. *(Iubire ~ de bani.)* **6.** debordant, dezlănțuit, furtunos, impetuos, năvalnic, nestăvilit, tumultuos. *(Într-un ritm ~.)*

NESTĂVILÍT adj. **1.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, sălbatic, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Un temperament ~.)* **2.** nepotolit, (pop.) neogoít. *(Dor ~.)* **3.** debordant, dezlănțuit, furtunos, impetuos, năvalnic, nestăpînit, tumultuos. *(Într-un ritm ~.)*

NESTEMÁTĂ s. piatră prețioasă, piatră rară, piatră scumpă, (înv.) stémă. *(Un colier de ~e.)*

nestimát adj. v. INAPRECIABIL. INESTIMABIL. NEESTIMABIL. NEPREȚUIT.

NESTINGHERÍT adv. nestînjenit, (înv. și pop.) slóbod. *(Acționează ~.)*

nestíns adj. v. ETERN. NEMURITOR. NEPIERITOR. NESFÎRȘIT. NEUITAT. PERPETUU. VEȘNIC. VIU.

NESTÎNJENÍT adj., adv. **1.** adj. degajat, liber. *(Mișcări ~.)* **2.** adv. nestingherit, (înv. și pop.) slóbod. *(Acționează ~.)*

NESTRĂBĂTÚT adj. **1.** impenetrabil, nepătruns, nepenetrabil. **2.** necălcat, neumblat, (înv. și reg.) săcrét. *(Drum, loc ~.)*

NESTRĂMUTÁRE s. dîrzenie, fermitate, hotărîre, intransigență, neclintire, neînduplecare, neșovăire, statornicie, (livr.) decízie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. *(~ cuiva.)*

nestrămutáre s. v. DURABILITATE. REZISTENȚĂ. SOLIDITATE. TĂRIE. TRĂINICIE.

NESTRĂMUTÁT adj. **1.** definitiv, irevocabil. *(O hotărîre ~.)* **2.** decis, dîrz, ferm, hotărît, inflexibil, intransigent, neabătut, neclintit, neșovăitor, statornic, (înv.) neprege-

tătór. *(Om ~ ; caracter ~.)* **3.** cinstit, credincios, devotat, fidel, statornic, (livr.) leál, loiál, (reg.) slugárnic, (înv.) smerít. *(O soție ~ ; un prieten ~.)*

nestrămutát adj. v. DURABIL. REZISTENT. SOLID. TRAINIC.

NESTRICÁT adj. **1.** nealterat. *(O mîncare ~.)* **2.** bun, curat, nealterat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aer ~.)*

nestricát adj. v. CANDID. CAST. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. INTACT. ÎNTREG. NEATINS. NEPRIHĂNIT. NEȘTIRBIT. NEVĂTĂMAT. NEVINOVAT. PUDIC. SĂNĂTOS. TEAFĂR. VALID. VIRGIN. VIRGINAL. ZDRAVĂN.

NESTUDIÁT adj. degajat, dezinvolt, firesc, natural, neafectat, neartificial, necăutat, neprefăcut, nesilit, simplu, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~ ; cu gesturi ~.)*

NESUBORDONÁT adj. indisciplinat, insubordonat, neascultător, nedisciplinat, nesupus, recalcitrant. *(Soldat ~.)*

nesuferíbil adj. v. IMPOSIBIL. INSUPORTABIL. NESUFERIT.

nesufericiós adj. v. IMPOSIBIL. INSUPORTABIL. NESUFERIT.

nesuferíre s. v. AVERSIUNE. DEZGUST. GREAȚĂ. ÎNGREȚOȘARE. OROARE. REPULSIE. SCÎRBĂ. SILĂ.

NESUFERÍT adj. **1.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetid, miasmátic, pestilențial, repugnánt, repulsiv, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(O duhoare ~.)* **2.** antipatic, dezagreabil, neplăcut, respingător, scîrbos. *(Un om ~.)* **3.** imposibil, insuportabil, (înv.) nesuferíbil, nesufericiós. *(Ești un om ~.)*

nesuferitór adj. v. INTOLERANT. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎNDURĂTOR. NEÎNGĂDUITOR. NEMILOS. NETOLERANT.

NESUPRAVEGHEÁT adj. nepăzit, (rar) pustíu. *(A lăsat via ~.)*

NESUPÚNERE s. indisciplină, neascultare, nedisciplină, (livr.) insubordonáre, (rar) recalcitránță. *(Act de ~.)*

NESUPÚS adj. indisciplinat, insubordonat, neascultător, nedisciplinat, nesubordonat, recalcitrant. *(Ostaș ~.)*

NEȘÁNSĂ s. ghinion, nenoroc, (înv.) ursuzlíc. *(A avut mare ~.)*

NEȘOVĂIÉLNIC adj. ferm, hotărît, neabătut, neșovăitor, sigur. *(Cu pași ~.)*

NEȘOVĂÍRE s. dîrzenie, fermitate, hotărîre, intransigență, neclintire, neînduplecare, nestrămutare, statornicie, (livr.) decízie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. *(~ cuiva.)*

NEȘOVĂITÓR adj. **1.** decis, dîrz, ferm, hotărît, inflexibil, intransigent, neabătut, neclintit, nestrămutat, statornic, (înv.) nepregetător. *(Om ~ ; caracter ~.)* **2.** ferm, hotărît, neabătut, neșovăielnic, sigur. *(Cu pași ~.)*

NEȘTÉRS adj. (livr.) indelébil. *(~ din amintire.)*

NEȘTIÍNȚĂ s. **1.** necunoaștere. *(~ unui lucru.)* **2.** ignoranță, incultură, nepricepere, (livr.) agramatísm, (înv.) prostăticíe, prostíe, prostíme. *(E de-o ~ crasă.)* **3.** obscurantism. *(Lupta împotriva ~.)*

neștíne pron. v. CAREVA. CINE. CINEVA. FIECARE. FIECINE. NIMENI. OARECARE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE. UNUL. VREUNUL.

NEȘTIRBÍT adj. **1.** intact, întreg, neatins, (pop.) nestricát. *(Paharul a rămas ~ după cădere.)* **2.** intact, neatins, nepătat. *(Onoarea lui a rămas ~.)*

NEȘTIÚT adj. **1.** necunoscut. *(Lucruri încă ~.)* **2.** ascuns, necunoscut, nedescoperit, tainic. *(Viața ~ a Deltei.)* **3.** anonim, necunoscut, neidentificat. *(Autor, copist ~.)*

NEȘTIUTÓR adj., s. **1.** adj., s. ignorant, incapabil, incompetent, necapabil, nechemat, necompetent, neisprăvit, nepregătit, nepriceput, prost, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaș ~.)* **2.** adj., s. ignorant, necunoscător, neinițiat, nepriceput, (fam.) ageamíu, (fig.) profán. *(Este încă un ~ în materie.)* **3.** adj. candid, credul, ingenuu, inocent, naiv. *(Un copil ~.)*

NET adj., adv. **1.** adj. (fig.) curát. *(Venit, cîștig ~.)* **2.** adj. clar, deslușit, explicit, expres, inteligibil, lămurit, limpede, precis, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~ ; o afirmație ~.)* **3.** adj. categoric, decis, expres, ferm, formal, hotărît, neezitant, neoscilant, tranșant, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)* **4.** adv. categoric, decis, ferm, hotărît, tranșant, (reg.) regulát, (fam.) ritós. *(L-a refuzat ~.)*

NETALENTÁT adj. nevaloros, prost, slab. *(Un scriitor ~.)*

NETĂBĂCÍT adj. brut, crud, neargăsit, neprelucrat, verde. *(Piei ~.)*

NETĂGĂDUÍT adj. **1.** categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, sigur, vădit,(livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **2.** clar, evident, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, limpede, neîndoielnic, neîndoios, pregnant, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **3.** adevărat, aievea, autentic, cert, nescornit, pozitiv, real, sigur, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)*

NÉTED adj. **1.** drept, plan, plat, șes, (pop.) óblu, (reg.) șesós, (Olt. și Ban.) poléjnic, (înv.) tins, tócmai, (fig.) ras, șters. *(O cîmpie, o suprafață ~.)* **2.** întins, plan, șes. *(Un platou ~.)* **3.** plat, (înv.) limpede. *(Teren ~.)* **4.** plat, (reg.) lin. *(Drum ~.)* **5.** întins. *(Piele ~.)* **6.** catifelat, mătăsos, moale. *(Un obraz ~.)*

néted adj. v. CLAR. DESLUȘIT. EXPLICIT. EXPRES. INTACT. INTELIGIBIL. ÎNTREG. LĂMURIT. LIMPEDE. NEATINS. NET. NEVĂTĂMAT. PRECIS. RĂSPICAT. SĂNĂTOS. TEAFĂR. VALID. ZDRAVĂN.

néted adv. v. DESCHIS. DIRECT. FĂȚIȘ. FRANC. SINCER.

NETEMEINICÍE s. **1.** falsitate, inexactitate, neadevăr, necxactitate. *(~ unei afirmații.)* **2.** slăbiciune, (fig.) șubrezénie. *(~ argumentelor cuiva.)*

NETERMINÁT adj. neisprăvit. *(Treabă ~.)*

NETEZÍ vb. **1.** a nivela, (înv. și reg.) a obli, a sclivisi, (reg.) a asemălui, a asemăna, a tăpși. *(A ~ suprafața unui obiect.)* **2.** a fățui, (pop.) a obli. *(A ~ un perete tencuit.)* **3.** a îndrepta, a nivela. *(A ~ zidul cu mortar.)* **4.** a șlefui. *(A ~ o suprafață metalică.)* **5.** a călca, (Ban.) a piglui, (prin Maram.) a scăci, (Transilv. și Maram.) a teglăzi, a teglăzui. *(A ~ rufele.)* **6.** a aranja, a așeza, a îndrepta. *(Își ~ părul.)*

netezí vb. v. ATINGE. BATE. LOVI.

NETEZÍME s. **1.** neteziș. *(~ unei suprafețe.)* **2.** *(TEHN.)* planeitate.

NETEZÍRE s. **1.** netezit, nivelare, nivelat, (înv.) sclivisíre. *(~ unei suprafețe.)* **2.** fățuială, fățuire, fățuit, nivelare. *(~ unui perete.)* **3.** îndreptare, nivelare. *(~ zidului cu mortar.)* **4.** șlefuire, șlefuit. *(~ unei suprafețe metalice.)*

NETEZÍȘ s. netezime. *(~ unei suprafețe.)*

NETEZÍT adj. **1.** nivelat, (înv.) sclivisít. *(O suprafață ~.)* **2.** fățuit, nivelat. *(Perete ~.)* **3.** îndreptat, nivelat. *(O suprafață neregulată ~.)* **4.** lustruit, șlefuit, (reg.) leít, (înv.) sclivisít. *(Suprafață metalică ~.)* **5.** (fig.) lins. *(Păr ~.)*

NETEZÍT s. netezire, nivelare, nivelat, (înv.) sclivisíre. *(~ unei suprafețe.)*

NETEZITOÁRE s. *(TEHN.)* (pop.) tîrșitoáre. *(~ pentru terenurile arate.)*

netezitoáre s. v. DRIȘCĂ. FĂȚUITOARE.

NETOLERÁNT adj. intolerant, necruțător, neiertător, neîndurător, neîngăduitor, nemilos, (înv.) nesuferitór. *(Om ~ cu cei necinstiți.)*

NETÓT adj., s. **1.** adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, neghiob, nerod, prost, prostănac, stupid, tont, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motolóz, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbîz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjit, puncău, tălălău, tălîmb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) bobléț, (Mold.) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășmán, (prin Olt. și Munt.) tărántúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(~ mai ești, amice!)* **2.** adj. nătîng, neghiob, neghiobesc, nerod, nerozesc, prostesc, stupid, (livr.) inept, (înv.) prostátic. *(O comportare, o faptă ~.)*

netoție s. v. GOGOMÂNIE. NĂTÎNGIE. NEGHIOBIE. NEROZIE. NESOCOTINȚĂ. PROSTIE. STUPIDITATE. STUPIZENIE.

NETRÁINIC adj. **1.** nerezistent, nesolid, slab, șubred, șubrezit, (rar) precár. *(O construcție ~.)* **2.** șubred, (livr.) caduc. *(Un lucru ~.)*

NETRANSPARÉNT adj. opac, (înv.) neprevezíu. *(Material ~.)*

netrébnic adj. v. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. NEDEMN. NEFOLOSITOR. NETREBUINCIOS. NEUTIL. NEVREDNIC. VAN. ZADARNIC.

NETRÉBNIC adj., s., adv. **1.** adj., s. abject, înfam, josnic, mișel, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, ticălos, (pop.) becísnic, (înv. și reg.) ticăít, (reg.) pălăvátic, proclét, (Ban.) bedáș, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) infect, murdár. *(Ce om ~ !)* **2.** adj. înfam, josnic, mișel, mișelesc, mizerabil, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, rușinos, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrilég, (înv. și pop.) parșiv, scîrnav, (Mold.) chiolhănós, (înv.) blestemătéșc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(Faptă ~.)* **3.** adv. mișelește, ticăloșește, (livr.) infám. *(A procedat ~; s-a comportat ~.)* **4.** s. derbedeu, lepădătură, lichea, pușlama, scîrnăvie, secătură, (pop. și fam.) cioflingár, (înv. și reg.) pujlău, (reg.) orbéte, oșîștie, postoróncă, púJlă, (Mold.) nandralău, poghibálă, (Transilv. și Maram.) techerghéu, (înv.) strengár, (fam.) cútră, marțafói, (fig.) căzătúră, otreápă, zdreánță, (reg. fig.) loáză, (arg.) sichimeá. *(E un ~ total lipsit de caracter.)*

NETREBNICÍE s. abjecție, fărădelege, infamie, josnicie, mișelie, mîrșăvie, nelegiuire, nemernicie, ticăloșie, (livr.) ignominíe, turpitúdine, (astăzi rar) scelerăție, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurát, necurățíe, necurățíre, păgînătáte, păgînie, verigășie, (fig.) murdăríe.

netrebnicíe s. v. INCAPACITATE. INEFICACITATE. INEFICIENȚĂ. INUTILITATE. NEPUTINȚĂ. SLĂBICIUNE. ZĂDĂRNICIE.

NETREBUINCIÓS adj. **1.** inutil, nenecesar, neutil, (livr.) redundánt, superflúu, (fig.) parazít, parazitár. *(Detalii ~.)* **2.** ineficace, ineficient, infructuos, inutil, nefolositor, neutil, van, zadarnic, (livr.) inoperánt, oțiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deșért, gratuít, steril, sterp. *(Eforturi ~.)*

NETULBURÁT adj. calm, lin, liniștit, tihnit, (fig.) senín, (înv. fig.) seninós. *(O viață ~.)*

neț s. v. PLASĂ. SACOȘĂ.

NEȚĂRMURÍT adj. imens, infinit, necuprins, nefinit, nelimitat, nemărginit, nemăsurat, nesfîrșit, (rar) ilimitát. *(O cîmpie ~.)*

nețesălát adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. NEPIEPTĂNAT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

NEUITÁT adj. **1.** memorabil. *(O seară ~.)* **2.** etern, nemuritor, nepieritor, nesfîrșit, per-

petuu, veșnic, viu, (livr.) sempitérn, (înv.) neapús, pururélnic, nesăvîrșít, (fig.) nestíns. *(O amintire ~.)*

NEUMÁN adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, rău, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) ván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)*

NEUMBLÁT adj. **1.** gol, necirculat, pustiu. *(Șosele ~.)* **2.** necălcat, nestrăbătut, (înv. și reg.) săcrét. *(Locuri ~.)*

neúnde s. v. INEXISTENȚĂ. NEANT. NEFIINȚĂ. NIMIC.

NEUNIFÓRM adj. neregulat, nesimetric, (înv.) necanonisít. *(Un desen cu laturile ~.)*

neunire s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

NEURÍT s. *(ANAT.)* axon, cilindru-ax. *(~ este o prelungire a neuronului.)*

neurmát adj. v. INCOMPARABIL. INEGALABIL. NEASEMĂNAT. NEASEMUIT. NECOMPARABIL. NEEGALABIL. NEÎNTRECUT. UNIC.

NEUROCÍT s. *(ANAT.)* neuron.

NEUROLÉPTIC s. *(FARM.)* neuroplegic.

NEURÓN s. *(ANAT.)* neurocit.

NEUROPLÉGIC s. *(FARM.)* neuroleptic.

neutrál adj. v. NEUTRU.

NEUTRALIZÁ vb. **1.** a anihila, a anula, a contracara, a împiedica, a zădărnici. *(A ~ efectele nefaste ale...)* **2.** a anula, a paraliza. *(Sfiala îi ~ orice mișcare.)*

NEUTRALIZÁRE s. anihilare, anulare, contracarare, împiedicare, zădărnicire. *(~ efectelor negative ale...)*

NEUTÍL adj. **1.** inutil, nenecesar, netrebuincios, (livr.) redundánt, superflúu, (fig.) parazít, parazitár. *(Detalii ~.)* **2.** ineficace, ineficient, infructuos, inutil, nefolositor, netrebuincios, van, zadarnic, (livr.) inoperánt, oțiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deșért, gratuít, steríl, sterp. *(Eforturi ~.)*

NEUTILIZÁT adj. nefolosit, neîntrebuințat, neuzat, nou. *(O tigaie ~.)*

NEÚTRU adj., s. **1.** adj. *(POLITICĂ)* (înv.) neutrál. *(Stat ~.)* **2.** s., adj. *(GRAM.)* (ieșit din uz) ambigén, (înv.) eterogén. *(Genul ~.)*

NEUZÁT adj. nefolosit, neîntrebuințat, neutilizat, nou. *(O tigaie ~.)*

NEUZITÁT adj. nefolosit, neîntrebuințat, (livr.) inuzitát. *(Un procedeu ~.)*

NEVALORIFICÁT adj. ascuns, neexploatat, nefolosit, nefructificat. *(Posibilități ~.)*

NEVALORÓS adj. netalentat, prost, slab. *(Un scriitor ~.)*

NEVÁSTĂ s. soție, (rar) doámnă, (astăzi rar) soáță, (înv. și pop.) muiére, (pop.) boreásă, dînsa (art.), feméie, (înv.) dámă, madámă, soț, (fam.) bábă, consoártă, jumătáte, peréche.

nevástă s. v. FEMEIE. MIREASĂ.

NEVĂSTÚICĂ s. *(ZOOL.; Mustela nivalis)* (reg.) măriúță, nevesteá, nevíscă.

NEVĂTĂMÁT adj. intact, întreg, neatins, sănătos, teafăr, valid, zdravăn, (pop.) nestricát, (înv. și reg.) nebîntuít, (reg.) néted. *(A scăpat ~.)*

NEVĂTĂMĂTÓR adj. **1.** inofensiv. *(O substanță ~.)* **2.** bun, curat, nealterat, nestricat, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aer ~.)*

NEVĂZĂTÓR adj., s. orb, (pop.) chior, orbéț. *(Asociația ~ilor.)*

NEVĂZÚT adj. invizibil, nevizibil.

NEVEROSÍMIL adj. incredibil, necredibil, (înv.) necrezút. *(O veste ~.)*

nevesteá s. v. NEVĂSTUICĂ.

NEVESTÍCĂ s. soțioară, (înv. și reg.) muierúșcă, (Maram.) soțúcă.

nevestícă s. v. NARCISĂ.

NEVEȘTEJÍT adj. neofilit, proaspăt.

NEVICIÁT adj. bun, curat, nealterat nestricat, nevătămător, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aer ~.)*

NEVINDECÁBIL adj. *(MED.)* **1.** incurabil, (înv.) necurábil. *(Boală ~.)* **2.** condamnat, incurabil, (înv.) necurábil. *(Bolnav ~.)*

NEVINDECÁT adj. *(MED.)* deschis, necicatrizat, sîngerînd, viu. *(Rană ~.)*

NEVINOVÁT adj. **1.** inocent, (înv. și pop.) negrești. *(Acuzat ~.)* **2.** candid, cast, feciorelnic, fecioresc, inocent, neprihănit, pudic, virgin, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(O dragoste ~.)*

NEVINOVĂȚÍE s. **1.** inocență. *(S-a dovedit ~ acuzatului.)* **2.** candoare, castitate, fecioric, inocență, neprihănire, pudicitate, pudoare, virginitate, (înv.) smerénie, verguríe, (fig.) curățénie, imaculáre, neîntinăre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)* **3.** castitate, cinste, fecioric, neprihănire, virginitate, (pop.) fetíe, (fig.) curățénie, (înv. fig.) curățíe. *(Și-a păstrat ~.)*

nevíscă s. v. NEVĂSTUICĂ.

NEVIZÍBIL adj. invizibil, nevăzut.

NEVÎRSTNIC adj. **1.** mic, tînăr, (Mold., Bucov., Transilv. și Maram.) brudíu, brúdnic. *(E încă ~, nu cunoaște viața.)* **2.** minor, (înv.) minoreán. *(Persoană ~.)*

nevîrstnicie s. v. COPILĂRIE. PRUNCIE.

NEVOÍ vb. a constrînge, a forța, a obliga, a sili. *(Sînt ~ să...)*

nevoi vb. v. CANONI. CĂZNI. CERE. CHINUI. COMPORTA. FORȚA. FRĂMÎNTA. IMPUNE. ÎMPOTRIVI. MUNCI. NECĂJI. NECESITA. OBOSI. OSTENI. PRETINDE. RECLAMA. REZISTA. SFORȚA. SILI. SOLICITA. STRĂDUI. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA.

nevóia s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

nevoiáș adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.

NEVOIÁȘ adj., s. **1.** adj., s. calic, necăjit, sărac, sărman, (livr.) mízer, (rar) moflúz, (înv. și pop.) neajúns, neavút, pirpiríu, (pop. și fam.) nepricopsít, (pop.) sărăcán, (înv. și reg.) mișél, slăbănóg, (reg.) misăriciós, oárfăn, obielós, pământít, (Ban.) bedáș, (înv.) meáser, neputérnic, neputinciós, siromáh, (fam. fig. și depr.) păduchiós. *(E un biet om ~.)* **2.** adj. biet, nenorocit, sărac, sărman, (livr.) mízer, paupér, (pop.) nemérnic, păcătós, sărăcán, (înv. și reg.) ticăít, ticălós, (prin Munt. și Olt.) săgét, (înv.) căinic, mișél, mișelós. *(Un țăran ~; ~ul de mine!)*

nevoiáș adj., s. v. INCAPABIL. NECAPABIL. NEPUTINCIOS. PRĂPĂDIT. SLĂBĂNOG.

NEVÓIE s. **1.** cerință, exigență, imperativ, necesitate, obligație, pretenție, trebuință, (înv. și reg.) níștotă, (înv.) nevoínță, nevoíre, recerínță, (fig.) comandamént. *(~ile epocii noastre.)* **2.** cerință, necesitate, solicitare, trebuință. *(Ține seamă de ~ile pieței.)* **3.** necesitate, trebuință, (înv. și pop.) treábă, (înv. și reg.) lipsă. *(Material didactic pentru ~ile școlii generale.)* **4.** *(FIZIOL.;* la pl. art.) necesitățile (pl. art.), (pop.) treába (art.). *(Și-a făcut ~.)* **5.** lipsă, mizerie, sărăcie, (livr.) indigénță, penurie, privațiúne, (înv. și pop.) calicénie, calicie, neavére, (înv. și reg.) níștotă, scumpéte, ticăloșíe, (reg.) sărăpánie, (înv.) meserătáte, mișelătáte, mișelíe, neputínță, nevoínță, scădére, scumpătáte. *(O acută ~ bîntuia pe atunci.)* **6.** dificultate, greutate, impas, impediment, inconvenient, neajuns, obstacol, opreliște, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicíe, (înv. și reg.) scandál, smintcálă, (înv.) anevoínță. nevoínță, poprire, stenahorie, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit o mare ~.)* **7.** greutate, încercare, necaz, suferință. vicisitudine, (înv.) ispită. *(A trecut prin multe ~.)* **8.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă. neajuns, necaz, nemulțumire, nenorocire, neplăcere, pacoste, pocinog, rău, supărare, (înv. și pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvănie, păcosténie, șúgă, șugubínă, toroápă. (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínță, nevoínță, pátimă, satará, stenahorie. *(Ce ~ a căzut pe el!)*

nevóie s. v. AMENINȚARE. BIR. CONSTRÎNGERE. DARE. EPILEPSIE. FORȚĂ. IMPOZIT. PERICOL. PRIMEJDIE. SILĂ. SILNICIE. TRIBUT. VIOLENȚĂ.

nevoínță s. v. BELEA. BUCLUC. CAZNĂ. CERINȚĂ. CHIN. DANDANA. DIFICULTATE. EFORT. EXIGENȚĂ. FORȚARE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. IMPERATIV. INCONVENIENT. ÎNCURCĂTURĂ. LIPSĂ. MIZERIE. MUNCĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NECESITATE. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. OBLIGAȚIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. OSTENEALĂ. PACOSTE. PIEDICĂ. POCINOG. PRETENȚIE. RĂU. SĂRĂCIE. SFORȚARE. SILINȚĂ. STAVILĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. SUPĂRARE. TREBUINȚĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

nevoiosétură s. v. INCAPACITATE. NEPUTINȚĂ. SLĂBICIUNE.

nevoíre s. v. CERINȚĂ. EXIGENȚĂ. IMPERATIV. NECESITATE. NEVOIE. OBLIGAȚIE. PRETENȚIE. TREBUINȚĂ.

nevoitór adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PERSEVERENT. RĂBDĂTOR. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. STĂRUITOR. TENACE. VREDNIC. ZELOS.

nevólnic adj., s. v. INCAPABIL. INFIRM. INVALID. NECAPABIL. NEPUTINCIOS. PRĂPĂDIT. SCHILOD. SLĂBĂNOG.

nevolnície s. v. INCAPACITATE. NEPUTINȚĂ. SLĂBICIUNE.

NEVRÁX s. *(ANAT.)* ax cerebrospinal.

NEVRÉDNIC adj. nedemn, (înv.) netrébnic. *(Ești ~ de această funcție.)*

nevricále s. pl. v. NERVI.

nevricós adj. v. IRASCIBIL. IRITABIL. NERVOS. SUPĂRĂCIOS.

NEVROGLÍE s. *(ANAT.)* glie.

NEVROPATÍE s. *(MED.)* nevroză, psihonevroză, (pop.) spáimă.

NEVRÓZĂ s. *(MED.)* nevropatie, psihonevroză, (pop.) spáimă.

NEV VASCULÁR s. *(MED.)* angiom.

nex s. v. LEGĂTURĂ. RAPORT. RELAȚIE.

NEZDRUNCINÁT adj. neclintit, statornic, tare. *(O voință ~.)*

ni interj. v. HAI. HAIDE. IATĂ. MARȘ. UITE. VEZI. VINO.

niáleoș adj. v. ARANJAT. ARĂTOS. CHIPEȘ. COCHET. DICHISIT. ELEGANT. FERCHEȘ. FERCHEZUIT. FRUMOS. GĂTIT. ÎNGRIJIT. SPILCUIT.

NICĂIÉRI adv. (reg.) niciúnde. *(Nu-l găsesc ~.)*

NICHELÁJ s. *(TEHN.)* nichelare.

NICHELÁRE s. *(TEHN.)* nichelaj.

nichipércea s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

nicicacúm adv. v. DEFEL. DELOC. NICICUM. NICIDECUM.

NICICÍND adv. niciodată, (Transilv. și Maram.) șohán, șohánit, (înv.) niciodinioáră. *(N-a fost ~ atît de frumoasă.)*

nicicít adv. v. DEFEL. DELOC. NICICUM. NICIDECUM.

nicicít pron. v. NIMIC.

NICICÚM adv. defel, deloc, nicidecum, (înv. și pop.) necúm, nicicít, nimíc, (pop. și fam.)

ioc, (reg.) hici, nicicacúm, nicidecít, (Olt. și Munt.) neam. *(Nu pot să-l văd ~.)*

nicidecít adv. v. DEFEL. DELOC. NICICUM. NICIDECUM.

NICIDECÚM adv. defel, deloc, nicicum, (înv. și pop.) necúm, nicicít, nimíc, (pop. și fam.) ioc, (reg.) hici, nicicacúm, nicidecít, (Olt. și Munt.) neam. *(Nu pot să-l văd ~.)*

NICIODÁTĂ adv. nicicînd, (Transilv. și Maram.) șohán, șohánit, (înv.) niciodinioárã. *(N-a fost ~ atît de frumoasă.)*

niciodinioárã adv. v. NICICÎND. NICIODATĂ.

niciúnde adv. v. NICĂIERI.

NICORÉȚE s. *(BOT.; Tricholoma georgii)* (reg.) burete-de-spín.

nicoréț s. v. PĂDUCHE.

NICOTINAMÍDĂ s. vitamina PP.

NICOTINÍSM s. *(MED.)* tabagism.

NICOVÁLĂ s. **1.** (reg.) năcovélniță, (Mold.) ilău. *(~ a fierarului.)* **2.** (reg.) bătcă, múchie. *(~ pentru bătut coasa.)*

NÍFE s. *(GEOL.)* barisferă, centrosferă. *(~ este partea centrală a globului pămîntesc.)*

nigelúță s. v. CERNUȘCĂ. CHICA-VOINICULUI. NEGRUȘCĂ.

nilúg s. v. PILUG. PISĂLOG.

NIMB s. aură, aureolă. *(~ cu care pictorii înconjură capetele sfinților.)*

nimbá vb. v. AUREOLA.

nimbát adj. v. AUREOLAT.

NIMBOSTRÁTUS s. nimbus.

NÍMBUS s. nimbostratus.

NÍMENI pron. (Munt. și prin Olt.) nimeríc, (înv.) neștíne. *(~ să nu știe.)*

NIMEREÁLĂ s. **1.** potriveală, potrivire, (pop.) brodeálă. *(A fost doar o ~ fericită.)* **2.** întîmplare, (Ban.) zgoádă. *(A face ceva la ~.)*

NIMERÍ vb. **1.** a ajunge, a atinge, a izbi, a lovi, o ochi, a pocni, (pop.) a păli, a picni, (reg.) a tîlni, (Transilv.) a tălăli. *(Glonțul a ~ iepurele.)* **2.** a ochi, (pop.) a păli, (reg.) a tîlni, (Transilv.) a tălăli. *(A ~ drept în țintă.)* **3.** a (se) potrivi, (Ban. și Transilv.) a (se) păsăli. *(Potcoava nu se ~.)* **4.** a o potrivi, (pop.) a o brodi. *(A o ~ ca nuca-n perete.)* **5.** a da. *(Am ~ un om de treabă.)* **6.** (pop. și fam.) a o bobi, a o brodi, a o dibăci. *(Cum de ai ~t-o atît de bine?)* **7.** a se întîmpla, a se potrivi, (pop.) a se brodi, (înv. și reg.) a se prileji, a se prilejui, (Transilv.) a tălăli, (prin Maram.) a se tîlni, (Ban.) a se zgodi. *(S-a ~ să fiu și eu acolo.)* **8.** a apuca, a se întîmpla, (Munt.) a răgădui. *(Îl lovea cu ce ~.)* **9.** a cădea, a pica, a se potrivi, (pop.) a se brodi. *(Sărbătoarea s-a ~ într-o simbătă.)*

nimerí vb. v. IZBUTI. REUȘI.

nimeríc pron. v. NIMENI.

nimerít adj. v. BUN. IZBUTIT. REALIZAT. REUȘIT. VALOROS.

NIMERÍT adj., adv. **1.** adj. adecvat, conform, convenabil, corespunzător, cuvenit, indicat, oportun, potrivit, recomandabil, recomandat, (livr.) pertinént, (înv.) cuviincíos, răspunzătór, (fig.) sănătós. *(Calea cea mai ~ pentru ...)* **2.** adv. adecvat, indicat, oportun, potrivit, recomandabil. *(Nu mi se pare ~ să ...)* **3.** adj. adecvat, bun, indicat, potrivit, propriu. *(Un teren ~ pentru înflorirea arte-lor.)* **4.** adj. adecvat, binevenit, bun, favorabil, fericit, indicat, oportun, potrivit, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priincíos. *(Un prilej ~.)*

NÍMFĂ s. *(ENTOM.)* crisalidă, pupă, (pop.) gogoașă, păpușă. *(~ a unui fluture.)*

nimíc adv. v. DEFEL. DELOC. NICICUM. NICIDECUM.

NIMÍC pron., adv., s. **1.** pron. (rar) nicicít. *(Totul sau ~.)* **2.** adv. (pop. și fam.) boácă, (Olt. și Munt.) neam, (arg.) canci. *(Nu știe ~ la istorie.)* **3.** s. inexistență, neant, neființă, (rar) négură, neúnde, uitáre, (înv.) nedereásă, nefápt. *(Așa-zisa liniște a ~cului.)* **4.** s. deșertăciune, inutilitate, nimicnicie, zădărnicie, (înv.) mișelíe, nimicíe. *(Psalmistul afirmă că totul e ~.)* **5.** s. bagatelă, fleac, (fam.) moft, (fig.) jucăríe. *(E un ~ să fac asta.)* **6.** s. bagatelă, chițibuș, fleac, mărunțiș, prostie, (reg.) blagomanie, (fam.) moft. *(Nu te lega de ~uri.)* **7.** s. (mai ales la pl.) fleac, palavră, (reg.) laf, marghiolíe, (înv.) tîndále (pl.), (fam.) balivérnă, moft, parascovénie. *(Spune tot felul de ~uri.)*

nimíe s. v. NULITATE.

NIMICÍ vb. **1.** a devasta, a distruge, a pîrjoli, a prăpădi, a pustii, (reg.) a pustului, (înv.) a sfîrși, a strica. *(Dușmanii au ~ orașul.)* **2.** a desființa, a distruge, a lichida, a prăpădi, (fig.) a topi. *(Au ~ pur și simplu totul în calea lor.)* **3.** a distruge, a extermina, a masacra, a măcelări, a prăpădi, a stîrpi, (pop. și fam.) a căsăpi, (reg.) a chesăgi, (înv.) a conceni, a snopi, a stropși. *(Au ~ întreaga populație.)* **4.** a distruge, a potopi, a prăpădi, a sfărîma, a zdrobi, a zvînta, (înv. și pop.) a piérde, a răpúne, a risipi, (pop.) a isprăvi, a zdrumica, (înv. și reg.) a sodomi, (reg.) a litrosi, (prin Transilv.) a potroși, (înv.) a cura, a nimicnici, a potrebi, a stropși, a tîrî, a zdruncina, (grecism înv.) a afanisi, (fig.) a secera, a spulbera. *(I-a ~ pe dușmani.)* **5.** a distruge, a rade, a zdrobi, (înv. și reg.) a spărge, (fig.) a pulveriza, a șterge. *(Au ~ cetatea dușmană.)* **6.** a distruge, a mistui, a prăpădi. *(Focul a ~ totul.)* **7.** a (se) distruge, a (se) prăpădi, a (se) strica. *(Ploaia a ~ recolta.)* **8.** a distruge, (fig.) a sfărîma, a ucíde, a zdrobi. *(I-a ~ toate visurile.)*

nimicíe s. v. DEȘERTĂCIUNE. INUTILITATE. NIMIC. NIMICNICIE. ZĂDĂRNICIE.

NIMICÍRE s. **1.** devastare, distrugere, pîrjolire, pustiire, (înv.) risípă. *(~ cetății de către dușmani.)* **2.** distrugere, exterminare, masacrare, măcelărire, stîrpire, (rar) măcelărít, (pop. și fam.) căsăpíre. *(~ populației de către cotropitori.)* **3.** distrugere, potopire, prăpădire, sfărîmare, zdrobire, (înv. și pop.) piérdere, risipíre, (pop.) zdrumicáre. *(~ armatei dușmane în luptă.)* **4.** distrugere, zdrobire, (înv.) spărgere. *(~ Sodomei și a Gomorei.)* **5.** distrugere, prăpădire, stricare. *(~ recoltei din cauza ploii.)*

NIMICÍT adj. **1.** devastat, distrus, pîrjolit, pustiit. *(Un teritoriu ~ în urma războiului.)* **2.** distrus, exterminat, stîrpit. *(O populație ~.)* **3.** distrus, potopit, prăpădit, zdrobit, (înv. și pop.) risipit, (pop.) zdrumicát, (înv.) stropșít. *(Dușmanul zăcea ~.)* **4.** distrus, zdrobit, (înv. și reg.) spart. *(O celule ~.)*

NIMICITÓR adj. **1.** devastator, dezastruos, distructiv, distrugător, pustiitor, ruinător, (rar) prăpăditór, (înv. și pop.) pierzătór, (înv.) dărăpănătór, pustiiciós, risipitór, ruinós. *(Acțiunea ~ a vîntului.)* **2.** distrugător, omorîtor, ucigător. *(O substanță ~.)* **3.** distrugător, mistuitor, pustiitor. *(Un incendiu ~.)*

nimicnici vb. v. DISTRUGE. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. ZDROBI. ZVÎNTA.

NIMICNICÍE s. deșertăciune, inutilitate, nimic, zădărnicie, (înv.) mișelíe, nimicíe. *(Psalmistul afirmă că totul e ~.)*

nimurie s. v. LILIPUTAN. PITIC.

nina interj. v. NANI.

ninerát adj. v. ALINTAT. COCOLIT. RĂSFĂȚAT. RĂZGÎIAT.

ineri vb. v. ALINTA. DEZMIERDA. MÎNGÎIA.

ningău s. v. DECEMBRIE.

ningere s. v. NINSOARE.

nins adj. v. CĂRUNT. SUR.

ninsătură s. v. NINSOARE.

NINSOÁRE s. *(MET.)* **1.** (rar) ningere, ninsătură. *(În timpul ~.)* **2.** (concr.) nea, omăt, zăpadă. *(~ a acoperit cîmpia.)*

NIOBÍT s. *(MIN.)* columbit.

NIÓBIU s. *(CHIM.)* columbiu. *(~ este un element chimic.)*

NIPÓN s., adj. japonez.

nipreálă s. v. CUCURIG.

niscai adj. v. NIȘTE.

niscaivá adj. v. NIȘTE.

NISÍP s. (înv. și reg.) arînă, (reg.) homóc, prund, (Ban.) pesác, (Maram. și Transilv.) pisóc, (înv.) posíp. *(Plajă cu ~ fin.)*

nisipăriță s. v. ZVÎRLUGĂ.

NISIPÍȘ s. (pop.) nisipíște. *(Locul cu nisip sau ~.)*

nisipíște s. v. NISIPIȘ.

nisipít adj. v. NISIPOS.

NISIPÓS adj. (rar) nisipit, (reg.) prundós, (Ban. și Transilv.) pesăcós, (prin Mold. și Olt.) pripitór, (prin Transilv.) prundărós, (înv.) arinós. *(Loc, pămînt ~.)*

NÍȘĂ s. adîncitură, cotlon, firidă, intrînd, ocniță, scobitură, (înv.) sfirídă. *(Vasul era pus într-o ~.)*

NÍȘTE adj. (pop.) níscai, niscaivá. *(~ oameni.)*

nișter s. v. BISTURIU. CUȚIT. LANȚETĂ.

nîștotă s. v. CERINȚĂ. EXIGENȚĂ. IMPERATIV. LIPSĂ. MIZERIE. NECESITATE. NEVOIE. OBLIGAȚIE. PRETENȚIE. SĂRĂCIE. TREBUINȚĂ.

*NITAM-NISÁM adv. (fam.) tam-nisám. *(A venit ~.)*

NITRÁT s. *(CHIM.)* **1.** azotat. *(~ este o sare a acidului azotic.)* **2.** *nitrat de argint* = azotat de argint, (pop.) piatra-iádului; *nitrat de celuloză* = nitroceluloză, azotat de celuloză.

NITRÍL s. *(CHIM.)* *nitril acrilic* = acrilonitril; *nitril poliacrilic* = poliacrilonitril.

NITRÍT s. *(CHIM.)* azotit. *(~ este o sare a acidului azotos.)*

NITROALCÁN s. *(CHIM.)* nitroparafină.

NITROCALCÍT s. *(CHIM.)* azotat de calciu, salpetru de Norvegia.

NITROCELULÓZĂ s. *(CHIM.)* azotat de celuloză, nitrat de celuloză.

NITROGÉN s. *(CHIM.)* azot. *(~ este un element chimic gazos.)*

NITROGLICERÍNĂ s. *(CHIM.)* trinitroglicerină, trinitrat de glicerină.

NITROPARAFÍNĂ s. *(CHIM.)* nitroalcan.

NITRÓS adj. *(CHIM.)* azotat, azotos. *(Substanță ~.)*

NITRÚRĂ s. *(CHIM.)* azotură. *(~ este o combinație a amoniacului.)*

NITUÍRE s. *(TEHN.)* nituit.

NITUÍT s. *(TEHN.)* nituire.

NIȚÉL adj., adv. **1.** adj. cîtva, oarecare, puțin. *(~ vreme a stat în casă.)* **2.** adv. puțin, (pop.) oleácă, (înv.) oarecé, oarecícé. *(Stai ~ !)* **3.** adv. cîtva, puțin, (pop.) oleácă. *(A așteptat ~ în stradă.)* **4.** adv. întrucîtva, oarecum, puțin. *(Se simte ~ obosit.)* **5.** adv. cam, puțin. *(E ~ bolnav.)*

NIȚELÚȘ adv. puțintel, (pop.) olecúță, (reg.) niticúș. *(Stai ~ pe scaun.)*

niticúș adv. v. NIȚELUȘ. PUȚINTEL.

NIVÉL s. **1.** (înv.) măsură. *(~ul apei.)* **2.** cat, etaj, (rar) rînd, (prin Bucov.) pliont, (înv.) plan, pod, streășină. *(Casa are trei ~.)* **3.** grad, stadiu, treaptă. *(~ de dezvoltare.)* **4.** standard. *(~ de viață.)* **5.** ierarhie, rang, scară, stare, strat, treaptă. *(~ social.)* **6.** calitate, valoare, (fig.) calíbru, tálie. *(Spectacol de un ~ deosebit.)*

NIVELÁ vb. **1.** a netezi, (înv. și reg.) a obli, a sclivisi, (reg.) a asemălui, a asemăna, a tăpși. *(A ~ suprafața unui obiect.)* **2.** a fățui, a netezi, (pop.) a obli. *(A ~ un perete tencuit.)* **3.** a îndrepta, a netezi. *(~ zidul cu mortar.)* **4.** a orizontaliza. *(A ~ rambleul unei șosele.)*

nivelá vb. v. EGALIZA.

NIVELÁRE s. **1.** netezire, netezit, nivelat, (înv.) sclivisíre. *(~ suprafeței unui obiect.)* **2.** fățuială, fățuire, fățuit, netezire. *(~ unui perete.)* **3.** îndreptare, netezire. *(~ zidului cu mortar.)* **4.** orizontalizare. *(~ rambleului unei șosele.)*

niveláre s. v. EGALIZARE.

NIVELÁT adj. **1.** netezit, (înv.) sclivisít. *(O suprafață ~.)* **2.** fățuit, netezit. *(Zid ~.)* **3.** îndreptat, netezit. *(O suprafață neregulată ~.)*

NIVELÁT s. netezire, netezit, nivelare, (înv.) sclivisíre. *(~ suprafeței unui obiect.)*

NIVÉLĂ s. *(TEHN.)* **1.** nivelmetru. **2.** *nivelă cu bulă de aer* = boloboc, cumpănă.

NIVELMÉTRU s. *(TEHN.)* nivelă.

níxis s. v. ÎNJUNGHIETURĂ. ÎNȚEPĂTURĂ. JUNGHI. JUNGHIETURĂ.

noádă s. v. COCCIS.

noápte s. v. BEZNĂ. ÎNTUNECARE. ÎNTUNECIME. ÎNTUNERIC. NEGURĂ. OBSCURITATE.

NOÁTEN s. *(ZOOL.)* **1.** cîrlan, mior. *(~ este mielul de peste un an.)* **2.** (înv. și reg.) strîjnic. *(~ este calul de circa doi ani.)*

NÓBIL adj., s. **1.** adj. ales, aristocrat, aristocratic, bun, distins, ilustru, înalt, mare, (înv. și pop.) mărit, slăvit, (înv.) blagoród, blagoródnic, (grecism înv.) evghenicós, evghenís, (fam. și peior.) simandicós. *(Aparține unei familii ~.)* **2.** s. aristocrat, gentilom, patrician, (rar) magnát. *(~ din apusul feudal al Europei.)* **3.** adj. ales, generos, mărinimos. *(Animat de sentimente ~; un suflet ~.)* **4.** adj. prețios. *(Metal ~.)*

NOBILIÁR adj. (înv.) nobilitár. *(Titlu ~.)*

NOBILÍME s. **1.** aristocrație, (rar) noblețe, (înv.) blagorodnicíe, blagoródnie, nobilitáte. *(~ feudală occidentală.)* **2.** aristocrație, boierime, (reg.) boierét, (înv.) neámuri (pl.), (grecism înv.) evgheníe. *(~ din țările române.)*

nobilíme s. v. NOBLEȚE.

nobilitá vb. v. ÎNNOBILA.

nobilitár adj. v. NOBILIAR.

nobilitáte s. v. ARISTOCRAȚIE. NOBILIME. NOBLEȚE.

NOBLÉȚE s. **1.** (rar) nobilíme, (înv.) nobilitáte, (grecism înv.) evghenie. *(Ce titlu de ~ are?)* **2.** generozitate, mărinimie. *(~ sufletului său.)*

noblețe s. v. ARISTOCRAȚIE. NOBILIME.

NOCÍV adj. **1.** dăunător, negativ, păgubitor, periculos, prejudiciabil, primejdios, rău, stricător, vătămător, (livr.) perniciós, (înv. și pop.) pierzătór, (reg.) dăunăciós, dăunós, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăciós. *(Efecte ~ pentru...)* **2.** contraindicat, neindicat, nepotrivit, periculos, primejdios, vătămător. *(Medicament, tratament ~ pentru diabetici.)*

NOCTAMBÚL adj., s. *(MED.)* somnambul, (pop.) lunátic, (înv.) somnambulíst.

NOCTAMBULÍSM s. *(MED.)* somnambulism, (pop.) lunie, (înv.) lunaticíe, (grecism înv.) selianism.

NOCTÚRN adj. (rar) noptátic. *(Aventuri ~.)*

NOD s. **1.** (rar) înnodătură, (prin Transilv.) blonci. *(~ la o sfoară.)* **2.** ciot, (reg.) cep. *(~ la o scîndură ori în trunchiul unui arbore.)*

nod s. v. ARTICULAȚIE. ÎNCHEIETURĂ. MĂSEA.

nodál adj. v. ADÎNC. CAPITAL. CENTRAL. CONSIDERABIL. CRUCIAL. DECISIV. ESENȚIAL. FUNDAMENTAL. HOTĂRÎTOR. IMPORTANT. ÎNSEMNAT. ORGANIC. PRIMORDIAL. PRINCIPAL. PROFUND. RADICAL. SERIOS. STRUCTURAL. SUBSTANȚIAL. VITAL.

nodós adj. v. CIOTUROS. NODUROS.

nodul gîtului s. v. MĂRUL-LUI-ADAM.

nodurár s. v. RĂCULEȚ.

noduroásă s. v. GOLOMĂȚ.

NODURÓS adj. cioturos, (înv. și reg.) nodós. *(Trunchi ~.)*

nodúțe s. pl. v. GHIOCEI-MARI.

NOÉMĂ s. *(FILOZ.)* idee.

nohót s. v. DUNGĂȚEA.

NOIÁN s. nămete, troian, (prin Mold.) sul. *(Un ~ de zăpadă.)*

noián s. v. ABIS. ADÎNC. MARE. OCEAN. PRĂPASTIE. PUHOI. ȘUVOI. TORENT.

NOIÉMBRIE s. (pop.) brumár, brumărél, (reg.) iezmăciúne, vinicér, (prin Mold.) promorár.

NÓIMĂ s. **1.** coerență, logică, sens, șir. *(Vorbește fără ~.)* **2.** justificare, logică, motivare, rațiune, rost, sens, temei. *(Nu văd ~ acestei hotărîri.)*

nóimă s. v. ACCEPȚIE. CAUZĂ. CONSIDERENT. CONȚINUT. ÎNDREPTĂȚIRE. ÎNSEMNARE. ÎNȚELES. JUSTIFICARE. MENIRE. MOBIL. MOTIV. MOTIVARE. MOTIVAȚIE. OBIECTIV. PRICINĂ. PRILEJ. RAȚIUNE. ROL. ROST. SCOP. SEMNIFICAȚIE. SENS. TEMEI. ȚEL. ȚINTĂ. VALOARE.

nojeálă s. v. NOJIȚĂ.

NOJÍȚĂ s. (reg.) cureá, nojeálă, tîrsînă. *(~ pentru legat opincile.)*

NOMÁD adj. călător, (înv.) nomádic. *(Trib ~.)*

nomádic adj. v. CĂLĂTOR. NOMAD.

nominá vb. v. BOTEZA. CHEMA. DENUMI. INTITULA. NUMI. PORECLI. SPUNE. SUPRANUMI.

NOMINATÍV s. *(GRAM.)* (înv.) numitoáre.

NOMOGRÁMĂ s. *(MAT.)* abacă. *(~ este o reprezentare grafică în plan.)*

NONSÉNS s. absurditate, ilogism. *(~ unei situații.)*

nonșalánt adj. v. DEGAJAT. DEZINVOLT. FIRESC. NATURAL. NEAFECTAT. NEARTIFICIAL. NECĂUTAT. NEPREFĂCUT. NESILIT. NESTUDIAT. SIMPLU. SPONTAN.

nonșalánță s. v. DEGAJARE. DEZINVOLTURĂ. FIRESC. NATURALEȚE. SIMPLITATE. SPONTANEITATE.

nootí vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

nopsámoș s. v. PĂLMAȘ.

noptátic adj. v. NOCTURN.

NOPTICOÁSĂ s. *(BOT.; Hesperis matronalis)* (rar) violă-de-noápte, violă-de-primăvară, (reg.) micșunică, mirodénie, floarea-nópții, vioară-de-noápte, viorea-de-noápte, (Transilv.) șibióg.

NOPTIÉRĂ s. măsuță de noapte.

noptíță s. v. BARBA-ÎMPĂRATULUI.

noptós adj. v. ÎNTUNECAT. ÎNTUNECOS. OBSCUR. SUMBRU.

NORD s. *(GEOGR.)* miazănoapte, (livr.) septentrión, (înv. și reg.) crívăț, (prin vestul Transilv.) scăpătát, (înv.) séver. *(O furtună dinspre ~.)*

nord-apuseán adj. v. NORD-VESTIC.

NORD-ÉST s. *(GEOGR.)* (înv.) nord-ést.

NORD-ÉSTIC adj. *(GEOGR.)* (înv.) nord-óstic.

NÓRDIC adj. *(GEOGR.)* **1.** arctic, (astăzi rar) boreál, septentrionál. *(Regiunile ~.)* **2.** boreal, septentrional. *(Emisfera ~.)*

nord-ást s. v. NORD-EST.
nord-óstic adj. v. NORD-ESTIC.
nord-ovést s. v. NORD-VEST.
NORD-VÉST s. *(GEOGR.)* (înv.) nord-ovést.
NORD-VÉSTIC adj. *(GEOGR.)* (înv.) nord-apuseán.
noreá s. v. BARBA-ÎMPĂRATULUI.
NORIȘÓR s. *(MET.)* noruleț, noruț, nouraș, (pop.) nourél.
noriță s. v. LUTRĂ. NURCĂ.
NORMÁL adj., adv. **1.** adj. întreg, sănătos, zdravăn. *(Ești om ~, îți dai seama ce ai făcut?)* **2.** adj. comun, obișnuit. *(Un om ~.)* **3.** adj. firesc, obișnuit, regulat. *(Puls ~.)* **4.** adj. firesc, natural, obișnuit, (înv.) fíreș, (fig.) curát. *(Aici nu e lucru ~.)* **5.** adj. obișnuit, ordinar. *(Sesiune ~.)* **6.** adv. exact, regulat. *(Trenul sosește ~.)* **7.** adv. absolut, bineînțeles, cert, desigur, firește, garantat, indiscutabil, natural, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, precis, sigur. *(Crezi că vine azi? — ~ !)*
NORMALÍST s. (înv.) preparandíst, (germanism înv.) preparánd.
NORMALIZÁ vb. a (se) îndrepta, a (se) redresa, a (se) reface, (înv. și reg. fig.) a (se) scula. *(Situația întreprinderii s-a ~.)*
NORMALIZÁRE s. îndreptare, redresare, refacere, (înv. fig.) sculáre, sculătoáre. *(~ situației economice după o criză.)*
NORMÁNZI s. pl. *(IST.)* varegi (pl.), vikingi (pl.).
NORMATÍV adj., s. I. adj. *(FILOZ.)* canonic. *(Principii ~.)* **2.** s. îndreptar, (înv.) regulatív. *(~ tehnic.)* **3.** s. directivă, indicație, instrucțiune, îndrumare, normă, recomandare, (înv.) regulatív. *(Ai respectat ~ele primite?)*
NÓRMĂ s. **1.** *(JUR.)* dispoziție, prescripție, prevedere, (înv. și reg.) rost, (înv.) prescript. *(Care sînt ~ele în vigoare?)* **2.** directivă, indicație, instrucțiune, îndrumare, normativ, recomandare, (înv.) regulatív. *(A respectat toate ~ele primite.)* **3.** canon, lege, regulă, tipic. *(O ~ a artei clasice.)* **4.** învățătură, precept, principiu, regulă, (pop.) porúncă, (înv.) mărturíe, porunceálă, porúncítă. *(~ morală.)* **5.** precept, principiu, regulă, rînduială, (înv.) právilă, tocmeálă. *(~ de viață.)* **6.** criteriu, principiu, (rar) semn. *(~ de apreciere.)*
noroáncă s. v. PORTOCAL. PORTOCALĂ.
NORÓC s., interj. **1.** s. șansă, (înv. și pop.) norocíre, stríște, (înv.) selamét, (fam.) báftă, (rar fig.) vénă. *(Lipsit de ~; ~ul lui a fost acela că...)* **2.** s. fericire, (pop.) norocíre. *(Ce ~ a dat pe el!)* **3.** interj. ferice !, halal ! *(~ de voi!)* **4.** s. destin, fatalitate, menire, predestinare, soartă, ursită, zodie, (rar) predeterminație, (înv. și pop.) stríște, (pop.) dátă, făcút, noroceálă, norocíre, orîndă, párte, rînduială, scrísă, soróc, (înv. și reg.) sorocíre,(reg.) úrsă, urseálă, (înv.) predestinație, preursíre, preursítă, tríște, ursitoáre, (grecism înv.) proorizmós, (fig.) stea. *(Așa i-a fost ~.)*
noroceálă s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.
norocí vb. v. DA. DESTINA. FERICI. HĂRĂZI. HOTĂRÎ. MENI. ORÎNDUI. PREDESTINA. RÎNDUI. SALUTA. SORTI. URSI.
norocíre s. v. DESTIN. FATALITATE. FERICIRE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. ȘANSĂ. URSITĂ. ZODIE.
norocít adj. v. CELEBRU. FAIMOS. FERICIT. ILUSTRU. MARE. MULȚUMIT. NOROCOS. RENUMIT. REPUTAT. SATISFĂCUT. VESTIT.
NOROCÓS adj. (înv.) norocít. *(Om ~.)*
NORÓD s. **1.** popor, țară, (pop.) óbște. *(Întregul ~ s-a ridicat la luptă.)* **2.** (mai ales în limbajul claselor exploatatoare) gloată, mulțime, plebe, popor, prostime, vulg, (înv. și reg.) poporíme, (înv.) calabalíc. *(Ce s-a strins atîta ~ ?)*
noród s. v. NAȚIUNE. NEAM. POPOR. POPULAȚIE. SEMINȚIE.
NORÓI s. **1.** mîl, mocirlă, nămol, (rar) noroiálă, (înv. și reg.) mocériță, (reg.) glod, mocioárcă, năglód, nămálă, páhnă, tău, tínă, (prin Transilv. și Maram.) móceră. *(Era mult ~ pe drum.)* **2.** (reg.) glod, im, imálă, smóliță, tínă, tinoróí. *(Era plin de ~ pe pantaloni.)*
norói s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.
NOROÍ vb. a se împotmoli, a se îngloda, a se înnămoli, a se nămoli, (rar) a se înnoroi, (pop.) a se potmoli, (reg.) a se întina. *(Carul s-a ~ în drum.)*
noroiálă s. v. MÎL. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI.
NOROIÓS adj. mîlos, mlăștinos, mocirlos, nămolos, (înv. și pop.) tinós, (reg.) glodós, glodurós, (prin Maram.) mocirós. *(Un drum ~.)*
NORÓS adj. închis, înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, pîclos, plumbuit, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrít. *(Vreme ~.)*
NORULÉȚ s. *(MET.)* norișor, noruț, nouraș, (pop.) nourél.
NORÚȚ s. *(MET.)* norișor, noruleț, nouraș, (pop.) nourél.
norvég s. v. NORVEGIAN.
NORVEGIÁN s. (rar) norvég.
NOSTALGÍE s. alean, dor. *(Cîntă ca să-și mai potolească ~.)*
NÓSTIM adj. **1.** amuzant, comic, hazliu, vesel, (livr.) ilár, ilariánt, (pop.) poznáș, (Transilv., Ban. și Olt.) șod. *(O întîmplare ~.)* **2.** agreabil, plăcut, simpatic, (pop. și fam.) nurlíu. *(O tînără ~.)*
nóstim adj. v. CARAGHIOS. RIDICOL.
NÓSTROM s. *(MAR.)* boțman. *(~ este șeful de echipaj pe o navă.)*
nóstru adj. v. MEU.
NOTÁ vb. **1.** a consemna, a înregistra, a înscrie, a însemna, a scrie, a trece, (înv.) a notifica, a semna. *(A ~ într-un caiet cheltuielile zilnice.)* **2.** a observa, a releva, a remarca, a reține, a semnala, a sublinia. *(Să ~ următoarele însușiri...)*
notá vb. v. NAVIGA. PLUTI.
NOTÁBIL adj., s. pl. **1.** adj. relevabil, (rar) semnalábil. *(Un fapt ~.)* **2.** adj. deosebit, important, însemnat, mare, prețios, remarca-

bil, serios, substanțial, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o contribuție ~ la dezvoltarea...)* **3.** s. pl. notabilități (pl.). *(~ii orașului.)*

NOTABILITĂȚI s. pl. notabili (pl.). *(~ile orașului.)*

NOTÁR s. (Transilv.) notárăș.

notárăș s. v. NOTAR.

NOTÁRE s. **1.** consemnare, înregistrare, înscriere, însemnare, notație, (înv.) notificáre. *(~ cheltuielilor zilnice.)* **2.** notație. *(~ elevilor.)*

NOTÁȚIE s. **1.** consemnare, înregistrare, înscriere, însemnare, notare, (înv.) notificáre. *(~ cheltuielilor zilnice.)* **2.** (concr.) consemnare, însemnare, mențiune, notă, (înv.) izvód, semn. *(O ~ răzleață pe marginea unui manuscris.)* **3.** notare. *(~ elevilor.)*

NÓTĂ s. **I.1.** consemnare, însemnare, mențiune, notație, (înv.) izvód, semn. *(O ~ răzleață pe marginea unui manuscris.)* **2.** indicație, însemnare, mențiune, notificare, notificație, observație, precizare, specificare, specificație. *(Poartă următoarea ~ ...)* **3.** adnotare, adnotație, notiță. *(~e la un text.)* **4.** comentariu, explicație, glosă. *(~ la o ediție critică.)* **5.** informație. *(O scurtă ~ cu privire la...)* **6.** înștiințare. *(O ~ dată la ziar.)* **II.** atribut, calitate, caracter, caracteristică, însușire, particularitate, proprietate, semn, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) ampréntă, márcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(O ~ fundamentală a lucrării este ...; lucrarea poartă ~ autorului ei.)* **III.** *(MUZ.)* sunet. *(Scoate ~ acute.)*

notărășiță s. v. NOTĂREASĂ.

NOTĂREÁSĂ s. (Transilv.) notărășiță.

notătoáre s. v. BROSCARIȚĂ.

NOTIFICÁ vb. *(JUR.)* (înv.) a semnifica.

notificá vb. v. CONSEMNA. ÎNREGISTRA. ÎNSCRIE. ÎNSEMNA. NOTA. SCRIE. TRECE.

NOTIFICÁRE s. **1.** notificație. *(~ sentinței.)* **2.** (concr.) indicație, însemnare, mențiune, notă, notificație, observație, precizare, specificare, specificație. *(Poartă următoarea ~ ...)*

notificáre s. v. CONSEMNARE. ÎNREGISTRARE. ÎNSCRIERE. ÎNSEMNARE. NOTARE. NOTAȚIE.

NOTIFICÁȚIE s. **1.** notificare. *(~ sentinței.)* **2.** (concr.) indicație, însemnare, mențiune, notă, notificare, observație, precizare, specificare, specificație. *(Poartă următoarea ~ ...)*

NOTÍȚĂ s. **1.** însemnărică. *(Am primit ~ de la tine.)* **2.** adnotare, adnotație, notă. *(~e la un text.)*

NOTOCÓRDĂ s. *(ANAT.)* coardă dorsală.

NOTORIETÁTE s. faimă, prestigiu, renume, reputație, vază, (înv.) vîlvă. *(~ câștigată de un medic.)*

NOTÓRIU adj. **1.** arhicunoscut, proverbial, (rar) răscunoscút. *(Un fapt ~.)* **2.** consacrat, cunoscut, faimos, recunoscut, renumit, reputat, vestit. *(Un sportiv ~.)* **3.** evident, învederat, patent, vădit, (fig.) patentát. *(O hoție ~.)*

NOȚIONÁL adj. abstract, conceptual. *(Conținutul ~ al unui enunț.)*

NOȚIÚNE s. **1.** *(LOG.)* concept, idee. *(~ de „bine".)* **2.** (la pl.) cunoștințe (pl.), elemente (pl.). *(Câteva ~ despre...)*

NOU adj. **1.** nefolosit, neîntrebuințat, neutilizat, neuzat. *(O țigaie ~.)* **2.** nepurtat. *(Haine ~.)* **3.** evoluat, perfecționat. *(Un model ~ de mașină.)* **4.** *(LINGV.)* neologic, (rar) neologístic. *(Cuvinte ~.)* **5.** recent, (fig.) proáspăt. *(Știre ~; rană ~.)* **6.** original, (livr. fig.) inedít. *(Spectacol, procedeu ~.)* **7.** actual, contemporan, modern, recent. *(Preocupări ~ în tehnica de calcul.)*

nou adj. v. DESFUNDAT. DEȘTELENIT.

NOUÁR s. nouă. *(Un ~ la jocul de cărți.)*

NÓUĂ s. nouar. *(Un ~ la jocul de cărți.)*

NOU-NĂSCÚT s. prunc, sugaci, sugar, (înv. și pop.) plod, (înv. și reg.) cocón, porobóc, sugătór, (Mold. și Transilv.) cócă, (fam.) bebé.

NOURÁȘ s. *(MET.)* norișor, noruleț, norușel, (pop.) nourél.

nourél s. v. NORIȘOR. NORULEȚ. NORUȚ. NOURAȘ.

NOUTÁTE s. **1.** (înv.) novitá, nuvélă. *(A aflat unele ~.)* **2.** inedit, originalitate. *(~ unei teorii.)* **3.** inovație, prefacere, schimbare. *(A introdus unele ~.)*

noutáte s. v. NUVELĂ.

novatór adj. v. ÎNNOITOR. PRIMENITOR. REFORMATOR. REGENERATOR. TRANSFORMATOR.

novíce s. v. DEBUTANT. ÎNCEPĂTOR.

novicísm s. v. NEOLOGISM.

novitá s. v. NOUTATE.

NOVOCAÍNĂ s. *(FARM.)* procainá, sincainá.

NU adv. (pop.) ba. *(Ți-e foame? — ~ !)*

NUANȚÁ vb. a doza, a grada. *(A-și ~ efectele.)*

NUANȚÁRE s. dozaj, dozare, gradare. *(~ efectelor.)*

NUANȚÁT adj. evocativ, evocator, expresiv, pitoresc, plastic, pregnant, semnificativ, sugestiv, viu, (fig.) colorát. *(O analiză ~.)*

NUÁNȚĂ s. ton, (înv.) vopseá. *(Materialul textil în mai multe ~.)*

nubil adj. v. PUBER.

nucár s. v. ALUNAR. GAIȚĂ-DE-MUNTE.

NÚCĂ s. *(TEHN.)* rotulă.

nucă de máre s. v. NUCȘOARĂ.

nucă de mușcátă s. v. NUCȘOARĂ.

nucă tămîioásă s. v. NUCȘOARĂ.

NUCLÉU s. **1.** *(FIZ.)* (înv.) símbure. *(~ atomic.)* **2.** centru, miez. *(~ al unui corp.)*

nucléu s. v. ESENȚĂ. FOND. MATERIE.

NUCȘOÁRĂ s. *(BOT.)* **1.** nuculiță, nucuță. *(O nucă mică sau o ~.)* **2.** (reg.) mușcátă, mușcățél, nucă de máre, nucă de mușcátă, nucă tămîioásă, (înv.) mușcatín. *(~ este folosită drept condiment.)*

NUCȘÓR s. *(BOT.)* nuculeț, nucuț.

NUCULÉȚ s. *(BOT.)* nucșor, nucuț.

NUCULÍȚĂ s. *(BOT.)* nucșoară, nucuță.

nuculiță s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

nucușoáră s. v. CLOCOTICI. CLOCOTIȘ-

NUCÚȚ s. *(BOT.)* nucșor, nuculeț.

NUCÚȚĂ s. *(BOT.)* nucșoară, nuculiță.

NUD adj. despuiat, dezbrăcat, dezgolit, gol, neîmbrăcat, (reg.) pieligós, (Transilv. și Mold.) tîrșit. *(Om ~.)*

NUDITÁTE s. goliciune, (pop.) golătate. *(~ unei persoane.)*

núdli s. v. AGURIJOARĂ. PORTULACĂ.

NÚFĂR s. *(BOT.)* **1.** *(Nymphaea alba)* (livr.) nenufár, (rar) plumiéră, (reg.) plútă, plútniță, plămînă-álbă, tidvă-de-ápă. **2.** *(Nuphar luteum)* (livr.) nenufár, (reg.) plútă, mai-de-ápă, plămînă-gálbenă.

núfăr s. v. LOTUS.

NUIÁ s. **1.** vargă, (reg.) frîșcă, jápă, joárdă, páliță, strămurare, (Mold.) pálcă, (Transilv.) palțău, (prin Transilv.) zvoácă, (înv.) stroi. *(O ~ de alun.)* **2.** băț, vargă, (reg.) béldie, (Transilv., Bucov. și Mold.) șteap. *(L-a atins cu ~.)* **3.** băț, coadă, prăjină, vargă, (reg.) béldie, páliță, prăștînă, rúdă, stîciu. *(~ undiței.)*

NUIELÚȘĂ s. nuieluță, vărguță, (rar) nuielúșcă, vărgulíță, (reg.) jordíță. *(O ~ de alun.)*

nuielúșcă s. v. NUIELUȘĂ. NUIELUȚĂ. VĂRGUȚĂ.

NUIELÚȚĂ s. nuielușă, vărguță, (rar) nuielúșcă, vărgulíță, (reg.) jordíță. *(O ~ de alun.)*

NÚLĂ s. *(MAT.)* zero.

NULITÁTE s. (fig.) nimíc, zéro. *(E o ~ patentă.)*

NÚMAI adv. **1.** abia, doar, tocmai, (reg.) tamán. *(Răspunsul îi vine ~ în zori.)* **2.** doar, exclusiv. *(~ atîta pot spune.)* **3.** doar, exclusiv, singur. *(~ el m-a înțeles.)* **4.** tot. *(La ospăț, ~ oaspeți rari.)* **5.** chiar, tocmai. *(E ~ bună de mîncat.)*

númai adv. v. BRUSC. CURÎND. DEODATĂ. DEVREME. FUGA. FULGERĂTOR. GRABNIC. IMEDIAT. INSTANTANEU. IUTE. ÎNDATĂ. MORȚIȘ. MUSAI. NEAPĂRAT. NEGREȘIT. NEÎNTÎRZIAT. NUMAIDECÎT. OBLIGATORIU. ODATĂ. RAPID. REPEDE. SCURT. SUBIT.

NÚMAI conj. **1.** ci, dar, însă, (reg.) fără, (Ban. și Transilv.) ma. *(Nu-i prost cine dă, ~ cel ce rabdă.)* **2.** dar, însă, (prin Transilv.) pédig. *(Ești prea frumoasă, ~ nu mă prea iubești.)*

NUMAIDECÍT adv. **1.** acum, imediat, îndată, (pop.) acúși, (înv. și reg.) așáși, (înv.) așá. *(~ să vii la mine!)* **2.** curînd, devreme, fuga, grabnic, imediat, iute, îndată, neîntîrziat, rapid, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáș, mínteni, (înv.) peșín, techermécher. *(Să vii ~ înapoi.)* **3.** morțiș, musai, neapărat, negreșit, obligatoriu, (rar) necesarménte, (înv. și reg.) nepristán, nesmintít, númai, (înv.) nelipsít. *(Ține ~ să...)*

NÚMĂR s. **1.** *(MAT.)* *număr fracționar* = număr rațional; *număr rațional* = număr fracționar; *număr zecimal* = fracție zecimală. **2.** cifră, sumă, total. *(Un ~ record de exemplare vîndute.)* **3.** sumă, (înv.) cîslă. *(~ total al vitelor.)* **4.** cantitate. *(În ~ mare.)* **5.** seamă, serie, sumă. *(A ridicat un ~ de probleme.)* **6.** mărime, măsură. *(Ce ~ ai la pantof?)* **7.** mulțime. *(Copleșit de ~ dușmanilor.)*

número s. v. CIFRĂ.

NUMĂRÁ vb. **1.** *(MAT.)* a socoti, (prin Transilv.) a sămălui. *(~ pînă la 10.)* **2.** a se cifra. *(Se ~ cu zecile cei care...)* **3.** a conține, a cuprinde, a include, a se îngloba. *(~ într-însa mai multe elemente.)* **4.** a se afla, a fi, a figura, a se găsi. *(Se ~ printre invitați.)*

numărá vb. v. ACHITA. APRECIA. BOTEZA. CALCULA. CHEMA. CHIBZUI. CONSIDERA. CREDE. DENUMI. ENUMERA. GĂSI. GÎNDI. INTITULA. ÎNȘIRA. ÎNȘIRUI. JUDECA. LICHIDA. NUMI. ONORA. OPINA. PLĂTI. PORECLI. SOCOTI. SPUNE. SUPRANUMI.

NUMĂRÁRE s. numărat, numărătoare, (pop.) numărătúră, (înv.) socoteálă, socotínță. *(~ banilor.)*

NUMĂRÁT s. numărare, numărătoare, (pop.) numărătúră, (înv.) socoteálă, socotínță. *(~ banilor.)*

NUMĂRĂTOÁRE s. **1.** numărare, numărat, (pop.) numărătúră, (înv.) socoteálă, socotínță. *(~ obiectelor.)* **2.** abac. *(~ cu bile, pentru calcule.)*

numărătoáre s. v. RECENSĂMÎNT.

numărătór adj. v. GATA. GHEAȚĂ. LICHID. NUMERAR. SUNĂTOR.

numărătór s. v. NUMERAL.

numărătúră s. v. NUMĂRARE. NUMĂRAT. NUMĂRĂTOARE.

numărúș s. v. RECRUTARE.

NU-MĂ-UITÁ s. *(BOT.; Myosotis silvatica)* miozotis, (reg.) ochii-păsărúicii, ochiul-șárpelui, urechea-șoárecelui.

nu-mă-uitá s. v. OCHII-PĂSĂRUICII.

NÚME s. **1.** denumire, numire, (livr.) denominație, (rar) intitulare, (înv.) títlu, titulatúră. *(Ce ~ poartă?)* **2.** *nume de botez* = prenume, nume mic, (impr.) pronúme; *nume de familie* = patronimic, (înv. și reg.) poréclă; *nume mic* = prenume, nume de botez, (impr.) pronúme. **3.** poreclă, supranume, (livr.) cognómen, (franțuzism) sobrichét, (înv. și reg.) sclitádă, (Olt., Munt. și Transilv.) ponós, (înv.) poreclitúră. *(I-a pus ca ~ ...)* **4.** apelativ, atribut, calificativ. *(Îl cheamă cu ~: băiete!)* **5.** *(GRAM.)* substantiv. **6.** faimă, renume, reputație. *(Se bucură de ~ rău.)*

numení vb. v. BOTEZA. CHEMA. DENUMI. INTITULA. NUMI. PORECLI. SPUNE. SUPRANUMI.

NUMERÁL s. *(GRAM.)* (înv.) numărătór.

NUMERÁR adj. invar. gata, gheață, lichid, sunător, (pop. și fam.) numărătór, peșín, (înv.) naht. *(A cumpăra ceva cu bani ~.)*

NUMÉRIC adj. cifric, (înv.) numericésc. *(O evaluare ~.)*

numericése adj. v. CIFRIC. NUMERIC.

NUMERÓS adj. **1.** mare, (prin Bucov.) sabadáș. *(O ceată ~.)* **2.** mult, (înv.) bogát. *(Oameni ~.)* **3.** multiplu. *(Are funcții ~.)*

NUMEROTÁ vb. a pagina. *(A ~ un caiet.)*

NUMEROTÁRE s. numerotație, paginare, paginație, (înv.) paginatúră. *(~ filelor unui caiet.)*

NUMEROTÁT adj. paginat. *(Caiet ~.)*

NUMEROTÁȚIE s. numerotare, paginare, paginație, (înv.) paginatúră. *(~ filelor unui caiet.)*

NUMÍ vb. **1.** a se chema, (înv. și pop.) a striga, (pop.) a-i spune, a-i zice, (înv.) a se porecli. *(Cum te ~?)* **2.** a boteza, a chema, a denumi, a intitula, a porecli, a spune, a supranumi, (înv. și reg.) a număra, (înv.) a grăi, a nomina, a numeni, a titlui. *(Pentru vitejia lui l-au ~ „Bravul".)* **3.** a califica, a face, (fig. și fam.) a categorisi, (fig.) a eticheta, a taxa. *(L-a ~ prost.)* **4.** a se chema, a se spune, a se zice, (înv.) a se pomeni. *(Cum se ~ pe la voi această floare?)* **5.** a alcătui, a constitui, a crea, a desemna, a forma, a institui, a înființa, a organiza, a stabili, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie specială.)* **6.** a desemna, a face, a pune, (înv. și pop.) a orîndui, (înv.) a provivasi, a rîndui. *(L-a ~ ministru al său.)* **7.** a înscăuna, a întrona, a învesti, a proclama, a pune, a unge, (înv.) a prochema, a propovădui, a striga, a vesti. *(L-au ~ împărat.)* **8.** a angaja, a băga, a încadra, a lua, a primi, (înv. și pop.) a năimi. *(Îl ~ într-o slujbă.)*

NUMÍRE s. **1.** denumire, nume, (livr.) denominație, (rar) intituláre, (înv.) títlu, titulatúră. *(Ce ~ poartă?)* **2.** calificare, (fig.) etichetáre, taxáre. *(~ cuiva drept...)* **3.** alcătuire, constituire, creare, desemnare, formare, instituire, înființare, organizare, stabilire. *(~ unei comisii speciale.)* **4.** (înv.) provivasíre. *(~ cuiva într-o funcție înaltă.)* **5.** angajare, încadrare, primire. *(~ lui în uzină s-a făcut pe loc.)*

NUMÍT adj. denumit, intitulat, poreclit, supranumit, zis, (înv.) titluít. *(Al. Golescu, ~ Arăpilă.)*

numít adj. v. CELEBRU. FAIMOS. ILUSTRU. MARE. RENUMIT. REPUTAT. VĚSTIT.

numitoáre s. v. NOMINATIV.

NUMULÍTIC s., adj. *(GEOL.)* paleogen. *(Depozite ~.)*

NUN s. naș. *(A fost ~ la cununia lor.)*

NUNEÁSCA s. art. hora miresei, (reg.) nășásca (art.). *(~ este un dans popular de nuntă.)*

NÚNTĂ s. (pop.) nuntíre, nuntít.

nuntí vb. v. CĂSĂTORI. CUNUNA.

nuntíre s. v. CĂSĂTORIE. CUNUNIE. NUNTĂ.

nuntít s. v. CĂSĂTORIE. CUNUNIE. NUNTĂ.

NÚNȚIU s. *(POLITICĂ)* legat. *(~ al papei într-un stat.)*

NÚRCĂ s. *(ZOOL.; Lutreola lutreola)* lutră, (rar) lutreólă, noriță, dihor de ápă.

nuri s. pl. v. SEX-APPEL.

nurlíu adj. v. AGREABIL. ATRĂGĂTOR. NOSTIM. PLĂCUT. SEDUCĂTOR. SIMPATIC.

núrsă s. v. DĂDACĂ. DOICĂ.

núsul pron. v. DÎNSUL. DUMNEALUI. EL.

NUT s. *(TEHN.)* **1.** uluc. *(~ la o piesă de lemn.)* **2.** canelură, renură. *(~ pentru asamblarea unor piese.)*

NUTRÉȚ s. furaj, (înv. și pop.) strînsúră, (reg.) nutriménț, zahereá. *(~ pentru vite.)*

NUTRÍ vb. **1.** a (se) alimenta, a (se) hrăni, a mînca. *(Se ~ consistent.)* **2.** a avea, a purta. *(~ cele mai bune sentimente pentru...)*

nutriménț s. v. ALIMENT. FURAJ. HRANĂ. MÎNCARE. NUTREȚ.

NUTRÎRE s. alimentare, alimentație, hrănire, mîncare, mîncat, nutriție. *(În timpul ~.)*

NUTRÎT adj. alimentat, hrănit. *(Bine ~.)*

NUTRITÍV adj. consistent, hrănitor, sățios, suculent, (livr.) feculént, (astăzi rar) substanțiál, (înv.) mistuitór, nutritór, săturăciós, săturătór. *(Alimente, substanțe ~.)*

nutritór adj. v. CONSISTENT. HRĂNITOR. NUTRITIV. SĂȚIOS. SUCULENT.

NUTRÎȚIE s. alimentare, alimentație, hrănire, mîncare, mîncat, nutrire. *(În timpul ~.)*

NUVÉLĂ s. *(LIT.)* (înv.) noutáte. *(A publicat o ~.)*

nuvélă s. v. NOUTATE.

O

O interj. a !, ah !, aoleu !, au !, i !, of !, oh !, vai !, (pop.) văléu !, (Transilv. și Ban.) túlai !, (Mold.) vah ! (~ *! ce rău mă doare !*)

OAC interj. miorc !, (reg.) orác ! *(Broasca face: ~ !)*

OÁCHEȘ adj. brun, brunet, negricios, tuciuriu, (rar) țigănátic, țigănós, (înv. și pop.) smolít, (pop.) negríu, (reg.) negrós, (Transilv.) bărnáci, (glumeț sau ir.) balaoáches. *(Om ~; față ~.)*

oaia-mórților s. v. BECAȚĂ. BECAȚINĂ.

OÁIE s. *(ZOOL.; Ovis aries)* (Transilv. și Ban.) păcuínă, (înv.) mariálă.

oájdă s. v. BUBĂ. LEZIUNE. PLAGĂ. RANĂ.

OÁLĂ s. **1.** (prin Transilv.) răvár. *(~ de lut.)* **2.** *oală de noapte* = (pop.) țucál, (reg.) șerbél, (Ban. și vestul Transilv.) șerbeléu.

oálă s. v. GHIVECI. GLASTRĂ. OLAN. ȚIGLĂ.

OÁRĂ s. dată. *(Prima ~.)*

oáră s. v. ORĂTANIE. PASĂRE.

OÁRE adv. **1.** poate?, (astăzi rar) au?, (înv. și pop.) ori?, (reg.) doar? *(~ nu ți-am dat ce ai vrut?)* **2.** dar? *(~ așa să fie?)*

oáre conj. v. FIE. ORI. SAU.

OARECÁRE pron., adj. **1.** pron. careva, cineva, unul, vreunul, (pop.) cinevășilea, (înv. și reg.) oarecíne, oareșicíne, (înv.) cinevăși, neștíne. *(~ dintre ei a întîrziat.)* **2.** adj. vreun, (prin Transilv.) atáre. *(~ om.)* **3.** adj. obișnuit. *(Un individ ~.)* **4.** adj. neînsemnat, (livr.) insignifiánt. *(Un ziar ~.)* **5.** adj. cîtva, nițel, puțin. *(~ vreme a stat în casă.)* **6.** adj. ceva, cîtva, oareșicare, (înv. și reg.) cevăși, cevășilea, oarecít, oarecîtvá, oareșicé. *(Are ~ treabă acolo.)* **7.** adj. anumit, (înv.) oarecíne. *(Vorbea cu un ~ dispreț.)*

oarecé adv. v. CAM. CEVA. ÎNTRUCÎTVA. NIȚEL. OARECUM. OAREȘICUM. PUȚIN.

oarecé pron. v. CEVA.

oarecevá pron. v. CEVA.

oarecíne adj. v. ANUMIT.

oarecíne adj., pron. v. OARECARE.

oarecíne pron. v. CAREVA. CINEVA. UNUL. VREUNUL.

oarecînd adv. v. CÎNDVA. DEMULT. ODATĂ. ODINIOARĂ. VREODATĂ.

oarecít adj. v. CEVA. CÎTVA. OARECARE. OAREȘICARE.

oarecít pron. v. ORICÎT. ORIȘICÎT.

oarecîtvá adj. v. CEVA. CÎTVA. OARECARE. OAREȘICARE.

OARECÚM adv. **1.** cam, întrucîtva, (înv.) oarecé, oareșicé. *(Îi era ~ teamă de...)* **2.** ceva, întrucîtva, oareșicum, (înv. și reg.) cevăși, cevășilea, (înv.) oarecé. *(Cunoștea ~ regulamentul.)* **3.** întrucîtva, nițel, puțin. *(Se simte ~ obosit.)* **4.** cumva, (înv.) doar. *(O apreciere ~ exactă.)*

OAREȘICÁRE adj. ceva, cîtva, oarecare, (înv. și reg.) cevăși, cevășilea, oarecít, oarecîtvá, oareșicé. *(Are ~ treabă.)*

oareșicé adj. v. CÎTVA. OARECARE. OAREȘICARE.

oareșicé adj., pron. v. CEVA.

oareșicé adv. v. CAM. ÎNTRUCÎTVA. NIȚEL. OARECUM. PUȚIN.

oareșicíne pron. v. CAREVA. CINEVA. OARECARE. UNUL. VREUNUL.

OAREȘICÚM adv. ceva, întrucîtva, oarecum, (înv. și reg.) cevăși, cevășilea, (înv.) oarecé. *(Cunoștea ~ regulamentul.)*

oareúnde adv. v. ORIÎNCOTRO. ORIȘIUNDE. ORIUNDE. PRETUTINDENI. UNDEVA.

oárfăn adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

oárzăn adj. v. PRECOCE. TIMPURIU. VĂRATIC.

OÁSPETE s. invitat, musafir, (rar) vizitatór, (reg.) vindíc, (prin Ban. și Transilv.) gost, ospecióí. *(A avut ~ de seamă.)*

OÁSTE s. *(MIL.)* armată, oștire, putere, trupe (pl.), (înv. și reg.) armádă, șirág, tábără, (înv.) ármie, órdie, ostășíme, oștíme, silă, tăríe, (fig.) sábie. *(Orașul a fost cucerit de ~ inamică.)*

oáste s. v. BĂTĂLIE. CONFLICT. LUPTĂ. RĂZBOI.

OBÁDĂ s. **1.** (reg.) năplát, (Mold.) ciolán. *(~ a roții.)* **2.** butuc, (reg.) tumurúg, (înv.) díbă, gros. *(~ de tortură.)*

obádă s. v. BOR. MARGINE.

obắd s. v. CRUCE.

obediént adj. v. ASCULTĂTOR. BUN. CUMINTE. DOCIL. PLECAT. SUPUS.

obediénță s. v. ASCULTARE. CUMINȚENIE. DOCILITATE. SUPUNERE.

ÓBERLIHT s. (rar) supralumínă. *(~ la o fereastră.)*

óberst s. v. COLONEL.

óberșter s. v. COLONEL.

OBÉZ adj. corpolent, gras, gros, planturos, plin, rotofei, rotund, umflat, voluminos, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(O femeie ~.)*

obézi s. pl. v. CĂTUȘE. FIARE.

OBICÉI s. **1.** apucătură, deprindere, fire, năravi, obișnuință, (Ban.) ogód. *(I-am aflat ~.)* **2.** deprindere, obișnuință, (înv. și pop.) năráv, (pop.) învățț, treábă, (înv. și reg.) nacafá, (prin Olt.) săbáș, (înv.) învățătúra, obícină. *(Conform ~ a plecat la plimbare.)* **3.** (mai ales la pl.) apucătură, deprindere, obișnuință, tabiet, (înv.) taifét. *(Are ~urile lui zilnice.)*

4. (la pl.) apucătură, comportament, comportare, conduită, deprindere, maniere (pl.), moravuri (pl.), năravuri (pl.), purtare, (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talîm. *(Ce sînt ~urile astea?)* **5.** datină, fel, rînduială, tradiție, uz, uzanță, (înv. și pop.) rînd, (pop.) dátă, lége, (înv. și reg.) pomână, (reg.) orîndă, (Transilv.) súcă, (prin Ban.) zacón, (înv.) právilă, predánie, șart, tocmeálă, (turcism înv.) adét. *(Așa-i ~ din bătrîni.)* **6.** *(JUR.)* consuetudine, cutumă, datină, tradiție, uz, uzanță. *(Practică consacrată prin ~.)* **7.** regulă, rînduială, tipic, uz, uzanță, (înv.) șart. *(Care e ~ în aceste împrejurări?)*

obicéi s. v. BIR. DARE. IMPOZIT.

obícină s. v. DEPRINDERE. OBICEI. OBIȘNUINȚĂ.

obicní vb. v. ACCEPTA. ADMITE. CONCEPE. ÎNDURA. ÎNGĂDUI. PĂTIMI. PĂȚI. PERMITE. RĂBDA. SUFERI. SUPORTA. TOLERA. TRAGE.

obídă s. v. AFRONT. AMĂRĂCIUNE. ASUPRIRE. CIUDĂ. EXPLOATARE. FURIE. GELOZIE. INJURIE. INSULTĂ. INVIDIE. ÎMPILARE. ÎNTRISTARE. ÎNVERȘUNARE. JIGNIRE. MÎHNIRE. MÎNIE. NĂPĂSTUIRE. NECAZ. OCARĂ. OFENSĂ. OPRESIUNE. OPRIMARE. PERSECUTARE. PERSECUȚIE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. RANCHIUNĂ. RUȘINE. SUPĂRARE. TRISTEȚE. UMILINȚĂ. URGISIRE.

obidí vb. v. AMĂRÎ. ASUPRI. EXPLOATA. INDISPUNE. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. ÎNDURERA. ÎNTRISTA. MÎHNI. NĂPĂSTUI. NECĂJI. NEDREPTĂȚI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. SUPĂRA. TIRANIZA. URGISI.

obidíre s. v. AMĂRĂCIUNE. ASUPRIRE. BOCEALĂ. BOCIRE. BOCIT. CĂINARE. EXPLOATARE. ÎMPILARE. ÎNTRISTARE. JELIRE. JELIT. JELUIRE. LAMENTARE. LAMENTAȚIE. MÎHNIRE. NĂPĂSTUIRE. NECAZ. NEDREPTĂȚIRE. OPRESIUNE. OPRIMARE. OROPSIRE. PERSECUTARE. PERSECUȚIE. PLÎNGERE. PLÎNS. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. SUPĂRARE. TRISTEȚE. TÎNGUIALĂ. TÎNGUIRE. TÎNGUIT. URGISIRE. VĂITARE. VĂITAT. VĂITĂTURĂ.

obidít adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT. DEPRIMAT. DESCURAJAT. INDISPUS. ÎNDURERAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECĂJIT. NEDREPTĂȚIT. SUPĂRAT. TRIST.

obidít adj., s. v. ASUPRIT. EXPLOATAT. ÎMPILAT. NĂPĂSTUIT. OPRIMAT. OROPSIT. PERSECUTAT. PRIGONIT. URGISIT.

obiditór adj., s.v. ASUPRITOR. EXPLOATATOR. ÎMPILĂTOR. OPRESIV. OPRESOR. PERSECUTOR. PRIGONITOR.

obídnic adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.

OBIÉCT s. **1.** lucru, (înv.) matérie, uneáltă. *(Ființe și ~.)* **2.** disciplină, materie, (înv.) învățătúră, mátimă. *(~ de învățămînt.)* **3.** obiectiv, scop, țel, țintă, (înv.) právăț. *(~ unei cercetări.)* **4.** *(GRAM.)* complement. *(~ indirect.)*

obiéct s. v. CAUZĂ. CONSIDERENT. MOBIL. MOTIV. PRICINĂ. PRILEJ. RAȚIUNE. TEMEI.

OBIECTÁ vb. a reproșa, a spune, a zice, (înv.) a prici, a remonstra. *(N-am ce ~, totul a fost perfect.)*

OBIECTÍV adj., s. **1.** adj. *(FILOZ.)* real. *(Lumea ~.)* **2.** adj. *(FILOZ.)* material, obiectual. *(Realitatea ~.)* **3.** adj. drept, imparțial, neparțial, nepărtinitor, (înv.) nefățărít. *(Om ~.)* **4.** s. cauză, scop, țel, țintă, (înv.) prícină. *(Lupta pentru nobilul ~ al independenței.)* **5.** s. menire, rol, rost, scop, sens, țel, țintă, (pop.) nóimă. *(~ acestor măsuri a fost acela de a...)* **6.** s. obiect, scop, țel, țintă, (înv.) právăț. *(~ unei cercetări.)* **7.** s. *(FOTO) obiectiv (fotografic)* = fotoobiectiv.

obiectivísm s. v. IMPARȚIALITATE. NEPĂRTINIRE. OBIECTIVITATE.

OBIECTIVITÁTE s. imparțialitate, nepărtinire, (rar) neparțialitáte, (ieșit din uz) obiectivísm. *(A dat dovadă de ~.)*

OBIECTUÁL adj. *(FILOZ.)* material, obiectiv. *(Realitatea ~.)*

OBIÉCȚIE s. critică, observație, rezervă, (rar) observáre. *(Are unele ~ după lectura romanului.)*

obielár s. v. TELAL.

obielós adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

obijdúi vb. v. ASUPRI. EXPLOATA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. TIRANIZA. URGISI.

obijdúire s. v. ASUPRIRE. EXPLOATARE. ÎMPILARE. NĂPĂSTUIRE. OPRESIUNE. OPRIMARE. PERSECUTARE. PERSECUȚIE. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. URGISIRE.

obijdúit adj., s. v. ASUPRIT. EXPLOATAT. ÎMPILAT. NĂPĂSTUIT. OPRIMAT. OROPSIT. PERSECUTAT. PRIGONIT. URGISIT.

OBIȘNUÍ vb. **1.** a (se) aclimatiza, a (se) acomoda, a (se) adapta, a (se) deda, a (se) deprinde, a (se) familiariza, a (se) învăța, (reg.) a (se) hîrsi. *(S-a ~ ușor în noul mediu.)* **2.** (înv.) a metahirisi. *(~ să bea zilnic cafea.)* **3.** (pop.) a se îndătina, (înv.) a se politici. *(Așa se ~ pe la noi.)* **4.** (Transilv.) a sucui. *(Așa ~ noi să facem.)* **5.** a se deprinde, a se împăca. *(Nu mă pot ~ cu gîndul că...)*

OBIȘNUÍNȚĂ s. **1.** deprindere, obicei, (înv. și pop.) năráv, (pop.) învățătură, treábă, (înv. și reg.) nacafá, (prin Olt.) săbáș, (înv.) învățătúră, obícină. *(Conform ~, a plecat la plimbare.)* **2.** (mai ales la pl.) apucătură, deprindere, obicei, tabiet, (înv.) taifét. *(Are ~ele lui zilnice.)* **3.** apucătură, deprindere, fire, năráv, obicei, (Ban.) ogód. *(I-am aflat ~.)*

OBIȘNUÍRE s. aclimatizare, acomodare, adaptare, dedare, deprindere, familiarizare. *(~ sa în noul mediu.)*

OBIȘNUÍT adj. **1.** acomodat, dedat, deprins, familiarizat. *(Om ~ într-un mediu nou.)* **2.** comun, normal. *(Nu-i decît un om ~.)* **3.** oarecare. *(O făptură ~.)* **4.** banal, comun, ordinar, (înv.) prost, prostésc. *(În lucruri ~ ei văd numai minuni.)* **5.** normal, ordinar. *(Sesiune ~.)* **6.** firesc, natural, normal, (înv.) fireș, (fig.) curat. *(Aici nu e lucru ~.)* **7.** firesc, normal, regulat. *(Puls ~.)* **8.** clasic, curent, frecvent, tradițional, uzual. *(Un procedeu tehnic ~.)* **9.** cunoscut, frecvent, răspîndit, uzual. *(O expresie ~.)* **10.** curent, frecvent, uzual. *(De circulație ~.)* **11.** consacrat, consfințit, tradițional, (rar) sacramentál. *(Judecătorul a rostit formula ~.)* **12.** familiar, simplu. *(Stil ~.)* **13.** caracteristic, specific. *(L-a primit cu amabilitatea ~.)* **14.** cotidian, curent, prozaic, zilnic. *(Treburile ~.)*

obîrși vb. v. ÎNCHEIA. ÎNDEPLINI. ÎNFĂPTUI. REALIZA. SFÎRȘI. TERMINA.

OBÎRȘIE s. **1.** izvor, (rar) súrsă, (înv.) fîntînă, scăturină, sorgínte. *(La ~ Oltului.)* **2.** început, origine, proveniență, sursă, (livr.) sorgínte, (înv.) începătură, (fig.) izvór, símbure. *(~ daco-latină a limbii române.)* **3.** naștere, origine, proveniență, (livr.) extracție. matrice, stîrpe, (rar) provenire, spiță, (astăzi rar) semințíe, (înv. și reg.) neam, (înv.) purcédere, purcés. *(Era țăran prin ~.)* **4.** ascendență, origine. *(Are o ~ modestă.)* **5.** origine, (fig.) izvór, mătcă. *(S-a întors la ~.)* **6.** origine, sursă, (livr.) sorgínte, (înv.) izvód, (fig.) izvór. *(~ unui fenomen.)* **7.** cauză, origine, (fig.) izvór, mamă. *(~ luturor succeselor este...)*

obîrșie s. v. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. PAS. PISC. STRÎMTOARE. TRECĂTOARE. VÎRF.

*OBLÁNIC s. (reg.) rotílă. *(Cu ~ul cară femeile de la țară greutăți pe cap.)*

oblástie s. v. REGIUNE. ȚINUT. ZONĂ.

oblațiúne s. v. DAR. JERTFĂ. OFRANDĂ. PRINOS. SACRIFICIU.

oblăduí vb. v. ADMINISTRA. APĂRA. CÎRMUI. CONDUCE. DIRIGUI. DOMNI. FERI. GOSPODĂRI. GUVERNA. OCROTI. PĂZI. PROTEJA. STĂPÎNI.

OBLĂDUÍRE s. egidă, ocrotire, patronaj, protecție, sprijin. *(Asociația se bucură de înalta ~ a...)*

oblăduire s. v. ADMINISTRARE. ADMINISTRAȚIE. APĂRARE. CÎRMUIRE. CONDUCERE. DIRIGUIRE. DOMNIE. FERIRE. GOSPODĂRIRE. GUVERNARE. OCROTIRE. PĂZIRE. PROTECȚIE. PROTEJARE. SPRIJIN. STĂPÎNIRE.

oblăduitór s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. MONARH. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

obleágă s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.

OBLÉȚ s. *(IHT.)* **1.** *(Alburnus alburnus)* albișoară, sorean, (reg.) arvát, sábiță, săbioáră, soreáncă, soreáță, sureátcă, ucléi, (Dobr.) stoicésc, (Munt.) stoicéț. **2.** *obleț-mare (Chalcaburnus chalcoides)* = (reg.) țúșcov.

obléț s. v. CARACUDĂ. CARAS.

oblí vb. v. DESCOVOIA. DEZDOI. FĂȚUI. ÎNDREPTA. NIVELA.

ÓBLIC adj., adv. **1.** adj. aplecat, înclinat, pieziș, plecat, povîrnit, (rar) teșós, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic. *(Coasta ~ a dealului.)* **2.** adv. pieziș, (pop.) poncíș, (reg.) șoldíș, (Transilv. și Ban.) cordíș, (Olt. și Munt.) păliș. *(Poteca coboară ~.)* **3.** adv. curmeziș, pieziș, transversal. *(Taie ~ suprafața obiectului.)* **4.** adj., adv. diagonal, înclinat, pieziș, (înv.) piezișát. *(Linie ~.)* **5.** adj., adv. cruciș, pieziș. *(Orientare ~ a unor linii.)*

oblící vb. v. AFLA. AUZI. BATE. CONDAMNA. DESCOPERI. GĂSI. OSÎNDI. PEDEPSI. ȘTI.

oblicíre s. v. CONDAMNARE. OSÎNDIRE. PEDEPSIRE.

OBLICITÁTE s. (înv.) piezișitáte. *(~ unui obiect.)*

OBLIGÁ vb. **1.** a constrînge, a face, a forța, a sili, (livr.) a soma, a violenta, (pop.) a silnici, (înv. și reg.) a strînge, (prin Ban.) a tipi, (înv.) a asupri, a îndemna, a necesita, a pripi, a silui, a strîmtora, (fig.) a presa. *(L-a ~ să vorbească.)* **2.** a constrînge, a forța, a nevoi, a sili. *(Este ~ să...)* **3.** a constrînge, a forța, a sili, a supune. *(A fost ~ ani întregi la un regim sever.)* **4.** a condamna, a constrînge, a forța, a sili, (pop.) a osîndi. *(M-a ~ la inactivitate.)* **5.** a constrînge, a reduce, a sili. *(L-a ~ la tăcere.)* **6.** a îndatora. *(Serviciul pe care mi l-a făcut mă ~.)* **7.** a se angaja, a făgădui, a se îndatora, a se însărcina, a promite, (înv. și reg.) a jurui, a se prínde, (înv.) a se adeveri, a se apuca, (fig.) a se lega. *(Se ~ să facă următoarele...)*

OBLIGÁRE s. constrîngere, forțare, silire, (livr.) somáre, violentáre, (înv.) asuprire, siluire. *(~ cuiva să facă ceva.)*

OBLIGÁT adj. **1.** dator. *(Sînt ~ să fac acest lucru.)* **2.** îndatorat, recunoscător, (înv.) mulțumitór. *(Îți rămîn ~ pentru serviciul făcut.)*

OBLIGATÓRIU adj., adv. **1.** adj. neapărat, necesar. *(Lucruri de ~ trebuință.)* **2.** adv. indispensabil, neapărat, (rar) necesarmênte. *(Este ~ să te duci acolo.)* **3.** adv. morțiș, musai, neapărat, negreșit, numaidecît, (rar) necesarmênte, (înv. și reg.) nepristán, nesmintít, númai, (înv.) nelipsít. *(Ține ~ să...)*

OBLIGÁȚIE s. **1.** datorie, îndatorire, însărcinare, sarcină, (înv.) datór, datorínță, îndatorínță. *(~ta este să rezolvi problema.)* **2.** datorie, îndatorire, oficiu, sarcină. *(Și-a îndeplinit onorabil ~ de gazdă.)* **3.** angajament, îndatorire, sarcină, (pop.) legătură. *(~ ta față de el este...)* **4.** îndatorire, răspundere. *(Are multe ~.)* **5.** datorie, îndatorire, (livr.) servitúte. *(~ față de propria noastră concepție.)* **6.** cerință, exigență, imperativ, necesitate, nevoie, pretenție, trebuință, (înv. și reg.) nístotă, (înv.) nevoínță, nevoíre, recerínță, (fig.) comandamênt. *(~ile epocii noastre.)*

obligă s. v. CAMBIE. POLIȚĂ. TRATĂ.

OBLIGEÁNĂ s. *(BOT.; Acorus calamus)* (reg.) calm, speteáză, trestie-mirositoáre, (Transilv.) speribánă, (prin Olt.) spetejoáră.

OBLITERÁ vb. *(MED.)* a (se) astupa, a (se) înfunda. *(Lumenul unui organ se poate ~.)*

OBLITERÁRE s. *(MED.)* astupare, înfundare, obliterație, obstrucție, ocluziune. *(~ ureterului.)*

OBLITERÁȚIE s. *(MED.)* astupare, înfundare, obliterare, obstrucție, ocluziune. *(~ ureterului.)*

obloțeálă s. v. BANDAJ. CATAPLASMĂ. COMPRESĂ. FAȘĂ. PANSAMENT. PRIȘNIȚ. TIFON.

obloți vb. v. BANDAJA. ÎNCOTOȘMĂNA. ÎNFOFOLI. LEGA. PANSA.

oblojíre s. v. BANDAJARE. LEGARE. LEGAT. PANSARE. PANSAT.

oblojít adj. v. BANDAJAT. LEGAT. PANSAT.

oblojít s. v. BANDAJARE. LEGARE. LEGAT. PANSARE. PANSAT.

OBLÓN s. (rar) chepéng, (reg.) lod, (prin Ban., Transilv. și Maram.) șpalét, (Ban. și Transilv.) táblă. *(~ la o vitrină, la o ușă, la o fereastră.)*

oblóng adj. v. ALUNGIT. LUNG. LUNGĂREȚ. LUNGUIEȚ. PRELUNG. PRELUNGIT.

óblu adj. v. ABRUPT. DREPT. NETED. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PLAN. PLAT. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. ȘES. VERTICAL.

óblu adj., adv. v. DREPT.

óblu adv. v. AȚĂ. CHIAR. DIRECT. EXACT. ÎNTOCMAI. NEOCOLIT. PRECIS. SFOARĂ. TOCMAI.

obnovlénie s. v. CONSACRARE. SĂRBĂTORIRE. SFEȘTANIE. SFINȚIRE. TÎRNOSEALĂ. TÎRNOSIRE.

OBNUBILÁRE s. *(MED.)* obnubilație.

OBNUBILÁȚIE s. *(MED.)* obnubilare.

OBÓI s. *(MUZ.)* (înv.) piscói. *(Cîntă la ~.)*

OBÓL s. **1.** (înv.) fíler. *(Vechea monedă grecească numită ~.)* **2.** contribuție, (grecism înv.) sinisforá. *(Și-a dat ~.)*

OBÓR s. tîrg. *(~ de vite.)*

obór s. v. BORDEI. COLIBĂ. OCOL. STAUL. ȚARC.

oborî vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CULCA. DĂRÎMA. DOBORÎ. ÎNTINDE. LUNGI. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RĂSTURNA. TRÎNTI.

oboróc s. v. DAR. DONAȚIE. PORȚIE. RAȚIE.

OBOSEÁLĂ s. osteneală, trudă, (rar) obosíre. *(Lucru făcut cu multă ~; simte ~ unei zile grele.)*

OBOSÍ vb. **1.** a osteni, (Ban.) a tăbărî. *(A ~ de atîta efort.)* **2.** a se munci, a se osteni, a se trudi, (înv. și pop.) a se nevoi, (fig.) a asuda. *(Nu te mai ~ atîta pentru...)* **3.** a se deranja, a se osteni. *(Nu era cazul să te ~ pînă aici.)*

obosíre s. v. OBOSEALĂ. OSTENEALĂ. TRUDĂ.

OBOSÍT adj. ostenit. *(Om ~.)*

OBOSITÓR adj. epuizant, extenuant, istovitor, trudnic, (rar) vlăguitór, (pop.) ostenitór, (înv. și reg.) osteniciós. *(O muncă ~.)*

*OBRÁȚ s. (reg.) trăsúră. *(~ul are 6 prăjini.)*

OBRÁZ s. **1.** față. *(S-a înroșit la ~.)* **2.** față, figură, fizionomie, oval, profil. *(Un ~ cunoscut.)* **3.** față, ochi (pl.). *(Se spală pe ~.)* **4.** aer, aspect, chip, expresie, față, figură, fizionomie, înfățișare, mină, (înv. și pop.) boi, (reg.) săbáș, (înv.) schimă, vedére, (fam.) mútră. *(Are un ~ mulțumit.)*

obráz s. v. CHIP. CONDIȚIE. FAȚĂ. FIGURĂ. INDIVID. INS. OM. PERSOANĂ. PERSONAJ. PORTRET. POZIȚIE. SITUAȚIE. STARE.

obrázne adj. v. RUȘINOS. SFIICIOS. SFIOS. TIMID.

OBRÁZNIC adj., s. **1.** adj. arogant, impertinent, insolent, ireverențios, îndrăznet, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, semeț, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînat, (pop. și fam.) tîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Un om ~.)* **2.** s. obrăznicătură. *(E un ~ !)*

OBRĂJÓR s. fețișoară, (fam.) mutrișoară.

obrázálnie adj. v. INDIVIDUAL. PARTICULAR. PERSONAL. PROPRIU.

obrăzár s. v. MASCĂ. OCHELARI.

obrăzát adj. v. RUȘINOS. SFIICIOS. SFIOS. TIMID.

OBRĂZNICĂTÚRĂ s. obraznic.

obrăznicătúră s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.

OBRĂZNICÍ vb. (Mold.) a se lăinici, (fig.) a se întínde. *(Te rog să nu te ~ !)*

OBRĂZNICÍE s. aroganță, impertinență, insolență, măgărie, necuviință, neobrăzare, nerușinare, sfruntare, trufie, tupeu, (rar) semețíe, (livr.) mórgă, prezúmție, (pop. și fam.) țîfnă. *(E de o ~ revoltătoare.)*

obrezánie s. v. CIRCUMCIZIE.

obrezuí vb. v. CIRCUMCIDE.

obrezuíre s. v. CIRCUMCIZIE.

obrezuít adj. v. CIRCUMCIS.

obricáriță s. v. PORȚIE. RAȚIE.

OBRINTEÁLĂ s. *(MED.)* **1.** congestionare, inflamare, inflamație, iritare, obrintire, obrintit, obrintitură, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)* **2.** inflamare, inflamație, obrintire, obrintit, obrintitură, tumefacție, tumefiere, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ brațului.)*

OBRINTÍ vb. *(MED.)* **1.** a (se) congestiona, a (se) inflama, a (se) irita, (reg.) a (se) boboti. *(Plaga s-a ~.)* **2.** a se inflama, a se tumefia, a se umfla, (reg.) a se boboti. *(Brațul s-a ~.)*

OBRINTÍRE s. *(MED.)* **1.** congestionare, inflamare, inflamație, iritare, obrinteală, obrintit, obrintitură, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)* **2.** inflamare, inflamație, obrinteală, obrintit, obrintitură, tumefacție, tumefiere, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ brațului.)*

OBRINTÍT s. *(MED.)* **1.** congestionare, inflamare, inflamație, iritare, obrinteală, obrin-

tire, obrintitură, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)* **2.** inflamare, inflamaţie, obrinteală, obrintire, obrintitură, tumefacţie, tumefiere, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ braţului.)*

OBRINTITÚRĂ s. *(MED.)* **1.** congestionare, inflamare, inflamaţie, iritare, obrinteală, obrintire, obrintit, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)* **2.** inflamare, inflamaţie, obrinteală, obrintire, obrintit, tumefacţie, tumefiere, umflare, (reg.) bobotíre. *(~ braţului.)*

OBSCÉN adj. **1.** deşănţat, imoral, impudic, indecent, necuviincios, neruşinat, pornografic, scabros, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licenţiós, (înv. şi pop.) scîrnav, slóbod, (reg.) porcotós, (fam.) deşucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(O glumă ~.)* **2.** impudic, lasciv, senzual, voluptos, (livr.) lúbric. *(Dans ~.)*

OBSCENITÁTE s. imoralitate, impudoare, indecenţă, necuviinţă, neruşinare, pornografie, scabrozitate, trivialitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licénţă, licenţiozitáte, (înv. şi pop.) mascară, măscără, măscăriciúne, măscăríe, scîrnăvíe. *(Un act de ~.)*

OBSCÚR adj. **1.** întunecat, întunecos, negru. *(O noapte ~.)* **2.** întunecat, întunecos, sumbru, (livr.) tenebrós, (rar) nepătrúns, (înv.) noptós. *(Un salon ~.)* **3.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedesluşit, neînţeles, nelămurit, neprecis, tulbure, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situaţie ~.)* **4.** confuz, echivoc, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, neprecis, (livr.) abscóns. *(O semnificaţie ~.)* **5.** neclar, (livr.) cabalístic. *(Un stil ~.)* **6.** biet, neînsemnat, umil. *(Un funcţionar ~.)* **7.** necunoscut. *(Poet ~.)*

obscúr adj. v. MĂRUNT. MEDIOCRU. NEIMPORTANT. NEÎNSEMNAT.

OBSCURANTÍSM s. neştiinţă.

OBSCURITÁTE s. **1.** beznă, întunecare, întunecime, întuneric, negură, (livr.) tenébre (pl.), (rar) negureálă, (Transilv.) şutíc, (înv.) întúnec, întunericíme, (fig.) négru, noápte. *(Era o ~ de nepătruns.)* **2.** întunecime, întuneric, umbră. *(~ nopţii se întinde peste natură.)* **3.** confuzie, imprecizie, neclaritate, nelămurire, neprecizie, (fig.) nebulozitáte. *(~ în exprimare.)*

obscuritáte s. v. MEDIOCRITATE.

obsecviós adj. v. PLECAT. SERVIL. SLUGARNIC. SMERIT. SUPUS. UMIL. UMILIT.

obsecviozitáte s. v. SERVILISM. SLUGĂRNICIE.

OBSEDÁ vb. a chinui, a frămînta, a persecuta, a preocupa, a tortura, a urmări, (fig.) a roáde, a tiraniza. *(Îl ~ un gînd.)*

OBSEDÁNT adj. chinuitor, (livr.) torturánt, (astăzi rar) torturătór, (fig.) tiránic. *(Un gînd ~.)*

OBSEDÁT adj. chinuit, frămîntat, persecutat, torturat, urmărit. *(~ de o idee.)*

OBSERVÁ vb. **1.** a analiza, a cerceta, a examina, a măsura, a scruta, a studia, a urmări, (pop.) a iscodi, (înv. şi reg.) a oglindi, (înv.) a cerca, a ispiti. *(Îl ~ cu atenţie.)* **2.** a constata, a remarca, a sesiza, a vedea, (Mold., Transilv. şi Ban.) a zăpsi. *(A ~ că e supărată.)* **3.** a supraveghea, a urmări. *(Îi ~ toate mişcările.)* **4.** a iscodi, a pîndi, a spiona, a urmări, (înv. şi pop.) a priveghea, (pop.) a cerca, (înv. şi reg.) a acera, a păzi. *(Îi ~ din umbră.)* **5.** a percepe, a remarca, a reţine, a sesiza, a vedea, a zări, (înv.) a privi. *(N-ai ~ nici o schimbare?)* **6.** a vedea, a zări, (arg.) a gini. *(Ce ~ la orizont?)* **7.** a (se) cunoaşte, a (se) remarca, a (se) vedea. *(Se ~ că a trecut pe aici.)* **8.** a nota, a releva, a remarca, a reţine, a semnala, a sublinia. *(Să ~ următoarele însuşiri...)*

observá vb. v. RESPECTA. ŢINE.

OBSERVÁBIL adj. perceptibil, sesizabil. *(Un fenomen ~.)*

OBSERVÁRE s. **1.** analiză, cercetare, examinare, observaţie, scrutare, studiere, studiu, (pop.) iscodíre, (înv.) iscoádă, ispită, ispitíre. *(~ atentă a cuiva.)* **2.** relevare, remarcare, semnalare, sesizare, subliniere. *(~ unei anumite semnificaţii.)* **3.** consideraţie, considerent, constatare, idee, observaţie, opinie, părere, reflecţie, reflexie, remarcă. *(Cîteva ~ asupra...)*

observáre s. v. CRITICĂ. OBIECŢIE. OBSERVAŢIE. REZERVĂ.

OBSERVATÓR adj. ager, clarvăzător, iscoditor, pătrunzător, perspicace, scormonitor, scrutător, sfredelitor, străbătător, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuţít. *(Un spirit ~.)*

OBSERVÁŢIE s. **1.** analiză, cercetare, examinare, observare, scrutare, studiere, studiu, (pop.) iscodíre, (înv.) iscoádă, ispită, ispitíre. *(~ atentă a cuiva.)* **2.** supraveghere. *(Sub ~ medicală.)* **3.** consideraţie, considerent, constatare, idee, observare, opinie, părere, reflecţie, reflexie, remarcă. *(Cîteva ~ asupra...)* **4.** indicaţie, însemnare, menţiune, notă, notificare, notificaţie, precizare, specificare, specificaţie. *(Poartă următoarea ~ ...)* **5.** critică, obiecţie, rezervă, (rar) observáre. *(Are unele ~ după lectura romanului.)* **6.** admonestare, ceartă, certare, dojană, dojenire, imputare, morală, mustrare, reproş, (pop. şi fam.) beşteleálă, muştruluiálă, ocără, (înv. şi reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) şmótru, (înv.) dăscălíe, imputăciúne, învăţătúră, preobrăzitúră, probozíre, răpşte, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpuneálă, scuturătúră. *(~ pe care a primit-o l-a cumínţit.)*

OBSÉSIE s. *(MED.)* manie, monomanie, psihoză, idee fixă.

OBSÍGĂ s. *(BOT.; Bromus secalinus)* (reg.) odáie, secăreá, iarba-ovăzului, iarba-vîntului.

obsígă s. v. RAIGRAS ENGLEZESC. SĂLBĂŢIE. ZIZANIE.

OBSTÁCOL s. **1.** dificultate, greutate, impas, impediment, inconvenient, neajuns, nevoie, oprelişte, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, potiálă, potrivnicíe, (înv. şi reg.) scandál, sminteálă,

(înv.) anevoință, nevoință, poprire, stenahorie, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit un mare ~.)* **2.** piedică, (înv. și reg.) împiedicáre, (fig.) frînă. *(~ în dezvoltarea unui proces.)*

OBSTÉTRIC adj. *(MED.)* obstetrical.

OBSTETRICÁL adj. *(MED.)* obstetric.

OBSTETRICIÁN s. ginecolog, mamoș.

obstiná vb. v. ÎNCĂPĂȚÎNA. ÎNDĂRĂTNICI. ÎNDÎRJI. ÎNVERȘUNA.

obstinát adj. v. FURIOS. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. ÎNDÎRJIT. ÎNFURIAT. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERȘUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. PORNIT. RECALCITRANT. REFRACTAR.

obstinație s. v. ÎNCĂPĂȚÎNARE. ÎNDĂRĂTNICIE. ÎNDÎRJIRE. ÎNVERȘUNARE.

OBSTRÚCȚIE s. *(MED.)* astupare, înfundare, obliterare, obliterație, ocluziune. *(~ ureterului.)*

ÓBȘTE s. colectivitate, comunitate, societate, (înv.) obștíme. *(Opinia întregii ~.)*

óbște s. v. ADUNARE. CHINOVIE. COLECTIVITATE. MASĂ. MULȚIME. NOROD. POPOR. SFAT. ȚARĂ.

OBȘTÉSC adj. **1.** colectiv, comun, general, public. *(Probleme de interes ~.)* **2.** general, universal. *(Pace ~.)*

obștéște adv. v. ÎNDEOBȘTE.

obștíme s. v. COLECTIVITATE. COMUNITATE. OBȘTE. SOCIETATE.

OBTURÁ vb. a (se) astupa, a (se) închide, a (se) înfunda. *(A ~ un canal, o conductă.)*

OBTURÁRE s. astupare, astupat, închidere, înfundare, obturație. *(~ unui canal, unei conducte.)*

OBTURÁȚIE s. astupare, astupat, închidere, înfundare, obturare. *(~ unei conducte.)*

OBTÚZ adj. **1.** *(GEOM.)* (înv.) teșit. *(Unghi ~.)* **2.*** (fig.) încuiát, îngúst, limitát, mărginit, opác, redús, (rar fig.) scurt. *(O minte ~; un orizont ~.)*

obtúz adj. v. MESCHIN.

*OBTUZÍTÁTE s. (fig.) îngustíme, mărginíre, opacitáte. *(~ spiritului cuiva.)*

OBȚÍNE vb. **1.** a căpăta, a dobîndi, a primi, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a isprăvi, (fam. fig.) a pupa. *(A ~ ceva în dar; a ~ ajutorul solicitat.)* **2.** a avea, a căpăta, a cîștiga, a dobîndi, a încasa, a primi. *(~ de la mine 10 lei dacă...)* **3.** a căpăta, a primi, a scoate, a vedea. *(Nu mai ~ un ban de la el.)* **4.** a realiza, a scoate. *(Au ~ o recoltă bogată.)* **5.** a procura. *(Am ~ cu greu biletele.)* **6.** a înregistra, a repurta. *(A ~ un răsunător succes.)* **7.** a cîștiga, a cuceri, a dobîndi, a realiza, a repurta, (Transilv.) a mirui, (înv.) a purta. *(A ~ o strălucită victorie.)* **8.** a căpăta, a cîștiga, a dobîndi. *(A ~ o mare faimă, o mare experiență.)* **9.** a realiza, a stabili. *(A ~ un nou record atletic.)* **10.** a realiza, (pop.) a cunoáște, a vedea. *(Au ~ unele progrese.)* **11.** (livr.) a întruni. *(A ~ adeziunea maselor.)* **12.** a lua. *(Și-a ~ licența în drept.)*

OBȚÍNERE s. **1.** căpătare, dobîndire, primire. *(~ ajutorului solicitat.)* **2.** realizare, scoatere. *(~ unei recolte bogate.)* **3.** procurare. *(~ biletelor de tren.)* **4.** înregistrare, repurtare. *(~ unui răsunător succes.)* **5.** cîștigare, cucerire, dobîndire, realizare, repurtare. *(~ unei strălucite victorii.)* **6.** căpătare, cîștigare, dobîndire. *(~ a unei faime binemeritate.)* **7.** realizare, stabilire. *(~ unui nou record.)* **8.** luare. *(După ~ licenței.)*

OBÚZ s. *(MIL.)* (înv.) cumbará.

OCÁRĂ s. **1.** blestem, imprecație, (livr.) maledícție. *(Poeziile conțineau multe ~.)* **2.** batjocură, rușíne, (înv. și pop.) mascará, (înv.) necínste. *(S-a făcut de ~.)* **3.** afront, injurie, insultă, jignire, ofensă, rușíne, umilință, (livr.) ultráj, vexațiúne, (pop.) húlă, sudálmă, suduitúră, (înv.) băsău, dosádă, înfruntáre, necínste, obídă, (fig.) atíngere, (livr. fig.) lezáre. *(Nu poate suporta ~ ce i s-a adus.)*

ocără s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DEZONOARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. ÎNJURĂTURĂ. MORALĂ. MUSTRARE. NECINSTE. OBSERVAȚIE. REPROȘ. RUȘINE.

ocárnic adj. v. BLAMABIL. CONDAMNABIL. CRITICABIL. NEÎNGĂDUIT. NEONORABIL. NEPERMIS. REGRETABIL. REPROBABIL. RUȘINOS. URÎT. VINOVAT.

OCÁZIE s. **1.** prilej, (înv. și reg.) pont, (înv.) ceas, zămán. *(Așteaptă o ~ potrivită.)* **2.** circumstanță, ipostază, împrejurare, moment, prilej, situație. *(O ~ fericită.)* **3.** împrejurare, întîmplare, prilej. *(~ a făcut ca...)* **4.** motiv, pretext, pricină, prilej, (înv. și reg.) poífdă, (înv.) pricinuíre, (înv., în Transilv.) podóimă. *(Caută ~ de ceartă.)*

ocazioná vb. v. PRILEJUI.

OCAZIONÁL adj. accidental, incidental, întîmplător, sporadic, (livr.) aleatóriu, contingént, stocástic, (rar) cazuál, (înv.) simptomátic. *(Fenomen, eveniment ~.)*

OCĂCÁÍ vb. a orăcăi, (rar) a miorcăi, (reg.) a măcăi, a miorcoti, a răcăni. *(Broasca ~).*

OCĂCÁÍT s. orăcăiálă, orăcăire, orăcăit, (rar) miorcăít, (reg.) miorcoteálă, miorcotíre. *(~ de broască.)*

ocăí vb. v. MĂCĂI.

ocăít s. v. MĂCĂIT. MĂCĂITURĂ.

OCĂRÍ vb. a drăcui, a înjura, (livr.) a invectiva, (înv. și pop.) a măscări, (pop.) a stropși, a sudui, (prin Ban.) a tîrtăi, (înv.) a mustra, (fig.) a îmbăla, (înv. și pop. fig.) a spurca, (arg.) a sictiri, a sictirisi. *(De ce îl ~ toată ziua?)*

ocărí vb. v. ADMONESTA. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CERTA. CLEVETI. DĂSCĂLI. DEFĂIMA. DENIGRA. DESCONSIDERA. DISCREDITA. DISPREȚUI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA. NESOCOTI. PONEGRI.

ocărítor adj. v. BLAMABIL. CONDAMNABIL. CRITICABIL. NEÎNGĂDUIT. NEONORABIL. NEPERMIS. REGRETABIL. REPROBABIL. RUȘINOS. URÎT. VINOVAT.

OCCIDÉNT s. apus, vest. *(Țările din ~.)*

OCCIDENTÁL adj. apusean, vestic. *(Statele ~.)*

OCEÁN s. *(GEOGR.)* (înv.) mâre, noián. *(Navighează pe ~.)*

océnie s. v. INSTRUCȚIE.

OCHEÁDĂ s. (înv.) ochíre. *(Își fac ~.)*

OCHEÁN s. (înv.) perspectívă. *(Privește cu ~ul.)*

ocheán s.v. REGINĂ.

OCHEÁNĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Rutilus rutilus)* babușcă, (pop.) bălós, (reg.) góghie, ochenița, tarán, taráncă, țăráncă, țăráncuță, (prin Dobr. și Munt.) taharău. **2.** *(Scardinius erythrophtalmus)* roșioară, (reg.) ochenița, babușcă-róșie.

OCHELÁRI s. pl. **1.** (reg.) ochéri (pl.), ochéți (pl.), oglínde (pl.), (prin Olt.) zarțále (pl.), (arg.) înaintăși (pl.). *(~ pentru miopi.)* **2.** (reg.) obrăzár. *(~ de cai.)*

ochelári s. pl. v. OCHELARIȚĂ.

OCHELÁRIȚĂ s. *(BOT.: Biscutella laevigata)* (reg.) chelăreá, chelărél, ochelári (pl.).

ochenița s. v. BABUȘCĂ. OCHEANĂ. ROȘIOARĂ.

ochéri s. pl. v. OCHELARI.

ocheșéi s. pl. v. SURGUCI.

ocheșéle s. pl. v. CRĂIȚĂ. VÎZDOAGĂ.

ochéț s. v. LAȚ. OCHI.

ochéți s. pl. v. OCHELARI.

OCHI s. **1.** văz, vedere, (înv. și reg.) văzút, (înv.) vază, vedeálă, vedénie. *(Are un ~ ager.)* **2.** privire. *(Își plimba ~ peste ...)* **3.** (la **pl.**) față, obraz. *(Se spală pe ~.)* **4.** *(BOT.)* *ochii-păsăruicii (Myosotis palustris)* = (reg.) grîuicúculuí, nu-mă-uitá, ochiul-șárpelui, urecheașoárecelui; *ochii-șoricelului (Saxifraga adscendens)* = (reg.) strugurél; *ochiul-boului (Callistephus chinensis)* = (reg.) rotíl, rotocoále (pl.). **5.** *(ORNIT.)* *ochiul-boului (Troglodytes troglodytes)* = pitulice, (reg.) împărătúș, împărățél, nuculița, panciarúș, părăsítă, pătrúț, pietroșél, pipirúș, pitulúșă, piț, pițiîmpărát, pițiîmpărătúș, pítur, sfredeláș, sfredeleác, sfredelúș, tartalác, regina-păsărilor, (Ban.) curtubéș, (Bucov., Transilv. și Ban.) șofrác, (prin Bucov.) șofrăcúț. **6.** laț, (reg.) ochét. *(~ la o sfoară.)* **7.** inel, verigă, za, (înv. și reg.) rătéz. *(~ de lanț.)* **8.** *(BOT.)* mugur, (prin Ban. și Transilv.) pup. *(~ la vița de vie.)* **9.** (reg.) páncovă, (Ban.) căigánă. *(~ din ouă.)* **10.** copcă, (reg.) béucă, burdúf, prodúf, toánă, vad, (Mold.) prodúșcă, (prin Munt.) scórbură, (prin Mold.) știoálnă. *(~ făcut în gheață.)* **11.** bulboacă, bulboană, valvîrtej, vîltoare, vîrtej, volbură, (rar) scoc, (reg.) bulbúc, ciúlniță, dîlboánă, sfrédel, șípot, toáncă, vîrtecúș, (Transilv. și Ban.) dălbínă, (Olt. și Transilv.) dórnă, (prin Munt.) șióí, (prin Transilv. și Maram.) știbloáncă, (Mold., Bucov. și Transilv.) știoálnă, (Bucov., Transilv. și Mold.) știulboánă, (Transilv., Ban. și Olt.) toáie, (Ban.) vir, (înv.) smîrc. *(~ al unei ape curgătoare.)*

OCHÍ vb. **1.** a ținti, a viza, (rar) a aținti, (pop.) a chiti, (reg.) a țeli, a țelui, (înv.) a chiorî, a însemna. *(A ~ un obiectiv, înainte de a trage.)* **2.** a îndrepta, a întinde, a întoarce, a ținti. *(A ~ arma spre ...)* **3.** a ajunge, a atinge, a izbi, a lovi, a nimeri, a pocni, (pop.) a păli, a picni, (reg.) a tîlni, (Transilv.) a tălăli. *(Glonțul ~ iepurele.)*

ochi vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

ochii-păsăruícii s. v. MIOZOTIS. NU-MĂUITA.

ochi-mórt s. v. TÎMPLĂ.

ochinceá s. v. GENȚIANĂ. GHINȚURĂ.

ochi-órb s. v. TÎMPLĂ.

ochiós adj. v. ARĂTOS. CHIPEȘ. FRUMOS.

OCHÍRE s. **1.** privire, uitătură. *(Dintr-o ~.)* **2.** ochit, țintire, vizare. *(~ unui obiectiv de atins.)* **3.** atingere, lovire, ochit. *(~ țintei.)*

ochíre s. v. OCHEADĂ.

OCHIȘÓR s. ochiuleț.

ochișór s. v. ROCOȚEA. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

OCHÍT s. **1.** ochire, țintire, vizare. *(~ unui obiectiv de atins.)* **2.** atingere, lovire, ochire. *(~ țintei.)*

OCHITÓR s. trăgaci, trăgător, țintaș. *(~ de elită.)*

ochiul-bóului s. v. BUMBIȘOR. CINCIDEGETE. CODOBATURĂ. GRANAT. LĂPTUCUL-OII. MARGARETĂ. PICIORUL-COCOȘULUI. PITULICE. PRUNDAR. PRUNDAȘ. ROMANIȚĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIȚĂ NEMIROSITOARE. SPILCUȚĂ. SPÎNZ. STELIȚĂ. STELUȚĂ.

ochiul-boului-a-ferígei s. v. NĂPRASNICĂ.

ochiul-broáștei s. v. PICIORUL-COCOȘULUI.

ochiul-dulăului s. v. LUCEAFĂRUL DE ZIUĂ. LUCEAFĂRUL DIN ZORI. SIRIUS.

OCHIULÉȚ s. ochișor.

ochiul-miței s. v. IARBA-ȘARPELUI.

ochiul pódului s. v. CAMPADURĂ.

ochiul-șárpelui s. v. MIOZOTIS. NU-MĂUITA. OCHII-PĂSĂRUICII.

ochiul-táurului s. v. ALDEBARAN.

ocináș s. v. DEȚINĂTOR. ÎNCHINARE. ÎNCHINĂCIUNE. MOȘTENITOR. POSESOR. PROPRIETAR. RUGĂ. RUGĂCIUNE. STĂPÎN. SUCCESOR. TATĂL NOSTRU. URMAȘ.

ócină s. v. MOȘIE.

ocinătóriu s. v. MOȘTENITOR. SUCCESOR. URMAȘ.

ocîrmuí vb. v. ADMINISTRA. CÎRMUI. CONDUCE. DIRIGUI. DOMNI. GOSPODĂRI. GUVERNA. STĂPÎNI.

ocîrmuíre s. v. ADMINISTRARE. ADMINISTRAȚIE. CÎRMUIRE. CONDUCERE. DIRIGUIRE. DOMNIE. GOSPODĂRIRE. GUVERNARE. STĂPÎNIRE.

ocîrmuitór s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. MONARH. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

OCLUZIE INTESTINÁLĂ s. *(MED.)* ileus, (pop.) încurcătură de máțe.

OCLUZIÚNE s. *(MED.)* astupare, înfundare, obliterare, obliterație, obstrucție. *(~ ureterului.)*

OCLUZÍV adj. *(FON.)* exploziv. *(Sunet ~.)*

OCNÁȘ s. *(JUR.)* condamnat, deținut, osîndit, pușcăriaș, (pop.) rob, (glumeț) pensionár.

ÓCNĂ s. **1.** salină, (înv.) sărărie. *(~ de la Cacica.)* **2.** mină, subteran, (înv. și reg.) báie, (înv.) madém, miniéră. *(Au intrat în ~ în schimbul al doilea.)* **3.** *(JUR.)* arest, închisoare, penitenciar, pușcărie, temniță, (înv. și pop.) popreálă, (pop.) prinsoáre, robie, (reg.) cremenál, (Transilv., Maram. și Bucov.) áriște, (prin Transilv.) călíscă, (Transilv.) pitigoáică, (prin Olt.) prinzáre, (prin Maram.) robșág, (înv.) pază, tumurlúc, (franțuzism înv.) prizón, (fam.) beci, ghérlă, (fam. fig.) dúbă, hîrdău, răcoáre, (reg. fig.) úmbră, (arg.) gros, pîrnáie, țuháus, zdup. *(A stat la ~.)* **4.** *(JUR.)* închisoare, pușcărie, recluziune, temniță. *(Condamnat la 5 ani ~.)*

ócnă s. v. CAVERNĂ. GROTĂ. PEȘTERĂ.

ÓCNIȚĂ s. adîncitură, cotlon, firidă, înfrînd, nișă, scobitură, (înv.) sfirídă. *(Vasul era pus într-o ~.)*

ócniță s.v. SOLNIȚĂ.

OCÓL s. **1.** înconjur, ocolire, (rar) ocolíș. *(A ajuns la destinație cu un mare ~.)* **2.** cot, cotitură, curbă, întorsătură, întortochetură, răsucitură, serpentină, sinuozitate, șerpuire, șerpuitură, (rar) îndoitúră, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsúră, sucitúră, (Olt. și Ban.) covéi. *(~ al unui drum.)* **3.** gard, împrejmuire, îngrăditură, ulucă, (înv. și reg.) ográdă, stobór, (reg.) tîrcól, (Mold. și Bucov.) zăpláz, (înv.) cuprins. *(Și-a ridicat un ~ în jurul curții.)* **4.** țarc, (pop.) obór, (înv. și reg.) ográdă, (reg.) tîrcól. *(~ de vite.)*

ocól s. v. ASEDIERE. ASEDIU. CIRCUMFERINȚĂ. CUPRINS. CURTE. DIGRESIUNE. DIVAGARE. DIVAGAȚIE. ÎMPRESURARE. ÎNCERCUIRE. ÎNCONJURARE. LIMITĂ. OGRADĂ. PERIMETRU. PLASĂ. STAUL. ȚARĂ.

OCOLÍ vb. **1.** a înconjura, (înv.) a împreJura. *(A ~ întreaga clădire.)* **2.** a înconjura. *(A ~ mult pînă la mine.)* **3.** a evita. *(A ~ un obstacol.)* **4.** a evita, a se feri, a se păzi, (înv.) a se îndupleca. *(A ~ să facă un anumit lucru.)* **5.** a evita, a se feri. *(A ~ cuvintele abstracte.)* **6.** a eluda, a evita. *(A ~ aplicarea, respectarea legii.)* **7.** a evita, a se feri, a împiedica, a îndepărta, a înlătura, a preîntîmpina, a preveni, (rar) a se apăra. *(Încerca să ~ primejdia.)*

ocolí vb. v. APĂRA. ASEDIA. COLINDA. CUTREIERA. FERI. ÎMPREJMUI. ÎMPRESURA. ÎNCERCUI. ÎNCHIDE. ÎNCONJURA. ÎNGRĂDI. OCROTI. PARCURGE. PĂZI. PROTEJA. STRĂBATE. VÎNTURA.

OCOLÍRE s. **1.** înconjurare. *(~ casei.)* **2.** înconjur, ocol, (rar) ocolíș. *(A ajuns la destinație cu o mare ~.)* **3.** evitare. *(~ unui obstacol.)* **4.** eludare, evitare. *(~ prevederilor legale.)* **5.** evitare, împiedicare, îndepărtare, înlăturare, preîntîmpinare, prevenire, (rar) prevénție. *(~ unor consecințe negative.)*

ocolíș s. v. ÎNCONJUR. OCOL. OCOLIRE.

OCOLÍT adj. înconjurător, ocolitor. *(Un drum ~.)*

OCOLITÓR adj. înconjurător, ocolit. *(Un drum ~.)*

ocólul s. art. v. VIZITIUL.

ocóp s. v. ȘANȚ. TRANȘEE.

ócoș adj. v. AGER. DEȘTEPT. DIBACI. INTELIGENT. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. PRICEPUT.

ocoșág s. v. SFĂTOȘENIE.

OCROTÍ vb. **1.** a apăra, a feri, a păzi, a proteja, (livr.) a prezerva, a salvgarda, (astăzi rar) a scuti, (înv. și pop.) a oblădui, (înv. și reg.) a ocoli, (înv.) a veghea, (fig.) a acoperi. *(Să-i ~ de primejdie.)* **2.** a (se) ajuta, a (se) ajutora, a (se) proteja, a (se) sprijini, a (se) susține, (rar) a (se) protegui, (înv. și pop.) a (se) înlesni, (prin Transilv.) a (se) prindori, (înv.) a (se) îndemîna, a (se) protecta, (fam. fig.) a (se) propti. *(L-a ~ să depășească impasul.)*

OCROTÍRE s. **1.** apărare, ferire, păzire, protejare, (livr.) salvgardáre, (înv. și pop.) oblăduíre. *(~ țării de primejdii.)* **2.** apărare, protecție, sprijin, (înv. și pop.) oblăduíre, (înv.) apărămînt, scuteálă, scutínță, scutíre, (fig.) scut. *(Servește ca ~ împotriva ...)* **3.** protejare, sprijinire, susținere, (rar) proteguíre. *(~ bătrînețelor lui.)* **4.** ajutor, asistență, protecție, sprijin, (livr.) recúrs, (înv. și pop.) ajutorínță, (înv. și reg.) ajutoríe, sprijoánă, (înv.) sprijineálă, (turcism înv.) iamác. *(I-a mulțumit pentru ~ lui.)* **5.** grijă, protecție, (fig.) áripă, pávăză, scut. *(Se află sub ~ lor.)* **6.** ajutor, patronaj, protecție, sprijin, tutelă, (rar) tuteláj. *(Orfelinatul se bucura de ~ unei societăți de binefacere.)* **7.** egidă, oblăduire, patronaj, protecție, sprijin. *(Asociația se bucură de înalta ~ a ...)*

OCROTÍT adj. **1.** ajutat, ajutorat, protejat, sprijinit, susținut, (rar) proteguít, (fam. fig.) proptít. *(Om ~.)* **2.** adăpostit, apărat, ferit, păzit, protejat, sigur, (înv.) scutít. *(Un loc mai ~.)*

OCROTITÓR s. apărător, protector, sprijin, sprijinitor, susținător, (rar) proteguitór, protejatór, (înv.) arcá, părtinitór, păzitór, priitór, scutitór, (fig.) reázem. *(El era ~ său în zile de restriște.)*

octogón adj. v. OCTOGONAL.

OCTOGONÁL adj. *(GEOM.)* (înv.) octogón. *(Poligon ~.)*

OCTOÍH s. *(BIS.)* (înv.) osmoglásnic.

octoíh s. v. REGISTRU.

OCTÓMBRIE s. (pop.) brumár, brumărél.

OCULÍST s. *(MED.)* oftalmolog.

OCULÍSTIC adj. *(MED.)* oftalmologic.

oculistică s. v. OFTALMOLOGIE.

OCÚLT adj. **1.** magic, misterios, (înv.) maghicésc. *(Forțe ~.)* **2.** ascuns, criptic, enigmatic, misterios, secret, tainic, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) mistéric, tăinós, (fig.) (fig.) nepătrúns. *(Emblema avea un sens ~.)*

OCUPÁ vb. **1.** a cuceri, a lua, (înv.) a cuprínde, a dobîndi, a prínde, a stăpîni. *(După*

lupte crîncene au ~ cetatea.) **2.** a cuceri, a subjuga, a supune, (pop.) a pleca, (înv.) a pobedi, a prididi, a reduce. *(Au ~ multe țări; au ~ întreaga Galie.)* **3.** (pop.) a prinde. *(Patul ~ o jumătate din cameră.)* **4.** a avea, a deține. *(~ funcția de ...)* **5.** a se îndeletnici, (înv. și reg.) a se cuprinde, (înv.) a băilui, a se zăbovi. *(Cu ce se ~ ?)* **6.** a se interesa, a se îngriji, a se preocupa, a vedea. *(~-te tu de asta.)* **7.** a căuta, a se interesa, a se preocupa. *(Te rog să te ~ de treaba ta și să mă lași în pace!)*

OCUPÁNT s., adj. cuceritor, (înv.) supuitór, (franțuzism înv.) concheránt. *(~ al cetății.)*

OCUPÁRE s. **1.** cucerire, luare, ocupație, (franțuzism înv.) conchétă. *(~ Griviței.)* **2.** cucerire, subjugare, supunere. *(~ Galiei.)*

ocupáre s. v. ACTIVITATE. ÎNDELETNICIRE. LUCRU. MUNCĂ. OCUPAȚIE. PREOCUPARE. TREABĂ.

OCUPÁT adj. prins, (înv.) cuprîns. *(Un om foarte ~.)*

OCUPÁȚIE s. **I.1.** cucerire, luare, ocupare, (franțuzism înv.) conchétă. *(~ Griviței.)* **2.** stăpînire. *(Galia sub ~ romană.)* **II. 1.** îndeletnicire, meserie, profesiune, (înv. și reg.) meșterie, (Mold.) breaslă, (Transilv.) lefteríe, (înv.) cin, marafét. *(Ce ~ are în prezent?)* **2.** activitate, îndeletnicire, lucru, muncă, preocupare, treabă, (livr.) travăliu, (înv.) ocupáre, preocupáție. *(Își vede de ~ lui.)*

ODAGÁCI s. *(BOT.; Saponaria officinalis)* ciuin, săpunariță, (reg.) berbecéi (pl.), grozdícă, juni (pl.), mielușéi (pl.), săpuiór, săpún, săpunár, săpunáș, săpunél, săpunioară, săpunița, spumáriță, văcăríță, văcăríță, buruiană-álbă, floarea-călúgărului, floarea-studéntului, flori-álbe (pl.), flori-bățăi (pl.), flori-de-sopón (pl.), flori-de-tăietúră (pl.), iarbă-de-săpún, iarbă-de-soponít, mărarul-călului, rupturi-de-mál (pl.), spuma-călului, (înv.) săpunáre, săpunărícă.

ODÁIE s. cameră, încăpere, (pop.) sálă, (înv. și reg.) sóbă, (reg.) cásă, (înv.) cămără, stánță. *(Apartament cu două ~.)*

odáie s. v. ADĂPOST. APARTAMENT. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINȚĂ. OBSIGĂ. SĂLAȘ.

ODALÍSCĂ s. cadînă. *(~ într-un harem.)*

odalíc s. v. STÎNĂ. TÎRLĂ.

ODÁTĂ adv. **1.** cîndva, demult, odinioară, vreodată, (înv. și reg.) oarecînd, (înv.) vreodinioară. *(~ în trecut.)* **2.** altădată, altcîndva, cîndva, odinioară, (înv. și reg.) oarecînd. *(~ nu exista acest obicei.)* **3.** cîndva, vreodată, (pop.) oarecînd, (înv.) odinioară, vreodinioară. *(Poate ne vom mai vedea ~.)* **4.** concomitent, simultan, (pop.) deodátă. *(Au început să vorbească ~.)* **5.** brusc, deodată, fulgerător, instantaneu, repede, scurt, subit, (pop.) númai, (reg.) tîrla-mîrla. *(~ se întoarce spre el și ...)*

ÓDĂ s. *(LIT., MUZ.)* imn.

*ODĂIÁȘ s. (ieșit din uz) camerist. *(~ îngrijea camerele dintr-o instituție.)*

ODĂÍȚĂ s. cămăruță, (pop.) cămărúie. *(Locuia într-o ~ cochetă.)*

ODĂJDII s. pl. *(BIS.)* veșminte (pl.), (înv.) ornáte (pl.). *(Preotul s-a îmbrăcat în ~.)*

odicolón s. v. APĂ DE COLONIA. COLONIE.

ODGÓN s. parîmă, (pop.) pălămár. *(Barcă legată de un ~)*

ODÍHNĂ s. **1.** dormit, repaus, somn, (arg.) soileálă. *(După o oră de ~ s-a sculat.)* **2.** culcare. *(Mergeți la ~ !)* **3.** *odihnă de veci* = pace, (rar) pacificáre. *(Și-a găsit ~.)* **4.** răgaz, repaus, (pop.) préget, zăbavă, (înv. și reg.) odihneálă, páos, răzbún, (înv.) răposáre, răsufláre, răsúflu. *(Nu și-a permis o clipă de ~.)* **5.** astîmpăr, calm, liniște, pace, repaus, tihnă, (înv. și pop.) tihneálă, (înv. și reg.) páos, răzbún, (reg.) potól, stáre, (înv.) așezáre, așezămînt, odihneálă, păciuíre, răsufláre, (fig.) destindere, senín, seninătáte. *(Sufletul nu-și mai află ~.)* **6.** *(CONSTR.)* palier, (înv.) podést, podéstru. *(~ la o scară.)*

odihneálă s. v. ASTÎMPĂR. CALM. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. RĂGAZ. REPAUS. TIHNĂ.

ODIHNÍ vb. **1.** a dormi, a se repauza, (înv. și reg.) a somna, (înv.) a (se) poposi, a (se) răposa, (arg.) a soili. *(Nu poate fi deranjat, acum se ~.)* **2.** a se repauza, (rar) a se aciua. *(Se ~ puțin la umbră.)* **3.** a (se) reconforta, a (se) recrea. *(S-a dus la munte să se ~.)*

odihní vb. v. ALINA. CALMA. DOMOLI. ÎMBLÎNZI. LINIȘTI. POTOLI. TEMPERA. UȘURA.

ODIHNÍRE s. repauzare. *(~ cuiva, după lucru.)*

ODIHNÍT adj. repauzat, (fig.) proáspăt. *(Om ~.)*

odihnít adj. v. MULȚUMIT. SATISFĂCUT.

ODIHNITÓR adj. **1.** liniștitor, (pop.) molcomitór. *(O atmosferă ~.)* **2.** reconfortant, recreativ, relaxant, (rar) recreatór. *(Un concediu ~.)*

ODINIOÁRĂ adv. **1.** cîndva, demult, odată, vreodată, (înv. și reg.) oarecînd, (înv.) vreodinioară. *(~, în trecut.)* **2.** altădată, altcîndva, cîndva, odată, (înv. și reg.) oarecînd. *(~ nu exista acest obicei.)*

odinioáră adv. v. CÎNDVA. ODATĂ. VREODATĂ.

ODIÓS adj. dezgustător, monstruos, oribil, respingător, (livr.) abominábil. *(O faptă ~.)*

odivói s. v. INFANTERIST.

odîr interj. v. MARȘ.

ODOLEÁN s. *(BOT.; Valeriana officinalis)* (livr.) valeriánă, (reg.) gușa-porumbélului, gușa-porúmbului.

ODOMÉTRU s. pedometru, podometru.

odonát s. v. LIBELULĂ.

ODÓR s. **1.** (mai ales la pl.) bijuterie, giuvaer, podoabă, (înv. și pop.) giuvaericá, (pop.) scúlă, (înv.) left, (turcism înv.) tefaríc. *(Inele de aur și alte ~oare.)* **2.** *(BIS.;* la pl.) (pop.) scúle (pl.).

odór s. v. AROMĂ. BALSAM. CURTE. MIREASMĂ. MIROS. OGRADĂ. PARFUM.

odorá vb. v. MIROSI.

ODORÂNT adj. **1.** mirositor, odorifer. *(Substanță ~.)* **2.** odorifer, parfumat. *(Esență ~.)*

odorát s. v. MIROS.

ODORIFÉR adj. **1.** mirositor, odorant. *(Substanță ~.)* **2.** odorant, parfumat. *(Esență ~.)*

odós s.v. RAIGRAS ENGLEZESC. SĂLBĂȚIE. ZIZANIE.

ODRĂSLĂ s. **1.** copil, progenitură, vlăstar, (pop. și fam.) prăsilă, (înv.) năstere. *(Asta e ~ lui Popescu.)* **2.** coboritor, descendent, progenitură, scoboritor, urmaș, viță, vlăstar, (pop. și fam.) prăsilă, (înv. și reg.) rămășiță, (prin Transilv.) porodiță, (înv.) mărădic, rod, sămînță, semințenie, semințe, următor. *(~ de domn.)*

odrăslă s. v. LĂSTAR. MLADĂ. MLĂDIȚĂ. SMICEA. VLĂSTAR.

odrăsli vb. v. CREȘTE. DEZVOLTA. ÎNĂLȚA. ÎNMUGURI. LĂSTĂRI. MĂRI. MUGURI. PRODUCE. RODI.

odrăslire s. v. LĂSTĂRIRE.

OF interj. a !, ah !, aoleu !, au !, i !, o !, oh !, vai !, (pop.) văleu !, (Transilv. și Ban.) túlai !, (Mold.) vah ! *(~ ! ce durere simt !)*

OFENSÁ vb. **1.** a insulta, a jigni, a ultragia, (livr.) a invectiva, a vexa, (pop.) a sudui, (fig.) a atinge, a răni, (livr. fig.) a leza. *(L-ai ~ pe nedrept.)* **2.** a se supăra, (livr. și fam.) a se ofusca, (fam. fig.) a se șifona. *(Ce te-ai ~ așa?)*

OFENSÁRE s. insultare, jignire, ultragiere, (livr.) vexáre, (fig.) rănire, (livr. fig.) lezáre.

OFENSÁT adj. insultat, jignit, ultragiat, (livr.) vexát, (fig.) atins, rănit, (livr. fig.) lezát. *(Om ~.)*

OFENSATÓR adj. injurios, insultător, jignitor, (livr.) vexánt, vexatóriu, (fig.) tăre. *(I-a spus vorbe ~.)*

OFÉNSĂ s. afront, injurie, insultă, jignire, ocară, rușine, umilință, (livr.) ultráj, vexațiúne, (pop.) húlă, sudálmă, suduitúră, (înv.) băsău, dosádă, înfruntáre, necinste, obidă, (fig.) atíngere, (livr. fig.) lezáre. *(Nu poate suporta ~ ce i-a fost adusă.)*

OFERÍ vb. **1.** a da, a furniza, a procura. *(A ~ cuiva datele necesare.)* **2.** a da. *(Își ~ reciproc buchete de flori.)* **3.** a da, a dărui, (înv.) a prosfora, (grecism înv.) a prosferisi. *(Îți ~ tot ce am.)* **4.** (rar) a propúne. *(A ~ ceva spre vînzare.)* **5.** a da, a plăti. *(Cît ~ pe marfa mea?)* **6.** a înfățișa, a prezenta. *(Valea Oltului ~ priveliști minunate.)*

OFICIÁ vb. *(BIS.)* **1.** a celebra, a săvîrși, a sluji. *(A ~ liturghia.)* **2.** a celebra, a săvîrși. *(A ~ o cununie.)* **3.** a servi, a sluji. *(O biserică la care ~ doi preoți.)*

OFICIÁL adj. **1.** cîrmuitor, conducător, guvernamental. *(Cercurile ~.)* **2.** legal. *(Prefuri ~.)*

OFICIALITĂȚI s. pl. autorități (pl.). *(Au fost de față, la inaugurare, și ~ile.)*

OFICIALIZÁ vb. *(JUR.)* a consfinți, a legaliza. *(Și-au ~ legătura lor prin căsătorie.)*

OFICIALIZÁRE s. *(JUR.)* consfințire, legalizare. *(~ legăturii lor prin căsătorie.)*

OFICIALIZÁT adj. *(JUR.)* consfințit, legalizat. *(Legături ~.)*

OFICIÉRE s. *(BIS.)* **1.** celebrare, săvîrșire, slujire, slujit, (înv.) serbáre. *(~ liturghiei.)* **2.** celebrare, săvîrșire. *(~ cununiei.)*

OFÍCII s. pl. ajutor, concurs, serviciu, sprijin. *(Vă ofer ~iile mele.)*

oficinál adj. v. FARMACEUTIC.

OFÍCIU s. **1.** datorie, îndatorire, obligație, sarcină. *(Și-a îndeplinit bine ~ de gazdă.)* **2.** *(BIS.)* ceremonie, serviciu, slujbă. *(~ divin.)*

OFIDIÁN s. *(ZOOL.)* șarpe, (reg.) gîndac, pește, (înv.) zmeu.

OFILÍ vb. a (se) îngălbeni, a păli, a (se) trece, a (se) usca, a (se) veșteji, (astăzi rar) a tînji, (pop.) a (se) gălbeni, (înv. și reg.) a seca, (reg.) a (se) petréce, a (se) pihăvi, (prin Mold.) a (se) probăjeni, (prin Mold. și Transilv.) a (se) probozi, (Mold. și Bucov.) a (se) ugili. *(O plantă care s-a ~.)*

ofilí vb. v. FANA. TRECE.

OFILÍRE s. îngălbenire, pălire, uscare, veștejire, (pop.) gălbenire. *(~ plantelor.)*

OFILÎT adj. galben, îngălbenit, pălit, trecut, uscat, veșted, veștejit, (pop.) gălbenit, (reg.) pihăvit, (Mold. și Bucov.) ugilit. *(O plantă, o floare ~.)*

ofilít adj. v. FANAT. TRECUT.

ófis s. v. DECRET.

OFIȚÉR s. *(MIL.)* (înv. și reg.) tist, (rusism înv.) porúcic, porúșnic. *(Un ~ de cavalerie.)*

OFRÁNDĂ s. *(BIS.)* dar, jertfă, prinos, sacrificiu, (înv.) árse (pl.), oblațiúne, plocón. *(~ adusă divinității.)*

oft s. v. OFTARE. OFTAT. SUSPIN. SUSPINARE. SUSPINAT.

OFTÁ vb. a suspina, (Transilv.) a șioi, (Transilv. și Ban.) a (se) șușcăi, (prin Ban.) a șușni. *(A ~ din adîncul inimii.)*

OFTALMOLÓG s. *(MED.)* **oculist.**

OFTALMOLÓGIC adj. *(MED.)* oculistic.

OFTALMOLOGÍE s. *(MED.)* (rar) oculistică.

OFTÁRE s. oftat, suspin, suspinare, suspinat, (pop.) aht, (înv. și reg.) oft, (înv.) oftătură. *(O ~ de ușurare.)*

OFTÁT s. oftare, suspin, suspinare, suspinat, (pop.) aht, (înv. și reg.) oft, (înv.) oftătură. *(Un ~ de ușurare.)*

oftătură s. v. OFTARE. OFTAT. SUSPIN. SUSPINARE. SUSPINAT.

oftică vb. v. TUBERCULIZA.

oftícare s. v. TUBERCULIZARE.

oftícat adj., s. v. FTIZIC. TEBECIST. TUBERCULOS.

óftică s. v. FTIZIE. TEBECE. TUBERCULOZĂ.

oftícos adj., s. v. FTIZIC. TEBECIST. TUBERCULOS.

ofuscá vb. v. OFENSA. SUPĂRA.
ofuscát adj. v. SUPĂRAT.
ogărí vb. v. SLĂBI.
ogheál s. v. CERGĂ. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. PLAPUMĂ. VELINȚĂ.
ogîrjí vb. v. SLĂBI.
ogîrjít adj. v. COSTELIV. JIGĂRIT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRIZĂRIT. PRĂPĂDIT. RĂPCIUGOS. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. USCAT. USCĂȚIV.
oglíce s. v. AGLICĂ.
OGLÍNDĂ s. (Transilv.) căutătoáre, (înv.) mirázǎ, (latinism înv.) spécul. *(Se privește în ~.)*
oglíndă s. v. EXEMPLU. IMAGINE. ÎNFĂȚIȘARE. MODEL. PILDĂ. REPREZENTARE. VIZIUNE.
oglínde s. pl. v. OCHELARI.
OGLINDÍ vb. **1.** a se proiecta, a se răsfrînge, a se reflecta, (astăzi rar) a se prevedea, a se străvedea, (înv.) a se mira, (fig.) a se scălda. *(Imaginea i se ~ pe luciul apei.)* **2.** a înfățișa, a reflecta, a reprezenta. *(Arta ~ realitatea.)*
oglíndi vb. v. ANALIZA. CERCETA. EXAMINA. MĂSURA. OBSERVA. SCRUTA. STUDIA. URMĂRI.
OGLINDÍRE s. **1.** proiectare, răsfrîngere, reflectare, reflex, (înv.) reflect. *(~ în apă a stelelor.)* **2.** înfățișare, reflectare, reprezentare. *(~ realității în artă.)* **3.** proiecție, reflectare. *(Ieronim e ~ idealizată a poetului însuși.)*
OGLINDÚȚĂ s. oglinjoară.
OGLINJOÁRĂ s. oglinduță.
ogód s. v. APUCĂTURĂ. CHEF. DEPRINDERE. DISPOZIȚIE. DORINȚĂ. FIRE. GUST. NĂRAV. OBICEI. OBIȘNUINȚĂ. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. ROST. SEAMĂ. SOCOTEALĂ. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.
ogodí vb. v. ACCEPTA. ADMITE. APROBA. CONSIMȚI. ÎNCUVIINȚA. ÎNDUPLECA. ÎNGĂDUI. ÎNVOI. LĂSA. PERMITE. PRIMI. TÎRGUI. TOCMI.
ogodít adj. v. AGREABIL. PLĂCUT.
ogoí vb. v. ALINA. CALMA. DOMOLI. ÎMBLÎNZI. LINIȘTI. POTOLI. TEMPERA. UȘURA.
OGÓR s. **1.** cîmp, țarină, (pop. și poetic) glíe, (pop.) răzór, (înv. și reg.) ágru, (reg.) plan, (înv.) sat. *(A ieșit pe ~, la arat.)* **2.** arătură, țarină, (pop.) răzór, (reg.) plan. *(Pămîntul arat se numește ~.)* **3.** pîrloagă, (pop.) móină, (reg.) méjdină, morhoáncă, morogán, moráncă, nadáz, năvăloácă, norói, obleágă, órpie, rît, toloácă. *(Pămîntul arabil temporar nelucrat se numește ~.)* **4.** bălărie, pîrloagă. *(Locul plin de buruieni se numește ~.)*
ogór s. v. PARAGINĂ. PÎRLOAGĂ. ȚELINĂ.
ogorí vb. v. DESFUNDA. DESȚELENI.
OGRÁDĂ s. curte, (pop.) bătătúră, (reg.) armán, bátiște, ocól, (prin Ban. și Transilv.) árie, (Ban. și prin Transilv.) avlíe, (Transilv.) odór, (prin Ban.) voréț. *(~ unei case.)*
ográdă s. v. GARD. GRĂDINĂ. ÎMPREJMUIRE. ÎNGRĂDITURĂ. LIVADĂ. OCOL. POMET. STAUL. ȚARC. ULUCĂ.
OGRÍNJI s. pl. (reg.) tărăbúc. *(~ rămase de la vite.)*
OH interj. a !, ah !, aoleu !, au !, i !, o !, of !, vai !, (pop.) văléu !, (Transilv. și Ban.) tálai !, (Mold.) vah ! *(~ ! ce durere simt !)*
oiáscă s. v. ROSTOPASCĂ.
OÍDIUM s. *(FITOPATOLOGIE)* făinare. *(~ viței de vie.)*
OIÉR s. cioban, păstor, (înv. și reg.) păcurár, (Maram. și nordul Transilv.) oiéș. *(Un ~ cu turma sa.)*
oieríe s. v. CIOBĂNIE. OIERIT. PĂSTORIE. PĂSTORIT. STÎNĂ. TÎRLĂ.
OIERÍT s. ciobănie, păstorie, păstorit, (rar) oierie, păstorire, (înv. și reg.) păcurărie, (reg.) păcurărit. *(Se ocupă cu ~.)*
oiérul s. art. v. LIRA.
oiéș s. v. CIOBAN. OIER. PĂSTOR.
oieșcă s. v. URZICĂ MICĂ.
oișoáră s. v. OIȚĂ.
ÓIȘTE s. *(TEHN.)* **1.** proțap, (reg.) rúdă, tînjálă. *(~ la car, la sanie.)* **2.** cîrmă, drug, pîrghie, proțap. *(~ la moara de vînt.)*
OÍȚĂ s. **1.** *(ZOOL.)* (pop.) oișoáră. **2.** *(BOT.; Anemone silvestris)* (reg.) dediței-de-pădure (pl.), dediței-sălbătici (pl.).
oíță s. v. FLOAREA-PAȘTELUI. PÎINIȘOARĂ. SCATIU. SISINEI. STICLETE.
ojóg s. v. COCIORVĂ.
oláe s. v. CURIER. DILIGENȚĂ. MESAGER. POȘTALION. POȘTĂ. ȘTAFETĂ.
olálță adv. v. ÎMPREUNĂ. LAOLALTĂ.
OLÁN s. (reg.) oálă, scoc. *(~ pentru acoperișuri.)*
OLANDÉZ s., adj. (rar) neerlandéz. *(Lalele ~.)*
olastiseálă s. v. ALINTARE. DEZMIERDARE. FLATARE. LINGUȘEALĂ. LINGUȘIRE. MĂGULEALĂ. MĂGULIRE. MÎNGÎIERE.
olát s. v. ACARET. CUPRINS. DEPENDINȚĂ. ÎNTINDERE. ÎNTINS. REGIUNE. SPAȚIU. SUPRAFAȚĂ. TERITORIU. ȚINUT. ZONĂ.
olăcár s. v. CURIER. MESAGER. ȘTAFETĂ.
olălăí vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.
olălăíre s. v. BOCEALĂ. BOCIRE. BOCIT. CĂINARE. JELIRE. JELIT. JELUIRE. LAMENTARE. LAMENTAȚIE. PLÎNGERE. PLÎNS. TÎNGUIALĂ. TÎNGUIRE. TÎNGUIT. VĂITARE. VĂITAT. VĂITĂTURĂ.
OLĂREÁSĂ s. olăriță.
OLĂRÍ vb. *(SILV.)* a teși, (reg.) a buza, a ciuli, a oli, a rosti, a șpronța, a tivi. *(A ~ capătul unui buștean.)*
OLĂRÍE s. olărit. *(Se ocupă cu ~.)*
OLĂRÍT s. **1.** olărie. *(Se ocupă cu ~.)* **2.** *(SILV.)* șprontuit. *(~ unui buștean.)*
OLĂRÍȚĂ s. olăreasă.
olcúță s. v. OLIȚĂ. ULCICĂ.

oleáb s. v. ACARET. DEPENDINȚĂ.
oleácă adv. v. CÎTVA. NIȚEL. PUȚIN.
olecăí vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.
olecăíre s. v. BOCEALĂ. BOCIRE. BOCIT. CĂINARE. JELIRE. JELIT. JELUIRE. LAMENTARE. LAMENTAȚIE. PLÎNGERE. PLÎNS. TÎNGUIALĂ. TÎNGUIRE. TÎNGUIT. VĂITARE. VĂITAT. VĂITĂTURĂ.
olecúță adv. v. NIȚELUȘ. PUȚINTEL.
OLEFÍNĂ s. *(CHIM.)* alchenă, hidrocarbură olefinică.
oléi s. v. FLOCOȘICĂ.
OLEÍNĂ s. *(CHIM.)* trioleină.
oléu s. v. ULEI. UNTDELEMN.
OLÉUM s. *(CHIM.)* acid sulfuric fumans.
oliácție s. v. MIROS.
olí vb. v. OLĂRI. TEȘI.
olíbán s. v. TĂMÎIE.
OLIMPIÁDĂ s. *(SPORT)* jocuri olimpice (pl.).
OLÍȚĂ s. ulcică, (Ban. și Transilv.) olcúță.
olívă s. v. MĂSLINĂ.
OLIVÍNĂ s. *(MIN.)* peridot.
olm s. v. AROMĂ. BALSAM. MIREASMĂ. MIROS. PARFUM.
olmáz s. v. DIAMANT.
OLÓG adj., s. schilod, (înv. și reg.) slăbănóg, (fam.) șontoróg. *(Om ~.)*
OLOGEÁLĂ s. cotonogeală. *(~ unui animal.)*
OLOGÍ vb. **1.** a (se) schilodi, (înv. și reg.) a (se) calici. *(Un om care s-a ~.)* **2.** a cotonogi. *(O viță care a ~.)*
OLOGRÁF adj. autograf. *(Act, document ~.)*
olói s. v. ULEI. UNTDELEMN.
olóisă s. v. IARBĂ-DE-URECHE. ȘOALDINĂ.
olovínă s. v. BERE.
oltár s. v. ALTAR.
OLTEÁN s., adj. **1.** s. (fam.) juvéte. **2.** adj. oltenesc.
OLTENÉSC adj. oltean.
OM s. **1.** chip, față, figură, individ, ins, persoană, (pop.) creștin, súflet, (Ban. și Transilv.) mat, (înv.) ipochímen, obráz, (fam.) mútră, tip, (peior.) creatúră, specimén. *(A întîlnit acolo mulți ~ cunoscuți.)* **2.** cap, individ, ins, persoană, (fig.) căciúlă. *(Cîte 5 lei de ~.)* **3.** *om de serviciu* = servitor, slugă, (astăzi livr.) serv, (rar) slujitór, (înv.) poslúșnic. **4.** *om de știință* = cercetător, (înv.) scrutătór. **5.** (la pl.) lume. *(Erau mulți ~ acolo.)* **6.** muritor, pămîntean. *(Grăia: fericit ~ !)* **7.** bărbat. *(Femei și ~.)*
om s. v. BĂRBAT. SOȚ.
OMÁG s. *(BOT.; Aconitum)* (reg.) mărul-lúpului, mierea-úrsului, (Mold., Bucov. și Transilv.) toáie.
omág s. v. SĂNIȘOARĂ.
OMAGIÁ vb. a cinsti, a cînta, a elogia, a glorifica, a lăuda, a mări, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)*
OMÁGIU s. cinste, cinstire, elogiu, glorie, laudă, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (înv.) mărie, pohfálă, pohvalénie. *(Aduceți ~ eroilor patriei.)*
omán s. v. IARBĂ-MARE.
OMÁT s. *(MET.)* nea, ninsoare, zăpadă. *(~ul acoperă cîmpia.)*
omătúțe s. pl. v. GHIOCEI-MARI.
OMBILÍC s. *(ANAT.)* buric.
omelúțe s. pl. v. SISINEI.
OMENÉSC adj. **1.** uman, (pop.) creștinésc. *(Purtare ~.)* **2.** pămîntesc. *(Obiceiuri ~.)*
OMENÉȘTE adv. cumsecade. *(Se poartă ~ cu ei.)*
omení vb. v. CINSTI. INCARNA. ÎNTRUCHIPA. ÎNTRUPA. OSPĂTA. SERVI. TRATA.
OMENÍE s. (pop. și fam.) súflet, (înv.) omenire. *(Om lipsit de ~.)*
omeníme s. v. LUME. OMENIRE. UMANITATE.
OMENÍRE s. lume, umanitate, (înv. și reg.) omeníme. *(Întreaga ~.)*
omenire s. v. INCARNARE. ÎNTRUPARE. OMENIE.
omenít adj. v. BUN. CINSTIT. CUMSECADE. ÎNGĂDUITOR. ÎNȚELEGĂTOR. OMENOS. ONORABIL. ONORAT. PREȚUIT. RESPECTABIL. RESPECTAT. STIMABIL. STIMAT. VENERABIL.
OMENÓS adj. bun, cumsecade, îngăduitor, înțelegător, (înv.) omenít. *(S-a arătat ~ cu noi.)*
omenós adj. v. AGREABIL. PLĂCUT.
omét s. v. TIV. TIVITURĂ.
ométiță s. v. POSPAI.
omeți vb. v. ÎNNĂMEȚI. ÎNTROIENI. ÎNZĂPEZI. NĂMEȚI. TROIENI.
omețíre s. v. ÎNNĂMEȚIRE. ÎNTROIENIRE. ÎNZĂPEZIRE. NĂMEȚIRE. TROIENIRE.
omețít adj. v. ÎNNĂMEȚIT. ÎNTROIENIT. ÎNZĂPEZIT. NĂMEȚIT. TROIENIT.
omiát adj. v. MÎNCAT. SĂTUL. SĂTURAT.
OMIDA-ÚRS s. *(ENTOM.)* (reg.) mițapópii.
OMILÍE s. *(BIS.)* cazanie, cuvînt, predică, (înv.) chiriacodrómion, didahíe, poucénie, predicáre, predicație, propovedánie, carte cu învățătură.
OMISIÚNE s. **1.** scăpare, (reg.) întrelăsáre. *(E doar o ~.)* **2.** săritură. *(Să completăm ~ din text.)*
OMÍTE vb. **1.** a sări. *(A ~ o parte din text.)* **2.** a scăpa. *(A ~ o literă la corectură.)* **3.** a neglija, (reg.) a întrelăsa, (înv.) a negriji, a neîngriji. *(A ~ să-și ia doctoria.)* **4.** a neglija, a uita, (latinism rar) a pretera. *(N-a ~ nimic din cîte știa că i-ar face plăcere.)* **5.** a ignora, a neglija, a nesocoti. *(Te rog să nu ~ nici un element semnificativ.)*
OMÍTERE s. **1.** sărire, sărit. *(~ unui pasaj din text.)* **2.** neglijare, uitare, uitat, (înv.)

negrijire. *(~ unui amănunt semnificativ.)* **3.** ignorare, neglijare, nesocotire. *(~ unor aspecte importante ale problemei.)*

OMLÉTĂ s. jumări (pl.), (reg.) papără, prăjilă, (nordul Mold., Bucov. și nordul Transilv.) pápă, (Transilv. și Ban.) păpărádă, rátotă, (Mold. și Bucov.) scrob, (înv., în Transilv.) sfungátă. *(~ de ouă.)*

omnipotént adj. v. ATOTPUTERNIC.

omnipoténță s. v. ATOTPUTERNICIE.

OMNIPREZÉNȚĂ s. (livr.) ubicuitate.

OMNIVÓR adj. *(BIOL.)* (rar) pantofág. *(Animal ~.)*

OMOGÉN adj. unitar, (fig.) închegát, monolític, sudát. *(O echipă ~; un ansamblu ~.)*

OMOGENITÁTE s. unitate. *(~ unei echipe.)*

OMOGENIZÁ vb. a uniformiza. *(A ~ un amestec.)*

OMOGENIZÁRE s. uniformizare. *(~ unui amestec.)*

OMOPLÁT s. *(ANAT.)* scapulă, spată, (pop.) lopățica úmărului, (prin Transilv.) lopățíță, (italienism înv.) spálă.

OMÓR s. asasinat, crimă, moarte, omorîre, omucidere, ucidere, (livr.) homicíd, (înv.) deșugubínă, omucíd, sîngi, ucigătúră.

OMORÎ vb. **1.** a asasina, a suprima, a ucide, (rar) a masacra, (înv. și pop.) a prăpădi, a sfîrși, (pop.) a dovedi, a găti, a răpúne, (înv. și reg.) a pieri, a pustii, a spárge, a stînge, (reg.) a mătrăși, a prăda, (Mold.) a stropși, (înv.) a cumpli, a piérde, a săvîrși, a seca, a strica, (înv. și pop. fig.) a muta, (fam. fig.) a achita, a curăța, a lichida, (arg.) a mierli. *(A ~ pe cineva.)* **2.** a se sinucide, (rar) a se ucíde, (Transilv. și Maram.) a se sodomi. *(Oare de ce s-a ~?)*

OMORÎRE s. **1.** asasinare, suprimare, ucidere, (rar) ucís, (pop.) răpúnere, (înv.) ucigătúră, (fam. fig.) achitáre, lichidáre. *(~ unei persoane.)* **2.** asasinat, crimă, moarte, omor, omucidere, ucidere, (livr.) homicíd, (înv.) deșugubínă, omucíd, sîngi, ucigătúră. *(Condamnat pentru ~.)*

OMORÎT adj. asasinat, suprimat, ucis, (pop.) răpús, (fam. fig.) achitát, lichidát. *(O persoană ~.)*

OMORÎTÓR s., adj. **1.** s., adj. asasin, criminal, ucigaș, (livr.) homicíd, (rar) omucigáș, ucigător, (înv.) criminalíst, omucíd, războínic, șugubáț. *(A fost prins ~.)* **2.** adj. ucigaș, ucigător, (înv.) pierzătór. *(Armă ~.)* **3.** adj. distrugător, nimicitor, ucigător. *(Substanță ~.)*

omucíd s. v. ASASINAT. CRIMĂ. MOARTE. OMOR. OMORÎRE. OMUCIDERE. UCIDERE.

omucíd s., adj. v. ASASIN. CRIMINAL. OMORÎTOR. UCIGAȘ.

OMUCÍDERE s. asasinat, crimă, moarte, omor, omorîre, ucidere, (livr.) homicíd, (înv.) deșugubínă, omucíd, sîngi, ucigătúră. *(Condamnat pentru ~.)*

omucigáș s., adj. v. ASASIN. CRIMINAL. OMORÎTOR. UCIGAȘ.

ómul s. art. v. HERCULE.

OMUȘÓR s. *(ANAT.)* luetă, uvulă, (reg.) gúșter, împărătúș, limburúș, mosór, oușór.

ONANÍE s. masturbare, masturbație, onanism, (înv.) malahíe.

ONANÍSM s. masturbare, masturbație, onanie, (înv.) malahíe.

ONANÍST adj., s. (înv.) malahián, (arg.) malahíst.

ONCOLÓGIC adj. *(MED.)* cancerologic. *(Tratament ~.)*

ONCOLOGÍE s. *(MED.)* cancerologie.

ONCTUÓS adj. gras, ulcios, unsuros. *(Materie ~.)*

onctuós adj. v. GRAS. UNS. UNSUROS.

ONDÁTRA s. *(ZOOL.; Ondatra zibethica)* bizam.

ONDULÁ vb. **1.** a (se) învălura, a (se) unda. *(Suprafața apei se ~.)* **2.** a (se) bucla, a (se) cîrlionța, a (se) inela, a (se) încreți, (rar) a (se) zulufa, (prin Olt. și Munt.) a (se) scîrlionți. *(Și-a ~ părul.)*

ONDULÁRE s. **1.** învălurare, unduire. *(~ suprafeței unei ape.)* **2.** buclare, cîrlionțare, inelare, încrețire. *(~ părului.)*

ONDULÁT adj. **1.** ondulatoriu, unduios, unduitor, (înv.) ondulós. *(Suprafața ~ a unei ape.)* **2.** buclat, cîrlionțat, creț, inelat, încrețit, (rar) zulufát, (prin Olt. și Munt.) scîrlionțát, (prin Olt.) scîrcior. *(Păr ~.)*

ONDULATÓRIU adj. ondulat, unduios, unduitor, (înv.) ondulós. *(Suprafață ~.)*

ONDULÁȚIE s. **1.** neregularitate, sinuozitate. *(~ iile unui teren.)* **2.** buclă, cîrlionț, creț, inel, ondulă, val, zuluf, (rar) sfrédel, sfredelitúră, (reg.) scîrlionț, zgîrlăúnte, (Ban.) cocór, (prin Munt. și Mold.) scîr. *(~ a părului cuiva.)*

ONDÚLĂ s. buclă, cîrlionț, creț, inel, ondulație, val, zuluf, (rar) sfrédel, sfredelitúră, (reg.) scîrlionț, zgîrlăúnte, (Ban.) cocór, (prin Munt. și Mold.) scîr. *(~ a părului cuiva.)*

ondulós adj. v. ONDULAT. ONDULATORIU. UNDUIOS. UNDUITOR.

onerós adj. v. APĂSĂTOR. COPLEȘITOR. COVÎRȘITOR. DEZAVANTAJOS. GREU. ILEGAL. ILICIT. INCORECT. ÎMPOVĂRĂTOR. NECINSTIT. NECORECT. NEFAVORABIL. NELEGAL. NEONEST. NEPRIELNIC.

ONÉST adj. cinstit, corect, incoruptibil, integru, leal, necoruptibil, (livr.) prob, (înv.) neademenít, nemitárnic, (fig.) curát, nepătát. *(Funcționar ~; comportare ~.)*

onestáte s. v. CINSTE. CORECTITUDINE. INCORUPTIBILITATE. INTEGRITATE. LEALITATE. ONESTITATE.

onestíe s. v. CINSTE. CORECTITUDINE. INCORUPTIBILITATE. INTEGRITATE. LEALITATE. ONESTITATE.

ONESTITÁTE s. cinste, corectitudine, incoruptibilitate, integritate, lealitate, (livr.) probitáte, (rar) onorabilitáte, (înv.) onestáte, onestíe, (înv. și reg. fig.) curățénie, curățíe. *(E de-o ~ ireproșabilă.)*

ÓNIX s. (înv.) sóliman. *(Inel împodobit cu un ~.)*

ONÍXIS s. *(MED.)* unghie incarnată.

ONOÁRE s. **1.** apreciere, atenție, cinste, cinstire, considerație, prețuire, respect, stimă, trecere, vază, (livr.) condescendență, deferență, reverență, (înv. și reg.) scămă, (reg.) prețuială, (Mold.) lefterie, (înv.) laudă, socoteală, socotință, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)* **2.** cinste, favoare, privilegiu, (pop. și fam.) hatîr. *(I se face ~ de a fi invitat la solemnitate.)*

ONOMÁSTICĂ s. ziua (art.). *(Cînd își serbează ~ ?)*

ONOMATOPÉE s. cuvînt imitativ.

ONOMATOPÉIC adj. imitativ. *(Cuvînt ~.)*

ONORÁ vb. **1.** a aprecia, a cinsti, a considera, a prețui, a respecta, a stima, (înv.) a respectarisi, a respectălui, a respectui, a socoti. *(Toți îl ~ în mod sincer.)* **2.** a cinsti. *(Îl ~ această comportare.)* **3.** a îndeplini, a respecta, a ține, (pop.) a păzi. *(Și-a ~ învoiala.)* **4.** a achita, a lichida, a plăti, (înv. și pop.) a număra, (înv. și reg.) a plini, (înv.) a răfui, a răspúnde, (grecism înv.) a exoflisi. *(Și-a ~ întreaga datorie.)* **5.** a plăti, a remunera, a retribui. *(A ~ o muncă prestată.)*

ONORÁBIL adj. cinstit, onorat, prețuit, respectabil, respectat, stimabil, stimat, venerabil, (înv.) omenít, preacinstít. *(O familie ~.)*

ONORABILITÁTE s. respectabiltate.

onorabilitáte s. v. CINSTE. CORECTITUDINE INCORUPTIBILITATE. INTEGRITATE. LEALITATE. ONESTITATE.

onorár adj. v. ONORIFIC.

ONORÁRE s. achitare, lichidare, plată, plătire, (înv.) răspúndere. *(~ unei datorii bănești.)*

ONORÁT adj. cinstit, onorabil, prețuit, respectabil, respectat, stimabil, stimat, venerabil, (înv.) omenít, preacinstit. *(O familie ~.)*

ONORÍFIC adj. (rar) onorár. *(Membru, profesor ~.)*

óntic adj. v. ONTOLOGIC.

ONTOGENÉZĂ s. *(BIOL.)* ontogenie.

ONTOGENÍE s. *(BIOL.)* ontogeneză.

ONTOLÓGIC adj. *(FILOZ.)* (rar) óntic.

ONTOLOGÍE s. *(FILOZ.)* teoria existenței.

op s. v. CARTE. LUCRARE. OPERĂ. SCRIERE. TEXT. TIPĂRITURĂ. TOM. VOLUM.

OPÁC adj. netransparent, (înv.) neprevéziu. *(Material textil ~.)*

opác adj. v. MĂRGINIT.

opác s. v. STRAPAZAN. UJBĂ.

opácă s. v. LOPATĂ. RAMĂ. VÎSLĂ.

opácină s. v. LOPATĂ. RAMĂ. VÎSLĂ.

opacitáte s. v. MĂRGINIRE.

OPÁIȚ s. (pop.) poponéț, văpáie, văpáiță, (reg.) șterț, (Transilv. și Maram.) meci, (prin Olt., Transilv. și Mold.) sfeșnic. *(Odaie luminată de un ~.)*

OPALESCÉNT adj. opalin. *(Aspect ~.)*

OPALÍN adj. opalescent. *(Structură ~.)*

OPĂREÁLĂ s. opărire.

opăreálă s. v. INTERTRIGO.

OPĂRÍ vb. a coace, a fierbe. *(A ~ firele de tort.)*

OPĂRÍRE s. opăreală.

OPERÁ vb. **1.** a efectua, a face. *(A ~ unele modificări în text.)* **2.** *(MED.)* a tăia. *(L-a ~ de hernie.)* **3.** *(JUR.)* a acționa. *(Poprirea ~ după ce s-au luat măsurile asigurătoare.)*

operánt adj. v. EFICACE. EFICIENT. FOLOSITOR. OPERATIV. PRACTIC. PRODUCTIV. UTIL.

OPERÁT adj. *(MED.)* tăiat. *(Persoană ~.)*

OPERATÍV adj., adv. **1.** adj., adv. grabnic, imediat, neîntîrziat, prompt, rapid. *(O intervenție ~; a intervenit ~.)* **2.** adj. expeditiv, prompt. *(O rezolvare ~.)* **3.** adj. eficace, eficient, folositor, practic, productiv, util, (rar) operánt, (înv.) putinciós. *(O metodă ~.)*

OPERATIVITÁTE s. **1.** promptitudine, rapiditate, repeziciune. *(~ unei intervenții.)* **2.** eficacitate, eficiență, folos, productivitate, randament, valoare. *(~ unei metode.)*

operatór s. v. CHIRURG.

OPERATÓRIU adj. *(MED.)* chirurgical. *(Intervenție ~.)*

OPERATOR LÓGIC s. *(LOG.)* functor.

OPERÁȚIE s. **1.** acțiune. *(~ de stingere a focului.)* **2.** tranzacție. *(~ de bursă.)* **3.** *(MED.)* intervenție chirurgicală, (fig.) cuțit. *(A ajuns la ~.)* **4.** *(MAT.)* (rar) régulă, (înv.) spéție. *(Cele patru ~.)* **5.** *(MAT.)* calcul, socoteală. *(Printr-o ~ ingenioasă a rezolvat problema.)*

ÓPERĂ s. **1.** acțiune, faptă. *(~ de binefacere.)* **2.** creație, realizare. *(Tot ce vezi aici e ~ lui.)* **3.** înfăptuire, realizare. *(O mare ~.)* **4.** creație, lucrare, producție, (înv.) producere, product. *(O ~ de mare valoare.)* **5.** *(LIT.)* *operă dramatică* = piesă, lucrare dramatică, scriere dramatică. **6.** carte, lucrare, scriere, tipăritură, tom, volum, (livr.) op. *(O ~ groasă.)* **7.** lucrare, scriere, text, (livr.) op, (înv. și pop.) scriptură, (înv.) scriitură, scrisoáre, uvráj. *(A prezentat ~ la editură.)* **8.** lucrare. *(O ~ statuară.)*

operă víe s. v. CARENĂ.

OPÉRCUL s. *(ANAT.)* (pop.) uréche. *(~ la pești.)*

OPINÁ vb. **1.** a aprecia, a chibzui, a considera, a crede, a găsi, a gîndi, a judeca, a socoti, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoáște, a număra. *(Eu ~ că așa ar trebui să facem.)* **2.** a se declara, a se pronunța. *(A ~ în favoarea proiectului.)*

OPINCÁR s. (reg.) tîrșînár.

opincár s. v. SĂTEAN. ȚĂRAN.

opincărăș s. v. ARGĂSITOR. TĂBĂCAR.

OPÍNCĂ s. (Transilv.) șólă, (Maram.) topáncă. *(Poartă ~ în picioare.)*

opíncă s. v. ȚĂRĂNIME.

OPÍNIE s. **1.** considerație, considerent, constatare, idee, observare, observație, părere, re-

fleție, reflexie, remarcă. *(Cîteva ~ asupra ...)* **2.** părere, punct de vedere, (înv. și pop.) socotință, (înv.) procés, socoátă. *(Care e ~ ta în această problemă?)* **3.** concepție, convingere, gînd, idee, judecată, orientare, părere, principiu, vedere, viziune, (livr.) convicțiúne. *(Are niște ~ sănătoase.)* **4.** credință, idee, judecată, părere. *(După ~ mea ...)* **5.** aprecíere, aviz, judecată, părere, verdict. *(Așteptăm cu nerăbdare ~ publicului.)* **6.** *opinie publică* = spirite (pl.). *(~ era agitată.)*

OPINTEÁLĂ s. icnire, opintire, sforțare, (rar) opintitúră.

OPINTÍ vb. **1.** a se forța, a se sforța, (Transilv.) a se tecărui. *(S-a ~ ca să ridice bolovanul.)* **2.** a se încorda. *(Ce te ~ așa?)*

opintíe s. v. CREASTA-COCOȘULUI.

opintíci s. pl. v. BURETE-DE-CONOPIDĂ. GHEBE. RĂMURELE. RÎȘCOV. TOCMÁGEL.

OPINTÍRE s. icnire, opinteală, sforțare, (rar) opintitúră.

OPINTITÓR s. prăjină. *(~ la o barcă.)*

opintitúră s. v. ICNIRE. OPINTEALĂ. OPINTIRE. SFORȚARE.

ópis s. v. CATASTIF. CONDICĂ. REGISTRU.

ÓPIU s. (rar) afión, mecóniu.

OPLEÁN s. *(TEHN.)* (pop.) scáun, (reg.) slai. *(~ la sanie.)*

oplénița s. v. CRUCE.

OPLOȘÍ vb. a se aciua, a se cuibări, a se pripăși, (rar) a se rătăci, (înv. și reg.) a se lipi, (reg.) a se agesti, a se închiorchioșa, (înv.) a se sprijini. *(S-a ~ acolo de cine știe cînd.)*

oploși vb. v. CĂPĂTUI.

OPLOȘÍRE s. aciuare, pripășire. *(~ cuiva într-un loc.)*

OPLOȘÍT adj. aciuat, pripășit. *(Un om ~.)*

OPONÉNT s. opozant.

OPORTÚN adj. adecvat, binevenit, bun, favorabil, fericit, indicat, nimerit, potrivit, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priinciós. *(Un prilej ~.)*

OPÓSUM s. *(ZOOL.; Didelphys virginiana)* (rar) sarigă.

OPOZÁNT s. oponent.

opozít adj. v. ADVERS. CONTRAR. DIMPOTRIVĂ. OPUS. POTRIVNIC.

OPOZÍȚIE s. **1.** contrast. *(Un raport de ~ izbitoare între ...)* **2.** antiteză. *(Relații de ~.)* **3.** împotrivire, opunere, rezistență, (înv.) împoncișáre, împotrivcálă, potrivíre, potrivnicíe, pricinuíre. *(A întîmpina o dîrză ~.)*

opreálă s.v. CONTENIRE. DIFICULTATE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. INTERDICȚIE. INTERZICERE. ÎNCETARE. ÎNTRERUPERE. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. OPRIRE. PIEDICĂ. PROHIBIRE. PROHIBIȚIE. STAVILĂ.

OPRÉLIȘTE s. dificultate, greutate, impas, impediment, inconvenient, neajuns, nevoie, obstacol, piedică, stavilă, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicíe, (înv. și reg.) scandál, sminteálă, (înv.) anevoință, nevoință, poprire, stenahoríe, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit o mare ~.)*

opréliște s. v. INTERDICȚIE. INTERZICERE. ÎMPIEDICARE. OPRIRE. PROHIBIRE. PROHIBIȚIE.

OPRESIÚNE s. asuprire, exploatare, împilare, năpăstuire, oprimare, persecutare, persecuție, prigoană, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicíe, (înv.) avanie, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoárcere. *(~ maselor.)*

OPRESÍV adj., s. asupritor, exploatator, împilător, opresor, persecutor, prigonitor, (înv.) mîncătór, năpăstuitór, obiditór, (fig.) apăsătór. *(Forțele ~.)*

OPRESÓR adj., s. asupritor, exploatator, împilător, opresiv, persecutor, prigonitor, (înv.) mîncătór, năpăstuitór, obiditór, (fig.) apăsătór. *(Forțele ~.)*

OPRÉȘTE interj. ho!, stai! *(~ !, murgule!)*

OPRÍ vb. **I. 1.** a sta, (înv. și reg.) a se sprijini, (înv.) a se popri. *(A mers ce-a mers, apoi s-a ~.)* **2.** a poposi, a sta, a ședea, a trage, a zăbovi. *(S-a ~ la umbra unui stejar.)* **3.** a poposi, (înv.) a conăci. *(S-a ~ la un han.)* **4.** a se abate, a da, a trece. *(În drum s-a ~ și pe la el.)* **5.** a se așeza, a se fixa, a se instala, a se stabili, a se statornici, (pop.) a se sălășlui, (înv. și reg.) a se sălășui, (înv.) a se sădi, a se stăvi. *(S-au ~ în acele cîmpii mănoase.)* **6.** a staționa. *(Nu e voie să ~ în fața spitalului.)* **7.** a stopa. *(Mașina ~ brusc.)* **8.** a frîna. *(~ mașina.)* **9.** a sta, (fig.) a încremeni. *(Ceasul s-a ~.)* **10.** a închide. *(A ~ apa, gazele.)* **II. 1.** a conteni, a se curma, a înceta, a se potoli, a se sfîrși, a sta, a se termina, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (prin Ban.) a (se) prorúpe, (Mold.) a tinchi, (înv.) a se precurma. *(Vijelia, ploaia a continuat și nu s-a ~ decît seara.)* **2.** a conteni, a înceta, a (se) întrerupe, a părăsi. *(Au ~ lucrul în semn de protest.)* **3.** a(-și) înceta, a(-și) întrerupe, a(-și) sista, a(-și) suspenda. *(Uzina și-a ~ activitatea.)* **4.** a conteni, a înceta, a se întrerupe, (Mold. și Bucov.) a stîmpi, (înv.) a pristoi. *(S-a ~ din cîntat, din cîtit, cu vorba.)* **5.** a se curma, a înceta, a se întrerupe, (fig.) a se frînge. *(Cîntecul s-a ~ brusc.)* **6.** a (se) curma, a (se) întrerupe, (fig.) a (se) tăia. *(I s-a ~ respirația, de emoție.)* **7.** a curma, a întrerupe, (fig.) a reteza, a stăvili. *(N-a putut ~ scandalul; i-a ~ vorba.)* **8.** a se întrerupe, (înv.) a se zăticni. *(S-a ~ din mîncat.)* **III. 1.** a împiedica, a înfrîna, a stăvili, (fig.) a frîna. *(Nu puteau ~ avîntul revoluționar.)* **2.** a împiedica, a reține, (înv. și reg.) a popri, (înv.) a apăra. *(Nu-l pot ~ să . . .)* **3.** a reține, a stăpîni, (rar) a prididi, (fig.) a înghiți. *(A-și ~ lacrimile.)* **4.** a se abține, a se domina, a se înfrîna, a răbda, a se reține, a se stăpîni. *(Nu s-a putut ~ să nu-i spună.)* **IV. 1.** a păstra, a reține, a rezerva. *(Ți-am ~ niște măsline.)* **2.** a păstra, a reține. *(~ restul!)* **3.** a păstra, a rezerva, a ține. *(I-a ~ loc la rînd.)* **V. 1.** a interzice. *(Te ~ să te mai duci acolo.)* **2.** a interzice, a prohibi, (înv.) a popri. *(A ~ vînzarea*

băuturilor alcoolice.) **3.** a interzice, a proscrie. *(A ~ duelul.)*

OPRIMÁ vb. a asupri, a exploata, a împila, a împovăra, a năpăstui, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a tiraniza, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoârce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele.)*

OPRIMÁRE s. asuprire, exploatare, împilare, năpăstuire, opresiune, persecutare, persecuție, prigoană, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicíe, (înv.) avaníe, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoârcere. *(~ maselor.)*

OPRIMÁT adj., s. asuprit, exploatat, împilat, năpăstuit, oropsit, persecutat, prigonit, urgisit, (pop.) obidít, (înv.) obijduít, (fig.) apăsát, despuiát. *(Oamenii ~ s-au ridicat la luptă.)*

OPRÍRE s. **I. 1.** așezare, fixare, instalare, stabilire, statornicire. *(~ lor în regiunile de deal.)* **2.** poposire, zăbovire. *(~ lui într-un loc, pentru odihnă.)* **3.** popas, ședere, (înv.) popríre, șezămînt. *(O ~ de două ore.)* **4.** haltă, popas, (înv.) oturác, stáție. *(În drum a făcut mai multe ~.)* **5.** escală, popas. *(Nava a făcut o scurtă ~.)* **6.** staționare, staționat. *(Loc de ~ ; ~ în fața spitalului este interzisă.)* **7.** stație. *(~ de autobuze.)* **8.** stopare. *(~ mașinii.)* **9.** frînare. *(~ unui vehicul.)* **10.** închidere. *(~ gazelor, a apei.)* **II. 1.** curmare, încetare, potolire, (înv.) precurmáre. *(~ vîntului.)* **2.** încetare, întrerupere, sistare, suspendare. *(~ lucrului de către greviști.)* **3.** contenire, încetare, întrerupere, (înv. și pop.) opreálă. *(Lucrează fără ~.)* **4.** curmare, întrerupere, (fig.) stăvilíre. *(~ scandalului.)* **III. 1.** împiedicare, înfrînare, stăvilire. *(~ avîntului tineresc.)* **2.** interzicere, împiedicare, (pop.) opréliște, (înv. și reg.) popreálă. *(~ accesului cuiva undeva.)* **IV. 1.** păstrare, reținere, rezervare. *(~ unor bilete pentru spectacol.)* **2.** reținere, (rar) reținție. *(~ unui bun al cuiva.)* **V.** interzicere, proscriere. *(~ duelului.)*

oprire s. v. INTERDICȚIE. INTERZICERE. PROHIBIRE. PROHIBIȚIE.

OPRÍT adj. **1.** închis. *(Gazele sînt ~.)* **2.** interzis. *(Intrarea ~.)* **3.** interzis, neîngăduit, nepermis, proscris. *(Un lucru ~.)* **4.** interzis, prohibit. *(Băuturi ~.)* **5.** interzis, (înv.) oprít. *(Fructe ~.)*

OPRITOÁRE s. piedică, (reg.) tîrșă, (prin Transilv.) șurlău. *(~ la car.)*

opritoáre s. v. BARAJ. DIG. STĂVILAR. ZĂGAZ.

OPRITÚRĂ s. apărătură, braniște. *(Locul în pădure unde copacii au fost tăiați se numește ~.)*

opșegós adj. v. SFĂTOS.

OPT s. (arg.) sfințișór. *(A luat un ~ la fizică.)*

OPTÁ vb. a alege. *(~ între mai multe alternative.)*

optică s. v. MENTALITATE. PSIHOLOGIE.

OPTIMÍSM s. încredere. *(Privește cu ~ viitorul.)*

OPȚIÚNE s. alegere. *(~ lui s-a dovedit fericită.)*

opulént adj. v. BOGAT. ÎMBELȘUGAT.

opulență s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS.

OPÚNE vb. **1.** a se împotrivi, (pop.) a se încontra, (înv. și reg.) a se potrivi, (înv.) a se împoncișa, a se încurmezișa, a se semeți. *(S-a ~ acestor măsuri abuzive.)* **2.** a se înfrunta, (fig.) a se ciocni. *(Se ~ interese antagonice.)* **3.** a se contrazice, (fig.) a se ciocni. *(Tendințe care se ~.)*

OPÚNERE s. împotrivire, opoziție, rezistență, (înv.) împoncișáre, împotriveálă, potrivíre, potrivnicíe, pricinuíre. *(A întîmpinat o dîrză ~.)*

OPÚS adj. **1.** advers, contrar, dimpotrivă, potrivnic, (înv.) împotrivít, opozít. *(În partea ~ a dealului.)* **2.** contrar, invers. *(Sens ~ celui inițial.)* **3.** antitetic, contrar. *(Se află pe poziții ~.)* **4.** antagonic, antagonist, potrivnic. *(Relații ~.)* **5.** contradictoriu, contrar, divergent, potrivnic, (rar) contrazicátór. *(Păreri ~.)* **6.** contrastant, contrastiv. *(Imagini ~.)*

opúst s. v. BARAJ. STAVILĂ. STĂVILAR. ZĂGAZ.

or conj. v. AȘADAR. DAR. DECI.

orác interj. v. MIORC. OAC.

ORÁCOL s. prevestire, previziune, prezicere, profeție, prorocie, prorocire, (livr.) predicțiúne, (rar) prevestít, (înv.) hrismós, menire, plaz, plăzuít, plăzuitúră, prezísă, prorocéstvie, prorocitúră.

ORÁL adj. **1.** vorbit. *(Limbaj ~.)* **2.** verbal. *(Comunicare ~.)* **3.** *(MED.)* bucal. *(Medicament luat pe cale ~.)*

ORANÍST s. *(BIS.)* baldachin, uranisc, (pop.) pológ, (Transilv. și Ban.) ceríne. *(Episcopul stătea sub ~.)*

oránj adj. v. PORTOCALIU.

oránz s. v. PORTOCAL.

ORÁR s. program. *(~ de funcționare al unui magazin.)*

orár s. v. CEAS. CEASORNIC.

ORÁȘ s. **1.** (livr.) cetáte, citadélă, úrbe, (înv.) politíe, tîrg, (grecism înv.) hóră. *(Un mare ~.)* **2.** centru, (pop.) tîrg. *(Mă duc puțin în ~, cu prietenii.)*

ORATÓR s. **1.** retor, (prin Bucov.) predicánt. *(Un mare ~.)* **2.** conferențiar, vorbitor, (rar) cuvîntátór. *(Un ~ bine documentat.)*

ORATORÍE s. elocvență, retorică, (înv.) limbuție, ritoríe. *(Arta ~.)*

oratóriu s. v. PARACLIS.

ORĂȚIE s. **1.** colăcărie, (reg.) conăcăríe. *(~ spusă la o nuntă țărănească.)* **2.** *orație funebră* = discurs funebru, (înv.) propovedánie.

ÓRĂ s. **1.** ceas. *(O ~ are 60 de minute.)* **2.** ceas, interval, perioadă, răstimp, timp. *(A așteptat o ~ bună pînă să vină acela.)* **3.** ceas, clipă, clipită, minut, moment, secundă, timp, vreme, (rar) clipeálă, (pop.) cîrtă, soróc, (înv.

și reg.) cescúț. *(A sosit ~ cînd ...)* **4.** clasă, curs, lecție. *(De ce ai lipsit de la ~?)*

ORĂCĂÍ vb. a ocăcăi, (rar) a miorcăi, (reg.) a măcăi, a miorcoti, a răcăni. *(Broasca ~.)*

orăcăí vb. v. MIORCĂI. PLÎNGE. SCÎNCI. SMIORCĂI.

ORĂCĂIÁLĂ s. ocăcăit, orăcăire, orăcăit, (rar) miorcăít, (reg.) miorcoteálă, miorcotíre. *(~ broaștelor.)*

ORĂCĂÍRE s. ocăcăit, orăcăială, orăcăit, (rar) miorcăít, (reg.) miorcoteálă, miorcotíre. *(~ broaștelor.)*

ORĂCĂÍT s. ocăcăit, orăcăială, orăcăire, (rar) miorcăít, (reg.) miorcoteálă, miorcotíre. *(~ broaștelor.)*

ORĂSTÍCĂ s. *(BOT; Orobus* sau *Lathyrus niger)* (reg.) măluríci (pl.), pupăgioáră, pupezéle (pl.), pupezói, linte-neágră, mazăre-pădureáță, măzărichea-cúcului, măzăriche-neágră.

orăstícă s. v. MĂLURICI.

ORĂȘEÁN s. tîrgoveț, (livr.) citadín, (pop. și fam. depr.) nădrăgár, pantalonár, (pop. și depr. sau ir.) domn, surtucár, (înv.) cetățeán, pîrgár.

ORĂȘEÁNCĂ s. (reg.) jupincásă.

ORĂȘEL s. tîrg. *(Un ~ de provincie.)*

ORĂȘENÉSC adj. **1.** urban, (livr.) citadín, (înv. și reg.) tîrgovéț. *(Populație ~.)* **2.** nemțesc. *(Îmbrăcat cu haine ~.)*

ORĂȘENÉȘTE adv. nemțește, (rar) tîrgovețéște. *(Se îmbracă ~.)*

ORĂȘENÍME s. (rar) tîrgovețíme.

ORĂȘENIZÁ vb. a (se) urbaniza, (rar) a (se) citadiniza, a (se) tîrgoveți.

ORĂȘENIZÁRE s. urbanizare, (rar) citadinizáre. *(~ unei populații.)*

ORĂȘENIZÁT adj. urbanizat. *(Populație ~.)*

ORĂTÁNIE s. pasăre, (reg.) cobáie, cojbălíță, gáliță, gujălíe, oáră. *(Crește ~ pe lîngă casă.)*

ORB adj., s. **1.** adj., s. nevăzător, (pop.) chior, orbéț. *(Asociația ~ilor.)* **2.** adj. întunecat, întunecos. *(Felinare ~.)*

orb adj. v. COMPLET. DESĂVÎRȘIT. INFINIT. NEMĂRGINIT. SĂRAC. SLAB. TOTAL.

orb s. v. CÎRTIȚĂ. SOBOL.

ORBÁLȚ s. *(BOT.; Actaea spicata)* (reg.) iarba-sfîntului-Cristofor, iarba-tilhárului, iarbă-de-orbálț.

orbálț s. v. ERIZIPEL. REUMATISM. SILNIC.

orbecá vb. v. BÎJBÎI. DIBUI. ORBECĂI. PIPĂI.

orbecáre s. v. BÎJBÎIALĂ. BÎJBÎIRE. BÎJBÎIT. BÎJBÎITURĂ. DIBUIALĂ. DIBUIRE. DIBUIT. ORBECĂIALĂ. ORBECĂIRE. ORBECĂIT.

ORBECĂÍ vb. a bîjbîi, a dibui, a pipăi, (înv. și reg.) a orbeca, (reg.) a horhăi, a moșcoti. *(A ~ prin întuneric.)*

ORBECĂIÁLĂ s. bîjbîială, bîjbîire, bîjbîit, bîjbîitură, dibuială, dibuire, dibuit, orbecăire, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ prin întuneric.)*

ORBECĂÍRE s. bîjbîială, bîjbîire, bîjbîit, bîjbîitură, dibuială, dibuire, dibuit, orbecăială, orbecăit, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ prin întuneric.)*

ORBECĂÍT s. bîjbîială, bîjbîire, bîjbîit, bîjbîitură, dibuială, dibuire, dibuit, orbecăială, orbecăire, (înv. și reg.) orbecáre. *(~ cuiva prin întuneric.)*

ORBÉȘTE adv. nebunește, prostește. *(Se aruncă ~ înainte.)*

ORBÉTE s. *(ZOOL.; Spalax microphthalmus)* (pop.) cățelul-pămîntului, (reg.) griván, porcúț, șúiță, tocăníță, țîncul-pămîntului, (Munt. și Transilv.) soból, șomíc.

orbéte s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

orbéț adj., s. v. NEVĂZĂTOR. ORB.

orbéț s. v. CÎRTIȚĂ. SOBOL.

ORBÍ vb. (pop.) a chiorî, (înv.) a (se) întuneca. *(Lumina m-a ~.)*

orbiculár adj. v. CIRCULAR. GLOBULAR. ROTUND. SFERIC. SFERIFORM.

ORBÍRE s. **1.** *(MED.)* ablepsie, cecitate. **2.*** (fig.) întunecáre, rătăcíre. *(A fost doar o clipă de ~.)*

ORBÍTĂ s. **1.** *(ASTRON.)* (rar) cerc, (înv. și pop.) crug. **2.** *(ANAT.)* (pop.) găván, scovîrlíc, văgăúnă, (înv. și reg.) melci. *(~ a ochiului.)*

orbul găinilor s. v. CECITATE NOCTURNĂ. HEMERALOPIE.

orceág s. v. ARPAGIC. CEAPĂ DE SĂMÎNȚĂ.

ORCHESTRÁ vb. *(MUZ.)* a instrumenta.

ORCHESTRÁNT s. *(MUZ.)* instrumentist, (înv.) sunător.

ORCHESTRÁRE s. *(MUZ.)* instrumentație, orchestrație.

ORCHESTRÁȚIE s. *(MUZ.)* instrumentație, orchestrare.

ORCHÉSTRĂ s. *(MUZ.)* (pop.) múzică.

orcicár s. v. VAL.

ord s. v. RÎND. ȘIR. ȘIRAG.

órdie s. v. ARMATĂ. HOARDĂ. OASTE. OȘTIRE. PUTERE. TRUPE.

ÓRDIN s. **I. 1.** dispoziție, hotărîre, poruncă, (pop.) porunceálă, (înv.) așezămînt, cárte, farmutá, învățătúră, mandát, orînduiálă, orînduíre, pitác, poruncítă, povelénie, povelíre, právilă, rînduiálă, strînsoáre, șart, tertíp, ucáz, (rusism înv.) pricáz. *(A emis, a primit un ~.)* **2.** comandă, poruncă. *(Ascultă ~ la mine!)* **3.** *(MIL.)* consemn, dispoziție. *(~ de a rămîne în cazarmă.)* **4.** *(MIL.; concr.)* chemare, (prin Transilv. și Maram.) porúncă. *(A primit ~ și s-a prezentat la unitate.)* **II.** *(BIS.) ordin călugăresc* = congregație, ordin monahal; *ordin monahal* = congregație, ordin călugăresc.

ORDINÁR adj., s., adv. **1.** adj. normal, obișnuit. *(Sesiune ~.)* **2.** adj. banal, comun, obișnuit, (înv.) prost, prostésc. *(În lucruri ~ voi vedeți numai minuni.)* **3.** adj. comun, grosolan. *(Pînză ~.)* **4.** adj. inferior, prost, rău. *(Tutun, vin ~.)* **5.** adj., s. bădăran, grosolan,

mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, țărănoi, țoapă, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, păduréț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofănós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscătór, negîndít, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)* **6.** adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, nepoliticos, țopesc, țopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(O comportare ~.)* **7.** adv. bădărănește, grosolan, mahalagește, mitocănește, mîrlănește, mojicește, țărănește, vulgar. *(S-a purtat ~.)*

ordinariát s. v. CONSISTORIU.

ORDINATÓR s. computer. *(~ este un calculator electronic.)*

ÓRDINE s. **1.** organizare, orînduială, regulă, rînduială, (înv.) tocmeală, tocmíre. *(O ~ desăvîrșită domnea acolo.)* **2.** regulă, rînduială, rost, socoteală, (înv. și reg.) soróc. *(Știe ~ lucrurilor.)* **3.** succesiune. *(O ~ descrescîndă a elementelor șirului.)* **4.** organizare, rînduială, rost. *(~ lumii nu se schimbă cu pamflete.)* **5.** disciplină, regulă, rînduială. *(Obișnuit cu ~ ; respectați ~.)*

ORDONÁ vb. **1.** a comanda, a decide, a dispune, a fixa, a hotărî, a porunci, a stabili, a statornici, (rar) a prescríe, (înv. și pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. și Transilv.) a priti, (înv.) a învăța, a judeca, a povelí. *(A ~ să se facă astfel . . .)* **2.** a porunci, a spune, a zice. *(Fă ce-ți ~ el!)* **3.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **4.** a organiza, a sistematiza, a structura. *(A ~ întregul material în vederea . . .)* **5.** a (se) alinia, a (se) înșira, a (se) înșirui, a (se) rîndui, (înv. și reg.) a (se) șirui. *(S-au ~ în făcere.)*

ORDONANȚÁ vb. *(FIN.)* (rar) a mandata. *(A ~ plățile curente.)*

ORDONÁNȚĂ s. **I.** (înv.) pitác, publicație, ucáz. (germanism înv., în Transilv.) púțăr. *(A emite o ~.)* **II.** *(MIL.)* (prin Ban.) prăvădinár, (înv.) vistavói. *(Un ofițer cu ~ sa.)*

ordonánță s. v. PRESCRIPȚIE. REȚETĂ.

ORDONÁRE s. **1.** aranjare, așezare, clasare, clasificare, distribuire, împărțire, repartizare, rînduială, rînduire, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **2.** organizare, sistematizare, structurare. *(~ unui material documentar brut.)*

ORDONÁT adj. **1.** aranjat, clasat, organizat, rînduit, sistematizat. *(Material documentar ~.)* **2.** disciplinat, regulat. *(Duce o viață ~.)*

OREIÓN s. *(MED.)* parotidită epidemică.

ORÉȘNIȚĂ s. *(BOT.; Lathyrus tuberosus)* (reg.) bobușór, fasolícă, măzărícă, sîngele-voinícului.

orășniță s. v. INDRUȘAIM. SÎNGELE-VOINICULUI.

ORÉZ s. *(BOT.; Oryza sativa)* (Transilv. și Maram.) rișcáșă.

OREZĂRÍE s. **1.** (rar) rizerie. *(O mare ~.)* **2.** rizicultură. *(Se ocupă cu ~.)*

ORFÁN adj., s. (înv. și reg.) sărác, sărmán, (Maram. și prin vestul Transilv.) sărándíc, (înv.) orfelín. *(Copil ~.)*

orfanotrofíe s. v. ORFELINAT.

orfelín adj., s. v. ORFAN.

ORFELINÁT s. (înv.) orfanotrofíe.

ORGÁN s. **1.** organism. *(~ constituit de stat.)* **2.** autoritate, for. *(~ ele superioare administrative.)* **3.** publicație. *(~ de presă.)* **4.** *(ANAT.) organ genital* = sex.

orgán s. v. LIRĂ. ORGĂ.

orgáne s. pl. v. RECHIZITE.

ORGÁNIC adj. **1.** indisolubil, inseparabil, nedespărțit, neseparabil, unitar. *(Un tot ~.)* **2.** adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)*

ORGANIGRÁMĂ s. schemă. *(~ unei instituții.)*

ORGANÍSM s. organ. *(~ de stat.)*

ORGANIZÁ vb. **1.** a alcătui, a constitui, a crea, a desemna, a forma, a institui, a înființa, a numi, a stabili, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie specială.)* **2.** a constitui, a crea, a ctitori, a funda, a institui, a înființa, a întemeia, (astăzi rar) a statornici, (înv.) a sădi, a stabili, a statori, a temeli, (grecism înv.) a sistisi, (fig.) a urzi. *(A ~ corpul grănicerilor, un așezămînt etc.)* **3.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(A ~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **4.** a ordona, a sistematiza, a structura. *(A ~ întregul material în vederea . . .)*

ORGANIZÁRE s. **1.** alcătuire, constituire, creare, desemnare, formare, instituire, înființare, numire, stabilire. *(~ unei comisii speciale.)* **2.** constituire, creare, fundare, instituire, înființare, întemeiere, (astăzi rar) statornicíre. *(~ corpului grănicerilor.)* **3.** ordonare, sistematizare, structurare. *(~ materialului documentar.)* **4.** alcătuire, compoziție, economie, organizație, structură, (rar) substánță, (fig.) urzeálă. *(Care este ~ lucrării?)* **5.** structură. *(~ unei celule.)* **6.** ordine, orînduială, regulă, rînduială, (înv.) tocmeálă, tocmíre. *(Era acolo o ~ desăvîrșită.)* **7.** întocmire, orînduială, orînduire, rînduială, (înv.) așezămînt. *(Noua ~ a lucrurilor.)* **8.** ordine, rînduială, rost. *(~ lumii.)*

ORGANIZÁT adj., adv. **1.** adj. aranjat, clasat, ordonat, rînduit, sistematizat. *(Material documentar ~.)* **2.** adj. metodic, sistematic, (înv.) metodicésc. *(Un plan ~.)* **3.** adv. metodic, sistematic, (înv.) metodicéște. *(Procedează ~.)*

ORGANIZATÓR s. (înv.) întocmitór, orînduitór. *(E un bun ~.)*

ORGANIZATÓRIC adj. structural. *(Modificări ~.)*

ORGANIZÁȚIE s. alcătuire, compoziție, economie, organizare, structură, (rar) substanță, (fig.) urzeală. *(Care este ~ lucrării?)*

ORGANOGÉN s. *(MIN.)* biolit, organolit, rocă organogenă.

ORGANOLÍT s. *(MIN.)* biolit, organogen, rocă organogenă.

orgár s. v. ARGĂSITOR. TĂBĂCAR.

ÓRGĂ s. *(MUZ.)* (înv.) orgán.

ORGIÁC adj. orgiastic.

ORGIÁSTIC adj. orgiac.

ORGÍE s. desfrîu, dezmăț, (livr.) bacanálă, libertináj, luxúră, (înv. și pop.) scîrnăvíe, (înv.) rușináre, slobozénie, slobozíe, zamparalíc.

ORGOLIÓS adj. fudul, grandoman, infatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, semeț, trufaș, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) măréț, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. și reg.) pîșín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadárnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobít. *(Un om ~.)*

ORGÓLIU s. aroganță, fală, fudulie, infatuare, înfumurare, îngîmfare, mîndrie, semeție, trufie, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmție, suficiénță, (rar) superbíe, țanțoșíe, (înv. și pop.) măreție, măríre, (pop. și fam.) ífos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșíe, (înv.) fălnicíe, láudă, măríe, măríme, mîndréțe, pohfálă, preaînălțáre, preînălțíme, semețíre, trúfă, trufășíe, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificat.)*

ori adv. v. OARE. POATE.

ORI conj. fie, sau, (înv. și reg.) au, oáre, (prin Transilv.) măcár, (înv.) săvái. *(~ bărbați, ~ femei.)*

ORÍBIL adj. **1.** dezgustător, dizgrațios, grețos, hidos, respingător, scîrbos, (livr.) imúnd, (reg.) mîrșav, (fam. fig.) borít. *(~ la înfățișare.)* **2.** dezgustător, grețos, scîrbos, sinistru. *(Un rînjet ~.)* **3.** dezgustător, infect, respingător, scîrbos. *(Ce caracter ~!)* **4.** groaznic, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, (înv. și pop.) spăimîntátór, (pop.) spăimós, (înv.) spăimîntós. *(S-a întîmplat un lucru ~.)* **5.** dezgustător, monstruos, odios, respingător, (livr.) abominábil. *(Faptă ~.)* **6.** cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, sîngeros, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)*

ORICÁRE pron., adj. **1.** pron. cine, fiecare, fiecine, oricine, orișicare, orișicine, (înv. și pop.) cáre, (pop.) fieșcáre, fieșcíne, fitecíne, (înv. și reg.) cáreși, cíneși, (înv.) neștíne, vericáre, vericíne. *(Zică ~ ce va vrea.)* **2.** adj. fiecare, fiece, orice, orișicare, tot, (pop.) fieșcé, fitecé. *(~ pasăre pe limba ei piere.)*

ORICÉ pron., adj. **1.** pron. ce, orișice, (înv.) vericé. *(Zică lumea ~ o vrea.)* **2.** adj. fiecare, fiece, oricare, orișicare, tot, (pop.) fieșcé, fitecé. *(~ pasăre pe limba ei piere.)*

ORICÍNE pron. cine, fiecare, fiecine, oricare, orișicare, orișicine, (înv. și pop.) cáre, (pop.) fieșcáre, fieșcíne, fitecíne, (înv. și reg.) cáreși, cíneși, (înv.) neștíne, vericáre, vericíne. *(Zică ~ ce ar vrea.)*

ORICÍND adv. orișicînd, totdeauna, (înv.) fiecínd, fieștecínd, vericínd. *(Să vii ~ la mine.)*

ORICÍT pron., adj., adv., conj. **1.** pron. orișicît, (înv.) oarecît. *(Cît zahăr vrei? — ~!)* **2.** adj. orișicît. *(~ lume ar fi ...)* **3.** adv. orișicît. *(~ ai avea de mult, tot nu te saturi!)* **4.** conj. cît. *(~ ai vrea, dar nu poți.)*

ORICÚM adv. fiecum, orișicum, (înv.) fieștecúm, fitecúm. *(~, numai să vii!)*

ORIÉNT s. est, răsărit, (pop.) soare-răsáre, (reg.) răsái, răsăríș, zorít, (înv.) ost. *(Spre ~.)*

ORIENTÁ vb. **1.** a apuca, a se îndrepta, a o lua, a merge, a păși, a pleca, a porni, (rar) a se îndruma, (pop.) a purcéde, a se purta, (înv. și reg.) a năzui, (Transilv.) a arădui. *(Se ~ spre casă.)* **2.** a călăuzi, a conduce, a dirija, a ghida, a îndrepta, a îndruma, (înv). a tocmi. *(I-a ~ pe drumul cel bun.)* **3.** a (se) călăuzi, a (se) conduce, a (se) ghida, a (se) îndruma, (înv.) a (se) povățui. *(După ce principii se ~ în viață?)*

ORIENTÁL adj. estic, răsăritean, (înv.) óstic, răsăritenésc. *(Regiunea ~ a Carpaților.)*

ORIENTÁRE s. **1.** călăuzire, conducere, dirijare, ghidare, îndreptare, îndrumare. *(~ cuiva pe drumul cel bun.)* **2.** direcție linie, sens. *(Ce ~ va urma această dezvoltare?)* **3.** concepție, convingere, gînd, idee, judecată, opinie, părere, principiu, vedere, viziune, (livr.) convicțiúne. *(Are o ~ sănătoasă.)*

ORIENTATÍV adj. informativ. *(Prețuri ~.)*

ORIFÍCIU s. deschidere, deschizătură, gaură, (livr.) apertúră, (Mold.) bórtă. *(Un ~ îngust într-un zid.)*

ORIGINÁL adj., s. **1.** adj. autentic. *(Document ~.)* **2.** s. (înv.) mátcă. *(~ al unui act.)* **3.** s. *(FILOL.)* (livr.) arhetíp. *(~ al unei scrieri.)* **4.** adj. adevărat, autentic, curat, nefalsificat, veritabil. *(Artă ~.)* **5.** adj. nou, (livr. fig.) inedít. *(Spectacol, procedeu ~.)* **6.** adj. personal. *(Manieră ~ de a scrie.)* **7.** adj. bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, paradoxal, singular, straniu, (livr.) abracabránt, (rar) străín, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~!)*

ORIGINALITÁTE s. **1.** inedit, noutate. *(~ unei teorii.)* **2.** individualitate, personalitate.

(~ unui artist.) **3.** bizarerie, ciudățenie, excentricitate, extravaganță, fantezie, teribilism. *(Ce sînt aceste ~ăți la tine?)*

ORIGINÁR adj. **1.** inițial, primitiv, primordial. *(Patria ~ a albanezilor.)* **2.** inițial, prim, primar, primordial. *(Fondul ~ al caracterului său.)*

ORÍGINE s. **1.** geneză, (livr.) matrice. *(~ unui fenomen.)* **2.** început, obîrșie, proveniență, sursă, (livr.) sorgînte, (înv.) începătură, (fig.) izvor, sîmbure. *(~ daco-latină a limbii române.)* **3.** *(LINGV.)* etimologie. *(A stabilit ~ cuvîntului.)* **4.** naștere, obîrșie, proveniență, (livr.) extracție, matrice, stîrpe, (rar) proveníre, spiță, (astăzi rar) semințe, (înv. și reg.) neam, (înv.) purcédere, purcés. *(Era țăran prin ~.)* **5.** ascendență, obîrșie. *(Are o ~ modestă.)* **6.** obîrșie, (fig.) izvor, mătcă. *(S-a întors la ~.)* **7.** obîrșie, sursă, (livr.) sorgînte, (înv.) izvód, (fig.) izvor. *(Să mergem la ~ acestor efecte.)* **8.** cauză, obîrșie, (fig.) izvor, mamă. *(~ tuturor succeselor este ...)*

ORIÎNCOTRÓ adv. orișiunde, oriunde, pretutindeni, (rar) fieúnde, (înv.) oareúnde, tutíndeni. *(~ te voi urma.)*

ORIȘICÁRE pron., adj. **1.** pron. cine, fiecare, fiecine, oricare, oricine, orișicine, (înv. și pop.) cáre, (pop.) fieșcáre, fieșcíne, fitecíne, (înv. și reg.) cáreși, cineși, (înv.) neștíne, vericáre,vericíne. *(Zică ~ ce va vrea.)* **2.** adj. fiecare, fiece, oricare, orice, tot, (pop.) fieșcé, fitecé. *(~ pasăre pe limba ei piere.)*

ORIȘICÉ pron. ce, orice, (înv.) vericé. *(Zică lumea ~ o vrea.)*

ORIȘICÍNE pron. cine, fiecare, fiecine, oricare, oricine, orișicare, (înv. și pop.) cáre, (pop.) fieșcáre, fieșcíne, fitecíne, (înv. și reg.) cáreși, cineși, (înv.) neștíne, vericáre, vericíne. *(Zică ~ ce va vrea.)*

ORIȘICÍND adv. oricînd, totdeauna, (înv.) fiecínd, fieștecínd, vericínd. *(Să vii la mine ~ ai avea nevoie.)*

ORIȘICÎT pron., adj., adv. **1.** pron. oricît, (înv.) oarecît. *(Cît zahăr vrei? — ~ !)* **2.** adj. oricît. *(~ lume ar fi acolo ...)* **3.** adv. oricît. *(~ ai susține, tot nu te cred.)*

ORIȘICÚM adv. fiecum, oricum, (înv.) fieștecúm, fitecúm. *(~, numai să vină!)*

ORIȘIÚNDE adv. **1.** oriîncotro, oriunde, pretutindeni, (rar) fieúnde, (înv.) oareúnde, tutíndeni. *(~ te voi urma.)* **2.** încotro, oriunde. *(Du-te ~ vezi cu ochii.)*

ORIÚNDE adv. **1.** oriîncotro, orișiunde, pretutindeni, (rar) fieúnde, (înv.) oareúnde, tutíndeni. *(~ te voi urma.)* **2.** încotro, orișiunde. *(Du-te ~ vezi cu ochii.)*

ORIZÓNT s. **1.** zare, (astăzi rar) zăriște, (pop.) poala cérului. *(Se vede ceva la ~.)* **2.** fundal. *(~ pe scena unui teatru.)* **3.** *(TEATRU)* ciclorama. *(~ este un fundal de scenă curbat.)* **4.** *(GEOL.)* strat.

orizónt s. v. PERSPECTIVĂ.

ORIZONTALIZÁ vb. **1.** a nivela. *(A ~ rambleul unei șosele.)* **2.** *(TOP., TEHN.)* a cala. *(A ~ un aparat topografic de vizare.)*

ORIZONTALIZÁRE s. nivelare. *(~ rambleului unei șosele.)*

orîndár s. v. ARENDAȘ.

orîndáș s. v. ARENDAȘ.

orîndatór s. v. ARENDAȘ.

orîndă s. v. ARENDĂ. DATINĂ. DESTIN. FATALITATE. FEL. MENIRE. NOROC. OBICEI. PREDESTINARE. RÎNDUIALĂ. SOARTĂ. TRADIȚIE. URSITĂ. UZ. UZANȚĂ. ZODIE.

ORÎNDUÍ vb. **1.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(A ~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **2.** a aranja, a reglementa, a stabili, (rar) a regula, (înv.) a regularisi. *(Și-a ~ situația neclară.)* **3.** a aranja, a rezolva, (înv.) a chivernisi. *(Și-a ~ niște treburi.)* **4.** a fixa, a hotărî, a institui, a întocmi, a rîndui, a stabili, a statornici, (înv.) a așeza, a lega, a politici, a scoáte, a scorni, a tocmi. *(A ~ un impozit.)* **5.** a da, a destina, a hărăzi, a hotărî, a meni, a predestina, a rîndui, a sorti, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scríe, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce le-a ~ soarta, viitorul?)* **6.** a hotărî, a lăsa, a rîndui, a statornici. *(Așa a ~ natura.)*

orînduí vb. v. COMANDA. CURĂȚA. DECIDE. DERETICA. DESEMNA. DISPUNE. FACE. FIXA. HOTĂRÎ. ÎNVESTI. NUMI. ORDONA. PORUNCI. PUNE. SCUTURA. STABILI. STATORNICI. STRÎNGE.

ORÎNDUIÁLĂ s. **1.** ordine, organizare, regulă, rînduială, (înv.) tocmeálă, tocmíre. *(O ~ desăvîrșită.)* **2.** întocmire, organizare, orînduire, rînduială, (înv.) așezămînt. *(Noua ~ a lucrurilor.)*

orînduiálă s. v. BIR. DARE. DEMNITATE. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. IMPOZIT. ORDIN. PORUNCĂ. POZIȚIE. RANG. RÎND. TREAPTĂ.

ORÎNDUÍRE s. **1.** întocmire, organizare, orînduială, rînduială, (înv.) așezămînt. *(Noua ~ a lucrurilor.)* **2.** aranjare, reglementare, stabilire, (rar) reguláre, (înv.) regularisíre. *(~ tuturor problemelor de rezolvat.)* **3.** formație, sistem. *(~ social-economică.)* **4.** *orînduire economică* = bază economică, structură economică. **5.** regim, sistem, societate. *(~ capitalistă.)* **6.** *(IST.) orînduire feudală* = feudalism, feudalitate, societate feudală.

orînduíre s. v. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. ORDIN. PORUNCĂ.

orînduitór s. v. ORGANIZATOR.

orjovení vb. v. SCĂRPINA.

ormán s. v. DULAP. GARDEROB. SIPET. ȘIFONIER.

ORNÁ vb. **1.** a decora, a găti, a împodobi, a înfrumuseța, a ornamenta, a pavoaza. *(A ~ fațada unei clădiri.)* **2.** a împodobi, a înfrumuseța, (rar) a agrementa, (reg.) a înfrumoșa. *(A ~ un parc.)* **3.** a garnisi, a împodobi, a ornamenta. *(A ~ o rochie cu ...)*

ORNAMÉNT s. **1.** decor, decorație, ornamentație, podoabă, (pop.) împodobíre, zúrzur. *(Obiecte de ~.)* **2.** înflorítură, podoabă. *(~ arhitectonic.)*

ORNAMENTÁ vb. **1.** a decora, a găti, a împodobi, a înfrumuseța, a orna, a pavoaza. *(A ~ fațada unei clădiri.)* **2.** a garnisi, a împodobi, a orna. *(A ~ o rochie cu ...)*

ORNAMENTÁL adj. decorativ, ornant. *(Element ~.)*

ORNAMENTÁRE s. **1.** decorare, decorație, gătire, împodobire, înfrumusețare, ornare, pavoazare. *(~ unei clădiri.)* **2.** garnisire, împodobire, ornare. *(~ unei rochii.)*

ORNAMENTÁT adj. **1.** decorat, gătit, împodobit, înfrumusețat, ornat, pavoazat, (prin Munt.) taxidít. *(O clădire frumos ~.)* **2.** garnisit, împodobit, ornat. *(Rochie ~.)*

ORNAMENTÁȚIE s. **1.** decor, decorație, ornament, podoabă, (pop.) împodobíre, zúrzur. *(Obiecte de ~).* **2.** decorație. *(O frumoasă ~ interioară.)*

ORNAMÉNTICĂ s. artă aplicată, artă decorativă.

ORNÁNT adj. decorativ, ornamental. *(Element ~.)*

ORNÁRE s. **1.** decorare, decorație, gătire, împodobire, înfrumusețare, ornamentare, pavoazare. *(~ unei clădiri.)* **2.** garnisire, împodobire, ornamentare. *(~ unei rochii cu ...)*

ORNÁT adj. **1.** decorat, gătit, împodobit, înfrumusețat, ornamentat, pavoazat, (prin Munt.) taxidít. *(O clădire frumos ~.)* **2.** garnisit, împodobit, ornamentat. *(Rochie ~.)*

ornáte s. pl. v. ODĂJDII. VEȘMINTE.

órnic s. v. CEAS. CEASORNIC. OROLOGIU. PENDULĂ.

ornicăríe s. v. CEASORNICĂRIE.

ORNITOLÓG s. (înv.) ornitologíst. *(Un reputat ~.)*

ornitologíst s. v. ORNITOLOG.

OROÁRE s. **1.** aversiune, dezgust, greață, îngrețoșare, repulsie, scîrbă, silă, (livr.) repugnánță, (rar) nesuferíre, (pop. și fam.) lehámite, (înv.) urít, (pop. fig.) saț. *(Simte o ~ de neînvins pentru ...)* **2.** groază, încrîncenare, înfiorare, înfricoșare, îngrozire, înspăimîntare, spaimă, teroare, (înv. și pop.) oțăríre, (înv. și reg.) scírbă, (reg.) înfricáre, pălitúră, (înv.) spăimîntáre, spăimîntătúră, (fig.) cutrémur. *(Fapta lui monstruoasă i-a produs ~.)* **3.** grozăvie, monstruozitate, (pop.) grozăvénie, (înv. și reg.) strășnicíe, (înv.) groznicíe. *(~ faptei sale.)*

OROGENÉTIC adj. *(GEOL.)* orogenic.

OROGENEZĂ s. *(GEOL.)* orogenie.

OROGÉNIC adj. *(GEOL.)* orogenetic.

OROGENÍE s. *(GEOL.)* orogeneză.

orologerie s. v. CEASORNICĂRIE.

orológhion s. v. CEAS. CEASLOV. CEASORNIC. OROLOGIU.

orologiér s. v. CEASORNICAR.

OROLÓGIU s. (înv.) orológhion, (înv., în Mold.) órnic. *(Un ~ pe fațada primăriei.)*

OROPSÍ vb. **1.** a năpăstui, a nedreptăți, a persecuta, a prigoni, a urgisi, (înv. și reg.) a strîmbătăți, (înv.) a obidi, (grecism înv.) a catatrexi. *(De ce îl ~ fără motiv?)* **2.** a asupri, a exploata, a împila, a împovăra, a năpăstui, a oprima, a persecuta, a prigoni, a tiraniza, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele.)*

oropsí vb. v. ABANDONA. ADMONESTA. AFURISI. ALUNGA. ANATEMIZA. BLESTEMA. CERTA. DĂSCĂLI. DEPĂRTA. DOJENI. EXCOMUNICA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. LĂSA. MORALIZA. MUSTRA. PĂRĂSI.

OROPSÍRE s. năpăstuire, nedreptățire, persecutare, persecuție, urgisire, (înv. și reg.) strîmbătățíre, (înv.) obidíre. *(~ cuiva fără temei.)*

oropsít adj. v. ABANDONAT. ALUNGAT. GONIT. IZGONIT. NEGLIJAT. PĂRĂSIT.

OROPSÍT adj., s. **1.** adj. năpăstuit, nedreptățit, persecutat, urgisit, (pop.) obidít. *(Om profund ~)* **2.** adj., s. asuprit, exploatat, împilat, năpăstuit, oprimat, persecutat, prigonit, urgisit, (pop.) obidít, (înv.) obijduít, (fig.) apăsát, despuiát. *(Masele ~ s-au ridicat la luptă.)*

órpie s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.

ort s. v. ABATAJ.

ortá s. v. BREASLĂ. CORPORAȚIE. TAGMĂ.

ortác s. v. AMIC. ASOCIAT. CAMARAD. PĂRTAȘ. PRIETEN. TOVARĂȘ.

ortán s. v. ACVILĂ. IEPURAR. PAJURĂ.

ortăcí vb. v. ASOCIA. GRUPA. ÎMPRIETENI. ÎNSOȚI. ÎNTOVĂRĂȘI. UNI.

ortăcíe s. v. AMICIȚIE. ASOCIAȚIE. ASOCIERE. ÎNTOVĂRĂȘIRE. PRIETENIE. TOVĂRĂȘIE.

ORTICÓN s. *(TEHN.)* orticonoscop.

ORTICONOSCÓP s. *(TEHN.)* orticon.

ORTOCLÁZ s. *(MIN.)* ortoză.

ORTODIFENILENMETÁN s. *(CHIM.)* fluoren.

ORTODÓX adj., s. *(BIS.)* **1.** adj. (reg.) românésc, (înv.) pravosláv, pravoslávnic. *(Religia, biserica ~.)* **2.** adj., s. greco-oriental, (rar) greco-răsăritcán. *(Creștin ~.)*

ORTODOXÍE s. *(BIS.)* ortodoxism, (înv.) pravoslávie, pravoslavnicíe.

ORTODOXÍSM s. *(BIS.)* ortodoxie, (înv.) pravoslávie, pravoslavnicíe.

ORTOGRÁFIC adj. (înv.) prosodicésc, prozódic. *(Semne ~.)*

ORTOGRAFÍE s. scriere, (înv.) scriptúră. *(Despre ~ limbii române)*

ortolán s. v. PRESURĂ.

ortomán adj. v. FOCOS. IUTE. SPRINTEN.

ortománește adj. v. HAIDUCESC.

ORTOPÉD s. *(MED.)* ortopedist. *(Un reputat ~.)*

ORTOPEDÍST s. *(MED.)* ortoped. *(Un cunoscut ~.)*

ORTOSCÓPIC adj. *(FIZ.)* rectiliniar. *(Sistem optic ~.)*

ORTÓZĂ s. *(MIN.)* ortoclaz.

*ORZÁR s. orzărie. *(Ține orzul în ~.)*

orzátic adj. v. PRECOCE. TIMPURIU. VĂRATIC.

*ORZĂRÍE s. orzar. *(Ține orzul în ~.)*
orzése adj. v. PRECOCE. TIMPURIU. VĂRATIC.
ORZIȘÓR s. *(BOT.)* orzuleț.
orzișór s. v. ARPACAȘ.
ORZOÁICĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Hordeum distichon)* orzoaie. **2.** *orzoaică-de-baltă (Vallisneria spiralis)* = (reg.) sîrmulíță.
ORZOÁIE s. *(BOT.; Hordeum distichon)* orzoaică.
ORZULÉȚ s. *(BOT.)* orzișor.
OS s. **1.** ciolan, (prin Mold.) bodolán, (prin Bucov.) boldán, (prin Maram.) ciont. *(I-a dat ciinelui un ~.)* **2.** *(ANAT.) os de sepie* = sepion; *os malar* = zigomă, os zigomatic; *os sternal* = stern; *os zigomatic* = zigomă, os malar. **3.** *(BOT.) osul-iepurelui* = **a)** *(Ononis spinosa)* (reg.) dîrmotín, sălășitoáre, sălăștioáră, asudul-călului, sudoarea-călului; **b)** *(Ononis arvensis)* (reg.) sălășitoáre, sălăștioáră; **c)** *(Ononis hircina)* (reg.) sălășitoáre; **d)** *(Ononis repens)* (pop.) sudoarea-călului, (reg.) sudoarea-căpului.
OSÁNA interj. mărire!, slavă!
OSANÁLE s. pl. aclamații (pl.), ovații (pl.), urale (pl.), (rar) vívat. *(Mulțimea îl întîmpina cu ~.)*
osár s. v. PĂLĂMIDĂ-DE-BALTĂ.
OSATÚRĂ s. **1.** *(ANAT.)* schelet, sistem osos, (înv., în Transilv.) dábilă, (fig.) cherestea. *(O ~ puternică.)* **2.** schelet, structură. *(~ de rezistență a unei construcții.)*
OSCILÁ vb. a (se) balansa, a (se) clătina, a (se) legăna, a pendula, (rar) a bascula, (înv. și reg.) a (se) clăti, (reg.) a (se) dăina, a (se) hîțîna, a (se) hlobăna. *(A ~ într-o parte și în alta.)*
oscilá vb. v. CODI. EZITA. FLUCTUA. PREGETA. SCHIMBA. ȘOVĂI. VARIA.
OSCILÁNT adj. oscilatoriu, pendular. *(Mișcare ~.)*
oscilánt adj. v. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. INSTABIL. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. SCHIMBĂTOR. ȘOVĂIELNIC. ȘOVĂITOR. VARIABIL.
OSCILÁRE s. **1.** balans, balansare, clătinare, legănare, oscilație, pendulare. *(~ limbii unei pendule.)* **2.** fluctuație, oscilație. *(~ a temperaturii.)*
osciláre s. v. CODEALĂ. CODIRE. EZITARE. FLUCTUAȚIE. ÎNDOIALĂ. NEHOTĂRÎRE. PREGETARE. ȘOVĂIALĂ. ȘOVĂIRE.
OSCILATÓR s. *(FIZ.)* vibrator.
OSCILATÓRIU adj. oscilant, pendular. *(Mișcare ~.)*
OSCILÁȚIE s. **1.** balans, balansare, clătinare, legănare, oscilare, pendulare. *(~ limbii unei pendule.)* **2.** *(FIZ.)* vibrare, vibrație. *(~ unui mediu elastic.)* **3.** fluctuație, oscilare. *(~ a temperaturii.)*
oscilație s. v. CODEALĂ. CODIRE. EZITARE. FLUCTUAȚIE. INSTABILITATE. ÎNDOIALĂ. NEHOTĂRÎRE. PREGETARE. SCHIMBARE. ȘOVĂIALĂ. ȘOVĂIRE.
OSCIÓR s. ciolănaș, ciolănel, (înv. și pop.) osúț.
osébi adv. v. DEOPARTE. IZOLAT. RETRAS. SEPARAT.
osebí vb. v. DEOSEBI. DESLUȘI. DESPĂRȚI. DIFERENȚIA. DISCERNE. DISCRIMINA. DISTINGE. IZOLA. SEPARA.
osebíre s. v. DEOSEBIRE. DIFERENȚĂ.
osebít adj. v. ANUME. ANUMIT. APARTE. DEOSEBIT. DESPĂRȚIT. DIFERIT. DISTINCT. DIVERS. FELURIT. IZOLAT. NEOBIȘNUIT. RĂZLEȚIT. SEPARAT. SPECIAL. VARIAT.
osebít adv. v. CHIAR. ÎNDEOSEBI. TOCMAI.
osebitúră s. v. DEOSEBIRE. DIFERENȚĂ.
osélnic s. v. ANAHORET. ASCET. EREMIT. PUSTNIC. SCHIMNIC. SIHASTRU.
OSEMÍNTE s. pl. (înv.) măduláre (pl.).
osiáe s. v. FUS. GRINDEI. OSIE.
ÓSIE s. *(TEHN.)* **1.** ax, fus. *(~ este un organ de mașină.)* **2.** fus, grindei, (reg.) osiác, (prin Munt.) prisnél. *(~ la axul roții de la moara de apă.)*
OSIFICÁRE s. osificație, osteogeneză. *(~ unui țesut.)*
OSIFICÁȚIE s. osificare, osteogeneză. *(~ unui țesut.)*
OSÍNDĂ s. *(JUR.)* condamnare, pedeapsă, (livr.) penitență, (înv. și reg.) lége, ștraf, (reg.) pedepsíe, (înv.) certáre, judecátă, pilduíre. *(Și-a ispășit ~.)*
OSÎNDÍ vb. *(JUR.)* a condamna, a pedepsi, (înv. și reg.) a judeca, (înv.) a bătătui, a certa, a hotărî, a oblici. *(L-a ~ la doi ani închisoare pentru furt.)*
osîndí vb. v. BLAMA. CONDAMNA. CONSTRÎNGE. DEZAPROBA. FORȚA. ÎNFIERA. OBLIGA. PROSCRIE. REPROBA. RESPINGE. SILI. STIGMATIZA.
OSÎNDÍRE s. *(JUR.)* condamnare, pedepsire, (înv.) certáre, oblicíre. *(~ cuiva la închisoare.)*
osîndíre s. v. BLAM. BLAMARE. CONDAMNARE. DEZAPROBARE. ÎNFIERARE. NEAPROBARE. REPROBARE. RESPINGERE. STIGMATIZARE.
OSÎNDÍT adj., s. *(JUR.)* **1.** adj. condamnat, pedepsit, (înv.) certát. *(Infractor ~.)* **2.** s. condamnat, deținut, ocnaș, pușcăriaș, (pop.) rob, (glumeț) pensionár. *(Un ~ recalcitrant.)*
OSÎNZĂ s. (reg.) rînză. *(~ de porc.)*
osîrdie s. v. ARDOARE. ASIDUITATE. INSISTENȚĂ. PERSEVERENȚĂ. RÎVNĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. SÎRGUINȚĂ. STĂRUINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. ZEL.
osîrdnicí vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. FORȚA. FRĂMÎNTA. MUNCI. NECĂJI. OSTENI. SFORȚA. SILI. STRĂDUI. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA.
osîrdnicíe s. v. ARDOARE. RÎVNĂ. SÎRGUINȚĂ. STRĂDUINȚĂ. ZEL.
osîrduí vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. FORȚA. FRĂMÎNTA. MUNCI. NECĂJI. OSTENI. SFORȚA. SILI. STRĂDUI. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA.
osîrduínță s. v. ARDOARE. RÎVNĂ. SÎRGUINȚĂ. STRĂDUINȚĂ. ZEL.

osîrduíre s. v. ARDOARE. RÎVNĂ. SÎRGUINȚĂ. STRĂDUINȚĂ. ZEL.

osîrduitúră s. v. ARDOARE. RÎVNĂ. SÎRGUINȚĂ. STRĂDUINȚĂ. ZEL.

osmán adj. v. TURCESC.

osmán s., adj, v. TURC.

osmangíu s. v. TURC.

osmánic adj. v. TURC. TURCESC.

osmanlíu adj. v. TURCESC.

osmanlíu s., adj. v. TURC.

osmănése adj. v. TURC. TURCESC.

osmoglásnic s. v. OCTOIH.

os mórt s. v. EPARVEN. EXOSTOZĂ. SPAVAN.

OSÓS adj. **1.** ciolănos, (reg.) **ciontós.** *(Un om ~.)* **2.** colțuros. *(O față ~.)*

OSPĂTÁ vb. a cinsti, a servi, a **trata,** (pop.) a omeni, a tratarisi. *(L-a ~ cu mîncare și băutură.)*

ospătá vb. v. BENCHETUI. CHEFUI. MÎNCA. PETRECE. PRĂZNUI.

OSPĂTÁR s. **1.** chelner. *(~ la un restaurant.)* **2.** birtaș, (prin Ban.) birtár, (înv.) locandiér, tractirgiu. *(~ la un han.)*

OSPĂTÁRE s. cinstire, servire, servit, tratare. *(~ cuiva cu mîncare și băutură.)*

ospătăríț adj. v. OSPITALIER. PRIMITOR.

ospătát adj. v. MÎNCAT. SĂTUL. SĂTURAT.

ospătăreásă s. v. BIRTĂȘIȚĂ.

ospătăréț adj. v. OSPITALIER. PRIMITOR.

OSPĂTĂRÍE s. birt, (Mold. și Transilv.) făgădău, (înv.) locántă, tractír. *(A mîncat la o ~.)*

OSPĂTĂRÍȚĂ s. chelneriță. *(Are profesiunea de ~.)*

ospătăríță s. v. BIRTĂȘIȚĂ.

ospătătúră s. v. OSPEȚIE. OSPITALITATE.

ospătós adj. v. OSPITALIER. PRIMITOR.

OSPĂȚ s. **1.** banchet, masă, **praznic,** prăznuire, prînz, (livr.) festín, (rar) **ospețíe,** (pop.) prînzáre. *(Un mare ~ dat în cinstea invitaților.)* **2.** benchetuială, chef, petrecere, **praznic,** prăznuire, (pop.) benchét, chiolhán, refeneá, zaiafét, (înv. și reg.) petrecánie, (Mold.) guleái. *(Un ~ de pomină.)*

ospăț s. v. MASĂ. MÎNCARE.

ospeciói s. v. INVITAT. MUSAFIR. OASPETE.

ospél s. v. HOTEL.

ospeliér s. v. HOTELIER.

OSPEȚÍE s. ospitalitate, (înv.) ospătătúră. *(S-au bucurat de cea mai caldă ~.)*

ospețíe s. v. BANCHET. MASĂ. OSPĂȚ. PRAZNIC. PRĂZNUIRE. PRÎNZ. VIZITĂ.

OSPÍCIU s. *(MED.)* balamuc, casă de nebuni, casă de sănătate.

ospíciu s. v. AZIL.

ospitál adj. v. OSPITALIER. PRIMITOR.

ospitál s. v. SPITAL.

OSPITALIÉR adj. primitor, (reg.) ospătăríț, ospătăréț, (înv.) ospătós, ospitál. *(O gazdă ~.)*

OSPITALITÁTE s. **1.** (înv.) ospătătúră. *(Era de-o ~ proverbială.)* **2.** ospețíe, (înv.) ospătătúră. *(S-au bucurat de cea mai caldă ~.)*

ost s. v. EST. ORIENT. RĂSĂRIT.

OSTÁȘ s. militar, oștean, soldat, (Transilv.) cătănă, (în unele colinde) stratiót, (înv.) săgár, voiníc.

OSTÁTIC s. *(MIL.)* (înv.) chezáș, otáj, zălóg. *(A luat ~i dintre civili.)*

OSTĂȘÉSC adj. cazon, militar, milităresc, soldățesc, (rar) marțiál, (pop.) cătănésc, (înv.) oștenésc, oștésc, voinicésc. *(Uniformă ~.)*

OSTĂȘÉȘTE adv. militărește, soldățește, (Transilv.) cătănéște, (înv.) oștenéște. *(Este îmbrăcat ~.)*

ostășíe s. v. ARMATĂ. MILITĂRIE.

OSTĂȘÍME s. soldățime, (Transilv.) cătăníme.

ostășíme s. v. ARMATĂ. OASTE. OȘTIRE. PUTERE. TRUPE.

OSTENEÁLĂ s. **1.** oboseală, trudă, (rar) obosíre. *(Simte ~ unei zile grele de muncă.)* **2.** caznă, chin, efort, forțare, muncă, sforțare, silință, străduințăstrădanie, străduință, trudă, zbatere, (livr.) traváliu, (rar) străduiálă, străduíre, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morînceálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoínță, ostenínță, sforță, strădănuínță, strădănuíre. *(~ lui a fost încununată de succes.)* **3.** efort, greutate, trudă. *(Cu multă ~ au mutat cărțile.)* **4.** efort, încercare, sforțare, silință, străduințăstrădanie, străduință. *(Toate ~ile lui au fost zadarnice.)*

OSTENÍ vb. **1.** a obosi, (Ban.) a tăbări. *(A ~ de atîta muncă.)* **2.** a se munci, a se obosi, a se trudi, (înv. și pop.) a se nevoi, (fig.) a asuda. *(Nu te mai ~ atîta pentru . . .)* **3.** a se deranja, a se obosi. *(Nu era cazul să te ~ pînă la mine.)* **4.** a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se sforța, a se sili, a se străduia, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a (se) osîrdnici, a (se) osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ ca să rezolve problema.)*

ostení vb. v. CĂUTA. ÎNCERCA. SILI. STRĂDUI.

ostenicíos adj. v. ANEVOIOS. DIFICIL. EPUIZANT. EXTENUANT. GREU. ISTOVITOR. OBOSITOR. TRUDNIC.

ostenínță s. v. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

OSTENÍT adj. **obosit.** *(Om tare ~.)*

ostenitór adj. v. ANEVOIOS. DIFICIL. EPUIZANT. EXTENUANT. GREU. ISTOVITOR. OBOSITOR. TRUDNIC.

OSTENTATÍV adj. demonstrativ, provocator. *(O atitudine ~.)*

OSTEOFÍT s. *(MED.)* cioc de papagal.

OSTEOGENÉZĂ s. osificare, osificație. *(~ unui țesut.)*

óstic adj. v. ESTIC. ORIENTAL. RĂSĂRITEAN.

ÓSTIE s. *(PESCUIT)* (reg.) fúrcă, țăpoáie, (prin Dobr.) sandólă.

óstie s. v. FURCĂ.

OSTÍL adj. **1.** dușmănos, inamic, neprietenesc, neprietenos, potrivnic, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, pizmuitór, vrăjmășésc, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (reg.) vrăjmășós, (înv.) dușmănésc, mîniós, potrivitór. *(O acțiune ~.)* **2.** dușmănos, neprietenesc, neprietenos, potrivnic, (fig.) piezíș. *(O privire ~.)* **3.** dușmănos, răutăcios, (prin Transilv.) aspíd, (fig.) veninós. *(Cuvinte ~.)*

OSTILITÁTE s. **1.** animozitate, discordie, dușmănie, învrăjbire, pornire, ură, vrajbă, vrăjmășie, zîzanie, (livr.) inimiciție, (înv. și pop.) príce, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) pícă, (înv. și reg.) ceártă, pízmă, pizmuíre, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, uriciúne, vrăjbíe, (latinism înv.) rancoáre. *(Ce este ~ asta neîmblînzită între voi?)* **2.** antipatie, aversiune, pornire, repulsie, resentiment, (livr.) repugnánță, resimțămînt. *(Simte o vizibilă ~ față de el.)* **3.** adversitate, potrivnicie, vitregie, vrăjmășie. *(~ unor vremuri apuse.)*

ostimpí vb. v. SLĂBI.

ostoí vb. v. ALINA. CALMA. CONTENI. CURMA. DOMOLI. ÎMBLÎNZI. ÎNCETA. LINIȘTI. OPRI. POTOLI. SFÎRȘI. STA. TEMPERA. TERMINA. UȘURA.

OSTRACIZÁ vb. *(JUR.)* a alunga, a exila, a goni, a izgoni, a proscrie, a surghiuni, (livr.) a relega, (înv.) a urgisi. *(L-a ~ din țară.)*

OSTRACIZÁRE s. *(JUR.)* alungare, exilare, gonire, izgonire, proscriere, surghiunire, (livr.) relegáre, relegație. *(~ cuiva din patria sa.)*

OSTRÉȚ s. *(PESCUIT)* (pop.) cotéț, horéț, juvélnic, (reg.) mándră, zătón.

ostréț s.v. COCLEȚ. GRATIE. LEASĂ. LEAȚ. ȘIPCĂ. ZĂBREA.

ostréțe s. pl. v. COCLEȚI. PLASA IȚELOR.

ostrigár s. v. SCOICAR.

OSTROGÓT adj. *(IST.)* ostrogotic. *(Triburi ~.)*

OSTROGÓTIC adj. *(IST.)* ostrogot. *(Triburi ~.)*

OSTROPÉL s. (reg.) ostropéț. *(~ dietetic de vită.)*

ostropéț s. v. OSTROPEL.

OSTRÓV s. *(GEOGR.)* (reg.) cocióc. *(~ fluviatil.)*

ostróv s. v. INSULĂ.

ostroveán s., adj. v. INSULAR.

osul călcîiului s. v. CALCANEU.

osul crúcii s. v. SACRUM.

osul genúnchiului s. v. ROTULĂ.

osul-lépurelui s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

osul spinării s. v. COLOANĂ VERTEBRALĂ. ȘIRA SPINĂRII.

osúț s. v. CIOLĂNAȘ. CIOLĂNEL. OSCIOR.

oșiște s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

OȘTEÁN s. militar, ostaș, soldat, (Transilv.) cătână, (în unele colinde) stratiót, (înv.) săgár, voiníc.

oșteáză s. v. MAHALA. PERIFERIE. SUBURBIE.

oștenésc adj. v. CAZON. MILITAR. MILITĂRESC. OSTĂȘESC. SOLDĂȚESC.

oștenește adv. v. MILITĂREȘTE. OSTĂȘEȘTE. SOLDĂȚEȘTE.

oșteníe s. v. ARMATĂ. CONFLICT. MILITĂRIE. RĂZBOI. SERVICIU MILITAR. STAGIU.

oștenire s. v. CONFLICT. RĂZBOI.

oștésc adj. v. CAZON. MILITAR. MILITĂRESC. OSTĂȘESC. SOLDĂȚESC.

oști vb. v. BATE. LUPTA. RĂZBOI.

oștíme s. v. ARMATĂ. OASTE. OȘTIRE. PUTERE. TRUPE.

OȘTÍRE s. *(MIL.)* armată, oaste, putere, trupe (pl.), (înv. și reg.) armádă, șirág, tăbără, (înv.) ármie, órdie, ostășíme, oștíme, sílă, tăríe, (fig.) sábie. *(Oraș cucerit de ~ dușmană.)*

oștíre s. v. CONFLICT. RĂZBOI.

oștít s. v. CONFLICT. RĂZBOI.

ot prep. v. DIN.

otáj s. v. AMANET. GAJ. GARANȚIE. OSTATIC.

OTÁRIE s. *(ZOOL.; Otaria byronia)* leude-mare.

OTÁVĂ s. (reg.) zlac. *(Caii mănîncă ~.)*

otcóș s. v. BRAZDĂ. POLOG.

otécinic s. v. PATERIC.

OTÍC s. *(TEHN.)* (reg.) raz, răzător, răzuitór, răzúș, (prin Transilv. și Maram.) săpălău, (prin sud-vestul Transilv.) speteáză. *(~ la plug.)*

otíc s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

oticní vb. v. DEBORDA. VĂRSA. VOMA. VOMITA.

otînjí vb. v. SNOPI. STÎLCI.

otnoșénie s. v. DARE DE SEAMĂ. RAPORT. REFERAT. SITUAȚIE.

otomán adj. v. TURCESC.

otomán s., adj. v. TURC.

otomanicésc adj. v. TURC. TURCESC.

otomănésc adj. v. TURC. TURCESC.

OTORÉE s. *(MED.)* (reg.) scúrgere.

OTPÚST s. *(BIS.)* (rar) apolís.

OTRÁVĂ s. (rar) tóxic, (pop.) venín, (înv.) toápsec. *(O ~ mortală.)*

OTRĂȚÉL s. *(BOT.)* **1.** *(Onosma arenarium)* (reg.) baránță. **2.** *(Borrago officinalis)*

arățel, boranță, limba-mielului. 3. *(Rubia tinctorum)* garanță, pațachină, roibă, (reg.) broci, fáptnic, rumenéle (pl.), buruiana-fáptului.

otrățél s. v. ARĂRIEL.

OTRĂVÍ vb. 1. a (se) învenina, (pop.) a (se) venina, a (se) verenoșa, (înv. și reg.) a (se) topsica, (înv.) a (se) adăpa. *(Muscătura unui șarpe l-a ~.)* 2. a (se) intoxica. *(S-a ~ cu o substanță chimică.)*

otrăviciós adj. v. OTRĂVITOR. TOXIC. VENINOS.

OTRĂVÍRE s. 1. înveninare, 2. intoxicare, intoxicație, otrăvit.

OTRĂVÍT adj. 1. înveninat, (înv. și reg.) topsicát *(Om ~ în urma mușcăturii unui șarpe.)* 2. intoxicat. *(Om ~ într-un mediu nociv.)*

OTRĂVÍT s. intoxicare, intoxicație, otrăvire.

OTRĂVITÓR adj. 1. veninos, (pop.) otrăviciós, (înv. și reg.) topsicát. *(Plante ~.)* 2. toxic, (pop.) otrăviciós. *(Substanță ~.)*.

OTREÁPĂ s. buleandră, cîrpă, fleandură, petică, zdreanță, (pop.) treánță, (înv. și reg.) rántie, (reg.) paceaúră, rúfă, șuleándră, tîrfă, (Mold., Bucov. și Transilv.) cîrță, (Mold. și Bucov.) cotreánță, (Transilv.) ronghi, (înv., în Mold.) félegă. *(Șterge praful cu o ~.)*

otreápă s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

otróc s. v. MARTIR. MUCENIC.

otrocól s. v. RAITĂ.

otturác s. v. HALTĂ. OPRIRE. POPAS.

otapóc s. v. AȘCHIE. SURCEA. SURCICĂ. ȚANDĂRĂ.

otăreálă s. v. FURIE. INDIGNARE. ÎNVERȘUNARE. MÎNIE. REVOLTARE. REVOLTĂ. SCANDALIZARE.

otări vb. v. AMĂRÎ. CUTREMURA. INDISPUNE. ÎNCRÎNCENA. ÎNDURERA. ÎNFIORA. ÎNFRICOȘA. ÎNFURIA. ÎNGROZI. ÎNSPĂIMÎNTA. ÎNTRISTA. MÎHNI. MÎNIA. NECĂJI. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. SUPĂRA. TREMURA. ȚIPA. URLA. ZBIERA. ZGUDUI.

otărire s. v. FURIE. GROAZĂ. INDIGNARE. ÎNCRÎNCENARE. ÎNFIORARE. ÎNFRICOȘARE. ÎNGROZIRE. ÎNSPĂIMÎNTARE. ÎNVERȘUNARE. MÎNIE. OROARE. REVOLTARE. REVOLTĂ. SCANDALIZARE. SPAIMĂ. TEROARE.

otărît adj. v. FURIOS. ÎNDÎRJIT. ÎNFURIAT. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERȘUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. PORNIT.

OȚÉL s. (Mold. și Bucov.) criță. *(Bară de ~.)*

oțéle s. pl. v. AMNAR.

OȚELÍ vb. *(TEHN.)* 1. a căli, (pop.) a iuți. *(A ~ oțelul.)* 2. a căli, (reg.) a pînzui. *(A ~ tăișul unui instrument metalic.)*

oțelí vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. FORTIFICA. ÎMBĂTA. ÎNTĂRI. TURMENTA.

OȚELÍRE s. *(TEHN.)* călire, călit, (pop.) iuțíre. *(~ fierului.)*

oțelíre s. v. FORTIFICARE. ÎNTĂRIRE.

OȚELÍT adj. *(TEHN.)* călit, (pop.) iuțít. *(Metal ~.)*

oțelít adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. FORTIFICAT. ÎMBĂTAT. ÎNTĂRIT. TURMENTAT.

OȚETÁR s. *(BOT.; Rhus typhina)* (înv. și reg.) scumpíe.

OȚETÍ vb. a (se) acri, a (se) înăcri. *(Vinul s-a ~.)*

OȚETÍRE s. acrire, înăcrire. *(~ vinului.)*

OȚETÍT adj. acrit, acru, înăcrit, (înv. și reg.) oțetós. *(Vin ~.)*

oțetós adj. v. ACRIT. ACRU. ÎNĂCRIT. OȚETIT.

oțiós adj. v. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. NEFOLOSITOR. NETREBUINCIOS. NEUTIL. VAN. ZADARNIC.

OU s. 1. (pop.) plod. *(~ de găină.)* 2. *(BIOL.) ou fecundat* = zigospor, zigot.

ou s. v. CARTOF. TESTICUL.

OUÁ vb. a face. *(Găina a ~ două ouă.)*

ouăle-găínilor s. pl. v. PĂPĂDIE.

ouăle-própii s. pl. v. SPÎNZ.

OULÉȚ s. oușor, (reg.) oúț.

oul genúnchiului s. v. ROTULĂ.

oul-ínului s. v. LUBIȚ.

oul piciórului s. v. GLEZNĂ.

OUȘÓR s. ouleț, (reg.) oúț.

oușór s. v. LUETĂ. OMUȘOR. UVULĂ.

oúț s. v. OULEȚ. OUȘOR.

ovajénie s. v. FAVOARE. PROTECȚIE.

OVÁL s. față, figură, fizionomie, obraz, profil. *(Un ~ cunoscut.)*

OVÁT adj. *(BOT.)* ovoid, ovoidal. *(Frunze ~.)*

OVĂȚII s. pl. aclamații (pl.), osanale (pl.), urale (pl.), (rar) vívat. *(Mulțimea îl întîmpina cu ~.)*

OVAȚIONÁ vb. a aclama. *(Mulțimea îl ~.)*

ovăz s. v. PIR.

ovăz-dúlce s. v. FLOCOȘICĂ.

OVIPOZITÓR s. *(ANAT.)* oviscapt. *(~ la insecte.)*

OVISCÁPT s. *(ANAT.)* ovipozitor. *(~ la insecte.)*

OVOID adj. *(BOT.)* ovat, ovoidal. *(Frunze ~.)*

OVOIDÁL adj. *(BOT.)* ovat, ovoid. *(Frunze ~.)*

OXALAT ACID DE POTÁSIU s. *(CHIM.)* (pop.) sare de măcríș.
OXIACÍD s. *(CHIM.)* hidroxiacid.
OXICEFALÍE s. *(MED)* acrocefalie.
OXÍD s. *(CHIM.) oxid de aluminiu* = alumină ; *oxid de calciu* = calce ; *oxid de etilenă* = etilenoxid ; *oxid de magneziu* = magnezie ; *oxid de plumb* = litargă, miniu ; *oxid de zinc* = ţinevais, alb de zinc, (înv.) tuteá.
OXIDÁ vb. *(CHIM.)* a (se) rugini, (pop.) a (se) cocli. *(Un metal care s-a ~.)*
oxidá vb. v. OXIGENA.
OXIDÁRE s. *(CHIM.)* oxidaţie, ruginire, (pop.) coclíre. *(~ unui metal.)*
OXIDÁT adj. *(CHIM.)* ruginit, (înv. şi pop.) ruginós, (pop.) coclít. *(Metal ~.)*
OXIDÁŢIE s. *(CHIM.)* oxidare, ruginire, (pop.) coclíre. *(~ unui metal.)*
oxidáţie s. v. HEMATOZĂ. OXIGENARE.
OXIDOREDÚCERE s. *(CHIM.)* redox.
OXIDRÍL s. *(CHIM.)* hidroxil.
OXIGENÁ vb. *(FIZIOL.)* (înv.) a (se) oxida. *(Sîngele se ~.)*
OXIGENÁRE s. *(FIZIOL.)* hematoză, (înv.) oxidáţie. *(~ sîngelui.)*
OXIGENÁT adj. bun, curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aer ~ de munte.)*
OXÓNIU s. *(CHIM.)* hidroniu.
OZOCHERÍTĂ s. *(MIN.)* (pop.) ceară-de-pămînt.
OZONÁ vb. a ozonifica, a ozoniza. *(A ~ o incintă.)*
OZONÁT adj. bun, curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aer ~ de munte.)*
OZONIFICÁ vb. a ozona, a ozoniza. *(A ~ o incintă.)*
OZONIZÁ vb. a ozona, a ozonifica. *(A ~ o incintă.)*

P

pa interj. v. SALUTARE.

PAC interj. poc ! *(~ ! se aude un foc de armă.)*

pac s. v. PACHET.

PÁCE s. **1.** acord, armonie, **împăciuire, înţelegere,** unire, (livr.) concért, **concórdie, (pop.)** potriveálă. *(~ ce domnea între ei.)* **2. acalmie,** calm, **liniște,** tăcere, (înv. şi **reg.) páos, (înv.)** lin, **liniștire,** molcomíre. *(Stare de ~ deplină în natură.)* **3.** astîmpăr, calm, **liniște, odihnă,** repaus, tihnă, (înv. şi pop.) **tihneálă, (înv. şi** reg.) páos, răzbún, (reg.) **potól, stáre, (înv.)** aşezáre, aşezămînt, odihneálă, **păciuíre,** răsufláre, (fig.) destindere, senin, **seninătáte.** *(Sufletul nu-şi mai află ~.)* **4. liniște, tihnă, (înv.)** isihíe. *(O viaţă plină de ~.)* **5. liniște, răgaz,** tihnă. *(N-are o clipă de ~.)* **6. odihnă de veci,** (rar) pacificáre. *(După o viaţă plină de zbucium, şi-a găsit ~.)*

paceaúră s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. FLEANDURĂ. OTREAPĂ. PETICĂ. ZDREANŢĂ.

pachêşti s. pl. v. BRETELE.

PACHÉT s. **1.** colet. *(A primit un ~ prin mesagerii.)* **2.** (reg.) pac, pacióc, (Bucov.) páşcă. *(Un ~ de tutun.)*

paciént adj. v. PERSEVERENT. RĂBDĂTOR. STĂRUITOR. TENACE.

PACIÉNT s. (înv.) subiéct. *(~ al unui medic.)*

paciénţă s. v. RĂBDARE.

pacífic adj. v. PAŞNIC.

pacificá vb. v. APLANA. ATENUA. CALMA. DESCREŞTE. DIMINUA. DOMOLI. ÎNLĂTURA. LINIŞTI. MICŞORA. MODERA. PONDERA. POTOLI. REDUCE. SCĂDEA. SLĂBI. TEMPERA.

PACIFICÁRE s. (înv.) **pacificáţie, păceluíre,** păciuílire, **păciuíre.** *(Restabilire a păcii sau ~.)*

pacificáre s. v. APLANARE. ÎNLĂTURARE. ODIHNĂ DE VECI. PACE.

pacificáţie s. v. PACIFICARE.

pacináţi s. pl. v. BESSI. PECENEGI.

pacióc s. v. PACHET. TUTUN.

paciós s. v. CHEFAL.

*PACÍŞE s. pl. (pop.) **cîlţi** (pl.), **(reg.) cîlţişóri** (pl.), **pacişéle** (pl.), **păşunéle** (pl.). *(~ ele sînt fire de in sau de cînepă rămase în pieptenii ragilei.)*

pacişéle s. pl. v. PACIŞE.

PÁCOSTE s. **1.** belea, bucluc, **dandana,** încurcătură, năpastă, **neajuns, necaz, nemulţumire,** nenorocire, **neplăcere, nevoie, pocinog,** rău, supărare, (înv. şi pop.) **póznă, răutáte,** (pop.) alageá, daravéră, păcát, **ponós, pótcă,** poticálă, **zădúf,** (înv. şi reg.) **nacafá, nágodă,** (reg.) dănănáie, încurcálă, **năzbîcă, năzdrăvánie,** păcosténie, şúgă, şugubínă, **toroápă,** (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. şi Bucov.) bédă, (Mold.) **chichión,** (Olt. şi Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. şi Transilv.) dábilă, (înv. nesosínţă, nevoínţă, pátimă, satará, stenahorie. *(Ce ~ a căzut pe capul lui !)* **2.** calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă, nenorocire, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. şi pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. şi reg.) pustieşág, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra lor.)*

pacóstnic adj. v. PĂGUBITOR.

PACT s. acord, aranjament, combinaţie, contract, convenţie, înţelegere, învoială, învoire, legămînt, tranzacţie, (înv. şi pop.) legătură, (pop.) tîrg, tocmeálă, tocmíre, (Munt.) prinsoáre, (înv.) aşezămînt, cuvînt, simfonie, sulf, şart, (arg.) şústă. *(Conform ~ încheiat între părţi . . .)*

PACTIZÁ vb. a se înţelege, a se învoi. *(A ~ cu inamicul.)*

PÁDINĂ s. *(GEOGR.)* crov, găvan, (Mold. şi Bucov.) cóşcovă.

PAGINÁ vb. a numerota. *(A ~ un caiet.)*

PAGINÁRE s. **1.** numerotare, numerotaţie, paginaţie, (înv.) paginatúră. *(~ filelor unui caiet.)* **2.** *(TIPOGR.)* paginat, paginaţie. *(~ unui ziar.)*

PAGINÁT adj. numerotat. *(Caiet ~.)*

PAGINÁT s. *(TIPOGR.)* paginare, paginaţie. *(~ unui ziar.)*

paginatúră s. v. NUMEROTARE. NUMEROTAŢIE. PAGINARE. PAGINAŢIE.

PAGINÁŢIE s. **1.** numerotare, numerotaţie, paginare, (înv.) paginatúră. *(~ unui caiet.)* **2.** *(TIPOGR.)* paginare, paginat. *(~ unui ziar.)*

PÁGINĂ s. faţă. *(Pe prima ~ a cărţii.)*

PÁGUBĂ s. **1.** daună, pierdere, prejudiciu, stricăciune, (înv. şi pop.) pricáz, (pop.) vătămáre, (înv. şi reg.) smíntă, sminteálă, (prin Ban.) ştétă, (înv.) scădére, stricáre, stricătură, vătămătúră. *(~ ele provocate de incendiu.)* **2.** pierdere, (fig.) pîrleálă. *(Cum şi-a scos ~ ?)*

pagúbnic adj. v. DĂUNĂTOR. NEGATIV. NOCIV. PĂGUBITOR. PERICULOS. PREJUDICIABIL. PRIMEJDIOS. RĂU. STRICĂTOR. VĂTĂMĂTOR.

PAHÁR s. (reg.) mésel, (înv.) scáfă. *(Un ~ cu vin.)*

pahár s. v. CALICIU. CUPĂ. VENTUZĂ.

PAHÁRNIC s. *(IST.)* (înv.) ceáşnic. *(~ la curtea domnească.)*

pahidermíe s. v. ELEFANTIAZIS. FILARIOZĂ.

PAHIMENÍNGE s. *(ANAT.)* duramater.

páhnă s. v. MÎL. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI.

PAIÁNTĂ s. *(CONSTR.)* chezaş. *(Pe ~ se sprijină stîlpii unor case ţărăneşti.)*

paiaţarlíe s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GIUMBUŞLUC.

PAIÁŢĂ s. **1.** clovn, măscărici, saltimbanc. *(~ la circ.)* **2.** bufon, măscărici, (rar) nebún, (înv.) cabáz, caraghióz, mascará, mascaragíu, măscărăci, măscăréţ, soitár, (franţuzism înv.) baladín, (înv., în Mold.) ghidúş. *(~ la curtea unui suveran medieval.)*

paiaţărie s. v. BUFONERIE. CARAGHIOSLÎC. CLOVNERIE. COMICĂRIE. GIUMBUŞLUC.

paíe s. v. CURIER. MESAGER. ŞTAFETĂ.

paidós s. v. SIESTĂ. TABIET.

paiele-ţigánului s. v. CALEA-LACTEE. CALEA-LAPTELUI.

PAIÉTĂ s. fluturaş, fluture, (reg.) şic. *(~ la o rochie.)*

PAÍNG s. *(ZOOL.)* păianjen.

paingînăráie s. v. PĂIENJENIŞ. PÎNZĂ. PLASĂ.

paisăc s. v. FURUNCUL.

paiván s. v. FRÎNGHIE. FUNIE. PRIPON.

PAJ s. copil de casă, (turcism înv.) icioglán.

PÁJURĂ s. **1.** *(ORNIT.; Aquila chrysaëtos)* acvilă, iepurar, (reg.) áciră, hoálă, ortán, uligáie, vultán, vúltur, zgrípţor, zgripţoroáică. **2.** *(ORNIT.; Aquila heliaca)* acvilă. **3.** acvilă, (reg.) zgrípţor. *(Un steag cu ~ imperială.)*

PAL adj. **1.** estompat, palid, pierdut, stins, şters, (reg.) sărbezíu, (fig.) dúlce, moále. *(Culori ~.)* **2.** palid, slab, spălăcit, stins, (rar) pălít, (pop.) seárbăd. *(Lumina ~ a lămpii.)*

pal adj. v. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. PALID.

palachídă s. v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.

PALÁN s. *(TEHN.)* muflă, scripete.

paláncă s. v. PALISADĂ. STAUL.

palanchín s. v. LECTICĂ. LITIERĂ.

*PALANÉŢ s. (reg.) grăbiţél, (Transilv.) langălău. *(Turta din aluat de pîine numită ~.)*

palanéţe s. pl. v. RUŞI-DE-TOAMNĂ.

paláscă s. v. PLOSCĂ.

palăşcă s. v. CARTUŞIERĂ.

PALÁT s. curte, (Transilv.) pălútă, (Transilv. şi Mold.) polátă, (înv.) áulă, serái. *(Balul de la ~.)*

PALÁT s. *(ANAT.)* boltă palatină, cerul-gurii, (înv.) părăţ.

PALATÁL adj. **1.** *(ANAT.)* palatin. *(Regiunea ~.)* **2.** *(FON.)* (înv.) palatinál. *(Sunet ~.)*

PALATALIZÁ vb. *(FON.)* a (se) muia. *(Consoane care s-au ~.)*

PALATALIZÁRE s. *(FON.)* muiere. *(~ unei consoane.)*

PALATALIZÁT adj. *(FON.)* moale, muiat. *(Consoană ~.)*

PALATÍN adj. *(ANAT.)* palatal. *(Regiunea ~.)*

palatinál adj. v. PALATAL.

PALAVRAGIOÁICĂ s. flecară, guralivă, limbută, vorbăreaţă, (fam.) moftangioáică. *(E o mare ~.)*

PALAVRAGÍU s., adj. clănţău, flecar, guraliv, limbut, vorbăreţ, vorbă-lungă, (livr.) locváce, (rar) ploscár, ploscáş, taclagíu, (pop. şi fam.) farfará, (pop.) gúreş, toacă-gúră, (înv. şi reg.) spórnic, vorbáreţ, (reg.) pălăvátic, pălăvrăgít, tololói, vorbár, (Mold.) dîrdálă, lehău, leorbău, (Transilv.) stroncănitór, (prin Munt.) tîndălít, (Mold.) trăncălău, (înv.) limbáreţ, vorováci, (fam.) moftangíu, (rar fam.) moftológ, moftureán, (fig.) méliţă. *(E un mare ~.)*

PALÁVRĂ s. **1.** (mai ales la pl.) fleac, nimic, (reg.) laf, marghiolíe, (înv.) tîndále (pl.), (fam.) balivérnă, moft, parascovénie. *(Spune tot felul de ~e.)* **2.** invenţie, minciună, născoceală, născocire, născocitură, neadevăr, plăsmuire, poveste, scorneală, scornire, scornitură, (pop.) iscodítură, (înv.) básnă, băsnire, (fam.) balivérnă, braşoávă, (fam. fig.) basm, gogoáşă, tromboáne (pl.). *(Toate afirmaţiile lui sînt simple ~.)*

PÁLĂ s. **1.** (reg.) pálhă. *(~ de iarbă, de fîn.)* **2.** adiere, boare, suflare, suflu, undă, (rar) scútur, (Olt.) reveneálă. *(Nu se simţea nici o ~ de vînt.)*

PÁLĂ s. *(TEHN.)* paletă. *(~ de rotor, de elice.)*

pálă s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIŢĂ. MAIMUŢĂREALĂ. MOFT. NAZ. PALOŞ. PĂTURĂ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. STRAT. TOANĂ.

palc s. v. EŞAFOD. LOJĂ.

páleă s. v. NUIA. VARGĂ.

PALEOBOTÁNICĂ s. paleofitologie, paleontologie vegetală.

PALEOFITOLOGÍE s. paleobotanică, paleontologie vegetală.

PALEOGÉN s., adj. *(GEOL.)* numulitic. *(Depozite ~.)*

PALEOLÍTIC s. (rar) sălbăticíe. *(În ~ s-au folosit primele unelte de piatră cioplită.)*

PALEONTOLOGIE VEGETÁLĂ s. paleobotanică, paleofitologie.

PALEOSLÁVĂ s. *(LINGV.)* limba veche slavă.

PALEOZÓIC s., adj. *(GEOL.)* (ieşit din uz) primár. *(Era ~.)*

palér s. v. CANTONIER. PRAF DE PUŞCĂ. PULBERE.

PALÉTĂ s. *(TEHN.)* pală. *(~ de rotor, de elice.)*

paléttă s. v. COLORIT. CROMATICĂ.

PALETUVIÉRI s. pl. *(BOT., BIOL.)* mangrove.

pálhă s. v. PALĂ.

PÁLID adj. **1.** galben, îngălbenit, (livr.) pal, (rar) pălít, (înv. şi pop.) seárbăd, (pop. şi fam.) gălbejít, (pop.) pierít, spelb, (înv. şi reg.) smolít, (reg.) gălbăcíos, (Ban. şi Olt.) gálfăd. *(~ de emoţie.)* **2.** estompat, pal, pierdut, stins, şters, (reg.) sărbezíu, (fig.) dúlce, moále. *(Culori ~.)* **3.** difuz, potolit, slab, stins. *(O lumină ~.)* **4.** pal, slab, spălăcit, stins, (rar) pălít, (pop.) seárbăd. *(Lumina ~ a lămpii.)*

PALIDITÁTE s. gălbeneală, paloare, (pop.) gălbejeálă, (înv. și reg.) sărbezíe, (reg.) sărbezénie, (înv.) serbezitúră. *(~ feței cuiva.)*

pálie s. v. VECHIUL TESTAMENT.

PALIÉR s. **1.** *(CONSTR.)* odihnă, (înv.) podést, podéstru. *(~ la o scară.)* **2.** *(TEHN.)* lagăr.

palincă s. v. RACHIU. ȚUICĂ.

palinodíe s. v. RETRACTARE.

palírie s. v. MAREE.

PALISÁDĂ s. *(MIL.)* (rar) paláncă. *(~ la o fortificație.)*

páliță s. v. BĂȚ. COADĂ. NUIA. PAR. PRĂJINĂ. VARGĂ.

palíu adj. v. PARALIZAT.

palm s. v. PALMIER.

palma-sfintei-Mării s. v. MÎNA-MAICII-DOMNULUI.

PALMÁT adj. *(BOT.)* palmiform, (rar) digitát. *(Frunze ~.)*

palma-tîlhárului s. v. SALATĂ-SĂLBATICĂ.

PÁLMĂ s. **1.** *(ANAT.)* mînă, (arg.) stáchie. *(Ține în ~ o monedă de un leu.)* **2.** (pop. și fam.) scatoálcă, (reg.) plésnet, tapangeá, (Bucov. și Transilv.) cleápșă, (Munt.) leápșă, (prin Mold. și Bucov.) șteársă, (prin Mold.) ștárghie, (prin vestul Transilv.) táiveriță, (înv. și fam.) calcavúră. *(I-a tras o ~ zdravănă.)* **3.** *(BOT.) palma-Maicii-Domnului (Orchis maculata)* = (reg.) bujór, iarba-șárpelui, limba-cúcului, mîna-Maicii-Dómnului; *palma-pămîntului (Gymnadenia conopea)* = (reg.) úră, limba-cúcului, mîna-Maicii-Dómnului.

pálmă s. v. LIMBĂ. MISTRIE.

palmă-cu-spíni s. v. BROASCĂ.

PALMIÉR s. *(BOT.)* (rar) palm. *(Curmalul este un ~.)*

PALMIFÓRM adj. *(BOT.)* palmat, (rar) digitát. *(Frunze ~.)*

PALOÁRE s. gălbeneală, paliditate, (pop.) gălbejeálă, (înv. și reg.) sărbezíe, (reg.) sărbezénie, (înv.) serbezitúră. *(~ feței cuiva.)*

paloschíța s. art. v. ALCOR.

PÁLOȘ s. (înv.) pálă, spátă. *(Lovitură de ~.)*

palótie s. v. BOROBOAȚĂ. GLUMĂ. ISPRAVĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. POCINOG. POZNĂ. SNOAVĂ. ȘOTIE. TRĂSNAIE.

PALPÁ vb. *(MED.)* a pipăi. *(A ~ un bolnav.)*

PALPÁBIL adj. **1.** concret, fizic, material, perceptibil, pipăibil, sesizabil, (rar) pipăít, tangíbil, (înv.) pipăicios, pipăitór, pusăitór. *(Realitatea ~; un lucru ~.)* **2.** concret, real. *(Lumea ~.)*

PALPÁRE s. *(MED.)* palpație, (înv.) pipăíre. *(~ bolnavului.)*

PALPÁȚIE s. *(MED.)* palpare, (înv.) pipăíre. *(~ bolnavului.)*

palpébră s. v. PLEOAPĂ.

palpít s. v. BĂTAIE. PALPITARE. PALPITAȚIE. PULSAȚIE. TICĂIT. TRESĂRIRE. ZBATERE. ZVÎCNEALĂ. ZVÎCNET. ZVÎCNIRE. ZVÎCNIT. ZVÎCNITURĂ.

PALPITÁ vb. **1.** a bate, a pulsa, a tăcăi, a ticăi, a tresări, a se zbate, a zvîcni, (rar) a zvîcîi, (reg.) a bîcîi, a ticíti. *(Inima ~ cu putere.)* **2.** a fremăta, a se înfiora, a tremura. *(Nările îi ~.)* **3.** a fremăta, a se înfiora, a tresălta, a tresări, a vibra. *(~ de bucurie, de emoție.)* **4.** a fremăta, a pulsa, a vibra, a zvîcni. *(~ în el o mare bucurie.)*

PALPITÁNT adj. captivant, pasionant. *(Un roman polițist ~.)*

PALPITÁRE s. **1.** bătaie, palpitație, pulsație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ a inimii.)* **2.** freamăt, palpitație, pulsație, trepidație. *(~ vieții.)*

PALPITÁȚIE s. **1.** bătaie, palpitare, pulsație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ a inimii.)* **2.** freamăt, palpitare, pulsație, trepidație. *(~ vieții.)*

palpitátór adj. v. FREMĂTĂTOR. TREMURĂTOR.

PÁLTIN s. *(BOT.; Acer pseudoplatanus)* (reg.) mojdreán.

PALTÓN s. haină. *(Poartă un ~ de blană.)*

paltáu s. v. NUIA. PAR. PRĂJINĂ. VARGĂ.

palúdă s. v. BALTĂ. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

PALUDÍSM s. *(MED.)* impaludism, malarie, friguri (palustre) (pl.), (rar) friguri (paludeéne) (pl.).

pam s. v. GAZ. PÎRȚ. VÎNT.

pámente s. v. AMINTIRE. MEMORIE. POMENIRE.

pámet s. v. DEȘTEPTĂCIUNE. INTELECT. INTELIGENȚĂ. JUDECATĂ. MINTE. PRICEPERE. RAȚIUNE. SPIRIT.

PAMFLÉT s. diatribă, (livr.) libél, (înv.) paschíl, paschinádă, polojénie. *(Un violent ~ împotriva războiului.)*

PAMFLETÁR s. pamfletist, (livr.) libelíst. *(Un ~ temut.)*

PAMFLETÍST s. pamfletar, (livr.) libelíst. *(Un reputat ~.)*

pampúșcă s. v. GOGOAȘĂ.

PAN s. magnat. *(Un ~ polonez.)*

panachídă s. v. TĂBLIȚĂ.

PANAGHÍE s. *(BIS.)* engolpion.

PANAHÍDĂ s. *(BIS.)* parastas, pomană, (reg.) prînz, rai.

PANARÍȚIU s. *(MED.)* (pop.) sugél, sugíu, (reg.) păducél, púșiț, sugiúc.

PANÁȘ s. pompon, (înv.) cristă. *(~ la chipiul unor uniforme militare.)*

PÁNĂ s. **1.** *(MUZ.)* plectru. *(~ pentru chitară.)* **2.** *(MUZ.)* ancie. *(~ unui instrument de suflat.)* **3.** ic, (reg.) nádă, penúș, (Maram.) cui, (Ban.) găvózd, (Transilv. și Ban.) țintă. *(~ de despicat lemne.)* **4.** *(TEHN.)* măsea. *(~ la grindeiul de la piuă.)* **5.** *(MAR.)* safran. *(~ la cîrma unei nave.)*

pănă s. v. ASCUȚIȘ. BOR. CORDAR. FLOARE. ÎNTINZĂTOR. LAMĂ. LIMBĂ

MARGINE. PĂNUȘĂ. PENEL. STRUNĂ. TĂIȘ.

PANCÁRTĂ s. placardă, placat.

panciarúș s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

páncovă s. v. GOGOAȘĂ. MINCIUNĂ. MINCIUNEA. MINCIUNICĂ. OCHI. SCOVARDĂ. USCĂȚEA. USCĂȚICĂ.

PANCREÁS s. *(ANAT.)* glandă pancreatică, (înv.) gîlca folcúțului.

pandalíe s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

pandalíi s. pl. v. FURIE. ÎNVERȘUNARE. MÎNIE. NERVI.

PANDÉCTE s. pl. *(JUR.)* digeste (pl.).

pandúr s. v. HAIDUC.

panegíric adj. v. APOLOGETIC.

PANEGÍRIC s. apologie. *(A face ~ cuiva.)*

PANEGIRÍST s. apologet, (rar) apologíst.

PANÉR s. coș, (pop.) coșárcă, papórniță, (Transilv. și Munt.) córfă, (prin Ban. și Transilv.) târgă. *(A pus merindele în ~.)*

PANERÁȘ s. coșuleț, (pop.) coșărcúță, (Transilv.) corfíță. *(Un ~ de nuiele.)*

PANFOBÍE s. *(MED.)* (rar) pantofobíe.

panganét s. v. BAIONETĂ.

pangeá s. v. SFECLĂ.

panghí vb. v. FURA. LUA. SUSTRAGE.

panglicár s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

PÁNGLICĂ s. **1.** (reg.) prímă, (Mold. și Bucov.) cordeá, (Ban.) sîrmă. *(~ de mătase.)* **2.** *(TEHN.)* bandă. *(~ la mașina de scris.)* **3.** *(ZOOL.; Taenia)* tenie, (Mold.) cordeá.

pangliceá s. v. PANGLICUȚĂ.

panglicărie s. v. ESCROCHERIE. HOȚIE. ILUZIONISM. IMPOSTURĂ. INTRIGĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MAȘINAȚIE. PRESTIDIGITAȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. SCAMATORIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE. UNELTIRE.

pánglici s. pl. v. IARBĂ-ALBĂ.

PANGLICÚȚĂ s. (reg.) pangliceá. *(O ~ de mătase.)*

panglicúță s. v. IARBĂ-ALBĂ.

PANIFICÁRE s. panificație. *(Produse de ~.)*

PANIFICÁȚIE s. panificare. *(Produse de ~.)*

PANÓPTIC s. panoramă. *(Expoziția de figuri de ceară se numește ~.)*

PANORÁMĂ s. **1.** panoptic. *(Expoziția de figuri de ceară se numește ~.)* **2.*** (fig.) frescă. *(Scriitorul ne oferă o vastă ~ a societății.)*

PANÓU s. **1.** afișier, avizier. *(Rezultatele se află la ~.)* **2.** *(TEHN.) panou de comandă* = tablou de comandă.

PANSÁ vb. *(MED.)* a (se) bandaja, a (se) lega, (rar) a (se) înfășa, (înv. și pop.) a (se) obloji, (reg.) a (se) îmbandaja. *(S-a ~ la rană.)*

pansá vb. v. ȚESĂLA.

pansáj s. v. ȚESĂLARE. ȚESĂLAT.

PANSAMÉNT s. *(MED.)* bandaj, fașă, tifon, (pop.) legătoáre, legătúră, oblojeálă. *(A legat rana cu un ~.)*

PANSÁRE s. *(MED.)* bandajare, legare, legat, pansat, (pop.) oblojíre, oblojít. *(~ rănii.)*

PANSÁT adj. *(MED.)* bandajat, legat, (înv. și pop.) oblojít, (reg.) îmbandaját. *(Rană ~.)*

PANSÁT s. *(MED.)* bandajare, legare, legat, pansare, (pop.) oblojíre, oblojít. *(~ rănii.)*

PANSEÁ s. *(BOT.)* **1.** *(Viola tricolor)* panseluță, (pop.) catifelúță, (reg.) puizeá, treifrați-pătáți. **2.** *(Viola wittrockiana)* panseluță, (reg.) barba-împărátului, gușa-găínii, treifrați-pătáți.

PANSELÚȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Viola tricolor)* pansea, (pop.) catifelúță, (reg.) puizeá, treifrați-pătáți. **2.** *(Viola wittrockiana)* pansea, (reg.) barba-împărátului, gușa-găínii, treifrați-pătáți.

panseluțe-de-múnte s. pl. v. UNGHIA-PĂSĂRII.

panséu s. v. AFORISM. CUGETARE. DICTON. MAXIMĂ. SENTINȚĂ.

pansív adj. v. CUGETĂTOR. GÎNDITOR. MEDITATIV. REFLEXIV.

PANSLAVÍSM s. (rar) slavísm.

*PANTAGRUÉLIC adj. (livr.) sardanapálic. *(Ospăț ~.)*

pantagruélic adj. v. COLOSAL. EXTRAORDINAR.

PANTALÓN s. (mai ales la pl.) **1.** (pop. și fam.) nădrág, (prin Ban.) plúndăr. *(Bărbat cu ~i de doc.)* **2.** chilot. *(Pune-ți un ~ mai gros.)*

PANTALONÁR s. nădrăgar.

pantalonár s. v. ORĂȘEAN. TÎRGOVEȚ.

PÁNTĂ s. *(GEOGR.)* clină, coastă, coborîș, costișă, muchie, povîrniș, pripor, repeziș, scoborîș, versant, (rar) prăvălác, prăvălíș, (înv. și reg.) piáză, scápăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezișcá, povîrghie, prăvál, prăvălitúră, răpăgúș, (prin Munt.) aplecúș, (înv.) baír, povîrnitúră, (fig.) șold. *(~ a unui deal.)*

PANTÉRĂ s. *(ZOOL.; Felis pardus)* leopard, (înv.) pardál, párdos.

PANTÓF s. (înv. și reg.) postál, (reg.) jumătăți (pl.). *(~ de vară.)*

pantóf s. v. PAPUC.

pantofág adj. v. OMNIVOR.

PANTOFÁR s. cizmar, (înv. și reg.) papucár, papugíu, (Mold.) ciubotár, (Transilv., Ban., Maram. și Bucov.) șuștár, (înv.) cavăf. *(De meserie ~.)*

PANTOFĂREÁSĂ s. cizmăreasă, (Mold.) ciubotăreásă.

PANTOFĂRÍE s. cizmărie, (Mold.) ciubotărie, (înv.) căvăfie, papucărie. *(Învață ~.)*

pantofii-doámnei s. pl. v. PAPUCUL-DOAMNEI.

PANTOFIÓR s. *(ZOOL.; Paramoecium)* parameci.

pantofobíe s. v. PANFOBIE.

PANTOGRAFÍE s. *(TIPOGR.)* tipar înalt.

PANTOMÍM s. mim. *(Un ~ celebru, la circ.)*

páos s. v. ACALMIE. ASTÎMPĂR. CALM. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. REPAUS. TĂCERE. TIHNĂ.

PAP s. cocă, lipici, (Mold. și Transilv.) cir, (Transilv., Ban. și Olt.) ciriș. *(Cu ~ se lipesc unele obiecte de hîrtie.)*

papá s. v. PĂRINTE. TATĂ.

papagál s. v. GURĂ.

PAPAGALICÉSC adj. mecanic. *(Reproducere, asimilare ~.)*

PAPAGALICÉȘTE adv. automat, mașinal, mecanic. *(Repetă ~ ceea ce aude.)*

papagal-țigănésc s. v. CEUCĂ. STANCĂ. STĂNGUȚĂ.

papa-găínii s. v. PĂPĂDIE.

PAPAINÓG s. cataligă, piciorong, (reg.) piciorág, piciorúg. *(Umblă pe ~ noage.)*

papaínog s. v. POP. PROPTEA. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE.

PAPÁL adj. *(BIS.)* **1.** apostolic, pontifical. *(Scaunul ~.)* **2.** (livr.) pontificál, (înv.) papicésc, păpésc. *(Statul ~.)* **3.** catolic, roman, romano-catolic, (rar) latín, (astăzi rar) papíst, (înv. și reg., mai ales în Transilv.) papistáș, papistășésc. *(Biserica ~.)*

PAPALITÁTE s. *(BIS.)* **1.** (înv. și reg.) papistășíe, (înv.) papát. *(Instituția ~.)* **2.** (livr.) pontificát, (rar) păpíe. *(A obținut ~.)*

papalúngă s. v. PĂPĂDIE.

PAPANÁȘ s. (mai ales la pl.) **1.** *(BOT.; Trifolium arvense)* (reg.) cércură, clopoțél, cotocéi (pl.), culbecéașă, ghizdéi, mielușél, mîțișór, mîțúcă, mohorél, motocéi (pl.), pepenări (pl.), pepenéi (pl.), pepeníță, pisíci (pl.), pufușór, trifói, coada-míței, iarba-sómnului. **2.** (reg.) găluștéle (pl.). *(A mîncat ~ i.)*

PAPÁRĂ s. (reg.) moiéți (pl.), păpărúie. *(A mîncat ~.)*

papáră s. v. JUMĂRI. OMLETĂ.

paparígă s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

PAPARÚDĂ s. (reg.) mutoáșcă, (Ban.) dodóla (art.), dodoloáie, păpărúie. *(~ e care invocă ploaia.)*

paparúdă s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

paparúgă s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULLUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACADOMNULUI.

paparúnă s, v. MAC. MAC-CORNUT. ROSTOPASCĂ.

papát s. v. PAPALITATE.

PÁPĂ s. *(BIS.)* pontiful roman, pontiful Romei, sfîntul părinte, suveranul pontif.

pápă s. v. ALIMENT. HRANĂ. JUMĂRI. MÎNCARE. OMLETĂ.

papélă s. v. SPANAC-PORCESC.

papéle s. pl. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

papicésc adj. v. PAPAL.

PAPILÓM s. *(MED.)* neg, verucă, verucozitate.

papír s. v. HÎRTIE.

papísm s. v. CATOLICISM.

papíst adj. v. PAPAL. ROMAN.

papíst s., adj. v. CATOLIC. ROMANOCATOLIC.

papistáș adj. v. PAPAL. ROMAN.

papistáș s., adj. v. CATOLIC. ROMANOCATOLIC.

papistășésc adj. v. CATOLIC. PAPAL. ROMAN. ROMANO-CATOLIC.

papistășí vb. v. CATOLICIZA.

papistășíe s. v. CATOLICISM. PAPALITATE.

papórniță s. v. COȘ. PANER.

PAPRICÁȘ s. (Mold.) páprică. *(~ de vită, cu găluște.)*

papricáș s. v. BOIA.

papricát adj. v. CONDIMENTAT. IUTE. PICANT. PIPERAT.

páprică s. v. ARDEI. BOIA. PAPRICAȘ.

PAPÚC s. **1.** (reg.) sandálă, (Transilv., Maram. și Bucov.) pantóf, (Mold. și Bucov.) scárpă, (Ban. și nordul Olt.) șlap, (Ban. și Transilv.) șlarf, (înv.) babúși (pl.). *(~ i de casă.)* **2.** *(TEHN.)* sabot. *(~ la un pilon.)* **3.** *(BOT.; Cypripedium calceolus)* blabornic. **4.** *(BOT.) papucul-doamnei (Impatiens roylei)* = (reg.) papucáș, pantofii-doámnei.

papúc s. v. BOCANC. GHEATĂ.

papucár s. v. CIZMAR. PANTOFAR.

PAPUCÁȘ s. papucel.

papucáș s. v. PAPUCUL-DOAMNEI.

papúcă s. v. BUNIC. TATĂ MARE.

papucărie s. v. CIZMĂRIE. PANTOFĂRIE.

PAPUCÉL s. papucaș.

papugíu s. v. CIZMAR. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PANTOFAR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

PÁPULE s. pl. *(MED.)* băsicuțe (pl.), bubulițe (pl.), spuzeală. *(~ pe piele.)*

PÁPURĂ s. *(BOT.; Typha)* (reg.) băteá, berbecúț, bucșáu, culm, rogóz, șovár, (Transilv. și Maram.) speteáză, (Maram.) spétie.

pápură s. v. PIPIRIG.

papură-de-rogojínă s. v. ROȘĂȚEA.

papură-rotúndă s. v. PIPIRIG. ROGOZ.

PAR s. **1.** prăjină, (pop.) prepeleác, (reg.) béldie, páliță, pătăchíc, prăștináș, prăștínă, rúdă, (Olt.) cólvă, dîrjálă, (Transilv.) palțău, (înv.) șiríc. *(L-a lovit cu un ~.)* **2.** parmac, (înv. și pop.) pociúmb, (pop.) șarampói, (reg.) verdéte, (Maram.) șaránț, (Maram., Transilv., Ban. și Olt.) șteamp, (Olt., Ban. și Transilv.) ștenáp. *(~ la un gard.)* **3.** parmac, stîlp. *(~ la un pridvor.)*

PARÁ s. ban, franc, gologan, (înv. și pop.) sorocovăț, (pop. și fam.) pitác, sfanț, (reg. și fam.) pițúlă, (astăzi fam.) argínți (pl.), (fam.) capitál, (arg.) lovéle (pl.), mángări (pl.), mardéi (pl.), materiál. *(N-are o ~ în pungă.)*

pará s. v. BAN. MONEDĂ. PIESĂ.

PARÁ vb. a eschiva, a (se) feri, (înv. și reg.) a sprijini. *(A ~ lovitura adversarului, la box.)*

PARÁBOLĂ s. pildă. *(A citit o ~.)*

PARABÓLIC adj. curbat. *(Oglindă ~.)*

PARACHÉRNIȚĂ s. *(BOT.; Parietaria officinalis)* (reg.) mătríce, politrícă, grîul-potîrnichii, urzică-moártă, (înv.) parietárie.

parachinisí vb. v. ÎNDEMNA. STIMULA.

parachínisis s. v. IMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. PORNIRE. STIMUL. STIMULENT.

PARACLÍS s. *(BIS.)* **1.** capelă. *(~ într-un cimitir.)* **2.** (înv.) oratóriu. *(~ într-un palat.)*

PARACLISÉR s. *(BIS.)* **1.** țîrcovnic, (reg.) clisiárh, clisiér, crísnic, pălămár, (Transilv.) făt, (Transilv. și Bucov.) sfăt. *(~ul se ocupă de îngrijirea unei biserici.)* **2.** cîntăreț, dascăl, diac, psalt, țîrcovnic, (Transilv.) cántor, făt, (înv.) eclisiárh, grămătíc. *(~ul îl ajută pe preot la oficierea slujbei.)*

paradáisă s. v. PĂTLĂGEA. PĂTLĂGICĂ. ROȘIE. TOMATĂ.

PARÁDĂ s. **1.** (înv.) parisíe. *(~ militară.)* **2.** defilare. *(Nu mergem și noi la ~ ?)* **3.** ceremonie, gală. *(Uniformă, ținută de ~.)* **4.** ceremonie, cinste, fast, pompă, solemnitate. *(L-a primit cu multă ~.)* **5.** pompă, (înv.) fálă. *(A intrat cu ~ în oraș.)*

parádă s. v. ALAI. CORTEGIU. SUITĂ.

paradí vb. v. DEGRADA. DETERIORA. ÎNVECHI. STRICA. UZA.

paradígmă s. v. EXEMPLU. ÎNVĂȚĂTURĂ. MODEL. PILDĂ.

PARADÍS s. *(BIS.)* cer, rai, (livr.) edén.

paradít adj. v. DEGRADAT. DETERIORAT. ÎNVECHIT. PRĂPĂDIT. STRICAT. UZAT.

paradiziác adj. v. MINUNAT. SPLENDID. STRĂLUCITOR.

paradosí vb. v. DA. ÎNCHINA. ÎNCREDINȚA. ÎNMÎNA. ÎNTINDE. PLECA. PREDA. REMITE. SUPUNE. TRANSMITE.

paradosíe s. v. PREDARE.

paradosíre s. v. DEPUNERE. ÎNAINTARE. ÎNMÎNARE. PREDARE. PREZENTARE. REMITERE. TRANSMITERE.

parádosis s. v. PREDARE.

paradosít s. v. DEPUNERE. ÎNAINTARE. ÎNMÎNARE. PREDARE. PREZENTARE. REMITERE. TRANSMITERE.

PARADOXÁL adj. bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, singular, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străín, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~ !)*

PARAFÁ vb. (înv.) a scripisi. *(A ~ un act.)*

PARAFÁRE s. (înv.) scripisíre. *(~ unui act.)*

PARAFÁT adj. (înv.) scripisít. *(Act ~.)*

PARAFERNÁL adj. *(JUR.)* extradotal. *(Înscris ~.)*

PARAFÉRNĂ s. *(JUR.)* (înv.) exóprică.

PARAFÍNĂ s. *(CHIM.)* alcan, hidrocarbură parafinică.

PARAFLÓW s. *(CHIM.)* paragel.

PARAFRAZÁ vb. (rar) a perifraza. *(A ~ pe cineva.)*

parafúlger s. v. PARATRĂSNET.

PARAGÉL s. *(CHIM.)* paraflow.

PARÁGINĂ s. **1.** pîrloagă, țelină, (pop.) părăgineálă, (înv. și reg.) ogór, (reg.) hat, părăginitúră. *(Grădina a ajuns o ~.)* **2.** părăginire, părăsire, sălbăticie. *(Parc lăsat în ~.)* **3.** dărăpănătură, dărîmătură, năruitură, prăbușitură, ruină, surpătură, (reg.) ruinătúră, (înv.) risípă, risipitúră, surpáre. *(O ~ de casă.)*

PARAGÓGĂ s. *(FON.)* epiteză.

PARAGÓGIC adj. *(FON.)* epitetic. *(Formație lexicală ~.)*

PARAGRÁF s. **1.** articol, punct, (înv.) cap, pont. *(~ dintr-o lege.)* **2.** alineat. *(Conținutul unui nou ~.)*

paragrafíe s. v. PRESCRIPȚIE.

paralaghíe s. v. SOLFEGIU.

paralaghisí vb. v. SOLFEGIA.

PARALÁXĂ s. *(ASTRON.)* (înv.) semiósie.

parále s. pl. v. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. MIJLOACE. SITUAȚIE. STARE.

PARALÉL adj., adv. **1.** adj. concomitent, simultan, sincron, sincronic. *(Fenomene ~.)* **2.** adv. concomitent, simultan, totdeodată, totodată, (înv.) împreúnă. *(~ să începem și aprovizionarea.)*

PARALÉLĂ s. comparare, comparație, confruntare, paralelism. *(O ~ între cele două caractere.)*

PARALELÍSM s. **1.** concomitență, simultaneitate, sincronism. *(~ desfășurării unor fenomene.)* **2.** comparare, comparație, confruntare, paralelă. *(Un ~ între cele două caractere.)*

PARALÍTIC adj., s. *(MED.)* (pop.) damblagíu, (înv. și reg.) slăbănóg. *(Om ~.)*

PARALIZÁ vb. **1.** *(MED.)* (înv. și pop.) a seca, (pop.) a damblagi, a lua,(Ban.) a șlogui, (înv.) a slăbănogi. *(I-a ~ piciorul drept.)* **2.** a amorți, a înțepeni. *(Gerul îi ~ buzele.)* **3.** a împietri, a încremeni, a înlemni, a înmărmuri, a înțepeni, (înv. și pop.) a mărmuri, (fig.) a îngheța. *(A ~ de spaimă, de uimire.)* **4.** a anula, a neutraliza. *(O sfială îi ~ orice mișcare.)* **5.** a imobiliza. *(Prin forță i-a ~ orice mișcare.)*

PARALIZÁRE s. *(MED.)* (pop.) damblagíre. *(~ unei persoane.)*

PARALIZÁT adj. *(MED.)* (pop.) damblagít, (înv. și reg.) sec, (prin Munt.) meréu, (Munt. și Olt.) palíu, (înv.) secát. *(Om, picior ~.)*

paralizáție s. v. PARALIZIE.

PARALIZÍE s. *(MED.)* **1.** (pop.) damblá, poceálă, (înv. și reg.) slăbănogeálă, slăbănogíe, (Transilv.) gútă, (înv.) paralizáție, slăbănogíre. **2.** *paralizie infantilă* = poliomielită.

paralíe s. v. BĂNET. MĂRUNT. MĂRUNȚIȘ.

PARAMÉCI s. *(ZOOL.; Paramoecium)* pantofior.

PARAMÉTRU s. *(TEHN.)* caracteristică. *(Mașină cu unii ~i funcționali superiori.)*

PARAMNEZÍE s. *(PSIH.)* falsă recunoaștere.

PARANTÉZĂ s. **1.** (înv.) cuprinzătoáre, închizătoáre. *(~ este un semn de punctuație.)* **2.** *paranteză dreaptă* = croșetă, (rar) paranteză francéză. *(Text închis între ~.)*

parantéză s. v. DIGRESIUNE. DIVAGARE. DIVAGAȚIE.

paranteză francéză s. v. CROȘETĂ. PARANTEZĂ DREAPTĂ.

parapánghelos interj. v. ADIO. AMIN. GATA.

parapéi s. v. GLAF. PERVAZ.

PARAPÉT s. balustradă, parmaclíc, pălimar, rampă, rezemătoare, mînă curentă, (rar)

reázem, (Transilv. şi Munt.) plímbă, (Transilv.) strájă, (înv.) parmác. *(~ la o scară.)*

parapléu s. v. UMBRELĂ.

parapón s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INVIDIE. NECAZ. NEMULŢUMIRE. NEPLĂCERE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. SUPĂRARE.

paraponisít adj. v. NECĂJIT. NEMULŢUMIT. SUPĂRAT.

paraseovénie s. v. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. FLEAC. NĂZBÎTIE. NIMIC. PALAVRĂ. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

PARASÍMPATICOTONÍE s. *(FIZIOL.)* vagotonie.

parasól s. v. PARASOLAR.

PARASOLÁR s. *(FOTO)* (rar) parasól.

PARASTÁS s. *(BIS.)* panahidă, pomană, (reg.) prînz, rai.

parastasul-própii s. v. SALBĂ-MOALE. VONICER.

parastisí vb. v. ARĂTA. COMUNICA. EXPUNE. INTERPRETA. ISTORISI. ÎNFĂŢIŞA. JUCA. NARA. POVESTI. PREZENTA. RELATA. REPREZENTA. SPUNE. TRANSMITE. ZICE.

PARATÁCTIC adj. *(GRAM.)* juxtapus. *(Construcţie ~.)*

PARATÁXĂ s. *(GRAM.)* juxtapunere.

PARATÍFOS s. *(MED.)* febră paratifoidă.

PARATIFÓZĂ s. *(MED. VET.)* salmoneloză.

paratonér s. v. PARATRĂSNET.

PARATRĂSNET s. *(FIZ.)* (rar) paratonér, (înv.) ferifúlger, feritún, parafúlger, paratúnet.

paratúnet s. v. PARATRĂSNET.

PARAVÁN s. *(TEHN.)* plasă. *(~ la războiul de ţesut.)*

paraván s. v. PARAZĂPADĂ.

paraxénie s. v. CAPRICIU. CHEF. CIUDĂŢENIE. CURIOZITATE. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIŢĂ. MAIMUŢĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

paraxín adj. v. BIZAR. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUŞNIC. NEOBIŞNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. STRANIU.

PARAZĂPĂDĂ s. (rar) paraván.

parazít adj. v. INUTIL. NENECESAR. NETREBUINCIOS. NEUTIL.

PARAZÍT adj., s. **1.** adj. parazitar. *(Un organism ~.)* **2.** s. pl. (livr.) vermină. *(E plin de ~i.)* **3.** s. (fam.) linge-blíde, linge-tálere, linge-tálgere. *(E un mare ~.)*

PARAZITÁR adj. parazit. *(Organism ~.)*

parazitár adj. v. INUTIL. NENECESAR. NETREBUINCIOS. NEUTIL.

parazól s. v. UMBRELĂ.

PÁRĂ s. **1.** flacără, văpaie, (livr.) flămă. *(~ focului.)* **2.** flăcăraie, pălălaie, pîrjol, văpaie, vîlvătaie, vîlvoare, (rar) pălăláică, (pop.) bóbot, bobotáie, (reg.) pălălăiálă, vîlváie, vîlvăráie, (prin vestul Transilv.) bábură, (Olt.) bălbăláu. *(O imensă ~ de la incendiu.)* **3.** arşiţă, dogoare, dogoreală, fierbinţeală, văpaie. *(~ focului din sobă.)*

páră s. v. BEC. CARTOF. CON.

PARC s. **1.** grădină. *(~ public.)* **2.** *parc zoologic* = grădină zoologică, (livr.) zóo, zooparc.

PARCÁ vb. a gara. *(A ~ un vehicul.)*

PARCÁJ s. parcare. *(Loc de ~ pentru vehicule).*

PARCÁRE s. *(Staţie de ~ pentru automobile.)*

parceá s. v. CARMAC. LOT. PARCELĂ.

parcealagíu s. v. PARLAGIU.

PARCELÁ vb. (reg.) a răclui. *(A ~ un teren.)*

PARCELÁRE s. lotizare. *(~ terenului.)*

PARCÉLĂ s. lot, (înv. şi reg.) ráclă, (reg.) parceá, (prin Ban.) tal. *(Teren împărţit în ~e.)*

PARCHÉT s. *(SILV.)* (pop.) curătură, (Ban., Transilv., Maram. şi Bucov.) şlag. *(~ într-o pădure.)*

parcimonie s. v. AVARIŢIE. CALICENIE. CALICIE. ZGÎRCENIE.

parcimoniós s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

PARCÚRGE vb. **1.** a face, a merge, a străbate. *(~ zilnic 10 km.)* **2.** a măsura, a străbate. *(~ camera de la un capăt la celălalt.)* **3.** *(SPORT)* a acoperi, a străbate. *(Atletul a ~ distanţa de 5 000 m în ...)* **4.** a colinda, a cutreiera, a străbate, a vîntura, (pop. şi fam.) a báte, (pop.) a călca, a ocoli, a petréce, (înv. şi reg.) a răzbáte, (înv.) a plimba, (rar fig.) a treiera. *(~ pe rînd satele şi oraşele.)* **5.** a străbate, a traversa, (înv.) a spăla. *(Dunărea ~ mai multe ţări.)* **6.** a citi, (livr.) a lectura, (înv. şi pop.) a spúne, a zíce. *(A ~ cîteva rînduri.)* **7.** a răsfoi, (rar) a petréce. *(A ~ o lucrare, notiţele.)*

PARCÚRGERE s. **1.** străbatere, traversare. *(După ~ întregii cîmpii, rîul o ia spre sud.)* **2.** citire, citit, lectură, (înv.) citánie. *(În timpul ~ textului ...)* **3.** răsfoire. *(~ notiţelor de la curs.)*

PARCÚRS s. drum, itinerar, rută, traiect, traiectorie, traseu, (astăzi rar) marşrút, (înv., în Mold.) şleau. *(~ urmat de un vehicul.)*

pardál s. v. LEOPARD. PANTERĂ.

pardesiu de scînduri s. v. COŞCIUG. SICRIU.

pardón s. v. DOS. FUND. IERTARE. POPOU. SCUZĂ. ŞEZUT.

pardoná vb. v. ABSOLVI. CRUŢA. GRAŢIA. IERTA. SCUTI.

párdos s. v. LEOPARD. PANTERĂ. PARDOSEALĂ. PODEA.

PARDOSEÁLĂ s. **1.** duşumea, podea, scîndură, (pop.) pódină, (Ban. şi Transilv.) pod, (Ban.) vátră, (înv.) planşéte (pl.), pomóstină. *(Doarme pe ~ goală.)* **2.** podea, (înv. şi reg.) poditúră, (reg.) podílă, podineálă, (înv.) párdos, pardositúră, (latinism înv.) paviment. *(~ într-un spaţiu deschis.)*

PARDOSÍ vb. a podi. *(A ~ o încăpere.)*

PARDOSÍRE s. podire. *(~ unei încăperi.)*
PARDOSÍT adj. podit. *(Încăpere ~.)*
pardositúră s. v. PARDOSEALĂ. PODEA.
parenchimátic adj. v. PARENCHIMATOS.
PARENCHIMATÓS adj. *(ANAT., BOT.)* (rar) parenchimátic. *(Ţesut ~.)*
PARESTEZÍE s. *(MED.)* furnicătură.
paretisí vb. v. DEMISIONA.
paretisíre s. v. DEMISIE.
parétisis s. v. DEMISIE.
párfie s. v. CUSUR. DAR. DEFECT. METEAHNĂ. NĂRAV. PATIMĂ. VICIU.
PARFÚM s. aromă, balsam, mireasmă, (astăzi rar) boáre, (rar) mirodénie, (reg.) şmag, (Mold. şi Bucov.) miróznă, (înv.) odór, olm. *(~ul florilor.)*
parfúm s. v. PETUNIE.
PARFUMÁ vb. a îmbălsăma, a înmiresma, (pop.) a miresma, (reg.) a sfinţi. *(Florile ~ aerul.)*
PARFUMÁRE s. îmbălsămare, înmiresmare, (pop.) miresmáre.
parfumáşi s. pl. v. PEJMĂ.
PARFUMÁT adj. **1.** îmbălsămat, îmbătător, înmiresmat, (rar) tămîiát, (pop.) miresmát, (înv.) miresmătór, mirósnic, parfumatór, (fig.) dúlce. *(Un miros ~ ; aer ~ .)* **2.** aromat, aromatic, îmbălsămat, îmbătător, înmiresmat, (rar) balsámic, balsamíu, binemirositór. *(O substanţă ~.)* **3.** odorant, odorifer. *(Esenţă ~.)*
parfumatór adj. v. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. PARFUMAT.
PARHELÍE s. *(ASTRON.)* (înv.) soriór.
PARIÁ vb. (pop.) a se lega, a se prínde, (înv. şi reg.) a se rămăşi. *(Pe cît ai ~?)*
parîe s. v. PERUCĂ.
PARICÍD s. (rar) patricíd.
PARICOPITÁT s., adj. *(ZOOL.)* artiodactil. *(Boul este un ~.)*
PARIETÁL s. *(ANAT.)* (înv. şi reg.) scăfîrlíe.
parietárie s. v. PARACHERNIŢĂ.
parigorîe s. v. ALINARE. CONSOLARE. ÎMBĂRBĂTARE. ÎNCURAJARE. MÎNGÎIERE.
parigorisí vb. v. ALINA. CONSOLA. ÎMBĂRBĂTA. ÎNCURAJA. MÎNGÎIA.
PARIMIÁR s. *(BIS.)* parimie.
PARIMÍE s. *(BIS.)* parimiar.
parimíe s. v. AFORISM. CUGETARE. DICTON. ÎNVĂŢĂTURĂ. MAXIMĂ. PILDĂ. PROVERB. SENTINŢĂ. VORBĂ BĂTRÎNEASCĂ. ZICALĂ. ZICĂTOARE.
parisíe s. v. ALAI. FAST. PARADĂ. PARTICIPARE. PARTICIPAŢIE. POMPĂ. PREZENŢĂ.
parisiláb adj. v. PARISILABIC.
PARISILÁBIC adj. *(LINGV.)* (rar) parisiláb. *(Cuvînt ~.)*
PARITÁTE s. egalitate. *(~ numerică, valorică.)*
PARÍU s. prinsoare, rămăşag, (înv. şi pop.) rămás, (reg.) rămáş, rămăşcálă, rămăşiţă. *(A face ~ cu cineva.)*
PARIZIÁNĂ s. pariziancă.
PARIZIÁNCĂ s. parizianá.
PARÎMĂ s. odgon, (pop.) pălămár. *(Barcă legată de o ~.)*
PARLAGÍU s. (reg.) parcealagíu, (înv.) boccíu. *(~ la abator.)*
PARLAMÉNT s. *(POLITICĂ)* congres. *(În unele state ~ se numeşte congres.)*
PARLAMENTÁ vb. a negocia, a trata. *(A ~ cu partea adversă.)*
PARLAMENTÁR adj., s. **1.** adj. ceremonios, protocolar. *(Stil, limbaj ~.)* **2.** s. (înv.) solitór. *(Au trimis un ~ în tabăra adversă.)*
parlatóriu s. v. PARLOAR. VORBITOR.
PARLOÁR s. vorbitor, (înv.) parlatóriu. *(~ la un cămin.)*
PARMÁC s. **1.** par, (înv. şi pop.) pociúmb, (pop.) şarampói, (reg.) verdéte, (Maram.) şaránţ, (Maram., Transilv., Ban. şi Olt.) şteamp, (Olt., Ban. şi Transilv.) ştenáp. *(~ la un gard.)* **2.** par, stîlp. *(~ la un pridvor.)*
parmác s. v. BALUSTRADĂ. GRILAJ. MÎNĂ CURENTĂ. PARAPET. PARMACLÎC. PĂLIMAR. RAMPĂ. REZEMĂTOARE.
PARMACLÍC s. **1.** balustradă, parapet, pălimar, rampă, rezemătoare, mînă curentă, (rar) reázem, (Transilv. şi Munt.) plímbă, (Transilv.) strájă, (înv.) parmác. *(~ la o scară.)* **2.** grilaj, (înv.) parmác. *(Verandă cu ~.)*
parmaclíc s. v. PÎRGHIE.
parnásie s. v. ŞOPÎRLAIŢĂ. ŞOPÎRLICĂ. ŞOPÎRLIŢĂ.
parocáş s. v. PERUCHIER.
PARODIÁ vb. (rar) a parodiza. *(A ~ o poezie.)*
PARÓDIC adj. buf, burlesc, caraghios, caricatural, grotesc, ridicol. *(De un comic ~.)*
paródic adj. v. PARODISTIC.
PARODÍSTIC adj. (rar) paródic. *(Operă de factură ~.)*
parodizá vb. v. PARODIA.
PAROHIÁL adj. *(BIS.)* (înv.) parohiálnic. *(Casă ~.)*
parohiálnic adj. v. PAROHIAL.
parohián s. v. ENORIAŞ.
PAROHÍE s. *(BIS.)* enorie, (înv. şi pop.) popór, (înv., prin Transilv.) máteră.
paról interj. v. SERIOS. ZĂU.
PARÓLĂ s. formulă. *(Nu cunoaşte ~.)*
parólă s. v. AFIRMAŢIE. ANGAJAMENT. ASIGURARE. CONVERSAŢIE. CONVORBIRE. CUVÎNT. DECLARAŢIE. DIALOG. DISCUŢIE. FĂGĂDUIALĂ. FĂGĂDUINŢĂ. LEGĂMÎNT. MĂRTURISIRE. PROMISIUNE. RELATARE. SPUSĂ. VORBĂ. ZISĂ.
PAROLÍST adj. exact, punctual. *(Voi fi ~ ; un om ~.)*
paróm s. v. BAC. POD MIŞCĂTOR. POD PLUTITOR. POD UMBLĂTOR.
paronomasíe s. v. PARONOMAZĂ.
PARONOMÁZĂ s. (rar) paronomasíe. *(~ este o construcţie stilistică.)*
PAROTIDITĂ EPIDÉMICĂ s. *(MED.)* orcion.
paroxísm s. v. ACCES. ATAC. CRIZĂ. PUSEU.

parpalác s. v. CIURLAN. SALCIOARN. SĂRICICĂ.
parpalée s. v. GREC.
parpandél s. v. DANCI.
parpangícă s. v. ARPAGIC. CEAPĂ DE SĂMÎNȚĂ.
PARPIÁN s. *(BOT.; Antennaria dioica)* (reg.) flocoșéle (pl.), linăriță, mărúncă, părăléi (pl.), siminóc, floarea-pátului, laba-míței, scînteiuță-de-múnte, sunătoare-de-múnte, talpa-míței, talpa-pisícii.
parséchi s. v. DULAP. GARDEROB. ȘIFONIER.
parșemín s. v. PERGAMENT.
parșív adj. v. CORUPT. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂȚAT. GREȚOS. IMORAL. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NERUȘINAT. NETREBNIC. PERVERTIT. RUȘINOS. SCELERAT. SCÎRBOS. STRICAT. TICĂLOS. VICIOS.
parșivénie s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.
PARTÁJ s. *(JUR.)* împărțeală. *(Operație de ~.)*
partál s. v. BUCATĂ. CRÎMPEI. FRACȚIUNE. FRAGMENT. FRÎNTURĂ. PARTE. PORȚIUNE. SECȚIUNE. TRANȘĂ.
PÁRTE s. **1.** bucată, crîmpei, fracțiune, fragment, frîntură, porțiune, secțiune, tranșă, (pop.) dărăb, partál, (înv. și reg.) părténie, (reg.) járchină, știuc. *(O ~ dintr-un tot.)* **2.** diviziune, secțiune. *(Lucrarea are trei mari ~.)* **3.** *(IST.)* judecie, unghi. *(~ era o unitate administrativ-teritorială.)* **4.** *(MAT.)* submulțime. *(O ~ a numerelor reale.)* **5.** pasaj. *(O ~ gravă a unei simfonii.)* **6.** crîmpei, fragment, frîntură, (reg.) crîmpot. *(A ascultat doar o ~ din discuția lor.)* **7.** coastă, dungă, latură. *(Stă întins pe-o ~.)* **8.** extremitate, latură, margine. *(Doarme pe ~ dreaptă a patului.)* **9.** porțiune, sector. *(O ~ a pieței era destinată desfacerii brînzeturilor.)* **10.** loc, regiune, ținut. *(Vezi cum e și prin alte ~ți.)* **11.** direcție, sens. *(În ce ~ o iei?)* **12.** direcție, latură, sens. *(Din toate ~țile veneau spre noi.)* **13.** *(JUR.)* (rar) justițiábil. *(~ într-un proces.)* **14.** tabără. *(Ce se aude din ~ adversă?)* **15.** participație. *(~ la o afacere în comun.)*
párte s. v. DESTIN. DOTAȚIE. DOTĂ. FATALITATE. GRUPARE. MENIRE. MOLECULĂ. NOROC. PARTIDĂ. PREDESTINARE. ROL. SOARTĂ. TABĂRĂ. URSITĂ. ZESTRE. ZODIE.
PARTENÉR s. **1.** coechipier. *(~ într-o formație sportivă.)* **2.** pereche. *(Are un ~ ideal de dans.)*
PARTICIPÁ vb. a asista. *(A ~ la comemorare.)*
PARTICIPÁNT s., adj. **1.** s. pl. asistență. *(~ții la un congres.)* **2.** adj. asistent. *(Publicul ~.)* **3.** s. părtaș. *(~ la toate bucuriile mele.)*
PARTICIPÁRE s. participație, (înv.) parisíe. *(Serbarea are loc cu ~ autorităților.)*
PARTICIPÁȚIE s. **1.** participare, (înv.) parisíe. *(Serbarea are loc cu ~ autorităților.)* **2.** parte. *(~ la o afacere în comun.)*
PARTICÍPIU s. *(GRAM.)* **1.** (înv.) împărtășíre, părtășíre, părtișitív. **2.** *participiu prezent* = gerunziu.
PARTICULÁR adj. **1.** caracteristic, definitoriu, distinct, distinctiv, dominant, propriu, specific, tipic, (înv.) însușít. *(Notă, trăsătură ~.)* **2.** individual, personal, propriu, (înv.) obrăzálnic, particularístic, particulárnic, pártnic, personalicésc, personálnic. *(Interese ~.)* **3.** individual, personal, propriu, (rar) subiectív. *(O viziune ~.)* **4.** aparte, deosebit, special, specific, sui-generis. *(Un gust ~.)* **5.** individual, personal, propriu, (livr.) privát. *(Probleme ~; proprietate ~.)* **6.** domestic, intim, personal, privat. *(Relații ~.)* **7.** confidențial, intim, (înv.) particulárnic. *(Scrisori ~.)* **8.** special. *(Disciplinele ~.)*
particularístic adj. v. INDIVIDUAL. PARTICULAR. PERSONAL. PROPRIU.
PARTICULARITÁTE s. atribut, calitate, caracter, caracteristică, însușire, notă, proprietate, semn, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) ampréntă, márcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(O ~ esențială a acestui proces este ...)*
PARTICULARIZÁ vb. a (se) individualiza, (rar) a (se) personaliza. *(Se ~ dintre alte elemente.)*
PARTICULARIZÁRE s. individualizare, (rar) personalizáre. *(~ unor trăsături.)*
particulárnic adj. v. CONFIDENȚIAL. INDIVIDUAL. INTIM. PARTICULAR. PERSONAL. PROPRIU.
PARTÍCULĂ s. corpuscul, microobiect.
PARTÍD s. *(POLITICĂ)* (înv.) partídă. *(Un ~ democrat.)*
partíd s. v. GRUPARE. PARTIDĂ. TABĂRĂ.
PARTÍDĂ s. **1.** *(SPORT)* dispută, întîlnire, întrecere, joc, meci. *(O ~ atractivă, disputată.)* **2.** (rar) talón. *(~ la unele jocuri de cărți.)* **3.** grupare, tabără, (înv.) párte, partíd. *(Fruntaș al ~ unioniste.)* **4.** *(POLITICĂ)* facțiune. *(Aparține ~ adverse.)* **5.** căsătorie. *(A făcut o ~ bună.)* **6.** *(CONT.)* cont. *(Mijloc economic înscris în ~.)*
partídă s. v. PARTID.
PARTÍTĂ s. *(MUZ.)* suită.
PARTITÚRĂ s. **1.** *(MUZ.)* compoziție, (rar) partițiúne. *(I-a înmînat ~ pentru a o executa.)* **2.** rol. *(Actorul a beneficiat de o ~ generoasă.)*
partițiúne s. v. COMPOZIȚIE. PARTITURĂ.
PARTIZÁN s. adept, susținător, (rar) părtáș, (înv.) părteán. *(~ al unei doctrine.)*
pártnic adj. v. INDIVIDUAL. PARTICULAR. PARȚIAL. PERSONAL. PROPRIU.
PARTURÍȚIE s. naștere, procreare, procreație, (înv. și pop.) zămislíre, (pop.) fácere, născáre, (înv. și reg.) născút, (înv.) născătúră. *(După ~ copilului.)*

PARȚIÁL adj. **1.** (înv.) pártnic, parțiálnic. *(Lipsa ~ a unui produs.)* **2.** fragmentar, incomplet, necomplet. *(Publicarea ~ a unei opere.)* **3.** părtinitor, pătimaș, subiectiv, tendențios, (rar) pasionát, (reg.) părtăluitór. *(O atitudine evident ~.)*

parțialitáte s. v. PATIMĂ. PĂRTINIRE. SUBIECTIVISM.

parțiálnic adj. v. PARȚIAL.

páruș s. v. ȘOARECE.

PARVENÍ vb. **1.** a se ajunge, a se căpătui, a se chivernisi, a se îmbogăți, a se înavuți, a se înstări, a se pricopsi. *(S-a îndepărtat de noi de cînd a ~.)* **2.** a ajunge, (înv.) a prinveni. *(A ~ să priceapă mai exact cele întîmplate.)*

parvení vb. v. AJUNGE. IZBUTI. REUȘI. SOSI.

PARVENÍRE s. căpătuială, căpătuire, chiverniseală, chivernisire, îmbogățire, înavuțire, pricopsire. *(~ cuiva prin mijloace necinstite.)*

PARVENÍT adj., s. căpătuit, (pop.) ajúns. *(E un ~.)*

PAS s. **1.** (înv. și reg.) păsitúră. *(Are ~ul mare.)* **2.** călcătură, mers, mișcare, păsit, umblet, (rar) mersătúră, (înv. și pop.) mersúră. *(Un ~ săltăreț.)* **3.** *(TEHN.)* (înv. și reg.) pásnic, (reg.) păsár. *(~ul dulgherului.)*

PAS s. *(GEOGR.)* strîmtoare, trecătoare, (pop.) plai, strúngă, (reg.) obîrșie, (înv.) potécă, strîmtúră. *(~ul Oituz.)*

PAS s. *(CHIM., FARM.)* acid paraaminosalicilic.

pas s. v. ACT. ACȚIUNE. COMPAS. FAPTĂ. PAȘAPORT. PROGRES.

PASÁ vb. a mărunți, a zdrobi. *(A ~ legume.)*

pasábil adj. v. ACCEPTABIL. ACCESIBIL. ADMISIBIL. BUNICEL. CONVENABIL. MODERAT. MULȚUMITOR. POTRIVIT. REZONABIL. SATISFĂCĂTOR. SUPORTABIL. TOLERABIL.

pasagér adj. v. EFEMER. PIERITOR. SCHIMBĂTOR. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

PASAGÉR s. călător, voiajor. *(~ul din tren.)*

PASÁJ s. **1.** trecere. *(Un ~ pentru călători.)* **2.** parte. *(Un ~ grav al unei simfonii.)* **3.** extras, fragment, (înv.) pont. *(Un ~ dintr-o poezie.)*

PÁSĂ s. tur. *(~ la jocul de cărți.)*

pásămite adv. v. PESEMNE. POATE. PROBABIL.

PÁSĂRE s. *(ORNIT.)* **1.** zburătoare. **2.** orătanie, (reg.) cobáie, cojbălíță, gáliță, gujălíe, oáră. *(Crește ~ări pe lîngă casă.)* **3.** *pasărea-furtunii (Puffinus puffinus yelkouan)* = furtunar, (rar) pasărea-vijelíei; *pasărea-muscă (Trochilus)* = colibri; *pasărea-omătului (Plectrophenax nivalis)* = (reg.) presură-de-iárnă, presură-de-omăt; *pasărea-paradisului (Paradisea apoda)* = (reg.) pasărea-ráiului.

pásăre s. v. MEMBRU. PENIS. VRABIE.

pasărea-ciobánului s. v. SITAR.

pasărea-cînepii s. v. CÎNEPAR.

pasărea-frígului s. v. MĂTĂSAR.

pasărea-înului s. v. INĂRIȚĂ.

pasărea-lui-Hristós s. v. FORFECUȚĂ.

pasărea-mórtului s. v. CUCUVAIE. CUCUVEA.

pasărea-pămîntului s. v. SITAR.

pasărea-plúgului s. v. PIȚIGOI.

pasărea-ráiului s. v. PASĂREA-PARADISULUI.

pasărea-sărăcíei s. v. CUCUVAIE. CUCUVEA.

pasărea-scáiului s. v. STICLETE.

pasărea-vijelíei s. v. FURTUNAR. PASĂREA-FURTUNII.

pasăre-cu-cioc-încrucișát s. v. FORFECUȚĂ.

pasăre-de-ápă s. v. PESCAR. PESCĂREL. PESCĂRUȘ.

pasăre-de-gheáță s. v. PESCAR. PESCĂREL. PESCĂRUȘ.

pasăre-de-mătáse s. v. MĂTĂSAR.

pasăre-de-scái s. v. STICLETE.

pasăre-domnească s. v. BOTROȘ. CINTEZĂ. STICLETE.

pasăre-gálbenă s. v. SCATIU.

pasăre-împărăteáscă s. v. GĂINUȘĂ. IERUNCĂ.

pasăre-legánătă s. v. PESCAR. PESCĂREL. PESCĂRUȘ.

pasăre-minuitoáre s. v. SCORȚAR. SCORȚĂRAȘ. SCORȚĂREL.

pasăre-tătăreáscă s. v. NAGÎȚ.

pasăre-țigăneáscă s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.

PÁSCĂ s. *(BIS.)* azimă. *(~ a mozaicilor.)*

paschíl s. v. DIATRIBĂ. PAMFLET.

paschinádă s. v. DIATRIBĂ. PAMFLET.

PASÍBIL adj. susceptibil. *(~ de îmbunătățire.)*

PASIONÁ vb. **1.** a captiva. *(Munca pe care o face îl ~.)* **2.** a (se) entuziasma, a (se) înflăcăra, a (se) însufleți, (fig.) a (se) aprínde, a (se) încălzi, (rar fig.) a (se) învăpăia. *(Proiectul l-a ~.)*

PASIONÁNT adj. captivant, palpitant. *(O urmărire ~.)*

PASIONÁT adj. **1.** avîntat, entuziasmat, entuziast, fervent, focos, înflăcărat, înfocat, însuflețit, (livr.) ardént, (fig.) aprins, arzător, fierbínte, înaripát. *(Cuvinte ~; un discurs ~.)* **2.** pătimaș, (înv.) împătimít. *(Un jucător de cărți ~.)*

pasionát adj. v. INTENS. PARȚIAL. PĂRTINITOR. PĂTIMAȘ. PUTERNIC. SUBIECTIV. TENDENȚIOS. VIU.

PASIÚNE s. **1.** ardoare, avînt, elan, entuziasm, înflăcărare, înfocare, însuflețire, patimă, pornire, (livr.) fervénță, fervoáre, pátos, (rar) ardénță, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) aprindere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ specifică tinereții.)* **2.** patimă, (înv.) împătimíre. *(O iubește cu ~.)* **3.** sentiment, simțire, (livr.) pátos, (înv.) simț. *(A cîntat cu ~.)* **4.** slăbiciune. *(~ lui*

e teatrul.) **5.** năravˌ patimă, viciu, (fam.) boală. *(A dat în ~ jocului de cărți.)* **6.** iubire, patimă. *(~ de bani.)*

pasiúne s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. DURERE. PATIMĂ. PĂRTINIRE. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUBIECTIVISM. SUFERINȚĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

PASÍV adj. **1.** inactiv. *(Un om ~.)* **2.** apatic, delăsător, indiferent, indolent, lăsător, nepăsător, placid, tembel, (livr.) impasíbil, (reg.) nebriștít, (fig.) réce. *(Om ~; o atitudine ~.)* **3.** flegmatic, impasibil, imperturbabil, indiferent, insensibil, nepăsător, nesensibil, nesimțitor, (grecism înv.) adiáfor, (fig.) réce. *(Ce tip ~ !)* **4.** *(GRAM.)* (înv.) pătimitív, pătimitór. *(Diateza ~.)*

pasivísm s. v. APATIE. DELĂSARE. INACTIVITATE. INACȚIUNE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEACTIVITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

PASIVITÁTE s. **1.** inactivitate, inacțiune, inerție, neactivitate, (rar) pasivísm, ședére, (pop.) nemișcáre, (reg.) zăcășeálă, (înv.) neacțiúne, nelucráre. *(~ îl exasperează.)* **2.** apatie, delăsare, indiferență, indolență, inerție, insensibilitate, nepăsare, placiditate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivísm, (înv.) negrijă, negrijínță, tembelíc, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de condamnabilă ~.)*

pasmánt s. v. CEAPRAZ. FIRET.

pasmanterie s. v. CEAPRĂZĂRIE.

pasmantiér s. v. CEAPRAZAR.

pasmarghiól s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

pásnie s. v. COMPAS. PAS.

PASPARTÚ s. șperaclu. *(A deschis ușa cu un ~.)*

PASPOÁL s. **1.** vipușcă. *(~ la o uniformă militară.)* **2.** tiv, tivitură. *(Zăbun cu ~ de catifea.)*

pastét s. v. PATEU.

PASTEURELÓZĂ s. *(MED. VET.)* holeră, septicemie hemoragică. *(~ este o boală a păsărilor.)*

PASTÍCĂ s. *(TEHN.)* muflă.

PASTÍLĂ s. *(FARM.)* bulin, cașetă, comprimat, pilulă, tabletă, (pop.) hap, năsture, (reg.) bumb. *(O ~ împotriva nevralgiei.)*

pastișá vb. v. COPIA. IMITA.

pastișáre s. v. COPIERE. IMITARE. IMITAȚIE.

pastișă s. v. COPIE. IMITAȚIE.

PASTORÁL adj. **1.** ciobănesc, păstoresc, (înv. și reg.) păcurărésc. *(Viață ~ .)* **2.** bucolic, idilic, păstoresc. *(Poem ~.)* **3.** cîmpenesc, rural, rustic, țărănesc, (livr.) campéstru, (rar) cîmpeán. *(Idilă ~.)*

pastorál adj. v. DIECEZAN. EPARHIAL. EPISCOPAL.

PASTRAMAGÍU s. păstrămar.

pasul-drópiei s. v. GHIMPE. SCAIETE. SCAI-GHIMPOS.

PAȘAPÓRT s. (înv. și reg.) pas, pașúș, (înv.) răváș, teșchereá.

pășă s. v. BROASCA-APEI. BROSCARIȚĂ. ROGOZ.

pășcă s. v. MAHORCĂ. PACHET.

PAȘI s. pl. *(ENTOM.)* cotari (pl.). *(~ sînt larvele unor fluturi.)*

pașlí vb. v. FURA. LUA. SUSTRAGE.

PĂȘNIC adj. **1.** blajin, blînd, bun, domol, (livr.) mansuét, (reg.) pișín, (înv.) lin. *(Un om extrem de ~.)* **2.** (înv.) pacífic, păciuít. *(Popor ~.)* **3.** calm, domol, liniștit, potolit, stăpînit, temperat. *(Fire ~.)* **4.** așezat, chibzuit, cumpătat, echilibrat, liniștit, potolit, tihnit. *(A avut o viață ~.)*

pașól interj. v. MARȘ. PLEACĂ.

PĂȘTE vb. **1.** a pășuna. *(Vitele ~ pe izlaz.)* **2.** a păstori, a pășuna, (înv. și reg.) a păcurări. *(Gheorghe ~ vitele.)*

păște vb. v. AMENINȚA. PÎNDI.

paștele-căilor s. v. TRAISTA-CIOBANULUI.

paștele-mîe s. v. MĂTCĂLĂU.

păștere s. v. PĂSCUT. PĂȘUNARE. PĂȘUNAT.

PAȘTI s. *(BIS.)* (reg.) păscúță.

pașúș s. v. PAȘAPORT.

PAT s. **1.** (înv. și reg.) strat, (Mold.) crivát, (înv.) iatác. *(S-a întins în ~.)* **2.** așternut, culcuș, (înv. și reg.) săláș. *(Se frămînta în ~.)* **3.** strat. *(~ de frunze, de nisip.)* **4.** *(TEHN.)* (reg.) réazem, strat, trup. *(~ la războiul de țesut.)* **5.** *(TEHN.)* butuc, picior, scaun, strat, talpă, (reg.) pitrúcă, stîrcióg. *(~ la sucală, la vîrtelniță.)* **6.** (înv. și reg.) strat, (reg.) condác, mai. *(~ al puștii.)*

pat s. v. ALBIE. CURS. EȘAFODAJ. GRINDEI. MATCĂ. NĂSĂLIE. SCHELĂ. SCÎNDURĂ. TALPĂ. VAD.

patagón s., adj. v. PATAGONEZ.

PATAGONÉZ s., adj. (rar) patagón.

patalamá s. v. DIPLOMĂ.

patarámă s. v. PĂȚANIE.

PATÁȘCĂ s. pitac. *(Moneda austriacă numită ~.)*

patáșcă s. v. BRANCARDĂ. CAR FUNEBRU. CAR FUNERAR. CAR MORTUAR. CORLATĂ. DRIC. NĂSĂLIE. TARGĂ. TAȘCĂ.

PÁTĂ s. **1.** stropitură, (reg.) pătătúră, picătúră. *(O ~ de sînge, de noroi.)* **2.** (înv.) maculatúră, máculă. *(~ mare de cerneală pe hîrtie.)* **3.** (prin Ban. și Transilv.) șárgă. *(Calul are o ~ neagră pe grumaz.)* **4.** *(ANAT.)* *pată galbenă* = macula lutea.

pat cáld s. v. PĂTUL. RĂSADNIȚĂ.

PATEFÓN s. gramofon. *(Placă de ~.)*

PATÉNT adj. evident, învederat, notoriu, vădit, (fig.) patentát. *(O hoție ~.)*

patént adj. v. AUTENTIC. BUN. CURAT. VERITABIL.

patentá vb. v. BREVETA.

patentáre s. v. BREVETARE.

patentát adj. v. BREVETAT. EVIDENT. ÎNVEDERAT. NOTORIU. PATENT. VĂDIT.

PATÉNTĂ s. brevet, (astăzi rar) licență. *(~ de invenție.)*

paténtă s. v. ADEVERINȚĂ. CAPSĂ. CERTIFICAT. DOVADĂ. MĂRTURIE.

páter s. v. APARIȚIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

PATERÍC s. *(BIS.)* (înv.) otécinic.

patérn adj. v. PĂRINTESC.

patérn adv. v. PĂRINTEȘTE.

PATERNITÁTE s. (rar) părinténie, părinție.

PATÉTIC adj. duios, emoționant, impresionant, înduioșător, mișcător, răscolitor, tulburător, vibrant, (rar) răvășitor, (înv.) simțitór. *(O ~ poveste de dragoste.)*

PATÉU s. **1.** (înv. și reg.) pastét. *(~ cu carne, cu brînză.)* **2.** (înv. și reg.) pastét. *(~ de ficat.)*

PÁTIMĂ s. **1.** ardoare, avînt, elan, entuziasm, înflăcărare, înfocare, însuflețire, pasiune, pornire, (livr.) fervență, fervoáre, pátos, (rar) ardénță, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltăre, (fig.) aprindere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ specifică tinereții.)* **2.** pasiune, (înv.) împătimíre. *(O iubește cu ~.)* **3.** nărav, pasiune, viciu, (fam.) boálă. *(A dat în ~ jocului de cărți.)* **4.** iubire, pasiune. *(~ de bani.)* **5.** cusur, dar, defect, meteahnă, nărav, viciu, (pop. și fam.) pîrțág, (pop.) învăț, (reg.) madeá, natúră, nărăvíe, párfie, teáhnă, (prin Bucov.) băsău. *(Are ~ beției.)* **6.** părtinire, subiectivism, (rar) parțialitáte, pasiúne, (înv.) părtășíe. *(Atitudine plină de ~.)* **7.** chin, durere, încercare, păs, pătimire, suferință, (înv. și pop.) múncă, (pop.) aht, cercáre, năpástă, (înv. și reg.) pătimítă, scírbă, (înv.) răbdáre, stráste, suferíre, (fig.) povără. *(Ce ~i a avut de îndurat!)* **8.** calvar, canon, cazná, chin, durere, schingiuire, schingiuit, suferință, supliciu, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitoríe, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicíe. *(A fost supus la ~i îngrozitoare.)*

pátimă s. v. AFECȚIUNE. BELEA. BOALĂ. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. MALADIE. MARTIRAJ. MARTIRIU. MUCENICIE. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE. SUPLICIU.

PATINÁJ s. **1.** patinare. *(Lecții de ~.)* **2.** patinoar. *(Ne întîlnim la ~.)*

PATINÁRE s. patinaj. *(Ia lecții de ~.)*

PATINATÓR s. (rar) patinór. *(Un ~ talental.)*

PATÍNĂ s. **1.** (reg.) córcie, míță, pínten. *(~ pentru alunecat pe gheață.)* **2.** (la pl.) rotile (pl.), scheting.

PATÍNĂ s. cocleală, (pop. și fam.) verzitúră. *(~ pe suprafața unui obiect.)*

pátină s. v. SCHI. TALPĂ. TĂLPIG.

PATINOÁR s. patinaj. *(S-au cunoscut la ~.)*

patinór s. v. PATINATOR.

PATISERÍE s. plăcintărie.

patlagină-de-dalác s. v. LĂSNICIOR.

PATOGENÉTIC adj. *(MED.)* (rar) patogénic. *(Agent ~.)*

patogénic adj. v. PATOGENETIC.

patognomónică s. v. SEMIOLOGIE. SEMIOTICĂ. SIMPTOMATOLOGIE.

patognomoníe s. v. SEMIOLOGIE. SEMIOTICĂ. SIMPTOMATOLOGIE.

PATOLÓGIC adj. anormal, bolnăvicios, morbid, nesănătos. *(O înclinație ~.)*

PÁTOS s. **1.** avînt, însuflețire, vervă. *(~ stilului său.)* **2.** afectare, artificialitate, căutare, emfază, grandilocvență, manierism, prețiozitate, retorism. *(Un limbaj plin de ~.)*

pátos s. v. ANIMOZITATE. ARDOARE. AVÎNT. CIUDĂ. DISCORDIE. DUȘMĂNIE. ELAN. ENTUZIASM. GELOZIE. ÎNVIDIE. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. ÎNVRĂJBIRE. NECAZ. OSTILITATE. PASIUNE. PATIMĂ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. SENTIMENT. SIMȚIRE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZÂNIE.

PATRAFÍR s. *(BIS.)* epitrahil.

PATRIARHÁL adj. **1.** rustic, țărănesc, (livr.) campéstru. *(Viață ~.)* **2.** liniștit, tihnit. *(Un oraș ~.)* **3.** bătrînesc. tradițional, vechi. *(Datini ~.)*

patriarhát s. v. PATRIARHIE.

PATRIARHÍE s. *(BIS.)* (rar) patriarhát. *(~ din București.)*

PATRICIÁN s. **I.1.** (înv.) patríciu. *(Un ~ din Roma antică.)* **2.** aristocrat, gentilom, nobil, (rar) magnát. *(Un ~ din apusul feudal al Europei.)* **II.** trandafir. *(A mîncat un ~ bine fript.)*

patricíd s. v. PARICID.

patríciu s. v. PATRICIAN.

patrídă s. v. PATRIE. ȚARĂ.

PÁTRIE s. țară, (înv. și pop.) moșie, (pop. și poetic) glie, (înv.) náștere, (grecism înv.) patrídă. *(Să ne apărăm ~.)*

PATRIMÓNIU s. **1.** *(JUR.)* moștenire, succesiune, (înv. și pop.) moșie, (înv. și reg.) miráz, móștină, rămășiță, (înv.) clironomíe, dostoiánie, moșneníe, moștenie, nemestnicíe, rămás. **2.** *(JUR.)* (înv.) báștină. **3.** bun public.

patriót adj. v. PATRIOTIC.

patriót s. v. COMPATRIOT. CONAȚIONAL. LOCALNIC.

patriotése adj. v. PATRIOTIC.

PATRIÓTIC adj. (înv.) patriót, patriotésc, patrioticésc. *(Act ~.)*

patrioticése adj. v. PATRIOTIC.

PATRIOTÍSM s. **1.** (livr.) civísm. *(Act de ~.)* **2.** *patriotism local* = provincialism.

PATRÍSTICĂ s. *(BIS.)* patrologie.

PATRÍȚĂ s. *(TIPOGR.)* (rar) ștémpel.

PATROÁNĂ s. stăpînă, (înv.) jupîneásă. *(~ unei case de modă.)*

PATROLOGÍE s. *(BIS.)* patristică.

PATRÓN s. **1.** stăpîn, (pop.) jupín. *(Are un ~ foarte aspru.)* **2.** (înv.) práznic. *(Îți serbează azi ~.)*

PATRÓN s. **1.** *(FIZ.)* buşon. **2.** puşcătură.
patrón s. v. CARTUŞ. GLONŢ. POTRICALĂ. PREDUCEA. TIPAR.
PATRONÁ vb. a sprijini, a susţine, a tutela. *(Cine ~ această acţiune?)*
PATRONÁJ s. **1.** ajutor, ocrotire, protecţie, sprijin, tutelă, (rar) tuteláj. *(Azilul se bucura de ~ unei societăţi filantropice.)* **2.** egidă, oblăduire, ocrotire, protecţie, sprijin. *(Asociaţia se bucură de înaltul ~ al . . .)*
PATRONÍMIC s. nume de familie, (înv. şi reg.) poréclă.
patrontáş s.v. CARTUŞIERĂ.
patrontáşcă s. v. CARTUŞIERĂ.
PÁTRU s. (arg.) scáun, scăunáş, ştar. *(A luat un ~ la fizică.)*
patrucolţurát s. v. PATRULATER.
PATRULATÉR s. *(GEOM.)* (rar) tetragón, (înv.) patrucolţurát, patrúnghi.
PATRÚLĂ s. *(MIL.)* (înv.) strájă. *(~ e circulau pe străzi.)*
patrúnghi s. v. PATRULATER.
PATRUPÉD adj., s. *(ZOOL.)* (înv.) cvadrupéd. *(Calul este un ~.)*
patruzeci-de-picioáre s. v. CÎRCĂIAC. SCOLOPENDRĂ.
patul-vîntului s. v. MĂTURI-DE-VRĂJITOARE.
PÁTVAGON s. (ieşit din uz) sleeping-cár.
PAŢACHÍNĂ s. *(BOT.; Rubia tinctorum)* garanţă, otrăţel, roibă, (reg.) broci, fáptnic, rumenéle (pl.), buruiana-fáptului.
paţachínă s.v. CRUŞÎN. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR.
páucă s. v. TIMPAN.
paupér adj. v. BIET. NENOROCIT. NEVOIAŞ. SĂRAC. SĂRMAN.
PAUPERÍSM s. paupertate.
PAUPERIZÁ vb. a (se) proletariza, a sărăci. *(Masele erau ~.)*
PAUPERIZÁRE s. proletarizare, sărăcire. *(Lupta împotriva ~ maselor.)*
PAUPERTÁTE s. pauperism.
páur s. v. SĂTEAN. ŢĂRAN.
PÁUZĂ s. **1.** repaus. *(~ de amiază, într-o întreprindere.)* **2.** recreaţie. *(Elevii ies în ~.)* **3.** antract. *(În ~ unui spectacol.)* **4.** întrerupere, tăcere. *(Lungi ~ punctau discuţia.)* **5.** suspensie. *(Momente de ~.)*
PAVÁ vb. a pietrui, (reg.) a pietrelui, a pietrici, (Transilv. şi Maram.) a floştori, (înv.) a pavelui. *(A ~ strada.)*
PAVAGÍU s. pavator, pietrar. *(~ de profesie.)*
PAVÁJ s. caldarîm, (ieşit din uz) paveá, (înv.) pod, (latinism înv.) pavimént. *(Căruţa mergea pe ~.)*
PAVÁRE s. pavat, pietruire, pietruit. *(~ unui drum.)*
PAVÁT adj. pietruit. *(Drum ~.)*
PAVÁT s. pavare, pietruire, pietruit. *(~ unui drum.)*
PAVATÓR s. pavagiu, pietrar. *(~ de profesie.)*
PÁVĂZĂ s. *(MIL.)* scut, (înv.) aspídă, calcán. *(Ostaş cu ~ şi suliţă.)*
páváză s. v. ARMOARII. BLAZON. EMBLEMĂ. GRIJĂ. JALE. JALEŞ. OCROTIRE. PROTECŢIE. STEMĂ.
paveá s. v. CALDARÎM. PAVAJ.
pavecérnie s. v. PAVECERNIŢĂ.
PAVECÉRNIŢĂ s. *(BIS.)* (înv.) pavecérnie.
pavelui vb. v. PAVA. PIETRUI.
PAVILIÓN s. **1.** cerdac, chioşc, foişor, (Transilv.) filigórie. *(Un ~ situat în grădină.)* **2.** (rar) bandiéră. *(~ al unei nave.)* **3.** *(ANAT.) pavilionul urechii* = auriculă, ureche, (rar) pîlnic, scóică. **4.** cornet acustic.
paviment s. v. CALDARÎM. PARDOSEALĂ. PAVAJ. PODEA.
PAVOAZÁ vb. a decora, a găti, a împodobi, a înfrumuseţa, a ornamenta, a orna. *(A ~ faţada unei clădiri.)*
PAVOAZÁRE s. decorare, decoraţie, gătire, împodobire, înfrumuseţare, ornamentare, ornare. *(~ unei clădiri.)*
PAVOAZÁT adj. decorat, gătit, împodobit, înfrumuseţat, ornamentat, ornat, (prin Munt.) taxidít. *(O clădire frumos ~.)*
pazarlîc s.v. COMERŢ. NEGOŢ. NEGUSTORIE.
PÁZĂ s. **1.** strajă, străjuire, supraveghere, veghe, veghere, (rar) păzít, privéghi, (înv. şi pop.) priveghére, (reg.) păzeálă, (înv.) naziríe, păzíre. *(Serviciul de ~.)* **2.** gardă, strajă, veghe, (înv., în Mold.) arét. *(Stă de ~.)* **3.** apărare, asigurare, protecţie, protejare, securitate, siguranţă. *(Măsuri de ~.)* **4.** grijă, seamă, (fig.) mînă. *(I l-a dat în ~.)* **5.** paznic, păzitor, strajă, străjer, (astăzi rar) priveghetór, (Mold.) sótnic, (înv.) preveghéu, pristáv, privéghi, străjnic, străjuitór, véghe, veghetór. *(E ~ pe cîmp.)* **6.** *(MIL.)* santinelă, strajă, veghe, (pop.) caraúlă, pîndár, străjér, (reg.) şilbóc, (prin Ban.) şălbocár. *(~ se afla în post.)* **7.** *(MIL.)* gardă, strajă, (pop.) caraúlă, (înv.) culúc, păzitoáre. *(Să vină ~ !)*
pază s. v. AREST. ATENŢIE. BĂGARE DE SEAMĂ. CIRCUMSPECŢIE. GRIJĂ. ÎNCHISOARE. LUARE-AMINTE. OCNĂ. PENITENCIAR. PRECAUŢIE. PREVEDERE. PRUDENŢĂ. PUŞCĂRIE. TEMNIŢĂ.
pázie s. v. TOPAZ.
PÁZNIC s. **1.** pază, păzitor, strajă, străjer, (astăzi rar) priveghetór, (Mold.) sótnic, (înv.) preveghéu, pristáv, privéghi, străjnic, străjuitór, véghe, veghetór. *(E ~ pe cîmp.)* **2.** gardian, păzitor, (ieşit din uz) gardíst, (germanism reg.) véhter. *(De profesie ~.)*
PAZVANGÍU s. *(IST.)* (înv.) pazvánt, pazvantlíu, pazvantóglu.
pazvánt s. v. PAZVANGIU.
pazvantlîu s. v. PAZVANGIU.
pazvantóglu s. v. PAZVANGIU.
pazvát s. v. PIEDICĂ.
păbîí vb. v. FÎLFÎI.
PĂCĂLĂ s. (pop.) pepélea (art.).
păcálă s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUŞIE. GLUMĂ. ÎNŞELARE. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂ-

CĂLIT. PĂCĂLITURĂ. POZNĂ. PROSTIRE. PROSTIT. ȘTRENGĂRIE. TRIȘARE.

PĂCÁT s. **1.** abatere, culpabilitate, culpă, eroare, greșeală, vină, vinovăție, (livr.) erés, (rar) prihánă, (înv. și reg.) teáhnă, (reg.) greș, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) cusúr, săblázná, scandál, sminteală, (fig.) rătăcíre, (înv. fig.) rătăceálă. *(~ul lui e de gravitate minoră.)* **2.** greșeală, ispită. *(A căzut în ~.)* **3.** cusur, defect, deficiență, imperfecțiune, insuficiență, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, scădere, slăbiciune, viciu, (livr.) carénță, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșúg, (reg. și fam.) híbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșire, răutate. *(E plin de ~e.)*

păcát s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

păcátul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

PĂCĂLEÁLĂ s. **1.** farsă, festă, ghidușie, glumă, păcălitură, poznă, ștrengărie, (pop. și fam.) renghi, șótie, (reg.) năsărímbă, păcálă, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv.) șăncălăníe, (prin Transilv. și Munt.) șăncălíe, (înv.) bosmá. *(Lasă-te de ~i!)* **2.** ademenire, amăgire, înșelare, înșelăciune, înșelătorie, momire, păcălire, păcălit, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)* **3.** înșelăciune, înșelătorie, (fam.) cacealmá. *(A suferit o ~.)*.

PĂCĂLÍ vb. a ademeni, a amăgi, a încînta, a înșela, a minți, a momi, a prosti, a purta, a trișa, (livr.) a iluziona, (înv. și reg.) a juca, a a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a șutili, (reg.) a șugui, (Transilv. și Ban.) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tășca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprínde, (fam.) a dúce, a fraieri, a șmecheri, (fam. fig.) a árde, a fríge, a încălța, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu vorbe mincinoase.)*

PĂCĂLÍRE s. ademenire, amăgire, înșelare, înșelăciune, înșelătorie, momire, păcăleală, păcălit, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)*

PĂCĂLÍT adj. ademenit, amăgit, înșelat, prostit, trișat, (Transilv. și Ban.) celuít, (înv.) prilestít, (fam.) dus, fraierít, (fam. fig.) pingelít, pingeluít, (fig.) buzát. *(A rămas ~.)*

PĂCĂLÍT s. ademenire, amăgire, înșelare, înșelăciune, înșelătorie, momire, păcăleală, păcălire, prostire, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)*

PĂCĂLITÚRĂ s. farsă, festă, ghidușie, glumă, păcăleală, poznă, ștrengărie, (pop. și fam.) renghi, șótie, (reg.) năsărímbă, păcálă, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (prin Ban. și Transilv.) șálmă, (prin Transilv.) șăncălăníe, (prin Transilv. și Munt.) șăncălíe, (înv.) bosmá. *(Lasă-te de ~i!)*

PĂCĂNEÁLĂ s. păcănire, păcănit, păcănitură, pîrîitură, răpăit, șuierat, șuierătură, țăcăneală, țăcănire, țăcănit, țăcănitură. *(O ~ ritmică.)*

PĂCĂNÍ vb. a pîrîi, a răpăi, a țăcăni, (rar fig.) a toca. *(Mitraliera ~ fără întrerupere.)*

PĂCĂNÍRE s. păcăneală, păcănit, păcănitură, pîrîitură, răpăit, șuierat, șuierătură, țăcăneală, țăcănire, țăcănit, țăcănitură. *(O ~ ritmică.)*

PĂCĂNÍT s. păcăneală, păcănire, păcănitură, pîrîitură, răpăit, șuierat, șuierătură, țăcăneală, țăcănire, țăcănit, țăcănitură. *(Un ~ ritmic.)*

păcănitoáre s. v. CASTANIETĂ.

PĂCĂNITÚRĂ s. păcăneală, păcănire, păcănit, pîrîitură, răpăit, șuierat, șuierătură, țăcăneală, țăcănire, țăcănit, țăcănitură. *(O ~ de mitralieră.)*

păcătós adj. v. BIET. NENOROCIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SÁRMAN.

PĂCĂTÓS adj., s. **1.** adj., s. (înv. și reg.) pîngărít, (Olt.) pîngánie, (înv.) săblăznitór. *(Om ~; ești un ~!)* **2.** adj. mizerabil, rău, ticălos, urît. *(O vreme ~.)*

PĂCĂTOȘÉNIE s. păcătoșie, (înv.) păcătuínță.

PĂCĂTOȘÍE s. păcătoșenie, (înv.) păcătuínță.

PĂCĂTUÍ vb. a greși, (înv. și reg.) a scăpăta, a (se) sminti, (înv.) a se săblăzni, (înv. fig.) a se luneca. *(Am ~ grav față de tine.)*

păcătuínță s. v. PĂCĂTOȘENIE. PĂCĂTOȘIE.

păceluíre s. v. PACIFICARE.

păciuí vb. v. ÎMPĂCA.

păciuilíre s. v. PACIFICARE.

păciuíre s. v. ASTÎMPĂR. CALM. ÎMPĂCARE. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. PACIFICARE. REPAUS. TIHNĂ.

păciuít adj. v. CALM. DOMOL. LINIȘTIT. MOLCOM. NETULBURAT. PAȘNIC. POTOLIT. TIHNIT.

PĂCÓRNIȚĂ s. (Mold.) dohótniță. *(~ cu păcură pentru uns roțile carului.)*

păcosténie s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

păcuínă s. v. OAIE. STRĂMIOR.

PĂCURÁR s. **1.** (prin Mold.) dohotár. **2.** găzar.

păcurár s. v. CIOBAN. CIOCÎRLIE MOȚATĂ. OIER. PĂSTOR.

păcurăráș s. v. CIOBĂNAȘ. CIOBĂNEL.

PĂCURĂ s. (rar) mazút, (Mold.) dóhot.

păcurăreásă s. v. CIOBĂNIȚĂ. PĂSTORIȚĂ.

păcurărél s. v. CIOBĂNAȘ. CIOBĂNEL.

păcurărése adj. v. CIOBĂNESC. PASTORAL. PĂSTORESC.

păcurărește adv. v. CIOBĂNEȘTE. PĂSTOREȘTE.

păcurări vb. v. CIOBĂNI. PAȘTE. PĂSTORI. PĂȘUNA.

păcurărie s. v. CIOBĂNIE. OIERIT. PĂSTORIE. PĂSTORIT.

păcurărít s. v. CIOBĂNIE. OIERIT. PĂSTORIE. PĂSTORIT.

păcurăríță s. v. CIOBĂNIȚĂ. PĂSTORIȚĂ.

păcuríu adj. v. NEGRU.

pădăí vb. v. ARANJA. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. SPILCUI.

PĂDUCÉL s. **1.** *(BOT.; Crataegus monogyna)* (reg.) căcădără, gherghin, mărăcíne. **2.** *(BOT.; Crataegus oxycantha)* (reg.) gherghín, măcéș, (înv.) ramn. **3.** *(MED.)* (reg.) bătătúră, funigél, furnicél, must, păduchélniță, trîntitúră. *(~ la talpa piciorului.)*

păducél s. v. BĂTĂTURĂ. LICHEN. PANARIȚIU. SORB.

PĂDÚCHE s. *(ENTOM.)* **1.** *(Pediculus capitis)* (prin Munt.) mișcóce, (prin Ban. și Transilv.) mișcói, (prin Transilv.) mișcotéi (pl.), (prin Mold.) nicoréț. **2.** *(Phthirus pubis)* (pop.) lat. **3.** *(Pediculus vituli)* (reg.) hîră. **4.** *păduche-de-lemn (Cimex lectularius)* = ploșniță, (reg.) părăscúță, polúșcă, (Olt. și Transilv.) stélniță, (Transilv.) păduche-de-peréte.

pădúche s. v. CĂPUȘĂ.

PĂDUCHEÁ vb. a (se) despăduchea, (Munt.) a (se) purica.

păduche-de-cál s. v. COROPIȘNIȚĂ.

păduche-de-peréte s. v. PĂDUCHE-DE-LEMN. PLOȘNIȚĂ.

păduchele-călúlui s. v. COLȚUL-BABEI.

păduchele-elefántului s. v. COLȚUL-BABEI.

păduchélniță s. v. PĂDUCEL. PĂDUCHERNIȚĂ.

păduchér s. v. VÎRTEJUL-PĂMÎNTULUI.

păduchériță s. v. COLȚUL-BABEI.

PĂDUCHÉRNIȚĂ s. *(BOT.; Lepidium ruderale)* (reg.) păduchélniță, păsățél, stelnicăriță, mărăraș-de-fríguri, moartea-stélnițelor.

păduchérniță s. v. COLȚUL-BABEI. VÎRTEJUL-PĂMÎNTULUI.

păduchi-de-țigán s. pl. v. DENTIȚĂ.

păduchii-própii s. pl. v. SPÎNZ.

păduchiós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

păduchiós adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

PĂDURÁR s. (înv. și reg.) górnic, (reg.) păduráreș, păduráș, (prin Mold. și Bucov.) berójnic, (prin Ban.) codreán, (Ban., Transilv și Olt.) șumár. *(E de profesie ~.)*

păduráreș s. v. PĂDURAR.

păduráș s. v. PĂDURAR.

pădurát adj. v. ÎMPĂDURIT. PĂDUROS.

pădurátie adj. v. ÎMPĂDURIT. PĂDUROS. SĂLBATIC.

PĂDURĂRÍE s. pădurărit. *(Se ocupă cu ~.)*

pădurărie s. v. CODRU. PĂDURE. SILVICULTURĂ.

PĂDURĂRÍT s. pădurărie. *(Se ocupă cu ~.)*

pădurărít s. v. SILVICULTURĂ.

PĂDÚRE s. *(SILV.)* codru, (rar) sílvă, (înv.) pădurărie. *(Animalele din ~.)*

PĂDUREÁN s. (reg.) codreán.

pădureána s. art. v. MAMA-PĂDURII.

pădureánca s. art. v. MAMA-PĂDURII.

pădurése adj. v. SĂLBATIC.

PĂDURÉȚ adj. *(BOT.)* sălbatic, (pop.) mistréț, (reg.) mistricít. *(Măr ~.)*

pădurét adj. v. ÎMPĂDURIT. PĂDUROS. SĂLBATIC.

pădurét adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

pădurét s. v. LUES. SIFILIS.

PĂDURÍCE s. *(SILV.)* (pop.) păduríță, (reg.) mărunțúș. *(O ~ de ulmi.)*

pădurít adj. v. ÎMPĂDURIT. PĂDUROS.

păduríță s. v. PĂDURICE.

păduroáica s. art. v. MAMA-PĂDURII.

păduróniu s. v. CIORMOIAG. CONDRONIU.

PĂDURÓS adj. *(SILV.)* împădurit, (rar) pădurát, pădurátic, pădurét, pădurít, silvéstru. *(Zonă ~.)*

păfugá vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. FUGĂRI. GONI. HĂITUI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. URMĂRI.

păgîn adj. v. TURCESC.

PĂGÍN adj., s. *(BIS.)* **1.** adj., s. idolatru, politeist, (înv.) idoloslugáș, idoloslujébnic. *(Popoarele ~ antice.)* **2.** adj. păgînesc. *(Credințe ~.)* **3.** adj. necredincios, (înv. și reg.) pogán, (înv.) agarinésc, proclét, vicleán. *(Persoane creștine și persoane ~.)* **4.** s. necredincios, (înv.) agareán, vicleán. *(Un ~ hulit de creștini.)*

păgîn adj., s. v. TURC.

păgîn s. v. MAHOMEDAN. MUSULMAN.

păgîn s., adj. v. ATEU. ERETIC. LIBERCUGETĂTOR. NECREDINCIOS. SCHISMATIC.

PĂGÎNĂTÁTE s. păgînime.

păgînătáte s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. PĂGÎNISM. TICĂLOȘIE. TURCIME.

PĂGÎNÉSC adj. *(BIS.)* păgîn. *(Credințe ~.)*

păgînése adj. v. TURC. TURCESC.

păgîní vb. v. TURCI.

păgînie s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂ-

VIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. PĂGÎNISM. TICĂLOȘIE.

PĂGÎNÍME s. păgînătate.

păgînime s. v. TURCIME.

PĂGÎNÍSM s. *(BIS.)* (înv.) păgînătate, **păgînie**. *(Din vremea ~.)*

PĂGUBÁȘ s. păgubit, (înv.) dăunáș.

PĂGUBÍ vb. (înv.) a scădea. *(Cel ce dă săracilor, niciodată nu va ~.)*

păgubí vb. v. PIERDE.

PĂGUBÍT adj. înșelat, (fam.) moflúz. *(A ieșit ~.)*

PĂGUBÍT s. păgubaș, (înv.) dăunáș.

PĂGUBITÓR adj. **1.** (înv.) pacóstnic, păgubós. *(O afacere ~.)* **2.** dăunător, negativ, nociv, periculos, prejudiciabil, primejdios, rău, stricător, vătămător, (livr.) pernicios, (înv. și pop.) pierzătór, (reg.) dăunăciós, dăunós, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăciós. *(Efecte ~ pentru ...)*

PĂGUBÓS adj. ghinionist, nenorocos, (fam.) nebaftós. *(Om ~.)*

păgubós adj. v. PĂGUBITOR.

păhăie s. v. COTARLĂ. JAVRĂ. JIGODIE. POTAIE.

păhăráș s. v. PĂHĂREL. PĂHĂRUȚ.

PĂHĂRÉL s. păhăruț, (pop.) păhăráș, păhărúș. *(Un ~ de cristal.)*

păhărúș s. v. PĂHĂREL. PĂHĂRUȚ.

PĂHĂRÚȚ s. păhărel, (pop.) păhăráș, păhărúș. *(Un ~ de vodcă.)*

PĂIÁNJEN s. *(ZOOL.)* paing.

păiánjen s. v. GHICA-VOINICULUI. PRĂȘTINĂ.

PĂIENJENÍ vb. a (se) împăienjeni, a (se) înceța, a (se) înnegura, a (se) tulbura, a (se) voala. (reg.) a (se) pupăza. *(Privirea, vederea i s-a ~.)*

PĂIENJENÍRE s. împăienjenire, încețoșare, voalare, (prin Transilv. și Ban.) preveșteálă. *(~ vederii, a privirii.)*

PĂIENJENÍȘ s. pînză, plasă, (rar) păinjinár, (reg.) paingînăráie, (înv.) păioáră. *(S-a prins ca într-un ~.)*

PĂIENJENÍT adj. împăienjenit, încețoșat, înnegurat, tulbure. *(Ochii îi erau ~ ; privire ~.)*

păiér s. v. MINDIR.

păinjenél s. v. LILIUȚĂ.

păinjinár s. v. PĂIENJENIȘ. PÎNZĂ. PLASĂ.

păioáră s. v. GIULGIU. LINȚOLIU. PĂIENJENIȘ. PÎNZĂ. PLASĂ.

păiș s. v. PĂIUȘ.

păiș-dúlce s. v. BĂRBOASĂ.

păișíță s. v. ȚĂPOȘICĂ.

PĂIÚȘ s. *(BOT.)* **1.** *(Aira caespitosa)* (pop.) păiș, (reg.) pipirigúță, tîrsoácă, iarbabălții, iarbă-lúngă. **2.** *(Festuca ovina)* (pop.) păiș. **3.** *(Festuca vaginata)* (reg.) părul-pórcului.

păiúș s. v. IARBA-CÎMPULUI. NĂGARĂ. PIR.

păiúț s. v. CHIBRIT.

păivăní vb. v. LEGA. PRIPONI.

pălamojdí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

pălăí vb. v. AGITA. CLĂTINA. EXTINDE. FÎLFÎI. FLUTURA. ÎNTINDE. LĂȚI. PROPAGA. RĂSPÎNDI.

pălăláică s. v. FLĂCĂRAIE. PARĂ. PĂLĂLAIE. PÎRJOL. VĂPAIE. VÎLVĂTAIE. VÎLVOARE.

PĂLĂLÁIE s. flăcăraie, pară, pîrjol, văpaie, vîlvătaie, vîlvoare, (rar) pălălăică, (pop.) bóbot, bobotáie, (reg.) pălălăiálă, vîlváie, vîlvăráie, (prin vestul Transilv.) băbură, (Olt.) bălbălău. *(Imensă ~ a unui incendiu.)*

pălălăí vb. v. AGITA. CLĂTINA. EXTINDE. FÎLFÎI. FLUTURA. ÎNTINDE. LĂȚI. PROPAGA. RĂSPÎNDI.

pălălăiálă s. v. FLĂCĂRAIE. PARĂ. PĂLĂLAIE. PÎRJOL. VĂPAIE. VÎLVĂTAIE. VÎLVOARE.

pălămár s. v. ODGON. PARACLISER. PARÎMĂ. ȚÎRCOVNIC

PĂLĂMÍDĂ s. *(BOT.; Cirsium arvense)* (reg.) crăpúșnic, scaiéte.

pălămídă s. v. CIULIN. GĂLBINARE. GHIMPE. HOLERĂ. LIMBA-OII. SCAI. SCAIETE. SCAI-GALBEN. TALPA-URSULUI.

PĂLĂMIDĂ-DE-BÁLTĂ s. *(IHT.; Pungitius platygaster)* (rar) osár, (reg.) ghelci, moș, pietroșél, zborș, peștele-drăculúi, pește-țigánesc.

pălămidă-grásă s. v. SUSAI.

pălămizít s. v. PLIVIRE. PLIVIT.

pălăria-șárpelui s. v. BURETE-PESTRIȚ. BURETE-ȘERPESC.

PĂLĂRÍE s. **1.** (Transilv. și Ban.) clop, (arg.) găínă. **2.** (reg.) pleáscă. *(~ la o lampă cu petrol.)* **3.** *(BOT.)* căciulă. *(~ la ciuperci.)* **4.** *(BOT.) pălăria-cucului (Geranium phaeum)* = (reg.) andrișeá, pliscăriță, pribói, sovîrf, de-dînsele.

pălărie s. v. ABAJUR.

PĂLĂRIOÁRĂ s. pălăriuță.

PĂLĂRIÚȚĂ s. pălărioară.

pălăurát adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIRAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

pălăvátic adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. DESCREIERAT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

pălăvátic adj., s. v. ABJECT. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. TICĂLOS.

pălăvátic s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

pălăvăcăí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

pălăvăcăiálă s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

PĂLĂVRĂGEÁLĂ s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporováire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăn-

cănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncăníre, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdîít. *(Lăsați ~ !)*

PĂLĂVRĂGÍ vb. a flecări, a îndruga, a sporovăi, a trăncăni, (pop.) a cătăi, a dondăni, a flencăni, a fleoncăni, a tăinui, a troncăni, (înv. și reg.) a spori, (reg.) a hondrăni, a pălamojdi, a pălăvăcăi, a pălăvri, a pichirisi, a tăini, a tălălăi, a tolocăni, a torosi, a zăgrăi, (Mold.) a lehăi, a leorbăi, (prin nord-estul Olt.) a prociti, (prin Mold.) a pruji, (Transilv.) a stroncăni, (prin Munt.) a tîndăli, (Ban.) a tonoci, (înv.) a bîrfi, a limbuți, a vorovi, (fam.) a pupăi, (fig.) a clămpăni, a clănțăni, a cotcodăci, a dîrdîi, a hodorogi, a măcina, a meliță, a toca. *(A ~ întreaga zi.)*

PĂLĂVRĂGÍRE s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncăníre, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdîít. *(Lăsați ~ !)*

PĂLĂVRĂGÍT s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță,(Transilv.) stroncăníre, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdîít. *(Lăsați ~ !)*

pălăvrăgít s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

pălăvrăgitúră s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

pălăvrí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

pălăvrít s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

pălciánă s. v. VIȚELAR.

PĂLÍ vb. **1.** a (se) îngălbeni, a (se) ofili, a (se) trece, a (se) usca, a (se) veșteji, (astăzi rar) a tînji, (pop.) a (se) gălbeni, (înv. și reg.) a seca, (reg.) a (se) petréce, a (se) pîhăvi, (prin Mold.) a (se) probăjeni, (prin Mold. și Transilv.) a (se) probozi, (Mold. și Bucov.) a (se) ugîi. *(O plantă care a ~.)* **2.** a (se) îngălbeni, (înv. și reg.) a (se) serbezi. *(A ~ de emoție.)*

pălí vb. v. AJUNGE. ARDE. ARUNCA. ATINGE. AZVÎRLI. BRONZA. CULCA. DĂRÎMA. DOBORÎ. DOGORI. FRIGE. IZBI. ÎNNEGRI. ÎNTINDE. LOVI. LUNGI. NIMERI. OCHI. PÎRJOLI. PÎRLI. POCNI. PRĂBUȘI. PRĂJI. PRĂVĂLI. RĂSTURNA. TRAGE. TRÎNTI.

PĂLIMÁR s. *(CONSTR.)* **1.** balustradă, parapet, parmaclîc, rampă, rezemătoare, mînă curentă, (rar) reázem, (Transilv. și Munt.) plîmbă, (Transilv.) strájă, (înv.) parmác. *(~ la o scară.)* **2.** pop, (pop.) popîrțác, (reg.) ponéț. *(~ de susținere a unui zid, a unui planșeu etc.)*

pălimár s. v. PRIPON. ȚĂRUȘ.

PĂLÍRE s. îngălbenire, ofilire, uscare, veștejire, (pop.) gălbenire. *(~ unei plante.)*

pălíș adv. v. OBLIC. PIEZIȘ.

PĂLÍT adj. galben, îngălbenit, ofilit, trecut, uscat, veșted, veștejit, (pop.) gălbenít, (reg.) pîhăvít, (Mold. și Bucov.) ugilít. *(O plantă, o frunză ~.)*

pălít adj. v. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. PAL. PALID. SLAB. SPĂLĂCIT. STINS.

pălitúră s. v. GROAZĂ. IZBITURĂ. ÎNCRÎNCENARE. ÎNFIORARE. ÎNFRICOȘARE. ÎNGROZIRE. ÎNSPĂIMÎNTARE. LOVITURĂ. OROARE. RUGINĂ. SPAIMĂ. TEROARE.

PĂLIÚR s. *(BOT.; Paliurus spina-christi)* (reg.) drácă, spinul-asínului, spinul-lui-Hristós.

PĂLMÁȘ s. (reg.) brîncaș, nopsámoș, (prin Transilv.) pălmășér. *(~ din Moldova.)*

pălmăluí vb. v. PĂLMUI.

pălmășér s. v. PĂLMAȘ.

pălmí vb. v. PĂLMUI.

pălmíre s. v. PĂLMUIALĂ. PĂLMUIRE.

PĂLMUÍ vb. (reg.) a pălmălui, a pălmi, (Mold.) a lepși, (prin Mold. și Transilv.) a șlepcui, (fig.) a cîrpi, (pop. fig.) a fățui. *(De ce mă ~ ?)*

PĂLMUIÁLĂ s. pălmuire, (reg.) pălmíre, (pop. fig.) fățuiálă, fățuíre.

PĂLMUÍRE s. pălmuială, (reg.) pălmíre, (pop. fig.) fățuiálă, fățuíre.

PĂLTINÁȘ s. *(BOT.)* (pop.) păltinél, păltiór, (reg.) păltinúț.

păltináș s. v. PĂLTIOR.

păltinél s. v. PĂLTINAȘ.

păltinéle s. pl. v. COACĂZ. COACĂZĂ.

PĂLTINÉT s. *(BOT.)* păltiniș, păltiniște.

PĂLTINÍȘ s. *(BOT.)* păltinet, păltiniște.

PĂLTINÍȘTE s. *(BOT.)* păltinet, păltiniș.

păltinúț s. v. PĂLTINAȘ.

PĂLTIÓR s. *(BOT.; Ribes petraeum)* (reg.) păltináș, pomușoáră, coacăz-de-múnte.

păltiór s. v. PĂLTINAȘ.

pălúță s. v. CURTE. PALAT.

PĂMĂTÚF s. **1.** poanson, (reg.) pomóci. *(~ pentru săpunit fața, la bărbierit.)* **2.** *(BIS.)* mătăuz, sfeștoc. *(~ pentru aghesmuit.)*

pămătúf s. v. PENSULĂ.

PĂMÍNT s. **1.** glob, lume, (rar) mapamónd. *(A făcut înconjurul ~.)* **2.** regiune, teritoriu, ținut. *(Se afla pe un ~ străin.)* **3.** uscat, (înv.) țărie. *(Porțiune de ~ în mijlocul mării; o*

coborît din corabie pe ~.) **4.** (pop. și poetic) glie. *(Și-a sărutat ~ul natal.)* **5.** sol, teren. *(~ podzolic, lutos, nisipos etc.)* **6.** argilă, clisă, humă, lut, (înv. și reg.) tină, (reg.) hlei, (Transilv.) agiág. *(Cană de ~.)* **7.** *(MIN.) pământ de diatomee* = diatomit, kiselgur, pământel, tripoli.

PĂMÎNTEÁN adj., s. **1.** adj., s. aborigen, autohton, băștinaș, indigen, neaoș, (pop.) pământesc, (înv. și reg.) moșnean, moșteán, (înv.) pământenésc. *(Populația ~ a unui teritoriu.)* **2.** s. muritor, om. *(Fericit ~ !)* **3.** adj. laic, lumesc, mirean, mirenesc, profan, (rar) secular, (înv. și pop.) pământésc, (înv.) politicésc, temporál. *(Treburi bisericești și treburi ~.)*

pământenésc adj., s. v. ABORIGEN. AUTOHTON. BĂȘTINAȘ. INDIGEN. NEAOȘ. PĂMÎNTEAN.

PĂMÎNTÉSC adj. **1.** terestru, (livr.) telúric, (rar) terián. *(Bogății ~.)* **2.** omenesc. *(Obiceiuri ~.)* **3.** fizic, trupesc. *(O iubire ~.)*

pământésc adj. v. CIVIL. LAIC. LUMESC. MIREAN. MIRENESC. PĂMÎNTEAN. PROFAN.

pământésc adj., s. v. ABORIGEN. AUTOHTON. BĂȘTINAȘ. INDIGEN. NEAOȘ. PĂMÎNTEAN.

pământít adj. v. CENUȘIU. ÎNTUNECAT. PĂMÎNTIU.

pământít adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

PĂMÎNTÍU adj. cenușiu, întunecat, (reg.) pământít, pământós. *(O față ~.)*

PĂMÎNTÓS adj. *(CHIM.)* (înv.) terós. *(Oxid ~.)*

pământós adj. v. CENUȘIU. ÎNTUNECAT. PĂMÎNTIU.

PĂMÎNȚÉL s. **1.** *(MIN.)* diatomit, kiselgur, tripoli, pământ de diatomee. **2.** lutișor. *(~ul se folosește în pictură.)*

pămúcă s. v. BUMBAC. VATĂ.

pănár s. v. SALCÎM.

pănătá vb. v. ÎNDURA. PĂTIMI. PĂȚI. RĂBDA. SUFERI. SUPORTA. TRAGE.

pănțărúș s. v. PITULICE.

PĂNURĂ s. aba, dimie, (pop.) sumán, (reg.) saiác, zéghe. *(Haină țărănească de ~.)*

pănură s. v. CATEGORIE. FEL. GEN. MATERIAL. PÎNZĂ. SOI. STOFĂ. TEAPĂ. ȚESĂTURĂ.

PĂNUȘĂ s. *(BOT.)* (reg.) pănă, véjie, voávă, (Transilv. și Maram.) pițiánă, (Mold., Transilv. și Ban.) șușórcă. *(~ de porumb.)*

pănușă s. v. PERITONEU.

pănușíță s. v. COLILIE. NĂGARĂ. TRESTIE-DE-CÎMP.

păpá vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CHELTUI. IROSI. ÎMPRĂȘTIA. MÎNCA. PRĂPĂDI. RISIPI. ZVÎRLI.

păpáre s. v. ARUNCARE. AZVÎRLIRE. CHELTUIRE. IROSIRE. RISIPIRE. ZVÎRLIRE.

PĂPĂDÍE s. *(BOT.; Taraxacum officinale)* (reg.) búhă, cicoáre, crestățeá, lăptúcă, liliceá, mîță, papalúngă, pilúg, turci, curu-găínii, floarea-broáștei, floarea-găínii, floarea-mălăiului, floarea-sórului, floarea-túrcului, flori-gálbene (pl.), gălbinele-gráse (pl.), gușa-găínii, ouăle-găínilor (pl.), papa-găínii, părăsita-găínilor, pui-de-gíscă.

păpădíe s. v. PODBAL.

păpălășcă s. v. MORTAR.

PĂPĂLĂU s. *(BOT.; Physalis alkekengi)* gogoașă, (reg.) bășícă, bășicúță, beșícuri (pl.), boboreá, bubuclíe, curcubețícă, dalác, papéle (pl.), puf, pufái, pufuléte, buruiană-de-ábubă, cireașa-evréului, cireașă-jidoveáscă, fusui-sălbátec, iarba-búbei.

PĂPĂLÚDĂ s. *(ORNIT.; Caprimulgus europaeus)* lipitoare, (rar) caprimúlg, (reg.) ciobănáș, lipíci, spáimă, strígă, văcăráș, șișneáb, mulgătorul-căprelor, mulge-cápre, rîndunea-de-noápte.

păpărádă s. v. JUMĂRI. OMLETĂ.

păpărúie s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. MAC. PAPARĂ. PAPARUDĂ. VACA-DOMNULUI.

păpărúță s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

păpărúză s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

păpése adj. v. PAPAL.

păpie s. v. PAPALITATE.

păpucéi s. pl. v. SURGUCI.

PĂPURÍ vb. a împăpuri. *(A ~ un butoi.)*

păpurícă s. v. PIPIRIG. ROGOZ. ROȘĂȚEA.

PĂPURÍȘ s. *(BOT.)* păpuriște, (reg.) rît.

PĂPURÍȘTE s. *(BOT.)* păpuriș, (reg.) rît.

*PĂPÚȘĂ s. (fig.) manechín, marionétă. *(E doar o ~ în mîinile lor.)*

păpúșă s. v. BAȘCHIE. CIOCHIE. CRISALIDĂ. NIMFĂ. PORUMB. PUPĂ. ȘTIULETE.

păpușói s. v. CON. PORUMB. PORUMBIȘTE. ȘTIULETE.

păpușoíște s. v. PORUMB. PORUMBIȘTE.

PĂR s. *(BOT.)* *părul-ciutei (Rhamnus cathartica)* = verigar, salbă-moale, (reg.) crasíci, crușín, gladíș, pațachínă, porumbél, vonicér, lemn-cînesc, lemn-rîiós, lemnul-cînelui, poama-cînelui, spin-álb, spinele-cérbului; *părul-fetei (Adianthum capillus veneris)* = (reg.) buricul-Vínerei, buruiană-de-bubă-neágră, părul-Maicii-Dómnului, părul-orfánci, percica-fétei; *părul-Maicii-Domnului (Asplenium adianthum nigrum)* = (reg.) părul-fétei, părul-Maicii-Préciste, părul-Sfintei-Marii.

păr s. v. MĂTASE. SPARANGHEL.

părângină s. v. VIȚELAR.

părăț s. v. BOLTĂ PALATINĂ. CERULGURII. PALAT.

părăduí vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CHELTUI. DĂRĂPĂNA. DEGRADA. IROSI. ÎMPRĂȘTIA. MĂCINA. PĂRĂGINI. PRĂPĂDI. RISIPI. RUINA. STRICA. ZVÎRLI.

părăduíre s. v. ARUNCARE. AZVÎRLIRE. CHELTUIRE. IROSIRE. RISIPIRE. ZVÎRLIRE.

părăduít adj. v. CHELTUIT. DĂRĂPĂNAT. DEGRADAT. IROSIT. MĂCINAT. PĂRĂGINIT. PRĂPĂDIT. RISIPIT. RUINAT. STRICAT.

părăgineálă s. v. PARAGINĂ. PÎRLOAGĂ. ŢELINĂ.

PĂRĂGINÍ vb. **1.** a se sălbătici, (reg.) a se pîrlogi, (înv.) a se pustii. *(Grădina s-a ~.)* **2.** a (se) dărăpăna, a (se) degrada, a (se) măcina, a (se) ruina, a (se) strica, (reg. şi fam.) a (se) părădui, (Transilv.) a (se) dorovăi. *(Zidul s-a ~.)*

PĂRĂGINÍRE s. **1.** paraginā, părăsire, sălbăticie. *(Parcul lăsat în ~.)* **2.** dărăpănare, degradare, măcinare, ruinare, stricare. *(~ unui zid vechi.)*

PĂRĂGINÍT adj. **1.** neîngrijit, sălbăticit, (reg.) părăginós. *(O grădină ~.)* **2.** dărăpănat, degradat, măcinat, prăpădit, ruinat, stricat, (reg. şi fam.) părăduít, (reg.) răntuít. *(O casă ~.)*

părăginitúră s. v. PARAGINĂ. PÎRLOAGĂ. ŢELINĂ.

părăginós adj. v. NEÎNGRIJIT. PĂRĂGINIT. SĂLBĂTICIT.

părăléi s. pl. v. PARPIAN.

părălét s. v. BĂNEŢ.

PĂRĂLÚŢĂ s. *(BOT.; Bellis perennis)* bănuţ, (reg.) bănuţéi (pl.), bănuţéle (pl.), bumbuşór, butculíţă, frúşiţă, mărgărítă, păscúţă, rotoţéle (pl.), seînteioárā, scînteiúţă, floare-frumoásă, floricele-frumoáse (pl.).

părălúţe s. pl. v. GRANAT. SPILCUŢĂ.

părăscúţă s. v. PĂDUCHE-DE-LEMN. PLOŞNIŢĂ.

PĂRĂSÍ vb. **1.** a abandona, a lăsa, (franţuzism rar) a placa, (înv. şi pop.) a oropsi, a pustii, (înv. şi reg.) a năpusti. *(Şi-a ~ copiii, familia.)* **2.** a evacua. *(Au ~ oraşul în noaptea trecută.)* **3.** a conteni, a înceta, a (se) întrerupe, a (se) opri. *(Au ~ lucrul în semn de protest.)*

PĂRĂSÍRE s. **1.** abandon, abandonare. *(~ familiei.)* **2.** evacuare. *(~ unui oraş de către trupele inamice.)* **3.** paraginā, părăginire, sălbăticie. *(Parc lăsat în ~.)*

PĂRĂSÍT adj. **1.** abandonat, (înv. şi pop.) oropsit, (înv. şi reg.) năpustit. *(Copil ~.)* **2.** pustiu. *(Oraş, loc ~.)*

părăsita-găínilor s. v. PĂPĂDIE.

părăsítă s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

părăşín s. v. MĂLAIUL-CUCULUI. TREMURĂTOARE.

păr-de-lúp s. v. ŢĂPOŞICĂ.

PĂREÁ vb. **1.** a arăta, a semăna. *(~ a fi mai mult o proză versificată.)* **2.** a crede, a-şi imagina, a-şi închipui, a i se năzări, (înv. şi pop.) a i se năluci. *(Ţi s-a ~ numai că l-ai văzut.)*

părélnic adj. v. APARENT. ILUZORIU. ÎNŞELĂTOR. NEÎNTEMEIAT.

PĂRÉRE s. **1.** consideraţie, considerent, constatare, idee, observare, observaţie, opinie, reflecţie, reflexie, remarcă. *(Cîteva ~ asupra ...)* **2.** opinie, punct de vedere, (înv. şi pop.) socotínţă, (înv.) procés, socoátă. *(Care e ~ ta în această problemă?)* **3.** concepţie, convingere, gînd, idee, judecată, opinie, orientare, principiu, vedere, viziune, (livr.) convicţiúne. *(Are nişte ~ sănătoase.)* **4.** credinţă, idee, judecată, opinie. *(După ~ mea ...)* **5.** apreciere, aviz, judecată, opinie, verdict. *(Aşteptăm cu nerăbdare ~ publicului.)* **6.** *părere de rău* = căinţă, mustrare, pocăinţă, regret, remuşcare, (rar) peniténţă, pocăiálă, (înv.) înfrîngere, pocaiánie, (franţuzism înv.) repentír. *(Simţea o sinceră ~ pentru cele făcute.)* **7.** impresie, sentiment, senzaţie. *(Are ~ că e inoportun.)* **8.** iluzie, închipuire, năluciré, (rar) năluceálă, (fig.) miráj. *(N-a fost decît o ~.)*

părére s. v. APARENŢĂ.

*PĂRETÁR s. (reg.) pológ, velínţă. *(Un ~ de lînă, atîrnat pe perete.)*

PĂRÍNTE s. **1.** tată, (franţuzism) papá, (înv. şi pop.) táicā, (pop.) tătîn, (înv. şi reg.) néne, (reg.) tatáie, (prin Mold.) babácă, babáie, (Munt., Olt., Dobr., sudul Mold. şi sudul Transilv.) téte, (fam.) bătrînul (art.), táti, (arg.) puríu. **2.** (la pl.) (fam.) bătrîni (pl.). *(Ce fac ~ii tăi?)* **3.** (la pl.) străbuni (pl.), strămoşi (pl.). *(~ii noştri din alte vremuri.)* **4.** *(BIS.)* popă, preot, (livr.) sacerdót. **5.** *(BIS.)* călugăr, monah. **6.** *(BIS.)* atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeire, dumnezeu, providenţă, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînăltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. şi pop.) prónie, (pop.) sîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotţiitórul (art.), tvoréţ, zeu.

PĂRINTÉSC adj. **1.** (livr.) patérn. *(Dragoste ~.)* **2.** străbun, strămoşesc, (înv.) străbunésc. *(Să ne apărăm moşia ~.)*

PĂRINTÉŞTE adv. (livr.) patérn. *(Se poartă ~.)*

părinţénie s. v. PATERNITATE.

părinţíe s. v. MOŞIE. PATERNITATE.

părínţ s. v. DUGHIE. MEI.

părínţă s. v. PÎRGHIE. RANGĂ. TARGĂ.

PĂRÓS adj. flocos, lăţos, miţos, (pop.) viţós, (reg.) biţós. *(Sarică ~.)*

PĂRTÁŞ s. **1.** (înv.) soţ, soţie. *(I-a fost ~ în toate împrejurările vieţii.)* **2.** asociat, tovarăş, (înv. şi reg.) sîmbráş, (reg.) ortác, priéten. *(~ în afaceri.)* **3.** coautor. *(~ la o iniţiativă.)* **4.** participant. *(~ la bucuriile mele.)* **5.** confident. *(Îl face ~ al gîndurilor sale.)* **6.** *(JUR.)* complice, copărtaş, (înv.) ajutátor. *(~ cu cineva la săvîrşirea unei infracţiuni.)*

părtáş s. v. ADEPT. PARTIZAN. SUSŢINĂTOR.

PĂRTÁŞĂ s. asociată, tovarăşă, (înv. şi reg.) soáţă. *(~ într-o afacere.)*

părtăluitór adj. v. PARŢIAL. PĂRTINITOR. PĂTIMAŞ. SUBIECTIV. TENDENŢIOS.

părtăşíe s. v. AVANTAJARE. FAVORIZARE. PATIMĂ. PĂRTINIRE. PROTEJARE. SUBIECTIVISM.

părtăşíre s. v. PARTICIPIU.

părteán s. v. ADEPT. PARTIZAN. SUSŢINĂTOR.

părtéuie s. v. BUCATĂ. CRÎMPEI. FRACȚIUNE. FRAGMENT. FRÎNTURĂ. PARTE. PORȚIUNE. SECȚIUNE. TRANȘĂ.

părticícă s. v. ANAFURĂ. MOLECULĂ.

PĂRTINÍ vb. a avantaja, a favoriza, a privilegia, a proteja, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a fățărnici. *(Arbitrul l-a ~.)*

PĂRTINÍRE s. **1.** avantajare, favorizare, protejare, (înv.) părtășíe. *(~ cuiva în defavoarea altuia.)* **2.** patimă, subiectivism, (rar) parțialitáte, pasiúne, (înv.) părtășíe. *(Atitudine plină de ~.)*

PĂRTINÍT adj. avantajat, favorizat, privilegiat, protejat. *(Echipă sportivă ~.)*

PĂRTINITÓR adj. parțial, pătimaș, subiectiv, tendențios, (rar) pasionát, (reg.) părtăluitór. *(O atitudine evident ~.)*

părtinitór adj. v. BINEFĂCĂTOR. FAVORABIL. PRIELNIC. PROPICE.

părtinitór s. v. APĂRĂTOR. OCROTITOR. PROTECTOR. SPRIJIN. SPRIJINITOR. SUSȚINĂTOR.

părțișitív s. v. PARTICIPIU.

PĂRUÍ vb. **1.** *(TĂBĂCĂRIE)* a depila. *(A ~ pieile.)* **2.** (pop. și fam.) a (se) scărmăna, (pop.) a (se) flocăi, (înv. și reg.) a (se) dăpăra, (reg.) a (se) străfloca, (Olt., Ban. și Transilv.) a (se) drîgla, (prin Mold. și Transilv.) a (se) scutura, (Munt. și Olt.) a (se) smotoci, (fam. fig.) a (se) tîrnui. *(S-au certat și chiar s-au ~.)* **3.** a (se) ciufuli. *(S-au ~ bine, în joacă.)*

PĂRUIÁLĂ s. (pop. și fam.) scărmănáre, scărmănát, scărmănătúră, (prin Munt. și Olt.) smotoceálă, (fam. fig.) tîrnuiálă, tîrnuíre. *(A fost o ~ în toată regula între ele.)*

păruiálă s. v. BĂTAIE.

PĂRUÍT s. *(TĂBĂCĂRIE)* depilare. *(~ pieilor.)*

părul-doámnei s. v. STRAȘNIC.

părul-fétei s. v. PĂRUL-MAICII-DOMNULUI.

părul-Maicii-Dómnului s. v. PĂRUL-FETEI. STRAȘNIC.

părul-Maicii-Préciste s. v. PĂRUL-MAICII-DOMNULUI.

părul-orfánei s. v. PĂRUL-FETEI.

părul-pórcului s. v. BARBA-URSULUI. COADA-CALULUI. PĂIUȘ. PIEDICUȚĂ. ȚĂPOȘICĂ.

părul-Sfíntei-Marii s. v. PĂRUL-MAICII-DOMNULUI.

părul-Sfíntei Mării s. v. CUSCUTĂ. TORȚEL.

părul-zînelor s. v. COLILIE.

părúșcă s. v. SADINĂ. ȚĂPOȘICĂ.

părút adj. v. AMĂGITOR. APARENT. ÎNȘELĂTOR.

părút s. v. APARENȚĂ.

părúț s. v. PERIȘOR.

PĂS s. **1.** necaz, supărare. *(Și-a spus pe îndelete ~.)* **2.** chin, durere, încercare, patimă, pătimire, suferință, (înv. și pop.) múncă, (pop.) aht, cercáre, năpástă, (înv. și reg.) pătimítă, scîrbă, (înv.) răbdáre, stráste, suferíre, (fig.) povără. *(Cîte ~uri a avut de îndurat!)*

păs s. v. FRĂMÎNTARE. GRIJĂ. ÎNGRIJORARE. NELINIȘTE. TEMERE.

PĂSÁ vb. **1.** a se îngrijora, a se neliniști. a se sinchisi, (prin Mold.) a bindisi. *(Nu-i ~ de nimeni.)* **2.** a (se) interesa, a (se) sinchisi. *(Nu-i ~ de nimic.)*

păsá vb. v. APĂSA. CĂLCA. COMPRIMA. DUCE. MERGE. PĂȘI. PLECA. PORNI. PRESA. STRÎNGE. UMBLA.

păsáre s. v. ATENȚIE. FRICĂ. GRIJĂ. INTERES. PREOCUPARE. SINCHISEALĂ. SINCHISIRE. SINCHISIT. TEAMĂ. TEMERE.

PĂSÁT s. terci, (reg.) cir, méșniță, rișcáșă. *(A mîncat ~ de mălai.)*

păsát s. v. MEI.

păsălí vb. v. ÎMBINA. NIMERI. POTRIVI.

păsărár s. v. COROI. ULIU.

PĂSĂREÁ s. *(ORNIT.)* păsărică, păsăruică, (înv. și reg.) păsărúie, păsărúță, (reg.) păsăríță, păsărúcă.

păsărésc adj. v. ININTELIGIBIL. NEINTELIGIBIL.

PĂSĂRÉT s. *(ORNIT.)* păsărime.

PĂSĂRÍCĂ s. *(ORNIT.)* păsărea, păsăruică, (înv. și reg.) păsărúie, păsărúță, (reg.) păsăríță, păsărúcă.

păsărícă s. v. VRĂBIOARĂ. VRĂBIUȚĂ.

PĂSĂRÍME s. *(ORNIT.)* păsăret.

păsăríță s. v. PĂSĂREA. PĂSĂRICĂ. PĂSĂRUICĂ.

păsărói s. v. VRĂBIOI.

păsărúcă s. v. PĂSĂREA. PĂSĂRICĂ. PĂSĂRUICĂ.

PĂSĂRÚICĂ s. *(ORNIT.)* păsărea, păsărică, (înv. și reg.) păsărúie, păsărúță, (reg.) păsăríță, păsărúcă.

păsărúie s. v. PĂSĂREA. PĂSĂRICĂ. PĂSĂRUICĂ.

păsărúță s. v. PĂSĂREA. PĂSĂRICĂ. PĂSĂRUICĂ.

păsătíc s. v. SÎNGERETE.

păsățél s. v. PĂDUCHERNIȚĂ.

păscáre s. v. PĂSCUT. PĂȘUNARE. PĂȘUNAT.

păscălár s. v. PESCAR.

păscălău s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

păscănéț s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

păscătoáre s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

păscătorie s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

păscătúră s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

PĂSCÚT s. pășunare, pășunat, (înv. și reg.) păștere, pășúne, (reg.) păscáre, pășuneálă, suhát, suhățíe. *(~ vitelor.)*

păscúță s. v. BĂNUȚ. DEDIȚEI-GALBENI. FLOAREA-PAȘTILOR. FLOAREA-PĂSĂRILOR. FLOAREA-VÎNTULUI-GALBENĂ. GĂINUȘĂ. GĂLBENELE. PAȘTI. PĂRĂLUȚĂ. PĂȘTIȚĂ.

PĂSTÁIE s. *(BOT.)* teacă. *(~ de mazăre.)*

păstáie s. v. ROȘCOVĂ.

păstăicós adj. v. PĂSTĂIOS.

păstăiéț adj. v. PĂSTĂIOS.

PĂSTĂIOÁRĂ s. *(BOT.; Thlaspi perfoliatum)* (reg.) pungulíță.

PĂSTĂIÓS adj. *(BOT.)* (reg.) păstăicós, păstăiéț. *(Plantă ~.)*

păstăiós adj. v. LEGUMINOS.

PĂSTÎRNÁC s. *(BOT.; Pastinaca sativa hortensis)* (reg.) păstîrnáp.

păstîrnáp s. v. PĂSTÎRNAC.

PĂSTÓR s. cioban, oier, (înv. și reg.) păcurár, (Maram. și nordul Transilv.) oiéș. *(Un ~ cu turma sa.)*

păstoráș s. v. CIOBĂNAȘ. CIOBĂNEL.

păstorél s. v. CIOBĂNAȘ. CIOBĂNEL. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.

PĂSTORÉSC adj. **1.** ciobănesc, pastoral, (înv. și reg.) păcurărésc. *(Viață ~.)* **2.** bucolic, idilic, pastoral. *(Poem ~.)*

păstorése adj. v. POPESC. PREOȚESC.

PĂSTORÉȘTE adv. ciobănește, (înv.) păcurărește. *(Trăiește ~.)*

PĂSTORÍ vb. **1.** a ciobăni, (înv. și reg.) a păcurări. *(~ de o viață.)* **2.** a paște, a pășuna, (înv. și reg.) a păcurări. *(Gheorghe ~ vitele.)* **3.** *(BIS.)* (înv.) a popi, a popora, a preoți. *(~ peste credincioși.)*

PĂSTORÍE s. ciobănie, oierit, păstorit, (rar) oierie, păstorire, (înv. și reg.) păcurărie, (reg.) păcurărít. *(Se ocupă cu ~.)*

păstorire s. v. CIOBĂNIE. OIERIT. PĂSTORIE. PĂSTORIT.

PĂSTORÍT s. ciobănie, oierit, păstorie, (rar) oierie, păstorire, (înv. și reg.) păcurărie, (reg.) păcurărít. *(Se ocupă cu ~.)*

PĂSTORIȚĂ s. ciobăniță, (înv. și reg.) păcurăriță, (reg.) ciobăncúță, păcurăreásă. *(O ~ cu turma.)*

păstoriță s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.

păstorul-cu-óile s. art. v. PLEIADELE.

PĂSTÓS adj. (rar) pultacéu, (reg.) păsturós. *(Materie ~.)*

PĂSTRÁ vb. **1.** (înv.) a scuti. *(A ~ un bun ce i-a fost încredințat.)* **2.** a (se) conserva, a (se) menține, a (se) ține. *(A ~ ceva în bună stare.)* **3.** a conserva. *(A ~ strugurii pentru iarnă.)* **4.** a ține. *(Unde ~ peria de haine?)* **5.** a dura, a rezista, a ține. *(O încălțăminte care se ~ mult.)* **6.** a reține. *(Solul ~ umiditatea.)* **7.** a se conserva, a se cruța, a se menja, (înv.) a se menajarisi. *(Te rog să te ~ !)* **8.** a menține, (înv.) a păzi. *(A ~ legătura cu un vechi prieten.)* **9.** a dăinui, a dura, a exista, a fi, a se menține, a se perpetua, a persista, a rămîne, a trăi, a ține, a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît se va ~ lumea și pămîntul; vechi obiceiuri care se ~ și azi.)* **10.** a dăinui, a dura, a se menține, a se perpetua, a persista, a stărui. *(Amintirea lui se ~ pînă astăzi.)* **11.** a purta, a reține. *(~ în suflet icoana copilăriei.)* **12.** a opri, a reține, a rezerva. *(Ți-am ~ niște măsline.)* **13.** a opri, a reține. *(~ restul !)* **14.** a opri, a rezerva, a ține. *(I-a ~ loc la rînd.)*

păstrán s. v. PĂSTRĂV.

PĂSTRÁRE s. **1.** conservare, menținere, ținere. *(~ în bună stare a ceva.)* **2.** conservare. *(~ legumelor pentru iarnă.)* **3.** menținere, reținere. *(~ apei în sol.)* **4.** menținere, perpetuare. *(~ speciei.)* **5.** oprire, reținere, rezervare. *(~ unor bilete la spectacol.)*

PĂSTRĂMÁR s. pastramagiu.

PĂSTRĂTÓR adj., s. **1.** adj. adunător, cruțător, econom, strîngător, (înv. și reg.) scump, (reg.) păstriélnic, (fig.) strîns. *(Om ~.)* **2.** s. depozitar. *(~ al unei vechi culturi.)*

PĂSTRĂV s. **1.** *(IHT.; Salmo trutta fario)* (reg.) păstrán, pătát. **2.** *(IHT.)* *păstrăv de mare (Salmo trutta labrax)* = (reg.) alabalíc. **3.** *(BOT.; Pleurotus ostreatus)* burete-negru.

păstrăv s. v. BURETE-DE-NUC.

păstrăv-de-pădúre s. v. RÎȘCOV.

păstriélnic adj. v. ADUNĂTOR. CRUȚĂTOR. ECONOM. PĂSTRĂTOR. STRÎNGĂTOR.

PĂSTÚRĂ s. propolis. *(~ din fagurii de miere.)*

păsturós adj. v. PĂSTOS.

PĂSUÍ vb. **1.** a amîna, a aștepta, a îngădui. *(Îl ~ cu plata datoriei.)* **2.** a amîna, a prelungi, (înv. și reg.) a muta. *(I-a ~ scadența.)*

PĂSUIÁLĂ s. amînare, păsuire, răgaz, (pop.) îngăduínță, îngăduíre, (înv. și reg.) răzbún. *(I-a acordat o ~ pentru onorarea poliței.)*

păsuiéle s. pl. v. SALCÎM.

PĂSUÍRE s. **1.** amînare, păsuială, răgaz, (pop.) îngăduínță, îngăduíre, (înv. și reg.) răzbún. *(I-a acordat o ~ pentru onorarea poliței.)* **2.** amînare, prelungire. *(~ plății unei datorii.)*

păsulícă s. v. CURCUBEȚEA. CURCUBEȚICĂ. REMF.

păsár s. v. PAS.

păsári s. v. COMPAS.

PĂȘÍ vb. **1.** a călca, (înv. și reg.) a păsa. *(A ~ în vîrful picioarelor.)* **2.** a apuca, a se îndrepta, a o lua, a merge, a se orienta, a pleca, a porni, (rar) a (se) îndruma, (pop.) a purcéde, a se purta, (înv. și reg.) a năzui, (Transilv.) a arădui. *(A ~ spre casă.)*

păși vb. v. ABATE. CĂLCA. CONTRAVENI. ÎNCĂLCA. NESOCOTI. VIOLA.

PĂȘÍT s. călcătură, mers, mișcare, pas, umblet, (rar) mersătúră, (înv. și pop.) mersúră. *(Are un ~ săltăreț.)*

pășitúră s. v. PAS.

pășói s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

PĂȘTÍȚĂ s. *(BOT.; Anemone ranunculoides)* găinușă, gălbenele (pl.), dediței-galbeni (pl.), floarea-paștilor, floarea-păsărilor, floarea-vîntului-galbenă, (reg.) breábăn, păscúță, turculéț, zlac, muscerici-gálbeni (pl.), pîinea-păstelui.

păștíță s. v. FLOAREA-PAȘTELUI.

păștiúne s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

PĂȘUNÁ vb. **1.** a paște. *(Vitele ~.)* **2.** a paște, a păstori, (înv. și reg.) a păcurări. *(Gheorghe ~ vitele.)*

PĂȘUNÁRE s. păscut, pășunat, (înv. și reg.) păștere, pășúne, (reg.) păscáre, pășuneálă, suhát, suhățíe. *(~ vitelor pe imaș.)*

pășunáre s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

PĂȘUNÁT s. păscut, pășunare, (înv. și reg.) păștere, pășúne, (reg.) păscáre, pășuneálă, suhát, suhățíe. *(~ vitelor pe imaș.)*

pășunát s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE.

PĂȘÚNE s. imaș, izlaz, (pop.) păscătoáre, suhát, (înv. și reg.) păștiúne, síliște, (reg.) ier-

bărít, păscălău, păscănéț, păscătoríe, păscătură, păşunáre, păşunát, păşunét, prelúcă, suhăţíc, (prin Ban. şi Transilv.) sit, (Munt. şi Olt.) tabún. *(Vitele pasc pe ~.)*

păşúne s. v. PĂSCUT. PĂŞUNARE. PĂŞUNAT.

păşuneálă s. v. PĂSCUT. PĂŞUNARE. PĂŞUNAT.

păşunéle s. pl. v. PACIŞE.

păşunét s. v. IMAŞ. IZLAZ. PĂŞUNE.

PĂTÁ vb. **1.** a (se) jegoşi, a (se) mînji, a (se) murdări, (livr.) a (se) macula, (înv. şi pop.) a (se) scîrnăvi, (pop.) a (se) îngăla, a (se) terfeli, (înv. şi reg.) a (se) tăvăli, (reg.) a (se) derveli, a (se) mozoli, a (se) murui, a (se) pricăji, a (se) tămînji, a (se) tîrnosi, (prin Mold.) a (se) caciori, (Mold., Bucov. şi Ban.) a (se) feşteli, (Munt. şi Olt.) a (se) mărdăgi, (Transilv.) a (se) mocicoli, a (se) mocicoşi, a (se) piscoli, a (se) piscoşi, a (se) tocăni, (înv.) a (se) murdarisi. *(Cum de te-ai ~ atît de tare?)* **2.** a (se) mînji, a (se) murdări, a (se) umple. *(S-a ~ de cerneală.)* **3.** a împestriţa, a smălţa, (rar) a pestriţa, (înv. şi reg.) a popistri, (fig.) a smălţui. *(Florile ~ cîmpia.)*

pătá vb. v. BATJOCORI. COMPROMITE. DEZONORA. NECINSTI. PÎNGĂRI. PROFANA. SPURCA. TERFELI.

PĂTÁRE s. mînjire, murdărire, (rar) mînjeală. *(~ unei haine.)*

pătáre s. v. BATJOCORIRE. COMPROMITERE. DEZONORARE. NECINSTIRE. PÎNGĂRIRE. PROFANARE. SPURCARE. TERFELIRE.

PĂTÁT adj. **1.** jegos, mînjit, murdar, negru, nespălat, răpănos, slinos, soios, (livr.) maculát, (rar) tăvălit, terfelit, (înv. şi pop.) picát, scîrnav, (pop.) zăbălós, (reg. şi fam.) puchinós, puchiós, puciós, (reg.) dervelít, mazác, mîrşav, muruít, muscurós, muzgurít, perceát, rîpát, rîpós, zoiós, (Mold., Bucov. şi Ban.) feştelít, (Transilv.) mócicoş, (Transilv. şi Maram.) píscoş, rónghioş, (Transilv., Maram. şi Bucov.) tinós, (înv.) smîrced, smîrd, (fam.) împuţít, păduchiós. *(O cămaşă ~.)* **2.** bălţat, pestriţ, tărcat, (pop.) prián, (înv. şi reg.) pistrúi, (reg.) pric, priu, tărcúş, (Transilv. şi Bucov.) aláciu, (prin Transilv.) cheş, (Ban.) şar, (prin Ban.) şăleán, (prin Olt. şi Ban.) şerguiát, (prin Transilv.) şvăiţăr. *(Animal ~; animal cu părul ~.)*

pătát adj. v. COMPROMIS. DEZONORAT. DISCREDITAT. NECINSTIT. PÎNGĂRIT. PROFANAT. SPURCAT. TERFELIT.

pătát s. v. PĂSTRĂV.

pătăchíe s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ. PAR. PRĂJINĂ.

pătăránie s. v. PĂŢANIE.

pătătúră s. v. PATĂ. STROPITURĂ.

păteác s. v. PĂTUC. PĂTUŢ.

pătíc s. v. PĂTUC. PĂTUŢ.

păticeán s. v. PĂTUC. PĂTUŢ.

PĂTIMÁŞ adj. **1.** pasionat, (înv.) împătimít. *(Jucător ~.)* **2.** parţial, părtinitor, subiectiv, tendenţios, (rar) pasionát, (reg.) părtăluitór. *(O atitudine evident ~.)*

pătimáş adj. v. BOLNAV. CHINUIT. NEFERICIT. NENOROCIT. NESĂNĂTOS. SCHINGIUIT. SUFERIND. TORTURAT.

PĂTIMÍ vb. **1.** a îndura, a păţi, a răbda, a suferi, a suporta, a trage, (astăzi rar) a purta, (înv. şi reg.) a petréce, a tîrpi, (prin Bucov.) a joi, (Transilv.) a păula, (Ban.) a pesti, (prin Transilv.) a pristui, (înv.) a bineviea, a cerca, a obicni, a pănăta, (fig.) a înghiţi. *(Cîte n-a ~ !)* **2.** a suferi, (înv. şi pop.) a se munci. *(De multe a mai ~.)*

pătimí vb. v. SUFERI.

PĂTIMÍRE s. chin, durere, încercare, patimă, păs, suferinţă, (înv. şi pop.) múncă, (pop.) aht, cercáre, năpástă, (înv. şi reg.) pătimítă, scîrbă, (înv.) răbdáre, stráste, suferire, (fig.) povără. *(Cîte ~i a avut de îndurat !)*

pătimíre s. v. AFECŢIUNE. BOALĂ. MALADIE.

pătimítă s. v. CHIN. DURERE. ÎNCERCARE. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. SUFERINŢĂ.

pătimitív adj. v. PASIV.

pătimitór adj. v. BOLNAV. CHINUIT. NESĂNĂTOS. PASIV. SCHINGIUIT. SUFERIND. TORTURAT.

pătişór s. v. PĂTUC. PĂTUŢ.

PĂTLÁGINĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Plantago major)* (reg.) minciúnă, iarba-búbei, iarbă-decále, iarbă-grasă-de-grădínă, iarbă-máre, limba-bóului, limba-óii, plăcinţica-văcii. **2.** *(Plantago lanceolata)* (reg.) căruţéle (pl.), limbáriţă, coada-şoricélului, iarba-tăietúrii, limba-bălţilor, limba-broáştei, limba-óii, limba-şárpelui. **3.** *(Plantago media)* (reg.) iarbă-decále, limba-mînzului, limba-óii. **4.** *(Plantago gentianoides)* (reg.) limba-óii.

pătlagină-de-ápă s. v. LIMBARIŢĂ.

PĂTLĂGEÁ s. *(BOT.)* **1.** *(Lycopersicum esculentum)* pătlăgică, roşie, tomată, (reg.) găläţánă, (Transilv. şi Ban.) paradáisă. **2.** *(Solanum melongena)* vînătă, (reg.) gódină.

pătlăgéle s. pl. v. PĂTRUNJEL.

PĂTLĂGÍCĂ s. *(BOT.; Lycopersicum esculentum)* pătlăgea, roşie, tomată, (reg.) găläţánă, (Transilv. şi Ban.) paradáisă.

pătlăginiu adj. v. VÎNĂT.

pătrár s. v. PĂTRIME. SFERT.

PĂTRÁT s. **1.** *(GEOM.)* (înv.) cvadrát. *(A desena un ~.)* **2.** careu. *(Formează un ~.)*

pătrat de tipografíe s. v. PĂTRIŞOR.

PĂTRÍME s. sfert, (înv. şi pop.) pătrár, (Transilv. şi Ban.) fîrtái. *(O ~ dintr-un tot.)*

PĂTRIŞÓR s. *(TIPOGR.)* (rar) pătrat de tipografíe.

PĂTRÚNDE vb. **1.** a intra, a merge. *(Au ~ în casă.)* **2.** a răzbate, a răzbi, a străbate, a străpunge, a trece, (livr.) a penetra. *(Cuiul ~ prin perete.)* **3.** a intra, a se împlînta, a se înfige. *(Glonţul i-a ~ adînc în corp.)* **4.** a se infiltra, a se scurge, (reg.) a se stoárce. *(Apa de ploaie ~ în pămînt.)* **5.** a se infiltra, a se strecura, (livr.) a se insinua. *(Apa ~ în zidărie.)* **6.** a intra, a străbate. *(Lumina ~ pe fereastră.)* **7.** a răzbate, a se strecura. *(Frigul ~ în casă.)* **8.** a intra, a trece. *(Acest cuvînt a ~ în limba literară.)*

pătrúnde vb. v. CONVINGE. EMOȚIONA. GHICI. IMPRESIONA. INTUI. ÎNCREDINȚA. ÎNDUIOȘA. ÎNTREVEDEA. ÎNTREZĂRI. ÎNȚELEGE. MIȘCA. PERCEPE. PREVEDEA. PRICEPE. SESIZA. TULBURA.

PĂTRÚNDERE s. **1.** răzbatere, răzbire, străbatere, străpungere, trecere, (livr.) penetranță, penetrare, penetrație. *(~ cuiului prin perete.)* **2.** *(FIZ.)* penetranță, penetrație. *(~ unei radiații.)* **3.** infiltrare, infiltrat, infiltrație, (livr.) insinuare. *(~ apei în zidărie.)* **4.** intrare, străbatere. *(~ luminii prin fereastră.)* **5.** intrare, trecere. *(~ cuvîntului în limba literară.)* **6.** acuitate, agerime, clarviziune, perspicacitate, subtilitate, (livr.) sagacitáte, (fam.) schépsis, (fig.) ascuțíme. *(~ spiritului.)* **7.** înțelegere, pricepere, (livr.) comprehensiúne, (înv.) vedére. *(Înzestrat cu o ~ deosebită.)*

PĂTRUNJÉL s. *(BOT.)* **1.** *(Petroselinum hortense)* (reg.) găgăúț, pătlăgéle (pl.), pătrunjícă, petersíl. **2.** *pătrunjel-cîinesc (Aethusa cynapium)* = pătrunjelul-cîinelui, (reg.) buciníș, pătrunjícă, cucută-mícă; *pătrunjel-de-cîmp (Pimpinella saxifraga* și *major)* = pătrunjel-sălbatic, (rar) pimpinélă, (reg.) petrinjeláș, buruiana-sărăcíei, rădăcina-sărăcíei; *pătrunjel-sălbatic (Pimpinella saxifraga* și *major)* = pătrunjel-de-cîmp, (rar) pimpinélă, (reg.) petrinjeláș, buruiana-sărăcíei, rădăcina-sărăcíei; *pătrunjelul-cîinelui (Aethusa cynapium)* = pătrunjel-cîinesc, (reg.) buciníș, pătrunjícă, cucută-mícă.

pătrunjel-sălbátic s. v. RUȘINEA-FETEI.

pătrunjícă s. v. PĂTRUNJEL. PĂTRUNJEL-CÎINESC. PĂTRUNJELUL-CÎINELUI.

PĂTRUNZĂTÓR adj. **1.** *(FIZ.)* penetrant. *(Radiație ~.)* **2.** intens, puternic, tare, (livr.) penetránt. *(Un miros ~.)* **3.** copleșitor, covîrșitor. *(Un frig ~.)* **4.** acut, adînc, ascuțit, intens, mare, profund, puternic, violent, viu. *(O durere ~.)* **5.** atent, cercetător, iscoditor, scormonitor, scotocitor, scrutător, sfredelitor, străpungător. *(O privire ~; ochi ~.)* **6.** ager, clarvăzător, iscoditor, observator, perspicace, scormonitor, scrutător, sfredelitor, străbătător, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuțít. *(Un spirit ~.)*

pătrunzătór adj. v. ADÎNC. PROFUND. SERIOS. TEMEINIC.

pătrúț s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

PĂTÚC s. pătuț, (rar) pătișór, pătuléț, (pop.) pătuceán, (înv. și reg.) pătucél, (reg.) păteác, pătíc, pătúi, (înv.) păticeán. *(Un ~ de copil.)*

pătuceán s. v. PĂTUC. PĂTUȚ.

pătucél s. v. PĂTUC. PĂTUȚ.

pătúi s. v. PĂTUC. PĂTUȚ.

PĂTUIÁC s. pătul. *(~ pentru clădit claia de nutreț.)*

pătuiác s. v. PĂTUL. PORUMBAR. PORUMBĂRIE.

PĂTÚL s. **1.** coșar, porumbar, (reg.) magazín, (Mold. și Transilv.) coș, (Transilv.) coșárcă. *(~ de porumb.)* **2.** grînar, hambar, (reg.) magazín, (prin Transilv.) mogtár, susái, (înv.) jítniță. *(~ pentru cereale.)* **3.** porumbar, porumbărie, (reg.) hulubărie, pătuiác, porumbăriță, porumbăríște, porumbélniță, porumbíște, porumbíță, (Ban.) golimbár. *(~ pentru porumbei.)* **4.** (pop.) cotineáță, (reg.) pătuiác, poiátă. *(~ pentru păsările de curte.)* **5.** (reg.) aláș, pătuiác. *(~ pentru pază, la o vie.)* **6.** pătuiac. *(~ pentru clădit claia de nutreț.)* **7.** răsadniță, (reg.) melegár, mispét, rai, răsádnic, pat cáld. *(~ pentru tomatele timpurii.)*

pătúl s. v. COMARNIC. CORLATĂ. GRAJD. STAUL.

pătuléț s. v. PĂTUC. PĂTUȚ.

PĂTURĂ s. **1.** cergă, cuvertură, învelitoare, velință, (pop.) plocát, țol, (reg.) lăicér, ogheál, poneávă, procóv, procóviță, strai, țoálă, (prin Mold. și Bucov.) prostíre, (Transilv.) veríncă. *(~ de lînă pentru pat.)* **2.** strat, (rar) pálă. *(~ de roci dure.)* **3.** categorie, strat, treaptă. *(~ socială.)*

pătură s. v. CREȚ. CUTĂ. FALD. FOAIE. GODEU. PLISEU. PLIU.

păturí vb. v. ÎMPĂTURI. ÎNDOI. PLIA. STRÎNGE.

păturíre s. v. ÎMPĂTURIRE. ÎNDOIRE. PLIERE. STRÎNGERE. STRÎNS.

păturít adj. v. ÎMPĂTURIT. ÎNDOIT. PLIAT. STRÎNS.

păturós adj. v. STRATIFICAT.

PĂTÚȚ s. pătuc, (rar) pătișór, pătuléț, (pop.) pătuceán, (înv. și reg.) pătucél, (reg.) păteác, pătíc, pătúi, (înv.) păticeán. *(Un ~ de copil.)*

păț s. v. PĂȚANIE.

PĂȚÁNIE s. **1.** (pop.) pătăránie, pățeálă, (înv. și reg.) patarámă, pățíre, (reg.) păț, pățău, pățitánie, pățitúră, (Mold. și Bucov.) porogánie. *(~ lui să-ți fie de învățătură.)* **2.** încurcătură, poznă, (pop. și fam.) tărășénie, (fam.) comédie, dandaná, istórie. *(Ce ~ a avut de trăit!)* **3.** întîmplare, peripeție, (Mold.) jítie, (fam.) istórie, tărășénie. *(A trecut prin multe ~.)*

pățău s. v. PĂȚANIE.

pățeálă s. v. PĂȚANIE.

PĂȚÍ vb. **1.** (Olt.) a o împătra, (înv.) a o împlini, (fam.) a o sfecli. *(De data asta ai ~t-o!)* **2.** a îndura, a pătimi, a răbda, a suferi, a suporta, a trage, (astăzi rar) a purta, (înv. și reg.) a petréce, a tîrpi, (prin Bucov.) a joi, (Transilv.) a păula, (Ban.) a pesti, (prin Transilv.) a pristui, (înv.) a bineviea, a cerca, a obicni, a pănăta, (fig.) a înghiți. *(Cîte n-a ~!)*

pățíre s. v. PĂȚANIE.

PĂȚÍT adj. experimentat, încercat. *(Om ~.)*

pățít adj. v. CHINUIT. SCHINGIUIT. TORTURAT.

pățitánie s. v. PĂȚANIE.

pățitúră s. v. PĂȚANIE.

păulá vb. v. ÎNDURA. PĂTIMI. PĂȚI. RĂBDA. SUFERI. SUPORTA. TRAGE.

PĂUNÁȘ s. *(ORNIT.)* păunel.

PĂUNÉL s. *(ORNIT.)* păunaș.

păuní vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

păuniță s. v. MĂLAIUL-CUCULUI.

păuri vb. v. PLUGĂRI.

păză s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

păzeală s. v. PAZĂ. STRAJĂ. STRĂJUIRE. SUPRAVEGHERE. VEGHE. VEGHERE.

PĂZÍ vb. **1.** a străjui, a supraveghea, a veghea, (înv. și pop.) a priveghea. *(A ~ poarta cetății.)* **2.** a supraveghea, (înv. și reg.) a griji, (reg.) a pîndi. *(A ~ oile.)* **3.** a veghea, (înv.) a socoti. *(L-a ~ toată noaptea.)* **4.** a apăra, a feri, a ocroti, a proteja, (livr.) a prezerva, a salvgarda, (astăzi rar) a scuti, (înv. și pop.) a oblădui, (înv. și reg.) a ocoli, (înv.) a veghea, (fig.) a acoperi. *(Să-i ~ de primejdii.)* **5.** a se feri, (înv. și reg.) a se socoti, (înv.) a se lepăda, a se veghea. *(Să te ~ de răceală.)* **6.** a evita, a se feri, a ocoli, (înv.) a se îndupleca. *(Se ~ să facă un anumit lucru.)*

păzí vb. v. FACE. FRECVENTA. GĂTI. GRĂBI. ISCODI. IUȚI. ÎNDEPLINI. MENȚINE. OBSERVA. ONORA. PĂSTRA. PÎNDI. PREGĂTI. PREPARA. PRIVEGHEA. RESPECTA. SPIONA. ȚINE. URMĂRI. ZORI.

PĂZÍRE s. **1.** străjuire, supraveghere, veghere. *(~ porților cetății.)* **2.** apărare, ferire, ocrotire, protejare, (livr.) salvgardáre, (înv. și pop.) oblăduire. *(~ țării de primejdii.)*

păzire s. v. PAZĂ. RESPECTARE. STRAJĂ. STRĂJUIRE. SUPRAVEGHERE. VEGHE. VEGHERE.

PĂZÍT adj. adăpostit, apărat, ferit, ocrotit, protejat, sigur, (înv.) scutít. *(Un loc mai ~.)*

păzít s. v. PAZĂ. STRAJĂ. STRĂJUIRE. SUPRAVEGHERE. VEGHE. VEGHERE.

păzitoáre s. v. GARDĂ. PAZĂ. STRAJĂ.

PĂZITÓR s. **1.** pază, paznic, strajă, străjer, (astăzi rar) priveghetór, (Mold.) sótnic, (înv.) preveghéu, pristáv, privéghi, strájnic, străjuitór, véghe, veghetór. *(Este ~ de cîmp.)* **2.** gardian, paznic, (ieșit din uz) gardíst, (germanism reg.) véhter.

păzitór s. v. APĂRĂTOR. OCROTITOR. PROTECTOR. SPRIJIN. SPRIJINITOR. SUSȚINĂTOR.

PE prep. **1.** (local) deasupra, peste. *(~ masă era pusă mușamaua.)* **2.** (local) (înv.) spre. *(~ fața pămîntului.)* **3.** (local) în. *(Au poposit ~ culme.)* **4.** (local) (reg.) între. *(Ia cojocul ~ umeri.)* **5.** (local) peste. *(Cade ploaia ~ noi.)* **6.** (termen comercial; modal-instrumental) pentru, per. *(2 lei ~ kg de grîu.)*

pec s. v. BRUTAR. SMOALĂ.

pecár s. v. BRUTAR.

pecărie s. v. BRUTĂRIE.

pecăriță s. v. BRUTĂREASĂ.

PECENÉGI s. pl. *(IST.)* bessi (pl.), (înv.) pacinați (pl.).

pecetár s. v. PISTORNIC.

PECÉTE s. sigiliu, ștampilă, (înv. și reg.) pecetiár, (reg.) biag, ștémpel, țil, (înv.) muhúr, pecétnic, péciu. *(A aplica ~ pe un act.)*

pecéte s. v. ATRIBUT. CALITATE. CARACTER. CARACTERISTICĂ. EMBLEMĂ. ÎNSUȘIRE. NOTĂ. PARTICULARITATE. PROPRIETATE. SEMN. SIMBOL. SPECIFIC. STIGMAT. TRĂSĂTURĂ.

pecetea-lui-Sólomon s. v. COADA-COCOȘULUI.

pecetlár s. v. PECETE. SIGILIU. ȘTAMPILĂ.

PECETLUÍ vb. **1.** a sigila. *(A ~ un colet.)* **2.** a ștampila, (înv. și reg.) a ștemplui. *(A ~ un act.)* **3.** a fixa, a înțepeni. *(A ~ piatra pe mormînt.)*

pecetluí vb. v. DECIDE. DETERMINA. FIXA. HOTĂRÎ. ÎNFIERA. RĂMÎNE. STABILI. STIGMATIZA.

PECETLUÍRE s. **1.** pecetluit, sigilare, sigilat. *(~ unui colet.)* **2.** ștampilare. *(~ unui act.)*

pecetluire s. v. FIXARE. FIXAT. IMOBILIZARE. ÎNFIERARE. ÎNȚEPENIRE. PIRONIRE. PRINDERE. STIGMATIZARE. ȚINTUIRE.

PECETLUÍT adj. **1.** sigilat. *(Colet ~.)* **2.** ștampilat, (înv. și reg.) ștemplúit. *(Document, act ~.)*

pecetluít adj. v. ASTUPAT. FIXAT. IMOBILIZAT. ÎNCHIS. ÎNFIERAT. ÎNFUNDAT. ÎNȚEPENIT. PRINS. STIGMATIZAT.

PECETLUÍT s. pecetluire, sigilare, sigilat. *(~ unui colet.)*

pecétnic s. v. PECETE. SIGILIU. ȘTAMPILĂ.

pécie s. v. PERITONEU.

PECÍNGINE s. *(MED.)* **1.** (pop.) cur-de-găină. **2.** eczemă.

pecingine reá s. v. PELAGRĂ.

péciu s. v. PECETE. SIGILIU. ȘTAMPILĂ.

pecméz s. v. DULCEAȚĂ. MAGIUN.

PECTÍNĂ s. *(BIOL.)* (rar) pectóză.

pectóză s. v. PECTINĂ.

pecuniár adj. v. BĂNESC. FINANCIAR.

PEDAGÓG s. educator. *(Un bun ~.)*

PEDAGÓGIC adj. **1.** (înv.) pedagogicésc. *(Seminar ~.)* **2.** educativ. *(Cerințe ~.)*

pedagogicése adj. v. PEDAGOGIC.

PEDÁLĂ s. *(TEHN.)* **1.** (rar) tălpă. *(~ la mașina de cusut.)* **2.** tălpig, (reg.) scîndureánă. *(~ la războiul de țesut.)* **3.** (reg.) călcător, tălpig. *(~ la scăunoaia dulgherului.)*

PEDÁNT adj. meticulos, scrupulos, tipicar, (înv.) pedántic, (rar fam.) tabietlíu. *(Om ~.)*

PEDANTERÍE s. **1.** pedantism, prețiozitate, (fam., adesea ir.) savanterie, savantlíc. *(E de o ~ agasantă.)* **2.** meticulozitate, tipicărie. *(~ unei persoane maniace.)*

pedántic adj. v. METICULOS. PEDANT. SCRUPULOS. TIPICAR.

PEDANTÍSM s. pedanterie, prețiozitate, (fam., adesea ir.) savanterie, savantlíc. *(Este de-un ~ agasant.)*

pedeá s. v. LIPIE.

PEDEÁPSĂ s. **1.** *(JUR.)* sancțiune, (înv. și reg.) ceártă, ștraf, (înv.) pilduíre, strînsoáre. *(A primit o ~ exemplară pentru fapta sa.)* **2.** *(JUR.)* condamnare, osîndă, (livr.) penitență, (înv. și reg.) lége, ștraf, (reg.) pedepsíe, (înv.)

certáre, judecátă, pilduíre. *(Și-a ispășit întreaga ~.)* **3.** *(BIS.)* canon, penitență, (înv.) podvíg. *(~ dată unui credincios pentru iertarea păcatelor sale.)* **4.** plată, răsplată, recompensă, (înv.) răsplătíre. *(Și-a luat ~ cuvenită.)*

pedeápsă s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. CREȘTERE. CULTIVARE. DURERE. EDUCARE. EDUCAȚIE. FORMARE. INSTRUCȚIE. ÎNVĂȚĂMÎNT. ÎNVĂȚĂTURĂ. PATIMĂ. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUFERINȚĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

PEDEPSÍ vb. **1.** *(JUR.)* a sancționa. *(L-a ~ cu amendă.)* **2.** *(JUR.)* a condamna, a osîndi, (înv. și reg.) a judeca, (înv.) a bintătui, a certa, a hotărî, a oblici. *(L-a ~ la doi ani închisoare.)* **3.** (Transilv.) a strofălui, (înv.) a cerca, a vedea. *(L-a ~ exemplar pentru minciuna lui.)* **4.** a bate, (înv.) a certa, a oblici. *(L-a ~ Dumnezeu pentru faptele sale.)* **5.** a răzbuna, (înv.) a răsplăti, (fig.) a spăla. *(Și-a ~ rușinea îndurată.)* **6.** a răsplăti. *(Vei fi ~ pentru ingratitudinea ta.)*

pedepsí vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. CREȘTE. EDUCA. FORMA. INSTRUI. ÎNVĂȚA. MUNCI. SCHINGIUI. TORTURA. TRUDI.

pedepsíe s. v. CONDAMNARE. EPILEPSIE. OSÎNDĂ. PEDEAPSĂ.

PEDEPSÍRE s. *(JUR.)* **1.** sancționare. *(~ unei contravenții.)* **2.** condamnare, osîndire, (înv.) certáre, oblicíre. *(~ cuiva la un an închisoare.)*

PEDEPSÍT adj. **1.** *(JUR.)* sancționat. *(Contravenție ~.)* **2.** *(JUR.)* condamnat, osîndit, (înv.) certát. *(Persoană ~.)* **3.** răzbunat, (fig.) plătít. *(O faptă ~.)*

pedepsít adj. v. CITIT. CULT. CULTIVAT. EDUCAT. INSTRUIT. ÎNVĂȚAT.

PEDEPSITÓR adj. (înv.) răsplătitór.

pedepsitúră s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. DURERE. PATIMĂ. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUFERINȚĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

PEDERÁST s. *(MED.)* homosexual, invertit, (prin Transilv.) buzeránt.

PEDERASTÍE s. *(MED.)* homosexualitate, inversiune sexuală, invertire sexuală.

pedestráș s. v. INFANTERIST.

pedestrí vb. v. DESCĂLECA.

pedestríme s. v. INFANTERIE.

pedéstru adj. v. ȘCHIOP.

pedéstru s. v. INFANTERIST. PIETON. TRECĂTOR.

pedícul s. v. PEDUNCUL.

pediculát adj. v. PEDUNCULAT.

pédig conj. v. DAR. DEȘI. ÎNSĂ. NUMAI.

PEDOLOGÍE s. agrogeologie.

PEDOMÉTRU s. odometru, podometru.

pédri adv. v. VIZAVI.

pédri prep. v. DINAINTEA. ÎNAINTEA.

PEDÚNCUL s. **1.** *(BOT.)* coadă, codiță. *(~ al unui fruct.)* **2.** *(ANAT.)* (rar) pedícul. *(~ renal.)*

PEDUNCULÁT adj. *(BOT.)* (rar) codát, pediculát. *(Fruct ~.)*

PEGÁS s. *(ASTRON.)* (reg.) pățul (art), toáca (art.).

PEHBLÉNDĂ s. *(MIN.)* uraninit.

pehliván s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

pehlivánie s. v. ESCROCHERIE. GHIDUȘIE. GLUMĂ. HOȚIE. IMPOSTURĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE. ȘTRENGĂRIE.

PEISAGÍSTICĂ s. *(PICT.)* peisaj. *(Cultivă ~.)*

PEISÁJ s. **1.** *(GEOGR.)* landșaft. **2.** cadru, priveliște, scenă, tablou, vedere, (livr.) sit, (înv.) privcálă, privíre, tabél, (fig.) decór. *(Un încîntător ~ de natură.)* **3.** *(PICT.)* peisagistică. *(Cultivă ~.)*

PEIORATÍV adj. defavorabil, depreciativ, disprețuitor. *(Cuvînt cu sens ~.)*

PÉJMĂ s. *(BOT.; Amberboa moschata)* (reg.) bumbi (pl.), cănăfíor, didinéle (pl.), parfumăși (pl.), pufuléți (pl.), scăișóri (pl.), spoitóri (pl.).

péjmă s. v. INDRUȘAIM. SÎNGELE-VOINICULUI.

PELÁDĂ s. *(MED.)* (pop.) chélbe.

pelágie adj. v. MARIN.

PELÁGRĂ s. *(MED.)* (pop.) roșcáță, vătămătúră, pecingine reá, (reg.) jupuiálă, lépră, pîrlcálă, (prin Maram.) búbă.

pelargónie s. v. MUȘCATĂ.

PELÁSG adj. *(IST.)* pelasgic. *(Triburĭ ~.)*

PELÁSGIC adj. *(IST.)* pelasg. *(Tribură ~.)*

peleág adj. v. CHEL. GOLAȘ. PLEȘUV.

PELERÍN s. *(BIS.)* (înv.) peregrín, străinic. *(~ la un loc considerat sfînt.)*

pelerín s. v. PEREGRIN.

PELERINÁJ s. *(BIS.)* (înv.) peregrináj, peregrinăre. *(~ la un loc considerat sfînt.)*

péleș s. v. CANAF. CIUCURE. FRANJ.

PELICÁN s. *(ORNIT.)* **1.** *(Pelecanus onocrotalus)* babiță, (reg.) bábă, báboșă, bătcă, gușátă, (înv.) nesăturát. **2.** *pelican creț (Pelecanus crispus)* = (reg.) babiță creață.

PELÍCULĂ s. **1.** film. *(~ cinematografică.)* **2.** cinematografie, film. *(Arta ~.)*

PELÍN s. *(BOT.)* **1.** *(Artemisia absinthium)* (reg.) peliníță, iarba-fecioárelor, lemnul-Dómnului. **2.** *(Artemisia scoparia)* (reg.) peliníță.

pelín s. v. IMORTELĂ. PELINARIȚĂ. PELINIȚĂ. PLEVAIȚĂ.

PELINÁRIȚĂ s. *(BOT.; Artemisia vulgaris)* (reg.) pelín, vetricél, iarbă-bărboásă, peliniță neágră, știr-négru.

pelíncă s. v. CÎRPĂ. SCUTEC.

pelincúță s. v. SCUTECEL.

PELINÍȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Artemisia pontica)* (reg.) pelín, iarba-sfintei-Sófia. **2.** *(Artemisia austriaca)* (reg.) pelín.

peliníță s. v. NĂFURICĂ. PELIN.

peliníță-greceáscă s. v. TĂMÎIȚĂ.

peliníță neágră s. v. PELINARIȚĂ.

PELTÍC adj. sîsîit, (Mold. și Transilv.) cepeleág, (Transilv. și Olt.) șișcav. *(Om ~.)*

PELTICEÁLĂ s. pelticie, sîsîială.

PELTICÍE s. pelticeală, sisiială.

pelungoásă s. v. SILNIC.

PÉLVIS s. *(ANAT.)* bazin, (pop.) prag, (înv.) ligheán.

pembé adj. v. ROZ. TRANDAFIRIU.

pembríu s. v. TESTEMEL.

PENÁJ s. (rar) penét, peníș. *(~ul unei păsări.)*

PENALITÁTE s. *(JUR.)* amendă, penalizare. (înv. și pop.) gloabă, (înv. și reg.) ștraf, (prin Transilv.) birșág, dîrdálă, (înv.) globíre, hatálm, (turcism înv.) geremeá. *(I-a aplicat o ~ zdravănă.)*

PENALIZÁ vb. *(JUR.)* a amenda, (înv. și reg.) a globi, a străfui. *(L-a ~ cu 500 de lei.)*

PENALIZÁRE s. *(JUR.)* **1.** amendare. *(~ cuiva cu o sumă de bani.)* **2.** amendă, penalitate, (înv. și pop.) gloabă, (înv. și reg.) ștraf, (prin Transilv.) birșág, dîrdálă, (înv.) globíre, hatálm, (turcism înv.) geremeá. *(I-a aplicat o ~ zdravănă.)*

PENÁR s. (rar) plumiéră. *(~ pentru școlari.)*

pendár s. v. BEȘLIC.

PENDULÁ vb. a (se) balansa, a (se) clătina, a (se) legăna, a oscila, (rar) a bascula, (înv. și reg.) a (se) clăti, (reg.) a (se) dăina, a (se) hîțîna, a (se) hlobăna.

PENDULÁR adj. oscilant, oscilatoriu. *(Mișcări ~.)*

PENDULÁRE s. balans, balansare, clătinare, legănare, oscilare, oscilație.

PENDÚLĂ s. (înv., în Mold.) órnic.

PENÉL s. *(PICT.)* (rar) pănă.

penét s. v. PENAJ.

penetrá vb. v. PĂTRUNDE. RĂZBATE. RĂZBI. STRĂBATE. STRĂPUNGE. TRECE.

PENETRÁNT adj. *(FIZ.)* pătrunzător. *(Radiație ~.)*

penetránt adj. v. AGER. CLARVĂZĂTOR. INTENS. ISCODITOR. OBSERVATOR. PĂTRUNZĂTOR. PERSPICACE. PUTERNIC. SCORMONITOR. SCRUTĂTOR. SFREDELITOR. STRĂBĂTĂTOR. SUBTIL. TARE.

PENETRÁNȚĂ s. *(FIZ.)* pătrundere, penetrație.

penetránță s. v. PĂTRUNDERE. RĂZBATERE. RĂZBIRE. STRĂBATERE. STRĂPUNGERE. TRECERE.

penetráre s. v. PĂTRUNDERE. RĂZBATERE. RĂZBIRE. STRĂBATERE. STRĂPUNGERE. TRECERE.

PENETRÁȚIE s. *(FIZ.)* pătrundere, penetranță.

penetrátie s. v. PĂTRUNDERE. RĂZBATERE. RĂZBIRE. STRĂBATERE. STRĂPUNGERE. TRECERE.

penî vb. v. JUMULI.

PENÍBIL adj. jenant, neplăcut, supărător. *(Încearcă un sentiment ~.)*

PENÍNSULĂ s. *(GEOGR.)* (înv.) sul.

PÉNIS s. *(ANAT.)* membru, (înv. și pop.) mădulár, (pop.) sulác, (înv. și reg.) pásăre, (reg.) mătăríngă, pistól (arg.) coinác, súlă, șarpe, ștremeleág.

peníș s. v. PENAJ.

PENIȘOÁRĂ s. (pop.) peniță. *(~ de pasăre.)*

PENITENCIÁR s. arest, închisoare, ocnă, pușcărie, temniță, (înv. și pop.) popreálă, (pop.) prinsoáre, robíe, (reg.) cremenál, (Transilv., Maram. și Bucov.) áriște, (prin Transilv.) călíscă, (Transilv.) pițigoáică, (prin Olt.) prinzáre, (prin Maram.) robșág, (înv.) pază, tumurlúc, (franțuzism înv.) prizón, (fam.) beci, ghérlă, (fam. fig.) dóbă, hîrdău, răcoáre, (reg. fig.) úmbră, (arg.) gros, pîrnáie, țuháus, zdup. *(Cît a stat la ~ ?)*

PENITÉNȚĂ s. *(BIS.)* canon, pedeapsă, (înv.) podvíg. *(~ dată de preot unui credincios, pentru iertarea păcatelor.)*

penitență s. v. CĂINȚĂ. CONDAMNARE. MUSTRARE. OSÎNDĂ. PĂRERE DE RĂU. PEDEAPSĂ. POCĂINȚĂ. REGRET. REMUȘCARE.

PENÍȚĂ s. *(BOT.; Myriophyllum spicatum* și *verticillatum)* (reg.) brădíș, prisnél, prustén, mălura-bălții, vîsc-de-ápă.

peniță s. v. COLILIE. PENIȘOARĂ.

PENSÉTĂ s. (Mold.) cimbístră.

PENSIÓN s. pensionat. *(~ de fete.)*

PENSIONÁR s. (reg.) pensionist. *(Un bătrîn ~.)*

pensionár s. v. ARESTAT. DEȚINUT. ÎNTEMNIȚAT. PRIZONIER.

PENSIONÁT s. pension. *(~ de fete.)*

pensionist s. v. PENSIONAR.

PÉNSULĂ s. (reg.) meciúc, mesceuáș, pămătúf, pențălúș, périe, perioáră, periúcă. *(O ~ de vopsit.)*

PENTAGÓN s. *(GEOM.)* (înv.) cinciúnghi.

PENTANÓL s. *(CHIM.)* alcool amilic.

PENTAZÓL s. *(FARM.)* cardiazol.

PENTICOSTÁL s. *(BIS.)* (pop.) tremurici.

PÉNTRU prep., conj. **I.** prep. **1.** (arată scopul) de. *(Plantă ~ sămînță.)* **2.** (arată scopul) ca, de, drept, spre. *(~ încercare; ~ exemplu.)* **3.** (arată scopul) contra, împotriva. *(Medicament ~ hepatită.)* **4.** (final) spre, (înv.) către. *(O spun ~ binele tău.)* **5.** (cauzal) datorită. *(~ el, n-am mai plecat.)* **6.** (cauzal) după. *(Varsă lacrimi ~ copilul pierdut.)* **7.** (cauzal) la. *(Îl pedepsea ~ cea mai mică abatere.)* **8.** (instrumental) contra. *(Îți dau doi lei ~ un timbru.)* **9.** (termen comercial; modal-instrumental) pe, per. *(2 lei ~ kg de grîu.)* **10.** (și adverbial) pro. *(~ și contra.)* **II.** conj. (arată scopul) (pop.) precúm. *(~ ca să se știe.)*

pențălúș s. v. PENSULĂ.

PENÚMBRĂ s. semiîntuneric, semiobscuritate, (rar) semiúmbră. *(Stătea în ~.)*

penurie s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

penúș s. v. IC. PANĂ.

pépe s. v. GÎNDAC. GÎNGANIE. GÎZ-Ă HEXAPOD. INSECTĂ.

pepélea s. art. v. PĂCALĂ.

PEPENÁR s. (înv. și reg.) bostangíu, (reg.) **bostănár**, harbuzár. *(~ul cultivă și vinde pepeni.)*

pepenări s. pl. v. PAPANAȘ.

PEPENĂRÍE s. (pop.) pepeníște, (Mold. și Bucov.) bostână, bostănăríe, harbuzăríe. *(O ~ aflată pe sol nisipos.)*

PÉPENE s. *(BOT.)* **1.** *(Citrullus vulgaris)* (reg.) bostán, boșár, curcubéte, díc, dulèți (pl.), harbúz, himánic, lúbă, lúbeniță, șiárchin, trăgúlă, zămós, tigvă de tínă, (prin Olt.) bolbotínă. *(~ verde.)* **2.** *(Cucumis melo)* (reg.) boșár, cantalóș, cantalúp, cáune, gălbói, harbúz, himúnic, iéură, pópone, vleg, zămós. *(~ galben.)*

pépene s. v. CASTRAVETE. DOVLEAC.

pepeneá s. v. CREȚUȘCĂ.

pepenéi s. pl. v. PAPANAȘ.

pepeníște s. v. PEPENĂRIE.

pepeniță s. v. PAPANAȘ.

PEPINIÉRĂ s. (înv. și reg.) școálă, (reg.) **sádină**. *(~ de piersici.)*

PEPONÍDĂ s. *(BOT.)* melonidă. *(Tipul de fruct numit ~.)*

PÉPSI s. pepsi-cola. *(A băut un ~.)*

PEPSI-CÓLA s. pepsi. *(A băut un ~.)*

PEPTIZÁ vb. *(CHIM.)* a defloculа. *(A ~ o soluție coloidală.)*

PEPTIZÁRE s. *(CHIM.)* defloculare. *(~ a unui precipitat amorf.)*

PER prep. (termen comercial; instrumental-modal) pe, pentru. *(2 lei ~ kg de grîu.)*

perátic adj. v. PORTOCALIU.

PERCALÍNĂ s. *(TEXT.)* (reg.) pieleadrăculuí, (înv.) mitcál.

perceát adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

PERCÉPE vb. **I.1.** a simți. *(~ un miros plăcut.)* **2.** a înregistra. *(~ toate senzațiile comune.)* **3.** a deslușí, a di inge, (rar) a pricépe. *(Se făcuse ziuă și ~ bine obiectele.)* **4.** a observa, a remarca, a reține, a sesiza, a vedea, a zări, (înv.) a privi. *(N-ai ~ nici o schimbare?)* **5.** a înțelege, a pricepe, a sesiza, (fig.) a pătrúnde. *(A ~ sensul celor citite.)* **II.** a încasa, a strînge. *(A ~ impozitele.)*

PERCÉPERE s. **I.1.** deslușire. *(~ obiectelor.)* **2.** înțelegere, pricepere, sesizare, (înv.) pricepătură, știutură. *(~ situației.)* **II.** încasare, strîngere, strîns. *(~ taxelor.)*

PERCEPTÍBIL adj. **1.** observabil, sesizabil. *(Un fenomen ~.)* **2.** concret, fizic, material, palpabil, pipăibil, sesizabil, (rar) pipăít, tangíbil, (înv.) pipăiciós, pipăitór, pusăitór. *(Realitatea ~; un lucru ~.)*

PERCEPTÓR s. *(FIN.)* agent de percepție, (înv.) birár, colgíu, dăbilár, dăjdiár, strîngătór. *(~ strîngea impozitele.)*

perceptorát s. v. ADMINISTRAȚIE FINANCIARĂ. FISC. PERCEPȚIE.

perceptorie s. v. ADMINISTRAȚIE FINANCIARĂ. FISC. PERCEPȚIE.

PERCÉPȚIE s. **I.** cunoaștere, înțelegere, pricepere. *(Proces de ~.)* **II.** *(FIN.)* **1.** administrație financiară, (reg.) perceptorát, (Transilv.) perceptorie. *(Localul ~.)* **2.** fisc, (prin Transilv.) perceptorát, perceptorie. *(Ai plătit impozitele la ~?)*

PERCHEZIȚIONÁ vb. (prin nord-estul Olt.) a scocíori.

percica-fétei s. v. PĂRUL-FETEI.

PERCIUNÁT adj. (rar) perciunós. *(Om ~.)*

perciúni s. pl. v. FAVORIȚI.

perciunós adj. v. PERCIUNAT.

PERCUTÁ vb. *(MED.)* (pop.) a ciocăni. *(A ~ un pacient.)*

perdáf s. v. LUCIU. LUSTRU. STRĂLUCIRE.

PERDEÁ s. **1.** (înv.) zăveásă. *(O intrare acoperită cu o ~.)* **2.** strat. *(O ~ groasă de fum.)*

perdeá s. v. ACT. ALBEAȚĂ. CATARACTĂ. CORTINĂ. PLACENTĂ. SCENĂ.

PERDÍȚIE s. corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, aselghie, desfătáre, **preacurvíe**, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefacție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

PERÉCHE s. **1.** cuplu. *(Alcătuiesc o ~ potrivită.)* **2.** partener. *(Are o ~ ideală la dans.)* **3.** (înv. și pop.) soț, (înv.) soție. *(Unde e ~ acestui papuc?)* **4.** (înv. și reg.) soáță. *(O imagine a cărei ~ se află în versul următor.)* **5.** egal, potrivă, seamă, seamăn. *(Nu are ~ pe lume.)*

peréche s. v. NEVASTĂ. SOȚIE.

PEREGRÍN s. (rar) pelerín. *(Un biet ~ care bătea satele.)*

peregrín s. v. PELERIN.

PEREGRINÁ vb. **1.** a colinda, a cutreiera. *(A ~ prin multe țări.)* **2.** a colinda, a cutreiera, a hoinări, a rătăci, a umbla, a vagabonda, (livr.) a flana. *(Pe unde n-a ~?)*

peregrinái s. v. PELERINAJ.

PEREGRINÁRE s. peregrinatic.

peregrináre s. v. PELERINAJ.

PEREGRINÁȚIE s. peregrinare.

pere-iernátice s. pl. v. NAP-PORCESC. TOPINAMBUR.

peremptóriu adj. v. CATEGORIC. CERT. EVIDENT. INCONTESTABIL. INDISCUTABIL. NECONTESTABIL. NECONTESTAT. NEDISCUTABIL. NEÎNDOIELNIC. NEÎNDOIOS. NETĂGĂDUIT. SIGUR. VĂDIT.

PEREMPȚIÚNE s. *(JUR.)* perimare. *(~ unei acțiuni.)*

PERÉN adj. *(BOT.)* vivace, (rar) perénic. *(Plantă ~.)*

perén adj. v. DURABIL. PERSISTENT. REZISTENT. TRAINIC.

perénic adj. v. PEREN. VIVACE.

perenitáte s. v. DURABILITATE. PERSISTENȚĂ.

PERÉTE s. zid. *(~ al unei camere.)*

peréte s. v. BOR. CATAPETEASMĂ. ICONOSTAS. MARGINE. TÎMPLĂ.

PERFÉCT adj., interj., s. **1.** adj. desăvîrșit, exceptional, extraordinar, formidabil, ideal, magistral, minunat, splendid, sublim, superb, (înv.) săvîrșít. *(O interpretare ~.)* **2.** adj. desăvîrșit, impecabil, ireproșabil. *(Un serviciu hotelier ~.)* **3.** adj. desăvîrșit, sfînt. *(~ nevinovăție!)* **4.** adj. absolut, adînc, complet, deplin, desăvîrșit, profund, total. *(O liniște ~; întuneric ~.)* **5.** interj. bine!, bravo!, (turcism înv.) aferím!, mașalá! *(~ l ați jucat frumos!)* **6.** s. *(GRAM.)* trecut. **7.** s. *(GRAM.) perfectul simplu* = (înv.) timpul săvîrșít.

PERFECȚIONÁ vb. **1.** a (se) desăvîrși. *(Se ~ continuu prin studiu.)* **2.** a (se) specializa. *(S-a ~ în domeniul siderurgiei.)* **3.** a moderniza, a sistematiza. *(A ~ rețeaua electrică.)*

PERFECȚIONÁRE s. **1.** desăvîrșire. *(~ cuiva prin studiu.)* **2.** specializare. *(Trimis la ~.)* **3.** modernizare, sistematizare. *(~ rețelei electrice urbane.)*

PERFECȚIONÁT adj. **1.** evoluat, nou. *(Un sistem tehnic ~.)* **2.** (rar) sistematic. *(Căi ~.)* **3.** modernizat, sistematizat. *(Căi rutiere ~.)*

PERFECȚIÚNE s. **1.** desăvîrșire, sublim. *(~ este o categorie estetică.)* **2.** desăvîrșire, (livr.) impecabilitáte, (rar) sublimitáte, (înv.) săvîrșíre. *(~ unei creații artistice.)* **3.** desăvîrșire, puritate. *(~ liniilor ei.)*

PERFÍD s., adj. **1.** s. fățarnic, ipocrit, mincinos, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) fariseu, (reg.) proclét, (înv.) telpíz, (fig.) iezuít, tartúf, trombonist. *(Mare ~ mai era!)* **2.** adj. duplicitar, fals, fariseic, fățarnic, ipocrit, mincinos, prefăcut, șiret, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestríț, (înv. fig.) calp, zugrăvít. *(Atitudine ~.)* **3.** adj. înșelător, viclean, (livr.) insidiós. *(O propunere ~.)*

PERFIDÍE s. duplicitate, falsitate, fățărnicie, ipocrizie, minciună, prefăcătorie, viclenie, vicleșug, (livr.) fariseísm, machiavelism, tartuferíe, tartufísm, (rar și fam.) machiavelríe, (înv.) fățăríe, prefăcánie, prefăcătúră, proclețíe, (fig.) iezuitísm, mascarádă. *(A fost demascată ~ lui.)*

PERFORÁ vb. **1.** a găuri, a scobi, a sfredeli, a străpunge, (înv. și reg.) a petréce, a potrícăli, (reg.) a găuni, a sfredelúși, (Mold. și Bucov.) a borteli, a borti, (prin Ban.) a butori, (Olt.) a răzbici, (prin vestul Transilv.) a schidiri. *(A ~ într-un material dur.)* **2.** a (se) găuri, a (se) sparge. *(Blidul s-a ~ în două.)*

perforá vb. v. COMPOSTA.

PERFORÁRE s. găurire, găurit, perforat, perforație, scobire, scobit, sfredelire, sfredelit, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold. și Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)*

perforáre s. v. COMPOSTARE.

PERFORÁT adj. găurit, scobit, sfredelit, străpuns, (înv. și reg.) potrícălít, (Mold. și Bucov.) bortelít, bortít. *(Material dur ~.)*

PERFORÁT s. găurire, găurit, perforare, perforație, scobire, scobit, sfredelire, sfredelit, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold. și Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)*

perforatór s. v. COMPOSTOR.

PERFORÁȚIE s. găurire, găurit, perforare, perforat, scobire, scobit, sfredelire, sfredelit, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold. și Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)*

PERGAMÉNT s. **1.** (înv.) membránă, (franțuzism înv.) parșemín. *(Documente scrise pe ~.)* **2.** hîrtie pergaminată. *(~ pentru mezeluri.)*

perghél s. v. CERC. CIRCUMFERINȚĂ. CLUPĂ. COMPAS FORESTIER.

PERIÁ vb. a pieptăna, a scărmăna. *(A ~ fuiorul.)*

periá vb. v. ATINGE. BATE. CIZELA. FLATA. LINGUȘI. LOVI. MĂGULI. STILIZA.

PERIÁT adj. pieptănat, scărmănat. *(Fuior ~.)*

PERICÁRD s. *(ANAT.)* sac pericardic.

PERICIMENTÍTĂ s. *(MED.)* periodontită.

PERICLITÁ vb. **1.** a amenința, a primejdui. *(Această împrejurare îi ~ viața.)* **2.** a (se) compromite, a (se) primejdui. *(Ploile ar putea ~ recolta.)*

PERICLITÁRE s. **1.** amenințare, primejduire, (rar) primejduiálă. *(~ carierei lui.)* **2.** compromitere, primejduire. *(~ recoltei de bumbac.)*

PERICLITÁT adj. amenințat, primejduit. *(O ființă ~.)*

PERÍCOL s. **1.** amenințare, primejdie, (înv. și pop.) nevóie. *(Îl pîndește un ~.)* **2.** primejdie, (prin Transilv. și Maram.) priléj, (înv.) cúrsă. *(A trecut prin multe ~e.)* **3.** primejdie, risc, (astăzi rar) rízic. *(Cu ~ vieții.)* **4.** gravitate, periculozitate, primejdie, seriozitate, (rar) severitáte. *(~ bolii de care suferă.)* **5.** nesiguranță, primejdie. *(~ unui loc.)*

pericolá vb. v. PRIMEJDUI.

PERICULÓS adj. **1.** amenințător, primejdios, (înv.) primejduinciós, primejduitór. *(O situație ~.)* **2.** hazardat, imprudent, primejdios, riscant, riscat. *(O acțiune ~.)* **3.** dăunător, negativ, nociv, păgubitor, prejudiciabil, primejdios, rău, stricător, vătămător, (livr.) pernicios, (înv. și pop.) pierzător, (reg.) dăunăciós, dăunós, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăciós. *(Efecte ~ pentru ...)* **4.** contraindicat, neindicat, nepotrivit, nociv, primejdios, vătămător. *(Medicament, tratament ~ pentru diabetici.)* **5.** grav, greu, malign, primejdios, serios, (rar) sevér, (fam.) urît. *(O boală ~; o formă ~ a bolii.)* **6.** critic, grav, greu, primejdios. *(Moment ~ al unei crize.)* **7.** expus, nesigur, primejdios. *(Un loc ~.)*

PERICULOZITÁTE s. gravitate, pericol, primejdie, seriozitate, (rar) severitáte. *(~ bolii de care suferă cineva.)*

PERIDÓT s. *(MIN.)* olivină.

périe s. v. BARBA-URSULUI. BIDINEA. COADA-CALULUI. PENSULĂ.

periérghie s. v. ATENȚIE. CURIOZITATE. INTERES. LUARE-AMINTE.

periián adj. v. CELEBRU. FAIMOS. ILUSTRU. MARE. RENUMIT. REPUTAT. VESTIT.

PERIFÉN s. *(FARM.)* priscol.

PERIFÉRIC adj. marginal. *(Cartier ~.)*

periférie adj. v. COLATERAL. LĂTURALNIC. MARGINAL. MINOR. NEIMPORTANT. NEÎNSEMNAT. SECUNDAR.

PERIFERÍE s. **1.** mahala, suburbie, (livr.) fobúrg, (Transilv.) oșteáză. *(O ~ a unui oraș.)* **2.** barieră, mahala, margine. *(Să ne oprim la ~ Bucureștiului.)*

periferie s. v. CERC. CIRCUMFERINȚĂ. PROVINCIE.

PERIFÍTON s. *(BIOL.)* biodermă. *(~ de alge.)*

perifrazá vb. v. PARAFRAZA.

PERIFRÁZĂ s. (livr.) circumlocúție.

PERIMÁ vb. a se demoda, a se învechi. *(Aceste practici s-au ~.)*

PERIMÁRE s. **1.** demodare, învechire. *(~ unor practici.)* **2.** *(JUR.)* perempțiune. *(~ unui act de procedură.)*

PERIMÁT adj. **1.** demodat, depășit, desuet, învechit, vechi, (livr.) vetúst, (fam. fig.) fumát. *(Practici ~.)* **2.** depășit, învechit, retrograd. *(O mentalitate ~.)* **3.** (fig.) prăfuit, răsuflat, (fam. fig.) fumát. *(Glume ~.)*

PERIMÉTRU s. *(MAT.)* circumferință, (înv.) contúr, împrejurare, împrejurîme, înconjurare, ocól, măsură împrejúr. *(~ unei suprafețe.)*

perimétru s. v. CUPRINS. LIMITĂ.

PERINDÁ vb. **1.** a defila, a se prefira, a se succeda, (fig.) a se derula. *(Copacii i se ~ prin fața ochilor.)* **2.** a se succeda, a se vîntura. *(Multă lume se ~ pe acolo.)* **3.** a se scurge, a se succeda, a urma, (înv. și pop.) a se petréce. *(Mașinile se ~ una după alta.)* **4.** a se înșira, a se înșirui, a se rîndui, a se succeda, a urma. *(Zilele se ~ unele după altele.)*

PERINDÁRE s. **1.** defilare, prefirare, succedare. (fig.) deruláre. *(~ copacilor prin fața ochilor.)* **2.** scurgere, succedare. *(~ oamenilor pe stradă.)* **3.** înșirare, înșiruire, succedare, succesiune. *(~ zilelor una după alta.)*

perinél s. v. PERNIȚĂ. PERNUȚĂ. PUI. PUIȘOR. PUIUȚ.

PERINÓC s. *(TEHN.)* **1.** gresie, (reg.) baargíc, másă, scăunáș, scaunul de dinaínte. *(~ la căruță.)* **2.** (reg.) căpătîi. *(~ la grindeiul plugului.)* **3.** (reg.) pérnă. *(~ la broasca de la roata morii.)*

perinói s. v. PILOTĂ.

PERIOÁDĂ s. **1.** epocă, interval, răgaz, răstimp, spațiu, timp, vreme, (pop.) răspás, soróc, (înv. și reg.) seámă, (înv.) zăstímp, (grecism înv.) protesmíe. *(În acea ~.)* **2.** epocă, eră, (livr.) ev. *(O nouă ~ în istoria omenirii.)* **3.** ani (pl.), epocă, timp, vreme. *(În ~ copilăriei.)* **4.** ceas, interval, oră, răstimp, timp. *(A așteptat o ~ bună pînă să vină cel așteptat.)* **5.** durată, interval, întindere, răstimp, timp, reg.) ráhăt. *(Pe toată ~ examenului.)*

perioáră s. v. PENSULĂ. PERIUȚĂ.

PERIÓD s. *(FIZIOL.)* ciclu, menstruație, (pop.) lúnă, soróc, (înv. și reg.) poálă, (reg.) beleá, fíre, régulă, sărbătóri (pl.), (Transilv., Ban. și Mold.) rind, (înv.) menstruále (pl.), ménstruă, tocmeálă, (eufemistic) indispoziție.

PERIÓDIC adj., s. **1.** adj. ciclic. *(Fenomen ~.)* **2.** adj. regulat, sistematic. *(Controale ~.)* **3.** s. publicație, (înv.) foáie, publicáre. *(Un ~ de mare tiraj.)*

PERIODONTÍTĂ s. *(MED.)* pericimentită.

PERIPEȚÍE s. întîmplare, pățanie, (Mold.) jítie, (fam.) istórie, tărășénie. *(A trecut prin multe ~.)*

peripneumonie s. v. PNEUMONIE.

PERISÍP s. *(GEOGR.)* cordon litoral, săgeată litorală.

PERISODACTÍL s. *(ZOOL.)* imparicopitat, (rar) imparidigitát. *(Calul este un ~.)*

peristás s. v. CAZ. CIRCUMSTANȚĂ. CONDIȚIE. CONJUNCTURĂ. IPOSTAZĂ. ÎMPREJURARE. POSTURĂ. POZIȚIE. SITUAȚIE. STARE.

perișoáră s. v. SARMA.

perișoáre s. pl. v. SMIRDAR.

PERIȘÓR s. (Maram. și Transilv.) părúț. *(~ din cap.)*

PERIȘÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Pyrola secunda)* brăbănoc, merișor, (reg.) verdeața-iérnii. **2.** *(Elymus asper)* (rar) límă, (reg.) secăríță, iarba-părului.

PERITEÁG s. *(PESCUIT)* (reg.) cheag, tacím, teag.

PERITERÉSTRU adj. circumterestru. *(Satelit ~.)*

PERITONEOSCOPÍE s. *(MED.)* celioscopie, laparoscopie. *(Prin ~ se examinează interiorul cavității abdominale.)*

PERITONÉU s. *(ANAT.)* (pop.) prápur, (înv. și reg.) bándor, pănúșă, (reg.) pécie.

periúcă s. v. PENSULĂ.

periusíe s. v. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. MIJLOACE. SITUAȚIE. STARE.

PERIÚȚĂ s. (rar) perioáră. *(~ de dinți.)*

periúță s. v. LINGĂU. LINGUȘITOR.

perj s. v. PRUN.

perjár s. v. PRUNAR.

pérjă s. v. PRUNĂ.

perjărie s. v. PRUNĂRIE. PRUNET. PRUNIȘ. PRUNIȘTE.

PÉRLĂ s. **1.** mărgăritar, (înv. și pop.) mărgărít. *(Un șirag de ~e.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) gemma (art.), (reg.) cása (art.), cociórva (art.), colíba (art.).

PERMANÉNT adj., adv. **1.** adj. fix, stabil, statornic. *(O așezare ~.)* **2.** adj. constant, invariabil, neschimbător, (livr.) imuábil. *(Fenomen ~.)* **3.** adj. continuu, etern, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, nesfîrșit, perpetuu, veșnic, (înv. și reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenít, neprecurmát, nesăvîrșít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **4.** adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, pururi,

veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsit. *(Se mișcă ~.)* **5.** adv. continuu, încontinuu, întotdeauna, întruna, mereu, necontenit, neîncetat, pururi, totdeauna, veșnic, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)*

PERMANENTIZÁ vb. a (se) statornici. *(O situație care s-a ~.)*

PERMANENTIZÁRE s. statornicire. *(~ unei situații.)*

PERMÍS s. autorizație, (rar) licéință, (înv. și reg.) slobozénie, (înv.) pitác. *(~ pentru practicarea unei meserii.)*

PERMÍSIE s. *(MIL.)* învoire, (Transilv. și Maram.) săbășág, (înv.) slobozénie, slobozíe. *(Are o ~ de trei zile de la unitate.)*

PERMISIÚNE s. **1.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțământ, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, voie, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Nu se face nimic fără ~ fetei.)* **2.** autorizație, îngăduință, voie. *(~ de a face ceva.)*

PERMÍTE vb. **1.** a accepta, a admite, a aproba, a consimți, a încuviința, a se îndupleca, a îngădui, a se învoi, a lăsa, a primi, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a (se) prínde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pozvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(A ~ să se scoată la concurs postul vacant.)* **2.** a accepta, a admite, a concepe, a îngădui, a răbda, a suferi, a suporta, a tolera, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fig. fam.) a înghiți. *(Nu pot ~ una ca asta.)* **3.** a autoriza, a îndreptăți, a îngădui, a justifica, (livr.) a îndritui, (înv. fig.) a întemeia. *(Nimic nu ne ~ să tragem asemenea concluzii.)* **4.** a îngădui, a prilejui. *(Întîlnirea a ~ un util schimb de experiență.)* **5.** a da, a îngădui. *(Nu i-e ~ oricui să facă așa ceva.)* **6.** a aștepta, a îngădui. *(~ o clipă!)* **7.** a cuteza, a îndrăzni, a-și îngădui. *(Cum îți ~ una ca asta?)*

PERMUTÁ vb. a (se) muta, a (se) strămuta, a (se) transfera, (înv.) a (se) premutarisi. *(S-a ~ cu slujba la Bacău.)*

PERMUTÁRE s. **1.** mutare, mutat, permutație, strămutare, strămutat, transfer, transferare. *(~ lui cu serviciul la Bacău.)* **2.** *(MAT., LINGV.)* permutație.

PERMUTÁȚIE s. **1.** mutare, mutat, permutare, strămutare, strămutat, transfer, transferare. *(~ lui cu slujba la Bacău.)* **2.** *(MAT., LINGV.)* permutare.

pérnă s. v. PERINOC. PILOTĂ.

pernicióș adj. v. DĂUNĂTOR. NEGATIV. NOCIV. PĂGUBITOR. PERICULOS. PREJUDICIABIL. PRIMEJDIOS. RĂU. STRICĂTOR. VĂTĂMĂTOR.

pernioáră s. v. PERNIȚĂ. PERNUȚĂ. PUI. PUIȘOR. PUIUȚ.

pernișoáră s. v. PERNIȚĂ. PERNUȚĂ. PUI. PUIȘOR. PUIUȚ.

PERNÍȚĂ s. pernuță, pui, puișor, puiuț, (pop.) pernioáră, pernișoáră, (reg.) perinél, (Mold.) coltúc, (prin Munt.) fultúc, (prin Mold.) modíță.

PERNÚȚĂ s. perniță, pui, puișor, puiuț, (pop.) pernioáră, pernișoáră, (reg.) perinél, (Mold.) coltúc, (prin Munt.) fultúc, (prin Mold.) modíță.

pernúță s. v. SARMA.

PERÓN s. scară. *(Trăsura a tras la ~.)*

PEROXID DE HIDROGÉN s. *(CHIM.)* apă oxigenată.

PERPELÍ vb. **1.** a se foi, a se răsuci, a se suci, a se zvîrcoli, (prin Olt.) a se scîrciumi. *(Toată noaptea s-a ~ în așternut.)* **2.** a se zbate, a se zbuciuma, a se zvîrcoli. *(Se ~ din cauza durerilor.)*

PERPENDICULÁR adj., adv. **1.** adj. abrupt, drept, pieptiș, piezíș, prăpăstios, priporos, rîpos, vertical, (rar) prăpăstuít, priporít, (pop.) óblu, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic, rípit, rîpurós, țărmurós, (prin Transilv.) priporíu, (prin Bucov.) pripós, (înv.) mălurós, străminós. *(Peretele ~ al muntelui.)* **2.** adv. drept, vertical, (înv.) prost. *(Muntele se înalță ~ înaintea noastră.)*

PERPENDICULÁRĂ s. *(GEOM.)* (înv.) perpendículă.

PERPENDICULARITÁTE s. verticalitate. *(~ unui mal.)*

perpendículă s. v. PERPENDICULARĂ.

PERPETUÁ vb. **1.** a dăinui, a dura, a exista, a fi, a se menține, a se păstra, a persista, a rămîne, a trăi, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît se va ~ lumea și pămîntul; vechi obicei care se ~ și astăzi.)* **2.** a dăinui, a dura, a se menține, a se păstra, a persista, a stărui. *(Amintirea lui se ~ pînă azi.)* **3.** a eterniza, a imortaliza, (rar) a nemuri, (înv.) a înnemuri, a înveșnici. *(I-a ~ memoria.)*

PERPETUÁRE s. **1.** menținere, păstrare. *(~ speciei.)* **2.** eternizare, imortalizare, (înv.) înveșnicíre. *(~ memoriei cuiva.)*

perpetuitáte s. v. ETERNITATE. NEMURIRE. VECIE. VEȘNICIE.

PERPÉTUU adj. **1.** continuu, etern, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, nesfîrșit, permanent, veșnic, (înv. și reg.) meréu, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenít, neprecurmát, nesăvîrșít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **2.** etern, nemuritor, nepieritor, nesfîrșit, neuitat, veșnic, viu, (livr.) sempitérn, (înv.) neapús, pururélnic, nesăvîrșít, (fig.) nestíns. *(O amintire ~.)*

PERPLÉX adj. **1.** crucit, minunat, stupefiat, surprins, uimit, uluit. **2.** năuc, năucit, stupefiat, uimit, uluit. **3.** (cu sens atenuat) derutat, descumpănit, dezorientat, încurcat, nedumerit, zăpăcit, (livr.) deconcertát, (înv. și fam.) sastisít.

PERPLEXITÁTE s. **1.** stupefacție, stupoare, surprindere, surpriză, uimire, uluială, uluire. *(A avut un moment de adevărată ~.)* **2.** amețeală, buimăceală, buimăcire, năuceală, năucire, zăpăceală, (înv. și reg.) uluiálă, uluíre, (reg.) uimăceálă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehuiálă. *(Surpriza i-a produs o stare de ~.)*

3. (cu sens atenuat) derută, descumpănire, dezorientare, încurcătură, nedumerire, zăpăceală. (livr.) deconcertare. *(Stare de ~ trecătoare.)*

pers s. v. PERSAN.

PERSÁN s., adj. **1.** s. (înv.) agém, pers. **2.** adj. persienesc, (rar) persíc, (înv.) agemésc, persésc, persicésc, persíd, persidésc, persiésc.

PERSECUTÁ vb. **1.** a năpăstui, a nedreptăți, a oropsi, a prigoni, a urgisi, (înv. și reg.) a strîmbătăți, (înv.) a obidi, (grecism înv.) a catatrexi. *(De ce îl ~ fără motiv?)* **2.** a asupri, a exploata, a împila, a împovăra, a năpăstui, a oprima, a oropsi, a prigoni, a tiraniza, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele.)* **3.** a chinui, a frămînta, a obseda, a preocupa, a tortura, a urmări, (fig.) a roáde, a tiraniza. *(Îl ~ un gînd.)*

PERSECUTÁRE s. **1.** năpăstuire, nedreptățire, oropsire, persecuție, urgisire, (înv. și reg.) strîmbătățire, (înv.) obidíre. *(~ cuiva pe nedrept.)* **2.** asuprire, exploatare, împilare, năpăstuire, opresiune, oprimare, persecuție, prigoană, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicie, (înv.) avanie, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoárcere. *(~ maselor.)*

PERSECUTÁT adj., s. **1.** adj. năpăstuit, nedreptățit, oropsit, urgisit, (pop.) obidít. *(Om ~ pe nedrept.)* **2.** adj., s. asuprit, exploatat, împilat, năpăstuit, oprimat, oropsit, prigonit, urgisit, (pop.) obidít, (înv.) obijdúit, (fig.) apăsát, despuiát. *(Masele ~ s-au ridicat la luptă.)* **3.** adj. chinuit, frămîntat, obsedat, torturat, urmărit. *(~ de o idee.)*

PERSECUTÓR adj., s. asupritor, exploatator, împilător, opresiv, opresor, prigonitor, (înv.) mîncător, năpăstuitór, obiditór, (fig.) apăsătór. *(Forțe ~.)*

PERSECÚȚIE s. **1.** năpăstuire, nedreptățire, oropsire, persecutare, urgisire, (înv. și reg.) strîmbătățire, (înv.) obidíre. *(~ cuiva pe nedrept.)* **2.** prigoană, (pop.) năpástă. *(În timpul ~tilor rasiale.)* **3.** asuprire, exploatare, împilare, năpăstuire, opresiune, oprimare, persecutare, prigoană, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicie, (înv.) avanie, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoárcere. *(~ maselor.)*

persése adj. v. PERSAN. PERSIENESC.

PERSÉU s. *(ASTRON.)* (pop.) căpățîna (art.), (reg.) topórul (art.).

PERSEVERÁ vb. **1.** a insista, a persista, a stărui. *(A ~ în acțiunea începută.)* **2.** a se ambiționa, a se încăpățîna, a se îndărătnici, a se îndîrji, a persista, a stărui. *(~ în a susține că ...)*

perseverație s. v. INSISTENȚĂ. PERSEVERENȚĂ. PERSISTENȚĂ. STATORNICIE. STĂRUINȚĂ. TENACITATE.

PERSEVERÉNT adj. **1.** insistent, persistent, răzbătător, statornic, stăruitor, tenace, (livr.) persuasiv, (rar) străbătător. *(Om ~ în acțiunile începute.)* **2.** răbdător, stăruitor, tenace, (livr.) paciént, (rar) răbduríu, (astăzi rar) străduitór, (pop.) pilós, (înv.) nevoitór. *(O fire ~.)* **3.** dîrz, îndîrjit, stăruitor, tenace. *(O muncă ~.)* **4.** asiduu, insistent, silitor, sîrguincios, sîrguitor, stăruitor, susținut, tenace, zelos. *(Eforturi ~.)* **5.** ambițios, încăpățînat, îndărătnic, îndîrjit, stăruitor. *(Se dovedește extrem de ~ în atingerea țelurilor sale.)*

PERSEVERÉNȚĂ s. **1.** insistență, persistență, statornicie, stăruință, tenacitate, (rar) perseverație, (înv.) stăruială, stăruíre. *(O ~ demnă de laudă.)* **2.** răbdare, stăruință, tenacitate. *(Dovedește multă ~ în acțiunile sale.)* **3.** asiduitate, insistență, rîvnă, sforțare, silință, sîrguință, stăruință, străduință, zel, (pop.) osîrdie. *(~ lui s-a dovedit fructuoasă.)* **4.** dîrzenie, încăpățînare, îndărătnicie, persistență, stăruință, tenacitate, (rar) cerbicíe. *(Obiectiv urmărit cu ~.)*

PERSIÁNĂ s. jaluzea, rulou, stor, (rar) roletă. *(~ montată la fereastră.)*

pérsic adj. v. PERSAN. PERSIENESC.

persicése adj. v. PERSAN. PERSIENESC.

persíd adj. v. PERSAN. PERSIENESC.

persidése adj. v. PERSAN. PERSIENESC.

PERSIENÉSC adj. persan, (rar) pérsic, (înv.) agemésc, persésc, persicésc, persíd, persidésc, persiésc. *(Cultura ~.)*

persiése adj. v. PERSAN. PERSIENESC.

PERSIFLÁ vb. a ironiza, a zeflemisi, (fig.) a împúnge, a înțepa, a șfichiui, a urzica. *(A ~ pe cineva într-un pamflet.)*

persiflái s. v. IRONIE. PERSIFLARE. ZEFLEMEA.

PERSIFLÁNT adj. ironic, persiflator, zeflemist, zeflemitor, (fig.) înțepătór. *(Ton ~.)*

PERSIFLÁRE s. **1.** ironizare, zeflemisire, (fig.) șfichiuíre. *(~ cuiva într-un pamflet.)* **2.** ironie, zeflemea, (rar) persifláj, (fig.) împunsătúră, înțepătúră, pișcătúră, șfichi, șfichiuitúră. *(O ~ cu adresă precisă.)*

PERSIFLATÓR adj. ironic, persiflant, zeflemist, zeflemitor, (fig.) înțepătór. *(Ton ~.)*

PERSISTÁ vb. **1.** a insista, a persevera, a stărui. *(A ~ în acțiunea începută.)* **2.** a se ambiționa, a se încăpățîna, a se îndărătnici, a se îndîrji, a persevera, a stărui. *(~ să susțină că ...)* **3.** a continua, a stărui, (înv.) a pesti. *(~ în fărădelegile lui.)* **4.** a dăinui, a dura, a exista, a fi, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a rămîne, a trăi, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît va ~ lumea și pămîntul; vechi obicei care ~ și astăzi.)* **5.** a dăinui, a dura, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a stărui. *(Amintirea lui ~ pînă azi.)*

PERSISTÉNT adj. **1.** insistent, perseverent, răzbătător, statornic, stăruitor, tenace, (livr.) persuasiv, (rar) străbătător. *(Om ~ în acțiunile sale.)* **2.** stăruitor. *(Dureri ~.)* **3.** durabil, rezistent, trainic, (livr.) perén. *(Efecte ~.)*

PERSISTÉNȚĂ s. **1.** insistență, perseverență, statornicie, stăruință, tenacitate, (rar) perseverație, (înv.) stăruială, stăruíre. *(O ~ demnă*

de laudă.) **2.** dîrzenie, încăpățînare, îndărătnicie, perseverență, stăruință, tenacitate, (rar) cerbicie. *(~ lui în realizarea scopului propus.)* **3.** durabilitate, (livr.) perenitate. *(~ unor efecte.)* **4.** dăinuire, menținere. *(~ amintirii cuiva.)*

PERSOÁNĂ s. **1.** chip, față, figură, individ, ins, om, (pop.) creștin, suflet, (Ban. și Transilv.) nat, (înv.) ipochimen, obráz, (fam.) mútră, tip, (peior.) creatúră, specimén. *(Am văzut acolo multe ~ cunoscute.)* **2.** cap, individ, ins, om, (fig.) căciúlă. *(Cîte 5 lei de ~.)* **3.** *(PSIH.)* personalitate.

persoánă s. v. EROU. PERSONAJ.

PERSONÁJ s. **1.** erou, (înv.) persoánă. *(~ într-o operă literară.)* **2.** (înv.) față, obráz. *(~ într-o piesă.)* **3.** rol. *(Ce ~ interpretezi?)* **4.** personalitate. *(Un ~ marcant.)*

PERSONÁL adj., adv. **1.** adj. individual, particular, propriu, (înv.) obrăzálnic, particularístic, particulárnic, pártnic, personalicésc, personálnic. *(Interese ~.)* **2.** adj. individual, particular, propriu, (rar) subiectív. *(O viziune ~.)* **3.** adj. individual, particular, propriu, (livr.) privát. *(Proprietate ~.)* **4.** adj. domestic, intim, particular, privat. *(Are de rezolvat cîteva probleme ~.)* **5.** adj. original. *(Manieră ~ de a scrie.)* **6.** adv., adj. direct, nemijlocit. *(Tratează ~ cu el; are relații ~ cu el.)*

personalicésc adj. v. INDIVIDUAL. PARTICULAR. PERSONAL. PROPRIU.

PERSONALÍSM s. subiectivism.

PERSONALÍST adj. subiectivist. *(Altitudine ~.)*

PERSONALITÁTE s. **1.** *(PSIH.)* persoană. **2.** personaj. *(O ~ marcantă.)* **3.** individualitate, originalitate. *(~ unui artist.)*

personalizá vb. v. INDIVIDUALIZA. PARTICULARIZA. PERSONIFICA.

personalizáre s. v. INDIVIDUALIZARE. PARTICULARIZARE.

personálnic adj. v. INDIVIDUAL. PARTICULAR. PERSONAL. PROPRIU.

PERSONIFICÁ vb. **1.** (rar) a personaliza, (înv.) a personisi. *(Poetul ~ obiectele.)* **2.** a încarna, a întruchipa, a întrupa, a reprezenta, a simboliza, (înv.) a închipa. *(El ~ forța brutală.)*

personificánt adj. v. PERSONIFICATOR.

PERSONIFICÁRE s. încarnare, întruchipare, întrupare, reprezentare, simbolizare, (înv.) personificație. *(~ răului.)*

PERSONIFICÁT adj. încarnat, întruchipat, întrupat.

PERSONIFICATÓR adj. (rar) personificánt. *(Element ~.)*

personificație s. v. ÎNCARNARE. ÎNTRUCHIPARE. ÎNTRUPARE. PERSONIFICARE. REPREZENTARE. SIMBOLIZARE.

personisí vb. v. PERSONIFICA.

PERSPECTÍVĂ s. **1.** priveliște, vedere, (înv. și reg.) priveálă, (înv.) prospéct. *(Avem o ~ minunată spre mare.)* **2.** viziune. *(Are o ~ clară asupra dezvoltării economice.)* **3.** (înv.) drospéct, (fig.) orizónt. *(Ce ~ are acest tînăr?)*

perspectívă s. v. BINOCLU. OCHEAN.

PERSPICÁCE adj. ager, clarvăzător, iscoditor, observator, pătrunzător, scormonitor, scrutător, sfredelitor, străbătător, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuțít. *(Un spirit ~.)*

PERSPICACITÁTE s. **1.** acuitate, agerime, clarviziune, pătrundere, subtilitate, (livr.) sagacitáte, (fam.) schépsis, (fig.) ascuțíme. *(~ spiritului.)* **2.** fler. *(Are ~ individul!)*

persuasiúne s. v. CONVINGERE.

persuasív adj. v. INSISTENT. PERSEVERENT. PERSISTENT. RĂZBĂTĂTOR. STATORNIC. STĂRUITOR. TENACE.

pertinént adj. v. ADECVAT. BINEVENIT. BUN. FAVORABIL. FERICIT. INDICAT. NIMERIT. OPORTUN. POTRIVIT. PRIELNIC. PROPICE.

pertractá vb. v. CHIBZUI. DELIBERA. DEZBATE. DISCUTA.

pertractáre s. v. CHIBZUIRE. DELIBERARE. DEZBATERE. DISCUTARE. DISCUȚIE.

PERTURBÁ vb. a deranja, a tulbura. *(A ~ liniștea cuiva.)*

PERTURBÁRE s. **1.** perturbație, tulburare. *(~ a ordinii publice.)* **2.** deranjament, perturbație. *(~ la un sistem tehnic.)*

perturbatív adj. v. PERTURBATOR.

PERTURBATÓR adj. (rar) perturbatív. *(Factor ~.)*

PERTURBÁȚIE s. **1.** perturbare, tulburare. *(~ a ordinii publice.)* **2.** deranjament, perturbare. *(~ la un sistem tehnic.)*

perț s. v. SECUNDĂ.

peruán s., adj. v. PERUVIAN.

perucár s. v. PERUCHIER.

perucáș s. v. PERUCHIER.

PERÚCĂ s. (înv.) paríc. *(O femeie care poartă ~.)*

PERUCHIÉR s. (înv.) parocáș, perucár, perucáș. *(De meserie ~.)*

perúșcă s. v. CARTOF.

PERUVIÁN s., adj. (rar) peruán.

PERUZEÁ s. *(MIN.)* turcoază. *(Inel cu ~ele.)*

PERVÁZ s. **1.** *(CONSTR.)* glaf, (pop.) prichíci, (reg.) parapéi, (prin Ban. și Transilv.) táblă. **2.** *(TEHN.)* braț, crac, margine, mînă, mîner, spetează, (reg.) condác, cotói. *(~ la ferăstrău.)*

perváz s. v. CADRU. RAMĂ.

PERVERSITÁTE s. corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putréfacție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

PERVERSIÚNE s. corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurv-

re, preaiubire, (fig.) descompunere, putreziciune, (rar fig.) putrefacție, (înv. fig.) putrejune. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

PERVERTÍ vb. **1.** a (se) corupe, a decădea, a (se) deprava, a (se) desfrîna, a (se) destrăbăla, a (se) strica, a (se) vicia, (rar) a (se) dezmăța, (înv.) a (se) sminti. *(S-a ~ într-un mediu imoral.)* **2.** a corupe, a seduce. *(A ~ o fată.)*

PERVERTÍRE s. **1.** corupere, decădere, depravare, stricare, viciere, (înv.) degradație. *(~ moravurilor.)* **2.** corupere, corupție, seducere, seducție. *(~ unei minore.)* **3.** corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfriu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pierzanie, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțăre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefácție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

PERVERTÍT adj. corupt, decăzut, depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmățat, imoral, nerușinat, stricat, vicios, (livr.) libertín, (rar) deșănțăt, (pop. și fam.) parșiv, (pop.) descucheát, (înv. și reg.) rușinát, (reg.) șucheát, teșmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Om ~.)*

pervíncă s. v. SASCHIU.

pesác s. v. NISIP. PIETRIȘ. PRUND. PRUNDIȘ.

pesăcós adj. v. NISIPOS.

PESCÁJ s. *(MAR.)* calaj. *(Ce ~ are nava?)*

PESCÁR s. **I.** (reg.) păscălár, pescáș, (înv.) măjár. *(E ~ de profesie.)* **II.** *(ORNIT.)* **1.** martin, pescărúș. *(~ denumește diverse specii de păsări acvatice.)* **2.** *(Larus argentatus)* pescărúș. **3.** *(Larus canus)* petrel. **4.** *(Larus minutus)* (reg.) carabáș. **5.** *pescar-de-mare (Larus)* = martin-mare, pescar-mare, (reg.) carabaș-de-máre, martin-de-iárnă ; *pescar-mare (Larus)* = martin-mare, pescar-de-mare, (reg.) carabaș-de-máre, martin-de-iárnă ; *pescar rîzător (Larus ridibundus)* = martin, pescărúș, (reg.) giúscă, cărăbaș-común, porumbel-de-máre. **6.** *(Sterna sandvicensis)* chirá, chirighiță, pescărúș, rîndunea-maritimă-mică. **7.** *(Cinclus cinclus)* pescărel, pescărúș, (rar) mierlă-de-pîrîu, (reg.) pietrár, rîbár, scobár, pasăre-de-ápă, pasăre-de-gheață, pasăre-legănátă. **8.** *(Alcedo atthis)* pescăraș, pescărel, pescăriță, pescărúș, (reg.) pescúț.

pescár s. v. BÎTLAN. CHIRĂ-NEAGRĂ. CHIRIGHIȚĂ. PESCĂRUȘ. RÎBAR. STÎRC CENUȘIU.

pescáș s. v. PESCAR.

PESCĂRÁȘ s. *(ORNIT.; Alcedo atthis)* pescar, pescărel, pescăriță, pescăruș, (reg.) pescúț.

PESCĂRÉL s. *(ORNIT.)* **1.** *(Cinclus cinclus)* pescar, pescăruș, (rar) mierlă-de-ápă, (reg.) pietrár, rîbar, scobar, pasăre-de-ápă, psăre-de-gheață, pasăre-legănátă. **2.** *(Alcedo atthis)* pescar, pescăraș, pescăriță, pescăruș, (reg.) pescúț.

pescări vb. v. PESCUI. PRINDE.

pescărie s. v. PESCUIRE. PESCUIT. PRINDERE.

pescărít s. v. PESCUIRE. PESCUIT. PRINDERE.

PESCĂRÍȚĂ s. *(BOT.; Alcedo atthis)* pescar, pescăraș, pescărel, pescăruș, (reg.) pescúț.

pescăriță s. v. CHIRĂ-NEAGRĂ. CHIRIGHIȚĂ. PESCĂRUȘ. RÎBAR.

PESCĂRÚȘ s. *(ORNIT.)* **1.** martin, pescar. *(~ denumește diverse specii de păsări acvatice.)* **2.** *(Larus argentatus)* pescar. **3.** *(Larus ridibundus)* martin, pescar rîzător, (reg.) giúscă, cărăbaș-común, porumbel-de-máre. **4.** *(Sterna* și *Alcedo)* (livr.) goeland. **5.** *(Sterna sandvicensis)* chirá, chirighiță, pescar, rîndunea-maritimă-mică. **6.** *(Sterna hirundo)* chirighiță, rîbar, (reg.) pescár, pescăríță, rîndunică-de-máre. **7.** *(Cinclus cinclus)* pescar, pescărel, (rar) mierlă-de-ápă, (reg.) pietrár, rîbár, scobár, pasăre-de-ápă, pasăre-de-gheață, pasăre-legănátă. **8.** *(Alcedo atthis)* pescar, pescăraș, pescărel, pescăriță, (reg.) pescúț. **9.** *(Alcedo hispida)* (înv.) ielcován.

PESCUÍ vb. a prinde, (înv. și reg.) a pescări, (înv.) a vîna. *(A ~ doi crapi.)*

pescuí vb. v. AGOSTA.

pescuiálă s. v. PESCUIRE. PESCUIT. PRINDERE.

pescuínă s. v. HELEȘTEU. IAZ.

PESCUÍRE s. pescuit, prindere, (înv. și reg.) pescărie, pescărít, (reg.) pescuiálă. *(~ a doi crapi.)*

PESCUÍT s. pescuire, prindere, (înv. și reg.) pescărie, pescărít, (reg.) pescuiálă. *(~ a doi păstrăvi.)*

pesculéț s. v. PEȘTIȘOR.

pescúț s. v. PESCAR. PESCĂRUȘ. PESCĂREL. PESCĂRIȚĂ. PESCĂRUȘ. PEȘTIȘOR.

PESÉMNE adv. poate, probabil, (pop.) pásămite, (reg.) sámite. *(~ nu știe că am venit.)*

PESMÉT s. (înv. și reg.) posmág, (prin Transilv.) prézli. *(A mîncat ~ vechi.)*

PÉSTĂ s. *(MED.)* ciumă, (rar) pestilență.

PÉSTE prep. **1.** (local) pe. *(Cade ploaia ~ noi.)* **2.** (local) asupra, deasupra. *(Se apleacă ~ el.)* **3.** (local) deasupra, pe. *(~ masă era pusă mușamaua.)* **4.** (local) (slavonism înv.) prez. *(Județele de ~ Olt.)* **5.** (temporal) după. *(Vine ~ un ceas.)*

pesteálă s. v. ÎNTÎRZIERE. ZĂBAVĂ.

pestélcă s. v. CATRINȚĂ. FOTĂ. ȘORȚ.

pestelcúță s. v. ȘORȚULEȚ.

pestí vb. v. CONTINUA. ÎNDURA. ÎNTÎRZIA. PĂTIMI. PĂȚI. PERSISTA. RĂBDA. STĂRUI. SUFERI. SUPORTA. TRAGE. ZĂBOVI.

pestifér adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.

pestiferát adj. v. CIUMAT.

pestilént adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.

pestilență s. v. CIUMĂ. PESTĂ.

pestilențiál adj. v. CONTAGIOS. DEZAGREABIL. DEZGUSTĂTOR. DISPLĂCUT. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. GREU. INFECT. INFECȚIOS. ÎMPUȚIT. MOLIPSITOR. NEPLĂCUT. NESUFERIT. PUTUROS. RĂU. RĂU-MIROSITOR. RESPINGĂTOR. SCÎRBOS. URÎT. VICIAT.

pestríc adj. v. PESTRIȚ.

pestricél adj. v. PESTRICIOR.

*PESTRICIÓR adj. (reg.) pestricél, pestricúț, pestrilúș, pestriór, pestrișór. *(Găină ~.)*

pestricúț adj. v. PESTRICIOR.

pestrilúș adj. v. PESTRICIOR.

pestriór adj. v. PESTRICIOR.

pestrișór adj. v. PESTRICIOR.

PESTRÍȚ adj. **1.** bălțat, pătat, tărcat, (pop.) prián, (înv. și reg.) pistrúi, (reg.) pric, priu, tărcúș, (Transilv. și Bucov.) aláciu, (prin Transilv.) cheș, (Ban.) șar, (prin Ban.) șáleán, (prin Olt. și Ban.) șerguiát, (prin Transilv.) șváițăr. *(Animal, păr ~.)* **2.** griv, (rar) grivéi. *(Cîine ~.)* **3.** (rar) pestrițát, pistruiát, (înv. și reg.) pestrițíu, pistrúi, (reg.) mistréț, mistricióí, pestríc, picur, picurít, picuríu, pistriciós, puchițél, (prin Ban.) barz. *(Obiect ~; culori ~.)* **4.** amestecat, diferit, eterogen, felurit, împestrițat, variat, (reg.) mistréț. *(Elemente ~.)* **5.** diferit, divers, felurit, variat. *(Un public ~.)*

pestríț adj. v. BĂLȚAT. DUNGAT. DUPLICITAR. FALS. FARISEIC. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. TĂRCAT. VĂRGAT. VICLEAN.

pestrițá vb. v. ÎMPESTRIȚA. PĂTA. SMĂLȚA.

pestrițát adj. v. PESTRIȚ.

PESTRIȚĂTÚRĂ s. bălțătură, împestrițătură, tărcătură. *(O ~ de culori.)*

pestrițătúră s. v. PISTRUI.

pestrițíu adj. v. PESTRIȚ.

peșchéș s. v. ATENȚIE. CADOU. DAR. HARACI. SURPRIZĂ. TRIBUT.

peșchír s. v. FAȚĂ DE MASĂ. PROSOP. ȘERVEȚ. ȘTERGAR.

peșín adj. invar. v. GATA. GHEAȚĂ. LICHID. NUMERAR. SUNĂTOR.

peșín adv. v. CURÎND. DEVREME. FUGA. GRABNIC. IMEDIAT. IUTE. ÎNDATĂ. NEÎNTÎRZIAT. NUMAIDECÎT. RAPID. REPEDE.

PÉȘTE s. *(IHT.) pește-auriu (Eupomotis gibbosus)* = pește-curcubeu, pește-soare, (reg.) soréte, biban american, biban-soáre; *pește-curcubeu (Eupomotis gibbosus)* = pește-auriu, pește-soare, (reg.) soréte, biban american, biban-soáre; *peștele-spadă (Xiphias gladius)* = (reg.) pește-cu-súliță; *pește-soare (Eupomotis gibbosus)* = pește-auriu, pește-curcubeu, (reg.) soréte, biban american, biban-soáre.

péște s. v. CODOȘ. MIJLOCITOR. OFIDIAN. PROXENET. ȘARPE.

pește-crăiésc s. v. BOIȘTEAN.

pește-cu-ghímpi s. v. GHIDRIN.

pește-cu-súliță s. v. PEȘTELE-SPADĂ.

pește-cu-șapte-núme s. v. AVAT.

pește-cu-țépi s. v. GHIDRIN.

pește-de-bătáie s. v. BOIȘTEAN.

pește-de-piátră s. v. FUSAR MARE. PIETRAR.

pește-jidovésc s. v. ȘOARECE-DE-MARE.

peștele-doámnei s. v. BOIȘTEAN.

peștele-drăculúi s.v. PĂLĂMIDĂ-DE-BALTĂ.

peștele-țigánului s. v. FUSAR MARE. PIETRAR.

pește-lúp s. v. AVAT.

pește-țigănésc s. v. AVAT. GHIDRIN. PĂLĂMIDĂ-DE-BALTĂ.

PÉȘTERĂ s. *(GEOGR.)* cavernă, grotă, (reg.) ócnă, scórbură, (înv.) spelúncă. *(O ~ cu stalactite.)*

peștíc s. v. PEȘTIȘOR.

peștimán s. v. BASMA. CATRINȚĂ. FOTĂ. LEGĂTURĂ. TULPAN.

peștiór s. v. PEȘTIȘOR.

PEȘTIȘÓR s. *(IHT.)* (reg.) chitíc, pesculéț, pescúț, peștíc, peștiór.

PETÁLĂ s. *(BOT.)* foaie. *(~ a unei flori.)*

PETÁRDĂ s. (pop.) pocnitoáre. *(~ pentru semnalizări.)*

petecărít adj. v. CÎRPIT. PETICIT.

petént s. v. PETIȚIONAR.

petersíl s. v. PĂTRUNJEL.

petéucă s. v. GÎNJ.

PÉTIC s. **1.** ruptură, zdreanță, (prin Transilv.) folt. *(Un ~ dintr-o cămașă veche.)* **2.** (la pl.) ațe (pl.), zdrențe (pl.). *(Haina e numai ~.)* **3.** bucată, fîșie, limbă, sprînceană. *(Un ~ de pădure.)*

PÉTICĂ s. buleandră, cîrpă, fleandură, otreapă, zdreanță, (pop.) treánță, (înv. și reg.) rántie, (reg.) paceaúră, rúfă, șuleándră, tîrfă, (Mold., Bucov. și Transilv.) cîrță, (Mold. și Bucov.) cotreánță, (Transilv.) ronghi, (înv., în Mold.) félegă. *(Șterge praful cu o ~.)*

peticări vb. v. CÎRPĂCI. CÎRPI. PETICI.

PETICÉL s. peticuț.

PETICÍ vb. a cîrpăci, a cîrpi, (rar) a peticări, (pop.) a potlogi. *(A ~ o gheată.)*

peticí vb. v. SFÎȘIA. ZDRENȚUI.

PETICÍRE s. cîrpire, cîrpit, peticit. *(~ unei ghete.)*

PETICÍT adj. **1.** cîrpit, (rar) petecărít, (pop.) potlogít, (reg.) împeticát. *(Încălțăminte ~.)* **2.** jerpelit, rupt, zdrențăros, zdrențuit, (pop.) pirpiríu. *(Purta o haină ~.)*

peticít adj. v. SFÎȘIAT. ZDRENȚUIT.

PETICÍT s. cîrpire, cîrpit, peticire. *(~ unei ghete.)*

PETICÚȚ s. peticel.

petimbroásă s. v. BĂTĂTARNICĂ. CRUCIULIȚĂ. SPĂLĂCIOASĂ.

petíță s. v. JUMĂTATE.

PETÍȚIE s. **1.** cerere, (înv. și pop.) jálbă, (înv. și reg.) suplícă, (prin Transilv., Maram., Mold. și Ban.) rugáre, (înv.) răváș, rugát. *(A înaintat o ~ la secretariat.)* **2.** memoriu, (înv.) memoriál, tacrír. *(O ~ amănunțită către direcție.)*

PETIȚIONÁR s. (înv. și pop.) jălbáș, (înv.) petént.

petrecánie s. v. BENCHETUIALĂ. CHEF. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. EXISTENȚĂ. ÎNGROPARE. ÎNGROPAT. ÎNHUMARE. ÎNMORMÎNTARE. MOARTE. OSPĂȚ. PETRECERE. PIEIRE. PRAZNIC. PRĂPĂDIRE. PRĂZNUIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE. TRAI. VIAȚĂ. ZILE.

petrecănós adj. v. CHEFLIU. PETRECĂREȚ.

PETRECĂRÉȚ adj., s. **1.** adj. chefliu, (înv. și reg.) petrecătór, (înv.) petrecănós, veselnic, (fam.) lumeț. *(Om ~.)* **2.** s. (livr.) juisór. *(~i întîrziați treceau pe stradă.)*

petrecătór adj. v. CHEFLIU. EFEMER. PETRECĂREȚ. PIERITOR. SCHIMBĂTOR. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

petrecătór s. v. CÎT. ÎNSOȚITOR. TOVARĂȘ.

PETRÉCE vb. **1.** a trăi. *(A ~ acolo o bună parte din viață.)* **2.** (astăzi rar) a tréce. *(Își ~ nopțile studiind.)* **3.** a sta. *(A ~ cu el întreaga seară.)* **4.** a se întîmpla, a se produce, a surveni, (înv. și reg.) a se prileji, (înv.) a se purta. *(S-au ~ multe lucruri de atunci.)* **5.** a fi, a se întîmpla. *(Ce s-a ~ acolo?)* **6.** a se desfășura, a evolua, a se întîmpla, (înv.) a se purta. *(Iată cum s-au ~ faptele.)* **7.** a se întîmpla, (înv.) a se tréce. *(Cîte nu s-au ~ într-o noi.)* **8.** a decurge, a se desfășura, a evolua. *(Partida s-a ~ în bune condiții.)* **9.** a acompania, a conduce, a duce, a însoți, a întovărăși, (reg.) a întroloca. *(L-a ~ pînă la poartă.)* **10.** a se amuza, a se desfăta, a se dispune, a se distra, a se înveseli, a rîde, a se veseli, (înv.) a se distráge, a se eglendisi, a libovi. *(Beau și ~.)* **11.** a benchetui, a chefui, a prăznui, (înv. și pop.) a (se) ospăta, (Mold. și Bucov.) a mesi, (prin nordul Transilv. și prin Maram.) a mulătui. *(Au ~ toată noaptea.)*

petréce vb. v. BĂGA. CERNE. COLINDA. CUTREIERA. DA. DĂINUI. DECEDA. DEPLASA. DESFACE. DISPĂREA. DUCE. DURA. EXISTA. FI. GĂURI. ÎMPLÎNTA. ÎNCHEIA. ÎNDURA. ÎNFIGE. ÎNGĂLBENI. LEȘINA. MENȚINE. MURI. MUTA. OFILI. PARCURGE. PĂLI. PĂSTRA. PĂTIMI. PĂȚI. PERFORA. PERINDA. PERPETUA. PERSISTA. PIERI. PLASA. PRĂPĂDI. RĂBDA. RĂMÎNE. RĂPOSA. RĂSFOI. SCOBI. SCURGE. SFÎRȘI. SFREDELI. STRĂBATE. STRĂMUTA. STRĂPUNGE. SUCCEDA. SUFERI. SUPORTA. TERMINA. TRAGE. TRĂI. TRECE. ȚINE. URMA. USCA. VEȘTEJI. VÎNDE. VIZITA. VÎNTURA. VÎRÎ.

PETRÉCERE s. **1.** acompaniere, conducere, însoțire, întovărășire. *(~ cuiva pînă la poartă, la plecare.)* **2.** desfătare, veselie, (rar) desfăt, (înv.) desfătăciúne. *(Cu mare ~.)* **3.** distracție, plăcere. *(Viață plină de ~i.)* **4.** benchetuială, chef, ospăț, praznic, prăznuire, (pop.) benchét, chiolhán, refeneá, zaiafét, (înv. și reg.) petrecánie, (Mold.) guleái. *(O ~ de pomină.)* **5.** (rar) sărbătoáre, (înv.) sărbătorie. *(La ei e azi mare ~.)*

petrécere s. v. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. EXISTENȚĂ. ÎNGROPARE. ÎNGROPAT. ÎNHUMARE. ÎNMORMÎNTARE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. PURTARE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE. TRAI. VIAȚĂ. ZILE.

petrecút adj. v. INCONȘTIENT. LEȘINAT.

petrefáct s. v. FOSILĂ.

PETRÉL s. *(ORNIT.; Larus canus)* pescar.

PETRIFICĂ vb. **1.** a se fosiliza. *(Corpuri organice care s-au ~.)* **2.** a împietri, a încremeni, a înlemni, a înmărmuri, a înțepeni, (înv. și pop.) a mărmuri, (Mold. și Bucov.) a (se) întrecleți, (prin Transilv. și Ban.) a merei, (fig.) a (se) înțeleni. *(Un personaj din basme care a fost ~.)*

PETRIFICÁRE s. **1.** fosilizare, (rar) petrificație. *(~ unor corpuri organice.)* **2.** împietrire, încremenire, înlemnire, înmărmurire, înțepenire, (înv. și pop.) mărmurire. *(~ unui personaj din basme.)*

PETRIFICÁT adj. **1.** fosilizat. *(Corp organic ~.)* **2.** împietrit, (înv. și pop.) mărmurit. *(Erou din basme ~.)*

petrificáție s. v. FOSILIZARE. PETRIFICARE.

petrinjelaș s. v. PĂTRUNJEL-DE-CÎMP. PĂTRUNJEL-SĂLBATIC.

PETROGRAFÍE s. petrologie.

PETRÓL s. *(CHIM.)* **1.** tiței, (înv. și reg.) naft, (fig.) aur négru. **2.** *petrol lampant* = gaz, (înv. și reg.) naft, (Mold. și Bucov.) gáiță.

PETROLIÉR adj. (impr.) petrolifér. *(Utilaj ~.)*

petrolifér adj. v. PETROLIER.

PETROLOGÍE s. petrografie.

petrunjelul-broaștelor s. v. MĂRĂRAȘ.

petulánt adj. v. BRAV. CURAJOS. CUTEZĂTOR. DÎRZ. INIMOS. ÎNDRĂZNEȚ. NEÎNFRICAT. SEMEȚ. VITEAZ.

petulánță s. v. BĂRBĂȚIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANȚĂ. DÎRZENIE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. NEÎNFRICARE. SEMEȚIE. TEMERITATE.

PETÚNIE s. *(BOT.; Petunia hybrida)* (reg.) leicúță, parfúm, tolcerúț, vínete (pl.), bună-dimineața.

PEȚÍ vb. a cere, (pop.) a împeți, a stărosti, (Transilv.) a votri. *(~ fata de la părinți.)*

PEȚIÓL s. *(BOT.)* codiță. *(~ susține limbul unei frunze.)*

PEȚÍRE s. pețit, (pop.) împețit, stărostie, tocmeálă, (reg.) stărestit (înv.) pețitorie. *(~ unei fete de la părinți.)*

PEȚÍT s. pețire, (pop.) împețit, stărostie, tocmeálă, (reg.) stărestit, (înv.) pețitorie. *(~ unei fete de măritat.)*

PEȚITÓR s. (pop.) logoditór, (reg.) mînătór, stăroste, stărostoi, (Mold. și Bucov.) grăitór, (Transilv.) vótru, (înv.) mijlocitór. *(~ la o fată de măritat.)*

peţitór s. v. GINERE. MIRE. PRETENDENT.

peţitorie s. v. PEŢIRE. PEŢIT.

pezevénche s. v. CODOAŞĂ. CODOŞCĂ. PROXENETĂ.

pezevénchi s. v. CODOŞ. ESCROC. HOŢ. IMPOSTOR. ÎNŞELĂTOR. MIJLOCITOR. PROXENET. PUNGAŞ. ŞARLATAN. ŞNAPAN.

pezevenchíe s. v. CODOŞIE. CODOŞLÎC. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PROXENETISM. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.

PIÁN s. *(MUZ.)* (astăzi rar) clavír, (italienism rar) pianofórte, (reg.) poámpă.

PIANÍST s. *(MUZ.)* (înv.) clavirist.

PIÁNO adv. *(MUZ.)* încet.

pianofórte s. v. PIAN.

piatra-iádului s. v. AZOTAT DE ARGINT. NITRAT DE ARGINT.

PIÁTRĂ s. **1.** *(GEOL.)* rocă, (înv.) stîncă. *(O ~ dură.)* **2.** *(GEOL.)* *piatră-de-var* = calcar, (reg.) băbiţă; *piatră ponce* = spumă-de-mare. (înv.) piatră spumoasă. **3.** *(MIN.)* *piatră preţioasă* = nestemată, piatră rară, piatră scumpă, (înv.) stémă; *piatră rară* = nestemată, piatră preţioasă, piatră scumpă, (înv.) stémă; *piatră scumpă* = nestemată, piatră preţioasă, piatră rară, (înv.) stémă. **4.** (reg.) rîşnitoare. *(~ de moară.)* **5.** *piatră funerară* = (prin Ban.) zleámăn. **6.** *(MED.)* detritus, tartru. *(~ dentară.)* **7.** *(MED.)* calcul, concreţiune. *(~ la rinichi.)* **8.** *(MED.)* calculoză, litiază. *(Suferă de ~ renală.)* **9.** *(MET.)* grindină, (Transilv. şi Bucov.) gheaţă, (înv.) smídă. *(A bătut ~ peste semănături.)*

piátră s. v. AEROLIT. GREUTATE. METEORIT.

piatră-ácră s. v. ALAUN.

piatră-mierie s. v. CALCANTIT. SULFAT DE CUPRU.

piatră spumoásă s. v. PIATRĂ PONCE. SPUMĂ-DE-MARE.

piatră-vérde s. v. CALAICAN. MELANTERIT. SULFAT FEROS.

piatră-vînătă s.v. CALCANTIT. SULFAT DE CUPRU.

PIÁŢĂ s. tîrg, (la orientali) bazár, (înv.) tîrgovişte. *(Îşi vinde produsele la ~.)*

PIÁZĂ s. **1.** prevestire, semn, (livr.) augúr. *(~ bună sau rea.)* **2.** *piază rea* = cobe, (prin Transilv. şi Maram.) mărăsín. *(Eşti o adevărată ~ pentru mine.)*

piázã s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎŞ. COSTIŞĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIŞ. PRIPOR. REPEZIŞ. SCOBORÎŞ. VERSANT.

PIC interj., s. **I.** interj. ţîr! *(Apa se prelinge şi face: ~ , ~ !)* **II.** s. **1.** picătură, picur, strop, stropitură, (înv.) picurătúră. *(Un ~ de ploaie.)* **2.** bucăţică, fărîmă, (reg.) bucăcioáră, bucăţeá, zdreálă, (prin Transilv.) mángotă, mángură, (Olt.) scrámură, (Olt. şi sudul Transilv.) smicăráie, (Ban.) smicurătúră. *(Mănînc doar un ~ de pîine.)* **3.** fărîmă, fir, picătură, pişcătură, strop, (reg.) piculéte, strelíce, ţîră. (Mold. şi Munt.) sleámă, (fig.) scînteie. *(Nici un ~ de . . .)* **4.** (fig.) dram, strop. *(Un ~ de noroc, de minte.)*

PIC s. *(TEHN.)* pichamăr, picon, (reg.) ştecáiz.

PICÁ vb. **1.** a cădea. *(Statuela a ~ de pe etajeră; a ~ o frunză.)* **2.** a cădea, a se dărîma, a se nărui, a se prăbuşi, a se prăvăli, a se surpa, (reg.) a se îmburda. *(A ~ casa pe ei.)* **3.** a cădea, a se prăbuşi, a se prăvăli, a se răsturna, (rar) a se poticni. *(A ~ grămadă.)* **4.** a cădea, a eşua. *(A ~ la examen.)* **5.** a picura, (înv. şi pop.) a roura. *(Ploaia ~ ; streaşina ~.)* **6.** a se aşeza, a se aşterne, a cădea, a se depune, a se lăsa. *(A ~ bruma peste cîmpii.)* **7.** a-i curge, a-i picura, a i se prelinge, a i se scurge, (pop.) a-i mérge. *(Îi ~ lacrimi din ochi.)* **8.** a apărea, a se arăta, a se ivi, (înv. şi reg.) a se scoci orî, (înv.) a se sfeti. *(Chiar atunci a ~ şi el acolo.)* **9.** a sosi, a veni. *(A ~ la momentul oportun.)* **10.** a cădea, a se nimeri, a se potrivi, (pop.) a se brodi. *(Sărbătoarea a ~ într-o vineri.)*

picá vb. v. DECEDA. DEPLASA. DEZARTICULA. DISLOCA. DISPĂREA. DUCE. LUXA. MURI. PIERI. PRĂPĂDI. PRELINGE. RĂPOSA. SCRÎNTI. SCURGE SFÎRŞI. STINGE. SUCI. SUCOMBA.

PICÁNT adj. **1.** condimentat, iute, piperat, (reg.) papricát. *(O mîncare ~.)* **2.** iute, înţepător, piperat, pişcător, usturător. *(Gust ~ al unei mîncări.)*

picánt adj. v. DEŞĂNŢAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUŞINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. TRIVIAL. VULGAR.

PICÁRE s. **1.** cădere. *(~ unui obiect de pe etajeră.)* **2.** cădere, dărîmare, năruire, prăbuşire, prăvălire, răsturnare. *(~ cuiva la pămînt.)* **3.** cădere, eşec, insucces, nereuşită, (livr.) fiásco, (fam.) chix. *(~ a unui spectacol.)*

picát adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

PÍCĂ s. ciudă, gelozie, invidie, necaz, pizmă, pornire, ranchiună, (rar) înciudáre, (pop.) nădúf, obidă, pizmuíre, pofidă, (înv., reg. şi fam.) parapón, (înv. şi reg., în Bucov.) băsău, (înv. şi reg.) măráz, scîrbă, (reg.) píldă, zăcăşeálă, zăcăşíe, (prin Mold.) bănát, (Transilv.) dícă, (Ban. şi Olt.) inát, (Mold.) póxie, (înv.) pátos, răpştíre, rîvnire, zavístie, zavistnicíe, (fam.) boálă. *(Îl roade ~; simte o ~ nestăpînită pe . . .)*

pícă s. v. ANIMOZITATE. BIBILICĂ. DISCORDIE. DUŞMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PORNIRE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂŞIE. ZÎZANIE.

PICĂTOÁRE s. pipetă, (rar) picuár.

PICĂTÚRĂ s. **1.** boabă, bob, strop. *(O ~ de apă.)* **2.** pic, picur, strop, stropitură, (înv.) picurătúră. *(O ~ de ploaie.)* **3.** fărîmă, fir, pic, pişcătură, strop, (reg.) piculéte, stre-

lice, țîră, (Mold. și Munt.) sleamă, (fig.) scînteie. *(Nici o ~ de ...)*

picătură s. v. PATĂ. PUNCT. STROPITURĂ.

PICĂȚEÁ s. bobiță, (pop.) puchițeá, pui, (reg.) brobîncă. *(~ pe un material textil.)*

PICHÁMĂR s. *(TEHN.)* pic, picon, (reg.) ștecáiz.

PICHÉR s. (Transilv.) ráimăr. *(~ de caleferată.)*

pichere s. v. BIBILICĂ.

picherói s. v. BIBILOI.

PICHÉT s. (înv.) posádă. *(~ de graniță.)*

pichie s. v. BIBILICĂ.

pichirisí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRÂNCĂNI.

pichiriță s. v. BIBILICĂ.

PICI s. prichindel, puști, țînc, (reg.) pricolíci, (fam.) zgîmbói, (fig.) năpîrstóc. *(Un ~ de vreo 5 ani.)*

pici s. v. BĂIEȚAȘ. BĂIEȚEL. COPILAȘ.

picioáre s. pl. v. CRĂCANĂ. PIROSTRIE.

picioare-lúngi s. pl. v. CATALIGĂ. PICIORONG.

picióică s. v. CARTOF. NAP-PORCESC. TOPINAMBUR.

PICIÓR s. **1.** *(ANAT.)* membru inferior, (pop., fam. și depr.) crac, (pop.) lábă, (reg.) gionát, (prin Bucov.) boldán. **2.** (la pl.) (pop., fam. și depr.) craci (pl.), gaibaráce (pl.), gáibe (pl.), gáide (pl.), zgăibaráce (pl.). *(Nu mai sta cu ~ în sus!)* **3.** *(MED.) picior plat* = platfus. **4.** proteză, (rar) pilúg. *(~ de lemn.)* **5.** *(TEHN.)* butuc, pat, scaun, strat, talpă, (reg.) pitrúcă, stîrcióg. *(~ la sucală, la vîrtelniță.)* **6.** *(TEHN.)* (reg.) măcău, popíc. *(~ la coada coasei.)* **7.** *(BOT.) piciorul-caprei (Aegopodium podagraria)* = (reg.) labaúrsului; *piciorul-cocoșului* = **a)** *(Ranunculus pedatus)* (reg.) boglár, gălbenéle (pl.), floarede-leác, floricică-de-leác; **b)** *(Ranunculus acris)* (reg.) cúrpeniță, jab, rărúnchi, floarebroșteáscă, leușteán-broștésc, ochiul-bóului, ochiul-broáștei, talpa-cocóșului.

piciór s. v. COCÎRLĂ. JUMĂTATE. MÂNUȘĂ. REGULATOR.

piciorág s. v. CATALIGĂ. PAPAINOG. PICIORONG.

picioráș s. v. PICIORUȘ. PICIORUȚ.

piciorél s. v. PICIORUȘ. PICIORUȚ.

picioróg s. v. IAPĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

PICIORÓNG s. **1.** cataligă, papainog, (reg.) piciorág, picioróg. *(Umblă pe ~oange.)* **2.** *(ORNIT.; Himantopus himantopus)* cataligă, (reg.) picioare-lúngi (pl.). *(~ are picioarele foarte lungi.)*

picioróng s. v. PIFTIE. RĂCITURI.

picioróg s. v. CATALIGĂ. PAPAINOG. PICIORONG.

piciorul-căprei s. v. LOBODĂ. SPANAC-SĂLBATIC.

piciorul-cocóșului s. v. FLOARE-DE-LEAC. GĂLBENELE. GĂLBENELE DE MUNTE.

piciorul-gîștii s. v. SPANAC-PORCESC.

piciorul-vițélului s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.

PICIORÚȘ s. **1.** *(ANAT.)* picioruț, (reg.) picioráș, piciorél. **2.** picioruț. *(Punctul de lucrătură numit ~.)*

PICIORÚȚ s. **1.** *(ANAT.)* picioruș, (reg.) picioráș, piciorél. **2.** picioruș. *(Punctul de lucrătură numit ~.)*

PICLÁJ s. *(TĂBĂCĂRIE)* piclare.

PICLÁRE s. *(TĂBĂCĂRIE)* piclaj.

picler s. v. PLUȘ.

piclerít adj. v. PLUȘAT.

pieni vb. v. AJUNGE. ATINGE. IZBI. LOVI. NIMERI. OCHI. POCNI.

PICÓN s. *(TEHN.)* pic, pichamăr, (reg.) ștecáiz.

PICOTEÁLĂ s. aținpeală, aținire, dormitare, moțăiială, moțăire, moțăit, moțăitură, picotire, piroteală, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somníe, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă pircotít, (înv.) somnorośie. *(Stare de ~.)*

PICOTÍ vb. a aținpi, a dormita, a moțăi, a piroti, (livr.) a somnola, (înv. și reg.) a aromi, a somnora, (reg.) a ajumi, a mătăli, a mocăi, a ochi, a picura, a pircoti, (Transilv.) a chircoti, (Mold.) a clipoci, (prin Olt.) a mocota, (Transilv.) a știulbica. *(A ~ pe scaun.)*

PICOTÍRE s. aținpeală, aținire, dormitare, moțăiială, moțăire, moțăit, moțăitură, picoteală, piroteală, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somníe, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorośie. *(Stare de ~.)*

PICROMIGDÁLĂ s. (înv.) macarón.

pícsă s. v. PORȚȚIGARET. PUȘCULIȚĂ. TABACHERĂ.

PICTÁ vb. a zugrăvi, (înv. și pop.) a scríe, (Transilv.) a pingăli, (înv.) a pictura, a zografisi. *(A ~ un tablou; a ~ un aspect din natură.)*

pictá vb. v. DESCRIE. EXPUNE. FARDA. ÎNFĂȚIȘA. MACHIA. PREZENTA. REDA. VOPSI. ZUGRĂVI.

PICTÁRE s. zugrăvire. *(~ unei fresce.)*

PICTÁT adj. zugrăvit, (pop.) scris, (Transilv. și prin Maram.) pingălít. *(Biserică ~.)*

pictát adj. v. FARDAT. MACHIAT. VOPSIT.

PÍCTOR s. (înv. și pop.) zugráv, (reg.) scriitór. *(Un ~ de peisaje.)*

pictură vb. v. PICTA. ZUGRĂVI.

PICTURÁL adj. pitoresc, plastic, sugestiv. *(Aspect ~.)*

PICTÚRĂ s. **1.** (înv. și pop.) zugrăveálă, zugrăvít, (înv.) zugrăvíe. *(Învață ~; ~ este o artă.)* **2.** pînză, tablou, (înv. și pop.) zugrăveálă, (reg.) chip, (înv.) nacazlíc, zugrăvitúră. *(O ~ în ulei.)*

picuár s. v. PICĂTOARE. PIPETĂ.

picúi s. v. CREASTĂ. CRESTET. CULME. PISC. VÎRF.

picuiálă s. v. AȚIPEALĂ. ATIPIRE. DORMITARE. MOȚĂIALĂ. MOȚĂIRE. MOȚĂIT.

MOȚĂITURĂ. PICOTEALĂ. PICOTIRE. PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENȚĂ. TOROPEALĂ.

piculéte s. v. FĂRÎMĂ. FIR. PIC. PICĂTURĂ. PIȘCĂTURĂ. STROP.

PICULÉȚ s. picușor, (pop.) picúș, picúț, (reg.) picurúț.

PÍCUP s. electrofon. *(Discuri pentru ~.)*

picur adj. v. PESTRIȚ.

PÍCUR s. pic, **picătură**, **strop**, stropitură, (înv.) picurătură. *(Un ~ de ploaie.)*

PICURÁ vb. **1. a pica**, (înv. și pop.) a roura. *(Ploaia ~; streașina ~.)* **2.** a țîrcîi, a țîrîi. *(Chiuveta ~.)* **3.** a-i curge, **a-i pica**, a i se prelinge, a i se scurge, (pop.) a-i mérge. *(Îi ~ lacrimile pe obraz.)*

picurá vb. v. AȚIPI. CIUPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI. PIȘCA.

PICURÁR s. *(CONSTR.)* lăcrimar.

picurătúră s. v. PIC. PICĂTURĂ. PICUR. STROP. STROPITURĂ.

picurít adj. v. PESTRIȚ.

picurîu adj. v. PESTRIȚ.

picurúț s. v. PICULEȚ. PICUȘOR.

picúș s. v. PICULEȚ. PICUȘOR.

PICUȘÓR s. piculeț, (pop.) picúș, picúț, (reg.) picurúț.

picúț s. v. PICULEȚ. PICUȘOR.

pidósnic adj. v. BIZAR. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUȘNIC. NEOBIȘNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. STRANIU.

PIDÓSNIC s. *(BOT.; Cerinthe minor* și *glabra)* (reg.) cerițică, somnoroásă.

PIEDESTÁL s. postament, soclu. *(~ al unui bust.)*

PIÉDICĂ s. **1.** opritoare, (reg.) tîrșă, (prin Transilv.) șurlău. *(~ la car.)* **2.** (reg.) pazvát. *(~ pentru caii care pasc.)* **3.** dificultate, greutate, impas, impediment, inconvenient, neajuns, nevoie, obstacol, opreliște, stavilă, (pop.) oprealâ, poticálă, potrivnicie, (înv. și reg.) scandál, sminteálă, (înv.) anevoință, nevoință, poprire, stenahorie, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depășit o mare ~.)* **4.** obstacol. (înv. și reg.) împiedicáre, (fig.) frînă. *(~ în dezvoltarea unui proces.)*

piédică s. v. CĂȚEL. CORDENGI. PIEDICUȚĂ.

piédici s. pl. v. CĂTUȘE. FIARE.

PIEDICÚȚĂ s. *(BOT.; Lycopodium clavatum)* (reg.) brădișór, bunceág, bungét, cornățél, cornișór, piédică, barba-úrsului, brînca-úrsului, brîul-vîntului, brîușorul-vîntului, crucea-pămîntului, iarba-úrsului, laba-lúpului, laba-úrsului, mușchi-de-pămînt, părul-pórcului, talpa-úrsului.

PIÉDIN s. *(TEXT.)* (pop.) uruióc, (prin Transilv.) bábă, (Ban.) uréznic. *(~ la o pînză țesută.)*

PIEÍRE s. **1.** dispariție, (fam. fig.) evaporáre, volatilizáre. *(~ cuiva fără urmă.)* **2.** decedare, deces, dispariție, moarte, prăpădire, răposare, sfîrșit, stingere, sucombare, (livr.) éxitus, extincție, repauzáre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșíre, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) picíște, topénic, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditúră, pristăvíre, săvîrșénie, săvîrșit, scădére, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș. *(~ unei persoane.)*

PIEI-RÓȘII s. pl. amerindieni (pl.), indieni (pl.). *(~ reprezintă populația indigenă din America.)*

pieíște s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

pielcălúță s. v. PIELCICĂ. PIELICICĂ.

PIELCÍCĂ s. (înv. și reg.) pielcúță, (reg.) hîrșie, pielcălúță. *(~ de animal, pentru căciuli.)*

pielcúță s. v. MEMBRANĂ. PIELCICĂ. PIELICICĂ. PIELIȚĂ.

PIÉLE s. blană. *(Purta pe el o ~ de urs.)*

piéle s. v. MEMBRANĂ. PIELIȚĂ.

pielea-drácului s. v. PERCALINĂ.

PIELICÍCĂ s. *(ANAT.)* (rar) pielișoáră, (înv. și reg.) pielcúță, (reg.) pielcălúță, pielușícă, pielúță.

pieligós adj. v. DESPUIAT. DEZBRĂCAT. DEZGOLIT. GOL. NEÎMBRĂCAT. NUD.

pielișoáră s. v. PIELICICĂ.

PIÉLIȚĂ s. **1.** *(ANAT.)* membrană, (înv. și reg.) pielcúță, pojghiță, (reg.) piéle, pielotéie, pielușínă. **2.** *(BOT.)* membrană, (reg.) piéle, pielotéie, pielușícă. **3.** *(BOT.)* epicarp, exocarp. *(~ a unui fruct.)*

pielm s. v. ALUAT. COCĂ.

pielotéie s. v. MEMBRANĂ. PIELIȚĂ.

pielușícă s. v. MEMBRANĂ. PIELICICĂ. PIELIȚĂ.

pielușínă s. v. MEMBRANĂ. PIELIȚĂ.

pielúță s. v. PIELICICĂ.

PIEMÍE s. *(MED.)* septicemie.

PIEPT s. **1.** *(ANAT.)* torace. *(În ~ se află inima, plămînii etc.)* **2.** *(MED.)* plămîni (pl.), tuberculoză pulmonară. *(Suferă de ~.)* **3.** *(ANAT.)* mamelă, sîn, țîță, (prin Olt. depr.) zătoáre. *(~ la femei.)* **4.** sîn. *(Strînge copilul la ~.)* **5.** plastron, (înv.) manișcă. *(~ la o cămașă.)*

piept s. v. CĂLCÎI. PIEPTAR. PLAZ. PROMONTORIU. TALPA.

pieptán s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎȘ. COSTIȘĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIȘ. PRIPOR. REPEZIȘ. SCOBORÎȘ. VERSANT.

PIEPTÁR s. **1.** brasieră, pieptăraș. *(~ se poartă direct pe piele.)* **2.** (pop.) láibăr, (Ban.) ciurtár, clintúș, prislúc. *(Un ~ țărănesc din postav.)* **3.** bundă. *(~ înflorat, din piele de miel.)* **4.** (reg.) piept. *(~ la ham.)*

pieptár s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎȘ. COSTIȘĂ. GURĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIȘ. PRIPOR. REPEZIȘ. SCOBORÎȘ. VERSANT.

PIEPTĂNÁ vb. **1.** *(TEXT.)* a dărăci, a scărmăna, (Olt., Ban. și Transilv.) a drîgla, (Transilv.) a hecela. *(A ~ lîna la darac.)* **2.** a peria, a scărmăna. *(A ~ fuiorul.)*

pieptănă vb. v. ATINGE. BATE. CIZELA. COAFA. LINGE. LOVI. STILIZA. ȚESĂLA.

PIEPTĂNÁRE s. **1.** pieptănat, pieptănătură. *(~ părului.)* **2.** *(TEXT.)* dărăcire, dărăcit, scărmănare. *(~ lînei la darac.)*

pieptănáre s. v. CIZELARE. STILIZARE. ȚESĂLARE. ȚESĂLAT.

PIEPTĂNÁRIȚĂ s. *(BOT.; Cynosurus cristatus)* (reg.) creasta-cocoșului, iarba-cîrbilor, iarba-cînelui.

PIEPTĂNÁȘ s. pieptănuș, pieptănuț.

PIEPTĂNÁT adj. **1.** *(TEXT.)* dărăcit, scărmănat. *(Lînă ~ la darac.)* **2.** periat, scărmănat. *(Fuior ~.)*

pieptănát adj. v. COAFAT. ȚESĂLAT.

PIEPTĂNÁT s. pieptănare, pieptănătură. *(~ părului.)*

PIEPTĂNĂTÚRĂ s. **1.** pieptănare, pieptănat. *(~ părului.)* **2.** coafură, frezăă, frizură, tunsoare, (Ban.) cofîrță. *(O ~ la modă.)*

PIEPTĂNÚȘ s. pieptănaș, pieptănuț.

pieptănúș s. v. CODROȘ.

PIEPTĂNÚȚ s. pieptănaș, pieptănuș.

PIEPTĂRÁȘ s. **1.** pieptărel, pieptăruț. *(~ de copil.)* **2.** brasieră, pieptar. *(~ se poartă pe piele.)* **3.** bundiță, cojocel. *(Un ~ femeiesc înfloral, din piele de miel.)*

PIEPTĂRÉL s. pieptăraș, pieptăruț. *(Un ~ de copil.)*

PIEPTĂRÚȚ s. pieptăraș, pieptărel. *(~ de copil.)*

piéptene s. v. DARAC. DĂRĂCITOR. FURCULIȚĂ. REGULATOR. SCĂRMĂNĂTOARE. SURDINĂ. ȚESALĂ.

PIEPTÍȘ adj., adv. **1.** adj. abrupt, drept, perpendicular, **pieziș**, prăpăstios, priporos, rîpos, vertical, (rar) **prăpăstuít**, priporît, (pop.) óblu, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic, rîpít, rîpurós, țărmurós, (prin Transilv.) priporíu, (prin Bucov.) pripós, (înv.) mălurós, străminós. *(Peretele ~ al muntelui.)* **2.** adv. direct, frontal. *(Într-o zi a urcat ~ dealul.)*

PIEPTIȘÓR s. pieptuleț, pieptuț, sînișor, sînuleț, țițișoară, (pop.) țițúcă.

PIEPTOÁSĂ adj. (pop.) țițoásă. *(Femeie ~.)*

PIEPTULÉȚ s. pieptișor, pieptuț, sînișor, sînuleț, țițișoară, (pop.) țițúcă.

PIEPTÚȚ s. pieptișor, pieptuleț, sînișor, sînuleț, țițișoară, (pop.) țițúcă.

PIÉRDE vb. **1.** a rătăci, (reg.) a prăpădi. *(A ~ un obiect.)* **2.** a încurca, a rătăci. *(A ~ drumul.)* **3.** a se rătăci, a se răzleți, a se răzni. *(Oaia s-a ~ de turmă.)* **4.** a se rătăci, (reg.) a se zăhătui, a se zărăsti. *(S-a ~ în pădure.)* **5.** a dispărea, a pieri, (reg.) a se prăpădi, (fig.) a se mistui, a se scufunda. *(S-a ~ în noapte.)* **6.** (reg.) a prăpădi. *(L-a ~ din ochi, în mulțime.)* **7.** (înv. și reg.) a pune. *(Și-a ~ întreaga avere.)* **8.** (înv.) a păgubi. *(A ~ doi galbeni la joc.)* **9.** a irosi, a risipi, (pop.) a strica, (înv.) a istrăvi. *(Nu ~ cuvîntul degeaba.)* **10.** a scăpa. *(A ~ o mare ocazie.)* **11.** a consuma, a folosi, a întrebuința. *(Și-a ~ întreaga zi reparînd bicicleta.)*

piérde vb. v. ASASINA. AVORTA. COMPROMITE. DISCREDITA. DISTRUGE. FÎSTÎCI. INTIMIDA. ÎNCURCA. NIMICI. OMORÎ. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. SUPRIMA. UCIDE. ZĂPĂCI. ZDROBI. ZVÎNTA.

PIÉRDERE s. **1.** daună, pagubă, prejudiciu, stricăciune, (înv. și pop.) pricáz, (pop.) vătămáre, (înv. și reg.) smîntă, sminteálă, (prin Ban.) ștétă, (înv.) scădére, stricáre, stricătúră, vătămătúră. *(~ i provocate de incendiu.)* **2.** pagubă, (fig.) pîrleálă. *(Cum și-a scos ~ ?)* **3.** *(FIN.)* deficit. *(Lucrează în ~.)* **4.** iroseală, irosire, risipă, risipire, (pop.) prăpădíre. *(O ~ enormă de timp pentru ...)* **5.** scăpare. *(~ unei mari ocazii.)* **6.** reducere, scăzămînt. *(~ în greutate.)*

piérdere s.v. AVORT. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. DISTRUGERE. MOARTE. NIMICIRE. PIEIRE. POTOPIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFĂRÎMARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE. ZDROBIRE.

PIERDE-VÁRĂ s. tîrîie-brîu, (reg.) suflă-nvînt. *(Un ~ pe care nu te poți baza.)*

PIERDÚT adj. **1.** rătăcit, răzlețit, răznit. *(Oaie ~.)* **2.** estompat, pal, palid, stins, șters, (reg.) sărbeziu, (fig.) dúlce, moále. *(Culori ~.)* **3.** apus, dispărut, trecut. *(Vremuri ~.)* **4.** absent. *(O privire ~.)* **5.** irosit, risipit. *(Vreme ~ în zadar.)* **6.** ratat, scăpat. *(Ocazie ~.)*

pierdút adj., s. v. DECEDAT. DEFUNCT. DISPĂRUT. MORT. RĂPOSAT.

PIERDÚTĂ adj. decăzută, stricată. *(Femeie ~.)*

PIERÍ vb. **1.** a dispărea, (fig.) a o șterge, (fam. fig.) a se eclipsa, a se evapora, a se volatiliza. *(Răufăcătorul a ~ fără urmă.)* **2.** a dispărea, a se pierde, (reg.) a se prăpădi, (fig.) a se mistui, a se scufunda. *(A ~ în noapte.)* **3.** a deceda, a dispărea, a se duce, a muri, a se prăpădi, a răposa, a (se) sfîrși, a se stinge, a sucomba, (livr.) a repauza, (înv. și pop.) a se săvîrși, (înv. și reg.) a se pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (înv. și reg. ir.) a se spărge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petrece, (arg.) a o mierli. *(Cînd a ~ ?)* **4.** a cădea, a muri. *(A ~ la datorie.)* **5.** a apune, a asfinți, a coborî, a dispărea, a se pleca, (livr.) a declina, (rar) a scădea, (pop.) a scăpăta, a sfinți, (fig.) a se culca, a se scufunda. *(Soarele ~ după deal.)* **6.** a dispărea, a se risipi. *(Noaptea a ~.)* **7.** a dispărea, (rar) a sări. *(I-a ~ somnul.)* **8.** a înceta, a se sfîrși. *(Fericirea lui a ~.)*

pierí vb. v. ASASINA. OMORÎ. SUPRIMA. UCIDE.

piericiós adj. v. EFEMER. PIERITOR. SCHIMBĂTOR. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

piericiúne s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE.

RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

pierít adj. v. DESPERAT. DEZNĂDĂJDUIT. EFEMER. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. PALID. PIERITOR. SCHIMBĂTOR. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBIT. TEMPORAR. TRAS. TRECĂTOR. USCĂȚIV. VREMELNIC.

pierít adj., s. v. DECEDAT. DEFUNCT. DISPĂRUT. MORT. RĂPOSAT.

pierít s. v. LUES. SIFILIS.

PIERITÓR adj. **1.** muritor, (înv.) mortác, mortál. *(Ființele sînt ~.)* **2.** efemer, schimbător, temporar, trecător, vremelnic, (livr.) pasagér, (înv.) petrecătór, piericiós, pierít, stricăciós, temporál, vremelnicésc, (fig.) călător, (înv. fig.) deșért. *(Întîmplări ~.)*

PIERITÚRĂ s. căzătură, mortăciune. *(O ~ de cal.)*

piersicá vb. v. BĂȘICA. URZICA.

piersicél s. v. CANALE.

PIERZÁNIE s. corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzare, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putréfacție, (înv. fig.) putrejúne. *(~ din înalta societate.)*

pierzánie s. v. AVORT. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MASACRU. MĂCEL. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

PIERZÁRE s. corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, stricăciune, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefacție, (înv. fig.) putrejúne. *(~ din înalta societate.)*

pierzáre s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DECEDARE. DECES. DEZASTRU. DISPARIȚIE. FLAGEL. GROZĂVIE. MASACRU. MĂCEL. MOARTE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. PIEIRE. POTOP. PRĂPĂD. PRĂPĂDIRE. PUSTIIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. SINISTRU. STINGERE. SUCOMBARE. URGIE.

pierzări s. pl. SPÎNZURĂTOARE. ȘTREANG.

pierzătór adj. v. COMPROMIȚĂTOR. DĂUNĂTOR. DEGRADANT. DEVASTATOR. DEZASTRUOS. DEZONORANT. DISTRUCTIV. DISTRUGĂTOR. INFAMANT. ÎNJOSITOR. NEDEMN. NEGATIV. NIMICITOR. NOCIV. OMORÎTOR. PĂGUBITOR. PERICULOS. PREJUDICIABIL. PRIMEJDIOS. PUSTIITOR. RĂU. RUINĂTOR. RUȘINOS. STRICĂTOR. UCIGAȘ. UCIGĂTOR. VĂTĂMĂTOR.

PIÉSĂ s. **1.** exemplar. *(O ~ rară dintr-o colecție.)* **2.** figură. *(~ la jocul de șah.)* **3.** ban, monedă, (pop.) pară. *(O ~ de cinci.)* **4.** act, document, dovadă, hîrtie, izvor, înscris, (înv. și pop.) scris, (înv. și reg.) scrisoare, (înv.) cárte, izvód, încredințáre, răvaș, sinét, teșcheréa, úric, zápis. *(Numeroase ~ atestă acest fapt istoric.)* **5.** bucată, compoziție. *(~ muzicală, literară.)* **6.** *(LIT.)* lucrare dramatică, operă dramatică, scriere dramatică. *(S-a reprezentat o ~ celebră.)*

piescioáră s. v. PIESETĂ.

PIESÉTĂ s. *(LIT.)* (rar) piescioáră.

PIETÁTE s. *(BIS.)* credință, cucernicie, cuviosénie, cuviosíe, evlavie, piosénie, piozitate, religiozitate, smerenie, (livr.) devoțiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestivíe, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smeríre.

pietáte s. v. ÎNDURARE. MILĂ. MILOSTÍVIRE.

PIETÍN s. *(MED. VET.)* (reg.) șchiop. *(~ la oi.)*

PIETÓN s. trecător, (înv.) pedéstru. *(Erau puțini ~ pe stradă la ora aceea.)*

pietós adj. v. CREDINCIOS. CUCERNIC. CUVIOS. EVLAVIOS. PIOS. PREACREDINCIOS. RELIGIOS. SMERIT.

PIETRÁR s. **I. 1.** (reg.) cioplitór. *(~ la o caricră de marmură.)* **2.** pavagiu, pavator. *(E ~ de profesie.)* **II. 1.** *(ORNIT.; Oenanthe oenanthe oenanthe)* (rar) pietroșel-súr, (reg.) codalbíță, pietroaică-súră. **2.** *(IHT.; Aspro zingel)* fusar mare, (reg.) fus, rîp, súlă, peștede-piátră, peștele-țigánului.

pietrár s. v. PESCAR. PESCĂREL. PESCĂRUȘ. PIETROȘEL. PORCUȘOR. PRUNDĂRAȘ. SOBAR. ZIDAR.

pietreluí vb. v. PAVA. PIETRUI.

pietricí vb. v. PAVA. PIETRUI.

pietricícă s. v. AGURIJOARĂ. PORTULACĂ.

PIETRÍȘ s. prund, prundiș, (reg.) prundár, (Ban.) pesác, (Maram. și Transilv.) pisóc, (Transilv., Ban. și Bucov.) șoátăr. *(~ din albia unui rîu.)*

pietroaică-súră s. v. PIETRAR.

PIETROÁSĂ adj. *(BOT.)* (Transilv.) moácră. *(Cireașă ~.)*

pietróc s. v. BOLOVAN. PIETROI.

PIETRÓI s. bolovan, (reg.) pietróc, (prin Transilv.) bolf, (Transilv., Ban. și Bucov.) bord, (prin Transilv.) bordán.

PIETRÓS adj. **1.** prundos. *(Albia ~ a unui rîu.)* **2.** bolovănos, gloduros, (rar) bolovănít, bulgărós, (reg.) stolohănós, (prin Transilv. și Ban.) bordós, (Ban.) bușós. *(Drum, teren ~.)*

PIETROȘÉL s. **1.** *(IHT.; Gobio gobio)* porcușor, (reg.) pietrár, porcán, porcáș, porcănél, porcói, porcoiáș, porculeán, porculéte, porcúș, porcúț, ráncă, rîbiță. **2.** *(ORNIT.; Petronia stulta)* (reg.) pietrár. **3.** *(ORNIT.; Saxicola torquata rubicola)* mărăcinar, (reg.) țiitoáre, capra-drăculuí.

pietroșél s. v. GÎNEPAR. OCHIUL-BOULUI. PĂLĂMIDĂ-DE-BALTĂ. PITULICE.

pietroșel-súr s. v. PIETRAR.

PIETRUÍ vb. a pava, (reg.) a pietrelui, a pietrici, (Transilv. și Maram.) a floștori, (înv.) a pavelui. *(A ~ drumul.)*

PIETRUÍRE s. pavare, pavat, pietruit. *(~ unui drum.)*

PIETRUÍT adj. pavat. *(Drum ~.)*
PIETRUÍT s. pavare, pavat, pietruire. *(~ unui drum.)*
pietrúș s. v. GUȘĂ-ROȘIE. MĂCĂLEANDRU.
pieucí vb. v. SLĂBI.
pieună vb. v. PIUI.
pieunát s. v. PIUIRE. PIUIT. PIUITURĂ.
piezíș adj. v. DUȘMĂNOS. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. POTRIVNIC.
PIEZÍȘ adj., adv. **1.** adj. aplecat, înclinat, oblic, plecat, povîrnit, (rar) teșós, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic. *(Coasta ~ a dealului.)* **2.** adv. oblic, (pop.) poncíș, (reg.) șoldíș, (Transilv. și Ban.) cordíș, (Olt. și Munt.) pălíș. *(Panta coboară ~.)* **3.** adj. abrupt, drept, perpendicular, pieptiș, prăpăstios, priporos, ripos, vertical, (rar) prăpăstuít, priporít, óblu, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic, rîpít, rîpurós, țărmurós, (prin Transilv.) priporíu, (prin Bucov.) pripós, (înv.) mălurós, străminós. *(Peretele ~ al muntelui.)* **4.** adv. curmeziș, oblic, transversal. *(Taie ~ suprafața obiectului.)* **5.** adj., adv. diagonal, înclinat, oblic, (înv.) piezișát. *(Linie ~.)* **6.** adj., adv. cruciș, oblic. *(Orientare ~ a unor linii.)* **7.** adj. chiorîș, cruciș, încrucișat, sașiu, strabic, (pop.) spanchíu, zbanghíu, (reg.) bazaóchi, ceacír, ceór, chior, hónchiu, poncíș, (prin Transilv.) chiomb. *(Ochi ~; privire ~.)* **8.** adj., adv. bănuitor, iscoditor. *(Privire ~; privește ~.)*
piezíș adv. v. CHIONDORÎȘ. CHIORÎȘ. CRUCIȘ. ÎNCRUCIȘAT. SAȘIU. STRÎMB.
piezișát adj., adv. v. DIAGONAL. ÎNCLINAT. OBLIC. PIEZIȘ.
piezișeá s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎȘ. COSTIȘĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIȘ. PRIPOR. REPEZIȘ. SCOBORÎȘ. VERSANT.
piezișíme s. v. DIAGONALĂ. ÎNCLINARE.
piezișitáte s. v. OBLICITATE.
piián s. v. INFANTERIST.
piiă s. v. INFANTERIE.
piiánie s. v. INFANTERIE.
PIFTÍE s. răcituri (pl.), (reg.) aitúri (pl.), cotoroáge (pl.), înghețátură, picioróng, pistoséli (pl.), răsól, reci (pl.), străgheáță, (Mold.) plachíe, (Olt. și Ban.) tremuríci (pl.). *(~ de porc.)*
piftíe s. v. GEL.
pigălitúră s. v. MIGĂLITURĂ.
pigláis s. v. FIER.
piguí vb. v. CĂLCA. NETEZI.
piguleálă s. v. ATENȚIE. GRIJĂ. METICULOZITATE. MIGALA. MIGALEALĂ. MINUȚIOZITATE. SCRUPULOZITATE.
pigulí vb. v. CIUGULI. CIUPI. MIGĂLI. PLIVI.
píhă s. v. FULG. PUF.
pihotáș s. v. INFANTERIST.
píhotă s. v. INFANTERIE.
pil s. v. PILUG. PISĂLOG.
piláci s., adj. v. ALCOOLIC. BĂUTOR. BEȚIV.
PILÁF s. (reg.) plachíe. *(~ de pasăre.)*
pilangíu s., adj. v. ALCOOLIC. BĂUTOR. BEȚIV.
pilár s.v. PRECUPEȚ.
PÍLĂ s. *(FIZ.)* *pilă atomică* = reactor nuclear; *pilă electrică* = element; *pilă fotovoltaică* = fotoelement, celulă fotovoltaică.
pílă s. v. MÎNGE.
pilăríță s. v. PRECUPEAȚĂ.
PÍLDĂ s. **1.** exemplu, model, (înv.) chip, móstră, paradígmă, pilduíre, (înv. fig.) oglíndă. *(A da ceva ca ~.)* **2.** învățătură, (înv.) paradígmă, (fig.) lécție. *(A lua ~ de la cineva de felul cum ...)* **3.** învățătură, morală, (rar) moralitáte, (înv.) mátimă. *(~ unei fabule.)* **4.** învățătură, (rar) parimíe, (înv.) príce. *(Le-a spus o ~.)* **5.** parabolă. *(~ evanghelică.)* **6.** dovadă, indicație, indiciu, mărturie, probă, semn, (livr.) testimóniu, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) răspúns. *(Există numeroase ~ în sprijinul celor susținute.)*
pildă s. v. AFORISM. CIUDĂ. CUGETARE DICTON. GELOZIE. INVIDIE. MACHETĂ. MAXIMĂ. NECAZ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. PROVERB. RANCHIUNĂ. SENTINȚĂ. VORBĂ BĂTRÎNEASCĂ. ZICALĂ. ZICĂTOARE.
pilduí vb. v. EXEMPLIFICA. ILUSTRA. IMITA.
pilduíre s. v. CONDAMNARE. EXEMPLIFICARE. EXEMPLU. ILUSTRARE. MODEL. OSÎNDĂ. PEDEAPSĂ. PILDĂ. SANCȚIUNE.
PILDUITÓR adj. **1.** exemplar, impecabil, ireproșabil. *(Purtare ~.)* **2.** concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, puternic, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecátór. *(Un exemplu ~.)*
PILEÁȚI s. pl. *(IST.)* tarabostes.
PILÍ vb. *(TEHN.)* a răspălui. *(A ~ un material metalic.)*
pilí vb. v. AMEȚI. BEA. CHERCHELI. FURA. ÎMBĂTA. LUA. SUSTRAGE. TRAGE. TURMENTA.
PILÍRE s. pilit. *(~ unui material metalic.)*
pilít adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.
PILÍT s. pilire. *(~ unui material metalic.)*
PILITÚRĂ s. (înv.) răsúră. *(~ de oțel.)*
PILÓR s. *(ANAT.)* (înv.) úșă.
PILORÍZĂ s. *(BOT.)* **caliptră.** *(~ este un țesut protector.)*
pilós adj. v. PERSEVERENT. PUTERNIC. RĂBDĂTOR. REZISTENT. STĂRUITOR. TARE. TENACE.
PILÓT s. *(MAR.)* cîrmaci. *(~ pe o navă.)*
PILOTÁJ s. pilotare.
PILOTÁRE s. pilotaj.
PÍLOTĂ s. (reg.) perinói, pérnă, (Transilv. și Ban.) dricálă. *(Iarna se învelește cu ~.)*
pílotă s. v. BAGAJ.
PILÚG s. **1.** pisălog, (reg.) mai, măiág, nilúg, pil, pisălău, pisătór, pisói. *(~ cu care se pisează ceva în piuliță.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) pisălóg. *(~ la piua de postav.)*

pilúg s. v. PĂPĂDIE. PICIOR. PROTEZĂ.

PILÚLĂ s. *(FARM.)* bulin, cașetă, comprimat, pastilă, tabletă, (pop.) hap, năsture, (reg.) bumb. *(O ~ pentru nevralgii.)*

pimnicít adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.

pimpinélă s. v. PĂTRUNJEL-DE-CÎMP. PĂTRUNJEL-SĂLBATIC.

PIN s. *(BOT.)* **1.** *(Pinus silvestris)* (reg.) brad, căţúni (pl.), cétină, chífăr, jólcă, lúciu, mălín, moléte, molíd, pinél, pinișór, pinúţ, schin, sílhă, zádă. **2.** *pin pitic (Pinus pumilio)* = jep, jneapăn, (reg.) căţín, durzău.

PINACÉE s. *(BOT.)* abietacee, abietinee. *(Molidul este o ~.)*

pínax s. v. CONŢINUT. CUPRINS. SUMAR. TABLĂ DE MATERII.

pínchiu s.v. CINTEZĂ.

pinél s. v. PIN.

pingăli vb. v. PICTA. ZUGRĂVI.

pingălít adj. v. PICTAT. ZUGRĂVIT.

PINGELÍ vb. a pingelui, a tălpui, (reg.) a tălpălui. *(A ~ încălţămintea.)*

pingelí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINŢI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

PINGELÍRE s. pingeluire, tălpuire, tălpuit. *(~ pantofilor.)*

pingelíre s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

PINGELÍT adj. pingeluit, tălpuit. *(Ghete ~.)*

pingelít adj. v. ADEMENIT. AMĂGIT. ÎNȘELAT. PĂCĂLIT. PROSTIT. TRIȘAT.

PINGELUÍ vb. a pingeli, a tălpui, (reg.) a tălpălui. *(A ~ încălţămintea.)*

pingeluí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINŢI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

pingeluiálă s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

PINGELUÍRE s. pingelire, tălpuire, tălpuit. *(~ pantofilor.)*

pingeluíre s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

PINGELUÍT adj. pingelit, tălpuit. *(Ghete ~.)*

pingeluít adj. v. ADEMENIT. AMĂGIT. ÎNȘELAT. PĂCĂLIT. PROSTIT. TRIȘAT.

PÍNGO s. *(GEOGR.)* hidrolacolit. *(~ din zonele subpolare.)*

PING-PÓNG s. *(SPORT)* tenis de masă.

pínin s. v. SIDEF.

pinișór s. v. PIN.

PÍNTEN s. **1.** (Mold.) șpor, (înv.) dezghin. *(~ la cizma unui călăreţ.)* **2.** *(TEHN.)* nas. *(~ la o piesă.)* **3.** (reg.) castană, pípă. *(~ format la piciorul calului.)*

pínten s. v. CONTRAFORT. MARAMĂ. NĂFRAMĂ. NEMŢIȘOR. PATINĂ. SURGUCI.

pintenáș s. v. SURGUCI.

pintenáși s. pl. v. NEMŢIȘOR.

*PINTENÁT adj. (rar) pintenóg. *(Cizme ~.)*

pintenát adj. v. PINTENOG.

pintenát s. v. COCOȘ.

pínteni s. pl. v. CĂLŢUNAȘ. CONDURUL-DOAMNEI.

PINTENÓG adj. (rar) pintenát. *(Cocoș ~.)*

pintenóg adj. v. PINTENAT.

pintenul-secárei s. v. CORNUL-SECAREI.

pínter s. v. DOGAR.

pínţă s. v. GUZGAN. MARMOTĂ. POPÎNDĂU. ȘOBOLAN.

pinţălúș s. v. BRICEAG.

pinúţ s. v. PIN.

pinzăríe s. v. MONETĂRIE.

pioc s. v. ŢÎRNĂCOP.

pioceálă s. v. AŢIPEALĂ. AŢIPIRE. DORMITARE. MOŢĂIALĂ. MOŢĂIRE. MOŢĂIT. MOŢĂITURĂ. PICOTEALĂ. PICOTIRE. PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENŢĂ. TOROPEALĂ.

piocí vb. v. PIUI.

PIOCTANÍNĂ s. *(CHIM.)* apionină, piocten.

PIOCTÉN s. *(CHIM.)* apionină, pioctanină.

pión s. v. CURIER. MESAGER. ȘTAFETĂ.

PIÓS adj. *(BIS.)* credincios, cucernic, cuvios, evlavios, preacredincios, religios, smerit, (franţuzism) devót, (înv. și reg.) smérnic, (înv.) blagocestív, pietós, pravoslávnic, rîvnitór, bine-credinciós. *(Om ~.)*

PIOȘÉNIE s. *(BIS.)* credinţă, cucernicie, cuvioșenie, cuvioșie, evlavie, pietate, piozitate, religiozitate, smerenie, (livr.) devoţiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestivíe, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smeríre.

PIOZITÁTE s. *(BIS.)* credinţă, cucernicie, cuvioșenie, cuvioșie, evlavie, pietate, pioșenie, religiozitate, smerenie, (livr.) devoţiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestivíe, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smeríre.

*PIPÁ vb. (reg.) a tăbăci. *(Toată ziua ~ mahorcă.)*

pipárcă s. v. ARDEI. BOIA.

pipáș s. v. FUMĂTOR.

PÍPĂ s. lulea, (reg.) pipóc, (Ban.) lúlă, (Mold.) pícă. *(Trage din ~.)*

pípă s. v. BALAMA. CANEA. CEP. PINTEN. ȘARNIERĂ.

PIPĂÍ vb. **1.** *(MED.)* a palpa. *(A ~ un bolnav.)* **2.** a bîjbîi, a dibui, a orbecăi, (înv. și reg.) a orbeca, (reg.) a horhăi, a moșcoti. *(~ prin întuneric.)*

pipăí vb. v. ATINGE. TATONA.

PIPĂIÁLĂ s. pipăire, pipăit, pipăitură.

PIPĂÍBIL adj. **1.** tangibil. *(Un obiect ~.)* **2.** concret, fizic, material, palpabil, perceptibil,

sesizabil, (rar) pipăit, tangibil, (înv.) pipăiciós, pipăitór, pusăitór. *(Realitatea ~.)*

pipăiciós adj. v. CONCRET. FIZIC. MATERIAL. PALPABIL. PERCEPTIBIL. PIPĂIBIL. SESIZABIL.

PIPĂÍRE s. pipăială, pipăit, pipăitură.

pipăire s. v. PALPARE. PALPAȚIE. PIPĂIT. TATONARE.

pipăit adj. v. CONCRET. FIZIC. MATERIAL. PALPABIL. PERCEPTIBIL. PIPĂIBIL. SESIZABIL.

PIPĂÍT s. 1. *(FIZIOL.)* tact, (înv.) pipăire. *(Simțul ~.)* 2. pipăială, pipăire, pipăitură. *(~ unui obiect.)*

pipăitór adj. v. CONCRET. FIZIC. MATERIAL. PALPABIL. PERCEPTIBIL. PIPĂIBIL. SESIZABIL.

PIPĂITÚRĂ s. pipăială, pipăire, pipăit.

pipărișă s. v. ARDEI.

pipărúș s. v. ARDEI. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.

pipărúșcă s. v. ARDEI.

pipér s. v. ARDEI. DUH. HAZ. SPIRIT. UMOR.

piper-álb s. v. CORIANDRU.

PIPERÁT adj. 1. condimentat, iute, picant, (reg.) papricát. *(O mîncare ~.)* 2. iute, înțepător, picant, pișcător, usturător. *(Gust ~ al unei mîncări.)*

piperát adj. v. DEȘĂNȚAT. EXAGERAT. EXCESIV. EXORBITANT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. MARE. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. RIDICAT. SCABROS. SCÎRBOS. SCUMP. TRIVIAL. VULGAR.

piper-de-ápă s. v. DINTELE-DRACULUI.

piper-de-báltă s. v. DINTELE-DRACULUI.

piper-de-vále s. v. DINTELE-DRACULUI.

PIPERNICÍ vb. a se chirci, a degenera, a se închirci, a se sfrîji, a se zgîrci, (înv. și reg.) a scădea, (reg.) a se izini, a se șiștăvi, (prin Ban.) a se micicula, (Mold. și Bucov.) a se prizări, (prin Olt.) a se tîrcăvi. *(Planta s-a ~.)*

PIPERNICÍRE s. chircire, degenerare, închircire, sfrîjire, (reg.) șiștăvíre. *(~ a unei plante.)*

PIPERNICÍT adj. 1. chircit, degenerat, închircit, nedezvoltat, pirpiriu, pricăjit, prizărit, sfrîjit, (rar) nevoiaș, slab, sterp, (înv. și reg.) scăzút, (reg.) izinít, obídnic, pimnicit, pizghirít, răít, șiștáv, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. și Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcáv. *(Plantă ~.)* 2. costeliv, jigărit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, răpciugos, sfrîjit, slab, slăbănog, uscat, uscățiv, (rar) uscăcíos, (înv.) mîrșav, rău, sec, secățíu, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Viță ~.)*

pipérniță s. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.

piperniță-de-grădină s. v. CIMBRU.

PIPERONÁL s. *(FARM.)* heliotropină.

piperul-ápelor s. v. SILNIC.

piperul-bălții s. v. DINTELE-DRACULUI.

piperul-broáștei s. v. DINTELE-DRACULUI.

PIPERUL-LÚPULUI s. *(BOT.; Asarum europaeum)* popilnic, (reg.) ficățeá, năjítnică, pipărúș, pipérniță, trieréi (pl.), tulipín, bubaînimii, buruiana-frígurilor, buruiană-de-atác, dafin-míc, lingura-frumoáselor, lingura-pópii.

piperul-lúpului s. v. TULICHINĂ.

piperúță s. v. CERNUȘCĂ. NEGRUȘCĂ. PIPÉTĂ s. picătoare, (rar) picuár.

pípi s. v. URINĂ.

pípică s. v. BIBILICĂ.

pipiloánce s. v. URINĂ.

pipilói s. v. URINĂ.

pipirău s. v. PIR.

PIPIRÍG s. *(BOT.)* 1. *(Bolboschoenus maritimus)* (reg.) rogóz. 2. *(Holoschoenus vulgaris)* (reg.) păpură. 3. *(Scirpus silvaticus)* țipirig. 4. *(Schoenoplectus lacustris)* rogoz, (reg.) păpurícă, țiperíg, papură-rotúndă. 5. *(Equisetum hiemale)* (reg.) coádă, capu-cîmpului, iarbă-de-cositór.

pipiríg s. v. CHIRCITURĂ. PIPIRIGUȚ. RUGINĂ. SFRIJITURĂ.

pipirígă s. v. PREPELEAC.

pipiríg-înflorít s. v. ROȘĂȚEA.

PIPIRIGÚȚ s. *(BOT.; Heleocharis palustris)* (reg.) pipiríg, rogóz.

pipirigúță s. v. PĂIUȘ.

pipirúș s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

pipoáscă s. v. PIPOTĂ. RÎNZĂ.

pipóe s. v. LULEA. PIPĂ.

PÍPOTĂ s. *(ANAT.)* rînză, (reg.) bătúcă, moríșcă, múră, pipoáscă, rîșnitoáre, rîșniță. *(~ de pasăre.)*

pípotă s. v. STOMAC.

PIR s. *(BOT.)* 1. *(Agropyrum repens)* (reg.) ovăz, păiuș, pipirău, răgălíe. 2. *pir-de-țelină (Cynodon dactylon)* = iarba-cîinelui, pir-gros, (reg.) costréi, curcubéu, pirău, iarba-vîntului, iarbă-cîineáscă; *pir-gros (Cynodon dactylon)* = iarba-cîinelui, pir-de-țelină, (reg.) costréi, curcubéu, pirău, iarba-vîntului, iarbă-cîineáscă.

pir s. v. ROGOZ.

piramidál adj. v. COLOSAL. ENORM. EXCEPȚIONAL. EXTRAORDINAR. FABULOS. FANTASTIC. FENOMENAL. FORMIDABIL. GIGANTIC. GROZAV. IMENS. INFINIT. NEAUZIT. NEBUN. NEGRĂIT. NEÎNCHIPUIT. NEMAIAUZIT. NEMAICUNOSCUT. NEMAIÎNTÎLNIT. NEMAIPOMENIT. NEMAIVĂZUT. NESFÎRȘIT. NESPUS. TERIBIL. UIMITOR. ULUITOR. UNIC. URIAȘ.

PIRAMIDÓN s. *(FARM.)* amidopirină.

pirándă s. v. ȚIGANCĂ.

PIRÁT s. corsar, (înv. și pop.) hoț de máre, tîlhar de máre.

PIRATERÉSC adj. (înv.) piraticésc. *(Act ~.)*

piraticése adj. v. PIRATERESC.

pirău s. v. IARBA-CÎINELUI. PIR-DE-ȚELINĂ. PIR-GROS.

pîrchiță s. v. BIBILICĂ.

pîrcoteálă s. v. AȚIPEALĂ. AȚIPIRE. DORMITARE. MOȚĂIALĂ. MOȚĂIRE. MOȚĂIT. MOȚĂITURĂ. PÎCOTEALĂ. PÎCOTIRE.

PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENȚĂ. TOROPEALĂ.

pirotí vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

pirotít s. v. AȚIPEALĂ. AȚIPIRE. DORMITARE. MOȚĂIALĂ. MOȚĂIRE. MOȚĂIT. MOȚĂITURĂ. PICOTEALĂ. PICOTIRE. PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENȚĂ. TOROPEALĂ.

pirétru s. v. GRANAT. NĂPRASNIC. SPILCUȚĂ.

PIRIDOXÍNĂ s. *(CHIM., FARM.)* adermină, piamină, vitamina B_6.

PIRÍTĂ s. *(CHIM.)* sulfură de fier.

PIROGALÓL s. *(CHIM.)* acid pirogalic.

PIROGENÁRE s. *(CHIM.)* piroliză.

PIROLÍZĂ s. *(CHIM.)* pirogenare.

PIROMÉTRIC adj. *(FIZ.)* pirioscopic. *(Măsurări ~.)*

PIROMETRU CERÁMIC s. *(FIZ.)* con pirometric, con Seger.

PIRÓN s. (reg.) potseg, potóc. *(Bate un ~ în zid.)*

PIRONÍ vb. **1.** a țintui, (înv.) a găvozdi. *(A ~ ceva în perete.)* **2.** a fixa, a imobiliza, a înțepeni, a prinde, (reg.) a proțăpi. *(A ~ ceva în cuie.)* **3.** a aținti, a fixa, a ținti, a țintui, (rar) a sticli, (înv. și reg.) a stîlpi, (rar fig.) a scufunda. *(Își ~ ochii pe ...; îl ~ cu privirea.)*

pironí vb. v. CRUCIFICA. RĂSTIGNI.

PIRONÍRE s. fixare, fixat, imobilizare, înțepenire, prindere, țintuire, (rar) pecetluire. *(~ în cuie a unui obiect.)*

pironism s. v. SCEPTICISM.

PIRONÍT adj. **1.** fix, imobil, încremenit, înlemnit, neclintit, nemișcat. *(Cu ochii ~.)* **2.** ațintit, fixat, țintit, țintuit, (rar) sticlit, (înv. și reg.) stîlpit. *(A rămas cu privirile ~.)*

pironít adj. v. CRUCIFICAT. RĂSTIGNIT.

PIRÓP s. *(MIN.)* granat de Boemia.

PIROSCÓPIC adj. *(FIZ.)* pirometric. *(Măsurări ~.)*

PIROSFÉRĂ s. *(GEOL.)* sima.

PÍROSTRÍE s. crăcană, (reg.) picioare (pl.), țăgră. (prin Transilv.) miță, (prin Ban. și Transilv.) săgeac. *(Pe ~ se pune ceaunul la foc.)*

pirostríe s. v. CUNUNĂ. CUNUNIE.

piróscă s. v. CARTOF. COLȚUNAȘ. SARMA.

PIROTEÁLĂ s. ațineală, aținire, dormitare, moțăială, moțăire, moțăit, moțăitură, picoteală, picotire, pirotire, somnolență, toropeală, (rar) somnie (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocire, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorosie. *(Stare de ~.)*

PIROTÉHNICĂ s. pirotehnie.

PIROTEHNÍE s. pirotehnică.

PIROTÍ vb. **1.** a aținea, a dormita, a moțăi, a picoti, (livr.) a somnola, (înv. și reg.) a aromi, a somnora, (reg.) a ajumi, a mătăli, a mocăi, a ochi, a picura, a pircoti, (Transilv.) a chircoti, (Mold.) a clipoci, (prin Olt.) a mocota, (Transilv.) a știulbica. *(A ~ pe scaun.)* **2.** a boli, a tînji, a zăcea, (pop.) a gogi, (reg.) a zălezi, (Munt. și Olt.) a tîromi, (înv.) a lîncezi. *(~ de o lună în pat.)*

PIROTÍRE s. ațineală, aținire, dormitare, moțăială, moțăire, moțăit, moțăitură, picoteală, picotire, pirioteală, somnolență, toropeală, (rar) somnie, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă. (Mold.) clipoceálă, clipocire, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnorosie. *(Stare de ~.)*

PIRPIRÍU adj. **1.** chircit, degenerat, închircit, nedezvoltat, pipernicit, pricăjit, prizărît, sfrijit, (rar) nevoiaș, slab, sterp, (înv. și reg.) scăzut, (reg.) izinit, obidnic, pimnicit, pizghirit, răit, șistăv, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. și Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcáv. *(Plantă ~.)* **2.** costeliv, jigărit, pipernicit, prăpădit, prizărit, răpciugos, sfrijit, slab, slăbănog, uscat, uscățiv, (rar) uscăciós, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățiu, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Viță ~).* **3.** debil, delicat, firav, fragil, gingaș, plăpînd, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, slăbuț, șubred, (pop.) pițigăiát, (înv. și reg.) mîrșav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Mold. și Transilv.) sighináș, (Mold. și Olt.) șistav. *(Un copil ~; cu o constituție ~.)*

pirpiríu adj. v. JERPELIT. PETICIT. RUPT. ZDRENȚĂROS. ZDRENȚUIT.

pirpiríu adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

pir-róșu s. v. ROGOZ.

PIRUÉTĂ s. învîrtitură, (înv.) sfîrlitură. *(~ la vals.)*

PIRUÍ vb. a ciripi, (prin Olt.) a știorlîcăi. *(Pasărea ~.)*

piruiálă s. v. CIRIPIT. GLAS. PIRUIT.

PIRUÍT s. ciripit, glas, (reg.) piruiálă, piruitură, (prin Olt.) știorlîcăiálă. *(~ de păsărele.)*

piruitúră s. v. CIRIPIT. GLAS. PIRUIT.

pirúște s. pl. v. CHIBRIT.

PISÁ vb. a mărunți, a sfărîma, a zdrobi, (înv. și pop.) a smicura, a zdrumica, (reg.) a pisălogi, a pisăza, (fam.) a pisăgi. *(A ~ sare.)*

pisá vb. v. BATE. BĂTĂTORI. BĂTUCI. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. DECORTICA. ÎNDESA. PIUA. PLICTISI. PRESA. SÎCÎI.

PISÁR s. *(IST.)* diac, grămătic, logofăt, scrib, scriitor, uricar. *(~ în cancelariile din țările române.)*

PISÁRE s. mărunțire, pisat, sfărîmare, zdrobire. *(~ unui material dur.)*

PISÁT adj. mărunțit, sfărîmat, zdrobit, (reg.) pisăzát, (fam.) pisăgít. *(Material solid ~.)*

PISÁT s. mărunțire, pisare, sfărîmare, zdrobire. *(~ unui material solid.)*

pisăgí vb. v. BATE. BĂTĂTORI. BĂTUCI. ÎNDESA. MĂRUNȚI. PISA. PRESA. SFĂRÎMA. ZDROBI.

pisăgít adj. v. MĂRUNȚIT. PISAT. SFĂRÎMAT. ZDROBIT.

pisălău s. v. PILUG. PISĂLOG.

pisălóg adj. v. CICĂLITOR. SÎCÎITOR.

PISĂLÓG s. pilug, (reg.) mai, **măiág**, nilúg, pil, pisălău, pisător, pisói. *(~ cu care se piseză ceva în piuliță.)*

pisălóg s. v. PILUG.

pisălogeálă s. v. BODOGONEALĂ. CICĂLEALĂ. DĂSCĂLEALĂ. SÎCÎIALĂ.

pisălogí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. MĂRUNȚI. PISA. PLICTISI. SFĂRÎMA. SÎCÎI. ZDROBI.

pisător s. v. PILUG. PISĂLOG.

pisăzá vb. v. MĂRUNȚI. PISA. SFĂRÎMA. ZDROBI.

pisăzát adj. v. MĂRUNȚIT. PISAT. SFĂRÎMAT. ZDROBIT.

PISC s. **1.** *(GEOGR.)* creastă, creștet, culme, vîrf, (rar) obîrșie, (înv. și reg.) simceá, (reg.) piscán, spic, țigvă, titílă, vîrváre, (Transilv.) picúi, (Mold., Transilv. și Maram.) țiclău, (înv.) suíș. *(Alpiniștii au ajuns pe ~ muntelui.)* **2.** bot, (reg.) bótniță, bóur. *(~ de la luntre.)* **3.** *(TEHN.)* furcă, (reg.) cîrlíg, grui, popirțác. *(~ la car.)* **4.** *(TEHN.)* limbă, (reg.) splină. *(~ la sanie.)*

pise s. v. BOT. PRORĂ.

piscán s. v. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. PISC. VÎRF.

piscălău s. v. COCIORVĂ.

PISCOÁIE s. *(TEHN.)* vrahă, (reg.) guríță, pospái, ulucáș, (prin Transilv. și Ban.) scoréț. *(Prin ~ curge făina măcinată, la moară.)*

piscói s. v. OBOI.

piscolí vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

piscoș adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

piscoși vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

piscotéi s. v. PISCULEȚ. PISCUȘOR. VÎRFULEȚ. VÎRFUȘOR.

piscuí vb. v. PIUI.

piscuít s. v. PIUIRE. PIUIT. PIUITURĂ.

PISCULÉȚ s. *(GEOGR.)* piscușor, vîrfuleț, vîrfușor, (reg.) piscotéi.

PISCUȘÓR s. *(GEOGR.)* pisculeț, vîrfuleț, vîrfușor, (reg.) piscotéi.

pisi s. v. CALCAN-MIC.

pisíc s. v. COTOI. MOTAN. PISOI.

PISÍCĂ s. **1.** *(ZOOL.; Felis domestica)* (pop.) mîță, (Bucov.) cotoroábă, (înv.) cătúșă. **2.** *(ZOOL.)* *pisică sălbatică (Felis silvestris)* = (reg.) mîță sălbatică. **3.** *(ENTOM.)* *pisica-popii* = (reg.) sfaióg, mița-própii. **4.** *(TEHN.)* (reg.) mîță. *(Piedica de la căruță numită ~.)*

PISICÉSC adj. *(ZOOL.)* (reg.) mîțésc, mîțós.

pisíci s. pl. v. PANANAȘ.

pisicós adj. v. FELIN.

PISICÚȚĂ s. *(ZOOL.)* (rar) pisúlă, (reg.) mîțícă, mițișoáră, mîțúcă, mițulícă, mîțulúie, mițúță, pisilícă, pisuleáncă, pisulícă.

pisilícă s. v. PISICUȚĂ.

PISOÁR s. vespasiană.

pisóe s. v. COTOI. MOTAN. NISIP. PIETRIȘ. PISOI. PRUND. PRUNDIȘ.

pisocél s. v. COTOIAȘ. MOTĂNEL. PISOIAȘ.

PISÓI s. *(ZOOL.)* cotoi, motan, (pop.) mîț, pisíc, (reg.) cotóc, mihóc, mîrtán, mîtîrlán, mițóc, motóc, pisóc, (Ban. și Transilv.) mîrtác, (prin Olt.) mîrtóc. *(~ este masculul pisicii.)*

pisói s. v. PILUG. PISĂLOG.

PISOIÁȘ s. *(ZOOL.)* cotoiaș, motănaș, motănel, (reg.) mîțúc, mițúș, mițút, pisocél.

pisólniță s. v. PIULIȚĂ.

PISTÍL s. *(BOT.)* gineceu. *(~ al unei flori.)*

PISTÓL s. **1.** revolver. **2.** *pistol-mitralieră* = automat.

pistól s. v. MEMBRU. PENIS.

PISTOLÉT s. **1.** (înv.) mordái. *(Înarmat cu ~.)* **2.** *(TEHN.)* florar. *(~ pentru desen.)*

pistoná vb. v. INSISTA. STĂRUI.

PISTONÁJ s. *(TEHN.)* pistonare.

PISTONÁRE s. *(TEHN.)* pistonaj.

PISTÓRNIC s. *(BIS.)* (rar) pecetár.

pistoséli s. pl. v. PIFTIE. RĂCITURI.

pistosí vb. v. STORCI. STRIVI. TERCIUI. ZDROBI.

pistosít adj. v. STORCIT. STRIVIT. TERCIUIT. ZDROBIT.

pistriciós adj. v. PESTRIȚ.

pistriciúne s. v. PISTRUI.

pistricós adj. v. PISTRUIAT.

pistrúi adj. v. BĂLȚAT. PĂTAT. PESTRIȚ. PISTRUIAT. TĂRCAT.

PISTRÚI s. (rar) pistruiálă, (reg.) pestrițătură, pistriciúne, (prin Transilv.) strelíci. *(Are ~ pe obraz.)*

pistruiálă s. v. PISTRUI.

PISTRUIÁT adj. (rar) pistrúi, (reg.) pistricós. *(Om ~; obraz ~.)*

pistruiát adj. v. PESTRIȚ.

pisúlă s. v. PISICUȚĂ.

pisuleáncă s. v. PISICUȚĂ.

pisulícă s. v. PISICUȚĂ.

pișá vb. v. IEȘI. URINA.

pișáre s. v. URINARE. URINAT.

pișát s. v. MUST. URINARE. URINAT. URINĂ.

pișălău s. v. MUST.

pișătoáre s. v. MUST.

pișătúră s. v. URINARE. URINAT.

PIȘCÁ vb. **1.** a ciupi, (pop.) a țicura, (reg.) a picura, a pișcura, (Transilv.) a pițiga. *(Cine te-a ~ așa?)* **2.** a ciupi, a înțepa. a mînca. *(Îl ~ puricii, țînțarii.)* **3.** a ciupi, a înțepa. *(Mustul ~.)* **4.** a se ciupi. *(Pantalonii s-au cam ~.)* **5.*** (fig.) a atinge, a împúnge, a înțepa, a șfichiui. *(Îl ~ cu vorba.)*

pișcá vb. v. DESCREȘTE. MICȘORA. REDUCE. SCĂDEA.

PIȘCÁRE s. **1.** ciupire, ciupit, pișcat. *(~ cuiva.)* **2.** ciupeală, ciupitură, pișcătură. *(O ~ făcută pe pielea cuiva.)*

PIȘCÁT adj. ciupit, înțepat. *(Mînă ~.)*

PIȘCÁT s. ciupire, ciupit, pișcare. *(~ cuiva.)*

pișcav adj. v. ASPRU. ÎNĂSPRIT. ÎNȚEPĂTOR. PIȘCĂCIOS. PIȘCĂTOR.

PIŞCĂCIÓS adj. aspru, înăsprit, înţepător, pişcător, (reg.) pîşcav, pişcós, (înv.) stifós. *(Vin ~.)*

pişcănfloáre s. v. GRANGUR.

PIŞCĂTÓR adj. **1.** înţepător. *(Insectă ~.)* **2.** aspru, înăsprit, înţepător, pişcăcios, (reg.) pîşcav, pişcós, (înv.) stifós. *(Vin ~.)* **3.** iute, înţepător, picant, piperat, usturător. *(Gust ~ al unei mîncări.)*

pîşcătór adj. v. SARCASTIC. SATIRIC.

PIŞCĂTÚRĂ s. **1.** ciupitură, înţepătură. *(O ~ de ţînţar.)* **2.** ciupeală, ciupitură, pişcare. *(O ~ făcută pe pielea cuiva.)* **3.** înţepătură. *(~ a vinului, a unei mîncări picante.)* **4.** fărîmă, fir, pic, picătură, strop, (reg.) piculéte, strelíce, ţîră, (Mold. şi Munt.) sleámă, (fig.) scînteíe. *(Nici o ~ de ...)*

pişcătúră s. v. IRONIE. PERSIFLARE. ZEFLEMEA.

pişcós adj. v. ASPRU. ÎNĂSPRIT. ÎNŢEPĂTOR. PIŞCĂCIOS. PIŞCĂTOR.

pişcurá vb. v. CIUPI. PÎŞCA.

pişichír adj. v. ŞIRET. ŞMECHER. VICLEAN.

pişichír s. v. ESCROC. HOŢ. IMPOSTOR. ÎNŞELĂTOR. PUNGAŞ. ŞARLATAN. ŞNAPAN.

pişicherlíe s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.

pişleág s. v. CEP.

pişpec s. v. EPISCOP.

piştá s. v. ALIMENT. HRANĂ. MÎNCARE.

pişténiţă s. v. BĂLTOACĂ. MLAŞTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

pişti vb. v. PRELINGE. SCURGE.

PITÁC s. **1.** sfanţ, sorocovăţ. *(Moneda ruséască numită ~.)* **2.** pataşcă. *(Moneda austriacă numită ~.)* **3.** *(BOT.)* *pitacu-dracului (Dipsacus venosa)* = (reg.) lămîiţă, urechea-bábei.

pitác s. v. AUTORIZAŢIE. BAN. DECRET. DISPOZIŢIE. FRANC. GOLOGAN. HOTĂRÎRE. ORDIN. ORDONANŢĂ. PARA. PERMIS. PLÎNGERE. PORUNCĂ. REGLAMAŢIE.

PITAGORÉIC adj. pitagoric. *(Doctrina ~.)*

PITAGÓRIC adj. pitagoreic. *(Doctrina ~.)*

pita-lui-Domnul-Hristós s. v. ROŞCOVĂ.

pita-lui-Dumnezéu s. v. RÎŞCOV.

pita-lui-sfîntu-Ioán s. v. ROŞCOVĂ.

pita-lui-Sîntión s. v. ROŞCOVĂ.

pita-póreului s. v. PÎINEA-PORCULUI PORTULACĂ.

pitár s. v. BRUTAR.

PITÁRCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Boletus scaber)* (reg.) mitarcă grásă, (Transilv.) ciupercă de pe coástă. **2.** *(Boletus luridus)* (Transilv.) ciupercă domnească.

pitáreă s. v. HRIB. MÎNĂTARCĂ. PITOAŞCĂ.

PITA-VÁCII s. *(BOT.; Boletus bovinus)* (reg.) pitoáncă, pitoáşcă, titárci (pl.), văcúţe (pl.), mînătarcă urseáscă, (Transilv.) ciupercă de brád.

pítă s. v. PÎINE.

PITĂRCÚŢĂ s. *(BOT.; Boletus versipellis)* (reg.) chitárcă, pitúşcă, (prin Transilv.) róniţă.

pităreásă s. v. BRUTĂREASĂ.

pitărie s. v. BRUTĂRIE.

pitărîţă s. v. BRUTĂREASĂ.

pite s. pl. v. CEREALE. GRÎNE.

pití vb. v. ASCUNDE. DOSI. MISTUI.

pitíe s. v. BOIŞTEAN.

PITÍC s., adj. **1.** s. liliputan, (reg.) ghemíş, (Transilv.) nimuríc, (înv.) nan. *(Un ~ de la circ.)* **2.** adj. liliput, liliputan, (înv.) lógoş. *(Om ~.)* **3.** adj. mic, scund. *(Fasole ~.)*

pitíre s. v. ASCUNDERE. ASCUNS. DOSIRE.

PITIRIÁZIS s. *(MED.)* mătreaţă, (reg.) tărîţár, tărîţă.

pitíş adv. v. TIPTIL.

pitişoáră s. v. PÎINIŞOARĂ.

pitít adj. v. ASCUNS. DOSIT.

pitoáncă s. v. HRIB. MÎNĂTARCĂ. PITAVACII.

PITOÁŞCĂ s. *(BOT.; Boletus granulatus)* (reg.) pitárcă.

pitoáşcă s. v. PITA-VACII.

PITORÉSC adj. **1.** pictural, plastic, sugestiv. *(Aspect ~.)* **2.** evocativ, evocator, expresiv, nuanţat, plastic, pregnant, semnificativ, sugestiv, viu, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)*

PITPALÁC s. *(ORNIT.; Coturnix coturnix)* prepeliţă, (reg.) pitpălăcói, pitulíce, potîrníche, titirlíc.

PITPALÁCĂ s. *(ORNIT.)* (reg.) pitpălăcíţă, pitpălăcoáie.

pitpălăcíţă s. v. PITPALACĂ.

pitpălăcoáie s. v. PITPALACĂ.

pitpălăcói s. v. PITPALAC. PREPELIŢĂ.

pitróc s. v. PORCUŞOR.

pitrúcă s. v. BUTUC. PAT. PICIOR. SCAUN. STRAT. TALPĂ.

pitulá vb. v. ASCUNDE. DOSI. MISTUI.

pituláre s. v. ASCUNDERE. ASCUNS. DOSIRE.

pitulát adj. v. ASCUNS. DOSIT. JOS. MĂRUNT. MIC. SCUND.

pitulát adv. v. TIPTIL.

PITULÍCE s. *(ORNIT.)* **1.** *(Phylloscopus collybita)* (reg.) pitulíţă, sălcăríţă. **2.** *(Troglodytes troglodytes)* ochiul-boului, (reg.) împărătúş, împărăţél, nuculíţă, panciarúş, părăsítă, pătrúţ, pietroşél, pipirúş, pitulúşă, piţ, piţiimpărát, piţiîmpărătúş, pîţur, şfredeláş, şfredeleác, sfredelúş, tartalác, regina-păsărilor, (Ban.) curtubéş, (Bucov., Transilv. şi Ban.) şofrác, (prin Bucov.) şofrăcúţ. **3.** *(Troglodytes parvulus)* (reg.) bourél, cioclejél, gătejél, împărătúş, împărăţél, pănţărúş, sfredelúş, şofrác, ochiul-bóului. **4.** *(Sylvia hortensis)* purceluşă, (reg.) scrofíţă. **5.** *(Sylvia curruca)* purceluşă, (reg.) scrofíţă, ţiţ.

pitulíce s. v. FRUNZĂRIŢĂ. PITPALAC. PREPELIŢĂ.

pitulíce-cu-cap-négru s. v. PURCELUŞĂ NEAGRĂ.

pitulíce-neágră s. v. PURCELUŞĂ NEAGRĂ.

pitulíş adv. v. TIPTIL.

pitulíţă s. v. PITULICE.

pitulúş adv. v. TIPTIL.

pitulúșă s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.
pitúșcă s. v. PITĂRCUȚĂ.
pitúță s. v. PÎINICĂ. PÎINIȘOARĂ.
piț s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE. PIȚIGOI.
pițărău s. v. COLIND. COLINDARE. COLINDAT. COLINDĂTOR. COLINDEȚ. URĂTOR.
pițiână s. v. PĂNUȘĂ.
pițigá vb. v. CIUPI. PIȘCA.
pițigáie s. v. PIȚIGOI.
pițigán s. v. PIȚIGOI.
pițigăi s. pl. v. CIMITIR.
PIȚIGĂIÁ vb. a ascuți, a subția, (reg.) a pițigărni. *(Își ~ glasul.)*
PIȚIGĂIÁT adj. ascuțit, subțire, (rar) piuitór, (reg.) fințiglát. *(O voce ~.)*
pițigăiát adj. v. DEBIL. DELICAT. FIRAV. FRAGIL. GINGAȘ. PIRPIRIU. PLĂPÎND. PRIZĂRIT. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBUȚ. ȘUBRED.
pițigărni vb. v. ASCUȚI. PIȚIGĂIA. SUBȚIA.
pițigoáică s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.
PIȚIGÓI s. *(ORNIT.)* **1.** *(Parus major)* (rar) piț, (pop.) pițigúș, simțivără, (reg.) domnișór, pițigáie, pițigán, pițiîmpărătúș, țicléte, țiglău, țigleán, pasărea-plúgului, regele-păsărilor, (Ban.) sucitoáre. **2.** *pițigoi-codat (Aegithalos caudatus caudatus)* = (reg.) țîrțîr, pițigoi-de-cîrd, **pițigoi-de-stól**, pițigoi-întunecát, pițigoi-roșiétic, **pițigoi-róșu**, pițigoi-rusésc.
pițigoi-de-cîrd s. v. PIȚIGOI-CODAT.
pițigoi-de-stól s. v. PIȚIGOI-CODAT.
pițigoi-întunecát s. v. PIȚIGOI-CODAT.
pițigoi-roșiétic s. v. PIȚIGOI-CODAT.
pițigoi-róșu s. v. PIȚIGOI-CODAT.
pițigoi-rusésc s. v. PIȚIGOI-CODAT.
pițigúș s. v. PIȚIGOI.
pițiîmpărát s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.
pițiîmpărătúș s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE. PIȚIGOI.
pițúlă s. v. BAN. BĂNCUȚĂ. FIRFIRIC. FRANC. GOLOGAN. PARA.
pițur s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.
píua interj. v. ATENȚIE.
PIUÁ vb. *(TEXT.)* (Transilv. și Maram.) a pisa. *(A ~ abaua.)*
PIUÁR s. *(TEXT.)* (pop.) morár, (reg.) dîrstár, măiugár, (înv.) menghinegíu. *(E ~ de profesie.)*
PÍUĂ s. **1.** *(TEXT.)* (reg.) dîrstă, (Transilv.) dúbă, (Transilv. și Bucov.) șteáză, (Transilv. și Maram.) vîltoáre, (înv.) ménghină. *(~ pentru împîslirea dimiei.)* **2.** *(MIL.)* (reg.) mojár, treasc. *(Tunul primitiv numit ~.)*
píuă s. v. AĐĂPĂTOARE. JGHEAB. MORTIER. TROACĂ. ULUC.
PIUÍ vb. **1.** (reg.) a pieuna, a pioci, a piscui. *(Puii de găină ~.)* **2.** a șuiera, a țiui, a vîjîi, (reg.) a țistui. *(Glonțul i-a ~ pe la ureche.)*
piuiálă s. v. PIUIT. PIUITURĂ. ȘUIERAT. ȘUIERĂTURĂ. ȚIUIT. ȚIUITURĂ. VÎJÎIT. VÎJÎITURĂ.
PIUÍRE s. piuit, piuitură, (reg.) pieunát, piscuít. *(~ puilor de găină.)*
PIUÍT s. **1.** piuire, piuitură, (reg.) pieunát, piscuít. *(~ puilor de găină.)* **2.** piuitură, șuierat, șuierătură, țiuit, țiuitură, vîjîit, vîjîitură, (rar) piuiálă. *(~ glonțului.)*
PIUITÓR adj. șuierător, țiuitor, vîjîitor. *(Zgomot ~.)*
piuitór adj. v. ASCUȚIT. PIȚIGĂIAT. SUBȚIRE.
PIUITÚRĂ **1.** piuire, piuit, (reg.) pieunát, piscuít. *(~ de pui de găină.)* **2.** piuit, șuierat, șuierătură, țiuit, țiuitură, vîjîit, vîjîitură, (rar) piuiálă. *(~ glonțului pe la urechea cuiva.)*
PIULÍȚĂ s. **1.** (reg.) mojár, pisólniță, piușoáră, piúță, (Mold.) chisău, (Mold. și Olt.) sólniță. *(~ pentru pisat condimentele.)* **2.** *(TEHN.)* mutelcă, (reg.) gîscă, (înv.) tîrșie. *(~ pentru asamblări.)*
piulíță s. v. BROASCĂ.
piuseúl s. v. CANAF. CIUCURE.
piușoáră s. v. PIULIȚĂ.
piúță s. v. PIULIȚĂ.
PIVNICÉR s. chelar.
PÍVNIȚĂ s. beci, (reg.) bășcă, (prin Mold.) hrúbă, (Mold. și Bucov.) pohréb, (prin Mold.) zémnic, (înv., în Transilv., Ban. și prin Mold.) podrúm. *(Ține alimentele la ~.)*
PIVOTÁ vb. *(TEHN.)* a se roti.
PIVOTÁRE s. *(TEHN.)* rotire.
pixídă s. v. CUTIE.
pizghirít adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.
PIZMÁȘ adj. gelos, invidios, pizmuitor, ranchiunos, (pop. și fam.) ciudós, (reg.) zăcáș, (Transilv.) dîcós, (înv.) pizmătár, pizmătăreț, rîvnitór, zavistiós, zavístnic, zavistuitór, zuliár. *(Om ~ pe succesele altuia.)*
pizmáș adj. v. DUȘMĂNOS. INAMIC. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.
pizmáș s., adj. v. ADVERSAR. DUȘMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.
PÍZMĂ s. ciudă, gelozie, invidie, necaz, pică, pornire, ranchiună, (rar) înciudáre, (pop.) năduf, obídă, pizmuíre, pofídă, (înv., reg. și fam.) parapón, (înv. și reg., în Bucov.) băsău, (înv. și reg.) măráz, scîrbă, (reg.) píldă, zăcășeálă, zăcășie, (prin Mold.) bănát, (Transilv.) dícă, (Ban. și Olt.) inát, (Mold.) póxie, (înv.) pátos, răpștíre, rîvnire, zavístie, zavistnicíe, (fam.) boálă. *(Îl roade ~; simte o ~ nestăpînită pe ...)*
pízmă s. v. ANIMOZITATE. DISCORDIE. DUȘMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PORNIRE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.
pizmătár adj. v. DUȘMĂNOS. GELOS. INAMIC. INVIDIOS. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. PIZMAȘ. PIZMUITOR. POTRIVNIC. RANCHIUNOS. VRĂJMAȘ.

pizmătár s., adj. v. ADVERSAR. DUŞMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAŞ.

pizmătăreţ adj. v. DUŞMĂNOS. GELOS. INAMIC. INVIDIOS. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. PIZMAŞ. PIZMUITOR. POTRIVNIC. RANCHIUNOS. VRĂJMAŞ.

pizmătăreţ s., adj. v. ADVERSAR. DUŞMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAŞ.

pizmí vb. v. DUŞMĂNI. INVIDIA. PIZMUI. URÎ. VRĂJMĂŞI.

PIZMUÍ vb. a invidia, (înv.) a bănui, a deochea, a nenăvidi, a pizmi, a rîvni, a răpşti, a zavistui. *(Mulţi îl ~.)*

pizmui vb. v. DUŞMĂNI. URÎ. VRĂJMĂŞI.

pizmuire s. v. ANIMOZITATE. CIUDĂ. DISCORDIE. DUŞMĂNIE. GELOZIE. INVIDIE. ÎNVRĂJBIRE. NECAZ. OSTILITATE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂŞIE. ZÎZANIE.

PIZMUITÓR adj. gelos, invidios, pizmaş, ranchiunos, (pop. şi fam.) ciudós, (reg.) zăcaş, (Transilv.) dicós, (înv.) pizmătár, pizmătăreţ, rîvnitór, zavistiós, zavístnic, zavistuitór, zuliár. *(Îl simte ~ pe succesele altuia.)*

pizmuitór adj. v. DUŞMĂNOS. INAMIC. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. POTRIVNIC. VRĂJMAŞ.

pizmuitór s., adj. v. ADVERSAR. DUŞMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAŞ.

pîsă s. v. LULEA. PIPĂ.

PĂLÍ vb. a pufăi, (reg.) a pîscii. *(~ din lulea.)*

pîfí vb. v. PÎLPÎI.

PÍCLĂ **1.** *(MET.)* ceaţă, negură, (pop.) negureală, negureaţă, (reg.) burácă, (prin Transilv.) bústină, (prin Mold.) mocírlă, (înv.) míglă. *(Era o ~ de nu vedeai la doi paşi.)* **2.** *(GEOL.;* mai ales pe pl.) pufnă, salţă, vulcan noroios.

pîclă s. v. ARŞIŢĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINŢEALĂ. NĂBUŞEALĂ. NADUF. NĂDUŞEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUŞEALĂ.

pîcleş adj. v. DIFORM. HIDOS. HÎD. MONSTRUOS. POCIT. RESPINGĂTOR. SCHIMONOSIT. SLUT. STRÎMB. URÎT.

pîclişit adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

PÎCLÓS adj. **1.** ceţos, înceţoşat, înnegurat, nebulos, neguros, (rar) negurátic, negurîu. *(Vreme ~.)* **2.** închis, înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, noros, plumbuit, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrît. *(Cer ~.)*

pîhăví vb. v. ÎNGĂLBENI. OFILI. PĂLI. TRECE. USCA. VEŞTEJI.

pîhăvít adj. v. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. OFILIT. PĂLIT. TRECUT. USCAT. VEŞTED. VEŞTEJIT.

pîinár s. v. BRUTAR.

PÍINE s. **1.** (reg.) hlibán, (Mold., Transilv. şi Ban.) pítă. *(A cumpărat o ~ caldă.)* **2.** *(BOT.) pîinea-porcului (Cyclamen europaeum)* = (reg.) pita-pórcului.

pîine s. v. AZIMĂ. CEREALE. GRÎNE.

pîinea-păstelui s. v. DEDIŢEI-GALBENI. FLOAREA-PAŞTELUI. FLOAREA-PAŞTILOR. FLOAREA-PĂSĂRILOR. FLOAREA-VÎNTULUI-GALBENĂ. GĂINUŞĂ. GĂLBENELE. PĂŞTIŢĂ.

pîinea-pădúrii s. v. RÎŞCOV.

PÎINÍCĂ s. pîinişoară, (pop.) pîiníţă, (înv. şi reg.) pitişoáră, pitúţă.

PÎINIŞOÁRĂ s. **1.** pîinică, (pop.) pîiníţă, (înv. şi reg.) pitişoáră, pitúţă. **2.** *(BOT.; Russula lepida)* (reg.) oiţă, bureţi-de-spini (pl.), bureţi-róşii (pl.). **3.** *(BOT.; Russula integra)* (reg.) vineţícă.

pîinişoáră s. v. CHIFLĂ.

pîinişoáre s. pl. v. BURETE-DE-MESTEACĂN. HULUBIŢĂ.

pîiníţă s. v. PÎINICĂ. PÎINIŞOARĂ.

PÎLC s. bandă, buluc, ceată, cîrd, droaie, gloată, grămadă, grup, mulţime, stol, (pop.) crilă, liotă, (reg.) canará, ciúrdă, mîşină, (Olt. şi Transilv.) ciopór, (Olt. şi Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(Un ~ de copii.)*

PÎLCULÉŢ s. pîlcuşor.

PÎLCUŞÓR s. pîlculeţ.

PÍLNIE s. **1.** (reg.) húnie, (Mold. şi Bucov.) léică, (Transilv., Maram., Ban. şi Olt.) tolcér, (Transilv.) triftór. *(Toarnă vinul în sticlă cu ~.)* **2.** *(FIZ.)* receptor. *(~ telefonului.)* **3.** *(GEOGR., GEOL.)* avenă. *(~ se formează în rocile solubile.)*

pîlnie s. v. AURICULĂ. PAVILIONUL URECHII. URECHE.

PÎLNIOÁRĂ s. pîlniuţă, (Mold. şi Bucov.) leicúţă, (Transilv.) tolceráş. *(~ pentru turnat lichide.)*

PÎLNIÚŢĂ s. pîlnioară, (Mold. şi Bucov.) leicúţă, (Transilv.) tolceráş. *(~ pentru turnat lichide.)*

PÎLPÎÍ vb. **1.** a licări, a sclipi, a tremura, a vibra. *(Flacăra lumînării ~.)* **2.** (reg.) a pîcii. *(Focul ~ în sobă.)*

pîlpîí vb. v. FÎLFÎI.

PÎLPÎIÁLĂ s. pîlpîire, pîlpîit, pîlpîitură. *(~ flăcării unei lumînări.)*

PÎLPÎÍRE s. pîlpîială, pîlpîit, pîlpîitură. *(~ flăcării unei lumînări.)*

PÎLPÎÍT s. pîlpîială, pîlpîire, pîlpîitură. *(~ flăcării unei lumînări.)*

PÎLPÎITÓR adj. tremurător. *(Flacără ~.)*

PÎLPÎITÚRĂ s. pîlpîială, pîlpîire, pîlpîit. *(~ flăcării unei lumînări.)*

pîne s. v. SEZON. TIMP. VREME.

PÎNDÁR s. (înv. şi reg.) pîndáş, (reg.) pîrgár, (Ban. şi Transilv.) górnic, (Mold. şi Transilv.) jitár, (prin Dobr.) meregiu, (înv.) pînditór. *(~ la vie.)*

pîndár s. v. PAZĂ. SANTINELĂ. STRAJĂ. VEGHE.

pîndáş s. v. PÎNDAR.

PÍNDĂ s. (rar) pîndít. *(N-ai observat nimic în timpul ~ ?)*

pîndări vb. v. PÎNDI.

PÎNDÍ vb. **1.** a iscodi, a observa, a spiona, a urmări, (înv. și pop.) a priveghea, (pop.) a cerca, (înv. și reg.) a acera, a păzi. *(Îl ~ din umbră.)* **2.** (prin Ban.) a astăura. *(L-a ~ la ieșirea din tură.)* **3.*** a jitări, a pîndări. *(~ la o pepenărie.)* **4.** a amenința, (fig.) a păște. *(Îl ~ o mare primejdie.)*

pîndí vb. v. PĂZI. SUPRAVEGHEA.

pîndít s. v. PÎNDĂ.

pînditór s. v. PÎNDAR.

pîngánie adj., s. v. PĂCĂTOS.

PÎNGĂRÍ vb. **1.** a batjocori, a necinsti, a profana, a spurca, a viola, (înv. și pop.) a prihăni. *(A ~ un loc considerat sfînt.)* **2.** a profana, a spurca, (înv. și pop.) a prihăni, (reg.) a mîrșăvi, (fig.) a întina, a mînji, a murdări, a păta, (înv. și pop. fig.) a scîrnăvi, (reg. fig.) a pricăji. *(A ~ memoria cuiva.)*

pîngărí vb. v. BATJOCORI. COMPROMITE. DEZONORA. NECINSTI. SILUI. TERFELI. VIOLA.

PÎNGĂRÍRE s. **1.** batjocorire, necinstire, profanare, sacrilegiu, spurcare, violare, (înv. și pop.) prihănire. *(~ unui loc considerat sfînt.)* **2.** profanare, spurcare, (rar) prihănă, (înv. și pop.) prihănire, (înv.) prihănie, (fig.) întinăre, mînjire, murdărire, pătare, (înv. fig.) pricăjire, scîrnăvie. *(~ memoriei cuiva.)*

pîngărire s. v. BATJOCORIRE. COMPROMITERE. DEZONORARE. NECINSTIRE. SILUIRE. TERFELIRE. VIOL. VIOLARE.

PÎNGĂRÍT adj. profanat, spurcat, (rar) prihănít, (fig.) întinát, mînjit, murdărít, pătát. *(Lucruri sfinte ~.)*

pîngărít adj. v. COMPROMIS. DEZONORAT. DISCREDITAT. NECINSTIT. TERFELIT.

pîngărít adj., s. v. PĂCĂTOS.

PÎNGĂRITÓR adj., s. **1.** adj., s. profanator, (livr.) sacrileg, (înv.) spurcătór. *(~ al celor sfinte.)* **2.** s. profanator, (rar) violatór. *(~ de morminte.)*

pîntecáre s. v. DIAREE. DIZENTERIE.

pîntecăráie s. v. DIAREE.

pîntecăríe s. v. DIZENTERIE.

PÍNTECE s. *(ANAT.)* abdomen, burtă, (înv. și pop.) máțe (pl.), (pop.) ínimă, (reg.) bándor, bîrdán, burdúh, burduhán, dóbă, foále, rînză, víntre, (prin Mold.) buít.

píntece s. v. INIMĂ. INTERIOR. MITRĂ. STOMAC. SUFLET. UTER.

PÎNTECÉL s. *(ANAT.)* burtică, burticică, pîntecuț.

PÎNTECÓS adj. burtos, (rar) burticós, (pop. și fam.) borțós, (reg.) folticós, (fam.) bombát, burduhănós, burduhós. *(Om ~.)*

PÎNTECÚȚ s. *(ANAT.)* burtică, burticică, pîntecel.

pînzáică s. v. CEARȘAF.

pînzáre s. v. PÎNZĂ.

PÍNZĂ s. **1.** *(TEXT.)* (înv. și reg.) pînzătură, (reg.) pănură, pînzáre. *(A cumpărat doi metri de ~.)* **2.** *(MAR.)* velă, (înv.) velélă, vintreá. *(Corabie cu două ~.)* **3.** păienjeniș, plasă, (rar) păinjinár, (reg.) paingînăráie. (înv.) păioáră. *(S-a prins ca într-o ~ de păienjen.)* **4.** *(PICT.)* pictură, tablou, (înv. și pop.) zugrăveálă, (reg.) chip, (înv.) nacazlíc, zugrăvitură. *(A expus mai multe ~ în ulei.)* **5.** lamă, tăiș. *(~ ferăstrăului, a coasei.)* **6.** *(GEOL.)* strat. *(~ freatică.)* **7.** *(GEOL.)* vină. *(O ~ de apă freatică.)*

pînză s. v. AȘTERNUT. BOR. CEARȘAF. GIULGIU. LINȚOLIU. MARGINE.

pînzărie s. v. PÎNZET.

pînzătură s. v. BROBOADĂ. CATRINȚĂ. FAȚĂ DE MASĂ. FOTĂ. MARAMĂ. NĂFRAMĂ. PÎNZĂ. PÎNZET.

PÎNZÉT s. *(TEXT.)* (rar) pînzărie. (înv. și reg.) pînzătură. *(~ de bună calitate.)*

pînzuí vb. v. CĂLI. OȚELI.

pînzuiálă s. v. GIULGIU. LINȚOLIU.

pîră s. v. ACȚIUNE. ACUZARE. ACUZAȚIE. ANIMOZITATE. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CAUZĂ. CEARTĂ. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. CONFLICT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DENUNȚ. DENUNȚARE. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCREDITARE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVINOVĂȚIRE. ÎNVINUIRE. ÎNVRĂJBIRE. JUDECATĂ. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. PLÎNGERE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. PROCES. RECLAMAȚIE. ȘOAPTĂ. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

PÎRCĂLÁB s. *(IST.)* (înv.) stároste.

PÎRCĂLĂBÍE s. *(IST.)* (înv.) stărostíe.

pîrdálnic adj., s. v. AFURISIT. BLESTEMAT. CÎINOS. HAIN. ÎNDRĂCIT. RĂUTICĂLOS.

pîrdálnicul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

pîrgár s. v. CONCETĂȚEAN. ORĂȘEAN. PÎNDAR. TÎRGOVEȚ.

pîrgav adj. v. PÎRGUIT. PRECOCE. TIMPURIU. VĂRATIC.

pîrgávi adj. v. PRECOCE. TIMPURIU. VĂRATIC.

pîrgăí vb. v. PÎRGUI.

pîrgălui vb. v. PÎRGUI.

pîrgăví vb. v. PÎRGUI.

PÍRGHIE s. *(TEHN.)* **1.** (înv. și reg.) păríngă, (reg.) mătăríngă, parmaclíc, (Mold.) tăbîrcă, (înv.) mangeál. *(~ de ridicat greutăți.)* **2.** brat. *(~ a unei balanțe.)* **3.** cîrmă, drug, oiște, protap. *(~ la moara de vînt.)* **4.** (reg.) pocăneá, terteléci. *(~ la joagărul de bușteni.)* **5.** protap. *(~ la fîntînă.)* **6.** (pop.) săgeată. *(~ la leagăn.)*

PÎRGUÍ vb. (reg.) a se pîrgăi, a se pîrgălui, a se pîrgăví. *(Fructele s-au ~.)*

PÎRGUÍRE s. pîrguit. *(~ fructelor.)*

PÎRGUÍT adj. (prin Transilv.) pîrgav. *(Fructe ~.)*

PÎRGUÍT s. pîrguire. *(~ fructelor.)*

PÎRÍ vb. a denunța, a reclama, a spune, (pop.) a vinde, (Mold., Transilv. și Maram.) a pomoslui, (înv.) a jelui, a vădi, (fam. fig.) a aranja, a turna. *(L-a ~ autorităților.)*

pîrî vb. v. CERTA. ÎNVRĂJBI. JUDECA. SUPĂRA.

PÎRÎCIÓS adj., s. pîrîtor, (fam. fig.) turnător. *(Mare ~ mai e!)*

PÎRÎÍ vb. **1.** a scîrțîi. *(Dușumeaua ~.)* **2.** a pocni, a trosni. *(Îi ~ încheieturile.)* **3.** a trosni, (înv.) a prisni. *(Focul ~.)* **4.** a păcăni, a răpăi, a țăcăni, (rar fig.) a toca. *(Mitraliera ~ fără întrerupere.)*

pîrîi vb. v. FÎȘÎI. FOȘNI. RĂPĂI. ROPOTI. SFÎRÎI. SUNA. SUSURA. ȘOPOTI. ȘOPTI. ȘUȘOTI. ȘUȘUI.

PÎRÎIÁȘ s. pîrîuț.

PÎRÎÍT s. pîrîitură, trosnet, trosnitură, (reg.) pîrpăitură. *(~ lemnelor care ard.)*

PÎRÎITOÁRE s. morișcă, scîrțîitoare, zbîrnîitoare. *(~ pentru speriat păsările.)*

pîrîitoáre s. v. VÎJÎITOARE. ZBÎRNÎITOARE.

PÎRÎITÚRĂ s. **1.** pîrîit, trosnet, trosnitură, (reg.) pîrpăitură. *(~ lemnelor care ard.)* **2.** păcăneală, păcănire, păcănit, păcănitură, răpăit, șuierat, șuierătură, țăcăneală, țăcănire, țăcănit, țăcănitură. *(~ a puștilor.)*

pîrîș s. v. RECLAMANT.

pîrîș s., adj. v. ADVERSAR. DUȘMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

PÎRÎT s., adj. *(JUR.)* **1.** s. reclamat, (înv.) defendór. **2.** s., adj. acuzat, inculpat, împricinat, învinuit, (livr.) incriminát, (pop.) pricinaș, (prin Transilv.) pricinát.

PÎRÎTÓR adj., s. **1.** adj., s. pîrîcios, (fam. fig.) turnător. *(Mare ~ mai e!)* **2.** s. denunțător, (livr.) delatór, sicofánt, (înv.) prepuitór, vădaie, (fam. fig.) turnător. *(Un ~ ordinar.)*

pîrîtór s. v. RECLAMANT.

pîrîtúră s. v. ACUZARE. ACUZAȚIE. ÎNVINOVĂȚIRE. ÎNVINUIRE.

PÎRÍU s. **1.** *(GEOGR.)* rîuleț, rîușor, (reg.) rîurél, riúț. *(Un ~ șerpuia printre coline.)* **2.** *(GEOGR.)* apă. *(A sărit cu ușurință ~.)* **3.** șiroi, șuvoi. *(Un ~ de lacrimi, de sînge ...)*

PÎRÎÚȚ s. pîrîiaș.

pîrjoálă s. v. CHIFTEA.

PÎRJÓL s. **1.** foc, incendiu, (înv. și reg.) pojar, (reg.) pîrlitúră. *(Un ~ a distrus clădirea.)* **2.** flăcăraie, pară, pălălaie, văpaie, vîlvătaie, vîlvoare, (rar) pălălăică, (pop.) bóbot, bobotáie, (reg.) pălălăiálă, vîlváie, vîlvăráie, (prin vestul Transilv.) bábură, (Olt.) bălbălău. *(Un imens ~ de la incendiu.)* **3.** arșiță, canicúlă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pojar, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípic, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, píclă, prépăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

pîrjól s. v. ARSURĂ. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. JARIȘTE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. PÎRLITURĂ. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. SINISTRU. URGIE.

PÎRJOLÍ vb. **1.** a devasta, a distruge, a nimici, a prăpădi, a pustii, (reg.) a pustului, (înv.) a sfîrși, a strica. *(Dușmanii au ~ tot ce le-a ieșit în cale.)* **2.** a arde, a dogori, a frige, (pop.) a pripi, a zăpuși, (înv. și reg.) a păli, a prigori. *(Soarele ~.)*

pîrjolí vb. v. PÎRLI.

PÎRJOLÍRE s. devastare, distrugere, nimicire, pustiire, (înv.) risípă. *(~ unui teritoriu ocupat.)*

PÎRJOLÍT adj. devastat, distrus, nimicit, pustiit. *(Un teritoriu ~.)*

pîrjolít adj. v. BRONZAT. ÎNNEGRIT. NEGRU. PÎRLIT. PRĂJIT.

pîrjolitúră s. v. ARSURĂ. JARIȘTE. PÎRLITURĂ.

pîrlăci s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

pîrlău s. v. CIUBĂR. HÎRDĂU. PUTINĂ.

pîrlea s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNCORNORATUL. ÎNȘELĂTOR. NAIBA. NECURATUL. PUNGAȘ. SATANĂ. ȘARLATAN. ȘNAPAN. TARTOR.

PÎRLEÁLĂ s. pîrlitură. *(Arsura superficială numită ~.)*

pîrleálă s. v. ARSURĂ. JARIȘTE. PAGUBĂ. PELAGRĂ. PIERDERE. PÎRLITURĂ.

PÎRLEÁZ s. (reg.) săritoáre, (prin Munt. și Transilv.) púnte, (prin Munt.) scărílă. *(A trecut în curtea vecinului sărind ~.)*

PÎRLÍ vb. **1.** (pop.) a pîrpăli, (Mold. și Bucov.) a ciupeli, (Transilv. și Maram.) a pîrjoli. *(A ~ porcul, după tăiere.)* **2.** a (se) arde, a (se) bronza, a (se) înnegri, a (se) prăji, (înv. și reg.) a (se) păli. *(Se ~ la soare, la mare.)*

pîrlí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

PÎRLÍRE s. bronzare, înnegrire, prăjire. *(~ cuiva la soare.)*

PÎRLÍT adj. **1.** ars, dogorit, (înv. și reg.) prigorít. *(Pustiul ~ al Africii.)* **2.** bronzat, înnegrit, negru, prăjit, (reg.) pîrjolít. *(Om ~.)*

pîrlít adj. v. AMĂRÎT. NENOROCIT. PRĂPĂDIT.

PÎRLITÚRĂ s. **1.** pîrleală. *(Arsura superficială numită ~.)* **2.** arsură, jariște, (pop.) arsătúră, (înv. și reg.) pîrjól, (reg.) pîrjolitúră, pîrleálă. *(Locul ars în pădure se numește ~.)*

pîrlitúră s. v. FOC. INCENDIU. PÎRJOL.

PÎRLOÁGĂ s. **1.** ogor, (pop.) móină, (reg.) méjdină, morhoáncă, morogán, morúncă, nadáz, năvăloácă, norói, obleágă, órpie, rît, toloácă. *(Pămîntul arabil temporar nelucrat se numește ~.)* **2.** bălărie, ogor. *(Locul plin de buruieni se numește ~.)* **3.** paragină, țelină, (pop.) părăgineálă, (înv. și reg.) ogór, (reg.) hat, părăginitúră. *(Pămîntul a ajuns o ~.)*

pîrloágă s. v. CURĂTURĂ.
pîrlogí vb. v. PĂRĂGINI. SĂLBĂTICI.
pîrlogít adj. v. ÎNȚELENIT. NECULTIVAT. NEDESȚELENIT. NELUCRAT.
pîrnáie s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.
pîrpăitúră s. v. PÎRÎIT. PÎRÎITURĂ. TROSNET. TROSNITURĂ.
PÎRPĂLÍ vb. (reg.) a (se) circăli. *(A ~ un aliment.)*
pîrpălí vb. v. PÎRLI.
pîrpără s. v. AVERSĂ.
PÎRPĂRIȚĂ s. *(TEHN.)* (reg.) ginjei, **prépeliță**. *(~ la piatra alergătoare a morii.)*
pîrpăriță s. v. HĂDĂRAG. TEICĂ. TITIREZ.
pîrpor s. v. POJAR. RUJEOLĂ.
pîrsní vb. v. SFORĂI.
PÎRȘ s. *(ZOOL.; Muscardinus avellanarius)* (reg.) alunár.
pîrșní vb. v. STRĂNUTA.
pîrtie s. v. CĂRARE. POTECĂ.
PÎRTIOÁRĂ s. **pîrtiuță**. *(O ~ prin zăpadă.)*
PÎRTIÚȚĂ s. pîrtioară. *(~ prin zăpadă.)*
PÎRȚ interj., s. **1.** interj. (reg.) tîrț! **2.** s. *(FIZIOL.)* gaz, vînt, (pop.) bășínă, fisțiálă, (prin Bucov. și Maram.) tîrțîită, (fam.) pam.
pîrțág s. v. CAPRICIU. CHEF. CUSUR. DAR. DEFECT. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. METEAHNĂ. MOFT. NAZ. NĂRAV. PATIMĂ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ. VICIU.
PÎRȚÎÍ vb. *(FIZIOL.)* (pop.) a se băși.
PÎRȚÎÍT adj. (pop.) bășinós. *(Om ~.)*
pîrțotín s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.
pîrțotínă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.
pîrțúică s. v. DIAREE.
pîrvác s. v. MATCĂ.
PÎSLÓS adj. împîslit. *(Material ~.)*
pîș s. v. CEP.
pîșcăví vb. v. ACRI. ALTERA. DESCOMPUNE. FERMENTA. ÎMPUȚI. ÎNĂCRI. STRICA.
pîșcíi vb. v. PÎCÎI. PUFĂI.
pîșín adj. v. AGREABIL. BLAJIN. BLÎND. BUN. DOMOL. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. PAȘNIC. PLĂCUT. RETICENT. REȚINUT. REZERVAT. RUȘINOS. SEMEȚ. SFIICIOS. SFIOS. TIMID. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.
pîteáv adj., s. v. BÎLBÎIT. GÎNGAV. GÎNGĂVIT. GÎNGÎIT.
pîteăí vb. v. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎLBÎI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. GÎNGĂVI. GÎNGÎI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA.
pîțóc s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.
PLAC s. **1.** hatîr, plăcere, poftă. *(I-a făcut ~.)* **2.** chef, dispoziție, dorință, gust, plăcere, poftă, voie, voință, vrere, (pop.) vrútă, (înv.) deșiderát, ogód, poftíre, poftít, poftitúră, rîvnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)*
placá vb. v. ABANDONA. LĂSA. PĂPĂSI.
PLACÁJ s. placare.
placardá vb. v. AFIȘA.
PLACÁRDĂ s. pancartă, placat.
PLACÁRE s. placaj.
PLACÁT s. pancartă, placardă.
placát s. v. AFIȘ. ANUNȚ. ÎNȘTIINȚARE.
PLĂCĂ s. **1.** (înv.) tăblă. *(~ scrisă cu hieroglife.)* **2.** *(MUZ.)* disc. *(O ~ cu vocea Mariei Tănase.)* **3.** *(TEHN.)* placă turnantă = șaibă. **4.** proteză. *(~ dentară.)*
plácă s. v. ANOD. POL POZITIV. TĂBLIȚĂ.
PLACÉNTĂ s. *(ANAT.)* (reg.) cásă, căiță, **cămășă**, curătoáre, îmbrăcămínte, loc, locșór, **locúț**, lupșór, mátcă, mítră, **nádră**, perdeá, **plod**, **prápur**, **soártă**, strat, casa-copilului, mama-muierii, (prin Transilv.) săláș.
PLACHETĂ SANGUÍNĂ s. *(BIOL.)* trombocit.
plachíe s. v. PIFTIE. PILAF. RĂCITURI.
PLACÍD adj. **1.** apatic, delăsător, indiferent, indolent, lăsător, nepăsător, pasiv, tîmbel, (livr.) impasíbil, (reg.) nebriștít, (fig.) rece. *(Un om ~; atitudine ~.)* **2.** calm, flegmatic, imperturbabil. *(Un caracter ~.)* **3.** amorf, banal, monoton, plictisitor, uniform, (fig.) seárbăd, (livr. fig.) tern. *(Duce o viață ~.)*
PLACIDITÁTE s. **1.** apatie, delăsare, indiferență, indolență, inerție, insensibilitate, nepăsare, pasivitate, tembelism, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, nepăsare, pasivísm, (înv.) negrijă, negrijínță, tembelíe, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de ~ a cuiva.)* **2.** calm, flegmă, imperturbabilitate. *(O ~ structurală, temperamentală.)*
PLAFÓN s. *(CONSTR.)* tavan, (astăzi rar) pod, (înv. și reg.) podéle (pl.), sufít, (Mold.) bagdadíe, (Transilv. și Ban.) ceríne. *(~ al unei camere.)*
PLĂGĂ s. *(MED.)* bubă, leziune, rană, (pop.) meteáhnă, (înv. și reg.) beleáznă, (reg.) oájdă, (înv.) rănitúră. *(Are o ~ adîncă la braț.)*
plágă s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. SINISTRU. URGIE.
PLAGIÁ vb. a copia. *(În romanul lui I-a ~ pe ...)*
PLAGIÁT s. plagiere, (rar) plagiatúră. *(~ unei opere muzicale.)*
plagiatúră s. v. PLAGIAT. PLAGIERE.
PLAGIÉRE s. plagiat, (rar) plagiatúră. *(~ unui roman.)*
PAGIOSTÓM s. *(IHT.)* selacian. *(Rechinul este un ~.)*
PLAI s. meleag, regiune, ținut. *(Pe ~urile natale.)*
plai s. v. PAS. STRÎMTOARE. TRECĂTOARE.
plaiváz s. v. CONDEI. CREION.
PLÁJĂ s. **1.** (înv.) arînă. *(O ~ întinsă pe malul mării.)* **2.** baie de soare. *(Face ~ pe malul mării.)*

PLAN adj., s. **I.** adj. **1.** drept, neted, plat, șes, (pop.) óblu, (reg.) șesós, (Olt. și Ban.) poléjnic, (înv.) tins, tócmai, (fig.) ras, șters. *(O cîmpie, o suprafață ~.)* **2.** întins, neted, șes. *(Un platou ~.)* **II.** s. **1.** schemă, schiță, (înv.) chip, izvód. *(~ul unei case.)* **2.** proiect, (înv.) tertíp. *(Și-a pus ~ în aplicare.)* **3.** calcul, gînd, idee, intenție, proiect, socoteală, (înv. și reg.) propús, (înv.) cúget, duh, propózit, săvîrșit, socotință, (fam.) combinație. *(Are în vedere un ~ anume.)*

plan s. v. CAT. CÎMP. ETAJ. NIVEL. OGOR. ȚARINĂ.

PLANÁ vb. a pluti, a zbura. *(O hîrtie luată de vînt ~ în văzduh.)*

PLANÁRE s. plutire, zbor. *(~ păsărilor în văzduh.)*

PLANÁT adj. plutit. *(Zbor ~ al păsărilor.)*

PLANEITÁTE s. *(TEHN.)* netezime.

PLANETÁR adj. *(ASTRON.)* solar, (înv.) sorésc. *(Sistemul ~.)*

PLANÉTĂ s. *(ASTRON.)* (pop.) zódie. *(Mercur este o ~.)*

planétă s. v. ZODIE.

PLANETOÍD s. *(ASTRON.)* asteroid. *(Un ~ nu poate fi văzut cu ochiul liber.)*

PLANIFICÁ vb. a programa. *(Cînd vrei să te ~?)*

PLANIFICÁRE s. programare. *(~ cuiva la analize.)*

PLANIGLÓB s. *(GEOGR.)* planisferă, (rar) mapamónd.

PLANIMETRÍE s. *(GEOM.)* geometrie plană.

PLANISFÉRĂ s. *(GEOGR.)* planiglob, (rar) mapamónd.

planisí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

PLÁNȘĂ s. (înv.) tabél, táblă. *(O ~ la geografie.)*

PLANȘÉTĂ s. (rar) scîndură. *(~ pentru întinderea foilor de aluat.)*

planșéte s. pl. v. DUȘUMEA. PARDOSEALĂ. PODEA. SCÎNDURĂ.

PLANTÁ vb. a pune, a răsădi, a sădi a transplanta, (rar) a semăna, (pop.) a presădi, (prin Munt.) a prosădi, (Transilv.) a răstăvi, (înv.) a împlînta, a plăntălui, a străplanta. *(A ~ doi puieți.)*

plantár adj. v. VEGETAL.

PLANTÁRE s. plantat, punere, pus, răsădire, răsădit, sădire, sădit, transplantare, (rar) transplantáție, (pop.) presădíre, (înv.) plantáție. *(~ puieților.)*

PLANTÁT adj. răsădit, sădit, transplantat, (pop.) presădít, (Transilv.) răstăvít. *(Răsaduri ~.)*

PLANTÁT s. plantare, punere, pus, răsădire, răsădit, sădire, sădit, transplantare, (rar) transplantáție, (pop.) presădíre, (înv.) plantáție. *(~ puieților.)*

PLANTATÓR s. **1.** săditor, (înv.) răsăditór. *(S-a specializat ca ~.)* **2.** *(TEHN.)* săditor. *(~ este o unealtă agricolă.)*

PLANTÁȚIE s. (înv.) sădíre, săditúră. *(O ~ de piersici.)*

plantáție s. v. PLANTARE. PLANTAT. PUNERE. PUS. RĂSĂDIRE. RĂSĂDIT. SĂDIRE. SĂDIT. TRANSPLANTARE.

PLÁNTĂ s. vegetală, (înv.) sad. *(Animale și ~e.)*

PLÁNTĂ s. *(ANAT.)* talpă, (prin Transilv.) táblă. *(~ a piciorului.)*

plantivór adj. v. ERBIVOR.

PLANTURÓS adj. **1.** corpolent, gras, gros, obez, plin, rotofei, rotund, umflat, voluminos, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(O femeie ~.)* **2.** masiv, voinic, voluminos, zdravăn. *(Brațe ~.)*

PLĂPUMĂ s. (reg.) iorgán, (Mold. și Bucov.) ogheál. *(Iarna se învelește cu ~.)*

PLASÁ vb. **1.** a (se) amplasa, a (se) așeza, a (se) fixa, a (se) situa, a (se) stabili. *(A ~ uzina în apropiere de . . .)* **2.** a (se) așeza, a (se) fixa, a (se) instala, a (se) posta. *(S-a ~ în fața ușii.)* **3.** a (se) pune, a (se) situa. *(Articolul enclitic se ~ după nume.)* **4.** a se clasa, a se clasifica, a se situa. *(S-a ~ al doilea în concurs.)* **5.** a băga, a investi, a vîrî. *(A ~ un capital în ceva.)* **6.** a desface, a vinde, (reg.) a petrèce, (înv., în Transilv.) a cheltui. *(A ~ o marfă.)*

PLASAMÉNT s. investire, plasare. *(~ al unui capital.)*

PLASÁRE s. **1.** amplasare, așezare, fixare, situare, stabilire. *(~ a noului obiectiv într-un loc adecvat.)* **2.** așezare, instalare. *(~ lui într-un fotoliu.)* **3.** clasare, clasificare, situare. *(~ lui pe primul loc în concurs.)* **4.** investire, plasament. *(~ a unui capital.)* **5.** desfacere, vindere, vînzare, (înv.) débit. *(~ a unei mărfi.)*

PLÁSĂ s. **I. 1.** fileu, rețea. *(~ la un năvod.)* **2.** fileu, (înv.) rezíl. *(~ pentru păr.)* **3.** fileu. *(~ la jocul de tenis.)* **4.** *(TEHN.)* paravan. *(~ la războiul de țesut.)* **5.** *(TEHN.)* plasa ițelor = cocleți (pl.), (reg.) ostréțe (pl.). *(~ la războiul de țesut.)* **6.** păienjeniș, pînză, (rar) păinjinár, (reg.) paingìnăráie, (înv.) păioáră. *(Prins ca într-o ~ de păianjen.)* **7.** sacoșă, (reg.) neț. *(Bagă cumpărăturile în~.)* **II.** (înv., în Mold.) ocól. *(~ era o subdiviziune a județului.)*

plásă s. v. ASCUȚIȘ. CATEGORIE. CĂLCÎI. CHIP. FEL. GEN. JGHEAB. LAMĂ. LATURĂ. LIMBĂ. MÎNER. NEAM. PLAZ. PLĂSEA. SOI. SORT. SPECIE. STAUL. STREAȘINĂ. TALPĂ. TĂIȘ. TIP. VARIETATE.

PLASMAGÉNĂ s. *(BIOL.)* citogenă. *(~ este gena din plasmă.)*

PLASMĂ GERMINATÍVĂ s. *(BIOL.)* genotip, germen.

plástă s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

PLÁSTIC adj. **1.** pictural, pitoresc, sugestiv. *(Aspect ~.)* **2.** evocativ, evocator, expresiv, nuanțat, pitoresc, pregnant, semnificativ, sugestiv, viu, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)*

PLASTICITÁTE s. elocvență, expresivitate, pregnanță, sugestivitate. *(Vervă satirică de mare ~.)*

plastográf s. v. FALSIFICATOR. MĂSLUITOR. PLASTOGRAFIE. PLĂSMUITOR.

plastografiá vb. v. FALSIFICA.

plastografiát adj. v. FALSIFICAT.

PLASTOGRAFÍE s. (înv.) plastograf. *(Iscălitura aceasta e o ~.)*

plastografiére s. v. FALSIFICARE.

PLASTRÓN s. piept, (înv.) manișcă. *(~ la o cămașă.)*

plástru s. v. GHIPS. IPSOS.

PLÁSTURE s. *(FARM.)* emplastru, (înv.) sparadrap. *(~ pus pe o rană.)*

plásture s. v. CATAPLASMĂ. COMPRESĂ. PRIȘNIȚ.

plășcă s. v. CREȚIȘOARĂ. CUIRASĂ. HLAMIDĂ. MANTIE. PLATOȘĂ. PROSTOVOL. RĂSPLATĂ. RECOMPENSĂ.

PLAT adj. **1.** lătăreț, turtit, (reg.) lătăuș. *(Obiect de formă ~.)* **2.** drept, neted, plan, șes, (pop.) óblu, (reg.) șesós, (Olt. și Ban.) poléjnic, (înv.) tins, tócmai, (fig.) ras, șters. *(O cimpie, o suprafață ~.)* **3.** neted, (înv.) limpede. *(Teren ~.)* **4.** neted, (reg.) lin. *(Drum ~.)*

plat adj. v. BANAL. COMUN. INEXPRESIV. MONOTON. NEEXPRESIV. PROZAIC. UNIFORM.

plat s. v. MAȘINĂ. PLITĂ. SOBĂ.

PLATÁN s. taler, talger. *(~ al unei balanțe.)*

platán s. v. ARȚAR.

platarín s. v. CHEFAL.

PLĂTĂ s. **1.** achitare, lichidare, onorare, plătire, (înv.) răspúndere. *(~ unei datorii.)* **2.** achitare, depunere, vărsare. *(~ ratei în termen.)* **3.** (înv. și pop.) preț. *(Aduceți lucrul și primiți ~.)* **4.** remunerare, remunerație, retribuire, retribuție, (rar) remunerăriu. *(Care este ~ pentru munca ta?)* **5.** pedeapsă, răsplată. recompensă, (înv.) răsplătire. *(Și-a luat ~ cuvenită pentru faptele sale.)*

PLĂTCĂ s. (Transilv.) speteálă. *(~ la o cămașă.)*

PLATFÓRMĂ s. **1.** rampă. *(~ de lansare.)* **2.** platou. *(Pe o ~ largă se ridică fabrica.)* **3.** *(GEOGR.)* prispă, tăpșan. *(O ~ împăduritǎ.)* **4.** *(GEOL.)* cratogen. *(~ Siberiană.)* **5.** *(GEOGR., GEOL.) platformă continentală* = șelf.

PLÁTFUS s. *(MED.)* picior plat.

PLATITÚDINE s. banalitate, prozaism, loc comun, (livr.) truism, (fig.) próză. *(A spus o ~.)*

plátnic adj. v. PLĂTIBIL.

plátnic s. v. CAUȚIUNE. FIDEJUSOR. GARANT.

PLĂTNIC s., adj. plătitor. *(Bun ~.)*

plátnic s., adj. v. DATORNIC. DEBITOR.

platonián adj. v. PLATONIC. PLATONICIAN.

PLATÓNIC adj. **1.** platonician, (rar) platonián, (înv.) platonicésc. *(Filozofia ~.)* **2.** ideal, pur. *(Dragoste ~.)* **3.** spiritualizat. *(Legături ~.)*

platónic adj. v. FORMAL.

platónic s. v. PLATONICIAN.

platonicésc adj. v. PLATONIC. PLATONICIAN.

PLATONICIÁN adj., s. **1.** adj. platonic, (rar) platonián, (înv.) platonicésc. *(Filozofia ~.)* **2.** s. (înv.) platónic. *(Adepții lui Platon se numeau ~.)*

PLĂTOȘĂ s. cuirasă, (livr.) lorícă, (înv. plășcă. *(~ a unui luptător medieval.)*

PLATÓU s. **1.** *(GEOGR.)* podiș, (rar) másă, (pop.) șes, șéstină, (reg.) zăpódic. *(Un ~ nu prea înalt.)* **2.** platformă. *(Pe un ~ larg se înălța fabrica.)* **3.** disc, taler, talger, tas, (înv. și reg.) scáfă, (reg.) táier. *(~ al balanței.)*

PLĂUR s. **1.** (reg.) plav, prundói. *(Formația vegetală acvatică numită ~.)* **2.** plavie, insulă plutitoare, (reg.) cocióc, năcládă, plav, prundói. *(~ este o insulă alcătuită mai ales din formații vegetale.)*

PLAUZÍBIL adj. **1.** acceptabil, admisibil, credibil, verosimil. *(O explicație ~.)* **2.** probabil. *(Ipoteza cea mai ~.)*

PLAUZIBILITÁTE s. **1.** admisibilitate, credibilitate, verosimilitate, (rar) verosimilitúdine. *(~ unei explicații.)* **2.** probabilitate. *(~ unei ipoteze.)*

plav s. v. INSULĂ PLUTITOARE. PLAUR. PLAVIE.

PLÁVIE s. plaur, insulă plutitoare, (reg.) cocióc, năcládă, plav, prundói. *(~ prin Delta Dunării.)*

PLAZ s. *(TEHN.)* **1.** călcîi, talpă, (reg.) bîrsă, nádă, piept, plásă, plughíță, pod, (prin Dobr.) tabán. *(~ la plug.)* **2.** (la pl.) butuci (pl.), tălpi (pl.), (reg.) craci (pl.), drugi (pl.), foféze (pl.), grindéie (pl.), lémne (pl.), tălpéți (pl.). *(~ la războiul de țesut.)*

plaz s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEȚIE. PROROCIE. PROROCIRE. TALPĂ. TĂLPIG.

PLĂCEÁ vb. **1.** a agrea, a simpatiza. *(Îi ~ pentru însușirile sale.)* **2.** a (se) iubi, a (se) îndrăgi, (înv.) a (se) libovi. *(S-au ~ de cum s-au văzut.)* **3.** a dori, a pofti, a voi, a vrea. *(Rămîi cu cine îți ~.)* **4.** a-i conveni, a prefera. *(Ți-ar ~ să te muți la noi?)* **5.** a iubi. *(Îi ~ să meargă la vînat.)*

PLĂCÉRE s. **1.** hatîr, plac, poftă. *(I-a făcut ~.)* **2.** chef, dispoziție, dorință, gust, plac, poftă, voie, **voință**, vrere, (pop.) vrútă, (înv.) deșiderát, **ogód**, **poftire**, **poftít**, **poftitúră**, rívnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)* **3.** delectare, desfătare, farmec, încîntare, voluptate, **vrajă**, (înv. și reg.) tefericíe, (înv.) încîntec, (fam.) delíciu, (fig.) savoáre. *(Viață plină de ~i; ~ pe care o poate da o lectură bună.)* **4.** distracție, petrecere. *(Viață plină de ~i.)* **5.** agrement, amuzament, divertisment, (înv.) zéfchiu. *(Parc de ~i.)* **6.** bucurie, desfătare, mîngîiere, mulțumire, satisfacție, (înv. și pop.) mulțumítă, (înv.) haz, mîngîietúră. *(Simte o mare ~.)*

PLĂCINTĂRÍE s. patiserie. *(Produse de ~.)*

plăcintioáră s. v. PLĂCINȚICĂ.

plăcintór s. v. FĂCĂLEȚ. SUCITOR. VERGEA.

plăcintúcă s. v. PLĂCINȚICĂ.

plăcintúță s. v. PLĂCINȚICĂ.

plăcinția-văcii s. v. PĂTLAGINĂ.

PLĂCINȚÍCĂ s. (rar) plăcintioáră, plăcintúță, (reg.) plăcintúcă. *(A mîncat o ~.)*

PLĂCÚT adj., adv. **1.** adj. apetisant, bun, delicios, gustos, îmbietor, savuros, suculent,

(rar) pofticiós, (arg.) mistó. *(O mîncare, o cină ~.)* **2.** adj. agreabil, nostim, simpatic, (înv. și pop.) nurliu. *(Un om ~.)* **3.** adj. agreabil, drăguț, estetic, frumos. *(Un aspect ~.)* **4.** adj. desfătător, încîntător, mîngîietor, (înv.) mîngîios. *(Un peisaj ~.)* **5.** adj. atrăgător, îmbietor, primitor. *(Ținuturi ~.)* **6.** adj. agreabil, atrăgător, prietenos. *(Un interior ~.)* **7.** adj. agreabil, (reg.) omenós, pișín, (înv.) ogodít, (fig.) dúlce. *(Clipe ~.)* **8.** adj. agreabil, amuzant, distractiv, drăguț. *(Spectacol ~.)* **9.** adj. atractiv, atrăgător. *(O manifestare ~.)* **10.** adj. agreabil, (fig.) savurós. *(Efecte comice ~.)* **11.** adv. agreabil, bine. *(A fost ~ în concediu.)*

plăguí vb. v. RĂNI.

plăguít adj. v. LOVIT. RĂNIT.

PLĂIÉȘ s. **1.** *(IST.)* grănicer. **2.** *(IST.)* străjer, (pop.) străjă. **3.** muntean.

PLĂMĂDĂ s. **1.** aluat, dospeală, maia, plămădeală (înv.) covăseálă. *(~ pentru creșterea păinii.)* **2.** drojdie, maia, plămădeală. *(~ pentru aluatul de cozonac.)*

PLĂMĂDEÁLĂ s. **1.** aluat, dospeală, maia, plămadă, (înv.) covăseálă. *(~ pentru creșterea păinii.)* **2.** drojdie, maia, plămadă. *(~ pentru aluatul de cozonac.)*

plămădeálă s. v. MACERARE. MACERAȚIE.

PLĂMĂDÍ vb. a frămînta, (reg.) a zolga, a zoli, (înv.) a soáge. *(A ~ aluatul.)*

plămădí vb. v. CONCEPE. MACERA. PROCREA.

PLĂMĂDÍRE s. frămîntare, plămădit. *(~ aluatului.)*

plămădít adj. v. MACERAT.

PLĂMĂDÍT s. frămîntare, plămădire. *(~ aluatului.)*

PLĂMÂN s. **1.** *(ANAT.)* pulmon, (pop.) bojóc. **2.** *(MED.;* la pl.) piept, tuberculoză pulmonară. *(Suferă de ~.)*

plămîn s. v. FICAT.

PLĂMÎNÁRE s. *(BOT.; Pulmonaria mollissima)* mierea-ursului, (înv. și reg.) plămînárică, (reg.) plămînárcă.

plămînáre s. v. CUSCRIȘOR. MIEREA-URSULUI. TRIFOIȘTE.

plămînăríță s. v. CUSCRIȘOR. MIEREA-URSULUI.

plămînă-álbă s. v. NUFĂR.

plămînă-gálbenă s. v. NUFĂR.

plămînáreă s. v. MIEREA-URSULUI. PLĂMÎNARE.

plămînárică s. v. CUSCRIȘOR. MIEREA-URSULUI. PLĂMÎNARE.

plămînăríță s. v. CUSCRIȘOR. MIEREA-URSULUI.

plăntăluí vb. v. PLANTA. PUNE. RĂSĂDI. SĂDI. TRANSPLANTA.

PLĂNUÍ vb. **1.** a intenționa, a proiecta, (pop.) a chiti, (înv. și reg.) a sfătui, (reg.) a scăpa, (prin Bucov.) a scoposi, (înv.) a așeza, a cugeta, a izvodi, (fig., în Mold. și Transilv.) a cumpăni. *(~ să plece la mare.)* **2.** (înv.) a chibzui, a medita. *(A ~ acestea . . .)* **3.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plăsmui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a scoci, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti. (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de . . .)* **4.** a concepe, a preconiza, a prevedea, a proiecta. *(Noi măsuri ~ de guvern.)* **5.** a premedita, (rar) a precugeta. *(A ~ o faptă rea.)*

PLĂNUÍRE s. **1.** concepere, creare, elaborare, imaginare, inventare, născocire, plăsmuire, proiectare, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodíre. *(~ unui nou sistem de . . .)* **2.** concepere, preconizare, proiectare. *(~ unor reforme.)*

PLĂNUÍT adj. proiectat, (reg.) scoposít. *(Întîlnirea ~ n-a mai avut loc.)*

PLĂPÎND adj. debil, delicat, firav, fragil, gingaș, pirpiriu, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, slăbuț, șubred, (pop.) pițigăiát, (înv. și reg.) mîrșav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Mold. și Transilv.) sighinăș, (Mold. și Olt.) șiștav. *(Un copil ~; o constituție ~.)*

PLĂPUMÁR s. (Mold.) mîndrigíu. *(E ~ de profesie.)*

plăsá vb. v. APLAUDA.

PLĂSEÁ s. **1.** mîner, (înv. și reg.) mănúnchi, plásă. *(~ de cuțit, de pumnal, de briceag.)* **2.** *(TEHN.;* la pl.) capră, clește, locaș, matcă. *(~ dulgherului.)*

PLĂSMUÍ vb. **1.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a proiecta, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodí, a închipuí, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de . . .)* **2.** a inventa, a născoci, a scorni, a ticlui, (pop.) a scoáte, a stîrni, (reg.) a scornoci, (înv.) a băsni, (fig.) a țése, a urzi, (fig. rar) a tăia, (fig. înv.) a ascuți. *(A ~ ceva pe socoteala cuiva.)* **3.** a alcătui, a concepe, a întocmi, a realiza, (fig.) a urzi. *(A ~ o colecție de folclor.)* **4.** a contrafăce, a falsifica. *(A ~ un document.)*

PLĂSMUÍRE s. **1.** concepere, creare, elaborare, imaginare, inventare, născocire, plănuire, proiectare, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodíre. *(~ unui nou sistem de . . .)* **2.** creație, invenție, născocire, scornitură, (pop.) iscodeálă, iscodénie, iscoditúră. *(O ~ a imaginației sale.)* **3.** fantezie, ficțiune, imaginație, invenție, închipuire, născocire, scorneală, scornire. *(Produs al ~.)* **4.** inventare, născocire, scornire, ticluire, (fig.) urzíre. *(~ unei minciuni.)* **5.** invenție, minciună, născoceală, născocire, născocitură, neadevăr, palavră, poveste, scorneală, scornire, scornitură, (pop.) iscoditúră, (înv.) básnă, băsnire, (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoașă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e o simplă ~.)* **6.** contrafacere, fals, falsificare, falsificație. *(Acest document este o ~.)*

PLĂSMUÍT adj. **1.** fictiv, imaginar, imaginat, ireal, închipuit, născocit, nereal, scornit. *(O întîmplare ~.)* **2.** fantezist, imaginar, născocit, (livr.) romanésc. *(Personaje ~.)* **3.** fals, inautentic, inventat, mincinos, născocit, neadevărat,

neautentic, neîntemeiat, nereal, scornit, (înv.) minţit, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmaţii ~; mărturie ~.)* **4.** contrafăcut, fals, falsificat, neautentic, (înv.) mincinós. *(Document ~.)*

PLĂSMUITÓR s. **1.** creator, făuritor, înfăptuitor, născocitor, realizator, (înv.) săvîrşitór, scornitór, (fig.) făurár. *(~ al unui nou procedeu pentru ...)* **2.** falsificator, măsluitor, (înv.) falsár, (fam. şi peior.) plastográf. *(Condamnat ca ~.)*

plăsmuitór s. v. INVENTATOR.

PLĂTÍ vb. **1.** a achita, a depune, a vărsa. *(A ~ în termen rata.)* **2.** a achita, a lichida, a onora, (înv. şi pop.) a număra, (înv. şi reg.) a plini, (înv.) a răfui, a răspúnde, (grecism înv.) a exoflisi. *(Şi-a ~ obligaţiile băneşti.)* **3.** a da, a înapoia, a restitui, (rar) a returna, (pop.) a întoárce, a înturna, (înv.) a reînturna. *(Ţi-am ~ datoria?)* **4.** a da, a oferi. *(Cît ~ pe marfa mea?)* **5.** a onora, a remunera, a retribui. *(A ~ o muncă prestată.)* **6.** a ispăşi, a îndura, livr.) a expia, (reg.) a răsplăti. *(A ~ pentru păcatele fratelui său.)*

plăti vb. v. FACE. PREŢUI. VALORA.

PLĂTÍBIL adj. (înv.) plătnic. *(Datorie ~.)*

PLĂTÍCĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Abramis brama)* (reg.) zorcán. **2.** *(Brama brama)* cîrjancă.

PLĂTÍCĂ s. *(BOT.; Gleditschia triacanthos)* glădiţă, (reg.) roşcovár, salcîm, roşcov-sălbatic.

plăticúţă s. v. BOARCĂ. BOARŢĂ.

PLĂTÍRE s. achitare, lichidare, onorare, plată, (înv.) răspúndere. *(~ unei datorii.)*

plătit adj. v. PEDEPSÍT. RĂZBUNAT.

PLĂTITÓR s., adj. platnic. *(Bun ~.)*

plătnicie s. v. BONITATE. SOLVABILITATE.

plăvăí adj. v. BĂLAI. BĂLAN. BLOND. GALBEN.

plăvălă s. v. MAJĂ. NĂVOD.

plăván adj. v. BĂLAI. BĂLAN. BLOND. GALBEN.

plăviţ adj. v. BĂLAI. BĂLAN. BLOND. GALBEN.

plăviu adj. v. BĂLAI. BĂLAN. BLOND. GALBEN.

plăzui vb. v. PREVESTI. PREZICE. PROFETIZA. PROFEŢI. PROROCI. VESTI.

plăzuit s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEŢIE. PROROCIE. PROROCIRE.

plăzuitúră s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEŢIE. PROROCIE. PROROCIRE.

PLEÁCĂ interj. **1.** marş !, (reg.) maşír !, (rusism reg.) paşól ! **2.** afară !, ieşi !, marş ! **3.** fugi !, (pop.) tíva !, (prin nord-estul Olt.) tiútiu !

plean s. v. CAPTURĂ. PRADĂ.

pleáscă s. v. PĂLĂRIE.

PLEÁSNĂ s. sîrc, ştíchi, (reg.) plesnitoáre, şugár. *(~ de bici.)*

pleásnă s. v. AFTĂ. STOMATITĂ.

pleáşă s. v. CALVIŢIE. CHELIE. PLEŞUVIE.

pleáşcă s. v. CAPTURĂ. CHILIPIR. PRADĂ.

PLEÁVĂ s. (pop.) vînturătúră, (reg.) ciuruiálă, códină, tîrnomátă, zoánă, (prin vestul Transilv.) tîrn. *(~ de la treieratul cerealelor.)*

pleávă s. v. FUFĂ. LEPĂDĂTURĂ. NĂGARĂ. NEGHINĂ. PLEVUŞCĂ. ZÎZANIE.

PLÉBE s. (mai ales în limbajul claselor exploatatoare) gloată, mulţime, norod, popor, prostime, vulg, (înv. şi reg.) poporíme, (înv.) calabalíc.

plebeián s., adj. v. PLEBEU.

PLEBÉU s., adj. (livr.) plebeián. *(~ din Roma antică.)*

PLEBISCÍT s. *(JUR.)* referendum.

PLECÁ vb. **I. 1.** a (se) apleca, a atîrna, a cădea, a (se) coborî, a (se) culca, a (se) curba, a (se) înclina, a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) lăsa, (înv. şi pop.) a (se) povedi, (reg.) a (se) poligni, (înv.) a (se) închina. *(Crengile se ~ de rod.)* **2.** a (se) apleca, a (se) înclina, a (se) lăsa, a (se) povîrni, a (se) prăvăli, (pop. şi fam. a (se) hîi. *(Casa s-a ~ pe o parte.)* **3.** a se închina, a se înclina, a se prosterna. *(S-a ~ adînc în faţa lui.)* **4.** a se smeri, a se supune, a se umili. *(Se ~ în faţa divinităţii.)* **5.** a apune, a asfinţi, a coborî, a dispărea, a pieri, (livr.) a declina, (rar) a scădea, (pop.) a scăpăta, a sfinţi, (fig.) a se culca, a se scufunda. *(Soarele se ~ după deluri.)* **6.** a se închina, a se preda, a se supune, (înv.) a se cuceri, a se paradosi, a se supleca. *(Nu s-au ~ inamicului.)* **7.** a ceda, a se supune. *(Să nu se ~ în faţa duşmanului.)* **II. 1.** a porni, (înv.) a (se) clăti, a purcéde. *(Au ~ la drum.)* **2.** a se duce, a merge, a porni, (pop.) a (se) mişca, (înv. şi reg.) a păsa. *(Unde ~ ?)* **3.** a (o) apuca, a se îndrepta, a o lua, a merge, a se orienta, a păşi, a porni, (rar) a se îndruma, (pop.) a purcéde, a se purta, (înv. şi reg.) a năzui, (Transilv.) a arădui. *(A ~ pe drumul acela.)* **4.** a se căra, a se duce. *(Să ~ imediat de aici !)* **5.** a se retrage. *(Vă rog să-mi permiteţi să ~.)*

plecá vb. v. ACCEPTA. ADMITE. APROBA. CONSIMŢI. CONVINGE. CUCERI. DECIDE. DECLINA. DETERMINA. FACE. HOTĂRÎ. ÎNCUVIINŢA. ÎNDUPLECA. ÎNGĂDUI. ÎNVOI. LĂSA. OCUPA. PERMITE. PRIMI. SUBJUGA. SUPUNE.

PLECÁRE s. **I. 1.** aplecare, culcare, **culcat**, curbare, înclinare, încovoiere, îndoire. *(~ crengilor din cauza rodului.)* **2.** înclinare, închinare, prosternare, (rar) prosternáţie. *(~ adîncă a cuiva în faţa ...)* **3.** smerenie, supunere, umilinţă, (înv.) plecát, umiliaţiúne, umilitáte. *(~ în faţa divinităţii.)* **II. 1.** pornire, (pop.) porneálă, (înv.) purcédere, purcés. *(~ noastră are loc în zori.)* **2.** ducă, pornire. *(E gata de ~.)* **3.** ducere, mergere, mers, pornire. *(După ~ lui de acolo.)* **4.** *(SPORT)* start. *(A avut o ~ bună.)*

plecáre s. v. AFECŢIUNE. APLECARE. APLICAŢIE. APTITUDINE. ATAŞAMENT. ATRACŢIE. CHEMARE. COMPLIMENT. DAR. DECLINARE. DECLINAŢIE. FLEXIUNE NOMINALĂ. HAR. ÎNCHINĂCIUNE. ÎNCLINARE. ÎNCLINAŢIE. ÎNZESTRARE. MĂTANIE. PLECĂCIUNE. PLOCONEALĂ.

PORNIRE. PREDILECȚIE. PREDISPOZIȚIE. PREFERINȚĂ. REVERENȚĂ. SIMPATIE. TALENT. TEMENEA. VOCAȚIE.

PLECÁT adj. **1.** aplecat, curbat, înclinat, încovoiat, îndoit, lăsat, (reg.) polignít. *(Copac cu crengile ~.)* **2.** aplecat, înclinat, lăsat, povîrnit, prăvălit, strîmb, (pop. și fam.) hîit, (reg.) șoldít, șoldíu, (Ban.) șovîi. *(O casă ~.)* **3.** aplecat, înclinat, oblic, piezíș, povîrnít, (rar) teșós, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic. *(Coasta ~ a dealului.)* **4.** adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, strîmb, strîmbat, sucit. *(Bătrîn cu spinarea ~.)* **5.** ascultător, bun, cuminte, docil, supus, (livr.) obediént, (înv.) ascultói. *(Copil ~.)* **6.** smerit, supus, umil, umilit, (livr.) obsecviós, (înv.) smérnic, suplecát. *(O atitudine, o privire ~.)* **7.** servil, slugarnic, (livr.) obsecviós. *(E prea ~ în fața șefilor.)*

plecát adj. v. DECLINABIL. FLEXIBIL. FLEXIONAR.

pleeát s.v. PLECARE. SMERENIE. SUPUNERE. UMILINȚĂ.

plecáte s. pl. v. APLECAT. GREAȚĂ. INDIGESTIE.

PLECĂCIÚNE s. compliment, închinăciune, mătanie, ploconeală, reverență, temenea, (reg.) plocón, (înv.) plecáre, (turcism înv.) talím, (fam. rar) selamlíc. *(I-a făcut o ~ adîncă.)*

plecăciúne s. v. ASCULTARE. CUMINȚENIE. DOCILITATE. SUPUNERE.

plecătoáre s. v. MÎNZARE.

plecătór adj. v. FLEXIBIL. FLEXIONAR.

plecătór adj., s. v. CONJUNCTIV. SUBJONCTIV.

plecozát adj. v. ATÎRNAT. BLEG. BLEGIT. CLĂPĂUG. LĂSAT. PLEOȘTIT.

PLÉCTRU s. *(MUZ.)* pană. *(~ folosit la chitară.)*

PLEDÁ vb. **1.** a susține. *(A ~ cauza cuiva.)* **2.** a vorbi. *(A ~ în favoarea cuiva.)*

PLEDÁRE s. susținere. *(~ cauzei cuiva.)*

PLEIÁDELE s. pl. art. *(ASTRON.)* (pop.) găina (art.), găinúșa (art.), cloșca-cu-púi (art.), păstorul-cu-óile (art.), (reg.) clóța (art.).

PLEISTOCÉN s., adj. *(GEOL.)* **1.** s. glaciar, (ieșit din uz) dilúviu. **2.** adj. glaciar, (ieșit din uz) diluvián. *(Epoca ~.)*

plenár adj. v. COMPLET. DEPLIN. INTEGRAL. ÎNTREG. TOTAL.

plenipoténț s., adj. v. PLENIPOTENȚIAR.

PLENIPOTENȚIÁR s., adj. *(POLITICĂ)* (înv.) plenipoténț, (înv., în Transilv.) preneputințáruș.

PLENISÓN adj. *(FON.)* silabic. *(Vocale ~.)*

PLENITÚDINE s. **1.** deplinătate, integritate. *(În ~ facultăților mintale.)* **2.** deplinătate, desăvîrșire, plinătate, (înv.) plinăciúne, plineálă. *(Sentiment de ~.)*

plenuí vb. v. JEFUI. PRĂDA.

PLEOÁPĂ s. *(ANAT.)* (rar) clípă, (înv.) geánă, palpébră,

pleoápă s. v. CAPAC.

PLEOCROÍSM s. *(FIZ.)* policroism.

PLEONÁSM s. *(LINGV.)* tautologie.

PLEONÁSTIC adj. *(LINGV.)* tautologic. *(Construcție ~.)*

PLEOSC interj. șart! *(~ ! i-a tras o palmă.)*

PLEOSCĂÍ vb. **1.** a plescăi, (reg.) a plioscăni. *(A ~ cu limba.)* **2.** a plescăi, (reg.) a cipcii. *(Apele ~ lovindu-se de maluri.)* **3.** a plescăi, (reg.) a plescăni, *(Noroiul ~ sub bocanci.)* **4.** a plescăi. *(A ~ cu papucii, în mers.)*

PLEOSCĂÍT s. pleoscăitură, plescăit, plescăitură. *(~ făcut cu limba.)*

PLEOSCĂITÚRĂ s. pleoscăit, plescăit, plescăitură. *(~ făcută cu limba.)*

pleoscăníță s. v. ROSTOPASCĂ.

pleoscăríță s. v. ROSTOPASCĂ.

PLEOȘTÍ vb. a se blegi, (pop.) a se blegoșa, (Mold.) a se clăpăugi, (Transilv., Mold. și Bucov.) a se dăbălăza. *(I s-au ~ urechile.)*

PLEOȘTÍT adj. atîrnat, bleg, blegit, clăpăug, lăsat, (pop.) blegoșát, (prin Olt.) bleonc, (Mold. și Transilv.) dăbălăzát, (prin Transilv.) plecozát, (fam.) bleojdít. *(Cu urechile ~.)*

pleoștit adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT. DEPRIMAT. DESCURAJAT. INDISPUS. ÎNDURERAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECĂJIT. SUPĂRAT. TRIST.

plescáiță s. v. GUȘA-PORUMBELULUI. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ. ȘOPÎRLAIȚĂ. ȘOPÎRLICĂ. ȘOPÎRLIȚĂ.

plescaiță-róșie s. v. ARĂRIEL.

plescáviță s. v. ALERGIE. ERUPȚIE. EXANTEM.

PLESCĂÍ vb. **1.** a clefăi, a molfăi, (rar) a clefeti, (reg.) a ciofăi, a murseca, a plescăni. *(~ cînd mănîncă.)* **2.** a plescăi, (reg.) a plioscăni. *(~ cu limba.)* **3.** a pleoscăi, (reg.) a cipcii. *(Apele ~ lovindu-se de maluri.)* **4.** a pleoscăi, (reg.) a plescăni. *(Noroiul ~ sub bocanci.)* **5.** a pleoscăi. *(A ~ cu papucii, în mers.)*

PLESCĂIÁLĂ s. clefăială, clefăit, molfăială, molfăire, molfăit, molfăitură, plescăit. *(Cînd mănîncă se aude o ~.)*

PLESCĂÍT s. **1.** clefăială, clefăit, molfăială, molfăire, molfăit, molfăitură, plescăială. *(Cînd mănîncă se aude un ~.)* **2.** pleoscăit, pleoscăitură, plescăitură. *(~ făcut cu limba.)*

PLESCĂITÚRĂ s. pleoscăit, pleoscăitură, plescăit. *(~ făcută cu limba.)*

plescăní vb. v. CLEFĂI. MOLFĂI. PLEOSCĂI. PLESCĂI.

PLÉSNET s. plesnitură. *(Se aude un ~ sec.)*

plésnet s. v. PALMĂ.

PLÉSNÍ vb. **1.** a (se) ciobi, a (se) ciocni, a (se) crăpa, a (se) fisura, a pocni, a (se) sparge. *(Vasul s-a ~ de-a lungul.)* **2.** a se rupe. *(Au ~ două coarde la vioară.)* **3.** a crăpa, (pop.) a pocni. *(A ~ o vită.)* **4.** a exploda, a pocni. *(Ce-a ~ ?)* **5.** a crăpa, a se deschide, a se desface, a se despica. *(Bobocii, mugurii au ~.)* **6.** a pocni, a trosni. *(~ din bici.)* **7.** a-i trage. *(Îi ~ o palmă.)* **8.** a izbi, a lovi, a pocni. *(Acum te ~ !)*

plesní vb. v. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. MURI. PIERI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA.

plesnicár s. v. ȘOPRON.

PLESNÍRE s. **1.** ciobire, ciobit, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurare, fisurat, plesnit, pocnire, spargere, spart. *(~ de-a lungul a unui vas.)* **2.** crăpare, deschidere, desfacere, despicare. *(~ bobocilor de floare.)* **3.** pocnire, trosnire. *(~ din bici.)*

PLESNÍT adj. **1.** ciobit, ciocnit, crăpat, fisurat, spart. *(Vas de lut ușor ~.)* **2.** rupt. *(Coardă ~.)* **3.** crăpat, deschis, desfăcut. *(Boboc, mugur ~.)*

PLESNÍT s. ciobire, ciobit, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurare, fisurat, plesnire, pocnire, spargere, spart. *(~ de-a lungul a unui vas.)*

PLESNITOÁRE s. *(BOT.; Ecballium elaterium)* (reg.) pocnitoáre, castravete-sălbătic.

plesnitoáre s. v. LOZIE. MLAJĂ. PLEASNĂ. RĂCHITĂ. SFÎRC. ȘFICHI.

plesnítul s. art. v. PLUGUȘORUL.

PLESNITÚRĂ s. **1.** ciobitură, ciocnitură, crăpătură, fisură, spărtură. *(O ~ prelungă a unui vas.)* **2.** pocnitură, trosnitură. *(~ de bici.)* **3.** plesnet. *(Se aude o ~ seacă.)* **4.** izbitură, lovitură. *(Simte o ~ pe obraz.)*

plésniță s. v. STOMATITĂ.

plesurá vb. v. INELA. SECUI.

pleș adj. v. CHEL. GOL. GOLAȘ. PLEȘUV.

PLEȘCÁR s. chilipirgiu, pomanagiu, (rar) pleșcáș. *(E un ~ ordinar.)*

pleșcáș s. v. CHILIPIRGIU. JEFUITOR. PLEȘCAR. POMANAGIU. PRĂDĂTOR.

pleșcát adj. v. CHEL. PLEȘUV.

plésncă s. v. CALVIȚIE. CHELIE. PLEȘUVIE.

pleșcuí vb. v. JEFUI. PRĂDA.

pleșcuitór s. v. JEFUITOR. PRĂDĂTOR.

pleși vb. v. CHELI. PLEȘUVI.

PLEȘÚV adj. **1.** chel, (înv. și pop.) pleș, pleșuvít, (reg.) chelbós, pleșcát, tîrcav, (Transilv. și Ban.) pelcág, (înv.) chéleș. *(Om ~.)* **2.** gol, golaș, (rar) pleș. *(Un vîrf muntos ~.)*

pleșuveálă s. v. CALVIȚIE. CHELIE. PLEȘUVIE.

PLEȘUVÍ vb. *(MED.)* a cheli, (reg.) a chelboși, (înv.) a pleși.

PLEȘUVÍE s. *(MED.)* calviție, chelie, (înv. și reg.) pleașă, (reg.) chélbe, pléșcă, pleșuveálă.

pleșuvít adj. v. CHEL. PLEȘUV.

PLÉTE s. pl. **1.** chică. *(Tînăr cu ~.)* **2.** *(BOT.) pletele-muierii (Usnea barbata)* = (reg.) barba-úrsului, mătreață-de-árbori.

pletele-muiérii s. pl. v. MĂTREAȚĂ-DE-ARBORI.

pletitúră s. v. ÎMPLETITURĂ.

PLÉTORĂ s. *(MED.)* (rar) pletoríe.

PLETÓRIC adj. *(MED.)* roșu, rubicond, sanguin. *(Față ~.)*

pletóric adj. v. SUPRAABUNDENT. ULTRAABUNDENT.

pletoríe s. v. PLETORĂ.

PLETÓS adj. (peior.) lățós. *(Tînăr ~.)*

pleu s. v. COSITOR. PLUMB. STANIU. TABLĂ. TINICHEA.

pleuár s. v. TINICHIGIU.

pleuăríță s. v. TINICHIGEREASĂ. TINICHIGERIȚĂ.

PLEVÁIȚĂ s. *(BOT.; Xeranthemum annuum* și *foetidum)* imortelă, (reg.) cununiță, măturícă, pelín, plévița, távnică, távnița.

plévilă s. v. COPILIRE. COPILIT. NĂGARĂ. NEGHINĂ. PLIVIRE. PLIVIT. ZIZANIE.

plévița s. v. ALBITURĂ. BABOIAȘ. CARACUDĂ. IMORTELĂ. MĂRUNȚIȘ. PLEVAIȚĂ. PLEVUȘCĂ. SCOABĂ.

plevúică s. v. ALBITURĂ. BABOIAȘ. CARACUDĂ. FUFĂ. MĂRUNȚIȘ. PLEVUȘCĂ.

PLEVÚȘCĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Leucaspius delineatus)* fufă, (rar) plevúică, (reg.) chișoárcă, fíță, pleávă, sîrmă, sîrmulíță. **2.** albitură, baboiaș, caracudă, mărunțiș, (rar) plevúică, (reg.) chisoágă, plévița. *(~ se numește orice pește mărunt.)*

PLEXIGLÁS s. *(CHIM.)* polimetacrilat, stiplex, sticlă organică.

PLIÁ vb. a împături, a îndoi, a strînge, (pop.) a pături. *(A ~ o coală de hîrtie.)*

pliáj s. v. ÎMPĂTURIRE. ÎNDOIRE. PLIERE. STRÎNGERE. STRÎNS.

PLIÁT adj. împăturit, îndoit, strîns, (pop.) păturít. *(O coală de hîrtie ~.)*

PLIC s. (înv.) copértă. *(A pus scrisoarea în ~.)*

plicár s. v. FACTOR. POȘTAR. POȘTAȘ. POȘTĂ.

plícsis s. v. PLICTISEALĂ. URÎT.

PLICTICÓS adj. **1.** anost, neinteresant, plictisitor, (livr.) fastidiós, (fig.) fad, insipíd, nesărát, sălcíu, seárbăd. *(Un spectacol ~.)* **2.** agasant, enervant, iritant, plictisitor, sîcîitor, supărător. *(O treabă ~.)*

plictís s. v. PLICTISEALĂ. URÎT.

PLICTISEÁLĂ s. urît, (rar) anosteálă, (pop. și fam.) lehámite, (reg.) zălezeálă, (înv. și fam.) plictís, sastisíre, (înv.) plícsis, stenahoríe. *(Simțea o ~ de moarte.)*

PLICTISÍ vb. **1.** a se sătura, a i se urî, (rar) a se anosti, (Mold. și Bucov.) a se lehămeti, (înv. și fam.) a se sastisi, (înv.) a se stenahorisi, a se supăra, (fig.) a i se acri. *(S-a ~ de moarte să stea în casă.)* **2.** a agasa, a enerva, a indispune, a irita, a necăji, a sîcîi, a supăra, (livr.) a tracasa, (pop.) a ciudi, a zădărî, (reg.) a zăhătui, (Mold.) a chihăi, (Ban.) a zăgălui. (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a scîrbi, (pop. fig.) a ardeia, (reg. fig.) scociorî. *(Îl ~ cu insistențele.)* **3.** a bodogăni, a cicăli, a dăscăli, a sîcîi, (pop. și fam.) a boscorodi, (pop.) a dondăni, a prociti, a sucăli, (reg.) a ciocmăni, a morcoti, a tocăni, a tolocăni, (Mold.) a cihăi, (Transilv. și Bucov.) a cîncăi, (Mold. și Bucov.) a moronci, (fam.) a bîrîi, a bîzîi, a bombăni, a socri, (fig.) a ciocăni, a cîrîi, a pisa, a pisălogi, a toca. *(Nu-l mai ~ atîta!)*

PLICTISÍRE s. agasare, enervare, iritare, sîcîială, sîcîire, (livr.) tracasáre, (pop.) zădărîre. *(~ cuiva cu tot felul de fleacuri.)*

PLICTISÍT adj. **1.** sătul, săturat, scîrbit, (Mold. și Bucov.) lehămetít, lehămetuít, (înv. și fam.) sastisít. **2.** agasat, enervat, iritat, sîcîit, supărat, (livr.) tracasát, (pop.) zădărît.

PLICTISITÓR adj. **1.** anost, neinteresant, plicticos, (livr.) fastidiós, (fig.) fad, insipid, nesărat, sălciu, seărbăd. *(Un spectacol ~.)* **2.** anost, banal, monoton, placid, uniform, (fig.) seărbăd, (livr. fig.) tern. *(O viață ~.)* **3.** agasant, enervant, iritant, plicticos, sîciitor, supărător. *(O treabă ~.)*

PLICULÉȚ s. plicușor. *(Un ~ cu o felicitare.)*

PLICUȘÓR s. pliculeț. *(Un ~ cu o felicitare.)*

PLIÉRE s. împăturire, îndoire, strîngere, strîns, (rar) pliáj, (pop.) păturíre. *(~ unei scrisori.)*

PLIMBÁ vb. **1.** (prin Transilv.) a se șeităli, (Ban., Transilv. și Bucov.) a se șpațiri. *(Toată ziua se ~.)* **2.** a colinda, a cutreiera, (fam.) a se plimbarisi. *(Se ~ prin poieni.)* **3.** a deplasa, a mișca, a muta. *(~ bomboana prin gură.)*

plimbá vb. v. COLINDA. CUTREIERA. PARCURGE. STRĂBATE. VÎNTURA.

PLIMBÁRE s. promenadă, (rar) plímbet, (prin Transilv.) șeitălétiu, (Ban., Transilv., Maram. și Bucov.) șpațír. *(A făcut o ~ reconfortantă.)*

plimbáre s. v. CĂLĂTORIE. DEPLASARE. DRUM. PROMENADĂ. VOIAJ.

plimbarisí vb. v. COLINDA. CUTREIERA. PLIMBA.

plímbă s. v. BALUSTRADĂ. MÎNĂ CURENTĂ. PARAPET. PARMACLÎC. PĂLIMAR. RAMPĂ. REZEMĂTOARE.

PLIMBĂRÉȚ adj., s. umblăreț, (înv.) plimbătăreț. *(Mare ~ mai ești!)*

plimbătăreț adj., s. v. PLIMBĂREȚ. UMBLĂREȚ.

plimbătoáre s. v. PROMENADĂ.

plímbet s. v. PLIMBARE. PROMENADĂ.

PLÍN adj. **1.** întreg, neînceput. *(Pe masă se află un pahar ~ cu apă.)* **2.** complet. *(Vagonul este ~.)* **3.** doldora, încărcat, îndesat, înțesat, ticsit. *(Plasă ~ de cumpărături.)* **4.** încărcat, umplut, (Transilv.) tecărúit. *(Pivniță ~ cu lemne.)* **5.** greu, încărcat. *(Un coș ~ de poame.)* **6.** compact, masiv. *(O bară ~.)* **7.** împinzit, înțesat, ticsit, (fig.) împănat. *(Loc ~ de oameni.)* **8.** acoperit, încărcat. *(O grădină ~ cu flori.)* **9.** încărcat, (prin Olt.) răpăn. *(Un cais ~ de fructe.)* **10.** înmuiat, muiat, scăldat. *(Cu ochii ~ de lacrimi.)* **11.** bun, întreg. *(O zi ~ a tot săpat.)* **12.** bucălai, bucălat, dolofan, durduliu, grăsan, grăsuliu, grăsuț, rotofei, rotund, (reg.) brusnát, bucăliu, durd, (prin Olt.) vîrláv. *(Copil ~.)* **13.** corpolent, gras, gros, obez, planturos, rotofei, rotund, umflat, voluminos, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(O femeie ~.)* **14.** gras, împlinit, rotund, rotunjit. *(Brațe ~.)* **15.** bombat, mare, mășcat, (reg.) măzărát. *(Un bob de grîu ~.)*

plin s. v. CONȚINUT. CUPRINS.

plinăciúne s. v. DEPLINĂTATE. DESĂVÎRȘIRE. PLENITUDINE. PLINĂTATE.

PLINĂTÁTE s. deplinătate, desăvîrșire, plenitudine, (înv.) plinăciúne, plineálă. *(Sentiment de ~.)*

plineálă s. v. DEPLINĂTATE. DESĂVÎRȘIRE. PLENITUDINE. PLINĂTATE.

plíni vb. v. ACHITA. COMITE. COMPLETA. EFECTUA. EXECUTA. FACE. FĂPTUI. ÎMPLINI. ÎNDEPLINI. ÎNFĂPTUI. ÎNTREGI. LICHIDA. ONORA. PLĂTI. REALIZA. ROTUNJI. SATISFACE. SĂVÎRȘI. UMPLE.

PLINIȘÓR adj. plinuț.

PLINÚȚ adj. plinișor.

pliont s. v. CAT. ETAJ. NIVEL.

plioscăní vb. v. PLEOSCĂI. PLESCĂI.

plirexusiótită s. v. DELEGAȚIE. ÎMPUTERNICIRE. MANDAT. PROCURĂ.

pliroforíe s. v. CLARIFICARE. CUNOȘTINȚĂ. DESLUȘIRE. DEZLEGARE. ELUCIDARE. EXPLICARE. EXPLICAȚIE. INFORMAȚIE. LĂMURIRE. LIMPEZIRE. PRECIZARE. REZOLVARE. SOLUȚIE. SOLUȚIONARE. ȘTIRE. VESTE.

plirofurisí vb. v. ASIGURA. CERCETA. CLARIFICA. CONVINGE. DESCURCA. DESLUȘI. DOCUMENTA. ELUCIDA. EXPLICA. INFORMA. ÎNCREDINȚA. LĂMURI. LIMPEZI. PRECIZA. STUDIA. VEDEA.

PLISÁ vb. a cuta. *(A ~ o fustă.)*

PLISÁT adj. cutat. *(Fustă ~.)*

PLISC s. **1.** *(ANAT.)* cioc, clonț, (înv. și reg.) rost, (reg.) cioclónț, ciup, clanț, clobánț, flisc. *(~ al unei păsări.)* **2.** *(BOT.) pliscul-cocorului (Erodium cicularium)* = ciocul-cucoarei, pliscul-cucoarei, (reg.) bănát, cucúte (pl.), cumătră, greghetín, ciocul-bérzei, clonțul-cocostírcului, floarea-vínului, pliscul-bérzei; *pliscul-cucoarei (Erodium cicularium)* = ciocul-cucoarei, pliscul-cocorului, (reg.) bănát, cucúte (pl.), cumătră, greghetín, ciocul-bérzei, clonțul-cocostírcului, floarea-vínului, pliscul-bérzei.

plise s. v. GURĂ.

pliseáriță s. v. PĂLĂRIA-CUCULUI.

plisecói s. v. AMBUȘURĂ. MUȘTIUC.

plise-păsărésc s. v. BĂLUȘCĂ.

pliscul-bérzei s. v. CIOCUL-BERZEI. CIOCUL-CUCOAREI. PLISCUL-COCORULUI. PLISCUL-CUCOAREI.

pliscul-cocórului s. v. CIOCUL-BERZEI.

pliscul-cucoárei s. v. CIOCUL-BERZEI. GREGHETIN. PRIBOI.

PLISÉU s. creț, cută, fald, godeu, pliu, (reg.) păturá. *(~ la o fustă.)*

plișcă s. v. CODOBATURĂ SURĂ.

PLÍTĂ s. (reg.) táblă, (prin Transilv. și Olt.) plat, (Transilv.) ploátăn, (Bucov.) șparhát. *(~ a sobei, a mașinii de gătit.)*

PLIU s. creț, cută, fald, godeu, pliseu, (reg.) păturá. *(~ al unei rochii.)*

pliurd adj. v. SURD.

pliurd adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

pliveálă s. v. COPILIRE. COPILIT. PLIVIRE. PLIVIT.

PLIVÍ vb. *(AGRIC.)* **1.** (Olt. și Munt.) a piguli. *(A ~ de buruieni un teren cultivat.)* **2.** a copili, (reg.) a pui. *(~ de lăstari o plantă de cultură.)*

PLIVÍRE s. *(AGRIC.)* plivit, (rar) pliveálă, (înv. și reg.) plévilă, (reg.) pălămizít, (înv.) plivitúră. *(~ buruienilor de pe un teren cultivat.)*

PLIVÍT s. *(AGRIC.)* **1.** plivire, (rar) pliveálă, (înv. și reg.) plévilă, (reg.) pălămizít, (înv.) plivitúră. *(~ buruienilor de pe un teren cultivat.)* **2.** copilire, copilit, (rar) pliveálă, (înv. și reg.) plévilă. *(~ viței de vie.)*

plivitúră s. v. PLIVIRE. PLIVIT.

plíngăci adj. v. PLÎNGĂCIOS. PLÎNGĂREȚ. SCÎNCIT. SMIORCĂIT. VĂICĂREȚ.

PLÎNGĂCIÓS adj. plîngăreț, scîncit, smiorcăit, văicăreț, (rar) plîngăci, văităréț, văitătór, (fam.) bîzîit. *(Ce copil ~ !)*

PLÎNGĂRÉȚ adj. **1.** plîngăcios, scîncit, smiorcăit, văicăreț, (rar) plîngăci, văităréț, văitătór, (fam.) bîzîit. *(Ce copil ~ !)* **2.** miorlăit, miorlăitor, smiorcăit. *(Femeie în toată legea și ~.)* **3.** jalnic, plîngător, scîncit, tînguitor, trist, (rar) scîncitór. *(Cu glas ~.)*

plîngătoáre s. v. BOCITOARE. JELUITOARE.

PLÎNGĂTÓR adj. jalnic, plîngăreț, scîncit, tînguitor, trist, (rar) scîncitór. *(Cu glas ~.)*

plîngătui vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.

PLÍNGE vb. **1.** a lăcrima. *(A început să ~.)* **2.** (fam. și peior.) a (se) bîzîi. *(Ești copil mare, de ce ~ ?)* **3.** a (se) miorcăi, a (se) smiorcăi, (glumeț) a (se) miorlăi, a orăcăi. *(Un sugar care ~.)* **4.** a se boci, a se căina, a (se) jeli, a (se) jelui, a se lamenta, a se tînguí, a se văicări, a se văita, (pop.) a se aoli, a se mișeli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)* **5.** a căina, a compătimi, a deplînge, (livr.) a deplora, (înv. și pop.) a tînguí, (înv. și reg.) a căi, (reg.) a sărăci, (Transilv., Maram. și Mold.) a șăinăli, (înv.) a jeli, a jelui. *(Îl ~ pentru tot ce-a îndurat.)* **6.** a murmura, (pop.) a cîrti, (înv. și reg.) a tînji. *(Să nu aud că te ~ !)* **7.** a reclama. *(Cui să ne ~ ?)*

plînge vb. v. REGRETA.

PLÍNGERE s. **1.** lăcrimare, plîns, plînset, plînsoare, (înv. și reg.) plînsătúră. *(~ cuiva îndurerat.)* **2.** lacrimi (pl.), plîns, plînset, plînsoare. *(Oprește-ți ~ !)* **3.** boceală, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentație, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăire. *(Lasă ~ !)* **4.** bocire, jelire, plîns, (pop.) jeluiálă, jeluíre. *(~ unui mort.)* **5.** bocet, tînguire, (pop.) jelánie, (înv.) jalovánie. *(~ la înmormîntare.)* **6.** (concr.) reclamație, (înv. și pop.) jálbă, píră, (înv. și reg.) plînsoáre, ponóslu, (Ban., Transilv. și Mold.) ponós, (înv.) artíc, pitác, suplícă, tînguíre, (turcism înv.) rucá. *(A depune o ~.)*

PLÎNS adj. înlăcrimat, lăcrimat. *(Om ~.)*

PLÎNS s. **1.** lăcrimare, plîngere, plînset, plînsoare, (înv. și reg.) plînsătúră. *(~ cuiva.)* **2.** plînset, (fam. și peior.) bîzîiálă, bîzîit, bîzîitúră. *(Un ~ de copil.)* **3.** lacrimi (pl.), plîngere, plînset, plînsoare. *(Oprește-ți ~ !)* **4.** boceală, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentație, plîngere, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă. (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăire. *(Lasă ~ !)* **5.** bocire, jelire, plîngere, (pop.) jeluiálă, jeluíre. *(~ unui mort.)*

plînsătúră s. v. LĂCRIMARE. PLÎNGERE. PLÎNS. PLÎNSET. PLÎNSOARE.

PLÍNSET s. **1.** lăcrimare, plîngere, plîns, plînsoare, (înv. și reg.) plînsătúră. *(~ cuiva.)* **2.** plîns, (fam. și peior.) bîzîiálă, bîzîit, bîzîitúră. *(Un ~ de copil.)* **3.** lacrimi (pl.), plîngere, plîns, plînsoare. *(Oprește-ți ~ !)*

PLÎNSOÁRE s. **1.** lăcrimare, plîngere, plîns, plînset, (înv. și reg.) plînsătúră. *(~ cuiva.)* **2.** lacrimi (pl.), plîngere, plîns, plînset. *(Oprește-ți ~ !)*

plînsoáre s. v. PLÎNGERE. RECLAMAȚIE.

ploátăn s. v. PLITĂ. SOBĂ.

plocát s. v. CERGĂ. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. VELINȚĂ.

plocón s. v. ATENȚIE. CADOU. COMPLIMENT. DAR. ÎNCHINĂCIUNE. JERTFĂ. MĂTANIE. OFRANDĂ. PLECĂCIUNE. PLOCONEALĂ. PRINOS. REVERENȚĂ. SURPRIZĂ. TEMENEA.

PLOCONEÁLĂ s. **1.** compliment, închinăciune, mătanie, plecăciune, reverență, temenea, (reg.) plocón, (înv.) plecáre, (turcism înv.) talím, (fam. rar) selamlíc. *(I-a făcut o ~ adîncă.)* **2.** înjosire, ploconire, umilire, (fam.) căciulíre. *(Ce e această ~ în fața lui?)*

PLOCONÍ vb. **1.** a se închina, (rar) a se temeni. *(Se ~ adînc în fața lui.)* **2.** a se înjosi, a se umili, (înv.) a se micșora, a se smeri, (fam.) a se căciuli, (fig.) a se coborî. *(De ce te ~ atîta?)*

PLOCONÍRE s. înjosire, ploconeală, umilire, (fam.) căciulíre. *(~ cuiva în fața ...)*

plod s. v. COPIL. EMBRION. FECUNDITATE. FRUCT. GERMEN. LARVĂ. MITRĂ. NOU-NĂSCUT. OU. PLACENTĂ. POAMĂ. PROLIFICITATE. PRUNC. ROD. SĂMÎNȚĂ. SUGACI. SUGAR. UTER. VULVĂ.

plodí vb. v. ÎNMULȚI. NAȘTE. PRĂSI. PROCREA. REPRODUCE.

plodiciós adj. v. FECUND. PROLIFIC.

plodiciúne s. v. FECUNDITATE. PROLIFICITATE.

plodíre s. v. ÎNMULȚIRE. PRĂSIRE. PRĂSIT. PROCREARE. REPRODUCERE. REPRODUCȚIE.

plodít adj. v. FECUND. PROLIFIC.

ploditór adj. v. FECUND. PROLIFIC.

plódnic adj. v. FECUND. PROLIFIC.

plodnicíe s. v. FECUNDITATE. PROLIFICITATE.

plodós adj. v. FECUND. PROLIFIC.

PLOICÍCĂ s. *(MET.)* ploișoară, ploiță. *(A tras o ~ bună.)*

ploiciós adj. v. PLOIOS. UMED.

PLOIÉR s. *(ORNIT.)* **1.** *(Charadrius apricarius)* (reg.) fluturáș, ploiéște, porcăráș. (Mold.) puhoiér. **2.** *ploier de munte (Charadrius morinellus)* = (reg.) porcușór; *ploier mare (Numenius arcuatus)* = fluierar; *ploier mic (Numenius tenuirostris)* = fluierar.

ploiér s. v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. PRUNDĂRAȘ. UMBRELĂ. VIESPAR.

ploier de rîu s. v. PRUNDĂRAȘ.

ploier gulerat mic s. v. PRUNDĂRAȘ.

ploiéște s. v. ALBINĂREL. FURNICAR. PLOIER. PRIGORIE. VIESPAR.

ploiéte s. v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. VIESPAR.

ploínte adj. v. PLOIOS. UMED.

PLOIÓS adj. *(MET.)* umed, (franțuzism rar) pluviós, (înv. și reg.) plourós, (reg.) ploiciós, ploínte. *(Vreme ~.)*

PLOIȘOÁRĂ s. *(MET.)* ploicică, ploiță. *(A tras o ~ bună.)*

PLOÍȚĂ s. *(MET.)* ploicică, ploișoară. *(A tras o ~ bună.)*

PLOMBAGÍNĂ s. **1.** carbon, indigo, hîrtie-carbon. **2.** *(MIN.)* grafit.

PLOMBÁJ s. plombare.

PLOMBÁRE s. plombaj.

plomínică s. v. PLUTICĂ.

plonjéu s. v. PLONJON.

PLONJÓN s. *(SPORT)* (rar) plonjéu. *(Un ~ spectaculos al unui portar de fotbal.)*

plonjór s. v. CUFUNDĂTOR. SCAFANDRIER. SCAFANDRU.

PLOP s. *(BOT.)* **1.** *(Populus alba)* plută. **2.** *(Populus nigra)* (reg.) plopotáș, plută. **3.** *(Populus tremula)* (reg.) plută. **4.** *(Populus canescens)* (reg.) plută.

plop s. v. PLUTĂ.

PLOPÁR s. *(ENTOM.; Saperda)* scripcar, (reg.) cobzár, țigănáș.

plopár s. v. PLOPĂRIE. PLOPIȘ.

PLOPĂRÍE s. *(SILV.)* plopiș, (reg.) plopár, plopăríș, plopărîște, plopét, plopíște.

plopăríș s. v. PLOPĂRIE. PLOPIȘ.

plopărîște s. v. PLOPĂRIE. PLOPIȘ.

plopét s. v. PLOPĂRIE. PLOPIȘ.

PLOPÍȘ s. *(SILV.)* plopărie, (reg.) plopár, plopăríș, plopărîște, plopét, plopíște.

plopíște s. v. PLOPĂRIE. PLOPIȘ.

ploponóg s. v. SLĂBĂNOG.

plopotáș s. v. PLOP

PLOPȘÓR s. *(BOT.)* (reg.) plopúț.

plopúț s. v. PLOPȘOR.

ploscár s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

ploscáș s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

PLÓSCĂ s. **1.** (reg.) matară, (prin Ban. și Transilv.) buclíe, ciútură, paláscă. *(O ~ plină cu vin.)* **2.** urinar, (analogic) ráță. *(~ în care urinează bolnavii imobilizați la pat.)*

plóscă s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

PLOSCHÍȚĂ s. ploscuță, (rar) plosculíță. *(~ cu rachiu.)*

ploscoánă s. v. PREPELEAC.

plosculíță s. v. PLOSCHIȚĂ. PLOSCUȚĂ.

PLOSCÚȚĂ s. ploschiță, (rar) plosculíță. *(~ cu rachiu.)*

PLOȘNICÁR s. *(BOT.; Ceratocephalus falcatus* și *testiculatus)* (reg.) cornișór.

ploșnicár s. v. CORNIȘOR.

PLÓȘNIȚĂ s. *(ENTOM.)* **1.** *(Cimex lectularius)* păduche-de-lemn, (reg.) părăscúță, polúșcă, (Olt. și Transilv.) stélniță, (Transilv.) păduche-de-peréte. **2.** *ploșniță-de-cîmp (Syromastes marginatus)* = (reg.) goangă-pucioásă, ploșniță-gălbioáră, ploșniță-súră.

ploșniță-gălbioáră s. v. PLOȘNIȚĂ-DE-CÎMP.

ploșniță-súră s. v. PLOȘNIȚĂ-DE-CÎMP.

plóștină s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

ploștinós adj. v. MLĂȘTINOS. MOCIRLOS. SMÎRCOS.

plotún s. v. CERB.

plouát adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT DEPRIMAT. DESCURAJAT. INDISPUS. ÎNDURERAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECĂJIT. SUPĂRAT. TRIST.

plourós adj. v. PLOIOS. UMED.

PLUG s. **1.** *(TEHN.)* (reg.) plúgniță. *(Cu ~ se ară.)* **2.** *(AGRIC.)* arare, arat, arătură, plugărie, plugărit, (rar) plugărire. *(Merg în zori la ~.)*

PLUGÁR s. agricultor.

plugár s. v. POGONICI.

plugărélul s. art. v. PLUGUȘORUL.

plugărése adj. v. AGRAR. AGRICOL.

*PLUGĂRÍ vb. (reg.) a păuri, a plugui. *(~ de-o viață.)*

PLUGĂRÍE s. *(AGRIC.)* arare, arat, arătură, plug, plugărit, (rar) plugărire. *(Merg în zori la ~.)*

plugărire s. v. ARARE. ARAT. ARĂTURĂ. PLUG. PLUGĂRIE. PLUGĂRIT.

PLUGĂRÍT s. *(AGRIC.)* arare, arat, arătură, plug, plugărie, (rar) plugărire. *(Merg în zori la ~.)*

plughíță s. v. CĂLCÎI. PLAZ. TALPĂ.

plúgniță s. v. PLUG.

pluguí vb. v. PLUGĂRI.

plúgul s. art. v. PLUGUȘORUL.

PLUGULÉȚ s. *(TEHN.)* plugușor, (reg.) plugúț.

plugulétul s. art. v. PLUGUȘORUL.

PLUGUȘÓR s. **1.** *(TEHN.)* pluguleț, (reg.) plugúț. **2.** (art.) (pop.) plugulétul (art.), (reg.) plesnítul (art.), plugărélul (art.), plúgul (art.). *(Cu ~ se merge de Anul nou.)*

plugúț s. v. PLUGULEȚ. PLUGUȘOR.

PLUMB s. *(CHIM.)* (în alchimie) satúrn, (reg.) pleu.

plumb s. v. CONDEI. CREION. GLONȚ. GREUTATE. PROIECTIL.

plumbáre s. v. PLUMBUIRE. PLUMBUIT.

PLÚMBIC adj. plumbifer, plumbos. *(Roci ~.)*

PLUMBIFÉR adj. plumbic, plumbos. *(Roci ~.)*

plumbíu adj. v. CENUȘIU. FUMURIU. GRI. PLUMBURIU. SUR.

PLUMBÓS adj. plumbic, plumbifer. *(Rocă ~.)*

PLUMBUÍRE s. plumbuit, (rar) plumbáre. *(~ unei piese metalice.)*

PLUMBUÍT adj. închis, înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, noros, pîclos, plumburiu, posomorît, urît, (înv.) ponegrit. *(Vreme ~.)*

PLUMBUÍT s. plumbuire, (rar) plumbáre. *(~ unei piese metalice.)*

PLUMBURÍU adj. **1.** cenușiu, fumuriu, gri, sur, (rar) prăfuríu, (pop.) seín, șorecíu, (reg.) siv, (Munt.) fúmur, (înv.) plumbíu, sîngepíu, (turcism înv.) bozafér. *(De culoare ~.)* **2.** închis, înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, noros, pîclos, plumbuit, posomorît, urît, (înv.) ponegrit. *(Vreme ~.)*

plumiéră s. v. NUFĂR. PENAR.

plúndăr s. v. PANTALON.

plurál adj. v. COMPLEX. MULTILATERAL. PLURIVALENT. POLIVALENT.

PLURALIA TÁNTUM adj., s. *(GRAM.)* (înv.) pluratív. *(Substantive ~.)*

PLURALITÁTE s. **1.** diversitate, felurime, multilateralitate, multiplicitate, variație, varietate. *(O ~ de aspecte.)* **2.** multitudine, mulțime, (rar) pluritáte. *(~ problemelor abordate.)*

pluratív adj., s. v. PLURALIA TANTUM.

PLURICELULÁR adj. multicelular, policelular. *(Organism ~.)*

PLURICRÓM adj. multicolor, policolor, policrom, (rar) policrómic. *(Un afiș ~.)*

PLURIDIMENSIONÁL adj. multidimensional, polidimensional. *(Un corp ~.)*

PLURIFLÓR adj. *(BOT.)* multiflor, poliflor. *(Plantă ~.)*

PLURIFÓRM adj. multiform, poliform. *(Organisme ~.)*

PLURIGLANDULÁR adj. *(ANAT.)* multiglandular, poliglandular. *(Organ ~.)*

plurilaterál adj. v. COMPLEX. MULTILATERAL. PLURIVALENT. POLIVALENT.

PLURILÍNGV adj. multilingv, poliglot, polilingv. *(Dicționar ~.)*

PLURINAȚIONÁL adj. multinațional, (rar) polinațional. *(Stat ~.)*

plurinucleár adj. v. POLINUCLEAR.

PLURISECULÁR adj. multisecular. *(O cultură ~.)*

PLURISEMÁNTIC adj. *(LINGV.)* polisemantic, (rar) multisemántic. *(Cuvînt ~.)*

plurisemantísm s. v. POLISEMANTISM. POLISEMIE.

plurisemíe s. v. POLISEMANTISM. POLISEMIE.

pluritáte s. v. MULTITUDINE. MULȚIME. PLURALITATE.

pluritonalísm s. v. POLITONALISM. POLITONALITATE.

pluritonalitáte s. v. POLITONALISM. POLITONALITATE.

PLURIVALÉNT adj. **1.** multivalent, polivalent. *(Substanțe chimice ~.)* **2.** complex, multilateral, polivalent, (livr.) plurál, (rar) plurilaterál, polilaterál. *(Aspecte ~.)*

PLURIVALÉNȚĂ s. **1.** multivalență, polivalență. *(~ unei substanțe chimice.)* **2.** complexitate, multilateralitate, polivalență. *(~ unui fenomen.)*

PLUS s. excedent, prisos, prisosință, surplus, (reg.) rádăș, (înv.) prisoseálă, prisosíre, prisosít, prisositúră, rămás. *(Un ~ de produse.)*

PLUSPRODÚS s. *(EC. POL.)* (rar) supraprodús.

PLUȘ s. *(TEXT.)* (reg.) pícler.

pluș s. v. CĂTIFEA. VELUR.

PLUȘÁT adj. *(TEXT.)* (reg.) piclerít. *(Material ~.)*

plutár s. v. PLUTAȘ.

PLUTÁȘ s. (reg.) plutár.

plutáș s. v. PLUTĂ.

PLÚTĂ s. (prin Mold. și Olt.) pod, (înv.) plutitoáre, (franțuzism înv.) radóu. *(~ purtată de ape.)*

PLÚTĂ s. **1.** *(BOT.; Populus pyramidalis)* (pop.) plop, (reg.) plutáș. **2.** *(BOT.; Populus alba)* plop. **3.** *(BOT.)* suber. *(Dopuri făcute din ~.)* **4.** punte. *(~ la fitilul unei candele.)*

plútă s. v. NUFĂR. PLOP.

PLUTĂRÍ vb. (reg.) a plutăși. *(~ pe Bistrița.)*

PLUTĂRÍE s. plutărit, (rar) plutít, (înv. și reg.) plutășíe. *(Se ocupă cu ~.)*

PLUTĂRÍT s. plutărie, (rar) plutít, (înv. și reg.) plutășíe. *(Se ocupă cu ~.)*

plutăși vb. v. PLUTĂRI.

plutășíe s. v. PLUTĂRIE. PLUTĂRIT.

plutéț adj. v. NAVIGABIL.

PLUTÍ vb. **1.** *(MAR.)* a naviga, (înv. și reg.) a nota, (înv.) a înota. *(Un vapor care ~.)* **2.** a sta. *(Uleiul ~ deasupra apei.)* **3.** a plana, a zbura. *(O hîrtie luată de vînt ~ în văzduh.)*

plutíbil adj. v. NAVIGABIL.

PLUTÍCĂ s. *(BOT.; Nymphoides peltata)* (reg.) plomînică, plútniță, trifoi-amár, trifoi-de-ápă.

plutínd adj. v. PLUTITOR.

PLUTÍRE s. **1.** *(MAR.)* navigație. *(În timpul ~ pe ocean.)* **2.** planare, zbor. *(~ păsărilor în văzduh.)*

PLUTÍT adj. planat. *(Zbor ~ al păsărilor.)*

plutít s. v. PLUTĂRIE. PLUTĂRIT.

plutitoáre s. v. PLUTĂ. ROURICĂ.

plutitór adj. v. NAVIGABIL.

PLUTITÓR adj., s. **1.** adj. (înv.) plutínd. *(Nave ~.)* **2.** adj. flotabil, flotant. *(Corp ~.)* **3.** s. *(TEHN.)* flotor. **4.** adj. zburător. *(Păsări ~.)*

plútniță s. v. NUFĂR. PLUTICĂ.

plutonián adj. v. PLUTONIC.

PLUTÓNIC adj. *(GEOL.)* (rar) plutonián. *(Rocă ~.)*

PLUTONIER MAJÓR s. *(MIL.)* major.

PLUTUÍRE s. plutuit. *(~ pieilor.)*

PLUTUÍT s. plutuire. *(~ pieilor.)*
PLUVIOMÉTRU s. *(MET.)* udometru.
pluviós adj. PLOIOS. UMED.
PNEUMOGÁSTRIC adj. *(ANAT.)* vag. *(Nerv ~.)*
PNEUMONÍE s. *(MED.)* (rar) pulmonie, (reg.) junghi, (înv.) peripneumonie.
poala-cérului s. v. ORIZONT. ZARE.
poala-Maicii-Dómnului s. v. LEMNUL-MAICII-DOMNULUI. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. VOLBURĂ.
poala-Maicii-Précista s. v. MIREASĂ.
poala-rîndunícii s. v. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. VOLBURĂ.
poala-Sfintei-Mării s. v. GRANAT. MELISĂ. PRIBOI. RECHIE. ROINIȚĂ. SCATIU. SOVÎRF. SPILCUȚĂ. TALPA-URSULUI.
poala-Sîntei-Mării s. v. PRIBOI.
POÁLĂ s. **1.** (reg.) róchie. *(~ a unui veșmînt.)* **2.** bază. *(La ~ muntelui.)*
poálă s. v. BUBERIC. CICLU. MENSTRUAȚIE. PERIOD.
poală-álbă s. v. LEUCOREE.
poále s. pl. v. FOI. FUSTĂ.
poama-cíinelui s. v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR.
poama-momíței s. v. VUIETOARE.
poama-vúlpii s. v. DALAC.
POÁMĂ s. *(BOT.)* fruct, rod, (Mold.) poricále (pl.), (înv.) plod. *(Arbore cu multe ~.)*
poámă s. v. CATEGORIE. FEL. GEN. PRUNĂ. SOI. SPECIE. SPEȚĂ. STAFIDĂ. STRUGURE. TIP. VIȚĂ-DE-VIE.
poamă-de-pămînt s. v. CARTOF.
poámpă s. v. PIAN.
poáncă s. v. ANIMOZITATE. BRÎNCI. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GHIONT. GÎLCEAVĂ. IZBITURĂ. ÎMBRÎNCEALĂ. ÎMBRÎNCITURĂ. ÎMPINSĂTURĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.
POANSÓN s. pămătuf, (reg.) pomóci. *(~ de bărbierit.)*
POANSONÁJ s. *(TEHN.)* poansonare.
POANSONÁRE s. *(TEHN.)* poansonaj.
POANTĂ s. *(COR.)* vîrf. *(Dansează pe ~e.)*
POÁNTER s. *(ZOOL.)* brac englez. *(~ este un cîine de vînătoare.)*
POANTÓU s. *(TEHN.)* ac obturator. *(~ la carburator.)*
POANTILÍSM s. *(PICT.)* divizionism.
POANTILÍST adj., s. *(PICT.)* divizionist. *(Pictor ~.)*
poáră s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.
poáreă s. v. PURCEA. SCROAFĂ.
POÁRTĂ s. **1.** prag, ușă, (Dobr.) tocát. *(A eșit în ~.)* **2.** *(SPORT)* (livr.) but. *(Apără ~ echipei de fotbal.)* **3.** *(IST.)* Imperiul otoman.
poáșcă s. v. POȘIRCĂ.
POÁTE adv. **1.** posibil, probabil. *(~ să vin.)* **2.** pesemne, probabil, (pop.) pásămite, (reg.) sámite. *(~ nu știe ce să facă.)* **3.** cumva, eventual, (înv.) cîndái. *(Aveți ~ o țigară?)* **4.** doar. *(Așteaptă ~ o face vreo greșeală.)* **5.** oare?, (astăzi rar) au?, (înv. și pop.) ori?, (reg.) doar? *(~ nu ți-am dat ce-ai vrut?)*
pobedí vb. v. BATE. BIRUI. CUCERI. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. OCUPA. SUBJUGA. SUPUNE.
POC interj. **1.** pac! *(~ ! se aude o armă de foc.)* **2.** boc! *(~ ! se aude în poartă.)*
pocaiánie s. v. CĂINȚĂ. DEZLEGARE. IERTARE. MUSTRARE. PĂRERE DE RĂU. POCĂINȚĂ. REGRET. REMUȘCARE.
POCÁL s. (înv., în Mold.) cobóc. *(Bea vinul din ~.)*
POCĂÍ vb. **1.** a se căi, a regreta, (reg.) a se măcădui, (prin Transilv. și Mold.) a(-și) bănui, (prin Transilv.) a șăinăli, (înv.) a se înfrînge, a jeli, a jelui, a se scîrbi, a se smeri. *(Se ~ pentru cele făcute.)* **2.** *(BIS.)* a se căi, (înv.) a se spăsi.
pocăiálă s. v. CĂINȚĂ. MUSTRARE. PĂRERE DE RĂU. REGRET. REMUȘCARE.
POCĂÍNȚĂ s. căință, mustrare, regret, remușcare, părere de rău, (rar) penitență, pocăiálă, (înv.) înfrîngere, pocaiánie, (franțuzism înv.) repentír. *(Simțea o sinceră ~ pentru cele făcute.)* **2.** *(BIS.)* dezlegare, iertare, (înv.) pocaiánie. *(~ de păcate.)*
POCĂÍT adj., s. **1.** adj. (fam.) spăsit. *(O atitudine ~.)* **2.** s. *(BIS.)* sectant.
pocăneá s. v. PÎRGHIE.
POCĂNEÁLĂ s. bocăneală, bocănit, bocănitură, pocănit, pocănitură, (reg.) bontăneálă, bontănitúră. *(Se aude o ~ ritmică.)*
POCĂNÍ vb. a bate, a bocăni, a ciocăni, (înv. și reg.) a suna, (reg.) a bontăni, a toca, a tocăni. *(Cine ~ în ușă?)*
POCĂNÍT s. bocăneală, bocănit, bocănitură, pocăneală, pocănitură, (reg.) bontăneálă, bontănitúră. *(Se aude un ~ ritmic.)*
POCĂNITÚRĂ s. bocăneală, bocănit, bocănitură, pocăneală, pocănit, (reg.) bontăneálă, bontănitúră, *(O ~ ritmică.)*
POCEÁLĂ s. diformitate, hîdoșenie, sluțenie, urîciune, urîțenie, (rar) sluție, (pop.) hîzénie, (înv.) grozăvíe. *(~ unui om.)*
poceálă s. v. EPILEPSIE. PARALIZIE.
pochihéci s. v. AMNAR. ÎNTINZĂTOR. ÎNTORCĂTOR. SLOBOZITOR.
pochítnic s. v. CIURLAN. SALCICORN. SĂRICICĂ.
POCÍ vb. **1.** a (se) deforma, a (se) desfigura, a (se) schimonosi, a (se) sluți, a (se) strîmba, a (se) urîți, (pop. și fam.) a (se) scălîmbăia, a (se) scofîlci, (pop.) a (se) hîzi, (Mold. și Bucov.) a (se) șonți, (înv.) a (se) grozăvi. *(S-a ~ de tot în urma accidentului.)* **2.** a deforma, a denatura, a schimonosi, a scîlcia, a stîlci, a stropși, (fig.) a schingiui. *(~ cuvintele cînd vorbește.)* **3.** a se maimuțări, a se schimonosi, a se

strîmba, (rar) a se maimuți, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (reg.) a se zgîmboi. *(Nu te mai ~ atîta!)*

poci vb. v. DEOCHEA.

pócie s. v. ARAC.

POCINÓG s. **1.** boroboață, ispravă, năzbîtie, năzdrăvănie, poznă, șotie, trăsnaie, (reg.) boáță, dandaná, dănănáie, dăndănáie, năsărîmbă, (Mold. și Bucov.) palótie, (prin Ban.) snoábă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tonoásă, (înv.) bosmá. *(Ce ~ ai mai făcut?)* **2.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, neajuns, necaz, nemulțumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, rău, supărare, (înv. și pop.) pózună, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvănie, păcosténie, șúgă, șugubînă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínță, nevoínță, pátimă, satará, stenahorie. *(Ce ~ a căzut pe el!)*

pocinóg s. v. SAFTEA.

POCÍRE s. **1.** deformare, deformație, desfigurare, schimonoseală, schimonosire, sluțire, strîmbare, urîțire. *(~ a feței unei persoane.)* **2.** deformare, denaturare, pocit, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, scîlciere, stîlcire, stîlcit, stropșire, stropșit. *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

POCÍT adj. **1.** diform, hidos, hîd, monstruos, respingător, schimonosit, slut, strîmb, urît, (pop. și fam.) bocciu, scălîmb, scălîmbăiát, (reg.) pîcleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(O ființă ~.)* **2.** deformat, desfigurat, schimonosit, slut, sluțit, strîmb, strîmbat, urit, urițit, (reg.) stropșít, zgîmboít, (Mold.) șonțit. *(O față ~ de ură.)* **3.** deformat, denaturat, schimonosit, scîlciat, stîlcit, stricat, stropșit, (fig.) schingiuít. *(Forme lexicale ~; o pronunțare ~.)*

pocít adj. v. BIZAR. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. FATAL. FUNEST. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUȘNIC. NEFAST. NEOBIȘNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. SINISTRU. STRANIU. SUMBRU.

POCÍT s. deformare, denaturare, pocire, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, scîlciere, stîlcire, stîlcit, stropșire, stropșit. *(~ cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

pocitá vb. v. DEOCHEA.

POCITÁNIE s. **1.** arătare, monstru, pocitură, (pop. și fam.) bîzdîgánie, (reg.) arătánie, budiháce, buduhoálă, (înv.) blázná. *(O ~ cu două capete.)* **2.** hîdoșenie, monstru, monstruozitate, pocitură, schimonosítură, sluțenie, sluțitură, urîciune, urîțenie, (pop.) hîzénie, pótcă, stropsítúră, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(Ce e ~ asta?)* **3.** pocitură, stîrpitură, (reg.) sterpăciúne, (livr. fig.) avortón. *(O ~ de copil.)*

pocitóe s. v. STRAȘNIC.

POCITÚRĂ s. **1.** arătare, monstru, pocitanie, (pop. și fam.) bizdigánie, (reg.) arătánie, budiháce, buduhoálă, (înv.) blázná. *(O ~ cu două capete.)* **2.** hîdoșenie, monstru, monstruozitate, pocitanie, schimonosítură, sluțenie, sluțitură, urîciune, urîțenie, (pop.) hîzénie, pótcă, stropsítúră, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(Ce e ~ asta?)* **3.** pocitanie, stîrpitură, (reg.) sterpăciúne, (livr. fig.) avortón. *(O ~ de copil.)*

pociúmb s. v. BÎRNĂ. BUȘTEAN. BUTUG. FUS. GRINDĂ. PAR. PARMAC. PRIPON. STÎLP. ȚĂRUȘ.

pocîlțít adj. v. HĂMESIT. LIHNIT.

pocînzéu s. v. COLĂCAR.

pocládă s. v. CIOLTAR. ȘABRACĂ. VALTRAP.

poclít s. v. BURDUF. COȘ. COVILTIR.

pocloní vb. v. JERTFI. SACRIFICA.

PÓCNET s. pocnitură, trosnet, trosnitură, (reg.) tróscot. *(Un ~ de armă.)*

pócnetul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

POCNÍ vb. **1.** a trosni, (reg.) a troscăni. *(~ din pistoale.)* **2.** a exploda, a plesni. *(Ce-a ~?)* **3.** a plesni, a trosni. *(~ din bici.)* **4.** a pîrîi, a trosni. *(Îi ~ încheieturile.)* **5.** a izbi, a lovi, a plesni. *(Acum te ~!)* **6.** a ajunge, a atinge, a izbi, a lovi, a nimeri, a ochi, (pop.) a păli, a picni, (reg.) a tîlni, (Transilv.) a tălăli. *(Glonțul ~ iepurele.)* **7.** a (se) ciobi, a (se) ciocni, a (se) crăpa, a (se) fisura, a plesni, a (se) sparge. *(Vasul a ~ de-a lungul.)*

pocní vb. v. CRĂPA. PLESNI.

POCNÍRE s. **1.** plesnire, trosnire. *(~ din bici.)* **2.** ciobire, ciobit, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurare, fisurat, plesnire, plesnit, spargere, spart. *(~ a unui vas.)*

pocnitoáre s. v. PETARDĂ. PLESNITOARE.

POCNITÚRĂ s. **1.** pocnet, trosnet, trosnitură, (reg.) tróscot. *(O ~ de armă.)* **2.** plesnitură, trosnitură. *(~ de bici.)*

pocolí vb. v. AMBALA. ÎMPACHETA.

pocozí vb. v. CRUCI. MINUNA. UIMI. ULUI.

pocríș s. v. ACOPERĂMÎNT. ACOPERIȘ. CAPAC. COVILTIR. ÎNVELIȘ. ÎNVELITOARE.

pocroávă s. v. SCÎNTEIUȚĂ.

pocróv s. v. ACOPERĂMÎNT.

pócrovă s. v. SĂPUNELE.

pocrovắț s. v. ACOPERĂMÎNT. AER. CIOLTAR. EPITAF. ȘABRACĂ. VALTRAP.

pocroveáță s. v. ACOPERĂMÎNT.

POD s. **1.** *(CONSTR.)* (înv.) púnte. *(~ peste o apă.)* **2.** *pod mișcător* = bac, pod plutitor, pod umblător, (reg.) brod, brúdină, (nordul Mold. și prin Bucov.) paróm; *pod plutitor* = bac, pod mișcător, pod umblător, (reg.) brod, brúdină, (nordul Mold. și prin Bucov.) paróm; *pod umblător* = bac, pod mișcător, pod plutitor, (reg.) brod, brúdină, (nordul Mold. și prin Bucov.) paróm. **3.** *(CONSTR.)* (înv. și reg.) podișór, (reg.) podéi, podéț. *(~ al*

casei.) **4.** *(TEHN.)* (reg.) scáun, scăuníș, (Mold.) pomóstină. *(~ la osia carului.)*

pod s. v. CALDARÎM. CAT. CĂLCÎI. CHINGĂ. COVERTĂ. DUȘUMEA. ETAJ. NIVEL. PARDOSEALĂ. PAVAJ. PLAFON. PLAZ. PLUTĂ. PODEA. PUNTE. SCÎNDURĂ. SCOBAR. STRADĂ. TALPĂ. TAVAN.

PODÁGRĂ s. *(MED.)* gută, (Transilv.) șui, (înv.) podalghíe.

podágric adj., s. v. GUTOS. PODAGROS.

podagríst adj., s.v. GUTOS. PODAGROS.

PODAGRÓS adj., s. *(MED.)* gutos, (germanism rar) podagríst, (înv.) podágric.

podalghíe s. v. GUTĂ. PODAGRĂ.

PODÁR s. (reg.) brudár, brúdnic. *(~ conduce un pod umblător.)*

podár s. v. PONTONIER.

PODĂRÍT s. (înv.) podíre. *(~ era taxa plătită la trecerea peste un pod.)*

PODBÁL s. *(BOT.)* **1.** *(Tussilago farfara)* (reg.) păpădíe, ropán, ropaniór. **2.** *podbal-de-munte (Arnica montana)* = arnică, (reg.) carul-pădúrilor, carul-zînelor, țița-óii, (prin Transilv.) roít.

podbál s.v. CAPTALAN.

podbal-de-ápă s. v. LIMBARIȚĂ.

PODEÁ s. **1.** dușumea, pardoseală, scîndură, (pop.) pódină, (Ban. și Transilv.) pod, (Ban.) vátră, (înv.) planșéte (pl.), pomóstină. *(Doarme pe ~ goală.)* **2.** pardoseală, (înv. și reg.) poditúră, (reg.) podílă, podineálă, (înv.) párdos, pardositúră, (latinism înv.) paviment. *(~ într-un spațiu deschis.)*

podéci s. v. PODULEȚ.

podéi s. v. POD.

podéle s. pl. v. PLAFON. TAVAN.

podést s. v. ODIHNĂ. PALIER.

podéstru s. v. ODIHNĂ. PALIER.

PODÉȚ s. podișcă.

podéț s. v. POD. SCOBAR.

PODGOREÁN s. viticultor, (rar) viér, (reg.) vinár, vinăríci. *(E ~ de profesie.)*

PODGÓRIE s. (reg.) viét. *(~ Murfatlar.)*

podhórniță s. v. POLICIOARĂ. POLIȚĂ.

PODÍ vb. a pardosi. *(A ~ o încăpere.)*

PODIDÍ vb. **1.** a năpădi, a umple, (reg.) a bucși, (înv.) a povedi. *(L-a ~ singele.)* **2.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) prinde, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) preacovîrși, (fig.) a(-l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ somnul.)*

podijdiță s. v. STRAJĂ.

podílă s. v. PARDOSEALĂ. PODEA.

pódină s. v. DUȘUMEA. PARDOSEALĂ. PODEA. SCÎNDURĂ.

podineálă s. v. PARDOSEALĂ. PODEA.

PODÍRE s. pardosire. *(~ unei încăperi.)*

podíre s. v. PODĂRIT.

PODÍȘ s. *(GEOGR.)* platou, (rar) másă, (pop.) șes, șéstină, (reg.) zăpódie. *(Un ~ nu prea înalt.)*

podíș s. v. PODULEȚ.

PODÍȘCĂ s. podeț.

podișór s. v. POD. PODULEȚ.

PODÍT adj. pardosit. *(Cameră ~ .)*

poditúră s. v. PARDOSEALĂ. PODEA.

podíț s. v. PODULEȚ.

podmét s. v. AMORSĂ. MOMEALĂ. NADĂ.

podmól s. v. PRISPĂ.

PODOÁBĂ s. **1.** decor, decorație, ornament, ornamentație, (pop.) împodobíre, zúrzur. *(Obiecte de ~.)* **2.** găteală, (rar) módă, (pop.) dichís. *(Obiecte de ~ feminină.)* **3.** bijuterie, giuvaer, odor, (înv. și pop.) giuvaericá, (pop.) scúlă, (înv.) leît, (turcism înv.) tefaríc. *(Inele de aur și alte ~.)* **4.** înflorítură, ornament. *(~ arhitectonică.)*

podobí vb. v. ADUCE. APROPIA. ARANJA. ASEMĂNA. ASEMUI. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. SEMĂNA. SPILCUI.

podóbnic adj. v. ANALOG. APROPIAT ASEMĂNĂTOR. ASEMENEA. CORESPONDENT. ÎNRUDIT. SIMILAR.

podóimă s. v. MOTIV. OCAZIE. PRETEXT. PRICINĂ. PRILEJ.

PODOMÉTRU s. odometru, pedometru.

podparúcie s. v. SUBLOCOTENENT.

podpíscă s. v. ISCĂLITURĂ. SEMNĂTURĂ.

podpolcóvnic s. v. LOCOTENENT-COLONEL.

podrád s. v. ANTREPRIZĂ.

podreádcie s. v. ANTREPRENOR.

podrúm s. v. BECI. PIVNIȚĂ.

PODULÉȚ s. (înv. și reg.) podișór, (reg.) podéci, podíș, podíț, podurél, podúț. *(Un ~ peste o apă.)*

podurél s. v. PODULEȚ.

podúț s. v. PODULEȚ. SCOBAR.

podvádă s. v. ÎNCĂRCĂTURĂ.

podvál s. v. CĂPĂTÎI.

podvíg s. v. CANON. PEDEAPSĂ. PENITENȚĂ.

podvodări vb. v. CĂRA. DUCE. PURTA. TRANSPORTA.

poedinóc s. v. DUEL.

POÉM s. *(LIT.)* (înv.) poemát.

poemát s. v. POEM.

POÉT s. (livr.) bard, (rar) stihuitór, (înv.) cîntătór, poétic, stihár, versuitór, (depr.) versificatór. *(Mare ~ național.)*

poetárd s. v. POETASTRU.

POETÁSTRU s. (depr.) **poetárd, poetáș.**

poetáș s. v. POETASTRU.

POÉTĂ s. (livr.) poetésă.

poetésă s. v. POETĂ.

POÉTIC adj. (înv.) poeticésc. *(O imagine ~.)*

poétic s. v. POET.

POÉTICĂ s. (înv.) poezíe. *(Studii de ~.)*

poeticésc adj. v. POETIC.

POETIZÁ vb. a idealiza, a înfrumuseța. *(A ~ realitatea.)*

poetizá vb. v. RIMA. VERSIFICA.

POETIZÁRE s. idealizare, înfrumusețare. *(~ realității.)*

POEZEÁ s. *(LIT.)* poezioară.

POEZÍE s. *(LIT.)* stihuri (pl.), versuri (pl.), (Mold. și Transilv.) verș. *(Scrie ~ și proză.)*

poezíe s. v. FARMEC. FASCINAȚIE. ÎNCÎNTARE. MAGIE. POETICĂ. VRAJĂ.

POEZIOÁRĂ s. *(LIT.)* poezea.

pofídă s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INVIDIE. MOTIV. NECAZ. OCAZIE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. PRETEXT. PRICINĂ. RANCHIUNĂ.

PÓFTĂ s. **1.** chef, dispoziție, dorință, gust, plac, plăcere, voie, voință, vrere, (pop.) vrută, (înv.) deșiderát, ogód, poftíre, poftít, poftitúră, rîvnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)* **2.** aspirație, dor, dorință, năzuință, pornire, rîvnă, tendință, vis, (rar) năzuire, rîvnire, (reg.) năduleálă, (înv.) năslire, năslitúră, rîvnitúră. *(~ de a face ceva util.)* **3.** hatîr, plac, plăcere. *(I-a făcut ~.)* **4.** aviditate, lăcomie, nesaț. *(Privea cu ~ la . . .)* **5.** jind, jinduire. *(Se uită cu ~ la jocul celorlalți copii.)* **6.** capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, moft, naz, prosteală, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíc, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît o ~.)* **7.** apetit. *(Nu prea are ~.)*

póftă s. v. INVITARE. INVITAȚIE. LĂCOMIE. NESAȚ. SOLICITARE.

poftărét adj., s. v. AMATOR. DORITOR. DORNIC. IUBITOR. POFTICIOS. RÎVNITOR.

POFTÍ vb. **1.** a aspira, a dori, a jindui, a năzui, a pretinde, a rîvni, a tinde, a ținti, a urmări, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a bate, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)* **2.** a dori, a jindui, a rîvni, a voi, a vrea, (înv.) a deșidera, a iubi, a jelui, a poftisi. *(De multă vreme ~ să vadă marea.)* **3.** a cere, a dori, a voi, a vrea. *(Ochii văd, inima ~.)* **4.** a dori, a-i plăcea, a voi, a vrea. *(Rămîi cu cine ~.)* **5.** a dori, a ura, (înv.) a prii. *(Îi ~ „noapte bună".)* **6.** a chema, a invita. *(I-a ~ să meargă la el.)* **7.** a invita, a ruga, a solicita. *(Îl ~ să intre.)* **8.** a (se) invita, a (se) îmbia, (grecism înv.) a (se) proscalisi. *(I-a ~ la petrecere.)* **9.** a (se) îmbia, a (se) îndemna. *(Se ~ ca grecii la pușcărie.)* **10.** a veni. *(Îl roagă să ~ la catedră.)* **11.** a cuteza, a se încumeta, a îndrăzni. *(Să ~ să nu vină la timp!)*

POFTICIÓS adj., s. **1.** adj. avid, lacom, mîncăcios, nesătul, nesățios, (livr.) insațiábil, voráce, (rar) lăcomít, lăcomós, (înv. și reg.) mîncătór, (reg.) lingáreț, mîncăréț, (Mold.) húlpav, (înv.) hrănáci, mîncáci. *(Om ~ la mîncare.)* **2.** adj., s. amator, doritor, dornic, iubitor, rîvnitor, (pop.) poftitór, (reg.) poftăréț, poftós, pohtáci, (înv.) libóvnic, rîvnáci. *(~ de petreceri.)*

poficiós adj. v. APETISANT. AȚÎȚĂTOR. BUN. DELICIOS. EXCITANT. EXCITATOR. GUSTOS. ÎMBIETOR. PLĂCUT. SAVUROS. SUCULENT.

POFTÍM interj. **1.** ia!, na!, ține! *(~! un covrig.)* **2.** ce?, cum?, (pop. și fam.) ha? *(~? N-am auzit!)*

POFTÍRE s. **1.** chemare, invitare, invitație, *(~ cuiva la masă.)* **2.** invitație, îmbiere, (rar) îmbiálă. *(~i reciproce la . . .)*

poftíre s. v. CHEF. DISPOZIȚIE. DORINȚĂ. GUST. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

poftisí vb. v. DORI. JINDUI. POFTI. RÎVNI. VOI. VREA.

poftít s. v. CHEF. DISPOZIȚIE. DORINȚĂ. GUST. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

poftitúră s. v. CHEF. DISPOZIȚIE. DORINȚĂ. GUST. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

poftitór adj., s. v. AMATOR. DORITOR. DORNIC. IUBITOR. POFTICIOS. RÎVNITOR.

poftori vb. v. REAMINTI. REPETA.

poftorire s. v. REPETARE. REPETIȚIE.

poftorít adj. v. REPETAT.

poftós adj., s. v. AMATOR. DORITOR. DORNIC. IUBITOR. POFTICIOS. RÎVNITOR.

pogán adj. v. COLOSAL. DIFORM. EXTRAORDINAR. FENOMENAL. FORMIDABIL. GROAZNIC. GROZAV. HIDOS. HÎD. INFERNAL. ÎNFIORĂTOR. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. MONSTRUOS. NĂPRASNIC. NECREDINCIOS. PĂGÎN. POCIT. PUTERNIC. RESPINGĂTOR. ROBUST. SCHIMONOSIT. SLUT. SOLID. STRAȘNIC. STRÎMB. TARE. TERIBIL. URÎT. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

pogán adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

poghibálă s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

*POGHÍRCĂ s. (reg.) poșomógi (pl.). *(Firele nedezvoltate de cînepă se numesc ~i.)*

pogîrjít adj. v. COSTELIV. JIGĂRIT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRĂPĂDIT. PRIZĂRIT. RĂPCIUGOS. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. USCAT. USCĂȚIV.

pógmete s. pl. v. GĂTEJ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

pogoádă s. v. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ.

pogodeálă s. v. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ.

pogodí vb. v. ÎMPĂCA. ÎNȚELEGE. ÎNVOI. TÎRGUI. TOCMI. VORBI.

POGONÍCI s. (reg.) plugár. *(~ este băiatul care mînă vitele la arat.)*

pogrebánie s. v. ÎNGROPARE. ÎNGROPAT. ÎNHUMARE. ÎNMORMÎNTARE.

pohfálă s. v. AROGANȚĂ. CINSTE. CINSTIRE. ELOGIU. FALĂ. FAST. FUDULIE. GLORIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE.

ÎNGÎMFARE. LAUDĂ. LUX. MĂREȚIE. MĂRIRE. MÎNDRIE. OMAGIU. ORGOLIU. POMPĂ. PREAMĂRIRE. PREASLĂVIRE. PROSLĂVIRE. SEMEȚIE. SLAVĂ. SLĂVIRE. SOMPTUOZITATE. SPLENDOARE. STRĂLUCIRE. TRUFIE. VANITATE.

pohfăli vb. v. CINSTI. CÎNTA. ELOGIA. GLORIFICA. LĂUDA. MĂRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SLĂVI. VENERA.

pohibí vb. v. DESCÎNTA. FACE. FERMECA. MENI. PREVESTI. PREZICE. PROFEȚIZA. PROFEȚI. PROROCI. URSI. VESTI. VRĂJI.

pohîrlă s. v. COTARLĂ. JAVRĂ. JIGODIE. POTAIE.

pohlibuí vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI.

pohoiálă s. v. ALBEAȚĂ. CATARACTĂ.

pohót s. v. CODOȘ. MIJLOCITOR. PROXENET.

pohréb s. v. BECI. PIVNIȚĂ. SUBSOL.

pohtáci adj., s. v. AMATOR. DORITOR. DORNIC. IUBITOR. POFTICIOS. RÎVNITOR.

pohvalénie s. v. CINSTE. CINSTIRE. ELOGIU. GLORIE. LAUDĂ. MĂRIRE. OMAGIU. PREAMĂRIRE. PREASLĂVIRE. PROSLĂVIRE. SLAVĂ. SLĂVIRE.

POIÁNĂ s. luminiș, (pop.) colníc, zăriște, (prin Transilv.) pripór, (fig.) ochi. *(O ~ de pădure.)*

poiátă s. v. BORDEI. COCINĂ. COLIBĂ. COTEȚ. GRAJD. PĂTUL. STAUL. ȘOPRON.

poiéde s. v. DUIUM. GRĂMADĂ. MULȚIME. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

POJÁR s. **1.** *(MED.)* rujeolă, (pop.) vărsat míc, (reg.) mírced, pîrpor, (Mold.) cori (pl.), (prin Maram.) rápor, (înv.) íler, morbíli (pl.). **2.** arșiță, canicúlă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pîrjol, toropeală, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, píclă, prepăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

pojár s. v. ARDOARE. AVÎNT. ELAN. ENTUZIASM. FOC. INCENDIU. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PÎRJOL. POJARNIȚĂ. PORNIRE. SUNĂTOARE.

pojárnic s. v. POMPIER.

pojárnică s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

POJÁRNIȚĂ s. *(BOT.; Hypericum perforatum)* sunătoare, (reg.) drobișór, fălcățeá, hárnică, închegătoáre, pojár, pojárnică, sunáică, șerlái, zburătoáre, barba-lúpului, buruiană-de-năduf, crucea-voinículuí, floare-de-năduf, floare-gálbenă, iarba-crúcii, iarba-lui-sf.-Ioán, iarba-sîngelui, iarba-spáimei, iarba-spurcățíi, osul-iépurelui, sovîrf-gálben.

pojárniță s. v. SUNĂTOARE.

POJGHÍȚĂ s. **1.** crustă. *(O ~ la suprafața lichidului.)* **2.** *(MED.)* coajă, crustă, (pop.) zgáibă, (reg.) scoárță, **zgáncă**. *(O ~ la o rană.)*

pojghíță s. v. MEMBRANĂ. PIELIȚĂ.

pojíjie s. v. BAGAJ. FAMILIE. NEAM. VIȚĂ.

POL s. *(FIZ.)* **1.** (înv.) punct. *(~ al magnetului.)* **2.** *pol pozitiv* = anod, (înv.) plácă.

pol s. v. JUMĂTATE.

POLÁR adj. *(GEOGR., MET.)* rece, (înv.) polárie. *(Climă, zonă ~.)*

polárie adj. v. POLAR. RECE.

POLARIZÁNT adj. *(FIZ.)* polarizator, polarizor. *(Mediu ~.)*

POLARIZÁRE s. *(FIZ.)* polarizație. *(~ luminii.)*

POLARIZATÓR adj. *(FIZ.)* polarizant, polarizor. *(Mediu ~.)*

POLARIZÁȚIE s. *(FIZ.)* polarizare. *(~ luminii.)*

POLARIZÓR adj. *(FIZ.)* polarizant, polarizator. *(Mediu ~.)*

polátă s. v. CURTE. JGHEAB. PALAT. STREAȘINĂ.

pole s. v. LEGIUNE. REGIMENT.

polcóvnic s. v. COLONEL.

polcovniceásă s. v. COLONELEASĂ.

polcúță s. v. SCURTEICUȚĂ.

poleác s., adj. v. POLON. POLONEZ.

polecése adj. v. POLON. POLONEZ.

polédiță s. v. GHEȚUȘ. POLEI.

POLÉI s. ghețuș, (înv. și reg.) polédiță, (reg.) poleiálă, polície, sticlúș. *(Afară e ~.)*

poléi s. v. APĂRĂTOARE. CHICIURĂ. PROMOROACĂ.

POLEÍ vb. a sufla, (înv. și pop.) a spoi. *(A ~ un obiect cu aur.)*

POLEIÁLĂ s. staniol, (reg.) șic. *(Ciocolată învelită în ~.)*

poleiálă s. v. GHEȚUȘ. POLEI.

POLEÍRE s. poleit, suflare, (pop.) spoíre, spoít. *(~ unui obiect cu aur.)*

POLEÍT adj. suflat, (reg.) poligít. *(Obiecte ~.)*

POLEÍT s. poleire, suflare, (pop.) spoíre, spoít. *(~ unui obiect cu argint.)*

poléjnic adj. v. DREPT. NETED. PLAN. PLAT. ȘES.

POLÉMIC adj. combativ, critic. *(Ton ~.)*

POLÉN s. *(BOT.)* (înv. și reg.) púlbere. *(~ de flori.)*

POLENIZÁRE s. (rar) polenizație.

polenizație s. v. POLENIZARE.

poléntă s. v. MĂMĂLIGĂ.

POLIACETAT DE VINÍL s. *(CHIM.)* acetat de polivinil.

POLIACRILONITRÍL s. *(CHIM.)* nitril poliacrilic.

POLIALCOOL VINÍLIC s. *(CHIM.)* alcool polivinilic.

POLICÁNDRU s. candelabru. *(~ cu șase brațe.)*

POLICÁR s. *(ANAT.)* (pop.) puricár. *(~ este degetul gros de la mînă.)*

POLICELULÁR adj. multicelular, pluricelular. *(Organism ~.)*

policér s. v. ETAJERĂ. POLIȚĂ.

polície s. v. GHEȚUȘ. POLEI.

POLICIOÁRĂ s. **1.** (reg.) policúță. *(~ pentru cărți.)* **2.** *(TEHN.)* poliță, (reg.) préghiță, prímblă, sálbă, (Bucov. și Maram.) podhórniță. *(~ jugului.)*

POLICITÉMIE s. *(MED.)* eritremie, poliglobulie.

POLICLORÚRĂ s. *(CHIM.)* *policlorură de vinil* = clorură de polivinil; *policlorură de viniliden* = clorură de poliviniliden.

POLICOLÓR adj. multicolor, pluricrom, policrom, (rar) policrómic. *(Un afiș ~.)*

POLICROÍSM s. *(FIZ.)* pleocroism.

POLICRÓM adj. multicolor, pluricrom, policolor, (rar) policrómic. *(Un afiș ~.)*

policrómie adj. v. MULTICOLOR. PLURICROM. POLICOLOR. POLICROM.

policúță s. v. POLICIOARĂ.

POLIDIMENSIONÁL adj. multidimensional, pluridimensional.

poliedrál adj. v. POLIEDRIC.

POLIÉDRIC adj. *(GEOM.)* (rar) poliedrál. *(De formă ~.)*

POLIFLÓR adj. *(BOT.)* multiflor, pluriflor. *(Plantă ~.)*

POLIFONÍE s. *(MUZ.)* contrapunct, contratemă. *(Legile ~.)*

POLIFÓRM adj. multiform, pluriform. *(Organisme ~.)*

poligálă s. v. AMĂREALĂ.

poligít adj. v. POLEIT. SUFLAT.

POLIGLANDULÁR adj. multiglandular, pluriglandular. *(Organ ~.)*

POLIGLOBULÍE s. *(MED.)* eritremie, policitemie.

POLIGLÓT adj. multilingv, plurilingv, polilingv. *(Dicționar ~.)*

poligní vb. v. APLECA. ARUNCA. ATÎRNA. AZVÎRLI. CĂDEA. COBORÎ. CULCA. CURBA. DĂRÎMA. DOBORÎ. ÎNCLINA. ÎNCOVOIA. ÎNDOI. ÎNTINDE. LĂSA. LUNGI. PLECA. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RĂSTURNA. TRÎNTI.

polignít adj. v. APLECAT. CURBAT. ÎNCLINAT. ÎNCOVOIAT. ÎNDOIT. LĂSAT. PLECAT.

POLIGÓN s. *(GEOM.)* (înv.) multúnghi.

POLIGONACÉE s. *(BOT.)* (rar) poligonée.

POLIGONÁL adj. *(GEOM.)* (înv.) poligonicésc. *(Suprafață ~.)*

poligonée s. v. POLIGONACEE.

poligonicésc adj. v. POLIGONAL.

polilaterál adj. v. COMPLEX. MULTILATERAL. PLURIVALENT. POLIVALENT.

POLILÍNGV adj. multilingv, plurilingv, poliglot. *(Dicționar ~.)*

POLILOGHÍE s. vorbărie. *(O ~ interminabilă.)*

POLIMETACRILÁT s. *(CHIM.)* plexiglas, stiplex, sticlă organică.

polimí vb. v. CONCEPE. NAȘTE. PROCREA.

POLIMÓRF adj. eteromorf. *(Un ansamblu ~.)*

POLIMORFÍE s. *(CHIM.)* polimorfism.

POLIMORFÍSM s. *(CHIM.)* polimorfie.

polinațional adj. v. MULTINAȚIONAL. PLURINAȚIONAL.

polinie s. v. ANTERĂ.

POLINUCLEÁR adj., s. **1.** adj. (rar) multinucleár, plurinucleár. *(Substanță ~.)* **2.** s. *(ANAT.)* granulocit.

POLIOMIELÍTĂ s. *(MED.)* paralizie infantilă.

poliorchíe s. v. ASEDIERE. ASEDIU. ÎMPRESURARE. ÎNCERCUIRE. ÎNCONJURARE.

POLÍP s. *(MED.)* vegetație.

POLISEMÁNTIC adj. *(LINGV.)* plurisemantic, (rar) multisemántic. *(Cuvînt ~.)*

POLISEMANTÍSM s. *(LINGV.)* polisemie, (rar) plurisemantísm, plurisemíe. *(~ unui cuvînt.)*

POLISEMÍE s. *(LINGV.)* polisemantism, (rar) plurisemantísm, plurisemíe. *(~ unui cuvînt.)*

polisiláb adj. v. POLISILABIC.

POLISILÁBIC adj. *(LINGV.)* (înv.) polisiláb. *(Cuvînt ~.)*

POLISINTÉTIC adj. *(LINGV.)* incorporant. *(Limbă ~.)*

polistávrion s. v. SAGOS.

POLISTIRÉN s. *(CHIM.)* polistirol.

POLISTIRÓL s. *(CHIM.)* polistiren.

PÓLIȘ s. polonez. *(A mîncat ~ cu pîine.)*

POLITEÍST adj., s. *(BIS.)* idolatru, păgîn, (înv.) idoloslugáș, idoloslujébnic. *(Popoarele ~ antice.)*

POLITETRAFLUORETILÉNĂ s. *(CHIM.)* teflon.

POLITÉȚE s. **1.** cuviință, decență, respect, (livr.) reverență, urbanitáte, (livr. fig.) urbanísm. *(O atitudine plină de ~.)* **2.** amabilitate, manieră, (livr.) civilitáte. *(E de-o ~ ireproșabilă.)* **3.** amabilitate, atenție, curtoazie, galanterie, gentilețe, (rar) curtenie, (înv.) líbov. *(~ față de femei.)*

POLÍTIC adj. (înv.) politicésc. *(Doctrină ~.)*

polítie adj. v. DIPLOMATIC.

polítie s. v. POLITICIAN.

POLÍTICĂ s. **1.** (înv.) politíe. *(O ~ democratică.)* **2.** diplomație. *(A uzat de o ~ ingenioasă.)*

politică s. v. CEREMONIAL. CEREMONIE. ETICHETĂ. PROTOCOL. REGULĂ. RITUAL. RÎNDUIALĂ. TIPIC.

politicărie s. v. POLITICIANISM.

politicésc adj. v. CETĂȚENESC. CIVIC. CIVIL. JURIDIC. LAIC. LUMESC. MIREAN. MIRENESC. PĂMÎNTEAN. POLITIC. PROFAN.

politicí vb. v. CIRCULA. CIVILIZA. CULTIVA. FIXA. FOLOSI. HOTĂRÎ. INSTITUI. ÎNTOCMI. ÎNTREBUINȚA. OBIȘNUI. ORÎNDUI. RAFINA. RÎNDUI. STABILI. STATORNICI. STILA. UTILIZA. UZITA.

POLITICIÁN s. (rar) politicianíst, (înv.) político. *(Un ~ fără scrupule.)*

POLITICIANÍSM s. (rar) politicăríe.

politicianíst s. v. POLITICIAN.

politicít adj. v. BINECRESCUT. CITIT. CIVILIZAT. CULT. CULTIVAT. EDUCAT. INSTRUIT. ÎNVĂȚAT. MANIERAT. POLITICOS.

POLITICÓS adj. **1.** binecrescut, civilizat, manierat, (înv.) politicít, (fig.) fin, subțíre, urbán. *(E un om ~.)* **2.** cuviincios, decent, respectuos, (livr.) reverențiós. *(N-a întrecut măsura, a fost ~.)* **3.** amabil, prevenitor. *(O atitudine extrem de ~.)*

politíe s. v. AGLOMERAȚIE. ALAI. AȘEZARE. CETATE. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. FAST. FORTĂREAȚĂ. LOCALITATE. ORAȘ. POLITICĂ. POMPĂ. PURTARE. STAT. ȚARĂ.

POLITONALÍSM s. *(MUZ.)* politonalitate, (rar) multitonalísm, multitonalitáte, pluritonalísm, pluritonalitáte.

POLITONALITÁTE s. *(MUZ.)* politonalism, (rar) multitonalísm, multitonalitáte, pluritonalísm, pluritonalitáte.

politríeă s. v. PARACHERNIȚĂ.

POLIȚÁI s. polițist, (înv. și reg.) polițár, (înv.) poliț́máistru, (arg.) sticléte.

polițár s. v. POLIȚAI. POLIȚIST.

PÓLIȚĂ s. **1.** etajeră, (reg.) policér. *(~ pentru cărți.)* **2.** raft, (reg.) corlátă. *(~ la o etajeră.)* **3.** *(TEHN.)* policioară, (reg.) préghiță, prímblă, sálbă, (Bucov. și Maram.) podhórniță. *(~ jugului.)*

PÓLIȚĂ s. *(FIN.)* cambie, trată, (înv.) óbligă, sinét, (germanism înv.) vécsel.

póliță s. v. CORMANĂ. RĂSTURNĂTOARE.

POLIȚIENÉSC adj. (rar) poliț́ist. *(Metode ~.)*

poliț́ist adj. v. POLIȚIENESC.

POLIȚÍST s. poliȚai, (înv. și reg.) poliȚár, (înv.) poliț́máistru, (arg.) sticléte.

poliț́máistru s. v. POLIȚAI. POLIȚIST.

POLIVALÉNT adj. **1.** multivalent, plurivalent. *(Substanțe chimice ~.)* **2.** complex, multilateral, plurivalent, (livr.) plurál, (rar) plurilaterál, polilaterál. *(Aspecte ~.)*

POLIVALÉNȚĂ s. **1.** multivalență, plurivalență. *(~ unei substanțe chimice.)* **2.** complexitate, multilateralitate, plurivalență. *(~ unui fenomen.)*

POLIZÁRE s. *(TEHN.)* polizat. *(~ unei piese metalice.)*

POLIZÁT s. *(TEHN.)* polizare. *(~ unei piese metalice.)*

PÓLLUX s. *(ASTRON.)* (pop.) comoára (art.).

PÓLO s. *(SPORT)* (rar) waterpólo. *(Meci de ~.)*

polobóe s. v. BUTOI.

polobocél s. v. BUTOIAS.

POLÓG s. brazdă, (reg.) otcóș. *(Un ~ de iarbă, de grîu.)*

pológ s. v. BALDACHIN. DUIUM. GRĂMADĂ. MĂNUNCHI. MULȚIME. ORANIST. PĂRETAR. POTOP. PRELATĂ. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE. URANISC.

pologí vb. v. CULCA. DOBORÎ. TĂVĂLI.

pologít adj. v. CULCAT. DOBORÎT. TĂVĂLIT.

polojénie s. v. ANECDOTĂ. DIATRIBĂ. GLUMĂ. PAMFLET. SNOAVĂ. SPIRIT.

POLÓN s., adj. **1.** s. poloncz, (înv. și reg.) leah, poleác, (înv.) leș. **2.** adj. polonez, (înv. și reg.) poleác, polecésc, (înv.) leșésc, polonésc.

polonéze adj. v. POLON. POLONEZ.

POLONÉZ s., adj. **1.** s. polon, (înv. și reg.) leah, poleác, (înv.) leș. **2.** adj. polon, (înv. și reg.) poleác, polecésc, (înv.) leșésc, polonésc. **3.** s. poliș. *(A mîncat pîine cu ~.)*

POLONÍC s. (reg.) lingurói, (Mold.) ciorbalíc, (prin Transilv. și Maram.) găván, (prin Ban.) toc, (Transilv.) lingură de scós. *(Cu ~ se servește ciorba.)*

póloșă s., adj. v. SPANCĂ.

polspáncă s., adj. v. SPANCĂ.

poltrón adj. v. SPERIOS. TEMĂTOR.

poltrón adj., s. v. FRICOS. LAȘ.

poltroneríe s. v. FRICĂ. LAȘITATE. TEAMĂ. TEMERE.

POLUÁ vb. a (se) altera, a (se) strica, a (se) vicia. *(Aerul din încăpere s-a ~.)*

POLUÁRE s. alterare, stricare, viciere. *(~ aerului dintr-o încăpere.)*

POLUÁT adj. alterat, stătut, stricat, viciat. *(Un aer ~.)*

polúșcă s. v. PĂDUCHE-DE-LEMN. PLOȘNIȚĂ.

POLÚȚIE s. *(FIZIOL.)* spermatoree, (înv.) săblázna.

pólză s. v. FOLOS. NECESITATE. TREBUINȚĂ. UTILITATE.

POM s. *(BOT.)* arbore, copac, (înv. și pop.) lemn. *(Un ~ falnic.)*

pom s. v. PRUN. SIRINDERICĂ.

POMÁDĂ s. *(FARM.)* alifie, cremă, unguent, (livr.) liniment, (pop.) unsoáre, (reg.) ip, (Transilv. și Mold.) ir, (înv.) mehlém. *(Și-a dat cu ~ pe față.)*

POMANAGIOÁICĂ s. chilipirgioaică.

POMANAGÍU s. **1.** (reg.) colivár. *(~ care umblă pe la pomeni.)* **2.** chilipirgiu, pleșcar, (rar) pleșcáș. *(Nu e decît un ~ ordinar.)*

POMÁNĂ s. **1.** panahidă, parastas, (reg.) prînz, rai. *(Îi face ~ de 6 săptămîni.)* **2.** praznic, (înv. și reg.) prinós, (reg.) comínd, comîndáre. *(~ de după înmormîntare.)* **3.** milă, milostivire, (înv. și pop.) milosténie. *(Trăiește din ~ altora.)*

pomănă s. v. AMINTIRE. CHILIPIR. COMEMORARE. DATINĂ. FEL. OBICEI. POMENIRE. RÎNDUIALĂ. SĂRBĂTORIRE. SERBARE. TRADIȚIE. UZ. UZANȚĂ.

POMĂDÁ vb. a (se) pomădui.

pomădá vb. v. FLATA. LINGUȘI. MĂGULI.

POMĂDÁRE s. pomăduire.

POMĂDÁT adj. pomăduit. *(Față ~.)*

POMĂDUÍ vb. a (se) pomăda.

POMĂDUÍRE s. pomădare.

POMĂDUÍT adj. pomădat. *(Om ~.)*

pomăí vb. v. ZBÎRCI.

pomăít adj. v. ZBÎRCIT.

pomărét s. v. LIVADĂ. POMET.

pomărie s. v. LIVADĂ. POMET. POMICULTURĂ.

pomărişte s. v. LIVADĂ. POMET.

pomărít s. v. LIVADĂ. POMET. POMICULTURĂ.

pomăzánie s. v. MIRUIRE. MIRUIT. UNGERE.

pomăzuí vb. v. MIRUI. UNGE.

pomăzuire s. v. MIRUIRE. MIRUIT. UNGERE.

pomélnic s. v. AMINTIRE. POMENIRE.

POMENÍ vb. **1.** a aminti, a arăta, a cita, a indica, a menţiona, a semnala, (rar) a semnaliza, (înv.) a memora, a prenumi, (fig.) a atinge. *(Problema este ~ într-un document.)* **2.** *(BIS.)* a comînda. *(~ morţii.)* **3.** a se întîmpla, (reg.) a se da. *(Aşa ceva nu s-a mai ~.)* **4.** a se afla, a se găsi, a se trezi, a se vedea. *(S-a ~ încolţit de creditori.)*

pomení vb. v. CHEMA. DEŞTEPTA. NUMI. SCULA. SPUNE. TREZI. ZICE.

POMENÍRE s. **1.** amintire, citare, indicare, menţionare, menţiune, semnalare, (rar) semnalizáre. *(~ unui fapt semnificativ.)* **2.** amintire, (înv.) pomână, pomélnic, pómină. *(Pentru ~ cuiva.)* **3.** *(BIS.)* (înv.) pámente. *(~ a unui mort, la biserică.)*

pomeránţă s. v. PORTOCALĂ.

pomereáză s. v. CHINDIE. VECERNIE.

pomerídă s. v. CHINDIE. VECERNIE.

POMÉT s. livadă, (înv. şi reg.) sad, (reg.) ográdă, pomărét, pomărie, pomăríşte, pomărít, (Maram., Transilv., Ban. şi nordul Mold.) rît. *(Un ~ de pruni.)*

POMÉŢI s. pl. *(ANAT.)* umerii obrajilor (pl.), (rar) umerii féţei (pl.), (reg.) pumnii obrájilor (pl.), (înv.) mágule (pl.).

pomí vb. v. ZBÎRCI.

POMICULTÚRĂ s. (pop.) pomărít, (înv.) pomărie. *(Se ocupă cu ~.)*

pomicréă s. v. FRUCTIERĂ.

pómină s. v. AMINTIRE. FAIMĂ. POMENIRE. RENUME. VESTE.

pomisí vb. v. ZBÎRCI.

POMIŞÓR s. *(BOT.)* copăcel, pomuleţ.

pomiţár s. v. DUD.

pomiţă s. v. DUDĂ. FRAGĂ. MURĂ, ZMEURĂ.

pomiţă-de-sínger s. v. SALBĂ-MOALE. VONICER.

pomníţă s. v. FRAG.

pomóci s. v. PĂMĂTUF. POANSON.

pomóstină s. v. DUŞUMEA. PARDOSEALĂ. POD. PODEA. SCÎNDURĂ.

POMPÁJ s. *(TEHN.)* pompare.

POMPÁRE s. *(TEHN.)* pompaj.

PÓMPĂ s. *(TEHN.)* (Ban.) smîrc, (înv.) tulúmbă. *(~ de apă.)*

PÓMPĂ s. **1.** fast, lux, măreţie, somptuozitate, splendoare, strălucire, (înv.) ighemonicón, pohfálă, saltanát. *(~ de la Curte.)* **2.** bogăţie, fast, lux, splendoare, strălucire. *(~ ceremoniei.)* **3.** alai, fast, (înv.) parisíe, politíe, vîlvă. *(A fost primit cu mare ~.)* **4.** paradă, (înv.) fálă. *(A intrat cu ~ în oraş.)* **5.** ceremonie, cinste, fast, paradă, solemnitate. *(~ de care s-a bucurat.)*

POMPIÉR s. (înv. şi reg., mai ales în Mold.) pojárnic, (înv.) tulumbagíu, tulumbáş.

POMPÓN s. panaş, (înv.) cristă. *(~ la chipiul unor uniforme militare.)*

POMPÓS adj. **1.** bogat, fastuos, grandios, luxos, mare, somptuos, splendid, strălucit, strălucitor, (livr.) magnífic, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~; o nuntă ~.)* **2.** afectat, artificial, bombastic, căutat, convenţional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pretenţios, retoric, (fig.) preţiós, sunător, umflát. *(Stil, limbaj ~.)*

POMULÉŢ s. *(BOT.)* copăcel, pomişor.

pomul-úrsului s. v. SCORUŞ.

pomuşoáră s. v. AGRIŞ. COACĂZĂ. COACĂZ. PĂLTIOR.

pone adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEŢ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

poncíş adj. v. ABRUPT. APLECAT. DREPT. ÎNCLINAT. PERPENDICULAR. PIEPTIŞ. PLECAT. POVÎRNIT. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. STRABIC. VERTICAL.

poncíş adj., adv. v. CHIORÎŞ. CRUCIŞ. ÎNCRUCIŞAT. OBLIC. PIEZIŞ. SAŞIU.

poncíş adv. v. CHIONDORÎŞ. STRÎMB.

pond s. v. GREU. GREUTATE. ÎNCĂRCĂTURĂ. MASĂ. POVARĂ. SARCINĂ.

PONDERÁ vb. a (se) atenua, a (se) calma, a descreşte, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) linişti, a (se) micşora, a (se) modera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)*

ponderá vb. v. COMPENSA. CONTRABALANSA. CUMPĂNI. ECHILIBRA. PRECUMPĂNI.

PONDERÁT adj. **1.** calculat, chibzuit, cumpănit, cumpătat, echilibrat, înfrînat, măsurat, moderat, socotit, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Un om ~; o viaţă ~.)* **2.** calm, calmat, domolit, liniştit, moderat, potolit, temperat. *(Atitudine ~.)*

ponderáţie s. v. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINŢĂ. CHIBZUIRE. CUMINŢENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. ÎNŢELEPCIUNE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAŢIE. RAŢIUNE. SOCOTEALĂ. SOCOTINŢĂ. TACT.

PÓNDERE s. importanţă, însemnătate, valoare. *(Are o ~ redusă în ansamblu.)*

póndere s. v. GREU. GREUTATE. ÎNCĂRCĂTURĂ. POVARĂ. SARCINĂ.

ponderós adj. v. AUTORIZAT. COMPETENT. DECISIV. DETERMINANT. HOTĂRÎTOR. PRICEPUT. PUTERNIC. TARE.

poneávă s. v. CERGĂ. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. VELINŢĂ.

PONEGREÁLĂ s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegrire, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuțíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(Nu te pleca la ~ lor!)*

PONEGRÍ vb. a (se) bîrfi, a (se) blama, a (se) calomnia, a (se) cleveti, a (se) defăima, a (se) denigra, a (se) discredita, (livr.) a (se) detracta, a (se) vitupera, (înv. și pop.) a (se) ocări, (pop.) a (se) huli, a (se) năpăstui, a (se) povesti, (prin Olt.) a (se) publica, (înv.) a (se) balamuți, a (se) măscări, a (se) mozaviri, a (se) pohlibui, a (se) ponosi, a (se) ponoslui, a (se) prilesti, a (se) vrevi, (fam. fig.) a (se) încondeia, (pop. fig.) a (se) înnegri. *(Îl ~ pe nedrept.)*

PONEGRÍRE s. bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, șoaptă, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. și reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuțíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(Nu te pleca la ~ lor!)*

ponegrít adj. v. ÎNCHIS. ÎNNEGURAT. ÎNNORAT. ÎNTUNECAT. ÎNTUNECOS. MOHORÎT. NEGRU. NEGUROS. NOROS. PÎCLOS. PLUMBUIT. PLUMBURIU. POSOMORÎT. URÎT.

PONEGRÍT adj., s. bîrfit, calomniat, defăimat, denigrat, discreditat, (pop.) năpăstuít, (fam. fig.) încondeiát. *(Om ~.)*

PONEGRITÓR adj., s. **1.** adj., s. bîrfitor, calomniator, clevetitor, defăimător, denigrator, (livr.) detractór, (pop.) hulitór, (înv.) balamút, clevétnic, năpăstuitór, ponosluitór, (turcism înv.) mozavír. *(E un ~ ordinar.)* **2.** adj. bîrfitor, calomnios, clevetitor, defăimător, denigrator, (rar) calomniatór, (pop.) prost, (înv.) mozavírnic. *(Afirmații, vorbe ~.)*

ponivós adj., s. v. CHIOR. MIOP.

PONÓR s. *(GEOGR.)* rîpă, văgăună, (pop.) mal, surpătúră, (reg.) afundătúră, tudínă, țifléică, (Munt. și Olt.) sodóm, (înv.) strămínă. *(Teren cu ~e.)*

ponór s. v. GÎRLĂ.

ponorî vb. v. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. ROSTOGOLI. SURPA.

ponorît adj. v. PRĂBUȘIT. SURPAT.

ponoritúră s. v. SURPĂTURĂ.

ponós s. v. ABATERE. BELEA. BUCLUC. CULPABILITATE. CULPĂ. CUSUR. DANDANA. DEFECT. DEFICIENȚĂ. DEZONOARE. EROARE. GREȘEALĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. ÎNCURCĂTURĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NECINSTE. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. NUME. PACOSTE. PĂCAT. PLÎNGERE. POCINOG. PORECLĂ. RĂU. RECLAMAȚIE. RUȘINE. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. SUPĂRARE. SUPRANUME. VICIU. VINĂ. VINOVĂȚIE.

ponoseálă s. v. DEGRADARE. DETERIORARE. PONOSIRE. STRICARE. UZARE.

PONOSÍ vb. a (se) degrada, a (se) deteriora, a (se) strica, a (se) uza. *(Hainele i s-au ~ de tot.)*

ponosí vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI. PRII.

PONOSÍRE s. degradare, deteriorare, stricare, uzare, (rar) ponoseálă. *(~ hainelor.)*

PONOSÍT adj. degradat, deteriorat, ros, stricat, tocit, uzat. *(Haine ~.)*

ponosít adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT. DEPRIMAT. DESCURAJAT. INDISPUS. ÎNDURERAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECĂJIT. SUPĂRAT. TRIST.

ponosláș s. v. RECLAMANT.

ponóslu s. v. DEZONOARE. NECINSTE. PLÎNGERE. RECLAMAȚIE. RUȘINE.

ponosluí vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DENUNȚA. DISCREDITA. PÎRÎ. PONEGRI. RECLAMA. SPUNE.

ponosluíre s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ȘOAPTĂ.

ponosluitór adj., s. v. BÎRFITOR. CALOMNIATOR. CLEVETITOR. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. PONEGRITOR.

ponosluitór s. v. RECLAMANT.

ponóv s. v. PORUMB. PORUMBIȘTE.

PONT s. pontator, (rar) pontagíu, (înv.) pontáș. *(~ la unele jocuri de noroc.)*

pont s. v. APUCĂTURĂ. ARTICOL. CAPITOL. CAPRICIU. CHEF. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. DEPRINDERE. EXTRAS. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. FRAGMENT. MAIMUȚĂREALĂ. MANIERE. MOFT. MORAVURI. NAZ. NĂRAVURI. OBICEIURI. OCAZIE. PARAGRAF. PASAJ. POFTĂ. PRILEJ. PROSTEALĂ. PUNCT. PURTARE. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

PONTÁ vb. a miza, (înv.) a pontarisi. *(A ~ la un joc de noroc.)*

PONTÁ vb. a areta. *(Ogarul ~ vînatul.)*

pontagíu s. v. PONT. PONTATOR.

PONTÁJ s. pontare. *(Fișă de ~.)*

PONTÁRE s. pontaj. *(Fișă de ~.)*

pontarisí vb. v. MIZA. PONTA.

pontáș s. v. CLĂCAȘ. PONT. PONTATOR.

PONTATÓR s. pont, (rar) pontagíu, (înv.) pontáș. *(~ la unele jocuri de noroc.)*

PONTÍF s. *(BIS.)* **1.** (rar) pontífice. *(~ în Roma antică.)* **2.** *pontiful roman* = papă, pontiful Romei, sfîntul părinte, suveranul pontif; *pontiful Romei* = papă, pontiful roman, sfîntul părinte, suveranul pontif.

PONTIFICÁL adj. *(BIS.)* apostolic, papal. *(Scaunul ~.)*

pontificál adj. v. PAPAL.
pontificát s. v. PAPALITATE.
pontifice s. v. PONTIF.
PONTONIÉR s. *(MIL.)* (înv.) podár.
POP s. **1.** *(CONSTR.)* **pălimar**, (pop.) popîrțác, (reg.) poponéț. *(~ de susținere a unui zid, a unui planșeu.)* **2.** proptea, reazem, sprijin, susținere, (rar) sprijinitoáre, (pop.) poprcá, (reg.) pripoánă, próptă, propteálă, proptíș, șpraiț, (prin Munt. și Olt.) papainóg, (Transilv.) șoș, (înv.) rezemătúră, sprijineálă, sprijoánă. *(~ pentru susținerea gardului.)* **3.** *(TEHN.)* lopățică, spetează, stinghie. *(La cîrceie se află un ~.)* **4.** (reg.) căpíță, ciúclă, poponéț. *(Un ~ de in.)*
pop s. v. CHINGĂ. FUS. PREPELEAC. STINGHIE.
popadíe s. v. PREOTEASĂ.
POPÁS s. **1.** poposire, (pop.) sălășluíre, (germanism înv.) rast. *(~ lui acolo s-a dovedit necesar.)* **2.** oprire, ședere, (înv.) poprire, șezămînt. *(Un ~ de două ore.)* **3.** haltă, oprire, (înv.) oturác, stáție. *(În drum a făcut mai multe ~uri.)* **4.** *(MIL.)* (înv.) tábără. *(Trupele au făcut 15 ~uri pînă la Dunăre.)* **5.** escală, oprire. *(Nava a făcut un scurt ~.)* **6.** (înv.) conác. *(La primul ~ au schimbat caii diligenței.)*
PÓPĂ s. **1.** *(BIS.)* părinte, preot, (livr.) sacerdót. *(A fost hirotonisit ~.)* **2.** rege, rigă, (înv.) crai. *(~ la jocul de cărți.)* **3.** (reg.) măgár. *(Snopul de grîu numit ~.)*
própă s. v. MĂSEA. POST. ZGLĂVOACĂ.
popădéle s. pl. v. SMIRDAR.
POPÉNCHI s. *(BOT.)* **1.** *(Coprinus comatus)* (reg.) buretele-cálului. **2.** *(Coprinus atramentarius)* (reg.) căciula-șérpelui.
POPÉSC adj. *(BIS.)* preoțesc, (livr.) sacerdotál, păstorésc. *(A îmbrăca haina ~.)*
popésc adj. v. CLERICAL. DUHOVNICESC. ECLEZIASTIC. PREOȚESC.
POPÉȘTE adv. *(BIS.)* preoțește. *(Cîntă ~.)*
popéte s. v. GRINDEL. MOLAN.
POPÍ vb. *(BIS.)* a (se) hirotoni, a (se) hirotonisi, a (se) preoți, (pop.) a (se) sfinți. *(A ~ un cleric.)*
popí vb. v. PĂSTORI.
POPÍC s. *(SPORT)* (prin Transilv.) cúglă. *(A doborît un ~.)*
popíc s. v. MĂNUȘĂ. PICIOR.
POPÍE s. *(BIS.)* preoție, (livr.) sacerdóțiu.
POPÍLNIC s. *(BOT.)* **1.** *(Asarum europaeum)* piperul-lupului, (reg.) ficățeá, năjítnică, pipărúș, pipérniță, trieréi (pl.), tulipín, buba-ínimii, buruiana-frígurilor, buruiană-de-atác, dafin-míc, lingura-frumoáselor, lingura-pópii. **2.** *(Anemone hepatica)* (reg.) breábăn, vioréle (pl.), crucea-voiníclului, floarea-păștilor, foaie-de-vioáră, iarba-fiárelor, iarbă-trei-răi, trei-crái, trei-răi, trei-răi-boierésc.
popíme s. v. CLER. PREOȚIME.
popînă s. v. GRĂDIȘTE. GRIND.
popínci s. pl. v. GHEBE.
popistrí vb. v. BRODA. COASE. ÎMPESTRIȚA. PĂTA. SMĂLȚA.
POPÎNDĂU s. *(ZOOL.; Citellus citellus)* (reg.) mitorlán, pínță, popîndéț, popîndóc, țiștár.
popîndău s. v. GUZGAN. MOMÎIE. SPERIETOARE. ȘOARECE-DE-CÎMP. ȘOARECE-DE-PĂDURE. ȘOBOLAN.
popîndeá s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.
popîndéț s. v. MOMÎIE. POPÎNDĂU. SPERIETOARE. ȘOARECE-DE-CÎMP.
popîndí vb. v. GHIONTI. IZBI. ÎMBOLDI. ÎMBRÎNCI. ÎMPINGE. ÎNGHIONTI.
popîndóc s. v. POPÎNDĂU. ȘOARECE-DE-CÎMP.
popînzác s. v. GUZGAN. MOMÎIE. SPERIETOARE. ȘOARECE-DE-PĂDURE. ȘOBOLAN.
popînzói s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE. ȘOARECE-DE-PĂDURE.
popîrțác s. v. FURCĂ. PĂLIMAR. PISC. POP.
popoáie s. v. PREOTEASĂ.
pópone s. v. PEPENE.
poponéț s. v. GUZGAN. MOMÎIE. OPAIȚ. PĂLIMAR. POP. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. SPERIETOARE. ȘOARECE-DE-CÎMP. ȘOARECE-DE-PĂDURE. ȘOBOLAN. VOLBURĂ.
POPÓR s. **1.** națiune, neam, (înv. și pop.) noród, (înv.) límbă, semințíe. *(~ul român.)* **2.** norod, țară, (pop.) óbște. *(Întregul ~ s-a ridicat la luptă.)* **3.** (mai ales în limbajul claselor exploatatoare) gloată, mulțime, norod, plebe, prostime, vulg, (înv. și reg.) poporíme, (înv.) calabalíc. *(Ce s-a strîns atîta ~ ?)* **4.** neam, populație, semințíe, (pop.) noród, (înv.) lúme, rúdă, rudénie. *(Un ~ de viteji.)*
popór s. v. ENORÍE. PAROHIE.
poporá vb. v. PĂSTORI. POPULA.
poporál adj. v. POPORAN. POPULAR.
poporalitáte s. v. FAIMĂ. POPULARITATE. RENUME. REPUTAȚIE.
POPORÁN adj. popular, (înv. și reg.) poporál, (înv.) poporár. *(Literatură ~.)*
poporán adj. v. POPULAR.
poporán s. v. CONCETĂȚEAN. ENORIAȘ. SĂTEAN. ȚĂRAN.
poporanizáre s. v. POPULARIZARE. PROPAGARE. PROPOVĂDUIRE. RĂSPÎNDIRE.
poporár adj. v. POPORAN. POPULAR.
poporát adj. v. LOCUIT. POPULAT.
poporáție s. v. LOCUITORI. POPULAȚIE.
poporíme s. v. GLOATĂ. LOCUITORI. MULȚIME. NOROD. PLEBE. POPOR. POPULAȚIE. PROSTIME. VULG.
poporós adj. v. LOCUIT. POPULAT.
POPOSÍ vb. **1.** a se opri, a sta, a ședea, a trage, a zăbovi. *(A ~ la umbra unui stejar.)* **2.** a se opri, (înv.) a conăci. *(A ~ la un han.)* **3.** (înv. și pop.) a mînea. *(Unde ai de gînd să ~ ?)* **4.** a se așeza. *(Călătorul a ~ ca să mănînce.)*
poposí vb. v. DORMI. ODIHNI. REPAUZA.
POPOSÍRE s. **1.** oprire, zăbovire. *(~ lui într-un loc pentru odihnă.)* **2.** popas, (pop.) sălășluíre, (germanism înv.) rast. *(~ lui acolo s-a dovedit salutară)*
popoțá vb. v. CĂȚĂRA. COCOȚA. RIDICA. SUI. URCA.

popreá s.v. POP. PROPTEA. REAZEM· SPRIJIN. SUSȚINERE.

POPÓU s. *(ANAT.)* dos, fund, șezut, (rar) posteriór, (pop.) cur, (fam.) pópsi, (eufemistic) pardón.

popreálă s. v. AREST. ARESTARE. AREST PREVENTIV. DEȚINERE. INTERZICERE. ÎMPIEDICARE. ÎNCHIDERE. ÎNCHISOARE. ÎNTEMNIȚARE. OCNĂ. OPRIRE. PENITENCIAR. PREVENȚIE. PUȘCĂRIE. REȚINERE. TEMNIȚĂ.

poprí vb. v. ARESTA. DEȚINE. INTERZICE. ÎMPIEDICA. ÎNCHIDE. ÎNTEMNIȚA. OPRI. PROHIBI. PROPTI. REȚINE. REZEMA. SECHESTRA. SPRIJINI. STA. SUSȚINE.

POPRÍRE s. *(JUR.)* sechestru.

popríre s. v. DIFICULTATE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. OPRIRE. PIEDICĂ. POPAS. STAVILĂ. ȘEDERE.

poprít adj. v. ARESTAT. DEȚINUT. INTERZIS. ÎNCHIS. ÎNTEMNIȚAT. OPRIT. REȚINUT.

pópsi s. v. DOS. FUND. POPOU. ȘEZUT.

POPULÁ vb. **1.** (înv.) a împopora, a popora. *(A ~ un teritoriu.)* **2.** a locui. *(Tribul ~ nordul țării.)*

POPULÁR adj. **1.** poporan, (înv. și reg.) poporál, (înv.) poporár. *(Literatură ~.)* **2.** (înv.) poporán. *(Școli ~.)* **3.** (înv.) prost, vulgár. *(Latina ~.)*

POPULÁRE s. (înv.) împoporáre. *(~ unui teritoriu.)*

POPULARITÁTE s. faimă, renume, reputație, (înv.) poporalitáte, (fig.) prîză. *(Se bucură de oarecare ~.)*

POPULARIZÁ vb. a difuza, a propaga, a propovădui, a răspîndi, (astăzi rar) a vulgariza, (fig.) a semăna. *(A ~ o teorie.)*

POPULARIZÁRE s. propagare, propovăduire, răspîndire, (astăzi rar) vulgarizáre, (înv.) poporanizáre, propagáție. *(~ unor cunoștințe.)*

POPULARIZÁT adj. propagat, răspîndit. *(Cunoștințe ~.)*

POPULARIZATÓR s., adj. propagator, propovăduitor, răspînditor, (astăzi rar) vulgarizatór, (fig.) semănátor. *(~ de cunoștințe folositoare.)*

POPULÁT adj. locuit, (înv.) poporát, poporós, populós. *(Un teritoriu ~.)*

POPULÁȚIE s. **1.** locuitori (pl.), (înv. și reg.) poporíme, (înv.) poporáție, públic. *(~ Vienei.)* **2.** neam, popor, semințe, (pop.) noród, (înv.) lúme, rúdă, rudénie. *(O ~ de viteji.)*

populós adj. v. LOCUIT. POPULAT.

popușoiștină s. v. PORUMB. PORUMBIȘTE.

por s.v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

poranícі s. v. SPÎNZ. UNTUL-VACII.

pórav adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NĂBĂDĂIOS. NĂRĂVAȘ. NĂRĂVIT. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

pórav adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

PORC s. **1.** *(ZOOL.; Sus scrofa domestica)* (pop.) rîmătór, rîtán, (înv.) sfin. **2.** *(ZOOL.) porc mistreț (Sus scrofa)* = mistreț, porc sălbatic, (rar) porc de pădure, (înv. și reg.) gligán ; *porc sălbatic (Sus scrofa)* = mistreț, porc mistreț, (rar) porc de pădure, (înv. și reg.) gligán. **3.** *(IHT.) porc-de-mare (Scorpaena porcus)* = scorpie-de-mare, (rar) scorpénă. **4.** *(ASTRON.;* la pl. art.) (pop.)viérii (pl. art.), scroafa-cu-purcéi.

porcán s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PIETROȘEL. PORCOI. PORCUȘOR. STOG.

PORCÁR s. (prin Transilv.) condáș. *(~ se ocupă cu creșterea porcilor.)*

porcárul s. art. v. ALDEBARAN.

porcáș s. v. PIETROȘEL. PORCUȘOR.

PORCĂÍ vb. (reg.) a scrofăi. *(L-a ~ cum i-a venit la gură.)*

porcănáș s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

porcănél s. v. PIETROȘEL. PORCUȘOR.

porcărăș s. v. PLOIER.

porcăreáță s. v. COCINĂ.

PORCĂRÍE s. (înv.) scrofărie. *(A comis o ~.)*

porcărie s. v. COCINĂ.

porc-de-Índia s. v. COBAI.

porc de pădure s. v. MISTREȚ. PORC MISTREȚ. PORC SĂLBATIC.

PORCÉSC adj. porcin. *(Carne ~.)*

porcése adj. v. DEȘĂNȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. TRIVIAL. VULGAR.

PORCÍN adj. porcesc. *(Carne ~.)*

porcín s. v. TROSCOT.

PORCÍNĂ s. *(ZOOL.)* suină.

porcínă s. v. IARBĂ-GRASĂ. PORTULACĂ.

porcíre s. v. AGURIJOARĂ. PORTULACĂ.

PORCÓI s. căpiță, claie, stog, (pop.) plástă, porcán, (reg.) boághe, por, porcănáș, porcoiáță, porconeáță, porculeán, porculéte, porculéț, porcúț, porșóg, porșór, schírdă, (Olt.) clădíș, (Transilv. și Ban.) plóscă, (Transilv.) pup. *(~ de fîn.)*

porcói s. v. PIETROȘEL. PORCUȘOR.

porcoiáș s. v. PIETROȘEL. PORCUȘOR.

porcoiáță s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

porconeáță s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

porcós adj. v. DEȘĂNȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. TRIVIAL. VULGAR.

porcotós adj. v. DEȘĂNȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. TRIVIAL. VULGAR.

porcul-ápelor s. v. CLEAN.

porculeán s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PIETROȘEL. PORCOI. PORCULEȚ. PORCUȘOR. STOG.

porculéte s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PIETROȘEL. PORCOI. PORCUȘOR. STOG.

PORCULÉȚ s. *(ZOOL.)* porcușor, (rar) porculeán.

porculéț s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

porcúș s. v. PIETROȘEL. PORCUȘOR.

PORCUȘÓR s. **1.** *(ZOOL.)* porculeț, (rar) porculeán. **2.** *(IHT.; Gobio gobio)* pietroșel, (reg.) pietrár, porcán, porcáș, porcănél, porcói, porcoiáș, porculeán, porculéte, porcúș, porcúț, rancă, rîbiță. **3.** *(IHT.; Gobio uranoscopus)* (reg.) morcóci.

porcușór s. v. PLOIER DE MUNTE.

porcușor-de-vád s. v. GLĂVOACĂ.

porcúț s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. ORBETE. PIETROȘEL. PORCOI. PORCUȘOR. STOG.

PORÉCLĂ s. nume, supranume, (livr.) cognómen, (franțuzism) sobrichét, (înv. și reg.) sclitádă, (Olt., Munt. și Transilv.) ponós, (înv.) poreclitúră. *(Ce ~ i-a pus?)*

poréclă s. v. NUME DE FAMILIE. PATRONIMIC.

PORECLÍ vb. a boteza, a chema, a denumi, a intitula, a numi, a spune, a supranumi, (înv. și reg.) a număra, (înv.) a grăi, a nomina, a numeni, a titlui. *(Pentru vitejia lui l-au ~ „Bravul".)*

poreclí vb. v. CHEMA. NUMI.

PORECLÍT adj. denumit, intitulat, numit, supranumit, zis, (înv.) titluít. *(Al. Golescu ~ Arăpilă.)*

poreclitúră s. v. NUME. PORECLĂ. SUPRANUME.

porfíră s. v. PURPURĂ.

porfíriu adj. v. PURPURIU. VIȘINIU.

poricále s. pl. v. FRUCT. POAMĂ. ROD.

PORIFÉR adj. porigen. *(Material ~.)*

PORIGÉN adj. porifer. *(Material ~.)*

porîme s. v. POROZITATE. SPONGIOZITATE.

pornánă s. v. CERDAC. PRIDVOR. TINDĂ. VERANDĂ.

porneálă s. v. ARDOARE. AVÎNT. ELAN. ENTUZIASM. IMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PLECARE. PORNIRE. STIMUL. STIMULENT.

PORNÍ vb. **I.1.** a pleca, (înv.) a (se) clăti, a purcéde. *(Au ~ la drum.)* **2.** a trimite. *(I-a ~ cu greu la drum.)* **3.** a se duce, a merge, a pleca, (pop.) (a se) mișca, (înv. și reg.) a păsa. *(Unde ~ ?)* **4.** a (o) apuca, a se îndrepta, a o lua, a merge, a se orienta, a păși, a pleca, (rar) a se îndruma, (pop.) a purcéde, a se purta, (înv. și reg.) a năzui, (Transilv.) a arădui. *(A ~t-o pe drumul acela.)* **5.** *(TEHN.)* a demara. *(Mașina ~.)* **II. 1.** a începe, (înv. și pop.) a purcéde. *(~ dansul, nunta.)* **2.** a apărea, a se isca, a se ivi, a începe, a se produce, a se stîrni, (înv. și reg.) a se scoci or î, (fig.) a se náște. *(S-a ~ din senin o furtună.)* **3.** a se declanșa, a se dezlănțui, a se isca, a izbucni, a se stîrni, (rar) a se prăvăli, (înv. și reg.) a se dezlega, a se scorni, (înv.) a se scula, a se spărge, a sta, (fig.) a se aprínde. *(S-a ~ un conflict.)* **4.** a se apuca, a începe, a se pune. *(Se ~ să mănînce.)* **5.** a începe, (prin Transilv.) a arădui. *(Au ~ să se certe.)* **6.** a începe, (înv. și pop.) a rúpe. *(Se ~ a cînta.)* **7.** a începe, a prinde. *(Se ~ să țipe, să fugă.)*

porní vb. v. EXPEDIA. TRIMITE.

PORNÍRE s. **1.** plecare, (pop.) porneálă, (înv.) purcédere, purcés. *(~ noastră are loc în zori.)* **2.** ducere, mergere, mers, plecare. *(După ~ lui acolo.)* **3.** ducă, plecare. *(E gata de ~.)* **4.** *(TEHN.)* demaraj, demarare. *(~ unei mașini.)* **5.** declanșare, dezlănțuire, iscare, izbucnire, începere, producere, stîrnire, venire, (înv. și reg.) scorníre, (înv.) prorúpere, prorúpție. *(Înainte de ~ vijeliei.)* **6.** aspirație, dor, dorință, năzuință, poftă, rîvnă, tendință, vis, (rar) năzuíre, rîvníre, (reg.) năduleálă, (înv.) năslíre, năslitúră, rîvnitúră. *(~ de a face ceva util.)* **7.** imbold, impuls, îndemn, stimul, stimulent, (rar) îmboldíre, (reg.) bold, (înv.) năstáv, porneálă, (grecism înv.) parachínisis, (fig.) mișcáre, resórt, supórt, (înv. și reg. fig.) strămurâre. *(~ pentru o acțiune.)* **8.** ardoare, avînt, elan, entuziasm, înflăcărare, înfocare, însuflețire, pasiune, patimă, (livr.) fervéntă, fervoáre, pátos, (rar) ardéntă, (Mold.) ahótă, (înv.) porneálă, săltáre, (fig.) aprîndere, căldúră, flácără, foc, pojár, súflu, zbor. *(~ specifică tinereții.)* **9.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru ...)* **10.** aplecare, dispoziție, înclinare, înclinație, tendință. *(~ de a exagera.)* **11.** animozitate discordie, dușmănie, învrăjbire, ostilitate, ură, vrajbă, vrăjmășie, zîzanie, (livr.) inimicíție, (înv. și pop.) príce, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) pícă, (înv. și reg.) ceártă, pízmă, pizmuíre, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, urîciúne, vrăjbíe, (latinism înv.) rancoáre. *(Ce e ~ asta neîmblînzită între voi?)* **12.** antipatie, aversiune, ostilitate, repulsie, resentiment, (livr.) repugnánță, resimțămînt. *(Simte o vizibilă ~ față de el.)* **13.** ciudă, gelozie, invidie, necaz, pică, pizmă, ranchiună, (rar) înciudáre, (pop.) nădúf, obídă, pizmuíre, pofídă, (înv., reg. și fam.) parapón, (înv. și reg., în Bucov.) băsău, (înv. și reg.) măráz, scîrbă, (reg.) píldă, zăcășeálă, zăcășíe, (prin Mold.) bănát, (Transilv.) dîcă, (prin Ban. și Olt.) inát, (Mold.) póxie, (înv.) pátos, răpștíre, rîvníre, zavístie, zavistnicíe, (fam.) boálă. *(Simte o ~ nestăpînită pe ...)*

PORNÍT adj. furios, îndîrjit, înfuriat, întărîtat, înverșunat, mînîat, mînios, (livr.) obstinát, (pop.) îndrăcít, năbădăiós, oțărît, (înv. și reg.) scîrbít, (reg.) năvîrliós, (înv., în Transilv.) firétic, (fam.) burzuluít, zborșít, (fig.) turbát. *(Un om ~.)*

PORNITÓR s. *(TEHN.)* demaror. *(~ al unui motor.)*

PORNOGRÁFIC adj. deșănțat, imoral, impudic, indecent, necuviincios, nerușinat, obscen,

scabros, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licenţiós, (înv. şi pop.) scîrnav, slóbod, (reg.) porcotós, (fam.) deşucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spurcát. *(O glumă ~.)*

PORNOGRAFÍE s. imoralitate, impudoare, indecenţă, necuviinţă, nerușinare, obscenitate, scabrozitate, trivialitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licénţă, licenţiozitáte, (înv. şi pop.) mascará, măscără, măscăriciúne, măscărie, scîrnăvíe. *(Un act de ~.)*

poroáică s. v. PRAZ.

poróh s. v. BRAD.

poroháe s. v. NOU-NĂSCUT. PRUNC. SUGACI. SUGAR.

porohocíe s. v. COPILĂRIE. PRUNCIE.

porohotí vb. v. GRĂMĂDI. ÎMBULZI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI.

porodíţă s. v. COBORÎTOR. DESCENDENT. NEAM. ODRASLĂ. PROGENITURĂ. SCOBORÎTOR. SEMINŢIE. SPIŢĂ. URMAŞ. VIŢĂ. VLĂSTAR.

porogánie s. v. PĂŢANIE.

porói s. v. PRAZ.

PORÓINIC s. *(BOT.)* **1.** *(Orchis purpurea)* (reg.) bujór, gemănáriţă, sculătoáre, untul-văcii. **2.** *(Orchis militaris)* (reg.) bujór, bujoréi (pl.), gemănáriţă, sculătoáre, untul-văcii. **3.** *(Orchis mascula)* salep, (reg.) bujór, gemăuáriţă, sculătoáre, limba-cúcului, untul-văcii.

poróinic s. v. BUJOREL. GEMĂNARIŢĂ. STUPINIŢĂ. UNTUL-VACII.

PORÓS adj. **1.** buretos, spongios, (reg.) púhav. *(Material ~.)* **2.** afînat, moale, pufos, rar, (rar) înfoiát, ţărînós, (reg.) púhav. *(Pămînt ~.)*

póroş adj. v. NĂBĂDĂIOS. NĂRĂVAŞ. NĂRĂVIT.

POROZITÁTE s. spongiozitate, (înv.) porîme. *(~ unui material.)*

porşóg s. v. CĂPIŢĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

porşór s. v. CĂPIŢĂ. CLAIE. PORCOI. PREPELEAC. STOG.

PORT s. **1.** îmbrăcăminte, (pop.) purtát. *(Care este ~ lor tradiţional?)* **2.** costum. *(~ popular.)* **3.** purtare. *(~ armelor este interzis.)* **4.** atitudine, poză, poziţie, ţinută, (livr.) alúră, postúră, (rar) staţiúne. *(~ corect al corpului.)*

PORT s. (înv.) limán, pristánişte, scálă, schélă. *(~ la mare.)*

port s. v. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. PURTARE.

PORTÁBIL adj. portativ, transportabil, (înv.) purtăréţ. *(Obiect ~.)*

PORTÁR s. **1.** (înv.) portiér, uşár. *(~ la o casă.)* **2.** *(IST.)* uşar. *(~ era însărcinat cu paza curţii domneşti.)*

portár s. v. PORTĂREL.

PORTATÍV adj. portabil, transportabil, (înv.) purtăréţ. *(Obiect ~.)*

PORTAVÓCE s. megafon. *(Vorbeşte la ~.)*

PORTĂREÁSĂ s. (înv.) portăríţă. *(~ la un bloc.)*

PORTĂRÉL s. *(JUR.)* (reg.) portár, (Transilv.) pristáv.

portăríţă s. v. PORTĂREASĂ.

PORTCÁRT s. porthartă.

PORTDRAPÉL s. stegar, (rar) portstindárd, (înv.) sangeactár, sangeagáş, sangeagíu, (turcism înv.) bairactár. *(~ al unei divizii.)*

portepéu s. v. PORTSABIE.

PORTHÁRTĂ s. portcart.

portiér s. v. PORTAR.

PORTFILIÉRĂ s. *(TEHN.)* clupă.

PORTLANDIÁN s., adj. *(GEOL.)* titanic. *(Straturi ~.)*

PORTMANTÓU s. umeraş, (rar) úmăr, umerár. *(Şi-a pus hainele pe ~.)*

portmonétă s. v. PORTMONEU. PORTOFEL.

PORTMONÉU s. portofel, (prin Transilv.) buchelár, (Transilv.) pughiláreş, (prin Bucov.) puleárţ, (Ban. şi Transilv.) şlăitáf, (înv.) portmonétă, portofóliu, (arg.) coájă, scoárţă. *(Îşi ţine banii în ~.)*

PORTOCÁL s. *(BOT.; Citrus aurantium)* (înv. şi reg.) narámz, (reg.) noroáncă, oránz.

PORTOCÁLĂ s. *(BOT.)* (înv. şi reg.) naramză, (reg.) noroáncă, pomeránţă.

PORTOCALÍU adj. (livr.) oránj, (pop.) morcovíu, (înv. şi reg.) naramzát, narangíu, (înv.) perátic, turungíu. *(De culoare ~.)*

PORTOCHELÁRI s. toc.

PORTOFÉL s. portmoneu, (prin Transilv.) buchelár, (Transilv.) pughiláreş, (prin Bucov.) puleárţ, (Ban. şi Transilv.) şlăitáf, (înv.) portmonétă, portofóliu, (arg.) coájă, scoárţă. *(Îşi ţine banii în ~.)*

portofél s. v. MINISTER.

portofóliu s. v. MINISTER. PORTMONEU. PORTOFEL.

PORTRÉT s. *(ARTE)* chip, (înv.) obráz. *(I-a făcut ~ în ulei.)*

portretár s. v. PORTRETIST.

portretáre s. v. PORTRETIZARE.

PORTRETÍST s. *(ARTE)* (înv.) portretár. *(Un ~ celebru.)*

PORTRETIZÁRE s. *(ARTE)* (înv.) portretáre. *(~ unei persoane.)*

PORTSÁBIE s. (înv.) portepéu.

PORTSATELÍT s. *(TEHN.)* antrenor.

portstindárd s. v. PORTDRAPEL. STEGAR.

PORTSCÚLĂ s. *(TEHN.)* portuncaltă.

porttabác s. v. PORTŢIGARET. TABACHERĂ.

portţigár s. v. PORTŢIGARET. TABACHERĂ.

PORTŢIGARÉT s. **1.** ţigaret, ţigaretă, (Ban. şi Transilv.) sípcă. *(Fumează cu ~.)* **2.** tabacheră, (rar) porttabác, portţigár, (Ban., Transilv. şi Bucov.) pícsă, (prin Transilv.) tárţă, (înv.) tabachérniţă, (arg.) magazíe. *(Îşi ţine ţigările în ~.)*

portugál s., adj. v. PORTUGHEZ.

PORTUGHÉZ s., adj. (înv.) portugál.

PORTULÁCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Portulaca grandiflora)* agurijoară, (reg.) ciuelănáş, gheáţă, gheţişoáră, grăşiţă, grăjnicioáră, núdli, pietricícă, porcíre, floare-de-nisíp, floare-de-piátră, iarbă-grásă. **2.** *(Portulaca oleracea)* (reg.) drágoste, grăşiţă, porcină, urechélniţă, buruiană-grásă, floare-de-piátră, pita-pórcului.

PORTUNEÁLTĂ s. *(TEHN.)* portscúlă.

PORȚELÁN s. (reg.) mármură, (înv.) ciníe, farfurie. *(Vase de ~.)*

PÓRȚIE s. rație, (înv. și reg.) obricáriță, (înv.) mertíc, oboróc, taín. *(~ de mîncare.)*

pórție s. v. BIR. DARE. DOZĂ. IMPOZIT.

PORȚIÚNE s. **1.** bucată, crîmpei, fracțiune, fragment, frîntură, parte, secțiune, tranșă, (pop.) dărăb, partál, (înv. și reg.) părténie, (reg.) járchină, știuc. *(O ~ dintr-un tot.)* **2.** regiune, sector, zonă. *(O ~ bine delimitată.)* **3.** parte, sector. *(O ~ a pieței destinată brînzeturilor.)*

porúcie s. v. LOCOTENENT. OFIȚER.

PORÚMB s. **1.** *(BOT.; Zea mays)* (reg.) călambúc, ciolomádă, cocenáși (pl.), colibáș, cúcoriță, cucurúz, gîrnișór, mălái, păpúșă, păpușói, tenchi, (înv.) mais. **2.** porumbiște, (reg.) cucuruzáștină, cucurúze (pl.),cucuruzíște, mălăie (pl.), mălăínă, mălăíște, mălăiștină, păpușói, păpușoíște, păpușoístină, tenchíște, (Ban. și Olt.) ponóv. *(S-a ascuns în ~.)*

porúmb s. v. PORUMBAR. PORUMBEL. ȘTIULETE.

PORUMBÁR s. *(BOT.; Prunus spinosa)* porumbel, (înv. și reg.) tîrn, (reg.) coțobrél, curcudél, mărăcíne, porúmb, porumbeá, scorombár, spin.

PORUMBÁR s. **1.** pătul, porumbărie, (reg.) hulubărie, pătuiác, porumbăriță, porumbăríște, porumbélniță, porumbíște, porumbíță, (Ban.) golîmbár. *(~ pentru porumbei.)* **2.** coșar, pătul, (reg.) magazín, (Mold. și Transilv.) coș, (Transilv.) coșárcă. *(~ de porumb.)*

porumbár s. v. ERETE. ULIU.

porumbăriță s. v. PĂTUL. PORUMBAR. PORUMBĂRIE.

PORÚMBĂ s. *(BOT.)* porumbea, scoroambă, (Transilv.) corobeáță, (prin Olt.) tîrnoslívă. *(Fructul porumbarului se numește ~.)*

porúmbă s. v. PORUMBIȚĂ.

PORUMBĂRÍE s. pătul, porumbar, (reg.) hulubărie, pătuiác, porumbăriță, porumbăríște, porumbélniță, porumbíște, porumbíță, (Ban.) golîmbár. *(~ pentru porumbei.)*

porumbăríște s. v. PĂTUL. PORUMBAR. PORUMBĂRIE.

PORUMBEÁ s. *(BOT.)* porumbă, scoroambă, (Transilv.) corobeáță, (prin Olt.) tîrnoslívă. *(Fructul porumbelului se numește ~.)*

porumbeá s. v. PORUMBAR. PORUMBEL. PORUMBIȚĂ.

PORUMBÉL s. **I.** *(ORNIT.)* **1.** *(Columba)* (pop.) porúmb, (înv. și reg.) porumbói, (Ban. și Transilv.) golímb, (Mold.) hulúb. **2.** *porumbel sălbatic (Streptopelia turtur)* = turturea, (reg.) porumbelul lui Nóe. **II.** *(BOT.)* **1.** *(Prunus spinosa)* porumbar, (înv. și reg.) tîrn, (reg.) coțobrél, curcudél, mărăcíne, porúmb, porumbeá, scorombár, spin. **2.** *(Muscari botryoides;* la pl.) (reg.) cocoșéi (pl.),ceapa-ciórii, porumbul-cúcului.

porumbél s. v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. SPIN. VERIGAR.

porumbel-de-máre s. v. MARTIN. PESCAR RÎZĂTOR. PESCARUȘ.

porumbéluță s. v. PĂTUL. PORUMBAR. PORUMBĂRIE.

porumbel-turcésc s. v. GUGUȘTIUC.

porumbel-țigănésc s. v. CEUCĂ. STANCĂ. STĂNCUȚĂ.

porumbelul-lui-Nóe s. v. PORUMBEL SĂLBATIC. TURTUREA.

PORUMBÍȘTE s. porumb, (reg.) cucuruzáștină, cucurúze (pl.), cucuruzíște, mălăie (pl.), mălăínă, mălăíște, mălăiștină, păpușói, păpușoíște, păpușoístină, tenchíște, (Ban. și Olt.) ponóv. *(S-a ascuns în ~.)*

porumbíște s. v. PĂTUL. PORUMBAR. PORUMBĂRIE.

PORUMBÍȚĂ s. *(ORNIT.)* (rar) colúmbă, (pop.) porumboáică, (înv. și reg.) porúmbă, (reg.) hulubíță, porumbeá, porumboáie, (Ban.) golîmbíță.

porumbíță s. v. PĂTUL. PORUMBAR. PORUMBĂRIE.

porumboáică s. v. PORUMBIȚĂ.

porumboáie s. v. PORUMBIȚĂ.

porumbói s. v. PORUMBEL.

porumbul-cúcului s. v. PORUMBEI. RODUL-PĂMÎNTULUI.

PORÚNCĂ s. **1.** dispoziție, hotărîre, ordin, (pop.) porunceálă, așezămînt, cárte, farmutá, învățătúră, mandát, orînduiálă, orînduíre, pitác, poruncítă, povelénie, povelíre, právilă, rînduiálă, strînsoáre, șart, tertíp, ucáz, (rusism înv.) pricáz. *(A emis, a primit o ~.)* **2.** comandă, ordin. *(Ascultă ~ la mine!)*

porúncă s. v. CHEMARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. NORMĂ. ORDIN. PRECEPT. PRINCIPIU. REGULĂ.

porunceálă s. v. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. ÎNVĂȚĂTURĂ. NORMĂ. ORDIN. PORUNCĂ. PRECEPT. PRINCIPIU. REGULĂ.

PORUNCÍ vb. **1.** a comanda, a decide, a dispune, a fixa, a hotărî, a ordona, a stabili, a statornici, (rar) a prescríe, (înv. și pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. și Transilv.) a priti, (înv.) a învăța, a judeca, a poveli. *(A ~ să se facă astfel . . .)* **2.** a ordona, a spune, a zice. *(Fă ce-ți ~ el!)*

poruncí vb. v. ANUNȚA. COMUNICA. TRANSMITE. VESTI.

poruncítă s. v. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. ÎNVĂȚĂTURĂ. NORMĂ. ORDIN. PORUNCĂ. PRECEPT. PRINCIPIU. REGULĂ.

PORUNCITÓR adj. autoritar, imperativ. *(Cu ton ~.)*

poruncitór adj., s. v. IMPERATIV.

porúșnic s. v. LOCOTENENT. OFITER.

POSÁC adj. **1.** insociabil, morocănos, mut, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posomorît, taciturn, tăcut, urîcios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutărét, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclișít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)* **2.** încruntat, întunecat, mohorît, posomorît. *(O față ~.)* **3.** morocănos, răutăcios, ursuz, (fig.) ácru. *(Vorbea cu ton ~.)*

posác adj. v. DEMORALIZANT. DEPRIMANT. DESCURAJANT. DEZOLANT. MOHORÎT. POSOMORÎT. TRIST.

POSÁDĂ s. *(TEHN.)* schimbătoare, (reg.) cúmpănă, púnte, scáun, vîrtéj. *(~ la pietrele morii.)*

posádă s. v. CURĂTURĂ. PICHET. VAMĂ.

posádnică s. v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.

posăceálă s. v. ÎNCRUNTARE. ÎNTRISTARE. ÎNTUNECARE. MÎHNIRE. MOROCĂNEALĂ. POSĂCIE. POSOMOREALĂ. TRISTEȚE. URSUZENIE. URSUZLÎC.

POSĂCÍE s. morocăneală, posomoreală, ursuzenie, ursuzlîc, (rar) posăceálă. *(~ unui om prost dispus.)*

posăi vb. v. INOCULA. VACCINA.

posălálă s. v. INOCULARE. INOCULAȚIE. VACCINARE.

posăire s. v. INOCULARE. INOCULAȚIE. VACCINARE.

POSEDÁ vb. **1.** a avea, a deține, a stăpîni, (înv.) a posesui. *(A ~ un bun material.)* **2.** a avea, a deține, a purta. *(~ numele de roman.)* **3.** a cunoaște, a stăpîni, a ști. *(~ trei limbi străine.)* **4.** a avea, a găsi, a ști. *(~ soluția problemei.)*

POSEDÁRE s. **1.** deținere, posesiune, stăpînire. *(~ unui bun material.)* **2.** cunoaștere, stăpînire. *(~ mai multor limbi.)*

POSESIÚNE s. **1.** deținere, posedare, stăpînire. *(~ unui bun material.)* **2.** proprietate, stăpînire. *(Hrisov de ~.)* **3.** stăpînire, (fig.) mînă. *(Are în ~ documentele . . .)* **4.** colonie, (înv.) slobozíe. *(O ~ spaniolă din America.)*

posesiúne s. v. ARENDĂ. DOMENIU. LATIFUNDIU. MOȘIE.

POSESÓR s. **1.** deținător, proprietar, stăpîn, (înv.) ocináș, posesuitór. *(~ al unui bun.)* **2.** *(JUR.)* detentor, deținător. *(~ a restituit bunul aflat în grija sa.)* **3.** deținător, purtător. *(~ unui nume.)*

posesór s. v. ARENDAȘ.

posesuí vb. v. AVEA. DEȚINE. POSEDA. STĂPÎNI.

posesuitór s. v. DEȚINĂTOR. POSESOR. PROPRIETAR. STĂPÎN.

posfát s. v. CHEPCEL. CRÎSNIC.

POSÍBIL adj., adv. **1.** adj. realizabil, (rar) practicábil. *(Un lucru ~.)* **2.** adj. (înv. și reg.) putinciós. *(Toate mijloacele ~.)* **3.** adj. eventual, probabil. *(O ~ întîlnire între cei doi ambasadori.)* **4.** adv. poate, probabil. *(~ să vin.)* **5.** adj. potențial, probabil, virtual. *(~ cîștigător al unei competiții.)*

POSIBILITÁTE s. **1.** eventualitate, probabilitate. *(Nu trebuie exclusă această ~.)* **2.** potențialitate, probabilitate, virtualitate. *(~ cîștigării competiției.)* **3.** capacitate, forță, putere, putință, (înv.) puterínță, puternicíe. *(~ de a face ceva.)* **4.** aptitudine, capacitate, facultate, însușire. *(~ intelectuale.)* **5.** putere, putință, stare, (înv.) putinciosíe. *(Să dea fiecare după ~ lui.)* **6.** cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, procedare, procedeu, procedură, putință, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, mărșă, médiu, mijlocíre. *(Altă ~ de a rezolva o problemă.)* **7.** sorți (pl.), șansă. *(~ de reușită.)*

posíp s. v. NISIP.

poslánеț s. v. CRAINIC. MESAGER. SOL. TRIMIS. VESTITOR.

poslánie s. v. CRAINIC. MESAGER. SOL. TRIMIS. VESTITOR.

poslánie s. v. EPISOLĂ. EPISTOLIE. SCRISOARE.

posleduí vb. v. COLAȚIONA.

poslușánie s. v. ACORD. APROBARE. ASENTIMENT. AVIZ. CONSIMȚĂMÎNT. CONSIMȚIRE. FUNCȚIE. ÎNCUVIINȚARE. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNVOIÁLĂ. ÎNVOIRE. PERMISIUNE. POST. SERVICIU. SLUJBĂ. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

poslușí vb. v. FUNCȚIONA. LUCRA. SERVI. SLUJI.

poslúșnic s. v. OM DE SERVICIU. SERVITOR. SLUGĂ.

posmág s. v. PESMET.

pósmă s. v. PRĂȘTINĂ.

posmól s. v. DUIUM. GRĂMADĂ. MULȚIME. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

POSOMOREÁLĂ s. **1.** încruntare, întunecare, (rar) posăceálă. *(Ce e această ~ la tine?)* **2.** morocăneală, posăcie, ursuzenie, ursuzlîc, (rar) posăceálă. *(~ unui om prost dispus.)* **3.** întristare, mîhnire, tristețe, (rar) posăceálă, (fig.) înnoráre. *(~ i se vedea pe obraz.)*

POSOMORÍ vb. **1.** a se încrunta, a se întuneca, a se mohorî. *(Ce te-ai ~ astfel?)* **2.** a (se) întrista, a (se) mîhni, (înv.) a (se) tînji, (fig.) a (se) înnegura, a (se) înnora, (se) întuneca, a (se) mohorî. *(S-a cam ~.)* **3.** a se închide, a se înnegura, a se înnora, a se întuneca, a se mohorî. *(Cerul s-a ~.)* **4.** a se închide, a se mohorî, a se strica. *(Vremea s-a ~.)*

POSOMORÎT adj., adv. **1.** adj. încruntat, întunecat, mohorît, posac. *(O față ~.)* **2.** adj., adv. chiorîș, îmbufnat, încruntat, mohorît. *(Privire ~; ce te uiți așa ~ la mine?)* **3.** adj. însociabil, morocănos, mut, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posac, taciturn, tăcut, urîcios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutăréț, (Olt.) dugós, (Mold.) piclișít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)* **4.** adj. întristat, mîhnit, trist, (fig.) înnegurát, înnorát, întunecát, mohorît. *(E tare ~ .)* **5.** adj. închis, înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, noros, pîclos, plumbuit, plumburiu, urît, (înv.) ponegrít. *(Vreme ~.)* **6.** adj. demoralizant, deprimant, descurajant, dezolant, mohorît, trist, (rar) dezolatór, posác. *(Un peisaj ~.)* **7.** adj. melancolic, trist. *(O noapte ~.)*

POSPÁI s. (reg.) ométiță, (prin Ban.) știup. *(~ de făină, la moară.)*

pospái s. v. PISCOAIE. VRANĂ.

pospáng s. v. CIMIȘIR.

pospăiálă s. v. LUSTRU.

POST s. funcție, serviciu, slujbă, (înv. și reg.) poslușánie, (reg.) servít, (prin Mold.) breáslă, (înv.) cin, huzmét, mansúp, (înv., în Transilv.) tistíe, tisturíe. *(Avea un ~ modest.)*

POST s. *(BIS.)* (pop.) sec, (prin Mold.) pópă. *(În timpul ~ de Crăciun.)*

post s. v. DIETĂ. REGIM.

POSTÁ vb. **1.** a (se) așeza, a (se) fixa, a (se) instala, a (se) plasa. *(S-a ~ în fața ușii.)* **2.** a se proțăpi. *(Se ~ înaintea lui.)*

postál s. v. PANTOF.

POSTAMÉNT s. **1.** piedestal, soclu. *(~ ul unui bust.)* **2.** bază, soclu, suport. *(Un laminor fixat pe un ~.)*

POSTÁTĂ s. *(AGRIC.)* (prin Olt.) tarlá.

postátă s. v. BRAZDĂ. BUCATĂ. DISTANȚĂ. INTERVAL. RĂZOR. STRAT.

POSTÁVĂ s. *(TEHN.)* ladă, (Transilv.) troácă. *(În ~ curge făina măcinată la moară.)*

postávă s. v. ALBIE. COPAIE. COVATĂ.

postăviță s. v. TEICĂ.

POSTCÁLCUL s. *(CONT.)* postcalculație.

POSTCALCULÁȚIE s. *(CONT.)* postcalcul.

POSTÉLNIC s. *(IST.)* (înv.) stratórnic. *(~ ul era dregător de curte.)*

POSTERIÓR adj. **1.** dinapoi, dindărăt. *(În partea ~ a căruței.)* **2.** *(ANAT.)* dorsal. *(Regiunea ~ a unui organ.)* **3.** ulterior. *(La o dată ~.)*

posteriór s. v. DOS. FUND. POPOU. ȘEZUT.

POSTERIORITÁTE s. (rar) ulterioritate. *(Raport de ~.)*

POSTERITÁTE s. **1.** descendenți (pl.), urmași (pl.), (înv.) mărădíc. *(Ce va zice ~ ?)* **2.** viitor, viitorime, (înv.) viitoríe. *(~ va aprecia eforturile noastre.)*

POSTÉUCĂ s. *(TEHN.)* (reg.) vîrtéj. *(~ pentru ungerea roților carului.)*

POSTÍ vb. *(BIS.)* a ajuna.

POSTÍRE s. *(BIS.)* ajunare.

postíș adj. v. ARTIFICIAL. FALS.

postișă s. v. MEȘĂ.

postoroáncă s. v. RÎNCĂ.

postoróncă s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

POST-PÁRTUM s. *(MED.)* lăuzie, (reg.) ródină.

postpozitív adj. v. ENCLICTIC. POSTPUS.

POSTPÚNERE s. *(GRAM.)* encliză.

POSTPÚS adj. *(GRAM.)* enclitic, (rar) postpozitív. *(Poziția ~ a unui articol.)*

postríg s. v. CĂLUGĂRIRE.

postrigí vb. v. CĂLUGĂRI.

postrúngă s. v. STRUNGĂREAȚĂ.

postulánt s. v. SOLICITANT. SOLICITATOR.

POSTULÁT s. **1.** premisă. **2.** *(FILOZ., MAT.)* axiomă.

postulát s. v. CERERE. CERINȚĂ. DEZIDERAT. DORINȚĂ. EXIGENȚĂ.

POSTÚRĂ s. caz, circumstanță, condiție, conjunctură, ipostază, împrejurare, poziție, situație, stare, (înv.) încunjuráre, perístas, prilejíre, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ nu poate acționa.)*

postúră s. v. ATITUDINE. PORT. POZĂ. POZIȚIE. ȚINUTĂ.

poș s. v. POȘTĂ.

POȘÉTĂ s. geantă. *(Scoate rujul din ~.)*

POȘÍRCĂ s. (reg.) holércă, poáșcă, spălătúră, țîșpoácă, vurt, (Mold. și Transilv.) lecárcă, (Transilv.) liur, (Mold.) liúrcă. *(A băut o ~.)*

poșomógi s. pl. v. POGHIRCĂ.

poșováică s. v. GHIDUȘIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ȘTRENGĂRIE.

poștálăș s. v. FACTOR. POȘTAR. POȘTAȘ. POȘTĂ.

poștalău s. v. FACTOR. POȘTAR. POȘTAȘ. POȘTĂ.

POȘTALIÓN s. diligență, poștă, (înv.) menzíl, olác. *(~ transporta călători și corespondență.)*

POȘTÁR s. factor, poștaș, poștă, (rar) curiér, (reg.) poștálăș, poștalău, (prin Mold.) plicár, (înv.) împărțitór. *(A venit ~ cu o recomandată.)*

POȘTÁȘ s. factor, poștar, poștă, (rar) curiér, (reg.) poștálăș, poștalău, (prin Mold.) plicár, (înv.) împărțitor. *(A venit ~ cu o recomandată.)*

PÓȘTĂ s. **1.** corespondență. *(~ ne vine aproape zilnic.)* **2.** factor, poștar, poștaș, (rar) curiér, (reg.) poștálăș, poștalău, (prin Mold.) plicár, (înv.) împărțitór. *(A venit ~ cu o recomandată.)* **3.** diligență, poștalion, (înv.) menzíl, olác. *(~ transporta călători și corespondență.)* **4.** (înv.) conác. *(A mers cale de-o ~.)*

PÓȘTĂ s. (reg.) poș. *(Tipul de alică numit ~.)*

póștă s. v. CURIER. MESAGER. ȘTAFETĂ.

POȘTĂRÍȚĂ s. factoriță.

POTÁIE s. cotarlă, javră, jigodie, (pop.) jigăráie, șárlă, (reg.) púilă, schílă, (Transilv.) hólă, (Mold. și Bucov.) păháie, (Mold.) pehírlă, (prin Transilv.) teáucă. *(O ~ de câine.)*

potáie s. v. HAITĂ.

POTÁSĂ s. *(CHIM.)* **1.** carbonat de potasiu, (înv.) sare de cenușă, sare de leșie. **2.** *potasă caustică* = hidroxid de potasiu.

POTÁSIU s. *(CHIM.)* kaliu.

potcán s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

POTCÁP s. *(BIS.)* (înv. și reg.) potcápoc. *(Preot cu ~.)*

potcápoc s. v. POTCAP.

potcáș adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

potcáș adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

potcáș s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

pótcă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. DEOCHETURĂ. DEOCHI. HÎDOȘENIE. ÎNCURCĂTURĂ. MONSTRU. MONSTRUOZITATE. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. POCITANIE. POCITURĂ. RĂU. SCHIMONOSITURĂ. SLUȚENIE. SLUȚITURĂ. SUPĂRARE. URÎCIUNE. URÎȚENIE.

POTCOVÁR s. (înv. și reg.) nalbánt. *(E de meserie ~.)*

potcoveálă s. v. POTCOVIRE. POTCOVIT.
potcoví vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.
POTCOVÍRE s. potcovit, (rar) potcoveálă. *(~ cailor.)*
POTCOVÍT s. potcovire, (rar) potcoveálă. *(~ cailor.)*
poteá s. v. CĂRARE. POTECĂ.
POTÉCĂ s. cărare, (pop.) pîrtie, (reg.) poteá. *(O ~ prin vie.)*
potécă s. v. CALE. DRUM. PAS. STRÎMTOARE. TRECĂTOARE.
potecéă s. v. CĂRĂRUIE. CĂRĂRUȘĂ. POTECUȚĂ.
POTECÚȚĂ s. cărăruie, cărărușă, (pop.) cărărúică, potecéă. *(O ~ de munte.)*
poténț adj. v. PUTERNIC. REDUTABIL. ROBUST. SOLID. TARE. TEMUT. VALOROS. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.
POTENȚÁT s. autocrat, (înv.) autocrátor, samodérjeț. *(Un ~ sîngeros.)*
POTENȚÁ vb. a (se) amplifica, a (se) intensifica, a (se) întări, a (se) mări. *(A ~ valoarea unei mărimi fizice.)*
potențá vb. v. ACCENTUA. EVIDENȚIA. ÎNTĂRI. MARCA. PUNCTA. RELEVA. RELIEFA. SUBLINIA.
POTENȚÁRE s. amplificare, intensificare, întărire, mărire. *(~ unei mărimi fizice.)*
potențáre s. v. ACCENTUARE. EVIDENȚIERE. ÎNTĂRIRE. MARCARE. RELEVARE. RELIEFARE. SUBLINIERE.
POTENȚÁT adj. amplificat, crescut, intensificat, întărit, mărit, sporit. *(O valoare fizică mult ~.)*
potențát adj. v. ACCENTUAT. EVIDENȚIAT. ÎNTĂRIT. MARCAT. RELIEFAT. SUBLINIAT.
potéță s. v. DINAMISM. ENERGIE. FORȚĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEȚE. TĂRIE. VIGOARE. VIRILITATE. VITALITATE. VLAGĂ.
POTENȚIÁL adj., s. **1.** adj. posibil, probabil, virtual. *(Cîștigător ~ al unei competiții.)* **2.** s. capacitate. *(~ de muncă.)* **3.** s. randament. *(A crescut ~ producției.)*
POTENȚIALITÁTE s. posibilitate, probabilitate, virtualitate. *(~ cîștigării competiției.)*
POTENȚIOMETRÍE s. *(CHIM.)* electrometrie. *(~ este o metodă de analiză cantitativă volumetrică.)*
POTENȚIOMÉTRU s. *(FIZ.)* compensator.
POTERÁȘ s. arnăut, nefer. *(~ din garda domnească.)*
poteráș s. v. PRIPON. ȚĂRUȘ.
poterí vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. FUGĂRI. GONI. HĂITUI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. URMĂRI.
potestáte s. v. AUTORITATE. DOMINARE. DOMINAȚIE. HEGEMONIE. PUTERE. STĂPÎNIRE. SUPREMAȚIE.
poticálă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. DIFICULTATE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. ÎNCURCĂTURĂ. ÎNFRÎNGERE. ÎNVINGERE. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. PACOSTE. PIEDICĂ. POCINOG. RĂU. STAVILĂ. SUPĂRARE.
poticár s. v. FARMACIST.
poticáraș s. v. FARMACIST.
potícă s. v. FARMACIE.
poticări vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.
POTICNEÁLĂ s. împiedicare, poticnire, (înv.) poticnitúră. *(~ calului în mers.)*
POTICNÍ vb. **1.** a se împiedica, (reg.) a (se) scăpăta. *(Calul se ~ în mers.)* **2.** a se împiedica. *(Se ~ la vorbă.)*
poticní vb. v. CĂDEA. LOVI. PICA. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RĂSTURNA. ȘCHIOPĂTA.
POTICNÍRE s. **1.** împiedicare, poticneală, (înv.) poticnitúră. *(~ calului în mers.)* **2.** împiedicare. *(~ la vorbă.)*
POTICNÍT adj. **1.** clătinat, împiedicat, împleticit, nesigur, șovăielnic, șovăitor, (rar) clătinătór, șovăínd, șovăít. *(Un mers ~.)* **2.** împiedicat. *(Vorbire ~.)*
poticnitúră s. v. ÎMPIEDICARE. POTICNEALĂ. POTICNIRE.
POTÍR s. *(BIS.)* caliciu, cupă, (înv.) scăfîrlíe. *(~ este un vas liturgic.)*
POTIRÁȘ s. *(BOT.; Soldanella major)* degetărel, degetăruț, (reg.) măcrișul-căprei.
potiráș s. v. DEGETĂRUȚ.
POTÍNG s. *(TEHN.)* (reg.) chișér, gînj, míță. *(~ la plug.)*
POTÎRNÍCHE s. *(ORNIT.; Perdix perdix)* (reg.) chirchícă, fugău, găinușă, tărbíță, (prin Transilv.) tărhítă.
potîrníche s. v. PITPALAC. PREPELIȚĂ.
potîrnóg s. v. BRÎNCI. GHIONT. IZBITURĂ. ÎMBRÎNCEALĂ. ÎMBRÎNCITURĂ. ÎMPINSĂTURĂ. PUMN.
POTLÓG s. (reg.) tălpíg. *(~ pentru cîrpit opincile.)*
potlogár s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.
potlogărésc adj. v. HOȚESC. PUNGĂȘESC. ȘARLATANESC.
potlogărește adv. v. HOȚEȘTE. PUNGĂȘEȘTE.
potlogări vb. v. ESCROCA. ÎNȘELA. PUNGĂȘI.
potlogărie s. v. ESCROCHERIE. HOȚIE. IMPOSTURĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE.
potlogărire s. v. ESCROCARE. ÎNȘELARE. PUNGĂȘIRE.
potlogí vb. v. CÎRPĂCI. CÎRPI. PETICI.
potlogít adj. v. CÎRPIT. PETICIT.
potmolí vb. v. ÎMPOTMOLI. ÎNGLODA. ÎNNĂMOLI. NĂMOLI. NOROI.
potnóg s. v. IAPĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

potól s. v. ASTÎMPĂR. CALM. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. REPAUS. TIHNĂ.

potoleálă s. v. ALINARE. CALMARE. DOMOLIRE. LINIȘTIRE. POTOLIRE. TEMPERARE. UȘURARE.

POTOLÍ vb. **1.** a (se) astîmpăra, a (se) calma, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) tempera, (pop.) a (se) molcomi, a (se) stîmpăra, (înv. și reg.) a (se) prinde, (înv.) a (se) așeza, (fig.) a (se) stinge. *(Și-a ~ setea.)* **2.** a (se) alina, a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) liniști, a (se) tempera, a (se) ușura, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (pop.) a (se) ogoi, (înv. și reg.) a (se) mîngîia, (înv.) a (se) odihni, (fig.) a adormi, a (se) răcori. *(I-a ~ durerea.)* **3.** a (se) domoli, a (se) încetini, a (se) liniști, a (se) tempera. *(Și-a ~ pașii.)* **4.** a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) îmbuna, a (se) împăca, a (se) liniști, (reg.) a (se) țistui, (înv.) a (se) dezmînia. *(Era enervat și abia a reușit să-l ~.)* **5.** a (se) calma, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) stăpîni, a (se) tempera. *(Te rog să te ~ !)* **6.** a (se) astîmpăra, a (se) cumințí, a (se) domoli, a (se) liniști, (înv. și reg.) a (se) stăvi, (fig.) a (se) înțelepți. *(Un plod care nu se mai ~.)* **7.** a se calma, a se domoli, a se liniști, (fig.) a se destinde. *(Atmosfera din casă s-a mai ~.)* **8.** a domoli, a stăpîni, a stăvili, a tempera, (fig.) a înfrîna, a zăgăzui. *(I-a mai ~ avîntul.)* **9.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)* **10.** a conteni, a se curma, a înceta, a se opri, a se sfîrși, a sta, a se termina, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (prin Ban.) a se prorupe. (Mold.) a tinchi, (înv.) a se precurma. *(Vijelia, ploaia s-a ~.)* **11.** a amuți, a dispărea, a înceta, a se liniști, a muți, a se stinge. *(Toate zgomotele s-au ~ în stradă.)*

potolí vb. v. COMPENSA. DESPĂGUBI. RĂSPLĂTI.

POTOLÍRE s. **1.** astîmpărare, calmare, domolire, liniștire. *(~ setei.)* **2.** alinare, calmare, domolire, liniștire, temperare, ușurare, (rar) potoleálă, (înv.) potolít. *(~ durerilor.)* **3.** domolire, încetinire. *(~ fugii cuiva.)* **4.** calmare, domolire, îmblînzire, îmbunare, împăcare, liniștire. *(~ unei persoane enervate.)* **5.** atenuare, calmare, descreștere, diminuare, domolire, micșorare, reducere, scădere, slăbire, temperare. *(~ vitezei vîntului.)* **6.** curmare, încetare, oprire, (înv.) precurmáre. *(~ vîntului.)*

POTOLÍT adj. **1.** atenuat, calmat, diminuat, domolit, liniștit, redus. *(Durere ~.)* **2.** domolit, încetinit, liniștit. *(Fugă ~.)* **3.** domol, încet, lent, lin, liniștit, măsurat, tacticos, temperat, (pop.) molcomít. *(Mers ~ ; mișcări ~.)* **4.** calmat, domolit, îmblînzit, îmbunat, împăcat, liniștit. *(Om ~ după o enervare.)* **5.** domolit, înfrînat, liniștit, strunit *(Un animal ~.)* **6.** diminuat, domolit, micșorat, redus, scăzut, slăbit. *(Forța mult ~ a vîntului.)* **7.** blînd, calm, domol, lin, liniștit, moderat, molcom, ușor. *(Vînt ~ ; ploaie ~.)* **8.** calm, domol, liniștit, pașnic, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **9.** astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, rețínut, rezervat, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **10.** calm, calmat, domolit, liniștit, moderat, ponderat, temperat. *(Atitudine ~.)* **11.** coborît, domol, încet, lin, molcom, scăzut, scoborît, slab, stins, (rar) slăbănog. *(Vorbea cu glasul ~.)* **12.** așezat, chibzuit, cumpătat, echilibrat, liniștit, pașnic, tihnit. *(A avut o tinerețe ~.)* **13.** calm, domol, liniștit, molcom, netulburat, pașnic, tihnit, (înv.) păciuít, destíns, dúlce. *(O atmosferă ~.)* **14.** difuz, palid, slab, stins. *(O lumină ~.)*

potolít s. v. ALINARE. CALMARE. DOMOLIRE. LINIȘTIRE. POTOLIRE. TEMPERARE. UȘURARE.

potolitór adj. v. ALINĂTOR. CALMANT. LINIȘTITOR.

POTÓP s. **1.** (livr.) dilúviu. *(~ul biblic.)* **2.** inundare, înundație, înec, revărsare, (pop.) potopénie, (înv.) revărsătúră, undătúră. *(În urma ploilor s-a produs un mare ~.)* **3.** (reg.) sodóm. *(Afară e ~ de ploaie.)* **4.** calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă, nenorocire, pacoste, prăpăd, pustiire, sinistru, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustiești, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(Un adevărat ~ s-a abătut asupra lor.)* **5.** duium, grămadă, mulțime, puhoi, puzderie, sumedenie, (înv. și pop.) máre, poiéde, (înv. și reg.) întunéric, (reg.) posmól, tălábă, (Transilv. și Mold.) sílă, (înv.) multít, putére, (fig.) groáză, grozăvénie, grozăvíe, (reg. fig.) pológ. *(Un ~ de trupe inamice.)*

potopénie s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. INUNDARE. INUNDAȚIE. ÎNEC. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. REVĂRSARE. SINISTRU. URGIE.

POTOPÍ vb. **1.** a inunda, a îneca, (înv. și reg.) a neca. *(Apele ~ cîmpia.)* **2.** a distruge, a nimici, a prăpădi, a sfărîma, a zdrobi, a zvînta, (înv. și pop.) a piérde, a răpúne, a risipi, (pop.) a isprăvi, a zdrumica, (înv. și reg.) a sodomi, (reg.) a litrosi, (prin Transilv.) a potroși, (înv.) a cura, a nimicnici, a potrebi, a stropși, a tîrî, a zdruncina, (grecism înv.) a afanisi, (fig.) a secera, a spulbera, *(I-a ~ pe dușmani.)*

POTOPÍRE s. **1.** inundare, înecare, (înv.) necătúră. *(~ cîmpiei de către ape.)* **2.** distrugere, nimicire, prăpădire, sfărîmare, zdrobire, (înv. și pop.) piérdere, risipíre, (pop.) zdrumicáre. *(~ armatei dușmane în luptă.)*

POTOPÍT adj. **1.** inundat, înecat. *(Cîmpie ~.)* **2.** distrus, nimicit, prăpădit, zdrobit, (înv. și pop.) risipít, (pop.) zdrumicát, (înv.) stropșit. *(Dușmanul zăcea ~.)*

POTÓU s. sosire, țintă. *(Calul a ajuns primul la ~.)*

POTPURÍU s. *(MUZ.)* (înv.) tutti-frútti (pl.). *(Un ~ din operete.)*

potrebí vb. v. DISTRUGE. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. SFINȚI. ZDROBI. ZVÎNTA.

POTRICĂLĂ s. **1.** *(TEHN.)* preducea, (reg.) patrón. *(Cu ~ se fac găuri la urechile oilor.)* **2.** preducea, (reg.) pușcătură. *(Semnul numit ~ făcut cu preducelua la urechile oilor.)*

POTRICĂLÍ vb. a preduci. *(A ~ urechea oilor.)*

potricăli vb. v. GĂURI. PERFORA. SCOBI. SFREDELI. STRĂPUNGE.

potricălít adj. v. GĂURIT. PERFORAT. SCOBIT. SFREDELIT. STRĂPUNS.

potrivă adv. v. CONTRA. ÎMPOTRIVĂ.

POTRÍVĂ s. egal, pereche, seamă, seamăn. *(Nu are ~ pe lume.)*

POTRIVEÁLĂ s. **1.** ajustare, potrivire. *(Proces de ~.)* **2.** acord, concordanță, conformitate, corespondență, potrivire, (livr.) consonanță. *(Există o deplină ~ între elementele ansamblului.)* **3.** afinitate, analogie, apropiere, asemănare, concordanță, corespondență, înrudire, potrivire, similaritate, similitudine, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănătúră, semuíre. *(Se poate stabili o ~ între acele două elemente.)* **4.** coincidență, potrivire, (pop.) loveálă. *(E o simplă ~.)*

potriveálă s. v. ACORD. ARMONIE. ÎMPĂCUIRE. ÎNȚELEGERE. PACE. UNIRE.

POTRIVÍ vb. **1.** a adapta, (livr.) a apropria. *(A ~ unui anumit scop.)* **2.** a adapta, a ajusta. *(A ~ o piesă la un mecanism.)* **3.** a (se) nimeri, (Ban. și Transilv.) a (se) păsăli. *(Potcoava nu se ~.)* **4.** a-i veni, (Transilv.) a i se vîji. *(Pantoful i se ~.)* **5.** a-i cădea, a-i ședea, a-i veni. *(Haina i se ~ bine.)* **6.** a(-și) aranja, a(-și) așeza. *(Își ~ cravata.)* **7.** a îndrepta, (prin Transilv.) a aiepta. *(A ~ cuvertura.)* **8.** a doza, a proporționa. *(A ~ substanțele într-un amestec.)* **9.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a pune, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **10.** a aranja, a regla, a repara, (pop. și fam.) a meșteri. *(A ~ un aparat.)* **11.** a acorda, a regla. *(~ aparatul de radio.)* **12.** a aprecia, a calcula, a socoti. *(A ~ ceva din ochi.)* **13.** a (se) armoniza, a (se) asorta, a (se) combina, a merge, (pop. și fam.) a (se) lovi. *(Albastrul se ~ bine cu albul.)* **14.** a concorda, a corespunde, (pop.) a se lovi, (prin Bucov. și Mold.) a se știmui, (înv.) a conglăsui, a consuna. *(Datele obținute se ~ între ele.)* **15.** a o prinde. *(Aerul strengăresc i se ~ de minune.)* **16.** a se asemăna, a se asemui, a se compara, (pop.) a se lovi, (înv.) a se tocmi. *(Socoteala de acasă nu se ~ cu cea din tîrg.)* **17.** a corespunde, a răspunde. *(O măsură ce se ~ intereselor largi.)* **18.** a cadra, a corespunde, a merge, (înv. și reg.) a veni. *(Ce faci tu nu se ~ cu momentul ales.)* **19.** a se preta. *(Semințe ce se ~ la cultura forțată.)* **20.** a o nimeri, (pop.) a o brodi. *(A o ~ ca nuca-n perete.)* **21.** a aranja, a ticlui, (pop. și fam.) a drége, (pop.) a (o) brodi. *(A ~ astfel lucrurile încît ...)* **22.** a se întîmpla, a se nimeri, (pop.) a se brodi, (înv. și reg.) a se prilejui, a se prilejui, (Transilv.) a tălăli, (prin Maram.) a se tîlni, (Ban.) a se zgodi. *(S-a ~ să fie acolo.)* **23.** a cădea, a se nimeri, a pica, (pop.) a se brodi. *(Sărbătoarea se ~ într-o sîmbătă.)*

potrivi vb. v. ÎMPOTRIVI. OPUNE.

POTRIVÍRE s. **1.** ajustare, potrivеală. *(Proces de ~.)* **2.** dozaj, dozare, proporționare. *(~ substanțelor într-un amestec.)* **3.** aranjare, reglaj, reglare. *(~ unui aparat electric.)* **4.** armonizare, asortare, combinare. *(~ culorilor.)* **5.** acord, concordanță, conformitate, corespondență, potrivеală, (livr.) consonánță. *(Există o ~ deplină între elementele ansamblului.)* **6.** armonie, concordanță, echilibru, proporție, proporționalitate, simetrie, (fig.) simfonie. *(Ce clasică ~ în această lucrare!)* **7.** adecvare, compatibilitate. *(O ~ mai mare sau mai mică la ...)* **8.** afinitate, analogie, apropiere, asemănare, concordanță, corespondență, înrudire, potrivеală, similaritate, similitudine, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănătúră, semuíre. *(Se pot stabili unele ~ între aceste două elemente.)* **9.** coincidență, potrivеală, (pop.) loveálă. *(E o simplă ~.)* **10.** nimereală, potrivеală, (pop.) brodeálă. *(A fost doar o fericită ~.)*

potrivíre s. v. ÎMPOTRIVIRE. OPOZIȚIE. OPUNERE. REZISTENȚĂ.

POTRIVÍT adj., adv. **1.** adj. mijlociu. *(De statură, de mărime ~.)* **2.** adj. acceptabil, accesibil, convenabil, moderat, rezonabil, (livr.) módic, (fam.) pasábil. *(Prețuri ~.)* **3.** adj. blînd, moderat, temperat, (fig.) dúlce. *(Climă ~.)* **4.** adj. armonios. *(Culori ~.)* **5.** adj. adecvat, conform, convenabil, corespunzător, cuvenit, indicat, nimerit, oportun, recomandabil, recomandat, (livr.) pertinént. (înv.) cuviincíos, răspunzător, (fig.) sănătós. *(Mijlocul cel mai ~ pentru ...)* **6.** adv. adecvat, indicat, nimerit, oportun, recomandabil. *(Nu e ~ să ...)* **7.** adv. conform, după. *(A lucrat ~ planului.)* **8.** adj. adecvat, bun, indicat, nimerit, propriu. *(Un teren ~ pentru arte.)* **9.** adj. adecvat, binevenit, bun, favorabil, fericit, indicat, nimerit, oportun, prielnic, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priinciós. *(Un prilej ~.)* **10.** adj. apt, bun, capabil, convenabil, susceptibil. *(~ pentru un anumit scop.)* **11.** adj. comun, mediocru, mijlociu. *(Un elev ~.)*

potrivitór adj. v. DUȘMĂNOS. INAMIC. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

POTRÍVNIC s., adj. **1.** s., adj. adversar, dușman, inamic, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, pizmuitór, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (înv.) neamíc, nepriéten, nepriitór, pîríș, sculátór. *(Un ~ de temut în luptă.)* **2.** adj. dușmănos, inamic, neprietenesc, neprietenos, ostil, vrăjmaș, (pop.) pizmáș, pizmuitór, vrăjmășésc, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (reg.) vrăjmășós, (înv.) dușmănésc, mîniós, potrivitór. *(O acțiune ~.)* **3.** adj. antagonic, antagonist, opus. *(Relații ~.)* **4.** adj. dușmănos, neprietenesc, neprietenos, ostil, (fig.) piezíș. *(O privire*

~.) **5.** adj. defavorabil, nefavorabil, nepotrivit, neprielnic, vitreg, (înv. și pop.) nepriincios. *(Condiții ~ de dezvoltare.)* **6.** adj. contradictoriu, contrar, divergent, opus, (rar) contrazicător. *(Păreri ~.)* **7.** adj. advers, contrar, dimpotrivă, opus, (înv.) împotrivít, opozít. *(În partea ~.)*

POTRIVNICÍE s. adversitate, ostilitate, vitregie, vrăjmășie. *(~ vremurilor trecute.)*

potrivnicie s. v. CONSTRÎNGERE. DIFICULTATE. FORȚĂ. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. ÎMPOTRIVIRE. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPOZIȚIE. OPRELIȘTE. OPUNERE. PIEDICĂ. REZISTENȚĂ. SILĂ. SILNICIE. STAVILĂ. VIOLENȚĂ.

POTROÁCĂ s. *(BOT.; Centaurium umbellatum* sau *minus)* țintaură, fierea-pămîntului, (reg.) cintoáie, frígor, frigurícă, ghințură, ghințureá, potroceá, potrocúță, scăunél, scînteiúță, táulă, buruiană-de-fríguri, cocoșei-de-grădínă (pl.), crucea-pămîntului, floare-de-fríguri, fumăricá-bășicoásă, iarbă-de-cúrcă, iarbă-de-fríguri, săfindei-de-cîmp (pl.).

potroácă s. v. AVRĂMEASĂ. AVRĂMEASCĂ. VENINARIȚĂ.

potroceá s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

potrocúță s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

potrón s. v. POTRONIC.

POTRONÍC s. (înv.) costándă, potrón. *(Vechea monedă polonă numită ~.)*

potroși vb. v. DISTRUGE. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. ZDROBI. ZVÎNTA.

potróz s. v. AFINITATE. ANALOGIE. APROPIERE. ASEMĂNARE. CONCORDANȚĂ. CORESPONDENȚĂ. ÎNRUDIRE. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE. SIMILARITATE. SIMILITUDINE.

potség s. v. PIRON.

poțóc s. v. GUZGAN. PIRON. ȘOBOLAN.

poucénie s. v. CAZANIE. CUVÎNT. OMILIE. PREDICĂ.

POVÁRĂ s. **1.** greu, greutate, încărcătură, sarcină, (livr.) póndere, (pop.) tărhát, (înv. și reg.) pond, tar, továr, (Mold.) tăbîrcă, (înv.) greáță, gréime. *(Poartă în spate toată ~.)* **2.** apăsare, greutate, sarcină. *(Mijlocul i se frînge sub ~ bagajelor.)*

povarnagerie s. v. POVARNĂ. VELNIȚĂ.

POVARNAGÍU s. velnicer, (reg.) balgiér, rachiér, țuicár, velnițár, vinărsár, (înv.) povîrnár. *(~ era proprietarul unei povarne.)*

POVÁRNĂ s. velniță, (reg.) căzănărie, povarnagerie, povărnărie, prefăcánie, vinărsărie, (înv.) rachierie. *(~ pentru fabricarea țuicii.)*

povárnic adj. v. GREU.

POVÁȚĂ s. **1.** îndemn, îndrumare, învățătură, povățuire, sfat, vorbă, (pop.) învăț, (înv.) consíliu, cúget, dăscălíe, gînd, povățuiálă, povățuitúră, sfătuiálă, sfătuíre, socoteálă. *(I-a ascultat toate ~.)* **2.** precept, recomandare, recomandație, sfat. *(Diverse ~ de igienă.)*

pováță s. v. CĂLĂUZĂ. COMANDĂ. CONDUCERE. ÎNDRUMĂTOR. POVĂȚUITOR. SFĂTUITOR. SFETNIC. ȘEFIE.

povărnărie s. v. POVARNĂ. VELNIȚĂ.

povărós adj. v. ÎMPOVĂRĂTOR.

POVĂȚUÍ vb. **1.** a călăuzi, a conduce, a dirija, a ghida, a îndruma, a sfătui, (înv.) a drége, a miji, a năstăvi. *(L-a ~ bine în viață.)* **2.** a dăscăli, a îndruma, a învăța, a sfătui. *(L-a ~ multă vreme.)* **3.** a îndruma, a învăța, a sfătui, (livr.) a consilia, (înv.) a mingiia. *(L-a ~ ce să facă.)* **4.** a îndemna, a sfătui. *(Îl ~ numai la bine.)*

povățuí vb. v. CĂLĂUZI. CÎRMUI. COMANDA. CONDUCE. DIRIGUI. DIRIJA. DOMNI. GHIDA. GUVERNA. ÎNDRUMA. ORIENTA. STĂPÎNI.

povățuiálă s. v. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. POVAȚĂ. POVĂȚUIRE. SFAT. VORBĂ.

POVĂȚUÍRE, s. îndemn, îndrumare, învățătură, povață, sfat, vorbă, (pop.) învăț, consíliu, cúget, dăscălíe, gînd, povățuiálă, povățuitúră, sfătuiálă, sfătuíre, socoteálă. *(I-a ascultat ~.)*

povățuíre s. v. COMANDĂ. CONDUCERE. ȘEFIE.

povățuitór s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

POVĂȚUITÓR s., adj. **1.** s. călăuză, îndrumător, sfătuitor, sfetnic, (livr.) méntor, (înv. și fam.) dáscăl, (înv.) pováță, tocmitór. *(X îi servește drept ~.)* **2.** s. consilier, sfătuitor, sfetnic. *(~ al domnitorului.)* **3.** adj., s. călăuzitor, îndrumător, sfătuitor, (înv.) îndreptătór, purtătór. *(I-a fost un excelent ~.)* **4.** adj. îndrumător, sfătuitor, (înv.) învățătór. *(Carte ~.)*

povățuitúră s. v. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. POVAȚĂ. POVĂȚUIRE. SFAT. VORBĂ.

povedí vb. v. APLECA. ATÎRNA. CĂDEA. COBORÎ. CULCA. CURBA. ÎNCLINA. ÎNCOVOIA. ÎNDOI. LĂSA. PLECA. NĂPĂDI. PODIDI. UMPLE.

povelénie s. v. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. ORDIN. PORUNCĂ.

poveli vb. v. COMANDA. DECIDE. DISPUNE. FIXA. HOTĂRÎ. ORDONA. PORUNCI. STABILI. STATORNICI.

povelíre s. v. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. ORDIN. PORUNCĂ.

povestár s. v. NARATOR. POVESTITOR.

povestáș s. v. NARATOR. POVESTITOR.

POVÉSTE s. **1.** istorie, istorisire, narațiune, povestire, (înv.) spúnere. *(A ascultat o lungă ~.)* **2.** *(LIT.)* basm, povestire. *(~ cu Cocoșul Roșu.)* **3.** invenție, minciună, născoceală, născocire, născocitură, neadevăr, palavră, plăsmuire, scorneală, scornire, scornitură, (pop.) iscoditúră, (înv.) básnă, băsnire, (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoașă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e o simplă ~.)* **4.** chestiune, lucru, pricină, problemă, socoteală, treabă, (înv.) madeá, (rusism înv.) predmét. *(S-a lămurit ~ aceea?)*

povéste s. v. PROVERB. VORBĂ BĂTRÎNEASCĂ. ZICALĂ. ZICĂTOARE.

povestélnic s. v. NARATOR. POVESTITOR.

POVESTÍ vb. a arăta, a expune, a istorisi, a înfăţişa, a nara, a prezenta, a relata, a spune, (înv.) a parastisi. *(A ~ subiectul unei piese.)*

povestí vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. CONVERSA. DEFĂIMA. DENIGRA. DIALOGA. DIFUZA. DISCREDITA. DISCUTA. DUCE. ÎMPRĂŞTIA. ÎNTINDE. LĂŢI. PONEGRI. PREDICA. PROPAGA. PROPOVĂDUI. RĂSPÎNDI. VORBI.

POVESTÍRE s. **1.** arătare, expunere, istorisire, înfăţişare, narare, prezentare, relatare, (rar) relaţie, (înv.) spúnere. *(O ~ fidelă a faptelor.)* **2.** (concr.) istorie, istorisire, naraţiune, poveste, (înv.) spúnere. *(A ascultat o lungă ~.)* **3.** *(LIT.;* concr.) basm, poveste. *(~ cu Cocoşul Roşu.)*

POVESTITÓR s. narator, (reg.) povestár, povestaş, povestélnic. *(~ şi-a întrerupt povestirea.)*

povîdlă s. v. CHISELIŢĂ. MAGIUN.

povîrghie s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎŞ. COSTIŞĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIŞ. PRIPOR. REPEZIŞ. SCOBORÎŞ. VERSANT.

povîrnár s. v. POVARNAGIU. VELNICER.

POVÎRNÍ vb. a (se) apleca, a (se) înclina, a (se) lăsa, a (se) pleca, a (se) prăvăli, (pop. şi fam.) a se hîi. *(Casa s-a ~ pe-o parte.)*

POVÎRNÍRE s. aplecare, înclinare. *(~ unei construcţii.)*

POVÎRNÍŞ s. *(GEOGR.)* clină, coastă, coboriş, costişă, muchie, pantă, pripor, repeziş, scoboriş, versant, (rar) prăvălác, prăvălíş, (înv. şi reg.) piază, scăpăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezişcă, povírghie, prăvál, prăvălitúră, răpăgúş. (prin Munt.) aplecúş, (înv.) baír, povirnitúră, (fig.) şold. *(~ al unui deal.)*

POVÎRNÍT adj. **1.** aplecat, înclinat, lăsat, plecat, prăvălit, strîmb, (pop. şi fam.) hîit, (reg.) soldít, şoldíu, (Ban.) şovíi. *(O casă ~.)* **2.** aplecat, înclinat, oblic, piezíş, plecat, (rar) teşós, (reg.) poncíş, prăvălát, prăvălátic. *(Coasta ~ a dealului.)*

povîrnít adj. v. PRĂBUŞIT. PRĂVĂLIT. RĂSTURNAT. SURPAT.

povîrnitúră s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎŞ. COSTIŞĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIŞ. PRIPOR. REPEZIŞ. SCOBORÎŞ. VERSANT.

povormitoáre s. v. CASCADĂ. CATARACTĂ. CĂDERE DE APĂ.

povód s. v. CAUZĂ. CONSIDERENT. MOBIL. MOTIV. PRICINĂ. PRILEJ. RAŢIUNE. TEMEI.

póxie s. v. ANIMOZITATE. CIUDĂ. DISCORDIE. DUŞMĂNIE. GELOZIE. INVIDIE. ÎNVRĂJBIRE. NECAZ. OSTILITATE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂŞIE. ZÎZANIE.

pozá vb. v. FOTOGRAFIA.

pozár s. v. FOTOGRAF.

pozáre s. v. FOTOGRAFIERE.

pozát adj. v. FOTOGRAFIAT.

PÓZĂ s. **1.** ilustraţie, (înv. şi pop.) chip, (înv.) tablóu. *(Carte cu ~e.)* **2.** atitudine, port, poziţie, ţinută, (livr.) alúră, postúră, (rar) staţiúne. *(Are o ~ corectă a corpului.)*

póză s. v. FOTOGRAFIE. REPRODUCERE.

POZITÍV adj. **1.** adevărat, aievea, autentic, cert, nescornit, netăgăduit, real, sigur, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)* **2.** practic, realist. *(Un spirit ~.)* **3.** efectiv, eficace, eficient. *(Tratamentul a dat rezultate ~.)* **4.** bun. *(Latura ~ a fenomenului.)*

POZITIVÍSM s. practicism. *(~ unei persoane.)*

POZITRÓN s. *(FIZ.)* antielectron.

POZÍŢIE s. **1.** atitudine, port, poză, ţinută, (livr.) alúră, postúră, (rar) staţiúne. *(Are o ~ corectă a corpului.)* **2.** figură. *(Cadrilul are numeroase ~.)* **3.** aşezare, loc, (rar) situáre, situaţie, (înv.) aşezămînt, pusăciúne, pusătúră, pusoáre, stat. *(Prin ~ este o localitate pitorească.)* **4.** unghi. *(Îl priveşte din toate ~.)* **5.** situaţie, (înv.) pusăciúne. *(Avea o ~ de invidiat.)* **6.** loc, situaţie. *(Ocupă o ~ onorabilă în societate.)* **7.** condiţie, situaţie, stare, (înv. şi pop.) obráz, (Transilv.) prindoáre. *(~ socială.)* **8.** grad, rang, situaţie, treaptă, (înv.) stépenă. *(~ cea mai înaltă în ierarhia socială.)* **9.** demnitate, rang, treaptă, (înv.) cin, dregătoríe, ífos, orînduiálă, şedére, vrednície. *(Ocupă o ~ înaltă în stat.)* **10.** caz, circumstanţă, condiţie, conjunctură, ipostază, împrejurare, postură, situaţie, stare, (înv.) încunjuráre, perístas, prilejíre, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ nu poate acţiona.)*

pozíţie s. v. GRAVIDITATE. SARCINĂ.

poznáş adj. v. AMUZANT. BIZAR. CIUDAT. COMIC. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. HAZLIU. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUŞNIC. NEOBIŞNUIT. NOSTIM. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. STRANIU. VESEL.

POZNÁŞ adj., s. **1.** adj. glumeţ, hazliu, vesel, (pop. şi fam.) ghidúş, hítru, mehénghi, mucalít, ştrengár, şugubăţ, (înv. şi reg.) şăgáci, (reg., mai ales în Mold.) şăgálnic, (reg.) poznéţ, snovós, (Mold.) chisnovát, (Olt.) potcáş, (prin Mold.) prujálnic, prujitór, (prin Olt.) snovélnic, (prin Transilv.) şăncăléţ, şăncălós, şodomán, (prin Transilv. şi Olt.) şodós, (prin Transilv.) şolométţ, (prin Bucov. şi Mold.) şotélnic, (Bucov.) şotiós, (Mold.) tămăşálnic, (prin Olt.) zgondós, (înv.) poznátec, poznít, zeflíu. *(E un om tare ~ !)* **2.** adj. drăcos, ştrengar. *(Un copil ~.)* **3.** adj., s. nebunatic, ştrengar, (prin Mold.) bazaóchi. *(Mare ~ mai eşti !)*

poznátec adj.v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

PÓZNĂ s. **1.** ghidúşie, glumă, năzbîtie, năzdrăvănie, nebunie, ştrengărie, (prin Ban.) poşováică, (Mold. prújă, prujitúră, (Mold., Bucov. şi Transilv.) şágă, (prin Ban. şi Transilv.) şálmă, (prin Transilv.) şi Olt.) şoádă, (prin Olt. şi Munt.) şoánă, (Transilv., Ban. şi Olt.) şozénie, (Transilv.) şoíe, (Mold.) tămăşág,

(prin Olt.) zgoándă, (înv.) cabazlíc, (fam.) pehlivăníc. *(M-au amuzat ~ele lui.)* **2.** drăcie, drăcovenie, năzbîtie, ştrengărie, (pop.) drăcăríe, (fam.) parascovénie. *(S-a lăsat de ~e.)* **3.** farsă, festă, ghiduşie, glumă, păcăleală, păcălitură, ştrengărie, (pop. şi fam.) renghi, şotie, (reg.) năsărîmbă, păcálă, (Ban. şi Transilv.) mişculánţă, (prin Ban. şi Transilv.) şálmă, (prin Transilv.) şăncălăníe, (prin Transilv. şi Munt.) şăncălíe, (înv.) bosmá. *(I-a jucat o ~.)* **4.** boroboaţă, ispravă, năzbîtie, năzdrăvănie, pocinog, şotie, trăsnaie, (reg.) boáţă, dandaná, dănănáie, dăndănáie, năsărîmbă, (Mold. şi Bucov.) palótie, (prin Ban.) snoábă, (Mold., Bucov, şi Transilv.) tonoásă, (înv.) bosmá. *(Ce ~ a mai făcut?)* **5.** bazaconie, năzbîtie, ştrengărie, trăsnaie, (Olt.) trăsneálă. *(O ~ de copil.)* **6.** gafă, prostie. *(Te rog să mă scuzi pentru ~ pe care am făcut-o fără să vreau.)* **7.** încurcătură, păţanie, (pop. şi fam.) tărăşénie, (fam.) comédie, dandaná, istórie. *(Abia a scăpat din ~ aceea.)* **8.** bazaconie, bizarerie, bîzdîganie, ciudăţenie, curiozitate, drăcie, drăcovenie, minunăţie, năstrușnicie, năzdrăvănie, (rar) singularitáte, (pop.) comédie, (reg.) dănănáie, nágodă, şozénie, (Ban. şi Olt.) miráz, (Transilv. şi Ban.) mirázénie, (Mold.) şanţ. *(Multe ~ a mai văzut în viaţa lui.)*

póznă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULŢUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

poznéţ adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

poznít adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

POZOMÉTRU s. *(FOTO)* exponometru.

pozvól s. v. ACORD. APROBARE. ASENTIMENT. AVIZ. CONSIMŢĂMÎNT. CONSIMŢIRE. ÎNCUVIINŢARE. ÎNGĂDUINŢĂ. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. PERMISIUNE. VOIE. VOINŢĂ. VRERE.

pozvolénie s. v. ACORD. APROBARE. ASENTIMENT. AVIZ. CONSIMŢĂMÎNT. CONSIMŢIRE. ÎNCUVIINŢARE. ÎNGĂDUINŢĂ. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. PERMISIUNE. VOIE. VOINŢĂ. VRERE.

pozvolí vb. v. ACCEPTA. ADMITE. APROBA. CONSIMŢI. ÎNCUVIINŢA. ÎNDUPLECA. ÎNGĂDUI. ÎNVOI. LĂSA. PERMITE. PRIMI.

PRÁCTIC adj. **1.** eficace, eficient, folositor, operativ, productiv, util, (rar) operánt, (înv.) putinciós. *(O metodă ~.)* **2.** comod, lesnicios. *(O soluţie ~.)* **3.** pozitiv, realist. *(Un spirit ~.)* **4.** pragmatic, utilitarist. *(O concepţie ~.)*

práctic adj. v. ABIL. BUN. CAPABIL. COMPETENT. DESTOINIC, DEŞTEPT. DIBACI. DOTAT. EXPERIMENTAT. INGENIOS. ISCUSIT. ISTEŢ. ÎNCERCAT. ÎNDEMÎNATIC. ÎNZESTRAT. MEŞTER. PRACTICIAN. PREGĂTIT. PRICEPUT. VALOROS. VERSAT. VREDNIC.

PRACTICÁ vb. **1.** a exercita, a face, a profesa, (înv.) a metahirisi, a profesui. *(A ~ o meserie frumoasă.)* **2.** a cultiva. *(A ~ pamfletul.)* **3.** a juca. *(~ tenisul de doi ani.)* **4.** a (se) folosi, a (se) întrebuinţa, a (se) utiliza. *(Un obicei care se ~ de mult timp.)*

practicá vb. v. APLICA. FOLOSI. ÎNTREBUINŢA. UTILIZA.

PRACTICÁBIL adj. accesibil. *(Un drum ~.)*

practicábil adj. v. POSIBIL. REALIZABIL.

PRACTICÁRE s. **1.** exercitare, profesare. *(~ unei profesiuni.)* **2.** cultivare. *(~ genului epic.)* **3.** folosire, întrebuinţare, utilizare. *(~ unui obicei străvechi.)*

PRÁCTICĂ s. **1.** aplicare. *(Punere în ~.)* **2.** *(JUR.)* procedură. *(~ juridică.)* **3.** exerciţiu, (rar) depríndere. *(Are multă ~ în acest domeniu.)* **4.** experienţă, rutină, (înv.) ispită, ispitíre. *(Cunoaşte ceva din ~.)*

práctică s. v. ABILITATE. CAPACITATE. COMPETENŢĂ. DESTOINICIE. DEXTERITATE. DIBĂCIE. INGENIOZITATE. ISCUSINŢĂ. ISTEŢIE. ISTEŢIME. ÎNDEMÎNARE. PREGĂTIRE. PRICEPERE. SERIOZITATE. ŞTIINŢĂ. TALENT. UŞURINŢĂ. VALOARE. VREDNICIE.

PRACTICIÁN adj. (înv.) práctic. *(Medic ~.)*

PRACTICÍSM s. pozitivism. *(~ unei persoane.)*

practicós adj. v. BUN. CAPABIL. COMPETENT. DESTOINIC. DOTAT. EXPERIMENTAT. ISCUSIT. ÎNCERCAT. ÎNDEMÎNATIC. ÎNZESTRAT. PREGĂTIT. PRICEPUT. VALOROS. VERSAT. VREDNIC.

practisít adj. v. BUN. CAPABIL. COMPETENT. DESTOINIC. DOTAT. EXPERIMENTAT. ISCUSIT. ÎNCERCAT. ÎNDEMÎNATIC. ÎNZESTRAT. PREGĂTIT. PRICEPUT. VALOROS VERSAT. VREDNIC.

PRÁDĂ s. **1.** jaf, jefuire, jefuit, prădare, prădat, prădăciune, (livr.) rapt, (înv.) dobîndă, prădăşúg, răpiciúne, răpştíre. *(Porniţi pe ~.)* **2.** *(MIL.)* captură, (înv.) duiúm, plean, pleáşcă, príză. *(~ de război.)*

prádă s. v. CAPTIVITATE. ROBIE. SCLAVIE.

PRAF s. **1.** pulbere, (Mold. şi Transilv.) colb, (Bucov. şi Maram.) spérlă, (prin Bucov. şi Transilv.) şteah, (Olt. şi Munt.) ştiup. *(~ stîrnit pe un drum de ţară.)* **2.** *praf de puşcă* = pulbere, (pop.) iarbă(-de-púşcă), (înv. şi reg.) silítră, (înv.) palér. *(~ folosit ca explozibil.)*

praf álb s. v. COCAINĂ.

PRÁFTORIŢĂ s.praftură, stropitoare, (Ban.) stropélnic, (Ban., Olt. şi Munt.) stropélniţă. *(~ fierarului.)*

PRÁFTURĂ s. praftoriţă, stropitoare, (Ban.) stropélnic, (Ban., Olt. şi Munt.) stropélniţă. *(~ fierarului.)*

PRAG s. **1.** poartă, uşă, (Dobr.) tocát. *(A ieşit în ~.)* **2.** *(MUZ.)* prăguş. *(~ la un instrument cu coarde.)* **3.** *(GEOGR.)* banc. *(~ al unei ape curgătoare.)* **4.** apropiere, preajmă. *(În ~ul noului an.)* **5.** *(FIZIOL.)* limită. *(~ de excitabilitate.)*

prag s. v. BAZIN. PELVIS. SOCLU.

PRAGMÁTIC adj. practic, utilitarist. *(O atitudine ~.)*

prais s. v. PRUSAC. PRUSIAN.

prájilă s. v. JUMĂRI. OMLETĂ.

PRAMÁTIE s. canalie hahaleră, puşlama, secătură. *(Mare ~ eşti, amice!)*

pránic s. v. MAI.

prapórcie s. v. SUBLOCOTENENT.

prápur s. v. DRAPEL. MEZENTER. PERITONEU. PLACENTĂ. STEAG. STINDARD.

práşă s. v. PRAŞILĂ. PRĂŞIRE. PRĂŞIT. SAPĂ. SĂPARE. SĂPAT.

PRĂŞILĂ s. *(AGRIC.)* prăşire, prăşit, sapă, săpare, săpat, (pop.) práşă, prăşitúră, (reg.) copoít, prăşcálă, săpătúră, tîrşenít, tîrşít. *(~ porumbului.)*

PRĂŞTIE s. (reg.) răpezitór, (Mold. şi Transilv.) proáşcă, (prin Ban. şi Transilv.) púşcă, (prin Ban.) şláidăr, *(~ de aruncat pietricele.)*

prăştie s. v. CHIMIR. COSOROABĂ. ŞERPAR.

prat s. v. COSITURĂ. FÎNAŢ. FÎNEAŢĂ.

právăţ s. v. OBIECT. OBIECTIV. SCOP. ŢEL. ŢINTĂ.

práveţ s. v. CĂLĂUZĂ. GHID. ÎNDREPTAR. ÎNDRUMAR. ÎNDRUMĂTOR.

právilă s. v. COD. DATINĂ. DISPOZIŢIE. FEL. HOTĂRÎRE. LEGE. NORMĂ. OBICEI. ORDIN. PORUNCĂ. PRECEPT. PRINCIPIU. REGULĂ. RÎNDUIALĂ. TRADIŢIE. UZ. UZANŢĂ.

pravilicése adj. v. LEGAL.

pravilicéşte adv. v. LEGAL.

pravilíst s. v. JURIST.

pravílnic adj. v. LEGAL.

pravilnicése adj. v. LEGAL.

pravilnicéşte adv. v. LEGAL.

pravosláv adj. v. ORTODOX.

pravoslávie s. v. ORTODOXIE. ORTODOXISM.

pravoslávnic adj. v. CREDINCIOS. CUCERNIC. CUVIOS. EVLAVIOS. ORTODOX. PIOS. PREACREDINCIOS. RELIGIOS. SMERIT.

pravoslávnic adj., s. v. BIGOT. FANATIC. HABOTNIC.

pravoslavnicíe s. v. ORTODOXIE. ORTODOXISM.

praxapóstol s. v. APOSTOL. PRAXIU.

PRÁXIU s. *(BIS.)* apostol, (înv.) praxapóstol. *(~ este o carte de cult.)*

PRAZ s. *(BOT.; Allium porrum)* (reg.) ai, háşmă, horceág, poroáică, porói, pur, ceapă-álbă, ceapă-blîndă, coada-văcii.

PRĂZNIC s. **1.** pomană, (înv. şi reg.) prinós, (reg.) comînd, comîndáre. *(~ de după o înmormîntare.)* **2.** benchetuială, chef, ospăţ, petrecere, prăznuire, (pop.) benchét, chiolhán, refeneá, zaiafét, (înv. şi reg.) petrecánie, (Mold.) guleái. *(Un ~ de pomină.)* **3.** banchet, masă, ospăţ, prăznuire, prînz, (livr.) festín, (rar) ospeţíe, (pop.) prînzáre. *(A dat un ~ în cinstea oaspeţilor.)*

práznic s. v. PATRON. SĂRBĂTOARE. ZI FESTIVĂ.

prăbuşeálă s. v. CĂDERE. DĂRĂPĂNARE. DĂRÎMARE. DĂRÎMAT. NĂRUIRE. NĂRUIT. PRĂBUŞIRE. PRĂVĂLIRE. RISIPIRE. SURPARE. SURPAT.

PRĂBUŞÍ vb. **1.** a (se) dărăpăna, a (se) dărîma, a (se) nărui, a (se) prăvăli, a (se) risipi, a (se) surpa, (pop.) a (se) hîi, (reg.) a (se) hurui, a (se) îmburda, (Olt., Transilv. şi Maram.) a (se) sodomi, (prin Mold. şi Transilv.) a (se) ului, (înv.) a (se) prăpădi. *(Obuzele au ~ zidul cetăţii.)* **2.** a cădea, a se dărîma, a se nărui, a pica, a se prăvăli, a se surpa, (reg.) a se îmburda. *(S-a ~ casa pe ei.)* **3.** a se surpa, (pop.) a se ponorî. *(S-a ~ un mal.)* **4.** a cădea, a pica, a se prăvăli, a se răsturna, (rar) a se poticni. *(Calul s-a ~ la pămînt.)* **5.** a (se) prăvăli, a (se) rostogoli, (înv.) a (se) ponorî. *(S-a ~ în prăpastie.)* **6.** a arunca, a azvîrli, a culca, a dărîma, a doborî, a întinde, a lungi, a prăvăli, a răsturna, a trînti, (pop. şi fam.) a aştérne, (pop.) a păli, (înv. şi reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a seceră. *(Cu o lovitură l-a ~ la pămînt.)* **7.** a cădea, a se prăvăli. *(Apa se ~ de la înălţime, formînd o cascadă.)*

prăbuşí vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

PRĂBUŞÍRE s. **1.** cădere, dărăpănare, dărîmare, dărîmat, năruire, năruit, prăvălire, risipire, surpare, surpat, (rar) prăbuşeálă, (înv.) risípă. *(~ unei case.)* **2.** scufundare, surpare. *(~ pămîntului.)* **3.** cădere, dărîmare, năruire, picare, prăvălire, răsturnare. *(~ cuiva la pămînt în urma loviturii primite.)* **4.** prăvălire, rostogolire, (rar) rostogolít. *(~ cuiva în prăpastie.)* **5.** culcare, dărîmare, doborîre, lungire, prăvălire, răsturnare, trîntire, (înv.) răsturnătúră. *(~ cuiva la pămînt cu o lovitură.)*

PRĂBUŞÍT adj. **1.** dărăpănat, dărîmat, năruit, prăvălit, risipit, surpat, (pop.) hîit. *(O construcţie ~.)* **2.** căzut, năruit, prăvălit, răsturnat. *(Un gard ~.)* **3.** surpat, (pop.) ponorít. *(Teren ~.)* **4.** prăvălit, răsturnat, surpat, (înv.) povîrnít. *(Un mal ~.)*

PRĂBUŞITÚRĂ s. dărăpănătură, dărîmătură, năruitură, paragină, ruină, surpătură, (reg.) ruinătúră, (înv.) risípă, risipitúră, surpáre. *(O ~ de casă.)*

prăci adv. v. EXTREM. FOARTE. TARE.

PRĂDÁ vb. **1.** a jefui, (rar) a tîlhări, (înv. şi reg.) a pleşcui, (înv.) a globi, a goli, a plenui, a strica, a tîlhui. *(Bandiţii l-au ~ la drumul mare.)* **2.** a fura. *(L-au ~ noaptea hoţii.)* **3.** a devasta, a jefui, a sparge, (livr.) a devaliza. *(Bandiţii au ~ banca.)* **4.** a deposeda, a jefui, (livr.) a spolia, (fig.) a despuia. *(Stăpînul i-a ~ de tot ce-au avut.)* **5.** a jefui, a răpi, (înv.) a răpşti. *(I-a ~ de întreaga agoniseală.)*

prădá vb. v. ARUNCA. ASASINA. AZVÎRLI. CHELTUI. IROSI. ÎMPRĂŞTIA. ÎNROBI. OMORÎ. PRĂPĂDI. RISIPI. ROBI. SUPRIMA. UCIDE. ZVÎRLI.

PRĂDĂLNIC adj. **1.** jefuitor. *(Armată ~.)* **2.** răpitor, (înv.) rapáce, răpiciós. *(Păsări ~.)*

PRĂDÁRE s. **1.** jaf, jefuire, jefuit, pradă, prădat, prădăciune, (livr.) rapt, (înv.) dobîndă, prădăşúg, răpiciúne, răpştíre. *(Porniţi pe ~.)* **2.** devastare, jefuire, spargere, (livr.) devalizáre. *(~ unei bănci.)* **3.** deposedare, jefuire, (livr.) spoliáţie, spoliére, (fig.) despuiére. *(~ unei persoane de bunurile sale.)*

prădáş s. v. HOŢ. JEFUITOR. PRĂDĂTOR. PUNGAŞ.

PRĂDÁT adj. **1.** devastat, jefuit, (livr.) devalizát. *(O bancă ~.)* **2.** deposedat, jefuit, (livr.) spoliát, (fig.) despuiát. *(Persoană ~.)* **3.** jefuit, răpit. *(Bunuri ~.)*

prădát adj., s. v. CAPTIV. PRINS. PRIZONIER.

PRĂDÁT s. jaf, jefuire, jefuit, pradă, prădare, prădăciune, (livr.) rapt, (înv.) dobîndă, prădăşúg, răpiciúne, răpştíre. *(Porniţi pe ~.)*

prădăşúg s. v. JAF. JEFUIRE. JEFUIT. PRADĂ. PRĂDARE. PRĂDAT. PRĂDĂCIUNE.

prădătór adj., s. v. CHELTUITOR. ÎNROBITOR. RISIPITOR. ROBITOR.

PRĂDĂTÓR s. jefuitor, (livr.) spoliatór, (reg.) jăpcán, jăpcáş, (Mold.) jăcáş, (înv.) pleşcáş, pleşcuitór, prădáş. *(Un ~ nemilos.)*

prădătór s. v. HOŢ. PUNGAŞ.

PRĂFĂRÁIE s. prăfărie, (Mold. şi Transilv.) colbăráie, colbăríe. *(Pe drum era o ~ de nedescris.)*

PRĂFĂRÍE s. prăfăraie, (Mold. şi Transilv.) colbăráie, colbăríe. *(Pe drum era o ~ de nedescris).*

prăfărie s. v. PULBERĂRIE.

PRĂFÓS adj. **1.** prăfuit, (rar) prăfurós, (reg.) prăfoşát, (Mold. şi Transilv.) colbăít, colburós, (înv.) pulberós. *(Drum ~.)* **2.** pulverulent. *(Material ~.)*

prăfoşát adj. v. PRĂFOS. PRĂFUIT.

PRĂFUÍ vb. (Mold. şi Transilv.) a (se) colbăi. *(S-a ~ pe haine.)*

prăfuí vb. v. PUDRA.

PRĂFUÍRE s. (Mold. şi Transilv.) colbăire, (înv.) prăvuiálă. *(~ hainelor.)*

prăfuíre s. v. PUDRARE.

PRĂFUIT adj. prăfos, (rar) prăfurós, (reg.) prăfoşát, (Mold. şi Transilv.) colbăít, colburós, (înv.) pulberós.

prăfuít adj. v. PERIMAT.

PRĂFULÉŢ s. prăfuşor, (rar) prăfurél.

prăfurél s. v. PRĂFULEŢ. PRĂFUŞOR.

prăfuríu adj. v. CENUŞIU. FUMURIU. GRI. PLUMBURIU. SUR.

prăfurós adj. v. PRĂFOS. PRĂFUIT.

PRĂFUŞÓR s. prăfuleţ, (rar) prăfurél.

PRĂGÚŞ s. *(MUZ.)* prag. *(~ la un instrument cu coarde.)*

prăgúş s. v. PRĂGUŞOR. PRĂGUŢ. PRISPĂ.

PRĂGUŞÓR s. prăguţ, (rar) prăgúş. *(~ la uşă.)*

PRĂGÚŢ s. prăguşor, (rar) prăgúş. *(~ la uşă.)*

PRĂJEÁLĂ s. **1.** prăjire, *(~ unui aliment.)* **2.** (concr.) rîntaş, (înv. şi reg.) prăjitúră, (reg.) răncáu. *(~ la o mîncare.)*

PRĂJÍ vb. **1.** a frige. *(A~ un aliment în ulei.)* **2.** a (se) arde, a (se) bronza, a (se) înnegri, a (se) pîrli, (înv. şi reg.) a (se) păli. *(Se ~ la soare, la mare.)*

prăjí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNŞELA. MINŢI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIŞA. USCA. ZBICI. ZVÎNTA.

PRĂJÍNĂ s. **1.** par, (pop.) prepeleác, (reg.) béldie, páliţă, pătăchíe, prăştináş, prăştínă, rúdă, (Olt.) cólvă, dîrjálă, (Transilv.) palţău, (înv.) şiríc. *(O ~ lungă.)* **2.** băţ, coadă, nuia, vargă, (reg.) béldie, páliţă, prăştínă, rúdă, stíciu. *(~ undiţei.)* **3.** opintitor. *(~ la o barcă.)* **4.** (pop.) propteá, (Mold.) crăcáună. *(~ de rufe.)* **5.** (reg.) lumînáre, prăştínă. *(~ la cumpăna fîntînii.)* **6.** (reg.) bucátă. *(Vechea unitate de măsură agrară numită ~.)*

prăjínă s. v. COARDĂ.

prăjinícă s. v. PRĂJINUŢĂ.

prăjinioáră s. v. PRĂJINUŢĂ.

prăjiníţă s. v. PRĂJINUŢĂ.

PRĂJINUŢĂ s. (reg.) prăjinícă, prăjinioáră, prăjiníţă.

PRĂJÍRE s. **1.** prăjeală. *(~ unui aliment.)* **2.** bronzare, înnegrire, pîrlire. *(~ cuiva la soare.)*

PRĂJÍT adj. **1.** (rar) sfîrîit. *(Cartofi ~.)* **2.** fript. *(Carne ~ în ulei.)* **3.** bronzat, înnegrit, negru, pîrlit, (reg.) pîrjolít. *(Om ~ la soare.)*

prăjitúră s. v. PRĂJEALĂ. RÎNTAŞ.

PRĂPÁSTIE s. abis, adînc, (rar) noián, (livr.) genúne, hău, (înv. şi reg.) prăpăsténie, (prin Mold. şi Olt.) prăvál, (prin Transilv.) risipitúră, (prin Maram. şi Transilv.) stână, (înv.) béznă, fărăfúnd, precipiţiu, tău. *(A căzut în ~.)*

PRĂPĂD s. calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă, nenorocire, pacoste, potop, pustiire, sinistru, urgie, (înv. şi pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mîníe, potopénie, topénie, (înv. şi reg.) pustieşág, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(Un adevărat ~ s-a abătut asupra lor.)*

prăpădeálă s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. SINISTRU. URGIE.

prăpădénie s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. SINISTRU. URGIE.

PRĂPĂDÍ vb. **1.** a devasta, a distruge, a nimici, a pîrjoli, a pustii, (reg.) a pustuí, (înv.) a sfîrşi, a strica. *(Duşmanii au ~ regiunea.)* **2.** a desfiinţa, a distruge, a lichida, a nimici, (fig.) a topi. *(A ~ pur şi simplu totul în cale.)* **3.** a distruge, a extermina, a masacra, a măcelări, a nimici, a stîrpi, (pop. şi fam.) a căsăpi, (reg.) a chesăgi, (înv.) a conceni, a snopi,

a stropși. *(A ~ populația.)* **4.** a distruge, a nimici, a potopi, a sfărîma, a zdrobi, a zvînta, (înv. și pop.) a piérde, a răpúne, a risipi, (pop.) a isprăvi, a zdrumica, (înv. și reg.) a sodomi, (reg.) a litrosi, (prin Transilv.) a potroși, (înv.) a cura, a nimicnici, a potreli, a stropși, a tîrî, a zdruncina, (grecism înv.) a afanisi, (fig.) a secera, a spulbera. *(I-a ~ pe dușmani.)* **5.** a deceda, a dispărea, a se duce, a muri, a pieri, a răposa, a (se) sfîrși, a se stinge, a sucomba, (livr.) a repauza, (înv. și pop.) a se săvîrși, (înv. și reg.) a se pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (înv. și reg. ir.) a se spărge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petréce, (arg.) a o mierli. *(S-a ~ ieri la amiază.)* **6.** a (se) distruge, a (se) nenoroci, (înv. și reg.) a (se) ticăloși, (fig.) a se ruina. *(Băutura l-a ~.)* **7.** a distruge, a mistui, a nimici. *(Focul a ~ totul.)* **8.** a (se) distruge, a (se) nimici, a (se) strica. *(Ploaia a ~ recolta.)* **9.** a arunca, a azvîrli, a cheltui, a irosi, a împrăștia, a risipi, a zvîrli, (livr.) a prodiga, (înv. și reg.) a prăda, (reg.) a mătrăși, a părădui, (Transilv.) a spesa, (înv.) a răschira, (grecism înv.) a afierosi, (fig.) a înghiți, a mînca, a păpa, a toca. *(Și-a ~ averea; își ~ banii pe toate fleacurile.)*

prăpădí vb. v. ASASINA. DĂRĂPĂNA. DĂRÎMA. DISPĂREA. NĂRUI. OMORÎ. PIERDE. PIERI. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RĂTĂCI. RISIPI. SUPRIMA. SURPA. UCIDE.

PRĂPĂDÍRE s. **1.** distrugere, nimicire, potopire, sfărîmare, zdrobire, (înv. și pop.) piérdere, risipíre, (pop.) zdrumicáre. *(~ armatei dușmane în luptă.)* **2.** decedare, deces, dispariție, moarte, pieire, răposare, sfîrșit, stingere, sucombare, (livr.) éxitus, extíncție, repauzáre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșire, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) pieíște, topénie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditură, pristăvíre, săvîrșénie, săvîrșít, scădére, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș. *(~ unei persoane.)* **3.** distrugere, nimicire, stricare. *(~ recoltei din cauza ploilor.)*

prăpădíre s. v. IROSEALĂ. IROSIRE. PIERDERE. RISIPĂ. RISIPIRE.

PRĂPĂDÍT adj., s. **1.** adj. distrus, nimicit, potopit, zdrobit, (înv. și pop.) risipít, (pop.) zdrumicát, (înv.) stropșít. *(Dușmanul zăcea ~.)* **2.** adj. epuizat, extenuat, frînt, istovit, rupt, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobít, (Mold.) batojít, (prin Munt.) tîhobít, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la lucru.)* **3.** adj. costeliv, jigărit, pipernicit, pirpiriu, prizărit, răpciugos, sfrijit, slab, slăbănog, uscat, uscățiv, (rar) uscăciós, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățíu, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Viță ~.)* **4.** adj., s. incapabil, necapabil, neputincios, slăbănog, (rar) impotént, (pop.) becísnic, nemérnic, nevoiáș, nevólnic, (înv. și reg.) sec, ticălós, (prin Munt. și Olt,) sfoiegít, (înv.) mișél, neputérnic, neputínte, secát. *(E un biet om ~.)* **5.** adj. amărît, nenorocit, (fig.) pîrlít. *(Un funcționar ~.)* **6.** adj. dărăpănat, degradat, măcinat, părăginit, ruinat, stricat, (reg. și fam.) părăduít, (reg.) răntuít. *(O casă ~.)* **7.** adj. deplorabil, jalnic, lamentabil, mizerabil, nenorocit, (livr.) mízer, (înv. și reg.) ticălós, (înv.) mișél. *(Casa era într-o stare ~.)* **8.** adj. uzat, (pop. și fam.) paradít. *(O cămașă ~.)* **9.** adj. mizer, mizerabil, sărăcăcios. *(Un tîrg ~ de odinioară.)* **10.** adj. cheltuit, irosit, risipit, (reg.) părăduít. *(O avere ~.)*

prăpăditór adj. v. DEVASTATOR. DEZASTRUOS. DISTRUCTIV. DISTRUGĂTOR. NIMICITOR. PUSTIITOR. RUINĂTOR.

prăpăditúră s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

prăpăsténie s. v. ABIS. ADÎNC. PRĂPASTIE.

PRĂPĂSTIÓS adj. abrupt, drept, perpendicular, pieptiș, piezíș, priporos, rîpos, vertical, (rar) prăpăstuít, priporít, (pop.) óblu, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic, rîpít, rîpurós, țărmurós, (prin Transilv.) priporíu, (prin Bucov.) pripós, (înv.) mălurós, străminós. *(Peretele ~ al muntelui.)*

prăpăstiós adj. v. NĂPRASNIC. NEAȘTEPTAT. NEPREVĂZUT. PRECIPITAT. VERTIGINOS.

prăpăstuí vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. ROSTOGOLI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

prăpăstuít adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.

prăsád adj. v. ALTOIT.

prăsădí vb. v. ALTOI.

prăseálă s. v. PRĂSILĂ. REPRODUCERE. REPRODUCȚIE.

prăsélnic adj. v. PRĂSITOR. PROLIFIC.

PRĂSÍ vb. a se înmulți, a procrea, a se reproduce, (înv. și reg.) a se plodí, (reg.) a se puiți, (Mold.) a se puiezi, (înv.) a se propaga. *(Cum se ~ aceste animale?)*

prăsí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. CONCEPE. ECONOMISI. FACE. ÎNMULȚI. NAȘTE. PROCREA. STRÎNGE.

PRĂSÍLĂ s. **1.** reproducere, reproducție, (reg.) prăseálă. *(Cai de ~.)* **2.** progenitură, pui, (Mold.) ținc, (înv.) prăsitúră. *(Pisica cu ~ ei.)*

prăsílă s. v. COBORÎTOR. COPIL. DESCENDENT. ODRASLĂ. PROGENITURĂ. SCOBORÎTOR. URMAȘ. VIȚĂ. VLĂSTAR.

prăsílós adj. v. PRĂSITOR. PROLIFIC.

PRĂSÍRE s. înmulțire, prăsit, procreare, reproducere, reproducție, (înv. și reg.) plodíre. *(~ animalelor domestice.)*

PRĂSÍT s. înmulțire, prăsire, procreare, reproducere, reproducție, (înv. și reg.) plodíre. *(~ animalelor domestice.)*

PRĂSITÓR adj. prolific, (pop.) puiós, (reg.) prăsélnic, prăsilós. *(Animale ~ și sterile.)*

prăsitúră s. v. PRĂSILĂ. PROGENITURĂ. PUI.

prăstăvăli vb. v. PRĂVĂLI. ROSTOGOLI.

prăşcár s. v. PRĂŞTIAŞ.

prăşcău s. v. FULGUIALĂ. FULGUIRE. FULGUIT.

prăşeálă s. v. PRAŞILĂ. PRĂŞIRE. PRĂŞIT. SAPĂ. SĂPARE. SĂPAT.

PRĂŞÍ vb. *(AGRIC.)* a săpa, (Olt.) a tîrşí. *(~ la porumb.)*

PRĂŞÍRE s. *(AGRIC.)* praşilă, prăşit, sapă, săpare, săpat, (pop.) prăşă, prăşitúră, (reg.) copoít, prăşeálă, săpătúră, tîrşenít, tîrşít. *(~ porumbului.)*

PRĂŞÍT adj. *(AGRIC.)* (reg.) săpát. *(Porumb ~.)*

PRĂŞÍT s. *(AGRIC.)* praşilă, prăşire, sapă, săpare, săpat, (pop.) prăşă, prăşitúră, (reg.) copoít, prăşeálă, săpătúră, tîrşenít, tîrşít. *(~ porumbului.)*

prăşitúră s. v. PRAŞILĂ. PRĂŞIRE. PRĂŞIT. SAPĂ. SĂPARE. SĂPAT.

*PRĂŞTIÁŞ s. (Transilv.) prăşcár. *(~ aruncă cu praştia.)*

prăştiáş s. v. LĂTURAŞ.

prăştiér s. v. LĂTURAŞ.

prăştilă s. v. ŞINDRILĂ.

prăştináş s. v. PAR. PRĂJINĂ.

*PRĂŞTÍNĂ s. (reg.) păiánjen, pósmă. *(~ se pune pe stogul de fîn, ca să nu-l ia vîntul.)*

prăştínă s. v. BĂŢ. COADĂ. NUIA. PAR. PRĂJINĂ. TESCOVINĂ. VARGĂ.

prătár s. v. MAI.

prăvál s. v. ABIS. ADÎNC. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎŞ. COSTIŞĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIŞ. PRĂPĂSTIE. PRIPOR. REPEZIŞ. SCOBORÎŞ. VERSANT. ZAR.

prăvădinár s. v. ORDONANŢĂ.

prăvălác s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎŞ. COSTIŞĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIŞ. PRIPOR. REPEZIŞ. SCOBORÎŞ. VERSANT.

prăvălát adj. v. ABRUPT. APLECAT. DREPT. ÎNCLINAT. OBLIC. PERPENDICULAR. PIEPTIŞ. PIEZIŞ. PLECAT. POVÎRNIT. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.

prăvălátic adj. v. ABRUPT. APLECAT. DREPT. ÎNCLINAT. OBLIC. PERPENDICULAR. PIEPTIŞ. PIEZIŞ. PLECAT. POVÎRNIT. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.

PRĂVĂLÍ vb. **1.** a (se) dărăpăna, a (se) dărîma, a (se) nărui, a (se) prăbuşi, a (se) risipi, a (se) surpa, (pop.) a (se) hii, (reg.) a (se) hurui, a (se) îmburda, (Olt., Transilv. şi Maram.) a (se) sodomi, (prin Mold. şi Transilv.) a (se) ului, (înv.) a (se) prăpădi. *(Obuzele au ~ zidul cetăţii.)* **2.** a cădea, a se dărîma, a se nărui, a pica, a se prăbuşi, a se surpa, (reg.) a (se) îmburda. *(S-a ~ casa pe ei.)* **3.** a cădea, a pica, a se prăbuşi, a se răsturna, (rar) a se poticni. *(Calul s-a ~ la pămînt.)* **4.** a (se) prăbuşi, a (se) rostogoli, (înv.) a (se) ponorî. *(S-a ~ în prăpastie.)* **5.** a (se) rostogoli, (pop.) a (se) prăpăstui, (reg.) a (se) prăstăvăli. *(Bolovanii se ~ la vale.)* **6.** a arunca, a azvîrli, a culca, a dărîma, a doborî, a întinde, a lungi, a prăbuşi, a răsturna, a trînti, (pop. şi fam.) a aştérne, (pop.) a păli, (înv. şi reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(Cu o lovitură l-a ~ la pămînt.)* **7.** a cădea, a se prăbuşi. *(Apa se ~ de la înălţime, formînd o cascadă.)* **8.** a (se) apleca, a (se) înclina, a (se) lăsa, a (se) pleca, a (se) povîrni, (pop. şi fam.) a (se) hîi. *(Casa s-a ~ pe o parte.)*

prăvăli vb. v. DECLANŞA. DEZLĂNŢUI. ISCA. IZBUCNI. PORNI. PREFACE. SCHIMBA. STÎRNI. TRANSFORMA.

prăvăliár s. v. PRĂVĂLIAŞ.

*PRĂVĂLIÁŞ s. (rar) prăvăliár, (reg.) boltáş, (înv.) dughengíu. *(Proprietar al unei prăvălii sau ~.)*

prăvăliáş s. v. TARABAGIU.

prăvălíc s. v. ZAR.

prăvălíci s. v. ZAR.

PRĂVĂLÍE s. magazin, (Transilv.) bóltă, (Mold.) dugheánă, (înv.) magazíe. *(~ de alimente.)*

prăvălíe s. v. COMERŢ. NEGOŢ. NEGUSTORIE.

PRĂVĂLIOÁRĂ s. prăvăliuţă. *(O ~ cu mărunţişuri.)*

PRĂVĂLÍRE s. **1.** cădere, dărăpănare, dărîmare, dărîmat, năruire, năruit, prăbuşire, risipire, surpare, surpat, (rar) prăbuşeálă, (înv.) risípă. *(~ unei case.)* **2.** prăbuşire, rostogolire, (rar) rostogolít. *(~ cuiva în prăpastie.)* **3.** culcare, dărîmare, doborîre, lungire, prăbuşire, răsturnare, trîntire, (înv.) răsturnătúră. *(~ cuiva la pămînt cu o lovitură.)* **4.** cădere, dărîmare, năruire, picare, prăbuşire, răsturnare. *(~ lui la pămînt în urma loviturii primite.)*

prăvăliş s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎŞ. COSTIŞĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIŞ. PRIPOR. REPEZIŞ. SCOBORÎŞ. VERSANT.

PRĂVĂLÍT adj. **1.** dărăpănat, dărîmat, năruit, prăbuşit, risipit, surpat, (pop.) hîit. *(O construcţie ~.)* **2.** căzut, năruit, prăbuşit, răsturnat. *(Un gard ~.)* **3.** prăbuşit, răsturnat, surpat, (înv.) povîrnít. *(Un mal ~.)* **4.** aplecat, înclinat, lăsat, plecat, povîrnit, strîmb, (pop. şi fam.) hîit, (reg.) şoldít, şoldíu, (Ban.) şovîi. *(O casă veche ~.)*

prăvălitúră s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎŞ. COSTIŞĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIŞ. PRIPOR. REPEZIŞ. SCOBORÎŞ. VERSANT.

PRĂVĂLIÚŢĂ s. prăvălioară. *(O ~ cu mărunţişuri.)*

prăviláş s. v. JURIST.

prăvuiálă s. v. PRĂFUIRE.

prăznicár s. v. CATAPETEASMĂ. ICONOSTAS. TÎMPLĂ.

prăznici vb. v. ANIVERSA. CELEBRA. PRĂZNUÍ. SĂRBĂTORI. SERBA. ŢINE.

PRĂZNUÍ vb. **1.** a aniversa, a celebra, a sărbători, a serba, a ţine, (înv. şi reg.) a prăznici. *(~ 25 de ani de căsătorie.)* **2.** a benchetui, a chefui, a petrece, (înv. şi pop.) a (se) ospăta, (Mold. şi Bucov.) a mesi, (prin nordul Transilv. şi prin Maram.) a mulătui. *(Au ~ toată noaptea.)*

prăznuiálă s. v. ANIVERSARE. CELEBRARE. PRĂZNUIRE. SĂRBĂTORIRE. SERBARE.

PRĂZNUÍRE s. **1.** aniversare, celebrare, sărbătorire, serbare, (reg.) prăznuiálă. *(~ unui secol de la ...)* **2.** benchetuială, chef, ospăţ, petrecere, praznic, (pop.) benchét, chiolhán, refeneá, zaiafét, (înv. şi reg.) petrecánie, (Mold.) guleái. *(O ~ de pomină.)* **3.** banchet, masă, ospăt, praznic, prînz, (livr.) festín, (rar) ospeţie, (pop.) prînzáre. *(A dat o ~ în cinstea oaspeţilor.)*

prăzulíu adj. v. VERZUI.

PREA adv. **1.** cam, exagerat, excesiv. *(Rochie ~ scurtă.)* **2.** tocmai. *(Nici tocmai tînără, nici ~ bătrînă.)*

prea adv. v. FOARTE.

preaalés adj. v. FAVORIT. PREFERAT.

preábăt s. v. APROPIERE. ÎMPREJURIME. JUR. PREAJMĂ. VECINĂTATE.

preablagosloví adj. v. BINECUVÎNTAT. BLAGOSLOVIT.

preacinstít adj. v. CINSTIT. ONORABIL. ONORAT. PREŢUIT. RESPECTABIL. RESPECTAT. STIMABIL. STIMAT. VENERABIL.

preacinstíta s. art. v. FECIOARA MARIA. MADONA. MAICA DOMNULUI. NĂSCĂTOAREA. PREACURATA. PREANEVINOVATA. PREASFÎNTA. PRECISTA. SFÎNTA FECIOARĂ.

preacintá vb. v. CINSTI. CÎNTA. ELOGIA. GLORIFICA. LĂUDA. MĂRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SLĂVI. VENERA.

preacovîrşí vb. v. AJUNGE. BIRUI. COPLEŞI. COVÎRŞI. CUPRINDE. ÎNFRÎNGE. ÎNVINGE. PODIDI. PRINDE. RĂZBI. TOROPI.

PREACREDINCIÓS adj. *(BIS.)* credincios, cucernic, cuvios, evlavios, pios, religios, smerit, (franţuzism) devót, (înv. şi reg.) smérnic, (înv.) blagocestív, pietós, pravoslávnic, rîvnitór, binecredinciós. *(Om ~.)*

preacumpărá vb. v. RĂSCUMPĂRA.

preacurát adj. v. CANDID. CAST. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. PUDIC. VIRGIN. VIRGINAL.

PREACURÁTA s. art. *(BIS.)* madona (art.), născătoarea (art.), preanevinovata (art.), preasfinta (art.), precista (art.), Fecioara Maria, Maica Domnului, Sfinta Fecioară, (înv.) bogoródniţa (art.), preacinstíta (art.).

preacurvár adj. v. ADULTER. INFIDEL. NECREDINCIOS. NEFIDEL.

preacurvár adj., s. v. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂŢAT. IMORAL. STRIGAT.

preacurví vb. v. CURVI.

preacurvíe s. v. ADULTER. CORUPŢIE. CRAILÎC. DECADENŢĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂŢ. IMORALITATE. INFIDELITATE. ÎNŞELĂCIUNE. NECREDINŢĂ. PERDIŢIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. STRICĂCIUNE. VICIU.

preacurvítór adj., s. v. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂŢAT. IMORAL. STRIGAT.

preacuviós s., adj. v. SFÎNT.

preafericít s., adj. v. SFÎNT.

preafrumós adj. v. MINUNAT. SPLENDID. STRĂLUCITOR.

preafúnd adv. v. PROFUND.

preaiubíre s. v. ADULTER. CORUPŢIE. DECADENŢĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂŢ. IMORALITATE. INFIDELITATE. ÎNŞELĂCIUNE. NECREDINŢĂ. PERDIŢIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. STRICĂCIUNE. VICIU.

preaiubít adj. v. ADULTER. INFIDEL. NECREDINCIOS. NEFIDEL.

preainált adj. v. CERESC. DIVIN. DUMNEZEIESC. SFÎNT.

preaináltul s. art. v. ATOTPUTERNICUL. CREATORUL. DIVINITATE. DOMNUL. DUMNEZEIRE. DUMNEZEU. PĂRINTE. PROVIDENŢĂ. PUTERNICUL. STĂPÎNUL. TATĂL. ZIDITORUL.

preainălţá vb. v. CINSTI. CÎNTA. ELOGIA. FĂLI. FUDULI. GLORIFICA. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MĂRI. MÎNDRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SEMEŢI. SLĂVI. VENERA.

preainălţáre s. v. AROGANŢĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEŢIE. TRUFIE. VANITATE.

PREAÎNĂLŢÁT adj. lăudat, mărit, prealuminat, preamărit, preaslăvit, proslăvit, slăvit, venerat, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~te Doamne!)*

preainălţát adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEŢ. TRUFAŞ. ŢANŢOŞ. VANITOS.

preainălţíme s. v. AROGANŢĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEŢIE. TRUFIE. VANITATE.

PREÁJMĂ s. **1.** (local) apropiere, împrejurime, jur, vecinătate, (livr.) proximitáte, (reg.) meleág, (prin Transilv.) preábăt, (înv.) împrejmuíre, împrejúr, préjmet, prejmuíre. *(Se aflá prin ~.)* **2.** (temporal) apropiere, prag. *(În ~ noului an.)*

PREALÁBIL adj. **1.** anticipat, preliminar, premergător. *(O condiţie ~.)* **2.** pregătitor, pre-

liminar, premergător, (rar) preparatór. *(Studii ~.)*

prealăudá vb. v. CINSTI. CÎNTA. ELOGIA. GLORIFICA. LĂUDA. MĂRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SLĂVI. VENERA.

prealăudáre s. v. ELOGIERE. GLORIFICARE. LĂUDARE. MĂRIRE. PREAMĂRIRE. PREASLĂVIRE. PROSLĂVIRE. SLAVĂ. SLĂVIRE.

prealăudát adj. v. LĂUDAT. MĂRIT. PREAÎNĂLȚAT. PREALUMINAT. PREAMĂRIT. PREASLĂVIT. PROSLĂVIT. SLĂVIT. VENERAT.

PREALUMINÁT adj. lăudat, mărit, preaînălțat, preamărit, preaslăvit, proslăvit, slăvit, venerat, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~te Doamne!)*

prealuminós adj. v. LĂUDAT. MĂRIT. PREAÎNĂLȚAT. PREALUMINAT. PREAMĂRIT. PREASLĂVIT. PROSLĂVIT. SLĂVIT. VENERAT.

pream s. v. CIN.

PREAMĂRÍ vb. **1.** a cinsti, a cînta, a elogia, a glorifica, a lăuda, a mări, a omagia, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)* **2.** a binecuvînta, a glorifica, a lăuda, a mări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, (rar) a ferici. *(Să ~ ziua de față.)*

preamări vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

PREAMĂRÍRE s. **1.** cinste, cinstire, elogiu, glorie, laudă, mărire, omagiu, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. *(~ cuvenită cuiva.)* **2.** elogiere, glorificare, lăudare, mărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire, (rar) apoteóză, exaltáre, (înv.) prealăudáre, preaslăvíe, sărbătoríre. *(~ unui erou.)* **3.** binecuvîntare, glorificare, laudă, mărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, slăvire. *(~ vremurilor noastre.)*

PREAMĂRÍT adj. **1.** binecuvîntat, glorificat, lăudat, mărit, preaslăvit, proslăvit, slăvit. *(~ zi a Unirii!)* **2.** preaslăvit, slăvit, (rar) augúst. *(~ împărat.)* **3.** înălțat, mărit, preaslăvit, slăvit, (în unele țări) serenísim. *(~ doge!)* **4.** lăudat, mărit, preaînălțat, prealuminat, preaslăvit, proslăvit, slăvit, venerat, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~te Doamne!)*

PREAMBÚL s. introducere, preliminarii (pl.). *(Fără nici un ~ a atacat problema.)*

preambúl s. v. CUVÎNT INTRODUCTIV. CUVÎNT ÎNAINTE. INTRODUCERE. PREFAȚĂ.

preamîndríe s. v. ÎNȚELEPCIUNE.

preamíndru adj. v. ÎNȚELEPT.

PREANEVINOVÁTA s. art. *(BIS.)* madona (art.), născătoarea (art.), preacurata (art.), preasfînta (art.), precista (art.), Fecioara Maria, Maica Domnului, Sfînta Fecioară, (înv.) bogoródnița (art.), preacinstíta (art.).

PREAPLECÁT adj. smerit, supus. *(~ul dumneavoastră slujitor.)*

preapodóbnic s., adj. v. SFÎNT.

preaputérnic adj. v. ATOTPUTERNIC.

preaputérnicul s. art. v. ATOTPUTERNICUL. CREATORUL. DIVINITATE. DOMNUL. DUMNEZEU. DUMNEZEIRE. PĂRINTE. PROVIDENȚĂ. PUTERNICUL. STĂPÎNUL. TATĂL. ZIDITORUL.

preaputinciós adj. v. ATOTPUTERNIC.

prealăudá vb. v. CINSTI. CÎNTA. ELOGIA.

prearădicá vb. v. FĂLI. FUDULI. GLORIFICA. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MĂRI. MÎNDRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SEMEȚI. SLĂVI. VENERA.

preaseninát adj. v. LĂUDAT. MĂRIT. PREAÎNĂLȚAT. PREALUMINAT. PREAMĂRIT. PREASLĂVIT. PROSLĂVIT. SLĂVIT. VENERAT.

PREASFINȚÍA s. art. *(BIS.)* preasfințit, preasfînt. *(~ sa mitropolitul.)*

PREASFINȚÍT s. *(BIS.)* preasfinția (art.), preasfînt. *(~ul mitropolit.)*

PREASFÍNT s. *(BIS.)* preasfinția (art.), preasfințit. *(~ul arhiereu.)*

PREASFÍNTA s. art. *(BIS.)* madona (art.), născătoarea (art.), preacurata (art.), preanevinovata (art.), precista (art.), Fecioara Maria, Maica Domnului, Sfînta Fecioară, (înv.) bogoródnița (art.), preacinstíta (art.).

PREASLĂVÍ vb. **1.** a cinsti, a cînta, a elogia, a glorifica, a lăuda, a mări, a omagia, a preamări, a proslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)* **2.** a binecuvînta, a glorifica, a lăuda, a mări, a preamări, a proslăvi, a slăvi, (rar) a ferici. *(Să ~ ziua de față.)*

preaslăvíe s. v. ELOGIERE. GLORIFICARE. LĂUDARE. MĂRIRE. PREAMĂRIRE. PREASLĂVIRE. PROSLĂVIRE. SLAVĂ. SLĂVIRE.

PREASLĂVÍRE s. **1.** cinste, cinstire, elogiu, glorie, laudă, mărire, omagiu, preamărire, proslăvire, slavă, slăvire, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. *(~ cuvenită cuiva.)* **2.** elogiere, glorificare, lăudare, mărire, preamărire, proslăvire, slavă, slăvire, (rar) apoteóză, exaltáre, (înv.) prealăudáre, preaslăvíe, sărbătoríre. *(~ unui erou.)* **3.** binecuvîntare, glorificare, laudă, mărire, preamărire, proslăvire, slavă, slăvire. *(~ vremurilor noastre.)*

PREASLĂVÍT adj. **1.** binecuvîntat, glorificat, lăudat, mărit, preamărit, proslăvit, slăvit. *(~ zi a Unirii!)* **2.** preamărit, slăvit, (livr.) augúst. *(~ împărat.)* **3.** înălțat, mărit, preamărit, slăvit, (în unele țări) serenísim. *(~ doge!)* **4.** lăudat, mărit, preaînălțat, prealuminat, preamărit, proslăvit, slăvit, venerat, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~te Doamne!)*

preastîpnic adj. v. RENEGAT.
preavăzătór adj. v. ATOTȘTIUTOR. ATOTVĂZĂTOR.
preavéchi adj. v. STRĂVECHI.
prebîndí vb. v. RĂMÎNE. STA. ZĂBOVI.
PRECÁR adj. **1.** instabil, nestabil. *(Echilibru ~.)* **2.** nesigur, (fig.) șubred. *(O situație ~.)*
precár adj. v. NEREZISTENT. NESOLID. NETRAINIC. SLAB. ȘUBRED.
PRECARITÁTE s. **1.** instabilitate, nestabilitate. *(~ în echilibru.)* **2.** nesiguranță, (fig.) șubrezénie. *(~ situației.)*
precáriu adj. v. PROVIZORIU. TEMPORAR. VREMELNIC.
precarpátic adj. v. SUBCARPATIC.
PRECAÚT adj. atent, circumspect, grijuliu, prevăzător, prudent, vigilent, (reg.) grijitór, (înv.) grijnic, priveghetór, vegheát, (fig.) neadormít, treaz. *(Om ~; atitudine ~.)*
PRECAÚȚIE s. atenție, circumspecție, grijă, prevedere, prudență, băgare de seamă, luareaminte, (pop.) fereálă, pază, priveghére, (înv.) socotínță, veghére. *(Dă dovadă de multă ~; procedează cu multă ~.)*
PRECĂDÉRE s. întîietate, preponderență, primat, primordialitate, prioritate, (înv.) protíe, protimíe, protimisíre, protímisis. *(~ acordată unei probleme.)*
PRECEDÁ vb. a premerge, (înv.) a propăși. *(A ~ ceva în spațiu sau în timp.)*
PRECEDÉNT adj., s. **1.** adj. anterior, dinainte, premergător, (înv.) precezătór. *(În scrisoarea ~.)* **2.** s. (rar) precedență. *(S-a creat un ~.)*
precedénță s. v. PRECEDENT.
PRECÉPT s. **1.** învățătură, normă, principiu, regulă, (pop.) porúncă, (înv.) mărturíe, porunceálă, poruncítă. *(~ moral.)* **2.** povață, recomandare, recomandație, sfat. *(Diverse ~ de igienă.)*
PRECEPTÓR s. (înv.) dáscăl, (livr. înv.) méntor. *(~ al unui tînăr.)*
precezătór adj. v. ANTERIOR. DINAINTE. PRECEDENT. PREMERGĂTOR.
PRECIPITÁ vb. **1.** a (se) grăbi, a (se) zori. *(Nu e nevoie să vă ~.)* **2.** a se arunca, a se azvîrli, a se năpusti, a năvăli, a se repezi, a sări, a tăbărî, a se zvîrli, (rar) a se prăbuși, (înv. și pop.) a cădea, (înv. și reg.) a năduli, a (se) prăpăstui, (reg.) a iuruși, a năboi, a se năprăti, a nooti, a se tovărî, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. și Ban.) a se șupi, (înv.) a se da, a năbuși, a năvrăpi, a se slobozi. *(S-au ~ asupra dușmanului.)* **3.** a se arunca, a se avînta, a se azvîrli, a se repezi, a sări, a se zvîrli, (pop.) a se chiti, (Transilv.) a se aiepta. *(Se ~ pe cal și pornește.)*
PRECIPITÁRE s. **1.** grabă, precipitație, pripă, pripeală, pripire, zor. *(Ce e ~ asta?)* **2.** *(CHIM.)* precipitație. *(Fenomen de ~.)*
PRECIPITÁT adj. **1.** grabnic, grăbit, iute, întins, rapid, repede, repezit, zorit, (înv. și pop.) silít, sílnic, (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)* **2.** vertiginos, (fig.) prăpăstiós, vijeliós. *(O coborîre ~.)* **3.** amețitor, fulgerător, vertiginos. *(O cădere ~.)*
PRECIPITÁȚIE s. **1.** grabă, precipitare, pripă, pripeală, pripire, zor. *(Ce e ~ asta?)* **2.** *(CHIM.)* precipitare. *(Fenomen de ~.)*
precipițiu s. v. ABIS. ADÎNC. PRĂPASTIE.
PRECÍS adj., adv. **1.** adj. clar, deslușit, distinct, evident, lămurit, limpede, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(O imagine ~; o pronunție ~.)* **2.** adj. exact, fix. *(Ora ~.)* **3.** adv. exact, fix, punct, (fig.) matemátic. *(~ la orele 5.)* **4.** adv. bine, corect, exact. *(I-a dat ~ calculul.)* **5.** adv. chiar, drept, exact, întocmai, tocmai, (pop.) óblu, tamán, (înv. și reg.) prísne, (prin Olt.) tam, (înv., în Transilv.) acurát, (pop. fig.) curát. *(Îl nimerește ~ în frunte.)* **6.** adj. concret, determinat. *(Oferă-mi cîteva fapte ~ pentru a putea găsi soluția.)* **7.** adj. exact, riguros, strict, științific. *(O definire ~.)* **8.** adv. exact, (înv.) sadeá. *(Mai ~ spus ...)* **9.** adv. exact, riguros, (înv. și reg.) nesmintít. *(Judecă ~ lucrurile.)* **10.** adj. categoric, cert, sigur, (rar) neapărát. *(Vrea un răspuns ~.)* **11.** adj. clar, deslușit, explicit, expres, inteligibil, lămurit, limpede, net, răspicat, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~; o afirmație ~.)* **12.** adv. absolut, bineînțeles, cert, desigur, firește, garantat, indiscutabil, natural, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, normal, sigur. *(—Crezi că vine azi? — ~ !)* **13.** adv. indiscutabil, neapărat, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, sigur, (pop.) nesmintít. *(~ voi fi acolo la ora anunțată.)*
PRÉCISTA s. art. *(BIS.)* madona (art.), născătoarea (art.), preacurata (art.), preanevinovata (art.), preasfînta (art.), Fecioara Maria, Maica Domnului, Sfînta Fecioară,(înv.) bogoródnița (art.), preacinstíta (art.).
precití vb. v. RĂSCITI.
PRECIZÁ vb. **1.** a arăta, a indica, a spune, (înv. și reg.) a semna, (înv.) a premíte, (grecism înv.) a prohdeorisi. *(După cum am ~.)* **2.** a indica, a pune. *(~ te rog și data.)* **3.** a arăta, a indica, a menționa, a semnala, a specifica, (înv.) a specializa. *(Vom ~ următoarele recomandări ...)* **4.** a consemna, a înregistra, a menționa, a specifica. *(Cronica ~ acest eveniment.)* **5.** a prevedea, a scrie, a specifica. *(După cum ~ pravila.)* **6.** a arăta, a indica, a însemna, a marca. *(Ceasul ~ timpul.)* **7.** a defini, a determina, a stabili, (înv.) a mărgini, a răspica. *(A ~ proprietățile unui metal.)* **8.** a determina, a fixa, a stabili, a statornici. *(Cum a ~ concentrația vinului?)* **9.** a fixa, a pune, a stabili. *(A ~ un diagnostic.)* **10.** a determina, a fixa, a hotărî, a stabili, a statornici, (înv.) a defíge, a însemna, a statori. *(Au ~ un nou termen pentru ...)* **11.** a se contura, a se delimita, a se desena, a se deslușì, a se distinge, a se evidenția, a se profila, a se proiecta, a se reliefa. *(Imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)* **12.** a (se) clarifica, (a (se) descurca, a (se) deslușì, a (se) elucida, (a (se) explica, a (se) lămuri, a (se) limpezi, (înv.) a se pliroforisi, a (se) răs-

pica, a (se) sfeti, (fig.) a (se) descilci, a (se) lumina. *(Problema a fost ~.)*

PRECIZÁRE s. **1.** determinare, fixare, stabilire, statornicire. *(~ datei exacte a evenimentului.)* **2.** consemnare, înregistrare, menționare, specificare, (înv.) scriptúră. *(~ acelui eveniment în . . .)* **3.** indicare, menționare, specificare. *(~ unui lucru.)* **4.** (concr.) indicație, însemnare, mențiune, notă, notificare, notificație, observație, specificare, specificație. *(Poartă următoarea ~ . . .)* **5.** (concr.) indicație, prescripție, prevedere, (înv.) scriptúră, (grecism înv.) prohdiorihmós. *(~ legii.)* **6.** definire, determinare, stabilire. *(O atentă ~ a proprietății metalelor.)* **7.** fixare, punere, stabilire. *(~ unui diagnostic.)* **8.** fixare, hotărâre, stabilire. *(~ unui nou termen.)* **9.** conturare, delimitare, evidențiere, profilare, proiectare, reliefare. *(~ imaginii ei în lumina asfințitului.)* **10.** clarificare, deslușire, dezlegare, elucidare, explicare, explicație, lămurire, limpezire, rezolvare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforíe, răspicáre, (fig.) chéie, descilcíre. *(~ unei probleme încurcate.)*

PRECIZÁT adj. **1.** definit, determinat, stabilit. *(Un aspect bine ~.)* **2.** anumit, cunoscut, determinat, fixat, hotărît, rînduit, specificat, stabilit, statornicit. *(La o dată ~.)*

PRECÍZIE s. **1.** exactitate, exactitudine, justețe. *(~ calculelor.)* **2.** siguranță. *(Dovedește o mare ~ în probele de tir.)* **3.** exactitate, exactitudine, rigoare, rigurozitate, (înv.) scumpătáte. *(~ științifică.)* **4.** exactitate, (livr.) acuratéțe. *(~ în executarea unui lucru.)*

precít adv. v. CÎT.

PRECÓCE adj. **1.** prematur. *(O înțelepciune ~.)* **2.** timpuriu, văratic, (rar) precópt, (reg.) oárzăn, orzátic, orzésc, primăríu, scorúmnic, (Transilv. și Ban.) pîrgav, pîrgăviț. *(Mere ~.)*

PRECOCITÁTE s. (înv.) prematuritáte. *(~ unui copil.)*

preconcépție s. v. PREJUDECATĂ

PRECONIZÁ vb. **1.** a concepe, a plănui, prevedea, a proiecta. *(Noi măsuri ~ de guvern.)* **2.** a iniția. *(A ~ o nouă metodă.)* **3.** a propune, a recomanda. *(A ~ următoarele . . .)*

PRECONIZÁRE s. **1.** concepere, plănuire, proiectare. *(~ unor reforme.)* **2.** inițiere. *(~ unei noi metode.)* **3.** propunere, recomandare. *(~ următorului plan de acțiune.)*

precópt adj. v. PRECOCE. TIMPURIU. VĂRATIC.

precúget s. v. PREMEDITARE.

precugetá vb. v. PLĂNUI. PREMEDITA.

precugetáre s. v. PREMEDITARE.

precugetát adj. v. PREMEDITAT.

precugetát adj., adv. v. DELIBERAT. INTENȚIONAT. LIBER-CONSIMȚIT. VOIT.

precúm adv. v. BUNĂOARĂ.

precúm conj. v. PENTRU.

PRECÚM conj., adv., prep. **1.** conj. ca, cît, cum. *(Noi ~ și ei . . .)* **2.** adv., prep. ca, cît. *(E înalt ~ bradul.)*

PRECUMPĂNÍ vb. **1.** a predomina, a prepondera, (înv.) a predomni. *(O țară în care ~ marea gospodărie agricolă.)* **2.** a prevala, (înv.) a prisosi. *(A ~ dreptatea lor.)* **3.** a (se) compensa, a (se) contrabalansa, a (se) cumpăni, a (se) echilibra, (livr.) a (se) pondera. *(Acești factori se ~.)*

PRECUMPĂNÍRE s. **1.** predominanță, predominare, predominație, preponderență, (înv.) predomnire, preponderáție. *(~ marii gospodării agricole.)* **2.** dominare, predominare, predominație, prevalare, (rar) prevalénță. *(~ unui element asupra altora.)*

PRECUMPĂNITÓR adj. dominant, predominant, preponderent, (rar) predominátor, (înv.) predomnitór. *(Element ~ asupra altor elemente.)*

PRECUPEÁȚĂ s. (Ban. și Transilv.) pilăríță. *(E ~ de profesie.)*

PRECUPÉȚ s. (Ban. și Transilv.) pilár, (înv.) precupitór. *(E ~ de profesie.)*

PRECUPEȚÍ vb. **1.** a negustori, a specula, a trafica, (înv. și reg.) a precupi. *(A ~ o marfă.)* **2.** a cruța, (înv.) a pregeta. *(Nu ~ niei un efort pentru ...)*

precupeți vb. v. TÎRGUI. TOCMI.

PRECUPEȚÍE s. (înv.) precupíe.

precupețíre s. v. TÎRG. TÎRGUIALĂ. TOCMEALĂ.

precupí vb. v. NEGUSTORI. PRECUPEȚI. SPECULA. TRAFICA.

precupíe s. v. PRECUPEȚIE. SPECULĂ.

precupitór s. v. PRECUPEȚ.

precurmá vb. v. CONTENI. CURMA. ÎNCETA. OPRI. POTOLI. SFÎRȘI. STA. TERMINA.

precurmáre s. v. CURMARE. ÎNCETARE. OPRIRE. POTOLIRE.

PRECURSÓR s. antecesor, înaintaș, predecesor, premergător, (înv.) procáloh, prodróm, înainte-mergător, (înv., bis.) preditéci. *(~ii noștri direcți.)*

precuvîntáre s. v. CUVÎNT INTRODUCTIV. CUVÎNT ÎNAINTE. INTRODUCERE. PREFAȚĂ.

precuvîntătór adj. v. INTRODUCTIV. PRELIMINAR.

PREDÁ vb. **1.** a da, a încredința, a înmîna, a întinde, a remite, a transmite, (livr.) a confia, (înv.) a încréde, a paradosi, a pridădi, a pristavlisi, a teslimarisi, a teslimatisi, a tínde. *(I-a ~ o scrisoare.)* **2.** a depune, a înainta, a înmîna, a prezenta, a remite, a transmite, (pop.) a băga. *(I-a ~ întreaga documentație.)* **3.** a încredința, a lăsa, (franțuzism) a confia. *(A ~ ceva cuiva.)* **4.** a depune, a lăsa. *(A ~ geamantanul la gară.)* **5.** *(MIL.)* a se închina, a se pleca, a se supune, (înv.) a se cuceri, a se paradosi, a se supleca. *(S-au ~ inamicului.)* **6.** (înv.) a dărui, a trăda. *(Îl ~ pe cineva dușmanului.)* **7.** *(MIL.)* a capitula, (înv.) a se închina. *(Cetatea s-a ~.)* **8.** *(MIL.)* a închina. *(Au ~ cetatea.)* **9.** (înv.) a se da. *(Hoțul s-a ~.)* **10.** (înv.) a paradosi, a propúne, a tesli, marisi. *(A ~ o anumită disciplină.)*

predánie s. v. DATINĂ. FEL. OBICEI. RÎNDUIALĂ. TRADIȚIE. TRĂDARE. UZ. UZANȚĂ.

PREDÁRE s. **1.** încredințare, înmînare, remitere, transmitere, (înv.) teslimarisíre, teslimatisíre, (turcism înv.) teslím, teslimát. *(~ unei scrisori.)* **2.** depunere, înaintare, înmînare, prezentare, remitere, transmitere, (înv.) paradosíre, paradosít. *(~ situației solicitate.)* **3.** depunere, lăsare. *(~ geamantanului la gară.)* **4.** *(MIL.)* (înv.) paradosíe, paradosíre, (grecism înv.) parádosis. *(~ la inamic.)* **5.** *(MIL.)* capitulare, (înv.) închináre. *(~ cetății.)* **6.** (înv.) paradosíre, paradosít, propúnere, (grecism înv.) parádosis. *(~ unei materii de învățămînt.)*

PREDECESÓR s. antecesor, înaintaș, precursor, premergător, (înv.) procátoh, prodróm, înainte-mergátór, (înv., bis.) preditéci. *(~ ii noștri direcți.)*

PREDESTINÁ vb. **1.** a da, a destina, a hărăzi, a hotărî, a meni, a orîndui, a rîndui, a sorti, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scrie, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce ne-a ~ soarta?)* **2.** a destina, a face, a hărăzi, a meni, a sorti, a ursi. *(Sînt ~ să fie fericiți.)*

PREDESTINÁRE s. destin, fatalitate, menire, noroc, soartă, ursită, zodie, (rar) predeterminație, (înv. și pop.) strîște, (pop.) dátă, făcút, norocéală, norocíre, orîndă, párte, rînduială, scrísă, soróc, (înv. și reg.) sorocíre, (reg.) úrsă, urscálă, (înv.) predestinație, preursíre, preursită, trîște, ursitoáre, (grecism înv.) proorizmós, (fig.) stea. *(Așa i-a fost ~.)*

PREDESTINÁȚIE s. fatalism. *(Concepția nefastă a ~.)*

predestinație s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

predeterminá vb. v. DA. DESTINA. HĂRĂZI. HOTĂRÎ. MENI. ORÎNDUI. PREDESTINA. RÎNDUI. SORTI. URSI.

predeterminație s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

PREDICÁ vb. *(BIS.)* a propaga, a propovădui, a răspîndi, (înv.) a binevesti, a mărturisi, a povesti, a spúne. *(~ în lume creștinismul.)*

predicaméntt s. v. CATEGORIE.

predicánt s. v. ORATOR. RETOR.

PREDICÁRE s. *(BIS.)* propagare, propovăduire, răspîndire, (înv.) mărturisíre, mărturisitúră. *(~ unei credințe.)*

predicáre s. v. CAZANIE. CUVÎNT. OMILIE. PREDICĂ.

PREDICATÓR s. *(BIS.)* propagator, propovăduitor, (înv.) mărturisitór, propovédnic. *(~ al unei credințe.)*

predicație s. v. CAZANIE. CUVÎNT. OMILIE. PREDICĂ.

PRÉDICĂ s. *(BIS.)* cazanie, cuvînt, omilie, (înv.) chiriacodrómion, didahíe, poucénie, predicáre, predicație, propovedánie, carte cu învățătúră. *(În ~ preotului ...)*

predicțiúne s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEȚIE. PROROCIE. PROROCIRE.

prediléct adj. v. FAVORIT. PREFERAT.

PREDILÉCȚIE s. **1.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predispoziție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Avea o ~ deosebită pentru ...)* **2.** preferință, (înv.) protímis. *(~ pentru filmele de aventuri.)*

PREDISPOZÍȚIE s. **1.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, preferință, talent, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru ...)* **2.** *(MED.)* (înv.) predispúnere. *(~ la diabet.)*

PREDISPÚNE vb. (înv.) a supúne. *(E ~ la obezitate.)*

predispúnere s. v. PREDISPOZIȚIE.

preditéci s. v. ANTECESOR. ÎNAINTAȘ. PRECURSOR. PREDECESOR. PREMERGĂTOR.

prédiu s. v. DOMENIU. LATIFUNDIU. MOȘIE.

predlojénie s. v. PROPUNERE.

predmét s. v. CHESTIUNE. LUCRU. POVESTE. PRICINĂ. PROBLEMĂ. SOCOTEALĂ. TREABĂ.

PREDOMINÁ vb. **1.** a precumpăni, a prepondera, (înv.) a predomni. *(O țară în care ~ marea gospodărie agricolă.)* **2.** a domina, a prevala, (înv.) a predomni. *(Optimismul ~ la el asupra pesimismului.)*

PREDOMINÁNT adj. dominant, precumpănitor, preponderent, (rar) predominatór, (înv.) predomnitór. *(Element ~ asupra altor elemente.)*

PREDOMINÁNȚĂ s. precumpănire, predominare, predominație, preponderență, (înv.) predomnire, preponderație. *(~ marii gospodării agricole.)*

PREDOMINÁRE s. **1.** precumpănire, predominanță, predominație, preponderență (înv.) predomnire, preponderație. *(~ marii gospodării agricole.)* **2.** dominare, precumpănire, predominație, prevalare, (rar) prevalență. *(~ unui element asupra altora.)*

predominatór adj. v. DOMINANT. PRECUMPĂNITOR. PREDOMINANT. PREPONDERENT.

PREDOMINÁȚIE s. **1.** precumpănire, predominanță, predominare, preponderență, (înv.) predomnire, preponderație. *(~ marii gospodării agricole.)* **2.** dominare, precumpănire, predominare, prevalare, (rar) prevalență. *(~ unui element asupra altora.)*

predomní vb. v. DOMINA. PRECUMPĂNI. PREDOMINA. PREPONDERA. PREVALA.

predomnire s. v. PRECUMPĂNIRE. PREDOMINANȚĂ. PREDOMINARE. PREDOMINAȚIE. PREPONDERENȚĂ.

predomnitór adj. v. DOMINANT. PRECUMPĂNITOR. PREDOMINANT. PREPONDERENT.

predoslovíe s. v. CUVÎNT INTRODUCTIV. CUVÎNT ÎNAINTE. INTRODUCERE. PREFAȚĂ.

predstavlénie s. v. DARE DE SEAMĂ. RAPORT. REFERAT. SITUAȚIE.

predstavlisí vb. v. RAPORTA.

PREDUCEÁ s. **1.** *(TEHN.)* potricală, (reg.) patrón. *(Cu ~ se fac găuri la urechile oilor.)* **2.** potricală, (reg.) puşcătúră. *(Semnul de la urechile oilor numit ~.)*

PREDUCÍ vb. a potricăli. *(A ~ urechile oilor.)*

predúf s. v. VRANĂ.

preeminént adj. v. SUPERIOR.

preeminénţă s. v. SUPERIORITATE.

PREFÁCE vb. **1.** a (se) metamorfoza, a (se) modifica, a (se) preschimba, a (se) schimba, a (se) transforma, (înv. şi pop.) a (se) întoárce, a (se) muta, (înv. şi reg.) a (se) închipui, (reg.) a (se) străforma, (înv.) a (se) strămuta, a (se) suci, a (se) şanja. *(Oraşul nostru s-a ~ radical.)* **2.** a moderniza, a renova, (înv. şi reg.) a preînnoi. *(A ~ o casă.)* **3.** a (se) schimba, a (se) transforma, (înv.) a (se) prăvăli. *(~ marea în uscat.)* **4.** a deveni, a se face, a se transforma. *(Totul s-a ~ în scrum.)* **5.** a modifica, a prelucra, a refăce, a schimba, a transforma. *(A ~ un text.)* **6.** a face, a schimba, a transforma. *(Băutura, din om te ~ în neom.)* **7.** *(FON.)* a se altera, a se modifica, a se schimba, a se transforma. *(„N" intervocalic s-a ~.)* **8.** *(FON.)* a se modifica, a se schimba, a se transforma, a trece. *(„L" intervocalic se ~ în „r" în cuvintele româneşti de origine latină.)* **9.** a (se) schimba, a (se) transforma, (reg.) a (se) veli, a (se) velnici, (înv.) a veni. *(Bucuria lor s-a ~ în suspine.)* **10.** a se face, a simula, (reg.) a se marghioli, (înv.) a se făţărnici. *(Se ~ că e nebun.)*

prefáce vb. v. CONTRAFACE. DEGHIZA. FACE. FALSIFICA. GĂTI. PREGĂTI. PREPARA. TĂLMĂCI. TRADUCE. TRANSPUNE. TRAVESTI.

PREFÁCERE s. **1.** devenire, dezvoltare, evoluţie, modificare, schimbare, transformare. *(Procesul ~.)* **2.** metamorfozare, metamorfoză, modificare, preschimbare, schimbare, transformare, (rar) strămutáre, (înv. şi pop.) mutáre, prefăcătúră, schimbătúră, (reg.) străformáre, (înv.) modificáţie, preobrajénie, strămutătúră, transformáţie, (fig.) răsturnáre. *(A suferit o adîncă ~.)* **3.** modernizare, renovare, (înv.) preînnoíre. *(Casa veche nu suferea ~i.)* **4.** modificare, prelucrare, refacere, schimbare, transformare. *(~ unui text.)* **5.** inovaţie, noutate, schimbare. *(A introdus unele ~i.)* **6.** *(FON.)* modificare, schimbare, transformare, trecere. *(~ lui „l" intervocalic în „r" în elementele româneşti de origine latină.)* **7.** *(FON.)* modificare, schimbare, transformare, tratament. *(~ labialelor.)*

prefácere s. v. TĂLMĂCIRE. TRADUCERE. TRANSPUNERE.

prefăi s. v. REFACERE. REPARARE. REPARAT. REPARAŢIE.

PREFAŢATÓR s. (rar) prefaţiér. *(~ al unui roman.)*

PREFÁŢĂ s. introducere, cuvînt introductiv, cuvînt înainte, (livr.) preambúl, (înv.) introdúcţie, precuvîntáre, predoslovíe, prelúdiu, procuvîntáre, (grecism înv.) proímion. *(~ la un studiu.)*

prefaţiér s. v. PREFAŢATOR.

prefăcánie s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂŢĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. POVARNĂ. PREFĂCĂTORIE. SIMULARE. SIMULAŢIE. VELNIŢĂ. VICLENIE. VICLEŞUG.

PREFĂCĂTORÍE s. **1.** duplicitate, falsitate, făţărnicie, ipocrizic, minciună, perfidie, viclenie, vicleşug, (livr.) fariseism, machiavelism, tartuferíe, tartufism, (rar şi fam.) machiaverlíc, (înv.) făţăríe, prefăcánie, prefăcătúră, procleţie, (fig.) iezuitism, mascarádă. *(A fost demascată ~ lui.)* **2.** simulare, simulaţie, (înv.) prefăcánie. *(E o simplă ~.)*

prefăcătúră s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂŢĂRNICIE. IPOCRIZIE. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MINCIUNĂ. MODIFICARE. PERFIDIE. PREFACERE. PREFĂCĂTORIE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE. VICLENIE. VICLEŞUG.

PREFĂCÚT adj., s. **1.** adj. metamorfozat, modificat, preschimbat, schimbat, transformat, (înv.) strămutát. *(Obiect ~.)* **2.** adj. modernizat, refăcut, renovat. *(Casă ~.)* **3.** adj. modificat, prelucrat, refăcut, schimbat, transformat. *(Text ~.)* **4.** adj. duplicitar, fals, fariseic, făţarnic, ipocrit, mincinos, perfid, şiret, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) făţărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestríţ, (înv. fig.) calp, zugrăvít. *(Atitudine ~.)* **5.** s. făţarnic, ipocrit, mincinos, perfid, şiret, viclean, (livr.) fariséu, (reg.) proclét, (înv.) telpíz, (fig.) iezuít, tartúf, tromboníst. *(Mare ~ mai eşti!)* **6.** s. simulator, (rar) simulánt. *(E un ~.)* **7.** adj. simulat. *(O căinţă ~.)* **8.** adj. afectat, artificial, căutat, fals, forţat, nefiresc, nenatural, nesincer, silit, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~ ; atitudine ~ ; un ris ~.)*

prefăcút adj. v. CONTRAFĂCUT. FALSIFICAT. GĂTIT. MĂSLUIT. PREGĂTIT. PREPARAT.

PREFÉCT s. (înv.) isprávnic, preféctor, (înv., în Transilv.) fişpán. *(~ conducea un judeţ.)*

prefféctor s. v. PREFECT.

PREFECTÚRĂ s. (înv.) isprăvnicie. *(Localul ~.)*

PREFERÁ vb. **1.** (înv.) a protimisi. *(~ să merg acum.)* **2.** a-i conveni, a-i plăcea. *(Ai ~ să te muţi la noi?)*

PREFERÁT adj., s. **1.** adj. favorit, (livr.) prediléct, (înv.) preaalés. *(Ocupaţie ~.)* **2.** adj., s. favorit. *(Un elev ~ ; tu eşti ~ meu.)*

PREFERÍNŢĂ s. **1.** predilecţie, (înv.) protímis. *(~ pentru filmele de aventuri.)* **2.** gust. *(Avem ~ deosebite.)* **3.** aplecare, aplicaţie, aptitudine, atracţie, chemare, dar, har, înclinare, înclinaţie, înzestrare, pornire, predilecţie, predispoziţie, talent, vocaţie, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Şi-a demonstrat din plin ~ pentru . . .)*

PREFIGURÁRE s. prefiguraţie.

PREFIGURÁŢIE s. prefigurare.

PREFIRÁ vb. **1.** a (se) împrăştia, a (se) presăra, a (se) răsfira, a (se) răspîndi, a (se)

risipi. *(A ~ nisip peste tot.)* **2.** a defila, a se perinda, a se succeda, (fig.) a se derula. *(Copacii i se ~ prin fața ochilor.)*

prefirá vb. v. FRUNZĂRI. FURIȘA. RĂSFOI. STRECURA.

PREFIRÁRE s. **1.** împrăștiere, presărare, presărat, răsfirare, răspîndire, risipire. *(~ nisipului pe alee.)* **2.** defilare, perindare, succedare, (fig.) deruláre. *(~ copacilor prin fața ochilor.)*

PREFIRÁT adj. împrăștiat, presărat, răsfirat, răspîndit, risipit. *(Nisip ~.)*

PREFIXÁRE s. *(LINGV.)* prefixație.

PREFIXÁȚIE s. *(LINGV.)* prefixare.

PREFIXOÍD s. *(LINGV.)* pseudoprefix.

PREFLORÁȚIE s. *(BOT.)* (rar) preflorire.

preflorire s. v. PREFLORAȚIE.

PREGĂTÍ vb. **1.** a (se) prepara, (pop.) a (se) găti, (înv.) a (se) gotovi. *(Se ~ de drum.)* **2.** a aranja, a prepara. *(~ cele necesare pentru drum.)* **3.** (înv.) a tocmi. *(I-a ~ primirea.)* **4.** a (se) prepara, (înv. și reg.) a (se) griji. *(A ~ totul.)* **5.** a face, a găti, a prepara, (înv. și pop.) a prefáce, (Transilv. și Ban.) a păzi, (Transilv.) a socăci. *(~ mîncarea.)* **6.** a aranja, a așeza, a așterne, a pune. *(~ masa.)* **7.** a aranja, a face. *(~ patul.)* **8.** a crea, a forma. *(~ cadre de specialiști.)* **9.** a instrui, a îndruma. *(O ~ pentru viața de gospodină.)* **10.** a învăța, a se prepara, a studia. *(S-a ~ serios pentru examen.)* **11.** a medita, a prepara. *(Îl ~ la fizică de două ori pe săptămînă.)* **12.** a se prepara. *(Tocmai se ~ să ia cuvîntul.)*

PREGĂTÍRE s. **1.** aranjare, preparare, preparat, (rar) preparáție. *(~ celor necesare la drum.)* **2.** facere, făcut, gătire, gătit, pregătit, preparare, preparat. *(~ mîncării.)* **3.** aranjare, facere. *(~ patului.)* **4.** (la pl.) preparative (pl.). *(~ de nuntă.)* **5.** creare, formare. *(~ unor cadre de specialiști.)* **6.** instruire, îndrumare. *(~ unei fete pentru viața de gospodină.)* **7.** meditare, meditație, preparare. *(~ unui candidat la facultate.)* **8.** carte, cultură, cunoștințe (pl.), instrucție, învățătură, studii (pl.), (înv. și pop.) slóvă, (înv. și reg.) cărturăríe, (reg.) scrisoáre, (înv.) mínte, pricopseálă, pricopsíre. *(Om cu ~.)* **9.** formație. *(De ~ clasică.)* **10.** capacitate, competență, destoinicie, pricepere, seriozitate, valoare, vrednicie, (înv. și pop.) hărnicíe, (înv.) práctică, volnicíe. *(Demonstrează o bună ~ în ...)* **11.** cunoștință, (înv.) știință. *(Nu avea nici o ~ în acest domeniu.)*

PREGĂTÍT adj. **1.** gata. *(Om ~ de plecare.)* **2.** gătit, preparat, (înv.) prefăcút. *(Mîncare ~.)* **3.** așternut, întins, pus. *(Masă ~.)* **4.** aranjat. *(O cameră ~.)* **5.** format. *(E un om ~.)* **6.** avizat, capabil, competent, informat, (fig.) táre. *(E un om ~ în această problemă.)* **7.** bun, capabil, competent, destoinic, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, priceput, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, mîndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)*

PREGĂTÍT s. facere, făcut, gătire, gătit, pregătire, preparare, preparat. *(~ mîncării.)*

PREGĂTITÓR adj. **1.** prealabil, preliminar, premergător, (rar) preparatór. *(Studii ~.)* **2.** preparator. *(An ~, în unele facultăți.)*

préget s. v. CODEALĂ. CODIRE. EZITARE. FLUCTUAȚIE. ÎNDOIALĂ. NEHOTĂRÎRE. ODIHNĂ. PREGETARE. RĂGAZ. REPAUS. ȘOVĂIALĂ. ȘOVĂIRE.

PREGETÁ vb. a se codi, a ezita, a șovăi, (înv. și reg.) a se îndoi, (reg.) a se îngăima, a se nedumeri, a se tîntăvi, (Mold.) a se cioșmoli, (prin Olt.) a se scîrciumi, (înv.) a se cruța, a lipsi, (fig.) a oscila, (înv. fig.) a se atîrna, a se cumpăni, a se legăna. *(~ să se ducă acolo.)*

pregetá vb. v. CRUȚA. ÎNTÎRZIA. PRECUPEȚI. ZĂBOVI.

PREGETÁRE s. codeală, codire, ezitare, fluctuație, îndoială, nehotărîre, șovăială, șovăire, (livr.) indecízie, (pop.) préget, (fig.) osciláre, oscilație. *(~ lui era justificată.)*

pregetáre s. v. ÎNTÎRZIERE. ZĂBOVIRE.

pregetátór adj. v. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. ȘOVĂIELNIC. ȘOVĂITOR.

pregetătúră s. v. ÎNTÎRZIERE. ZĂBOVIRE.

pregetós adj. v. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. ȘOVĂIELNIC. ȘOVĂITOR.

préghiță s. v. POLICIOARĂ. POLIȚĂ. STINGHIE.

pregiúr adv. v. APROAPE. APROXIMATIV. CAM. CIRCA. VREO.

pregiúr prep. v. DE.

PREGNÁNT adj. **1.** clar, evident, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, vădit, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát. *(Semne ~ de boală.)* **2.** evocativ, evocator, expresiv, nuanțat, pitoresc, plastic, semnificativ, sugestiv, viu, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)*

PREGNÁNȚĂ s. **1.** claritate, evidență. *(Se dezvăluie cu ~.)* **2.** elocvență, expresivitate, plasticitate, sugestivitate. *(Vervă satirică de mare ~.)*

preînnoí vb. v. MODERNIZA. PREFACE. REFACE. REÎNNOI. RENOVA. REPETA. RESTAURA.

preînnoiálă s. v. REGENERARE.

preînnoíre s. v. MODERNIZARE. PREFACERE. REFACERE. REGENERARE. RENOVARE. RESTAURARE.

PREÎNTÎMPINÁ vb. a evita, a se feri, a împiedica, a îndepărta, a înlătura, a ocoli, a preveni, (rar) a se apăra. *(Încearcă să ~ primejdia.)*

PREÎNTÎMPINÁRE s. evitare, împiedicare, îndepărtare, înlăturare, ocolire, prevenire, (rar) prevénție. *(~ unor consecințe neplăcute.)*

preîntîmpinătór adj. v. PREVENTIV. PROFILACTIC.

préjmet s. v. APROPIERE. ÎMPREJURIME. JUR. PREAJMĂ. VECINĂTATE.

prejmuí vb. v. ÎMPREJMUI. ÎNCHIDE. ÎNCONJURA. ÎNGRĂDI.

prejmuíre s. v. APROPIERE. ÎMPREJURIME. JUR. PREAJMĂ. VECINĂTATE.

prejudecá vb. v. PREVEDEA.

prejudecáre s. v. PREJUDECATĂ.

PREJUDECÁTĂ s. (livr.) erés, (rar) preconcépție, (înv.) **prejudecáre**, **prejudéț**, **prejudíciu**, **prevénție**, (grecism înv.) **prólips**. *(Om lipsit de ~ i.)*

prejudéț s. v. PREJUDECATĂ.

PREJUDICIÁ vb. **1.** a dăuna, a vătăma, (livr.) a leza, (fig.) a lovi. *(~ intereselor lor.)* **2.** a afecta, a leza. *(Această înmprejurare a ~ bunul mers al ...)* **3.** a dăuna, a strica, a vătăma. *(Ceva care ~ sănătății.)*

PREJUDICIÁBIL adj. dăunător, negativ, nociv, păgubitor, periculos, primejdios, rău, stricător, vătămător, (livr.) pernicios, (înv. și pop.) pierzător, (reg.) dăunăcios, dăunos, (înv.) pagubnic, prejudicios, stricăcios. *(Efecte ~ pentru ...)*

prejudiciál adj. v. PRELIMINAR.

prejudiciós adj. v. DĂUNĂTOR. NEGATIV. NOCIV. PĂGUBITOR. PERICULOS. PREJUDICIABIL. PRIMEJDIOS. RĂU. STRICĂTOR. VĂTĂMĂTOR.

PREJUDÍCIU s. **1.** daună, pagubă, pierdere, stricăciune, (înv. și pop.) pricáz, (pop.) vătămáre, (înv. și reg.) smíntă, sminteálă, (prin Ban.) ștétă, (înv.) scădére, stricáre, stricătură, vătămătură. *(~ii provocate de incendiu.)* **2.** daună, (livr.) lezáre. *(~ moral adus cuiva.)*

prejudíciu s. v. PREJUDECATĂ.

prejúr adv. v. ÎMPREJUR. PRIMPREJUR.

prejúr prep. v. LÎNGĂ.

prejúrul prep. v. ÎMPREJURUL. PRIMPREJURUL.

PRELĂTĂ s. (pop.) pológ. *(~ a unui camion.)*

prelécție s. v. CURS. PRELEGERE.

prelége vb. v. CONFERENȚIA. VORBI.

PRELÉGERE s. curs, (înv.) prelécție, propúnere. *(Azi nu și-a ținut ~.)*

prelégere s. v. CONFERINȚĂ. CUVÎNT.

preliminá vb. v. PREVEDEA.

PRELIMINÁR adj. **1.** prealabil, pregătitor, premergător, (rar) preparatór. *(Studii, lucrări ~.)* **2.** anticipat, prealabil, premergător. *(O condiție ~.)* **3.** (rar) prejudiciál. *(Cîteva precizări ~.)* **4.** introductiv, (înv.) precuvîntătór. *(Cuvînt ~.)*

preliminăre s. v. PREVEDERE.

PRELIMINÁRII s. pl. introducere, preambul. *(Fără ~ a atacat problema.)*

preliminát adj. v. PREVĂZUT.

PRELÍNGE vb. **1.** a se scurge, (pop.) a pica, (înv. și reg.) a piști. *(Vinul se ~ din vas.)* **2.** a-i curge, a-i pica, a-i picura, a i se scurge, (pop.) a-i mérge. *(I se ~ lacrimi din ochi.)*

prelínge vb. v. FOFILA. FURIȘA. STRECURA.

PRELÍNGERE s. scurgere, (rar) prelinsătură, scursoáre, scursúră. *(~ unui lichid din vas.)*

PRELÍNS adj. scurs. *(Lichid ~.)*

prelinsătură s. v. PRELINGERE.

PRELUÁ vb. a primi, a recepționa. *(A ~ marfa.)*

PRELUÁRE s. primire, recepționare. *(~ mărfii.)*

PRELUÁT adj. primit, recepționat. *(Mărfuri ~.)*

prelúcă s. v. IMAȘ. IZLAZ. LUNGĂ. PĂȘUNE.

PRELUCRÁ vb. **1.** a lucra. *(A ~ fierul.)* **2.** a modifica, a prefface, a refface, a schimba, a transforma. *(A ~ un text.)* **3.** *(LIT.)* a adapta, a localiza. *(A ~ o piesă de teatru.)*

PRELUCRÁRE s. **1.** modificare, prefacere, refacere, schimbare, transformare. *(~ unui text.)* **2.** *(LIT.)* adaptare, localizare. *(O ~ dramatică.)*

PRELUCRÁT adj. **1.** modificat, prefăcut, refăcut, schimbat, transformat. *(Text ~.)* **2.** *(LIT.)* adaptat, localizat. *(Piesă ~.)*

prelúdiu s. v. CUVÎNT INTRODUCTIV. CUVÎNT ÎNAINTE. INTRODUCERE. PREFAȚĂ.

PRELÚNG adj. **1.** alungit, lung, lungăreț, lunguieț, prelungit, (livr.) oblóng. *(Un fruct ~.)* **2.** alungit, codat, migdalat. *(Ochi ~.)* **3.** întins, lung. *(Un șir ~ de oameni.)* **4.** îndelung, îndelungat, lung, prelungit, (înv.) prelungitór. *(Tăcere ~.)*

PRELUNGÍ vb. **1.** a (se) alungi, a (se) întinde, a (se) lungi. *(Ceva care se ~ în afară.)* **2.** a se întinde, a se lungi, a ține. *(Șirul se ~ pînă departe.)* **3.** a (se) continua, a (se) întinde, a (se) lungi. *(Drumul se ~ pînă la pădure.)* **4.** a (se) lungi, a (se) mări. *(Ziua s-a ~.)* **5.** a continua, a (se) întinde, a (se) lungi, a ține. *(Petrecerea s-a ~ pînă a doua zi.)* **6.** a amîna, a păsui, (înv. și reg.) a muta. *(I-a ~ scadența.)* **7.** a înnoi. *(Și-a ~ abonamentul.)*

prelungí vb. v. ÎNTÎRZIA. LUNGI. SCURGE. TĂRĂGĂNA. TERGIVERSA. TREGE. TRENA.

PRELUNGÍRE s. **1.** întindere, lungire. *(~ șirului pînă departe.)* **2.** continuare. *(Gardul se află în ~ zidului.)* **3.** întindere, lungire. *(~ petrecerii pînă în zori.)* **4.** amînare, păsuire. *(~ obligației cuiva.)* **5.** înnoire. *(~ autorizației.)*

PRELUNGÍT adj. **1.** alungit, lung, lungăreț, lunguieț, prelung, (livr.) oblóng. *(Un fruct ~.)* **2.** îndelung, îndelungat, lung, prelung, (înv.) prelungitór. *(Tăcere ~.)* **3.** tărăgănat. *(Vorbire ~.)*

prelungitór adj. v. ÎNDELUNG. ÎNDELUNGAT. LUNG. PRELUNG. PRELUNGIT.

prelunjoáră s. v. SILNIC.

PREMATÚR adj. **1.** prelimpuriu, (înv.) prematurál, prematurát. *(Un fenomen ~.)* **2.** precoce. *(O înțelepciune ~.)*

prematurál adj. v. PREMATUR. PRETIMPURIU.

prematurát adj. v. PREMATUR. PRETIMPURIU.

prematurítáte s. v. PRECOCITATE.

PREMEDITÁ vb. a plănui, (rar) a precugeta. *(A ~ o crimă.)*

PREMEDITÁRE s. (rar) precugetáre, (înv.) precúget, premeditáție. *(Faptă comisă cu ~.)*

PREMEDITÁT adj. (rar) precugetát. *(O faptă ~.)*

premeditáție s. v. PREMEDITARE.

premenitúri s. pl. v. ALBITURĂ. PRIMENEALĂ. RUFĂ. RUFĂRIE. SCHIMB.

PREMERGĂTÓR adj., s. **1.** adj. prealabil, pregătitor, preliminar, (rar) preparatór. *(Studii, lucrări ~.)* **2.** adj. anticipat, prealabil, preliminar. *(O condiție ~.)* **3.** adj. anterior, dinainte, precedent, (înv.) precezătór. *(În scrisoarea ~.)* **4.** s. antecesor, înaintaș, precursor, predecesor, (înv.) procátoh, prodróm, înainte-mergător, (înv., bis.) prediteci. *(~ii noștri direcți.)*

PREMÉRGE vb. a preceda, (înv.) a propăși. *(A ~ ceva în spațiu sau în timp.)*

premeteá s. v. BIDINEA.

PREMIÉR s. *(POLITICĂ)* cancelar, primministru. *(În unele state primul ministru se numește ~.)*

premilitárá s. v. PREMILITĂRIE.

PREMILITĂRÍE s. (pop. și fam.) premilitárá.

PREMÍSĂ s. **1.** *(LOG.)* (înv.) protază. *(~ într-un silogism.)* **2.** postulat. *(O ~ emisă de cineva.)*

premíte vb. v. ARĂTA. INDICA. PREGĂTI. SPUNE.

PRÉMIU s. primă. *(~ în sistemul de retribuire.)*

prémiu s. v. PRIMĂ DE ASIGURARE.

premutarisí vb. v. MUTA. PERMUTA. STRĂMUTA. TRANSFERA.

prencépe vb. v. REÎNCEPE. RELUA.

preneputințáruș s., adj. v. PLENIPOTENȚIAR.

prenorá vb. v. SECHESTRA.

prenumărá vb. v. ABONA.

prenumărâre s. v. ABONARE.

prenumărât adj. v. ABONAT.

PRENÚME s. nume de botez, nume mic, (impr.) pronúme. *(Are ~ Ion.)*

prenumerânt s. v. ABONAT. SUBSCRIITOR.

prenumerâție s. v. ABONARE. SUBSCRIPȚIE.

prenumí vb. v. AMINTI. ARĂTA. CITA. INDICA. MENȚIONA. POMENI. SEMNALA.

PREOBRAJÉNIE s. *(BIS.)* schimbarea la față.

preobrajénie s. v. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE.

preobrăzí vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA.

preobrăzitúră s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAȚIE. REPROȘ.

PREOCUPÁ vb. **1.** a-l interesa. *(L-a ~ această problemă.)* **2.** a se interesa, a se îngriji, a se ocupa, a vedea. *(~-te tu de asta.)* **3.** a căuta, a se interesa, a se ocupa. *(Te rog să te ~ de treaba ta!)* **4.** a absorbi, a domina, a stăpâni. *(Îl ~ rezolvarea unei probleme.)* **5.** a chinui, a frământa, a obseda, a persecuta, a tortura, a urmări, (fig.) a roade, a tiraniza. *(Îl ~ necontenit un gînd.)*

PREOCUPÁRE s. **1.** atenție, grijă, interes, sîrhiseală, sinchisire, sinchisit, (pop.) păsáre, (înv., în Ban. și Transilv.) cîștígă. *(Fără nici o ~ pentru ...)* **2.** activitate, îndeletnicire, lucru, muncă, ocupație, treabă, (livr.) traváliu, (înv.) ocupáre, preocupáție. *(Își vede de ~ lui.)*

PREOCUPÁT adj. **1.** absorbit. *(Un om ~.)* **2.** gînditor, îngîndurat. *(O figură ~.)*

preocupáție s. v. ACTIVITATE. ÎNDELETNICIRE. LUCRU. MUNCĂ. OCUPAȚIE. PREOCUPARE. TREABĂ.

preopinént s. v. ANTEVORBITOR.

PRÉOT s. *(BIS.)* părinte, popă, (livr.) sacerdót. *(~ ortodox.)*

PREOTEÁSĂ s. (înv. și reg.) popoáie, (înv.) popadíe. *(Coana ~.)*

PREOȚÉSC adj. *(BIS.)* **1.** popesc, (livr.) sacerdotál, păstorésc. *(A îmbrăcat haina ~.)* **2.** duhovnicesc, (pop.) popésc. *(Cinul ~.)* **3.** clerical, eclezíastic, (pop.) popésc. *(Adunare ~.)*

PREOȚÉȘTE adv. *(BIS.)* popește. *(Cîntă ~.)*

PREOȚÍ vb. *(BIS.)* a (se) hirotoni, a (se) hirotonisi, a (se) popi, (pop.) a (se) sfinți. *(A ~ un cleric.)*

preoți vb. v. PĂSTORI.

PREOȚÍE s. *(BIS.)* popie, (livr.) sacerdóțiu.

preoție s. v. CLER. PREOȚIME.

PREOȚÍME s. *(BIS.)* cler, (livr.) sacerdóțiu, (pop.) popíme, (înv.) preoție. *(~ dintr-o eparhie.)*

prepanație s. v. CÎRCIUMĂ.

PREPARÁ vb. **1.** a (se) pregăti, (pop.) a (se) găti, (înv.) a (se) gotovi. *(Se ~ de drum.)* **2.** a aranja, a pregăti. *(~ cele necesare pentru drum.)* **3.** a (se) pregăti, (înv. și reg.) a (se) grijí. *(A ~ totul.)* **4.** a face, a găti, a pregăti, (înv. și pop.) a prefáce, (Transilv. și Ban.) a păzi, (Transilv.) a socăci. *(~ mîncarea.)* **5.** a învăța, a se pregăti, a studia, *(S-a ~ serios pentru examene.)* **6.** a medita, a pregăti. *(Îl ~ la fizică de două ori pe săptămînă.)* **7.** a se pregăti. *(Tocmai se ~ să ia cuvîntul.)*

prepará vb. v. ÎMPĂIA.

preparând s. v. NORMALIST.

preparandíst s. v. NORMALIST.

PREPARÁRE s. **1.** aranjare, pregătire, preparat, (rar) preparáție. *(~ celor necesare la drum.)* **2.** facere, făcut, gătire, gătit, pregătire, pregătit, preparat. *(~ mîncării.)* **3.** meditare, meditație, pregătire. *(~ unui candidat la facultate.)*

PREPARÁT adj. gătit, pregătit, (înv.) prefăcút. *(Mîncare ~.)*

preparát adj. v. BUN. CAPABIL. COMPETENT. DESTOINIC. DOTAT. EXPERIMENTAT. ÎNCERCAT. ÎNZESTRAT. PREGĂTIT. PRICEPUT. VALOROS. VERSAT. VREDNIC.

PREPARÁT s. **1.** aranjare, pregătire, preparare, (rar) preparáție. *(~ celor necesare la drum.)* **2.** facere, făcut, gătire, gătit, pregătire, pregătit, preparare. *(~ mîncării.)* **3.** produs, sortiment, (înv.) preparáție. *(~ culinar.)*

PREPARATÍVE s. pl. pregătiri (pl.). *(~ de nuntă.)*

preparatór adj. v. PREALABIL. PREGĂTITOR. PRELIMINAR. PREMERGĂTOR.

PREPARATÓR adj., s. **1.** adj. pregătitor. *(An ~, în unele facultăți.)* **2.** s. meditator, (ieșit din uz) repetitór. *(Și-a luat un ~ la fizică.)*

PREPARÁȚIE s. lecție, meditație. *(Are o ~ la orele 18.)*

preparáție s. v. ARANJARE. PREGĂTIRE. PREPARARE. PREPARAT. PRODUS. SORTIMENT.

prepắt s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

prépel s. v. PREPELIȚOI.

PREPELEÁC s. **1.** (pop.) sărcinér, (Mold. și Transilv.) pop. *(~ pe care se pun vase la uscat.)* **2.** (reg.) pipiriгă, ploscoánă, porșór. *(~ pe care se clădesc căpițele de fîn.)*

prepeleác s. v. MOLIE-DE-CASĂ. PAR. PRĂJINĂ.

PREPELICÁR s. *(ZOOL.)* brac, (Transilv.) víșlă. *(~ este un cîine de vînătoare.)*

PRÉPELIȚĂ s. *(ORNIT.; Coturnix coturnix)* pitpalac, (reg.) pitpălăcói, pitulíce, potîrníche, titirlíc.

prépeliță s. v. PÎRPĂRIȚĂ.

PREPELIȚÓI s. *(ORNIT.)* (reg.) prépel.

prepodóbnic s., adj. v. SFÎNT.

PREPONDERÁ vb. a precumpăni, a predomina, (înv.) a predomni. *(O țară în care ~ marea gospodărie agricolă.)*

preponderáție s. v. PRECUMPĂNIRE. PREDOMINANȚĂ. PREDOMINARE. PREDOMINAȚIE. PREPONDERENȚĂ.

PREPONDERÉNT adj. dominant, precumpănitor, predominant, (rar) predominatór, (înv.) predomnitór. *(Element ~ asupra altor elemente.)*

PREPONDERÉNȚĂ s. **1.** precumpănire, predominanță, predominare, predominație, (înv.) predomnire, preponderație. *(~ marii gospodării agricole.)* **2.** întîietate, precădere, primat, primordialitate, prioritate, (înv.) protíe, protimíe, protimisíre, protímisis. *(~ acordată unei probleme.)* **3.** supremație. *(Deține ~ într-un domeniu.)*

prepoténț adj. v. ATOTPUTERNIC.

prepoténță s. v. ATOTPUTERNICIE.

prepózit s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

prepozitív adj. v. PROCLITIC.

prepuiélnic adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. SUSPICIOS. TEMĂTOR.

prepuitór adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. SUSPICIOS. TEMĂTOR.

prepuitór s. v. DENUNȚĂTOR. PÎRÎTOR.

prepúne vb. v. BĂNUI. ÎNDOI. PRESUPUNE. PREVESTI. PREZICE. PROFETIZA. PROFEȚI. PROPUNE. PROROCI. RECOMANDA. SUSPECTA. TĂLMĂCI. TRADUCE. TRANSPUNE. VESTI.

prepúnere s. v. BĂNUIALĂ. NEÎNCREDERE. SUSPICIUNE.

prepurtáre s. v. ALERGARE. ALERGĂTURĂ. FUGĂ. GOANĂ. UMBLĂTURĂ. UMBLET.

prepús adj. v. ARTIFICIAL. BĂNUIT. FALS. PRESUPUS. SUSPECTAT.

prepús s. v. BĂNUIALĂ. NEÎNCREDERE. PRESUPUNERE. SUSPICIUNE.

prerafaelísm s. v. PRERAFAELITISM.

prerafaelíst s. v. PRERAFAELIT.

PRERAFAELÍT s. *(PICT.)* (rar) prerafaelíst.

PRERAFAELITÍSM s. *(PICT.)* (rar) prerafaelísm.

prerecuí vb. v. PROTESTA.

PREROGATÍVĂ s. privilegiu, (înv.) pronómion. *(~ unui demnitar.)*

prerúmpe vb. v. ÎNTRERUPE.

PRESĂ vb. **1.** a apăsa, a comprima, a strînge, (înv. și pop.) a păsa. *(~ piesa cu ajutorul . . .)* **2.** a bate, a bătători, a bătuci, a îndesa, (pop.) a pisa, (reg.) a dricui, a tăpși, a zbătuci, (Transilv.) a dripi, (fam.) a pisăgi. *(~ pămîntul, zăpada.)* **3.** a stoarce, a tescui, a zdrobi. *(~ strugurii.)*

presá vb. v. CONSTRÎNGE. FACE. FORȚA. GRĂBI. OBLIGA. SILI. ZORI.

PRESÁNT adj. **1.** grabnic, urgent, (Transilv.) sórgoș. *(Treburi ~ îl cheamă în provincie.)* **2.** imperativ, imperios, strîngent. *(Cerințe ~.)*

presár s. v. PRESATOR.

PRESÁRE s. **1.** comprimare, presat. *(~ unei bare metalice.)* **2.** stoarcere, stors, tescuire, tescuit, zdrobire, (înv. și reg.) storsúră. *(~ strugurilor.)* **3.** apăsare, greutate, presiune, strînsoare, (rar) strînsúră. *(Simțea o ușoară ~.)*

presáș s. v. PRESATOR.

PRESÁT adj. **1.** apăsat, comprimat, (înv.) strîns. *(O piesă metalică bine ~.)* **2.** stors, tescuit, zdrobit. *(Struguri ~.)*

PRESÁT s. comprimare, presare. *(~ unei bare metalice.)*

PRESATÓR s. (rar) presár, presáș, presór. *(E de profesie ~.)*

PRÉSĂ s. **1.** teasc, (prin Olt.) stropșitoáre, (Transilv. și Ban.) șaitău. *(~ de struguri.)* **2.** *(TIPOGR.)* teasc, (înv.) stámbă. *(O carte care a intrat sub ~.)* **3.** tipar. *(Libertatea ~.)* **4.** gazetărie, jurnalism, jurnalistică, publicistică, ziaristică, (înv.) publicitáte. *(Misiunea nobilă a ~.)*

presădí vb. v. PLANTA. PUNE. RĂSĂDI. SĂDI. TRANSPLANTA.

presădíre s. v. PLANTARE. PLANTAT. PUNERE. PUS. RĂSĂDIRE. RĂSĂDIT. SĂDIRE. SĂDIT. TRANSPLANTARE.

presădít adj. v. PLANTAT. RĂSĂDIT. SĂDIT. TRANSPLANTAT.

PRESĂRÁ vb. **1.** a (se) împrăștia, a (se) prefira, a (se) răsfira, a (se) răspîndi, a (se) risipi. *(A ~ nisip peste tot.)* **2.** a împrăștia, a pune, a răsfira. *(A ~ sare, zahăr pe bucate.)* **3.** a împrăștia, a răspîndi, a semăna, (rar) a scutura. *(~ flori în calea cuiva.)*

PRESĂRÁRE s. împrăștiere, prefirare, presărat, răsfirare, răspîndire, risipire. *(~ nisipului pe alee.)*

PRESĂRÁT s. împrăștiere, prefirare, presărare, răsfirare, răspîndire, risipire. *(~ nisipului pe alee.)*

PRESCHIMBÁ vb. **1.** a schimba. *(A ~ bani, hîrtii de valoare.)* **2.** a reînnoi. *(Și-a ~ permisul.)* **3.** a (se) metamorfoza, a (se) modifica, a (se) preface, a (se) schimba, a (se) transforma, (înv. și pop.) a (se) întoárce, a (se) muta, (înv. și reg.) a (se) închipui, (reg.) a (se) străforma, (înv.) a (se) strămuta, a (se) suci, a (se) șanja. *(Orașul nostru s-a ~ radical.)*

PRESCHIMBÁRE s. **1.** schimbare. *(~ banilor.)* **2.** reînnoire. *(~ permisului.)* **3.** metamorfozare, metamorfoză, modificare, prefacere, schimbare, transformare, (rar) strămutáre, (înv. și pop.) mutáre, prefăcătură, schimbătură, (reg.) străformáre, (înv.) modificáție, preobrajénie, strămutătură, transformáție, (fig.) răsturnáre. *(A suferit o adîncă ~.)*

PRESCHIMBÁT adj. **1.** reînnoit. *(Permis ~.)* **2.** metamorfozat, modificat, prefăcut, schimbat, transformat, (înv.) strămutát. *(Obiect ~.)*

prescribăluí vb. v. PRESCRIE. STINGE.

PRESCRÍE vb. **1.** a menționa, a prevedea, a specifica, a stabili, a stipula. *(Articolul 1 ~ următoarele . . .)* **2.** a indica, a recomanda, (pop.) a scríe. *(Îi ~ un tratament.)* **3.** *(JUR.)* a se stinge, (înv.) a se prescribălui. *(Pedeapsa s-a ~.)*

prescríe vb. v. COMANDA. COPIA. DECIDE. DESCRIE. DISPUNE. EXPUNE. FIXA. HOTĂRÎ. ÎNFĂȚIȘA. ORDONA. PORUNCI. PREZENTA. REDA. REPRODUCE. STABILI. STATORNICI. TRANSCRIE. ZUGRĂVI.

PRESCRÍERE s. **1.** indicare, recomandare. *(~ unui tratament.)* **2.** *(JUR.)* stingere, (înv.) săvîrșire. *(~ unei infracțiuni.)*

prescriitór s. v. COPIST. SCRIB.

prescriitúră s. v. COPIE. REPRODUCERE. TRANSCRIERE.

prescrípt s. v. DISPOZIȚIE. NORMĂ. PRESCRIPȚIE. PREVEDERE.

PRESCRÍPȚIE s. **1.** indicație, regulă, (înv.) ustáv. *(Cîteva ~ pentru . . .)* **2.** aviz, indicație, instrucțiuni (pl.), recomandare, recomandație. *(După ~ medicului.)* **3.** rețetă, (înv.) ordonánță. *(~ medicală.)* **4.** indicație, precizare, prevedere, (înv.) scriptúră, (grecism înv.) prohdiorihmós. *(~ legii.)* **5.** *(JUR.)* dispoziție, normă, prevedere, (înv. și reg.) rost, (înv.) prescript. *(Care sînt ~ în vigoare?)* **6.** *(JUR.)* (înv.) paragrafíe. *(~ dreptului la acțiune.)* **7.** *(JUR.) prescripție achizitivă* = uzucapiune.

PRESCRÍS adj. *(JUR.)* stins. *(Un delict ~.)*

prescurăriță s. v. PRESCURĂREASĂ. URECHELNIȚĂ.

prescură s. v. COADA-RACULUI.

PRESCURĂREÁSĂ s. (reg.) prescurăriță, prescurăríță. *(~ face prescuri.)*

prescurărélе s. pl. v. URECHELNIȚĂ.

prescurăríță s. v. PRESCURĂREASĂ. URECHELNIȚĂ.

préscure s. v. REZEDĂ. ROZETĂ.

prescureá s. v. RECHIE. URECHELNIȚĂ.

prescúrt s. v. REZUMAT.

PRESCURTÁ vb. **1.** a micșora, a reduce, a scurta. *(Mai ~ din text.)* **2.** a concentra, a reduce, a rezuma, a scurta, (fig.) a comprima a condensa. *(A ~ o expunere.)* **3.** a abrevia, a scurta. *(~ numele unei instituții.)*

PRESCURTÁRE s. **1.** micșorare, reducere, scurtare. *(~ unui text.)* **2.** concentrare, reducere, rezumare, scurtare, (fig.) comprimáre, condensáre. *(~ expunerii.)* **3.** (concr.) rezumat, (înv.) sinópsă, scriere în scúrt. *(O ~ bună a unei cărți.)* **4.** abreviație, abreviere, scurtare. *(Un sistem de ~ i.)*

PRESCURTÁT adj. **1.** micșorat, redus, scurtat. *(Text ~.)* **2.** concentrat, redus, rezumat, scurtat, (fig.) comprimát, condensát. *(O expunere ~.)* **3.** abreviat, scurtat. *(Cuvinte ~.)*

PRESENTIMÉNT s. presimțire, (înv. și reg.) presímț, (înv.) presimțămînt, prestiință, prevedére. *(Un negru ~.)*

PRESETÚPĂ s. *(TEHN.)* presgarnitură.

PRESGARNITÚRĂ s. *(TEHN.)* presetupă.

presímț s. v. PRESENTIMENT. PRESIMȚIRE.

presimțămînt s. v. PRESENTIMENT. PRESIMȚIRE.

PRESIMȚÍ vb. a anticipa, a întui, a simți, (fig.) a mirosi. *(A ~ ceea ce avea să se întîmple.)*

PRESIMȚÍRE s. presentiment, (înv. și reg.) presímț, (înv.) presimțămînt, prestiință, prevedére. *(O neagră ~.)*

PRESIÚNE s. apăsare, greutate, presare, strînsoare, (rar) strînsúră. *(Simțea o ușoară ~.)*

presiúne s. v. CONSTRÎNGERE. FORȚĂ. INJONCȚIUNE. SILĂ. SILNICIE. TENSIUNE. VIOLENȚĂ.

presór s. v. PRESATOR.

PRESTÁ vb. **1.** a depune, a desfășura, a duce, a efectua, a executa, a face, a îndeplini, a întreprinde. *(~ acolo o muncă utilă.)* **2.** a efectua, a executa, a face, a îndeplini, a satisface. *(A ~ serviciul militar.)* **3.** a depune. *(A ~ un jurămînt.)*

PRESTÁNȚĂ s. (rar) maiestáte. *(~ ținutei.)*

PRESTÁRE s. **1.** efectuare, executare, îndeplinire, prestație. *(~ unei munci utile.)* **2.** efectuare, executare, îndeplinire. *(~ serviciului militar.)*

PRESTÁȚIE s. efectuare, executare, îndeplinire, prestare. *(~ unei munci utile.)*

PRESTIDIGITATÓR s. iluzionist, scamator, (reg.) boscár, (înv.) cabáz. *(~ la circ.)*

PRESTIDIGITÁȚIE s. iluzionism, scamatorie, (reg.) boscărie, (fam.) panglicărie. *(Număr de ~ la circ.)*

PRESTIGIÓS adj. important, însemnat. *(O manifestație ~.)*

PRESTÍGIU s. **1.** ascendent, autoritate, considerație, influență, înrîurire, reputație, respect, stimă, trecere, vază, (înv.) înrîurită, (fig.) crédit. *(Se bucură de un mare ~.)* **2.** celebritate, faimă, glorie, renume, reputație, (fig.)

strălucire. *(Și-a cîștigat un ~ fără precedent.)* **3.** faimă, notorietate, renume, reputație, vază, (înv.) vîlvă. *(Un medic de ~.)*

prestígiu s. v. ATRACȚIE. FARMEC.

presupuitór adj. v. BĂNUITOR. NEÎNCREZĂTOR. SUSPICIOS. TEMĂTOR.

PRESUPÚNE vb. **1.** (înv. și pop.) a propúne. *(Am ~ că vei veni.)* **2.** a bănui, a crede, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a întrezări, a prevedea, a socoti, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **3.** a crede, a socoti, (franțuzism) a prezuma, (reg.) a probălui, (înv.) a supoza. *(~ că vom pleca în două zile.)* **4.** a admite, a spune, a zice. *(Să ~ că-i așa cum susții.)* **5.** a cere, a implica, a necesita, a reclama. *(Inteligența ~ reflecția.)*

PRESUPÚNERE s. **1.** (înv. și pop.) prepús. *(Tot felul de ~ îi trec prin cap.)* **2.** bănuială, ipoteză, prezumție, supoziție, (rar) presupús. *(~ lui s-a adeverit.)* **3.** ipoteză, prezumție, supoziție, (livr.) conjectúră, (înv.) supúnere. *(Ce ~ a lansat?)*

PRESUPÚS adj. **1.** (înv. și pop.) prepús. *(Lucruri spuse și lucruri ~.)* **2.** bănuit, închipuit, (franțuzism) prezumát, (înv.) prezúmt. *(Vinovații ~.)* **3.** ipotetic, prezumtiv, (livr.) prezumát, (înv.) prezúmt. *(Autorul ~ al unei poezii.)*

presupús s. v. BĂNUIALĂ. IPOTEZĂ. PRESUPUNERE. PREZUMȚIE. SUPOZIȚIE.

PRÉSUR s. *(ORNIT.)* (reg.) presurói. *(~ este bărbătușul presurei.)*

PRÉSURĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Emberiza hortulana)* (rar) ortolán. **2.** *(Emberiza calandra)* (reg.) alión. **3.** *(Emberiza citrinella)* (reg.) gălbioáră, scatíu.

présură s. v. CHEAG. CHIMOZINĂ. LABFERMENT. LACTOFERMENT. PRIVIGHETOARE.

presură-de-iárnă s. v. PASĂREA-OMĂTULUI.

presură-de-omăt s. v. PASĂREA-OMĂTULUI.

presură-de-tréstie s. v. VRABIE-DE-TRESTIE.

presurói s. v. PRESUR.

presústvie s. v. TRIBUNAL.

PREȘ s. **1.** (prin Transilv. și Ban.) tépih. **2.** traversă. **3.** ștergătoare.

președeá vb. v. CONDUCE. PREZIDA.

PREȘEDÍNTE s. (astăzi rar) prezidént, (înv. și reg.) prézeș. *(~ al unei adunări.)*

președíață s. v. PREȘEDINȚIE.

președințiál adj. v. PREZIDENȚIAL.

PREȘEDINȚÍE s. (astăzi rar) prezidență, (înv.) președínță, prezidénță, prezídiu. *(Adunarea a avut loc sub ~ ...)*

preștí vb. v. PREVEDEA.

preștíință s. v. PRESENTIMENT. PRESIMȚIRE. PREVIZIUNE.

PRETÁ vb. a se potrivi. *(Semințe ce se ~ la cultura forțată.)*

préteă s. v. FUSCEL. SPIȚĂ. TREAPTĂ. URDINIȘ.

pretendatór s. v. CANDIDAT. PRETENDENT.

preténdă s. v. CERERE. PRETENȚIE. REVENDICARE. REVENDICAȚIE

pretendelui vb. v. CERE. PRETINDE. RECLAMA. REVENDICA.

PRETENDÉNT s. **1.** (înv.) pețitór, pretendatór. *(~ la domnie, la o demnitate etc.)* **2.** candidat, (înv.) pretendatór. *(~ la mîna unei fete.)*

pretendérimă s. v. CERERE. PRETENȚIE. REVENDICARE. REVENDICAȚIE.

pretenderisí vb. v. AFIRMA. CERE. DECLARA. PRETINDE. RECLAMA. REVENDICA. SPUNE. SUSȚINE. ZICE.

pretenderisíre s. v. PRETENȚIE. VELEITATE.

pretenduí vb. v. CERE. PRETINDE. RECLAMA. REVENDICA.

pretensív adj. v. EXIGENT. PRETENȚIOS. RIGUROS. SEVER.

PRETÉNȚIE s. **1.** cerere, revendicare, revendicație, (înv.) preténdă, (grecism înv.) pretendérimă, (turcism înv.) teclíf. *(~ lui a fost satisfăcută.)* **2.** exigență, rigurozitate, severitate. *(~ unui profesor față de elevii săi.)* **3.** cerință, exigență, imperativ, necesitate, nevoie, obligație, trebuință, (înv. și reg.) níștotă, (înv.) nevoínță, nevoíre, recerínță, (fig.) comandamént. *(~ile epocii noastre.)* **4.** ambiție, veleitate, (reg.) inághie. *(Om lipsit de ~ii.)* **5.** veleitate, (înv.) pretenderisíre. *(E plin de ~ii.)* **6.** (la pl.) ifose (pl.), (fig.) fúmuri (pl.). *(Te rog să lași ~iile.)*

PRETENȚIÓS adj. **1.** exigent, riguros, sever, (rar) pretensív. *(Un profesor ~.)* **2.** dificil, greu. *(Un text ~.)* **3.** boieros, capricios, fandosit, mofturos, năzuros, sclifosit, (pop.) izmenít, (reg.) năsfirós, năturós. *(E cam ~ dumnealui!)* **4.** dificil. *(O plantă ~.)* **5.** ambițios, (rar) veleitár. *(Om ~.)* **6.** afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, retoric, (fig.) prețiós, sunătór, umflát. *(Stil, limbaj ~.)* **7.** sentențios, (fig.) prețiós. *(Ce e tonul ăsta ~?)*

preterá vb. v. NEGLIJA. OMITE. UITA.

PRETERIȚIÚNE s. (rar) pretermísie. *(Figura retorică numită ~.)*

pretermísie s. v. PRETERIȚIUNE.

PRETÉXT s. **1.** motiv, ocazie, pricină, prilej, (înv. și reg.) pofídă, (înv.) pricinuíre, (înv., în Transilv.) podóimă. *(Caută ~ de ceartă.)* **2.** cuvînt, motiv, (înv.) chip. *(Sub ~ că ...)* **3.** motiv, scuză, (înv.) cále, (înv., în Transilv.) șteámăt, (grecism înv.) prófasis. *(Ce ~ ai invocat pentru a lipsi?)* **4.** (fig.) sămînță. *(~ de vorbă.)*

PRETEXTÁ vb. a invoca, (înv.) a pricinui, a propúne, a proțăpi, (grecism înv.) a profasisi. *(Ce motiv ai ~?)*

pretí vb. v. DEPLASA. DEZARTICULA. DISLOCA. LUXA. SCRÎNTI. SUCI.

PRETÍMPURÍU adj. **1.** prematur. (înv.) prematurál, prematurát. *(Producerea ~ a unui fenomen.)* **2.** (prin Bucov., Ban. și Olt.) pripitór. *(Fructe ~.)*

PRETÍNDE vb. **1.** a cere, a reclama, a revendica. (înv. și reg.) a striga. (înv.) a pretendelui, a pretendui. (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ să i se facă dreptate.)* **2.** a cere. (înv. și pop.) a apuca. *(~ cuiva banii.)* **3.** a cere, a voi, a vrea. *(Iată ce ~ ei de la voi; cît ~ pe ceas?)* **4.** a afirma, a declara, a spune, a susține, a zice. (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ că marfa e de bună calitate.)* **5.** a aspira, a dori, a jindui, a năzui, a pofti, a rîvni, a tinde, a ținti, a urmări, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a bâte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)* **6.** a cere, a comporta, a impune, a necesita, a reclama, a solicita, (înv.) a nevoi. *(Această acțiune ~ multe eforturi.)*

pretínde vb. v. SUPRAAPRECIA. SUPRAESTIMA. SUPRAEVALUA.

PRETÍNS adj. **1.** așa-zis. *(Un ~ inspector.)* **2.** fals. *(Un ~ profet.)*

PRÉTOR s. (prin Maram.) jurát. *(~ într-o plasă.)*

prétor s. v. PRETORIU.

PRETORIÁN adj. (înv.) **pretoricésc.** *(Garda ~, la romani.)*

pretoricésc adj. v. PRETORIAN.

PRETÓRIU s. (înv.) prétor. *(~ la romani.)*

pretóriu s. v. TRIBUNAL.

PRETUTÍNDENI adv. oriîncotro, orișiunde, oriunde, (rar) fieúnde, (înv.) oareúnde, tutíndeni. *(~ te voi urma.)*

PREȚ s. **1.** cost, valoare. *(~ al unei mărfi.)* **2.** tarif, taxă. *(Prestări de servicii cu ~ moderat.)* **3.** căutare. *(O marfă care are ~.)*

preț s. v. IMPORTANȚĂ. ÎNSEMNĂTATE. JERTFĂ. JERTFIRE. PLATĂ. RĂSPLATĂ. RECOMPENSĂ. SACRIFICARE. SACRIFICIU. SEMNIFICAȚIE. SENS. TÎLC. VALOARE.

prețălui vb. v. APRECIA. CALCULA. ESTIMA. EVALUA. FACE. MĂSURA. PREȚUI. SOCOTI. VALORA.

prețăluíre s. v. APRECIERE. CALCUL. CALCULARE. ESTIMARE. ESTIMAȚIE. EVALUARE. MĂSURARE. PREȚUIRE. SOCOTIRE.

prețăluitór s. v. PREȚUITOR.

PREȚIÓS adj. **1.** nobil. *(Metal ~.)* **2.** rar, scump, valoros. *(Bijuterii ~.)* **3.** bogat, luxos, scump. *(Haine ~.)* **4.** deosebit, important, însemnat, mare, notabil, remarcabil, serios, substanțial, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o contribuție ~ la dezvoltarea ...)*

prețiós adj. v. AFECTAT. ARTIFICIAL. BOMBASTIC. CĂUTAT. CONVENȚIONAL. DECLAMATOR. EMFATIC. FALS. FĂCUT. GRANDILOCVENT. MANIERAT. NEFIRESC. NENATURAL. POMPOS. PRETENȚIOS. RETORIC. SENTENȚIOS.

PREȚIOZITÁTE s. **1.** afectare, artificialitate, căutare, emfază, grandilocvență, manierism, patos, retorism. *(Un stil plin de ~.)* **2.** sentențiozitate. *(~ limbajului cuiva.)* **3.** pedanterie, pedantism. (fam., adesea ir.) savanterie, savantlíc. *(E de o ~ agasantă.)*

PREȚUÍ vb. **1.** a aprecia, a calcula, a estima, a evalua, a măsura, a socoti, (livr.) a priza, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a prețălui, a sămălui. *(A ~ valoarea unui obiect.)* **2.** a face, a valora, (rar) a prețălui, (pop.) a plăti. *(Obiectul acesta ~ o mie de lei.)* **3.** a aprecia, a cinsti, a considera, a onora, a respecta, a stima, (înv.) a respectarisi, a respectălui, a respectui, a socoti. *(Ne ~ mult.)* **4.** a aprecia, a gusta. *(~ un spectacol bun.)* **5.** a valora. (fig.) a cîntări. *(Opinia lui ~ mult.)*

prețuí vb. v. COSTA. FACE. FI. REVENI.

prețuiálă s. v. APRECIERE. ATENȚIE. CALCUL. CALCULARE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. ESTIMARE. ESTIMAȚIE. EVALUARE. MĂSURARE. ONOARE. PREȚUIRE. RESPECT. SOCOTIRE. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ.

PREȚUÍRE s. **1.** apreciere, calcul, calculare, estimare, estimație, evaluare, măsurare, socotire, (reg.) prețuiálă, (înv.) prețălúire. *(~ valorii unui obiect.)* **2.** apreciere, atenție, cinste, cinstire, considerație, onoare, respect, stimă, trecere, vază, (livr.) condescendénță, deferénță, reverénță, (înv. și reg.) seámă, (reg.) prețuiálă, (Mold.) lefterie, (înv.) láudă, socoteálă, socotínță, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)* **3.** admirație, stimă, (înv.) miráre. *(~ mea pentru el a rămas statornică.)*

PREȚUÍT adj. **1.** apreciat, considerat, respectat, stimat, (pop. fig.) văzút, (înv. fig.) vederós. *(Un om ~.)* **2.** cinstit, onorabil, onorat, respectabil, respectat, stimabil, stimat, venerabil, (înv.) omenít, preacinstít. *(O familie ~.)* **3.** apreciat, gustat. *(Un spectacol ~.)*

PREȚUITÓR s. (înv. și pop.) prețăluitór. *(~ de bijuterii.)*

preursí vb. v. DA. DESTINA. HĂRĂZI. HOTĂRÎ. MENI. ORÎNDUI. PREDESTINA. RÎNDUI. SORTI. URSI.

preursíre s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

preursítă s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

PREVALÁ vb. **1.** a domina, a predomina, (înv.) a predomni. *(Optimismul ~ la el asupra pesimismului.)* **3.** a precumpăni, (înv.) a prisosi. *(A ~ dreptatea lor.)*

PREVALÁRE s. dominare, precumpănire, predominare, predominație, (rar) prevalénță. *(~ unui element asupra altora.)*

prevalénță s. v. DOMINARE. PRECUMPĂNIRE. PREDOMINARE. PREDOMINAȚIE. PREVALARE.

prevarieáre s. v. PREVARICAȚIUNE.

PREVARICAȚIÚNE s. (livr.) prevaricáre.

PREVĂZĂTÓR adj. atent, circumspect, grijuliu, precaut, prudent, vigilent, (reg.) grijitór, (înv.) grîjnic, priveghetór, vegheát, (fig.) neadormít, treaz. *(Om ~; atitudine ~.)*

prevăzătór adj. v. DIAFAN. FIN. STRĂVEZIU. SUBȚIRE. TRANSPARENT. VAPOROS.

prevăzíu adj. v. DIAFAN. FIN. STRĂVEZIU. SUBȚIRE. TRANSPARENT. VAPOROS.

PREVĂZÚT adj. **1.** (fig.) întrevăzút. *(Lucru ~.)* **2.** așteptat, previzibil, scontat. *(Un efect ~.)* **3.** (livr.) preliminát. *(Recoltă ~.)*

PREVEDEÁ vb. **1.** (rar) a prești, (înv.) a prejudeca. *(Totul s-a întîmplat cum a ~.)* **2.** a se aștepta. *(Am ~ asta.)* **3.** a bănui, a crede, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a întrezări, a presupune, a socoti, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **4.** (livr.) a prelimina. *(A ~ în buget suma de ...)* **5.** a concepe, a plănui, a preconiza, a proiecta. *(Noi măsuri ~ de guvern.)* **6.** a dota, a echipa, a înzestra, a utila, (înv.) a provedea. *(A ~ uzina cu cele necesare.)* **7.** a preciza, a scrie, a specifica. *(După cum ~ pravila.)* **8.** a menționa, a prescrie, a specifica, a stabili, a stipula. *(Articolul 1 ~ următoarele ...)*

prevedeá vb. v. ÎNTREVEDEA. ÎNTREZĂRI. OGLINDI. PROIECTA. RĂSFRÎNGE. REFLECTA. TRANSPĂREA.

prevedénie s. v. PRIVEGHERE. PRIVEGHI.

PREVEDÉRE s. **1.** (livr.) preliminare. *(~ unor cheltuieli.)* **2.** dotare, dotație, echipare, înzestrare, utilare. *(~ unei uzine cu cele necesare.)* **3.** indicație, precizare, prescripție, (înv.) scriptură, (grecism înv.) prohdiorihmós. *(~ pentru folosirea ...)* **4.** *(JUR.)* dispoziție, normă, prescripție, (înv. și reg.) rost, (înv.) prescript. *(Care sînt ~ în vigoare?)* **5.** *(JUR.)* clauză, condiție, dispoziție, punct, stipulare, stipulație, termen, (înv. și pop.) tocmeală, (înv.) șart. *(~ dintr-o convenție.)* **6.** atenție, circumspecție, grijă, precauție, prudență, băgare de seamă, luare-aminte, (pop.) fereală, pază, priveghére, (înv.) socotință, veghére. *(Dă dovadă de multă ~ ; procedează cu multă ~.)*

prevedére s. v. DIAFANITATE. PRESENTIMENT. PRESIMȚIRE. PRIVEGHERE. PRIVEGHI. TRANSPARENȚĂ.

preveghéu s. v. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. STRAJĂ. STRĂJER. SUPRAVEGHETOR.

PREVENÍ vb. **1.** a avertiza, a informa, a înștiința, (prin Transilv. și Ban.) a priti, (înv.) a prevesti, *(Te ~ că mîine vine controlul.)* **2.** a evita, a se feri, a împiedica, a îndepărta, a înlătura, a ocoli, a preîntîmpina, (rar) a se apăra. *(Încearcă să ~ primejdia.)*

PREVENÍRE s. **1.** avertizare, informare, înștiințare, (înv.) prevestíre. *(~ cuiva asupra controlului de mîine.)* **2.** evitare, împiedicare, îndepărtare, înlăturare, ocolire, preîntîmpinare, (rar) prevénție. *(~ unor consecințe neplăcute.)* **3.** solicitudine, (înv.) prevénție. *(~ lui ne-a impresionat.)*

prevenire s. v. AVERTISMENT.

PREVENITÓR adj. amabil, politicos. *(Om ~,)*

prevenitór adj. v. AMABIL. BINEVOITOR. ÎNDATORITOR. SERVIABIL.

PREVENTÍV adj. profilactic, (înv.) preîntîmpinătór, profilactív. *(Medicație ~.)*

PREVÉNȚIE s. *(JUR.)* arest preventiv, (înv. și pop.) popreálă.

prevénție s. v. EVITARE. ÎMPIEDICARE. ÎNDEPĂRTARE. ÎNLĂTURARE. OCOLIRE. PREÎNTÎMPINARE. PREJUDECATĂ. PREVENIRE. SOLICITUDINE.

PREVESTÍ vb. **1.** a prezice, a profetiza, a profeți, a proroci, a vesti, (înv. și reg.) a plăzui, a prepúne, (prin Transilv.) a pohibi, (înv.) a meni, a prorocestvui. *(Ce a ~ sfîntul ?)* **2.** a ghici, a prezice, a proroci, (franțuzism înv.) a devina. *(A ~ viitorul cuiva.)* **3.** a face. *(~ a ...)* **4.** a anticipa, a anunța, a vesti, (rar) a promite. *(Vîntul ~ o furtună.)*

prevestí vb. v. AVERTIZA. BĂNUI. CREDE. GHICI. GÎNDI. IMAGINA. INFORMA. ÎNCHIPUI. ÎNȘTIINȚA. ÎNTREZĂRI. PRESUPUNE. PREVEDEA. PREVENI. SOCOTI. ȘTI. VISA.

PREVESTÍRE s. **1.** prezicere, prorocire, vestire. *(~ unor vremuri înfloritoare.)* **2.** oracol, previziune, prezicere, profeție, prorocie, prorocire, (livr.) predicțiúne, (rar) prevestít, (înv.) hrismós, menire, plaz, plăzuít, plăzuitúră, prezísă, prorocéstvie, prorocitúră. *(~ lui s-a împlinit.)* **3.** piază, semn, (livr.) augúr. *(~ bună sau rea.)*

prevestíre s. v. AVERTIZARE. INFORMARE. ÎNȘTIINȚARE. PREVENIRE.

prevestít s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEȚIE. PROROCIE. PROROCIRE.

PREVESTITÓR adj., s. **1.** adj. profetic, vizionar, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) prorocésc. *(Un oracol ~.)* **2.** s. anunțător, vestitor. *(Rîndunelele sînt ~ primăverii.)*

preveștíală s. v. ALBEAȚĂ. ÎMPĂIENJENIRE. ÎNCEȚOȘARE. LEUCOM. PĂIENJENIRE. VOALARE.

preveștí vb. v. ÎNSĂILA.

PREVÍNĂ s. *(PESCUIT)* (reg.) privisínă.

prevínde vb. v. REVINDE.

PREVIZÍBIL adj. așteptat, prevăzut. scontat. *(Un efect ~.)*

PREVIZIÚNE s. **1.** oracol, prevestire, prezicere, profeție, prorocie, prorocire, (livr.) predicțiúne, (rar) prevestít, (înv.) hrismós, menire, plaz, plăzuít, plăzuitúră, prezísă, prorocéstvie, prorocitúră. *(~ lui s-a împlinit.)* **2.** (rar) prețiință. *(Conform ~ mele.)* **3.** *(MET.)* prognoză, pronostic. *(~ vremii.)*

prevorbitór s. v. ANTEVORBITOR.

prez prep. v. PESTE.

prezbiopíe s. v. PREZBITISM. PREZBIȚIE.

PREZBITÍSM s. *(MED.)* prezbiție, (înv.) prezbiopíe.

PREZBIȚÍE s. *(MED.)* prezbitism, (înv.) prezbiopíe.

PREZÉNT adj., s. **1.** adj. actual, contemporan, curent, (rar) momentán, (înv.) curgător, momentós. *(Perioada ~, moda ~.)* **2.** s. actualitate, contemporaneitate. *(Un ~ plin*

de făgăduințe.) **3.** adj. existent. *(Starea de lucruri ~.)*

prezént s. v. ATENȚIE. CADOU. DAR. SURPRIZĂ.

PREZENTÁ vb. **1.** a (se) recomanda, (înv.) a (se) sistisi. *(Mă ~ Popescu; l-am ~ lui ...)* **2.** a exprima. *(A ~ cuiva omagiile sale.)* **3.** a transmite. *(Îți ~ salutările lui.)* **4.** a (se) juca, a (se) reprezenta, (înv. și pop.) a (se) da, (înv.) a (se) parastisi. *(Ce se ~ în astă seară la teatru?)* **5.** a înfățișa, a oferi. *(Valea Oltului ~ o priveliște minunată.)* **6.** a contura, a înfățișa, a zugrăvi. *(~ sugestiv în tablou bucuria muncii.)* **7.** a descrie, a expune, a înfățișa, a reda, a zugrăvi, (înv.) a depínge, a prescríe, a scríe, a zografisi, (fig.) a picta. *(A ~ într-o nuvelă viața de la țară.)* **8.** a arăta, a expune, a istorisi, a înfățișa, a nara, a povesti, a relata, a spune, (înv.) a parastisi. *(A ~ subiectul piesei.)* **9.** a expune, a rosti. *(A ~ o interesantă conferință.)* **10.** a depune, a înainta, a înmîna, a preda, a remite, a transmite, (pop.) a băga. *(I-am ~ întreaga documentație; a ~ o cerere.)* **11.** a apărea, a se arăta, a se ivi, a se înfățișa, a veni, (înv.) a se spúne, (fam.) a se înființa. *(S-a ~ la proces, la miliție etc.)* **12.** a se înfățișa. *(Virusul se ~ sub formă de corpusculi.)*

prezentá vb. v. CONSTITUI. FI. FORMA. ÎNSEMNA. REPREZENTA.

PREZENTÁBIL adj. bine. *(Un bărbat ~.)*

PREZENTÁRE s. **1.** recomandare, recomandație, (franțuzism) prezentație, (înv.) sistiseálă. *(După ~ile de rigoare ...)* **2.** descriere, expunere, înfățișare, redare, zugrăvire, (rar) descripție, zugrăveálă, (înv.) scríere, scrisoáre. *(~ stărilor de lucruri într-un roman.)* **3.** arătare, expunere, istorisire, înfățișare, narare, povestire, relatare, (rar) relație, (înv.) spúnere. *(O ~ fidelă a faptelor.)* **4.** depunere, înaintare, înmînare, predare, remitere, transmitere, (înv.) paradosíre, paradosít. *(~ situației solicitate.)* **5.** înfățișare, venire, (fam.) înființáre. *(~ lui la proces, la miliție.)*

prezentáție s. v. PREZENTARE. RECOMANDARE. RECOMANDAȚIE.

PREZÉNȚĂ s. **1.** (înv.) asistență, parisíe. *(În ~ autorităților ...)* **2.** existență. *(S-a semnalat ~ lor la mari adîncimi.)*

prezervá vb. v. APĂRA. FERI. OCROTI. PĂZI. PROTEJA.

prezervăre s. v. APĂRARE.

prezervăție s. v. APĂRARE.

prézeș s. v. PREȘEDINTE.

PREZICĂTÓR s. ghicitor, (înv.) provídeț.

PREZÍCE vb. **1.** a prevesti, a profetiza, a profeți, a proroci, a vesti, (înv. și reg.) a plăzui, a prepúne, (prin Transilv.) a pohibi, (înv.) a meni, a prorocestvui. *(Ce a ~ sfîntul?)* **2.** a ghici, a prevesti, a proroci, (franțuzism înv.) a devina. *(A ~ viitorul cuiva.)*

PREZÍCERE s. **1.** prevestire, prorocire, vestire. *(~ unor vremuri înfloritoare.)* **2.** oracol, prevestire, previziune, profeție, prorocie, prorocire, (livr.) predicțiúne, (rar) prevestít, (înv.) hrismós, menire, plaz, plăzuít, plăzuitúră, prezísă, prorocéstvie, prorocitúră. *(~ lui nu s-a împlinit.)*

PREZIDÁ vb. a conduce, (înv.) a președea, a prezidui. *(Cine ~ ședința?)*

PREZIDÁRE s. conducere. *(~ a unei ședințe.)*

prezidént s. v. PREȘEDINTE.

prezidéntă s. v. PREȘEDINȚIE.

PREZIDENȚIÁL adj. (rar) președințiál. *(Decret ~.)*

prezidențíe s. v. PREȘEDINȚIE.

prezídiu s. v. PREȘEDINȚIE.

prezíduí vb. v. CONDUCE. PREZIDA.

prezís adj. v. SUS-AMINTIT. SUS-CITAT. SUSMENȚIONAT. SUS-NUMIT. SUS-POMENIT.

prezísă s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEȚIE. PROROCIE. PROROCIRE.

PREZÍUĂ s. ajun. *(În ~ plecării.)*

prézli s. v. PESMET.

prezumá vb. v. CREDE. PRESUPUNE. SOCOTI.

prezumát adj. v. BĂNUIT. IPOTETIC. ÎNCHIPUIT. PRESUPUS. PREZUMTIV.

prezúmt adj. v. BĂNUIT. IPOTETIC. ÎNCHIPUIT. PRESUPUS. PREZUMTIV.

PREZUMTÍV adj. ipotetic, presupus, (livr.) prezumát, (înv.) prezúmt. *(Autorul ~ al unei poezii.)*

PREZÚMȚIE s. **1.** ipoteză, presupunere, supoziție, (livr.) conjectúră, (înv.) supúnere. *(Ce ~ a lansat?)* **2.** bănuială, ipoteză, presupunere, supoziție, (rar) presupús. *(~ lui s-a adeverit.)*

prezúmție s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. IMPERTINENȚĂ. INFATUARE. INSOLENȚĂ. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MĂGĂRIE. MÎNDRIE. NECUVIINȚĂ. NEOBRĂZARE. NERUȘINARE. OBRĂZNICIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. SFRUNTARE. TRUFIE. TUPEU. VANITATE.

prezumțiós adj. v. AROGANT. FUDUL. GRANDOMAN. IMPERTINENT. INFATUAT. INSOLENT. IREVERENȚIOS ÎNCREZUT. ÎNDRĂZNEȚ. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. NECUVIINCIOS. NEOBRĂZAT. NERESPECTUOS. NERUȘINAT. OBRAZNIC. ORGOLIOS. SEMEȚ. SFIDĂTOR. SFRUNTAT. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

prián adj. v. BĂLȚAT. PĂTAT. PESTRIȚ. TĂRCAT.

priátnicul s. art. v. APROAPELE. SEMEN.

PRIBEÁG adj., s. **1.** adj., s. hoinar, rătăcitor, vagabond, (înv.) stránic. *(Nu e decît un biet ~ fără cămin.)* **2.** adj. izolat, rătăcit, răzleț, singur, singuratic, solitar. *(Se uita la un nor ~.)* **3.** s. fugar, refugiat, (înv.) băjenár. *(Niște ~ din calea năvălitorilor.)* **4.** adj., s. *(JUR.)* alungat, exilat, gonit, izgonit, proscris, surghiunit, (livr.) relegát, (înv.) surghiún. *(~ din patria sa.)* **5.** s., adj. emigrant, expatriat. *(Un ~ politic.)* **6.** adj., s. străin, (înv.) nemérnic, venít, (slavonism înv.) proidít. *(E ~ pe la ei.)*

pribeág s. v. HAIDUC.

PRIBEGÍ vb. **I.** a hoinări, a rătăci, a vagabonda. (prin Mold.) a bădădăi, a horhăi. *(~ din loc în loc.)* **2.** a fugi, a se refugia, (înv.) a băjenări, a băjeni. *(Au ~ peste munți din pricina năvălitorilor.)* **3.** a se exila. *(A ~ de bunăvoie.)* **4.** a emigra, a se expatria, (înv.) a se înstrăina. *(A fost nevoit să ~.)*

PRIBEGÍE s. **I.** hoinăreală, pribegire, vagabondaj, vagabondare. *(O ~ din loc în loc.)* **2.** fugă, refugiu, (înv.) băjenărie, băjenărit, băjenie, băjenire, băjenit. *(~ populației din calea năvălitorilor.)* **3.** *(JUR.)* exil, exilare, surghiun, surghiunire, (astăzi rar) proscriere, proscripție, (înv.) străinătate, surghiunie, surgunlîc, urgie, zatocénie. *(A luat calea ~.)* **4.** *(JUR.)* emigrare, emigrație, expatriere, (înv.) înstrăinare. *(~ unui militant politic.)*

PRIBEGÍRE s. hoinăreală, pribegie, vagabondaj, vagabondare. *(~ din loc în loc.)*

PRIBÓI s. **I.** *(TEHN.)* dorn. (reg.) duștag, (prin vestul Transilv.) scliditór. *(~ pentru perforarea unei piese metalice.)* **II.** *(BOT.; Geranium macrorrhizum)* (reg.) bănăț, bribór, cumătră, mușcătă, floarea-ráiului, floarea-vínului, floarea-viórii, pliscul-cucoárei, poala-Sfintei-Mării, poala-Sîntei-Mării, talpa-gîștii.

pribói s. v. PĂLĂRIA-CUCULUI.

priboi-căprése s. v. NĂPRASNICĂ.

pribolí vb. v. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. VINDECA.

pribolít adj. v. CONVALESCENT. ÎNDREPTAT. ÎNFIRIPAT. ÎNSĂNĂTOȘIT. ÎNTREMAT. ÎNZDRĂVENIT. LECUIT. REFĂCUT. RESTABILIT. RIDICAT. TĂMĂDUIT. VINDECAT.

pribólnic s. v. BOBORNIC.

pric adj. v. BĂLȚAT. PĂTAT. PESTRIȚ. TÂRCAT.

pricáz s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DAUNĂ. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPOZIȚIE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. HOTĂRÎRE. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. ORDIN. PAGUBĂ. PIERDERE. PORUNCĂ. PREJUDICIU. STRICĂCIUNE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

pricázã s. v. LEPRĂ.

pricăjí vb. v. BATJOCORI. COMPROMITE. DEZONORA. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. NECINSTI. PĂTA. TERFELI.

pricăjíre s. v. PÎNGĂRIRE. PROFANARE. SPURCARE.

PRICĂJÍT adj. chircit, degenerat, închircit, nedezvoltat, pipernicit, pirpiriu, prizărit, sfrijit, (rar) nevoiaș, slab, sterp. (înv. și reg.) scăzút, (reg.) izinít, obídnic, pimnicít, pizghirít, răít, șistáv, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. și Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcáv. *(Plantă ~.)*

pricăjít adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT. DEPRIMAT. DESCURAJAT. INDISPUS. ÎNDURERAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECĂJIT. SFRIJIT. SLAB. SUPĂRAT. TRIST.

pricăjít adj., s. v. AFURISIT. BLEG. BLESTEMAT. CÎINOS. HAIN. ÎNDRĂCIT. LEPROS. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. RĂU. STUPID. TICĂLOS. TONT. TONTĂLĂU.

pricăli vb. v. ÎNCĂLZI. MUIA.

príce s. v. ACȚIUNE. ANIMOZITATE. CAUZĂ. CEARTĂ. CONFLICT. CONSIDERENT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. DUȘMĂNIE. GÎLCEAVĂ. ÎNVĂȚĂTURĂ. ÎNVRĂJBIRE. JUDECATĂ. LITIGIU. MOBIL. MOTIV. NECAZ. NEÎNȚELEGERE. NEPLĂCERE. OSTILITATE. PILDĂ. PORNIRE. PRICINĂ. PRILEJ. PROCES. RAȚIUNE. SUPĂRARE. TEMEI. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.

priceásnă s. v. CHINONIC.

pricélnic adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂRET. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

pricepătúră s. v. ÎNȚELEGERE. PERCEPERE. PRICEPERE. SESIZARE.

PRICÉPE vb. **I.** a se dumeri, a înțelege, a se lămuri, a ști, (reg.) a se nădăi, (fig.) a se trezi. *(Tot nu ai ~ ce am vrut să-ți spun.)* **2.** a înțelege, a percepe, a sesiza, (fig.) a pătrunde. *(A ~ sensul celor citite.)* **3.** a auzi, a înțelege. *(Nu ~ să mă lași în pace?)* **4.** a-și explica, a înțelege. *(Pur și simplu nu ~ cum a dispărut.)* **5.** a concepe, a înțelege. *(Nu ~ cum s-a întîmplat astfel.)* **6.** a cunoaște, a înțelege, a ști. *(~ franceza ?)* **7.** a cunoaște, a stăpîni, a ști, (fam.) a vedea. *(~ la perfecție mai multe meserii.)*

pricépe vb. v. AFLA. CUNOAȘTE. DESCOPERI. DESLUȘI. DISTINGE. GĂSI. INTUI. ÎNȚELEGE. PERCEPE. SESIZA. ȘTI.

PRICÉPERE s. **I.** înțelegere, pricepere, sesizare, (înv.) pricepătúră, știutúră. *(~ situației.)* **2.** cunoaștere, înțelegere, percepție. *(Proces de ~.)* **3.** cunoaștere, stăpînire. *(~ mai multor meserii.)* **4.** înțelegere, pătrundere. (livr.) comprehensiúne, (înv.) vedére. *(Înzestrat cu o ~ deosebită.)* **5.** capacitate, competență, destoinicie, pregătire, seriozitate, valoare, vrednicie, (înv. și pop.) hărnicíe, (înv.) práctică, volnicíe. *(Profesionist de mare ~.)* **6.** abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteție, istețime, îndemînare, știință, talent, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșteríe, (reg.) apucătúră, pricepuțíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în minuirea ...)* **7.** deșteptăciune, intelect, inteligență, judecată, minte, rațiune, spirit, (pop.) duh. (Ban., Transilv. și Olt.) pámet, (înv.) înțelégere, (fam.) dóxă, (fig.) cap. créier. *(Are un ochi ager, dar o ~ de nivel mediu.)* **8.** agerime, deșteptăciune, dibăcie, inteligență, iscusință, istețime, îndemînare. *(~ cuiva într-o împrejurare dată.)* **9.** artă, dibăcie, iscusință, îndemînare, măiestrie, meșteșug, știință, talent. *(Obiect făcut cu multă ~.)*

PRICEPÚT adj. **1.** iscusit, îndemînatic, (înv.) practicós, practisít. *(Om ~.)* **2.** abil, deștept, dibaci, ingenios, iscusit, isteț, îndemînatic, meșter, (pop.) mehénghi, (înv. și reg.) pricopsít, (prin Transilv.) prinzáci, (înv.) meșteșugăreț, práctic, (fam. fig.) breaz. *(Un meseriaș ~.)* **3.** bun, capabil, competent, destoinic, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, valoros, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, mîndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)* **4.** ager, deștept, dibaci, inteligent, iscusit, isteț, îndemînatic, (pop.) mintós, (înv. și reg.) marghiól, pricopsít, (prin Transilv.) artút, (Mold. și Bucov.) hîtru, (Transilv.) ócoș, ștram, (înv.) scornáci, (fig.) dezghețát, sprínten, (fam. fig.) breaz. *(O minte ~.)* **5.** autorizat, competent, (franțuzism înv.) ponderós. *(O părere ~.)* **6.** deprins, experimentat, încercat, rutinat, versat. *(Un ochi ~.)*

pricepút adj. v. ACCESIBIL. INTELIGIBIL.

pricepúțe s. v. ABILITATE. DESTOINICIE. DEXTERITATE. DIBĂCIE. INGENIOZITATE. ISCUSINȚĂ. ISTEȚIE. ISTEȚIME. ÎNDEMÎNARE. PRICEPERE. ȘTIINȚĂ. TALENT. UȘURINȚĂ.

pricestánie s. v. CUMINECARE. CUMINECĂTURĂ. EUHARISTIE. ÎMPĂRTĂȘANIE. ÎMPĂRTĂȘIRE. ÎMPĂRTĂȘIT.

pricestuí vb. v. CUMINECA. ÎMPĂRTĂȘI.

PRICHÍCI s. (reg.) corlátă, durlúi. *(~ la cuptorul țărănesc.)*

prichící s. v. GLAF. PERVAZ.

PRICHINDÉL s. pici, puști, țînc, (reg.) pricolíci, (fam.) zgîmbói, (fig.) năpîrstóc. *(Un ~ de vreo 5 ani.)*

prici adv. v. ABSOLUT. AIDOMA. AIEVEA. ASEMENEA. CHIAR. DEOPOTRIVĂ. EXACT. IDENTIC. ÎNTOCMAI.

prici s. v. PRISPĂ.

prici vb. v. CERTA. ÎNVRĂJBI. JUDECA. OBIECTA. RĂSPUNDE. REPLICA. REPROȘA. RIPOSTA. SPUNE. SUPĂRA. ZICE.

pricinăș adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

pricinăș s., adj. v. ACUZAT. INCULPAT. ÎMPRICINAT. ÎNVINUIT. PÎRÎT.

pricinát s., adj. v. ACUZAT. INCULPAT. ÎMPRICINAT. ÎNVINUIT. PÎRÎT.

PRÍCINĂ s. **1.** cauză, considerent, mobil, motiv, prilej, rațiune, temei, (înv. și pop.) cuvînt, (pop.) nóimă, príce, (înv.) cap, obiéct, povód, rezón, (fig.) izvór, sămînță. *(~ care explică producerea unui fenomen.)* **2.** motiv, ocazie, pretext, prilej, (înv. și reg.) polídă, (înv.) pricinuíre, (înv., în Transilv.) podóimă. *(Caută ~ de ceartă.)* **3.** chestiune, lucru, poveste, problemă, socoteală, treabă, (înv.) madeá, (rusism înv.) predmét. *(S-a lămurit ~ aceea?)*

pricină s. v. ACȚIUNE. ACUZARE. ACUZAȚIE. ANIMOZITATE. CAUZĂ. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. EPILEPSIE. GÎLCEAVĂ. IMPUTARE. IMPUTAȚIE. ÎNVINOVĂȚIRE. ÎNVINUIRE. ÎNVRĂJBIRE. JUDECATĂ. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. OBIECTIV. PROCES. REPROȘ. SCOP. ȚEL. ȚINTĂ. VINĂ. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

pricinélnic adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

pricíni vb. v. CAUZA. CERTA. DECLANȘA. DETERMINA. DEZLĂNȚUI. GENERA. ISCA. ÎNVRĂJBI. JUDECA. NAȘTE. PRICINUI. PRILEJUI. PRODUCE. PROVOCA. STÎRNI. SUPĂRA.

pricinós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

PRICINUÍ vb. **1.** a cauza, a produce, a provoca, (pop.) a cășuna, (înv.) a trăge. *(A ~ cuiva un necaz.)* **2.** a cauza, a declanșa, a determina, a dezlănțui, a genera, a isca, a naște, a prilejui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții aprinse.)* **3.** a cauza, a crea, a da, a determina, a face, a produce, a provoca, a stîrni. *(Injecția i-a ~ o senzație de înviorare.)* **4.** a aduce, a cauza, a produce, a provoca. *(A ~ mari daune întreprinderii.)*

pricinuí vb. v. CERTA. INVOCA. ÎNVRĂJBI. JUDECA. PRETEXTA. SUPĂRA.

PRICINUÍRE s. **1.** cauzare, declanșare, determinare, generare, prilejuire, producere, provocare, (rar) provocáție. *(~ unei puternice reacții.)* **2.** creare, determinare, producere, provocare, stîrnire. *(~ unei stări de tensiune.)*

pricinuíre s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎMPOTRIVIRE. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. MOTIV. NEÎNȚELEGERE. NEMULȚUMIRE. NEPLĂCERE. OCAZIE. OPOZIȚIE. OPUNERE. PRETEXT. PRICINĂ. PRILEJ. REZISTENȚĂ. SUPĂRARE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

pricinuitóare s. v. ACUZATIV.

PRICINUITÓR adj. producător, provocator. *(~ de tulburări.)*

pricinuitór s. v. AUTOR. FĂPTAȘ. FĂPTUITOR.

priciós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

pricíre s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

pricitór adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

pricoápsă s. v. ISPRAVĂ. TREABĂ.

PRICOLÍCI s. *(MITOL. POP.)* vîrcolac.

pricolíci s. v. LICURICI. PICI. PRICHINDEL. PUȘTI. STAFIE. STRIGOI. ȚÎNC.

PRICOPSEÁLĂ s. afacere, avantaj, chilipir, cîștig, folos, profit, (Transilv. și Maram.) háznă, (fam. și ir.) scofálă. *(Nu e nici o ~ să ...)*

pricopseálă s. v. AGONISEALĂ. AGONISIRE. AGONISITĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. BUNĂSTARE. CARTE. CULTURĂ. CUNOȘTINȚE. ECONOMIE. INSTRUCȚIE. ISPRAVĂ. ÎNVĂȚĂTURĂ. PREGĂTIRE. PROSPERITATE. STUDII. TREABĂ.

PRICOPSÍ vb. a se ajunge, a se căpătui, a se chivernisi, a se îmbogăți, a se înavuți, a se înstări, a parveni. *(S-a ~ prin mijloace necinstite.)*

pricopsí vb. v. AVANSA. DEZVOLTA. EVOLUA. INSTRUI. ÎNAINTA. ÎNVĂȚA. PROGRESA. PROPĂȘI. STUDIA.

PRICOPSÍRE s. căpătuială, căpătuire, chiverniseală, chivernisire, îmbogățire, înavuțire, parvenire. *(~ cuiva prin mijloace necinstite.)*

pricopsíre s. v. CARTE. CULTURĂ. CUNOȘTINȚE. DEZVOLTARE. EVOLUȚIE. INSTRUCȚIE. ÎNAINTARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. MERS-ÎNAINTE. PREGĂTIRE. PROGRES. PROPĂȘIRE. STUDII.

PRICOPSÍT adj. bogat, căpătuit, chivernisit, îmbogățit, înavuțit, înstărit, (pop. și depr.) ajúns. *(Un om ~.)*

pricopsít adj. v. ABIL. AGER. CITIT. DEȘTEPT. DIBACI. ERUDIT. INGENIOS. INTELIGENT. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÂNATIC. ÎNVĂȚAT. MEȘTER. PRICEPUT. SAVANT.

pridădí vb. v. CONSACRA. DA. DĂRUI. DEDICA. DESTINA. DEVOTA. HĂRĂZI. ÎNCHINA. ÎNCREDINȚA. ÎNMÎNA. ÎNTINDE. PREDA. REMITE. TRANSMITE.

PRIDIDÍ vb. a dovedi, a răzbi, (reg.) a joi, (Transilv. și Bucov.) a puclui, (grecism înv.) a proftaxi. *(Abia mai ~ cu lucrul.)*

prididí vb. v. BATE. BIRUI. COPLEȘI. COVÎRȘI. CUCERI. CUPRINDE. ÎMPOVĂRA. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. NĂPĂDI. OCUPA. OPRI. RĂZBI. REȚINE. STĂPÎNI. SUBJUGA. SUPUNE.

PRIDVÓR s. **1.** cerdac, tindă, verandă, (prin Ban.) pornână. *(Casă cu ~.)* **2.** tindă, (înv.) slon. *(~ al unei biserici.)* **3.** cerdac, tindă. *(~ la moara de vînt.)*

pridvór s. v. LIMBĂ.

PRIÉLNIC adj. **1.** avantajos, favorabil, propice, (pop.) priinciós, priitór, (înv.) îndemînátic. *(Circumstanțe ~.)* **2.** adecvat, binevenit, bun, favorabil, fericit, indicat, nimerit oportun, potrivit, propice, (livr.) pertinént, (pop.) priinciós. *(Un prilej ~.)* **3.** binefăcător, favorabil, propice, (livr.) benéfic, (înv.) părtinitór. *(Un efect ~.)* **4.** favorabil, propice, (fig.) surîzător. *(Perspective ~.)* **5.** favorabil, nimerit, potrivit, propice, (pop.) priinciós. *(Un vînt ~ din spate.)* **6.** bun, favorabil, frumos. *(Timp ~.)*

priér s. v. APRILIE.

PRIÉTEN s. **1.** amic, (pop.) fîrtát, (reg.) ortác, (înv.) libóvnic, priétnic, soț, soție. *(S-a întîlnit cu ~ii.)* **2.** amant, concubin, iubit, (pop.) amoréz, drăgúț, ibóvnic, (înv.) libóvnic, (arg.) gagíc, gagíu. *(S-a despărțit de ~ ei.)*

priéten s. v. ASOCIAT. PĂRTAȘ. TOVARĂȘ.

PRIÉTENĂ s. **1.** amică, (pop.) surátă, (înv. și reg.) soáță. *(~ din copilărie.)* **2.** amantă, concubină, iubită, (livr.) metrésă, (pop.) amoréză, drăgúță, ibóvnică, țiitoáre, (Ban.) bălă, (înv.) posádnică, (grecism înv.) palachídă, (arg.) gagícă. *(S-a despărțit de ~ lui.)*

PRIETENÉSC adj. **1.** amical, prietenos, tovărășesc. *(Atitudine ~.)* **2.** afectuos, amabil, binevoitor, cordial, prietenos, (livr.) afábil, (fig.) cald, căldurós. *(O primire ~.)* **3.** afectuos, cordial, familiar, intim, prietenos. *(Nota ~ a conversației.)*

PRIETENÉȘTE adv. **1.** amical, bine, prietenos. *(M-a primit ~.)* **2.** binevoitor, cordial, prietenos. *(I-a vorbit ~.)*

prietení vb. v. ÎMPRIETENI.

PRIETENÍE s. **1.** amiciție, (înv. și pop.) prieteșúg, (înv. și reg.) amicíe, (reg.) fîrtăție, ortăcíe, (înv.) prietnicíe. *(O ~ durabilă.)* **2.** afecțiune, bunăvoință, cordialitate, (livr.) afabilitáte, (fig.) căldúră. *(N-am simțit ~ lui obișnuită.)* **3.** amabilitate, atenție, bunăvoință, solicitudine. *(Ne-a arătat multă ~.)*

PRIETENÓS adj., adv. **1.** adj. amical, prietenesc, tovărășesc. *(Atitudine ~.)* **2.** adj. afectuos, amabil, binevoitor, cordial, prietenesc, (livr.) afábil, (fig.) cald, căldurós. *(O primire ~.)* **3.** adv. amical, bine, prietenește. *(M-a primit ~.)* **4.** adj. afectuos, cordial, familiar, intim, prietenesc. *(Nota ~ a conversației.)* **5.** adv. binevoitor, cordial, prietenește. *(I-a vorbit ~.)* **6.** adj. comunicativ, expansiv, sociabil, volubil, (rar) sociál, vorbitór, (înv.) soțiós, (fig.) deschís. *(O fire ~.)* **7.** adj. agreabil, atrăgător, plăcut. *(O încăpere ~.)*

prieteșúg s. v. AMICIȚIE. PRIETENIE.

priétnic s. v. AMIC. PRIETEN.

prietnicíe s. v. AMICIȚIE. PRIETENIE.

PRIGOÁNĂ s. **1.** asuprire, exploatare, împilare, năpăstuire, opresiune, oprimare, persecutare, persecuție, prigonire, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicíe, (înv.) avaníe, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoarcére. *(~ maselor.)* **2.** persecuție, (pop.) năpástă. *(În timpul ~ rasiale.)*

prigoánă s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

prigoáre s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. GUȘĂ-ROȘIE. MĂCĂLEANDRU. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

prigón s. v. TÎNJALĂ.

PRIGONÍ vb. **1.** a năpăstui, a nedreptăți, a oropsi, a persecuta, a urgisi, (înv. și reg.) a strîmbătăți, (înv.) a obidi, (grecism înv.) a catatrexi. *(De ce îl ~ fără temei?)* **2.** a asupri, a exploata, a împila, a împovăra, a năpăstui, a oprima, a oropsi, a persecuta, a tiraniza, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa,

a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele.)*

prigoní vb. v. ALUNGA. CERTA. DEPĂRTA. FUGĂRI. GONI. HĂITUI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. ÎNVRĂJBI. JUDECA. SUPĂRA. URMĂRI.

PRIGONÍRE s. asuprire, exploatare, împilare, năpăstuire, opresiune, oprimare, persecutare, persecuție, prigoană, urgisire, (pop.) asupreálă, silnicíe, (înv.) avanie, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoarcere. *(~ maselor.)*

prigonire s. v. ACȚIUNE. ANIMOZITATE. CAUZĂ. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. JUDECATĂ. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. PROCES. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

PRIGONÍT adj., s. asuprit, exploatat, împilat, năpăstuit, oprimat, oropsit, persecutat, urgisit, (pop.) obidít, (înv.) obijduít, (fig.) apăsát, despuiát. *(Oamenii ~ s-au ridicat la luptă.)*

PRIGONITÓR adj., s. asupritor, exploatator, împilător, opresiv, opresor, persecutor, (înv.) mîncătór, năpăstuitór, obiditór, (fig.) apăsătór. *(Forțe ~.)*

prigoreán s. v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. VIESPAR.

prigorí vb. v. ARDE. DOGORI. FRIGE. PÎRJOLI.

PRIGÓRIE s. *(ORNIT.; Merops apiaster)* albinărel, furnicar, viespar, (reg.) albinár, albinél, ploiér, ploiéște, ploiéte, prigoreán, viespáriță, ciuma-albínelor, lupul-albínelor, (înv.) meróp.

prigorít adj. v. ARS. DOGORIT. PÎRLIT.

prihánă s. v. ABATERE. ACUZARE. ACUZAȚIE. BLAM. BLAMARE. CONDAMNARE. CULPABILITATE. CULPĂ. DEZAPROBARE. EROARE. GREȘEALĂ. IMPUTARE. IMPUTAȚIE. ÎNFIERARE. ÎNVINOVĂȚIRE. ÎNVINUIRE. NEAPROBARE. PĂCAT. PÎNGĂRIRE. PROFANARE. REPROBARE. REPROȘ. RESPINGERE. SPURCARE. STIGMATIZARE. VINĂ. VINOVĂȚIE.

prihăní vb. v. ACUZA. ADMONESTA. BATJOCORI. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. IMPUTA. ÎNVINOVĂȚI. ÎNVINUI. MORALIZA. MUSTRA. NECINSTI. PÎNGĂRI. PROFANA. REPROȘA. SPURCA. VIOLA.

prihănie s. v. PÎNGĂRIRE. PROFANARE. SPURCARE.

prihănire s. v. BATJOCORIRE. NECINSTIRE. PÎNGĂRIRE. PROFANARE. SACRILEGIU. SPURCARE. VIOLARE.

prihănít adj. v. PÎNGĂRIT. PROFANAT. SPURCAT.

PRÍÍ vb. **1.** (pop.) a-i prínde, (prin Ban.) a-i ponosi, (Mold. și Transilv.) a-i suferi. *(Nu-i ~ mîncarea.)* **2.** a-i ajuta, a-i folosi, (înv.) a-i spori. *(Nici aerul nu i-a ~.)* **3.** (reg.) a-i primi. *(Copacului nu-i ~ acest pămînt.)* **4.** a-i tihni. *(Nu i-a ~ șederea lui acolo.)*

prii vb. v. DORI. FAVORIZA. POFTI. PROTEJA. URA.

priimínță s. v. PRIMIRE.

priincíos adj. v. ADECVAT. AVANTAJOS. BINEVENIT. BINEVOITOR. BUN. COMPĂTIMITOR. FAVORABIL. FERICIT. INDICAT. ÎNGĂDUITOR. ÎNȚELEGĂTOR. MĂRINIMOS. MILOS. MILOSTIV. NIMERIT. OPORTUN. POTRIVIT. PRIELNIC. PROPICE.

priínță s. v. AMABILITATE. BUNĂVOINȚĂ. CINSTE. CREDINȚĂ. DEVOTAMENT. FIDELITATE. FOLOS. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNȚELEGERE. MĂRINIMIE. MILĂ. NECESITATE. SERVIABILITATE. SERVICIU. STATORNICIE. TREBUINȚĂ. UTILITATE.

priitór adj. v. AVANTAJOS. BINEVOITOR. COMPĂTIMITOR. FAVORABIL. ÎNGĂDUITOR. ÎNȚELEGĂTOR. MĂRINIMOS. MILOS. MILOSTIV. PRIELNIC. PROPICE.

priitór s. v. APĂRĂTOR. OCROTITOR. PROTECTOR. SPRIJIN. SPRIJINITOR. SUSȚINĂTOR.

prijinéală s. v. CRÎSNIC.

prijiní vb. v. ÎNTÎMPINA. PRIMI. PRINDE. PROPTI. REZEMA. SPRIJINI. SUSȚINE.

prilăstíre s. v. ADEMENIRE. AMĂGIRE. ÎNȘELARE. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. MOMIRE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLIRE. PĂCĂLIT. PROSTIRE. PROSTIT. TRIȘARE.

prilăstitór s., adj. v. ADEMENITOR. AMĂGITOR. ÎNȘELĂTOR. SEDUCĂTOR.

PRILÉJ s. **1.** ocazie, (înv. și reg.) pont, (înv.) ceas, gămán. *(A pierdut un ~ unic.)* **2.** circumstanță, ipostază, împrejurare, moment, ocazie, situație. *(Un ~ potrivit.)* **3.** împrejurare, întîmplare, ocazie. *(~ a făcut ca ...)* **4.** motiv, ocazie, pretext, pricină, (înv. și reg.) pofídă, (înv.) pricinuíre, (înv., în Transilv.) podóimă. *(Caută ~ de ceartă.)* **5.** cauză, considerent, mobil, motiv, pricină, rațiune, temei, (înv. și pop.) cuvînt, (pop.) nóimă, príce, (înv.) cap, obiéct, povód, rezón, (fig.) izvór, sămînță. *(~ care explică producerea unui fenomen.)*

priléj s. v. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. MIJLOACE. PERICOL. PRIMEJDIE. SITUAȚIE. STARE.

prilejí vb. v. CAUZA. DECLANȘA. DETERMINA. DEZLĂNȚUI. GENERA. ISCA. ÎNTÎMPLA. NAȘTE. NIMERI. PETRECE. POTRIVI. PRICINUI. PRILEJUI. PRODUCE. PROVOCA. STÎRNI. SURVENI.

prilejíre s. v. CAZ. CIRCUMSTANȚĂ. CONDIȚIE. CONJUNCTURĂ. IPOSTAZĂ. ÎMPREJURARE. POSTURĂ. POZIȚIE. SITUAȚIE. STARE.

PRILEJUÍ vb. **1.** a îngădui, a permite. *(Întîlnirea a ~ un util schimb de experiență.)* **2.** (rar) a ocaziona. *(Această împrejurare a ~ întîlnirea lor.)* **3.** a cauza, a declanșa, a determina, a dezlănțui, a genera, a isca, a naște, a pricinui, a produce, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)*

prilejuí vb. v. ÎNTÎMPLA. NIMERI. POTRIVI.

PRILEJUÍRE s. cauzare, declanşare, determinare, generare, pricinuire, producere, provocare, (rar) provocáţie. *(~ unei puternice reacţii.)*

prilestéţ s., adj. v. ADEMENITOR. AMĂGITOR. ÎNŞELĂTOR. SEDUCĂTOR.

prilesti vb. v. ADEMENI. AMĂGI. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. ÎNCÎNTA. ÎNŞELA. MINŢI. MOMI. PĂCĂLI. PONEGRI. PROSTI. PURTA. TRIŞA.

prilestít adj. v. ADEMENIT. AIUREA. AIURIT. AMĂGIT. BEZMETIC. CHIRCIT. DEGENERAT. DESCREIERAT. ÎNCHIRCIT. ÎNŞELAT. MOMIT. NEBUN. NEDEZVOLTAT. PĂCĂLIT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. PROSTIT. SEDUS. SFRIJIT. SMINTIT. TRIŞAT. ŢICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

PRIM num., adj. **1.** num. (înv. şi reg.) prótos. *(E ~ între judecători.)* **2.** adj. dintîi, întîi. *(Lucrul ~ pe care vrem să-l discutăm.)* **3.** adj. iniţial, originar, primar, primordial. *(Fondul ~ al caracterului său.)*

*PRIM s. (reg.) primblătură. *(~ aplicat pe marginea bundiţei.)*

PRIMĂR adj. **1.** iniţial, originar, prim, primordial. *(Fondul ~ al caracterului său.)* **2.** primitiv. *(Forma ~ a unui cuvînt.)* **3.** elementar. *(Curs, învăţămînt ~.)* **4.** elementar, rudimentar, simplu. *(Noţiuni ~ asupra ...)*

PRIMĂR s. (reg.) antíst, (Transilv., Maram. şi Ban.) birău, (Transilv., Ban. şi Olt.) chinéz, (Transilv. şi Ban.) júde, (înv.) judéţ, procátor, vătămán, vórnic, (înv., prin Transilv.) jurát, (rusism înv.) stárşină. *(~ al satului.)*

primár s., adj. v. PALEOZOIC.

PRIMARIÁT s. (reg.) primărie. *(În timpul ~ lui.)*

PRIMÁT s. întîietate, precădere, preponderenţă, primordialitate, prioritate, (înv.) protíe, protimíe, protimisíre, protímisis. *(~ acordat unei probleme.)*

PRÍMĂ s. **1.** (în sistemul de retribuire) premiu. **2.** *primă de asigurare* = (ieşit din uz) rată de asigurare, (înv.) prémiu.

primă s. v. PANGLICĂ.

PRIMĂREÁSĂ s. primăriţă, (înv.) vornicească. *(~ e soţia primarului.)*

PRIMĂRÍE s. consiliu, sfat, (înv.) vornicíe. *(S-a dus la ~ pentru o adeverinţă.)*

primărie s. v. PRIMARIAT.

PRIMĂRÍŢĂ s. primăreasă, (înv.) vornicească. *(~ e soţia primarului.)*

primăriu adj. v. PRECOCE. TIMPURIU. VĂRATIC.

primăvărá vb. v. DESPRIMĂVĂRA. ÎMPRIMĂVĂRA.

PRIMĂVĂRÁTIC adj. (livr.) vernál, (rar) primăvărél, primăvărós. *(Flori ~.)*

primăvărél adj. v. PRIMĂVĂRATIC.

primăvăríţă s. v. GHIOCEL.

primăvărós adj. v. PRIMĂVĂRATIC.

primăvăruţă s. v. GHIOCEL.

primblă s. v. CĂTUŞĂ. CHINGĂ. POLICIOARĂ. POLIŢĂ.

primblătúră s. v. PRIM.

PRIMÉJDIE s. **1.** ameninţare, pericol, (înv. şi pop.) nevóie. *(Îl pîndeşte o mare ~.)* **2.** pericol, (prin Transilv. şi Maram.) priléj, (înv.) cúrsă. *(A trecut prin multe ~.)* **3.** pericol, risc, (astăzi rar) rízic. *(Cu ~ vieţii.)* **4.** gravitate, pericol, periculozitate, seriozitate, (rar) severitáte. *(~ bolii de care suferă.)* **5.** nesiguranţă, pericol. *(~ unui loc.)*

PRIMEJDIÓS adj. **1.** ameninţător, periculos, (înv.) primejduinciós, primejduitór. *(O situaţie ~.)* **2.** hazardat, imprudent, periculos, riscant, riscat. *(O acţiune ~.)* **3.** dăunător, negativ, nociv, păgubitor, periculos, prejudiciabil, rău, stricător, vătămător, (livr.) pernicios, (înv. şi pop.) pierzător, (reg.) dăunăciós, dăunós, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăcios. *(Efecte ~ pentru ...)* **4.** contraindicat, neindicat, nepotrivit, nociv, periculos, vătămător. *(Medicament ~ pentru diabet.)* **5.** grav, greu, maligu, periculos, serios, (rar) sevér, (fam.) urít. *(O boală ~; o formă ~ a bolii.)* **6.** critic, grav, greu, periculos. *(Moment ~ al unei crize.)* **7.** expus, nesigur, periculos. *(Un loc ~.)*

PRIMEJDUÍ vb. **1.** (înv.) a (se) pericola. *(Te rog să nu-l ~.)* **2.** a ameninţa, a periclita. *(Această situaţie îi ~ viaţa.)* **3.** a-şi expune, a-şi risca. *(Şi-a ~ viaţa.)* **4.** a (se) compromite, a (se) periclita. *(Ploile ~ recolta.)*

primejduiálă s. v. AMENINŢARE. PERICLITARE. PRIMEJDUIRE.

primejduinciós adj. v. AMENINŢĂTOR. PERICULOS. PRIMEJDIOS.

PRIMEJDUÍRE s. **1.** ameninţare, periclitare, (rar) primejduiálă. *(~ carierei lui.)* **2.** compromitere, periclitare. *(~ recoltei de bumbac.)*

PRIMEJDUÍT adj. ameninţat, periclitat. *(O fiinţă ~.)*

primejduitór adj. v. AMENINŢĂTOR. PERICULOS. PRIMEJDIOS.

PRIMENEÁLĂ s. **1.** primenire, primenit, schimbare, schimbat. *(~ aşternuturilor.)* **2.** (concr.; mai ales la pl.) albitură, rufă, rufărie, schimb, (reg.) premenitúri (pl.). *(După baie şi-a luat ~ i.)*

PRIMENÍ vb. **1.** a (se) schimba. *(După baie s-a ~.)* **2.** a împrospăta, a purifica, a ventila. *(A ~ aerul într-o încăpere.)*

primení vb. v. TĂLMĂCI. TRADUCE. TRANSPUNE.

PRIMENÍRE s. **1.** primeneală, primenit, schimbare, schimbat. *(~ aşternuturilor.)* **2.** împrospătare, purificare, ventilare. *(~ aerului din încăpere.)*

PRIMENÍT adj. **1.** schimbat. *(Om ~.)* **2.** împrospătat, purificat. *(Aer ~.)*

PRIMENÍT s. primeneală, primenire, schimbare, schimbat. *(~ aşternuturilor.)*

PRIMENITÓR adj. înnoitor, reformator, regenerator, transformator, (livr.) novatór. *(O mişcare ~.)*

PRIMÍ vb. **I.1.** a încasa, a lua. *(Şi-a ~ retribuţia.)* **2.** a încasa, a ridica. *(Şi-a ~ drep-*

turile de autor.) **3.** a încasa, a vedea. *(N-am ~ chiria de la el de un an.)* **4.** a avea, a căpăta, a cîștiga, a dobîndi, a încasa, a obține. *(~ 10 lei de la mine dacă ...)* **5.** a căpăta, a dobîndi, a obține. (înv. și reg.) a prinde, (înv.) a isprăvi, (fam. fig.) a pupa. *(A~ ceva în dar; a ~ învoire; a ~ ajutorul solicitat.)* **6.** a căpăta, a obține, a scoate, a vedea. *(Nu ~ un ban de la el.)* **7.** a prelua, a recepționa. *(A ~ marfă.)* **8.** a afla. *(A ~ vestea a doua zi.)* **II. 1.** a accepta, a admite. *(A fost ~ la club.)* **2.** a coopta. *(L-a ~ în rîndul membrilor supleanți.)* **3.** a accepta, a admite, a împărtăși. *(Nu ~ opiniile lui.)* **4.** a accepta, a admite, a consimți, a se învoi, a voi, a vrea. *(~ să fii soția mea?)* **5.** a accepta, a admite, a aproba, a consimți, a încuviința, a se îndupleca, a îngădui, a se învoi, a lăsa, a permite, (livr.) a concéde, (înv. și pop.) a se prinde, (înv. și reg.) a se pleca, (Mold. și Bucov.) a pezvoli, (înv.) a aprobălui, a mulțumi, a ogodi. *(A ~ să se scoată la concurs postul vacant.)* **6.** a adopta, a-și însuși, (fig.) a îmbrățișa. *(A ~ o nouă credință.)* **7.** a angaja, a băga, a încadra, a lua, a numi, (înv. și pop.) a năimi. *(Îl ~ într-un serviciu.)* **8.** a adăposti, a găzdui, (pop.) a pripăși, a sălășlui, (reg.) a sălăși, (prin Bucov.) a încortela, (prin Ban. și Transilv.) a sălui, (înv.) a conăci, a făgădui, a sălășui. *(L-a ~ cu bucurie în casa lui.)* **9.** a lua. *(L-a ~ în gazdă.)* **III.** a întîmpina, (înv. și reg.) a sprijini, (reg.) a prijini, (înv.) a tîmpina. *(A ~ oaspeții cu pîine și sare.)*

primí vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. PRII. SMINTI. ȚICNI.

primicér s. v. MUTUL.

PRIMÍRE s. **I.1.** încasare, luare. *(După ~ retribuției.)* **2.** încasare, ridicare. *(~ unor drepturi bănești.)* **3.** căpătare, dobîndire, obținere. *(~ a ajutorului cerut.)* **4.** preluare, recepționare. *(~ mărfii.)* **5.** aflare. *(După ~ veștii.)* **II. 1.** acceptare, admitere. *(După ~ lui în asociație.)* **2.** cooptare. *(~ cuiva în biroul de conducere.)* **3.** angajare, încadrare, numire. *(~ lui în uzină s-a făcut pe loc.)* **4.** adăpostire, găzduire, (Bucov.) încorteláre. *(~ unui oaspete în casa cuiva.)* **5.** (înv.) primínță. *(Le-a făcut o bună ~.)* **III.** întîmpinare, (înv.) tîmpináre, tîmpinát. *(~ cuiva cu pîine și sare.)*

PRIMÍT adj. **1.** preluat, recepționat. *(Mărfuri ~.)* **2.** acceptat, admis. *(Candidați ~ și candidați respinși.)*

primít adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

PRIMITÍV adj., adv. **1.** adj. barbar, sălbatic, (înv.) sireáp, vărvar, vărvărésc. *(Triburi, neamuri ~.)* **2.** adj. neevoluat, rudimentar, simplu, (înv.) prost. *(Lanțul ființelor începe de la cea mai ~ viețuitoare.)* **3.** adj. nedezvoltat, neevoluat, rudimentar. *(Comunitate socială ~.)* **4.** adj. necivilizat, sălbatic. *(O așezare ~.)* **5.** adj. înapoiat, neevoluat, rudimentar, sălbatic. *(Duceau o viață ~, în caverne.)* **6.** adj. inițial, originar, primordial. *(Patria ~ a albanezilor.)* **7.** adj. arhaic, străvechi, vechi. *(Civilizații ~.)* **8.** adj. primar. *(Forma ~ a unui cuvînt.)* **9.** adj. rudimentar, simplu. *(Unelte ~ de bronz.)* **10.** adj., adv. grosolan, rudimentar. *(Grindă cioplită ~.)*

PRIMITIVÍSM s. barbarie, primitivitate, sălbăticie, (înv.) barbarísm, sălbătăciúne, sălbăticíme. *(Starea de ~ a unui trib.)*

PRIMITIVITÁTE s. barbarie, primitivism, sălbăticie, (înv.) barbarísm, sălbătăciúne, sălbăticíme. *(Starea de ~ a unui trib.)*

primitivizá vb. v. SĂLBĂTICI.

PRIMITÓR adj. **1.** ospitalier, (reg.) ospătăríț, ospătăréț, (înv.) ospătós, ospitál. *(O gazdă ~.)* **2.** atrăgător, îmbietor, plăcut. *(Ținuturi ~.)*

primíții s. pl. v. DEBUT. ÎNCEPUT. TRUFANDA.

PRIM-MINÍSTRU s. *(POLITICĂ)* cancelar, premier. *(În unele state ~ se numește cancelar sau premier.)*

PRIMORDIÁL adj. **1.** inițial, originar, primitiv. *(Patria ~ a albanezilor.)* **2.** inițial, originar, prim, primar. *(Fondul ~ al caracterului său.)* **3.** adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, profund, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)*

PRIMORDIALITÁTE s. întîietate, precădere, preponderență, primat, prioritate, (înv.) protíe, protimíe, protimisíre, protímisis. *(~ acordată unei probleme.)*

primórdiu s. v. DEBUT. ÎNCEPUT.

PRIMPREJÚR adv. împrejur, (înv.) prejúr. *(Au ~ ape bogate în pește.)*

PRIMPREJÚRUL prep. împrejurul, (înv.) prejúrul. *(~ casei.)*

PRÍMUL num. întîiul. *(A ajuns acolo ~.)*

PRÍMULĂ s. *(BOT.; Primula obconica)* (reg.) gălățéne (pl.), mireásă.

primulíță s. v. LAPTELE-STÎNCII. LĂPTIȘOR.

PRIN prep. **1.** (local) printru. *(~ o ușă pătrundea soarele.)* **2.** (local) via. *(București — Craiova ~ Roșiori de Vede.)* **3.** (temporal) cu. *(Serbarea începe ~ focuri de artificii.)* **4.** (instrumental) cu. *(Se înțeleg ~ tălmaci.)* **5.** (instrumental) după, printru. *(Predă o limbă ~ o anumită melodă.)*

PRINCIÁR adj. (înv.) principésc, prințésc. *(Familie ~.)*

princiár adj. v. ABUNDENT. BOGAT. COPIOS. ÎMBELȘUGAT. ÎNDESTULAT.

PRINCIPÁL adj. **1.** central, (fig.) nodál. *(Punctul ~ al acțiunii.)* **2.** magistral. *(Conducătă ~.)*

principál s. v. CONDUCĂTOR. ȘEF.

PRÍNCIPE s. prinț, (înv.) beizadeá, crăișór.

PRINCIPÉSĂ s. domniță, prințesă, (reg.) prințăi, prințoáică.

principésc adj. v. PRINCIAR.

PRINCÍPIU s. **1.** bază, fundament, temei. *(Materia ca ~ al existenței.)* **2.** învățătură, normă, precept, regulă, (pop.) porúncă, (înv.) mărturíe, porunceálă, poruncítă. *(~ moral.)*

3. normă, precept, regulă, rînduială, (înv.) právilă, tocmeálă. *(~ de viață.)* **4.** criteriu, normă, (rar) semn. *(~ de apreciere.)* **5.** concepție, convingere, gînd, idee, judecată, opinie, orientare, părere, vedere, viziune, (livr.) convicțiúne. *(Are ~ sănătoase.)*

PRÍNDE vb. **I.1.** a apuca, a înhăța, a înșfăca, a lua, (pop. și fam.) a căpui, (pop.) a încăibăra, (prin Transilv.) a agîmba, (Mold. și Transilv.) a găbji, a găbui, (grecism înv.) a proftaxi, (fam. fig.) a căptuși, a umfla. *(~ în mînă o bită.)* **2.** (reg.) a prijini. *(~ pietricelele în palmă.)* **3.** a apuca, a lua, (înv. și reg.) a sprijini, (prin Transilv.) a agîmba. *(~ copilul în brațe.)* **4.** a (se) cuprinde, a (se) îmbrățișa, a (se) înlănțui. *(Se ~ de mijloc.)* **5.** a fixa, a imobiliza, a înțepeni, a pironi, (reg.) a proțăpi. *(A ~ ceva în cuie.)* **6.** a fixa, a pune. *(~ olanele pe casă.)* **7.** a (se) agăța, a (se) atîrna, a (se) spînzura, a (se) suspenda, (livr.) a (se) acroșa, (pop.) a (se) anina, a (se) zgrepțăna, (reg.) a (se) tăgîrța, (prin Munt.) a (se) atăgîrța, (Transilv.) a (se) împrínde. *(~ ceva în cui.)* **8.** a se agăța, a se apuca, a se atîrna, a se ține, (pop.) a se anina, (reg.) a se tăgîrța. *(Se ~ de crengi ca să nu cadă.)* **9.** a se agăța, a se fixa. *(Vița de vie se ~ de araci.)* **10.** a îmbina, a încheia, a uni. *(A ~ capetele bîrnelor.)* **11.** *(MED.)* a se suda. *(Oasele s-au ~.)* **12.** a (se) lipi. *(~ cu pap foile.)* **13.** a aplica, a pune. *(Își ~ barbă și mustăți.)* **14.** a înhăma, a pune. *(~ caii la căruță.)* **15.** a înjuga, a pune. *(A ~ boii la car.)* **16.** *(JUR.)* a aresta, a captura. *(Criminalul a fost ~ ieri.)* **17.** a captura. *(A ~ un animal sălbatic.)* **18.** a vîna, (înv.) a vînători. *(A ~ multe păsări.)* **19.** a pescui, (înv. și reg.) a pescări, (înv.) a vîna. *(A ~ doi crapi.)* **20.** a surprinde, (înv. și reg.) a pripi, (Mold., Transilv. și Ban.) a zăpsi. *(L-a ~ asupra faptului.)* **II.1.** a cîrpi, a coase, a țesе, (Transilv.) a ștopoli, (Mold.) a țîrîi. *(I-a ~ ciorapul.)* **2.** a se coagula, a se închega, (Transilv.) a se strînge. *(Laptele s-a ~.)* **3.** *(MED.)* a anchiloza, a înțepeni. *(Reumatismul i-a ~ articulațiile.)* **III.1.** a capta, a înregistra, a recepta, a recepționa. *(~ undele sonore.)* **2.** a auzi. *(~ cîteva șoapte.)* **3.** a afla, a găsi. *(Voia să-l ~ singur ca să-i poată vorbi.)* **4.** a ajunge, (înv. și pop.) a sosi, (prin Olt.) a scurta. *(Mergeți, vă ~ eu din urmă.)* **5.** a ajunge, a apuca. *(Se grăbește să ~ trenul.)* **6.** a apuca, a trăi, a vedea. *(Simțea că nu va mai ~ ziua de mîine.)* **7.** a ajunge, a apuca, a surprinde. *(Ploaia i-a ~ în cîmp.)* **8.** a cuprinde, a vedea, (fig.) a îmbrățișa. *(Cît ~ cu ochii, cu privirea.)* **9.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) podidi, a(-l) răzbi, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) precovîrși, (fig.) a(-l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ somnul, oboseala.)* **10.** a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) împresura, a(-l) năpădi. *(Îl ~ gîndurile.)* **IV.1.** a i se potrivi. *(Aerul strengărește o ~ de minune.)* **2.** a deprinde, a-și însuși, a învăța. *(Nu e meșteșug pe care să nu-l poată ~.)* **3.** a izbuti, a reuși. *(Viclenia lui nu a ~.)* **V.** a începe, a se porni. *(~ să țipe, să fugă.)*

prínde vb. v. ACCEPTA. ADMITE. ANGAJA. APRECIA. APROBA. ASOCIA. ASTÎMPĂRA. BĂGA. CALCULA. CALMA. CĂPĂTA. CONCEPE. CONSIMȚI. CONTRACTA. CUCERI. DOBÎNDI. DOMOLI. ESTIMA. EVALUA. FACE. FĂGĂDUI. FOLOSI. GRUPA. INTRA. INTUI. ÎNCADRA. ÎNCERCA. ÎNCHIRIA. ÎNCUVIINȚA. ÎNDATORA. ÎNDUPLECA. ÎNFRUNTA. ÎNGĂDUI. ÎNGHEȚA. ÎNSĂRCINA. ÎNSOȚI. ÎNTOVĂRĂȘI. ÎNTREBUINȚA. ÎNTRECE. ÎNȚELEGE. ÎNVOI. LĂSA. LINIȘTI. LUA. MĂSURA. OBLIGA. OBȚINE. OCUPA. PARIA. PERMITE. POTOLI. PREȚUI. PRII. PRIMI. PROCREA. PROMITE. PUNE. RECURGE. RUMENI. SERVI. SESIZA. SLUJI. SOCOTI. SOLIDIFICA. TEMPERA. TOCMI. UNI. UTILIZA. UZA. VÎRÎ.

PRÍNDERE s. **I.1.** apucare, luare, prins. *(~ vasului cu mîna.)* **2.** înhățare, înșfăcare, luare, (fam. fig.) umfláre. *(~ cuiva.)* **3.** fixare, fixat, imobilizare, înțepenire, pironire, țintuire, (rar) pecetluíre. *(~ în cuie a unui obiect.)* **4.** agățare, agățat, atîrnare, atîrnat, prins, spînzurare, spînzurat, suspendare, (livr.) acroșáj, acroșáre, (pop.) anináre, aninát. *(~ unui obiect în cui.)* **5.** agățare, fixare. *(~ viței de vie de araci.)* **6.** îmbinare, unire. *(~ celor două capete ale bîrnei.)* **7.** lipire. *(~ mai multor foi cu pap.)* **8.** înhămare, înhămat, punere. *(~ cailor la căruță.)* **9.** înjugare, înjugat, punere. *(~ boilor la car.)* **10.** *(JUR.)* arestare, capturare, prins, (reg.) prinzáre, (înv.) prinsoáre, prinsúră. *(~ unui hoț evadat.)* **11.** capturare, captură. *(~ a unui animal sălbatic.)* **12.** vînare, vînat. *(A început sezonul de ~ a păsărilor.)* **13.** pescuire, pescuit, (înv. și reg.) pescăríe, pescărít, (reg.) pescuiálă. *(~ a doi păstrăvi.)* **II.1.** cîrpire, coasere, cusut, țesere. *(~ găurii de la ciorap.)* **2.** coagulare, închegare. *(~ laptelui.)* **3.** *(MED.)* anchilozare, anchiloză, înțepenire. *(~ articulațiilor.)* **III.** captare, înregistrare, receptare, recepționare, (rar) captáție. *(~ undelor sonore.)*

príndere s. v. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. MIJLOACE. SITUAȚIE. STARE.

prindoáre s. v. BELȘUG. BOGĂȚIE. BUNĂSTARE. CONDIȚIE. POZIȚIE. PROSPERITATE. SITUAȚIE. STARE.

prindorí vb. v. AJUTA. AJUTORA. OCROTI. PROTEJA. SPRIJINI. SUSȚINE.

PRINÓS s. *(BIS.)* dar, jertfă, ofrandă, sacrificiu, (înv.) árse (pl.), oblațiúne, plocón. *(~ adus divinității.)*

prinós s. v. POMANĂ. PRAZNIC.

PRINS adj., s. **1.** adj. fixat, imobilizat, înțepenit, (rar) pecetluít, (reg.) proțăpít. *(Un tablou ~ pe perete.)* **2.** adj., s. captiv, prizonier, (înv.) prădát. *(~ în război.)* **3.** adj., s. arestat, capturat. *(Hoț ~.)* **4.** adj. coagulat, închegat. *(Lapte ~.)* **5.** adj. acru, bătut, (înv. și pop.) seárbăd, (prin Ban.) sáur. *(A băut niște lapte ~.)* **6.** adj. *(MED.)* anchilozat, înțepenit. *(Cu*

articulațiile ~.) **7.** adj. ocupat (înv.) cuprins. *(E un om foarte ~ cu tot felul de probleme.)*

PRINS s. **1.** apucare, luare, prindere. *(~ vasului cu mîna.)* **2.** agățare, agățat, atîrnare, atîrnat, prindere, spînzurare, spînzurat, suspendare, (livr.) acroșaj, acroșare, (pop.) aninare, aninat. *(~ unui obiect în cui.)* **3.** *(JUR.)* arestare, capturare, prindere, (reg.) prinzare, (înv.) prinsoare, prinsură. *(~ unui hoț dispărut.)*

PRINSOÁRE s. pariu, rămășag, (înv. și pop.) rămás, (reg.) rămáș, rămășcálă, rămășíță. *(A face o ~ cu cineva.)*

prinsoáre s. v. ACORD. ARANJAMENT. AREST. ARESTARE. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. CAPTIVITATE. CAPTURARE. CĂTUȘĂ. CHINGĂ. COMBINAȚIE. CONTRACT. CONVENȚIE. ÎNCHISOARE. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. MIJLOACE. OCNĂ. PACT. PENITENCIAR. PRINDERE. PRINS. PRIZONIERAT. PUȘCĂRIE. SITUAȚIE. STARE. TEMNIȚĂ. TRANZACȚIE.

prinsúră s. v. ARESTARE. CAPTURARE. PRINDERE. PRINS.

PRÍNTRE prep. **1.** între. *(Trăiește ~ străini.)* **2.** din, dintre, între. *(Cel mai bun ~ toți.)*

PRÍNTRU prep. **1.** (local) prin. *(~-o ușă pătrundea soarele.)* **2.** (instrumental) după, prin. *(Predă o limbă ~-o anumită metodă.)*

PRINȚ s. principe, (înv.) beizadeá, crăișór.

prințăi s. v. DOMNIȚĂ. PRINCIPESĂ. PRINȚESĂ.

PRINȚÉSĂ s. domniță, principesă, (reg.) prínță, prințoáică.

prințésc adj. v. PRINCIAR.

prințoáică s. v. DOMNIȚĂ. PRINCIPESĂ. PRINȚESĂ.

prinveni vb. v. AJUNGE. PARVENI.

prinzáci adj. v. ABIL. DEȘTEPT. DIBACI. INGENIOS. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. MEȘTER. PRICEPUT.

prinzáre s. v. AREST. ARESTARE. CAPTURARE. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PRINDERE. PRINS. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

PRINZĂTOÁRE s. capcană, cursă, (reg.) clápcă, (înv.) mreájă, sílță, (înv., în Olt., Ban. și Transilv.) clúcsă. *(~ de prins animale sălbatice.)*

prinzătór s. v. VÎNĂTOR.

priócă s. v. HERGHELIE.

PRIORITÁR adj. (înv.) întîietór, protimisitór. *(Sarcină ~.)*

PRIORITÁTE s. **1.** anterioritate. *(~ în timp.)* **2.** întîietate, precădere, preponderență, primat, primordialitate, (înv.) protíe, protimíe, protimisíre, protímisis. *(~ acordată unei probleme.)*

PRÍPĂ s. grabă, precipitare, precipitație, pripeală, pripire, zor. *(Ce e ~ asta?)*

PRIPĂȘÍ vb. a se aciua, a se cuibări, a se ploși, (rar) a se rătăci, (înv. și reg.) a se lipi, (reg.) a se agesti, a se închiorchioșa, (înv.) a se sprijini. *(S-a ~ acolo de nu se știe unde.)*

pripăși vb. v. ADĂPOȘI. GĂZDUI. PRIMI.

PRIPĂȘÍRE s. aciuare, oploșire. *(~ cuiva într-un loc.)*

PRIPĂȘÍT adj., s. **1.** adj. aciuat, oploșit. *(Un om ~.)* **2.** adj., s. străin, venetic, (înv.) nemérnic. *(E un ~ prin locurile acestea.)*

PRIPEÁLĂ s. grabă. precipitare, precipitație, pripă, pripire, zor. *(Ce e ~ asta?)*

pripeálă s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

prípec s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

pripélnic adj. v. IUTE. PRIPIT. REPEZIT. SPRINTEN. VIOI.

pripéște adv. v. GRABNIC. IMEDIAT. IUTE. ÎNDATĂ. RAPID. REPEDE. URGENT.

PRIPÍ vb. a se grăbi. *(Te rog să nu te ~ în luarea deciziei.)*

pripí vb. v. ACCELERA. ARDE. CONSTRÎNGE. DOGORI. FACE. FORȚA. FRIGE. FUGĂRI. GRĂBI. HĂITUI. IUȚI. ÎNCINGE. ÎNFIERBÎNTA. OBLIGA. PÎRJOLI. PRINDE. RUMENI. SILI. SURPRINDE. URGENTA. URMĂRI. ZORI.

PRIPÍRE s. grabă, precipitare, precipitație, pripă, pripeală, zor. *(Ce e ~ asta?)*

PRIPÍT adj. repezit, (înv.) pripélnic. *(E prea ~.)*

pripít s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.

pripitór adj. v. ARZĂTOR. CANICULAR. DOGORITOR. FIERBINTE. GRABNIC. GRĂBIT. IUTE. ÎNTINS. NISIPOS. PRECIPITAT. PRETIMPURIU. RAPID. REPEDE. REPEZIT. TORID. TROPICAL. ZĂPUȘITOR. ZORIT.

pripoánă s. v. POP. PROPTEA. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE.

PRIPÓN s. **1.** țăruș, (înv. și pop.) pociúmb, (reg.) poteráș, stănóg, (Ban.) pălimár, (Maram., Transilv., Ban. și Olt.) șteamp. *(~ se înfige în pămînt.)* **2.** (reg.) conovăț, (Ban., Transilv. și Olt.) paiván. *(Cu ~ se leagă animalele care pasc.)* **3.** *(PESCUIT)* (reg.) cărmăcúță, sfoară.

priponeálă s. v. LEGARE. LEGAT. PRIPONIRE.

PRIPONÍ vb. a lega, (Transilv. și Ban.) a păivăni. *(A ~ un animal la păscut.)*

PRIPONÍRE s. legare, legat, (înv.) priponeálă. *(~ unei vite la păscut.)*

PRIPONÍT adj. legat. *(Vită ~.)*

PRIPÓR s. *(GEOGR.)* clină, coastă, coborîș, costișă, muchie, pantă, povîrniș, repeziș, scoborîș, versant, (rar) prăvălác, prăvălíș, (înv. și reg.) piáză, scápăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezișeá, povîrghie, prăval, prăvălitúră, răpăgúș, (prin Munt.) aplecúș, (înv.) baír, povîrnitúră, (fig.) șold. *(~ al unui deal.)*

pripór s. v. LUMINIȘ. POIANĂ.

priporíu adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.

priporît adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.

PRIPORÓS adj. abrupt, drept, perpendicular, pieptiș, piezis, prăpăstios, rîpos, vertical, (rar) prăpăstuít, priporît, (pop.) óblu, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic, rîpít, rîpurós, țărmurós, (prin Transilv.) priporíu, (prin Bucov.) pripós, (înv.) mălurós, străminós. *(Pericle ~ al muntelui.)*

pripós adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.

PRISÁCĂ s. albinărie, stupărie, stupină, (rar) prisăcărie. *(S-a dus la ~ să colecteze mierea.)*

PRISĂCÁR s. albinar, apicultor, stupar, (înv. și reg.) mierár. *(~ se ocupă cu creșterea albinelor.)*

PRISĂCĂRÍE s. albinărie, albinărit, apicultură, prisăcărit, stupărie, stupărit. *(Albinarul se ocupă cu ~.)*

prisăcărie s. v. ALBINĂRIE. PRISACĂ. STUPĂRIE. STUPINĂ.

PRISĂCĂRÍT s. albinărie, albinărit, apicultură, prisăcărie, stupărie, stupărit. *(Albinarul se ocupă cu ~.)*

PRISCÓL s. *(FARM.)* perifon.

prislúgă s. v. CHIBRIT.

PRISNÁR s. prisnel, sfîrlează, titirez, (reg.) măciúcă. *(~ la fusul de tors.)*

prísnă s. v. CANDELĂ.

prísne adj. invar. v. CURAT. NATIV. NEAMESTECAT. PUR.

prísne adv. v. CHIAR. DREPT. EXACT. ÎNTOCMAI. PRECIS. TOCMAI.

prisnél s. v. BUCEA. BUCȘĂ. FUS. GRINDEI. OSIE. PENIȚĂ.

prísnic adj. v. CURAT. NATIV. NEAMESTECAT. PUR.

PRISÓS s. **1.** excedent, plus, prisosință, surplus, (reg.) rădăș, (înv.) prisoceálă, prisosíre, prisosít, prisositúră, rămás. *(Un ~ de produse.)* **2.** abundență, belșug, bogăție, îmbelșugare, îndestulare, (rar) afluență, mănoșie, răsfăț, risipă, (livr.) opulență, profuziúne, (pop.) jértfă, (prin Olt.) teméi, (înv.) sătúl, săturáre, spor. *(~ de grîne pe cîmpii.)*

prisoceálă s. v. EXCEDENT. PLUS. PRISOS. PRISOSINȚĂ. SURPLUS.

prisosélnic adj. v. DISPONIBIL. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. LIBER. NEFOLOSITOR. NEOCUPAT. NETREBUINCIOS. NEUTIL. VAN. ZADARNIC.

PRISOSÍ vb. a rămîne. *(S-a mîncat și a mai și ~.)*

prisosí vb. v. CREȘTE. ÎNMULȚI. MĂRI. PRECUMPĂNI. PREVALA. RIDICA. SPORI.

PRISOSÍNȚĂ s. excedent, plus, prisos, surplus, (reg.) rădăș, (înv.) prisoceálă, prisosíre, prisosít, prisositúră, rămás. *(O ~ de produse.)*

prisosíre s. v. EXCEDENT. PLUS. PRISOS. PRISOSINȚĂ. SURPLUS.

prisosít s. v. EXCEDENT. PLUS. PRISOS. PRISOSINȚĂ. SURPLUS.

prisositór adj. v. EXCEDENTAR. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. NEFOLOSITOR. NETREBUINCIOS. NEUTIL. VAN. ZADARNIC.

prisositúră s. v. EXCEDENT. PLUS. PRISOS. PRISOSINȚĂ. SURPLUS.

PRÍSPĂ s. **1.** (reg.) mal, prăgúș, prus, streașină, stréie, tabán, tălpoáne (pl.), tirnáț, vatră, (Transilv.) podinól, (prin Maram.) prici, (Transilv.) supăréte, (Maram.) șátră. *(~ a unei case țărănești.)* **2.** *(GEOGR.)* platformă, tăpșan.

prispișoáră s. v. PRISPULIȚĂ. PRISPUȘOARĂ.

PRISPULÍȚĂ s. prispușoară, (rar) prispișoáră. *(O casă cu ~.)*

PRISPUȘOÁRĂ s. prispuliță, (rar) prispișoáră. *(Casă cu ~.)*

pristăníște s. v. LIMAN. LITORAL. MAL. MARGINE. PORT. ȚĂRM.

pristáv s. v. ADMINISTRATOR. CRAINIC. MESAGER. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. PORTĂREL. SOL. STRAJĂ. STRĂJER. TRIMIS. VECHIL. VESTITOR.

pristavlisí vb. v. DA. ÎNCREDINȚA. ÎNMÎNA. ÎNTINDE. PREDA. REMITE. TRANSMITE.

pristăní vb. v. ACCEPTA. ADMITE. AVANTAJA. CONCEPE. CONVENI. FAVORIZA. ÎNGĂDUI. ÎNȚELEGE. ÎNVOI. PĂRTINI. PERMITE. PRIVILEGIA. PROTEJA. RĂBDA. SUFERI. SUPORTA. TOLERA.

pristăvi vb. v. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. MURI. PIERI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA.

pristăvíre s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

pristăvít adj., s. v. DECEDAT. DEFUNCT. DISPĂRUT. MORT. RĂPOSAT.

pristeníor s. v. SILNIC.

pristoáre s. v. CATRINȚĂ. FOTĂ.

pristoí vb. v. CONTENI. ÎNCETA. ÎNTRERUPE. OPRI.

pristól s. v. ALTAR.

PRISTÓLNIC s. *(BOT.; Abutilon theophrasti)* teișor, (reg.) crucea-păunii, floarea-crúcii.

pristuí vb. v. ÎNDURA. PĂTIMI. PĂȚI. RĂBDA. SUFERI. SUPORTA. TRAGE.

prișcopálă s. v. PUȘCOCI.

PRÍȘNIȚ s. *(MED.)* cataplasmă, compresă, (înv. și pop.) oblojeálă, plásture. *(A pus un ~ pe regiunea bolnavă.)*

prișlipeálă s. v. AGONISEALĂ. AGONISIRE. AGONISITĂ. ECONOMIE.

prișlipí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. ECONOMISI. FACE. STRÎNGE.

pritî vb. v. AVERTIZA. COMANDA. DECIDE. DISPUNE. FIXA. HOTĂRÎ. INFORMA. ÎNȘTIINȚA. ORDONA. PORUNCI. PREVENI. STABILI. STATORNICI.

pritóc s. v. PRITOCEALĂ. PRITOCIRE, PRITOCIT. PRITOCITURĂ.

PRITOCEÁLĂ s. pritocire, pritocit, pritocitură, (pop.) pritóc. *(~ verzei.)*

PRITOCÍ vb. **1.** (reg.) a răvăci, a strecura. *(A ~ vinul.)* **2.** a transvaza. *(A ~ un lichid.)*

PRITOCÍRE s. **1.** (reg.) răvăcire. *(~ vinului.)* **2.** pritoceală, pritocit, pritocitură, (pop.) pritóc. *(~ verzei.)*

PRITOCÍT adj. **1.** (reg.) răvăcit. *(Vin ~.)* **2.** transvazat. *(Lichid ~.)*

PRITOCÍT s. pritoceală, pritocire, pritocitură, (pop.) pritóc. *(~ verzei.)*

PRITOCITÚRĂ s. pritoceală, pritocire, pritocit, (pop.) pritóc. *(~ verzei.)*

priu adj. v. BĂLȚAT. PĂTAT. PESTRIȚ. TĂRCAT.

privá vb. v. LIPSI.

PRIVÁT adj. domestic, intim, particular, personal. *(Probleme ~.)*

privát adj. v. INDIVIDUAL. PARTICULAR. PERSONAL. PROPRIU.

privátă s. v. CLOSET. TOALETĂ. VECE.

privațiúne s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

privátár s. v. CĂMĂTAR. COMERCIANT. NEGUSTOR.

privéală s. v. ASPECT. CADRU. CĂUTĂTURĂ. ÎNFĂȚIȘARE. PEISAJ. PERSPECTIVĂ. PRIVELIȘTE. PRIVIRE. PRIVIT. SCENĂ. TABLOU. UITĂTURĂ. VEDERE.

PRIVEGHEÁ vb. (reg.) a păzi. *(A ~ un mort.)*

privegheá vb. v. ADMINISTRA. CÎRMUI. CONDUCE. GOSPODĂRI. ISCODI. OBSERVA. PĂZI. PÎNDI. SPIONA. STRĂJUI. SUPRAVEGHEA. URMĂRI. VEGHEA.

privegheálă s. v. PRIVEGHERE. TREZIE. VEGHE.

privegheát s. v. PRIVEGHERE. PRIVEGHI.

PRIVEGHÉRE s. **1.** trezie, veghe, (înv. și reg.) privéghi, (reg.) privegheálă. *(Stare de ~.)* **2.** priveghi, (reg.) prevedénie, prevedére, (înv.) privegheát. *(~ la un mort.)* **3.** *(BIS.)* (înv.) privéghi. *(Slujba ~.)*

priveghére s. v. ATENȚIE. BĂGARE DE SEAMĂ. CIRCUMSPECȚIE. GRIJĂ. LUARE-AMINTE. PAZĂ. PRECAUȚIE. PREVEDERE. PRUDENȚĂ. STRAJĂ. STRĂJUIRE. SUPRAVEGHERE. VEGHE. VEGHERE.

privegheтór adj. v. ATENT. CIRCUMSPECT. GRIJULIU. PRECAUT. PREVĂZĂTOR. PRUDENT. VIGILENT.

privegheтór s. v. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. STRAJĂ. STRĂJER. SUBPREFECT. SUPRAVEGHETOR.

PRIVÉGHI s. priveghere, (reg.) prevedénie, prevedére, (înv.) privegheát. *(~ la un mort.)*

privéghi s. v. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. PRIVEGHERE. STRAJĂ. STRĂJER. STRĂJUIRE. SUPRAVEGHERE. SUPRAVEGHETOR. TREZIE. VEGHE. VEGHERE.

PRIVÉLIȘTE s. **1.** cadru, peisaj, scenă, tablou, vedere, (livr.) sit, (înv.) priveálă, privíre, tabél, (fig.) decór. *(O încîntătoare ~ de natură.)* **2.** perspectivă, vedere, (înv. și reg.) priveálă, (înv.) prospéct. *(Avem o ~ minunată spre mare.)* **3.** aspect, înfățișare, (înv.) priveálă, privíre. *(O ~ demnă de milă.)*

privéliște s. v. CĂUTĂTURĂ. PRIVIRE. REPREZENTAȚIE. SPECTACOL. UITĂTURĂ.

privești vb. v. ACOPERI.

PRIVÍ vb. **1.** a scruta, a se uita, (înv.) a cerca. *(~ în zare.)* **2.** a se uita, (pop.) a se căuta. *(Se ~ în oglindă.)* **3.** a urmări, a vedea, a viziona. *(A ~ un film la televizor.)* **4.** a se uita, a vedea. (Olt. și Ban.) a se zăuita. *(Vino să ~ ce-am cumpărat.)* **5.** a se raporta, a se referi, (înv.) a se atinge. *(Aceste documente ~ ...)* **6.** a interesa. *(O problemă care vă ~ și pe voi.)*

privi vb. v. ANALIZA. CADRA. CĂDEA. CERCETA. CUVENI. EXAMINA. INVESTIGA. OBSERVA. PERCEPE. REMARCA. REȚINE. SESIZA. STUDIA. TREBUI. URMĂRI. VEDEA. ZĂRI.

PRIVIGHETOÁRE s. *(ORNIT.)* **1.** *(Luscinia)* (rar) filomélă, (prin Transilv.) présură. **2.** *privighetoare-de-stuf (Acrocephalus)* = lăcar.

*PRIVIGHETÓR s. *(ORNIT.)* (reg.) privighetoróiu. *(Bărbățușul privighetoarei se numește ~.)*

privighetoróiu s. v. PRIVIGHETOR.

PRIVILEGIÁ vb. a avantaja, a favoriza, a părtini, a proteja, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a fățărnici. *(Arbitrul l-a ~.)*

PRIVILEGIÁT adj. avantajat, favorizat, părtinit, protejat. *(Echipă sportivă ~.)*

privilegiát adj. v. AUTORIZAT.

PRIVILÉGIU s. **1.** prerogativă, (înv.) pronómion. *(~ al unui demnitar.)* **2.** drept. *(S-a folosit de ~ pe care îl are.)* **3.** avantaj, favoare, înlesnire, ușurință, (pop. și fam.) hatîr. *(Se bucură de unele ~.)* **4.** avantaj, favoare. *(Mă bucur de ~ de a-l cunoaște.)* **5.** cinste, favoare, onoare, (pop. și fam.) hatîr. *(I se face ~ de a fi invitat la solemnitate.)* **6.** avantaj, binefacere, dar, folos. *(~ iile tehnicii moderne.)*

priviligiét s. v. SUBPREFECT.

privínță s. v. PRIVIT.

PRIVÍRE s. **1.** văz. *(Are ~ bună.)* **2.** (înv.) vedére. *(Are o ~ pătrunzătoare.)* **3.** ochi. *(Își plimbă ~ peste ...)* **4.** ochire, uitătură. *(Dintr-o ~.)* **5.** căutătură, uitătură, (înv.) priveálă, privéliște, privitură. *(Avea o ~ blajină.)* **6.** *(MED.) privire încrucișată* = strabism. **7.** cercetare, examinare. *(La o ~ mai adîncă ...)*

privíre s. v. ASPECT. ATENȚIE. CADRU. CURIOZITATE. INTERES. ÎNFĂȚIȘARE. LUARE-AMINTE. PEISAJ. PRIVELIȘTE. PRIVIT. REPREZENTAȚIE. SCENĂ. SPECTACOL. TABLOU. VEDERE.

privisínă s. v. PREVINĂ.

PRIVÍT s. (înv. și reg.) priveálă, privínță, (înv.) privíre. *(~ celor din jur.)*

privít s. v. REPREZENTAȚIE. SPECTACOL.

privitór s. v. ISCOADĂ. SPION.

PRIVITÓR s., adj. **1.** s. spectator, (rar) uitător. *(Toți ~ erau încîntați.)* **2.** adj. referitor, relativ. *(Documente ~ la Moldova.)*

privitúră s. v. CĂUTĂTURĂ. PRIVIRE. UITĂTURĂ.

PRIZÁ vb. a trage, (Mold.) a sfîrcîi. *(~ tabac.)*

prizá vb. v. APRECIA. CALCULA. ESTIMA. EVALUA. INTUI. ÎNȚELEGE. MĂSURA. PREȚUI. SESIZA. SOCOTI.

prízã s. v. CAPTURĂ. FAIMĂ. POPULARITATE. PRADĂ. RENUME. REPUTAȚIE.

prizări vb. v. CHIRCI. DEGENERA. ÎNCHIRCI. PIPERNICI. RĂNI. SFRIJI. ZGÎRCI.

PRIZĂRÍT adj. **1.** chircit, degenerat, închircit, nedezvoltat, pipernicit, pirpiriu, pricăjit, sfrijit, (rar) nevoiaș, slab, sterp, (înv. și reg.) scăzut, (reg.) izinit, obidnic, pimnicit, pizghirit, răit, șistav, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. și Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcav. *(Plantă ~.)* **2.** costeliv, jigărit, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, răpciugos, sfrijit, slab, slăbănog, uscat, uscățiv, (rar) uscăciós, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățíu, secățív, (reg.) ogîrjit, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Vită ~.)* **3.** debil, delicat, firav, fragil, gingaș, pirpiriu, plăpînd, sfrijit, slab, slăbănog, slăbuț, șubred, (pop.) pițigăiát, (înv. și reg.) mîrșav, ticălós, (reg.) gúbav, morînglav, (Munt. și Transilv.) sighinaș, (Munt. și Olt.) șistav. *(Un copil ~; o constituție.~.)*

prizărít adj. v. LOVIT. MĂRUNT. NEIMPORTANT. NEÎNSEMNAT. RĂNIT.

prizăritúră s. v. CHIRCITURĂ. SFRIJITURĂ.

PRIZÓN s. *(TEHN.)* șurub prizonier.

prizón s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

PRIZONÍER adj., s. **1.** adj., s. captiv, prins, (înv.) prădát. *(~ în război.)* **2.** s. (înv.) fúglu. *(~ fugit din lagăr.)* **3.** s. arestat, deținut, întemnițat, (înv.) arestánt, (glumeț) pensionár. *(~ a fost imediat eliberat din detenție.)*

PRIZONIERÁT s. captivitate, (rar) prizonierie, (înv. și pop.) prinsoáre, robíe, (înv.) robiciúne, robíme, robíre. *(Ostașul a stat în ~ doi ani.)*

prizonierie s. v. CAPTIVITATE. PRIZONIERAT.

PRÎNZ s. **1.** dejun, (pop.) nămiază, prînzáre, (Ban., Transilv., Maram. și Mold.) gustáre. *(Luăm împreună ~?)* **2.** banchet, masă, ospăț, praznic, prăznuíre, (livr.) festín, (rar) ospețíe, (pop.) prînzáre. *(A dat un ~ în cinstea oaspeților.)* **3.** amiază, (pop.) namiază. *(Pe la ~.)*

prînz s. v. MIAZĂZI. MICUL DEJUN. PANAHIDĂ. PARASTAS. POMANĂ. SUD.

prînzáre s. v. BANCHET. DEJUN. MASĂ. OSPĂȚ. PRAZNIC. PRÎNZ.

PRÎNZÍ vb. a dejuna, (înv. și reg.) a merinda, (reg.) a prînzui, (prin Maram.) a gusta. *(A ~ pe la orele 14.)*

PRÎNZIȘÓR s. (înv. și reg.) prînzulét, prînzút.

prînzișór s. v. MICUL DEJUN.

prînzitór s. v. SALĂ DE MESE. SALĂ DE MÎNCARE. SUFRAGERIE.

prînzuí vb. v. DEJUNA. PRÎNZI.

prînzulét s. v. PRÎNZIȘOR.

prînzút s. v. MICUL DEJUN. PRÎNZIȘOR.

PRÎSLEA s. art. mezin, (Olt.) urmátic, (Olt. și Transilv.) zăpîrstea (art.). *(~ din familie.)*

prîslúc s. v. PIEPTAR.

PRÎSNÉL s. **1.** sfîrlează, titirez, (înv. și reg.) sfîrlă. *(~ cu care se joacă copiii.)* **2.** prisnar, sfîrlează, titirez, (reg.) măciúcă. *(~ la fusul de tors.)* **3.** *(TEHN.)* crîng, (reg.) fanár, prîstélnic, (Olt.) vălúg. *(~ la roata morii.)* **4.** *(TEHN.)* (reg.) tîrcoálă. *(~ la cilindrul morii.)*

prîsnél s. v. COADA-ȘORICELULUI.

prîsní vb. v. FÎȘÎI. FOȘNI. PÎRÎI. SCÎRȚÎI. STROPI. SUNA. SUSURA, ȘOPOTI. ȘOPTI. ȘUȘOTI. ȘUȘUI. TROSNI. UDA.

prîstélnic s. v. CRÎNG. PRÎSNEL.

PRO prep. pentru. *(~ și contra.)*

PROÁSPĂT adj. **1.** (reg.) vérde. *(Pește ~.)* **2.** cald. *(Pîine ~.)* **3.** moale, (reg.) púhav. *(Cozonac ~.)* **4.** dulce. *(Lapte ~.)* **5.** rece. *(A băut un pahar cu apă ~.)* **6.** neofilit, nevestejit. *(Flori ~.)* **7.** bun, curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, pur, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aerul ~ de munte.)* **8.** actual, viu. *(O amintire mereu ~.)*

proáspăt adj. v. NOU. ODIHNIT. RECENT. REPAUZAT.

proáșcă s. v. PRAȘTIE. PUȘCOCI. STROPITOARE.

prob adj. v. CINSTIT. CORECT. INCORUPTIBIL. INTEGRU. LEAL. NECORUPTIBIL. ONEST.

PROBÁ vb. **1.** a încerca, a verifica, (pop.) a cerca, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a probăi, a probui. *(A ~ un motor, un aparat.)* **2.** a experimenta, a încerca. *(A ~ o nouă metodă.)* **3.** a încerca, a verifica, (înv.) a ispiti. *(A ~ sentimentele cuiva.)* **4.** a adeveri, a arăta, a atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a sprijini, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **5.** a demonstra, a dovedi, a indica, (fig.) a marca. *(Cursul evenimentelor ~ o cotitură.)* **6.** a argumenta, a demonstra, a dovedi, a întări, a susține. *(Și-a ~ temeinic ideile.)*

probá vb. v. ÎNVĂȚA. MEMORA. MEMORIZA. REPETA.

PROBÁBIL adj., adv. **1.** adj. eventual, posibil. *(O ~ întîlnire între cei doi ambasadori.)* **2.** adv. poate, posibil. *(~ să vin.)* **3.** adj. posibil, potențial, virtual. *(Cîștigător ~ al unei competiții.)* **4.** adj. plauzibil. *(Ipoteza cea mai ~.)* **5.** adv. pesemne, poate, (pop.) pásămite, (reg.) sámite. *(~ nu știe ce să facă.)*

PROBABILITÁTE s. **1.** eventualitate, posibilitate. *(Nu trebuie exclusă și această ~.)* **2.** posibilitate, potențialitate, virtualitate. *(~ cîștigării concursului.)* **3.** plauzibilitate. *(~ unei ipoteze.)*

próbant adj. v. CONCLUDENT. CONVINGĂTOR. DECISIV. EDIFICATOR. ELOCVENT. GRĂITOR. HOTĂRÎTOR. ILUSTRA-

TIV. PUTERNIC. SERIOS. SOLID. TARE. TEMEINIC.

probár s. v. CULEGĂTOR. ZEŢAR.

PROBÁRE s. **1.** încercare, probă, verificare, (pop.) cercáre, (înv.) verificáţie, verificăciúne. *(~ unui motor.)* **2.** experimentare, încercare. *(~ unei metode noi.)* **3.** adeverire, arătare, atestare, certificare, confirmare, demonstrare. demonstraţie, dovedire, întărire, probă, (livr.) coroboráre. *(~ celor arătate.)*

PROBÁT adj. **1.** încercat, verificat, (înv.) probăluít, prubuít. *(Motor ~.)* **2.** adeverit, confirmat, demonstrat, dovedit, verificat. *(Ce ţi-am spus e lucru ~.)*

PROBATÓR adj. doveditor, justificativ, (înv.) mărturisitór. *(Act ~.)*

PROBAŢIÚNE s. *(JUR.)* dovadă, mărturie, probă. *(O ~ adusă în sprijinul împricinatului.)*

probáză s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAŢIE. REPROŞ.

PRÓBĂ s. **1.** adeverire, arătare, atestare, certificare, confirmare, demonstrare, demonstraţie, dovedire, întărire, probare, (livr.) coroboráre. *(~ celor afirmate.)* **2.** atestare, dovadă, mărturie. *(Iată o ~ elocventă.)* **3.** *(JUR.)* dovadă, mărturie, probaţiune. *(O ~ adusă în sprijinul împricinatului.)* **4.** dovadă, indicaţie, indiciu, mărturie, pildă, semn, (livr.) testimóniu, (înv. şi reg.) scrisoáre, (înv.) răspúns. *(Există numeroase ~ în sprijinul ...)* **5.** încercare, probare, verificare, (pop.) cercáre, (înv.) verificáţie, verificăciúne. *(~ unui motor.)* **6.** experienţă, experiment, încercare, (pop.) cercáre. *(A face o serie de ~ în laborator.)* **7.** *(MAT.)* verificare, *(~ unei împărţiri.)* **8.** *(MED.)* analiză. *(~ hepatică.)* **9.** examen. *(Am avut două ~ de susţinut.)* **10.** exemplu, model, mostră, specimen, tip. *(Dă-mi mai jos câteva ~ de ...)* **11.** eşantion, model, mostră, (reg.) módă. *(O ~ dintr-un material.)*

próbă s. v. CORECTURĂ. REPETIŢIE.

probăí vb. v. ÎNCERCA. PROBA. VERIFICA.

probăjení vb. v. ÎNGĂLBENI. OFILI. PĂLI. TRECE. USCA. VEŞTEJI.

probăluí vb. v. ADEVERI. ARĂTA. ATESTA. BĂNUI. CĂUTA. CERTIFICA. CONFIRMA. CREDE. DEMONSTRA. DOVEDI. GHICI. GÎNDI. IMAGINA. ÎNCERCA. ÎNCHIPUI. ÎNTĂRI. ÎNTREZĂRI. MĂRTURISI. PRESUPUNE. PREVEDEA. PROBA. SOCOTI. SPRIJINI. STABILI. SUSŢINE. ŞTI. TATONA. VERIFICA. VISA.

probăluít adj. v. ÎNCERCAT. PROBAT. VERIFICAT.

probăzui vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA.

probitáte s. v. CINSTE. CORECTITUDINE. INCORUPTIBILITATE. INTEGRITATE. LEALITATE. ONESTITATE.

PROBLEMÁTIC adj. dubios, incert, îndoielnic, nesigur, (livr.) improbábil, indecís, (rar) îndoiós, (fig.) nebulós. *(La o dată ~.)*

problemátic adj. v. DUBIOS. SUSPECT.

PROBLEMÁTICĂ s. tematică. *(O ~ variată.)*

PROBLÉMĂ s. **1.** chestiune, lucru, subiect, temă, (înv. şi reg.) prochímen, (înv.) matérie. *(Mulţimea şi diversitatea ~lor discutate; să trecem la ~ care interesează.)* **2.** chestiune. *(~ care se pune este următoarea ...)* **3.** afacere, chestiune, interese (pl.), treabă, (pop. şi fam.) daravéră, (reg.) támjă, (înv.) negóţ. *(Şi-a rezolvat toate ~.)* **4.** chestiune, lucru, poveste, pricină, socoteală, treabă, (înv.) madeá, (rusism) predmét. *(S-a lămurit ~ aceea?)* **5.** dificultate, greutate. *(Sînt multe ~ de rezolvat.)*

problémă s. v. PROPUNERE.

probozeálă s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAŢIE. REPROŞ.

probozénie s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAŢIE. REPROŞ.

probozí vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. ÎNGĂLBENI. MORALIZA. MUSTRA. OFILI. PĂLI. TRECE. USCA. VEŞTEJI.

probozíre s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAŢIE. REPROŞ.

probuí vb. v. ADEVERI. ARĂTA. ATESTA. CERTIFICA. CONFIRMA. DEMONSTRA. DOVEDI. ÎNCERCA. ÎNTĂRI. MĂRTURISI. PROBA. SPRIJINI. STABILI. SUSŢINE. VERIFICA.

PROCAÍNĂ s. *(FARM.)* novocaină, sincaină.

procátoh s. v. ANTECESOR. ÎNAINTAŞ. PRECURSOR. PREDECESOR. PREMERGĂTOR.

procátor s. v. APĂRĂTOR. AVOCAT. PRIMAR.

procatoríe s. v. AVOCATURĂ.

procatorít s. v. AVOCATURĂ.

PROCEDÁ vb. **1.** a acţiona, (înv.) a purcéde. *(Cum ai ~ ?)* **2.** a face. *(~ cum crezi!)*

procedá vb. v. PROVENI. PURCEDE.

PROCEDÁRE s. cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedeu, procedură, putinţă, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márşă, médiu, mijlocíre. *(Altă ~ de a rezolva o problemă.)*

PROCEDÉU s. **1.** cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedură, putinţă, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márşă, médiu, mijlocíre. *(Un alt ~ de a rezolva problema.)* **2.** *(TEHN.)* metodă, sistem, soluţie. *(~ de turnare.)*

PROCEDÚRĂ s. **1.** *(JUR.)* practică. *(~ judiciară, într-un proces.)* **2.** formalitate. *(Ce ~ trebuie făcută?)* **3.** cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, putinţă, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márşă,

mediu, mijlocire. *(Rezolvarea unei probleme prin altă ~.)*

procélă s. v. FURTUNĂ. VIFOR. VIJELIE.

PROCÉNT s. **1.** sutime. *(Un ~ dintr-o unitate.)* **2.** procentaj, (Maram.) sazolic. *(Care e ~ natalității?)* **3.** *(FIN.)* rată. *(~ a scontului, a dobînzii ...)* **4.** *(FIN.)* camătă, dobîndă, (înv. și reg.) mită, (reg.) mîzdă, (înv.) aslăm, interés, uzură. *(~ luat de cămătar pentru banii împrumutați cuiva.)* **5.** proporție. *(Amestecăm în ~ diverse două substanțe.)*

PROCENTÁJ s. procent, (Maram.) sazolic. *(~ natalității.)*

PROCENTUÁL adj. (înv.) procentuálnic. *(Raport ~.)*

PROCÉS s. **1.** *(JUR.)* acțiune, cauză, judecată, (livr.) spéță, (înv. și pop.) príce, (pop.) dreptáte, lége, prícină, (reg.) pîră, (prin Transilv.) târgheláș, (înv.) diván, judéț, prigonire, sud, (înv., în Mold.) délă. *(Mîine are loc ~.)* **2.** fenomen. *(~ fizic, chimic, biologic.)*

procés s. v. DECIZIE. HOTĂRÎRE. OPINIE. PĂRERE. PUNCT DE VEDERE. SENTINȚĂ. VERDICT.

procesélnic s. v. PROCESOMAN.

PROCESIÚNE s. **1.** *(BIS.)* (înv.) litánie, lítie. *(~ religioasă.)* **2.** alai, convoi, cortegiu. *(O lungă ~ de înmormîntare.)*

procesív adj., s. v. CÎRCOTAȘ. ȘICANATOR.

PROCESOMÁN s. (reg.) procesélnic, protestáș. *(E un ~ incorigibil.)*

PROCES-VERBÁL s. (rar) protocól, (înv.) jurnál, tacrír. *(A încheia un ~.)*

prochemá vb. v. CONSIDERA. ÎNSCĂUNA. ÎNTRONA. ÎNVESTI. NUMI. PROCLAMA. PUNE. SOCOTI. UNGE.

prochímen s. v. CHESTIUNE. LUCRU. PROBLEMĂ. SUBIECT. TEMĂ.

proci adv. v. ETCETERA.

procitánie s. v. ASCULTARE. CHESTIONARE. EXAMINARE. INTEROGARE. RECAPITULARE. REPETARE. REPETIȚIE. REVEDERE.

procití vb. v. ADMONESTA. ASCULTA. BODOGĂNI. CERTA. CHESTIONA. CICĂLI. DĂSCĂLI. DOJENI. EXAMINA. FLECĂRI. INTEROGA. ÎNDRUGA. ÎNTREBA. MORALIZA. MUSTRA. PĂLĂVRĂGI. PLICTISI. RECITI. REPETA. SÎCÎI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

PROCLAMÁ vb. *(JUR.)* **1.** a institui. *(A ~ republica.)* **2.** a decreta. *(A ~ starea de asediu.)* **3.** a înscăuna, a întrona, a învesti, a numi, a pune, a unge, (înv.) a prochema, a propovădui, a striga, a vesti. *(L-au ~ împărat.)* **4.** a (se) declara. *(A fost ~ președinte.)*

proclamá vb. v. CONSIDERA. SOCOTI.

PROCLAMÁRE s. *(JUR.)* **1.** instituire. *(~ republicii.)* **2.** decretare. *(~ stării de asediu.)* **3.** înscăunare, întronare, învestire, ungere. *(După ~ domnitorului.)*

proclamarisí vb. v. CONSIDERA. SOCOTI.

PROCLAMÁȚIE s. **1.** declarație. *(~ de independență.)* **2.** manifest. *(~ către mase.)* **3.** chemare. *(A publicat o ~ avîntată.)*

proclét adj. v. AFURISIT. ANATEMIZAT. BLESTEMAT. DUPLICITAR. EXCOMUNICAT. FALS. FARISEIC. NECREDINCIOS. PĂGÎN.

proclét adj., s. v. ABJECT. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. TICĂLOS.

proclét s., adj. v. FĂȚĂRNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

proclétul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NEGURATUL. SATANĂ. TARTOR.

procleténie s. v. AFURISENIE. AFURISIRE. ANATEMĂ. BLESTEM. EXCOMUNICARE.

proclețí vb. v. AFURISI. ANATEMIZA. BLESTEMA. EXCOMUNICA.

proclețíe s. v. AFURISENIE. AFURISIRE. ANATEMĂ. BLESTEM. DUPLICITATE. EXCOMUNICARE. FALSITATE. FĂȚĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEȘUG.

proclețít adj. v. AFURISIT. ANATEMIZAT. BLESTEMAT. EXCOMUNICAT.

proclinteálă s. v. DEPLASARE. DEZARTICULARE. DEZARTICULAȚIE. DISLOCARE. LUXARE. LUXAȚIE. SCRÎNTEALĂ. SCRÎNTIRE. SCRÎNTITURĂ. SUCIRE.

proclintí vb. v. DEPLASA. DEZARTICULA. DISLOCA. LUXA. SCRÎNTI. SUCI.

proclintíre s. v. DEPLASARE. DEZARTICULARE. DEZARTICULAȚIE. DISLOCARE. LUXARE. LUXAȚIE. SCRÎNTEALĂ. SCRÎNTIRE. SCRÎNTITURĂ. SUCIRE.

proclintít adj. v. DEPLASAT. DEZARTICULAT. DISLOCAT. LUXAT. SCRÎNTIT. SUCIT.

PROCLÍTIC adj. *(GRAM.)* (ieșit din uz) prepozitiv. *(Articol ~.)*

PROCÓNSUL s. *(IST.)* (înv.) antipát. *(~ în Roma antică.)*

procóv s. v. CERGĂ. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. VĂL. VELINȚĂ. VOAL.

procovánță s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂȘUIALĂ. TĂIFĂȘUIRE. TĂIFĂȘUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

procóviță s. v. CERGĂ. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. VELINȚĂ.

PROCREÁ vb. *(BIOL.)* **1.** a concepe. (înv. și pop.) a prínde, a rodi, a zămisli, (înv. și reg.) a prăsi, (Olt.) a polimi, (înv.) a încége, a îngreca, (fig.) a plămădi. *(Femeia a ~ un copil.)* **2.** a naște, (înv. și pop.) a rodi, (înv. și reg.) a plodi, (Olt.) a polimi. *(Nu mai poate ~ din cauza unei afecțiuni.)* **3.** a face, (înv. și pop.) a zămisli. *(Un bărbat care ~ un copil.)* **4.** a se înmulți, a se prăsi, a se reproduce, (înv. și reg.) a se plodi, (reg.) a se puiți, (Mold.) a se paiezi, (înv.) a se propaga. *(Cum ~ aceste animale?)*

PROCREÁRE s. *(BIOL.)* **1.** concepere, concepție, (înv. și pop.) zămislire. *(~ unei ființe noi.)* **2.** naștere, parturiție, procreație, (înv. și pop.) zămislire, (pop.) făcere, născare, (înv. și reg.) născut, (înv.) născătură. *(După ~ copilului.)* **3.** înmulțire, prăsire, prăsit, reproducere, reproducție, (înv. și reg.) plodire. *(~ animalelor domestice.)*

procreatív adj. v. PROCREATOR.

PROCREATÓR adj. *(BIOL.)* (livr.) procreatív. *(Factor ~.)*

PROCREÁȚIE s. *(BIOL.)* naștere, parturiție, procreare, (înv. și pop.) zămislire, (pop.) făcere, născare, (înv. și reg.) născut, (înv.) născătură. *(După ~ copilului.)*

PROCURÁ vb. **1.** a achiziționa, a cumpăra, a lua, a tîrgui, (înv. și pop.) a neguța, (prin Transilv.) a surzui, (înv.) a scumpăra. *(Și-a ~ cele necesare.)* **2.** a achiziționa, a furniza, a livra, (înv.) a teslimarisi, a teslimatisi. *(A ~ cuiva o marfă.)* **3.** a obține. *(Am ~ cu greu biletele.)* **4.** a agonisi, a dobîndi, (prin Transilv.) a însăma. *(A ~ ceva cu trudă.)* **5.** a da, a furniza, a oferi. *(A ~ cuiva datele necesare.)* **6.** (pop.) a rosti, a rostui. *(I-a ~ o gazdă bună.)*

procuránt s. v. ÎMPUTERNICIT. MANDATAR. PROCURATOR. PROCURIST.

PROCURÁRE s. **1.** achiziționare, cumpărare, cumpărat, luare, tîrguire, (înv.) scumpărătoáre. *(~ celor necesare.)* **2.** furnizare, livrare, (înv.) teslimarisíre, teslimatisíre, (turcism înv.) teslím, teslimát. *(~ la timp a materiei prime.)* **3.** obținere. *(~ biletelor de tren.)*

PROCURATÓR s. împuternicit, mandatar, procurist, (înv.) procuránt. *(~ al unei întreprinderi.)*

procurățíe s. v. DELEGAȚIE. ÎMPUTERNICIRE. MANDAT. PROCURĂ.

PROCÚRĂ s. delegație, împuternicire, mandat, (înv.) procurățíe, vechilét, vechilimeá, vechilíe, (grecism înv.) plirexusiótită. *(I-a dat o ~ pentru a ridica suma.)*

PROCURÍST s. împuternicit, mandatar, procurator, (înv.) procuránt. *(~ al unei întreprinderi.)*

PROCURÓR s. *(JUR.)* (în unele țări) acuzator, (înv.) minister públic. *(~ într-un proces.)*

procuvîntáre s. v. CUVÎNT INTRODUCTIV. CUVÎNT ÎNAINTE. INTRODUCERE. PREFAȚĂ.

prodíg adj., s. v. CHELTUITOR. RISIPITOR.

prodigá vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CHELTUI. IROSI. ÎMPRĂȘTIA. PRĂPĂDI. RISIPI. ZVÎRLI.

PRODIGIÓS adj. fecund, productiv, prolific. *(Un scriitor ~.)*

proditór adj., s. v. TRĂDĂTOR. VÎNZĂTOR.

prodiție s. v. TRĂDARE. VÎNZARE.

prodosí vb. v. TRĂDA. VINDE.

prodosíe s. v. TRĂDARE. VÎNZARE.

prodót adj., s. v. TRĂDĂTOR. VÎNZĂTOR.

prodróm s. v. ANTECESOR. ÎNAINTAȘ. PRECURSOR. PREDECESOR. PREMERGĂTOR.

PRODUCĂTÓR adj. **1.** productiv. *(Unitate ~.)* **2.** pricinuitor, provocator. *(~ de tulburări.)*

producătór adj. v. BOGAT. FECUND. FERTIL. GRAS. MĂNOS. PRODUCTIV. RODITOR. RODNIC.

PRODÚCE vb. **1.** a fabrica, a face. *(Uzina ~ 100 de automobile pe zi.)* **2.** a confecționa, a executa, a fabrica, a face. *(A ~ noi sortimente de îmbrăcăminte.)* **3.** a realiza, a turna. *(A ~ un film.)* **4.** a da, a face, a rodi. *(Pomul ~ multe mere.)* **5.** a da, a face. *(Solul ~ rod bogat.)* **6.** a rodi, (înv. și pop.) a odrăsli. *(O regiune care ~ multe grîne.)* **7.** a aduce, a crea, a realiza. *(~ mari beneficii.)* **8.** a degaja, a dezvolta, a emana, a emite, a radia. *(O sursă care ~ căldură.)* **9.** a emite, a scoate. *(~ sunete armonioase.)* **10.** a scoate. *(Poleoapele ~ scînteí.)* **11.** a cauza, a crea, a da, a determina, a face, a pricinui, a provoca, a stîrni. *(Injecția i-a ~ o senzație de înviorare.)* **12.** a cauza, a pricinui, a provoca, (pop.) a căsuna, (înv.) a trăge. *(A ~ cuiva un necaz.)* **13.** a aduce, a cauza, a pricinui, a provoca. *(A ~ mari daune statului.)* **14.** a cauza, a declanșa, a determina, a dezlănțui, a genera, a isca, a naște, a pricinui, a prilejui, a provoca, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)* **15.** a isca, a naște, a provoca, a ridica, a stîrni. *(Cartea a ~ multe discuții.)* **16.** a deștepta, a provoca, a solicita, a stîrni, a suscita, a trezi. *(Cartea ~ un mare interes.)* **17.** a (se) face, a (se) provoca, a (se) stîrni. *(S-a ~ mare vîlvă.)* **18.** a lăsa, a provoca. *(I-a ~ o vie impresie.)* **19.** a apărea, a interveni, a se ivi, a se întîmpla, a surveni. *(S-a ~ o schimbare.)* **20.** a apărea, a se isca, a se ivi, a începe, a se porni, a se stîrni, (înv. și reg.) a se scoci, (fig.) a se năște. *(S-a ~ din senin o furtună.)* **21.** a se întîmpla, a se petrece, a surveni, (înv. și reg.) a se prileji, (înv.) a se purta. *(S-au ~ multe lucruri de atunci.)* **22.** a se întîmpla, a surveni, a veni. *(Seismul s-a ~ pe neașteptate.)* **23.** a se înfăptui, a se realiza. *(Cînd s-a ~ Unirea?)*

PRODÚCERE s. **1.** confecție, confecționare, executare, fabricare, facere, făcut. *(~ unor obiecte de îmbrăcăminte.)* **2.** realizare, turnare. *(~ unui film.)* **3.** degajare, dezvoltare, emanare, emanație, radiere. *(~ de căldură.)* **4.** emitere. *(~ unor sunete armonioase.)* **5.** cauzare, declanșare, determinare, generare, pricinuire, prilejuire, provocare, (rar) provocație. *(~ unei puternice reacții.)* **6.** declanșare, dezlănțuire, iscare, izbucnire, începere, pornire, stîrnire, venire, (înv. și reg.) scornire, (înv.) prorúpere, prorúpție. *(Înainte de ~ furtunii.)* **7.** creare, determinare, pricinuire, provocare, stîrnire. *(~ unei stări de ...)* **8.** (înv.) producție. *(Una din cauzele ~ bolilor.)* **9.** apariție, ivire. *(~ unui nou fenomen.)* **10.** înfăptuire, realizare. *(~ Unirii.)*

producére s. v. CREAȚIE. LUCRARE. OPERĂ. PRODUCȚIE.

product s. v. BENEFICIU. CÎȘTIG. CREAȚIE. LUCRARE. MARFĂ. OPERĂ. PRODUCȚIE. PRODUS. PROFIT. VENIT.

PRODUCTÍV adj. **1.** producător. *(Unitate ~.)* **2.** roditor, (înv.) lucrătór. *(Vie ~.)* **3.** bogat, fecund, fertil, gras, mănos, roditor, rodnic, (înv.) producătór, rodít, rodós, spórnic. *(Pământ ~.)* **4.** fecund, prodigios, prolific. *(Un scriitor ~.)* **5.** avantajos, bănos, bun, profitabil, rentabil, (livr.) lucratív, (fig.) mănós. *(Afacere ~.)* **6.** eficace, eficient, folositor, operativ, practic, util, (rar) operánt, (înv.) putincios. *(O metodă ~.)*

PRODUCTIVITÁTE s. **1.** randament. *(Sporirea ~ la ha.)* **2.** eficacitate, eficiență. *(~ muncii.)* **3.** fecunditate, fertilitate, rodire, rodnicie, (rar) mănoșie. *(~ unui teren.)* **4.** eficacitate, eficiență, folos, operativiatate, randament, valoare. *(~ unei metode.)*

PRODÚCȚIE s. **1.** fabricare, fabricație. *(Procesul de ~.)* **2.** cîmpul muncii. *(A intrat în ~.)* **3.** creație, lucrare, operă, (înv.) producere, product. *(O ~ de mare valoare.)*

producție s. v. PRODUCERE.

produf s. v. COPCĂ. OCHI.

PRODÚS s. **1.** marfă, (înv. și pop.) negoț, (înv.) metáh, negustorie, product. *(A vîndut ~ la piață.)* **2.** preparat, sortiment, (înv.) preparație. *(Un ~ culinar nou.)* **3.** bun, (înv.) matérie. *(~e ale țării.)* **4.** (înv.) product. *(~ chimic.)* **5.** *(MAT.)* (înv.) product. *(~ al înmulțirii.)*

produșcă s. v. COPCĂ. OCHI.

PROEMINÉNT adj. **1.** ieșit. *(Parte ~ a unui obiect.)* **2.** boltit, bombat, (rar) scos. *(O frunte ~.)* **3.** accentuat, pronunțat, puternic. *(Maxilare ~ ; bărbie ~.)*

proeminént adj. v. IMPORTANT. ÎNSEMNAT. MARCANT. REMARCABIL.

PROEMINÉNȚĂ s. **1.** ieșind, ieșitură, protuberanță, ridicătură, (reg.) bólfă, (înv.) scosătúră, scoțătúră. *(~ a unui obiect.)* **2.** protuberanță, (pop.) bulbucătúră. *(~ anatomică.)*

proéresis s. v. BUNĂVOINȚĂ. RÎVNĂ. SILINȚĂ. SÎRG. ZEL.

proerisí vb. v. ÎNDURA. MILOSTIVI.

proestoásă s. v. STAREȚĂ.

proestós s. v. STAROSTE.

PROFÁN adj. laic, lumesc, mirean, mirenesc, pămîntean, (rar) secular, (înv. și pop.) pămîntésc, (înv.) politicésc, temporál. *(Treburi bisericești și treburi ~.)*

profán adj., s. v. IGNORANT. NECUNOSCĂTOR. NEINIȚIAT. NEPRICEPUT. NEȘTIUTOR.

PROFANÁ vb. **1.** a batjocori, a necinsti, a pîngări, a spurca, a viola, (înv. și pop.) a prihăni. *(A ~ un loc considerat sfînt.)* **2.** a pîngări, a spurca, (înv. și pop.) a prihăni, (reg.) a mîrșăvi, (fig.) a întina, a mînji, a murdări, a păta, (înv. și pop. fig.) a scîrnăvi, (reg. fig.) a pricăji. *(A ~ memoria cuiva.)*

profaná vb. v. BATJOCORI. COMPROMITE. DEZONORA. NECINSTI. TERFELI.

PROFANÁRE s. batjocorire, necinstire, pîngărire, sacrilegiu, spurcare, violare, (înv. și pop.) prihănire. *(~ unui loc considerat sfînt.)*

profanáre s. v. BATJOCORIRE. COMPROMITERE. DEZONORARE. NECINSTIRE. TERFELIRE.

PROFANÁT adj. pîngărit, spurcat, (rar) prihănít, (fig.) întinát, mînjít, murdărít, pătát. *(Lucruri sfinte ~.)*

profanát adj. v. COMPROMIS. DEZONORAT. DISCREDITAT. NECINSTIT. TERFELIT.

PROFANATÓR adj., s. **1.** adj., s. pîngăritor, (livr.) sacrilég, (înv.) spurcătór. *(~ al celor sfinte.)* **2.** s. pîngăritor, (rar) violatór. *(~ de morminte.)*

profanațiúne s. v. BATJOCORIRE. COMPROMITERE. DEZONORARE. NECINSTIRE. TERFELIRE.

prófasis s. v. MOTIV. PRETEXT. SCUZĂ.

profasisí vb. v. INVOCA. PRETEXTA.

profectície s. v. DOTAȚIE. DOTĂ. ZESTRE.

PROFERÁ vb. (grecism înv.) a proferisi. *(A ~ un blestem.)*

proferisí vb. v. PROFERA.

profés s. v. PROSOP. ȘERVEȚ. ȘTERGAR.

PROFESÁ vb. a exercita, a face, a practica, (înv.) a metahirisi, a profesui. *(A ~ o meserie frumoasă.)*

PROFESÁRE s. exercitare, practicare. *(~ unei profesiuni.)*

profesionalísm s. v. PROFESIONISM.

PROFESIONÍSM s. (rar) profesionalísm. *(Boxerul a trecut la ~.)*

PROFESIÚNE s. îndeletnicire, meserie, ocupație, (înv. și reg.) meșteríe, (Mold.) breáslă, (Transilv.) lefterie, (înv.) cin, marafét. *(Ce ~ are în prezent?)*

PROFESOÁRĂ s. (pop. și fam.) dăscălíță, (înv.) profesoreásă. *(~ de liceu.)*

PROFESÓR s. dascăl, (livr.) magístru, (peior.) bélfer. *(În liceu am avut un ~ de istorie minunat.)*

PROFESORÁL adj. (înv.) profesorésc. *(Consiliu ~.)*

PROFESORÁT s. (rar) profesorie, (pop. și fam.) dăscălíe, (înv. și reg.) profesúră. *(A îmbrățișat ~.)*

profesoreásă s. v. PROFESOARĂ.

profesorésc adj. v. PROFESORAL.

profesorie s. v. PROFESORAT.

PROFESORÍME s. (pop. și fam.) dăscălíme. *(Întreaga ~ din licee.)*

profesuí vb. v. EXERCITA. FACE. PRACTICA. PROFESA.

profesúră s. v. PROFESORAT.

PROFÉT s. proroc, vestitor, (înv.) prorocitór. *(Un ~ mincinos.)*

PROFETÉSĂ s. (rar) proroácă, (înv.) prorocíță.

PROFÉTIC adj. **1.** prevestitor, vizionar, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) prorocésc. *(Afirmații ~.)* **2.** mesianic. *(Ton ~.)*

PROFETIZÁ vb. a prevesti, a prezice, a profeți, a proroci, a vesti, (înv. și reg.) a'plăzui, a prepúne, (prin Transilv.) a pohibi, (înv.) a meni, a prorocestvui.

PROFEȚÍ vb. a prevesti, a prezice, a profetiza, a proroci, a vesti, (înv. și reg.) a plăzui, a prepúne, (prin Transilv.) a pohibi, (înv.) a meni, a prorocestvui.

PROFEȚÍE s. oracol, prevestire, previzune, prezicere, prorocie, prorocire, (livr.) predicțiúne, (rar) prevestít, (înv.) hrismós, menire, plaz, plăzuit, plăzuitúră, prezísă, prorocéstvie, prorocitúră.

PROFÍL s. **1.** față, figură, fizionomie, obraz, oval. *(Un ~ cunoscut.)* **2.** aspect, configurație, conformație, fizionomie, formă, înfățișare, structură, (rar) făptúră. *(~ terenului, al văii.)* **3.** contur. *(~ al unei piese.)* **4.** secțiune. *(Un ~ longitudinal.)*

PROFILÁ vb. **1.** a se contura, a se delimita, a se desena, a se deslușí, a se distinge, a se evidenția, a se preciza, a se proiecta, a se reliefa. *(Acum imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)* **2.** a se configura, a se contura, a se strucura. *(Se ~ într-un anumit fel.)* **3.** a (se) specializa. *(Unitatea s-a ~ pe aparataj electronic.)*

PROFILÁCTIC adj. *(MED.)* preventiv, (înv.) preîntîmpinătór, profilactív. *(Medicație ~.)*

profilactív adj. v. PREVENTIV. PROFILACTIC.

PROFILÁRE s. conturare, deliminare, evidențiere, precizare, proiectare, reliefare. *(~ imaginii ei în lumina asfințitului.)*

profír adj. v. TRANDAFIRIU.

profíriu adj. v. TRANDAFIRIU.

PROFÍT s. **1.** avantaj, beneficiu, cîștig, folos, (înv. și reg.) seámă, (înv.) folosínță, (înv., în Transilv.) dobíndă, (fig.) rod. *(Ai vreun ~ din asta?)* **2.** beneficiu, cîștig, venit, (prin Transilv.) mirișúg, (înv.) ghelír, product, spor, (reg. fig.) mánă. *(~ net într-o afacere.)* **3.** afacere, avantaj, chilipir, cîștig, folos, pricopseală, (Transilv. și Maram.) házná, (fam. și ir.) scofálă. *(Nu e nici un ~ să . . .)*

PROFITÁ vb. **1.** a beneficia, a cîștia, a folosi. *(El nu ~ nimic din asta?)* **2.** a beneficia, a se bucura, a se folosi. *(A ~ de ajutorul cuiva, de cîteva zile libere etc.)*

PROFITÁBIL adj. avantajos, bănos, bun, productiv, rentabil, (livr.) lucratív, (fig.) mănós. *(Afacere ~.)*

PROFITÓR s., adj. afacerist, speculant, (înv.) speculatór. *(E un ~ fără scrupule.)*

proforá s. v. DICȚIUNE. PRONUNȚARE. ROSTIRE.

proforisí vb. v. PRONUNȚA. ROSTI.

proftaxí vb. v. AJUNGE. APUCA. DOVEDI. EXPEDIA. GRĂBI. ÎNHĂȚA. ÎNȘFĂCA. LUA. PRIDIDI. PRINDE. RĂZBI. SOSI. TRIMITE. VENI. ZORI.

PROFÚND adj., adv. **1.** adj. adînc, afund, (rar) adîncós. *(Oceanul ~.)* **2.** adv. (înv.) preafúnd. *(Străbate ~ în ...)* **3.** adj. adînc, intim, lăuntric. *(Natura ~ a unui fenomen.)* **4.** adj. absolut, adînc, complet, deplin, desăvîrșit, perfect, total. *(O liniște ~.)* **5.** adj. adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, radical, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **6.** adj. adînc, grav, gros, jos, (fig.) cavernós. *(O voce ~; un timbru ~.)* **7.** adj. adînc, serios, temeinic, (fig.) pătrunzátór. *(O judecată ~.)* **8.** adj. adînc, intens, mare, puternic, viu. *(O impresie ~.)* **9.** adj. acut, adînc, ascuțit, intens, mare, pătrunzător, puternic, violent, viu. *(O durere ~.)* **10.** adj. adînc, greu. *(Un somn ~.)*

profunditáte s. v. ADÎNCIME. PROFUNZIME.

PROFUNZÍME s. **1.** adînc, adîncime, afund, fund, străfund. *(Din ~ lacului.)* **2.** adînc, adîncime, afund, fund, măruntaie (pl.), străfund, (reg.) afundíș, afunzíme, (fig.) báiere (pl.), (înv. fig.) máțe (pl.). *(În ~ pămîntului.)* **3.** adîncime, (livr.) profunditáte. *(~ unei văi.)* **4.** adîncime, importanță, însemnătate, seriozitate. *(~ prefacerilor survenite.)* **5.** maturitate, seriozitate, temeinicie. *(~ gîndirii, a sentimentelor cuiva.)*

profuziúne s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS.

progádie s. v. CIMITIR.

PROGENITÚRĂ s. **1.** coborîtor, descendent, odraslă, scoborîtor, urmaș, viță, vlăstar, (pop. și fam.) prăsílă, (înv. și reg.) rămășíță, (prin Transilv.) porodíță, (înv.) mărădíe, rod, sămînță, semințénie, semințíe, următór. *(~ de domn.)* **2.** copil, odraslă, vlăstar, (pop. și fam.) prăsílă, (înv.) náștere. *(Asta e ~ lui Popescu.)* **3.** prăsilă, pui, (Mold.) țînc, (înv.) prăsitúră. *(Pisica cu ~ ei.)*

PROGESTERÓN s. *(BIOL.)* luteină.

PROGNÓZĂ s. *(MET.)* previziune, pronostic. *(~ asupra vremii.)*

PROGRÁM s. orar. *(~ de funcționare al unui magazin.)*

PROGRAMÁ vb. a planifica. *(Cînd vrei să te ~?)*

PROGRAMÁRE s. planificare. *(~ cuiva la analize.)*

PROGRÉS s. **1.** dezvoltare, evoluție, înaintare, propășire, mers-înainte, (pop.) ridicáre, săltáre, (înv.) pricopsíre, progrésie, prohorisíre, (fig.) créștere. *(~ societății.)* **2.** (fig.) pas. *(A înregistrat un mare ~ pe calea ...)*

PROGRESÁ vb. **1.** a avansa, a se dezvolta, a evolua, a înainta, a propăși, (înv.) a (se) pricopsi, a spori, (grecism înv.) a prohorisi, (fig.) a crește. *(Patria noastră ~ continuu.)* **2.** a înainta, a merge. *(Omenirea ~ continuu pe calea civilizației.)*

progrésie s. v. DEZVOLTARE. EVOLUȚIE. ÎNAINTARE. MERS-ÎNAINTE. PROPĂȘIRE. PROGRES.

PROGRESÍST adj. **1.** avansat, înaintat, (rar) propășitór. *(Idei, concepții ~.)* **2.** (înv.) progresív. *(Mișcare ~.)*

progresív adj. v. PROGRESIST.

PROGRESÍV adj., adv. **1.** adj. ascendent. *(Mișcare ~.)* **2.** adj., adv. gradat, treptat, (înv.) scăríș. *(Dezvoltare ~; se dezvoltă ~.)*

PROHÁB s. șliț. *(~ la pantaloni.)*

proház s. v. ZGARDĂ.

prohdeorisí vb. v. ARĂTA. INDICA. PRECIZA. SPUNE.

prohdiorihmós s. v. INDICAȚIE. PREGĂTIRE. PRESCRIPȚIE. PREVEDERE.

PROHIBÍ vb. a interzice, a opri, (înv.) a popri. *(A ~ vînzarea băuturilor alcoolice.)*

PROHIBÍRE s. interdicție, interzicere, prohibiție, (livr.) excluziúne, (pop.) opreálă, opréliște, (înv.) oprire, (turcism înv.) iasác. *(~ consumului de alcool.)*

PROHIBÍȚIE s. interdicție, interzicere, prohibire, (livr.) excluziúne, (pop.) opreálă, opréliște, (înv.) oprire, (turcism înv.) iasác. *(~ consumului de alcool.)*

PROHIBÍT adj. interzis, oprit. *(Băuturi ~.)*

PROHIBITÍV adj. prohibitoriu. *(Măsuri cu caracter ~.)*

PROHIBITÓRIU adj. prohibitiv. *(Măsuri cu caracter ~.)*

PROHÓD s. *(BIS.)* prohodire, prohodit. *(~ mortului, înainte de îngropare)*

prohód s. v. ÎNGROPARE. ÎNGROPAT. ÎNHUMARE. ÎNMORMÎNTARE.

PROHODÍRE s. *(BIS.)* prohod, prohodit. *(~ mortului, înainte de înmormîntare.)*

PROHODÍT s. *(BIS.)* prohod, prohodire. *(~ mortului, înainte de îngropare.)*

prohorisí vb. v. AGRAVA. AVANSA. DEZVOLTA. EVOLUA. ÎNAINTA. ÎNRĂI. ÎNRĂUTĂȚI. PROGRESA. PROPĂȘI.

prohorisíre s. v. DEZVOLTARE. EVOLUȚIE. ÎNAINTARE. MERS-ÎNAINTE. PROGRES. PROPĂȘIRE.

proidí vb. v. STRĂPUNGE.

proidít adj. s. v. PRIBEAG. STRĂIN.

PROIÉCT s. **1.** calcul, gînd, idee, intenție, plan, socoteală, (înv. și reg.) propús, (înv.) cúget, duh, **propózit**, săvîrșit, socotință, (fam.) combinație. *(Nu și-a putut realiza ~.)* **2.** plan, (înv.) tertíp. *(Și-a pus ~ în aplicare.)* **3.** intenție, vedere. *(Ce ai în ~?)*

PROIECTÁ vb. **1.** a intenționa, a plănui, (pop.) a chíti, (înv. și reg.) a sfătui, (reg.) a scăpa, (prin Bucov.) a scoposi, (înv.) a așeza, a cugeta, a izvodi, (fig., în Mold. și Transilv.) a cumpăni. *(~ să plece la mare.)* **2.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născocci, a plănui, a plăsmui, a realiza, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de ...)* **3.** a concepe, a plănui, a preconiza, a prevedea. *(Noi măsuri ~ de guvern.)* **4.** a se contura, a se delimita, a se desena, a se desluși, a se distinge, a se evidenția, a se preciza, a se profila, a se reliefa. *(Acum imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)* **5.** a se oglindi, a se răsfrînge, a se reflecta, (astăzi rar) a se prevedea, a se străvedea, (înv.) a se mira, (fig.) a se scălda. *(Imaginea i se ~ pe luciul apei.)* **6.** a juca, a rula. *(Ce film se ~ astăzi la televizor?)* **7.** a arunca, a azvîrli, a propulsa, a zvîrli. *(A ~ ceva în spațiu.)*

PROIECTÁRE s. **1.** concepere, creare, elaborare, imaginare, inventare, născocire, plănuire, plăsmuire, realizare, scornire, (înv. și pop.) izvodire. *(~ unui nou sistem de ...)* **2.** concepere, plănuire, preconizare. *(~ unor reforme.)* **3.** conturare, delimitare, evidențiere, precizare, profilare, reliefare. *(~ imaginii ei în lumina asfințitului.)* **4.** oglindire, răsfrîngere, reflectare, reflex, (înv.) reflét. *(~ în apă a stelelor.)* **5.** rulare. *(~ a unui film.)* **6.** aruncare, azvîrlire, propulsare, propulsie, zvîrlire. *(~ unui obiect în spațiu.)*

proiectáre s. v. PROIECȚIE.

PROIECTÁT adj. plănuit, (reg.) scoposít. *(Întîlnirea ~ n-a mai avut loc.)*

PROIECTÍL s. (pop.) plumb.

PROIECTÓR s. far.

PROIÉCȚIE. s. **1.** (rar) proiectáre. *(Cabină de ~.)* **2.** oglindire, reflectare. *(Ieronim e ~ idealizată a lui Eminescu însuși.)*

proímion s. v. CUVÎNT INTRODUCTIV. CUVÎNT ÎNAINTE. INTRODUCERE. PREFAȚĂ.

próin adj. v. EX. FOST.

PROLETARIZÁ vb. a (se) pauperiza, a sărăci.

PROLETARIZÁRE s. pauperizare, sărăcire.

PROLIFERÁRE s. *(MED.)* proliferație. *(~ a celulelor organice.)*

PROLIFERÁȚIE s. *(MED.)* proliferare. *(~ celulelor unui țesut.)*

PROLÍFIC adj. **1.** prăsitor, (pop.) puiós, (reg.) prăselnic, prăsilós. *(Animale sterpe și animale ~.)* **2.** fecund, (pop. și fam.) puiós, sămințós, (înv. și reg.) plodiciós, (înv.) plodít, ploditór, plódnic, plodós, ródnic. *(Femelă ~.)* **3.** fecund, prodigios, productiv. *(Un scriitor ~.)*

PROLIFICITÁTE s. **1.** fecunditate, (înv.) plod, plodiciúne,plodnicíe, rodnicíe. *(~ unui animal.)* **2.** fecunditate. *(~ unui scriitor.)*

prólips s. v. PREJUDECATĂ.

PROLÍN adj. (fig.) dezlînat, deznodát, diluát. *(O scriere, o exprimare ~.)*

PROLÓG s. *(BIS.)* (înv.) prologár.

prologár s. v. PROLOG.

PROMENÁDĂ s. **1.** plimbare, (rar) plímbet, (prin Transilv.) șeitălétiu, (Ban., Transilv., Maram. și Bucov.) spațír. *(A făcut o ~ reconfortantă.)* **2.** (concr.) (înv.) plimbáre, plimbătoáre. *(Cine mai era pe ~?)*

promenoár s. v. FOAIER.

PROMETAZÍNĂ s. *(FARM.)* fenergan, romergan.

prometeián adj. v. PROMETEIC.

PROMETÉIC adj. (rar) prometeián. *(Mitul ~.)*

PROMISIÚNE s. angajament, asigurare, cuvînt, făgăduială, făgăduință, legămînt, vorbă, (astăzi rar) parólă, (înv. și reg.) juruítă, (reg.) făgădă, (Transilv.) făgădáș, (Mold.) juruínță, (înv.) promitere, sfătuit, (turcism înv.) bacalím. *(Te rog să-ți respecți ~.)*

promít s. v. ADUCERE-AMINTE. AMINTIRE.

PROMÍTE vb. a se angaja, a făgădui, a se îndatora, a se însărcina, a se obliga, (înv. și reg.) a jurui, a se prínde, (înv.) a se adeveri,

a se apuca, (fig.) a se lega. *(~ să facă următoarele ...)*

promite vb. v. ANTICIPA. ANUNȚA. PREVESTI. VESTI.

promitere s. v. ANGAJAMENT. ASIGURARE. CUVÎNT. FĂGĂDUIALĂ, FĂGĂDUINȚĂ. LEGĂMÎNT. PROMISIUNE. VORBĂ.

promoáră s. v. CHICIURĂ. PROMOROACĂ.

PROMONTÓRIU s. *(GEOGR.)* (rar) piept.

promontóriu s. v. MASIV. MUNTE.

promorár s. v. NOIEMBRIE.

PROMOROÁCĂ s. *(MET.)* chiciură, (pop.) brumă. (reg.) bură, chídă, gótcă, poléi, promoáră, stură. *(~ s-a depus pe crengile copacilor.)*

promoroácă s. v. BRUMĂ. PRUINĂ.

PROMOTÓR s. **1.** inițiator, protagonist, (rar) începător. *(~ al unui curent.)* **2.** *(CHIM.)* inițiator.

PROMÓȚIE s. serie. *(Prima ~ de studenți din noua facultate.)*

PROMOVÁ vb. **1.** a trece. *(A ~ clasa.)* **2.** a avansa, a înainta, a înălța, a ridica, (înv.) a provivasi. *(A ~ în funcție, în grad.)*

PROMOVÁRE s. **1.** trecere. *(~ clasei.)* **2.** avansare, înaintare, înălțare, ridicare, (înv.) provivasíre, (fig.) ascensiúne. *(~ în grad, în funcție.)*

PROMPT adj., adv. **1.** adj. expeditiv, operativ. *(O rezolvare ~.)* **2.** adj., adv. grabnic, imediat, neîntîrziat, operativ, rapid. *(O intervenție ~; a intervenit ~.)*

PROMPTITÚDINE s. **1.** operativitate, rapiditate, repeziciune. *(~ unei intervenții.)* **2.** punctualitate. *(Om de o rară ~.)*

PROMULGÁRE s. *(JUR.)* (înv.) promulgație. *(~ unui proiect de lege.)*

promulgáție s. v. PROMULGARE.

PRONÁOS s. *(CONSTR.)* nartex, tindă. *(~ al unei biserici.)*

PRÓNIE s. *(BIS.)* cer, divinitate, dumnezeire, providență.

prónie s. v. ATOTPUTERNICUL. CREATORUL. DIVINITATE. DOMNUL. DUMNEZEIRE. DUMNEZEU. PĂRINTE. PROVIDENȚĂ. PUTERNICUL. STĂPÎNUL. TATĂL. ZIDITORUL.

pronómion s. v. PREROGATIVĂ. PRIVILEGIU.

PRONOSTÍC s. *(MET.)* previziune, prognoză. *(~ asupra vremii.)*

pronúme s. v. NUME DE BOTEZ. NUME MIC. PRENUME.

PRONUNȚÁ vb. **1.** a articula, a emite, a rosti. *(A ~ deslușit sunetele.)* **2.** a rosti, (înv.) a proforisi. *(~ literele pe rînd.)* **3.** a (se) spune. *(În Moldova se ~ „chicior".)* **4.** a articula, a grăi, a rosti, a scoate, a spune, a vorbi, a zice. (prin Mold.) a bleși. *(N-a ~ nici un cuvînt la aflarea veștii.)* **5.** a exprima, a formula, a rosti, a spune, a zice. *(A ~ următoarea opinie ...)* **6.** *(JUR.)* a rosti. *(A ~ sentința.)* **7.** a ține. *(A ~ un discurs.)* **8.** (rar) a se rosti. *(Se ~ într-o problemă.)* **9.** a se declara, a opina. *(Se ~ în favoarea proiectului.)*

PRONUNȚÁRE s. **1.** articulare, articulație, emitere, pronunție, rostire, (înv.) prozodíe. *(~ deslușită a sunetelor.)* **2.** pronunție, (înv.) pronunțiáție. *(Are o ~ străină.)* **3.** dicțiune, rostire, (grecism înv.) proforá. *(Are o ~ perfectă.)* **4.** *(FON.)* fonetism, pronunție, rostire. *(~ regională.)* **5.** exprimare, formulare, rostire, spunere, zicere. *(~ unei opinii.)* **6.** ținere. *(~ unui discurs.)*

PRONUNȚÁT adj. **1.** accentuat, evident, marcat, reliefat, vizibil. *(Vorbea cu un ~ accent străin.)* **2.** accentuat, proeminent, puternic. *(Maxilare ~; bărbie ~.)*

pronunțiáție s. v. PRONUNȚARE. PRONUNȚIE.

PRONÚNȚIE s. **1.** articulare, articulație, emitere, pronunțare, rostire, (înv.) prozodíe. *(~ deslușită a sunetelor.)* **2.** pronunțare, (înv.) pronunțiáție. *(Are o ~ străină.)* **3.** *(FON.)* fonetism, pronunțare, rostire. *(~ regională.)*

PRÓOR s. mînecătoare, (reg.) proróc. *(Ajunul zilei de 23 aprilie se numește în popor ~.)*

proorizmós s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

PROPAGÁ vb. **1.** a se extinde, a se întinde, a se lăți, a se răspîndi, (rar) a se pălălăi, (pop.) a mérge, (înv. și reg.) a pălăi, (înv.) a sări. *(Focul s-a ~ și la vecini.)* **2.** *(FIZ.)* a se transmite. *(Undele se ~ în spațiu.)* **3.** a (se) difuza, a (se) duce, a (se) împrăștia, (a se) întinde, a (se) lăți, a (se) răspîndi, a (se) transmite, (rar) a (se) vehicula, (înv.) a (se) povesti, a (se) vesti. *(Știrea s-a ~ peste tot.)* **4.** a circula, a se extinde, a se împrăștia, a se întinde, a se lăți, a se răspîndi, a se transmite, (înv.) a se răschira, a se tinde. *(Zvonul se ~ din gură în gură.)* **5.** a difuza, a populariza a propovădui, a răspîndi, (astăzi rar) a vulgariza, (fig.) a semăna. *(A ~ o teorie, cunoștințe folositoare etc.)* **6.** *(BIS.)* a predica, a propovădui, a răspîndi, (înv.) a binevesti, a mărturisi, a povesti, a spúne. *(A ~ în lume creștinismul.)* **7.** a împrăștia, a răspîndi, (fig.) a semăna. *(~ discordia între ei.)*

propagá vb. v. ÎNMULȚI. PRĂSI. PROCREA. CREA. REPRODUCE.

PROPAGÁRE s. **1.** difuzare, împrăștiere, răspîndire. *(~ unor radiații.)* **2.** difuzare, răspîndire, transmitere. *(~ unei știri.)* **3.** împrăștiere, răspîndire, (livr.) diseminăre, (pop.) lățíre. *(~ unor zvonuri mincinoase.)* **4.** popularizare, propovăduire, răspîndire, (astăzi rar) vulgarizáre, (înv.) poporanizáre, propagáție. *(~ unor cunoștințe.)* **5.** *(BIS.)* predicare, propovăduire, răspîndire, (înv.) mărturisíre, mărturisitúră. *(~ unei credințe.)*

PROPAGÁT adj. popularizat, răspîndit. *(Cunoștințe ~.)*

PROPAGATÓR s., adj. **1.** s., adj. popularizator, propovăduitor, răspînditor, (astăzi rar) vulgarizatór, (fig.) semănătór. *(~ de cunoștințe folositoare.)* **2.** s. *(BIS.)* predicator, propovăduitor, (înv.) mărturisitór, propovédnic. *(~ al unei credințe.)*

propagáție s. v. POPULARIZARE. PROPAGARE. PROPOVĂDUIRE. RĂSPÎNDIRE.

PROPANÓL s. *(CHIM.)* alcool propilic.

PROPĂȘÍ vb. **1.** a avansa, a se dezvolta, a evolua, a înainta, a progresa, (înv.) a (se) pricopsi, a spori, (grecism înv.) a prohorisi, (fig.) a crește. *(Patria noastră ~ continuu.)* **2.** a prospera, (fig.) a înflori. *(O regiune care ~.)*

propășí vb. v. PRECEDA. PREMERGE.

PROPĂȘÍRE s. **1.** dezvoltare, evoluție, înaintare, progres, mers-înainte, (pop.) ridicáre, săltáre, (înv.) pricopsíre, progrésie, prohorisíre, (fig.) creștere. *(~ societății.)* **2.** prosperare, (fig.) înflorire. *(~ unei regiuni.)*

propășitór adj. v. AVANSAT. ÎNAINTAT. PROGRESIST.

PROPENÁL s. *(CHIM.)* acroleină, aldehidă acrilică.

PROPÉNĂ s. *(CHIM.)* propilenă.

propensiúne s. v. APLECARE. APLICAȚIE. APTITUDINE. ATRACȚIE. CHEMARE. DAR. HAR. ÎNCLINARE. ÎNCLINAȚIE. ÎNZESTRARE. PORNIRE. PREDILECȚIE. PREDISPOZIȚIE. PREFERINȚĂ. TALENT. VOCAȚIE.

PROPÍCE adj. **1.** avantajos, favorabil, prielnic, (pop.) priincíos, priitór, (înv.) îndemînátic. *(Circumstanțe ~.)* **2.** adecvat, binevenit, bun, favorabil, fericit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, prielnic, (livr.) pertinént, (pop.) priincíos. *(Un prilej ~.)* **3.** binefăcător, favorabil, prielnic, (livr.) benéfic, (înv.) părtinitór. *(Un efect ~.)* **4.** favorabil, prielnic, (fig.) surîzător. *(Perspective ~.)* **5.** favorabil, nimerit, potrivit, prielnic, (pop.) priincíos. *(Un vînt ~ din spate.)*

PROPILÉNĂ s. *(CHIM.)* propenă.

propís s. v. CAIET. EPISTOLĂ. EPISTOLIE. SCRISOARE.

PROPÓLIS s. păstură. *(~ din fagurii de miere.)*

PROPÓRȚIE s. **1.** *(MAT.)* raport. **2.** raport, relație. *(O ~ justă între elemente.)* **3.** armonie, concordanță, echilibru, potrivire, proporționalitate, simetrie, (fig.) simfonie. *(O perfectă ~ a elementelor unui ansamblu.)* **4.** procent. *(Amestecăm în ~ diverse două substanțe.)* **5.** dimensiune, mărime, măsură, (înv.) măríe, măríre, (fam.) calíbru. *(Un lucru de mari ~ii.)* **6.** amploare, extensiune, extindere. *(Scandalul a luat ~ii.)*

PROPORȚIONÁ vb. a doza, a potrivi. *(A ~ substanțele într-un amestec.)*

PROPORȚIONÁL adj. (rar) proporționát. *(Cheltuielile ~ cu veniturile.)*

PROPORȚIONALITÁTE s. armonie, concordanță, echilibru, potrivire, proporție, simetrie, (fig.) simfonie. *(O perfectă ~ a elementelor unui ansamblu.)*

PROPORȚIONÁRE s. dozaj, dozare, potrivire. *(~ substanțelor într-un amestec.)*

PROPORȚIONÁT adj. armonios, concordant, echilibrat, regulat, simetric. *(Un ansamblu ~; trăsături ~.)*

proporționát adj. v. PROPORȚIONAL.

PROPOVĂDUÍ vb. **1.** *(BIS.)* a predica, a propaga, a răspîndi, (înv.) a binevesti, a mărturisi, a povesti, a spúne. *(~ creștinismul.)* **2.** a difuza, a populariza, a propaga, a răspîndi, (astăzi rar) a vulgariza, (fig.) a semăna. *(A ~ o teorie.)*

propovăduí vb. v. DECLARA. DESTĂINUI. DEZVĂLUI. DIVULGA. ÎMPĂRTĂȘI. ÎNCREDINȚA. ÎNSCĂUNA. ÎNTRONA. ÎNVESTI. MĂRTURISI. NUMI. PROCLAMA. PUNE. REVELA. SPOVEDI. SPUNE. UNGE.

PROPOVĂDUÍRE s. **1.** *(BIS.)* predicare, propagare, răspîndire, (înv.) mărturisíre, mărturisitúră. *(~ unei credințe.)* **2.** popularizare, propagare, răspîndire, (astăzi rar) vulgarizáre, (înv.) poporanizáre, propagáție. *(~ unor cunoștințe.)*

PROPOVĂDUITÓR s., adj. **1.** s. *(BIS.)* predicator, propagator, (înv.) mărturisitór, propovédnic. *(~ al unei credințe.)* **2.** s., adj. popularizator, propagator, răspînditor, (astăzi rar) vulgarizatór, (fig.) semănátor. *(~ de cunoștințe folositoare.)*

propovedánie s. v. CAZANIE. CUVÎNT. DISCURS FUNEBRU. OMILIE. ORAȚIE FUNEBRĂ. PREDICĂ.

propovédnic s. v. PREDICATOR. PROPAGATOR. PROPOVĂDUITOR.

propózit s. v. CALCUL. GÎND. IDEE. INTENȚIE. PLAN. PROIECT. SOCOTEALĂ.

PROPOZÍȚIE s. *(GRAM.)* (înv.) propúnere. *(~ subordonată.)*

propoziție s. v. AFIRMAȚIE. CUVÎNT. DECLARAȚIE. MĂRTURISIRE. PROPUNERE. RELATARE. SPUSĂ. VORBĂ. ZISĂ.

PROPRIETÁR s. deținător, posesor, stăpîn, (înv.) ocináș, posesuitór. *(~ al unui bun.)*

proprietár s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

PROPRIETÁRĂ s. proprietăreasă. *(~ imobilului.)*

proprietaricése adj. v. PROPRIETĂRESC.

PROPRIETÁTE s. **1.** posesiune, stăpînire. *(Hrisov de ~.)* **2.** atribuit, calitate, caracter, caracteristică, însușire, notă, particularitate, semn, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) ampréntă, márcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(O ~ esențială a acestui proces este ...)* **3.** facultate, însușire. *(Magnetul are ~ de a atrage fierul.)*

PROPRIETĂREÁSĂ s. proprietară. *(~ imobilului.)*

*PROPRIETĂRÉSC adj. (înv.) proprietaricésc.

PRÓPRIU adj. **1.** individual, particular, personal, (livr.) privát. *(Probleme ~; proprietate ~.)* **2.** individual, particular, personal, (înv.) obrăzálnic, particularístic, particulárnic, pártnic, personalicésc, personálnic. *(Însușiri ~.)* **3.** individual, particular, personal, (rar) subiectív. *(O viziune, o creație ~.)* **4.** caracteristic, definitoriu, distinct, distinctiv, dominant, particular, specific, tipic, (înv.) însușít. *(Notă, trăsătură ~.)* **5.** adecvat, bun, indicat, nimerit, potrivit. *(Un teren ~ pentru arte.)*

proptár s. v. CĂȚEL. CORDENCI.

próptă s. v. POP. PROPTEA. PROTECȚIE. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE.

PROPTEÁ s. pop, reazem, sprijin, susținere, (rar) sprijinitoáre, (pop.) poprcá, (reg.) pripoánă, próptă, propteálă, proptíș, șpraiț, (prin Munt. și Olt.) papainóg, (Transilv.) șoș, (înv.) rezemătură, sprijineálă, sprijoánă. *(~ pentru consolidarea gardului.)*

propteá s. v. PRĂJINĂ.

propteálă s. v. POP. PROPTEA. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE.

PROPTÍ vb. **1.** a (se) rezema, a (se) sprijini, a (se) susține, (reg.) a (se) popri, a (se) prijini. *(Un stîlp ~ poarta.)* **2.** a pune, a rezema, a sprijini. *(~ scara să suim.)*

propti vb. v. AJUTA. AJUTORA. OCROTI. PROTEJA. SPRIJINI. SUSȚINE.

PROPTÍRE s. rezemare, sprijinire, susținere. *(~ unei construcții cu stîlpi.)*

proptiș s. v. POP. PROPTEA. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE.

PROPTÍT adj. rezemat, sprijinit. *(Gard ~.)*

proptít adj. v. AJUTAT. AJUTORAT. OCROTIT. PROTEJAT. SPRIJINIT. SUSȚINUT.

PROPULSÁ vb. a arunca, a azvîrli, a proiecta, a zvîrli. *(A ~ ceva în spațiu.)*

propulsánt s. v. PROPULSOR.

PROPULSÁRE s. aruncare, azvîrlire, proiectare, propulsie, zvîrlire. *(~ unui obiect în spațiu.)*

PROPÚLSIE s. aruncare, azvîrlire, proiectare, propulsare, zvîrlire, *(~ unui obiect în spațiu.)*

PROPULSÓR s. *(TEHN.)* (rar) propulsánt.

PROPÚNE vb. **1.** a recomanda, (înv. și reg.) a prepúne. *((Îl ~ pentru avansare.)* **2.** a preconiza, a recomanda. *(A ~ o serie de măsuri.)*

propúne vb. v. INVOCA. OFERI. PREDA. PRETEXTA.

PROPÚNERE s. **1.** recomandare, recomandație. *(~ de avansare.)* **2.** preconizare, recomandare. *(~ unor măsuri salutare.)* **3.** (livr.) propoziție, (înv.) predlojénie, problémă. *(O ~ judicioasă.)*

propúnere s. v. CURS. PREDARE. PRELEGERE. PROPOZIȚIE.

propús s. v. CALCUL. GÎND. IDEE. INTENȚIE. PLAN. PROIECT. SOCOTEALĂ.

PRÓRĂ s. *(MAR.)* bot, (înv. și reg.) pisc, (înv.) prúă. *(~ unei nave.)*

PRORÉCTOR s. (înv.) subréctor. *(~ al universității.)*

proroácă s. v. PROFETESĂ.

PRORÓC s. profet, vestitor, (înv.) prorocitór. *(Un ~ mincinos.)*

proróc s. v. MÎNECĂTOARE. PROOR.

prorocése adj. v. PREVESTITOR. PROFETIC. VIZIONAR.

prorocéstvie s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEȚIE. PROROCIE. PROROCIRE.

prorocestvuí vb. v. PREVESTI. PREZICE. PROFETIZA. PROFEȚI. PROROCI. VESTI.

PROROCÍ vb. **1.** a prevesti, a prezice, a profetiza, a profeți, a vesti, (înv. și reg.) a plăzui, a prepúne, (prin Transilv.) a pohibi, (înv.) a meni, a prorocestvui. *(Ce a ~ sfîntul?)* **2.** a ghici, a prevesti, a prezice, (franțuzism înv.) a devina. *(A ~ viitorul cuiva.)*

PROROCÍE s. oracol, prevestire, previziune, prezicere, profeție, prorocire, (livr.) predicțiúne, (rar) prevestít, (înv.) hrismós, menire, plaz, plăzuít, plăzuitúră, prezísă, prorocéstvie, prorocitúră.

PROROCÍRE s. **1.** oracol, prevestire, previziune, prezicere, profeție, prorocie, (livr.) predicțiúne, (rar) prevestít, (înv.) hrismós, menire, plaz, plăzuít, plăzuitúră, prezísă, prorocéstvie, prorocitúră. *(~ lui nu s-a împlinit.)* **2.** prevestire, prezicere, vestire. *(~ unor vremuri înfloritoare.)*

prorocitór s. v. PROFET. PROROC. VESTITOR.

prorocitúră s. v. ORACOL. PREVESTIRE. PREVIZIUNE. PREZICERE. PROFEȚIE. PROROCIE. PROROCIRE.

prorocíță s. v. PROFETESĂ.

PROROGÁRE s. *(JUR.)* prorogație. *(~ unui termen scadent.)*

PROROGÁȚIE s. *(JUR.)* prorogare. *(~ activității unui corp constituit.)*

prorúpe vb. v. BUFNI. CONTENI. CURMA. IZBUCNI. ÎNCETA. OPRI. POTOLI. PUFNI. SFÎRȘI. STA. TERMINA. ȚÎȘNI.

prorúpere s. v. DECLANȘARE. DEZLĂNȚUIRE. ISCARE. IZBUCNIRE. ÎNCEPERE. PORNIRE. PRODUCERE. STÎRNIRE. VENIRE.

prorúpție s. v. DECLANȘARE. DEZLĂNȚUIRE. ISCARE. IZBUCNIRE. ÎNCEPERE. PORNIRE. PRODUCERE. STÎRNIRE. VENIRE.

prosădí v. PLANTA. PUNE. RĂSĂDI. SĂDI. TRANSPLANTA.

proscalisí vb. v. INVITA. ÎMBIA. POFTI.

PROSCÉNIU s. avanscenă. *(~ din teatrul actual.)*

proschinitár s. v. ICONOSTAS.

PROSCOMÍDIE s. *(BIS.)* jertfelnic.

PROSCRÍE vb. **1.** *(JUR.)* a alunga, a exila, a goni, a izgoni, a ostraciza, a surghiuni, (livr.) a relega, (înv.) a urgisi. *(L-a ~ din țară.)* **2.** a interzice, a opri. *(A ~ duelul.)* **3.** a blama, a condamna, a dezaproba, a înfiera, a reproba, a respinge, a stigmatiza, (livr.) a dezavua, (rar) a sancționa, (pop.) a osîndi, (înv.) a mustra, a protesta, (fig.) a vești. *(Opinia publică a ~ gestul lui necugetat.)*

PROSCRÍERE s. *(JUR.)* **1.** alungare, exilare, gonire, izgonire, ostracizare, surghiunire, (livr.) relegáre, relegație. *(~ cuiva din patria sa.)* **2.** interzicere, oprire. *(~ duelului.)*

proscríere s. v. EXIL. EXILARE. PRIBEGIE. SURGHIUN. SURGHIUNIRE.

proscripție s. v. EXIL. EXILARE. PRIBEGIE. SURGHIUN. SURGHIUNIRE.

PROSCRÍS adj., s. **1.** adj., s. *(JUR.)* alungat, exilat, gonit, izgonit, pribeag, surghiunit, (livr.) relegát, (înv.) surghiún. *(Un ~ politic.)* **2.**

adj. interzis, neîngăduit, nepermis, oprit. *(Un lucru ~.)*

PROSECTÚRĂ s. morgă. *(~ unui spital.)*

prosferisí vb. v. DA. DĂRUI. OFERI.

prosforá s. v. ATENȚIE. CADOU. DAR. SURPRIZĂ.

prosforá vb. v. DA. DĂRUI. OFERI.

PROSIMIÁN s. *(ZOOL.)* lemurian.

PROSLĂVÍ vb. **1.** a cinsti, a cînta, a elogia, a glorifica, a lăuda, a mări, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a slăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)* **2.** a binecuvînta, a glorifica, a lăuda, a mări, a preamări, a preaslăvi, a slăvi, (rar) a ferici. *(Să ~ ziua de față.)*

proslăví vb. v. AJUTA. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. LĂFĂI. MILUI. MURI. PIERI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. RĂSFĂȚA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA.

PROSLĂVÍRE s. **1.** elogiere, glorificare, lăudare, mărire, preamărire, preaslăvire, slavă, slăvire, (rar) apoteóză, exaltáre, (înv.) prealăudáre, preaslăvíe, sărbătorire. *(~ unui erou.)* **2.** binecuvîntare, glorificare, laudă, mărire, preamărire, preaslăvire, slavă, slăvire. *(~ vremurilor noastre.)* **3.** cinste, cinstire, elogiu, glorie, laudă, mărire, omagiu, preamărire, preaslăvire, slavă, slăvire, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. *(~ adusă trecutului glorios al patriei.)*

PROSLĂVÍT adj. **1.** binecuvîntat, glorificat, lăudat, mărit, preamărit, preaslăvit, slăvit. *(~ zi a Unirii!)* **2.** lăudat, mărit, preaînălțat, prealuminat, preamărit, preaslăvit, slăvit, venerat, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~ te Doamne!)*

prosodicése adj. v. ORTOGRAFIC.

PROSÓP s. șervet, ștergar, (înv. și reg.) mînăștérgură, peșchír, (reg.) măsái, profés, sprijineálă, ștérgură, (Transilv.) chindéu, (Olt. și prin Ban.) sénic, (Transilv. și Maram.) ștergătór. *(Se spală și se șterge cu ~.)*

prospéct s. v. PERSPECTIVĂ. PRIVELIȘTE. VEDERE.

PROSPECTÁRE s. prospecțiune. *(Lucrări de ~ geologică.)*

PROSPECȚIÚNE s. prospectare. *(~ i geologice.)*

PROSPÉR adj. **1.** înfloritor, (livr.) eflorescént, (înv.) înflorít. *(Stare ~.)* **2.** bogat. *(Regiune ~.)*

PROSPERÁ vb. a propăși, (fig.) a înflori. *(O regiune care ~.)*

PROSPERÁRE s. propășire, (fig.) înflorire. *(~ unei regiuni.)*

PROSPERITÁTE s. belșug, bogăție, bunăstare, (pop.) pricopseálă, (Transilv.) prindoáre, (înv.) salút, scumpéte, scumpíe, spor, (fig.) înflorire. *(~ unei regiuni.)*

PROSPEȚÍME s. frăgezime. *(~ unei plante.)*

prost adj. v. BANAL. BÎRFITOR. CALOMNIOS. CANDID. CAST. CINSTIT. CLEVETITOR. COMUN. DEFĂIMĂTOR. DENIGRATOR. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. LUCRĂTOR. MODEST. NEEVOLUAT. NEGRADAT. NEPREFĂCUT. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. OBIȘNUIT. ORDINAR. PONEGRITOR. POPULAR. PRIMITIV. PUDIC. RUDIMENTAR. SIMPLU. SINCER. UMIL. VIRGIN. VIRGINAL.

prost adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

PROST adj., s., adv. **1.** adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, neghiob, nerod, netot, prostănac, stupid, tont, tontălău, (înv. și pop.) năúc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbîz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălímb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) bobléț, (Mold.) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășman, (prin Olt. și Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(~ mai ești, amice, de-ai putut să faci așa ceva!)* **2.** adj. credul, naiv, (înv., în Transilv., Ban. și Olt.) lud, (fam.) fráier. *(Dac-ai fost ~ și l-ai crezut!)* **3.** adj., s. ignorant, inculț, necultivat, neinstruit, neînvățat, simplu, (livr.) agramát, ignár, (înv.) gros, neabețedát. *(Un om ~.)* **4.** adj., s. ignorant, incapabil, incompetent, necapabil, nechemat, necompetent, neisprăvit, nepregătit, nepriceput, neștiutor, (fam.) ageamíu. *(Un meseriaș ~.)* **5.** adj. netalentat, nevaloros, slab. *(Un scriitor ~.)* **6.** adj. necorespunzător, neizbutit, nerealizat, nereușit, nesatisfăcător, slab, (fig.) stîngáci. *(O regie ~.)* **7.** adv. aiurea, anapoda, rău, (fam.) brámbura. *(Treburile mergeau ~.)* **8.** adj. inferior, ordinar, rău. *(Tutun ~, vin ~.)* **9.** adj. defavorabil, nefavorabil, nepotrivit, neprielnic, rău, urît, (înv. și pop.) nepriinciós, (înv.) nepriitór. *(Întrecerea a avut loc pe o vreme ~.)* **10.** adj. mic, redus, slab. *(O vizibilitate ~.)* **11.** adj., adv. defectuos, greșit, incorect, necorect, rău, (fig.) stricát. *(O pronunțare ~; vorbește ~ italienește.)* **12.** adj. anevoios, greu, mizerabil, necăjit, rău, (înv. și pop.) necăjós. *(Un trai ~.)* **13.** adj. defavorabil, nefavorabil, neplăcut, rău, urît. *(A făcut o impresie ~.)* **14.** adj. neplăcut, rău, (înv.) slab. *(I-a adus o veste ~.)* **15.** adv. rău. *(Se simte ~.)* **16.** adv. insuficient, puțin, rău. *(O muncă ~ plătită.)*

prost adv. v. DREPT. PERPENDICULAR. VERTICAL.

prost s. v. IOBAG. RUMÂN. ȘERB. VECIN.

prostán adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

PROSTĂTĂ s. *(ANAT.)* glandă prostatică, (înv.) gîlca sămînții.

prostătic adj. v. DEGAJAT. DEZINVOLT. FIRESC. MODEST. NATURAL. NEAFECTAT. NEARTIFICIAL. NECĂUTAT. NEGHIOBESC. NEPREFĂCUT. NEROZESC. NESILIT. NESTUDIAT. PROSTESC. SIMPLU. SPONTAN. UMIL.

prostătic adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

PROSTĂLĂU adj., s. (pop. și fam.) prostován, (pop.) prostolán. *(Mare ~ mai era!)*

PROSTĂNĂC adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, neghiob, nerod, netot, prost, stupid, tont, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbíz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălîmb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) bobléț, (Mold.) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășman, (prin Olt. și Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(Mare ~ mai era!)*

prostănătic adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

prostănél adj., s. v. PROSTICEL. PROSTIȘOR. PROSTULEȚ. PROSTUȚ.

prostățícĭe s. v. DOBITOCIE. IDIOȚENIE. IDIOȚIE. IGNORANȚĂ. IMBECILITATE. INCULTURĂ. INEPȚIE. NEGHIOBIE. NEPRICEPERE. NEROZIE. NEȘTIINȚĂ. PROSTIE. STUPIDITATE. STUPIZENIE. TÎMPENIE.

PROSTEÁLĂ s. **1.** dobitocie, imbecilitate, neghiobie, nerozie, prostie, tîmpenie, (înv.) prostíme. *(Era de-o ~ proverbială.)* **2.** capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, moft, naz, poftă, sclifoseală, toană, (pop. și fam.) pirțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît o obișnuită ~ de-a ei.)*

prosteálă s. v. CERȘEALĂ. CERȘETORIE. CERȘIT. MILOGEALĂ. MILOGIT.

PROSTERNÁ vb. a se închina, a se înclina, a se pleca. *(Se ~ adînc în fața lui.)*

PROSTERNÁRE s. închinare, înclinare, plecare, (rar) prosternáție. *(~ adîncă a cuiva în fața unei persoane.)*

prosternáție s. v. ÎNCHINARE. ÎNCLINARE. PLECARE. PROSTERNARE.

PROSTÉSC adj. **1.** nătîng, neghiob, neghiobesc, nerod, nerozesc, netot, stupid, (livr.) inept, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~.)* **2.** dobitocesc. *(O vorbă ~.)* **3.** nebun, nebunesc, nechibzuit, necugetat, necumpănit, necumpătat, nesăbuit, nesocotit, (rar) nejudecát, neprecugetát, (reg.) nechitít. *(O faptă ~.)*

prostésc adj. v. BANAL. COMUN. OBIȘNUIT. ORDINAR.

PROSTÉȘTE adv. **1.** neghiobește, nerozește, stupid. *(S-a comportat ~.)* **2.** dobitocește. *(Înjură ~.)* **3.** nebunește, orbește. *(Se aruncă ~ înainte.)*

PROSTÍ vb. **1.** a (se) îndobitoci, a (se) tîmpi, (pop.) a (se) năuci, (reg.) a (se) hăbăuci, (Transilv. și Olt.) a (se) tonti. *(Viața pe care o duce l-a ~ de tot.)* **2.** *(MED.)* a (se) cretiniza, a (se) idiotiza, a (se) idioți, a (se) imbeciliza, a (se) tîmpi. *(Un om care s-a ~ în urma unei afecțiuni.)* **3.** a se afecta, a se fandosi, a se maimuțări, a se sclifosi, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (pop.) a se fasoli, a se izmeni, (înv. și reg.) a se sfandosi, (reg.) a se mandosi, a se marghioli, a se schimonosi, (înv.) a se marafetui. *(Nu te mai ~ atîta!)* **4.** a ademeni, a amăgi, a încînta, a înșela, a minți, a momi, a păcăli, a purta, a trișa, (livr.) a iluziona, (înv. și reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a șutili, (reg.) a șugui, (Transilv. și Ban) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tășca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprinde, (fam.) a dúce, a fraieri, a șmecheri, (fam. fig.) a árde, a frige, a încălța, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu tot felul de minciuni.)* **5.** a se degrada. *(Marfa asta s-a ~ de tot.)*

prostí vb. v. ABDICA. CERE. CERȘI. DEMISIONA. MILOGI.

prostíe adj., s. v. PROSTICEL. PROSTIȘOR. PROSTULEȚ. PROSTUȚ.

PROSTICÉL adj., s. prostișor, prostuleț, prostuț, (rar) prostíc, (reg.) prostánél. *(E cam ~.)*

PROSTÍE s. **1.** nătîngie, neghiobie, nerozie, stupiditate, stupizenie, (rar) nătîngeálă, netoție, tonție, (franțuzism rar) sotíză, (înv. și reg.) nătărăíe, (înv.) nărozénie, (fam.) zevzecíe. *(E de-o ~ proverbială.)* **2.** dobitocie, imbecilitate, neghiobie, nerozie, prosteală, tîmpenie, (înv.) prostíme. *(A dat dovadă de o mare ~.)* **3.** gogomănie, nătîngie, neghiobie, nerozie, nesocotință, stupiditate, (rar) netoție, (înv. și reg.) nătărăíe. *(Mare ~ a spus.)* **4.** dobitocie, idioțenie, idioție, imbecilitate, inepție, neghiobie, nerozie, stupiditate, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostățicíe. *(Ce e ~ asta?)* **5.** aberație, absurditate, aiureală, bazaconie, elucubrație, enormitate, fantasmagorie, stupiditate. *(Ce susții tu e o ~.)* **6.** gafă, poznă. *(A comite o ~.)* **7.** copilărie, naivitate. *(Ce faci tu e o*

~ *!)* **8.** bagatelă, chițibuș, fleac, mărunțiș, nimic, (înv.) blagomanie, (fam.) moft. *(Nu te lega de ~ ii.)*

prostíe s. v. IGNORANȚĂ. INCULTURĂ. MODESTIE. NEPRICEPERE. NEȘTIINȚĂ. SIMPLICITATE. SIMPLITATE.

PROSTÍME s. (mai ales în limbajul claselor exploatatoare) gloată, mulțime, norod, plebe, popor, vulg, (înv. și reg.) poporíme, (înv.) calabalîc. *(~ asaltează porțile palatului.)*

prostíme s. v. DOBITOCIE. IGNORANȚĂ. IMBECILITATE. INCULTURĂ. MODESTIE. NEGHIOBIE. NEPRICEPERE. NEROZIE. NEȘTIINȚĂ. PROSTEALĂ. PROSTIE. SIMPLICITATE. SIMPLITATE. TÎMPENIE.

PROSTÍRE s. **1.** îndobitocire, tîmpire. *(~ cuiva prin viața pe care o duce.)* **2.** ademenire, amăgire, înșelare, înșelăciune, înșelătorie, momire, păcăleală, păcălire, **păcălit**, prostit, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilástire, (fam. fig.) **pingelíre**, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)* **3.** degradare. *(~ calității unei mărfi.)*

prostíre s. v. ABDICARE. CEARȘAF. CERGĂ. CUVERTURĂ. DEMISIE. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. VELINȚĂ.

PROSTIȘÓR adj., s. prosticel, prostuleț, prostuț, (rar) prostíc, (reg.) prostánél. *(E cam ~.)*

PROSTÍT adj. **1.** îndobitocit, tîmpit. *(Om ~ de viața pe care o duce.)* **2.** ademenit, amăgit, înșelat, păcălit, trișat, (Transilv. și Ban.) celuít, (înv.) prilestít, (fam.) dus, fraierít,(fam. fig.) pingelít, pingeluít, (fig.) buzát. *(Un naiv ~.)*

PROSTÍT s. ademenire, amăgire, înșelare, înșelăciune, înșelătorie, momire, păcăleală, păcălire, păcălit, prostire, trișare, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. și Ban.) celșág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliseálă, mîglisíre, (înv.) măglisitúră, prilástire, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)*

PROSTITUÁ vb. **1.** a se vinde. **2.** (înv.) a supúne. *(A ~ o femeie.)*

PROSTITUÁTĂ s. cocotă, curvă, tîrfă, femeie de stradă, (pop. și fam.) dámă, madámă, (înv. și reg.) pîrțotínă, telălíță, teleléică, (reg.) léle, madarántă, scorțotínă, teárfă, tîrnoáță, (prin Transilv.) bándură, búlă, (prin Bucov.) crăíță, (prin Maram.) lándră, (prin Mold. și Bucov.) mișárcă, (înv.) magopáță, tălăníță, femeie públică, (fam.) fleoárță, fleorțotínă, șuleándră, (fig.) buleándră, púpăză, putoáre, tîrîtúră, (reg. fig.) háită, pupezoáică, terfeloágă, (Transilv. fig.) gúdă, (prin Mold. fig.) ruptúră, (arg.) maimúță, marcoávă, mastroácă.

PROSTITÚȚIE s. (pop.) curvăsăríe, curvíe, (înv.) supúnere.

prostolán adj., s. v. PROSTĂLĂU.

prostován adj., s. v. PROSTĂLĂU.

PROSTOVÓL s. *(PEȘCUIT)* (reg.) cúcă, năpástă, șașmá, (prin Bucov.) năpástnic, (Transilv. și Olt.) plășcă.

prostráție s. v. APATIE. DELĂSARE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

PROSTULÉȚ adj., s. prosticel, prostișor, prostuț, (rar) prostíc, (reg.) prostánél. *(E cam ~.)*

PROSTÚȚ adj., s. prosticel, prostișor, prostuleț, (rar) prostíc, (reg.) prostánél. *(E cam ~.)*

proșcá vb. v. ÎMPROȘCA. SĂRI. STROPI.

prot s. v. CORECTOR. EGUMEN. STAREȚ.

próta s. v. PROTOIEREU. PROTOPOP.

PROTAGONÍST s. **1.** inițiator, promotor, (rar) începător. *(~ al unei mișcări, al unui curent.)* **2.** cap, corifeu, fruntaș. *(~ al Școlii ardelene.)*

protázá s. v. PREMISĂ.

protectá vb. v. AJUTA. AJUTORA. OCROTI. PROTEJA. SPRIJINI. SUSȚINE.

PROTECTÓR s. apărător, ocrotitor, sprijin, sprijinitor, susținător, (rar) proteguitór, protejatór, (înv.) arcá, părtinitór, păzitór, priitór, scutitór, (fig.) reázem. *(El era ~ său în zile de restriște.)*

PROTECTORÁT s. *(POLITICĂ)* (înv.) protécție.

PROTÉCȚIE s. **1.** sprijin, (înv.) regeá, regealîc, (reg. fig.) próptă. *(Îi servește ca ~.)* **2.** apărare, ocrotire, sprijin, (înv. și pop.) oblăduire, (înv.) apărămînt, scuteálă, scutínță, scutíre, (fig.) scut. *(~ împotriva ...)* **3.** ajutor, asistență, ocrotire, sprijin, (livr.) recúrs, (înv. și pop.) ajutorínță, (înv. și reg.) ajutoríe, sprijoáně, (înv.) sprijincálă, (turcism înv.) iamác. *(I-a mulțumit pentru ~ lui.)* **4.** grijă, ocrotire, (fig.) áripă, pávăză, scut. *(Se află sub ~ lor.)* **5.** ajutor, ocrotire, patronaj, sprijin, tutelă, (rar) tuteláj. *(Orfelinatul se bucura de ~ unei societăți de binefacere.)* **6.** egidă, oblăduire, ocrotire, patronaj, sprijin. *(Asociația se bucură de înalta ~ a ...)* **7.** favoare, (pop. și fam.) hatír, (înv.) grație, láscă, nazár, ovajénie, (turcism înv.) musaadeá. *(I-a cîștigat ~.)* **8.** apărare, asigurare, pază, protejare, securitate, siguranță. *(Măsuri de ~.)*

protécție s. v. PROTECTORAT.

proteguí vb. v. AJUTA. AJUTORA. OCROTI. PROTEJA. SPRIJINI. SUSȚINE.

proteguíre s. v. OCROTIRE. PROTEJARE. SPRIJINIRE. SUSȚINERE.

proteguít adj. v. AJUTAT. AJUTORAT. OCROTIT. PROTEJAT. SPRIJINIT. SUSȚINUT.

proteguitór s. v. APĂRĂTOR. OCROTITOR. PROTECTOR. SPRIJIN. SPRIJINITOR. SUSȚINĂTOR.

PROTEJÁ vb. **1.** a (se) ajuta, a (se) ajutora, a (se) ocroti, a (se) sprijini, a (se) susține, (rar) a (se) protegui, (înv. și pop.) a (se) înlesni, (prin Transilv.) a (se) prindori, (înv.) a (se) îndemîna, a (se) protecta, (fam. fig.) a (se) propti. *(L-a ~ mult în viață.)* **2.** a apăra, a feri, a ocroti, a păzi, (livr.) a prezerva, a salvgarda, (astăzi rar) a scuti, (înv. și pop.) a oblădui, (înv. și reg.) a ocoli, (înv.) a veghea, (fig.) a acoperi. *(Să-i ~ de primejdii.)* **3.** a favoriza,

(înv.) a prii. *(Să iubim pînă ce Amor ne va ~.)* **4.** a avantaja, a favoriza, a părtini, a privilegia, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a fățărnici. *(Arbitrul l-a ~.)*

PROTEJÁRE s. **1.** apărare, ferire, ocrotire, păzire, (livr.) salvgardáre, (înv. și pop.) oblăduíre. *(~ țării de primejdii.)* **2.** ocrotire, sprijinire, susținere, (rar) proteguíre. *(~ bătrineților lui.)* **3.** favorizare. *(~ celor doi îndrăgostiți.)* **4.** apărare, asigurare, pază, protecție, securitate, siguranță. *(Măsuri de ~.)* **5.** avantajare, favorizare, părtinire, (înv.) părtășíre. *(~ cuiva în defavoarea altuia.)*

PROTEJÁT adj., s. **1.** adj. ajutat, ajutorat, ocrotit, sprijinit, susținut, (rar) proteguít, (fam. fig.) proptít. *(Om ~.)* **2.** adj. adăpostit, apărat, ferit, ocrotit, păzit, sigur, (înv.) scutít. *(Un loc mai ~.)* **3.** adj. avantajat, favorizat, părtinit, privilegiat. *(Echipă sportivă ~.)* **4.** s. favorit, (înv.) cirác. *(Suveranul și ~ săi.)*

protejatór s.v. APĂRĂTOR. OCROTITOR. PROTECTOR. SPRIJIN. SPRIJINITOR. SUSȚINĂTOR.

PROTEROZÓIC adj., s. *(GEOL.)* algonchian. *(Depozite ~.)*

protesmíe s. v. EPOCĂ. INTERVAL. PERIOADĂ. RĂGAZ. RĂSTIMP. SPAȚIU. TIMP. VREME.

PROTÉST s. **1.** (rar) protestáție, (înv.) protestăciúne. *(Și-a exprimat cu vehemență ~.)* **2.** crîcneală, crîcnire, murmur, (pop.) cîrteálă, (înv.) răpștíre. *(Nu se aude nici un ~.)* **3.** *(FIN.)* protestare, (rar) protestáție. *(~ unei polițe.)*

PROTESTÁ vb. **1.** (prin Transilv.) a șușta, (înv.) a prerecui, a protestălui, a protestui, a remonstra. *(A ~ cu vehemență.)* **2.** a crîcni, a murmura, (pop.) a cîrti, (prin Mold. și Bucov.) a blești, (înv.) a răpști. *(Cine mai ~ în front?)*

protestá vb. v. BLAMA. CONDAMNA. CONTESTA. DEZAPROBA. DEZMINȚI. ÎNFIERA. NEGA. PROSCRIE. RENEGA. REPROBA. RESPINGE. STIGMATIZA. TĂGĂDUI.

PROTESTÁNT adj. *(BIS.)* **1.** reformat, (înv.) protestanticésc. **2.** evanghelic.

protestánt adj., s. v. PROTESTATAR.

protestanticése adj. v. PROTESTANT. REFORMAT.

PROTESTANTÍSM s. *(BIS.)* (înv.) reformáție.

PROTESTÁRE s. *(FIN.)* protest, (rar) protestáție. *(~ unei polițe.)*

PROTESTATÁR adj., s. (înv.) malconténț, protestánt. *(Un ~ social.)*

protestáție s. v. PROTEST. PROTESTARE.

protestăciúne s. v. PROTEST.

protestălui vb. v. PROTESTA.

protestuí vb. v. PROTESTA.

PROTÉZĂ s. **1.** picior, (rar) pilúg. *(~ de lemn, a piciorului.)* **2.** placă. *(~ dentară.)*

protie s. v. ÎNTÎIETATE. PRECĂDERE. PREPONDERENȚĂ. PRIMAT. PRIMORDIALITATE. PRIORITATE.

protimíe s. v. ARDOARE. ÎNTÎIETATE. PRECĂDERE. PREPONDERENȚĂ. PRIMAT. PRIMORDIALITATE. PRIORITATE. RÎVNĂ. SÎRGUINȚĂ. STRĂDUINȚĂ. ZEL.

protímis s. v. PREDILECȚIE. PREFERINȚĂ.

protimisí vb. v. PREFERA.

protimisíre s. v. ÎNTÎIETATE. PRECĂDERE. PREPONDERENȚĂ. PRIMAT. PRIMORDIALITATE. PRIORITATE.

protímisis s. v. ÎNTÎIETATE. PRECĂDERE. PREPONDERENȚĂ. PRIMAT. PRIMORDIALITATE. PRIORITATE.

protimisitór adj. v. PRIORITAR.

protipendár s. v. PROTIPENDIST.

protipendát s. v. PROTIPENDIST.

*PROTIPENDÍST s. (înv.) protipendár, protipendát. *(~ul aparținea protipendadei.)*

PROTÍST s. *(BIOL.)* protozoar.

protoánie s. v. PROTOPOPEASĂ.

PROTOCÓL s. ceremonial, ceremonie, etichetă, regulă, ritual, rînduială, tipic, (rar) rit, (înv.) politică. *(Conform ~ de la curte . . .)*

protocól s. v. CATASTIF. CONDICĂ. PROCES-VERBAL. REGISTRU.

PROTOCOLÁR adj. **1.** ceremonios, reverențios, solemn. *(Ton ~.)* **2.** ceremonios. parlamentar. *(Stil, limbaj ~.)* **3.** ceremonios, formalist. *(Ești prea ~ !)*

protocolí vb. v. AUTENTIFICA. COMPARA. CONFRUNTA. ÎNTĂRI. LEGALIZA.

PROTODIÁCON s. *(BIS.)* arhidiacon.

PROTOIERÉU s. *(BIS.)* protopop, (reg.) próta, (prin Transilv.) arhipresbíter, (înv.) protopresbíter.

PROTOIERÍE s. *(BIS.)* protopopie, (înv.) protopopiát, protopresbiterie.

protoméșter s. v. STAROSTE.

protón adj. v. PROTONIC.

PROTÓNIC adj. *(FON.)* (rar) protón. *(Sunet ~.)*

protopărínte s. v. STRĂBUN. STRĂBUNIC. STRĂMOȘ.

PROTOPLASMÁTIC adj. *(BIOL.)* (rar) protoplásmic. *(Substanță ~.)*

protoplásmic adj. v. PROTOPLASMATIC.

PROTOPÓP s. *(BIS.)* protoiereu, (reg.) próta, (prin Transilv.) arhipresbíter, (înv.) protopresbíter.

PROTOPOPEÁSĂ s. (rar și fam.) protopopoáie, (prin Ban.) protoánie, (înv.) protopresbíteră. *(~ este soția protopopului.)*

protopopiát s. v. PROTOIERIE. PROTOPOPIE.

PROTOPOPÍE s. *(BIS.)* protoierie, (înv.) protopopiát, protopresbiterie.

protopopoáie s. v. PROTOPOPEASĂ.

protopresbíter s. v. PROTOIEREU. PROTOPOP.

protopresbíteră s. v. PROTOPOPEASĂ.

protopresbiterie s. v. PROTOIERIE. PROTOPOPIE.

prótos num. v. PRIM.

PROTOTÍP s. **1.** model, tip, (înv.) típos. *(Un nou ~ de tractor.)* **2.** model, tip, tipar. *(A construit teatrul după ~ grec.)*

PROTOXID DE AZÓT s. *(CHIM.)* gaz ilariant.

PROTOZOÁR s. *(BIOL.)* protist.
PROTROMBÍNĂ s. *(BIOL.)* trombogen.
PROTUBERÁNȚĂ s. **1.** proeminență, (pop.) bulbucătură. *(~ anatomică.)* **2.** ieșind, ieșitură, proeminență, ridicătură, (reg.) bólfă, (înv.) scosătură, scoțătură. *(~ a unui obiect.)*
PROȚÁP s. *(TEHN.)* **1.** oiște, (reg.) rúdă, tînjală. *(~ la car, la sanie.)* **2.** cîrmă, drug, oiște, pîrghie. *(~ la moara de vînt.)* **3.** pîrghie. *(~ la fîntînă.)*
proțáp s. v. CĂLUȘ.
proțăpél s. v. CĂTUȘĂ. JAPIȚĂ.
PROȚĂPÍ vb. a se posta. *(Se ~ înaintea lui.)*
proțăpi vb. v. FIXA. IMOBILIZA. INVOCA. ÎNȚEPENI. PIRONI. PRETEXTA. PRINDE.
proțăpít adj. v. FIXAT. IMOBILIZAT. ÎNȚEPENIT. PRINS.
proțentuálnic adj. v. PROCENTUAL.
proțestáș s. v. PROCESOMAN.
provedeá vb. v. DOTA. ECHIPA. ÎNZESTRA. PREVEDEA. UTILA.
PROVENÍ vb. **1.** a purcede, (înv.) a proceda, (fig.) a izvorî. *(~ dintr-un trecut îndepărtat.)* **2.** a coborî, a descinde, a se trage. *(~ din os de domn.)* **3.** a fi, a se trage. *(De unde ~ ?)* **4.** a ieși, a se naște. *(Ce ~ din pisică șoareci mănîncă.)* **5.** *(LINGV.)* a deriva, a veni, (pop.) a se trăge. *(Cuvîntul „muncitor" ~ de la „muncí".)* **6.** a decurge, a reieși, a rezulta, a urma, (pop.) a purcéde, a veni, (înv.) a cúrge. *(O consecință care ~ din alta.)* **7.** a deriva, a rezulta, (pop.) a se trăge. *(Multe consecințe ~ de aici.)* **8.** a rezulta, (înv., în Transilv.) a atîrna. *(Prostia lui ~ de acolo că . . .)* **9.** a emana, (fig.) a izvorî. *(Decretul ~ de la puterea legiuitoare.)*
provení vb. v. ÎNAPOIA. ÎNTOARCE. REVENI. VENI.
PROVENIÉNȚĂ s. **1.** început, obîrșie, origine, sursă, (livr.) sorgínte, (înv.) începătură, (fig.) izvór, sîmbure. *(~ daco-latină a limbii române.)* **2.** naștere, obîrșie, origine, (livr.) extracție, matrice, stîrpe, (rar) provenire, spiță. (astăzi rar) semințíe, (înv. și reg.) neam, (înv.) purcédere, purcés. *(Era țăran prin ~.)* **3.** apartenență. *(Care este ~ acestui utilaj?)*
provenire s. v. NAȘTERE. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ.
PROVÉRB s. zicală, zicătoare, vorbă bătrînească, (rar) parimíe, (pop.) spúnere, zicătură, zícere, zísă, (înv. și reg.) povéste, (Ban.) cimilitúră, (înv.) pildă. *(Colecție de ~e.)*
PROVERBIÁL adj. arhicunoscut, notoriu, (rar) răscunoscút. *(Un fapt ~.)*
proviánt s. v. PROVIZII. ZAHEREA.
PROVIDÉNȚĂ s. *(BIS.)* **1.** cer, divinitate, dumnezeire, pronie. *(~ să-l aibă în pază!)* **2.** atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, domnul (art.) dumnezeire, dumnezeu, părinte, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînăltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu.
PROVIDENȚIÁL adj. **1.** *(BIS.)* ceresc, divin, dumnezeiesc. *(Dar ~.)* **2.** salutar, salvator. *(Împrejurare ~.)*
providéț s. v. GHICITOR. PREZICĂTOR.
PROVINCIÁL adj. provincialist.
PROVINCIALÍSM s. **1.** *(LINGV.)* regionalism. *(Vorbește cu multe ~.)* **2.** patriotism local.
PROVINCIALÍST adj. provincial.
PROVÍNCIE s. (înv.) periferíe. *(A plecat în ~.)*
provivasí vb. v. AVANSA. DESEMNA. FACE. ÎNAINTA. ÎNĂLȚA. NUMI. PROMOVA. PUNE. RIDICA.
provivasíre s. v. AVANSARE. ÎNAINTARE. ÎNĂLȚARE. NUMIRE. PROMOVARE. RIDICARE.
PROVÍZII s. pl. (înv. și reg.) proviánt. *(~ pentru armată.)*
provizión s. v. COMISION. REMIZĂ.
provizioná vb. v. APROVIZIONA.
provizór s. v. ADMINISTRATOR. INTENDENT.
PROVIZORÁT s. (înv.) provizóriu. *(A încetat ~.)*
provizórie adj. v. NEDEFINITIV. PROVIZORIU. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.
PROVIZÓRIU adj., adv. **1.** adj. nedefinitiv, temporar, trecător, vremelnic, (livr.) tranzitóriu, (înv.) provizóric, provizórnic. *(O situație ~.)* **2.** adj. temporar, vremelnic, (înv.) precáriu, vremelnicésc. *(O slujbă, o ocupație ~.)* **3.** adv. temporar, (înv.) vremelnicéște. *(Ocupa ~ demnitatea de. . .)* **4.** adj. interimar, temporar. *(Comisie ~.)* **5.** adj. momentan, temporar, trecător, vremelnic, (înv.) momentál, momentós. *(E doar o măsură ~.)* **6.** adv. deocamdată. *(~ vei locui la mine.)*
provizóriu s. v. PROVIZORAT.
provizórnic adj. v. NEDEFINITIV. PROVIZORIU. TEMPORAR. TRECĂTOR VREMELNIC.
PROVOCÁ vb. **1.** a agita, a aținta, a incita, a instiga, a întări ta, a stîrni, a tulbura, (pop.) a sumuța, (înv. și reg.) a scorni, (reg.) a smomi, a zădărî, (fig.) a asmuți, a monta. *(El ~ masele.)* **2.** a asmuți, a aținta, a hărțui, a întărita, a stîrni, (pop.) a sumuța, a zădărî, (Mold. și Bucov.) a hărăți. *(A ~ clinii.)* **3.** a chema, a invita, (înv.) a provocarisi. *(Îl ~ la luptă.)* **4.** a cauza, a crea, a da, a determina, a face, a pricinui, a produce, a stîrni. *(Injecția i-a ~ o senzație de înviorare.)* **5.** a cauza, a pricinui, a produce, (pop.) a cășuna, (înv.) a trăge. *(A ~ cuiva o supărare.)* **6.** a aduce, a cauza, a pricinui, a produce. *(A ~ mari daune întreprinderii.)* **7.** a cauza, a declanșa, a determina, a dezlănțui, a genera, a isca, a naște, a pricinui, a prilejui, a produce, a stîrni, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)* **8.** a isca, a naște, a produce, a ridica, a stîrni. *(Expoziția a ~ multe discuții.)* **9.** a deștepta, a produce, a solicita, a stîrni, a suscita, a trezi. *(Cartea ~ un mare interes.)* **10.** a (se) face, a (se) produce,

a (se) stîrni. *(Vestea a ~ vîlvă.)* **11.** a lăsa, a produce. *(I-a ~ o vie impresie.)*

provocá (fr.) v. RAPORTA. REFERI.

provocánt (fr.) v. AȚÎȚĂTOR. INCITANT. PROVOCATOR. SENZUAL.

PROVOCÁRE s. **1.** aţiţare, incitare, instigare, instigaţie, întărîtare, stîrnire, tulburare, (rar) incitáţie, provocáţie, (pop.) zădărîre. *(~ maselor.)* **2.** asmuţire, aţiţare, întărîtare, stîrnire, (pop.) zădărîre. *(~ ciinilor.)* **3.** sfidare, sfruntare. *(Aruncă cuiva o ~.)* **4.** chemare, invitare. *(~ cuiva la luptă.)* **5.** creare, determinare, pricinuire, producere, stîrnire. *(~ unei stări de ...)* **6.** cauzare, declanşare, determinare, generare, pricinuire, prilejuire, producere, (rar) provocáţie. *(~ unei puternice reacţii.)*

provocáre s. v. RAPORTARE. REFERINŢĂ. REFERIRE.

provocarisí vb. v. CHEMA. INVITA. PROVOCA.

PROVOCÁT adj. aţiţat, incitat, instigat, întărîtat, stîrnit. (pop.) zădărît.

PROVOCATÓR s., adj. **1.** s., adj. agitator, aţiţător, instigator, tulburător, (livr.) incitatór, sediţiós, (înv. şi pop.) răzvrătitór, (înv.) răscolitór, răscólnic, (fig.) incendiatór. *(Un ~ al maselor.)* **2.** adj. agresiv, militarist, războinic, (fam.) belicós. *(Politică ~.)* **3.** adj. aţiţător, incitant, senzual, (înv.) provocánt. *(Un surîs ~.)* **4.** adj. demonstrativ, ostentativ. *(O atitudine ~.)* **5.** adj. sfidător. *(Un gest ~.)* **6.** adj. pricinuitor, producător. *(Motiv ~ de tulburări.)*

provocáţie s. v. AŢÎŢARE. CAUZARE. DECLANŞARE. DETERMINARE. GENERARE. INCITARE. INSTIGARE. INSTIGAŢIE. ÎNTĂRÎTARE. PRICINUIRE. PRILEJUIRE. PRODUCERE. PROVOCARE. STÎRNIRE. TULBURARE.

provocăluí vb. v. RAPORTA. REFERI.

PROXENÉT s. codoş, mijlocitor, (Mold.) pohóţ, (înv.) hótru, pezevénchi, verigáş, vótru, (fig.) péşte.

PROXENÉTĂ s. codoaşă, codoşcă, (înv.) pezevénche.

PROXENETÍSM s. codoşie, codoşlîc, (înv.) pezevenclíc, verigăşíc, votríe. *(Practica ~ se pedepseşte prin lege.)*

proximitáte s. v. APROPIERE. ÎMPREJURIME. JUR. PREAJMĂ. VECINĂTATE.

PROZÁIC adj. **1.** banal, comun, (fig.) plat, (livr. fig.) tern. *(Stil ~.)* **2.** cotidian, curent, obişnuit, zilnic. *(Treburile ~.)*

PROZAÍSM s. banalitate, platitudine, loc comun, (livr.) truísm, (fig.) prózâ. *(A spus un ~.)*

prozaíst s. v. PROZATOR.

PROZATÓR s. *(LIT.)* (înv.) prozaíst. *(Un ~ clasic.)*

prózâ s. v. BANALITATE. LOC COMUN. PLATITUDINE. PROZAISM.

prozărí vb. v. ERUPE.

prozăritúră s. v. ALERGIE. ERUPŢIE. EXANTEM.

prozíce vb. v. REPETA.

prozódie adj. v. ORTOGRAFIC.

PROZODÍE s. versificaţie. *(Probleme de ~.)*

prozodíe s. v. ARTICULARE. ARTICULAŢIE. EMITERE. PRONUNŢARE. PRONUNŢIE. PUNCTUAŢIE. ROSTIRE.

prúă s. v. BOT. PRORĂ.

prubuít adj. v. ÎNCERCAT. PROBAT. VERIFICAT.

PRUDÉNT adj. atent, circumspect, grijuliu, precaut, prevăzător, vigilent, (reg.) grijitór, (înv.) grîjnic, priveghetór, vegheát, (fig.) neadormít, treaz. *(Om ~.)*

PRUDÉNŢĂ s. atenţie, circumspecţie, grijă, precauţie, prevedere, băgare de seamă, luareaminte, (pop.) fereálă, pază, priveghére, (înv.) socotínţă, veghére. *(Să procedaţi cu multă ~.)*

PRUÍNĂ s. *(BOT.)* brumă, (Mold.) promoroácă. *(~ care acoperă unele fructe.)*

prujálnic adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

prújă s. v. GHIDUŞIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

prují vb. v. FLECĂRI. GLUMI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

prujitór adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

prujitúră s. v. GHIDUŞIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

prumutá vb. v. DA. ÎMPRUMUTA.

PRUN s. *(BOT.; Prunus domestica)* (Mold. şi Bucov.) perj, (Mold. şi Transilv.) pom.

PRUNÁR s. (Mold. şi Bucov.) perjár. *(Cultivator de pruni sau ~.)*

PRUNÁR s. *(ENTOM.; Rhynchites cupreus)* burghiaş, firezar.

PRÚNĂ s. *(BOT.)* (reg.) poámă, (Mold. şi Bucov.) pérjă.

PRUNĂRÍE s. prunet, pruniş, prunişte, (Mold.) perjărie.

PRUNC s. sugaci, sugar, nou-născut, (înv. şi pop.) plod, (înv. şi reg.) cocón, porobóc, sugătór, (Mold. şi Transilv.) cócă, (fam.) bebé.

prune s. v. BĂIAT. COPIL. FECIOR. FLĂCĂU. TÎNĂR.

prúneă s. v. COPILĂ. FATĂ. FIICĂ.

prunecénie s. v. COPILĂRIE. PRUNCIE.

prunecése adj. v. COPILĂRESC. INFANTIL.

prunchéş s. v. COPILAŞ.

pruneí vb. v. COPILĂRI.

PRUNCÍE s. copilărie, (prin Maram. şi Transilv.) pruncénie, (înv.) coconíe, nevîrstnicíe, porobocíe. *(În vremea ~ lui.)*

pruncoteán s. v. BĂIETAN. BĂIEŢANDRU. COPILANDRU. COPILAŞ. FLĂCĂIANDRU.

PRUNCUCÍDERE s. *(JUR.)* infanticid.

prunculéţ s. v. COPILAŞ.

pruncuşoáră s. v. COPILIŢĂ.

pruncuşór s. v. COPILAŞ.

pruncúţ s. v. COPILAŞ.

pruncúţă s. v. COPILIŢĂ.

PRUND s. pietriş, prundiş, (reg.) prundár, (Ban.) pesác, (Maram. şi Transilv.) pisóc, (Transilv., Ban. şi Bucov.) şoátăr. *(~ din albia unui rîu.)*

prund s. v. NISIP.

PRUNDÁR s. *(ORNIT.; Motacilla)* codobatură, prundaș, (reg.) bîțîitoáre, codálbă, codobîță, frîșcă, obrăznicătúră, păstorél, păstorîță, prundurél, sfredelúș, văcărîță, coadăfăloásă, jumătate-de-păsăre, ochiul-bóului, pasăre-țigăneáscă, rîndunica-Dómnului, (prin Transilv. și Maram.) slujnica-cúcului.

prundár s. v. PIETRIȘ. PRUND. PRUNDĂRAȘ. PRUNDIȘ.

PRUNDĂȘ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Motacilla)* codobatură, prundar, (reg.) bîțîitoáre, codálbă, codobîță, frîșcă, obrăznicătúră, păstorél, păstorîță, prundurél, sfredelúș, văcărîță, coadăfăloásă, jumătate-de-păsăre, ochiul-bóului, pasăre-țigăneáscă, rîndunica-Dómnului, (prin Transilv. și Maram.) slujnica-cúcului. **2.** *(Calidris)* fluierar. **3.** *(Calidris arenaria)* (reg.) prundurél, purcărâș.

PRUNDĂRĂȘ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Charadrius dubius curonicus)* (reg.) cric, pietrár, ploiér, prundár, prundurél, tililíc, văcărél. **2.** *(Charadrius dubius)* (reg.) ploier de rîu, ploier guleraț mic.

prundărâș s. v. FLUIERAR.

prundăróș adj. v. NISIPOS.

prundí vb. v. PRUNDUI.

PRUNDÍȘ s. pietriș, prund, (reg.) prundár. (Ban.) pesác, (Maram. și Transilv.) pisóc, (Transilv., Ban. și Bucov.) șoátăr. *(~ din albia unui rîu.)*

prundiș s. v. RENIE.

PRUNDIȘÓR s. prunduleț, (reg.) prunduiáș, prundúț.

prundói s. v. INSULĂ PLUTITOARE. PLAUR. PLAVIE.

PRUNDÓS adj. pietros. *(Teren ~.)*

prundós adj. v. NISIPOS.

PRUNDUÍ vb. (reg.) a prundi, a prunduli. *(A ~ un drum.)*

prunduiáș s. v. PRUNDIȘOR. PRUNDULEȚ.

PRUNDULÉȚ s. prundișor, (reg.) prunduiáș, prundúț.

prundulí vb. v. PRUNDUI.

prundurél s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ. PRUNDĂRAȘ.

prundúț s. v. PRUNDIȘOR. PRUNDULEȚ.

prunélă s. v. PUPILĂ.

PRUNÉT s. prunărie, pruniș, pruniște, (Mold.) perjărie.

prun gogonéț s. v. GOLDAN. RENGLOT.

PRUNÍȘ s. prunărie, prunet, pruniște, (Mold.) perjărie.

PRUNÍȘTE s. prunărie, prunet, pruniș, (Mold.) perjărie.

PRUNIȘÓR s. *(BOT.)* prunuț.

prun sălbătic s. v. MĂLIN.

PRUNÚȚ s. *(BOT.)* prunișor.

PRURÍGO s. *(MED.)* strofulus.

PRURÍT s. *(MED.)* mîncărime, (reg.) mîncăríci, mîncăríe, mîncătúră.

prus s. v. CORHAN. LIBARCĂ. PRISPĂ. RUS. ȘVAB.

prus s., adj. v. PRUSAC. PRUSIAN.

PRUSÁC s., adj. **1.** s. prusian, (Transilv.) prais, (înv.) prus. **2.** adj. prusian, (rar) prusăcésc, prusienésc, (înv.) prus, prusésc.

prusăcésc adj. v. PRUSAC. PRUSIAN.

prusésc adj. v. PRUSAC. PRUSIAN.

PRUSIÁN s., adj. **1.** s. prusac, (Transilv.) prais, (înv.) prus. **2.** adj. prusac, (rar) prusăcésc, prusienésc, (înv.) prus, prusésc.

PRUSIANIZÁ vb. a prusifica.

prusiát s. v. CIANURĂ.

prusienésc adj. v. PRUSAC. PRUSIAN.

PRUSIFICÁ vb. a prusianiza.

prustén s. v. PENIȚĂ.

pruvireág s. v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA.

PSÁLMIC adj. *(BIS.)* psaltic. *(Cîntece ~.)*

PSALMÍST s. *(BIS.)* (înv.) psaltíst.

PSALMODÍA vb. *(BIS.)* (înv.) a psălmui.

PSALMODIÉRE s. *(BIS.)* (rar) psălmuíre.

PSALT s. *(BIS.)* cîntăreț, dascăl, diac, paracliser, țîrcovnic, (Transilv.) cántor, făt, (înv.) eclisiárh, grămătíc. *(~ îl ajută pe preot la oficierea slujbei.)*

PSALTÉRION s. *(MUZ.)* (înv.) psaltíre.

PSÁLTIC adj. *(BIS.)* psalmic. *(Imnuri ~.)*

psaltíre s. v. PSALTERION.

psaltíst s. v. PSALMIST.

psălmuí vb. v. PSALMODIA.

psălmuíre s. v. PSALMODIERE.

PSEUDOBLEPSÍE s. *(MED.)* iluzie optică.

PSEUDOCRÚP s. *(MED.)* crup fals.

PSEUDOHERMAFRODITÍSM s. *(MED.)* androginie.

PSEUDONÍM s., adj. **1.** s. (rar) pseudonúme. *(Scrie sub ~.)* **2.** adj. pseudoepigraf. *(Operă ~.)*

PSEUDOEPIGRÁF adj. pseudonim. *(Operă ~.)*

pseudonúme s. v. PSEUDONIM.

PSEUDOPREFÍX s. *(LINGV.)* prefixoid.

PSIHANALÍZĂ s. *(PSIH.)* freudism.

PSÍHIC adj., s. **1.** adj. psihologic, spiritual, sufletesc. *(Starea ~ a cuiva.)* **2.** s. suflet, (rar) psihism. *(Cum stă cu ~ ?)*

psihicéște adv. v. PSIHOLOGICEȘTE. SUFLETEȘTE.

psihism s. v. PSIHIC. SUFLET.

PSIHOFIZIOLOGÍE s. psihologie fiziologică.

PSIHOLÓGIC adj. psihic, spiritual, sufletesc. *(Starea ~ a cuiva.)*

PSIHOLOGICÉȘTE adv. sufletește, (rar) psihicéște. *(Cum se simte ~ ?)*

PSIHOLOGÍE s. **1.** mentalitate, (fig.) óptică. *(~ unei colectivități.)* **2.** *psihologie animală* = zoopsihologie; *psihologie fiziologică* = psihofiziologie.

PSIHONEVRÓZĂ s. *(MED.)* nevropatie, nevroză, (pop.) spáimă.

PSIHÓZĂ s. *(MED.)* manie, monomanie, obsesie, idee fixă. *(Are ~ persecuției.)*

PSIHROFÍL adj., s. *(BIOL.)* criofil. *(Animal ~.)*

psilí s. v. SPIRIT LIN.

PST interj. liniște !, st !, tăcere !, (pop.) țist !, (arg.) múcles !

PTERIDOFÍTĂ s. *(BOT.)* criptogamă vasculară.

pterozáur s. v. PTEROZAURIAN.

PTEROZAURIÁN s. *(GEOL.)* (rar) pterozáur.

PTIALÍNĂ s. *(BIOL.)* amilază salivară.

PÚBER adj. (livr.) nubil. *(Persoană ~.)*

PUBERTÁTE s. (înv.) junie, vîrstnicie. *(La anii ~.)*

PÚBLIC adj., s. **1.** adj. colectiv, comun, general, obștesc. *(Probleme de interes ~.)* **2.** adj. (livr.) exotéric. *(Doctrină ~.)* **3.** s. ascultători (pl.), asistență, auditoriu. *(Onorat ~ !)* **4.** s. sală. *(~ a izbucnit în aplauze.)*

públic s. v. LOCUITORI. POPULAȚIE.

PUBLICÁ vb. **1.** a edita, a imprima, a scoate. a tipări, (înv.) a publicarisi, a publicui, a scrie. *(A ~ o revistă.)* **2.** a apărea, a ieși, a se tipări.

publicá vb. v. ANUNȚA. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. ÎNCUNOȘTINȚA. ÎNȘTIINȚA. PONEGRI. VESTI.

PUBLICÁRE s. **1.** editare, imprimare, imprimat, scoatere, tipărire, tipărit, tragere, (înv.) publicarisíre, publicație, publicitáte, tipărie. *(~ unui nou tiraj dintr-o carte.)* **2.** imprimare, tipar, tipărire. *(Bun pentru ~.)* **3.** apariție, tipărire. *(După ~ romanului.)*

publicáre s. v. ANUNȚARE. IMPRIMAT. ÎNCUNOȘTINȚARE. ÎNȘTIINȚARE. PERIODIC. PUBLICAȚIE. TIPĂRITURĂ. VESTIRE.

publicarisí vb. v. ANUNȚA. EDITA. IMPRIMA. ÎNCUNOȘTINȚA. ÎNȘTIINȚA. PUBLICA. SCOATE. TIPĂRI. VESTI.

publicarisíre s. v. EDITARE. IMPRIMARE. IMPRIMAT. PUBLICARE. SCOATERE. TIPĂRIRE. TIPĂRIT. TRAGERE.

PUBLICĂȚIE s. **1.** periodic, (înv.) foáie, publicáre. *(O ~ de mare tiraj.)* **2.** organ. *(~ a partidului.)*

publicáție s. v. AFIȘ. ANUNȚ. ANUNȚARE. DECLARAȚIE. EDITARE. IMPRIMARE. IMPRIMAT. ÎNCUNOȘTINȚARE. ÎNȘTIINȚARE. ORDONANȚĂ. PUBLICARE. SCOATERE. TIPĂRIRE. TIPĂRIT. TRAGERE. VESTIRE.

públică s. v. REPUBLICĂ. STAT. ȚARĂ.

publicăluí vb. v. ANUNȚA. ÎNCUNOȘTINȚA. ÎNȘTIINȚA. VESTI.

PUBLICÍST s. gazetar, jurnalist, ziarist. *(Un ~ obiectiv.)*

PUBLICÍSTIC adj. gazetăresc, jurnalistic, ziaristic. *(Stil ~; activitate ~; articol ~.)*

PUBLICÍSTICĂ s. gazetărie, jurnalism, jurnalistică, presă, ziaristică, (înv.) publicitáte. *(Misiunea nobilă a ~.)*

publicitáte s. v. EDITARE. GAZETĂRIE. IMPRIMARE. IMPRIMAT. JURNALISM. JURNALISTICĂ. PRESĂ. PUBLICARE. PUBLICISTICĂ. SCOATERE. TIPĂRIRE. TIPĂRIT. TRAGERE. ZIARISTICĂ.

publicuí vb. v. ANUNȚA. EDITA. IMPRIMA. ÎNCUNOȘTINȚA. ÎNȘTIINȚA. PUBLICA. SCOATE. TIPĂRI. VESTI.

publicuíre s. v. ANUNȚARE. ÎNCUNOȘTINȚARE. ÎNȘTIINȚARE. VESTIRE.

puchi s. v. URDOARE.

puchínă s. v. URDOARE.

puchiní vb. v. MIGĂLI.

puchinós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS. URDUROS.

puchiós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS. URDUROS.

puchițeá s. v. BOBIȚĂ. PICĂȚEA.

puchițél adj. v. PESTRIȚ.

PUCIOÁSĂ s. *(CHIM.)* sulf, (Olt. și Transilv.) țímpor.

pucioáse s. pl. v. CHIBRIT.

PUCIÓGNĂ s. *(BOT.; Bifora radians)* iarbă-puturoasă, (reg.) scărișór, buruiană-pucioásă, buruiană-puturoásă.

puciógnă s. v. CORIANDRU.

puciós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS, SLINOS. SOIOS. SULFUROS.

pucluí vb. v. DOVEDI. PRIDIDI. RĂZBI.

PÚDIC adj. **1.** decent, rușinos, sfios. *(Om ~.)* **2.** candid, cast, feciorelnic, fecioresc, inocent, neprihănit, nevinovat, virgin, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(Un surîs ~.)*

PUDICITÁTE s. candoare, castitate, feciorie, inocență, neprihănire, nevinovăție, pudoare, virginitate, (înv.) smerénie, verguríe, (fig.) curățénie, imaculáre, neîntináre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)*

pudicitáte s. v. BUNĂ-CUVIINȚĂ. DECENȚĂ. JENĂ. MANIERĂ. PUDOARE. RUȘINE. SFIALĂ.

pudicíție s. v. BUNĂ-CUVIINȚĂ. DECENȚĂ. JENĂ. MANIERĂ. PUDOARE. RUȘINE. SFIALĂ.

PUDLÁJ s. *(TEHN.)* pudlare. *(~ fontei.)*

PUDLÁRE s. *(TEHN.)* pudlaj. *(~ fontei.)*

púdli s. v. MASĂ. TARABĂ. TEJGHEA.

PUDOÁRE s. **1.** decență, jenă, manieră, rușine, sfială, bună-cuviință, (rar) **pudicitáte**, (latinism rar) pudicíție. *(Nu are nici un pic de ~.)* **2.** candoare, castitate, feciorie, inocență, neprihănire, nevinovăție, pudicitate, virginitate, (înv.) smerénie, verguríe, (fig.) curățénie, imaculáre, neîntináre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)*

PUDRÁ vb. (rar) a prăfui, (înv.) a pudrui.

PUDRÁRE s. (rar) prăfuíre.

PUDRÁT adj. (înv.) pudruít. *(Are fața ~.)*

PÚDRĂ s. pulbere. *(O ~ de făină acoperea totul.)*

pudruí vb. v. PUDRA.

pudruít adj. v. PUDRAT.

PUERÍL adj. **1.** copilăresc, infantil, naiv. *(Ce sînt gesturile astea ~ ?)* **2.** neîntemeiat, neserios. *(Argumente ~.)*

pueríl adj. v. COPILĂRESC. INFANTIL.

puerilitáte s. v. NAIVITATE.

PUF interj. buf !

PUF s. **1.** *(ANAT.)* (rar) scămă, (Transilv.) píhă. *(~ de pasăre.)* **2.** *(BOT.)* (rar) scămă. *(~ de păpădie.)*

puf s. v. FULG. GOGOAȘĂ. LAMURĂ. PĂPĂLĂU.

pufái s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

PUFĂÍ vb. **1.** a pîcîi, (reg.) a pîșcii. *(~ din lulea.)* **2.** a gîfîi, a sufla, (reg.) a răsufla. *(~ greu după atîta alergătură.)*

pufăí vb. v. FUMA.

PUFĂIÁLĂ s. gîfîială, gîfîit, pufăire, pufăit, pufăitură. *(~ cuiva după un efort.)*

pufăiós adj. v. BUHĂIT. PUHAV. UMFLAT.

PUFĂÍRE s. gîfîială, gîfîit, pufăială, pufăit, pufăitură. *(~ cuiva după un efort.)*

PUFĂÍT s. gîfîială, gîfîit, pufăială, pufăire, pufăitură. *(~ cuiva după o fugă.)*

PUFĂITÚRĂ s. gîfîială, gîfîire, pufăială, pufăire, pufăit. *(~ cuiva după un efort.)*

pufăríță s. v. PUFULIȚĂ.

PÚFNĂ s. *(GEOL.)* pîclă, salță, vulcan noroios.

PÚFNET s. bufneală, bufnet, bufnire, bufnit, bufnitură. *(Se aude un ~.)*

PUFNÍ vb. a bufni, a izbucni, (înv. și reg.) a prorupe, (Mold. și Bucov.) a dupăi. *(~ în plîns; ~ în rîs.)*

pufní vb. v. FUMA.

PUFÓS adj. **1.** afînat, moale, poros, rar, (rar) înfoiat, țărînos, (reg.) púhav. *(Pămînt ~.)* **2.** afînat, (rar) spumós. *(Un aluat ~.)* **3.** scămos, scămoșat. *(Un material ~.)*

pufuléte s. v. GOGOAȘĂ. PĂPĂLĂU.

PUFULÉȚ s. **1.** pufușor. **2.** *(BOT.; Ageratum houstonianum*; la pl.) (reg.) pufușóri (pl.).

pufuléți s. pl. v. PEJMĂ.

PUFULÍȚĂ s. *(BOT.; Epilobium hirsutum)* (reg.) limbricáș, pufăríță, zburătoare.

PUFUȘÓR s. pufuleț.

pufușór s. v. PAPANAȘ.

pufușóri s. pl. v. PUFULEȚI.

puf-vegetál s. v. BUMBĂCARIȚĂ.

pughiláreș s. v. PORTMONEU. PORTOFEL.

pugilá vb. v. BOXA.

pugilát s. v. BOX. PUGILISM. SPORTUL CU MĂNUȘI.

PUGILÍSM s. *(SPORT)* box, sportul cu mănuși, (rar) pugilát, pugilística.

PUGILÍST s. *(SPORT)* boxer.

pugilística s. v. BOX. PUGILISM. SPORTUL CU MĂNUȘI.

pugléu s. v. DULĂU. ZĂVOD.

puháce s. v. BUFNIȚĂ. BUHĂ.

PÚHAV adj. **1.** fleșcăit, moale, (livr.) flasc. *(Are o carne ~.)* **2.** buhăit, umflat, (reg.) búged, seárbăd, (Transilv.) pufăiós. *(O față ~.)*

púhav adj. v. AFÎNAT. APĂTOS. APOS. JILAV. MOALE. POROS. PROASPĂT. PUFOS. RAR. REAVĂN. SPONGIOS. UD. UMED.

púhă s. v. BICI. BICIUȘCĂ.

puhăí vb. v. RĂCNI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

puhăiálă s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

PUHĂVÍ vb. a se buhăi, a se umfla, (reg.) a se bugezi. *(S-a ~ tare la față.)*

puhăvíe s. v. BUHĂIALĂ.

PUHÓI s. **1.** șuvoi, torent, (pop.) noián, zăpór, (înv. și reg.) năbói, (reg.) șușói, (prin Dobr. și Munt.) sel. *(~ de ape.)* **2.** rîu, șiroi, șuvoi, torent. *(~ de vin.)* **3.** duium, grămadă, mulțime, potop, puzderie, sumedenie, (înv. și pop.) máre, poiéde, (înv. și reg.) întunéric, (reg.) posmól, tălábă, (Transilv. și Mold.) sílă, (înv.) multît, putére, (fig.) **groază**, grozăvénie, grozăvíe, (reg. fig.) pológ. *(Un ~ de trupe inamice.)*

puhoiá vb. v. DEBORDA. REVĂRSA.

puhoiér s. v. GAIE. PLOIER.

PUI s. **I.1.** (pop.) făt. *(~ iepei.)* **2.** prăsilă, progenitură, (Mold.) țînc, (înv.) prăsitúră. *(Pisica cu ~ii ei.)* **3.*** (reg.) cățél. *(~ unei insecte.)* **4.** (în limbajul părinților) copil. *(Nani, nani, ~ mamii!)* **II.** perniță, pernuță, puișor, puiuț, (pop.) pernioáră, pernișoáră, (reg.) perinél, (Mold.) coltúc, (prin Munt.) fultúc, (prin Mold.) modiță. *(Perna mică se numește ~.)*

pui s. v. BOBIȚĂ. COPIL. MIȘINĂ. PICĂȚEA. SERTAR.

puí vb. v. COPILI. FACE. FĂTA. GONI. ÎMPERECHEA. ÎMPREUNA. ÎNCRUCIȘA. ÎNFRĂȚI. NAȘTE. PLIVI.

puiáe s. v. ARPAGIC. CEAPĂ DE SĂMÎNȚĂ.

PUIA-GÁIA s. cloșca-cu-pui, uliul-și-porumbeii, (reg.) puișórii (pl. art.), baba-gáia, mama-gáia. *(Jocul de copii numit ~.)*

puiándru s. v. COPĂCEL. PUIET.

puica-pópii s. v. BUBURUZĂ. BOULDOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. VACA-DOMNULUI.

púică s. v. COPIL. CURCĂ. LOSTRIȚĂ.

puicói s. v. CURCAN.

puiculița-pópii s. v. BUBURUZĂ. BOULDOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. VACA-DOMNULUI.

PUICULÍȚĂ s. puicuță. *(~ de găină.)*

puiculíță s. v. FLORICELE.

PUICÚȚĂ s. puiculiță. *(~ de găină.)*

puidăí vb. v. HĂMĂI. LĂTRA.

pui-de-gîscă s. v. PĂPĂDIE.

PUIÉT s. *(BOT.)* **1.** copăcel, (reg.) puiándru. **2.** (la pl.) material săditor.

puiéț s. v. COPIL.

puiezí vb. v. ACOPERI. ÎNCĂRCA. ÎNMULȚI. PRĂSI. PROCREA. REPRODUCE. UMPLE.

puigrós s. v. BOTGROS. CIREȘAR.

puiós adj. v. FECUND. PRĂSITOR. PROLIFIC.

PUIȘÓR s. **1.** puiuț, (pop.) puiuléț. *(~ de pasăre.)*. **2.** perniță, pernuță, pui, puiuț, (pop.) pernioáră, pernișoáră, (reg.) perinél, (Mold.) coltúc, (prin Munt.) fultúc, (prin Mold.) modiță. *(Doarme pe un ~.)*

puișór s. v. BĂNCUȚĂ. FIRFIRIC.

puișórii s. pl. art. v. CLOȘCA-CU-PUI. PUIA-GAIA. ULIUL-ȘI-PORUMBEII.

puiț s. v. ARPAGIC. BOMBOANĂ. CEAPĂ DE SĂMÎNȚĂ.

puiți vb. v. ÎNMULȚI. PRĂSI. PROCREA. REPRODUCE.

puiúc s. v. SERTAR.

puiuléț s. v. PUIȘOR. PUIUȚ.

puiul Sílvei s. v. VASILCĂ.

PUIÚȚ s. 1. puișor, (pop.) puiulét. *(~ de pasăre.)* 2. perniță, pernuță, pui, puișor, (pop.) pernioáră, pernișoáră, (reg.) perinél, (Mold.) coltúc, (prin Munt.) fultúc, (prin Mold.) modiță. *(Doarme pe un ~.)*

puizeá s. v. PANSEA. PANSELUȚĂ.

púlă s. v. COTARLĂ. DERBEDEU. JAVRĂ. JIGODIE. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. POTAIE. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

pulău s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

PULBERĂRÍE s. (înv.) prăfărie. *(~ statului.)*

PÚLBERE s. 1. pudră. *(O ~ de făină acoperea totul.)* 2. praf, (Mold. și Transilv.) colb, (Bucov. și Maram.) spérlă, (prin Bucov. și Transilv.) șteah, (Olt. și Munt.) știup. *(~ stîrnită pe un drum de țară.)* 3. praf de pușcă, (pop.) iarbă(-de-pușcă), (înv. și reg.) silítră, (înv.) palér. *(~ folosită ca explozibil.)*

púlbere s. v. LAMURĂ. MULȚIME. POLEN. POTOP. PUZDERIE. SUMEDENIE.

pulberós adj. v. PRĂFOS. PRĂFUIT.

puleárț s. v. PORTMONEU. PORTOFEL.

púlmă s. v. MINGE.

PULMÓN s. *(ANAT.)* plămîn, (pop.) bojóc.

pulmonál adj. v. PULMONAR.

PULMONÁR adj. (înv.) pulmonál. *(Afecțiune ~.)*

pulmonáriță s. v. CUSCRIȘOR. MIEREA-URSULUI.

pulmónic adj., s. v. FTIZIC. TEBECIST. TUBERCULOS.

pulmonie s. v. FTIZIE. PNEUMONIE. TEBECE. TUBERCULOZĂ.

PULÓVER s. (rar) svéter, (pop.) flanélă. *(Poartă un ~ gros de lînă.)*

pulpa mîinii s. v. ANTEBRAȚ.

PULPÁNĂ s. coadă. *(~ fracului.)*

PULPÁR s. *(IST., MIL.)* (înv.) púlpă. *(~ pentru războinici.)*

PÚLPĂ s. 1. *(ANAT.)* (reg.) ícră. *(~ a piciorului.)* 2. *(BOT.)* carne. *(~ a unui fruct.)*

púlpă s. v. BICEPS. COAPSĂ. PULPAR.

púlpeș adj. v. PULPOS.

PULPIȘOÁRĂ s. *(ANAT.)* (reg.) pulpulíță.

PULPÓS adj. (prin vestul Munt.) púlpeș. *(Om ~.)*

pulpós adj. v. CĂRNOS.

pulpulíță s. v. PULPIȘOARĂ.

PULS s. (pop.) vînă, (grecism înv.) sfigmós. *(Medicul i-a luat ~.)*

PULSÁ vb. 1. a bate, a palpita, a tăcăi, a ticăi, a tresări, a se zbate, a zvîcni, (rar) a zvîcii, (reg.) a bîcii, a tîciti. *(Inima ~ puternic.)* 2. a fremăta, a palpita, a vibra, a zvîcni. *(~ în el o mare bucurie.)*

pulsánt adj. v. PULSATOR.

PULSATÍL adj. *(MED.)* (rar) pulsatív. *(Anevrism ~.)*

pulsatív adj. v. PULSATIL.

PULSATÓR adj. *(FIZ.)* (rar) pulsánt. *(Curent electric ~.)*

PULSĂȚIE s. 1. *(BIOL.)* bătaie, palpitare, palpitație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ inimii.)* 2. freamăt, palpitare, palpitație, trepidație. *(Simte ~ vieții.)*

pult s. v. MASĂ. SERTAR. TARABĂ. TEJGHEA.

pultacéu adj. v. PĂSTOS.

PULVERIZÁ vb. a atomiza.

pulverizá vb. v. DISTRUGE. NIMICI. RADE. ZDROBI.

PULVERIZÁRE s. pulverizație. *(~ unui lichid.)*

PULVERIZATÓR s. (rar) vaporizatór. *(~ de lichid.)*

PULVERIZĂȚIE s. pulverizare. *(~ unui lichid.)*

PULVERULÉNT adj. prăfos. *(Material ~.)*

PÚMA s. invar. *(ZOOL.; Felis concolor)* cuguar, (rar) tigru róșu.

PUMN s. 1. mînă. *(I-a dat un ~ de stafide.)* 2. (pop. și fam.) scatoálcă, (prin Olt. și Munt.) potîrnóg, (înv.) buș, chilóm. *(I-a tras un ~ zdravăn.)*

pumn s. v. PUMNAȘ.

PUMNÁL s. stilet, (înv. și pop.) junghér, junghi, (înv. și reg.) șiș, (înv.) pumnár, (arg.) șuríu. *(Lovitură de ~.)*

pumnár s. v. PUMNAL. PUMNAȘ. STILET.

PUMNÁȘ s. 1. (reg.) pumnicél, pumnișór. *(Broderia cusută pe o manșetă și numită ~.)* 2. (reg.) pumn, pumnár, (Transilv.) pumnișór. *(Manșeta brodată numită ~.)*

pumnári vb. v. PUMNI.

*PUMNÍ vb. (pop.) a (se) pumnui, (reg.) a (se) pumnări. *(S-au ~ zdravăn.)*

pumnicél s. v. PUMNAȘ. PUMNIȘOR.

pumnii obrájilor s. pl. v. POMEȚI. UMERII OBRAJILOR.

PUMNIȘÓR s. *(ANAT.)* (înv. și reg.) pumnicél, (prin Transilv.) pumnúț.

pumnișór s. v. PUMNAȘ.

pumnui vb. v. PUMNI.

pumnúț s. v. PUMNIȘOR.

PUMPELÍT s. *(MIN.)* lotrit.

PUN s. *(IST.)* cartaginez.

puncáu adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

punct s. v. POL.

PUNCT s., adv., interj. 1. s. *(LINGV.)* (înv.) picătúră, soroácă. *(A pus ~ la sfîrșitul frazei.)* 2. s. *(LINGV.) puncte de suspensie* = puncte-puncte (pl.); *puncte-puncte* = puncte de suspensie (pl.); *punct și virgulă* = (Transilv.) comă punctátă, (înv.) semicolón. 3. s. *(MED.)* comedon. 4. s. articol, paragraf, (înv.) cap, pont. *(~ dintr-o lege.)* 5. s. *(JUR.)* clauză, condiție, dispoziție, prevedere, stipulare, stipulație, termen, (înv. și pop.) tocmeálă, (înv.) șart. *(~ dintr-o convenție.)* 6. s. loc. *(În diferite ~ ale orașului.)* 7. s. etapă, fază, moment, stadiu, (fig.) treáptă. *(Verificați lucrarea în fiecare ~ al ei.)* 8. s. *punct de vedere* = opinie, părere, (înv. și pop.) socotínță, (înv.) procés,

socoátă. *(Care e ~ tău în această problemă?)* **9.** adv. exact, fix, precis, (fig.) matematic. *(~ la orele 9.)* **10.** interj. ajunge !, atît !, basta !, destul !, gata !, isprăvește !, încetează !, sfîrșește !, stai !, stop !, termină !, (reg.) halt !, (fam. și peior.) ho !

PUNCTÁ vb. a accentua, a evidenția, a întări, a marca, a releva, a reliefa, a sublinia, (livr.) a învedera, a potența. *(A ~ calitățile lucrării.)*

puncta vb. v. ADULMECA. ÎNSCRIE. MARCA. MIROSI.

PUNCTÁJ s. (înv.) punctațiúne. *(~ al unei expuneri.)*

punct al mirării s. v. SEMNUL EXCLAMAȚIEI. SEMNUL EXCLAMĂRII.

punctár s. v. CHERNĂR. PUNCTATOR.

PUNCTATÓR s. *(TEHN.)* chernăr, (rar) punctár.

punctațiúne s. v. PUNCTAJ.

punct de exclamație s. v. SEMNUL EXCLAMAȚIEI. SEMNUL EXCLAMĂRII.

punct de întrebáre s. v. SEMNUL ÎNTREBĂRII.

PUNCTIȘÓR s. punctuleț, (rar) punctulíță.

PUNCTUÁL adj. exact, parolist, *(Voi fi ~ ; un om ~.)*

PUNCTUALITÁTE s. **1.** exactitate, exactitudine. *(~ cu care a venit la întîlnire.)* **2.** promptitudine. *(Om de o rară ~.)*

PUNCTUÁȚIE s. (înv.) prozodíe. *(Reguli de ~.)*

PUNCTULÉȚ s. punctișor, (rar) punctulíță.

punctulíță s. v. PUNCTIȘOR. PUNCTULEȚ.

PÚNE vb. **1.** a (se) așeza, a (se) așterne, a (se) culca, a (se) întinde, a (se) lungi. *(Se ~ iar la pămînt.)* **2.*** (fam. fig.) a se așeza, a se așténne. *(Se ~ pe carte, pe învățătură.)* **3.** a așeza, a lua. *(L-a ~ pe genunchi.)* **4.** a așeza, (reg.) a alipui. *(~ cana pe masă.)* **5.** a se așeza, a se așterne, a se depune. *(S-a ~ mult praf pe ...)* **6.** a (se) plasa, a (se) situa. *(Articolul enclitic se ~ după nume.)* **7.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a repartiza, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **8.** a așeza, a așterne, a întinde. *(~ fața de masă.)* **9.** a aranja, a așeza, a așterne, a pregăti. *(~ masa.)* **10.** a depune. *(~ pe birou tot ce ai în buzunare.)* **11.*** (fig.) a se lăsa. *(S-a ~ o iarnă grea.)* **12.** a (se) sui, a (se) urca. *(Îl ~ în car, pe cal.)* **13.** a turna. *(Mai ~ două picături; ~ benzină pe foc.)* **14.** a expune, a întinde. *(~ rufele la uscat.)* **15.** a împrăștia, a presăra, a răsfira. *(A ~ sare, zahăr pe bucate.)* **16.** a adăuga. *(~ puțină sare la supă.)* **17.** a ascunde, a dosi. *(Spune-mi imediat unde ai ~ banii!)* **18.** a aplica. *(~ ștampila pe un act.)* **19.** a aplica, a prinde. *(Își ~ barbă și mustăți.)* **20.** a coase. *(I-a ~ un petic la pantaloni.)* **21.** a propti, a rezema, a sprijini. *(~ scara să suim.)* **22.** a fixa, a prinde. *(~ olanele pe casă.)* **23.** a înhăma, a prinde. *(~ caii la trăsură.)* **24.** a înjuga, a prinde. *(A ~ boii la car.)* **25.** a-și îmbrăca, a-și lua. *(Și-a ~ haina și a plecat.)* **26.** a îmbrăca, a trage. *(~ cămașa pe tine.)* **27.** a(-și) încălța, a(-și) trage. *(Își ~ bocancii.)* **28.** a planta, a răsădi, a sădi, a transplanta, (rar) a semăna, (pop.) a presădi, (prin Munt.) a prosădi, (Transilv.) a răstăvi, (înv.) a împlînta, a plăntălui, a străplanta. *(A ~ doi puieți.)* **29.** a semăna. *(Cînd ~ porumbul?)* **30.** a băga, a introduce, a vîrî. *(~ vinul în damigeană.)* **31.** a închide, a încuia, a trage. *(~ zăvorul la ușă.)* **32.** a băga, a închide, a vîrî. *(Îl ~ la arest.)* **33.** a alege, a desemna, a învesti. *(Poporul îl ~ domn.)* **34.** a înscăuna, a întrona, a învesti, a numi, a proclama, a unge, (înv.) a prochema, a propovădui, a striga, a vesti. *(L-au ~ împărat.)* **35.** a desemna, a face, a numi, (înv. și pop.) a orîndui, (înv.) a provivasi, a rîndui. *(Îl ~ ministru al său.)* **36.** a indica, a preciza. *(~ te rog și data.)* **37.** a fixa, a preciza, a stabili. *(A ~ un diagnostic.)* **38.** a se compara, a se măsura. *(Nu mă ~ eu cu tine!)* **39.** a se încerca, a se înfrunta, a se întrece, a se măsura, (pop.) a se prínde. *(Cine se ~ cu mine la trîntă?)* **40.** a se apuca, a începe, a (se) porni. *(Se ~ să mănînce.)*

púne vb. v. AȘEZA. PIERDE. STA. ȘEDEA.

PÚNERE s. **1.** așezare, așternere, întindere. *(~ feței de masă.)* **2.** *punere în scenă* = înscenare, montare, regie, artă regizorală, (rar) regizorát, (înv.) scenáriu. *(~ la un spectacol.)* **3.** aplicare. *(După ~ ștampilei.)* **4.** coasere. *(~ unui petic la pantaloni.)* **5.** înhămare, înhămat, prindere. *(~ cailor la căruță.)* **6.** înjugare, înjugat, prindere. *(~ boilor la car.)* **7.** plantare, plantat, pus, răsădire, răsădit, sădire, sădit, transplantare, (rar) transplantáție, (pop.) presădíre. (înv.) plantáție. *(~ unor puieți.)* **8.** pus, semănare, semănat. *(~ porumbului.)* **9.** băgare, băgat, introducere, vîrîre, vîrît. *(~ vinului în sticle.)* **10.** închidere, încuiere, tragere. *(~ zăvorului la ușă.)* **11.** fixare, precizare, stabilire. *(~ unui diagnostic.)*

punga-bábei s. v. TĂTĂIȘ. TURTĂ.

punga-boáșelor s. v. SCROT.

punga-pópii s. v. PUNGULIȚĂ. TRAISTA-CIOBANULUI.

PUNGÁȘ s. **1.** hoț, (astăzi rar) prădător, (înv. și reg.) lótru, (reg.) furător, robalău, (înv.) chesăgíu, fur, prădáș, războinic, (fam.) coțcár, (arg.) manglitór, șut, șutitór, teșcár. *(~ de buzunare.)* **2.** borfaș, (rar) bojogár, (fam.) găinár. *(Un ~ mărunt.)* **3.** escroc, hoț, impostor, înșelător, șarlatan, șnapan, (rar) pîrlea (art.), (pop. și fam.) pezevénchi, potlogár, (înv. și reg.) máfler, pîrláci, (reg.) pasmarghiól, potcáș, (Mold., Bucov. și Dobr.) șalvír, (înv.) calpuzán, (înv., în Mold.) șúler, (fam.) coțcár, pehliván, pișichér, (fig.) panglicár, papugíu, scamatór. *(Mare ~ mai e!)*

pungă de ápă s. v. ASCITĂ.

*PUNGĂLEÁLĂ s. (pop.) pungălitúră. *(~ unui obiect de îmbrăcăminte.)*

pungălitúră s. v. PUNGĂLEALĂ.

PUNGĂȘEÁLĂ s **1.** furat, furătură, furt, hoție, pungășie, (livr.) rapt, (pop. și fam.)

hoțomănie, (pop.) tîlhărie. (reg.) robălie, (înv. și fam.) sfeteriseálă, sfeterisíre, (înv.) tîlhărășúg, tîlhărire, tîlhărșág, tîlhușág, (grecism înv.) sfeterismós, (fam.) ciordeálă, coțcărie, șterpeleálă, șterpelire, (arg.) mangleálă, șuteálă. *(Se cam ocupă cu ~.)* **2.** escrocherie, hoție, impostură, înșelăciune, înșelătorie, pungășie, șarlatanie, șmecherie, (livr.) tripotáj, (rar) șarlatanerie, șarlatanism, șmecherlíc, (pop. și fam.) pezevenclíc, potlogărie, (Mold.) șolticărie, (înv.) calpuzanlíc, matrapazlărie, meșteșúg, șălviríe, (înv., în Mold.) șuleríe, (fam.) coțcăríc, matrapazlíc, pehlivănie, pișicherlíc, șmechereálă, (înv. fam.) cótcă, (fig.) panglicărie, scamatorie. *(O ~ de om necinstit.)*

PUNGĂȘÉSC adj. hoțesc, șarlatanesc, (rar) potlogărésc, (pop.) tîlhărésc. *(Faptă ~.)*

PUNGĂȘÉȘTE adv. hoțește, (rar) potlogărește, (pop.) tîlhărește *(Se poartă ~.)*

PUNGĂȘÍ vb. **1.** a fura, (pop.) a pungui, (înv.) a pungi. *(Umblă să-l ~.)* **2.** a escroca, a înșela, (Mold.) a șufări, (fam,) a coțcări,a potlogări, a șmecheri. *(De ce m-ai ~?)*

PUNGĂȘÍE s. **1.** furat, furătură, furt, hoție, pungășeală, (livr.) rapt, (pop. și fam.) hoțomănie, (pop.) tîlhărie, (reg.) robălie, (înv. și fam.) sfeteriseálă, sfeterisíre, (înv.) tîlhărășúg, tîlhărire, tîlhărșág, tîlhușág, (grecism înv.) sfeterismós, (fam.) ciordeálă, coțcărie, șterpeleálă, șterpelire, (arg.) mangleálă, șuteálă. *(Se cam ocupă cu ~.)* **2.** (rar) borfășie. *(E un găinar, se ocupă cu ~.)* **3.** escrocherie, hoție, impostură, înșelăciune, înșelătorie, pungășeală, șarlatanie, șmecherie, (livr.) tripotáj, (rar) șarlatanerie, șarlatanism, șmecherlíc, (pop. și fam.) pezevenclíc, potlogărie, (Mold.) șolticărie, (înv.) calpuzanlíc, matrapazlărie, meșteșúg, șălviríe, (înv., în Mold.) șuleríe, (fam.) coțcăríe, matrapazlíc, pehlivănie, pișicherlíc, șmechereálă, (înv. fam.) cótcă, (fig.) panglicărie, scamatorie. *(~ de om necinstit.)*

PUNGĂȘÍRE s. escrocare, înșelare, (fam.) potlogăríre. *(~ unei persoane.)*

PUNGĂȘÍT adj. escrocat, înșelat. *(Persoană ~.)*

PUNGĂȘOÁICĂ s. **1.** hoață, hoțoaică, (pop.) tîlhăriță, tîlhăroáică. **2.** escroacă, șarlatancă, șnapancă.

pungătór adj. v. ÎMPUNGĂTOR.

púnge vb. v. ÎMPUNGE. ÎNȚEPA.

punghiță s. v. PUNGULIȚĂ. PUNGUȘOARĂ. PUNGUȚĂ.

pungí vb. v. CALICI. FURA. LĂCOMI. PUNGĂȘI. SCUMPI. ZGÎRCI.

pungít s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

PUNGÓCI s. pungoi.

PUNGÓI s. pungoci.

pungui vb. v. FURA. PUNGĂȘI.

punguít s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

PUNGULÍȚĂ s. **1.** pungușoară, punguță, (reg.) punghiță. *(O ~ cu bomboane.)* **2.** *(BOT.; Thlaspi arvense)* (reg.) țășculiță, punga-própii, țășcuța-ciobánului, buruiana-viérmelui.

pungulíță s. v. PĂSTĂIOARĂ. TRAISTA-CIOBANULUI.

PUNGUȘOÁRĂ s. pungulíță, punguță, (reg.) punghiță. *(O ~ cu bomboane.)*

PUNGÚȚĂ s. pungulíță, pungușoară, (reg.) punghiță. *(O ~ cu bomboane.)*

PUNÍBIL adj. *(JUR.)* (rar) punisábil. *(Faptă ~.)*

PÚNIC adj. *(IST.)* cartaginez, (înv.) punicésc. *(Războaiele ~.)*

punicése adj. v. CARTAGINEZ. PUNIC.

punisábil adj. v. PUNIBIL.

PÚNTE s. **1.** *(MAR.)* covertă, (înv.) pod. *(Marinarii pe ~!)* **2.** plută. *(~ la fitilul unei candele.)* **3.** *(TEHN.)* chingă, (reg.) curmezíș, mijlocáș, pod, răzbói. *(~ la ferăstrău.)* **4.*** vamă. *(~ reprezintă banii pe care mortul i-ar plăti pentru a trece în altă lume.)*

púnte s. v. CHINGĂ. COARDĂ. CORDAR. PÎRLEAZ. POD. POSADĂ. SCHIMBĂTOARE. STINGHIE.

puntea-úmărului s. v. CLAVICULĂ.

punticeá s. v. PUNTIȘOARĂ.

punticícă s. v. PUNTIȘOARĂ.

PUNTIȘOÁRĂ s. (pop.) punticeá, punticícă, puntiță. *(~ peste un rîu.)*

puntiță s. v. PUNTIȘOARĂ.

puntúră s. v. ÎMPUNSĂTURĂ. ÎNȚEPĂTURĂ.

punți s. pl. v. CRIVAC.

pup s. v. BOBOC. CALOTĂ. CĂPIȚĂ. CIFOZĂ. CIUCIULETE. CLAIE. COC. COCOAȘĂ. GIBOZITATE. GURĂ. MINCIUNĂ. MINCIUNEA. MINCIUNICĂ. MOȚ. MUGUR. OCHI. PORCOI. SĂRUT. SĂRUTARE. SCOVARDĂ. STOG. USCĂȚEA. USCĂȚICĂ. ZBÎRCIOG.

pupá vb. v. CĂPĂTA. DOBÎNDI. OBȚINE. PRIMI. SĂRUTA.

pupáre s. v. SĂRUT. SĂRUTARE. SĂRUTAT.

pupát s. v. SĂRUT. SĂRUTARE. SĂRUTAT.

PÚPĂ s. *(ENTOM.)* crisalidă, nimfă, (pop.) gogoáșă, păpúșă. *(~ a unui fluture.)*

pupăgioáră s. v. ORĂSTICĂ. PUPĂZĂ.

PUPÁÍ vb. (reg.) a pupăza, a pupui. *(Pupăza ~.)*

pupăí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

pupătúră s. v. GURĂ. SĂRUT. SĂRUTARE. SĂRUTAT.

pupăzá vb. v. ÎMPĂIENJENI. ÎNCEȚOȘA. ÎNNEGURA. PĂIENJENI. PUPĂI. TULBURA. VOALA.

PÚPĂZĂ s. **1.** *(ORNIT.; Upupa epops)* (glumeț) cuc-armenésc. **2.** *(BOT.; Orobus vernus)* (reg.) pupăgioáră, pupezéle (pl.), pupezói.

púpăză s. v. CICATRICE. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. GURĂ. PROSTITUATĂ. SEMN. TÎRFĂ. URMĂ.

pupezéle s. pl. v. ORĂSTICĂ. PUPĂZĂ.

pupezoáică s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

pupezói s. v. ORĂSTICĂ. PUPĂZĂ.

pupi s. pl. v. ZBÎRCIOGI-GRAȘI.

PUPÍLĂ s. *(ANAT.)* (pop.) lumina óchiului, (reg.) vedére, (înv.) lumea óchilor, (franțuzism înv.) prunélă.

PUPÍTRU s. bancă. *(Puneți caietele pe ~!)*

púpoș adj. v. CIFOS. COCOȘAT. GHEBOS. GHEBOȘAT.

pupúi s. v. CIFOZĂ. COCOAȘĂ. GIBOZITATE. MOȚ.

pupuí vb. v. PUPĂI. ȘOPTI. ȘUȘOTI.

pupuiá vb. v. CĂȚĂRA. COCOȚA. RIDICA.

pupuiálă s. v. ȘOAPTĂ. ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

pupuiát adj. v. MOȚAT. ȚUGUIAT.

pupuít s. v. ȘOAPTĂ, ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

pupuitúră s. v. ȘOAPTĂ. ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

PUR adj. **1.** curat, neamestecat, simplu. *(O substanță ~; un corp ~.)* **2.** natural, veritabil, (livr.) genuin. *(Un produs ~.)* **3.** curat, nativ, neamestecat, (înv. și reg.) safi, (Transilv. și Bucov.) prisnic, (înv.) prisne, (fig.) virgin. *(Aur ~.)* **4.** curat, neamestecat, (Transilv.) tistaș. *(Grîu ~.)* **5.** curat, natural, neamestecat, (înv. și pop.) sadeá. *(Vin ~.)* **6.** clar, cristalin, curat, limpede, transparent, (pop.) vioárə, (Transilv.) tistaș, (înv.) chiar. *(Apă ~.)* **7.** bun, curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, purificat, salubru, sănătos, tare. *(Aer ~.)* **8.** albastru, clar, curat, limpede, senin, străveziu, (livr.) limpíd, (Transilv.) tistaș, (înv.) seninát, seninós, (fig.) spălát. *(Un cer ~.)* **9.** clar, limpede, nealterat, (fig.) cristalín, (rar fig.) curát. *(O voce ~.)* **10.** ideal, platonic. *(Dragoste ~.)*

pur adj. v. CANDID. CAST. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. PUDIC. VIRGIN. VIRGINAL.

PUR s. *(BOT.)* **1.** *(Allium rotundum)* (Transilv.) ai. **2.** *(Allium vineale)* usturoi sălbatic, (reg.) samurăslă.

pur s. v. AI SĂLBATIC. AIUL ȘARPELUI. ARPAGIC. CEAPA-CIORII. GHIOCEL. HAGIMĂ. LUMÎNARE. LUMÎNĂRICĂ. PRAZ.

puradél s. v. COPIL. DANCI.

purcălăș s. v. PURCELUȘ.

purcărăș s. v. FLUIERAR. PRUNDAȘ.

PURCEÁ s. *(ZOOL.)* scroafă, (pop.) poárcă, (reg.) măscuroáică, măscuroáie.

purceá s. v. BICEPS. CUFĂR. LADĂ.

PURCÉDE vb. a proveni, (înv.) a proceda, (fig.) a izvorî. *(~ dintr-un trecut îndepărtat.)*

purcéde vb. v. ACȚIONA. AJUNGE. APUCA. CURGE. DECURGE. DEVENI. IEȘI. ÎNCEPE. ÎNDREPTA. LUA. MERGE. ORIENTA. PĂȘI. PLECA. PORNI. PROCEDA. PROVENI. REIEȘI. REZULTA. URMA.

purcédere s. v. NAȘTERE. OBÎRȘIE. ORIGINE. PLECARE. PORNIRE. PROVENIENȚĂ.

purcelăș s. v. PURCELUȘ. SCAIETELE-POPII.

PURCELÚȘ s. *(ZOOL.)* (reg.) purcălăș, purcelăș.

PURCELÚȘĂ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Sylvia curruca)* pitulice, (reg.) scrofiță, țiț. **2.** *(Sylvia hortensis)* pitulice, (reg.) scrofiță. **3.** *purcelușă neagră (Sylvia atricapilla)* = (reg.) pitulice-cucap-négru, pitulice-neágră.

purcés s. v. NAȘTERE. OBÎRȘIE. ORIGINE. PLECARE. PORNIRE. PROVENIENȚĂ.

PURCÓI s. grămadă, maldăr, morman, movilă, (rar) strînsúră, (pop.) troián, (reg.) míglă, (Mold.) cládă, (Mold. și Transilv.) gireádă, (pop. fig.) nămól. *(Un ~ de cartofi, de crengi, de praf.)*

purd adj. v. SURD.

purecíme s. v. PURICĂRIE.

purgamént s. v. LAXATIV. PURGATIV.

purgáre s. v. IEȘIRE. PURGAȚIE. SCAUN.

PURGATÍV s. *(FARM.)* laxativ, (pop.) curățénie, (înv.) purgamént, purgáție.

PURGÁȚIE s. *(FIZIOL.)* ieșire, scaun, (înv.) purgáre.

purgáție s. v. LAXATIV. PURGATIV.

puricá vb. v. DESPĂDUCHEA. PĂDUCHEA.

puricár s. v. POLICAR.

PURICÁRE s. puricat, puriceală.

PURICÁRIȚĂ s. *(BOT.; Pulicaria vulgaris)* (reg.) puricícă, puricioásă, rózovă, iarbapúricelui.

puricáș s. v. PURICE-DE-OMĂT.

PURICÁT s. puricare, puriceală.

PURICĂRÍE s. (rar) purecíme.

PURICEÁLĂ s. puricare, puricat.

purice-de-ápă s. v. DAFNIE.

PURICE-DE-OMÁT s. *(ENTOM.; Podura nivalis)* (rar) puricáș.

puricéi s. pl. v. SCORNICI.

puricícă s. v. PURICARIȚĂ.

puricioásă s. v. PURICARIȚĂ.

PURIFICÁ vb. **1.** *(TEHN.)* a epura. *(A ~ apa.)* **2.** a (se) limpezi. *(Lichidul s-a ~.)* **3.** *(TEHN.)* a curăța, (înv.) a lămuri. *(A ~ un metal.)* **4.** a împrospăta, a primeni a ventila. *(A ~ aerul dintr-o încăpere.)* **5.** *(BIS.)* a (se) izbăvi, a (se) mîntui, a (se) răscumpăra, a (se) salva, (înv.) a (se) scoáte, a (se) scumpăra, a (se) scura, a (se) spăsi, (fig.) a (se) curăța, a (se) spăla. *(S-a ~ de păcate.)*

PURIFICÁRE s. **1.** *(TEHN.)* epurare, epurație, (rar) purificație. *(Stație de ~ a apei.)* **2.** limpezire. *(~ unui lichid.)* **3.** *(TEHN.)* curățare, (rar) purificație. *(~ metalului.)* **4.** împrospătare, primenire, ventilare. *(~ aerului din încăpere.)*

PURIFICÁT adj. **1.** *(TEHN.)* epurat. *(Apă ~.)* **2.** *(TEHN.)* curățit, (înv.) lămurít. *(Metal ~.)* **3.** împrospătat, primenit. *(Aer ~.)* **4.** bun, curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, salubru, sănătos, tare. *(Atmosferă ~.)*

PURIFICATÓR s. *(TEHN.)* epurator. *(~ pentru apa potabilă.)*

purificáție s. v. CURĂȚARE. EPURARE. EPURAȚIE. PURIFICARE.

PURITÁTE s. **1.** curățenie. *(~ aurului.)* **2.** claritate, curățenie, limpezime, transparență. *(~ apei.)* **3.** claritate, limpezime. *(~ glasului cuiva.)* **4.** desăvîrșire, perfecțiune. *(~ liniilor ei.)*

puritáte s. v. CANDOARE. CASTITATE. FECIORIE. INOCENȚĂ. NEPRIHĂNIRE.

NEVINOVĂȚIE. PUDICITATE. PUDOARE. VIRGINITATE.

puríu s. v. PĂRINTE. TATĂ.

PURÓI s. *(MED.)* (pop.) coptură, matéric, (reg.) mlaci, (prin Olt.) venín. *(Rana a colectat ~.)*

purói s. v. CORASLĂ.

PUROIÁ vb. *(MED.)* a curge, a supura, (pop.) a musti. *(Rana ~.)*

puroiát adj. v. PURULENT. SUPURANT.

puroiós adj. v. PURULENT. SUPURANT.

púrpur s. v. SCARLATINĂ.

purpurát adj. v. PURPURIU. VIȘINIU.

PÚRPURĂ s. (înv.) porfíră. *(Vopsit cu ~.)*

púrpură s. v. HLAMIDĂ. MANTIE.

PURPURÍU adj. vișiniu, (rar) purpurós, (pop.) conabíu, (înv. și reg.) marmanzíu, porfíriu, purpurát. *(De culoare ~.)*

purpurós adj. v. PURPURIU. VIȘINIU.

PURTÁ vb. **1.** a cără, a duce, a transporta, (reg.) a cărăbăni, (înv.) a podvodări, a transportarisi. *(Doi sanitari ~ bolnavul.)* **2.** a transmite, a trece. *(~ paharul din mînă în mînă.)* **3.** a avea, a ține. *(~ în mînă un buchet de flori.)* **4.** a ține. *(O ~ de talie.)* **5.** a conduce, a duce. *(Îl ~ de mînă.)* **6.** a sprijini, a susține, a ține. *(Vom merge cît ne-or ~ picioarele.)* **7.** a merge, a umbla. *(Vara ~ o bluză subțire.)* **8.** a avea. *(~ pantofi galbeni.)* **9.** a se comporta. *(Vezi cum te ~.)* **10.** a avea, a deține, a poseda. *(~ numele de român.)* **11.** a avea, a nutri. *(~ cele mai bune sentimente pentru ...)* **12.** a păstra, a reține. *(~ în suflet icoana copilăriei.)* **13.** a duce, a întreține. *(A ~ o corespondență vie cu ...)* **14.** a da, a desfășura, a duce, a susține, (înv.) a sta. *(Au ~ o luptă continuă cu inerția.)* **15.** a ademeni, a amăgi, a încînta, a înșela, a minți, a momi, a păcăli, a prosti, a trișa, (livr.) a iluziona, (înv. și reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a șutili, (reg.) a șugui, (Transilv. și Ban.) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tășca, (înv.) a aromi, a blăzni a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprinde, (fam.) a dúce, a fraieri, a șmecheri, (fam. fig.) a árde, a fríge, a încălța, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu minciuni.)*

purtá vb. v. APUCA. CÎȘTIGA. CUCERI. DEPLASA. DESFĂȘURA. DOBÎNDI. DUCE. EVOLUA. GRĂBI. IUȚI. ÎNDREPTA. ÎNDURA. ÎNTÎMPLA. LUA. MERGE. MIȘCA. OBȚINE. ORIENTA, PĂȘI. PĂTIMI. PĂȚI. PETRECE. PLECA. PORNI. RĂBDA. REALIZA. REPURTA. SUFERI. SUPORTA. TRAGE. UMBLA. ZORI.

PURTÁRE s. **1.** cărare, cărat, ducere, dus, transport, transportare. *(~ rănitului la spital.)* **2.** folosire, întrebuințare, purtat, uzură. *(De atîta ~, pantalonii erau rupți.)* **3.** port. *(~ armelor este interzisă.)* **4.** apucătură, comportament, comportare, conduită, deprindere, maniere (pl.), moravuri (pl.), năravuri (pl.), obiceiuri (pl.), (pop.) módă, (Transilv.) pont, (înv.) duh, (turcism înv.) talîm. *(Ce este ~ asta?)* **5.** comportament, comportare, conduită, (rar purtát, (pop.) port, purtătúră, (prin Olt.) săbăș, (Olt.) úmblet, (înv.) petrécere, politíe. *(Are o ~ necorespunzătoare.)* **6.** atitudine, comportare, ținută, (înv.) tarz. *(O ~ demnă, fără reproș.)* **7.** atitudine, comportare, gest. *(~ lui m-a mișcat.)* **8.** ducere, susținere. *(~ unei campanii de presă.)*

purtáre s. v. CIRCULAȚIE. CÎRMUIRE. CONDUCERE. DIRIGUIRE. DOMNIE. GRAVIDITATE. GUVERNARE. MERS. SARCINĂ. STĂPÎNIRE. UMBLET.

PURTÁT adj. folosit, uzat, vechi. *(Haine ~.)*

PURTÁT s. folosire, întrebuințare, purtare, uzură. *(De atîta ~, pantalonii erau rupți.)*

purtát s. v. CÎRMUIRE. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUCERE. CONDUITĂ. DIRIGUIRE. DOMNIE. GUVERNARE. ÎMBRĂCĂMINTE. PORT. PURTARE. STĂPÎNIRE.

purtăréț adj. v. DURABIL. PORTABIL. PORTATIV. REZISTENT. SOLID. TRAINIC. TRANSPORTABIL.

PURTĂTÓR adj., s. **1.** adj. transportor. *(Bandă ~.)* **2.** s. deținător, posesor. *(~ unui nume.)*

purtătór adj., s. v. CĂLĂUZITOR. ÎNDRUMĂTOR. POVĂȚUITOR. SFĂTUITOR.

purtătór s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. MONARH. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

purtătúră s. v. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. PURTARE.

PURULÉNT adj. *(MED.)* supurant, (rar) puroiát, (înv. și reg.) puroiós. *(Rană ~.)*

PURULÉNȚĂ s. *(MED.)* supurație, (rar) supuráre. *(~ unei plăgi.)*

pururélnic adj. v. CONTINUU. ETERN. NECONTENIT. NECURMAT. NEÎNCETAT. NEÎNTRERUPT. NEMURITOR. NEPIERITOR. NESFÎRȘIT. NEUITAT. PERMANENT. PERPETUU. VEȘNIC. VIU.

PÚRURI adv. **1.** continuu, încontinuu, întruna, mereu, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, veșnic, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsit. *(Se mișcă ~.)* **2.** continuu, încontinuu, întotdeauna, întruna, mereu, necontenit, neîncetat, permanent, totdeauna, veșnic, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)* **3.** etern, totdeauna, veșnic. *(~ va rămîne în inimile noastre.)*

PUS adj. așternut, întins, pregătit. *(Masă ~.)*

PUS s. **1.** plantare, plantat, punere, răsădire, răsădit, sădire, sădit, transplantare, (rar) transplantáție, (pop.) presădíre, (înv.) plantáție. *(~ puieților.)* **2.** punere, semănare, semănat. *(~ porumbului.)*

pusăciúne s. v. AȘEZARE. LOC. POZIȚIE SITUAȚIE.

pusătór adj. v. CONCRET. FIZIC. MATERIAL. PALPABIL. PERCEPTIBIL. PIPĂIBIL. SESIZABIL.

pusătúră s. v. AȘEZARE. LOC. POZIȚIE.

puscelós adj. v. PUSTULOS.

pusciúhă s. v. MOMÎIE. SPERIETOARE.

PUSÉU s. *(MED.)* acces, atac, criză, (astăzi rar) paroxism, (pop.) toană. *(~ de nebunie, de cord.)*

púsi s. v. GURĂ. SĂRUT. SĂRUTARE.

pusoáre s. v. AȘEZARE. LOC. POZIȚIE. SAD.

pustelnicí vb. v. PUSTNICI. SCHIMNICI. SIHĂSTRI.

pustiélnică s. v. CUCUVAIE. CUCUVEA.

pustieșág s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEȘERT. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIETATE. PUSTIIRE. PUSTIU. SINISTRU. URGIE.

PUSTIETÁTE s. **1.** deșert, pustiu, (rar) pustiíre, (reg.) pustieșág, (înv.) ariniș, pustiiciúne. *(~ Saharei.)* **2.** pustiu, sălbăticie, (rar) sălbătăciúne, (înv.) sălbătăcíme. *(~ locurilor.)* **3.** singurătate, (fig.) sihástrie. *(Era o ~ totală.)*

PUSTIÍ vb. a devasta, a distruge, a nimici, a pîrjoli, a prăpădi, (reg.) a pustului, (înv.) a sfîrși, a strica. *(Dușmanii au ~ tot ce le-a ieșit în cale.)*

pustií vb. v. ABANDONA. ASASINA. LĂSA. OMORÎ. PĂRĂGINI. PĂRĂSI. SĂLBĂTICI. SUPRIMA. UCIDE.

pustiiciós adj. v. DEȘERT. DEVASTATOR. DEZASTRUOS. DISTRUCTIV. DISTRUGĂTOR. GOL. NECULTIVAT. NELOCUIT. NEPOPULAT. NIMICITOR. PUSTIITOR. PUSTIU. RUINĂTOR. SĂLBATIC. VID.

pustiiciúne s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEȘERT. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIETATE. PUSTIIRE. PUSTIU. SINISTRU. URGIE.

PUSTIÍRE s. **1.** devastare, distrugere, nimicire, pîrjolire, (înv.) risípă. *(~ unui teritoriu ocupat.)* **2.** calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă, nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, sinistru, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustieșág, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra lor.)*

pustiíre s. v. DEȘERT. PUSTIETATE. PUSTIU.

PUSTIÍT adj. devastat, distrus, nimicit, pîrjolit. *(Un teritoriu ~.)*

pustiít adj. v. DEȘERT. GOL. NECULTIVAT. PUSTIU. SĂLBATIC. VID.

pustiít s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. SINISTRU. URGIE.

PUSTIITÓR adj. devastator, dezastruos, distructiv, distrugător, nimicitor, ruinător, (rar) prăpăditór, (înv. și pop.) pierzătór, (înv.) dărăpănătór, pustiiciós, risipitór, ruinós. *(Acțiunea ~ a vîntului.)*

pustíu adj. v. DEȘERT. GOL. NEPĂZIT. NESUPRAVEGHEAT. VID.

PUSTÍU adj., s. **1.** adj. deșert, gol, necultivat, sălbatic, vid, (înv. și reg.) săcrét, (înv.) pustiiciós, pustiít. *(Un loc, un ținut ~.)* **2.** s. deșert, pustietate, (rar) pustiíre, (reg.) pustieșág, (înv.) ariniș, pustiiciúne. *(~ Saharei.)* **3.** s. pustietate, sălbăticie, (rar) sălbătăciúne, (înv.) sălbătăcíme. *(~ locurilor.)* **4.** adj. deșert, gol, nelocuit, nepopulat, (înv.) pustiiciós. *(Oraș ~.)* **5.** adj. gol, necirculat, neumblat. *(Drum ~.)* **6.** adj. părăsit. *(Ocupanții au găsit orașul ~.)* **7.** adj. singur, stingher. *(A rămas ~ pe lume.)*

pustíu adj., s. v. AFURISIT. BLESTEMAT. CÎINOS. HAIN. ÎNDRĂCIT. RĂU. TICĂLOS.

pustíul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

PÚSTNIC s. anahoret, ascet, eremit, schimnic, sihastru, (rar) schimonáh, (înv.) aschitác, aschiteán, monáh, osélnic, schítnic. *(~ul trăiește prin locuri pustii.)*

pustnicése adj. v. ASCETIC. SIHĂSTRESC.

pustnicéște adv. v. ASCETIC. SIHĂSTREȘTE.

PUSTNICÍ vb. a (se) schimnici, a (se) sihăstri, (reg.) a (se) pustelnici. *(A ~ departe de lume.)*

PUSTNICÍE s. ascetism, asceză, schimnicie, sihăstrie, (rar) schimnicít. *(În vremea ~ lui.)*

PUSTULĂ MALÍGNĂ s. *(MED., MED. VET.)* antrax, cărbune, dalac, (reg.) armurâre, armurâriță, búbă (neagră, rea), mármură, răsfúg, talán, bășică reă, sînge mohorît, (prin Munt.) pripít, (prin Ban. și Munt.) spurcát, (înv.) serpengeá.

PUSTULÓS adj. (înv.) puscelós.

pustului vb. v. DEVASTA. DISTRUGE. NIMICI. PÎRJOLI. PRĂPĂDI. PUSTII.

pușcá vb. v. ÎMPUȘCA. ÎNJUNGHIA.

pușcálă s. v. PUȘCOCI.

pușca-lúpului s. v. GAROAFĂ. GAROFIȚĂ DE GRĂDINĂ.

pușcár s. v. ARTILERIST. PUȘCAȘ. TUNAR.

pușcáre s. v. ÎMPUȘCARE.

PUȘCÁȘ s. *(MIL.)* (înv.) pușcár, sinețáș. *(~ trage o salvă de pușcă.)*

pușcáș s. v. ARTILERIST. TUNAR. VÎNĂTOR.

pușcát adj. v. ÎMPUȘCAT.

pușcát s. v. ÎMPUȘCARE.

pușcăviță s. v. PUȘCOCI.

PÚȘCĂ s. (înv. și reg.) dúrdă, flíntă, sîneáță. *(Are ~ încărcată.)*

púșcă s. v. ARC. PRAȘTIE. TUN.

pușcăleáță s. v. PUȘCOCI.

pușcări vb. v. BOMBARDA. ÎMPUȘCA.

PUȘCĂRIÁȘ s. *(JUR.)* condamnat, deținut, ocnaș, osîndit, (pop.) rob, (glumeț) pensionár. *(Un ~ pentru omor.)*

PUȘCĂRÍE s. *(JUR.)* **1.** arest, închisoare, ocnă, penitenciar, temniță, (înv. și pop.) popreálă, (pop.) prinsoáre, robíe, (reg.) cremenál, (Transilv., Maram. și Bucov.) áriște, (prin Transilv.) călíscă, (Transilv.) pițigoáică, (prin Olt.) prinzáre, (prin Maram.) robșág, (înv.) pază, tumurlúc, (franțuzism înv.) prizón, (fam.) beci,

ghérlă, (fam. fig.) dúbă, hîrdău, răcoáre, (reg. fig.) úmbră, (arg.) gros, pîrnáie, ţuháus, zdup. *(Cît a stat la ~ ?)* **2.** închisoare, ocnă, recluziune, temniţă. *(Condamnat la 5 ani ~.)*

puşcărie s. v. ARTILERIE.

puşcărire s. v. CANONADĂ.

puşcăriţă s. v. PUŞCOCI.

puşcătór s. v. VÎNĂTOR.

PUŞCĂTÚRĂ s. patron.

puşcătúră s. v. DESCĂRCĂTURĂ. FOC. ÎMPUŞCĂTURĂ. POTRICALĂ. PREDUCEA.

puşcău s. v. DINAMITĂ.

PUŞCHEÁ s. *(MED.)* (înv.) puşchineáţă. *(~ pe limbă.)*

puşchineáţă s. v. PUŞCHEA.

puşcoáie s. v. PUŞCOCI.

PUŞCÓCI s. (reg.) proáşcă, puşcálă, puşcáviţă, puşcăleáţă, puşcăríţă, puşcoáie, puşcói, (Ban. şi Olt.) prişcopálă, (prin Maram.) puşculíe, (Dobr.) puşcurói. *(Un ~ de soc, pentru copii.)*

puşcói s. v. PUŞCOCI.

puşculíe s. v. PUŞCOCI.

PUŞCULÍŢĂ s. **1.** (pop.) puşcúţă. *(~ este diminutiv al lui puşcă.)* **2.** (Transilv.) mútă, (Transilv. şi Ban.) pícsă. *(Bagă banii în ~.)*

puşcurói s. v. PUŞCOCI.

puşcúţă s. v. PUŞCULIŢĂ.

púşit s. v. PANARIŢIU.

PUŞLAMÁ s. **1.** derbedeu, lepădătură, lichea, netrebnic, scîrnăvie, secătură, (pop. şi fam.) cioflingár, (înv. şi reg.) pujlău, (reg.) orbéte, oşíştie, postoróncă, púJlă, (Mold.) nandralău, poghibálă, (Transilv. şi Maram.) techerghéu, (înv.) ştrengár, (fam.) cútră, marţafói, (fig.) căzătúră, otreápă, zdreánţă, (reg. fig.) loáză, (arg.) sichimeá. **2.** canalie, hahaleră, pramatie, secătură.

puşlamalíe s. v. HAIMANALÎC. HOINĂREALĂ. LICHELISM. VAGABONDAJ. VAGABONDARE.

puşlánie s. v. HAIMANALÎC. HOINĂREALĂ. VAGABONDAJ. VAGABONDARE.

puştán s. v. BĂIEŢAN. BĂIEŢANDRU. COPILANDRU. FLĂCĂIANDRU.

puştáncă s. v. FETIŞCANĂ.

PUŞTI s. pici, prichindel, ţînc, (reg.) pricolíci, (fam.) zgîmbói, (fig.) năpîrstóc. *(Un ~ de vreo 5 ani.)*

puşti s. v. BĂIEŢAŞ. BĂIEŢEL. COPILAŞ.

puşticá vb. v. ŢIŞNI.

puştoáică s. v. FETIŞCANĂ.

puştóe s. v. ARBIU.

PUTEÁ vb. **1.** a se cădea, a se cuveni. *(Se ~ să stăm cu braţele în sîn?)* **2.** a merge. *(Aşa nu se mai ~ !)*

PUTÉRE s. **1.** capacitate, forţă, posibilitate, putinţă, (înv.) puterínţă, puternicíe. *(~ de a face ceva.)* **2.** dinamism, energie, forţă, impetuozitate, robusteţe, tărie, vigoare, vitalitate, vlagă, (livr.) poténţă, (pop.) vînjoşénie, vînjoşíe, vîrtoşíc, voinicíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. şi Ban.) snágă, (înv.) sfórţă, tăríme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)* **3.** bărbăţie, energie, vigoare. *(A avut ~ de a suporta încercarea.)* **4.** fermitate, tărie. *(N-a avut suficientă ~.)* **5.** forţă, străşnicie, tărie, vigoare. *(Reclamă cu ~ dreptatea.)* **6.** posibilitate, putinţă, stare, (înv.) putincioşíe. *(Să dea fiecare după ~ lui.)* **7.** voie, voinţă. *(Cu de la sine ~.)* **8.** conducere, (fig.) cîrmă. *(A ajuns la ~.)* **9.** drept, împuternicire, (înv.) tărie. *(Are depline ~i.)* **10.** autoritate, (înv.) tărie. *(Însemnele ~.)* **11.** autoritate, (astăzi rar) stăpînire. *(Reprezentantul ~.)* **12.** legalitate, valabilitate, valoare, (înv.) tărie. *(~ a unui înscris.)* **13.** valabilitate, valoare. *(Actul acesta are ~ de lege.)* **14.** autoritate, dominare, dominaţie, hegemonie, stăpînire, supremaţie, (înv.) puternicíe, stăpîníe, tărie, ţiitură, (latinism înv.) potestáte. *(Şi-a întins ~; se afla sub ~ romană.)* **15.** forţă, (înv.) sílă, silnicíe. *(~ oştilor noastre.)* **16.** *(MIL.;* concr.) armată, oaste, oştire, trupe (pl.), (înv. şi reg.) armádă, şirág, tábără, (înv.) ármie, órdie, ostăşíme, oştíme, sílă, tărie, (fig.) sábie. *(Oraşul a fost cucerit de ~ duşmană.)* **17.** (concr.) stat, ţară, (înv.) putínţă. *(Marile, micile ~.)* **18.** (concr.) autoritate, forţă, somitate. *(Este o adevărată ~ în acest domeniu.)* **19.** dominaţie, domnie, stăpînire. *(~ banului.)* **20.** influenţă, înrîurire, (rar) stăpînire, (înv.) înrîurítă. *(Nu are nici o ~ asupra lui.)* **21.** influenţă, înrîurire, trecere, (fig.) greutáte. *(Om cu ~.)* **22.** eficacitate, valoare. *(~ nutritivă.)* **23.** eficacitate. *(~ de germinaţie a semínţelor.)* **24.** forţă, intensitate, tărie, (înv.) mărie, măríme. *(~ vîntului; ~ dragostei.)* **25.** soliditate, trăinicie. *(~ legăturii lor.)* **26.** miez, mijloc, toi, (pop.) dric, tărie, teméi, (reg.) vípie, viu. *(În ~ nopţii.)* **27.** dar, însuşire. *(Are unele ~ i miraculoase.)* **28.** *(MAT.)* (înv.) poténţă. *(~ a 2-a a unui număr.)*

putére s. v. DISPONIBIL. DUIUM. EFECTIV. FORŢĂ. GRĂMADĂ. MULŢIME. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

puterínţă s. v. CAPACITATE. FORŢĂ. POSIBILITATE. PUTERE. PUTINŢĂ.

PUTÉRNIC adj., adv., s. art. **1.** adj. robust, solid, tare, viguros, vînjos, voinic, zdravăn, (pop.) ţeápăn, vînós, vîrtós, (reg.) puterós, putút, socolán, (Ban. şi Transilv.) pogán, (înv.) potént, putinciós, spátoş, (fig.) vérde. *(Bărbat ~.)* **2.** adj. rezistent, tare, (pop.) pilós. *(Om ~.)* **3.** adj. rezistent, solid, tare, trainic, zdravăn. *(A înfipt un par ~ în pămînt.)* **4.** adj. accentuat, proeminent, pronunţat. *(Maxilare ~; bărbie ~.)* **5.** adj. redutabil, tare, temut, valoros, (înv. livr.) potént. *(Un adversar ~ la fotbal.)* **6.** adj. străşnic, zdravăn, (pop.) ţeápăn. *(I-a tras o palmă ~.)* **7.** adv. tare, voineşte, zdravăn. *(Trage ~ de funie.)* **8.** adj. energic, impetuos, tare, vajnic, viguros. *(Un temperament ~.)* **9.** adj. tare, (înv.) teméinic, (franţuzism înv.) ponderós. *(Un stat ~.)* **10.** adj. (înv.) potént, putinciós. *(Un partid ~; un împărat ~.)* **11.** s. art. *(BIS.)* atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeire, dumnezeu, părinte, providenţă, stăpînul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînăltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. şi pop.) prónie,

(pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu. **12.** adj. important, influent, însemnat, marcant. *(Un personaj ~.)* **13.** adj. intens, mare, strălucitor, tare, viu. *(O lumină ~.)* **14.** adj. intens, răsunător, ridicat, tare. *(Voce ~.)* **15.** adj. intens, răsunător, sonor. *(Dangătul ~ al clopotului.)* **16.** adv. *(MUZ.)* forte, tare. **17.** adv. intens, tare. *(Inima îi bătea ~.)* **18.** adj. intens, pătrunzător, tare, (livr.) penetránt. *(Un miros ~.)* **19.** adj. aprig, intens, mare, strașnic, tare, violent, zdravăn. *(Un vînt ~.)* **20.** adv. bine, intens, tare, virtos, zdravăn. *(Plouă ~.)* **21.** adj. chinuitor, intens, străpungător, violent, viu, (fig.) ascuțit, sfredelitór. *(Durere ~.)* **22.** adj. acut, adînc, ascuțit, intens, mare, pătrunzător, profund, violent, viu. *(O suferință morală ~.)* **23.** adj. adînc, intens, mare, profund, viu. *(O impresie, o emoție ~.)* **24.** adj. intens, viu, (fig.) apríns, arzător, fierbínte, înflăcărát, înfocát, pasionát. *(O dorință ~.)* **25.** adj. drastic, eficace, eficient, energic. *(Un medicament ~.)* **26.** adj. tare, viu, (franțuzism) criánt, (fig.) apríns. *(Culori ~.)* **27.** adj. concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, serios, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecătór. *(O dovadă ~; un exemplu ~.)* **28.** adj. tare, (livr.) fórte (invar.). *(E ~ la matematică.)*

putérnice s. pl. v. IELE.

puternicíe s. v. ABUZ. ATOTPUTERNICIE. AUTORITATE. CAPACITATE. DOMINARE. DOMINAȚIE. EXCES. FORȚĂ. HEGEMONIE. POSIBILITATE PUTERE. PUTINȚĂ. SAMAVOLNICIE. SILNICIE. STĂPÎNIRE. SUPREMAȚIE.

puternicós adj. v. ATOTPUTERNIC.

puterós adj. v. PUTERNIC. ROBUST. SOLID. TARE. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

PÚTINĂ s. (pop.) bărbínță, (Transilv.) ghiob, pîrlău, (prin Transilv.) șiroádă, (Transilv., Maram. și Mold.) toc. *(O ~ cu brînză.)*

pútină s. v. CRISTELNIȚĂ.

putinciós adj. v. BUN. CAPABIL. COMPETENT. DESTOINIC. DOTAT. EFICACE. EFICIENT. EXPERIMENTAT. FOLOSITOR. ÎNCERCAT. ÎNZESTRAT. OPERATIV. POSIBIL. PRACTIC. PREGĂTIT. PRICEPUT. PRODUCTIV. PUTERNIC. ROBUST. SOLID. TARE. UTIL. VALOROS. VERSAT. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. VREDNIC. ZDRAVĂN.

putincioșie s. v. POSIBILITATE. PUTERE. PUTINȚĂ. STARE.

PUTINÉI s. (reg.) bădíi, masleáncă. *(În ~ se bate smîntîna.)*

PUTINÍCĂ s. (reg.) brădoáie, putinioáră, (Transilv.) ghiobulét. *(~ cu brînză.)*

putinioáră s. .v PUTINICĂ.

PUTÍNȚĂ s. **1.** capacitate, forță, posibilitate, putere, (înv.) puterínță, puternicíe. *(~ de a face ceva.)* **2.** posibilitate, putere, stare, (înv.) putincioșie. *(Să dea fiecare după ~ lui.)* **3.** cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, sistem, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, mărșă, médiu, mijlocíre. *(O altă ~ de a rezolva problema.)*

putínță s. v. FORȚĂ. PUTERE. STAT. ȚARĂ.

PUTOÁRE s. duhoare, infecție, împuțiciune, miasmă, (livr.) fetiditáte, (înv.) duh, smreduíre. *(Simțea în nări o ~ insuportabilă.)*

putoáre s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

putorí vb. v. LENEVI. TRÎNDĂVI.

PÚTRED adj. **1.** descompus, putrezit, (livr.) putríd, (rar) putregăit, (pop.) putregăiós, (reg.) zăcút. *(O materie organică ~.)* **2.** *(MED.)* cangrenat, necrozat, putrezit, (rar) necrótic. *(Țesut ~.)*

PUTREFÁCȚIE s. descompunere, putrezire, (rar) putrefiére, (înv.) putrejúne, putrezeálă, putreziciúne. *(~ unui cadavru.)*

putrefácție s. v. CORUPȚIE. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂȚ. IMORALITATE. PERDIȚIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. STRICĂCIUNE. VICIU.

putrefiá vb. v. DESCOMPUNE. PUTREZI.

putrefiére s. v. DESCOMPUNERE. PUTREFACȚIE. PUTREZIRE.

PUTREGÁI s. (rar) putrezitúră, (înv. și reg.) putregánie. *(Un ~ de lemn.)*

putregái s. v. LEPĂDĂTURĂ. LICURICI.

putregánie s. v. PUTREGAI.

putregăí vb. v. DESCOMPUNE. PUTREZI.

putregăiós adj. v. DESCOMPUS. PUTRED. PUTREZIT.

putregăít adj. v. DESCOMPUS. PUTRED. PUTREZIT.

putrejúne s. v. CORUPȚIE. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESCOMPUNERE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂȚ. IMORALITATE. PERDIȚIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. PUTREFACȚIE. PUTREZICIUNE. PUTREZIRE. STRICĂCIUNE. VICIU.

putrezeálă s. v. DESCOMPUNERE. PUTREFACȚIE. PUTREZICIUNE. PUTREZIRE.

PUTREZÍ vb. **1.** a (se) descompune, (rar) a (se) putrefia, a (se) putregăi. *(O materie organică ce a ~.)* **2.** *(MED.)* a se cangrena, a se necroza. *(Un țesut care ~.)*

PUTREZICIÚNE s. (rar) putrezíme, (înv. și reg.) putrejúne, (înv.) putrezeálă. *(Devenise o ~.)*

putreziciúne s. v. CORUPȚIE. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DEPRAVARE. DESCOMPUNERE. DESFRÎNARE. DESFRÎU. DESTRĂBĂLARE. DEZMĂȚ. IMORALITATE. PERDIȚIE. PERVERSITATE. PERVERSIUNE. PERVERTIRE. PIERZANIE. PIERZARE. PUTREFACȚIE. PUTREZIRE. STRICĂCIUNE. VICIU.

putrezíme s. v. PUTREZICIUNE.

PUTREZÍRE s. **1.** descompunere, putrefacție, (rar) putrefiére, (înv.) putrejúne, putrezeálă, putreziciúne. *(~ unui cadavru.)* **2.** *(MED.)* cangrenare, necrozare. *(~ a unui țesut.)*

PUTREZÍT adj. **1.** descompus, putred, (livr.) putríd, (rar) putregăit, (pop.) putregăiós, *(reg.)* zăcút. *(O materie organică ~.)* **2.** *(MED.)* cangrenat, necrozat, putred, (rar) necrótic. *(Țesut ~.)*

putrezitúră s. v. PUTREGAI.

putríd adj. v. DESCOMPUS. PUTRED. PUTREZIT.

PÚTTO s. *(ARTE PLAST.)* amoraș.

PUTURÓS adj., s. **1.** adj. dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, rău, respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsiv, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(O duhoare ~.)* **2.** adj. infect, împuțit, viciat, rău-mirositor, (livr.) fetíd, pestilențiál. *(Aer ~.)* **3.** adj., s. indolent, leneș, trîndav, trîntor, (rar) somnorós, (înv. și pop.) nehărnic, (reg.) cániv, lenós, zăcáș, (Mold.) duglán, dúgliș, láinic, (prin Olt.) sanchíu, (Transilv. și Bucov.) trînd, (înv.) lenevós, tanduríu. *(Om ~.)*

PUTUROȘÉNIE s. indolență, lene, lenevie, trîndăveală, trîndăvie, (rar) lenevíre, puturoșie, trîndăvit, (înv.) tandúr. *(E de-o ~ fără pereche.)*

PUTUROȘÍ vb. a se lenevi, (înv.) a se leni. *(Te-ai ~ de tot!)*

puturoșie s. v. INDOLENȚĂ. LENE. LENEVIE. PUTUROȘENIE. TRÎNDĂVEALĂ. TRÎNDĂVIE.

putút adj. v. PUTERNIC. ROBUST. SOLID. TARE. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

PUȚ s. **1.** apă, fîntînă, (reg.) bunár, (înv.) cișmeá. *(Du-te la ~ și adu o găleată plină.)* **2.** sondă. *(~ de petrol.)* **3.** (reg.) șaht. *(~ de mină.)*

puța-cocóșului s. v. BUHAI.

puțár s. v. FÎNTÎNAR.

púțăr s. v. ORDONANȚĂ.

púțcă s. v. BAROS.

PUȚÍ vb. a duhni, a mirosi, (prin Mold.) a se auzi, (Mold.) a duhli, (înv.) duhori. *(~ a băutură.)*

PUȚÍN adj., adv. **1.** adj. insuficient. *(Oaste ~; bani ~.)* **2.** adj. (înv.) scurt. *(A scris în ~ cuvinte totul.)* **3.** adv. insuficient, prost, rău. *(O muncă ~ plătită.)* **4.** adj. cîtva, nițel, oarecare. *(~ vreme a stat în casă.)* **5.** adv. nițel, (pop.) oleácă, (înv.) oarecé, oareșicé. *(Stai ~ !)* **6.** adv. cîtva, nițel, (pop.) oleácă. *(A așteptat ~ în stradă.)* **7.** adj. scurt. *(În ~ vreme voi fi la tine.)* **8.** adv. rar, rareori. *(Venea ~ pe la noi).* **9.** adv. ușor. *(Cu glasul ~ tremurat.)* **10.** adv. întrucîtva, nițel, oarecum. *(Se simte ~ obosit.)* **11.** adv. cam, nițel. *(E ~ bolnav.)* **12.** adj. insuficient, mic, redus, slab. *(Are posibilități ~ de realizare.)*

puțină vb. v. DESCREȘTE. DIMINUA. ÎMPUȚINA. MICȘORA. REDUCE. SCĂDEA.

puținăre s. v. DESCREȘTERE. DIMINUARE. ÎMPUȚINARE. MICȘORARE. REDUCERE. SCĂDERE.

PUȚINĂTÁTE s. (rar) puținíme, puțintíme, (înv.) puțincálă.

puțineálă s. v. PUȚINĂTATE.

puținél adj., adv. v. PUȚINTEL.

puținíme s. v. PUȚINĂTATE.

PUȚINTÉL adj., adv. **1.** adj., adv. (pop.) puținél. *(Mai e ~ pîine.)* **2.** adv. nițeluș, (pop.) olecúță, (reg.) niticúș. *(Stai ~ pe scaun.)*

puțintíme s. v. PUȚINĂTATE.

puțói s. v. SÎNGELE-VOINICULUI. ȚOI.

puțuí vb. v. ADMONESTA. ARANJA. CERTA. DĂSCĂLI. DICHISI. DOJENI. FACE. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. LUSTRUI. MORALIZA. MUSTRA. SPILCUI. VĂCSUI.

púțul s. art. v. PEGAS.

puțuléț s. v. PUȚUREL.

puțului vb. v. ARANJA. DICHISI. FACE. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. LUSTRUI. SPILCUI. VĂCSUI.

PUȚURÉL s. (reg.) puțuléț.

PUZDÉRIE s. **1.** duium, grămadă, mulțime, potop, puhoi, sumedenie, (înv. și pop.) máre, poiéde, (înv. și reg.) întunéric, (reg.) posmól, tălăbă, (Transilv. și Mold.) sílă, (înv.) mulțít, putére, (fig.) groază, grozăvénie, grozăvíe, (reg. fig.) pológ. *(O ~ de dușmani.)* **2.** mulțime, potop, sumedenie, (pop.) spuzénie, (înv. și reg.) sodóm, (fig.) púlbere, spúză, spuzeálă. *(~ de stele.)* **3.** (Munt.) spîldării (pl.). *(~ de in sau cînepă.)*

puzdérie s. v. AȘCHIE. SURCEA. SURCICĂ. ȚANDĂRĂ.

R

rabárbură s.v. REVENT. RUBARBĂ.

RABÁT s. reducere, scăzămînt. *(A face un ~ la prețul unei mărfi.)*

rabiát adj. v. FURIBUND.

RÁBIE s. *(MED.)* turbare, (pop.) túrbă, (înv.) turbăciúne. *(Bolnav de ~.)*

RABÍN s. *(BIS.)* (înv.) hahám, sacerdót.

rablagí vb. v. DEGRADA. DETERIORA. ÎNVECHI. RAMOLI. STRICA. UZA.

rablagít adj. v. DEGRADAT. DETERIORAT. ÎNVECHIT. RAMOLIT. SENIL. STRICAT. UZAT.

RÁBLĂ s. rugină, ruginitură, vechitură, (reg.) răbăgíe, roájbă. *(O ~ de pușcă.)*

ráblă s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

RABOTÁJ s. *(TEHN.)* rabotare, rabotat. *(~ unei piese metalice.)*

RABOTÁRE s. *(TEHN.)* rabotaj, rabotat. *(~ unei suprafețe metalice.)*

RABOTÁT s. *(TEHN.)* rabotaj, rabotare. *(~ unei piese metalice.)*

ráburi s. pl. v. GĂTEJ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

RAC s. **1.** *(ZOOL.; Astacus fluviatilis)* (rar) stacój. **2.** (pop.) cáncer. *(Zodia ~.)*

rac s. v. GLOABĂ. CANCER. COROPIȘNIȚĂ. DESTUPĂTOARE. NEOPLASM. TIRBUȘON. TUMOARE MALIGNĂ.

racaléț s. v. BROASCĂ DE IARBĂ. BROASCĂ VERDE. BROATEC. BROTAC. BROTĂCEL. BURATIC.

racaméte s. v. BROASCĂ DE IARBĂ. BROASCĂ VERDE. BROATEC. BROTAC. BROTĂCEL. BURATIC.

racatéț s. v. BROASCĂ DE IARBĂ. BROASCĂ VERDE. BROATEC. BROTAC. BROTĂCEL. BURATIC.

RACÉM s. *(BOT.)* ciorchine, grapă. *(~ este un tip de inflorescență.)*

rachiér s. v. POVARNAGIU. VELNICER.

rachierie s. v. POVARNĂ. VELNIȚĂ.

RACHÍU s. (Mold.) holércă, (Transilv. și Ban.) palincă, (Transilv.) stropșeálă, vinárs, (glumeț) agheásmă, (arg.) tabardós. *(O cinzeacă de ~.)*

rácilă s. v. CUSUR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NEAJUNS. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU.

RACLÁ vb. *(MED.)* a chiureta.

raclá vb. v. RADE. RĂZUI.

RACLÁJ s. *(MED.)* chiuretaj, chiuretare.

rácle s. v. COȘCIUG. LOT. PARCELĂ. SICRIU.

RACLÉTĂ s. *(TEHN.)* raclor, răzuitor.

RACLÓR s. *(TEHN.)* racletă, răzuitor.

RACORD OLANDÉZ s. *(TEHN.)* holendru.

RADÁR s. *(FIZ.)* radiolocator.

rádăș s. v. EXCEDENT. PLUS. PRISOS. PRISOSINȚĂ SURPLUS.

RÁDE vb. **1.** a (se) bărbieri. *(Și-a ~ mustața.)* **2.** a răzui, (rar) a racla, (reg.) a răzălui. *(A ~ fundul ceaunului.)* **3.** a distruge, a nimici, a zdrobi, (înv. și reg.) a spárge, (fig.) a pulveriza, a șterge. *(Au ~ cetatea.)*

ráde vb. v. RETEZA. TĂIA.

RADIÁ vb. **1.** a degaja, a dezvolta, a emana, a emite, a produce. *(O sursă care ~ căldură.)* **2.** (reg.) a răza. *(Un astru care ~.)*

RADIÁ vb. a șterge. *(A ~ dintr-o evidență.)*

RADIÁL adj. radiar, radiat. *(De formă ~.)*

RADIÁNȚĂ s. *(FIZ.)* emitanță. *(~ este o mărime fotometrică.)*

RADIÁR adj. radial, radiat. *(De formă ~.)*

RADIÁT adj. radial, radiar. *(De formă ~.)*

RADIATÓR s. calorifer. *(Nu s-a încălzit ~.)*

RADIÁȚIE s. **1.** radiere. *(Proces de ~ corpusculară.)* **2.** *(FIZ.) radiație Röntgen* = radiație X, raze Röntgen, raze X; *radiație X* = radiație Röntgen, raze Röntgen, raze X. **3.** rază. *(~ solară.)*

RADICÁL adj., s. **1.** adj. adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, **hotărîtor**, important, insemnat, organic, **primordial**, profund, serios, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **2.** adj. drastic, extrem. *(Măsură ~.)* **3.** s. *(MAT.)* rădăcină. *(~ al unui număr.)* **4.** s. *(LINGV.)* rădăcină. *(~ al unui cuvînt.)*

RADIÉRĂ s. gumă, (fam.) răspă. *(Șterge un cuvînt scris, cu ~.)*

RADIÉRE s. **1.** radiație. *(Proces de ~ corpusculară.)* **2.** degajare, dezvoltare, emanare, emanație, producere. *(~ de căldură.)*

rádină s. v. RĂGĂLIE. SIREC.

RÁDIO s. **1.** radioreceptor. *(Și-a cumpărat un nou ~.)* **2.** radiodifuziune. *(Are o emisiune la ~.)*

RADIOBALÍZĂ s. radiofar.

RADIODIFUZIÚNE s. radio. *(Are o emisiune la ~.)*

RADIODISTRIBÚȚIE s. radioficație.

RADIOFÁR s. radiobaliză.

RADIOFICÁȚIE s. radiodistribuție.

RADIOGRAFÍE s. radiogramă. *(~ pulmonară.)*

RADIOGRÁMĂ s. **1.** radiotelegramă. *(A primit o ~ urgentă.)* **2.** radiografie. *(~ pulmonară.)*

RADIOLOCATÓR s. *(FIZ.)* radar.

RADIORECEPTÓR s. radio. *(Și-a cumpărat un ~.)*

RADIÓS adj. **1.** luminos, strălucitor. *(O dimineață ~.)* **2.** fericit, încîntat. *(O față ~.)*

RADIOTELEGRAFÍE s. *(FIZ.)* telegrafie fără fir.

RADIOTELEGRÁMĂ s. radiogramă. *(A primit o ~ urgentă.)*

RADIOTERAPÍE s. *(MED.)* roentgenterapie.

RADIUMTERAPÍE s. *(MED.)* curieterapie.

RADÓN s. *(CHIM.)* emanație de radiu. *(~ este un element chimic radioactiv.)*

radóu s. v. PLUTĂ.

raf s. v. CERC. ȘINĂ.

RAFAÉLIC adj. rafaelit, rafaelitic.

RAFAELÍT adj. rafaelic, rafaelitic.

RAFAELÍTIC adj. rafaelic, rafaelit.

RAFINÁ vb. a se civiliza, a se cultiva, a se stila, (înv.) a se politici, (fig.) a se ciopli, a se cizela, a se subția, a se șlefui, (înv. fig.) a se roáde. *(S-a mai ~ și el.)*

RAFINAMÉNT s. **1.** distincție, eleganță, bun-gust, (livr. și fam.) șic. *(~ în ținută.)* **2.** distincție, eleganță, finețe, subtilitate. *(~ în comportări.)* **3.** finețe, rafinare, subtilitate. *(~ nuanțelor stilistice.)*

RAFINÁRE s. **1.** cultivare, stilare, (fig.) cioplire, cizelare, șlefuire. *(~ exprimării; ~ în comportare.)* **2.** finețe, rafinament, subtilitate. *(~ nuanțelor stilistice.)*

RAFINÁT adj. **1.** ales, distins, fin, select, stilat, subtil, (fam.) șic, (fig.) subțire. *(Un public ~.)* **2.** cultivat, stilat, (fig.) subțire. *(Exprimare ~.)* **3.** fin, subtil. *(Nuanțe ~.)* **4.** savant. *(O ~ minuire a efectelor sonore.)*

rafinát adj. v. MANIERAT. STILAT.

RAFINATÓR s. rafinor. *(E ~ de profesie.)*

RAFINÓR s. rafinator. *(E de profesie ~.)*

RAFT s. poliță, (reg.) corlătă. *(~ la o etajeră.)*

RAGÁDĂ s. *(MED.)* zăbale (pl.), zăbăluță, (prin Ban.) zobéle (pl.).

RÁGE vb. a mugi, a zbiera, (înv. și reg.) a rugi, (reg.) a rîncăi, a rîncălui, (Transilv.) a băuni. *(Vițele ~.)*

ragila-pămîntului s. v. SPARANGHEL.

RÁGILĂ s. *(TEHN.)* (reg.) răștilă. *(Cu ~ se piaptănă fuiorul de in.)*

RAHÁT s. (turcism înv.) rahatlocúm. *(Mănîncă ~ și bea apă rece.)*

rahát s. v. EXCREMENT. FECALE.

rahatlocúm s.v. RAHAT.

ráhăt s. v. DURATĂ. INTERVAL. ÎNTINDERE. PERIOADĂ. RĂSTIMP. TIMP.

RÁHIS s. *(ANAT.)* măduva spinării.

rahítis s. v. RAHITISM.

RAHITÍSM s. *(MED.)* (înv.) rahítis.

ráhnă s.v. RĂCEALĂ.

BAI s. *(BIS.)* cer, paradis, (livr.) edén. *(Odihnește în ~.)*

ral s. v. PANAHIDĂ. PARASTAS. PĂTUL. POMANĂ. RĂSADNIȚĂ.

RAIGRAS ENGLEZÉSC s. *(BOT.; Lolium perenne)* zizanie, (reg.) obsígă, odós, sălbăție.

rálmăr s.v. PICHER.

rálnă s. v. CRATIȚĂ. TIGAIE.

RAIÓN s. secție. *(~ de jucării, într-un magazin.)*

RAIONÁRE s. zonare. *(~ suprafețelor agricole ale unui teritoriu.)*

raipélț s. v. CHIBRIT.

RÁITĂ s. (reg.) otrocól. *(Dă o ~ prin oraș.)*

RALIÁ vb. a adera. *(A se ~ la o opinie.)*

ram s.v. CRACĂ. CREANGĂ. RAMURĂ.

ramá vb. v. LOPĂTA. VÎSLI.

ramazán s. v. STOMAC.

RÁMĂ s. **1.** cadru, (rar) încadratúră, perváz. *(~ de tablou.)* **2.** cadru, cercevea, toc. *(~ de fereastră.)*

RÁMĂ s. lopată, vîslă, (reg.) băbáică, opácă, opácină, (Bucov., Transilv. și Ban.) șúflă. *(Ambarcație cu ~e.)*

RAMBLEIÁJ s. rambleiere. *(~ la o mină.)*

RAMBLEIÉRE s. rambleiaj. *(~ la o mină.)*

rambúrs s. v. ÎNAPOIERE. RAMBURSARE. RESTITUIRE.

RAMBURSÁ vb. a înapoia, a restitui. *(A ~ creditul primit.)*

RAMBURSÁRE s. înapoiere, restituire, (rar) restitúție, (pop.) întoárcere, (înv.) rambúrs, reînturnáre. *(~ unei datorii.)*

RAMIFICÁ vb. **1.** (rar) a se rămuri, (reg.) a se crăcăna. *(Crengile copacului se ~.)* **2.** a (se) diversifica. *(A ~ producția.)*

RAMIFICÁRE s. **1.** ramificație. *(~ unui copac.)* **2.** diversificare. *(~ producției.)*

RAMIFICÁT adj. **1.** crengos, crenguros, rămuros, (rar) crăcós, (pop.) rămurát, (reg.) crăcurós, (Transilv.) clombós. *(Arbore ~.)* **2.** rămuros, (înv.) rășchirát. *(Reni cu coarne ~.)* **3.** arborescent. *(Rețea electrică ~.)*

RAMIFICÁȚIE s. **1.** ramificare. *(~ a unui copac.)* **2.** *(GEOGR.)* braț, (pop.) crac. *(~ a unei ape curgătoare.)*

ramn s.v. PĂDUCEL.

RAMOLEÁLĂ s. *(MED.)* ramolire, ramolisment, senilitate, (livr.) decrepitúdine, (rar) ramolíție, (impr.) sclerozáre. *(~ unui om vîrstnic.)*

RAMOLÍ vb. *(MED.)* (livr.) a se seniliza, (înv.) a se matofi, (fam. fig.) a se hodorogi, a se rablagi, a se zaharisi, (impr.) a se scleroza.

RAMOLÍRE s. *(MED.)* **1.** (livr.) senilizáre, (fam. fig.) zaharisíre, (impr.) sclerozáre. *(~ prematură a cuiva.)* **2.** ramoleală, ramolisment, senilitate, (livr.) decrepitúdine, (rar) ramolíție, (impr.) sclerozáre. *(Starea de ~ a unui vîrstnic.)*

RAMOLISMÉNT s. *(MED.)* ramoleală, ramolire, senilitate, (livr.) decrepitúdine, (rar) ramolíție, (impr.) sclerozáre. *(~ unui om vîrstnic.)*

RAMOLÍT adj., s. **1.** adj. *(MED.)* senil, (livr.) decrepit, (rar) senilizát, (înv.) matofít, (fam. fig.) hodorogít, rablagít, zaharisít, (impr.) sclerozát. *(Un bătrîn ~.)* **2.** s. babalîc, baccea, căzătură, hodorog, (reg. și fam.) ghiuj, (reg.) jap, matúf, (prin Mold.) băbălău, (fig.) hîrb. *(A ajuns un ~.)*

ramolíție s.v. RAMOLEALĂ. RAMOLIRE. RAMOLISMENT. SENILITATE.

RÁMPĂ s. **1.** platformă. *(~ de lansare.)* **2.** balustradă, parapet, parmaclîc, pălimar, rezemătoare, mînă curentă, (rar) reázem, (Transilv. și Munt.) plîmbă, (Transilv.) strájă, (înv.) parmác. *(~ la o scară.)* **3.** *(TEATRU)* rivaltă. *(Actorii au ieșit la ~.)*

rámpă s. v. BARIERĂ.

ramplasá vb. v. ÎNLOCUI. SCHIMBA.

RÁMURĂ s. **1.** *(BOT.)* cracă, creangă, (rar) ram, (înv. și reg.) stîlp, (reg.) rátină, rază, (Transilv.) cloámbă, (Transilv., Bucov. și Olt.) crac. *(O ~ de măr.)* **2.** branșă, disciplină, domeniu, sector, specialitate. *(În ce ~ activezi?)*

RÁNĂ s. *(MED.)* **1.** bubă, leziune, plagă, (pop.) meteáhnă, (înv. și reg.) beleáznă, (reg.) oájdă, (înv.) rănitúră. *(Are o ~ adîncă.)* **2.** lovitură, (înv.) vătămătúră. *(Are o ~ ușoară la mînă.)*

rănă s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. CICATRICE. DURERE. PATIMĂ. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SEMN. SUFERINȚĂ. SUPLICIU. TORTURĂ. URMĂ.

rănci s. v. PIETROȘEL. PORCUȘOR.

RANCHIÚNĂ s. ciudă, gelozie, invidie, necaz, pică, pizmă, pornire, (rar) înciudáre, (pop.) năduf, obídă, pizmuíre, pofídă, (înv., reg. și fam.) parapón, (înv. și reg., în Bucov.) băsău, (înv. și reg.) măráz, scîrbă, (reg.) píldă, zăcășeálă, zăcășie, (prin Mold.) bănát, (Transilv.) dîcă, (Ban. și Olt.) inát, (Mold.) póxie, (înv.) pátos, răpștíre, rîvnire, zavístie, zavistnicíe, (fam.) boálă. *(Îl roade ~; simte o ~ nestăpînită pe ...)*

RANCHIUNÓS adj. **1.** dușmănos, răzbunător, (livr.) vindicatív, (reg.) țînáș, zăcáș. *(E un spirit ~.)* **2.** gelos, invidios, pizmaș, pizmuitor, (pop. și fam.) ciudós, (reg.) zăcáș, (Transilv.) dîcós, (înv.) pizmătár, pizmătăreț, rîvnitór, zavistiós, zavístnic, zavistuitór, zuliár. *(Om ~ pe succesele altuia.)*

rancoáre s. v. ANIMOZITATE. DISCORDIE. DUȘMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PORNIRE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.

răncotă s.v. GĂTEJ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

RANDALINÁ vb. *(TEHN.)* a moleta.

RANDALINÁRE s. *(TEHN.)* moletare.

RANDALÍNĂ s. *(TEHN.)* moletă.

RANDAMÉNT s. **1.** potențial. *(A crescut ~ producției.)* **2.** spor. *(Nu avea ~ la lucru.)* **3.** productivitate. *(Sporirea ~ la ha.)* **4.** eficacitate, eficiență, folos, operativitate, productivitate, valoare. *(~ unei metode.)*

RANG s. **1.** demnitate, titlu, (înv.) spiță, stat. *(I-a acordat ~ de baron.)* **2.** demnitate, poziție, treaptă, (înv.) cin, dregătoríe, ífos, orînduială, ședere, vrednicíe. *(Ocupă un ~ înalt în stat.)* **3.** grad, poziție, situație, treaptă, (înv.) stépenă. *(~ cel mai înalt în ierarhia socială.)* **4.** ierarhie, nivel, scară, stare, strat, treaptă. *(~ social.)* **5.** condiție, stare, teapă, treaptă, (pop.) mînă, seámă. *(Sînt de același ~.)* **6.** funcție, grad, (înv.) ridicáre. *(Are ~ de director.)* **7.** categorie, clasă. *(Restaurant de ~ I.)*

rang s. v. RÎND. ȘIR. ȘIRAG.

RÁNGĂ s. *(TEHN.)* (pop.) stángă, (reg.) manélă, răzúș, (Transilv.) paríngă. *(A ridica ceva cu o ~.)*

RÁNIȚĂ s. rucsac, (rar) sac, (prin Transilv. și Ban.) bornéu. *(Un alpinist cu ~ în spate.)*

RÁNTIE s. *(BIS.)* (rar) mántie. *(~ preoțească.)*

rántie s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. FLEANDURĂ. OTREAPĂ. PETICĂ. SCUTEC. ZDREANȚĂ

ranț s. v. CREȚ. CUTĂ. DUNGĂ. ÎNCREȚITURĂ. RID. RUMEGĂTURĂ. RUMEGUȘ. ZBÎRCITURĂ.

rapáce adj. v. APRIG. APUCĂTOR. HRĂPĂREȚ. LACOM. NESĂTUL. PRĂDALNIC. RĂPITOR.

rapacitáte s. v. LĂCOMIE.

rápăg s. v. ALUNECUȘ. GHEȚUȘ. LUNECUȘ.

rápăn adj. v. ÎNCĂRCAT. PLIN.

rápăn s. v. BOALA LUI CARRÉ. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE. RÎIE. SCABIE.

RAPÍD adj., adv. **1.** adj. accelerat, grăbit, iuțit, zorit. *(Ritm ~ de deplasare.)* **2.** adj. fulgerător, iute. *(Cu o mișcare ~.)* **3.** adj. grabnic, grăbit, iute, întins, precipitat, repede, repezit, zorit, (înv. și pop.) silít, sílnic. (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)* **4.** adv. grabnic, iute, repede, tare. *(Aleargă cînd mai ~, cînd mai încet.)* **5.** adv. grabnic, imediat, iute, îndată, repede, urgent, (prin Transilv.) pripéște. *(Vino ~ să vezi!)* **6.** adv. curînd, devreme, fuga, grabnic, imediat, iute, îndată, neîntîrziat, numaidecît, repede, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáș, mínteni, (înv.) pește, techer-mécher. *(Să vii ~ înapoi.)* **7.** adj., adv. des, grăbit, iute. *(Respirație ~; respiră ~.)* **8.** adj., adv. grabnic, imediat, neîntîrziat, operativ, prompt. *(O intervenție ~; a intervenit ~.)* **9.** adj. fugitiv, sumar, superficial. *(La o cercetare cît de ~ ...)*

RAPIDITÁTE s. **1.** iuțeală, repeziciune, viteză, (livr.) celeritáte, (rar) velocitáte. *(~ de deplasare a unui mobil.)* **2.** grabă, iuțeală, repeziciune, viteză, zor, (rar) grăbíre, (înv. și pop.) repejúne. *(A făcut ceva cu mare ~.)* **3.** operativitate, promptitudine, repeziciune. *(~ unei intervenții.)*

rápin s. v. MORVĂ. RĂPCIUGĂ.

rápor s.v. POJAR. RUJEOLĂ.

RÁPIȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Brassica napus și rapa)* (reg.) brójbă, nap, navétă, curechi-de-cîmp, curechi-sălbatic. **2.** *rapiță-sălbatică (Nasturtium palustre)* = brînceață.

rapiță álbă s. v. MUȘTAR.

rapiță de cîmp s.v. MUȘTAR. NAP SĂLBATIC.

rapiță de muștár s. v. MUȘTAR.

rapiță sălbătícă s. v. MUȘTAR. NAP SĂLBATIC. RIDICHE SĂLBATICĂ.

RAPÓRT s. **1.** conexiune, corelație, înlănțuire, legătură, relație, (livr.) consecúție, (rar)

conexitate. *(Stabilește un ~ între fenomene.)* **2.** legătură, relație, (livr.) contingență, nex, (înv.) legămînt, referință, (grecism înv.) schésis. *(Ce ~ este între ... ?)* **3.** contact, legătură, relație. *(A stabili un ~ cu ...)* **4.** proporție, relație. *(Un ~ just între elemente.)* **5.** *(MAT.)* proporție. **6.** conformitate. *(Cheltuieli în ~ cu veniturile.)* **7.** referat, situație, dare de seamă, (prin Transilv.) sămădáș, (înv.) doclád, otnoșénie, tacrír, (rusism înv.) predstavlénie. *(A întocmit un ~ despre ...)*

RAPORTÁ vb. **1.** a privi, a se referi, (înv.) a se atinge. *(Aceste documente se ~ la ...)* **2.** a se referi, a viza. *(Cele arătate se ~ la următoarea problemă ...)* **3.** a se referi, (înv.) a se provoca, a se provocălui. *(La ce te ~ ?)* **4.** a referi, a relata. *(A ~ despre...)* **5.** (rusism înv.) a predstavlisi. *(I-a ~ ce a făcut.)*

RAPORTÁRE s. referință, referire, (înv.) provocáre. *(Fără nici o ~ la ...)*

raportatór s. v. RAPORTOR.

RAPORTÓR s. **1.** (înv.) raportatór. *(A fost însemnat ~ la congres.)* **2.** *(MAT.)* (înv.) transportatór. *(Cu ~ se măsoară unghiurile.)*

rapt s. v. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. JAF. JEFUIRE. JEFUIT. PRADĂ. PRĂDARE. PRĂDAT. PRĂDĂCIUNE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. RĂPIRE.

RAR adj., adv. **1.** adj. depărtat, distanțat. *(Rînduri ~.)* **2.** adj. afînat, moale, poros, pufos, (rar) înfoiát, țărinós, (reg.) púhav. *(Pămînt ~.)* **3.** adj. rarefiat, rărit, (rar) rarificát. *(Aerul ~ al piscurilor.)* **4.** adj. subțire, transparent, ușor, (înv.) ușúre. *(O ceață ~; un material ~.)* **5.** adj. lent. *(Bătaia ~ a pendulei.)* **6.** adv. *(MUZ.)* adagio, încet, lento. **7.** adv. puțin, rareori. *(Venea ~ pe la noi.)* **8.** adv. arar, arareori, rareori. *(~ se auzea cîte o șoaptă.)* **9.** adj. ales, deosebit, distins, superior. *(Un om ~.)* **10.** adj. prețios, scump, valorus. *(Bijuterii ~.)*

rára adv. v. AGALE. ALENE. BINIȘOR. DOMOL. ÎNCET. ÎNCETINEL. ÎNCETIȘOR. LIN. LINIȘTIT. UȘUREL.

RAREFÁCȚIE s. rarefiere, (rar) rarificáre. *(~ aerului.)*

RAREFIÁ vb. (rar) a (se) subția, (reg.) a (se) subțira. *(Vîntul ~ norii.)*

RAREFIÁT adj. **1.** subțire. *(Nori ~.)* **2.** rar, rărit, (rar) rarificát. *(Aerul ~ al piscurilor.)*

RAREFIÉRE s. rarefacție, (rar) rarificáre. *(~ aerului.)*

RĂREORI adv. **1.** puțin, rar. *(Venea ~ pe la noi.)* **2.** arar, arareori, rar. *(~ se auzea cîte o șoaptă.)*

rarificáre s. v. RAREFACȚIE. RAREFIERE.

rarificát adj. v. RAR. RAREFIAT. RĂRIT.

rarism adj. v. EXCEPȚIONAL. NEOBIȘNUIT.

RĂRIȘTE s. răritură, (pop. ráriș, (reg.) răréș, rárime. *(Se odihnea într-o ~ de pădure.)*

RARITÁTE s. curiozitate. *(O ~ a naturii.)*

rărița s. art. v. LUCEAFĂRUL DE ZIUĂ. LUCEAFĂRUL DIN ZORI. SIRIUS.

RĂRIȚĂ s. *(AGRIC.)* (reg.) săpătoáre' (prin Transilv.) sápă, (prin Dobr.) tîrmíc' (înv.) răritoáre.

ras adj. v. DREPT. NETED. PLAN. PLAT. ȘES.

RAS adj., adv. **1.** adj. bărbierit. *(Față ~.)* **2.** adj. răzuit. *(Un obiect ~.)* **3.** adv. razant, tangențial. *(Zboară ~ cu pămîntul.)*

RAS s. bărbierit, (rar) răsătúră. *(Cît costă ~ ?)*

RÁSĂ s. *(BIOL.)* **1.** soi, specie, (pop.) sămînță, (prin Transilv. și Munt.) stránă. *(~ de vite.)* **2.** sînge. *(Cal de ~ arabă.)* **3.** (înv.) soi. *(~ mongolă.)*

RÁSĂ s. *(BIS.)* (înv.) schímă. *(A îmbrăcat ~ monahală.)*

răscotă s. v. GĂTEJ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

RASIÁL adj. rasist.

RASÍST adj. rasial.

rasól s. v. TENCUIALĂ.

rasoleálă s. v. TENCUIALĂ.

***RASOLÍ** vb. (reg.) a sucăli. *(A ~ treaba.)*

rast s. v. POPAS. POPOSIRE.

RÁSTER s. *(FOTO)* sită fotografică.

raspalău s. v. RAȘPEL.

răspă s. v. GUMĂ. RADIERĂ.

RÁȘPEL s. *(TEHN.)* (reg.) raspalău, răzălău.

răștilă s. v. RAGILĂ.

RATÁT adj. **1.** eșuat, neizbutit, nereușit. *(O acțiune ~.)* **2.** pierdut, scăpat. *(Ocazie ~.)*

RÁTĂ s. **1.** (rar) tránșă, (pop.) cîști, (înv.) soróc. *(A restituit suma în două ~.)* **2.** *(FIN.)* procent. *(~ a scontului, a dobînzii.)* **3.** *(EC. POL.)* curs. *(~ schimbului.)*

rată de asigurare s. v. PRIMĂ DE ASIGURARE.

RATIFICÁ vb. *(JUR.)* a confirma, a consacra, a consfinți, a întări, a sancționa, a valida, (înv.) a sacra. *(Adunarea a ~ aceste măsuri.)*

RATIFICÁRE s. *(JUR.)* confirmare, consacrare, consfințire, întărire, sancționare, sancțiune, validare, (înv.) sacráre. *(~ a unei legi.)*

RATIFICÁT adj. *(JUR.)* confirmat, consacrat, consfințit, întărit, sancționat, validat. *(Măsură, lege ~.)*

rátină s. v. CRACĂ. CREANGĂ. RAMURĂ.

RATÍTE s. pl. *(ORNIT.)* acarinate (pl.). *(Struțul face parte din grupul ~lor.)*

rátotă s. v. JUMĂRI. OMLETĂ.

rață s. v. PLOSCĂ. URINAR.

rață mieă s. v. SARSELĂ.

RAȚIE s. porție, (înv. și reg.) obricáriță, (înv.) mertíc, oboróc, taín. *(~ de alimente.)*

RAȚIONÁ vb. a chibzui, a cugeta, a gîndi, a judeca, a medita, a reflecta, (înv.) a meditarisi, a mîndri, a rezona, a semui. *(Vrea să ~ în liniște.)*

RAȚIONÁ vb. a raționaliza. *(A ~ consumul de petrol.)*

RAȚIONÁL adj., adv. **1.** adj. cerebral, intelectual, mintal, spiritual. *(Activitate ~.)* **2.** adj. logic. *(Judecată ~.)* **3.** adj. cuminte,

cumpănit, echilibrat, rezonabil, (înv.) rezonát. *(Om ~.)* **4.** adj. bun, chibzuit, folositor, gîndit, înțelept, judicios, rezonabil, socotit, util, (fig.) sănătós. *(Un sfat ~.)* **5.** adv. chibzuit, cuminte, înțelept, înțelepțește, judicios. *(A procedat ~.)*

RAȚIONALIZÁ vb. a raționa. *(A ~ consumul de petrol.)*

RAȚIONAMÉNT s. **1.** argument, considerent, (înv.) rezón. *(I-a convins cu ~e logice.)* **2.** (înv.) rezón, [rezonament, socoátă, socoteálă. *(Și-a făcut următorul ~ ...)* **3.** judecată, minte, rațiune, (înv.) socoátă, socoteálă, socotință. *(Are un ~ sănătos.)*

RAȚIÚNE s. **1.** gînd, minte. *(Cînd cu ~ n-ai gîndit.)* **2.** deșteptăciune, intelect, inteligență, judecată, minte, pricepere, spirit, (pop.) duh, (Ban., Transilv. și Olt.) pámet, (înv.) înțelégere, (fam.) dóxă, (fig.) cap, créier. *(Are o ~ de nivel mediu.)* **3.** gîndire, intelect, judecată, minte, spirit. *(Operă a ~.)* **4.** gîndire, intelect, înțelegere, judecată, minte, (fig.) cap. *(Are o ~ extrem de limpede.)* **5.** judecată, minte, (rar) cunoștință, (pop. și fam.) glagóre, (înv.) rezón. *(O ~ normală.)* **6.** judecată, minte, raționament, (înv.) socoátă, socoteálă, socotință. *(Are o ~ sănătoasă.)*, **7.** chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, socoteală, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderație, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluire, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(Demonstrează în viață multă ~.)* **8.** îndreptățire, justificare, motivare, motivație, temei, (livr.) legitimáre, legitimitáte, (pop.) nóimă, (înv.) rezón. *(~ unei hotărîri.)* **9.** justificare, logică, motivare, noimă, rost, sens, temei, *(Nu văd ~ comportării lui.)* **10.** rost, socoteală. *(Are și aceasta o ~.)* **11.** înțeles, rost, semnificație, sens, tîlc, (înv. și pop.) meșteșúg, (pop.) nóimă, (Mold. și Munt.) merchéz, (înv.) tocmeálă. *(Ce ~ are această afirmație?)* **12.** cauză, considerent, mobil, motiv, pricină, prilej, temei, (înv. și pop.) cuvînt, (pop.) nóimă, príce, (înv.) cap, obiéct, povód, rezón, (fig.) izvór, sămînță. *(~ care explică producerea unui fenomen.)*

RAZ s. *(TEHN.)* răzuitor. *(~ din oțelcrom.)*

raz s. v. OTIC. RĂVAR.

RAZACHÍE s. *(BOT.)* țița-vacii. *(~ este o specie de struguri.)*

RAZÁNT adv. ras, tangențial. *(Zboară ~ cu pămîntul.)*

RÁZĂ s. **1.** radiație. *(~ solară.)* **2.** dîră, dungă, fascicul, fîșie, trîmbă, (fig.) sprînceánă. *(O ~ de lumină.)* **3.** *(FIZ.) raze Röntgen* = radiație Röntgen, radiație X, raze X; *raze X* = = radiație Röntgen, radiație X, raze Röntgen. **4.** *(GEOM.)* (înv.) semidiamétru. *(~ unui cerc.)*

răză s.v. CRACĂ. CREANGĂ. FLOAREA-SOARELUI. FOFEAZĂ. RAMURĂ.

RÁZNA adv. haihui. *(Umblă ~.)*

răbăgie s. v. RABLĂ. RUGINĂ. RUGINITURĂ. VECHITURĂ.

RĂBDÁ vb. **1.** a îndura, a pătimi, a păți, a suferi, a suporta, a trage, (astăzi rar) a purta, (înv. și reg.) a petréce, a tîrpi, (prin Bucov.) a joi, (Transilv.) a păula, (Ban.) a pesti, (prin Transilv.) a pristui, (înv.) a binevoi ea, a cerca, a obicni, a pănăta, (fig.) a înghiți, *(Cîte n-a ~ !)* **2.** a duce, a îndura, a suferi, a suporta. *(El a ~ tot greul.)* **3.** a accepta, a admite, a concepe, a îngădui, a permite, a suferi, a suporta, a tolera, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fig. fam.) a înghiți. *(Nu pot ~ una ca asta.)* **4.** a se abține, a se domina, a se înfrîna, a se opri, a se reține, a se stăpîni. *(N-a putut ~ să nu-i spună vreo două.)*

RĂBDÁRE s. **1.** (livr.) paciență, (înv.) tîrpénie. *(Are o ~ îngerească.)* **2.** perseverență, stăruință, tenacitate. *(Dovedește multă ~ în acțiunile sale.)*

răbdáre s. v. CHIN. DURERE. INDULGENȚĂ. ÎNCERCARE. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNGĂDUIRE. NĂDEJDE. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. SPERANȚĂ. SUFERINȚĂ. TOLERANȚĂ.

RĂBDĂTÓR adj. **1.** îndurător, (pop.) răbduriu. *(E foarte ~ în fața suferinței.)* **2.** (livr.) paciént, (înv. și pop.) răbduriu, (pop.) pilós, (înv.) suferitór. *(Se arată ~ cu noi.)* **3.** perseverent, stăruitor, tenace, (livr.) paciént, (rar) răbduriu, (astăzi rar) străduitór, (pop.) pilós, (înv.) nevoitór. *(O fire ~.)*

răbdător adj. v. CONCESIV. INDULGENT. ÎNGĂDUITOR. TOLERANT.

răbduriu adj. v. ÎNDURĂTOR. PERSEVERENT. RĂBDĂTOR. STĂRUITOR. TENACE.

răblărít adj. v. DEGRADAT. DETERIORAT. ÎNVECHIT. STRICAT. UZAT.

RÁBÓJ s. (reg.) răvaș. *(Socoteală înscrisă la ~.)*

rábój s. v. CALCUL. CALCULARE. RĂVAR. SOCOTEALĂ. SOCOTIRE. SOCOTIT.

răboli vb. v. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

răboțoi vb. v. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

RĂBUFNEÁLĂ s. răbufnire, (rar) răbufnitură. *(A avut o ~ de indignare.)*

RĂBUFNÍ vb. a erupe, a irupe, a izbucni, a năvăli, a țîșni, (reg.) a năsădi, (prin Olt. și Ban.) a bui, (Transilv.) a bujdi, (prin Olt.) a bușni, (Transilv. și Mold.) a buti. *(Petrolul ~ din pămînt.)*

RĂBUFNÍRE s. **1.** erupție, irupere, irupție, izbucnire, năvălire, țîșnire. *(~ petrolului din pămînt.)* **2.** răbufneală, (rar) răbufnitură. *(A avut o ~ de furie.)*

răbufnitúră s. v. RĂBUFNEALĂ. RĂBUFNIRE.

răbuní vb. v. ÎNTINDE. LUNGI. TOLĂNI.

răbunít adj. v. CULCAT. ÎNTINS. LUNGIT. TOLĂNIT. TRÎNTIT.

răcán s. v. RECRUT.

răcăli vb. v. RÎCÎI. SCORMONI. SCURMA.

răcămăți vb. v. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

răcănél s.v. BROASCĂ DE IARBĂ. BROASCĂ VERDE. BROATEC. BROTAC. BROTĂCEL. BURATIC.

răcăni vb. v. OCĂCĂI. ORĂCĂI.

răcăși vb. v. ÎNTINDE. LUNGI. TOLĂNI.

răceá s. v. MINCIOG.

RĂCEÁLĂ s. **1.** frig, rece. *(~ de afară.)* **2.** *(MED.)* (pop.) tróahnă, (prin Mold.) ráhnă, (Mold., Bucov. și Transilv.) șuhăríe. *(A contractat o ~ zdravănă.)* **3.*** (fig.) rețínere, rezérvă. *(Spectacolul a fost primit cu destulă ~.)*

răceálă s. v. APATIE. CALM. CUMPĂT. DELĂSARE. FIRE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. STĂPÎNIRE. TEMBELISM.

răchișoáră s. v. CĂTINĂ.

RĂCHITÁN s. *(BOT.; Lythrum salicaria)* (reg.) brăileáncă, călbășoáră, gălbejoară, lemnúș, lemnúșcă, zburătoáre, florile-zînelor (pl.).

RĂCHÍTĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Salix fragilis)* lozie, mlajă, (reg.) plesnitoáre, sálcă, sálcie, sălcícă, sălcioáră. **2.** *(Salix viminalis)* lozie, mlajă, răchițică, salcie, (reg.) străvăț. **3.***răchităroșie *(Salix purpurea)* = lozie, mlajă, (reg.) răchitícă, sálcie. **4.** *răchită albă (Salix incana)* = mlajă.

răchită s. v. IOV. SALCIE. SALCIE PLETOASĂ. ZĂLOG.

răchițéle s. pl. v. SLĂBĂNOG.

RĂCHIȚÍCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Elaegnus angustifolia)* (rar) măslin-sălbătic, (reg.) sălcioáră, salcie-domnească, salcie-mirositoáre, sălcіuță mirositoáre. **2.** *(Salix viminalis)* lozie, mlajă, răchită, salcie, (reg.) străvăț.

răchițică s. v. LOZIE. MLAJĂ. RĂCHITĂ ROȘIE. RĂSCOAGE. SALCIE PLETOASĂ.

RĂCÍ vb. a (se) răcori, (reg.) a (se) reveni. *(Afară s-a mai ~.)*

RĂCÍT adj. rece. *(Ciorba e ~.)*

RĂCITÓR s. ghețar. *(Pune carnea la ~.)*

RĂCITÚRI s. pl. piftie, (reg.) aitúri (pl.), cotoroáge (pl.), înghețătúră, picioróng, pistoséli (pl.), răsól, reci (pl.), străgheáță, (Mold.) plachíe, (Olt. și Ban.) tremuríci (pl.). *(~ de porc.)*

răcluí vb. v. PARCELA.

RĂCNET s. strigăt, țipăt, urlet, zbierătură, zbieret, (rar) strigáre, strigătúră, țipătúră, (înv. și reg.) răcnitúră. *(~ de durere; ce sînt ~ astea?)*

RĂCNÍ vb. **1.** a striga, a țipa, a urla, a zbiera, (reg.) a țivli, (Transilv.) a puhăi, (Transilv. și Maram.) a țipoti, (fam. fig.) a se spărge. *(~ de durere.)* **2.** a striga, a țipa, a urla, a vocifera, a zbiera. *(Ia nu mai ~, că te aud!)* **3.** a se răsti, a striga, a țipa, a urla, a zbiera, (pop.) a se oțărî, a se stropși, (înv. și reg.) a se răpști, (reg.) a se răboțoi, a se răcămăți, a se răgădui, a se răscocora, a se războti, (prin Transilv.) a se aspri, (Transilv. și Ban.) a se născocori, (prin Olt. și Munt.) a se răboli, (înv.) a marecuvînta, (fam.) a se burzului, a se răți, a se zborși. *(Ce ~ așa la mine?)*

răcnitúră s. v. RĂCNET. STRIGĂT. ȚIPĂT. URLET. ZBIERĂTURĂ. ZBIERET.

răcoáre adj. v. RĂCORITOR. RĂCOROS. REAVĂN. RECE.

RĂCOÁRE s. răcoreală, (reg.) reveneálă. *(~ nopții.)*

răcoáre s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

RĂCOREÁLĂ s. răcoare, (reg.) reveneálă. *(~ nopții.)*

răcoréle s. pl. v. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. VOLBURĂ. ZOREA.

RĂCÓRI s. pl. fiori (pl.). *(Îl trec ~.)*

RĂCORÎ vb. a (se) răci, (reg.) a (se) reveni. *(Afară s-a mai ~.)*

răcorí vb. v. ALINA. CALMA. DOMOLI. ÎMBLÎNZI. LINIȘTI. POTOLI. TEMPERA. UȘURA.

răcorít adj. v. RĂCORITOR. RĂCOROS.

RĂCORITÓR adj. răcoros, (rar) răcorít, (înv.) răcoáre. *(O adiere ~ pe vreme de arșiță.)*

RĂCORÓS adj. **1.** răcoritor, (rar) răcorít, (înv.) răcoáre. *(O adiere ~ pe vreme de arșiță.)* **2.** reavăn, rece, (înv.) răcoáre. *(Aerul cel ~ al nopții.)* **3.** friguros, rece. *(A avut o vreme ~ la mare; o locuință ~.)*

RĂCOVÍNĂ s. *(BOT.; Stellaria media)* (reg.) aurícă, cuișorița, ghețișoáră, rocoțél, scînteiúță, coadă-de-găină, iarba-găinii, iarbă-de-păsări, steluța-fétei, steluță-álbă.

răcovínă s. v. MIERLUȚĂ. ROCOȚEA. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

RĂCUÍNĂ s. *(BOT.; Galium rotundifolium)* sînzianǎ, (reg.) floarea-sfîntului-Ión.

RĂCULÉȚ s. **1.** *(ZOOL.)* răcușor, (rar) răcúț. **2.** *(BOT.; Polygonum bistorta)* (reg.) cîrligát, cîrligățícă, cîrligél, nodurár, șerpăriță, tróscot, troscoțél, buruiana-rîndunícii, iarba-balaurului, iarba-șárpelui, iarbă-iúte, iarbă-róșie, lemn-dúlce, moțul-curcánului, rădăcina-șárpelui.

răcúrgere s. v. REFLUX.

RĂCUȘÓR s. *(ZOOL.)* răculeț, (rar) răcúț.

răcúț s. v. RĂCULEȚ. RĂCUȘOR.

RĂDĂȘCĂ s. *(ENTOM.; Lucanus cervus)* răgace, (reg.) bourél, buhái, carabán, cerb, cerbár, cornác, táur, boul-bábei, boul-Dómnului, boul-lui-Dumnezéu, capul-cérbului, vaca-Dómnului.

rădăcina-ciúmei s. v. CAPTALAN.

rădăcina-sărăciei s. v. PĂTRUNJEL-DE CÎMP. PĂTRUNJEL-SĂLBĂTIC.

rădăcina-șárpelui s. v. RĂCULEȚ.

RĂDĂCÍNĂ s. **1.** cotor, (reg.) măcău. *(~ cozii calului.)* **2.** *(MED.)* (pop.) țițínă. *(~ unui furuncul.)* **3.** *(LINGV.)* radical. *(~ unui cuvînt.)* **4.** *(MAT.)* radical. *(~ unui număr.)*

rădăcină s.v. BAZĂ. FUNDAMENT. FUNDAȚIE. SCORBURĂ. TEMELIE.

rădăcină-de-frígуri s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.

rădăcină-de-lingoáre s. v. IARBĂ-DE-LINGOARE.
rădăcină-de-piper-álb s. v. GHIMBER.
rădăcină-dúlce s. v. LEMN-DULCE.
rădăcină-neágră s. v. TĂTĂNEASĂ.
rădăcină-sălbátică s. v. HREAN.
rădiác s. v. DUMBRAVĂ.
rădúce vb. v. ADUCE. APROPIA. ASEMĂNA. ASEMUI. SEMĂNA.
rădván s. v. CALEAȘCĂ.
RĂFUÍ vb. a se socoti. *(Lasă că ne ~ noi!)*
răfuí vb v. ACHITA. LICHIDA. ONORA. PLĂTI.
RĂFUIÁLĂ s. (italienism) vendétă.
RĂGÁCE s. *(ENTOM.; Lucanus cervus)* rădașcă, (reg.) bourél, buhái, carabán, cerb, cerbár, cornác, táur, boul-bábei, boul-Dómnului, boul-lui-Dumnezéu, capul-cérbului, vaca-Dómnului.
RĂGÁZ s. **1.** odihnă, repaus, (pop.) préget, zăbávă, (înv. și reg.) odihneálă, páos, răzbún, (înv.) răposáre, răsufláre, răsúflu. *(Și-a permis un ~.)* **2.** liniște, pace, tihnă. *(N-are o clipă de ~.)* **3.** timp, vreme, (pop.) răspás. *(Nu-i dă nici ~ să respire; dă-mi puțin ~ să mă gîndesc.)* **4.** epocă, interval, perioadă, răstimp, spațiu, timp, vreme, (pop.) răspás, soróc, (înv. și reg.) seámă, (înv.) zăstímp, (grecism înv.) protesmíe. *(În acel ~ . . .)* **5.** aminare, păsuială, păsuire, (pop.) îngăduínță, îngăduíre, (înv. și reg.) răzbún. *(I-a acordat un ~ pentru onorarea poliței.)*
răgăduí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. APUCA. ECONOMISI. FACE. ÎNTÎMPLA. NIMERI. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. STRÎNGE. ȚIPA. URLA. ZBIERA.
RĂGĂLÍE s. (reg.) răgățínă, (Olt.) rădínă. *(~ formată pe malul unui rîu.)*
răgălíe s. v. PIR.
răgățínă s. v. RĂGĂLIE.
RĂGET s. muget, (rar) mugít, mugitúră, rúget. *(~ leului.)*
RĂGILÁ vb. (reg.) a răheri. *(A ~ fuiorul de in.)*
răglotí vb. v. BATE. LUPTA. RĂZBOI.
răgorít adj. v. RĂGUȘIT.
răgoritúră s. v. DISFONIE. RĂGUȘEALĂ.
RĂGUȘEÁLĂ s. *(MED.)* disfonie, (reg.) răgoritúră.
RĂGUȘÍ vb. (reg.) a sitivi, (Mold. și Transilv.) a (se) știri, (fig.) a se dogi, a se hodorogi. *(Ai ~ de tot; i s-a ~ glasul.)*
RĂGUȘÍT adj. **1.** (reg.) răgorít. *(Om ~.)* **2.** hîrîit, hîrîitor, (reg.) siteáv, (fig.) dogít, hodorogit, spart. *(Un glas ~.)*
răheri vb. v. RĂGILA.
răi vb. v. ÎNRĂI.
răiciúne s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.
răíme s. v. RĂUTATE.
răínță s. v. RĂUTATE.
răíre s. v. RĂUTATE.
răít adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.
răitár s. v. CAVALERIST. CĂLĂREȚ.
RĂMÁS s. rămînere. *(~ lui acolo.)*
rămás s. v. AMANET. EXCEDENT. GAJ. GARANȚIE. MOȘTENIRE. PARIU. PATRIMONIU. PLUS. PRINSOARE. PRISOS. PRISOSINȚĂ. RĂMĂȘAG. RĂMĂȘIȚĂ. REST. SUCCESIUNE. SURPLUS.
rămáș s. v. PARIU. PRINSOARE. RĂMĂȘAG.
RĂMĂȘÁG s. pariu, prinsoare, (înv. și pop.) rămás, (reg.) rămáș, rămășeálă, rămășíță. *(A face ~ cu cineva.)*
rămășeálă s. v. PARIU. PRINSOARE. RĂMĂȘAG.
rămăși vb. v. PARIA.
rămășitúră s. v. RĂMĂȘÍȚĂ. REST.
RĂMĂȘÍȚĂ s. **1.** rest, (înv. și reg.) rămășitúră, (Transilv.) mărădíc, mont, (înv.) rămás. *(O ~ din ceva.)* **2.** relicvă, urmă, vestigiu. *(~ e ale trecutului.)*
rămășíță s. v. COBORÎTOR. DESCENDENT. DIFERENȚĂ. MOȘTENIRE. ODRASLĂ. PARIU. PATRIMONIU. PRINSOARE. PROGENITURĂ. RĂMĂȘAG. REST. RESTANȚĂ. SCOBORÎTOR. SUCCESIUNE. URMAȘ. VIȚĂ. VLĂSTAR.
rămășíțe s. pl. v. MOAȘTE. RELICVE. VESTIGII.
RĂMÎNE vb. **1.** a sta, a zăbovi, (înv.) a prebindi. *(Să nu ~ mult acolo.)* **2.** a sta. *(~ cu noi la masă.)* **3.** a supraviețui. *(N-au mai ~ decît ei.)* **4.** (Transilv. și Ban.) a uda. *(Au fost nouă, au ~ opt.)* **5.** a dăinui, a dura, a exista, a fi, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a trăi, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît va ~ lumea și pămîntul; vechi obicei care a ~ și astăzi.)* **6.** a (i) se fixa, (fig.) a se grava, a se imprima, a se întipări, a se pecetlui, a se săpa, (înv. fig.) a se tipări. *(Cuvintele lui i-au ~ în conștiință.)* **7.** a se alege. *(Cu ce ai ~?)* **8.** a prisosi. *(S-a mîncat și a mai si ~.)*
rămîne vb. v. BATE. BIRUI. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE.
RĂMÎNERE s. rămas. *(~ lui acolo.)*
rămurát adj. v. CRENGOS. CRENGUROS. RAMIFICAT. RĂMUROS.
RĂMUREÁ s. *(BOT.)* **1.** crăculiță, crăcușoară, crăcuță, crenguță, rămurică, (Ban.) șíbă. *(O ~ de brad.)* **2.** (la pl.; *Clavaria botrytis*) (reg.) meloșél, opintíci (pl.), toemăgél, verzișoáră, barba-căprei, burete-créț, creasta-cocoșului.
rămurí vb. v. RAMIFICA.
RĂMURÍCĂ s. *(BOT.)* crăculiță, crăcușoară, crăcuță, crenguță, rămurea, (Ban.) șíbă. *(O ~ de brad.)*
RĂMURÍȘ s. (rar) rămuriște.
rămuriște s. v. RĂMURIȘ.
RĂMURÓS adj. **1.** crengos, crenguros, ramificat, (rar) crăcós, (pop.) rămurát, (reg.) crăcurós, (Transilv.) clombós. *(Arbore ~.)* **2.** ramificat, (înv.) răschirát. *(Reni cu coarne ~.)*
răncéu s. v. PRĂJEALĂ. RÎNTAȘ.

RĂNÍ vb. *(MED.)* (livr.) a (se) leza, (rar) a (se) vulnera, (pop.) a (se) vătăma, (reg.) a (se) săgni, (Transilv. și Ban.) a (se) prizări, (înv.) a (se) plăgui. *(S-a ~ la mînă.)*

răní vb. v. DUREA. INSULTA. ÎNDURERA. ÎNTRISTA. JIGNI. MÎHNI. OFENSA. ULTRAGIA.

RĂNÍRE s. *(MED.)* (livr.) lezáre, (pop.) vătămáre.

rănire s. v. INSULTARE, ÎNDURERARE. ÎNTRISTARE. JIGNIRE. MÎHNIRE. OFENSARE. ULTRAGIERE.

RĂNÍT adj. *(MED.)* lovit, (livr.) lezát, (pop.) vătămát, (Transilv.) maród, (Ban., Transilv. și Bucov.) prizărít, (înv.) plăguít. *(Om ușor ~.)*

rănít adj. v. INSULTAT. JIGNIT. OFENSAT. ULTRAGIAT.

rănitúră s. v. BUBĂ. LEZIUNE. PLAGĂ. RANĂ.

rănțuí vb. v. DERANJA. RĂSCOLI. RĂVĂȘI. ZĂPĂCI.

rănțuít adj. v. DĂRĂPĂNAT. DEGRADAT. MĂCINAT. PĂRĂGINIT. PRĂPĂDIT. RUINAT. STRICAT.

rănțuná vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CULCA. DĂRÎMA. DOBORÎ. ÎNTINDE. LUNGI. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RĂSTURNA. TRÎNTI.

răpăgúș s. v. ALUNECUȘ. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎȘ. COSTIȘĂ. GHEȚUȘ. LUNECUȘ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIȘ. PRIPOR. REPEZIȘ. SCOBORÎȘ. VERSANT.

RĂPĂÍ vb. **1.** a ropoti, (astăzi rar) a pîrîi, (reg.) a ropăi. *(Ploaia ~ pe acoperișuri.)* **2.** a păcăni, a pîrîi, a țăcăni, (rar fig.) a toca. *(Mitraliera ~ fără întrerupere.)* **3.** a răsuna, a vui. *(Sala ~ de aplauze.)*

RĂPĂIÁLĂ s. **1.** răpăit, răpăitură, ropot, ropotire, ropotit, (reg.) ropăiálă, *(O ~ de ploaie.)* **2.** ropot. *(O ~ de aplauze.)*

RĂPĂÍT s. **1.** răpăiálă, răpăitură, ropot, ropotire, ropotit, (reg.) ropăiálă. *(Un ~ de ploaie.)* **2.** păcăneală, păcănire, păcănit, păcănitură, pîrîitură, șuierat, șuierătură, țăcăneală, țăcănire, țăcănit, țăcănitură. *(Un ~ ritmic.)*

RĂPĂITÚRĂ s. răpăiálă, răpăit, ropot, ropotire, ropotit, (reg.) ropăiálă. *(O ~ de ploaie.)*

răpălui vb. v. REFACE. REPARA.

răpăluít adj. v. REFĂCUT. REPARAT.

răpăluít s. v. REFACERE. REPARARE. REPARAT. REPARAȚIE.

RĂPĂNÓS adj. **1.** *(MED. VET.)* (reg.) igodiós, jigodít. *(Cal ~.)* **2.** jegos, mînjit, murdar, negru, nespălat, pătat, slinos, soios, livr.) maculát, (rar) tăvălít, terfelít, (înv. și pop.) picát, scîrnav, (pop.) zăbălós, (reg. și fam.) puchinós, puchiós, puciós, (reg.) dervelít, mazác, mîrșav, muruít, muscurós, muzgurít, perceát, rîpát, rîpós, zoiós, (Mold., Bucov. și Ban.) feștelít, (Transilv.) mócicoș, (Transilv. și Maram.) píscoș, rónghioș, (Transilv., Maram. și Bucov.) tinós, (înv.) smîrced, smîrd, (fam.) împuțít, păduchiós. *(O cămașă ~.)*

răpănós adj. v. RÎIOS. SCABIOS.

RĂPCIÚGĂ s. *(MED. VET.)* morvă, (rar) rápin, (reg.) cîrtiță, mucăríe. *(Cal bolnav de ~.)*

RĂPCIUGÓS adj. **1.** *(MED. VET.)* morvos. *(Cal ~.)* **2.** costeliv, jigărit, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, uscat, uscățiv, (rar) uscăciós, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățiu, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Viță ~.)*

răpciúne s. v. SEPTEMBRIE.

răpezitór s. v. PRAȘTIE. SĂGEATĂ.

RĂPÍ vb. **1.** a lua. *(Gangsterii au ~t-o din parc.)* **2.** a fura. *(Își ~ logodnica.)* **3.** a jefui, a prăda, (înv.) a răpsi. *(Le ~ întreaga agoniseală.)* **4.** a smulge. *(Dușmanul le-a ~ o parte din țară.)* **5.** a atrage, a captiva, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fascina, a fermeca, a încînta, a seduce, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul i-a ~.)*

răpiciós adj. v. PRĂDALNIC. RĂPITOR.

răpiciúne s. v. JAF. JEFUIRE. JEFUIT. PRADĂ. PRĂDARE. PRĂDAT. PRĂDĂCIUNE.

RĂPÍRE s. **1.** *(JUR.)* (livr.) rapt. *(~ unui copil.)* **2.** captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fascinație, fermecare, încîntare, seducere, seducție, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)*

RĂPÍT adj. **1.** jefuit, prădat. *(Bunuri ~.)* **2.** captivat, cucerit, fascinat, fermecat, încîntat, sedus, subjugat, vrăjit. *(Un public ~.)*

RĂPITÓR adj. **1.** prădalnic, (înv.) rapáce, răpiciós. *(Păsări ~.)* **2.** captivant, cuceritor, desfătător, fascinant, fermecător, încîntător, seducător, (rar) subjugător, (franțuzism) șarmánt, (înv.) desfătát, (fig.) deliciós, hipnotizánt, savurós. *(Un spectacol ~.)*

RĂPOSÁ vb. a deceda, a dispărea, a se duce, a muri, a pieri, a se prăpădi, a (se) sfîrși, a se stinge, a sucomba, (livr.) a repauza, (înv. și pop.) a se săvîrși, (înv. și reg.) a se pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (înv. și reg. ir.) a se spărge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petrece, (arg.) a o mierli.

răposá vb. v. DORMI. ODIHNI. REPAUZA.

RĂPOSÁRE s. decedare, decese, **dispariție, moarte**, pieire, prăpădire, **sfîrșit, stingere**, sucombare, (livr.) éxitus, extincție, **repauzare**, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșíre, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) pieíște, topénie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditúră, pristăvíre, săvîrșénie, săvîrșít, scădére, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș.

răposáre s. v. ODIHNĂ. RĂGAZ. REPAUS.

RĂPOSÁT adj., s. decedat, defunct, dispărut, mort, (livr.) repauzát, (în limbajul bisericesc, pop. și eufemistic) pierdút, (înv. și pop.) pierít, (înv.) pristăvít, săvîrșít. *(~ era un om matur.)*

răpște s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAȚIE. REPROȘ.

răpștí vb. v. CRÎCNI. INVIDIA. JEFUI. MURMURA. PIZMUI. PRĂDA. PROTESTA. RĂCNI. RĂPI. RĂSTI. STRIGA. ȚIPA. URLA. UZURPA. ZBIERA.

răpștíre s. v. CIUDĂ. CRÎCNEALĂ. CRÎCNIRE. GELOZIE. INVIDIE. JAF. JEFUIRE. JEFUIT. MURMUR. NECAZ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. PRADĂ. PRĂDARE. PRĂDAT. PRĂDĂCIUNE. PROTEST. RANCHIUNĂ. UZURPARE.

răpștít adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

răpúne vb. v. ASASINA. BATE. BIRUI. COPLEȘI. COVÎRȘI. CUPRINDE. DISTRUGE. ÎMPOVĂRA. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. NĂPĂDI. NIMICI. OMORÎ. POTOPI. PRĂPĂDI. RĂZBI. SFĂRÎMA. SUPRIMA. UCIDE. ZDROBI. ZVÎNTA.

răpúnere s. v. ASASINARE. OMORÎRE. SUPRIMARE. UCIDERE.

răpús adj. v. ASASINAT. OMORÎT. SUPRIMAT. UCIS.

rărét s. v. RARIȘTE. RĂRITURĂ.

RĂRÍ vb. **1.** a depărta, a distanța, a îndepărta, a spația, (înv.) a spaționa. *(A ~ literele unui cuvînt.)* **2.** a se destrăma, (prin Olt.) a se siti. *(Pînza s-a ~.)* **3.** a se destrăma, (rar) a se dezlîna. *(O vestă de lînă care s-a ~.)*

rărime s. v. RARIȘTE. RĂRITURĂ.

RĂRÍRE s. **1.** depărtare, distanțare, îndepărtare, spațiere. *(~ literelor unui cuvînt.)* **2.** rărit. *(~ unei țesături.)*

rărís s. v. RARIȘTE. RĂRITURĂ.

RĂRÎT adj. **1.** depărtat, distanțat, spațiat. *(Un text cu litere ~.)* **2.** destrămat, (rar) dezlînat. *(Un pulover de lînă ~.)* **3.** rar, rarefiat, (rar) rarificat. *(Aerul ~ al piscurilor.)*

rărít adj. v. DILUAT. ÎNDOIT. SLAB. SUBȚIAT. SUBȚIRE.

RĂRÎT s. rărire. *(~ unei pînze.)*

răritoáre s. v. RARIȚĂ.

RĂRITÚRĂ s. **1.** destrămătură, (pop.) strămă, strămătură. *(O ~ la un pulover.)* **2.** *(TEXT.)* lătunoaie, (reg.) căráre, strúngă. *(~ într-o țesătură.)* **3.** rariște, (pop.) rărís, (reg.) rărét, rărime. *(Se odihnea într-o ~ de pădure.)*

RĂRIȚĂ vb. *(AGRIC.)* (prin Ban.) a șărui. *(A ~ ogorul.)*

RĂRIȚÁRE s. *(AGRIC.)* rărițat. *(~ ogorului.)*

RĂRIȚÁT s. *(AGRIC.)* rărițare. *(~ ogorului.)*

rărúnchi s. v. BOGLAR. PICIORUL-COCOȘULUI. RINICHI. ȘALE. UNTIȘOR.

rărunchioásă s. v. SILNIC.

RĂSÁD s. *(BOT.)* (înv. și reg.) sad. *(~ de roșii.)*

răsádnic s. v. PĂTUL. RĂSADNIȚĂ.

RĂSÁDNIȚĂ s. pătul, (reg.) melegár, mispét, rai, răsádnic, pat cáld. *(~ pentru tomatele timpurii.)*

răsái s. v. EST. ORIENT. RĂSĂRIT.

răsarea-soárelui s. v. FLOAREA-SOARELUI.

RĂSĂDÍ vb. a planta, a pune, a sădi, a transplanta, (rar) a semăna, (pop.) a presădi, (prin Munt.) a prosădi, (Transilv.) a răstăvi, (înv.) a împlînta, a plăntălui, a străplanta. *(A ~ noi puieți.)*

RĂSĂDÍRE s. plantare, plantat, punere, pus, răsădit, sădire, săděit, transplantare, (rar) transplantație, (pop.) presădíre, (înv.) plantație. *(~ puieților.)*

RĂSĂDÍT adj. plantat, săděit, transplantat, (pop.) presădít, (Transilv.) răstăvít. *(Răsaduri ~.)*

RĂSĂDÍT s. plantare, plantat, punere, pus, răsădire, sădire, săděit, transplantare, (rar) transplantație, (pop.) presădíre, (înv.) plantație. *(~ puieților.)*

răsăditór s. v. PLANTATOR. SĂDITOR.

RĂSĂRÍ vb. **1.** a apărea, a se arăta, a se ivi, a se ridica. *(A ~ luna.)* **2.** *(BOT.)* a germina, a ieși, a încolți, a miji. *(A ~ grîul.)* **3.** a se înălța, a se ridica. *(A ~ un nou oraș.)*

răsărí vb. v. CREȘTE. DOSPI.

RĂSĂRÍRE s. **1.** răsărit. *(~ lunii.)* **2.** *(BOT.)* germinare, germinație, încolțire, încolțit, răsărit. *(~ unei plante.)*

răsăríș s. v. EST. ORIENT. RĂSĂRIT.

RĂSĂRÎT adj. *(BOT.)* germinat, încolțit. *(Plantă ~.)*

răsărít adj. v. CRESCUT. DEZVOLTAT. MĂRICEL. MĂRIȘOR.

RĂSĂRÍT s. **1.** răsărire. *(~ lunii.)* **2.** est, orient, (pop.) soare-răsáre, (reg.) răsái, răsăríș, zorít, (înv.) ost. *(Spre ~.)* **3.** *(BOT.)* germinare, germinație, încolțire, încolțit, răsărire. *(~ unei plante.)*

răsărítă s. v. FLOAREA-SOARELUI.

RĂSĂRITEÁN adj. estic, oriental, (înv.) óstic, răsăritenésc. *(Regiunea ~ a Carpaților.)*

răsăritenésc adj. v. ESTIC. ORIENTAL. RĂSĂRITEAN.

răsăritúră s. v. BĂTAIE. PALPITARE. PALPITAȚIE. PULSAȚIE. TICĂIT. TRESĂRIRE. ZBATERE. ZVÎCNEALĂ. ZVÎCNET. ZVÎCNIRE. ZVÎCNIT. ZVÎCNITURĂ.

RĂSĂTÚRĂ s. **1.** (înv.) răsúră. *(~ de brînză.)* **2.** ștersătură, (înv.) ștersúră. *(~ într-un text.)*

răsătúră s. v. BĂRBIERIT. RAS.

RĂSCITÍ vb. (reg.) a preciti. *(A citi și a ~ un text.)*

RĂSCLOCÍ vb. a descloci. *(A ~ o cloșcă.)*

RĂSCOÁCE vb. (înv. și reg.) a (se) scoáce.

răscoáce vb. v. DOGORI. ÎNCINGE. ÎNFIERBÎNTA.

RĂSCOÁGE s. *(BOT.; Chamaenerion angustifolium)* (reg.) răchițică, zburătoare, iarba-sfîntului-Ioán.

RĂSCOÁLĂ s. răsculare, răzmeriță, răzvrătire, rebeliune, revoltă, (livr.) sedițiúne, (înv. și pop.) rebelíe, (pop. și fam.) tevatúră, (pop.) revolúție, ridicáre, sculáre, (înv.) burzuluiálă, răzválă, rócoș, rocoșeálă, rocoșénie, rocoșíre, rocoșít, rocoșitúră, zavéră, (înv., prin Mold.) bort, (turcism înv.) zulúm, zurbá, zurbalíc, (fig.) tulburáre. *(A izbucnit o puternică ~.)*

răscocorá vb. v. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

*RĂSCÓL s. *(PĂSTORIT)* (prin Munt.) răvășít. *(~ al oilor.)*

răscól s. v. CĂUȘ. CEATLĂU. CRUCE. ISPOL.

RĂSCOLÍ vb. **1.** a căuta, a cotrobăi, a scormoni, a scotoci, a umbla, (pop.) a scociorî, (înv. și reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a bodicăi, a corleși, a cotili, a hojbăi, a scobîrlăi, (Mold.) a bîrcîi, (Bucov.) a boltăi, (prin Olt.) a bulduși, (prin Ban.) a burfăi, (Ban.) a cobîrlui, (Mold. și Bucov.) a cociobăi, (Munt.) a scofeli, (înv.) a scorteli. *(Nu mai ~ prin lucrurile mele!)* **2.** a deranja, a răvăși, a zăpăci, (reg.) a răntui, a rostopoli. *(De ce mi-ai ~ hîrtiile?)* **3.** a agita, a ridica, a stîrni. *(Vîntul ~ praful.)* **4.** a scormoni, a zgîndări, (pop.) a scociorî. *(~ jarul ca să înteţească focul.)* **5.*** *(PĂSTORIT)* (reg.) a răvăși. *(A ~ stina, toamna.)* **6.** a tulbura. *(Vestea l-a ~ profund.)*

răscolí vb. v. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA.

RĂSCOLÍRE s. **1.** deranjare, răvășire, zăpăcire. *(~ hîrtiilor de pe masă.)* **2.** scormonire, scormonit, zgîndărire, (pop.) scociorîre. *(~ jarului.)*

RĂSCOLÍT adj. **1.** cotrobăit, scotocit, (înv. și reg.) scorbelít, (reg.) rostopolít. *(Toată casa era ~.)* **2.** deranjat, răvășit, zăpăcit. *(Are toate hîrtiile ~.)* **3.** (fig.) răvășít. *(Avea sufletul ~.)*

RĂSCOLITÓR adj. duios, emoționant, impresionant, înduioșător, mișcător, patetic, tulburător, vibrant, (rar) răvășitór, (înv.) simțitór. *(O ~ poveste de dragoste.)*

răscolitór s., adj. v. AGITATOR. AȚÎȚĂTOR. INSTIGATOR. PROVOCATOR. TULBURĂTOR.

răscólnic s., adj. v. AGITATOR. AȚÎȚĂTOR. INSTIGATOR. PROVOCATOR. TULBURĂTOR.

RĂSCÓPT adj. tare. *(Un ou ~.)*

răscrăcărá vb. v. CRĂCĂNA.

răscrăcărát adj. v. CRĂCĂNAT.

RĂSCROIÁLĂ s. răscroitură, (rar) scobitură. *(~ unei haine.)*

RĂSCROITÚRĂ s. răscroială, (rar) scobitură. *(~ unei haine.)*

RĂSCRÚCE s. **1.** intersecție, încrucișare, întretăiere, răspîntie, (pop.) crúce, furcadrúmului. *(Carul s-a oprit la ~.)* **2.*** (fig.) cotitură, răspîntie. *(Nu știe ce să facă, se află la o mare ~.)* **3.** *(TEHN.)* cruce. *(De ~ căruței se prind șleaurile.)* **4.** *(TEHN.;* la pl.) aripi (pl.), crucișe (pl.), cumpene (pl.), fofelnițe (pl.), speteze (pl.). *(~ la războiul de țesut.)*

răscrúce s. v. ARIPĂ. CONFLUENȚĂ. CRUCE. CRUCEA DINAINTE. SPETEAZĂ.

RĂSCULÁ vb. a (se) răzvrăti, a (se) revolta, a (se) ridica, (pop.) a (se) scula, (înv.) a (se) burzului, a (se) pristăvi, a (se) răscoli, a (se) răzmiriți, a (se) răzvesti, a (se) rebela, a (se) rocoși, a (se) semeți, a (se) zavergisi. *(Masele s-au ~.)*

RĂSCULÁRE s. răscoală, răzmeriță, răzvrătire, rebeliune, revoltă, (livr.) sediție, (înv. și pop.) rebelíe, (pop. și fam.) tevatură, (pop.) revolúție, ridicáre, sculáre, (înv.) burzuluială, răzvălă, rócoș, rocoșeálă, rocoșénie, rocoșire, rocoșít, rocoșitură, zavéră, (înv., prin Mold.) bont, (turcism înv.) zulúm, zurbá, zurbalíc, (fig.) tulburáre. *(~ a maselor.)*

RĂSCULÁT adj., s. răzvrătit, rebel, revoltat, (livr.) insurgént, sediționós, (rar) apostát, (reg.) buntúșnic, sculát, (înv.) burzuluít, răpștít, răsculătór, rebelíst, revoltánt, rocoșán, rocoșélnic, rocoșít, rocoșitór, zavergíu, (înv., prin Mold.) bontáș, (turcism înv.) zurbá, zurbagíu, zurbáv. *(~ții au trecut la luptă.)*

răsculătór adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

RĂSCUMPĂRÁ vb. **1.** (înv.) a preacumpăra. *(A ~ un obiect amanetat.)* **2.** (înv.) a scumpăra. *(A ~ un prizonier, un rob.)* **3.** a răsplăti, a recompensa. *(Rezultatul a ~ eforturile făcute.)* **4.** a-și ispăși, (livr.) a-și expia, (înv. și reg.) a-și spăsi, (fig.) a-și spăla. *(A-și ~ păcatele, erorile.)* **5.** *(BIS.)* a (se) izbăvi, a (se) mîntui, a (se) purifica, a (se) salva, (înv.) a (se) scoáte, a (se) scumpăra, a (se) scura, a (se) spăsi, (fig.) a (se) curăța, a (se) spăla. *(S-a ~ de păcate.)*

răscumpărá vb. v. RĂZBUNA.

răscumpăráre s. v. RĂZBUNARE.

răscunoscút adj. v. ARHICUNOSCUT. BANAL. DEPĂȘIT. NOTORIU. PROVERBIAL. ȘTIUT. VECHI.

RĂSFĂȚ s. alintare, răsfățare, răzgîială, răzgîiere, (rar) răsfățătură, (pop.) alintătúră. *(Ce-s ~urile astea?)*

răsfăț s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS.

RĂSFĂȚÁ vb. **1.** a (se) alinta, a (se) cocoli, a (se) răzgîia, (reg.) a (se) corconi, a (se) mădări, (înv.) a (se) lăinici. *(Nu te mai ~ atîta!)* **2.** a se lăfăi, (înv. și reg.) a se proslăvi. *(Se ~ pe cuptor.)* **3.** a (se) delecta, a (se) desfăta, (rar) a (se) dezmierda, (Mold.) a (se) teferici, (fig.) a (se) îndulci. *(I-a ~ cu tot felul de bunătăți.)*

RĂSFĂȚÁRE s. alintare, răsfăț, răzgîială, răzgîiere, (rar) răsfățătură, (pop.) alintătúră.

RĂSFĂȚÁT adj. alintat, cocolit, răzgîiat, (reg.) mădărít, ninerát, (înv.) dezmierdát.

răsfățătúră s. v. ALINTARE. RĂSFĂȚ. RĂSFĂȚARE. RĂZGÎIALĂ. RĂZGÎIERE.

RĂSFIRÁ vb. **1.** (înv. și reg.) a răschira. *(Își ~ barba.)* **2.** a se înfoia, a se umfla, a se zbîrli, (vestul Transilv.) a se sperli. *(Penele păunului se ~.)* **3.** a desface, a desfășura, a întinde. *(Pasărea își ~ aripile.)* **4.** a (se) dispersa, a (se) împrăștia, a (se) răspîndi, a (se) răzleți, a (se) risipi, (pop.) a (se) răzni, (înv. și reg.) a (se) răschira. *(S-au ~ în toate părțile.)* **5.** a (se) împrăștia, a (se) prefira, a (se) presăra, a (se) răspîndi, a (se) risipi. *(A ~ nisip peste tot.)* **6.** a împrăștia, a presăra, a pune. *(A ~ sare, zahăr pe bucate.)*

RĂSFIRÁRE s. **1.** dispersare, dispersie, împrăștiere, răspîndire, răzlețire, risipire, (înv.) risípă. *(~ mulțimii.)* **2.** împrăștiere, prefirare, presărare, presărat, răspîndire, risipire. *(~ nisipului pe alee.)*

RĂSFIRÁT adj. **1.** (înv.) răşchirát. *(Cu barba ~.)* **2.** răşchirat. *(Cu degetele ~.)* **3.** înfoiat, umflat, zbîrlit. *(Pasăre cu coada ~.)* **4.** dispersat, împrăştiat, răspîndit, răzleţit, risipit, (pop.) răznít, (înv. şi reg.) răşchirát. *(O mulţime ~.)* **5.** împrăştiat, prefirat, presărat, răspîndit, risipit. *(Nisip ~.)*

RĂSFOÍ vb. **1.** a frunzări, (livr.) a foileta, (rar) a prefira. *(A ~ o carte.)* **2.** a parcurge, (rar) a petrece. *(A ~ notiţele.)*

RĂSFOIÁLĂ s. frunzăreală, frunzărire, răsfoire, (livr.) foiletáre. *(~ unei cărţi.)*

RĂSFOÍRE s. **1.** frunzăreală, frunzărire, răsfoială, (livr.) foiletáre. *(~ unei cărţi.)* **2.** parcurgere. *(~ notiţelor de la curs.)*

răsfrîngătúră s. v. CUTĂ. ÎNDOITURĂ.

RĂSFRÎNGE vb. **1.** *(FIZ.)* a se întoarce, a se reflecta, a se repercuta, a reveni, (înv.) a se refrînge. *(Unda sonoră se ~ la întîlnirea unui obstacol.)* **2.** a se repeta. *(Sunetele se ~.)* **3.** a se oglindi, a se proiecta, a se reflecta, (astăzi rar) a se prevedea, a se străvedea, (înv.) a se mira, (fig.) a se scălda. *(Imaginea i se ~ pe luciul apei.)* **4.** a îndoi, a ridica, a sufleca, a sumete, a trage, (reg.) a sumeca, a supúne, (prin Munt. şi Dobr.) a sumeteca. *(A-şi ~ mînecile cămăşii.)* **5.** (reg.) a (se) răzbuza. *(Haina s-a ~.)*

RĂSFRÎNGERE s. **1.** *(FIZ.)* întoarcere, reflectare, reflexie, repercutare. *(~ unei unde.)* **2.** oglindire, proiectare, reflectare, reflex, (înv.) refléct. *(~ în apă a stelelor.)* **3.** *(FIZ.)* refracţie. *(~ a luminii.)*

răsfrînsătúră s. v. CUTĂ. ÎNDOITURĂ.

RĂSFRÎNT adj. **1.** repetat. *(Sunete ~.)* **2.** îndoit, întors, suflecat, sumes. *(Cămaşă cu mînecile ~.)* **3.** *(BOT.)* îndoit, întors, revolut, (înv.) refléx. *(Frunză ~.)*

răsfrîntúră s. v. CUTĂ. ÎNDOITURĂ.

RĂSFÚG s. *(BOT.; Chondrilla juncea)* (reg.) méstecă, sălăţica-zidului.

răsfúg s. v. AGALACTIE CONTAGIOASĂ. ANTRAX. CAPIE. CĂPIALĂ. CĂRBUNE. CENUROZĂ. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.

răsfugá vb. v. DEGAJA. EMANA. EMITE. EXALA. ÎMPRĂŞTIA. RĂSPÎNDI. SCOATE.

răsfugáre s. v. DEGAJARE. EMANARE. EMANAŢIE. EMISIUNE. EXALARE. EXALAŢIE. ÎMPRĂŞTIERE. RĂSPÎNDIRE.

răsól s. v. PIFTIE. RĂCITURI.

răspás s. v. EPOCĂ. INTERVAL. PERIOADĂ. RĂGAZ. RĂSTIMP. SPAŢIU. TIMP. VREME.

RĂSPĂR s. *(IHT.; Acerina Schraetser)* (reg.) melés.

răspăr s. v. BIBAN. GHIBORŢ.

răspicá vb. v. CLARIFICA. DEFINI. DESCURCA. DESFACE. DESLUŞI. DESPĂTURI. DETERMINA. DEZDOI. ELUCIDA. EXPLICA. LĂMURI. LIMPEZI. PRECIZA. STABILI.

răspicáre s. v. ANALIZARE. ANALIZĂ. CERCETARE. CLARIFICARE. DESLUŞIRE. DEZLEGARE. ELUCIDARE. EXAMEN. EXAMINARE. EXPLICARE. EXPLICAŢIE. INVESTIGARE. INVESTIGAŢIE. LĂMURIRE. LIMPEZIRE. PRECIZARE. REZOLVARE. SOLUŢIE. SOLUŢIONARE. STUDIERE. STUDIU.

RĂSPICÁT adj., adv. **1.** adj. clar, deslușit, explicit, expres, inteligibil, lămurit, limpede, net, precis, (livr.) comprehensíbil, (înv.) apriát, (fig.) néted, transparént. *(Un sens ~; o afirmaţie ~.)* **2.** adv. clar, deslușit, explicit, expres, lămurit, limpede, (rar) aiévea, (înv.) apriát, chiar, (fig.) curát. *(I-am spus ~.)* **3.** adj. categoric, convins, decis, ferm, hotărît. *(Cu glas ~.)*

RĂSPÎNDÍ vb. **1.** a (se) dispersa, a (se) împrăştia, a (se) răsfira, a (se) răzleţi, a (se) risipi, (pop.) a (se) răzni, (înv. şi reg.) a (se) răşchira. *(S-au ~ în toate părţile.)* **2.** a (se) împrăştia, a (se) răzleţi, a (se) risipi, (pop.) a (se) năsădi, (înv. şi reg.) a (se) spárge, a (se) spărgălui, (prin Olt. şi Ban.) a (se) sprinji, (înv.) a (se) scociorî, a (se) scodoli. *(I s-a ~ întreaga turmă.)* **3.** a (se) împrăştia, a (se) prefira, a (se) presăra, a (se) răsfira, a (se) risipi. *(A ~ nisip peste tot.)* **4.** a împrăştia, a presăra, a semăna, (rar) a scutura. *(A ~ flori în calea cuiva.)* **5.** a (se) împrăştia, a (se) revărsa, a (se) risipi, a (se) vărsa. *(Soarele ~ o căldură plăcută.)* **6.** a arunca, a da, a împrăştia. *(Luna ~ sclipiri vii.)* **7.** a (se) difuza, a (se) împrăştia, a (se) revărsa. *(Lumina se ~ în toate ungherele.)* **8.** a (se) difuza, a (se) duce, a (se) împrăştia, a (se) întinde, a (se) lăţi, a (se) propaga, a (se) transmite, (rar) a (se) vehicula, (înv.) a (se) povesti, a (se) vesti. *(Ştirea s-a ~ peste tot.)* **9.** a circula, a se extinde, a se împrăştia, a se întinde, a se lăţi, a se propaga, a se transmite, (înv.) a se răşchira, a se tínde. *(Zvonul s-a ~ din gură în gură.)* **10.** a difuza, a populariza, a propaga, a propovădui, (astăzi rar) a vulgariza, (fig.) a semăna. *(A ~ o teorie.)* **11.** *(BIS.)* a predica, a propaga, a propovădui, (înv.) a binevesti, a mărturisi, a povesti, a spúne. *(~ în lume creştinismul.)* **12.** a degaja, a emana, a emite, a exala, a împrăştia, a scoate, (înv.) a răsfuga, a slobozi. *(Soba ~ gaze.)* **13.** a împrăştia, a propaga, (fig.) a semăna. *(~ discordia între ei.)* **14.** a se extinde, a se întinde, a se lăţi, a se propaga, (rar) a pălălăi, (pop.) a mérge, (înv. şi reg.) a pălăi, (înv.) a sări. *(Focul s-a ~ repede şi la vecini.)*

RĂSPÎNDÍRE s. **1.** dispersare, dispersie, împrăştiere, răsfirare, răzleţire, risipire, (înv.) risípă. *(~ mulţimii.)* **2.** împrăştiere, prefirare, presărare, presărat, răsfirare, risipire. *(~ nisipului pe alee.)* **3.** difuzare, împrăştiere, propagare. *(~ unor radiaţii.)* **4.** difuzare, împrăştiere, revărsare. *(~ luminii în toate ungherele.)* **5.** difuzare, propagare, transmitere. *(~ unei ştiri.)* **6.** împrăştiere, propagare, (livr.) diseminăre, (pop.) lăţíre. *(~ unor zvonuri mincinoase.)* **7.** popularizare, propagare, propovăduire, (astăzi rar) vulgarizáre, (înv.) poporanizáre, propagáţie. *(~ unor cunoştinţe.)* **8.** *(BIS.)* predicare, propagare, propovăduire, (înv.) **mărturisíre, mărturisi-**

túră. *(~ unei credințe.)* **9.** degajare, emanare, emanație, emisiune, exalare, exalație, împrăștiere, (înv.) răsfugâre. *(~ de gaze de la sobă.)*

RĂSPÎNDÍT adj. **1.** dispersat, împrăștiat, răsfirat, răzlețit, risipit, (pop.) răznít, (înv. și reg.) răschirát. *(O mulțime ~.)* **2.** împrăștiat, prefirat, presărat, răsfirat, risipit. *(Nisip ~ pe alei.)* **3.** cunoscut, frecvent, obișnuit, uzual. *(Un obicei ~; o expresie ~.)* **4.** popularizat, propagat. *(Cunoștințe ~.)*

RĂSPÎNDITÓR s., adj. popularizator, propagator, propovăduitor, (astăzi rar) vulgarizatór, (fig.) semănátor. *(~ de cunoștințe folositoare.)*

RĂSPÎNTIE s. intersecție, încrucișare, întretăiere, răscruce, (pop.) crúce, furca-drúmului. *(Carul s-a oprit la ~.)*

răspîntie s. v. RĂSCRUCE.

RĂSPLĂTÁ s. **1.** recompensă, (înv. și pop.) mulțumíre, preț, (pop.) mulțumítă, (reg.) vilceág, (înv.) plășcă, răsplătíre, simbríe. *(A primit o bună ~.)* **2.** pedeapsă, plată, recompensă. (înv.) răsplătíre. *(Și-a luat ~ cuvenită pentru faptele necugetate.)*

răsplătă s. v. RĂZBUNARE.

RĂSPLĂTÍ vb. **1.** a recompensa, (înv. și pop.) a mulțumi, (înv. și reg.) a cunoáște, (înv.) a cununa. *(I-a ~ împărățește.)* **2.** a compensa, a despăgubi, (înv. și pop.) a mulțumi, (prin Transilv.) a potoli, (înv.) a dezdăuna. *(L-a ~ pentru paguba suferită.)* **3.** a răscumpăra, a recompensa. *(Rezultatul a ~ eforturile făcute.)* **4.** a pedepsi. *(Vei fi ~ pentru ingratitudinea ta.)*

răsplăti vb. v. ISPĂȘI. ÎNDURA. PEDEPSÍ. PLĂTI. RĂZBUNA.

RĂSPLĂTÍRE s. recompensare, (înv.) recompensáție. *(~ efortului cuiva.)*

răsplătire s. v. PEDEAPSĂ. PLATĂ. RĂSPLATĂ. RECOMPENSĂ.

răsplătitór adj. v. PEDEPSITOR.

RĂSPOPÍ vb. *(BIS.)* a caterisi, (pop.) a despopi, a despreoți. *(A ~ un preot.)*

RĂSPOPÍRE s. *(BIS.)* caterisire. *(~ a unui preot.)*

RĂSPOPÍT adj. *(BIS.)* caterisit. *(Preot ~.)*

RĂSPÚNDE vb. **1.** a replica, a riposta, (înv.) a întîmpina, a prici. *(I-a ~ prompt.)* **2.** a întoarce, a replica. *(I-a ~ vreo două!)* **3.** a garanta, a gira, (pop.) a chezășui. *(~ pentru el.)* **4.** a corespunde, a se potrivi. *(O măsură ce ~ intereselor largi.)*

răspúnde vb.v. ACHITA. LICHIDA. ONORA. PLĂTI.

RĂSPÚNDERE s. **1.** îndatorire, obligație. *(Are multe ~.)* **2.** responsabilitate, (inv.) răspúns, răspunzătáte. *(Lucrează cu toată ~.)* **3.** responsabilitate, sarcină. *(Grea ~ și-a luat.)*

răspúndere s. v. ACHITARE. LICHIDARE. ONORARE. PLATĂ. PLĂTIRE. RĂSPUNS.

RĂSPÚNS s. **1.** (înv.) răspúndere. *(Care e ~ lui?)* **2.** replică, ripostă, (înv.) spúnere. *(La obrăznicia lui, i-a dat ~ cuvenit.)* **3.** *(MAT.)* dezlegare, rezultat, soluție. *(~ unei probleme.)*

răspúns s. v. DOVADĂ. INDICAȚIE. INDICIU. JUSTIFICARE. MĂRTURIE. MOTIVARE. MOTIVAȚIE. PILDĂ. PROBĂ. RĂSPUNDERE. RESPONSABILITATE. SCUZĂ. SEMN.

răspunzătáte s. v. RĂSPUNDERE. RESPONSABILITATE.

RĂSPUNZĂTÓR adj. responsabil. *(El este ~ de faptul . . .)*

răspunzătór adj. v. ADECVAT. CONFORM. CONVENABIL. CORESPUNZĂTOR. CUVENIT. INDICAT. NIMERIT. OPORTUN. POTRIVIT. RECOMANDABIL. RECOMANDAT.

RĂSTĂLMĂCÍ vb. a altera, a contrafăce, a deforma, a denatura, a escamota, a falsifica, a măslui, a mistifica, (fig.) a silui, (înv. fig.) a sminti, a strîmba. *(A ~ sensul celor spuse de cineva.)*

RĂSTĂLMĂCÍRE s. alterare, deformare, denaturare, escamotare, falsificare, mistificare, mistificație, (fig.) siluíre. *(~ celor spuse de cineva.)*

RĂSTĂLMĂCÍT adj. alterat, deformat, denaturat, fals, mistificat. *(O afirmație ~.)*

răstăúțe s. pl. v. TĂIȚEI.

răstăví vb. v. PLANTA. PUNE. RĂSĂDI. SĂDI. TRANSPLANTA.

răstăvít adj. v. PLANTAT. RĂSĂDIT. SĂDIT. TRANSPLANTAT.

RĂSTEÁLĂ s. (pop.) stropșeálă, (fam.) rățoiálă, (fam. rar) rățoitúră.

RĂSTÍ vb. a răcni, a striga, a țipa, a urla, a zbiera, (pop.) a se oțărî, a se stropși, (înv. și reg.) a se răpști, (reg.) a se răboțoi, a se răcămăți, a se răgădui, a se răscocora, a se războti, (prin Transilv.) a se aspri, (Transilv. și Ban.) a se născocori, (prin Olt. și Munt.) a se răboli, (înv.) a marecuvînta, (fam.) a se burzului, a se rățoi, a se zborși.

RĂSTIGNÍ vb. a crucifica, (înv. și pop.) a pironi.

RĂSTIGNÍRE s. crucificare, (înv.) răstignít.

RĂSTIGNÍT adj. crucificat, (înv și pop.) pironít.

răstignít s. v. CRUCIFICARE. RĂSTIGNIRE.

RĂSTÍMP s. **1.** epocă, interval, perioadă, răgaz, spațiu, timp, vreme, (pop.) răspás, soróc, (înv. și reg.) scámă, (înv.) zăstímp, (grecism înv.) protesmíe. *(Ce s-a petrecut în acest ~?)* **2.** timp, (Transilv.) scópot. *(În acest ~, el era plecat la cumpărături.)* **3.** curs, interval, timp, vreme, (înv.) diastímă. *(În ~ de un secol.)* **4.** bucată, interval. *(A trecut un bun ~ de cînd . . .)* **5.** ceas, interval, oră, perioadă, timp. *(A așteptat un ~ bun pînă să vină.)* **6.** durată, interval, întindere, perioadă, timp, (reg.) ráhăt. *(Pe tot ~ examenului.)*

RĂSTÍT adj. aspru, ridicat, (fig.) dur, réce, sec, tăiós. *(Îi vorbește cu un ton ~.)*

răstupeáscă s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

RĂSTURNÁ vb. **1.** a întoarce, (reg.) a îmburda. *(A ~ mămăliga.)* **2.** a vărsa. *(A*

~ *paharul.)* **3.** a arunca, a azvîrli, a culca, a dărîma, a doborî, a întinde, a lungi, a prăbuși, a prăvăli, a trînti, (pop. și fam.) a aștérne, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(Cu o lovitură l-a ~ la pămînt.)* **4.** a cădea, a pica, a se prăbuși, a se prăvăli, (rar) a se poticni. *(Calul s-a ~ la pămînt.)* **5.** a interverti, a inversa. *(A ~ ordinea elementelor unei serii.)*

răsturnă vb. v. ANULA. INFIRMA. ÎNLĂTURA.

RĂSTURNÁRE s. **1.** întoarcere, întors. *(~ mămăligii.)* **2.** vărsare. *(~ paharului cu vin.)* **3.** culcare, dărîmare, doborîre, lungire, prăbușire, prăvălire, trîntire, (înv.) răsturnătură. *(~ cuiva la pămînt cu o lovitură.)* **4.** cădere, dărîmare, năruire, picare, prăbușire, prăvălire. *(~ lui la pămînt în urma loviturii primite.)* **5.** intervertire, inversare, inversiune. *(~ a ordinii cuvintelor într-un enunț.)*

răsturnáre s. v. ANULARE. INFIRMARE. ÎNLĂTURARE. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE.

RĂSTURNÁT adj. **1.** culcat, doborît, trîntit. *(Niște scaune ~.)* **2.** căzut, năruit, prăbușit, prăvălit. *(Un gard ~.)* **3.** prăbușit, prăvălit, surpat, (înv.) povîrnit. *(Mal ~.)* **4.** tolănit, trîntit. *(Ședea ~ în fotoliu.)*

RĂSTURNĂTOÁRE s. *(TEHN.)* cormană, (reg.) cătușă, cucură, léspede, poliță. *(~ la plug.)*

răsturnătúră s. v. CULCARE. DĂRÎMARE. DOBORÎRE. LUNGIRE. PRĂBUȘIRE. PRĂVĂLIRE. RĂSTURNARE. TRÎNTIRE.

RĂSUCEÁLĂ s. învîrtire, învîrtit, răsucire, răsucit, răsucitură, suceală, sucire, sucit, sucitură. *(~ unui fir textil.)*

RĂSUCÍ vb. **1.** a învîrti, a roti, a suci, (pop.) a sucăli, (reg.) a rotila, a rotocoli, (Transilv.) a tecărui. *(A ~ un obiect pentru a-l face sul.)* **2.** a suci. *(Își ~ o țigară.)* **3.** a frămînta, a învîrti, a suci. *(A ~ batista în mînă.)* **4.** a (se) contorsiona, a (se) suci, (rar) a (se) torsiona. *(A-și ~ corpul.)* **5.** a (se) ghemui, a (se) încîrliga, a (se) încolăci, a (se) încovriga, a (se) înfășura, a (se) învălătuci, a (se) suci, (reg.) a (se) covriga, a (se) încolătăci, (înv.) a (se) învălui. *(Se ~ în jurul . . .)* **6.** a se foi, a se perpeli, a se suci, a se zvîrcoli, (prin Olt.) a se scîrciumi. *(Toată noaptea s-a ~ în așternut.)* **7.** a (se) întoarce, a (se) învîrti, a (se) roti, a (se) suci, (reg.) a (se) rotila. *(A ~ cheia în broască.)*

răsucí vb. v. DEPLASA. DEZARTICULA. DISLOCA. LUXA. SCRÎNTI. SUCI.

RĂSUCÍRE s. **1.** învîrtire, învîrtit, răsuceală, răsucit, răsucitură, suceală, sucire, sucit, sucitură. *(~ unui fir textil.)* **2.** torsiune, (rar) torsionáre. *(Mișcări de ~ a corpului.)* **3.** încolăcire, înfășurare, învălătucire, sucire, (rar) încolăceálă, încolăcitură, vălătuceálă. *(~ șarpelui în jurul . . .)* **4.** întoarcere, întors, învîrtire, rotire, sucire. *(~ unui buton, a unui contact.)* **5.** întoarcere, învîrteală, învîrtire, învîrtit, învîrtitură, rotație, rotire, rotit, (pop.) rotitură, rotocól. *(O ~ de 360 de grade.)*

răsucíre s. v. DEPLASARE. DEZARTICULARE. DEZARTICULAȚIE. DISLOCARE. LUXARE. LUXAȚIE. SCRÎNTEALĂ. SCRÎNTIRE. SCRÎNTITURĂ. SUCIRE.

RĂSUCÍT adj. **1.** *(TEXT.)* filat, tors. *(Lînă ~.)* **2.** contorsionat, sucit. *(Un corp ~.)* **3.** (rar) torsát, torsionát. *(O bară ~.)* **4.** curbat, încovoiat, îndoit, întors, strîmb, strîmbat. *(Cui ~ .)* **5.** curbat, încovoiat, îndoit, strîmb. *(Fiare ~.)* **6.** întors, învîrtit, rotit, sucit. *(A lăsat cheia ~ în broască.)*

răsucít adj. v. DEPLASAT. DEZARTICULAT. DISLOCAT. LUXAT. SCRÎNTIT. SUCIT.

RĂSUCÍT s. învîrtire, **învîrtit,** răsuceală, răsucire, răsucitură, suceală, sucire, sucit, sucitură. *(~ unui fir textil.)*

răsucitoáre s. v. CORDAR. ÎNTINZĂTOR. STRUNĂ.

RĂSUCITÚRĂ s. **1.** învîrtire, învîrtit, răsuceală, răsucire, răsucit, suceală, sucire, sucit, sucitură. *(~ unui fir textil.)* **2.** încovoiétură, îndoitură. *(~ unei bare.)* **3.** spirală, spiră. *(~ a unui arc.)* **4.** cot, cotitură, curbă, întorsătură, întortochetură, ocol, serpentină, sinuozitate, șerpuire, șerpuitură, (rar) îndoitură, (pop.) cîrmeálă, cîrnitură, întorsură, sucitură, (Olt. și Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)*

RĂSUFLÁ vb. **1.** a respira, (înv. și pop.) a sufla. *(După atîta fugă, abia mai ~.)* **2.** a se trezi. *(Vinul s-a ~.)*

răsuflá vb. v. AFLA. AUZI. GÎFÎI. PUFĂI. SUFLA.

RĂSUFLÁRE s. **1.** respirație, suflare, (rar) respír, respiráre, súflu, (pop.) răsúflet, răsúflu, (înv. și reg.) súflet, (înv.) duh, răsuflătúră, spírit. *(Abia își mai trage ~.)* **2.** trezire. *(~ unei băuturi.)*

răsuflare s. v. ASTÎMPĂR. CALM. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. RĂGAZ. RĂSUFLĂTOARE. REPAUS. TIHNĂ. UȘURARE.

RĂSUFLÁT adj. clocit, împuțit, stătut, trezit, (reg.) mocnít, zăcút, (prin Mold.) bălmăjit, (prin Mold. și Bucov.) bihlít. *(Apă ~.)*

răsuflát adj. v. ARHICUNOSCUT. BANAL. BANALIZAT. DEPĂȘIT. FALS. INAUTENTIC. INVENTAT. MINCINOS. NĂSCOCIT. NEADEVĂRAT. NEAUTENTIC. NEÎNTEMEIAT. NEREAL. PERIMAT. PLĂSMUIT. SCORNIT. STEREOTIP. STEREOTIPIC. ȘTIUT. VECHI.

RĂSUFLĂTOÁRE s. (înv.) răsuflare, răsuflătúră. *(~ practicată într-un perete.)*

răsuflătoáre s. v. SUPAPĂ. VENTIL.

răsuflătoarea-pămîntului s. v. GOGOAȘĂ.

răsuflătúră s. v. RĂSUFLARE. RĂSUFLĂTOARE. RESPIRAȚIE. SUFLARE.

răsúflet s. v. RĂSUFLARE. RESPIRAȚIE. SUFLARE.

răsúflu s. v. ODIHNĂ. RĂGAZ. RĂSUFLARE. REPAUS. RESPIRAȚIE. SUFLARE.

RĂSUNÁ vb. **1.** a aui, a hăui, a hăuli, a hui, a vui, (fig.) a clocoti. *(Valea ~ de glasuri.)*

2. a răpăi, a vui. *(Sala ~ de aplauze.)* **3.** a sufla, a suna. *(Trîmbițele ~.)*

răsună vb. v. VIBRA.

răsunáre s. v. SUNET.

RĂSUNĂTÓR adj. **1.** intens, puternic, ridicat, tare. *(Voce ~.)* **2.** intens, puternic, sonor. *(Dangătul ~ al clopotului.)*

răsunătór adj. v. STRĂLUCIT. STRĂLUCITOR.

RĂSÚNET s. **1.** ecou, (pop.) hăuít, súnet, (prin Transilv. și Olt.) sun, (înv.) ého. *(Un ~ în munți.)* **2.** rezonanță, sonoritate, timbru, ton. *(~ unui flaut.)* **3.*** (fig.) ecóu, rezonánță, (înv. fig.) súnet. *(A avut vreun ~ acțiunea lor?)*

răsúnet s. v. VÎLVĂ.

răsurá vb. v. ÎMBUJORA. ÎMPURPURA. ÎNROȘI. ROȘI. RUMENI.

RĂSÚRĂ s. *(BOT.; Rosa gallica)* (reg.) ruxándră.

răsúră s. v. MĂCEȘ. PILITURĂ. RĂSĂTURĂ. TRANDAFIR SĂLBATIC.

rășchiá vb. v. RÎCÎI. SCORMONI. SCURMA.

RĂȘCHIÁT s. *(TEXT.)* rășchiere. *(~ firelor textile pe rășchitor.)*

RĂȘCHIÉRE s. *(TEXT.)* rășchiat. *(~ firelor textile pe rășchitor.)*

rășchirá vb. v. ALUNGA. ARUNCA. AZVÎRLI. CHELTUI. CIRCULA. DEPĂRTA. DESTRĂMA. DISPERSA. EXTINDE. GONI. IROSI. IZGONI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNDEPĂRTA. ÎNTINDE. LĂȚI. PRĂPĂDI. PROPAGA. RĂSFIRA. RĂSPÎNDI. RĂZLEȚI. RISIPI. SPULBERA. TRANSMITE. ZVÎRLI.

RĂȘCHIRÁT adj. **1.** răsfirat. *(Cu degetele ~.)* **2.** depărtat, desfăcut. *(Cu picioarele ~.)*

rășchirát adj. v. DISPERSAT. ÎMPRĂȘTIAT. RAMIFICAT. RĂMUROS. RĂSFIRAT. RĂSPÎNDIT. RĂZLEȚIT. RISIPIT.

RĂȘCHITÓR s. *(TEXT.)* (reg.) rîșchi.

rășchitór s. v. DEPĂNĂTOARE. VÎRTELNIȚĂ.

RĂȘÍNĂ s. *(CHIM.) rășină alchidică* = alchidal; *rășină anionactivă* = anionit; *rășină fenolică* = fenoplast.

RĂȘINOÁSE s. pl. *(BOT.)* conifere (pl.). *(Păduri de ~.)*

rășinós adj. v. ARGILOS. CLEIOS. CLISOS. LUTOS.

RĂȘPĂLUÍ vb. *(TEHN.)* a pili. *(A ~ un material metalic.)*

rătăcáne s. pl. v. HÎRTOAPE. HOPURI.

rătăceálă s. v. ABATERE. CULPABILITATE. CULPĂ. EROARE. GREȘEALĂ. PĂCAT. VINĂ. VINOVĂȚIE.

RĂTĂCÍ vb. **1.** a încurca, a pierde. *(A ~ poteca.)* **2.** a greși, (înv.) a sminti. *(A ~ drumul spre casă.)* **3.** a se pierde, (reg.) a se zăhătui, a se zărăsti. *(S-a ~ în pădure.)* **4.** a se pierde, a se răzleți, a se răzni. *(Oaia s-a ~ de turmă.)* **5.** a pierde, (reg.) a prăpădi. *(A ~ un obiect.)* **6.** a hoinări, a pribegi, a vagabonda, (prin Mold.) a bădădăi, a horhăi. *(~ din loc în loc.)* **7.** a colinda, a cutreiera, a hoinări, a peregrina, a umbla, a vagobonda, (livr.) a flana. *(Pe unde n-a ~?)*

rătăcí vb. v. ACIUA. CUIBĂRI. OPLOȘI. PRIPĂȘI.

RĂTĂCÍRE s. **1.** colindare, cutreierare, hoinăreală. *(O ~ fără un țel precis.)* **2.*** (fig.) întunecáre, orbíre. *(A avut o clipă de ~.)*

rătăcíre s. v. ABATERE. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. CULPABILITATE. CULPĂ. DEMENȚĂ. EROARE. GREȘEALĂ. NEBUNIE. PĂCAT. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ȚICNEALĂ. VINĂ. VINOVĂȚIE.

RĂTĂCÍT adj. **1.** pierdut, răzlețit, răznit. *(Oaie ~ de turmă.)* **2.** izolat, pribeag, răzleț, singur, singuratic, solitar. *(Se uita la un nor ~.)* **3.*** (fig.) întunecát, tulburát. *(Cu mintea ~.)*

rătăcít adj. v. ERONAT. FALS. GREȘIT. INEXACT. NEEXACT. NEFONDAT. NEÎNTEMEIAT.

RĂTĂCITÓR adj., s. hoinar, pribeag, vagabond, (înv.) stránic. *(Un om ~.)*

răterí vb. v. RETRAGE.

rătéz s. v. CLANȚĂ. INEL. IVĂR. ÎNCUIETOARE. LANȚ. OCHI. VERIGĂ. ZA. ZĂVOR.

rătuí vb. v. SALVA. SCĂPA.

rătúnde vb. v. RETEZA. ROTUNJI.

rătúns s. v. RETEZARE. RETEZAT.

rătuteálă s.v. FISTÎCEALĂ. ÎNTIMIDARE. ZĂPĂCEALĂ.

rătutí vb. v. FÎSTÎCI. INTIMIDA. ÎNCURCA. ZĂPĂCI.

rătutít adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. FÎSTÎCIT. INTIMIDAT. ÎMBĂTAT. ÎNCURCAT. TURMENTAT. ZĂPĂCIT.

RĂȚIȘOÁRĂ s. **1.** *(ORNIT.)* boboc, rățușcă, (reg.) rățúcă, rățúică, rățușoáră, rățúță. **2.** *(BOT.; Iris pumila)* (reg.) stînjenél.

rățoí vb. v. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

rățoiálă s. v. RĂSTEALĂ.

rățoitúră s. v. RĂSTEALĂ.

rățúcă s. v. BOBOC. RĂȚIȘOARĂ. RĂȚUȘCĂ.

rățúică s. v. BOBOC. RĂȚIȘOARĂ. RĂȚUȘCĂ.

RĂȚÚȘCĂ s. *(ORNIT.)* boboc, rățișoară, (reg.) rățúcă, rățúică, rățușoáră, rățúță.

rățușoáră s. v. BOBOC. RĂȚIȘOARĂ. RĂȚUȘCĂ.

rățúță s. v. BOBOC. RĂȚIȘOARĂ. RĂȚUȘCĂ.

rău adj. v. BOLNAV. COSTELIV. CUMPLIT. CUTREMURĂTOR. FALS. FALSIFICAT. FIOROS. GROAZNIC. GROZAV. ÎNFIORĂTOR. ÎNFRICOȘĂTOR. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. JIGĂRIT. MACABRU. MONSTRUOS. NESĂNĂTOS. ORIBIL. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRĂPĂDIT. PRIZĂRIT. RĂPCIUGOS. SFRIJIT. SÎNGEROS. SLAB. SLĂBĂNOG. SUFERIND. TERIBIL. USCAT. USCĂȚIV. ZGUDUITOR.

RĂU adj., adv., s. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cînos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, ne-

îndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, sălbatic, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsílnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) avân, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~ ; se poartă ~.)* **2.** adj., s. afurisit, blestemat, ciinos, hain, îndrăcit, ticălos, (înv. și pop.) pustíu, (pop. și fam.) pîrdálnic, (pop.) împeliţát, jurát, (înv. și reg.) urgisít, (reg.) pricăjít, (Transilv.) săcrét. *(~ul de Gheorghe!)* **3.** adj. greșit. *(Deprinderi ~.)* **4.** adj. anevoios, greu, mizerabil, necăjit, prost, (înv. și pop.) necăjós. *(A dus un trai ~.)* **5.** adj. apăsător, chinuit, greu. *(O viaţă ~.)* **6.** s. belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, neajuns, necaz, nemulţumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, supărare, (înv. și pop.) póznă, răutáte, (pop.) alagéa, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvăníe, păcosténie, șúgă, șugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Ban. și Olt.) cotoárbă, (Olt., Ban și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínţă, nevoínţă, pátimă, satará, stenahoríe. *(Mare ~ a căzut pe capul lui.)* **7.** adv. mult, tare. *(S-a chinuit ~.)* **8.** adj. nefast, nenorocos. *(A fost o zi ~ pentru el.)* **9.** adj. dăunător, negativ, nociv, păgubitor, periculos, prejudiciabil, primejdios, stricător, vătămător, (livr.) perniciós, (înv. și pop.) pierzătór, (reg.) dăunăciós, dăunós, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăciós. *(Efecte ~ pentru ...)* **10.** adv. prost. *(Se simte ~.)* **11.** adv. grav, greu, serios, tare. *(E ~ bolnav.)* **12.** adj. defavorabil, nefavorabil, neplăcut, prost, urît. *(A făcut o impresie ~.)* **13.** adv. calomnios, defăimător. *(Vorbește ~ de ei.)* **14.** adj. neplăcut, prost, (înv.) slab. *(I-a adus o veste ~.)* **15.** adj. mizerabil, păcătos, ticălos, urît. *(Era o vreme ~ de toamnă.)* **16.** adj. defavorabil, nefavorabil, nepotrivit, neprielnic, prost, urît, (înv. și pop.) nepriinciós, (înv.) nepriitór. *(Întrecerea a avut loc pe o vreme ~.)* **17.** adv. aiurea, anapoda, prost, (fam.) brámbura. *(Treburile mergeau ~ ; lucrurile erau puse ~.)* **18.** adj. dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgraţios, greţos, greu, infect, împuţit, neplăcut, nesuferit, puturos respingător, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilenţiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(O duhoare ~.)* **19.** adj. inferior, ordinar, prost. *(Tutun, vin ~.)* **20.** adj., adv. defectuos, greșit, incorect, necorect, prost, (fig.) stricát. *(O pronunţare ~ ; vorbește ~ franceza.)* **21.** adv. greșit, nepotrivit. *(N-ar fi ~ să mergi pe la el.)* **22.** adv. insuficient, prost, puţin. *(O muncă ~ plătită.)* **23.** adj. desfundat, impracticabil. *(Un drum ~.)*

rău s. v. AFECŢIUNE. BOALĂ. MALADIE.

RĂUFĂCĂTÓR s. *(JUR.)* făptaș, făptuitor, infractor. *(~ a fost prins.)*

răul-copíilor s. v. EPILEPSIE.

RĂU-MIROSITÓR adj. **1.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgraţios, greţos, greu, infect, împuţit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, urît, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilenţiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic, *(O duhoare ~.)* **2.** infect, împuţit, puturos, viciat, (livr.) fetíd, pestilenţiál. *(Aer ~.)*

RĂUTÁTE s. **1.** (livr.) malíţie, malíţiozitáte, (înv. și reg.) răíme, răínţă, (reg.) zăcășeálă, zăcășie, (înv.) răíre, (fig.) fiére, venín. *(~ unei persoane; vorbă plină de ~.)* **2.** asprime, barbarie, brutalitate, cruzime, ferocitate, neîndurare, neomenie, sălbătăcie, violenţă, vitregie, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) cîinie, cîinoșénie, (înv. și reg.) năsílnicie, (înv.) crîncenie, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenire, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)*

răutáte s. v. BELEA. BUCLUC. CUSUR. DANDANA. DEFECT. DEFICIENŢĂ. EPILEPSIE. IMPERFECŢIUNE. INSUFICIENŢĂ. ÎNCURCĂTURĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULŢUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. PĂCAT. POCINOG. RĂU. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. SUPĂRARE. VICIU.

RĂUTĂCIÓS adj. **1.** (livr.) malíţiós, (pop.) rînzós, (reg.) roángheș, (înv.) malígn. *(Om ~.)* **2.** sarcastic, (livr.) malíţiós, (fig.) veninós. *(O aluzie ~.)* **3.** dușmănos, ostil, (prin Transilv.) aspíd, (fig.) veninós. *(Cuvinte ~.)* **4.** morocănos, posac, ursuz, (fig.) ácru. *(Vorbea cu ton ~.)*

RĂVÁR s. (reg.) brînzár, creástă, crestălău, meredéu, raz, răbój, răzătór. *(~ pentru frămîntat cașul.)*

răvár s. v. CRATIŢĂ. GHIVECI. GLASTRĂ. OALĂ. STRECURĂTOARE.

răváș s. v. ACT. ADEVERINŢĂ. BILET. CERERE. CHITANŢĂ. DOCUMENT. DOVADĂ. EPISTOLĂ. EPISTOLIE. HÎRTIE. IZVOR. ÎNSCRIS. MĂRTURIE. PAȘAPORT. PETIŢIE. PIESĂ. RĂBOJ. RECIPISĂ. SCRISOARE.

răvăcí vb. v. PRITOCI.

răvăcíre s. v. PRITOCIRE.

răvăcít adj. v. PRITOCIT.

RĂVĂȘEÁLĂ s. dezordine, neorînduială, zăpăceală, (fam.) brambureálă, harababúră, talmeș-bálmeș, (fam. fig.) balamúc. *(C-o ~ mare e în hîrtiile tale!)*

răvășél s. v. BILEŢEL. CODICIL. SCRISORICĂ.

RĂVĂȘÍ vb. **1.** a deranja, a răscoli, a zăpăci, (reg.) a răntui, a rostopoli. *(De ce mi-ai ~ hîrtiile?)* **2.** (pop.) a vrăfui, (înv. și reg.) a scorbeli. *(Nu mai ~ lucrurile, cărţile!)*

răvășí vb. v. RĂSCOLI.

RĂVĂȘÍRE s. deranjare, răscolire, zăpăcire. *(~ hîrtiilor de pe masă.)*

RĂVĂȘÍT adj. deranjat, răscolit, zăpăcit. *(Are toate hîrtiile ~.)*

răvășit adj. v. RĂSCOLIT.
răvășit s. v. RĂSCOL.
răvășitór adj. v. DUIOS. EMOȚIONANT. IMPRESIONANT. ÎNDUIOȘĂTOR. MIȘCĂTOR. PATETIC. RĂSCOLITOR. TULBURĂTOR. VIBRANT.
răvășlui vb. v. CALCULA. SOCOTI.
răzá vb. v. LUMINA. RADIA. STRĂLUCI.
răzăchíe s. v. COACĂZĂ.
răzălău s. v. RAȘPEL. RĂZĂTOARE. RĂZUITOARE.
răzălui vb. v. RADE. RĂZUI.
RĂZĂTOÁRE s. răzuitoare, (Transilv. și Ban.) răzălău. *(~ pentru morcovi.)*
răzătór s. v. OTIC. RĂVAR.
RĂZBÁTE vb. **1.** a pătrunde, a răzbi, a străbate, a străpunge, a trece, (livr.) a penetra. *(Cuiul ~ prin perete.)* **2.** a străbate. *(Nu putea ~ prin mulțime.)* **3.** a ajunge, a răzbi, a străbate. *(Strigătul ~ pînă la el.)* **4.** a pătrunde, a se strecura. *(Frigul ~ în casă.)*
răzbáte vb. v. BATE. BIRUI. COLINDA. COPLEȘI. CUPRINDE. CUTREIERA. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. PARCURGE. RĂZBI. STRĂBATE. TÎRGUI. TOCMI. VÎNTURA.
RĂZBÁTERE s. pătrundere, răzbire, străbatere, străpungere, trecere, (livr.) penetrânță, penetráre, penetrație. *(~ cuiului prin perete.)*
RĂZBĂTĂTÓR adj. insistent, perseverent, persistent, statornic, stăruitor, tenace, (livr.) persuasiv, (rar) străbătător. *(Om ~.)*
răzbél s. v. CONFLICT. RĂZBOI.
RĂZBÍ vb. **1.** a pătrunde, a răzbate, a străbate, a străpunge, a trece, (livr.) a penetra. *(Cuiul ~ prin perete.)* **2.** a ajunge, a răzbate, a străbate. *(Strigătul ~ pînă la el.)* **3.** a birui, a depăși, a înfrînge, a învinge, (livr.) a surmonta. *(A ~ toate dificultățile.)* **4.** a dovedi, a prididi, (reg.) a joi, (Transilv. și Bucov.) a puclui, (grecism înv.) a proftaxi. *(Abia mai ~ cu lucrul.)* **5.** a(-l) coplesi, a(-l) cuprinde, (înv.) a(-l) răzbáte. *(Îl ~ setea.)* **6.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) podidi, a(-l) prinde, a(-l) toropi, (înv.) a(-l) preacovîrși, (fig.) a(-l) dobori, a(-l) lovi. *(L-a ~ oboseala.)* **7.** a-(l) coplesi, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) împovăra, a(-l) năpădi, (pop.) a(-l) prididi, (înv.) a(-l) supúne, (fig.) a(-l) apăsa, a(-l) dobori, a(-l) răpúne. *(L-au ~ grijile, necazurile.)*
răzbí vb. v. BATE. BIRUI. IZBI. IZBÎNDI. IZBUTI. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. LOVI. REUȘI. SFĂRÎMA. ZDROBI.
răzbíci s. v. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.
răzbící vb. v. GĂURI. PERFORA. SCOBI. SFREDELI. STRĂPUNGE
RĂZBÍRE s. pătrundere, răzbatere, străbatere, străpungere, trecere, (livr.) penetrânță, penetráre, penetrație. *(~ cuiului prin perete.)*
RĂZBÓI s. *(TEHN.)* **1.** (pop.) statíve (pl.), (reg.) argeá, teáră. *(A țese ceva la ~.)* **2.** cal, călușel. *(~ la moara de vînt.)*
RĂZBÓI s. *(MIL.)* **1.** conflict, (înv. și pop.) bătáie, războl, (reg.) bozgún, (înv.) hárță, oáste, oștenie, oșteníre, oștíre, oștít. *(S-a iscat un ~.)* **2.** (înv.) nepáce. *(Stare de ~.)*
războí s. v. BĂTĂLIE. CAR. CHINGĂ. GHERGHEF. ÎNCĂIERARE. ÎNFRUNTARE. JUG. LUPTĂ. PUNTE.
RĂZBOÍ vb. *(MIL.)* a se bate, a se lupta, (înv.) a combáte, a se oști, a se răgloti, a voinici. *(S-a ~ mult cu dușmanul.)*
războiésc adj. v. RĂZBOINIC.
războínic s. v. BANDIT. HOȚ. PUNGAȘ. TÎLHAR.
RĂZBÓINIC s., adj. **1.** s. *(MIL.)* luptător, (reg.) luptáș, (înv.) bóinic, războitór, săgár. *(~ încercat în bătălii.)* **2.** adj. agresiv, militarist, provocator, (fam.) belicós. *(Politică ~.)* **3.** adj. (rar) marțiál. *(Aer ~.)* **4.** adj. (înv.) războiésc, războinicésc, rezbélic, rezbélnic. *(Dansuri ~.)*
războínic s., adj. v. ASASIN. CRIMINAL. OMORÎTOR. UCIGAȘ.
războinicésc adj. v. RĂZBOINIC.
războitór adj., s. v. BELIGERANT.
războitór s. v. LUPTĂTOR. RĂZBOINIC.
războlí vb. v. ÎMBOLNĂVI.
războlít adj. v. BOLNAV. NESĂNĂTOS. SUFERIND.
războtí vb. v. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.
războuí vb. v. BUBUI. DETUNA. DUDUI. TRĂSNI. TUNA. VUI.
războún s. v. AMÎNARE. ASTÎMPĂR. CALM. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. PĂSUIALĂ. PĂSUIRE. RĂGAZ. RĂZBUNARE. RĂZBUNIC. REPAUS. STRĂBUNIC. TIHNĂ.
RĂZBUNÁ vb. **1.** (înv.) a se izbîndi. *(S-a ~ crunt.)* **2.** (înv.) a răscumpăra. *(A ~ sîngele celui ucis.)* **3.** a pedepsi, (înv.) a răsplăti, (fig.) a spăla. *(A ~ rușinea îndurată.)*
răzbuná vb. v. AMELIORA. DESTRĂMA. ÎMBUNĂTĂȚI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNSENINA. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. LIMPEZI. LUMINA. REFACE. RESTABILI. RIDICA. RISIPI. SPULBERA. TĂMĂDUI. VINDECA.
RĂZBUNÁRE s. (rar) răzbún, (italienism) vendétă, (reg.) răzbuneálă, (înv.) băsău, răscumpărare, răsplătă. *(O ~ sîngeroasă.)*
RĂZBUNÁT adj. pedepsit, (fig.) plătít. *(O faptă ~.)*
RĂZBUNĂTÓR adj. dușmănos, ranchiunos, (livr.) vindicativ, (reg.) țînáș, zăcáș. *(E un spirit ~.)*
răzbuneálă s. v. RĂZBUNARE.
RĂZBUNÍC s. străbunic, (rar) răzbún.
răzbuzá vb. v. BOSUMFLA. ÎMBUFNA. RĂSFRÎNGE.
răzbuzát adj. v. BOSUMFLAT. ÎMBUFNAT.
RĂZEȘ s. moșnean, (înv. și reg.) moșináș, moșteán, (înv.) moșán.
răzéș s. v. VECIN.
RĂZEȘÉSC adj. moșnenesc, (înv.) moștenésc. *(Proprietate ~.)*
răzeșí vb. v. ÎNVECINA. MĂRGINI.
RĂZGÎIÁ vb. a (se) alinta, a (se) cocoli, a (se) răsfăța, (reg.) a (se) corconi, a (se) mădări, (înv.) a (se) lăinici.

RĂZGÎIÁLĂ s. alintare, răsfăț, răsfățare, răzgîiere, (rar) răsfățătură, (pop.) alintătură.

RĂZGÎIÁT adj. alintat, cocolit, răsfățat, (reg.) mădărit, ninerát, (înv.) dezmierdát. *(Copil ~.)*

RĂZGÎIÉRE s. alintare, răsfăț, răsfățare, răzgîială, (rar) răsfățătură, (pop.) alintătură.

RĂZGÎNDÍ vb. a reveni. *(De ce te-ai ~?)*

răzí vb. v. ÎNVECINA. MĂRGINI.

RĂZLĚȚ adj., adv. **1.** adj. izolat, pribeag, rătăcit, singur, singuratic, solitar. *(Se uita la un nor ~.)* **2.** adj. disparat, izolat. *(Elemente ~; amintiri ~.)* **3.** adj. izolat, sporadic. *(Cîteva cazuri ~ de îmbolnăvire.)* **4.** adv. izolat, sporadic, (înv.) sporadicéște. *(Apare ~.)*

RĂZLEȚÍ vb. **1.** a se despărți, a se izola, a se separa, (pop.) a se răzai, (reg.) a se răzlogi. *(O oaie care s-a ~ de turmă.)* **2.** a se pierde, a se rătăci, a se răzni. *(Puiul s-a ~ de mamă.)* **3.** a (se) dispersa, a (se) împrăștia, a (se) răsfira, a (se) răspîndi, a (se) risipi, (pop.) a (se) răzni, (înv. și reg.) a (se) rășchira. *(S-au ~ în toate părțile.)* **4.** a (se) împrăștia, a (se) răspîndi, a (se) risipi, (pop.) a (se) năsădi, (înv. și reg.) a (se) spărge, a (se) spărgălui, (prin Olt. și Ban.) a (se) sprînji, (înv.) a (se) scociorî, a (se) scodoli. *(I s-a ~ întreaga turmă.)*

RĂZLEȚÍRE s. dispersare, dispersie, împrăștiere, răsfirare, răspîndire, risipire, (înv.) risípă. *(~ mulțimii.)*

RĂZLEȚÍT adj. **1.** despărțit, izolat, separat, (pop.) răznít, (înv.) osebít. *(Pasăre ~ de stol.)* **2.** pierdut, rătăcit, răznit. *(O oaie ~.)* **3.** dispersat, împrăștiat, răsfirat, răspîndit, risipit, (pop.) răznít, (înv. și reg.) rășchirát. *(O mulțime ~.)*

RĂZLÓG s. (reg.) corlátă, zăvór. *(~ la un gard.)*

răzlogí vb. v. DESPĂRȚI. IZOLA. RĂZLEȚI.

răzmerí vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA.

RĂZMERIȚĂ s. răscoală, răsculare, răzvrătire, rebeliune, revoltă, (livr.) sedițiúne, (înv. și pop.) rebelíe, (pop. și fam.) tevatúră, (pop.) revolúție, ridicáre, sculáre, (înv.) burzuluiálă, răzválă, rócoș, rocoșeálă, rocoșénie, rocoșíre, rocoșít, rocoșitúră, zavéră, (înv., prin Mold.) bont, (turcism înv.) zulúm, zurbá, zurbalíc, (fig.) tulburáre. *(A izbucnit o puternică ~.)*

răzmiriți vb. v. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA.

răznepót s. v. STRĂNEPOT.

RĂZNÍ vb. a se pierde, a se rătăci, a se răzleți. *(Oaia s-a ~ de turmă.)*

răzní vb. v. DESPĂRȚI. DISPERSA. IZOLA. ÎMPRĂȘTIA. RĂSFIRA. RĂSPÎNDI. RĂZLEȚI. RISIPI. SEPARA.

RĂZNÍT adj. pierdut, rătăcit, răzlețit. *(Oaie ~.)*

răznít adj. v. DESPĂRȚIT. DISPERSAT. IZOLAT. ÎMPRĂȘTIAT. RĂSFIRAT. RĂSPÎNDIT. RĂZLEȚIT. RISIPIT. SEPARAT.

RĂZÓR s. **1.** hat, hotar, (reg.) călușíre, dorjínică, forgășă, háspor, méjdă, méjdină, mésghie, slog, (Transilv.) métă, miezuínă. *(~ între două ogoare.)* **2.** brazdă, strat, (rar) postátă, (înv. și reg.) táblă. *(~ de flori, de legume.)*

răzór s. v. ARĂTURĂ. CÎMP. OGOR. ȚARINĂ.

răzoráș s. v. VECIN.

răzorí vb. v. ÎNVECINA. MĂRGINI.

RĂZUÍ vb. **1.** a rade, (rar) a racla, (reg.) a răzdui. *(A ~ fundul ceaunului.)* **2.** a ricii, (rar) a scobi. *(A ~ pipa spre a o curăța.)*

RĂZUÍÁLĂ s. răzuire.

RĂZUÍRE s. **1.** răzuială. **2.** *(TEHN.)* șeveruire.

RĂZUÍT adj. ras. *(Un obiect ~.)*

RĂZUITOÁRE s. răzătoare, (Transilv. și Ban.) răzălău. *(~ pentru morcovi.)*

RĂZUITÓR s. *(TEHN.)* **1.** racletă, raclor. *(~ pentru suprafețe lemnoase.)* **2.** raz. *(~ din oțel-crom pentru suprafețe metalice.)*

răzuitór s. v. OTIC.

RĂZÚȘ s. *(TEHN.)* gripcă, teslă, (reg.) scoábă, (înv.) strújniță. *(~ pentru tîmplari, dulgheri.)*

răzúș s. v. CĂȚEL. CORDENCI. OTIC. RANGĂ. ȘURUBELNIȚĂ.

răzvălă s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

răzvedít adv. v. BINE. CLAR. DESLUȘIT. DISTINCT. LĂMURIT. LIMPEDE.

răzvestí vb. v. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA.

RĂZVRĂTÍ vb. a (se) răscula, a (se) revolta, a (se) ridica, (pop.) a (se) scula, (înv.) a (se) burzului, a (se) pristăvi, a (se) răscoli, a (se) răzmiriți, a (se) răzvesti, a (se) rebela, a (se) rocoși, a (se) semeți, a (se) zavergisi. *(Masele s-au ~.)*

RĂZVRĂTÍRE s. răscoală, răsculare, răzmeriță, rebeliune, revoltă, (livr.) sedițiúne, (înv. și pop.) rebelíe, (pop. și fam.) tevatúră, (pop.) revolúție, ridicáre, sculáre, (înv.) burzuluiálă, răzválă, rócoș, rocoșeálă, rocoșénie, rocoșíre, rocoșít, rocoșitúră, zavéră, (înv., prin Mold.) bont, (turcism înv.) zulúm, zurbá, zurbalíc, (fig.) tulburáre. *(A izbucnit o puternică ~.)*

răzvrătít adj. v. AGITAT. CLOCOTITOR. FRĂMÎNTAT. FREMĂTĂTOR. ÎNVOLBURAT. TULBURAT. TUMULTUOS. ZBUCIUMAT.

RĂZVRĂTÍT adj., s. răsculat, rebel, revoltat, (livr.) insurgént, sedițiós, (rar) apostát, (reg.) buntúșnic, sculát, (înv.) burzuluít, răpștít, răsculătór, rebelíst, revoltánt, rocoșán, rocoșélnic, rocoșít, rocoșitór, zavergíu, (înv., prin Mold.) bontáș, (turcism înv.) zurbá, zurbagíu, zurbáv. *(~ții au trecut la luptă.)*

răzvrătitór s., adj. v. AGITATOR. AȚIȚĂTOR. INSTIGATOR. PROVOCATOR. TULBURĂTOR.

REA-CREDÍNȚĂ s. *(JUR.)* dol, viclenie. *(Condamnat pentru ~.)*

REACTÍV s. *(CHIM.)* (înv.) reagént.

REACTOR NUCLEÁR s. *(FIZ.)* pilă atomică.

REACTUALIZÁ vb. a reînvia. *(A ~ în memorie.)*

REACTUALIZÁRE s. reînviere. *(~ în memorie a ceva.)*

REACTUALIZÁT adj. reînviat. *(Lucruri ~.)*

REACȚIONÁR adj. înapoiat, retrograd. *(O concepție ~.)*

READMÍTE vb. a reprimi. *(A ~ în școală.)*

READÚCE vb. (înv.) a reduce. *(A ~ la sine.)*

READÚCERE s. (înv.) reducere. *(~ cuiva la realitate.)*

REAFLÁ vb. a redescoperi, a regăsi. *(A ~ un lucru pierdut.)*

REAFLÁRE s. redescoperire, regăsire. *(~ unui lucru pierdut.)*

reagént s. v. REACTIV.

reajúnge vb. v. REDEVENI.

REÁL adj., s., adv. **1.** adj. *(FILOZ.)* obiectiv. *(Lumea ~.)* **2.** s. *(FILOZ.)* adevăr, realitate. *(Noțiunea de ~.)* **3.** adj. concret, palpabil. *(Fenomene ~.)* **4.** adj. adevărat, aievea, autentic, cert, nescornit, netăgăduit, pozitiv, sigur, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)* **5.** adv. aievea. *(Tot ce ți-a spus este ~.)* **6.** adj. adevărat, efectiv. *(Plecarea lui ~ din oraș a avut loc a doua zi.)* **7.** adj. adevărat, sincer. *(Un sentiment de ~ admirație.)* **8.** adj. efectiv, incontestabil, indiscutabil. *(A adus servicii ~.)*

REALGÁR s. *(MIN.)* (rar) șar. (înv.) rismă róșie.

REALÍST adj. pozitiv, practic. *(Un spirit ~.)*

REALITÁTE s. **1.** *(FILOZ.)* adevăr, real. *(Noțiunea de ~.)* **2.** adevăr, veridicitate, (livr.) veracitáte, (înv.) veritáte. *(~ conținută într-o operă literară.)*

REALIZÁ vb. **1.** a executa, a face, (pop. și fam.) a mești, a meșteri, a meșterui. *(~ tot felul de nimicuri.)* **2.** a efectua, a executa, a face, a împlini, a îndeplini, a înfăptui, a săvârși, (înv. și pop.) a plini. *(Am ~ tot ce mi-ai dat.)* **3.** a înfăptui, (pop.) a isprăvi. *(Ce ai ~?)* **4.** a efectua, a executa, a face, a făuri, a înfăptui, a săvârși. *(A ~ o lucrare durabilă.)* **5.** a alcătui, a compune, a crea, a elabora, a întocmi, a redacta, a scrie, (înv.) a izvodi, a redija, a tocmi. *(A ~ o operă valoroasă.)* **6.** a desăvârși, a împlini, a îndeplini, a înfăptui. *(Și-a ~ opera.)* **7.** a se desăvârși. *(S-a ~ ca poet.)* **8.** a alcătui, a concepe, a întocmi, a plăsmui, (fig.) a urzi. *(~ o colecție de folclor.)* **9.** a (se) concretiza, a (se) încarna, a (se) întruchipa, a (se) întrupa, a (se) materializa, (rar) a (se) sensibiliza. *(Iată cum s-a ~ acest element.)* **10.** a produce, a turna. *(A ~ un nou film.)* **11.** a obține, a scoate. *(Au ~ o recoltă bogată.)* **12.** a aduce, a crea, a produce. *(A ~ mari beneficii.)* **13.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a scorni, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de . . .)* **14.** a(-și) ajunge, a(-și) atinge, a(-și) îndeplini, a(-și) înfăptui. *(Și-a ~ scopul.)* **15.** a îndeplini, a înfăptui, (înv. și reg.) a sfîrși, (înv.) a obîrși. *(Și-a ~ misiunea.)* **16.** a crea, a făuri, a înfăptui, a întemeia. *(A ~ un stat național unitar.)* **17.** a se înfăptui, a se produce. *(Când s-a ~ Unirea?)* **18.** a cîștiga, a cuceri, a dobîndi, a obține, a repurta, (Transilv.) a mirui, (înv.) a purta. *(A ~ o frumoasă victorie, biruință.)* **19.** a obține, a stabili. *(A ~ un nou record atletic.)* **20.** a obține, (pop.) a cunoáște, a vedea. *(Au ~ unele progrese.)* **21.** a împlini, a îndeplini, a satisface, (înv.) a plini, (rar fig.) a sătura. *(I-a ~ dorința.)* **22.** a se împlini, a se îndeplini, a se înfăptui, (pop.) a se întîmpla, (înv. și reg.) a se plini. *(Profeția lui s-a ~.)* **23.** a se adeveri, a se confirma, a se împlini, a se îndeplini. *(Previziunile lui s-au ~ întocmai.)*

REALIZÁBIL adj. posibil, (rar) practicábil. *(Un lucru ~.)*

REALIZÁNT s. *(MAT.)* discriminant. *(~ într-o ecuație.)*

REALIZÁRE s. **1.** efectuare, executare, execuție, facere, împlinire, îndeplinire, înfăptuire, săvârșire, (înv.) săvârșít. *(~ unei anumite lucrări.)* **2.** alcătuire, compunere, creare, elaborare, întocmire, redactare, scriere, scris, (înv.) izvodíre, redácție, redijáre. *(~ unei opere științifice.)* **3.** (concr.) înfăptuire, operă. *(O mare ~.)* **4.** (concr.) creație, operă. *(Tot ce vezi aici e ~ mea.)* **5.** executare, execuție, facere, făurire. *(~ unei opere durabile.)* **6.** concretizare, încarnare, întruchipare, întrupare, materializare, (rar) sensibilizáre. *(~ unei idei.)* **7.** producere, turnare. *(~ unui film.)* **8.** obținere, scoatere. *(~ unei recolte bogate.)* **9.** concepere, creare, elaborare, imaginare, inventare, născocire, plănuire, plăsmuire, proiectare, scornire, (înv. și pop.) izvodíre. *(~ unei metode noi pentru . . .)* **10.** creare, făurire, înfăptuire, întemeiere. *(~ unui stat național unitar.)* **11.** înfăptuire, producere. *(~ Unirii.)* **12.** cîștigare, cucerire, dobîndire, obținere, repurtare. *(~ unei strălucite victorii.)* **13.** obținere, stabilire. *(~ unui nou record.)* **14.** împlinire, îndeplinire, satisfacere, (rar) satisfácție. *(~ dorinței cuiva.)* **15.** îndeplinire, înfăptuire, (înv.) realizáție. *(~ unui vechi vis.)*

REALIZÁT adj. **1.** bun, izbutit, reușit, valoros, (pop.) nimerít, (arg.) mișto. *(O lucrare ~.)* **2.** împlinit, îndeplinit, înfăptuit, satisfăcut. *(Un vechi vis ~.)*

REALIZATÓR s. **1.** creator, făuritor, înfăptuitor, născocitor, plăsmuitor, (înv.) săvârșitór, scornitór, (fig.) făurár. *(~ al unui nou produs pentru . . .)* **2.** autor, creator. *(Cine sînt ~ filmului?)*

realizáție s. v. ÎNDEPLINIRE. ÎNFĂPTUIRE. REALIZARE.

REALMÉNTE adv. efectiv. *(Era ~ obosit.)*

REAMINTÍ vb. **1.** (înv.) a poftori. *(Te rog să-mi ~ mîine ce trebuie să fac.)* **2.** a rememora. *(Să ~ cele știute.)* **3.** a chema, a evoca, a rechema, a redeștepta. *(I-a ~ ceva în memorie.)*

REAMINTÍRE s. rememorare. *(~ celor întîmplate.)*

REANGAJÁ vb. a reprimi. *(A ~ într-o slujbă.)*

REANGAJÁRE s. reprimire. *(~ cuiva în serviciu.)*

REANGAJÁT s. (în vechea armată) subofiţer.

REANIMÁ vb. **1.** a reînsufleţi. *(A ~ un muribund.)* **2.** a (se) reînsufleţi, a (se) reînviora. *(Atmosfera s-a mai ~.)*

REANIMÁRE s. **1.** reînsufleţire. *(~ unui muribund.)* **2.** reînsufleţire, reînviorare. *(~ atmosferei.)*

REAPARÍŢIE s. **1.** (rar) reivire. *(După ~ lui.)* **2.** revenire. *(~ unui actor pe scenă.)*

REAPĂREÁ vb. **1.** (rar) a se reivi. *(După o oră a ~.)* **2.** *(MED.)* a se întoarce, a recidiva, a reveni, (reg.) a se întorna. *(Boala i-a ~.)*

reapucá vb. v. REÎNCEPE. RELUA.

rearmá vb. v. REÎNARMA.

REASCULTÁ vb. **1.** a reexamina. *(A ~ un candidat.)* **2.** *(JUR.)* a reaudia. *(A ~ un martor.)*

REASCULTÁRE s. **1.** reexaminare. *(~ unui student.)* **2.** *(JUR.)* reaudiere. *(~ unui martor.)*

REAŞEZÁ vb. a repune. *(A ~ la locul iniţial.)*

REAŞEZÁRE s. repunere. *(~ unui obiect la locul iniţial.)*

REAUDIÁ vb. *(JUR.)* a reasculta. *(A ~ un martor.)*

REAUDIÉRE s. *(JUR.)* reascultare. *(~ unui martor.)*

REÁVĂN adj. **1.** jilav, ud, umed, (rar) umedós, (reg.) púhav, revenós, (prin Transilv.) mótov. *(Un loc, un teren ~.)* **2.** răcoros, rece, (înv.) răcoáre. *(Aerul cel ~ al nopţii.)*

REÁZEM s. **1.** pop, proptea, sprijin, susţinere, (rar) sprijinitoáre, (pop.) popreá, (reg.) pripoánă, próptă, propteálă, proptíş, şpraiţ, (prin Munt. şi Olt.) papainóg, (Transilv.) şoş, (înv.) rezemătúră, sprijineálă, sprijoánă. *(~ pentru consolidarea gardului.)* **2.** *(TEHN.)* rezemătoare, sprijin. *(O piesă care serveşte ca ~.)* **3.** ajutor, sprijin, sprijinitor, (fig.) toiág. *(Ea era ~ bătrîneţelor lui.)*

reázem s. v. APĂRĂTOR. BALUSTRADĂ. MÎNĂ CURENTĂ. OCROTITOR. PARAPET. PARMACLÍC. PAT. PĂLIMAR. PROTECTOR. RAMPĂ. REZEMĂTOARE. SPRIJIN. SPRIJINITOR. SUSŢINĂTOR.

REBEGÍ vb. a se zgribuli.

REBEGÍT adj. zgribulit. *(Om ~.)*

REBÉL adj., s. **1.** adj., s. răsculat, răzvrătit, revoltat, (livr.) insurgént, sedíţios, (rar) apostát, (reg.) buntúşnic, sculát, (înv.) burzuluít, răpştit, răsculătór, rebelíst, revoltánt, rocoşán, rocoşélnic, rocoşít, rocoşitór, zavergíu, (înv., prin Mold.) bontáş, (turcism înv.) zurbá, zurbagíu, zurbáv. *(~ii au trecut la luptă.)* **2.** adj. chinuitor, supărător, (înv. şi pop.) necăjós. *(O tuse ~.)*

rebelá vb. v. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA.

rebelíe s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIŢĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIÚNE. REVOLTĂ.

rebelíst adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

REBELIÚNE s. răscoală, răsculare, răzmeriţă, răzvrătire, revoltă, (livr.) sedíţiúne, (înv. şi pop.) rebelíe, (pop. şi fam.) tevatúră, (pop.) revolúţie, ridicáre, sculáre, (înv.) burzuluiálă, răzváiă, rócoş, rocoşeálă, rocoşénie, rocoşíre, rocoşit, rocoşitúră, zavéră, (înv., prin Mold.) bont, (turcism înv.) zulúm, zurbá, zurbalíc, (fig.) tulburáre.

REBONIFICÁRE s. *(EC.)* rebonificaţie.

REBONIFICÁŢIE s. *(EC.)* rebonificare.

RECALCITRÁNT adj. **1.** încăpăţînat, îndărătnic, refractar, (livr.) obstinát, (pop.) sanchiu, (reg.) inaccíu, înţestát, (Olt.) dugós, (înv.) cápeş, renitént, (fam. peior.) capsomán, căpăţînós, căpós. *(Ce om ~ !)* **2.** indisciplinat, insubordonat, neascultător, nedisciplinat, nesubordonat, nesupus. *(Elev ~.)*

recalcitránţă s. v. INDISCIPLINĂ. ÎNCĂPĂŢÎNARE. ÎNDĂRĂTNICIE. NEASCULTARE. NEDISCIPLINĂ. NESUPUNERE.

RECAPITULÁ vb. **1.** a rezuma, a sintetiza, (înv.) a recapitului. *(Să ~ cele spuse.)* **2.** a repeta, a revedea. *(A ~ materia pentru examen.)*

RECAPITULÁRE s. **1.** rezumare, sintetizare, (înv.) recapitulaţie. *(~ celor spuse mai înainte.)* **2.** repetare, repetiţie, revedere, (înv.) procitánie. *(~ materiei.)*

RECAPITULATÍV adj. rezumativ. *(Tabel ~.)*

recapitulaţie s. v. RECAPITULARE. REZUMARE. SINTETIZARE.

recapitului vb. v. RECAPITULA. REZUMA. SINTETIZA.

RECĂDEÁ vb. a reveni. *(A ~ în poziţia iniţială.)*

recădére s. v. RECIDIVĂ.

récăl s. v. DULAMĂ. SUMAN.

RECĂPĂTÁ vb. a reciştiga, a recupera, a redobîndi. *(Şi-a ~ forţele pierdute.)*

RECĂPĂTÁRE s. reciştigare, recuperare, redobîndire. *(~ forţelor pierdute.)*

réce adj. v. ACADEMIC. APATIC. ASPRU. CONVENŢIONAL. DELĂSĂTOR. DISTANT. FLEGMATIC. IMPASIBIL. IMPERTURBABIL. INDIFERENT. INDOLENT. INSENSIBIL. LĂSĂTOR. NEPĂSĂTOR. NEPRIETENOS. NESENSIBIL. NESIMŢITOR. NESOCIABIL. PASIV. PLACID. RĂSTIT. REZERVAT. RIDICAT. TEMBEL.

RÉCE adj., s. **1.** adj. friguros, răcoros. *(A avut o vreme ~ la mare; o locuinţă ~.)* **2.** s. frig, răceală. *(Afară e ~.)* **3.** adj. reavăn, răcoros, (înv.) răcoáre. *(Aerul cel ~ al nopţii.)* **4.** adj. friguros, geros, (înv. şi pop.) máre. *(O iarnă ~.)* **5.** adj. *(GEOGR., MET.)* polar, (înv.) polárie. *(Climă, zonă ~.)* **6.** adj. răcit. *(Ciorba e ~.)* **7.** adj. proaspăt. *(A băut un pahar de apă ~.)* **8.** adj. tare, uscat, vechi. *(Un coltuc ~ de pîine.)* **9.** adj. inert, mort, neînsufleţit, nemişcat, ţeapăn. *(O fiinţă ~.)*

RECENSĂMÎNT s. (pop.) numărătoare, (înv.) catagrafíe, recénzie. *(~ populației.)*

RECÉNT adj. **1.** actual, contemporan, modern, nou. *(Preocupări ~ în tehnica de calcul.)* **2.** nou, (fig.) proáspăt. *(Știre ~; rană ~.)*

RECENZÁ vb. (înv.) a catagrafia, a scrie. *(A ~ o colectivitate umană.)*

recénzie s. v. RECENSĂMÎNT.

RECEPÁJ s. *(SILV.)* recepare. *(~ puieților.)*

RECEPÁRE s. *(SILV.)* recepaj. *(~ puieților.)*

recépt adj. v. ACCEPTAT. ADMIS. RECUNOSCUT.

RECEPTÁ vb. *(FIZ.)* a capta, a înregistra, a prinde, a recepționa. *(A ~ undele sonore.)*

RECEPTÁRE s. *(FIZ.)* captare, înregistrare, prindere, recepționare, (rar) captáție. *(~ a undelor sonore.)*

RECEPTÍV adj. (fig.) deschís. *(Un spirit ~.)*

RECEPTIVITÁTE s. (fig.) deschídere. *(~ spiritului cuiva.)*

RECEPTÓR s. *(FIZ.)* pîlnie. *(~ telefonului.)*

RECÉPȚIE s. recepționare. *(Cînd e termenul de ~?)*

RECEPȚIONÁ vb. **1.** a prelua, a primi. *(A ~ marfă.)* **2.** *(FIZ.)* a capta, a înregistra, a prinde, a recepta. *(A ~ undele sonore.)*

RECEPȚIONÁRE s. **1.** preluare, primire. *(~ mărfii.)* **2.** recepție. *(Cînd e termenul de ~ a lucrării?)* **3.** *(FIZ.)* captare, înregistrare, prindere, receptare, (rar) captáție. *(~ a undelor sonore.)*

RECEPȚIONÁT adj. preluat, primit. *(Mărfuri ~.)*

recerință s. v. CERINȚĂ. EXIGENȚĂ. IMPERATIV. NECESITATE. NEVOIE. OBLIGAȚIE. PRETENȚIE. TREBUINȚĂ.

recerút adj. v. CERUT. CUVENIT. NECESAR. TREBUINCIOS. TREBUITOR.

recesiúne s. v. CRIZĂ. RETRAGERE.

RECHEMÁ vb. a chema, a evoca, a reaminti, a redeștepta. *(A ~ ceva în memorie.)*

RÉCHIE s. *(BOT.)* **1.** *(Reseda lutea)* (reg.) brobíncă, drobíță, prescureá, rezédă, rozétă, (prin Transilv.) poala-Sfintei-Mării. **2.** *(Reseda luteola)* rezédă, (reg.) rozétă.

RECHÍN s. *(IHT.)* scal.

RECHIZÍTE s. pl. (înv.) organe (pl.). *(~ școlare.)*

rechizitoriál adj. v. ACUZATOR.

RECHIZÍȚIE s. (înv.) recrutáție. *(~ în timp de război.)*

reci s. pl. PIFTIE. RĂCITURI.

RECIDIVÁ vb. a se întoarce, a reapărea, a reveni, (reg.) a se înturna. *(Boala i-a ~.)*

RECIDÍVĂ s. *(MED.)* (înv.) recădére.

RECIPIÉNT s. vas. *(~ pentru păstrarea unui fluid.)*

RECIPÍSĂ s. chitanță, (înv. și reg.) zdélcă, (înv.) răvăș, siguránță, sinét, tahvíl, teșchereá, (rusism înv.) rospíscă. *(A dat banii și a primit o ~.)*

RECIPRÓC adv. (fam.) vicevérsa. *(— Mulțumesc! — ~!)*

RECIPROCITÁTE s. (rar) mutualitáte. *(Relații de ~.)*

RECIȘÓR adj. friguleț. *(Afară e cam ~.)*

RECITÁ vb. a declama, a rosti, a spune, (rar) a debita, (pop.) a cuvînta. *(A ~ o poezie.)*

RECITÁRE s. declamare, declamație, spunere, (rar) debitáre, (înv.) recitáție. *(~ unei poezii.)*

RECITATÍV s. *(MUZ.)* melopee.

RECITATÓR s. declamator. *(Un bun ~.)*

recitáție s. v. DECLAMARE. DECLAMAȚIE. RECITARE. SPUNERE.

RECITÍ vb. (înv. și pop.) a prociti. *(A ~ textul în întregime.)*

RECÎȘTIGÁ vb. **1.** a recăpăta, a recupera, a redobîndi. *(Și-a ~ forțele pierdute.)* **2.** a recuceri, a relua, a reocupa, (înv.) a recuprínde. *(A ~ orașul pierdut.)*

RECÎȘTIGÁRE s. recăpătare, recuperare, redobîndire. *(~ forțelor pierdute.)*

RECLAMÁ vb. **1.** a cere, a pretinde, a revendica, (înv. și reg.) a striga, (înv.) a pretendelui, a pretendui, (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ să i se facă dreptate.)* **2.** a se plînge. *(Cui să ~?)* **3.** a denunța, a pîri, a spune, (pop.) a vínde, (Mold., Transilv. și Maram.) a ponoslui, (înv.) a jelui, a vădi, (fam. fig.) a aranja, a turna. *(L-a ~ autorităților.)* **4.** a cere, a comporta, a impune, a necesita, a pretinde, a solicita, (înv.) a nevoi. *(Această acțiune ~ multe eforturi.)* **5.** a cere, a implica, a necesita, a presupune. *(Inteligența ~ reflecția.)*

RECLAMÁNT s. *(JUR.)* (înv. și reg.) pîríș, pîrîtór, (reg.) ponosláș, (prin Transilv.) ponosluitór, (înv.) jeluitór, suplicánt.

RECLAMÁT s. *(JUR.)* pîrît, (înv.) defendór.

RECLAMÁȚIE s. **1.** plîngere, (înv. și pop.) jálbă, pîră, (înv. și reg.) plînsoáre, ponóslu, (Ban., Transilv. și Mold.) ponós, (înv.) artíc, pitác, suplícă, tînguíre, (turcism înv.) rucá. *(A depune o ~.)* **2.** sesizare. *(Redacția ziarului a primit o ~.)*

RECLĂDÍ vb. a reconstrui, a reînălța, a rezidi, (rar) a reedifica. *(A ~ ceva din temelii.)*

RECLĂDÍRE s. reconstrucție, reconstruire, rezidire, (rar) reedificáre. *(~ din temelii a unui imobil.)*

RECLUZIÚNE s. *(JUR.)* închisoare, ocnă, pușcărie, temniță. *(Condamnat la 5 ani ~.)*

RECOLTÁ vb. a aduna, a culege, a strînge, (Transilv.) a sureti. *(A ~ strugurii, bucatele de pe cîmp.)*

RECOLTÁRE s. adunare, adunat, culegere, cules, recoltat, recoltă, strîngere, strîns, (Transilv. și prin Maram. și Ban.) surétiu. *(~ bucatelor de pe cîmp.)*

RECOLTÁT s. adunare, adunat, culegere, cules, recoltare, recoltă, strîngere, strîns, (Transilv. și prin Maram. și Ban.) surétiu. *(~ bucatelor de pe cîmp.)*

RECÓLTĂ s. **1.** adunare, adunat, culegere, cules, recoltare, recoltat, strîngere, strîns, (Transilv. și prin Maram. și Ban.) surétiu. *(~ bucatelor de pe cîmp.)* **2.** bucate (pl.), rod, (înv.) vipt. *(A strîns ~ cîmpului.)* **3.** rod, (pop.) strînsă, strînsúră, (înv. și reg.) rodíre

strînsoáre, (înv.) ágru. *(Am obținut o ~ bogată.)* **1.** (înv.) seceráciúne, sécere. *(~ de grîne.)*

RECOMANDÁ vb. **1.** a preconiza, a propune. *(A ~ o serie de măsuri.)* **2.** a indica, a prescrie, (pop.) a scrie. *(Îi ~ un tratament.)* **3.** a sfătui. *(Îți ~ să-ți vezi de treabă.)* **4.** a propune. (înv. și reg.) a prepúne. *(Îl ~ pentru avansare.)* **5.** a (se) prezenta, (înv.) a (se) sistisi. *(Mă ~ Popescu; l-am ~ lui ...)*

RECOMANDÁBIL adj., adv. **1.** adj. adecvat, conform, convenabil, corespunzător, cuvenit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, recomandat, (livr.) pertinént, (înv.) cuviincíos, răspunzátór, (fig.) sănătós. *(Calea cea mai ~ pentru ...)* **2.** adv. adecvat, indicat, nimerit, oportun, potrivit. *(Nu e ~ să ...)*

RECOMANDÁRE s. **1.** preconizare, propunere. *(~ următorului plan de acțiune.)* **2.** directivă, indicație, instrucțiune, îndrumare, normativ, normă, (înv.) regulativ. *(A respectat toate ~ primite.)* **3.** indicare, prescriere. *(~ unui tratament.)* **4.** aviz, indicație, instrucțiuni (pl.), prescripție, recomandație. *(După ~ medicului.)* **5.** povață, precept, recomandație, sfat. *(Diverse ~ de igienă.)* **6.** propunere, recomandație. *(~ de avansare.)* **7.** prezentare, recomandație, (franțuzism) prezentáție, (înv.) sistiseálă. *(După ~ile de rigoare.)*

RECOMANDÁT adj. adecvat, conform, convenabil, corespunzător, cuvenit, indicat, nimerit, oportun, potrivit, recomandabil, (livr.) pertinént, (înv.) cuviincíos, răspunzátór, (fig.) sănătós. *(Calea cea mai ~ pentru ...)*

RECOMANDÁȚIE s. **1.** aviz, indicație, instrucțiuni (pl.), prescripție, recomandare. *(După ~ medicului.)* **2.** povață, precept, recomandare, sfat. *(~ii de igienă.)* **3.** propunere, recomandare. *(~ de avansare.)* **4.** prezentare, recomandare, (franțuzism) prezentáție, (înv.) sistiseálă. *(După ~ile de rigoare.)*

RECOMPENSÁ vb. **1.** a răsplăti, (înv. și pop.) a mulțumi, (înv. și reg.) a cunoáște, (înv.) a cununa. *(I-a ~ împărăteșe.)* **2.** a răscumpăra, a răsplăti. *(Rezultatul a ~ eforturile făcute.)*

RECOMPENSÁRE s. răsplătire, (înv.) recompensáție. *(~ eforturilor cuiva.)*

recompensáție s. v. RĂSPLĂTIRE. RECOMPENSARE.

RECOMPÉNSĂ s. **1.** răsplată, (înv. și pop.) mulțumíre, preț, (pop.) mulțumítă, (reg.) vilceág, (înv.) plășcă, răsplătíre, simbríe. *(A primit o bună ~.)* **2.** gratificație. *(A primit o ~ în bani.)* **3.** pedeapsă, plată, răsplată, (înv.) răsplătíre. *(Și-a luat ~ cuvenită pentru faptele sale.)*

recompozíție s. v. RECOMPUNERE.

RECOMPÚNE vb. a întregi, a reconstitui a refăce. *(A ~ scheletul unui mamifer fosil.)*

RECOMPÚNERE s. **1.** întregire, reconstituire, refacere, (rar) reconstitúție. *(~ părților unui animal fosil.)* **2.** *(FIZ.)* (înv.) recompozíție. *(~ luminii.)*

reconciliá vb. v. ÎMPĂCA.

reconciliére s. v. ÎMPĂCARE.

reconfórt s. v. FORTIFICARE. ÎNDREPTARE. ÎNFIRIPARE. ÎNTĂRIRE. ÎNTREMARE. ÎNZDRĂVENIRE. RECONFORTARE. REFACERE. RESTABILIRE. TONIFICARE.

RECONFORTÁ vb. **1.** *(MED.)* a (se) fortifica, a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) întări, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) refăce, a (se) restabili, a (se) tonifica, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vinjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a ~ după boală.)* **2.** a (se) odihni, a (se) recrea. *(S-a dus la munte să se ~.)*

RECONFORTÁNT adj., s. **1.** adj., s. *(FARM.)* fortifiant, fortificant, întăritor, tonic, tonifiant, (rar) reconstituánt, (înv.) reconfortatór. *(Medicament ~.)* **2.** adj. odihnitor, recreativ, relaxant, (rar) recreatór. *(Un concediu ~.)*

RECONFORTÁRE s. **1.** *(MED.)* fortificare, îndreptare, înfiripare, întărire, întremare, înzdrăvenire, refacere, restabilire, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ lui după boală.)* **2.** recreare, recreație. *(~ cuiva în concediu.)*

RECONFORTÁT adj. *(MED.)* fortificat, îndreptat, înfiripat, întărit, întremat, înzdrăvenit, refăcut, restabilit, tonificat, (Mold.) pribolít. *(Om ~ după o boală.)*

reconfortatór adj., s. v. FORTIFIANT. FORTIFICANT. ÎNTĂRITOR. RECONFORTANT. TONIC. TONIFIANT.

RECONSIDERÁ vb. a revalorifica. *(A ~ o operă.)*

RECONSIDERÁRE s. revalorificare. *(~ unei opere.)*

reconstituánt adj., s. v. FORTIFIANT. FORTIFICANT. ÎNTĂRITOR. RECONFORTANT. TONIC. TONIFIANT.

RECONSTITUÍ vb. **1.** a întregi, a recompune, a refăce. *(A ~ scheletul unui mamifer fosil.)* **2.** *(LINGV.)* a reconstrui, a refăce. *(A ~ o formă lexicală primitivă.)* **3.** a evoca. *(A ~ întreaga scenă întîmplată.)*

RECONSTITUÍRE s. **1.** întregire, recompunere, refacere, (rar) reconstitúție. *(~ părților unui animal fosil.)* **2.** *(LINGV.)* reconstrucție, refacere, (rar) reconstruíre. *(~ unei forme lexicale primitive.)*

RECONSTITUÍT adj. *(LINGV.)* reconstruit, refăcut. *(Formă lexicală ~.)*

reconstitúție s. v. ÎNTREGIRE. RECOMPUNERE. RECONSTITUIRE. REFACERE.

RECONSTRÚCȚIE s. **1.** reclădire, reconstruire, rezidire, (rar) reedificáre. *(~ din temelii a casei.)* **2.** *(LINGV.)* reconstituire, refacere, (rar) reconstruíre. *(~ unei forme lexicale primitive.)* **3.** refacere. *(Anii ~.)*

RECONSTRUÍ vb. **1.** a reclădi, a reînălța, a rezidi, (rar) a reedifica. *(A ~ ceva din temelii.)* **2.** *(LINGV.)* a reconstitui, a refăce. *(A ~ o formă lexicală primitivă.)*

RECONSTRUÍRE s. reclădire, reconstrucție, rezidire, (rar) reedificáre. *(~ din temelii a unei case.)*

reconstruire s. v. RECONSTITUIRE. RECONSTRUCȚIE. REFACERE.

RECONSTRUÍT adj. *(LINGV.)* reconstituit, refăcut. *(Formă lexicală ~.)*

reconvalescént s., adj. v. CONVALESCENT.

reconvalescéнță s. v. CONVALESCENȚĂ.

RECONVENȚIÚNE s. *(JUR.)* cerere reconvențională.

RECREÁ vb. **1.** (fig.) a se deconecta, a se destinde, a se relaxa. *(Cu ce te ~?)* **2.** a (se) odihni, a (se) reconforta. *(S-au dus la munte să se ~.)*

RECREÁRE s. **1.** (fig.) deconectare, destindere, relaxare. *(Ore de veritabilă ~.)* **2.** reconfortare, recreație. *(~ cuiva în concediu.)*

RECREATÍV adj. **1.** (fig.) deconectant. *(Momente ~.)* **2.** odihnitor, reconfortant, relaxant, (rar) recreatór. *(Un concediu ~.)*

recreatór adj. v. ODIHNITOR. RECONFORTANT. RECREATIV. RELAXANT.

RECREÁȚIE s. **1.** reconfortare, recreare. *(~ cuiva în concediu.)* **2.** pauză. *(Elevii ies în ~.)*

RECRIMINÁRE s. recriminație.

RECRIMINÁȚIE s. recriminare.

recrudescént adj. v. AGRAVAT. ÎNRĂUTĂȚIT.

recrudescéнță s. v. AGRAVARE. ÎNRĂUTĂȚIRE.

RECRÚT s. *(MIL.)* (depr.) răcan, rîtan, (fig.) bobóc.

recrút s. v. DEBUTANT. ÎNCEPĂTOR.

RECRUTÁ vb. *(MIL.)* a încorpora, a înrola, (înv. și pop.) a scrie, (Transilv.) a cătăni, a conscrie, (prin nordul Transilv.) a șorozi, (înv., prin Transilv. și Bucov.) a asenta. *(A fost ~ la infanterie.)*

recrutaménт s. v. RECRUTARE.

RECRUTÁRE s. *(MIL.)* **1.** (înv. și pop.) sorți (pl.), (prin Transilv.) măsură, (Transilv. și Maram.) șorozáș, (Transilv.) numărúș, (înv.) bărbúnc, (înv.) recrutaménт, recrutáție. *(S-a prezentat la ~ și a fost repartizat la infanterie.)* **2.** încorporare, înrolare, (înv. și pop.) scriere, (Transilv. și Mold.) conscripție, (Transilv. și Maram.) șorozáș. *(~ unui nou contingent.)*

recrutáție s. v. RECHIZIȚIE. RECRUTARE.

rectángul s. v. DREPTUNGHI.

RECTANGULÁR adj. dreptunghiular. *(Obiect în formă ~.)*

récte adv. v. ADICĂ. ANUME.

RECTIFICÁ vb. **1.** a (se) corecta, a (se) corija, a (se) îndrepta. *(Își ~ erorile.)* **2.** a corecta, a corija, a îmbunătăți, a îndrepta, a retușa, (fig.) a repara. *(Și-a ~ dicțiunea.)*

RECTIFICÁRE s. **1.** corectare, corijare, îndreptare, (rar) rectificáție. *(~ a unor erori.)* **2.** corectare, corijare, îmbunătățire, îndreptare, remediere, retuș, retușare, (fig.) reparáre. *(~ dicțiunii cuiva.)* **3.** corectiv, corectură, îndreptare, (rar) rectificáție. *(A adus unele ~i planului inițial.)*

rectificáție s. v. CORECTARE. CORECTIV. CORECTURĂ. CORIJARE. ÎNDREPTARE. RECTIFICARE.

RECTILINIÁR adj. *(FIZ.)* ortoscopic. *(Sistem optic ~.)*

rectilíniu adj. v. DREPT.

RÉCTO s. față. *(~ul unei file.)*

RECȚIÚNE s. *(GRAM.)* regim.

RECUCERÍ vb. a reciștiga, a relua, a reocupa, (înv.) a recuprínde. *(A ~ orașul pierdut.)*

recucerí vb. v. DEZMETICI. RECULEGE. REGĂSI. REVENI. TREZI.

RECUCERÍRE s. reluare, reocupare. *(~ orașului pierdut.)*

RECULÉGE vb. a se dezmetici, a se regăsi, a-și reveni, a se trezi, (înv.) a se dezmeți, a se recuceri, a se remíte, (fig. rar) a se dezbăta. *(S-a ~ destul de repede și a acționat normal.)*

RECULÉGERE s. dezmeticire, regăsire, revenire, trezire. *(~ cuiva din uluială.)*

RECULÉS adj. dezmeticit, trezit, (rar) dezmețit. *(Un om ~ din uluială.)*

RECUMPĂNÍ vb. a reechilibra.

RECUMPĂNÍRE s. reechilibrare.

RECUNOÁȘTE vb. **1.** a cunoaște, a identifica, a ști. *(Cum îl poți ~?)* **2.** (prin Olt.) a semui. *(L-am ~ imediat pe X.)* **3.** a se regăsi. *(Se ~ în fiul lui.)* **4.** *(JUR.)* a confirma, a întări, a valida. *(L-a ~ în funcție.)* **5.** (înv.) a cunoáște. *(Își ~ greșeala.)* **6.** a declara, a mărturisi. *(Și-a ~ crima.)* **7.** a se declara. *(Mă ~ învins.)* **8.** a accepta, a admite, a mărturisi. *(Pînă la urmă a ~ că așa este.)*

RECUNOÁȘTERE s. **1.** identificare. *(~ unui infractor.)* **2.** *(JUR.)* confirmare, întărire, validare. *(~ unui deputat.)* **3.** mărturisire. *(~ unei greșeli.)* **4.** acceptare, admitere. *(~ unui alt punct de vedere.)* **5.** apreciere, considerație. *(~ publică a meritelor sale.)*

RECUNOSCĂTÓR adj. îndatorat, obligat, (înv.) mulțumitór. *(Îți rămîn ~ pentru serviciul făcut.)*

RECUNOSCÚT adj. **1.** identificat. *(Hoț ~.)* **2.** declarat, deschis, fățiș, mărturisit, vădit, (livr.) manifést. *(Dușman ~ al războiului.)* **3.** acceptat, admis, (înv.) recépt. *(O opinie ~.)* **4.** consacrat, cunoscut, faimos, notoriu, renumit, reputat, vestit. *(Un sportiv ~.)*

RECUNOȘTÍNȚĂ s. (livr.) gratitúdine, (înv. și pop.) mulțumítă, (înv.) blagodarénie, cunoștínță. *(Îi poartă o mare ~.)*

RECUPERÁ vb. **1.** a-și scoate. *(Și-a ~ pierderea.)* **2.** a recăpăta, a reciștiga, a redobîndi. *(Și-a ~ forțele pierdute.)*

RECUPERÁRE s. recăpătare, reciștigare, redobîndire. *(~ forțelor pierdute.)*

recuprínde vb. v. RECÎȘTIGA. RECUCERI. RELUA. REOCUPA.

recurbá vb. v. ARCUI. CURBA. ÎNCOVOIA. ÎNDOI.

recurbát adj. v. ARCUIT. CURB. CURBAT. ÎNCOVOIAT. ÎNDOIT.

RECÚRGE vb. **1.** a (se) folosi, a întrebuința, a se servi, a se sluji, a utiliza, a uza, (înv. și pop.) a prínde, (reg.) a vestegălui. *(Nu vrea să ~ la mijloace dure.)* **2.** a apela, a cere, a solicita, (Transilv.) a suruclui. *(~ la ajutorul lui.)*

RECÚRGERE s. apelare, recurs, solicitare. *(~ la ajutorul lui.)*

RECÚRS s. apelare, recurgere, solicitare. *(~ la ajutorul lui.)*

recúrs s. v. AJUTOR. ASISTENȚĂ. OCROTIRE. PROTECȚIE. SPRIJIN.

RECÚRSIE s. *(FON.)* destindere, relaxare.

RECUZÁ vb. *(JUR.)* a refuza, a respinge. *(A ~ un jurat.)*

RECUZÁRE s. *(JUR.)* refuzare, respingere, (înv.) recuzație. *(~ unui jurat.)*

recuzáție s. v. RECUZARE. REFUZARE. RESPINGERE.

REDÁ vb. **1.** a înapoia, a restitui, (rar) a retrimite, (pop.) a întoarce, (înv.) a remite. *(A ~ cuiva bunurile luate.)* **2.** a cita, a reproduce. *(Îi ~ întocmai vorbele.)* **3.** a arăta, a înfățișa, a reprezenta. *(Ce ~ acest tablou?)* **4.** a descrie, a expune, a înfățișa, a prezenta, a zugrăvi, (înv.) a depinge, a prescrie, a scrie, a zografisi, (fig.) a picta. *(A ~ într-o nuvelă viața de la țară.)* **5.** a exprima, a înfățișa, a reprezenta, (fig.) a tradúce. *(Cartea ~ zbuciumul autorului.)*

REDACTÁ vb. **1.** a alcătui, a compune, a concepe, a elabora, a face, a formula, a întocmi. *(El a ~ raportul.)* **2.** a dresa, a întocmi. *(A ~ un act, un proces-verbal.)* **3.** a alcătui, a compune, a crea, a elabora, a întocmi, a realiza, a scrie, (înv.) a izvodi, a redija, a tocmi. *(A ~ o operă valoroasă.)*

REDACTÁRE s. **1.** concepere, elaborare, formulare, întocmire. *(~ unei scrisori.)* **2.** dresare, întocmire. *(~ unui proces-verbal.)* **3.** alcătuire, compunere, creare, elaborare, întocmire, realizare, scriere, scris, (înv.) izvodire, redacție, redijáre. *(~ unei opere.)*

redácție s. v. ALCĂTUIRE. COMPUNERE. CREARE. ELABORARE. ÎNTOCMIRE. REALIZARE. REDACTARE. SCRIERE. SCRIS.

REDÁRE s. **1.** înapoiere, restituire. *(~ bunurilor luate cuiva.)* **2.** citare, reproducere. *(~ întocmai a vorbelor cuiva.)* **3.** arătare, înfățișare, reprezentare. *(~ unui grup de muncitori, într-un tablou.)* **4.** descriere, expunere, înfățișare, prezentare, zugrăvire, (rar) descripție, zugrăveală, (înv.) scriere, scrisoáre. *(~ stărilor de lucruri, într-un roman.)*

redempțiúne s. v. IZBĂVIRE. MÎNTUIRE. SALVARE.

REDESCHÍDE vb. a reîncepe, a (se) relua. *(S-au ~ cursurile.)*

REDESCHÍDERE s. reîncepere, reluare. *(~ cursurilor.)*

REDESCOPERÍ vb. a reafla, a regăsi. *(A ~ un lucru pierdut.)*

REDESCOPERÍRE s. reafiare, regăsire. *(~ unui lucru pierdut.)*

REDEȘTEPTÁ vb. **1.** a chema, a evoca, a reaminti, a rechema. *(A ~ ceva în memorie.)* **2.** a aminti, a evoca. *(I-am ~ vremurile de atunci.)*

REDEVENÍ vb. (rar) a reajúnge. *(A ~ serios.)*

redijá vb. v. ALCĂTUI. COMPUNE. CREA. ELABORA. ÎNTOCMI. REALIZA. REDACTA. SCRIE.

redijáre s. v. ALCĂTUIRE. COMPUNERE. CREARE. ELABORARE. ÎNTOCMIRE. REALIZARE. REDACTARE. SCRIERE. SCRIS.

REDINGÓTĂ s. (înv.) gheróc. *(Poartă ~ și joben.)*

REDISTILÁ vb. (reg.) a refáce. *(A ~ o băutură.)*

REDISTRIBUÍ vb. a reîmpărți. *(A ~ sarcinile.)*

REDISTRIBUÍRE s. reîmpărțire. *(~ sarcinilor.)*

redíș s. v. DUMBRAVĂ.

rédiu s. v. DUMBRAVĂ.

REDOBÎNDÍ vb. a recăpăta, a reciștiga, a recupera. *(Și-a ~ forțele pierdute.)*

REDOBÎNDÍRE s. recăpătare, reciștigare, recuperare. *(~ forțelor pierdute.)*

RÉDOX s. *(CHIM.)* oxidoreducere.

REDRESÁ vb. **1.** a (se) îndrepta, a (se) normaliza (se) refáce, (înv. și reg. fig.) a se scula. *(Situația întreprinderii s-a ~ sub aspect economic.)* **2.** a (se) înviora, a (se) refáce, a (se) restabili, (reg.) a (se) înviosa, (fig. a (se) remonta. *(S-a mai ~ după răul avut.)*

redresaménț s. v. ÎNVIORARE. REDRESARE. REFACERE. RESTABILIRE.

REDRESÁRE s. **1.** îndreptare, normalizare, refacere, (înv. fig.) sculáre, sculătoáre. *(~ situației economice a unei întreprinderi.)* **2.** înviorare, refacere, restabilire, (rar) redresaménț, (fig.) remontáre. *(~ cuiva după un leșin.)*

REDRESÓR s. *(TEHN.)* supapă. *(~ la un cazan cu aburi.)*

REDUCĂTÓR s. *(CHIM.)* reductor.

REDÚCE vb. **1.** a descrește, a se micșora, a scădea, (pop. fig.) a se pișca. *(Luna s-a ~.)* **2.** a (se) diminua, a (se) micșora, a (se) ușura. *(S-a ~ încărcătura unei corăbii.)* **3.** a (se) mici, a (se) micșora, a scădea. *(S-a ~ rația.)* **4.** a micșora, a prescurta, a scurta. *(Mai ~ din text.)* **5.** a concentra, a prescurta, a rezuma, a scurta, (fig.) a comprima, a condensa. *(A ~ o expunere.)* **6.** a descrește, a (se) diminua, a (se) împuțina, a (se) micșora, a scădea, (înv.) a (se) puțina. *(Numărul lor se ~ continuu.)* **7.** a se împuțina, a scădea, (Transilv.) a scăpăta. *(Creditul s-a ~ mult.)* **8.** a (se) împuțina, a (se) micșora, a (se) restrînge, a scădea, (înv. și reg.) a (se) strîmta. *(Locurile de pășune s-au ~.)* **9.** a descrește, a se mici, a se micșora, a scădea, a se scurta. *(Toamna, ziua se ~, iar noaptea crește.)* **10.** a încetini, a micșora. *(~ viteza unui vehicul.)* **11.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a scădea, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)* **12.** a micșora, (înv. fig.) a îngusta. *(A ~ valoarea a ceva.)* **13.** a lăsa, a micșora, a scădea. *(A mai ~ din preț.)* **14.** a (se) ieftini, a (se) micșora, a scădea. *(S-au ~ prețurile la ...)* **15.** a micșora, a scădea, (fig.) a îndulci. *(I-a mai ~ pedeapsa, sentința.)* **16.** *(MAT.)* a simpli-

fica, (înv.) a reduțirui, a scurta. *(A ~ o fracție.)* **17.** a se limita, a se mărgini, a se mulțumi, a se restrînge, a se rezuma. *(S-a ~ la strictul necesar.)* **18.** a se limita, a se mărgini, a se rezuma, a sta, (rar) a se încheia. *(Importanța lucrării nu se ~ doar la . . .)* **19.** a constrînge, a obliga, a sili. *(L-a ~ la tăcere.)*

redúce vb. v. CUCERI. OCUPA. READUCE. SUBJUGA. SUPUNE.

REDÚCERE s. **1.** descreștere, micșorare, scădere. *(~ a dimensiunii, a suprafeței unui corp.)* **2.** *(MED.)* reducție. *(~ a unui os luxat.)* **3.** diminuare, micșorare, ușurare. *(~ încărcăturii unei nave.)* **4.** pierdere, scăzămînt. *(~ în greutate.)* **5.** micșorare, prescurtare, scurtare. *(~ unui text.)* **6.** concentrare, prescurtare, rezumare, scurtare, (fig.) comprimáre, condensáre. *(~ expunerii.)* **7.** descreștere, diminuare, împuținare, micșorare, scădere. (înv.) puțináre. *(~ numărului de . . .)* **8.** descreștere, micșorare, scădere, scurtare. *(~ zilei, în timpul toamnei.)* **9.** încetinire, micșorare. *(~ vitezei unui vehicul.)* **10.** atenuare, calmare, descreștere, diminuare, domolire, micșorare, potolire, scădere, slăbire, temperare. *(~ vitezei vîntului.)* **11.** ieftinire, micșorare, scădere. *(~ prețurilor.)* **12.** micșorare, scăzămînt. *(O ~ la impozite.)* **13.** rabat, scăzămînt. *(A face o ~ la prețul unei mărfi.)* **14.** *(MAT.)* reducție, simplificare, (înv.) simplificáție. *(~ unei fracții.)* **15.** limitare, mărginire, restrîngere, rezumare. *(~ cuiva la strictul necesar.)*

redúcere s. v. READUCERE.

REDUCTÍBIL adj. micșorabil. *(Un dispozitiv ~.)*

REDUCTÓR s. *(CHIM.)* reducător.

REDÚCȚIE s. **1.** *(MED.)* reducere. *(~ a unui os luxat.)* **2.** *(MAT.)* reducere, simplificare, (înv.) simplificáție. *(~ a unei fracții.)*

redundánt adj. v. INUTIL. NENECESAR. NETREBUINCIOS. NEUTIL.

reduplicá vb. v. DUBLA. ÎNDOI.

REDUPLICÁRE s. *(FON.)* reduplicație.

REDUPLICÁȚIE s. *(FON.)* reduplicare.

REDÚS adj. **1.** mic. *(O suprafață ~; de proporții ~.)* **2.** diminuat, micșorat, scăzut. *(O suprafață arídă ~.)* **3.** limitat, mărginit, restrîns. *(Într-un cadru ~.)* **4.** insuficient, neîndestulător, nesatisfăcător. *(Cantitate ~.)* **5.** micșorat, prescurtat, scurtat. *(Text ~.)* **6.** mic, restrîns, scurt. *(Un text extrem de ~.)* **7.** concentrat, prescurtat, rezumat, scurtat, (fig.) comprimát, condensát. *(O expunere ~.)* **8.** împuținat, micșorat, scăzut. *(Numărul lor e acum mult ~.)* **9.** insuficient, neîndestulător, nesatisfăcător, sărac. *(Un inventar ~ de utilaje.)* **10.** sărac. *(Are un vocabular ~.)* **11.** încetinit, micșorat, moderat. *(Merge cu viteză ~.)* **12.** atenuat, calmat, diminuat, domolit, liniștit, potolit. *(Durere ~.)* **13.** diminuat, domolit, micșorat, potolit, scăzut, slăbit. *(Forța mult ~ a vîntului.)* **14.** coborît, scăzut. *(Nivelul ~ al apei.)* **15.** coborît, jos, scăzut, scoborît. *(Temperatură ~.)* **16.** mic, prost, slab. *(O vizibilitate ~.)* **17.** mic, slab, (fig.) anémic. *(O lumină ~.)* **18.** limitat, mic. *(Un cîștig ~.)* **19.** limitat, mărginit, restrîns. *(Trebuințe ~.)* **20.** mic, secundar. *(Problemă de importanță ~.)* **21.** mediocru, modest, scăzut. *(Operă de valoare ~.)* **22.** insuficient, mic, puțin, slab. *(Are posibilități ~ de realizare.)* **23.*** (fig.) încuiát, îngúst, limitát, mărginit, obtúz, opác, (rar fig.) scurt. *(O minte ~.)* **24.** mic, puțin slab. *(~ nădejde să . . .)*

redús adj. v. MESCHIN.

REDUTÁBIL adj. puternic, tare, temut, valoros, (înv. livr.) potént. *(Un adversar ~ la trîntă.)*

REDÚTĂ s. *(MIL.)* (înv.) tábie.

reduțirui vb. v. REDUCE. SIMPLIFICA.

REECHILIBRÁ vb. a recumpăni.

REECHILIBRÁRE s. recumpănire.

reedificá vb. v. RECLĂDI. RECONSTRUI. REÎNĂLȚA. REZIDI.

reedificáre s. v. RECLĂDIRE. RECONSTRUCȚIE. RECONSTRUIRE. REZIDIRE.

REEDITÁ vb. **1.** a reimprima, a republica, a retipări. *(A ~ operele cuiva.)* **2.** a repeta. *(A ~ performanța de anul trecut.)*

REEDITÁRE s. **1.** reimprimare, republicare, retipărire. *(~ operelor cuiva.)* **2.** repetare. *(~ unei performanțe.)*

REEDITÁT adj. **1.** republicat, retipărit. *(O operă ~.)* **2.** repetat. *(O performanță ~.)*

REESCÓNT s. *(FIN.)* reescontare.

REESCONTÁRE s. *(FIN.)* reescont.

REEXAMINÁ vb. a reasculta. *(A ~ un candidat, un student.)*

REEXAMINÁRE s. reascultare. *(~ unui student.)*

REEXPEDIÁ vb. a retrimite. *(A ~ un colet.)*

REEXPOZÍȚIE s. *(MUZ.)* repriză.

REFÁCE vb. **1.** a repara, (pop.) a drége, a meșteri, a meșterui, (înv. și reg.) a meremetisi, (reg.) a răpălui. *(A ~ o casă.)* **2.** a restaura, (înv. și reg.) a meremetisi, a preînnoi. *(A ~ un castel, o celulă.)* **3.** a restabili. *(A ~ un circuit.)* **4.** a modifica, a prefăce, a prelucra, a schimba, a transforma. *(A ~ un text.)* **5.** a întregi, a recompune, a reconstitui. *(A ~ scheletul unui animal fosil.)* **6.** *(LINGV.)* a reconstitui, a reconstrui. *(A ~ o formă lexicală primitivă.)* **7.** a (se) îndrepta, a (se) normaliza, a (se) redresa, (înv. și reg. fig.) a (se) scula. *(Situația întreprinderii s-a ~ sub aspect economic.)* **8.** a (se) înviora, a (se) redresa, a (se) restabili, (reg.) a (se) învioșa, (fig.) a (se) remonta. *(S-a mai ~ după răul avut.)* **9.** a crește, a se regenera. *(I s-a ~ unghia căzută.)* **10.** *(MED.)* a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) lecui, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)* **11.** *(MED.)* a (se) fortifica, a (se) îndrepta,

a (se) înfiripa, a (se) întări, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) reconforta, a (se) restabili, a (se) tonifica, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vînjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a ~ puțin după scarlatină.)*

refăce vb. v. REDISTILA.

REFĂCERE s. **1.** reparare, reparat, reparație, (pop.) drégere, dres, (înv. și reg.) meremét, meremetiseálă, meremetisíre, (reg.) răpăluít, (prin Mold.) prefái, (înv.) meremetisít. *(~ casei.)* **2.** restaurare, (înv. și reg.) meremetiseálă, meremetisíre, preînnoíre. *(~ unei cetăți.)* **3.** restabilire. *(~ unui circuit electric.)* **4.** modificare, prefacere, prelucrare, schimbare, transformare. *(~ unui text.)* **5.** întregire, recompunere, reconstituire, (rar) reconstitúție. *(~ părților unui animal fosil.)* **6.** *(LINGV.)* reconstituire, reconstrucție, (rar) reconstruíre. *(~ unei forme lexicale primitive.)* **7.** îndreptare, normalizare, redresare, (înv. fig.) sculáre, sculătoáre. *(~ situației economice a unei întreprinderi.)* **8.** reconstrucție. *(Anii ~.)* **9.** înviorare, redresare, restabilire, (rar) redresaménț, (fig.) remontáre. *(~ cuiva după un leșin.)* **10.** *(BIOL.)* regenerare, regenerescență, (înv.) regenerație. *(Proces de ~ a unui organ.)* **11.** creștere, regenerare. *(~ unei unghii căzute.)* **12.** *(MED.)* îndreptare, înfiripare, însănătoșire, întremare, înzdrăvenire, lecuire, restabilire, ridicare, tămăduire, vindecare, (pop.) sculáre, tămăduiálă, (înv.) sănătoșáre, tămăduínță, vraceváie. *(~ completă a bolnavului.)* **13.** *(MED.)* fortificare, îndreptare, înfiripare, întărire, întremare, înzdrăvenire, reconfortare, restabilire, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ cuiva după o boală.)*

REFĂCÚT adj. **1.** reparat, (pop.) dres, (înv. și reg.) meremetisít, (reg.) răpăluít. *(Casă ~)* **2.** restaurat, (înv. și reg.) meremetisít. *(Cetate ~.)* **3.** restabilit. *(Un circuit ~.)* **4.** modificat, prefăcut, prelucrat, schimbat, transformat. *(Text ~.)* **5.** modernizat, prefăcut, renovat. *(Un aparat.)* **6.** *(LINGV.)* reconstituit, reconstruit. *(Formă lexicală ~.)* **7.** *(BIOL.)* regenerat. *(Organ ~.)* **8.** *(MED.)* îndreptat, înfiripat, însănătoșit, întremat, înzdrăvenit, lecuit, restabilit, ridicat, tămăduit, vindecat, (Mold.) pribolít, (înv.) sănătoșát. *(Bolnav complet ~ după o boală.)* **9.** *(MED.)* fortificat, îndreptat, înfiripat, întărit, întremat, înzdrăvenit, reconfortat, restabilit, tonificat, (Mold.) pribolít. *(Bolnav ~.)*

REFÉC s. (reg.) refecătură. *(~ la o haină.)*

refée s. v. TIV. TIVITURĂ.

refecá vb. v. TIVI.

refecát adj. v. TIVIT.

refecătúră s. v. REFEC. TIV. TIVITURĂ.

REFECTÓR s. trapeză, (înv.) trapezáre, trapezărie. *(~ unei mănăstiri.)*

refeneá s. v. BENCHETUIALĂ. CHEF. COTĂ-PARTE. COTITATE. OSPĂȚ. PETRECERE. PRAZNIC. PRĂZNUIRE.

REFERÁT s. raport, situație, dare de seamă, (prin Transilv.) sămădáș, (înv.) doclád, otnoșénie, tacrír. (rusism înv.) predstavlénie. *(A întocmit un ~ despre ...)*

referendár s. v. REFERENT.

REFERÉNDUM s. *(JUR.)* plebiscit.

REFERÉNT s. (înv.) referendár.

REFERENȚIÁL s. *(FIZ., MAT.)* sistem de referință.

REFERÍ vb. **1.** a privi, a se raporta, (înv.) a se atínge. *(Aceste documente se ~ la ...)* **2.** a se raporta, a viza. *(Cele arătate se ~ la următoarea problemă ...)* **3.** a se raporta, (înv.) a se provoca, a se provăcălui. *(La ce te ~?)* **4.** a raporta, a relata. *(A ~ despre ...)*

REFERÍNȚĂ s. **1.** raportare, referire, (înv.) provocáre. *(Fără nici o ~ la ...)* **2.** informație, relație. *(Ce ~ îmi poți da despre ...?)*

referință s. v. LEGĂTURĂ. RAPORT. RELAȚIE.

REFERÍRE s. raportare, referință, (înv.) provocáre. *(Fără nici o ~ la ...)*

REFERITÓR adj. privitor, relativ. *(O problemă ~ la ...)*

reflécț s. v. OGLINDIRE. PROIECTARE. RĂSFRÎNGERE. REFLECTARE. REFLEX.

REFLECTÁ vb. **1.** *(FIZ.)* a se întoarce, a se răsfrînge, a se repercuta, a reveni, (înv.) a se refrînge. *(Unda sonoră se ~ la întîlnirea unui obstacol.)* **2.** a se oglindi, a se proiecta, a se răsfrînge, (astăzi rar) a se prevedea, a se străvedea, (înv.) a se mira, (fig.) a se scălda. *(Imaginea i se ~ pe luciul apei.)* **3.** a înfățișa, a oglindi, a reprezenta. *(Arta ~ realitatea.)* **4.** a chibzui, a cugeta, a gîndi, a judeca, a medita, a raționa, (înv.) a meditarisi, a mîndri, a rezona, a semui. *(Vrea să ~ în liniște.)*

REFLECTÁNT adj. reflectător, reflectorizant. *(Suprafață ~.)*

REFLECTÁRE s. **1.** *(FIZ.)* întoarcere, răsfrîngere, reflexie, repercutare. *(~ unei unde.)* **2.** oglindire, proiectare, răsfrîngere, reflex, (înv.) reflécț. *(~ în apă a stelelor.)* **3.** (concr.) imagine. *(~ cuiva într-o oglindă.)* **4.** înfățișare, oglindire, reprezentare. *(~ realității în artă.)* **5.** oglindire, proiecție. *(Ieronim e ~ idealizată a lui Eminescu însuși.)* **6.** cugetare, gîndire, meditare, meditație, reflecție, reflexie, (înv.) schépsis. *(O ~ adîncă.)*

REFLECTĂTÓR adj. reflectant, reflectorizant. *(Suprafață ~.)*

REFLECTORIZÁNT adj. reflectant, reflectător. *(Suprafață ~.)*

REFLÉCȚIE s. **1.** cugetare, gîndire, meditare, meditație, reflectare, reflexie, (înv.) schépsis. *(O adîncă ~ asupra ...)* **2.** considerație, considerent, constatare, idee, observare, observație, opinie, părere, reflexie, remarcă. *(Cîteva ~ asupra ...)*

reflex adj. v. ÎNDOIT. ÎNTORS. RĂSFRÎNT. REVOLUT.

REFLÉX s., adj., adv. **1.** s. oglindire, proiectare, răsfrîngere, reflectare, (înv.) reflécț. *(~ în apă a stelelor.)* **2.** adj. automat, automatic, inconștient, instinctiv, mașinal, mecanic. *(Gest, act ~.)* **3.** adv. automat, automatic, incon-

ştient. maşinal, maşinalicește, mecanic, (înv.) mecanicéște. *(Merge, reacționează ~.)*

REFLÉXIE s. **1.** *(FIZ.)* întoarcere, răsfrîngere, reflectare, repercutare. *(~ unei unde.)* **2.** cugetare, gîndire, meditare, meditație, reflectare, reflecție, (înv.) schépsis. *(O ~ adîncă asupra ...)* **3.** considerație, considerent, constatare, idee, observare, observație, opinie, părere, reflecție, remarcă. *(Cîteva ~ asupra ...)*

REFLEXÍV adj. cugetător, gînditor, meditativ, (înv.) meditatór, (glumeț și ir.) pansív. *(Un tip ~.)*

reflexivísm s. v. REFLEXIVITATE.

REFLEXIVITÁTE s. (rar) reflexivísm. *(~ unei persoane.)*

REFLÚX s. *(GEOGR.)* (înv.) răcúrgere, scădére. *(~ unei mări.)*

REFORMÁ vb. a modifica, a schimba. *(A ~ ortografia.)*

REFORMÁRE s. modificare, schimbare. *(~ ortografiei.)*

REFORMÁT adj., s. *(BIS.)* **1.** adj. calvin, calvinesc, calvinist. *(Cultul ~.)* **2.** s. calvin, calvinist. *(~ții s-au desprins din catolicism.)* **3.** adj. protestant, (înv.) protestanticésc.

REFORMATÓR adj. înnoitor, primenitor, regenerator, transformator, (livr.) novatór. *(O mișcare ~.)*

reformáție s. v. PROTESTANTISM. REFORMĂ.

REFÓRMĂ s. (înv.) reformație. *(~ învățămîntului.)*

REFRACTÁR adj. încăpățînat, îndărătnic, recalcitrant, (livr.) obstinát, (pop.) sanchíu, (reg.) inaccíu, înțestát, (Olt.) dugós, (înv.) cápes, renitént, (fam. peior.) capsomán, căpățînós, căpós. *(Ce om ~!)*

refractór s. v. LUNETĂ ASTRONOMICĂ.

REFRÁCȚIE s. *(FIZ.)* răsfrîngere. *(~ luminii printr-un diamant.)*

REFRÉN s. (în vechea muzică vocală) ritornélă.

REFRIGERÁRE s. refrigerație. *(~ cărnii.)*

REFRIGERÁȚIE s. refrigerare. *(~ cărnii.)*

refrînge vb. v. ÎNTOARCE. RĂSFRÎNGE. REFLECTA. REPERCUTA. REVENI.

REFUGIÁ vb. a fugi, a pribegi, (înv.) a băjenări, a băjeni. *(S-au ~ peste munți din pricina năvălitorilor.)*

REFUGIÁT s. fugar, pribeag, (înv.) băjenár. *(Niște ~ din calea năvălitorilor.)*

REFUGIÉRE s. refugiu, *(~ lui în pădure.)*

REFÚGIU s. **1.** refugiere. *(~ lui în pădure.)* **2.** fugă, pribegie, (înv.) băjenăríe, băjenărít, băjenie, băjenire, băjenít. *(~ populației din calea năvălitorilor.)* **3.** adăpost, azil, scăpare, (înv.) năzuință, (fig.) limán. *(A fugit și și-a căutat un ~.)*

refúgiu s. v. ALINARE. CONSOLARE. ÎMBĂRBĂTARE. ÎNCURAJARE. MÎNGÎIERE.

REFUTÁRE s. (livr.) refutație.

refutáție s. v. REFUTARE.

REFÚZ s. neacceptare, respingere. *(~ unei propuneri.)*

REFUZÁ vb. **1.** a respinge, (livr.) a denega, (înv.) a apăra, a lepăda, a tăgădui. *(~ ajutorul ce i se cere.)* **2.** *(JUR.)* a recuza, a respinge. *(A ~ un jurat.)*

refuzá vb. v. ESCHIVA. FUGI. SCĂPA. SUSTRAGE.

REFUZÁRE s. **1.** respingere. *(~ unei propuneri.)* **2.** *(JUR.)* recuzare, respingere, (înv.) recuzație. *(~ unui jurat.)*

REGÁL adj. regesc, (înv. și pop). crăiésc, (înv.) régiu. *(Coroană ~.)*

REGALÍSM s. *(POLITICĂ)* monarhism.

REGALÍST s. *(POLITICĂ)* monarhist.

REGALITÁTE s. *(POLITICĂ)* monarhie. *(~ a fost abolită.)*

REGÁT s. *(POLITICĂ)* monarhie, (înv.) crăie, crăíme. *(Republică și ~.)*

REGĂSÍ vb. **1.** a reafla, a redescoperi. *(A ~ un lucru pierdut.)* **2.** a (se) reîntîlni, a (se) revedea. *(S-au ~ după o vreme.)* **3.** a se recunoaște. *(Se ~ în fiul lui.)* **4.** a se dezmetici, a se reculege, a-și reveni, a se trezi, (înv.) a se dezmeți, a se recuceri, a se remíte, (fig. rar) a se dezbăta. *(S-a ~ repede și a acționat normal.)*

REGĂSÍRE s. **1.** reaflare, redescoperire. *(~ unui lucru pierdut.)* **2.** reîntîlnire, revedere. *(~ lor după o vreme.)* **3.** dezmeticire, reculegere, revenire, trezire. *(~ cuiva din ulutială.)*

REGĂȚEÁNĂ s. regățeancă.

REGĂȚEÁNCĂ s. regățeană.

RÉGE s. **1.** *(POLITICĂ)* monarh, suveran, (pop.) crai, (înv.) rígă. *(Era ~ al Suediei.)* **2.** popă, rigă, (înv.) crai. *(~ la jocul de cărți.)*

regeá s. v. CERERE. DOLEANȚĂ. PROTECȚIE. RUGĂ. RUGĂCIUNE. RUGĂMINTE. SOLICITARE. SPRIJIN.

regealíe s. v. CERERE. DOLEANȚĂ. PROTECȚIE. RUGĂ. RUGĂCIUNE. RUGĂMINTE. SOLICITARE. SPRIJIN.

regele-păsărilor s. v. PIȚIGOI.

regele-peștilor s. v. REGINĂ.

REGENERÁ vb. **1.** a crește, a se reface. *(I s-a ~ unghia căzută.)* **2.** (fig.) a se înnoi. *(Natura se ~.)*

REGENERÁRE s. **1.** *(BIOL.)* refacere, regenerescență, (înv.) regenerație. *(Proces de ~ a unui organ.)* **2.** creștere, refacere. *(~ unei unghii căzute.)* **3.** *(BIOL.)* (înv.) preînnoiálă, preînnoíre. *(~ sîngelui.)* **4.** (înv.) regenerație, (fig.) înnoíre. *(~ naturii.)*

REGENERÁT adj. **1.** *(BIOL.)* refăcut. *(Organ ~.)* **2.** împrospătat, înnoit, reînnoit. *(Natura ~.)*

REGENERATÓR adj. înnoitor, primenitor, reformator, transformator, (livr.) novatór. *(O mișcare ~.)*

regenerație s. v. REFACERE. REGENERARE. REGENERESCENȚĂ.

REGENERESCÉNȚĂ s. *(BIOL.)* refacere, regenerare, (înv.) regenerație. *(Proces de ~ a unui organ.)*

REGÉNT s. *(POLITICĂ)* (înv.) caimacám, vechíl, locotenent domnésc.

REGÉNTĂ adj., s. *(GRAM.)* supraordonată. *(Propoziție ~.)*

REGÉNȚĂ s. *(POLITICĂ)* (înv.) căimăcămíe, locotenénță.

REGÉSC adj. regal, (înv. și pop.) crăiésc, (înv.) régiu. *(Coroană ~.)*

REGÉȘTE adv. (înv.) crăiește. *(Se poartă ~.)*

REGÍE s. **I.** înscenare, montare, artă regizorală, punere în scenă, (rar) regizorát, (înv.) scenáriu. *(~ la un spectacol.)* **II.** debit, tutungerie, (înv.) tutunărie, (înv., prin Mold. și Transilv.) trafíc. *(Vinde într-o ~.)*

REGÍM s. **1.** *(POLITICĂ)* guvernământ. *(~ democratic.)* **2.** *(POLITICĂ)* conducere, guvernare. *(S-a instaurat un nou ~ în acel stat.)* **3.** orînduire, sistem, societate. *(~ capitalist.)* **4.** fel, gen, manieră, mod, modalitate, sistem, stil. *(~ de viață.)* **5.** *(GRAM.)* recțiune. **6.** dietă, (înv.) cúmpăt, post. *(Un ulceros care ține ~ sever.)*

REGIMÉNT s. *(MIL.)* (înv.) polc. *(~ de infanterie.)*

regina-păsărilor s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

regina-stélelor s. v. VEGA.

REGÍNĂ s. **1.** suverană, (înv. și pop.) crăiásă. **2.** damă, (înv.) crăiásă, crăiță. *(~ la jocul de cărți.)* **3.** *(SPORT)* damă. *(~ la jocul de șah.)* **4.** *(ENTOM.)* împărăteasă, mamă, matcă, (reg.) crăiásă, crăiță, muscămáre. *(~ albinelor.)* **5.** *(IHT.; Eupomotis gibbosus)* (reg.) ocheán, reginícă, síneș, soáre, sorél, soréte, sticléte, caracudă-colorátă, carasgálben, împăratul-peștilor, mîna-diávolului, regele-peștilor, trei-colóri. **6.** *(BOT.) regina-nopții (Nicotiana alata* și *silvestris)* = (reg.) **tutún, tutunáș,** floarea-duhánului, floarea-mirései, floarea-nópții, floare-de-tabác.

reginícă s. v. REGINĂ.

REGIONALÍSM s. *(LINGV.)* provincialism. *(Vorbește cu unele ~.)*

registrá vb. v. INVENTARIA. ÎNREGISTRA.

REGISTRATÓR s. înregistrator, (înv.) condicár.

REGÍSTRU s. **1.** catastif, condică, (rar) cárte, (înv. și reg.) métrică, protocól, (înv.) caíd, défter, izvód, ópis, tartáj, terfelóg, (turcism înv.) teftér. *(Înscris în ~.)* **2.** *(CONT.) registru de partizi* = maestru, cartea mare. **3.** *(TEHN.)* sertar, șuber, ventil. *(~ la o conductă.)* **4.** *(MUZ.)* ambitus, diapazon, întindere. *(~ unei voci.)* **5.** *(MUZ.)* (înv.) octoíh. *(~ unui instrument de suflat.)*

registru s. v. CONȚINUT. CUPRINS. SUMAR. TABLĂ DE MATERII.

régiu adj. v. REGAL. REGESC.

REGIÚNE s. **1.** loc, teren, ținut, zonă. *(Nu cunoaște bine ~.)* **2.** loc, meleag, tărîm, teritoriu, ținut, zonă. *(Se afla în ~i necunoscute.)* **3.** ținut, (înv.) látură. *(În ce ~ ne aflăm?)* **4.** meleag, plai, ținut. *(~ile natale.)* **5.** loc, parte, ținut. *(Vezi cum e și prin alte ~i.)* **6.** pămînt, teritoriu, ținut. *(O ~ mănoasă.)* **7.** ținut, zonă, (înv.) oblástie, olát. *(În ~ile calde.)* **8.** suprafață, teritoriu, zonă. *(O ~ aridă.)* **9.** porțiune, sector, zonă. *(O ~ bine delimitată în spațiu.)* **10.** *(ANAT.) regiune inghinală* = (înv. și pop.) stínghie.

REGIZÁ vb. a înscena, a monta. *(A ~ un spectacol.)*

REGIZORÁL adj. scenic. *(Concepție ~.)*

regizorát s. v. ARTĂ REGIZORALĂ. ÎNSCENARE. MONTARE. PUNERE ÎN SCENĂ. REGIE.

REGLÁ vb. **1.** *(TEHN.)* a acorda, a potrivi. *(~ aparatul de radio.)* **2.** *(TEHN.)* a aranja, a potrivi, a repara, (pop. și fam.) a meșteri. *(A ~ un instrument de măsură.)* **3.** *(TEHN.)* a comanda, a controla. *(A ~ un sistem tehnic.)* **4.** a dirija, a îndruma. *(A ~ circulația.)*

REGLÁJ s. *(TEHN.)* **1.** aranjare, potrivire, reglare. *(~ unui aparat electric.)* **2.** comandă, control. *(~ într-un sistem tehnic.)*

REGLÁRE s. **1.** *(TEHN.)* aranjare, potrivire, reglaj. *(~ unui aparat electric.)* **2.** dirijare, îndrumare. *(~ circulației pe străzi.)*

reglemént s. v. REGULAMENT.

REGLEMENTÁ vb. **1.** *(JUR.)* a legaliza, a legifera, (înv.) a legiui. *(A ~ condițiile de aprovizionare tehnico-materială.)* **2.** a aranja, a orîndui, a stabili, (rar) a regula, (înv.) a regularisi. *(Și-a ~ situația neclară.)*

REGLEMENTÁR adj. regulamentar, (înv.) regulár. *(Conform dispozițiilor ~.)*

REGLEMENTÁRE s. **1.** *(JUR.)* legalizare, legiferare, (înv.) legiuíre. *(~ unei stări de lucruri.)* **2.** aranjare, orînduire, stabilire, (rar) reguláre, (înv.) regularisíre. *(~ unei situații neclare.)*

REGLÉT s. *(TIPOGR.)* albitură. *(~ completează spațiile albe dintre rînduri.)*

REGRÉS s. **1.** decadență, decădere, declin, (înv.) descreștere, scădénie, scădére, scăpătáre, (fig.) apús, crepúscul. *(Înălțare și ~.)* **2.** involuție. *(Proces de ~ biologic.)*

REGRESÁ vb. a decădea, (înv.) a (se) înapoia, a scădea, a scăpăta, (înv. fig.) a retrograda. *(Puterea persană a ~.)*

REGRÉT s. căință, mustrare, pocăință, remușcare, părere de rău, (rar) penitență, pocăiálă, (înv.) înfrîngere, pocaiánie, (franțuzism înv.) repentír. *(Simțea un sincer ~ pentru cele făcute.)*

REGRETÁ vb. **1.** a se căi, a se pocăi, (reg.) a se măcădui, (prin Transilv. și Mold.) a(-și) bănui, (prin Transilv.) a șăinăli, (înv.) a se înfrînge, a jeli, a jelui, a se scîrbi, a se smeri. *(~ pentru cele făcute.)* **2.** (înv. și pop.) a plînge. *(Își ~ păcatele.)*

REGRETÁBIL adj. blamabil, condamnabil, criticabil, neîngăduit, neonorabil, nepermis, reprobabil, rușinos, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărítor, rușinátor. *(O faptă ~.)*

REGRUPÁ vb. a (se) reuni. *(Cele două companii s-au ~.)*

REGRUPÁRE s. reunire. *(~ celor două regimente.)*

REGULÁ vb. a sistematiza. *(A ~ un cartier de locuințe.)*

regulá vb. v. ARANJA. ORÎNDUI. REGLEMENTA. STABILI.

REGULAMÉNT s. **1.** (înv.) reglemént. *(~ militar.)* **2.** statut. *(~ de organizare.)*

REGULAMENTÁR adj. reglementar, (înv.) regulár. *(Conform dispozițiilor ~.)*

regulár adj. v. REGLEMENTAR. REGULAMENTAR. REGULAT.

REGULÁRE s. sistematizare. *(~ unui cartier de locuințe.)*

reguláre s. v. ARANJARE. ORÎNDUIRE. REGLEMENTARE. STABILIRE.

regularisí vb. v. ARANJA. ORÎNDUI. REGLEMENTA. STABILI.

regularisíre s. v. ARANJARE. ORÎNDUIRE. REGLEMENTARE. STABILIRE.

REGULARITÁTE s. ritmicitate. *(~ unor mișcări.)*

REGULÁT adj., adv. **1.** adj. armonios, concordant, echilibrat, proporționat, simetric. *(Un ansamblu ~.)* **2.** adj. ritmic. *(Mișcări ~.)* **3.** adj. periodic, sistematic. *(Controale ~.)* **4.** adj. firesc, normal, obișnuit. *(Puls ~.)* **5.** adj. uniform. *(O respirație ~.)* **6.** adv. exact, normal. *(Trenul sosește ~.)* **7.** adj. disciplinat, ordonat. *(Duce o viață extrem de ~.)* **8.** adj. *(MIL.)* (înv.) regulár. *(Trupe, unități ~.)*

regulát adv. v. CATEGORIC. DECIS. FERM. HOTĂRÎT. NET. TRANȘANT.

regulatív s. v. DIRECTIVĂ. INDICAȚIE. INSTRUCȚIUNE. ÎNDREPTAR. ÎNDRUMARE. NORMATIV. NORMĂ. RECOMANDARE.

REGULATÓR s. *(TEHN.)* (reg.) piciór, piéptene, (prin Ban. și Transilv.) sábie. *(~ la plug.)*

RÉGULĂ s. **1.** obicei, rînduială, tipic, uz, uzanță, (înv.) șárt. *(Care e ~ în aceste împrejurări?)* **2.** canon, lege, normă, tipic. *(O ~ a artei clasice.)* **3.** indicație, prescripție, (înv.) ustáv. *(Cîteva ~ pentru respectarea ...)* **4.** normă, precept, principiu, rînduială, (înv.) právilă, tocméală. *(~ de viață.)* **5.** ceremonial, ceremonie, etichetă, protocol, ritual, rînduială, tipic, (rar) rit, (înv.) politică. *(Conform ~ de la curte ...)* **6.** învățătură, normă, precept, principiu, (pop.) porúncă, (înv.) mărturíe, porunceálă, poruncítă. *(~ morală.)* **7.** disciplină, ordine, rînduială. *(Obișnuit cu ~; respectați ~.)* **8.** ordine, organizare, orînduială, rînduială, (înv.) tocméală, tocmíre. *(O ~ desăvîrșită domnea acolo.)* **9.** ordine, rînduială, rost, socoteală, (înv. și reg.) soróc. *(Știe ~ lucrurilor.)*

régulă s.v. CICLU. MENSTRUAȚIE. OPERAȚIE. PERIOD.

REIÁT adj. dungat. *(Țesătură ~.)*

REIEȘÍ vb. **1.** a decurge, a proveni, a rezulta, a urma, (pop.) a purcéde, a veni, (înv.) a cúrge. *(O consecință care ~ din alta.)* **2.** a însemna, a rezulta, a urma, (fig.) a se desprínde. *(De aici nu ~ că ...)* **3.** a rezulta, a se subînțelege. *(Aceste lucruri ~ destul de limpede.)* **4.** a se evidenția, a se reliefa. *(Se ~ un anumit patos în poezia lui.)*

reieșí vb. v. IZBÎNDI. IZBUTI. REUȘI.

reieșíre s. v. IZBÎNDĂ. REUȘITĂ. SUCCES.

REIMPRIMÁ vb. a reedita, a republica, a retipări. *(A ~ operele cuiva în tiraj de masă.)*

REIMPRIMÁRE s. reeditare, republicare, retipărire. *(~ operelor cuiva.)*

REÎNCARNÁRE s. reîncarnație. *(Credința în ~.)*

REÎNCARNÁȚIE s. reîncarnare. *(Credința în ~.)*

REÎNSTALÁRE s. (înv.) repoziție. *(~ cuiva în casă.)*

REÎNSTAURÁ vb. a reîntrona, a restaura, (înv.) a reînscăuna. *(A ~ o dinastie.)*

REÎNSTAURÁRE s. reîntronare, restaurare, restaurație, (înv.) reînscăunáre. *(~ unei dinastii.)*

reiteráre s. v. REPETARE.

reiterát adj. v. REPETAT.

reiterație s. v. REPETARE.

reiví vb. v. REAPĂREA.

reivíre s. v. REAPARIȚIE.

REÎMPĂRȚÍ vb. a redistribui. *(A ~ sarcinile.)*

REÎMPĂRȚÍRE s. redistribuire. *(~ sarcinilor.)*

REÎNARMÁ vb. (înv.) a (se) rearma.

REÎNĂLȚÁ vb. a reclădi, a reconstrui, a rezidi, (rar) a reedifica. *(A ~ din temelii o casă.)*

REÎNCÉPE vb. **1.** a relua, (prin Olt.) a prencépe, (înv.) a reapuca. *(A ~ lucrul.)* **2.** a (se) redeschide, a (se) relua. *(Au ~ cursurile.)*

REÎNCÉPERE s. **1.** reluare. *(~ lucrului.)* **2.** redeschidere, reluare. *(~ cursurilor.)*

REÎNCORPORÁ vb. (înv.) a reîntrupa. *(A ~ un teritoriu.)*

REÎNCORPORÁRE s. (înv.) reîntrupáre. *(~ unui teritoriu.)*

REÎNFIINȚÁ vb. a reîntemeia. *(A ~ o societate.)*

REÎNFIINȚÁRE s. reîntemeiere. *(~ unei societăți.)*

REÎNNOÍ vb. **1.** a preschimba. *(Și-a ~ permisul.)* **2.** (înv.) a preînnoi. *(A ~ un contract.)* **3.** a (se) împrospăta. *(A ~ apa din cană.)* **4.** a repeta, (înv.) a preînnoi. *(Și-a ~ propunerea.)*

REÎNNOÍRE s. **1.** preschimbare. *(~ permisului.)* **2.** împrospătare. *(~ apei din vase.)* **3.** repetare. *(~ unei propuneri.)*

REÎNNOÍT adj. **1.** preschimbat. *(Permis ~.)* **2.** împrospătat, înnoit, regenerat. *(Natura ~.)*

REÎNSĂNĂTOȘÍ vb. a (se) reîntrema, a (se) reînzdrăveni. *(S-a ~ după o boală.)*

REÎNSĂNĂTOȘÍRE s. reîntremare, reînzdrăvenire. *(~ cuiva după o boală.)*

REÎNSĂNĂTOȘÍT adj. reîntremat, reînzdrăvenit. *(Bolnav ~.)*

reinscăuná vb. v. REINSTAURA. REÎNTRONA. RESTAURA.

reinscăunáre s. v. REINSTALARE. REÎNTRONARE. RESTAURARE. RESTAURAȚIE.

REÎNSUFLEȚÍ vb. **1.** a reanima. *(A ~ un muribund.)* **2.** a reînvia. *(Natura s-a ~.)*

3. a (se) reanima, a (se) reînviora. *(Atmosfera s-a mai ~.)*

REÎNSUFLEȚÍRE s. **1.** reanimare. *(~ unui muribund.)* **2.** reînviere, (livr.) resurécție. *(~ unui mort.)* **3.** reanimare, reînviorare. *(~ atmosferei.)*

REÎNSUFLEȚÍT adj. reînviat. *(Natura ~.)*

REÎNSUFLEȚITÓR adj. reînvietor.

REÎNTEMEIÁ vb. a reînființa. *(A ~ o societate.)*

REÎNTEMEIÉRE s. reînființare. *(~ unei societăți.)*

REÎNTÎLNÍ vb. a (se) regăsi, a (se) revedea. *(S-au ~ după o vreme.)*

REÎNTÎLNÍRE s. regăsire, revedere. *(~ lor după o vreme.)*

REÎNTOÁRCE vb. a se returna, a reveni, (pop.) a se reîntorna. *(A se ~ la punctul de plecare.)*

REÎNTOÁRCERE s. revenire, (pop.) reîntornáre. *(~ la punctul de plecare.)*

REÎNTREMÁ vb. a (se) reînsănătoși, a (se) reînzdrăveni. *(S-a ~ după o boală.)*

REÎNTREMÁRE s. reînsănătoșire, reînzdrăvenire. *(~ cuiva după o boală.)*

REÎNTREMÁT adj. reînsănătoșit, reînzdrăvenit. *(Bolnav ~.)*

REÎNTRONÁ vb. **1.** a reinstaura, a restaura, (înv.) a reînscăuna. *(A ~ o dinastie.)* **2.** a restabili, a restatornici, (înv.) a restitui. *(A ~ pacea.)*

REÎNTRONÁRE s. **1.** reinstaurare, restaurare, restaurație, (înv.) reînscăunáre. *(~ unei dinastii.)* **2.** restabilire, restatornicire. *(~ păcii.)*

reîntrupá vb. v. REÎNCORPORA.

reîntrupáre s. v. REÎNCORPORARE.

reînturná vb. v. DA. ÎNAPOIA. PLĂTI. REÎNTOARCE. RESTITUI. RETURNA. REVENI.

reînturnáre s. v. ÎNAPOIERE. RAMBURSARE. REÎNTOARCERE. RESTITUIRE. REVENIRE.

REÎNVIÁ vb. **1.** *(MED.)* a resuscita. **2.** a (se) reînsufleți. *(Natura a ~.)* **3.** a reactualiza. *(A ~ în memorie.)*

REÎNVIÁT adj. **1.** *(MED.)* resuscitat. **2.** reînsuflețit. *(Natura ~.)* **3.** reactualizat. *(Lucruri ~.)*

REÎNVIÉRE s. **1.** *(MED.)* resuscitare. **2.** reînsuflețire, (livr.) resurécție. *(~ unui mort.)* **3.** reactualizare. *(~ în memorie a ceva.)*

REÎNVIETÓR adj. reînsuflețitor.

REÎNVIORÁ vb. a (se) reanima, a (se) reînsufleți. *(Atmosfera s-a mai ~.)*

REÎNVIORÁRE s. reanimare, reînsuflețire. *(~ atmosferei.)*

REÎNZDRĂVENÍ vb. a (se) reînsănătoși, a (se) reîntrema. *(S-a ~ după o boală.)*

REÎNZDRĂVENÍRE s. reînsănătoșire, reîntremare. *(~ cuiva după o boală.)*

REÎNZDRĂVENÍT adj. reînsănătoșit, reîntremat. *(Bolnav ~.)*

RELATÁ vb. **1.** a arăta, a expune, a istorisi, a înfățișa, a nara, a povesti, a prezenta, a spune, (înv.) a parastisi. *(A ~ subiectul unei piese.)* **2.** a afirma, a declara, a mărturisi, a spune, a zice, (pop.) a cuvînta, (înv.) a mărturi. *(A ~ următoarele . . .)* **3.** a raporta, a referi. *(A ~ despre cele întîmplate.)* **4.** a vorbi, (înv.) a vorovi. *(Izvoarele ~ despre . . .)*

RELATÁRE s. **1.** arătare, expunere, istorisire, înfățișare, narare, povestire, prezentare, (rar) relație, (înv.) spúnere. *(~ faptelor.)* **2.** afirmație, cuvînt, declarație, mărturisire, spusă, vorbă, zisă, (livr.) aserțiúne, propoziție, (astăzi rar) parólă, (înv.) voroávă, (fig.) gúră. *(Nu te lua după ~ lui.)*

RELATÍV adj., adv. **1.** adj. privitor, referitor. *(O problemă ~ la . . .)* **2.** adv. aproximativ. *(O idee ~ nouă.)*

RELATIVÍSM s. relativitate.

RELATIVITÁTE s. relativism.

RELÁȚIE s. **1.** conexiune, corelație, înlănțuire, legătură, raport, (livr.) consecúție, (rar) conexitáte. *(Stabilește o ~ între fenomene.)* **2.** legătură, raport, (livr.) contingență, nex, (înv.) legămînt, referință, (grecism înv.) schésis. *(Ce ~ este între . . .?)* **3.** contact, legătură, raport. *(A stabili o ~ cu cineva.)* **4.** proporție, raport. *(O ~ justă între elemente.)* **5.** informație, referință. *(Ce ~ îmi poți da despre . . .?)* **6.** cunoștință *(Ai vreo ~ la minister?)*

relație s. v. ARĂTARE. EXPUNERE. ISTORISIRE. ÎNFĂȚIȘARE. NARARE. POVESTIRE. PREZENTARE. RELATARE.

RELAXÁ vb. a se destinde, a slăbi. *(Un arc care s-a ~.)*

relaxá vb. v. RECREA.

RELAXÁNT adj. odihnitor, reconfortant, recreativ, (rar) recreatór. *(Un concediu ~.)*

RELAXÁRE s. **1.** destindere, slăbire. *(~ unui arc.)* **2.** *(FON.)* destindere, recursie.

relaxáre s. v. RECREARE.

RELAXÁT adj. destins, discordat, slăbit. *(Arc ~.)*

relegá vb. v. ALUNGA. EXILA. EXPULZA. GONI. IZGONI. OSTRACIZA. PROSCRIE. SURGHIUNI.

relegáre s. v. ALUNGARE. EXILARE. EXPULZARE. GONIRE. IZGONIRE. OSTRACIZARE. PROSCRIERE. SURGHIUNIRE.

relegát adj. v. EXPULZAT.

relegát adj., s. v. ALUNGAT. EXILAT. GONIT. IZGONIT. PRIBEAG. PROSCRIS. SURGHIUNIT.

relegáție s. v. ALUNGARE. EXILARE. EXPULZARE. GONIRE. IZGONIRE. OSTRACIZARE. PROSCRIERE. SURGHIUNIRE.

RELEVÁ vb. **1.** a accentua, a evidenția, a întări, a marca, a puncta, a reliefa, a sublinia, (livr.) a învedera, a potența. *(A ~ calitățile lucrării.)* **2.** a nota, a observa, a remarca, a reține, a semnala, a sublinia. *(Să ~ următoarele însușiri . . .)* **3.** a arăta, a dezvălui, a releva, a sesiza. *(A ~ conducerii dificultățile întîmpinate.)* **4.** a arăta, a atesta, a denota, a indica, a trăda, a vădi. *(Proiectul întocmit ~ competența autorului.)*

RELEVÁBIL adj. notabil, (rar) semnalábil. *(Un fapt ~.)*

RELEVÁRE s. **1.** accentuare, evidențiere, întărire, marcare, reliefare, subliniere, (livr.) potențare. *(~ unor caracteristici ale lucrării.)* **2.** observare, remarcare, semnalare, sesizare, subliniere. *(~ unei anumite semnificații.)*

RELÍCVĂ s. **1.** rămășiță, urmă, vestigiu. *(~e ale trecutului.)* **2.** (la pl.) moaște (pl.), vestigii (pl.), (înv.) rămășițe (pl.). *(~ sfinte.)*

RELIÉF s. **1.** *(GEOGR.)* conformație. *(~ terenului.)* **2.** *(ARTE PLAST.) relief scund* = basorelief.

reliéf s. v. CONTUR. FORMĂ.

RELIEFÁ vb. **1.** a se contura, a se delimita, a se desena, a se deslușì, a se distinge, a se evidenția, a se preciza, a se profila, a se proiecta. *(Imaginea ei se ~ în lumina asfințitului.)* **2.** a contura, a evidenția, a mula. *(Rochia îi ~ corpul.)* **3.** a accentua, a evidenția, a întări, a marca, a puncta, a releva, a sublinia, (livr.) a învedera, a potența. *(A ~ calitățile lucrării.)* **4.** a se evidenția, a reieși. *(Se ~ un anumit patos în poezia lui.)*

RELIEFÁRE s. **1.** conturare, delimitare, evidențiere, precizare, profilare, proiectare. *(~ imaginii ei în lumina asfințitului.)* **2.** accentuare, evidențiere, întărire, marcare, relevare, subliniere, (livr.) potențare. *(~ unor caracteristici ale lucrării.)*

RELIEFÁT adj. accentuat, evidențiat, întărit, marcat, subliniat, (livr.) potențat. *(Semnificații ~.)*

RELÍGIE s. *(BIS.)* confesiune, credință, cult, rit, (pop.) lége. *(E de ~ ortodoxă.)*

religie s. v. CREZ.

religionár adj. v. BISERICESC. ECLEZIASTIC. RELIGIOS. SPIRITUAL.

RELIGIÓS adj. *(BIS.)* **1.** bisericesc, eclaziastic, spiritual, (înv.) religionár. *(Dogme ~.)* **2.** bisericesc, sfînt, (pop.) sînt. *(Carte ~.)* **3.** bisericesc, divin. *(Serviciu ~.)* **4.** bisericesc, duhovnicesc, spiritual, sufletesc. *(Păstor ~.)* **5.** credincios, cucernic, cuvios, evlavios, pios, preacredincios, smerit, (franțuzism) devót, (înv. și reg.) smérnic, (înv.) blagocestív, pietós, pravoslávnic, rîvnitór, bine-credincíos. *(Om ~.)*

RELIGIOZITÁTE s. *(BIS.)* credință, cucernicie, cuviosenie, cuviosie, evlavie, pietate, piosenie, piozitate, smerenie, (livr.) devoțiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestivíe, hristoitíe, rîvnă, rîvnire, smerire.

RELUÁ vb. **1.** a recîștiga, a recuceri, a reocupa, (înv.) a recuprínde. *(A ~ orașul pierdut.)* **2.** a reîncepe, (prin Olt.) a prencépe, (înv.) a reapuca. *(A ~ lucrul.)* **3.** a (se) redeschide, a reîncepe. *(S-au ~ cursurile.)* **4.** a continua, a urma. *(Și-a ~ drumul.)*

RELUÁRE s. **1.** recucerire, reocupare. *(~ orașului pierdut.)* **2.** reîncepere. *(~ lucrului.)* **3.** redeschidere, reîncepere, *(~ cursurilor.)* **4.** continuare. *(~ drumului, a doua zi.)*

REMAIÁJ s. remaiere. *(~ ciorapilor.)*

REMAIÉRE s. remaiaj. *(~ ciorapilor.)*

REMARCÁ vb. **1.** a observa, a percepe, a reține, a sesiza, a vedea, a zări, (înv.) a privi. *(N-ai ~ nici o schimbare?)* **2.** a constata, a observa, a sesiza, a vedea, (Mold., Transilv. și Ban.) a zăpsi. *(A ~ că e supărată.)* **3.** a nota, a observa, a releva, a reține, a semnala, a sublinia. *(Să ~ următoarele însușiri ...)* **4.** a (se) cunoaște, a (se) observa, a (se) vedea. *(Se ~ că ai trecut tu pe aici.)* **5.** a se deosebi, a se distinge, a se evidenția, a se ilustra, a se singulariza, (înv.) a se însemna, a se semnala, a se vesti. *(Prin ce s-a ~ interpretarea lui?)* **6.** a se afirma, a se evidenția, a se impune. *(S-a ~ repede în cinematografie.)*

REMARCÁBIL adj. **1.** important, însemnat, marcant, (fig.) proeminént. *(O personalitate ~.)* **2.** ales, deosebit, distins, eminent, ilustru. *(Un profesor ~.)* **3.** deosebit, important, însemnat, mare, notabil, prețios, serios, substanțial, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o ~ contribuție la dezvoltarea științei.)* **4.** admirabil, deosebit, excelent, încîntător. *(Un spectacol ~.)* **5.** deosebit, însemnat. *(A repurtat un succes ~.)*

REMARCÁRE s. observare, relevare, semnalare, sesizare, subliniere. *(~ unei anumite semnificații.)*

REMÁRCĂ s. considerație, considerent, constatare, idee, observare, observație, opinie, părere, reflecție, reflexie. *(Cîteva ~ asupra ...)*

REMEDIÁ vb. a (se) îmbunătăți, a (se) îndrepta. *(A ~ situația existentă.)*

remediá vb. v. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. VINDECA.

REMEDIÉRE s. **1.** îmbunătățire, îndreptare. *(~ situației existente.)* **2.** corectare, corijare, îmbunătățire, îndreptare, rectificare, retuș, retușare, (fig.) reparáre. *(~ dicțiunii cuiva.)*

REMÉDIU s. **1.** *(FARM.)* doctorie, leac, medicament, (înv. și reg.) medicínă, spițerie. *(Un ~ eficace în diabet.)* **2.** soluție, (fig.) leac. *(~ pentru îndreptarea unei situații.)*

REMEMORÁ vb. a reaminti. *(Să ~ cele știute.)*

REMEMORÁRE s. reamintire. *(~ celor întîmplate.)*

remeneácă s. v. BULFEU. CRUCE. SPETEAZĂ. STINGHIE.

remețíe s. v. SCHIT.

REMF s. *(BOT.; Aristolochia clematitis)* curcubețea, curcubețică, (reg.) lepădătoare, păsulică, fasolca-cioárei, lingura-frumoáselor, lingura-própii, mărul-lúpului.

REMÍTE vb. **1.** a da, a încredința, a înmîna, a întinde, a preda, a transmite, (livr.) a confia, (înv.) a încréde, a paradosi, a pridădi, a pristavlisi, a teslimarisi, a teslimatisi, a tínde. *(I-a ~ o scrisoare.)* **2.** a depune, a înainta, a înmîna, a preda, a prezenta, a transmite, (pop.) a băga. *(I-a ~ întreaga documentație.)*

remíte vb. v. AMÎNA. DEZMETICI. ÎNAPOIA. RECULEGE. REDA. REGĂSI. RESTITUI. REVENI. TREZI.

REMITÉNT s. *(JUR.)* girant.

REMÍTERE s. **1.** încredințare, înmînare, predare, transmitere, (înv.) teslimarisíre, tes-

limatisíre, (turcism înv.) teslím, teslimát. *(~ unei scrisori.)* **2.** depunere, înaintare, înmînare, predare, prezentare, transmitere, (înv.) paradosíre, paradosít. *(~ unei cereri, unei situații.)*

REMÍZĂ s. comision, (înv.) provizión. *(I-a luat o ~ de 4%.)*

remonstrá vb. v. OBIECTA. PROTESTA. REPROȘA. SPUNE. ZICE.

remonstráre s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAȚIE. REPROȘ.

remontá vb. v. ÎNVIORA. REDRESA. REFACE. RESTABILI.

remontáre s. v. ÎNVIORARE. REDRESARE. REFACERE. RESTABILIRE.

REMORCÁJ s. remorcare, (rar) remorcáție.

REMORCÁRE s. remorcaj, (rar) remorcáție.

REMORCÁT adj. tractat. *(Un vehicul ~.)*

remorcáție s. v. REMORCAJ. REMORCARE.

REMUNERÁ vb. a onora, a plăti, a retribui. *(A ~ o muncă prestată.)*

REMUNERÁRE s. plată, remunerație, retribuire, retribuție, (rar) remunerăriu. *(Care este ~ pentru munca ta?)*

remunerăriu s. v. PLATĂ. REMUNERARE. REMUNERAȚIE. RETRIBUIRE. RETRIBUȚIE.

REMUNERÁȚIE s. **1.** leafă, retribuție, salariu, (pop. și fam.) simbrie, (înv.) nafacá, năiém, (înv., în Mold.) hac. *(Are ~ mare.)* **2.** plată, remunerare, retribuire, retribuție, (rar) remunerăriu. *(Care este ~ pentru munca ta?)*

REMUȘCÁRE s. căință, mustrare, pocăință, regret, părere de rău, (pop.) penitență, pocăiálă, (înv.) înfrîngere, pocaiánie, (franțuzism înv.) repentír. *(Simțea o sinceră ~ pentru cele făcute.)*

RENÁL adj. nefritic. *(Afecțiune ~.)*

renascentín adj. v. RENASCENTIST.

RENASCENTÍST adj. (rar) renascentín. *(Cultura ~.)*

RENÁȘTE vb. (fig.) a învia. *(Natura ~.)*

réndită s. v. RENTĂ.

RENEGÁ vb. **1.** a contesta, a dezminți, a nega, a tăgădui, (înv.) a protesta. *(A ~ adevărul celor afirmate de cineva.)* **2.** a abjura, a se lepăda. *(A ~ o credință, o convingere.)* **3.** a repudia, a respinge. *(A-și ~ soția.)*

RENEGÁRE s. **1.** contestare, dezmințire, negare, negație, tăgadă, tăgăduială, tăgăduire, (înv.) tágă, tăgăduínță. *(~ celor afirmate de cineva.)* **2.** abjurare, lepădare. *(~ a unei credințe.)* **3.** repudiere, respingere. *(~ soției.)*

RENEGÁT adj. (înv.) preastípnic. *(Om ~.)*

renghi s. v. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUȘIE. GLUMĂ. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLITURĂ. POZNĂ. ȘTRENGĂRIE.

RENGLÓT s. *(BOT.; Prunus insititia)* goldan, (reg.) culcudúș, prun gogonéț, (Transilv.) crichín.

RENGLÓTĂ s. *(BOT.)* goldană, (rar) mirabélă, (prin Transilv.) crichínă.

RÉNIE s. *(GEOGR.)* (reg.) prundíș. *(~ din meandrul unui riu.)*

RENÍNĂ s. *(BIOL.)* angiotensină.

renitént adj. v. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. RECALCITRANT. REFRACTAR.

renoloáre s. v. VĂTĂMĂTOARE.

RENOVÁ vb. a moderniza, a prefface, (înv. și reg.) a preînnoi. *(A ~ o casă.)*

RENOVÁRE s. modernizare, prefacere, (înv.) preînnoíre. *(Casa veche nu permitea ~i.)*

RENOVÁT adj. modernizat, prefăcut, refăcut. *(Casă ~.)*

RENTÁBIL adj. **1.** avantajos, bănos, bun, productiv, profitabil, (livr.) lucrativ, (fig.) mănós. *(Afacere ~.)* **2.** economic, economicos, (înv.) economicésc. *(O metodă ~; un procedeu ~.)*

RÉNTĂ s. (înv.) réndită. *(A primi o ~ anuală.)*

RENÚME s. **1.** celebritate, faimă, glorie, prestigiu, reputație, (fig.) strălucire. *(Și-a cîștigat un ~ fără precedent.)* **2.** faimă, notorietate, prestigiu, reputație, vază, (înv.) vîlvă. *(Un medic de ~.)* **3.** faimă, popularitate, reputație, (înv.) poporalitáte, (fig.) príză. *(Se bucură de oarecare ~.)* **4.** faimă, veste, (rar) pómină. *(I-a mers ~ prelutindeni.)* **5.** faimă, nume, reputație. *(Se bucură de ~ rău.)*

RENUMÍT adj. **1.** celebru, faimos, ilustru, mare, reputat, vestit, (înv. și pop.) mărít, numít, (reg.) revestít, (Transilv.) híreș, (înv.) norocít, (grecism înv.) perífan, (fam.) arhicunoscút, (fig.) strălucít, (rar fig.) strălucitór. *(Un ~ savant.)* **2.** consacrat, cunoscut, faimos, notoriu, recunoscut, reputat, vestit. *(Un sportiv ~.)*

RENUNȚÁ vb. **1.** *(JUR.)* a desista. *(A ~ la o pretenție.)* **2.** a abandona. *(A ~ la dispută.)* **3.** a ceda, (fig.) a capitula. *(A ~, n-a mai continuat discuția.)* **4.** a se dispensa, a se lipsi. *(A ~ la serviciile lui.)* **5.** a se lăsa, (pop.) a se lepăda. *(A ~ la tutun.)*

RENUNȚÁRE s. cedare, (fig.) capitulare. *(O ~ deliberată.)*

RENÚRĂ s. *(TEHN.)* canelură, nut. *(~ pentru asamblarea unor piese.)*

REOCUPÁ vb. a recîștiga, a recuceri, a relua, (înv.) a recuprínde. *(A ~ orașul asediat.)*

REOCUPÁRE s. recucerire, reluare. *(~ orașului.)*

REORGANIZÁ vb. a reprofila, a restructura. *(A ~ o întreprindere.)*

REORGANIZÁRE s. reprofilare, restructurare, (înv.) reorganizáție. *(~ unei instituții.)*

reorganizáție s. v. REORGANIZARE. REPROFILARE. RESTRUCTURARE.

REPARÁ vb. **1.** (pop.) a drége, (înv. și reg.) a tocmi, (prin Ban. și Transilv.) a tărtăzi. *(A ~ un obiect stricat.)* **2.** *(TEHN.)* a depana, (pop.) a drége. *(A ~ un vehicul, un televizor.)* **3.** *(TEHN.)* a aranja, a potrivi, a regla, (pop. și fam.) a meșteri. *(A ~ un instrument de măsură.)* **4.** a cîrpi, a drege. *(A ~ un obiect spart.)* **5.** a reface, (pop.) a drége, a meșteri, a meșterui, (înv. și reg.) a meremetisi, (reg.) a răpălui. *(A ~ o casă.)*

repará vb. v. CORECTA. CORIJA. ÎMBUNĂTĂȚI. ÎNDREPTA. RECTIFICA. RETUȘA.

REPARĂRE s. **1.** *(TEHN.)* depanare, depanație, reparat, reparație, (pop.) drégere. *(~ unui televizor.)* **2.** refacere, reparat, reparație, (pop.) drégere, dres, (înv. și reg.) meremét, meremetiseálă, meremetisíre, (reg.) răpăluít, (prin Munt.) prefái, (înv.) meremetisít. *(~ casei.)*

reparáre s. v. CORECTARE. CORIJARE. ÎMBUNĂTĂȚIRE. ÎNDREPTARE. RECTIFICARE. REMEDIERE. RETUȘ. RETUȘARE.

REPARÁT adj. refăcut, (pop.) dres, (înv. și reg.) meremetisít, (reg.) răpăluít. *(Casă ~.)*

REPARÁT s. **1.** *(TEHN.)* depanare, depanație, reparare, reparație, (pop.) drégere. *(~ unui televizor.)* **2.** refacere, reparare, reparație, (pop.) drégere, dres, (înv. și reg.) meremét, meremetiseálă, meremetisíre, (reg.) răpăluít, (prin Munt.) prefái, (înv.) meremetisít. *(~ casei.)*

REPARATÓR s. *(TEHN.)* depanator. *(~ de televizoare.)*

REPARĂȚIE s. **1.** *(TEHN.)* depanare, depanație, reparare, reparat, (pop.) drégere. *(~ unui televizor.)* **2.** refacere, reparare, reparat, (pop.) drégere, dres, (înv și reg.) meremét, meremetiseálă, meremetisíre, (reg.) răpăluít, (prin Munt.) prefái, (înv.) meremetisít. *(~ casei.)* **3.** compensare, compensație, daune (pl.), despăgubire, (înv. și pop.) mulțumíre, (înv.) dezdăunáre, indemnizație, (turcism înv.) adét. *(Ce ~ i-a oferit pentru pagubele produse?)*

repartizá vb. v. DISTRIBUI. ÎMPĂRȚI. REPARTIZA.

REPARTÍȚIE s. distribuire, distribuție, împărțire, repartizare, (înv.) repărțíre. *(~ unor ajutoare pentru sinistrați.)*

REPARTIZÁ vb. **1.** a distribui, a împărți, (înv.) a repartira, a repărți. *(A ~ pîinea.)* **2.** a atribui, a da, a distribui, a împărți. *(A ~ loturi de casă țăranilor.)* **3.** a afecta, a destina, a distribui. *(A ~ un fond important pentru construcții.)* **4.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a înșirui, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a rîndui, a sistematiza, (pop.) a chiti, a drége, a tocmi. *(A ~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **5.** a trece, a vărsa. *(L-a ~ la artilerie.)*

REPARTIZÁRE s. **1.** distribuire, distribuție, împărțire, repartiție, (înv.) repărțire. *(~ unor ajutoare pentru sinistrați.)* **2.** atribuire, distribuire, împărțire. *(~ unor loturi de casă.)* **3.** aranjare, așezare, clasare, clasificare, distribuire, împărțire, ordonare, rînduială, rînduire, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **4.** trecere, vărsare. *(~ lui la altă unitate.)*

REPARTIZÓR s. *(TEHN.)* distribuitor.

REPÁUS s. **1.** dormit, odihnă, somn, (arg.) soileálă. *(După o oră de ~ s-a sculat.)* **2.** odihnă, răgaz, (pop.) préget, zăbávă, (înv. și reg.) odihneálă, páos, răzbún, (înv.) răposáre, răsufláre, răsúflu. *(Nu și-a permis o clipă de ~.)* **3.** pauză. *(~ de amiază, într-o întreprindere.)* **4.** astîmpăr, calm, liniște, odihnă, pace, tihnă, (înv. și pop.) tihneálă, (înv. și reg.) páos, răzbún, (reg.) potól, stáre, (înv.) așezáre, așezămînt, odihneálă, păciuíre, răsufláre, (fig.) destíndere, senín, seninătáte. *(Sufletul nu-și mai află ~.)*

repáus s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

REPAUZÁ vb. **1.** a dormi, a se odihni, (înv. și reg.) a somna, (înv.) a (se) poposi, a (se) răposa, (arg.) a soili. *(Nu poate fi deranjat, acum se ~.)* **2.** a se odihni, (reg.) a se aciua. *(Se ~ puțin la umbră.)*

repauzá vb. v. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. MURI. PIERI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA.

REPAUZÁRE s. odihnire. *(~ cuiva, după lucru.)*

repauzáre s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

REPAUZÁT adj. odihnit, (fig.) proáspăt. *(Om ~.)*

repauzát adj., s. v. DECEDAT. DEFUNCT. DISPĂRUT. MORT. RĂPOSAT.

repărți vb. v. DISTRIBUI. ÎMPĂRȚI. REPARTIZA.

repărțíre s. v. DISTRIBUIRE. DISTRIBUȚIE. ÎMPĂRȚIRE. REPARTIȚIE. REPARTIZARE.

répede adj. v. SUCCINT. SUMAR.

RÉPEDE adj., adv., s. **1.** adj. ager, agil, isteț, iute, sprinten, vioi, (reg.) zburátic. *(~ în mișcări.)* **2.** adv. grabnic, iute, rapid, tare. *(Alerga cînd mai ~, cînd mai încet.)* **3.** adv. grabnic, imediat, iute, îndată, rapid, urgent, (prin Transilv.) pripéște. *(Vino ~ să vezi!)* **4.** adv. curînd, devreme, fuga, grabnic, imediat, iute, îndată, neîntîrziat, numaidecît, rapid, (rar) tudíla, (pop.) degrábă, momentán, (înv. și reg.) nepristán, númai, (reg.) mintenáș, mínteni, (înv.) peșín, techer-mécher. *(Să vii ~ înapoi.)* **5.** adj. grabnic, grăbit, iute, întins, precipitat, rapid, repezit, zorit, (înv. și pop.) silit, sílnic, (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)* **6.** adv. brusc, deodată, fulgerător, instantaneu, odată, scurt, subit, (pop.) númai, (reg.) tîrlamírla. *(~ se întoarce spre el și ...)* **7.** s. *(ENTOM.; Cicindela campestris)* (reg.) dragobéte, măsurătór, tîrtăriță.

repeșúș s. v. REPEZIȘ.

REPEJÓR adv., adj. **1.** adv. (pop.) iutișór. *(Mergi mai ~!)* **2.** adj., adv. tărișor. *(Un vînt cam ~.)*

repejúne s. v. GRABĂ. IUȚEALĂ. RAPIDITATE. REPEZEALĂ. REPEZICIUNE. VITEZĂ. ZOR.

REPÉNT adj. *(BOT.)* tîrîtor. *(Plante ~; tulpini ~.)*

repentír s. v. CĂINȚĂ. MUSTRARE. PĂRERE DE RĂU. POCĂINȚĂ. REGRET. REMUȘCARE.

REPÉR s. indicator, jalon, semn. *(Ca ~ se află un stîlp de piatră.)*

REPERÁJ s. reperare.

REPERÁRE s. reperaj.

REPERCUSIÚNE s. consecință, efect, rezultat, urmare, (înv.) úrmă, (fig.) rod. *(O ~ favorabilă ce rezultă de aici.)*

REPERCUTÁ vb. **1.** *(FIZ.)* a se întoarce, a se răsfrînge, a se reflecta, a reveni, (înv.) a se refrînge. *(Unda sonoră se ~ la întîlnirea unui obstacol.)* **2.** a se resimți, a se simți. *(Unele efecte se ~ asupra lui.)*

REPERCUTÁRE s. *(FIZ.)* întoarcere, răsfrîngere, reflectare, reflexie. *(~ unei unde.)*

REPETÁ vb. **1.** (înv. și reg.) a prociti, (prin Ban.) a prozice, (înv.) a poftori. *(Te rog să ~ tot ce ți-am spus.)* **2.** a recapitula, a revedea. *(A ~ materia pentru examen.)* **3.** a învăța, a memora, a memoriza, (reg.) a proba. *(A ~ o poezie.)* **4.** a reedita. *(A ~ performanța de anul trecut.)* **5.** a reînnoi, (înv.) a preînnoi. *(Și-a ~ propunerea.)* **6.** a se răsfrînge. *(Sunetele se ~.)*

REPETÁRE s. **1.** repetiție, (înv.) poftorire. *(Citește fără ~.)* **2.** recapitulare, repetiție, revedere, (înv.) procitánie. *(~ materiei.)* **3.** (livr.) reiterâre, reiterație. *(~ unei acțiuni.)* **4.** reeditare. *(~ unei performanțe.)* **5.** reînnoire. *(~ unei propuneri.)*

REPETÁT adj. **1.** bis. *(Strada Gloriei nr. 2 ~.)* **2.** (livr.) reiterát. *(O absență ~.)* **3.** des, frecvent. *(Vizite ~.)* **4.** (înv.) poftorít. *(Năvăliri ~.)* **5.** reeditat. *(O performanță ~.)* **6.** răsfrînt. *(Sunete ~.)*

repeténtă s. v. REPETENȚIE.

REPETENȚÍE s. (rar) repeténtă. *(~ unui elev.)*

REPETITÓR s. *(MUZ.)* corepetitor. *(~ la operă.)*

repetitór s. v. MEDITATOR. PREPARATOR.

REPETÍȚIE s. **1.** repetare, (înv.) poftorire. *(Vorbește fără ~ii.)* **2.** recapitulare, repetare, revedere, (înv.) procitánie. *(~ materiei.)* **3.** (rar) próbă. *(~ la un teatru.)* **4.** *repetiție generală* = avanpremieră.

repéz s. v. REPEZIȘ.

REPEZEÁLĂ s. grabă, iuțeală, rapiditate, repeziciune, viteză, zor, (rar) grăbíre, (înv. și pop.) repejúne. *(A făcut ceva în mare ~.)*

REPEZÍ vb. **1.** a se arunca, a se azvîrli, a se năpusti, a năvăli, a se precipita, a sări, a tăbărî, a se zvîrli, (rar) a se prăbuși, (înv. și pop.) a cădea, (înv. și reg.) a năduli, a se prăpăstui, (reg.) a iuruși, a năboi, a se năprăti, a nooti, a se tovărî, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. și Ban.) a se șupi, (înv.) a se da, a năbuși, a năvrăpi, a se slobozi. *(S-au ~ asupra dușmanului.)* **2.** a se arunca, a se avînta, a se azvîrli, a se precipita, a sări, a se zvîrli, (pop.) a se chiti, (Transilv.) a se aiepta. *(Se ~ pe cal.)* **3.** a arunca, a azvîrli, a zvîrli, (înv. și reg.) a năpusti. *(~ donița după el.)* **4.** a izbi, a trînti. *(A ~ ușa de perete.)*

repezí vb. v. BRUSCA.

REPEZICIÚNE s. **1.** iuțeală, rapiditate, viteză, (livr.) celeritáte, (rar) velocitáte. *(~ de deplasare a unui mobil.)* **2.** grabă, iuțeală, rapiditate, repezeală, viteză, zor, (rar) grăbíre, (înv. și pop.) repejúne. *(A făcut ceva în mare ~.)* **3.** agerime, agilitate, iuțeală, sprinteneală, suplețe, ușurință, vioiciune, (astăzi rar) sprinteníe, (înv.) sprintinătáte. *(~ în mișcări.)* **4.** operativitate, promptitudine, rapiditate. *(~ unei intervenții.)*

repezínă s. v. REPEZIȘ.

repezíre s. v. BRUSCARE.

REPEZÍȘ s. *(GEOGR.)* **1.** clină, coastă, coboriș, costișă, muchie, pantă, povîrniș, pripor, scoboriș, versant, (rar) prăvălác, prăvăliș, (înv. și reg.) piáză, scápăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezișeá, povîrghie, prăval, prăvălitúră, răpágúș, (prin Munt.) aplecúș, (înv.) baír, povîrnitúră, (fig.) șold. *(~ al unui deal.)* **2.** (reg.) repegúș, repéz, repezínă. *(~ al unei ape curgătoare.)*

repezíș s. v. ALERGARE. ALERGĂTURĂ. FUGĂ. GOANĂ.

REPEZÍT adj. **1.** grabnic, grăbit, iute, întins, precipitat, rapid, repede, zorit, (înv. și pop.) silít, sílnic, (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)* **2.** nestăpînit. *(Gesturi ~.)* **3.** pripit, (înv.) pripélnic. *(E un om prea ~.)*

repezitúră s. v. ALERGARE. ALERGĂTURĂ. FUGĂ. GOANĂ.

REPLANTÁ vb. a transplanta.

REPLANTÁRE s. transplantare.

REPLICÁ vb. **1.** a răspunde, a riposta, (înv.) a întîmpina, a prici. *(I-a ~ prompt.)* **2.** a întoarce, a răspunde. *(I-a ~ vreo două!)*

RÉPLICĂ s. răspuns, ripostă, (înv.) spúnere. *(La obrăznicia lui, i-a dat ~ cuvenită.)*

REPÓRT s. reportare. *(~ unei sume.)*

REPORTÁRE s. report. *(~ unei sume.)*

repoziție s. v. REINSTALARE.

reprehensíbil adj. v. BLAMABIL. CONDAMNABIL. CRITICABIL. NEÎNGĂDUIT. NEONORABIL. NEPERMIS. REGRETABIL. REPROBABIL. RUȘINOS. URÎT. VINOVAT.

reprehensiúne s. v. BLAM. BLAMARE. CONDAMNARE. DEZAPROBARE. IMPUTARE. IMPUTAȚIE. ÎNFIERARE. ÎNVINUIRE. NEAPROBARE. REPROBARE. REPROȘ. RESPINGERE. STIGMATIZARE. VINĂ.

REPREZENTÁ vb. **1.** a imagina, a închipui, a înfățișa, (înv.) a arădúce. *(Decorul ~ o pădure.)* **2.** a arăta, a înfățișa, a reda. *(Ce ~ acest tablou?)* **3.** a ilustra, a imagina, a înfățișa. *(Acest desen ~ ...)* **4.** a închipui, a înfățișa, a semnifica, a simboliza. *(Aceste romburi ~ ...)* **5.** a simboliza, (înv.) a semna. *(Inorogul ~ moartea.)* **6.** a întruchipa, a simboliza, (înv.) a închipa. *(Ce ~ acest semn?)* **7.** a încarna, a întruchipa, a întrupa, a personifica, a simboliza, (înv.) a închipa. *(El ~ forța brutală.)* **8.** a înfățișa, a oglindi, a reflecta. *(Arta ~ realitatea.)* **9.** a ilustra, a însemna, a

marca, a semnifica. *(Acest roman ~ o dată în literatură.)* **10.** a constitui, a fi, a forma, a însemna. (rar) a prezenta. *(Acest capitol ~ partea esențială a lucrării.)* **11.** a exprima, a înfățișa, a reda, (fig.) a tradúce. *(Cartea ~ zbuciumul autorului.)* **12.** a-și imagina, a-și închipui, a-și înfățișa, a vedea, (înv.) a-și figura. *(Cum ți-o ~ tu pe ea?)* **13.** a (se) juca, a (se) prezenta, (înv. și pop.) a (se) da, (înv.) a (se) parastisi. *(Ce se ~ astă-seară la teatru?)*

REPREZENTÁNT s. **1.** delegat, emisar, împuternicit, mesager, sol, trimis, (prin Transilv.) trimát, (înv.) misít, rugátor, solitór. *(~ al unui stat străin.)* **2.** împuternicit, mandatar, (înv.) isprávnic, mandatór. *(El e ~ meu.)* **3.** exponent, (fig.) interprét. *(~ al maselor.)*

REPREZENTÁNȚĂ s. agentură, agenție, filială, sucursală. *(~ a unei bănci.)*

REPREZENTÁRE s. **1.** imagine, înfățișare, viziune, (înv.) vedénie, (fig.) icoánă, oglindă. *(~ obiectelor; ~ unor vremuri apuse.)* **2.** arătare, înfățișare, redare. *(~ unui grup de manechini, într-un tablou.)* **3.** încarnare, întruchipare, întrupare, personificare, simbolizare, (înv.) personificáție. *(~ răului.)* **4.** înfățișare, oglindire, reflectare. *(~ realității în artă.)* **5.** simbol, (înv.) chip. *(Albul e ~ nevinovăției.)*

REPREZENTATÍV adj. caracteristic, clasic, specific, tipic. *(Un exemplu ~.)*

REPREZENTÁȚIE s. spectacol, (înv.) privéliște, privire, privít. *(~ de circ.)*

REPRIMÁ vb. a înăbuși, (fig.) a sugruma. *(A ~ o răscoală.)*

REPRIMÁRE s. înăbușire, (înv.) supresiúne, (fig.) sugrumáre. *(~ unei răscoale.)*

REPRIMÍ vb. **1.** a reangaja. *(A ~ într-o slujbă.)* **2.** a readmite. *(A ~ în școală.)*

REPRIMÍRE s. reangajare. *(~ cuiva în serviciu.)*

REPRÍZĂ s. **1.** *(SPORT)* (rar) mitán. *(~ la un meci de fotbal.)* **2.** *(SPORT)* rund. *(~ la un meci de box.)* **3.** *(MUZ.)* reexpoziție.

REPROBÁ vb. a blama, a condamna, a dezaproba, a înfiera, a proscrie, a respinge, a stigmatiza, (livr.) a dezavua, (rar) a sancționa, (pop.) a osîndi, (înv.) a mustra, a protesta, (fig.) a vesteji.

REPROBÁBIL adj. blamabil, condamnabil, criticabil, neîngăduit, neonorabil, nepermis, regretabil, rușinos, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărítor, rușinátor. *(O faptă ~.)*

REPROBÁRE s. blam, blamare, condamnare, dezaprobare, înfierare, neaprobare, respingere, stigmatizare, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (rar) reprobațiúne, sancționáre, (pop.) osîndíre, (înv.) prihană, (fig.) vestejíre. *(~ cuiva pentru faptele sale.)*

REPROBATÓR adj. dezaprobator, neaprobator. *(Îi vorbea cu ton ~.)*

reprobațiúne s. v. BLAM. BLAMARE. CONDAMNARE. DEZAPROBARE. ÎNFIERARE. NEAPROBARE. REPROBARE. RESPINGERE. STIGMATIZARE.

REPRODÚCE vb. **1.** a cita, a reda. *(Îți voi ~ întocmai vorbele lui.)* **2.** a imita a mima, (înv.) a închipui. *(A ~ gesturile cuiva.)* **3.** a copia, a transcrie, (înv.) a decopia, a izvodi, a prescríe. *(A ~ pe curat un text.)* **4.** a copia, (înv.) a scoáte, a scríe. *(A ~ un act, un document.)* **5.** a multiplica. *(A ~ afișul în 2 000 de exemplare.)* **6.** a se înmulți, a se prăsi, a procrea, (înv. și reg.) a se plodi, (reg.) a se puiți, (Mold.) a se puiezi, (înv.) a se propaga. *(Cum se ~ aceste animale?)* **7.** a se înmulți, (pop.) a (se) împuia, (înv. și reg.) a (se) plodi. *(Se ~ prin ouă.)*

REPRODÚCERE s. **1.** citare, redare. *(~ întocmai a unui text.)* **2.** imitare, mimare. *(~ a gesturilor cuiva.)* **3.** copiat, copiere, transcriere, (rar) transcripție. *(~ pe curat a unui text.)* **4.** (concr.) copie, transcriere, (rar) transcripție, (înv.) izvód, prescriitúră. *(Are o ~ fidelă a documentului.)* **5.** multiplicare. *(~ unui afiș în mai multe exemplare.)* **6.** înmulțire, prăsire, prăsit, procreare, reproducție, (înv. și reg.) plodíre. *(~ animalelor domestice.)* **7.** prăsilă, reproducție, (reg.) prăseálă. *(Cai de ~.)* **8.** *(EC.)* reproducție.

REPRODÚCȚIE s. **1.** înmulțire, prăsire, prăsit, procreare, reproducere, (înv. și reg.) plodíre. *(~ animalelor domestice.)* **2.** prăsilă, reproducere, (reg.) prăseálă. *(Cai de ~.)* **3.** *(EC.)* reproducere.

REPROFILÁ vb. a reorganiza, a restructura. *(A ~ o întreprindere.)*

REPROFILÁRE s. reorganizare, restructurare, (înv.) reorganizáție. *(~ unei instituții.)*

REPRÓȘ s. **1.** imputare, imputație, învinuire, vină, (livr.) reprehensiúne, (prin Mold.) bănát, (înv.) prícină, prihană. *(Nu merită nici un ~.)* **2.** admonestare, ceartă, certare, dojană, dojenire, imputare, morală, mustrare, observație, (pop. și fam.) beșteleálă, mustruluiálă, ocără, (înv. și reg.) înfruntáre, probozeálă, (reg.) probáză, probozénie, (prin Mold.) bănát, (Mold.) șmótru, (înv.) dăscălíe, imputăciúne, învățătúră, preobrăzitúră, probozíre, răpște, remonstráre, zabrác, (fam. fig.) săpunéală, scuturătúră. *(~ pe care l-a primit, l-a cumințit.)*

REPROȘÁ vb. **1.** a imputa, (prin Mold.) a(-i) bănui, (înv.) a prihăni. *(A ~ ceva cuiva.)* **2.** a obiecta, a spune, a zice, (înv.) a prici, a remonstra. *(N-am ce ~, totul a fost perfect.)*

REPROȘÁBIL adj. imputabil. *(Un fapt ~.)*

REPUBLICÁ vb. a reedita, a reimprima, a retipări. *(A ~ operele cuiva în tiraj de masă.)*

REPUBLICÁRE s. reeditare, reimprimare, retipărire. *(~ operelor cuiva.)*

REPUBLICÁT adj. reeditat, retipărit. *(Operă ~.)*

REPÚBLICĂ s. *(POLITICĂ)* (înv.) públică.

REPUDIÁ vb. a renega, a respinge. *(A-și ~ soția.)*

REPUDIÉRE s. renegare, respingere. *(~ soției.)*

REPUGNÁ vb. a-i displăcea. *(Îmi ~ să fac acest lucru.)*

repugnánt adj. v. DEZAGREABIL. DEZGUSTĂTOR. DISPLĂCUT. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. GREU. INFECT. ÎMPUȚIT. NEPLĂCUT. NESUFERIT. PUTUROS. RĂU. RĂU-MIROSITOR. RESPINGĂTOR. SCÎRBOS. URÎT.

repugnánță s. v. ANTIPATIE. AVERSIUNE. DEZGUST. GREAȚĂ. ÎNGREȚOȘARE. OROARE. OSTILITATE. PORNIRE. REPULSIE. RESENTIMENT. SCÎRBĂ. SILĂ.

REPÚLSIE s. **1.** antipatie, aversiune, ostilitate, pornire, resentiment, (livr.) repugnánță, resimțămînt. *(Simte o evidentă ~ față de el.)* **2.** aversiune, dezgust, greață, îngrețoșare, oroare, scîrbă, silă, (livr.) repugnánță, (rar) nesuferíre, (pop. și fam.) lehámite, (înv.) urît, (pop. fig.) saț. *(Simte o ~ de neînvins pentru orice.)* **3.** *(FIZ.)* respingere. *(~ de natură magnetică.)*

repulsív adj. v. DEZAGREABIL. DEZGUSTĂTOR. DISPLĂCUT. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. GREU. INFECT. ÎMPUȚIT. NEPLĂCUT. NESUFERIT. PUTUROS. RĂU. RĂU-MIROSITOR. RESPINGĂTOR. SCÎRBOS. URÎT.

REPÚNE vb. a reașeza. *(A ~ la locul inițial.)*

REPÚNERE s. reașezare. *(~ unui obiect la locul inițial.)*

REPURTÁ vb. **1.** a cîștiga, a cuceri, a dobîndi, a obține, a realiza, (Transilv.) a mirui, (înv.) a purta. *(A ~ o strălucită victorie.)* **2.** a înregistra, a obține. *(A ~ un răsunător succes.)*

REPURTÁRE s. **1.** cîștigare, cucerire, dobîndire, obținere, realizare. *(~ unei strălucite victorii.)* **2.** înregistrare, obținere. *(~ unui răsunător succes.)*

REPUTÁT adj. **1.** celebru, faimos, ilustru, mare, renumit, vestit, (înv. și pop.) mărít, numít, (reg.) revestít, (Transilv.) híreș, (înv.) norocít, (grecism înv.) perífan, (fam.) arhicunoscút, (fig.) strălucít, (rar fig.) strălucitór. *(Un ~ savant.)* **2.** consacrat, cunoscut, faimos, notoriu, recunoscut, renumit, vestit. *(Un sportiv ~.)*

REPUTÁȚIE s. **1.** celebritate, faimă, glorie, prestigiu, renume, (fig.) strălucíre. *(Și-a cîștigat o ~ fără precedent.)* **2.** faimă, notorietate, prestigiu, renume, vază, (înv.) vîlvă. *(Un medic de ~.)* **3.** faimă, popularitate, renume, (înv.) poporalitáte, (fig.) príză. *(Se bucură de oarecare ~.)* **4.** ascendent, autoritate, considerație, influență, înrîurire, prestigiu, respect, stimă, trecere, vază, (înv.) înrîurítă, (fig.) crédit. *(~ de care se bucură e în continuă creștere.)* **5.** faimă, nume, renume. *(Se bucură de ~ rea.)*

RESEMNÁRE s. (înv.) resemnație. *(Alungă ~!)*

resemnáție s. v. RESEMNARE.

RESENTIMÉNT s. antipatie, aversiune, ostilitate, pornire, repulsie, (livr.) repugnánță, resimțămînt. *(Simte un ~ vizibil față de el.)*

resimțămînt s. v. ANTIPATIE. AVERSIUNE, OSTILITATE. PORNIRE. REPULSIE. RESENTIMENT.

RESIMȚÍ vb. a se repercuta, a se simți. *(Unele efecte se ~ asupra lui.)*

RESORBÍ vb. a absorbi, a aspira, a încorpora, a înghiți, a sorbi, a suge, a trage. *(Pămîntul ~ apa de precipitații.)*

RESÓRBȚIE s. absorbție, încorporare, (înv.) sorbíre. *(Fenomenul de ~.)*

RESÓRT s. **1.** arc, (reg.) drot. *(A sărit ca un ~.)* **2.** domeniu, sector, serviciu. *(Un ~ public s-au făcut mari progrese.)*

resórt s. v. IMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. PORNIRE. STIMUL STIMULENT.

RESPÉCT s. **1.** apreciere, atenție, cinste, cinstire, considerație, onoare, prețuire, stimă, trecere, vază, (livr.) condescendénță, deferénță, reverénță, (înv. și reg.) seámă, (reg.) prețuiálă, (Mold.) iefterie, (înv.) láudă, socoteálă, socotínță, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de mult ~.)* **2.** ascendent, autoritate, considerație, influență, înrîurire, prestigiu, reputație, stimă, trecere, vază, (înv.) înrîurítă, (fig.) crédit. *(În ochii lor se bucură de un ~ suveran.)* **3.** cuviință, decență, politețe, (livr.) reverénță, urbanitáte, (livr. fig.) urbanism. *(O atitudine plină de ~.)*

RESPECTÁ vb. **1.** a aprecia, a cinsti, a considera, a onora, a prețui, a stima, (înv.) a respectarisi, a respectălui, a respectui, a socoti. *(Toți îl ~ în mod sincer.)* **2.** a ține, (înv. și pop.) a cinsti, (pop.) a păzi, (înv.) a feri, a observa, a veghea. *(A ~ o datină, un obicei.)* **3.** a îndeplini, a onora, a ține, (pop.) a păzi. *(Și-a ~ învoiala.)* **4.** a urma. *(A ~ prescripțiile medicului.)*

RESPECTÁBIL adj. **1.** cinstit, onorabil, onorat, prețuit, respectat, stimabil, stimat, venerabil, (înv.) omenít, preacinstít. *(O familie ~.)* **2.** demn. *(O comportare ~.)*

respectábil adj. v. CONSIDERABIL. MARE. RIDICAT.

RESPECTABILITÁTE s. onorabilitate. *(~ unei persoane.)*

RESPECTÁRE s. (pop.) păzíre. *(~ a legii, a cuvîntului dat.)*

respectarisí vb. v. APRECIA. CINSTI. CONSIDERA. ONORA. PREȚUI. RESPECTA. STIMA.

RESPECTÁT adj. **1.** apreciat, considerat, prețuit, stimat, (pop. fig.) văzút, (înv. fig.) vederós. *(Un om ~.)* **2.** cinstit, onorabil, onorat, prețuit, respectabil, stimabil, stimat, venerabil, (înv.) omenít, preacinstít. *(O familie ~.)*

respectălui vb. v. APRECIA. CINSTI. CONSIDERA. ONORA. PREȚUI. RESPECTA. STIMA.

respectuí vb. v. APRECIA. CINSTI. CONSIDERA. ONORA. PREȚUI. RESPECTA. STIMA.

RESPECTUÓS adj. **1.** cuviincios, decent, politicos, (livr.) reverențiós. *(O atitudine ~.)* **2.** (livr.) condescendént, deferént. *(Un om ~.)*

respiciént s. v. SUPRAVEGHETOR.

RESPINGĂTÓR adj. **1.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, scîrbos, urît, rău-mirositor, (livr.) fetid, miasmatic, pestilențial, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(Un miros ~.)* **2.** diform, hidos, hîd, monstruos, pocit, schimonosit, slut, strîmb, urît, (pop. și fam.) bocciu, scălîmb, scălîmbăiát, (reg.) pîcleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(O ființă ~.)* **3.** dezgustător, dizgrațios, grețos, hidos, oribil, scîrbos, (livr.) imúnd, (reg.) mîrșav. (fam. fig.) borît. *(~ la înfățișare.)* **4.** antipatic, dezagreabil, neplăcut, nesuferit, scîrbos. *(Un om ~.)* **5.** dezgustător, monstruos, odios, oribil, (livr.) abominábil. *(O faptă ~.)* **6.** dezgustător, infect, oribil, scîrbos. *(Ce caracter ~ !)* **7.** dezgustător, infect, scîrbos, spurcat. (pop.) scîrnav. *(~ treabă !)*

RESPÍNGE vb. **1.** a refuza, (livr.) a denega, (înv.) a apăra, a lepăda, a tăgădui. *(~ ajutorul ce i se cere.)* **2.** *(JUR.)* a recuza, a refuza. *(A ~ un jurat.)* **3.** a renega, a repudia. *(A-și ~ soția.)* **4.** a blama, a condamna, a dezaproba, a înfiera, a proscrie, a reproba, a stigmatiza, (livr.) a dezavua, (rar) a sancționa, (pop.) a osîndi, (înv.) a mustra, a protesta, (fig.) a vesteji. *(Opinia publică a ~ gestul lui necugetat.)* **5.** a lăsa, (fig.) a trînti. *(L-a ~ la examen.)* **6.** a alunga, a goni, a izgoni, (fig. înv.) a împinge. *(Îl ~ pe inamic.)*

RESPÍNGERE s. **1.** refuzare. *(~ unei propuneri.)* **2.** neacceptare, refuz. *(~ ajutorului solicitat.)* **3.** *(JUR.)* recuzare, refuzare, (înv.) recuzație. *(~ unui jurat.)* **4.** renegare, repudiere. *(~ soției.)* **5.** blam, blamare, condamnare, dezaprobare, înfierare, neaprobare, reprobare, stigmatizare, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (rar) reprobațiúne, sancționáre, (pop.) osîndire, (înv.) prihánă, (fig.) veștejire. *(~ faptei necugetate a cuiva.)* **6.** *(FIZ.)* repulsie. *(~ de natură magnetică.)*

respir s. v. RĂSUFLARE. RESPIRAȚIE. SUFLARE.

RESPIRÁ vb. a răsufla, (înv. și pop.) a sufla. *(După alta fugă, abia mai ~.)*

respirábil adj. v. SUPORTABIL.

respirâre s. v. RĂSUFLARE. RESPIRAȚIE. SUFLARE.

RESPIRÁȚIE s. răsuflare, suflare, (rar) respir, respiráre, súflu, (pop.) răsúflet, răsúflu, (înv. și reg.) súflet, (înv.) duh, răsuflătúră, spirit. *(Abia își mai trage ~.)*

RESPONSÁBIL adj., s. **1.** adj. răspunzător. *(El este ~ de săvîrșirea ...)* **2.** s. gestionar. *(~ magazinului.)*

RESPONSABILITÁTE s. **1.** răspundere, (înv.) răspúns, răspunzătáte. *(Lucrează cu toată ~.)* **2.** răspundere, sarcină. *(Grea ~ și-a luat.)*

REST s. **1.** rămășiță, (înv. și reg.) rămășitúră, (Transilv.) mărădic, mont, (înv.) rămás. *(A mai rămas un ~.)* **2.** deșeu, (înv. și reg.) marfă. *(Un ~ de piele.)* **3.** restanță, (înv. și pop.) rămășiță, (înv. și reg.) cusúr. *(Ce ~ mai ai de plătit?)* **4.** *(MAT.)* diferență, (înv.) rămășiță, restánță. *(~ obținută în urma unei scăderi.)*

RESTABILÍ vb. **1.** a reîntrona, a restatorni, (înv.) a restitui. *(A ~ pacea.)* **2.** a reface. *(A ~ un circuit.)* **3.** *(MED.)* a (se) înviora, a (se) redresa, a (se) reface, (reg.) a (se) învioșa. (fig.) a (se) remonta. *(S-a ~ după leșin.)* **4.** *(MED.)* a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) ridica, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o boală lungă.)* **5.** *(MED.)* a (se) fortifica, a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) întări, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) reconforta, a (se) reface, a (se) tonifica, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vînjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a ~ puțin după o scarlatină.)*

RESTABILÍRE s. **1.** reîntronare, restatornicire. *(~ păcii.)* **2.** refacere. *(~ unui circuit electric.)* **3.** *(MED.)* înviorare, redresare, refacere, (rar) redresamént, (fig.) remontáre. *(~ cuiva după un leșin.)* **4.** *(MED.)* îndreptare, înfiripare, însănătoșire, întremare, înzdrăvenire, lecuire, refacere, ridicare, tămăduire, vindecare, (pop.) sculáre, tămăduiálă, (înv.) sănătoșáre, tămăduință, vracevánie. *(~ completă a bolnavului.)* **5.** *(MED.)* fortificare, îndreptare, înfiripare, întărire, întremare, înzdrăvenire, reconfortare, refacere, tonificare, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ cuiva după o boală.)*

RESTABILÍT adj. **1.** refăcut. *(Un circuit ~.)* **2.** *(MED.)* îndreptat, înfiripat, însănătoșit, întremat, înzdrăvenit, lecuit, refăcut, ridicat, tămăduit, vindecat, (Mold.) pribolit, (înv.) sănătoșát. *(Bolnav complet ~ după operație.)* **3.** *(MED.)* fortificat, îndreptat, înfiripat, întărit, întremat, înzdrăvenit, reconfortat, refăcut, tonificat, (Mold.) pribolit. *(Un bolnav ~.)*

RESTÁNT adj. întîrziat. *(Plată ~.)*

RESTÁNȚĂ s. rest, (înv. și pop.) rămășiță, (înv. și reg.) cusúr. *(Ce ~ mai ai de plătit?)*

restánță s. v. DIFERENȚĂ. REST.

RESTANȚIÉR adj. (înv.) îndărătnic. *(O persoană ~ la plată.)*

RESTATORNICÍ vb. a reîntrona, a restabili, (înv.) a restitui. *(A ~ pacea.)*

RESTATORNICÍRE s. reîntronare, restabilire. *(~ păcii.)*

RESTAURÁ vb. **1.** a reface, (înv. și reg.) a meremetisi, a preînnoi. *(A ~ un castel, o celate.)* **2.** a reinstaura, a reîntrona, (înv.) a reînscăuna. *(A ~ o dinastie.)*

RESTAURÁNT s. local, (înv.) restaurație. *(A mîncat într-un ~ de lux.)*

RESTAURÁRE s. **1.** refacere, (înv. și reg.) meremetiseálă, meremetisíre, preînnoíre. *(~ unei cetăți.)* **2.** restaurație, (înv.) restituíre. *(~ unui monument.)* **3.** reinstaurare, reîntronare, restaurație, (înv.) reînscăunáre. *(~ unei dinastii.)*

RESTAURÁT adj. refăcut, (înv. și reg.) meremetisít. *(Cetate ~.)*

RESTAURÁȚIE s. **1.** restaurare, (înv.) restituíre. *(~ unui monument.)* **2.** reinstaurare, reîntronare, restaurare, (înv.) reînscăunáre. *(~ unei dinastii.)*

restaurátie s. v. LOCAL. RESTAURANT.

restéu s. v. RETEVEI. SCURTĂTURĂ. SPETEAZĂ.

RESTITUÍ vb. **1.** a da, a înapoia, a plăti, (rar) a returna, (pop.) a întoárce, a înturna, (înv.) a reînturna. *(Ți-am ~ datoria?)* **2.** a înapoia, a rambursa. *(A ~ creditul primit.)* **3.** a înapoia, a reda, (rar) a retrimíte, (pop.) a întoárce, (înv.) a remíte. *(A ~ cuiva bunurile luate.)*

restituí vb. v. REÎNTRONA. RESTABILI. RESTATORNICI.

RESTITUÍRE s. **1.** înapoiere, rambursare, (rar) restituție, (pop.) întoárcere, (înv.) rambúrs, reînturnáre. *(~ unei datorii.)* **2.** înapoiere, redare. *(~ bunurilor luate cuiva.)*

restituíre s. v. RESTAURARE. RESTAURAȚIE.

restitúție s. v. ÎNAPOIERE. RAMBURSARE. RESTITUIRE.

RESTRICTÍV adj. **1.** (rar) îngrăditór. *(Măsuri cu caracter ~.)* **2.** delimitativ, delimitator, limitativ. *(Element ~.)*

RESTRÍCȚIE s. **1.** restrîngere, (fig.) îngrădíre. *(~ de circulație.)* **2.** limită, (rar) mărginíre. *(Generalizează fără nici o ~.)*

RESTRÍȘTE s. (fig.) cúmpănă. *(Vremuri de ~.)*

RESTRÍNGE vb. **1.** a (se) împuțina, a (se) micșora, a (se) reduce, a scădea, (înv. și reg.) a (se) strîmta. *(Locurile de pășune s-au ~.)* **2.** a se limita, a se mărgini, a se mulțumi, a se reduce, a se rezuma. *(S-a ~ la strictul necesar.)* **3.** a circumscrie, a delimita, a limita. *(A ~ tema lucrării la ...)* **4.** a limita, a mărgini, (fig.) a îngrădi. *(I-a ~ dreptul de acțiune.)*

RESTRÍNGERE s. **1.** limitare, mărginire, reducere, rezumare, *(~ la strictul necesar.)* **2.** circumscriere, delimitare, limitare. *(~ unei teme la ...)* **3.** restricție, (fig.) îngrădíre. *(~ i de circulație.)*

RESTRÍNS adj. **1.** mic, redus, scurt. *(Un text ~.)* **2.** limitat, mărginit, redus. *(Într-un cadru ~.)* **3.** intim. *(Petrecere într-un cadru ~.)* **4.** limitat, mărginit, redus. *(Trebuințe ~.)* **5.** (înv.) strîns. *(Sensul ~ al unui cuvînt.)*

RESTRUCTURÁ vb. a reorganiza, a reprofila. *(A ~ o întreprindere.)*

RESTRUCTURÁRE s. reorganizare, reprofilare, (înv.) reorganizáție. *(~ unei instituții.)*

resurécție s. v. REÎNSUFLEȚIRE. REÎNVIERE.

RESÚRSĂ s. *(FIN.;* mai ales la pl.) fond, mijloc, (înv.) sermaiá. *(~e bănești.)*

RESUSCITÁ vb. *(MED.)* a reînvia.

RESUSCITÁRE s. *(MED.)* reînviere.

RESUSCITÁT adj. *(MED.)* reînviat.

REȘEDÍNȚĂ s. sediu, (astăzi rar) reședință, (înv.) sălaș, ședere, șezămînt, (rusism înv.) stóliță. *(~ guvernului.)*

retăceá vb. v. ASCUNDE. MASCA. TĂINUI.

RETÉNȚIE s. **1.** *(MED.)* (reg.) zăpreálă. *(~ urinară.)* **2.** *(TEHN.)* reținere. *(Derație de ~.)*

reténție s. v. OPRIRE. REȚINERE.

RETEVÉI s. scurtătură, (pop.) zburătură, (reg.) caravéi, cotrompléte, răzbíci, restéu, scatoálcă, scurtéi, verdéte, (Olt. și Ban.) jilăvéte, (prin Transilv. și Maram.) șui, (prin Olt.) șutavéi, (Transilv., Maram. și Olt.) șuvéi, (înv.) șuvéte. *(A aruncat cu un ~ după el.)*

RETEZÁ vb. **1.** a ciunti, a tăia, a trunchia. *(~ crengile unui copac.)* **2.** (reg.) a răzănde, a túnde. *(A ~ fagurii.)* **3.** a tăia, (pop.) a ráde, (reg.) a curma. *(A ~ capul cuiva.)* **4.** a tăia, (pop.) a lua. *(Obuzul i-a ~ piciorul.)*

retezá vb. v. CURMA. ÎNTRERUPE. OPRI. SCURTA. TĂIA. TUNDE.

RETEZÁRE s. **1.** retezat, (reg.) rătúns, tuns. *(~ fagurilor.)* **2.** retezat, tăiat, tăiere. *(~ capului unui condamnat.)*

RETEZÁT adj. **1.** ciuntit, tăiat, trunchiat. *(Cu urechile ~.)* **2.** scurtat, tăiat, tuns. *(Păr ~; iarbă ~.)*

RETEZÁT s. **1.** retezare, (reg.) rătúns, tuns. *(~ fagurilor.)* **2.** retezare, tăiat, tăiere. *(~ capului unui condamnat.)*

retezătúră s. v. SCORBURĂ.

RETICÉNT adj. reținut, rezervat, (reg.) pișín. *(O persoană excesiv de ~.)*

RETICÉNȚĂ s. (fig.) reținere, rezervă. *(~ neîntemeiată a unei persoane.)*

RETICULÁR adj. reticulat. *(Structură ~.)*

RETICULÁT adj. reticular. *(Structură ~.)*

RETIPĂRÍ vb. a reedita, a reimprima, a republica. *(A ~ operele cuiva.)*

RETIPĂRÍRE s. reeditare, reimprimare, republicare. *(~ operelor cuiva.)*

RETIPĂRÍT adj. reeditat, republicat. *(O operă ~.)*

retirádă s. v. CLOSET. TOALETĂ. VECE.

retirát adj. v. IZOLAT. RETRAS. SINGUR. SINGURATIC. SOLITAR.

RÉTOR s. orator, (prin Bucov.) predicánt. *(Un mare ~.)*

RETÓRIC adj. **1.** (înv.) retoricésc. *(Figură ~.)* **2.** afectat, artificial, bombastic, căutat, convențional, declamator, emfatic, fals, făcut, grandilocvent, manierat, nefiresc, nenatural, pompos, pretențios, (fig.) prețiós, sucitor, umflát. *(Stil, ~ limbaj ~.)*

RETÓRICĂ s. elocvență, oratorie, (înv.) limbuție, ritoríe. *(Își însușește arta ~.)*

retoricésc adj. v. RETORIC.

RETORÍSM s. afectare, artificialitate, căutare, emfază, grandilocvență, manierism, patos, prețiozitate. *(~ în stilul cuiva.)*

RETOROMÁN adj. ladin. *(Populație ~.)*

RETOROMÁNĂ s. *(LINGV.)* ladină.

RETÓRTĂ s. *(CHIM.)* (rar) cornută. *(~ pentru distilare.)*

RETRACTÁ vb. **1.** (fig.) a retrăge. *(~ cele spuse.)* **2.** a dezice, a nega, a tăgădui. *(A ~ tot ceea ce spusese.)* **3.** a (se) contracta, a (se) strînge, a (se) zgîrci. *(Un țesut care se ~.)*

RETRACTÁRE s. (rar) palinodie. *(~ celor spuse.)*

RETRACTÁT adj. contractat, strîns, zgîrcit. *(Țesut ~.)*

RETRÁGE vb. **1.** (Transilv., Maram. și Ban.) a răzeri. (înv.) a retrograda, a (se) trăge. *(Trupele se ~ din fața inamicului.)* **2.** a pleca. *(Vă rog să-mi permiteți să mă ~.)* **3.** a se izola. *(S-a ~ în mijlocul naturii.)* **4.** (rar) a scoate. *(De ce l-ai ~ de la liceu?)* **5.** a scoate, (pop.) a trage. *(A ~ o sumă de bani de la CEC.)*

retrăge vb. v. RETRACTA.

RETRÁGERE s. **1.** (rar) recesiune. **2.** izolare. *(~ lui în mijlocul naturii.)*

retranșá vb. v. FORTIFICA. ÎNTĂRI.

retranșaméntt s. v. FORTIFICAȚIE. ÎNTĂRITURĂ.

retranșáre s. v. FORTIFICARE. ÎNTĂRIRE.

RETRÁS adj., adv. **1.** adj. izolat, singur, singuratic, solitar, (rar) însingurat, (înv.) retirát, (fig.) sihástru. *(Un om ~; trăiește ~.)* **2.** adv. deoparte, izolat, (înv.) osébi. *(Stă ~.)* **3.** adj. ascuns, dosit, dosnic, ferit, izolat, lăturalnic, singuratic, tainic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(În ungherul cel mai ~.)*

RETRIBUÍ vb. **1.** a onora, a plăti, a remunera. *(A ~ o muncă prestată.)* **2.** a salariza, (rar) a salaria. *(Cum ești ~?)*

RETRIBUÍRE s. **1.** plată, remunerare, remunerație, retribuție, (rar) remunerăriu. *(Care este ~ pentru munca ta?)* **2.** salarizare, (rar) salariére. *(~ unui funcționar.)*

RETRIBÚȚIE s. **1.** leafă, remunerație, salariu, (pop. și fam.) simbrie, (înv.) nafacă, năiém, (înv. în Mold.) hac. *(Are ~ mare.)* **2.** cîștig, salariu. *(~ medie pentru munca în acord global.)* **3.** plată, remunerare, remunerație, retribuire, (rar) remunerăriu. *(Care este ~ pentru munca ta?)*

RETRIMÍTE vb. **1.** a reexpedia. *(A ~ cuiva corespondența.)* **2.** a returna. *(I-a ~ coletul primit.)*

retrimíte vb. v. ÎNAPOIA. REDA. RESTITUI.

RETROGRÁD adj., s. **1.** adj. înapoiat, reacționar. *(O concepție ~.)* **2.** s., adj. (înv.) tombatéră. *(Un ~ înrăit.)* **3.** adj. depășit, învechit, perimat. *(O mentalitate ~.)*

retrogradá vb. v. DECĂDEA. REGRESA. RETRAGE.

RETROGRADÁRE s. (înv.) retrogradație. *(~ cuiva într-o funcție.)*

retrogradáție s. v. RETROGRADARE.

retroguárdie s. v. ARIERGARDĂ.

RETROMETAMORFÍSM s. *(GEOL.)* diaftoreză, metamorfism retrograd.

RETÚR s. întoarcere, întors. *(Tur și ~.)*

RETURNÁ vb. **1.** a se reîntoarce, a reveni, (pop.) a se reîntorna. *(S-a ~ la punctul de plecare.)* **2.** a retrimite. *(I-a ~ pachetul primit.)*

returná vb. v. DA. ÎNAPOIA. PLĂTI RESTITUI.

RETÚȘ s. corectare, corijare, îmbunătățire, îndreptare, rectificare, remediere, retușare, (fig.) reparáre. *(~ dicțiunii cuiva.)*

RETUȘÁ vb. a corecta, a corija, a îmbunătăți, a îndrepta, a rectifica, (fig.) a repara. *(Și-a ~ dicțiunea.)*

RETUȘÁRE s. corectare, corijare, îmbunătățire, îndreptare, rectificare, remediere, retuș, (fig.) reparáre. *(~ dicțiunii cuiva.)*

REȚEÁ s. **1.** fileu, plasă. *(~ la un năvod.)* **2.** *(ANAT.)* ciur. *(~ la stomacul rumegătoarelor.)*

rețeá s. v. DANTELĂ. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. UNELTIRE.

REȚÉTĂ s. prescripție, (înv.) ordonánță. *(~ medicală.)*

REȚÍNE vb. **1.** *(JUR.)* a aresta, a deține, a închide, a întemnița, (înv. și reg.) a robi, (înv.) a arestălui, a arestui, a popri, a temnița, a zăvorî. *(Hoțul a fost ~ mai multă vreme.)* **2.** a împiedica, a opri, (înv. și reg.) a popri, (înv.) a apăra. *(Nu-l pot ~ să nu plece.)* **3.** a înfrîna, a struni, (înv. fig.) a hățui. *(Te rog să-i mai ~, sînt prea zburdalnici.)* **4.** a opri, a stăpîni, (rar) a prididi, (fig.) a înghiți. *(A-și ~ lacrimile.)* **5.** a se abține, a se domina, a se înfrîna, a se opri, a răbda, a se stăpîni. *(Nu s-a putut ~ să nu-i spună.)* **6.** a opri, a păstra, a rezerva. *(Ți-am ~ niște măsline.)* **7.** a opri, a păstra. *(~ restul!)* **8.** a rezerva. *(I-a ~ un bilet.)* **9.** a păstra, a purta. *(~ în suflet icoana copilăriei.)* **10.** a păstra. *(Solul ~ umiditatea.)* **11.** a observa, a percepe, a remarca, a sesiza, a vedea, a zări, (înv.) a privi. *(N-ai ~ nici o schimbare?)* **12.** a nota, a observa, a releva, a remarca, a semnala, a sublinia. *(Să ~ următoarele însușiri . . .)*

REȚÍNERE s. **1.** *(JUR.)* arest, arestare, deținere, închidere, întemnițare, (pop.) popreálă. *(O ~ de cîteva zile.)* **2.** abținere, înfrînare, stăpînire. *(~ de la ceva.)* **3.** înfrînare, (livr.) continénță. *(~ a sentimentelor.)* **4.** stăpînire. *(Arată multă ~.)* **5.** rezervă, (fig.) măsură. *(De ce atîta ~ în comportare?)* **6.** oprire, (rar) reténție. *(~ unui bun al cuiva.)* **7.** oprire, păstrare, rezervare. *(~ unor bilete pentru spectacol.)* **8.** menținere, păstrare. *(~ apei în sol.)* **9.** *(TEHN.)* retenție. *(Baraje de ~.)*

reținere s.v. RĂCEALĂ. RETICENȚĂ.

REȚINÚT adj. **1.** *(JUR.)* arestat, deținut, închis, întemnițat, (înv.) poprít. *(Persoane ~ și persoane libere.)* **2.** stăpînit. *(~ în comportare.)* **3.** astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, rezervat, serios, sobru, stăpînit-temperat. *(Om ~.)* **4.** reticent, rezervat, (reg.) pișín. *(O persoană excesiv de ~.)* **5.** rezervat, (fig.) măsurát. *(Un spirit ~.)* **6.** ascuns, tăi, nuit, (fig.) mocnít, surd. *(O dușmănie ~.)*

REUMÁTIC adj. *(MED.)* (înv.) reumaticós. *(Persoană ~.)*

reumaticós adj. v. REUMATIC. REUMATISMAL.

REUMATÍSM s. *(MED.)* (reg.) mătrice, orbálț, reúmă, (Transilv.) spure, (prin Olt.) spurcát, (înv.) revmaticále (pl.).

REUMATISMÁL adj. *(MED.)* (înv.) reumaticós, reumatismátic. *(Afecțiune ~.)*

reumatismátic adj. v. REUMATISMAL.

reúmă s. v. REUMATISM.

REUNÍ vb. **1.** a (se) aduna, a (se) întruni, a (se) strînge, (reg.) a (se) întroloca, a (se) sobori, (Olt. și Munt.) a (se) închelba, a (se) închelbăra. *(S-au ~ cu toții.)* **2.** a aduna, a convoca, a întruni, a strînge. *(I-a ~ pe toți ai săi.)* **3.** a (se) regrupa. *(Cele două companii s-au ~ dincolo de pădure.)* **4.** a asambla, a fixa, a îmbina, a împreuna, a monta, a uni. *(A ~ elementele componente ale unui sistem.)* **5.** a (se) îmbina, a (se) împreuna, a (se) lega, a (se) uni. *(A ~ elementele într-un tot.)* **6.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* a (se) aglutina, a (se) alipi, a (se) lipi, a (se) suda, a (se) uni. *(Două elemente ale vorbirii se pot ~.)* **7.** *(TEHN.)* a se agrega, a se lipi, a se uni. **8.** a (se) aduna, a (se) înmănunchea, a (se) strînge. *(Și-a ~ versurile într-un volum.)* **9.** a conexa. *(~ cele două pricini pentru a da o soluție unică.)* **10.** a (se) uni, a (se) unifica. *(A ~ provinciile într-o singură țară.)*

REUNÍRE s. **1.** adunare, convocare, întrunire, strîngere. *(~ oamenilor la o acțiune.)* **2.** regrupare. *(~ celor două regimente.)* **3.** asamblare, fixare, îmbinare, împreunare, montaj, montare, unire. *(~ elementelor unui sistem.)* **4.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinare, alipire, lipire, sudare, unire. *(Proces de ~ a două cuvinte.)* **5.** unificare, unire. *(~ tuturor provinciilor.)*

REUNÍT adj. **1.** îmbinat, împreunat, îngemănat, unit. *(Elementele ~ ale unui tot.)* **2.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinat, alipit, lipit, sudat, unit. *(Cuvinte ~.)* **3.** unificat, unit. *(Pe teritoriile ~.)*

REUNIÚNE s. **1.** adunare, întrunire, (înv. pop.) strînsúră, (înv.) sobór, ședére. *(A avut loc o mare ~.)* **2.** întrunire, ședătoare. *(~ literară.)* **3.** *(SPORT)* competiție, întrecere. *(O nouă ~ de box.)*

reuniúne s. v. ASOCIAȚIE. SOCIETATE.

REUȘÍ vb. **1.** a izbuti, (franțuzism) a parveni, (înv. și pop.) a isprăvi, (pop.) a nimeri, (prin Mold.) a hălădui, (Transilv. și Bucov.) a succéde, (grecism înv.) a catortosi. *(A ~ să facă un dispozitiv pentru ...)* **2.** a izbuti, a prinde. *(Violența lui nu a ~.)* **3.** a izbîndi, a izbuti, (înv.) a reieși, (fig.) a răzbi. *(A fost acolo și a ~.)*

reușíre s. v. IZBÎNDĂ. REUȘITĂ. SUCCES.

REUȘÍT adj. bun, izbutit, realizat, valoros, (pop.) nimerít, (arg.) mistó. *(O piesă de teatru ~.)*

REUȘÍTĂ s. **1.** izbîndă, succes, (înv.) reieșíre, reușíre, (fam.) isprávă. *(E sigur de ~.)* **2.** izbîndă, succes, victorie. *(~ echipei de handbal.)* **3.** succes, (livr.) audiență. *(O mare ~ la public.)*

REVALORIFICÁ vb. a reconsidera. *(A ~ o operă.)*

REVALORIFICÁRE s. reconsiderare. *(~ unei opere.)*

revărs s. v. REVĂRSAT. ZORI.

REVĂRSÁ vb. **1.** a deborda, (reg.) a puhoia. *(Apele au venit mari și s-au ~.)* **2.** a înunda, (reg.) a (se) năboi. *(Apele s-au ~ pe cîmpie.)* **3.** a (se) împrăștia, a (se) răspîndi, a (se) risipi, a (se) vărsa. *(Soarele ~ o căldură plăcută.)* **4.** a (se) difuza, a (se) împrăștia, a (se) răspîndi. *(Lumina se ~ în toate ungherele.)*

REVĂRSÁRE s. **1.** inundare, inundație, înec, potop, (pop.) potopénie, (înv.) revărsătúră, undătúră. *(S-a produs o mare ~.)* **2.** difuzare, împrăștiere, răspîndire. *(~ luminii în toate ungherele.)*

revărsát adj. v. BĂTUT. BOGAT. ÎNFOIAT. ÎNVOLT. ROTAT.

REVĂRSÁT s. zori (pl.), (reg.) revărs. *(~ de zi.)*

revărsătúră s. v. INUNDARE. INUNDAȚIE. ÎNEC. POTOP. REVĂRSARE.

REVĂZÚT adj. controlat, revizuit, verificat. *(Text ~.)*

REVEDEÁ vb. **1.** a (se) regăsi, a (se) reîntîlni. *(S-au ~ după o vreme.)* **2.** a se vedea. *(Să ne ~ sănătoși.)* **3.** a cerceta, a controla, a inspecta, a revizui, a verifica, (înv.) a revedui, (grecism înv.) a teorisi. *(A ~ toate scriptele întreprinderii.)* **4.** a recapitula, a repeta. *(A ~ materia pentru examen.)*

REVEDÉRE s. **1.** regăsire, reîntîlnire. *(~ lor după o vreme.)* **2.** revizie, revizuire. *(~ unui text.)* **3.** recapitulare, repetare, repetiție, (înv.) procitánie. *(~ materiei.)*

revedúi vb. v. CERCETA. CONTROLA. INSPECTA. REVEDEA. REVIZUI. VERIFICA.

REVELÁ vb. **1.** a arăta, a dezvălui, a releva, a sesiza. *(A ~ conducerii dificultățile întîmpinate.)* **2.** a declara, a destăinui, a dezvălui, a divulga, a împărtăși, a încredința, a mărturisi, a spovedi, a spune, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(Îi ~ dragostea lui.)* **3.** a descoperi, a dezvălui, (livr.) a decela. *(A ~ un lucru necunoscut.)* **4.** a apărea, a se arăta, a se ivi, a se înfățișa, (înv. și pop.) a se dezveli. *(Cîmpia se ~ în toată splendoarea ei.)*

REVELÁRE s. **1.** arătare, dezvăluire. *(~ unor lipsuri.)* **2.** destăinuire, dezvăluire, divulgare, împărtășire, încredințare, mărturisire, spovedire. *(~ unui secret.)*

REVELATÓR adj., s. **1.** adj. semnificativ, (înv.) spunătór. *(Un fapt ~.)* **2.** s. *(FIZ.)* developant, developator. *(~ pentru materialele fotografice impresionate.)*

REVENDICÁ vb. a cere, a pretinde, a reclama, (înv. și reg.) a striga, (înv.) a pretendelui, a pretendui, (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ să i se facă dreptate.)*

REVENDICÁRE s. cerere, pretenție, revendicație, (înv.) preténdă, (grecism înv.) pretendérimă, (turcism înv.) teclíf. *(~ lui a fost satisfăcută.)*

REVENDICÁȚIE s. cerere, pretenție, revendicare, (înv.) preténdă, (grecism înv.) preten-

dérimă, (turcism înv.) teclif. *(~ lui a fost satisfăcută.)*

REVENEÁLĂ s. jilăveală, udătură, umezeală, umiditate, (pop.) udeálă, (Olt.) crihálă. *(~ unui teren.)*

reveneálă s. v. ADIERE. BOARE. IGRASIE. PALĂ. RĂCOARE. RĂCOREALĂ. SUFLARE. SUFLU. UMEZEALĂ. UNDĂ.

REVENÍ vb. **1.** a se reîntoarece, a se returna, (pop.) a se reîntúrna. *(A ~ la punctul de plecare.)* **2.** a recădea. *(A ~ în poziția inițială.)* **3.** a se înapoia, a se întoarce, a veni, (pop.) a se înturna, (prin Ban.) a proveni, (înv.) a se toárce, a se turna. *(Când ai ~ acasă?)* **4.** *(FIZ.)* a se întoarce, a se răsfrînge, a se reflecta, a se repercuta, (înv). a se refrînge. *(Unda sonoră ~ la întîlnirea unui obstacol.)* **5.** *(MED.)* a se întoarce, a reapărea, a recidiva, (reg.) a se înturna. *(Boala i-a ~.)* **6.** a se răzgîndi. **7.** a se dezmetici, a se reculege, a se regăsi, a se trezi, (înv.) a se dezmeți, a se recuceri, a se remíte, (rar fig.) a se dezbăta. *(Și-a ~ destul de repede și a acționat normal.)* **8.** (livr.) a încumba. *(Îți ~ o datorie de onoare.)* **9.** a i se cădea, a i se cuveni, (înv. și reg.) a-i veni. *(Dă-mi partea care-mi ~.)* **10.** a costa, a face, a fi, (rar) a prețui, (înv. și reg.) a veni, (înv.) a costisi. *(Cît ~ metrul de stofă?)*

revení vb. v. JILĂVI. RĂCI. RĂCORI. UMEZI.

REVENÍRE s. **1.** reîntoarcere, (pop.) reînturnáre. *(~ la punctul de plecare.)* **2.** înapoiere, întoarcere, venire, (pop.) înturnáre, înturnát. *(După ~ lui acasă.)* **3.** reapariție. *(~ unui actor pe scenă.)* **4.** dezmeticire, reculegere, regăsire, trezire. *(~ cuiva din uluială.)*

revenós adj. v. JILAV. REAVĂN. UD. UMED.

REVÉNT s. *(BOT.; Rheum officinale)* rubarbă, (Transilv.) rabárbură.

REVERÉNDĂ s. anteriu, sutană, (Ban. și Transilv.) mintíe, (înv.) libadeá. *(~ preoțească.)*

REVERÉNȚĂ s. compliment, închinăciune, mătanie, plecăciune, ploconeală, temenea, (reg.) plocón, (înv.) plecáre, (turcism înv.) talím, (fam. rar) selamlíc. *(I-a făcut o ~ adîncă.)*

reverénță s. v. APRECIERE. ATENȚIE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. CUVIINȚĂ. DECENȚĂ. ONOARE. POLITEȚE. PREȚUIRE. RESPECT. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ.

REVERENȚIÓS adj. ceremonios, protocolar, solemn. *(Ton ~.)*

reverențiós adj. v. CUVIINCIOS. DECENT. POLITICOS. RESPECTUOS.

REVERÍE s. contemplație, meditație, vis, visare. *(Cufundat în ~.)*

REVÉRS s. dos, (astăzi rar) arépșcă. *(~ al unei medalii.)*

revestí vb. v. ÎNVESTI.

revestít adj. v. CELEBRU. FAIMOS. ILUSTRU. MARE. RENUMIT. REPUTAT. VESTIT.

REVÍNDE vb. (prin Transilv. și Olt.) a prevínde. *(A ~ o marfă.)*

REVÍNDERE s. revînzare. *(~ unei mărfi.)*

REVIRIMÉNT s. înviorare. *(S-a produs un ~ în activitatea ...)*

REVÍSTĂ s. (înv.) foáie. *(~ de cultură generală.)*

REVÍZIE s. **1.** control, inspectare, inspecție, verificare. *(~ a decurs în bune condiții.)* **2.** cercetare, control, revizuire, verificare, (înv.) teorie, teorisíre. *(~ tuturor scriptelor financiare.)* **3.** revedere, revizuire. *(~ unui text.)*

REVIZUÍ vb. a cerceta, a controla, a inspecta, a revedea, a verifica, (înv.) a revedui, (grecism înv.) a teorisi. *(A ~ toate scriptele întreprinderii.)*

REVIZUÍRE s. **1.** cercetare, control, revizie, verificare, (înv.) teorie, teorisíre. *(~ tuturor scriptelor financiare.)* **2.** controlare, verificare. *(~ unui calcul.)* **3.** revedere, revizie. *(~ unui text.)*

REVIZUÍT adj. **1.** controlat, verificat. *(Un calcul ~.)* **2.** controlat, revăzut, verificat. *(Text ~.)*

REVÎNZÁRE s. revindere. *(~ unei mărfi.)*

revmaticále s. pl. v. REUMATISM.

REVOCÁ vb. a anula, a contramanda. *(A ~ un ordin.)*

REVOCÁBIL adj. contramandabil. *(O dispoziție ~.)*

REVOCÁRE s. anulare, contramandare, (înv.) revocație. *(~ unui ordin.)*

REVOCÁT adj. anulat, contramandat. *(Ordin ~.)*

revocáție s. v. ANULARE. CONTRAMANDARE. REVOCARE.

REVOLTÁ vb. **1.** a (se) răscula, a (se) răzvrăti, a (se) ridica, (pop.) a (se) scula, (înv.) a (se) burzului, a (se) pristăvi, a (se) răscoli, a (se) răzmiriți, a (se) răzvesti, a (se) rebela, a (se) rocoși, a (se) semeți, a (se) zavergisi. *(Masele s-au ~.)* **2.** a (se) indigna, a (se) scandaliza, (înv.) a (se) scandalisi, a (se) scăndăli. *(Vestea l-a ~.)*

revoltánt adj., v. REVOLTĂTOR. SCANDALOS.

revoltánt adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

REVOLTÁRE s. indignare, revoltă, scandalizare, (rar) indignațiúne, (pop.) oțăreálă, oțăríre. *(Stare de ~.)*

REVOLTÁT adj., s. **1.** adj., s. răsculat, răzvrătit, rebel, (livr.) insurgént, sedițions, (rar) apostát, (reg.) buntúșnic, sculát, (înv.) burzuluít, răpștít, răsculătór, rebelíst, revoltánt, rocoșán, rocoșélnic, rocoșít, rocoșitór, zavergíu, (înv., prin Mold.) bontáș, (turcism înv.) zurbá, zurbagíu, zurbáv. *(~ții au trecut la luptă.)* **2.** adj. indignat, scandalizat. *(Om ~.)*

REVÓLTĂ s. **1.** răscoală, răsculare, răzmeriță, răzvrătire, rebeliune, (livr.) sedițione, (înv. și pop.) rebelíe, (pop. și fam.) tevatúră, (pop.) revolúție, ridicáre, sculáre, (înv.) burzuluiálă, răzválă, rócoș, rocoșeálă, rocoșénie, rocoșíre, rocoșít, rocoșítură, zavéră, (înv., prin Mold.) bont, (turcism înv.) zulúm, zurbá, zurbalíc, (fig.) tulburáre. *(~ a maselor.)* **2.**

indignare, revoltare, scandalizare, (rar) indignațiúne, (pop.) oțăreálă, oțărîre. *(Stare de ~ a cuiva.)*

REVOLTĂTÓR adj. scandalos, (înv.) revoltánt, (înv., în Transilv.) scăndăliciós. *(Un gest ~.)*

REVOLÚT adj. *(BOT.)* îndoit, întors, răsfrînt, (înv.) reflex. *(Frunză ~.)*

revoluție s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

REVOLUȚIONÁR s. (înv.) căuzáș. *(~ de a 1848.)*

REVOLVÉR s. **1.** pistol. **2.** *(TEHN.)* ciocan pneumatic.

rezachíe s. v. AGRIȘ.

rézăă s. v. IVĂR. ÎNCUIETOARE. ZĂVOR.

rezbélie adj. v. RĂZBOINIC.

rezbélnie adj. v. RĂZBOINIC.

REZÉDĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Reseda odorata)* rozetă, (reg.) préscure, busuioc-domnésc, (Bucov. și Transilv.) zmeurícă, zmeurițĂ. **2.** *(Reseda luteola)* rechie, (reg.) rozétă.

rezédă s. v. RECHIE.

REZEMÁ vb. **1.** a (se) propti, a (se) sprijini, a (se) susține, (reg.) a (se) popri, a (se) prijini. *(Se ~ de zid ca să nu cadă.)* **2.** a propti, a pune, a sprijini. *(~ scara să suim.)*

rezemá vb. v. BAZA. BIZUI. CONTA. FUNDAMENTA. ÎNCREDE. ÎNTEMEIA. SPRIJINI.

REZEMÁRE s. proptire, sprijinire, susținere. *(~ unei construcții cu stîlpi.)*

REZEMÁT adj. proptit, sprijinit. *(Gard ~.)*

REZEMĂTOÁRE s. **1.** *(TEHN.)* reazem, sprijin. *(O piesă care servește ca ~.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) jug. *(~ la piuă.)* **3.** balustradă, parapet, parmaclíc, pălimar, rampă, mînă curentă, (rar) reázem, (Transilv. și Munt.) plîmbă, (Transilv.) strájă, (înv.) parmác. *(~ la o scară.)* **4.** spate, spătar, spetează, (înv. și reg.) spátă. *(~ la un scaun.)*

rezemătúră s. v. POP. PROPTEA. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE.

REZERPÍNĂ s. *(FARM.)* serpasil.

REZERVÁ vb. **1.** a reține. *(I-a ~ un bilet.)* **2.** a opri, a păstra, a reține. *(Ți-am ~ niște măsline.)* **3.** a opri, a păstra, a ține. *(I-a ~ loc la rînd.)*

rezervá vb. v. DA. DESTINA. HĂRĂZI. HOTĂRÎ. MENI. ORÎNDUI. PREDESTINA. RÎNDUI. SORTI. URSI.

REZERVÁRE s. oprire, păstrare, reținere. *(~ unor bilete pentru spectacol.)*

REZERVÁT adj. **1.** astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, serios, sobru, stăpînit, temperat. *(Om modest și ~.)* **2.** reticent, reținut, (reg.) pișín. *(Un om excesiv de ~.)* **3.** reținut, (fig.) măsurát. *(Un spirit ~.)* **4.** distant, neprietenos, nesociabil, (fig.) glaciál, réce. *(O atitudine ~.)*

rezervăție s. v. REZERVĂ.

REZÉRVĂ s. **1.** (înv.) rezervăție. *(Mai are o ~ de alimente.)* **2.** margine, marjă. *(Să lăsăm o ~ pentru orice eventualitate.)* **3.** dubiu, incertitudine, îndoială, neîncredere, nesiguranță, scepticism, șovăială, șovăire, (astăzi rar) necredință, (înv.) aporíe, îndoință. *(~ lui era în parte întemeiată.)* **4.** reținere, (fig.) măsúră. *(~ în comportare.)* **5.** critică, obiecție, observație, (rar) observáre. *(Are unele ~ după lectura romanului.)*

rezérvă s. v. RĂCEALĂ. RETICENȚĂ.

REZERVÓR s. bazin. *(~ pentru lichide.)*

REZIDÁ vb. **1.** a consista, a consta, a sta, (înv.) a stărui. *(În ce ~ importanța problemei?)* **2.** a se afla, a consta, a exista. *(Tot secretul ~ în aceea că . . .)*

rezidență s. v. REȘEDINȚĂ. SEDIU.

REZIDÍ vb. a reclădi, a reconstrui, a reînălța, (rar) a reedifica. *(A ~ din temelii o casă.)*

REZIDÍRE s. reclădire, reconstrucție, reconstruire, (rar) reedificáre. *(~ din temelii a casei.)*

rezíl s. v. FILEU. PLASĂ.

REZILIÁ vb. *(JUR.)* a anula, a desface. *(A ~ un contract.)*

REZILIÁT adj. *(JUR.)* anulat, desfăcut. *(Contract ~.)*

REZILIÉRE s. *(JUR.)* anulare, desfacere. *(~ unui contract.)*

REZINÁJ s. *(SILV.)* rezinare.

REZINÁRE s. *(SILV.)* rezinaj.

REZISTÁ vb. **1.** a se împotrivi, (înv.) a (se) nevoi. *(A ~ pînă la ultimul om.)* **2.** a se ține. *(A ~ bine pînă la sfîrșitul cursei.)* **3.** a dura, a se păstra, a ține. *(O încălțăminte care ~ mult.)* **4.** a (o) duce, a ține. *(O haină care ~ la tăvăleală.)*

REZISTÉNT adj. **1.** dur, solid, tare, tenace, (pop.) țeapăn, vîrtós. *(Un material ~.)* **2.** puternic, solid, tare, trainic, zdravăn. *(A înfipt un par ~ în pămînt.)* **3.** durabil, solid, trainic, (rar) dăinuitór, (pop.) purtăreț, țeapăn, vîrtós, (înv.) nestrămutát, țiitór. *(Ghete ~; o construcție ~.)* **4.** puternic, tare, (pop.) pilós. *(Om ~.)* **5.** durabil, trainic, viabil. *(O operă ~.)* **6.** durabil, persistent, trainic, (livr.) perén. *(Efecte ~.)*

REZISTÉNȚĂ s. **1.** împotrivire, opoziție, opunere, (înv.) împoncișáre, împotrivéală, potrivíre, potrivnicíe, pricinuíre. *(A întîmpinat o dîrză ~.)* **2.** durabilitate, soliditate, tărie, trăinicie, (înv. și reg.) statornicíe, (înv.) nestrămutáre. *(~ unui material.)* **3.** duritate, soliditate, tărie, tenacitate. *(~ unui metal.)* **4.** *(FIZ.)* rezistor. *(~ electrică.)* **5.** durabilitate, trăinicie, viabilitate. *(~ unei opere.)*

REZISTÓR s. *(FIZ.)* rezistență.

REZÍTĂ s. *(CHIM.)* bachelită C.

REZÓL s. *(CHIM.)* bachelită A.

rezolút adj. v. CATEGORIC. DECIS. EXPRES. FERM. FORMAL. HOTĂRÎT. NEEZITANT. NEOSCILANT. NET. TRANȘANT.

REZOLÚȚIE s. **1.** decizie. *(O ~ adoptată prin consens.)* **2.** apostilă, (rusism înv.) nádpis. *(~ pusă pe o petiție.)*

REZOLVÁ vb. **1.** a clarifica, a descifra, a desluși, a dezlega, a explica, a lămuri, a lim-

pezi, a soluționa. *(A ~ enigma.)* **2.** a aranja, a orîndui, (înv.) a chivernisi. *(Și-a ~ niște treburi.)* **3.** a tranșa. *(A ~ în favoarea sa dispuța.)*

rezolvá vb. v. ALEGE. DECIDE. FIXA. HOTĂRÎ. STABILI.

REZOLVÁBIL adj. soluționabil, (fig.) solúbil. *(O problemă ~.)*

REZOLVÁRE s. **1.** clarificare, deslușire, dezlegare, elucidare, explicare, explicație, lămurire, limpezire, precizare, soluție, soluționare, (înv.) pliroforíe, răspicáre, (fig.) chéie, descilcíre. *(~ unei probleme încurcate.)* **2.** tranșare. *(~ conflictului în favoarea sa.)*

rezón s. v. ARGUMENT. CAUZĂ. CONSIDERENT. DREPTATE. ÎNDREPTĂȚIRE. JUDECATĂ. JUSTEȚE. JUSTIFICARE. MINTE. MOBIL. MOTIV. MOTIVARE. MOTIVAȚIE. PRICINĂ. PRIJEL. RAȚIONAMENT. RAȚIUNE. TEMEI. TEMEINICIE.

rezoná vb. v. CHIBZUI. CUGETA. GÎNDI. JUDECA. MEDITA. RAȚIONA. REFLECTA.

REZONÁBIL adj. **1.** cuminte, cumpănit, echilibrat, rațional, (înv.) rezonát. *(Om ~.)* **2.** bun, chibzuit, folositor, gîndit, înțelept, judicios, rațional, socotit, util, (fig.) sănătós. *(Un sfat ~.)* **3.** acceptabil, accesibil, convenabil, moderat, potrivit, (livr.) módic, (fam.) pasábil. *(Prețuri ~.)*

rezonaménț s. v. RAȚIONAMENT.

REZONÁNȚĂ s. răsunet, sonoritate, timbru, ton. *(~ unui flaut.)*

rezonánță s. v. RĂSUNET.

rezonát adj. v. CUMINTE. CUMPĂNIT. ECHILIBRAT. RAȚIONAL. REZONABIL.

REZULTÁ vb. **1.** a decurge, a proveni, a reieși, a urma, (pop.) a purcéde, a veni, (înv.) a cúrge. *(O consecință care ~ din alta.)* **2.** a deriva, a proveni, (pop.) a se trăge. *(Multe consecințe ~ de aici.)* **3.** a însemna, a reieși, a urma, (fig.) a se desprinde. *(De aici nu ~ că . . .)* **4.** a reieși, a se subînțelege. *(Aceste lucruri ~ destul de limpede.)* **5.** a proveni, (înv., în Transilv.) a atîrna. *(Prostia lui ~ de acolo că . . .)*

REZULTÁT s. **1.** consecință, efect, repercusiune, urmare, (înv.) úrmă, (fig.) rod. *(Un ~ pozitiv ce decurge de aici.)* **2.** acțiune, efect, influență, înrîurire. *(Ce ~ are acest medicament asupra inimii?)* **3.** *(MAT.)* dezlegare, răspuns, soluție. *(~ unei probleme.)*

REZUMÁ vb. **1.** a concentra, a prescurta, a reduce, a scurta, (fig.) a comprima, a condensa. *(A ~ o expunere.)* **2.** a recapitula, a sintetiza, (înv.) a recapitului. *(Să ~ cele spuse.)* **3.** a se limita, a se mărgini, a se mulțumi, a se reduce, a se restrînge. *(S-a ~ la strictul necesar.)* **4.** a se limita, a se mărgini, a se reduce, a sta, (rar) a se încheia. *(Importanța lucrării nu se ~ doar la . . .)*

REZUMÁRE s. **1.** concentrare, prescurtare, reducere, scurtare, (fig.) comprimáre, condensáre. *(~ unui text.)* **2.** recapitulare, sintetizare, (înv.) recapitulație. *(~ celor spuse mai înainte.)* **3.** limitare, mărginire, reducere, restrîngere. *(~ cuiva la strictul necesar.)*

REZUMÁT adj., s. **1.** adj. concentrat, prescurtat, redus, scurtat, (fig.) comprimát, condensát. *(Text ~.)* **2.** s. prescurtare, (înv.) sinópsă, scriere în scúrt. *(~ al unei cărți.)* **3.** s. sinteză. *(Și-a alcătuit un ~ din cele citite.)* **4.** s. (înv.) prescúrt. *(În ~ . . .)*

REZUMATÍV adj. **1.** concis, sintetic, succint, sumar, (înv). rezumătór. *(O descriere ~.)* **3.** recapitulativ. *(Tabel ~.)*

rezumătór adj. v. CONCENTRAT. CONCIS. LACONIC. LAPIDAR. REZUMATIV. SCURT. SINTETIC. SUCCINT. SUMAR.

ribízli s. v. COACĂZ. COACĂZĂ.

RIBOFLAVÍNĂ s. *(FARM.)* vitamina B_2.

ricaná vb. v. RÎNJI.

ricanáre s. v. RÎNJEALĂ. RÎNJET. RÎNJIRE. RÎNJITURĂ.

ricercár s. v. CAPRICIU. FANTEZIE.

RICÍN s. *(BOT.; Ricinus communis)* căpușă.

RICÍNĂ s. ulei de ricin.

rictus s. v. GRIMASĂ. SCHIMONOSEALĂ. SCHIMONOSIRE. SCHIMONOSITURĂ. STRÎMBĂTURĂ.

RID s. creț, cută, dungă, încrețitură, zbîrcitură, (pop.) zbîrceálă, zbîrci, (prin Transilv.) runț, (fig.) brázdă. *(O față plină de ~uri.)*

RIDÁ vb. a (se) cuta, a (se) încreți, a (se) zbîrci, (fam.) a (se) smochini, (fig.) a (se) boți, a (se) brăzda. *(Se ~ la obraz.)*

RIDÁRE s. cutare, încrețire, zbîrcire, (fam.) smochinire. *(~ pielii obrazului.)*

RIDÁT adj. creț, cutat, încrețit, zbîrcit, (fam.) smochinit, (fig.) boțit, brăzdát. *(Un obraz ~.)*

RIDICÁ vb. **1.** a (se) sălta, a (se) sui, a (se) urca. *(~ sacul în căruță; il ~ pe genunchi.)* **2.** a culege, a strînge. *(A ~ o hîrtie de jos.)* **3.** a se scula. *(S-a ~ de la masă.)* **4.** a arbora, a înălța. *(~ steagul patriei la catarg.)* **5.** a (se) scula. *(Se ~ în picioare.)* **6.** a se înălța, a se întinde. *(Se ~ și tot nu ajunge la lampă.)* **7.** a se zbîrli, (reg.) a se arici. *(I s-a ~ părul de frică.)* **8.** a înălța, a sălta. *(A ~ din umeri.)* **9.** a aresta. *(L-a ~ de acasă.)* **10.** a crește, a se înălța, a se urca. *(Vița s-a ~ mult de la pămînt.)* **11.** a se cățăra, a se cocoța, a se sui, a se urca, (pop.) a se aburca, a se țuțuia, (reg.) a se burica, a se cucuia, a se găibăra, a se popoța, a se zgăibăra, (prin Transilv.) a se pupuia, (prin Olt.) a se suliga. *(S-a ~ în copac.)* **12.** a (se) înălța, a (se) sui, a (se) urca. *(Se ~ în înaltul cerului.)* **13.** *(BIS.)* a se înălța, (înv.) a se văznesi. *(S-a ~ la cer.)* **14.** a îndepărta, a înlătura, a lua. *(A ~ colțul vălului.)* **15.** a îndoi, a răsfrînge, a sufleca, a sumete, a trage, (reg.) a sumeca, a supúne, (prin Munt. și Dobr.) a sumeteca. *(Își ~ mînecile, poalele.)* **16.** a se împrăștia, a se risipi, *(Ceața s-a ~.)* **17.** a apărea, a se arăta, a se ivi, a răsări. *(S-a ~ luna.)* **18.** a crește, a se mări, a se umfla. *(S-au ~ apele în matca lor.)* **19.** a clădi, a construi, a dura, a face, înălța, a zidi, (livr.) a edifica, (înv.) a temeia. *(A ~ o nouă școală.)* **20.** a se înălța, a răsări. *(S-a ~ un nou oraș.)* **21.** a scoate. *(~ un pachet de la poștă.)* **22.** a încasa, a primi. *(Și-a ~ drepturile de autor.)*

23. a (se) răscula, a (se) răzvrăti, a (se) revolta, (pop.) a (se) scula, (înv.) a (se) burzului, a (se) pristăvi, a (se) răscoli, a (se) răzmiriți, a (se) răzvesti, a (se) rebela, a (se) rocoși, a (se) semeți, a (se) zavergisi. *(Masele s-au ~ la luptă.)* **24.** *(MED.)* a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) tămădui, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)* **25.** a crește, a (se) extinde, a (se) lărgi, a (se) mări, a spori, a (se) urca. *(Suprafețele cultivate s-au ~ la . . .)* **26.** a crește, a se înmulți, a se mări, a spori, a se urca, (înv.) a se mulți, a prisosi, a se umnoji. *(S-a ~ numărul participanților.)* **27.** a crește, a (se) majora, a (se) mări, a (se) scumpi, a spori, a (se) sui, a (se) urca. *(Au ~ prețul; prețurile s-au ~.)* **28.** a se cifra. *(Cîștigul se ~ la . . .)* **29.** a crește, a se mări, a se sui, a se urca. *(I s-a ~ temperatura.)* **30.** a (se) înălța, a (se) urca. *(A ~ glasul, vocea.)* **31.** a avansa, a înainta, a înălța, a promova, (înv.) a provivasi. *(A ~ în funcție, în grad.)* **32.** a crește, a (se) mări, a spori. *(S-a ~ nivelul de trai.)* **33.** a isca, a naște, a produce, a provoca, a stîrni. *(Cartea a ~ multe obiecții.)*

ridică vb. v. ANULA. CINSTI. CÎNTA. CLĂTINA. CREȘTE. CUTREMURA. DESFIINȚA. DEZVOLTA. DÎRDÎI. DUDUI. ELOGIA. FĂLI. FUDULI. GLORIFICA. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNĂLȚA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. ÎNSUFLEȚI. ÎNVIA. LĂUDA. MĂRI. MÎNDRI. MUTA. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SCULA. SEMEȚI. SLĂVI. TREMURA. VENERA. ZGUDUI.

RIDICÁRE s. **1.** ridicat, săltare, săltat, suire, suit, urcare, urcat. *(~ sacului în căruță.)* **2.** culegere, cules, ridicat, strîngere, strîns. *(~ unei hîrtii de jos.)* **3.** sculare, sculat. *(~ de pe scaun.)* **4.** arestare. *(~ lui de la domiciliu.)* **5.** creștere, înălțare, urcare. *(~ viei pe araci.)* **6.** cățărare, cocoțare, suire, urcare, urcat. *(~ cuiva pe un zid.)* **7.** ascensiune, înălțare, suire, urcare. *(Mișcare de ~ a aerului.)* **8.** înălțare, suire, suit, urcare, urcat. *(~ în văzduh.)* **9.** *(BIS.)* înălțare, (pop.) ispás, (înv.) văznesénie. *(~ la cer a lui Iisus.)* **10.** îndepărtare, înlăturare, ridicat. *(~ unui colț din văl.)* **11.** ridicat, suflecare, (înv. și reg.) suflecătură. *(~ mînecilor.)* **12.** împrăștiere, risipire. *(~ ceții.)* **13.** creștere, mărire, umflare. *(~ apelor în matca lor.)* **14.** clădire, construcție, construire, durare, înălțare, zidire, (livr.) edificáre. *(~ unui nou cămin.)* **15.** încasare, primire. *(~ unor drepturi bănești.)* **16.** *(MED.)* îndreptare, înfiripare, însănătoșire, întremare, înzdrăvenire, lecuire, refacere, restabilire, tămăduire, vindecare, (pop.) sculáre, tămăduiálă, (înv.) sănătoșáre, tămăduínță, vracevánie. *(~ cuiva după o boală.)* **17.** creștere, majorare, mărire, scumpire, sporire, suire, urcare. *(~ prețurilor.)* **18.** creștere, mărire, suire, urcare. *(~ temperaturii cuiva.)* **19.** înălțare. *(~ a vocii, glasului.)* **20.** avansare, înaintare, înălțare, promovare, (înv.) provivasíre, (fig.) ascensiúne. *(~ în grad, în funcție.)* **21.** creștere, mărire, sporire. *(~ nivelului de trai.)*

ridicáre s. v. ANULARE. DESFIINȚARE. DEZVOLTARE. EVOLUȚIE. FUNCȚIE. GRAD. ÎNAINTARE. MERS-ÎNAINTE. MUTARE. PROGRES. PROPĂȘIRE. RANG. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

RIDICÁT adj. **1.** sculat. *(Stă ~, iar nu jos.)* **2.** înălțat, săltat. *(Cu capetele puțin ~.)* **3.** înalt. *(Un loc mai ~.)* **4.** îndoit, întors, răsfrînt, suflecat, sumes, tras, (reg.) sumecát. *(Cu mînecile ~.)* **5.** *(MED.)* îndreptat, înfiripat, însănătoșit, întremat, înzdrăvenit, lecuit, refăcut, restabilit, tămăduit, vindecat, (Mold.) pribolít, (înv.) sănătoșát. *(Bolnav ~ după operație.)* **6.** crescut, majorat, mărit, sporit, urcat. *(Prețuri ~.)* **7.** exagerat, excesiv, exorbitant, mare, scump, (livr.) inabordábil, (fig.) încărcát, piperát, sărát, umflát, usturătór. *(Preț de intrare ~.)* **8.** considerabil, mare, (înv.) simandicós, (fig.) respectábil. *(O sumă ~.)* **9.** intens, puternic, răsunător, tare. *(Voce ~; zgomot ~.)* **10.** aspru, răstit, (fig.) dur, réce, sec, tăiós. *(Îi vorbește cu un ton ~.)* **11.** înalt, superior. *(Nivel ~ de trai.)*

RIDICÁT s. **1.** ridicare, săltare, săltat, suire, suit, urcare, urcat. *(~ sacului în căruță.)* **2.** culegere, cules, ridicare, strîngere, strîns. *(~ unei hîrtii de pe jos.)* **3.** îndepărtare, înlăturare, ridicare. *(~ unui colț din văl.)* **4.** ridicare, suflecare, (înv. și reg.) suflecătură. *(~ mînecilor.)*

RIDICĂTÚRĂ s. **1.** *(GEOGR.)* dîmb, înălțime, (rar) înălțătură, (reg.) dîlmă. *(Înaintea dealului se afla o ~.)* **2.** ieșind, ieșitură, proeminență, protuberanță, (reg.) bólfă, (înv.) scosătúră, scoțătúră. *(O ~ pe suprafața unui obiect.)*

RIDÍCHE s. *(BOT.)* **1.** *(Raphanus sativus)* (prin Ban.) rótcă. **2.** *ridiche sălbatică (Raphanus raphanistrum)* = (reg.) ridichioáră, rapiță sălbatică.

RIDICHIOÁRĂ s. *(BOT.; Sinapis arvensis)* muștar de cîmp.

ridichioáră s. v. CERENȚEL. CUIȘORIȚĂ. RIDICHE SĂLBATICĂ.

RIDÍCOL adj., s. **1.** adj. buf, burlesc, caraghios, caricatural, grotesc, parodic. *(De un comic ~.)* **2.** s. (rar) ridiculitáte. *(~ unei situații.)* **3.** adj. comic, rizibil. *(Are o înfățișare ~.)* **4.** adj. caraghios, (Maram.) ciuf, (fam. și ir.) nóstim. *(O vestimentație cam ~.)* **5.** adj. derizoriu. *(Prețuri ~.)*

ridiculitáte s. v. RIDICOL.

RIDICULIZÁ vb. **1.** a satiriza, (înv.) a satira, (fig.) a biciui. *(A ~ moravurile din trecut.)* **2.** a batjocori, a zeflemisi, (înv. și

reg.) a măscări, (Transilv. și Mold.) a ciufuli, (înv. și pop. fig.) a ‹spurca.› *(Toți îl ~.)*

RIDICULIZÁRE s. **1.** satiră, satirizare, (fig.) biciuire. *(~ moravurilor din trecut.)* **2.** batjocorire, zeflemisire. *(~ cuiva.)*

RÍGĂ s. popă, rege, (înv.) crai. *(~ la jocul de cărți.)*

rígă s. v. MONARH. REGE. SUVERAN.

RIGÍD adj., adv. **1.** adj. inflexibil, neelastic, neflexibil, tare, țeapăn. *(O bară, o nuia ~.)* **2.** adj. țeapăn, (fig.) înțepenit. *(O îmbinare ~.)* **3.** adj. fix, imobil, neclintit, nemișcat, țeapăn, (pop.) vîrtós. *(Crengile ~ ale copacilor.)* **4.** adj. imobil, înțepenit, static, (livr.) hierátic. *(Atitudine ~.)* **5.** adj. bățos, drept, țeapăn. *(O ținută ~.)* **6.** adv. băț, bățos, drept, țeapăn. *(Stă ~.)* **7.** adj. (fig.) scorțós, scrobit. *(Niște critici ~.)*

RIGIDITÁTE s. **1.** inflexibilitate. *(~ unei bare.)* **2.** fixitate, imobilitate, înțepeneală. *(~ privirii.)*

riglá vb. v. LINIA.

riglát adj. v. LINIAT.

RÍGLĂ s. **1.** *(TEHN.)* linie, (Transilv.) lineál. *(~ pentru trasarea unei figuri geometrice.)* **2.** *(CONSTR.)* cușac.

riglă s. v. IVĂR. ÎNCUIETOARE. RUBRICĂ. ZĂVOR.

RIGOÁRE s. **1.** asprime, constrîngere, intransigență, rigurozitate, severitate, strășnicie, strictețe, (înv.) strășnicíre, (fig.) duritáte. *(~ regimului de internat.)* **2.** exactitate, exactitudine, precizie, rigurozitate, (înv.) scumpătáte. *(~ științifică.)*

RIGÓLĂ s. jgheab. *(~ la irigații.)*

RIGORÍSM s. **1.** austeritate, gravitate, severitate, sobrietate, (rar) asprime. *(~ liniilor unei construcții.)* **2.** conformism. *(Un ~ excesiv al cuiva.)*

RIGURÓS adj., adv. **1.** adj. aspru, sever, strașnic, strict, (rar) strîns. *(O disciplină ~; un regim alimentar ~.)* **2.** adj. exigent, pretențios, sever, (rar) pretensiv. *(Un profesor ~.)* **3.** adj. exact, precis, strict, științific. *(O definire ~.)* **4.** adv. exact, precis, (înv. și reg.) nesmintít. *(Judecă ~ lucrurile.)* **5.** adj. amănunțit, atent, meticulos, migălos, minuțios, scrupulos, serios, (înv.) scump. *(O cercetare ~ a faptelor.)*

RIGUROZITÁTE s. **1.** asprime, constrîngere, intransigență, rigoare, severitate, strășnicie, strictețe, (înv.) strășnicíre, (fig.) duritáte. *(~ regimului de internat.)* **2.** exigență, pretenție, severitate. *(~ unui profesor față de elevii săi.)* **3.** exactitate, exactitudine, precizie, rigoare, (înv). scumpătáte. *(~ științifică.)* **4.** acribie, conștiinciozitate, exigență, meticulozitate, scrupulozitate, (fam. și peior.) tipicărie. *(~ în îndeplinirea datoriei.)*

RIMÁ vb. a versifica, (rar) a stihui, (înv.) a poetiza, a versui.

RIMÁT adj. (înv.) versuít. *(Text ~.)*

RÍMĂ s. *(LIT.)* vers.

RINDEÁ s. *(TEHN.)* (pop.) ‹ațuitór, (înv. și reg.) teșchereá, (reg.) strújniță.› *(A da o scîndură la ~.)*

RINDELÁ vb. a gelui, a rindelui, (pop.) a fățui. *(A ~ o scîndură.)*

RINDELÁRE s. geluire, rindeluire, rindeluit, (pop.) fățuiálă, fățuire, fățuít. *(~ unei scînduri.)*

RINDELUÍ vb. a gelui, a rindela, (pop.) a fățui. *(A ~ o scîndură.)*

RINDELUÍRE s. geluire, rindelare, rindeluit, (pop.) fățuiálă, fățuire, fățuít. *(~ unei scînduri.)*

RINDELUÍT adj. geluit. *(Scîndură ~.)*

RINDELUÍT s. geluire, rindelare, rindeluire, (pop.) fățuiálă, fățuire, fățuít. *(~ unei scînduri.)*

RINÍCHI s. *(ANAT.)* (înv. și pop.) rărúnchi, (prin Ban.) bobríc, mămúc, momíc, momúc.

RINÍTĂ s. *(MED.)* catar, coriză, guturai, (pop.) troáhnă, (reg.) catarói, subăríe, (Mold., Bucov. și Transilv.) șuhăríe. *(Are o ~ rebelă.)*

RINOCÉR s. *(ZOOL.; Rhinoceros)* (înv.) inoróg.

RIOLÍT s. *(MIN.)* liparit.

rípă s. v. SFECLĂ FURAJERĂ.

RIPÍDĂ s. *(BIS.)* (reg.) serafím.

RIPOSTÁ vb. a răspunde, a replica, (înv.) a întîmpina, a prici. *(I-a ~ prompt.)*

RIPÓSTĂ s. răspuns, replică, (înv.) spúnere. *(La obrăznicia lui i-a dat ~ cuvenită.)*

ris s. v. TESTEA. TOP.

RISC s. pericol, primejdie, (astăzi rar) rízic. *(Cu ~ vieții.)*

RISCÁ vb. a se expune, a se hazarda. *(Te rog să nu ~.)*

riscá vb. v. CUTEZA. ÎNCUMETA. ÎNDRĂZNI.

RISCÁNT adj. hazardat, imprudent, periculos, primejdios, riscat. *(O acțiune ~.)*

RISCÁT adj. hazardat, imprudent, periculos, primejdios, riscant. *(O acțiune ~.)*

RISÍPĂ s. **1.** (înv.) istrávă, (fig.) jaf. *(~ la mîncare.)* **2.** iroseală, irosire, pierdere, risipă, (pop.) prăpădíre. *(O enormă ~ de timp pentru . . .)*

risípă s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. CĂDERE. DĂRĂPANARE. DĂRĂPĂNĂTURĂ. DĂRÎMARE. DĂRÎMAT. DĂRÎMĂTURĂ. DEVASTARE. DISPERSARE. DISPERSIE. DISTRUGERE. ÎMBELȘUGARE. ÎMPRĂȘTIERE. ÎNDESTULARE. ÎNFRÎNGERE. ÎNVINGERE. NĂRUIRE. NĂRUIT. NĂRUITURĂ. NIMICIRE. PARAGINĂ. PÎRJOLIRE. PRĂBUȘIRE. PRĂBUȘITURĂ. PRĂVĂLIRE. PRISOS. PUSTIIRE. RĂSFIRARE. RĂSPÎNDIRE. RĂZLEȚIRE. RISIPIRE. RUINĂ. SURPARE. SURPAT. SURPĂTURĂ.

risipélnic adj., s. v. CHELTUITOR. RISIPITOR.

RISIPI vb. **1.** a (se) dispersa, a (se) împrăștia, a (se) răsfira, a (se) răspîndi, a (se) răzleți, (pop.) a (se) răzni, (înv. și reg.) a (se) răschira. *(S-au ~ în toate părțile.)* **2.** a (se) împrăștia, a (se) răspîndi, a (se) răzleți, (pop.) a (se) năsădi, (înv. și reg.) a (se) spărge, a (se) spărgălui, (prin Olt. și Ban.) a (se) sprînji, (înv.) a (se) scociorî, a (se) scodoli. *(I s-a ~ întreaga turmă.)*

3. a împrăștia, a spulbera, a vîntura, (înv.) a spîrcui. *(A-i ~ pe dușmani în cele patru zări.)* **4.** a (se) destrăma, a (se) împrăștia, a (se) spulbera, (Olt.) a (se) vărzui, (înv.) a (se) rășchira, (pop. fig.) a (se) răzbuna. *(După ploaie, norii s-au ~.)* **5.** a se împrăștia, a se ridica. *(Ceața s-a ~.)* **6.** a dispărea, a pieri. *(Noaptea s-a ~.)* **7.** a împrăștia, a spulbera, (pop.) a zburătăci. *(Vîntul ~ frunzele.)* **8.** a (se) împrăștia, a (se) prefira, a (se) presăra, a (se) răsfira, a (se) răspîndi. *(A ~ nisip peste tot.)* **9.** a (se) împrăștia, a (se) răspîndi, a (se) revărsa, a (se) vărsa. *(Soarele ~ o căldură plăcută.)* **10.** a îndepărta, a spulbera. *(I-a ~ toată temerea.)* **11.** a arunca, a azvîrli, a cheltui, a irosi, a împrăștia, a prăpădi, a zvîrli, (livr.) a prodiga, (înv. și reg.) a prăda, (reg.) a mătrăși, a părădui, (Transilv.) a spesa, (înv.) a rășchira, (grecism înv.) a afierosi, (fig.) a înghiți, a mînca, a păpa, a toca. *(Și-a ~ averea; își ~ banii pe toate fleacurile.)* **12.** a irosi, a pierde, (pop.) a strica, (înv.) a istrăvi. *(Nu ~ cartușele degeaba.)* **13.** a (se) dărăpăna, a (se) dărîma, a (se) nărui, a (se) prăbuși, a (se) prăvăli, a (se) surpa, (pop.) a (se) hîi, (reg.) a (se) hurui, a (se) îmburda, (Olt., Transilv. și Maram.) a (se) sodomi, (prin Mold. și Transilv.) a (se) ului, (înv.) a (se) prăpădi. *(Obuzele au ~ zidul cetății.)*

risipí vb. v. DISTRUGE. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. ZDROBI. ZVÎNTA.

RISIPÍRE s. **1.** dispersare, dispersie, împrăștiere, răsfirare, răspîndire, răzlețire, (înv.) risipă. *(~ mulțimii.)* **2.** împrăștiere, (înv. și reg.) spărgere, spart. *(~ norilor.)* **3.** împrăștiere, ridicare. *(~ ceții.)* **4.** împrăștiere, spulberare. *(~ frunzelor, a prafului.)* **5.** împrăștiere, prefirare, presărare, presărat, răsfirare, răspîndire. *(~ nisipului pe alee.)* **6.** aruncare, azvîrlire, cheltuire, irosire, zvîrlire, (reg.) părăduire, (fig.) păpăre, tocăre, tocăt. *(~ banilor pe toate fleacurile.)* **7.** iroseală, irosire, pierdere, risipă, (pop.) prăpădire. *(O enormă ~ de timp pentru ...)* **8.** cădere, dărăpănare, dărîmare, dărîmat, năruire, năruit, prăbușire, prăvălire, surpare, surpat, (rar) prăbușeală, (înv.) risipă. *(~ unei case bombardate.)*

risipíre s. v. DISTRUGERE. NIMICIRE. POTOPIRE. PRĂPĂDIRE. SFĂRÎMARE. ZDROBIRE.

RISIPÍT adj. **1.** dispersat, împrăștiat, răsfirat, răspîndit, răzlețit, (pop.) răznit, (înv. și reg.) rășchirát. *(O mulțime ~.)* **2.** difuz, împrăștiat. *(Elemente ~.)* **3.** împrăștiat, (înv.) spîrcuít. *(O armată ~.)* **4.** împrăștiat, (înv. și reg.) spart. *(Prin norii ~ se zărea soarele.)* **5.** împrăștiat, prefirat, presărat, răsfirat, răspîndit. *(Nisip ~.)* **6.** împrăștiat, spulberat. *(Zăpadă ~.)* **7.** cheltuit, irosit, prăpădit, (reg.) părăduít. *(O avere ~.)* **8.** irosit, pierdut. *(Timp ~ în zadar.)* **9.** dărăpănat, dărîmat, năruit, prăbușit, prăvălit, surpat, (pop.) hîít. *(O construcție ~.)*

risipít adj. v. DISTRUS. NIMICIT. POTOPIT. PRĂPĂDIT. ZDROBIT.

risipitór adj. v. DEVASTATOR. DEZASTRUOS. DISTRUCTIV. DISTRUGĂTOR. NIMICITOR. PUSTIITOR. RUINĂTOR.

RISIPITÓR adj., s. cheltuitor, (livr.) prodíg, (rar) risipélnic, (Transilv. și Maram.) prădător, (înv.) cheltuiélnic, istrăvitór, împrăștietór, (fam. fig.) spart. *(Om ~.)*

risipitúră s. v. ABIS. ADÎNC. DĂRĂPĂNĂTURĂ. DĂRÎMĂTURĂ. NĂRUITURĂ. PARAGINĂ. PRĂBUȘITURĂ. PRĂPASTIE. RUINĂ. SURPĂTURĂ.

RISLING DE BANÁT s. *(BOT.)* (pop.) creáță.

rísmă s. v. TESTEA. TOP.

rismă róșie s. v. REALGAR.

risșáșă s. v. OREZ. PĂSAT. TERCI.

RÍȘCĂ s. (turcism înv.) iasíc. *(A juca ~.)*

rișiță s. v. AGRIȘ. COACĂZ.

RIT s. *(BIS.)* confesiune, credință, cult, religie, (pop.) lége. *(E de ~ ortodox.)*

rit s. v. CEREMONIAL. CEREMONIE. ETICHETĂ. PROTOCOL. REGULĂ. RITUAL. RÎNDUIALĂ. TIPIC.

ritișór s. v. MINCIOG.

RITM s. **1.** *(MUZ.)* cadență, măsură, ritmică, tact, (înv.) timp. *(~ al unei melodii.)* **2.** *(LIT.)* metru. *(~ al unui vers.)* **3.** cadență, tempo. *(Merge într-un ~ susținut.)* **4.** *(MED.) ritm fetal* = embriocardie.

RITMÁ vb. a cadența. *(A ~ un vers.)*

RITMÁT adj. **1.** cadențat, ritmic. *(Versuri ~; melodie ~.)* **2.** sacadat, săltat, săltăreț, săltător, (prin Mold. și Bucov.) scuturát. *(Un dans popular ~.)*

RÍTMIC adj. **1.** cadențat, ritmat. *(Versuri ~; melodie ~.)* **2.** sincopat. *(Muzică ~.)* **3.** intermitent, sacadat, (fig.) rupt. *(Bătăi ~.)* **4.** regulat. *(Mișcări ~.)*

RÍTMICĂ s. *(MUZ.)* cadență, măsură, ritm, tact, (înv.) timp. *(~ a unei melodii.)*

RITMICITÁTE s. regularitate. *(~ unor mișcări.)*

ritorie s. v. ELOCVENȚĂ. ORATORIE. RETORICĂ.

ritornélă s. v. REFREN.

ritós adv. v. CATEGORIC. DECIS. FERM. HOTĂRÎT. NET. TRANȘANT.

RITUÁL adj., s. **1.** adj. (rar) rituálic. *(Dansuri ~.)* **2.** s. *(BIS.)* canon, tipic, (înv.) trébnic. *(După ~ ortodox.)* **3.** s. ceremonial, ceremonie, etichetă, protocol, regulă, rînduială, tipic, (rar) rit, (înv.) politică. *(Conform ~ de la curte ...)*

rituálic adj. v. RITUA .

RIȚUÍRE s. *(TEHN.)* rițuit. *(~ unei foi de carton.)*

RIȚUÍT s. *(TEHN.)* rițuire. *(~ unei foi de carton.)*

RIVÁL s. **1.** adversar, concurent, (înv.) împotrivitór, rîvnáci. *(Și-a întrecut toți ~ la luptă.)* **2.** concurent, emul. *(~ cuiva în cîmpul literaturii.)*

RIVALITÁTE s. concurență, întrecere, luptă. *(~ între mai multe concerne.)*

RIVALIZÁ vb. a concura. *(Produsele noastre ~ pe cele străine.)*

RIVÁLTĂ s. *(TEATRU)* rampă. *(Actorii ies la ~.)*

RIVERÁN adj. (înv.) mălurós, mărgineán, ţărmureán. *(O zonă, o regiune ~.)*

riz s.v. JILIP. SCOC. ULUC.

rizáeă s. v. COSOR.

RIZEÁFCĂ s. *(IHT.; Alosa caspia nordmanni)* (rar) scrumbiţă.

rizerie s. v. OREZĂRIE.

RIZÍBIL adj. comic, ridicol. *(Are o înfăţişare ~.)*

rízic s. v. PERICOL. PRIMEJDIE. RISC.

RIZICULTÚRĂ s. orezărie. *(Se ocupă cu ~.)*

RÍBĂR s. *(ORNIT.; Sterna hirundo)* chirighiţă, pescăruş, (reg.) pescár, pescăríţă, rîndunică-de-máre.

ríbăr s. v. PESCAR. PESCĂREL. PESCĂRUŞ.

ríbiţă s. v. BEHLIŢĂ. PIETROŞEL. PORCUŞOR.

rícă s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUŢIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENŢĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE· LITIGIU. NEÎNŢELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

ricălui vb. v. RÎCÎI. RÎNI. SCORMONI. SCURMA.

RÎCÎÍ vb. **1.** a scormoni, a scurma, (rar) a scotoci, (înv., pop. şi fam.) a scociorî, (înv. şi reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a răcăli, a răşchia, a scodormoli, (prin Mold.) a rîcălui, (Transilv. şi Maram.) a scorni. *(Găinile ~ pămîntul.)* **2.** a zgîria, (pop.) a zgrepţăna. *(A ~ cu unghiile un obiect.)* **3.** a (se) zgîndări, (pop.) a (se) scocíorî, a (se) zădărî, (reg.) a (se) zgîncíli, (Olt.) a (se) zgîmăi. *(Nu-ţi mai ~ rana.)* **4.** a răzui, (rar) a scobi. *(~ pipa spre a o curăţa.)*

RÎCÎIÁLĂ s. **1.** rîcîit, rîcîitură, scormonire, scurmare, scurmătură, (înv., pop. şi fam.) scociorîre, scociorít. *(~ pămîntului cu ghearele.)* **2.** zgîriere (pop.) zgrepţănáre. *(~ unui obiect cu unghiile.)* **3.** zgîndărire, (pop.) scociorîre, (reg.) zgîncilíre, (Olt.) zgîmăire. *(~ unei răni.)*

RÎCÎÍT adj. scormonit, scurmat, (reg.) scofelit, scorbelit. *(Pămînt ~.)*

RÎCÎÍT s. rîcîială, rîcîitură, scormonire, scurmare, scurmătură, (înv., pop. şi fam.) scociorîre, scociorít. *(~ pămîntului cu ghearele.)*

RÎCÎITÚRĂ s. rîcîială, rîcîit, scormonire, scurmare, scurmătură, (înv., pop. şi fam.) scociorîre, scociorít. *(~ pămîntului cu ghearele.)*

RÍDE vb. **1.** a se amuza, a se desfăta, a se dispune, a se distra, a se înveseli, a petrece, a se veseli, (înv.) a se distráge, a se eglendisi, a libovi. *(Beau şi ~.)* **2.** (prin Ban.) a(-şi) tîrtăi, (înv.) a(-şi) mădări, a(-şi) rînji. *(De ce ~ de el?)*

RÎGÎÍ vb. *(FIZIOL.)* a eructa.

RÎGÎIÁLĂ s. *(FIZIOL.)* eructaţie, rîgîit, rîgîitură.

RÎGÎÍT s. *(FIZIOL.)* eructaţie, rîgîială, rîgîitură.

RÎGÎITÚRĂ s. *(FIZIOL.)* eructaţie, rîgîială, rîgîit.

rîhnă s. v. ROCOŢEA.

rîia-broáştei s. v. MĂTASEA-BROAŞTEI.

rîiát adj. v. RÎIOS. SCABIOS.

RÍIE s. *(MED.)* scabie, (reg.) rápăn.

ríie-broşteáscă s. v. MĂTASEA-BROAŞTEI.

ríie-de-ápă s. v. MĂTASEA-BROAŞTEI.

RÎIÓS adj. *(MED.)* scabios, (reg.) răpănós, rîiát.

RÎMÁ vb. (reg.) a jimui, a rîmui, a rîtui, a ruciuli, a rujmuli, (Munt.) a tefui. *(Porcul ~.)*

rîmătór s. v. PORC.

rîmleán s., adj. v. ROMAN.

rîmlenése adj. v. ROMAN.

rîmlenéşte adv. v. LATINEŞTE.

rîmnic s. v. HELEŞTEU. IAZ.

rîmuí vb. v. RÎMA.

rînă s. v. COARDĂ.

RÍNCĂ s. *(TEHN.)* (reg.) gînj, postoroáncă. *(~ la car.)*

rîncă s. v. BICIUŞCĂ. CRAVAŞĂ.

rîncăí vb. v. BONCĂI. BONCĂLUI. MUGI. RAGE. ZBIERA.

rîncălui vb. v. BONCĂI. BONCĂLUI. MUGI. RAGE. ZBIERA.

RÍNCED adj. alterat, descompus, stricat. *(Untură ~.)*

RÎNCEZÍ vb. a se altera, a se descompune, a se strica. *(Untura s-a ~.)*

RÎNCEZÍRE s. alterare, descompunere, stricare. *(~ a materiilor grase.)*

RÎNCHÉZ s. nechez, nechezare, nechezat, nechezătură, rînchezare, rînchezat, rînchezătură. *(~ul calului.)*

RÎNCHEZÁ vb. a necheza, (reg.) a mihohoi, a mihoni, a mihoti, a străfiga. *(Caii ~.)*

RÎNCHEZÁRE s. nechez, nechezare, nechezat, nechezătură, rînchez, rînchezat, rînchezătură. *(~ calului.)*

RÎNCHEZÁT s. nechez, nechezare, nechezat, nechezătură, rînchez, rînchezare, rînchezătură. *(~ul calului.)*

rînchezătór adj. v. NECHEZĂTOR.

RÎNCHEZĂTÚRĂ s. nechez, nechezare, nechezat, nechezătură, rînchez, rînchezare, rînchezat. *(~ calului.)*

RÎND s. **1.** (înv. şi pop.) şir, (livr. înv.) línie. *(Un ~ dintr-un text.)* **2.** *(MIL.)* şir, (înv. şi reg.) stroi. *(Un ~ de ostaşi aliniaţi.)* **3.** coloană, convoi, lanţ, şir, (reg.) trîmbă. *(Un ~ de care.)* **4.** şir, şirag, (reg.) ord, şar, (înv.) rang. *(Un ~ de plopi.)* **5.** (înv.) orînduiálă. *(~ într-o succesiune.)* **6.** tagmă. *(A intrat în ~ negustorilor.)* **7.** dată, (reg.) vers. *(În trei ~uri am fost la el.)* **8.** serie. *(Cloşca scoate un nou ~ de pui.)*

rînd s. v. CAT. CICLU. DATINĂ. ETAJ. FEL. MENSTRUAŢIE. NIVEL. OBICEI. PERIOD. RÎNDUIALĂ. TRADIŢIE. UZ. UZANŢĂ.

RÎNDÁŞ s. servitor, slugă. *(~ la un moşier.)*

RÎNDUÍ vb. **1.** a aranja, a aşeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărţi, a întocmi, a ordona, a organiza, a

orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a sistematiza, (pop.) a chiti, (înv.) a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **2.** a (se) alinia, a (se) înșira. a (se) înșirui, a (se) ordona, (înv. și reg.) a (se) șirui. *(S-au ~ în tăcere.)* **3.** a rostui, (pop.) a rosti. *(A ~ cele necesare.)* **4.** a se înșira, a se înșirui, a se perinda, a se succeda, a urma. *(Zilele se ~ unele după altele.)* **5.** a fixa, a hotărî, a institui, a întocmi, a orîndui, a stabili, a statornici, (înv.) a așeza, a lega, a politici, a scoáte, a scorni, a tocmi. *(A ~ un impozit.)* **6.** a hotărî, a lăsa, a orîndui, a statornici. *(Așa a ~ Dumnezeu.)* **7.** a da, a destina, a hărăzi, a hotărî, a meni, a orîndui, a predestina, a sorti, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scríe, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce ne-a ~ soarta?)*

rînduí vb. v. COMANDA. CURĂȚA. DECIDE. DERETICA. DESEMNA. DISPUNE. FACE. FIXA. HOTĂRÎ. ÎNVESTI. NUMI. ORDONA. PORUNCI. PUNE. SCUTURA. STABILI. STATORNICI. STRÎNGE.

RÎNDUIÁLĂ s. **1.** aranjare, așezare, clasare, clasificare, distribuire, împărțire, ordonare, repartizare, rînduire, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **2.** alcătuire, aranjament, așezare, dispunere, distribuție, întocmire, structură. *(O anumită ~ a lucrurilor.)* **3.** ordine, organizare, orînduială, regulă, (înv.) tocmeálă, tocmíre. *(Era acolo o ~ desăvîrșită.)* **4.** întocmire, organizare, orînduială, orînduire, (înv.) așezămînt. *(Noua ~ a lucrurilor.)* **5.** ordine, organizare, rost. *(~ lumii nu se schimbă ușor.)* **6.** disciplină, ordine, regulă. *(Obișnuit cu ~; respectați ~.)* **7.** ordine, regulă, rost, socoteală, (înv. și reg.) soróc. *(Știe ~ lucrurilor.)* **8.** datină, fel, obicei, tradiție, uz, uzanță, (înv. și pop.) rînd, (pop.) dátă, lége, (înv. și reg.) pomână, (reg.) orîndă, (Transilv.) súcă, (prin Ban.) zacón, (înv.) právilă, predánie, șart, tocmeálă, (turcism înv.) adét. *(Așa-i ~ din bătrîni.)* **9.** rost, (pop.) seámă, (prin Transilv.) agód. *(Știe ~ nunții.)* **10.** ceremonial, ceremonie, etichetă, protocol, regulă, ritual, tipic, (rar) rit, (înv.) **politică.** *(Conform ~ de la curte . . .)* **11.** normă, precept, principiu, regulă, (înv.) právilă, tocmeálă. *(~ de viață.)*

rînduiálă s. v. BIR. CATEGORIE. CLASĂ. DARE. DESTIN. DISPOZIȚIE. FATALITATE. GRUP. GRUPARE. HOTĂRÎRE. IMPOZIT. MENIRE. NOROC. ORDIN. PORUNCĂ. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

RÎNDUÍRE s. aranjare, așezare, clasare, clasificare, distribuire, împărțire, ordonare, repartizare, rînduială, sistematizare. *(~ elementelor unui ansamblu.)*

RÎNDUÍT adj. **1.** aranjat, clasat, ordonat, organizat, sistematizat. *(Material documentar ~.)* **2.** aliniat, înșirat, înșiruit. *(Rînduri ~.)* **3.** anumit, cunoscut, determinat, fixat, hotărît, precizat, specificat, stabilit, statornicit. *(La o dată ~.)*

RÎNDUNEÁ s. *(ORNIT.)* **1.** *(Hirundo rustica)* rîndunică, (reg.) rînduníță, (înv.) rîndunélă. **2.** *rîndunea-maritimă-mică (Sterna sandvicensis)* = chiră, chirighiță, pescar, pescăruș.

rînduneá s. v. LĂSTUN.

rîndunea-de-noápte s. v. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ.

RÎNDUNÉL s. *(ORNIT.)* (reg.) rîndunícă, rîndunicói, rîndunói. *(~ este bărbățușul rîndunicii.)*

rîndunélă s. v. RÎNDUNEA. RÎNDUNICĂ.

rîndunícă s. v. RÎNDUNEL.

rîndunica-Dómnului s. v. CODOBATURĂ PRUNDAR. PRUNDAȘ.

RÎNDUNÍCĂ s. *(ORNIT.; Hirundo rustica)* rîndunea, (reg.) rînduníță, (înv.) rîndunélă.

rîndunícă s. v. LĂSTUN. MAIA. STRĂGĂLIE.

rîndunică-de-ápă s. v. LĂSTUN-DE-MAL.

rîndunică-de-fereástră s. v. LĂSTUN.

rîndunică-de-lút s. v. LĂSTUN-DE-MAL.

rîndunică-de-máre s. v. CHIRIGHIȚĂ. PESCĂRUȘ. RÎBAR.

rîndunică-de-múnte s. v. DREPNEA.

rîndunică-de-pădúre s. v. DREPNEA.

rîndunică-de-pămînt s. v. LĂSTUN-DE-MAL.

rîndunică-de-pîríu s. v. LĂSTUN-DE-MAL.

rîndunică-de-ploáie s. v. DREPNEA. LĂSTUN-DE-MAL.

rîndunică-de-túrn s. v. DREPNEA.

rîndunică-de-ziduri s. v. DREPNEA.

rîndunicói s. v. RÎNDUNEL.

rînduníță s. v. IARBA-FIARELOR. RÎNDUNEA. RÎNDUNICĂ.

rîndunói s. v. RÎNDUNEL.

rînél s. v. TIGAIE.

RÎNÍ vb. (reg.) a ricălui. *(A ~ la porci.)*

RÎNJEÁLĂ s. rînjet, rînjire, rînjitură, (livr.) ricanáre.

RÎNJET s. rînjeală, rînjire, rînjitură. (livr.) ricanáre.

RÎNJÍ vb. (livr.) a ricana, (reg.) a se tîrși, (prin Transilv.) a hîrgi, a se jimba. *(Ce ~ așa?)*

rînjí vb. v. DESTRĂMA. DEȘIRA. RÎDE.

RÎNJÍRE s. rînjeală, rînjet, rînjitură, (livr.) ricanáre.

RÎNJITÚRĂ s. rînjeală, rînjet, rînjire, (livr.) ricanáre.

rînsă s. v. AMENT.

RÎNTĂȘ s. prăjeală, (înv. și reg.) prăjitúră, (reg.) răncău. *(~ la o mîncare.)*

rîntăș s. v. SOS.

rînticós adj. v. FLENDUROS. RUPT. ZDRENȚĂROS. ZDRENȚUIT.

RÎNZĂ s. *(ANAT.)* pipotă, (reg.) bătúcă, morîșcă, múră, pipoáșcă, rîșnitoáre, rîșniță. *(~ de pasăre.)*

rînză s. v. ABDOMEN. BURTA. OSÎNZĂ. PÎNTECE. STOMAC.

rînzișoáră s. v. BOGLAR. COADA-VACII. CREȚUȘCĂ.

rînzoí vb. v. ÎNFURIA. MÎNIA.
rînzós adj. v. IRASCIBIL. IRITABIL. NERVOS. RĂUTĂCIOS. SUPĂRĂCIOS.
rînzós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.
rîp s. v. FUSAR. FUSAR MARE. PIETRAR.
rîpát adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

RÎPĂ s. *(GEOGR.)* **ponor**, **văgăună**, (pop.) **mal**, **surpătură**, (reg.) **afundătură**, **tudină**, **țîfléică**, (Munt. și Olt.) **sodóm**, (înv.) **strămînă**. *(Teren plin de ~e.)*
rîpít adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.
RÎPÓS adj. **abrupt**, **drept**, **perpendicular**, **pieptiș**, **piezi**ș, **prăpăstios**, **priporos**, **vertical**, (rar) **prăpăstuit**, **priporît**, (pop.) **óblu**, (reg.) **poncíș**, **prăvălát**, **prăvălátic**, **rîpít**, **rîpurós**, **țărmurós**, (prin Transilv.) **priporíu**, (prin Bucov.) **prípós**. (înv.) **mălurós**, **străminós**. *(Peretele ~ al muntelui.)*
rîpós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.
rîpurós adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.
RÎS s. **1.** **rîset**. *(Era mare ~ și veselie.)* **2.** **batjocură**, **derídere**, **zeflemea**, **bătaie de joc**, (livr.) **deriziúne**, (înv.) **batjóc**, **batjocorítură**, (fam.) **băscălíe**. *(Îl ia în ~.)*
RÎS s. *(ZOOL.; Lynx lynx)* **linx**.

RÎSET s. **rîs**. *(Mare ~ și veselie.)*
rîșchi s. v. RĂȘCHITOR.
rîșchiș s. v. GHIUDEN.

RÎȘCOV s. *(BOT.)* **1.** *(Lactarius deliciosus)* (reg.) **lăptúcă**, **opintíci** (pl.), **rîșcován**, **rîșcovíță**, **burete-dúlce**, **păstrăv-de-pădúre**, **pita-lui-Dumnezéu**, **piinea-pădúrii**. **2.** *(Lactarius volemus)* **vinețică-cu-lapte**, (reg.) **rîscovíță**, **burete-dúlce**, (Mold.) **rîșcovél**.
rîșcován s. v. RÎȘCOV.
rîșcovél s. v. RÎȘCOV. VINEȚICĂ-CU-LAPTE.
rîșcovíță s. v. RÎȘCOV. VINEȚICĂ-CU-LAPTE.
RÎȘNEÁLĂ s. **rîșnire**, **rîșnit**. *(~ cafelei.)*
rîșní vb. v. DIGERA. MISTUI.
RÎȘNÍRE s. **rîșneală**, **rîșnit**. *(~ cafelei.)*
rîșnít adj. v. BĂTUT. FĂCĂLUIT. FRECAT. SLEIT.
RÎȘNÍT s. **rîșneală**, **rîșnire**. *(~ cafelei.)*
rîșnitoáre s. v. PIATRĂ. PIPOTĂ. RÎNZĂ.

RÎȘNIȚĂ s. **1.** (rar) **morîșcă**. *(~ de cáfea, piper etc.)* **2.** (prin Transilv.) **melestéu**. *(~ de porumb.)*
rîșniță s. v. GURĂ. PIPOTĂ. RÎNZĂ. STOMAC.
RÎT s. *(ANAT.)* **bot**, (reg.) **flit**, **mórdă**, **súrlă**, **téflu**, **tic**, **zótcă**, **zúrnă**, (prin Transilv.) **ciort**, (prin Maram.) **roátă**, (Mold. și Bucov.) **sfîrlă**. *(~ al porcului.)*
rît s. v. BALTĂ. BĂLTOACĂ. GURĂ. LIVADĂ. LUNCĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. OGOR. PĂPURIȘ. PĂPURIȘTE. PÎRLOAGĂ. POMET. SMÎRC.
rîtán adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.
rîtán s. v. PORC. RECRUT.
rîtánie s. v. BĂDĂRĂNIE. GROSOLĂNIE. IMPOLITEȚE. INDELICATEȚE. MAHALAGISM. MITOCĂNIE. MÎRLĂNIE. MOJICIE. NECUVIINȚĂ. NEPOLITEȚE. ȚĂRĂNIE. VULGARITATE.
rîtós adj. v. MLĂȘTINOS. MOCIRLOS. SMÎRCOS.
rîtuí vb. v. RÎMA.
rîță s. v. LITERĂ. SLOVĂ.
RÎU s. **1.** *(GEOGR.)* **apă**. *(Jiul este un ~ care străbate Oltenia.)* **2.** **puhoi**, **șiroi**, **șuvoi**, **torent**. *(Un ~ de vin.)*
RÎULÉȚ s. *(GEOGR.)* **pîrîu**, **rîușor**, (reg.) **rîurél**, **rîúț**. *(Un ~ șerpuia printre coline.)*
rîurá vb. v. CURGE. UNDUI.
rîurél s. v. PÎRÎU. RÎULEȚ. RÎUȘOR.
RÎUȘÓR s. *(GEOGR.)* **pîrîu**, **rîuleț**, (reg.) **rîurél**, **rîúț**. *(Un ~ șerpuia printre coline.)*
rîușór s. v. STRECURĂTOARE.
rîúț s. v. PÎRÎU. RÎULEȚ. RÎUȘOR.
rîvnáci adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.
rîvnáci adj., s. v. AMATOR. DORITOR. DORNIC. IUBITOR. POFTICIOS. RÎVNITOR.
rîvnáci s. v. ADVERSAR. CONCURENT. RIVAL.

RÎVNĂ s. **1.** **asiduitate**, **insistență**, **perseverență**, **sforțare**, **silință**, **sîrguință**, **stăruință**, **străduință**, **străduință**, **zel**, (pop.) **osîrdie**. *(~ lui s-a dovedit fructuoasă.)* **2.** **hărnicie**, **silință**, **sîrguință**, **străduință**, **străduință**, **vrednicie**, **zel**, (pop.) **sîrg**, (înv.) **activitáte**, **diligență**. *(A demonstrat o mare ~ în munca sa.)* **3.** **ardoare**, **sîrguință**, **străduință**, **străduință**, **zel**, (înv.) **nepréget**, **nepregetáre**, **osîrdie**, **osîrdnicíe**, **osîrduință**, **osîrduíre**, **osîrduitúră**, **protimíe**. *(~ lui era demnă de lăudat.)* **4.** **bunăvoință**, **silință**, **sîrg**, **zel**, (înv.) **proéresis**. *(Arăta destulă ~, dar nu putea realiza nimic.)* **5.** **aspirație**, **dor**, **dorință**, **năzuință**, **poftă**, **pornire**, **tendință**, **vis**, (rar) **năzuíre**, **rîvnire**, (reg.) **năduleálă**, (înv.) **năslíre**, **năslitúră**, **rîvnitúră**. *(~ de a face ceva util.)*
rîvnă s. v. CHEF. CREDINȚĂ. CUCERNICIE. CUVIOȘENIE. CUVIOȘIE. DEOCHETURĂ. DEOCHI. DESCÎNTEC. DISPOZIȚIE. DORINȚĂ. EVLAVIE. FARMEC. GUST. MAGIE. PIETATE. PIOȘENIE. PIOZITATE. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. RELIGIOZITATE. SMERENIE. VOIE. VOINȚĂ. VRAJĂ. VRĂJITORIE. VRERE.

RÎVNÍ vb. **1.** a aspira, a dori, a jindui, a năzui, a pofti, a pretinde, a tinde, a ținti, a urmări,

a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a báte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)* **2.** a se ahtia, a dori, a jindui. *(~ după ...)* **3.** a dori, a jindui, a pofti, a voi, a vrea, (înv.) a deșidera, a iubi, a jelui, a poftisi. *(De multă vreme ~ să ...)* **4.** a jindui, a tînji. *(~ după un alt mod de viață.)* **5.** a jindui, a se lăcomi, (înv.) a zavistui. *(~ la bunul altuia.)*

rîvní vb. v. AMĂRÎ. DESCÎNTA. FACE. FERMECA. INDISPUNE. INVIDIA. ÎNDURERA. ÎNTRISTA. MENI. MÎHNI. NECĂJI. PIZMUI. SUPĂRA. URSI. VRĂJI.

rîvnire s. v. ASPIRAȚIE. CHEF. CIUDĂ. CREDINȚĂ. CUCERNICIE. CUVIOȘENIE. CUVIOȘIE. DISPOZIȚIE. DOR. DORINȚĂ. EVLAVIE. GELOZIE. GUST. INVIDIE. NĂZUINȚĂ. NECAZ. PICĂ. PIETATE.PIOȘENIE. PIOZITATE. PIZMĂ. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. RELIGIOZITATE. RÎVNĂ. SMERENIE. TENDINȚĂ. VIS. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

rîvnitór adj. v. ACTIV. CREDINCIOS. CUCERNIC. CUVIOS. EVLAVIOS. GELOS. HARNIC. INVIDIOS. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PIOS. PIZMAȘ. PIZMUITOR. PREACREDINCIOS. RANCHIUNOS. RELIGIOS. SILITOR.SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. SMERIT. VREDNIC. ZELOS.

RÎVNITÓR adj., s. **1.** adj. ahtiat, avid, dorit, dornic, jinduit, jinduitor, (fig.) înfometát, însetát, lácom, setós. *(~ de senzații tari.)* **2.** adj., s. amator, doritor, dornic, iubitor, pofticios, (pop.) poftitór, (reg.) poftăréț, poftós, pohtáci, (înv.) libóvnic, rîvnáci. *(~ de petreceri.)*

rîvnitúră s. v. ASPIRAȚIE. DESCÎNTEC. DOR. DORINȚĂ. FARMEC. MAGIE. NĂZUINȚĂ. POFTĂ. PORNIRE. RÎVNĂ. TENDINȚĂ. VIS. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

rizár s. v. TELAL.

rîzăciós adj. v. VESEL. VOIOS.

rîzărét adj. v. VESEL. VOIOS.

rîzătór adj. v. VESEL. VOIOS.

rîzînd adj. v. VESEL. VOIOS.

rîznár s. v. VAGONETAR.

rîznáș s. v. VAGONETAR.

ROÁBĂ s. (pop.) tărăboánță, (reg.) rotcól, (prin Transilv.) caroaie. *(A căra ceva cu ~.)*

ROÁDE vb. **1.** (reg.) a mezdri. *(Un animal care ~ hrana.)* **2.** a (se) toci, a (se) uza. *(Covorul s-a ~.)* **3.** a mînca. *(Nu-ți mai ~ unghiile.)* **4.** a (se) distruge, a (se) mînca. *(Moliile au ~ haina.)* **5.** a ataca, a mînca. *(Rugina ~ fierul.)* **6.** *(GEOGR., GEOL.)* a (se) eroda, a (se) săpa, (reg.) a (se) coptorî, a (se) coptoroși, (fig.) a (se) mînca, a (se) spăla. *(Apele ~ solul.)* **7.** a (se) măcina, a (se) mînca, a (se) săpa, a (se) scobi. *(Apa ~ malul.)* **8.** a bate, a freca, a glodi. *(Mă ~ pantofii.)*

roáde vb. v. CHINUI. CIVILIZA. CONSUMA. CULTIVA. FRĂMÎNTA. MUNCI. OBSEDA. PERSECUTA. PREOCUPA. RAFINA. STILA. SUBMINA. TORTURA. URMĂRI.

ROÁDERE s. **1.** *(GEOGR., GEOL.)* erodare, eroziune, săpare, șiroire, (fig.) spălare. *(Proces de ~ a solului de către ape.)* **2.** *(GEOGR., GEOL.;* concr.) coroziune, erodare, eroziune, (pop.) mîncătură, rosătură. *(S-a produs o adîncă ~ în sol.)* **3.** măcinare, săpare, săpat *(~ malului de către ape.)* **4.** frecare, rosătură. *(~ pantofilor.)*

roájbă s. v. RABLĂ. RUGINĂ. RUGINITURĂ. VECHITURĂ.

roánghеș adj. v. RĂUTĂCIOS.

roata-stélelor s. v. COROANA-BOREALĂ.

roátă s. v. BĂTĂTOR. BOT. COMPANIE. DEPĂNĂTOARE. RÎT. VÎRTELNIȚĂ.

ROÁTĂ s., adv. **1.** s. cerc, disc. *(O ~ de lemn.)* **2.** s. cerc. *(Fețele ~ în jurul meu.)* **3.** adv. circular. *(Privește ~.)*

roáte s. pl. v. COTIGĂ. TELEAGĂ.

ROB s. aservit, sclav, subjugat, (rar) serv, (înv.) prădát, șerb. *(A ajuns un ~.)*

rob s. v. CONDAMNAT. DEȚINUT. OCNAȘ. OSÎNDIT. PUȘCĂRIAȘ.

robáci adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

robalău s. v. BANDIT. HOȚ. PUNGAȘ. TÎLHAR.

robáne s. v. GEALĂU.

RÓBĂ s. (rar) tógă. *(~ de magistrat.)*

robălíe s. v. BANDITISM. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. GANGSTERISM. HOȚIE. JAF. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. TÎLHĂRIE.

ROBÍ vb. **1.** a înrobi, (înv.) a prăda. *(A ~ un prizonier.)* **2.** a aservi, a înrobi, a subjuga, a supune, (fig.) a înfeuda, a îngenunchea. *(A ~ un popor străin.)* **3.** a trudi. *(A ~ din greu în slujba lui.)*

robí vb. v. ARESTA. CAPTIVA. DEȚINE. DOMINA. ÎNCHIDE. ÎNTEMNIȚA. REȚINE. STĂPÎNI. SUBJUGA.

robiciúne s. v. CAPTIVITATE. PRIZONIERAT.

ROBÍE s. **1.** aservire, sclavaj, sclavie. *(Stare de ~.)* **2.** sclavie, (fig). lánțuri (pl.). *(Aflat în ~.)* **3.** aservire, înrobire, robire, subjugare, supunere, (fig.) înfeudáre, îngenunchére. *(~ unui popor străin.)* **4.** captivitate, sclavie, (livr.) servitúte, (rar) sclaváj, (înv.) prádă, robíre, robitúră, sclavísm, șerbíe. *(~ evreilor în antichitate.)*

robíe s. v. AREST. CAPTIVITATE. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PRIZONIERAT. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

robíme s. v. CAPTIVITATE. PRIZONIERAT.

ROBINÉT s. (pop.) țuțurói. *(~ de apă.)*

ROBÍRE s. aservire, înrobire, robie, subjugare, supunere, (fig.) înfeudáre, îngenunchére. *(~ unui popor străin.)*

robíre s. v. CAPTIVITATE. PRIZONIERAT. ROBIE. SCLAVIE.

ROBÍT adj. aservit, înrobit, subjugat, supus, (fig.) îngenuncheát. *(Popor ~.)*

ROBITÓR adj., s. înrobitor, (rar) subjugátór, (înv.) prădătór. *(Stat ~.)*

robitúră s. v. CAPTIVITATE. ROBIE. SCLAVIE.

robotáș s. v. CLĂCAȘ.

ROBÓTĂ s. *(IST.)* boieresc, clacă. *(Ca formă a rentei feudale, ~ din Transilvania se numea clacă în Țara Românească și boieresc în Moldova.)*

ROBOTEÁLĂ s. robotit, trebăluială, (reg.) stropoleálă. *(~ cuiva pe lîngă casă.)*

ROBOTÍ vb. **1.** a trebălui, (Munt.) a stropoli. *(A ~ pe lîngă casă.)* **2.** a trudi. *(A ~ toată viața în zadar.)*

ROBOTÍT s. roboteală, trebăluială, (reg.) stropoleálă. *(~ cuiva pe lîngă casă.)*

robșág s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ.

ROBÚST adj. **1.** puternic, solid, tare, viguros, vînjos, voinic, zdravăn, (pop.) țeápăn, vinós, vîrtós, (reg.) puterós, putút, socolán, (Ban. și Transilv.) pogán, (înv.) potént, putinciós, spătoș, (fig.) vérde. *(Om ~.)* **2.** legat, solid, viguros, vînjos, voinic, zdravăn. *(Extrem de ~.)*

ROBUSTÉȚE **s.** dinamism, energie, forță, impetuozitate, putere, tărie, vigoare, vitalitate, vlagă, (livr.) potență, (pop.) vînjoșénie, vînjoșie, vîrtoșie, voinicíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. și Ban.) snágă, (înv.) sfórță, tărîme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)*

roc s. v. SCADENȚĂ. TERMEN.

RÓCĂ s. *(GEOL.)* **1.** piatră, (înv.) stîncă. *(O ~ dură.)* **2.** *rocă efuzivă* = vulcanit, rocă vulcanică; *rocă organogenă* = biolit, organogen, organolit; *rocă vulcanică* = vulcanit, rocă efuzivă.

rócă s. v. ROUA-CERULUI.

rochia-cérului s. v. ROURICĂ.

rochia-rîndunélei s. v. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. VOLBURĂ.

róchie s. v. FOI. FUSTĂ. POALĂ.

rochioáră s. v. ROCHIȚĂ.

rochița-păsărícii s. v. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. VOLBURĂ.

rochița-păsărúicii s. v. ROCHIȚA-RÎNDUNELEI. ROCHIȚA-RÎNDUNICII. VOLBURĂ.

ROCHÍȚĂ s. **1.** (reg.) rochioáră. **2.** *(BOT.) rochița-rîndunelei (Convolvulus arvensis)* = volbură, rochița-rîndunicii, (pop.) poponéț, (reg.) cămașa-lui-Dumnezéu, cămașa-Maicii-Dómnului, poala-Maicii-Dómnului, poala-rîndunícii, rochia-rîndunélei, rochița-păsărícii, rochița-păsărúicii, (prin Munt. și Olt.) răcoréle (pl.); *rochița-rîndunicii (Convolvulus arvensis)* = volbură, rochița-rîndunelei, (pop.) poponéț, (reg.) cămașa-lui-Dumnezéu, cămașa-Maicii-Dómnului, poala-Maicii-Dómnului, poala-rîndunícii, rochia-rîndunélei, rochița-păsărícii, rochița-păsărúicii, (prin Munt. și Olt.) răcoréle (pl.).

róciu s. v. CRÎSNIC. MINCIOG.

rócoș s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

rocoșán adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

rocoșeálă s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

rocoșélnic adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

rocoșénie s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

rocoși vb. v. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA.

rocoșíre s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

rocoșít adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

rocoșít s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

rocoșitór adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

rocoșitúră s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

ROCOȚEÁ s. *(BOT.; Stellaria graminea)* (reg.) întiță, ochișór, răcovínă, ríhnă, sclipéț, stelúță, buruiana-júnghiului, iarba-cășunátului.

rocoțél s. v. CUIȘORIȚĂ. RĂCOVINĂ.

ROD s. *(BOT.)* **1.** fruct, poamă, (Mold.) poricále (pl.), (înv.) plod. *(Arbore cu multe ~.)* **2.** recoltă, (pop.) strînsă, strînsúră, (înv. și reg.) rodíre, strînsoáre, (înv.) ágru. *(Am obținut un ~ bogat.)* **3.** bucate (pl.), recoltă, (înv.) vipt. *(A strîns ~ cîmpului.)* **4.** *rodul-pămîntului (Arum maculatum)* = (reg.) ungureáncă, mana-pămîntului, piciorul-vițélului, porumbul-cúcului, rădăcină-de-fríguri, (Transilv.) arón, (Ban.) călindár, (Transilv.) cocoșoáică, hríbă, mărcéț, (Ban.) timp, barba-lui-Arón.

rod s.v. AVANTAJ. BENEFICIU. CÎȘTIG. COBORÎTOR. CONSECINȚĂ. DESCENDENT. EFECT. FOLOS. GENERAȚIE. NEAM. ODRASLĂ. PROFIT. PROGENITURĂ. REPERCUSIUNE. REZULTAT. SCOBORÎTOR. SEMINȚIE. SPIȚĂ. TESTICUL. URMARE. URMAȘ. VIȚĂ. VLĂSTAR.

RODÁN s. *(TEHN.)* sucală, (reg.) cicîrîg. *(Pe ~ se deapănă firele pentru războiul de țesut.)*

RODANÚRĂ s. *(CHIM.)* sulfocianură, tiocianat.

RODÍ vb. **1.** (reg.) a înrodi. *(O plantă care ~.)* **2.** a da, a face, a produce. *(Pomul ~ multe mere.)* **3.** a produce, (înv. și pop.) a odrăsli. *(O regiune care ~ multe grîne.)*

rodí vb. v. CONCEPE. FERTILIZA. NAȘTE. PROCREA.

RÓDIE s. *(BOT.)* (pop.) granátă.

ródie s. v. RODIU. RUGINĂ.

rodiér s. v. RODIU.

ródină s. v. CONSACRARE. CREAȚIE. FACERE. GENEZĂ. LĂUZIE. POST-PARTUM. RUGINĂ. SFEȘTANIE. ȘFINȚIRE. TÎRNOSEALĂ. TÎRNOSIRE.

RODÍRE s. fecunditate, fertilitate, productivitate, rodnicie, (rar) mănoşíe. *(~ solului.)*
rodíre s. v. RECOLTĂ. ROD.
rodít adj. v. BOGAT. FECUND. FERTIL. GRAS. MĂNOS. PRODUCTIV. RODITOR. RODNIC.
RODITÓR adj. **1.** bogat, fecund, fertil, gras, mănos, productiv, rodnic, (înv.) producătór, rodít, rodós, spórnic. *(Pămînt ~.)* **2.** *(BOT.)* fructifer. *(Pom ~.)* **3.** *(BOT.)* productiv, (înv.) lucrătór. *(Vie ~.)*
roditúră s. v. CREAŢIE. FACERE. GENEZĂ.
RÓDIU s. *(BOT.: Punica granatum)* (rar) rodiér, rubín, (înv. şi reg.) ródie.
RÓDNIC adj. bogat, fecund, fertil, gras, mănos, productiv, roditor, (înv.) producătór, rodít, rodós, spórnic. *(Teren ~.)*
ródnic adj. v. FECUND. FRUCTUOS. PROLIFIC.
RODNICÍE s. fecunditate, fertilitate, productivitate, rodire, (rar) mănoşíe. *(unui ~ teren.)*
rodnicíe s. v. FECUNDITATE. PROLIFICITATE.
rododáfin s. v. LEANDRU.
rododéndron s. v. SMIRDAR.
rodomontádă s. v. FANFARONADĂ. LĂUDĂROŞENIE.
rodós adj. v. BOGAT. FECUND. FERTIL. GRAS. MĂNOS. PRODUCTIV. RODITOR. RODNIC.
ROENTGENTERAPÍE s. *(MED.)* radioterapie.
rogojél s. v. ROSTOGOL.
ROGOJÍNĂ s. (reg.) scoárţă, (înv.) jítie. *(Pe jos era aşternută o ~.)*
ROGÓZ s. *(BOT.)* **1.** *(Carex)* (reg.) mohór, pir-róşu, (Transilv. şi Bucov.) şuşárcă. **2.** *(Carex silvatica şi pilosa)* şovar. **3.** *(Carex riparia)* (reg.) mohór, pir. **4.** *(Scirpus maritimus)* (Munt.) păşă. **5.** *(Schoenoplectus lacustris)* pipirig, (reg.) păpurícă, ţiperíg, papură-rotúndă.
rogóz s. v. PAPURĂ. PIPIRIG. PIPIRIGUŢ. SĂBIUŢĂ. ŢIPIRIG.
rogozăştínă s. v. ROGOZIŞ. ROGOZIŞTE.
rogozărie s. v. ROGOZIŞ. ROGOZIŞTE.
rogoz-de-grădínă s. v. NARCISĂ.
ROGOZÍŞ s. rogoziște, (reg.) rogozăștină, rogozărie. *(Un ~ pe marginea bălţii.)*
ROGOZÍŞTE s. rogoziș, (reg.) rogozăștină, rogozărie. *(O ~ pe marginea bălţii.)*
rohátcă s. v. BARIERĂ.
rohmáni s. pl. v. BLAJINI.
rohotí vb. v. CERTA. ÎNVRĂJBI. SUPĂRA.
roi s. v. MATCĂ.
ROÍ vb. a se agita, a colcăi, a se foi, a forfoti, a se frămînta, a furnica, a mişui, a mişuna, a viermui, (pop.) a bîjbîi, (înv. şi reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vîşca, (prin Transilv.) a şovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fiţîi, a se vînzoli. *(Lumea ~ pe străzi.)*
ROIÁLĂ s. agitaţie, animaţie, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mişcare, mişuială, mişunare, viermuială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fiţiiálă, fiţîire, fiţîit, vînzoleálă. *(~ necontenită a mulţimii pe străzi.)*
ROIB adj. (reg.) roibát. *(Cal ~.)*
roibát adj. v. ROIB.
RÓIBĂ s. *(BOT.; Rubia tinctorum)* garanţă, otrăţel, paţachină, (reg.) broci, fáptnic, rumenéle (pl.), buruiana-fáptului.
róibă s. v. RUMENEALĂ.
RÓINIŢĂ s. *(BOT.; Melissa officinalis)* melisă, (reg.) cătúşnică, lămiiţă, mătăcínă, motoácă, răstupeáscă, róişte, stupélniţă, buruiana-stúpului, busuiocul-stúpului, floarea-stúpului, iarba-albínelor, iarba-róilor, iarba-stúpului, izma-stúpilor, mierea-úrsului, mintă-turceáscă, poala-Sfîntei-Măríi, voioşniţă-de-albíni.
róiniţă s. v. MĂTĂCINĂ.
ROÍRE s. roişte, roit. *(~ albinelor.)*
ROÍŞTE s. roire, roit. *(~ albinelor.)*
róişte s. v. MELISĂ. ROINIŢĂ.
ROÍT s. roire, roişte. *(~ albinelor.)*
roít s. v. ARNICĂ. PODBAL-DE-MUNTE.
roit s. v. CANAF. CIUCURE. FRANJ. TIV. TIVITURĂ.
ROJDÁNIC s. **1.** zodiac, zodiar, (pop.) carte de **zódii**. *(~ este o carte ce prevesteşte soarta cuiva în raport cu zodia în care s-a născut.)* **2.** horoscop, zodiac. *(~ cuiva indică o viaţă plină de succese).*
ROL s. **1.** (înv). párte. *(A avea un ~ într-o piesă.)* **2.** partitură. *(Actorul a beneficiat de un ~ generos.)* **3.** personaj. *(Ce ~ interprelezi?)* **4.** funcţie, sarcină. *(Ce ~ îndeplineşte această piesă în ansamblu?)* **5.** atribuţie, îndatorire, sarcină. *(Ce ~ ai în această comisie?)* **6.** chemare, menire, misiune, rost, sarcină, (reg.) menínţă, (livr. fig.) sacerdóţiu. *(Şi-a împlinit ~.)* **7.** menire, obiectiv, rost, scop, sens, ţel, ţintă, (pop.) nóimă. *(~ acestor măsuri a fost cea de a ...)*
rol s. v. JILIP. SCOC. TĂVĂLUG. ULUC. VĂLĂTUC.
rólă s. v. CUPTOR.
rolétă s. v. JALUZEA. PERSIANĂ. RULOU. STOR.
ROM s. (arg.) motorină. *(A băut un păhărel de ~.)*
ROM s. ţigan, (pop.) arapínă. *(E ~ de origine.)*
romaicésc adj. v. ROMAN.
román s. v. CRIZANTEMĂ. DUMITRIŢĂ. GRANAT. MARGARETĂ. MUŞEŢEL. ROMANIŢĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIŢĂ NEMIROSITOARE. SPILCUŢĂ. TUFĂNICĂ.
ROMÁN s., adj. **1.** s. (înv.) rîmleán, rumán. *(Împărătul Diocleţian era ~.)* **2.** adj. (înv.) rîmleán, rîmlenésc, romaicésc, romanésc, romanicésc. *(General ~; consul ~.)* **3.** s., adj. latin. *(Populaţia ~.)* **4.** adj. *(BIS.)* catolic, papal, romano-catolic, (rar) latín, (astăzi rar) papíst, (înv. şi reg., mai ales în Transilv.) papistáş, papistăşésc. *(Biserica ~.)*
romanésc adj. v. FANTEZIST. IMAGINAR. NĂSCOCIT. PLĂSMUIT. ROMAN.

ROMÁNIC adj. neolatin. *(Limbă ~.)*

romanicése adj. v. ROMAN.

romanísm s. v. LATINITATE. ROMANITATE.

ROMANITÁTE s. latinitate, (rar) romanism. *(~ poporului român.)*

ROMANÍŢĂ s. *(BOT.) romaniţă neadevărată (Matricaria inodora)* = romaniţă nemirositoare, (reg.) mărăríţă, român, tătăişi (pl.), chioara-găinii, mărarul-broaştei, muşeţel-prost, ochiul-boului, romaniţă proastă, romaniţă puturoasă, romon-bolúnd; *romaniţă nemirositoare (Matricaria inodora)* = romaniţă neadevărată, (reg.) mărărítă, român, tătăişi (pl.), chioara-găinii, mărarul-broaştei, muşeţel-prost, ochiul-boului, romaniţă proastă, romaniţă puturoasă, romon-bolúnd.

romaníţă s. v. GRANAT. MUŞEŢEL. SPILCUŢĂ.

romaníţă-máre s. v. CRIZANTEMĂ. DUMITRIŢĂ. MARGARETĂ. TUFĂNICĂ.

romaníţă proástă s. v. ROMANIŢĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIŢĂ NEMIROSITOARE.

romaníţă puturoásă s. v. ROMANITĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIŢĂ NEMIROSITOARE.

ROMANO-CATÓLIC adj., s. *(BIS.)* **1.** adj. catolic, papal, roman, (rar) latín, (astăzi rar) papíst, (înv. şi reg., mai ales în Transilv.) papistáş, papistăşésc. *(Biserica ~.)* **2.** s. catolic, (rar) latín, (astăzi rar) papíst, (înv. şi reg., mai ales în Transilv.) papistáş. *(Un ~ bigot.)*

ROMÁNTIC adj. visător, (peior.) romanţiós. *(Spirit ~.)*

romanticísm s. v. ROMANTISM.

ROMANTÍSM s. **1.** (rar) romanticísm. *(~ literar.)* **2.** (peior.) romanţiozitáte. *(~ unui tînăr visător.)*

romanţiós adj. v. ROMANTIC. VISĂTOR.

romanţiozitáte s. v. ROMANTISM.

román s. v. BĂRBAT. SĂTEAN. SOŢ. ŢĂRAN.

ROMÁN s., adj. **1.** s. (în evul mediu) valáh. **2.** adj. românesc, (în evul mediu) valáh.

ROMÂNĂ s. (înv.) românie. *(Text scris în ~.)*

româncă s. v. SĂTEANCĂ. ŢĂRANCĂ.

ROMÂNÉSC adj. român, (în evul mediu) valáh.

românése adj. v. ORTODOX.

români vb. v. ROMÂNIZA.

românícă s. v. MUŞEŢEL.

românie s. v. ROMANĂ.

ROMÂNÍME s. (rar) românism. *(Întreaga ~.)*

românísm s. v. ROMÂNIME.

românít adj. v. ROMÂNIZAT.

ROMÂNIZÁ vb. (înv. şi reg.) a (se) români.

ROMÂNIZÁT adj. (înv.) românít. *(Populaţie ~.)*

RÓMBIC adj. rombiform, romboid, romboidal. *(De formă ~.)*

ROMBIFÓRM adj. rombic, romboid, romboidal. *(De formă ~.)*

ROMBOÍD adj. rombic, rombiform, romboidal. *(De formă ~.)*

ROMBOIDÁL adj. rombic, rombiform, romboid. *(De formă ~.)*

ROMERGÁN s. *(FARM.)* fenergan, prometazină.

romon-bolúnd s. v. ROMANIŢĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIŢĂ NEMIROSITOARE.

romonél s. v. MUŞEŢEL.

ROMONIŢĂ-PUTUROÁSĂ s. *(BOT.; Anthemis cotula)* (reg.) momoríţă, mărariul-cîinelui.

rond adj. v. CIRCULAR. ROTUND.

ronghi s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. FLEANDURĂ. GLOABĂ. MÎRŢOAGĂ. OTREAPĂ. RETICĂ. ZDREANŢĂ.

rónghios adj. v. JEGOS. MÎNJIT MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

ronhăí vb. v. SFORĂI.

róniţă s. v. PITĂRCUŢĂ.

ronţ s. v. CARTILAJ. ZGÎRCI.

RONŢĂÍ vb. a crănţăi, crănţăni. *(~ biscuiţi.)*

RONŢĂIÁLĂ s. ronţăire, ronţăit, ronţăitură.

RONŢĂÍRE s. ronţăială, ronţăit, ronţăitură.

RONŢĂÍT s. ronţăială, ronţăire, ronţăitură.

RONŢĂITÚRĂ s. ronţăială, ronţăire, ronţăit.

RÓPAI interj. tropai.

ropán s. v. PODBAL.

ropaniór s. v. PODBAL.

ropăí vb. v. RĂPĂI. ROPOTI.

ropăiálă s. v. RĂPĂIALĂ. RĂPĂIT. RĂPĂITURĂ. ROPOT. ROPOTIRE. ROPOTIT.

rópină s. v. ROVINĂ.

RÓPOT s. **1.** răpăială, răpăit, răpăitură, ropotire, ropotit, (reg.) ropăiálă. *(Un ~ de ploaie.)* **2.** răpăială. *(Un ~ de aplauze.)* **3.** tropăit. *(Un ~ de bocanci.)*

rópot s. v. AGONIE.

ROPOTÍ vb. a răpăi, (astăzi rar) a pîrîi, (reg.) a ropăi. *(Ploaia ~ pe acoperişuri.)*

ROPOTÍRE s. răpăială, răpăit, răpăitură, ropot, ropotit, (reg.) ropăiálă. *(O ~ de ploaie.)*

ROPOTÍT s. răpăială, răpăit, răpăitură, ropot, ropotire, (reg.) ropăiálă. *(Un ~ de ploaie.)*

ROS adj. **1.** degradat, deteriorat, ponosit, stricat, tocit, uzat. *(Haine ~.)* **2.** *(GEOL., GEOGR.)* erodat, săpat, (reg.) coptorít, coptoroşit. *(Teren ~.)* **3.** măcinat, mîncat, săpat. *(Un mal ~.)*

ROSĂTÚRĂ s. **1.** măcinătură, mîncătură. *(O ~ adîncă în mal.)* **2.** frecare, roadere. *(~ pantofilor.)* **3.** *(MED.)* eroziune, (înv. şi reg.) rosúră. *(O ~ la călcîi, de la încălţăminte.)*

rosătúră s. v. COROZIUNE. ERODARE. EROZIUNE. ROADERE.

rosián adj. v. RUSESC.
rosián s., adj. v. RUS.
rosienésc adj. v. RUS. RUSESC.
rospíscă s. v. ADEVERINȚĂ. CHITANȚĂ. DOVADĂ. MĂRTURIE. RECIPISĂ.
ROST s. **1.** înțeles, rațiune, semnificație, sens, tîlc, (înv. și pop.) meșteșug, (pop.) nóimă, (Mold. și Munt.) tocmeálă. *(Ce ~ are aceastá afirmație?)* **2.** justificare, logică, motivare, noimă, rațiune, sens, temei. *(Nu văd ~ acestei hotăriri.)* **3.** rațiune, socoteală. *(Are și aceasta un ~.)* **4.** socoteală, (înv. și reg.) șart. *(Toate au ~ lor.)* **5.** ordine, regulă, rînduială, socoteală, (înv. și reg.) soróc. *(Știe ~ lucrurilor.)* **6.** rînduială, (pop.) seámă, (prin Transilv.) agód. *(Știe ~ nunții.)* **7.** seamă, socoteală, (reg.) ogód. *(Nu mai știa ~ averii lui.)* **8.** situație, stare. *(Avea și el acum un ~.)* **9.** ordine, organizare, rînduială. *(~ lumii nu se schimbă cu pamflete.)* **10.** chemare, menire, misiune, rol, sarcină, (reg.) menínță, (livr. fig.) sacerdóțiu. *(Și-a împlinit ~.)* **11.** menire, obiectiv, rol, scop, sens, țel, țintă, (pop.) nóimă. *(~ acestor măsuri este acela de a . . .)*
rost s. v. CIOC. CLONȚ. CUVÎNT. DISPOZIȚIE. GLAS. GRAI. GURĂ. NORMĂ. PLISC. PRESCRIPȚIE. PREVEDERE. TĂIȘ. UȘOR. VOCE. VORBĂ. VORBIRE.
ROSTÍ vb. **I.1.** a articula, a emite, a pronunța. *(A ~ deslușit sunetele.)* **2.** a pronunța, (înv.) a proforisi. *(~ literele pe rînd.)* **3.** a declama, a recita, a spune, (rar) a debita, (înv.) a cuvînta. *(A ~ o poezie.)* **4.** a articula, a grăi, a pronunța, a scoate, a spune, a vorbi, a zice, (prin Mold.) a blești. *(N-a ~ nici un cuvînt la aflarea veștii.)* **5.** a exprima, a formula, a pronunța, a spune, a zice. *(A ~ următoarea opinie . . .)* **6.** a spune, a vorbi, a zice, (pop.) a cuvînta, a glăsui, a grăi, (înv.) a glăsi, (depr.) a debita. *(~ numai prostii.)* **7.** a expune, a prezenta. *(A ~ o interesantă conferință.)* **8.** *(JUR.)* a pronunța. *(A ~ sentința.)* **II.** *(TEXT.)* a năvădi, a rostui. *(A ~ urzeala.)*
rostí vb. v. OLĂRI. PROCURA. PRONUNȚA. RÎNDUI. ROSTUI. TEȘI. ȚESE.
ROSTÍRE s. **1.** articulare, articulație, emitere, pronunțare, pronunție, (înv.) prozodíe. *(~ deslușită a sunetelor.)* **2.** dicțiune, pronunțare, (grecism înv.) proforá. *(Are o ~ perfectă.)* **3.** *(FON.)* fonetism, pronunțare, pronunție. *(~ regională.)* **4.** exprimare, formulare, pronunțare, spunere, zicere. *(~ unei opinii.)*
rostíre s. v. STIL.
ROSTOGÓL s. *(BOT.)* **1.** *(Echinops sphaerocephalus)* scai, scaiete, (reg.) arici, căpățînoásă, măciuca-ciobánului. **2.** *(Carex carryophyllea)* (Bucov.) rogojél.
rostogól s. v. CIURLAN. SALCIORN. SĂRICICĂ. SCAIUL-DRACULUI. TĂTARNICĂ.
ROSTOGOLÍ vb. **1.** (Transilv.) a (se) durdulica, a (se) duriga. *(Roata se ~.)* **2.** a (se) tăvăli. *(Se ~ prin iarbă.)* **3.** a (se) prăvăli, (pop.) a (se) prăpăstui, (reg.) a (se) prăstăvăli. *(Bolovanii se ~ la vale.)* **4.** a (se) prăbuși, a (se) prăvăli, (înv.) a (se) ponorî. *(S-a ~ în prăpastie.)*
ROSTOGOLÍRE s. **1.** tăvălire. *(~ lor în iarbă.)* **2.** prăbușire, prăvălire, (rar) rostogolít. *(~ cuiva în prăpastie.)*
rostogolít s. v. PRĂBUȘIRE. PRĂVĂLIRE. ROSTOGOLIRE.
rostopálniță s. v. ROSTOPAȘCĂ.
ROSTOPÁSCĂ s. *(BOT.; Chelidonium majus)* (reg.) alîndúrișe (pl.), gălbinăre, lăptiúgă, măselăriță, negelăriță, oiáscă, paparúnă, pleoscăníță, pleoscăriță, rostopálniță, rostopástică, rostopól, sălățeá, scînteiță, tătărcéle (pl.), ai-de-pădúre, buruiană-de-negéi, buruiană-de-pecíngine, buruiană-de-tătărcă, calce-máre, crucea-voinícului, iarba-rîndunélei, iarbă-de-negéi, iarbă-de-négi, mac-sălbatic.
rostopástică s. v. ROSTOPAȘCĂ.
rostopól s. v. ROSTOPAȘCĂ.
rostopolí vb. v. DERANJA. RĂSCOLI. RĂVĂȘI. ZĂPĂCI.
rostopolít adj. v. COTROBĂIT. RĂSCOLIT. SCOTOCIT.
ROSTUÍ vb. **1.** a rîndui, (pop.) a rosti. *(A ~ cele necesare.)* **2.** *(TEXT.)* a năvădi, a rosti. *(A ~ urzeala.)*
rostuí vb. v. AȘEZA. PROCURA.
rosúră s. v. EROZIUNE. ROSĂTURĂ.
ROȘĂȚEÁ s. *(BOT.; Butomus umbellatus)* (reg.) ghiocél, păpurícă, crin-de-ápă, crin-de-báltă, fînul-cămílei, fînul-cîinelui, garoafă-de-ápă, micșunea-de-báltă, micșuneaua-ápei, papură-de-rogojínă, pipirig-înflorít.
roșățícă s. v. RUJĂ.
ROȘCÁT adj. **1.** cărămiziu, roșiatic, (reg.) roșíu, (prin Olt.) roșcáv, (înv.) roșcátic. *(De culoare ~.)* **2.** arămiu, roșcovan, roșiatic, (înv. și reg.) rus, (reg.) rui, rușéț. *(Cu părul ~.)* **3.** frez, roșiatic, trandafiriu. *(O rochie ~.)*
roșcátic adj. v. CĂRĂMIZIU. ROȘCAT. ROȘIATIC.
roșcáv adj. v. CĂRĂMIZIU. ROȘCAT. ROȘIATIC.
RÓȘCOV s. *(BOT.; Ceratonia siliqua)* (înv.) carúb.
ROȘCOVÁN adj. arămiu, roșcat, roșiatic, (înv. și reg.) rus, (reg.) rui, rușéț. *(Cu părul ~.)*
roșcovár s. v. GLĂDIȚĂ. PLĂTICĂ.
RÓȘCOVĂ s. *(BOT.)* (reg.) păstáie, coarne-de-máre (pl.), cornul-căprei, pita-lui-Domnul-Hristós, pita-lui-sfîntu-Ioán, pita-lui-Sîntión.
roșcov-sălbátic s. v. GLĂDIȚĂ. PLĂTICĂ.
ROȘEÁLĂ s. îmbujorare, împurpurare, roșeață, rumeneală, (înv. și pop.) rumeneáță, (reg.) rújă. *(~ din obraji.)*
ROȘEÁȚĂ s. îmbujorare, împurpurare, roșeală, rumeneală, (înv. și pop.) rumeneáță, (reg.) rújă. *(~ din obraji.)*
roșeáță s. v. ERIZIPEL. GINGIVITĂ. PELAGRĂ. RUGINĂ.
ROȘÍ vb. **1.** a (se) înroși, a (se) însîngera, a sîngera, (înv.) a (se) crunta, a (se) încrunta, (înv., în Mold.) a (se) mohorîți. *(S-a ~ la rană.)* **2.** a (se) îmbujora, a (se) împurpura, a (se) înroși, a (se) rumeni, (înv.) a (se) răsura, (fig.) a (se) aprinde. *(S-a ~ la față.)*
ROȘIÁTIC adj. **1.** cărămiziu, roșcat, (reg.) roșíu, (prin Olt.) roșcáv, (înv.) roșcátic. *(De culoare ~.)* **2.** arămiu, roșcat, roșcovan, (înv.

și reg.) rus, (reg.) rui, rușeț. *(Cu părul ~.)* **3.** frez, roșcat, trandafiriu. *(O rochie ~.)*

RÓȘIE s. *(BOT.; Lycopersicum esculentum)* pătlăgea, pătlăgică, tomată, (reg.) gălățână, (Transilv. și Ban.) paradăisă. *(Salată de ~ii.)*

róșii s pl. v. MIRUȚĂ.

ROȘIOÁRĂ s. *(IHT.; Scardinius erythrophtalmus)* ocheană, (reg.) ocheniță, babușcăróșie.

roșioáră s. v. BOIȘTEAN. FILIMICĂ.

roșiór s. v. BOIȘTEAN. SCARLATINĂ.

ROȘÍRE s. îmbujorare, împurpurare, înroșire, rumenire, (fig.) apríndere. *(Emoția determină ~ obrajilor.)*

roșít adj. v. ÎMBUJORAT. ÎMPURPURAT. ÎNROȘIT. ROȘU. RUMEN. RUMENIT.

roșíu adj. v. CĂRĂMIZIU. ROȘCAT. ROȘIATIC.

roștéi s. v. GRATIE. ZĂBREA.

RÓȘU adj., s. **1.** adj. sîngeriu, (înv.) sîngerátic, sîngerós. *(Marmură ~; reflexe ~.)* **2.** adj. incandescent, înroșit. *(Metal ~.)* **3.** adj. îmbujorat, împurpurat, înroșit, rumen, rumenit, (livr.) rubicónd, (rar) roșít, (fig.) aprins, înflorít. *(Cu obrajii ~.)* **4.** adj. *(MED.)* pletoric, rubicond, sanguin. *(Față ~.)* **5.** adj. congestionat, înroșit, (pop. fig.) aprins. *(~ la față.)* **6.** adj. *(MED.)* congestionat, injectat, înroșit, însîngerat, sîngerat, (rar) sîngerós. *(Ochi ~.)* **7.** s. *(CHIM.) roșu de anilină* = fucsină. **8.** s. *roșu de buze* = ruj. **9.** s. cupă. *(~ la cărțile de joc; valetul de ~.)*

róșu s. v. CURTEAN.

roșuliță s. v. FILIMICĂ.

roșúță s. v. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

rotán s. v. DEPĂNĂTOARE. VÎRTELNIȚĂ.

ROTÁȘ s. (reg.) rudár, rudáș. *(Caii numiți ~ sînt înhămați înapoia înaintașilor.)*

ROTÁT adj. **1.** circular. *(Zbor ~ al unei păsări.)* **2.** bătut, bogat, înfoiat, învolt, (reg.) revărsát. *(Ghiveci cu flori ~.)*

ROTATÍV adj. circular. *(Mișcare ~ a unui cilindru.)*

ROTÁȚIE s. **1.** *(TEHN., FIZ.)* girație. *(Mișcare de ~.)* **2.** turație. *(200 de ~ pe minut.)* **3.** întoarcere, învîrteală, învîrtire, învîrtit, învîrtitură, răsucire, rotire, rotit, (pop.) rotitúră, rotocól. *(O ~ de 360 de grade.)* **4.** alternare, succesiune. *(~ culturilor.)*

ROTĂREÁSĂ s. rotăriță.

ROTĂRÍE s. rotărit. *(Se ocupă cu ~.)*

ROTĂRÍT s. rotărie. *(Se ocupă cu ~.)*

ROTĂRÍȚĂ s. rotăreasă.

rótcă s. v. RIDICHE.

rotcól s. v. ROABĂ.

ROTÍ vb. **1.** a (se) întoarce, a (se) învîrti, a (se) răsuci, a (se) suci, (reg.) a (se) rotila. *(~ cheia în broască.)* **2.** a învîrti, a răsuci, a suci, (pop.) a sucăli, (reg.) a rotila, a rotocoli, (Transilv.) a tecărui. *(A ~ un obiect pentru a-l face sul.)* **3.** *(TEHN.)* a pivota. **4.** (rar) a (se) înfoia. *(Își ~ coada.)*

rotícă s. v. ROTILĂ. ROTIȚĂ.

roticeá s. v. ROTILĂ. ROTIȚĂ.

roticícă s. v. ROTILĂ. ROTIȚĂ.

rotíl s. v. OCHIUL-BOULUI.

rotilá vb. v. ÎNTOARCE. ÎNVÎRTI. RĂSUCI. ROTI. SUCI.

ROTILÁT adj. adus, încovoiat, îndoit. *(Paloș ~.)*

rotilát adj. v. CIRCULAR. ROTUND.

ROTÍLĂ s. **1.** rotiță, (înv.) rotícă, roticeá, roticícă, rotilíță. *(Roată mică sau ~.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) rotíță. *(~ la plug.)* **3.** (la pl.) patine (pl.), scheting. *(Se deplasează pe ~.)*

rotilă s. v. OBLANIC.

rotile s. pl. v. COTIGĂ. TELEAGĂ.

rotilíță s. v. ROTILĂ. ROTIȚĂ.

ROTÍRE s. **1.** întoarcere, întors, învîrtire, răsucire, sucire. *(~ unui buton, unui contact.)* **2.** întoarcere, învîrteală, învîrtire, învîrtit, învîrtitură, răsucire, rotație, rotit, (pop.) rotitúră, rotocól. *(O ~ de 360 de grade.)* **3.** *(TEHN.)* pivotare.

ROTÍT adj. întors, învîrtit, răsucit, sucit. *(A lăsat cheia ~ în broască.)*

ROTÍT s. întoarcere, învîrteală, învîrtire, învîrtit, învîrtitură, răsucire, rotație, rotire, (pop.) rotitúră, rotocól. *(Un ~ de 360 de grade.)*

ROTITÓR adj. turnant. *(O piesă ~.)*

rotitúră s. v. ÎNTOARCERE. ÎNVÎRTEALĂ. ÎNVÎRTIRE. ÎNVÎRTIT. ÎNVÎRTITURĂ. RĂSUCIRE. ROTAȚIE. ROTIRE. ROTIT.

ROTÍȚĂ s. **1.** rotilă, (înv.) rotícă, roticeá, roticícă, rotilíță. *(O roată mică sau ~.)* **2.** (reg.) dúră, (Transilv., Ban. și Mold.) cărícă. *(~ la plita sobei.)* **3.** rozetă. *(~ la pinteni.)*

rotíță s. v. ROTILĂ.

rotocoále s. pl. v. BRUMĂREA. OCHIUL-BOULUI.

rotocól adj. v. CIRCULAR. ROTUND.

ROTOCÓL s. **1.** cerc, (rar) armeán. *(~ la suprafața unei ape.)* **2.** cerc, colac. *(Din hornuri se înalță ~oale de fum.)*

rotocól s. v. ÎNTOARCERE. ÎNVÎRTEALĂ. ÎNVÎRTIRE. ÎNVÎRTIT. ÎNVÎRTITURĂ. RĂSUCIRE. ROABĂ. ROTAȚIE. ROTIRE. ROTIT.

rotocolí vb. v. ÎNVÎRTI. RĂSUCI. ROTI. SUCI.

rotocolít adj. v. CIRCULAR. ROTUND.

ROTOFÉI adj. **1.** bucălai, bucălat, dolofan, durduliu, grăsan, grăsuliu, grăsuț, plin, rotund, (reg.) brusnát, bucălíu, durd, (prin Olt.) vîrláv. *(Copil ~.)* **2.** corpolent, gras, gros, obez, planturos, plin, rotund, umflat, voluminos, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(O femeie ~.)*

rotoghílă s. v. GLOB. SFERĂ.

rotoțéle s. pl. BĂNUȚ. PĂRĂLUȚĂ.

ROTOȚELE-ÁLBE s. pl. *(BOT.; Achillea ptarmica)* (reg.) strănutătoáre, iarbă-de-strănutát.

rotoțele-álbe s. pl. v. STRĂNUTĂTOARE.

ROTÚLĂ s. **1.** *(ANAT.)* (pop.) oul genúnchiului, (înv. și reg.) scăfîrlíe, (Olt.) tuturígă. **2.** *(TEHN.)* nucă.

ROTÚND adj. **1.** circular, (livr.) orbiculár. *(Corpul descrie în spațiu o linie ~.)* **2.** circular, (rar) rond, (pop.) rotilát, rotocól, (reg.) rotocolít. *(Un spațiu ~.)* **3.** sferic, (reg.) tărtănéț. *(Cap ~.)* **4.** corpolent, gras, gros, obez,

planturos, plin, rotofei, umflat, voluminos, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(O femeie ~.)* **5.** bucălai, bucălat, dolofan, durduliu, grăsan, grăsuliu, grăsuț, plin, rotofei, (reg.) brusnát, bucăliu, durd, (prin Olt.) virláv. *(Copil~.)* **6.** gras, împlinit, plin, rotunjit. *(Brațe ~.)* **7.** întreg. *(O cifră ~.)*

rotúnd adj. v. GLOBULAR. SFERIC. SFERIFORM.

rotúndă s. v. MUȘCATĂ..

rotunditáte s. v. ROTUNJIME.

rotunjeálă s. v. ROTUNJIME.

ROTUNJÍ vb. **1.** (reg.) a rătúnde. *(A-și ~ barba.)* **2.** a (se) împlini, a (se) îngrășa, (reg.) a (se) încăla, (prin Ban.) a (se) încărna. *(S-a ~ bine la trup.)* **3.** a mări, a spori. *(Și-a ~ averea.)* **4.** a completa, a împlini, a întregi, (livr.) a complini, (înv. și reg.) a plini, (înv.) a încheia. *(A ~ până la suma de . . .)*

ROTUNJÍME s. (rar) rotunditáte, (înv.) rotunjeálă, rotunjitúră. *(~ trupului.)*

ROTUNJÍRE s. **1.** împlinire, îngrășare, îngrășat. *(~ unei persoane.)* **2.** mărire, sporire. *(~ averii cuiva.)* **3.** completare, împlinire, întregire, (livr.) compliníre. *(~ sumei până la . . .)*

ROTUNJÍT adj. **1.** gras, împlinit, plin, rotund. *(Brațe ~.)* **2.** mărit, sporit. *(Avere ~.)* **3.** completat, împlinit, întregit. *(Sumă ~.)*

rotunjitúră s. v. ROTUNJIME.

rotunjoáră s.v. SILNIC.

rouá vb. v. BURA. BURNIȚA. ȚÎRCÎI. ȚÎRÎI.

ROUA-CÉRULUI s. *(BOT.; Drosera rotundifolia)* (prin Transilv.) rócă.

roua-cérului s. v. MANĂ-DE-APĂ.

ROURÁ vb. a se înroura. *(Iarba s-a ~.)*

rourá vb. v. BURA. BURNIȚA. PICA. PICURA. ȚÎRCÎI. ȚÎRÎI. UDA. UMEZI.

ROURÁT adj. înrourat, (înv. și pop.) rourós. *(Iarbă ~.)*

roureálă s. v. BURĂ. BURNIȚĂ. BURNIȚEALĂ. ȚÎRCÎIALĂ. ȚÎRÎIALĂ.

ROURÍCĂ s. *(BOT.; Glyceria fluitans)* (reg.) firúță, plutitoáre, iarbă-dúlce, rochia-cérului.

rourós adj. v. ÎNROURAT. ROURAT.

ROVÍNĂ s. (reg.) ropínă. *(O ~ adîncă.)*

rovínă s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

rovinós adj. v. MLĂȘTINOS. MOCIRLOS. SMÎRCOS.

ROZ adj. **1.** trandafiriu, (rar) rozátic, rozíu, (pop. și fam.) pembé, (reg.) rózosin. *(De culoare ~.)* **2.** rumen, trandafiriu. *(Avea un obraz ~.)*

rozásă s. v. ROZETĂ.

rozátic adj. v. ROZ. TRANDAFIRIU.

RÓZĂ s. *(BOT.; Rosa)* trandafir, (înv. și reg.) rug, (reg.) rújă.

róză s.v. ROZETĂ.

ROZÉTĂ s. **1.** *(BOT.; Reseda odorata)* rezedă, (reg.) préscure, busuioc-domnésc, (Bucov. și Transilv.) zmeurícă, zmeuriță. **2.** *(ARHIT.)* (rar) rozásă, róză. *(~ la bisericile gotice.)* **3.** rotiță. *(~ la pinteni.)*

rozétă s. v. RECHIE. REZEDĂ. ZOREA.

rozínchin s. v. COACĂZ.

rozínchină s. v. AGRIȘĂ. COACĂZĂ. STAFIDĂ.

rozíu adj. v. ROZ. TRANDAFIRIU.

ROZMARÍN s. *(BOT.)* **1.** *(Rosmarinus officinalis)* (reg.) mírtin. **2.** *rozmarin-de-munte (Gnaphalium silvaticum)* = (prin Bucov.) merișór.

rózosin adj. v. ROZ. TRANDAFIRIU.

rózovă s. v. PURICARIȚĂ.

RUBÁRBĂ s. *(BOT.; Rheum officinale)* revent, (Transilv.) rabárbură.

rúbăț s. v. TIV. TIVITURĂ.

RUBEDÉNIE s. neam, rudă, rudenie, (înv. și reg.) nemoténie, (reg.) nat, neménie, nemét, nemușúg, (Mold.) cimótie. *(Are cîteva ~ îi foarte apropiate.)*

RUBICÓND adj. *(MED.)* pletoric, roșu, sanguin. *(Față ~.)*

rubicónd adj. v. ÎMBUJORAT. ÎMPURPURAT. ÎNROȘIT. ROȘU. RUMEN. RUMENIT.

RUBÍN s. *(MIN.)* (înv.) ántrax, cărbúne. *(Inel de aur cu ~.)*

rubín s. v. RODIU.

RUBINÍU adj. (înv.) rubinós. *(Vin ~.)*

rubinós adj. v. RUBINIU.

RÚBLĂ s. (înv. și reg.) carboávă. *(Moneda rusească numită ~.)*

RÚBRICĂ s. (înv.) rîglă. *(Împarte condica în patru ~.)*

rúbrică s. v. CAPITOL.

rucă s. v. PLÎNGERE. RECLAMAȚIE.

RUCÁVIȚĂ s. *(BIS.)* mînecar, mînecuță, (înv.) narácliță.

ruciulí vb. v. RÎMA.

RÚCSAC s. raniță, (rar) sac, (prin Transilv. și Ban.) bornéu. *(Ostaș cu ~ în spate.)*

RUDÁR s. lingurar, (reg.) rudáș.

rudár s. v. CULME. ROTAȘ.

rudáș s. v. LINGURAR. ROTAȘ. RUDAR.

RÚDĂ s. neam, rubedenie, rudenie, (înv. și reg.) nemoténie, (reg.) nat, neménie, nemét, nemușúg, (Mold.) cimótie. *(Are cîteva ~ foarte apropiate.)*

rúdă s. v. BĂȚ. CATEGORIE. CLASĂ. COADĂ. CULME. DRUG. FAMILIE. FEL. GEN. GENERAȚIE. MINEREU. NEAM. NUIA. OIȘTE. PAR. POPOR. POPULAȚIE. PRĂJINĂ. PROȚAP. SEMINȚIE. SOI. SPECIE. SPEȚĂ. TIP. VARGĂ. VARIETATE. VIȚĂ.

RUDĂREÁSĂ s. rudăriță.

rudăríe s. v. MINĂ.

RUDĂRÍȚĂ s. rudăreasă.

RUDÉNIE s. **1.** înrudire, (înv. și reg.) nemoténie, (reg.) nemușúg. *(Legături de ~.)* **2.** neam, rubedenie, rudă, (înv. și reg.) nemoténie, (reg.) nat, neménie, nemét, nemușúg, (Mold.) cimótie. *(Are cîteva ~ foarte apropiate.)*

rudénie s. v. FAMILIE. GENERAȚIE. NEAM. POPOR. POPULAȚIE. SEMINȚIE. VIȚĂ.

rudí vb. v. ÎNRUDI.

RUDIMENTÁR adj., adv. **1.** adj. neevoluat, primitiv, simplu, (înv.) prost. *(Lanțul ființelor începe de la cea mai ~ viețuitoare.)* **2.** adj. nedezvoltat, neevoluat, primitiv. *(Comunitate socială ~.)* **3.** adj. înapoiat, neevoluat, primitiv, sălbatic. *(Duceau o viață ~, în caverne.)* **4.** adj. primitiv, simplu. *(Unelte ~ de bronz.)* **5.** adj., adv. grosolan, primitiv. *(Grindă cioplită ~.)* **6.** adj. (livr.) frust. *(O artă ~.)* **7.** adj. elementar, primar, simplu. *(Noțiuni ~ asupra . . .)*

rudire s. v. ÎNRUDIRE.

rúeni s. pl. v. SIPICĂ.

rufár s. v. TELAL.

RÚFĂ s. (mai ales la pl.) albitură, primeneală, rufărie, schimb, (reg.) premenitúri (pl.).

rúfă s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. FLEANDURĂ. HAINĂ. ÎMBRĂCĂMINTE. OTREAPĂ. PETICĂ. STRAI. VEȘMÎNT. ZDREANȚĂ.

RUFĂRÍE s. **1.** albitură, primeneală, rufă, schimb, (reg.) premenitúri (pl.). *(Și-a pus ~ nouă.)* **2.** lenjerie, lenjuri (pl.). *(Avea o ~ fină.)*

rufét s. v. BREASLĂ. BRESLAȘ. CORPORAȚIE. TAGMĂ.

rufetáș s. v. BRESLAȘ.

rufuliță s. v. FILIMICĂ.

RUG s. *(BOT.)* (reg.) strug. *(~ de mure.)*

rug s. v. CURPEN. MĂCEȘ. MĂRĂCINE. MUR. ROZĂ. SALCÎM. SPIN. TRANDAFIR. TRANDAFIR SĂLBATIC. VREJ. ZMEUR. ZMEURAR.

RUGÁ vb. **1.** (înv.) a cerca. *(L-a ~ să-i facă un serviciu.)* **2.** a invita, a pofti, a solicita. *(Îl ~ să intre.)* **3.** *(BIS.)* a se închina, (reg.) a (se) sineca. *(Toată ziua se ~.)*

rugare s. v. CERERE. ÎNCHINARE. ÎNCHINĂCIUNE. PETIȚIE. RUGĂ. RUGĂCIUNE. RUGĂMINTE.

rugát adj. v. IMPLORATOR. RUGĂTOR.

rugát s. v. CERERE. PETIȚIE.

RÚGĂ s. **1.** rugăciune, rugăminte, (pop.) rugáre, (înv.) regeá, regealíc. *(Vrea să-i facă o ~.)* **2.** *(BIS.)* închinare, închinăciune, rugăciune, (înv. și reg.) ocináș, (înv.) molítvă, rugáre, rugăminte. *(Mergea zilnic la ~.)*

rúgă s. v. CRUCE. DENIE. HRAM. TROIȚĂ.

rugăciunár s. v. MOLITVELNIC.

RUGĂCIÚNE s. **1.** *(BIS.)* închinare, închinăciune, rugă, (înv. și reg.) ocináș, (înv.) molítvă, rugáre, rugămínte. *(Mergea zilnic la ~.)* **2.** rugă, rugăminte, (pop.) rugáre, (înv.) regeá, regealíc. *(Vreau să-ți fac o ~.)*

RUGĂMÍNTE s. **1.** rugă, rugăciune, (pop.) rugáre, (înv.) regeá, regealíc. *(Vreau să-ți fac o ~.)* **2.** cerere, doleanță, solicitare, (înv.) regeá, regealíc. *(O ~ arzătoare.)* **3.** apel, cerere. *(A ascultat ~ lui.)*

rugăminte s. v. ÎNCHINARE. ÎNCHINĂCIUNE. RUGĂ. RUGĂCIUNE.

RUGĂTÓR adj. implorator, (pop.) rugát. *(Cu glas ~.)*

rugătór s. v. DELEGAT. EMISAR. ÎMPUTERNICIT. MESAGER. REPREZENTANT. SOL. TRIMIS.

rúget s. v. MUGET. RĂGET.

rugí vb. v. MUGI. RAGE. ZBIERA.

RUGÍNĂ s. **1.** rablă, ruginitură, vechitură, (reg.) răbăgíe, roájbă. *(O ~ de pușcă.)* **2.** (înv. și reg.) pălitúră, (reg.) mucegái, ródie, ródină, (prin Ban.) roșeáță. *(Boala plantelor numită ~.)* **3.** *(BOT.; Juncus inflexus)* (reg.) speteáză. **4.** *(BOT.; Juncus effusus)* (reg.) speteáză, țipiríg, iarba-mlăștinii. **5.** *(BOT.; Senecio jacobaea)* (reg.) crugulíță, lemnul-Dómnului. **6.** *(BOT.; Juncus conglomeratus)* (reg.) pipiríg.

RUGINÍ vb. *(CHIM.)* a (se) oxida, (pop.) a (se) cocli. *(Un metal care s-a ~.)*

RUGINÍRE s. *(CHIM.)* oxidare, oxidație, (pop.) coclíre. *(~ unui metal.)*

RUGINÍT adj. *(CHIM.)* oxidat, (înv. și pop.) ruginós, (pop.) coclít. *(Metal ~.)*

RUGINITÚRĂ s. rablă, rugină, vechitură, (reg.) răbăgíe, roájbă. *(O ~ de pușcă.)*

RUGINÍȚĂ s. *(BOT.; Asplenium ruta muraria)* (reg.) ferigúță, spinarea-lúpului.

ruginós adj. v. OXIDAT. RUGINIT.

rugós adj. v. ASPRU. GRANULOS. GRUNJOS. GRUNZUROS. SCORȚOS. ZGRUNȚUROS.

rugozitáte s. v. ASPERITATE. ASPREALĂ. ASPRIME.

rugumáșcă s. v. RUMEGĂTURĂ. RUMEGUȘ.

RUGULÉȚ s. *(BOT.)* rugușor, ruguț, (reg.) rugúș, rugușél, ruguțél. *(Un ~ de mure.)*

rugúș s. v. RUGULEȚ. RUGUȘOR. RUGUȚ.

rugușél s. v. RUGULEȚ. RUGUȘOR. RUGUȚ.

RUGUȘÓR s. *(BOT.)* ruguleț, ruguț, (reg.) rugúș, rugușél, ruguțél. *(~ de mure.)*

RUGÚȚ s. *(BOT.)* ruguleț, rugușor, (reg.) rugúș, rugușél, ruguțél. *(~ de mure.)*

ruguțél s. v. RUGULEȚ. RUGUȘOR. RUGUȚ.

rui adj. v. ARĂMIU. ROȘCAT. ROȘCOVAN. ROȘIATIC.

RUÍN s. *(BOT.; Succisa pratensis)* (reg.) călugărișoáră, șopîrláiță, floarea-văduvelor, mușcatul-drăculúi.

RUINÁ vb. **1.** a (se) dărăpăna, a (se) degrada, a (se) măcina, a (se) părăgini, a (se) strica, (reg. și fam.) a (se) părădui, (Transilv.) a (se) dorovăi. *(Zidul de la grădină s-a ~.)* **2.** a calici, a sărăci, a scăpăta, (înv. și reg.) a sărmăni, (înv.) a meseri, a mișeli, a (se) mofluzi, a (se) stínge, (fam.) a (se) decava, (fig.) a (se) toca, a (se) usca. *(S-a ~, nu mai are nimic.)*

ruiná vb. v. DISTRUGE. NENOROCI. PRĂPĂDI.

RUINÁRE s. **1.** dărăpănare, degradare, măcinare, părăginire, stricare. *(~ unui zid vechi.)* **2.** sărăcire, scăpătare, (înv.) mișelíre, (fam.) decaváre. *(~ unui om bogat.)*

ruinárе s. v. DISTRUGERE.

RUINÁT adj. **1.** dărăpănat, degradat, măcinat, părăginit, prăpădit, stricat, (reg. și fam.) părăduít, (reg.) răntuít. *(O casă ~.)* **2.** sărăcit, scăpătat, (înv.) stins, (fam.) decavát. *(Un bogătaș ~.)*

ruinát adj. v. DISTRUS.

RUÍNĂ s. dărăpănătură, dărîmătură, năruitură, paragină, prăbușitură, surpătură, (reg.) ruinătúră, (înv.) risípă, risipitúră, surpáre. *(O ~ de casă.)*

RUINĂTÓR adj. devastator, dezastruos, distructiv, distrugător, nimicitor, pustiitor, (rar) prăpăditór, (înv. și pop.) pierzător, (înv.) dărăpănătór, pustiicíos, risipitór, ruinós. *(Acțiunea ~ a vîntului.)*

ruinătúră s. v. DĂRĂPĂNĂTURĂ. DĂRÎMĂTURĂ. NĂRUITURĂ. PARAGINĂ. PRĂBUȘITURĂ. RUINĂ. SURPĂTURĂ.

ruinós adj. v. DEVASTATOR. DEZASTRUOS. DISTRUCTIV. DISTRUGĂTOR. NIMICITOR. PUSTIITOR. RUINĂTOR.

RUJ s. roșu de buze.

ruja-soárelui s. v. FLOAREA-SOARELUI.

RÚJĂ s. *(BOT.; Sedum rosea)* (reg.) durzoáș, roșățícă, urechélniță, verzișoáră, vioreá, barba-lúpului, curechi-de-stîncă, iarba-ciútei, iarba-uréchii, varză-de-stîncă.

rújă s. v. BUJOR. IARBA-OSULUI. ÎMBUJORARE. ÎMPURPURARE. MĂCEȘ. MĂLĂOI. NALBĂ. ROȘEALĂ. ROȘEAȚĂ. ROZĂ. RUMENEALĂ. SMIRDAR. TRANDAFIR. TRANDAFIR SĂLBATIC.

rujă-de-deál s. v. ȘALVIE-ALBĂ.

rujă-de-toámnă s. v. CRIZANTEMĂ. DUMITRIȚĂ. STELIȚĂ. TUFĂNICĂ.

rujă-floare-máre s. v. ȘALVIE-ALBĂ.

rujă-vînătă s. v. STELIȚĂ.

rújdă s. v. CIOARSĂ.

rujdí vb. v. JULI. JUPUI. ZDRELI. ZGÎRIA.

rujdúlă s. v. CIOARSĂ.

RUJEÓLĂ s. *(MED.)* pojar, (pop.) vărsat míc, (reg.) mîrced, pîrpor, (Mold.) cori (pl.), (prin Maram.) rápor, (înv.) îler, morbíli (pl.).

RUJÉT s. *(MED. VET.)* (pop.) brîncă. *(~ porcilor.)*

ruji-gálbene s. pl. v. MĂRITĂ-MĂ-MAMĂ.

rujíniță s. v. FILIMICĂ.

rujioáră s. v. BUJOR. BUJOR ROMÂNESC.

rujíță s. v. MĂCEȘ. TRANDAFIR SĂLBATIC.

rujmulí vb. v. RÎMA.

rujniceá s. v. FILIMICĂ.

rujnicúță s. v. FILIMICĂ.

rujoáncă s. v. FLOAREA-SOARELUI.

rujulínă s. v. NALBĂ.

rujulíță s. v. FILIMICĂ.

rujúță s. v. FILIMICĂ.

RULÁ vb. a juca, a se proiecta. *(Ce film ~ astăzi?)*

RULÁRE s. proiectare. *(~ a unui film.)*

RULÓU s. **1.** sul. *(~ de hîrtie.)* **2.** jaluzea, persiană, stor, (rar) rolétă. *(Fereastră cu ~uri.)*

RUMÁN s. *(IST.)* iobag, șerb, vecin, (rar) serv, (înv.) prost. *(Țăranul dependent se numea „iobag" în Transilvania, ~ în Țara Românească și „vecin" în Moldova.)*

rumán s. v. ROMAN.

RUMÂNÍE s. *(IST.)* iobăgie, șerbie, vecinătate, vecinie, (livr.) servitúte, (rar) serváj. *(Starea de dependență a țăranului s-a numit „iobăgie" în Transilvania, ~ în Țara Românească și „vecinie" în Moldova.)*

RUMÂNÍME s. *(IST.)* iobăgime.

RUMEGÁ vb. (franțuzism) a rumina. *(Vitele ~.)*

rumegá vb. v. MÎNCA.

RUMEGÁRE s. rumegat, (franțuzism) rumináție. *(~ vitelor.)*

RUMEGÁT s. rumegare, (franțuzism) rumináție. *(~ vitelor.)*

rumegătoáre s. v. RUMEGĂTURĂ. RUMEGUȘ. STOMAC.

RUMEGĂTÚRĂ s. rumeguș, (reg.) rugumáșcă, rumegătoáre, tărîțár, tărîță, (prin Munt.) rant, (prin Transilv.) scámă. *(~ de lemn.)*

rumegătúră s. v. STOMAC.

RUMEGÚȘ s. rumegătură, (reg.) rugumáșcă, rumegătoáre, tărîțár, tărîță, (prin Munt.) rant, (prin Transilv.) scámă. *(~ de lemn.)*

rumegúș s. v. STOMAC.

rumeioáră s. v. CÎRMÎZ.

RUMEIÓR adj. rumenel, (reg.) rumenúț.

RÚMEN adj. **1.** îmbujorat, împurpurat, înroșit, roșu, rumenit, (livr.) rubicónd, (rar) roșít, (fig.) aprins, înflorít. *(Cu obrajii ~.)* **2.** roz, trandafiriu. *(Copil cu obrajii ~.)*

RÚMEN s. *(ANAT.)* burduhan, ierbar. *(~ al animalelor rumegătoare.)*

RUMENEÁLĂ s. **1.** îmbujorare, împurpurare, roșeală, roșeață, (înv. și pop.) rumeneáță, (reg.) rújă. *(~ din obraji.)* **2.** *(BOT.; Potentilla procumbens)* (reg.) róibă.

rumeneáță s. v. ÎMBUJORARE. ÎMPURPURARE. ROȘEALĂ. ROȘEAȚĂ. RUMENEALĂ.

RUMENÉL adj. rumeior, (reg.) rumenúț.

rumenéle s. pl. v. GARANȚĂ. OTRĂȚEL. PAȚACHINĂ. ROIBĂ.

RUMENÍ vb. **1.** a (se) îmbujora, a (se) împurpura, a (se) înroși, a (se) roși, (înv.) a (se) răsura, (fig.) a (se) aprínde. *(S-a ~ la față.)* **2.** (reg.) a (se) prínde. *(Pîinea s-a ~ frumos.)* **3.** (reg.) a pripi. *(Frige și ~ găina.)*

rumení vb. v. FARDA. MACHIA. VOPSI.

RUMENÍRE s. îmbujorare, împurpurare, înroșire, roșire, (fig.) apríndere. *(Emoția determină ~ obrajilor ei.)*

RUMENÍT adj. îmbujorat, împurpurat, înroșit, roșu, rumen, (livr.) rubicónd, (rar) roșít, (fig.) aprins, înflorít. *(Cu obrajii ~.)*

rumenít adj. v. FARDAT. MACHIAT. VOPSIT.

rumenúț adj. v. RUMEIOR. RUMENEL.

ruminá vb. v. RUMEGA.

ruminație s. v. RUMEGARE. RUMEGAT.

RUMOÁRE s. zvon. *(~ de glasuri.)*

RUND s. *(SPORT)* repriză. *(~ la un meci de box.)*

runc s. v. CURĂȚURĂ.

RÚPE vb. **1.** a frînge, (înv.) a înfrînge. *(A ~ în două pîinea; a ~ o creangă.)* **2.** a ceda, a se frînge. *(Materialul s-a ~ la presiune.)* **3.** a plesni. *(S-au ~ două coarde la vioară.)* **4.** a (se) sparge. *(Gheața s-a ~ sub el.)* **5.** a (se) fer-

feniți, a (se) hărtăni, a (se) sfîșia, a (se) zdrențui, (fam.) a (se) vărzui. *(Nu mai ~ caietul!)* **6.** a (se) găuri, a (se) sfîșia, a (se) uza, a (se) zdrențui, (pop. și fam.) a (se) flenduri. *(Haina i s-a ~ de tot.)* **7.** a sfîșia, a spinteca, (înv.) a spărge. *(Își ~ hainele și-și smulgea părul.)* **8.** *(MED.)* a(-și) fractura, a(-și) frînge. *(Și-a ~ un os.)* **9.** a culege. *(A ~ cîteva flori.)* **10.** a (se) despărți, a (se) desprinde, a (se) detașa, a (se) izola, a (se) separa. *(S-a ~ de grup.)* **11.** a desface, a strica. *(A ~ logodna.)*

rupe vb. v. CURMA. ÎNCEPE. ÎNTRERUPE. PORNI. TĂIA.

RÚPERE s. **1.** frîngere. *(~ unei crengi.)* **2.** spargere. *(~ gheții sub el.)* **3.** sfîșiere, spintecare, spintecat. *(~ unui material textil.)* **4.** *(MED.)* fracturare, frîngere. *(~ piciorului.)* **5.** desfacere, stricare. *(~ logodnei.)*

RUPT adj. **1.** frînt. *(Creangă ~.)* **2.** plesnit. *(Coardă ~.)* **3.** ferfenițit, hărtănit, sfîșiat, zdrențăros, zdențuit, (pop. și fam.) ferfenițos. *(O carte ~.)* **4.** găurit, sfîșiat, uzat, zdrențăros, zdrențuit, (pop.) zdrențos. *(Un cerșetor cu haine ~.)* **5.** jerpelit, peticit, zdrențăros, zdrențuit, (pop.) pirpiriu. *(Purta haine cam ~.)* **6.** sfîșiat, spintecat, (înv.) spart. *(După bătaie avea hainele ~.)* **7.** flenduros, zdrențăros, zdrențuit, (pop.) zdrențos, (reg.) cotrențos, (Mold., Bucov. și Transilv.) felegos, (prin Transilv.) rînticos. *(Om ~.)* **8.** uzat, (înv.) spart. *(Încălțăminte ~.)* **9.** *(MED.)* fracturat, frînt. *(Os ~ ; mînă ~.)* **10.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojit, (prin Munt.) tihobit, (înv.) stătut. *(S-a întors ~ de la lucru.)*

rupt adj. v. INTERMITENT. ÎNTRERUPT. ÎNTRETĂIAT. RITMIC. SACADAT.

RÚPTĂ s. *(IST.)* (înv.) ruptoáre. *(~ stabilită între contribuabili și vistierie.)*

ruptoáre s. v. RUPTĂ.

RUPTÚRĂ s. **1.** gaură, spărtură, (înv.) frîntură. *(O ~ în corpul unei nave.)* **2.** sfîșietură, spintecătură, (înv.) spărtură. *(~ la o haină.)* **3.** jerpelitură, zdrențăță, (Transilv.) țîră. *(Purta o ~ de haină.)* **4.** petic, zdrențăță, (prin Transilv.) folt. *(O ~ dintr-o cămașă veche.)* **5.** *(MED.)* fractură, (pop.) frîntură. *(~ unui os, a unui membru.)*

ruptúră s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. FRACȚIUNE. HERNIE. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

rupturí vb. v. ÎMBUCĂTĂȚI. MUTILA. SCHILODI. TIVI.

rupturi-de-mál s. pl. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.

rupturít adj., s. v. INFIRM. INVALID. MUTILAT. SCHILOD. SCHILODIT.

RURÁL adj. **1.** sătesc, țărănesc, (înv.) sătenésc. *(Mediul ~.)* **2.** sătesc. *(Așezări ~.)* **3.** rustic, țărănesc. *(Obiceiuri ~.)* **4.** cîmpenesc, pastoral, rustic, țărănesc, (livr.) campéstru, (rar) cîmpeán. *(Idilă ~.)*

rus adj. v. ARĂMIU. ROȘCAT. ROȘCOVAN. ROȘIATIC.

RUS s. *(ENTOM.; Phyllodromia germanica)* corhan, libarcă, șvab, (reg.) colțán, prus, tarhán.

RUS s., adj. **1.** s. (înv. și pop.) muscál, (înv.) rosián. *(E ~ de origine.)* **2.** adj. rusesc, (înv. și pop.) muscălésc, (înv.) mosc, moschicésc, (înv.) rosián, rosienésc. *(Poporul ~.)*

rusálie s. v. EFEMERĂ.

rusálii s. pl. v. IELE.

rusásca s. art. v. ÎNVÎRTITUL. MĂRUNȚELUL.

rúscă s. v. RUSOAICĂ. RUTEANCĂ. UCRAINEANĂ. UCRAINEANCĂ.

rusceá s. v. BRÎNDUȘĂ.

ruscea-de-poiánă s. v. BRÎNDUȘĂ.

RUSCÚȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Adonis vernalis)* (reg.) cocoșél, scînteiță, spînț, dediței-gálbeni (pl.). **2.** *(Adonis autumnalis)* (reg.) cocoșél. **3.** *(Adonis flammea)* (reg.) cocoșél.

ruscúță s. v. COCOȘEL-DE-CÎMP. SPÎNZ.

RUSÉSC adj. rus, (înv. și pop.) muscălésc, (înv.) mosc, moschicésc, rosián, rosienésc.

RUSÉȘTE adv. (pop.) muscălește. *(Vorbește ~.)*

rusnác s. v. RUTEAN. UCRAINEAN.

RUSOÁICĂ s. (pop.) rúscă.

RÚSTIC adj. **1.** patriarhal, țărănesc, (livr.) campéstru. *(Viață ~.)* **2.** rural, țărănesc. *(Obiceiuri ~.)* **3.** cîmpenesc, pastoral, rural, țărănesc, (livr.) campéstru, (rar) cîmpeán. *(Idilă ~.)*

rusticísm s. v. RUSTICITATE.

RUSTICITÁTE s. (rar) rusticísm.

rúșcă s. v. AFUMĂTOARE. CASOLETĂ. CĂȚUIE. STELIȚĂ.

rușét adj. v. ARĂMIU. ROȘCAT. ROȘCOVAN. ROȘIATIC.

rușfét s. v. MITĂ. ȘPERȚ.

rușfetárie s. v. MITUIALĂ. MITUIRE. SPERȚUIALĂ.

RUȘI-DE-TOÁMNĂ s. pl. *(BOT.; Callistephus chinensis)* (Transilv.) palanéțe (pl.).

RUȘINÁ vb. a se jena, a se sfii, (înv. și reg.) a se stînjeni, (înv.) a se scăndăli, a se stidi, (reg. fig.) a se teși. *(Hai, nu te ~, spune!)*

rușiná vb. v. BATJOCORI. ÎNJOSI. NECINSTI. SILUI. UMILI. VIOLA.

rușináre s. v. DESFRÎU. DEZMĂȚ. JENĂ. ORGIE. RUȘINE. SFIALĂ. SFIICIUNE. STINGHEREALĂ. STÎNJENEALĂ. STÎNJENIRE.

RUȘINÁT adj. jenat. *(Un om ~.)*

rușinát adj. v. ADEMENIT. AMĂGIT. ARogant. CORUPT. DECĂZUT. DEGRADAT. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂȚAT. IMORAL. IMPERTINENT. INSOLENT. IREVERENȚIOS. ÎNDRĂZNEȚ. ÎNJOSIT. ÎNȘELAT. MOMIT. NECUVIINCIOS. NEOBRĂZAT. NERESPECTUOS. NERUȘINAT. OBRAZNIC. PERVERTIT. SEDUS. SEMEȚ. SFIDĂTOR. SFRUNTAT. STRICAT. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. UMILIT. VICIOS.

rușinătór adj. v. BLAMABIL. CONDAMNABIL. CRITICABIL. NEÎNGĂDUIT. NEO-

NORABIL. NEPERMIS. REGRETABIL. REPROBABIL. RUŞINOS. URÎT. VINOVAT.

RUŞÍNE s. **1.** jenă, sfială, sfiiciune, stinghereală, stînjeneală, stînjenire, (pop.) ruşináre, (înv. şi reg.) ruşínţă, (înv.) stideálă, stidínţă, stidíre. *(Un sentiment de ~.)* **2.** sfială, sfiiciune, timiditate, (rar) sfiíre, sfioşénie, (înv.) sfiínţă. *(~ unui copil.)* **3.** decenţă, jenă, manieră, pudoare, sfială, bunăcuviinţă, (rar) pudicitáte, (latinism rar) pudicíţie. *(Nu are nici un pic de ~.)* **4.** afront, injurie, insultă, jignire, ocară, ofensă, umilinţă, (livr.) ultráj, vexaţiúne, (pop.) húlă, sudálmă, suduitúră, (înv.) băsău, dosádă, înfruntáre, necínste, obídă, (fig.) atíngere, (livr. fig.) lezáre, *(O ~ adusă cuiva.)* **5.** înjosire, umilinţă. *(Ce ~ a suportat!)* **6.** dezonoare, necinste, (pop.) ocáră, (înv. şi reg.) ponós, ponóslu. *(Nu poate îndura ~.)* **7.** batjocură, ocară, (înv. şi pop.) mascará, (înv.) necínste. *(E o adevărată ~ pentru el.)* **8.** *(BOT.) ruşinea-fetei (Daucus carota şi silvestris)* = (reg.) buruiana-ruşínii, cinstea-feméilor, cinstea-fétei, morcov-de-cîmp, morcov-sălbátic, pătrunjel-sălbátic, (prin Mold.) ruşinoásă.

ruşinoásă s. v. RUŞINEA-FETEI.

RUŞINÓS adj. **1.** sfiicios, sfios, timid, (rar) sfiélnic, (reg.) obráznic, obrăzát, pîşín, (înv.) sfiéţ. *(Ce copil ~!)* **2.** decent, pudic, sfios. *(Cu gesturi ~.)* **3.** infam, josnic, mişel, mişelesc, mizerabil, mîrşav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, scelerat, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrilég, (înv. şi pop.) parşív, scîrnav, (Mold.) chiolhănós, (înv.) blestemăţésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáş, verigăşós, (fig.) murdár, spurcát. *(Trebuie condamnat pentru actul său ~.)* **4.** blamabil, condamnabil, criticabil, neîngăduit, neonorabil, nepermis, regretabil, reprobabil, urît, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărîtór, ruşinătór. *(O comportare ~.)* **5.** scandalos. *(O atitudine ~.)* **6.** compromiţător, degradant, dezonorant, infamant, înjositor, nedemn, (livr.) difamánt, (rar) degradatór, (înv.) necinstitór, pierzătór. *(O faptă ~.)* **7.** degradant, dezonorant, înjositor, umilitor. *(O situaţie ~.)*

ruşínţă s. v. JENĂ. RUŞINE. SFIALĂ. SFIICIUNE. STINGHEREALĂ. STÎNJENEALĂ. STÎNJENIRE.

ruşioáră s. v. BUJOR.

rúşnică s. v. FILIMICĂ.

ruşulícă s. v. RUŞULIŢĂ.

RUŞULÍŢĂ s. *(BOT.; Hieracium aurantiacum)* (reg.) ruşulícă, sîngeroásă, struguráş.

ruşulíţă s. v. FILIMICĂ.

RÚTĂ s. drum, itinerar, parcurs, traiect, traiectorie, traseu, (astăzi rar) marşrút, (înv., prin Mold.) şleau. *(~ urmată de un vehicul.)*

RÚTĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Ruta graveolens)* virnanţ. **2.** *(Thalictrum flavum)* rutişor-galben.

rută-sălbátică s. v. TĂMÎIŢĂ-DE-CÎMP.

RUTÉAN s., adj. **1.** s. ucrainean, (Mold. şi Bucov.) rusnác. **2.** adj. ucrainean, (înv.) malorosián, malorosienésc.

RUTEÁNCĂ s, ucraineană, ucraineancă, (pop.) rúscă, (înv.) malorosiáncă.

rútes adv. v. IAR. IARĂŞI.

RUTIÉR s. *(SPORT)* biciclist, ciclist, (rar) velocipedíst. *(Un ~ celebru.)*

RUTINÁR adj., s. rutinier. *(Spirit ~.)*

RUTINÁT adj. deprins, experimentat, încercat, priceput, versat. *(Un ochi ~.)*

RUTÍNĂ s. experienţă, practică, (înv.) ispítă, ispitíre. *(Cunoaşte ceva din ~.)*

RUTINIÉR adj., s. rutinar. *(Spirit ~.)*

RUTIŞÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Thalictrum aquilegifolium)* (reg.) clocoţéi (pl.), mărgeá, voltinél. **2.** *rutişor-galben (Thalictrum flavum)* = rută.

ruxándră s. v. RĂSURĂ.

S

sabadáș adj. v. MARE. NUMEROS.

SABÁT s. (la mozaici) sîmbătă.

sabatísm s. v. SABATIZARE.

SABATIZÁRE s. *(BIS.;* la mozaici) (rar) sabatísm.

SÁBIE s. **1.** spadă, (înv. și reg.) spátă, (înv.) spángă. *(Scoate ~!)* **2.** *(IHT.; Pelecus cultratus)* sabiță, săbioară, săbiuță, (reg.) bîrcie, săbicioáră, săbiíță.

sábie s. v. ARMATĂ. COCÎRLĂ. IRIS. OASTE. OȘTIRE. PUTERE. REGULATOR. SCHIMBĂTOARE. STÎNJEN. STÎNJENEL. TRUPE.

sabínă s. v. CETINĂ-DE-NEGI.

SÁBIȚĂ s. *(ITH.; Pelecus cultratus)* sabie, săbioară, săbiuță, (reg.) bîrcie, săbicioáră, săbiíță.

sábiță s. v. ALBIȘOARĂ. COSOR. OBLEȚ. SOREAN.

SABLÁJ s. *(TEHN.)* sablare, sablat, suflare. *(~ unei piese metalice.)*

SABLÁRE s. *(TEHN.)* sablaj, sablat, suflare. *(~ unei piese metalice.)*

SABLÁT s. *(TEHN.)* sablaj, sablare, suflare. *(~ unei piese metalice.)*

SABORDÁJ s. *(MAR.)* sabordare.

SABORDÁRE s. *(MAR.)* sabordaj.

SABÓT s. *(TEHN.)* papuc. *(~ la un pilon.)*

sabót s. v. BOCANC. GHEATĂ.

SABOTÁJ s. **sabotare.**

SABOTÁRE s. sabotaj.

sábur s. v. ALOE.

SAC s. *(ANAT.) sac pericardic* = pericard; *sac vitelin* = vezică ombilicală.

sac s. v. FAȚĂ. ÎNVELITOARE. JUVELNIC. MATCĂ. MATIȚĂ. RANIȚĂ. RUCSAC. SĂCULEȚ. SEDILĂ.

SACADÁT adj., adv. **1.** adj. intermitent, ritmic, (fig.) rupt. *(Bătăi ~.)* **2.** adj. sincopat. *(Ritm ~ al versurilor.)* **3.** adj. ritmat, săltat, săltăreț, săltător, (prin Mold. și Bucov.) scuturát. *(O muzică ~.)* **4.** adv. *(MUZ.)* staccato.

sacagioáică s. v. SACAGIȚĂ.

SACAGÍȚĂ s. (înv.) sacagioáică. *(~ cára apa cu sacaua.)*

sacagíță s. v. CÎRĂ.

SACAGÍU s. (reg.) apár, (înv.) suiulgíu. *(~ cára apa cu sacaua.)*

sacatífsí vb. v. MUTILA. SCHILODI.

sacatífsít adj. v. SCHILOD. SCHILODIT.

sacatífsít adj., s. v. INVALID. MUTILAT.

sacăucă s. v. CÎRĂ.

sacerdót s. v. PĂRINTE. POPĂ. PREOT. RABIN.

sacerdotál adj. v. POPESC. PREOȚESC. SACRU. SOLEMN.

sacerdóțiu s. v. CHEMARE. CLER. MENIRE. MISIUNE. POPIE. PREOȚIE. PREOȚIME. ROL. ROST. SARCINĂ.

SACÍZ s. **1.** *(CHIM.)* colofoniu. *(~ pentru vioară.)* **2.** mastic. *(Dulceață de ~.)*

saciz s. v. MASTICĂ.

SÁCOS s. *(BIS.)* (grecism înv.) polistávrion. *(~ arhieresc.)*

SACÓȘĂ s. plasă, (reg.) neț. *(Bagă cumpărăturile în ~.)*

SACÓU s. veston. *(~ de vară.)*

sacrá vb. v. CANONIZA. CONFIRMA. CONSACRA. CONSFINȚI. ÎNTĂRI. RATIFICA. SANCȚIONA. SFINȚI. VALIDA.

SACRÁL adj. *(ANAT.)* sacrat. *(Regiunea ~.)*

sacrál adj. v. INTANGIBIL. INVIOLABIL. SACRU. SFÎNT.

sacralitáte s. v. SFINȚENIE.

sacralizá vb. v. CANONIZA. SFINȚI.

sacralizáre s. v. FETIȘISM. FETIȘIZARE.

sacraméut s. v. CUMINECARE. CUMINECĂTURĂ. EUHARISTIE. ÎMPĂRTĂȘANIE. ÎMPĂRTĂȘIRE. ÎMPĂRTĂȘIT.

SACRAMENTÁL adj. **1.** *(BIS.)* divin, sacru, sfînt. *(Lucrurile ~.)* **2.** solemn. *(Formulă ~.)*

sacramentál adj. v. CONSACRAT. CONSFINȚIT. INTANGIBIL. INVIOLABIL. OBIȘNUIT. SACRU. SFÎNT. TRADIȚIONAL.

sacráre s. v. CANONIZARE. CONFIRMARE. CONSACRARE. CONSFINȚIRE. ÎNTĂRIRE. RATIFICARE. SANCȚIONARE. SANCȚIUNE. SFINȚIRE. VALIDARE.

sacráriu s. v. SACRISTIE.

SACRÁT adj. *(ANAT.)* sacral. *(Regiunea ~.)*

sacrát adj. v. CANONIZAT. SACRU. SFINȚIT. SFÎNT.

SACRIFICÁ vb. **1.** *(BIS.)* a jertfi, (înv.) a comînda, a înjunghia, a pocloni. *(A ~ ceva divinității.)* **2.** a-și da, a-și jertfi. *(Și-a ~ viața pe cîmpul de luptă.)* **3.** a (se) jertfi. *(S-a ~ pentru binele omenirii.)*

SACRIFICÁRE s. jertfă, jertfire, sacrificiu, (fig.) preț. *(Cu ~ vieții sale.)*

SACRIFICÁT adj. jertfit.

SACRIFÍCIU s. **1.** *(BIS.)* dar, jertfă, ofrandă, prinos, (înv.) árse (pl.), oblațiúne, plocón. *(~ adus divinității.)* **2.** jertfă, jertfire, sacrificare, (fig.) preț. *(Cu ~ vieții sale.)* **3.** jertfă, sînge. *(Și-au dobîndit libertatea prin ~.)* **4.** jertfă. *(A făcut mari ~ pentru a-și atinge scopul.)*

sacrilég adj. v. INFAM. JOSNIC. MIŞEL. MIŞELESC. MIZERABIL. MÎRŞAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. RUŞINOS. SCELERAT. TICĂLOS.

sacrilég adj., s.v. PÎNGĂRITOR. PROFANATOR.

SACRILÉGIU s. **1.** batjocorire, necinstire, pîngărire, profanare, spurcare, violare, (înv. şi pop.) prihănire. *(~ unui loc considerat sfînt.)* **2.** impietate. *(A comis un ~.)*

SACRISTÍE s. *(BIS.)* (înv.) sacrariu, (grecism înv.) schevofiláchie. *(~ a unei biserici.)*

sacrosánct adj. v. INTANGIBIL. INVIOLABIL. SACRU. SFÎNT.

SÁCRU adj. **1.** *(BIS.)* divin, sacramental, sfînt. *(Lucrurile ~.)* **2.** *(BIS.)* sfînt,(livr.) sacrát, sacrosánct. *(Scripturile ~.)* **3.** sfînt, solemn. *(Un jurămînt ~.)* **4.** sfînt. *(Numele ~ al patriei.)* **5.** solemn, (livr.) sacerdotál. *(Importanţa ~ a momentului.)* **6.** intangibil, inviolabil, sfînt, (livr.) sacramentál, sacrosánct, (rar) sacrál. *(Drept ~.)*

SÁCRUM s. *(ANAT.)* (pop.) crucea-şálelor, osul crúcii.

sacsíe s. v. GHIVECI. GLASTRĂ.

SAD s. (înv.) pusoáre.

sad s. v. BĂRBOASĂ. BUTAŞ. CATEGORIE. CHIP. FEL. FERMENT. GEN. GRĂDINĂ. LIVADĂ. MAIA. NEAM. PLANTĂ. POMET. RĂSAD. SADINĂ. SĂMÎNŢĂ. SOI. SORT. SPECIE. TIP. VARIETATE. VEGETALĂ.

sadacát s. v. ABNEGAŢIE. CINSTE. DĂRUIRE. DEVOTAMENT. SINCERITATE.

sádă s. v. VRANĂ.

sadeá adj. invar. v. ADEVĂRAT. AUTENTIC. CURAT. NATURAL. NEAMESTECAT. NEAOŞ. NEÎMPODOBIT. NEORNAT. PUR. SIMPLU. UNI. UNICOLOR. VERITABIL.

sadeá adv. v. ABSOLUT. COMPLET. COMPLETAMENTE. EXACT. INTEGRAL. PRECIS. TOTAL.

sadética adj. invar. v. NEÎMPODOBIT. NEORNAT. SIMPLU.

SÁDINĂ s. *(BOT.; Chrysopogon gryllus)* (reg.) cîpcină, părúşcă, sad.

sádină s. v. BĂRBOASĂ. PEPINIERĂ.

sadovenésc adj. v. SADOVENIAN.

SADOVENIÁN adj. (rar) sadovenésc. *(Personaj ~.)*

saducheán s. v. SADUCHEU.

SADUCHÉU s. (rar) saducheán. *(~ mozaic.)*

saí adj. v. CURAT. NATIV. NEAMESTECAT. PUR.

SAFÍR s. *(MIN.)* (înv. şi pop.) zamfír. *(Un inel cu ~.)*

safiríu adj. v. ALBĂSTRIU. ALBĂSTRUI.

SAFÍSM s. *(MED.)* lesbianism, tribadism.

SAFRÁN s. *(MAR.)* pană. *(~ la cîrma unei nave.)*

SAFTEÁ s. (înv. şi pop.) pocinóg. *(A face ~ unui negustor.)*

SAFTIÁN s. marochin, (înv.) cordován. *(Carte legată în ~.)*

saftián s. v. CARÎMB. TUREATCĂ.

sagáce adj. v. AGER. CLARVĂZĂTOR. ISCODITOR. OBSERVATOR. PĂTRUNZĂTOR. PERSPICACE. SCORMONITOR. SCRUTĂTOR. SFREDELITOR. STRĂBĂTĂTOR. SUBTIL.

sagacitáte s. v. ACUITATE. AGERIME. CLARVIZIUNE. PĂTRUNDERE. PERSPICACITATE. SUBTILITATE.

sagna-cálului s. v. TARHON.

SĂGNĂ s. *(MED. VET.)* (reg.) săgneálă, săgnitúră. *(~ calului.)*

saiá s. v. ÎNSĂILĂTURĂ. STAUL. ŞULAR.

saiác s. v. ABA. DIMIE. PĂNURĂ.

sáilă s. v. ÎNSĂILĂTURĂ. ŞULAR.

SAINT-BERNÁRD s. *(ZOOL.)* bernardin.

saitóc adj. v. DRĂCOS. NEASTÎMPĂRAT. NEBUN. NEBUNATIC. SPRINŢAR. VIOI. ZĂPĂCIT. ZBÎNŢUIT. ZBURDALNIC. ZGLOBIU. ZURLIU. ZVĂPĂIAT. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

saitóc s. v. SALT. SĂLTĂTURĂ. SĂRITURĂ.

SAIVÁN s. (reg.) cólniţă. *(~ pentru oi.)*

saiván s. v. ŞOPRON. ŞURĂ.

sájă s. v. CHINOROZ. FUNINGINE.

SALACETÓL s. *(FARM.)* salantol, salicilacetol, salicilacetonă.

SALAHORÉŞTE adv. (rar) salahóric. *(Munceşte ~.)*

salahórie adv. v. SALAHOREŞTE.

SALAHORÍE s. salahorit, trudă. *(După atîta ~.)*

SALAHORÍT s. salahorie, trudă. *(După atîta ~.)*

SALAMÁNDRĂ s. *(ZOOL.; Salamandra maculosa)* (reg.) şopîrlă.

salamándră s. v. ŞOPÎRLĂ.

salamástră s. v. VÎNĂ DE BOU.

SALANTÓL s. *(FARM.)* salacetol, salicilacetol, salicilacetonă.

salariá vb. v. RETRIBUI. SALARIZA.

SALARIÁT s. angajat, slujbaş, (înv. şi pop.) năimít, (pop. şi fam.) simbriáş, (înv.) lefegíu, supús. *(Era ~ al statului.)*

salariére s. v. RETRIBUIRE. SALARIZARE.

SALÁRIU s. **1.** leafă, remuneraţie, retribuţie, (pop. şi fam.) simbrie, (înv.) nafacá, năiém, (înv., în Mold.) hac. *(Are ~ mare.)* **2.** cîştig, retribuţie. *(~ mediu pentru munca în acord global.)*

SALARIZÁ vb. a retribui, (rar) a salaria. *(Cum eşti ~?)*

SALARIZÁRE s. retribuire, (rar) salariére. *(~ unui funcţionar.)*

salata-ciínelui s. v. ZGRĂBUNŢICĂ.

salata-ciínilor s. v. SĂLĂŢEA.

salata-miélului s. v. FETICĂ.

SALÁTĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Lactuca sativa)* lăptucă, (Mold.) marúlă. **2.** *salata-iepurelui (Prenanthes purpurea)* = (reg.) crestăţeá, tîlhăreá; *salată-sălbatică (Lactuca serriola)* = (reg.) palma-tîlhărului.

salată-ciineáscă s. v. ZGRĂBUNŢICĂ.

salată-ciinoásă s. v. TÎLHĂREA.

salată-de-cîmp s. v. GRÎUȘOR. SĂLĂȚEA. UNTIȘOR.

salată-de-iárnă s. v. BARBA-CAPREI. SALSIFI. SCORȚONERĂ.

SÁLĂ s. **1.** *sală de mese* = sufragerie, sală de mîncare, (înv. și reg.) prînzitór, (înv.) sală de ospéțe; *sală de mîncare* = sufragerie, sală de mese, (înv. și reg.) prînzitór, (înv.) sală de ospéțe. **2.** antreu, hol, vestibul. *(Două camere cu ~.)* **3.** anticameră. *(Așteaptă în ~!)* **4.** clasă. *(Profesorul a ieșit din ~.)* **5.** public. *(~ a izbucnit în aplauze.)*

sálă s. v. CAMERĂ. ÎNCĂPERE. ODAIE. SLĂNINĂ.

sală de ospéțe s. v. SALĂ DE MESE. SALĂ DE MÎNCARE. SUFRAGERIE.

salău s. v. CHIRIAȘ. LOCATAR.

salba-dracului s. v. CRUȘÎN.

SÁLBĂ s. **1.** (prin Transilv.) báier. *(O ~ de galbeni.)* **2.** colan, colier, șirag, (înv. și pop.) gherdán, (înv.) zgárdă. *(O ~ de pietre scumpe.)* **3.** *(ANAT.)* fanon. *(~ la gîtul bovinelor.)* **4.** *(BOT.)* **salbă-moale** = **a)** *(Evonymus europaea)* vonicer, (reg.) caprifói, clocúță, grujárcă, sînger, voinicár, lemn-cîinésc, lemnul-cînelui, parastasul-própii, pomiță-de-sînger; **b)** *(Evonymus latifolius)* (reg.) verigár, vonicér, lemn-cîinésc; **c)** *(Rhamnus cathartica)* verigar, părul-ciutei, (reg.) crasíci, crușín, gladíș, pațachínă, porumbél, vonicér, lemn-cînésc, lemn-ríios, lemnul-cînelui, poamacînelui, spin-álb, spinele-cérbului; *salbă-rîioasă (Evonymus verrucosa)* = lemn-riios, (reg.) vonicér, cerceii-bábei (pl.).

sálbă s. v. GÎRBIȚĂ. POLICIOARĂ. POLIȚĂ. SECARĂ.

salbă-moále s. v. CRUȘÎN. SĂPUNELE. SCÎNTEIUȚĂ.

SÁLBIE s. *(BOT.; Salvia officinalis)* jale, jaleș, salvie, (reg.) șerlái.

sáleă s. v. AȘCHIE. LOZIE. MLAJĂ. RĂCHITĂ. SURCEA. SURCICĂ. ȚANDĂRĂ.

SÁLCE s. *(BOT.)* **1.** *(Smilax sarsaparilla)* (livr.) sarsaparíla, (prin Transilv.) sárce. **2.** *(Smilax medica* și *officinalis)* (livr.) sarsaparíla.

SALCICÓRN s. *(BOT.; Salsola kali)* ciurlan, săricică, (rar) salsólă, (reg.) burcúm, ciulín, curái, fugáci, parpalác, pochítnic, rostogól, sărigeá, tartán, tărfălóg, tăvălúg, tîrtán, vălătúc, vătălán, iarba-pórcului, iarbă-sărátă.

SÁLCIE s. *(BOT.)* **1.** *(Salix alba)* (reg.) lózie, răchítă. **2.** *(Salix viminalis)* lozie, mlajă, răchită, răchițică, (reg.) străvăț. **3.** *(Salix cinerea)* zălog, (reg.) ióvă, lóză, răchítă. **4.** *salcie pletoasă (Salix babylonica)* = (reg.) lózie, răchítă, răchițícă.

sálcie s. v. IOV. LOZIE. MLAJĂ. RĂCHITĂ. RĂCHITĂ ROȘIE. STÎLPARE.

salcie-domnească s. v. RĂCHIȚICĂ.

salcie-mirositoáre s. v. RĂCHIȚICĂ.

SALCÎM s. *(BOT.)* **1.** *(Robinia pseudacacia)* (reg.) acățár, liliác, păsuiéle (pl.), rug, vacație, lemn-álb, (Transilv.) acát, (Ban.) băgrín, Olt. și Munt.) dáfin, (prin Transilv. și Ban.) pănár. **2.** *salcîm-galben* = **a)** *(Laburnum anagyroides)* (reg.) bobițél, drob, grozámă, lemnul-bóbului; **b)** *(Cytisus nigricans)* lemnul-bobului, (reg.) bobițél, drob, grozamă-máre; *salcîm-japonez (Sophora japonica)* = (rar) soфóră, (pop.) salcîm-boierésc, (reg.) acație-boierească; *salcîm-mic (Amorpha fruticosa)* = (rar) amórfă.

salcîm s. v. GLĂDIȚĂ. PLĂTICĂ.

salcîm-boierésc s. v. SALCÎM-JAPONEZ.

salcîm-gálben s. v. BĂȘICOASĂ.

salcîmíș s. v. SALCÎMIȘTE.

SALCÎMÍȘTE s. (reg.) salcîmíș.

SALÉP s. *(BOT.; Orchis mascula)* poroinic, (reg.) bujór, gemănăriță, sculătoáre, limba-cúcului, untul-vácii.

salepár s. v. SALEPGIU.

SALEPGÍU s. (înv.) salepár.

salicíl s. v. SALICILAT.

SALICILACETÓL s. *(FARM.)* salacetol, salantol, salicilacetonă.

SALICILACETÓNĂ s. *(FARM.)* salacetol, salantol, salicilacetol.

SALICILANILÍDĂ s. *(FARM.)* salifebrină.

SALICILÁT s. **1.** *(CHIM.)* (rar) salicíl. **2.** *(FARM.) salicilat de antipirină* = salipirină, antipirină salicilică.

SALICILÍNĂ s. *(FARM.)* salicină, salicozidă.

SALICÍNĂ s. *(FARM.)* salicilină, salicozidă.

salicórnie s. v. BRÎNCĂ.

SALICOZÍDĂ s. *(FARM.)* salicilină, salicină.

SALIFEBRÍNĂ s. *(FARM.)* salicilanilidă.

SALIGENÍNĂ s. *(FARM.)* saligenol.

SALIGENÓL s. *(FARM.)* saligenină.

SALÍN adj. **1.** sărat. *(Lac ~.)* **2.** *(CHIM.)* (înv.) sărós. *(Combinație ~.)*

SALÍNĂ s. ocnă, (înv.) sărăríe. *(~ de la Cacica.)*

SALINIZÁ vb. a (se) săra. *(Lacurile se pot ~.)*

SALINIZÁRE s. sărare. *(~ mării.)*

SALIPIRÍNĂ s. *(FARM.)* antipirină salicilică, salicilat de antipirină.

SALÍVĂ s. scuipat, scuipătură, spută, (rar) ápă, (pop.) stupít.

SALMIÁC s. *(CHIM.)* (pop.) țipiríg.

salmón s. v. SOMN.

SALMONELÓZĂ s. *(MED. VET.)* paratifoză.

salomíe s. v. FILIMICĂ.

salomii-gálbene s. pl. v. CRIZANTEMĂ. DUMITRIȚĂ. MARGARETĂ. TUFĂNICĂ.

SALÓN s. cameră de primire.

SALOPÉTĂ s. combinezon. *(~ de lucru.)*

SALPÉTRU s. *(CHIM.)* **1.** (pop.) silítră. **2.** *salpetru de Chile* = azotat de sodiu; *salpetru de India* = azotat de potasiu, (pop.) silítră; *salpetru de Leuna* = azotat de amoniu; *salpetru de Norvegia* = nitrocalcit, azotat de calciu.

SALPÍNGE s. *(ANAT.)* **1.** trompă uterină. *(~ face legătura între ovar și uter.)* **2.**

trompa lui Eustache. *(~ unește urechea medie cu fosele nazale.)*

salpingoovarită s. v. ANEXITĂ.

SALSIFÍ s. *(BOT.; Scorzonera hispanica)* scorțoneră, (reg.) salată-de-iárnă.

salsólă s. v. CIURLAN. SALCICORN. SĂRICICĂ.

salt adj. v. NEÎNSOȚIT. SINGUR.

SALT s. **1.** săltătură, săritură, (pop.) sărítă, (reg.) saitóc, zburdătúră, (înv.) săltáre. *(Dintr-un ~ ...)* **2.** hop, săritură. *(~ peste o groapă.)*

salt s. v. DANS. JOC.

saltanát s. v. ALAI. CORTEGIU. FAST. LUX. MĂREȚIE. POMPĂ. SOMPTUOZITATE. SPLENDOARE. STRĂLUCIRE. SUITĂ.

SALTEÁ s. (Transilv. și Ban.) dricálă, (Transilv.) străjác. *(~ de paie.)*

salteá s. v. LEASĂ.

saltegíu s. v. SALTELAR.

SALTELÁR s. (înv.) saltegíu.

SALTIMBÁNC s. clovn, măscărici, paiață. *(~ la circ.)*

SÁLȚĂ s. *(GEOL.)* pîclă, pufnă, vulcan noroios.

SALUBRITÁTE s. curățenie. *(Serviciul de ~ ; ~ orașului.)*

SALÚBRU adj. bun, curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, sănătos, tare. *(Aer ~.)*

SALÚT s. salutare, (rar) salutát, (înv.) salutáție, sărutáre, sărutát, sărutătúră, (turcism înv.) selám. *(~ de rămas bun.)*

salút s. v. BELȘUG. BOGĂȚIE. BUNĂSTARE. PROSPERITATE. SALVARE. SCĂPARE.

SALUTÁ vb. (reg.) a noroci, (prin Maram.) a salutări, (înv.) a săruta. *(L-a ~ la întîlnire.)*

SALUTÁR adj. **1.** providențial, salvator. *(Împrejurare ~.)* **2.** binevenit, folositor, util, (fig.) binecuvîntát. *(O ploaie, o măsură ~.)*

SALUTÁRE s., interj. **1.** s. salut, (rar) salutát, (înv.) salutáție, sărutáre, sărutát, sărutătúră, (turcism înv.) selám. *(~ de rămas bun.)* **2.** interj. (reg.) sérvus !, (fam.) pa !, sálve ! *(~ ! și pe mîine.)* **3.** s. (la pl.) complimente (pl.). *(Transmite-i ~ din partea mea.)*

salutát s. v. SALUT. SALUTARE.

salutáție s. v. SALUT. SALUTARE.

salutări vb. v. SALUTA.

SALVÁ vb. **1.** a scăpa, (pop.) a (se) izbăvi, a (se) mîntui, (înv.) a (se) hălădui, a (se) litrosi, a (se) milui, a (se) mistui, a (se) rătui. *(Cum ai izbutit să te ~ ?)* **2.** a elibera, a libera, a scăpa, a scoate, (înv. și pop.) a slobozi, (pop.) a mîntui, (înv.) a apuca, a ierta, a volnici. *(I-a ~ din robie.)* **3.** a scăpa, a scoate, (pop.) a mîntui, (înv.) a mistui. *(I.-a ~ dintr-un mare necaz.)* **4.** *(BIS.)* a (se) izbăvi, a (se) mîntui, a (se) purifica, a (se) răscumpăra, (înv.) a (se) scoáte, a (se) scumpăra, a (se) scura, a (se) spăsi, (fig.) a (se) curăța, a (se) spăla. *(S-a ~ de păcate.)*

SALVÁRE s. **1.** scăpare, (astăzi rar) mîntuință, (pop.) izbăvíre, mîntuíre, (înv.) izbávă, salút, selamét. *(Și-a găsit ~ prin fugă.)* **2.** (concr.) ambulanță, autosanitară, sanitară. *(A sosit ~ pentru a duce accidentatul la spital.)* **3.** eliberare, liberare, scăpare, scoatere, (înv. și pop.) slobozíre. (pop.) mîntuíre, (înv.) scăpătúră. *(~ lor din robie.)* **4.** *(BIS.)* izbăvire, mîntuire. (livr.) redempțiúne, (înv.) mîntuință, mîntuitúră, spăseálă, spăsénie, spăsíre. *(~ unui păcătos.)*

SALVARSÁN s. *(FARM.)* arsfenamină 606, (rar) éhrlich 606. *(Se folosește ~ în tratamentul sifilisului.)*

SALVÁT adj. **1.** scăpat, (pop.) izbăvít, mîntuít, *(Ești un om ~ !)* **2.** *(BIS.)* izbăvit, mîntuit. (înv.) spăsít. *(Păcătos ~.)*

SALVATÓR adj., s. **1.** adj. (pop.) izbăvitór, mîntuitór, (înv.) mîntuiélnic. *(Un mijloc ~.)* **2.** s. (înv.) scăpătór. *(Tu ești ~ meu !)* **3.** adj. providențial, salutar. *(Împrejurare ~.)* **4.** adj. *(BIS.)* izbăvitor, mîntuitor, (înv.) spăsitór.

SÁLVĂ s. foc. *(~ de artilerie.)*

sálve interj. v. SALUTARE.

salvétă s. v. ȘERVEȚ.

salvgardá vb. v. APĂRA. FERI. OCROTI. PĂZI. PROTEJA.

salvgardáre s. v. APĂRARE. FERIRE. OCROTIRE. PĂZIRE. PROTEJARE.

SÁLVIE s. *(BOT.)* **1.** *(Salvia officinalis)* jale, jaleș, salbie, (reg.) șerlái. **2.** *(Salvia verticillata)* (reg.) jáleș, nădúf, buruiană-de-búbă coada-miélului, cocean-căprésc, iarba-sómnului, talpa-cucoánei, urechea-pórcului. **3.** *(Salvia pratensis)* (reg.) jále, coada-vácii, jaleș de cîmp.

salvie eleioásă s. v. CINSTEȚ.

samalí vb. v. CALCULA. SOCOTI.

samalít adj. v. CALCULAT. CHIBZUIT. CUMPĂNIT. CUMPĂTAT. ECHILIBRAT. ÎNFRÎNAT. MĂSURAT. MODERAT. PONDERAT. SOCOTIT.

samaliș s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

SAMÁR s. (reg.) șa. *(~ de măgar.)*

samáră s. v. COAMĂ. CREASTĂ. CULME.

SAMARINEÁN s., adj. samaritean.

SAMARINEÁNCĂ s. samariteancă.

SAMARITEÁN s., adj. samarinean.

SAMARITEÁNCĂ s. samarineancă.

SAMAVÓLNIC adj. **1.** abuziv, arbitrar, despotic, excesiv, samavolnicesc, silnic, (înv.) vólnic. *(O măsură ~.)* **2.** despotic, dictatorial, satrapic, tiranic, (înv.) tiranicésc, tirănésc. *(Guvernare ~.)*

SAMAVOLNICÉSC adj. abuziv, arbitrar, despotic, excesiv, samavolnic, silnic, (înv.) vólnic. *(O măsură ~.)*

SAMAVOLNICÉȘTE adv. abuziv, arbitrar. *(Procedează ~.)*

SAMAVOLNICÍE s. **1.** abuz, exces, silnicie, (înv. și reg.) sílă, (înv.) puternicíe, (grecism înv.) catahrís. *(A fost blamat pentru ~iile lui.)* **2.** despotism, tiranie, (înv.) despoție. *(~ unei guvernări.)*

SÁMBO s. cafuzo. *(~ este descendent provenit din căsătoria unui amerindian cu un negrid sau cv un mulatru.)*

*SĂMCĂ s. *(MED.)* (reg.) spăsmă. *(~ este o boală a copilor mici.)*

sămeá s. v. SCAI-ALBASTRU. SCAI-VÎNĂT.

SĂMEȘ s. *(IST.)* (înv.) sameșér. *(~ era dregătorul ce stringea birul.)*

sămeș s. v. BACI.

sameșér s. v. SAMEȘ.

sámite adv. v. PESEMNE. POATE. PROBABIL.

samoderjávie s. v. ABSOLUTISM. AUTOCRAȚIE.

samodérjeț s. v. AUTOCRAT. POTENTAT.

samoviie s. pl. v. IELE.

SAMSÁR s. intermediar, mijlocitor, misit, (reg.) mécler, (înv.) sensál. *(~ într-o tranzacție comercială.)*

SAMSARLÎC s. misitie, (înv.) sămsărie. *(Se ocupă cu ~.)*

samtartáu s. v. CONTABIL.

SAMÚR s. *(ZOOL.; Martes zibellina)* zibelină, (înv.) soból. *(Blană de ~.)*

samuráslă s. v. PUR. USTUROI SĂLBATIC.

saná vb. v. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. VINDECA.

SANATÓRIU s. *(MED.)* casă de sănătate.

sánchi interj. v. AIUREA.

sanchíu adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. BIZAR. CIUDAT. CURIOS. DESCREIERAT. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOCIABIL. INSOLIT. ÎNCĂPĂȚÎNAT. ÎNDĂRĂTNIC. MOROCĂNOS. MUT. NĂSTRUȘNIC. NEBUN. NECOMUNICATIV. NEOBIȘNUIT. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. ORIGINAL. PARADOXAL. POSAC. POSOMORÎT. RECALCITRANT. REFRACTAR. SINGULAR. SMINTIT. STRĂNIU. TACITURN. TĂCUT. ȚICNIT. URÎCIOS. URSUZ. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

sanchíu adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

sanct s., adj. v. SFÎNT.

sanctifiá vb. v. CANONIZA. SFINȚI.

sanctificáre s. v. CANONIZARE. SFINȚIRE.

sanctificát adj. v. CANONIZAT. SFINȚIT.

sanctificáție s. v. CANONIZARE. SFINȚIRE.

sanctitáte s. v. SFINȚENIE.

SANCTUÁR s. *(BIS.)* **1.** altar, (rar) pristól, (înv. și pop.) oltár, (înv.) jertfélnic, trébnic. *(~ la creștini.)* **2.** naos. *(~ în templele antice.)* **3.** sfînta sfintelor. *(~ la iudei.)*

SANCȚIONÁ vb. *(JUR.)* **1.** a pedepsi. *(L-a ~ cu amendă.)* **2.** a confirma, a consacra, a consfinți, a întări, a ratifica, a valida, (înv.) a sacra. *(Adunarea a ~ aceste măsuri.)*

sancționá vb. v. BLAMA. CONDAMNA. DEZAPROBA. ÎNFIERA. PROSCRIE. REPROBA. RESPINGE. STIGMATIZA.

SANCȚIONÁRE s. *(JUR.)* **1.** pedepsire. *(~ unei contravenții.)* **2.** confirmare, consacrare, consfințire, întărire, ratificare, sancțiune, validare, (înv.) sacráre. *(~ a unei legi.)*

sancționáre s. v. BLAM. BLAMARE. CONDAMNARE. DEZAPROBARE. ÎNFIERARE. NEAPROBARE. REPROBARE. RESPINGERE. STIGMATIZARE.

SANCȚIONÁT adj. *(JUR.)* **1.** pedepsit. *(Contravenție ~.)* **2.** confirmat, consacrat, consfințit, întărit, ratificat, validat. *(Măsură, lege ~.)*

SANCȚIÚNE s. *(JUR.)* **1.** pedeapsă, (înv. și reg.) ceártă, ștraf, (înv.) pilduíre, strînsoáre. *(A primit o ~ exemplară pentru fapta sa.)* **2.** confirmare, consacrare, consfințire, întărire, ratificare, sancționare, validare, (înv.) sacráre. *(~ a unei legi.)*

sandálă s. v. PAPUC.

sandíc s. v. CUFĂR. DRIC. LADĂ.

sandólă s. v. OSTIE.

SÁNDVIȘ s. tartină. *(~ cu șuncă.)*

SANGEÁC s. (rar) sangeacát, sangealíc. *(Subdiviziunea teritorială din Imperiul otoman numită ~.)*

sangeacát s. v. SANGEAC.

sangeactár s. v. PORTDRAPEL. STEGAR.

sangeagáș s. v. PORTDRAPEL. STEGAR.

sangeagíu s. v. PORTDRAPEL. STEGAR.

sangealíc s. v. SANGEAC.

SANGUÍN adj. **1.** *(MED.)* pletoric, roșu, rubicond. *(Față ~.)* **2.** sanguinic, (astăzi rar) sîngerós. *(Temperament ~.)*

sanguinár adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

SANGUÍNIC adj. sanguin, (astăzi rar) sîngerós. *(Temperament ~.)*

sanguínie adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZÎT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

sanguinolént adj. v. SÎNGERIU.

SANHEDRÍN s. sinedriu. *(~ era tribunal penal la vechii evrei.)*

SANITÁRĂ s. ambulanță, autosanitară, salvare. *(O ~ a spitalului.)*

SANSCRÍT adj. (înv.) sanscritic. *(Texte ~.)*

sanscrítie adj. v. SANSCRIT.

sanscritíst s. v. SANSCRITOLOG.

SANSCRITOLÓG s. (rar) sanscritíst. *(Un reputat ~.)*

SANTINÉLĂ s. *(MIL.)* pază, strajă, veghe, (pop.) caraúlă, pîndár, străjér, (reg.) șilbóc, (prin Ban.) șălbocár. *(~ se află în post.)*

SÁPĂ s. **1.** (Transilv.) tîrșiță. *(Și-a cumpărat o ~ nouă.)* **2.** *(AGRIC.)* prașilă, pră-

șire, prășit, săpare, săpat, (pop.) prășă, prășitură, (reg.) copoit, prășeală, săpătură, tîrșenít, tîrșit. *(A doua ~ a porumbului.)*

SÁPĂ s. *(ANAT.)* crupă, (reg.) șáucă. *(~ a calului.)*

sápă s. v. BRĂZDAR. CAZMA. FIER LAT. GHIONOI. HÎRLEȚ. RARIȚĂ. SĂPĂLIGĂ.

sapéur s. v. SĂPĂTOR.

sapiént adj. v. CITIT. ERUDIT. ÎNȚELEPT. ÎNVĂȚAT. SAVANT.

sapiénță s. v. ÎNȚELEPCIUNE. ÎNVĂȚĂTURĂ. ȘTIINȚĂ.

SAPONIFICÁRE s. *(CHIM.)* (rar) saponificație. *(Proces de ~ a grăsimilor.)*

saponificație s. v. SAPONIFICARE.

SARAMURĂ vb. a mura. *(A~ legume.)*

SARAMURÁRE s. murare. *(~ gogonelelor.)*

SARAMÚRĂ s. (pop.) sărătură, (înv. și reg.) slătină, (reg.) múră, (Transilv. și Ban.) murătoáre. *(~ pentru gogonele.)*

sarazín adj., s. v. ARAB.

SARAZÍN s. *(IST.)* (înv.) sărăcín. *(Lupta spaniolilor cu ~ii.)*

sarazín s., adj. v. MAHOMEDAN. MUSULMAN.

SARCÁSM s. (fig.) causticitáte. *(Un pamflet plin de ~.)*

SARCÁSTIC adj. **1.** satiric, (înv.) satiricésc, (fig.) biciuitór, caústic, incisív, înțepătór, mușcătór, pișcătór, șfichiuitór, tăiós, usturătór. *(Ești cam ~.)* **2.** batjocoritor, (livr.) sardónic, (fig.) caústic, incisív, usturătór. *(Ton ~.)* **3.** răutăcios, (livr.) malițiós, (fig.) veninós. *(O aluzie ~.)*

sárce s. v. LIȘIȚĂ. SALCE.

SÁRCINĂ s. **1.** greu, greutate, încărcătură, povară, (livr.) póndere, (pop.) tărhát, (înv. și reg.) pond, tar, továr, (Mold.) tăbîrcă, (înv.) greáță, greíme. *(Poartă în spate toată ~.)* **2.** apăsare, greutate, povară. *(Mijlocul îi se frînge de ~ bagajelor.)* **3.** *(BIOL.)* graviditate, (rar) maternitáte, (înv. și reg.) purtáre, (reg.) poziție, stáre. *(O ~ înaintată.)* **4.** *(BIOL.)* gestație. *(În timpul ~.)* **5.** datorie, îndatorire, însărcinare, obligație, (înv.) datór, datorință, îndatorínță. *(~ ta era să rezolvi problema.)* **6.** datorie, îndatorire, obligație, oficiu. *(Și-a îndeplinit onorabil ~ de gazdă.)* **7.** atribuție, îndatorire, rol. *(Ce ~ ai în această comisie?)* **8.** angajament, îndatorire, obligație, (pop.) legătúră. *(~ ta față de el este ...)* **9.** răspundere, responsabilitate. *(Grea ~ și-a luat.)* **10.** însărcinare, misiune, (înv. și reg.) slújbă, (înv.) memuriét, sărcináre, solíe. *(Și-a dus ~ pînă la capăt.)* **11.** chemare, menire, misiune, rol, rost, (reg.) menínță, (livr. fig.) sacerdóțiu. *(Și-a împlinit ~.)* **12.** funcție, rol. *(Ce ~ îndeplinește această piesă în ansamblu ?)* **13.** *(FIZ.)* electricitate. *(~ pozitivă.)* **14.** *(FIZ.)* *sarcină electrică* = cantitate de electricitate.

sarcofág s. v. COȘCIUG. SICRIU.

sarcói s. v. COȚOFANĂ.

SARD s., adj. **1.** s. (înv.) sardinián. **2.** adj. (rar) sárdic, (înv.) sardinián.

sardanapalésc adj. v. SARDANAPALIC.

SARDANAPÁLIC adj. (livr.) sardanapalésc. *(Banchet ~.)*

sardanapálic adj. v. PANTAGRUELIC.

SARDEÁ s. *(IHT.)* (rar) sardínă. *(~ in ulei.)*

SARDELÚȚĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Sprattus sprattus phalericus)* șprot. **2.** *(Clupeonella delicatula)* gingirică.

sárdic adj. v. SARD.

sardínă s. v. SARDEA.

sardinián s., adj. v. SARD.

sardónic adj. v. BATJOCORITOR. SARCASTIC.

SÁRE s. **1.** *(CHIM.)* clorură de sodiu, (prin Maram.) slătină. *(A pune ~ în mîncare.)* **2.** *(MIN.)* *sare gemă*=halit. **3.** *(CHIM.)* *sare de lămîie* = acid citric, acid tartric, (pop.) săricícă. **4.** *(FARM.)* *sarea lui Glauber* = mirabilit, sulfat de sodiu ; *sare amară* = sare de Seidlitz, sulfat de magneziu ; *sare de Seidlitz* = sare amară, sulfat de magneziu.

sáre s. v. DUH. HAZ. SPIRIT. UMOR.

sare-ácră s. v. ALAUN.

sare de cenúșă s. v. CARBONAT DE POTASIU. POTASĂ.

sare de leșie s. v. CARBONAT DE POTASIU. POTASĂ.

sare de măcriș s. v. OXALAT ACID DE POTASIU.

sarghíe s. v. MASĂ. TARABĂ. TEJGHEA.

saríc s. v. TURBAN.

SÁRICĂ s. țundră, (Maram.) gúbă. *(~ de cioban.)*

sarígă s. v. OPOSUM.

sárjă s. v. CERCEL.

SARMÁ s. (reg.) gălușcă, pernúță, (Ban. și Transilv.) perișoáră, (Transilv. și Bucov.) piróșcă. *(~ale cu carne de porc.)*

SARMÁT adj. sarmatic. *(Populații ~.)*

SARMÁTIC adj. sarmat. *(Populații ~.)*

sárniță s. v. SOLNIȚĂ.

sarsailă s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. LUCIFER. NAIBA. NECURATUL. SATANA. SATANĂ. SCARAOȚCHI. TARTOR.

sarsán s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

sarsaór s. v. LUCIFER. SATANA. SCARAOȚCHI. TARTOR.

sarsaoróaică s. v. DIAVOLIȚĂ. DRĂCOAICĂ. TARTORIȚĂ.

sarsaparíla s. v. SALCE.

SARSÉLĂ s. *(ORNIT.; Anas crecca)* (rar) rață mícă.

SAS adj. săsesc. *(Populație ~.)*

săscă s. v. SĂSOAICĂ. VALE.

SASCHÍU s. *(BOT.; Vinca herbacea* și *minor)* (reg.) brebenóc, cununíță, merișór, pervíncă.

saschíu s. v. GAROAFĂ.

sastisí vb. v. PLICTISI. SĂTURA. URÎ.

sastisíre s. v. PLICTISEALĂ. URÎT.

sastisít adj. v. DERUTAT. DESCUMPĂNIT. DEZORIENTAT. ÎNCURCAT. NEDU-

MERIT. PERPLEX. PLICTISIT. SĂTUL. SĂTURAT. SCÎRBIT. ZĂPĂCIT.

saşéu s. v. SĂCULEŢ. SĂCUŞOR.

SAŞÍU adj., adv. **1.** adj. chiorîş, cruciş, încrucişat, pieziş, strabic, (pop.) şpanchíu, zbanghíu, (reg.) bazaóchi, ceacír, ceúr, chior, hónchiu, poncíş, (prin Transilv.) chiomb. *(Ochi ~; privire ~.)* **2.** adv. chiondorîş, chioriş, cruciş, încrucişat, strîmb, (pop.) piezíş, şpanchiu, (reg.) poncíş. *(Priveşte, se uită ~.)*

SAT s. (înv. şi reg.) sălaş, (înv.) sălăşluire. *(~e şi oraşe).*

sat s. v. ADĂPOST. AŞEZARE. CASĂ. CĂMIN. CÎMP. CORT. DOMICILIU. LOCUINŢĂ. OGOR. SĂLAŞ. ŢARINĂ.

SATÁNĂ s. **1.** aghiuţă, demon, diavol, drac, încornoratul (art.), naiba (art.), necuratul (art.), tartor, (livr.) belzebút, (rar) scaraóţchi, (pop. şi fam.) michidúţă, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsaílă, (pop.) faraón, ídol, împeliţátul (art.), mititélul (art.), nefirtátul (art.), nevóia (art.), pîrdálnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, cel-din-báltă, ducă-se-pe-pustíi, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. şi reg.) mamón, săcrétul (art.), sótea (art.), (reg.) hîdáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, şeitán, şótcă, ucigán, (Transilv., Ban. şi Maram.) bédă, (Mold. şi Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. şi Mold.) mútul (art.), (prin Mold. şi Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) şlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcátul (art.). **2.** (art.) lucifer, scaraoţchi, tartor, (pop.) sarsaílă, vătáfu (art.), mamonul drácilor, michiduţă cel bătrîn, (reg.) sarsaór. *(~ e căpetenia dracilor.)*

satanése adj. v. DEMONIC. DIABOLIC. DIAVOLESC. DRĂCESC. INFERNAL. NECURAT. SATANIC.

SATÁNIC adj. demonic, diabolic, diavolesc, drăcesc, infernal, necurat, (livr.) demoniác, mefistofélic, (înv. şi pop.) satanésc, (înv.) demonicésc, mamónic, satanicésc. *(Planuri ~.)*

satanicése adj. v. DEMONIC. DIABOLIC. DIAVOLESC. DRĂCESC. INFERNAL. NECURAT. SATANIC.

satará s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULŢUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

satíră vb. v. RIDICULIZA. SATIRIZA.

SÁTIRĂ s. ridiculizare, satirizare, (fig.) biciuíre. *(~ moravurilor din trecut.)*

SATIRIÁZIS s. *(MED.)* aidomanie.

SATÍRIC adj., s. **1.** adj. sarcastic, (înv.) satiricésc, (fig.) biciuitór, caústic, incisív, înţepătór, muşcătór, pişcătór, şfichiuitór, tăiós, usturătór. *(Ton ~.)* **2.** adj. epigramatic, (fig.) caústic, incisív, înţepătór, muşcătór, usturătór. *(Poezie cu caracter ~.)* **3.** s. (rar) satiríst. *(Gr. Alexandrescu a fost un mare ~.)*

satiricése adj. v. SARCASTIC. SATIRIC.

satiríst s. v. SATIRIC.

SATIRIZÁ vb. a ridiculiza, (înv.) a satira, (fig.) a biciui. *(A ~ moravurile din trecut.)*

SATIRIZÁRE s. ridiculizare, satiră, (fig.) biciuíre. *(~ moravurilor din trecut.)*

SATISFÁCE vb. **1.** a împăca, a mulţumi. *(Măsura luată i-a ~ pe toţi.)* **2.** a mulţumi, (pop.) a îndestula, (Ban., Transilv. şi Mold.) a joi. *(Recolta obţinută l-a ~.)* **3.** a împlini, a îndeplini, a realiza, (înv.) a plini, (rar fig.) a sătura. *(I-a ~ dorinţa.)* **4.** a asculta, a împlini, a îndeplini. *(I-a ~ toate capriciile.)* **5.** a efectua, a executa, a face, a îndeplini, a presta. *(Îşi ~ serviciul militar.)*

SATISFÁCERE s. împlinire, îndeplinire, realizare, (rar) satisfacţie. *(~ dorinţei cuiva.)*

satisfácere s. v. MULŢUMIRE. SATISFACŢIE.

SATISFÁCŢIE s. **1.** bucurie, desfătare, mîngîiere, mulţumire, plăcere, (înv. şi pop.) mulţumítă, (înv.) haz, mîngîietúră. *(Simte o mare ~.)* **2.** mulţumire, (rar) satisfácere. *(Am cel puţin ~ că...)*

satisfácţie s. v. ÎMPLINIRE. ÎNDEPLINIRE. REALIZARE. SATISFACERE.

SATISFĂCĂTÓR adj. **1.** acceptabil, admisibil, convenabil, mulţumitor, (fam.) pasábil. *(O soluţie ~ pentru ambele părţi.)* **2.** îndestulător, mulţumitor, suficient. *(O cantitate ~.)*

SATISFĂCÚT adj. **1.** mulţumit, (înv. şi pop.) norocít, (înv. şi reg.) mulţumitór, (înv.) odihnít, (rar fig.) sătúl. *(Un om pe deplin ~.)* **2.** împăcat, mulţumit, (pop.) împăciuít. *(Cu inima ~.)* **3.** bucuros, mulţumit, vesel, voios. *(Se duce ~ la lucru.)* **4.** împlinit, îndeplinit, înfăptuit, realizat. *(Un vis ~.)*

SATÍR s. **1.** tocător. *(~ de carne.)* **2.** secure. *(~ călăului.)*

SATRÁP s. despot, tiran. *(E un adevărat ~.)*

SATRÁPIC adj. despotic, dictatorial, samavolnic, tiranic, (înv.) tiranicésc, tirănésc. *(Guvernare ~.)*

SATURÁRE s. saturaţie. *(Stare de ~ a unei soluţii.)*

SATURÁT adj. (rar) sătúl. *(Pămînt ~ de ploi.)*

SATURÁŢIE s. saturare. *(Stare de ~ a unei soluţii.)*

satúrn s. v. PLUMB.

saţ s. v. AVERSIUNE. DEZGUST. GHIFTUIRE. GREAŢĂ. ÎMBUIBARE. ÎNDOPARE. ÎNGREŢOŞARE. LĂCOMIE. NESAŢ. OROARE. REPULSIE. SĂTURARE. SCÎRBĂ. SILĂ.

saţiát adj. v. MÎNCAT. SĂTUL. SĂTURAT.

saţietáte s. v. SĂTURARE.

SAU conj. fie, ori, (înv. şi reg.) au, oáre, (prin Transilv.) măcár, (înv.) săvái. *(~ bărbaţi, ~ femei.)*

sáur adj. v. ACRU. BĂTUT. PRINS.

SAVÁNT s., adj. **1.** s. cărturar, erudit, învăţat, (înv.) diác, (grecism înv.) sofologió-

tatos. *(Un ~ celebru.)* **2.** adj. citit, erudit, învățat, (livr.) doct, (livr. rar) sapiént, (pop.) știút, (înv. și reg.) pricopsít, știutór. *(Un om ~.)* **3.** adj. cărturăresc, cult, livresc. *(Formație lexicală ~.)* **4.** adj. rafinat. *(O ~ mînuire a efectelor sonore.)*

savanteríe s. v. PEDANTERIE. PEDANTISM. PREȚIOZITATE.

savantlíc s. v. ERUDIȚIE. PEDANTERIE. PEDANTISM. PREȚIOZITATE. ȘTIINȚĂ.

SAVOÁRE s. **1.** suculență. *(~ unui aliment.)* **2.** deliciu. *(~ unei mîncări.)*

savoáre s. v. DELECTARE. DESFĂTARE. FARMEC. ÎNCÎNTARE. PLĂCERE. VOLUPTATE. VRAJĂ.

SAVONIÉRĂ s. săpunieră.

SAVURÁ vb. a degusta, (rar) a legumi. *(A ~ mîncarea.)*

SAVURÁRE s. degustare, degustație. *(~ prăjiturii.)*

SAVÚRĂ s. *(MAR.)* balast, lest. *(~ unei nave comerciale.)*

SAVURÓS adj. apetisant, bun, delicios, gustos, îmbietor, plăcut, suculent, (rar) pofticiós, (arg.) mișto. *(O mîncare, o cină ~.)*

savurós adj. v. AGREABIL. CAPTIVANT. CUCERITOR. DESFĂTĂTOR. FASCINANT. FERMECĂTOR. ÎNCÎNTĂTOR. PLĂCUT. RĂPITOR. SEDUCĂTOR.

sazán s.v. CRAP.

sazolíc s.v. BIR. DARE. IMPOZIT. PROCENT. PROCENTAJ.

SĂ conj. de, și. *(Stai ~ mă aștepți.)*

săbăș s. v. AER. ASPECT. CHIP. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. DEPRINDERE. EXPRESIE. FAȚĂ. FIGURĂ. FIZIONOMIE. ÎNFĂȚIȘARE. MINĂ. OBICEI. OBIȘNUINȚĂ. OBRAZ. PURTARE.

săbăí vb. v. CROI. TĂIA.

săbăíre s. v. CROIRE. CROIT.

săbăít s. v. CROIRE. CROIT.

săbăiță s. v. CROITOREASĂ.

săbășág s. v. CONCEDIU. ÎNVOIRE. PERMISIE. VACANȚĂ.

săbău s. v. BLĂNAR. COJOCAR. CROITOR.

***SĂBIÁ** vb. (reg.) a săbui. *(Îl ~ pe dușman.)*

săbicioáră s. v. SABIE. SABIȚĂ. SĂBIOARĂ. SĂBIUȚĂ.

săbiiță s. v. SABIE. SABIȚĂ. SĂBIOARĂ. SĂBIUȚĂ.

SĂBIOÁRĂ s. **1.** săbiuță, (reg.) săbiúșcă. *(Sabie mică sau ~.)* **2.** *(IHT.; Pelecus cultratus)* sabie, sabiță, săbiuță, (reg.) bîrcie, săbicioáră, săbiiță.

săbioáră s. v. ALBIȘOARĂ. GLADIOLĂ. OBLEȚ. SĂBIUȚĂ. SOREAN.

săbiúșcă s. v. SĂBIOARĂ. SĂBIUȚĂ.

SĂBIÚȚĂ s. **1.** săbioară, (reg.) săbiúșcă. *(Sabie mică sau ~.)* **2.** *(BOT.; Gladiolus imbricatus)* (reg.) cocardău, cocoșică, rogóz, săbioáră, săgeátă, săgețeá, seceréle (pl.), spatareáză, crin-vînăt, (Transilv.) coásă, (Ban.) ecerúie, (Ban. și Transilv.) speteáză. **3.** *(IHT.; Pelecus cultratus)* sabie, sabiță, săbioară, (reg.) bîrcie, săbicioáră, săbiiță.

săbiúță s. v. CIOC-ÎNTORS. GLADIOLĂ. NĂVODAR.

săbláznă s. v. ABATERE. ADEMENIRE. ATRACȚIE. CULPABILITATE. CULPĂ. EROARE. GREȘEALĂ. ISPITĂ. NECAZ. NEPLĂCERE. PĂCAT. POLUȚIE. SEDUCERE. SEDUCȚIE. SPERMATOREE. SUPĂRARE. TENTAȚIE. VINĂ. VINOVĂȚIE.

săblăzní vb. v. GREȘI. PĂCĂTUI.

săblăznitór adj., s. v. PĂCĂTOS.

săbuí vb. v. SĂBIA.

săcástru s. v. ȘIRĂ.

săcătéu s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

săciuít adj. v. DEFRIȘAT. DESPĂDURIT.

săciuít s. v. DEFRIȘARE. DEFRIȘAT. DESPĂDURIRE.

săcotéi s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

săerét adj. v. ASCUNS. DEȘERT. DOSIT. DOSNIC. FERIT. GOL. IZOLAT. LĂTURALNIC. NECĂLCAT. NECULTIVAT. NELOCUIT. NEPOPULAT. NESTRĂBĂTUT. NEUMBLAT. PUSTIU. RETRAS. SĂLBATIC. SINGURATIC. TAINIC. TĂINUIT. VID.

săerét adj., s. v. AFURISIT. BLESTEMAT. CÎINOS. HAIN. ÎNDRĂCIT. RĂU. TICĂLOS.

săerétul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

săesíe s. v. CURĂȚURĂ.

săcúi s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR. SEDILĂ. TRĂISTUȚĂ.

săcuiéț s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR. SEDILĂ.

săculéte s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR. SEDILĂ.

SĂCULÉȚ s. **1.** săcușor, (franțuzism) sașéu, (înv. și reg.) săcultéț, (reg.) săcătéu, săcúi, săcuiéț, săculeáță, săcúț, tăbéică, tăbiltóc, (prin Ban.) bătăcúi, (prin Olt. și Transilv.) săcotéi, (prin Munt. și Olt.) săculéte, (prin Mold. și Bucov.) tăbuiéț, tăfílcă, (Mold.) țóșcă. *(Un sac mic sau un ~.)* **2.** traistă, (reg.) jácă. *(~ cu merinde.)* **3.** sedilă, (reg.) sac, săcúi, săcuiéț, săculéte, scurgătoare, zăgírnă. *(~ pentru scurs brînza.)*

săculéț s. v. SCROT.

săculeáță s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

săcultéț s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

SĂCUȘÓR s. săculeț, (franțuzism) sașéu, (înv. și reg.) săcultéț, (reg.) săcătéu, săcúi, săcuiéț, săculeáță, săcúț, tăbéică, tăbiltóc, (prin Ban.) bătăcúi, (prin Olt. și Transilv.) săcotéi, (prin Munt. și Olt.) săculéte, (prin Mold. și Bucov.) tăbuiéț, tăfílcă, (Mold.) țóșcă. *(Un sac mic sau un ~.)*

săcúț s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

***SĂDÉLCĂ** s. *(AGRIC.)* (reg.) sădélniță, sădílă, sighíncă. *(~ pentru sădit răsadurile.)*

sădélniță s. v. SĂDELCĂ.

SĂDÍ vb. a planta, a pune, a răsădi, a transplanta, (rar) a semăna, (pop.) a presădi, (prin Munt.) a prosădi, (Transilv.) a răstăvi, (înv.)

a împlinta, a plântălui, a străplanta. *(A ~ doi puieți.)*

sădí vb. v. AȘEZA. CONSTITUI. CREA. CTITORI. FIXA. FUNDA. INSTALA. INSTITUI. ÎNFIINȚA. ÎNTEMEIA. OPRI. ORGANIZA. STABILI. STATORNICI.

sădilă s. v. SĂDELCĂ.

SĂDÍRE s. plantare, plantat, punere, pus, răsădire, răsădit, sădit, transplantare, (rar) transplantáție, (pop.) presădíre, (înv.) plantáție. *(~ puieților.)*

sădíre s. v. PLANTAȚIE.

SĂDÍT adj. plantat, răsădit, transplantat. (pop.) presădít, (Transilv.) răstăvít. *(Răsaduri ~.)*

SĂDÍT s. plantare, plantat, punere, pus, răsădire, răsădit, sădire, transplantare, (rar) transplantáție, (pop.) presădíre, (înv.) plantáție. *(~ puieților.)*

sădít s. v. BUTĂȘIRE.

SĂDITÓR s. **1.** plantator, (înv.) răsăditór. *(~ de viță de vie.)* **2.** *(TEHN.)* plantator. *(~ este o unealtă agricolă.)*

sădítură s. v. PLANTAȚIE.

sălindei-de-cîmp s. pl. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

săgár s. v. LUPTĂTOR. MILITAR. OSTAȘ. OȘTEAN. RĂZBOINIC. SOLDAT.

săgeác s. v. CANAF. CEAPRĂZĂRIE. CIUCURE. CRĂCANĂ. PIROSTRIE.

săgeacár s. v. CEAPRAZAR.

săgeata-lui-Dumnezéu s. v. VERIGEL.

SĂGEÁTĂ s. **1.** (reg.) răpezitór, (înv.) săhăidác. *(O ~ pornită din arc.)* **2.** (reg.) súliță. *(~ pe mormîntul unui tînăr.)* **3.** *(CONSTR.)* (reg.) súliță. *(~ pe coama caselor țărănești.)* **4.** *(TEHN.)* aripă, spetează. *(~ la roata morii de vînt.)* **5.** *(TEHN.)* (reg.) cólur. *(~ la aripa morii de vînt.)* **6.** *(TEHN.)* fofează, (Mold.) col. *(~ la moara de vînt.)* **7.** *(GEOGR.) săgeată litorală* = perisip, cordon litoral. **8.** *(BOT.) săgeata-apei (Sagittaria sagittifolia)* = (reg.) iarba-săgétii.

săgeátă s. v. COARDĂ. CORDAR. FULGER. ÎNJUNGHIETURĂ. ÎNTINZĂTOR. ÎNȚEPĂTURĂ. JUNGHI. JUNGHIETURĂ. PÎRGHIE. SĂBIUȚĂ. STRUNĂ. TRĂSNET. TRĂSNITURĂ.

săgét adj. v. BIET. NENOROCIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

săgetá vb. v. DEOCHEA. FULGERA. ÎNJUNGHIA. ÎNȚEPA. TRĂSNI.

săgetár s. v. ARCAȘ. SĂGETĂTOR.

SĂGETÁRE s. săgetat, săgetătură.

săgetáș s. v. ARCAȘ. SĂGETĂTOR.

SĂGETÁT s. săgetare, săgetătură.

SĂGETĂTÓR s. **1.** arcaș, (înv. și pop.) săgetár. (înv.) săgetáș. *(~ din armata lui Ștefan cel Mare.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) arcașul (art.). *(~ este numele unei constelații.)*

SĂGETĂTÚRĂ s. **1.** săgetare, săgetat. *(~ de arc.)* **2.*** *(MED.)* (reg.) săgetúră.

săgetătúră s. v. ÎNJUNGHIETURĂ. ÎNȚEPĂTURĂ. JUNGHI. JUNGHIETURĂ.

săgetúră s. v. SĂGETĂTURĂ.

săgetúță s. v. SĂGEȚEA. SĂGEȚICĂ. SĂGEȚEÁ s. săgețică, (înv.) săgetúță.

săgețeá s. v. SĂBIUȚĂ.

SĂGEȚÍCĂ s. săgețea, (înv.) săgetúță.

săgețica s. v. BUCHET. CIOCUL-BERZEI. GREGHETIN.

săghieș s. v. CINTEZĂ.

săgneálă s. v. SAGNĂ.

săgní vb. v. ÎNFIERA. RĂNI.

săgnire s. v. ÎNFIERARE.

săgnitúră s. v. SAGNĂ.

săhăidác s. v. SĂGEATĂ. TOLBĂ.

săhălbár s. v. CĂRBUNAR.

sălástră s. v. ZÎNĂ.

săidăcărie s. v. HARNAȘAMENT.

SĂLĂȘ s. **1.** adăpost, găzduire, (pop.) sălășluíre. *(Cere ~; se îngrijește de ~.)* **2.** adăpost, așezare, casă, cămin, domiciliu, locuință, (reg.) sălășnă, (Transilv., Ban. și Bucov.) cortél, (înv.) locáș, mutáre, mutát, odáie, sat, sălășluință, sălășluíre, ședére, șezămînt, șezút, (fig.) bîrlóg, cuib, culcúș. *(Unde își are el ~?)* **3.** așezare, șatră. *(~ de țigani.)* **4.** bîrlog, cuib, culcuș, vizuină, (reg.) cobîrlău, cóvru, mișină, vizuníe, (prin Ban.) cîrtóg, (prin Transilv.) scorciób, (prin Ban.) viezuríme, viezurínă. *(~ unui animal sălbatic.)*

sălăș s. v. ACARET. AȘTERNUT. CAMPAMENT. CĂTUN. CORT. COȘCIUG. CULCUȘ. DEPENDINȚĂ. GRAJD. LAGĂR. PAT. PLACENTĂ. REȘEDINȚĂ. SAT. SEDIU. SICRIU. STAUL. STÎNĂ. TABĂRĂ. TÎRLĂ.

sălășnă s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINȚĂ. SĂLAȘ.

sălăbărie s. v. CONSTRÎNGERE. FORȚĂ. SILĂ. SILNICIE. VIOLENȚĂ.

sălăgeá s. v. GRÎUȘOR. SĂLĂȚEA. UNTIȘOR.

sălăși vb. v. ADĂPOSTI. DOMICILIA. FI. GĂZDUI. LOCUI. MÎNEA. PRIMI. STA. ȘEDEA. TRAGE. TRĂI. VIEȚUI.

sălășitoáre s. v. OSUL-IEPURELUI.

sălășlui vb. v. ADĂPOSTI. AȘEZA. DOMICILIA. FI. FIXA. GĂZDUI. INSTALA. LOCUI. MÎNEA. OPRI. PRIMI. STA. STABILI. STATORNICI. ȘEDEA. TRAGE. TRĂI. VIEȚUI.

sălășluință s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINȚĂ. SĂLAȘ. TRAI. VIAȚĂ. VIEȚUIRE.

sălășluíre s. v. ADĂPOST. AȘEZARE. CASĂ. CĂMIN. CĂTUN. DOMICILIU. GĂZDUIRE. LOCUINȚĂ. POPAS. POPOSIRE. SAT. SĂLAȘ. TRAI. VIAȚĂ. VIEȚUIRE.

sălășluitór s. v. LOCUITOR.

sălăștioáră s. v. OSUL-IEPURELUI.

sălășui vb. v. ADĂPOSTI. AȘEZA. DOMICILIA. FI. FIXA. GĂZDUI. INSTALA. LOCUI. MÎNEA. OPRI. PRIMI. STA. STABILI. STATORNICI. ȘEDEA. TRAGE. TRĂI. VIEȚUI.

SĂLĂȚEÁ s. *(BOT.)* **1.** *(Ranunculus ficaria)* griușor, untișor, (reg.) sălăgeá, calcemícă, salată-de-cîmp, scînteiuță-gălbenă, (Munt.)

scorbutăriță. **2.** *(Aposeris foetida)* (reg.) salatacîinilor.

sălățeá s. v. ROSTOPASCĂ. UNTIȘOR.

sălățica-zidului s. v. RĂSFUG.

SĂLBĂTIC adj., adv. **1.** adj. (rar) pădureț. *(Animale ~e și animale domestice.)* **2.** adj. nedomesticit, neîmblînzit, (pop.) sireáp. *(Cal ~.)* **3.** adj. aprig, focos, nestăpînit, sireap, vijelios, (înv.) zmeiós. *(Un armăsar ~.)* **4.** adj. barbar, primitiv, (înv.) sireáp, várvar, vărvărésc. *(Triburi, neamuri ~.)* **5.** adj. înapoiat, neevoluat, primitiv, rudimentar. *(Duceau o viață ~, în caverne.)* **6.** adj. necivilizat, primitiv. *(Așezări ~.)* **7.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sîngeros, violent, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.) năsîlnic, (înv. și reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. și Bucov.) aván, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenit, sanguínic, sălbăticós, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **8.** adj. aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, tumultuos, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Temperament ~.)* **9.** adj. animalic, bestial, feroce, fioros. *(Gest ~.)* **10.** adj. barbar, crud, feroce, inuman, nemilos, neomenos, (înv.) vărvărésc, (fig.) dur. *(Un procedeu ~.)* **11.** adj. aprig, cumplit, groaznic, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, nebun, violent. *(O pasiune ~ îl măcina.)* **12.** adj. fricos, sperios, temător, (livr.) timorát. *(De ce ești atît de ~?)* **13.** adj. *(BOT.)* pădureț, (pop.) mistréț, mistricít. *(Păr ~.)* **14.** adj. *(BOT.)* (pop.) pădureț, (înv. și reg.) pădurátic, pădurésc. *(Fruct ~.)* **15.** adj. natural, (livr.) frust. *(Frumusețea ~ a Bucegilor.)* **16.** adj. deșert, gol, necultivat, pustiu, vid, (înv. și reg.) săcrét, (înv.) pustiiciós, pustiít. *(Un loc, un ținut ~.)*

sălbătăcíme s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. PUSTIETATE. PUSTIU. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

sălbătăciúne s. v. BARBARIE. PRIMITIVISM. PRIMITIVITATE. PUSTIETATE. PUSTIU. SĂLBĂTICIE.

sălbătăcește adv. v. BRUTAL. VIOLENT.

SĂLBĂTICÍ vb. **1.** (rar) a (se) primitiviza, (înv.) a (se) însălbătici, a (se) sirepi. *(S-a ~ de tot.)* **2.** a se părăgini, (reg.) a se pîrlogi, (înv.) a se pustii. *(Grădina s-a ~.)*

sălbătici vb. v. AGITA. CLOCOTI. FRĂMÎNTA. FREMĂTA. ÎNVOLBURA. ZBATE. ZBUCIUMA.

SĂLBĂTICÍE s. **1.** barbarie, primitivism, primitivitate, (înv.) barbarísm, sălbătăciúne, sălbătăcíme. *(Starea de ~ a unui trib.)* **2.** animalitate, bestialitate, ferocitate. *(~ unui asasin.)* **3.** asprime, barbarie, brutalitate, cruzime, ferocitate, neîndurare, neomenie, răutate, violență, vitregie, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) cîinie, cîinoșénie, (înv. și reg.) năsîlnicie, (înv.) crîncenie, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenire, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)* **4.** pustietate, pustiu, (rar) sălbătăciúne, (înv.) sălbătăcíme. *(~ locurilor.)* **5.** paragină, părăginire, părăsire. *(Parc lăsat în ~.)*

sălbăticíe s. v. BESTIE. DIHANIE. FIARĂ. JIVINĂ. LIGHIOANĂ. PALEOLITIC. SĂLBĂTICIUNE.

sălbăticíme s. v. BARBARIE. BESTIE. DIHANIE. FIARĂ. JIVINĂ. LIGHIOANĂ. PRIMITIVISM. PRIMITIVITATE. SĂLBĂTICIE. SĂLBĂTICIUNE.

SĂLBĂTICÍT adj. neîngrijit, părăginit, (reg.) părăginós. *(O grădină ~.)*

sălbăticitúră s. v. BESTIE. DIHANIE. FIARĂ. JIVINĂ. LIGHIOANĂ. SĂLBĂTICIUNE.

SĂLBĂTICIÚNE s. bestie, dihanie, fiară, jivină, lighioană, (pop.) gádină, jigánie, (reg.) ciútă, sălbăticíe, sălbăticíme, (Transilv. și Mold.) gad, (Transilv.) sălbăticitúră. *(În pădure trăiesc multe ~.)*

sălbăticiúne s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

sălbăticós adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

SĂLBĂȚÍE s. *(BOT.; Lolium temulentum)* (reg.) beție, ciormoiág, năgără, nebunăriță, nebuneálă, neghină, obsígă, odós, zizánie.

sălbăție s. v. RAIGRAS ENGLEZESC. ZIZANIE.

sălbioáră s. v. SĂLBULIȚĂ.

SĂLBULÍȚĂ s. (rar) sălbioáră. *(O ~ de galbeni.)*

sălcári s. pl. v. SĂLCET. SĂLCIȘ.

sălcăriță s. v. PITULICE.

SĂLCÉT s. sălciș, (reg.) sălcíme, sălciníș, (vestul Transilv.) sălcári (pl.). *(Un ~ crescut pe malul apei.)*

SĂLCÍCĂ s. *(BOT.)* sălcioară.

sălcícă s. v. LOZIE. MLAJĂ. RĂCHITĂ.

sălcíme s. v. SĂLCET. SĂLCIȘ.

sălciníș s. v. SĂLCET. SĂLCIȘ.

SĂLCIOÁRĂ s. *(BOT.)* sălcică. *(O salcie mică sau o ~.)*

sălcioáră s. v. LOZIE. MLAJĂ. RĂCHITĂ. RĂCHIȚICĂ. SĂPUNELE. SCÎNTEIUȚĂ. SÎNZIENE-DE-GRĂDINĂ.

sălciós adj. v. FAD. LEȘIETIC. LEȘIOS. SĂLCIU. SEARBĂD.

SĂLCÍȘ s. sălcet, (reg.) sălcíme, sălciníș, (vestul Transilv.) sălcári (pl.). *(Un ~ crescut pe malul apei.)*

SĂLCÍU adj. fad, leşietic, leşios, scarbăd, (înv.) sălciós, sălcós. *(Gust ~.)*

sălciu adj. v. ANOST. NEINTERESANT. PLICTICOS. PLICTISITOR.

sălciuţă mirositoáre s. v. RĂCHIŢICĂ.

sălcós adj. v. FAD. LEŞIETIC. LEŞIOS. SĂLCIU. SEARBĂD.

sălcúţă s. v. TROSCOT DE APĂ.

sălfe s. v. GIULGIU. LINŢOLIU. VOALETĂ.

sălíngă s. v. AŞCHIE. SURCEA. SURCICĂ. ŢANDĂRĂ.

SĂLTÁ vb. **1.** a (se) ridica, a (se) sui, a (se) urca. *(~ sacul în căruţă; îl ~ pe genunchi.)* **2.** a înălţa, a ridica. *(~ din umeri.)* **3.** a sări, a ţopăi, (reg.) a hopăi. *(Nu mai ~ atîta!)* **4.** a sări. *(~ peste gard.)* **5.** a sări, (reg.) a zăleti. *(~ în înălţime.)*

sáltă vb. v. AGITA. CLOCOTI. CREŞTE. DANSA. DEZVOLTA. FRĂMÎNTA. FREMĂTA. ÎNĂLŢA. ÎNVOLBURA. JUCA. LEGĂNA. MĂRI. MIŞCA. TRESĂLTA. ZBATE. ZBUCIUMA.

SĂLTÁRE s. **1.** ridicare, ridicat, săltat, suire, suit, urcare, urcat. *(~ sacului în căruţă.)* **2.** sărire, sărit. *(~ într-un picior.)*

săltáre s. v. ARDOARE. AVÎNT. BĂTAIE. DANS. DEZVOLTARE. ELAN. ENTUZIASM. EVOLUŢIE. ÎNAINTARE. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEŢIRE. JOC. MERS-ÎNAINTE. PALPITARE. PALPITAŢIE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE. PROGRES. PROPĂŞIRE. PULSAŢIE. SALT. SĂLTĂTURĂ. SĂRITURĂ. TICĂIT. TRESĂRIRE. ŢOPĂIALĂ. ŢOPĂIT. ŢOPĂITURĂ. ZBATERE. ZVÎCNEALĂ. ZVÎCNET. ZVÎCNIRE. ZVÎCNIT. ZVÎCNITURĂ.

SĂLTÁT adj. **1.** înălţat, ridicat. *(Cu capetele puţin ~.)* **2.** săltăreţ, sprinten, vioi, zglobiu, (rar) săltătór. *(Zborul ~ al rîndunicii.)* **3.** ritmat, sacadat, săltăreţ, săltător, (prin Mold. şi Bucov.) scuturát. *(Un dans popular ~.)*

săltát adj. v. CRESCUT. DEZVOLTAT. MĂRICEL. MĂRIŞOR.

săltát adj., s.v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ŢICNIT.

SĂLTÁT s. ridicare, ridicat, săltare, suire, suit, urcare, urcat. *(~ sacului în căruţă.)*

SĂLTĂRÉŢ adj. **1.** ritmat, sacadat, săltat, săltător, (prin Mold. şi Bucov.) scuturát. *(Un dans popular ~.)* **2.** săltat, sprinten, vioi, zglobiu, (rar) săltătór. *(Zborul ~ al rîndunicii.)* **3.** (rar) săltătór. *(Valuri ~.)*

săltătoáre s. v. CONVULSIE. LEAGĂN. SPASM.

SĂLTĂTÓR adj. ritmat, sacadat, săltat, săltăreţ, (prin Mold. şi Bucov.) scuturát. *(Un dans popular ~.)*

săltătór adj. v. SĂLTAT. SĂLTĂREŢ. SPRINTEN. VIOI. ZGLOBIU.

SĂLTĂTÚRĂ s. salt, săritură, (pop.) sărítă, (reg.) saitóc, zburdătúră, (înv.) săltáre. *(Dinir-o ~ ...)*

săltătúră s. v. DANS. JOC.

sălteálă s. v. ALIENARE. ALIENAŢIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENŢĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ŢICNEALĂ.

săluí vb.v. ADĂPOSTI. GĂZDUI. MÎNEA. PRIMI. TRAGE.

SĂLVIE s. *(BOT.) sălvie austriacă (Salvia austriaca)* = (reg.) coada-lúpului, urecheapórcului; *sălvie de Etiopia (Salvia aethiopis)* = (reg.) desfăcătoáre, şerlái, tutunáş, iarba-sfîntului-Ión.

sălvie de pădúre s. v. COADA-VACII. JALE.

sămăchíşă s. v. BRUMĂREA. CHIŞLEAG. CORONIŞTE. STRĂGHEAŢĂ.

sămădáş s. v. CALCUL. DARE DE SEAMĂ. RAPORT. REFERAT. SITUAŢIE. SOCOTEALĂ.

sămădău s. v. CASIER. CONTABIL.

sămăduşág s. v. CONTABILITATE.

sămăluí vb. v. APRECIA. CALCULA. CHIBZUI. ESTIMA. EVALUA. GÎNDI. JUDECA. MĂSURA. NUMĂRA. PREŢUI. SOCOTI.

sămăluíre s. v. CALCUL. CALCULARE. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINŢĂ. CHIBZUIRE. CUMINŢENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. ÎNŢELEPCIUNE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAŢIE. RAŢIUNE. SOCOTEALĂ. SOCOTINŢĂ. SOCOTIRE. SOCOTIT. TACT.

SĂMĂRÁŞ s. sămărel. *(~ pentru catîri.)*

SĂMĂRÉL s. sămăraş. *(~ pentru măgari.)*

sămărít adj. v. VESEL. VOIOS.

sămeúţă s. v. BRÎNCUŢĂ. CUCUTĂ-DE-PĂDURE. ŞOPÎRLIŢĂ.

sămínţă vb. v. ÎNSĂMÎNŢA. SEMĂNA.

sămínţár s. v. TĂRTĂCUŢĂ. TIGVĂ. TÎLV.

sămínţáre s. v. ÎNSĂMÎNŢARE. ÎNSĂMÎNŢAT. SEMĂNARE. SEMĂNAT. SEMĂNĂTURĂ.

SĂMÎNŢĂ s. **1.** (reg.) sad, (înv.) plod. *(Are ~ superioară pentru semănat.)* **2.** boabă, bob, grăunte, (reg.) boámbă, boáná. *(~ de grîu.)* **3.** sîmbure. *(Mănîncă ~ de dovleac.)*

sămínţă s. v. CATEGORIE. CAUZĂ. COBORÎTOR. CONSIDERENT. DESCENDENT. FAMILIE. FEL. GEN. IZVOR. MICROB. MOBIL. MOTIV. NEAM. ODRASLĂ. PRETEXT. PRICINĂ. PRILEJ. PROGENITURĂ. RASĂ. RAŢIUNE. SCOBORÎTOR. SEMINŢIE. SOI. SPECIE. SPERMATOZOID. SPERMĂ. SPEŢĂ. TEMEI. TIP. TRIB. URMAŞ. VIŢĂ. VLĂSTAR.

sămínţós adj. v. FECUND. PROLIFIC.

sămsărí vb. v. NEGOCIA. TRAFICA.

sămsăríe s. v. MISITIE. SAMSARLÎC.

SĂNĂTÓS adj. **1.** (pop.) nebolít. *(Sînt perfect ~.)* **2.** intact, întreg, neatins, nevătămat, teafăr, valid, zdravăn, (pop.) nestricát, (înv. şi reg.) nebîntuít, (reg.) néted. *(A scăpat ~ din accident.)* **3.** întreg, normal, zdravăn. *(Eşti om ~, îţi dai seama ce ai făcut?)* **4.** bun, curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, tare. *(Aer ~.)*

sănătós adj. v. ADECVAT. BUN. CHIBZUIT. CONFORM. CONVENABIL. CORESPUNZĂTOR. CUVENIT. FOLOSITOR. GÎNDIT. GROZAV. INDICAT. ÎNȚELEPT. JUDICIOS. NIMERIT. OPORTUN. POTRIVIT. RAȚIONAL. RECOMANDABIL. RECOMANDAT. REZONABIL. SOCOTIT. STRAȘNIC. TERIBIL. UTIL. ZDRAVĂN.

sănătós adj., adv. v. SERIOS. STĂRUITOR. TEMEINIC.

sănătoșá vb. v. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. VINDECA.

sănătoșáre s. v. ÎNDREPTARE. ÎNFIRIPARE. ÎNSĂNĂTOȘIRE. ÎNTREMARE. ÎNZDRĂVENIRE. LECUIRE. REFACERE. RESTABILIRE. RIDICARE. TĂMĂDUIRE. VINDECARE.

sănătoșát adj. v. ÎNDREPTAT. ÎNFIRIPAT. ÎNSĂNĂTOȘIT. ÎNTREMAT. ÎNZDRĂVENIT. LECUIT. REFĂCUT. RESTABILIT. RIDICAT. TĂMĂDUIT. VINDECAT.

săndulíe s. v. COVOR. SCOARȚĂ.

SĂNIÁT s. săniere, săniuș.

SĂNIÉRE s. săniat, săniuș.

SĂNIOÁRĂ s. săniuță, (reg.) săniúșcă, (prin Maram.) săniúcă, (prin Munt. și Olt.) scîrléte.

SĂNIȘOÁRĂ s. *(BOT.; Sanicula europaea)* (reg.) omág, șarponél, buruiană-de-damblă, cinci-fói, cinci-foi-mári, iarba-frîntului, iarba-sásului.

săniúcă s. v. SĂNIOARĂ. SĂNIUȚĂ.

SĂNIÚȘ s. **1.** săniat, săniere. **2.** derdeluș. *(Mergem la ~.)*

săniúșcă s. v. SĂNIOARĂ. SĂNIUȚĂ.

SĂNIÚȚĂ s. sănioară, (reg.) săniúșcă, (prin Maram.) săniúcă. (prin Munt. și Olt.) scîrléte.

SĂPÁ vb. **1.** a excava, a scobi. *(A ~ pămîntul.)* **2.** *(AGRIC.)* a prăși, (Olt.) a tîrși. *(~ la porumb.)* **3.** a (se) măcina, a (se) mînca, a (se) roade, a (se) scobi. *(Apa ~ malul.)* **4.** *(GEOL., GEOGR.)* a (se) eroda, a (se) roade, (reg.) a (se) coptori, a (se) coptoroși, (fig.) a (se) mînca, a (se) spăla. *(Apele ~ solul.)* **5.** a ciopli, a sculpta, a tăia, (rar) a scobi, (Transilv. și Maram.) a sferdi. *(A ~ în piatră un bust.)* **6.** a imprima, a întipări. *(Vremea a ~ brazde adînci pe fruntea lui.)*

săpá vb. v. FIXA. RĂMÎNE. SCORMONI. SCURMA. SUBMINA. UZURPA.

SĂPÁRE s. **1.** săpat, (înv.) săpătúră. *(~ unui tunel, al unei fîntîni.)* **2.** excavare. *(~ solului.)* **3.** *(AGRIC.)* prașilă, prășire, prășit, sapă, săpare, (pop.) prășă, prășitúră, (reg.) copoit, prășeálă, săpătúră, tîrșenít, tîrșit. *(~ porumbului.)* **4.** măcinare, roadere, săpat. *(~ malului de către ape.)* **5.** *(GEOL., GEOGR.)* erodare, eroziune, roadere, șiroire, (fig.) spălare. *(Proces de ~ a solului.)* **6.** cioplire, cioplit, săpat, sculptare, sculptat, tăiat, tăiere, (înv.) săpătúră. *(~ unui bloc de marmură.)*

săpáre s. v. FIXARE.

săpáș s. v. SĂPĂTOR.

SĂPÁT adj. **1.** *(GEOL., GEOGR.)* erodat, ros, (reg.) coptorít, coptoroșít. *(Un teren ~.)* **2.** cioplit, sculptat, tăiat. *(Zid impodobit cu chipuri ~.)*

săpát adj. v. ACCIDENTAT. ÎNVĂLURAT. NEREGULAT. PRĂȘIT.

SĂPÁT s. **1.** săpare, (înv.) săpătúră. *(~ unui tunel, al unei fîntîni.)* **2.** *(AGRIC.)* prașilă, prășire, prășit, sapă, săpare, (pop.) prășă, prășitúră, (reg.) copoit, prășeálă, săpătúră, tîrșenít, tîrșit. *(~ porumbului.)* **3.** măcinare, roadere, săpare. *(~ malului de către ape.)* **4.** cioplire, cioplit, săpare, sculptare, sculptat, tăiat, tăiere, (înv.) săpătúră. *(~ unui bloc de marmură.)*

săpălău s. v. OTIC. TÎRNĂCOP.

săpălícă s. v. SĂPĂLIGĂ.

SĂPĂLÍGĂ s. **1.** săpușoară, (reg.) săpúță. *(O sapă mică sau ~.)* **2.** *(AGRIC.)* (reg.) sápă, săpălícă, săpălúcă, săpălúgă, săpíță, săpúcă. săpulíță. săpușoáră, **săpúță**, scrápină, (Bucov. și Maram.) spițăc. *(~ se folosește în legumicultură.)*

săpălúcă s.v. SĂPĂLIGĂ.

săpălúgă s. v. SĂPĂLIGĂ.

săpătoáre s. v. CAZMA. HÎRLEȚ. RARIȚĂ.

SĂPĂTÓR s. (franțuzism) sapéur, (înv.) săpáș. *(E ~ de profesie.)*

săpătór s. v. GRAVOR. GROPAR. SCULPTOR.

SĂPĂTÚRĂ s. excavație. *(O ~ pentru fundația unui bloc.)*

săpătúră s. v. CIOPLIRE. CIOPLIT. GRAVURĂ. PRAȘILĂ. PRĂȘIRE. PRĂȘIT. SAPĂ. SĂPARE. SĂPAT. SCULPTARE. SCULPTAT. SCULPTURĂ. STAMPĂ. TĂIAT. TĂIERE.

săpíță s. v. SĂPĂLIGĂ.

săpói s. v. TÎRNĂCOP.

săptămîna cărnii s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămîna clisei s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămîna curátă s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămîna de práguri s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămîna hîrțeáscă s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămîna hîrții s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămîna împestrițátă s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămîna învîrstátă s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

SĂPTĂMÎNÁL adj., s. **1.** adj. (înv.) săptămînár. *(Vizită ~.)* **2.** s., adj. hebdomadar. *(Un ~ de mare tiraj.)*

săptămîna mistreáță s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămînár adj. v. SĂPTĂMÎNAL.

săptămîna tărcátă s. v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

săptămîna vîrstátă s.v. CÎRNELEAGĂ. HARȚI.

SĂPTĂMÍNĂ s. (înv.) sîmbătă. *(Vine la noi de două ori pe ~.)*

săpúcă s. v. SĂPĂLIGĂ.

săpuiór s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
săpulíță s. v. SĂPĂLIGĂ.
săpún s. v. CIUIN. CLĂBUC. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ. SPUMĂ.
SĂPUNÁR s. (înv.) săpungíu. *(~ul fabrică și vinde săpun.)*
săpunár s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
săpunáre s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
SĂPUNĂRIȚĂ s. *(BOT.; Saponaria officinalis)* ciuin, odagaci, (reg.) berbecéi (pl.), grozdícă, juni (pl.), mielușéi (pl.), săpuiór, săpún, săpunár, săpunáș, săpunél, săpunioáră, săpuníță, spumáriță, văcărícă, văcăríță, buruiană-álbă, floarea-călúgărului, floarea-studéntului, flori-álbe (pl.), flori-bătăi (pl.), flori-de-sopón (pl.), flori-de-tăietúră (pl.), iarbă-de-săpún, iarbă-de-soponít, mărarul-călului, rupturi-de-mál (pl.), spuma-călului, (înv.) săpunáre, săpunărícă.
SĂPUNÁȘ s. săpunel.
săpunáș s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
săpunărícă s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
săpuneálă s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. CLĂBUC. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAȚIE. REPROȘ. SĂPUNIRE. SĂPUNIT. SPUMĂ.
SĂPUNÉL s. **1.** săpunaș. *(Săpun mic sau ~.)* **2.** *(BOT.; Thymus comosus)* (reg.) cimbrișór. **3.** *(BOT.; Aster novae-angliae;* la pl.) (reg.) dumitráș, pócrovă, sălcioáră, scînteiúțe (pl.), vinețéle (pl.), floarea-Sfintei-Marii, salbămoále.
săpunél s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
săpunéle s. pl. v. SCÎNTEIUȚĂ.
săpungíu s. v. SĂPUNAR.
săpuní vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA.
SĂPUNIÉRĂ s. savonieră. *(Ține săpunul în ~.)*
săpunioáră s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
SĂPUNÍRE s. săpunit, (rar) săpuneálă. *(~ corpului cuiva, la îmbăiere.)*
SĂPUNÍT s. săpunire, (rar) săpuneálă. *(~ corpului cuiva, la îmbăiere.)*
săpuníță s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.
SĂPUȘOÁRĂ s. săpăligă, (reg.) săpúță.
săpușoáră s. v. SĂPĂLIGĂ.
săpúță s. v. SĂPĂLIGĂ. SĂPUȘOARĂ.
SĂRÁ vb. a (se) saliniza. *(Lacurile se pot ~.)*
SĂRÁC adj., s. **1.** adj., s. calic, necăjit, nevoiaș, sărman, (livr.) mízer, (rar) moflúz, (înv. și pop.) neajúns, neavút, pirpiríu, (pop. și fam.) nepricopsít, (pop.) sărăcán, (înv. și reg.) mișél, slăbănóg, (reg.) misăriciós, oárfăn, obielós, pămîntít, (Ban.) bedáș, (înv.) meáser, neputérnic, neputincios, siromáh, (fam., fig. și depr.) păduchiós. *(E un biet om ~ care trebuie ajutat.)* **2.** adj. biet, nenorocit, nevoiaș, sărman, (livr.) mizer, paupér, (pop.) nemérnic, păcătós, sărăcán, (înv. și reg.) ticăit, ticălós, (prin Munt. și Olt.) săgét, (înv.) căinic, mișél, mișélos. *(Un țăran ~ ;~ul de mine!)* **3.** adj. mizerabil, sărăcăcios, umil. *(Un interior ~.)* **4.** adj. modest, sărăcăcios, simplu. *(O nuntă ~.)* **5.** adj. nefertil, neproductiv, neroditor, slab, steril, sterp, (rar) neródnic, sărăcăciós, sec, (Transilv.) mácru, (înv.) neproducátor, sterpós. *(Un sol ~.)* **6.** adj. insuficient, neîndestulător, nesatisfăcător, redus. *(Un inventar ~ de utilaje.)* **7.** adj. redus. *(Are un vocabular ~.)* **8.** adj. slab, (fig.) chior, orb. *(O lumină ~.)* **9.** adj. banal, comun, neînsemnat, obișnuit. *(Viața pictorului X e uimitor de ~.)*
sărác adj., s.v. ORFAN. VĂDUV.
sărác s. v. CERȘETOR. MILOG.
sărár s. v. SOLNIȚĂ.
SĂRÁRE s. **1.** sărat, (înv. și reg.) sărătúră. *(~ peștelui, pentru conservare.)* **2.** salinizare. *(~ apelor mării.)*
SĂRÁT adj. salin. *(Lac ~.)*
sărát adj. v. EXAGERAT. EXCESIV. EXORBITANT. MARE. RIDICAT. SCUMP.
SĂRÁT s. sărare, (înv. și reg.) sărătúră. *(~ peștelui, pentru conservare.)*
sărăbói s. v. TĂRTĂCUȚĂ. TIGVĂ. TÎLV.
sărăcán adj. v. BIET. NENOROCIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.
sărăcăciós adj. v. NEFERTIL. NEPRODUCTIV. NERODITOR. SĂRAC. SLAB. STERIL. STERP.
SĂRĂCĂCIÓS adj., adv. **1.** adj. umil, (rar) meschín, (fam.) calicós. *(O casă ~.)* **2.** adj. mizerabil, sărac, umil. *(Un interior ~.)* **3.** adj. mizer, mizerabil, prăpădit. *(Un tîrg ~ de odinioară.)* **4.** adj. modest, sărac, simplu. *(O nuntă ~.)* **5.** adv. (înv.) mișelește. *(Se îmbracă ~.)*
sărăcél adj., s. v. SĂRĂCUȚ.
SĂRĂCÍ vb. **1.** a calici, a (se) ruina, a scăpăta, (înv. și reg.) a sărmăni, (înv.) a meseri, a mișeli, a (se) mofluzi, a (se) stinge, (fam.) a (se) decava, (fig.) a (se) toca, a (se) usca. *(A ~ de tot, nu mai are nimic.)* **2.** a (se) pauperiza, a (se) proletariza.
sărăcí vb. v. CĂINA. COMPĂTIMI. DEPLÎNGE. PLÎNGE.
SĂRĂCÍE s. **1.** mizerie, (pop.) scăpătáre, (înv. și reg.) ticálă, (înv.) scăpăciúne, scăpătăciúne. *(A murit în ~.)* **2.** lipsă, mizerie, nevoie, (livr.) indigență, penurie, privațiúne, (înv. și pop.) calicénie, calicíe, neavére. (înv. și reg.) nîștotă, scumpéte, ticălоșie, (reg.) sărăpánie, (înv.) meserătáte, mișelătáte, mișelíe, neputință, nevoință, scădére, scumpătáte. *(O acută ~ bîntuia pe atunci.)* **3.** insuficiență, lipsă, (înv.) neajúngere. *(~ de legume pe piață.)* **4.** nefertilitate, neproductivitate, nerodnicie, sterilitate, (rar) sterpăciúne. *(~ unui teren.)*
sărăcíe s. v. VĂDUVIE.
sărăcílă s. v. AUSTRU.
SĂRĂCÍME s. calicime.

sărăcín s.v. SARAZIN.

SĂRĂCÍRE s. **1.** ruinare, scăpătare, (înv.) mișelíre, (fam.) decaváre. *(~ unui om bogat.)* **2.** pauperizare, proletarizare. *(~ maselor.)*

SĂRĂCÍT adj. ruinat, scăpătat, (înv.) stins, (fam.) decavát. *(Un bogătaș ~.)*

sărăcústă s. v. SĂRINDAR.

SĂRĂCÚȚ adj., s. (rar) sărăcél, (pop.) sărmănél, sărmănúț, (reg.) sărmăncúț. *(Un om cam ~.)*

sărăndíe adj., s. v. ORFAN.

sărăpánie s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

sărărie s. v. OCNĂ. SALINĂ. SOLNIȚĂ.

sărăríță s. v. SOLNIȚĂ.

sărătór s. v. SOLNIȚĂ.

SĂRĂTÚRĂ s. **1.** (pop. și fam.) slătină. *(Ce e cu ~ asta de mîncare?)* **2.** (înv. și reg.) slătină. *(Terenuri fertile și ~.)*

sărătúră s. v. SARAMURĂ. SĂRARE. SĂRAT.

sărătură-róșie s. v. BRÎNCĂ.

SĂRBĂTOÁRE s. **1.** zi festivă, (înv. și pop.) prăznic, (înv.) sărbătoríe. *(Azi e mare ~, nu se lucrează.)* **2.** festivitate, solemnitate. *(~ dezvelirii monumentului.)* **3.** sărbătorire, serbare. *(~ nunții lor.)*

sărbătoáre s. v. FESTIVITATE. PETRECERE. SERBARE.

SĂRBĂTORÉSC adj. festiv, solemn, (înv.) solemnél. *(Adunare, zi, atmosferă ~.)*

SĂRBĂTORÉȘTE adv. festiv, solemn. *(Străzile sînt împodobite ~.)*

sărbători s. pl. v. CICLU. MENSTRUAȚIE. PERIOD.

SĂRBĂTORÍ vb. **1.** a aniversa, a celebra, a prăznui, a serba, a ține, (înv. și reg.) a prăznici. *(~ 25 de ani de căsătorie.)* **2.** a comemora, a serba. *(~ un mare eveniment.)*

sărbătorie s. v. FESTIVITATE. PETRECERE. SĂRBĂTOARE. SERBARE. ZI FESTIVĂ.

SĂRBĂTORÍRE s. **1.** aniversare, celebrare, prăznuire, serbare, (reg.) prăznuiálă. *(~ unui secol de la ...)* **2.** sărbătoare, serbare. *(~ nunții lor.)* **3.** comemorare, serbare, (rar) comemorație, (înv.) pomănă. *(~ unui eveniment important.)* **4.** (înv.) obnovlénie. *(~ reîntoarcerii lui.)*

sărbătorire s. v. ELOGIERE. GLORIFICARE. LĂUDARE. MĂRIRE. PREAMĂRIRE. PREASLĂVIRE. PROSLĂVIRE. SLAVĂ. SLĂVIRE.

sărbezeálă s. v. ACREALĂ. ACRIME. ÎNĂCREALĂ.

sărbezéle s. pl. v. STRUGURII-URSULUI.

sărbezénie s. v. GĂLBENEALĂ. PALIDITATE. PALOARE.

sărbezí vb. v. ACRI. ALTERA. BRÎNZI. DESCOMPUNE. FERMENTA. ÎMPUȚI. ÎNĂCRI. STREPEZI. STRICA. TĂIA.

sărbezíe s. v. GĂLBENEALĂ. PALIDITATE. PALOARE.

sărbezíme s. v. ACREALĂ. ACRIME. ÎNĂCREALĂ.

sărbezít adj. v. ACRIT. ACRU. ALTERAT. BRÎNZIT. DESCOMPUS. FERMENTAT. ÎMPUȚIT. ÎNĂCRIT. STRICAT. TĂIAT.

sărbezíu adj. v. ESTOMPAT. PAL. PALID. PIERDUT. STINS. ȘTERS.

sărceá s. v. LIȘIȚĂ.

sărcináre vb. v. ÎNSĂRCINA.

sărcinăre s. v. ÎNSĂRCINARE. MISIUNE. SARCINĂ.

sărcinátă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

sărcinér s. v. PREPELEAC.

sărcinioáră s. v. SĂRCINUȚĂ.

SĂRCINÚȚĂ s. (rar) sărcinioáră.

sărélniță s. v. SOLNIȚĂ.

SĂRÍ vb. **1.** a sălta, (reg.) a zăleti. *(~ în înălțime.)* **2.** a sălta. *(~ peste gard.)* **3.** a escalada, a trece. *(~ un zid.)* **4.** a sălta, a țopăi, (reg.) a hopăi. *(Nu mai ~ atîta!)* **5.** a se arunca, a se avînta, a se azvîrli, a se precipita, a se repezi, a se zvîrli, (pop.) a se chiti, (Transilv.) a se aiepta. *(~ pe cal și pornește în goană.)* **6.** a se arunca, a se azvîrli, a se năpusti, a năvăli, a se precipita, a se repezi, a tăbărî, a se zvîrli, (rar) a se prăbuși, (înv. și pop.) a cădea, (înv. și reg.) a năduli, a se prăpăstui, (reg.) a iuruși, a năboi, a se năpărăti, a nooti, a se tovărî, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. și Ban.) a se șupi, (înv.) a se da, a năbuși, a năvrăpi, a se slobozi. *(Au ~ asupra dușmanului.)* **7.** a cădea. *(I-au ~ patru nasturi.)* **8.** a omite. *(A ~ o parte din text.)* **9.** a împroșca, a stropi, (reg.) a proșca. *(Noroiul ~ în toate părțile.)*

sări vb. v. DANSA. DISPĂREA. EXTINDE. ÎNTINDE. JUCA. LĂȚI. PIERI. PROPAGA. RĂSPÎNDI. ȚÎȘNI.

săriceá s. v. ALAUN.

SĂRICÍCĂ s. *(BOT.; Salsola kali)* ciurlan, salcicorn, (rar) salsólă, (reg.) burcúm, ciulín, curái, fugáci, parpalác, pochítnic, rostogól, sărigeá, tartán, tărfălóg, tăvălúg, tîrtán, vălătúc, vătălán, iarba-pórcului, iarbă-sărátă.

săricícă s. v. ACID CITRIC. ACID TARTRIC. ALAUN. ANHIDRIDĂ ARSENIOASĂ. ARSENIC. CLORURĂ MERCURICĂ. SARE DE LĂMÎIE. SUBLIMAT COROSIV.

sărigeá s. v. BRÎNCĂ. CIURLAN. SALCICORN. SĂRICICĂ.

SĂRINDÁR s. *(BIS.)* (înv. și reg.) sărăcústă. *(A da un ~.)*

SĂRÍRE s. **1.** escaladare, sărit, trecere. *(~ unui zid.)* **2.** săltare, sărit. *(~ într-un picior.)* **3.** omitere, sărit. *(~ unui pasaj din text.)*

sărít adj.,s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

SĂRÍT s. **1.** escaladare, sărire, trecere. *(~ unui zid.)* **2.** săltare, sărire. *(~ într-un picior.)* **3.** omitere, sărire. *(~ unui pasaj din text.)*

sărít s. v. GOANĂ. GONIRE. ÎMPREUNARE. MONTĂ.

sărítă s. v. CASCADĂ. CATARACTĂ. CĂDERE DE APĂ. SALT. SĂLTĂTURĂ. SĂRITURĂ.

săritoáre s. v. CASCADĂ. CATARACTĂ. CĂDERE DE APĂ. PÎRLEAZ.

săritór adj. v. AMABIL. BINEVOITOR. ÎNDATORITOR. SERVIABIL.

săritór s. v. ACROBAT.

SĂRITÚRĂ s. **1.** salt, săltătură, (pop.) sărită, (reg.) saitóc, zburdătúră, (înv.) săltáre. *(Dintr-o ~.)* **2.** hop, salt. *(~ peste o groapă.)* **3.** omisiune. *(Să completăm ~ din text.)*

săritúră s. v. CASCADĂ. CATARACTĂ. CĂDERE DE APĂ.

SĂRÎȚI interj. ajutor! *(~ ! mă omoară!)*

sărmán adj. v. BASTARD. NATURAL. NELEGITIM.

SĂRMÁN adj., s. **1.** adj., s. calic, necăjit, nevoiaș, sărac, (livr.) mizer, (rar) moflúz, (înv. și pop.) neajúns, neavút, pirpiríu, (pop. și fam.) nepricopsít, (pop.) sărăcán, (înv. și reg.) mișél, slăbănóg, (reg.) misăriciós, oárfăn, obielós, pămîntít, (Ban.) bedáș, (înv.) meáser, neputérnic, neputinciós, siromáh, (fam. fig. și depr.) păduchiós. *(E un biet om ~ care trebuie ajutat.)* **2.** adj. biet, nenorocit, nevoiaș, sărac, (livr.) mizer, paupér, (pop.) nemérnic, păcătós, sărăcán, (înv. și reg.) ticăít, ticălós, (prin Munt. și Olt.) săgét, (înv.) căinic, mișél, mișelós. *(Un ~ țăran; ~ul de mine!)*

sărmán adj., s. v. ORFAN.

sărmăncúț adj., s. v. SĂRĂCUȚ.

sărmánel adj., s. v. SĂRĂCUȚ.

sărmáni vb. v. CALICI. RUINA. SĂRĂCI. SCĂPĂTA.

sărmănúț adj., s. v. SĂRĂCUȚ.

sărós adj. v. SALIN.

sărpún s. v. CIMBRIȘOR.

sărsám s. v. HARNAȘAMENT. INSTRUMENT. SCULĂ. UNEALTĂ. USTENSILĂ.

SĂRÚT s. **1.** gură, sărutare, (pop. și fam.) pupătúră, țoc, (fam. și în limbajul copiilor) púsi, (fam.) pup. *(I-a dat un ~.)* **2.** sărutare, sărutat, (pop. și fam.) pupáre, pupát, pupătúră, țocăít, (Ban., Transilv. și Maram.) țucáre, țucát, (înv.) sărutătúră. *(Gata cu ~!)*

SĂRUTÁ vb. (pop. și fam.) a (se) pupa, (Transilv., Maram. și Ban.) a (se) țuca, (fam.) a (se) țocăi. *(S-au ~ pe buze.)*

sărutá vb. v. SALUTA.

SĂRUTÁRE s. **1.** sărut, sărutat, (pop. și fam.) pupáre, pupát, pupătúră, țocăít, (Ban., Transilv. și Maram.) țucáre, țucát, (înv.) sărutătúră. *(În timpul ~ lor.)* **2.** gură, sărut, (pop. și fam.) pupătúră, țoc, (fam. și în limbajul copiilor) púsi, (fam.) pup. *(I-a dat o ~.)*

sărútáre s. v. SALUT. SALUTARE.

SĂRUTÁT s. sărut, sărutare, (pop. și fam.) pupáre, pupát, pupătúră, țocăít, (Ban., Transilv. și Maram.) țucáre, țucát, (înv.) sărutătúră. *(Gata cu ~!)*

sărutát s.v. SALUT. SALUTARE.

sărutătúră s. v. SALUT. SALUTARE. SĂRUT. SĂRUTARE. SĂRUTAT.

săscúță s. v. CRĂIȚĂ. VÎZDOAGĂ.

SĂSÉSC adj. sas. *(Populație ~.)*

SĂSÉȘTE adv. (reg.) nemțéște. *(Vorbește ~.)*

SĂSOÁICĂ s. (înv. și reg.) săsoáie, (reg.) săscă.

săsoáie s. v. SĂSOAICĂ.

săteác s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEȚ.

SĂTEÁN s. țăran, (pop.) român, (înv. și reg.) mojíc, poporán, (reg., mai ales în Ban.) páur, (fam.) opincár, (peior.) mămăligár.

săteánă s. v. SĂTEANCĂ. ȚĂRANCĂ.

SĂTEÁNCĂ s. țărancă, (pop.) românсă, (înv. și reg.) săteánă.

sătenése adj. v. RURAL. SĂTESC. ȚĂRĂNESC.

sătenéște adv. v. ȚĂRĂNEȘTE.

SĂTÉSC adj. **1.** rural, țărănesc, (înv.) sătenésc. *(Mediul ~.)* **2.** rural. *(Așezări ~.)*

sătíc s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEȚ.

sătíceán s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEȚ.

sătícél s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEȚ.

SĂTIȘÓR s. sătuc, sătuleț, (rar) sătuleán, (înv. și reg.) săticél, sătucél, (reg.) săteác, sătíc, săticeán, sătuceán, săturél, sătúț.

sătnic s. v. CENTURION. SUTAȘ.

SĂTÚC s. sătișor, sătuleț, (rar) sătuleán, (înv. și reg.) săticél, sătucél, (reg.) săteác, sătíc, săticeán, sătuceán, săturél, sătúț.

sătuceán s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEȚ.

sătucél s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEȚ.

SĂTÚL adj. **1.** mîncat, săturat, (pop.) ospătát, (înv. și reg.) sațiát, (reg.) omiát. *(Un om ~.)* **2.** plictisit, săturat, scîrbit, (Mold. și Bucov.) lehămetít, lehămetuít, (înv. și fam.) sastisít. *(E ~ de toate aceste mizerii.)* **3.** dezgustat, îngrețoșat, săturat, scîrbit, (Mold. și Bucov.) lehămetít, lehămetuít. *(Om ~ de ce-a văzut.)*

sătúl adj. v. MULȚUMIT. SATISFĂCUT. SATURAT.

sătúl s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS.

sătuleán s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEȚ.

SĂTULÉȚ s. sătișor, sătuc, (rar) sătuleán, (înv. și reg.) săticél, sătucél, (reg.) săteác, sătíc, săticeán, sătuceán, săturél, sătúț.

SĂTURÁ vb. **1.** a (se) îndestula, (prin Transilv. și Olt.) a (se) sățui. *(I-a ~ cu mîncare.)* **2.** (reg.) a se îmbucăra. *(Vitele s-au ~.)* **3.*** (fig.) a lecui, a vindeca. *(Lasă că-l ~ eu de prostii.)* **4.** a se plictisi, a i se urî, (rar) a se anosti, (Mold. și Bucov.) a se lehămeti, (înv. și fam.) a se sastisi, (înv.) a se stenahorisi, a se supăra, (fig.) a i se acri. *(S-a ~ de moarte să stea în casă.)* **5.** a (se) dezgusta, a (se) îngrețoșa, a (se) scîrbi, (reg.) a (se) scîrboli, (Mold. și Bucov.) a (se) lehămeti, a (se) lehămetisi, a (se) lehămetui, (înv.) a (se) îngreța, a (se) îngrețălui, (fam. și fig.) a (i se) acri. *(S-a ~ de tot ce-a văzut acolo.)* **6.** (Mold., fig.) a se hrăni. *(S-a ~ de mizeriile ce i se fac.)*

săturá vb. v. ÎMPLINI. ÎNDEPLINI. REALIZA. SATISFACE.

SĂTURÁRE s. (rar) saționáte, (pop.) saț. *(Are senzația de ~.)*

săturáre s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS.

SĂTURÁT adj. **1.** mîncat, sătul, (pop.) ospătát, (înv. și reg.) saţiát, (reg.) omiát. *(Un om ~.)* **2.** plictisit, sătul, scîrbit, (Mold. și Bucov.) lehămetít, lehămetuít, (înv. și fam.) sastisit. *(~ de moarte de viaţa ce o duce.)* **3.** dezgustat, îngreţoșat, sătul, scîrbit. (Mold. și Bucov.) lehămetít, lehămetuít. *(Om ~ de ce-a văzut.)*

săturăciós adj. v. CONSISTENT. HRĂNITOR. NUTRITIV. SĂŢIOS. SUCULENT.

săturătór adj. v. CONSISTENT. HRĂNITOR. NUTRITIV. SĂŢIOS. SUCULENT.

săturél s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEŢ.

sătúţ s. v. SĂTIȘOR. SĂTUC. SĂTULEŢ.

SĂŢIÓS adj. consistent, hrănitor, nutritiv, suculent, (livr.) feculént, (astăzi rar) substanţiál, (înv.) mistuitór, nutritór, săturăciós, săturătór. *(Alimente, substanţe ~.)*

săţiós adj. v. ABUNDENT. BOGAT. BUN. ÎMBELȘUGAT. ÎNDESTULAT. ÎNSETAT. MARE. MĂNOS. SETOS.

săţui vb. v. ÎNDESTULA. SĂTURA.

SĂU pron., adj. lui. *(Vorba ~.)*

săvái adv. v. BAREM. CHIAR. EXACT. ÎNTOCMAI. MĂCAR. TOCMAI.

săvái conj. v. DEȘI. FIE. ORI. SAU.

săvîrșénie s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIŢIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

SĂVÎRȘÍ vb. **1.** a efectua, a executa, a face, a împlini, a îndeplini, a înfăptui, a realiza, (înv. și pop.) a plini. *(Am ~ tot ce mi-ai dat.)* **2.** a efectua, a executa, a face, a făuri, a înfăptui, a realiza. *(A ~ o lucrare durabilă.)* **3.** a comite, a face, a făptui, (înv.) a plini. *(A ~ o infracţiune.)* **4.** a celebra, a oficia. *(~ o căsătorie.)* **5.** *(BIS.)* a celebra, a oficia, a sluji. *(~ liturghia.)*

săvîrși vb. v. ALCĂTUI. ASASINA. COMPUNE. CONSTITUI. DECEDA. DISPĂREA. DUCE. FORMA. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. MURI. OMORÎ. PIERI. PRĂPĂDI. RĂPOSA. SFÎRȘI. STINGE. SUCOMBA. SUPRIMA. TERMINA. UCIDE.

săvîrșie s. v. ETERNITATE. NEMURIRE. VECIE. VEȘNICIE.

SĂVÎRȘÍRE s. **1.** efectuare, executare, execuţie, facere, împlinire, îndeplinire, înfăptuire, realizare, (înv.) săvîrșít. *(~ unei lucrări.)* **2.** comitere, facere, făptuire. *(~ unei crime.)* **3.** celebrare, oficiere. *(~ căsătoriei.)* **4.** *(BIS.)* celebrare, oficiere, slujire, slujit, (înv.) serbáre. *(~ liturghiei.)*

săvîrșire s. v. DECEDARE. DECES. DESĂVÎRȘIRE. DESTINAŢIE. DISPARIŢIE. FUNCŢIE. ISPRĂVIRE ISPRĂVIT. ÎNCHEIERE. MOARTE. PERFECŢIUNE PIEIRE. PRĂPĂDIRE. PRESCRIERE. RĂPOSARE. SCOP. SFÎRȘIRE SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE. TERMINARE. TERMINAT.

săvîrșít adj.v. DESĂVÎRȘIT. EXCEPŢIONAL. EXTRAORDINAR. FORMIDABIL. GATA. IDEAL. ISPRĂVIT. ÎNCHEIAT. MAGISTRAL. MINUNAT. PERFECT. SFÎRȘIT. SPLENDID. SUBLIM. SUPERB. TERMINAT.

săvîrșít adj., s. v. DECEDAT. DEFUNCT. DISPĂRUT. MORT. RĂPOSAT.

săvîrșit s. v. CALCUL. CAP. CAPĂT. DECEDARE. DECES. DESTINAŢIE. DISPARIŢIE. EFECTUARE. EXECUTARE. EXECUŢIE. FACERE. FINAL. FINE. FUNCŢIE. GÎND. IDEE. INTENŢIE. ÎMPLINIRE. ÎNCHEIERE. ÎNDEPLINIRE. ÎNFĂPTUIRE. MOARTE. PIEIRE. PLAN. PRĂPĂDIRE. PROIECT. RĂPOSARE, REALIZARE. SĂVÎRȘIRE. SCOP. SFÎRȘIT. SOCOTEALĂ. STINGERE. SUCOMBARE.

săvîrșitór adj., s. v. EXECUTANT. EXECUTOR.

săvîrșitór s. v. CREATOR. FĂURITOR. ÎNFĂPTUITOR. NĂSCOCITOR. PLĂSMUITOR. REALIZATOR.

săzdánie s. v. ANIMAL. CREATURĂ. DOBITOC. FĂPTURĂ. FIINŢĂ. LIGHIOANĂ. NECUVÎNTĂTOR. VIETATE. VIEŢUITOARE.

SCÁBIE s. *(MED.)* rîie, (reg.) răpăn.

SCABIÓS adj. *(MED.)* rîios, (reg.) răpănós, rîiát. *(Om ~.)*

SCABRÓS adj. deșănţat, imoral, impudic, indecent necuviincios, nerușinat, obscen, pornografic, scîrbos, trivial, vulgar, (livr.) licenţiós, (înv. și pop.) scîrnav, slobod, (reg.) porcotós, (fam.) deșuchеát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spurcát. *(Comportare, glumă ~.)*

SCABROZITÁTE s. imoralitate, impudoare, indecenţă, necuviinţă, nerușinare, obscenitate, pornografie, trivialitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licénţă, licenţiozitáte, (înv. și pop.) mascará, măscără, măscăriciúne, măscărîe, scîrnăvîe. *(Un act de ~.)*

SCADÉNŢĂ s. *(FIN., EC.)* termen, (pop.) soróc, (prin Ban.) roc, (înv.) dioríe, vadeá. *(Poliţa a ajuns la ~.)*

scafáld s. v. EȘAFOD.

SCAFANDRIÉR s. cufundător, scafandru, (rar) plonjór. *(~ marin.)*

SCAFÁNDRU s. cufundător, scafandrier, (rar) plonjór. *(~ de mare adîncime.)*

SCÁFĂ s. **1.** cauc, căuș, (Transilv.) șúflă, lingură de scós. *(Cu ~ se scot cerealele din sac.)* **2.** găvan. *(~ în care se pun bucatele.)*

scáfă s. v. ALBIE. CARAPACE. CĂPĂŢÎNĂ. CEAȘCĂ. CRANIU. CUPĂ. CURS. CUTIE CRANIANĂ. DISC. HÎRCĂ. MATCĂ. PAHAR. PLATOU. SCĂFÎRLIE. TALER. TALGER. TAS. TEICĂ. TIGVĂ. ŢEASTĂ. VAD.

SCAI s. *(BOT.)* **1.** *(Onopordon acanthium)* ciulin, ghimpe, scaiete, (reg.) pălămídă, sitazînelor. **2.** *(Echinops sphaerocephalus)* rostogol, scaiete, (reg.) arici, căpăţînoásă, măciuca-ciobánului. **3.** *(Cirsium vulgare)* (reg.) crăpúșnic, ghimpe, scaiéte. **4.** *scai-albastru (Eryngium planum)* = scai-vînăt, (reg.) mărăcíni (pl.), sámcă, buruiana-zmeului, spin-albástru, spin-de-múcedă, spinul-vîntului, spin-vînăt, șipul-vîntului; *scai-galben (Centaurea solstitialis)* =

(reg.) pălămídă, vădănă, zglăvoc-gálben; *scai ghimpos (Centaurea calcitrapa)* = ghimpe, scaiete, (reg.) vădănă, pasul-drópiei, scai-mărúnt, scaiul-drăculúi, scai-voinicésc; *scaiul-dracului (Eryngium campestre)* = (reg.) amăreá, îndrăcítă, rostogól, scăiúș, sperioásă, spin, tăvălíci, buruiană-múcedă, căruța-drăculúi, iarba-măgărului, scaiul-vîntului, spința-drăculúi, sporiul-căsei; *scai-vînăt (Eryngium planum)* = scai-albastru. (reg.) mărăcíni (pl.), sámcă, buruiana-zmeúlui, spin-albástru, spin-de-múcedă, spinul-vîntului, spin-vînăt, șipul-vîntului.

scai s. v. CIULIN. SCAIETE. SPIN. STICLETE.

scai-amár s. v. SCHINEL.

scai-de-óchi s. v. VARGA-CIOBANULUI.

scai-de-păpură s. v. BUCSĂU.

SCAIÉTE s. *(BOT.)* **1.** *(Onopordon acanthium)* ciulin, ghimpe, scai, (reg.) pălămídă, sita-zînelor. **2.** *(Echinops sphaerocephalus)* rostogol, scai, (reg.) aríci, **căpățînoásă**, măciuca-ciobánului. **3.** *(Centaurea calcitrapa)* ghimpe, scai-ghimpos, (reg.) vădănă, pasul-drópiei, scai-mărúnt, scaiul-drăculúi, scai-voinicésc. **4.** *(Carduus kerneri)* spin, (reg.) scai. **5.** *scaietele-popii (Xanthium strumarium)* = (reg.) **cornúți** (pl.), purcelaș.

scaiéte s. v. CIULIN. HOLERĂ. PĂLĂMIDĂ. SCAI. SCATIU. SPIN. STICLETE. TĂTARNICĂ. VARGA-CIOBANULUI.

scai-mărúnt s. v. GHIMPE. SCAIETE. SCAI-GHIMPOS. TURIȚĂ. TURIȚĂ-MARE.

scai rusésc s. v. HOLERĂ.

scaiul-drăculúi s. v. GHIMPE. SCAIETE. SCAI-GHIMPOS.

scaiul-vîntului s. v. SCAIUL-DRACULUI.

scaiul-voinículúi s. v. SCĂIUȘ. VARGA-CIOBANULUI.

scai-voinicésc s. v. GHIMPE. SCAIETE. SCAI-GHIMPOS. VARGA-CIOBANULUI.

SCAL s. *(IHT.)* rechin.

SCĂLĂ s. scară. *(~ unui aparat de radio.)*

scálă s. v. DEBARCADER. PORT. SCARĂ. VAMĂ.

scálce s. v. CALCEA-CALULUI.

scáldă s. v. BAIE. CADĂ. ÎMBĂIERE. SCĂLDARE. SCĂLDAT. VANĂ.

scaloián s. v. CALOIAN.

scalói s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

scalp s. v. SCALPARE.

SCALPÁRE s. (rar) scalp.

SCAMATÓR s. iluzionist, prestidigitator, (reg.) boscár, (înv.) cabáz. *(~ la circ.)*

scamatór s. v. ESCROC. HOȚ. IMPOSTOR. ÎNȘELĂTOR. PUNGAȘ. ȘARLATAN. ȘNAPAN.

SCAMATORÍE s. iluzionism, prestidigitație, (reg.) boscărie, (fam.) panglicărie. *(Număr de ~, la circ.)*

scamatorie s. v. ESCROCHERIE. HOȚIE. IMPOSTURĂ. ÎNȘELĂCIUNE. ÎNȘELĂTORIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. ȘARLATANIE. ȘMECHERIE.

SCĂMĂ s. (înv.) **șárpie**. *(~ pentru pansamente.)*

scămă s. v. PUF. RUMEGĂTURĂ. RUMEGUȘ. VATĂ.

scámnie s. v. SCAUN.

SCAMONÉE s. (rar) scamóniu. *(Sucul rășinos numit ~.)*

scamóniu s. v. SCAMONEE.

SCANDÁL s. **1.** scenă. *(I-a făcut un ~ nemaipomenit.)* **2.** balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalîc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigăníe, (arg.) năsulíe. *(Era un ~ de nedescris.)*

scandál s. v. ABATERE. CULPABILITATE. CULPĂ. DIFICULTATE, EROARE. GREȘEALĂ. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. PĂCAT. PIEDICĂ. STAVILĂ. VINĂ. VINOVĂȚIE.

SCANDALAGIOÁICĂ s. certăreață, (înv. și pop.) zavragioáică.

SCANDALAGÍU adj., s. arțăgos, certăreț, gîlcevitor, (rar) vociferánt, (înv. și pop.) zavragíu, (pop. și fam.) țîfnós, zurbagíu, (pop.) pricináș, rînzós, (înv. și reg.) sfădnic, sfădălnic, sfădiciós, (reg.) arțăgáș, gîlcevós, potcáș, scandalós, sfădăiós, sfădăreț, sfădăúș, (Mold. și Bucov.) circiogár, (Transilv.) pórav, (prin Olt.) pricinélnic, (prin Olt. și Ban.) pricinós, (înv.) pricélnic, priciós, pricitór, sfădáci, sfăditór, (fig.) clonțós, colțós, țăndărós. *(Om ~.)*

scándală s. v. ADEMENIRE. ANIMOZITATE. ATRACȚIE. DISCORDIE. DUȘMĂNIE. ISPITĂ. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PORNIRE. SEDUCERE. SEDUCȚIE. TENTAȚIE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.

scandalisí vb. v. INDIGNA. REVOLTA. SCANDALIZA.

SCANDALIZÁ vb. a (se) indigna, a (se) revolta, (înv.) a (se) scandalisi, a (se) scăndăli. *(Vestea l-a ~.)*

SCANDALIZÁRE s. indignare, revoltare, revoltă, (rar) indignațiúne, (pop.) oțăreálă, oțărîre. *(~ lui era întemeiată.)*

SCANDALIZÁT adj. indignat, revoltat. *(Om ~.)*

SCANDALÓS adj. **1.** revoltător, (înv.) revoltánt, (înv., în Transilv.) scăndăliciós. *(Un gest ~.)* **2.** rușinos. *(O comportare ~.)*

scandalós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

SCANDÁRE s. (înv.) scánzie. *(~ unor versuri latine.)*

SCANDINÁV adj. scandinavic. *(Populații ~.)*

SCANDINÁVIC adj. scandinav. *(Populații ~.)*

scánzie s. v. SCANDARE.

scăpăr s. v. SCĂPĂRARE.

scăpăt s. v. APUS. ASFINȚIRE. ASFINȚIT. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎȘ. COSTIȘĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIȘ. PRIPOR. REPEZIȘ. SCOBORÎȘ. VERSANT. VEST.

SCAPĚT s. (pop.) scopít. *(Secta ~ților.)*

scapeți vb. v. CASTRA. JUGĂNI. SCOPI. STERILIZA.

SCĂPULĂ s. *(ANAT.)* omoplat, spată. (pop.) lopățica úmărului, (prin Transilv.) lopătiță, (italienism înv.) spálă.

scarandív adj. v. DELICAT. DIFICIL. FIN. GINGAȘ. GRAȚIOS. MOFTUROS. NĂZUROS. SUAV.

SCARAÓȚCHI s. lucifer, satana (art.), tartor, (pop.) sarsaílă, vătáfu (art.), mamonul drácilor, michiduță cel bătrîn, (reg.) sarsaór. *(~ sau căpetenia dracilor.)*

scaraóțchi s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

SCÁRĂ s. **1.** (înv). scálă. *(Se suie pe ~.)* **2.** treaptă. *(A pus piciorul pe ~ tramvaiului.)* **3.** peron. *(Trăsura a tras la ~.)* **4.** *(TEHN.)* *scară rulantă* = escalator. **5.** *(TEHN.)* (reg.) scáun, ursoáie. *(~ la coșul morii.)* **6.** scală. *(~ unui aparat de radio.)* **7.** *(MUZ.)* (înv.) scálă. **8.** ierarhie, nivel. rang, stare, strat, treaptă. *(~ socială.)* **9.** *(BOT.)* *scara-doamnei (Polemonium coeruleum)* = scăricea, scara-domnului; *scara-domnului (Polemonium coeruleum)* = scăricea, scara-doamnei.

scără s. v. CĂȚEL. CEATLĂU. CONȚINUT. CORDENCI. CRUCE. CRUCEA DINAINTE. CUPRINS. GLOSAR. LAMBĂ. NĂSĂLIE. SUMAR. TABLĂ DE MATERII. VĂTRAI.

SCARĚU s. *(MAR.)* tacoz.

SCARIFICÁ vb. *(MED.)* (înv.) a hărăxi. *(~ pielea.)*

SCARIFICÁRE s. *(MED.)* scarificație. *(~ pielii.)*

SCARIFICĂȚIE s. *(MED.)* scarificare. *(~ pielii.)*

SCARLATÍNĂ s. *(MED.)* (reg.) anghínă, bubát, búbe (pl.), cochinádă, cochinár, corácă, fapt, foc, focăríe, mîrceáv, mohorîciúne, púrpur, roșiór, vărsát, zapór.

scarmóș s. v. STRAPAZAN. UJBĂ.

scărpă s. v. CONDUR. PAPUC.

SCATÍU s. *(ORNIT.; Carduelis spinus)* (reg.) cintezói, ciz, oiță, pasăre-gálbenă, poala-Sfintei-Mării, (prin Olt.) scaiéte.

scatíu s. v. CINTEZĂ. GARDIAN. INĂRIȚĂ-VERDE. PRESURĂ. SERGENT.

scatoálcă s. v. BĂTAIE. PALMĂ. PUMN. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

SCĂUN s. **1.** (prin Ban.) scámnie. *(S-a așezat pe ~.)* **2.** *(TEHN.)* scăunoaie. *(~ al dulgherului.)* **3.** *(TEHN.)* cal. *(~ la scăunoaie.)* **4.** *(TEHN.)* *scaun de cioplit* = bedreag, butuc. *(~ al rotarului.)* **5.** *(TEHN.)* butuc, pat, picior, strat, talpă, (reg.) pitrúcă, stîrcióg. *(~ la sucală, la vîrtelniță.)* **6.** *(TEHN.)* bătător, strat, trup. *(~ la meliță.)* **7.** butuc, trunchi. *(~ de măcelărie.)* **8.** *(MUZ.)* căluș, scăunaș, scăunel. *(~ la un instrument cu coarde.)* **9.** *(FIZIOL.)* ieșire, purgație, (înv.) purgáre.

scăun s. v. ABATOR. CAPITALĂ. CĂTEL. COCLEȚ. CONSILIU. CORDENCI. DIVAN. DOMNIE. EXCREMENT. FECALE. JUDECĂTORIE. MĂCELĂRIE. NĂSĂLIE. OPLEAN. PATRU. POD. POSADĂ. SCARĂ. SCHIMBĂTOARE. SFAT. TRIBUNAL. TRON.

scaun de înșipțăt s. v. COBILĂ.

scaun de spițe s. v. COBILĂ.

scăunul s. art. v. CASIOPEEA.

scaunul-cúcului s. v. GAROAFĂ.

scaunul de dinainte s. v. GRESIE. PERINOC.

scaunul-Dómnului s.v. BRUMĂREA.

scaunul-lui-Dumnezéu s. v. CUIȘOARE.

scaunul-própii s. v. ARȘINIC.

scăci vb. v. CĂLCA. NETEZI.

SCĂDEÁ vb. **1.** a descrește, a se micșora, a se reduce, (pop. fig.) a se pișca. *(Luna ~.)* **2.** a (se) mici, a (se) micșora, a (se) reduce. *(A ~ rația.)* **3.** a se îngroșa. *(Mîncarea a ~ mult.)* **4.** a descrește, a (se) diminua, a (se) împuțina, a (se) micșora, a (se) reduce, (înv.) a (se) puțina. *(Numărul lor a ~ simțitor.)* **5.** a (se) împuțina, a (se) micșora, a (se) reduce, a (se) restrînge, (înv. și reg.) a (se) strîmta. *(Locurile de pășune au ~.)* **6.** *(MAT.)* (înv.) a dedúce, a defalca, a scoáte, a subtrahirui, a sustráge. *(~ 7 din 10.)* **7.** a se împuțina, a se reduce, (Transilv.) a scăpăta. *(Creditul a ~ foarte mult.)* **8.** a (se) ieftini, a (se) micșora, a (se) reduce. *(Prețurile au ~ la . . .)* **9.** a lăsa, a micșora, a reduce. *(A mai ~ din preț.)* **10.** a descrește, a se mici, a se micșora, a se reduce, a se scurta. *(Toamna, ziua ~, iar noaptea crește.)* **11.** a coborî. *(Temperatura a ~ în mod simțitor.)* **12.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a slăbi, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului a mai ~.)* **13.** a coborî, a slăbi. *(Glasul i-a ~ de tot.)* **14.** a micșora, a reduce. (fig.) a îndulci. *(I-a mai ~ pedeapsa, sentința.)* **15.** a diminua, (înv. și pop.) a micșora. (fig.) a știrbi. *(Nu i-a ~ cu nimic prestigiul.)*

scădeá vb. v. APUNE. ASFINȚI. CHIRCI. COBORÎ. DECĂDEA. DEGENERA. DISPĂREA. ÎNCHIRCI. PĂGUBI. PIERI. PIPERNICI. PLECA. REGRESA. SFRIJI. ZGÎRCI.

scădénie s. v. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DECLIN. REGRES.

SCĂDÉRE s. **1.** descreștere, micșorare, reducere. *(~ a dimensiunii, a suprafeței unui corp.)* **2.** îngroșare. *(~ mîncării.)* **3.** creștere, diminuare, împuținare, micșorare, reducere, (înv.) puținare. *(~ numărului de . . .)* **4.** *(MAT.)* (înv.) scăzămînt, substracție, sustrágere. *(Operația de ~.)* **5.** ieftinire, micșorare, reducere. *(~ prețurilor.)* **6.** descreștere, micșorare, reducere, scurtare. *(~ zilei în timpul toamnei.)* **7.** coborîre. *(~ bruscă a*

temperaturii.) **8.** atenuare, calmare, descreștere, diminuare, domolire, micșorare, potolire, reducere, slăbire, temperare. *(~ vitezei vîntului.)* **9.** diminuare, (înv. și pop.) micșorâre, (fig.) știrbire. *(~ a prestigiului cuiva.)* **10.** cusur, defect, deficiență, imperfecțiune, insuficiență, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, slăbiciune, viciu, (livr.) carență, rácilă, tară, (pop. și fam.) beteșug, (reg. și fam.) hîbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) greșeálă, licheá, nedesăvîrșire, răutáte. *(Un om cu multe ~.)*

scădére s. v. DAUNĂ. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DECEDARE. DECES. DECLIN. DISPARIȚIE. LIPSĂ. MIZERIE. MOARTE. NECAZ. NEPLĂCERE. NEVOIE. PAGUBĂ. PIEIRE. PIERDERE. PRĂPĂDIRE. PREJUDICIU. RĂPOSARE. REFLUX. REGRES. SĂRĂCIE. SFÎRȘIT. STINGERE. STRICĂCIUNE. SUCOMBARE. SUPĂRARE.

scăfiță s.v. CĂUȘ. ISPOL.

SCĂFÎRLÍE s. *(ANAT.)* căpățînă, craniu, hîrcă, tigvă, țeastă, cutie craniană, (pop. și fam.) dévlă, (înv. și reg.) scáfă, (înv.) glávă, glăvățînă. *(~ unui mort deshumat.)*

scăfîrlie s. v. CALICIU. CALOTĂ. CAP. CREȘTET. CUPĂ. PARIETAL. POTIR. ROTULĂ. SINCIPUT. VERTEX.

scăieciór s. v. STICLETE.

scăiér s. v. STICLETE.

scăiós adj. v. GHIMPOS. MĂRĂCINOS. SPINOS. ȚEPOS.

scăișór s. v. STICLETE.

scăișóri s. pl. v. PEJMĂ.

SCĂIÚȘ s. *(BOT.; Dipsacus pilosus)* vargaciobanului, (reg.) scaiul-voinicului, varga-păstórului.

scăiúș s. v. SCAIUL-DRACULUI.

scălán s. v. CIORCHINE. STRUGURE.

SCĂLDÁ vb. **1.** a (se) îmbăia, (reg.) a (se) la. (prin Mold.) a (se) băi, (Mold. și Transilv.) a (se) feredui. *(A ~ copilul.)* **2.** a spăla, a uda. *(Marea ~ țărmul.)* **3.** a acoperi, a umple. *(O sudoare rece îi ~ trupul.)*

scăldá vb. v. OGLINDI. PROIECTA. RĂSFRÎNGE. REFLECTA.

SCĂLDĂRE s. baie, îmbăiere, scăldat, (pop.) scáldă, scăldătoáre, (Mold.) scăldăciúne, (înv.) scăldătúră. *(~ copilului.)*

SCĂLDÁT adj. înmuiat, muiat, plin. *(Cu ochii ~ de lacrimi.)*

SCĂLDÁT s. baie, îmbăiere, scăldare, (pop.) scáldă, scăldătoáre, (Mold.) scăldăciúne, (înv.) scăldătúră. *(~ copilului.)*

scăldăciúne s. v. BAIE. ÎMBĂIERE. SCĂLDARE. SCĂLDAT.

scăldătoáre s. v. BAIE. BAZIN. CADĂ. CRISTELNIȚĂ. ÎMBĂIERE. SCĂLDARE. SCĂLDAT. VANĂ.

scăldătúră s. v. BAIE. CADĂ. CRISTELNIȚĂ. ÎMBĂIERE. SCĂLDARE. SCĂLDAT. VANĂ.

scălîmb adj. v. DEFORMAT. DIFORM. HIDOS. HÎD. MONSTRUOS. POCIT. RESPINGĂTOR. SCHIMONOSIT. SCÎLCIAT. SLUT. STRÎMB. STRÎMBAT. URÎT.

scălîmbăiá vb. v. AFECTA. DEFORMA. DESFIGURA. FANDOSI. MAIMUȚĂRI. POCI. PROSTI. SCHIMONOSI. SCLIFOSI. SLUȚI. STRÎMBA. URÎȚI.

scălîmbăiálă s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. GRIMASĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCHIMONOSEALĂ. SCHIMONOSIRE. SCHIMONOSITURĂ. SCLIFOSEALĂ. STRÎMBĂTURĂ. TOANĂ.

scălîmbăiát adj. v. DIFORM. HIDOS. HÎD. MONSTRUOS. POCIT. RESPINGĂTOR. SCHIMONOSIT. SLUT. STRÎMB. URÎT.

scălîmbăiére s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. GRIMASĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCHIMONOSEALĂ. SCHIMONOSIRE. SCHIMONOSITURĂ. SCLIFOSEALĂ. STRÎMBĂTURĂ. TOANĂ.

scălîmbăitúră s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. GRIMASĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCHIMONOSEALĂ. SCHIMONOSIRE. SCHIMONOSITURĂ. SCLIFOSEALĂ. STRÎMBĂTURĂ. TOANĂ.

scălúș s. v. BULFEU. CĂLUȘ. CĂLUȚ. COSAȘ. CRUCE. SPETEAZĂ. STINGHIE.

scăluș-de-ápă s. v. LIBELULĂ.

scămá vb. v. SCĂMOȘA.

scămáre s. v. SCĂMOȘARE. SCĂMOȘAT.

scămnie s. v. BANCĂ.

SCĂMÓS adj. pufos, scămoșat. *(Un material textil ~.)*

SCĂMOȘÁ vb. (rar) a se dezlîna, (înv.) a se scăma. *(Un pulover care s-a ~ de tot.)*

SCĂMOȘÁRE s. **1.** scămoșat, (reg.) scămoșeálă, (înv.) scămáre. *(~ unui material textil.)* **2.** (rar) dezlînáre. *(~ unui pulover de lînă.)*

scămoșáre s. v. COJIRE. DESCUAMARE. JUPUIRE.

SCĂMOȘÁT adj. **1.** pufos, scămos. *(Un material textil ~.)* **2.** (rar) dezlînát. *(Un pulover ~.)*

SCĂMOȘÁT s. scămoșare, (reg.) scămoșeálă, (înv.) scămáre. *(~ unui material textil.)*

scămoșeálă s. v. SCĂMOȘARE. SCĂMOȘAT.

scăndăli vb. v. INDIGNA. JENA. REVOLTA. RUȘINA. SCANDALIZA. SFII.

scăndăliciós adj. v. REVOLTĂTOR. SCANDALOS.

scăndălisí vb. v. MIRA. NEDUMERI.

SCĂPÁ vb. **1.** a se desprinde, a se elibera, a se libera. *(A ~ din strînsoare.)* **2.** a-i cădea. *(Îi ~ pîinea din mînă.)* **3.** a (se) salva, (pop.) a (se) izbăvi, a (se) mîntui, (înv.) a (se) hălădui, a (se) litrosi, a (se) milui, a (se) mistui, a (se) rătui. *(Cum ai izbutit să ~?)* **4.** a elibera, a libera, a salva, a scoate, (înv. și pop.) a slobozi, (pop.) a mîntui, (înv.) a apuca, a ierta, a volnici. *(I-a ~ din robie.)* **5.** a se elibera, a ieși, a se libera. *(A ~ din închisoare.)* **6.** a (se) elibera, a (se) libera, (înv. și pop.) a (se) slobozi. *(A ~ din armată.)* **7.** a evada, a fugi. *(A ~ din lagăr.)* **8.** a salva, a scoate, (pop.)

a mîntui, (înv.) a mistui. *(L-a ~ dintr-un mare necaz.)* **9.** (fig.) a se scutura. *(A ~ de sărăcie.)* **10.** a se debarasa, a se degaja, a se descotorosi, a se dezbăra, (reg.) a se cortorosi, (Bucov.) a se coroti, (grecism înv.) a exoflisi, (fig.) a se scutura. *(A ~ de un musafir nedorit.)* **11.** a se debarasa, a se descotorosi, (fig.) a se curăța. *(Satul a ~ de acel trîndav.)* **12.** a se achita. *(A ~ de o mare obligație.)* **13.** a (se) debarasa, a (se) descotorosi, a (se) dezbăra, a (se) dezobișnui, a (se) dezvăța, a (se) lăsa, (fig.) a (se) scutura, (fam. fig.) a înțărca. *(A ~ de un viciu.)* **14.** a se eschiva, a fugi, a se sustrage, (rar) a se strecura, (franțuzism) a se refuza, (înv. și reg.) a șoväi, (fam.) a se fofila. *(Nu mai poate ~ de ...)* **15.** a pierde. *(A ~ o mare ocazie.)* **16.** a omite. *(A ~ o literă la corectură.)* **17.** a se strecura. *(În text au ~ cîteva erori de tipar.)*

scăpá vb. v. AJUNGE. INTENȚIONA. PLĂNUI. PROIECTA. VENI.

SCĂPÁRE s. **1.** desfacere, desprindere, eliberare, liberare, (înv. și pop.) slobozíre. *(~ cuiva din strînsoare.)* **2.** căđere. *(~ a ciocanului din mînă.)* **3.** salvare, (astăzi rar) mîntuínță, (pop.) izbăvíre, mîntuíre, (înv.) izbávă, salút, sclamét *(Și-a găsit ~ prin fugă.)* **4.** adăpost, azil, refugiu, (înv.) năzuínță, (fig.) limán. *(A fugit și și-a căutat ~ în ...)* **5.** eliberare, liberare, salvare, scoatere, (înv. și pop.) slobozíre, (pop.) mîntuíre, (înv.) scăpătúră. *(~ lor din robie.)* **6.** eliberare, ieșire, liberare. *(După ~ lui din închisoare.)* **7.** debarasare, degajare, descotorosire. *(~ de un musafir nepoftit.)* **8.** debarasare, dezbărare, dezobișnuire, dezvăț, dezvățare. *(~ de un viciu.)* **9.** pierdere. *(~ unei mari ocazii.)* **10.** omisiune, (reg.) întrelăsáre. *(E doar o ~.)* **11.** inadvertență. *(Textul conține unele ~.)*

SCĂPÁT adj. **1.** salvat, (pop.) izbăvít, mîntuít. *(Ești un om ~.)* **2.** pierdut, ratat. *(O ocazie ~.)*

scăpăciúne s. v. MIZERIE. SĂRĂCIE.

SCĂPĂRÁ vb. **1.** a clipi, a licări, a luci, a scînteia, a sclipi, a străfulgera. *(Luminile ~ în noapte.)* **2.** a licări, a luci, a scînteia, a sclipi, a sticli, a străluci. *(Ochii îi ~.)* **3.** a împrăștia. *(Focul ~ mii de scîntei.)*

scăpărá vb. v. CLIPI. FULGERA.

scăpărár s. v. SCĂPĂRĂTOARE.

SCĂPĂRÁRE s. **1.** scăpărat. *(Folosirea cremenei pentru ~.)* **2.** (rar) scápăr. *(~ unui fulger.)* **3.** licăr, licărire, licărit, lucire, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitúră, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătúră. *(O ~ de lumină.)* **4.** licărire, lucire, scînteiere, sclipire, sticlire, strălucire. *(O ~ ciudată a ochilor.)*

scăpăráre s. v. FULGER.

SCĂPĂRÁT s. **1.** scăpărare. *(Folosirea cremenei pentru ~.)* **2.** licăr, licărire, licărit, lucire, scăpărare, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitúră, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătúră. *(Un ~ de lumină.)*

scăpărát s. v. FULGER.

scăpărămînt s. v. SCĂPĂRĂTOARE.

SCĂPĂRĂTOÁRE s. (pop.) scăpărămînt, (reg.) scăpărár, scăpărătúră. *(~ cu cremene, iască și amnar.)*

scăpărătoáre s. v. BRICHETĂ. CHIBRIT. COCOȘ.

SCĂPĂRĂTÓR adj. scînteietor, sclipitor, strălucitor, (rar) sticlitór. *(Ochi ~.)*

scăpărătúră s. v. LICĂR. LICĂRIRE. LICĂRIT. LUCIRE. SCĂPĂRARE. SCĂPĂRAT. SCĂPĂRĂTOARE. SCÎNTEIE. SCÎNTEIERE. SCLIPEALĂ. SCLIPIRE. SCLIPIT. STRĂFULGERARE.

SCĂPĂTÁ vb. **1.** a amurgi, a (se) înnopta, a se întuneca, (pop.) a (se) înmurgi, (înv. și reg.) a murgi. *(A ~ peste cîmpii.)* **2.** a calici, a (se) ruina, a sărăci, (înv. și reg.) a sărmăni, (înv.) a meseri, a mișeli, a (se) mofluzi, a (se) stînge, (fam.) a (se) decava, (fig.) a (se) toca, a (se) usca. *(A ~ de tot, nu mai are nimic.)*

scăpătá vb. v. ABATE. ALUNECA. APUNE. ASFINȚI. COBORÎ. DECĂDEA. DEPĂRTA. DEVIA. DISPĂREA. DIVAGA. GREȘI. ÎMPIEDICA. ÎMPUȚINA. ÎNDEPĂRTA. PĂCĂTUI. PIERI. PLECA. POTICNI. REDUCE. REGRESA. SCĂDEA.

SCĂPĂTÁRE s. ruinare, sărăcire, (înv.) mișelíre, (fam.) decaváre. *(~ unui om bogat.)*

scăpătáre s. v. APUS. ASFINȚIRE. ASFINȚIT. DECADENȚĂ. DECĂDERE. DECLIN. MIZERIE. REGRES. SĂRĂCIE.

SCĂPĂTÁT adj. ruinat, sărăcit, (înv.) stins, (fam.) decavát. *(Un bogătaș ~.)*

scăpătát s. v. AMURG. APUS. ASFINȚIRE. ASFINȚIT. ÎNSERARE. MIAZĂNOAPTE. NORD. SEARĂ. VEST.

scăpătăciúne s. v. MIZERIE. SĂRĂCIE.

scăpătíș s. v. APUS. ASFINȚIT. VEST.

scăpătór s. v. SALVATOR.

scăpătúră s. v. ELIBERARE. LIBERARE. SALVARE. SCĂPARE. SCOATERE.

scăpău s. v. EXCREMENT. FECALE.

scăríc㎠ s. v. SCĂRICICĂ. SCĂRIȘOARĂ. SCĂRIȚĂ.

SCĂRICEÁ s. *(BOT.; Polemonium coeruleum)* scara-doamnei, scara-domnului.

scăriceá s. v. SCĂRICICĂ. SCĂRIȘOARĂ. SCĂRIȚĂ.

SCĂRICÍCĂ s. **1.** scărișoară, scăriță, (reg.) scărúță, (Ban.) scărúșă. *(~ cu fuscei.)* **2.** scărișoară, scăriță, (rar) scărícă, scăriceá. *(O ~ suia în turn.)*

scărígă s. v. CODÎRLĂ. FUND.

scărílă s. v. CODÎRLĂ. FUND. PÎRLEAZ.

scăríș adj., adv. v. GRADAT. PROGRESIV. TREPTAT.

SCĂRIȘOÁRĂ s. **1.** scăricică, scăriță, (reg.) scărúță, (Ban.) scărúșă. *(~ cu fuscei.)* **2.** scăricică, scăriță, (rar) scărícă, scăriceá. *(O ~ suia în turn.)*

scărișór s. v. IARBĂ-PUȚUROASĂ. PUCIOGNĂ.

SCĂRÍȚĂ s. **1.** scăricică, scărișoară, (reg.) scărúță, (Ban.) scărúșă. *(~ cu fuscei.)* **2.** scăricică, scărișoară, (rar) scărícă, scăriceá.

(O ~ suia în turn.) **3.** *(TEHN.)* biglă. *(~ la gater.)*

scăriță s. v. LAMBĂ. VĂTRAI.

scărîmbă s. v. AȘCHIE. SURCEA. SURCICĂ. ȚANDĂRĂ.

SCĂRMĂNÁ vb. *(TEXT.)* **1.** a dărăci, a pieptăna, (Olt., Ban. și Transilv.) a drîgla, (Transilv.) a hecela. *(A ~ lîna la darac.)* **2.** a peria, a pieptăna. *(A ~ fuiorul.)*

scărmănă vb. v. ANALIZA. ATINGE. BATE. CERCETA. EXAMINA. INVESTIGA. JUMULI. LOVI. PĂRUI. STUDIA. URMĂRI.

SCĂRMĂNÁRE s. *(TEXT.)* dărăcire, dărăcit, pieptănare. *(~ liniei la darac.)*

scărmănáre s. v. BĂTAIE. JUMULEALĂ. JUMULIRE. PĂRUIALĂ.

SCĂRMĂNÁT adj. *(TEXT.)* **1.** dărăcit, pieptănat. *(Lînă ~ la darac.)* **2.** periat, pieptănat. *(Fuior ~.)*

scărmănát s. v. PĂRUIALĂ.

SCĂRMĂNĂTOÁRE s. *(TEXT.)* darac, dărăcitor, (reg.) piéptene, (Transilv. și Ban.) drîglu, (Transilv.) hécelă, huci. *(~ pentru scărmănat lîna.)*

scărmănătúră s. v. BĂTAIE. PĂRUIALĂ.

SCĂRPINÁ vb. (reg.) a se orjoveni, a se zgrepțăna, (Olt.) a se zgîmăi. *(Se ~ la ureche.)*

scărpiná vb. v. ATINGE. BATE. CIUPI. LOVI.

SCĂRPINÁRE s. scărpinat, (reg.) scărpineálă, scărpiníș.

SCĂRPINÁT s. scărpinare, (reg.) scărpineálă, scărpiníș.

scărpineálă s. v. SCĂRPINARE. SCĂRPINAT.

scărpiníș s. v. SCĂRPINARE. SCĂRPINAT.

scărțáș s. v. CRÎȘNIC.

scărúșă s. v. SCĂRICICĂ. SCĂRIȘOARĂ. SCĂRIȚĂ.

scărúță s. v. SCĂRICICĂ. SCĂRIȘOARĂ. SCĂRIȚĂ.

scăturínă s. v. IZVOR. OBÎRȘIE.

SCĂUNÁȘ s. **1.** scăunel, (pop.) scăunéci, (Transilv. și Ban.) scăunúț. *(Stă pe un ~.)* **2.** *(MUZ.)* căluș, scaun, scăunel. *(~ la un instrument cu coarde.)*

scăunáș s. v. GRESIE. PATRU. PERINOC. TELEGĂU.

scăunéci s. v. SCĂUNAȘ. SCĂUNEL.

SCĂUNÉL s. **1.** scăunaș, (pop.) scăunéci, (Transilv. și Ban.) scăunúț. *(Stă pe un ~.)* **2.** *(MUZ.)* căluș, scaun, scăunaș. *(~ la un instrument cu coarde.)*

scăunél s. v. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

scăuníș s. v. POD.

SCĂUNOÁIE s. *(TEHN.)* scaun. *(~ a dulgherului.)*

scăunúț s. v. SCĂUNAȘ. SCĂUNEL.

SCĂZĂMÍNT s. **1.** micșorare, reducere. *(Un ~ la impozite.)* **2.** rabat, reducere. *(A face un ~ la prețul unei mărfi.)* **3.** pierdere, reducere. *(~ în greutate.)*

scăzămînt s. v. SCĂDERE.

scăzătór adj. v. DESCRESCĂTOR.

SCĂZĂTÓR s. *(MAT.)* (înv.) subtraend, subtrăgător. *(~ în operația de scădere.)*

scăzătív adj. v. DEFECTIV.

SCĂZÚT adj. **1.** diminuat, micșorat, redus. *(O suprafață ~.)* **2.** îngroșat. *(Mîncare ~.)* **3.** împuținat, micșorat, redus. *(Numărul lor e acum mult ~.)* **4.** coborît, redus. *(Nivelul ~ al apei.)* **5.** avantajos, convenabil, ieftin, jos, mic. (Transilv. și Ban.) lésne. *(Marfă la prețuri ~.)* **6.** demonetizat, depreciat, devalorizat. *(Cursul ~ al dolarului.)* **7.** coborît, jos, redus, scoborît. *(Temperatură ~.)* **8.** diminuat, domolit, micșorat, potolit, redus, slăbit. *(Forța mult ~ a vîntului.)* **9.** coborît, domol, încet, lin, molcom, potolit, scoborît, slab, stins, (rar) slăbănóg. *(Vorbește cu glasul ~.)* **10.** mic, slab. *(Un glas ~.)* **11.** mediocru, modest, redus. *(Operă de valoare ~.)* **12.** diminuat, (înv. și pop.) micșorát, (fig.) știrbít. *(O reputație ~.)*

scăzút adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. DEGRADAT. ÎNCHIRCIT. ÎNJOSIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT. UMILIT.

SCELERÁT adj. infam, josnic, mișel, mișelesc, **mizerabil**, mîrșav, nedemn, nelegiuit, nemernic, **netrebnic**, rușinos, ticălos, (livr.) ignóbil, sacrilég, (înv și pop.) parșiv, scîrnav, (Mold.) chiolhănós, (înv.) blestemătésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáș, verigășós, (fig.) murdár, spurcát. *(Faptă ~.)*

scelerățíe s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

scenáriu s. v. ARTĂ REGIZORALĂ. ÎNSCENARE. MONTARE. PUNERE ÎN SCENĂ. REGIE.

SCÉNĂ s. **1.** decor, (rar) scenărie. *(~ reprezintă o pădure.)* **2.** cadru, peisaj, priveliște, tablou, **vedere**, (livr.) sit, (înv.) priveală, privíre, tabél, (fig.) decór. *(O încîntătoare ~ de natură.)* **3.** teatru. *(A părăsit ~ în culmea gloriei.)* **4.** *(LIT.)* (înv.) perdeá, scenétă. *(Actul I, ~ a 4-a.)* **5.** *(LIT.)* dramaturgie, teatru. *(A îmbogățit ~ românească.)* **6.** episod, fragment. *(O ~ a romanului.)* **7.** scandal. *(I-a făcut o ~.)*

scenărie s. v. DECOR. SCENĂ.

scenétă s. v. SCENĂ.

SCÉNIC adj. **1.** regizoral. *(Concepție ~.)* **2.** teatral. *(Creație ~.)*

SCENOGRAFÍE s. artă scenică. *(~ la un spectacol.)*

SCÉPTIC adj. neîncrezător, (livr.) defetíst, (înv.) necredincíos. *(Prea ești ~ cu privire la sfîrșitul acestei acțiuni.)*

SCEPTICÍSM s. **1.** (rar) pironísm. *(~ unei concepții.)* **2.** dubiu, incertitudine, îndoială, neîncredere, nesiguranță, rezervă, șovăială, șovăire, (astăzi rar) necredínță, (înv.) aporíe, îndoínță. *(Domnea o stare de ~.)*

SCÉPTRU s. (înv. și reg.) toiág, (înv.) schíptru. *(~ domnitorului.)*

scéptru s. v. DOMNIE.

scheáun s. v. CHELĂLĂIALĂ. CHELĂLĂIT. CHELĂLĂITURĂ. SCHELĂLĂIALĂ. SCHELĂLĂIT. SCHELĂLĂITURĂ. SCHEUNARE. SCHEUNAT. SCHEUNĂTURĂ.

schelár s. v. VAMEŞ.

SCHÉLĂ s. eşafodaj, (reg.) aláş, pat. *(~ a unei construcţii.)*

schélă s. v. BARCĂ. DEBARCADER. EŞAFOD. LUNTRE. PORT.

SCHELĂLÁÍ vb. a chelălăi, a scheuna, (reg.) a ţilăi. *(Cîinele ~.)*

SCHELĂLĂIÁLĂ s. chelălăială, chelălăit, chelălăitură, schelălăit, schelălăitură, scheunare, scheunat, scheunătură, (rar) scheáun. *(~ de cîine.)*

SCHELĂLĂÍT s. chelălăială, chelălăit, chelălăitură, schelălăială, schelălăitură, scheunare, scheunat, scheunătură, (rar) scheáun. *(~ de cîine.)*

SCHELĂLĂITÚRĂ s. chelălăială, chelălăit, chelălăitură, schelălăială, schelălăit, scheunare, scheunat, scheunătură, (rar) scheáun. *(~ de cîine.)*

SCHELĂRÍE s. schelet. *(~ unei construcţii.)*

SCHELÉT s. **1.** *(ANAT.)* osatură, sistem osos, (înv., în Transilv.) dăbilă, (fig.) cheresteá. *(~ al unei fiinţe.)* **2.** schelărie. *(~ unei construcţii.)* **3.** osatură, structură. *(~ de rezistenţă al unei construcţii.)* **4.** schemă. *(~ unei opere.)*

SCHEMÁTIC adj. simplificat. *(Reprezentare ~.)*

SCHEMATIZÁ vb. (depr.) a simplifica. *(A ~ lucrurile.)*

SCHEMATIZÁRE s. (depr.) simplificáre. *(~ lucrurilor.)*

SCHEMATIZÁT adj. (depr.) simplificát. *(Probleme ~.)*

SCHÉMĂ s. **1.** plan, schiţă, (înv.) chip, izvód. *(~ unei case.)* **2.** schelet. *(~ unei opere.)* **3.** organigramă. *(~ unei instituţii.)*

schépsis s. v. ACUITATE. AGERIME. CALCUL. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINŢĂ. CHIBZUIRE. CLARVIZIUNE. CUGETARE. CUMINŢENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. GÎNDIRE. ÎNŢELEPCIUNE, JUDECATĂ. MĂSURĂ. MEDITARE. MEDITAŢIE. MINTE. MODERAŢIE. PĂTRUNDERE. PERSPICACITATE. RAŢIUNE. REFLECTARE. REFLECŢIE. REFLEXIE. SOCOTEALĂ. SOCOTINŢĂ. SUBTILITATE. TACT.

schercăní vb. v. SCÎNCI.

schésis s. v. LEGĂTURĂ. RAPORT. RELAŢIE.

SCHÉTING s. patine (pl.), rotile (pl.).

schevofiláchie s. v. SACRISTIE.

SCHEUNÁ vb. a chelălăi, a schelălăi, (reg.) a ţilăi. *(Cîinele ~.)*

SCHEUNÁRE s. chelălăială, chelălăit, chelălăitură, schelălăială, schelălăit, schelălăitură, scheunat, scheunătură, (rar) scheáun.

SCHEUNÁT s. chelălăială, chelălăit, chelălăitură, schelălăială, schelălăit, schelălăitură, scheunare, scheunătură, (rar) scheáun. *(~ de cîine.)*

SCHEUNĂTÚRĂ s. chelălăială, chelălăit, chelălăitură, schelălăială, schelălăit, scheunare, scheunat, (rar) scheáun. *(~ de cîine.)*

SCHI s. (rar) patină.

schiaz s. v. MĂCRIŞ.

schijă s. v. FONTĂ. TUCI.

schilav adj., s. v. INFIRM. INVALID. SCHILOD.

schilă s. v. COTARLĂ. JAVRĂ. JIGODIE. POTAIE.

schilăví vb. v. MUTILA. SCHILODI.

schilăvíe s. v. HERNIE.

schilăvíre s. v. MUTILARE. SCHILODEALĂ. SCHILODIRE.

schilăvít adj., s. v. MUTILAT. SCHILOD. SCHILODÍT.

schilăvós adj., s. v. INFIRM. INVALID. SCHILOD.

schileulíţe s. pl. v. CRĂIŢĂ. VÎZDOAGĂ.

schilét s. v. SCHIT.

schilí vb. v. ARANJA. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. SPILCUI.

SCHILÓD adj., s. *(MED.)* **1.** infirm, invalid, (pop.) beteág, schílav, (înv. şi reg.) calíc, neputinciós, nevólnic, sec, slăbănóg, (reg.) schilăvós, şont, şonţít, (Transilv., Mold. şi Bucov.) chílav, (înv.) mişél, rupturít, secát, (fam.) şontoróg. *(Om ~.)* **2.** mutilat, schilodit, (livr.) estropiát, (pop.) stropşít, (înv. şi reg.) stricát, (reg.) schilăvít, (înv.) rupturít, sacatîfsít. *(~ de război.)* **3.** olog, (înv. şi reg.) slăbănóg, (fam.) şontoróg. *(Picior ~.)*

SCHILODEÁLĂ s. *(MED.)* mutilare, schilodire, (livr.) estropiére, (reg.) schilăvíre. *(~ unui soldat în război.)*

schilodénie s. v. INFIRMITATE. INVALIDITATE.

SCHILODÍ vb. *(MED.)* **1.** a (se) mutila, (livr.) a (se) estropia, (înv. şi reg.) a (se) strica, (reg.) a (se) beteji, a (se) schilăvi, (Transilv., Mold. şi Bucov.) a (se) chilăvi, (înv.) a (se) rupturi, (grecism înv.) a (se) sacatîfsi. *(Accidentul l-a ~.)* **2.** a (se) ologi, (înv. şi reg.) a (se) calici. *(S-a ~ la picior.)* **3.** a (se) ciungi. *(S-a ~ la mînă.)*

schilodí vb. v. DEFLORA. DEZVIRGINA.

SCHILODÍRE s. *(MED.)* mutilare, schilodeală, (livr.) estropiére, (reg.) schilăvíre. *(~ unui soldat în război.)*

SCHILODÍT adj., s. *(MED.)* mutilat, schilod, (livr.) estropiát, (pop.) stropşít, (înv. şi reg.) stricát, (reg.) schilăvít, (înv.) rupturít, sacatîfsít. *(Persoană ~.)*

schímă s. v. AER. ASPECT. CHIP. CIN. EXPRESIE. FAŢĂ. FIGURĂ. FIZIONOMIE. GRIMASĂ. ÎNFĂŢIŞARE. MINĂ. OBRAZ. RASĂ. SCHIMONOSEALĂ. SCHIMONOSIRE. SCHIMONOSITURĂ. STRÎMBĂTURĂ. TAGMĂ.

SCHIMB s. **1.** înlocuire, schimbare, (înv.) mutáre. *(~ unei piese uzate.)* **2.** *(FIZ.)* transfer. *(~ de energie.)* **3.** tură. *(Se lucrează în 3 ~.)* **4.** *(MIN.)* şut. **5.** (concr.; mai ales la pl.) albitură, primeneală, rufă, rufărie, (reg.) premenitúri (pl.). *(După baie şi-a luat ~uri curate.)*

SCHIMBÁ vb. **1.** a înlocui. *(A ~ o piesă uzată.)* **2.** a preschimba. *(A ~ bani, hîrtii de valoare.)* **3.** a înlocui, (înv. și pop.) a muta, (franțuzism înv.) a ramplasa. *(L-a ~ cu un inginer mai bun.)* **4.** a (se) primeni. *(După baie s-a ~.)* **5.** a muta. *(A ~ baza de operații.)* **6.** a abate, a devia, a muta. *(A ~ cursul unei ape.)* **7.** a (se) deplasa, a (se) muta. *(Accentul s-a ~ pe ultima silabă.)* **8.** a muta, (înv. și reg.) a strămuta. *(Să-ți ~ gîndurile cu privire la ...)* **9.** a împărtăși. *(A ~ unele impresii cu cineva.)* **10.** a (se) metamorfoza, a (se) modifica, a (se) preface, a (se) preschimba, a (se) transforma, (înv. și pop.) a (se) întoarce, a (se) muta, (înv. și reg.) a (se) închipui, (reg.) a (se) străforma, (înv.) a (se) strămuta, a (se) suci, a (se) șanja. *(Orașul nostru s-a ~ radical.)* **11.** a modifica, a preface, a prelucra, a reface, a transforma. *(A ~ un text.)* **12.** a (se) preface, a (se) transforma, (înv.) a (se) prăvăli. *(~ marea în uscat.)* **13.** a modifica, a reforma. *(A ~ ortografia.)* **14.** *(FON.)* a se altera, a se modifica, a se preface, a se transforma. *(„N" intervocalic s-a ~.)* **15.** *(FON.)* a se modifica, a se preface, a se transforma, a trece. *(„L" intervocalic se ~ în „r" în cuvintele românești de origine latină.)* **16.** a (se) modifica. *(Temperatura s-a ~ brusc.)* **17.** a face, a preface, a transforma. *(Băutura din om le ~ în neom.)* **18.** a (se) preface, a (se) transforma, (reg.) a (se) veli, a (se) velnici, (înv.) a veni. *(Bucuria lor s-a ~ în suspine.)* **19.** a fluctua, a varia, (fig.) a oscila. *(Se ~ mereu în comportări.)*

schimbá vb. v. DEGHIZA. TRAVESTI.

SCHIMBÁRE s. **1.** înlocuire, schimb, (înv.) mutáre. *(~ unei piese uzate.)* **2.** preschimbare. *(~ banilor.)* **3.** înlocuire. *(~ cuiva în funcție.)* **4.** primeneală, primenire, primenit, schimbat. *(~ așternuturilor.)* **5.** mutare, (înv.) schimbătúră. *(~ bazei de plecare.)* **6.** abatere, deviație, deviere, îndepărtare, mutare. *(~ cursului unei ape.)* **7.** deplasare, mutare. *(~ accentului pe vocala următoare a cuvîntului.)* **8.** împărtășire. *(~ unor impresii cu cineva.)* **9.** devenire, dezvoltare, evoluție, modificare, prefacere, transformare. *(Procesul ~.)* **10.** metamorfozare, metamorfoză, modificare, prefacere, preschimbare, transformare, (rar) strămutáre, (înv. și pop.) mutáre, prefăcătúră, schimbătúră, (reg.) străformáre (înv.) modificáție, preobrajénie, strămutătúră, transformáție, (fig.) răsturnáre. *(A suferit o adîncă ~.)* **11.** *(BIS.) schimbarea la față* = preobrajenie. **12.** modificare, prefacere, prelucrare, refacere, transformare. *(~ unui text.)* **13.** modificare, reformare. *(~ ortografiei.)* **14.** *(FON.)* modificare, prefacere, transformare, tratament. *(~ labialelor.)* **15.** *(FON.)* modificare, prefacere, transformare, trecere. *(~ lui „l" intervocalic în „r" în elementele românești de origine latină.)* **16.** modificare, variație. *(~ temperaturii.)* **17.** inovație, noutate, prefacere. *(A introdus unele ~i.)* **18.** fluctuație, instabilitate, (fig.) oscilație. *(~ la cursul bursei.)*

SCHIMBÁT adj. **1.** primenit. *(Om ~ după o baie.)* **2.** metamorfozat, modificat, prefăcut, preschimbat, transformat, (înv.) strămutát. *(Obiect ~.)* **3** modificat, prefăcut, prelucrat, refăcut, transformat. *(Text ~.)*

SCHIMBÁT s. primeneală, primenire, primenit, schimbare. *(~ așternuturilor.)*

schimbăcioáse s. pl. v. ZOREA.

SCHIMBĂCIÓS adj. **1.** capricios, inconstant, instabil, neconstant, nestabil, nestatornic, schimbător, variabil, (reg.) tonátic, tonós, (fig.) năzurós, (pop. fig.) bălțát. *(O vreme ~.)* **2.** capricios, flușturatic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbător, (livr.) labil. *(Nu poți conta pe el, e tare ~.)*

SCHIMBĂTOÁRE s. *(TEHN.)* **1.** cocîrlă, (reg.) cocîrțeálă, corlobáie, criveá, dreptár, dric, gîrloáfă, lăsătoáre, lopățícă, mănușă, mînă, mutătoáre, sábie, schimbói, slobozitór, stînghie, strîmbár, struneálă, tindéche. *(~ la plug.)* **2.** posadă, (reg.) cumpănă, punte, scáun, vîrtéj. *(~ la pietrele morii.)*

SCHIMBĂTÓR adj., s. **1.** adj. instabil, mișcător, nestatornic, variabil. *(Dune ~.)* **2.** adj. instabil, neregulat, nestabil, variabil. *(Vînturi ~.)* **3.** adj. capricios, inconstant, instabil, neconstant, nestabil, nestatornic, schimbăcios, variabil, (reg.) tonátic, tonós, (fig.) năzurós, (pop. fig.) bălțát. *(O vreme ~.)* **4.** adj. capricios, flușturatic, fluturatic, inconsecvent, inconstant, instabil, neconsecvent, neconstant, neserios, nestabil, nestatornic, schimbăcios, (livr.) labil. *(Nu poți conta pe el, e tare ~.)* **5.** adj. fluctuant, instabil, variabil, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~.)* **6.** adj. nestatornic, (înv.) necredincíos. *(~ în dragoste.)* **7.** adj. efemer, pieritor, temporar, trecător, vremelnic, (livr.) pasagér, (înv.) petrecătór, piericiós, pierít, stricăcíos, temporál, vremelnicésc, (fig.) călătór, (înv. fig.) deșért. *(Întîmplări ~; o viață ~.)* **8.** s. *(TEHN.)* iapă, tălpig, (reg.) călcătór, măiúț, picioróg, potnóg, scînduréa, tălpău, tălpél, tălpéte, tălpíș, tălpíță *(~ la războiul de țesut.)* **9.** s. *(CHIM.) schimbător de ioni* = ionit.

schimbătór s. v. AC. MACAZ.

schimbătúră s. v. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. MUTARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE.

schimbói s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

schímnic adj. v. ASCETIC. SIHĂSTRESC.

SCHÍMNIC s. anahoret, ascet, eremit, pustnic, sihastru, (rar) schimonáh, (înv.) aschitiác, aschiteán, monáh, osélnic, schítnic. *(~ trăiește izolat de societate.)*

schimnicésc adj. v. ASCETIC. SIHĂSTRESC.

schimnicéște adv. v. ASCETIC. SIHĂSTREȘTE.

SCHIMNICÍ vb. a (se) pustnici, a (se) sihăstri, (reg.) a (se) pustelnici. *(A ~ departe de lume.)*

SCHIMNICÍE s. **1.** ascetism, asceză, pustnicie, sihăstrie, (rar) **schimnicít.** *(În vremea ~ lui.)* **2.** (concr.) schit, sihăstrie. *(Au ajuns la ~.)*

schimnicíe s. v. IZOLARE. SINGURĂTATE.

schimnicít s. v. ASCETISM. ASCEZĂ. PUSTNICIE. SIHĂSTRIE. SCHIMNICIE.

schimonáh s. v. ANAHORET. ASCET. EREMIT. PUSTNIC. SCHIMNIC. SIHASTRU.

SCHIMONOSEÁLĂ s. **1. deformare, deformație,** desfigurare, pocire, **schimonosire,** sluțire, strîmbare, urîțire. *(~ a feței unei persoane.)* **2.** grimasă, schimonosire, schimonositură, strîmbătură, (livr.) **ríctus, (rar) schímă,** strîmbet, (pop. și fam.) **scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră.** *(Ce sînt ~ile astea la tine?)* **3.** maimuțăreală, **maimuțărie,** strîmbătură. *(Termină cu ~ !)* **4. deformare,** denaturare, pocire, pocit, **schimonosire,** schimonosit, scîlciere, stîlcire, stîlcit, **stropșire, stropșit.** *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

SCHIMONOSÍ vb. **1.** a (se) **deforma,** a (se) desfigura, a (se) poci, a (se) **sluți,** a (se) strîmba, a (se) urîți, (pop. și fam.) a (se) **scălîmbăia,** a (se) scofîlci, (pop.) a (se) hîzi, (Mold. și Bucov.) a (se) **șonți,** (înv.) a (se) **grozăvi.** *(Un om care s-a ~ de tot în urma accidentului.)* **2.** a se maimuțări, a se poci, a se strîmba, (rar) a se maimuți, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (reg.) a se zgîmboi. *(Nu te mai ~ atîta !)* **3.** a deforma, a denatura, a poci, a scîlcia, a stîlci, a stropși, (fig.) a schingiui. *(~ cuvintele, cînd vorbește.)*

schimonosí vb. v. AFECTA. FANDOSI. MAIMUȚĂRI. PROSTI. SCLIFOSI.

SCHIMONOSÍRE s. **1. deformare, deformație,** desfigurare, pocire, **schimonoseală,** sluțire, strîmbare, urîțire. *(~ a feței unei persoane.)* **2.** grimasă, schimonoseală, schimonositură, strîmbătură, (livr.) **ríctus,** (rar) schímă, strîmbet, (pop. și fam.) scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră. *(Ce sînt ~ile astea la tine?)* **3.** deformare, denaturare, pocire, pocit, schimonoseală, **schimonosit,** scîlciere, stîlcire, stîlcit, stropșire, **stropșit.** *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

schimonosíre s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

SCHIMONOSÍT adj. **1.** deformat, desfigurat, pocit, slut, sluțit, strîmb, strîmbat, urît, urîțit, (reg.) stropșit, zgîmboit, (Mold.) șonțit. *(O față ~ de ură.)* **2.** diform, **hidos, hîd,** monstruos, pocit, respingător, slut, **strîmb,** urît, (pop. și fam.) bocciu, scălîmb, scălîmbăiat, (reg.) pîcleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) **șui.** *(O ființă ~.)* **3.** deformat, denaturat, **pocit,** scîlciat, stîlcit, stricat, stropșit, (fig.) **schingiuít.** *(O pronunțare ~ a cuvintelor.)*

SCHIMONOSÍT s. **deformare,** denaturare, pocire, **pocit,** schimonoseală, **schimonosire,** scîlciere, stîlcire, stîlcit, **stropșire, stropșit.** *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

SCHIMONOSITÚRĂ s. **1.** grimasă, schimonoseală, schimonosire, strîmbătură, (livr.) **ríctus,** (rar) schímă, strîmbet, (pop. și fam.) scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră. *(Ce sînt ~ile astea la tine?)* **2.** hîdoșenie, monstru, monstruozitate, pocitanie, pocitură, sluțenie, sluțitură, urîciune, urîțenie, (pop.) hîzénie, pótcă, stropșitúră, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(O ~ de om.)*

schimonositúră s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

schin s. v. PIN.

schindoárță s. v. CHIBRIT.

SCHINDÚC s. *(BOT.; Conioselium vaginatum)* (reg.) bucinișél.

SCHINDÚF s. *(BOT.; Trigonella foenum graecum)* (reg.) molótru.

schindúf s. v. CIMBRIȘOR. SULFINĂ ALBASTRĂ.

SCHINÉL s. *(BOT.; Cnicus benedictus)* (reg.) iarbă-amără, scai-amăr, șofran-sălbatic.

schingi s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. DURERE. PATIMĂ. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUFERINȚĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

SCHINGIUÍ vb. a canoni, a căzni, a chinui, a munci, a tortura, a trudi, (înv. și reg.) a pedepsi, (reg.) a negăti, a strînge, (înv.) a străstui. *(L-au ~ pentru a-și mărturisi crima.)*

schingiuí vb. v. DEFORMA. DENATURA. POCI. SCHIMONOSI. SCÎLCIA. STÎLCI. STROPȘI.

SCHINGIUÍRE s. **1.** chinuire, torturare. *(~ unui martir.)* **2.** calvar, canon, caznă, chin, durere, patimă, schinguit, suferință, supliciu, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitorie, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicie. *(Supus la ~ crîncene.)*

SCHINGIUÍT adj. chinuit, torturat, (înv. și pop.) căznit, (înv. și reg.) pătimaș, (înv.) muncit, pătimitór, pățit. *(Om ~.)*

schingiuít adj. v. DEFORMAT. DENATURAT. POCIT. SCHIMONOSIT. SCÎLCIAT. STÎLCIT. STRICAT. STROPȘIT.

SCHINGIUÍT s. calvar, canon, caznă, chin, durere, patimă, schingiuire, suferință, supliciu, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitorie, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicie. *(Supus la ~ crîncene.)*

schinteiuțe-álbe s. pl. v. STRĂNUTĂTOARE.

SCHIPETÁR s. albanez, (înv.) **arbănáș,** arnăút, arvanít. *(E ~ de origine.)*

schíptru s. v. SCEPTRU.

schir s. v. CANCER. NEOPLASM. TUMOARE MALIGNĂ.

schírdă s. v. CĂPIȚĂ. CLAIE. PORCOI. STOG.

schirlopán s. v. GĂLIGAN. LUNGAN. VLĂJGAN.

SCHISMÁTIC s., adj. *(BIS.)* eretic, (pop.) necredinciós, păgîn, (înv. și reg.) **spurcát.**

schísmă s.v. SCIZIUNE.

SCHIT s. *(BIS.)* **1.** (rar) remeţie, **(reg.)** schilét. *(~ săpat în stîncă.)* **2. schimnicie, sihăstrie.** *(Au ajuns la ~.)*

*SCHITEÁN s. (înv.) schitélnic. *(~ul trăieşte într-un schit.)*

schitélnic s. v. SCHITEAN.

SCHITIŞÓR s. *(BIS.)* schituleţ.

schítnic s. v. ANAHORET. ASCET. EREMIT. PUSTNIC. SCHIMNIC. SIHASTRU.

SCHITULÉŢ s. *(BIS.)* schitişor.

SCHIŢÁ vb. **1.** a (se) contura, a (se) **creiona.** *(A ~ din cîteva trăsături situaţia.)* **2.** a trasa. *(~ ideile principale într-o problemă.)*

SCHIŢÁRE s. **1.** conturare, creionare. *(~ unui profil.)* **2.** trasare. *(~ idcilor principale.)*

SCHÍŢĂ s. **1.** *(ARTE PLAST.)* crochiu. *(Un ~ în cărbune.)* **2.** bruion, ciornă, concept. *(~ unei piese de teatru.)*

SCHIZOFRENÍE s. *(MED.)* demenţă precoce.

SCIÉNTICĂ s. scientologie. *(~ este ştiinţa despre ştiinţă.)*

SCIENTOLOGÍE s. scientică. *(~ este ştiinţa despre ştiinţă.)*

scíla s. art. v. VIOREA.

SCINDÁ vb. **1.** a despărţi, a divide, a **diviza,** a fracţiona, a fragmenta, a îmbucătăţi, a împărţi, a secţiona, a separa, a tăia. *(~ bucata în trei.)* **2.** a (se) descompune, a (se) **desface,** a (se) despărţi, a (se) divide, a (se) fracţiona, a (se) împărţi, a (se) separa, (rar) a (se) **dezalcătui.** *(Produsul dezintegrării se ~ în particule.)* **3.** *(FIZ.)* a diviza, a fisiona. *(A ~ nucleul atomic.)*

SCINDÁRE s. **1.** descompunere, desfacere, despărţire, divizare, fracţionare, împărţire, separare, (rar) dezalcătuire. *(~ în particule a unui corp.)* **2.** *(FIZ.)* divizare, fisionare, **fisiune.** *(~ nucleului atomic.)*

SCINTILÁŢIE s. *(FIZ.)* scînteiere, sclipire.

scioi s. v. CIUF.

SCIT adj. scitic. *(Triburi ~.)*

SCÍTIC adj. scit. *(Triburi ~.)*

SCIZIONÍST s., adj. *(POLITICĂ)* fracţionist.

SCIZIÚNE s. **1.** disidenţă. *(~ într-un partid.)* **2.** (rar) schismă. *(~ în interiorul unui grup constituit.)*

SCHÍŢĂ s. plan, schemă, (înv.) chip, izvód. *(~ a unei case.)*

scílbă s. v. ADÎNCITURĂ. CAVITATE. GAURĂ. SCOBITURĂ.

scílceá s. v. SCÎLCEAZĂ.

SCÎLCEÁZĂ s. *(PESCUIT)* **(reg.)** scîlceá, tălpig, tráglă.

SCÎLCIÁ vb. **1.** a (se) deforma, a (se) strîmba, (Mold.) a (se) scrombăi. *(Pantofii s-au ~ prin uzură.)* **2.** a (se) toci. *(I s-au ~ tocurile.)* **3.** a deforma, a denatura, a poci, a schimonosi, a stîlci, a stropşi, (fig.) a schingiui. *(~ cuvintele cînd vorbeşte.)*

SCÎLCIÁT adj. **1.** deformat, strîmb, strîmbat, (pop. şi fam.) scălîmb, (Mold.) scrombăit. *(Încălţăminte ~.)* **2.** tocit. *(Tocuri ~.)* **3.** deformat, denaturat, pocit, schimonosit, stîlcit, stricat, stropşit, (fig.) schingiuit. *(Forme lexicale ~; o pronunţare ~.)*

SCÎLCIÉRE s. **1.** deformare, strîmbare. *(~ a pantofilor din cauza uzurii.)* **2.** tocire. *(~ tocului.)* **3.** deformare, denaturare, pocire, pocit, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, stîlcire, stîlcit, stropşire, stropşit. *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbeşte.)*

SCÎLCIETÚRĂ s. deformare, strîmbătură. *(O ~ la încălţăminte.)*

scînceálă s. v. GEAMĂT. SCÎNCET. SCÎNCIT. TÎNGUIRE. VAIER. VAIET.

SCÍNCET s. **1.** scîncit, (rar) scînceálă, scîncitúră. *(~ al copilului.)* **2.** (peior.) smiorcăiálă, smiorcăit. *(Termină cu ~ele!)* **3.** geamăt, tînguire, vaier, vaiet, (rar) scînceálă, (înv.) scîncitúră. *(Un ~ de durere.)*

SCÎNCÍ vb. **1.** (înv. şi reg.) a (se) scrîvi, (prin Munt.) a schercăni, (prin Olt. şi Munt.) a (se) scîrciumi, (peior.) a (se) smiorcăi, (reg. peior.) a (se) smîrci, a (se) smîrcîi, (glumeţ) a orăcăi. *(Un sugar care ~.)* **2.** a se lamenta, a se sclifosi, a se smiorcăi. *(Nu mai ~ atîta!)*

SCÎNCÍT adj. **1.** jalnic, plîngăreţ, plîngător, tînguitor, trist, (rar) scîncitór. *(Cu glas ~.)* **2.** plîngăcios, plîngăreţ, smiorcăit, văicăreţ, (rar) plîngáci, văităréţ, văitătór, (fam.) bîziit. *(Ce copil ~!)*

SCÎNCÍT s. **scîncet,** (rar) scînceálă, scîncitúră. *(~ul copilului.)*

scîncitór adj. v. JALNIC. PLÎNGĂREŢ. PLÎNGĂTOR. SCÎNCIT. TÎNGUITOR. TRIST.

scîncitúră s. v. GEAMĂT. SCÎNCET. SCÎNCIT. TÎNGUIRE. VAIER. VAIET.

SCÍNDURĂ s. **1.** (pop.) blană, duláp, (Transilv. şi Mold.) scoárţă. *(Străzi podite cu ~.)* **2.** (mai ales la pl.) duşumea, pardoseală, podea, (pop.) pódină, (Ban. şi Transilv.) pod, (Ban.) vátră, (înv.) planşéte (pl.), pomóstină. *(Dormea pe ~ goale.)* **3.** *(TEHN.)* (reg.) coádă, pat. *(~ la ragila de pieptănat fuioarele.)* **4.** *(TEHN.)* **chingă,** spetează, stinghie, (pop.) blană. *(~ la războiul de ţesut.)*

scíndură s. v. COŞCIUG. PLANŞETĂ. SICRIU. ŞINDRILĂ.

scíndureá s. v. IAPĂ. LOPĂŢICĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

scíndureánă s. v. PEDALĂ. SCÎNDURICĂ. TĂLPIG.

SCÎNDURÍCĂ s. (pop.) scînduríce, (reg.) scîndureánă, scîndurişcă, scînduriţă, scîndurúşă, scîndurúţă.

scíndurícă s. v. BULFEU. CRUCE. SPETEAZĂ. STINGHIE.

scínduríce s. v. LOPĂŢICĂ. SCÎNDURICĂ.

scíndurişcă s. v. SCÎNDURICĂ.

scíndurîţă s. v. FEMEIUŞCĂ. LOPĂŢICĂ. MUIERUŞCĂ. SCÎNDURICĂ.

scíndurúşă s. v. SCÎNDURICĂ.

scíndurúţă s. v. SCÎNDURICĂ.

SCÎNTEIÁ vb. **1.** a clipi, a licări, a luci, a scăpăra, a sclipi, a străfulgera. *(Luminiţe ~ în noapte.)* **2.** a lumina, a sclipi, a străluci. *(Candelabre ~ în salon.)* **3.** a licări, a luci, a

scăpăra, a sclipi, a sticli, a străluci. *(Ochii îi ~.)* **4.** a luci, a sclipi, a străluci, (rar) a străluminа. *(Albe coifuri ~.)*

SCÎNTÉIE s. **1.** (prin Transilv.) sícră, (înv.) ségnetă. *(Focul produce ~i.)* **2.** licăr, licărire, licărit, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteiere, sclipeală, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitură, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătură. *(O ~ de lumină.)*

scîntéie s. v. FĂRÎMĂ. FIR. GAROAFĂ DE CÎMP. GAROAFĂ SĂLBATICĂ. GAROFIȚĂ. PIC. PICĂTURĂ. PIȘCĂTURĂ. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ. STROP.

SCÎNTEIÉRE s. **1.** licăr, licărire, licărit, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteie, sclipeală, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitură, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătură. *(O ~ de lumină.)* **2.** *(FIZ.)* scintilație, sclipire. **3.** lucire, sclipire, sticlire, strălucire, (rar) strălúciu, strălumináre, (înv.) lucoáre, strălucoáre. *(~ diamantului.)* **4.** licărire, lucire, scăpărare, sclipire, sticlire, strălucire. *(O ciudată ~ a ochilor.)*

SCÎNTEIETÓR adj. **1.** licăritor, lucitor, sclipitor, (astăzi rar) sclipínd, (pop. și fam.) sclipicíos, (înv.) scînteínd, scînteiós. *(Lumină ~.)* **2.** luminos, strălucitor, (înv. și reg.) vederós, (reg.) stelós. *(Un astru ~.)* **3.** lucios, lucitor, sclipitor, strălucit, strălucitor, (rar) lúciu, (înv. și reg.) strălucíos. *(Un diamant ~.)* **4.** scăpărător, sclipitor, strălucitor, (rar) sticlitór. *(Ochi ~.)* **5.** lucios, lucitor, sclipitor, (rar) lúciu, (înv.) sclivisit. *(Un material ~.)*

scînteínd adj. v. LICĂRITOR. LUCITOR. SCÎNTEIETOR. SCLIPITOR.

SCÎNTEIOÁRĂ s. **1.** scînteiuță. *(O scînteie mică sau ~.)* **2.** *(BOT.; Anagallis arvensis)* scînteiuță, (reg.) aurícă, focșór, gonitoáre, întiță, minteúță, ochișór, plescáiță, răcovínă, roșúță, scîntéie, sclípeț, văcăriță, buruiana-buréților, soponelul-călului. **3.** *(BOT.; Commelina communis)* (reg.) atîrnătoáre, gheții-șoáră, cheița-ráiului.

scînteioáră s. v. BĂNUȚ. PĂRĂLUȚĂ.

scînteiós adj. v. LICĂRITOR. LUCITOR. SCÎNTEIETOR. SCLIPITOR.

scînteiță s. v. ROSTOPASCĂ. RUSCUȚĂ.

SCÎNTEIÚȚĂ s. **1.** scînteioară. *(O scînteie mică sau ~.)* **2.** *(BOT.: Anagallis arvensis)* scînteioară, (reg.) aurícă, focșór, gonitoáre, întiță, minteúță, ochișór, plescáiță, răcovínă, roșúță, scîntéie, sclípeț, văcăriță, buruiana-buréților, soponelul-călului. **3.** *(BOT.; Gagea arvensis)* (reg.) brumăreá, ceapa-ciórii. **4.** *(BOT.; Aster novi-belgii)* (reg.) cătáre, poeroávă, sălcioáră, săpunéle (pl.), stelúță, vinețéle (pl.), salbă-moále.

scînteiúță s. v. BĂNUȚ. BRUMĂREA. CEAPA-CIORII. FIEREA-PĂMÎNTULUI. GAROAFĂ. LICURICI. PĂRĂLUȚĂ. POTROACĂ. RĂCOVINĂ. ȚINTAURĂ.

scînteiuță-de-múnte s. v. PARPIAN.

scînteiuță-gălbenă s. v. GRÎUȘOR. SĂLȚEA. UNTIȘOR.

scînteiúțe s. pl. v. SĂPUNELE. STELIȚĂ.

scînteúță s. v. GAROAFĂ. GAROFIȚĂ.

scîr s. v. BUCLĂ. CÎRLIONȚ. GREȚ. INEL. ONDULAȚIE. ONDULĂ. VAL. ZULUF.

scîrbávnic adj. v. DEZAGREABIL. DEZGUSTĂTOR. DISPLĂCUT. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. GREU. INFAM. INFECT. ÎMPUȚIT. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NEPLĂCUT. NESUFERIT. NETREBNIC. PUTUROS. RĂU. RĂU-MIROSITOR. RESPINGĂTOR. RUȘINOS. SCELERAT. SCÎRBOS. TICĂLOS. URÎT.

SCÎRBĂ s. aversiune, dezgust, greață, îngrețoșare, oroare, repulsie, silă, (livr.) repugnánță, (rar) nesuferíre, (pop. și fam.) lehámite, (înv.) urît, (pop. fig.) saț. *(Simte o ~ de nedescris pentru . . .)*

scîrbă s. v. AMĂRĂCIUNE. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CHIN. CIUDĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. DURERE. DUȘMĂNIE. FRICĂ. FURIE. GELOZIE. GÎLCEAVĂ. GROAZĂ. INVIDIE. ÎNCERCARE. ÎNCRÎNCENARE. ÎNFIORARE. ÎNFRICOȘARE. ÎNGROZIRE. ÎNSPĂIMÎNTARE. ÎNTRISTARE. ÎNVERȘUNARE. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. MÎHNIRE. MÎNIE. NECAZ. NEÎNȚELEGERE. NEMULȚUMIRE. NEPLĂCERE. OROARE. OSTILITATE. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. SPAIMĂ. SUFERINȚĂ. SUPĂRARE. TEAMĂ. TEMERE. TEROARE. TRISTEȚE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZANIE.

scîrbélnic adj. v. DEZAGREABIL. DEZGUSTĂTOR. DISPLĂCUT. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. GREU. INFAM. INFECT. ÎMPUȚIT. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NEPLĂCUT. NESUFERIT. NETREBNIC. PUTUROS. RĂU. RĂU-MIROSITOR. RESPINGĂTOR. RUȘINOS. SCELERAT. SCÎRBOS. TICĂLOS. URÎT.

scîrbélniță s. v. SCÎRBOȘENIE.

SCÎRBÍ vb. **1.** a se îngrețoșa, (reg.) a se silnici. *(S-a ~ de atîta mîncare.)* **2.** a (se) dezgusta, a (se) îngrețoșa, a (se) sătura, (reg.) a (se) scîrboli, (Mold. și Bucov.) a (se) lehămeti, a (se) lehămetisi, a (se) lehămetui, (înv.) a (se) îngreța, a (se) îngrețălui, (fam. fig.) a (i se) acri. *(S-a ~ de tot ce-a văzut acolo.)*

scîrbi vb. v. AGASA. AMĂRÎ. BOCI. CĂI. CĂINA. CUTREMURA. ENERVA. INDISPUNE. IRITA. ÎNCRÎNCENA. ÎNDURERA. ÎNFIORA. ÎNFRICOȘA. ÎNFURIA. ÎNGROZI. ÎNSPĂIMÎNTA. ÎNTRISTA. JELI. JELUI. LAMENTA. MÎHNI. MÎNIA. NECĂJI. PLICTISI. PLÎNGE. POCĂI. REGRETA. SÎCÎI. SUPĂRA. TÎNGUI. TREMURA. VĂICĂRI. VĂITA. ZGUDUI.

scîrbíe s. v. AMĂRĂCIUNE. ÎNTRISTARE. MÎHNIRE. NECAZ. SUPĂRARE. TRISTEȚE.

SCÎRBÍRE s. dezgustare, îngrețoșare. *(~ cuiva de cele văzute.)*

: SCÎRBÎȚ adj. **1.** dezgustat, îngrețoșat, sătul, săturat, (Mold. și Bucov.) lehămetit, lehămetuít. **2.** plictisit, sătul, săturat. (Mold. și Bucov.) lehămetít, lehămetuít, (înv. și fam.) sastisít.

scîrbít adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT. DEPRIMAT. DESCURAJAT. ENERVAT. FURIOS. INDISPUS. INFAM. IRITAT. ÎNDÎRJIT. ÎNDURERAT. ÎNFURIAT. ÎNTĂRÎTAT. ÎNTRISTAT. ÎNVERȘUNAT. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎHNIT. MÎNIAT. MÎNIOS. MÎRȘAV. NECĂJIT. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NERVOS. NETREBNIC. PORNIT. RUȘINOS. SCELERAT. SUPĂRAT. SURESCITAT. TICĂLOS. TRIST.

scîrboli vb. v. DEZGUSTA. ÎNGREȚOȘA. SĂTURA. SCÎRBI.

SCÎRBÓS adj. **1.** dezgustător, dizgrațios, grețos, hidos, oribil, respingător, (livr.) imúnd, (reg.) mîrșav, (fam. fig.) borît. *(~ la înfățișare.)* **2.** antipatic, dezagreabil, neplăcut, nesuferit, respingător. *(Un om ~.)* **3.** grețos, (rar) parșiv. *(Om ~ în comportări.)* **4.** dezgustător, grețos, oribil, sinistru. *(Un rînjet ~.)* **5.** dezgustător, infect, oribil, respingător. *(Ce caracter ~ !)* **6.** grețos, (reg.) silós. *(Lucruri ~.)* **7.** dezgustător, infect, respingător, spurcat, (pop.) scîrnav. *(~ treabă !)* **8.** dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos. rău, respingător, urît, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(Un miros ~.)* **9.** deșanțat, imoral, impudic, indecent, necuviincios, nerușinat, obscen, pornografic, scabros, trivial, vulgar, (livr.) licențiós. (înv. și pop.) scîrnav, slóbod, (reg.) porcotós, (fam.) desucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc. spúrcat. *(O glumă ~.)*

SCÎRBOȘÉNIE s. **1.** (pop. și fam.) scîrbélnițǎ. *(Era o ~ de nedescris acolo.)* **2.** scîrnăvie, spurcăciune. *(Ce e ~ asta?)*

scîrcior adj. v. BUCLAT. CÎRLIONȚAT. CREȚ. INELAT. ÎNCREȚIT. ONDULAT.

scîrcium s. v. DULAP. LEAGĂN. SCRÎNCIOB.

scîrciumí vb. v. CODI. EZITA. FOI. LEGĂNA. PERPELI. PREGETA. RĂSUCI. SCÎNCI. SUCI. ȘOVĂI. ZVÎRCOLI.

scîrjíi vb. v. HÎRȘÎI.

scîrjiiálă s. v. HÎRȘÎIALĂ. HÎRȘÎIRE. HÎRȘÎIT. HÎRȘÎITURĂ.

scîrjiít s. v. HÎRȘÎIALĂ. HÎRȘÎIRE. HÎRȘÎIT. HÎRȘÎITURĂ.

scîrjiitúră s. v. HÎRȘÎIALĂ. HÎRȘÎIRE. HÎRȘÎIT. HÎRȘÎITURĂ.

scîrléte s. v. SĂNIOARĂ. SĂNIUȚĂ.

scîrlión s. v. BUCLĂ. CÎRLIONȚ. CREȚ. INEL. ONDULAȚIE. ONDULĂ. VAL. ZULUF.

scîrlionțát adj. v. BUCLAT. CÎRLIONȚAT. CREȚ. INELAT. ÎNCREȚIT. ONDULAT.

scîrlionți vb. v. BUCLA. CÎRLIONȚA. INELA. ÎNCREȚI. ONDULA.

scîrnav adj. v. DEȘĂNȚAT. DEZAGREABIL. DEZGUSTĂTOR. DISPLĂCUT. DIZGRAȚIOS. GREȚOS. GREU. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. INFAM. INFECT. ÎMPUȚIT. JEGOS. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎNJIT. MÎRȘAV. MURDAR. NECUVIINCIOS. NEDEMN. NEGRU. NELEGIUIT. NEMERNIC. NEPLĂCUT. NERUȘINAT. NESPĂLAT. NESUFERIT. NETREBNIC. OBSCEN. PĂTAT. PORNOGRAFIC. PUTUROS. RĂPĂNOS. RĂU. RĂU-MIROSITOR. RESPINGĂTOR. RUȘINOS. SCABROS. SCELERAT. SCÎRBOS. SLINOS. SOIOS. SPURCAT. TICĂLOS. TRIVIAL. URÎT. VULGAR.

scîrnă s. v. EXCREMENT. FECALE.

scîrnăví vb. v. DEFECA. IEȘI. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA. PÎNGĂRI. PROFANA. SPURCA.

SCÎRNĂVÍE s. **1.** scîrboșenie, spurcăciune. *(Ce e ~ asta?)* **2.** derbedeu, lepădătură, lichea, netrebnic, pușlama, secătură, (pop. și fam.) cioflingár, (înv. și reg.) pujlău, (reg.) orbéte, oșíștie, postoróncă, púflă, (Mold.) nandralău, poghibălă, (Transilv. și Maram.) techerghéu, (înv.) strengár, (fam.) cútră, martafói, (fig.) căzătúră, otrcápă, zdreánță, (reg. fig.) loáză, (arg.) sichimeá. *(Este o ~ omul acela.)*

scîrnăvie s. v. ABJECȚIE. DESFRÎU. DEZMĂȚ. EXCREMENT. FĂRĂDELEGE. FECALE. IMORALITATE. IMPUDOARE. INDECENȚĂ. INFAMIE. JEG. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE. NECUVIINȚĂ. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NERUȘINARE. NETREBNICIE. OBSCENITATE. ORGIE. PÎNGĂRIRE. PORNOGRAFIE. PROFANARE. SCABROZITATE. SPURCARE. TICĂLOȘIE. TRIVIALITATE. VULGARITATE.

scîrtoágă s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

SCÎRȚ s. (rar) scîrțiitoáre. *(~ la încălțăminte.)*

scîrțác s. v. LĂUTAR. SCRIPCAR. VIOLONIST. VIORIST.

SCÎRȚÎÍ vb. **1.** (înv.) a prîsni. *(Ce ~ acolo?)* **2.** a pîrîi. *(Dușumeaua ~.)* **3.** a scrîșni. *(Cheia ~ în broască.)*

SCÎRȚÎIÁLĂ s. **1.** scîrțiit, scîrțiitură. *(~ dușumelii.)* **2.** scîrțiire, scîrțiit, scrîșnet, scrîșnire, scrîșnit. *(~ cheii în broască.)*

SCÎRȚÎÍRE s. scîrțiială, scîrțiit, scrîșnet, scrîșnire, scrîșnit. *(~ cheii în broască.)*

SCÎRȚÎÍT s. **1.** scîrțiială, scîrțiitură. *(~ dușumelii.)* **2.** scîrțiială, scîrțiire, scrîșnet, scrîșnire, scrîșnit. *(~ cheii în broască.)*

SCÎRȚÎITOÁRE s. **1.** morișcă, pîrîitoare, zbîrnîitoare. *(~ pentru alungat păsările din semănături.)* **2.** hîrîitoare. *(Jucăria numită ~.)* **3.** *(BOT.; Polycnemum arvense)* troscoțel, (reg.) hericică, troscot-de-cîmp.

scîrțiitoáre s. v. SCÎRȚ.

SCÎRȚÎITÚRĂ s. scîrțiială, scîrțiit. *(~ dușumelii.)*

sclai s. v. CAR.

SCLAV s. aservit, rob, subjugat, (rar) serv, (înv.) prădăt, șerb. *(Condiția de ~.)*

SCLAVÁJ s. aservire, robie, sclavie. *(Stare de ~.)*

sclaváj s. v. CAPTIVITATE. ROBIE. SCLAVIE.

SCLAVÍE s. **1.** aservire, robie, sclavaj. *(Stare de ~.)* **2.** robie, (fig.) lănțuri (pl.). *(Aflat în ~.)* **3.** captivitate, robie, (livr.) servitúte, (rar) sclaváj, (înv.) prádă, robíre, robitúră, sclavísm, șerbíe. *(~ săracilor în antichitate.)*

sclavísm s. v. CAPTIVITATE. ROBIE. SCLAVIE.

sclăbúc s. v. CLĂBUC. SPUMĂ.

scleámă s. v. CĂTUȘĂ. CHINGĂ.

sclepniță s. v. AȘCHIE. SURCEA. SURCICĂ. ȚANDĂRĂ.

sclepț s. v. MUSCA-CALULUI. STRECHE. TĂUN. ȚÎNȚAR.

sclerós adj. v. SCLEROZAT.

SCLERÓTICĂ s. *(ANAT.)* (pop.) albúș, albul óchiului.

sclerozá vb. v. RAMOLI.

sclerozáre s. v. RAMOLEALĂ. RAMOLIRE. RAMOLISMENT. SENILITATE.

SCLEROZÁT adj. (rar) sclerós. *(Organ ~.)*

sclerozát adj. v. RAMOLIT. SENIL.

scliderí vb. v. GĂURI. PERFORA. SCOBI. SFREDELI. STRĂPUNGE.

scliderítor s. v. DORN. PRIBOI.

SCLIFOSEÁLĂ s. capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, moft, naz, poftă, prosteală, toană, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, **scălîmbăiére**, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, (reg.) marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît o obișnuită ~ de-a ei.)*

SCLIFOSÍ vb. **1.** a se afecta, a se fandosi, a se maimuțări, a se prosti, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (pop.) a se fasoli, a se izmeni, (înv. și reg.) a se sfandosi, (reg.) a se mandosi, a se marghioli, a se schimonosi, (înv.) a se marafetui. *(Nu te mai ~ atîta!)* **2.** a se lamenta, a (se) scînci, a se smiorcăi. *(Toată ziua se ~.)*

SCLIFOSÍT adj. boieros, capricios, fandosit, mofturos, năzuros, pretențios, (pop.) izmenít, (reg.) năsfirós, năturós. *(E cam ~ dumnealui!)*

sclimpúș s. v. CÎRLIG.

sclintiță s. v. COADA-RACULUI.

sclip s. v. ARC. ARCADĂ. BOLTĂ. BOLTITURĂ. CUPOLĂ.

SCLIPEÁLĂ s. licăr, licărire, licărit, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipire, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitúră, záre, (pop.) și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătúră. *(O ~ de lumină.)*

sclípet s. v. LICĂR. LICĂRIRE. LICĂRIT. LUCIRE. SCĂPĂRARE. SCĂPĂRAT. SCÎNTEIE. SCÎNTEIERE. SCLIPEALĂ. SCLIPIRE. SCLIPIT. STRĂFULGERARE.

SCLÍPEȚ s. *(BOT.; Potentilla erecta)* (reg.) găinușe (pl.), sclipețéi (pl.), scrîntitoáre, strîmsureá, cinci-dégete, iarba-fáptului.

sclípeț s. v. BRÎNCA-URSULUI. CRUCEA-PĂMÎNTULUI. DUMBEȚ. ROCOȚEA. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

sclipețéi s. pl. v. SCLIPEȚ.

SCLIPÍ vb. **1.** a clipi, a licări, a luci, a scăpăra, a scînteia, a străfulgera. *(Luminile ~ în noapte.)* **2.** a străluci, (fig.) a árde. *(Stelele ~.)* **3.** a licări, a pîlpîi, a tremura, a vibra. *(Flacăra luminării ~.)* **4.** a lumina, a scînteia, a străluci. *(Candelabre ~ în salon.)* **5.** a licări, a luci, a scăpăra, a scînteia, a sticli, a străluci. *(Ochii îi ~.)* **6.** a luci, a scînteia, a sticli, a străluci, (rar) a strălumina. *(Albe coifuri ~.)*

sclipi vb. v. CLIPI.

sclipiciós adj. v. LICĂRITOR. LUCITOR. SCÎNTEIETOR. SCLIPITOR.

sclipínd adj. v. LICĂRITOR. LUCITOR. SCÎNTEIETOR. SCLIPITOR.

SCLIPÍRE s. **1.** licăr, licărire, licărit, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipit, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitúră, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătúră. *(O ~ de lumină.)* **2.** *(FIZ.)* scintilație, scînteiere. **3.** lucire, scînteiere, sticlire, strălucire, (rar) strălúciu, străluminăre, (înv.) lucoáre, strălucoáre. *(~ diamantului.)* **4.** licărire, lucire, scăpărare, scînteiere, sticlire, strălucire. *(O ~ ciudată a ochilor.)*

SCLIPÍT s. licăr, licărire, licărit, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipire, străfulgerare, (rar) licăríș, sclipitúră, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătúră. *(Un ~ de lumină.)*

SCLIPITÓR adj. **1.** licăritor, lucitor, scînteietor, (astăzi rar) sclipínd, (pop. și fam.) sclipiciós, (înv.) scînteínd, scînteiós. *(O lumină ~.)* **2.** lucios, lucitor, scînteietor, strălucit, strălucitor, (rar) lúciu, (înv. și reg.) strălucíos. *(Un diamant ~.)* **3.** scăpărător, scînteietor, strălucitor, (rar) sticlitór. *(Ochi ~.)* **4.** lucios, lucitor, scînteietor, (rar) lúciu, (înv.) sclivisít. *(Un material ~.)*

sclipitór adj. v. BOGAT. FASTUOS. GRANDIOS. LUXOS. MARE. POMPOS. SOMPTUOS. SPLENDID. STRĂLUCIT. STRĂLUCITOR.

sclipitúră s. v. LICĂR. LICĂRIRE. LICĂRIT. LUCIRE. SCĂPĂRARE. SCĂPĂRAT. SCÎNTEIE. SCÎNTEIERE. SCLIPEALĂ. SCLIPIRE. SCLIPIT. STRĂFULGERARE.

sclipuí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. ECONOMISI. FACE. STRÎNGE.

sclițắdă s. v. NUME. PORECLĂ. SUPRANUME.

scliviseálă s. v. ARANJARE. DICHISEALĂ. DICHISIRE. FERCHEZUIALĂ. FERCHEZUIRE. GĂTIRE. SPILCUIALĂ. SPILCUIRE.

sclivisí vb. v. ARANJA. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. LUSTRUI. NETEZI. NIVELA. SPILCUI. ȘLEFUI.

sclivisíre s. v. ARANJARE. DICHISEALĂ. DICHISIRE. FERCHEZUIALĂ. FERCHEZUIRE. GĂTIRE. LUSTRUIRE. LUSTRUIT. NETEZIRE. NETEZIT. NIVELARE. NIVELAT. SPILCUIALĂ. SPILCUIRE. ȘLEFUIRE. ȘLEFUIT.

sclivísit adj. v. ARANJAT. COCHET. DICHISIT. ELEGANT. FERCHEȘ. FERCHEZUIT. GĂTIT. ÎNGRIJIT. LUCIOS. LUCITOR. LUSTRUIT. NETEZIT. NIVELAT. SCÎNTEIETOR. SCLIPITOR. SPILCUIT. ȘLEFUIT.

SCOÁBĂ s. **1.** (pop.) pléviță. *(~ pentru îmbinarea unor elemente de lemn.)* **2.** *(TEHN.)* cercel. (reg.) gherméc. *(~ la căruță.)*

scoábă s. v. CIOPLITOR. CUȚITOAIE. GHIN. GRIPCĂ. MĂCEAȘĂ. RĂZUȘ. TESLĂ. ZGÎRCI.

scoáce vb. v. ACRI. ALTERA. APRINDE. DESCOMPUNE. FERMENTA. ÎMPUȚI. ÎNĂCRI. ÎNCINGE. RĂSCOACE. STRICA.

SCOÁRȚĂ s. **1.** *(BOT.)* coajă. *(~ unui trunchi de arbore.)* **2.** *(ANAT.) scoarță cerebrală* = cortex cerebral. **3.** *(GEOL.)* litosferă. *(~ a pămîntului.)* **4.** copertă, învelitoare, (înv. și reg.) tartáj, (reg.) táblă. *(~ a unei cărți.)* **5.** covor, (rar) săndulíe, (pop.) velínță, (înv. și reg.) tapét, (reg.) lăicér, (prin Transilv. și Ban.) téhip, (Transilv. și Maram.) țol. *(~ de perete.)* **6.** chilim. *(O ~ înfloratǎ.)*

scoárță s. v. AȘCHIE. COAJĂ. CRUSTĂ. POJGHIȚĂ. PORTMONEU. PORTOFEL. ROGOJINĂ. SCÎNDURĂ. SURCEA. SURCICĂ. ȘTAIF. ȚANDĂRĂ.

scoarță dúlce s. v. SCORȚIȘOARĂ.

SCOÁTE vb. **1.** a extrage, (pop.) a trége. *(A ~ o măsea, un cui, un glonț.)* **2.** *(MED.)* a exciza, a extirpa. *(A ~ o porțiune dintr-un organ.)* **3.** a smulge. *(A ~ buruienile din pămînt.)* **4.** a extrage, a lua. *(A ~ apă din fîntînă.)* **5.** a dezgropa. *(A ~ un bolovan din pămînt.)* **6.** a desface, a desprinde. *(~ o scîndură de la gard.)* **7.** a arăta. *(~ limba!)* **8.** a (se) dezbrăca, a trage, (pop.) a lepăda, (înv.) a (se) dezvești, (fam.) a (se) dezechipa. *(~ cămașa de pe tine.)* **9.** a descălța, a trage, (reg.) a desculța. *(~ pantofii din picior.)* **10.** a lua. *(Își ~ pălăria de pe cap.)* **11.** a ridica. *(A ~ un pachet de la poștă.)* **12.** a încasa. *(A ~ banii din bancă?)* **13.** a retrage, (pop.) a trége. *(A ~ o sumă de bani de la CEC.)* **14.** a elimina. *(A ~ un element dintr-o serie.)* **15.** a anula, a elimina, a înlătura, a suprima, a șterge, a tăia, (reg.) a știrbi. *(A ~ un rînd, un fragment dintr-un text.)* **16.** a depărta, a elimina, a îndepărta, a înlătura. *(A ~ petele de grăsime de pe haine.)* **17.** a elimina, a înlătura, a suprima, (Transilv. și Bucov.) a delătura. *(A ~ dulciurile din alimentație.)* **18.** a elimina, a exclude, a îndepărta, a înlătura. *(~ pe cineva dintr-o organizație.)* **19.** a concedia, a îndepărta, (înv.) a slobozi, (grecism înv.) a exoflisi, (fam.) a mătrăși. *(L-a ~ din slujbă.)* **20.** a desărcina, a descăuna, a elibera. *(A ~ pe cineva dintr-o funcție.)* **21.** a demite, a destitui, a îndepărta, (înv. și fam.) a mazili. *(L-a ~ din funcție.)* **22.** a emite, a produce. *(~ sunete armonioase.)* **23.** a articula, a grăi, a pronunța, a rosti, a spune, a vorbi, a zice, (prin Mold.) a blești. *(N-a ~ un cuvînt.)* **24.** a da, a emite, (pop.) a slobozi. *(A~ un chiot, un țipăt.)* **25.** a produce. *(Potcoavele ~ scîntei.)* **26.** a degaja, a emana, a emite, a exala, a împrăștia, a răspîndi, (înv.) a răsfuga, a slobozi. *(Soba ~ gaze.)* **27.** a edita, a imprima, a publica, a tipări, (înv.) a publicarisi, a publicui, a scrie. *(A ~ o revistă.)* **28.** a emite. *(A ~ noi monede.)* **29.** a degaja, a desface, a elibera, a libera, (înv. și pop.) a slobozi. *(L-a ~ din funii.)* **30.** a elibera, a libera, a salva, a scăpa, (înv. și pop.) a slobozi, (pop.) a mîntui, (înv.) a apuca, a ierta, a volnici. *(I-a ~ din robie.)* **31.** a salva, a scăpa, (pop.) a mîntui, (înv.) a mistui. *(L-a ~ dintr-un mare necaz.)* **32.** a obține, a realiza. *(Au ~ o recoltă bogată.)* **33.** a căpăta, a obține, a primi, a vedea. *(Nu mai ~ un ban de la el.)* **34.** a-și recupera. *(Și-a ~ pierderea.)*

scoáte vb. v. COPIA. EXCEPTA. FIXA. HOTĂRÎ. INSTITUI. INVENTA. IZBĂVI. ÎNTOCMI. MÎNTUI. NĂSCOCI. ORÎNDUI. PLĂSMUI. PURIFICA. RĂSCUMPĂRA. REPRODUCE. RETRAGE. RÎNDUI. SALVA. SCĂDEA. SCORNI. STABILI. STATORNICI. TĂLMĂCI. TICLUI. TRADUCE. TRANSPUNE.

SCOÁTERE s. **1.** extracție, extragere. *(~ unui dinte.)* **2.** extragere, (pop.) trágere. *(~ glonțului prin operație.)* **3.** *(MED.)* ablațiune, exereză, extirpare. *(~ apendicelui.)* **4.** smulgere. *(~ buruienilor.)* **5.** scos. *(~ cartofilor.)* **6.** exploatare, extragere. *(~ țițeiului.)* **7.** dezgropare. *(~ unui bolovan din pămînt.)* **8.** desfacere, desprindere. *(~ unei scînduri de la gard.)* **9.** dezbrăcare, tragere, (fam.) dezechipáre. *(~ cămășii.)* **10.** descălțare, descălțat. *(~ pantofilor din picioare.)* **11.** încasare. *(~ banilor din bancă.)* **12.** anulare, eliminare, îndepărtare, înlăturare, suprimare, ștergere, tăiere. *(~ unui rînd dintr-un text.)* **13.** curățare, eliminare, îndepărtare, înlăturare. *(Preparat pentru ~ petelor.)* **14.** eliminare, înlăturare, suprimare. *(~ condimentelor din alimentație.)* **15.** eliminare, excludere, îndepărtare, înlăturare. *(~ lui dintr-o organizație.)* **16.** concediere, îndepărtare. *(După ~ lui din slujbă ...)* **17.** desărcinare, descăunare, eliberare. *(~ cuiva dintr-o funcție.)* **18.** demitere, destituire, îndepărtare, (înv. și fam.) mazilíre, mazilít. *(~ cuiva din funcție.)* **19.** editare, imprimare, imprimat, publicare, tipărire, tipărit tragere, (înv.) publicarisíre, publicáție, publicitáte, tipăríe. *(~ unui nou tiraj dintr-o carte.)* **20.** eliberare, liberare, salvare, scăpare, (înv. și pop.) slobozíre, (pop.) mîntuíre, (înv.) scăpătură. *(~ lor din robie.)* **21.** obținere, realizare. *(~ unei recolte bogate.)*

scobái s. v. SCOBAR.

SCOBĂR s. *(IHT.; Chondrosloma nasus)* (reg.) morún, pod, podéț, podúț, scobái, maț̦e-négre (pl.).

scobár s. v. MREANĂ. PESCAR. PESCĂREL. PEȘCĂRUȘ.

SCOBÍ vb. **1.** a găuri, a perfora, a sfredeli, a străpunge, (înv. și reg.) a petrece, a potrăcăli, (reg.) a găuni, a sfredelui, (Mold. și Bucov.) a borteli, a borti, (prin Ban.) a butori, (Olt.) a răzbici, (prin vestul Transilv.) a sclidiri. *(A ~ într-un material dur.)* **2.** a excava, a săpa. *(A ~ pământul.)* **3.** *(MIN.)* a hava. *(A ~ într-un zăcământ.)* **4.** a (se) măcina, a (se) mînca, a (se) roade, a (se) săpa. *(Apa ~ malul.)* **5.** a se scormoni, (pop.) a se scociorî, (înv. și reg.) a se scorbeli, (reg.) a se scofeli. *(Nu te mai ~ în nas!)* **6.** (reg.) a se scodoli. *(Se ~ între dinți.)*

scobí vb. v. ADÎNCI. CĂSCA. CIOPLI. CRESTA. DESCHIDE. DEZGHIOCA. RĂZUI. RÎCÎI. SĂPA. SCOTOCI. SCRIJELI. SCULPTA. TĂIA. ZGÎRIA.

scobíceá s. v. MĂCEAȘĂ.

SCOBÍRE s. **1.** găurire, găurit, perforare, perforat, perforație, scobit, sfredelire, sfredelit, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold.) bortelíre. *(~ unui material dur.)* **2.** *(MIN.)* havare. *(~ într-un zăcământ.)*

SCOBÍT adj. **1.** găurit, perforat, sfredelit, străpuns, (înv. și reg.) potrăcălít, (reg.) bortelit, bortít. *(Material dur ~.)* **2.** adîncit, concav, (reg.) dovîncát, (înv.) găvănát. *(Parte ~ a unui obiect.)*

SCOBÍT s. găurire, găurit, perforare, perforat, perforație, scobire, sfredelire, sfredelit, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold.) bortelíre. *(~ unui material dur.)*

SCOBITOÁRE s. (Transilv.) țepúșcă. *(~ de dinți.)*

scobitoáre s. v. CIOCĂNITOARE. DALTĂ. GHIONOAIE.

scobitór s. v. LAMBA. LAMBAR. LĂMBUITOR. SCULPTOR.

SCOBITÚRĂ s. **1.** adîncătură, adîncitură, cufundătură, scufundătură, (pop. și fam.) scofîlcitúră, (înv. și reg.) scorbelitúră. *(~ a solului.)* **2.** adîncitură, concavitate, (reg.) dovîncătúră, (înv.) găvănătúră. *(~ unui obiect.)* **3.** adîncitură, (pop.) găván, (reg.) leáfă. *(~ unei linguri.)* **4.** adîncitură, cavitate, gaură, (înv. și reg.) scórbură, (reg.) scîlbă, scóchină, (Mold.) bórtă, (înv.) zgău. *(O ~ într-un obiect.)* **5.** cioplitură, crestătură, dăltuitură, (reg.) crestéz. *(O ~ ornamentală în lemn.)* **6.** adîncitură, cotlon, firidă, întrînd, nișă, ocniță, (înv.) sfirídă. *(Vasul era pus într-o ~.)*

scobitúră s. v. MĂCEAȘĂ. RĂSCROIALĂ. RĂSCROITURĂ. SCULPTURĂ.

scobitúri s. pl. v. MĂCEȘ. TRANDAFIR SĂLBATIC.

scobîrtăí vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

SCOBORÎ vb. **1.** a coborî, (înv. și pop.) a scăpăta. *(A ~ dealul, treptele, sacul din pod.)* **2.** a (se) coborî, a descinde, (înv.) a destînde. *(~ din trăsură.)* **3.** a cădea, a coborî, a se lăsa. *(~ ceața, noaptea.)*

scobori vb. v. DEGRADA. DEZONORA. ÎNJOSI. UMILI.

SCOBORÎRE s. **1.** coborîre, coborîș, scoborîș, scoborît. *(În timpul ~.)* **2.** coborîre, descindere. *(~ din trăsură.)* **3.** cădere, coborîre, lăsare. *(~ ceții; la ~ nopții.)*

SCOBORÎȘ s. **1.** coborîre, coborîș, scoborîre, scoborît. *(În timpul ~.)* **2.** *(GEOGR.; concr.)* clină, coastă, coborîș, costișă, muchie, pantă, povîrniș, pripor, repeziș, versant, (rar) prăvălác, prăvăliș. (înv. și reg.) piază, scăpăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezișeá, povîrghie, prăvál, prăvălitúră, răpăgúș, (prin Munt.) aplecúș, (înv.) baír, povîrnitúră, (fig.) șold. *(~ al unui deal.)*

SCOBORÎT adj. **1.** coborît, jos. *(Un teren ~.)* **2.** coborît, jos, redus, scăzut. *(Temperatură ~.)* **3.** coborît, domol, încet, lin, molcom, potolit, scăzut, slab, stins, (rar) slăbănóg. *(Vorbește cu glasul ~.)*

SCOBORÎT s. coborîre, coborîș, scoborîre, scoborîș. *(În timpul ~.)*

SCOBORÎTÓR s., adj. **1.** s. coborîtor, descendent, odraslă, progenitură, urmaș, viță, vlăstar, (pop. și fam.) prăsílă, (înv. și reg.) rămășíță, (prin Transilv.) porodíță, (înv.) mărădíe, rod, sămînță, semințénie, semințíe, următór. *(~ de domn.)* **2.** adj. *(FON.)* coborîtor, descendent. *(Diftong ~.)*

SCOC s. **1.** jgheab, lăptoc, uluc, (pop.) burlán, (prin Ban.) ton, (Olt. și Transilv.) vălău. *(~ la moară.)* **2.** jilip, uluc, (reg.) riz, rol. *(~ pentru deplasarea în pantă a lemnelor în exploatări.)*

scoc s. v. ADĂPĂTOARE. BULBOACĂ. BULBOANĂ. JGHEAB. OCHI. OLAN. STREAȘINĂ. TROACĂ. ULUC. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

scóchină s. v. ADÎNCITURĂ. CAVITATE. GAURĂ. SCOBITURĂ.

scochițá vb. v. BURDUȘI. COJI. COȘCOVI. SCOROJI.

scociorí vb. v. AGASA. APĂREA. ARĂTA. CĂUTA. COTROBĂI. ENERVA. INDISPUNE. IRITA. ISCA. IVI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNCEPE. ÎNFURIA. MÎNIA. NECĂJI. PERCHEZIȚIONA. PICA. PLICTISI. PORNI. PRODUCE. RĂSCOLI. RĂSPÎNDI. RĂZLEȚI. RISIPI. RÎCÎI. SCOBI. SCORMONI. SCORNI. SCOTOCI. SCURMA. SÎCÎI. STÎRNI. SUPĂRA. UMBLA. ZGÎNDĂRI.

scociorîre s. v. RĂSCOLIRE. RÎCÎIALĂ. RÎCÎIT. RÎCÎITURĂ. SCORMONIRE. SCORMONIT. SCURMARE. SCURMĂTURĂ. ZGÎNDĂRIRE.

scociorít s. v. RÎCÎIALĂ. RÎCÎIT. RÎCÎITURĂ. SCORMONIRE. SCURMARE. SCURMĂTURĂ.

scocioritór s. v. VĂTRAI.

scoculéț s. v. TEICĂ.

scodolí vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. ÎMPRĂȘTIA. RĂSCOLI. RĂSPÎNDI. RĂZLEȚI. RISIPI. RÎCÎI. SCOBI. SCORMONI. SCOTOCI. SCURMA. UMBLA.

scodormolí vb. v. RÎCÎI. SCORMONI. SCURMA.

scofáină s. v. CALDEIRĂ. CAZAN. CĂLDARE. CIRC. ZĂNOAGĂ.

scofálă s. v. AFACERE. AVANTAJ. CHILIPIR. CÎȘTIG. FOLOS. ISPRAVĂ. PRICOPSEALĂ. PROFIT. TREABĂ.

scofelí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. CĂUTA. COTROBĂI. ECONOMISI. FACE. RĂSCOLI. SCOBI. SCORMONI. SCOTOCI. STRÎNGE. UMBLA.

scofelít adj. v. RÎCÎIT. SCORMONIT. SCURMAT.

SCOFÎLCÍ vb. a se descărna. *(Obrazul îi s-a ~.)*

scofîlcí vb. v. BURDUȘI. COJI. COȘCOVI. DEFORMA. SCOROJI. STRÎMBA.

SCOFÎLCÍRE s. descărnare. *(~ obrazului.)*

scofîlcíre s. v. BURDUȘIRE. COJIRE. COȘCOVIRE. DEFORMARE. SCOROJIRE. STRÎMBARE.

SCOFÎLCÍT adj. descărnat. *(Un obraz ~.)*

scofîlcít adj. v. BURDUȘIT. COJIT. COȘCOVIT. DEFORMAT. SCOROJIT. STRÎMB.

scofîlcitúră s. v. ADÎNCĂTURĂ. ADÎNCITURĂ. CUFUNDĂTURĂ. SCOBITURĂ. SCUFUNDĂTURĂ.

SCOICÁR s. *(ORNIT.; Haematopus ostralegus)* (rar) ostrigár, stridiár, (reg.) culic-de-mâre, țarcă-de-mâre.

SCÓICĂ s. *(ZOOL.)* **1.** bivalvă, lamelibranhiat. *(Mîncare de ~ i.)* **2.** *scoică de baltă (Anodonta)* = anodontă, scoică de lac; *scoică de lac (Anodonta)* = anodontă, scoică de baltă. **3.** cochilie. *(Un șirag din ~ i.)*

scóică s. v. AURICULĂ. PAVILIONUL URECHII. URECHE.

scoică de mâre s. v. STRIDIE.

scolástic adj., s. v. ȘCOLAR.

scolástic s. v. ELEV.

scolasticésc adj. v. ȘCOLAR.

scolasticéște adv. v. ȘCOLĂREȘTE.

scólim s. v. ANGHINARE.

SCOLOPÉNDRĂ s. *(ZOOL.)* **1.** *(Scolopendra cingulata)* circăiac, (reg.) caréte, urechélniță, patruzeci-de-picioare. **2.** *(Oniscus scolopendra)* (reg.) mița-própii.

scolopéndră s. v. LIMBA-CERBULUI. NĂVALNIC.

scorcénie s. v. CAP. CAPĂT. COLȚ. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. EXTREMĂ. EXTREMITATE. LIMITĂ. MARGINE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

SCONTÁT adj. așteptat, prevăzut, previzibil. *(Un efect ~.)*

SCOP s. **1.** cauză, obiectiv, țel, țintă, (înv.) pricină. *(Lupta pentru nobilul ~ al independenței.)* **2.** menire, obiectiv, rol, rost, sens, țel, țintă, (pop.) nóimă. *(~ acestor măsuri a fost acela de a . . .)* **3.** obiect, obiectiv, țel, țintă, (înv.) právăț. *(~ unei cercetări.)* **4.** finalitate, țel, țintă. *(Care este ~ acestei acțiuni?)* **5.** destinație, funcție, (înv.) săvîrșire, săvîrșít. *(Ce ~ va avea această construcție?)*

scop s.v. CÎNTEC. COMPOZIȚIE. MELODIE. MUZICĂ.

scópeă s. v. ALERGARE. ALERGĂTURĂ. FUGĂ. GALOP. GOANĂ.

scopeí vb. v. ALERGA. FUGI. GALOPA. GONI.

SCOPÍ vb. a castra, a jugăni, a steriliza, (livr.) a emascula, (rar) a scapeți, (pop.) a întoárce, a stîrpi, (reg.) a báte, a curăți, a herelui, (Transilv. și nordul Olt.) a suci. *(A ~ un animal mascul.)*

SCOPÍRE s. castrare, jugănire, jugănit, scopit, sterilizare, (livr.) emasculáție, eviráție, (pop.) întoárcere, stîrpíre, (reg.) bátere, curățíre, hereluíre, (Transilv. și nordul Olt.) sucíre. *(~ unui armăsar.)*

SCOPÍT adj. castrat, jugănit, sterilizat, (pop.) întórs, stîrpít, (reg.) bătút, curățít, hereluít, (prin Ban.) soborît, (prin Transilv.) sucít. *(Berbec ~.)*

SCOPÍT s. castrare, jugănire, jugănit, scopire, sterilizare, (livr.) emasculáție, eviráție, (pop.) întoárcere, stîrpíre, (reg.) bátere, curățíre, hereluíre, (Transilv. și nordul Olt.) sucíre. *(~ unui armăsar.)*

scopít s. v. SCAPET.

scopólie s. v. MUTULICĂ.

scoposí vb. v. INTENȚIONA. PLĂNUI. PROIECTA.

scoposít adj. v. PLĂNUIT. PROIECTAT.

scópot s. v. DEPĂRTARE. DISTANȚĂ. DUȘCĂ. GÎT. GURĂ. INTERVAL. ÎNGHIȚITURĂ. RĂSTIMP. SORBITURĂ. SPAȚIU. TIMP.

scopt adj. v. ACRIT. ACRU. ALTERAT. BRÎNZIT. DESCOMPUS. FERMENTAT. ÎMPUȚIT. ÎNĂCRIT. STRICAT.

scorbelí vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. RĂVĂȘI. RÎCÎI. SCOBI. SCORMONI. SCOTOCI. SCURMA. UMBLA.

scorbelít adj. v. COTROBĂIT. RĂSCOLIT. RÎCÎIT. SCORMONIT. SCOTOCIT. SCURMAT.

scorbelitúră s. v. ADÎNCĂTURĂ. ADÎNCITURĂ. CUFUNDĂTURĂ. GAURĂ. SCOBITURĂ. SCUFUNDĂTURĂ.

scorboroșí vb. v. CARIA. GĂUNOȘI. GĂURI. STRICA.

scorboroșít adj. v. CARIAT. GĂUNOS. GĂURIT. SCORBUROS. STRICAT.

SCÓRBURĂ s. (pop.) bútură, (reg.) bórtă, bórtură, bóștură, butoáră, butoárcă, corobáie, corobână, găunoșitúră, năclád, rădăcínă, retezătúră. *(Salcie cu o ~ mare.)*

scórbură s. v. ADÎNCITURĂ. CAVERNĂ. CAVITATE. COPCĂ. GAURĂ. GROTĂ. OCHI. PEȘTERĂ. SCOBITURĂ.

scorburí vb. v. GĂUNOȘI.

SCORBURÓS adj. găunos, (rar) deșért, (reg.) bortós, boșturós, budugăniós, buștihós, buturós, corobăiós, corobănós, scorboroșít, scrobós, stupós. *(Trunchi ~ de copac.)*

scorburós adj. v. CARIAT. GĂUNOS. GĂURIT. STRICAT. VIERMĂNOS.

SCORBÚT s. *(MED.)* (pop.) **stúdeniță.**

scorbutáriță s. v. GRÎUȘOR. SĂLĂȚEA. UNTIȘOR.

scorciób s. v. BÎRLOG. CUIB. CULCUȘ. SĂLAȘ. VIZUINĂ.

scoréț s. v. PISCOAIE. VRANĂ.

SCÓRIE s. **1.** *(TEHN.)* țunder. *(~ formată la forjarea unui metal.)* **2.** zgură. *(~ obținută la extragerea metalelor din minereuri.)*

SCORMONÍ vb. **1.** a căuta, a cotrobăi, a răscoli, a scotoci, a umbla, (pop.) a scociorî, (înv. și reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a bodicăi, a corlești, a cotili, a hojbăi, a scobîrlăi, (Mold.) a bîrcii, (Bucov.) a boltăi, (prin Olt.) a bulduși, (prin Ban.) a burfăi, (Ban.) a cobîrlui, (Mold. și Bucov.) a cociobăi, (Munt.) a scofeli, (înv.) a scorteli. *(Nu mai ~ prin lucrurile mele!)* **2.** a răscoli, a zgîndări, (pop.) a scociorî. *(~ jarul ca să se întețească focul.)* **3.** a se scobi, (pop.) a se scociorî, (înv. și reg.) a se scorbeli, (reg.) a se scofeli. *(Nu te mai~ în nas!)* **4.** a rîcîi, a scurma, (rar) a scotoci, (înv., pop. și fam.) a scociorî, (înv. și reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a răcăli, a rășchia, a scodormoli, (prin Mold.) a rîcălui, (Transilv. și Maram.) a scorni. *(Găinile ~ pămîntul.)* **5.** a scurma, (pop.) a săpa, (reg.) a dricui. *(Porcul ~ cu rîtul în noroi.)* **6.** a scorni, a stîrni, (pop.) a scociorî. *(~ vînatul.)*

scormoní vb. v. AȚÎȚA. DEȘTEPTA. ISCODI. SCRUTA. SCULA. STÎRNI. TREZI.

SCORMONÍRE s. **1.** răscolire, scormonit, zgîndărire, (pop.) scociorîre. *(~ jarului.)* **2.** rîcîială, rîcîit, rîcîitură, scurmare, scurmătură, (înv., pop. și fam.) scociorîre, scociorît. *(~ pămîntului cu ghearele.)*

SCORMONÍT adj. rîcîit, scurmat, (reg.) scofelit, scorbelit. *(Pămînt ~.)*

SCORMONÍT s. răscolire, scormonire, zgîndărire, (pop.) scociorîre. *(~ jarului.)*

SCORMONITÓR adj. **1.** atent, cercetător, iscoditor, pătrunzător, scotocitor, scrutător, sfredelitor, străpungător. *(Un ochi ~.)* **2.** ager, clarvăzător, iscoditor, observator, pătrunzător, perspicace, scrutător, sfredelitor, străbătător, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuțit. *(O minte ~.)*

scormonitór s. v. CULTIVATOR.

scornáci adj. v. AGER. CREATOR. DEȘTEPT. DIBACI. IMAGINATIV. INGENIOS. INTELIGENT. INVENTIV. ISCODITOR. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. NĂSCOCITOR. PRICEPUT.

SCORNEÁLĂ s. **1.** fantezie, ficțiune, imaginație, invenție, închipuire, născocire, plăsmuire, scornire. *(Produs al ~.)* **2.** invenție, minciună, născoceală, născocire, născocitură, neadevăr, palavră, plăsmuire, poveste, scornire, scornitură, (pop.) iscoditură, (înv.) băsnă, băsnire, (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoașă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e o simplă ~.)*

SCORNÍ vb. **I.1.** a afla, a concepe, a crea, a descoperi, a elabora, a face, a găsi, a gîndi, a imagina, a inventa, a născoci, a plănui, a plăsmui, a proiecta, a realiza, (înv. și pop.) a izvodi, (pop.) a iscodi, a închipui, (reg.) a tocmi, (înv.) a unelti, (fig.) a năște, a urzi, a zămisli. *(A ~ un nou sistem de ...)* **2.** a inventa, a născoci, a plăsmui, a ticlui, (pop.) a scoáte, a stîrni, (reg.) a scornoci, (înv). a băsni, (fig.) a țése, a urzi, (fig. rar) a tăia, (fig. înv.) a ascuți. *(A ~ ceva pe socoteala cuiva.)* **II.1.** a goni, a hăitui, a stîrni, (pop.) a zgorni. *(~ vînatul din bîrlog.)* **2.** a scormoni, a stîrni, (pop.) a scociorî. *(~ vînatul prin pădure.)*

scorní vb. v. AGITA. AȚÎȚA. CAUZA. DECLANȘA. DEȘTEPTA. DETERMINA. DEZLĂNȚUI. FIXA. GENERA. HOTĂRÎ. INCITA. INSTIGA. INSTITUI. ISCA. IZBUCNI. ÎNTĂRÎTA. ÎNTOCMI. NAȘTE. ORÎNDUI. PORNI. PRICINUI. PRILEJUI. PRODUCE. PROVOCA. RÎCÎI. RÎNDUI. SCORMONI. SCULA. SCURMA. STABILI. STATORNICI. STÎRNI. TREZI. TULBURA.

*SCORNÍCI s. (reg.) puricéi (pl.). *(Mîncarea numită ~.)*

SCORNÍRE s. **I.1.** concepere, creare, elaborare, imaginare, inventare, născocire, plănuire, plăsmuire, proiectare, realizare, (înv. și pop.) izvodire. *(~ unui nou sistem de ...)* **2.** fantezie, ficțiune, imaginație, invenție, închipuire, născocire, plăsmuire, scorneală. *(Produs al ~.)* **3.** inventare, născocire, plăsmuire, ticluire, (fig.) urzire. *(~ unei minciuni.)* **4.** invenție, minciună, născoceală, născocire, născocitură, neadevăr, palavră, plăsmuire, poveste, scorneală, scornitură, (pop.) iscoditură, (înv.) băsnă, băsnire, (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoașă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e o simplă ~.)* **II.1.** bătaie, goană, gonire, hăituială, hăituire, stîrnire, (pop.) zgornire. *(~ vînatului din bîrlog.)* **2.** bătaie. *(~ peștilor.)*

scornire s. v. DECLANȘARE. DEZLĂNȚUIRE. ISCARE. IZBUCNIRE. ÎNCEPERE. PORNIRE. PRODUCERE. STÎRNIRE. VENIRE.

scornitór s. v. CREATOR. FĂURITOR. ÎNFĂPTUITOR. NĂSCOCITOR. PLĂSMUITOR. REALIZATOR.

SCORNITÚRĂ s. **1.** creație, invenție, născocire, plăsmuire, (pop.) iscodeálă, iscodénie, iscoditúră. *(O ~ a imaginației sale.)* **2.** invenție, minciună, născoceală, născocire, născocitură, neadevăr, palavră, plăsmuire, poveste, scorneală, scornire, (pop.) iscoditúră, (înv.) băsnă, băsnire, (fam.) balivérnă, brașoávă, (fam. fig.) basm, gogoașă, tromboáne (pl.). *(Tot ce-a spus e o simplă ~.)*

scornocí vb. v. INVENTA. NĂSCOCI. PLĂSMUI. SCORNI. TICLUI.

SCORNÍT adj. **1.** fictiv, imaginar, imaginat, ireal, închipuit, născocit, nereal, plăsmuit. *(O întîmplare ~.)* **2.** fals, inautentic, inventat, mincinos, născocit, neadevărat, neautentic, neîntemeiat, nereal, plăsmuit, (înv.) mințit, răsuflát, spúriu, (pop. fig.) strîmb. *(Afirmații ~; mărturie ~.)*

SCOROÁMBĂ s. *(BOT.)* porumbă, porumbea, (Transilv.) corobeáţă, (prin Olt.) tîrnoslívă. *(Fructul porumbarului se numeşte ~.)*

scorogói s. v. BUNDIŢA-VÎNTULUI.

SCOROJEÁLĂ s. cojeală, coşcoveală, coşcovitură, scorojitură. *(~ de pe un perete.)*

SCOROJÍ vb. **1.** a se coji, a se descuama, a se jupui, (pop.) a se jupi, (înv.) a se tăriţa. *(Pielea i s-a ~.)* **2.** a se burdúşi, a se coji, a se coşcovi, (pop. şi fam.) a se scofîlci, (reg.) a se scochiţa. *(Pereţii s-au ~.)* **3.** (pop.) a se sfarogi. *(Lemnul s-a ~.)*

SCOROJÍRE s. burdúşire, cojire, coşcovire, (pop. şi fam.) scofîlcire. *(~ unui perete.)*

SCOROJÍT adj. **1.** burdúşit, cojit, coşcovit, (pop. şi fam.) scofîlcít, (Mold. şi Bucov.) cóşcov, *(Un perete ~.)* **2.** (pop.) sfarogít. *(Scîndură ~.)*

SCOROJITÚRĂ s. cojeală, coşcoveală, coşcovitură, scorojeală. *(~ de pe un perete.)*

scorombár s. v. PORUMBAR. PORUMBEL.

scorpát s. v. SOC.

scorpénă s. v. PORC-DE-MARE. SCORPIE-DE-MARE.

scórpia s. art. v. SCORPIONUL.

scorpia cărţilor s. v. SCORPIONUL DE CĂRŢI.

scorpia de hîrtíe s. v. SCORPIONUL DE CĂRŢI.

scórpie s. v. SCORPION.

SCORPIE-DE-MÁRE s. *(ZOOL.; Scorpaena porcus)* porc-de-mare, (rar) scorpénă.

SCORPIÓN s. **1.** *(ZOOL.)* (înv. şi pop.) scórpie. **2.** *(ZOOL.) scorpionul de cărţi (Chelifer cancroides)* = (rar) chelifér, scorpia cărţilor, scorpia de hîrtíe. **3.** *(ASTRON.;* art.) (pop.) scórpia (art.).

scorteli vb. v. CĂUTA. COTROBĂI. RĂSCOLI. SCORMONI. SCOTOCI. UMBLA.

SCORŢÁR s. *(ORNIT.)* **1.** *(Certhia familiaris)* scorţăraş, scorţărel, (reg.) cojáiţă, cojár, cojoáică, pasăre-mînuitoáre. **2.** *(Sitta europaea caesia)* (reg.) bocănitoáre, căţărătoáre, ciocîrléţ, ţiclău, ţicléte, ţoi, ciocănitoare-mícă.

scorţár s. v. ŢICLEAN.

scorţălí vb. v. COJI. DESCOJI. JUPUI.

SCORŢĂRÁŞ s. *(ORNIT.; Certhia familiaris)* scorţar, scorţărel, (reg.) cojáiţă, cojár, cojoáică, pasăre-mînuitoáre.

SCORŢĂRÉL s. *(ORNIT.; Certhia familiaris)* scorţar, scorţăraş, (reg.) cojáiţă, cojár, cojoáică, pasăre-mînuitoáre.

scorţí vb. v. CARTONA. LEGA.

scorţícă s. v. SCORŢIŞOARĂ.

SCORŢIŞOÁRĂ s. (înv. şi reg.) scoarţă dúlce, (reg.) fohói, scorţícă, scorţúţă, ţimét, scorţiţă dúlce, (înv.) casía. *(Zahăr cu ~.)*

scorţitór s. v. LEGĂTOR.

scorţitorie s. v. LEGĂTORIE.

scorţiţă dúlce s. v. SCORŢIŞOARĂ.

SCORŢONÉRĂ s. *(BOT.; Scorzonera hispanica)* salsifi, (reg.) salată-de-iárnă.

scorţorós adj. v. SCORŢOS.

SCORŢÓS adj. **1.** aspru, zgrunţuros, (rar) grunzurós, zgrunţuít, (livr.) rugós. *(O suprafaţă ~.)* **2.** (reg.) scorţorós. *(Trunchi, copac ~.)* **3.** (reg.) scorţoşát. *(Mînă, piele ~.)*

scorţós adj. v. RIGID.

scorţoşát adj. v. SCORŢOS.

scorţotínă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

scorţúţă s. v. SCORŢIŞOARĂ.

scorúmnic adj. v. TIMPURIU. VĂRATIC.

SCORÚŞ s. *(BOT.; Sorbus aucuparia)* (reg.) merişór, mersínă, sorb, lemn-cîinésc, lemnpuciós, pomul-úrsului.

scorúş s. v. SORB.

scoruş-nemţésc s. v. MOŞMON.

SCOS adj. anulat, eliminat, înlăturat, suprimat, şters, tăiat. *(Un paragraf, un rînd ~.)*

scos adj. v. BOLTIT. BOMBAT. PROEMINENT.

SCOS s. scoatere. *(~ cartofilor.)*

scosătúră s. v. IEŞIND. IEŞITURĂ. PROEMINENŢĂ. PROTUBERANŢĂ. RIDICĂTURĂ.

SCOTOCEÁLĂ s. căutare, cotrobăială, cotrobăire, cotrobăit, scotocire, scotocit.

SCOTOCÍ vb. **1.** a căuta, a cotrobăi, a răscoli, a scormoni, a umbla, (pop.) a scociorî, (înv. şi reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a bodicăi, a corleşi, a cotili, a hojbăi, a scobîrlăi, (Mold.) a bîrcîi, (Bucov.) a boltăi, (prin Olt.) a bulduşi, (prin Ban.) a burfăi, (Ban.) a cobîrlui, (Mold. şi Bucov.) a cociobăi, (Munt.) a scofeli, (înv.) a scorteli. *(Nu mai ~ prin lucrurile mele.)* **2.** (rar) a se scobi, a se scurma. *(Se ~ prin buzunare.)*

scotocí vb. v. AŢÎŢA. ÎNTEŢI. ÎNVIORA. RÎCÎI. SCORMONI. SCURMA.

SCOTOCÍRE s. căutare, cotrobăială, cotrobăire, cotrobăit, scotoceală, scotocit.

SCOTOCÍT adj. cotrobăit, răscolit, (înv. şi reg.) scorbelít, (reg.) rostopolít. *(Toată casa era ~.)*

SCOTOCÍT s. căutare, cotrobăială, cotrobăire, cotrobăit, scotoceală, scotocire.

SCOTOCITÓR adj. atent, cercetător, iscoditor, pătrunzător, scormonitor, scrutător, sfredelitor, străpungător. *(Un ochi ~.)*

scoţătúră s. v. IEŞIND. IEŞITURĂ. PROEMINENŢĂ. PROTUBERANŢĂ. RIDICĂTURĂ.

SCOVÁRDĂ s. minciună, minciunea, minciunică, uscăţea, uscăţică, (Transilv. şi Ban.) páncovă, (prin Ban. şi sud-vestul Transilv.) pup, (Mold.) surcéle (pl.). *(A mîncat o ~.)*

scovárdă s. v. CLĂTITĂ.

scovîrdá vb. v. ARCUI. CURBA. ÎNCOVOIA. ÎNDOI.

scovîrdát adj. v. ARCUIT. CURB. CURBAT. ÎNCOVOIAT. ÎNDOIT.

scovîrlíe s. v. BULB. GLOB. ORBITĂ.

scrab s. v. SOR-CU-FRATE.

scrábă s. v. CIORMOIAG. CONDRONIU.

scrámură s. v. BUCĂŢICĂ. FĂRÎMĂ. PIC.

scrápină s. v. SĂPĂLIGĂ.

SCRÉME vb. a se căzni, (reg.) a se munci. *(Se ~ pentru evacuarea fecalelor.)*

SCRÉMET s. scremut, (reg.) scremúş.

scrémet s. v. EXCREMENT. FECALE.

scremúş s. v. SCREMET. SCREMUT.

SCREMÚT s. scremet, (reg.) scremúș.

SCRIB s. **1.** *(IST.)* diac, grămătic, logofăt, pisar, scriitor, uricar. *(~ în cancelariile din țările române.)* **2.** copist, (înv.) prescriitór, (depr.) conțopíst. *(Era ~ la prefectură.)* **3.** (rar) scribăréț. *(~ la un ziar.)*

scribăréț s. v. SCRIB.

SCRÍE vb. **1.** a consemna, a înregistra, a înscrie, a însemna, a nota, a trece, (înv.) a notifica, a semna. *(~ într-un caiet cheltuielile zilnice.)* **2.** a alcătui, a compune, a crea, a elabora, a întocmi, a realiza, a redacta, (înv.) a izvodi, a redija, a tocmi. *(A ~ o operă valoroasă.)* **3.** (înv.) a semna. *(Îi ~ despre . . .)* **4.** a coresponda. *(Își ~ regulat.)* **5.** a colabora. *(~ la o gazetă.)* **6.** a conține, a cuprinde, a spune, a zice. *(Ce ~ aceste documente?)* **7.** a preciza, a prevedea, a specifica. *(După cum ~ pravila.)* **8.** a adresa, a expedia, a trimite. (fig.) a mîna. *(Cui i-ai ~ scrisoarea?)*

scrie vb. v. CONTURA. COPIA. DA. DESCRIE. DESENA. DESTINA. EDITA. EXPUNE. HĂRĂZI. HOTĂRÎ. IMPRIMA. INDICA. INVENTARIA. ISCĂLI. ÎNCONDEIA. ÎNCORPORA. ÎNFĂȚIȘA. ÎNREGISTRA. ÎNROLA. MENI. ORÎNDUI. PICTA. PREDESTINA. PRESCRIE. PREZENTA. PUBLICA. RECENZA. RECOMANDA. RECRUTA. REDA. REPRODUCE. RÎNDUI. SCOATE. SEMNA. SORTI. TIPĂRI. TRASA. URSI. ZUGRĂVI.

SCRÍERE s. **1.** (înv.) scrisoáre. *(~ literelor alfabetului.)* **2.** (înv.) scriptúră, scrisoáre. *(Vorbire și ~.)* **3.** caligrafiere. *(Era talentat la ~ literelor gotice.)* **4.** (înv.) scrisoáre. *(~ au luat-o de la romani.)* **5.** alcătuire, compunere, creare, elaborare, întocmire, realizare, redactare, scris, (înv.) izvodíre, redácție, redijáre. *(~ unei opere literare.)* **6.** lucrare, operă, text, (livr.) op, (înv. și pop.) scriptúră, (înv.) scriitúră, scrisoáre, uvráj. *(A prezentat ~ la tipografie.)* **7.** carte, lucrare, operă, tipăritură, tom, volum, (livr.) op. *(O ~ voluminoasă.)* **8.** *(LIT.) scriere dramatică* = piesă, lucrare dramatică, operă dramatică. **9.** (înv. și pop.) slóvă. *(Descifra cu greutate ~ chirilică.)* **10.** scris, (rar) scriitúră, (înv. și pop.) scrisoáre, slóvă, (înv.) scriptúră. *(Avea o ~ frumoasă.)* **11.** grafie, scris, (rar) scriitúră. *(I-a recunoscut ~.)* **12.** ortografie, (înv.) scriptúră. *(Despre ~ limbii române.)*

scriere s. v. DESCRIERE. EXPUNERE. ÎNCORPORARE. ÎNFĂȚIȘARE. ÎNROLARE. PREZENTARE. RECRUTARE. REDARE. ZUGRĂVIRE.

scriere în scurt s. v. PRESCURTARE. REZUMAT.

SCRIITÓR s. **1.** literat, (rar) condeiér, (înv.) literatór, (latinism înv.) scríptor. *(Un mare ~.)* **2.** autor. *(~ meu preferat.)* **3.** *(IST.)* diac, grămătic, logofăt, pisar, scrib, uricar. *(~ în cancelariile din țările române.)*

scriitór s. v. AUTOR. BIROU. DESENATOR. PICTOR.

scriitoráș s. v. CONȚOPIST.

scriitor de pămînt s. v. GEOGRAF.

SCRIITORICÉSC adj. literar. *(Breasla ~)*

scriitorie s. v. BELETRISTICĂ. CANCELARIE. LITERATURĂ. LITERE.

SCRIITÚRĂ s. condei, scris, (pop.) slóvă. *(Are o ~ regulată.)*

scriitúră s. v. GRAFIE. LUCRARE. OPERĂ. SCRIERE. SCRIS. TEXT.

scrijéle s. pl. v. JUMĂRI.

SCRIJELEÁLĂ s. crestătură, scrijelitură, zgîrietură, (Transilv. și Maram.) sferdítură. *(O ~ pe suprafața băncii.)*

SCRIJELÍ vb. a cresta, a zgîria, (rar) a hîrșîi, a scobi, (înv.) a semna. *(~ băncile cu briceagul.)*

scrijeli vb. v. GRAVA.

SCRIJELÍT adj. crestat, zgîriat. *(O bancă ~.)*

SCRIJELITÚRĂ s. crestătură, scrijeleală, zgîrietură, (Transilv. și Maram.) sferdítură. *(O ~ pe suprafața băncii.)*

SCRIN s. comodă, (înv.) sicríu, șifoniér. *(~ cu două sertare.)*

scrinte s. v. LILIAC.

scrintée s. v. COADA-RACULUI. SCRÎNTITOARE.

SCRIPCÁR s. **1.** lăutar, violonist, viorist, (pop.) diblár, (Transilv. și Maram.) ceteráș, (prin Transilv.) highidíș, (prin vestul Transilv.) igréț, (depr.) scîrțác. *(E ~ într-un taraf.)* **2.** *(ENTOM.; Saperda)* plopar, (reg.) cobzár, țigánáș.

SCRÍPCĂ s. *(MUZ.)* vioară, violină, (pop.) díblă, lăútă, (reg.) céteră.

scripcăráș s. v. GREIER DE CÎMP.

SCRÍPETE s. *(TEHN.)* **1.** muflă, palan. *(~ pentru ridicarea greutăților.)* **2.** căluș. *(~ la țițele războiului de țesut.)*

scripsí vb. v. PARAFA.

scripsire s. v. PARAFARE.

scripsít adj. v. PARAFAT.

scriptic adj. v. SCRIS.

scriptológ s. v. BIROCRAT. CONȚOPIST.

scriptologíe s. v. BIROCRATISM. BIROCRAȚIE.

scriptor s. v. LITERAT. SCRIITOR.

scriptóriu s. v. BIROU.

SCRIPTÚRĂ s. *(BIS.)* biblie, sfînta scriptură.

scriptúră s. v. CONSEMNARE. EPISTOLĂ. EPISTOLIE. INDICAȚIE. INSCRIPȚIE. ÎNREGISTRARE. LUCRARE. MENȚIONARE. OPERĂ. ORTOGRAFIE. PRECIZARE. PRESCRIPȚIE. PREVEDERE. SCRIERE. SCRIS. SCRISOARE. SPECIFICARE. TEXT.

scripturístic adj. v. SCRIS.

SCRIS adj. **1.** (înv.) semnát. *(Un text ~.)* **2.** (rar) scríptic. *(Limbaj oral și limbaj ~.)* **3.** (înv.) scripturístic. *(Examen ~.)*

scris adj. v. DESENAT. PICTAT. ZUGRĂVIT.

SCRIS s. **1.** condei, scriitură, (pop.) slóvă. *(Are un ~ regulat.)* **2.** (rar) caligrafíe. *(~ îngrijit, clar.)* **3.** scriere, (rar) scriitúră, (înv. și pop.) scrisoáre, slóvă, (înv.) scriptúră. *(Avea un ~ frumos.)* **4.** grafie, scriere, (rar) scriitúră.

(I-a recunoscut ~.) **5.** alcătuire, compunere, creare, elaborare, întocmire, realizare, redactare, scriere, (înv.) izvodire, redacție, redijare. *(~ unei opere literare.)* **6.** stil. *(Are un ~ nervos, viol.)*

scris s. v. ACT. DOCUMENT. DOVADĂ. EPISTOLĂ. EPISTOLIE. HÎRTIE. IZVOR. ÎNSCRIS. PIESĂ. SCRISOARE.

scrisă s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

SCRISOÁRE s. **1.** epistolă, epistolie, (astăzi rar și fam.) misivă, (înv. și pop.) cărte, răvaș, (reg.) scris, (prin Ban.) propís, (înv.) depeșă, poslánie, scriptură. *(I-am expediat prin poștă o ~.)* **2.** *(EC.) scrisoare de trăsură* = fraht.

scrisoáre s. v. ACT. CARTE. CULTURĂ. CUNOȘTINȚE. DESCRIERE. DOCUMENT. DOVADĂ. EXPUNERE. HÎRTIE. INDICAȚIE. INDICIU. INSTRUCȚIE. IZVOR. ÎNFĂȚIȘARE. ÎNSCRIS. ÎNVĂȚĂTURĂ. LUCRARE. MĂRTURIE. OPERĂ. PIESĂ. PILDĂ. PREGĂTIRE. PREZENTARE. PROBĂ. REDARE. SCRIERE. SCRIS. SEMN. STUDII. TEXT. ZUGRĂVIRE.

SCRISORÍCĂ s. (pop.) răvășél.

scrisorícă s. v. BILET.

scriví vb. v. GEME. LAMENTA. SCÎNCI. TÎNGUI. VĂITA.

SCRÎNCIÓB s. dulap, leagăn, (înv. și reg.) scîrcium, (reg.) huiț, (Transilv.) vîrtéj, (Ban.) vîrtilói, (prin Transilv.) zdrîncă. *(S-a dat în ~ la moși.)*

SCRÎNTEÁLĂ s. *(MED.)* deplasare, dezarticulare, dezarticulație, dislocare, luxare, luxație, scrîntire, scrîntitură, sucire, (rar) răsucíre, sucitúră, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)*

scrînteálă s. v. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENȚĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ȚICNEALĂ.

SCRÎNTÍ vb. *(MED.)* a (se) deplasa, a (se) dezarticula, a (se) disloca, a (se) luxa, a (se) suci, (rar) a (se) răsuci, (înv. și reg.) a (se) sminti, (reg.) a (se) strica, (prin Transilv.) a (se) muruli, (Transilv.) a (se) pica, (prin Transilv. și Bucov.) a (se) preti, (prin vestul Munt.) a (se) proclinti. *(Și-a ~ osul umărului.)*

scrînti vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. SMINTI. ȚICNI.

SCRÎNTÍRE s. *(MED.)* deplasare, dezarticulare, dezarticulație, dislocare, luxare, luxație, scrînteală, scrîntitură, sucire, (rar) răsucíre, sucitúră, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)*

SCRÎNTÍT adj. *(MED.)* deplasat, dezarticulat, dislocat, luxat, sucit, (rar) răsucít, (prin vestul Munt.) proclintít. *(Os ~.)*

scrîntít adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

SCRÎNTITOÁRE s. *(BOT.)* **1.** *(Potentilla supina)* (reg.) gălbenúșă. **2.** *(Potentilla argentea)* (reg.) scrintée.

scrîntitoáre s. v. BURUIANĂ-DE-CINCI-DEGETE. GIUMĂREA. COADA-RACULUI-DREȚE. DUMINECEA. SCLIPEȚ.

SCRÎNTITÚRĂ s. *(MED.)* deplasare, dezarticulare, dezarticulație, dislocare, luxare, luxație, scrînteală, scrîntire, sucire, (rar) răsucíre, sucitúră, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)*

scrîntiță s. v. BOB-DE-ȚARINĂ.

SCRÍȘNET s. **1.** scrîșnire, scrîșnit, scrîșnitură. *(~ dinților.)* **2.** scîrțiială, scîrțíire, scîrțíit, scrîșnire, scrîșnit. *(~ cheii în broască.)*

SCRÎȘNÍ vb. **1.** (Mold. și Transilv.) a crîșca. *(~ din dinți.)* **2.** a scîrții. *(Cheia ~ în broască.)*

SCRÎȘNÍRE s. **1.** scrîșnet, scrîșnit, scrîșnitură. *(~ dinților.)* **2.** scîrțiială, scîrțíire, scîrțíit, scrîșnet, scrîșnit. *(~ cheii în broască.)*

SCRÎȘNÍT s. **1.** scrîșnet, scrîșnire, scrîșnitură. *(~ dinților.)* **2.** scîrțiială, scîrțíire, scîrțíit, scrîșnet, scrîșnire. *(~ cheii în broască.)*

SCRÎȘNITÚRĂ s. scrîșnet, scrîșnire, scrîșnit. *(~ dinților.)*

scroafa-cu-purcéi s. v. PORCII.

SCROÁFĂ s. *(ZOOL.)* purcea, (pop.) poárcă, (reg.) măscuroáică, măscuroáie.

scroáfă s. v. CONTRABAS.

scroafă-de-báltă s. v. BÎTLĂNAȘ.

scrob s. v. JUMĂRI. OMLETĂ. TENCUIALĂ.

SCROBEÁLĂ s. **1.** apret, (prin Transilv.) aspreálă, (Mold. și Bucov.) crohmálă, (Transilv. și Mold.) șterc. *(~ pentru rufe.)* **2.** (reg.) mînjeálă. *(Cu ~ se ung firele urzelii.)*

SCROBÍ vb. a apreta, (reg.) a aspri, a mînji, (Mold. și Bucov.) a crohmăli. *(~ rufele.)*

scrobí vb. v. ALBĂSTRI.

SCROBÍRE s. apretare, scrobit, (rar) apretúră, (Mold. și Bucov.) crohmălíre. *(~ țesăturilor.)*

SCROBÍT adj. apretat, tare, *(Guler ~.)*

scrobít adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNGREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. RIGID. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

SCROBÍT s. apretare, scrobire, (rar) apretúră, (Mold. și Bucov.) crohmălíre. *(~ țesăturilor.)*

scrobós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.

scroboteálă s. v. TESCOVINĂ.

scroflái vb. v. PORCĂI.

scroflárie s. v. PORCĂRIE.

SCROFÍȚĂ s. *(ZOOL.)* (rar) scrofulíță, scrofușoáră.

scrofíță s. v. BOIȘTEAN. PITULICE. PURCELUȘĂ. STÎRC MIC. STÎRC PITIC.

scrofuláre s. v. BUBERIC.

SCRÓFULĂ s. *(MED.)* **1.** (la pl.) scrofuloză, (reg.) cîrtiță, (Transilv.) șui. *(Om bolnav de ~.)* **2.** (pop.) gîlcă, (reg.) cîrtiță, móimă, úimă, (Mold. și Bucov.) jólnă. *(I-au apărut ~.)*

scrofulíță s. v. SCROFIȚĂ.

SCROFULÓZĂ s. *(MED.)* scrofule (pl.), (reg.) cîrtiță, (Transilv.) șui.

scrofușoáră s. v. SCROFIȚĂ.
scrombăi vb. v. DEFORMA, SCÎLCIA. STRÎMBA.
scrombăit adj. v. DEFORMAT. SCÎLCIAT. STRÎMB, STRÎMBAT.
SCROT s. *(ANAT.)* (pop.) punga boașelor, (reg.) săculeț.
SCRUM s. **1.** zgură. *(Pîinea din cuptor s-a făcut ~.)* **2.** arsură. *(~ de pe fundul unui vas.)*
scrum s. v. CENUȘĂ, FUNINGINE.
SCRUMBÍE s. *(IHT.)* (prin Transilv.) aringă.
scrumbioáră s. v. GINGIRICĂ.
scrumbiță s. v. RIZEAFCĂ.
scrumélniță s. v. SCRUMIERĂ.
scrumíe s. v. SCRUMIERĂ.
SCRUMIÉRĂ s. (rar) cenușar, cenușiéră, scrumélniță, scrumíe, scuturătoáre, (Mold. și Transilv.) cenușérniță.
SCRUPULÓS adj. **1.** conștiincios, exigent, meticulos, minuțios. *(Un om ~.)* **2.** amănunțit, atent, meticulos, migălos, minuțios, riguros, serios, (înv.) scump. *(O cercetare ~ a faptelor.)* **3.** meticulos, pedant, tipicar, (înv.) pedántic, (rar fam.) tabietlíu. *(Prea e ~ !)*
SCRUPULOZITÁTE s. **1.** acribie, conștiinciozitate, exigență, meticulozitate, rigurozitate, (fam. și peior.) tipicării. *(~ în îndeplinirea datoriei.)* **2.** atenție, grijă, meticulozitate, migală, migăleală, minuțiozitate, (livr.) minúție, (pop.) piguleálă, scumpătáte, (reg.) migoroșeálă, milcoșeálă. *(Lucrat cu multă ~.)*
SCRUTÁ vb. **1.** a privi, a se uita, (înv.) a cerca. *(~ în zare.)* **2.** a iscodi, (fig.) a scormoni, a sfredeli, a străpúnge. *(Îl ~ cu privirea.)* **3.** a analiza, a cerceta, a examina, a măsura, a observa, a studia, a urmări, (pop.) a iscodi, (înv. și reg.) a oglindi, (înv.) a cerca, a ispiti. *(A ~ ceva cu atenție.)*
SCRUTÁRE s. analiză, cercetare, examinare, observare, observație, studiere, studiu, (pop.) iscodíre, (înv.) iscoádă, ispită, ispitíre. *(~ atentă a cuiva.)*
SCRUTĂTÓR adj. **1.** atent, cercetător, iscoditor, pătrunzător, scormonitor, scotocitor, sfredelitor, străpungător. *(O privire ~; ochi ~.)* **2.** ager, clarvăzător, iscoditor, observator, pătrunzător, perspicace, scormonitor, sfredelitor, străbătător, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuțít. *(Un spirit ~.)*
scrutătór s. v. CERCETĂTOR. OM DE ȘTIINȚĂ.
SCRUTÍN s. alegeri (pl.), vot. *(În timpul ~.)*
SCÚFĂ s. bonetă, căciuliță, scufiță, tichie, (Transilv., Ban. și Bucov.) ceápsă.
scúfă s. BONETĂ. BONEȚICĂ. SCUFIE. SCUFIȚĂ.
SCUFÍE s. **1.** bonetă, bonetică, scufiță, (reg.) scúfă, tichíe, (Mold.) căíță, (Ban.) căpíță. *(~ pentru sugaci.)* **2.** (înv. și reg.) scúfă. *(~ pentru femei.)*
SCUFÍȚĂ s. **1.** bonetă, bonetică, scufie, (reg.) scúfă, tichíe, (Mold.) căíță, (Ban.) căpíță. *(~ pentru sugaci.)* **2.** bonetă, căciuliță, scufă, tichie, (Transilv., Ban. și Bucov.) ceápsă. *(Bunicul poartă ~ pe cap.)*
SCUFUNDÁ vb. **1.** a (se) îneca. *(Ambarcația s-a ~.)* **2.** a (se) adînci, a (se) afunda, a (se) cufunda, a (se) înfunda. *(Picioarele i se ~ în zăpadă.)* **3.** (reg.) a se sodomi. *(Pămîntul s-a ~.)*
scufundá vb. v. APUNE. ASFINȚI. AȚINTI. COBORÎ. DISPĂREA. FIXA. PIERI. PIRONI. PLECA. ȚINTI. ȚINTUI.
scufundáci s. v. BODÎRLĂU. CORCODEL. CUFUNDAC, CUFUNDAR.
scufundár s. v. BODÎRLĂU. CORCODEL. CUFUNDAR.
SCUFUNDÁRE s. **1.** înecare. *(~ ambarcației.)* **2.** adîncire, afundare, cufundare, înfundare. *(~ picioarelor în zăpadă.)* **3.** prăbușire, surpare. *(~ pămîntului.)*
SCUFUNDÁT adj. înecat. *(Navă ~.)*
SCUFUNDĂTÚRĂ s. **1.** adîncătură, adîncitură, cufundătură, scobitură, (pop. și fam.) scofîlcitúră, (înv. și reg.) scorbelitúră. *(~ a solului.)* **2.** surpătură, (rar) scufundíș. *(~ produsă în urma unui cutremur.)*
scufundíș s. v. SCUFUNDĂTURĂ. SURPĂTURĂ.
SCUIPÁ vb. **1.** a expectora. **2.** (reg.) a hraconi, (Mold. și Bucov.) a stupi.
scuipare de sînge s. v. HEMOPTIZIE.
SCUIPÁT s. **1.** expectorație, flegmă, spută. **2.** salivă, scuipătură, spută, (rar) ápă, (pop.) stupít.
scuipatul-cúcului s. v. STUPITUL-CUCULUI.
scuipatul-drácului s. v. COȚOFANĂ.
SCUIPĂTÚRĂ s. **1.** (Mold. și Bucov.) stupitúră. **2.** salivă, scuipat, spută, (rar) ápă, (pop.) stupít.
SCUL s. (înv. și reg.) sucitúră, (Mold.) căleápă, (înv.) mătăríngă. *(~ de lînă.)*
SCULÁ vb. **1.** a (se) deștepta, a (se) trezi, (pop.) a (se) pomeni, (înv. și reg.) a (se) scormoni, a (se) stîrni, (prin Mold.) a (se) suminica, (înv.) a (se) scorni. *(S-a ~ devreme.)* **2.** a (se) însufleți, a învia, (înv.) a (se) deștepta, a (se) ridica. *(Morții nu se mai ~.)* **3.** a se ridica. *(S-a ~ de la masă.)* **4.** a (se) ridica. *(Se ~ în picioare.)*
sculá vb. v. CREȘTE. DECLANȘA. DEZLĂNȚUI. FORTIFICA. ISCA. IZBUCNI. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTĂRI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. NORMALIZA. PORNI. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. RECONFORTA. REDRESA. REFACE. RESTABILI. REVOLTA. RIDICA. STÎRNI. TĂMĂDUI. TONIFICA. VINDECA.
sculaménț s. v. BLENORAGIE. GONOREE.
SCULÁRE s. **1.** deșteptare, sculat, trezire. *(~ din somn.)* **2.** înviere, (înv.) sculát, sculătoáre, sculătúră. *(~ din morți.)* **3.** ridicare, sculat. *(~ de pe scaun.)*
sculáre s. v. ÎNDREPTARE. ÎNFIRIPARE. ÎNSĂNĂTOȘIRE. ÎNTREMARE. ÎNZDRĂVENIRE. LECUIRE. NORMALIZARE. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REDRESARE.

REFACERE. RESTABILIRE. REVOLTĂ. RIDICARE. TĂMĂDUIRE. VINDECARE.

SCULÁT adj. **1.** deștept, treaz. *(Deși dimineața, toți erau ~.)* **2.** ridicat. *(Stă ~, nu jos.)*

sculát adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

SCULÁT s. **1.** deșteptare, sculare, trezire. *(~ din somn.)* **2.** ridicare, sculare. *(~ de pe scaun.)*

sculát s. v. ÎNVIERE. SCULARE.

SCÚLĂ s. instrument, unealtă, ustensilă, (înv. și reg.) sărsám, (reg.) sculeáță, (Mold., Bucov. și Ban.) halát, (înv.) ciníe, dichís. *(~ pentru dulgherie.)*

scúlă s. v. ARMĂ. BIJUTERIE. CATEGORIE. FEL. GEN. GIUVAER. ODOR. PODOABĂ. SOI. SPECIE. SPEȚĂ. TIP.

sculătoáre s. v. BUJOREL. GEMĂNARIȚĂ. ÎNDREPTARE. ÎNVIERE. NORMALIZARE. POROINIC. REDRESARE. REFACERE. SALEP. SCULARE. UNTUL-VACII.

sculătór s. v. DEȘTEPTĂTOR.

sculătór s., adj. v. ADVERSAR. DUȘMAN. INAMIC. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

sculătúră s. v. ÎNVIERE. SCULARE.

scúle s. pl. v. ODOARE.

sculeáță s. v. INSTRUMENT. SCULĂ. UNEALTĂ. USTENSILĂ.

sculí vb. v. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. SFÎRȘI. TERMINA.

SCULPTÁ vb. **1.** a ciopli, a săpa, a tăia, (rar) a scobi. (Transilv. și Maram.) a sferdi. *(~ în piatră un bust.)* **2.** a modela. *(A ~ marmura.)*

SCULPTÁRE s. cioplire, cioplit, săpare, săpat, sculptat, tăiat, tăiere, (înv.) săpătúră. *(~ unui bloc de marmură.)*

SCULPTÁT adj. **1.** cioplit, săpat, tăiat. *(Construcție impodobită cu ziduri ~.)* **2.** modelat. *(Marmură ~.)*

SCULPTÁT s. cioplire, cioplit, săpare, săpat, sculptare, tăiat, tăiere, (înv.) săpătúră. *(~ unui bloc de marmură.)*

SCÚLPTOR s. (pop.) săpător, (înv.) ciopli-tór, scobitór. *(~ în marmură.)*

SCULPTÚRĂ s. (înv.) cioplitúră, săpătúră, scobitúră. *(Învață ~; o ~ în marmură.)*

scump adj. v. ADUNĂTOR. ALES. AMĂNUNȚIT. APARTE. ATENT. CRUȚĂTOR. DEOSEBIT. DISTINS. ECONOM. METICULOS. MIGĂLOS. MINUȚIOS. PĂSTRĂTOR. RIGUROS. SCRUPULOS. SERIOS. STRÎNGĂTOR.

SCUMP adj., s. **1.** adj. costisitor, (înv. și reg.) bănós, (inv.) costătór. *(Lucruri ~.)* **2.** adj. prețios, rar, valoros. *(Bijuterii ~.)* **3.** adj. bogat, luxos, prețios. *(Haine ~.)* **4.** adj. exagerat, excesiv, exorbitant, mare, ridicat, (livr.) inabordábil, (fig.) încărcát, piperát, sărát, umflát, usturătór. *(Prețuri ~.)* **5.** adj. drag, iubit, (fig.) dúlce. *(Ființă ~.)* **6.** s. drag, iubit. *(~ul meu!)* **7.** adj. drag, iubit, îndrăgit. *(Imaginea ~ a copilăriei.)*

scump s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

scumpăcluni s. pl. v. SCUMPETURI.

scumpărá vb. v. ACHIZIȚIONA. CUMPĂRA. DA. IZBĂVI. ÎMPRUMUTA. LUA. MÎNTUI. PROCURA. PURIFICA. RĂSCUMPĂRA. SALVA. TÎRGUI.

scumpărătoáre s. v. ACHIZIȚIONARE. CUMPĂRARE. CUMPĂRAT. LUARE. PROCURARE. TÎRGUIRE.

scumpătáte s. v. ATENȚIE. AVARIȚIE. CALICENIE. CALICIE. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. EXACTITATE. EXACTITUDINE. GRIJĂ. ÎNȚELEPCIUNE. JUDECATĂ. LIPSĂ. MĂSURĂ. METICULOZITATE. MIGALĂ. MIGĂLEALĂ. MINTE. MINUȚIOZITATE. MIZERIE. MODERAȚIE. NEVOIE. PRECIZIE. RAȚIUNE. RIGOARE. RIGUROZITATE. SĂRĂCIE. SCRUPULOZITATE. SCUMPETE. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. TACT. ZGÎRCENIE.

scumpeálă s. v. SCUMPETE.

scumpénie s. v. AVARIȚIE. CALICENIE. CALICIE. SCUMPETE. ZGÎRCENIE.

scumpénii s. pl. SCUMPETURI.

SCUMPÉTE s. **1.** (înv. și pop.) scumpătáte, (înv.) scumpeálă, scumpénie. *(Era o ~ de nedescris.)* **2.** (rar) scumpătáte. *(Ce mai faci, ~?)*

scumpéte s. v. AVARIȚIE. BELȘUG. BOGĂȚIE. BUNĂSTARE. CALICENIE. CALICIE. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. PROSPERITATE. SĂRĂCIE. SGÎRCENIE.

SCUMPÉTURI s. pl. (înv.) scumpăciúni (pl.), scumpénii (pl.), scumpíi (pl.). *(Ce de mai ~ avea în ladă!)*

SCUMPÍ vb. **1.** a crește, a (se) majora, a (se) mări, a (se) ridica, a spori, a (se) sui, a (se) urca. *(Prețurile erau ~.)* **2.** a se calici, a se lăcomi, a se zgîrci, (prin nord-vestul Munt. și nord-estul Olt.) a se pungi. *(Nu te mai ~ atîta!)* **3.** a se zgîrci, (reg.) a se hîrsi. *(S-a ~ și a pierdut ocazia.)*

scumpíe s. v. AVARIȚIE. BELȘUG. BOGĂȚIE. BUNĂSTARE. CALICENIE. CALICIE. LEMNUL-VÎNTULUI. LILIAC. OȚETAR. PROSPERITATE. ZGÎRCENIE.

scumpíi s. pl. v. SCUMPETURI.

scumpínă s. v. SIRINDERICĂ.

SCUMPÍRE s. creștere, majorare, mărire, ridicare, sporire, suire, urcare. *(~ prețurilor.)*

SCUND adj. **1.** mărunt, mic, scurt, (rar) scundác. *(Un om ~ de statură.)* **2.** jos, mărunt, mic, (reg.) pitulát. *(Casă ~.)* **3.** mic, pitic. *(Fasole ~.)*

scundác adj. v. MĂRUNT. MIC. SCUND. SCURT.

SCUNDICÉL adj. scunduț, scurticel. *(Un om ~.)*

SCUNDÚȚ adj. scundicel, scurticel. *(Un om ~.)*

scurá vb. v. IZBĂVI. MÎNTUI. PURIFICA. RĂSCUMPĂRA. SALVA.

scúre vb. v. IZVORÎ. VENI.

scurgătoáre s. v. DEVERSOR. SĂCULEȚ. SCURGERE. SEDILĂ. STAVILĂ. STĂVILAR. ZĂGAZ.

SCÚRGE vb. **1.** a se prelinge, (pop.) a pica, (înv. și reg.) a piști. *(Vinul se ~ din vas.)* **2.** a se strecura. *(Lichidul se ~ prin fisura*

vasului.) **3.** (înv. și reg.) a strînge. *(~ brînza proaspătă prin sedilă.)* **4.** a-i curge, a-i pica, a-i picura, a i se prelinge, (pop.) **a-i** mérge. *(I se ~ lacrimi din ochi.)* **5.** a se infiltra, a pătrunde, (reg.) a se stoárce. *(Apa de ploaie se ~ în pămînt.)* **6.** a se perinda, a se succeda, a urma, (înv. și pop.) a se petréce. *(Mașinile se ~ una după alta.)* **7.** a trece. *(Întreg convoiul s-a ~.)* **8.** a trece, (pop.) a vremui, (înv.) a se prelungi, (fig.) a cúrge. *(Timpul s-a ~ încet.)* **9.** a se împlini, a trece. *(S-au ~ 100 de ani de la . . .)*

scúrge vb. v. ASANA. CURGE. DESCĂRCA. DESECA. DEȘERTA. EXTORCA. GOLI. SECA. VĂRSA.

SCÚRGERE s. **1.** prelingere, (rar) prelinsătură, scursoáre, scursúră. *(~ unui lichid din vas.)* **2.** strecurare. *(~ unui lichid printr-o spărtură.)* **3.** (concr.) (reg.) scurgătoáre. *(În zi de practicală o ~.)* **4.** perindare, succedare. *(~ oamenilor pe stradă.)* **5.** trecere. *(~ timpului.)*

scúrgere s. v. BLENORAGIE. GONOREE. LEUCOREE. OTOREE.

SCURMÁ vb. **1.** a rîcîi, a scormoni, (rar) a scotoci, (înv., pop. și fam.) a scociorî, (înv. și reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a răcăli, a rășchia, a scodormoli, (prin Mold.) a rîcălui, (Transilv. și Maram.) a scorni. *(Găinile ~ pămîntul.)* **2.** a scormoni, (pop.) a săpa, (reg.) a dricui. *(Porcul ~ cu ritul pămîntul.)*

scurmá vb. v. ARA. SCOTOCI.

SCURMÁRE s. rîcîială, rîcîit, rîcîitură, scormonire, scurmătură, (înv., pop. și fam.) scociorîre, scociorît. *(~ pămîntului cu ghearele.)*

SCURMÁT adj. rîcîit, scormonit,(reg.) scofelit, scorbelit. *(Pămînt ~.)*

SCURMĂTÚRĂ s. rîcîială, rîcîit, rîcîitură, scormonire, scurmare, (înv., pop. și fam.) scociorîre, scociorît. *(~ pămîntului cu ghearele.)*

SCURS adj. prelins. *(Lichid ~.)*

scurs s. v. CURENT. CURS.

scursoáre s. v. BLENORAGIE. CURENT. CURS. DIAREE. GONOREE. LEUCOREE. PRELINGERE. SCURGERE.

scursóri s. pl. v. LĂTURI. SPĂLĂTURĂ. ZOAIE.

scursúră s. v. ALBIE. BLENORAGIE. CURS. DIAREE. DIZENTERIE. FĂGAȘ. GONOREE. LEUCOREE. MATCĂ. PRELINGERE. SCURGERE. VAD. VĂRSARE.

scurt adj. v. ÎNCUIAT. ÎNGUST. LIMITAT. MĂRGINIT. OBTUZ. PUȚIN. REDUS.

SCURT adj., adv. **1.** adj. mic, redus, restrîns. *(Un text ~.)* **2.** adj. concentrat, concis, laconic, lapidar, succint, (înv.) rezumător, (fig.) strîns, telegrafic. *(O expunere ~; stil ~.)* **3.** adj. mărunt, mic, scund, (rar) scundác. *(Un om ~ de statură.)* **4.** adj. mic. *(Creion ~.)* **5.** adj. mic. *(Vara noaptea-i ~.)* **6.** adj. puțin. *(În ~ vreme voi fi la tine.)* **7.** adv. strîns. *(Apucă iapa ~ de căpăstru.)* **8.** adv. brusc, deodată, fulgerător, instantaneu, odată, repede, subit, (pop.) númai, (reg.) tîrla-mîrla. *(~ se întoarce spre el și . . .)*

SCURTÁ vb. **1.** a micșora, a prescurta, a reduce. *(Mai ~ din text.)* **2.** a concentra, a prescurta, a reduce, a rezuma, (fig.) a comprima, a condensa. *(A ~ o expunere.)* **3.** a abrevia, a prescurta. *(A ~ numele unei instituții.)* **4.** (reg.) a reteza. *(A ~ o haină.)* **5.** a tăia. *(Mai ~ din poale.)* **6.** a tăia. *(A ~ drumul peste cîmp.)* **7.** a descrește, a se micși, a se micșora, a se reduce, a scădea. *(Toamna, ziua se ~.)*

scurtá vb. v. AJUNGE. DECAPITA. PRINDE. REDUCE. SIMPLIFICA. TĂIA.

SCURTÁRE s. **1.** micșorare, prescurtare, reducere. *(~ unui text.)* **2.** concentrare, prescurtare, reducere, rezumare,(fig.) comprimare, condensáre. *(~ expunerii.)* **3.** (concr.) abreviație, abreviere, prescurtare. *(Un sistem de ~ i.)* **4.** tăiere. *(~ drumului peste cîmp.)* **5.** descreștere, micșorare, reducere, scădere. *(~ zilei în timpul toamnei.)*

scurtáre s. v. MICIME. SCURTIME.

SCURTÁT adj. **1.** micșorat, prescurtat, redus. *(Text ~.)* **2.** concentrat, prescurtat, redus, rezumat, (fig.) comprimát, condensát. *(O expunere ~.)* **3.** abreviat, prescurtat. *(Cuvinte ~.)* **4.** retezat, tăiat, tuns. *(Păr ~; iarbă ~.)*

scurtát adj. v. DECAPITAT.

SCÚRTĂ s. *(MED.)* uimă, (reg.) mólimă, (Mold.) boșoálcă.

scúrtă s. v. ADENITĂ.

SCURTĂTÚRĂ s. retevei, (pop.) zburătúră, (reg.) caravéi, cotrompléte, răzbíci, resteu, scatoálcă, scurtéi, verdéte, (Olt. și Ban.) jilăvéte, (prin Transilv. și Maram.) șui, (prin Olt.) șutavéi, (Transilv., Maram. și Olt.) șuvéi, (înv.) șuvéte. *(A aruncat cu o ~ după el.)*

scurtéi s. v. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

SCURTÉICĂ s. cațaveică, (rar) zoavă. *(~ se poartă la țară.)*

SCURTEICÚȚĂ s. (reg.) camizól, capotél, ciupág, polcúță. *(Purta o ~.)*

SCURTICÉL adj. **1.** scundicel, scurtuț. *(Un om ~.)* **2.** micuț, (pop.) micșór, (înv. și reg.) scurtișór, (reg.) scurtúț. *(O haină ~.)*

SCURTÍME s. **1.** micime. *(~ textului.)* **2.** concentrare, concizie, laconicitate, laconism, lapidaritate. *(~ stilului, a exprimării.)* **3.** micime, (înv.) scurtáre. *(~ vieții umane.)*

scurtișór adj. v. MICUȚ. SCURTICEL.

scurtúț adj. v. MICUȚ. SCURTICEL.

SCUT s. *(MIL.)* pavăză, (înv.) aspídă, calcán. *(Ostaș cu ~ și suliță.)*

scut s. v. APĂRARE. APĂRĂTOARE. ARMOARII. BLAZON. EMBLEMĂ. GARDĂ. GRIJĂ. OCROTIRE. PROTECȚIE. SPRIJIN. STEMĂ. ȘOPRON.

scutár s. v. BACI. SCUTIER.

scuteálă s. v. ADĂPOST. APĂRARE. DISPENSĂ. OCROTIRE. PROTECȚIE. SCUTIRE. SPRIJIN. ȘOPRON.

SCÚTEC s. cîrpă, (înv. și reg.) rántie, (Mold. și Bucov.) pelíncă. *(~ pentru sugaci.)*

SCUTECÉL s. (reg.) pelincúță. *(~ pentru sugari.)*

SCUTÉLNIC s. *(IST.)* (înv.) scútnic. *(~ boieresc, domnesc.)*

SCUTÍ vb. **1.** a absolvi, a cruța, a ierta, (înv.) a milui, a pardona, a slobozi. *(A ~ de o pedeapsă, de o obligație.)* **2.** a dispensa. *(Îl ~ de gimnastică.)* **3.** a slăbi. *(~-mă cu întrebările!)*

scuti vb. v. ADĂPOSTI. APĂRA. ASCUNDE. DOSI. FERI. MISTUI. OCROTI. PĂSTRA. PĂZI. PROTEJA.

SCUTIÉR s. *(IST.)* (înv.) scutár. *(~ unui cavaler.)*

scutință s. v. APĂRARE. DISPENSĂ. OCROTIRE. PROTECȚIE. SCUTIRE. SPRIJIN.

SCUTÍRE s. **1.** absolvire, cruțare, iertare. *(~ cuiva de o pedeapsă, de o obligație.)* **2.** dispensă. (înv.) scuteálă, scutínță. *(~ de armată.)*

scutire s. v. APĂRARE. OCROTIRE. PROTECȚIE. SPRIJIN.

SCUTÍSM s. cercetășie.

scutit adj. v. ADĂPOSTIT. APĂRAT. FERIT. OCROTIT. PĂZIT. PROTEJAT. SIGUR.

scutitór s. v. APĂRĂTOR. OCROTITOR. PROTECTOR. SPRIJIN. SPRIJINITOR. SUSȚINĂTOR.

scútnic s. v. SCUTELNIC.

scútur s. v. ADIERE. BOARE. FIOR. FRIGURI. FRISOANE. PALĂ. SCUTURĂTURĂ. SUFLARE. SUFLU. TREMUR. TREMURĂTURĂ. TREMURICI. UNDĂ.

SCUTURÁ vb. **1.** a (se) agita, a (se) clătina, a (se) zgudui, (reg.) a (se) clătări, (Mold. și Bucov.) a (se) cobilți. *(A ~ lichidul din eprubetă.)* **2.** a (se) clătina, a (se) cutremura, a (se) zdruncina, a (se) zgilți, a (se) zgudui, (înv. și reg.) a (se) clăti, (înv.) a (se) smăcina. *(Seismul ~ casa din temelii.)* **3.** a clătina, a hîți, a hîțîna, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlți, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drigli, (Ban.) a zducni. *(Căruța l-a ~ zdravăn.)* **4.** a clătina, a zgîlți, a zgudui, (pop.) a zgiltîna, (reg.) a zbiciula, zblendui, a zgicina, (Mold.) a zbihui. *(Îl ~ zdravăn ca să se scoale.)* **5.** a se cutremura, a se înfiora, a tremura, a tresări. *(Calul se ~ din tot corpul.)* **6.** a curăța, a deretica, a strînge, (înv. și reg.) a griji, (reg.) a rîndui, (prin Bucov.) a cioroboti, (Transilv.) a cîștiga, (Ban. și Transilv.) a orîndui, (Transilv.) a tăgăși, (Transilv. și Maram.) a ticăzui, (Transilv.) a tistăli. *(A ~ prin casă.)*

scutură vb. v. ADMONESTA. ARUNCA. AZVÎRLI. CERTA. CRITICA. DĂSCĂLI. DEBARASA. DEGAJA. DESCOTOROSI. DEZBĂRA. DEZOBIȘNUI. DEZVĂȚA. DOJENI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNDEPĂRTA. ÎNLĂTURA. LĂSA. LEPĂDA. MORALIZA. MUSTRA. PĂRUI. PRESĂRA. RĂSPÎNDI. SCĂPA. SEMĂNA. ZVÎRLI.

SCUTURÁRE s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit o ~ puternică.)* **2.** hîțînare, zgîlțîire, zguduire. *(~ unui gard.)* **3.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe, pe un drum cu hîrloape.)* **4.** dereticare, dereticat, scuturat. *(~ camerei.)*

scuturáre s. v. BĂTAIE. FÎLFÎIALĂ. FÎLFÎIRE. FÎLFÎIT. FÎLFÎITURĂ. FLUTURARE. FLUTURAT. ÎNDEPĂRTARE. ÎNLĂTURARE.

SCUTURÁT adj. dereticat. *(O casă ~.)*

scuturát adj. v. CURĂȚEL. ÎNGRIJIT. SPĂLAT. SPĂLĂȚEL.

scuturát adv. v. RITMAT. SACADAT. SĂLTAT. SĂLTĂREȚ. SĂLTĂTOR.

SCUTURÁT s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit un ~ puternic.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe, pe un drum cu hîrloape.)* **3.** dereticare, dereticat, scuturare. *(~ camerei.)*

scuturát s. v. BĂTAIE. FÎLFÎIALĂ. FÎLFÎIRE. FÎLFÎIT. FÎLFÎITURĂ. FLUTURARE. FLUTURAT.

scútură s. v. AMEȚEALĂ. VERTIJ. VÎRTEJ.

scuturătoáre s. v. SCRUMIERĂ. SITĂ. TEICĂ.

scuturătór s. v. HĂDĂRAG. TITIREZ.

SCUTURĂTÚRĂ s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit o ~ puternică.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe, pe un drum cu hîrloape.)* **3.** clătinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, (Mold.) zbihuiálă. *(Cu o ~ zdravănă l-a scuiat.)* **4.** fior, (rar) scútur. *(O ~ de frig.)* **5.** *(MED.)* friguri (pl.), frisoane (pl.), tremur, tremurătură, tremurici, (rar) scútur. *(L-a lăsat ~.)* **6.** curățenie, dereticare, (prin Transilv.) tăgășire, tistușág. *(A făcut o ~ radicală prin casă.)*

scuturătúră s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. CUTREMUR. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUS-

TRARE. OBSERVAȚIE. REPROȘ. SEISM. ZGUDUIALĂ. ZGUDUIRE. ZGUDUITURĂ.

scuț s. v. ȚURȚUR.

SCUZÁ vb. **1.** a (se) apăra, a (se) dezvinovăți, a (se) disculpa, a (se) justifica, (rar) a (se) dezvinui, (înv. și reg.) a (se) cura, (înv.) a (se) îndreptăți, a (se) mîntui. *(Nu te mai ~ alita!)* **2.** a ierta. *(Vă rog să mă ~ pentru o clipă.)* **3.** a justifica, a motiva. *(Scopul ~ mijloacele.)*

SCUZÁBIL adj. justificabil, motivabil. *(Un argument ~.)*

scuzáre s. v. DEZVINOVĂȚIRE. DISCULPARE. JUSTIFICARE. MOTIVARE. MOTIVAȚIE. SCUZĂ.

scuzát adj. v. DEZVINOVĂȚIT. DISCULPAT. JUSTIFICAT. MOTIVAT.

SCÚZĂ s. **1.** dezvinovățire, disculpare, justificare, (rar) dezvinuire, scuzáre. *(O ~ neconvingătoare.)* **2.** iertare, (pop.) iertăciúne, (înv.) pardón. *(Cere ~e.)* **3.** justificare, motivare, motivație, (rar) scuzáre, (înv.) răspúns. *(Nu are nici o ~ pentru cele făcute.)* **4.** motiv, pretext, (înv.) cále, (înv., în Transilv.) ștecămát, (grecism înv.) prófasis. *(Ce ~ ai invocat pentru a lipsi?)*

SEÁMĂ s. **1.** număr, serie, sumă. *(A ridicat o ~ de probleme.)* **2.** grămadă, mulțime. *(Și-a rezolvat o ~ de probleme.)* **3.** rost, socoteală, (reg.) ogód. *(Nu mai știa ~ averii lui.)* **4.** socoteală. *(Vei da ~ de cele făcute.)* **5.** cont, socoteală, (fig.) spáte, spináre. *(Cite nu i se puneau în ~!)* **6.** grijă, pază, (fig.) mînă. *(I l-a dat în ~.)* **7.** egal, pereche, potrivă, seamăn. *(Nu are ~ în lume.)*

seámă s. v. APRECIERE. ATENȚIE. AVANTAJ. BENEFICIU. BIR. CALCUL. CATEGORIE. CINSTE. CINSTIRE. CÎȘTIG. CONDIȚIE. CONSIDERAȚIE. DARE. EPOCĂ. FEL. FOLOS. GEN. IMPOZIT. INTERVAL. ONOARE. PERIOADĂ. PREȚUIRE. PROFIT. RANG. RĂGAZ. RĂSTIMP. RESPECT. RÎNDUIALĂ. ROST. SOCOTEALĂ. SOI. SPAȚIU. SPECIE. SPEȚĂ. STARE. STIMĂ. SUMĂ. TEAPĂ. TIMP. TIP. TREAPTĂ. TRECERE. VAZĂ. VÎRSTĂ. VREME.

SEÁMĂN s. egal, pereche, potrivă, seamă. *(Nu are ~ în lume.)*

seánță s. v. ȘEDINȚĂ.

SEÁRĂ s. amurg, apus, asfințit, înserare, (livr.) crepúscul, (înv. și pop.) murg, (pop.) înmurgít, scăpătát, sfințít, (reg.) murgít, (prin Mold. și Munt.) murgílă, (înv.) sfințíre. *(S-a lăsat ~.)*

SEÁRBĂD adj. **1.** dulceag, fad, insipid, (rar) spelb, (Transilv.) líhod, (Bucov.) línced. *(O mîncare ~.)* **2.** fad, leșietic, leșios, sălciu, (înv.) sălciós, sălcós. *(Gust ~.)* **3.** inexpresiv, neexpresiv, spălăcit, șters. *(O față ~.)*

seárbăd adj. v. ACRIT. ACRU. ALTERAT. ANOST. BANAL. BĂTUT. BUHĂIT. DESCOMPUS. FERMENTAT. GALBEN. ÎMPUȚIT. ÎNĂCRIT. ÎNGĂLBENIT. MONOTON. NEINTERESANT. NESĂRAT. PAL. PALID. PLACID. PLICTICOS. PLICTISITOR. PRINS. PUHAV. SLAB. SPĂLĂCIT. STINS. STRICAT. UMFLAT. UNIFORM.

SÉBUM s. (reg.) usúc, (înv.) smégmă.

SEC adj. **1.** secat, uscat, (înv. și reg.) sterp. *(Albia ~ a unui rîu.)* **2.** arid, uscat, (rar) secetós, (înv. și reg.) secățiu, (înv.) secătív. *(Un teren de piatră ~.)* **3.** uscat. *(Tuse ~.)* **4.** găunos, gol. *(Nuci ~.)* **5.** (Transilv.) secăréț, (Olt.) secățíu. *(Boabe de cereale ~.)* **6.** (reg.) sterp. *(Varză ~.)*

sec adj. v. ASPRU. ATROFIAT. COSTELIV. DEGENERAT. DEȘERT. FLĂMÎND. FLĂMÎNZIT. GOL. ÎNFOMETAT. JIGĂRIT. NEFERTIL. NEÎNCĂRCAT. NEMÎNCAT. NEPRODUCTIV. NERODITOR. NESĂTUL. PARALIZAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRĂPĂDIT. PRIZĂRIT. RĂPCIUGOS. RĂSTIT. RIDICAT. SĂRAC. SECETOS. SFRIJIT. SIMPLU. SLAB. SLĂBĂNOG. STERIL. STERP. USCAT. USCĂȚIV. VID.

sec adj., s. v. BLEG. ÎNCAPABIL. INFIRM. INVALID. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NECAPABIL. NEGHIOB. NEPUTINCIOS. NEROD. NETOT. PRĂPĂDIT. PROST. PROSTĂNAC. SCHILOD. SLĂBĂNOG. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

sec s. v. POST.

SECÁ vb. **1.** (pop.) a se stîrpi, (prin vestul Munt.) a sicni. *(Izvoarele au ~.)* **2.** (rar) a (se) slei, (pop.) a (se) usca. *(Seceta a ~ balta.)* **3.** a asana, a deseca, (rar) a aseca, a scúrge. *(Au fost ~ toate bălțile din zonă.)* **4.** a goli, a secătui, (astăzi rar) a slei. *(A ~ vistieria.)* **5.** a epuiza, a extenua, a frînge, a istovi, a secătui, a sfîrși, a slei, a stoarce, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămori, (fig.) a súge. *(Munca brută l-a ~.)*

secá vb. v. ASASINA. ATROFIA. DEGENERA. ÎNGĂLBENI. OFILI. OMORÎ. PARALIZA. PĂLI. SUPRIMA. TRECE. UCIDE. USCA. VEȘTEJI.

SECĂRĂ s. *(BOT.; Secale cereale)* (reg.) hăránă, sălbă, secăreá.

secără s. v. CHIMEN. CHIMION.

secară-álbă s. v. ALAC.

SECÁRE s. **1.** uscare. *(~ pîrîului.)* **2.** asanare, desecare, (rar) asecáre. *(~ unor terenuri băltoase.)*

SECÁT adj. **1.** sec, uscat, (înv. și reg.) sterp. *(Albia ~ a unui rîu.)* **2.** asanat, desecat. *(Terenuri băltoase ~.)* **3.** gol, golit, secătuit, (astăzi rar) sleit. *(O vistierie ~.)* **4.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojít, (prin Munt.) tîhobít, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la antrenament.)*

secát adj. v. DEȘERT. GOL. PARALIZAT. VID.

secát adj., s. v. INCAPABIL. INFIRM. INVALID. NECAPABIL. NEPUTINCIOS. PRĂPĂDIT. SCHILOD. SLĂBĂNOG.

secăciúne s. v. SECETĂ. USCĂCIUNE.

SECĂREÁ s. *(BOT.; Bromus ramosus)* (reg.) iarba-ovăzului, iarba-vîntului.

secăreá s. v. CHIMEN. CHIMION. MOLURĂ. OBSIGĂ. SECARĂ.

secăréț adj. v. SEC.

secăríeă s. v. CHIMEN. CHIMION.

secăríță s. v. CHIMEN. CHIMION. PERIȘOR.

SECĂTUÍ vb. **1.** a goli, a seca, (astăzi rar) a slei. *(A ~ vistieria.)* **2.** (fig.) a stoârce. *(Îl ~ de bani.)* **3.** (înv. și reg.) a slei. *(A ~ ogorul.)* **4.** a epuiza, a extenua, a frînge, a istovi, a seca, a sfîrși, a slei, a stoarce, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămorî, (fig.) a súge. *(Munca brută l-a ~.)*

SECĂTUÍRE s. epuizare, extenuare, istoveală, istovire, sfîrșeală, slăbiciune, sleire, surmenaj, surmenare, vlăguire, (înv. și reg.) slăbie, (înv. livr.) marásm. *(Stare de totală ~.)*

SECĂTUÍT adj. **1.** gol, golit, secat, (astăzi rar) sleít. *(O vistierie ~.)* **2.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, sfîrșit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojit, (prin Munt.) tihobít, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la antrenament.)*

SECĂTÚRĂ s. **1.** canalíe, hahaleră, pramatíe, pușlama. *(Este o ~ omul acela.)* **2.** derbedeu, lepădătură, lichea, netrebnic, pușlama, scîrnăvie, (înv. și pop.) cioflingár, (înv. și reg.) pujlău, (reg.) orbéte, oșíștie, postoróncă, púji, (Mold.) nandralău, poghibálă, (Transilv. și Maram.) techerghéu, (înv.) strengár, (fam.) cútră, marțafói, (fig.) căzătură, otreápă, zdreánță. (reg. fig.) loáză, (arg.) sichimeá. *(E o ~ fără caracter.)*

secătúră s. v. CURĂTURĂ. USCĂTURĂ.

secățíu adj. v. ARID. COSTELIV. JIGĂRIT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRĂPĂDIT. PRIZĂRIT. RĂPCIUGOS. SEC. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. USCAT. USCĂȚIV.

secățív adj. v. ARID. COSTELIV. JIGĂRIT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRĂPĂDIT. PRIZĂRIT. RĂPCIUGOS. SEC. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. USCAT. USCĂȚIV.

secerá vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CULCA. DĂRÎMA. DECIMA. DISTRUGE. DOBORÎ. ÎNTINDE. LUNGI. NIMICI. POTOPI. PRĂBUȘI. PRĂPĂDI. PRĂVĂLI. RĂSTURNA. SFĂRÎMA. TRÎNTI. ZDROBI. ZVÎNTA.

secerár s. v. AUGUST.

SECERÁRE s. secerat, seceriș, (pop.) séceră, (înv. și reg.) secerătúră. *(În toiul ~.)*

SECERÁT s. secerare, seceriș, (pop.) séceră, (înv. și reg.) secerătúră. *(În toiul ~.)*

séceră s. v. SECERARE. SECERAT. SECERIȘ. TÎRPAN.

secerăcíúne s. v. RECOLTĂ.

secerătúră s. v. MIRIȘTE. SECERARE. SECERAT. SECERIȘ.

secerățícă s. v. SECEREA.

sécere s. v. RECOLTĂ.

SECEREÁ s. (pop.) secerícă, secerúică, (reg.) secerățícă. *(~ pentru recoltarea grîului.)*

seceréle s. pl. v. SĂBIUȚĂ.

secerícă s. v. SECEREA.

SECERÍȘ s. secerare, secerat, (pop.) séceră, (înv. și reg.) secerătúră. *(În toiul ~.)*

secerúică s. v. SECEREA.

secerúie s. v. SĂBIUȚĂ.

secetáte s. v. SECETĂ. USCĂCIUNE.

SÉCETĂ s. uscăciune, (înv. și pop.) secăciúne, (înv. și reg.) neplouáre, (înv.) secetáte, séte, seteciúne. *(Era o ~ cumplită.)*

SECETÓS adj. uscat, (livr.) aréic, (înv.) sec. *(Vreme caldă și ~.)*

secetós adj. v. ARID. ÎNSETAT. SETOS. USCAT.

secfestrarisí vb. v. SECHESTRA.

secfestruí vb. v. SECHESTRA.

secfestruít adj. v. SECHESTRAT.

secfíu s. v. GAROAFĂ. GAROFIȚĂ DE GRĂDINĂ.

sechereșíe s. v. CĂRĂUȘIE. CĂRĂUȘIT.

sechereșít s. v. CĂRĂUȘIE. CĂRĂUȘIT.

SECHESTRÁ vb. *(JUR.)* **1.** (înv. și reg.) a secfestrui, (reg.) a cuprínde, a foglăli, a funtui, a prenora, (înv.) a secfestrarisi, a zeberi. *(A ~ un bun imobil.)* **2.** a confisca, a lua, (reg.) a zeberi. *(I-a ~ averea.)* **3.** (înv.) a popri. *(A ~ pe cineva.)*

SECHESTRÁRE s. *(JUR.)* **1.** (ieșit din uz) sechestrație, (pop.) zălogíre. *(~ unui bun pînă la rezolvarea litigiului.)* **2.** confiscare, luare. *(~ averii cuiva.)*

SECHESTRÁT adj. *(JUR.)* (pop.) zălogít, (înv.) secfestruít. *(Un bun ~.)*

sechestrație s. v. SECHESTRARE.

SECHÉSTRU s. *(JUR.)* **1.** (pop.) zălóg, (înv.) zebereálă. *(I-a pus ~ pe bunuri.)* **2.** poprire. *(~ pe o sumă de bani.)*

sechiráș s. v. BIRJAR. CĂRĂUȘ. CĂRUȚAȘ. CHIRIGIU. SURUGIU. VIZITIU.

seci s. v. CURĂTURĂ.

SÉCOL s. veac, (înv.) sútă. *(În cursul ~ al XVI-lea.)*

secolul de mijloc s. v. EVUL MEDIU.

SECRÉT adj., s. **1.** adj. nedeclarat, nedezvăluit, nedivulgat, nemărturisit. *(Intenții ~.)* **2.** adj. confidențial, tainic. *(Dispoziții ~.)* **3.** adj. ascuns, tainic, tăinuit. *(O iubire ~.)* **4.** adj. ascuns, ezoteric, tainic. *(O doctrină ~.)* **5.** adj. clandestin, conspirativ, ilegal, (fig.) subterán. *(Organizație ~.)* **6.** adj. ascuns, criptic, enigmatic, misterios, ocult, tainic, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) mistéric, tăinós, (fig.) nepătrúns. *(Emblema are un sens ~.)* **7.** adj. ascuns, camuflat, mascat. *(Pătrunde pe o intrare ~.)* **8.** s. taină, (rar) arcán, (înv. și pop.) tăinicíe, (înv.) tăinuíre (fig.) ascunzíș. *(Are ~ele ei.)* **9.** s. taină, (înv. și pop.) meșteșúg. *(Nu i-a putut smulge ~.)* **10.** s. discreție, tăcere. *(A păstrat un ~ absolut asupra celor discutate.)* **11.** s. enigmă, mister, taină, (rar) misteriozitáte, (fig.) șarádă. *(~ele naturii.)*

SECRETAR DE STÁT s. *(POLITICĂ;* în unele state) ministru de externe.

secretáre s. v. SECREȚIE.

SECRÉȚIE s. *(FIZIOL.)* **1.** (rar) secretáre, (înv.) stoârcere. *(~ glandulară.)* **2.** *secreție endocrină* = secreție internă; *secreție exocrină* = excreție, secreție externă; *secreție externă* =

excreție, secreție exocrină ; *secreție internă* = secreție endocrină.

SECTÁNT s. *(BIS.)* pocăit.

sécter s. v. ȘIȘTAR.

SECTÓR s. **1.** porțiune, regiune, zonă. *(Un ~ bine delimitat.)* **2.** parte, porțiune. *(Un ~ al pieței era destinat desfacerii brînzeturilor.)* **3.** cvartal, microraion. *(Un ~ într-un oraș.)* **4.** branșă, disciplină, domeniu, ramură, specialitate. *(În ce ~ activează?)* **5.** domeniu, (fig.) terén. *(~ artei, ~ științei.)* **6.** arie, compartiment, domeniu, sferă. *(~ de aplicare.)* **7.** cadru, cerc, cîmp, domeniu, sferă, tărîm, zonă. *(~ de preocupări.)* **8.** domeniu, resort, serviciu. *(În ~ public s-au făcut mari progrese.)*

SÉCȚIE s. **1.** raion. *(~ de jucării într-un magazin.)* **2.** circă, circumscripție, (înv.) despărțire. *(~ de miliție, electorală, sanitară.)* **3.** comisariat. *(A anunțat furtul la ~.)* **4.** miliție. *(A dus hoțul la ~.)*

SECȚIONÁ vb. a despărți, a divide, a diviza, a fracționa, a fragmenta, îmbucătăți, a împărți, a scinda, a separa, a tăia. *(~ bucata în trei.)*

SECȚIONÁRE s. **1.** dividere, divizare, diviziune, fracționare, fragmentare, îmbucătățire, împărțire, segmentare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)* **2.** secțiune, tăiere. *(~ unui tendon.)*

SECȚIÚNE s. **1.** secționare, tăiere. *(~ unui tendon.)* **2.** bucată, crîmpei, fracțiune, fragment, frîntură, parte, porțiune, tranșă, (pop.) dărăb, partăl, (înv. și reg.) părténie, (reg.) jărchină, ștuc. *(O ~ dintr-un tot.)* **3.** profil. *(O ~ longitudinală într-un corp.)* **4.** diviziune, parte. *(Lucrarea are trei mari ~.)*

SECUÍ vb. *(SILV.)* a înela, (reg.) a certi, a ciungi, a plesura. *(A ~ arborii.)*

SECULÁR adj. **1.** (livr.) centenár. *(Cultură ~.)* **2.** străvechi. *(O tradiție ~.)*

seculár adj. v. LAIC. LUMESC. MIREAN. MIRENESC. PĂMÎNTEAN. PROFAN.

SECULARIZÁRE s. (înv.) secularizație. *(~ averilor mănăstirești.)*

secularizație s. v. SECULARIZARE.

SECÚND adj., s. **1.** adj. (înv.) secundár. *(A ocupat locul ~.)* **2.** s. *(MAR.)* adjunct. *(~ comandantului unui vas.)*

SECUNDÁ vb. **1.** a ajuta, a asista. *(Îl ~ la operație.)* **2.** *(MUZ.)* a acompania. *(Îl ~ la pian.)*

SECUNDÁNT s. ajutor, asistent, (rar) secundatór. *(I-a servit ca ~.)*

secundánt s. v. ACOMPANIATOR.

SECUNDÁR adj. **1.** *(GEOL.)* mezozoic. *(Era ~.)* **2.** liceal. *(Învățămînt ~.)* **3.** accesoriu, anex, auxiliar, subsidiar. *(Element ~ într-un mecanism.)* **4.** *(GRAM.)* dependent, subordonat. *(Propoziție ~.)* **5.** colateral, lăturalnic, marginal, minor, neimportant, neînsemnat, (rar) laterál, (fig.) periféric. *(O problemă ~.)* **6.** mic, redus. *(Problemă de importanță ~.)* **7.** accidental, neesențial. *(Un aspect ~.)* **8.** episodic, neesențial. *(Un rol ~ într-o piesă.)*

secundár adj. v. SECUND.

secundatór s. v. AJUTOR. ASISTENT. SECUNDANT.

SECÚNDĂ s. **1.** (Transilv.) perț. *(O ~ dintr-un minut.)* **2.** ceas, clipă, clipită, minut, moment, oră, timp, vreme (rar) clipeálă. (pop.) cîrtă, soróc, (înv. și reg.) cescúț. *(A sosit ~ cînd . . .)*

SECÚRE s. satîr. *(~ călăului.)*

securícă s. v. SECURICE. TOPORIȘCĂ.

SECURÍCE s. toporișcă, (înv. și reg.) securícă.

SECURITÁTE s. **1.** apărare, asigurare, pază, protecție, protejare, siguranță. *(Măsuri de ~.)* **2.** siguranță, (înv.) siguráție, siguritate. *(Un sentiment de ~.)*

SEDATÍV s., adj. *(FARM.)* calmant, lenitiv. *(Antinevralgicul este un ~.)*

SEDENTÁR adj. **1.** (înv.) șezătór. *(Viață ~.)* **2.** fixat, stabil, statornic, (înv.) așezătór, stătătór. *(Populație ~.)*

séderes adj. v. VINEȚIU.

SEDÍLĂ s. săculeț, (reg.) sac, săcúl, săculéț, săculéte, scurgătoare, zăgîrnă. *(~ pentru scurs brînza.)*

SEDIMÉNT s. **1.** (înv.) șezămînt. *(~ dintr-un lichid.)* **2.** *(GEOL.)* depozit, depunere. *(Un ~ de calcar.)*

SEDIMENTÁ vb. *(GEOL.)* a se depozita, a se depune. *(Calcarul s-a ~.)*

SEDIMENTÁRE s. *(GEOL.)* depozitare, depunere, sedimentație. *(Proces de ~ calcarului.)*

SEDIMENTÁȚIE s. *(GEOL.)* depozitare, depunere, sedimentare. *(Proces de ~ a calcarului.)*

sediționós adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

sediționós s., adj. v. AGITATOR. AȚIȚĂTOR. INSTIGATOR. PROVOCATOR. TULBURĂTOR.

sedițiúne s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

SÉDIU s. **1.** reședință, (astăzi rar) rezidență, (înv.) sălaș, ședere, șezămînt, (rusism înv.) stóliță. *(~ guvernului.)* **2.** local. *(A intrat în ~ primăriei.)*

sédiu s. v. CENTRU.

SEDUCĂTÓR adj., s. **1.** adj. captivant, cuceritor, desfătător, fascinant, fermecător, încîntător, răpitor, (rar) subjugător, (franțuzism) șarmánt, (înv.) desfătát, (fig.) delicios, hipnotizánt, savurós. *(Un spectacol ~.)* **2.** adj. ademenitor, atrăgător, ispititor, înșelător, tentant. *(O perspectivă ~.)* **3.** adj. atrágător, (pop. și fam.) nurlíu, (pop. fig.) lipicios. *(O femeie ~.)* **4.** s., adj. ademenitor, amăgitor, înșelător, (rar) momitór, (înv.) balamút, celuitór, prilăstitór, prilestéț. *(Un ~ de profesie.)*

SEDÚCE vb. **1.** a atrage, a captiva, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fascina, a fermeca, a încînta, a răpi, a subjuga, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)* **2.** a ademeni, a amăgi, a atrage, a ispiti, a momi, a tenta, (înv.) a aromi, a năpăstui, (fig.) a

îmbia. *(Perspectiva îl ~.)* **3.** a corupe, a perverti. *(A ~ o fată.)*

SEDÚCERE s. **1.** captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fascinație, fermecare, încîntare, răpire, seducție, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)* **2.** ademenire, atracție, ispită, seducție, tentație, (înv.) blăzna, iscușénie, năpastă, săblăznă, scăndală, (fig. rar) nădă. *(N-a rezistat ~.)* **3.** ademenire, amăgire, seducție. *(~ unei fecioare.)* **4.** corupere, corupție, pervertire, seducție. *(~ unei minore.)*

SEDÚCȚIE s. **1.** captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fascinație, fermecare, încîntare, răpire, seducere, subjugare, vrăjire. *(~ spectatorilor.)* **2.** ademenire, atracție, ispită, seducere, tentație, (înv.) blăzna, iscușénie, năpastă, săblăznă, scăndală, (fig. rar) nădă. *(N-a rezistat ~.)* **3.** ademenire, amăgire, seducere. *(~ unei fecioare.)* **4.** corupere, corupție, pervertire, seducere. *(~ unei minore.)*

SEDÚS adj. **1.** captivat, cucerit, fascinat, fermecat, încîntat, răpit, subjugat, vrăjit. *(Un public ~.)* **2.** ademenit, amăgit, înșelat, momit. (reg.) rușinát, (înv.) prilestít. *(O fată ~.)*

SEFÁRD s. sefardit. *(~zii vorbesc iudeo-spaniola.)*

SEFARDÍT s. sefard. *(~ii vorbesc iudeo-spaniola.)*

seftereá s. v. FUMĂRIȚĂ.

SEGMÉNT s. *(ANAT.)* **1.** inel. *(Un ~ al corpului albinei.)* **2.** metamer. *(~ al viermilor anelizi.)*

SEGMENTÁ vb. a diviza, a fragmenta, a împărți. *(A ~ o frază în propoziții.)*

SEGMENTÁRE s. **1.** *(BIOL.)* segmentație. *(~ oului fecundat.)* **2.** dividere, divizare, diviziune, fracționare, fragmentare, îmbucătățire, împărțire, secționare, tăiat, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)*

SEGMENTÁT adj. divizat, fracționat, fragmentat, împărțit. *(Un tot ~.)*

SEGMENTÁȚIE s. *(BIOL.)* segmentare. *(~ oului fecundat.)*

segmentáție s. v. DIVIDERE. DIVIZARE. DIVIZIUNE. FRACȚIONARE. FRAGMENTARE. ÎMBUCĂTĂȚIRE. ÎMPĂRȚIRE. SECȚIONARE. SEGMENTARE. TĂIAT. TĂIERE.

ségnetă s. v. SCÎNTEIE.

segregá vb. v. DESPĂRȚI. IZOLA. SEPARA.

segregáre s. v. DESPĂRȚIRE. IZOLARE. SEPARARE. SEPARAȚIE.

segregáție s. v. DESPĂRȚIRE. IZOLARE. SEPARARE. SEPARAȚIE.

séif s. casă de bani.

seín adj. v. CĂRUNT. CENUȘIU. FUMURIU. GRI. PLUMBURIU. SUR.

SEÍSM s. *(GEOL., MET.)* cutremur, zguduială, zguduire, zguduitură, (înv.) scuturătúră. *(Un ~ ușor de pămînt.)*

seismícă s. v. SEISMOMETRIE.

SEISMOGRÁF s. *(GEOL.)* seismometru.

SEISMOMETRÍE s. *(GEOL.)* (rar) seismică.

SEISMOMÉTRU s. *(GEOL.)* seismograf.

SEISMOTERAPÍE s. *(MED.)* vibroterapie.

sel s. v. PUHOI. ȘUVOI. TORENT.

SELACIÁN s. *(IHT.)* plagiostom. *(Rechinul este un ~.)*

selám s. v. SALUT. SALUTARE.

selamét s. v. BANCRUTĂ. CRAH. FALIMENT. NOROC. SALVARE. SCĂPARE. ȘANSĂ.

selamlíc s. v. COMPLIMENT. ÎNCHINĂCIUNE. MĂTANIE. PLECĂCIUNE. PLOCONEALĂ. REVERENȚĂ. TEMENEA.

SELÉCT adj. ales, distins, fin, rafinat, stilat, subtil, (fam.) șic, (fig.) subțire. *(Un public ~.)*

SELECTÁ vb. a alege, a selecționa, a sorta, a tria. *(A ~ semințele pe calități.)*

SELECTÁRE s. **1.** alegere, ales, selectat, selecție, selecționare, selecționat, sortare, sortat, triat, triere. *(~ semințelor.)* **2.** selecționare, triaj, triere. *(Un meci de ~.)*

SELECTÁT adj. ales, fin, selecționat, sortat, superior, triat. *(Vinuri ~.)*

SELECTÁT s. alegere, ales, selectare, selecție, selecționare, selecționat, sortare, sortat, triat, triere. *(~ semințelor.)*

SELÉCȚIE s. alegere, ales, selectare, selectat, selecționare, selecționat, sortare, sortat, triat, triere. *(~ semințelor.)*

SELECȚIONÁ vb. a alege, a selecta, a sorta, a tria. *(A ~ semințele pe calități.)*

SELECȚIONÁRE s. **1.** alegere, ales, selectare, selectat, selecție, selecționat, sortare, sortat, triat, triere. *(~ semințelor.)* **2.** selectare, triaj, triere. *(Un meci de ~.)*

SELECȚIONÁT adj. ales, fin, selectat, sortat, superior, triat. *(Vinuri ~.)*

SELECȚIONÁT s. alegere, ales, selectare, selectat, selecție, selecționare, sortare, sortat, triat, triere. *(~ semințelor.)*

selecționísm s. v. DARVINISM. EVOLUȚIONISM. TRANSFORMISM.

selecționíst s. v. DARVINIST.

selém s. v. ACONT. ARVUNĂ.

selemachésă s. v. ACONT. ARVUNĂ.

selenár adj. v. LUNAR.

selénic adj. v. LUNAR.

selenít adj. v. LUNAR.

SELENOGRAFÍE s. *(ASTRON.)* (rar) selenologie.

selenologíe s. v. SELENOGRAFIE.

selér s. v. ȚELINĂ.

self s. v. BOBINĂ.

selfinductánță s. v. AUTOINDUCTANȚĂ. AUTOINDUCȚIE. SELFINDUCȚIE.

SELFINDÚCȚIE s. *(FIZ.)* autoinductanță, autoinducție, (rar) selfinductánță.

selianísm s. v. NOCTAMBULISM. SOMNAMBULISM.

selídă s. v. FILĂ. FOAIE.

sélniță s. v. GĂTEJ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

SEMAFÓR s. autostop, stop, (rar) semnalizatór. *(~ pentru circulația rutieră.)*

SEMÁNTIC adj., **s. 1.** adj. *(LINGV.)* semasiologic. *(Modificări ~ suferite de un*

cuvînt.) **2.** s., adj. *(FILOZ.)* semanticist. *(~ii provin din logica simbolică.)*

SEMÁNTICĂ s. **1.** *(LINGV.)* semasiologie, (rar) lexematică. **2.** *(FILOZ.)* semanticism.

semántică s. v. ACCEPȚIE. CONȚINUT. ÎNSEMNARE. ÎNȚELES. SEMNIFICAȚIE. SENS. VALOARE.

SEMANTICIÁN s. *(LINGV.)* semasiolog.

SEMANTICÍSM s. *(FILOZ.)* semantică.

SEMANTICÍST s., adj. *(FILOZ.)* semantic. *(~știi provin din logica simbolică.)*

semantísm s. v. ACCEPȚIE. CONȚINUT. ÎNSEMNARE. ÎNȚELES. SEMNIFICAȚIE. SENS. VALOARE.

SEMASIOLÓG s. *(LINGV.)* semantician.

SEMASIOLÓGIC adj. *(LINGV.)* semantic. *(Modificări ~ suferite de un cuvînt.)*

SEMASIOLOGÍE s. *(LINGV.)* semantică, (rar) lexematică.

semăluí vb. v. APROPIA. ASEMĂNA. ASEMUI. COMPARA.

SEMĂNÁ vb. **1.** a însămînța, (prin Mold. și Olt.) a sămînța. *(Au ~ orzul.)* **2.** a pune. *(Cînd ~ porumbul?)* **3.** a împrăștia, a presăra, a răspîndi, (rar) a scutura. *(~ flori în calea cuiva.)*

SEMĂNÁ vb. **1.** a aduce, a se apropia, a se asemăna, a se asemui, (înv. și pop.) a se lovi, (reg.) a se cumpăni, (înv.) a arădúce, a se închipui, a se podobi, a rădúce. *(~ cu sora lui.)* **2.** a arăta, a părea. *(~ a fi mai mult o proză versificată.)*

semănă vb. v. DIFUZA. ÎMPRĂȘTIA. ÎNGROPA. PLANTA. POPULARIZA. PROPAGA. PROPOVĂDUI. PUNE. RĂSĂDI. RĂSPÎNDI. SĂDI. TRANSPLANTA.

SEMĂNÁRE s. **1.** însămînțare, însămînțat, semănat, semănătură, (înv.) sămînțáre. *(Epoca ~ilor.)* **2.** punere, pus, semănat. *(~ porumbului.)*

semănáre s. v. AFINITATE. ANALOGIE. APROPIERE. ASEMĂNARE. CONCORDANȚĂ. CORESPONDENȚĂ. ÎNRUDIRE. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE. SIMILARITATE. SIMILITUDINE.

SEMĂNÁT s. **1.** însămînțare, însămînțat, semănare, semănătură, (reg.) sămînțáre. *(Vremea ~.)* **2.** punere, pus, semănare. *(~ porumbului.)*

SEMĂNĂTOÁRE s. *(AGRIC.)* (reg.) mărcătoáre.

semănătór adj. v. ANALOG. APROPIAT. ASEMĂNĂTOR. ASEMENEA. CORESPONDENT. ÎNRUDIT. SIMILAR.

semănătór s., adj. v. POPULARIZATOR. PROPAGATOR. PROPOVĂDUITOR. RĂSPÎNDITOR.

SEMĂNĂTÚRĂ s. **1.** însămînțare, însămînțat, semănare, semănat, (reg.) sămînțáre. *(Vremea ~ilor.)* **2.** (reg.) semeníș, *(~ile erau în pîrgă.)*

semănătúră s. v. AFINITATE. ANALOGIE. APROPIERE. ASEMĂNARE. CONCORDANȚĂ. CORESPONDENȚĂ. ÎNRUDIRE. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE. SIMILARITATE. SIMILITUDINE.

sémbe adv. v. VIZAVI.

SÉMEN s. aproapele (art.), (înv. și pop.) soț, (înv.) priátnicul (art.). *(Ajută-ți ~ !)*

SÉMEN s. *(TEHN.)* ghîn. *(~ pentru tăierea copcilor în gheață.)*

semeníș s. v. AFINITATE. ANALOGIE. APROPIERE. ASEMĂNARE. CONCORDANȚĂ. CORESPONDENȚĂ. ÎNRUDIRE. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE. SEMĂNĂTURĂ. SIMILARITATE. SIMILITUDINE.

SEMESTRIÁL adj. bianual, (înv.) bisanuál. *(Periodic cu apariție ~.)*

SEMÉSTRU s. (înv.) șaseluníe. *(Un an are două ~.)*

SEMÉȚ adj. **1.** falnic, grandios, impozant, impresionant, impunător, maiestos, măreț, splendid, (livr.) magnífic, (pop.) mîndru, (înv. și reg.) fălós, (fig.) trufáș. *(Vîrfurile ~ ale munților.)* **2.** avîntat, maiestos. *(Un zbor ~.)* **3.** brav, curajos, cutezător, dîrz, inimos, îndrăzneț, neînfricat, viteaz, (livr.) intrepíd, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. și pop.) voínic, (înv.) hrăbór, neînfricoșát. *(Un luptător ~.)* **4.** mîndru, țanțoș, (pop.) dîrz, fălós. *(Un mers ~.)* **5.** fudul, grandoman, infatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, trufaș, țanțoș, vanitos. (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) măréț, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. și reg.) pîșín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadárnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobít. *(Ce te ții așa ~ ?)* **6.** mîndru, orgolios, trufaș, (rar) supérb. *(Manifestă un ~ dispreț pentru cei din jur.)* **7.** arogant, impertinent, insolent, ireverențios, îndrăzneț, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, sfidător, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînát, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~.)*

SEMEȚÍ vb. a se făli, a se fuduli, a se grozăvi, a se infatua, a se împăuna, a se înfumura, a se îngîmfa, a se lăuda, a se mîndri, (rar) a se trufi, (înv. și pop.) a se mări. (pop.) a se păuni, (reg.) a se bîrzoia, a se făloși, a se marghioli, a se sfătoși, (reg. fam.) a se furtundisi, a se marțafoi, (Transilv. și Ban.) a se năzorcori, (înv.) a se înălța, a se preaînălța, a se preamări, a se prearădica, a se ridica, (fam. fig.) a se infoia, a se umfla, (arg.) a se șucări. *(Nu te mai ~ atîta !)*

semeți vb. v. BAZA. BIZUI. CONTA. CUTEZA. FUNDAMENTA. ÎMBĂRBĂTA. ÎMPOTRIVI. ÎNCREDE. ÎNCUMETA. ÎNGURAJA. ÎNDEMNA. ÎNDRĂZNI. ÎNSUFLEȚI. ÎNTEMEIA. OPUNE. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA. SPRIJINI. STIMULA. SUSȚINE.

SEMEȚÍE s. **1.** grandoare, maiestate, măreție. *(~ piscurilor albe de zăpadă.)* **2.** mîndrie, (pop.) dîrzénie, fălosénie, fălosíe. *(O ținută plină de o falnică ~.)* **3.** bărbăție, bravură, curaj, cutezanță, dîrzenie, încumetare, îndrăzneală, neînfricare, temeritate, (livr.) intrepiditáte, petulánță, (rar) cutezáre, (pop. și fam.)

súflet, (pop.) ínimă, voinicíe, (înv.) dîrzíe, îndrăznire, mărinimíe, semeţíre, (grecism înv.) táros. *(~ unui viteaz.)* **4.** aroganţă, fală, fudulie, înfatuare, înfumurare, îngîmfare, mîndrie, orgoliu, trufie, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmţie, sufícienţă, (rar) superbíe, ţanţoşíe, (înv. şi pop.) măreţíe, măríre, (pop. şi fam.) ífos, ţîfnă, (reg.) făloşénie, făloşíe, (înv.) fălnicíe, láudă, măríe, măríme, mîndréţe, pohfálă, preaînălţáre, preaînălţíme, semeţíre, trúfă, trufăşíe, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)*

semeţíe s. v. AROGANŢĂ. IMPERTINENŢĂ. INSOLENŢĂ. MĂGĂRIE. NECUVIINŢĂ. NEOBRĂZARE. NERUŞINARE. OBRĂZNICIE. SFRUNTARE. TRUFIE. TUPEU.

semeţíre s. v. AROGANŢĂ. BĂRBĂŢIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANŢĂ. DÎRZENIE. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. NEÎNFRICARE. ORGOLIU. SEMEŢIE. TEMERITATE. TRUFIE. VANITATE.

SEMICÁLC s. *(LINGV.)* (rar) semiîmprumút. *(~ lexical.)*

SEMICARBONIZÁRE s. semicocsificare, semidistilare.

SEMICĂRTURÁR s. semisavant.

SEMICĂRTURĂRÉSC adj. semilivresc, semisavant. *(Formaţie lexicală ~.)*

SEMICENTENÁR s. (înv.) semisécol.

SEMICOCSIFICÁRE s. semicarbonizare, semidistilare.

semicolón s. v. PUNCT ŞI VIRGULĂ.

SEMICONSOÁNĂ s. *(FON.)* semivocală, (rar) semiconsonántă.

semiconsonántă s. v. SEMICONSOANĂ. SEMIVOCALĂ.

SEMICONSONÁNTIC adj. *(FON.)* semivocalic. *(Sunet ~.)*

semidiamétru s. v. RAZĂ.

SEMIDISTILÁRE s. semicarbonizare, semicocsificare.

SEMIDOCTÍSM s. semidocţie.

SEMIDOCŢÍE s. semidoctism.

semiglób s. v. EMISFERĂ.

SEMIGLUMÉŢ adj. semiserios. *(Un ton ~.)*

semiîmprumút s. v. SEMICALC.

SEMIÎNTUNÉRIC s. penumbră, semiobscuritate, (rar) semiúmbră. *(Stătea în ~.)*

semilichíd adj. v. VÎSCOS.

SEMILIVRÉSC adj. semicărturăresc, semisavant. *(Formaţie lexicală ~.)*

semiluminós adj. v. SEMIOBSCUR.

SEMINÁL adj. spermatic.

seminţénie s. v. COBORÎTOR. DESCENDENT. FAMILIE. NEAM. ODRASLĂ. PROGENITURĂ. SCOBORÎTOR. URMAŞ. VIŢĂ. VLĂSTAR.

SEMINŢÍE s. **1.** neam, trib, (înv. şi pop.) sămînţă. *(Din ~ hunilor.)* **2.** neam, spiţă, viţă, (livr.) stírpe, (Transilv.) porodíţă, (înv.) rod, soi, stépenă. *(Oameni din aceeaşi ~.)* **3.** neam, popor, populaţie, (pop.) noród, (înv.) lúme, rúdă, rudénie. *(O ~ de viteji.)*

seminţie s. v. COBORÎTOR. DESCENDENT. FAMILIE. NAŞTERE. NAŢIUNE. NEAM. OBÎRŞIE. ODRASLĂ. ORIGINE. POPOR. PROGENITURĂ. PROVENIENŢĂ. SCOBORÎTOR. URMAŞ. VIŢĂ. VLĂSTAR.

SEMIOBSCÚR adj. (înv.) semiluminós. *(Spaţiu ~.)*

SEMIOBSCURITÁTE s. penumbră, semiîntuneric, (rar) semiúmbră. *(Stătea în ~.)*

SEMIOCLUSÍVĂ s., adj. *(FON.)* africată. *(Consoană ~.)*

SEMIOLOGÍE s. **1.** *(MED.)* semiotică, simptomatologie, (înv.) patognomónică, patognomoníe. **2.** semiotică. *(~ este ştiinţa semnelor în societate.)*

semiósie s. v. PARALAXĂ.

SEMIÓTICĂ s. **1.** semiologie. *(~ este ştiinţa semnelor în societate.)* **2.** *(MED.)* semiologie, simptomatologie, (înv.) patognomónică, patognomoníe.

SEMISAVÁNT adj., s. **1.** adj. semicărturăresc, semilivresc. *(Formaţie lexicală ~.)* **2.** s. semicărturar.

SEMISCHÍF s. *(SPORT)* gig.

semisécol s. v. SEMICENTENAR.

SEMISERIÓS adj. semiglumeţ. *(Ton ~.)*

semisféră s. v. EMISFERĂ.

semisférie adj. v. EMISFERIC.

semistíh s. v. EMISTIH.

SEMÍT adj. semitic. *(Populaţie ~.)*

SEMÍTIC adj. semit. *(Populaţie ~.)*

semitíst s. v. SEMITOLOG.

SEMITOLÓG s. (rar) semitíst.

semitransparént adj. v. TRANSLUCID.

SEMITRAVÉRSĂ s. *(MAR.)* traversină. *(~ unei nave.)*

semiúmbră s. v. PENUMBRĂ. SEMIÎNTUNERIC. SEMIOBSCURITATE.

SEMIVOCÁLĂ s. *(FON.)* semiconsoană, (rar) semiconsonántă.

SEMIVOCÁLIC adj. *(FON.)* semiconsonantic. *(Sunet ~.)*

SEMN s. **1.** indicator, jalon, reper. *(Ca ~ este un stîlp de piatră.)* **2.** (reg.) zăloágă. *(~ de carte.)* **3.** marcă. *(~ distinctivă aplicată pe un obiect.)* **4.** *semn grafic* = caracter. *(Un scris cu tot felul de ~.)* **5.** *(LINGV.) semnele citării* = ghilimele (pl.), (înv.) aducătoáre, semnul adúcerii; *semnul exclamaţiei* = semnul exclamării, (rar) punct al mirării, punct de exclamáţie; *semnul exclamării* = semnul exclamaţiei, (rar) punct al mirării, punct de exclamáţie; *semnul întrebării* = (înv.) punct de întrebáre, semn întrebátor, semn răspunzátor. **6.** *semn zodiacal* = zodiac, zodie. **7.** constelaţie, zodie. *(Cele 12 ~ ale zodiacului.)* **8.** ţintă, (prin Transilv. şi Ban.) şáibă, (înv.) ţel. *(Trage cu puşca la ~.)* **9.** *(MED.)* cicatrice, urmă, (rar) ránă, stigmát, (înv. şi reg.) beleáznă, (prin nord-estul Olt.) púpăză. *(I-a rămas un ~ de la plagă.)* **10.** urmă. *(N-a lăsat nici un ~ al trecerii sale pe aici.)* **11.** însemn, simbol. *(Sceptrul era ~ puterii domnitorului.)* **12.** dovadă, indicaţie, indiciu, mărturie, pildă,

probă, (livr.) testimóniu, (înv. și reg.) scrisoáre, (înv.) răspúns. *(Există numeroase ~ în sprijinul ...)* **13.** amintire. *(Îi cere un ~ spre a nu-l uita.)* **14.** semnal. *(La ~ convenit, a apărut.)* **15.** manifestare, simptom. *(Are ~e de nebunie.)* **16.** piază, prevestire, (livr.) augúr. *(~ bun sau rău.)* **17.** atribut, calitate, caracter, caracteristică, însușire, notă, particularitate, proprietate, specific, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) ampréntă, márcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(Câteva ~ esențiale ale acestui proces.)*

semn s. v. CONSEMNARE. CRITERIU. ICOANĂ. INSCRIPȚIE. INSIGNĂ. ÎNSEMN. ÎNSEMNARE. MENȚIUNE. MINUNE. MIRACOL. NORMĂ. NOTAȚIE. NOTĂ. PRINCIPIU. SEMNALMENT. ȘTIRE. VESTE.

SEMNÁ vb. **1.** a iscăli, a subscrie, (rar) a subsemna, (înv.) a subiscăli. *(A ~ un act, o scrisoare.)* **2.** a se iscăli, (pop.) a se scrie. *(Te rog să te ~ aici.)* **3.** a încheia. *(Am aflat că părțile au ~ convenția.)*

semná vb. v. ARĂTA. BATE. CIRCUMSCRIE. CONSEMNA. CRESTA. DELIMITA. DEMARCA. HOTĂRNICI. INDICA. ÎNFIERA. ÎNREGISTRA. ÎNSCRIE. ÎNSEMNA. LIMITA. MARCA. MĂRGINI. NOTA. PRECIZA. REPREZENTA. SCRIE. SCRIJELI. SIMBOLIZA. SPUNE. TRECE. ZGÎRIA.

SEMNÁL s. **1.** indicator. *(~ de circulație.)* **2.** (astăzi rar) signál. *(~ de alarmă.)* **3.** semn. *(La ~ convenit, a apărut.)*

SEMNALÁ vb. **1.** a arăta, a indica, a menționa, a preciza, a specifica, (înv.) a specializa. *(Vom ~ următoarele recomandări.)* **2.** a nota, a observa, a releva, a remarca, a reține, a sublinia. *(Să ~ următoarele însușiri ...)* **3.** a arăta, a desemna, a indica. *(Tabel care ~ învingătorii în concurs.)* **4.** a aminti, a arăta, a cita, a indica, a menționa, a pomeni, (rar) a semnaliza, (înv.) a memora, a prenumi, (fig.) a atinge. *(Problema este ~ într-un document.)*

semnalá vb. v. DEOSEBI. DISTINGE. EVIDENȚIA. ILUSTRA. REMARCA. SEMNALIZA. SINGULARIZA.

semnalábil adj. v. NOTABIL. RELEVABIL.

SEMNALÁRE s. **1.** arătare, desemnare, indicare. *(Tabel cu ~ învingătorilor într-un concurs.)* **2.** amintire, citare, indicare, menționare, mențiune, pomenire, (rar) semnalizáre. *(~ unui fapt semnificativ.)* **3.** observare, relevare, remarcare, sesizare, subliniere. *(~ unei anumite semnificații.)*

SEMNALIZÁ vb. (rar) a semnala. *(A ~ decolarea avionului.)*

semnalizá vb. v. AMINTI. ANUNȚA. ARĂTA. CITA. COMUNICA. INDICA. INFORMA. ÎNCUNOȘTINȚA. ÎNȘTIINȚA. MENȚIONA. POMENI. SEMNALA. VESTI.

semnalizáre s. v. AMINTIRE. CITARE. INDICARE. MENȚIONARE. MENȚIUNE. POMENIRE. SEMNALARE.

semnalizatór s. v. AUTOSTOP. SEMAFOR. STOP.

SEMNALMÉNT s. (înv. și pop.) semn, (înv.) signalmént. *(I-a dat toate ~ pentru a-l identifica.)*

SEMNÁRE s. **1.** iscălire, iscălit, subscriere, (rar) subsemnáre. *(~ unui act.)* **2.** încheiere *(~ unei convenții.)*

SEMNÁT adj. iscălit, subscris, (înv.) subsemnát. *(Act ~.)*

semnát adj. v. SCRIS.

SEMNATÁR s., adj. **1.** s. subscris, (înv.) subscribént. *(~ul de mai jos.)* **2.** s., adj. (înv.) semnătór. *(~ petiției.)*

semnătór s., adj. v. SEMINATAR.

SEMNĂTÚRĂ s. iscălitură, (înv. și reg.) subscríere, (înv.) subscripție, subsemnătúră, (rusism înv.) podpíscă. *(~ de pe un document.)*

sémne s. pl. v. TATUAJ.

SEMNIFICÁ vb. **1.** a închipui, a înfățișa, a reprezenta, a simboliza. *(Aceste romburi ~ ...)* **2.** a însemna, a simboliza, a spune, (înv.) a semna. *(Această poreclă nu ~ nimic.)* **3.** a fi, a însemna. *(Ce ~ când visezi un porumbel?)* **4.** a ilustra, a însemna, a marca, a reprezenta. *(Acest roman ~ o dată în literatură.)*

semnifică vb. v. NOTIFICA.

SEMNIFICÁNT s. *(LINGV.)* substanță.

SEMNIFICATÍV adj. **1.** revelator, (înv.) spunător. *(Notă, trăsătură ~.)* **2.** caracteristic, (fig.) simptomátic. *(Un fapt ~.)* **3.** evocativ, evocator, expresiv, nuanțat, pitoresc, plastic, pregnant, sugestiv, viu, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)*

SEMNIFICĂȚIE s. **1.** accepție, conținut, însemnare, înțeles, sens, valoare, (rar) semántică, semantísm, (înv.) nóimă, simț, tîlc. *(~ unui cuvînt.)* **2.** *(SEMIOTICĂ)* denotație. *(~ și conotație.)* **3.** înțeles, rațiune, rost, sens, tîlc, (înv. și pop.) meșteșúg, (pop.) nóimă, (Mold. și Munt.) merchéz, (înv.) tocmeálă. *(Ce ~ are această afirmație?)* **4.** înțeles, mesaj, sens, tîlc, (înv.) socoteálă. *(~ adîncă a unei poezii.)* **5.** sens, tîlc, (fig.) preț. *(Iscat-am frumusețí și ~ noi.)* **6.** importanță, însemnătate, sens, valoare, (fig.) preț. *(~ actului Unirii.)*

semn întrebătór s. v. SEMNUL ÎNTREBĂRII.

semnul adúcerii s. v. GHILIMELE. SEMNELE CITĂRII.

semn răspunzătór s. v. SEMNUL ÎNTREBĂRII.

sempitérn adj. v. ETERN. NEMURITOR. NEPIERITOR. NESFÎRȘIT. NEUITAT. PERPETUU. VEȘNIC. VIU.

SEMUÍ vb. a asemăna, a asemui, a confunda. *(L-a ~ cu altcineva.)*

semuí vb. v. CHIBZUI. COMPARA. CONFRUNTA. CUGETA. GÎNDI. JUDECA. MEDITA. RAȚIONA. RECUNOAȘTE. REFLECTA.

semuiálă s. v. AFINITATE. ANALOGIE. APROPIERE. ASEMĂNARE. CONCORDANȚĂ. CORESPONDENȚĂ. ÎNRUDIRE. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE. SIMILARITATE. SIMILITUDINE.

semuíre s. v. AFINITATE. ANALOGIE. APROPIERE. ASEMĂNARE. CONCORDANȚĂ. CORESPONDENȚĂ. ÎNRUDIRE. POTRIVEALĂ. POTRIVIRE. SIMILARITATE. SIMILITUDINE.

SENÁT s. **1.** *(IST.;* în Roma antică) sfatul bătrînilor. **2.** *(POLITICĂ)* (înv.) singlít.

SENATÓR s. *(POLITICĂ)* (înv.) singlític.

senatorésc adj. v. SENATORIAL.

SENATORIÁL adj. *(POLITICĂ)* (înv.) senatorésc.

SÉNĂ s. *(FARM.)* siminichie. *(Ceai de ~.)*

senectúte s. v. BĂTRÎNEȚE.

SENESCÉNȚĂ s. îmbătrînire. *(Procesul de ~.)*

sénie s. v. PROSOP. ȘERVET. ȘTERGAR.

SENÍL adj. *(MED.)* ramolit, (livr.) decrepit, (rar) senilizát, (înv.) matofít, (fam. fig.) hodorogít, rablagít, zaharisít, (impr.) sclerozát. *(Un bătrîn ~.)*

SENILITÁTE s. *(MED.)* ramoleală, ramolire, ramolisment, (livr.) decrepitúdine, (rar) ramolíție, (impr.) sclerozáre. *(~ unui om vîrstnic.)*

senilizá vb. v. RAMOLI.

senilizáre s. v. RAMOLÍRE.

senilizát adj. v. RAMOLIT. SENIL.

senín adj. v. LIN. LINIȘTIT. NETULBURAT. TIHNIT.

SENÍN adj., s. **1.** adj. albastru, clar, curat, limpede, pur, străveziu, (livr.) limpíd, (Transilv.) tístaș, (înv.) seninát, seninós, (fig.) spălát. *(Un cer ~.)* **2.** s. albastru, albăstrime, azur, claritate, limpezime, seninătate, (rar) limpezíș, (înv. și reg.) seninát, (reg.) vineție, (Mold. și Bucov.) sineálă, (înv.) senineálă. *(~ cerului.)* **3.** adj. frumos, însorit, (rar) sorós, (pop.) sorít. *(O zi ~.)* **4.** adj. limpede, luminos. *(Zori ~.)* **5.** adj. frumos, (înv.) seninós. *(Nopți ~.)*

senín adj., s. v. CALM.

senín s. v. ASTÎMPĂR. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. REPAUS. TIHNĂ.

seninát adj. v. CLAR. CURAT. LIMPEDE. PUR. STRĂVEZIU.

seninát adj., s. v. ALBASTRU. SENIN.

seninát s. v. ALBĂSTRIME. AZUR. CLARITATE. LIMPEZIME. SENINĂTATE.

SENINĂTÁTE s. albastru, albăstrime, azur, claritate, limpezime, senin, (rar) limpezíș, (înv. și reg.) seninát, (reg.) vineție, (Mold. și Bucov.) sineálă, (înv.) senineálă. *(~ cerului.)*

seninătáte s. v. ASTÎMPĂR. CALM. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. REPAUS. TIHNĂ.

senineálă s. v. ALBASTRU. ALBĂSTRIME. AZUR. CLARITATE. LIMPEZIME. SENIN. SENINĂTATE.

seninós adj. v. ALBASTRU. CALM. CLAR. CURAT. FRUMOS. LIMPEDE. LIN. LINIȘTIT. NETULBURAT. PUR. SENIN. STRĂVEZIU. TIHNIT.

seniorál adj. v. SENIORIAL.

SENIORIÁL adj. *(IST.)* (rar) seniorál. *(Putere, autoritate ~.)*

SENS s. **I.1.** accepție, conținut, însemnare, înțeles, semnificație, valoare, (rar) semántică, semantísm, (înv.) nóimă, simț, tîlc. *(~ unui cuvînt.)* **2.** înțeles, rațiune, rost, semnificație, tîlc, (înv. și pop.) meșteșúg, (pop.) nóimă, (Mold. și Munt.) merchéz, (înv.) tocmeálă. *(Ce ~ are această afirmație?)* **3.** coerență, logică, noimă, șir. *(Vorbește fără ~.)* **4.** justificare, logică, motivare, noimă, rațiune, rost, temei. *(Nu văd ~ acestei decizii.)* **5.** înțeles, mesaj, semnificație, tîlc, (înv.) socoteálă. *(~ adînc al unei poezii.)* **6.** semnificație, tîlc, (fig.) preț. *(Iscat-am frumuseți și ~ noi.)* **7.** menire, obiectiv, rol, rost, scop, țel, țintă, (pop.) nóimă. *(~ acestor măsuri a fost acela de a ...)* **8.** importanță, însemnătate, semnificație, valoare, (fig.) preț. *(~ actului Unirii.)* **II.1.** direcție, parte. *(În ce ~ o iei?)* **2.** direcție, latură, parte. *(Din toate ~ veneau spre noi.)* **3.** cale, direcție, linie. *(Ce ~ va urma această dezvoltare?)* **4.** direcție, linie, orientare. *(~ luat de un fenomen.)* **5.** chip, fel, gen, manieră, mod, (rar) spírit. *(Se pot face și alte observații în același ~.)*

sens s. v. SIMȚ.

sensál s. v. INTERMEDIAR. MIJLOCITOR. MISIT. SAMSAR.

SENSÍBIL adj. **1.** (înv.) simțíbil, simțíciós. *(Organ, organism ~.)* **2.** emotiv, impresionabil, simțitor. *(Fire ~; om ~.)* **3.** susceptibil, (ir.) sensibilós. *(De ce ești atît de ~?)* **4.** fin, (ir.) sensibilós. *(Un aparat de măsură ~.)* **5.** apreciabil, categoric, considerabil, evident, important, însemnat, mare, simțitor, vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului.)*

SENSIBILITÁTE s. **1.** (înv.) simțibilitáte, simțiciúne, simțíre, simțitáte. *(~ nervilor.)* **2.** emotivitate, impresionabilitate, simțire. *(Artist de o mare ~.)* **3.** susceptibilitate. *(Se făcuse de o ~ greu de suportat.)*

SENSIBILIZÁ vb. a emționa, a impresiona. *(Arta îl ~ pe om.)*

sensibilizá vb. v. CONCRETIZA. ÎNCARNA. ÎNTRUCHIPA. ÎNTRUPA. MATERIALIZA. REALIZA.

SENSIBILIZÁRE s. emoționare, impresionare. *(~ omului prin intermediul artei.)*

sensibilizáre s. v. CONCRETIZARE. ÎNCARNARE. ÎNTRUCHIPARE. ÎNTRUPARE. MATERIALIZARE. REALIZARE.

SENSIBILIZÁT adj. emoționat, impresionat. *(Un public ~.)*

sensibilós adj. v. FIN. SENSIBIL. SUSCEPTIBIL.

SENTENȚIÓS adj. **1.** aforistic. *(Stil ~.)* **2.** pretențios, (fig.) prețiós. *(Ce e tonul ăsta ~?)*

SENTENȚIOZITÁTE s. prețiozitate. *(~ limbajului cuiva.)*

SENTIMÉNT s. **1.** (livr.) afect. *(Sentimente și ~e.)* **2.** simțămînt, simțire. *(Un ~ delicat.)* **3.** pasiune, simțire, (livr.) pátos, (înv.) simț. *(A cînta cu ~.)* **4.** simțămînt, (înv.) simțiciúne. *(Are un ~ ciudat.)* **5.** impresie, părere, senzație. *(Are ~ că e inoportun.)* **6.** conștiință. *(~ datoriei împlinite.)* **7.** certitudine, convingere, credință, încredințare, siguranță, (livr.) convicțiúne. *(Am ~ că așa se va întîmpla.)*

SENTIMENTÁL adj. **1.** afectiv. *(O viață ~ bogată.)* **2.** amoros, galant. *(Aventură,*

intrigă ~.) **3.** liric. *(Vorbea pe un ton ~.)* **4.** languros, (rar) sentimentalíst, (fig. peior.) dulceág, siropós. *(Declarații ~.)*

SENTIMENTALÍSM s. (rar) sentimentalitáte, (fig. peior.) dulcegărie. *(~ unei declarații amoroase.)*

sentimentalíst adj. v. LANGUROS. SENTIMENTAL.

sentimentalitáte s. v. SENTIMENTALISM.

SENTÍNȚĂ s. **1.** *(JUR.)* decizie, hotărîre, verdict, (rar) judecátă, (înv.) judéț, lége, procés. *(~ într-un litigiu.)* **2.** aforism, cugetare, dicton, maximă, (livr.) adágiu, (rar) apoftégmă, parimíe, (pop.) zícere, (înv.) píldă, (ir.) panséu. *(O celebră ~.)*

SENZÁȚIE s. **1.** impresie, părere, sentiment. *(Are ~ că e inoportun.)* **2.** vîlvă, (fam.) furóri (pl.), (fig.) zgómot. *(Știrea a produs ~.)*

senzațiónál adj. v. SENZITIV. SENZORIAL.

SENZITÍV adj. senzorial, (rar) senzațiónál. *(Organ ~.)*

SENZITÍVĂ s. *(BOT.; Mimosa pudica)* mimoză, (rar) simțitoáre, (înv.) simțitívă.

SENZORIÁL adj. senzitiv, (rar) senzațiónál. *(Organ ~.)*

SENZUÁL adj. **1.** (înv). simțuál. *(Reacție ~.)* **2.** erotic. *(Plăceri ~.)* **3.** trupesc. *(Pofte ~.)* **4.** aținător, incitant, provocator, (rar) provocánt. *(Un surîs ~.)* **5.** impudic, lasciv, obscen, voluptos, (livr.) lúbric. *(Dans ~.)*

SENZUALÍSM s. erotism, senzualitate, simțuri (pl.), (rar) sexualism, (înv). simțualísm, simțualitáte. *(O viață dominată de ~.)*

SEPÁLĂ s. *(BOT.)* foaie.

SEPARÁ vb. **1.** a (se) despărți, a (se) desprinde, a (se) detașa, a (se) izola, a (se) rupe. *(S-a ~ de grup.)* **2.** a se despărți, a se izola, a se răzleți, (pop.) a se răzni, (reg.) a se răzlogi. *(O oaie care s-a ~ de turmă.)* **3.** *(JUR.)* a (se) despărți, a divorța, (înv.) a (se) împărți. *(Soții s-au ~.)* **4.** a despărți, (înv. și reg.) a despreuna, (înv.) a dezuni. *(S-au luat la bătaie și i-am ~.)* **5.** a (se) despărți, a (se) izola, (rar) a (se) segrega, (înv. și pop.) a (se) deosebi, a (se) osebi. *(A ~ animalele bolnave de cele sănătoase.)* **6.** a despărți, a divide, a diviza, a fracționa, a fragmenta, a îmbucătăți, a împărți, a scinda, a secționa, a tăia. *(~ bucata în trei.)* **7.** a (se) descompune, a (se) desface, a (se) despărți, a (se) divide, a (se) fracționa, a (se) împărți, a (se) scinda, (rar) a (se) dezalcătui. *(Produsul dezintegrării se ~ în particule.)* **8.** a compartimenta, a despărți. *(A ~ o incintă în spații mai mici.)* **9.** a despărți. *(Zidul ~ cele două camere.)*

SEPARÁRE s. **1.** despărțire, izolare. *(~ lui de grup.)* **2.** desprindere, detașare, izolare, separație. *(~ a ceva dintr-un tot.)* **3.** *(JUR.)* despărțire, divorț, separație, (pop.) despărțénie. *(~ între soți.)* **4.** despărțire, (înv.) dezunire. *(~ celor doi bătăuși.)* **5.** descompunere, desfacere, despărțire, divizare, fracționare, împărțire, scindare, (rar) dezalcătuire. *(~ în particule a unui corp în urma dezintegrării.)* **6.** despărțire, izolare, separație, (rar) segregáre, segregáție. *(~ femeilor de bărbați.)*

SEPARÁT adj., adv. **1.** adj. despărțit, izolat, răzlețit, (pop.) răznít, (înv.) osebít. *(Pasăre ~ de stol.)* **2.** adv. (înv.) osébi. *(Stă ~.)* **3.** adj. despărțit, izolat. *(Camere complet ~.)* **4.** adj. aparte, deosebit, distinct, special. *(Secția ocupă o clădire ~.)* **5.** adj. deosebit, diferit, distinct, (înv. și reg.) chilín. *(Problemele impun rezolvări ~.)* **6.** adj., adv. independent. *(Dezvoltarea ~ a două limbi înrudite; studiază ~ fenomenele.)* **7.** adv. aparte, deosebit, (pop.) deosébi, (fam.) báșca. *(~ de asta, i-a mai dat . . .)*

SEPARATÍSM s. izolare. *(Ce e acest ~ ?)*

SEPARATÓR adj. despărțitor, izolator. *(Perete ~.)*

SEPARÁȚIE s. **1.** desprindere, detașare, izolare, separare. *(~ unor așchii dintr-un material.)* **2.** *(JUR.)* despărțire, divorț, separare, (pop.) despărțénie. *(~ între soți.)* **3.** despărțire, izolare, separare, (rar) segregáre, segregáție. *(~ femeilor de bărbați.)*

SEPIÓN s. *(ANAT.)* os de sepie.

SEPTÉMBRIE s. (pop.) răpciúne, vinicér.

septentrión s. v. MIAZĂNOAPTE. NORD.

SEPTENTRIONÁL adj. *(GEOGR.)* boreal, nordic. *(Emisfera ~.)*

septentrionál adj. v. ARCTIC. NORDIC.

SÉPTIC adj. *(MED.)* microbian, (rar) micróbic. *(Infecție ~.)*

SEPTICEMÍE s. **1.** *(MED.)* piemie. **2.** *(MED. VET.) septicemie hemoragică* = holeră, pasteureloză. *(~ este o boală a păsărilor.)*

SEPULCRÁL adj. funebru, mormintal. *(Cu un glas ~.)*

sepulcrál adj. v. FUNERAR.

sepultúră s. v. GROAPĂ. ÎNGROPARE. ÎNGROPAT. ÎNHUMARE. ÎNMORMÎNTARE. MORMÎNT.

SEQUÓIA s. *(BOT.; Sequoia gigantea)* (reg.) arborele-mamút.

SER s. **1.** *(BIOL.)* (înv.) zer. **2.** *(FARM.) ser specific* = antiser.

SERÁFIC adj. îngeresc, (rar) serafímic, (livr.) angélic. *(Cetele ~.)*

seráfic adj. v. CANDID. CAST. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. MINUNAT. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. PUDIC. SPLENDID. SUPERB. VIRGIN. VIRGINAL.

serafím s. v. RIPIDĂ.

serafímic adj. v. ÎNGERESC. SERAFIC.

SERÁI s. harem. *(~ turcesc.)*

serái s. v. CURTE. GRAJD. PALAT. STAUL.

SERÁL adj. (livr.) vesperál.

SERÁTĂ s. (înv.) soareá. *(A da o ~.)*

SERBÁ vb. **1.** a aniversa, a celebra, a prăznui, a sărbători, a ține, (înv. și reg.) a prăznici. *(~ 25 de ani de la căsătorie.)* **2.** a comemora, a sărbători. *(~ un mare eveniment.)*

SERBÁRE s. **1.** aniversare, celebrare, prăznuire, sărbătorire, (reg.) prăznuiálă. *(~ unui secol de la . . .)* **2.** sărbătoare, sărbătorire. *(~*

nunții lor; cu prilejul ~.) **3.** comemorare, sărbătorire, (rar) comemorăție, (înv.) pomână. *(~ unui eveniment important.)* **4.** festivitate, (rar) sărbătoare, (înv.) sărbătorie. *(~ de împărțire a premiilor.)*

serbáre s. v. CELEBRARE. HRAM. OFICIERE. SĂVÎRȘIRE. SLUJIRE. SLUJIT.

serbezí vb. v. DECOLORA. IEȘI. ÎNGĂLBENI. PĂLI. SPĂLĂCI.

serbezitúră s. v. ACREALĂ. ACRIME. GĂLBENEALĂ. ÎNĂCREALĂ. PALIDITATE. PALOARE.

serenisim adj. v. ÎNĂLȚAT. MĂRIT. PREAMĂRIT. PREASLĂVIT. SLĂVIT.

SERGÉNT s. gardian, (pop.) gardíst, vardíst, (înv.) zapciu, (arg.) scatiu, sticléte. *(~ de stradă.)*

SERICÍCOL adj. *(ZOOTEHN.)* (rar) sericol.

SERICICULTÓR s. *(ZOOTEHN.)* (rar) sericultór.

SERICICULTÚRĂ s. *(ZOOTEHN.)* (rar) sericultúră.

sericol adj. v. SERICICOL.

sericultór s. v. SERICICULTOR.

sericultúră s. v. SERICICULTURĂ.

SÉRIE s. **1.** număr, seamă, sumă. *(A ridicat o ~ de probleme.)* **2.** rînd. *(Cloșca scoate o nouă ~ de pui.)* **3.** înșirare, înșiruire, succesiune, șir. *(O lungă ~ de raționamente.)* **4.** promoție. *(Prima ~ de studenți din noua facultate.)*

SERIÓS adj., adv., interj. **1.** adj. astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cuminții, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, sobru, stăpînit, temperat. *(Om ~.)* **2.** adj. grav. *(Are o fizionomie ~.)* **3.** adj. grav, solemn, (livr.) marțiál, (înv.) solemnél. *(Ton ~.)* **4.** adj. chibzuit, cumpănit, gîndit, judicios, matur, socotit, temeinic. *(O judecată ~.)* **5.** adj. amănunțit, atent, meticulos, migălos, minuțios, riguros, scrupulos, (înv.) scump. *(O ~ cercetare a faptelor.)* **6.** adj., adv. stăruitor, temeinic, (fig.) sănătós. *(S-a apucat ~ de treabă.)* **7.** adj. adînc, profund, temeinic, (fig.) pătrunzător. *(Un eseu ~.)* **8.** adj. concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, solid, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecătór. *(O dovadă ~; un exemplu ~.)* **9.** adj. fundamentat, îndreptățit, întemeiat, just, justificat, legitim, logic, motivat, temeinic, (livr.) îndreptățit, (fig.) binecuvîntát. *(A invocat o scuză ~.)* **10.** adj. adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, structural, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **11.** adj. deosebit, important, însemnat, mare, notabil, prețios, remarcabil, substanțial, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o contribuție ~ la dezvoltarea ...)* **12.** adj. grav, greu, malign, periculos, primejdios, (rar) sevér, (fam.) urît. *(O boală ~; o formă ~ a bolii.)* **13.** adv. grav, greu, rău, tare. *(E ~ bolnav.)* **14.** adv. adevărat, cert, sigur. *(—Așa s-au întîmplat lucrurile! — ~?)* **15.** interj. zău!, (franțuzism) paról!

seriós s. v. SERIOZITATE.

SERIOZITÁTE s. **1.** (înv.) seriós. *(Se poartă cu o ~ demnă.)* **2.** gravitate, solemnitate. *(~ făcu loc jovialității.)* **3.** severitate. *(~ liniilor feței.)* **4.** maturitate, profunzime, temeinicie. *(~ gîndirii, a sentimentelor cuiva.)* **5.** soliditate, tărie, temeinicie. *(~ obiecției, argumentării sale.)* **6.** capacitate, competență, destoinicie, pregătire, pricepere, valoare, vrednicie, (înv. și pop.) hărnicíe, (înv.) práctică, volnicíe. *(Demonstrează o mare ~ în ...)* **7.** adîncime, importanță, însemnătate, profunzime. *(~ prefacerilor survenite.)* **8.** importanță, însemnătate, valoare. *(~ contribuției sale.)* **9.** gravitate, pericol, periculozitate, primejdie, (rar) severitáte. *(~ bolii de care suferă.)*

sermaiá s. v. CAPITAL. FOND. MIJLOC. RESURSĂ.

serós adj. apos. *(Substanță ~.)*

SERPASÍL s. *(FARM.)* rezerpină.

serpengeá s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.

serpentín adj. v. COTIT. ÎNTORTOCHEAT. SINUOS. SUCIT. ȘERPUIT. ȘERPUITOR.

SERPENTÍNĂ s. **1.** cot, cotitură, curbă, întorsătură, întortochetură, ocol, răsucitură, sinuozitate, șerpuire, șerpuitură, (rar) îndoitúră, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsúră, sucitúră, (Olt. și Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)* **2.** (Transilv. și Ban.) șárpe. *(~ la alambic.)*

SERTÁR s. **1.** (franțuzism rar) tiroár, (înv. și reg.) sicríu, (Ban. și Transilv.) ládă, (Transilv.) pui, puiúc, (Transilv. și Ban.) pult, (Bucov., Mold. și Transilv.) șufládă. *(~ mesei.)* **2.** cutie. *(~ de la tejghea.)* **3.** *(TEHN.)* registru, șuber, ventil. *(~ la o conductă.)* **4.** *(TEHN.)* vană. *(~ pentru reglarea circulației unui fluid.)*

SERTĂRÁȘ s. sertărel. *(~ la birou.)*

SERTĂRÉL s. sertăraș. *(~ la masă.)*

SERTIZÁJ s. sertizare. *(~ unei pietre la inel.)*

SERTIZÁRE s. sertizaj. *(~ unei pietre la inel.)*

serv s. v. ASERVIT. IOBAG. OM DE SERVICIU. ROB. RUMÂN. SCLAV. SERVITOR. SLUGĂ. SUBJUGAT. ȘERB. VECIN.

servái s. v. IOBĂGIE. RUMÂNIE. ȘERBIE. VECINĂTATE. VECINIE.

servántă s. v. SERVITOARE. SLUGĂ. SLUJNICĂ.

sérvă s.v. SERVICIU.

SERVÍ vb. **1.** a funcționa, a lucra, a sluji, (înv.) a posluși. *(~ ca laborantă de 10 ani.)* **2.** a sluji, (pop.) a slugări, a slugărnici. *(A ~ la el doi ani.)* **3.** a oficia, a sluji. *(O biserică la care ~ doi preoți.)* **4.** a ajuta, a sluji, a sprijini, a susține. *(A ~ cauza revoluției.)* **5.** a (se) folosi, a (se) întrebuința, a (se) sluji, a (se) utiliza. *(La ce ~ acest dispozitiv?; se ~ de ambele mîini.)* **6.** a (se) folosi, a întrebuința, a recurge, a se sluji, a utiliza, a uza, (înv. și pop.) a prínde, (reg.) a vestegălui. *(Se teme să se ~ de mijloace dure.)* **7.** a se folosi, a întrebuința, a se sluji,

a umbla, a utiliza, a uza. *(Se ~ de tertipuri.)* **8.** (astăzi rar) a sluji. *(A ~ mîncarea la masă.)* **9.** a cinsti, a ospăta, a trata, (pop.) a omeni, a tratarisi. *(L-a ~ cu mîncare și băutură.)* **10.** a ajuta, a folosi, a sluji. *(Asta îi ~ la . . .)* **11.** a deservi. *(Liftul ~ întregul bloc.)* **12.** (prin Transilv.) a slugători. *(Cu ce vă putem ~ ?)* **13.** a lua. *(Mai ~ o porție!)*

servi vb. v. COMUNICA. SPUNE. TRANSMITE. ZICE.

SERVIÁBIL adj. amabil, binevoitor, îndatoritor, (livr.) complezént, (rar) prevenitór, (fam.) săritór. *(S-a arătat extrem de ~ cu noi.)*

SERVIABILITÁTE s. amabilitate, bunăvoință, (livr.) complezență, (înv.) complăcére, priință. *(~ lui față de mine.)*

SERVÍCIU s. **1.** funcție, post, slujbă, (înv. și reg.) poslușánie, (reg.) servít, (prin Mold.) breáslă, (înv.) cin, huzmét, mansúp, (înv., în Transilv.) tistíc, tisturíc. *(Avea un ~ modest.)* **2.** *(MIL.) serviciu militar* = armată, militărie, stagiu, (Transilv.) cătăníe, (înv.) oșteníe, soldățíe. *(Își face ~ la artilerie.)* **3.** *(BIS.)* ceremonie, oficiu, slujbă. *(~ divin.)* **4.** *(SPORT)* (rar) sérvă. *(Cine e la ~ ?)* **5.** domeniu, resort, sector. *(În ~ public s-au făcut mari progrese.)* **6.** (pop.) priință, (înv.) slújbă. *(I-a făcut un real ~.)* **7.** ajutor, concurs, oficii (pl.), sprijin. *(Vă ofer ~ meu.)* **8.** folos. *(A adus imense ~ științei.)*

SERVIÉTĂ s. geantă, mapă. *(Ține dosarele în ~.)*

servíétă s. v. ȘERVEȚEL.

servil adj. v. LITERAL. TEXTUAL.

SERVÍL adj., adv. **1.** adj. plecat, slugarnic, (livr.) obsecviós. *(E prea ~ în fața șefilor.)* **2.** adj. slugarnic, supus, umil, (livr.) obsecviós, (înv.) slugărésc, slugós. *(O atitudine ~.)* **3.** adv. slugarnic, (înv.) slugărește. *(Se poartă ~.)* **4.** adj. lingușitor. *(Om ~.)*

SERVILÍSM s. slugărnicie, (livr.) obsecviozitáte, (rar) servilitáte, (înv.) slugăreálă, slugărie, slugărít. *(~ unei persoane față de șefi.)*

servilitáte s. v. SERVILISM. SLUGĂRNICIE.

SERVÍRE s. **1.** sprijinire, susținere. *(~ cauzei revoluției.)* **2.** servit, slujire, slujit. *(~ patriei.)* **3.** cinstire, ospătare, servit, tratare. *(~ cuiva cu mîncare și băutură.)* **4.** deservire. *(~ populației.)*

SERVÍT s. **1.** servire, slujire, slujit. *(~ patriei.)* **2.** cinstire, ospătare, servire, tratare. *(~ oaspeților cu mîncare și băutură.)*

servít s. v. FUNCȚIE. POST. SERVICIU. SLUJBĂ.

SERVITOÁRE s. slugă, slujnică, (livr.) servántă, (reg.) jupîneásă, (fam.) mariță.

SERVITÓR s. **1.** slugă, om de serviciu, (astăzi livr.) serv, (rar) slujitór, (înv.) poslúșnic. **2.** rîndaș, slugă.

SERVITORÍME s. slujitorime, (pop.) slugărime, (reg.) slugărét.

servitúte s. v. ASERVIRE. ATÎRNARE. CAPTIVITATE. CONSTRÎNGERE. DATORIE. DEPENDENȚĂ. FORȚĂ. IOBĂGIE. NDATORIRE. ÎNROBIRE. OBLIGAȚIE. ROBIE. RUMÂNIE. SCLAVIE. SILĂ. SILNICIE. SUBJUGARE. SUBORDONARE. SUPUNERE. ȘERBIE. VECINĂTATE. VECINIE. VIOLENȚĂ.

sérvus interj. v. SALUTARE.

sesám s. v. SUSAN.

SÉSIE s. *(IST.)* delniță, jirebie. *(Forma de proprietate numită delniță era cunoscută în Moldova sub numele de jirebie și în Transilvania sub numele de ~.)*

sésie s. v. ȘEDINȚĂ.

SESIZÁ vb. **1.** a observa, a percepe, a remarca, a reține, a vedea, a zări, (înv.) a privi. *(N-ai ~ nici o schimbare?)* **2.** a constata, a observa, a remarca, a vedea, (Mold., Transilv. și Ban.) a zăpsi. *(A ~ că e supărată.)* **3.** a înțelege, a percepe, a pricepe, (fig.) a pătrúnde. *(A ~ sensul celor citite.)* **4.** a ghici, a intui, a întrevedea, a întrezări, a prevedea, (fig.) a mirosi, a pătrúnde. *(A ~ desfășurarea evenimentelor.)* **5.** a intui, a înțelege, (livr.) a priza, (fig.) a dibui, a mirosi, a prinde, (înv. fig.) a pricépe. *(I-a ~ intențiile.)* **6.** a arăta, a dezvălui, a releva, a revela. *(A ~ condițiile dificultățile întîmpinate.)*

SESIZÁBIL adj. **1.** concret, fizic, material, palpabil, perceptibil, pipăibil, (rar) pipăít, tangíbil, (înv.) pipăicíos, pipăitór, pusăitór. *(Realitatea ~ ; un lucru ~.)* **2.** observabil, perceptibil. *(Un fenomen ~.)*

sesizánt adj. v. FRAPANT. ÎZBITOR. SURPRINZĂTOR. ȘOCANT. UIMITOR.

SESIZÁRE s. **1.** observare, relevare, remarcare, semnalare, subliniere. *(~ unei anumite semnificații.)* **2.** înțelegere, percepere, pricepere, (înv.) pricepătúră, știutúră. *(~ situației.)* **3.** reclamație. *(Redacția ziarului a primit o ~.)*

SET s. garnitură, (rar) sortimént. *(Un ~ complet de cuțite.)*

SÉTE s. însetare, (înv. și reg.) însetoșare. *(Senzația de ~.)*

séte s. v. SECETĂ. USCĂCIUNE.

seteciúne s. v. SECETĂ. USCĂCIUNE.

SETÓS adj. însetat, (rar) nebăút, (înv. și reg.) însetoșát, secetós, (înv.) sățiós. *(Un om ~.)*

setós adj. v. AHTIAT. AVID. DORIT. DORNIC. JINDUIT. JINDUITOR. RÎVNITOR.

setoșá vb. v. ÎNSETA.

setuí vb. v. ÎNSETA.

seu s. v. AVERE. AVUT. AVUȚIE. BOGĂȚIE. BUN. MIJLOACE. SITUAȚIE. STARE.

sévas s. v. APRECIERE. ATENȚIE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. ONOARE. PREȚUIRE. RESPECT. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ.

SÉVĂ s. suc, (pop.) mîzgă, must, mustăreáță, (reg.) miericícă, muc, múrsă. *(~ plantelor.)*

sévă s. v. DINAMISM. ENERGIE. FARMEC. FORȚĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEȚE. TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

SEVÉR adj. **1.** exigent, pretențios, riguros, (rar) pretensív. *(Un profesor ~.)* **2.** aspru, drastic, (fig.) dur. *(O pedeapsă ~.)* **3.** aspru,

riguros, strașnic, strict, (rar) strîns. *(O ~ disciplină; un regim alimentar ~.)* **4.** aspru, auster, sobru, spartan. *(Duce o viață ~.)* **5.** auster, grav, sobru, (rar) aspru. *(O frumusețe ~; linii ~.)*

sever adj. v. GRAV. GREU. MALIGN. PERICULOS. PRIMEJDIOS. SERIOS.

séver s. v. MIAZĂNOAPTE. NORD.

SEVERITÁTE s. **1.** exigență, pretenție. rigurozitate. *(~ unui profesor față de elevii săi.)* **2.** asprime, constrîngere, intransigență, rigoare, rigurozitate, strășnicie, strictețe, (înv.) strășnicíre, (fig.) duritáte. *(~ regimului de internat.)* **3.** seriozitate. *(~ liniilor feței.)* **4.** austeritate, gravitate, rigorism, sobrietate, (fig.) asprime. *(~ liniilor unei construcții.)*

severitáte s. v. GRAVITATE. PERICOL. PERICULOZITATE. PRIMEJDIE. SERIOZITATE.

SEX s. **1.** (înv.) neam. *(Copil de ~ masculin.)* **2.** *(ANAT.)* organ genital.

sex s. v. GEN.

SEX-APPÉL s. (pop.) nuri (pl.), vino-ncoa(ce), (pop. fig.) lipíci. *(O femeie cu ~.)*

SEXUÁL adj. erotic, fizic, fiziologic, intim, trupesc. *(Relații ~ între soți.)*

sexualísm s. v. EROTISM. SENZUALISM. SENZUALITATE. SIMȚURI.

sexuát s., adj. v. ANIMAT.

SEZÓN s. **1.** anotimp, (înv. și reg.) timp, (înv.) stagiúne. *(Cele patru ~ ale anului.)* **2.** timp, vreme, (prin Transilv.) pînc. *(~ cireșelor.)*

sezonál adj. v. SEZONIER.

SEZONIÉR adj. (rar) sezonál. *(Muncă ~.)*

SEZONÍST s. vilegiaturist. *(~ veniți de la mare.)*

sfádă s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. CONTROVERSĂ. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. DUȘMĂNIE. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. OSTILITATE. PORNIRE. URĂ. VORBĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZARVĂ. ZÎZANIE.

sfădnic adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

sfaióg s. v. PISICA-POPII.

SFALERÍT s. *(MIN.)* blendă, sulfură de zinc. *(~ este folosit ca minereu de zinc.)*

sfandosí vb. v. AFECTA. FANDOSI. MAIMUȚĂRI. PROSTI. SCLIFOSI.

SFANȚ s. **1.** pitac, sorocovăț. *(Moneda rusească numită ~.)* **2.** (înv. și reg.) húsăș. *(Veche monedă maghiară numită ~.)*

sfanț s. v. BAN. FRANC. GOLOGAN. PARA.

sfárghie s. v. AȘCHIE. SURCEA. SURCICĂ. ȚANDĂRĂ.

sfarogí vb. v. SCOROJI.

sfarogít adj. v. SCOROJIT.

sfășeă s. v. VĂTĂȘIȚĂ. VORNICEASĂ.

SFAT s. **1.** îndemn, îndrumare, învățătură, povață, povățuire, vorbă, (pop.) învăț, (înv.) consiliu, cúget, dăscălíe, gînd, povățuială, povățuitúră, sfătuială, sfătuíre, socoteală. *(I-a ascultat toate ~.)* **2.** povață, precept, recomandare, recomandație. *(Diverse ~ de igienă.)* **3.** adunare, (înv.) óbște, sobór, zbor. *(~ a hotărît următoarele . . .)* **4.** *(IST.)* consiliu, divan, (înv.) scáun, tănáci. *(~ domnesc.)* **5.** *(IST.; în Roma antică)* *sfatul bătrînilor* = senat. **6.** taifas, (fam.) taclále (pl.). *(Stă la ~ toată ziua.)* **7.** consiliu, primărie, (înv.) vornicíe. *(S-a dus la ~ pentru o adeverință.)*

sfat s. v. ACORD. APROBARE. ASENTIMENT. AVIZ. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CONSFĂTUIRE. CONSIMȚĂMÎNT. CONSIMȚIRE. CONVERSAȚIE. CONVORBIRE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. DIALOG. DISCUȚIE. ÎNCUVIINȚARE. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNȚELEPCIUNE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAȚIE. PERMISIUNE. RAȚIUNE. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. TACT. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

sfădáci adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

sfădálnic adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

sfădăiós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

sfădăíre s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

sfădăréț adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

sfădăúș adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

sfădí vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. ÎNCĂIERA. ÎNVRĂJBI. MORALIZA. MUSTRA. SUPĂRA.

sfădicíos adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

sfădíre s. v. CERTARE. DOJENIRE. MUSTRARE.

sfăditór adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

SFĂNȚOÁICĂ s. **sfănțuică.** *(~ valora o jumătate de sfanț.)*

sfănțuí vb. v. MITUI. ȘPERȚUI.

sfănțuiálă s. v. MITĂ. MITUIALĂ. MITUIRE. ȘPERȚ. ȘPERȚUIALĂ.

SFĂNȚÚICĂ s. **sfănțoaică.** *(~ valora o jumătate de sfanț.)*

sfănțuíre s. v. MITUIALĂ. MITUIRE. ȘPERȚUIALĂ.

sfărgáci s. v. GĂTEJ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

SFĂRÎMÁ vb. **1.** a zdrobi, (pop.) a zobi, (Ban. și Transilv.) a zdroși, (înv.) a zdruncina. *(A ~ paharul de pămînt.)* **2.** a (se) fărîma, a (se) zdrobi, (rar) a (se) casa. *(A ~ paharul cu pumnul.)* **3.** a zdrobi, (pop.) a spărge. *(A ~ o ceapă.)* **4.** a sparge, (reg.) a strica. *(~ nuci, alune.)* **5.** a fărîmița, a mărunți, (rar) a amănunți, (Ban. și Transilv.) a mleci. *(A ~ un aliment în gură.)* **6.** a mărunți, a pisa, a zdrobi, (înv. și pop.) a smicura, a zdru-

mica, (reg.) a pisălogi, a pisăza, (fam.) a pisăgi. *(A ~ sare.)* **7.** a zdrobi, (înv. și reg.) a răzbi. *(I-a ~ capul.)* **8.** a (se) zdrobi, (înv. și reg.) a (se) risipi. *(Corabia s-a ~ de stînci.)* **9.** a se sparge, a se zdrobi. *(Valurile se ~ de țărm.)* **10.** a distruge, a nimici, a potopi, a prăpădi, a zdrobi, a zvînta, (înv. și pop.) a pierde, a răpune, a risipi, (pop.) a isprăvi, a zdrumica, (înv. și reg.) a sodomi, (reg.) a litrosi, (prin Transilv.) a potrosi, (înv.) a cura, a nimicnici, a potrebi, a stropși, a tîrî, a zdruncina, (grecism înv.) a afanisi, (fig.) a secera, a spulbera. *(I-a ~ pe dușmani.)* **11.*** (fig.) a (se) destrăma, a (se) risipi, a (se) spulbera. *(I-a ~ toate iluziile.)*

sfărîmá vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. CONSUMA. CRĂPA. DESPICA. DISTRUGE. FORȚA. FRĂMÎNTA. MUNCI. NECĂJI. NIMICI. OSTENI. SFORȚA. SILI. SPARGE. SPINTECA. STRĂDUI. TĂIA. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA.

SFĂRÎMÁRE s. **1.** zdrobire, (rar) zdrobeálă, (pop.) zdrumicáre, zobíre. *(~ unui pahar de pămînt.)* **2.** fărîmare, zdrobire, (rar) casáre. *(~ unui pahar cu pumnul.)* **3.** zdrobire, (pop.) spărgere. *(~ unei cepe.)* **4.** mărunțire, pisare, pisat, zdrobire. *(~ unui material solid.)* **5.** spargere, zdrobire. *(~ valurilor de țărm.)* **6.** distrugere, nimicire, potopire, prăpădire, zdrobire, (înv. și pop.) pierdere, risipire, (pop.) zdrumicáre. *(~ armatei dușmane în luptă.)*

SFĂRÎMÁT adj. **1.** zdrobit, (pop.) zdrumicát, zobít. *(Pahare ~.)* **2.** zdrobit, (pop.) spart. *(O ceapă ~.)* **3.** zdrobit, (prin Ban.) mlecít. *(Stînci ~.)* **4.** mărunțit. *(Un material solid ~.)* **5.** mărunțit, pisat, zdrobit, (reg.) pisăzát, (fam.) pisăgít. *(Sare ~.)* **6.** fărîmat, zdrobit. *(Cu capul ~.)*

sfărîmă s. v. FĂRÎMĂ. FIRIMITURĂ.

SFĂRÎMĂTÓR s. *(TEHN.)* berbec.

SFĂRÎMĂTÚRĂ s. **1.** (rar) zdrobitúră, (pop.) zdrumicătúră. *(~ unui pahar.)* **2.** brac, (reg.) fărîmătúră. *(~ dintr-un obiect.)* **3.** bucățică, fărîmătură. *(N-a mai rămas nici o ~ din ...)*

sfărîmătúră s. v. FRACȚIE.

SFĂRÎMICIÓS adj. fărîmicios, friabil, (prin Ban. și Transilv.) sfărmós. *(Material ~.)*

sfărmós adj. v. FĂRÎMICIOS. FRIABIL. SFĂRÎMICIOS.

sfăt s. v. CLOPOTAR. PARACLISER. ȚÎRCOVNIC.

SFĂTÓS adj. (reg.) opșegós. *(Om ~.)*

SFĂTOȘÉNIE s. (rar) sfătoșíe, (reg.) ocoșág. *(~ unui bătrîn.)*

sfătoșí vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

sfătoșie s. v. SFĂTOȘENIE.

SFĂTUÍ vb. **1.** a călăuzi, a conduce, a dirija, a ghida, a îndruma, a povățui, (înv.) a drége, a miji, a năstăvi. *(L-a ~ bine în viață.)* **2.** a îndemna, a povățui. *(Îl ~ numai la bine.)* **3.** a dăscăli, a îndruma, a învăța, a povățui. *(L-a ~ mulță vreme.)* **4.** a îndruma, a învăța, a povățui, (livr.) a consilia, (înv.) a mîngîia. *(L-a ~ ce să facă.)* **5.** a recomanda. *(Te ~ să-ți vezi de treabă.)* **6.** a se consulta, (rar) a se consfătui, (înv. și pop.) a se chibzui, (Mold.) a se cislui, (înv., în Transilv.) a se divăni. *(S-au ~ între ei cum să procedeze.)*

sfătuí vb. v. CONVERSA. DIALOGA. DISCUTA. INTENȚIONA. PLĂNUI. PROIECTA. TĂIFĂSUI. VORBI.

sfătuiálă s. v. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. POVAȚĂ. POVĂȚUIRE. SFAT. VORBĂ.

sfătuíre s. v. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNVĂȚĂTURĂ. POVAȚĂ. POVĂȚUIRE. SFAT. VORBĂ.

sfătuít s. v. ANGAJAMENT. ASIGURARE. CUVÎNT. FĂGĂDUIALĂ. FĂGĂDUINȚĂ. LEGĂMÎNT. PROMISIUNE. VORBĂ.

sfătuitór adj. v. CONSULTATIV.

SFĂTUITÓR s., adj. **1.** s. călăuză, îndrumător, povățuitor, sfetnic, (livr.) méntor, (înv. și fam.) dăscăl, (înv.) povățá, tocmitór. *(X îi servește drept ~.)* **2.** adj., s. călăuzitor, îndrumător, povățuitor, (înv.) îndreptătór, purtătór. *(I-a fost un excelent ~.)* **3.** s. consilier, povățuitor, sfetnic. *(~ al domnitorului.)* **4.** adj. îndrumător, povățuitor, (înv.) învățătór. *(Carte ~.)*

SFÉCLĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Beta)* (prin Maram.) burác, (Mold.) pangeá. **2.** *sfeclă furajeră (Beta vulgaris)* = (reg.) rípă.

sfecli vb. v. PĂȚI.

SFEN s. *(MIN.)* titanit.

SFÉRĂ s. **1.** glob, (rar) rotoghílă. *(O ~ de metal.)* **2.** *(GEOGR., ASTRON.)* glob. *(~ pămînteasc㎠.)* **3.** ambianță, anturaj, cadru, cerc, mediu, societate, (înv.) mijloc, (fig.) atmosféră, climát. *(În ce ~ se învîrte?)* **4.** cadru, cerc, cîmp, domeniu, sector, tărîm, zonă. *(~ de preocupări.)* **5.** arie, compartiment, domeniu, sector. *(~ de aplicare.)* **6.** *(LOG.)* denotație, extensiune.

sferdí vb. v. CIOPLI. SĂPA. SCULPTA. TĂIA.

sferdítură s. v. CRESTĂTURĂ. SCRIJELEALĂ. SCRIJELITURĂ. ZGÎRIETURĂ.

SFÉRIC adj. **1.** globular, sferiform, (livr.) orbiculár, (înv.) sfericésc, (impr.) rotúnd. *(De formă ~.)* **2.** rotund, (reg.) tărtănét. *(Un cap ~.)*

sfericésc adj. v. GLOBULAR. SFERIC. SFERIFORM.

SFERIFÓRM adj. globular, sferic, (livr.) orbiculár, (înv.) sfericésc, (impr.) rotúnd. *(De formă ~.)*

SFERT s. **1.** pătrime, (înv. și pop.) pătrár, (Transilv. și Ban.) fîrtái. *(Un ~ dintr-un tot.)* **2.** (Transilv. și Mold.) sfîrtái, (Ban. și Transilv.) sfîrtár, (franțuzism înv.) cuart. *(Un ~ de m de ...)* **3.** litră, (Transilv.) fîrtái. *(Un ~ de vin.)*

SFERTIȘÓR s. sfertuleț, (reg.) sfertúț.

SFERTULÉȚ s. sfertișor, (reg.) sfertút.

sfertúț s. v. SFERTIȘOR. SFERTULEȚ.

SFÉȘNIC s. (rar) feșnicár.

sféșnic s. v. OPAIȚ.

SFEȘTÁNIE s. *(BIS.)* consacrare, sfințire, tîrnoseală, tîrnosire, (înv.) obnovlénie, ródină, sfințénie, tîrnosánie, tîrnositúră. *(~ unei biserici.)*

SFEȘTÓC s. *(BIS.)* mătăuz, pămătuf. *(~ pentru aghesmuit.)*

sfeteriseálă s. v. DEFRAUDARE. DELAPIDARE. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. SUSTRAGERE.

sfeterisí vb. v. DEFRAUDA. DELAPIDA. FURA. LUA. SUSTRAGE.

sfeterisire s. v. DEFRAUDARE. DELAPIDARE. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. SUSTRAGERE.

sfeterismós s. v. DEFRAUDARE. DELAPIDARE. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. SUSTRAGERE.

sfetí vb. v. AMESTECA. APĂREA. ARĂTA. CLARIFICA. DESCURCA. DESLUȘI. ELUCIDA. EXPLICA. IVI. ÎNTÎMPLA. LĂMURI. LIMPEZI. PICA. PRECIZA. TRIȘA.

sfetítel s. v. ARHIEREU. IERARH.

SFÉTNIC s. **1.** consilier, povățuitor, sfătuitor. *(~ al domnitorului.)* **2.** călăuză, îndrumător, povățuitor, sfătuitor, (livr.) méntor, (înv. și fam.) dáscăl, (înv.) pováță, tocmitór. *(X îi servește drept ~.)*

SFIÁLĂ s. **1.** jenă, rușine, sfiiciune, stinghereală, stînjeneală, stînjenire, (pop.) rușináre, (înv. și reg.) rușínță, (înv.) stideálă, stidínță, stidíre. *(Un sentiment de ~.)* **2.** rușine, sfiiciune, timiditate, (rar) sfiíre, sfioșénie, (înv.) sfiínță. *(~ unui copil.)* **3.** decență, jenă, manieră, pudoare, rușine, bună-cuviință, (rar) pudicitáte, (latinism rar) pudicíție. *(Nu are nici un pic de ~.)*

SFIDÁ vb. **1.** a brava, a desfide. *(~ moartea.)* **2.** a brava, a înfrunta, (rar) a sfrunta. *(A ~ cu curaj un pericol.)*

SFIDÁRE s. **1.** bravadă, bravare, desfidere, (înv.) desfíd. *(~ morții.)* **2.** înfruntare, (rar) sfruntáre. *(~ cuiva.)* **3.** provocare, sfruntare. *(Aruncă cuiva o ~.)*

SFIDĂTÓR adj. **1.** provocator. *(Un gest ~.)* **2.** arogant, impertinent, insolent, irevereńțios, îndrăznеț, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeț, sfruntat, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) neînfrînát, (pop. și fam.) țifnós, (înv. și reg.) **ruș**inát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Un om ~.)*

sfiélnic adj. v. RUȘINOS. SFIICIOS. SFIOS. TIMID.

sfiéț adj. v. RUȘINOS. SFIICIOS. SFIOS. TIMID.

sfigmós s. v. PULS.

SFIGMOMANOMÉTRU s. sfigmotensiometru.

SFIGMOTENSIOMÉTRU s. sfigmomanometru.

SFIÍ vb. a se jena, a se rușina, (înv. și reg.) a se stînjeni, (înv.) a se scăndăli, a se stidi (reg. fig.) a se teși. *(Hai, nu te ~, spune!)*

SFIICIÓS adj. rușinos, sfios, timid, (rar) **sfiélnic, (reg.) obrăznic**, obrăzát, pișín, (înv.) **sfiéț**. *(Ce copil ~!)*

SFIICIÚNE s. **1.** jenă, rușine, sfiálă, stinghereală, **stînjeneală**, stînjenire, (pop.) rușináre, **(înv. și reg.)** rușínță, (înv.) stideálă, **stidínță, stidíre**. *(Un sentiment de ~.)* **2.** rușine, **sfiálă, timiditate**, (rar) sfiíre, sfioșénie, **(înv.) sfiínță**. *(~ unui copil.)*

sfiínță s. v. RUȘINE. SFIALĂ. SFIICIUNE. TIMIDITATE.

sfiíre s. v. RUȘÍNE. SFIALĂ. SFIICIUNE. TIMIDITATE.

sfin s. v. PORC.

sfineáe s. v. CĂRPINIȚĂ.

sfinte s. pl. v. IELE.

sfinteță s. v. CINTEZĂ DE IARBĂ.

SFINȚÉNIE s. (livr.) sanctitáte, (rar) sacralitáte, **(înv. și** pop.) sînțénie, (înv.) sfințíe.

sfințénie s. v. CONSACRARE. SFEȘTANIE. SFINȚIRE. TÎRNOSEALĂ. TÎRNOSIRE.

SFINȚÍ vb. *(BIS.)* **1.** a canoniza, (livr.) a sacraliza, a sanctifica, (înv.) a sacra. *(A ~ un mucenic.)* **2.** a consacra, a tîrnosi. *(A ~ o biserică.)* **3.** (înv.) a potrebi. *(A ~ sfintele daruri.)*

sfinți vb. v. AMEȚI. APUNE. ASFINȚI. CHERCHELI. COBORÎ. CONSACRA. CONSFINȚI. DISPĂREA. FIXA. HIROTONI. HIROTONISI. ÎMBĂLSĂMA. ÎMBĂTA. ÎNMIRESMA. PARFUMA. PIERI. PLECA. POPI. PREOȚI. STABILI. STATORNICI. TURMENTA.

sfinție s. v. BISERICĂ. CASA DOMNULUI. LUES. SFINȚENIE. SIFILIS.

SFINȚÍRE s. *(BIS.)* **1.** canonizare, (livr.) **sanctificáre, (înv.)** sacráre, sanctificáție. *(~ a unui martir.)* **2.** consacrare, sfeștanie, tîrnoseală, **tîrnosire**, (înv.) obnovlénie, ródină, **sfințénie, tîrnosánie**, tîrnositúră. *(~ a unei biserici.)*

sfințire s. v. AMURG. APUS. ASFINȚIT. BISERICĂ. CASA DOMNULUI. CONSACRARE. CONSFINȚIRE. FIXARE. HIROTONIE. HIROTONIRE. HIROTONISIRE. ÎNSERARE. SEARĂ. STABILIRE. STATORNICIRE.

SFINȚIȘÓR s. *(BIS.)* **1.** sfîntuleț, (pop.) **sîntulét. 2. (mai** ales la pl.) mucenic, sfînt, **(reg.) bradóș**, brădulét, brîndúș. *(De 9 martie se mănîncă ~.)*

sfințișór s. v. OPT.

SFINȚÍT adj. *(BIS.)* **1.** canonizat, (livr.) **sacrát, sanctificát**. *(Mucenic ~.)* **2.** tîrnosit. *(Biserică ~.)*

sfințit adj. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. HIROTONISIT. HIROTONIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

sfințit s. v. AMURG. APUS. ASFINȚIT. ÎNSERARE. SEARĂ. VEST.

sfințitură s. v. HIROTONIE. HIROTONIRE. HIROTONISIRE.

SFIÓS adj. **1.** rușinos, sfiicios, timid, (rar) **sfiélnic, (reg.)** obráznic, obrăzát, pișín, (înv.) **sfiéț**. *(Ce copil ~!)* **2.** decent, pudic, rușinos. *(Cu gesturi ~.)*

sfioșénie s. v. RUȘINE. SFIALĂ. SFIICIUNE. TIMIDITATE.

sfirídă s. v. ADÎNCITURĂ. COTLON. FIRIDĂ. INTRÎND. NIȘĂ. OCNIȚĂ. SCOBITURĂ.

sfînt adj. v. GROZAV. STRAȘNIC. TERIBIL. ZDRAVĂN.

SFÎNT adj., s. **1.** adj. *(BIS.)* ceresc, divin, dumnezeiesc, (livr.) celést, (rar) îndumnezeít, zeiésc, (pop.) sînt, (înv.) minunát, preaînált. *(Pronia ~.)* **2.** adj. *(BIS.)* (înv. și pop.) sînt. *(~ duh.)* **3.** s. *(BIS.) sfînta treime* = trinitate, (pop.) tróiță. **4.** s., adj. *(BIS.)* (pop.) sînt. (înv.) preacuviós, preafericít, preapodóbnic. (latinism înv.) sanct. *(~ Gheorghe.)* **5.** s. *(BIS.) Sfînta Fecioară* = madona (art.), născătoarea (art.), preacurata (art.), preanevinovata (art.), preasfînta (art.), precista (art.), Fecioara Maria, Maica Domnului, (înv.) bogoródnița (art.), preacinstíta (art.). **6.** s. (mai ales la pl.) mucenic, sfințișor, (reg.) bradóș, brădulét, brîndúș. *(De 9 martie se mănîncă ~i.)* **7.** s. *(BIS.) sfîntul părinte* = papă, pontiful roman, pontiful Romei, suveranul pontif. **8.** adj. *(BIS.)* bisericesc, religios, (pop.) sînt. *(Carte ~.)* **9.** adj. *(BIS.)* sacru, (livr.) sacrát, sacrosánct. *(Scripturile ~.)* **10.** s. *(BIS.) sfînta scriptură* = biblie, scriptură. **11.** adj. *(BIS.)* divin, sacramental, sacru. *(Lucrurile ~.)* **12.** s. *(BIS.) sfînta sfintelor* = sanctuar. *(~ la iudei.)* **13.** adj. sacru. *(Numele ~ al patriei.)* **14.** adj. sacru, solemn. *(Un jurămînt ~.)* **15.** adj. intangibil, inviolabil, sacru, (livr.) sacramentál, sacrosánct, (rar) sacrál. *(Drept ~.)* **16.** adj. desăvîrșit, perfect. *(~ nevinovăție!)*

sfîntul s. art. v. ATOTPUTERNICUL. CREATORUL. DIVINITATE. DOMNUL. DUMNEZEIRE. DUMNEZEU. PĂRINTE. PROVIDENȚĂ. PUTERNICUL. STĂPÎNUL. TATĂL. ZIDITORUL.

SFÎNTULÉȚ s. *(BIS.)* sfințișor, (pop.) sîntuléț.

SFÎRC s. **1.** *(ANAT.)* gurgui, mamelon. *(~ sînului.)* **2.** *(ANAT.)* zgîrci. *(~ nasului: ~ urechii.)* **3.** pleasnă, șfichi, (reg.) plesnitoáre, șugár. *(~ de bici.)* **4.** (la pl.) aripi (pl.). *(~ la fundul butoiului.)*

sfîre s. v. LIGAMENT. TENDON. VENĂ. VÎNĂ.

sfîrcél s. v. HUDULEȚ.

sfîrcí vb. v. BICIUI. PRIZA. SMIORCĂI. ȘFICHIUI. TRAGE.

sfîrcós adj. v. CARTILAGINOS.

SFÎRÎÍ vb. (Mold.) a pîrîi. *(Focul ~ în sobă.)*

sfîrîí vb. v. FÎLFÎI. ȚÎRÎI.

sfîrîiác s. v. BÎZÎITOARE. SFÎRÎITOARE.

SFÎRÎIÁLĂ s. sfîrîit. *(~ uleiului în tigăie.)*

sfîrîiálă s. v. CHILIPIR.

sfîrîióc s. v. BÎZÎITOARE. SFÎRÎITOARE.

sfîrîít adj. v. PRĂJIT.

SFÎRÎÍT s. sfîrîială. *(~ uleiului în tigaie.)*

SFÎRÎITOÁRE s. bîzîitoare, (reg.) sfîrîiác, sfîrîióc. *(~ cu care se joacă copiii.)*

sfîrîitoáre s. v. MORIȘCĂ.

sfîrîitúră s. v. BĂTAIE. FÎLFÎIALĂ. FÎLFÎIRE. FÎLFÎIT. FÎLFÎITURĂ. FLUTURARE. FLUTURAT.

sfîrlă s. v. BOBÎRNAC. BOT. CÎRĂ. PRÎSNEL. RÎT. SFÎRLEAZĂ. TITIREZ.

SFÎRLEÁZĂ s. **1.** prisnel, titirez, (înv. și reg.) sfîrlă. *(~ cu care se joacă copiii.)* **2.** prisnar, prisnel, titirez, (reg.) măciúcă. *(~ la fusul de tors.)*

sfîrleáză s. v. DEPĂNĂTOARE. MORIȘCĂ. VÎRTELNIȚĂ. ZBÎRNÎITOARE.

sfîrlitúră s. v. ÎNVÎRTITURĂ. PIRUETĂ.

sfîrnár s. v. COMERCIANT. GEAMBAȘ. NEGUSTOR.

sfîrnătíe s. v. COMERȚ. NEGOȚ. NEGUSTORIE.

SFÎRȘEÁLĂ s. **1.** epuizare, extenuare, istoveală, istovire, secătuire, slăbiciune, sleire, surmenaj, surmenare, vlăguire, (înv. și reg.) slăbie, (înv. livr.) marásm. *(Stare de totală ~ a unui om muncit.)* **2.** moleșeală, slăbiciune, (reg.) zălezitúră. *(E nedormit și simte o ~ greu de învins.)* **3.** (reg.) leșiálă, leșie, leșuiálă. *(Un cardiac care are o senzație de ~.)* **4.** leșin. *(Simte o ~ din cauza foamei.)* **5.** lihneală. *(~ unui om înfometat.)*

sfîrșénie s. v. CAP. CAPĂT. FINAL. FINE. ÎNCHEIERE. SFÎRȘIT.

SFÎRȘÉȘTE interj. ajunge!, atît!, basta!, destul!, gata!, isprăvește!, încetează!, punct!, stai!, stop!, termină!, (reg.) halt!, (fam. și peior.) ho!

SFÎRȘÍ vb. **1.** a (se) isprăvi, a (se) încheia, a (se) termina, (livr.) a (se) fini, (rar) a (se) epiloga, (pop.) a (se) dovedi, a (se) găta, a (se) găti, a (se) istovi, a (se) mîntui, (prin vestul Transilv.) a (se) sculi, (înv.) a (se) săvîrși. *(A ~ treaba; spectacolul s-a ~.)* **2.** a finaliza, a isprăvi, a încheia, a termina, (livr.) a fini. *(A ~ o lucrare începută.)* **3.** a desăvîrși, a încheia, a termina. *(A ~ opera începută de alții.)* **4.** a epuiza, a isprăvi, a încheia, a termina, (astăzi rar) a slei, (pop.) a găta, a mîntui. *(A ~ tot ce avea de spus.)* **5.** a isprăvi, a încheia, a închide, a termina. *(Să ~ discuția.)* **6.** a concluziona, a încheia, (livr.) a concluziona. *(Vorbitorul a ~ astfel . . .)* **7.** a ieși, a se isprăvi, a se termina. *(Cum s-o ~, să se ~.)* **8.** a se încheia, a se termina, (înv. și pop.) a se petréce, (înv. și reg.) a se obîrși. *(Toate trec și se ~.)* **9.** a absolvi, a isprăvi, a termina. *(A ~ liceul.)* **10.** a se încheia, a se solda, a se termina. *(Disputa s-a ~ cu un eșec.)* **11.** a încheia, a lichida, a termina. *(Să ~ toate socotelile.)* **12.** a înceta, a pieri. *(Fericirea lui s-a ~.)* **13.** a se duce, a se încheia, a se termina, a trece. *(S-a ~ și vacanța!)* **14.** a expira, a se isprăvi, a se încheia, a se termina. *(S-a ~ termenul de garanție.)* **15.** a (se) consuma, a (se) epuiza, a (se) isprăvi, a (se) termina, (reg.) a (se) găti, a (se) topi. *(Au ~ toate proviziile.)* **16.** a conteni, a se curma, a înceta, a se opri, a se potoli, a sta, a se termina, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (prin Ban.) a se prorupe, (Mold.) a tinchi, (înv.) a se precurma. *(Vijelia, ploaia s-a ~.)* **17.** a deceda, a dispărea, a se duce, a

muri, a pieri, a se prăpădi, a răposa, a se stinge, a sucomba, (livr.) a repauza, (înv. și pop.) a se săvîrși, (înv. și reg.) a pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (înv. și reg. ir.) a se spărge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petrece, (arg.) a o mierli. *(S-a ~ ieri la amiază.)* **18.** a epuiza, a extenua, a frînge, a istovi, a seca, a secătui, a slei, a stoarce, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămori, (fig.) a súge. *(Munca continuă l-a ~.)* **19.** a leșina. *(Se ~ de foame, de oboseală.)*

sfîrși vb. v. ASASINA. DEVASTA. DISTRUGE. ÎNDEPLINI. ÎNFĂPTUI. NIMICI. OMORÎ. PÎRJOLI. PRĂPĂDI. PUSTII. REALIZA. SUPRIMA. UCIDE.

SFÎRȘÍRE s. **1.** isprăvire, isprăvit, încheiere, sfîrșit, terminare, terminat, (pop.) gătáre, istovíre, mîntuíre, (înv.) săvîrșíre. *(~ tuturor lucrărilor.)* **2.** consumare, epuizare, isprăvire, sfîrșit, terminare. *(~ tuturor proviziilor.)*

SFÎRȘÍT adj. **1.** gata, isprăvit, încheiat, terminat, (înv.) săvîrșít. *(Un lucru ~.)* **2.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sleit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojít, (prin Munt.) tîhobít, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la lucru.)* **3.** leșinat. *(Om ~ de foame.)*

SFÎRȘÍT s. **1.** isprăvire, isprăvit, încheiere, sfîrșire, terminare, terminat, (pop.) gătáre, istovíre, mîntuíre, (înv.) săvîrșíre. *(~ tuturor treburilor.)* **2.** cap, capăt, final, fine, încheiere, (înv.) concénie, conét, cumplíre, săvîrșít, sfîrșénie, sfîrșitúră, término. *(A dus-o cu bine la ~.)* **3.** încheiere, închidere, terminare. *(La ~ ședinței.)* **4.** încheiere, (înv.) istóv. *(După ~ nunții.)* **5.** încetare, terminare, (înv. și reg.) spărgere, spart. *(După ~ horei.)* **6.** (înv.) săvîrșénie. *(~ zilei.)* **7.** final, urmă. *(A venit abia la ~.)* **8.** deznodămînt, soartă. *(~ bătăliei s-a decis.)* **9.** deznodămînt. *(Un roman cu un ~ fericit.)* **10.** epilog, final, încheiere, (livr.) fine. *(~ acțiunii unui roman.)* **11.** coadă, fine. *(Poanta e plasată la ~.)* **12.** consumare, epuizare, isprăvire, sfîrșire, terminare. *(~ tuturor proviziilor.)* **13.** (fig.) apús. *(A ajuns la ~ vieții.)* **14.** decedare, deces, dispariție, moarte, pieire, prăpădire, răposare, stingere, sucombare, (livr.) éxitus, extincție, repauzăre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșíre, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) pieiște, topénie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditúră, pristăvíre, săvîrșénie, săvîrșít, scădére, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș. *(~ unei persoane.)*

sfîrșitúră s. v. CAP. CAPĂT. FINAL. FINE. ÎNCHEIERE. SFÎRȘIT.

sfîrtái s. v. SFERT.

sfîrtár s. v. SFERT.

SFÎRTECÁ vb. **1.** a ciopîrți, a sfîșia, (pop. și fam.) a căsăpi, (pop.) a dumica, (reg.) a crîmpoți, a măcelări, (Mold., Bucov. și Ban.) a ciocîrti, (prin Mold.) a cîrnosi, (prin Ban.) a cîrti, (Mold. și Bucov.) a hăcui. *(A ~ un animal la tăiere.)* **2.** (înv.) a (se) smăcina. *(Îi ~ carnea de pe el.)* **3.** a sfîrteca, (înv. și reg.) a murseca. *(L-au ~ lupii.)* **4.** a sfîrteca, (înv. și reg.) a spîrcui. *(L-au ~ cu săbiile.)* **5.** a (se) ferfeniți, a (se) hărtăni, a (se) rupe, a (se) zdrențui, (fam.) a (se) vărzui. *(Nu mai ~ caietul!)* **6.** a (se) găuri, a (se) rupe, a (se) uza, a (se) zdrențui, (pop. și fam.) a (se) flenduri. *(Haina i s-a ~ de tot.)* **7.** a rupe, a spinteca, (înv.) a spărge. *(Își ~ hainele și-și smulgea părul.)* **8.** a (se) zdrențui, (reg.) a (se) petici, (prin Olt. și Munt.) a (se) șofíli. *(Cearșaful s-a ~.)*

SFÎȘIÁT adj. **1.** sfîrtecat, (înv. și reg.) murmurecát. *(Om ~ de lupi.)* **2.** sfîrtecat, (înv. și reg.) spîrcuit. *(~ de săbii.)* **3.** ferfeniți, hărtănit, rupt, zdrențăros, zdrențuit, (pop. și fam.) ferfenițós. *(O carte ~.)* **4.** găurit, rupt, uzat, zdrențăros, zdrențuit, (pop.) zdrențós. *(Un cerșetor cu hainele ~.)* **5.** rupt, spintecat, (înv.) spart. *(După bătaie avea hainele ~.)* **6.** zdrențuit, (reg.) peticít. *(Cearșaf ~.)*

SFÎȘIÉRE s. **1.** ciopîrțire, sfîrtecare, (pop. și fam.) căsăpire, (Mold. și Bucov.) hăcuíre. *(~ unui animal, la tăiere.)* **2.** sfîșiere, (înv. și reg.) murmurecáre. *(~ cuiva de către animalele sălbatice.)*

SFÎRTECÁT adj. **1.** sfîșiat, (înv. și reg.) murmurecát. *(Om ~ de lupi.)* **2.** sfîșiat, (înv. și reg.) spîrcuít. *(~ de săbii.)*

SFÎȘÍ vb. **1.** a ciopîrți, a sfîrteca, (pop. și fam.) a căsăpi, (pop.) a dumica, (reg.) a crîmpoți, a măcelări, (Mold., Bucov. și Ban.) a ciocîrti, (prin Mold.) a cîrnosi, (prin Ban.) a cîrti, (Mold. și Bucov.) a hăcui. *(A ~ un animal la tăiere.)* **2.** (înv.) a (se) smăcina. *(Îi ~ carnea de pe el.)* **3.** a sfîrteca, (înv. și reg.) a murseca. *(L-au ~ lupii.)* **4.** a sfîrteca, (înv. și reg.) a spîrcui. *(L-au ~ cu săbiile.)* **5.** a (se) ferfeniți, a (se) hărtăni, a (se) rupe, a (se) zdrențui, (fam.) a (se) vărzui. *(Nu mai ~ caietul!)* **6.** a (se) găuri, a (se) rupe, a (se) uza, a (se) zdrențui, (pop. și fam.) a (se) flenduri. *(Haina i s-a ~ de tot.)* **7.** a rupe, a spinteca, (înv.) a spărge. *(Își ~ hainele și-și smulgea părul.)* **8.** a (se) zdrențui, (reg.) a (se) petici, (prin Olt. și Munt.) a (se) șofíli. *(Cearșaful s-a ~.)*

SFÎȘIÉTOR adj., adv. **1.** adj. jalnic, tînguios, tînguitor, (pop.) jelitór, jeluitór, (înv.) lăcrămós. *(Plînsete ~.)* **2.** adj. copleșitor, covîrșitor. *(O impresie ~.)* **3.** adv. excepțional, extraordinar, grozav, nemaipomenit. *(O melodie ~ de tristă.)*

SFÎȘIETÚRĂ s. ruptură, spintecătură, (înv.) spărtúră. *(~ la o haină.)*

SFOÁRĂ s., adv. **1.** s. (Ban., Transilv. și Bucov.) spagát, (Transilv. și Maram.) spargă, (înv.) áță. *(Un ghem de ~.)* **2.** s. *(TEHN.)* coardă, strună. *(~ a ferăstrăului.)* **3.** s. *(SPORT)* spagat. *(~ în gimnastică.)* **4.** adv. ață, direct, drept, neocolit, (pop.) óblu. *(Merge ~ la el acasă.)*

sfoáră s. v. FIR DE PLUMB. PRIPON.

sfolág s. v. MOLETE. MUCEGAI. MUCEZEALĂ. MUȘIȚĂ. VIERME DE FÁINĂ.

sfoiegeálă s. v. MUCEGAI. MUCEZEALĂ. MUȘIȚĂ.

sfoiegí vb. v. MUCEGĂI. MUCEZI.

sfoiegít adj. v. MUCED. MUCEGĂIT. MUCEZIT. SFRIJIT. SLAB.

sfoiegít adj., s. v. INCAPABIL. NECAPABIL. NEPUTINCIOS. PRĂPĂDIT. SLĂBĂNOG.

SFOR s. fir. *(~ al unei ape curgătoare.)*

sforár adj., s. v. INTRIGANT.

SFORĂÍ vb. **1.** (rar) a ronhăi, **(înv. şi reg.)** a sforcăi, (reg.) a horcăi, a **horcăni, a horcoti,** a pîrsni, a sfornăi, (Mold., Bucov. **şi Maram.)** a forăi, (Mold. şi Bucov.) a **horăi.** *(Doarme adînc şi ~ tare.)* **2.** a forăi, a **fornăi,** (reg.) a necheza, a ţîfni. *(Caii ~.)*

SFORĂIÁLĂ s. **1.** sforăit, **sforăitură,** (rar) sforăire, (reg.) horcăiálă, **horcăit, horcăitură,** (Mold. şi Bucov.) horăít, **horăitúră.** *(~ unei persoane.)* **2.** fornăială, fornăit, **sforăială, sforăitură.** *(~ cailor.)*

sforăíre s. v. SFORĂIALĂ, SFORĂIT. SFORĂITURĂ.

SFORĂÍT s. **1.** sforăială, **sforăitură,** (rar) sforăire, (reg.) horcăiálă, **horcăit, horcăitură,** (Mold. şi Bucov.) horăít, **horăitúră.** *(~ unei persoane.)* **2.** fornăială, fornăit, **sforăială,** sforăitură. *(~ cailor.)*

SFORĂITÚRĂ s. **1.** sforăială, **sforăit,** (rar) sforăire, (reg.) horcăiálă, **horcăit, horcăitură,** (Mold. şi Bucov.) horăít, **horăitúră.** *(~ unei persoane.)* **2.** fornăială, fornăit, **sforăială,** sforăit. *(~ cailor.)*

sforărie s. v. INTRIGĂ. MAŞINAŢIE. UNELTIRE.

sforcăí vb. v. SFORĂI.

SFORICÍCĂ s. sforişoară.

SFORIŞOÁRĂ s. sforicică.

sfornăí vb. v. FÎRNÎI. FONFĂI. FORNĂI. SFORĂI.

SFORŢÁ vb. **1.** a se forţa, **a se opinti,** (Transilv.) a se tecărui. *(S-a ~ să ridice bolovanul.)* **2.** a se canoni, a se căzni, **a se chinui,** a se forţa, a se frămînta, a se **munci, a se necăji,** a se osteni, a se sili, a se **strădui, a se trudi,** a se zbate, a se zbuciuma, (înv. şi pop.) **a (se)** nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) **a se verpeli,** (Mold.) a se străduí, (înv.) a se **învălui, a se năsli,** a (se) osîrdnici, a (se) **osîrdui, a se voinici,** (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)* **3.** a încerca, a se sili, a se **strădui.** *(Se ~ să-i cîştige bunăvoinţa.)* **4.** a (se) lupta, a se sili, a se străduí. *(Se ~ să împiedice răul.)*

SFORŢÁRE s. **1.** icnire, **opinteală, opintire,** (rar) opintitúră. *(Cu o ultimă ~ a împins bolovanul.)* **2.** cazná, chin, **efort, forţare, muncă,** osteneală, silinţă, străduinţă, **străduinţă,** trudă, zbatere, (livr.) traváliu, (rar) **străduíálă,** străduíre, (pop.) canoneálă, (reg.) **ştrapaţ,** (prin Munt.) morînceálă, (Mold. şi **Transilv.) zoálă,** (înv.) căznire, nevoínţă, **osteninţă, sforţă,** strădănuínţă, strădănuíre. *(~ lui a fost încununată de succes.)* **3.** efort, **încercare, osteneală,** silinţă, străduinţă. *(Toate ~ lui au fost zadarnice.)* **4.** asiduitate, **insistenţă,** perseverenţă, rîvnă, silinţă, **sîrguinţă, stăruinţă,** străduinţă, zel, **(pop.) osîrdie.** *(~ demnă de laudă.)*

sforţă s. v. CAZNĂ. CHIN. DINAMISM. EFORT. ENERGIE. FORŢARE. FORŢĂ. IMPETUOZITATE. MUNCĂ. OSTENEALĂ PUTERE. ROBUSTEŢE. SFORŢARE. SILINŢĂ. STRĂDANIE, STRĂDUINŢĂ. TĂRIE. TRUDĂ. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ. ZBATERE.

SFORZÁNDO adv. *(MUZ.)* sforzato.

SFORZÁTO adv. *(MUZ.)* sforzando.

SFRAGÍSTICĂ s. sigilografie. *(~ este o disciplină auxiliară a istoriei.)*

sfrancioc róşu s. v. CODĂLBIŢĂ.

sfranţ s. v. LUES. SIFILIS.

SFRÉDEL s. **1.** *(TEHN.)* burghiu, (reg.) bîrdie, bórăr, şticáiz, (prin Transilv.) şaitău. **2.** *(TEHN.)* (pop.) spiţélnic. *(Cu ~ se fac găuri în căpăţîna roţii.)* **3.** *(ENTOM.)* sfredeluş. *(~ul este omida fluturelui numit răchitar.)* **4.** *(ASTRON.;* art.) (reg.) spiţélnicul (art.), cîinele-mîc, iezii-căprei (pl.).

sfrédel s. v. BUCLĂ. BULBOACĂ. BULBOANĂ. CÎRLIONŢ. CREŢ. INEL. OCHI. ONDULAŢIE. ONDULĂ. SPIRALĂ. VAL. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ. ZULUF.

sfredeláş s. v. BURGHIAŞ. OCHIUL-BOULUI. PITULICE. SFREDELUŞ.

sfredeleác s. v. BURGHIAŞ. OCHIUL-BOULUI. PITULICE. SFREDELUŞ.

sfredelecáş s. v. BURGHIAŞ. SFREDELUŞ.

sfredelecúţ s. v. BURGHIAŞ. SFREDELUŞ.

SFREDELÍ vb. a găuri, a perfora, a scobi, a străpunge, (înv. şi reg.) a petréce, a potricăli, (reg.) a găuni, a **sfredelui,** (Mold. şi Bucov.) a borteli, a borti, (prin Ban.) a butori, (Olt.) a răzbici, (prin vestul Transilv.) a scălidri. *(A ~ într-un material dur.)*

sfredelí vb. v. ISCODI. SCRUTA.

SFREDELÍRE s. găurire, găurit, perforare, perforat, perforaţie, scobire, scobit, sfredelit, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold. şi Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)*

SFREDELÍT adj. găurit, perforat, scobit, străpuns, (înv. şi reg.) potricălít, (Mold. şi Bucov.) bortelít, bortít. *(Metal ~.)*

SFREDELÍT s. găurire, găurit, perforare, perforat, perforaţie, scobire, scobit, sfredelire, străpungere, străpuns, (reg.) găunire, (Mold. şi Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)*

SFREDELITÓR adj. **1.** atent, cercetător, iscoditor, pătrunzător, scormonitor, scotocitor, scrutător, străpungător. *(O privire ~ i ochi ~.)* **2.** ager, clarvăzător, iscoditor, observator, pătrunzător, perspicace, scormonitor, scrutător, străbătător, subtil, (livr.) **penetránt,** sagáce, (fig.) ascuţít. *(Un spirit ~.)*

sfredelitór adj. v. CHINUITOR. INTENS. PUTERNIC. STRĂPUNGĂTOR. VIOLENT. VIU.

sfredelitúră s. v. BUCLĂ. CÎRLIONŢ. CREŢ. INEL. ONDULAŢIE. ONDULĂ. VAL. ZULUF.

sfredelul-mic s. v. BURGHIUL.

sfredelul-pămîntului s. v. BURGHIUL.

sfredelul rusáliilor s. v. STRAT DE RUSALII. TODORUSALE.

SFREDELÚŞ s. 1. *(TEHN.)* burghiaş, (reg.) sfredeláş, sfredeleác, sfredelecáş, sfredelecúţ. 2. *(ENTOM.)* sfredel. *(~ul este omida fluturelui numit răchitar.)*

sfredelúş s. v. CODOBATURĂ. OCHIUL-BOULUI. PITULICE. PRUNDAR. PRUNDAŞ.

sfredelúşi vb. v. GĂURI. PERFORA. SCOBI. SFREDELI. STRĂPUNGE.

sfrenţie s. v. LUES. SIFILIS.

sfrenţós adj., s. v. LUETIC. SIFILITIC.

SFRIJÍ vb. a se chirci, a degenera, a se închirci, a se pipernici, a se zgîrci, (înv. şi reg.) a scădea, (reg.) a se izini, a se şiştăvi, (prin Ban.) a se micicula, (Mold. şi Bucov.) a se prizări, (prin Olt.) a se tîrcăvi. *(Planta s-a ~.)*

sfrijí vb. v. SLĂBI.

SFRIJÍRE s. chircire, degenerare, închircire, pipernicire, (reg.) şiştăvíre. *(~ a unei plante.)*

SFRIJÍT adj. 1. chircit, degenerat, închircit, nedezvoltat, pipernicit, pirpiriu, pricăjit, prizărit, (rar) nevoiaş, slab, sterp, (înv. şi reg.) scăzut, (reg.) izinit, obídnic, pimnicit, pizghirít, răit, şiştăv, (prin Ban.) miciculát, (prin Bucov. şi Transilv.) prilestít, (prin Olt.) tîrcav. *(Plantă ~.)* 2. costeliv, jigărit, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, răpciugos, slab, slăbănog, uscat, uscăţiv, (rar) uscăciós, (înv.) mîrşav, rău, sec, secăţíu, secăţív, (reg.) ogîrjít, (Mold. şi Transilv.) pogîrjít. *(Vită ~.)* 3. debil, delicat, firav, fragil, gingaş, pirpiriu, plăpînd, prizărit, slab, slăbănog, slăbuţ, şubred, (pop.) piţigăiát, (înv. şi reg.) mîrşav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Munt. şi Transilv.) sighináş, (Munt. şi Olt.) şiştav. *(Un copil ~ ; o constituţie ~.)* 4. slab, (pop. şi fam.) jigărít, pricăjít, (reg.) zălezít, (prin Munt. şi Olt.) sfoiegít. *(Ce om ~ !)*

SFRIJITÚRĂ s. chircitură, (înv. şi reg.) prizăritúră, (Bucov.) pipiríg. *(O ~ de om.)*

sfrijitúră s. v. SLĂBĂTURĂ.

SFRÎNCIÓC s. *(ORNIT.)* 1. *(Laninus excubitor)* berbecel, lupul-vrăbiilor, (reg.) berbecúţ, şoimúţ, ţăcăitoare, capra-drăculuí. 2. *(Lanius collurio)* (reg.) berbecél, codălbíţă, şofrán.

sfruntá vb. v. BRAVA. ÎNFRUNTA. SFIDA.

SFRUNTÁRE s. 1. provocare, sfidare. *(Aruncă cuiva o ~.)* 2. aroganţă, impertinenţă, insolenţă, măgărie, necuviinţă, neobrăzare, nerușinare, obrăznicie, trufie, tupeu, (rar) semeţíe, (livr.) mórgă, prezúmţie, (pop. şi fam.) ţîfnă. *(E de o ~ revoltătoare.)*

sfruntáre s. v. ÎNFRUNTARE. SFIDARE.

SFRUNTÁT adj. arogant, impertinent, insolent, ireverenţios, îndrăzneţ, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeţ, sfidător, trufaş, ţanţoş, (livr.) prezumţiós, (rar) neînfrînát, (pop. şi fam.) ţîfnós, (înv. şi reg.) ruşinát, (Transilv.) şulhétic, (înv.) neruşinós, (fam. fig.) botós. *(Un om ~.)*

sfúlger s. v. FULGER.

sfulgerá vb. v. FULGERA.

sfungátă s. v. JUMĂRI. OMLETĂ.

shimă s. v. FIGURĂ DE STIL. TROP.

SHÓRTHORN s. *(ZOOL.)* durham. *(~ este o rasă de taurine.)*

SIBILÁNT adj. *(FON.)* siflant, şuierător. *(Consoană ~ ; sunet ~.)*

SIBILÁNTĂ s. *(FON.)* siflantă, şuierătoare.

sibilic adj. v. ASCUNS. CRIPTIC. ENIGMATIC. MISTERIOS. OCULT. PREVESTITOR. PROFETIC. SECRET. TAINIC. VIZIONAR.

sibilin adj. v. ASCUNS. CRIPTIC. ENIGMATIC. MISTERIOS. OCULT. PREVESTITOR. PROFETIC. SECRET. TAINIC. VIZIONAR.

sibilinic adj. v. ASCUNS. CRIPTIC. ENIGMATIC. MISTERIOS. OCULT. PREVESTITOR. PROFETIC. SECRET. TAINIC. VIZIONAR.

sibíş s. v. MIRODEA.

sicamén s. v. SICOMOR.

SÍCĂ s. *(BOT.; Statice gmelini)* (reg.) marchedón, garoliţă-de-máre, limba-bóului, limba-păstelui.

sichimeá s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUŞLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

sichiş adv. v. ANEVOIE. GREU.

sichiş s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

SICI s. armaş, vizir. *(~ la arşic, în jocul de arşice.)*

SICILIÁNĂ s. siciliancă.

SICILIÁNCĂ s. siciliană.

siclét s. v. NECAZ. NEPĂCERE. SUPĂRARE.

sicmí vb. v. DESCĂRCA. DEŞERTA. GOLI. SECA.

sicofánt s. v. DENUNŢĂTOR. PÎRÎTOR.

sicofantie s. v. DENUNŢ. DENUNŢARE.

SICOMÓR s. *(BOT.; Ficus sycomorus)* (înv.) sicaméná.

SICÓZIS s. *(MED.)* foliculită profundă.

sicră s. v. SCÎNTEIE.

sicriáş s. v. CASETĂ. CUTIOARĂ. CUTIUŢĂ. LĂDIŞOARĂ. LĂDIŢĂ.

sicrinél s. v. LĂDIŞOARĂ. LĂDIŢĂ.

SICRÍU s. coşciug, (rar) sarcofág, (înv. şi pop.) ráclă, (pop.) scíndură, (reg.) brad, cásă, (Transilv. şi Ban.) copîrşéu, (prin Transilv.) jgheab, (Transilv.) ládă, (Transilv. şi Maram.) sălaş, (Olt. şi Transilv.) tron, (înv.) coş, (arg.) pardesiu de scînduri.

sicriu s. v. COMODĂ. CUFĂR. CUTIE. DULAP. GARDEROB. LADĂ. SCRIN. SERTAR. ŞIFONIER.

sicriul léşii s. v. CHIVOT.

sictireálă s. v. ÎNJURĂTURĂ.

sictíri vb. v. DRĂCUI. ÎNJURA. OCĂRÎ.

sictirísi vb. v. DRĂCUI. ÎNJURA. OCĂRÎ.

sidoáncă s. v. CLACĂ. ŞEZĂTOARE.

SIDÉF s. (ieşit din uz) nácru, (înv.) pínin. *(Nasturi de ~.)*

SIDEFÍU adj. (rar) sidefós. *(Luciu ~.)*

sidefós adj. v. SIDEFIU.

sidér s. v. FIER.

SIDERÁL adj. 1. astral, (rar) solár. *(În universul ~.)* 2. ceresc. *(Corpuri ~.)* 3. stelar, (înv.) stelín. *(Lumină ~.)* 4. cosmic, interplanetar, spaţial. *(Zbor ~ ; navă ~.)*

SIDERÍT s. *(MIN.)* sideroză.
siderotecníe s. v. SIDERURGIE.
SIDERÓZĂ s. *(MIN.)* siderit.
SIDERURGÍE s. (înv.) siderotecníe.
SÍEMENS s. *(FIZ.)* mho. *(~ este o unitate de măsură pentru conductanța electrică.)*
SIÉSTĂ s. tabiet, (înv.) paidós. *(A-și face ~.)*
SÍFILIS s. *(MED.)* lues, (rar) verólă, (pop.) păduréț, pierít, (înv. și reg.) sfranț, sfrențíe, (reg.) frénție, mîncătúră, sfințíe, (prin Munt.) gubávíe, (Transilv.) șui, (înv.) frențúș, malafránță, sifilític.
SIFILÍTIC adj., s. *(MED.)* luetic, (reg.) frentít, ginceluít, (înv.) înfrînt, malafrauțát, sfrentós.
sifilítie s. v. LUES. SIFILIS.
SIFLÁNT adj. *(FON.)* sibilant, șuierátor. *(Consoană ~; sunet ~.)*
SIFLÁNTĂ s. *(FON.)* sibilantă, șuierătoare.
SIFÓN s. (pop.) apă gazoásă, (înv. și reg.) sódă.
sifonagíu s. v. SIFONAR.
SIFONÁR s. (rar) **sifonagiu**.
sighiartărie s. v. CURELĂRIE.
sighiartău s. v. CURELAR.
sighinás adj. v. DEBIL. DELICAT. FIRAV. FRAGIL. GINGAȘ. PIRPIRIU. PLĂPÎND. PRIZĂRIT. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBUȚ. ȘUBRED.
sighineá s. v. SĂDELCĂ.
SIGILÁ vb. a pecetlui. *(A ~ un colet.)*
SIGILÁRE s. pecetluire, pecetluit, sigilat. *(~ unui colet.)*
SIGILÁT adj. pecetluit. *(Colet ~.)*
SIGILÁT s. pecetluire, pecetluit, sigilare. *(~ unui colet.)*
SIGÍLIU s. pecete, ștampilă. (înv. și reg.) pecetlár, (reg.) biag, ștémpci, țil, (înv.) muhúr, pecétnic, péciu.
sigíliu s. v. ATRIBUT. CALITATE. CARACTER. CARACTERISTICĂ. ÎNSUȘIRE. NOTĂ. PARTICULARITATE. PROPRIETATE. SEMN. SPECIFIC. TRĂSĂTURĂ.
SIGILOGRAFÍE s. sfragistică. *(~ este o disciplină auxiliară a istoriei.)*
signál s. v. FLUIERĂTURĂ. SEMNAL.
signalmént s. v. SEMNALMENT.
signatúră s. v. ARMĂTURĂ. ARMURĂ.
signór s. v. CUCON. DOMN.
signóră s. v. CUCOANĂ. DOAMNĂ. MADAM.
SÍGUR adj., adv. **1.** adj. adevărat, aievea, autentic, cert, nescornit, netăgăduit, pozitiv, real, veridic, veritabil. *(Un lucru ~.)* **2.** adj. categoric, cert, precis, (rar) neapărát. *(Vrea un răspuns ~.)* **3.** adj. convins, încredințat. *(E ~ că îl va înțelege.)* **4.** adj. cert, (livr.) infailibil. *(Un procedeu ~.)* **5.** adj. eficace, eficient. *(Un remediu ~.)* **6.** adj. ferm, hotărît, neabătut, nesovăielnic, nesovăitor. *(Cu pași ~.)* **7.** adj. cert, inevitabil. *(Căderea ~ a orașului.)* **8.** adj. categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, vădit, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **9.** adv. adevărat, cert, serios. *(— Așa s-au întîmplat lucrurile! — ~?)* **10.** adv. indiscutabil, neapărat, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, precis, (pop.) nesmintít. *(~ voi fi acolo la ora anunțată.)* **11.** adv. absolut, bineînțeles, cert, desigur, firește, garantat, indiscutabil, natural, negreșit, neîndoielnic, neîndoios, normal, precis. *(Crezi că vine azi? — ~!)* **12.** adj. adăpostit, apărat, ferit, ocrotit, păzit, protejat, (înv.) scutít. *(Un loc mai ~.)*
sigurá vb. v. ASIGURA. ÎNCREDINȚA.
SIGURÁNȚĂ s. **1.** apărare, asigurare, pază, protecție, protejare, securitate. *(Măsuri de ~.)* **2.** securitate, (înv.) siguráție, siguritáte. *(Un sentiment de ~.)* **3.** certitudine, convingere, credință, încredințare, sentiment, (livr.) convicțiúne. *(Am ~ că așa se va întîmpla.)* **4.** încredere, nădejde. *(Pot să am ~ în voi?)* **5.** fermitate, hotărîre. *(Vocea lui căpătă mai multă ~.)* **6.** certitudine, (livr.) infailibilitáte. *(~ unui remediu.)* **7.** precizie. *(Dovedește o mare ~ în probele de tir.)*
siguránță s. v. ADEVERINȚĂ. ASIGURARE. CHITANȚĂ. DOVADĂ. MĂRTURIE. RECIPISĂ.
siguráție s. v. SECURITATE. SIGURANȚĂ.
siguripsí vb. v. ASIGURA. CONVINGE. GARANTA. ÎNCREDINȚA.
siguripsíre s. v. ASIGURARE. GARANTARE.
siguripsitór adj. v. ASIGURĂTOR.
siguritáte s. v. SECURITATE. SIGURANȚĂ.
sihástru adj. v. IZOLAT. RETRAS. SÎNGUR. SINGURATIC. SOLITAR.
SIHÁSTRU s. anahoret, ascet, eremit, pustnic, schimnic, (rar) schimonáh, (înv.) aschitác, aschiteán, monáh, osélnic, schítnic. *(~ul trăiește prin locuri pustii.)*
SIHĂSTRÉSC adj. ascetic, (rar) pustnicésc, schímnic, schimnicésc, (înv.) sihăstricésc. *(Viață ~.)*
SIHĂSTRÉȘTE adv. ascetic, (înv.) pustnicește, schimnicéște. *(Trăiește ~.)*
SIHĂSTRÍ vb. a (se) pustnici, a (se) schimnici, (reg.) a (se) pustelnici. *(A ~ departe de lume.)*
sihástri vb. v. IZOLA.
sihăstricésc adj. v. ASCETIC. SIHĂSTRESC.
SIHĂSTRÍE s. **1.** ascetism, asceză, pustnicie, schimnicie, (rar) schimnicít. *(În vremea ~ lui.)* **2.** (concr.) schimnicie, schit. *(Au ajuns la ~.)*
sihástrie s. v. IZOLARE. PUSTIETATE. SINGURĂTATE.
SÍHLĂ s. hățiș, (reg.) tîrșár, (prin Mold. și Bucov.) sihléte. *(~ într-o pădure mai bătrînă.)*
sihlă s. v. MOLID.
sihléte s. v. HĂȚIȘ. SIHLĂ.
silabár s. v. ABECEDAR.
silabi vb. v. BUCHERI. SILABISI.

SILÁBIC adj. *(FON.)* plenison. *(Vocale ~.)*

silabíre s. v. SILABISIRE. SILABISIT.

silabisáție s. v. SILABISIRE. SILABISIT.

SILABISÍ vb. a bucheri, (înv.) a buchirisi, a silabi, a slomni, a sloveni. *(A ~ un text.)*

SILABISÍRE s. silabisit, (înv.) silabíre, silabisáție, slomnire, slovenire. *(~ unui text.)*

SILABISÍT s. silabisire, (înv.) silabíre, silabisáție, slomnire, slovenire. *(~ unui text.)*

SÍLĂ s. 1. aversiune, dezgust, greață, îngrețoșare, oroare, repulsie, scîrbă, (livr.) repugnánță, (rar) nesuferíre, (pop. și fam.) lehámite, (înv.) urît, (pop. fig.) saț. *(Simte o ~ de neînvins pentru orice.)* 2. constrîngere, forță, silnicie, violență, (livr.) servitúte, (Ban.) sălăbăríe, (înv.) nevóie, potrivnicíe, silínță, silnicíre, strînsoáre, (fig.) presiúne. *(Bunuri obținute prin ~.)*

sílă s. v. ABUZ. ARMATĂ. BATJOCORIRE. DUIUM. EXCES. FORȚĂ. GRĂMADĂ. MINUNE. MIRACOL. MULȚIME. NECINSTIRE. OASTE. OȘTIRE. POTOP. PUHOI. PUTERE. PUZDERIE. SAMAVOLNICIE. SILNICIE. SILUIRE. SUMEDENIE. TRUPE. VIOL. VIOLARE.

silențiós adj. v. LINIȘTIT. TĂCUT.

silénțiu s. v. LINIȘTE. TĂCERE.

SÍLEX s. *(MIN.)* cremene, (reg.) beábe, beáncă, beúță, bicáș.

sílfă s. v. SILFIDĂ.

SILFÍDĂ s. *(MITOL.)* (rar) sílfă.

sílhă s. v. PIN.

silhúi adj. AIUREA. AIURIT. BÎZMETIC. DESCREIERAT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

SILÍ vb. 1. a constrînge, a face, a forța, a obliga, (livr.) a soma, a violenta, (pop.) a silnici, (înv. și reg.) a strînge, (prin Ban.) a tipi, (înv.) a asupri, a îndemna, a necesita, a pripi, a silui, a strîmtora, (fig.) a presa. *(L-a ~ să vorbească.)* 2. a constrînge, a forța, a nevoi, a obliga. *(Este ~ să . . .)* 3. a constrînge, a forța, a obliga, a supune. *(A fost ~ ani întregi la un regim alimentar sever.)* 4. a condamna, a constrînge, a forța, a obliga, a osîndi. *(M-a ~ la inactivitate.)* 5. a constrînge, a obliga, a reduce. *(L-a ~ la tăcere.)* 6. a forța. *(Nu ~ piciorul.)* 7. a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se strădui, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se străduí, (înv.) a se învălui, a năsli, a (se) osîrdnici, a (se) osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ ca să rezolve problema.)* 8. a (se) lupta, a se sforța, a se strădui. *(Se ~ să împiedice răul.)* 9. a căuta, a încerca, a se strădui, (pop.) a cerca, a se munci, a se osteni, a se trudi. *(~-te să fii amabil.)* 10. a încerca, a se sforța, a se strădui. *(Se ~ să-i câștige bunăvoința.)*

silí vb. v. ASUPRI. BATJOCORI. EXPLOATA. GRĂBI. IUȚI. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. MĂPĂSTUI. NECINSTI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. SILUI. TIRANIZA. URGISI. VIOLA. ZORI.

SILICAGÉL s. *(CHIM.)* gel de silice.

SILICATÁRE s. *(CONSTR.)* (rar) silicatizáre.

silicatizáre s. v. SILICATARE.

SILÍCĂ s. *(CONSTR.)* dinas. *(~ este o cărămidă refractară silicioasă.)*

SILÍCE s. *(CHIM.)* bioxid de siliciu.

SILICIÉRE s. *(TEHN.)* (rar) silicizáre.

silicifícáre s. v. SILICIFIERE.

SILICIFIÉRE s. *(CHIM.)* (rar) silicificáre.

silicizáre s. v. SILICIERE.

SILÍNȚĂ s. 1. caznă, chin, efort, forțare, muncă, osteneală, sforțare, străduință, străduință, trudă, zbatere, (livr.) travăliu, (rar) străduială, străduire, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Mold.) morînceálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoință, ostenínță, sfórță, strădănuínță, strădănuire. *(~ lui a fost încununată de succes.)* 2. efort, încercare, osteneală, sforțare, străduință. *(Toate ~ lui au fost zadarnice.)* 3. asiduitate, insistență, perseverență, rîvnă, sforțare, sîrguință, stăruință, străduință, străduință, zel, (pop.) osîrdie. *(~ lui s-a dovedit fructuoasă.)* 4. hărnicie, rîvnă, sîrguință, străduință, vrednicie, zel, (pop.) sîrg, (înv.) activitáte, diligență. *(E de admirat ~ lui.)*

silínță s. v. CONSTRÎNGERE. FORȚĂ. SILĂ, SILNICIE. VIOLENȚĂ.

SILÍRE s. constrîngere, forțare, obligare, (livr.) somáre, violentáre, (înv.) asuprire, siluíre. *(~ cuiva să facă ceva.)*

síliște s. v. ARIE. ARMAN. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE. VATRĂ.

SILÍT adj. 1. forțat, impus, silnic. *(Muncă ~.)* 2. afectat, artificial, căutat, fals, forțat, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, silnic, studiat, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~; atitudine ~.)*

silít adj. v. GRABNIC. GRĂBIT. IUTE. ÎNTINS. PRECIPITAT. RAPID. REPEDE. REPEZIT. ZORIT.

SILITÓR adj. 1. activ, harnic, muncitor, neobosit, neostenit, sîrguincios, sîrguitor, vrednic, zelos, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, străduínic, străduitór, (reg.) abătător, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. și Ban.) pórav, (Mold. și Bucov.) robáci, (prin Olt. și Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Un om extrem de ~.)* 2. asiduu, insistent, perseverent, sîrguincios, sîrguitor, stăruitor, susținut, tenace, zelos. *(Eforturi ~.)*

silitór adj. v. ACTIV. INCOATIV.

silítră s. v. ALICĂ AZOTAT DE POTASIU. CHIBRIT. PRAF DE PUȘCĂ. PULBERE. SALPETRU. SALPETRU DE INDIA.

SÎLNIC adj. 1. forțat, impus, silit. *(Muncă ~.)* 2. brutal, forțat, violent. *(Mijloace ~.)* 3. abuziv, arbitrar, despotic, excesiv, samavolnic, samavolnicesc, (înv.) vólnic. *(Măsuri ~.)* 4. afectat, artificial, căutat, fals, forțat, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, silit,

studiat, teatral, (rar) **teatralíst.** *(Gesturi ~ ; atitudine ~.)*

sílnic adj. v. ANEVOIOS. DIFICIL. GRABNIC. GRĂBIT. GREOI. IUTE. ÎNTINS. PRECIPITAT. RAPID. REPEDE. REPEZIT. ZORIT.

SÍLNIC s. *(BOT.; Glechoma hederaceum)* (reg.) nejélnică, orbálț, **pelungoásă, prelunjoáră,** răr**unchioásă, rotunjoáră, coarda-ielelor,** piperul-ápelor, (înv.) **pristeniór.**

sílnic s. v. SILUITOR.

silnící vb. v. CONSTRÎNGE. FACE. FORȚA. ÎNGREȚOȘA. OBLIGA. SCÎRBI. SILI. SPARGE. STRICA. VIOLA.

SILNICÍE s. **1. constrîngere, forță, silă,** violență, (livr.) servitúte, (Ban.) **sălăbărie,** (înv.) nevóie, potrivnicíe, **silínță, silnicíre,** strînsoáre, (fig.) presiúne. *(Bunuri obținute prin ~.)* **2.** abuz, exces, samavolnicie, (înv. și reg.) sílă, (înv.) puternicie, (grecism înv.) catahrís. *(A fost blamat pentru ~iile lui.)*

silnicíre s. v. CONSTRÎNGERE. FORȚĂ. SILĂ. SILNICIE. VIOLENȚĂ.

silós adj. v. GREȚOS. SCÎRBOS.

sílță s. v. CAPCANĂ. CURSĂ. PRINZĂTOARE.

SILUÉTĂ s. **1.** formă. *(O ~ străbate întunericul.)* **2.** linie, talie. *(Are o ~ zveltă.)*

SILUÍ vb. a batjocori, a **necinsti,** a **viola,** (Transilv.) a căzni, (înv.) a **rușina, a sili,** a spurca, (fig.) a pîngări. *(A ~ o femeie.)*

silui vb. v. ALTERA. CONSTRÎNGE. CONTRAFACE. DEFORMA. DENATURA. ESCAMOTA. FACE. FALSIFICA. FORȚA. ÎNCĂLCA. MĂSLUI. MISTIFICA. NESOCOTI. OBLIGA. RĂSTĂLMĂCI. SILI.

SILUÍRE s. batjocorire, **necinstire, viol,** violare, (înv.) sílă, (fig.) **pîngărire.** *(~ unei femei.)*

siluíre s. v. ALTERARE. CONSTRÎNGERE. DEFORMARE. DENATURARE. ESCAMOTARE. FALSIFICARE. FORȚARE. MISTIFICARE. MISTIFICAȚIE. OBLIGARE. RĂSTĂLMĂCIRE. SILIRE.

SILUÍT adj. necinstit, **violat.** *(Femeie ~.)*

SILUITÓR s. (rar) **violatór,** (înv.) **sílnic.** *(~ a fost condamnat.)*

SILÚR s. *(BOT.; Euphrasta stricta* și *rostkoviana)* (reg.) buruiență, **buruienúță, dragostea-fétei,** floare-de-óchi, mînglierea-ápelor.

SILURIÁN adj., s. *(GEOL.)* **siluric.**

SILÚRIC adj., s. *(GEOL.)* **silurian.**

silvanál adj. v. FORESTIER. SILVIC.

silvanístică s. v. SILVICULTURĂ.

sílvă s. v. CODRU. PĂDURE.

silvéstru adj. v. ÎMPĂDURIT. PĂDUROS.

SÍLVIC adj. *(SILV.)* **forestier,** (înv.) **silvanál.** *(Exploatări ~.)*

SILVICULTÚRĂ s. (rar) **pădurărie, pădurărít,** (înv.) silvanístică.

silvoíz s. v. DULCEAȚĂ. MAGIUN.

SILVOSTÉPĂ s. *(GEOGR.)* antestepă. *(~ se află între pădure și stepă.)*

SÍMA s. *(GEOL.)* pirosferă.

simandicós adj. v. ALES. ARISTOCRAT. ARISTOCRATIC. BUN. CONSIDERABIL. DISTINS. ILUSTRU. ÎNALT. MARE. NOBIL. RIDICAT.

SIMBÓL s. **1.** însemn, semn. *(Sceptrul era ~ puterii domnitorului.)* **2.** emblemă, (rar) atribút, (înv. fig.) pecéte. *(~ unei mărci de fabrică.)* **3.** figură, imagine. *(Un ~ reprezentînd . . .)* **4.** reprezentare, (înv.) chip. *(Albul e ~ nevinovăției.)* **5.** *(BIS.) simbolul credinței* = crezul (art.), (livr.) crédo, (înv.) **credínță.**

SIMBÓLIC adj. alegoric. *(O imagine ~.)*

SIMBÓLICĂ s. simbolistică.

SIMBOLÍSTICĂ s. simbolică.

SIMBOLIZÁ vb. **1.** a întruchipa, a reprezenta, (înv.) a închipa. *(Ce ~ acest semn?)* **2.** a închipui, a înfățișa, a reprezenta, a semnifica. *(Aceste romburi ~ . . .)* **3.** a reprezenta, (înv.) a semna. *(Inorogul ~ moartea.)* **4.** a încarna, a întruchipa, a întrupa, a personifica, a reprezenta, (înv.) a închipa. *(El ~ forța brutală.)* **5.** a însemna, a semnifica, a spune, (înv.) a semna. *(Această poreclă nu ~ nimic.)*

SIMBOLIZÁRE s. încarnare, întruchipare, întrupare, personificare, reprezentare, **(înv.)** personificáție. *(~ răului.)*

simbriáș s. v. ANGAJAT. MERCENAR. SALARIAT. SLUJBAȘ.

simbríe s. v. ARENDĂ. ASOCIAȚIE. ASOCIERE. CHIRIE. ÎNTOVĂRĂȘIRE. LEAFĂ. LOCAȚIE. RĂSPLATĂ. RECOMPENSĂ. REMUNERAȚIE. RETRIBUȚIE. SALARIU. TOVĂRĂȘIE.

simbrioáră s. v. LEFUȘOARĂ.

simbriót s. v. MERCENAR.

SIMÉTRIC adj. armonios, concordant, echilibrat, proporționat, regulat. *(Un ansamblu ~ ; trăsături ~.)*

SIMETRÍE s. **1.** armonie, concordanță, echilibru, potrivire, proporție, proporționalitate, (fig.) simfonie. *(O perfectă ~ a elementelor unui ansamblu.)* **2.** *(MAT.)* corespondență. *(~ unghiurilor.)*

simfónic adj. v. ARMONIOS. MELODIC. MELODIOS. MUZICAL. SONOR. UNDUIOS.

simfoníe s. v. ACORD. ARANJAMENT. ARMONIE. COMBINAȚIE. CONCORDANȚĂ. CONTRACT. CONVENȚIE. ECHILIBRU. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. PACT. POTRIVIRE. PROPORȚIE. PROPORȚIONALITATE. SIMETRIE. TRANZACȚIE.

simfonisí vb. v. CONVENI. ÎNȚELEGE. ÎNVOI.

símie s. v. MAIMUȚĂ.

simigeríe s. v. COVRIGĂRIE.

simigíu s. v. COVRIGAR.

SIMILÁR adj. analog, apropiat, asemănător, asemenea, corespondent, înrudit, (înv.) asemănát, podóbnic, semănătór. *(Două lucruri ~.)*

SIMILARITÁTE s. afinitate, analogie, apropiere, asemănare, concordanță, corespondență, înrudire, potrivеală, potrivire, similitudine. (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănătúră, semuíre. *(Există o evidentă ~ între aceste elemente.)*

SIMILITÚDINE s. 1. afinitate, analogie, apropiere, asemănare, concordanță, corespondență, înrudire, potrivеală, potrivire, similaritate, (înv. și reg.) semuiálă, (reg.) semeníș, (înv.) potróz, semănáre, semănătúră, semuíre. *(Există o evidentă ~ între aceste elemente.)* 2. *(MAT.)* asemănare.

SIMINICHÍE s. *(FARM.)* senă. *(Ceai de ~.)*

SIMINÓC s. *(BOT.; Helichrysum arenarium)* (reg.) mărgícă.

siminóc s. v. PARPIAN.

simit s. v. SUSAN.

SIMPATÉTIC adj. sugestiv.

SIMPÁTIC adj. agreabil, nostim, plăcut, (înv. și pop.) nurlíu. *(Un om ~.)*

SIMPATÍE s. afecțiune, atașament, (fig.) slăbiciune, (înv. fig.) plecáre. *(Simte o deosebită ~ pentru . . .)*

SIMPATIZÁ vb. a agrea, a-i plăcea. *(Îl ~ pentru însușirile lui.)*

simpatriót s. v. COMPATRIOT. CONAȚIONAL.

SIMPLICITÁTE s. 1. modestie, simplitate, sobrietate. *(~ în îmbrăcăminte.)* 2. simplitate. *(~ expresiei.)* 3. modestie, simplitate, (înv.) prostie, prostíme. *(~ condiției cuiva.)* 4. credulitate, naivitate, simplitate. *(~ și neștiința lui.)*

SIMPLIFICÁ vb. *(MAT.)* a reduce, (înv.) a reduțirui, a scurta. *(A ~ o fracție.)*

simplificá vb. v. SCHEMATIZA.

SIMPLIFICÁRE s. *(MAT.)* reducere, reducție, (înv.) simplificáție. *(~ a unei fracții.)*

simplificáre s. v. SCHEMATIZARE.

SIMPLIFICÁT adj. schematic. *(Reprezentare ~.)*

simplificát adj. v. SCHEMATIZAT.

simplificáție s. v. REDUCERE. REDUCȚIE. SIMPLIFICARE.

SIMPLITÁTE s. 1. facilitate, înlesnire, ușurință, (rar) lesniciúne, ușurătate, ușuríme. *(~ rezolvării unei probleme.)* 2. modestie, simplicitate, sobrietate. *(~ în îmbrăcăminte.)* 3. simplicitate. *(~ expresiei.)* 4. degajare, dezinvoltură, firesc, naturalețe, spontaneitate, (livr.) nonșalánță, (rar) natural, (înv.) naturalitáte. *(O mare ~ în comportarea cuiva.)* 5. modestie, simplicitate, (înv.) prostie, prostíme. *(~ condiției cuiva.)* 6. credulitate, naivitate, simplicitate. *(~ și neștiința lui.)*

SÍMPLU adj., s. 1. adj. curat, neamestecat, pur. *(O substanță ~ ; un corp ~.)* 2. adj. gol, (înv. și reg.) sec. *(A mîncat pîine ~.)* 3. adj. *(LINGV.)* (înv.) prost. *(Cuvinte compuse și cuvinte ~.)* 4. adj. neîncărcat. *(O ornamentație ~.)* 5. adj. neîmpodobit, neornat, (înv.) sadeá (invar.), sadética (invar.). *(O fotă ~.)* 6. adj. sobru. *(Îmbrăcăminte ~.)* 7. adj. neevoluat, primitiv, rudimentar, (înv.) prost. *(Lanțul ființelor începe de la cea mai ~ viețuitoare.)* 8. adj. natural, (livr.) frust. *(Un aspect ~.)* 9. adj. elementar. *(Un calcul ~.)* 10. adj. elementar, primar, rudimentar. *(Noțiuni ~ asupra . . .)* 11. adj. facil, necomplicat, nedificil, ușor. *(Un procedeu ~ ; o treabă ~.)* 12. adj. accesibil, elementar, ușor. *(Cunoștințe cît mai ~ pentru cei mici.)* 13. adj. degajat, dezinvolt, firesc, natural, neafectat, neartificial, necăutat, neprefăcut, nesilit, nestudiat, spontan, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~ ; cu gesturi ~.)* 14. adj. familiar, obișnuit. *(Stil ~.)* 15. adj. modest, umil, (înv. și pop.) prost, (înv.) prostátic. *(De condiții ~.)* 16. adj. modest, neînsemnat, umil. *(Un funcționar ~ de bancă.)* 17. adj. modest, nepretențios. *(Un restaurant ~.)* 18. adj. modest, sărac, sărăcăcios. *(O nuntă ~.)* 19. adj., s. ignorant, incult, necultívat, neinstruit, neînvățat, prost, (livr.) agramát, ignár, (înv.) gros, neabețedát. *(Om ~.)*

SIMPTÓM s. manifestare, semn. *(Are ~ de nebunie.)*

simptomátic adj. v. ACCIDENTAL. CARACTERISTIC. INCIDENTAL. ÎNTÎMPLĂTOR. OCAZIONAL. SEMNIFICATIV. SPORADIC.

SIMPTOMATOLOGÍE s. *(MED.)* semiologie, semiotică, (înv.) patognomónică, patognomoníe.

SIMȚ s. 1. *(FIZIOL.)* (rar) sens, (înv.) simțíre. *(~ văzului, auzului.)* 2. (la pl.) erotism, senzualism, senzualitate, (rar) sexualísm, (înv.) simțualísm, simțualitáte. *(O viață dominată de ~.)* 3. instinct. *(~ de conservare.)* 4. acuitate, aplecare, aptitudine, înclinare, înclinație. *(Are un profund ~ pentru nuanțe.)*

simț s. v. ACCEPȚIE. CONȚINUT. ÎNSEMNARE. ÎNȚELES. PASIUNE. SEMNIFICAȚIE. SENS. SENTIMENT. SIMȚIRE. VALOARE.

SIMȚĂMẤNT s. 1. sentiment, simțire. *(Un ~ delicat.)* 2. sentiment, (înv.) simțiciúne. *(Are un ~ ciudat.)*

SIMȚÍ vb. 1. a percepe. *(A ~ un miros plăcut.)* 2. a adulmeca. *(L-au ~ câinii.)* 3. a avea. *(~ amețeli.)* 4. a încerca, a trăi. *(A ~ un sentiment de jenă.)* 5. a anticipa, a intui, a presimți, (fig.) a mirosi. *(A ~ ceea ce avea să se întîmple.)* 6. a se repercuta, a se resimți. *(Unele efecte se ~ pînă la el.)*

simțibil adj. v. SENSIBIL.

simțibilitáte s. v. SENSIBILITATE.

simțiciós adj. v. SENSIBIL.

simțiciúne s. v. SENSIBILITATE. SENTIMENT. SIMȚĂMÂNT.

SIMȚÍRE s. 1. sentiment, simțământ. *(O ~ delicată.)* 2. emotivitate, impresionabilitate, sensibilitate. *(Artist de o mare ~.)* 3. pasiune, sentiment, (livr.) pátos, (înv.) simț. *(A cîntat cu ~.)*

simțire s. v. BUN-SIMȚ. SENSIBILITATE. SIMȚ.

simțitáte s. v. SENSIBILITATE.

simțitivă s. v. MIMOZĂ. SENZITIVĂ.

simțitoáre s. v. MIMOZĂ. SENZITIVĂ

SIMȚITÓR adj. **1.** emotiv, impresionabil, sensibil. *(Fire ~ ; om ~.)* **2.** apreciabil, categoric, considerabil, evident, important, însemnat, mare, sensibil. vădit. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului.)*

simțitór adj. v. DUIOS. EMOȚIONANT. IMPRESIONANT. ÎNDUIOȘĂTOR. MIȘCĂTOR. PATETIC. RĂSCOLITOR. TULBURĂTOR. VIBRANT.

simțivără s. v. PIȚIGOI.

simțual adj. v. SENZUAL.

simțualism s. v. EROTISM. SENZUALISM. SENZUALITATE. SIMȚURI.

simțualitáte s. v. EROTISM. SENZUALISM. SENZUALITATE. SIMȚURI.

SIMULÁ vb. **1.** a se face, a se preface, (reg.) a se marghioli, (înv.) a se fățărnici. *(~ că e nebun.)* **2.** (rar) a mima. *(Un ris care ~ veselia.)*

simulácru s. v. DIVINITATE. DUMNEZEU. IDOL. ZEITATE. ZEU.

simulánt s. v. PREFĂCUT. SIMULATOR.

SIMULÁRE s. prefăcătorie, simulație, (înv.) prefăcánie. *(E o simplă ~.)*

SIMULÁT adj. prefăcut. *(O căință ~.)*

SIMULATÓR s. prefăcut, (rar) simulánt. *(E un ~ ordinar.)*

SIMULÁȚIE s. prefăcătorie, simulare, (înv.) prefăcánie. *(E o simplă ~.)*

SIMULTÁN adj., adv. **1.** adj. concomitent, paralel, sincron, sincronic. *(Fenomene ~.)* **2.** adv. concomitent, paralel, totdeodată, totodată, (înv.) împreúnă. *(~ să începem și aprovizionarea.)* **3.** adv. concomitent, odată, (pop.) deodátă. *(Vorbesc ~.)*

SIMULTANEITÁTE s. concomitență, paralelism, sincronism. *(~ desfășurării unor fenomene.)*

sin s. v. CUTĂ. GOLF. ÎNCREȚITURĂ. PLIU. SOPRON.

SINAGÓGĂ s. *(BIS.)* templu, (rar) hávră. *(Mozaicii merg simbătă la ~.)*

sinanstrofíe s. v. ANTURAJ. COMPANIE. SOCIETATE. TOVĂRĂȘIE.

SINARMONÍE s. *(FON.)* sinarmonism, armonie vocalică.

SINARMONÍSM s. *(FON.)* sinarmonie, armonie vocalică.

SINAXÁR s. *(BIS.)* minologhion, (rar) egéndă.

sinălău s. v. CIOPLITOARE. CUȚITOAIE.

sinălui vb. v. CUȚITOI.

SINCAÍNĂ s. *(FARM.)* novocaină, procaină.

SÍNCER adj., adv. **1.** adj. adevărat, real. *(Un sentiment de ~ admirație.)* **2.** adj. cinstit, nepreфăcut, (livr.) franc, leál, loiál, (înv.) nefățărít, prost, (fig.) deschís. *(O fire ~.)* **3.** adv. deschis, direct, fățiș, franc, (înv.) aiéva, avedére, (fig.) néted, vérde. *(I-a spus ~ tot ce avea de spus.)*

sincreică s. v. BURUIANA-SURPĂTURII.

SINCERITÁTE s. cinste, (livr.) franchéțe, lealitáte, loialitáte, (înv.) sadacát. *(E de-o ~ dezarmantă.)*

sinceritắți s. pl. v. CONFESIUNE. CONFIDENȚĂ. DESTĂINUIRE. DEZVĂLUIRE. MĂRTURISIRE. SPOVEDANIE.

SINCHISEÁLĂ s. atenție, grijă, interes, preocupare, sinchisire, sinchisit, (pop.) păsáre, (înv., în Ban. și Transilv.) cîștígă. *(Fără nici o ~ pentru ...)*

SINCHISÍ vb. **1.** a se îngrijora, a se neliniști, a-i păsa, (prin Mold.) a bindisi. *(Nu se ~ de nimeni.)* **2.** a (se) interesa, a-i păsa. *(Nu se ~ de nimic.)*

sinchisí vb. v. DERANJA. INCOMODA. ÎNCURCA. JENA. STINGHERI. STÎNJENI. SUPĂRA. TULBURA.

SINCHISÍRE s. atenție, grijă, interes, preocupare, sinchiseală, sinchisit, (pop.) păsáre, (înv., în Ban și Transilv.) cîștígă. *(Fără nici o ~ pentru ...)*

SINCHISÍT s. atenție, grijă, interes, preocupare, sinchiseală, sinchisire, (pop.) păsáre, (înv., în Ban. și Transilv.) cîștígă. *(Fără nicĭ un ~ pentru ...)*

SINCIPÚT s. *(ANAT.)* creștet, vertex, (pop. și fam.) scăfîrlíe, (Ban. și vestul Olt.) téme.

SINCOPÁT adj. **1.** ritmic. *(Muzică ~.)* **2.** sacadat. *(Ritm ~ al versurilor.)*

SINCRÉTIC adj. (rar) sincretístic. *(Fenomen ~.)*

sincretístic adj. v. SINCRETIC.

SINCROCICLOTRÓN s. *(FIZ.)* fazotron.

SINCRÓN adj. concomitent, paralel, simultan, sincronic. *(Fenomene ~.)*

SINCRÓNIC adj. **1.** concomitent, paralel, simultan, sincron. *(Fenomene ~.)* **2.** neistoric, static. *(O cercetare ~.)*

SINCRONÍE s. (rar) sincronitáte. *(~ unor fenomene.)*

SINCRONÍSM s. concomitență, paralelism, simultaneitate. *(~ desfășurării unor fenomene.)*

sincronitáte s. v. SINCRONIE.

SINDESMOLOGÍE s. artrologie.

sindiatémnusă s. v. COSECANTĂ.

sindicá vb. v. SINDICALIZA.

SINDICALÍSM s. *(POLITICĂ)* anarhosindicalism.

SINDICALIZÁ vb. (rar) a (se) sindica.

sineálă s. v. ALBASTRU. ALBĂSTREALĂ. ALBĂSTRIME. AZUR. CLARIATE. LIMPEZIME. SENINĂTATE. ULTRAMARIN.

sínce s. v. ZORI.

sincecá vb. v. ÎNCHINA. RUGA.

SINÉDRIU s. sanhedrin. *(~ era tribunal penal la vechii evrei.)*

síneș s. v. REGINĂ.

sinét s. v. ACT. ADEVERINȚĂ. CAMBIE. CHITANȚĂ. DOCUMENT. DOVADĂ. HÎRTIE. HRISOV. IZVOR. ÎNSCRIS. MĂRTURIE. PIESĂ. POLIȚĂ. RECIPISĂ. TRATĂ.

sinețár s. v. ARMURIER.

sinețáș s. v. PUȘCAȘ.

singlít s. v. SENAT.

singlític s. v. SENATOR.

singráf s. v. AUTOR.

SINGULÁR adj., s. **1.** adj. individual. *(Un efort ~.)* **2.** adj., s. *(GRAM.)* (înv.) singurátic, singurít. *(Numărul ~.)* **3.** adj. aparte, deosebit, individual, neobișnuit, special, (livr.) insolit. *(Un caz ~.)* **4.** adj. bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, straniu, (livr.) abracadabránt, (rar) străín, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș. (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxín, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnit. *(Ce chestie ~ !)*

singularitáte s. v. BAZACONIE. BIZARERIE. BÎZDÎGANIE. CIUDĂȚENIE. CURIOZITATE. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. MINUNĂȚIE. NĂSTRUȘNICIE. NĂZDRĂVĂNIE. POZNĂ.

SINGULARIZÁ vb. **1.** a (se) individualiza, a (se) izola. *(A ~ însușirile unui fenomen.)* **2.** a se deosebi, a se distinge, a se evidenția, a se ilustra, a se remarca, (înv.) a se însemna, a se semnala, a se vesti. *(Prin ce s-a ~ interpretarea sa?)*

SINGULARIZÁRE s. individualizare, izolare. *(~ din ansamblu.)*

SÍNGUR adj., pron., adv. **1.** adj. neînsoțit, (înv.) salt. *(A venit ~ la el.)* **2.** adj. unic, (înv.) singurátic. *(~ la părinți; a mai rămas un ~ exemplar.)* **3.** pron. însumi. *(Eu ~ am observat aceasta.)* **4.** adv. doar, exclusiv, numai. *(~ el m-a înțeles.)* **5.** adj. izolat, retras, singuratic, solitar, (rar) însingurát, (înv.) retirát, (fig.) sihástru. *(Un om ~; trăiește ~.)* **6.** adj. pustiu, stingher. *(A rămas ~ pe lume.)* **7.** adj. *(BOT.)* solitar, unic. *(Flori ~; frunze ~.)* **8.** adj. izolat, pribeag, rătăcit, răzleț, singuratic, solitar. *(Se uita la un nor ~.)*

SINGURÁTIC adj. **1.** izolat, retras, singur, solitar, (rar) însingurát, (înv.) retirát, (fig.) sihástru. *(Un om ~; trăiește ~.)* **2.** izolat, pribeag, rătăcit, răzleț, singur, solitar. *(Se uita la un nor ~.)* **3.** ascuns, dosit, dosnic, ferit, izolat, lăturalnic, retras, tainic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(În ungherul cel mai ~.)*

singurátic adj. v. SINGUR. UNIC.

singurátic adj., s. v. SINGULAR.

singurátie s. v. SOLITAR.

SINGURĂTÁTE s. **1.** izolare, (livr.) solitúdine, (rar) însingurare, (fig.) schimnicie, sihăstrie. *(Trăia într-o ~ deplină.)* **2.** pustietate, (fig.) sihăstrie. *(Era o ~ totală.)*

singurít adj., s. v. SINGULAR.

sinharíticon s. v. FELICITARE.

sinî vb. v. ALBĂSTRI.

sinice s. v. BANIȚĂ. DUBLU-DECALITRU.

sinichésion s. v. CASĂ. CĂSĂTORIE. CĂSNICIE. MENAJ.

sinídisis s. v. CONȘTIINȚĂ. CUGET. GÎNDIRE. SPIRIT. SUFLET.

sinilí vb. v. ALBĂSTRI.

sinilíu adj. v. ALBĂSTRIU. ALBĂSTRUI.

sinisforá s. v. CHETĂ. COLECTĂ. CONTRIBUȚIE. COTIZAȚIE. OBOL.

SINISTRÁT adj. calamitat. *(Populație ~.)*

SINÍSTRU adj., s. **1.** adj. funebru, jalnic, lugubru, macabru, sumbru. *(O atmosferă ~.)* **2.** adj. fatal, funest, nefast, sumbru, (pop.) pocít. *(O presimțire ~.)* **3.** adj. dezgustător, grețos, oribil, scîrbos. *(Un rînjet ~.)* **4.** s. calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, urgie, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, minie, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustiește, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(Un adevărat ~ s-a abătut asupra lor.)*

siniubire s. v. EGOISM.

SINÓD s. *(BIS.)* conciliu, sobor. *(~ ecumenic.)*

SINODÁL adj. *(BIS.)* sinodic, (înv.) sinodicésc, sobórnic, sobornicésc. *(Adunare ~.)*

SINÓDIC adj. *(BIS.)* sinodal, (înv.) sinodicésc, sobórnic, sobornicésc. *(Adunare ~.)*

sinodicésc adj. v. SINODAL. SINODIC.

SINONÍM adj. *(LINGV.)* identic, sinonimic. *(Sensuri al unor cuvinte ~.)*

SINONÍMIC adj. *(LINGV.)* identic, sinonim. *(Sensuri ~.)*

sinonímică s. v. SINONIMIE.

SINONIMÍE s. *(LINGV.)* (rar) sinonímică, (înv.) sinonimitáte. *(~ existentă între două cuvinte.)*

sinonimitáte s. v. SINONIMIE.

sinópsă s. v. COMPENDIU. CONSPECT. PRESCURTARE. REZUMAT.

sinoriáș adj. v. ALĂTURAT. ÎNVECINAT. VECIN.

sinorisí vb. v. ÎNVECINA. MĂRGINI.

SINTERIZÁRE s. *(TEHN.)* concreționare. *(~ unor pulberi metalice.)*

SINTÉTIC adj. concis, rezumativ, succint, sumar, (înv.) rezumátor. *(O descriere ~.)*

SINTETIZÁ vb. a recapitula, a rezuma, (înv.) a recapitului. *(Să ~ cele spuse.)*

SINTETIZÁRE s. recapitulare, rezumare, (înv.) recapitulație. *(~ celor spuse mai înainte.)*

SINTÉZĂ s. rezumat. *(Și-a alcătuit o ~ din cele citite.)*

SINTONÍE s. *(FIZ.)* acord.

SINTONIZÁ vb. *(FIZ.)* a acorda.

SINTONIZÁRE s. *(FIZ.)* acordare. *(~ unui aparat.)*

sinucíd s. v. SINUCIDERE. SINUCIGAȘ.

SINUCÍDE vb. a se omorî, (rar) a se ucíde, (Transilv. și Maram.) a se sodomi. *(Oare de ce s-a ~ ?)*

SINUCÍDERE s. (livr.) suicíd, (înv.) **sinucíd.**

SINUCIGÁȘ s. (astăzi rar) suicíd, (înv.) sinucíd.

SINUÓS adj. cotit, întortocheat, sucit, șerpuit, șerpuitor, (rar) **șerpuínd,** (înv. și reg.) șovăit, (înv.) serpentín. *(Un drum ~.)*

sinuós adj. v. COMPLICAT.

SINUOZITÁTE s. **1.** cot, cotitură, curbă, întorsătură, întortochetură, ocol, răsucitură, serpentină, șerpuire, șerpuitură, (rar) îndoitúră, (pop.) cîrmeálă, **cîrnitúră,** întorsúră, sucitúră, (Olt. și Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)*

2. cot, cotitură, meandru, șerpuitură, (reg.) taólă. *(~ a unei ape.)* **3.** neregularitate, ondulație. *(~ ile unui teren.)*

SINUSOIDÁL adj. *(MAT., FIZ.)* armonic. *(Mărime periodică ~.)*

sip s. v. CEP.

sipcă s. v. PORTȚIGARET. ȚIGARET. ȚIGARETĂ.

sipeciór s. v. SIPEȚEL.

SÍPET s. (Ban.) orman. *(~ înflorat.)*

sípet s. v. CUFĂR. LADĂ.

sipetáș s. v. SIPEȚEL.

SIPEȚÉL s. (rar) sipeciór, (înv.) sipetáș. *(Un ~ înflorat.)*

SIPÍCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Cephalaria transsilvanica)* (reg.) bărburél. **2.** *(Scabiosa ochroleuca)* (reg.) rúeni (pl.), năsturaș-de-búbe.

sipícă s. v. MĂCEȘ. MUȘCĂTUL-DRACULUI. SIRINDERICĂ. TRANDAFIR SĂLBATIC.

SÍRE s. maiestate. *(La seama, ~ !)*

sireáci adv. v. ADICĂ. ANUME.

SIREÁP adj. aprig, focos, nestăpînit, sălbatic, vijelios, (înv.) zmeiós. *(Un cal ~.)*

sireáp adj. v. NEDOMESTICIT. PRIMITIV.

sireáp adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

SIRÉC s. *(PESCUIT)* (reg.) rádină.

sirepí vb. v. SĂLBĂTICI.

sirepíe s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ. VITREGIE.

siriác s., adj. v. SIRIAN.

SIRIÁN s., adj. **1.** s. (rar) siriác. **2.** adj. (rar) siriác, sirienésc.

sirienésc adj. v. SIRIAN.

SIRINDERÍCĂ s. *(BOT.; Philadelphus coronarius)* (reg.) lămîiță, mălín, pom, scumpînă, sipícă.

siriță s. v. MÎNZARE.

SÍRIUS s. *(ASTRON.)* luceafărul de ziuă, luceafărul din zori, (pop.) rárița (art.), zorílă, ochiul-dulăului.

siromáh adj., s. v. CALIC. NECĂJIT. NEVOIAȘ. SĂRAC. SĂRMAN.

SIRÓP s. (reg.) múrsă. *(~ de afine.)*

siropós adj. v. LANGUROS. SENTIMENTAL.

sisifián adj. v. SISIFIC.

SISÍFIC adj. (rar) sisifián. *(Mitul ~.)*

SISINÉI s. pl. *(BOT.; Pulsatilla alba)* (reg.) oiță, omelúțe (pl.), vișină-de-múnte.

sisinéi s. pl. v. DEDIȚEL.

SISTÁ vb. a(-și) înceta, a(-și) întrerupe, a(-și) opri, a(-și) suspenda. *(Uzina distrusă și-a ~ activitatea.)*

SISTÁRE s. încetare, întrerupere, oprire, suspendare. *(~ activității întreprinderii distruse.)*

SISTÉM s. **1.** ansamblu. *(Un ~ coerent de idei; un ~ tehnic.)* **2.** structură. *(Un ~ închis.)* **3.** model, tip. *(Un ~ nou de evacuare a apei.)* **4.** *(ANAT., FIZIOL.)* aparat. *(~ circulator, cardiovascular etc.)* **5.** *(ANAT.)* *sistem osos* = osatură, schelet, (înv., în Transilv.) dábilă, (fig.) cheresteá. *(Un ~ puternic.)* **6.** *(GEOGR.)* *sistem muntos* = lanț, (livr.) caténă. **7.** formație, orînduire. *(~ social-economic.)* **8.** orînduire, regim, societate. *(~ capitalist.)* **9.** cale, chip, fel, formă, manieră, metodă, mijloc, mod, modalitate, posibilitate, procedare, procedeu, procedură, putință, (reg.) cap, módru, (înv.) manóperă, márșă, mediu, mijlocíre. *(Un alt ~ de a rezolva problema.)* **10.** *(TEHN.)* metodă, procedeu, soluție. *(~ de turnare.)* **11.** *(FIZ., MAT.)* *sistem de referință* = referențial. **12.** doctrină, învățătură, teorie. *(~ economic; ~ lui Marx.)* **13.** *(PEDAGOGIE)* *sistem monitorial* = lancasterianism. **14.** metodă. *(O lucrare vădind lipsa de ~.)* **15.** fel, gen, manieră, mod, modalitate, regim, stil. *(~ de viață.)*

sistém s. v. STIL.

sistemátic adj. v. MECANIC. MECANIZAT. PERFECȚIONAT.

SISTEMÁTIC adj., adv. **1.** adj. coerent, (fig.) închegát, legát, strîns. *(Un plan ~.)* **2.** adj. metodic, organizat, (înv.) metodicésc. *(O acțiune ~.)* **3.** adv. metodic, organizat, (înv.) metodicéște. *(Procedează ~.)* **4.** adj. periodic, regulat. *(Controale ~.)*

SISTEMATIZÁ vb. **1.** a aranja, a așeza, a clasa, a clasifica, a dispune, a distribui, a grupa, a împărți, a întocmi, a ordona, a organiza, a orîndui, a potrivi, a pune, a repartiza, a rîndui, (pop.) a chiti, a drége, a tocmi. *(~ cum trebuie elementele unui ansamblu.)* **2.** a ordona, a organiza, a structura. *(A ~ întregul material în vederea . . .)* **3.** a regula. *(A ~ un cartier de locuințe.)* **4.** a moderniza, a perfecționa. *(A ~ rețeaua electrică.)*

SISTEMATIZÁRE s. **1.** aranjare, așezare, clasare, clasificare, distribuire, împărțire, ordonare, repartizare, rînduială, rînduire. *(~ elementelor unui ansamblu.)* **2.** ordonare, organizare, structurare. *(~ materialului documentar.)* **3.** regulare. *(~ unui cartier de locuințe.)* **4.** modernizare, perfecționare. *(~ rețelei electrice urbane.)*

SISTEMATIZÁT adj. **1.** aranjat, clasat, ordonat, organizat, rînduit. *(Material documentar ~.)* **2.** modernizat. perfecționat. *(Căi rutiere ~.)*

sistiseálă s. v. PREZENTARE. RECOMANDARE. RECOMANDAȚIE.

sistisí vb. v. CONSTITUI. CREA. CTITORI. FUNDA. INSTITUI. ÎNFIINȚA. ÎNTEMEIA. ORGANIZA. PREZENTA. RECOMANDA.

sit s. v. CADRU. IMAȘ. IZLAZ. PĂȘUNE. PEISAJ. PRIVELIȘTE. SCENĂ. TABLOU. VEDERE.

SITÁR s. *(ORNIT.)* **1.** *(Scolopax rusticola)* (rar) becáță, (reg.) ciocăneá, farfadói, soloáncă, șnep, taloáncă, pasărea-ciobánului, pasărea-pământului. **2.** *sitar-de-mal (Limosa limosa)* = (reg.) fluierár, fluieríci; *sitar-negru (Plegadis falcinellus)* = țigănuș.

SITÁR s. ciurar. *(~ face și vinde site.)*

sita-zînelor s. v. CIULIN. GHIMPE. SCAI. SCAIETE. TURTĂ.

SÍTĂ s. **1.** (prin Transilv.) scuturătoáre. *(~ pentru cernerea unui material granular.)* **2.** ciur. *(Se vede ca prin ~.)* **3.** *(ELECTRONICĂ)* grătar, grilă. *(~ la o poliodă.)* **4.** *(FOTO) sită fotografică* = raster.

sítă s. v. STRECURĂTOARE.

sítéav adj. v. HÎRÎIT. HÎRÎITOR. RĂGUȘIT.

sítí vb. v. DESTRĂMA. RĂRI.

sítícă s. v. SITIȘOARĂ. STRECURĂTOARE.

sítíșcă s. v. SITIȘOARĂ. STRECURĂTOARE.

SITIȘOÁRĂ s. (reg.) sitícă, sitíșcă.

sítiví vb. v. RĂGUȘI.

SITUÁ vb. **1.** a se clasa, a se clasifica, a se plasa. *(S-a ~ al șaptelea la concurs.)* **2.** a (se) amplasa, a (se) așeza, a (se) fixa, a (se) plasa, a (se) stabili. *(A ~ uzina în apropiere de...)* **3.** a se afla, a fi, a se găsi, a veni, (înv. și pop.) a cădea. *(Satul se ~ pe Olt.)* **4.** a (se) plasa, a (se) pune. *(Articolul enclitic se ~ după nume.)*

SITUÁRE s. **1.** clasare, clasificare, plasare. *(~ lui pe primul loc în concurs.)* **2.** amplasare, așezare, fixare, plasare, stabilire. *(~ noului obiectiv într-un loc adecvat.)*

situáre s.v. AȘEZARE. LOC. POZIȚIE.

SITUÁT adj. avut, bogat, înstărit, (pop.) chiabúr, cuprins, (reg.) bănós, (Transilv.) găzdác, (prin Munt.) taxidít. *(Țăran ~.)*

SITUÁȚIE s. **1.** caz, circumstanță, condiție, conjunctură, ipostază, împrejurare, postură, poziție, stare, (înv.) încunjuráre, perístas, prilejíre, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ nu poate acționa.)* **2.** circumstanță, ipostază, împrejurare, moment, ocazie, prilej. *(O ~ potrivită.)* **3.** dispoziție, stare. *(În ce ~ sufletească se află?)* **4.** stare, (înv.) stépenă. *(~ înfloritoare.)* **5.** soartă, stare. *(Nu știe nimic de ~ lor.)* **6.** etapă, fază, punct, stadiu. *(În ce ~ se află lucrările începute?)* **7.** (concr.) raport, referat, dare de seamă, (prin Transilv.) sămădáș, (înv.) doclád, otnoșénie, tacrír, (rusism înv.) predstavlénie. *(A întocmit o ~ despre...)* **8.** condiție, poziție, stare, (înv. și pop.) obráz, (Transilv.) prindoáre. *(~ socială.)* **9.** grad, poziție, rang, treaptă, (înv.) stépenă. *(~ înaltă în ierarhia socială.)* **10.** loc, poziție. *(Ocupă o ~ onorabilă în societate.)* **11.** poziție, (înv.) pusăciúne. *(O ~ de invidiat.)* **12.** rost, stare. *(Avea acum și el o ~.)* **13.** avere, avut, avuție, bogăție, bun, mijloace (pl.), stare, (înv. și reg.) bogătáte, priléj, príndere, (reg.) blágă, prinsoáre, (prin Transilv.) apucătúră, (Transilv.) ioság, (Olt., Ban. și Transilv.) vlágă, (înv.) bucáte (pl.), periusíe, (fam.) parále (pl.), (fig.) cheag, seu. *(Are ceva ~.)*

situáție s.v. AȘEZARE. LOC. POZIȚIE.

SITUAȚIONÁL adj. circumstanțial, conjunctural. *(Din punct de vedere ~.)*

siv adj. v. CĂRUNT. CENUȘIU. FUMURIU. GRI. PLUMBURIU. SUR.

SÎCÎÍ vb. **1.** a agasa, a enerva, a indispune, a irita, a necăji, a plictisi, a supăra, (livr.) a tracasa, (pop.) a ciudi, a zădărî, (reg.) a zăhătui, (Mold.) a chihăi, (Ban.) a zăgălui, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a scîrbi, (pop. fig.) a ardeia, (reg. fig.) a scociorî. *(Nu-l mai ~ cu insistențele tale.)* **2.** a șicana, (rar) a străgăni, (înv.) a molesta. *(Îl ~ cu tot felul de mărunțișuri.)* **3.** a bodogăni, a cicăli, a dăscăli, a plictisi, (pop. și fam.) a boscorodi, (pop.) a dondăni, a prociti, a sucăli, (reg.) a ciocmăni, a morcoti, a tocăni, a tolocăni, (Mold.) a cihăi, (Transilv. și Bucov.) a cîncăi, (Mold. și Bucov.) a moronci, (fam.) a bîrîi, a bîzîi, a bombăni, a socri, (fig.) a ciocăni, a cîrîi, a pisa, a pisălogi, a toca. *(Mă ~ tot timpul.)*

SÎCÎIÁLĂ s. **1.** agasare, enervare, iritare, plictisire, sicîire, (livr.) tracasáre, (pop.) zădărîre. *(~ cuiva cu fleacuri.)* **2.** bodogăneală, cicăleală, dăscăleală, (reg.) morocăneálă, (fig.) pisălogeálă. *(Termină cu ~!)*

SÎCÎÍRE s. agasare, enervare, iritare, plictisire, sicîială, (livr.) tracasáre, (pop.) zădărîre. *(~ cuiva cu tot felul de fleacuri.)*

SÎCÎÍT adj. agasat, enervat, iritat, plictisit, supărat, (livr.) tracasát, (pop.) zădărît. *(Om ~.)*

SÎCÎITÓR adj. **1.** agasant, enervant, iritant, plicticos, plictisitor, supărător. *(O treabă ~.)* **2.** cicălitor, (fig.) pisălóg. *(Om ~.)*

sîí vb. v. SPERIA.

sîlță s.v. LAȚ.

SÎMBĂTĂ s. **1.** *sîmbăta mare* = sîmbăta Paștilor; *sîmbăta morților* = sîmbăta moșilor; *sîmbăta moșilor* = sîmbăta morților; *sîmbăta Paștilor* = sîmbăta mare. **2.** (la mozaici) sabat.

sîmbătă s.v. SĂPTĂMÎNĂ.

SÎMBOVÍNĂ s. *(BOT.; Celtis australis)* mierea-ursului.

sîmbráș s.v. ASOCIAT. PĂRTAȘ. TOVARĂȘ.

sîmbră s.v. ASOCIAȚIE. ASOCIERE. ÎNTOVĂRĂȘIRE. TOVĂRĂȘIE.

sîmburár s.v. BOTGROS. CIREȘAR.

SÎMBURÁȘ s. sîmburel, (reg.) sîmburúț.

SÎMBURE s. *(BOT.)* sămînță. *(~ de dovleac.)*

sîmbure s.v. EMBRION. ESENȚĂ. FOND. IZVOR. ÎNCEPUT. MATERIE. MIEZ. NUCLEU. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ. SURSĂ.

SÎMBURÉL s. *(BOT.)* sîmburaș, (reg.) sîmburúț.

SÎMBUROÁSĂ s. *(BOT.)* drupacee. *(Prunul este o ~.)*

sîmburúț s.v. SÎMBURAȘ. SÎMBUREL.

sîmceá s.v. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. PISC. STRICNEA. VÎRF.

sîmcelát adj. v. ASCUȚIT. TĂIOS.

sîmcelát s.v. ZORI.

sîmcéle s.pl.v. ZORI.

sîmcelós adj. v. ASCUȚIT. TĂIOS.

simiánă s.v. DRĂGAICĂ. SÎNZIANĂ.

SÎN s. **1.** *(ANAT.)* mamelă, piept, ţiţă, (prin Olt., depr.) zăloáre. *(~ la femei.)* **2.** piept. *(Strînge copilul la ~.)* **3.** inimă, suflet. *(Cu frica în ~.)*

sîn s.v. CIRCUMVOLUŢIE. GOLF. INTERIOR. MATCĂ. MATIŢĂ. MIJLOC. MITRĂ. UTER.

SÎNEÁŢĂ s. flintă, (înv. şi reg.) dúrdă. *(Trage cu ~.)*

sînráţă s.v. PUŞCĂ.

SÎNEŢÁR s. sineţaş.

SÎNEŢÁŞ s. sineţar.

SÍNGE s. **1.** rasă. *(Cal de ~ arab.)* **2.** familie, neam. *(E din ~ nostru.)* **3.** viaţă. *(Şi-a dat ~ pentru patrie.)* **4.** jertfă, sacrificiu. *(Şi-au dobîndit libertatea prin ~.)* **5.** *(BOT.) sîngele-voinicului* = **a)** *(Lathyrus odoratus)* îndrugaim, (reg.) hărăgícă, măzărátă, măzăreán, măzărícă, măzăríche, măzărói, măzărúică, orĕşniţă, péjmă, floare-de-măzăre; **b)** *(Nigritella rubra)* (reg.) musucél; **c)** *(Nigritella nigra)* (reg.) musucél, puţói.

sîngeáp s.v. JDER. VEVERIŢĂ.

sîngeápă s.v. CINZEACĂ.

sîngele-voinícului s.v. OREŞNIŢĂ.

sînge mohorît s.v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.

sîngeói s.v. SÎNGERETE.

sîngepíu adj. v. CENUŞIU. FUMURIU. GRI. PLUMBURIU. SUR.

SÍNGER s. *(BOT.; Cornus sanguinea)* (reg.) sîngerél, sînginél, lemn-puciós.

sînger s.v. SALBĂ-MOALE. VONICER.

SÎNGERÁ vb. **1.** a (se) înroşi, a (se) însîngera, a (se) roşi, (înv.) a (se) crunta, a (se) încrunta, (înv. Mold.) a (se) mohorîţi. *(A ~ tot la rană.)* **2.*** (reg.) a împlini. *(Vila s-a ~.)* **3.** (reg.) a stîrci. *(Zootehnicianul ~ vita.)*

SÎNGERÁRE s. însîngerare, sîngerat, sîngerătură, (înv.) cruntáre, încruntáre.

SÎNGERÁT adj. **1.** însîngerat, (astăzi rar) sîngerînd, (înv. şi reg.) sîngiós, (înv.) cruntát, încruntát, sîngerós. *(Un om ~.)* **2.** *(MED.)* congestionat, injectat, înroşit, însîngerat, roşu, (rar) sîngerós. *(Ochi ~.)*

sîngerát adj. v. SÎNGERIU.

SÎNGERÁT s. însîngerare, sîngerare, sîngerătură, (înv.) cruntáre, încruntáre.

sîngerátic adj. v. ROŞU. SÎNGERIU.

SÎNGERĂTÚRĂ s. însîngerare, sîngerare, sîngerat, (înv.) cruntáre, încruntáre.

sîngerătúră s.v. HEMORAGIE.

sîngereásă s.v. SORBESTREA.

sînge réce s.v. CALM. CUMPĂT. FIRE. STĂPÎNIRE.

sîngerél s.v. SÎNGER.

SÎNGERÉTE s. (reg.) gîlbáş, gróiză, măiétic, păsătic, sîngeói, tîşcă, víreş. *(Cîrnatul numit ~.)*

sîngeréte s.v. CALTABOŞ.

sîngerícă s.v. SORBESTREA.

SÎNGERÍU adj. **1.** (livr.) sanguinolént, (înv.) sîngerát, sîngerós. *(Spută ~.)* **2.** roşu, (înv.) sîngerátic, sîngerós. *(Marmură ~ / reflexe ~.)*

SÎNGERÎND adj. *(MED.)* deschis, necicatrizat, nevindecat, viu. *(Rană ~.)*

sîngerînd adj. v. ÎNSÎNGERAT. SÎNGERAT.

sîngeroásă s.v. RUŞULIŢĂ.

sîngerós adj. v. CONGESTIONAT. INJECTAT. IRASCIBIL. IRITABIL. ÎNROŞIT. ÎNSÎNGERAT. NERVOS. ROŞU. SANGUIN. SANGUINIC. SÎNGERAT. SÎNGERIU. SUPĂRĂCIOS.

SÎNGERÓS adj., adv. **1.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruţător, neiertător, neîmblînzit, neîndoielnic, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, violent, (livr.) sanguinár, (înv. şi pop.) năsîlnic, (înv. şi reg.) táre, (reg.) pogán, (Mold. şi Bucov.) avân, hapsîn, (înv.) jestóc, neomenít, sanguínic, sălbătícos, sireáp, (fig.) dur, négru. *(Om ~; se poartă ~.)* **2.** adj. aprig, aspru, crîncen, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverşunat, neîmpăcat, nepotolit, vajnic, violent, (înv.) crîncenít, táre, (fig.) încleştát. *(O înfruntare ~.)* **3.** adj. cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoşător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, teribil, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. şi pop.) rău. *(O crimă ~.)*

sîngi s.v. ASASINAT. CRIMĂ. MOARTE. OMOR. OMORÎRE. OMUCIDERE. UCIDERE.

sînginél s.v. SÎNGER.

sîngiós adj. v. IRASCIBIL. IRITABIL. ÎNSÎNGERAT. NERVOS. SÎNGERAT. SUPĂRĂCIOS.

SÎNIŞÓR s. pieptişor, pieptuleţ, pieptuţ, sînuleţ, ţîţişoară, (pop.) ţîţúcă.

sinişór s.v. GOLFULEŢ.

sînt adj. v. BISERICESC. CERESC. DIVIN. DUMNEZEIESC. RELIGIOS.

sînt s., adj. v. SFÎNT.

sîntul s. art. v. ATOTPUTERNICUL. CREATORUL. DIVINITATE. DOMNUL. DUMNEZEIRE. DUMNEZEU. PĂRINTE. PROVIDENŢĂ. PUTERNICUL. STĂPÎNUL. TATĂL. ZIDITORUL.

sîntuléţ s.v. SFINŢIŞOR. SFÎNTULEŢ.

sînţénie s.v. SFINŢENIE.

SÎNULÉŢ s. pieptişor, pieptuleţ, pieptuţ, sînişor, ţîţişoară, (pop.) ţîţúcă.

sînzănioáră s.v. DRĂGAICĂ. SÎNZIANĂ.

SÎNZIÁNĂ s. **1.** (la pl.) drăgaică. *(~ se sărbătoresc la 24 iunie.)* **2.** *(BOT.; Galium verum)* drăgaică, (reg.) sîmiánă, sînzănioáră, smîntînícă, floarea-lui-Sîntión. **3.** *(BOT.; Galium rotundifolium)* răcuínă, (reg.) floarea-sfîntului-Ión. **4.** *(BOT.) sînziană albă (Galium mollugo)* = drăgaică, (reg.) beteala-regínei **5.** *(BOT.) sînziene-de-grădină (Solidago canadensis)* = (reg.) drăgáică, sălcioáră, năvalnic-ul-mare; *sînziene-de-pădure (Asperula odorata)* = vinariţă, (reg.) mama-pădúrii.

sînziánă s.v. CREŢUŞCĂ.

sînziéne s.pl.v. IELE.
SÎRB adj. sîrbesc.
SÎRBĂ s. (reg.) sîrbeásca (art.), sîrbsca (art.). *(Joacă o ~.)*
sîrbeásca s. art. v. SÎRBĂ.
SÎRBÉSC adj. sîrb.
sîrbése adj. v. SLAVON. SLAVONESC.
sîrbéște adv. v. SLAVONEȘTE.
sîrbsca s. art. v. SÎRBĂ.
SÎRG s. bunăvoință, rîvnă, silință, zel, (înv.) proéresis. *(Arăta destul ~, dar nu putea realiza nimic.)*
sîrg s.v. HĂRNICIE. RÎVNĂ. SILINȚĂ. SÎRGUINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. VREDNICIE. ZEL.
sîrguí vb.v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. FORȚA. FRĂMÎNTA. GRĂBI. IUȚI. MUNCI. NECĂJI. OSTENI. SFORȚA. SILI. STRĂDUI. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA. ZORI.
sîrguiálă s.v. GRABĂ. URGENȚĂ. ZOR.
SÎRGUINCIÓS adj. **1.** activ, harnic, muncitor, neobosit, neostenit, silitor, sîrguitor, vrednic, zelos, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, străduálnic, străduitór, (reg.) abătătór, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. și Ban.) pórav, (Mold. și Bucov.) robáci, (prin Olt. și Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Om ~.)* **2.** asiduu, insistent, perseverent, silitor, sîrguitor, stăruitor, susținut, tenace, zelos. *(O muncă ~.)*
SÎRGUÍNȚĂ s. **1.** hărnicie, rîvnă, silință, străduanie, străduință, vrednicie, zel, (pop.) sîrg, (înv.) activitáte, diligéntă. *(A demonstrat o mare ~ în muncă.)* **2.** asiduitate, insistență, perseverență, rîvnă, sforțare, silință, stăruință, străduanie, străduință, zel, (pop.) osîrdie. *(~ lui s-a dovedit fructuoasă.)* **3.** ardoare, rîvnă, străduință, zel, (înv.) nepréget, nepregetáre, osîrdie, osîrdnicie, osîrduínță, osîrduire, osîrduitúră, protimíe. *(~ lui era demnă de admirat.)*
SÎRGUITÓR adj. **1.** activ, harnic, muncitor, neobosit, neostenit, silitor, sîrguincios, vrednic, zelos, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, străduálnic, străduitór, (reg.) abătătór, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. și Ban.) pórav, (Mold. și Bucov.) robáci, (prin Olt. și Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Om ~.)* **2.** asiduu, insistent, perseverent, silitor, sîrguincios, stăruitor, susținut, tenace, zelos. *(Eforturi ~.)*
sîrjiță s.v. SÎRJOACĂ.
*SÎRJOÁCĂ s. *(AGRIC.)* (înv.) îndoitúră, sîrjiță. *(~ e un lan de grîu în care crește și secară.)*
sîrmáci s.v. SURLAȘ.
SÎRMĂ s. (înv. și reg.) tel, (reg.) drot. *(Loc împrejmuit cu ~.)*
sîrmă s.v. FILIGRAN. FUFĂ. PANGLICĂ. PLEVUȘCĂ. ȘIRET.
sîrmeá s.v. ANTIMONIU. BĂTĂTOR. STIBIU. TEL.
SÎRMULÍȚĂ s. sîrmușoară.
sîrmulíță s.v. FUFĂ. ORZOAICĂ-DE-BALTĂ. PLEVUȘCĂ.
SÎRMUȘOÁRĂ s. sîrmuliță.
sîrnic adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.
sîrnic s.v. CHIBRIT.
sîrvián s.v. ZARZAVAGIU.
SÎSÎÍ vb. **1.** a fîsîi, a șuiera. *(Șerpii ~.)* **2.** (Transilv. și Olt.) a șișcăvi. *(Un om care ~ cînd vorbește.)* **3.** a fîsîi. *(Lemnele ~ în sobă.)*
sisíi vb. v. FÎȘÎI. FOȘNI. SUNA. SUSURA. ȘOPOTI. ȘOPTI. ȘUȘOTI. ȘUȘUI.
SÎSÎIÁLĂ s. **1.** sîsîit, sisiitură. *(Se aude o ~.)* **2.** pelticeală, pelticie. *(~ cuiva, cînd vorbește.)*
SÎSÎÍT adj. peltic, (Mold. și Transilv.) cepeleág, (Transilv. și Olt.) șișcav. *(Om ~.)*
SÎSÎÍT s. sîsîială, sisiitură. *(Se aude un ~.)*
SÎSÎITÚRĂ s. **1.** fîsîitură, șuierătură. *(~ de șerpi.)* **2.** sîsîială, sisiit. *(Se aude o ~.)*
SLAB adj. **1.** sfrijit, (pop. și fam.) jigărít, pricăjit, (reg.) zălezít, (prin Munt. și Olt.) sfoiegít. *(Ce om ~ !)* **2.** slăbănog, slăbit, tras, uscățiv, (rar) slăbănogít, (pop.) pierít, (reg.) mîrcav, mîrced, (înv.) mișél, (fig.) supt. *(O față ~.)* **3.** debil, delicat, firav, fragil, gingaș, pirpiriu, plăpînd, prizărit, sfrijit, slăbănog, slăbuț, șubred, (pop.) pițigăiát, (înv. și reg.) mîrșav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Munt. și Transilv.) sighinás, (Munt. și Olt.) șistav. *(Un copil ~; o constituție ~.)* **4.** costeliv, jigărit, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, răpciugos, sfrijit, slăbănog, uscat, uscățiv, (rar) uscăciós, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățíu, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Viță ~.)* **5.** macru. *(Carne ~.)* **6.** nerezistent, nesolid, netrainic, șubred, șubrezit. (rar) precár. *(O construcție ~.)* **7.** diluat, îndoit, subțiat, subțire, (reg.) rărít. *(Lapte ~.)* **8.** sărac, (fig.) chior, orb. *(O lumină ~.)* **9.** mic, redus, (fig.) anémic. *(Un ~ izvor de lumină.)* **10.** difuz, palid, potolit, stins. *(Lumina cădea ~ pe obiecte.)* **11.** pal, palid, spălăcit, stins, (rar) pălít, (pop.) scărbăd. *(Lumina ~ a lămpii.)* **12.** mic, prost, redus. *(O vizibilitate ~.)* **13.** înăbușit, înfundat, stins, surd, (fig.) vătuít. *(Zgomote, sunete ~.)* **14.** coborît, domol, încet, lin, molcom, potolit, scăzut, scoborît, stins, (rar) slăbănóg. *(Vorbea cu glasul ~.)* **15.** mic, scăzut. *(Intensitatea ~ a glasului.)* **16.** mic, ușor. *(O ~ furtună de praf.)* **17.** nefertil, neproductiv, neroditor, sărac, steril, sterp, (rar) neródnic, sărăcăciós, sec, (Transilv.) măcru, (înv.) neproducătór, sterpós. *(Un sol ~.)* **18.** nepregătit. *(Elev ~ la istorie.)* **19.** netalentat, nevaloros, prost. *(Un scriitor ~.)* **20.** necorespunzător, neizbutit, nerealizat, nereușit, nesatisfăcător, prost, (fig.) stîngáci. *(O regie ~.)* **21.** atacabil, vulnerabil. *(Punctul ~ al unei concepții.)* **22.** mic, puțin, redus. *(~ nădejde să . . .)* **23.** insuficient, mic, puțin, redus. *(Are posibilități ~ de realizare.)*

slab adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. INFLUENȚABIL. ÎNCHIRCIT. MIC. NEADÎNC. NEDEZVOLTAT. NEPLĂCUT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. PROST. RĂU. SFRIJIT.

slábă s.v. LĂUZĂ.

slăbínă s.v. DEȘERT. FLĂMÎNZARE.

slad s.v. MALȚ.

*SLĂDNIȚĂ s. (reg.) slădărie. *(În ~ se usucă malțul.)*

slai s.v. OPLEAN. USNĂ.

slănă s.v. SLĂNINĂ.

slăniță s.v. LEAȘĂ.

slătină s.v. CLORURĂ DE SODIU. SARAMURĂ. SARE. SĂRĂTURĂ. SOLNIȚĂ.

SLAV s., adj. **1.** s. slavon, (înv.) șcheau. *(Vechii ~.)* **2.** adj. slavon, slavonesc, (livr.) slávic. *(Populații ~.)*

slávă prep. v. DATORITĂ. GRAȚIE. MULȚUMITĂ.

SLÁVĂ s., interj. **I. 1.** s. elogiere, glorificare, lăudare, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slăvire, (rar) apoteóză, exaltáre, (înv.) prealăudáre, preaslăvíe, sărbătorire. *(~ a unui erou.)* **2.** s. cinste, cinstire, elogiu, glorie, laudă, mărire, omagiu, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slăvire, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. *(Aduceți ~ eroilor patriei.)* **3.** s. glorie, grandoare, măreție, mărire, splendoare, strălucire, (înv.) măríe, măríme. *(Trecutul plin de ~.)* **4.** s. binecuvintare, glorificare, laudă, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slăvire. *(~ vremurilor noastre.)* **5.** interj. *(BIS.)* mărire !, osana ! *(~ întru cei de sus !).* **6.** s. *(BIS.)* har, mulțumire, mulțumită. *(Aducea ~ divinității.)* **II.** s. aer, atmosferă, cer, spațiu, văzduh, zări (pl.), (livr. fig.) etér, tăríe. *(S-a ridicat în ~.)*

slávic adj. v. SLAV. SLAVON. SLAVONESC.

slavísm s.v. PANSLAVISM.

slavón adj. v. CHIRILIC.

SLAVÓN s., adj. **1.** s. slav, (înv.) șcheau. *(Vechii ~.)* **2.** adj. slav, slavonesc, (livr.) slávic. *(Populații ~.)* **3.** adj. slavonesc, (înv.) sîrbésc, slovenésc. *(Text, document ~.)*

SLAVÓNĂ s. (înv.) slavoníe, sloveníe. *(Text scris în ~.)*

SLAVONÉSC adj. **1.** slav, slavon, (livr.) slávic. *(Populații ~.)* **2.** slavon, (înv.) sîrbésc, slovenésc. *(Text, document ~.)*

slavonése adj. v. CHIRILIC.

SLAVONÉȘTE adv. (înv.) sîrbéște, slovenéște. *(Vorbea ~.)*

slavoníe s.v. SLAVONĂ.

slavosloví vb. v. CINSTI. CÎNTA. ELOGIA. GLORIFICA. LĂUDA. MĂRI. OMAGIA. PREAMĂRI. PREASLĂVI. PROSLĂVI. SLĂVI. VENERA.

slavoslovíe s.v. DOXOLOGIE. TEDEUM.

slăbănóg adj. v. COBORÎT. DOMOL. ÎNCET. LIN. MOLCOM. POTOLIT. SCĂZUT. SCOBORÎT. SLAB. STINS.

SLĂBĂNÓG adj., s. **I. 1.** adj. slab, slăbit, tras, uscățiv, (rar) slăbănogít, (pop.) pierít, (reg.) mîrcav, mîrced, (înv.) mișél, (fig.) súpt. *(~ la față.)* **2.** adj. debil, delicat, firav, fragil, gingaș, pirpiriu, plăpînd, prizărit, sfrijit, slab, slăbuț, șubred, (pop.) pițigăiát, (înv. și reg.) mîrșav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Mold.) și Transilv.) sighinăș, (Mold. și Olt.) șiștav. *(Un copil ~ ; o constituție ~.)* **3.** adj. costeliv, jigărit, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, răpciugos, sfrijit, slab, uscat, uscățiv, (rar) uscăciós, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățíu, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Viță ~.)* **4.** adj., s. incapabil, necapabil, neputincios, prăpădit, (rar) impotént, (pop.) becísnic, nemérnic, nevoiáș, nevólnic, (înv. și reg.) sec, ticălós, (prin Munt. și Olt.) sfoiegít, (înv.) mișél, neputérnic, neputínte, secát *(E un biet om ~.)* **II.** s. *(BOT.; Impatiens noli-tangere)* (reg.) brăduléț, brîe, calapăr, iádeș, ploponóg, răchițéle (pl.), slobonóv, buruiana-celor-slăbi, iarbă-róșie.

slăbănóg adj., s.v. CALIC. INFIRM. INVALID. NECĂJIT. NEVOIAȘ. OLOG. PARALITIC. SĂRAC. SĂRMAN. SCHILOD.

slăbănóg s.v. BARBA-URSULUI. COADA-CALULUI. TREPĂDĂTOARE.

SLĂBĂNOGEÁLĂ s. debilitate, slăbiciune, șubrezenie, (înv.) slăbănogíe. *(O stare de ~ alarmantă.)*

slăbănogeálă s.v. PARALIZIE.

SLĂBĂNOGÍ vb. a (se) debilita, a slăbi, a (se) șubrezi, (reg.) a (se) ticălоși, (prin Munt.) a (se) șiștăvi. *(S-a ~ de tot, bietul copil !)*

slăbănogí vb. v. PARALIZA.

slăbănogíe s.v. DEBILITATE. PARALIZIE. SLĂBĂNOGEALĂ. SLĂBICIUNE. ȘUBREZENIE.

slăbănogíre s.v. PARALIZIE.

slăbănogít adj. v. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBIT. TRAS. USCĂȚIV.

SLĂBĂTÚRĂ s. (fam.) sfrijitúră. *(Ce e ~ asta de om?)*

SLĂBÍ vb. **1.** (reg.) a se ogărî, a se ogîrji, a se pieuci, a zălezi, (înv.) a mîrșăvi, a ostîmpi, (fam.) a se jigări, a se sfriji. *(X a ~ foarte mult.)* **2.** a se trage. *(A ~ la față.)* **3.** a (se) debilita. a (se) slăbănogi, a (se) șubrezi, (reg.) a (se) ticălоși, (prin Munt.) a (se) șiștăvi. *(S-a ~ de tot, bietul copil !)* **4.** a destinde, a lărgi, (pop.) a slobozi. *(A ~ funia care lega animalul.)* **5.** a se destinde, a se relaxa. *(Un arc care a ~.)* **6.** a coborî, a scădea. *(Glasul i-a ~ de tot.)* **7.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a (se) tempera, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului a mai ~.)* **8.** *(MED.)* a se atenua, a ceda. *(Boala ~.)* **9.** a scuti. *(~-mă cu întrebările !)*

slăbí vb. v. LIPSI.

slăbicíos adj. v. ASTENIC.

SLĂBICIÚNE s. **1.** debilitate, slăbănogeală, șubrezenie, (înv.) slăbănogíe. *(O stare de ~ alarmantă.)* **2.** incapacitate, neputință, (rar) impoténță, (pop.) becisnicíe, netrebnicíe, nevolnicíe, (reg.) nevoioșetúră, (înv.) nemernicie.

(~ unui bolnav, a unui bătrîn.) **3.** moleşeală, sfîrşeală, (reg.) zălezitură. *(Simte o ~ greu de învins.)* **4.** epuizare, extenuare, istoveală, istovire, secătuire, sfîrşeală, sleire, surmenaj, surmenare, vlăguire, (înv. şi reg.) slăbîe, (înv. livr.) marăsm. *(Stare de totală ~.)* **5.** şubrezeală. *(~ construcţiei.)* **6.** cusur, defect, deficienţă, imperfecţiune, insuficienţă, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, viciu, (livr.) carenţă, răcilă, tară, (pop. şi fam.) beteşug, (reg. şi fam.) hîbă, (reg.) madeă, teahnă, (Olt., Munt. şi Mold.) ponos, (înv.) greşeală, licheă, nedesăvîrşire, răutăte. *(Are nenumărate ~.)* **7.** netemeinicie, (fig.) şubrezénie. *(~ argumentelor cuiva.)* **8.** pasiune. *(~ lui e teatrul.)* **9.** (livr. şi fam.) febleţe. *(Tu eşti ~ mea!)*

slăbiciúne s.v. AFECŢIUNE. ATAŞAMENT. INCAPACITATE. INCOMPETENŢĂ. NECOMPETENŢĂ. NEPREGĂTIRE. NEPRICEPERE. SIMPATIE.

slăbíe s.v. EPUIZARE. EXTENUARE. ISTOVEALĂ. ISTOVIRE. SECĂTUIALĂ. SFÎRŞEALĂ. SLĂBICIUNE. SLEIRE. SURMENAJ. SURMENARE. ŞOLD. VLĂGUIRE.

SLĂBÍRE s. **1.** destindere, lărgire, (pop.) slobozire. *(~ legăturii care îl strîngea.)* **2.** destindere, relaxare. *(~ unui arc.)* **3.** şubrezire. *(~ construcţiei.)* **4.** atenuare, calmare, descreştere, diminuare, domolire, micşorare, potolire, reducere, scădere, temperare. *(~ vitezei vîntului.)*

SLĂBÎT adj. **1.** slab, slăbănog, tras, uscăţiv, (rar) slăbănogit, (pop.) pierit, (reg.) mîrcav, mîrced, (înv.) mişel, (fig.) supt. *(O faţă ~.)* **2.** destins, discordat, relaxat. *(Arc ~.)* **3.** diminuat, domolit, micşorat, potolit, redus, scăzut. *(Forţa mult ~ a vîntului.)*

slăboteán adj. v. SLĂBUŢ.

slăbuleán adj. v. SLĂBUŢ.

slăbuléţ adj. v. SLĂBUŢ.

slăbuşor adj. v. SLĂBUŢ.

SLĂBÚŢ adj. **1.** (înv. şi reg.) slăbuléţ, (reg.) slăbuleán, slăbuşór, (prin vestul Transilv.) slăboteán. *(E cam ~.)* **2.** debil, delicat, firav, fragil, gingaş, pirpiriu, plăpînd, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, şubred, (pop.) piţigăiat, (înv. şi reg.) mîrşav, ticălós, (reg.) gúbav, morîngláv, (Mold. şi Transilv.) sighináş, (Mold. şi Olt.) şistav. *(Un copil ~ ; o constituţie ~.)*

slădăíe s. v. SLĂNINĂ.

slădici s. v. GREAŢĂ.

slădún s. v. GORUN.

SLĂNÍNĂ s. (pop. şi fam.) slănă, (Transilv. şi Ban.) clísă, (Ban. şi Transilv.) lard, (prin Mold.) sálă. *(Mănîncă ~ cu ptine.)*

SLĂVÍ vb. **1.** a cinsti, a cînta, a elogia, a glorifica, a lăuda, a mări, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a venera, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălţa, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)* **2.** a binecuvînta, a glorifica, a lăuda, a mări, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, (rar) a ferici. *(Să ~ ziua de faţă.)*

slăví vb. v. ADORA. DIVINIZA. IDOLATRIZA. VENERA.

slăvínă s. v. CANEA. CEP.

SLĂVÍRE s. **1.** cinste, cinstire, elogiu, glorie, laudă, mărire, omagiu, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, (înv.) măríe, pohfálă, pohvalénie. *(~ cuvenită cuiva.)* **2.** elogiere, glorificare, lăudare, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă, (rar) apoteóză, exaltare, (înv.) prealăudare, preaslăvíe, sărbătorire. *(~ unui erou.)* **3.** binecuvîntare, glorificare, laudă, mărire, preamărire, preaslăvire, proslăvire, slavă. *(~ vremurilor noastre.)*

SLĂVÍT adj. **1.** binecuvîntat, glorificat, lăudat, mărit, preamărit, preaslăvit, proslăvit. *(~ zi a Unirii!)* **2.** preamărit, preaslăvit, (rar) augúst. *(~ împărat.)* **3.** înălţat, mărit, preamărit, preaslăvit, (în unele ţări) serenísim. *(~ doge!)* **4.** lăudat, mărit, preaînălţat, prealuminat, preamărit, preaslăvit, proslăvit, venerat, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~ie Doamne!)*

slăvít adj. v. ALES. ARISTOCRAT. ARISTOCRATIC. BUN. DISTINS. GLORIOS. ILUSTRU. ÎNALT. MARE. MĂRIT. NOBIL.

slăvítor s. v. ADORATOR.

s'eámă s. v. FĂRÎMĂ. FIR. PIC. PICĂTURĂ. PIŞCĂTURĂ. STROP.

sledí vb. v. URMA.

sleeping-cár s. v. PATVAGON.

SLEÍ vb. **1.** a se coagula, a se închega, a se solidifica. *(Grăsimea s-a ~.)* **2.** a bate, a făcălui, a freca. *(A ~ fasolea.)* **3.** a epuiza, a extenua a frînge, a istovi, a seca, a secătui, a sfîrşi, a stoarce, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. şi Munt.) a dehobi, (înv.) a zămorî, (fig.) a súge. *(Munca brută l-a ~.)*

sleí vb. EPUIZA. GOLI. ISPRĂVI. ÎNCHEIA. ÎNGHEŢA. ÎNTĂRI. ÎNVÎRTOŞA. SECA. SECĂTUI. SFÎRŞI. SOLIDIFICA. TERMINA. TURNA.

SLEÍRE s. **1.** coagulare, închegare, solidificare. *(~ grăsimii.)* **2.** epuizare, extenuare, istoveală, istovire, secătuire, sfîrşeală, slăbiciune, surmenaj, surmenare, vlăguire, (înv. şi reg.) slăbíe, (înv. livr.) marăsm. *(Stare de totală ~.)*

SLEÍT adj. **1.** coagulat, închegat, solidificat. *(Grăsime ~.)* **2.** bătut, făcăluit, frecat, (reg.) rîşnit, zolit. *(Fasole ~.)* **3.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrşit, stors, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojít, (prin. Munt.) tihobít, (înv.) stătút. *(Un om ~ de efort.)*

sleít adj. v. GOL. GOLIT. ÎNGHEŢAT. LEIT. SECAT. SECĂTUIT. SOLIDIFICAT. TURNAT.

slímnă s. v. COAMĂ. CREASTĂ. CULME.

slin s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂŢENIE.

SLINÓS adj. **1.** jegos, mînjit, murdar, negru, nespălat, pătat, răpănos, soios, (livr.) maculát, (rar) tăvălít, terfelít, (înv. şi pop.) picát, scîrnav, (pop.) zăbălós, (reg. şi fam.) puchinós, puchiós, puciós, (reg.) dervelít, mazác, mîrşav, muruít, muscurós, muzgurít, perceát, rîpát, rîpós, zoiós, (Mold., Bucov. şi Ban.) feştelít, (Transilv.) mócicoş, (Transilv.

și Maram.) pișcoș, rónghioș, (Transilv., Maram. și Bucov.) tinós, (înv.) smîrced, smîrd, (fam.) împuțit, păduchiós. *(O cămașă ~.)* **2.** jegos, mînjit, murdar, nespălat, soios, (pop. și fam.) janghinós, (pop.) îngălát, (reg.) imós, (fam.) împuțít. *(Om ~.)*

slobód adj. v. AUTONOM. DEȘĂNȚAT. DISPONIBIL. GOL. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. INDEPENDENT. LARG. LIBER. NEATÎRNAT. NECUVIINCIOS. NEÎNCHIS. NEÎNTEMNIȚAT, NEOCUPAT. NERUȘINAT. OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. SUVERAN. TRIVIAL. VULGAR.

slobód adv. v. NESTINGHERIT. NESTÎNJENIT.

slobonóv s. v. BREI. SLĂBĂNOG.

slobozénie s. v. ACORD. APROBARE. ASENTIMENT. AUTONOMIE. AUTORIZAȚIE. AVIZ. CONCEDIU. CONSIMȚĂMÎNT. CONSIMȚIRE. DESFRÎU. DEZMĂȚ. DEZROBIRE. ELIBERARE. EMANCIPARE. EMANCIPAȚIE. INDEPENDENȚĂ. ÎNCUVIINȚARE. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LIBERARE. LIBERTATE. LICENȚĂ POETICĂ. NEATÎRNARE. ORGIE. PERMIS. PERMISIE. PERMISIUNE. SUVERANITATE. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

slobozí vb. v. ABSOLVI. ACHITA. ARUNCA. AUTORIZA. AZVÎRLI. CONCEDIA. DEGAJA. DELEGA. DESCĂRCA. DESFACE. DESTINDE. DEZROBI. ELIBERA. EMANA. EMANCIPA. EMITE. EXALA. IERTA. ÎMPRĂȘTIA. ÎMPUTERNICI. ÎNDEPĂRTA. ÎNVESTI. LANSA. LĂRGI. LIBERA. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. RĂSPÎNDI. REPEZI. SALVA. SĂRI. SCĂPA. SCOATE. SCUTI. SLĂBI. TĂBĂRÎ. TRAGE. ZVÎRLI.

slobozíe s. v. AUTONOMIE. COLONIE. DESFRÎU. DEZMĂȚ. DEZROBIRE. ELIBERARE. EMANCIPARE. EMANCIPAȚIE. INDEPENDENȚĂ. ÎNVOIRE. LIBERARE. LIBERTATE. NEATÎRNARE. ORGIE. PERMISIE. POSESIUNE. SUVERANITATE.

slobozíre s. v. DESCĂRCARE. DESFACERE. DESPRINDERE. DESTINDERE. DEZROBIRE. ELIBERARE. EMANCIPARE. EMANCIPAȚIE. LĂRGIRE. LIBERARE. SALVARE. SCĂPARE. SCOATERE. SLĂBIRE. TRAGERE.

slobozitór adj., s. v. DEZROBITOR. ELIBERATOR. LIBERATOR.

SLOBOZITÓR s. *(TEHN.)* întinzător, întorcător, (reg.) încordátór, zăvór, (Munt.) criveá, (Mold. și Bucov.) pochihéci, (Olt. și Ban.) zătcă. *(~ la războiul de țesut.)*

slobozitór s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

slog s. v. HAT. HOTAR. RĂZOR.

SLOI s. țurțur, (Olt., Ban. și Transilv.) sloiéte. *(~ de gheață.)*

sloiéte s. v. SLOI. ȚURȚUR.

slomní vb. v. AFIRMA. APĂREA. ARĂTA. AUZI. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. BUCHERI. EXERSA. GÎNGĂVI. IVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MIJI. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA. SILABISI. SPUNE. ȘOPTI. VORBI. ZICE. ZVONI.

slomnire s. v. SILABISIRE. SILABISIT.

slon s. v. BARIERĂ. PRIDVOR. ȘOPRON. TINDĂ.

SLOVÁC s., adj. **1.** s. (prin Transilv.) tăút, tot. **2.** adj. (Transilv.) tăutésc.

SLÓVĂ s. literă. (pop. și fam.) bíche, (reg.) ríță. *(~ ele alfabetului.)*

slóvă s. v. ALFABET. CARTE. CONDEI. CULTURĂ. CUNOȘTINȚE. INSTRUCȚIE. ÎNVĂȚĂTURĂ. PREGĂTIRE. SCRIERE. SCRITURĂ. SCRIS. STUDII.

slovenésc adj. v. SLAVON. SLAVONESC.

slovenéște adv. v. SLAVONEȘTE.

slovení vb. v. BUCHERI. SILABISI.

slovenire s. v. SILABISIRE. SILABISIT.

slovésnic adj. v. ELOCVENT.

slugárnic adj. v. CINSTIT. CREDINCIOS. DEVOTAT. FIDEL. NESTRĂMUTAT. STĂTORNIC.

SLUGÁRNIC adj., adv. **1.** adj. plecat, servil, (livr.) obsecviós. *(E prea ~ în fața șefilor.)* **2.** adj. servil, supus, umil, (livr.) obsecviós, (înv.) slugărésc, slugós. *(O atitudine ~.)* **3.** adv. servil, (înv.) slugărește. *(Se poartă ~.)*

SLÚGĂ s. **1.** servitor, om de serviciu, (astăzi livr.) serv, (rar) slujitór, (înv.) poslușnic. **2.** servitoare, slujnică, (livr.) servántă, (reg.) jupîneásă, (fam.) mariță. **3.** rîndaș, servitor. **4.** argat, (înv. și reg.) curteán, (prin Transilv.) biríș, (înv.) celédnic.

slúgă s. v. TRĂGĂTOARE.

slugăreálă s. v. SERVILISM. SLUGĂRNICIE.

slugărésc adj. v. SERVIL. SLUGARNIC. SUPUS. UMIL.

slugărește adv. v. SERVIL. SLUGARNIC.

slugărét s. v. SERVITORIME. SLUJITORIME.

SLUGĂRÍ vb. a. slugărnici. *(Mult l-a mai ~!)*

slugări vb. v. SERVI. SLUJI.

slugărie s. v. SERVILISM. SLUGĂRNICIE.

slugăríme s. v. SERVITORIME. SLUJITORIME.

slugărít s. v. SERVILISM. SLUGĂRNICIE.

SLUGĂRNICÍ vb. a slugări. *(Mult l-a mai ~!)*

slugărnici vb. v. SERVI. SLUJI.

SLUGĂRNICÍE s. servilism, (livr.) obsecviozitate, (rar) servilitáte, (înv.) slugăreálă, slugărie, slugărít. *(~ unei persoane față de șefi.)*

slugători vb. v. SERVI.

SLUGÓI s. (fig. depr.) lachéu. *(E ~ stăpînului.)*

slugós adj. v. SERVIL. SLUGARNIC. SUPUS. UMIL.

SLUGULÍȚĂ s. sluguță.
SLUGÚȚĂ s. slugulițâ.
SLUJBÁȘ s. **1.** angajat, salariat, (înv. și pop.) năimít, (pop. și fam.) simbríaș, (înv.) lefegiu, supús. *(Era ~ al statului.)* **2.** funcționar, (ieșit din uz) amploiát, (înv.) mădulár. *(~ la o bancă.)*
SLÚJBĂ s. **1.** funcție, post, serviciu, (înv. și reg.) poslușánie, (reg.) servít, (prin Mold.) breásă, (înv.) cin, huzmét, mansúp, (înv., în Transilv.) tistíe, tisturíe. *(Avea o ~ modestă.)* **2.** *(BIS.)* ceremonie, oficiu, serviciu. *(~ divină).*
slújbă s. v. BIR. DARE. IMPOZIT. ÎNSĂRCINARE. MISIUNE. SARCINĂ. SERVICIU.
SLUJBULÍȚĂ s. slujbușoară.
SLUJBUȘOÁRĂ s. slujbuliță.
SLUJÍ vb. **1.** a funcționa, a lucra, a servi, (înv.) a posluși. *(~ ca laborantă de 10 ani.)* **2.** a servi, (pop.) a slugări, a slugărnici. *(A ~ la el doi ani.)* **3.** *(BIS.)* a oficia, a servi. *(O biserică la care ~ doi preoți.)* **4.** a ajuta, a servi, a sprijini, a susține. *(A ~ cauza revoluției.)* **5.** a (se) folosi, a (se) întrebuința, a (se) servi, a (se) utiliza. *(La ce ~ acest dispozitiv? I se ~ de ambele mâini.)* **6.** a (se) folosi, a întrebuința, a recurge, a se servi, a utiliza, a uza, (înv. și pop.) a prinde, (reg.) a vestegălui. *(Se teme să se ~ de o disciplină prea severă.)* **7.** a se folosi, a întrebuința, a se servi, a umbla, a utiliza, a uza. *(Se ~ de diverse tertipuri.)* **8.** a ajuta, a folosi, a servi. *(Asta îți ~ la ceva?)* **9.** a ajuta, a avantaja, a favoriza. *(Norocul, întîmplarea l-a ~.)* **10.** *(BIS.)* a celebra, a oficia, a săvîrși. *(A ~ liturghia.)*
slují vb. v. SERVI.
SLUJÍRE s. **1.** servire, servit, slujit. *(~ patriei.)* **2.** *(BIS.)* celebrare, oficiere, săvîrșire, slujit, (înv.) serbáre. *(~ liturghiei.)*
SLUJÍT s. **1.** servire, servit, slujire. *(~ patriei.)* **2.** *(BIS.)* celebrare, oficiere, săvîrșire, slujire, (înv.) serbáre. *(~ liturghiei.)*
slujitór s. v. OM DE SERVICIU. SERVITOR. SLUGĂ. VITEAZ.
SLUJITORÍME s. servitorime, (pop.) slugărime, (reg.) slugărét.
slujnica-cucului s. v. CODOBATURĂ. PRUNDAR. PRUNDAȘ.
SLÚJNICĂ s. servitoare, slugă, (livr.) servántă, (reg.) jupineásă, (fam.) mariță.
SLUT adj. **1.** diform, hidos, hîd, monstruos, pocit, respingător, schimonosit, strîmb, urît, (pop. și fam.) boccíu, scălîmb, scălîmbăiát, (reg.) picleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(O ființă ~.)* **2.** deformat, desfigurat, pocit, schimonosit, slutit, strîmb, strîmbat, urît, urîțit, (reg.) stropșit, zgîmboit, (Mold.) șontít. *(O față ~ de ură.)*
SLUȚÉNIE s. **1.** diformitate, hîdoșenie, poceală, urîciune, urîțenie, (rar) sluție, (pop.) hîzénie, (înv.) grozăvie. *(~ unui om.)* **2.** (concr.) hîdoșenie, monstru, monstruozitate, pocitanie, pocitură, schimonosítură, sluțitură, urîciune, urîțenie, (pop.) hîzénie, pótcă, stropșitură, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(Ce e ~ asta?)*
SLUȚÍ vb. a (se) deforma, a (se) desfigura, a (se) poci, a (se) schimonosi, a (se) strîmba, a (se) urîți, (pop. și fam.) a (se) scălîmbăia, a (se) scofîlci (pop.) a (se) hîzi, (Mold. și Bucov.) a (se) șonți, (înv.) a (se) grozăvi. *(Fața i s-a ~.)*
slutíe s. v. DIFORMITATE. HÎDOȘENIE. POCEALĂ. SLUȚENIE. URÎCIUNE. URÎȚENIE.
SLUȚÍRE s. deformare, deformație, desfigurare, pocire, schimonoseală, schimonosire, strîmbare, urîțire. *(~ a feței unei persoane.)*
SLUȚÍT adj. deformat, desfigurat, pocit, schimonosit, slut, strîmb, strîmbat, urît, urîțit, (reg.) stropșit, zgîmboit, (Mold.) șontít. *(O față ~ de ură.)*
SLUȚITÚRĂ s. hîdoșenie, monstru, monstruozitate, pocitanie, pocitură, schimonosítură, sluțenie, uriciune, urîțenie, (pop.) hîzénie, pótcă, stropșitură, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(Ce e ~ asta de om?)*
SMALȚ s. email, glazură, (reg.) călái, maz, mázlu, mortasîncă, smînțuiálă. *(Vase de ceramică cu ~.)*
smăcină vb. v. CLĂTINA. CUTREMURA. SCUTURA. SFÎȘIA. STRIVI. ZDROBI. ZDRUNCINA. ZGÎLȚÎI. ZGUDUI.
SMĂLȚĂ vb. a împestrița, a păta, (rar) a pestrița, (înv. și reg.) a popistri, (fig.) a smălțui. *(Florile ~ cîmpia.)*
smălțăit adj. v. EMAILAT. GLAZURAT. SMĂLȚUIT.
SMĂLȚUÍ vb. a emaila, a glazura. *(A ~ un vas de ceramică.)*
smălțui vb. v. ÎMPESTRIȚA. PĂTA. SMĂLȚA.
SMĂLȚUÍRE s. emailare, glazurare, smălțuit, (înv.) smălțuitúră. *(~ vaselor de ceramică.)*
SMĂLȚUÍT adj. emailat, glazurat, (rar) smălțăt. *(Vas de ceramică ~.)*
SMĂLȚUÍT s. emailare, glazurare, smălțuire, (înv.) smălțuitúră. *(~ vaselor de ceramică.)*
SMĂLȚUITÓR s. emailor. *(E de profesie ~.)*
smălțuitúră s. v. EMAILARE. GLAZURARE. SMĂLȚUIRE. SMĂLȚUIT.
SMEDIÓR adj. smedișor. *(Un om ~.)*
SMEDIȘÓR adj. smedior. *(Un om ~.)*
smégnă s. v. SEBUM.
SMERÉNIE s. **1.** umilință, (înv.) micșoráre, milă, molcomíre. *(De o ~ excesivă.)* **2.** umilință, (înv.) smericiúne, smeríre, (fam.) spășeálă, spășénie. *(Cu ~ îi sărută dreapta.)* **3.** plecare, supunere, umilință, (înv.) plecát, umiliațiúne, umilitáte. *(~ în fața divinității.)* **4.** *(BIS.)* credință, cucernicie, cuviosenie, cuviosie, evlavie, pietate, pioșenie, piozitate, religiozitate (livr.) devoțiúne, (înv.) blagocéstie, blagocestívie, hristoitie, rîvnă, rîvnire, smeríre. *(~ unui bigot.)*
smerénie s. v. CANDOARE. CASTITATE. FECIORIE. INOCENȚĂ. MODESTIE. NEPRIHĂNIRE. NEVINOVĂȚIE. PUDICITATE. PUDOARE. VIRGINITATE.

SMERÍ vb. **1.** a se umili, (înv.) a se mici, a se micșora, a se milcui, a se molcomi. *(Nu te mai ~ atîta în fața lui.)* **2.** a se pleca, a se supune, a se umili. *(Se ~ în fața divinității.)*

smerí vb. v. CĂI. ÎNJOSI. PLOCONI. POCĂI. REGRETA. UMILI.

smericiúne s. v. SMERENIE. UMILINȚĂ.

smeríre s. v. CREDINȚĂ. CUCERNICIE. CUVIOȘENIE. CUVIOȘIE. EVLAVIE. PIETATE. PIOȘENIE. PIOZITATE. RELIGIOZITATE. SMERENIE. UMILINȚĂ.

SMERÍT adj. **1.** plecat, supus, umil, umilit, (livr.) obsecviós, (înv.) smérnic, suplecát. *(O atitudine, o privire ~.)* **2.** preaplecat, supus. *(Al dumneavoastră ~ slujitor.)* **3.** umil, (fam.) spășit. *(Avea o figură ~.)* **4.** *(BIS.)* credincios, cucernic, cuvios, evlavios, pios, preacredincios, religios, (franțuzism) devót, (înv. și reg.) smérnic, (înv.) blagocestiv, pietós, pravoslávnic, rîvnitór, bine-credincios. *(Om ~.)*

smerít adj. v. CINSTIT. CREDINCIOS. DEVOTAT. FIDEL. MODEST. NESTRĂMUTAT. STATORNIC.

smérnic adj. v. CREDINCIOS. CUCERNIC. CUVIOS. EVLAVIOS. PIOS. PLECAT. PREACREDINCIOS. RELIGIOS. SMERÍT. SUPUS. UMIL. UMILIT.

smet s. v. DEVIZ.

smialț s. v. MIHALȚ.

smián s. v. GUNOI. IMPURITATE. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

smicăráie s. v. BUCĂȚICĂ. FĂRÎMĂ. PIC.

SMICEÁ s. *(BOT.)* lăstar, mladă, mlădiță, vlăstar, (înv. și pop.) odrăslă, (reg.) loază, mlădoácă. *(O ~ flexibilă de salcie.)*

smicurá vb. v. BICIUI. DEZGHIOCA. MĂRUNȚI. PISA. SFĂRÎMA. ȘFICHIUI. ZDROBI.

smicurătúră s. v. BUCĂȚICĂ. FĂRÎMĂ. PIC.

SMÍDĂ s. (Transilv.) smidăríe. *(~ de tufe și arbuști.)*

smídă s. v. GRINDINĂ. PIATRĂ.

smidăríe s. v. SMIDĂ.

smíntă s. v. ABATERE. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. CULPABILITATE. CULPĂ. DAUNĂ. DEMENȚĂ. EROARE. GREȘEALĂ. NEBUNIE. PAGUBĂ. PĂCAT. PIERDERE. PREJUDICIU. SMINTEALĂ. SMINTIRE. STRICĂCIUNE. ȚICNEALĂ. VINĂ. VINOVĂȚIE.

SMINTEÁLĂ s. **1.** *(MED.)* alienare, alienație, demență, nebunie, smintire, țicneală, boală mintală, (pop.) nebuneálă, (înv. și reg.) smíntă, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînzíe, (prin Bucov.) sălteálă, (Mold.) zăluzeálă, zăluzíe, zărgheálă, zărghénie, (fam.) căpiálă, (fig.) rătăcíre, scrînteálă, țăcăneálă. **2.** aiureală, țicneală, zăpăceală, (fam. fig.) țăcăneálă.

sminteálă s.v. ABATERE. CULPABILITATE. CULPĂ. DAUNĂ. DIFICULTATE. EROARE. GREȘEALĂ. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. NEAJUNS. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. PAGUBĂ. PĂCAT. PIEDICĂ. PIERDERE. PREJUDICIU. STAVILĂ. STINGHERICIUNE. VINĂ. VINOVĂȚIE.

SMINTÍ vb. *(MED.)* a se aliena, a înnebuni, a se țicni, (pop. și fam.) a se strechea, (Transilv., Maram. și Ban.) a se bolînzi, (prin Munt.) a primi, (Mold.) a sturluiba, a zăluzi, a (se) zărghi, (fam.) a căpia, (fig.) a se scrînti, a se trăsni, a se țăcăni.

smínti vb. v. ACRI. ADEMENI. ALTERA. AMĂGI. CLĂTINA. CLINTI. CONTRAFACE. CORUPE. DECĂDEA. DEFORMA. DENATURA. DEPLASA. DEPRAVA. DERANJA. DESCOMPUNE. DESFRÎNA. DESTRĂBĂLA. DEZARTICULA. DISLOCA. ESCAMOTA. FALSIFICA. FERMENTA. GREȘI. INCOMODA. ÎMPUȚI. ÎNĂCRI. ÎNȚEPA. ÎNCURCA. ÎNȘELA. JENA. LUXA. MĂSLUI. MINȚI. MISTIFICA. MIȘCA. MOMI. MUTA. PĂCĂLI. PĂCĂTUI. PERVERTI. PROSTI. PURTA. RĂSTĂLMĂCI. RĂTĂCI. SCRÎNTI. STINGHERI. STÎNJENI. STRICA. SUCI. SUPĂRA. TRIȘA. TULBURA. URNI. VICIA.

SMINTÍRE s. *(MED.)* alienare, alienație, demență, nebunie, smînteală, țicneală, boală mintală, (pop.) nebuneálă, (înv. și reg.) smíntă, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînzíe, (prin Bucov.) sălteálă, (Mold.) zăluzeálă, zăluzíe, zărgheálă, zărghénie, (fam.) căpiálă, (fig.) rătăcíre, scrînteálă, țăcăneálă.

smintít adj. v. DEFECT. DEFECTAT. DEFECTUOS. DERANJAT. DEREGLAT. ERONAT. FALS. GREȘIT. INCORECT. INEXACT. NEADEVĂRAT. NECORESPUNZĂTOR. STRICAT.

SMINTÍT adj., s. **1.** adj., s. *(MED.)* alienat, dement, descreierat, înnebunit, nebun, țicnit, (livr. și peior.) sonát, (pop. și fam.) apucát, candríu, căpiát, deșucheát, strecheát, (înv. și reg.) neród, (reg.) prost, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînd, (Ban.) pălăurát, (Olt. și Munt.) primít, (Mold.) zăluzít, zărghít, (fig.) săltát, sărít, scrintít, țăcănít. *(O persoană ~.)* **2.** adj. dement, demențial, nebunesc. *(Un act ~.)* **3.** adj. aiurea, aiurit, bezmetic, descreierat, nebun, țicnit, zănatic, zăpăcit, zurliu, (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălăvátic, silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát, tui, (Mold.) túieș, zălúd, zărghit, (înv.) turlulíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, țăcănít. *(Ce tip ~ !)*

SMIORCĂÍ vb. **1.** a (se) miorcăi, a plînge, (glumeț) a (se) miorlăi, a orăcăi. *(Copilul s-a ~ toată ziua.)* **2.** a se lamenta, a (se) scîncí, a se sclifosi. *(Nu te mai ~ atîta!)* **3.** (reg.) a sfîrcîi, a smîrcîi. *(~ pe nas.)*

smioreăi vb. v. SCÎNCI.

smioreăiálă s. v. SCÎNCET.

SMIORCĂÍT adj. **1.** plîngăcios, plîngăreț, scîncit, văicăreț, (rar) plîngáci, văitătór, (fam.) bîzîít. *(Ce copil ~ !)* **2.** miorlăit, miorlăitor, plîngăreț. *(Un glas ~.)*

smioreăít s.v. SCÎNCET.

SMIRDÁR s. *(BOT.)* **1.** *(Rhododendron kotschyi)* (livr.) rododéndron, (reg.) coácăză, cocăzár, iéderă, merișór, perișoáre (pl.), popdéle (pl.), rújă, tulipín, bujor-de-múnte, bujo-

rel-de-múnte, trandafir-de-múnte, visc-de-múnte. **2.** *(Vaccinium vitis idaea)* merișor, coacăz-de-munte, (reg.) coácăză, cocăzár.

SMÍRNĂ s. benzoe, (înv.) míră. *(~ servește ca esență în parfumerie.)*

smírnă s. v. GRANAT. SPILCUȚĂ. TĂMÎIE.

smírnă-de-grădínă s.v. TĂMÎIȚĂ.

smirom adj. v. MODEST.

smîe interj. v. HUȘTI. ȚÎȘTI.

smîc s. v. CĂLUȘ. LAȚ.

SMÎNTÎNĂ s. (pop.) spúmă. *(~ laptelui.)*

smîntînă s. v. CAIMAC. FLOARE.

SMÎNTÎNÍ vb. (reg.) a smoli. *(A ~ laptele.)*

smîntinícă s. v. CREȚUȘCĂ. DRĂGAÍCĂ. SÎNZIANĂ.

SMÎNTÎNÍRE s. smîntînit. *(~ laptelui.)*

SMÎNTÎNÍT s. smîntînire. *(~ laptelui.)*

smîțuiálă s. v. EMAIL. GLAZURĂ. SMALȚ.

SMÎRC s. *(GEOGR.)* băltoacă, mlaștină, mocirlă, (rar) băltác, (pop.) rovínă, (înv. și reg.) băltiș, (reg.) báhnă, băhniș, bulhác, mlácă, mlásniță, molástină, rît, tălbăriță, tău, (prin Munt.) balhúi, (prin Ban.) báră, (prin Bucov.) bălăștioágă, (prin Mold.) bîlc, (Transilv. și Mold.) mărghílă, (Mold., Bucov. și Transilv.) plóștină, (înv.) batác, băltínă, paluă, pișteln iță. *(S-a înecat în ~.)*

smîre s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. POMPĂ. SMOC. TÎLV. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

smîrced adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

smîrci vb. v. MUSTI. SCÎNCI.

smîrcii vb. v. SCÎNCI. SMIORCĂI.

SMÎRCÓS adj. *(GEOGR.)* mlăștinos, mocirlos, (pop.) băltós, rovinós, (reg.) băhnós, mlăcós, rîtós. (Transilv. și Mold.) mărghilós, ploștinós. *(O regiune ~.)*

smîrd adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

smîrdă s. v. JEG. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE.

SMOÁLĂ s. (reg.) zeft, (prin Munt. și Mold.) catrán. (Ban.) pec. *(Un cazan cu ~.)*

SMÓC s. (rar) smîrc. *(Un ~ de iarbă.)*

smoc s. v. BUCHET. GHIOC. GRĂMADĂ. LEGĂTURĂ. MALDĂR. MĂNUNCHI. TEANC. VRAF.

SMOCHÍNĂ s. *(BOT.)* (reg.) tabánă.

smochíni vb. v. CUTA. ÎNCREȚI. RIDA. ZBÎRCI.

smochinire s. v. CUTARE. ÎNCREȚIRE. RIDARE. ZBÎRCIRE.

smochinit adj. v. CREȚ. CUTAT. ÎNCREȚIT. RIDAT. ZBÎRCIT.

SMOCULÉȚ s. smocușor, (prin Mold.) smocurél.

smocurél s. v. SMOCULEȚ. SMOCUȘOR.

SMOCUȘÓR s. smoculeț, (prin Mold.) smocurél.

SMOLÍ vb. a cătrăni. *(A ~ un obiect de lemn.)*

smolí vb. v. ÎNNEGRI. SMÎNTÎNI.

SMOLÍRE s. cătrăneală, cătrănire. *(~ a unui obiect de lemn.)*

SMOLÍT adj. cătrănit. *(Stilp ~.)*

smolít adj. v. BRUN. BRUNET. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. NEGRICIOS. OACHEȘ. PALID. TUCIURIU.

smólniță s. v. NOROI.

smomí vb. v. ADEMENI. AGITA. AMĂGI. AȚÎȚA. INCITA. INSTIGA. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. ÎNTĂRÎTA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PROVOCA. PURTA. STÎRNI. TRIȘA. TULBURA.

smórlă s. v. CÎRĂ.

smoródin s. v. COACĂZ. STRUGURI-NEGRI.

smotoceálă s. v. PĂRUIALĂ.

smotocí vb. v. PĂRUI.

smreduí vb. v. CONTAGIA. CONTAMINA. INFECTA. MOLIPSI.

smreduíre s. v. CONTAGIUNE. CONTAMINARE. DUHOARE. INFECTARE. INFECȚIE. ÎMPUȚICIUNE. MIASMĂ. MOLIPSIRE. PUTOARE.

smreduít adj. v. CONTAMINAT. INFECTAT. MOLIPSIT.

smreduitór adj. v. CONTAGIOS. INFECȚIOS. MOLIPSITOR.

SMUCEÁLĂ s. smucire, smucit, smucitură.

SMUCÍ vb. **1.** a zgîlți. (Transilv.) a hăți. *(~ de ușă ca să o deschidă.)* **2.** a se zbate, (reg.) a se zbici. *(Se ~ să se desprindă din legături.)* **3.** a (se) smulge. *(S-a ~ din mîinile lui.)*

SMUCÍRE s. **1.** smulgere, smuls, (înv.) smulgătură. *(~ unui obiect mobil de la locul lui.)* **2.** smuceală, smucit, smucitură. *(Cu o ~ l-a îndepărtat.)*

smucít adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. DESCREIERAT. NEBUN. SMINTIT ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

SMUCÍT s. smuceală, smucire, smucitură.

SMUCITÚRĂ s. smuceală, smucire, smucit. *(Cu o ~ . . .)*

smúge s. v. ȘALĂU.

smulgătúră s. v. SMUCIRE. SMULGERE. SMULS.

SMÚLGE vb. **1.** a trage. *(A ~ un cui cu cleștele.)* **2.** a scoate. *(A ~ buruienile din pămînt.)* **3.** a (se) smuci. *(S-a ~ din mîinile lui.)* **4.** a răpi. *(Dușmanul le-a ~ o parte din țară.)*

smúlge vb. v. JUMULI.

SMÚLGERE s. **1.** tragere. *(~ cuiului cu cleștele.)* **2.** scoatere. *(~ buruienilor.)* **3.** smucire, smuls, (înv.) smulgătúră. *(~ unui obiect mobil de la locul lui.)*

smuls adj. v. JUMULIT.

SMULS s. smucire, smulgere, (înv.) smulgătúră. *(~ unui obiect de la locul lui.)*

snágă s. v. DINAMISM. ENERGIE. FORȚĂ. IMPETUOZITATE. NĂRAV. PUTERE. ROBUSTEȚE. TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

snoábă s. v. BOROBOAȚĂ. ISPRAVĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. POCINOG. POZNĂ. ȘOTIE. TRĂSNAIE.

SNOÁVĂ s. glumă, (reg.) polojénie, (Munt., Olt. și Mold.) dáfie, (Mold.) iznoávă, (Mold. și Bucov.) palótie, (Munt.) trántie. *(Culegere de ~e.)*

SNOB adj. (rar) snobístic. *(O atitudine ~.)*

snobístic adj. v. SNOB.

SNOP s. **1.** (reg.) mătrăcălă *(~ de grîu.)* **2.** fascicul, mănunchi, (rar) sul. *(Un ~ de raze.)*

snop s. v. LEGĂTURĂ.

SNOPÍ vb. a stîlci, (pop.) a stropși, (înv. și reg.) a tărbăci, (reg.) a otînji, a toropi, (Transilv.) a melestui, (fam.) a burdui, a cotonogi, (fig.) a bumbăci, a strivi, a tăbăci, a zdrobi, a zvînta. *(L-a ~ în bătaie.)*

snopí vb. v. DISTRUGE. EXTERMINA. MASACRA. MĂCELĂRI. NIMICI. PRĂPĂDI. STÎRPI.

SNOPÍRE s. stîlcire. *(~ cuiva în bătaie.)*

SNOPIȘÓR s. snopuleț, snopușor, (prin Maram.) snopiț, (prin Olt.) snopșorél. *(Un ~ de grîu.)*

SNOPÍT adj. stîlcit, (Transilv.) melestuit, (fig.) zdrobit. *(~ în bătaie.)*

snopiț s. v. SNOPIȘOR. SNOPULEȚ. SNOPUȘOR.

snopșorél s. v. SNOPIȘOR. SNOPULEȚ. SNOPUȘOR.

SNOPULÉȚ s. snopișor, snopușor, (prin Maram.) snopiț, (prin Olt.) snopșorél. *(Un ~ de grîu.)*

SNOPUȘOR s. snopișor, snopuleț, (prin Maram.) snopiț, (prin Olt.) snopșorél. *(Un ~ de grîu.)*

snovélnic adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

snovós adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

soáclăr s. v. CURELAR.

*SOÁGE vb. (Transilv.) a sovilta. *(~ aluatul de pîine.)*

soáge vb. v. FRĂMÎNTA. PLĂMĂDI.

soáre s. v. REGINĂ.

soareá s. v. SERATĂ.

soare-apúne s. v. APUS. ASFINȚIT. VEST.

soarea-soárelui s. v. FLOAREA-SOARELUI.

soare-în-cáp s. v. INSOLAȚIE.

soare-răsáre s. v. EST. ORIENT. RĂSĂRIT.

soare-sée s. v. INSOLAȚIE.

SOÁRTĂ s. **1.** destin, fatalitate, menire, noroc, predestinare, ursită, zodie, (rar) predeterminație, (înv. și pop.) strîște, (pop.) dátă, făcut, noroceálă, norocíre, orîndă, párte, rînduiálă, scrisă, soróc, (înv. și reg.) sorocíre, (reg.) úrsă, urseálă, (înv.) predestinație, preursíre, preursítă, strîște, ursitoáre, (grecism înv.) proorizmós, (fig.) stea. *(Așa i-a fost ~.)* **2.** situație, stare. *(Nu știe nimic de ~ lor.)* **3.** deznodămînt, sfîrșit. *(~ bătăliei s-a decis.)*

soártă s. v. PLACENTĂ.

soáță s. v. AMICĂ. ASOCIATĂ. COLABORATOARE. ÎNSOȚITOARE. NEVASTĂ. PĂRTAȘĂ. PERECHE. PRIETENĂ. SOȚIE. TOVARĂȘĂ.

SOBÁR s. (înv.) pietrár. *(E de profesie ~.)*

SÓBĂ s. **1.** (reg.) cămeniță, cuptór, ploștán, șpoiér, șpor, șporhéi. *(~ de încălzit.)* **2.** mașină, (prin Transilv. și Olt.) plat, (Bucov., Transilv., Ban. și Olt.) șparhát. *(~ de gătit.)*

sóbă s. v. BUCĂTĂRIE. CAMERĂ. ÎNCĂPERE. ODAIE.

SOBÍȚĂ s. (reg.) sobușoáră.

SOBÓL s. *(ZOOL.; Talpa europaea)* cîrtiță, (reg.) mitorlán, orb, orbéț, șoarece-chiór, (Ban. și Transilv.) mușurói, (Ban., Transilv. și Munt.) șomíc.

soból s. v. GUZGAN. ORBETE. SAMUR. ȘOBOLAN. ZIBELINĂ.

SOBÓR s. *(BIS.)* conciliu, sinod. *(~ ecumenic.)*

sobór s. v. ADUNARE. CATEDRALĂ. ÎNTRUNIRE. REUNIUNE. SFAT.

soborí vb. v. ADUNA. ÎNTRUNI. REUNI. STRÎNGE.

soborît adj. v. CASTRAT. JUGĂNIT. SCOPIT. STERILIZAT.

sobórnic adj. v. ECUMENIC. SINODAL. SINODIC.

sobornicése adj. v. ECUMENIC. SINODAL. SINODIC.

sobrichét s. v. NUME. PORECLĂ. SUPRANUME.

SOBRIETÁTE s. **1.** modestie, simplicitate, simplitate. *(~ îmbrăcămintii.)* **2.** austeritate, gravitate, rigorism, severitate, (rar) asprime. *(~ liniilor unei construcții.)*

SÓBRU adj. **1.** simplu. *(Îmbrăcăminte ~.)* **2.** auster, grav, sever, (rar) áspru. *(O frumusețe ~; linii ~.)* **3.** aspru, auster, sever, spartan. *(Duce o viață ~.)* **4.** astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, stăpînit, temperat. *(Om ~.)*

sóbură s. v. CAIMAC.

sobușoáră s. v. SOBIȚĂ.

SOC s. *(BOT.; Sambucus nigra)* (reg.) holér, hoz, ibóz, scorpát.

socáci s. v. BUCĂTAR.

socăcí vb. v. FACE. GĂTI. PREGĂTI. PREPARA.

socăcíță s. v. BUCĂTĂREASĂ.

SOCIÁBIL adj. **1.** comunicativ, expansiv, prietenos, volubil, (rar) social, vorbitór, (înv.) sețiós, (fig.) deschis. *(O fire ~.)* **2.** atașabil. *(Om ~.)*

SOCIABILITÁTE s. comunicativitate, expansivitate. *(~ unei persoane.)*

social adj. v. COMUNICATIV. EXPANSIV. PRIETENOS. SOCIABIL. VOLUBIL.

SOCIAL-DARWINÍSM s. *(FILOZ.)* darvinism social.

SOCIALÍSM s. **1.** *socialism științific* = (rar) comunism științific. **2.** *socialism utopic* = comunism utopic.

societár s. v. ACȚIONAR.

SOCIETÁTE s. **1.** colectivitate, comunitate, obște, (înv.) obștime. *(Opinia întregii ~.)* **2.** lume. *(Iese prima oară în ~.)* **3.** anturaj,

companie, tovărășie, (grecism înv.) sinanstrofie. *(A petrecut ore agreabile în ~ ei.)* **4.** ambianță, anturaj, cadru, cerc, mediu, sferă, (înv.) mijloc, (fig.) atmosferă, climat. *(În ce ~ se înțelege?)* **5.** orînduire, regim, sistem. *(~ capitalistă.)* **6.** *(IST.) societate feudală* = feudalism, feudalitate, orînduire feudală. **7.** asociație, (înv.) reuniúne. *(~ legal constituită.)* **8.** (înv.) reuniúne. *(~ pe acțiuni.)*

SÓCLU s. **1.** piedestal, postament. *(~ al unui bust.)* **2.** bază, postament, suport. *(Un laminor fixat pe un ~.)* **3.** *(CONSTR.)* (înv.) prag. *(~ la un pod.)*

soc mic s. v. BOZ. BOZIE.

socoátă s. v. CALCUL. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. ÎNȚELEPCIUNE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAȚIE. OPINIE. PĂRERE. PUNCT DE VEDERE. RAȚIONAMENT. RAȚIUNE. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. TACT.

socolán adj. v. PUTERNIC. ROBUST. SOLID. TARE. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

sócote s. pl. v. ATREPSIE. FTIZIE. TEBECE. TUBERCULOZĂ.

socoteá s. v. FISĂ. JETON.

SOCOTEÁLĂ s. **1.** *(MAT.)* calcul, (înv. și reg.) socoátă, socotință, (Transilv. și Maram.) sămădáș, (înv.) schépsis, seamă, (înv., în Transilv.) compút. *(Face o ~ elementară.)* **2.** calcul, calculare, socotire, socotit, (ar) calculație, (pop.) răbój, (înv.) sămăluíre. *(~ anilor calendaristici.)* **3.** *(MAT.)* calcul, operație. *(Cele patru ~.)* **4.** cont, seamă, (fig.) spate, spináre. *(Cîte nu i se puneau în ~!)* **5.** seamă. *(Vei da ~ de cele făcute.)* **6.** chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socotință, tact, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderáție, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(Demonstrează multă ~.)* **7.** rațiune, rost. *(Are și aceasta o ~.)* **8.** rost, (înv. și reg.) șart. *(Toate au ~ lor.)* **9.** ordine, regulă, rînduială, rost, (înv. și reg.) soróc. *(Știe ~ lucrurilor.)* **10.** rost, seamă, (reg.) ogód. *(Nu mai știa ~ averii lui.)* **11.** chestiune, lucru, poveste, pricină, problemă, treabă, (înv.) madeá, (rusism înv.) predmét. *(S-a lămurit ~ aceea?)* **12.** calcul, gînd, idee, intenție, plan, proiect, (înv. și reg.) propús, (înv.) cúget, duh, própozit, săvîrșit, **socotință**, (fam.) combinație. *(Nu și-a putut realiza ~.)*

socoteálă s.v. APRECIERE. ATENȚIE. CINSTE. CINSTIRE. CONSIDERAȚIE. ESTIMARE. ESTIMAȚIE. EVALUARE. ÎNDEMN. ÎNDRUMARE. ÎNȚELES. ÎNVĂȚĂTURĂ. JUDECATĂ. MESAJ. MINTE. NUMĂRARE. NUMĂRAT. NUMĂRĂTOARE. ONOARE. POVAȚĂ. POVĂȚUIRE. PREȚUIRE. RAȚIONAMENT. RAȚIUNE. RESPECT. SEMNIFICAȚIE. SENS. SFAT. STIMĂ. TÎLC. TRECERE. VAZĂ. VORBĂ.

SOCOTÍ vb. **1.** *(MAT.)* a calcula, (înv. și pop.) a număra, (reg.) a răvășlui, (prin vestul Transilv.) a samali, (Transilv. și Maram.) a sămălui. *(~ cît fac 2 ori 2.)* **2.** *(MAT.)* a număra, (prin Transilv.) a sămălui. *(~ pînă la 10.)* **3.** a aprecia, a calcula, a estima, a evalua, a măsura, a prețui, (livr.) a priza, (înv. și reg.) a prínde, (înv.) a prețălui, a sămălui. *(A ~ valoarea unui obiect.)* **4.** a aprecia, a calcula, a potrivi. *(A ~ ceva din ochi.)* **5.** a chibzui, a (se) gîndi, a judeca, (înv. și reg.) a sămălui, (fig.) a cîntări, a cumpăni, a drămui. *(Să ~ cum e mai bine.)* **6.** a aprecia, a chibzui, a considera, a crede, a găsi, a gîndi, a judeca, a opina, (pop.) a chiti, a cugeta, (înv.) a cunoáște, a număra. *(Eu ~ că așa trebuie să facem.)* **7.** a considera, a crede, a găsi, a vedea. *(Această circumstanță o ~ de bun augur.)* **8.** a considera, (rar) a proclama, (înv.) a prochema, a proclamarisi. *(Esop a ~ limba un mare rău.)* **9.** a considera, (fig.) a taxa. *(Îl ~ drept mincinos.)* **10.** a se considera, a se crede, a se închipui, a se vedea, (pop.) a se ține. *(Se ~ inteligent.)* **11.** a bănui, a crede, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a întrezări, a presupune, a prevedea, a ști, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **12.** a crede, a presupune, (franțuzism) a prezuma, (reg.) a probălui, (înv.) a supoza. *(~ că vom pleca în două zile.)* **13.** a se răfui. *(Lasă că ne ~ noi!)*

socotí vb. v. ANALIZA. APRECIA. ATRIBUI. CĂUTA. CERCETA. CINSTI. CONSIDERA. EXAMINA. FERI. INVESTIGA. ÎNGRIJI. ONORA. PĂZI. PREȚUI. RESPECTA. STIMA. STUDIA. URMĂRI. VEDEA. VEGHEA. VIZITA.

SOCOTÍNȚĂ s. chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, **tact**, (livr.) continénță, (rar) cumințíe, ponderáție, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluíre, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(Demonstrează multă ~.)*

socotínță s.v. APRECIERE. ATENȚIE. BĂGARE DE SEAMĂ. CALCUL. CINSTE. CINSTIRE. CIRCUMSPECȚIE. CONSIDERAȚIE. GÎND. GRIJĂ. IDEE. INTENȚIE. JUDECATĂ. LUARE-AMINTE. MINTE. NUMĂRARE. NUMĂRAT. NUMĂRĂTOARE. ONOARE. OPINIE. PĂRERE. PLAN. PRECAUȚIE. PREȚUIRE. PREVEDERE. PROIECT. PRUDENȚĂ. PUNCT DE VEDERE. RAȚIONAMENT. RAȚIUNE. RESPECT. SOCOTEALĂ. STIMĂ. TRECERE. VAZĂ.

SOCOTÍRE s. **1.** calcul, calculare, **socoteală**, socotit, (rar) calculáție, (pop.) răbój, (înv.) sămăluíre. *(~ anilor calendaristici.)* **2.** apreciere, calcul, calculare, estimare, estimație, evaluare, măsurare, prețuire, (reg.) prețuială, (înv.) prețăluíre. *(~ valorii unui obiect.)*

SOCOTÍT adj. **1.** calculat, chibzuit, cumpănit, cumpătat, echilibrat, înfrînat, măsurat, moderat, ponderat, (prin vestul Transilv.) samalít. *(Un om ~ ; o viață ~.)* **2.** chibzuit, cuminte, înțelept, (pop.) mintós. *(O măsură ~.)* **3.** chibzuit, cumpănit, gîndit, judicios, matur, serios, temeinic. *(O judecată ~.)* **4.** bun, chibzuit, folositor, gîndit, înțelept, judicios, rațional, rezonabil, util. (fig.) sănătós. *(Un sfat ~.)*

SOCOTÍT s. calcul, calculare, socoteală, socotire, (rar) calculație, (pop.) răbój. (înv.) sămăluire. *(~ anilor calendaristici.)*

socrí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. PLICTISI. SÎCÎI.

sodál s. v. CALFĂ.

SODALÍT s. *(MIN.)* feldspatoid, nefeiin.

SÓDĂ s. *(CHIM.)* **1.** carbonat de sodiu. (înv.) natrón. **2.** *sodă caustică* = hidroxid de sodiu. (reg.) natrón.

sódă s. v. NATRIT. SIFON.

sódăș s. v. CAUȚIUNE. FIDEJUSOR. GARANT.

SÓDIU s. *(CHIM.)* natriu.

sodóm s. v. ARĂTARE. CALAMITATE. CATASTROFĂ. COLOS. DEZASTRU. FLAGEL. GROZĂVIE. MATAHALĂ. MULȚIME. NAMILĂ. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. PONOR. POTOP. PRĂPĂD. PUSTIIRE. PUZDERIE. RÎPĂ. SINISTRU. SUMEDENIE. URGIE. URIAȘ. VĂGĂUNĂ.

sodomí vb. v. DĂRĂPĂNA. DĂRÎMA. DISTRUGE. NĂRUI. NIMICI. OMORÎ. POTOPI. PRĂBUȘI. PRĂPĂDI. PRĂVĂLI. RISIPI. SCUFUNDA. SFĂRÎMA. SINUCIDE. SURPA. ZDROBI. ZVÎNTA.

sofistărie s. v. SOFISTICĂRIE.

SOFÍSTIC adj. (înv.) sofisticésc. *(Raționament ~.)*

SOFISTICĂRÍE s. (înv.) sofistărie. *(Raționamentul tău e o simplă ~.)*

sofisticésc adj. v. SOFISTIC.

sofologiótatos s. v. CĂRTURAR. ERUDIT. ÎNVĂȚAT. SAVANT.

sofóră s. v. SALCÎM-JAPONEZ.

soglásnică s. v. CONSOANĂ. CONSONANTĂ.

soglăsuire s. v. ACORD. CONSENS. ÎNȚELEGERE.

SOI s. **1.** categorie, chip, fel, gen, neam, sort, specie, tip, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~urile de fructe.)* **2.** rasă, specie, (pop.) sămînță, (prin Transilv. și Munt.) strănă. *(~ de vite.)* **3.** categorie, clasă, fel, gen, specie, speță, tip, varietate, (înv. și reg.) rúdă. *(Un anumit ~ de indivizi.)* **4.** categorie, fel, gen, specie, speță, tip, (înv. și pop.) seámă, (fig. peior.) poámă, sămînță, scúlă, stámbă, tacîm. *(Ce ~ de om o fi și ăsta?)* **5.** categorie, fel, gen, teapă, (fig.) calíbru, (reg. fig.) pănură. *(Avea doar prieteni de ~ lui.)* **6.** fel, gen, mod, specie, specimen, tip, varietate, (reg.) módru. *(Există următoarele ~ de silogisme . . .)* **7.** fel, gen, mod. *(Are un ~ de timiditate nejustificată.)*

soi s. v. NEAM. RASĂ. SEMINȚIE. SPIȚĂ. VIȚĂ.

SÓIA s. *(BOT.; Glycine hispida)* fasole-japoneză.

soiéală s. v. DORMIT. ODIHNĂ. REPAUS. SOMN.

soili vb. v. DORMI. ODIHNI. REPAUZA.

SOIÓS adj. **1.** jegos, mînjit, murdar, negru, nespălat, pătat, răpănos, slinos, (livr.) maculát, (rar) tăvălít, terfelít, (înv. și pop.) picát, scîrnav, (pop.) zăbălós, (reg. și fam.) puchinós, puchiós, puciós, (reg.) dervelít, mazác, mîrsav, muruít, muscurós, muzgurít, perceát, ripát, ripós, zoiós, (Mold., Bucov. și Ban.) feștelít, (Transilv.) mócicoș, (Transilv. și Maram.) piscoș, rónghios, (Transilv., Maram. și Bucov.) tinós, (înv.) smîrced, smîrd, (fam.) imputit, păduchiós. *(O cămașă ~.)* **2.** jegos, mînjit, murdar, nespălat, slinos, (pop. și fam.) jenghinós, (pop.) îngălát, (reg.) imós, (fam.) imputit. *(Ce om ~ !)*

soitár s. v. BUFON. MĂSCĂRICI. PAIAȚĂ.

soiúz s. v. CĂPUTĂ.

SOL s. **1.** delegat, emisar, împuternicit, mesager, reprezentant, trimis. (prin Transilv.) mînát, (înv.) misít, rugător, solitór. *(~ al unui stat străin.)* **2.** crainic, mesager, trimis, vestitor, (reg.) crancău, (înv.) poslánet, poslánic, pristáv, strigător, telál. *(Au anunțat vestea printr-un ~.)*

SOL s. pămînt, teren. *(~ podzolic, lutos, nisipos.)*

SOL s. *(CHIM.)* soluție coloidală.

sol s. v. VĂTAF. VĂTĂȘEL. VORNICEL.

solán s. v. ZÎRNĂ.

SOLANACÉE s. *(BOT.)* solanee. *(Mătrăguna este o ~.)*

SOLANÉE s. *(BOT.)* solanacee. *(Mătrăguna este o ~.)*

SOLÁR adj. *(ASTRON.)* planetar, (înv.) sorése. *(Sistemul ~.)*

solár adj. v. ASTRAL. SIDERAL.

SÓLĂ s. *(AGRIC.)* tarla, (Mold. și Transilv.) tăblă.

solăríță s. v. SOLNIȚĂ.

SOLD s. (înv.) mardá. *(Vinde nisi. ~.)*

SOLDÁ vb. a se încheia, a se sfîrși, a se termina. *(Dispuța s-a ~ cu un eșec.)*

SOLDÁT s. militar, ostaș, oștean, (Transilv.) cătănă, (în unele colinde) stratiót, (înv.) săgár, voinic.

SOLDĂȚÉL s. (Transilv.) cătănioáră, cătăniță, cătănúță.

SÓLDĂ s. *(MIL.)* leafă.

SOLDĂȚÉSC adj. cazon, militar, militărésc, ostășesc, (rar) marțiál, (pop.) cătănésc, (înv.) oștenésc, oștésc, voinicésc. *(Uniformă ~.)*

SOLDĂȚÉȘTE adv. militărește, ostășește, (Transilv.) cătănéște, (înv.) oștenéște. *(Este îmbrăcat ~.)*

soldățíe s.v. ARMATĂ. MILITĂRIE. STAGIU.

SOLDĂȚÍME s. ostășime, (Transilv.) cătăníme.

SOLÉMN adj., adv. **1.** adj. festiv, sărbătoresc, (înv.) solemnél. *(Adunare, zi, atmosferă ~.)* **2.** adv. festiv, sărbătorește. *(Străzile sînt*

împodobite ~.) **3.** adj. sacramental. *(Formulă ~.)* **4.** adj. sacru, sfînt. *(Un jurămînt ~.)* **5.** adj. sacru, (livr.) sacerdotál. *(Importanța ~ a momentului.)* **6.** adj. *(JUR.)* formal. *(Act ~.)* **7.** adj. important, însemnat, (înv.) solemnél. *(Un moment ~.)* **8.** adj. ceremonios, protocolar, reverențios. *(Altitudine ~.)* **9.** adj. academic, distins, (livr.) elevát. *(Ton ~.)* **10.** adj. grav, serios, (livr.) marțiál, (înv.) solemnél. *(O ținută ~.)* **11.** adj. grandios, maiestos, măreț, (înv.) solemnél. *(O noapte ~.)*

solemnét adj. v. FESTIV. GRANDIOS. GRAV. IMPORTANT. ÎNSEMNAT. MAIESTOS. MĂREȚ. SĂRBĂTORESC. SERIOS. SOLEMN.

SOLEMNITÁTE s. **1.** festivitate, sărbătoare. *(~ dezvelirii monumentului.)* **2.** ceremonial, ceremonie. *(~ primirii ambasadorilor.)* **3.** importanță, însemnătate. *(~ momentului.)* **4.** ceremonie, cinste, fast, paradă, pompă. *(~ de care s-a bucurat.)* **5.** gravitate, seriozitate. *(~ făcu loc jovialității.)* **6.** grandoare, măreție. *(Un peisaj plin de ~.)*

SOLFEGIÁ vb. *(MUZ.)* (înv.) a paralaghisi.

SOLFÉGIU s. *(MUZ.)* (înv.) paralaghie.

solí vb. v. ANUNȚA. CERE. COMUNICA. SOLICITA. TRANSMITE. VESTI.

SOLICITÁ vb. **1.** a cere. (înv.) a soli. *(Slujba pe care o~ ; ~ o audiență.)* **2.** a apela, a cere, a recurge, (Transilv.) a suruclui. *(~ ajutorul lor.)* **3.** a cere, a comporta, a impune, a necesita, a pretinde, a reclama, (înv.) a nevoi. *(Această acțiune ~ multe eforturi.)* **4.** a chema. *(Îl ~ la o mare acțiune.)* **5.** a invita, a pofti, a ruga. *(Îl ~ să intre.)* **6.** a deștepta, a produce, a provoca, a stîrni, a suscita, a trezi. *(Cartea a ~ un mare interes.)*

SOLICITÁNT s. solicitator, (rar) postulánt.

SOLICITÁRE s. **1.** cerere. *(La ~ lui, a venit.)* **2.** apelare, recurgere, recurs. *(~ ajutorului său.)* **3.** cerere, doleanță, rugăminte, (înv.) regeá, regealíc. *(O ~ arzătoare.)* **4.** cerință, necesitate, nevoie, trebuință. *(Ține seamă de ~ile pieței.)* **5.** invitare, invitație, (înv.) póftă. *(A dat curs ~ primite.)*

SOLICITATÓR s. solicitant, (rar) postulánt.

SOLICITÚDINE s. **1.** amabilitate, atenție, bunăvoință, prietenie. *(Ne-a arătat multă ~.)* **2.** prevenire, (înv.) prevénție. *(~ lui ne-a impresionat.)*

SOLÍD adj. **1.** dur, rezistent, tare, tenace, (pop.) țeápăn, vîrtós. *(Un material ~ .)* **2.** puternic, rezistent, tare, trainic, zdravăn. *(A înfipt un par ~ în pămînt.)* **3.** durabil, rezistent, trainic, (rar) dăinuitór, (pop.) purtărét, țeápăn, vîrtós, (înv.) nestrămutát, țiitór. *(Ghete ~ ; o construcție ~.)* **4.** consistent, dens, tare, vîrtos. *(Mortar ~.)* **5.** puternic, robust, tare, viguros, vînjos, voinic, zdravăn, (pop.) țeápăn, vînós, virtós, (reg.) puterós, putút, socolán, (Ban. și Transilv.) pogán, (înv.) potént, putinciós, spátoș, (fig.) vérde. *(Om ~.)* **6.** legat, robust, viguros, vînjos, voinic, zdravăn. *(Un trup ~.)* **7.** corpolent, trupeș, voinic. *(Excesiv de ~.)* **8.** concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărítor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, tare, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecătór. *(O dovadă ~ ; un exemplu ~.)*

SOLIDÁR adj. înfrățit, unit. *(Lupta ~ a popoarelor.)*

SOLIDARITÁTE s. **1.** coeziune, legătură, unitate. *(~ existentă între noi.)* **2.** frăție, înfrățire, unitate. *(~ muncitorilor din lumea întreagă.)*

SOLIDIFICÁ vb. **1.** a (se) întări, a (se) învîrtoșa, (înv. și reg.) a (se) slei. *(Lava fierbinte s-a ~ prin răcire.)* **2.** a se coagula, a se închega, a se slei. *(Grăsimea s-a ~.)* **3.** a îngheța, (înv. și reg.) a (se) slei, (reg.) a se prínde, (înv.) a se strînge. *(Rîul, noroiul s a ~.)*

SOLIDIFICÁRE s. **1.** întărire, învîrtoșare, (înv.) solidificație. *(~ lavei răcite.)* **2.** coagulare, închegare, sleire. *(~ grăsimii.)* **3.** înghețare. *(~ apei.)*

SOLIDIFICÁT adj. **1.** întărit, învîrtoșat, (reg.) vîrtojít. *(Lavă, substanță ~.)* **2.** coagulat, închegat, sleit. *(Grăsime ~.)* **3.** înghețat, (înv. și reg.) sleít. *(Apă ~.)*

solidificație s.v. ÎNTĂRIRE. ÎNVÎRTOȘARE. SOLIDIFICARE.

SOLIDITÁTE s. **1.** duritate, rezistență, tărie, tenacitate. *(~ unui metal.)* **2.** durabilitate, rezistență, tărie, trăinicie, (înv. și reg.) statornicíe, (înv.) nestrămutáre. *(~ unui material.)* **3.** consistență, tărie, (înv.) vîrtoșíe. *(~ unei substanțe.)* **4.** seriozitate, tărie, temeinicie. *(~ argumentării cuiva.)* **5.** putere, trăinicie. *(~ legăturii lor.)*

solíe s. v. DELEGAȚIE. ÎNSĂRCINARE. MESAJ. MISIUNE. SARCINĂ. ȘTIRE. VESTE.

soliloc s. v. MONOLOG.

sóliman s. v. ONIX.

SOLIPÉD adj., s. *(ZOOL.)* monodactil. *(Calul este un animal ~.)*

SOLÍST s. solo. *(Cine cîntă ~ ?)*

SOLITÁR adj., s. **1.** adj. izolat, retras, singur, singuratic, (rar) însingurát, (înv.) retirát, (fig.) sihástru. *(Un om ~ ; trăiește ~.)* **2.** adj. *(BOT.)* singur, unic. *(Flori ~, frunze ~.)* **3.** adj. izolat, pribeag, rătăcit, răzleț, singur, singuratic. *(Se uita la un nor ~.)* **4.** s. (înv.) singurátic. *(Inel cu un ~ splendid.)*

solitór s. v. DELEGAT. EMISAR. INTERMEDIAR. ÎMPUTERNICIT. MEDIATOR. MESAGER. MIJLOCITOR. PARLAMENTAR REPREZENTANT. SOL. TRIMIS.

solitúdine s. v. IZOLARE. SINGURĂTATE.

SÓLNIȚĂ s. (pop.) sărărițĂ, (reg.) ócniță, sărnițĂ, sărărie, sărătór, sărélniță, (Munt., Dobr. și prin Mold.) sărár, (prin Maram. și Bucov.) slătină, (Ban.) solăríță. *(Și-a mai pus sare în mîncare din ~.)*

sólniță s. v. PIULIȚĂ.

SÓLO s. invar. solist. *(Cine cîntă ~ ?)*

soloáncă s. v. SITAR.

solomít s. v. STUFIT.

solomonár s. v. ASTRONOM.

solomonărie s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

solomoní vb. v. DESCÎNTA. FACE. FERMECA. MENI. URSI. VRĂJI.

solomonie s. v. DESCÎNTEC. FARMEC. MAGIE. STRATAGEMĂ. SUBTERFUGIU. ȘIRETENIE. ȘIRETLIC. ȘMECHERIE. TERTIP. TRUC. VICLENIE. VICLEȘUG. VRAJĂ. VRĂJITORIE.

solonár s. v. ARGĂSITOR. TĂBĂCAR.

solonéț s. v. BRÎNCĂ.

solovíriță s. v. BUNDIȚA-VÎNTULUI.

SOLÚBIL adj. dizolvabil. *(O substanță ~.)*

solúbil adj. v. REZOLVABIL. SOLUȚIONABIL.

SOLÚȚIE s. 1. *(CHIM.) soluție coloidală* = sol. 2. *(TEHN.)* metodă, procedeu, sistem. *(~ de turnare.)* 3. *(MAT.)* dezlegare, răspuns, rezultat. *(~ unei probleme.)* 4. clarificare, deslușire, dezlegare, elucidare, explicare, explicație, lămurire, limpezire, precizare, rezolvare, soluționare, (înv.) pliroforie, răspicăre, (fig.) chéie, descîlcíre. *(~ unei probleme încurcate.)* 5. remediu, (fig.) leac. *(~ pentru îndreptarea unei situații.)*

SOLUȚIONÁ vb. a clarifica, a descifra, a deslușì, a dezlega, a explica, a lămuri, a limpezi, a rezolva. *(A ~ enigma.)*

SOLUȚIONÁBIL adj. rezolvabil, (fig.) solúbil. *(O problemă ~.)*

SOLUȚIONÁRE s. clarificare, deslușire, dezlegare, elucidare, explicare, explicație, lămurire, limpezire, precizare, rezolvare, soluție, (înv.) pliroforíe, răspicáre, (fig.) chéie, descîlcíre. *(~ unei probleme încurcate.)*

SOLVÁBIL adj. *(FIN.)* solvent. *(Debitor ~.)*

SOLVABILITÁTE s. *(FIN.)* bonitate, (rar) plătnicíe, solvénță.

SOLVÁT s. *(CHIM.)* dizolvat.

SOLVÉNT adj. *(FIN.)* solvabil. *(Debitor ~.)*

SOLVÉNT s. *(CHIM.)* dizolvant.

solvénță s. v. BONITATE. SOLVABILITATE.

SOLVÍ vb. a dizolva, a topi. *(A ~ zahărul în apă.)*

SOLVÍRE s. dizolvare, topire, topit. *(~ zahărului în apă.)*

SOLZISÓR s. solzuleț, (pop.) solzút.

SOLZULÉȚ s. solzișor, (pop.) solzút.

solzút s. v. SOLZIȘOR. SOLZUȚEL.

SOMÁ vb. a invita. *(Te ~ să-ți vezi de treabă.)*

somá vb. v. CONSTRÎNGE. FACE. FORȚA. OBLIGA. SILI.

SOMÁRE s. invitare, invitație, somație. *(~ făcută cuiva pentru a respecta legalitatea.)*

somáre s. v. CONSTRÎNGERE. FORȚARE. OBLIGARE. SILIRE.

SOMÁȚIE s. invitare, invitație, somare. *(~ făcută cuiva pentru a respecta legalitatea.)*

SOMEȘÁNA s. art. abrudeana (art.), abrudeanca (art.), ardeleana (art.), ardeleneasca (art.), ciobănașul (art.), hațegana (art.), lugojana (art.). *(~ este un dans popular cu mișcare moderată.)*

SOMITÁTE s. autoritate, forță, putere. *(Este o adevărată ~ în materie.)*

SOMN s. dormit, odihnă, repaus, (arg.) soleálă. *(După o oră de ~ s-a sculat.)*

SOMN s. *(IHT.; Silurus glanis)* (rar) salmón.

somn s. v. MĂRGICA CUCULUI.

somná vb. v. DORMI. ODIHNI. REPAUZA.

SOMNAMBÚL adj., s. *(MED.)* noctambul. (pop.) lunátic, (înv.) somnabulíst.

somnambulésc adj. v. SOMNAMBULIC.

SOMNAMBÚLIC adj. (rar) somnambulésc. *(Stare ~.)*

SOMNAMBULÍSM s. *(MED.)* noctambulism, (pop.) lunie, (înv.) lunaticíe, (grecism înv.) selianísm.

somnambulíst adj., s. v. NOCTAMBUL. SOMNAMBUL.

sómnea s. art. v. SOMNORILĂ.

somníe s. v. AȚIPEALĂ. AȚIPIRE. DORMITARE. MOȚĂIALĂ. MOȚĂIRE. MOȚĂIT. MOȚĂITURĂ. PICOTEALĂ. PICOTIRE. PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENȚĂ. TOROPEALĂ.

SOMNIFÉR s., adj. *(FARM.)* hipnotic, hipnotizant, narcotic, soporific, (livr.) soporifér, (rar) adormitór, (înv.) soporatív. *(Barbiturícele sînt ~.)*

SOMNIȘÓR s. somnuleț. *(A tras un ~.)*

somnișór s. v. APĂRĂTOARE. MAC. MĂRGICA CUCULUI. TALPA-GÎȘTEI.

somnolá vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

SOMNOLÉNȚĂ s. aținpeală, aținpire, dormitare, moțăială, moțăire, moțăit, moțăitură, picoteală, picotire, piroteală, pirotire, toropeală, (rar) somníe, (reg.) picuiáiă, pioceáiă, somnoreáiă, (Mold.) clipoceáiă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteáiă, pircotít, (înv.) somnorosíe. *(Stare de ~.)*

somnorá vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.

somnóre s. v. SOMNORILĂ.

somnoreáiă s. v. AȚIPEALĂ. AȚIPIRE. DORMITARE. MOȚĂIALĂ. MOȚĂIRE. MOȚĂIT. MOȚĂITURĂ. PICOTEALĂ. PICOTIRE. PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENȚĂ. TOROPEALĂ.

somnoréi s. v. ZMEOAICĂ.

SOMNORÍLĂ s. (reg.) sómnea (art.), (Ban. și Transilv.) somnóre. *(Un om somnoros este numit ~.)*

somnoroásă s.v. CAPTALAN-NEGRU. PIDOSNIC. ZMEOAICĂ.

SOMNORÓS adj. (fig.) adormít. *(E tare ~.)*

somnorós adj. v. INDOLENT.

somnorós adj., s. v. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

somnorosíe s. v. AȚIPEALĂ. AȚIPIRE. DORMITARE. MOȚĂIALĂ. MOȚĂIRE. MOȚĂIT. MOȚĂITURĂ. PICOTEALĂ. PICOTIRE. PIROTEALĂ. PIROTIRE. SOMNOLENȚĂ. TOROPEALĂ.

SOMNULÉȚ s. somnișor. *(A tras un ~.)*

sómot s.v. CATIFEA. VELUR.

SOMOTÉI s. *(IHT.)* (prin Dobr.) mocotéi. *(Pui de somn sau ~.)*

SOMPTUÓS adj. **1.** bogat, fastuos, grandios, luxos, mare, pompos, splendid, strălucit, strălucitor, (livr.) magnific, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~.)* **2.** elegant, luxos. *(Un interior ~.)*

SOMPTUOZITÁTE s. **1.** fast, lux, măreție, pompă, splendoare, strălucire, (înv.) ighemonicón, pohfálă, saltanát. *(~ de la Curte.)* **2.** eleganță, lux. *(~ unui interior.)*

somsíd s. v. VECIN.

son s. v. SUNET. TON. TONALITATE.

sonát adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

SONDÁ vb. **1.** a fora. *(A ~ la mari adîncimi.)* **2.** a explora. *(A ~ fundul mării.)* **3.** a cerceta, a examina, a încerca, (pop.) a cerca. *(~ terenul să vezi dacă avem șanse de reușită.)*

sondá vb. v. INVESTIGA. TATONA.

SONDÁJ s. **1.** explorare, sondare. *(~ la mari adîncimi.)* **2.** foraj, forare, forat, sondare. *(~ fundului mării.)*

sondáj s. v. INVESTIGARE. INVESTIGAȚIE.

SONDÁRE s. **1.** explorare, sondaj. *(~ la mari adîncimi.)* **2.** foraj, forare, forat, sondaj. *(~ fundului mării.)*

sondáre s. v. INVESTIGARE. INVESTIGAȚIE. TATONARE.

sondatór s. v. SONDOR.

SÓNDĂ s. puț. *(~ de petrol.)*

SONDÓR s. (înv.) sondator. *(E ~ de profesie.)*

SÓNIC adj. sonor. *(Tub ~.)*

SONÓR adj. **1.** sonic. *(Tub ~.)* **2.** vorbit, vorbitor. *(Film ~.)* **3.** *(FON.)* fonic. *(Consoană ~.)* **4.** armonios, melodic, melodios, muzical, unduios, (rar) unduit, (fig.) dulce, mlădios, simfónic. *(Proza ~ a lui Odobescu.)* **5.** intens, puternic, răsunător. *(Dangătul ~ al clopotului.)*

SONORITÁTE s. **1.** *(FON.)* fonie. *(~ a sunetelor vorbirii.)* **2.** armonie, melodie, muzicalitate. *(~ interioară a versului.)* **3.** răsunet, rezonanță, timbru, ton. *(~ unui flaut.)*

sópă s. v. GHIOAGĂ.

soponelul-călului s. v. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

soporatív s., adj. v. HIPNOTIC. HIPNOTIZANT. NARCOTIC. SOMNIFER. SOPORIFIC.

soporifér s., adj. v. HIPNOTIC. HIPNOTIZANT. NARCOTIC. SOMNIFER. SOPORIFIC.

SOPORÍFIC s., adj. *(FARM.)* hipnotic, hipnotizant, narcotic, somnifer, (livr.) soporifér, (rar) adormitór, (înv.) soporativ. *(Barbituricele sînt ~.)*

sor s. v. ȘORICI.

sora-soárelui s. v. FLOAREA-SOARELUI.

SÓRĂ s. *(MED.)* infirmieră, (Transilv.) vélteriță, (înv.) spitalagioáică. *(~ la o clinică.)*

sóră s. v. COPIL.

SORB s. *(BOT.; Sorbus aria)* (reg.) mărăcine, păducél, scorúș.

sorb s. v. SCORUȘ.

sorbeálă s. v. SORBIRE. SORBIT. SORBITURĂ.

SORBESTREÁ s. *(BOT.; Sanguisorba officinalis)* (reg.) cebáre, cîrligățéa, sîngeréasă, sîngerică, sorbitoáre.

SORBÍ vb. **1.** a suge, (pop.) a bea. *(Șarpele îi ~ sîngele.)* **2.** a absorbi, a aspira, a încorpora, a înghiți, a resorbi, a suge, a trage. *(Pămîntul ~ apa de precipitații.)*

SORBÍRE s. sorbit, sorbitură, (reg.) sorbeálă. *(Dintr-o ~.)*

sorbíre s.v. ABSORBȚIE. ÎNCORPORARE. RESORBȚIE.

SORBÍT s. sorbire, sorbitură, (reg.) sorbeálă. *(Dintr-un~.)*

sorbitoáre s. v. SORBESTREA.

SORBITÚRĂ s. **1.** sorbire, sorbit, (reg.) sorbeálă. *(Dintr-o ~.)* **2.** dușcă, git, gură, înghițitură, (Transilv.) scópot. *(O ~ de vin.)*

sorbitúră s. v. SUPĂ. UDĂTURĂ.

sorcovăí vb. v. SORCOVI.

sorcovăiálă s. v. SORCOVEALĂ. SORCOVIRE. SORCOVIT.

sorcovăit s. v. SORCOVEALĂ. SORCOVIRE. SORCOVIT.

SORCOVEÁLĂ s. sorcovire, sorcovit, (reg.) sorcovăiálă, sorcovăit.

SORCOVÍ vb. (reg.) a sorcovăi.

SORCOVÍRE s. sorcoveală, sorcovit, (reg.) sorcovăiálă, sorcovăit.

SORCOVÍT s. sorcoveală, sorcovire, (reg.) sorcovăiálă, sorcovăit.

SOR-CU-FRÁTE s. *(BOT.; Melampyrum nemorosum)* (reg.) cárpenă, ciormoiág, miazănoápte, scrab, frate-cu-sór, grîul-prépelițelor, grîu-négru.

sor-cu-fráte s. v. CIORMOIAG. CONDRONIU.

SOREÁN s. *(IHT.)* **1.** *(Alburnus alburnus)* albișoară, obleț, (reg.) arvát, sábiță, săbioáră, soreáncă, soreáță, sureátcă. ucléi, (Dobr.) stoicésc, (Munt.) stoicét. **2.** *(Leucaspius delineatus)* (prin Transilv.) muscán.

soreán s. v. BIBAN-SOARE. CARACUDĂ. CARAS.

soreáncă s. v. ALBIȘOARĂ. FLOAREA-SOARELUI. OBLEȚ. SOREAN.

soreáță s. v. ALBIȘOARĂ. LATIȚĂ. OBLEȚ. SOREAN.

sorél s. v. REGINĂ.

sorése adj. PLANETAR. SOLAR.

soréte s. v. BIBAN-SOARE. PEȘTE-AURIU. PEȘTE-CURCUBEU. PEȘTE-SOARE. REGINĂ.

sorgínte s. v. IZVOR. ÎNCEPUT. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ. SURSĂ.

sórgoș adj. v. GRABNIC. PRESANT. URGENT.

sorgoșéală s. v. GRABĂ. URGENȚĂ. ZOR.

SORÍ vb. a se însori. *(Se ~ pe terasă.)*

soríeă s. v. FLOAREA-SOARELUI. SURIOARĂ.

soriór s. v. PARHELIE.
sorít adj. v. ÎNSORIT.
soroácă s. v. CITAȚIE. PUNCT. VERSET.
soróc s. v. CEAS. CICLU. CLIPĂ. CLIPITĂ. DATĂ. DESTIN. EPOCĂ. EXTREMITATE. FATALITATE. INTERVAL. LIMITĂ. MARGINE. MENIRE. MENSTRUAȚIE. MINUT. MOMENT. NOROC. ORĂ. ORDINE. PERIOADĂ. PERIOD. PREDESTINARE. RATĂ. RĂGAZ. RĂSTIMP. REGULĂ. RÎNDUIALĂ. ROST. SCADENȚĂ. SECUNDĂ. SOARTĂ. SOCOTEALĂ. SPAȚIU. TERMEN. TIMP. URSITĂ. VREME. ZI. ZODIE.
sorocí vb. v. CHEMA. CITA. COBI. COMANDA. DA. DECIDE. DESTINA. DISPUNE. FIXA. HĂRĂZI. HOTĂRÎ. INVITA. MENI. ORDONA. ORÎNDUI. PORUNCI. PREDESTINA. RÎNDUI. SORTI. STABILI. STATORNICI. URSI.
sorocínă s. v. COADA-ȘORICELULUI.
sorocíre s. v. DATĂ. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. TERMEN. TIMP. URSITĂ. VREME. ZI. ZODIE.

SOROCOVĂȚ s. pitac. sfanț. *(Moneda rusească numită ~.)*
sorocovăț s. v. BAN. FRANC. GOLOGAN. PARA.
sorós adj. v. FRUMOS. ÎNSORIT. SENIN.
SÓRT s. categorie, chip, fel, gen, neam, soi, specie, tip, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~urile de fructe.)*
SORTÁ vb. a alege, a selecta, a selecționa, a tria. *(~ semințele pe calități.)*
SORTÁRE s. alegere, ales, selectare, selectat, selecție, selecționare, selecționat, sortat, triat, triere. *(~ semințelor.)*
SORTÁT adj. ales, fin, selectat, selecționat, superior, triat. *(Vinuri ~.)*
SORTÁT s. alegere, ales, selectare, selectat, selecție, selecționare, selecționat, sortare, triat, triere. *(~ semințelor.)*
SORTÍ vb. 1. a da, a destina, a hărăzi, a hotărî, a meni, a orîndui, a predestina, a rîndui, a ursi, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scrie, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce le-a ~ soarta?)* 2. a destina, a face, a hărăzi, a meni, a predestina, a ursi. *(Sînt ~ să fie fericiți.)*
SORTIMÉNT s. preparat, produs, (înv.) preparație. *(A apărut un nou ~ de ...)*
sortiméntt s. v. GARNITURĂ. SET.
SORȚI s. pl. posibilitate, șansă. *(~ de reușită.)*
sorți s. pl. v. RECRUTARE.
sorúcă s. v. SURIOARĂ.
sorúică s. v. SURIOARĂ.
sorureá s. v. SURIOARĂ.
SOS s. (reg.) îngroșălúță, rîntáș, (Transilv.) mărtáș. *(Mîncare cu ~.)*
SOSÍ vb. 1. a ajunge, a veni, (înv.) a mérge, (grecism înv.) a proftaxi. *(A ~ la timp.)* 2. a pica, a veni. *(Chiar atunci a ~ și el.)* 3. a ajunge, (livr.) a parveni. *(Nu ți-a ~ încă scrisoarea mea?)* 4. a se face, a se ivi, a se lăsa, a veni. *(Cum ~ seara, pleacă.)*
sosí vb. v. AJUNGE. DEVENI. ÎMPLINI. PRINDE.
SOSÍRE s. 1. sosit, venire. *(~ lui la timp.)* 2. (concr.) potou, țintă. *(Calul a ajuns primul la ~.)* 3. venire, (fig.) coborîre. *(~ serii.)* 4. venire, venit, (reg.) venită. *(~ iernii.)*
SOSÍT adj. venit. *(Vezi ce vor noii ~.)*
SOSÍT s. sosire, venire. *(~ lui la timp.)*
sosnár s. v. JEP. JNEAPĂN.
sótea s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.
sotíză s. v. NĂTÎNGIE. NEGHIOBIE. NEROZIE. PROSTIE. STUPIDITATE. STUPIZENIE.
SÓTNIC s. *(IST., MIL.)* hotnog, iuzbașă, sutaș. *(~ comanda în Moldova o sută de ostași.)*
sótnic s. v. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. STRAJĂ. STRĂJER.
SOȚ s. bărbat, (pop.) domn, om, român, (înv. și reg.) mărít, soție, (reg.) gospodár, mireáz, (înv.) cásnic, căsár, căsáș, căsătór, (eufemistic) dînsul (art.).
soț s. v. ALIAT. AMIC. APROAPELE. BĂRBĂTUȘ. ÎNSOȚITOR. NEVASTĂ. PĂRTAȘ. PERECHE. PRIETEN. SEMEN. SOȚIE. TOVARĂȘ.
soți vb. v. ASOCIA. GRUPA. ÎNSOȚI. ÎNTOVĂRĂȘI. UNI.
SOȚÍE s. nevastă, (rar) doámnă, (astăzi rar) soáță, (înv. și pop.) muiére, (pop.) boreásă, dînsa (art.), femeie, (înv.) dámă, madámă, soț, (fam.) bábă, consoártă, jumătate, peréche.
soție s. v. ALIAT. AMIC. ASOCIAȚIE. ASOCIERE. BĂRBAT. ÎNSOȚITOR. ÎNTOVĂRĂȘIRE. PĂRTAȘ. PERECHE. PRIETEN. SOȚ. TOVARĂȘ. TOVĂRĂȘIE.
soțésc adj. v. CASNIC. CONJUGAL. MATRIMONIAL.
soțíre s. v. ASOCIAȚIE. ASOCIERE. ÎNTOVĂRĂȘIRE. TOVĂRĂȘIE.
SOȚIOÁRĂ s. nevestică, (înv. și reg.) muierúșcă, (Maram.) soțúcă.
SOȚIÓR s. bărbățel, (reg.) soțulúc, (Maram.) soțúc.
soțiós adj. v. COMUNICATIV. EXPANSIV. PRIETENOS. SOCIABIL. VOLUBIL.
soțúc s. v. BĂRBĂȚEL. SOȚIOR.
soțúcă s. v. NEVESTICĂ. SOȚIOARĂ.
soțulúc s. v. BĂRBĂȚEL. SOȚIOR.
sovílcă vb. v. ÎNFULECA.
sovíltă vb. v. SOAGE.

SOVÍRF s. *(BOT.; Origanum vulgare)* (reg.) broáscă, budeánă, dost, ferăstău, majorán, milót, stropán, trifoíște, busuioc-de-pădure, busuiocul-feciórilor, măghiran-sălbătic, poala-Sfintei-Mării.
sovírf s. v. PĂLĂRIA-CUCULUI.
sovírf-gálben s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

sovîrvăríță s. v. SUNĂTOARE. VINDECEA.

sovoáne s. pl. v. ZORZOANE.

sovón s. v. GIULGIU. LINȚOLIU. VĂL. VOAL.

SOVPRÉN s. *(CHIM.)* neopren.

SPÁDĂ s. **1.** (Transilv. și Maram.) coárdă. *(~ se folosește în scrimă.)* **2.** sabie, (înv. și reg.) spátă, (înv.) spángă. *(Scoate ~ !)*

SPAGÁT s. *(SPORT)* sfoară. *(~ în gimnastică).*

spagát s. v. SFOARĂ.

spahíe s. v. LATIFUNDIAR. MARE PROPRIETAR. MOȘIER.

SPÁIMĂ s. groază, încrîncenare, înfiorare, înfricoșare, îngrozire, înspăimîntare, oroare, teroare, (înv. și pop.) oțărîre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) înfricáre, pălitúră, (înv.) spăimîntáre, spăimîntătúră, (fig.) cutrémur. *(Simte o ~ teribilă.)*

spáimă s. v. LIPITOARE. NEVROPATIE. NEVROZĂ. PĂPĂLUDĂ. PSIHONEVROZĂ. SPERIETURĂ.

spálă s. v. OMOPLAT. SCAPULĂ. SPATĂ.

spalét s. v. EPOLET.

SPALIÉR s. gard viu.

SPANÁC s. *(BOT.)* **1.** *(Spinacia oleracea)* (reg.) drăgăvii (pl.). **2.** *spanac-porcesc (Chenopodium hybridum)* = (reg.) cióne, lóbodă, papélă, tămîioáră, tămîiță, buruiană-de-bubă-reă, frunze-de-piátră (pl.), iarba-zgăibii, piciorul-giștii, talpa-giștei; *spanac-sălbatic (Chenopodium album)* = (reg.) lóbodă, piciorul-căprei, spanac-álb; *spanacul-ciobanilor (Chenopodium bonus-henricus)* = (reg.) dalác, buruiana-spúrcului, fierul-plúgului, fragatătărului, iarbă-înfăinátă, lobodă-álbă, spanac-porcésc, spanacul-óilor, spanacul-pórcilor, spanacul-stînelor.

spanac-álb s. v. SPANAC-SĂLBATIC.

spanac-porcésc s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.

spanacul-óilor s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.

spanacul-pórcilor s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.

spanacul-stînelor s. v. SPANACUL-CIOBANILOR.

SPÁNCĂ s., adj. *(ZOOL.)* (reg.) póloșă, polspáncă, spanioálă. *(Oaie ~.)*

spángă s. v. BAIONETĂ. SABIE. SPADĂ. TESAC.

spanioálă s., adj. v. SPANCĂ.

SPANIÓL adj. (livr.) hispánic, (înv.) spaniolésc.

SPANIÓLĂ s. spanioloaică.

spaniolésc adj. v. SPANIOL.

SPANIOLOÁICĂ s. spaniolă.

sparadráp s. v. EMPLASTRU. PLASTURE.

sparangă-de-brădét s. v. SUGĂTOARE.

SPARÁNGHEL s. *(BOT.; Asparagus officinalis)* (reg.) iepurél, păr, spárgă, coasta-dracului, coasta-vrăjmășului, ragila-pămîntului, umbra-cúcului, umbra-iépurelui.

sparánghel s. v. UMBRA-IEPURELUI.

SPARCÉTĂ s. *(BOT.; Onobrychis viciaefolia)* (reg.) trifói, iarbă-sărăcă.

spárgă s. v. SPARANGHEL.

SPÁRGE vb. **1.** a (se) ciobi, (a (se) ciocni, a (se) crăpa, a (se) fisura, a plesni, a pocni. *(Vasul s-a ~ de-a lungul.)* **2.** a exploda. *(Un proiectil s-a ~ în aer.)* **3.** a crăpa, a despica, a spinteca, a tăia, (reg.) a sfărima. *(A ~ lemne pentru foc.)* **4.** a sfărîma, (reg.) a strica. *(~ nuci, ~ alune.)* **5.** a (se) rupe. *(Gheața s-a ~ sub el.)* **6.** a (se) găuri, a (se) perfora. *(Blidul s-a ~ în fund.)* **7.** a forța, a strica, a viola, (înv.) a silnici. *(A ~ încuietoarea ușii.)* **8.** a devasta, a jefui, a prăda, (livr.) a devaliza. *(Bandiții au ~ banca.)* **9.** a (se) deschide. *(S-a ~ abcesul.)* **10.** a se sfărîma, a se zdrobi. *(Valurile se ~ de țărm.)* **11.** a străpunge. *(A ~ frontul.)*

spárge vb. v. ABATE. ASASINA. BATE. BIRUI. CĂLCA. CONTRAVENI. CROI. DECEDA. DECLANȘA. DEZLĂNȚUI. DISPĂREA. DISTRUGE. DUCE. ISCA. IZBUCNI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNCĂLCA. ÎNCETA. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. LICHIDA. MURI. NESOCOTI. NIMICI. OMORÎ. PIERI. PORNI. PRĂPĂDI. RADE. RĂCNI. RĂPOSA. RĂSPÎNDI. RĂZLEȚI. RISIPI. RUPE. SFĂRÎMA. SFÎRȘI. SFÎȘIA. SPINTECA. STINGE. STÎRNI. STRIGA. SUCOMBA. SUPRIMA. TĂIA. TOPI. TRECE. ȚIPA. UCIDE. URLA. VIOLA. ZBIERA. ZDROBI.

SPÁRGERE s. **1.** ciobire, ciobit, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurare, fisurat, plesnire, plesnit, pocnire, spart. *(~ de-a lungul a unui vas.)* **2.** explodare. *(~ unui proiectil.)* **3.** crăpare, crăpat, despicare, despicat, spart, spintecare, spintecat, tăiat, tăiere. *(~ lemnelor de foc.)* **4.** rupere. *(~ gheții sub el.)* **5.** găurire. *(~ vasului la fund.)* **6.** forțare, stricare, violare. *(~ unei încuietori.)* **7.** devastare, jefuire, prădare, (livr.) devalizare. *(~ unei bănci.)* **8.** deschidere. *(~ abcesului.)* **9.** sfărîmare, zdrobire. *(~ valurilor de țărm.)* **10.** străpungere. *(~ frontului.)*

spárgere s. v. DISTRUGERE. ERUPȚIE. ÎMPRĂȘTIERE. ÎNCETARE. ÎNFRÎNGERE. ÎNVINGERE. NIMICIRE. RISIPIRE. SFĂRÎMARE. SFÎRȘIT. TERMINARE. VULCANISM. ZDROBIRE.

SPÁROS s. *(IHT.; Sargus annularis)* (reg.) caras-de-máre.

SPART adj. **1.** ciobit, ciocnit, crăpat, fisurat, plesnit. *(Vas de lut ușor ~.)* **2.** crăpat, despicat, spintecat, tăiat. *(Lemne de foc ~.)* **3.** găurit. *(O cratiță ~.)* **4.** forțat, stricat. *(Încuietoare ~; lacăt ~.)* **5.** străpuns. *(Front ~.)*

spart adj. v. BĂTUT. BIRUIT. DISTRUS. HÎRÎIT. HÎRÎITOR. ÎMPRĂȘTIAT. ÎNFRÎNT. ÎNVINS. NIMICIT. RĂGUȘIT. RISIPIT. RUPT. SFĂRÎMAT. SFÎȘIAT. SPINTECAT. UZAT. ZDROBIT.

spart adj., s. v. CHELTUITOR. RISIPITOR.

SPART s. **1.** ciobire, ciobit, ciocnire, crăpare, crăpat, fisurare, fisurat, plesnire, plesnit, pocnire, spargere. *(~ de-a lungul a unui*

vas.) **2.** crăpare, crăpat, despicare, despicat, spargere, spintecare, spintecat, tăiat, tăiere. *(~ lemnelor de foc.)*

spart s. v. ÎMPRĂȘTIERE. ÎNCETARE. RISIPIRE. SFÎRȘIT. TERMINARE.

SPARTÁN adj. **1.** (înv.) spartanicésc. *(Istoria ~.)* **2.** aspru, auster, sever, sobru. *(Duce o viață ~.)*

spartanicésc adj. v. SPARTAN.

spártă s. v. ALFA. DROB. DROBIȚĂ.

SPASM s. *(MED.)* **1.** convulsie, (înv.) săltătoáre, strînsoáre. *(~ la epileptici.)* **2.** colică, crampă, (reg.) apucát, apucătúră, matrinchínă, mătrice, strîns, strînsoáre, strînsúră, vătămătúră. *(~ biliar.)*

spásmă s. v. SAMCĂ.

SPASMÓDIC adj. convulsiv, spastic. *(Tremur ~.)*

SPASMOFILÍE s. *(MED.)* tetanie lentă.

SPASMOLÍTIC s., adj. *(FARM.)* antispasmodic, antispastic. *(Atropina este un ~.)*

SPÁSTIC adj. convulsiv, spasmodic. *(Tremur ~.)*

spasul-drăculúi s. v. FERIGĂ. IARBĂ-DULCE.

spata-drăculúi s. v. FERIGĂ.

spatareáză s. v. SĂBIUȚĂ.

SPÁTĂ s. *(ANAT.)* **1.** (la oameni) omoplat, scapulă, (pop.) lopățica úmărului, (prin Transilv.) lopățíță, (italienism înv.) spálă. **2.** (la animale) (reg.) arm.

spátă s. v. GATER. JOAGĂR. PALOȘ. REZEMĂTOARE. SABIE. SPADĂ. SPATE. SPĂTAR. SPETEAZĂ. SPINARE.

SPÁTE s. **1.** spinare, (pop.) spátă, (reg.) șa, (înv. și fam.) cîrcă. *(A lua ceva în ~.)* **2.** rezemătoare, spătar, spetează, (înv. și reg.) spátă. *(~ la un scaun.)* **3.** dos. *(În ~ casei.)* **4.** dos, fund. *(În ~ curții.)*

spáte s. v. CONT. SEAMĂ. SOCOTEALĂ. SPĂTAR.

SPATÍE s. ghindă, treflă, (reg.) crúce. *(~ la cărțile de joc.)*

spátie s. v. FLOREAN. FLORINTE.

SPATOPTÉR s. *(IHT.; Mugil chelo)* (reg.) vastranós.

spátoș adj. v. PUTERNIC. ROBUST. SOLID. TARE. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

SPAȚIÁ vb. a depărta, a distanța, a îndepărta, a rări, (înv.) a spaționa. *(A ~ literele unui cuvînt.)*

SPAȚIÁL adj. cosmic, interplanetar, sideral. *(Zbor ~; navă ~.)*

SPAȚIALITÁTE s. (rar) spațiozitáte. *(Poezie a ~.)*

SPAȚIÁT adj. depărtat, distanțat, rărit. *(Un text cu litere ~.)*

SPAȚIÉRE s. depărtare, distanțare, îndepărtare, rărire. *(~ literelor unui cuvînt.)*

spaționá vb. v. DEPĂRTA. DISTANȚA. ÎNDEPĂRTA. RĂRI. SPAȚIA.

SPAȚIÓS adj. **1.** cuprinzător, încăpător, larg, mare. *(O cameră ~.)* **2.** întins, larg, vast. *(Bulevarde ~.)*

spațiozitáte s. v. SPAȚIALITATE.

SPÁȚIU s. **1.** cuprins, întindere, întins, suprafață, teritoriu, (înv.) cuprîndere, olát. *(Pe tot ~ țării.)* **2.** loc, zonă. *(Erau ~ii pline cu iarbă.)* **3.** depărtare, distanță, (pop.) cále, (înv.) loc. *(Între cele două orașe e un ~ de 40 km.)* **4.** depărtare, distanță, interval, (Transilv.) scópot. *(Ce ~ este între cei doi stîlpi?)* **5.** aer, atmosferă, cer, slavă, văzduh, zări (pl.), (livr. fig.) etér, tărîe. *(O pasăre plutește în ~.)* **6.** epocă, interval, perioadă, răgaz, răstimp, timp, vreme, (pop.) răspás, soróc, (înv. și reg.) seámă, (înv.) zăstímp, (grecism înv.) protesmíe. *(Ce s-a petrecut în acest ~ ?)*

SPAVÁN s. *(MED. VET.)* eparven, (pop.) os mórt, (prin Transilv. și Bucov.) spat.

spăcél s. v. CORSET. IE.

spăimá vb. v. CUTREMURA. ÎNCRÎNCENA. ÎNFIORA. ÎNFRICOȘA. ÎNGROZI. ÎNSPĂIMÎNTA. TREMURA. ZGUDUI.

spăimát adj. v. CUTREMURAT. ÎNCRÎNCENAT. ÎNFIORAT. ÎNFRICOȘAT. ÎNGROZIT. ÎNSPĂIMÎNTAT. ZGUDUIT.

spăimát s. v. SPERIETURĂ.

spăimintá vb. v. CUTREMURA. ÎNCRÎNCENA. ÎNFIORA. ÎNFRICOȘA. ÎNGROZI. ÎNSPĂIMÎNTA. TREMURA. ZGUDUI.

spăimintáre s. v. GROAZĂ. ÎNCRÎNCENARE. ÎNFIORARE. ÎNFRICOȘARE. ÎNGROZIRE. ÎNSPĂIMÎNTARE. OROARE. SPAIMĂ. TEROARE.

spăimîntát adj. v. CUTREMURAT. ÎNCRÎNCENAT. ÎNFIORAT. ÎNFRICOȘAT. ÎNGROZIT. ÎNSPĂIMÎNTAT. ZGUDUIT.

spăimîntătór adj. v. GROAZNIC. ÎNFIORĂTOR. ÎNFRICOȘĂTOR. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. ORIBIL.

spăimîntătúră s. v. GROAZĂ. ÎNCRÎNCENARE. ÎNFIORARE. ÎNFRICOȘARE. ÎNGROZIRE. ÎNSPĂIMÎNTARE. OROARE. SPAIMĂ. SPERIETURĂ. TEROARE.

spăimîntós adj. v. FRICOS. GROAZNIC. ÎNFIORĂTOR. ÎNFRICOȘĂTOR. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. ORIBIL. SPERIOS. TEMĂTOR.

spăimós adj. v. FRICOS. GROAZNIC. ÎNFIORĂTOR. ÎNFRICOȘĂTOR. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. ORIBIL. SPERIOS. TEMĂTOR.

SPĂLÁ vb. **1.** (reg., mai ales în Transilv.) a (se) la. *(S-a ~ pe corp.)* **2.** (reg., mai ales în Transilv.) a la, (reg.) a zoli. *(A ~ rufele cu leșie.)* **3.** a scălda, a uda. *(Marea ~ țărmul.)*

spălá vb. v. ERODA. ISPĂȘI. IZBĂVI. MÎNTUI. PARCURGE. PEDEPSI. PURIFICA. RĂSCUMPĂRA. RĂZBUNA. ROADE. SALVA. SĂPA. STRĂBATE. TRAVERSA.

SPĂLÁRE s. **1.** spălat, (reg.) lăút. *(~ pe cap.)* **2.** spălat, spălătură, (înv. și reg.) spălătorie. *(La prima ~ a rufelor.)*

spăláre s. v. ERODARE. EROZIUNE. ROADERE. SĂPARE. ȘIROIRE.

SPĂLÁT adj. **1.** (reg.) lăút. *(Copil ~.)* **2.** (reg.) zolít. *(Rufe ~.)* **3.** curat. *(Așternu-*

turi ~.) **4.** curățel, îngrijit, spălățel, (înv. și reg.) acurát, (fig.) scuturát. *(Un om mai ~.)*

spălát adj. v. ALBASTRU. CLAR. CURAT. DECOLORAT. LIMPEDE. PUR. SENIN. SPĂLĂCIT. STRĂVEZIU. ȘTERS.

SPĂLÁT s. **1.** spălare, (reg.) lăút. *(~ pe cap.)* **2.** spălare, spălătură, (înv. și reg.) spălătorie. *(La primul ~ al rufelor.)*

SPĂLĂCÍ vb. a se decolora, a ieși, (reg.) a se serbezi, a se spălătoci. *(Țesătura s-a ~ la spălat.)*

SPĂLĂCIOÁSĂ s. *(BOT.; Senecio vernalis)* (reg.) cruciulíță, crugulíță, petimbroásă, cel-perít.

spălăcioásă s. v. CRUCIULIȚĂ.

SPĂLĂCÍRE s. decolorare, ieșire. *(~ unui material textil.)*

SPĂLĂCÍT adj. **1.** decolorat, șters, (reg.) spălát, spălătocít, spălătuít. *(Un material ~.)* **2.** șters, (livr.) tern, (reg.) stricát. *(Culoare ~.)* **3.** pal, palid, slab, stins, (rar) pălít, (pop.) seárbăd. *(Lumina ~ a lămpii.)* **4.** inexpresiv, neexpresiv, searbăd, șters. *(O față ~.)*

spălătoáre s. v. LIGHEAN. SPĂLĂTOREASĂ.

spălătocí vb. v. DECOLORA. IEȘI. SPĂLĂCI.

spălătocít adj. v. DECOLORAT. SPĂLĂCIT. ȘTERS.

SPĂLĂTÓR s. **1.** lavoar. *(~ comun.)* **2.** (reg.) vălúș. *(~ de vase din pînză, sîrmă etc.)*

spălătór s. v. ALBIE. COPAIE. COVATĂ.

SPĂLĂTOREÁSĂ s. (înv. și pop.) spălătoáre, (pop.) spălătoríță. *(S-a angajat ~.)*

SPĂLĂTORÍE s. curățătorie. *(~ chimică.)*

spălătorie s. v. SPĂLARE. SPĂLAT. SPĂLĂTURĂ.

spălătoríță s. v. SPĂLĂTOREASĂ.

spălătuít adj. v. DECOLORAT. SPĂLĂCIT. ȘTERS.

SPĂLĂTÚRĂ s. **1.** spălare, spălat, (înv. și reg.) spălătorie. *(La prima ~ a rufelor.)* **2.** *(MED.)* clismă, (pop.) clistír. *(A-i face cuiva o ~.)* **3.** lături (pl.), zoaie, (rar) scursóri (pl.), (Transilv. și Bucov.) hîlbe (pl.). *(~ de vase.)*

spălătúră s. v. POȘIRCĂ.

SPĂLĂȚÉL adj. curățel, îngrijit, spălat, (înv. și reg.) acurát, (fig.) scuturát. *(Un om mai ~.)*

spărgăciós adj. v. CASABIL. CASANT.

spărgăluí vb. v. ÎMPRĂȘTIA. RĂSPÎNDI. RĂZLEȚI. RISIPI.

SPĂRGĂTÓR s. (arg.) trăsnitór.

spărgău s. v. VIFOR. VIFORNIȚĂ. VISCOL. VISCOLEALĂ.

spărtigós adj. v. CASABIL. CASANT.

SPĂRTÚRĂ s. **1.** ciobitură, ciocnitură, crăpătură, fisură, plesnitură. *(~ a unui vas de lut.)* **2.** ciob, hîrb, țandără, (reg.) breanc, (Ban.) tioc. *(O ~ dintr-o oală de lut.)* **3.** deschizătură, gaură. *(A pătruns printr-o ~.)* **4.** gaură, ruptură, (înv.) frîntúră. *(O ~ în corpul unei nave.)*

spărtúră s. v. CHEI. DEFILEU. RUPTURĂ. SFÎȘIETURĂ. SPINTECĂTURĂ. STRÎMTOARE.

spășeálă s. v. IZBĂVIRE. MÎNTUIRE. SALVARE. SMERENIE. UMILINȚĂ.

spășénie s. v. IZBĂVIRE. MÎNTUIRE. SALVARE. SMERENIE. UMILINȚĂ.

spăsí vb. v. CĂI. ISPĂȘI. IZBĂVI. MÎNTUI. POCĂI. PURIFICA. RĂSCUMPĂRA. SALVA.

spăsíre s. v. ISPĂȘIRE. IZBĂVIRE. MÎNTUIRE. SALVARE.

spăsít adj. v. IZBĂVIT. MÎNTUIT. POCĂIT. SALVAT. SMERIT. UMIL.

spăsitór adj. v. ISPĂȘITOR. IZBĂVITOR. MÎNTUITOR. SALVATOR.

SPĂTÁR s. **1.** rezemătoare, spate, spetează, (înv. și reg.) spátă. *(~ la un scaun.)* **2.***(reg.) spáte. *(~ la o stînă.)*

spătár s. v. GÎTAR. STRUNGĂ.

SPĂTĂREÁSĂ s. *(IST.)* (înv.) spătăríță, spătăroáie.

spătărie s. v. ARSENAL.

spătăríță s. v. SPĂTĂREASĂ.

spătăroáie s. v. SPĂTĂREASĂ.

speciál adj. v. SPECIALIST.

SPECIÁL adj., adv. **1.** adj. anume, anumit, aparte, deosebit, (înv. și pop.) osebít. *(Cu o metodă ~.)* **2.** adj. aparte, deosebit, distinct, separat. *(Un capitol ~ din lege.)* **3.** adj. aparte, deosebit, particular, specific, sui-generis. *(Un gust ~.)* **4.** adj. aparte, deosebit, individual, neobișnuit, singular, (livr.) insolít. *(Un caz ~.)* **5.** adj. specializat. *(Se recurge la limbajele ~.)* **6.** adj. particular. *(Disciplinele ~.)* **7.** adj. extraordinar. *(O comisie, o sesiune ~.)* **8.** adv. anume, (înv.) specialménte. *(M-am dus ~ la el.)* **9.** adv. anume, dinadins. expres, intenționat, înadins. *(A procedat ~ în acest sens.)*

SPECIALÍST adj. (înv.) speciál. *(Medic ~.)*

SPECIALITÁTE s. branșă, disciplină, domeniu, ramură, sector. *(În ce ~ activezi?)*

SPECIALIZÁ vb. **1.** a (se) perfecționa. *(S-a ~ în domeniul siderurgiei.)* **2.** a (se) profila. *(Unitatea s-a ~ pe aparataj electronic.)*

specializá vb. v. ARĂTA. INDICA. MENȚIONA. PRECIZA. SEMNALA. SPECIFICA.

SPECIALIZÁRE s. perfecționare. *(Trimis la ~.)*

SPECIALIZÁT adj. special. *(Se recurge la limbajele ~.)*

specialménte adv. v. ANUME. SPECIAL.

SPÉCIE s. **1.** speță. *(~ umană.)* **2.** rasă, soi, (pop.) sămînță, (prin Transilv. și Munt.) stráncă. *(~ de vite.)* **3.** categorie, chip, fel, gen, neam, soi, sort, tip, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~ de fructe.)* **4.** categorie, fel, gen, soi, speță, tip, (înv. și pop.) seámă, (fig. peior.) poámă, sămînță, scúlă, stámbă, tacím. *(Ce ~ de om o fi și ăsta!)* **5.** categorie, clasă, fel, gen, soi, speță, tip, varietate, (înv. și reg.) rúdă. *(O anumită ~ de indivizi.)* **6.** fel, gen, mod, soi, specimen, tip, varietate, (reg.) módru. *(Există următoarele ~ de silogisme . . .)*

SPECÍFIC adj., s. **1.** adj. caracteristic, definitoriu, distinct, distinctiv, dominant, particular, propriu, tipic, (înv.) însușit. *(Notă, trăsătură ~.)* **2.** s. atribut, calitate, caracter, caracteristică, însușire, notă, particularitate, proprietate, semn, trăsătură, (reg.) însușietáte, (fig.) amprentă, mărcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(~ acestui proces este . . .)* **3.** s. specificitate, (rar) tipicitáte, tipism. *(~ artei.)* **4.** s. spirit. *(~ limbii noastre.)* **5.** adj. caracteristic, clasic, reprezentativ, tipic. *(Un exemplu ~.)* **6.** adj. caracteristic, obișnuit. *(L-a primit cu amabilitatea ~.)* **7.** adj. aparte, deosebit, particular, special, suigeneris. *(Un gust ~.)*

SPECIFICÁ vb. **1.** a consemna, a înregistra, a menționa, a preciza. *(Cronica ~ acest eveniment.)* **2.** a preciza, a prevedea, a scrie. *(După cum ~ pravila.)* **3.** a arăta, a indica, a menționa, a preciza, a semnala, (înv.) a specializa. *(Vom ~ următoarele recomandări . . .)* **4.** a menționa, a prescrie, a prevedea, a stabili, a stipula. *(Articolul 1 ~ următoarele . . .)*

SPECIFICÁRE s. **1.** consemnare, înregistrare, menționare, precizare, (înv.) scriptúră. *(~ acelui eveniment în . . .)* **2.** indicare, menționare, precizare. *(~ unui anumit lucru.)* **3.** (concr.) indicație, însemnare, mențiune, notă, notificare, notificație, observație, precizare, specificație. *(Poartă următoarea ~ . . .)*

SPECIFICÁT adj. anumit, cunoscut, determinat, fixat, hotărît, precizat, rînduit, stabilit, statornicit. *(La o dată ~.)*

SPECIFICATÍV adj. specificator. *(Notă ~.)*

SPECIFICATÓR adj. specificativ. *(Notă ~.)*

SPECIFICÁȚIE s. indicație, însemnare, mențiune, notă, notificare, notificație, observație, precizare, specificare. *(Poartă următoarea ~ . . .)*

SPECIFICITÁTE s. specific, (rar) tipicitáte, tipism. *(~ artei.)*

SPECIMÉN s. **1.** fel, gen, mod, soi, specie, tip, varietate, (reg.) módru. *(Există următoarele ~ de silogisme . . .)* **2.** exemplu, model, mostră, probă, tip. *(Dăm mai jos cîteva ~ de . . .)*

specimén s.v. CHIP. FAȚĂ. FIGURĂ. INDIVID. INS. OM. PERSOANĂ.

SPECTÁCOL s. reprezentație, (înv.) privéliște, privíre, privít. *(~ de circ.)*

spectaculár adj. v. IMPRESIONANT. SPECTACULOS.

SPECTACULÓS adj. impresionant, (livr.) spectaculár. *(Un salt ~.)*

SPECTATÓR s. **1.** privitor, (rar) uitător. *(Toți ~ de la premieră erau încîntați.)* **2.** martor. *(~ neputincios la încăierare.)*

SPECTRÁL adj. fantomatic. *(O apariție ~.)*

SPÉCTRU s. **1.** apariție, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre. *(Un ~ în noapte.)* **2.** chip, magine, umbră, vedenie, viziune. *(~ul morții.)*

spécul s.v. OGLINDĂ.

SPECULÁ vb. **1.** a negustori, a precupeți, a trafica, (înv. și reg.) a precupi. *(A ~ o marfă.)* **2.** (înv.) a specularisi. *(A ~ la bursă.)*

SPECULÁNT s., adj. afacerist, profitor, (înv.) speculátor. *(E un ~ fără scrupule.)*

specularisí vb. v. SPECULA.

SPECULATÍV adj. (înv.) speculátor. *(Spirit ~.)*

speculátor adj. v. SPECULATIV.

speculátor s.v. CĂLĂU. GÎDE.

speculátor s., adj. v. AFACERIST. SPECULANT.

SPECULÁȚIE s. **1.** specula. *(~ cu valori economice.)* **2.** afacere, (fam.) bișniță, gheșéft, (fam. fig.) învîrteálă. *(Face tot felul de ~ .)*

SPÉCULĂ s. **1.** speculație. *(~ cu valori economice.)* **2.** (înv.) precupíe. *(Condemnat pentru ~.)*

spéie s.v. LEAGĂN.

spelb adj. v. DULCEAG. FAD. GALBEN. INSIPID. ÎNGĂLBENIT. PALID. SEARBĂD.

spélcă s.v. AC CU GĂMĂLIE. AC DE CAP. AC DE PĂR.

SPELEOLÓG s. speolog.

SPELEOLOGÍE s. speologie.

SPELÚNCĂ s. (fig. și fam.) bómbă. *(Bea într-o ~.)*

spelúncă s.v. CAVERNĂ. GROTĂ. PEȘTERĂ.

SPEOLÓG s. speleolog.

SPEOLOGÍE s. speleologie.

SPERÁ vb. **1.** a crede, a nădăjdui, (înv. și reg.) a se nădăi. *(~ că își va realiza visul.)* **2.** a nădăjdui, (înv.) a upovái. *(~ în zile tot mai senine.)* **3.** a (se) aștepta, a nădăjdui, (înv. și reg.) a se nădăi. *(Să nu ~ nimic de la el.)*

SPERÁNȚĂ s. **1.** nădejde, (înv.) răbdáre, speráre, upováință. *(Toată ~ mea e în tine.)* **2.** (înv.) speráre. *(X e ~ noastră.)* **3.** credință, nădejde, (rar) nădăjduíre, (înv.) nădăjduință. *(Nu și-a pierdut ~ în mai bine.)*

speráre s.v. NĂDEJDE. SPERANȚĂ.

spérgulă s.v. HRANA-VACII.

SPERIÁ vb. **1.** a se teme, (înv.) a se stîdi, (arg.) a se tîrși. *(Nu mă ~ de nimic.)* **2.** a (se) alarma, a (se) frămînta, a (se) intriga, a (se) îngrijora, a (se) neliniști, a (se) tulbura, (livr.) a (se) impacienta, (reg.) a (se) ingrija, (înv.) a (se) îngriji, a (se) lărmui. *(Îl ~ întîrzierea lui.)* **3.** (prin Mold.) a se sîi. *(Calul s-a ~.)* **4.** a (se) intimida, (rar) a (se) timora. *(Îl ~ greutatea rolului.)*

speriá vb. v. UIMI. ULUI.

SPERIÁT adj. intimidat, (rar) timorát. *(E puțin cam ~.)*

speriát adj. v. FRICOS. SPERIOS. TEMĂTOR.

SPERIÁT s. frică, sperietură, (înv. și reg.) sperieciúne. *(A tras un ~ !)*

speribánă s.v. OBLIGEANĂ.

sperieciós adj. v. FRICOS. SPERIOS. TEMĂTOR.

sperieciúne s.v. FRICĂ. SPERIAT. SPERIETURĂ.

SPERIÉRE s. intimidare, (rar) timoráre. *(~ cuiva.)*

SPERIETOÁRE s. momîie, (pop.) matahálă, măgăoáie, popîndău, (înv. și reg.) paparúdă, (reg.) ciuháie, ciúhă, maimúcă, maimúță, măiúgă, mătăúz, mogildán, mogildeáță, păúză, popîndeá, popîndéț, popînzác, popînzói, poponéț, pusciúhă. *(O ~ pusă în semănături pentru a izgoni păsările.)*

SPERIETÚRĂ s. **1.** frică, speriat, (înv. și reg.) spericiúne. *(A tras o ~ !)* **2.** *(MED. POP.)* (pop.) spáimă, (reg.) spăimát, spăimîntătúră. *(Suferă de ~.)*

spérlă adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

sperli vb. v. CIUFULI. ÎNFOIA. RĂSFIRA. UMFLA. ZBÎRLI.

sperlít adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

sperioásă s.v. SCAIUL-DRACULUI.

SPERIÓS adj. **1.** fricos, temător, (livr. și fam.) poltrón, (înv. și reg.) spăimós, sperieciós, (reg.) speriát, spăimîntós, temút, (arg.) tîrșelós. *(Un om ~.)* **2.** fricos, sălbatic, temător, (livr.) timorát. *(De ce ești atît de ~ ?)*

speriós adj. v. AMENINȚĂTOR.

SPERMANȚÉT s. *(CHIM.)* cetaceum, alb de balenă, ceară de balenă, ulei de cașalot.

SPERMÁTIC adj. seminal.

SPERMATÍST s. *(BIOL.)* animaliculist.

SPERMATOFÍTĂ s. *(BOT.)* antofită, fanerogamă. *(Plantele cu flori sînt ~.)*

spermatoíd s.v. SPERMATOZOID.

SPERMATORÉE s. *(FIZIOL.)* poluție, (înv.) săblázmă.

SPERMATOZOÍD s. *(BIOL.)* (rar) spermatoíd, (pop.) sămînță, (înv.) animalícul.

SPÉRMĂ s. *(BIOL.)* (pop.) sămînță.

spesá vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. CHELTUI. IROSI. ÎMPRĂȘTIA. PRĂPĂDI. RISIPI. ZVÎRLI.

spéte s. pl. v. GREABĂN.

SPETEÁLĂ s. *(MED. VET.)* (înv.) spetíre, spetitúră. *(Calul suferă de ~.)*

speteálă s.v. PLATCĂ.

SPETEÁZĂ s. **1.** rezemătoare, spate, spătar, (înv. și reg.) spátă. *(~ la un scaun.)* **2.** *(TEHN.)* bată, băteală, braț, brățară, fălcea, fofează, lopățea, mănușă, mînă. *(~ la războiul de țesut.)* **3.** *(TEHN.)* chingă, scîndură, stinghie, (pop.) blánă. *(~ la războiul de țesut.)* **4.** *(TEHN.;* la pl.*)* aripi (pl.), crucișe (pl.), cumpene (pl.), fofelnițe (pl.), răscruci (pl.). *(~ la războiul de țesut.)* **5.** *(TEHN.)* (reg.) chingă, curmezíș, fălceá, stínghie. *(~ la fundul carului, al căruței.)* **6.** *(TEHN.)* (reg.) băț, blánă, brățără, cárfă, fus, fustél, grátie, lopățică, spiță, stic, sul, șușter. *(~ la loitrele căruței.)* **7.** *(TEHN.)* lopățică, pop, stinghie. *(La circeiele carului se află o ~.)* **8.** *(TEHN.)* bulfeu, cruce, stinghie, (pop.) scălúș, (Transilv., Ban. și Olt.) fiuláre, (Olt.) jíglă, (prin Mold.) lopățică, (Ban.) remeneácă, (Transilv.) scîndurícă. *(~ la jug.)* **9.** *(TEHN.)* (reg.) brăcinár, chíngă, mînă. *(~ la coarnele plugului.)* **10.** *(TEHN.)* braț, crac, margine, mînă, mîner, pervaz, (reg.) condác, cotói. *(~ la ferăstrău.)* **11.** *(TEHN.)* braț, chingă, coardă, stinghie, (pop.) curmezíș. *(~ la podul ori scara coșului morii de vînt.)* **12.** *(TEHN.)* aripă, săgeată. *(~ la roata morii de vînt.)* **13.** *(TEHN.)* (reg.) restéu. *(~ la roata morii de apă.)* **14.** *(TEHN.)* aripă, cruce, (reg.) crucișă, cúmpănă, fofélniță, răscrúce. *(~ la vîrtelniță.)*

speteázăs.v. IRIS. OBLIGEANĂ. OTIC. PAPURĂ. RUGINĂ. SĂBIUȚĂ. STÎNJEN. STÎNJEN DE BALTĂ. STÎNJENEL. STÎNJEN GALBEN.

speteșoárăs.v. IRIS. STÎNJEN DE BALTĂ. STÎNJENEL. STÎNJEN GALBEN.

speteșoárăs.v. OBLIGEANĂ.

SPETÍ vb. a deșela, a istovi, (Munt. și Transilv.) a dăula, (fig.) a deznoda. *(A ~ un cal.)*

spétie s.v. PAPURĂ.

SPETÍRE s. deșelare, istovire, (Munt. și Transilv.) dăuláre. *(~ unui cal.)*

spetíre s.v. SPETEALĂ.

SPETÍT adj. deșelat, istovit, (reg.) tărnițát, (Munt. și Transilv.) dăulát. *(Cal ~.)*

spetitúră s.v. SPETEALĂ.

SPÉȚĂ s. **1.** specie. *(~ umană.)* **2.** categorie, clasă, fel, gen, soi, specie, tip, varietate, (înv. și reg.) rúdă. *(O anumită ~ de indivizi.)* **3.** categorie, fel, gen, soi, specie, tip, (înv. și pop.) seámă, (fig. peior.) poámă, sămînță, scúlă, stámbă, tacím. *(Ce ~ de om o fi și ăsta?)*

spéță s.v. ACȚIUNE. CAUZĂ. JUDECATĂ. PROCES.

spéție s.v. OPERAȚIE.

spéze s.pl.v. CHELTUIELI.

spic s.v. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. PISC. VÎRF.

spicát adj. v. CĂRUNT. ÎNSPICAT. SUR.

SPÍCHER s. crainic. *(~ la televiziune.)*

SPÍCHERIȚĂ s. crainică. *(~ la radio.)*

spichinát s.v. LAVANDĂ. LEVĂNȚICĂ.

spicuí vb. v. ÎNSPICA.

spícul s.v. LANCE. SPICULEȚ. SPICUȘOR. SULIȚĂ.

SPICULÉȚ s. *(BOT.)* **spicușor**, (rar) spícul, (reg.) spicurél, spicușél, **spicúț**. *(~ de grîu.)*

spiculéțe s. pl. v. GRANAT. SPILCUȚĂ.

spicurél s.v. SPICULEȚ. SPICUȘOR.

spicușél s.v. SPICULEȚ. SPICUȘOR.

SPICUȘÓR s. *(BOT.)* **spiculeț**, (rar) spícul, (reg.) spicurél, spicușél, **spicúț**. *(~ de grîu.)*

spicúț s.v. SPICULEȚ. SPICUȘOR.

SPILCUÍ vb. a (se) aranja, a (se) dichisi, a (se) ferchezui, a (se) găti, a (se) împodobi, (pop. și fam. depr.) a (se) sclivisi, (pop.) a (se) drége, a (se) moța, (înv. și reg.) a (se) muchilipsi, a (se) podobi, a (se) tocmi, (reg.) a (se) cîștiga, (prin Transilv. și Maram.) a (se) pădăi, (prin Mold.) a (se) puțui, (prin Transilv. și Mold.) a (se) puțului, (Ban.) a (se) schilți, (înv.) a (se) stoli, a (se) stolisi, (arg.) a (se) șucări. *(S-a ~ ca o paparudă.)*

SPILCUIÁLĂ s. aranjare, dichiseală, dichisire, ferchezuială, ferchezuire, gătire, spilcuire, (pop. și fam. depr.) scliviseálă, sclivisíre. *(Ce-i ~ asta la tine?)*

SPILCUÍRE s. aranjare, dichiseală, dichisire, ferchezuială, ferchezuire, gătire, spilcuială, (pop. și fam. depr.) scliviseálă, sclivisíre. *(Ce-i ~ asta la tine?)*

SPILCUÍT adj. aranjat, cochet, dichisit, elegant, fercheș, ferchezuit, gătit, îngrijit, (pop. și fam. depr.) sclivisít, (pop.) dres, (Transilv. și Ban.) cinaș, (Transilv.) niálcoș, (turcism înv.) mucheléf. *(Un tînăr ~.)*

SPILCÚȚĂ s. *(BOT.; Chrysanthemum parthenium)* granat, (reg.) bumbișór, firicícă, mătríce, mătriceá, mătrițá, mușețél, năsturéi (pl.), părălúțe (pl.), pirétru, román, romanițá, smírnă, spiculéțe (pl.), tarhón, vetriceá, creasta-cocoșului, iarbă-amără, iarbă-creață, iarbă-máre, laba-gîștii, ochiul-bóului, poala-Sfintei-Măríi.

SPIN s. **1.** *(BOT.)* ghimpe, mărăcine, țeapă, țepușă, (reg.) șteap. *(Măceșul e plin de ~; s-a înțepat într-un ~ al măceșului.)* **2.** *(BOT.)* mărăcine, (înv.) rug. *(Mătură de ~ i.)* **3.** *(BOT.; Carduus acanthoides)* (reg.) cătínă, crăpușnic, porumbél, scai, scaiéte, unghia-úrsului. **4.** *(BOT.; Carduus kerneri)* scaiete, (reg.) scai. **5.** *(TEHN.)* știft, cui cilindric.

spin s.v. AȘCHIE. CIULIN. HOLERĂ. PORUMBAR. PORUMBEL. SCAIUL-DRACULUI. ȚEAPĂ. ȚEPUȘĂ.

spin-álb s.v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR.

spin-albástru s. v. SCAI-ALBASTRU. SCAI-VÎNĂT.

SPINÁRE s. **1.** spate, (pop.) spátă, (reg.) șa, (înv. și fam.) círcă. *(A luat ceva în ~.)* **2.** *(GEOGR.)* coamă, creastă, creștet, culme, muchie, sprînceană, (pop.) culmíș. *(~ muntelui.)* **3.** creastă. *(~ unui val.)* **4.** *(BOT.)* *spinarea-lupului (Athyrium filix femina)* = (reg.) ferégă.

spináre s.v. CONT. GREABĂN. MUCHIE. SEAMĂ. SOCOTEALĂ.

spinarea-lúpului s.v. FERIGĂ. RUGINIȚĂ.

spinărél s.v. STICLETE.

SPINĂRÍE s. mărăcini (pl.), mărăciniș, (reg.) mărăcinét, spinăríș, spinét, spiníș. *(S-a încurcat în ~.)*

spinăríș s.v. MĂRĂCINI. MĂRĂCINIȘ. SPINĂRIE.

spin-de-múcedă s.v. SCAI-ALBASTRU. SCAI-VÎNĂT.

spinele-cérbului s.v. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. VERIGAR.

spinét s.v. MĂRĂCINI. MĂRĂCINIȘ. SPINĂRIE.

SPINÉTĂ s. *(MUZ.)* epinetă.

spiníș s.v. MĂRĂCINI. MĂRĂCINIȘ. SPINĂRIE.

SPINIȘÓR s. spinuleț, țepușă. *(I-a intrat un ~ în talpă.)*

SPINÓS adj. ghimpos, mărăcinos, țepos, (pop.) înghimpát, (înv.) ciulinós, scăiós. *(Plante ~; terenuri ~.)*

spinós adj. v. ANEVOIOS. DIFICIL. GREU.

SPINTECÁ vb. **1.** a (se) înjunghia, a (se) tăia. *(A ~ o vită.)* **2.** a despica. *(I-a ~ pînturile.)* **3.** a crăpa, a despica, a sparge, a tăia, (reg.) a sfărîma. *(A ~ lemne pentru foc.)* **4.** a (se) despica, a (se) tăia. *(Plugul ~ brazde adînci.)* **5.** a rupe, a sfîșia, (înv.) a spárge. *(Își ~ hainele și-și smulgea părul.)*

spintecá vb. v. DISECA.

SPINTECÁRE s. **1.** înjunghiere, spintecat, tăiere, (pop.) junghiére. *(~ vitelor, la abator.)* **2.** despicare, spintecat. *(~ pîntecelui unui animal.)* **3.** crăpare, crăpat, despicare, despicat, spargere, spart, spintecat, tăiat, tăiere. *(~ lemnelor de foc.)* **4.** rupere, sfîșiere, spintecat. *(~ unui material textil.)*

SPINTECÁT adj. **1.** despicat. *(Cu pîntecele ~.)* **2.** crăpat, despicat, spart, tăiat. *(Lemne de foc ~.)* **3.** rupt, sfîșiat, (înv.) spart. *(Cu hainele ~.)*

SPINTECÁT s. **1.** înjunghiere, spintecare, tăiere, (pop.) junghiére. *(~ vitelor, la abator.)* **2.** despicare, spintecare. *(~ pîntecelui.)* **3.** crăpare, crăpat, despicare, despicat, spargere, spart, spintecare, tăiat, tăiere. *(~ lemnelor de foc.)* **4.** rupere, sfîșiere, spintecare. *(~ unui material textil.)*

SPINTECĂTÚRĂ s. **1.** ruptură, sfîșietură, (înv.) spărtúră. *(~ la o haină.)* **2.** crăpătură, despicătură, tăietură. *(~ la fustă.)*

spința-drăculúi s.v. SCAIUL-DRACULUI.

spínță s.v. FOI. FUSTĂ.

spinul-asinului s.v. PĂLIUR.

SPINULÉȚ s. spinișor, țepușă. *(I-a intrat un ~ în talpă.)*

spinul-lui-Hristós s.v. PĂLIUR.

spinul-Sfintei-Marii s.v. ARMURAR.

spinul-vîntului s.v. SCAI-ALBASTRU. SCAI-VÎNĂT.

SPINÚȚĂ s. *(BOT.; Phyteuma orbiculare)* bănică.

spinúță s.v. CĂRBUNE.

spin-vînăt s.v. SCAI-ALBASTRU. SCAI-VÎNĂT.

SPIÓN s. iscoadă, (prin Transilv.) verbunc âș, (înv.) cearșit, limbă, privitór. *(A prinde un ~.)*

SPIONÁ vb. a iscodi, a observa, a pîndi, a urmări, (înv. și pop.) a priveghea, (pop.) a cerca, (înv. și reg.) a acera, a păzi. *(Îl ~ din umbră.)*

SPIONÁRE s. (pop.) iscodire. *(~ cuiva.)*

SPIRÁL adj. spiralat, (rar) spiraliform, spiroidál.

SPIRALÁT adj. **1.** spiral, (rar) spiraliform, spiroidál. *(De formă ~.)* **2.** sucit. *(Scară ~.)* **3.** (rar) melcát. *(Ax ~.)*

SPIRÁLĂ s. **1.** răsucitură, spiră. *(~ a unui arc.)* **2.** (rar) sfrédel. *(~ele unui burghiu.)*

spiraliform adj. v. SPIRAL. SPIRALAT.

SPIRÁNT adj. *(FON.)* constrictiv, continuu, fricativ. *(Consoană ~.)*

SPÍRĂ s. **1.** răsucitură, spirală. *(~ a unui arc.)* **2.** buclă. *(~ a unui cablu.)*

spiréa s.v. FLOAREA-MIRESEI.

spirínce s.v. BĂTRÎNIȘ.

SPÍRIT s. **1.** *(FILOZ.)* conștiință, cuget, gîndire, suflet, (livr.) for interiór, (înv.) cunoștință, știință, (grecism înv.) sinídisis. *(Noțiunea de ~.)* **2.** duh, suflet. *(~ și materie.)*

3. suflet. (Transilv. și Bucov.) bleasc. *(I-a ieșit ~.)* **4.** *(BIS.)* duh. *(Sfîntul ~.)* **5.** gîndire, intelect, judecată, minte, rațiune. *(Operă a ~.)* **6.** deșteptăciune, intelect, inteligență, judecată, minte, pricepere, rațiune, (pop.) duh, (Ban., Transilv. și Olt.) pámet, (înv.) înțelégere, (fam.) dóxă, (fig.) cap, créier. *(Are un ~ de nivel mediu.)* **7.** suflet. *(~ poporului român.)* **8.** specific. *(~ limbii noastre.)* **9.** (la pl.) opinie publică. *(~ erau agitate.)* **10.** duh, haz, umor, (fig.) pipér, sáre. *(Glumă plină de ~.)* **11.** anecdotă, glumă, (reg.) polojénie, (fam.) bane. *(Am spus un ~ reușit.)* **12.** apariție, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, stafie, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre. *(Credința în ~e.)* **13.** *(LINGV.)* *spirit lin* = (înv.) psilí.

spírit s.v. AER. ALCOOL. CHIP. ETANOL. FEL. GEN. MANIERĂ. MOD. RĂSUFLARE. RESPIRAȚIE. SENS. SPIRT. SUFLARE.

SPIRITÓSO adv. *(MUZ.)* vivace.

SPIRITUÁL adj. **1.** ideal, imaterial. *(Elemente materiale și elemente ~.)* **2.** imaterial, nematerial, sufletesc. *(Aspectul ~ al...)* **3.** moral, sufletesc, (înv.) morálic, moralicésc. *(Ceva despre viața ~ a unui popor.)* **4.** psihic, psihologic, sufletesc. *(Starea ~ a cuiva.)* **5.** intelectual. *(Cultura ~.)* **6.** cerebral, intelectual, mintal, rațional. *(Activitate ~.)* **7.** *(BIS.)* bisericesc, ecleziastic, religios, (înv.) religionár. *(Dogmă ~.)* **8.** *(BIS.)* bisericesc, duhovnicesc, religios, sufletesc. *(Păstor ~.)* **9.** deștept, inteligent, (înv.) **spirituós.** *(O conversație ~.)* **10.** hazliu. *(Glumă ~.)*

spirituál s. v. CONFESOR. DUHOVNIC.

SPIRITUALICÉȘTE adv. moralicește, moralmente, sufletește, (rar) spiritualménte. *(~ se simte liniștit.)*

SPIRITUALITÁTE s. idealitate, imaterialitate. *(~ unui element.)*

spiritualizá vb. v. DISTILA.

spiritualizáre s.v. DISTILARE.

SPIRITUALIZÁT adj. platonic. *(Legături ~.)*

spiritualizáție s.v. DISTILARE.

spiritualménte adv. v. MORALICEȘTE. MORALMENTE. SPIRITUALICEȘTE. SUFLETEȘTE.

spirituós adj. v. ALCOOLIC. DEȘTEPT. INTELIGENT. SPIRITUAL. SPIRTOS.

spírituș s.v. ALCOOL. ETANOL. SPIRT.

spirobactérie s.v. SPIROCHET.

SPIROCHÉT s. (rar) spirobactérie. *(~ febrei recurente.)*

SPIROCÍD s., adj. *(FARM.)* antiluetic, antisifilitic. *(Bismutul este un ~.)*

spiroidál adj. v. SPIRAL. SPIRALAT.

SPIRT s. *(CHIM.)* alcool, etanol, (prin Transilv.) spírituș, (înv.) spírit. *(~ de 90°.)*

spirt de lémn s.v. ALCOOL METILIC. METANOL.

spirt de sáre s.v. ACID CLORHIDRIC.

spirt de țipiríg s.v. AMONIAC.

SPIRTIÉRĂ s. lampă de spirt, mașină de spirt.

SPIRTÓS adj. alcoolic, (înv.) spirituós. *(Băutură ~.)*

spirtós adj. v. VOLATIL.

SPITÁL s. *(MED.)* (înv.) bólniță, ospitál.

spitalagioáică s.v. INFIRMIERĂ. SORĂ.

spitalagíu s.v. INFIRMIER.

spitaliót s.v. INFIRMIER.

SPITALIZÁ vb. a (se) interna. *(Bolnavul a fost ~.)*

SPITALIZÁRE s. internare. *(~ bolnavului.)*

spițár s.v. BUTELNIC. SPIȚELNIC.

SPÍȚĂ s. **1.** *(TEHN.)* fuscel, treaptă, (reg.) cui, prétcă, stínghie. *(~ unei scări de lemn.)* **2.** neam, semințe, viță, (livr.) stírpe, (Transilv.) porodíță, (înv.) **rod,** soi, stépenă. *(Oameni din aceeași ~.)*

spíță s.v. CEATLĂU. CRUCE. DEMNITATE. GENEALOGIE. GENERAȚIE. NAȘTERE. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ. RANG. SPETEAZĂ. ȘIȘTOR. TITLU. TREAPTĂ.

spițărát adj. v. DANTELAT.

SPIȚÉLNIC s. *(TEHN.)* butelnic, (reg.) spițár. *(Cu ~ se fac găuri mici.)*

spițélnic s.v. SFREDEL.

spițélnicul s. art. v. SFREDELUL.

spițér s.v. FARMACIST.

spițereásă s.v. FARMACISTĂ.

spițerése adj. v. FARMACEUTIC.

spițerie s.v. AROMAT. BĂCĂNIE. CONDIMENT. DOCTORIE. FARMACIE. INGREDIENT. LEAC. MEDICAMENT. MIRODENIE. REMEDIU.

spițură s.v. DANTELĂ.

spildării s. pl. v. PUZDERIE.

SPÎN adj. (reg.) spînău, spînzác, spînzátic. *(Om ~.)*

spînău adj. v. SPÎN.

spînț s.v. RUSCUȚĂ.

SPÎNZ s. *(BOT.)* **1.** *(Helleborus)* (rar) elebór. **2.** *(Helleborus purpurescens)* (reg.) bojoței (pl.), boșúță, cucuríg, poraníci, barba-lúpului, coada-própii, coaiele-própii (pl.), iarba-nebúnilor, iarbă-steárpă, ochiul-bóului, ouăle-própii (pl.), păduchii-própii (pl.). **3.** *(Helleborus niger)* (reg.) boz, bozățél, bujoréi (pl.), cutcuríg, ruscúță, strigoáie, iarba-nebúnilor, iarbă-strănutătoare, iarbă-șerpească, trandafir-de-iárnă.

spînzác adj. v. SPÎN.

spînzátic adj. v. SPÎN.

spînzi vb. v. SPÎNZUI.

*SPÎNZUÍ vb. (reg.) a spînzi, (Ban.) a înierba. *(A ~ o vită bolnavă.)*

SPÎNZURÁ vb. **1.** a (se) strangula. *(S-a ~ și a murit.)* **2.** (rar) a atîrna. *(Pe vinovat l-au ~ în furci.)* **3.** a (se) agăța, a (se) atîrna, a (se) prinde, a (se) suspenda, (livr.) a (se) acroșa, (pop.) a (se) anina, a (se) zgrepțăna, (reg.) a (se) tăgîrța, (prin Munt.) a (se) atăgîrța, (Transilv.) a (se) împrínde. *(A ~ ceva în cui.)* **4.** a atîrna, a sta. *(Pe perete ~ un tablou.)* **5.** a atîrna, a cădea, a curge. *(Părul îi ~ pe spate.)*

spînzurá vb. v. ATÎRNA. DEPINDE.

SPÎNZURÁRE s. **1.** spînzurat, spînzurătoare, (înv.) spînzurătură. *(~ condamnatului.)* **2.** agățare, agățat, atîrnare, atîrnat, prindere, prins, spînzurat, suspendare, (livr.) acroșáj, acroșáre, (pop.) aninare, aninát. *(~ unui obiect în cui.)*

SPÎNZURÁT adj. **1.** strangulat. *(L-au găsit ~.)* **2.** agățat, atîrnat, suspendat, (pop.) aninát. *(Obiecte ~ și obiecte libere.)*

SPÎNZURÁT s. **1.** spînzurare, spînzurătoare, (înv.) spînzurătură. *(~ condamnatului.)* **2.** agățare, agățat, atîrnare, atîrnat, prindere, prins, spînzurare, suspendare, (livr.) acroșáj, acroșáre, (pop.) aninare, aninát. *(~ unui obiect în cui.)*

SPÎNZURĂTOÁRE s. **1.** spînzurare, spînzurat, (înv.) spînzurătură. *(~ condamnatului.)* **2.** știreang, (înv.) pierzări (pl.). *(A ajuns la ~.)* **3.** (pop.) furci (pl.), (prin Transilv.) acăstău. *(S-a ridicat o ~.)*

spînzurătúră s. v. SPÎNZURARE. SPÎNZURAT. SPÎNZURĂTOÁRE.

spîrcíi vb. v. DEFECA. IEȘI.

spîrcuí vb. v. ÎMPRĂȘTIA. RISIPI. SFÎRTECA. SFÎȘIA. SPULBERA. VÎNTURA.

spîrcuít adj. v. ÎMPRĂȘTIAT. RISIPIT. SFÎRTECAT. SFÎȘIAT.

SPLAI s. chei. *(~ Dîmboviței.)*

SPLANHNOPTÓZĂ s. *(MED.)* visceroptoză.

SPLÉNDID adj., adv. **1.** adj. minunat, strălucitor, (livr.) magnífic, mirífic, parazidiác, (pop.) mîndru, (înv.) preafrumós. *(Un peisaj ~.)* **2.** adj. falnic, grandios, impozant, impresionant, impunător, maiestos, măreț, semeț, (livr.) magnífic, (pop.) mîndru, (înv. și reg.) fălós, (fig.) trufaș. *(Virfurile ~ ale munților.)* **3.** adj. grandios, măreț, strălucitor, (înv.) vederós. *(Un spectacol ~.)* **4.** adj. grandios, impozant, impunător, maiestos, măreț, monumental, superb, (rar fig.) trufaș. *(Un palat ~.)* **5.** adj. bogat, fastuos, grandios, luxos, mare, pompos, somptuos, strălucit, strălucitor, (livr.) magnífic, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~.)* **6.** adj. desăvîrșit, excepțional, extraordinar, formidabil, ideal, magistral, minunat, perfect, sublim, superb, (înv.) săvîrșít. *(O ~ punere în scenă.)* **7.** adj. minunat, superb, (fig.) cerésc, divín, dumnezeiésc, îngerésc, seráfic, (livr. fig.) celést. *(O muzică ~.)* **8.** adv. minunat, superb, (fig.) divín, dumnezeiește. *(Cîntă ~.)*

SPLENDOÁRE s. **1.** frumusețe, mîndrețe, strălucire, (înv. și reg.) mîndríe. *(~ peisajului.)* **2.** grandoare, măreție, monumentalitate. *(~ unui palat.)* **3.** măreție, strălucire, (înv.) pohfálă. *(~ alaiului domnesc.)* **4.** bogăție, fast, lux, pompă, strălucire. *(~ ceremoniei.)* **5.** fast, lux, măreție, pompă, somptuozitate, strălucire, (înv.) ighemonicón, pohfálă, saltanát. *(~ de la Curte.)* **6.** frumusețe, minunăție, minune, (pop. și fam.) mîndréțe, (Transilv.) mîndrénie, (prin Ban.) mîndrulénie. *(O ~ de fată.)* **7.** glorie, grandoare, măreție, mărire, slavă, strălucire, (înv.) măríe, mărîme. *(Trecutul plin de ~.)*

splinăriță s. v. SPLINUȚĂ.

SPLÍNĂ s. *(BOT.; Chrysosplenium alternifolium)* (pop.) splinúță, (reg.) aurăriță, bulbúc.

splínă s. v. CRUCEA DINAPOI. LIMBĂ. PISC.

SPLINT s. *(TEHN.)* cui de siguranță.

SPLINÚȚĂ s. *(BOT.; Solidago virgaurea)* (reg.) mănúnchi, splinăriță, zmeoáică, floare-boiereáscă, floare-buiácă, vargă-de-áur.

splinúță s. v. SPLINĂ.

SPOÍ vb. **1.** a vărui, (pop.) a únge, (înv. și reg.) a tencui, (reg.) a mînji, (prin Transilv.) a meseli. *(A ~ pereții camerei.)* **2.** a cositori. *(A ~ un vas de aramă.)*

spoí vb. v. ARGINTA. AURI. FARDA. LIPI. MACHIA. MURUI. POLEI. SUFLA. VOPSI.

SPOIÁLĂ s. spoire, spoit, văruială, văruire, văruit. *(~ pereților camerei.)*

spoiálă s. v. FARD. LUSTRU.

SPOÍRE s. **1.** spoială, spoit, văruială, văruire, văruit. *(~ pereților camerei.)* **2.** cositorire, cositorit, spoit, (înv.) spoitúră. *(~ unui vas de aramă.)*

spoíre s. v. ARGINTARE. AURIRE. POLEIRE. POLEIT. SUFLARE.

SPOÍT adj. **1.** văruit, (reg.) muruít. *(Cameră ~.)* **2.** cositorit. *(Vas de aramă ~.)*

spoít adj. v. FARDAT. LIPIT. MACHIAT. MURUIT. VOPSIT.

SPOÍT s. **1.** spoială, spoire, văruială, văruire, văruit. *(~ pereților camerei.)* **2.** cositorire, cositorit, spoire, (înv.) spoitúră. *(~ unui vas de aramă.)*

spoít s. v. ARGINTARE. AURIRE. POLEIRE. POLEIT. SUFLARE.

spoitór s. v. BIDINEA. ZUGRAV.

SPOITOREÁSĂ s. (astăzi rar) chivúță.

spoitóri s. pl. v. PEJMĂ.

spoitúră s. v. COSITORIRE. COSITORIT. SPOIRE. SPOIT.

spoliá vb. v. DEPOSEDA. JEFUI. PRĂDA.

spoliát adj. v. DEPOSEDAT. JEFUIT. PRĂDAT.

spoliatór s. v. JEFUITOR. PRĂDĂTOR.

spoliáție s. v. DEPOSEDARE. JEFUIRE. PRĂDARE.

spoliére s. v. DEPOSEDARE. JEFUIRE. PRĂDARE.

*SPOLOCÁNIE s. *(BIS.)* (reg.) lunca curátă, ziua forfecărilor.

spóncă s. v. AGRAFĂ. CATARAMĂ. COPCĂ.

SPÓNGIE s. *(ZOOL.; Spongia officinalis)* burete.

SPONGIÉR s. *(ZOOL.; Spongiaria)* burete-de-mare.

SPONGIÓS adj. buretos, poros, (reg.) púhav. *(Material ~.)*

SPONGIOZITÁTE s. porozitate, (înv.) porîme. *(~ unui material.)*

sponsalíe s. v. LOGODNĂ.

SPONTÁN adj. **1.** brusc, fulgerător. *(O reacție ~.)* **2.** degajat, dezinvolt, firesc, natural, neafectat, neartificial, necăutat, neprefăcut, nesilit, nestudiat, simplu, (livr.) nonșalánt, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~; cu gesturi ~.)*

SPONTANEITÁTE s. degajare, dezinvoltură, firesc, naturalețe, simplitate, (livr.) nonșalanță, (rar) naturál, (înv.) naturalitáte. *(O mare ~ în comportarea cuiva.)*

SPOR s. **1.** adaos, supliment. *(~ la o retribuție.)* **2.** randament. *(Nu avea ~ la lucru.)*

spor s. v. ABUNDENȚĂ. BELȘUG. BENEFICIU. BOGĂȚIE. BUNĂSTARE. CÎȘTIG. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. PRISOS. PROFIT. PROSPERITATE. VENIT.

SPORÁDIC adj., adv. **1.** adj. accidental, incidental, întîmplător, ocazional, (livr.) aleatóriu, contingént, stocástic, (rar) cazuál, (înv.) simptomátic. *(Fenomen, eveniment ~.)* **2.** adj. izolat, răzleț. *(Cîteva cazuri ~ de îmbolnăvire.)* **3.** adv. izolat, răzleț, (înv.) sporadicéște. *(Apare ~.)*

sporadicéște adv. v. IZOLAT. RĂZLEȚ. SPORADIC.

SPORÍ vb. **1.** a mări, a rotunji. *(Și-a ~ averea.)* **2.** a mări, a multiplica, (livr.) a augmenta. *(A ~ de mai multe ori o cantitate.)* **3.** a crește, a se înmulți, a se mări, a se ridica, a se urca, (înv.) a se mulți, a prisosi, a se umnoji. *(A ~ numărul participanților.)* **4.** a crește, a (se) extinde, a (se) lărgi, a (se) mări, a (se) ridica, a (se) urca. *(Suprafețele cultivate au ~ la . . .)* **5.** a crește, a (se) mări, (livr.) a (se) augmenta. *(A ~ fondul de rulment.)* **6.** a crește, a se îndesi, a se îngroșa, a se înmulți. *(Rîndurile au ~.)* **7.** a crește, a (se) majora, a (se) mări, a (se) ridica, a (se) scumpi, a (se) sui, a (se) urca. *(Au ~ prețul; prețurile s-au ~.)* **8.** a crește, a (se) mări, a (se) ridica. *(A ~ nivelul de trai.)* **9.** a se accentua, a se amplifica, a crește, a se intensifica, a se întări, a se înteți, a se mări. *(Viteza vîntului a ~.)* **10.** a crește, a (se) îndîrji, a (se) înteți, (fig.) a (se) ascuți. *(Lupta ~ în intensitate.)* **11.** a (se) adînci, a (se) agrava, a (se) amplifica, a crește, a (se) intensifica, a (se) mări, (fig.) a (se) ascuți. *(Disensiunile au ~.)*

sporí vb. v. AJUTA. AVANSA. DEZVOLTA. EVOLUA. FLECĂRI. FOLOSI. GRĂBI. IUȚI. ÎNAINTA. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. PRII. PROGRESA. PROPĂȘI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI. ZORI.

SPORÍRE s. **1.** mărire, rotunjire. *(~ averii cuiva.)* **2.** mărire, multiplicare, (livr.) augmentáre. *(~ unei cantități de cîteva ori.)* **3.** creștere, înmulțire, mărire. *(~ numărului de participanți la . . .)* **4.** creștere, extindere, lărgire, mărire. *(~ suprafețelor însămînțate.)* **5.** creștere, mărire, (livr.) augmentáre. *(~ fondului de rulment.)* **6.** creștere, majorare, mărire, ridicare, scumpire, suire, urcare. *(~ prețurilor.)* **7.** creștere, mărire, ridicare. *(~ nivelului de trai.)* **8.** creștere, intensificare, întărire, întețire, mărire. *(~ vitezei vîntului.)*

SPORÍȘ s. *(BOT.; Verbena officinalis)* verbină, (reg.) măturiță, spórnic, veronică.

sporiș s. v. TROSCOT.

SPORÍT adj. **1.** mărit, rotunjit. *(Avere ~.)* **2.** crescut, mărit, ridicat. *(Cantități ~ de mărfuri.)* **3.** crescut, extins, lărgit, mărit. *(Suprafețe cultivate continuu ~.)* **4.** crescut, majorat, mărit, ridicat, urcat. *(Prețuri ~.)* **5.** amplificat, crescut, intensificat, întărit, mărit, potențat. *(O valoare fizică mult ~.)*

sporiul-căsei s. v. SCAIUL-DRACULUI.

SPÓRNIC adj. economicos. *(O mîncare ~.)*

spórnic adj. v. ABUNDENT. ACTIV. BOGAT. BUN. FECUND. FERTIL. GRAS. HARNIC. ÎMBELȘUGAT. ÎNDESTULAT. MARE. MĂNOS. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PRODUCTIV. RODITOR. RODNIC. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

spórnic s. v. SPORIȘ. VERBINĂ.

spórnic s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

SPOROVĂÍ vb. a flecări, a îndruga, a pălăvrăgi, a trăncăni, (pop.) a cățăi, a dondăni, a flencăni, a fleoncăni, a tăinui, a troncăni, (înv. și reg.) a spori, (reg.) a hondrăni, a pălamojdi, a pălăvăcăi, a pălăvri, a pichirisi, a tăini, a tălălăi, a tolocăni, a torosi, a zăgrăi, (Mold.) a lehăi, a leorbăi, (prin nord-estul Olt.) a prociti, (prin Mold.) a pruji, (Transilv.) a stroncăni, (prin Munt.) a tîndăli, (Ban.) a tonoci, (înv.) a bîrfi, a limbuți, a vorovi, (fam.) a pupăi, (fig.) a clămpăni, a clănțăni, a cotcodăci, a dîrdîi, a hodorogi, a măcina, a meliță, a toca. *(Au ~ toată ziua.)*

SPOROVĂIÁLĂ s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, **sporoväire**, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdît. *(Lăsați ~ !)*

SPOROVĂÍRE s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporoväială, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdît. *(Lăsați ~ !)*

SPOROVĂÍT s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporoväială, sporoväire, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdît. *(Lăsați ~ !)*

SPORT s. *sportul alb* = tenis; *sportul cu balonul rotund* = fotbal, sportul rege; *sportul cu mănuși* = box, pugilism, (rar) pugilát, pugilístică; *sportul rege* = fotbal, sportul cu balonul rotund.

SPORTÍV s. (livr.) sportsmán.

sportsmán s. v. SPORTIV.

spovádă s. v. MĂRTURISIRE. SPOVEDANIE. SPOVEDIRE.

SPOVEDÁNIE s. **1.** *(BIS.)* mărturisire, spovedire, (înv. și pop.) spovádă, (înv. și reg.) spovedeálă, (înv.) mărturisitúră. *(~ făcută preotului.)* **2.** confesiune, confidență, destăinuire, dezvăluire, mărturisire, (rar) sinceități (pl.). *(I-a făcut prietenului unele ~.)*

spovedeálă s. v. MĂRTURISIRE. SPOVEDANIE. SPOVEDIRE.

SPOVEDÍ vb. **1.** *(BIS.)* a (se) mărturisi, (înv. și reg.) a (se) griji, (înv.) a (se) duhovnici. *(S-a ~ preotului.)* **2.** a se confesa, a se destăinui, a se mărturisi, (livr.) a se confia, (înv. și pop.) a se dezveli. *(S-a ~ unui prieten.)* **3.** a declara, a destăinui, a dezvălui, a divulga, a împărtăși, a încredința, a mărturisi, a revela, a spune, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(I-a ~ marele său secret.)*

SPOVEDÍRE s. **1.** *(BIS.)* mărturisire, spovedanie, (înv. și pop.) spovádă, (înv. și reg.) spovedeálă, (înv.) mărturisitúră. *(~ făcută preotului.)* **2.** destăinuire, dezvăluire, divulgare, împărtășire, încredințare, mărturisire, revelare. *(~ unui secret.)*

SPOVEDÍT adj. *(BIS.)* (înv. și reg.) curát. *(Credincios ~.)*

spovedítor s. v. CONFESOR. DUHOVNIC.

spráfcă s. v. ANCHETARE. ANCHETĂ. CERCETARE. INSTRUIRE.

SPRE prep. **1.** (local) asupra, către, înspre, la, (înv.) déspre, între, súpra. *(Își aținteste privirea ~ noi.)* **2.** (temporal) către, înspre, (reg.) asúpra, (înv.) déspre, înde. *(Era ~ ziuă.)* **3.** (arată scopul) ca, de, drept, pentru. *(~ încercare; ~ exemplu.)* **4.** (final) pentru, (înv.) către. *(O spun ~ binele tău.)*

spre prep. v. ASUPRA. CA. CONTRA. DREPT. ÎMPOTRIVA. ÎN. LA. PE.

SPRÍJIN s. **1.** pop, proptea, reazem, susținere, (rar) sprijinitoáre, (pop.) popreá, (reg.) pripoánă, próptă, propteálă, proptís, șprait, (prin Munt. și Olt.) papainóg, (Transilv.) șoș, (înv.) rezemătúră, sprijineálă, sprijoánă. *(~ pentru consolidarea gardului.)* **2.** *(TEHN.)* reazem, rezemătoare. *(O piesă care servește ca ~.)* **3.** ajutor, auxiliar. *(Un ~ prețios.)* **4.** ajutor, asistență, ocrotire, protecție, (livr.) recúrs, (înv. și pop.) ajutorínță, (înv. și reg.) ajutoríe, sprijoánă, (înv.) sprijineálă, (turcism înv.) iamác. *(I-a mulțumit pentru ~ lui.)* **5.** ajutor, concurs, contribuție. *(~ lui a fost hotărîtor.)* **6.** ajutor, concurs, oficii (pl.), serviciu. *(Vă ofer ~ meu.)* **7.** protecție, (înv.) regeá, regealíc, (reg. fig.) próptă. *(Îi servește ca ~.)* **8.** apărare, ocrotire, protecție, (înv. și pop.) oblăduire, (înv.) apărămînt, scuteálă, scutínță, scutíre, (fig.) scut. *(Servește ca ~ împotriva . . .)* **9.** ajutor, ocrotire, patronaj, protecție, tutelă, (rar) tuteláj. *(Orfelinatul se bucură de ~ unei societăți de binefacere.)* **10.** egidă, oblăduire, ocrotire, patronaj, protecție. *(Asociația se bucură de înaltul ~ al . . .)* **11.** apărător, ocrotitor, protector, sprijinitor, susținător, (rar) proteguitór, protejatór, (înv.) arcá, părtinitór, păzitór, priitór, scutitór, (fig.) reázem. *(El era ~ său în zile de restriște.)* **12.** ajutor, reazem, sprijinitor, (fig.) toiág. *(Ea e ~ bătrînețelor lui.)*

sprijineálă s. v. AJUTOR. ASISTENȚĂ. OCROTIRE. POP. PROPTEA. PROSOP. PROTECȚIE. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE. ȘERVET. ȘTERGAR.

SPRIJINÍ vb. **1.** a (se) propti, a (se) rezema, a (se) susține, (reg.) a (se) popri, a (se) prijini. *(Un stîlp ~ poarta.)* **2.** a propti, a pune, a rezema. *(~ scara ca să suim.)* **3.** a purta, a susține, a ține. *(Vom merge cît ne-or ~ picioarele.)* **4.** a (se) ajuta, a (se) ajutora, a (se) ocroti, a (se) proteja, a (se) susține, (rar) a (se) proteguí, (înv. și pop.) a (se) înlesni, (prin Transilv.) a (se) prindori, (înv.) a (se) îndemîna, a (se) protecta, (fam. fig.) a (se) propti. *(L-a ~ să depășească impasul.)* **5.** a patrona, a susține, a tutela. *(Cine ~ această acțiune?)* **6.** a se baza, a se bizui, a conta, a se fundamenta, a se încrede, a se întemeia, (înv. și reg.) a se nădăi, (înv.) a se așeza, a se încredința, a se încumeta, a nădăjdui, a se semeți, a se stărui, (fig.) a miza, a se rezema. *(Toată teoria lui se ~ pe . . .)* **7.** a se baza, a se bizui, a conta, a se încrede, a se lăsa. *(Poți să te ~ pe mine!)* **8.** a ajuta, a servi, a sluji, a susține. *(A ~ cauza revoluției.)* **9.** a susține. *(A ~ propunerea făcută.)* **10.** a adeveri, a arăta, a atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a stabili, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)*

sprijíni vb. v. ACIUA. APĂRA. APUCA. CUIBĂRI. ESCHIVA. FERI. ÎNTÎMPINA. LUA. OPLOȘI. OPRI. PARA. PRIMI. PRINDE. PRIPĂȘI. STA.

SPRIJINÍRE s. **1.** proptire, rezemare, susținere. *(~ unei construcții cu stîlpi.)* **2.** ajutare, ajutorare. *(~ cuiva în rezolvarea unor probleme.)* **3.** servire, susținere. *(~ cauzei revoluției.)* **4.** ocrotire, protejare, susținere, (rar) proteguíre. *(~ bătrînețelor lui.)* **5.** susținere. *(~ propunerii cuiva.)*

SPRIJINÍT adj. **1.** proptit, rezemat. *(Gard ~.)* **2.** ajutat, ajutorat, ocrotit, protejat, susținut, (rar) proteguít, (fam. fig.) proptít. *(Om ~.)*

sprijinitoáre s. v. POP. PROPTEA. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE.

SPRIJINITÓR adj., s. **1.** adj. susținător. *(Stîlpi ~.)* **2.** s. apărător, ocrotitor, protector, sprijin, susținător, (rar) proteguitór, protejatór, (înv.) arcá, părtinitór, păzitór, priitór, scutitór, (fig.) reázem. *(El era ~ său în zile de restriște.)* **3.** s. ajutor, reazem, sprijin, (fig.) toiág. *(El era ~ bătrînețelor lui.)*

sprijoánă s. v. AJUTOR. ASISTENȚĂ. OCROTIRE. POP. PROPTEA. PROTECȚIE. REAZEM. SPRIJIN. SUSȚINERE.

SPRÍNTEN adj. **1.** iute, **vioi,** (rar) velóce, (înv.) pripélnic, (fig.) dezghețát. *(Un om ~.)* **2.** focos, iute, (pop.) ortomán. *(Cal ~.)* **3.** ager, agil, isteț, iute, repede, vioi, (reg.) zburátic. *(~ în mișcări.)* **4.** iute, vioi, (livr.) alért. *(O mișcare ~.)* **5.** săltat, săltăreț, vioi, **zglobiu,** (rar) săltătór. *(Zborul ~ al rîndunicii.)*

sprinten adj. v. SUBȚIRE. UȘOR.

SPRINTEIÓR adj. sprintenel. *(Mers ~.)*

SPRINTENEÁLĂ s. agerime, agilitate, iuțeală, repeziciune, suplețe, ușurință, vioiciune. (astăzi rar) sprinteníe, (înv.) sprintinătáte. *(~ în mișcări.)*

SPRINTENÉL adj. sprinteior. *(Mers ~.)*

sprinteni vb. v. GRĂBI. IUȚI. ZORI.

sprinteníe s. v. AGERIME. AGILITATE. IUȚEALĂ. REPEZICIUNE. SPRINTENEALĂ. SUPLEȚE. UȘURINȚĂ. VIOICIUNE.

sprintinătáte s. v. AGERIME. AGILITATE. IUȚEALĂ. REPEZICIUNE. SPRINTENEALĂ. SUPLEȚE. UȘURINȚĂ. VIOICIUNE.

SPRINȚÁR adj. **1.** drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, vioi, zăpăcit, zbînțuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, zvînturatic, (pop.) zbanghiu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Ce copil ~ !)* **2.** hoinar, nestatornic, (pop.) spulberátic. *(Gînduri ~.)*

sprințár adj. v. FLUȘTURATIC. FLUTURATIC. FRIVOL. NESERIOS. UȘURATIC. VÎNTURATIC. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

SPRÎNCEÁNĂ s. **1.** *(ANAT.)* (înv.) sufrunceá. *(Are ~ stufoase.)* **2.** bucată, fîșie, limbă, petic. *(O ~ de pădure.)* **3.** *(GEOGR.)* coamă, creastă, creștet, culme, muchie, spinare, (pop.) culmiș. *(~ muntelui.)*

sprinceánă s. v. DÎRĂ. DUNGĂ. FASCICUL. FÎȘIE. RAZĂ. TRÎMBĂ.

SPRÎNCENÁT adj. (înv. și reg.) sprîncenós. *(Om ~.)*

sprîncenós adj. v. SPRÎNCENAT.

sprînji vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNDEPĂRTA. RĂSPÎNDI. RĂZLEȚI. RISIPI.

spudaxí vb. v. ÎNVĂȚA. STUDIA.

spudaxít adj. v. CITIT. CULT. CULTIVAT. EDUCAT. INSTRUIT. ÎNVĂȚAT.

SPULBERÁ vb. **1.** a împrăștia, a risipi, (pop.) a zburătăci. *(Vîntul ~ frunzele.)* **2.** a viscoli. *(Vîntul ~ zăpada.)* **3.** a (se) destrăma, a (se) împrăștia, a (se) risipi, (Olt.) a (se) vărzui, (înv.) a (se) rășchira, (pop. fig.) a (se) răzbuna. *(După ploaie, norii s-au ~.)* **4.** a împrăștia, a risipi, a vîntura, (înv.) a spîrcui. *(A-i ~ pe dușmani în cele patru zări.)* **5.** a îndepărta, a risipi. *(I-a ~ toată temerea.)*

spulberá vb. v. DISTRUGE. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. SUPĂRA. ZDROBI. ZVÎNTA.

SPULBERÁRE s. împrăștiere, risipire. *(~ frunzelor, a prafului.)*

SPULBERÁT adj. **1.** împrăștiat, risipit. *(Frunze ~.)* **2.** viscolit. *(Zăpadă ~.)*

spulberátie adj. v. FLUȘTURATIC. FLUTURATIC. FRIVOL. HOINAR. NESERIOS. NESTATORNIC. SPRINȚAR. UȘURATIC. VÎNTURATIC. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

spulberătúră s. v. DUMBEȚ.

SPUMÁ vb. a spumega, (rar) a clăbuci. *(Valurile ~ ; caii ~.)*

spuma-cálului s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.

SPUMÁRE s. spumegare. *(~ apelor.)*

spumáriță s. v. CIUIN. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.

spumát adj. v. ÎNSPUMAT. SPUMEGÎND.

spumátic adj. v. ÎNSPUMAT. SPUMEGAT. SPUMEGĂTOR. SPUMEGÎND. SPUMOS.

SPÚMĂ s. **1.** clăbuc, (reg.) săpún, săpuneálă. *(Face ~ cînd se spală.)* **2.** clăbuc, (reg.) sclăbúc. *(Face ~ la gură cînd vorbește.)* **3.** *(GEOL.) spumă-de-mare* = piatră ponce, (înv.) piatră spumoásă.

spúmă s. v. BURETE. CAIMAC. ELITĂ. FLOARE. LAMURĂ. SMÎNTÎNĂ.

spumă-de-máre s. v. MAGNEZIT.

spumătoáre s. v. SPUMIERĂ.

spumeálă s. v. STUPITUL-CUCULUI.

SPUMEGÁ vb. a spuma, (rar) a clăbuci. *(Valurile ~ ; caii ~.)*

SPUMEGÁRE s. spumare. *(~ apelor.)*

SPUMEGÁT adj. înspumat, spumegător, spumegînd, spumos, (rar) spumátic, (înv. și reg.) spumegós. *(Ape, valuri ~.)*

SPUMEGĂTÓR adj. înspumat, spumegat, spumegînd, spumos, (rar) spumátic, (înv. și reg.) spumegós. *(Ape, valuri ~.)*

SPUMEGÎND adj. **1.** înspumat, (rar) spumát, spumátic. *(Cai ~.)* **2.** înspumat, spumegat, spumegător, spumos, (rar) spumátic, (înv. și reg.) spumegós. *(Ape, valuri ~.)*

spumegós adj. v. ÎNSPUMAT. SPUMEGAT. SPUMEGĂTOR. SPUMEGÎND. SPUMOS.

SPUMIÉRĂ s. (Mold.) chepceá, (înv.) spumătoáre. *(Spuma strînsă deasupra supei se ia cu ~.)*

SPUMÓS adj. **1.** înspumat, spumegat, spumegător, spumegînd, (rar) spumátic, (înv. și reg.) spumegós. *(Ape, valuri ~.)* **2.** înspumat. *(Vin ~.)*

spumós adj. v. AFÎNAT. DIAFAN. FIN. PUFOS. STRĂVEZIU. SUBȚIRE. TRANSPARENT. VAPOROS.

spunătór adj. v. REVELATOR. SEMNIFICATIV.

SPÚNE vb. **1.** a vorbi, a zice, (pop.) a cuvînta, a glăsui, a grăi, (înv.) a vorovi. *(~-i înainte, nu te sfii !)* **2.** a rosti, a vorbi, a zice, (pop.) a cuvînta, a glăsui, a grăi, (înv.) a glăsi, (depr.) a debita. *(~ numai prostii.)* **3.** a arăta, a indica, a preciza, (înv. și reg.) a semna, (înv.) a premíte, (grecism înv.) a prohdeorisi. *(După cum am ~.)* **4.** a afirma, a declara, a mărturisi, a relata, a zice, (pop.) a cuvînta, (înv.) a mărturi. *(A ~ următoarele . . .)* **5.** a exprima, a formula, a pronunța, a rosti, a zice. *(A ~ următoarea opinie . . .)* **6.** a face, a zice. *(El ~ : —Nu vreau !)* **7.** a comunica, a transmite, a zice, (înv.) a parastisi, (fig.) a servi. *(I-am ~ tot ce mi-ai spus ; le-a ~ ultimele noutăți.)* **8.** a arăta, a expune, a istorisi, a înfățișa, a nara, a povesti, a prezenta, a relata, (înv.) a parastisi. *(A ~ subiectul unei piese.)* **9.** a declara, a destăinui, a dezvălui, a divulga,

a împărtăși, a încredința, a mărturisi, a revela, a spovedi, (livr.) a confia, (înv. și pop.) a dezveli, (reg.) a deveghea, (înv.) a propovădui. *(I-a ~ dragostea lui pentru ea.)* **10.** a declama, a recita, a rosti, (rar) a debita, (pop.) a cuvînta. *(A ~ o poezie.)* **11.** a afirma, a declara, a pretinde, a susține, a zice, (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ că marfa e de bună calitate.)* **12.** a se afirma, a se auzi, a se șopti, a se vorbi, a se zice, a se zvoni, (înv. și reg.) a (se) suna, (reg.) a se slomni. *(Se ~ că a plecat.)* **13.** a articula, a grăi, a pronunța, a rosti, a scoate, a vorbi, a zice, (prin Mold.) a blești. *(N-a ~ un cuvînt.)* **14.** a (se) pronunța. *(În Moldova se ~ „chicior".)* **15.** a boteza, a chema, a denumi, a intitula, a numi, a porecli, a supranumi, (înv. și reg.) a număra, (înv.) a grăi, a nomina, a numeni, a titlui. *(Pentru vitejia lui i-au ~ „Bravul".)* **16.** a se chema, a se numi, a se zice, (înv.) a se pomeni. *(Cum se ~ pe la voi acestei flori?)* **17.** a susține. *(Ce ~ savantul în această carte?)* **18.** a admite, a presupune, a zice. *(Să ~ că-i așa cum susții.)* **19.** a conține, a cuprinde, a scrie, a zice. *(Ce ~ aceste documente?)* **20.** a însemna, a semnifica, a simboliza, (înv.) a semna. *(Această poreclă nu ~ nimic.)* **21.** a denunța, a pîrî, a reclama, (pop.) a vîndc, (Mold., Transilv. și Maram.) a ponoslui, (înv.) a jelui, a vădi, (fam. fig.) a aranja, a turna. *(L-a ~ autorităților.)* **22.** a ordona, a porunci, a zice. *(Fă ce-ți ~ el!)* **23.** a obiecta, a reproșa, a zice, (înv.) a prici, a remonstra. *(N-am ce ~, totul a fost perfect.)*

spúne vb. v. APĂREA. ARĂTA. CITI. CÎNTA. EXECUTA. INDICA. INTERPRETA. INTONA. IVI. ÎNFĂȚIȘA. PARCURGE. PREDICA. PREZENTA. PROPAGA. PROPOVĂDUI. RĂSPÎNDI. VENI.

spunént s. v. EXPONENT.

SPÚNERE s. **1.** exprimare, formulare, pronunțare, rostire, zicere. *(~ unei opinii.)* **2.** declamare, declamație, recitare, (rar) debitáre, (înv.) recitație. *(~ unei poezii.)*

spúnere s. v. ARĂTARE. EXPUNERE. ISTORIE. ISTORISIRE. ÎNFĂȚIȘARE. NARARE. NARAȚIUNE. POVESTE. POVESTIRE. PREZENTARE. PROVERB. RĂSPUNS. RELATARE. REPLICĂ. RIPOSTĂ. VORBĂ BĂTRÎNEASCĂ. ZICALĂ. ZICĂTOARE.

spuntá vb. v. APĂREA. ARĂTA. IVI. VEDEA. ZĂRI.

spure s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. EXCREMENT. FECALE. GUZGAN. ÎNCORNORATUL. LUP. NAIBA. NECURATUL. REUMATISM. SATANĂ. ȘOBOLAN. TARTOR.

SPURCÁ vb. **1.** a pîngări, a profana, (înv. și pop.) a prihăni, (reg.) a mîrșăvi, (fig.) a întina, a mînji, a murdări, a păta, (înv. și pop. fig.) a scîrnăvi, (reg. fig.) a pricăji. *(A ~ memoria cuiva.)* **2.** a batjocori, a necinsti, a pîngări, a profana, a viola, (înv. și pop.) a prihăni. *(A ~ un loc considerat sfînt.)* **3.** *(BIS.)* (pop. și fam.) a se dedulci. *(S-a ~ în timpul postului.)*

spurcá vb. v. BATJOCORI. COMPROMITE. DEDULCI. DEFECA. DEZONORA. DRĂCUI. IEȘI. ÎNJURA. NECINSTI. OCĂRÎ. RIDICULIZA. SILUI. TERFELI. VIOLA. ZEFLEMISI.

SPURCÁCI s. *(ORNIT.; Otis tetrax)* (reg.) spurcoáică, dropie mică, dropie pitică, dropiță mică.

SPURCÁRE s. **1.** pîngărire, profanare, (rar) prihănă, (înv. și pop.) prihănire, (înv.) prihănie, (fig.) întinăre, mînjire, murdărire, pătăre, (înv. fig.) pricăjire, scîrnăvie. *(~ memoriei cuiva.)* **2.** batjocorire, necinstire, pîngărire, profanare, sacrilegiu, violare, (înv. și pop.) prihănire. *(~ unui loc considerat sfînt.)*

spurcáre s. v. BATJOCORIRE. COMPROMITERE. DEZONORARE. NECINSTIRE. TERFELIRE.

SPURCÁT adj. **1.** pîngărit, profanat, (rar) prihănit, (fig.) întinat, mînjit, murdărit, pătat. *(Lucruri sfinte ~.)* **2.** dezgustător, infect, respingător, scîrbos, (pop.) scîrnav. *(~ treabă!)*

spurcát adj. v. CARNAL. CORUPT. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESFÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂȚAT. FIZIC. IMORAL. IMPUR. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. MURDAR. NECURAT. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NERUȘINAT. NETREBNIC. PERVERTIT. RUȘINOS. SCELERAT. STRICAT. TICĂLOS. TRUPESC. VICIOS.

spúrcat adj. v. DEȘĂNȚAT. IMORAL. IMPUDIC. INDECENT. NECUVIINCIOS. NERUȘINAT OBSCEN. PORNOGRAFIC. SCABROS. SCÎRBOS. TRIVIAL. VULGAR.

spurcát s. v. AGHIUȚĂ. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. DEMON. DIAVOL. DRAC. EXCREMENT. FECALE. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. PUSTULĂ MALIGNĂ. REUMATISM. SATANĂ. TARTOR.

spurcát s., adj. v. ERETIC. SCHISMATIC.

SPURCĂCIÚNE s. scîrboșenie, scîrnăvie. *(Ce e ~ asta?)*

spurcăciúne s. v. ABJECȚIE. CISTICERCOZĂ. EXCREMENT. FĂRĂDELEGE. FECALE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE. TRICHINOZĂ.

spurcătór adj., s. v. PÎNGĂRITOR. PROFANATOR.

spurcoáică s. v. SPURCACI.

spúriu adj. v. FALS. INAUTENTIC. INVENTAT. MINCINOS. NĂSCOCIT. NEADEVĂRAT. NEAUTENTIC. NEÎNTEMEIAT. NEREAL. PLĂSMUIT. SCORNIT.

SPÚSĂ s. afirmație, cuvînt, declarație, mărturisire, relatare, vorbă, zisă, (livr.) aserțiúne, propoziție, (astăzi rar) parólă, (înv.) voroávă, (fig.) gură. *(Nu te lua după ~ lui.)*

spuse s. v. CĂLCĂTOARE.

SPÚTĂ s. **1.** expectorație, flegmă, scuipat. **2.** salivă, scuipat, scuipătură, (rar) țápă, (pop.) stupít.

spuzár s. v. VĂTRAI.

SPUZĂ s. (reg.) șpérlă. *(~ din sobă.)*
spúză s. v. MULȚIME. POTOP. PUZDERIE. SUMEDENIE.
SPUZEÁLĂ s. *(MED.)* bășicuțe (pl.), bubulițe (pl.), papule (pl.). *(~ pe piele.)*
spuzeálă s. v. ALERGIE. ERUPȚIE. EXANTEM. HERPES. MULȚIME. POTOP. PUZDERIE. SUMEDENIE.
spuzénie s. v. MULȚIME. POTOP. PUZDERIE. SUMEDENIE.
spuzitúră s. v. ALERGIE. ERUPȚIE. EXANTEM.
ST interj. liniște!, pst!, tăcere!, (pop.) țist!, (arg.) múcles!
STA vb. **1.** a se opri, (înv. și reg.) a se sprijini, (înv.) a se popri. *(A mers ce-a mers, apoi a ~.)* **2.** a se opri, a poposi, a ședea, a trage, a zăbovi. *(A ~ la umbra unui stejar.)* **3.** a se așeza, a ședea, (reg.) a se púne. *(~ jos!)* **4.** a ședea. *(~ pe o bancă.)* **5.** a întîrzia, a zăbovi. *(Să nu ~ mult acolo!)* **6.** a rămîne, a zăbovi, (înv.) a prebîndi. *(Cît ai ~ la ei?)* **7.** a aștepta, a zăbovi. *(Mai ~ puțin că vin!)* **8.** a domicilia, a fi, a locui, a ședea, (pop.) a hălădui, a sălășlui, (înv. și reg.) a băciui, (reg.) a sălăși, (înv.) a sălășui. *(A ~ o vreme la Bacău.)* **9.** a staționa. *(Taxiul ~ în colțul străzii.)* **10.** a rămîne. *(~ cu noi la masă.)* **11.** a petrece. *(A ~ cu el întreaga seară.)* **12.** a se ține. *(~ drept!)* **13.** a se opri, (fig.) a încremeni. *(Ceasul a ~ la orele 12.)* **14.** a conteni, a se curma, a înceta, a se opri, a se potoli, a se sfîrși, a se termina, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (prin Ban.) a se prorupe, (Mold.) a tinchi, (înv.) a se precurma. *(Vijelia, ploaia a ~.)* **15.** a se afla, a fi, a se găsi. *(Plicul ~ pe masă nedesfăcut.)* **16.** a atîrna, a spînzura. *(Pe perete ~ un tablou.)* **17.** a-i ședea. *(Îți ~ foarte bine haina asta!)* **18.** a pluti. *(Uleiul ~ deasupra apei.)* **19.** a consista, a consta, a rezida, (înv.) a stărui. *(În ce ~ importanța problemei?)* **20.** a se limita, a se mărgini, a se reduce, a se rezuma, (rar) a se încheia. *(Importanța lucrării nu ~ doar în . . .)*
sta vb. v. AFLA. DA. DĂINUI. DECLANȘA. DESFĂȘURA. DEZLĂNȚUI. DUCE. DURA. EXISTA. FI. GĂSI. ISCA. IZBUCNI. MENȚINE. PĂSTRA. PERPETUA. PERSISTA. PORNI. PURTA. RĂMÎNE. STÎRNI. SUSȚINE. TRĂI. ȚINE.
STABÍL adj. **1.** fix, imobil, neclintit, nemișcat, (rar) nemișcător, (pop.) nesmintit, (înv.) neclătit. *(Un stîlp ~.)* **2.** fix, permanent, statornic. *(O așezare ~.)* **3.** fixat, sedentar, statornic, (înv.) așezător, stătător. *(Populații ~.)* **4.** statornic, (pop.) vătrâș. *(Țigani ~.)* **5.** consecvent, constant, neschimbat, neschimbător, statornic. *(~ în sentimente.)* **6.** durabil, statornic, trainic, (înv.) stătător. *(O stare sufletească ~.)*
STABILÍ vb. **1.** a se așeza, a se fixa, a se instala, a se opri, a se statornici, (pop.) a se sălășlui, (înv. și reg.) a se sălășui, (înv.) a se sădi, a se stăvi. *(S-au ~ în acele cîmpii mănoase.)* **2.** a (se) amplasa, a (se) așeza, a (se) fixa, a (se) plasa, a (se) situa. *(A ~ uzina în apropiere de . . .)* **3.** a (se) statornici, (fig.) a (se) întrona. *(Între cele două state s-au ~ relații prietenești.)* **4.** a calcula, a determina, a fixa, a măsura. *(A ~ valoarea unor parametri.)* **5.** a determina, a fixa, a preciza, a statornici. *(Cum ați ~ concentrația vinului?)* **6.** a defini, a determina, a preciza, (înv.) a mărgini, a răspica. *(A ~ proprietățile unui metal.)* **7.** a fixa, a preciza, a pune. *(A ~ un diagnostic.)* **8.** a fundamenta. *(A ~ coordonatele unei noi teorii.)* **9.** a descoperi. *(El e cel care a ~ etimologia cuvîntului . . .)* **10.** a constata. *(Ce a ~ ancheta?)* **11.** a institui, a introduce. *(A ~ o anumită practică.)* **12.** a consacra, a consfinți, a fixa, a statornici, (înv.) a sfinți. *(A ~ acest obicei.)* **13.** a face, a institui. *(~ legi.)* **14.** a alcătui, a constitui, a crea, a desemna, a forma, a institui, a înființa, a numi, a organiza, (înv.) a tocmi. *(A ~ o comisie specială pentru . . .)* **15.** a fixa, a hotărî, a institui, a întocmi, a orîndui, a rîndui, a statornici, (înv.) a așeza, a lega, a politici, a scoáte, a scorni, a tocmi. *(A ~ un impozit.)* **16.** a determina, a fixa, a hotărî, a preciza, a statornici, (înv.) a defige, a însemna, a statori. *(A ~ un nou termen.)* **17.** a comanda, a decide, a dispune, a fixa, a hotărî, a ordona, a porunci, a statornici, (rar) a prescrie, (înv. și pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. și Transilv.) a priti, (înv.) a învăța, a judeca, a povesti. *(A ~ să se facă astfel . . .)* **18.** a (se) alege, a (se) decide, a (se) fixa, a (se) hotărî, (pop.) a (se) îndemna, (înv.) a (se) rezolva, (fig., în Mold. și Transilv.) a se cumpăni. *(Ei, ai ~ ce să cumperi?; în sfîrșit, s-a ~.)* **19.** a aranja, a orîndui, a reglementa, (rar) a regula, (înv.) a regularisi. *(Și-a ~ situația neclară.)* **20.** a decide, a determina, a hotărî, (fig.) a pecetlui. *(Soarta meciului a fost ~ în ultimele secunde.)* **21.** a menționa, a prescrie, a prevedea, a specifica, a stipula. *(Articolul 1 ~ următoarele . . .)* **22.** a obține, a realiza. *(A ~ un record atletic.)* **23.** a adeveri, a arăta, a atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a susține, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse mai înainte.)*
stabilí vb. v. CONSTITUI. CREA. CTITORI. FUNDA. INSTITUI. ÎNFIINȚA. ÎNTEMEIA. ORGANIZA.
stabiliménț s. v. AȘEZĂMÎNT. FUNDAȚIE. INSTITUȚIE. ÎNTREPRINDERE. UNITATE.
STABILÍRE s. **1.** așezare, fixare, instalare, oprire, statornicire. *(~ lor în regiunile de deal.)* **2.** amplasare, așezare, fixare, plasare, situare. *(~ noului obiectiv într-un loc adecvat.)* **3.** statornicire. *(~ unor relații de prietenie.)* **4.** calculare, determinare, fixare, măsurare. *(~ valorii unor parametri.)* **5.** definire, determinare, precizare. *(O atentă ~ a proprietății metalelor.)* **6.** fixare, precizare, punere. *(~ unui diagnostic.)* **7.** fundamentare. *(~ coordonatelor unei teorii.)* **8.** constatare. *(~ unei infracțiuni.)* **9.** instituire, introducere. *(~ unei noi reglementări.)* **10.** consacrare, consfințire, fixare, statornicire, (înv.) sfințire. *(~ unui obicei.)* **11.** alcătuire,

constituire, creare, desemnare, formare, instituire, înființare, numire, organizare. *(~ unei comisii speciale.)* **12.** fixare, hotărîre, precizare. *(~ unui nou termen.)* **13.** determinare, fixare, precizare, statornicire. *(~ datei exacte a evenimentului.)* **14.** aranjare, orînduire, reglementare, (rar) reguláre, (înv.) regularisíre. *(~ tuturor problemelor de rezolvat.)* **15.** obținere, realizare. *(~ unui nou record.)*

STABILÍT adj. **1.** consacrat, consfințit, fixat, statornicit. *(Un obicei ~.)* **2.** anumit, cunoscut, determinat, fixat, hotărît, precizat, rînduit, specificat, statornicit. *(La o dată ~.)*

STABILITÁTE s. **1.** fixitate, imobilitate, neclintire, nemișcare. *(~ unor dune.)* **2.** echilibru. *(Se asigură ~ navei.)* **3.** consecvență, constanță, statornicie. *(~ în sentimente.)*

STABILIZÁ vb. **1.** a fixa. *(A ~ cursul monedei.)* **2.** a se consolida, a se întări. *(Situația lor s-a ~.)*

STABILIZÁNT s. *(CHIM.)* stabilizator.

STABILIZÁRE s. **1.** fixare. *(~ cursului monedei.)* **2.** consolidare, întărire. *(~ situației lor.)*

STABILIZATÓR s. *(CHIM.)* stabilizant.

STACCÁTO adv. *(MUZ.)* sacadat.

stáchie s. v. MÎNĂ. PALMĂ.

staéj s. v. HOMAR. RAC.

STACOJÍU adj. carmin (invar.), (pop.) cîrmîziu. *(O petală ~.)*

stáderă s. v. BALANȚĂ. CÎNTAR.

STADIMÉTRIC adj. *(TOP.)* tahimetric. *(Planuri ~.)*

STADIMETRÍE s. *(TOP.)* taheometrie, tahimetrie.

STADIMÉTRU s. *(TOP.)* celerimetru, taheometru, tahimetru.

STÁDIU s. **1.** etapă, fază, punct, situație. *(În ce ~ se află lucrările începute?)* **2.** etapă, fază, moment, punct, (fig.) treaptă. *(Verificați lucrarea în fiecare ~ al ei.)* **3.** grad, nivel, treaptă. *(~ de dezvoltare.)*

STAFÍDĂ s. (reg.) poámă, rozínchină. *(Cozonac cu ~.)*

STAFÍE s. **1.** apariție, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, strigoi, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre. **2.** strigoi, (pop.) morói, pricolíci, vîrcolác, (Transilv.) șișcói.

stagiatúră s. v. STAGIU.

STÁGIU s. **1.** (rar) stagiatúră. *(Face un an de ~ în uzină.)* **2.** *(MIL.)* armată, militărie, serviciu militar, (Transilv.) cătăníe, (înv.) oșteníe, soldățíe. *(Își face ~ la . . .)*

stagiúne s. v. ANOTIMP. SEZON.

STAGNÁ vb. **1.** (reg.) a bălțăci, a (se) bălti. *(Apa de ploaie ~ pe ogor.)* **2.** a lîncezi, a trena. *(Afacerile ~.)* **3.** (fig.) a lîncezi, (rar fig.) a tînji. *(Viața orașului ~.)*

STAGNÁNT adj. stătător. *(Ape ~.)*

STAGNÁRE s. **1.** (înv.) stagnație. *(~ apei de ploaie.)* **2.** (înv.) stagnație, (fig.) vegetare. *(~ a activității economice.)*

stagnáție s. v. STAGNARE.

STAI interj. **1.** ho !, oprește ! *(~ !, murgule !)* **2.** ajunge !, atît !, basta !, destul !, gata !, isprăvește !, încetează !, punct !, sfîrșește !, stop !, termină !, (reg.) halt !, (fam. și peior.) ho ! *(~ ! ai vorbit destule prostii !)*

STÁMBĂ s. *(TEXT.)* (pop.) cit. *(Rochii de ~.)*

stámbă s. v. CATEGORIE. FEL. GEN. PRESĂ. SOI. SPECIE. SPEȚĂ. TEASC. TIP. TIPAR.

stamboálă s. v. BANIȚĂ. DUBLU-DECALITRU.

STÁMPĂ s. gravură, (înv.) săpătúră. *(O ~ în lemn reprezentînd . . .)*

stan s. v. CLIN.

stână s. v. ABIS. ADÎNC. PRĂPASTIE. STÎNCĂ.

STÁNCĂ s. *(ORNIT.; Coloeus monedula)* ceucă, stăncuță, (reg.) cioácă, ciochíță, ciorícă, ciovícă, crăncău, lisárcă, stăncușoáră, cioară-gulerátă, cioară-pucioásă, papagal-țigánesc, porumbel-țigánesc.

STAND s. *(TEHN.)* banc. *(~ de probă, de încercare.)*

STÁNDARD adj., s. **1.** adj. banal, comun, stereotip, șablonard. *(Formule ~.)* **2.** s. nivel. *(~ de viață.)*

STANDARDIZÁ vb. a tipiza. *(A ~ produsele.)*

STANDARDIZÁRE s. tipizare. *(~ produselor.)*

STANDARDIZÁT adj. tipizat. *(Produse ~.)*

STANIÓL s. poleială, (reg.) șic. *(Ciocolată învelită în ~.)*

STÁNIȘTE s. (reg.) bătătúră, bouríște, meríză, merizătoáre, merizíș, merizíște, merizíștină, merizúș, tóriște, zăcătúră, (Transilv., prin Maram. și Olt.) stávă, (Munt.) stóriște, (Transilv. și Ban.) zăcătoáre. *(Vitele se odihnesc vara la ~.)*

stániște s. v. CANTONAMENT. TABĂRĂ.

STÁNIU s. *(CHIM.)* cositor, (Transilv. și Ban.) pleu.

stánță s. v. CAMERĂ. ÎNCĂPERE. ODAIE.

STAR s. divă, vedetă, (fig.) stea. *(Un ~ de cinema.)*

STÁRE s. **1.** caz, circumstanță, condiție, conjunctură, ipostază, împrejurare, postură, poziție, situație, (înv.) încunjuráre, perístas, prilejíre, stat, împrejur-stáre, (fig.) contéxt. *(În această ~ nu poate acționa.)* **2.** dispoziție, situație. *(În ce ~ sufletească se află?)* **3.** situație, soartă. *(Nu știe nimic de ~ lor.)* **4.** situație, (înv.) stépenă. *(~ înfloritoare.)* **5.** condiție, poziție, situație, (înv. și pop.) obráz, (Transilv.) prindoáre. *(~ privilegiată.)* **6.** condiție, rang, teapă, treaptă, (pop.) mînă, seámă. *(Sînt de aceeași ~.)* **7.** ierarhie, nivel, rang, scară, strat, treaptă. *(~ socială.)* **8.** rost, situație. *(Avea și el acum o ~.)* **9.** posibilitate, putere, putință, (înv.) putinciosíe. *(Să dea fiecare după ~ lui.)* **10.** avere, avut, avuție, bogăție, bun, mijloace (pl.), situație, (înv. și reg.) bogătáte, priléj, príndere, (reg.) blágă, prinsoáre, (prin Transilv.) apucătúră, (Transilv.) ioság, (Olt., Ban. și Transilv.) vlágă, (înv.) bucáte (pl.), periusíe,

(fam.) parále (pl.), (fig.) cheag, seu. *(Are ceva ~ ; om cu ~.)*

stáre s. v. ASTÎMPĂR. CALM. GRAVIDITATE. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. REPAUS. SARCINĂ. TIHNĂ.

STÁREȚ s. *(BIS.)* egumen, (astăzi rar) superiór, (înv. și reg.) stăroste, (înv.) prot. *(~ al mănăstirii Putna.)*

STÁREȚĂ s. *(BIS.)* (înv.) proestoásă.

STÁROSTE s. **1.** (înv.) baș, proestós, protoméster. *(~ al unei bresle.)* **2.** (prin Ban. și Transilv.) tarisfát. *(~ la nunțile țărănești.)*

stároste s. v. CONDUCĂTOR. EGUMEN. ISPRAVNIC. PEȚITOR. PÎRCĂLAB. STAREȚ. ȘEF. VĂTAF.

stárșină s. v. PRIMAR.

START s. *(SPORT)* plecare. *(A avut un ~ bun.)*

start s. v. DEBUT. ÎNCEPUT.

STAT s. ședere. *(~ lui acolo a durat 3 zile.)*

STAT s. **1.** țară, (înv. și reg.) stăpînire, (înv.) memlechét, politíe, públică. *(Un ~ înfloritor.)* **2.** putere, țară, (înv.) putință. *(Marile, micile ~.)* **3.** *stat federal* = federație.

stat s. v. AȘEZARE. CAZ. CIRCUMSTANȚĂ. CONDIȚIE. CONJUNCTURĂ. DEMNITATE. FĂPTURĂ. IPOSTAZĂ. ÎMPREJURARE. ÎNĂLȚIME. LOC. POSTURĂ. POZIȚIE. RANG. SITUAȚIE. STARE. STATURĂ. TĂLIE. TITLU. TOIAG.

STÁTIC adj. **1.** imobil, înțepenit, rigid, (livr.) hierátic. *(Atitudine ~ ; gest ~.)* **2.** neistoric, sincronic. *(O cercetare ~.)*

STÁTICĂ s. **1.** *(FIZ.) statica gazelor* = aerostatică. **2.** *(MEC.) statica lichidelor* = hidrostatică.

státică s. v. ECHILIBRU.

STATÍSM s. statisticitate.

statíst s. v. FIGURANT.

statístic s. v. STATISTICIAN.

STATISTICĂ VITÁLĂ s. *(MED.)* biostatistică.

STATISTICIÁN s. (înv.) statístic. *(E ~ de profesie.)*

STATISTICITÁTE s. statism.

statíve s. pl. v. RĂZBOI.

statizá vb. v. ETATIZA. NAȚIONALIZA.

STAT-MAJÓR s. *(MIL.)* (înv.) ștab.

statorí vb. v. CONSTITUI. CREA. CTITORI. DETERMINA. FIXA. FUNDA. HOTĂRÎ. INSTITUI. ÎNFIINȚA. ÎNTEMEIA. ORGANIZA. PRECIZA. STABILI. STATORNICI.

STATÓRNIC adj. **1.** fix, permanent, stabil. *(O așezare ~.)* **2.** fixat, sedentar, stabil, (înv.) așezătór, stătătór. *(Populații ~.)* **3.** stabil, (pop.) vătráș. *(Țigani ~.)* **4.** consecvent, constant, neschimbat, neschimbător, stabil. *(~ în sentimente.)* **5.** durabil, stabil, trainic, (înv.) stătătór. *(O stare sufletească ~.)* **6.** cinstit, credincios, devotat, fidel, nestrămutat, (livr.) leál, loiál, (reg.) slugárnic, (înv.) smerít. *(O soție ~ ; prieten ~.)* **7.** insistent, perseverent, persistent, răzbătător, stăruitor, tenace, (livr.) persuasiv, (rar) străbătătór. *(Om ~ în acțiunile sale.)* **8.** continuu, neîntrerupt, susținut, (înv.) nepregetát, nepregetătór. *(Eforturi ~ ; preocupare ~.)* **9.** decis, dîrz, ferm, hotărît, inflexibil, intransigent, neabătut, neclintit, nestrămutat, nesovăitor, (înv.) nepregetătór. *(Om ~ ; caracter ~.)* **10.** neclintit, nezdruncinat, tare. *(O voință ~.)*

STATORNICÍ vb. **1.** a se așeza, a se fixa, a se instala, a se opri, a se stabili, (pop.) a se sălășlui, (înv. și reg.) a se sălășui, (înv.) a se sădi, a se stăvi. *(S-au ~ în acele cîmpii mănoase.)* **2.** a (se) stabili, (fig.) a (se) întrona. *(Între cele două state s-au ~ relații prietenești.)* **3.** a determina, a fixa, a preciza, a stabili. *(Cum ați ~ concentrația vinului?)* **4.** a consacra, a consfinți, a fixa, a stabili, (înv.) a sfinți. *(Au ~ acest obicei.)* **5.** a se încuiba, a se înrădăcina, (fig.) a se înțeleni. *(Un obicei care s-a ~.)* **6.** (fig.) a se împămînteni, a se încetățeni. *(S-a ~ următoarea practică . . .)* **7.** a fixa, a hotărî, a institui, a întocmi, a orîndui, a rîndui, a stabili, (înv.) a așeza, a lega, a politici, a scoáte, a scorni, a tocmi. *(A ~ un impozit.)* **8.** a determina, a fixa, a hotărî, a preciza, a stabili, (înv.) a defige, a însemna, a statori. *(A ~ un nou termen.)* **9.** a comanda, a decide, a dispune, a fixa, a hotărî, a ordona, a porunci, a stabili, (rar) a prescrie, (înv. și pop.) a orîndui, a rîndui, (pop.) a soroci, (prin Ban. și Transilv.) a priti, (înv.) a învăța, a judeca, a poveli. *(A ~ să se facă astfel . . .)* **10.** a hotărî, a lăsa, a orîndui, a rîndui. *(Așa a ~ Dumnezeu.)* **11.** a (se) permanentiza. *(O situație care s-a ~.)*

statornicí vb. v. CONSOLIDA. CONSTITUI. CREA. CTITORI. FUNDA. INSTITUI. ÎNCHEIA. ÎNFIINȚA. ÎNTĂRI. ÎNTEMEIA. ORGANIZA.

STATORNICÍE s. **1.** consecvență, constanță, stabilitate. *(~ în sentimente.)* **2.** cinste, credință, devotament, fidelitate, (livr.) lealitáte, (înv. și reg.) priință. *(~ soției față de soțul ei.)* **3.** insistență, perseverență, persistență, stăruință, tenacitate, (rar) perseverátie, (înv.) stăruială, stăruíre. *(O ~ demnă de laudă în urmărirea scopului propus.)* **4.** dîrzenie, fermitate, hotărîre, intransigență, neclintire, neînduplecare, nestrămutare, nesovăire, (livr.) decízie, (înv.) nepréget, (fig.) inflexibilitáte. *(O ~ de granit.)*

statornicíe s. v. DURABILITATE. REZISTENȚĂ. SOLIDITATE. TĂRIE. TRĂINICIE.

STATORNICÍRE s. **1.** așezare, fixare, instalare, oprire, stabilire. *(~ lor în regiunile de deal.)* **2.** stabilire. *(~ unor relații de prietenie.)* **3.** determinare, fixare, precizare, stabilire. *(~ datei exacte a evenimentului.)* **4.** consacrare, consfințire, fixare, stabilire, (înv.) sfințíre. *(~ unei noi reglementări.)* **5.** încuibare, înrădăcinare. *(~ unui obicei.)* **6.** (fig.) încetățeníre. *(~ a unei practici.)* **7.** permanentizare. *(~ unei situații.)*

statornicíre s. v. CONSOLIDARE. CONSTITUIRE. CREARE. FUNDARE. INSTITUIRE. ÎNCHEIERE. ÎNFIINȚARE. ÎNTĂRIRE. ÎNTEMEIERE. ORGANIZARE.

STATORNICÍT adj. **1.** anumit, cunoscut, determinat, fixat, hotărît, precizat, rînduit, specificat, stabilit. *(La o dată ~.)* **2.** consacrat, consfinţit, fixat, stabilit. *(Un obicei ~.)*

STATUÁ vb. (rar) a statuta. *(A ~ îndatoririle lor.)*

STATUÁR adj. monumental. *(O imagine ~.)*

STATÚRĂ s. **1.** înălţime, mărime, talie. *(De ~ mică.)* **2.** făptură, înălţime, talie, (înv. şi pop.) boi, (pop.) stat. *(Mic de ~.)*

STATÚT s. regulament. *(~ de organizare.)*

statút s. v. CONSTITUŢIE.

statuţă vb. v. STATUA.

STÁŢIE s. **1.** oprire. *(~ de autobuze.)* **2.** gară. *(Mă dau jos din tren la ~ următoare.)*

stáţie s. v. HALTĂ. OPRIRE. POPAS.

STAŢIONÁ vb. **1.** a se opri. *(Nu e voie să ~ în faţa spitalului.)* **2.** a sta. *(Maşinile ~ în faţa casei.)*

STAŢIONÁR adj. neschimbat. *(Situaţie ~ în evoluţia bolii cuiva.)*

STAŢIONÁRE s. oprire, staţionat. *(Loc de ~ ; ~ în faţa spitalului este oprită.)*

STAŢIONÁT s. oprire, staţionare. *(Loc de ~ ; ~ în faţa spitalului este oprit.)*

staţiúne s. v. ATITUDINE. PORT. POZĂ. POZIŢIE. ŢINUTĂ.

STÁUL s. (înv. şi reg.) ográdă, săláş, (reg.) coşár, cotîrléte, obór, ocól, palánkă, plásă, saiá, tîrlă, ţarc, voréţ, (Mold. şi Transilv.) pătúl, (Transilv., Ban. şi Mold.) poiátă, (prin Mold.) serái, (Ban.) ştalóg. *(~ de oi.)*

stául s. v. GRAJD. STÎNĂ. STRUNGĂ. TÎRLĂ.

staurile-flórii s. pl. v. DUMINICA FLORIILOR. FLORII.

stávă s.v. HERGHELIE. STANIŞTE.

STÁVILĂ s. **1.** *(CONSTR.)* stăvilar, zăgaz, (pop.) opúst, (reg.) iezătúră, (înv.) iaz, scurgătoáre. *(A deschis ~.)* **2.** dificultate, greutate, impas, impediment, inconvenient, neajuns, nevoie, obstacol, oprelişte, piedică, (pop.) opreálă, poticálă, potrivnicíe, (înv. şi reg.) scandál, sminteálă, (înv.) anevoinţă, nevoínţă, popríre, stenahorie, (fig.) bariéră, handicáp, hop. *(A avut de depăşit o mare ~.)*

stăcí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. ECONOMISI. FACE. STRÎNGE.

stăncuşoáră s. v. CEUCĂ. STANCĂ. STĂNCUŢĂ.

STĂNCÚŢĂ s. *(ORNIT.; Coloeus monedula)* ceucă, stancă, (reg.) cioácă, ciochíţă, ciorícă, ciovícă, crancău, lisárcă, stăncuşoáră, cioară-gulerátă, cioară-pucioásă, papagal-ţigánesc, porumbel-ţigánesc.

stănóg s. v. PRIPON. ŢĂRUŞ.

STĂPÍN s. **1.** deţinător, posesor, proprietar, (înv.) ocináş, posesuitór. *(~ al unui bun.)* **2.** patron, (pop.) jupín. *(Are un ~ foarte aspru.)* **3.** *(BIS.;* art.) atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeire, dumnezeu, părinte, providenţă, puternicul (art.), tatăl (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînáltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. şi pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotţiitórul (art.), tvóreţ, zeu.

stăpîn s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. MONARH. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

STĂPÍNĂ s. patroană, (înv.) jupîneásă. *(~ unei case de modă.)*

stăpînésc adj. v. DOMNESC. VOIEVODAL.

STĂPÎNÍ vb. **1.** a avea, a deţine, a poseda, (înv.) a posesui. *(A ~ un bun material.)* **2.** a cîrmui, a conduce, a dirigui, a domni, a guverna, (înv. şi pop.) a oblădui, (înv.) a birui, a chivernisi, a dúce, a ocîrmui, a povăţui. *(Ştefan cel Mare a ~ cu glorie în Moldova.)* **3.** a domina, a trona. *(~ peste întreaga împărăţie.)* **4.** a cunoaşte, a pricepe, a şti, (fam.) a vedea. *(~ mai multe meserii.)* **5.** a cunoaşte, a poseda, a şti. *(~ trei limbi străine.)* **6.** a controla, a domina. *(~ spaţiul aerian.)* **7.** a domina, a subjuga, (fig.) a robi. *(Pasiunea îl ~.)* **8.** a domina, a înfrîna, a învinge. *(Şi-a ~ durerea.)* **9.** a opri, a reţine, (rar) a prididi, (fig.) a înghiţi. *(A-şi ~ lacrimile.)* **10.** a(-şi) birui, a(-şi) înfrîna, a(-şi) înfrînge, a(-şi) învinge, (pop. şi fam.) a(-şi) struni. *(Şi-a ~ emoţia.)* **11.** a se abţine, a se domina, a se înfrîna, a se opri, a răbda, a se reţine. *(Nu s-a putut ~ să nu-i spună.)* **12.** a absorbi, a domina, a preocupa. *(Îl ~ rezolvarea unei probleme.)* **13.** a (se) calma, a (se) domoli a (se) linişti, a (se) potoli, a (se) tempera. *(Te rog să te ~ !)* **14.** a domoli, a potoli, a stăvili, a tempera, (fig.) a înfrîna, a zăgăzui. *(I-a mai ~ avîntul.)*

stăpîní vb. v. CUCERI. LUA. OCUPA.

stăpîníe s. v. AUTORITATE. CALM. CÎRMUIRE. CONDUCERE. CUMPĂT. DIRIGUIRE. DOMINARE. DOMINAŢIE. DOMNIE. FIRE. GUVERNARE. HEGEMONIE. PUTERE. STĂPÎNIRE. SUPREMAŢIE.

STĂPÎNÍRE s. **1.** deţinere, posedare, posesiune. *(~ unui bun material.)* **2.** posesiune, proprietate. *(Hrisov de ~.)* **3.** posesiune, (fig.) mînă. *(Are în ~ documentele . . .)* **4.** cîrmuire, conducere, dirigiuire, domnie, guvernare, (înv. şi pop.) oblăduire, (înv.) chiverniseálă, chivernisire, ocîrmuíre, purtáre, purtát, stăpînie, vlădicíe, (fig.) cîrmă. *(~ ţării în vremea lui Mihai Viteazul.)* **5.** (concr.) cîrmuire, guvern. *(Ce zice ~ ?)* **6.** autoritate, dominare, dominaţie, hegemonie, putere, supremaţie, (înv.) puternicíe, stăpîníe, tăríe, ţiitúră, (latinism înv.) potestáte. *(Şi-a întins ~ asupra . . .)* **7.** ocupaţie. *(Dacia sub ~ romană.)* **8.** dominaţie, domnie, putere. *(~ banului.)* **9.** cunoaştere, pricepere. *(~ mai multor meserii.)* **10.** cunoaştere, posedare. *(~ mai multor limbi străine.)* **11.** abţinere, înfrînare, reţinere. *(~ de la ceva.)* **12.** calm, cumpăt, fire, (înv.) stăpîníe, (fig.) sînge réce, (rar fig.) răceálă. *(Te rog să nu-ţi pierzi ~.)* **13.** reţinere. *(Arată multă ~.)*

stăpînire s. v. AUTORITATE. INFLUENŢĂ. ÎNRÎURIRE. PUTERE. STAT. ŢARĂ.

STĂPÎNÍT adj. **1.** astîmpărat, aşezat, chibzuit, cuminte, cumínţit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniştit, potolit, reţinut, rezervat, serios, sobru, temperat. *(Om ~.)* **2.** calm, domol, liniştit, paşnic, potolit, temperat. *(Atitudine ~.)*

STĂPÎNITÓR adj., s. **1.** adj. dominant. *(Clasele ~ ; puterea ~.)* **2.** s. cîrmuitor, conducător, domn, domnitor, monarh, suveran, vodă, voievod, (astăzi rar) stăpîn, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădícă, (fig.) cîrmáci. *(Un ~ hrăpăreț.)*

STĂREȚÍ vb. *(BIS.)* a egumeni.

STĂREȚÍE s. *(BIS.)* egumenie. *(În timpul ~ lui.)*

stărosti vb. v. CERE. PEȚI.

stărostíe s. v. ISPRĂVNICIE. PEȚIRE. PEȚIT. PÎRCĂLĂBIE.

stărostít s. v. PEȚIRE. PEȚIT.

stărostói s. v. PEȚITOR.

STĂRUÍ vb. **1.** a insista, (prin Mold.) a bărăni, (fig.) a pistona. *(A ~ pe lîngă el pentru . . .)* **2.** a insista, a persevera, a persista. *(A ~ în acțiunea începută.)* **3.** a se ambiționa, a se încăpățîna, a se îndărătnici, a se îndîrji, a persevera, a persista. *(~ să susțină că . . .)* **4.** a continua, a persista, (înv.) a pesti. *(~ în fărădelegile lui.)* **5.** a dăinui, a dura, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista. *(Amintirea lui ~ pînă astăzi.)*

stăruí vb. v. ASPIRA. BAZA. BIZUI. CONSISTA. CONSTA. CONTA. DORI. FUNDAMENTA. ÎNCREDE. ÎNTEMEIA. JINDUI. NĂZUI. POFTI. PRETINDE. REZIDA. RÎVNI. SPRIJINI. STA. TINDE. ȚINTI. URMĂRI. VISA. VIZA.

stăruiálă s. v. INSISTENȚĂ. PERSEVERENȚĂ. PERSISTENȚĂ. STATORNICIE. STĂRUINȚĂ. TENACITATE.

STĂRUÍNȚĂ s. **1.** insistență, perseverență, persistență, statornicie, tenacitate, (rar) perseverație, (înv.) stăruiálă, stăruíre. *(O ~ demnă de laudă.)* **2.** perseverență, răbdare, tenacitate. *(Dovedește multă ~ în acțiunile sale.)* **3.** asiduitate, insistență, perseverență, rîvnă, sforțare, silință, sîrguință, străduință, străduință, zel, (pop.) osîrdie. *(~ lui s-a dovedit fructuoasă.)* **4.** dîrzenie, încăpățînare, îndărătnicie, perseverență, persistență, tenacitate, (rar) cerbicie. *(Obiectiv urmărit cu ~.)*

stăruíre s. v. INSISTENȚĂ. PERSEVERENȚĂ. PERSISTENȚĂ. STATORNICIE. STĂRUINȚĂ. TENACITATE.

STĂRUITÓR adj., adv. **1.** adj. insistent, perseverent, persistent, răzbătător, statornic, tenace, (livr.) persuasív, (rar) străbătător. *(Om ~ în acțiunile începute.)* **2.** adj. perseverent, răbdător, tenace, (livr.) paciént, (rar) răbduríu, (astăzi rar) străduitór, (pop.) pilós, (înv.) nevoitór. *(O fire ~.)* **3.** adj. dîrz, îndîrjit, perseverent, tenace. *(Muncă ~.)* **4.** adj. asiduu, insistent, perseverent, silitor, sîrguincios, sîrguitor, susținut, tenace, zelos. *(Eforturi ~.)* **5.** adv. insistent, (înv. și reg.) táre. *(O roagă ~ să . . .)* **6.** adj. ambițios, încăpățînat, îndărătnic, îndîrjit, perseverent. *(Se dovedește extrem de ~ în atingerea țelurilor sale.)* **7.** adj. persistent. *(Dureri ~.)* **8.** adj., adv. serios, temeinic, (fig.) sănătós. *(S-a apucat ~ de treabă.)*

STĂTĂTÓR adj. stagnant. *(Apă ~.)*

stătătór adj. v. DURABIL. FIXAT. SEDENTAR. STABIL. STATORNIC. TRAINIC.

STĂTÚT adj. **1.** clocit, împuțit, răsuflat, trezit, (reg.) mocnít, zăcút, (prin Mold.) băhnít, (prin Mold. și Bucov.) bîrlít. *(Apă ~.)* **2.** alterat, poluat, stricat, viciat. *(Un aer ~.)*

stătút adj. v. EPUIZAT. EXTENUAT. FRÎNT. ISTOVIT. PRĂPĂDIT. RUPT. SECAT. SECĂTUIT. SFÎRȘIT. SLEIT. STORS. TRUDIT. VLĂGUIT. ZDROBIT.

stăvár s. v. HERGHELEGIU.

stăví vb. v. ASTÎMPĂRA. AȘEZA. CUMINȚI. DOMOLI. FIXA. INSTALA. LINIȘTI. OPRI. POTOLI. STABILI. STATORNICI.

STĂVILÁR s. *(CONSTR.)* **1.** baraj, zăgaz, (reg.) opritoáre, (Mold. și Bucov.) iezătúră, (prin Munt.) năsádă, (Mold.) opúst. *(~ construit pe Lotru.)* **2.** stavilă, zăgaz, (pop.) opúst, (reg.) iezătúră, (înv.) iaz, scurgătoáre. *(A deschis ~.)*

STĂVILÍ vb. **1.** a bara, a zăgăzui, (Bucov.) a hăti. *(A ~ o apă.)* **2.** a îndigui, a zăgăzui. *(A ~ malul unui rîu.)* **3.** a domoli, a potoli, a stăpîni, a tempera, (fig.) a înfrîna, a zăgăzui. *(I-a mai ~ entuziasmul.)* **4.** a împiedica, a înfrîna, a opri, (fig.) a frîna. *(Nu puteau ~ avîntul revoluționar.)*

stăvilí vb. v. CURMA. ÎNTRERUPE. OPRI.

STĂVILÍRE s. **1.** barare, zăgăzuire. *(~ apei.)* **2.** îndiguire, zăgăzuire. *(~ malului unei ape.)* **3.** împiedicare, înfrînare, oprire. *(~ avîntului tineresc.)*

stăvilíre s. v. CURMARE. ÎNTRERUPERE. OPRIRE.

STĂVILÍT adj. **1.** barat, zăgăzuit. *(O apă ~.)* **2.** îndiguit, zăgăzuit. *(Mal ~.)*

STEA s. **1.** *(ASTRON.)* *stea căzătoare* = meteor, (înv.) arătáre ; *stea căzătoare strălucitoare* = bolid ; *stea cu coadă* = cometă, (pop.) stea comátă, stea cu coámă ; *steaua polară* = (pop.) steaua ciobánului, (reg.) împărátul (art.), steájerul (art.), stîlpul (art.), candela-cérului. **2.** *(ZOOL.)* *stea-de-mare* *(Asteroidea)* = asteridă, asteric. *(~ este un echinoderm.)* **3.** *(TIPOGR.)* asterisc, steluță. *(~ poate trimite la o notă aflată în josul paginii.)* **4.** țintă. *(Cal cu ~ în frunte.)*

stea s. v. CORNACI. DESTIN. DIVĂ. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. STAR. URSITĂ. VEDETĂ. ZODIE.

stea comátă s. v. COMETĂ. STEA CU COADĂ.

stea cu coámă s. v. COMETĂ. STEA CU COADĂ.

STEAG s. **1.** drapel, stindard, (livr. și poetic) flámură, (rar) bandiéră, (înv. și reg.) bandériu, prápur. *(~ unei țări.)* **2.** fanion. *(~ de semnalizare.)* **3.** *(MIL., IST.)* (turcism înv.) bairác. *(~ era unitatea militară ce servea sub același drapel.)* **4.** *(MIL.)* buluc, ceată, (înv.) bulucbășíe. *(În vechea organizare a armatei, ~ avea aproximativ efectivul unei companii.)*

steagul-zînelor s. v. CUSCUTĂ. TORȚEL.

steájerul s. art. v. STEAUA POLARĂ.

steaua ciobánului s. v. LUCEAFĂRUL. LUCEAFARUL DE SEARĂ. STEAUA POLARĂ. VENUS.

steaua diminéții s. v. LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ.
steaua-fétei s. v. STELUȚĂ.
steaua-pórcului s. v. ALDEBARAN.
steaua zórilor s. v. LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ.
stéblă s. v. BUCHET. MĂNUNCHI. TRUNCHI. TULPINĂ.
STEGÁR s. portdrapel, (rar) portstindárd, (înv.) sangeactár, sangeagáș, sangeagíu, (turcism înv.) bairactár. *(~ al unei divizii.)*
STEJÁR s. *(BOT.)* **1.** *(Quercus sessiliflora)* (reg.) ghindár. **2.** *stejar pufos (Quercus pubescens)* = (reg.) stejărícă.
STEJĂRÁȘ s. *(BOT.)* stejărel.
STEJĂRÉL s. *(BOT.)* stejăraș.
stejărét s. v. STEJĂRIȘ.
stejărícă s. v. STEJAR PUFOS.
stejăríe s. v. STEJĂRIȘ.
stejăríme s. v. STEJĂRIȘ.
STEJĂRÍȘ s. *(SILV.)* (pop.) stejărét, stejăríște, (reg.) stejăríe, stejăríme.
stejăríște s. v. STEJĂRIȘ.
stejí vb. v. GRĂBI. IUȚI. ZORI.
STELÁR adj. sideral, (înv.) stelín. *(Lumină ~.)*
stelát adj. v. ÎNSTELAT. ȚINTAT.
stelín adj. v. SIDERAL. STELAR.
stelișoáră s. v. STELIȚĂ.
STELÍȚĂ s. *(BOT.; Aster amellus)* (reg.) gălățénce (pl.), rúșcă, scinteiúțe (pl.), stelișoáră, vărsătoare, flori-cojocărești (pl.), flori-de Ierusalím (pl.), iarba-víntului, ochiul-bóului, rujă-de-toámnă, rujă-vínătă.
stelnicăríță s. v. PĂDUCHERNIȚĂ.
stélniță s. v. PĂDUCHE-DE-LEMN. PLOȘNIȚĂ.
stelós adj. v. ÎNSTELAT. LUMINOS. SCÎNTEIETOR. STRĂLUCITOR.
steluța-fétei s. v. RĂCOVINĂ.
STELÚȚĂ s. **1.** *(TIPOGR.)* asterisc, stea. *(~ poate trimite la o notă aflată în josul paginii.)* **2.** (reg.) strelíci. *(~ de grăsime, în supă.)* **3.** *(BOT.; Stellaria nemorum)* (reg.) albumeálă, bătrînís, iarbă-moále, steaua-fétei. **4.** *(BOT.; Erigeron alpinus* și *racemosus)* (reg.) ochiul-bóului.
stelúță s. v. ALBUMEALĂ. ALBUMIȚĂ. BĂTRÎNIȘ. BUMBIȘOR. FLOAREA-REGINEI. FLOARE-DE-COLȚ. LICURICI. ROCOȚEA. SCÎNTEIUȚĂ.
steluță-álbă s. v. RĂCOVINĂ.
STÉMĂ s. armoarii (pl.), blazon, emblemă, (înv.) armătúri (pl.), herb, márcă, pávază, scut. *(~ unei case princiare.)*
stémă s. v. NESTEMATĂ. PIATRĂ PREȚIOASĂ. PIATRĂ RARĂ. PIATRĂ SCUMPĂ.
stenahoríe s. v. ASTMĂ. BELEA. BUCLUC. DANDANA. DIFICULTATE. GREUTATE. IMPAS. IMPEDIMENT. INCONVENIENT. ÎNCURCĂTURĂ. JENĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. OBSTACOL. OPRELIȘTE. PACOSTE. PIEDICĂ. PLICTISEALĂ. POCINOG. RĂU. STAVILĂ. SUPĂRARE. URÎT.
stenahorísi vb. v. PLICTISI. SĂTURA. URÎ.
sténic adj. v. ÎNTĂRITOR.
STENOGRÁF s. (înv.) tah, tahigráf.
STENOGRAFIÁ vb. (înv.) a tahigrafia.
STENOGRÁFIC adj. (înv.) tahigráfic.
STENOGRAFÍE s. (înv.) tahigrafíe.
sténos s. v. ASTMĂ.
stépenă s. v. GRAD. NEAM. POZIȚIE. RANG. SEMINȚIE. SITUAȚIE. SPIȚĂ. STARE. TREAPTĂ. VIȚĂ.
stereție s. v. FUNINGINE.
STEREOTÍP adj. **1.** fix, neschimbat, stereotipic. *(O formulă ~.)* **2.** banal, comun, standard, șablonard. *(Exprimare ~.)* **3.** banalizat. stereotipic, (fig.) răsuflát, tocít. *(Imagini ~.)*
stereotipár s. v. STEREOTIPIST.
STEREOTÍPIC adj. **1.** fix, neschimbat, stereotip. *(O formulă ~.)* **2.** banalizat, stereotip, (fig.) răsuflát, tocít. *(Imagini ~.)*
STEREOTIPÍE s. (rar) stereotipism. *(~ unui epitet.)*
stereotipism s. v. STEREOTIPIE.
STEREOTIPÍST s. (rar) stereotipár. *(~ de profesie.)*
STERÍL adj. **1.** sterp, (înv. și pop.) știr, (Transilv.) știriță, (înv.) sec. *(Femelă ~.)* **2.** sterp. *(Plantă ~.)* **3.** nefertil, neproductiv, neroditor, sărac, slab, sterp, (rar) neródnic, sărăcăciós, sec, (Transilv.) mácru, (înv.) neproducătór, sterpós. *(Un sol ~.)* **4.** *(FARM., MED.)* aseptic, dezinfectat, sterilizat. *(Pansament ~.)*
steríl adj. v. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. NEFOLOSITOR. NETREBUINCIOS. NEUTIL. VAN. ZADARNIC.
STERÍNĂ s. *(CHIM.)* sterol.
STERILITÁTE s. **1.** *(BIOL.)* (înv. și reg.) sterpăciúne, (înv.) sterpíe. *(~ unui animal.)* **2.** *(BIOL.)* agenezie. *(~ unei femei.)* **3.** nefertilitate, neproductivitate, nerodnicie, sărăcie, (rar) sterpăciúne. *(~ unui teren.)*
sterilitáte s. v. INEFICACITATE. INEFICIENȚĂ. INUTILITATE. ZĂDĂRNICIE.
STERILIZÁ vb. **1.** a castra, a jugăni, a scopi, (livr.) a emascula, (rar) a scapeți, (pop.) a întoárce, a stîrpi, (reg.) a báte, a curăți, a herelui, (Transilv. și nordul Olt.) a suci. *(A ~ un animal mascul.)* **2.** *(MED.)* a dezinfecta. *(A ~ un mediu.)*
sterilizánt adj., s. v. DEZINFECTANT.
STERILIZÁRE s. **1.** castrare, jugănire, jugănit, scopire, scopit, (livr.) emasculație, evirație, (pop.) întoárcere, stîrpíre, (reg.) bátere, curățíre, hereluíre, (Transilv. și nordul Olt.) sucíre. *(~ unui armăsar.)* **2.** *(MED.)* dezinfectare, dezinfecție. *(~ unui mediu.)*
STERILIZÁT adj. **1.** castrat, jugănit, scopit, (pop.) întórs, stîrpít, (reg.) bătút, curățít, hereluít, (prin Ban.) soborít, (prin Transilv.) sucít. *(Berbec ~.)* **2.** *(FARM., MED.)* aseptic, dezinfectat, steril. *(Pansament ~.)*
STERN s. *(ANAT.)* os sternal.
STERÓL s. *(CHIM.)* sterină.

STERP adj. **1.** steril, (înv. și pop.) știr, (Transilv.) știriță, (înv.) sec. *(Femelă ~.)* **2.** steril. *(Plantă ~.)* **3.** nefertil, neproductiv, neroditor, sărac, slab, steril, (rar) neródnic, sărăcăciós, sec, (Transilv.) mácru, (înv.) neproducătór, sterpós. *(Un sol ~.)* **4.** arid, neproductiv, neroditor. *(O câmpie, o regiune ~.)*

sterp adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. ÎNCHIRCIT. ÎNȚELENIT. NECULTIVAT. NEDEȘTELENIT. NEDEZVOLTAT. NEFOLOSITOR. NELUCRAT. NETREBUINCIOS. NEUTIL. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SEC. SECAT. SFRIJIT. USCAT. VAN. ZADARNIC.

*STERPÁR s. (reg.) sterpetár. *(~ este ciobanul care păzește oile sterpe.)*

sterpăciúne s. v. NEFERTILITATE. NEPRODUCTIVITATE. NERODNICIE. POCITANIE. POCITURĂ. SĂRĂCIE. STERILITATE. STÎRPITURĂ.

sterpetár s. v. STERPAR.

sterpie s. v. STERILITATE.

sterpós adj. v. NEFERTIL. NEPRODUCTIV. NERODITOR. SĂRAC. SLAB. STERIL. STERP.

STIBÍNĂ s. *(CHIM.)* antimonit.

STÍBIU s. *(CHIM.)* antimoniu, (înv.) sîrmeá, súrmă.

stic s. v. SPETEAZĂ.

stíciu s. v. BĂȚ. COADĂ. NUIA. PRĂJINĂ. VARGĂ.

STICLÁR s. **1.** (Mold., Bucov. și Transilv.) glăjér. *(E ~ la Sighișoara.)* **2.** geamgiu, (Mold., Bucov. și Transilv.) glăjér. *(I s-a spart geamul, trebuie să cheme ~.)*

STÍCLĂ s. **1.** (Olt., Mold., Bucov. și Transilv.) glájă. *(Vas de ~.)* **2.** (livr.) butélie, (reg.) butélcă, șip, uiágă, (prin Ban.) bélcă, (Olt., Mold., Bucov. și Transilv.) glájă. *(O ~ cu lapte.)* **3.** geam. *(O verandă cu ~.)* **4.** lentilă, (înv.) línte. *(~ de ochelari.)* **5.** cilindru, glob, (reg.) burlúi, țilíndru. *(~ de lampă.)* **6.** *(CHIM.) sticlă organică* = plexiglas, poliметacrilat, stiplex.

stíclă s. v. MONOCLU.

STICLĂRÍE s. (Mold., Bucov. și Transilv.) glăjerie.

STICLÉTE s. *(ORNIT.; Carduelis carduelis)* (reg.) cucoánă, cuconíță, domnișoáră, domnișór, domnúț, logăcél, logocíță, oiță, scai, scaiéte, scăieciór, scăișór, spinărél, turculéț, vărgúță, ciuș-de-ghímpe, pasărea-scáiului, pasăre-de-scái, pasăre-domneáscă, (Bucov.) scăiér, (Transilv.) téngheliță.

sticléte s. v. GARDIAN. POLIȚAI. POLIȚIST. REGINĂ. SERGENT.

STICLÍ vb. **1.** a licări, a luci, a scăpăra, a scînteia, a sclipi, a străluci. *(Ochii îi ~.)* **2.** a luci, a scînteia, a sclipi, a străluci, (rar) a strălumina. *(Albe coifuri ~.)*

sticlí vb. v. AȚINTI. FIXA. PIRONI. ȚINTI. ȚINTUI.

STICLÍRE s. **1.** lucire, scînteiere, sclipire, strălucire, (rar) strălúciu, străluminăre, (înv.) lucoáre, strălucoáre. *(~ diamantului.)* **2.** licărire, lucire, scăpărare, scînteiere, sclipire, strălucire. *(O ~ ciudată a ochilor.)*

sticlișoáră s. v. STICLUȚĂ.

sticlít adj. v. AȚINTIT. FIXAT. PIRONIT. ȚINTIT. ȚINTUIT.

sticlitór adj. v. SCĂPĂRĂTOR. SCÎNTEIETOR. SCLIPITOR. STRĂLUCITOR.

STICLÓS adj. vitros. *(Cu aspect ~.)*

STICLOZITÁTE s. vitrozitate. *(~ unei structuri geologice.)*

sticluliță s. v. STICLUȚĂ.

sticlús s. v. GHEȚUȘ. POLEI.

sticlușoáră s. v. STICLUȚĂ.

STICLÚȚĂ s. (rar) sticlișoáră, sticluliță, sticlușoáră, (reg.) șipușór, (Transilv. și Bucov.) glăjiță, glăjúță. *(O ~ cu suc.)*

stideálă s. v. FRICĂ. JENĂ. RUȘINE. SFIALĂ. SFIICIUNE. STINGHEREALĂ. STÎNJENEALĂ. STÎNJENIRE. TEAMĂ. TEMERE.

stidí vb. v. JENA. RUȘINA. SFII. SPERIA. TEME.

stidínță s. v. FRICĂ. JENĂ. RUȘINE. SFIALĂ. SFIICIUNE. STINGHEREALĂ. STÎNJENEALĂ. STÎNJENIRE. TEAMĂ. TEMERE.

stidíre s. v. FRICĂ. JENĂ. RUȘINE. SFIALĂ. SFIICIUNE. STINGHEREALĂ. STÎNJENEALĂ. STÎNJENIRE. TEAMĂ. TEMERE.

stifós adj. v. ASPRU. ASTRINGENT. ÎNĂSPRIT. ÎNȚEPĂTOR. PIȘCĂCIOS. PIȘCĂTOR.

STIGMÁT s. (fig.) pecéte. *(~ rușinii.)*

stigmát s. v. CICATRICE. SEMN. URMĂ.

STIGMATIZÁ vb. **1.** a înfiera, (înv.) a pecetlui. *(A ~ sclavii, condamnații.)* **2.** a blama, a condamna, a dezaproba, a înfiera, a proscrie, a reproba, a respinge, (livr.) a dezavua, (rar) a sancționa, (pop.) a osîndi, (înv.) a mustra, a protesta, (fig.) a vesteji. *(Opinia publică a ~ gestul lui necugetat.)*

STIGMATIZÁRE s. **1.** înfierare, (rar) înfierát, (înv.) pecetluíre. *(~ unui sclav.)* **2.** blam, blamare, condamnare, dezaprobare, înfierare, neaprobare, reprobare, respingere, (livr.) dezavuáre, reprehensiúne, (rar) reprobațiúne, sancționáre, (pop.) osîndíre, (înv.) prihánă, (fig.) vestejíre. *(~ faptei necugetate a cuiva.)*

STIGMATIZÁT adj. înfierat, (înv.) pecetluít. *(Un condamnat ~.)*

STIH s. **1.** *(LIT.;* la pl.) poezie, versuri (pl.), (Mold. și Transilv.) verș. *(Scrie ~ și proză.)* **2.** *(BIS.)* verset, (rar) vers. *(~ din psalmi.)*

stih s. v. VERS.

stihár s. v. POET.

stihiál adj. v. STIHINIC.

stihíe s. v. ELEMENTE.

STIHÍNIC adj. (rar) stihiál. *(Forțe ~.)*

stihuí vb. v. RIMA. VERSIFICA.

stihuíre s. v. VERSIFICARE. VERSIFICAȚIE.

stihuitór s. v. POET. VERSIFICATOR.

stihurél s. v. VERSUREL.

STIL s. **1.** scris. *(Are un ~ nervos, vioi.)* **2.** exprimare. *(Are un ~ plastic.)* **3.** (rar) rostire, (fig.) condéi. *(~ poetic.)* **4.** limbaj. *(~ științific.)* **5.** (rar) sistém. *(~ pictural.)* **6.** fel, manieră, metodă, mod. *(~ de lucru al cuiva.)* **7.** fel, gen, manieră, mod, modalitate, regim, sistem. *(~ de viață.)*

stil s. v. CONDEI.

STILÁ vb. a se civiliza, a se cultiva, a se rafina, (înv.) a se politici, (fig.) a se ciopli, a se cizela, a se subția, a se șlefui, (înv. fig.) a se roáde. *(S-a mai ~ și el!)*

STILÁRE s. cultivare, rafinare, (fig.) cioplíre, cizeláre, șlefuíre. *(~ exprimării.)*

STILÁT adj. **1.** cultivat, rafinat, (fig.) subțíre. *(Exprimare ~.)* **2.** manierat, (fig.) rafinát, șlefuít. *(Om ~.)* **3.** ales, distins, fin, rafinat, select, subtil, (fam.) șic, (fig.) subțíre. *(Un public ~.)*

STILÉT s. pumnal, (înv. și pop.) junghér, junghi, (înv. și reg.) șiș, (înv.) pumnár, (arg.) șuríu. *(Lovitură de ~.)*

STILIZÁ vb. **1.** a cizela, (rar) a subtiliza, (pop.) a ageri, (fam. fig.) a ciopli, a peria, a pieptăna, (fig.) a șlefui. *(A ~ un text literar.)* **2.** a esențializa. *(A ~ un cap de copil, în pictură.)*

STILIZÁRE s. **1.** cizelare, (rar) subtilizáre, (fam. fig.) pieptănáre, (fig.) șlefuíre. *(~ unui text literar.)* **2.** esențializare. *(~ plastică.)*

STILIZÁT adj. **1.** cizelat, (fig.) șlefuít. *(O traducere ~.)* **2.** esențializat. *(Motiv popular ~.)*

stilográf s. v. STILOU. TOC REZERVOR.

STILÓU s. toc rezervor, (rar) stilográf. *(Serie cu ~.)*

STIMÁ vb. a aprecia, a cinsti, a considera, a onora, a prețui, a respecta, (înv.) a respectarisi, a respectălui, a respectui, a socoti. *(Toți îl ~ în mod sincer.)*

STIMÁBIL adj. cinstit, onorabil, onorat, prețuit, respectabil, respectat, stimat, venerabil, (înv.) omenít, preacinstít. *(O familie ~.)*

STIMÁT adj. **1.** apreciat, considerat, prețuit, respectat, (pop. fig.) văzút, (înv. fig.) vederós. *(Un om ~.)* **2.** cinstit, onorabil, onorat, prețuit, respectabil, respectat, stimabil, venerabil, (înv.) omenít, preacinstít. *(O familie ~.)*

STÍMĂ s. **1.** apreciere, atenție, cinste, cinstire, considerație, onoare, prețuire, respect, trecere, vază, (livr.) condescendénță, deferénță, reverénță, (înv. și reg.) seámă, (reg.) prețuiálă, (Mold.) lefteríe, (înv.) láudă, socotéală, socotínță, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)* **2.** admirație, prețuire, (înv.) miráre. *(~ mea pentru el a rămas statornică.)* **3.** ascendent, autoritate, considerație, influență, înrîurire, prestigiu, reputație, respect, trecere, vază, (înv.) înrîurítă, (fig.) crédit. *(În ochii lor se bucură de o ~ suverană.)*

stimătór s. v. ADMIRATOR.

STÍMUL s. **1.** *(FIZIOL.)* excitant, stimulent. *(~i senzoriali.)* **2.** imbold, impuls, îndemn, pornire, stimulent, (rar) îmboldíre, (reg.) bold, (înv.) năstáv, porneálă, (grecism înv.) parachínisis, (fig.) mișcáre, resórt, supórt, (înv. și reg. fig.) strămuráre. *(~ pentru o acțiune.)*

STIMULÁ vb. **1.** *(FIZIOL.)* a activa, a excita, (pop.) a aținа. *(Factor care ~ o funcție, un organ.)* **2.** a activa, a dinamiza, a intensifica, a înviora. *(A ~ o activitate, un proces.)* **3.** a îmbia, a îmboldi, a încuraja, a îndemna. *(Aprecierile lui m-au ~ să ...)* **4.** a impulsiona, a îmboldi, a îndemna. *(Îi ~ spre noi realizări.)* **5.** a îndemna, (grecism înv.) a parachinisi, (fig.) a împínge, (pop. fig.) a înghimpa, a mișca. *(Totul îl ~ să procedeze astfel.)* **6.** a îmbărbăta, a încuraja, a îndemna, a însufleți, a susține, (înv.) a insufla, a mîngîia, a semeți. *(Cine vă ~ în luptă?)*

STIMULÁRE s. **1.** *(FIZIOL.)* activare, excitare, excitație, (rar) stimulație, (pop.) ațináre. *(~ unei funcții, a unui organ,)* **2.** activare, dinamizare, intensificare, înviorare. *(~ unui proces.)* **3.** impulsionare, îmboldire, (rar) stimulație. *(~ activității culturale de masă.)*

STIMULATÍV adj. **1.** stimulator. *(Factor ~.)* **2.** emulativ, încurajator, stimulator. *(Întrecere cu caracter ~)* **3.** antrenant, mobilizator, stimulator. *(O acțiune ~.)*

STIMULATÓR adj. **1.** stimulativ. *(Factor ~.)* **2.** emulativ, încurajator, stimulativ. *(Întrecere cu caracter ~.)* **3.** antrenant, mobilizator, stimulativ. *(O acțiune ~.)*

stimulație s. v. ACTIVARE. EXCITARE. EXCITAȚIE. IMPULSIONARE. ÎMBOLDIRE. STIMULARE.

STIMULÉNT s. **1.** *(FIZIOL.)* excitant, stimul. *(~ senzoriali.)* **2.** imbold, impuls, îndemn, pornire, stimul, (rar) îmboldíre, (reg.) bold, (înv.) năstáv, porneálă, (grecism înv.) parachínisis, (fig.) mișcáre, resórt, supórt, (înv. și reg. fig.) strămuráre. *(~ pentru o acțiune.)*

STINDÁRD s. drapel, steag, (livr. și poetic) flámură, (rar) bandiéră, (înv. și reg.) bandériu, prápur. *(~ unei țări.)*

stingătoare de luminări s. v. MUCARNIȚĂ.

STINGĂTÓR s. extinctor. *(~ de incendii.)*

STÍNGE vb. **1.** a înăbuși. *(A ~ focul.)* **2.** a dispărea. *(Zîmbetul i s-a ~.)* **3.** a amuți, a dispărea, a înceta, a se liniști, a muți, a se potoli. *(Toate zgomotele s-au ~ în stradă.)* **4.** a deceda, a dispărea, a se duce, a muri, a pieri, a se prăpădi, a răposa, a (se) sfîrși, a sucomba, (livr.) a repauza, (înv. și pop.) a se săvîrși, (înv. și reg.) a se pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (înv. și reg. ir.) a se spárge, (fig. și fam.) a se curăța, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. și pop. fig.) a pica, (înv. și reg. fig.) a se muta, a se petréce, (arg.) a o mierli. *(S-a ~ ieri la amiază.)* **5.** *(JUR.)* a se prescrie, (înv.) a se prescribălui. *(Pedeapsa s-a ~.)*

stinge vb. v. ASASINA. ASTÎMPĂRA. CALICI. CALMA. DOMOLI. LINIȘTI. OMORÎ. POTOLI. RUINA. SĂRĂCI. SCĂPĂTA. SUPRIMA. TEMPERA. UCIDE.

STÍNGERE s. **1.** înăbușire *(~ unui incendiu.)* **2.** dispariție, încetare. *(~ ultimelor zgomote.)* **3.** decedare, deces, dispariție, moarte, pieire, prăpădire, răposare, sfîrșit, sucombare, (livr.) éxitus, extincție, repauzáre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. și pop.) săvîrșire, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) pieíște, topénie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditură, pristăvíre, săvîrșénie, săvîrșít, scădere, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeș. *(~ unei persoane.)* **4.** *(JUR.)* prescriere, (înv.) săvîrșíre. *(~ unei infracțiuni.)*

STINGHÉR adj. **1.** descompletat, desperechea, disparat. *(Un pantof ~.)* **2.** pustiu, singur. *(A rămas ~ pe lume.)* **3.** izolat, străin. *(Se simțea ~ în locul acela.)* **4.** stingherit, stînjenit. *(Se simțea ~ în casa directorului.)*

STINGHEREÁLĂ s. **1.** deranjare, incomodare, jenare, stingherire, stînjeneală, stînjenire, tulburare, (livr.) conturbáre, (pop.) zăticnire. *(~ cuiva de la lucru.)* **2.** jenă, rușine, sfială, sfiiciune, stînjeneală, stînjenire, (pop.) rușinare, (înv. și reg.) rușință, (înv.) stideálă, stidință, stidire. *(Un sentiment de ~.)*

STINGHERÍ vb. **1.** a deranja, a incomoda, a încurca, a jena, a stînjeni, a supăra, a tulbura, (livr.) a conturba, a importuna, (rar) a sinchisi, (pop.) a zăticni, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a sminti. *(Te rog să nu-l ~ de la lucru.)* **2.** a împiedica, a jena, a stînjeni. *(Îl ~ în mișcări.)*

STINGHERÍRE s. deranjare, incomodare, jenare, stingherealã, stînjenealã, stînjenire, tulburare, (livr.) conturbáre, (pop.) zăticnire. *(~ cuiva de la lucru.)*

STINGHERÍT adj. **1.** încurcat, jenat, stînjenit, (rar) strîmtorát. *(Se simțea cam ~.)* **2.** stingher, stînjenit. *(Se simțea ~ în casa directorului.)*

STINGHERITÓR adj. incomod, jenant, neplăcut, stînjenitor, supărător. *(O situație ~.)*

STÍNGHIE s. **1.** (înv. și reg.) préghiță, (prin Olt. și Ban.) șteáză. *(~ la o mobilă.)* **2.** chingă, (reg.) calafát, curmezíș, pop, púnte, stîlp. úșă, zăplát. *(~ la fundul unui vas.)* **3.** *(TEHN.)* braț, chingă, coardă, spetează, (pop.) curmezíș. *(~ la podul coșului morii.)* **4.** *(TEHN.)* chingă, scîndură, spetează, (pop.) blánă. *(~ la războiul de țesut.)* **5.** *(TEHN.)* lopățică, pop, spetează. *(La cîrceiele carului se află o ~.)* **6.** *(TEHN.)* bulfeu, cruce, spetează, (pop.) scălúș, (Transilv., Ban. și Olt.) fiulare, (Olt.) jíglă, (prin Mold.) lopățícă, (Ban.) remeneácă, (Transilv.) scînduríca. *(~ la jug.)*

stînghie s. v. COCÎRLĂ. FUSCEL. REGIUNE ÎNGHINALĂ. SCHIMBĂTOARE. SPETEAZĂ. SPIȚĂ. TREAPTĂ.

STINGHIOÁRĂ s. stinghiuță.

STINGHIÚȚĂ s. stinghioară.

STINS adj. **1.** înăbușit. *(Un incendiu ~.)* **2.** estompat, pal, palid, pierdut, șters, (reg.) sărbezíu, (fig.) dúlce, moále. *(Culori ~.)* **3.** difuz, palid, potolit, slab. *(O lumină ~.)* **4.** pal, palid, slab, spălăcit, (rar) pălít, (pop.) scărbăd. *(Lumina ~ a lămpii.)* **5.** înăbușit, înfundat, slab, surd, (fig.) vătuít. *(Zgomote, sunete ~.)* **6.** coborît, domol, încet, lin, molcom, potolit, scăzut, scoborît, slab, (rar) slăbănóg. *(Vorbea cu glasul ~.)* **7.** *(JUR.)* prescris. *(Un delict ~.)*

stins adj. v. RUINAT. SĂRĂCIT. SCĂPĂTAT.

stipendiá vb. v. FINANȚA. SUBVENȚIONA.

stipendiát s. v. MERCENAR.

stipendíst s. v. BURSIER.

stipéndiu s. v. BURSĂ. SUBVENȚIE.

STÍPLEX s. *(CHIM.)* plexiglas, polimetacrilat, sticlă organică.

STIPULÁ vb. a menționa, a prescrie, a prevedea, a specifica, a stabili. *(Articolul 1 ~ următoarele . . .)*

STIPULÁRE s. *(JUR.)* clauză, condiție, dispoziție, prevedere, punct, stipulație, termen, (înv. și pop.) tocmeálă, (înv.) șart. *(~ dintr-o convenție.)*

STIPULÁȚIE s. *(JUR.)* clauză, condiție, dispoziție, prevedere, punct, stipulare, termen, (înv. și pop.) tocmeálă, (înv.) șart. *(~ dintr-o convenție.)*

stîrcă s. v. CHIBRIT.

STIRIGOÁIE s. *(BOT.; Veratrum)* (reg.) bozățél.

stîrpe s. v. FAMILIE. NAȘTERE. NEAM. OBÎRȘIE. ORIGINE. PROVENIENȚĂ. VIȚĂ.

stivá vb. v. STIVUI.

stiváj s. v. STIVUIRE.

stiváre s. v. STIVUIRE.

stivatór s. v. STIVUITOR.

stívă s. v. CALĂ. HAMBAR.

STIVUÍ vb. (rar) a stiva. *(A ~ lăzile.)*

STIVUÍRE s. (rar) stiváj, stiváre. *(~ lăzilor.)*

STIVUITÓR s. (rar) stivatór.

STÎLCÍ vb. **1.** a strivi, a turti, a zdrobi, (pop.) a stropși, a zobi, (înv. și reg.) a struci, (Ban. și Transilv.) a zdroși, (înv.) a zdruncina. *(A ~ ceva dintr-un pumn.)* **2.** a snopi, (pop.) a stropși, (înv. și reg.) a tărbăci, (reg.) a otînji, a toropi, (Transilv.) a melestui, (fam.) a burduși, a cotonogi, (fig.) a bumbăci, a strivi, a tăbăci, a zdrobi, a zvînta. *(L-a ~ în bătaie.)* **3.** a deforma, a denatura, a poci, a schimonosi, a scîlcia, a stropși, (fig.) a schingiui. *(~ cuvintele cînd vorbește.)*

STÎLCÍRE s. **1.** strivire, turtire, zdrobire, (rar) zdrobeálă, (pop.) stropșíre, zobíre, (înv.) stropșitură. *(~ unei insecte.)* **2.** snopire. *(~ cuiva în bătaie.)* **3.** deformare, denaturare, pocire, pocit, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, scîlciere, stîlcit, stropșire, stropșit. *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

STÎLCÍT adj. **1.** strivit, turtit, zdrobit, (pop.) stropșít, zobít. *(O cutie de conserve ~.)* **2.** snopit, (Transilv.) melestuít, (fig.) zdrobít. *(~ în bătaie.)* **3.** deformat, denaturat, pocit, schimonosit, scîlciat, stricat, stropșit, (fig.)

schingiuít. *(Forme lexicale ~; o pronunțare ~.)*

STÎLCÍT s. deformare, denaturare, pocire, pocit, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, scîlciere, stîlcire, stropșire, stropșit. *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

STÎLP s. **1.** *(CONSTR.)* bîrnă, grindă, (înv. și pop.) pociúmb, (pop.) șarampói, (prin Olt. și Ban.) bălván, (Transilv.) șaf, (Maram.) șarănț, (Transilv., Maram. și Bucov.) șoș. (Maram., Transilv., Ban. și Olt.) șteamp, (Olt., Ban. și Transilv.) ștenáp. *(~ din scheletul unei case.)* **2.** *(CONSTR.)* par, parmac. *(~ la un pridvor.)* **3.** *(TEHN.)* braț, furcă, mînă, (reg.) ciocán, cújbă. *(~ la războiul de țesut.)*

stîlp s. v. CHINGĂ. COLUMNĂ. CRACĂ. CREANGĂ. MOȘ. RAMURĂ. STINGHIE. UȘOR.

stîlpár s. v. DIRECȚIE.

STÎLPÁRE s. *(BIS.)* (pop.) mițișór, (reg.) sálcie.

stîlpí vb. v. AȚINTI. FIXA. PIRONI. ȚINTI. ȚINTUI.

STÎLPIȘÓR s. stîlpuleț, stîlpușor.

stîlpít adj. v. AȚINTIT. FIXAT. ÎMPIETRIT. ÎNCREMENIT. ÎNLEMNIT. ÎNMĂRMURIT. ÎNȚEPENIT. NECLINTIT. NEMIȘCAT. PIRONIT. ȚEAPĂN. ȚINTIT. ȚINTUIT.

stîlpul s. art. v. STEAUA POLARĂ.

STÎLPULÉȚ s, stîlpișor, stîlpușor.

STÎLPUȘÓR s. stîlpișor, stîlpuleț.

stîlpușór s. v. MĂNUȘĂ.

stîmpărá vb. v. ASTÎMPĂRA. CALMA. DOMOLI. LINIȘTI. POTOLI. TEMPERA.

stîmpí vb. v. CONTENI. ÎNCETA. ÎNTRERUPE. OPRI.

STÍNĂ s. tîrlă, (rar) oieríe, (reg.) băcíe, cășăríe, colíbă, mándră, mutáre, odaíe, săláș, (prin Transilv., Ban. și vestul Munt.) stául.

STÍNCĂ s. (pop.) stână, (reg.) canará, (Transilv.) cîrșie, (prin Olt. și Ban.) janț. *(O ~ uriașă de bazalt.)*

stîncă s. v. PIATRĂ. ROCĂ.

STÎNGĂCI adj. neajutorat, neîndemînatic, nepriceput, (livr.) inabil, (rar) neajutát, (reg.) natantól. *(E tare ~, bietul băiat!)*

stîngáci adj. v. NECORESPUNZĂTOR. NEIZBUTIT. NEREALIZAT. NEREUȘIT. NESATISFĂCĂTOR. PROST. SLAB.

stîngăci vb. v. ȘCHIOPĂTA.

STÎNGĂCÍE s. neîndemînare, (rar) nepricépere, (reg.) mangoseálă, (înv.) maladrésă. *(Era de o ~ proverbială.)*

STÍNJEN s. **I.** (prin Transilv.) șing. *(Un ~ de lemne.)* **II.** *(BOT.)* **1.** *(Iris germanica)* iris, stînjenel, (reg.) ceápă, cocóș, cocoșél, crin, lílie, lilión, paparígă, sábie, speteáză, stînjeníță, tulipán, coada-cocóșului, cosița-fételor, floare-vînătă, frunză-látă, iarbă-látă. **2.** *(Iris variegata)* iris, stînjenel, (reg.) lilion-păsărésc. **3.** *stînjen de baltă (Iris pseudacorus)* = iris, stînjenel, stînjen galben, (reg.) speteáză, spetegióară, crin-de-ápă, crin-gálben, lilie-gálbenă; *stînjen galben (Iris pseudacorus)* = iris, stînjenel, stînjen de baltă, (reg.) speteáză, spetegioáră, crin-de-ápă, crin-gálben, lilie-gálbenă.

stînjen s. v. CRIN-GALBEN.

stînjen-álb s. v. NARCISĂ.

STÎNJENÁR s. (reg.) metăráș, metrár.

STÎNJENEÁLĂ s. **1.** deranjare, incomodare, jenare, stingherează, stingherire, stînjenire, tulburare, (livr.) conturbáre, (pop.) zăticnire. *(~ cuiva de la lucru.)* **2.** jenă, rușine, sfială, sfiiciune, stingherează, stînjenire, (pop.) rușináre, (înv. și reg.) rușínță, (înv.) stideálă, stidínță. stidíre. *(Un sentiment de ~.)*

STÎNJENÉL s. *(BOT.)* **1.** *(Iris germanica)* iris, stînjen, (reg.) ceápă, cocóș, cocoșél, crin, lílie, lilión, paparígă, sábie, speteáză, stînjeníță, tulipán, coada-cocóșului, cosița-fételor, floare-vînătă, frunză-látă, iarbă-látă. **2.** *(Iris variegata)* iris, stînjen, (reg.) lilion-păsărésc. **3.** *(Iris pseudacorus)* iris, stînjen de baltă, stînjen galben, (reg.) speteáză, spetegioáră, crin-de-ápă, crin-gálben, lilie-gálbenă.

stînjenél s. v. RĂȚIȘOARĂ.

STÎNJENÍ vb. **1.** a deranja, a incomoda, a încurca, a jena, a stingheri, a supăra, a tulbura, (livr.) a conturba, a importuna, (rar) a sinchisi, (pop.) a zăticni, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a sminti. *(Te rog să nu-l ~ de la lucru; să nu fie ~ de nimeni.)* **2.** a împiedica, a jena, a stingheri. *(Îl ~ în mișcări.)*

stînjení vb. v. JENA. RUȘINA. SFII.

STÎNJENÍRE s. **1.** deranjare, incomodare, jenare, stingherează, stingherire, stînjenează, tulburare, (livr.) conturbáre, (pop.) zăticnire. *(~ cuiva de la lucru.)* **2.** jenă, rușine, sfială, sfiiciune, stingherează, stînjenează, (pop.) rușináre, (înv. și reg.) rușínță, (înv.) stideálă, stidínță, stidíre. *(Un sentiment de ~.)*

STÎNJENÍT adj. **1.** încurcat, jenat, stingherit, (rar) strîmtorát. *(Se simțea cam ~.)* **2.** stingher, stingherit. *(Se simțea ~ în casa directorului.)*

STÎNJENITÓR adj. incomod, jenant, neplăcut, stingheritor, supărător. *(O situație ~.)*

stînjeníță s. v. IRIS. STÎNJEN. STÎNJENEL.

stînjeníu adj., s. v. LILIACHIU. MOV. VIOLET. VIORIU.

STÎRC s. *(ORNIT.)* **1.** *stîrc cenușiu (Ardea cinerea)* = bîtlan, (reg.) ceapúr, gîtlán, pescár; *stîrc purpuriu (Ardea purpurea)* = bîtlan roșiatic, bîtlan roșu, stîrc roșu, (reg.) bîtlan scorțișór, bîtlan scorțișoríu, ceapur róșu, ciaclă-de-tréstie, ciaclă-róșie, gac-róșu; *stîrc roșu (Ardea purpurea)* = bîtlan roșiatic, bîtlan roșu, stîrc purpuriu, (reg.) bîtlan scorțișór, bîtlan scorțișoríu, ceapur róșu, ciaclă-de-tréstie, ciaclă-róșie, gac-róșu. **2.** *(Ardeola ralloides)* (reg.) bîtlan gálben. **3.** *stîrc alb (Egretta alba)* = egretă, (rar) erodiu álb, erodiu máre, (reg.) bîtlan álb, ceapur máre, stîrc bălán. **4.** *stîrc mic (Ixobrychus minutus)* = stîrc pitic, (pop.) scrofíță; *stîrc pitic (Ixobrychus minutus)*

= stîrc mic, (pop.) scrofiță. **5.** *stîrc-de-noapte (Nycticorax nycticorax)* = (reg.) cuácă, stîrc-cenușiu-de-noápte, stîrc-cenușiu-míc.

stîrc s. v. BARZĂ. COCOSTÎRC.

stîrc alb míc s. v. BÎTLAN MIC.

stîrc bălán s. v. EGRETĂ. STÎRC ALB.

stîrc-cenușiu-de-noápte s. v. STÎRC-DE-NOAPTE.

stîrc-cenușiu-míc s. v. CORB-DE-NOAPTE. STÎRC-DE-NOAPTE.

stîrc-de-noápte s. v. BOU-DE-BALTĂ.

stîrci vb. v. CHIRCI. CONTRACTA. GHEMUI. ÎNCHIRCI. STRÎNGE. ZGÎRCI.

stîrcióg s. v. BUTUC. FUS. PAT. PICIOR. SCALN. STRAT. TALPĂ.

stîrcit adj. v. CHIRCIT. CONTRACTAT. GHEMUIT. ÎNCHIRCIT. STRÎNS. ZGÎRCIT.

stîrc-pitíc s. v. BÎTLĂNAȘ.

stîrlíci s. v. ALUNIȚĂ.

STÎRNÍ vb. **1.** a goni, a hăitui, a scorni, (pop.) a zgorni. *(A ~ vînatul din bîrlog.)* **2.** a scormoni, a scorni, (pop.) a scociorî. *(~ prin pădure în căutarea vînatului.)* **3.** a agita, a răscoli, a ridica. *(Vîntul ~ praful.)* **4.** a asmuți, a aținta, a hărțui, a întărîta, a provoca, (pop.) a sumuța, a zădărî, (Mold. și Bucov.) a hărăți. *(A ~ cîinii.)* **5.** a agita, a aținta, a incita, a instiga, a întărîta, a provoca, a tulbura, (pop.) a sumuța, (înv. și reg.) a scorni, (reg.) a smomi, a zădărî, (fig.) a asmuți, a monta. *(El ~ masele.)* **6.** a aținta, (fig.) a scormoni, a zgîndări. *(Nu-i mai ~ durerea!)* **7.** a apărea, a se isca, a se ivi, a începe, a (se) porni, a se produce, (înv. și reg.) a se scociorî, (fig.) a se naște. *(S-a ~ din senin o furtună.)* **8.** a cauza, a crea, a da, a determina, a face, a pricinui, a produce, a provoca. *(Injecția i-a ~ o senzație de înviorare.)* **9.** a se declanșa, a se dezlănțui, a se isca, a izbucni, a (se) porni, (rar) a se prăvăli, (înv. și reg.) a se dezlega, a se scorni, (înv.) a se scula, a se spărge, a sta, (fig.) a se aprinde. *(S-a ~ un conflict.)* **10.** a cauza, a declanșa, a determina, a dezlănțui, a genera, a isca, a naște, a pricinui, a prilejui, a produce, a provoca, (înv. și reg.) a scorni, (înv.) a pricini, a prileji. *(Atitudinea lui a ~ discuții furtunoase.)* **11.** a isca, a naște, a produce, a provoca, a ridica. *(Cartea a ~ numeroase controverse.)* **12.** a deștepta, a produce, a provoca, a solicita, a suscita, a trezi. *(Le-a ~ interesul.)* **13.** a (se) face, a (se) produce, a (se) provoca. *(Vestea a ~ vîlvă.)*

stîrní vb. v. DEȘTEPTA. INVENTA. ÎNFURIA. MÎNIA. NĂSCOCI. PLĂSMUI. SCORNI. SCULA. TICLUI. TREZI.

STÎRNÍRE s. **1.** bătaie, goană, gonire, hăituială, hăituire, scornire, (pop.) zgornire. *(~ vînatului din bîrlog.)* **2.** asmuțire, aținare, întărîtare, provocare, (pop.) zădărîre. *(~ cîinilor.)* **3.** aținare, incitare, instigare, instigație, întărîtare, provocare, tulburare, (rar) incitație, provocație, (pop.) zădărîre. *(~ maselor).* **4.** declanșare, dezlănțuire, iscare, izbucnire, începere, pornire, producere, venire, (înv. și reg.) scornire, (înv.) prorupere, prorupție. *(Înainte de ~ vijeliei.)* **5.** creare, determinare, pricinuire, producere, provocare. *(~ unei anumite stări.)*

STÎRNÍT adj. **1.** asmuțit, întărîtat. *(Cîini ~.)* **2.** aținat, incitat, instigat, întărîtat, provocat, (pop.) zădărît. *(Om ~.)*

STÎRPÍ vb. **1.** a distruge, a extermina, a masacra, a măcelări, a nimici, a prăpădi, (pop. și fam.) a căsăpi, (reg.) a chesăgi, (înv.) a conceni, a snopi, a stropși. *(Au ~ întreaga populație.)* **2.** (livr.) a eradica. *(A ~ o boală.)* **3.** (fig.) a tăia. *(A ~ răul din rădăcină.)* **4.** a desființa, a lichida, a suprima. *(A ~ favoritismele.)*

stîrpí vb. v. AVORTA. CASTRA. JUGĂNI. SCOPI. SECA. STERILIZA.

STÎRPÍRE s. **1.** distrugere, exterminare, masacrare, măcelărire, nimicire, (rar) măcelărît, (pop. și fam.) căsăpire. *(~ întregii populații.)* **2.** (livr.) eradicare. *(~ unei boli.)* **3.** desființare, lichidare, suprimare. *(~ abuzurilor.)*

stîrpíre s. v. CASTRARE. JUGĂNIRE. JUGĂNIT. SCOPIRE. SCOPIT. STERILIZARE.

STÎRPÍT adj. distrus, exterminat, nimicit. *(O specie ~.)*

stîrpít adj. v. CASTRAT. JUGĂNIT. SCOPIT. STERILIZAT.

STÎRPITÚRĂ s. **1.** lepădătură, (livr. fig.) avortón. *(Nu e decît o ~.)* **2.** pocitanie, pocitură, (reg.) sterpăciúne, (livr. fig.) avortón. *(O ~ de copil.)* **3.** (fig.) leșinătură *(O ~ de pisică.)*

stîrpitúră s. v. AVORTON.

STÎRV s. cadavru, corp, hoit, leș, mortăciune, trup, (reg.) stîrvină, (Transilv.) hanț, (înv., în Transilv.) dăbilă. *(I-a găsit ~ într-o văgăună.)*

stîrvină s. v. CADAVRU. CORP. HOIT. LEȘ. MORTĂCIUNE. STÎRV. TRUP.

STOÁRCE vb. **1.** a presa, a tescui, a zdrobi. *(A ~ strugurii.)* **2.** (înv.) a stoci. *(A ~ o rană de puroi.)* **3.** a epuiza, a extenua, a frînge, a istovi, a seca, a secătui, a sfîrși, a slei, a vlăgui, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămori, (fig.) a súge. *(Munca brută l-a ~.)*

stoárce vb. v. ASUPRI. EXPLOATA. EXTORCA. INFILTRA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PĂTRUNDE. PERSECUTA. PRIGONI. SCURGE. SECĂTUI. TIRANIZA. URGISI.

STOÁRCERE s. presare, stors, tescuire, tescuit, zdrobire, (înv. și reg.) storsúră. *(~ strugurilor.)*

stoárcere s. v. ASUPRIRE. EXPLOATARE. EXTORCARE. ÎMPILARE. NĂPĂSTUIRE. OPRESIUNE. OPRIMARE. PERSECUTARE. PERSECUȚIE. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. SECREȚIE. URGISIRE.

stobór s. v. CIMITIR. COLAC. GARD. GHIZD. ÎMPREJMUIRE. ÎNGRĂDITURĂ. MARGINE. OCOL. ULUCĂ.

STOCÁ vb. a depozita, a înmagazina, (înv.) a strînge. *(~ marfa în magazie.)*

STOCÁJ s. depozitare, înmagazinare, magazinaj, magazinare, stocare. *(~ unei mărfi.)*

STOCÁRE s. depozitare, înmagazinare, magazinaj, magazinare, stocaj. *(~ unei mărfi.)*

stocástic adj. v. ACCIDENTAL. INCIDENTAL. ÎNTÎMPLĂTOR. OCAZIONAL. SPORADIC.

stocí vb. v. ASUPRI. DEZUMFLA. EPUIZA. EXPLOATA. EXTENUA. FRÎNGE. ISTOVI. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. SECA. SECĂTUI. SFÎRȘI. SLEI. STOARCE. TIRANIZA. URGISI. VLĂGUI. ZDROBI.

STÓFĂ s. (reg.) pănură. *(~ de haine.)*

STOG s. căpiță, claie, porcoi, (pop.) plástă, porcán, (reg.) boághe, por, porcănáș, porcoiáță, porconeáță, porculeán, porculéte, porculéț, porcúț, porșóg, porșór, schírdă, (Olt.) clădíș, (Transilv. și Ban.) plóscă, (Transilv.) pup. *(Un ~ de fîn.)*

stogomán adj., s. v. STOGOȘ.

stogós adj., s. v. STOGOȘ.

STÓGOȘ adj., s. (reg.) stogomán, stogós, stogoșát. *(Oi~.)*

stogoșát adj., s. v. STOGOȘ.

STOGULÉȚ s. stogușor. *(~ de fîn.)*

STOGUȘÓR s. stoguleț. *(~ de fîn).*

STÓIC adj., s. **1.** adj. (înv.) stoicésc. *(Filozofii ~.)* **2.** s. (înv.) stoician. *(Un mare ~.)*

stoicésc adj. v. STOIC.

stoicésc s. v. ALBIȘOARĂ. OBLEȚ. SOREAN.

stoicéț s. v. ALBIȘOARĂ. OBLEȚ. SOREAN.

stoician s. v. STOIC.

STOL s. **1.** cîrd, (reg.) toână, toi, (Olt. și Transilv.) ciopór. *(Un ~ de rîndunele.)* **2.** bandă, buluc, ceată, cîrd, droaie, gloată, grămadă, grup, mulțime, pîlc, (pop.) crílă, líotă, (reg.) canará, ciúrdă, míșină, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Olt. și Ban.) clápie, (înv.) cin, tacím. *(Un ~ de copii.)*

stol s. v. COLOANĂ.

stolér s. v. TÎMPLAR.

stoleríe s. v. TÎMPLĂRIE.

stolí vb. v. ARANJA. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. SPILCUI.

stolisí vb. v. ARANJA. DICHISI. FERCHEZUI. GĂTI. ÎMPODOBI. SPILCUI.

stóliță s. v. CAPITALĂ. REȘEDINȚĂ. SEDIU.

stolohános adj. v. BOLOVĂNOS. GLODUROS. PIETROS.

STOMÁC s. *(ANAT.)* **1.** burduhan, (pop.) burdúf, (reg.) bîrdán, (Ban). tîrbán. *(~ unor animale.)* **2.** (înv. și pop.) máțe (pl.), (pop.) búrtă, ínimă, píntece, rînză, (reg.) foále, moáră, rîșniță, rumegătoáre, rumegătúră, rumegúș, (Ban.) tîrfă, (înv.) bándor, (fam.) pípotă, ramazán. *(Dureri de ~.)*

STOMACÁL adj. *(ANAT.)* gastric, (înv.) stomáhic. *(Nerv ~; secreție ~.)*

stomáhic adj. v. GASTRIC. STOMACAL.

STOMATÍTĂ s. *(MED.)* (pop.) pleásnă, plésniță.

STOMATOLÓG s. *(MED.)* dentist.

STOMATOLÓGIC adj. dentar. *(Cabinet~.)*

STOMATOLOGÍE s. *(MED.)* dentistică.

STOP s., interj. **1.** s. autostop, semafor, (rar) semnalizatór. *(~ pentru circulația rutieră.)* **2.** interj. ajunge !, atît !, basta !, destul !, gata !, isprăvește !, încetează !, punct !, sfîrșește !, stai !, termină !, (reg.) halt !, (fam. și peior.) ho !

STOPÁ vb. a (se) opri. *(Mașina ~ brusc.)*

STOPÁJ s. stopare, stopat. *(~ unei țesături rupte.)*

STOPÁRE s. **1.** oprire. *(~ mașinii.)* **2.** stopaj, stopat. *(~ unei țesături rupte.)*

STOPÁT s. stopaj, stopare. *(~ unei țesături rupte.)*

STOR s. **1.** jaluzea, persiană, rulou. (rar) rolétă. *(Fereastră cu ~uri.)* **2.** transperant. *(Trage ~ la geam.)*

STORCÍ vb. a (se) strivi, a (se) terciui, a (se) zdrobi, (reg.) a (se) fleciui, a (se) pistosi, (Olt. și Munt.) a (se) storcoși, (Transilv.) a (se) torosti. *(Fructele s-au ~.)*

STORCÍT adj. strivit, terciuit, zdrobit, (reg.) fleciuít, pistosít, (Olt. și Munt.) storcoșít. *(Fructe ~.)*

storcoșí vb. v. STORCI. STRIVI. TERCIUI. ZDROBI.

storcoșít adj. v. STORCIT. STRIVIT. TERCIUIT. ZDROBIT.

stóriște s. v. STANIȘTE.

STORNÁRE s. *(EC.)* storno.

STÓRNO s. *(EC.)* stornare.

STORS adj. **1.** presat, tescuit, zdrobit. *(Struguri ~.)* **2.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, trudit, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojít, (prin Munt.) tihobít, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la antrenament.)*

STORS s. presare, stoarcere, tescuire, tescuit, zdrobire, (înv. și reg.) storsúră. *(~ strugurilor.)*

storsúră s. v. PRESARE. STOARCERE. STORS. TESCUIRE. TESCUIT. ZDROBIRE.

STRÁBIC adj. chiorîș, cruciș, încrucișat, pieziș, sașiu, (pop.) șpanchíu, zbanghíu, (reg.) bazaóchi, ceacîr, ceúr, chior, hónchiu, ponciș, (prin Transilv.) chiomb. *(Ochi ~; privire ~.)*

STRABÍSM s. *(MED.)* privire încrucișată.

STRÁCHINĂ, s. blid, (Transilv., Ban. și Olt.) táier. *(O ~ de mîncare.)*

STRÁDĂ s. (reg.) úliță, (înv.) pod. *(~ copilăriei noastre.)*

STRADÉLĂ s. străduță, (reg.) ulicioáră, (prin Transilv.) zăhátă.

STRAI s. haină, îmbrăcăminte, veșmînt, (pop. și fam.) buleándră, țoálă, (reg.) rúfă, (Transilv. și Maram.) halúb, (depr.) hánță. *(Ia-ți un ~ pe tine.)*

strai s. v. CERGĂ. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. VELINȚĂ.

stráinic s. v. CĂLĂTOR. DRUMEȚ. PELERIN.

straița-ciobánului s. v. TRAISTA-CIOBANULUI.

straița-pópii s. v. TRAISTA-CIOBANULUI.

stráiță s. v. DESAGĂ. TRAISTĂ.

straiul-bróaștei s. v. MĂTASEA-BROAȘTEI.

STRÁJĂ s. **1.** pază, străjuire, supraveghere, veghe, veghere, (rar) păzít, privéghi, (înv. și pop.) priveghére, (reg.) păzeálă, (înv.) naziríe, păzire. *(Serviciul de ~.)* **2.** gardă, pază, veghe, (înv., în Mold.) arét. *(Stă de ~.)* **3.** pază, paznic, păzitor, străjer, (astăzi rar) priveghetór, (Mold.) sótnic, (înv.) preveghéu, pristáv, privéghi, strájnic, străjuitór, véghe, veghetór. *(E ~ pe cimp.)* **4.** *(MIL.)* pază, santinelă, veghe, (pop.) caraúlă, **pîndár**, străjér, (reg.) șilbóc, (prin Ban.) șălbocár. *(~ se află în post.)* **5.** *(MIL.)* gardă, pază, (pop.) caraúlă, (înv.) culúc, păzitoáre. *(Să vină ~ !)* **6.** *(PLUTĂRIT)* (reg.) argeá, lăturáș, podiji(ă.

strájă s. v. APĂRĂTOARE. AVANGARDĂ. BALUSTRADĂ. BARIERĂ. ESCORTĂ. GARDĂ. GRĂNICER. JANDARM. MÎNĂ CUPRENTĂ. PARAPET. PARMACLÎC. PATRULĂ. PĂLIMAR. PLĂIEȘ. RAMPĂ. REZEMĂTOARE. STRÁJER. VAMĂ.

strájnic s. v. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. SRAJĂ. STRÁJER.

strámă s. v. DESTRĂMĂTURĂ. RĂRITURĂ.

strănă s. v. RASĂ. SOI. SPECIE.

STRANGULÁ vb. **1.** a gîtui, a sugruma, (rar) a jugula, (înv. și reg.) a îneca, a suguși, (reg.) a îmberegăți, a înnăduși, a năduși, a strugușa, a zgăira, (prin Olt.) a beregătui. *(Tîlharul l-a ~.)* **2.** a (se) spînzura. *(De ce s-o fi ~ ?)* **3.** a înăbuși, a sufoca. *(Emoția îl ~ ; cu glasul ~ de emoție.)*

STRANGULÁRE s. gîtuire, sugrumare, (rar) juguláre, stranguláție, (înv.) sugrumătură. *(~ unei persoane.)*

STRANGULÁT adj. **1.** gîtuit, sugrumat, (înv.) sugușát. *(Persoană ~.)* **2.** spînzurat. *(L-au găsit ~.)*

stranguláție s. v. GÎTUIRE. STRANGULARE. SUGRUMARE.

stránie adj., s. v. HOINAR. PRIBEAG. RĂTĂCITOR. VAGABOND.

STRÁNIU adj. bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, fantezist, inexplicabil, insolit, năstrușnic, neobișnuit, original, paradoxal, singular, (livr.) abracadabránt, (rar) străin, (pop.) pidósnic, pocít, poznáș, (Mold.) deșănțát, (Transilv., Ban. și Olt.) șod, (înv.) ciudós, (grecism înv.) paraxíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) fistichíu, întórs, sucít, trăsnít. *(Ce chestie ~ !)*

STRAPAZÁN s. ujbă, (pop.) opác, (reg.) scarmós. *(~ al unei lotci.)*

stráste s. v. CHIN. DURERE. ÎNCERCARE. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. SUFERINȚĂ.

STRĂȘNIC adj. **1.** colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, teribil, (Transilv.) pogán, (fig.) îndrăcít, turbát. *(O vijelie ~.)* **2.** aprig, intens, mare, puternic, tare, violent, zdravăn. *(Un ger ~.)* **3.** grozav, teribil, zdravăn, (fam.) sfînt, (fig.) sănătós. *(I-a tras o bătaie ~.)* **4.** bun, grozav, zdravăn. *(Un somn ~ l-a refăcut.)* **5.** aspru, riguros, sever, strict, (rar) strîns. *(O disciplină ~ ; un regim alimentar ~.)*

STRĂȘNIC s. *(BOT.; Asplenium trichomanes)* (reg.) feregeá, fericúță, pocitóc, teișór, acul-pămîntului, dorul-Maicei-Préceste, ferigă-mărúntă, părul-doámnei, părul-Maicii-Dómnului.

STRAT s. **1.** brazdă, răzor, (rar) postátă, (înv. și reg.) táblă. *(~ de flori, de legume.)* **2.** pătură, (rar) pálă. *(~ de roci.)* **3.** *(GEOL.)* orizont. *(~ bazaltic.)* **4.** *(GEOL.)* pînză. *(~ freatic.)* **5.** pat. *(~ de frunze, de nisip.)* **6.** perdea. *(Un ~ gros de fum.)* **7.** categorie, pătură, treaptă. *(~ social.)* **8.** ierarhie, nivel, rang, scară, stare, treaptă. *(~ social.)* **9.** *(TEHN.)* butuc, pat, picior, scaun, talpă, (reg.) pitrúcă, stîrcióg. *(~ la sucală, la vîrtelniță.)* **10.** *(TEHN.)* bătător, scaun, trup. *(~ la meliță.)* **11.** *(BIS.)* *strat de rusalii*= todorusale (pl.), (reg.) todorúse (pl.), sfredelul rusáliilor. *(~ se serbează cu 24 de zile înainte de rusalii.)*

strat s. v. ADĂPOST. AFET. AȘTERNUT. CULCUȘ. MASĂ. PAT. PLACENTĂ. SĂLAȘ. VEȘCĂ.

STRATAGÉMĂ s. subterfugiu, șiretenie, șiretlic, șmecherie, tertip, truc, viclenie, vicleșug, (rar) șirețíe, (reg.) solomoníe, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (înv.) marafét, măiestríe, (fam.) chichíță, chițibúș, manévră, merchéz. *(De ce ~ a uzat?)*

STRATIFICÁRE s. stratificație. *(Proces de ~.)*

STRATIFICÁT adj. (înv.) păturós. *(Cărbune ~.)*

STRATIFICÁȚIE s. stratificare. *(Proces de ~.)*

STRATIGRAFÍE s. geologie istorică.

stratiót s. v. MILITAR. OSTAȘ. OȘTEAN. SOLDAT.

stratórnic s. v. POSTELNIC.

STRĂBÁTE vb. **1.** a pătrunde, a răzbate, a răzbi, a str punge, a trece, (livr.) a penetra. *(Cuiul ~ prin perete.)* **2.** a răzbate. *(Nu putea ~ prin mulțime.)* **3.** a despica. *(O pasăre ~ văzdulul.)* **4.** a intra, a pătrunde. *(Lumina ~ pe fereastră.)* **5.** a ajunge, a răzbate, a răzbi. *(Strigătul ~ pînă la el.)* **6.** a face, a merge, a parcurge. *(~ zilnic 10 km.)* **7.** a măsura, a parcurge. *(~ camera de la un capăt la celălalt.)* **8.** *(SPORT)* a acoperi, a parcurge. *(Atletul a ~ distanța de 5000 m în ...)* **9.** a colinda, a cutreiera, a parcurge, a vîntura, (pop. și fam.) a báte, (pop.) a călca, a ocoli, a petréce, (înv. și reg.) a răzbáte, (înv.) a plimba, (rar fig.) a treiera. *(~ pe rînd orașele și satele.)* **10.** a parcurge, a traversa, (înv.) a spăla. *(Dunărea ~ mai multe țări.)*

STRĂBÁTERE s. **1.** pătrundere, răzbatere, răzbire, străpungere, trecere, (livr.) penetrán-ță, penetráre, penetrație. *(~ cuiului în perete.)* **2.** intrare, pătrundere. *(~ luminii prin fe-*

reastră.) **3.** parcurgere, traversare. *(După ~ întregii cîmpii, rîul o ia spre sud.)*

STRĂBĂTĂTÓR adj. ager, clarvăzător, iscoditor, observator, pătrunzător, perspicace, scormonitor, scrutător, sfredelitor, subtil, (livr.) penetránt, sagáce, (fig.) ascuțit. *(Un spirit ~.)*

străbătătór adj. v. INSISTENT. PERSEVERENT. PERSISTENT. RĂZBĂTĂTOR. STATORNIC. STĂRUITOR. TENACE.

STRĂBÚN adj., s. **1.** adj. părintesc, strămoșesc, (înv.) străbunésc. *(Să ne apărăm moșia~.)* **2.** s. pl. părinți (pl.), strămoși (pl.). *(Datină rămasă de la ~.)* **3.** s. străbunic, strămoș, (înv.) protopărinte. *(E un ~ de-al meu.)* **4.** adj. străvechi, (înv.) străbunésc. *(Datină~.)*

străbunésc adj. v. PĂRINTESC. STRĂBUN. STRĂMOȘESC. STRĂVECHI.

STRĂBUNÍC s. **1.** străbun, strămoș, (înv.) protopărinte. *(Datini de la ~ii noștri.)* **2.** răzbunic, (rar) răzbún. *(Un ~ de-al tatei.)*

străchinéă s. v. STRĂCHINUȚĂ.

STRĂCHINUȚĂ s. (reg.) străchinéă, străchioáră.

străchioáră s. v. STRĂCHINUȚĂ.

străduálnic adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. VREDNIC. ZELOS.

STRĂDÁNIE s. **1.** caznă, chin, efort, forțare, muncă, osteneală, sforțare, silință, străduință, trudă, zbatere, (livr.) traváliu, (rar) străduiálă, străduire, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morîneeálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoință, osteníntă, sfórță, strădănuínță, strădănuire. *(~ lui a fost încununată de succes.)* **2.** efort, încercare, osteneală, sforțare, silință, străduință. *(Toate ~ lui au fost zadarnice.)* **3.** asiduitate, insistență, perseverență, rîvnă, sforțare, silință, sîrguință, stăruință, străduință, zel, (pop.) osîrdie. *(~ lui s-a dovedit fructuoasă.)* **4.** hărnicie, rîvnă, silință, sîrguință, străduință, vrednicie, zel, (pop.) sîrg, (înv.) activitáte, diligéntă. *(E de admirat ~ lui.)*

străduánie s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. DURERE. MARTIRAJ. MARTIRIU. MUCENICIE. PATIMĂ. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUFERINȚĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

străduánui vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. FORȚA. FRĂMÎNTA. MUNCI. NECĂJI. OSTENI. SFORȚA. SILI. STRĂDUI. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA.

străduánuínță s. v. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

străduánuire s. v. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

STRĂDUÍ vb. **1.** a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se trudi, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a (se) osîrdnici, a (se) osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ ca să rezolve problema.)* **2.** a (se) lupta, a se sforța, a se sili. *(Se ~ să împiedice răul.)* **3.** a căuta, a încerca, a se sili, (pop.) a cerca, a se munci, a se osteni, a se trudi. *(~-te să fii amabil!)* **4.** a încerca, a se sforța, a se sili. *(Se ~ să-i cîștige bunăvoința.)*

străduí vb. v. CHINUI. SUFERI.

străduiálă s. v. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

STRĂDUÍNȚĂ s. **1.** caznă, chin, efort, forțare, muncă, osteneală, sforțare, silință, străduință, trudă, zbatere, (livr.) traváliu, (rar) străduiálă, străduire, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morîneeálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoință, osteníntă, sfórță, strădănuínță, strădănuire. *(~ lui a fost încununată de succes.)* **2.** efort, încercare, osteneală, sforțare, silință, străduință. *(Toate ~ lui au fost zadarnice.)* **3.** asiduitate, insistență, perseverență, rîvnă, sforțare, silință, sîrguință, stăruință, străduință, zel, (pop.) osîrdie. *(~ lui s-a dovedit fructuoasă.)* **4.** hărnicie, rîvnă, silință, sîrguință, străduință, vrednicie, zel, (pop.) sîrg, (înv.) activitáte, diligéntă. *(A demonstrat o mare ~ în munca sa.)* **5.** ardoare, rîvnă, sîrguință, zel, (înv.) nepréget, nepregetáre, osîrdie, osîrdnicie, osîrduire, osîrduitúră, protimíe. *(~ lui era demnă de lăudat.)*

străduíre s. v. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

străduitór adj. v. ACTIV. HARNIC. MUNCITOR. NEOBOSIT. NEOSTENIT. PERSEVERENT. RĂBDĂTOR. SILITOR. SÎRGUINCIOS. SÎRGUITOR. STĂRUITOR. TENACE. VREDNIC. ZELOS.

STRĂDÚȚĂ s. stradelă, (reg.) ulicioáră, (prin Transilv.) zăhátă.

străfíg s. v. STRĂNUT. STRĂNUTARE. STRĂNUTAT.

străfigá vb. v. NECHEZA. RÎNCHEZA. STRĂNUTA.

străfigát s. v. STRĂNUT. STRĂNUTARE. STRĂNUTAT.

străfín adj. v. EXTRAFIN. SUPERFIN.

străfiocá vb. v. PĂRUI.

străfiocát adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

străformá vb. v. METAMORFOZA. MODIFICA. PREFACE. PRESCHIMBA. SCHIMBA. TRANSFORMA.

străformáre s. v. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE.

STRĂFULGERÁ vb. a clipi, a licări, a luci, a scăpăra, a scînteia, a sclipi. *(Luminile ~ în noapte.)*

STRĂFULGERÁRE s. licăr, licărire, licărit, lucire, scăpărare, scăpărat, scînteie, scînteiere, sclipeală, sclipire, sclipit, (rar) licăríș, sclipitură, záre, (pop. și fam.) sclípet, (înv.) scăpărătură. *(O ~ de lumină.)*

străfulgeráre s. v. FULGER.

STRĂFÚND s. **1.** adînc, adîncime, afund, fund, profunzime. *(Din ~ lacului.)* **2.** adînc, adîncime, afund, fund, măruntaie (pl.), profunzime, (reg.) afundíș, afunzíme, (fig.) báiere (pl.), (înv. fig.) máțe (pl.). *(În ~ pămîntului.)*

STRĂGĂLÍE s. *(TEHN.)* (reg.) rîndunícă, țăcălíe. *(~ la car, căruță.)*

străgăneálă s. v. ȘICANĂ.

străgăni vb. v. SÎCÎI. ȘICANA.

străgănire s. v. ȘICANĂ.

STRĂGHEÁȚĂ s. chișleag, (Transilv., Maram. și Bucov.) sămăchișă. *(~ este laptele acru prins în putină.)*

străgheáță s. v. CHEAG. COAGUL. PIFTIE. RĂGITURI. ZER.

străgheță vb. v. COAGULA. ÎNCHEGA.

străin adj. v. BIZAR. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUȘNIC. NEOBIȘNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. STRANIU.

STRĂÍN adj., s. **1.** adj., s. pripășit, venetic, (înv.) nemérnic. *(Om ~ prin acel loc.)* **2.** s. venetic. (prin Ban.) avenitúră, (înv.) curbét, venitúră. *(Un ~ pripășit undeva.)* **3.** adj., s. pribeag, (înv.) nemérnic, venít, (slavonism înv.) proidit. *(E ~ pe la noi.)* **4.** adj., s. (înv.) várvar. *(E ~ de aceste locuri.)* **5.** adj. înstrăinat, (fig.) dezrădăcinát. *(~ printre ai săi.)* **6.** adj. izolat, stingher. *(Se simțea ~ în sala de bal.)* **7.** adj. necunoscut. *(Astăzi mi-ești complet ~.)* **8.** adj. extern. *(Probleme ~ preocupărilor noastre.)*

străină vb. v. ÎNSTRĂINA.

străinătáte s.v. EXIL. EXILARE. PRIBEGIE. SURGHIUN. SURGHIUNIRE.

străinism s. v. BARBARISM.

străiță s. v. HĂINIȘOARĂ. HĂINIȚĂ. HĂINUȚĂ.

străjác s. v. MINDIR. SALTEA.

STRĂJÉR s. **1.** pază, paznic, păzitor, strajă, (astăzi rar) priveghetór, (Mold.) sótnic, (înv.) preveghéu, pristáv, privéghi, străjnic, străjuitór, véghe, veghetór. *(E ~ pe cîmp.)* **2.** *(IST.)* plăieș, (pop.) strájă.

străjér s. v. PAZĂ. SANTINELĂ. STRAJĂ. VEGHE.

STRĂJUÍ vb. **1.** a păzi, a supraveghea, a veghea, (înv. și pop.) a priveghea. *(A ~ poarta cetății.)* **2.** a delimita, a limita, a mărgini, a țărmuri. *(Stîlpii de telegraf ~ șoseaua.)*

străjuí vb. v. ÎNSĂILA.

STRĂJUÍRE s. **1.** păzire, supraveghere, veghere. *(~ porților cetății.)* **2.** pază, strajă, supraveghere, veghe, veghere, (rar) păzít, privéghi, (înv. și pop.) priveghére, (reg.) păzeálă, (înv.) naziríe, păzíre. *(Serviciul de ~.)*

străjuitór s. v. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. STRAJĂ. STRĂJER.

STRĂLUCÍ vb. **1.** a lumina, a scînteia, a sclipi. *(Candelabre ~ în salon.)* **2.** a lumina, (reg.) a răza, a zări. *(Soarele ~.)* **3.** a bate, a luci, a lumina. *(Luna ~ peste ramuri.)* **4.** a sclipi, (fig.) a árde. *(Stelele ~.)* **5.** a luci. *(Un metal care ~.)* **6.** a luci, a scînteia, a sclipi, a sticli, (rar) a strălumina. *(Albe coifuri ~.)* **7.** a licări, a luci, a scăpăra, a scînteia, a sclipi, a sticli. *(Ochii îi ~.)* **8.*** (livr.) a bria, a eclata. *(O persoană care ~ într-un anumit domeniu.)*

strălucí vb. v. FULGERA.

strălucíos adj. v. LUCIOS. LUCITOR. SCÎNTEIETOR. SCLIPITOR. STRĂLUCIT. STRĂLUCITOR.

STRĂLUCÍRE s. **1.** luminozitate. *(~ unui izvor natural de lumină.)* **2.** lumină, (rar) strălumináre, (înv. și pop.) vedére, (înv. și reg.) lúme, (reg.) záre, (înv.) lucoáre. *(~ soarelui.)* **3.** *(FIZ.)* luminanță. **4.** luciu, lustru, (înv.) perdáf. *(~ unei suprafețe.)* **5.** lucire, scînteiere, sclipire, sticlire, (rar) strălúciu, strălumináre, (înv.) lucoáre, **strălucoáre.** *(~ diamantului.)* **6.** licărire, lucire, scăpărare, scînteiere, sclipire, sticlire. *(O ~ ciudată a ochilor.)* **7.** frumusețe, mîndrețe, splendoare, (înv. și reg.) mîndríe. *(~ peisajului, a unui palat.)* **8.** fast, lux, măreție, pompă, somptuozitate, splendoare, (înv.) ighemonicón, pohfálă, saltanát. *(~ de la Curte.)* **9.** bogăție, fast, lux, pompă, splendoare. *(~ ceremoniei.)* **10.** glorie, grandoare, măreție, mărire, slavă, splendoare, (înv.) măríe, măríme. *(Trecutul plin de ~.)*

strălucíre s. v. CELEBRITATE. FAIMĂ. GLORIE. PRESTIGIU. RENUME. REPUTAȚIE.

STRĂLUCÍT adj. **1.** lucios, lucitor, scînteietor, sclipitor, strălucitor, (rar) lúciu, (înv. și reg.) strălucíos. *(Un diamant ~.)* **2.** bogat, fastuos, grandios, luxos, mare, pompos, somptuos, splendid, strălucitor, (livr.) magnífic, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~ ; o nuntă ~.)* **3.** falnic, glorios, (înv.) fălós. *(Un viitor ~.)* **4.** eroic, glorios, vitejesc, (pop.) voinicésc. *(O faptă de arme ~.)* **5.*** strălucitor, (livr.) briánt, eclatánt, (fig.) răsunátór. *(Un discurs ~ ; un succes ~.)*

strălucít adj. v. CELEBRU. FAIMOS. ILUSTRU. MARE. RENUMIT. REPUTAT. VESTIT.

STRĂLUCITÓR adj. **1.** intens, mare, puternic, tare, viu. *(O lumină ~.)* **2.** luminos, (rar) străluminát. *(Un soare ~.)* **3.** luminos, scînteietor, (înv. și reg.) vederós, (reg.) stelós. *(Un astru ~.)* **4.** luminos, radios. *(O dimineață ~.)* **5.** intens, viu, (fig.) aprins. *(Culori ~.)* **6.** lucios, lucitor, scînteietor, sclipitor, strălucit, (rar) lúciu, (înv. și reg.) strălucíos. *(Un diamant ~.)* **7.** scăpărător, scînteietor, sclipitor, (rar) sticlitór. *(Ochi ~.)* **8.** minunat, splendid, (livr.) magnífic, mirífic, paradiziác, (pop.) mîndru, (înv.) preafrumós. *(Un peisaj*

~.) **9.** grandios, măreț, splendid, (înv.) vederós. *(Un spectacol ~ se înfățișa privirii.)* **10.** bogat, fastuos, grandios, luxos, mare, pompos, somptuos, splendid, strălucit, (livr.) magnific, (fig.) sclipitór. *(Un alai ~; o nuntă ~.)* **11.*** strălucit, (livr.) briánt, eclatánt, (fig.) răsunátór. *(Un discurs ~; un succes ~.)*

strălucitór adj. v. CELEBRU. FAIMOS. ILUSTRU. MARE. RENUMIT. REPUTAT. VESTIT.

strălúciu s. v. LUCIRE. SCÎNTEIERE. SCLIPIRE. STICLIRE. STRĂLUCIRE.

strălucoáre s. v. LUCIRE. SCÎNTEIERE. SCLIPIRE. STICLIRE. STRĂLUCIRE.

străluminá vb. v. LUCI. SCÎNTEIA. SCLIPI. STICLI. STRĂLUCI.

străluminăre s. v. LUCIRE. LUMINĂ. SCÎNTEIERE. SCLIPIRE. STICLIRE. STRĂLUCIRE.

străluminát adj. v. LUMINOS. STRĂLUCITOR.

strămătúră s. v. DESTRĂMĂTURĂ. RĂRITURĂ.

strămínă s. v. PONOR. RÎPĂ. VĂGĂUNĂ.

străminós adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.

*STRĂMIÓR s. *(ZOOTEHN.)* (reg.) păcúină. *(~ este oaia sau berbecul cam de 3 ani.)*

STRĂMÓȘ s. **1.** străbun, străbunic, (înv.) protopărínte. *(E un ~ de-al meu.)* **2.** (la pl.) părinți (pl.), străbuni (pl.). *(Datină rămasă de la ~.)*

STRĂMOȘÉSC adj. **1.** părintesc, străbun, (înv.) străbunésc. *(Să ne apărăm moșia ~.)* **2.** (înv.) tătînésc. *(Legea ~.)*

strămur s. v. JOARDĂ. JORDIE. STRĂMURARE. VARGĂ.

STRĂMURÁRE s. (pop.) strămurăríță, (reg.) bold, (Ban.) țepúșă, (înv.) strămur. *(Cu ~ se îmboldesc vitele la mers.)*

strămurăre s. v. IMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. JOARDĂ. JORDIE. NUIA. PORNIRE. STIMUL. STIMULENT. VARGĂ.

strămurăriță s. v. JOARDĂ. JORDIE. STRĂMURARE. VARGĂ.

STRĂMUTÁ vb. **1.** a disloca, *(A ~ o populație.)* **2.** a (se) deplasa, a (se) muta, (înv. și reg.) a (se) petréce. *(Se ~ dintr-un loc în altul.)* **3.** a (se) muta, a (se) permuta, a (se) transfera, (înv.) a (se) premutarisi. *(S-a ~ cu slujba la Ploiești.)*

strămutá vb. v. METAMORFOZA. MODIFICA. MUTA. PREFACE. PRESCHIMBA. SCHIMBA. TRANSFORMA.

STRĂMUTÁRE s. **1.** dislocare. *(~ unei populații.)* **2.** deplasare, mutare. *(~ cuiva dintr-un loc în altul.)* **3.** mutare, mutat, permutare, permutație, strămutat, transfer, transferare. *(~ lui cu serviciul la Bacău.)*

strămutáre s. v. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE.

STRĂMUTÁT adj. dislocat. *(Populație ~.)*

strămutát adj. v. METAMORFOZAT. MODIFICAT. PREFĂCUT. PRESCHIMBAT. SCHIMBAT. TRANSFORMAT.

STRĂMUTÁT s, mutare, mutat, permutare, permutație, strămutare, transfer, transferare. *(~ lui cu serviciul la Bacău.)*

strămutătúră s. v. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE.

STRĂNEPÓT s. (rar) răznepót.

străníci vb. v. CĂLĂTORI. UMBLA. VOIAJA.

STRĂNÚT s, strănutare, strănutat, (rar) strănutătúră, (prin Munt. și Olt.) străfig, (prin Olt.) străfigát.

STRĂNUTÁ vb. (pop.) a străfiga, (reg.) a pîrșni, (prin Ban.) a zdrăvăna. *(E răcit și ~.)*

STRĂNUTÁRE s. strănut, strănutat, (rar) strănutătúră, (prin Munt. și Olt.) străfig, (prin Olt.) străfigát.

STRĂNUTÁT s. strănut, strănutare, (rar) strănutătúră, (prin Munt. și Olt.) străfig, (prin Olt.) străfigát.

STRĂNUTĂTOÁRE s. *(BOT.; Achillea cartilaginea)* (reg.) cănăcéi (pl.), ciucurei (pl.), rotoțele-álbe (pl.), schinteiuțe-álbe (pl.).

strănutătoáre s. pl. v. ROTOȚELE-ALBE.

strănutătúră s. v. STRĂNUT. STRĂNUTARE. STRĂNUTAT.

străpeálă s. v. AVORT.

străplantá vb. v. PLANTA. PUNE. RĂSĂDI. SĂDI. TRANSPLANTA.

STRĂPUNGĂTÓR adj. **1.** chinuitor, intens, puternic, violent. viu, (fig.) ascuțit, sfredelitór. *(Durere ~.)* **2.** atent, cercetător, iscoditor, pătrunzător, scormonitor, scotocitor, scrutător, sfredelitor. *(O privire ~; ochi ~.)*

STRĂPÚNGE vb. **1.** a pătrunde, a răzbate, a răzbi, a străbate, a trece, (livr.) a penetra. *(Cuiul ~ prin perete.)* **2.** a găuri, a perfora, a scobi, a sfredeli, (înv. și reg.) a petréce, a potrícăli, (reg.) a găuni, a sfredelúși, (Mold. și Bucov.) a borteli, a borti, (prin Ban.) a butori, (Olt.) a răzbici, (prin vestul Transilv.) a scîndiri. *(A ~ într-un material dur.)* **3.** (înv.) a proidi. *(I-a ~ inima.)* **4.** a sparge. *(A ~ frontul.)*

străpúnge vb. v. ISCODI. SCRUTA.

STRĂPÚNGERE s. **1.** pătrundere, răzbatere, răzbire, străbatere, trecere, (livr.) penetránță, penetráre, penetrație. *(~ cuiului prin perete.)* **2.** găurire, găurit, perforare, perforat, perforație, scobire, scobit, sfredelire, sfredelit, străpuns, (reg.) găuníre, (Mold. și Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)* **3.** spargere. *(~ frontului.)*

STRĂPÚNS adj. **1.** găurit, perforat, scobit, sfredelit, (înv. și reg.) potrícălit, (Mold. și Bucov.) bortelít, bortít. *(Material dur ~.)* **2.** spart. *(Front ~.)*

STRĂPÚNS s. găurire, găurit, perforare, perforat, perforație, scobire, scobit, sfredelire, sfredelit, străpungere, (reg.) găuníre, (Mold. și Bucov.) bortelíre. *(~ unui material dur.)*

străstui vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. MUNCI. SCHINGIUI. TORTURA. TRUDI.

STRĂȘNICÍE s. **1.** asprime, constrîngere, intransigență, rigoare, rigurozitate, severitate, strictețe, (înv.) strășnicíre, (fig.) duritáte. *(~ regimului de internat.)* **2.** forță, putere, tărie, vigoare. *(Reclamă cu ~ dreptatea.)*

strășnicíe s. v. GROZĂVIE. MONSTRUOZITATE. OROARE. ASPRIME. CONSTRÎNGERE. INTRANSIGENȚĂ. RIGOARE. RIGUROZITATE. SEVERITATE. STRĂȘNICIE. STRICTEȚE.

strătăiá vb. v. INTERFERA. INTERSECTA. ÎNCRUCIȘA. ÎNTRETĂIA.

străторícă s. v. VENTRILICĂ.

strățése vb. v. ÎNTREȚESE.

străvắț s. v. LOZIE. MLAJĂ. RĂCHITĂ. RĂCHIȚICĂ. SALCIE.

străvăzătór adj. v. DIAFAN. FIN. STRĂVEZIU. SUBȚIRE. TRANSPARENT. VAPOROS.

STRĂVÉCHI adj. **1.** (livr.) imemoriál, (înv.) nepomenít, preavéchi, (înv. fig.) sur. *(Din vremuri ~.)* **2.** arhaic, primitiv, vechi. *(Civilizații ~.)* **3.** secular. *(O tradiție ~.)* **4.** străbun, (înv.) străbunésc. *(O datină ~.)* **5.** bătrîn, vechi, (fig.) cărúnt. *(Prin codrii cei ~.)*

străvechíme s. v. ANTICHITATE. VECHIME.

străvedeá vb. v. ÎNTREVEDEA. ÎNTREZĂRI. OGLINDI. PROIECTA. RĂSFRÎNGE. REFLECTA. TRANSPĂREA.

străvedére s. v. DIAFANITATE. TRANSPARENȚĂ.

străvesti vb. v. DEGHIZA. TRAVESTI.

străvestíre s. v. DEGHIZARE. TRAVESTIRE.

străvestít adj. v. DEGHIZAT. TRAVESTIT.

străvezíme s. v. DIAFANITATE. TRANSPARENȚĂ.

STRĂVEZÍU adj. **1.** diafan, fin, subțire, transparent, vaporos, (înv.) prevăzătór, prevăzíu, străvăzătór, (fig.) aerián, eterát, etéric, spumós. *(Un material ~.)* **2.** albastru, clar, curat, limpede, pur, senin, (livr.) limpíd, (Transilv.) tístaș, (înv.) seninát, seninós, (fig.) spălát. *(Cer ~.)*

STREĂȘINĂ s. jgheab, (înv. și reg.) scoc, (reg.) plásă, polátă, (Transilv.) cetírnă. *(~ la acoperișul casei.)*

streășínă s. v. BOR. CAT. COZOROC. ETAJ. MARGINE. NIVEL. PRISPĂ. VIZIERĂ.

strecătoáre s. v. STRECURĂTOARE.

STRÉCHE s. *(ENTOM.)* **1.** *(Hypoderma bovis)* (reg.) bîză, bîzdără, boánză, bonzár, bónză, sclepț, musca-bóului, muscă-de-bîzái, muscă-de-bîzăit, muscă-de-bîzdărít, muscă-de-márhă. **2.** *(Oestrus ovis)* (reg.) múșiță, (înv., în Transilv.) sclepț.

stréche s. v. TĂUN.

STRECHEÁ vb. *(MED. VET.)* (reg.) a bîzdări. *(O vită care a ~.)*

strecheá vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. SMINTI. ȚICNI.

strechea-căilor s. v. MUSCA-CALULUI.

strecheát adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

STRECURÁ vb. **1.** a se infiltra, a pătrunde, (livr.) a se insinua. *(Apa se ~ în zidărie.)* **2.** a se scurge. *(Lichidul se ~ prin fisura vasului.)* **3.** a se fofila, a se furișa, (înv. și reg.) a se șterge, (Transilv.) a se fîștica, (Mold. și Bucov.) a se șupuri, (înv.) a se fura, (fig.) a se prelínge. *(S-a ~ neobservat afară.)* **4.** a se furișa, (rar) a se prefira. *(Lumina se ~ prin arbori.)* **5.** a pătrunde, a răzbate. *(Frigul se ~ în casă.)* **6.** a scăpa. *(În text s-au ~ cîteva erori de tipar.)*

strecurá vb. v. ESCHIVA. FUGI. PRITOCI. SCĂPA. SUFLA. SUSTRAGE. ȘOPTI.

STRECURÁRE s. **1.** scurgere. *(~ unui lichid printr-o spărtură.)* **2.** fofilare, furișare. *(~ lui din cameră.)*

STRECURĂTOÁRE s. (înv. și pop.) strecătoáre, (pop.) sítă, sitíșcă, (reg.) ciurél, găurár, răvár, rîușór, sitícă. *(~ de roșii.)*

strecurătoáre s. v. CUCURIG.

strédе s. v. FAGURE.

strélе s. v. PRISPĂ.

strelíce s. v. FĂRÎMĂ. FIR. PIC. PICĂTURĂ. PIȘCĂTURĂ. STROP.

strelíci s. v. PISTRUI. STELUȚĂ.

stréped adj. v. STREPEZIT.

STRÉPEDE s. *(ENTOM.)* cișiță, (Munt.) caréte, (Transilv. și Bucov.) codát. *(~ este o larvă care se dezvoltă în brînza alterată.)*

STREPEZEÁLĂ s. (rar) strepeziciúne. *(Simte o ~ în gură.)*

STREPEZÍ vb. (reg.) a se sărbezi. *(I s-au ~ dinții.)*

strepeziciúne s. v. STREPEZEALĂ.

STREPEZÍRE s. (înv.) strepezitúră. *(~ dinților.)*

STREPEZÍT adj. (Transilv.) stréped. *(Dinți ~.)*

strepezitúră s. v. STREPEZIRE.

STREȘINÚȚĂ s. (reg.) streșioáră.

streșioáră s. v. STREȘINUȚĂ.

streténie s. v. ÎNTÎMPINAREA DOMNULUI.

STRIÁȚIE s. **1.** dungă, nervură, vînă. *(Marmură cu ~ ii.)* **2.** striu. *(Zidărie cu ~ ii.)*

STRICÁ vb. **1.** a (se) degrada, a (se) deteriora, a (se) învechi, a (se) uza, (Mold.) a (se) hrentui, (fam.) a (se) hîrbui, a (se) hodorogi, a (se) paradi, a (se) rablagi. *(Mobila s-a ~.)* **2.** a (se) degrada, a (se) deteriora, a (se) ponosi, a (se) uza. *(Hainele i s-au ~.)* **3.** a (se) dărăpăna, a (se) degrada, a (se) măcina, a (se) părăgini, a (se) ruina, (reg. și fam.) a (se) părădui, (Transilv.) a (se) dorovăi. *(Zidul de la grădină s-a ~.)* **4.** a (se) avaria, a (se) deteriora. *(Nava s-a ~.)* **5.** a (se) defecta, a (se) deranja, a (se) deregla, (rar) a (se) detraca. *(Sistemul tehnic s-a ~.)* **6.** a forța, a sparge, a viola, (înv.) a silnici. *(A ~ încuietoarea ușii.)* **7.** a (se) distruge, a (se) nimici, a (se) prăpădi. *(Ploaia a ~ recolta.)* **8.** a se acri, a se altera, a se descompune, a fermenta, a se împuți, a se înăcri, (înv. și reg.) a se sărbezi, a se sminti,

(reg.) a se mocni, a se zeri, (prin Ban.) a se pișcăvi, (prin Transilv.) a se scoâce. *(Laptele s-a ~.)* **9.** a se altera, a se descompune, a se rîncezi. *(Untura s-a ~.)* **10.** a deranja. *(Să nu-mi ~ pieptănătura.)* **11.** *(MED.)* a se caria, a se găuri, (reg.) a se scorboroși. *(Dinții se ~.)* **12.** a dăuna, a prejudicia, a vătăma. *(Ceva care ~ sănătății.)* **13.** a ataca, a distruge, a vătăma, a zdruncina, (fig.) a ruina. *(Aceste eforturi i-au ~ sănătatea.)* **14.** *(MED.)* a i se deranja. *(I s-a ~ stomacul.)* **15.** a (se) altera, a (se) polua, a (se) vicia. *(Aerul din încăpere s-a ~.)* **16.** a se închide, a se mohorî, a se posomorî. *(Vremea s-a ~.)* **17.** a (se) corupe, a (se) deforma. *(O limbă care s-a ~ sub influența . . .)* **18.** a (se) corupe, a decădea, a (se) deprava, a (se) desfrîna, a (se) destrăbăla, a (se) perverti, a (se) vicia, (rar) a (se) dezmăța, (înv.) a (se) sminti. *(S-a ~ într-un mediu imoral.)* **19.** a dejuca, a împiedica, a zădărnici. *(Le-a ~ toate planurile.)* **20.** a desface, a rupe. *(A ~ logodna.)*

strică vb. v. ABROGA. ANULA. ASASINA. CERTA. CONTAGIA. CONTAMINA. DEFLORA. DEOCHEA. DEPLASA. DESCOASE. DESFIINȚA. DESTRĂMA. DEȘIRA. DEVASTA. DEZARTICULA. DEZVIRGINA. DISLOCA. DISTRUGE. INFECTA. INFIRMA. INVALIDA. IROSI. ÎNRĂUTĂȚI. ÎNVRĂJBI. JEFUI. LUXA. MOLIPSI. MUTILA. NIMICI. OMORÎ. PIERDE. PÎRJOLI. PRĂDA. PRĂPĂDI. PUSTII. RISIPI. SCHILODI. SCRÎNTI. SFĂRÎMA. SPARGE. SUCI. SUPĂRA. SUPRIMA. UCIDE.

STRICĂRE s. **1.** degradare, deteriorare, învechire, uzare, (înv.) degradație. *(~ mobilei.)* **2.** degradare, deteriorare, ponosire, uzare, (rar) ponoseală. *(~ hainelor.)* **3.** dărăpănare, degradare, măcinare, părăginire, ruinare. *(~ unui zid vechi.)* **4.** avariere, deteriorare, (pop.) vătămare. *(~ unui sistem tehnic.)* **5.** forțare, spargere, violare. *(~ unei încuietori.)* **6.** distrugere, nimicire, prăpădire. *(~ recoltei din cauza ploilor.)* **7.** acrire, alterare, descompunere, fermentare, împuțire, înăcrire. *(~ mîncării.)* **8.** alterare, descompunere, rîncezire. *(~ a materiilor grase.)* **9.** deranjare. *(~ pieptănăturii.)* **10.** *(MED.)* deranjare. *(~ stomacului.)* **11.** alterare, poluare, viciere. *(~ aerului dintr-o încăpere.)* **12.** corupere, deformare. *(~ unei limbi.)* **13.** corupere, decădere, depravare, pervertire, viciere, (înv.) degradație. *(~ moravurilor.)* **14.** desfacere, rupere. *(~ logodnei.)*

stricáre s. v. CĂLCARE. DAUNĂ. ÎNCĂLCARE. ÎNRĂUTĂȚIRE. NESOCOTIRE. PAGUBĂ. PIERDERE. PREJUDICIU. STRICĂCIUNE. VIOLARE.

stricát adj. v. CONTRAFĂCUT. FALSIFICAT. MUTILAT. SCHILOD. SCHILODIT. SPĂLĂCIT. ȘTERS.

stricát adj., adv. v. DEFECTUOS. GREȘIT. INCORECT. NECORECT. PROST. RĂU.

STRICÁT adj., s. **1.** adj. degradat, deteriorat, învechit, uzat, (Mold.) hrentuit, (fam.) hîrbuit, hodorogit, paradit, rablagit, (fam. rar) răblărit. *(Un obiect ~.)* **2.** adj. degradat, deteriorat, ponosit, ros, tocit, uzat. *(Haine ~.)* **3.** adj. dărăpănat, degradat, măcinat, părăginit, prăpădit, ruinat, (reg. și fam.) părăduit, (reg.) rănțuit. *(O casă ~.)* **4.** adj. avariat, deteriorat. *(Sistem tehnic ~.)* **5.** adj. defect, defectat, deranjat, dereglat, (rar) detracát, smintit. *(Un mecanism, un ceas ~.)* **6.** adj. forțat, spart. *(Încuietoare ~; lacăt ~.)* **7.** adj. acrit, acru, alterat, descompus, fermentat, împuțit, înăcrit, (înv. și pop.) seărbăd, (reg.) mocnit, sărbezit, (prin Maram.) scopt. *(Aliment ~.)* **8.** adj. alterat, descompus, rînced. *(Untură ~.)* **9.** adj. *(MED.)* cariat, găunos, găurit, (înv. și reg.) scorburós, scorburós. *(Măsea ~.)* **10.** adj. *(MED.)* deranjat. *(Are stomacul ~.)* **11.** adj. alterat, poluat, stătut, viciat. *(Un aer ~.)* **12.** adj. deformat, denaturat, pocit, schimonosit, scîlciat, stîlcit, stropșit, (fig.) schingiuit. *(O pronunțare ~ a cuvintelor.)* **13.** adj. corupt, deformat. *(Forme lexicale ~.)* **14.** adj. corupt, decăzut, depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmățat, imoral, nerușinat, pervertit, vicios, (livr.) libertín, (rar) deșănțát, (pop. și fam.) parșiv, (pop.) deșucheát, (înv. și reg.) rușinát, (reg.) șucheát, teșmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(O societate ~.)* **15.** adj., s. depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmățat, imoral, (pop.) curvár, (înv.) preacurvár, preacurvitór. *(Un bărbat ~.)*

STRICĂTĂ adj. decăzută, pierdută. *(O femeie ~.)*

stricătă adj. v. DEFLORATĂ. DEZVIRGINATĂ.

stricăciós adj. v. ALTERABIL. DĂUNĂTOR. EFEMER. NEGATIV. NOCIV. PĂGUBITOR. PERICULOS. PIERITOR. PREJUDICIABIL. PRIMEJDIOS. RĂU. SCHIMBĂTOR. STRICĂTOR. TEMPORAR. TRECĂTOR. VĂTĂMĂTOR. VREMELNIC.

STRICĂCIÚNE s. **1.** daună, pagubă, pierdere, prejudiciu, (înv. și pop.) pricáz, (pop.) vătămáre, (înv. și reg.) smíntă, sminteálă, (prin Ban.) ștétă, (înv.) scădére, stricáre, stricătúră, vătămătúră. *(~i provocate de incendiu.)* **2.** avarie, deteriorare. *(~ suferită de un sistem tehnic.)* **3.** corupție, decadență, decădere, depravare, desfrînare, desfriu, destrăbălare, dezmăț, imoralitate, perdiție, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, viciu, (rar) deșănțáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefácție, (înv. fig.) putrejúne. *(Starea de ~ din înalta societate.)*

stricăciúne s. v. HERNIE. LEPRĂ. VĂTĂMARE.

STRICĂTÓR adj. dăunător, negativ, nociv, păgubitor, periculos, prejudiciabil, primejdios, rău, vătămător, (livr.) perniciós, (înv. și pop.) pierzătór, (reg.) dăunăciós, dăunós, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăciós. *(Efecte ~ pentru . . .)*

stricătúră s. v. DAUNĂ. PAGUBĂ. PIERDERE. PREJUDICIU. STRICĂCIUNE.

STRICNEÁ s. (reg.) sîmceá. *(Cu ~ sînt sîngerate vițele.)*

stricní vb. v. SÎNGERA.

strienitúră s. v. ÎNJUNGHIETURĂ. ÎNȚEPĂTURĂ. JUNGHI. JUNGHIETURĂ.

STRICT adj. **1.** aspru, riguros, sever, strașnic, (rar) strîns. *(O disciplină ~; un regim alimentar ~.)* **2.** exact, precis, riguros, științific. *(O definire ~.)* **3.** minim. *(Sortiment ~ necesar.)*

STRICTÉȚE s. asprime, constrîngere, intransigență, rigoare, rigurozitate, severitate, strășnicie, (înv.) strășnicíre, (fig.) duritáte. *(~ regimului de internat.)*

STRICȚIÚNE s. *(FIZ.)* **1.** contractare, contracție, (rar) contrágere. *(~ unui metal.)* **2.** subțiere. *(~ unui cablu.)*

STRIDÉNT adj. **1.** discordant, disonant, distonant, nearmonios. *(Sunete ~.)* **2.** ascuțit. *(Scoica sunete ~.)* **3.** țipător. *(Un glas ~.)* **4.** intens, izbitor, tare, țipător, violent, (rar) strigátór. *(Culori, nuanțe ~.)*

STRIDÉNȚĂ s. **1.** dezacord, discordanță, discrepanță, disonanță, distonanță, neconcordanță, nepotrivire. *(~ între elementele unui ansamblu.)* **2.** (fig.) violénță. *(~ culorilor.)*

stridiár s. v. SCOICAR.

STRÍDIE s. *(ZOOL.; Ostrea edulis)* (înv.) scoică de máre.

STRIGÁ vb. **1.** a țipa, a urla, a zbiera, (înv. și reg.) a toi, (înv.) a chema. *(~ cît îl ținea gura.)* **2.** a răcni, a țipa, a urla, a zbiera, (reg.) a țivli. (Transilv.) a puhăi, (Transilv. și Maram.) a țipoti, (fam. fig.) a se spárge. *(~ de durere.)* **3.** a răcni, a țipa, a urla, a vocifera, a zbiera. *(Ia nu mai ~, că te aud!)* **4.** a răcni, a se răsti, a țipa, a urla, a zbiera, (pop.) a se oțărî, a se stropși, (înv. și reg.) a se răpși, (reg.) a se răboți, a se răcămăți, a se răgădui, a se răscocora, a se războti, (prin Transilv.) a se aspri, (Transilv. și Ban.) a se născocorî, (prin Olt. și Munt.) a se răboli, (înv.) a marecuvinta, (fam.) a se burzului, a se răți, a se zborși. *(Ce ~ așa la mine?)* **5.** a chioti, a chiui, a hăuli, a țipa, (pop.) a iui, (reg.) a huhura, (prin Olt. și Ban.) a hureza, (Transilv.) a ui. *(~ de mama focului, la joc.)* **6.** a exclama. *(Bravo!, a ~ el.)*

strigá vb. v. CERE. CHEMA. ÎNSCĂUNA. ÎNTRONA. ÎNVESTI. NUMI. PRETINDE. PROCLAMA. PUNE. RECLAMA. REVENDICA. UNGE.

strigáre s. v. APEL. BALAMUC. CHIUIT. CHIUITURĂ. EXCLAMARE. EXCLAMAȚIE. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. RĂCNET. SCANDAL. STRIGĂT. STRIGĂTURĂ. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. ȚIPĂT. URLET. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZBIERĂTURĂ. ZBIERET. ZGOMOT.

STRÍGĂ s. **1.** *(ENTOM.; Acherontia atropos)* cap-de-mort, fluture-cap-de-mort, (reg.) strigoiaș, buha-ciúmei, capul-lui-Adám, fluturul-mórții, suflet-de-strigói, sufletul-mórților. **2.** *(ORNIT.; Tyto alba guttata)* (reg.) buhă-cu-cîrpă, huhurez-de-cásă.

strígă s. v. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ. STRIGOAICĂ. STRIGOAIE.

STRIGĂRI s. pl. vestiri (pl.), (reg.) véste, (prin Transilv.) mărturisíri (pl.). *(~ de logodnă, de nuntă.)*

STRÍGĂT s. **1.** țipăt, urlet, zbieret, (înv.) chemáre, vreávă. *(Încetează cu ~ele!)* **2.** răcnet, țipăt, urlet, zbierătură, zbieret, (rar) strigáre, strigătură, țipătură, (înv. și reg.) răcnitură. *(~ de durere; ce sînt ~ astea?)* **3.** chiot, chiu, chiuit, chiuitură, hăulire, hăulit, hăulitură, țipăt, (pop.) iuít, (reg.) hihăít, híhot. *(A tras un ~, la horă.)* **4.** exclamare, exclamație, (rar) strigáre. *(~ de aprobare, de protest.)*

strígăt s. v. CHIUIT. CHIUITURĂ. STRIGĂTURĂ.

strigătór adj. v. INTENS. IZBITOR. STRIDENT. TARE. ȚIPĂTOR. VIOLENT.

strigătór s. v. CRAINIC. MESAGER. SOL. TRIMIS. VESTITOR.

STRIGĂTÚRĂ s. chiuit, chiuitură, (pop.) strigáre, strígăt, (prin Transilv. și Maram.) hóră. *(~ la joc.)*

strigătúră s. v. RĂCNET. STRIGĂT. ȚIPĂT. URLET. ZBIERĂTURĂ. ZBIERET.

STRIGOÁICĂ s. strigoaie, (pop.) strígă, (reg.) moroáică.

STRIGOÁIE s. strigoaică, (pop.) strígă, (reg.) moroáică.

strigoáie s. v. SPÎNZ.

STRIGÓI s. **1.** stafie, (pop.) morói, pricolíci, vîrcolác, (Transilv.) șișcói. **2.** apariție, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, stafie, umbră, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre.

strigoiáș s. v. CAP-DE-MORT. FLUTURE-CAP-DE-MORT. STRIGĂ.

STRINGÉNT adj., adv. **1.** adj. imperativ, imperios, presant. *(Nevoi ~.)* **2.** adj., adv. absolut, imperios, (rar) neapărát. *(Era ~ă nevoie să . . .)*

STRIPÁJ s. *(TEHN.)* stripare. *(~ unui lingou.)*

STRIPÁRE s. *(TEHN.)* stripaj. *(~ unui lingou.)*

striște s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. ȘANSĂ. URSITĂ. ZODIE.

STRIU s. striație. *(Zidărie cu ~uri.)*

STRIVÍ vb. **1.** a stîlci, a turti, a zdrobi, (pop.) a stropși, a zobi, (înv. și reg.) a struci, (Ban. și Transilv.) a zdroși, (înv.) a zdruncina. *(A ~ ceva dintr-un pumn.)* **2.** a (se) zdrobi, (înv.) a (se) smăcina. *(S-a ~ de caldarîm.)* **3.** a zdrobi, (pop.) a călca, (reg.) a pistosi. *(A ~ strugurii pentru a face mustul.)* **4.** a (se) storci, a (se) terciui, a (se) zdrobi, (reg.) a (se) fleciui, a (se) pistosi, (Olt. și Munt.) a (se) storcoși, (Transilv.) a (se) toroști. *(Fructele s-au ~.)* **5.** a se bate, a se lovi, a se zdrobi, (reg.) a se meci. *(Citeva pere s-au ~.)*

striví v. b. v. SNOPI. STÎLCI.

STRIVÍRE s. **1.** stîlcire, turtire, zdrobire, (rar) zdrobeálă, (pop.) stropșíre, zobíre, (înv.) stropșitúră. *(~ unei insecte.)* **2.** terciuire, zdrobire. *(~ fructelor.)*

STRIVÍT adj. **1.** stîlcit, turtit, zdrobit, (pop.) stropșit, zobít. *(O cutie de conserve ~.)* **2.** storcit, terciuit, zdrobit, (reg.) fleciuít, pistosít, (Olt. și Munt.) storcoșit. *(Fructe ~.)* **3.** bătut, lovit, zdrobit, (reg.) mecít. *(Pere puțin ~.)*

strivitór adj. v. COPLEȘITOR. COVÎRȘITOR. DECISIV. DETERMINANT. HOTĂRÎTOR.

STRIVITÚRĂ s. (rar) zdrobitúră. *(O ~ la un obiect plastic.)*

strîjnic s. v. NOATEN.

strîmb adj. v. CONTRAFĂCUT. ERONAT. GREȘIT. INAUTENTIC. INEXACT. INVENTAT. MINCINOS. NĂSCOCIT. NEADEVĂRAT. NEAUTENTIC. NEDREPT. NEÎNTEMEIAT. NEREAL. PLĂSMUIT. SCORNIT.

STRÎMB adj., adv. **1.** adj. deformat, (pop. și fam.) scofîlcit. *(Un obiect ~.)* **2.** adj. curbat, încovoiat, îndoit, răsucit. *(Fiare ~.)* **3.** adj. curbat, încovoiat, îndoit, întors, răsucit, strîmbat. *(Cui ~.)* **4.** adj. îndoit, (pop.) cîrn. *(Cuțit ~.)* **5.** adj. deformat, scîlciat, strîmbat, (pop. și fam.) scălîmb, (Mold.) scrombăit. *(Încălțăminte ~.)* **6.** adj. aplecat, înclinat, lăsat, plecat, povîrnit, prăvălit, (pop. și fam.) hîit, (reg.) șoldit, șoldiu, (Ban.) șovîi. *(O casă ~.)* **7.** adj. (prin Transilv.) jimb. *(Are picioarele ~.)* **8.** adj. adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmbat, sucit. *(Cu spatele ~.)* **9.** adj. diform, hidos, hîd monstruos, pocit, respingător, schimonosit, slut, urît, (pop. și fam.) boccíu, scălîmb, scălîmbăiát, (reg.) pîcleș, (Mold.) balcíz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(O ființă ~.)* **10.** adj. deformat, desfigurat, pocit, schimonosit, slut, sluțit, strîmbat, urît, urîțit, (reg.) stropșít, zgîmboít, (Mold.) șonțít. *(O față ~ de ură.)* **11.** adv. chiondorîș, chiorîș, crucîș, încrucișat, sașiu, (pop.) piezíș, spanchíu, (reg.) poncíș. *(Privește, se uită ~.)*

strîmb adj., adv. v. FALS.

strîmb s. v. INECHITATE. INJUSTIȚIE. NEDREPTATE. NEECHITATE. NEJUSTIȚIE.

STRÎMBÁ vb. **1.** a (se) deforma, (pop. și fam.) a (se) scofîlci. *(Un obiect care s-a ~.)* **2.** a (se) deforma, a (se) scîlcia, (Mold.) a (se) scrombăi. *(Pantofii s-au ~ prin uzură.)* **3.** a (se) apleca, a (se) înclina, a (se) lăsa, (pop. și fam.) a (se) hîi, (reg.) a (se) șoldi. *(Stîlpul de telegraf s-a ~.)* **4.** (prin Transilv.) a (se) jimba. *(I s-au ~ picioarele.)* **5.** a (se) cocoșa, a (se) curba, a (se) încovoia, a (se) îndoi. *(I s-a ~ de tot spinarea sub povară.)* **6.** a (se) deforma, a (se) desfigura, a (se) poci, a (se) schimonosi, a (se) sluți, a (se) urîți, (pop. și fam.) a (se) scălîmbăia, a (se) scofîlci, (pop.) a (se) hîzi, (Mold. și Bucov.) a (se) șonți, (înv.) a (se) grozăvi. *(S-a ~ de tot în urma accidentului.)* **7.** a se maimuțări, a se poci, a se schimonosi, (rar) a se maimuți, (pop. și fam.) a se scălîmbăia, (reg.) a se zgîmboi. *(Nu te mai ~ atîta!)*

strîmbá vb. v. ALTERA. CONTRAFACE. DEFORMA. DENATURA. ESCAMOTA. FALSIFICA. MĂSLUI. MISTIFICA. RĂSTĂLMĂCI.

strîmbár s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

STRÎMBÁRE s. **1.** deformare, (pop. și fam.) scofîlcíre. *(~ a unui obiect.)* **2.** deformare, scîlciere. *(~ pantofilor din cauza uzurii.)* **3.** aplecare, înclinare, lăsare. *(~ unui stîlp.)* **4.** curbare, încovoiere, îndoire. *(~ unui cui.)* **5.** deformare, deformație, desfigurare, pocire, schimonoseală, schimonosire, sluțire, urîțire. *(~ a feței unei persoane.)*

STRÎMBÁT adj. **1.** deformat, scîlciat, strîmb, (pop. și fam.) scălîmb, (Mold.) scrombăit. *(Încălțăminte ~.)* **2.** curbat, încovoiat, îndoit, întors, răsucit, strîmb. *(Cui ~.)* **3.** adus, aplecat, cocîrjat, cocoșat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, sucit. *(Cu spatele ~.)* **4.** deformat, desfigurat, pocit, schimonosit, slut, sluțit, strîmb, urît, urîțit, (reg.) stropșít, zgîmboít, (Mold.) șonțít. *(O față ~ de ură.)*

strîmbătáte s. v. INECHITATE. INJUSTIȚIE. NEDREPTATE. NEECHITATE. NEJUSTIȚIE.

strîmbătăți vb. v. NĂPĂSTUI. NEDREPTĂȚI. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. URGISI.

strîmbătățíre s. v. NĂPĂSTUIRE. NEDREPTĂȚIRE. OROPSIRE. PERSECUTARE. PERSECUȚIE. URGISIRE.

STRÎMBĂTÚRĂ s. **1.** deformare, scîlcitură. *(O ~ la încălțăminte.)* **2.** grimasă, schimonoseală, schimonosire, schimonosítură, (livr.) rictus, (rar) schímă, strîmbet, (pop. și fam.) scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră. *(O ~ a feței, în semn de nemulțumire.)* **3.** maimuțăreală, maimuțărie, schimonoseală. *(Ce e ~ asta?)*

strîmbet s. v. GRIMASĂ. SCHIMONOSEALĂ. SCHIMONOSIRE. SCHIMONOSITURĂ. STRÎMBĂTURĂ.

strîmbuléț s. v. COLȚIȘOR.

strîmsureá s. v. SCLIPEȚ.

STRÎMT adj. **1.** îngust, strîns, (franțuzism) colánt. *(Pantaloni ~.)* **2.** îngust, mic, (înv.) strîmtorát. *(O intrare ~; un spațiu ~.)* **3.** mic, necuprinzător, neîncăpător, nespațios. *(Cameră ~.)*

strîmt adj. v. MESCHIN.

STRÎMTÁ vb. **1.** a îngusta. *(A ~ o rochie.)* **2.** a întra, a se strînge. *(Pînza s-a ~ la apă.)* **3.** a se gîtui, a se îngusta, a se sugruma, (rar) a se subția, (înv. și reg.) a se strîmtora. *(În acel loc valea se ~.)*

strîmtá vb. v. ÎMPUȚINA. MICȘORA. REDUCE. RESTRÎNGE. SCĂDEA.

STRÎMTÁRE s. îngustare. *(~ spațiului de ieșire.)*

STRÎMTÁT adj. îngustat. *(Haină ~.)*

strîmteálă s. v. ÎNGUSTIME.

strîmtéțe s. v. ÎNGUSTIME.

STRÎMTICÉL adj. strîmtișor, strîmtuț.
strîmtime s. v. ÎNGUSTIME. MICIME.
STRÎMTIȘÓR adj. strîmticel, strîmtuț.
STRÎMTOÁRE s. *(GEOGR.)* **1.** pas, trecătoare, (pop.) plai, strúngă, (reg.) obîrșie, (înv.) potécă, strîmtúră. *(~ea Oituz.)* **2.** chei (pl.), defileu, (pop.) strúngă, (înv.) spărtúră, strîmtúră. *(O ~ în Carpați.)*
strîmtoáre s. v. DIFICULTATE. IMPAS. ÎNCURCĂTURĂ. ÎNGUSTIME.
strîmtorá vb. v. BURDUȘI. CONSTRÎNGE. FACE. FORȚA. GHEMUI. GÎTUI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. ÎNGUSTA. OBLIGA. SILI. STRÎMTA. SUGRUMA. TICSI.
strîmtoráre s. v. DIFICULTATE. IMPAS. ÎNCURCĂTURĂ. ÎNGUSTIME.
strîmtorát adj. v. ÎNCURCAT. ÎNGUST. JENAT. MIC. STINGHERIT. STÎNJENIT. STRÎMT.
strîmtoreálă s. v. DIFICULTATE. IMPAS. ÎNCURCĂTURĂ.
strîmtúră s. v. CHEI. DEFILEU. DIFICULTATE. IMPAS. ÎNCURCĂTURĂ. ÎNGUSTIME. PAS. STRÎMTOARE. TRECĂTOARE.
STRÎMTÚȚ adj. strîmticel, strîmtișor.
strîmtări s. pl. v. IȚARI.
STRÎNGĂTÓR adj. adunător, cruțător, econom, păstrător, (înv. și reg.) scump, (reg.) păstrîelnic, (fig.) strîns. *(Om ~.)*
strîngătór adj. v. ASTRINGENT.
strîngătór adj., s. v. ANTIDIAREIC. CONSTIPANT.
strîngătór s. v. AGENT DE PERCEPȚIE. PERCEPTOR.
strîngătór s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

STRÍNGE vb. **I. 1.** a lega. *(A ~ opincile cu nojițele.)* **2.** a încinge, a înfășura. *(Un brîu îi ~ mijlocul.)* **3.** a apăsa, a comprima, a presa, (înv. și pop.) a păsa. *(~ piesa cu ajutorul . . .)* **4.** a înșuruba, (pop.) a șurubui, (reg.) a șurubi. *(A ~ piulița.)* **5.** a încleșta. *(~ dinții, pumnii.)* **6.** a îmbrățișa. *(A ~s-o la piept.)* **7.** a împături, a îndoi, a plia, (pop.) a păturí. *(A ~ o coală de hîrtie.)* **8.** a (se) contracta, a (se) retracta, a (se) zgîrci. *(Un țesut care se ~.)* **9.** a se chirci, a se contracta, a se ghemui, a se închirci, a se zgîrci, (pop.) a se ciuciuli, a se stîrci, (reg.) a se timbuși, (Olt., Ban. și Transilv.) a se zguli. *(S-a ~ de durere.)* **10.** a apropia. *(~-ți picioarele!)* **11.** a intra, a se strîmta. *(Pînza s-a ~ la apă.)* **12.** a (se) consolida, a (se) întări, (fig.) a (se) cimenta. *(Au ~ relațiile de prietenie.)* **II. 1.** a (se) acumula, a (se) aduna, a (se) concentra, a (se) înmagazina. *(A ~ o mare cantitate de energie.)* **2.** a acumula, a aduna, a tezauriza. *(~ monedă, valută.)* **3.** a acumula, a aduna, a agonisi, a economisi, a face, (pop.) a chivernisi, (reg.) a prițipi, a răgădui, a sclipui, (Transilv.) a mirui, (Olt. și Munt.) a scofeli, (Ban.) a stăci, (Transilv. și Maram.) a șporoli, (prin Maram.) a zorobi, (fig.) a prăsi. *(A ~ o adevărată avere.)* **4.** a (se) aduna, a (se) întruni, a (se) reuni, (reg.) a (se) întroloca, a (se) soborî, (Olt. și Munt.) a (se) închelba, a (se) închelbăra. *(S-au ~ cu toții.)* **5.** a aduna, a convoca, a întruni, a reuni. *(I-a ~ pe toți.)* **6.** a aduna, a culege, a recolta, (Transilv.) a sureti. *(Au ~ produsele cîmpului.)* **7.** a aduna, a colecta. *(~ laptele din sat.)* **8.** a încasa, a percepe. *(A ~ impozitele.)* **9.** a culege, a ridica. *(~ o hîrtie de jos.)* **10.** a curăța, a deretica, a scutura, (înv. și reg.) a griji, (reg.) a rîndui, (prin Bucov.) a cioroboti, (Transilv.) a cîștiga, (Ban. și Transilv.) a orîndui, (Transilv.) a tăgădi, (Transilv. și Maram.) a ticăzui, (Transilv.) a tisătăli. *(A ~ prin casă de sărbători.)* **11.** a (se) aduna, a (se) înmănunchea, a (se) reuni. *(Și-a ~ versurile în volum.)* **12.** a aduna, a colecționa, a culege. *(~ folclor pe teren.)*
strînge vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. COAGULA. CONSTRÎNGE. DEPOZITA. FACE. FORȚA. ÎNCHEGA. ÎNGHEȚA. ÎNMAGAZINA. MUNCI. OBLIGA. PRINDE. SCHINGIUI. SCURGE. SILI. SOLIDIFICA. STOCA. TORTURA. TRUDI.

STRÍNGERE. s. **I. 1.** legare, legat, strîns. *(~ nojițelor la opinci.)* **2.** încingere, încins, înfășurare, înfășurat, strîns. *(~ brîului pe talie.)* **3.** înșurubare, strîns. *(~ piuliței.)* **4.** încleștare, strîns, (înv.) strînsoáre. *(~ dinților.)* **5.** îmbrățișare, îmbrățișat, înlănțuire, (astăzi rar) strîns, strînsoáre, strînsúră. *(~ celor doi îndrăgostiți.)* **6.** împăturire, îndoire, pliere, strîns, (rar) pliáj, (pop.) păturíre. *(~ unei scrisori.)* **7.** contractare, contracție, zgîrcire, (înv.) strînsoáre, zgîrcitúră. *(~ a unui mușchi.)* **8.** chircire, contractare, ghemuire, închircire, zgîrcire. *(~ cuiva din cauza durerilor.)* **9.** consolidare, întărire, (fig.) cimentáre. *(~ relațiilor economice.)* **II. 1.** acumulare, adunare, concentrare, înmagazinare. *(~ de bunuri.)* **2.** acumulare, adunare, tezaurizare. *(~ de valută.)* **3.** agonisire, economisire. *(~ de bani albi pentru zile negre.)* **4.** adunare, convocare, întrunire, reunire. *(~ oamenilor la ședință.)* **5.** adunare, adunat, culegere, cules, recoltare, recoltat, recoltă, strîns, (Transilv. și prin Maram. și Ban.) surétiu. *(~ produselor cîmpului.)* **6.** adunare, colectare, strîns. *(~ laptelui din sat.)* **7.** încasare, percepere, strîns. *(~ taxelor.)* **8.** culegere, cules, ridicare, ridicat, strîns. *(~ unei hîrtii de pe jos.)* **9.** adunare, colecționare, culegere. *(~ unor texte populare.)*
strîns adj. v. ADUNĂTOR. APĂSAT. ASPRU. COERENT. COMPRIMAT. CONCENTRAT. CONCIS. CRUȚĂTOR. ECONOM. LACONIC. LAPIDAR. PĂSTRĂTOR. PRESAT. RESTRÎNS. RIGUROS. SCURT. SEVER. SISTEMATIC. STRAȘNIC. STRICT. STRÎNGĂTOR. SUCCINT.

STRÎNS adj., adv. **1.** adj. încordat, întrunat, întins, strunit. *(Arc ~.)* **2.** adv. scurt. *(Apucă iapa ~ de căpăstru.)* **3.** adj. încleștat. *(Cu pumnii ~.)* **4.** adj. împăturit, îndoit, pliat, (pop.) păturít. *(O coală de hîrtie ~.)* **5.** adj. contractat, retractat, zgîrcit. *(Țesut ~.)* **6.** adj. chircit, contractat, ghemuit, închircit, zgîrcit, (pop.) ciuciulít, stîrcít, (reg.) tîmbușít, (Olt., Ban. și Transilv.) zgulít. *(Om ~*

de durere.) **7.** adj. ghemuit, (Mold.) încinchít. *(Stă ~.)* **8.** adj. compact, des. *(Mergeau în rînduri ~.)* **9.** adj. adunat, apropiat. *(Cu picioarele ~.)* **10.** adj. îngust, strîmt, (franţuzism) colánt. *(Pantaloni ~.)* **11.** adj. apropiat, intim. *(Relaţii ~.)*

STRÎNS s. **I. 1.** legare, legat, strîngere. *(~ nojiţelor la opinci.)* **2.** încingere, încins, înfăşurare, înfăşurat, strîngere. *(~ brîului pe talie.)* **3.** înşurubare, strîngere. *(~ piuliţei.)* **4.** încleştare, strîngere, (înv.) strînsoáre. *(~ dinţilor.)* **5.** împăturire, îndoire, pliere, strîngere, (rar) pliáj, (pop.) păturíre. *(~ unei scrisori.)* **II. 1.** adunare, adunat, culegere, cules, recoltare, recoltat, recoltă, strîngere, (Transilv. şi prin Maram. şi Ban.) surétiu. *(~ viei.)* **2.** adunare, colectare, strîngere. *(~ laptelui din sat.)* **3.** încasare, percepere, strîngere. *(~ taxelor.)* **4.** culegere, cules, ridicare, ridicat, strîngere. *(~ unei hîrtii de pe jos.)*

strîns s. v. COLICĂ. CRAMPĂ. ÎMBRĂŢIŞARE. ÎMBRĂŢIŞAT. ÎNLĂNŢUIRE. SPASM. STRÎNGERE. TETANIE.

strînsă s. v. RECOLTĂ. ROD.

STRÎNSOÁRE s. apăsare, greutate, presare, presiune, (rar) strînsúră. *(Simţea o uşoară ~.)*

strînsoáre s. v. AGONISEALĂ. AGONISIRE. AGONISITĂ. ASUPRIRE. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. COLICĂ. CONSTRÎNGERE. CONTRACTARE. CONTRACŢIE. CONVULSIE. CRAMPĂ. DIFICULTATE. DISPOZIŢIE. DURERE. ECONOMIE. EXPLOATARE. FORŢĂ. HOTĂRÎRE. IMPAS. ÎMBRĂŢIŞARE. ÎMBRĂŢIŞAT. ÎMPILARE. ÎNCLEŞTARE. ÎNCURCĂTURĂ. ÎNGUSTIME. ÎNLĂNŢUIRE. NĂPĂSTUIRE. OPRESIUNE. OPRIMARE. ORDIN. PATIMĂ. PEDEAPSĂ. PERSECUTARE. PERSECUŢIE. PORUNCĂ. PRIGOANĂ. PRIGONIRE. RECOLTĂ. ROD. SANCŢIUNE. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SILĂ. SILNICIE. SPASM. STRÎNGERE. STRÎNS. SUFERINŢĂ. SUPLICIU. TETANIE. TORTURĂ. URGISIRE. VIOLENŢĂ. ZGÎRCIRE.

STRÎNSÚRĂ s. adunătură, gloată, şleahtă, (Ban.) zbor. *(Nu e decît o ~ de neisprăviţi.)*

strînsúră s. v. ADUNARE. AGONISEALĂ. AGONISIRE. AGONISITĂ. APĂSARE. COLICĂ. CRAMPĂ. ECONOMIE. FURAJ. GRĂMADĂ. GREUTATE. ÎMBRĂŢIŞARE. ÎMBRĂŢIŞAT. ÎNLĂNŢUIRE. ÎNTRUNIRE. MALDĂR. MORMAN. MOVILĂ. NUTREŢ. PRESARE. PRESIUNE. PURCOI. RECOLTĂ. REUNIUNE. ROD. SPASM. STRÎNGERE. STRÎNSOARE. TETANIE.

STRÓFULUS s. *(MED.)* prurigo.

stroi s. v. NUIA. RÎND. ŞIR. VARGĂ.

stroncăni vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

stroncănire s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUŢIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

stroncănitór s. v. MUSTUITOR.

stroncănitór s., adj. v. CLĂNŢĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREŢ.

STROP s. **1.** pic, picătură, picur, stropitură, (înv.) picurătúră. *(Un ~ de ploaie.)* **2.** boabă, bob, picătură. *(Un ~ de sudoare.)* **3.** lacrimă. *(Un ~ i se scurgea pe obraz.)* **4.** fărîmă, fir, pic, picătură, pişcătură, (reg.) piculéte, strelíce, ţîră, (Mold. şi Munt.) sleámă, (fig.) scîntéie. *(Nici un ~ de . . .)*

strop s. v. PIC.

stropán s. v. SOVÎRF.

stropeálă s. v. ÎMPROŞCARE. ÎMPROŞCĂTURĂ. STROPIRE. STROPIT. STROPITURĂ.

stropélnic s. v. PRAFTORIŢĂ. PRAFTURĂ. STROPITOARE.

stropélniţă s. v. PRAFTORIŢĂ. PRAFTURĂ. STROPITOARE.

STROPÍ vb. **1.** a (se) uda, (Ban.) a (se) prîsni. *(A ~ florile, grădina.)* **2.** a împroşca, (reg.) a proşca. *(Îl ~ cu noroi.)* **3.** a împroşca, a sări, (reg.) a proşca. *(Noroiul ~ în toate părţile.)*

STROPÍRE s. **1.** stropit, udare, udat, udătură. *(~ florilor.)* **2.** stropit, udare, udat, umezire, umezit. *(~ rufelor pentru călcat.)* **3.** împroşcare, împroşcătură, stropit, stropitură, (rar) stropeálă. *(~ cuiva cu noroi.)*

STROPÍT s. **1.** stropire, udare, udat, udătură. *(~ florilor.)* **2.** stropire, udare, udat, umezire, umezit. *(~ rufelor pentru călcat.)* **3.** împroşcare, împroşcătură, stropire, stropitură, (rar) stropeálă. *(~ cuiva cu noroi.)*

STROPITOÁRE s. **1.** (rar) udătoáre, (prin Bucov.) proáşcă, (înv., prin Transilv.) cófă. *(~ de flori.)* **2.** praftoriţă, praftură, (Ban.) stropélnic, (Ban., Olt. şi Munt.) stropéiniţă. *(~ fierarului.)*

STROPITÚRĂ s. **1.** împroşcare, împroşcătură, stropire, stropit, (rar) stropeálă. *(~ cuiva cu noroi.)* **2.** pic, picătură, picur, strop, (înv.) picurătúră. *(O ~ de ploaie.)* **3.** pată, (reg.) pătătúră, picătúră. *(O ~ de sînge, de noroi.)*

stropoleálă s. v. ROBOTEALĂ. ROBOTIT. TREBĂLUIALĂ.

stropoli vb. v. ADMONESTA. CERTA. CLĂTI. DĂSCĂLI. DOJENI. LIMPEZI. MORALIZA. MUSTRA. ROBOTI. TREBĂLUI.

stropşeálă s. v. EPILEPSIE. RACHIU. RĂSTEALĂ.

STROPŞÍ vb. a deforma, a denatura, a poci, a schimonosi, a scîlcia, a stîlci, (fig.) a schingiui. *(~ cuvintele, cînd vorbeşte.)*

stropşi vb. v. ABATE. ASASINA. CĂLCA. CONTRAVENI. COTROPI. DISTRUGE. DRĂCUI. EXTERMINA. INVADA. ÎNCĂLCA. ÎNJURA. JULI. JUPUI. MASACRA. MĂCELĂRI. NĂPĂDI. NESOCOTI. NIMICI. OCĂRÎ. OMORÎ. POTOPI. PRĂPĂDI. RĂCNI. RĂSTI. SFĂRÎMA. SNOPI. STÎLCI. STÎRPI. STRIGA. STRIVI. SUPRIMA. TUR-

TI. ȚIPA. UCIDE. URLA. VIOLA. ZBIERA. ZDRELI. ZDROBI. ZGÎRIA. ZVÎNTA.

STROPȘÍRE s. deformare, denaturare, pocire, pocit, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, scîlciere, stîlcire, stîlcit, stropșit. *(~ a cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

stropșire s. v. EPILEPSIE. STÎLCIRE. STRIVIRE. TURTIRE. ZDROBIRE.

STROPȘÍT adj. deformat, denaturat, pocit, schimonosit, scîlciat, stîlcit, stricat, (fig.) schingiuit. *(Forme lexicale ~; o pronunțare ~.)*

stropșít adj. v. DEFORMAT. DESFIGURAT. DISTRUS. NIMICIT. POCIT. POTOPIT. PRĂPĂDIT. SCHIMONOSIT. SLUT. SLUȚIT. STÎLCIT. STRIVIT. STRÎMB. STRÎMBAT. TURTIT. URÎT. URÎȚIT. ZDROBIT.

stropșít adj., s. v. MUTILAT. SCHILOD. SCHILODIT.

stropșít s., adj. v. COMIȚIAL. EPILEPTIC.

STROPȘÍT s. deformare, denaturare, pocire, pocit, schimonoseală, schimonosire, schimonosit, scîlciere, stîlcire, stîlcit, stropșire. *(~ cuvintelor unei limbi, cînd vorbește.)*

stropșitoáre s. v. MUSTUITOR. PRESĂ. TEASC.

stropșitúră s. v. COTROPIRE. EPILEPSIE. HÎDOȘENIE. INVADARE. INVAZIE. ÎNCĂLCARE. MONSTRU. MONSTRUOZITATE. NĂPĂDIRE. POCITANIE. POCITURĂ. SCHIMONOSITURĂ. SLUȚENIE. SLUȚITURĂ. STÎLCIRE. STRIVIRE. TURTIRE. URÎCIUNE. URÎȚENIE. ZDROBIRE.

strucí vb. v. STÎLCI. STRIVI. TURTI. ZDROBI.

STRUCTURÁ vb. **1.** a ordona, a organiza, a sistematiza. *(A ~ întregul material în vederea . . .)* **2.** a se configura, a se contura, a se profila. *(Se ~ într-un anumit fel.)*

STRUCTURÁL adj. **1.** adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, substanțial, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **2.** organizatoric. *(Modificări ~.)* **3.** structuralist. *(Lingvistică ~.)*

structurál adj. v. ALCĂTUITOR. COMPONENT. CONSTITUENT. CONSTITUTIV. FORMATIV.

STRUCTURALISM PSIHOLÓGIC s. gestaltism.

STRUCTURALÍST adj. structural. *(Lingvistică ~.)*

STRUCTURÁRE s. ordonare, organizare, sistematizare. *(~ materialului documentar.)*

STRUCTÚRĂ s. **1.** organizare. *(~ unei celule.)* **2.** grupare. *(~ moleculelor într-un corp.)* **3.** osatură, schelet. *(~ de rezistență a unei construcții.)* **4.** sistem. *(Limba formează o ~.)* **5.** alcătuire, aranjament, așezare, dispunere, distribuție, întocmire, rînduială. *(O anumită ~ a lucrurilor.)* **6.** alcătuire, compoziție, economie, organizare, organizație, (rar) substánță, (fig.) urzeálă. *(Care este ~ lucrării?)* **7.** alcătuire, componență, compoziție. *(Comisia are următoarea ~ . . .)* **8.** aspect, configurație, conformație, fizionomie, formă, înfățișare, profil, (rar) făptură. *(~ terenului.)* **9.** conformație, constituție, factură, fizic, natură, (înv.) temperáment. *(De o ~ delicată ori robustă.)* **10.** caracter, fire, natură, temperament, (livr.) umoáre, (înv. și reg.) naturál, (înv.) duh, (fig.) înimă. *(O ~ emotivă.)* **11.** *structură economică* = bază economică, orînduire economică.

strug s. v. RUG.

STRUGURÁȘ s. *(BOT.)* strugurel.

strugurâș s.v. RUȘULIȚĂ.

strugurâși s. pl. v. COACĂZĂ.

STRÚGURE s. *(BOT.)* **1.** ciorchine, (prin Ban.) scălán. *(A mîncat un ~ cam acrișor.)* **2.** (Mold. și Bucov.) poámă, (înv.) aúă. *(Vin din ~.)* **3.** *strugurii-ursului (Arctostaphylos uva-ursi)* = (reg.) sărbezéle (pl.); *struguri-negri (Ribes nigrum)* = (reg.) smoródin, coacăz négru.

strugurél s. pl. v. COACĂZĂ.

STRUGURÉL s. *(BOT.)* struguraș.

strugurél s. v. OCHII-ȘORICELULUI.

strugure-spinós s. v. COACĂZĂ.

struguri-spinóși s. pl. v. AGRIȘ.

strugurul-lúpului s. v. DALAC.

strugușá vb. v. GÎTUI. STRANGULA. SUGRUMA.

strujáu s. v. COCEAN.

strujeá s. v. STRUJITURĂ.

STRUJÍ vb. **1.** a strunji, (rar) a strungări. *(A ~ o piesă la strung.)* **2.** a ciopli, (Mold., Bucov. și Ban.) a ciocîrti. *(~ lemnul cu cuțitul, cu barda.)*

STRUJÍRE s. **1.** strujit, strunjire. *(~ unei piese la strung.)* **2.** cioplire, cioplit, strujit. *(~ unui lemn cu barda.)*

STRUJÍT adj. strunjit. *(Piese ~.)*

STRUJÍT s. **1.** strujire, strunjire. *(~ unei piese la strung.)* **2.** cioplire, cioplit, strujire. *(~ unui lemn cu barda.)*

strujitór s. v. STRUNGAR.

STRUJITÚRĂ s. **1.** (reg.) strujeá. *(~ metalică.)* **2.** talaș, (Transilv.) hoáspe (pl.). *(~ rezultată de la rindeluire.)*

strújniță s. v. GRIPCĂ. RĂZUȘ. RINDEA. TESLĂ.

STRÚNĂ s. **1.** *(MUZ.)* coardă. *(~ a unei viori.)* **2.** *(TEHN.)* coardă, sfoară. *(~ a ferăstrăului.)* **3.** *(TEHN.)* cordar, întinzător, (reg.) áripă, chéie, încordător, lemnúș, límbă, lopățică, pănă, răsucitoare, săgeátă, struneálă, sucitór. *(~ la ferăstrău.)* **4.** zăbăluță. *(~ la zăbala căpăstrului.)*

strúnă s. v. COARDĂ.

struneá s. v. CĂPĂSTRU.

struneálă s. v. COCÎRLĂ. CORDAR. ÎNTINZĂTOR. SCHIMBĂTOARE. STRUNĂ.

STRUNGÁR s. (reg.) strujitór. *(E ~ de profesie.)*

STRUNGÁR s. (reg.) mînător. *(~ la oi.)*

STRÚNGĂ s. (pop.) spătár, (prin Transilv., Maram. și Ban.) stául. *(~ la stînă.)*

strúngă s. v. CHEI. DEFILEU. LĂTUNOAIE. PAS. RĂRITURĂ. STRÎMTOARE.

STRUNGĂREAȚĂ. TRECĂTOARE.

STRUNGĂREÁȚĂ s. (pop.) strúngă, (reg.) postrúngă. *(~ între dinți.)*

strungări vb. v. STRUJI. STRUNJI.

STRUNGĂRÍE s. strungărit. *(Învață ~.)*

STRUNGĂRÍT s. strungărie. *(Învață ~.)*

STRUNGHÍL s. *(IHT.; Gobius melanostomus)* guvid mare.

STRUNGULÍȚĂ s. strunguță. *(~ oilor.)*

STRUNGÚȚĂ s. strunguliță. *(~ oilor.)*

STRUNÍ vb. **1.** a încorda, a înstruna, a întinde. *(A ~ arcul.)* **2.** a domoli, a înfrîna, a liniști. *(A ~ un cal.)* **3.** a înfrîna, a reține, (înv. fig.) a hățui. *(Te rog să-i mai ~, sînt prea zburdalnici!)*

struní vb. v. ACORDA. BIRUI. ÎNFRÎNA. ÎNFRÎNGE. ÎNSTRUNA. ÎNVINGE. STĂPÎNI.

STRUNÍRE s. **1.** încordare, înstrunare, întindere, (înv.) încordătură. *(~ a arcului.)* **2.** domolire, înfrînare, liniștire. *(~ calului.)*

strunire s. v. ACORDAJ. ACORDARE. ÎNSTRUNARE.

STRUNÍT adj. **1.** încordat, înstrunat, întins, strîns. *(Arc ~.)* **2.** domolit, înfrînat, liniștit, potolit. *(Un animal ~.)*

STRUNJÍ vb. a struji, (rar) a strungări. *(A ~ o piesă la strung.)*

STRUNJÍRE s. strujire, strujit. *(~ unei piese la strung.)*

STRUNJÍT adj. strujit. *(Piese ~.)*

strup s. v. CRUCE.

strupálnic s. v. CRUCE.

struț s. v. BUCHET. MĂNUNCHI.

struțișór s. v. BUCHEȚEL.

struțul-mirelui s. v. BĂTRÎNIȘ.

struțușór s. v. BRĂDIȘOR. BUCHEȚEL. CORNIȘOR.

STUC s. *(CONSTR.)* (înv.) mermér. *(Decorație arhitectonică din ~.)*

STÚDENIȚĂ s. *(BOT.; Arenaria serpyllifolia)* (reg.) năsipărniță, (prin Transilv.) arinăriță.

stúdeniță s. v. MIȘINĂ. SCORBUT. TĂMÎIȚĂ.

STUDIÁ vb. **1.** a se instrui, a învăța, (înv. și reg.) a se pricopsi. *(~ în permanență.)* **2.** a învăța, (înv.) a pedepsi, a ștudirui, (grecism înv.) a spudaxi. *(~ la geografie.)* **3.** a citi, învăța. *(A ~ cursul de la un capăt la altul.)* **4.** a învăța, a se pregăti, a se prepara. *(A ~ serios pentru examene.)* **5.** a face, a urma. *(~ medicina.)* **6.** a analiza, a cerceta, a examina, a investiga, a urmări, (livr.) a considera, (înv.) a medita, a privi, a socoti, (fig.) a explora, (înv. fig.) a scărmăna. *(A ~ cauzele unui fenomen.)* **7.** a analiza, a cerceta, a examina, a măsura, a observa, a scruta, a urmări, (pop.) a iscodi, (înv. și reg.) a oglindi, (înv.) a cerca, a ispiti. *(Îl ~ cu atenție.)* **8.** a căuta, a cerceta, a examina, (înv.) a cerca. *(Calul de dar nu se ~ în gură.)* **9.** a cerceta, a consulta, a examina. *(Am ~ toate izvoarele referitoare la . . .)* **10.** a cerceta, a se documenta, a se informa, a vedea, (înv.) a se pliroforisi. *(~ dacă nu s-a mai scris despre asta.)*

STUDIÁT adj. afectat, artificial, căutat, fals, forțat, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, silit, silnic, teatral, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~; atitudine ~.)*

STUDIÉRE s. **1.** învățare, studiu. *(~ materiei pentru examen.)* **2.** analizare, analiză, cercetare, examen, examinare, investigare, investigație, studiu, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre. *(O ~ critică a problemelor.)* **3.** analiză, cercetare, examinare, observare, observație, scrutare, studiu, (pop.) iscodíre, (înv.) iscoádă, ispită, ispitíre. *(~ atentă a cuiva.)*

STÚDIÓ s. atelier. *(~ pictorului, fotografului.)*

STÚDIU s. **1.** învățare, studiere. *(~ materiei pentru examen.)* **2.** (înv.) citánie. *(~ istoriei.)* **3.** învățare, învățătură, (înv.) depríndere. *(S-a pus pe ~.)* **4.** învățătură, școală. *(A plecat la ~.)* **5.** (la pl.) carte, cultură, cunoștințe (pl.), instrucție, învățătură, pregătire, (înv. și pop.) slóvă, (înv. și reg.) cărturărie, (reg.) scrisoáre, (înv.) mínte, pricopseálă, pricopsíre. *(Om cu ~.)* **6.** analizare, analiză, cercetare, examen, examinare, investigare, investigație, studiere, (pop.) cercáre, (înv.) răspicáre, (fig.) exploráre. *(O ~ critică a problemelor.)* **7.** (concr.) cercetare. *(A publicat un ~ temeinic.)* **8.** (concr.) lucrare. *(Un mic ~ asupra poeziei românești.)* **9.** analiză, cercetare, examinare, observare, observație, scrutare, studiere, (pop.) iscodíre, (înv.) iscoádă, ispită, ispitíre. *(~ atent al cuiva.)*

STUF s. *(BOT.; Phragmites communis)* trestie, (Transilv. și Maram.) nádă.

stuf s. v. CRÎNG. DESIȘ. HĂȚIȘ. STUFĂRIȘ. TRESTIE-DE-CÎMP. TUFĂRIȘ. TUFIȘ.

STUFĂRÁIE s. *(BOT.)* stufărie, stufăriș.

STUFĂRÍE s. *(BOT.)* stufăraie, stufăriș.

STUFĂRÍȘ s. *(BOT.)* **1.** stufăraie, stufărie. *(Mulțime de stuf sau ~.)* **2.** crîng, desiș, hățiș, tufăriș, tufiș, (rar) stuf, tufărie, (pop.) bungét, desíme, (reg.) hălăciúgă, huceág, huci. *(Iepurele s-a ascuns într-un ~.)*

STUFÍT s. *(CONSTR.)* (rar) solomít.

STUFÓS adj. tufos, (rar) frunzós. *(Un stejar ~.)*

STUP s. (reg.) coș, cósniță, lădiță, mátcă, știubéi, tîrnă, uléi. *(~ al albinelor.)*

stupái interj. v. MARȘ.

STUPÁR s. albinar, apicultor, prisăcar, (înv. și reg.) mierár. *(~ se ocupă cu creșterea albinelor.)*

stúpă s. v. BURAJ. BURARE.

STUPĂRÍE s. **1.** albinărie, prisacă, stupină, (rar) prisăcăríe. *(S-a dus la ~ să colecteze mierea.)* **2.** albinărie, albinărit, apicultură, prisăcărie, prisăcărit, stupărit. *(Albinarul se ocupă cu ~.)*

STUPĂRÍT s. albinărie, albinărit, apicultură, prisăcărie, prisăcărit, stupărie. *(Albinarul se ocupă cu ~.)*

STUPEFÁCȚIE s. perplexitate, stupoare, surprindere, surpriză, uimire, uluială, uluire. *(A avut un moment de adevărată ~.)*

STUPEFIÁ vb. **1.** a minuna, a surprinde, a uimi, aului. *(Ce-mi spui tu pur și simplu*

mă ~.) **2.** a năuci, a uimi, a ului. *(Vestea aflată l-a ~.)*

STUPEFIÁNT adj., s. **1.** adj. surprinzător, uimitor, uluitor. *(S-a întîmplat un lucru ~.)* **2.** s. drog. *(Trafic de ~e.)*

STUPEFIÁT adj. **1.** crucit, minunat, perplex, surprins, uimit, uluit. **2.** năuc, năucit, perplex, uimit, uluit.

STUPEFIÉRE s. minunare, surprindere, uimire, uluială, uluire, (înv.) minúne, uimeálă. *(~ cuiva în fața unui lucru neașteptat.)*

stupélniță s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

stupí vb. v. SCUIPA.

STUPÍD adj., s., adv. **1.** adj. absurd, ilogic, nelogic, nerațional, (livr.) irațional. *(O situație ~.)* **2.** adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, neghiob, nerod, netot, prost, prostănac, tont, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbîz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălímb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) bobléț, (Mold.) cherapléș, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășmán, (prin Olt. și Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(~ mai este!)* **3.** adj. nătîng, neghiob, neghiobesc, nerod, nerozesc, netot, prostesc, (livr.) inept, (înv.) prostátic. *(O atitudine ~.)* **4.** adj. idiot, tîmpit. *(O glumă ~.)* **5.** adv. neghiobește, nerozește, prostește. *(S-a comportat ~.)*

STUPIDITÁTE s. **1.** nătîngie, neghiobie, nerozie, prostie, stupizenie, (rar) nătîngeálă, netoție, tonție, (franțuzism rar) sotíză, (înv. și reg.) nătărăie, (înv.) nărozénie, (fam.) zevzecíe. *(E de-o ~ proverbială.)* **2.** gogomănie, nătîngie, neghiobie, nerozie, nesocotință, prostie, (rar) netoție, (înv. și reg.) nătărăie. *(Mare ~ a spus.)* **3.** dobitocie, idioțenie, idioție, imbecilitate, inepție, neghiobie, nerozie, prostie, stupizenie, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(Ce e ~ asta?)* **4.** aberație, absurditate, aiureală, bazaconie, elucubrație, enormitate, fantasmagorie, prostie. *(Ce spui tu e o ~ !)*

STUPÍNĂ s. albinărie, prisacă, stupărie, (rar) prisăcăríe. *(S-a dus la ~ să colecteze mierea.)*

STUPINÍȚĂ s. *(BOT.; Platanthera bifolia)* (reg.) poróinic.

stupít s. v. SALIVĂ. SCUIPAT. SCUIPĂTURĂ. SPUTĂ.

STUPITUL-CÚCULUI s. *(BOT.; Cardamine pratensis)* (reg.) spumeálă, limba-șárpelui, scuipatul-cúcului.

stupitul cúcului s. v. MĂRGICA CUCULUI.

stupitúră s. v. SCUIPĂTURĂ.

STUPIZÉNIE s. **1.** nătîngie, neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, (rar) nătîngeálă, netoție, tonție, (franțuzism rar) sotíză, (înv. și reg.) nătărăie, (înv.) nărozénie, (fam.) zevzecíe. *(E de-o ~ proverbială.)* **2.** dobitocie, idioțenie, idioție, imbecilitate, inepție, neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, tîmpenie, (înv.) prostăticíe. *(A spus o mare ~.)*

STUPOÁRE s. perplexitate, stupefacție, surprindere, surpriză, uimire, uluială, uluire. *(Spre ~ lui . . .)*

stupós adj. v. GĂUNOS. SCORBUROS.

stupúș s. v. DOP.

stur s. v. ȚURȚUR. ZGURĂ.

stúră s. v. CHICIURĂ. PROMOROACĂ.

STURIÓN s. *(IHT.)* acipenserid. *(Morunul este un ~.)*

sturlubátie adj. v. DRĂCOS. NEASTÎMPĂRAT. NEBUN. NEBUNATIC. SPRINȚAR. VIOI. ZĂPĂCIT. ZBÎNȚUIT. ZBURDALNIC. ZGLOBIU. ZURLIU. ZVĂPĂIAT. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

sturluibá vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. SMINTI. ȚICNI.

sturluibát adj. v. DRĂCOS. NEASTÎMPĂRAT. NEBUN. NEBUNATIC. SPRINȚAR. VIOI. ZĂPĂCIT. ZBÎNȚUIT. ZBURDALNIC. ZGLOBIU. ZURLIU. ZVĂPĂIAT. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

STURZ s. *(ORNIT.; Turdus musicus)* (reg.) brebeneác, sturzișór.

sturz de iárnă s. v. COCOȘAR.

sturz de múnte s. v. COCOȘAR.

STURZIȘÓR s. *(ORNIT.)* sturzuleț.

sturzișór s. v. STURZ.

sturz máre s. v. COCOȘAR.

STURZULÉȚ s. *(ORNIT.)* sturzișor.

SUÁB s., adj. șvab. *(~ din Transilvania.)*

SUÁV adj. delicat, fin, gingaș, grațios, (Mold. și Munt.) scarandív, (fig.) dúlce. *(O fată ~; cu gesturi ~.)*

SUAVITÁTE s. delicatețe, finețe, gingășie, grație. *(Gesturi pline de ~.)*

SUB prep., adv. **1.** prep. dedesubtul. *(~ noi se întindea marea.)* **2.** adv. dedesubt. *(Haina se pune deasupra, cămașa ~.)*

SUBACVÁTIC adj. (livr.) submérs. *(Animale ~.)*

SUBALIMENTÁ vb. (rar) a (se) subnutri.

SUBALIMENTÁRE s. subalimentație, subnutriție.

SUBALIMENTÁT adj. subnutrit. *(Populație ~.)*

SUBALIMENTÁȚIE s. subalimentare, subnutriție.

subalpéstru adj. v. SUBALPIN.

SUBALPÍN adj. (rar) subalpéstru. *(Regiune ~.)*

SUBALTÉRN adj., s. inferior, subordonat. *(E ~ lui la serviciu.)*

subamiáză s. v. CHINDIE. VECERNIE.

SUBAPRECIÁ vb. a bagateliza, a minimaliza, a subestima, a subevalua, (rar) a deprecia. *(~ importanța unui lucru.)*

SUBAPRECIÁT adj. minimalizat, subestimat, subevaluat, (rar) depreciát. *(Un lucru ~.)*

SUBAPRECIÉRE s. minimalizare, subestimare, subevaluare, (rar) depreciére. *(~ importanţei unui lucru.)*

SUBARENDÁŞ s. (înv.) subarendatór.

subarendatór s. v. SUBARENDAŞ.

subărîe s. v. CATAR. CORIZĂ. GUTURAI. RINITĂ.

SUBCARPÁTIC adj. (rar) precarpátic, subcarpatín. *(Zona ~.)*

subcarpatín adj. v. SUBCARPATIC.

SUBCHIRIÁŞ s. (rar) sublocatár.

subchirúrg s. v. FELCER.

SUBCOMISÁR s. (înv.) epistát.

SUBCONŞTIÉNT s. (rar) subconştiinţă.

subconştiinţă s. v. SUBCONŞTIENT.

subcután adj. v. HIPODERMIC. SUBCUTANAT. SUBCUTANEU.

SUBCUTANÁT adj. hipodermic, subcutaneu, (rar) subcután. *(Injecţie ~.)*

SUBCUTANÉU adj. hipodermic, subcutanat, (rar) subcután. *(Injecţie ~.)*

SUBDIVÍDE vb. a (se) subdiviza, a (se) subîmpărţi.

SUBDIVIZÁ vb. a (se) subdivide, a (se) subîmpărţi.

SUBDIVIZIÚNE s. subîmpărţire, (înv.) subîmpărţitúră.

SÚBER s. *(BOT.)* plută. *(Dopuri făcute din ~.)*

SUBESTIMÁ vb. a bagateliza, a minimaliza, a subaprecia, a subevalua, (rar) a deprecia. *(~ importanţa unui lucru.)*

SUBESTIMÁRE s. minimalizare, subapreciere, subevaluare, (rar) depreciére. *(~ importanţei unui lucru.)*

SUBESTIMÁT adj. minimalizat, subapreciat, subevaluat, (rar) depreciát. *(Un lucru ~.)*

SUBEVALUÁ vb. a bagateliza, a minimaliza, a subaprecia, a subestima, (rar) a deprecia. *(A ~ importanţa unui lucru.)*

SUBEVALUÁRE s. minimalizare, subapreciere, subestimare, (rar) depreciére. *(~ importanţei unui lucru.)*

SUBEVALUÁT adj. minimalizat, subapreciat, subestimat, (rar) depreciát. *(Lucru ~.)*

SUBIÉCT s. **1.** chestiune, lucru, problemă, temă, (înv. şi reg.) prochímen, (înv.) matérie, *(Mulţimea şi diversitatea ~elor discutate; să trecem la ~ care ne interesează.)* **2.** materie, (înv.) madeá. *(A intrat în ~.)* **3.** acţiune, afabulaţie, fabulaţie, intrigă, (livr.) trámă, (rar) fábulă, (fig.) ţesătúră. *(~ unui roman.)* **4.** *(LINGV.)* informator. *(~ pentru o anchetă dialectală.)* **5.** *(FIN.) subiect impozabil* =birnic, contribuabil, (înv.) dájnic, dăjdiár, liúde, móde.

subiéct s. v. CALFĂ. PACIENT.

SUBIECTÍV adj. **1.** parţial, părtinitor, pătimaş, tendenţios, (rar) pasionát, (reg.) părtăluitór. *(O atitudine evident ~.)* **2.** *(FILOZ.)* ideal, mintal.

subiectív adj. v. INDIVIDUAL. PARTICULAR. PERSONAL. PROPRIU.

SUBIECTIVÍSM s. **1.** patimă, părtinire, (rar) parţialitáte, pasiúne, (înv.) părtăşie. *(Atitudine plină de ~.)* **2.** subiectivitate. *(~ cuiva într-o problemă.)* **3.** personalism.

SUBIECTIVÍST adj. personalist. *(Atitudine ~.)*

SUBIECTIVITÁTE s. subiectivism. *(~ cuiva într-o problemă.)*

subiscălí vb. v. ISCĂLI. SEMNA. SUBSCRIE.

subiscălít s. v. SUBSCRIS. SUBSEMNAT.

SUBÍT adj., adv. **1.** adj. brusc, inopinat, instantaneu, neaşteptat, neprevăzut. *(Plecarea lui ~.)* **2.** adj. brusc, fulgerător, instantaneu, năprasnic, neaşteptat. *(Moarte ~.)* **3.** adv. brusc, deodată, fulgerător, instantaneu, odată, repede, scurt, (pop.) númai, (reg.) tîrla-mîrla. *(~ se întoarce spre el şi . . .)*

SUBÎMPĂRŢÍ vb. a (se) subdivide, a (se) subdiviza.

SUBÎMPĂRŢÍRE s. subdiviziune, (înv.) subîmpărţitúră.

subîmpărţitúră s. v. SUBDIVIZIUNE. SUBÎMPĂRŢIRE.

SUBÎNCHIRIÉRE s. (rar) sublocaţiúne. *(~ unei camere.)*

SUBÎNŢELÉGE vb. a reieşi, a rezulta. *(Aceste lucruri se ~ destul de limpede.)*

SUBJONCTÍV adj., s. *(GRAM.)* conjunctiv, (înv.) plecătór, supuitór. *(Modul ~; verb la ~.)*

SUBJUGÁ vb. **1.** a aservi, a înrobi, a robi, a supune, (fig.) a înfeuda, a îngenunchea. *(~ un popor străin.)* **2.** a cuceri, a ocupa, a supune, (pop.) a pleca, (înv.) a pobedi, a prididi, a redúce. *(A ~ multe ţări; a ~ întreaga Galie.)* **3.** a domina, a stăpîni, (fig.) a robi. *(Pasiunea îl ~.)* **4.** a atrage, a captiva, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fascina, a fermeca, a încînta, a răpi, a seduce, a vrăji, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Ce mult l-a ~ spectacolul!)*

subjugá vb. v. CAPTIVA.

SUBJUGÁRE s. **1.** aservire, înrobire, robie, robire, supunere, (fig.) înfeudáre, îngenunchére. *(~ unui popor străin.)* **2.** înrobire, (livr.) servitúte. *(Stare de ~ a unui popor.)* **3.** cucerire, ocupare, supunere. *(~ Galiei de către romani.)* **4.** captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fascinaţie, fermecare, încîntare, răpire, seducere, seducţie, vrăjire. *(~ spectatorilor.)*

SUBJUGÁT adj., s. **1.** adj. aservit, înrobit, robit, supus, (fig.) îngenunchéat. *(Popor ~.)* **2.** s. aservit, rob, sclav, (rar) serv, (înv.) prădát, şerb. *(A ajuns ~ la turci.)* **3.** adj. captivat, cucerit, fascinat, fermecat, încîntat, răpit, sedus, vrăjit. *(Un public ~.)*

subjugătór adj. v. CAPTIVANT. CUCERITOR. DESFĂTĂTOR. FASCINANT. FERMECĂTOR. ÎNCÎNTĂTOR. RĂPITOR. SEDUCĂTOR.

subjugătór adj., s. v. ÎNROBITOR. ROBITOR.

SUBLÍM adj., s. **1.** adj. desăvîrşit, excepţional, extraordinar, formidabil, ideal, magistral, minunat, perfect, splendid, superb, (înv.) săvîrşít. *(O interpretare ~.)* **2.** s. desăvîrşire, perfecţiune. *(~ este o categorie estetică.)*

SUBLIMÁRE s. **1.** *(CHIM.)* (înv.) sublimáție. *(~ unei substanțe.)* **2.** (în psihanaliză) (rar) sublimáție. *(~ unor instincte.)*

SUBLIMAT COROSÍV s. *(CHIM.)* clorură mercurică, (pop.) săricică.

sublimáție s. v. SUBLIMARE.

sublimitáte s. v. DESĂVÎRȘIRE. PERFECȚIUNE.

SUBLINIÁ vb. **1.** a accentua, a evidenția, a întări, a marca, a puncta, a releva, a reliefa, (livr.) a învedera, a potența. *(A ~ calitățile lucrării.)* **2.** a nota, a observa, a releva, a remarca, a reține, a semnala. *(Să ~ următoarele însușiri . . .)*

SUBLINIÁT adj. accentuat, evidențiat, întărit, marcat, reliefat, (livr.) potențát. *(Semnificații ~.)*

SUBLINIÁT s. subliniere. *(~ unui text.)*

SUBLINIÉRE s. **1.** subliniat. *(~ unui text.)* **2.** accentuare, evidențiere, întărire, marcare, relevare, reliefare, (livr.) potențáre. *(~ unor caracteristici ale lucrării.)* **3.** observare, relevare, remarcare, semnalare, sesizare. *(~ unei anumite semnificații.)*

sublocatár s. v. SUBCHIRIAȘ.

sublocațiúne s. v. SUBÎNCHIRIERE.

SUBLOCOTENÉNT s. *(MIL.)* (înv.) prapórcic, (rusism înv.) podparúcic.

SUBMARÍN adj., s. **1.** adj. (livr.) submérs. *(Vulcani ~.)* **2.** s. *(MAR.)* submersibil, (rar) submergíbil.

submergíbil s. v. SUBMARIN. SUBMERSIBIL.

submérs adj. v. SUBACVATIC. SUBMARIN.

SUBMERSÍBIL s. *(MAR.)* submarin, (rar) submergíbil.

SUBMINÁ vb. **1.** (fig.) a torpila. *(A ~ un plan, o acțiune.)* **2.** (fig.) a săpa, a surpa. *(A ~ autoritatea cuiva.)* **3.** (fig.) a măcina, a roáde. *(Multe vicii ~ împărăția.)*

SUBMULȚÍME s. *(MAT.)* parte. *(O ~ a numerelor reale.)*

SUBMONTÁN adj. (rar) submuntós, (înv.) submunteán. *(Climă, regiune ~.)*

submunteán adj. v. SUBMONTAN.

submuntós adj. v. SUBMONTAN.

subnutrí vb. v. SUBALIMENTA.

SUBNUTRÍT adj. subalimentat. *(Populație ~.)*

SUBNUTRÍȚIE s. subalimentare, subalimentație.

SUBOFIȚÉR s. *(MIL.;* în vechea armată) reangajat.

subordinație s. v. ASCULTARE. CUMINȚENIE. DOCILITATE. SUBORDONARE. SUPUNERE.

SUBORDONÁ vb. **1.** a (se) supune. *(Se ~ superiorilor.)* **2.** a (se) subsuma. *(Graiurile se ~ dialectelor.)*

SUBORDONÁBIL adj. subsumabil. *(Element ~.)*

SUBORDONÁRE s. **1.** aservire, atîrnare, dependență, supunere, (livr.) servitúte. *(Stare de ~.)* **2.** (înv.) subordinație. *(Relații de ~.)* **3.** subsumare. *(~ intereselor personale celor generale.)* **4.** *(GRAM.)* (înv.) subordinație. *(Coordonarea și ~.)*

SUBORDONÁT adj., s. **1.** adj. dependent, supus. *(O țară ~.)* **2.** adj., s. inferior, subaltern. *(E ~ lui la serviciu.)* **3.** adj. subsumat. *(Noțiune ~.)* **4.** adj. *(GRAM.)* dependent, secundar. *(Propoziție ~.)*

subpământ s. v. SUBSOL.

SUBPĂMÎNTEÁN adj. subteran, (înv.) subpământésc, subpământic. *(Bogății ~.)*

subpământésc adj. v. SUBPĂMÎNTEAN. SUBTERAN.

subpământic adj. v. SUBPĂMÎNTEAN. SUBTERAN.

SUBPREFÉCT s. (înv.) isprăvnicél, zapciu, vătaf de plái, (înv., în Mold.) privighetór, priviligheát.

SUBPREFECTÚRĂ s. (înv.) taht, vătășie de plái.

SUBRÁȚ s. **1.** *(ANAT.)* axilă, subsuoară, (reg.) sumînă. **2.** subsuoară. *(~ unei rochii.)*

SUBRĂCÍRE s. *(FIZ.)* suprarăcire. *(~ unui lichid.)*

SUBRĂCÍT adj. *(FIZ.)* suprarăcit. *(Lichid ~.)*

subréctor s. v. PRORECTOR.

SUBROGÁRE s. *(JUR.)* subrogație.

SUBROGÁȚIE s. *(JUR.)* subrogare.

subscribént s. v. ABONAT. SEMNATAR. SUBSCRIS.

SUBSCRÍE vb. a iscăli, a semna, (rar) a subsemna, (înv.) a subiscăli. *(A ~ un act, o scrisoare.)*

SUBSCRÍERE s. iscălire, iscălit, semnare, (rar) subsemnáre. *(~ unui act.)*

subscríere s. v. ABONAMENT. ISCĂLITURĂ. SEMNĂTURĂ. SUBSCRIPȚIE.

*SUBSCRIITÓR s. (înv.) prenumeránt. *(~ contribuie la o subscripție.)*

SUBSCRÍPȚIE s. (astăzi rar) subscríere, (înv.) prenumerație. *(Listă de ~.)*

subscripție s. v. ISCĂLITURĂ. SEMNĂTURĂ.

SUBSCRÍS adj., s. **1.** adj. iscălit, semnat, (înv.) subsemnát. *(Act ~.)* **2.** s. subsemnat, (înv.) subiscălít. *(~ul, Ion Popescu, de profesie . . .)* **3.** s. semnatar, (înv.) subscribént. *(~ul acestor rînduri.)*

subsemná vb. v. ISCĂLI. SEMNA. SUBSCRIE.

subsemnáre s. v. ISCĂLIRE. ISCĂLIT. SEMNARE. SUBSCRIERE.

subsemnát adj. v. ISCĂLIT. SEMNAT. SUBSCRIS.

SUBSEMNÁT s. **1.** subscris, (înv.) subiscălít. *(~ul, Ion Popescu, prin prezenta . . .)* **2.** (art.) (reg.) tétea (art.), (arg.) mándea (art.), mandíru (art.). *(Dacă-ți spune ~, te rog să-l crezi.)*

subsemnătúră s. v. ISCĂLITURĂ. SEMNĂTURĂ.

SUBSIDIÁR adj. **1.** accesoriu, anex, auxiliar, secundar. *(Element ~ într-un mecanism.)* **2.** complementar, întregitor, suplimentar, (rar) complinitór. *(Lămuriri ~.)*

subsídiu s. v. SUBVENȚIE.

SUBSÓL s. **1.** *(GEOL.)* (înv.) subpământ. *(Solul și ~.)* **2.** (Mold. și Bucov.) pohréb. *(~ al unei case.)*

SUBSTANTÍV s. *(GRAM.)* nume.

SUBSTANTIVÁ vb. *(GRAM.)* a (se) substantiviza.

SUBSTANTIVÁRE s. *(GRAM.)* substantivizare. *(~ adjectivelor.)*

SUBSTANTIVÁT adj. *(GRAM.)* substantivizat. *(Adjective ~.)*

SUBSTANTIVIZÁ vb. *(GRAM.)* a (se) substantiva.

SUBSTANTIVIZÁRE s. *(GRAM.)* substantivare. *(~ adjectivelor.)*

SUBSTANTIVIZÁT adj. *(GRAM.)* substantivat. *(Adjective ~.)*

SUBSTÁNȚĂ s. **1.** materie, (înv.) trup. *(~ din care este făcut un corp; o ~ solidă.)* **2.** corp. *(I-a intrat în ochi o ~ străină.)* **3.** esență, natură. *(~ a unui fenomen.)* **4.** *(LINGV.)* semnificant.

substánță s. v. ALCĂTUIRE. COMPOZIȚIE. ECONOMIE. ORGANIZARE. ORGANIZAȚIE. STRUCTURĂ.

SUBSTANȚIÁL adj. **1.** adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, vital, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **2.** deosebit, important, însemnat, mare, notabil, prețios, remarcabil, serios, temeinic, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o contribuție ~ la dezvoltarea . . .)* **3.** (înv. fig.) măduvós. *(Un răspuns ~.)*

substanțiál adj. v. CONSISTENT. HRĂNITOR. MATERIAL. NUTRITIV. SĂȚIOS. SUCULENT.

substanțialitáte s. v. ESENȚIALITATE.

SUBSTITUÉNT s. înlocuitor, substitut. *(Un bun ~ al bumbacului.)*

SUBSTITUÍ vb. a înlocui. *(A ~ o serie de termeni prin alții.)*

substituíbil adj. v. ÎNLOCUIBIL.

SUBSTITUÍRE s. înlocuire, substituție. *(Proba ~ unor termeni prin alții.)*

SUBSTITÚT s. **1.** locțiitor, (înv.) supleánt, vechíl. *(~ al cuiva într-un post.)* **2.** înlocuitor, substituent. *(Un bun ~ al bumbacului.)*

SUBSTITÚȚIE s. înlocuire, substituire. *(Proba ~ unor termeni prin alții.)*

substráție s. v. SCĂDERE.

substrás s. v. DESCĂZUT.

SUBSTRÁT s. **1.** bază. *(~ popular al baladei.)* **2.** *(LINGV.)* element autohton. *(~ din lexicul limbii române.)*

substructúră s. v. INFRASTRUCTURĂ.

substrúcție s. v. BAZĂ. FUNDAMENT. FUNDAȚIE. TEMELIE.

SUBSUMÁ vb. a (se) subordona. *(Graiurile se ~ dialectelor.)*

SUBSUMÁBIL adj. subordonabil. *(Element ~.)*

SUBSUMÁRE s. subordonare. *(~ intereselor personale celor generale.)*

SUBSUMÁT adj. subordonat. *(Noțiune ~.)*

SUBSUOÁRĂ s. **1.** *(ANAT.)* axilă, subraț, (reg.) sumînă. **2.** subraț. *(~ unei rochii.)* **3.** *(BOT.)* axilă. *(~ frunzelor.)*

subterán adj. v. CLANDESTIN. CONSPIRATIV. ILEGAL. SECRET.

SUBTERÁN adj., s. **1.** adj. subpământean) (înv.) subpământésc, subpământic. *(Bogății ~.)* **2.** s. mină, ocnă, (înv. și reg.) báie, (înv., madém, miniéră. *(Au intrat în ~ în schimbul al doilea.)*

SUBTERÁNĂ s. hrubă, (înv.) cúlă.

SUBTERFÚGIU s. stratagemă, șiretenie, șiretlic, șmecherie, tertip, truc, vicleníe, vicleșug, (rar) șireție, (reg.) solomoníc, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (înv.) marafét, măiestríe, (fam.) chichíță, chițibúș, manévră, merchéz. *(De ce ~ a uzat?)*

SUBTÍL adj. **1.** ager, clarvăzător, iscoditor-observator, pătrunzător, perspicace, scormonitor, scrutător, sfredelitor, străbătător, (livr. penetránt, sagáce, (fig.) ascuțít. *(Un spirit ~.)* **2.** ingenios, inventiv, iscusit. *(Procedeu ~.)* **3.** fin, rafinat. *(Nuanțe ~.)* **4.** (fig.) imponderábil. *(Un sens ~.)* **5.** ales, distins, fin, rafinat, select, stilat, (fam.) șic, (fig.) subțíre. *(Un public ~.)*

subtíl adj. v. SUBȚIRE.

SUBTILITÁTE s. **1.** acuitate, agerime, clarviziune, pătrundere, perspicacitate, (livr.) sagacitáte, (fam.) schépsis, (fig.) ascuțíme. *(~ spiritului.)* **2.** ingeniozitate, inventivitate, iscusință. *(~ unui procedeu.)* **3.** finețe, rafinament, rafinare. *(~ nuanțelor stilistice.)* **4.** distincție, eleganță, finețe, rafinament. *(~ în comportări.)*

subtilizá vb. v. CIZELA. FURA. LUA. STILIZA. SUSTRAGE.

subtilizáre s. v. CIZELARE. FURT. STILIZARE. SUSTRAGERE.

subtói s. v. TALPĂ. TĂLPOI.

subtraénd s. v. SCĂZĂTOR.

subtrahirui vb. v. SCĂDEA.

subtrăgătór s. v. SCĂZĂTOR.

SUBȚIÁ vb. **1.** (reg.) a (se) subțira. *(A ~ un obiect, un fir.)* **2.** a se alungi. *(Se ~ la un capăt.)* **3.** a dilua, a îndoi, a lungi. *(A ~ laptele.)* **4.** a ascuți, a pițigăia, (reg.) a pițigărni. *(Își ~ glasul.)*

subțiá vb. v. CIVILIZA. CULTIVA. GÎTUI. ÎNGUSTA. RAFINA. RAREFIA. STILA. STRÎMTA. SUGRUMA.

SUBȚIÁT adj. **1.** diluat, îndoit, slab, subțire, (reg.) rărít. *(Lapte ~.)* **2.** rarefiat. *(Nori ~.)*

SUBȚIÉRE s. *(FIZ.)* stricțiune. *(~ unui cablu.)*

subțietáte s. v. SUBȚIRIME.

subțirá vb. v. RAREFIA. SUBȚIA.

SUBȚIRÁTIC adj. subțire, suplu, zvelt, (înv. și reg.) sulegét, (reg.) sulétic, (Transilv.) șugár, (Munt.) șui, (prin Transilv. și Olt.) șuiéț. *(Un corp, un om ~.)*

SUBȚÍRE adj. **1.** (înv.) subtil. *(Un ac, un fir ~.)* **2.** (prin Ban.) sumérnic. *(Un lemn ~.)* **3.** mic. *(Buze ~.)* **4.** îngust, mic. *(O talie ~.)* **5.** subțiratic, suplu, zvelt, (înv. și reg.) sulegét, (reg.) sulétic, (Transilv.) șugár, (Munt.) șui, (prin Transilv. și Olt.) șuiéț. *(Un corp, un om*

~.) **6.** ușor, (înv.) sprínten. *(O haină ~ de vară.)* **7.** diafan, fin, străveziu, transparent, vaporos, (înv.) prevăzătór, prevăzíu, străvăzătór, (fig.) aerián, eterát, etéric, spumós. *(Un material textil ~.)* **8.** rar, transparent, ușor, (înv.) ușúre. *(O ceață ~.)* **9.** rarefiat. *(Nori ~.)* **10.** apos, moale, neconsistent. *(O mîncare ~.)* **11.** diluat, îndoit, slab, subțiat, (reg.) rărít. *(Lapte ~.)* **12.** acut, ascuțit, înalt, (reg.) țiflitór. *(Sunete ~.)* **13.** ascuțit, pițigăiat, (rar) piuitór, (reg.) înțiglát. *(O voce ~.)*

subțire adj. v. ALES. BINECRESCUT. CIVILIZAT. CULTIVAT. DISTINS. FIN. MANIERAT. POLITICOS. RAFINAT. SELECT. STILAT. SUBTIL.

subțirénie s. v. SUBȚIRIME.

SUBȚIRÍME s. (înv.) subțietáte, subțirénie. *(~ unui fir textil.)*

SUBURBÍE s. mahala, periferie, (livr.) fobúrg, (Transilv.) oșteáză. *(O ~ a unui oraș.)*

SUBVÉNȚIE s. (rar) subsídiu, (înv.) stipéndiu.

SUBVENȚIONÁ vb. a finanța, (livr.) a stipendia. *(A ~ un teatru.)*

SUBVENȚIONÁRE s. finanțare. *(~ unei instituții.)*

SUBVENȚIONÁT adj. finanțat. *(Teatre ~.)*

subzistá vb. v. DĂINUI. DURA. EXISTA. FI. MENȚINE. PĂSTRA. PERPETUA. PERSISTA. RĂMÎNE. TRĂI. ȚINE.

SUBZISTÉNȚĂ s. întreținere, trai. *(Mijloace de ~.)*

SUC s. **1.** zeamă. *(~ de lămîie.)* **2.** sevă, (pop.) mízgă, must, mustăreáță, (reg.) miericícă, muc, múrsă. *(~ plantelor.)*

suc s. v. LATEX. NECTAR. USUC.

SUCÁLĂ s. *(TEHN.)* rodan, (reg.) cicîríg. *(Pe ~ se deapănă firele pentru războiul de țesut.)*

sucálă s. v. COARBĂ. DEPĂNĂTOARE. FRIGARE. VÎRTELNIȚĂ.

súcaș adj. v. NĂBĂDĂIOS. NĂRĂVAȘ. NĂRĂVIT.

súcă s. v. CAPRICIU. CHEF. DATINĂ. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FEL. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. NĂRAV. OBICEI. POFTĂ. PROSTEALĂ. RÎNDUIALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ. TRADIȚIE. UZ. UZANȚĂ.

sucăléte s. v. SUL.

sucălí vb. v. BODOGĂNI. CICĂLI. DĂSCĂLI. ÎNVÎRTI. PLICTISI. RASOLI. RĂSUCI. ROTI. SÎCÎI. SUCI.

SUCCEDÁ vb. **1.** a defila, a se perinda, a se prefira, (fig.) a se derula. *(Copacii i se ~ prin fața ochilor.)* **2.** a se perinda, a se vîntura. *(Multă lume se ~ pe acolo.)* **3.** a se perinda, a se scurge, a urma, (înv. și pop.) a se petréce. *(Mașinile se ~ una după alta.)* **4.** a se înșira, a se înșirui, a se perinda, a se rîndui, a urma. *(Zilele se ~ unele după altele.)* **5.** a-i urma. *(I-a ~ în funcție.)*

succedá vb. v. MOȘTENI.

SUCCEDÁRE s. **1.** defilare, perindare, prefirare, (fig.) deruláre. *(~ copacilor prin fața ochilor.)* **2.** perindare, scurgere. *(~ oamenilor pe stradă.)* **3.** înșirare, înșiruire, perindare, succesiune. *(~ zilelor una după alta.)* **4.** urmare. *(~ cuiva în funcție.)*

succéde vb. v. IZBUTI. REUȘI.

SUCCÉS s. **1.** izbîndă, reușită, (înv.) reieșire, reușíre, (fam.) isprávă. *(E sigur de ~.)* **2.** izbîndă, reușită, victorie. *(~ echipei de handbal.)* **3.** reușită, (livr.) audiență. *(~ unei opere la public.)*

SUCCESIÚNE s. **1.** înșirare, înșiruire, serie, șir. *(O lungă ~ de raționamente.)* **2.** înșirare, înșiruire, perindare, succedare. *(~ zilelor una după alta.)* **3.** șir, șirag, (Munt.) șireténie. *(~ de evenimente.)* **4.** ordine. *(O ~ descrescîndă a elementelor șirului.)* **5.** șir, (fig.) lanț. *(O ~ de case.)* **6.** alternare, rotație. *(~ culturilor.)* **7.** descendență, filiație, linie. *(Urmaș în ~ bărbătească.)* **8.** *(JUR.)* moștenire, patrimoniu, (înv. și pop.) moșie, (înv. și reg.) miráz, móștină, rămășiță, (înv.) clironomíe, dostoiánie, moșneníe, moșteníe, nemestnicíe, rămás.

SUCCESÍV adj., adv. **1.** adj. consecutiv. *(Valuri ~ de avioane.)* **2.** adj. gradat, treptat. *(O înșiruire ~.)* **3.** adj., adv. treptat. *(~ zilele se măresc.)* **4.** adv. (înv.) succesivaménte. *(Clădește ~ toate halele.)*

succesivaménte adv. v. SUCCESIV.

SUCCESOÁRE s. *(JUR.)* moștenitoare, urmașă, (înv.) moșáncă.

SUCCESÓR s. **1.** continuator, urmaș, (înv.) următór. *(~ lui la catedră.)* **2.** urmaș. *(~ la tron.)* **3.** *(JUR.)* moștenitor, urmaș, (livr.) eréde, (înv. și reg.) moșneán, moșteán, (înv.) clironóm, moșán, ocináș, ocinătóriu, următór. *(Averea a revenit unicului ~.)*

succín s. v. AMBRĂ GALBENĂ. CHIHLIMBAR.

SUCCÍNT adj. **1.** concentrat, concis, laconic, lapidar, scurt, (înv.) rezumătór, (fig.) strîns, telegráfic. *(Stil ~; exprimare ~.)* **2.** concis, rezumativ, sintetic, sumar, (înv.) rezumătór. *(O descriere ~.)* **3.** sumar, (înv.) répede. *(O schiță ~ a situației.)*

SUCEÁLĂ s. învîrtire, învîrtit, răsuceală, răsucire, răsucit, răsucitură, sucire, sucit, sucitură. *(~ unui fir textil.)*

suci s. v. BLĂNAR.

SUCÍ vb. **1.** a învîrti, a răsuci, a roti, (pop.) a sucăli, (reg.) a rotila, a rotocoli, (Transilv.) a tecărui. *(A ~ un obiect pentru a-l face sul.)* **2.** a răsuci. *(Își ~ o țigară; a ~ un fir.)* **3.** a frămînta, a învîrti, a răsuci. *(A ~ batista în mînă.)* **4.** a (se) contorsiona, a (se) răsuci, (rar) a (se) torsiona. *(A-și ~ corpul.)* **5.** a (se) ghemui, a (se) încîrliga, a (se) încolăci, a (se) încovriga, a (se) înfășura, a (se) învălătuci, a (se) răsuci, (reg.) a (se) covriga, a (se) încolătăci, (înv.) a (se) învălui. *(Se ~ în jurul . . .)* **6.** a se foi, a se perpeli, a se răsuci, a se zvîrcoli, (prin Olt. a se scîrciumi. *(Toată noaptea s-a ~ în așternut.)* **7.** a (se) întoarce, (se) învîrti, a (se) răsuci, (se) roti, (reg.) a (se) rotila. *(A ~ cheia în broască.)* **8.** *(MED.)* a (se) deplasa, a (se) dezarticula, a (se) disloca, a (se) luxa, a (se) scrînti, (rar) a (se) răsuci, (înv. și reg.) a (se) sminti, (reg.) a (se) strica, (prin Transilv.

a (se) muruli, (Transilv.) a (se) pica, (prin Transilv. şi Bucov.) a (se) preti, (prin vestul Munt.) a (se) proclinti. *(Şi-a ~ osul umărului.)*

sucí vb. v. CASTRA. JUGĂNI. METAMORFOZA. MODIFICA. PREFACE. PRESCHIMBA. SCHIMBA. SCOPI. STERILIZA. TRANSFORMA.

sucíe s. v. COJOCĂRIE.

SUCÍRE s. **1.** învîrtire, învîrtit, răsuceală, răsucire, răsucit, răsucitură, suceală, sucit, sucitură. *(~ unui fir textil.)* **2.** încolăcire, înfăşurare, învălătucire, răsucire, (rar) încolăceálă, încolăcitúră, vălătuceálă. *(~ şarpelui în jurul...)* **3.** întoarcere, întors, învîrtire, răsucire, rotire. *(~ unui buton, a unui contact.)* **4.** *(MED.)* deplasare, dezarticulare, dezarticulaţie, dislocare, luxare, luxaţie, scrînteală, scrîntire, scrîntitură, (rar) răsucíre, sucitúră, torsiúne, (prin vestul Munt.) proclinteálă, proclintíre. *(~ osului humeral.)*

sucíre s. v. CASTRARE. JUGĂNIRE. JUGĂNIT. SCOPIRE. SCOPIT. STERILIZARE.

SUCÍT adj. **1.** contorsionat, răsucit. *(Un corp ~.)* **2.** întors. *(Nu mai sta cu gîtul ~.)* **3.** adus, aplecat, cocîrjat, cocoşat, curbat, gîrbov, gîrbovit, înclinat, încovoiat, îndoit, plecat, strîmb, strîmbat. *(Cu spinarea ~.)* **4.** întors, învîrtit, răsucit, rotit. *(A lăsat cheia ~ în broască.)* **5.** cotit, întortocheat, sinuos, şerpuit, şerpuitor, (rar) şerpuínd, (înv. şi reg.) şovăit, (înv.) serpentín. *(Un drum ~.)* **6.** spiralat. *(O scară ~.)* **7.** *(MED.)* deplasat, dezarticulat, dislocat, luxat, scrîntit, (rar) răsucít, (prin vestul Munt.) proclintít. *(Os ~.)* **8.** încîlcit, încurcat, întortocheat. *(Fraze ~.)*

sucít adj. v. BIZAR. CASTRAT. CIUDAT. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICABIL. INSOLIT. JUGĂNIT. NĂSTRUŞNIC. NEOBIŞNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SCOPIT. SINGULAR. STERILIZAT. STRANIU.

SUCÍT s. învîrtire, învîrtit, răsuceală, răsucire, răsucit, răsucitură, suceală, sucire, sucitură. *(~ unui fir textil.)*

sucitoáre s. v. CAPÎNTORTURĂ. PIŢIGOI.

SUCITÓR s. făcăleţ, vergea, (rar) sul, (pop.) mestecău, (reg.) melestéu, (Maram. şi Transilv.) plăcintór. *(~ pentru întinderea aluatului.)*

sucitór s. v. CORDAR. ÎNTINZĂTOR. MANIVELĂ. STRUNĂ.

SUCITÚRĂ s. învîrtire, învîrtit, răsuceală, răsucire, răsucit, răsucitură, suceală, sucire, sucit. *(~ unui fir textil.)*

sucitúră s. v. COT. COTITURĂ. CURBĂ. DEPLASARE. DEZARTICULARE. DEZARTICULAŢIE. DISLOCARE. GÎNJ. ÎNTORSĂTURĂ. ÎNTORTOCHETURĂ. JURUBIŢĂ. LUXARE. LUXAŢIE. OCOL. RĂSUCITURĂ. SCRÎNTEALĂ. SCRÎNTIRE. SCRÎNTITURĂ. SCUL. SERPENTINĂ. SINUOZITATE. SUCIRE. ŞERPUIRE. ŞERPUITURĂ.

suciţă s. v. COJOCĂREASĂ. COJOCĂRIŢĂ.

súciu s. v. COJOCAR.

SUCOMBÁ vb. a deceda, a dispărea, a se duce, a muri, a pieri, a se prăpădi, a răposa, a (se) sfîrşi, a se stinge, (livr.) a repauza, (înv. şi pop.) a se săvîrşi, (înv. şi reg.) a se pristăvi, (înv.) a se proslăvi, (ir.) a crăpa, a plesni, (înv. şi reg. ir.) a se spărge, (fig. şi fam.) a se curăţa, (fig.) a adormi, (livr. fig.) a expira, (înv. şi pop. fig.) a pica, (înv. şi reg. fig.) a se muta, a se petréce, (arg.) a o mierli. *(A ~ ieri la amiază.)*

SUCOMBÁRE s. decedare, deces, dispariţie, moarte, pieire, prăpădire, răposare, sfîrşit, stingere, (livr.) éxitus, extincţie, repauzáre, (mai ales în limbajul bisericesc) repáus, (înv. şi pop.) săvîrşíre, (pop.) pierzánie, pierzáre, (reg.) pieíşte, topénie, (înv.) petrecánie, petrécere, piérdere, piericiúne, prăpăditúră, pristăvíre, săvîrşénie, săvîrşít, scădére, sconcénie, (ir.) crăpáre, (arg.) mierleálă, mierlíre, vérdeş. *(~ unei persoane.)*

sucuí vb. v. OBIŞNUI.

SUCULÉNT adj. **1.** mustos, zemos. *(Fructe ~.)* **2.** consistent, hrănitor, nutritiv, săţios, (livr.) feculént, (astăzi rar) substanţiál, (înv.) mistuitór, nutritór, săturăciós, săturătór. *(Alimente, substanţe ~.)* **3.** apetisant, bun, delicios, gustos, îmbietor, plăcut, savuros, (rar) pofticiós, (arg.) mistó. *(O mîncare, o cină ~.)*

SUCULÉNŢĂ s. savoare. *(~ unui aliment.)*

suculéntă s. v. FARMEC.

SUCURSÁLĂ s. agenţură, agenţie, filială, reprezentanţă. *(~ a unei bănci.)*

sucursálă s. v. METOC.

SUD s. *(GEOGR.)* miazăzi, (înv. şi pop.) miază, (Transilv.) prînz, (înv.) áustru, merizíu. *(Spre ~ se zărea soarele.)*

sud s. v. ACŢIUNE. CAUZĂ. JUDECATĂ. JUDEŢ. PROCES.

SUDÁ vb. **1.** *(MED.)* a se prinde. *(Oasele s-au ~.)* **2.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* a (se) aglutina, a (se) alipi, a (se) lipi, a (se) reuni, a (se) uni. *(Două elemente care se ~.)*

sudáe s. v. ŞALĂU.

SUDÁJ s. *(TEHN.)* sudare, sudat. *(~ metalelor.)*

sudálmă s. v. AFRONT. INJURIE. INSULTĂ. ÎNJURĂTURĂ. JIGNIRE. OCARĂ. OFENSĂ. RUŞINE. UMILINŢĂ.

SUDÁRE s. **1.** *(TEHN.)* sudaj, sudat. *(~ metalelor.)* **2.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinare, alipire, lipire, reunire, unire. *(Proces de ~ a două cuvinte; ~ unor microorganisme.)*

SUDÁT adj. *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinat, alipit, lipit, reunit, unit. *(Cuvinte ~; microorganisme ~.)*

sudát adj. v. OMOGEN. UNITAR.

SUDÁT s. *(TEHN.)* sudaj, sudare. *(~ metalelor.)*

sudáţie s. v. APĂ. ÎNNĂDUŞEALĂ. NĂDUŞEALĂ. SUDOARE. TRANSPIRAŢIE.

SUD-ÉST s. *(GEOGR.)* (înv.) sud-ést.

SUD-ÉSTIC adj. *(GEOGR.)* (înv.) sud-éstic.

SÚDIC adj. *(GEOGR.)* **1.** austral, meridional. *(Emisfera ~.)* **2.** meridional, (înv.) meridionalicésc. *(Regiunile ~.)*

SUDOÁRE s. apă, înnăduşeală, năduşeală, transpiraţie, (rar) sudáţie, (reg.) asúd, năbuşeálă, nădúf. *(Era tot numai o ~, de alergătură.)*

sudoáre s. v. CUSCRIŞOR. MIEREA-URSULUI.

sudoarea-cálului s. v. OSUL-IEPURELUI.

sudoarea-cápului s. v. OSUL-IEPURELUI.

sudoarea-láptelui s. v. CAPTALAN.

SUDORIFÉR adj. sudorific. *(Agent ~.)*

SUDORÍFIC adj. sudorifer. *(Agent ~.)*

sud-ást s. v. SUD-EST.

sud-óstic adj. v. SUD-ESTIC.

sud-óvest s. v. SUD-VEST.

sudúc s. v. ŞALĂU.

sud-uést s. v. SUD-VEST.

suduí vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. DRĂCUI. INSULTA. ÎNJURA. JIGNI. MORALIZA. MUSTRA. OCĂRÎ. OFENSA. ULTRAGIA.

suduiálă s. v. ÎNJURĂTURĂ.

suduitúră s. v. AFRONT. INJURIE. INSULTĂ. ÎNJURĂTURĂ. JIGNIRE. OCARĂ. OFENSĂ. RUŞINE. UMILINŢĂ.

SUD-VÉST s. *(GEOGR.)* (înv.) sud-óvest, sud-uést.

SUEDÉZ s., adj. **1.** s. (înv.) svez, şved. **2.** adj. (înv.) şved, şvezésc.

SUFERÍ vb. **1.** (înv. şi pop.) a pătimi. *(De ce boală ~ ?)* **2.** a se chinui, (înv. şi reg.) a se ticăi, (înv.) a se nevoi, a (se) strădui. *(~ foarte tare din cauza bolii.)* **3.** a îndura, a pătimi, a păţi, a răbda, a suporta, a trage, (astăzi rar) a purta, (înv. şi reg.) a petréce, a tîrpi, (prin Bucov.) a joi, (Transilv.) a păula, (Ban.) a pesti, (prin Transilv.) a pristui, (înv.) a bineviea, a cerca, a obicni, a pănăta, (fig.) a înghiţi. *(Cîte n-a ~ !)* **4.** a pătimi, (înv. şi pop.) a se munci. *(De multe a mai ~.)* **5.** a duce, a îndura, a răbda, a suporta. *(El ~ tot greul.)* **6.** a încerca, a îndura, a suporta. *(A ~ multe nevoi.)* **7.** a suporta. *(A ~ o condamnare.)* **8.** a accepta, a admite, a concepe, a îngădui, a permite, a răbda, a suporta, a tolera, (înv. şi reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fig. fam.) a înghiţi. *(Nu pot ~ una ca asta.)* **9.** a suporta, (fig.) a înghiţi, a mistui, (înv. fig.) a honipsi. *(Nu-l poate ~.)*

suferí vb. v. PRII.

suferíbil adj. v. ACCEPTABIL. SUPORTABIL. TOLERABIL.

SUFERÍND adj. *(MED.)* bolnav, nesănătos, (rar) morbós, (înv. şi pop.) războlít, (înv. şi reg.) neputinciós, pătimáş, rău, (Transilv. şi Ban.) betcág, (Transilv.) maród, (înv.) lînced, malád, mişél, pătimitór.

SUFERÍNŢĂ s. **1.** calvar, canon, caznă, chin, durere, patimă, schingiuire, schingiuit, supliciu, tortură, (înv. şi pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitorîe, pasiúne, pedecápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicîe. *(Supus la mare ~.)* **2.** chin, durere, încerc are, patimă, păs, pătimire, (înv. şi pop.) múncă, (pop.) aht, cercáre, năpástă, (înv. şi reg.) pătimítă, scîrbă, (înv.) răbdáre, stráste, suferíre, (fig.) povără. *(Cîte ~ n-a avut de îndurat !)* **3.** greutate, încercare, necaz, nevoie, vicisitudine, (înv.) ispită. *(A trecut prin multe ~.)*

suferínţă s. v. AFECŢIUNE. BOALĂ. MALADIE.

suferíre s. v. CHIN. DURERE. ÎNCERCARE. PATIMĂ. PĂS. PĂTIMIRE. SUFERINŢĂ.

suferít adj. v. ACCEPTABIL. SUPORTABIL. TOLERABIL.

suferitór adj. v. RĂBDĂTOR.

suficiént adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEŢ. TRUFAŞ. ŢANŢOŞ. VANITOS.

SUFICIÉNT adj., adv. **1.** adj. îndestulător, mulţumitor, satisfăcător. *(O cantitate ~.)* **2.** adj. destul, îndestulător, (reg.) bugăt. *(Provizii ~.)* **3.** adv. destul, îndeajuns, (reg.) bugăt, (înv.) îndestúl. *(Ai vorbit ~.)*

suficiénţă s. v. AROGANŢĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEŢIE. TRUFIE. VANITATE.

sufít s. v. PLAFON. TAVAN.

SUFIXÁRE s. *(LINGV.)* sufixaţie.

SUFIXÁŢIE s. *(LINGV.)* sufixare.

SUFLÁ vb. **I. 1.** a gîfîi, a pufăi, (reg.) a răsufla. *(~ după atîta alergătură.)* **2.** a trage. *(Te rog să-ţi ~ nasul !)* **3.** a cînta. *(~ din fluier.)* **4.** a răsuna, a suna. *(Trîmbiţele ~.)* **5.** a şopti, (fig.) a strecura. *(I-a ~ ceva la ureche.)* **6.** a bate, a trece, (reg.) a vîntura. *(Crivăţul rece ~ peste sat.)* **II.** a polei, (înv. şi pop.) a spoi. *(A ~ un obiect cu aur.)*

suflá vb. v. RĂSUFLA. RESPIRA.

suflái s. v. FOALE.

SUFLÁRE s. **I. 1.** răsuflare, respiraţie, (rar) respír, respiráre, súflu, (pop.) răsúflet, răsúflu, (înv. şi reg.) súflet, (înv.) duh, răsuflătúră, spírit. *(Abia îşi mai trage ~.)* **2.** suflu. *(Dintr-o ~ a făcut să zboare hîrtia de pe masă.)* **3.** tragere. *(~ nasului.)* **4.** bătaie, suflu, (înv. şi pop.) suflát, (reg.) zălíşte. *(Stă în ~ vîntului.)* **5.** adiere, boare, pală, suflu, undă, (rar) scútur, (Olt.) revencálă. *(Nu se simţea nici o ~ de vînt.)* **II. 1.** poleire, poleit, (pop.) spoíre, spoít. *(~ unui obiect cu aur.)* **2.** *(TEHN.)* sablaj, sablare, sablat. *(~ unei piese metalice.)*

sufláre s. v. ANIMAL. CREATURĂ. DOBITOC. FĂPTURĂ. FIINŢĂ. LIGHIOANĂ. LUME. NECUVÎNTĂTOR. VIETATE. VIEŢUITOARE.

SUFLÁT adj. poleit, (reg.) poligít. *(Obiecte ~.)*

suflát s. v. BĂTAIE. SUFLARE. SUFLU.

suflă-n-vînt s. v. PIERDE-VARĂ. TÎRÎIEBRÎU.

SUFLĂTÓR s. *(MUZ.)* (înv.) sunător. *(Este ~ la Filarmonică.)*

SUFLECÁ vb. a îndoi, a răsfrînge, a ridica, a sumete, a trage, (reg.) a sumeca, a supúne, (prin Munt. şi Dobr.) a sumeteca. *(A-şi ~ mînecile cămăşii.)*

SUFLECÁRE s. ridicare, ridicat, (înv. şi reg.) suflecătúră. *(~ mînecilor.)*

SUFLECÁT adj. îndoit, întors, răsfrînt, ridicat, sumes, tras, (reg.) sumecát. *(Cu mînecile ~.)*

suflecătúră s. v. RIDICARE. RIDICAT. SUFLECARE.

SÚFLET s. **1.** *(FILOZ.)* conștiință, cuget, gîndire, spirit, (livr.) for interiór, (înv.) cunoștință, știință, (grecism înv.) sinidisis. *(Noțiunea de ~.)* **2.** spirit. *(~ poporului român.)* **3.** psihic, (rar) psihísm. *(Cum stă cu ~ ?)* **4.** inimă, sîn. *(Cu frica în ~.)* **5.** inimă, (înv.) máțe (pl.), pîntece. *(Oftează din adîncul ~.)* **6.** duh, spirit. *(~ și materie.)* **7.** spirit, (Transilv. și Bucov.) bleasc. *(I-a ieșit ~.)*

súflet s. v. ANIMATOR. ARDOARE. AVÎNT. BĂRBĂȚIE. BOHOCI. BRAVURĂ. CHIP. CURAJ. CUTEZANȚĂ. DÎRZENIE. ELAN. FAȚĂ. FIGURĂ. IMPETUOZITATE. INDIVID. INS. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. ÎNSUFLEȚITOR. LOCUITOR. NEÎNFRICARE. OM. OMENIE. PERSOANĂ. RĂSUFLARE. RESPIRAȚIE. SEMEȚIE. SUFLARE. TEMERITATE. TEMPERAMENT.

suflet-de-strigói s. v. CAP-DE-MORT. FLUTURE-CAP-DE-MORT. STRIGĂ.

SUFLETÉSC adj. **1.** imaterial, nematerial, spiritual. *(Componentă ~.)* **2.** moral, spiritual. (înv.) morálic, moralicésc. *(Viața ~ a unui popor.)* **3.** psihic, psihologic, spiritual. *(Starea ~ a cuiva.)* **4.** bisericesc, duhovnicesc, religios, spiritual. *(Păstor ~.)* **5.** adoptiv, spiritual. *(Ei sînt părinții mei ~.)*

sufletésc adj. v. CITIT. CULT. CULTIVAT. EDUCAT. INSTRUIT. ÎNVĂȚAT.

SUFLETÉȘTE adv. **1.** moralicește, moralmente, spiritualicește, (rar) spiritualménte. *(~ se simte bine.)* **2.** psihologicește, (rar) psihicéște. *(~ e un om normal.)*

sufletul-mórților s. v. CAP-DE-MORT. FLUTURE-CAP-DE-MORT. STRIGĂ.

sufleț́el s. v. DEDIȚEI. LĂCRIMIOARĂ. MĂRGĂRITAR. MĂRGĂRITĂREL.

suflețí vb. v. JURA. TRĂI. VIEȚUI.

suflói s. v. FOALE.

SÚFLU s. **1.** suflare. *(Dintr-un ~ a făcut să zboare hîrtia de pe masă.)* **2.** bătaie, suflare, (înv. și pop.) suflát, (reg.) zălíște. *(Stă în ~ vîntului.)* **3.** adiere, boare, pală, suflare, undă, (rar) scútur, (Olt.) reveneálă. *(Nu se simțea nici un ~ de vînt.)*

súflu s. v. ARDOARE. AVÎNT. ELAN. ENTUZIASM. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEȚIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE. RĂSUFLARE. RESPIRAȚIE. SUFLARE.

SUFOCÁ vb. **1.** a (se) asfixia, a (se) înăbuși, a (se) îneca, a (se) sugruma, (înv. și pop.) a (se) năbuși, a (se) năduși, (înv.) a (se) împresura. *(Fumul îl ~.)* **2.** a înăbuși, a strangula. *(Emoția îl ~ ; cu glasul ~ de emoție.)*

SUFOCÁNT adj. **1.** asfixiant, înăbușitor, înecăcios, (rar) înecătór, (înv. și pop.) năduși-tór, (pop.) năbușitór. *(Emanații, gaze ~.)* **2.** greu, irespirabil, înăbușitor, încărcat, viciat. *(O atmosferă ~.)* **3.** înăbușitor, sugrumător, (pop.) zăpușít. *(O căldură ~.)*

SUFOCÁRE s. **1.** asfixie, asfixiere, înăbușire, înecare, sufocație, sugrumare, (rar) înecăciúne. *(Senzație de ~.)* **2.** *(MED.)* dispnee, înecăciune, (pop.) nădúf.

SUFOCÁT adj. asfixiat, înăbușit, înecat, (înv. și pop.) năduș́it. *(Persoană ~.)*

SUFOCÁȚIE s. asfixie, asfixiere, înăbușire, înecare, sufocare, sugrumare, (rar) înecăciúne. *(Senzație de ~.)*

SUFRAGERÍE s. sală de mese, sală de mîncare, (înv. și reg.) prînzitór, (înv.) sală de ospéțe.

SUFRÁGIU s. **1.** vot. *(La alegeri a obținut toate ~ noastre.)* **2.** adeziune, asentiment. *(Actorul obține ~ publicului.)*

sufrunceá s. v. SPRÎNCEANĂ.

SUGÁCI s. prune, sugar, nou-născut, (înv. și pop.) plod, (înv. și reg.) cocón, porobóc, sugător, (Mold. și Transilv.) cócă, (fam.) bebé.

sugáci s., adj. v. ALCOOLIC. BĂUTOR. BEȚIV.

SUGÁR s. prune, sugaci, nou-născut, (înv. și pop.) plod, (înv. și reg.) cocón, porobóc, sugător, (Mold. și Transilv.) cócă, (fam.) bebé.

sugára s. v. ȚIGARĂ. ȚIGARETĂ.

sugáriu s. v. CINSTEȚ.

SUGATÍVĂ s. sugătoare.

sugăríce s. v. BIBERON.

SUGĂTOÁRE s. **1.** sugativă. **2.** *(BOT.; Monotropa hipopytis)* (reg.) sparangă-de-brădét.

sugătór adj. v. LIMFATIC.

sugătór adj., s. v. MAMIFER.

sugătór s. v. NOU-NĂSCUT. PRUNC. SUGACI. SUGAR.

sugătór s., adj. v. ALCOOLIC. BĂUTOR. BEȚIV.

sugătúră s. v. SUGERE. SUPT.

SÚGE vb. **1.** (înv.) a zbea. *(Pruncul ~ lapte de la sîn.)* **2.** a sorbi, (pop.) a bea. *(Șarpele îi ~ sîngele.)* **3.** a absorbi, a aspira, a încorpora, a înghiți, a resorbi, a sorbi, a trage. *(Pămîntul ~ apa de precipitații.)*

súge vb. v. ASUPRI. BEA. EPUIZA. EXPLOATA. EXTENUA. FRÎNGE. FUMA. ISTOVI. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. SECA. SECĂTUI. SFÎRȘI. SLEI. STOARCE. TIRANIZA. TRAGE. URGISI. VLĂGUI. ZDROBI.

SUGÉL s. *(BOT.)* **1.** *(Lamium purpureum)* urzică moartă, (reg.) țigáncă. **2.** *sugel alb (Lamium album)* = urzică moartă, (reg.) fațamíței, urzică álbă, urzică creáță. **3.** *sugel-galben (Galeobdolon luteum)* = (reg.) gălbiníță.

sugél s. v. PANARIȚIU.

SUGERÁ vb. **1.** (înv.) a năstăvi, (fig.) a inspira, a insufla. *(I-a ~ să procedeze astfel . . .)* **2.** a evoca. *(Ce-ți ~ această imagine?)*

SÚGERE s. supt, (înv.) sugătúră, suptoáre, suptúră. *(~ pruncilor.)*

SUGESTÍBIL adj. sugestionabil. *(Persoană ~.)*

SUGESTIONÁ vb. *(PSIH.)* a se autosugestiona.

SUGESTIONÁBIL adj. sugestibil. *(Persoană ~.)*

SUGESTÍV adj. **1.** pictural, pitoresc, plastic. *(Aspect ~.)* **2.** evocativ, evocator, expresiv, nuanțat, pitoresc, plastic, pregnant, semnificativ, viu, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)* **3.** simpatetic. *(Element ~.)*

SUGESTIVITÁTE s. elocvență, expresivitate, plasticitate, pregnanță. *(Vervă satirică de mare ~.)*

SUGHÍȚ s. hohot. *(Plîns cu ~uri.)*

SUGHIȚÁRE s. sughițat, (înv.) sughițătură.

SUGHIȚÁT s. sughițare, (înv.) sughițătură.

sughițătúră s. v. SUGHIȚARE. SUGHIȚAT.

sugiu s. v. PANARIȚIU.

SUGIÚC s. (pop.) bigi-bigi. *(~ cu nuci.)*

sugiúc s. v. GHIUDEN. PANARIȚIU.

SUGRUMÁ vb. **1.** a gîtui, a strangula, (rar) a jugula, (înv. și reg.) a îneca, a sugusa, (reg.) a îmberegăți, a înnăduși, a năduși, a strugusa, a zgăira, (prin Olt.) a beregătui. *(Tîlharul l-a ~.)* **2.** a (se) asfixia, a (se) înăbuși, a (se) îneca, a (se) sufoca, (înv. și pop.) a (se) năbuși, a (se) năduși, (înv.) a (se) împresura. *(Fumul îl ~.)* **3.** a se gîtui, a se îngusta, a se strîmta, (rar) a se subția, (înv. și reg.) a se strîmtora. *(În acel loc valea se ~.)*

sugrumá vb. v. ÎNĂBUȘI. REPRIMA.

SUGRUMÁRE s. **1.** gîtuire, strangulare, (rar) jugulare, strangulație, (înv.) sugrumătură. *(~ unei persoane.)* **2.** asfixie, asfixiere, înăbușire, înecare, sufocare, sufocație, (rar) înecăciune. *(Senzație de ~.)*

sugrumáre s. v. ÎNĂBUȘIRE. REPRIMARE.

SUGRUMÁT adj. **1.** gîtuit, strangulat, (înv.) sugusat. *(Persoană ~.)* **2.** gîtuit, înăbușit, înecat. *(Cu glasul ~ de emoție, spuse . . .)*

SUGRUMĂTÓR adj. înăbușitor, sufocant, (pop.) zăpușit. *(O căldură ~.)*

SUGRUMĂTÚRĂ s. gîtuire, gîtuitură. *(~ unui flacon.)*

sugrumătúră s. v. GÎTUIRE. STRANGULARE. SUGRUMARE.

sugusá vb. v. GÎTUI. STRANGULA. SUGRUMA.

sugusát adj. v. GÎTUIT. STRANGULAT. SUGRUMAT.

suhát s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂSCUT. PĂȘUNARE. PĂȘUNAT. PĂȘUNE.

suhățíe s. v. IMAȘ. IZLAZ. PĂSCUT. PĂȘUNARE. PĂȘUNAT. PĂȘUNE.

SUÍ vb. **1.** a escalada, a urca. *(A ~ piscurile Alpilor.)* **2.** a se cățăra, a se cocoța, a se ridica, a se urca, (pop.) a se aburca, a se țuțuia, (reg.) a se burica, a se cucuia, a se găibăra, a se popoța, a se zgăibăra, (prin Transilv.) a se pupuia, (prin Olt.) a se suliga. *(S-a ~ în copac.)* **3.** a (se) ridica, a (se) sălta, a (se) urca. *(~ sacul în căruță; îl ~ pe genunchi.)* **4.** a (se) pune, a (se) urca. *(Îl ~ în car, pe cal etc.)* **5.** a (se) înălța, a (se) ridica, a (se) urca. *(Se ~ în înaltul cerului.)* **6.** a crește, a (se) majora, a (se) mări, a (se) ridica, a (se) scumpi, a spori, a (se) urca. *(Au ~ prețul; prețurile s-au ~.)* **7.** a crește, a se mări, a se ridica, a se urca. *(I s-a ~ temperatura.)*

suián s. v. LEUCĂ.

suicíd s. v. SINUCIDERE. SINUCIGAȘ.

SUI-GÉNERIS adj. aparte, deosebit, particular, special, specific. *(Un gust ~.)*

SUÍNĂ s. *(ZOOL.)* porcină.

SUÍRE s. **1.** escaladare, urcare. *(~ Alpilor.)* **2.** cățărare, cocoțare, ridicare, urcare, urcat. *(~ cuiva pe un zid.)* **3.** ridicare, ridicat, săltare, săltat, suit, urcare, urcat. *(~ sacului în căruță.)* **4.** înălțare, ridicare, suit, urcare, urcat. *(~ în văzduh.)* **5.** ascensiune, înălțare, ridicare, urcare. *(Mișcare de ~ a aerului.)* **6.** creștere, majorare, mărire, ridicare, scumpire, sporire, urcare. *(~ prețurilor.)* **7.** creștere, mărire, ridicare, urcare. *(~ temperaturii cuiva.)*

SUÍȘ s. urcuș. *(La mijlocul ~ unui munte.)*

suíș s. v. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. PISC. VÎRF.

SUÍT s. **1.** ridicare, ridicat, săltare, săltat, suire, urcare, urcat. *(~ sacului în căruță.)* **2.** înălțare, ridicare, suire, urcare, urcat. *(~ în văzduh.)*

SUÍTĂ s. **I.** alai, cortegiu, (înv.) ecpaiá, parádă, saltanát, tacím. *(~ domnesc.)* **II.** *(MUZ.)* partită.

suítă s. v. ÎNLĂNȚUIRE. LEGĂTURĂ.

SUITOÁRE s. *(MIN.)* (Transilv.) șutău.

SUITÓR adj. **1.** agățător, cățărător, urcător. *(Plantă ~.)* **2.** ascendent, urcător. *(Ritm ~ al unor versuri.)*

suiulgíu s. v. FÎNTÎNAR. SACAGIU.

suiúz s. v. FLEC.

SUL s. **1.** *(TEHN.)* cilindru. *(~ la războiul de țesut.)* **2.** trîmbă, val, vălătuc, (Olt. și Ban.) vig. *(Un ~ de pînză.)* **3.** rulou. *(~ de hîrtie.)* **4.** (Munt., Olt.) sucăléte. *(Face obiectul ~.)* **5.** coloană, trîmbă, vîrtej, (pop.) vólbură. *(Un ~ de praf.)*

sul s. v. BARĂ FIXĂ. CARÎMB. CEAFĂ. FASCICUL. FĂCĂLEȚ. MĂNUNCHI. MIHALȚ. NĂMETE. NOIAN. PENINSULĂ. SNOP. SPETEAZĂ. SUCITOR. TĂVĂLUG. TROIAN. TROMBĂ. VERGEA. VÎRTEJ.

sulác s. v. MEMBRU. PENIS. SULĂ.

sulár s. v. BOIȘTEAN. FUSAR. SULĂ.

sulástru s. v. MIHALȚ.

sulátic adj. v. LUNGĂREȚ. LUNGUIEȚ. ȚUGUIAT.

SÚLĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Cyprinus carpio hungaricus)* (pop.) sulác, (reg.) sulár, sulinár, sulói, ulucár, crap săltărét, crap sulátic, crap sulédnic. **2.** *(Syngnatus nigrolinealus)* (reg.) andreá.

súlă s. v. FUSAR. FUSAR MARE. MEMBRU. PENIS. PIETRAR.

sulegét adj. v. SUBȚIRATIC. SUBȚIRE. SUPLU. ZVELT.

suléte s. v. CARÎMB. CEAFĂ.

sulétic adj. v. SUBȚIRATIC. SUBȚIRE. SUPLU. ZVELT.

SULF s. *(CHIM.)* **1.** pucioasă, (Olt. și Transilv.) țîmpor. **2.** *sulf volatil* = anhidridă sulfuroasă, bioxid de sulf.

sulf s. v. ACORD. ARANJAMENT. COMBINAȚIE. CONTRACT. CONVENȚIE. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. PACT. TRANZACȚIE.

SULFÁT s. **1.** *(CHIM.) sulfat acid* = (impr.) bisulfát; *sulfat cromic* = sulfat de crom; *sulfat de bariu* = alb de barită; *sulfat de crom* = sulfat cromic; *sulfat de cupru* = (rar) sulfat de arámă, (pop.) piatră-vínătă, (reg.) piatră-mieríe, (înv.) vitriol-albástru; *sulfat de mercur* = sulfat mercuros; *sulfat feros* = calaican, melanterit, (reg.) galiță, piatră-vérde, (Mold. și Bucov.) chicláz; *sulfat mercuros* = sulfat de mercur. **2.** *(FARM.) sulfat de magneziu* = sare amară, sare de Seidlitz; *sulfat de sodiu* = mirabilit, sarea lui Glauber.

SULFATÁJ s. *(CHIM.)* sulfatare.

SULFATÁRE s. *(CHIM.)* sulfataj.

sulfat de arámă s. v. SULFAT DE CUPRU.

SULFIDÁRE s. *(CHIM.)* xantogenare.

SULFÍNĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Melilotus officinalis)* (reg.) molótru, iarbă-de-piátră, trifoimáre. **2.** *(Melilotus albus)* (reg.) molotru álb. **3.** *sulfină albastră (Melilotus coerulea)* = (reg.) schindúf, molotru albástru.

SULFIT ACÍD s. *(CHIM.)* (impr.) bisulfít.

SULFOCIANÚRĂ s. *(CHIM.)* rodanură, tiocianat.

SULFÚRĂ s. **1.** *(CHIM.) sulfură de fier* = pirită; *sulfură de plumb* = galenă. **2.** *(MIN.) sulfură de zinc* = blendă, sfalerit.

sulfuríu adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

SULFURÓS adj. *(CHIM.)* (înv. și reg.) puciós. *(Substanțe ~.)*

sulí vb. v. ÎNSĂILA.

suligá vb. v. CĂȚĂRA. COCOȚA. RIDICA. SUI. URCA.

suligă s. v. ȚURȚUR.

SULIMÁN s. *(BOT.; Ajuga genevensis)* (reg.) gubănáș, lavrentínă, vineriță, vinețícă, iarbă-de-greutáte.

sulimán s. v. FARD.

sulimeneálă s. v. FARD. FARDARE. FARDAT. MACHIAJ. MACHIAT. MACHIERE. VOPSIRE. VOPSIT.

sulimení vb. v. FARDA. MACHIA. VOPSI.

sulimenire s. v. FARDARE. FARDAT. MACHIAJ. MACHIAT. MACHIERE. VOPSIRE. VOPSIT.

sulimenít adj. v. FARDAT. MACHIAT. VOPSIT.

sulinár s. v. BURLAN. CANAL. CONDUCTĂ. SULĂ. TUB.

sulínă s. v. CORNACI.

sulițắr s. v. LĂNCIER. SULIȚAȘ.

SULIȚÁȘ s. *(IST., MIL.)* lăncier, (înv.) fustáș, sulițắr.

SÚLIȚĂ s. *(IST., MIL.)* lance, (înv.) fúște, spícul.

súliță s. v. SĂGEATĂ.

SULIȚÍCĂ s. *(BOT.; Dorycnium herbaceum)* (reg.) fălcátă, fălcățíe, suliționră, sunătoáre, vinúț, brîncuță-de-pisícă, floarea-vínului, trifoi-sălbátic, trifoiul-căprelor.

suliticá s. v. SUNĂTOARE.

sulioáră s. v. SULIȚICĂ.

sulói s. v. SULĂ.

SULTÁN s. *(IST.)* (înv.) șah. *(~ otoman.)*

sultánică s. v. CĂLȚUNAȘ. CONDURUL-DOAMNEI.

sulughíță s. v. ȚURȚUR.

sulumínă s. v. FILIMICĂ.

sumá vb. v. ADUNA. TOTALIZA.

SUMÁBILĂ adj. *(MAT.)* **1.** integrabilă. *(Funcție ~.)* **2.** convergentă. *(Serie ~.)*

sumác s. v. TANANT.

SUMÁN s. dulamă, (reg.) cóntăș, récăl, (Transilv. și Maram.) gúbă. *(~ de dimie.)*

sumán s. v. ABA. DIMIE. PĂNURĂ.

SUMÁR adj., s. **1.** adj. concis, rezumativ, sintetic, succint, (înv.) rezumătór. *(O descriere ~.)* **2.** adj. succint, (înv.) répede. *(O schiță ~ a situației.)* **3.** adj. fugitiv, rapid, superficial. *(La o cercetare cît de ~ ...)* **4.** adj. neaprofundat, superficial. *(O analiză cam ~.)* **5.** s. conținut, cuprins, tablă de materii, (înv.) regístru, scárá, súmă, (grecism înv.) pínax. *(~ unei cărți.)*

sumár s. v. INVENTAR. LISTĂ.

sumarisí vb. v. ADUNA. TOTALIZA.

SUMĂȚIE s. *(FIZIOL.)* adiție latentă.

sumáție s. v. CUMULARE. ÎNSUMARE.

SÚMĂ s. **1.** *(MAT.)* total. *(~ unei adunări.)* **2.** (înv.) seámă. *(I-a fost dator cu o ~ de bani.)* **3.** cantitate. *(~ bunurilor acumulate.)* **4.** cifră, număr, total. *(~ spectatorilor.)* **5.** număr, (înv.) císlă. *(~ totală a vitelor.)* **6.** totalitate. *(~ imaginilor dintr-o poezie.)* **7.** număr, seamă, serie. *(A ridicat o ~ de probleme.)*

súmă s. v. CONȚINUT. CUPRINS. SUMAR. TABLĂ DE MATERII.

SÚMBRU adj. **1.** întunecat, întunecos, obscur, (livr.) tenebrós, (rar) nepătrúns, (înv.) noptós. *(Un salon~.)* **2.** întunecat, mohorît, sur, (pop.) suríu. *(Haină de nuanță ~.)* **3.** funebru, jalnic, lugubru, macabru, sinistru. *(O atmosferă ~.)* **4.** apăsător, deprimant, dezolant, (fig.) négru. *(Gînduri ~.)* **5.** fatal, funest, nefast, sinistru, (pop.) pocít. *(O presimțire ~.)*

súmcă s. v. CARTUȘIERĂ.

sumecá vb. v. ÎNDOI. RĂSFRÎNGE. RIDICA. SUFLECA. SUMETE. TRAGE.

sumecát adj. v. ÎNDOIT. ÎNTORS. RĂSFRÎNT. RIDICAT. SUFLECAT. SUMES. TRAS.

SUMEDÉNIE s. **1.** duium, grămadă, mulțime, potop, puhoi, puzderie, (înv. și pop.) máre, poiéde, (înv. și reg.) întunéric, (reg.) posmól, tălábă, (Transilv. și Mold.) sílă, (înv.) mulțít, putére, (fig.) groáză, grozăvénie, grozăvíe, (reg. fig.) pológ. *(O ~ de dușmani.)* **2.** mulțime, potop, puzderie, (pop.) spuzénie, (înv. și reg.) sodóm, (fig.) púlbere, spúză, spuzeálă. *(~ de stele.)*

sumérnic adj. v. SUBȚIRE.

SUMÉS adj. îndoit, întors, răsfrînt, ridicat, suflecat, tras, (reg.) sumecát. *(Cu mînecile ~.)*

SUMÉTE vb. a îndoi, a răsfrînge, a ridica, a sufleca, a trage, (reg.) a sumeca a supúne,

(prin Munt. și Dobr.) a sumeteca. *(Își ~ mînecile, poalele.)*

sumeteca vb. v. ÎNDOI. RĂSFRÎNGE. RIDICA. SUFLECA. SUMETE. TRAGE.

suminică vb. v. DEȘTEPTA. SCULA. TREZI.

sumisiúne s. v. ASCULTARE. CUMINȚENIE. DOCILITATE. SUPUNERE.

sumină s. v. AXILĂ. SUBRAȚ. SUBSUOARĂ.

SUMULÍȚĂ s. sumușoară.

SUMUȘOÁRĂ s. sumuliță.

sumuță vb. v. AGITA. ASMUȚI. AȚÎȚA. HĂRȚUI. INCITA. INSTIGA. ÎNTĂRÎTA. PROVOCA. STÎRNI. TULBURA.

sun s. v. ECOU. RĂSUNET. SUNET.

SUNÁ vb. **1.** a răsuna, a sufla. *(Trîmbițele ~.)* **2.** a bate, a dăngăni, (prin Ban.) a zvoni. *(~ clopotul la biserică.)* **3.** a se auzi. *(Clopotele ~ pînă departe.)* **4.** a bălăngăni, (reg.) a tălăncăni, a tălăngi. *(~ clopotul de la vite.)* **5.** (reg.) a tingăni. *(~ clopoțeii.)* **6.** a trage. *(Te rog să ~ imediat clopotelul.)* **7.** *(MUZ.)* a cînta. *(~ din frunză.)* **8.** a țîrîi, a zbîrnîi. *(~ soneria, telefonul.)* **9.** a fîșîi, a foșni, a susura, a șopoti, a șopti, a șușoti, a șușui, (rar) a sîsîi, (Mold. și Bucov.) a fălălăi, (Mold. și Transilv.) a pîrîi, (prin Transilv.) a șușora, (înv.) a prisni. *(Frunzele ~.)* **10.** a clipoci, a murmura, a susura, a șopoti, a șopti, a șușoti, (rar) a șușui, a zgomota, a zuzui, a zvoni, (reg.) a ujui, (înv.) a murmui. *(Apele ~.)* **11.** a-i țiui, a-i vui. *(Îi ~ urechile.)*

sună vb. v. AFIRMA. AUZI. BATE. BOCĂNI. CIOCĂNI. POCĂNI. SPUNE. ȘOPTI. VORBI. ZICE. ZVONI.

sunáică s. v. POJARNIȚĂ. SUNĂTOARE.

SUNÁRE s. tragere. *(~ clopoțelului.)*

SUNĂTOÁRE s. *(BOT.)* **1.** *(Hypericum perforatum)* pojarniță, (reg.) drobișor, fălcățeă, hărnică, închegătoare, pojár, pojárnică, sunáică, șerlái, zburătoare, barba-lúpului, buruiană-de-nădúf, crucea-voinícului, floare-de-nădúf, floare-gálbenă, iarba-crúcii, iarba-luisf.-Ioán, iarba-sîngelui, iarba-spáimei, iarba-spurcățíi, osul-iépurelui, sovîrf-gálben. **2.** *(Hypericum maculatum)* (reg.) fălcățeá, lujerícă, merișór, sovîrvárită, sulițícă, brîncuță-de-pisícă, iarba-spáimei, trifoi-căprésc. **3.** *(Crepis rhocadifolia)* (reg.) barba-lúpului, găină-părăsítă. **4.** *(Crepis foetida)* (reg.) măselár, pojárniță, barba-lúpului, lăptuca-iépurilor.

sunătoáre s. v. CLOCOTICI. MĂSELARIȚĂ. SULIȚICĂ. VOCALĂ.

sunătoare-de-múnte s. v. PARPIAN.

SUNĂTÓR adj. **1.** foșnitor, murmurător, susurător, șopotitor. *(Frunze ~.)* **2.** gata, gheață, lichid, numerar, (pop. și fam.) numărător, peșin, (înv.) naht. *(A cumpăra ceva cu bani ~.)*

sunătór adj. v. AFECTAT. ARTIFICIAL. BOMBASTIC. CĂUTAT. CONVENȚIONAL. DECLAMATOR. EMFATIC. FALS. FĂCUT. GRANDILOCVENT. MANIERAT. NEFIRESC. NENATURAL. POMPOS. PRETENȚIOS. RETORIC.

sunătór s. v. INSTRUMENTIST. ORCHESTRANT. SUFLĂTOR.

sunducós adj. v. INSOCIABIL. IRASCIBIL. IRITABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NERVOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. SUPĂRĂCIOS. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

SÚNET s. **1.** (livr.) son, (înv. și reg.) sun, (reg.) șteámăt. *(~e plăcute.)* **2.** *(MUZ.)* notă. *(Scoate ~ acute.)* **3.** (înv.) răsunáre. *(Se aude ~ clopotelor.)* **4.** *(FON.)* (rar) son, (înv.) foném. *(Corespondența dintre litere și ~.)* **5.** fîșîit, foșnet, freamăt, murmur, susur, susurare, șoaptă, șopot, (rar) șóșet. *(~ frunzelor.)*

súnet s. v. BUBUIRE. BUBUIT. BUBUITURĂ. DETONAȚIE. DETUNARE. DETUNAT. DETUNĂTURĂ. DUDUIT. DUDUITURĂ. ECOU. RĂSUNET. TRĂSNET. TRĂSNITURĂ. VORBĂ. VUIET. ZGOMOT. ZVON.

sunimiéz s. v. CHINDIE. VECERNIE.

SUPÁ vb. a cina. *(Unde ai ~ după spectacol ?)*

SUPĂPĂ s. *(TEHN.)* **1.** ventil, (pop.) răsuflătoáre. *(~ la un orificiu.)* **2.** redresor. *(~ la un cazan cu aburi.)*

SÚPĂ s. (pop.) zeámă, (reg.) sorbitúră. *(~ de pasăre.)*

SUPĂRÁ vb. **1.** (pop. și fam.) a se burzului, (prin Mold.) a(-i) bănui, (Transilv.) a se spulbera, (fam.) a se îmbufna, a se zborși, (fam. fig.) a se zbîrli, (arg.) a se șucări. *(S-a ~ tare pe el.)* **2.** a se certa, a se învrăjbi, (pop.) a se bălăbăni, a se gîlcevi, a se sfădi, (înv. și reg.) a se pricinui, (reg.) a se cîrti, a (se) pricini, (Mold.) a se cîrcoti, (prin Olt.) a se rohoti, (înv.) a se pîrî, a se prici, a se prigoni, (fam. fig.) a se strica. *(S-a ~ cu toți prietenii.)* **3.** a (se) înciuda, a (se) necăji, (pop.) a (se) ciudi. *(S-a ~ pe el însuși că n-a putut . . .)* **4.** a (se) amărî, a (se) indispune, a (se) îndurera, a (se) întrista, a (se) mîhni, a(se) necăji, (înv. și pop.) a (se) obidi, (înv. și reg.) a (se) scîrbi, (înv.) a (se) oțări, a (se) rîvni, (fig.) a (se) cătrăni. *(L-ai ~ pe tata.)* **5.** a necăji, a nemulțumi. *(Îl ~ că nu-l poate ajuta.)* **6.** a agasa, a enerva, a indispune, a irita, a necăji, a plictisi, a sîcîi, (livr.) a tracasa, (pop.) a ciudi, a zădărî, (reg.) a zăhătui, (Mold.) a chihăi, (Ban.) a zăgălui, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a scîrbi, (pop. fig.) a ardeia, (reg. fig.) a scociorî. *(Îl ~ fără încetare cu insistențele.)* **7.** a deranja, a incomoda, a încurca, a jena, a stingheri, a stînjeni, a tulbura, (livr.) a conturba, a importuna, (rar) a sinchisi, (pop.) a zăticni, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a sminti. *(Te rog să nu-l ~ de la lucru.)* **8.** a se ofensa. (livr. și fam.) a se ofusca, (fam. fig.) a se șifona. *(Ce te-ai ~ așa?!)* **9.** a jena. *(Îl ~ ficatul.)* **10.** a chinui. *(Îl ~ o tuse rebelă.)*

supărá vb. v. ASUPRI. BATE. BIRUI. CONJURA. COTROPI. EXLOATA. IMPLORA. INVADA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. ÎNCĂLCA. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE.

NĂPĂDI. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PLICTISI. PRIGONI. SĂTURA. TIRANIZA. URGISI. URÎ.

SUPĂRÁRE s. **1.** (pop. și fam.) burzuluială, (fam.) îmbufnáre. *(Termină cu ~ !)* **2.** amărăciune, întristare, mîhnire, necaz, tristețe, (înv. și pop.) obidíre, (pop.) obídă, (înv. și reg.) scîrbă, (Transilv., Mold. și Bucov.) bănát, (înv.) mîhneálă, mîhniciúne, scîrbíe, (fig.) cătrăníre. *(Încă nu i-a trecut ~.)* **3.** necaz, neplăcere, (înv. și pop.) príce, (înv.) săblăzná, scădére, siclét. *(Multe ~i a avut de îndurat.)* **4.** necaz, păs. *(Și-a spus pe îndelete ~.)* **5.** nemulțumire, neplăcere, (înv., reg. și fam.) parapón, (înv. și reg.) scîrbă, (înv.) pricinuíre. *(Ce ~ te apasă?)* **6.** belea, bucluc, dandana, încurcătură, năpastă, neajuns, necaz, nemulțumire, nenorocire, neplăcere, nevoie, pacoste, pocinog, rău, (înv. și pop.) póznă, răutáte, (pop.) alageá, daravéră, păcát, ponós, pótcă, poticálă, zădúf, (înv. și reg.) nacafá, nágodă, (reg.) dănănáie, încurcálă, năzbîcă, năzdrăvănie, păcosténie, șúgă, șugubínă, toroápă, (prin Mold.) bacálă, (Transilv.) bai, (Ban., Maram. și Bucov.) bédă, (Mold.) chichión, (Olt. și Ban.) cotoárbă, (Olt., Ban. și Transilv.) dábilă, (înv.) nesosínță, nevoință, pátimă, satará, stenahorie. *(Ce ~ a căzut pe el!)* **7.** enervare, irascibilitate, iritabilitate, iritare, iritație, necaz, nervozitate, surescitabilitate, surescitare, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)* **8.** deranj. *(Nu vă fac nici o ~ dacă . . .)*

supărare s. v. EPILEPSIE.

SUPĂRÁT adj. **1.** (pop. și fam.) burzuluít, (livr. și fam.) ofuscát, (fam.) îmbufnát, moflúz, zborșít, (fam. fig.) șifonát, zbîrlít. *(A rămas o vreme ~.)* **2.** certat, învrăjbit. *(Familii ~.)* **3.** înciudat, necăjit. *(Om ~.)* **4.** abătut, amărît, deprimat, descurajat, indispus, îndurerat, întristat, mîhnit, necăjit, trist, (pop.) obidít, (înv. și reg.) scîrbít, supărăciós, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjít, (fig.) cătrănít, pleoștít, plouát. *(E tare ~ de vestea primită.)* **5.** necăjit, nemulțumit, (înv., reg. și fam.) paraponisít. *(E tare ~ pe sine însuși.)* **6.** agasat, enervat, iritat, plictisit, sîcîit, (livr.) tracasát, (pop.) zădărît. *(Om ~.)* **7.** enervat, iritat, necăjit, nervos, surescitat, (înv. și reg.) scîrbít. *(Era extrem de ~.)*

SUPĂRĂCIÓS adj. **1.** susceptibil, (reg.) supărélnic, supărós, (fam.) țîfnós. *(Om ~.)* **2.** irascibil, iritabil, nervos, (rar) surescitábil, (pop.) rînzós, (înv. și reg.) necăjicios, sunducós, (înv.) sîngerós, sîngiós, (fam.) nevricós. *(Fire ~.)*

supărăciós adj. v. ABĂTUT. AMĂRÎT. DEPRIMAT. DESCURAJAT. DEZAGREABIL. INDISPUS. ÎNDURERAT. ÎNTRISTAT. MÎHNIT. NECĂJIT. NEPLĂCUT. SUPĂRAT. SUPĂRĂTOR. TRIST.

SUPĂRĂTOR adj. **1.** dezagreabil, neplăcut, (înv.) supărăcios. *(O situație ~.)* **2.** incomod, jenant, neplăcut, stingheritor, stînjenitor. *(A trăit cîteva momente ~.)* **3.** jenant, neplăcut, penibil. *(Încearcă un sentiment ~.)* **4.** agasant, enervant, iritant, plicticos, plictisitor, sîcîitor. *(O treabă ~.)* **5.** chinuitor, rebel, (înv. și pop.) necăjós. *(O tuse ~.)*

supărélnic adj. v. SUPĂRĂCIOS. SUSCEPTIBIL.

supăréte s. v. PRISPĂ.

supărós adj. v. SUPĂRĂCIOS. SUSCEPTIBIL.

SUPERARBITRÁ vb. a supraarbitra.

SUPERARBÍTRU s. supraarbitru. *(~ într-o competiție.)*

SUPÉRB adj., adv. **1.** adj. grandios, impozant, impunător, maiestos, măreț, monumental, splendid, (rar fig.) trufáș. *(Un palat ~.)* **2.** adj. minunat, splendid, (fig.) cerésc, divín, dumnezeiésc, îngerésc, seráfic, (livr. fig.) celést. *(O muzică ~.)* **3.** adv. minunat, splendid, (fig.) divín, dumnezeiește. *(Cîntă ~.)* **4.** adj. desăvîrșit, excepțional, extraordinar, formidabil, ideal, magistral, minunat, perfect, splendid, sublim, (înv.) săvîrșít. *(O ~ punere în scenă.)*

supérb adj. v. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ.

superbíe s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. TRUFIE. VANITATE.

SUPERCONFÓRT s. supraconfort.

SUPERFICIÁL adj. **1.** neaprofundat, sumar. *(O analiză cam ~.)* **2.** fugitiv, rapid, sumar. *(La o cercetare cît de ~ . . .)*

SUPERFICIALITÁTE s. ușurință. *(Judecă cu prea multă ~.)*

superfilm s. v. SUPERPRODUCȚIE.

SUPERFÍN adj. extrafin, (rar) străfín, suprafín. *(Un lichior ~.)*

SUPERFINÍȚIE s. *(TEHN.)* vibronetezire.

superfluéntă s. v. INEFICACITATE. INEFICIENȚĂ. INUTILITATE. ZĂDĂRNICIE.

superfluítáte s. v. INEFICACITATE. INEFICIENȚĂ. INUTILITATE. ZĂDĂRNICIE.

superflúu adj. v. INEFICACE. INEFICIENT. INFRUCTUOS. INUTIL. NEFOLOSITOR. NENECESAR. NETREBUINCIOS. NEUTIL. VAN. ZADARNIC.

SUPERIÓR adj., s. **1.** adj. ales, fin, selectat, selecționat, sortat, triat. *(Vinuri ~.)* **2.** adj. fin. *(Ciocolată ~.)* **3.** adj. (livr.) preeminént. *(~ ca valoare, rang etc.)* **4.** s. șef. *(~ul și subalternii.)* **5.** adj. ales, deosebit, distins, rar. *(Un om ~.)* **6.** adj. evoluat. *(Stadiu ~ de dezvoltare.)* **7.** adj. înalt, ridicat. *(Nivel ~ de trai.)*

superiór s. v. EGUMEN. STAREȚ.

SUPERIORITÁTE s. **1.** (livr.) preeminență. *(~ în rang.)* **2.** avantaj. *(~ boxerului nostru era netă.)*

SUPERMICROSCÓP s. ultramicroscop.

supernumérar s., adj. v. SUPRANUMERAR.

superpoziție s. v. SUPRAPUNERE

SUPERPRODÚCȚIE s. (rar) superfílm.

superpúne vb. v. SUPRAPUNE.

superpús adj. v. SUPRAPUS.

SUPERSENSÍBIL adj. ultrasensibil. *(Instrument de precizie ~.)*

SUPERSTATÁL adj. suprastatal. *(Organizație ~)*

SUPERSTÍȚIE s. (livr.) erés. *(A crede în ~ii.)*

SUPERSTRÁT s. *(LINGV.)* suprastrat.

supleánt s. v. LOCȚIITOR. SUBSTITUT.

supleánt s., adj. v. ÎNLOCUITOR. SUPLINITOR.

suplecá vb. v. ÎNCHINA. PLECA. PREDA. SUPUNE.

suplecát adj. v. PLECAT. SMERIT. SUPUS. UMIL. UMILIT.

SUPLETÍV adj. *(JUR.)* facultativ. *(O normă legală ~.)*

SUPLEȚE s. **1.** elasticitate, flexibilitate, mlădiere. *(~ unui corp solid.)* **2.** agerime, agilitate, iuțeală, repeziciune, sprinteneală, ușurință, vioiciune, (astăzi rar) sprinteníe, (înv.) sprintinătáte. *(~ în mișcări.)* **3.** mlădiere, zvelțețe. *(~ unei fete.)*

suplicánt s. v. RECLAMANT.

SUPLÍCĂ s. *(IST.)* (înv.) arzmagzár, magzár. *(~ adresată curții otomane.)*

suplícă s. v. CERERE. PETIȚIE. PLÎNGERE. RECLAMAȚIE.

SUPLÍCIU s. **1.** calvar, canon, cazнă, chin, durere, patimă, schingiuire, schingiuit, suferință, tortură, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitoríe, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicíe. *(Supus la ~ii crîncene.)* **2.** martiraj, martiriu, mucenicie, (rar) martír, (înv. și pop.) pátimă, (înv.) martirísm, mărturíe, mucenie, mucenire, strădánie. *(~ îndurat de un sfînt.)*

SUPLIMÉNT s. **1.** adaos, anexă, apendice, completare. *(~ la un memoriu.)* **2.** adaos, spor. *(~ la o retribuție.)*

SUPLIMENTÁR adj. **1.** (livr.) adițional. *(Taxe ~.)* **2.** complementar, întregitor, subsidiar, (rar) complinitór. *(Lămuriri ~.)*

SUPLINÍ vb. a înlocui. *(Pe timpul cît m-a ~ la catedră.)*

SUPLINÍRE s. înlocuire. *(~ cuiva la o catedră.)*

SUPLINITÓR s., adj. înlocuitor, (înv.) supleánt. *(Și-a găsit un ~ la catedră.)*

SÚPLU adj. **1.** elastic, flexibil, mlădios, (înv.) încovoiós. *(O nuia ~.)* **2.** subțiratic, subțire, zvelt, (înv. și reg.) sulegét, (reg.) sulétic, (Transilv.) șugár, (Munt.) șui, (prin Transilv. și Olt.) șuiéț. *(Un corp, un om ~.)* **3.** elegant, grațios, mlădios, mlădiu, zvelt, (rar) mlădiát. *(Zborul ~ al unei păsări; un mers ~.)*

SUPÓRT s. **1.** bază, postament, soclu. *(Un laminor fixat pe un ~.)* **2.** cadru. *(~ de susținere.)*

supórt s. v. IMBOLD. IMPULS. ÎNDEMN. PORNIRE. STIMUL. STIMULENT.

SUPORTÁ vb. **1.** a îndura, a pătimi, a păți, a răbda, a suferi, a trage, (astăzi rar) a purta, (înv. și reg.) a petréce, a tîrpi, (prin Bucov.) a joi, (Transilv.) a păula, (Ban.) a pesti, (prin Transilv.) a pristui, (înv.) a bineviea, a cerca, a obicni, a pănăta, (fig.) a înghiți. *(Cîte n-a ~ l)* **2.** a duce, a îndura, a răbda, a suferi. *(El a ~ tot greul.)* **3.** a încerca, a îndura, a suferi. *(A ~ multe nevoi.)* **4.** a suferi. *(A ~ o condamnare.)* **5.** a accepta, a admite, a concepe, a îngădui, a permite, a răbda, a suferi, a tolera, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fig. fam.) a înghiți. *(Nu pot ~ una ca asta.)* **6.** a suferi, (fig.) a înghiți, a mistui, (înv. fig.) a honipsi. *(Nu-l poate ~.)* **7.** a tolera, (prin Transilv. și prin Ban.) a pristui. *(~ bine grăsimile.)*

SUPORTÁBIL adj. **1.** acceptabil tolerabil, (înv.) suferíbil, suferít. *(O climă ~.)* **2.** (rar) respirábil. *(Un aer mai ~.)* **3.** acceptabil, admisibil, bunicel, convenabil, tolerabil, (fam.) pasábil. *(O situație ~.)*

SUPÓRTER s. susținător. *(Un înfocat ~ al echipei.)*

supozá vb. v. CREDE. PRESUPUNE. SOCOTI.

SUPOZÍȚIE s. **1.** ipoteză, presupunere, prezumție, (livr.) conjectúră, (înv.) supúnere. *(Ce ~ a lansat?)* **2.** bănuială, ipoteză, presupunere, prezumție, (rar) presupús. *(~ lui s-a adeverit.)*

súpra prep. v. ASUPRA. CĂTRE. ÎNSPRE. LA. SPRE.

SUPRABUNDÉNT adj. ultraabundent, (livr.) pletóric.

SUPRAAGLOMERÁRE s, supraaglomerație.

SUPRAAGLOMERÁȚIE s. supraaglomerare.

SUPRAALIMENTÁRE s. supraalimentație, (rar) supranutríție.

SUPRAALIMENTÁT adj. (rar) suprahrănít, supranutrít.

SUPRAALIMENTÁȚIE s. supraalimentare, (rar) supranutríție.

SUPRAAPRECIÁ vb. a (se) supraestima, a (se) supraevalua, (rar) a (se) supraprețui, (înv.) a (se) pretínde.

SUPRAAPRECIÉRE s. supraestimare, supraevaluare.

SUPRAARBITRÁ vb. a superarbitra.

SUPRAARBÍTRU s. superarbitru. *(~ într-o competiție.)*

SUPRABUGETÁR adj. extrabugetar. *(Prevederi ~.)*

SUPRACONFÓRT s. superconfort.

SUPRACOPÉRTĂ s. anvelopă. *(~ unei cărți.)*

SUPRACURÉNT s. *(FIZ.)* (rar) supraintensitáte.

SUPRAESTIMÁ vb. a (se) supraaprecia, a (se) supraevalua, (rar) a (se) supraprețui, (înv.) a (se) pretínde.

SUPRAESTIMÁRE s. supraapreciere, supraevaluare.

SUPRAEVALUÁ vb. a (se) supraaprecia, a (se) supraestima, (rar) a (se) supraprețui, (înv.) a (se) pretínde.

SUPRAEVALUÁRE s. supraapreciere, supraestimare.

supraexcitá vb. v. SURESCITA.

supraexcitáre s. v. SURESCITARE. SURESCITAȚIE.

supraexcitație s. v. SURESCITARE. SURESCITAȚIE.

SUPRAFAȚĂ s. **1.** *(MAT.)* (înv.) suprafață. **2.** întindere, mărime. *(~ unui loc.)* **3.** cuprins, întindere, întins, spațiu, teritoriu, (înv.) cuprindere, olát. *(Pe toată ~ țării.)* **4.** regiune, teritoriu, zonă. *(O ~ aridă.)* **5.** față, întindere, întins, (înv.) surfață. *(Pe ~ mării, a cîmpiei.)*

suprafin adj. v. EXTRAFIN. SUPERFIN.

suprafirésc adj. v. SUPRANATURAL.

SUPRAFUZIÚNE s. *(FIZ.)* supratopire.

suprahrănít adj. v. SUPRAALIMENTAT.

SUPRAIMPÚNERE s. *(GEOGR., GEOL.)* epigeneză.

SUPRAINDIVIDUÁL adj. suprapersonal.

supraintensitáte s. v. SUPRACURENT.

SUPRALICITÁ vb. (înv.) a atîrdisi. *(A ~ la o licitație.)*

supraluminá s. v. OBERLIHT.

SUPRANATURÁL adj. **1.** (rar) suprafirésc. *(Un fenomen ~.)* **2.** fabulos, fantastic, legendar, miraculos, mitic, (înv.) surnaturál. *(Personaje ~.)* **3.** imaterial, nematerial, nepămîntean, nepămîntesc. *(Element ~.)*

SUPRANÚME s. nume, poreclă, (livr.) cognómen, (franțuzism) sobrichét, (înv. și reg.) sclitádă, (Olt., Munt. și Transilv.) ponós, (înv.) poreclitúră. *(I-a pus ca ~ ...)*

SUPRANUMERÁR s., adj. (înv.) supernumerár.

SUPRANUMÍ vb. a boteza, a chema, a denumi, a intitula, a numi, a porecli, a spune, (înv. și reg.) a număra, (înv.) a grăi, a nomina, a numeni, a titlui. *(Pentru vitejia lui l-au ~ „Bravul".)*

SUPRANUMÍT adj. denumit, intitulat, numit, poreclit, zis, (înv.) titluit. *(Al. Golescu ~ Arăpilă.)*

supranutrít adj. v. SUPRAALIMENTAT.

supranutriție s. v. SUPRAALIMENTARE. SUPRAALIMENTAȚIE.

SUPRAOMENÉSC adj. suprauman. *(Face eforturi ~.)*

SUPRAORDINÁRE s. *(LOG.)* (rar) supraordinație.

supraordinație s. v. SUPRAORDINARE.

SUPRAORDONÁTĂ adj., s. *(GRAM.)* regentă. *(Propoziție ~.)*

SUPRAPERSONÁL adj. supraindividual.

SUPRAPOPULÁ vb. a se aglomera, a se ticsi. *(Locul, regiunea s-a ~.)*

SUPRAPOPULÁT adj. aglomerat, ticsit. *(Loc, teritoriu ~.)*

supraprețuí vb. v. SUPRAAPRECIA. SUPRAESTIMA. SUPRAEVALUA.

SUPRAPROBLÉMĂ s. *(TEATRU)* supratemă, acțiune parcursivă.

supraprodús s. v. PLUSPRODUS.

SUPRAPÚNE vb. **1.** (rar) a (se) superpúne. *(Două figuri geometrice care se ~.)* **2.** a coincide, a se încăleca. *(Orele celor două ședințe se ~.)*

SUPRAPÚNERE s. (rar) superpoziție.

SUPRAPÚS adj. **1.** (rar) superpús. *(Două figuri geometrice ~.)* **2.** încălecat. *(Straturi ~.)*

SUPRARĂCÍRE s. *(FIZ.)* subrăcire.

SUPRARĂCÍT adj. *(FIZ.)* subrăcit. *(Lichid ~.)*

SUPRARENÍNĂ s. *(BIOL.)* adrenalină, epinefrină.

SUPRASATURÁRE s. suprasaturație. *(Stare de ~.)*

SUPRASATURÁȚIE s. suprasaturare. *(Stare de ~.)*

SUPRASENSÍBIL adj. ultrasensibil. *(Material foto ~.)*

SUPRASTATÁL adj. superstatal. *(Organizații ~.)*

SUPRASTRÁT s. *(LINGV.)* superstrat.

SUPRATÉMĂ s. *(TEATRU)* supraproblemă, acțiune parcursivă.

SUPRATOPÍRE s. *(FIZ.)* suprafuziune.

SUPRAUMÁN adj. supraomenesc. *(Face eforturi ~.)*

SUPRAVEGHEÁ vb. **1.** a păzi, a străjui, a veghea, (înv. și pop.) a priveghea. *(A ~ poarta cetății.)* **2.** a păzi, (înv. și reg.) a griji, (pop.) a pîndi. *(A ~ oile.)* **3.** a veghea, (înv.) a surveghea. *(A ~ mersul lucrărilor pe șantier.)* **4.** a observa, a urmări. *(Îi ~ toate mișcările.)* **5.** a (se) controla. *(Se ~ cînd vorbește.)*

supravegheá vb. v. ADMINISTRA. CÎRMUI. CONDUCE. GOSPODĂRI.

SUPRAVEGHÉRE s. **1.** păzire, străjuire, veghere. *(~ porților cetății.)* **2.** pază, strajă, străjuire, veghe, veghere, (rar) păzit, privéghi, (înv. și pop.) priveghére, (reg.) păzeálă, (înv.) naziríe, păzíre. *(Serviciul de ~.)* **3.** urmărire. *(Pus sub ~.)* **4.** observație. *(Pacient aflat sub ~ medicală.)* **5.** control. *(Medicamentele se iau sub ~ medicală.)*

SUPRAVEGHETÓR s. (astăzi rar) priveghetór, veghetór, (înv.) preveghéu, privéghi, respiciént.

SUPRAVIEȚUÍ vb. a rămîne. *(N-au ~ decît ei.)*

SUPRÉM adj. **1.** absolut, necondiționat, suveran. *(Autoritate ~.)* **2.** ultim. *(Cu un ~ efort ...)*

SUPREMAȚÍE s. **1.** autoritate, dominare, dominație, hegemonie, putere, stăpînire, (înv.) puternicíe, stăpînie, tărie, țiitură, (latinism înv.) potestáte. *(Și-a întins ~ asupra ...)* **2.** preponderență. *(Deține ~ într-un domeniu.)*

supresiúne s. v. CĂDERE. DISPARIȚIE. ÎNĂBUȘIRE. REPRIMARE. SUPRIMARE.

SUPRIMÁ vb. **1.** a anula, a elimina, a înlătura, a scoate, a șterge, a tăia, (reg.) a ștricui. *(A ~ un rînd, un fragment dintr-un text.)* **2.** a elimina, a înlătura, a scoate, (Transilv. și Bucov.) a delătura. *(A ~ dulciurile din alimentație.)* **3.** *(JUR.)* a abroga, a anula, a desființa, a infirma, a invalida, (pop.) a strica, (înv.) a surpa. *(A ~ o lege, un act normativ.)* **4.** *(JUR.)* a aboli, a desființa, (pop.) a șterge. *(Sclavia a fost ~.)* **5.** a desființa, a lichida, a stîrpi. *(~ abuzurile.)* **6.** a elimina, a îndepărta, a înlătura. *(A ~ cauza răului.)* **7.** a

interzice, a suspenda. *(A ~ revista.)* **3.** a desființa. *(A ~ un post.)* **9.** a asasina, a omorî, a ucide, (rar) a masacra, (înv. și pop.) a prăpădi, a sfîrși, (pop.) a dovedi, a găti, a răpúne, (înv. și reg.) a pieri, a pustii, a spárge, a stínge, (reg.) a mătrăși, a prăda, (Mold.) a stropși, (înv.) a cumpli, a piérde, a săvîrși, a seca, a strica, (înv. și pop. fig.) a muta, (fam. fig.) a achita, a curăța, a lichida, (arg.) a mierli. *(A ~ pe cineva.)*

SUPRIMÁRE s. **1.** anulare, eliminare, îndepărtare, înlăturare, scoatere, ștergere, tăiere. *(~ unui rînd dintr-un text.)* **2.** cădere, dispariție, (înv.) supresiúne. *(~ vocalelor finale.)* **3.** eliminare, înlăturare, scoatere. *(~ condimentelor din alimentație.)* **4.** *(JUR.)* abrogare, anulare, desființare, infirmare, invalidare. *(~ unui act normativ.)* **5.** *(JUR.)* abolire, desființare, (pop.) ștérgere, (înv.) aboliție. *(~ monarhiei.)* **6.** desființare, lichidare, stîrpire. *(~ abuzurilor.)* **7.** eliminare, îndepărtare, înlăturare. *(~ cauzelor răului.)* **8.** interzicere, suspendare. *(~ apariției unei reviste.)* **9.** desființare. *(~ unui post.)* **10.** (înv.) supresiúne. *(~ unei subvenții.)* **11.** asasinare, omorîre, ucidere, (rar) ucís, (pop.) răpúnere, (înv.) ucigătúră, (fam. fig.) achitáre, lichidáre. *(~ unei persoane.)*

SUPRIMÁT adj. **1.** anulat, eliminat, înlăturat, scos, șters, tăiat. *(Un paragraf, un rînd ~.)* **2.** *(JUR.)* abrogat, anulat, desființat, înlăturat. *(Act normativ ~.)* **3.** interzis, suspendat. *(Gazetă ~.)* **4.** asasinat, omorît, ucis, (pop.) răpús, (fam. fig.) achitát, lichidát. *(O persoană ~.)*

supt adj. v. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBIT. TRAS. USCĂȚIV.

SUPT s. sugere, (înv.) sugătúră, suptoáre, suptúră. *(~ pruncilor.)*

suptoáre s. v. SUGERE. SUPT.

suptúră s. v. SUGERE. SUPT.

supuitór adj., s. v. CONJUNCTIV. SUBJONCTIV.

supuitór s., adj. v. CUCERITOR. OCUPANT.

SUPÚNE vb. **1.** a cuceri, a ocupa, a subjuga, (pop.) a pleca, (înv.) a pobedi, a prididi, a reduce. *(A ~ întreaga Galie.)* **2.** a aservi, a înrobi, a robi, a subjuga, (fig.) a înfeuda, a îngenunchea. *(A ~ un popor străin.)* **3.** a ceda, a se pleca. *(Să nu se ~ în fața dușmanului.)* **4.** a se închina, a se pleca, a se preda, (înv.) a se cuceri, a se paradosi a se supleca. *(Cetatea nu s-a ~ inamicului.)* **5.** a constrînge, a forța, a obliga, a sili. *(A fost ~ ani întregi la un regim sever.)* **6.** a asculta, a se conforma, a urma. *(Se ~ ordinelor primite.)* **7.** a (se) subordona. *(Se ~ superiorilor.)* **8.** a se pleca, a se smeri, a se umili. *(Se ~ în fața divinității.)* **9.** a destina, a hărăzi, a meni. *(Pădurea aceasta este ~ tăierii.)* **10.** a expune. *(L-a ~ unor primejdii inutile.)*

supúne vb. v. AMANETA. ASCUNDE. BATE. BIRUI. COPLEȘI. COVÎRȘI. CUPRINDE. DOMESTICI. DOSI. IMPUNE. IPOTECA. ÎMBLÎNZI. ÎMPOVĂRA. ÎNDOI. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE. **MISTUI.** NĂPĂDI. PREDISPUNE. PROSTITUA. RĂSFRÎNGE. RĂZBI. RIDICA. SUFLECA. SUMETE. TRAGE.

SUPÚNERE s. **1.** cucerire, ocupare, subjugare. *(~ Galiei.)* **2.** aservire, înrobire, robie, robire, subjugare, (fig.) înfeudáre, îngenunchére. *(~ unui popor străin.)* **3.** aservire, atîrnare, dependență, subordonare, (livr.) servitúte. *(Stare de ~.)* **4.** ascultare, cuminție, docilitate, (livr.) obediență, (rar) cuminție, sumisiúne, supușénie, (înv.) ascultămînt, plecăciúne, subordinație. *(A dovedit multă ~.)* **5.** plecare, smerenie, umilință, (înv.) plecát, umiliațiúne, umilitáte. *(~ în fața divinității.)*

supúnere s. v. IPOTEZĂ. PRESUPUNERE. PREZUMȚIE. PROSTITUȚIE. SUPOZIȚIE.

SUPURÁ vb. *(MED.)* a curge, a puroia, (pop.) a musti. *(Rana ~.)*

SUPURÁNT adj. *(MED.)* purulent, (rar) puroiát, (înv. și reg.) puroiós. *(Rană ~.)*

supuráre s. v. PURULENȚĂ. SUPURAȚIE.

SUPURÁȚIE s. *(MED.)* purulență, (rar) supuráre. *(~ unei plăgi.)*

SUPÚS adj. **1.** dependent, subordonat. *(O țară ~.)* **2.** aservit, înrobit, robit, subjugat, (fig.) îngenuncheát. *(Popor ~.)* **3.** servil, slugarnic, umil, (livr.) obsecviós, (înv.) slugărésc, slugós. *(Prea ești ~ în fața superiorilor!)* **4.** preaplecat, smerit. *(~ul dumneavoastră slujitor!)* **5.** plecat, smerit, umil, umilit, (livr.) obsecviós, (înv.) smérnic, suplecát. *(O atitudine ~, o privire ~.)* **6.** ascultător, bun, cuminte, docil, plecat, (livr.) obediént, (înv.) ascultói. *(Copil ~.)*

supús adj. v. ASCUNS. DOSIT.

supús s. v. ANGAJAT. SALARIAT. SLUJBAȘ.

SUPUȘÉNIE s. *(JUR.)* cetățenie, (impr.) naționalitáte. *(~ unei persoane.)*

supușénie s. v. ASCULTARE. CUMINȚENIE. DOCILITATE. SUPUNERE.

SUR adj. **1.** cenușiu, fumuriu, gri, plumburiu, (rar) prăfuríu, (pop.) sein, șorecíu, (reg.) siv, (Munt.) fúmur, (înv.) plumbíu, sîngepíu, (turcism înv.) bozafér. *(De culoare ~.)* **2.** întunecat, mohorît, sumbru, (pop.) suríu. *(Haină de nuanță ~.)* **3.** cărunt, (pop.) înspicát, (reg.) sein, siv, (prin Olt. și Munt.) spicát, (fig.) nins. *(Om cu părul ~.)* **4.** vînăt. *(Cal ~.)* **5.** încețoșat, neclar, tulbure, (reg.) suríu. *(Un văzduh ~.)*

sur adj. v. STRĂVECHI.

surata-din-pădúre s. v. MAMA-PĂDURII.

*SURÁTĂ s. (prin Ban.) mătcúță.

surátă s. v. AMICĂ. PRIETENĂ.

SURCEÁ s. **1.** așchie, surcică, țandără, (pop.) zburătúră, (reg.) puzdérie, sfárghie, (Transilv.) sálcă, (prin vestul Transilv.) sălíngă, (Transilv.) scărîmbă, (prin Bucov.) sclepníță, (Transilv. și Mold.) scoárță, (înv.) oțapóc. *(Sare o ~ de la tăiatul lemnelor.)* **2.** (mai ales la pl.) gătej, surcică, uscătură, vreasc, (înv. și reg.) tîrș, (reg.) rîncotă, răscotă, (prin Bucov.) clenci, (prin Transilv.) hăbădíc, pógmete (pl.), (prin Munt.) ráburi (pl.), (prin Bucov.) sélniță, (prin Transilv.) sfăr-

gáci, (Ban.) șíbă, (înv.) șormînt. *(Face focul cu niște ~)*

surcél s. v. FUS.

surcéle s. pl. v. MINCIUNĂ. MINCIUNEA. MINCIUNICĂ. SCOVARDĂ. USCĂȚEA. USCĂȚICĂ.

SURCELUȘĂ s. surceluță.

SURCELÚȚĂ s. surcelușă.

SURCÍCĂ s. **1.** așchie, surcea, țandără, (pop.) zburătúră, (reg.) puzdérie, sfârghie, (Transilv.) sálcă, (prin vestul Transilv.) sălíngă, (Transilv.) scărîmbă, (prin Bucov.) sclepníță, (Transilv. și Mold.) scoárță, (înv.) oțapóc. *(Sare o ~ de la tăiatul lemnelor.)* **2.** (mai ales la pl.) gătej, surcea, uscătură, vreasc, (înv. și reg.) tîrș, (reg.) ráncotă, ráscotă, (prin Bucov.) clenci, (prin Transilv.) hăbădíc, pógmete (pl.), (prin Munt.) ráburi (pl.), (prin Bucov.) sélniță, (prin Transilv.) sfărgáci, (Ban.) șíbă, (înv.) șormînt. *(Face focul cu niște ~.)*

SURD adj. **1.** *(MED.)* (Bucov. și Mold.) pliurd, (prin Olt. și Munt.) purd. *(Om ~; ureche ~.)* **2.** *(FON.)* afon. *(Consoană ~.)* **3.** înăbușit, înfundat, slab, stins, (fig.) vătuit. *(Zgomote, sunete ~.)*

surd adj. v. ASCUNS. CONFUZ. DIFUZ. IMPRECIS. INDEFINIT. NECLAR. NEDEFINIT. NEDESLUȘIT. NELĂMURIT. NEPRECIS. REȚINUT. TĂINUIT. VAG.

súrda adv. v. DEGEABA. INUTIL. ZADARNIC.

surdáe adj. v. SURDICEL. SURDIȘOR.

surdátic adj. v. SURDICEL, SURDIȘOR.

SURDICÉL adj. surdișor, (pop.) surdác, surdátic, surdúț.

SURDÍNĂ s. *(MUZ.)* (rar) piéptene. *(~ la vioară.)*

SURDIȘÓR adj. surdicel, (pop.) surdác, surdátic, surdúț.

SURDITÁTE s. *(MED.)* surzeală, surzenie, (înv. și reg.) surzíe, surzíme.

surdomáș s. v. MOLETE. VIERME DE FĂINĂ.

SURDOMUTÍSM s. *(MED.)* surdomutitate.

SURDOMUTITÁTE s. *(MED.)* surdomutism.

surdúcă s. v. BULGĂRE. COCOLOȘ. MINGE.

surdúț adj. v. SURDICEL. SURDIȘOR.

sureátcă s. v. ALBIȘOARĂ. OBLEȚ. SOREAN.

surée s. v. VITĂ.

SURESCITÁ vb. (rar) a (se) supraexcita.

surescitábil adj. v. IRASCIBIL, IRITABIL. NERVOS. SUPĂRĂCIOS.

SURESCITABILITÁTE s. enervare, irascibilitate, iritabilitate, iritare, iritație, necaz, nervozitate, supărare, surescitare, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)*

SURESCITÁRE s. **1.** *(FIZIOL.)* surescitație, (rar) supraexcitáre, supraexcitáție. **2.** enervare, irascibilitate, iritabilitate, iritare, iritație, necaz, nervozitate, supărare, surescitabilitate, (pop.) nădúf. *(Stare de ~ trecătoare.)*

SURESCITÁT adj. **1.** enervat, iritat, necăjit, nervos, supărat, (înv. și reg.) scîrbit. *(Era extrem de ~.)* **2.** exaltat. *(Un om ~.)*

SURESCITÁȚIE s. *(FIZIOL.)* surescitare, (rar) supraexcitáre, supraexcitáție.

sureți vb. v. ADUNA. CULEGE. RECOLTA. STRÎNGE.

surétiu s. v. ADUNARE. ADUNAT. CULEGERE. CULES. RECOLTARE. RECOLTAT. RECOLTĂ. STRÎNGERE. STRÎNS.

surfáță s. v. FAȚĂ. ÎNTINDERE. ÎNTINS. SUPRAFAȚĂ.

surghiún adj., s. v. ALUNGAT. EXILAT. GONIT. IZGONIT. PRIBEAG. PROSCRIS. SURGHIUNIT.

SURGHIÚN s. *(JUR.)* **1.** exil, exilare, pribegie, surghiunire, (astăzi rar) proscríere, proscrípție, (înv.) străinătáte, surghiunie, surgunlíc, urgíe, zatocénie. *(A luat calea ~.)* **2.** deportare, surghiunire, (înv.) surghiunie, surgunlíc. *(~ cuiva în urma unei condamnări.)*

SURGHIUNÍ vb. *(JUR.)* **1.** a alunga, a exila, a goni, a izgoni, a ostraciza, a proscrie, (livr.) a relega, (înv.) a urgisi. *(L-a ~ din țară.)* **2.** a deporta. *(Condamnatul a fost ~.)*

surghiuní vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA.

surghiunie s. v. DEPORTARE. EXIL. EXILARE. PRIBEGIE. SURGHIUN. SURGHIUNIRE.

SURGHIUNÍRE s. *(JUR.)* **1.** alungare, exilare, gonire, izgonire, ostracizare, proscriere, (livr.) relegáre, relegáție. *(~ cuiva din patria sa.)* **2.** exil, exilare, pribegie, surghiun, (astăzi rar) proscríere, proscrípție, (înv.) străinătáte, surghiunie, surgunlíc, urgíe, zatocénie. *(A luat calea ~.)* **3.** deportare, surghiun, (înv.) surghiunie, surgunlíc. *(~ cuiva în urma unei condamnări.)*

surghiunít adj. v. ALUNGAT. GONIT. IZGONIT.

SURGHIUNÍT adj., s. *(JUR.)* **1.** adj., s. alungat, exilat, gonit, izgonit, pribeag, proscris, (livr.) relegát, (înv.) surghiún. **2.** s. deportat.

SURGÚCI s. *(BOT.; Consolida ajacis)* (reg.) bonzári (pl.), cătănioáre (pl.), ciocănáși (pl.), coconáși (pl.), crăcúțe (pl.), gîlceávă, ocheșéi (pl.), păpucéi (pl.), pínten, pintenáș, tătăiși (pl.), toporáși (pl.), ciocul-ciórii, ciocul-păsării, floarea-grîului, floare-domnească, nemțișor-de-grădină, țița-căprei.

surgunlíc s. v. DEPORTARE. EXIL. EXILARE. PRIBEGIE. SURGHIUN. SURGHIUNIRE.

surí vb. v. ÎNCĂRUNȚI.

SURIOÁRĂ s. (reg.) sorurcă, (Maram. și Bucov.) sorícă, (prin Maram., Transilv.) sorúcă, (Ban.) sorúică. *(Am o ~ mai mică.)*

surít adj. v. ÎNCĂRUNȚIT.

suríu adj. v. ÎNCEȚOȘAT. ÎNTUNECAT. MOHORÎT. NECLAR. SUMBRU. TULBURE.

SURÍDE vb. a zîmbi.

surídere s. v. SURÎS. ZÎMBET. ZÎMBIRE.

SURÍS s. zîmbet, zîmbire, (înv.) surídere, zîmbitúră.

SURÎZĂTÓR adj. zîmbitor, (înv.) surîzînd, zîmbăreț, (fam.) zîmbărét. *(O față ~.)*

surîzător adj. v. FAVORABIL. PRIELNIC. PROPICE.

surîzînd adj. v. SURÎZĂTOR. ZÎMBITOR.

surlár s. v. SURLAȘ.

SURLÁȘ s. (înv.) sîrmáci, surlár.

súrlă s. v. BOT. RÎT.

súrmă s. v. ANTIMONIU. STIBIU.

SURMENÁJ s. epuizare, extenuare, istoveală, istovire, secătuire, sfîrșeală, slăbiciune, sleire, surmenare, vlăguire, (înv. și reg.) slăbíe, (înv. livr.) marásm. *(O stare de total~.)*

SURMENÁRE s. epuizare, extenuare, istoveală, istovire, secătuire, sfîrșeală, slăbiciune, sleire, surmenaj, vlăguire, (înv. și reg.) slăbíe, (înv. livr.) marásm. *(Stare de totală ~.)*

surmontá vb. v. BIRUI. DEPĂȘI. ÎNFRÎNGE. ÎNVINGE. RĂZBI.

surnatúrál adj. v. FABULOS. FANTASTIC. LEGENDAR. MIRACULOS. MITIC. SUPRANATURAL.

SUROGÁT s. erzaț. *(~ de cafea.)*

SURPÁ vb. **1.** a (se) dărăpăna, a (se) dărîma, a (se) nărui, a (se) prăbuși, a se prăvăli, a (se) risipi, (pop.) a (se) hîi, (reg.) a **(se)** hurui, a (se) îmburda, (Olt., Transilv. **și** Maram.) a (se) sodomi, (prin Mold. și Transilv.) a (se) ului, (înv.) a (se) prăpădi. *(O construcție care s-a ~ de tot.)* **2.** a cădea, a se dărîma, a se nărui, a pica, a se prăbuși, a se prăvăli, (reg.) a se îmburda. *(S-a ~ casa pe ei.)* **3.** a se prăbuși, (pop.) a se ponorî. *(S-a ~ un mal.)*

surpá vb. v. ABROGA. ANULA. BOȘOROGI. DESFIINȚA. DETRONA. INFIRMA. INVALIDA. MAZILI. SUBMINA. SUPRIMA.

SURPÁRE s. **1.** cădere, dărăpănare, dărîmare, dărîmat, năruire, năruit, prăbușire, prăvălire, risipire, surpat, (rar) prăbușeálă, (înv.) risípă. *(~ unei case.)* **2.** prăbușire, scufundare. *(~ pămîntului.)* **3.** *(GEOL.)* surpătură. *(S-a produs o ~ de teren,)*

surpáre s. v. DĂRĂPĂNĂTURĂ. DĂRÎMĂTURĂ. DETRONARE. HERNIE. MAZILIRE. MAZILIT. NĂRUITURĂ. PARAGINĂ. PRĂBUȘITURĂ. RUINĂ. SURPĂTURĂ.

SURPÁT adj. **1.** dărăpănat, dărîmat, năruit, prăbușit, prăvălit, risipit, (pop.) hîit. *(O construcție ~.)* **2.** prăbușit, (pop.) ponorît. *(Teren ~.)* **3.** prăbușit, prăvălit, răsturnat, (înv.) povîrnit. *(Un mal ~.)*

surpát adj., s. v. BOȘOROG.

SURPÁT s. cădere, dărăpănare, dărîmare, dărîmat, năruire, năruit, prăbușire, prăvălire, risipire, surpare, (rar) prăbușeálă, (înv.) risípă. *(~ unei case.)*

SURPĂTÚRĂ s. **1.** dărăpănătură, dărîmătură, năruitură, paraginǎ, prăbușitură, ruinǎ, (reg.) ruinătúră, (înv.) risípă, risipitúră, surpáre. *(O ~ de casă.)* **2.** *(GEOL.)* surpare. *(S-a produs o ~ de teren.)* **3.** scufundătură, (rar) scufundíș. *(~ produsă în urma unui cutremur.)* **4.** (înv. și reg.) ponorîtúră. *(O ~ a malului.)*

surpătúră s. v. HERNIE. PONOR. RÎPĂ. VĂGĂUNĂ.

SURPLÚS s. excedent, plus, prisos, prisosință, (reg.) rádăș, (înv.) prisoseálă, prisosíre, prisosít, prisositúră, rămás. *(Un ~ de produse.)*

SURPRÍNDE vb. **1.** a prinde, (înv. și reg.) a pripi, (Mold., Transilv. și Ban.) a zăpsi. *(L-a ~ asupra faptului.)* **2.** a ajunge, a apuca, a prinde. *(Ploaia i-a ~ în cîmp.)* **3.** a minuna, a stupefia, a **uimi**, a ului. *(Ce-mi spui tu pur și simplu mă~.)* **4.** a epata, a șoca. *(Vrea să ne ~.)* **5.** a frapa, a șoca, (fig.) a izbi. *(M-a ~ înfățișarea lui.)*

surprínde vb. v. ADEMENI. AMĂGI. DESCOPERI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

SURPRÍNDERE s. **1.** minunare, stupefiere, uimire, uluială, uluire, (înv.) minúne, uimeálă. *(~ cuiva în fața unui lucru neașteptat.)* **2.** perplexitate, stupefacție, stupoare, surpriză, uimire, uluială, uluire. *(A avut un moment de adevărată ~.)*

surpríndere s. v. SURPRIZĂ.

SURPRÍNS adj. crucit, minunat, perplex, stupefiat, uimit, uluit. *(A rămas ~ de cele auzite.)*

SURPRINZĂTÓR adj. **1.** stupefiant, uimitor, uluitor. *(S-a întîmplat un lucru ~.)* **2.** epatant, șocant. *(O atitudine ~.)* **3.** frapant, izbitor, șocant, uimitor, (livr.) sesizánt. *(O asemănare ~.)* **4.** imprevizibil, neașteptat, nebănuit, nepreväzut, neprevizibil, nescontat. *(Roman cu un final ~.)*

SURPRÍZĂ s. **1.** perplexitate, stupefacție, stupoare, surprindere, uimire, uluială, uluire. *(A avut un moment de adevărată ~.)* **2.** (înv.) surpríndere. *(~ele călătoriei.)* **3.** atenție, cadou, dar, (înv., pop. și fam.) peșchéș, (pop.) plocón, (înv.) cínste, dăruș́ag, prezént, prosfóră. *(I-a făcut o ~ splendidă.)*

SÚRSĂ s. **1.** izvor. *(~ de lumină.)* **2.** obîrșie, origine, (livr.) sorgínte, (înv.) izvód, (fig.) izvór. *(Să mergem la ~ acestor efecte.)* **3.** început, obîrșie, origine, proveniență, (livr.) sorgínte, (înv.) începătúră, (fig.) izvór, símbure. *(~ daco-latină a limbii române.)*

súrsă s. v. IZVOR. OBÎRȘIE.

SURTÚC s. **1.** veston. *(Un ~ de postav gros.)* **2.** laibăr, mintean, (reg.) lăibărác, (prin Mold.) baibarác, (Transilv., Ban. și Mold.) căpút. *(~ purtat de țărani.)*

surtucár s. v. ORĂȘEAN. TÎRGOVEȚ.

SURTUCÁȘ s. surtucel.

SURTUCÉL s. surtucaș.

surucluí vb. v. APELA. CERE. RECURGE. SOLICITA.

surugiése adj. v. BIRJĂRESC.

surugiéște adv. v. BIRJĂREȘTE.

SURUGÍU s. birjar, vizitiu, (înv. și reg.) sechiráș, (reg.) droșcár, (Transilv.) cóciș, (înv.) mînáș, veturín. *(~ a oprit caii.)*

surugíul s. art. v. VIZITIUL.

survegheá vb. v. SUPRAVEGHEA. VEGHEA.

SURVENÍ vb. **1.** a se întîmpla, a se petrece, a se produce, (înv. și reg.) a se prileji, (înv.) a se purta. *(Au ~ multe lucruri de atunci.)* **2.** a apărea, a interveni, a se ivi, a se întîmpla, a se produce. *(A ~ o schimbare.)* **3.** a se întîmpla, a se produce, a veni. *(Seismul a ~ pe neașteptate.)*

SURZEÁLĂ s. *(MED.)* surditate, surzenie, (înv. și reg.) surzíe, surzíme.

SURZÉNIE s. *(MED.)* surditate, surzeală, (înv. și reg.) surzíe, surzíme.

SURZÍ vb. a asurzi. *(A ~ de tot.)*

surzíe s. v. SURDITATE. SURZEALĂ. SURZENIE.

surzíme s. v. SURDITATE. SURZEALĂ. SURZENIE.

surzuí vb. v. ACHIZIȚIONA. CUMPĂRA. LUA. PROCURA. TÎRGUI.

SUS adv. deasupra. *(Se ridică ~.)*

SUSÁI s. *(BOT.)* **1.** *(Sonchus)* (reg.) castraván, lăptúcă, susáiță, tîlhăreá, iarba-iépurelui, pălămidă-grásă. **2.** *susai-de-pădure (Lactuca muralis)* = susai-păduréț, (reg.) crestățeá, tîlhăreá, susai-sălbátic; *susai-păduréț (Lactuca muralis)* = susai-de-pădure, (reg.) crestățeá, tîlhăreá, susai-sălbátic.

susái s. v. GRÎNAR. HAMBAR. PĂTUL. TÎLHĂREA.

susai-de-múnte s. v. TÎLHĂREA.

susai-de-pădúre s. v. TÎLHĂREA.

susai-păduréț s. v. TÎLHĂREA.

susai-sălbátic s. v. SUSAI-DE-PĂDURE. SUSAI-PĂDUREȚ. TÎLHĂREA.

SUS-AMINTÍT adj. sus-citat, sus-menționat, sus-numit, sus-pomenit, (înv.) prezís.

SUSÁN s. **1.** *(BOT.; Sesamum indicum)* (rar) sesám. **2.** (pop.) simít. *(A mîncat un ~.)*

susáiță s. v. SUSAI.

SUSCEPTÍBIL adj. **I. 1.** supărăcios, (reg.) supărélnic, supărós, (fam.) țîfnós. *(Om ~.)* **2.** sensibil, (ir.) sensibilós. *(De ce ești atît de ~?)* **II.1.** apt, bun, capabil, convenabil, potrivit. *(~ pentru un anumit scop.)* **2.** pasibil. *(~ de îmbunătățire.)*

SUSCEPTIBILITÁTE s. sensibilitate. *(Este de o ~ bolnăvicioasă.)*

SUSCITÁ vb. a deștepta, a produce, a provoca, a solicita, a stîrni, a trezi. *(Cartea ~ un mare interes.)*

SUS-CITÁT adj. sus-amintit, sus-menționat, sus-numit, sus-pomenit, (înv.) prezís.

susiorí vb. v. LĂSTĂRI.

SUS-MENȚIONÁT adj. sus-amintit, sus-citat, sus-numit, sus-pomenit, (înv.) prezís.

SUS-NUMÍT adj. sus-amintit, sus-citat, sus-menționat, sus-pomenit, (înv.) prezís.

SUSPÉCT adj. **1.** dubios, (astăzi rar) problemátic. *(O persoană ~.)* **2.** interlop, (fig.) deocheát. *(Lume ~.)* **3.** dubios, echivoc, îndoielnic, necurat. *(De o morală ~.)* **4.** dubios, veros. *(Afaceri, speculații ~.)*

SUSPECTÁ vb. a bănui, (înv. și pop.) a prepúne, (înv.) a suspiciona. *(A ~ pe cineva de ceva.)*

SUSPECTÁRE s. bănuire.

SUSPECTÁT adj. bănuit, (înv. și pop.) prepús.

SUSPENDÁ vb. **I.** a (se) agăța, a (se) atîrna, a (se) prinde, a (se) spînzura, (livr.) a (se) acroșa, (pop.) a (se) anina, a (se) zgrepțăna, (reg.) a (se) tăgîrța, (prin Munt.) a (se) atăgîrța, (Transilv.) a (se) împrínde. *(A ~ ceva în cui.)* **II. 1.** a(-și) înceta, a (-și) întrerupe, a(-și) opri, a(-și) sista. *(Pe timpul vacanței și-a ~ activitatea.)* **2.** a întrerupe. *(Au ~ cursurile pe cîteva zile.)* **3.** a interzice, a suprima. *(A ~ revista.)*

SUSPENDÁRE s. **I.** agățare, agățat, atîrnare, atîrnat, prindere, prins, spînzurare, spînzurat, (livr.) acroșáj, acroșáre, (pop.) anínare, aninát. *(~ unui obiect în cui.)* **II.1.** încetare, întrerupere, oprire, sistare. *(~ a lucrului de către grevíști.)* **2.** întrerupere. *(~ ședinței pentru două ore.)* **3.** interzicere, suprimare. *(~ apariției unei reviste.)*

SUSPENDÁT adj. **I.** agățat, atîrnat, spînzurat, (pop.) aninát. *(Obiecte ~ și obiecte libere.)* **II.** interzis, suprimat. *(Gazetă ~.)*

SUSPÉNSIE s. pauză. *(Momente de ~.)*

suspicioná vb. v. BĂNUI. SUSPECTA.

SUSPICIÓS adj. bănuitor, neîncrezător, temător, (livr.) circumspéct, incredúl, (rar) bănuicíos, bănuiélnic, (înv. și reg.) prepuiélnic, prepuitór, (reg.) năzárnic, (înv.) necredincíos, presupuitór. *(E un om tare ~.)*

SUSPICIÚNE s. bănuială, neîncredere, (livr.) circumspécție, incredulitáte, (pop.) prepús, (prin Mold.) bănát, (prin Ban.) bédă, (înv.) prepúnere. *(O atitudine de continuă ~.)*

SUSPÍN s. oftare, oftat, suspinare, suspinat, (pop.) aht, (înv. și reg.) oft, (înv.) oftătúră. *(Un ~ de ușurare.)*

suspín s. v. ASTMĂ.

SUSPINÁ vb. a ofta, (Transilv.) a șioi, (Transilv. și Ban.) a (se) șușcăi, (prin Ban.) a șușni. *(A ~ din adîncul inimii.)*

SUSPINÁRE s. oftare, oftat, suspin, suspinat, (pop.) aht, (înv. și reg.) oft, (înv.) oftătúră. *(O ~ de ușurare.)*

SUSPINÁT s. oftare, oftat, suspin, suspinare, (pop.) aht, (înv. și reg.) oft, (înv.) oftătúră. *(Un ~ de ușurare.)*

suspinătór s. v. ADORATOR.

SUS-POMENÍT adj. sus-amintit, sus-citat, sus-menționat, sus-numit, (înv.) prezís.

sustracție s. v. FURT. SUSTRAGERE.

SUSTRÁGE vb. **1.** a defrauda, a delapida, (rar) a frauda, (înv. și fam.) a sfeterisi, (impr.) a deturna. *(A ~ o sumă de bani.)* **2.** a fura, a lua, (rar) a hoți, (reg.) a șuchea, a șuchiri, (prin Transilv.) a ciușdi, (prin Bucov.) a hărșni, (Mold.) a pașli, (Transilv.) a pili, (înv. și fam.) a sfeterisi, (înv., în Transilv.) a șpilui, (fam.) a ciordi, a subtiliza, a șparli, a șterge, a șterpeli, (arg.) a mangli, a panghi, a șucări, a șuti. *(A ~ un stilou.)* **3.** a fura, a-și însuși, (fam.) a șterpeli, (arg.) a furgăsi, a furlua. *(~ un bun străin.)* **4.** a se eschiva, a fugi, a scăpa, (rar) a se strecura, (franțuzism) a se refuza, (înv. și reg.) a șovăi, (fam.) a se fofila.

(Nu se mai poate ~ de la ...) **5.** a abate. *(Gîndurile îl ~ de la lucru.)*

sustrage vb. v. SCĂDEA.

SUSTRĂGERE s. **1.** defraudare, delapidare, (înv. și fam.) sfeteriseală, sfeterisire, (grecism înv.) sfeterismós, (impr.) deturnare, *(~ unei sume de bani.)* **2.** furt, (rar) sustracție, (fam.) subtilizáre, șterpelíre. *(~ unui pachet.)* **3.** eschivare, (înv.) șovăială. *(~ de la obligații.)*

sustrágere s. v. SCĂDERE.

SUSTRÁS adj. defraudat, delapidat. *(Sumă ~.)*

SUSȚINĂTÓR adj., s. **1.** adj. sprijinitor. *(Stîlpi ~.)* **2.** s. adept, partizan, (rar) părtáș, (înv.) părteán. *(~ al unei doctrine.)* **3.** s. suporter. *(Un ~ înfocat al echipei.)* **4.** s. apărător, ocrotitor, protector, sprijin, sprijinitor, (rar) proteguitór, protejatór, (înv.) arcá, părtinitór, păzitór, priitór, scutitór, (fig.) reázem. *(El era ~ său în zile de restriște.)* **5.** s. (rar) întreținător. *(~ de familie.)*

SUSȚÍNE vb. **1.** a (se) propti, a (se) rezema, a (se) sprijini, (reg.) a (se) popri, a (se) prijini. *(Un stîlp ~ poarta.)* **2.** a purta, a sprijini, a ține. *(Vom merge cît ne-or ~ picioarele.)* **3.** a (se) ajuta, a (se) ajutora, a (se) ocroti, a (se) proteja, a (se) sprijini, (rar) a (se) protegui, (înv. și pop.) a (se) înlesni, (prin Transilv.) a (se) prindori, (înv.) a (se) îndemîna, a (se) protecta, (fam. fig.) a (se) propti. *(L-a ~ mult în viață.)* **4.** a (se) hrăni, a (se) întreține, a (se) ține. *(El își ~ părinții.)* **5.** a ajuta, a servi, a sluji, a sprijini. *(A ~ cauza revoluției.)* **6.** a pleda. *(A ~ cauza cuiva.)* **7.** a sprijini. *(A ~ propunerea făcută.)* **8.** a patrona, a sprijini, a tutela. *(Cine ~ această acțiune?)* **9.** a îmbărbăta, a încuraja, a îndemna, a însufleți, a stimula, (înv.) a însufla, a mîngîia, a semeți. *(Cine sau ce vă ~ în luptă?)* **10.** a afirma, a declara, a pretinde, a spune, a zice, (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ că marfa e de bună calitate.)* **11.** a arăta, a scrie. *(El ~ în articol că ...)* **12.** a spune. *(Ce ~ savantul în această carte?)* **13.** a argumenta, a demonstra, a dovedi, a întări, a proba. *(Și-a ~ temeinic ideile.)* **14.** a adeveri, a arăta, a atesta, a certifica, a confirma, a demonstra, a dovedi, a întări, a mărturisi, a proba, a sprijini, a stabili, (livr.) a corobora, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a încredința, a mărturi, a probui. *(Toate ~ cele spuse.)* **15.** a da, a desfășura, a duce, a purta, (înv.) a sta. *(Au ~ o luptă continuă cu inerția.)* **16.** a da. *(A ~ mai multe concerte.)*

susține vb. v. ÎNFRUNTA.

SUSȚÎNERE s. **1.** proptire, rezemare, sprijinire. *(~ unei construcții cu stîlpi.)* **2.** (concr.) pop, proptea, reazem, sprijin, (rar) sprijinitoáre, (pop.) popreá, (reg.) pripoánă, próptă, propteálă, proptíș, șpraiț, (prin Munt. și Olt.) papainóg, (Transilv.) șoș, (înv.) rezemătúră, sprijineálă, sprijoánă. *(O ~ solidă pentru gard.)* **3.** ocrotire, protejare, sprijinire, (rar) proteguíre. *(~ bătrînețelor lui.)* **4.** întreținere. *(~ familiei.)* **5.** servire, sprijinire. *(~ cauzei revoluției.)* **6.** pledare. *(~ cauzei cuiva.)* **7.** sprijinire. *(~ propunerii cuiva.)* **8.** ducere, purtare. *(~ unei campanii de presă.)*

SUSȚINÚT adj. **1.** ajutat, ajutorat, ocrotit, protejat, sprijinit, (rar) proteguít, (fam. fig.) proptít. *(Om ~.)* **2.** asiduu, insistent, perseverent, silitor, sîrguincios, sîrguitor, stăruitor, tenace, zelos. *(Eforturi ~.)* **3.** continuu, neîntrerupt, statornic, (înv.) nepregetát, nepregetătór. *(O preocupare ~.)*

SÚSUR s. **1.** clipoceală, clipocire, clipocit, murmur, susurare, șoaptă, șopot, zvon, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ de ape.)* **2.** fîșîit, foșnet, freamăt, murmur, sunet, susurare, șoaptă, șopot, (rar) șóșet. *(~ frunzelor.)* **3.** murmur, zumzet, zvon. *(~ (de glasuri îndepărtate.)*

SUSURÁ vb. **1.** a clipoci, a murmura, a suna, a șopoti, a șopti, a șușoti, (rar) a șușui, a zgomota, a zuzui, a zvoni, (reg.) a ujui, (înv.) a murmui. *(Apele ~.)* **2.** a fîșîi, a foșni, a suna, a șopoti, a șopti, a șușoti, a șușui, (rar) a sîsîi, (Mold. și Bucov.) a fălălăi, (Mold. și Transilv.) a pîrîi, (prin Transilv.) a șușora, (înv.) a prîsni. *(Frunzele ~.)*

SUSURÁRE s. **1.** clipoceală, clipocire, clipocit, murmur, susur, șoaptă, șopot, zvon, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ de ape.)* **2.** fîșîit, foșnet, freamăt, murmur, sunet, susur, șoaptă, șopot, (rar) șóșet. *(~ frunzelor.)*

SUSURĂTÓR adj. **1.** murmurător, șopotitor, (înv.) murmuitór. *(Ape ~.)* **2.** foșnitor, murmurător, sunător, șopotitor. *(Frunze ~.)*

șúșă s. v. COTOR. MATCĂ.

sutamétru s. v. CENTIMETRU.

SUTÁNĂ s. anteriu, reverendă, (Ban. și Transilv.) mintíe, (înv.) libadeá. *(~ preoțească.)*

sutár s. v. SUTĂ.

SUTÁȘ s. *(IST., MIL.)* **1.** centurion, (înv.) sătnic. *(~ în armata romană.)* **2.** hotnog, iuzbașă, sotnic. *(~ comanda în Moldova o sută de ostași.)*

SÚTĂ s. (fam.) sutár. *(Împrumută-mă cu o ~.)*

sútă s. v. SECOL. VEAC.

SUTÍME s. procent. *(5 ~ din total.)*

SUVÉICĂ s. *(TEXT.)* navetă, (pop.) suvélniță. *(~ la războiul de țesut.)*

suvélniță s. v. NAVETĂ. SUVEICĂ.

suvenír s. v. ADUCERE-AMINTE. AMINTIRE.

SUVERÁN adj., s. **1.** adj. absolut, necondiționat, suprem. *(Autoritate ~.)* **2.** adj. absolut, total. *(Un dispreț ~.)* **3.** adj. *(POLITICĂ)* independent, liber, neatîrnat, (înv. și pop.) slobod, (înv.) nedependént, vólnic. *(Stat ~.)* **4.** s. *(POLITICĂ)* monarh, rege, (pop.) crai, (înv.) rígă. *(~ al Suediei.)* **5.** s. *(POLITICĂ)* cîrmuitor, conducător, domn, domnitor, monarh, stăpînitor, vodă, voievod, (astăzi rar) stăpín, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădícă, (fig.) cîrmáci. *(Ștefan, marele ~ al Moldovei.)* **6.** s. *(BIS.) suveranul pontif* = papă, pontiful roman, pontiful Romei, sfîntul părinte.

SUVERÁNĂ s. *(POLITICĂ)* regină, (înv. și pop.) crăiásă.

SUVERANITÁTE s. *(POLITICĂ)* independență, libertate, neatîrnare, (înv. și pop.) slobozénie, (înv. și reg.) slobozíe, (înv.) nedependénță, volnicíe. *(~ unui stat.)*

suverián s. v. LIRĂ STERLINĂ.

svărdáică s. v. VIRDARE.

svéter s. v. PULOVER.

svez s. v. SUEDEZ.

Ş

ŞA s. *(GEOGR.)* curmătură, (reg.) deşilătură.

şa s. v. GREABĂN. SAMAR. SPATE. SPINARE.

ŞABLÓN s. model, tipar. *(~ de zugrăveli.)*

şablón s. v. CLIŞEU. LOC COMUN.

ŞABLONÁRD adj. banal, comun, standard, stereotip. *(Formule ~.)*

ŞABRÁCĂ s. cioltar, valtrap, (pop.) ţol, (reg.) harşă, ibîncă, jápiu, pocládă, pocroväţ, (înv.) abaí. *(~ se pune sub şaua calului.)*

şadîrván s. v. ARTEZIANĂ. FÎNTÎNĂ (ARTEZIANĂ). FÎNTÎNĂ (ŢÎŞNITOARE). HAVUZ.

şaí s. v. BÎRNĂ. CIUBĂR. GRINDĂ. HÎRDĂU. STÎLP.

şaítie s. v. CĂLDARE. GĂLEATĂ.

şágă s. v. GHIDUŞIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

ŞAH s. I. *(POLITICĂ)* şahinşah. *(~ Iranului.)* II. (înv.) şatrânge, (franţuzism înv.) eşec. *(Jocul de ~.)*

şah s. v. SULTAN.

ŞAHINŞÁH s. *(POLITICĂ)* şah. *(~ Iranului.)*

ŞAHÍST adj. şahistic. *(Festival ~.)*

ŞAHÍSTIC adj. şahist. *(Festival ~.)*

şahmarând s. v. BROCART.

şaht s. v. PUŢ.

ŞÁIBĂ s. *(TEHN.)* placă turnantă.

şáibă s. v. SEMN. ŢINTĂ.

şáică s. v. GAMELĂ. ŞLEP.

şaitáu s. v. BURGHIU. CANEA. CEP. CRIC. MACARA. MENGHINĂ. PRESĂ. SFREDEL. TEASC. VINCI. VÎRTEJ.

şal s. v. FULAR.

şalánţ s. v. CANAF. CIUCURE.

ŞALĂIÁŞ s. *(IHT.)* (reg.) şaliór.

ŞALĂU s. *(IHT.)* **1.** *(Stizostedion lucioperca)* (reg.) gurán, smúge, sudúc, (Mold.) sudác. **2.** *şalău-de-mare (Morone labrax)* = lavrac, lup-de-mare.

şaldáie s. v. LOSTRIŢĂ.

ŞÁLE s. pl. *(ANAT.)* **1.** (pop.) rărúnchi, (reg.) şáncă. *(Regiunea ~.)* **2.** mijloc. *(O dor ~.)*

şaliór s. v. ŞALĂIAŞ.

şálmă s. v. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUŞIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLITURĂ. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

ŞÁLTĂR s. *(FIZ.)* comutator, întrerupător. *(~ pentru lumina electrică.)*

ŞALUPÁR s. *(MAR.)* (rar) şalupíst.

şalupíst s. v. ŞALUPAR.

şalvaragíu s. v. TURC.

ŞALVIE-ÁLBĂ a. *(BOT.; Lavatera thuringiaca)* (reg.) ghílie, nálbă, rujă-de-deál, rujăfloare-máre.

şalvír s. v. ESCROC. HOŢ. IMPOSTOR. ÎNŞELĂTOR. PUNGAŞ. ŞARLATAN. ŞNAPAN.

şam s. v. DAMASC.

şamán s. v. VRĂJITOR.

ŞAMOTÁR s. şamotier, şamotor.

ŞAMOTIÉR s. şamotar, şamotor.

ŞAMOTÓR s. şamotar, şamotier.

ŞAN s. calapod. *(~ pentru cizme.)*

ŞANDRAMÁ s. maghernită. *(O ~ de casă.)*

ŞANFRENÁ vb. *(TEHN.)* a teşi.

ŞANFRENÁRE s. *(TEHN.)* teşire.

şanjá vb. v. METAMORFOZA. MODIFICA. PREFACE. PRESCHIMBA. SCHIMBA. TRANSFORMA.

ŞÁNSĂ s. **1.** noroc. (înv. şi pop.) norocíre, strîşte, (înv.) sclamét, (fam.) báftă, (rar fig.) vénă. *(Lipsit de ~; ~ lui a fost aceea că . . .)* **2.** posibilitate, sorţi (pl.). *(Are ~ de reuşită?)*

şantá vb. v. ŞCHIOPĂTA.

ŞANTAGÍST s. (rar) şantajór.

şantajór s. v. ŞANTAGIST.

şantalíu adj. v. ŞCHIOP.

ŞANTIÉR s. bina.

ŞANŢ s. **1.** (prin Mold. şi Bucov.) **hindíchi.** *(A săpa un ~.)* **2.** *(MIL.)* tranşee, (Ban., Transilv. şi Bucov.) ştélung, (înv.) ocóp. *(S-au adăpostit în ~.)*

şanţ s. v. BAZACONIE. BIZARERIE. BÎZDÎGANIE. CIUDĂŢENIE. CURIOZITATE. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. MINUNĂŢIE. NĂSTRUŞNICIE. NĂZDRĂVĂNIE. POZNĂ.

ŞÁPCĂ s. chipiu. *(~ de ceferist.)*

şápcă s. v. CĂCIULĂ.

ŞAPIROGRÁF s. *(TIPOGR.)* hectograf.

ŞÁPTE s. **1.** (reg.) şeptár. *(A luat un ~ la fizică.)* **2.** şeptar, (reg.) şeptácă, (fam.) şeptíc. *(Un ~ de treflă.)*

şar adj. v. BĂLŢAT. PĂTAT. PESTRIŢ. TĂRCAT.

şar s. v. ANHIDRIDĂ ARSENIOASĂ. ARSENIC. CULOARE. DUNGĂ. LINIE. REALGAR. RÎND. ŞIR. ŞIRAG. VARGĂ. VOPSEA.

şarabánă s. v. HARABA.

şarádă s. v. ENIGMĂ. MISTER. SECRET. TAINĂ.

şarampói s. v. BÎRNĂ. DÎRĂ. GRINDĂ. LEAŢ. PAR. PARMAC. STÎLP. ŞIPCĂ. URMĂ.

şarán s. v. CRAP.

şaránţ s. v. BÎRNĂ. GRINDĂ. PAR. PARMAC. STÎLP.

şare s. v. BALAMA. ŞARNIERĂ.

ŞARÉTĂ s. cabrioletă, (rar) tílburi. *(~ a unei ferme.)*

ŞARG adj. gălbui. *(Cal ~.)*

şárgă s. v. DUNGĂ. LINIE. PATĂ. VARGĂ.

ŞARLATÁN s. escroc, hoţ, impostor, înşelător, pungaş, şnapan, (rar) pîrlea (art.), (pop. şi fam.) pezevénchi, potlogár, (înv. şi reg.) máfler, pîrláci, (reg.) pasmarghiól, potcáş, (Mold., Bucov. şi Dobr.) şalvír, (înv.) calpuzán, (înv., în Mold.) şúler, (fam.) coţcár, pehliván, pişichér, (fig.) panglicár, papugíu, scamatór. *(Mare ~ mai e!)*

ŞARLATÁNCĂ s. escroacă, pungăşoaică, şnapancă. *(E o ~ notorie.)*

şarlatanerie s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.

ŞARLATANÉSC adj. hoţesc, pungăşesc, (rar) potlogăresc, (pop.) tîlhărésc. *(Faptă ~.)*

ŞARLATANÍE s. escrocherie, hoţie, impostură, înşelăciune, înşelătorie, pungăşeală, pungăşie, şmecherie, (livr.) tripotáj, (rar) şarlatanerie, şarlatanism, şmecherlíc, (pop. şi fam.) pezevenclíc, potlogărie, (Mold.) şolticărie, (înv.) calpuzanlíc, matrapazlărie, meşteşúg, şălviríe, (înv., în Mold.) şuleríe, (fam.) coţcărie, matrapazlíc, pehlivănie, pişicherlíc, şmechereálă, (înv. fam.) cóţcă, (fig.) panglicărie, scamatorie. *(Se ţine de ~ii.)*

şarlatanism s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.

şárlă s. v. COTARLĂ. GLOABĂ. JAVRĂ. JIGODIE. MÎRŢOAGĂ. POTAIE.

şarm s. v. DRĂGĂLĂŞENIE. FARMEC. GRAŢIE.

şarmánt adj. v. CAPTIVANT. CUCERITOR. DESFĂTĂTOR. FASCINANT. FERMECĂTOR. ÎNCÎNTĂTOR. RĂPITOR. SEDUCĂTOR.

ŞARNIÉRĂ s. balama, (pop.) ţiţínă, (Transilv. şi Maram.) pipă, (prin Ban. şi sud-vestul Transilv.) şarc. *(~ la uşă.)*

ŞÁRPE s. **1.** *(ZOOL.)* ofidian, (reg.) gîndác, péşte, (înv.) zmeu. **2.** *(ZOOL.)* *şarpe-cu-clopoţei (Crotalus horridus)* = crotal, (înv.) **şarpe-sunătór**; *şarpe-cu-ochelari (Naja naja)* = cobră. **3.** *(ASTRON.;* art.) (reg.) calea-rătăcíţilor.

şárpe s. v. BALAUR. MEMBRU. PENIS. SERPENTINĂ. ŢIPAR.

şarpe-ciónt s. v. NĂPÎRCĂ. VIPERĂ.

şarpe-ciúng s. v. NĂPÎRCĂ. VIPERĂ.

şarpe-de-sticlă s. v. NĂPÎRCĂ.

şarpe-scúrt s. v. NĂPÎRCĂ. VIPERĂ.

şarpe-sunătór s. v. CROTAL. ŞARPE-CU-CLOPOŢEI.

şarpe-veninát s. v. NĂPÎRCĂ. VIPERĂ.

şárpie s. v. SCAMĂ.

şarponél s. v. SĂNIŞOARĂ.

ŞART interj. pleosc. *(~! i-a tras o palmă.)*

şart s. v. ACORD. ARANJAMENT. CLAUZĂ. COMBINAŢIE. CONDIŢIE. CONTRACT. CONVENŢIE. DATINĂ. DISPOZIŢIE. FEL. HOTĂRÎRE. ÎNŢELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. OBICEI. ORDIN. PACT. PORUNCĂ. PREVEDERE. PUNCT. REGULĂ. RÎNDUIALĂ. ROST. SOCOTEALĂ. STIPULARE. STIPULAŢIE. TERMEN. TIPIC. TRADIŢIE. TRANZACŢIE. UZ. UZANŢĂ.

şáse interj. v. ATENŢIE.

ŞÁSE s. şesar. *(Un ~ de treflă.)*

şaselúnie s. v. SEMESTRU.

şaş s. v. VULTUR.

şaşmá s. v. PROSTOVOL.

ŞATÉN adj. castaniu. *(Păr ~.)*

şatránge s. v. ŞAH.

ŞÁTRĂ s. aşezare, sălaş. *(~ de ţigani.)*

şátră s. v. CORT. PRISPĂ.

şáucă s. v. CRUPĂ. SAPĂ. ŞALE.

şăgáci adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

şăgálnic adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

şăgîrt s. v. UCENIC.

şăinăli vb. v. CĂI. CĂINA. COMPĂTIMI. DEPLÎNGE. PLÎNGE. POCĂI. REGRETA.

şălbocár s. v. PAZĂ. SANTINELĂ. STRAJĂ. VEGHE.

şălcán adj. v. BĂLŢAT. PĂTAT. PESTRIŢ. TĂRCAT.

şălviríe s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.

şăncălăníe s. v. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUŞIE. GLUMĂ. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLITURĂ. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

şăncălét adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

şăncălíe s. v. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUŞIE. GLUMĂ. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLITURĂ. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

şăncălós adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

ŞĂNŢIŞÓR s. şănţuleţ, (rar) şănţúc, şănţuşór, (înv.) şănţúţ.

şănţúc s. v. ŞĂNŢIŞOR. ŞĂNŢULEŢ.

ŞĂNŢULÉŢ s. şănţişor, (rar) şănţúc, şănţuşór, (înv.) şănţúţ.

şănţuşór s. v. ŞĂNŢIŞOR. ŞĂNŢULEŢ.

şănţúţ s. v. ŞĂNŢIŞOR. ŞĂNŢULEŢ.

şăruí vb. v. RĂRIŢA.

ŞĂTRÁR s. corturar, ţigan nomad, (rar) şătráş.

şătráş s. v. CORTURAR. ŞĂTRAR. ŢIGAN NOMAD.

şcătúică s. v. CASETĂ. CUTIOARĂ. CUTIUŢĂ.

şcătúlă s. v. CASETĂ. CUTIE. CUTIOARĂ. CUTIUŢĂ.

şcheau s. v. SLAV. SLAVON.

ŞCHIOP adj. (pop.) cotonóg, (reg.) pedéstru, şantalíu, şchiopát, şoncăít, şont, şonţit, ştrol, (reg. şi depr.) şchiopîrnóg, şoióg, şonc, (prin Ban. şi Transilv.) şodílc, (prin Olt. şi Munt.) şontróp, (înv.) şchiopătór, (fam. şi depr.) şonticăít, şovîlcăít, (fam.) şontoróg. *(Om ~; cal ~.)*

şchiop s. v. PIETIN.
şchiopá vb. v. ŞCHIOPĂTA.
şchiopát adj. v. ŞCHIOP.
ŞCHIOPĂTÁ vb. (pop.) a (se) poticni, (înv. şi reg.) a stîngăci, (reg.) a hodăcăi, a şchiopîrca, a şîngăvi, a şoncăi, a şontîcălui, a şontorogi, a şonţi, (prin Transilv.) a hotîcîi, (prin Ban. şi Olt.) a şanta, (prin Olt. şi Transilv.) a şodîlcăi, (fam.) a şontîcăi, a şovîlcăi. *(Un om care ~.)*
ŞCHIOPĂTÁRE s. (rar) **şchiopătătúră**, **şchiopătúră**, (fam.) **şovîlcăiálă**, **şovîlcăít**. *(~ calului.)*
ŞCHIOPĂTÁT adj. (pop.) **şoldíu**, (fam.) **şontîcăít**, **şovîlcăít**. *(Mers ~.)*
şchiopătătúră s. v. ŞCHIOPĂTARE.
şchiopătór adj. v. ŞCHIOP.
şchiopătúră s. v. ŞCHIOPĂTARE.
şchiopíre interj. v. ŞONTÎC. ŞOVÎLC.
şchiopîrcá vb. v. ŞCHIOPĂTA.
şchiopîrnóg adj. v. ŞCHIOP.
ŞCOÁLĂ s. **1.** învăţătură, studiu. *(A plecat la ~.)* **2.** *şcoală secundară* = liceu, (înv.) colégiu, (înv., în Transilv. şi Ban.) gimnáziu. *(A absolvit ~.)*
şcoálă s. v. INTRIGĂ. MAŞINAŢIE. PEPINIERĂ. UNELTIRE.
ŞCOLÁR adj., s. **1.** adj. şcolăresc. *(Viaţa ~.)* **2.** adj. (înv.) scolástic, scolasticésc. *(Sfîrşitul anului ~.)* **3.** adj. didactic. *(Programă ~.)* **4.** s. elev, (înv.) scolástic, ucenic. *(Profesorul şi ~ii săi.)*
şcolár s. v. DISCIPOL. ELEV. ÎNVĂŢĂCEL. UCENIC.
ŞCOLARITÁTE s. (rar) şcolărie. *(În vremea ~.)*
ŞCOLARIZÁ vb. (reg.) a şcolări. *(A ~ toţi copiii de vîrstă şcolară.)*
ŞCOLĂRÉSC adj. şcolar. *(Viaţa ~.)*
ŞCOLĂRÉŞTE adv. (înv.) scolasticéşte. *(Merge îmbrăcată ~.)*
şcolărét s. v. ŞCOLĂRIME.
şcolări vb. v. ŞCOLARIZA.
şcolărie s. v. ŞCOLARITATE.
ŞCOLĂRÎME s. (rar) şcolărét. *(Întreaga ~.)*
ŞCOLĂRÎŢĂ s. elevă.
şcolériu s. v. DASCĂL. ÎNVĂŢĂTOR.
şcolí vb. v. INSTRUI. ÎNVĂŢA.
şcolít adj. v. CITIT. CULT. CULTIVAT. EDUCAT. INSTRUIT. ÎNVĂŢAT.
şcort s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUŢIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENŢĂ. GÎLCEAVĂ. INTRIGĂ. ÎNVRĂJBIRE, LITIGIU. MAŞINAŢIE. NEÎNŢELEGERE. UNELTIRE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.
şedátór s. v. MONITOR.
ŞEDEÁ vb. **1.** a sta. *(~ pe o bancă.)* **2.** a se aşeza, a sta, (pop.) a se púne. *(~ jos!)* **3.** a se opri, a poposi, a sta, a trage, a zăbovi. *(A~ la umbra unui stejar.)* **4.** a domicilia, a fi, a locui, a sta, (pop.) a hălădui, a sălăşlui, (înv. şi reg.) a băciui, (reg.) a sălăşi, (înv.) a sălăşui. *(A ~ o vreme la Bacău.)* **5.** a-i cădea, a i se potrivi, a-i veni. *(Haina îi ~ bine.)* **6.** a-i sta. *(Cum îţi ~ pălăria?)*
ŞEDÉRE s. **1.** stat. *(~ lui acolo a durat 3 zile.)* **2.** oprire, popas, (înv.) popríre, şezămînt. *(O ~ de două ore.)* **3.** domiciliere, locuire. *(~ lui acolo n-a durat mult.)*
şedére s. v. ADĂPOST. ADUNARE. AŞEZARE. CASĂ. CATISMĂ. CĂMIN. DEMNITATE. DOMICILIU. INACTIVITATE. INACŢIUNE. INERŢIE. ÎNTRUNIRE. LOCUINŢĂ. NEACTIVITATE. PASIVITATE. POZIŢIE. RANG. REŞEDINŢĂ. REUNIUNE. SĂLAŞ. SEDIU. ŞEDINŢĂ. TREAPTĂ.
ŞEDÍNŢĂ s. (înv.) sésie, **şedére**, **şezătúră**, (franţuzism înv.) seánţă. *(O ~ de lucru.)*
ŞEF s. **1.** superior. *(~ul şi subalternii săi.)* **2.** conducător, (fam.) ştab. *(~ al unei instituţii.)* **3.** conducător, vătaf, (înv.) stároste. *(~ al breslei cojocarilor.)* **4.** *(MUZ.) şef de orchestră* = dirijor. **5.** cap, căpetenie, comandant, conducător, mai-mare, (înv. şi reg.) tist, (Transilv.) birău, (înv.) călăúz, căpitán, comandír, naceálnic, povăţuitór, proprietár, tocmitór, vîrhóvnic, voievód, (latinism înv.) prepózit. *(~ al oştirii.)* **6.** conducător, (rar) diriguitór, (înv.) principál. *(~ al mişcării de eliberare.)*
ŞEFÍE s. **1.** conducere, direcţie. *(Deţine ~ unei instituţii.)* **2.** comandă, conducere, (înv.) pováţă, povăţuíre. *(Unitatea militară se află sub ~ lui.)*
şéged s. v. CALFĂ.
şeitán s. v. AGHIUŢĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.
şeitălétiu s. v. PLIMBARE. PROMENADĂ.
şeitălí vb. v. PLIMBA.
ŞELÁR s. (reg.) şoronár. *(E ~ de profesie.)*
şelămînt s. v. HARNAŞAMENT.
ŞELF s. *(GEOGR., GEOL.)* platformă continentală.
şelteáţă s. v. TÎRTIŢĂ.
ŞEMINÉU s. cămin. *(În ~ e aprins focul.)*
şeptácă s. v. ŞAPTE. ŞEPTAR.
ŞEPTÁR s. şapte, (reg.) şeptácă, (fam.) şeptíc. *(Un ~ de treflă.)*
şeptár s. v. ŞAPTE.
şeptíc s. v. ŞAPTE. ŞEPTAR.
ŞERB s. *(IST.)* iobag, rumân, vecin, (rar) serv, (înv.) prost.
şerb s. v. ASERVIT. ROB. SCLAV. SUBJUGAT.
şerbél s. v. OALĂ DE NOAPTE.
şerbeléu s. v. OALĂ DE NOAPTE.
ŞERBÍ vb. *(IST.)* a iobăgi.
şerbí vb. v. CONSACRA. DĂRUI. DEDICA. DESTINA. DEVOTA. HĂRĂZI. ÎNCHINA.
ŞERBÍE s. *(IST.)* iobăgie, rumânie, vecinătate, vecinie, (livr.) servitúte, (rar) serváj. *(Starea de ~ a ţăranilor.)*
şerbíe s. v. CAPTIVITATE. ROBIE. SCLAVIE.
şercán s. v. ZMEU.
şergát adj. v. BĂLŢAT. DUNGAT. TĂRCAT. VĂRGAT.
şerguiát adj. v. BĂLŢAT. PĂTAT. PESTRIŢ. TĂRCAT.
şerín s. v. MÎRZAC.

şerlái s. v. CINSTEŢ. IARBA-SFÎNTULUI-IOAN. JALE. JALEŞ. POJARNIŢĂ. SALBIE. SALVIE. SĂLVIE DE ETIOPIA. SUNĂTOARE.

ŞERPÁR s. chimir, (înv. şi reg.) **tisău**, (reg.) chingă, (Ban. şi Olt.) prăştie. *(Ţine banii în ~.)*

şerpár s. v. ŢIPAR.

şerpáriţă s. v. AMĂREALĂ. MAMA-PĂDURII. RĂCULEŢ. ŞOALDINĂ.

şerpéncă s. v. CRATIŢĂ.

şerpét s. v. GĂLBINARE.

ŞERPIŞÓR s. *(ZOOL.)* şerpuleţ, şerpurel.

şerpínţă s. v. AMĂREALĂ. GENŢIANĂ. GHINŢURĂ. ŞOALDINĂ.

ŞERPOÁICĂ s. (reg.) şerpoáie.

şerpoáie s. v. ŞERPOAICĂ.

şerpuínd adj. v. COTIT. ÎNTORTOCHEAT. SINUOS. SUCIT. ŞERPUIT. ŞERPUITOR.

ŞERPUÍRE s. cot, cotitură, curbă, întorsătură, întortochetură, ocol, răsucitură, serpentină, sinuozitate, şerpuitură, (rar) îndoitúră, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsúră, sucitúră, (Olt. şi Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)*

ŞERPUÍT adj. cotit, întortocheat, sinuos, sucit, şerpuitor, (rar) şerpuínd, (înv. şi reg.) şovăít, (înv.) serpentín. *(Un drum ~.)*

ŞERPUITÓR adj. cotit, întortocheat, sinuos, sucit, şerpuit, (rar) şerpuínd, (înv. şi reg.) şovăít, (înv.) serpentín. *(Un drum ~.)*

ŞERPUITÚRĂ s. **1.** cot, cotitură, curbă, întorsătură, întortochetură, ocol, răsucitură, serpentină, sinuozitate, şerpuire, (rar) îndoitúră, (pop.) cîrmeálă, cîrnitúră, întorsúră, sucitúră, (Olt. şi Ban.) covéi. *(~ a unui drum.)* **2.** cot, cotitură, meandru, sinuozitate, (reg.) taólă. *(~ a unei ape.)*

ŞERPULÉŢ s. *(ZOOL.)* şerpişor, şerpurel.

ŞERPURÉL s. *(ZOOL.)* şerpişor, şerpuleţ.

şerteáţă s. v. COCCIS.

ŞERUÍ vb. a cărnosi, a descărna, (reg.) a cărnui. *(~ pieile, în tăbăcărie.)*

ŞERUÍRE s. cărnosire, descărnare, (reg.) cărnuíre. *(~ a pieilor, în industria tăbăcăriei.)*

ŞERVÉT s. **1.** (Transilv. şi Ban.) salvétă. *(~ de masă.)* **2.** prosop, ştergar, (înv. şi reg.) mînăştérgură, peşchir, (reg.) măsái, profés, sprijineálă, ştérgură, (Transilv.) **chindéu**, (Olt. şi prin Ban.) sénic, (Transilv. şi Maram.) ştergător. *(Se spală şi se şterge cu ~.)*

şervét s. v. MARAMĂ. NĂFRAMĂ.

ŞERVEŢÉL s. (înv.) serviétă. *(Acoperă dulceaţa cu un ~.)*

şes s. v. PLATOU. PODIŞ.

ŞES s., adj. **1.** s. *(GEOGR.)* cîmp, cîmpie, (reg.) cohálm. *(Regiune de ~.)* **2.** adj. drept, neted, plan, plat, (pop.) óblu, (reg.) şesós, (Olt. şi Ban.) poléjnic, (înv.) tins, tócmai, (fig.) ras, şters. *(Un loc ~; o suprafaţă ~.)* **3.** adj. întins, neted, plan. *(Un platou ~.)*

ŞESÁR s. şasc. *(Un ~ de treflă.)*

şesós adj. v. DREPT. NETED. PLAN. PLAT. ŞES.

şest interj. v. ATENŢIE.

şéstină s. v. PLATOU. PODIŞ.

ŞEVALÉT s. *(PICT.)* căluş.

ŞEVERUÍRE s. *(TEHN.)* răzuire.

şezămînt s. v. ADĂPOST. AŞEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINŢĂ. OPRIRE. POPAS. REŞEDINŢĂ. SĂLAŞ. SEDIMENT. SEDIU. ŞEDERE.

ŞEZĂTOÁRE s. **1.** clacă, (reg.) furcăríe, (Transilv.) **hábă**, **hábără**, (prin Munt.) sideáncă. *(~ făcută la ţară în nopţile de iarnă.)* **2.** întrunire, reuniune. *(~ literară.)*

şezătór adj. v. SEDENTAR.

şezătúră s. v. ŞEDINŢĂ.

şezău s. v. FOTOLIU. JEŢ.

ŞEZÚT s. *(ANAT.)* dos, fund, popou, (rar) posteriór, (pop.) cur, (fam.) pópsi, (eufemistic) pardón.

şezút s. v. ADĂPOST. AŞEZARE. CASĂ. CĂMIN. DOMICILIU. LOCUINŢĂ. SĂLAŞ.

şfac s. v. LAŢ.

şfárcă s. v. TOBĂ.

şfébelă s. v. CHIBRIT.

şfei s. v. BOARCĂ. BOARŢĂ.

ŞFICHI s. sfîrc, pleasnă, (reg.) plesnitoáre, şugár. *(~ de bici.)*

şfichi s. v. IRONIE. PERSIFLARE. ZEFLEMEA.

ŞFICHIUÍ vb. **1.** a biciui, (reg.) a sfîrcîi, a zbiciui, a zbiciula, (înv.) a smicura. *(~ caii.)* **2.*** (fig.) a atinge, a împúnge, a înţepa, a pişca. *(Îl ~ cu vorba.)*

şfichiui vb. v. IRONIZA. PERSIFLA. ZEFLEMISI.

ŞFICHIUÍRE s. biciuire, şfichiuitură, (rar) biciuiálă. *(~ cailor.)*

şfichiuíre s. v. IRONIZARE. PERSIFLARE. ZEFLEMISIRE.

şfichiuitór adj. v. SARCASTIC. SATIRIC.

ŞFICHIUITÚRĂ s. biciuire, şfichiuire, (rar) biciuiálă. *(~ cailor.)*

şfichiuitúră s. v. IRONIE. PERSIFLARE. ZEFLEMEA.

ŞI conj., adv. **1.** conj. (coordonator copulativ) (înv.) i. *(E tînăr ~ frumos.)* **2.** conj. (completiv) de, să. *(Stai ~ mă aşteaptă.)* **3.** conj. (adversativ şi restrictiv) că. *(Să care bărbatul cu carul şi femeia cu poala, ~ tot se isprăveşte.)* **4.** adv. (înv. şi reg.) încă. *(După ce că e urîtă, o mai cheamă ~ Muşata.)*

şiárchin s. v. PEPENE.

şíbă s. v. CRĂCULIŢĂ. CRĂCUŞOARĂ. CRĂCUŢĂ. CRENGUŢĂ. GĂTEJ. RĂMUREA. RĂMURICĂ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

şibióg s. v. NOPTICOASĂ.

şic adj. v. ALES. DISTINS. ELEGANT. FIN. RAFINAT. SELECT. STILAT. SUBTIL.

şic s. v. BUN-GUST. DISTINCŢIE. ELEGANŢĂ. FLUTURAŞ. FLUTURE. PAIETĂ. POLEIALĂ. RAFINAMENT. STANIOL.

ŞICANÁ vb. a sîcîi, (rar) a străgăni, (înv.) a molesta. *(Îl ~ cu tot felul de mărunţişuri.)*

ŞICANATÓR adj., s. circotaş, (rar) procesív, (pop.) cîrtitór, gîlcevitór, (Mold. şi Bucov.) circiogár. *(Om ~.)*

ŞICÁNĂ s. **1.** (rar) străgăneálă, străgănire. *(Lasă-te de ~!)* **2.** dificultate, greutate, neajuns. *(Îi face tot felul de ~.)*

ȘIF s. *(TIPOGR.)* galion. *(Pe ~ se așază zaful.)*

ȘIFÓN s. *(TEXT.)* madipolon.

șifón s. v. DULAP. GARDEROB. ȘIFONIER.

ȘIFONÁ vb. a (se) boți, a (se) mototoli, (rar) a (se) cocoloși, (reg.) a (se) golomozi, a (se) mozoli, a (se) tîrnosi. *(I s-au ~ pantalonii.)*

șifonă vb. v. OFENSA. SUPĂRA.

ȘIFONÁRE s. boțire, mototolire. *(~ pantalonilor.)*

ȘIFONÁT adj. boțit, mototolit, necălcat. *(Haine ~.)*

șifonát adj. v. SUPĂRAT.

ȘIFONIÉR s. dulap, garderob, (înv. și reg.) sicríu, (prin Transilv.) cástăn, (prin Ban.) orman, (Transilv.) parséchi, (Transilv. și Maram.) șifón, (prin Ban.) șofrînár. *(Pune hainele în ~.)*

șifoniér s. v. COMODĂ. SCRIN.

șilbóe s. v. PAZĂ. SANTINELĂ. STRAJĂ. VEGHE.

șild s. v. COZOROC. VIZIERĂ.

șimitáu s. v. DRIȘCĂ. FĂȚUITOARE.

șimlédăr s. v. COZOROC. VIZIERĂ.

ȘÍNĂ s. **1.** (reg.) raf, șing, șteángără. *(~ la unele căi de rulare.)* **2.** cerc, (reg.) șing, (Transilv., Ban. și Mold.) raf. *(~ la roata unei căruțe.)* **3.** (reg.) șpăring. *(Sanie cu ~.)*

șínă s. v. BARĂ. CALE-FERATĂ. DRUM-DE-FIER. LINGOU. LINIE-FERATĂ.

șinc s. v. MASĂ. TARABĂ. TEJGHEA.

șindél s. v. CUȚIT.

șindră s. v. ȘINDRILĂ.

ȘINDRÍLĂ s. (pop.) prăștílă, (reg.) scíndură, ștablón, (Ban.) șíndră. *(Casă acoperită cu ~.)*

ȘINDRILÍ vb. (reg.) a șindrui. *(A ~ acoperișul unei case.)*

ȘINDRILÍRE s. șindrilit. *(~ acoperișului unei case.)*

ȘINDRILÍT adj. (reg.) șindruít. *(Casă ~.)*

ȘINDRILÍT s. șindrilire. *(~ acoperișului unei case.)*

șindruí vb. v. ȘINDRILI.

șindruít adj. v. ȘINDRILIT.

șing s. v. CERC. COT. STÎNJEN. ȘINĂ.

șinór s. v. BRANDENBURG. GĂITAN. ȘIRET. ȘNUR.

șinorí vb. v. ȘNURUI.

șinorít adj. v. ȘNURUIT.

șinorúț s. v. ȘNURULEȚ.

șintăr s. v. HINGHER.

ȘINUÍ vb. a ferecа. *(A ~ carul, roata.)*

ȘINUÍRE s. ferecare, ferecat, șinuit. *(~ unei roți.)*

ȘINUÍT adj. ferecat, (pop.) înfierát. *(Car ~; roți ~.)*

ȘINUÍT s. ferecare, ferecat, șinuire. *(~ unei roți.)*

șioí s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

șioí vb. v. OFTA. SUSPINA.

ȘIP s. *(IHT.; Acipenser sturio)* (rar) șipcă, viză gălbenă.

șip s. v. FLACON. GARAFĂ. STICLĂ.

ȘÍPCĂ s. leaț, (pop.) ostréț, (reg.) zăvór, (prin Bucov.) șarampói, (Olt. și Munt.) ștachétă, (prin Olt. și Ban.) șteáză, (Bucov.) șulumáchi, (Mold.) tabán, (prin Ban.) típlu. *(~ la un gard.)*

șípcă s. v. ȘIP.

ȘÍPOT s. ciuroi, (reg.) bijói, ciúciur. *(Un ~ de apă.)*

șípot s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. CASCADĂ. CATARACTĂ. CĂDERE DE APĂ. OCHI. ULUC. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

șipul-vîntului s. v. SCAI-ALBASTRU. SCAI-VÎNĂT.

șipușór s. v. FLACONAȘ. GĂRĂFIOARĂ. STICLUȚĂ.

ȘIR s. **1.** *(MIL.)* rînd, (înv. și reg.) stroi. *(Un ~ de soldați aliniați.)* **2.** șirag, (reg.) mătcál. *(~ de mărgele.)* **3.** succesiune, (fig.) lanț. *(Un ~ de case.)* **4.** coloană, convoi, lanț, rînd, (reg.) trîmbă. *(Un ~ de care.)* **5.** rînd, șirag, (reg.) ord, șar, (înv.) rang. *(Un ~ de plopi.)* **6.** *(GEOGR.)* brîu, lanț, șirag. *(~ Carpaților.)* **7.** înșirare, înșiruire, serie, succesiune. *(Un lung ~ de raționamente.)* **8.** succesiune, șirag, (Munt.) șireténie. *(Un ~ de evenimente.)* **9.** grămadă, mulțime, (fam.) cîrd. *(A trecut un ~ de ani de cînd nu ne-am văzut.)* **10.** coerență, logică, noimă, sens. *(Vorbește fără ~.)*

șir s. v. RÎND.

ȘIRÁG s. **1.** șir, (reg.) mătcál. *(Un ~ de smochine.)* **2.** colan, colier, salbă, (înv. și pop.) gherdán, (înv.) zgárdă. *(Un ~ de pietre scumpe.)* **3.** rînd, șir, (reg.) ord, șar, (înv.) rang. *(Un ~ de plopi.)* **4.** *(GEOGR.)* brîu, lanț, șir. *(~ Carpaților.)* **5.** succesiune, șir, (Munt.) șireténie. *(Un ~ de evenimente.)*

șirág s. v. ARMATĂ. COLOANĂ. FRONT. OASTE. OȘTIRE. PUTERE. TRUPE.

șira spátelor s. v. COLOANĂ VERTEBRALĂ. ȘIRA SPINĂRII.

ȘÍRĂ s. **1.** (Mold. și Transilv.) giréadă, (Transilv.) săcástru. *(~ de paie, de fîn.)* **2.** *(ANAT.)* **șira spinării** = coloană vertebrală, (reg.) șira spátelor, (înv.) greabănul spinării, osul spinării.

șiréglă s. v. CODÎRLĂ. FUND. TARGĂ.

ȘIRÉT adj., s. **1.** adj. șmecher, viclean, (înv. și reg.) marghiól, (reg.) spílăr, (Mold. și Bucov.) hîtru, (înv.) telpíz, (fam.) hoțomán, pișichér. *(E cam ~ dumnealui!)* **2.** adj. abil, șmecher, viclean, (pop.) mehénghi. *(Om ~ în acțiuni.)* **3.** s. fățarnic, ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, viclean, (livr.) fariséu, (reg.) proclét, (înv.) telpíz, (fig.) iezuít, tartúf, trombonist. *(Mare ~ mai ești, amice!)* **4.** adj. duplicitar, fals, farisеic, fățarnic, ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, viclean, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestríț, (înv. fig.) calp, zugrăvít. *(Atitudine ~.)*

ȘIRÉT s. **1.** (prin Ban.) sírmă *(~ de ghete.)* **2.** șnur, (reg.) șinór. *(~ la un obiect de îmbrăcăminte.)*

șirét s. v. ALICĂ. GLONȚ.

ŞIRETÉNIE s. **1.** şmecherie, viclenie, (rar) şireţie. *(Era de-o proverbială ~.)* **2.** stratagemă, subterfugiu, şiretlic, şmecherie, tertip, truc, viclenie, vicleşug, (rar) şireţíc, (reg.) solomonie, (Ban. şi Transilv.) mişculánţă, (înv.) marafét, măiestríe, (fam.) chichíţă, chiţibúş, manévră, merchéz. *(A uza de o ~.)*

şireténie s. v. CURS. DESFĂŞURARE. DEZVOLTARE. EVOLUŢIE. MERS. SUCCESIUNE. ŞIR. ŞIRAG.

ŞIRETLÍC s. stratagemă, subterfugiu, şiretenie, şmecherie, tertip, truc, viclenie, vicleşug, (rar) şireţíe, (reg.) solomonie, (Ban. şi Transilv.) mişculánţă, (înv.) marafét, măiestríe, (fam.) chichíţă, chiţibúş, manévră, merchéz. *(De ce ~ a uzat?)*

şireţíe s. v. STRATAGEMĂ. SUBTERFUGIU. ŞIRETENIE. ŞIRETLIC. ŞMECHERIE. TERTIP. TRUC. VICLENIE. VICLEŞUG.

şiríc s. v. PAR. PRĂJINĂ.

şiríneă s. v. BASMA. LEGĂTURĂ. MARAMĂ. NĂFRAMĂ. TULPAN.

şirlău s. v. ŞIROI. ŞUVOI.

şirm s. v. COZOROC. VIZIERĂ.

şiroádă s. v. BAIE. CADĂ. CIUBĂR. HÎRDĂU. PUTINĂ. VANĂ.

ŞIRÓI s. **1.** puhoi, rîu, şuvoi, torent. *(~ de apă.)* **2.** pîrîu, şuvoi. *(Un ~ de lacrimi, de sînge . . .)* **3.** şuvoi, (înv. şi reg.) şirlău. *(~ de sudoare.)*

ŞIROÍ vb. (rar) a şuvoi. *(Apa ~ pe jgheaburi.)*

ŞIROÍRE s. *(GEOGR., GEOL.)* erodare, eroziune, roadere, săpare, (fig.) spălare. *(Proces de ~ a solului de către ape.)*

şiruí vb. v. ALINIA. ÎNŞIRA. ÎNŞIRUI. ORDONA. RÎNDUI.

ŞIRULÉŢ s. (reg.) şirúţ.

şirúţ s. v. ŞIRULEŢ.

şiş s. v. HANGER. PUMNAL. STILET.

şişcav adj. v. PELTIC. SÎSÎIT.

şişcav adj., s. v. BÎLBÎIT. GÎNGAV. GÎNGĂVIT. GÎNGÎIT.

şişcă s. v. BABĂ. TOCĂTOR. VRĂJITOARE.

şişcăví vb. v. BÎLBÎI. GÎNGĂVI. GÎNGÎI. SÎSÎI.

şişcăvít adj., s. v. BÎLBÎIT. GÎNGAV. GÎNGĂVIT. GÎNGÎIT.

şişcói s. v. STAFIE. STRIGOI. VRĂJITOR.

şişneáb s. v. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ.

ŞIŞTÁR s. (reg.) bărbínţă, (Transilv. şi Ban.) cart, (prin Ban.) sécter, (Transilv., Maram. şi Mold.) toc.

şiştáv adj. v. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.

şiştav adj. v. DEBIL. DELICAT. FIRAV. FRAGIL. GINGAŞ. PIRPIRIU. PLĂPÎND. PRIZĂRIT. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. SLĂBUŢ. ŞUBRED.

şiştăví vb. v. CHIRCI. DEBILITA. DEGENERA. ÎNCHIRCI. PIPERNICI. SFRIJI. SLĂBĂNOGI. SLĂBI. ŞUBREZI. ZGÎRCI.

şiştăvíre s. v. CHIRCIRE. DEGENERARE. ÎNCHIRCIRE. PIPERNICIRE. SFRIJIRE

şiştoáre s. v. FUSCEL. MĂSEA.

ŞIŞTÓR s. *(TEHN.)* (prin Mold. şi Transilv.) spiţă. *(~ la prîsnelul morii.)*

ŞÍŢĂ s. (Mold., Bucov. şi Maram.) drăniţă. *(Casă acoperită cu ~.)*

şivói s. v. MICSANDRĂ. MICŞUNEA.

şingăví vb. v. ŞCHIOPĂTA.

şlactráîu s. art. v. AGHIUŢĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

şlag s. v. APOPLEXIE. BALANŢĂ. CÎNTAR. ICTUS APOPLECTIC. PARCHET.

şláidăr s. v. PRAŞTIE.

şláier s. v. VĂL. VOAL.

şláifăr s. v. TOCILAR.

şlap s. v. PAPUC.

şlarî s. v. PAPUC.

şlăitáî s. v. PORTMONEU. PORTOFEL.

şleácnă s. v. ZGURĂ.

ŞLEÁHTĂ s. **1.** bandă, cîrdăşie, clan, clică, gaşcă, (livr.) coterie, (rar) tágmă, (înv.) cardaşlîc, tacîm, taráf, (fig.) bisericúţă. *(Borfaşii formau o ~.)* **2.** adunătură, gloată, strînsură, (Ban.) zbor. *(Nu e decît o ~ de neisprăviţi.)*

ŞLEÁMPĂT adj. neglijent, neîngrijit, (fam.) îngălát. *(O femeie ~.)*

şleápă s. v. TRICORN.

şleápcă s. v. TRICORN.

ŞLEAU s. şteang, trăgătoare, (reg.) ştric. *(~ la ham.)*

şleau s. v. DRUM. FĂGAŞ. ITINERAR. PARCURS. RUTĂ. ŞOSEA. TRAIECT. TRAIECTORIE. TRASEU. ULM.

şledún s. v. TUFAN.

ŞLEFUÍ vb. **1.** a lustrui, (înv. şi reg.) a sclivisi. *(A ~ un obiect metalic.)* **2.** a netezi. *(A ~ o suprafaţă metalică.)* **3.** a cizela. *(~ cu dalta un material.)*

şleíuí vb. v. CIVILIZA. CIZELA. CULTIVA. RAFINA. STILA. STILIZA.

ŞLEFUÍRE s. **1.** lustruire, lustruit, şlefuit, (înv.) sclivisíre. *(~ unui obiect metalic.)* **2.** netezire, şlefuit. *(~ unei suprafeţe metalice.)* **3.** cizelare, cizelat, şlefuit. *(~ unui material dur.)*

şlefuíre s. v. CIZELARE. CULTIVARE. RAFINARE. STILARE. STILIZARE.

ŞLEFUÍT adj. **1.** lustruit, netezit, (reg.) leít, (înv.) sclivisít. *(Suprafaţă metalică ~.)* **2.** cizelat. *(Un material dur ~.)*

şleíuít adj. v. CIZELAT. MANIERAT. STILAT. STILIZAT.

ŞLEFUÍT s. **1.** lustruire, lustruit, şlefuire, (înv.) sclivisíre. *(~ unui obiect metalic.)* **2.** netezire, şlefuire. *(~ unei suprafeţe metalice.)* **3.** cizelare, cizelat, şlefuire. *(~ unui material dur.)*

şléngher s. v. BATISTĂ. CRAVATĂ.

ŞLEP s. *(MAR.)* (rar) ceam, (prin Olt. şi Munt.) şáică. *(~ remorcat de o navă.)*

şlep s. v. COADĂ. TRENĂ.

ŞLEPÁR s. *(MAR.)* (reg.) lădiér.

şlepcuí vb. v. PĂLMUI.

şlépoiţă s. v. FLEAŞCĂ. FLEŞCĂIALĂ. FLEŞCĂRAIE. LAPOVIŢĂ. ZLOATĂ.

şlingherái s. v. BRODERIE. DANTELĂ.
şlinguí vb. v. BRODA. COASE.
şlip s. v. TRAVERSĂ.
şlípă s. v. TENCUIALĂ.
şlíper s. v. TRAVERSĂ.
ŞLIŢ s. **1.** prohab. *(~ la pantaloni.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) ţinc. *(~ într-o piesă de lemn.)*
şloag s. v. FURTUN.
şloágăr s. v. LĂCĂTUŞ.
şloguí vb. v. PARALIZA.
şmag s. v. AROMĂ. BALSAM. IZ. MIREASMĂ. PARFUM.
ŞMÉCHER adj. **1.** şiret, viclean, (înv. şi reg.) marghiól, (reg.) spílăr, (Mold. şi Bucov.) hítru, (înv.) telpíz, (fam.) hoţomán, pişichér. *(E cam ~ dumnealui!)* **2.** abil, şiret, viclean, (pop.) mehénghi. *(Om ~.)*
şmechereálă s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.
şmecherí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ESCROCA. ÎNCÎNTA. ÎNŞELA. MINŢI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PUNGĂŞI. PURTA. TRIŞA.
ŞMECHERÍE s. **1.** şiretenie, viclenie, (rar) şireţíe. *(Era de-o ~ proverbială.)* **2.** stratagemă, subterfugiu, şiretenie, şiretlic, tertíp, truc, viclenie, vicleşug, (rar) şireţíe, (reg.) solomoníe, (Ban. şi Transilv.) mişculánţă, (înv.) marafét, măiestríe, (fam.) chichiţă, chiţibúş, manévră, merchéz. *(A uza de o ~.)* **3.** escrocherie, hoţie, impostură, înşelăciune, înşelătorie, pungăşeală, pungăşie, şarlatanie, (livr.) tripotáj, (rar) şarlataneríe, şarlatanísm, şmecherlíc, (pop. şi fam.) pezevenclíc, potlogăríe, (Mold.) şolticăríe, (înv.) calpuzanlíc, matrapazlăríe, meşteşúg, şălviríe, (înv., în Mold.) şuleríe, (fam.) coţcăríe, matrapazlíc, pehlivăníe, pişicherlíc, şmechereálă, (înv. fam.) cóţcă, (fig.) panglicăríe, scamatoríe. *(Se ţine de ~ii.)*
şmecherlíc s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.
ŞMECHEROÁICĂ s. hoţoaică, hoţomancă, ştrengăriţă. *(Mare ~ mai este!)*
ŞMÍRGHEL s. (rar) emerí. *(~ pentru lustruit.)*
şmotrí vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. INSPECTA. INSTRUI. MORALIZA. MUSTRA.
şmótru s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. INSPECŢIE. INSTRUCŢIE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAŢIE. REPROŞ.
şnáidăr s. v. CROITOR.
şnaidăríţă s. v. CROITOREASĂ.
şnálă s. v. CLANŢĂ. IVĂR. ÎNCUIETOARE.
ŞNAPÁN s. escroc, hoţ, impostor, înşelător, pungaş, şarlatan, (rar) pírlea (art.), (pop. şi fam.) pezevénchi, potlogár, (înv. şi reg.) máfler, pîrláci, (reg.) pasmarghiól, potcáş, (Mold., Bucov. şi Dobr.) şalvír, (înv.) calpuzán, (înv., în Mold.) şúler, (fam.) coţcár, pehliván, pişichér, (fig.) panglicár, papugíu, scamatór. *(Mare ~ mai e!)*
ŞNAPÁNCĂ s. escroacă, pungăşoaică, şarlatancă. *(E o ~ notorie.)*
şneap s. v. FLUIERAR MARE.
şnep s. v. SITAR.
şnit s. v. ŞTANŢĂ.
ŞNUR s. **1.** şiret, (reg.) şinór. *(~ la un obiect de îmbrăcăminte.)* **2.** cordon. *(~ electric.)*
ŞNURUÍ vb. (Transilv.) a şinori. *(A ~ un registru.)*
ŞNURUÍT adj. (Transilv.) şinorít. *(Registru ~.)*
ŞNURULÉŢ s. (Transilv.) şinorúţ.
şoácăţ s. v. GUZGAN. ŞOARECE. ŞOBOLAN.
şoádă s. v. GHIDUŞIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.
şoálă s. v. VARĂ. VERIŞOARĂ.
ŞOÁLDINĂ s. *(BOT.; Sedum acre)* (reg.) olóisă, şerpăríţă, şerpínţă, trînji (pl.), trínjin, buruiană-de-trínji, iarbă-de-şoáldină.
şoánă s. v. GHIDUŞIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.
ŞOÁPTĂ s. **1.** şuşoteală, şuşotit, (pop.) şopăcăiálă, şopăiálă, şopăít, (reg.) şoporoiálă, şoşoncálă, şóşot, (prin Olt. şi Munt.) pupuiálă, pupuít, (prin Olt.) pupuitúră, (Transilv. şi Mold.) şópot. *(Se aude o ~ nedesluşită de glasuri.)* **2.** bîrfă, bîrfeală, bîrfire, bîrfit, calomnie, calomniere, cleveteală, clevetire, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegrire, (pop.) húlă, hulíre, năpăstuíre, pîră, (înv. şi reg.) ponosluíre, (Ban.) tonocíe, (înv.) balamuţíe, catigoríe, clevétă, mozaviríe, (fam. fig.) încondeiére, înnegríre. *(Nu te pleca la ~ lor!)* **3.** fîşiit, foşnet, freamăt, murmur, sunet, susur, susurare, şopot, (rar) şóşet. *(~ frunzelor.)* **4.** clipoceală, clipocire, clipocit, murmur, susur, susurare, şopot, zvon, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ a unei ape.)*
ŞOÁRECE s. **1.** *(ZOOL.; Mus musculus)* (reg.) páruş, şoácăţ. **2.** *(ZOOL.) şoarece-de-câmp (Microtus arvalis)* = (reg.) popîndău, popîndéţ, popîndóc, **poponéţ**; *şoarece-de-pădure (Apodemus silvaticus)* = (reg.) popîndău, popînzác, popînzói, poponéţ. **3.** *(IHT.) şoarece-de-mare (Motella tricirrhata)* = (reg.) peşte-jidovésc.
şoárece s. v. CHIŢCAN. LILIAC.
şoarece-chiór s. v. CÎRTIŢĂ. SOBOL.
şoarece-de-máre s. v. LIMBĂ-DE-MARE.
şoátăr s. v. PIETRIŞ. PRUND. PRUNDIŞ.
ŞOBOLÁN s. *(ZOOL.)* **1.** *(Mus decumanus)* guzgan, (reg.) chiţcán, chiţorán, cloţán, gherlán, ghiorţán, griván, guz, hîrcióg, hîrţ, lostún, mioárcă, miogîrţán, mitorlán, miţorgán, păşói, pínţă, pîţóc, popîndău, popînzác, poponéţ, poţóc, soból, spurc, şoácăţ, şomíc, ţuşcán, zezerán. **2.** *(Rattus norvegicus)* guzgan, (reg.)

cloţán, miţorgán, potcán, şoácăţ. **3.** *şobolan-moscat (Desmana moschata)* = desman.

ŞOC s. *(MED.)* **1.** ictus. **2.** *şoc apexian* = impuls cardiac.

ŞOCÁ vb. **1.** a contraria, a vexa, (fig.) a izbi. *(M-au ~ cele auzite.)* **2.** a epata, a surprinde. *(Vrea să ne ~.)* **3.** a frapa, a surprinde, (fig.) a izbi. *(M-a ~ înfăţişarea lui.)*

ŞOCÁNT adj. **1.** epatant, surprinzător. *(O atitudine ~.)* **2.** frapant, izbitor, surprinzător, uimitor, (livr.) sesizánt. *(O asemănare ~.)*

ŞOCÁRE s. epatare. *(Încercarea de ~ a cuiva.)*

ŞOCÁT adj. contrariat, vexat, (fig.) izbít. *(Un om ~.)*

şod adj. v. AMUZANT. BIZAR. CIUDAT. COMIC. CURIOS. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. HAZLIU. INEXPLICABIL. INSOLIT. NĂSTRUŞNIC. NEOBIŞNUIT. NOSTIM. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. STRANIU. VESEL.

şodí vb. v. GLUMI.

şodíle adj. v. ŞCHIOP.

şodílcăí vb. v. ŞCHIOPĂTA.

şodolán s. v. FEMUR. ŞOLD.

şodomán adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

şodós adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

ŞOFÁ vb. a conduce. *(~ cu multă siguranţă.)*

şofáriu s. v. ADMINISTRATOR. INTENDENT.

şofél s. v. CIUBĂR. COFĂ. DONIŢĂ. HÎRDĂU.

şofél s. v. CIUBĂR. HÎRDĂU.

ŞOFÉR s. conducător. *(~ de basculantă.)*

şofílí vb. v. SFÎŞIA. ZDRENŢUI.

şofráe s. v. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

ŞOFRÁN s. *(BOT.)* **1.** *(Crocus variegatus)* şofrănel, brîndușă albă. **2.** *(Crocus moesiacus)* brîndușă galbenă. **3.** *(Crocus banaticus)* şofrănel.

şofrán s. v. BRÎNDUŞĂ. CODĂLBIŢĂ. SFRÎNCIOC. ŞOFRĂNAŞ.

şofran-gálben s. v. BRÎNDU Ă.

şofran-sălbátic s. v. SCHINEL.

şofran-vărgát s. v. BRÎNDUŞĂ.

şofrăcúţ s. v. CODĂLBIŢĂ. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

ŞOFRĂNÁŞ s. *(BOT.; Carthamus tinctorius)* (reg.) şofrán, şofrănél.

ŞOFRĂNÉL s. *(BOT.)* **1.** *(Crocus variegatus)* şofran, brîndușă albă. **2.** *(Crocus banaticus)* şofran. **3.** *(Cirsium furiens)* (reg.) crăpúşnic.

şofrănél s. v. BRÎNDUŞĂ. ŞOFRĂNAŞ.

şofrăníu adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

şofrínár s. v. DULAP. GARDEROB. ŞIFONIER.

şógor s. v. CUMNAT.

şogorán s. v. CUMNAT.

şógoriţă s. v. CUMNATĂ.

şohán adv. v. NICICÎND. NICIODATĂ.

şohánít adv. v. NICICÎND. NICIODATĂ.

şoimáne s. pl. v. IELE.

şoimăriţe s. pl. v. IELE.

şoim de vără s. v. ERETE.

şoimél s. v. ŞOIMULEŢ.

şoimişór s. v. ŞOIMULEŢ.

şoimul ciocírlíilor s. v. ERETE.

şoimulcán s. v. ŞOIMULEŢ.

ŞOIMULÉŢ s. *(ORNIT.)* (pop.) şoimél, şoimişór, şoimuleán, şoimuşór, şoimúţ.

şoimul rîndunélelor s. v. ERETE.

şoimuşór s. v. ŞOIMULEŢ.

şoimúţ s. v. BERBECEL. CODĂLBIŢĂ. LUPUL-VRĂBIILOR. SFRÎNCIOC. ŞOIMULEŢ.

şoióg adj. v. ŞCHIOP.

şoi s. v. CANĂ. CEAŞCĂ.

şólă s. v. OPINCĂ.

ŞOLD s. *(ANAT.)* **1.** (prin Munt.) şodolán. *(~ la om.)* **2.** (Ban.) chíciu, slăbíe. *(~ la animale.)*

şold s. v. CLINĂ. COASTĂ. COBORÎŞ. COSTIŞĂ. MUCHIE. PANTĂ. POVÎRNIŞ. PRIPOR. REPEZIŞ. SCOBORÎŞ. VERSANT.

ŞOLDÁR s. (reg.) chitrím, copsár, ţoft. *(~ la ham.)*

şoldí vb. v. APLECA. ÎNCLINA. LĂSA. STRÎMBA.

şoldíş adv. v. OBLIC. PIEZIŞ.

***ŞOLDÍT** adj. (pop.) şoldíu. *(Un cal ~.)*

şoldít adj. v. APLECAT. ÎNCLINAT. LĂSAT. PLECAT. POVÎRNIT. PRĂVĂLIT. STRÎMB.

şoldíu adj. v. APLECAT. ÎNCLINAT. LĂSAT. PLECAT. POVÎRNIT. PRĂVĂLIT. STRÎMB. ŞCHIOPĂTAT. ŞOLDIT.

şólnă s. v. CANĂ. CEAŞCĂ.

şolomeţ adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

şolorói s. v. ŞORŢ.

şolticăríe s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.

şoltíc interj. v. ŞONTÎC. ŞOVÎLC.

ŞOLTÚZ s. *(IST.)* judeţ, (prin Mold.) voít. *(~ al unui oraş.)*

şomíc s. v. CÎRTIŢĂ. GUZGAN. ORBETE. SOBOL. ŞOBOLAN.

şomîrdoále s. pl. v. HÎRTOAPE. HOPURI.

ŞOMOIÓG s. (pop.) şomoltóc. *(~ de paie.)*

şomoióg s. v. BUCHET. MĂNUNCHI.

şomoltóc s. v. BUCHET. MĂNUNCHI.

ŞOMOIOG.

şonc adj. v. ŞCHIOP.

şonc interj. v. ŞONTÎC. ŞOVÎLC.

şoncăí vb. v. ŞCHIOPĂTA.

şoncăít adj. v. ŞCHIOP.

şondoroí vb. v. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. GÎNGĂVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORMĂI. MURMURA.

şondoroiálă s. v. BODOGĂNEALĂ. BOLBOROSEALĂ. BOMBĂNEALĂ. BOMBĂNIT. BOMBĂNITURĂ. BOSCORODEALĂ. MORMĂIALĂ. MORMĂIRE. MORMĂIT. MORMĂITURĂ.

șondoroít s. v. BODOGĂNEALĂ. BOLBOROSEALĂ. BOMBĂNEALĂ. BOMBĂNIT. BOMBĂNITURĂ. BOSCORODEALĂ. MORMĂIALĂ. MORMĂIRE. MORMĂIT. MORMĂITURĂ.

șont adj. v. ȘCHIOP.

șont adj., s. v. INFIRM. INVALID. SCHILOD.

ȘONTÍC interj. **șovîlc !**, (reg.) **hodîc !**, **șchiopîrc !**, **șoitîc !**, **șonc !**

șonticăi vb. v. ȘCHIOPĂTA.

șonticăit adj. v. ȘCHIOP. ȘCHIOPĂTAT.

șonticălui vb. v. ȘCHIOPĂTA.

șontoróg adj. v. ȘCHIOP.

șontoróg adj., s. v. INFIRM. INVALID. OLOG. SCHILOD.

șontorogi vb. v. ȘCHIOPĂTA.

șontróp adj. v. ȘCHIOP.

șonți vb. v. DEFORMA. DESFIGURA. POCI. SCHIMONOSI. SLUȚI. STRÎMBA. ȘCHIOPĂTA. URÎȚI.

șontít adj. v. DEFORMAT. DESFIGURAT. POCIT. SCHIMONOSIT. SLUT. SLUȚIT. STRÎMB. STRÎMBAT. ȘCHIOP. URÎT. URÎȚIT.

șontít adj., s. v. INFIRM. INVALID. SCHILOD.

șop s. v. ȘOPRON. UMBRAR.

șopăcăí vb. v. ȘOPTI. ȘUȘOTI.

șopăcăiálă s. v. ȘOAPTĂ. ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

șopăí vb. v. ȘOPTI. ȘUȘOTI.

șopăíálă s. v. ȘOAPTĂ. ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

șopăít s. v. ȘOAPTĂ. ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

șopeltiví vb. v. GÎNGURI.

ȘOPÎRLÁIȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Parnassia palustris)* șopîrlică, șopîrliță, (rar) parnásie, (reg.) plescáiță, șopîrláriță. **2.** *(Prunella vulgaris)* șopîrliță, busuioc-de-cîmp, busuioc-roșu, busuioc-sălbatic, (reg.) șopîrláriță, iarbă-neágră.

șopîrláița s. v. ANGHINĂ DIFTERICĂ. DIFTERIE. RUIN.

șopîrlár s. v. ȘORECAR.

șopîrláriță s. v. ANGHINĂ DIFTERICĂ. BUSUIOC-DE-CÎMP. BUSUIOC-ROȘU. BUSUIOC-SĂLBATIC. DIFTERIE. ȘOPÎRLAIȚĂ. ȘOPÎRLICĂ. ȘOPÎRLIȚĂ.

ȘOPÎRLĂ s. *(ZOOL.; Lacerta)* (reg.) salamándră.

șopîrlă s. v. GUȘTER. SALAMANDRĂ.

ȘOPÎRLÍCĂ s. *(BOT.; Parnassia palustris)* șopîrlaiță, șopîrliță, (rar) parnásie, (reg.) plescáiță, șopîrláriță.

ȘOPÎRLÍȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Veronica chamaedrys)* (reg.) sămcúță. **2.** *(Veronica beccabunga)* bobornic, (reg.) pribólnic. **3.** *(Parnassia palustris)* șopîrlaiță, șopîrlică, (rar) parnásie, (reg.) plescáiță, șopîrláriță. **4.** *(Prunella vulgaris)* șopîrlaiță, busuioc-de-cîmp, busuioc-roșu, busuioc-sălbatic, (reg.) șopîrláriță, iarbă-neágră.

șopîrlița s. v. AMĂREALĂ. IARBA-ȘARPELUI.

șoporoiálă s. v. ȘOAPTĂ. ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

ȘÓPOT s. **1.** clipoceală, clipocire, clipocit, murmur, susur, susurare, șoaptă, zvon, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ de ape.)* **2.** fîșîit, foșnet, freamăt, murmur, sunet, susur, susurare, șoaptă, (rar) șóșet. *(~ de frunze.)*

șópot s. v. ȘOAPTĂ. ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

șopotéi s. v. ȘOPRON.

ȘOPOTÍ vb. **1.** a clipoci, a murmura, a suna, a susura, a șopti, a șușoti, (rar) a șușui, a zgomota, a zuzui, a zvoni, (reg.) a ujui, (înv.) a murmui. *(Apele ~.)* **2.** a fîșîi, a foșni, a suna, a susura, a șopti, a șușoti, a șușui, (rar) a sîsîi, (Mold. și Bucov.) a fălălăi, (Mold. și Transilv.) a pîrîi, (prin Transilv.) a șușora, (înv.) a prisni. *(Frunzele ~.)*

șopotí vb. v. ȘOPTI. ȘUȘOTI.

șopotít adj. v. ÎNGÎNAT. MURMURAT. ȘOPTIT.

ȘOPOTITÓR adj. **1.** murmurător, susurător, (înv.) murmuitór. *(Ape ~.)* **2.** foșnitor, murmurător, sunător, susurător. *(Frunze ~.)*

șoporoí vb. v. ȘOPTI. ȘUȘOTI.

șoporoiálă s. v. ȘOAPTĂ. ȘUȘOTEALĂ. ȘUȘOTIT.

șopréț s. v. ȘOPRON.

ȘOPRÓN s. **1.** (pop.) poiátă, (reg.) acioálă, șop, șopotéi, șopréț, șoproneáță, șușópru, (Transilv.) plesnicár, (prin Ban. și Maram.) scut, (Olt. și Ban.) scuteálă, (Transilv.) sin, (Olt. și Munt.) slon, (Ban.) șúpă, (prin Transilv.) șușóp. *(În ~ se fin unelțele agricole.)* **2.** șură, (pop.) șópru, (reg.) saiván, (Transilv.) cólnă, (prin Transilv., Maram. și Mold.) ștalău. *(~ pentru nutreț.)*

șoproneáță s. v. ȘOPRON.

șópru s. v. ȘOPRON. ȘURĂ.

ȘOPTÍ vb. **1.** a șușoti, (pop.) a șopăcăi, a șopăi, a șușui, (reg.) a șoșoni, (prin Olt. și Munt.) a pupui, (prin Olt.) a șoporoi, (Transilv. și Mold.) a șopoti. *(Nu știu ce a ~.)* **2.** a murmura. *(A ~ ceva pe care nu l-am înțeles.)* **3.** a sufla, (fig.) a strecura. *(I-a ~ ceva la ureche.)* **4.** a se afirma, a se auzi, a se spune, a se vorbi, a se zice, a se zvoni, (inv. și reg.) a (se) suna, (reg.) a se slomni. *(Se ~ că a plecat.)* **5.** a clipoci, a murmura, a suna, a susura, a șopoti, șușoti, (rar) a șușui, a zgomota, a zuzui, a zvoni, (reg.) a ujui, (înv.) a murmui. *(Apele ~.)* **6.** a fîșîi, a foșni, a suna, a susura, a șopoti, a șușoti, a șușui, (rar) a sîsîi, (Mold. și Bucov.) a fălălăi, (Mold. și Transilv.) a pîrîi, (prin Transilv.) a șușora, (înv.) a prisni. *(Frunzele ~.)*

ȘOPTÍT adj. îngînat, murmurat, (reg.) șopotít. *(Cu glas ~.)*

ȘORECÁR s. *(ORNIT.)* **1.** *(Buteo buteo)* (pop.) șopîrlár, (reg.) úică, uliul-șopîrlelor. **2.** *(Buteo rufinus)* (reg.) uliu-máre. **3.** *(Buteo lagopus)* (reg.) uliu-încălțát.

șorecár s. v. GAIE. ULIU-DE-TRESTIE.

șorecíe s. v. TRIOXID DE ARSEN.

șorecíu adj. v. CENUȘIU. FUMURIU. GRI. PLUMBURIU. SUR.

șorecoáie s. v. ȘORICIOAICĂ.

șoricáș s. v. ȘORICEL.

ŞORICĂRÍE s. *(ZOOL.)* şoricărime, (rar) şoricíme.

ŞORICĂRÍME s. *(ZOOL.)* şoricărie, (rar) şoricíme.

soriceáscă s. v. ANHIDRIDĂ ARSENIOASĂ. ARSENIC. ŞORICIOAICĂ. TRIOXID DE ARSEN.

şoriceáscă s. v. TRIOXID DE ARSEN.

ŞORICÉL s. **1.** *(ZOOL.)* (rar) şoricúţ, (reg.) şoricáş. **2.** *(BOT.; Myosurus minimus)* codiţucă.

şoricél s. v. BĂTRÎNIŞ.

ŞORÍCI s. (prin Transilv. şi Maram.) sor. *(~ de porc.)*

şoricícă s. v. TRIOXID DE ARSEN.

şoricíme s. v. ŞORICĂRIE. ŞORICĂRIME.

ŞORICIOÁICĂ s. *(ZOOL.)* (rar) şoriceáscă, (reg.) şorecoáie. *(~ e femela şoarecelui.)*

şoricioáică s. v. ANHIDRIDĂ ARSENIOASĂ. ARSENIC. TRIOXID DE ARSEN.

şoricúţ s. v. ŞORICEL.

şorliţă s. v. GAIE. VULTUR BĂRBOS. ZĂGAN.

şormínt s. v. GĂTEJ. SURCEA. SURCICĂ. USCĂTURĂ. VREASC.

şoroflău s. v. ŞURUBELNIŢĂ.

şoronár s. v. ŞELAR.

şorozáş s. v. ÎNCORPORARE. ÎNROLARE. RECRUTARE.

şorozí vb. v. ÎNCORPORA. ÎNROLA. RECRUTA.

ŞORŢ s. **1.** (reg.) şoloróf, şvartúg. *(~ brutarului.)* **2.** (Mold.) pestélcă. *(~ din portul popular feminin.)*

ŞORŢULÉŢ s. (Mold. şi Bucov.) pestelcúţă.

ŞOSEÁ s. (reg.) şleau.

şoselá vb. v. ŞOSELUI.

şoseláre s. v. ŞOSELUIRE.

şoselát adj. v. ŞOSELUIT.

ŞOSELUÍ vb. (rar) a şosela. *(A ~ un drum de ţară.)*

ŞOSELUÍRE s. (rar) şoseláre. *(~ unui drum de ţară.)*

ŞOSELUÍT adj. (rar) şoselát. *(Drumuri ~.)*

şoş s. v. BÎRNĂ. GRINDĂ. POP. PROPTEA. REAZEM. SPRIJIN. STÎLP. SUSŢINERE.

şóşet s. v. FÎŞÎIT. FOŞNET. FREAMĂT. MURMUR. SUNET. SUSUR. SUSURARE. ŞOAPTĂ. ŞOPOT.

şoşói s. v. IEPURE.

şoşoneálă s. v. ŞOAPTĂ. ŞUŞOTEALĂ. ŞUŞOTIT.

şoşoní vb. v. ŞOPTI. ŞUŞOTI.

şóşot s. v. ŞOAPTĂ. ŞUŞOTEALĂ. ŞUŞOTIT.

şóteă s. v. AGHIUŢĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

şotélnic adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

ŞÓTIE s. boroboaţă, ispravă, năzbîtie, năzdrăvănie, pocinog, poznă, trăsnaie, (reg.) boáţă, dandaná, dănănáie, dăndănáie, năsărímbă (Mold. şi Bucov.) palótie, (prin Ban.) snoábă, (Mold., Bucov. şi Transilv.) tonoásă, (înv.) bosmá. *(Ce ~ a mai făcut?)*

şótie s. v. FARSĂ. FESTĂ. GHIDUŞIE. GLUMĂ. PĂCĂLEALĂ. PĂCĂLITURĂ. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

şotiós adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

ŞOTRÓN s. (reg.) ştrénche, de-a clăsele, de-a şcoála, la şchiopícă. *(Joacă ~.)*

ŞOVÁR s. *(BOT.)* **1.** *(Carex silvatica şi pilosa)* rogoz. **2.** *şovar-de-munte (Poa trivialis)* = (reg.) firúţă, fîn.

şovár s. v. BUZDUGAN. PAPURĂ.

ŞOVĂÍ vb. **1.** a se clătina, a se împletici, (reg.) a se mătăcăni, a se mătăhăi, a se mătăhăli, a se mătălăi, a se mătănăi. *(Omul beat ~ în mers.)* **2.** a se codi, a ezita, a pregeta, (înv. şi reg.) a se îndoi, (reg.) a se îngăima, a se nedumeri, a se tîntăvi, (Mold.) a se cioşmoli, (prin Olt.) a se scîrciumi, (înv.) a se cruţa, a lipsi, (fig.) a oscila, (înv. fig.) a se atîrna, a se cumpăni, a se legăna. *(A ~ să se ducă acolo.)* **3.** a aştepta, a ezita. *(N-a mai ~ o clipă şi . . .)*

şovăí vb. v. CÎRMI. COTI. ESCHIVA. FLUCTUA. FLUIERA. FUGI. SCĂPA. SUSTRAGE. ŞUIERA. VIRA. VÎJÎI. VUI.

ŞOVĂIÁLĂ s. **1.** ezitare, nehotărîre, nesiguranţă, şovăire. *(~ cuiva la mers.)* **2.** codeală, codire, ezitare, fluctuaţie, îndoială, nehotărîre, pregetare, şovăire, (livr.) indecízie, (pop.) préget, (fig.) osciláre, oscilaţie. *(~ lui era justificată.)* **3.** dubiu, incertitudine, îndoială, neîncredere, nesiguranţă, rezervă, scepticism, şovăire, (astăzi rar) necredínţă, (înv.) aporíe, îndoínţă. *(Domnea o stare de ~.)*

şovăiálă s. v. ESCHIVARE. SUSTRAGERE.

ŞOVĂIÉLNIC adj. **1.** clătinat, împiedicat, împleticit, nesigur, poticnit, şovăitor, (rar) clătinătór, şovăínd, şovăít. *(Un mers ~.)* **2.** ezitant, nehotărît, nesigur. *(Gest ~.)* **3.** ezitant, fluctuant, indecis, nedecis, nehotărît, şovăitor, (rar) şovăínd, şovăít, (reg.) codélnic, (prin Munt.) pregetós, (înv.) înclinătór, îndoiélnic, pregetătór, tîrziélnic, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~; om ~.)*

şovăínd adj. v. CLĂTINAT. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. ÎMPIEDICAT. ÎMPLETICIT. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. NESIGUR. POTICNIT. ŞOVĂIELNIC. ŞOVĂITOR.

ŞOVĂÍRE s. **1.** ezitare, nehotărîre, nesiguranţă, şovăială. *(~ cuiva la mers.)* **2.** codeală, codire, ezitare, fluctuaţie, îndoială, nehotărîre, pregetare, şovăială, (livr.) indecízie, (pop.) préget, (fig.) osciláre, oscilaţie. *(~ lui era justificată.)* **3.** dubiu, incertitudine, îndoială, neîncredere, nesiguranţă, rezervă, scepticism, şovăială, (astăzi rar) necredínţă, (înv.) aporíe, îndoínţă. *(Domnea o stare de ~.)*

şovăít adj. v. CLĂTINAT. COTIT. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. ÎMPIEDICAT. ÎMPLETICIT. ÎNTORTOCHEAT. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. NESIGUR. POTICNIT. SINUOS. SUCIT. ŞERPUIT. ŞERPUITOR. ŞOVĂIELNIC. ŞOVĂITOR.

ŞOVĂITÓR adj. **1.** clătinat, împiedicat, împleticit, nesigur, poticnit, şovăielnic, (rar) clătinătór, şovăínd, şovăít. *(Un mers ~.)* **2.** ezitant, fluctuant, indecis, nedecis, nehotărît, şovăielnic, (rar) şovăínd, şovăít, (reg.) codélnic, (prin Munt.) pregetós, (înv.) înclinătór, îndoiélnic, pregetătór, tîrziélnic, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~ ; om ~.)*

ŞOVÍN s., adj. *(POLITICĂ)* şovinist.

ŞOVINÍST s., adj. *(POLITICĂ)* şovin.

şovăí adj. v. APLECAT. ÎNCLINAT. LĂSAT. PLECAT. POVÎRNIT. PRĂVĂLIT. STRÎMB.

ŞOVÍLC interj. şontíc !, (reg.) hodíc !, şchiopîrc !, şoltíc !, şonc !

şovilcăí vb. v. ŞCHIOPĂTA.

şovilcăiálă s. v. ŞCHIOPĂTARE.

şovilcăít adj. v. ŞCHIOP. ŞCHIOPĂTAT.

şovilcăít s. v. ŞCHIOPĂTARE.

şovîrcá vb. v. AGITA. COLCĂI. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. MIŞUI. MIŞUNA. ROI. VIERMUI.

şozénie s. v. BAZACONIE. BIZARERIE. BÎZDÎGANIE. CIUDĂŢENIE. CURIOZITATE. DRĂCIE. DRĂCOVENIE. GHIDUŞIE. GLUMĂ. MINUNĂŢIE. NĂSTRUŞNICIE. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

şozíe s. v. GHIDUŞIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ŞTRENGĂRIE.

spágă s. v. BACŞIŞ. MITĂ. ŞPERŢ.

spais s. v. CĂMARĂ.

spalét s. v. OBLON.

span s. v. ADMINISTRATOR. INTENDENT.

spanchíu adj. v. PIEZIŞ. STRABIC.

spanchíu adj., adv. v. CHIORÎŞ. CRUCIŞ. ÎNCRUCIŞAT. SAŞIU.

spanchíu adv. v. CHIONDORÎŞ. STRÎMB.

spanganét s. v. BAIONETĂ.

spárgă s. v. FRÎNGHIE. FUNIE. SFOARĂ.

sparhát s. v. CUPTOR. MAŞINĂ. PLITĂ. SOBĂ.

spáring s. v. ŞINĂ.

sparlí vb. v. FURA. LUA. SUSTRAGE.

spat s. v. EPARVEN. SPAVAN.

spaţír s. v. PLIMBARE. PROMENADĂ.

spaţirí vb. v. PLIMBA.

ŞPĂCLUIÁLĂ s. *(CONSTR.)* spăcluire. *(~ tencuielii.)*

ŞPĂCLUÍRE s. *(CONSTR.)* spăcluială. *(~ tencuielii.)*

spénglăr s. v. TINICHIGIU.

ŞPERÁCLU s. paspartu. *(A deschis uşa cu un ~.)*

spérlă s. v. JAR. JĂRĂGĂI. JERATIC. PRAF. PULBERE. SPUZĂ.

ŞPERŢ s. mită, (înv.) mituiálă, mîzdă, ruşfét, sfănţuiálă, (arg.) spágă. *(A lua ~.)*

*ŞPERŢÁR s. (fam. şi peior.) ciubucár.

ŞPERŢUÍ vb. a mitui, (astăzi rar) a sfănţui, (înv.) a mîzdi, (fig.) a únge. *(L-a ~ pentru a-i face o favoare.)*

ŞPERŢUIÁLĂ s. mituială, mituire, (astăzi rar) sfănţuiálă, sfănţuíre, (înv.) ruşfetărie, (fig.) úngere. *(~ unui funcţionar incorect.)*

spic s. v. LAVANDĂ. LEVĂNŢICĂ.

spicăluí vb. v. ÎMPĂNA.

spílăr adj. v. ŞIRET. ŞMECHER. VICLEAN.

spiluí vb. v. FURA. LUA. SUSTRAGE.

spiţ s. v. BLACHEU. DANTELĂ. TRIOR. VÎNTURĂTOARE.

spiţác s. v. SĂPĂLIGĂ.

spoiér s. v. SOBĂ.

spónghie s. v. BURETE.

spor s. v. PINTEN. SOBĂ.

sporhéi s. v. SOBĂ.

sporolí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. ECONOMISI. FACE. STRÎNGE.

spraiţ s. v. POP. PROPTEA. REAZEM. SPRIJIN. SUSŢINERE.

ŞPRIŢ s. (înv.) macmahón, (fam. rar) mişmáş. *(A bea un ~.)*

spriţ s. v. MORTAR. VERMOREL.

spronţá vb. v. OLĂRI. TEŞI.

ŞPRONŢUÍT s. *(SILV.)* olărit. *(~ unui buştean.)*

ŞPROT s. *(IHT.; Sprattus sprattus phalericus)* sardeluţă.

spur s. v. BASTARD. COPIL DIN FLORI.

spuroáică s. v. BASTARDĂ.

sráfinţigăr s. v. ŞURUBELNIŢĂ.

*ŞTAB s. (fam.) máhăr. *(E mare ~ la noi.)*

ştab s. v. CONDUCĂTOR. STAT-MAJOR. ŞEF.

ştablón s. v. ŞINDRILĂ.

ştachétă s. v. LEAŢ. ŞIPCĂ. ULUCĂ.

ŞTAFÉTĂ s. curier, mesager, (înv. şi reg.) olác, olăcár, (înv.) menzíl, paíc, pión, póştă, tabelár, tătár, vătăşél. *(A sosit o ~ călare.)*

ştaiétă s. v. ŞTIRE. VESTE.

ştáier s. v. BIR. DARE. IMPOZIT.

ŞTAIF s. (înv.) scoárţă. *(~ la încălţăminte.)*

ştal s. v. GRAJD.

ştalău s. v. GRAJD. ŞOPRON. ŞURĂ.

ştalóg s. v. GRAJD. STAUL.

ştamp s. v. MARCĂ. TIMBRU.

ŞTAMPILÁ vb. a pecetlui, (înv. şi reg.) a ştemplui. *(A ~ un act.)*

ŞTAMPILÁRE s. pecetluire. *(~ unui act.)*

ŞTAMPILÁT adj. pecetluit, (înv. şi reg.) ştempluít. *(Document, act~.)*

ŞTAMPÍLĂ s. pecete, sigiliu, (înv. şi reg.) pecetlár, (reg.) biag, ştémpel, ţil, (înv.) muhúr, pecétnic, péciu. *(A aplica ~ pe un act.)*

ştángă s. v. RANGĂ.

ŞTÂNŢĂ s. *(TEHN.)* **1.** tipar. *(~ pentru baterea monedelor.)* **2.** (rar) şnit. *(~ pentru piese de tablă.)*

ştar s. v. PATRU.

ştárghie s. v. PALMĂ.

şteah s. v. GUNOI. IMPURITATE. MURDĂRIE. NECURĂŢENIE. PRAF. PULBERE.

şteámăt s. v. MOTIV. PRETEXT. SCUZĂ. SUNET. ZGOMOT.

şteamp s. v. BÎRNĂ. GRINDĂ. PAR. PARMAC. PRIPON. STÎLP. ŢĂRUŞ.

șteand s. v. BUHAI.

șteângără s. v. ȘINĂ.

șteap s. v. BĂȚ. GHIMPE. MĂRĂCINE. NUIA. SPIN. ȚEAPĂ. ȚEPUȘĂ. VARGĂ.

șteársă s. v. PALMĂ.

șteáză s. v. LEAȚ. PIUĂ. STINGHIE. ȘIPCĂ.

șteeáiz s. v. PIC. PICHAMĂR. PICON.

ȘTÉCĂR s. *(FIZ.)* fișă.

ștélung s. v. ȘANȚ. TRANȘEE.

ștémpel s. v. MARCĂ. PATRIȚĂ. PECETE. SIGILIU. ȘTAMPILĂ. TIMBRU.

ștempluí vb. v. PECETLUI. ȘTAMPILA.

ștempluít adj. v. PECETLUIT. ȘTAMPILAT.

ȘTEMUÍRE s. *(TEHN.)* matare, ștemuit. *(~ metalului.)*

ȘTEMUÍT s. *(TEHN.)* matare, ștemuire. *(~ metalului.)*

ștenáp s. v. BÎRNĂ. GRINDĂ. PAR. PARMAC. STÎLP.

ștere s. v. APRET. GUNOI. IMPURITATE. MURDĂRIE. NECURĂȚENIE. SCROBEALĂ.

ȘTERGÁR s. prosop, șervet, (înv. și reg.) mînăștérgură, peșchir, (reg.) măsái, profés, sprijineálă, ștérgură, (Transilv.) chindéu, (Olt. și prin Ban.) sénic, (Transilv. și Maram.) ștergătór. *(Se spală și se ștérge cu ~.)*

ȘTERGĂTOÁRE s. preș.

ștergătór s. v. PROSOP, ȘERVET. ȘTERGAR.

ȘTÉRGE vb. **1.** a curăța. *(~ praful.)* **2.** a anula, a elimina, a înlătura, a scoate, a suprima, a tăia, (reg.) a ștricui. *(A ~ un rînd, un fragment dintr-un text.)* **3.** a radia. *(A ~ dintr-o evidență.)* **4.** a se estompa. *(Conturul i s-a ~.)*

ștérge vb. v. ABOLI. CĂRA. DESFIINȚA. DISPĂREA. DISTRUGE. FOFILA. FUGI. FURA. FURIȘA. IERTA. LUA. NIMICI. PIERI. RADE. STRECURA. SUPRIMA. SUSTRAGE. ZBUGHI. ZDROBI.

ȘTÉRGERE s. **1.** curățare. *(~ prafului.)* **2.** anulare, eliminare, îndepărtare, înlăturare, scoatere, suprimare, tăiere. *(~ unui rînd dintr-un text.)* **3.** estompare. *(~ contururilor.)*

ștérgere s. v. ABOLIRE. DESFIINȚARE. SUPRIMARE.

ștérgură s. v. PROSOP. ȘERVET. ȘTERGAR.

ștерpeleálă s. v. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE.

ștерpelí vb. v. FURA. ÎNSUȘI. LUA. SUSTRAGE.

ștерpelíre s. v. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. SUSTRAGERE.

ȘTERS adj. **1.** anulat, eliminat, înlăturat, scos, suprimat, tăiat. *(Un paragraf, un rînd ~.)* **2.** estompat, neclar, vag. *(Un contur ~.)* **3.** estompat, pal, palid, pierdut, stins, (reg.) sărbezíu, (fig.) dúlce, moále. *(Culori ~.)* **4.** spălăcit, (livr.) tern, (reg.) stricát. *(Nuanță ~.)* **5.** decolorat, spălăcit, (reg.) spălát, spălătocít, spălătuít. *(Un material ~.)* **6.** inexpresiv, neexpresiv, searbăd, spălăcit. *(O față ~.)*

ȘTERSĂTÚRĂ s. **1.** răsătură, (înv.) ștersúră. *(~ într-un text.)* **2.** anulare, tăietură. *(Ce sînt ~ile astea în scrisoare?)*

ștersúră s. v. RĂSĂTURĂ. ȘTERSĂTURĂ.

ștерț s. v. FEȘTILĂ. FITIL. OPAIȚ.

ștétă s. v. DAUNĂ. PAGUBĂ. PIERDERE. PREJUDICIU. STRICĂCIUNE.

ȘTÉVIE s. *(BOT.)* **1.** *(Rumex patientia)* măcrișul calului, (reg.) urzica-răței. **2.** *(Rumex alpinus)* (reg.) urzica-răței. **3.** *(Rumex conglomeratus)* măcrișul calului, (reg.) brustán, dragavéi, dragomír. **4.** *(Rumex crispus)* dragavei, (reg.) cerstățcá, hrenúț, limba-boúlui. **5.** *(Rumex palustris)* dragavei, dragaveică, măcriș de apă. **6.** *(Rumex sanguineus)* (reg.) dragavéi. **7.** *(Acetosa pratensis)* măcriș. **8.** *(Astrantia major)* (reg.) iurpăsătoare, cinstea-cîmpului, faptul-máre, iarbă-de-orbálț.

ȘTI vb. **1.** a afla, a auzi, (înv. și pop.) a oblici. *(Să ~ cu toții ce-ai făcut.)* **2.** a se dumeri, a înțelege, a se lămuri, a pricepe, (reg.) a se nădăi, (fig.) a se trezi. *(Tot nu ~ ce am vrut să-ți spun.)* **3.** a cunoaște, a pricepe, a stăpîni, (fam.) a vedea. *(~ la perfecție mai multe meserii.)* **4.** a cunoaște, a poseda, a stăpîni. *(~ trei limbi străine.)* **5.** a cunoaște, a înțelege, a pricepe. *(~ franceza?)* **6.** a avea, a găsi, a poseda. *(~ eu soluția problemei.)* **7.** a afla, a cunoaște. *(Vrei să ~ adevărul?)* **8.** a cunoaște, (astăzi rar) a pricépe. *(Nu ~ încă secretul?)* **9.** a (se) cunoaște. *(Ne ~ de mici; îl ~ ca pe un cal breaz.)* **10.** a cunoaște, a identifica, a recunoaște. *(Cum îl poți ~ dintre atîția?)* **11.** a bănui, a crede, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a întrezări, a presupune, a prevedea, a socoti, a visa, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **12.** a-și aminti. *(~ cum erai acum doi ani?)*

știbloáncă s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

ștícáiz s. v. BURGHIU. SFREDEL.

ȘTIFT s. *(TEHN.)* spin, cui cilindric.

ȘTIÍNȚĂ s. **1.** disciplină. *(Cibernetica este o ~ recentă.)* **2.** învățătură, (latinism rar) sapiénță, (înv.) dăscălíe. *(~ despre ...)* **3.** *știința exegezei* = hermeneutică. **4.** *știința viitorului* = futurologie, viitorologie. **5.** erudiție, (fam., adesea ir.) savantlîc. *(E uimit de ~ lui.)* **6.** abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteție, istețime, îndemînare, pricepere, talent, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșteríe, (reg.) apucătúră, pricepuție, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstrează o mare ~ în ..)* **7.** artă, dibăcie, iscusință, îndemînare, măiestrie, meșteșug, pricepere, talent. *(Obiect făcut cu multă ~.)*

știință s. v. CONȘTIINȚĂ. CUGET. CUNOAȘTERE. CUNOȘTINȚĂ. GÎNDIRE. INFORMAȚIE. PREGĂTIRE. SPIRIT. SUFLET. ȘTIRE. VESTE.

științélnic adj. v. ȘTIINȚIFIC.
științésc adj. v. ȘTIINȚIFIC.
ȘTIINȚÍFIC adj. **1.** (inv.) științélnic, științésc. *(Cercetare ~.)* **2.** exact, precis, riguros, strict. *(O definire ~.)*
știmuí vb. v. CONCORDA. CORESPUNDE. POTRIVI.
știoácă s. v. GHIONOI.
știoálnă s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. COPCĂ. GALERIE. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.
știobîle interj. v. BÎLDÎBÎC
știobîlcăi vb. v. BĂLĂCI.
știobîlcăiálă s. v. BĂLĂCEALĂ.
știobîlcăit s. v. BĂLĂCEALĂ.
știol s. v. CĂMIN. COȘ. HORN.
știorlicăi vb. v. CIRIPI. GÎNGURI. PIRUI.
știorlicăiálă s. v. CIRIPIT. GLAS. PIRUIT.
știpuí vb. v. TIGHELI. TIVI.
știr adj. v. STERIL. STERP.
ȘTIR s. *(BOT.)* **1.** *(Amaranthus retroflexus)* (reg.) știriță. **2.** *(Amaranthus angustifolius)* (reg.) moțul-curcánului.
știr s. v. LANȚ. LOBODĂ.
ȘTIRB adj. **1.** (reg.) știrbóc, știrbocít, (prin Transilv.) jimb. *(Un bătrîn ~.)* **2.** ciobit, ciocnit, știrbit. *(Pahar ~.)* **3.** știrbit, tocit. *(Cuțit ~.)*
știrbeálă s. v. CIOBITURĂ. CIOCNITURĂ. ȘTIRBITURĂ.
știrbénie s. v. ȘTIRBITURĂ.
ȘTIRBÍ vb. **1.** (reg.) a (se) știrboci. *(E bătrîn, a ~ tare.)* **2.** a (se) ciobi, a (se) ciocni. *(S-a ~ un pahar din serviciu.)* **3.** a (se) toci. *(Cuțitul s-a ~.)*
știrbí vb. v. ABATE. CĂLCA. CONTRAVENI. DIMINUA. ÎNCĂLCA. NESOCOTI. SCĂDEA. VIOLA.
știrbínă s. v. CIOBITURĂ. CIOCNITURĂ. ȘTIRBITURĂ.
ȘTIRBÍRE s. **1.** ciobire, ciocnire. *(~ a unui pahar.)* **2.** tocire. *(~ tăișului unui cuțit.)*
știrbíre s. v. DIMINUARE. SCĂDERE.
ȘTIRBÍT adj. **1.** ciobit, ciocnit, știrb. *(Pahar ~.)* **2.** știrb, tocit. *(Cuțit ~.)*
știrbít adj. v. DIMINUAT. SCĂZUT.
ȘTIRBITÚRĂ s. **1.** (rar) știrbénie, (inv. și reg.) știrbínă, (reg.) știrbeálă. *(~ la dinți.)* **2.** ciobitură, ciocnitură, (inv. și reg.) știrbínă, (reg.) ciumblitúră, știrbeálă. *(~ a unui pahar.)*
știrbóc adj. v. ȘTIRB.
știrbocí vb. v. ȘTIRBI.
știrbocít adj. v. ȘTIRB.
ștircă s. v. MUSTUITOR.
ȘTÍRE s. **1.** veste, (rar) semn, (inv.) cuvînt, glas, havadís, pliroforíe, ștafétă, (turcism inv.) mujdeá. *(Așteaptă cu nerăbdare o ~ de la el.)* **2.** mesaj, veste, (inv.) solíe. *(I-a transmis următoarea ~ . . .)* **3.** comunicare, informație, înștiințare, veste. *(A primit o ~ de mare importanță.)* **4.** cunoștință, informație, veste, (prin Transilv.) hir, (înv.) mărturíe, pliroforíe, știință. *(Ai vreo ~ despre el?)*
ștíre s. v. CUNOAȘTERE.
știrí vb. v. RĂGUȘI.
știrícă s. v. COȚOFANĂ.
știriceá s. v. COȚOFANĂ.
știrící vb. v. ANUNȚA. CERCETA. COMUNICA. INFORMA. ISCODI. ÎNCUNOȘTINȚA. ÎNȘTIINȚA. VESTI.
știriță adj. v. STERIL. STERP.
știriță s. v. ȘTIR.
știr-négru s. v. PELINARIȚĂ.
știubéci s. v. ALB DE PLUMB. CERUZĂ.
ȘTIUBÉI s. **1.** (reg.) budurói. *(Stupul primitiv se numește ~.)* **2.*** (reg.) budurói. *(~ la o fîntînă.)*
știubéi s.v. STUP.
ȘTIÚCĂ s. *(IHT.)* **1.** *(Esox lucius)* (pop.) lupul-bălții, (reg.) mîrliță. **2.** *știucă-de-mare (Belone belone euxini)* = zărgan, (reg.) țipar-de-máre.
ȘTIUCULÍȚĂ s. *(IHT.)* (reg.) știucúță.
știucúță s. v. ȘTIUCULIȚĂ.
știuhuréz s. v. CIUF.
știulbícă vb. v. AȚIPI. DORMITA. MOȚĂI. PICOTI. PIROTI.
știulboánă s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.
știuldíc interj. v. BÎLDÎBÎC.
știuleág s. v. ȘTIULETE.
știuleán s. v. COCEAN. ȘTIULETE.
ȘTIULÉTE s. *(BOT.)* **1.** (pop.) păpușă, (reg.) ciocán, ciocălău, cotolán, cucurúz, drúgă, drugălău, păpușói, porúmb, știuleág, tiulihău, tuléu, (prin Ban.) tofleác. *(A fiert doi ~.)* **2.** cocean, (reg.) ciocán, ciocălău, drúgă, drugălău, știuleán, știuléu, (Ban. și Olt.) ciocló́d. *(A mîncat un porumb fiert și a aruncat ~.)*
știuléu s. v. COCEAN. ȘTIULETE.
știulghít adj. v. HĂMESIT. LIHNIT.
știup s. v. POSPAI. PRAF. PULBERE.
ȘTIÚT adj. **1.** cunoscut. *(Lucruri ~.)* **2.** cunoscut, familiar. *(Locuri ~.)* **3.** arhicunoscut, banal, depășit, vechi, (rar) răscunoscút, (fam. fig.) fumát, răsuflát. *(O glumă ~.)*
știút adj. v. CITIT. ERUDIT. ÎNVĂȚAT. SAVANT.
știutór adj. v. CITIT. ERUDIT. ÎNVĂȚAT. SAVANT.
știutór adj., s. v. CUNOSCĂTOR.
știutúră s. v. CUNOAȘTERE. ÎNȚELEGERE. PERCEPERE. PRICEPERE. SESIZARE.
ștócfiș s. v. BATOG. COD. MORUĂ.
ștopolí vb. v. CÎRPI. COASE. PRINDE. ȚESE.
ștos s. v. BRÎNCI. GHIONT. IZBITURĂ. ÎMBRÎNCEALĂ. ÎMBRÎNCITURĂ. ÎMPINSĂTURĂ. LOVITURĂ.
ștraf s. v. AMENDĂ. CONDAMNARE. OSÎNDĂ. PEDEAPSĂ. PENALITATE. PENALIZARE. SANCȚIUNE.
ȘTRAIF s. bandă, bantă, fîșie. *(Un ~ la mînecile cămășii,)*
ștraif s. v. DUNGĂ. LINIE.
ștráihmas s. v. ZGÎRIECI.
ștráimodlu s. v. ZGÎRIECI.
ștram adj. v. AGER. DEȘTEPT. DIBACI. INTELIGENT. ISCUSIT. ISTEȚ. ÎNDEMÎNATIC. PRICEPUT.

ştrapáţ s. v. ALERGARE. ALERGĂTURĂ. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORŢARE. FUGĂ. GOANĂ. MUNCĂ. OSTENEALĂ. SFORŢARE. SILINŢĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINŢĂ. TRUDĂ. UMBLĂTURĂ. UMBLET. ZBATERE.

ştrápă s. v. ALERGARE. ALERGĂTURĂ. FUGĂ. GOANĂ. UMBLĂTURĂ. UMBLET.

ştrăfuí vb. v. AMENDA. PENALIZA.

ŞTREANG s. **1.** laţ, (pop.) juvăţ, (reg.) hăţ, (înv.) arcán. *(~ la capătul unei funii.)* **2.** spînzurătoare, (înv.) pierzări (pl.). *(A ajuns la ~.)* **3.** şleau, trăgătoare, (reg.) ştric. *(~ la ham.)*

ştreang s. v. FRÎNGHIE. FUNIE.

ştrec s. v. CALE-FERATĂ. DRUM-DE-FIER. GALERIE. LINIE-FERATĂ.

ŞTRECUÍRE s. ştrecuit. *(~ pieilor.)*

ŞTRECUÍT s. ştrecuire. *(~ pieilor.)*

ştremeleág s. v. MEMBRU. PENIS.

ştrénche s. v. ŞOTRON.

ştrengár adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

ŞTRENGÁR adj., s. **1.** adj. drăcos, poznaş. *(Un copil ~.)* **2.** adj., s. nebunatic, poznaş, (prin Mold.) bazaóchi. *(Mare ~ mai este!)* **3.** s. (fam.) hoţ, hoţomán, tîlhár. *(Ce ~ fără pereche!)*

ştrengár s. v. AFEMEIAT. CRAI. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUŞLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ. VAGABOND.

ştrengării vb. v. HOINĂRI. VAGABONDA.

ŞTRENGĂRÍE s. **1.** ghiduşie, glumă, năzbîtie, năzdrăvănie, nebunie, poznă, (prin Ban.) poşováică, (Mold.) prújă, prujitúră, (Mold., Bucov. şi Transilv.) şágă, (prin Ban. şi Transilv.) şálmă, (prin Transilv. şi Olt.) şoádă, (prin Olt. şi Munt.) şoână, (Transilv., Ban. şi Olt.) şozénie, (Transilv.) şozíe, (Mold.) tămăşág, (prin Olt.) zgoándă, (înv.) cabazlíc, (fam.) pehlivănie. *(~ lui ne-a amuzat.)* **2.** drăcie, drăcovenie, năzbîtie, poznă, (pop.) drăcărie, (fam.) parascovénie. *(Ce mai e şi ~ asta?)* **3.** bazaconie, năzbîtie, poznă, trăsnaie, (Olt.) trăsneálă. *(O ~ de copil.)* **4.** farsă, festă, ghiduşie, glumă, păcăleală, păcălitură, poznă, (pop. şi fam.) renghi, şotie, (reg.) năsărîmbă, păcálă, (Ban. şi Transilv.) mişculánţă, (prin Ban. şi Transilv.) şálmă, (prin Transilv.) şăncălăníe, (prin Transilv. şi Munt.) şăncălíe, (înv.) bosmá. *(Lasă-te de ~ii!)*

ştrengărie s. v. GOLĂNIE. HAIMANALÎC. HOINĂREALĂ. VAGABONDAJ. VAGABONDARE.

ŞTRENGĂRÍŢĂ s. **1.** hoţoaică, hoţomancă, şmecheroaică. *(Mare ~ mai este!)* **2.*** diavoliţă, drăcoaică, tartoriţă, (Mold.) zgîtie. *(Maria e o ~ şi jumătate.)*

ştric s. v. FRÎNGHIE. FUNICULAR. FUNIE. GRAD. ŞLEAU. ŞTREANG. TRĂGĂTOARE.

ştricăní vb. v. BRODA. COASE. CROŞETA. ÎMPLETI. TRICOTA.

ştricuí vb. v. ANULA. ELIMINA. ÎNLĂTURA. SCOATE. SUPRIMA. ŞTERGE. TĂIA.

ştrimí s. v. CIORAP.

ştrofăluí vb. v. PEDEPSI.

ştrol adj. v. ŞCHIOP.

ştuc s. v. BUCATĂ. CRÎMPEI. FRACŢIUNE. FRAGMENT. FRÎNTURĂ. PARTE. PORŢIUNE. SECŢIUNE. TRANŞĂ.

ştudiruí vb. v. ÎNVĂŢA. STUDIA.

şturm s. v. ASALT. ATAC. IUREŞ. NĂVALĂ. NĂVĂLIRE.

ŞTUŢ s. *(TEHN.)* tubulură.

ştuţ s. v. CARABINĂ.

ŞÚBER s. *(TEHN.)* registru, sertar, ventil. *(~ la o conductă.)*

şúber s. v. CĂMIN. COŞ. HORN.

şubíţă s. v. ŞUBULIŢĂ.

ŞÚBRED adj. **1.** nerezistent, nesolid, netrainic, slab, şubrezit, (rar) precár. *(O construcţie ~.)* **2.** netrainic, (livr.) caduc. *(Un lucru ~.)* **3.** debil, delicat, firav, fragil, gingaş, pirpiriu, plăpînd, prizărit, sfrijit, slab, slăbănog, slăbuţ, (pop.) piţigăiát, (înv. şi reg.) mîrşav, ticălós, (reg.) gubáv, morînglav, (Mold. şi Transilv.) sighináş, (Mold. şi Olt.) şíştav. *(Un copil ~; o constituţie ~.)*

şúbred adj. v. DISCUTABIL. NESIGUR. PRECAR.

ŞUBREZEÁLĂ s. slăbiciune. *(~ construcţiei.)*

ŞUBREZÉNIE s. **1.** (livr.) caducitate. *(~ unui lucru.)* **2.** debilitate, slăbănogeală, slăbiciune, (înv.) slăbănogíe. *(O stare de ~ alarmantă.)*

şubrezénie s. v. NESIGURANŢĂ. NETEMEINICIE. PRECARITATE. SLĂBICIUNE.

ŞUBREZÍ vb. a (se) debilita, a (se) slăbănogi, a slăbi, (reg.) a (se) ticăloşi, (prin Munt.) a (se) şiştăvi. *(S-a ~ de tot, bietul copil!)*

ŞUBREZÍRE s. **1.** slăbire. *(~ construcţiei.)* **2.** debilitare. *(~ unui copil.)*

ŞUBREZÍT adj. nerezistent, nesolid, netrainic, slab, şubred, (rar) precár. *(O construcţie ~.)*

ŞUBULÍŢĂ s. (reg.) şubíţă, şubúţă. *(~ îmblănită.)*

şubúţă s. v. ŞUBULIŢĂ.

şucărí vb. v. ARANJA. DICHISI. FĂLI. FERCHEZUI. FUDULI. FURA. GĂTI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎMPODOBI. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. LUA. MÎNDRI. SEMEŢI. SPILCUI. SUPĂRA. SUSTRAGE.

şucheá vb. v. FURA. LUA. SUSTRAGE.

şucheát adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. CORUPT. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESCREIERAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂŢAT. IMORAL. NEBUN. NERUŞINAT. PERVERTIT. SMINTIT. STRICAT. ŢICNIT. VICIOS. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

şuchirí vb. v. FURA. LUA. SUSTRAGE.

şuetár s. v. BANCHER.

şuétă s. v. BANCĂ. CONVERSAŢIE. CONVORBIRE. DIALOG. DISCUŢIE.

şufărí vb. v. ESCROCA. ÎNŞELA. PUNGĂŞI.

şufládă s. v. SERTAR.

şúflă s. v. CAUC. CĂUŞ. LOPATĂ. RAMĂ. SCAFĂ. VÎSLĂ.

şugár adj. v. SUBŢIRATIC. SUBŢIRE. SUPLU. ZVELT.

şugár s. v. PLEASNĂ. SFÎRC. ŞFICHI.

súgă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULŢUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

şugărél s. v. DUMBEŢ.

şugubáţ adj. v. GLUMEŢ. HAZLIU. POZNAŞ. VESEL.

şugubáţ s., adj. v. ASASIN. CRIMINAL. OMORÎTOR. UCIGAŞ.

şugubínă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULŢUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

şugui vb. v. ADEMENI. AMĂGI. GLUMI. ÎNCÎNTA. ÎNŞELA. MINŢI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIŞA.

şuhárie s. v. CATAR. CORIZĂ. GUTURAI. RĂCEALĂ. RINITĂ.

şui adj. v. ASTMATIC. DIFORM. HIDOS. HÎD. MONSTRUOS. POCIT. RESPINGĂTOR. SCHIMONOSIT. SLUT. STRÎMB. SUBŢIRATIC. SUBŢIRE. SUPLU. URÎT. ZVELT.

şui adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEŢ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

şui s. v. ARTRITĂ. ASTMĂ. CANCER. EMFIZEM PULMONAR. GUTĂ. HEMOROIZI. LUES. NEOPLASM. PODAGRĂ. RETEVEI. SCROFULE. SCROFULOZĂ. SCURTĂTURĂ. SIFILIS. TUMOARE MALIGNĂ.

ŞUIER s. **1.** şuierare, şuierat, şuierătură, vîjîială, vîjîire, vîjîit, vîjîitură, vuiet. *(~ vîntului.)* **2.** fluier, fluierat, fluierătură, şuierat, şuierătură. *(Se aude un ~.)*

ŞUIERÁ vb. **1.** a fluiera, a vîjîi, a vui, (rar) a zbîrnîi, (Transilv.) a şovăi. *(Vîntul ~ prin hornuri.)* **2.** a piui, a ţiui, a vîjîi, (reg.) a ţistui. *(Glonţul i-a ~ pe la ureche.)* **3.** a fîsîi, a sîsîi. *(Şerpii ~.)*

ŞUIERÁRE s, şuier, şuierat, şuierătură, vîjîială, vîjîire, vîjîit, vîjîitură, vuiet. *(~ vîntului.)*

ŞUIERÁT adj. şuierător. *(O respiraţie~.)*

ŞUIERÁT s. **1.** şuier, şuierare, şuierătură, vîjîială, vîjîire, vîjîit, vîjîitură, vuiet. *(~ vîntului.)* **2.** piuit, piuitură, şuierătură, ţiuit, ţiuitură, vîjîit, vîjîitură, (rar) piuiálă. *(~ glonţului.)* **3.** fluier, fluierat, fluierătură, şuier, şuierat. *(Se aude o ~.)* **4.** păcăneală, păcănire, păcănit, păcănitură, pîrîitură, răpăit, şuierat, ţăcăneală, ţăcănire, ţăcănit, ţăcănitură. *(O ~ ritmică.)* **5.** fîsîitură, sîsîitură. *(~ de şerpi.)*

şuiétic adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEŢ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

şuiéţ adj. v. SUBŢIRATIC. SUBŢIRE. SUPLU. ZVELT.

şuiós adj. v. ASTMATIC.

şuiţă s. v. ORBETE.

şuínic s. v. LEASĂ.

ŞULÁR s. însăilătură, (înv. şi pop.) saiá, (Mold.) sáilă. *(~ la o haină.)*

şuleándră s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. FLEANDURĂ. OTREAPĂ. PETICĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ. ZDREANŢĂ.

şúler s. v. ESCROC. HOŢ. IMPOSTOR. ÎNŞELĂTOR. PUNGAŞ. ŞARLATAN. ŞNAPAN.

şuleríe s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.

şulhétic adj. v. AROGANT. DRĂCOS. IMPERTINENT. INSOLENT. IREVERENŢIOS. ÎNDRĂZNEŢ. NEASTÎMPĂRAT. NEBUN. NEBUNATIC. NECUVIINCIOS. NEOBRĂZAT. NERESPECTUOS. NERUŞINAT. OBRAZNIC. SEMEŢ. SFIDĂTOR. SFRUNTAT. SPRINŢAR. TRUFAŞ. ŢANŢOŞ. VIOI. ZĂPĂCIT. ZBÎNŢUIT. ZBURDALNIC. ZGLOBIU. ZURLIU. ZVĂPĂIAT. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

şulumáchi s. v. LEAŢ. ŞIPCĂ.

şumár s. v. PĂDURAR.

şúmen adj. v. AMEŢIT, BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

şúmen s., adj. v. ALCOOLIC. BĂUTOR. BEŢIV.

şumeneálă s. v. BEŢIE. EBRIETATE.

şumení vb. v. AMEŢI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

şumenít adj. v. AMEŢIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

ŞÚNCĂ s. jambon. *(~ afumată.)*

şúner s. v. GOELETĂ.

şupár adj. v. NĂBĂDĂIOS. NĂRĂVAŞ. NĂRĂVIT.

şúpă s. v. ESCORTĂ. ŞOPRON.

şupí vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. BATE. IZBI. LOVI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

şupurí vb. v. FOFILA. FURIŞA. STRECURA.

ŞÚRĂ s. şopron, (pop.) şópru, (reg.) saiván, (Transilv.) cólnă, (prin Transilv., Maram. şi Mold.) ştalău. *(~ pentru nutreţ.)*

şúrgăn s. v. TELEGRAMĂ.

şurgăní vb. v. TELEGRAFIA.

şuríu s. v. CUŢIT. PUMNAL. STILET.

şurlău s. v. OPRITOARE. PIEDICĂ.

şurlicár s. v. GAIE.

şurligáie s, v. GAIE. VINDEREU. VÎNTUREL. VULTUR BĂRBOS. ZĂGAN.

ŞURÚB s. *(TEHN.)* **1.** (Transilv. şi Ban.) civie. **2.** *şurub prizonier* = prizon.

şurúb s. v. CANEA. CEP. CLEŞTE. MENGHINĂ. ŞURUBELNIŢĂ. VÎRTEJ.

şurubár s. v. CANEA. CEP. ŞURUBELNIŢĂ.

şurubăríţă s. v. ŞURUBELNIŢĂ.

ŞURUBĚLNIŢĂ s. *(TEHN.)* **1.** (reg.) mutélcă, răzúş, şoroflău, şurúb, şurubár, şurubăríţă. (Ban. şi Transilv.) şráfînţigăr. **2.** broască, (reg.) gîscă. *(~ la teasc.)*

şurubélniţă s. v. DESTUPĂTOARE. TAROD. TIRBUŞON.

şurubí vb. v. ÎNŞURUBA. STRÎNGE.

şurubuí vb. v. ÎNŞURUBA. STRÎNGE.

şústă s. v. ACORD. ARANJAMENT. COMBINAŢIE. CONTRACT. CONVENŢIE. ÎNŢELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. PACT. TRANZACŢIE.

şuşárcă s. v. NĂGARĂ. ROGOZ.

şuşăníţă s. v. FÎŞIE. ŞUVIŢĂ.

şuşeái vb. v. OFTA. SUSPINA.

şuşléte s. v. CODÎRLĂ. FUND.

şuşní vb. v. OFTA. SUSPINA.

şuşói s. v. PUHOI. ŞUVOI. TORENT.

şuşóp s. v. ŞOPRON.

şuşópru s. v. ŞOPRON.

şuşorá vb. v. FÎŞII. FOŞNI. SUNA. SUSURA. ŞOPOTI. ŞOPTI. ŞUŞOTI. ŞUŞUI.

şuşórcă s. v. PĂNUŞĂ.

ŞUŞOTEÁLĂ s. şoaptă, şuşotit, (pop.) şopăcăiálă, şopăiálă, şopăít, (reg.) şoporoiálă, şoşoneálă, şóşot, (prin Olt. şi Munt.) pupuiálă, pupuít, (prin Olt.) pupuitúră, (Transilv. şi Mold.) şópot. *(Se aude o ~ nedesluşită de glasuri.)*

ŞUŞOTÍ vb. **1.** a şopti, (pop.) a şopăcăi, a şopăi, a şuşui, (reg.) a şoşoni, (prin Olt. şi Munt.) a pupui, (prin Olt.) a şoporoi, (Transilv. şi Mold.) a şopoti. *(Nu ştiu ce ~ ei acolo.)* **2.** a clipoci, a murmura, a suna, a susura, a şopoti, a şopti, (rar) a şuşui, a zgomota, a zuzui, a zvoni, (reg.) a ujui, (înv.) a murmui. *(Apele ~.)* **3.** a fîşii, a foşni, a suna, a susura, a şopoti, a şopti, a şuşui, (rar) a sîsîi, (Mold. şi Bucov.) a făfălăi, (Mold. şi Transilv.) a pîrîi, (prin Transilv.) a şuşora, (înv.) a prîsni. *(Frunzele ~.)*

ŞUŞOTÍT s. şoaptă, şuşoteală, (pop.) şopăcăiálă, şopăiálă, şopăít, (reg.) şoporoiálă, şoşoneálă, şóşot, (prin Olt. şi Munt.) pupuiálă, pupuít, (prin Olt.) pupuitúră, (Transilv. şi Mold.) şópot. *(Se aude un ~ nedesluşit de glasuri.)*

şuştá vb. v. PROTESTA.

şúştăr s. v. CIZMAR. PANTOFAR.

şúştor s. v. SPETEAZĂ.

şuşugáie s. v. VINDEREU. VÎNTUREL. VULTUR BĂRBOS. ZĂGAN.

ŞUŞUÍ vb. a fîşii, a foşni, a suna, a susura, a şopoti, a şopti, a şuşoti, (rar) a sîsîi, (Mold. şi Bucov.) a făfălăi, (Mold. şi Transilv.) a pîrîi, (prin Transilv.) a şuşora, (înv.) a prîsni. *(Frunzele ~.)*

şuşui vb. v. CLIPOCI. MURMURA. SUNA. SUSURA. ŞOPOTI. ŞOPTI. ŞUŞOTI.

ŞUT s. *(MIN.)* schimb.

şut s. v. HOŢ. MENGHINĂ. PUNGAŞ.

şutavéi s. v. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

şutău s. v. SUITOARE.

şuteálă s. v. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HOŢIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE.

şutéu s. v. BRUTAR.

şuti vb. v. FURA. LUA. SUSTRAGE.

şutíe s. v. BEZNĂ. ÎNTUNECARE. ÎNTUNECIME. ÎNTUNERIC. NEGURĂ. OBSCURITATE.

şutilí vb. v. ADEMENI. AMĂGI. FLATA. ÎNCÎNTA. ÎNŞELA. LINGUŞI. MĂGULI. MINŢI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIŞA.

şutitór s. v. HOŢ. PUNGAŞ.

şuvar-de-múnte s. v. FIRUŢĂ.

şuvéi s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

şuvéte s. v. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

ŞUVÍŢĂ s. **1.** (pop.) víţă, (reg.) vîţioán, (prin Olt.) vîrstă. *(O ~ de păr.)* **2.** fîşie, (Mold.) şuşăníţă. *(O ~ de piele, de pămînt etc.)*

ŞUVÓI s. **1.** puhoi, torent, (pop.) noián, zăpór, (înv. şi reg.) năbói, (reg.) şuşói, (prin Dobr. şi Munt.) sel. *(~ de ape.)* **2.** puhoi, rîu, şiroi, torent. *(~ de apă.)* **3.** pîrîu, şiroi. *(Un ~ de lacrimi, de sînge . . .)* **4.** şiroi, (înv. şi reg.) şirlău. *(~ de sudoare.)*

şuvoí vb. v. ŞIROI.

ŞVAB s. *(ENTOM.)* **1.** *(Blatta* sau *Periplaneta orientalis)* libarcă, gîndac-de-bucătărie, gîndac-de-casă, gîndac-negru, (reg.) gîzoábă, taracán, (Bucov.) tarhán. **2.** *(Phyllodromia germanica)* corhan, libarcă, rus, (reg.) colţán, prus, tarhán.

ŞVAB s., adj. **1.** s., adj. suab. *(Populaţia ~.)* **2.** adj. şvăbesc. *(Dialectul ~.)*

şváiţăr adj. v. BĂLŢAT. PĂTAT. PESTRIŢ. TĂRCAT.

şvartúg s. v. ŞORŢ.

ŞVARŢ s. filtru, (rar) cafea nemţească. *(A băut un ~.)*

ŞVĂBÉSC adj. şvab. *(Dialectul ~.)*

şved s., adj. v. SUEDEZ.

ŞVÉSTER s. guvernantă, (rar) tétă, (înv.) madámă. *(~ la copii.)*

şvezése adj. v. SUEDEZ.

T

tabác s. v. ARGĂSITOR. TĂBĂCAR. TUTUN. TUTUN TURCESC.

TABACHÉRĂ s. portţigaret, (rar) porttabác, portţigár, (Ban., Transilv. şi Bucov.) pîcsă, (prin Transilv.) tárţă, (înv.) tabachérniţă, (arg.) magazie. *(Îşi ţine ţigările în ~.)*

tabachéră s. v. CAP.

tabachérniţă s. v. PORTŢIGARET. TABACHERĂ.

tabacióc s. v. TUTUN.

TABAGÍSM s. *(MED.)* nicotinism.

tabalhaná s. v. ARGĂSITORIE. TĂBĂCĂRIE.

tabán s. v. BRANŢ. CĂLCÎI. LEAŢ. PLAZ. PRISPĂ. ŞIPCĂ. TALPĂ.

tabaná s. v. ARGĂSITORIE. TĂBĂCĂRIE.

tabánă s. v. SMOCHINĂ.

tabardós s. v. RACHIU.

tábă s. v. CHIP. EFIGIE.

TĂBĂRĂ s. **1.** *(MIL.)* bivuac, (înv.) conác. *(Trupele s-au adăpostit în ~.)* **2.** *(MIL.)* campament, lagăr, (înv.) săláş, tábie. *(~ a unui regiment.)* **3.** *(MIL.)* cantonament, (reg.) stánişte. *(~ a oştilor.)* **4.** *(SPORT)* cantonament. *(~ de box de la Sinaia.)* **5.** grupare, partidă, (înv.) párte, partíd. *(Fruntaş al ~ unioniste.)* **6.** ceată, grup. *(S-au împărţit în două ~.)* **7.** parte. *(Ce se aude din ~ adversă?)*

tábără s. v. ARMATĂ. GLOATĂ. OASTE. OŞTIRE. POPAS. PUTERE. TRUPE.

TABÉL s. **1.** (rar) tabélă, (înv.) táblă, tablóu. *(A completat un ~.)* **2.** listă, (înv.) izvód. *(Un ~ al locatarilor.)*

tabél s. v. CADRU. PEISAJ. PLANŞĂ. PRIVELIŞTE. SCENĂ. TABLOU. VEDERE.

tabelár s. v. CURIER. MESAGER. ŞTAFETĂ.

tabélă s. v. CADASTRU. CARTE FUNCIARĂ. CARTE FUNDUARĂ. TABEL. TABLĂ. TĂBLIŢĂ.

TABERNÁCOL s. *(BIS.)* **1.** cortul mărturiei. *(~ la vechii mozaici.)* **2.** altar. *(~ într-un templu mozaic.)* **3.** chivot. *(La creştini, în ~ se păstrează cuminecătura.)*

TÁBES s. *(MED.)* (rar) ataxie locomotrice.

TABÉTIC adj., s. *(MED.)* (rar) atáxic.

tábie s. v. BASTION. CAMPAMENT. CASTRU. LAGĂR. REDUTĂ. TABĂRĂ.

TABIÉT s. **1.** (mai ales la pl.) apucătură, deprindere, obicei, obişnuinţă, (înv.) taifét. *(Are ~urile lui zilnice.)* **2.** siestă, (înv. şi reg.) paidós. *(A-şi face ~.)*

tabiét s. v. CHEF. DISPOZIŢIE. DORINŢĂ. GUST. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. VOIE. VOINŢĂ. VRERE.

tabietlíu adj. v. METICULOS. PEDANT. SCRUPULOS. TIPICAR.

tabietlíu adj., s. v. MANIAC.

tablá s. v. TAVĂ. TIPSIE.

tablá-başa adv. v. BINE. COMOD. CONFORTABIL.

TÁBLĂ s. **1.** tinichea, (Transilv. şi Ban.) pleu. *(Lighean de ~.)* **2.** (înv. şi reg.) tabélă. *(~ de scris cu creta.)* **3.** *tablă de materii* = conţinut, cuprins, sumar, (înv.) regístru, scără, súmă, (grecism înv.) pínax. *(~ a unui tratat.)*

táblă s. v. BRAZDĂ. CARTON. COPERTĂ. CURTE DE CASAŢIE. FUND. GLAF. ÎNVELITOARE. LECŢIE, MUCAVA. OBLON. PERVAZ. PLACĂ. PLANŞĂ. PLANTĂ. PLITĂ. RĂZOR. SCOARŢĂ. SOLĂ. STRAT. TABEL. TALPĂ. TARLA. TAVĂ. TĂBLIE. TĂBLIŢĂ. TEMĂ. TIPSIE.

TÁBLE s. pl. (astăzi rar) trictrác. *(Joacă ~.)*

TABLÉTĂ s. *(FARM.)* bulin, caşetă, comprimat, pastilă, pilulă, (pop.) hap, năsture, (reg.) bumb. *(O ~ împotriva nevralgiei.)*

TABLÓU s. **1.** pictură, pînză, (înv. şi pop.) zugrăveálă, (reg.) chip, (înv.) nacazlíc, zugrăvitúră. *(Un ~ în ulei.)* **2.** (pop.) cádră. *(E frumoasă ca un ~.)* **3.** cadru, peisaj, privelişte, scenă, vedere, (livr.) sit, (înv.) priveálă, privíre, tabél, (fig.) decór. *(Un încîntător ~ ~ de natură.)* **4.** *(TEHN.) tablou de comandă* = panou de comandă.

tablóu s. v. ILUSTRAŢIE. POZĂ. TABEL.

tábulă s. v. TRIBUNAL.

tabún s. v. CIREADĂ. IMAŞ. IZLAZ. PĂŞUNE. TURMĂ.

TAC s. (Mold.) achíu. *(~ de biliard.)*

tácă s. v. LINIŞTE. TĂCERE.

TACITÚRN adj. insociabil, morocănos, mut, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posac, posomorît, tăcut, urîcios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. şi reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutăréţ, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclişít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. şi Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~; fire ~.)*

taćîm s. v. ALAI. BANDĂ. BULUC. CATEGORIE. CEATĂ. CÎRD. CÎRDĂŞIE. CLAN. CLICĂ. CORTEGIU. DROAIE. FEL. GAŞCĂ. GEN. GLOATĂ. GRĂMADĂ. GRUP. HARNAŞAMENT. MULŢIME. PERITEAG. PÎLC. SOI. SPECIE. SPEŢĂ. STOL. SUITĂ. ŞLEAHTĂ. TARAF. TIP.

taclagíu s., adj. v. CLĂNŢĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREŢ.

taclále s. pl. v. SFAT. TAIFAS.

TACÓZ s. *(MAR.)* scareu.

tacrír s. v. DARE DE SEAMĂ. DECLARAȚIE. DEPOZIȚIE. INTEROGATORIU. MĂRTURIE. MĂRTURISIRE. MEMORIU. PETIȚIE. PROCES-VERBAL. RAPORT. REFERAT. SITUAȚIE.

TACT s. **1.** *(FIZIOL.)* pipăit, (înv.) pipăire. *(Simțul ~.)* **2.** *(MUZ.)* cadență, măsură, ritm, ritmică, (înv.) timp. *(~ al unei melodii.)* **3.** chibzuială, chibzuință, chibzuire, cumințenie, cumpăt, cumpătare, înțelepciune, judecată, măsură, minte, moderație, rațiune, socoteală, socotință, (livr.) continénță, (rar) cumințe, ponderație, temperánță, (pop.) scumpătáte, (înv. și reg.) sfat, (înv.) sămăluire, socoátă, tocmeálă, (fam.) schépsis, (fig.) cumpăneálă, cumpănire. *(A procedat cu mult ~.)*

TACTICÓS adj. **1.** domol, încet, lent, lin, liniștit, măsurat, potolit, temperat, (pop.) molcomit. *(Mers ~.)* **2.** cumpănit, măsurat. *(Cu gesturi ~.)*

TAFTÚR s. troc. *(Cu ~ se strînge șaua pe cal.)*

taftúr s. v. BRÎU. CINGĂTOARE.

tágă s. v. CONTESTARE. DEZMINȚIRE. NEGARE. NEGAȚIE. RENEGARE. TĂGADĂ. TĂGĂDUIALĂ. TĂGĂDUIRE.

tagmatarhíe s. v. BATALION.

TÁGMĂ s. **1.** breaslă, corporație, (înv.) cin, isnáf, ortá, rufét. *(~ cizmarilor.)* **2.** rînd. *(A intrat în ~ negustorilor.)* **3.** *(BIS.)* cin, (înv.) ceátă, schímă. *(~ preoțească.)* **4.** castă. *(Alcătuiesc o ~.)*

tágmă s. v. BANDĂ. CATEGORIE. CÎRDĂȘIE. CLAN. CLASĂ. CLICĂ. GAȘCĂ. GRUP. GRUPARE. ȘLEAHTĂ.

tah s. v. STENOGRAF.

taharáu s. v. BABUȘCĂ. OCHEANĂ.

TAHEOMETRÍE s. *(TOP.)* stadimetrie, tahimetrie.

TAHEOMÉTRU s. *(TOP.)* celerimetru, stadimetru, tahimetru.

tahigráf s. v. STENOGRAF.

tahigrafiá vb. v. STENOGRAFIA.

tahigráfic adj. v. STENOGRAFIC.

tahigrafíe s. v. STENOGRAFIE.

TAHIMÉTRIC adj. *(TOP.)* stadimetric. *(Planuri ~.)*

TAHIMETRÍE s. *(TOP.)* stadimetrie, taheometrie.

TAHIMÉTRU s. *(TOP.)* celerimetru, stadimetru, taheometru.

tahmín s. v. APROXIMAȚIE.

taht s. v. CAPITALĂ. SUBPREFECTURĂ. TRON.

tahvíl s. v. CHITANȚĂ. RECIPISĂ.

tai s. v. BALOT.

táică s. v. BUNIC. PĂRINTE. TATĂ. TATĂ MARE.

táier s. v. ABAJUR. BLID. DISC. FARFURIE. PLATOU. STRACHINĂ. TALER. TALGER. TAS.

TAIFÁS s. sfat, (fam.) taclále (pl.). *(Stă la ~ toată ziua.)*

taifét s. v. APUCĂTURĂ. DEPRINDERE. OBICEI. OBIȘNUINȚĂ. TABIET.

TAIFÚN s. *(MET.)* ciclon, uragan. *(~ bate mai ales în regiunile tropicale.)*

taín s. v. ALIMENT. COTĂ-PARTE. COTITATE. HRANĂ. MÎNCARE. PORȚIE. RAȚIE.

TÁINĂ s. **1.** enigmă, mister, secret, (rar) misteriozitáte, (fig.) șaradă. *(~ele naturii.)* **2.** secret, (rar) arcán, (înv. și pop.) tăinicíe, (înv.) tăinuíre, (fig.) ascunzíș. *(Are ~ele ei.)* **3.** secret, (înv. și pop.) meșteșúg. *(Nu i-a putut smulge ~.)* **4.** *(BIS.)* mister.

táină s. v. ASCUNZĂTOARE. ASCUNZIȘ. COTLON. MINUNE. MIRACOL.

taingíu s. v. FURIER.

TÁINIC adj. **1.** ascuns, dosit, dosnic, ferit, izolat, lăturalnic, retras, singuratic, tăinuit, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturiș. *(În ungherul cel mai ~.)* **2.** ascuns, necunoscut, nedescoperit, neștiut. *(Viața ~ a bălții.)* **3.** ascuns, criptic, enigmatic, misterios, ocult, secret, (livr.) sibílic, sibilín, sibilínic, (înv.) mistéric, tăinós, (fig.) nepătrúns. *(Emblema avea un sens ~.)* **4.** misterios, (livr.) cabalístic. *(Semne ~.)* **5.** ascuns, ezoteric, secret. *(O doctrină ~.)* **6.** confidențial, secret. *(Dispoziții ~.)* **7.** ascuns, secret, tăinuit. *(O iubire ~.)* **8.** enigmatic, misterios, neînțeles. *(Un farmec ~.)*

táinic adj. v. DISCRET.

táinic s. v. CONFIDENT. INTIM.

TÁINIȚĂ s. hrubă.

táiniță s. v. ASCUNZĂTOARE. ASCUNZIȘ. COTLON.

táiveriță s. v. PALMĂ.

tal s. v. LOT. PARCELĂ.

talám s. v. VENTRICUL.

talán s. v. ANTRAX. CĂRBUNE. DALAC. PUSTULĂ MALIGNĂ.

TALÁNGĂ s. balangă, clopot, (Mold., Transilv. și Maram.) țingălău, (Transilv.) țoángă. *(~ atîrnată de gîtul vitelor.)*

talaníță s. v. GLOABĂ. MÎRȚOAGĂ.

TALÁȘ s. strujitură, (Transilv.) hoáspe (pl.). *(~ rezultat de la rindeluire.)*

TALÁZ s. undă, val. *(~urile mării.)*

TALÉNT s. **1.** aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, vocație, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru pictură.)* **2.** artă, dibăcie, iscusință, îndemînare, măiestrie, meșteșug, pricepere, știință. *(Obiect făcut cu mult ~.)* **3.** abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteție, istețime, îndemînare, pricepere, știință, ușurință, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșterie, (reg.) apucătúră, pricepuție, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstra un mare ~ în mînuirea ...)*

TALENTÁT adj. înzestrat, (rar) măiestrít, talentós. *(Un pictor ~.)*

talentós adj. v. ÎNZESTRAT. TALENTAT.

TÁLER s. **1.** farfurie, talger, (reg.) tipsíe, (Transilv., Ban. și Olt.) táier. *(Mănîncă din același ~ amîndoi.)* **2.** disc, platou, talger, tas,

(înv. și reg.) scáfă, (reg.) táier. *(~ al unei balanțe.)* **3.** *(MUZ.)* cimbal, talger, (înv.) chimvál.

TÁLGER s. **1.** farfurie, taler, (reg.) tipsíe, (Transilv., Ban. și Olt.) táier. *(Mănîncă din același ~ amîndoi.)* **2.** disc, platou, taler, tas, (înv. și reg.) scáfă, (reg.) táier. *(~ al unei balanțe.)* **3.** *(MUZ.)* cimbal, taler, (înv.) chimvál.

talhíș s. v. FIRMAN.

TÁLIE s. **1.** brîu, mijloc. *(Grîul îi ajungea pînă la ~.)* **2.** linie, siluetă. *(Are o ~ zveltă.)* **3.** *(ANAT.)* trunchi. **4.** înălțime, mărime, statură. *(De ~ mică.)* **5.** făptură, înălțime, statură, (înv. și pop.) boi, (pop.) stat. *(Mic de ~.)* **6.** mărime, măsură. *(O fustă de ~ potrivită.)*

tálie s. v. CALITATE. NIVEL. VALOARE.

TALISMÁN s. amuletă, (înv.) advár, báier. *(Purta la gît un ~.)*

talím s. v. APUCĂTURĂ. COMPLIMENT. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. DEPRINDERE. ÎNCHINĂCIUNE. MANIERE. MĂTANIE. MORAVURI. NĂRAVURI. OBICEIURI. PLECĂCIUNE. PLOCONEALĂ. PURTARE. REVERENȚĂ. TEMENEA.

talmeș-bálmeș s. v. AMESTECĂTURĂ. DEZORDINE. ÎNCÎLCEALĂ. ÎNCÎLCIRE. ÎNCÎLCITURĂ. ÎNCURCĂTURĂ. NEORÎNDUIALĂ. RĂVĂȘEALĂ. ZĂPĂCEALĂ.

taloáncă s. v. SITAR.

TALÓN s. matcă, (rar) tulpínă. *(~ unei cartele.)*

talón s. v. PARTIDĂ.

talpa-cocóșului s. v. PICIORUL-COCOȘULUI.

talpa-cucoáncei s. v. SALVIE.

talpa-gîștei s. v. SPANAC-PORCESC.

talpa-gîștii s. v. PRIBOI.

talpa-lúpului s. v. COADA-MÎȚEI.

talpa-mîței s. v. PARPIAN.

talpa-pisícii s. v. PARPIAN.

talpa-úrsului s. v. ACANTĂ. BRÎNCA-URSULUI. CRUCEA-PĂMÎNTULUI. PIEDICUȚĂ.

TÁLPĂ s. **1.** *(ANAT.)* plantă, (prin Transilv.) táblă. *(~ a piciorului.)* **2.** *(CONSTR.)* tălpoi, (reg.) subtói, (prin Olt. și Ban.) bălván, (prin Transilv., nordul Munt., nordul Olt. și Dobr.) teméi. *(~ casei.)* **3.** *(TEHN.)* tălpig, (rar) patínă, (pop.) fălceá, (reg.) tălpéț, (Olt. și Munt.) plaz. *(~ la sanie.)* **4.** *(TEHN.)* colac. *(~ la o roată.)* **5.** *(TEHN.;* la pl.) butuci (pl.), plazuri (pl.), (reg.) craci (pl.), drugi (pl.), foféze (pl.), grindéie (pl.), lémne (pl.), tălpéți (pl.). *(~ la războiul de țesut.)* **6.** *(TEHN.)* butuc, pat, picior, scaun, strat, (reg.) pitrúcă, stîrcióg. *(~ la sucală, la vîrtelniță.)* **7.** *(TEHN.)* călcător, (pop.) tălpígă. *(~ la scaunul dogarului.)* **8.** *(TEHN.)* (reg.) pod. *(~ la joagăr.)* **9.** *(TEHN.)* călcîi, plaz, (reg.) bîrsă, nádă, piept, plásă, plughíță, pod, (prin. Dobr.) tabán. *(~ la plug.)* **10.** *(TEHN.)* grindei, (prin Mold.) pat. *(~ la plug.)* **11.** *(BOT.) talpa-gîștei (Leonurus cardiaca)* = (reg.) apucătoáre, cătușniță, cervánă, somnișór, buruiana-orbálțului, buruiană-de-bleásnă, coada-léului, creasta-cocoșului, iarba-cășunătúrii, iarbă-de-dát, iarbă-flocoásă, laba-lúpului; *talpa-lupului (Chaiturus marubiastrum)* = (reg.) poala-Sfintei-Mării; *talpa-ursului (Acanthus longifolius)* = (reg.) matrúnă, pălămídă, brîncaúrsului.

tálpă s. v. PEDALĂ.

tálpoș s. v. INFANTERIST.

TÁLUS s. *(ANAT.)* astragal. *(~ este un os al tarsului.)*

tam adv. v. CHIAR. DREPT. EXACT. ÎNTOCMAI. PRECIS. TOCMAI.

tamachiár s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

tamán adv. v. ABIA. CHIAR. DOAR. DREPT. EXACT. ÎNTOCMAI. NUMAI. PRECIS. TOCMAI.

TAMÁR s. (rar) tárgă. *(Cu ~ se cară cărămizile pe schele.)*

TAMARÍSCĂ s. *(BOT.; Tamarix ramosissima)* cătină roșie.

tamarísceă s. v. CĂTINĂ.

tamazlíc s. v. CIREADĂ. TURMĂ.

támba adv. v. ÎMPREUNĂ. LAOLALTĂ.

TAMBÚR s. *(TEHN.)* tobă.

tambúr s. v. DARABANĂ. TOBĂ. TOBOȘAR.

támjă s. v. AFACERE. CHESTIUNE. INTERESE. PROBLEMĂ. TREABĂ.

*TAM-NISÁM adv. (fam.) nitam-nisám. *(A venit ~.)*

tamójnă s. v. VAMĂ.

TAMPONÁ vb. a se ciocni, a se izbi, a se lovi, (rar) a se întreciocni. *(S-au ~ două tramvaie.)*

TAMPONÁRE s. ciocnire, izbire, lovire, (livr.) coliziúne, impáct, (rar) întreciocnire. *(~ a unor mașini.)*

TAMPONÁT adj. ciocnit, izbit, lovit. *(Vehicule ~.)*

tanáj s. v. ARGĂSEALĂ. ARGĂSIRE. TĂBĂCEALĂ. TĂBĂCIRE. TĂBĂCIT.

TANÁNT s. *(CHIM.)* (rar) sumác. *(~ pentru tăbăcirea pieilor crude.)*

tanáre s. v. ARGĂSEALĂ. ARGĂSIRE. TĂBĂCEALĂ. TĂBĂCIRE. TĂBĂCIT.

tánăt s. v. GRIZU.

tanắu adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

tanắu s. v. MARTOR.

TANC s. *(MIL.)* (rar) car de asált.

tandalúță s. v. TINDECHE.

TANDRÉȚE s. gingășie. *(~ lui am simțit-o cu emoție.)*

TÁNDRU adj. **1.** afectuos, dezmierdător, drag, drăgăstos, duios, iubitor, mîngîietor, (înv.) mîngîiós, (fig.) cald. *(Îi șoptea cuvinte ~.)* **2.** drăgăstos, galeș, languros. *(I-a aruncat o privire ~.)*

tandúr s. v. INDOLENȚĂ. LENE. LENEVIE. PUTUROȘENIE. TRÎNDĂVEALĂ. TRÎNDĂVIE.

tanduríu adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

TANGENȚIÁL adv. ras, razant. *(Zboară ~ cu pămîntul.)*

TANGÍBIL adj. pipăibil. *(Un obiect ~.)*

tangíbil adj. v. CONCRET. FIZIC. MATERIAL. PALPABIL. PERCEPTIBIL. PIPĂIBIL. SESIZABIL.

TÁNIC adj. *(CHIM.)* taninos. *(Soluție ~.)*

TANÍN s. *(CHIM.)* acid tanic.

TANINÓS adj. *(CHIM.)* tanic. *(Soluție ~.)*

TÁNTI s. invar. mătușă, (pop. și fam.) túșă, (pop.) țață, (reg.) bábă, tătăișă, (Olt.) múică, (Ban.) téică, (prin Ban. și Transilv.) tétă, (Ban.) úină, (înv.) léle. *(~ Stana, sora mamei.)*

taólă s. v. COT. COTITURĂ. MEANDRU. SINUOZITATE. ȘERPUITURĂ.

tapangeá s. v. PALMĂ.

tápă s. v. CANEA. CEP. VRANĂ.

tapét s. v. COVOR. SCOARȚĂ.

TAPETÁ vb. (rar) a tapisa. *(A ~ pereții camerei.)*

TAPETÁRE s. (rar) tapisáre. *(~ pereților.)*

TAPETÁT adj. (rar) tapisát. *(Pereți ~.)*

TAPISÁ vb. a capitona, a îmbrăca. *(A ~ un fotoliu.)*

tapisá vb. v. TAPETA.

TAPISÁRE s. capitonare, îmbrăcare, (rar) capitonáj. *(~ unui fotoliu.)*

tapisáre s. v. TAPETARE.

TAPISÁT adj. capitonat. *(Fotoliu ~.)*

tapisát adj. v. TAPETAT.

taponíși s. pl. v. NEMȚIȘOR.

TAPÓȘNIC s. *(BOT.)* **1.** *(Galeopsis ladanum)* (reg.) balbísă, zábră, fața-míței. **2.** *(Galeopsis tetrahit)* lungurică. **3.** *(Galeopsis speciosa)* zabră.

tápșă s. v. CHIRIE. LOCAȚIE.

tar s. v. GREU. GREUTATE. ÎNCĂRCĂTURĂ. POVARĂ. SARCINĂ.

*TARABAGÍU s. (înv.) boltáș, prăvăliáș. *(~ vindea marfa la tarabă.)*

TARÁBĂ s. masă, tejghea. (prin Transilv.) púdli, (Transilv. și Ban.) pult, (Bucov.) șinc, (înv.) comptoár, sarghíe. *(Pune marfa pe ~.)*

TARABÓSTES s. pl. *(IST.)* pileați (pl.).

taráe s. v. ANTRICOT. COTLET.

taracán s. v. GÎNDAC-DE-BUCĂTĂRIE. GÎNDAC--DE-CASĂ. GÎNDAC-NEGRU. LIBARCĂ. ȘVAB.

TARÁF s. *(MUZ.)* (pop.) bándă, trúpă, (înv. și reg.) tacím. *(~ de lăutari.)*

tarát s. v. BANDĂ. CÎRDĂȘIE. CLAN. CLICĂ. GAȘCĂ. ȘLEAHTĂ.

tarán s. v. BABUȘCĂ. OCHEANĂ.

taránceă s. v. BABUȘCĂ. OCHEANĂ.

taránd s. v. TARANTULĂ.

TARANTÚLĂ s. *(ZOOL.; Lycosa tarentula)* (rar) taránd.

tarapaná s. v. MONETĂRIE.

TÁRĂ s. dara. *(~ unei mărfi.)*

táră s. v. CUSUR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NEAJUNS. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU.

tarcán s. v. COCOȘ-DE-MUNTE. COCOȘ-SĂLBATIC.

TARDÍV adj. întîrziat, tîrziu. *(O intervenție ~.)*

táre adj. v. AVIZAT. CAPABIL. COMPETENT. FORTIFICAT. INFORMAT. INJURIOS. INSULTĂTOR. ÎNTĂRIT. JIGNITOR. OFENSATOR. PREGĂTIT.

TÁRE adj., adv. **1.** adj. dur, rezistent, solid, tenace, (pop.) țeápăn, vîrtós. *(Un material ~.)* **2.** adj. consistent, dens, solid, vîrtos. *(O mămăligă ~.)* **3.** adj. puternic, rezistent, solid, trainic, zdravăn. *(A înfipt un par ~ în pămînt.)* **4.** adj. inflexibil, neelastic, neflexibil, rigid, țeapăn. *(O bară, o nuia ~.)* **5.** adj. apretat, scrobit. *(Guler ~.)* **6.** adj. întărit, uscat. *(Pîine ~.)* **7.** adj. rece, uscat, vechi. *(Un colțuc ~ de pîine.)* **8.** adj. răscopt. *(Un ou ~.)* **9.** adj. puternic, robust, solid, viguros, vînjos, voinic, zdravăn, (pop.) țeápăn, vînós, vîrtós, (reg.) puterós, putút, socolán, (Ban. și Transilv.) pogán, (înv.) potént, putinciós, spătoș, (fig.) vérde. *(Om ~.)* **10.** adj. puternic, rezistent, (pop.) pilós. *(O femeie ~.)* **11.** adj. intens, îzbitor, strident, țipător, violent, (rar) strigător. *(Culori ~.)* **12.** adj. puternic, viu, (franțuzism) criánt, (fig.) aprins. *(Nuanțe ~.)* **13.** adj. intens, mare, puternic, strălucitor, viu. *(O lumină ~.)* **14.** adj. intens, puternic, răsunător, ridicat. *(Voce ~.)* **15.** adv. *(MUZ.)* forte, puternic. **16.** adj. intens, pătrunzător, puternic, (livr.) penetránt. *(Un miros ~.)* **17.** adj. bun, curat, nealterat, nestricat, nevătămător, neviciat, oxigenat, ozonat, proaspăt, pur, purificat, salubru, sănătos. *(Aer ~.)* **18.** adj. concentrat, vîrtos. *(Vin ~.)* **19.** adv. grabnic, iute, rapid, repede. *(Alerga cînd mai ~, cînd mai încet.)* **20.** adv. intens, puternic. *(Inima îi bătea ~.)* **21.** adv. puternic, voinicește, zdravăn. *(Trage ~ de funie.)* **22.** adj. aprig, intens, mare, puternic, strașnic, violent, zdravăn. *(Un vînt ~.)* **23.** adv. bine, intens, puternic, vîrtos, zdravăn. *(Plouă ~.)* **24.** adj. puternic, (înv.) teméinic, (franțuzism înv.) ponderós. *(Un stat ~.)* **25.** adj. puternic, redutabil, temut, valoros, (înv. livr.) potént. *(Un adversar ~ la fotbal.)* **26.** adj. energic, impetuos, puternic, vajnic, viguros. *(Un temperament ~.)* **27.** adj. neclintit, nezdruncinat, statornic. *(O voință ~.)* **28.** adj. concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, temeinic, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecătór. *(O dovadă ~.)* **29.** adj. puternic, (livr.) fórte (invar.). *(E ~ la matematică.)* **30.** adv. grav, greu, rău, serios. *(E ~ bolnav.)* **31.** adv. intens, mult. *(A suferit ~.)* **32.** adv. mult, rău. *(S-a chinuit ~.)* **33.** adj. aspru, brutal, greu, violent, (fig.) dur. *(Vorbe ~.)* **34.** adv. foarte, (Transilv., Mold. și Bucov.) hăt. *(~ departe.)* **35.** adv. extrem, foarte, (prin Bucov.) prăci, (înv.) vîrtós. *(~ de dimineață.)* **36.** adv. mult. *(~ ar putea să se plimbe.)* **37.** adv. foarte. *(E ~ bucuros.)*

táre adj., adv. v. APRIG. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINOS. CRÎNCEN. CRUD. CRUNT. CUMPLIT. FEROCE. FIOROS. HAIN. INUMAN. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎMBLÎNZIT. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEOMENOS. NEUMAN. RĂU. SĂLBATIC. SÎNGEROS. VIOLENT.

táre adv. v. BINE. CUMSECADE. INSISTENT. STĂRUITOR.

tarí s. v. CEAȘCĂ.

TÁRGĂ s. **1.** *(MED.)* brancardă, (Mold.) patâșcă. *(~ pentru transportat rănițíi.)* **2.** (Mold. și Bucov.) patâșcă, (Transilv.) păríngă, șiréglă. *(~ pentru transportat materiale.)*

târgă s. v. CODÎRLĂ. COȘ. FUND. NĂSĂLIE. PANER. TAMAR.

tarhán s. v. CORHAN. GÎNDAC-DE-BUCĂTĂRIE. GÎNDAC-DE-CASĂ. GÎNDAC-NEGRU. LIBARCĂ. RUS. ȘVAB.

TARHÓN s. *(BOT.; Artemisia dracunculus)* (reg.) sagna-călúlui.

tarhón s. v. CHIMEN. CHIMION. GRANAT. SPILCUȚĂ.

TARÍF s. preț, taxă. *(Prestări de servicii cu ~ moderat.)*

taristát s. v. STAROSTE.

TÁRLĂ s. *(AGRIC.)* solă, (Mold. și Transilv.) táblă. *(Mai multe ~ cu porumb.)*

tarlá s. v. POSTATĂ.

TARÓD s. *(TEHN.)* **1.** burghiu de filetat. **2.** (reg.) șurubélniță.

táros s. v. BĂRBĂȚIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANȚĂ. DÎRZENIE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. NEÎNFRICARE. SEMEȚIE. TEMERITATE.

tartáj s. v. BROȘURĂ. CAIET. CATASTIF. CĂRTICICĂ. CONDICĂ. COPERTĂ. ÎNVELITOARE. REGISTRU. SCOARȚĂ.

tartalác s. v. AUȘEL. OCHIUL-BOULUI. PITULICE.

tartáu s. v. CIURLAN. SALCICORN. SĂRICICĂ.

tártar s. v. IAD. INFERN.

TARTÍNĂ s. sandviș. *(~ cu șuncă.)*

TÁRTOR s. **1.** lucifer, satana (art.), scaraoțchi, (pop.) sarsaílă, vătáfu (art.), mamonul dracilor, michiduță cel bătrîn, (reg.) sarsaór. *(~ e căpetenia dracilor.)* **2.** aghiuță, demon, diavol, drac, încornoratul (art.), naiba (art.), necuratul (art.), satană, (livr.) belzebút, (rar) scaraóțchi, (pop. și fam.) michidúță, nichipércea (art.), pîrlea (art.), sarsaílă, (pop.) faraón, idol, împelițátul (art.), mititélul (art.), nefîrtátul (art.), nevóia (art.), pîrdálnicul (art.), proclétul (art.), pustíul (art.), vicleánul (art.), cel-de-pe-comoáră, cel-din-báltă, ducă-se-pe-pustíi, ucigă-l-crúcea, ucigă-l-toáca, (înv. și reg.) mamón, săcrétul (art.), sótea (art.), (reg.) hidáche, năpústul (art.), spurc, spurcát, șeitán, șótcă, ucigán, (Transilv., Ban. și Maram.) bédă, (Mold. și Bucov.) bénga (art.), (prin Bucov.) carcandílă, (Transilv. și Mold.) mútul (art.), (prin Mold. și Bucov.) pócnetul (art.), (prin Olt.) sarsán, (prin Mold.) scalói, (prin Bucov.) șlactráfu (art.), (înv.) împiedicătórul (art.), nepriitórul (art.), (eufemistic) păcátul (art.),

TÁRTORIȚĂ s. **1.** diavoliță, drăcoaică, (rar) diavoloáică, (reg.) sarsaoroáică, tărtăroáică. *(~ din iad.)* **2.*** diavoliță, drăcoaică, strengăriță, (Mold.) zgítie. *(Maria e o ~ și jumătate.)*

TÁRTRU s. **1.** (pop.) tirighíe. *(~ depus pe buloaie.)* **2.** detritus, piatră. *(~ dentar.)*

tartúf s.v. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

tartuférie s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂȚĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEȘUG.

tartuíism s. v. DUPLICITATE. FALSITATE. FĂȚĂRNICIE. IPOCRIZIE. MINCIUNĂ. PERFIDIE. PREFĂCĂTORIE. VICLENIE. VICLEȘUG.

târță s. v. PORȚȚIGARET. TABACHERĂ.

tarz s. v. ATITUDINE. COMPORTARE. PURTARE. ȚINUTĂ.

TAS s. disc, platou, taler, talger, (înv. și reg.) scáfă, (reg.) táier. *(~ al unei balanțe.)*

tas s. v. CEAȘCĂ. CUPĂ.

TASÁ vb. a (se) compacta, a (se) îndesa. *(A ~ un material poros.)*

TASÁRE s. compactare, îndesare. *(~ terenului.)*

tastatúră s. v. CLAVIATURĂ.

tástă s. v. CLAPĂ.

TASTIÉRĂ s. *(MUZ.)* (pop.) límbă. *(~ unor instrumente muzicale cu coarde.)*

TĂȘCĂ s. **1.** geantă. *(Vînătorul purta o ~.)* **2.** (rar) teșcălíe, (înv. și reg.) tecșílă, (reg.) patâșcă, tășúlă, (Transilv. și Mold.) tașcúlă. *(Ține tutunul în ~.)*

tășcă s. v. COLȚUNAȘ. TOLBĂ.

tașcúlă s. v. TAȘCĂ.

tașmău s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

tatáie s. v. PĂRINTE. TATĂ.

tatână s. v. TĂTĂNEASĂ.

TÁTĂ s. **1.** părinte, (franțuzism) papá, (înv. și pop.) táică, (pop.) tătín, (înv. și reg.) néne, (reg.) tatáie, (prin Mold.) babácă, babáie, (Munt., Olt., Dobr., sudul Mold. și sudul Transilv.) téte, (fam.) bătrînul (art.), táti, (arg.) puríu. **2.** *tată mare* = bunic, (pop.) bun, bunél, (înv. și reg.) moș, (reg.) bît, táică, (Mold. și Dobr.) téte, (înv.) deádiu, papúcă, **3.** *(BIS.;* art.) atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeire, dumnezeu, părinte, providență, puternicul (art.), stăpînul (art.), ziditorul (art.), (în limbajul bisericesc) preaînáltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu. **4.** *(BIS.) tatăl nostru* = (înv. și reg.) ocináș.

tată bătrîn s. v. UNCHI.

tată móș s. v. UNCHI.

táti s. v. PĂRINTE. TATĂ.

tátin s. v. TĂTĂNEASĂ.

TATONÁ vb. **1.** (fig.) a dibui, a pipăi, a sonda. *(A ~ situația.)* **2.** a căuta, a încerca, (înv. și reg.) a probălui. *(A ~ să găsească o soluție.)*

TATONÁRE s. (fig.) dibuire, pipăire, sondáre. *(~ situației.)*

TATUÁJ s. **1.** tatuare, (înv.) tatuație. *(Operația de ~.)* **2.** (concr.) (înv.) sémne (pl.). *(Ce ~ are pe brat?)*

TATUÁRE s. tatuaj, (înv.) tatuație. *(Operația de ~.).*

tatuație s. v. TATUAJ. TATUARE.

TÁULĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Spiraea crenata)* (reg.) crețúșcă, távalgă, teișór. **2.** *(Spiraea salicifolia)* (reg.) távalgă.

táulă s. v. CREȚUȘCĂ. CUNUNIȚĂ. FIEREA-PĂMÎNTULUI. POTROACĂ. ȚINTAURĂ.

TÁUR s. **1.** *(ZOOL.; Bos taurus)* (pop.) buhái, (reg.) bic, búgă, gonitór. **2.** *(ASTRON.;* art.) (reg.) cap-de-bóu.

táur s. v. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.

taurul-lui-Dumnezéu s. v. CARABAN. NASICORN.

TAUTOLÓGIC adj. *(LINGV.)* pleonastic. *(Construcție ~.)*

TAUTOLOGÍE s. **1.** *(LINGV.)* pleonasm. *(A comite o ~.)* **2.** (în logica simbolică) expresie validă, lege logică, teză logică.

távalgă s. v. TAULĂ.

TAVÁN s. *(CONSTR.)* plafon, (astăzi rar) pod, (înv. și reg.) podéle (pl.), sufít, (Mold.) bagdadíe, (Transilv. și Ban.) ceríne. *(~ al unei camere.)*

TÁVĂ s. tipsie, (reg.) táblă, (Mold.) tablá. *(~ încărcată cu bunătăți.)*

távnică s. v. IMORTELĂ. PLEVAIȚĂ.

távniță s. v. IMORTELĂ. PLEVAIȚĂ.

taxá vb. v. CALIFICĂ. CONSIDERA. FACE. NUMI. SOCOTI.

taxáre s. v. CALIFICARE. NUMIRE.

TAXATÓR s. încasator. *(~ la tramvai.)*

TAXAȚIE FORESTIÉRĂ s. *(SILV.)* dendrometrie.

TÁXĂ s. preț, tarif. *(~ ridicate.)*

TAXÍ s. taximetru.

TAXIDERMÍE s. *(BIOL.)* naturalizare.

TAXIMÉTRU s. taxi.

taxidít adj. v. AVUT. BOGAT. DECORAT. GĂTIT. ÎMPODOBIT. ÎNFRUMUSEȚAT. ÎNSTĂRIT. ORNAMENTAT. ORNAT. PAVOAZAT. SITUAT.

TĂBĂCÁR s. argăsitor, (reg.) opincărăș, orgár, tălpár, timár, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubălár, (înv.) solonár, tabác. *(~ se ocupă cu tăbăcitul pieilor.)*

TĂBĂCĂREÁSĂ s. (rar) tăbăcărițĂ, (reg.) argăsărițĂ, dubălărcásă. *(E ~ de profesie.)*

TĂBĂCĂRÍE s. **1.** (înv.) tăbăcărít, tăbăcíe, timărie. *(Învață ~.)* **2.** argăsitorie, (rar) argăsăríe, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubălăríe, (înv.) tabalhaná, tabaná, tăbăcíe. *(În ~ se argăsesc pieile.)*

tăbăcărít s. v. TĂBĂCĂRIE.

tăbăcărițĂ s. v. TĂBĂCĂREASĂ.

TĂBĂCEÁLĂ s. argăseală, argăsire, tăbăcire, tăbăcit, (rar) tanáj, tanáre, (reg.) crușeálă, crușíre, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubeálă, dubíre, dubít. *(Operația de ~ a pieilor.)*

TĂBĂCÍ vb. a argăsi, (reg.) a cruși, (Mold., Bucov. și Transilv.) a dubi. *(A ~ piele,)*

tăbăcí vb. v. PIPA. SNOPI. STÎLCI.

tăbăcíe s. v. ARGĂSITORIE. TĂBĂCĂRIE.

TĂBĂCÍRE s. argăseală, argăsire, tăbăceală, tăbăcit, (rar) tanáj, tanáre, (reg.) crușeálă, crușíre, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubeálă, dubíre, dubít. *(~ pieilor.)*

TĂBĂCÍT adj. argăsit, (reg.) crușít, (Mold., Bucov. și Transilv.) dubít. *(Piei ~.)*

TĂBĂCÍT s. argăseală, argăsire, tăbăceală, tăbăcire, (rar) tanáj, tanáre, (reg.) crușeálă, crușíre, (Mold., Bucov și Transilv.) dubeálă, dubíre, dubít. *(Operația de ~ a pieilor.)*

TĂBĂCITÓR adj. argăsitor. *(Substanțe ~.)*

tăbălúșă s. v. CĂȚELUȘĂ.

tăbălúșcă s. v. CĂȚELUȘĂ.

TĂBĂRÍ vb. a se arunca, a se azvîrli, a se năpusti, a năvăli, a se precipita, a se repezi, a sări, a se zvîrli, (rar) a se prăbuși, (înv. și pop.) a cădea, (înv. și reg.) a năduli, a se prăpăstui, (reg.) a iuruși, a năboi, a se năpráti, a nooti, a se tovări, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. și Ban.) a se șupi, (înv.) a se da, a năbuși, a năvrăpi, a se slobozi. *(Au ~ asupra dușmanului.)*

tăbărí vb. v. CANTONA. OBOSI. OSTENI.

tăbéică s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

tăbîltóc s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

tăbîrcă s. v. GREU. GREUTATE. ÎNCĂRCĂTURĂ. PÎRGHIE. POVARĂ. SARCINĂ.

tăbîrcí vb. v. TÎRÎ.

tăbláș s. v. JUDECĂTOR.

TĂBLÍE s. (înv. și reg.) táblă. *(~ a unei mobile.)*

TĂBLÍȚĂ s. (rar) plácă, (pop.) táblă, (reg.) tabélă, (înv.) panachídă. *(~ pentru școlarii începători.)*

tăbuiéț s. v. FAȚĂ. ÎNVELITOARE. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

TĂCĂÍ vb. **1.** a ticăi, a tîcîi. *(Ceasul ~.)* **2.** a bate, a palpita, a pulsa, a ticăi, a tresări, a se zbate, a zvîcni, (rar) a zvîcîi, (reg.) a bîcîi, a tîcîti. *(Inima ~ cu putere.)*

tăcătói adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

tăcătór adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

TĂCÉRE s., interj. **1.** s. liniște, (prin Transilv. și Olt.) tácă, (înv.) silénțiu. *(În clasă era ~ deplină.)* **2.** interj. liniște !, pst !, st !, (pop.) țist !, (arg.) múcles ! **3.** s. mutism, mutenie, (rar) mutíe, (reg.) muțeálă, muțitúră. *(Nu ieșea din ~ lui.)* **4.** s. întrerupere, pauză. *(Lungi ~ punctau discuția.)* **5.** s. discreție,

secret. *(A păstrat o ~ absolută asupra celor discutate.)* **6.** s. acalmie, calm, liniște, pace, (înv. și reg.) páos, (înv.) lin, liniștire, molcomíre. *(Stare de ~ deplină în natură.)*

tăciună vb. v. CARBONIZA.

TĂCIUNÁT adj. *(FITOPATOLOGIE)* tăciunos. *(Plantă ~.)*

TĂCIÚNE s. **1.** cărbune. *(Lemnul aprins s-a făcut ~.)* **2.** *(FITOPATOLOGIE)* cărbune. *(Plantă atacată de ~.)*

tăciúne s. v. MĂLURĂ.

TĂCIUNÓS adj. *(FITOPATOLOGIE)* tăciunat. *(Plantă ~.)*

TĂCÚT adj. **1.** insociabil, morocănos, mut, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posac, posomorit, taciturn, urîcios, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutăréț, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclișít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)* **2.** liniștit, (livr.) silențiós. *(O stradă ~; un interior ~.)* **3.** calm, liniștit. *(Pe aleile ~.)* **4.** liniștit, mut. *(Natura ~.)*

tăfílcă s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR.

tăftúi s. v. TOLBĂ.

TĂGĂDĂ s. contestare, dezmințire, negare, negație, renegare, tăgăduială, tăgăduire, (înv.) tágă, tăgăduínță. *(~ celor afirmate de cineva.)*

TĂGĂDUÍ vb. **1.** a nega, (livr.) a denega. *(~ că ar fi fost la cinema.)* **2.** a dezice, a nega, a retracta. *(A ~ tot ceea ce spusese.)* **3.** a contesta, a dezminți, a nega, a renega, (înv.) a protesta. *(A ~ adevărul celor afirmate de cineva.)*

tăgăduí vb. v. ASCUNDE. MASCA. REFUZA. RESPINGE. TĂINUI.

TĂGĂDUIÁLĂ s. contestare, dezmințire, negare, negație, renegare, tăgadă, tăgăduire, (înv.) tágă, tăgăduínță. *(~ celor afirmate de cineva.)*

tăgăduínță s. v. CONTESTARE. DEZMINȚIRE. NEGARE. NEGAȚIE. RENEGARE. TĂGADĂ. TĂGĂDUIALĂ. TĂGĂDUIRE.

TĂGĂDUÍRE s. contestare, dezmințire, negare, negație, renegare, tăgadă, tăgăduială, (înv.) tágă, tăgăduínță. *(~ celor afirmate de cineva.)*

tăgăși vb. v. CURĂȚA. DERETICA. SCUTURA. STRÎNGE.

tăgășire s. v. CURĂȚENIE. DERETICARE. SCUTURĂTURĂ.

tăgîrță vb. v. AGĂȚA. APUCA. ATÎRNA. PRINDE. SPÎNZURA. SUSPENDA. TÎRÎ. TÎRÎI. TÎRȘÎI. TRAGE. ȚINE.

tăgîrță s. v. DESAGĂ. TRAISTĂ.

TĂIÁ vb. **1.** a despărți, a divide, a diviza, a fracționa, a fragmenta, a îmbucătăți, a împărți, a scinda, a secționa, a separa. *(~ bucata în trei.)* **2.** a crăpa, a despica, a sparge, a spinteca, (reg.) a sfărîma. *(A ~ lemne pentru foc.)* **3.** (pop.) a reteza, (reg.) a scurta. *(A ~ niște metri de lemne.)* **4.** a ciunti, a reteza, a trunchia. *(~ crengile unui copac.)* **5.** a ciopli, a săpa, a sculpta, (rar) a scobi, (Transilv. și Maram.) a sferdi. *(A ~ în piatră un bust.)* **6.** a reteza, (pop.) a lua. *(Obuzul i-a ~ piciorul.)* **7.** *(MED.)* a amputa. *(I-a ~ un picior.)* **8.** a reteza, (pop.) a ráde, (reg.) a curma. *(A ~ capul cuiva.)* **9.** *(MED.)* a opera. *(Cînd te-a ~ ?)* **10.** a (se) înjunghia, (pop.) a (se) junghia, (reg.) a (se) cuțita, a (se) încuțita. *(S-au ~ la un chef.)* **11.** a (se) înjunghia, a (se) spinteca. *(A ~ o vită.)* **12.** a scurta. *(Mai ~ din poale.)* **13.** a cosi. *(A ~ iarba.)* **14.** a (se) despica, a (se) spinteca. *(Plugul ~ brazde adînci.)* **15.** a croi, (Transilv.) a săbăi. *(A ~ o haină.)* **16.** a croi, (înv.) a spărge. *(Fluviul își ~ drum prin munți.)* **17.** a brăzda, (înv.) a brăzdui. *(Apele ~ adînc munții.)* **18.** (rar) a rupe. *(A ~ cărțile, la jocul de cărți.)* **19.** a bara. *(Copacii căzuți ~ drumul.)* **20.** a anula, a elimina, a înlătura, a scoate, a suprima, a șterge, (reg.) a ștricui. *(A ~ un rînd, un fragment dintr-un text.)* **21.** a scurta. *(A ~ drumul peste cîmp.)* **22.** a se brînzi, (înv. și reg.) a se sărbezi, (Mold.) a se corăsli. *(Laptele s-a ~.)*

tăiá vb. v. ALUNGA. ATACA. CURMA. DEPĂRTA. GONI. INTERFERA. INTERSECTA. INVENTA. IZBI. IZGONI. ÎNCRUCIȘA. ÎNDEPĂRTA. ÎNTRERUPE. ÎNTRETĂIA. LOVI. NĂSCOCI. OPRI. PLĂSMUI. SCORNI. TICLUI. STÎRPI.

TĂIÁT adj. **1.** crăpat, despicat, spart, spintecat. *(Lemne de foc ~.)* **2.** ciuntit, retezat, trunchiat. *(Cu urechile ~.)* **3.** cioplit, săpat, sculptat. *(Coloană ~.)* **4.** *(MED.)* operat. *(Persoană ~.)* **5.** retezat, scurtat, tuns. *(Păr ~; iarbă ~.)* **6.** anulat, eliminat, înlăturat, scos, suprimat, șters. *(Un paragraf, un rînd ~.)* **7.** brînzit, (reg.) sărbezít, (Mold.) corăslít. *(Lapte ~.)*

TĂIÁT s. **1.** dividere, divizare, diviziune, fracționare, fragmentare, îmbucătățire, împărțire, secționare, segmentare, tăiere, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)* **2.** crăpare, crăpat, despicare, despicat, spargere, spart, spintecare, spintecat, tăiere. *(~ lemnelor de foc.)* **3.** cioplire, cioplit, săpare, săpat, sculptare, sculptat, tăiere, (înv.) săpătúră. *(~ unui bloc de marmură.)* **4.** retezare, retezat, tăiere. *(~ capului unui condamnat.)*

tăiculeán s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

tăiculíță s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

tăicușór s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

TĂICÚȚĂ s. tătic, (pop.) tăiculeán, tăiculíță, tăicușór, tătúc, tătúț, (reg.) tătúică, tătulúc, tătulúț, tătușór.

TĂIÉRE s. **1.** dividere, divizare, diviziune, fracționare, fragmentare, îmbucătățire, împărțire, secționare, segmentare, tăiat, (rar) segmentație. *(~ unui întreg.)* **2.** crăpare, crăpat, despicare, despicat, spargere, spart, spintecare, spintecat, tăiat. *(~ lemnelor de foc.)* **3.** cioplire, cioplit, săpare, săpat, sculptare, sculptat, tăiat, (înv.) săpătúră. *(~ unui bloc de marmură.)* **4.** *(MED.)* amputare. *(~ brațului.)* **5.** secționare, secțiune. *(~ unui tendon.)* **6.** retezare, retezat, tăiat. *(~ capului unui condamnat.)* **7.** înjunghiere, spintecare, spintecat, (pop.) junghiére. *(~ vitelor, la abator.)* **8.** anulare, eliminare, îndepărtare, înlăturare, scoatere supri

mare, ștergere. *(~ unui rînd dintr-un text.)* **9.** scurtare. *(~ drumului peste cîmp.)*

tăiére s. v. MASACRU. MĂCEL.

TĂIETOÁRE s. *(BOT.; Inula hirta)* (reg.) floare-gălbenă.

tăietór adj. v. ASCUȚIT. TĂIOS.

TĂIETÓR s. butuc, trunchi, (rar) tăiș, (reg.) tăiúș, (Transilv. și Bucov.) lemnár. *(~ de spart lemne.)*

tăietorie s. v. ABATOR.

TĂIETÚRĂ s. **1.** crăpătură, despicătură, spintecătură. *(~ la fustă.)* **2.** croială, (pop.) croi. *(~ a unei haine.)* **3.** anulare, ștersătură. *(~ într-un text.)*

tăietúră s. v. CIRCUMCIZIE. CURĂȚURĂ. ÎNJUNGHIETURĂ. ÎNȚEPĂTURĂ. JUNGHI. JUNGHIETURĂ. LINIE. LUMÎNĂRICA-PĂMÎNTULUI. TRĂSĂTURĂ.

TĂIFĂSUÍ vb. (pop. și fam.) a sfătui. *(Au ~ ore în șir.)*

TĂIFĂSUIÁLĂ s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdîít.

TĂIFĂSUÍRE s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdîít.

TĂIFĂSUÍT s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdîiálă, dîrdîít.

tăiní vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

tăinicíe s. v. SECRET. TAINĂ.

tăinós adj. v. ASCUNS. CRIPTIC. ENIGMATIC. MISTERIOS. OCULT. SECRET. TAINIC.

TĂINUÍ vb. **1.** a ascunde, a masca, (înv. și reg.) a tăgădui, (înv.) a retăcea, (fig.) a acoperi. *(Își ~ ignoranța.)* **2.** a ascunde, (fig.) a înăbuși. *(Și-a ~ durerea.)*

tăinuí vb. v. ASCUNDE. DOSI. FLECĂRI. ÎNDRUGA. MISTUI. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

TĂINUÍRE s. ascundere, mascare. *(~ ignoranței.)*

tăinuíre s. v. SECRET. TAINĂ.

TĂINUÍT adj. **1.** ascuns, dosit, dosnic, ferit, izolat, lăturalnic, retras, singuratic, tainic, (rar) lăturáș, (înv. și reg.) săcrét, (reg.) lăturíș. *(În ungherul cel mai ~.)* **2.** ascuns, secret, tainic. *(O iubire ~.)* **3.** ascuns, reținut, (fig.) mocnít, surd. *(O dușmănie ~.)*

TĂIÓS adj. ascuțit, (înv. și reg.) tăietór, (înv.) ager, simcelát, simcelós. *(Sabie ~.)*

tăiós adj. v. ASPRU. RĂSTIT. RIDICAT. SARCASTIC. SATIRIC.

TĂÍȘ s. **1.** ascuțiș, lamă, limbă, (pop.) custúră, pănă, plásă, tăiúș, (înv. și reg.) ascuțít, (reg.) leáfă, (fig.) búză. *(~ unui cuțit.)* **2.** lamă, pînză. *(~ ferăstrăului, al coasei.)* **3.** (rar) rost, (reg.) gúră. *(~ al unor obiecte.)*

tăiș s. v. BUTUC. TĂIETOR. TRUNCHI.

TĂIȚÉI s. pl. (Transilv.) láște (pl.), (Transilv. și Maram.) răstăúțe (pl.), (Mold. și Transilv.) tocmági (pl.).

tăiúș s. v. ASCUȚIȘ. BUTUC. LAMĂ. LIMBĂ. TĂIETOR. TĂIȘ. TRUNCHI.

tălăbă s. v. DUIUM. GRĂMADĂ. MULȚIME. POTOP. PUHOI. PUZDERIE. SUMEDENIE.

tăláie s. v. FAMILIE. NEAM. VIȚĂ.

tălăniță s. v. COCOTĂ. CURTEZANĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

tălălăí vb. v. FLECĂRI. HOINĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI. VAGABONDA.

tălălău adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

tălălí vb. v. AJUNGE. ATINGE. IZBI. ÎNTÎMPLA. LOVI. NIMERI. OCHI. POCNI. POTRIVI.

tălăncăní vb. v. BĂLĂNGĂNI. SUNA.

tălăngí vb. v. BĂLĂNGĂNI. SUNA.

tălășmán adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

TĂLĂZUÍRE s. agitație, clocot, frămîntare, freamăt, învolburare, tumult, vuiet, zbatere, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor vijelioase.)*

tălbăriță s. v. BĂLTOACĂ. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. SMÎRC.

tăleráș s. v. TĂLGERAȘ. TĂLGEREL.

tălerél s. v. TĂLGERAȘ. TĂLGEREL.

TĂLGERÁȘ s. tălgerel, (reg.) tăleráș, tălerél, tălgerúț.

TĂLGERÉL s. tălgeraș, (reg.) tăleráș, tălerél, tălgerúț.

tălgerúț s. v. TĂLGERAȘ. TĂLGEREL.

tălícă pron. v. MĂTĂLICĂ.

tălímb adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

TĂLMÁCI s. interpret, traducător, translator, (înv.) dragomán, tergimán. *(A vorbi cu cineva prin ~.)*

TĂLMĂCÍ vb. **1.** a traduce, a transpune, (înv. și reg.) a tîlcui, (înv.) a da, a izvodi, a întoárce, a prefáce, a prepúne, a primeni, a scoáte. *(A ~ o poezie dintr-o limbă în alta.)* **2.** a interpreta, a tîlcui. *(Îi ~ visul avut.)*

TĂLMĂCÍRE s. **1.** traducere, transpunere, (înv.) prefácere, tradúcție, tălmăcitúră, tîlcuiálă, tîlcuíre. *(~ unui roman din engleză; o ~ izbutită.)* **2.** interpretare, tîlcuire, (pop.) tîlc, (înv.) tălmăcitúră, tîlcovánie, tîlcuiálă. *(Dădea scrisorii tot felul de ~ i.)*

TĂLMĂCITÓR s. **1.** traducător, (înv.) tîlcuitór. *(Cine este ~ romanului?)* **2.** comentator, interpret, tîlcuitor. *(~ al unui text beletristic.)*

tălmăcitúră s. v. INTERPRETARE. TĂLMĂCIRE. TÎLCUIRE. TRADUCERE. TRANSPUNERE.

tălmút adj. v. INSOCIABIL. MOROCĂNOS. MUT. NECOMUNICATIV. NEPRIETENOS. NESOCIABIL. POSAC. POSOMORÎT. TACITURN. TĂCUT. URÎCIOS. URSUZ.

tălpár s. v. ARGĂSITOR. TĂBĂCAR.

tălpáș s. v. INFANTERIST.

tălpălău s. v. CALAPOD.

tălpălui vb. v. PINGELI. PINGELUI. TĂLPUI.

tălpășág s. v. GLOABĂ.

tălpău s. v. IAPĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

tălpél s. v. IAPĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

tălpéte s. v. IAPĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

tălpéț s. v. TALPĂ. TĂLPIG.

tălpéți s. pl. v. BUTUCI. PLAZURI. TĂLPI.

TĂLPÍG s. *(TEHN.)* **1.** talpă, (rar) patină, (pop.) fălceá, (reg.) tălpéț, (Olt. și Munt.) plaz. *(~ la sanie.)* **2.** iapă, schimbător, (reg.) călcătór, măiúț, picioróg, potnóg, scîndureá, tălpău, tălpél, tălpéte, tălpiș, tălpiță. *(~ la războiul de țesut.)* **3.** pedală, (reg.) scîndureánă. *(~ la războiul de țesut.)*

tălpíg s. v. NĂSĂLIE. PEDALĂ. POTLOG. SCÎLCEAZĂ.

tălpígă s. v. CĂLCĂTOR. TALPĂ.

tălpiș s. v. IAPĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

tălpiță s. v. IAPĂ. SCHIMBĂTOR. TĂLPIG.

tălpoáne s. pl. v. PRISPĂ.

TĂLPÓI s. *(CONSTR.)* talpă, (reg.) subtói, (prin Olt. și Ban.) bălván, (prin Transilv., nordul Munt., nordul Olt. și Dobr.) teméi. *(~ casei.)*

TĂLPUÍ vb. a pingeli, a pingelui, (reg.) a tălpălui. *(A ~ încălțămintea.)*

TĂLPUÍRE s. pingelire, pingeluire, tălpuit. *(~ pantofilor.)*

TĂLPUÍT adj. pingelit, pingeluit. *(Ghete ~.)*

TĂLPUÍT s. pingelire, pingeluire, tălpuire. *(~ pantofilor.)*

tăltinoáeă s. v. TĂTĂNEASĂ.

tămășág s. v. GHIDUȘIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ȘTRENGĂRIE.

TĂMĂDUÍ vb. *(MED.)* a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) vindeca, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)*

tămăduiálă s. v. ÎNDREPTARE. ÎNFIRIPARE. ÎNSĂNĂTOȘIRE. ÎNTREMARE. ÎNZDRĂVENIRE. LECUIRE. REFACERE. RESTABILIRE. RIDICARE. TĂMĂDUIRE. VINDECARE.

tămăduință s. v. ÎNDREPTARE. ÎNFIRIPARE. ÎNSĂNĂTOȘIRE. ÎNTREMARE. ÎNZDRĂVENIRE. LECUIRE. REFACERE. RESTABILIRE. RIDICARE. TĂMĂDUIRE. VINDECARE.

TĂMĂDUÍRE s. *(MED.)* îndreptare, înfiripare, însănătoșire, întremare, înzdrăvenire, lecuire, refacere, restabilire, ridicare, vindecare, (pop.) sculare, tămăduială, (înv.) sănătoșare, tămăduință, vracevánie. *(~ completă a bolnavului.)*

TĂMĂDUÍT adj. *(MED.)* îndreptat, înfiripat, însănătoșit, întremat, înzdrăvenit, lecuit, refăcut, restabilit, ridicat, vindecat, (Mold.) priboliț, (înv.) sănătoșát. *(Bolnav complet ~ după o gripă.)*

TĂMĂDUITÓR adj. întremător, lecuitor, vindecător, (înv.) vrăciuitór. *(O cură ~.)*

tămăduitór adj. v. CURATIV.

tămășálnic adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

TĂMBĂLẮU s. balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe. *(Era un ~ de nedescris.)*

TĂMÎIÁ vb. *(BIS.)* a cădelnița, (înv. și reg.) a cădi. *(Preotul ~.)*

tămîiá vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. FLATA. ÎMBĂTA. LINGUȘI. MĂGULI. TURMENTA.

tămîiát adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂLSĂMAT. ÎMBĂTAT. ÎMBĂTĂTOR. ÎNMIRESMAT. PARFUMAT. TURMENTAT.

TĂMÎ́IE s. (reg.) smîrnă, (înv.) liván, olibán. *(Miros de ~.)*

tămîie s. v. ARBORELE-VIEȚII. LIVAN. TUIA.

tămîiér s. v. CĂDELNIȚĂ. IENUPĂR. JNEAPĂN.

TĂMÎIÉRE s. *(BIS.)* cădelnițare.

tămiiére s. v. FLATARE. LINGUŞEALĂ. LINGUŞIRE. MĂGULEALĂ. MĂGULIRE.
tămiiérniță s. v. CĂDELNIȚĂ.
tămiietoáre s. v. CĂDELNIȚĂ.
TĂMÎIOÁRĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Viola jooi)* (reg.) micşuneá, toporáşi (pl.), vioreá. **2.** *(Viola hirta)* (reg.) toporáş.
tămiioáră s. v. SPANAC-PORCESC. TĂMÎIȚĂ. TĂTĂIŞĂ. TOPORAŞ. VIOLETĂ. VIOREA. ZMEOAIE.
TĂMÎIOÁSĂ s. busuioacă. *(A băut o ~.)*
tămiioásă s. v. TĂMÎIȚĂ.
TĂMÎIÓS adj. busuioc, muscat, (Ban. şi Transilv.) muşcătár, muşcătáreț. *(Vin ~.)*
TĂMÎÍȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Chenopodium botrys)* (reg.) ízmă, stúdeniță, tămiioáră, tămiioásă, vineríță, peliniță-greceáscă, smirnă-degrădínă. **2.** *(Chenopodium ambrosioides)* (reg.) tămiioáră, țífroş. **3.** *tămiiță-de-cîmp (Ajuga chamaepytis)* = (reg.) rută-sălbatică, vineriță-gálbenă.
tămiiță s. v. SPANAC-PORCESC. VINERIȚĂ.
tămindá vb. v. AMÎNA.
tămindáre s. v. AMÎNARE.
tămînjér s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.
tămînji vb. v. JEGOŞI. MÎNJI. MÎZGĂLI. MURDĂRI. PĂTA.
tănáci s. v. CONSILIU. DIVAN. SFAT.
TĂPŞÁN s. *(GEOGR.)* platformă, prispă. *(Un ~ împădurit.)*
tăpşi vb. v. BATE. BĂTĂTORI. BĂTUCI. ÎNDESA. NETEZI. NIVELA. PRESA.
tărăboánță s. v. ROABĂ.
TĂRĂBÓI s. balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. şi fam.) chilomán, (înv. şi reg.) toi, (reg.) haraimán, hălăláie, hărhăláie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. şi Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe. *(Era un ~ de nedescris.)*
tărăbúc s. v. MINCIOG. OGRINJI.
tărăbúță s. v. COTIGĂ. TELEAGĂ.
tărăbúțe s. pl. v. BAGAJ.
TĂRĂGĂNÁ vb. **1.** a întîrzia, a lungi, a tergiversa, a trena, (înv.) a prelungi. *(A mai ~ soluționarea problemei.)* **2.** a amîna, a lungi, a tergiversa, (livr.) a temporiza. *(A ~ intenționat momentul reîntîlnirii.)* **3.** a se lungi, a trena. *(Acțiunea romanului se ~.)*
TĂRĂGĂNÁRE s. **1.** amînare, tergiversare, (rar) tergiversațiúne. *(~ rezolvării unei probleme.)* **2.** tărăgăneală, tergiversare. *(Ce e aceasta ~?)*
TĂRĂGĂNÁT adj. **1.** prelungit. *(Vorbire ~.)* **2.** (fig.) legănát. *(O voce ~.)*
TĂRĂGĂNEÁLĂ s. tărăgănare, tergiversare.
tărăntúc adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.
tărășénie s. v. ÎNCURCĂTURĂ. ÎNTÎMPLARE. PĂȚANIE. PERIPEȚIE. POZNĂ.
tărbăcí vb. v. SNOPI. STÎLCI.
tărbíță s. v. POTÎRNICHE.
TĂRCÁ vb. **1.** a dunga, a vărga, (pop.) a învîrsta, (reg.) a vîrsta. *(A ~ un material textil.)* **2.** a (se) bălța. *(Ce te-ai ~ așa?)*
TĂRCÁT adj. **1.** bălțat, pătat, pestriț, (pop.) prián, (înv. şi reg.) pistrúi, (reg.) pric, priu, tărcúş, (Transilv. şi Bucov.) aláciu, (prin Transilv.) cheş, (Ban.) şar, (prin Ban.) şăleán, (prin Olt. şi Ban.) şerguiát, (prin Transilv.) şváițăr. *(Animal, păr ~.)* **2.** bălțat, dungat, vărgat, (rar) zebrát, (pop.) învîrstát, pestrít, vîrstát, (reg.) vîrcát, (prin Ban., Transilv. şi Olt.) şergát. *(Un material textil ~.)*
TĂRCĂTÚRĂ s. bălțătură, împestrițătură, pestrițătură.
tărcúş adj. v. BĂLȚAT. PĂTAT. PESTRIȚ. TĂRCAT.
tărfălóg s. v. CIURLAN. SALCICORN. SĂRICICĂ.
târgheláş s. v. ACȚIUNE. CAUZĂ. JUDECATĂ. PROCES.
tărbát s. v. GREU. GREUTATE. ÎNCĂRCĂTURĂ. POVARĂ. SARCINĂ.
tărhítă s. v. POTÎRNICHE.
TĂRÍE s. **1.** duritate, rezistență, soliditate, tenacitate. *(~ unui metal.)* **2.** durabilitate, rezistență, soliditate, trăinicie, (înv. şi reg.) statornicíe, (înv.) nestrămutáre. *(~ unui material.)* **3.** consistență, soliditate, (înv.) vîrtoşie. *(~ unei substanțe.)* **4.** seriozitate, soliditate, temeinicie. *(~ obiecției, argumentării sale.)* **5.** concentrație, (înv. şi reg.) tăríme. *(Ce ~ are vinul?)* **6.** forță, intensitate, putere, (înv.) măríe, măríme. *(~ vîntului; ~ dragostei.)* **7.** dinamism, energie, forță, impetuozitate, putere, robustețe, vigoare, vitalitate, vlagă, (livr.) potență, (pop.) vînjoşénie, vînjoşíe, vîrtoşie, voinícíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. şi Ban.) snágă, (înv.) sfórță, tăríme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)* **8.** fermitate, putere. *(N-a avut suficientă ~ să . . .)* **9.** forță, putere, strășnicie, vigoare. *(Reclamă cu ~ dreptatea.)* **10.** vehemență, vigoare. *(Își susține opinia cu ~.)*
tărie s. v. AER. ARMATĂ. ATMOSFERĂ. AUTORITATE. BOLTĂ. CER. DIOPTRIE. DOMINARE. DOMINAȚIE. DREPT. FIRMAMENT. FORTIFICAȚIE. HEGEMONIE. ÎMPUTERNICIRE. ÎNTĂRITURĂ. LEGALITATE. MIEZ. MIJLOC. OASTE. OŞTIRE. PĂMÎNT. PUTERE. SLAVĂ. SPAȚIU. STĂPÎNIRE. SUPREMAȚIE. TOI. TRUPE. USCAT. VALABILITATE. VALOARE. VĂZDUH. ZĂRI.
TĂRICÉL adj., adv. tărişor. *(O pîine cam ~.)*
tăríme s. v. CONCENTRAȚIE. DINAMISM. ENERGIE. FORȚĂ IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEȚE. TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.
TĂRIŞÓR adj., adv. **1.** tăricel. *(O pîine cam ~.)* **2.** repejor. *(Un vînt cam ~.)*

TĂRÎM s. **1.** loc, meleag, regiune, teritoriu, ținut, zonă. *(Se afla pe ~uri necunoscute.)* **2.** cadru, cerc, cîmp, domeniu, sector, sferă, zonă. *(~ de preocupări.)*

tărîță vb. v. COJI. DESCUAMA. JUPUI. SCOROJI.

tărîțar s. v. MĂTREAȚĂ. PITIRIAZIS. RUMEGĂTURĂ. RUMEGUȘ.

tărîțare s. v. COJIRE. DESCUAMARE. JUPUIRE.

tărîță s. v. MĂTREAȚĂ. PITIRIAZIS. RUMEGĂTURĂ. RUMEGUȘ.

tărnițăt adj. v. DEȘELAT. ISTOVIT. SPETIT.

tăroásă adj. v. GRAVIDĂ. ÎNSĂRCINATĂ.

tărșág s. v. CAMARAD. TOVARĂȘ.

TĂRTĂCÚȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Coccinia indica)* (reg.) curcubétă, curcubețeá, tărtănícă, tătárcă. **2.** *(Lagenaria gourda)* tigvă, tîlv, (reg.) bostănél, cătrúnă, ciugái, curcubétă, lupoáie, sămînțár, sărăbói, troácă.

tărtăcúță s. v. CAP.

tărtănéț adj. v. ROTUND. SFERIC.

tărtănícă s. v. TĂRTĂCUȚĂ.

tărtăroáică s. v. DIAVOLIȚĂ. DRĂCOAICĂ. TARTORIȚĂ.

tărtăzí vb. v. REPARA.

tășcá vb. v. ADEMENI. AMĂGI. ÎNCÎNTA. ÎNȘELA. MINȚI. MOMI. PĂCĂLI. PROSTI. PURTA. TRIȘA.

TĂȘCULÍȚĂ s. tășcuță, (rar) teșcălíe.

tășculíță s. v. PUNGULIȚĂ. TRAISTA-CIOBANULUI.

tășcuța-ciobánului s. v. PUNGULIȚĂ. TRAISTA-CIOBANULUI.

TĂȘCÚȚĂ s. tășculiță, (rar) teșcălíe.

tășúlă s. v. TAȘCĂ.

TĂTÁR adj. tătăresc. *(Triburile ~.)*

tătár s. v. COCOȘ-DE-MUNTE. COCOȘ-SĂLBATIC. COLOS. CURIER. GIGANT. MĂTURĂ. MESAGER. ȘTAFETĂ. TITAN. URIAȘ.

TĂTÁRCĂ s. tătăroaică, (reg.) tătăríță, tătăroáie.

tătárcă s. v. HRIȘCĂ. MĂTURĂ. TĂRTĂCUȚĂ.

TĂTÁRNICĂ s. *(BOT.; Echinops commutatus)* (reg.) armurár, căpățînoásă, rostogól, scaiéte, măciuca-ciobánului.

TĂTĂÍȘ s. *(BOT.; Policaria dysenterica)* (reg.) punga-bábei.

TĂTĂÍȘĂ s. *(BOT.; Chrysanthemum cinerariaefolium)* (reg.) tămîioáră.

tătăișă s. v. CRIZANTEMĂ. CUMNATĂ. DUMITRIȚĂ. LELE. LELIȚĂ. MARGARETĂ. MĂTUȘĂ. TANTI. TUFĂNICĂ. TURTĂ. ȚAȚĂ.

tătăișí s. pl. v. ROMANIȚĂ NEADEVĂRATĂ. ROMANIȚĂ NEMIROSITOARE. SURGUCI.

TĂTĂNEÁSĂ s. *(BOT.; Symphytum officinale)* (reg.) boracióc, gávăț, tatână, tátin, tăltinoácă, tătăneáscă, tătăneáță, tătinoáie, zlac, barba-tátei, iarba-lui-Tát(in), iarba-tátălui, iarbă-băloásă, iarbă-neágră, miereaúrsului, rădăcină-neágră.

tătăneáscă s. v. TĂTĂNEASĂ.

tătăneáță s. v. TĂTĂNEASĂ.

tătărcéle s. pl. v. ROSTOPASCĂ.

TĂTĂRÉSC adj. tătar. *(Triburile ~.)*

tătăríță s. v. TĂTARCĂ. TĂTĂROAICĂ.

TĂTĂROÁICĂ s. tătarcă, (reg.) tătăríță, tătăroáie.

tătăroáie s. v. TĂTARCĂ. TĂTĂROAICĂ.

TĂTÍC s. tăicuță, (pop.) tăiculeán, tăiculíță, tăicușór, tătúc, tătúț, (reg.) tătúică, tătulúc, tătulúț, tătușór.

tătinoáie s. v. TĂTĂNEASĂ.

tătîn s. v. PĂRINTE. TATĂ.

tătînése adj. v. STRĂMOȘESC.

tătúc s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

tătúică s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

tătúlă s. v. CIUMĂFAIE. LAUR.

tătulúc s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

tătulúț s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

tătușór s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

tătúț s. v. TĂICUȚĂ. TĂTIC.

tău s. v. ABIS. ADÎNC. BALTĂ. BĂLTOACĂ. FRÎNGHIE. FUNIE. IEZER. LAC. MÎL. MLAȘTINĂ. MOCIRLĂ. NĂMOL. NOROI. PRĂPASTIE. SMÎRC.

tăujér s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

TĂÚN s. *(ENTOM.; Tabanus bovinus)* (înv. și reg.) sclepț, stréche, bondár, bonzár, bonzălău, muscă-de-bîzdărát, muscă-mărhăscă, muscă-oárbă, muscă-tăúnă.

tăún s. v. BĂRZĂUN. GĂRGĂUN. MUSCA-CALULUI.

TĂURÁȘ s. *(ZOOL.)* tăurean, tăurel, (reg.) tăureác, tăuréci.

tăureác s. v. TĂURAȘ. TĂUREAN. TĂUREL.

TĂUREÁN s. *(ZOOL.)* tăuraș, tăurel, (reg.) tăureác, tăuréci.

tăuréci s. v. TĂURAȘ. TĂUREAN. TĂUREL.

TĂURÉL s. *(ZOOL.)* tăuraș, tăurean, (reg.) tăureác, tăuréci.

tăút s. v. SLOVAC.

tăuțésc adj. v. SLOVAC.

tăvălă s. v. TĂVĂLUG. VĂLĂTUC.

tăvăleálă s. v. BĂTAIE. ÎNCĂIERARE. LUPTĂ.

TĂVĂLÍ vb. **1.** a (se) rostogoli. *(Se înșfacă de păr și se ~ prin iarbă.)* **2.** a se zvîrcoli. *(Se ~ pe jos de durere.)* **3.** a culca, a dobori, (pop.) a pologi. *(~ iarba în picioare.)*

tăvălí vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

tăvălíc s. v. TĂVĂLUG. VĂLĂTUC.

tăvălíci s. v. SCAIUL-DRACULUI.

TĂVĂLÍRE s. **1.** rostogolire. *(~ lor în iarbă, în timpul încăierării.)* **2.** zvîrcolire. *(~ cuiva pe jos de durere.)* **3.** culcare, doborîre. *(~ ierbii în picioare, la pămînt.)*

TĂVĂLÍT adj. culcat, doborît, (pop.) pologit. *(Un lan de grîu ~.)*

tăvălít adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

TĂVĂLÚG s. **1.** *(AGRIC.)* vălătuc, (reg.) tăválă, tăvălíc, treierătoáre, (prin Transilv.

și Mold.) măngălău, (prin Ban.) rol. *(Cu ~ se îndeasă solul semănat.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) sul. *(~ pentru nivelarea solului.)* **3.** *(AGRIC.)* val. *(~ pentru treieratul rudimentar.)*

tăvălúg s. v. BUHAI. CIURLAN. COINAC. SALCIORN. SĂRICICĂ.

TEÁCĂ s. **1.** (rar) tesác, toc. *(~ de sabie.)* **2.** *(BOT.)* păstaie. *(~ de mazăre.)*

teácăr s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

TEÁFĂR adj. intact, întreg, neatins, nevătămat, sănătos, valid, zdravăn, (pop.) nestricat, (înv. și reg.) nebîntuit, (reg.) néted. *(A scăpat ~ din accident.)*

teag s. v. PERITEAG.

teáhnă s. v. ABATERE. CULPABILITATE. CULPĂ. CUSUR. DAR. DEFECT. DEFICIENȚĂ. EROARE. GREȘEALĂ. IMPERFECȚIUNE. INSUFICIENȚĂ. LACUNĂ. LIPSĂ. METEAHNĂ. NĂRAV. NEAJUNS. PATIMĂ. PĂCAT. SCĂDERE. SLĂBICIUNE. VICIU. VINĂ. VINOVĂȚIE.

TEÁMĂ s. frică, temere, (livr., fam. și depr.) poltroneríe, (franțuzism) aprehensiúne, (rar) temút, (pop.) păsáre, (înv. și reg.) scîrbă, (înv.) stideálă, stidínță, stidire, teámăt, temătúră, temoáre, (latinism înv.) timoáre, (arg.) tîrșálă, tîrșă. *(Nu simțea nici un pic de ~.)*

teámăt s. v. FRICĂ. TEAMĂ. TEMERE.

TEANC s. grămadă, maldăr, vraf, (reg.) năsádă, (Mold. și Transilv.) clit, (înv.) smoc. *(Pe birou se afla un ~ de dosare.)*

teanc s. v. BALOT.

TEÁPĂ s. **1.** categorie, fel, gen, soi, (fig.) calíbru, (reg. fig.) pănură. *(Avea doar prieteni de ~ lui.)* **2.** condiție, rang, stare, treaptă, (pop.) mînă, seámă. *(Sînt de aceeași ~.)*

teáră s. v. NATRĂ. RĂZBOI. URZEALĂ.

teártă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

TEASC s. **1.** presă, (Olt.) stropșitoáre, (Transilv. și Ban.) șaítău. *(~ de struguri.)* **2.** *(TIPOGR.)* presă, (înv.) stámbă. *(O carte care a intrat sub ~.)*

tease s. v. CLEȘTE.

TEATRÁL adj. **1.** scenic. *(Creație ~.)* **2.** afectat, artificial, căutat, fals, forțat, nefiresc, nenatural, nesincer, prefăcut, silit, silnic, studiat, (rar) teatralíst. *(Gesturi ~.)*

teatralíst adj. v. AFECTAT. ARTIFICIAL. CĂUTAT. FALS. FORȚAT. NEFIRESC. NENATURAL. NESINCER. PREFĂCUT. SILIT. SILNIC. STUDIAT. TEATRAL.

teatralíst s. v. ACTOR. ARTIST. INTERPRET.

teatralístă s. v. ACTRIȚĂ. ARTISTĂ. INTERPRETĂ.

TEÁTRU s. **1.** actorie. *(S-a lăsat de ~.)* **2.** scenă. *(A părăsit ~ în culmea gloriei.)* **3.** *(LIT.)* dramaturgie, scenă. *(A îmbogățit ~ românesc.)*

teáucă s. v. COTARLĂ. JAVRĂ. JIGODIE. POTAIE.

TEBECÉ s. *(MED.)* ftizie, tuberculoză, (livr.) bacilóză, (rar) pulmoníe, (pop.) atác, óftică, (reg.) sócote (pl.), boală-cîinească, boală-seácă.

TEBECÍST adj., s. *(MED.)* ftizic, tuberculos, (rar) pulmónic, (pop.) atacát, ofticát, ofticós.

técă s. v. CAIET.

tecărău s. v. CEATLĂU. CRUCE.

tecăruí vb. v. CETLUI. FORȚA. ÎNCĂRCA. ÎNVÎRTI. OPINTI. RĂSUCI. ROTI. SFORȚA. SUCI. UMPLE.

tecăruít adj. v. ÎNCĂRCAT. PLIN. UMPLUT.

techerghéu s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LIGHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

techerghí vb. v. HOINĂRI. VAGABONDA.

techer-mécher adv. v. CURÎND. DEVREME. FUGA. GRABNIC. IMEDIAT. IUTE. ÎNDATĂ. NEÎNTÎRZIAT. NUMAIDECÎT. RAPID. REPEDE.

teclíf s. v. CERERE. PRETENȚIE. REVENDICARE. REVENDICAȚIE.

tecșílă s. v. TAȘCĂ.

TECTÓNICĂ s. *(GEOL.)* geotectonică.

tecuí vb. v. DEZGHIOCA.

TEDÉUM s. *(BIS.)* (înv.) molében, slavosloviе. *(A oficia un ~.)*

tefaríe s. v. BIJUTERIE. GIUVAER. ODOR. PODOABĂ.

tefericí vb. v. DELECTA. DESFĂTA. RĂSFĂȚA.

tefericíe s. v. DELECTARE. DESFĂTARE. FARMEC. ÎNCÎNTARE. PLĂCERE. VOLUPTATE. VRAJĂ.

TEFLÓN s. *(CHIM.)* politetrafluoretilenă.

téflu s. v. BOT. RÎT.

teftér s. v. CATASTIF. CONDICĂ. REGISTRU.

tefuí vb. v. RÎMA.

teglár s. v. CĂRĂMIDAR.

téglă s. v. CĂRĂMIDĂ.

teglărie s. v. CĂRĂMIDĂRIE.

teglăzău s. v. FIER.

teglăzí vb. v. CĂLCA. NETEZI.

teglăzuí vb. v. CĂLCA. NETEZI.

teglíci s. v. CIOCÎLTEU. CUI.

TEGUMÉNT s. *(BOT.)* coajă. *(~ unei semințe.)*

téhnă s. v. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. UNELTIRE.

TEHNICOLÓR adj. colorat. *(Film ~.)*

TEHNOREDACTÁRE s. tehnoredacție. *(Lucrări de ~.)*

TEHNOREDÁCȚIE s. tehnoredactare. *(Lucrări de ~.)*

tehúi adj. v. AMEȚIT. BUIMAC. BUIMĂCIT. NĂUC. NĂUCIT. TÎMPIT. ZĂPĂCIT.

tehuí vb. v. AMEȚI. BUIMĂCI. NĂUCI. ZĂPĂCI.

tehuiálă s. v. AMEȚEALĂ. BUIMĂCEALĂ. BUIMĂCIRE. NĂUCEALĂ. NĂUCIRE. PERPLEXITATE. ZĂPĂCEALĂ.

tei s. v. MOȘ.

TÉICĂ s. *(TEHN.)* (pop.) scuturătoáre, (reg.) copăiță, covățícă, pîrpăriță, postăviță, scáfă, scoculeț, tigăiță, titiréz, (prin Olt.) tigáie. *(~ la coșul morii.)*

téică s. v. ADĂPĂTOARE. JGHEAB. MĂTUȘĂ. TANTI. TROACĂ. ULUC.

TEIÓS adj. ațos, fibros. *(Păstăi ~ de fasole.)*

TEIȘÓR s. *(BOT.)* **1.** teiuleț. **2.** *(Abutilon theophrasti)* pristolnic, (reg.) crucea-pămîntului, floarea-crucii. **3.** *(Kerria japonica)* (reg.) trandafir-gălben.

teișór s. v. AGLICĂ. CUNUNIȚĂ. STRAȘNIC. TAULĂ.

TEIULÉȚ s. *(BOT.)* teișor.

TEJGHEÁ s. masă, tarabă, (prin Transilv.) púdli, (Transilv. și Ban.) pult, (Bucov.) șinc, (înv.) comptoár, sarghíe. *(Pune marfa pe ~.)*

TEL s. bătător, (reg.) sîrmeá. *(~ pentru bătut frișca, ouăle etc.)*

tel s. v. BETEALĂ. SÎRMĂ.

TELÁL s. (reg.) obielár, rufár, (Transilv. și Ban.) rîzár. *(~ de haine vechi.)*

telál s. v. CRAINIC. MESAGER. SOL. TRIMIS. VESTITOR.

telălíță s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. INTERMEDIARĂ. MIJLOCITOARE. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

TELEÁGĂ s. **1.** cotigă, (reg.) tărăbúță, toligă. *(~ pentru poveri ușoare.)* **2.** *(TEHN.)* cotigă, (reg.) dric, roáte (pl.), rotile (pl.), (Transilv.) căroáie. *(Pe ~ se reazemă grindeiul plugului.)*

teléchi s. v. GRĂDINĂ.

telechím s. v. CADASTRU. CARTE FUNCIARĂ. CARTE FUNDUARĂ.

TELECINEMÁ s. telecinematograf.

TELECINEMATOGRÁF s. telecinema.

TELEFOTOGRAFÍE s. *(FIZ.)* fototelegrafie.

TELEGĂU s. *(TEHN.)* **1.** (Transilv. și Ban.) scăunaș. *(~ la car.)* **2.** (prin Transilv.) mănușér. *(~ la sanie.)*

telegeá s. v. TELEGUȚĂ.

TELEGHIDÁJ s. *(AV., MAR.)* teleghidare.

TELEGHIDÁRE s. *(AV., MAR.)* teleghidaj.

telegráf s. v. TELEGRAMĂ.

TELEGRAFIÁ vb. (rar) a depeșa, (Maram. și Transilv.) a șurgăni.

telegráfic adj. v. CONCENTRAT. CONCIS. LACONIC. LAPIDAR. SCURT. SUCCINT.

TELEGRAFIE FĂRĂ FÍR s. *(FIZ.)* radiotelegrafie.

TELEGRÁMĂ s. (ieșit din uz) depéșă, (reg.) telegráf, (Maram. și Transilv.) șúrgăn.

TELEGÚȚĂ s. (reg.) telegeá.

TELEIMPRIMATOR s. *(FIZ.)* telescriptor.

teleléică s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. INTERMEDIARĂ. MIJLOCITOARE. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

teleléu s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

TELEOLOGÍE s. *(FILOZ.)* finalism.

TELESCÓP s. *(ASTRON.)* (înv.) microscop solár.

TELESCRIPTÓR s. *(FIZ.)* teleimprimator.

teletín s. v. IUFT.

TELEVIZIÚNE s. televizor, micul ecran. *(Ce se transmite la ~ ?)*

TELEVIZÓR s. televiziune, micul ecran. *(Ce se transmite la ~ ?)*

telpíz adj. v. DUPLICITAR. FALS. FARISEIC. ȘMECHER.

telpíz adj., s. v. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

telúrie adj. v. PĂMÎNTESC. TERESTRU.

telveá s. v. DROJDIE. ZAȚ.

TEMÁTICĂ s. problematică. *(O ~ variată.)*

TÉMĂ s. **1.** chestiune, lucru, problemă, subiect, (înv. și reg.) prochímen, (înv.) matérie. *(Mulțimea și diversitatea ~elor discutate; să trecem la ~ care interesează.)* **2.** motiv. *(~ literară.)* **3.** lecție, (înv.) mátimă, táblă. *(Și-a învățat ~ pentru mîine.)* **4.** *(LINGV.)* (înv.) tulpínă. *(~ unui cuvînt.)*

TEMĂTÓR adj. **1.** fricos, sperios, (livr. și fam.) poltrón, (înv. și reg.) spăimós, sperieciós, (reg.) speriát, (înv.) spăimîntós, temút, (arg.) tîrșelós. *(Fire ~.)* **2.** fricos, sălbatic, sperios, (livr.) timorát. *(De ce ești atît de ~ ?)* **3.** bănuitor, neîncrezător, suspicios, (livr.) circumspect, incredúl, (rar) bănuicios, bănuielnic, (înv. și reg.) prepuiélnic, prepuitór, (reg.) năzárnic, (înv.) necredincios, presupuitór. *(E un om tare ~.)*

temătór adj. v. GELOS.

temătură s. v. FRICĂ. TEAMĂ. TEMERE.

TEMBÉL adj. apatic, delăsător, indiferent, indolent, lăsător, nepăsător, pasiv, placid, (livr.) impasíbil, (reg.) nebrîștít, (fig.) réce. *(Om ~; atitudine ~.)*

TEMBELÍSM s. apatie, delăsare, indiferență, indolență, inerție, insensibilitate, nepăsare, pasivitate, placiditate, (livr.) impasibilitáte, prostrație, (rar) indiferentísm, neîngrijíre, pasivísm, (înv.) negrijă, negrijínță, tembelíc, (grecism înv.) adiaforíe, (fig.) răceálă. *(Stare de ~ a cuiva.)*

tembelíc s. v. APATIE. DELĂSARE. INDIFERENȚĂ. INDOLENȚĂ. INERȚIE. INSENSIBILITATE. NEPĂSARE. PASIVITATE. PLACIDITATE. TEMBELISM.

téme s. v. CREȘTET. SINCIPUT. VERTEX.

TÉME vb. **1.** a se speria, (înv.) a se stidi, (arg.) a se tîrși. *(Nu mă ~ de nimic.)* **2.** a se îngrijora, a se neliniști, (înv.) a se griji. *(Nu trebuie să te ~ de soarta lui.)*

TEMÉI s. **1.** bază, fundament, principiu. *(Materia ca ~ al existenței.)* **2.** bază, esență, fundament, temelie, (înv.) cap. *(~ teoriei sale.)* **3.** îndreptățire, justificare, motivare, motivație, rațiune, (livr.) legitimáre, legitimitáte, (pop.) nóimă, (înv.) rezón. *(~ unei hotărîri.)* **4.** justificare, logică, motivare, noimă, rațiune, rost, sens. *(Nu văd ~ comportării lui.)* **5.** cauză, considerent, mobil, motiv, pricină, prilej, rațiune, (înv. și pop.) cuvînt, (pop.) nóimă, príce, (înv.) cap, obiect, povód, rezón, (fig.) izvór, sămînță. *(~ care explică producerea unui fenomen.)* **6.** argument, dovadă, motiv. *(Ai ceva ~uri să fii optimist?)*

teméi s. v. ABUNDENȚĂ. BAZĂ. BELȘUG. BOGĂȚIE. FUNDAMENT. FUNDAȚIE. GROS. ÎMBELȘUGARE. ÎNDESTULARE. MIEZ. MIJLOC. MULȚIME. PRISOS. PUTERE. TALPĂ. TĂLPOI. TEMELIE. TOI.

temeiá vb. v. CLĂDI. CONSTRUI. DURA. FACE. ÎNĂLȚA. RIDICA. ZIDI.

teméinic adj. v. ADÎNC. CAPITAL. CONSIDERABIL. CRUCIAL. DECISIV. ESENȚIAL. FUNDAMENTAL. HOTĂRÎTOR. IMPORTANT. ÎNSEMNAT. ORGANIC. PRIMORDIAL. PROFUND. PUTERNIC. RADICAL. SERIOS. STRUCTURAL. SUBSTANȚIAL. TARE. VITAL.

TEMÉINIC adj., adv. **1.** adj. fundamentat, îndreptățit, întemeiat, just, justificat, legitim, logic, motivat, serios, (livr.) îndrituit, (fig.) binecuvîntăt. *(A invocat, o scuză ~.)* **2.** adj. chibzuit, cumpănit, gîndit, judicios, matur, serios, socotit. *(O judecată ~.)* **3.** adv. drept, întemeiat, just. *(A judecat ~.)* **4.** adj. concludent, convingător, decisiv, edificator, elocvent, grăitor, hotărîtor, ilustrativ, pilduitor, puternic, serios, solid, tare, (rar) probánt, vorbitór, (înv.) înduplecător. *(O dovadă ~ ; un exemplu ~.)* **5.** adj. adînc, profund, serios, (fig.) pătrunzător. *(Un eseu ~ ; are cunoștințe ~.)* **6.** adj. deosebit, important, însemnat, mare, notabil, prețios, remarcabil, serios, substanțial, valoros, (fig.) consistént. *(A adus o contribuție ~ la dezvoltarea . . .)* **7.** adj., adv. serios, stăruitor, (fig.) sănătós. *(S-a apucat ~ de treabă.)*

TEMEINICÍE s. **1.** seriozitate, soliditate, tărie. *(~ obiecției, argumentării sale.)* **2.** maturitate, profunzime, seriozitate. *(~ gîndirii, a sentimentelor cuiva.)* **3.** dreptate, justețe, (înv.) rezón. *(~ cauzei sale.)*

temelí vb. v. CONSTITUI. CREA. CTITORI. FUNDA. INSTITUI. ÎNFIINȚA. ÎNTEMEIA. ORGANIZA.

TEMELÍE s. **1.** bază, fundament, fundație, (rar) substrúcție, (prin Munt.) arcá, (înv.) rădăcínă, teméi. *(~ unei construcții.)* **2.** bază, esență, fundament, temei, (înv.) cap. *(~ concepției, teoriei sale.)*

temelíe s. v. EPACTĂ.

TEMENEÁ s. compliment, închinăciune, mătanie, plecăciune, ploconeală, reverență, (reg.) plocón, (înv.) plecáre, (turcism înv.) talím, (fam. rar) selamlíc. *(I-a făcut o ~ adîncă.)*

temení vb. v. ÎNCHINA. PLOCONI.

temerár adj. v. BRAV. CURAJOS. CUTEZĂTOR. DÎRZ. INIMOS. ÎNDRĂZNEȚ. NEÎNFRICAT. SEMEȚ. VITEAZ.

TÉMERE s. **1.** frică, teamă, (livr., fam. și depr.) poltroneríe, (franțuzism) aprehensiúne, (rar) temút, (pop.) păsáre, (înv. și reg.) scîrbă, (înv.) stideálă, stidínță, stidíre, teámăt, temătúră, temoáre, (latinism înv.) timoáre, (arg.) tîrșálă, tîrșă. *(Nu simțea nici un pic de ~.)* **2.** frămîntare, grijă, îngrijorare, neliniște, (livr.) anxietáte, impaciénță, (înv. și pop.) păs, (înv.) îngrijíre. *(~ ta este nejustificată.)*

témere s. v. GELOZIE.

TEMERITÁTE s. bărbăție, bravură, curaj, cutezanță, dîrzenie, încumetare, îndrăzneală, neînfricare, semeție, (liv.) intrepiditáte, petulánță, (rar) cutezáre, (pop. și fam.) súflet, (pop.) inimă, voinicíe, (înv.) dîrzie, îndrăznire, mărinimíe, semețíre, (grecism înv.) táros. *~ unui viteaz.)*

temetéu s. v. CIMITIR.

TEMNICÉR s. gardian.

temniță vb. v. ARESTA. DEȚINE. ÎNCHIDE. ÎNTEMNIȚA. REȚINE.

TÉMNIȚĂ s. *(JUR.)* **1.** arest, închisoare, ocnă, penitenciar, pușcărie, (înv. și pop.) popreálă, (pop.) prinsoáre, robíe, (reg.) cremenál, (Transilv., Maram. și Bucov.) áriște, (prin Transilv.) călíscă, (Transilv.) pițigoáică, (prin Olt.) prinzáre, (prin Maram.) robșág, (înv.) pază, tumurlúc, (franțuzism înv.) prizón, (fam.) beci, ghérlă, (fam. fig.) dúbă, hîrdău, răcoáre, (reg. fig.) úmbră, (arg.) gros, pîrnáie, țuháus, zdup. *(Cît a stat la ~ ?)* **2.** închisoare, ocnă, pușcărie, recluziune. *(Condamnat la 5 ani ~.)*

temoáre s. v. FRICĂ. TEAMĂ. TEMERE.

TEMPERÁ vb. **1.** a (se) astîmpăra, a (se) calma, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, (pop.) a (se) molcomi, a (se) stîmpăra, (înv. și reg.) a (se) prínde, (înv.) a (se) așeza, (fig.) a (se) stínge. *(Și-a ~ setea.)* **2.** a (se) alina, a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) ușura, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (pop.) a (se) ogoi, (înv. și reg.) a (se) mîngîia, (înv.) a (se) odihni, (fig.) a adormi, a (se) răcori. *(I-a mai ~ durerea.)* **3.** a (se) domoli, a (se) încetini, a (se) liniști, a (se) potoli. *(Și-a ~ fuga, pașii.)* **4.** a (se) calma; a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) stăpîni. *(Te rog să te ~ !)* **5.** a domoli, a potoli, a stăpîni, a stăvili, (fig.) a înfrîna, a zăgăzui. *(I-a mai ~ avîntul.)* **6.** a (se) atenua, a (se) calma, a descrește, a (se) diminua, a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) micșora, a (se) modera, a (se) pondera, a (se) potoli, a (se) reduce, a scădea, a slăbi, (rar) a (se) pacifica, (fig.) a (se) îmblînzi, a (se) îndulci, a (se) înmuia, a (se) muia. *(Viteza vîntului s-a mai ~.)*

TEMPERAMÉNT s. **1.** caracter, fire, natură, structură, (livr.) umoráe, (înv. și reg.) natúral, (înv.) duh, (fig.) inimă. *(Un ~ emotiv.)* **2.** ardoare, avînt, elan, impetuozitate, (pop. și fam.) súflet, (reg.) mau. *(Cîntați cu mai mult ~ !)*

temperaménț s. v. AER. CLIMAT. CLIMĂ. CONFORMAȚIE. CONSTITUȚIE. FACTURĂ. FIZIC. NATURĂ. STRUCTURĂ. TEMPERATURĂ. VREME.

TEMPERAMENTÁL adj. avîntat, impetuos, înflăcărat, (fig.) arzátor. *(O manifestare ~.)*

temperánță s. v. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. ÎNȚELEPCIUNE. JUDECATĂ. MĂSURĂ. MINTE. MODERAȚIE. RAȚIUNE. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. TACT.

TEMPERÁRE s. **1.** alinare, calmare, domolire, liniștire, potolire, ușurare, (rar) potoleálă, (înv.) potolít. *(~ durerilor.)* **2.** atenuare, cal-

mare, descreștere, diminuare, domolire, micșorare, potolire, reducere, scădere, slăbire. *(~ vitezei vîntului.)*

TEMPERÁT adj. **1.** calm, domol, liniștit, pașnic, potolit, stăpînit. *(Om ~.)* **2.** astîmpărat, așezat, chibzuit, cuminte, cumințit, cumpătat, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, rezervat, serios, sobru, stăpînit. *(O fire ~.)* **3.** domol, încet, lent, lin, liniștit, măsurat, potolit, tacticos, (pop.) molcomít. *(Mers ~; mișcări ~.)* **4.** calm, calmat, domolit, liniștit, moderat, ponderat, potolit. *(Atitudine ~.)* **5.** *(MET.)* blînd, moderat, potrivit, (fig.) dúlce. *(Climă ~.)*

TEMPERATÚRĂ s. **1.** *(MET.)* (înv.) așezămînt, temperamént. *(Afară a scăzut mult ~.)* **2.** *(MED.)* călduri (pl.), febră, fierbințeală, friguri (pl.), (pop.) ársiță, (reg.) năplăială, vipie, (înv.) aprinzeală, (rar fig.) jar. *(Un bolnav cu ~.)*

tempestáte s. v. FURTUNĂ. VIFOR. VIJELIE.

tempéstă s. v. FURTUNĂ. VIFOR. VIJELIE.

tempestuós adj. v. FURTUNOS. VIFOROS. VIJELIOS.

TÉMPLU s. *(BIS.)* sinagogă, (rar) hávră. *(Mozaicii merg simbăta la ~.)*

TÉMPO s. **1.** *(MUZ.)* mișcare, (înv.) moviment. **2.** cadență, ritm. *(Merge într-un ~ susținut.)*

temporál adj. v. EFEMER. LAIC. LUMESC. MIREAN. MIRENESC. PĂMÎNTEAN. PIERITOR. PROFAN. SCHIMBĂTOR. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

TEMPORÁR adj., adv. **1.** adj. nedefinitiv, provizoriu, trecător, vremelnic, (livr.) tranzitóriu, (înv.) provizóric, provizórnic. *(O situație ~.)* **2.** adj. provizoriu, vremelnic, (înv.) precáriu, vremelnicésc. *(O slujbă, o ocupație ~.)* **3.** adv. provizoriu, (înv.) vremelnicéște. *(Ocupa ~ demnitatea de...)* **4.** adj. interimar, provizoriu. *(Comisie ~.)* **5.** adj. momentan, provizoriu, trecător, vremelnic, (înv.) momentál, momentós. *(E doar o măsură ~.)* **6.** adj. efemer, pieritor, schimbător, trecător, vremelnic, (livr.) pasagér, (înv.) petrecătór, piericiós, pierít, stricăcíos, temporál, vremelnicésc, (fig.) călător, (înv. fig.) deșért. *(Un fenomen ~.)*

temporizá vb. v. AMÎNA. LUNGI. TĂRĂGĂNA. TERGIVERSA.

TEMÚT adj. puternic, redutabil, tare, valoros, (înv. livr.) potént. *(Un adversar ~ la fotbal.)*

temút adj. v. FRICOS. SPERIOS. TEMĂTOR.

temút s. v. FRICĂ. GELOZIE. TEAMĂ. TEMERE.

TENÁCE adj. **1.** insistent, perseverent, persistent, răzbătător, statornic, stăruitor, (livr.) persuasív, (rar) străbătătór. *(Om ~ în acțiunile începute.)* **2.** perseverent, răbdător, stăruitor, (livr.) paciént, (rar) răbduríu, (astăzi rar) străduitór, (pop.) pilós, (înv.) nevoitór. *(O fire ~.)* **3.** dîrz, îndîrjit, perseverent, stăruitor. *(O muncă ~.)* **4.** asiduu, insistent, perseverent, silitor, sîrguincios, sîrguitor, stăruitor, susținut, zelos. *(Eforturi ~.)* **5.** dur, rezistent, solid, tare, (pop.) țeápăn, vîrtós. *(Un material ~.)*

TENACITÁTE s. **1.** insistență, perseverență, persistență, statornicie, stăruință, (rar) perseverație, (înv.) stăruială, stăruíre. *(O ~ demnă de laudă.)* **2.** perseverență, răbdare, stăruință. *(Dovedește multă ~ în acțiunile sale.)* **3.** dîrzenie, încăpățînare, îndărătnicie, perseverență, persistență, stăruință, (rar) cerbicíe. *(Obiectiv urmărit cu ~.)* **4.** duritate, rezistență, soliditate, tărie. *(~ unui metal.)*

tenchi s. v. ALAC. GRÎU MOALE. PORUMB.

tenchíște s. v. PORUMB. PORUMBIȘTE.

TENCUÍ vb. *(CONSTR.)* (reg.) a malterezi, (Ban.) a drișcui, (Transilv. și Ban.) a măltări, (Maram.) a măltărui, (Transilv.) a văcăli. *(A ~ un perete.)*

tencuí vb. v. LIPI. MURUI. SPOI. VĂRUI.

TENCUIÁLĂ s. *(CONSTR.)* (înv. și reg.) rasól, rasoleálă, (reg.) tencuitúră, (Ban.) drișcuiálă, (Transilv., Ban., prin Bucov.) máltăr, (prin Munt.) morînceálă, (prin Transilv.) scrob, șlípă, (Transilv.) văcăláș, văcăluiálă. *(~ la un perete.)*

TENCUÍRE s. *(CONSTR.)* tencuit. *(~ unui perete.)*

TENCUÍT adj. *(CONSTR.)* (Transilv.) văcălít. *(Perete ~.)*

TENCUÍT s. *(CONSTR.)* tencuire. *(~ unui perete.)*

tencuitúră s. v. TENCUIALĂ.

TENDENȚIÓS adj. parțial, părtinitor, pătimaș, subiectiv, (rar) pasionát, (reg.) părtăluitór. *(O atitudine evident ~.)*

TENDENȚIONÍSM s. tendențiozitate.

TENDENȚIOZITÁTE s. tendenționism.

TENDÍNȚĂ s. **1.** aplecare, dispoziție, înclinare, înclinație, pornire. *(~ de a exagera.)* **2.** aspirație, dor, dorință, năzuință, poftă, pornire, rîvnă, vis, (rar) năzuíre, rîvnire, (reg.) năduleálă, (înv.) năslíre, năslitúră, rîvnitúră. *(~ de a face ceva util.)*

TENDÓN s. *(ANAT.)* ligament, (pop.) vînă, (prin Mold.) sfîrc, (înv.) nerv.

tenébre s. pl. v. BEZNĂ. ÎNTUNECARE. ÎNTUNECIME. ÎNTUNERIC. NEGURĂ. OBSCURITATE.

tenebrós adj. v. ÎNTUNECAT. ÎNTUNECOS. OBSCUR. SUMBRU.

ténghelițĂ s. v. STICLETE.

ténghere s. v. CAIS.

TÉNIE s. *(ZOOL.; Taenia)* panglică, (Mold.) cordeá.

TÉNIS s. *(SPORT)* **1.** sportul alb. **2.** *tenis de masă* = ping-pong.

TENÓR s. *(MUZ.)* (înv.) tenoríst.

tenoríst s. v. TENOR.

TENSIONÁ vb. a încorda, a întinde, a trage. *(A ~ firele textile.)*

TENSIONÁRE s. încordare, întindere, tragere. *(~ firelor textile.)*

TENSIONÁT adj. întins. *(Fire ~.)*

TENSIÚNE s. **1.** încordare, întindere. *(~ mușchilor.)* **2.** *(FIZ.)* intensitate. *(~ într-un conductor.)* **3.** *(FIZIOL.)* (rar) presiúne. *(~ arterială.)* **4.** *(MED.)* hipertensiune, hipertonie. *(Un bolnav cu ~.)* **5.** (fig.) dramatísm. *(~ unei situații.)* **6.** încordare, nervozitate. *(Stare de ~.)* **7.** agitație, febrilitate, încordare, înfrigurare, neastîmpăr, neliniște, nerăbdare. *(~ dinaintea plecării la drum.)*

tensiúne s. v. FEBRĂ.

TENTÁ vb. a ademeni, a amăgi, a atrage, a ispiti, a momi, a seduce, (înv.) a aromi, a năpăstui, (fig.) a îmbia. *(Perspectiva îl ~.)*

TENTÁNT adj. ademenitor, atrăgător, ispititor, îmbietor, seducător. *(O perspectivă ~.)*

TENTATÍVĂ s. încercare. *(O ~ de record.)*

TENTÁȚIE s. ademenire, atracție, ispită, seducere, seducție, (înv.) blăznă, iscușénie, năpástă, săblăznă, scándală, (fig. rar) nádă. *(N-a rezistat ~.)*

TEOLÓG s. *(BIS.)* (înv. și reg.) bogoslóv.

teológál adj. v. TEOLOGIC.

TEOLÓGIC adj. *(BIS.)* (livr.) teológál, (înv.) teologicésc. *(Dispute ~.)*

teologicése adj. v. TEOLOGIC.

TEOLOGÍE s. *(BIS.)* (înv.) bogoslovíe.

TEORÉTIC adj. **1.** (înv.) teoreticésc, teoric. *(Baza ~ a unei științe.)* **2.** abstract. *(Ipoteze ~.)*

teorétic s. v. TEORETICIAN.

teoreticése adj. v. TEORETIC.

TEORETICIÁN s. **1.** (înv.) teorétic. *(~ al unui curent literar.)* **2.** ideolog. *(~ al unui partid.)*

teoríc adj. v. TEORETIC.

TEORÍE s. **1.** concepție, teză. *(O nouă ~ în biologie.)* **2.** doctrină, învățătură, sistem. *(~ economică.)* **3.** *(FILOZ.) teoria cunoașterii* = epistemologie, gnoseologie; *teoria existenței* = ontologie; *teoria valorilor* = axiologie. **4.** *(MAT.) teoria probabilităților* = calcul statistic, calculul probabilităților.

teoríe s. v. CERCETARE. CONTROL. REVIZIE. REVIZUIRE. VERIFICARE.

teorisí vb. v. CERCETA. CONTROLA. INSPECTA. REVEDEA. REVIZUI. VERIFICA.

teorisíre s. v. CERCETARE. CONTROL. REVIZIE. REVIZUIRE. VERIFICARE.

tépih s. v. COVOR. PREȘ. SCOARȚĂ.

TERAPEÚTICĂ s. *(MED.)* terapie, tratament. *(~ intensivă a unei boli.)*

TERAPÍE s. *(MED.)* terapeutică, tratament. *(~ intensivă a unei boli.)*

TERCI s. **1.** păsat, (reg.) cir, méșniță, rișcășă. *(A mîncat ~ de mălai.)* **2.** (înv. și reg.) mlat, (reg.) coleășă, létiu, (Mold.) clic. *(Mămăliga foarte moale se numește ~.)*

TERCIUÍ vb. **1.** a (se) storci, a (se) strivi, a (se) zdrobi, (reg.) a (se) fleciui, a (se) pistosi, (Olt. și Munt.) a (se) storcoși, (Transilv.) a (se) toroști. *(Perele puse în ladă s-au ~.)* **2.** a se fleșcăi, a se muia, (pop.) a se cofleși, a se coleși. *(Fructul căzut din copac s-a ~.)*

TERCIUIÁLĂ s. (Transilv.) toroșteálă. *(~ fructelor.)*

TERCIUÍRE s. strivire, zdrobire. *(~ fructelor.)*

TERCIUÍT adj. storcit, strivit, zdrobit, (reg.) fleciuít, pistosít, (Olt., Munt.) storcosít. *(Fructe ~.)*

TERÉN s. **1.** loc. *(Un ~ de casă.)* **2.** *teren viran* = maidan. (înv.) vireneá. *(Jucau mingea pe un ~.)* **3.** pămînt, sol. *(~ podzolic, lutos, nisipos etc.)* **4.** loc, regiune, ținut, zonă. *(Nu cunoaște bine ~.)*

terén s. v. DOMENIU. SECTOR.

tererém s. v. TRIL.

TERÉSTRU adj. pămîntesc, (livr.) telúric, (rar) terián. *(Viața ~.)*

tereziile s. pl. art. v. BALANȚA. CÎNTARUL. CUMPĂNA.

TERFELÍ vb. a batjocori, a compromite, a dezonora, a necinsti, (fig.) a întina, a mînji, a murdări, a păta, a pîngări, a profana, a spurca, (reg. fig.) a pricăji. *(A încercat să-i ~ memoria.)*

terfelí vb. v. JEGOȘI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA.

TERFELÍRE s. batjocorire, compromitere, dezonorare, necinstire, (fig.) întinăre, mînjire, murdărire, pătăre, pîngărire, profanáre, spurcáre, (înv. fig.) profanațiúne. *(~ memoriei cuiva.)*

TERFELÍT adj. compromis, dezonorat, discreditat, necinstit, (fig.) pătát, pîngărít, profanát. *(Un om ~.)*

terfelít adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

terfeloágă s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

TERFELÓG s. hîrțoagă.

terfelóg s. v. CATASTIF. CONDICĂ. REGISTRU.

tergimán s. v. DRAGOMAN. INTERPRET. TĂLMACI. TRADUCĂTOR. TRANSLATOR.

TERGIVERSÁ vb. **1.** a întîrzia, a lungi, a tărăgăna, a trena, (înv.) a prelungi. *(A mai ~ soluționarea problemei.)* **2.** a amîna, a lungi, a tărăgăna, (livr.) a temporiza. *(A ~ intenționat momentul întîlnirii.)*

TERGIVERSÁRE s. **1.** amînare, tărăgănare, (rar) tergiversațiúne. *(~ rezolvării unei probleme.)* **2.** tărăgănare, tărăgăneală. *(Ce e această ~?)*

tergiversațiúne s. v. AMÎNARE. TĂRĂGĂNARE. TERGIVERSARE.

terián adj. v. PĂMÎNTESC. TERESTRU.

TERÍBIL adj., adv. **1.** adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, uimitor, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)* **2.** adv. deosebit, excepțional, extraordinar, extrem, foarte, grozav. *(Un lucru ~ de bun.)* **3.** adj. cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos,

oribil, sîngeros, zguduitor, (livr.) abominábil, terifiánt, terific, (înv. și pop.) rău. *(O crimă ~.)* **4.** adj. atroce, crunt, cumplit, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimîntător. *(O durere abdominală ~.)* **5.** adj. grozav, strașnic, zdravăn, (fam.) sfînt, (fig.) sănătos. *(I-a tras o bătaie ~.)* **6.** adj. colosal, cumplit, extraordinar, fenomenal, formidabil, groaznic, grozav, infernal, înfiorător, îngrozitor, înspăimîntător, năprasnic, strașnic, (Transilv.) pogan, (fig.) îndrăcit, turbat. *(O vijelie ~.)*

TERIBILÍSM s. bizarerie, ciudățenie, excentricitate, extravaganță, fantezie, originalitate.

terifiánt adj. v. CUMPLIT. CUTREMURĂTOR. FIOROS. GROAZNIC. GROZAV. ÎNFIORĂTOR. ÎNFRICOȘĂTOR. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. MACABRU. MONSTRUOS. ORIBIL. SÎNGEROS. TERIBIL. ZGUDUITOR.

terífic adj. v. CUMPLIT. CUTREMURĂTOR. FIOROS. GROAZNIC. GROZAV. ÎNFIORĂTOR. ÎNFRICOȘĂTOR. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. MACABRU. MONSTRUOS. ORIBIL. SÎNGEROS. TERIBIL. ZGUDUITOR.

TERIGÉN adj. *(GEOL.)* clastic, detritic. *(Roci ~.)*

TERITÓRIU s. **1.** loc, meleag, regiune, țărîm, ținut, zonă. *(Se afla într-un ~ necunoscut.)* **2.** cuprins, întindere, întins, spațiu, suprafață, (înv.) cuprindere, olát. *(Pe tot ~ țării.)* **3.** pămînt, regiune, ținut. *(~ patriei sale.)* **4.** regiune, suprafață, zonă. *(Un ~ arid.)*

TÉRMEN s. **1.** dată, timp, vreme, zi, (pop.) soroc, (înv.) sorocire, veleát. *(La ~ hotărît . . .)* **2.** *(FIN., EC.)* scadență, (pop.) soróc, (prin Ban.) roc, (înv.) dioríe, vadeá. *(Poliță a ajuns la ~.)* **3.** interval, perioadă. *(Un ~ de garanție de 6 luni.)* **4.** *(JUR.)* clauză, condiție, dispoziție, prevedere, punct, stipulare, stipulație, (înv. și pop.) tocmeálă, (înv.) șart. *(~ al unui contract.)* **5.** *(LINGV.)* cuvînt, vorbă, (livr.) verb, vocábulă, (pop.) zicere, (reg.) boáce, (înv.) glas, grai, limbă, parólă, vorbire, voroávă. *(Un ~ nou intrat în limbă.)*

término s. v. CAP. CAPĂT. FINAL. FINE. GRANIȚĂ. HOTAR. ÎNCHEIERE. LIMITĂ. MARGINE. SFÎRȘIT.

TERMINÁ vb. **1.** a (se) isprăvi, a (se) încheia, a (se) sfîrși, (livr.) a (se) fini, (rar) a (se) epiloga, (pop.) a (se) dovedi, a (se) găta, a (se) găti, a (se) istovi, a (se) mîntui, (prin vestul Transilv.) a (se) sculi, (înv.) a (se) săvîrși. *(A ~ treaba; spectacolul s-a ~.)* **2.** a finaliza, a isprăvi, a încheia, a sfîrși, (înv.) a fini. *(A ~ o lucrare începută.)* **3.** a desăvîrși, a încheia, a sfîrși. *(A ~ opera începută de alții.)* **4.** a epuiza, a isprăvi, a încheia, a sfîrși, (astăzi rar) a slei, (pop.) a găta, a mîntui. *(A ~ tot ce avea de spus.)* **5.** a isprăvi, a încheia, a închide, a sfîrși. *(Să ~ discuția.)* **6.** a ieși, a se isprăvi, a se sfîrși. *(Cum s-o ~, să se ~.)* **7.** a se încheia, a se sfîrși, (înv. și pop.) a se petréce, (înv. și reg.) a se obîrși. *(Toate trec și se ~.)* **8.** a absolvi, a isprăvi, a sfîrși. *(A ~ liceul.)* **9.** a se încheia, a se sfîrși, a se solda. *(Disputa s-a ~ cu un eșec.)* **10.** a încheia, a lichida, a sfîrși. *(Să ~ toate socotelile.)* **11.** a se duce, a se încheia, a (se) sfîrși, a trece. *(S-a ~ și vacanța.)* **12.** a expira, a se isprăvi, a se încheia, a se sfîrși. *(S-a ~ termenul de garanție.)* **13.** a (se) consuma, a (se) epuiza, a (se) isprăvi, a (se) sfîrși, (reg.) a (se) găti, a (se) topi. *(Au ~ toate proviziile.)* **14.** a conteni, a se curma, a înceta, a se opri, a se potoli, a se sfîrși, a sta, (înv. și pop.) a se ostoi, (prin Ban.) a se prorúpe, (Mold.) a tinchi, (înv.) a se precurma. *(Vijelia, ploaia s-a ~.)*

TERMINÁL adj. extrem. *(Parte ~ a unui obiect.)*

TERMINÁRE s. **1.** isprăvire, isprăvit, încheiere, sfîrșire, sfîrșit, terminat, (pop.) gătáre, istovíre, mîntuíre, (înv.) săvîrșíre. *(~ tuturor lucrărilor.)* **2.** încheiere, lichidare. *(~ tuturor socotelilor.)* **3.** încheiere, închidere, sfîrșit. *(La ~ ședinței.)* **4.** încetare, sfîrșit, (înv. și reg.) spărgere, spart. *(După ~ horei.)* **5.** absolvență, absolvire, isprăvire. *(După ~ școlii.)* **6.** consumare, epuizare, isprăvire, sfîrșire, sfîrșit. *(~ tuturor proviziilor.)*

TERMINÁT adj. **1.** gata, isprăvit, încheiat, sfîrșit, (înv.) săvîrșít. *(Un lucru ~.)* **2.** finit. *(Produs ~.)*

TERMINÁT s. isprăvire, isprăvit, încheiere, sfîrșire, sfîrșit, terminare, (pop.) gătáre, istovíre, mîntuíre, (înv.) săvîrșíre. *(~ tuturor lucrărilor.)*

terminație s. v. DESINENȚĂ.

TERMÍNĂ interj. ajunge !, atît !, basta !, destul !, gata !, isprăvește !, încetează !, punct !, sfîrșește !, stai !, stop !, (reg.) halt !, (fam. și peior.) ho !

TERMINOLOGÍE s. *(LINGV.)* vocabular. *(~ medicală.)*

TERMÍTĂ s. *(ENTOM.; Isoptera)* furnică albă.

TERMOCENTRÁLĂ s. **1.** centrală termică. **2.** *termocentrală electrică* = centrală termoelectrică.

TERMOCONDÚCȚIE s. *(FIZ.)* conducție termică.

TERMOIZOLÁNT adj., s. *(FIZ.)* calorifug, termoizolator, izolant termic.

TERMOIZOLATÓR adj., s. *(FIZ.)* calorifug, termoizolant, izolant termic.

TERMOREGULATÓR s. *(FIZ.)* termostat.

TERMOSFÉRĂ s. *(FIZ., GEOGR.)* ionosferă.

TERMOSTÁT s. *(FIZ.)* termoregulator.

tern adj. v. ANOST. BANAL. COMUN. MONOTON. PLACID. PLICTISITOR. PROZAIC. SPĂLĂCIT. ȘTERS. UNIFORM.

TERNÁR adj. *(CHIM.)* (rar) terțiár. *(Fosfat ~.)*

TEROÁRE s. groază, încrîncenare, înfiorare, înfricoșare, îngrozire, înspăimîntare, oroare, spaimă, (înv. și pop.) oțărîre, (înv. și reg.) scîrbă, (reg.) înfricáre, pălitúră, (înv.) spăimîntáre, spăimîntătúră, (fig.) cutrémur.

TERORÍST adj. (înv.) terorístic. *(Act ~.)*

terorístic adj. v. TERORIST.

TERORIZÁ vb. a tiraniza, (înv.) a tiranisi, a tirăni.

TERORIZÁRE s. tiranizare. *(~ cuiva.)*
terós adj. v. PĂMÎNTOS.
terpél s. v. TÎRCOL.
terteleác s. v. HĂDĂRAG. TITIREZ.
terteléci s. v. PÎRGHIE.
TERTÍP s. stratagemă, subterfugiu, șiretenie, șiretlic, șmecherie, truc, viclenie, vicleșug, (rar) șireție, (reg.) solomonic, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (înv.) marafét, măiestríe, (fam.) chichíță, chițibúș, manévră, merchéz. *(De ce ~ a uzat?)*
tertíp s. v. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. ORDIN. PLAN. PORUNCĂ. PROIECT. UNELTIRE.
TERȚÉT s. *(MUZ.)* trio.
terțét s. v. TERȚINĂ.
terțiár adj. v. TERNAR.
TERȚÍNĂ s. *(LIT.)* (rar) terțét.
TESÁC s. (înv.) spángă. *(~ era o sabie scurtă și lată.)*
tesác s. v. TEACĂ.
TESCOVÍNĂ s. (pop.) boștínă, prăștínă, (înv. și reg.) mălátă, (reg.) boáscă, hostopínă, scroboteálă, (Olt., Ban. și Transilv.) cóminâ, (Ban.) comovíță, vóscă. *(Rachiu de ~.)*
tescovínă s. v. BORHOT.
TESCUÍ vb. a presa, a stoarce, a zdrobi. *(A ~ strugurii.)*
tescuí vb. v. BURDUȘI. GHEMUI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. TICSI.
TESCUÍRE s. presare, stoarcere, stors, tescuit, zdrobire, (înv. și reg.) storsúră. *(~ strugurilor.)*
TESCUÍT adj. presat, stors, zdrobit. *(Struguri ~.)*
tescuít adj. v. BURDUȘIT. ÎNDESAT. ÎNGHESUIT. ÎNGRĂMĂDIT. TICSIT.
TESCUÍT s. presare, stoarcere, stors, tescuire, zdrobire, (înv. și reg.) storsúră. *(~ strugurilor.)*
teslár s. v. DULGHER. LEMNAR.
TÉSLĂ s. *(TEHN.)* gripcă, răzuș, (reg.) scoábă, (înv.) strújniță. *(~ pentru tîmplari, dulgheri.)*
téslă s. v. CIOPLITOR. CUȚITOAIE. MISTRIE.
teslăríe s. v. DULGHERIE. DULGHERIT. LEMNĂRIE.
teslím s. v. FURNIZARE. ÎNCREDINȚARE. ÎNMÎNARE. LIVRARE. PREDARE. PROCURARE. REMITERE. TRANSMITERE.
teslimarisí vb. v. ACHIZIȚIONA. DA. FURNIZA. ÎNCREDINȚA. ÎNMÎNA. ÎNTINDE. LIVRA. PREDA. PROCURA. REMITE. TRANSMITE.
teslimarisíre s. v. FURNIZARE. ÎNCREDINȚARE. ÎNMÎNARE. LIVRARE. PREDARE. PROCURARE. REMITERE. TRANSMITERE.
teslimát s. v. FURNIZARE. ÎNCREDINȚARE. ÎNMÎNARE. LIVRARE. PREDARE. PROCURARE. REMITERE. TRANSMITERE.
teslimatisí vb. v. ACHIZIȚIONA. DA. FURNIZA. ÎNCREDINȚA. ÎNMÎNA. ÎNTINDE. LIVRA. PREDA. PROCURA. REMITE. TRANSMITE.
teslimatisíre s. v. FURNIZARE. ÎNCREDINȚARE. ÎNMÎNARE. LIVRARE. PREDARE. PROCURARE. REMITERE. TRANSMITERE.
TESTÁ vb. *(JUR.)* **1.** a lega, (înv., în Transilv.) a testălui. *(A ~ cuiva un bun.)* **2.** a lăsa. *(A ~ ceva unor succesori.)*
TESTAMÉNT s. *(JUR.)* **1.** (înv.) diátă, tocmeálă. *(Bun lăsat prin ~.)* **2.** *testament mistic* = testament secret; *testament secret* = testament mistic.
testaménț s. v. LEGE. LEGISLAȚIE.
TESTAMENTÁR adj. *(JUR.)* (înv.) dietár. *(Clauză ~.)*
TESTATÓR s. *(JUR.)* (înv.) dietáș.
testăluí vb. v. LEGA. TESTA.
TESTEÁ s. top, (reg.) conț, (înv.) ris, rísmă. *(~ de hîrtie.)*
TESTEMÉL s. (înv.) pembríu.
testemél s. v. BASMA. LEGĂTURĂ. TULPAN.
TESTÍCUL s. *(ANAT.)* (pop.) coi, (reg.) boáșă, ou, rod.
testimóniu s. v. ADEVERINȚĂ. CERTIFICAT. DOVADĂ. INDICAȚIE. INDICIU. MĂRTURIE. PILDĂ. PROBĂ. SEMN.
teșcár s. v. HOȚ. PUNGAȘ.
teșcălíe s. v. TAȘCĂ. TĂȘCULIȚĂ. TĂȘCUȚĂ.
teșchereá s. v. ACT. ADEVERINȚĂ. CERTIFICAT. CHITANȚĂ. DOCUMENT. DOVADĂ. HÎRTIE. IZVOR. ÎNSCRIS. MĂRTURIE. PAȘAPORT. PIESĂ. RECIPISĂ. RINDEA.
TEȘÍ vb. **1.** a turti, (reg.) a tirși. *(A ~ un obiect.)* **2.** *(TEHN.)* a șanfrena. *(A ~ marginea unei piese metalice.)* **3.** *(SILV.)* a olări, (reg.) a buza, a ciuli, a oli, a rosti, a șpronța, a tivi. *(A ~ capătul unui buștean.)*
teși vb. v. CUTREMURA. ÎNCRÎNCENA. ÎNFIORA. ÎNFRICOȘA. ÎNGROZI. ÎNSPĂIMÎNTA. JENA. RUȘINA. SFII. TREMURA. ZGUDUI.
TEȘÍRE s. *(TEHN.)* **1.** evazare. **2.** șanfrenare.
TEȘÍT adj. turtit, (reg.) tîrșit. *(Nas ~.)*
teșit adj. v. OBTUZ.
teșitúră s. v. BUTURUGĂ. BUȘTEAN. BUTUC. CIOT.
teșós adj. v. APLECAT. ÎNCLINAT. OBLIC. PIEZIȘ. PLECAT. POVÎRNIT.
teșmení vb. v. FÎSTÎCI. INTIMIDA. ÎNCURCA. ZĂPĂCI.
teșmenít adj. v. CORUPT. DECĂZUT. DEPRAVAT. DESFRÎNAT. DESTRĂBĂLAT. DEZMĂȚAT. FÎSTÎCIT. IMORAL. INTIMIDAT. ÎNCURCAT. NERUȘINAT. PERVERTIT. STRICAT. VICIOS. ZĂPĂCIT.
TETANÍE s. *(MED.)* **1.** (pop.) strîns, strînsoáre, strînsúră. **2.** *tetanie lentă* = spasmofilie.

TETÁNOS s. *(MED.)* (pop.) fălcăriţă.

tétă s. v. GUVERNANTĂ. MĂTUŞĂ. ŞVESTER. TANTI.

téte s. v. BANIC. NENE. PĂRINTE. TATĂ. TATĂ MARE

tétea s. art. v. SUBSEMNATUL.

TETRACLORMETÁN s. *(CHIM.)* tetraclorură de carbon.

TETRACLORURĂ DE CARBÓN s. *(CHIM.)* tetraclormetan.

TETAEVÁNGHEL s. *(BIS.)* evangheliar. evanghelie.

tetragón s. v. PATRULATER.

TETRAGONÁL adj. *(GEOM.)* (înv.) tetragónic, tetragonicésc. *(Figură ~.)*

tetragónic adj. v. TETRAGONAL.

tetragonicésc adj. v. TETRAGONAL.

TETRAHIDRONAFTALÍNĂ s. *(CHIM.)* tetralină.

TETRALÍNĂ s. *(CHIM.)* tetrahidronaftalină.

TEURGÍE s. magie albă.

TEUTÓN adj. teutonic.

TEUTÓNIC adj. teuton.

TEVATÚRĂ s. balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lărmăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. şi fam.) chiloman, (înv. şi reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. şi Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalîc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) ţigănie, (arg.) năsulíe. *(Era o ~ de nedescris.)*

tevatúră s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIŢĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

TEXT s. **1.** (înv.) glăsuíre, izvód, scriptúră. *(Un ~ inedit.)* **2.** lucrare, operă, scriere, (livr.) op, (înv. şi pop.) scriptúră, (înv.) scriitúră, scrisoáre, uvráj. *(A prezentat ~ la editură.)* **3.** cuvinte (pl.). *(Melodie fără ~.)* **4.** context. *(S-a extras un ~ semnificativ din lucrare.)*

TEXTÍLĂ s. ţesătură. *(~ de in.)*

TEXTUÁL adj., adv. **1.** adj. literal, (fig.) servil. *(O traducere ~.)* **2.** adv. exact, întocmai, literal, ad litteram. *(I-a reprodus ~ cele citite.)*

TEXTÚRĂ s. ţesătură, urzeală. *(O stofă cu ~ deasă.)*

TEZÁUR s. **1.** comoară. *(Un ~ găsit în pământ.)* **2.** vistierie, (înv.) cúlă, hazná, tezaurariát, cămară domnească. *(~ domniei.)*

tezaurár s. v. TREZORIER.

tezaurariát s. v. TEZAUR. VISTIERIE.

TEZAURIZÁ vb. a acumula, a aduna, a strînge. *(A ~ monedă.)*

TEZAURIZÁRE s. acumulare, adunare, strîngere. *(~ de monedă.)*

TÉZĂ s. **1.** concepţie, teorie. *(O nouă ~ în biologie.)* **2.** (în logica simbolică) *teză logică* = tautologie, expresie validă, lege logică.

TEZÍSM s. didacticism.

tfilíne s. pl. v. CORN. FILACTERĂ.

THERAVÁDA s. *(BIS.)* hinayana.

TIAMÍNĂ s. *(BIOL.)* adermină, piridoxină, vitamina B_6.

TIÁRĂ s. (înv.) trirégn. *(~ papală.)*

TÍBIA s. *(ANAT.)* fluier, (pop.) ţurlói, (prin Bucov.) boldán.

tibişír s. v. CRETĂ.

tic s. v. BOT. CIOC. RÎT.

ticálă s. v. MIZERIE. SĂRĂCIE.

TICĂÍ vb. **1.** a tăcăi, a tîcîi. *(Ceasul ~.)* **2.** a bate, a palpita, a pulsa, a tăcăi, a tresări, a se zbate, a zvîcni, (rar) a zvicîi, (reg.) a bîcîi, a tîcîti. *(Inima ~ cu putere.)*

TICĂÍ vb. a migăli, a (se) mocăi, a (se) mocoşi, a (se) moşmondi, a (se) moşmoni, (pop.) a tîndăli, (reg.) a migoroşi, a moşinci, a moşoi, a moşorogi, a motroşi, a muşina, (prin Transilv.) a se mighiti, a (se) moşogăi, (fam.) a moşi. *(Toată ziua ~ la . . .)*

ticăí vb. v. CHINUI. FRĂMÎNTA. SUFERI. ZBATE. ZBUCIUMA. ZVÎRCOLI.

TICĂIÁLĂ s. migăleală, mocăială, mocoşeală, mocoşire, moşmondeală, (pop.) tîndăleálă, tîndălitúră.

TICĂÍT adj. mocăit, mocoşit, moşmondit, (Mold.) chitcăít. *(Prea e ~ !)*

ticăít adj. v. BIET. NENOROCIT. NEVOIAŞ. SĂRAC. SĂRMAN.

ticăít adj., s. v. ABJECT. INFAM. JOSNIC. MIŞEL. MIZERABIL. MÎRŞAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. TICĂLOS.

TICĂÍT s. **1.** tictac, tîcîială. *(~ al ceasului.)* **2.** bătaie, palpitare, palpitaţie, pulsaţie, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ al inimii.)*

ticălós adj. v. BIET. DEBIL. DELICAT. DEPLORABIL. FIRAV. FRAGIL. GINGAŞ. JALNIC. LAMENTABIL. MIZERABIL. NENOROCIT. NEVOIAŞ. PIRPIRIU. PLĂPÎND. PRIZĂRIT. SĂRAC. SĂRMAN. SFRIJIT. SLAB. SLĂBUŢ. ŞUBRED.

TICĂLÓS adj., s. **1.** adj., s. abject, infam, josnic, mişel, mizerabil, mîrşav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, (pop.) becísnic, (înv. şi reg.) ticăít, (reg.) pălăvátic, proclét, (Ban.) bedáş, (înv.) fărădelége, vil, (fig.) infect, murdár. *(Un om ~.)* **2.** adj. infam, josnic, mişel, mişelesc, mizerabil, mîrşav, nedemn, nelegiuit, nemernic, netrebnic, ruşinos, scelerat, (livr.) ignóbil, sacrileg, (înv. şi pop.) parşív, scîrnav, (Mold.) chiolhánós, (înv.) blestemătésc, fărădelége, scîrbávnic, scîrbélnic, scîrbít, verigáş, verigăşós, (fig.) murdár, spurcát. *(Faptă ~.)* **3.** s. bandit, nemernic, tîlhar. *(Un ~ de negustor.)* **4.** adj., s. afurisit, blestemat, cîinos, hain, îndrăcit, rău, (înv. şi pop.) pustíu, (pop. şi fam.) pîrdálnic, (pop.) împeliţát, jurát, (înv. şi reg.) urgisít, (reg.) pricăjít, (Transilv.) săcrét. *(~ul de el!)* **5.** adj. mizerabil, păcătos, rău, urît. *(Era o vreme ~.)*

ticălós adj., s. v. INCAPABIL. NECAPABIL. NEPUTINCIOS. PRĂPĂDIT. SLĂBĂNOG.

TICĂLOŞÉŞTE adv. mişeleşte, netrebnic, (livr.) infám. *(S-a purtat ~.)*

ticăloși vb. v. DEBILITA. DISTRUGE. NENOROCI. PRĂPĂDI. SLĂBĂNOGI. SLĂBI. ȘUBREZI.

TICĂLOȘÍE s. abjecție, fărădelege, infamie, josnicie, mișelie, mîrșăvie, nelegiuire, nemernicie, netrebnicie, (livr.) ignominie, turpitúdine, (astăzi rar) scelerățíe, (pop. și fam.) parșivénie, (pop.) becisnicíe, blestemățíe, scîrnăvíe, spurcăciúne, (reg.) mîrșăvénie, (înv.) bazacónie, blestemăciúne, nebunie, necurát, necurățíe, necurățíre, păgînătáte, păgînie, verigășíe, (fig.) murdărie. *(A comis o mare ~.)*

ticăloșíe s. v. LIPSĂ. MIZERIE. NEVOIE. SĂRĂCIE.

ticăzui vb. v. CURĂȚA. DERETICA. SCUTURA. STRÎNGE.

TICHÍE s. bonetă, căciuliță, scufă, scufiță, (Transilv., Ban. și Bucov.) ceáspă.

tichíe s. v. BONETĂ. BONEȚICĂ. BOR. CALOTĂ. MARGINE. SCUFIE. SCUFIȚĂ.

tichioáră s. v. TICHIUȚĂ.

TICHIÚȚĂ s. (reg.) tichioáră.

TICLUÍ vb. **1.** a aranja, a potrivi, (pop. și fam.) a drége, (pop.) a (o) brodi. *(A ~ astfel lucrurile încît . . .)* **2.** a inventa, a născoci, a plăsmui, a scorni, (pop.) a scoáte, a stîrni, (reg.) a scornoci, (înv.) a băsni, (fig.) a țése, a urzi, (fig. rar) a tăia, (fig. înv.) a ascuți. *(A ~ ceva pe socoteala cuiva.)*

TICLUÍRE s. inventare, născocire, plăsmuire, scornire, (fig.) urzíre. *(~ unei minciuni.)*

TICSÍ vb. **1.** a burdusi, a îndesa, a ghemui, a înghesui, a îngrămădi, (rar) a tescui, (înv. și pop.) a strîmtora, (reg.) a bucși, (prin Transilv. și Mold.) a bîcși, (prin Mold.) a bosoli, (Mold. și Transilv.) a desăgi, (Mold.) a găvozdi, (fig.) a căptuși. *(A ~ toate într-un sac.)* **2.** a se aglomera, a se suprapopula. *(Locul, regiunea s-a ~.)*

TICSÍRE s. îndesare, înghesuire, îngrămădire. *(~ geamantanului cu lucruri.)*

TICSÍT adj. **1.** burdusit, îndesat, înghesuit, îngrămădit, (rar) tescuit, (reg.) bucșít. *(Un geamantan ~.)* **2.** doldora, încărcat, îndesat, întesat, plin. *(~ de bani.)* **3.** împînzit, întesat, plin, (fig.) împănát. *(Loc ~.)* **4.** aglomerat, suprapopulat. *(Un teritoriu ~ de populație.)*

TICTÁC s. ticăit, ticîială. *(~ al ceasului.)*

tidvă-de-apă s. v. NUFĂR.

tidvă-de-pămînt s. v. ÎMPĂRĂTEASĂ. MUTĂTOARE.

TÍFDRUC s. *(TIPOGR.)* calcografíe, tipar adînc.

TÍFIC adj. *(MED.)* (înv.) tifós. *(Microb ~.)*

TÍFLĂ s. (Mold.) bleándă, ilíșcă. *(A-i da o ~.)*

TIFOBACILÓZĂ s. *(MED.)* granulíe.

TIFÓN s. bandaj, fașă, pansament, (pop.) legătoáre, legătúră, oblojeálă. *(A acoperit rana cu un ~.)*

tifós adj. v. TIFÍC.

TÍFOS s. *(MED.)* **1.** febră tifoidă, (pop.) lingoáre, (reg.) troáhnă, boală-lúngă, boală-máre, boală-rea. **2.** *tifos epidemic* = tifos exantematic, (rar) febră exantemátică ; *tifos exantematic* = tifos epidemic, (rar) febră exantemátică.

TIGÁIE s. **1.** (reg.) rînél, (Ban., Transilv. și Olt.) ráină. *(~ pentru prăjitul unor alimente.)* **2.** tigăiță. *(~ pentru praful de pușcă.)* **3.** *(TEHN.)* broască. *(~ la scrînciob.)*

tigáie s. v. BROASCĂ. CRATIȚĂ. TEICĂ.

TIGĂÍȚĂ s. tigaie. *(~ pentru praful de pușcă.)*

tigăiță s. v. TEICĂ.

tighél s. v. TIV. TIVITURĂ.

TIGHELÍ vb. (Transilv.) a stipui. *(A ~ o fustă.)*

tighelí vb. v. TIVI.

tiglós adj. v. ARGILOS. CLEIOS. CLISOS. LUTOS.

TIGNAFÉS s. *(MED. VET.)* emfizem pulmonar.

tígră s. v. TIGROAICĂ.

tigrésă s. v. TIGROAICĂ.

TIGROÁICĂ s. *(ZOOL.)* (rar) tigrésă, (înv.) tígră, tigroáie.

tigroáie s. v. TIGROAICĂ.

tigru róșu s. v. CUGUAR. PUMA.

TÍGVĂ s. **1.** *(BOT.; Lagenaria gourda)* tărtăcuță, tîlv, (reg.) bostănél, cătrúnă, ciugăi, curcubétă, lupoáie, sămînțár, sărăboi, troácă. **2.** *(BOT.; Lagenaria vulgaris)* (reg.) curcubétă. **3.** tîlv. (Olt.) troácă. *(Ține apă în ~.)* **4.** *(ANAT.)* căpățînă, craniu, hîrcă, scăfîrlie, țeastă, cutie craniană, (pop. și fam.) dévlă, (înv. și reg.) scáfă, (înv.) glávă, glăvățînă. *(~ a unui mort deshumat.)*

tígvă s. v. CAP. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. PISC. VÎRF.

tígvă de tînă s. v. PEPENE.

TÎHNĂ s. **1.** astîmpăr, calm, liniște, odihnă, pace, repaus, (înv. și pop.) tihneálă, (înv. și reg.) páos, răzbún, (reg.) potól, stáre, (înv.) așezáre, așezămînt, odihneálă, păciuíre, răsufláre, (fig.) destíndere, senín, seninătáte. *(Sufletul nu-și mai află ~.)* **2.** liniște, pace, (înv.) isihíe. *(O viață plină de ~.)* **3.** liniște, pace, răgaz. *(N-are o clipă de ~.)* **4.** comoditate, confort, liniște. *(~ vieții lui a fost tulburată.)*

tihneálă s. v. ASTÎMPĂR. CALM. LINIȘTE. ODIHNĂ. PACE. REPAUS. TIHNĂ.

TIHNÍ vb. a-i prii. *(Nu i-a ~ acolo.)*

TIHNÍT adj. **1.** calm, lin, liniștit, netulburat, (fig.) senín, (înv. fig.) seninós. *(Viață ~.)* **2.** comod, liniștit, ușor. *(Duce un trai ~.)* **3.** așezat, chibzuit, cumpătat, echilibrat, liniștit, pașnic, potolit. *(A avut o tinerețe ~.)* **4.** calm, domol, liniștit, molcom, netulburat, pașnic, potolit, (înv.) păciuít, (fig.) destíns, dúlce. *(O atmosferă ~.)* **5.** liniștit, patriarhal. *(Un oraș ~.)*

tîș adv. v. ABSOLUT. AIDOMA. AIEVEA. ASEMENEA. CHIAR. DEOPOTRIVĂ. EXACT. IDENTIC. ÎNTOCMAI.

tîlburi s. v. CABRIOLETĂ. ȘARETĂ.

tîlîíc s. v. PRUNDĂRAȘ.

TILÍNCĂ s. *(MUZ.)* (Olt.) tutélcă. *(Cîntă din ~.)*

TILÍȘCĂ s. *(BOT.; Circaea lutetiana)* (reg.) vrăjitoáre, vrotilícă, iarba-vrăjitoárei.

tiliúțe s. pl. v. BAGAJ.

timár s. v. ARGĂSITOR. TĂBĂCAR.

timărie s. v. TĂBĂCĂRIE.

TIMBRÁ vb. a franca, a marca. *(A ~ o scrisoare.)*

TIMBRÁRE s. francare, marcare. *(~ unei scrisori.)*

TIMBRÁT adj. francat, marcat. *(Scrisoare ~.)*

TÍMBRU s. **I.** marcă, (Ban.) ştamp, (Ban., Transilv., prin Maram. şi Bucov.) ştémpel. *(~ poştal.)* **II. 1.** răsunet, rezonanţă, sonoritate, ton. *(~ unui flaut.)* **2.** glas, ton, voce. (pop.) viers. *(Avea un ~ grav, plăcut etc.)*

timbru s. v. ATRIBUT. CALITATE. CARACTER. CARACTERISTICĂ. CLOPOŢEL. ÎNSUŞIRE. NOTĂ. PARTICULARITATE. PROPRIETATE. SEMN. SPECIFIC. TRĂSĂTURĂ.

timián s. v. CIMBRIŞOR.

TIMÍD adj. ruşinos, sfiicios, sfios, (rar) sfiélnic, (reg.) obráznic, obrăzát, pişín, (înv.) sfiéţ. *(Ce copil ~ !)*

timíd adj. v. MODEST.

TIMIDITÁTE s. ruşine, sfială, sfiicіune, (rar) sfiíre, sfioşénie, (înv.) sfiínţă. *(~ unui copil.)*

timişór s. v. CIMBRIŞOR.

timoáre s. v. FRICĂ. TEAMĂ. TEMERE.

timóftă s. v. TIMOFTICĂ.

TIMOFTÍCĂ s. *(BOT.; Phleum pratense)* (reg.) timóftă, iarbă-de-pe-marginea-căii.

timorá vb. v. INTIMIDA. SPERIA.

timoráre s. v. INTIMIDARE. SPERIERE.

timorát adj. v. FRICOS. INTIMIDAT. SĂLBATIC. SPERIAT. SPERIOS. TEMĂTOR.

TIMP s. **1.** vreme. *(~ trece pe nesimţite.)* **2.** epocă, interval, perioadă, răgaz, răstimp, spaţiu, vreme, (pop.) răspás, soróc, (înv. şi reg.) seámă, (înv.) zăstímp, (grecism înv.) protesmíe. *(În acel ~ . . .)* **3.** ceas, interval, oră, perioadă, răstimp. *(A aşteptat un ~ bun pînă să vină acela.)* **4.** ani (pl.), epocă, perioadă, vreme. *(În ~ copilăriei.)* **5.** curs, interval, răstimp, vreme, (înv.) diastímă. *(În ~ de un secol.)* **6.** durată, interval, întindere, perioadă, răstimp, (reg.) ráhăt. *(Pe tot ~ examenului.)* **7.** răstimp, (Transilv.) scópot. *(În acest ~, el era plecat la cumpărături.)* **8.** sezon, vreme, (prin Transilv.) pîne. *(~ cireşelor.)* **9.** vreme, zi. *(A venit şi ~ lui.)* **10.** ceas, clipă, clipită, minut, moment, oră, secundă, vreme, (rar) clipeálă, (pop.) cîrtă, soróc, (înv. şi reg.) cesecút. *(A sosit ~ cînd . . .)* **11.** dată, termen, vreme, zi, (pop.) soróc, (înv.) sorocíre, veleát. *(La ~ hotărît . . .)* **12.** răgaz, vreme, (pop.) răspás. *(Nu-i dă nici ~ să respire; dă-mi ~ să mă gîndesc.)* **13.** (la pl.) circumstanţe (pl.), conjunctură, împrejurări (pl.), vremuri (pl.). *(~urile erau foarte grele.)* **14.** *(TEHN.)* fază. *(Motor cu 4 ~.)* **15.** *(MUZ.)* bătaie. *(La primul ~ . . .)* **16.** *(MET.)* vreme, (reg.) veac. *(~ frumos.)*

timp s. v. ANOTIMP. CADENŢĂ. ETATE. MĂSURĂ. RITM. RITMICĂ. RODUL-PĂMÎNTULUI. SEZON. TACT. VÎRSTĂ.

TIMPÁN s. **1.** *(ANAT.)* (înv.) tóbă. **2.** *(MUZ.)* (înv. şi reg.) páucă.

TIMPANÍSM s. *(MED.)* timpanită.

TIMPANÍTĂ s. *(MED.)* timpanism.

timpul săvîrşít s. v. PERFECTUL SIMPLU.

TIMPURÍU adj., adv. **1.** adj. precoce, văratic, (rar) precópt, (reg.) oárzăn, orzátic, orzése, primăríu, scorúmnic, (Transilv. şi Ban.) pîrgav, pîrgăviţ. *(Mere ~.)* **2.** adv. devreme, (pop.) degrábă. *(Astăzi se culcă ~.)*

tină s. v. ARGILĂ. CLIŞĂ. HUMĂ. JEG. LUT. MÎL. MOCIRLĂ. MURDĂRIE. NĂMOL. NECURĂŢENIE. NOROI. PĂMÎNT.

tinchí vb. v. CONTENI. CURMA. ÎNCETA. OPRI. POTOLI. SFÎRŞI. STA. TERMINA.

TÍNDĂ s. **1.** cerdac, pridvor, verandă, (prin Ban.) pornănă. *(Casă cu ~.)* **2.** pridvor, (înv.) slon. *(A intrat în ~ bisericii.)* **3.** *(CONSTR.)* nartex, pronaos. *(~ a unei biserici.)* **4.** cerdac, pridvor. *(~ la moara de vînt.)*

tîndă s. v. CORIDOR. CULOAR. GALERIE. GANG. LIMBĂ.

TÍNDE vb. a aspira, a dori, a jindui, a năzui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a ţinti, a urmări, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. şi reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. şi Mold.) a bărăni, (înv.) a aţinti, a bâte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)*

tínde vb. v. CIRCULA. CULCA. DA. EXTINDE. ÎMPRĂŞTIA. ÎNCREDINŢA. ÎNMÎNA. ÎNTINDE. LĂŢI. LUNGI. PREDA. PROPAGA. RĂSPÎNDI. REMITE. TRANSMITE. TRÎNTI.

TINDÉCHE s. *(TEHN.)* (reg.) colţár, măiéţ, măiúg, míţă, tandalúţă, zimţár, zimţi (pl.). *(~ la războiul de ţesut.)*

tindéche s. v. COCÎRLĂ. SCHIMBĂTOARE.

tindichelár s. v. TINICHIGIU.

TINERÉL adj., s. (reg.) tineriór, tînărúc, tînărút. *(Cine e ~ul acela?)*

TINERÉSC adj. (livr.) juvenil.

TINERÉT s. tinerime, (înv. şi reg.) tineréţe, (înv.) junéţe, junie, juníme. *(Bătrînet şi ~.)*

TINERÉŢE s. (înv. şi fam.) junéţe, (înv. şi reg.) junie, tineríe, (reg.) tineríme. *(Amintiri de ~.)*

tineréţe s. v. TINERET. TINERIME.

tineríe s. v. TINEREŢE.

TINERÍME s. tineret, (înv. şi reg.) tineréţe, (înv.) junéţe, junie, juníme. *(O ~ avîntată.)*

tineríme s. v. TINEREŢE.

tineriór adj., s. v. TINEREL.

tingăí vb. v. BĂLĂBĂNI. CLĂTINA. LEGĂNA.

tingăní vb. v. SUNA.

tínge vb. v. ATINGE.

tinghireá s. v. CAISĂ. ZARZĂRĂ.

tinghiréi s. v. CAIS.

TINGIRÍCĂ s. (rar) **tingirúţă**.

tingirúţă s. v. TINGIRICĂ.

TINICHEÁ s. tablă, (Transilv. şi Ban.) pleu.

tinicheá s. v. DECORAŢIE. MEDALIE.

tinichér s. v. TINICHIGIU.

tinicheríe s. v. TINICHIGERIE.

TINICHIGEREÁSĂ s. tinichigeriţă, (rar) tinichigioáică, tinichigíţă, (Transilv.) pleuăríţă. *(E de profesie ~.)*

TINICHIGERÍE s. (prin Transilv.) tinicheríe. *(Atelier de ~.)*

TINICHIGERÍȚĂ s. tinichigereasă, (rar) tinichigioáică, tinichigíță, (Transilv.) pleuăríță. *(E ~ de profesie.)*

tinichigioáică s. v. TINICHIGEREASĂ. TINICHIGERIȚĂ.

tinichigíță s. v. TINICHIGEREASĂ. TINICHIGERIȚĂ.

TINICHIGÍU s. (reg.) tindichelár, (Transilv., Maram. și Bucov.) pleuár, (prin Ban. și Olt.) șpénglăr, (Transilv.) tinichér.

tinoróI s. v. NOROI.

tinós adj. v. JEGOS. MÎLOS. MÎNJIT. MLĂȘTINOS. MOCIRLOS. MURDAR. NĂMOLOS. NEGRU. NESPĂLAT. NOROIOS. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

tins adj. v. AȘEZAT. DREPT. INSTALAT. ÎNTINS. NETED. PLAN. PLAT. ȘES.

tíntă s. v. CERNEALĂ.

tintirí vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA.

tinzătoáre s. v. LAMBĂ. VĂTRAI.

*TIO interj. (reg.) tiohahá.

TIOALCOÓL s. *(CHIM.)* mercaptan, tiol.

tioc s. v. CIOB. HÎRB. SPĂRTURĂ. ȚANDĂRĂ.

TIOCARBAMÍDĂ s. *(CHIM.)* tiouree.

TIOCIANÁT s. *(CHIM.)* rodanură, sulfocianură.

TIOFENÓL s. *(CHIM.)* mercaptobenzen.

tiohahá interj. v. TIO.

tiohăí vb. v. HUIDUI.

TIÓL s. *(CHIM.)* mercaptan, tioalcool.

TIOURÉE s. *(CHIM.)* tiocarbamidă.

TIP s. **I. 1.** model, prototip, (înv.) típos. *(Un nou ~ de tractor.)* **2.** model, prototip, tipar. *(A construit teatrul după ~ grec.)* **3.** model, sistem. *(Un ~ nou de evacuare a apei.)* **4.** exemplu, model, mostră, probă, specimen. *(Iată mai jos câteva ~ de . . .)* **II. 1.** categorie, chip, fel, gen, neam, soi, sort, specie, varietate, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~urile de fructe.)* **2.** categorie, clasă, fel, gen, soi, specie, speță, varietate, (înv. și reg.) rúdă. *(Un anumit ~ de indivizi.)* **3.** categorie, fel, gen, soi, specie, speță, (înv. și pop.) seámă, (fig. peior.) poámă, sămînță, scúlă, stámbă, tacîm. *(Ce ~ de om o fi și ăsta?)* **4.** fel, gen, mod, soi, specie, specimen, varietate, (reg.) módru. *(Există următoarele ~ de silogisme . . .)*

tip s. v. CHIP. FAȚĂ. FIGURĂ. INDIVID. INS. OM. PERSOANĂ.

TIPÁR s. **1.** *(TIPOGR.)* imprimare, publicare, tipărire. *(Bun pentru ~.)* **2.** *(TIPOGR.)* (înv.) stámbă. *(A da la ~.)* **3.** *(TIPOGR.)* *tipar adînc* = calcografie, tifdruc ; *tipar înalt* = pantografie. **4.** *(TIPOGR.)* zaț. *(Scoate rama care închide ~.)* **5.** presă. *(Libertatea ~.)* **6.** ștanță. *(~ pentru baterea monedelor.)* **7.** întipărire, urmă, (fig.) amprentă. *(Picioarele lăsau ~e adînci în noroi.)* **8.** model, șablon. *(~ de zugrăveli.)* **9.** calapod, formă, model, (pop.) calúp. *(Obiect confecționat după ~.)* **10.** (rar) patrón. *(~ pentru un obiect de îmbrăcăminte.)* **11.** model, prototip, tip. *(A construit templul după ~ele grecești.)* **12.** model, (înv.) izvód. *(Un ~ de scrisoare.)* **13.** *(CONSTR.)* cofraj. *(~ pentru grinzi de beton.)* **14.** *(IND.)* formă. *(Toarnă fonta în ~.)* **15.** *(IND.)* *tipar metalic* = cochilie.

tipár s. v. CIUBUC. CIUBUCAR. CLIȘEU. IMPRIMERIE. LAMBAR. LĂMBUITOR. LOC COMUN. TIPOGRAFIE.

tipárnă s. v. IMPRIMERIE. TIPOGRAFIE.

tipárnic adj. v. IMPRIMAT. TIPĂRIT.

tipárnic s. v. TIPOGRAF.

tipárniță s. v. IMPRIMERIE. TIPOGRAFIE.

tipă s. v. INDIVIDĂ.

tipăí vb. v. LIPĂI.

tipăít s. v. LIPĂIT.

tipăreálă s. v. IMPRIMAT. TIPĂRITURĂ.

TIPĂRÍ vb. **1.** a edita, a imprima, a publica, a scoate, (înv.) a publicarisi, a publicui, a scríe. *(A ~ o revistă.)* **2.** a imprima, a trage. *(A ~ 10 000 de exemplare din această carte.)* **3.** a apărea, a ieși, a se publica. *(S-a ~ un nou tom din dicționar.)*

tipări vb. v. FASONA. FIXA. FORMA. ÎNTIPĂRI. MODELA. RĂMÎNE.

tipărie s. v. EDITARE. IMPRIMARE. IMPRIMAT. PUBLICARE. SCOATERE. TIPĂRIRE. TIPĂRIT. TRAGERE.

TIPĂRÍRE s. **1.** imprimare, publicare, tipar. *(Bun pentru ~.)* **2.** editare, imprimare, imprimat, publicare, scoatere, tipărit, tragere, (înv.) publicarisíre, publicáție, publicitáte, tipărie. *(~ unui nou tiraj dintr-o carte.)* **3.** apariție, publicare. *(După ~ romanului.)*

tipărire s. v. EDIȚIE. IMPRIMAT. TIPĂRITURĂ.

TIPĂRÍT adj. imprimat, (înv. și reg.) tipárnic. *(Un text ~.)*

TIPĂRÍT s. editare, imprimare, imprimat, publicare, scoatere, tipărire, tragere, (înv.) publicarisíre, publicáție, publicitáte, tipărie. *(~ unui nou tiraj.)*

tipărítor s. v. MODELOR. TIPOGRAF.

TIPĂRITÚRĂ s. **1.** imprimat, (rar) tipăreálă, (înv.) publicáre, tipărire. *(Tot felul de ~i.)* **2.** carte, lucrare, operă, scriere, tom, volum, (livr.) op. *(O ~ voluminoasă.)*

tipésă s. v. INDIVIDĂ.

tipí vb. v. CONSTRÎNGE. FACE. FORȚA. OBLIGA. SILI.

TÍPIC adj. **1.** caracteristic, definitoriu, distinct, distinctiv, dominant, particular, propriu, specific, (înv.) însușit. *(Notă, trăsătură ~.)* **2.** caracteristic, clasic, reprezentativ, specific. *(Un exemplu ~.)*

TIPÍC s. **1.** obicei, regulă, rînduială, uz, uzanță, (înv.) șart. *(Care e ~ în aceste împrejurări?)* **2.** ceremonial, ceremonie, etichetă, protocol, regulă, ritual, rînduială, (rar) rit, (înv.) politică. *(Conform ~ de la curte . . .)* **3.** *(BIS.)* canon, ritual, (înv.) trébnic. *(După ~ ortodox.)* **4.** canon, lege, normă, regulă. *(Un ~ al artei clasice.)*

TIPICÁR adj. meticulos, pedant, scrupulos, (înv.) pedántic, (rar fam.) tabietlíu. *(Om ~.)*

TIPICĂRÍE s, meticulozitate, pedanterie. *(~ unei persoane maniace.)*

tipicărie s. v. ACRIBIE. CONȘTIINCIOZITATE. EXIGENȚĂ. ȘMETICULOZITATE. RIGUROZITATE. SCRUPULOZITATE.

tipicitáte s. v. SPECIFIC. SPECIFICITATE.

tipism s. v. SPECIFIC. SPECIFICITATE.

TIPIZÁ vb. **1.** a standardiza. *(A ~ produsele.)* **2.** a individualiza. *(A ~ un personaj literar.)*

TIPIZÁRE s. **1.** standardizare. *(~ produselor.)* **2.** individualizare. *(~ eroilor.)*

TIPIZÁT adj. standardizat. *(Produse ~.)*

típlu s. v. CANEA. CEP. DIBLU. LEAȚ. ȘIPCĂ.

típo s. v. IMPRIMERIE. TIPOGRAFIE.

TIPOGRÁF s. (înv.) tipárnic, tipăritór. *(Profesia de ~.)*

TIPOGRAFÍE s. imprimerie, (înv.) tipár, tipárnă, tipárniță, (fam.) típo. *(O ~ modernă pentru cărți de lux.)*

típos s. v. MODEL. PROTOTIP. TIP.

típsă s. v. ALAUN.

TIPSÍE s. **1.** tavă, (reg.) táblă, (Mold.) tablá. *(~ încărcată cu bunătăți.)* **2.** *(MUZ.;* la pl.) chimval.

tipsíe s. v. FARFURIE. TALER. TALGER.

TIPTÍL adv. **1.** (pop.) cătinél, pitíș, pitulát, pitulíș, pitulúș. *(Înaintează ~.)* **2.** furiș, hoțește, (rar) hoțíș. *(Se strecoară ~.)*

tiptíl adv. v. DEGHIZAT. INCOGNITO. TRAVESTIT.

TIRÁN s., adj. **1.** s. despot, satrap. *(A fost un adevărat ~ în timpul guvernării sale.)* **2.** adj. despotic. *(Domn ~.)*

TIRÁNIC adj. despotic, dictatorial, samavolnic, satrapic, (înv.) tiranicésc, tirănésc. *(Guvernare ~.)*

tiránic adj. v. CHINUITOR. OBSEDANT.

tiranicésc adj. v. DESPOTIC. DICTATORIAL. SAMAVOLNIC. SATRAPIC. TIRANIC.

TIRANÍE s. despotism, samavolnicie, (înv.) despoție. *(~ unei guvernări.)*

tiranisí vb. v. ASUPRI. EXPLOATA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. TERORIZA. TIRANIZA. URGISI.

TIRANIZÁ vb. **1.** a asupri, a exploata, a împila, a împovăra, a năpăstui, a oprima, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a urgisi, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni. (fig.) a apăsa, a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele.)* **2.** a teroriza, (înv.) a tiranisi, a tirăni. *(De ce îl ~ ?)*

tiranizá vb. v. CHINUI. FRĂMÎNTA. OBSEDA. PERSECUTA. PREOCUPA. TORTURA. URMĂRI.

TIRANIZÁRE s. terorizare. *(~ cuiva.)*

tirănésc adj. v. DESPOTIC. DICTATORIAL. SAMAVOLNIC. SATRAPIC. TIRANIC.

tirăní vb. v. ASUPRI. EXPLOATA. ÎMPILA. ÎMPOVĂRA. NĂPĂSTUI. OPRIMA. OROPSI. PERSECUTA. PRIGONI. TERORIZA. TIRANIZA. URGISI.

TIRBUȘÓN s. destupătoare, (pop.) rac, (reg.) șurubélniță. *(~ de dopuri.)*

tiriachíu adj. v. INDISPUS. MAHMUR.

tiribómbă s. v. CĂIȘORI. CĂLUȘEI.

tirighíe s. v. TARTRU.

tiroár s. v. SERTAR.

TIROCALCITONÍNĂ s. *(BIOL.)* calcitonină.

TIROÍD adj. *(ANAT.)* tiroidian. *(Cartilaj ~; regiune ~.)*

TIROIDIÁN adj. *(ANAT.)* tiroid. *(Cartilaj ~; regiune ~.)*

tisár s. v. TISĂ.

TÍSĂ s. *(BOT.; Taxus baccata)* (reg.) tisár.

tisău s. v. CHIMIR. ȘERPAR.

tist s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. OFIȚER. ȘEF.

tístaș adj. v. ALBASTRU. CLAR. CRISTALIN. CURAT. ÎNGRIJIT. LIMPEDE. NEAMESTECAT. PUR. SENIN. STRĂVEZIU. TRANSPARENT.

tístaș adv. v. ABSOLUT. AIDOMA. AIEVEA. ASEMENEA. CHIAR. DEOPOTRIVĂ. EXACT. IDENTIC. ÎNTOCMAI.

tistălí vb. v. CURĂȚA. DERETICA. ÎNSENINA. LIMPEZI. LUMINA. SCUTURA. STRÎNGE.

tistíe s. v. FUNCȚIE. POST. SERVICIU. SLUJBĂ.

tisturíe s. v. FUNCȚIE. POST. SERVICIU. SLUJBĂ.

tistușág s. v. CURĂȚENIE. DERETICARE. SCUTURĂTURĂ.

tíșcă s. v. SÎNGERETE.

tíșlăr s. v. TÎMPLAR.

TITÁN s. colos, gigant, uriaș, (reg.) tătár. *(Un ~ din basme.)*

TITÁNIC adj. colosal, extraordinar, gigantic, uriaș. *(Eforturi ~.)*

TITÁNIC s., adj. *(GEOL.)* portlandian. *(Straturi ~.)*

TITANÍT s. *(MIN.)* sfen.

titărci s. pl. v. PITA-VACII.

titílă s. v. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. PISC. VÎRF.

TITIRÉZ s. **1. prisnar,** prîsnel, sfîrlează, (reg.) măciúcă. *(~ la fusul de tors.)* **2.** prîsnel, sfîrlează, (înv. și reg.) sfîrlă. *(~ cu care se joacă copiii.)* **3.** *(TEHN.)* hădărag, (reg.) bătăiúș, bătcálă, ciócot, mînă, pîrpăriță, terteleác, (prin Bucov.) scuturătór. *(~ la coșul morii.)*

titiréz s. v. TEICĂ.

titirlíc s. v. PITPALAC. PREPELIȚĂ.

TÍTLU s. **1. demnitate,** rang, (înv.) spiță, stat. *(I-a acordat ~ de baron.)* **2.** calitate. *(Are ~ de inginer.)* **3.** titru. *(~ al unui metal prețios.)*

títlu s. v. DENUMIRE. NUME. NUMIRE.

titluí vb, v. BOTEZA. CHEMA. DENUMI. INTITULA. NUMI. PORECLI. SPUNE. SUPRANUMI.

titluít adj. v. DENUMIT. INTITULAT. NUMIT. PORECLIT. SUPRANUMIT. ZIS.

TITRÁT adj., s. licențiat. *(Un tînăr ~.)*

TÍTRU s. titlu. *(~ al unui metal prețios.)*

TITULARIZÁ vb. a definitiva. *(A ~ pe cineva în învățământ.)*

titulatúră s. v. DENUMIRE. NUME. NUMIRE.

tiúcă s. v. GĂINĂ.

tiulihău s. v. ȘTIULETE.

tiuș s. v. NAP.

tiútiu interj. v. FUGI. PLEACĂ.

tiutiurói s. v. CIOCÎRLIE.

TIV s. **1.** tivitură, (pop.) refec, (înv. și reg.) tiveálă, (reg.) refecătură, roit, tighél, (prin nordul Mold. și nordul Transilv.) rúbăț, (înv.) omét. *(~ la o rochie prea lungă.)* **2.** paspoal, tivitură. *(Jachetă cu ~ de catifea.)*

tíva interj. v. FUGI. PLEACĂ.

tiveálă s. v. TIV. TIVITURĂ.

TIVÍ vb. (pop.) a refeca, (reg.) a rupturi, a tigheli, (prin nord-estul Olt.) a muchia, (Transilv.) a știpui. *(A ~ o rochie.)*

tivi vb. v. CHENĂRUI. ÎMPREJMUI. ÎNCADRA. ÎNCONJURA. MĂRGINI. MUCHIA. OLĂRI. TEȘI.

tivíe s. v. LAȚ.

tivilichíe s. v. CORSET.

tivilichíu adj. v. VESEL. VOIOS.

TIVÍRE s. tivit.

TIVÍT adj. (pop.) refecát. *(Fustă ~.)*

TIVÍT s. tivire.

TIVITÚRĂ s. **1.** tiv, (pop.) refec, (înv. și reg.) tiveálă, (reg.) refecătură, roit, tighél. (prin nordul Mold. și nordul Transilv.) rúbăț, (înv.) omét. *(~ la o rochie prea lungă.)* **2.** pasposal, tiv. *(Jachetă cu ~ de catifea.)*

TIVULÉȚ s. tivușor.

TIVUȘÓR s. tivuleț.

tixlím adv. v. ABSOLUT. AIDOMA. AIEVEA. ASEMENEA. CHIAR. DEPOTRIVĂ. EXACT. IDENTIC. ÎNTOCMAI.

TIZÍC s. (Munt., Olt. și Ban.) tor. *(Casă de ~.)*

TÎCÎÍ vb. a tăcăi, a ticăi. *(Ceasul ~.)*

TÎCÎIÁLĂ s. ticăit, tictac. *(~ a ceasului.)*

tîcîí vb. v. BATE. PALPITA. PULSA. TĂCĂI. TICĂI. TRESĂRI. ZBATE. ZVÎCNI.

tîhobít adj. v. EPUIZAT. EXTENUAT. FRÎNT. ISTOVIT. PRĂPĂDIT. RUPT. SECAT. SECĂTUIT. SFÎRȘIT. SLEIT. STORS. TRUDIT. VLĂGUIT. ZDROBIT.

tîlbíe interj. v. BÎLDÎBÎC.

tîlbîcíi vb. v. BĂLĂCI.

tîlbîciiálă s. v. BĂLĂCEALĂ.

tîlbîciít s. v. BĂLĂCEALĂ.

TÎLC s. **1.** înțeles, rațiune, rost, semnificație, sens, (înv. și pop.) meșteșúg, (pop.) nóimă, (Munt. și Mold.) merchéz, (înv.) tocmeálă. *(Ce ~ are această afirmație?)* **2.** înțeles, mesaj, semnificație, sens, (înv.) socoteálă. *(~ adînc al unei poezii.)* **3.** semnificație, sens, (fig.) preț. *(Iscat-am frumusețí și ~ noi.)*

tîlc s. v. ACCEPȚIE. COMENTARIU. CONȚINUT. FABULĂ. INTERPRETARE. ÎNSEMNARE. ÎNȚELES. SEMNIFICAȚIE. SENS. TĂLMĂCIRE. TÎLCUIRE. VALOARE.

tîlcovánie s. v. INTEPRETARE. TĂLMĂCIRE. TÎLCUIRE.

TÎLCUÍ vb. **1.** a interpreta, a tălmăci *(Îi ~ visul avut.)* **2.** a analiza, a comenta, a explica, a interpreta, (înv.) a întoárce, (fig.) a descifra. *(A ~ un text literar.)*

tîlcuí vb. v. TĂLMĂCI. TRADUCE. TRANSPUNE.

tîlcuiálă s. v. ANALIZARE. COMENTARE. EXPLICARE. INTERPRETARE. TĂLMĂCIRE. TÎLCUIRE. TRADUCERE. TRANSPUNERE.

TÎLCUÍRE s. **1.** interpretare, tălmăcire, (pop.) tîlc, (înv.) tălmăcitúră, tîlcovánie, tîlcuiálă. *(Dădea scrisorii tot felul de ~i.)* **2.** analizare, comentare, explicare, interpretare, (înv.) tîlcuiálă. *(~ unui text literar.)*

tîlcuíre s. v. TĂLMĂCIRE. TRADUCERE. TRANSPUNERE.

TÎLCUITÓR s. comentator, interpret, tălmăcitor. *(~ al unui text beletristic.)*

tîlcuitór s. v. INTERPRET. TĂLMĂCITOR. TRADUCĂTOR.

TÎLHÁR s. **1.** bandit, (franțuzism) brigánd, (reg.) furătór, robalău, (Transilv.) lótru, (înv.) fur, răzbóinic. *(~ de drumul mare.)* **2.** bandit, nemernic, ticălos. *(Un ~ de negustor.)*

tîlhár s. v. ȘTRENGAR.

tîlhar de máre s. v. CORSAR. PIRAT.

tîlhărășúg s. v. BANDITISM. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. GANGSTERISM. HOȚIE. JAF. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. TÎLHĂRIE.

TÎLHĂREÁ s. *(BOT.)* **1.** *(Lactuca sagittata)* (reg.) crestățeá, susái. **2.** *(Mycelis muralis)* (reg.) crestánic, crestățeá, făgețeá, floareahótului, foaia-făgétului, foaia-tîlhărului, salatăciinoásă, susai-de-múnte, susai-de-pădure, susai-pădurét, susai-sălbátic.

tîlhăreá s. v. CRESTĂȚEA. SALATA-IEPURELUI. SUSAI. SUSAI-DE-PĂDURE. SUSAI-PĂDUREȚ.

TÎLHĂRÉSC adj. banditesc. *(Atac ~.)*

tîlhărésc adj. v. HOȚESC. PUNGĂȘESC. ȘARLATANESC.

TÎLHĂRÉȘTE adv. banditește. *(L-a atacat ~.)*

tîlhărésțe adv. v. HOȚEȘTE. PUNGĂȘEȘTE.

tîlhărét s. v. TÎLHĂRIME.

tîlhări vb. v. JEFUI. PRĂDA.

TÎLHĂRÍE s. banditism, gangsterism, jaf, (franțuzism) brigandáj, (înv. și reg.) tîlhărít, (reg.) robălíe, (înv.) tîlhărășúg, tîlhărírc, tîlhărșág, tîlhușág. *(Stîrpirea ~.)*

tîlhăríe s. v. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. HAIDUCIE. HOȚIE. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE.

TÎLHĂRÍME s. (înv.) tîlhărét.

tîlhăríre s. v. BANDITISM. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. GANGSTERISM. HOȚIE. JAF. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. TÎLHĂRIE.

tîlhărít s. v. BANDITISM. GANGSTERISM. JAF. TÎLHĂRIE.

TÎLHĂRÍȚĂ s. tîlhăroaică.

tîlhăríță s. v. HOAȚĂ. HOȚOAICĂ. PUNGĂȘOAICĂ.

TÎLHĂROÁICĂ s. tîlhăriță.

tîlhăroáică s. v. HOAȚĂ. HOȚOAICĂ. PUNGĂȘOAICĂ.

tîlhărșág s. v. BANDITISM. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. GANGSTERISM. HOȚIE. JAF. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. TÎLHĂRIE.

tîlhuí vb. v. JEFUI. PRĂDA.

tîlhușág s. v. BANDITISM. FURAT. FURĂTURĂ. FURT. GANGSTERISM. HOȚIE. JAF. PUNGĂȘEALĂ. PUNGĂȘIE. TÎLHĂRIE.

tîlni vb. v. AJUNGE. ATINGE. IZBI. ÎNTÎLNI. ÎNTÎMPLA. LOVI. NIMERI. OCHI. POCNI. POTRIVI. VEDEA.

tîlníș s. v. ÎNTÎLNIRE. ÎNTREVEDERE.

tîlós adj. v. DEZORDONAT. NEGLIJENT. NEÎNGRIJIT.

TÎLV s. **1.** *(BOT.; Lagenaria gourda)* tărtăcuță, tigvă, (reg.) bostănél, cătrúnă, ciugái, curcubétă, lupoáie, sămînțár, sărăbói, troácă. **2.** tigvă. (Olt.) troácă. *(Ține apa în ~.)* **3.** (Transilv.) smîrc, (Ban., Transilv. și Olt.) trăgălă. *(~ pentru tras vinul din buloi.)*

tîlvíc interj. v. ȚUȘTI. ZBUGHI.

tîmbúș adj. v. ARĂTOS. CHIPEȘ. FRUMOS.

tîmbuși vb. v. CHIRCI. CONTRACTA. GHEMUI. ÎNCHIRCI. STRÎNGE. ZGÎRCI.

tîmbușít adj. v. CHIRCIT. CONTRACTAT. GHEMUIT. ÎNCHIRCIT. STRÎNS. ZGÎRCIT.

tîmp adj., s. v. CRETIN. IDIOT. IMBECIL. TÎMPIT.

TÎMPEÁLĂ s. *(MED.)* cretinism, idioțenie, idioție, imbecilitate, tîmpenie, (rar) tîmpie, tîmpíme.

TÎMPÉNIE s. **1.** *(MED.)* cretinism, idioțenie, idioție, imbecilitate, tîmpeală, (rar) tîmpie, tîmpíme. *(Stare de ~.)* **2.** dobitocie, idioțenie, idioție, imbecilitate, inepție, neghiobie, nerozie, prostie, stupiditate, stupizenie, (înv.) prostăticie. *(A spus o mare ~.)*

TÎMPÍ vb. **1.** *(MED.)* a (se) cretiniza, a (se) idiotiza, a (se) idioți, a (se) imbeciliza, a (se) prosti. **2.** a (se) îndobitoci, a (se) prosti, (pop.) a (se) năuci, (reg.) a (se) hăbăuci, (Transilv. și Olt.) a (se) tonti. *(Viața pe care o duce l-a ~ de tot.)*

tîmpí vb. v. BATE. BIRUI. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE.

tîmpie s. v. CRETINISM. IDIOȚENIE. IDIOȚIE. IMBECILITATE. TÎMPEALĂ. TÎMPENIE.

tîmpíme s. v. CRETINISM. IDIOȚENIE. IDIOȚIE. IMBECILITATE. TÎMPEALĂ. TÎMPENIE.

tîmpiná vb. v. ÎNTÎMPINA. PRIMI.

tîmpinăre s. v. ÎNTÎMPINARE. PRIMIRE.

tîmpinát s. v. ÎNTÎMPINARE. PRIMIRE.

tîmpină s. v. DAIREA. DARABANĂ. TOBĂ.

TÎMPÍRE s. îndobitocire, prostire. *(~ cuiva prin viața pe care o duce.)*

TÎMPÍT adj., s. **1.** adj., s. *(MED.)* cretin, idiot, imbecil, (rar) tîmp, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) mut. *(Om ~.)* **2.** adj. idiot, stupid. *(O glumă ~.)* **3.** adj. îndobitocit, prostit. *(Om ~ de viața pe care o duce.)* **4.** adj. amețit, buimac, buimăcit, năuc, năucit, zăpăcit, (pop.) bîiguít, cápiu, uluít, (reg.) buimátic, hăbăúc, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehúi. *(S-a scula ~.)*

TÎMPLÁR s. (înv. și pop.) stolér, (reg.) bărdáș, cioplitór, (Ban. și Transilv.) măsár, **tîșlăr**. *(E ~ de profesie.)*

TÎMPLĂ s. *(ANAT.)* (reg.) móiște, moalele-cápului, moalele-frúnții, moalele-obrázului, ochi-mórt, ochi-órb.

TÎMPLĂ s. *(BIS.)* catapeteasmă, iconostas, (pop.) peréte, (înv. și reg.) prăznicár, (Transilv.) fruntár. *(~ în bisericile ortodoxe.)*

TÎMPLĂREÁSĂ s. (reg.) tîmplăríță.

TÎMPLĂRÍE s. **1.** (pop.) stolerie. *(A învățat ~.)* **2.** lemnărie. *(Atelier de ~.)*

tîmplăríță s. v. TÎMPLĂREASĂ.

TÎNÁR adj., s. **1.** adj. mic, nevîrstnic. (Mold., Bucov., Transilv. și Maram.) brudíu, brúdnic. *(E încă ~, nu cunoaște viața.)* **2.** adj. crud, fraged. *(Plantă ~.)* **3.** s. adolescent. *(Un ~ ferchеș.)* **4.** s. (fam.) júne, (înv.) cocón. *(Pe vremea cînd eram ~.)* **5.** s. fecior, flăcău, (pop. și fam.) júne, (Olt. și Munt.) dănác, (Transilv.) meleán, (Transilv. și Maram.) prunc, (înv.) voiníc. *(Un ~ de horă.)*

tînăr s. v. GINERE. MIRE.

TÎNĂRĂ s., adj. **1.** s. adolescentă, fetișcană. *(O ~ zglobie.)* **2.** s., adj. júnă. *(O fată ~.)*

tînărúc adj., s. v. TINEREL.

tînărúț adj., s. v. TINEREL.

tîndála s. art. v. MIEZUL PĂRESIMILOR.

tîndále s. pl. v. FLEAC. NIMIC. PALAVRĂ.

tîndăleálă s. v. MIGĂLEALĂ. MOCĂIALĂ. MOCOȘEALĂ. MOCOȘIRE. MOȘMONDEALĂ. TICĂIALĂ.

tîndăli vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. LENEVI. MIGĂLI. MOCĂI. MOCOȘI. MOȘMONDI. MOȘMONI. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TICĂI. TRĂNCĂNI. TRÎNDĂVI.

tîndălít s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

tîndălitúră s. v. MIGĂLEALĂ. MOCĂIALĂ. MOCOȘEALĂ. MOCOȘIRE. MOȘMONDEALĂ. TICĂIALĂ.

tîngă s. v. JALE.

TÎNGUÍ vb. **1.** a (se) boci, a se căina, a (se) jeli, a (se) jelui, a se lamenta, a (se) plînge, a se văicări, a se văita, (pop.) a se aoli, a se mișeli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)* **2.** a geme, a se lamenta, a se văita, (înv. și reg.) a (se) scrivi. *(Se ~ de durere.)*

tînguí vb. v. CĂINA. COMPĂTIMI. DEPLÎNGE. PLÎNGE.

TÎNGUIÁLĂ s. bocea1ă, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentaţie, plîngere, plîns, tînguire, tînguit, văitare, văitat, văităturâ, (pop., fam. şi peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. şi reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre. *(Lasă ~ !)*

TÎNGUIÓS adj. **1.** jalnic, sfîşietor, tînguitor, (pop.) jelitór, jeluitór, (înv.) lăcrămós. *(Plînsete ~.)* **2.** tînguitor, trist. *(O doină ~.)*

TÎNGUÍRE s. **1.** bocea1ă, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentaţie, plîngere, plîns, tînguială, tînguit, văitare, văitat, văităturâ, (pop., fam. şi peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. şi reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre. *(Lasă ~ !)* **2.** bocet, plîngere, (pop.) jelánie, (înv.) jalovánie. *(~ de înmormîntare.)* **3.** geamăt, scîncet, vaier, vaiet, (rar) scînceálă, (înv.) scîncitúră. *(O ~ de durere.)* **4.** vaier, vaiet, (pop.) vai, (reg.) váicăr. *(Se aude o ~.)*

tînguíre s. v. PLÎNGERE. RECLAMAŢIE.

TÎNGUÍT s. bocea1ă, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentaţie, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, văitare, văitat, văităturâ, (pop., fam. şi peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. şi reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăíre. *(Lasă ~ !)*

TÎNGUITÓR adj. **1.** jalnic, sfîşietor, tînguios, (pop.) jelitór, jeluitór, (înv.) lăcrămós. *(Plînsete ~.)* **2.** jalnic, plîngăreţ, plîngător, scîncit, trist, (rar) scîncitór. *(Cu glas ~.)* **3.** tînguios, trist. *(O doină ~.)*

TÎNJÁLĂ s. *(TEHN.)* (reg.) prigón, tînjél, (Mold.) tînjălău, tînjelár. *(~ la car.)*

tînjălă s. v. IAPĂ. OIŞTE. PROŢAP.

tînjălău s. v. TÎNJALĂ.

tînjél s. v. TÎNJALĂ.

tînjelár s. v. TÎNJALĂ.

TÎNJELÚŢĂ s. *(TEHN.)* cătuşă. *(~ la tînjala carului.)*

TÎNJÍ vb. **1.** a boli, a piroti, a zăcea, (pop.) a gogi, (reg.) a zălezi, (Munt. şi Olt.) a tîromi, (înv.) a linceZi. *(~ de multă vreme la pat.)* **2.** a jindui, a rîvni. *(Cîndva ~ după alt soi de viaţă.)*

tînjí vb. v. ÎNGĂLBENI. ÎNTRISTA. MÎHNI. MURMURA. OFILI. PĂLI. PLÎNGE. POSOMORÎ. STAGNA. TRECE. USCA. VEŞTEJI.

tîntav adj., s. v. BÎLBÎIT. GÎNGAV. GÎNGĂVIT. GÎNGÎIT.

tîntăví vb. v. BÎLBÎI. CODI. EZITA. GÎNGĂVI. GÎNGÎI. PREGETA. ŞOVĂI.

tîrbán s. v. BURDUHAN. STOMAC.

tîrbóc s. v. CHEPCEL. MINCIOG.

tîrcav adj. v. CHEL. CHIRCIT. DEGENERAT. ÎNCHIRCIT. NEDEZVOLTAT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PLEŞUV. PRICĂJIT. PRIZĂRIT. SFRIJIT.

tîrcăví vb. v. CHIRCI. DEGENERA. ÎNCHIRCI. PIPERNICI. SFRIJI. ZGÎRCI.

tîrcoálă s. v. PRÎSNEL.

TÎRCÓL s. (Olt. şi Munt.) terpél. *(Dădea ~ stînei.)*

tîrcól s. v. GARD. ÎMPREJMUIRE. ÎNGRĂDITURĂ. OCOL. ULUCĂ.

TÎRFĂ s. cocotă, curvă, prostituată, femeie de stradă, (pop. şi fam.) dámă, madámă, (înv. şi reg.) pîrţotínă, telălîţă, teleléică, (reg.) léle, madaránţă, scorţotínă, teárfă, tîrnoáţă, (prin Transilv.) bándură, búlă, (prin Bucov.) crăíţă, (prin Maram.) lándră, (prin Mold. şi Bucov.) mişárcă, (înv.) magopáţă, tălăniţă, femeie públică, (fam.) fleoárţă, fleorţotínă, şuleándră, (fig.) buleándră, púpăză, putoáre, tîrîtúră, (reg. fig.) háită, pupezoáică, terfeloágă, (Transilv. fig.) gúdă, (prin Mold. fig.) ruptúră, (arg.) maimúţă, marcoávă, mastroácă.

tîrf s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. FLEANDURĂ. OTREAPĂ. PETICĂ. STOMAC. ZDREANŢĂ.

TÎRG s. **1.** piaţă, (la orientali) bazár, (înv.) tîrgóvişte. *(Îşi vinde produsele la ~.)* **2.** bîlci, iarmaroc, (pop.) drăgáică, (înv.) zbor. *(~ de la Buzău.)* **3.** obor. *(~ de vite.)* **4.** tînguială, tocmeală, (rar) precupeţíre, (reg.) tócmă. *(~ a ţinut mult.)* **5.** orăşel. *(Un ~ de provincie.)*

tîrg s. v. ACORD. ARANJAMENT. CENTRU. COMBINAŢIE. CONTRACT. CONVENŢIE. ÎNŢELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. ORAŞ. PACT. TRANZACŢIE.

tîrgár s. v. TÎRGOVEŢ. ZARAF.

tîrgovéţ adj. v. ORĂŞENESC. URBAN.

TÎRGOVÉŢ s. **1.** (reg.) tîrgár. *(~ îi erau locuitorii unui tîrg.)* **2.** orăşean, (livr.) citadín, (pop. şi fam. depr.) nădrăgár, pantalonár, (pop. şi depr. sau îr.) domn, surtucár, (înv.) cetăţeán, pîrgár. *(Ţărani şi ~i.)*

tîrgoveţéşte adv. v. NEMŢEŞTE. ORĂŞENEŞTE.

tîrgoveţí vb. v. ORĂŞENIZA. URBANIZA.

tîrgoveţíme s. v. ORĂŞENIME.

tîrgóvişte s. v. PIAŢĂ. TÎRG.

TÎRGUÍ vb. **1.** a achiziţiona, a cumpăra, a lua, a procura, (înv. şi pop.) a neguţa, (prin Transilv.) a surzui, (înv.) a scumpăra. *(A ~ cele necesare.)* **2.** a se tocmi, (înv. şi pop.) a se negustori, a se neguţa, (pop.) a se pogodi, a se precupeţi, (reg.) a se ogodi, (prin Transilv.) a (se) răzbăte. *(A se ~ cu negustorul.)*

tîrguí vb. v. CONVENI. ÎNŢELEGE. ÎNVOI.

TÎRGUIÁLĂ s. **1.** cumpărătură. *(A făcut unele ~.)* **2.** tîrg, tocmeală, (rar) precupeţíre, (reg.) tócmă. *(~ a ţinut mult.)*

TÎRGUÍRE s. achiziţionare, cumpărare, cumpărat, luare, procurare, (înv.) scumpărătoare. *(~ unui bun.)*

tîrguitór s. v. CLIENT. COMERCIANT. CUMPĂRĂTOR. MUŞTERIU. NEGUSTOR.

TÎRGULÉŢ s. tîrguşor, (reg.) tîrgúţ.

TÎRGUŞÓR s. tîrguleţ, (reg.) tîrgúţ.

tîrgúţ s. v. TÎRGULEŢ. TÎRGUŞOR.

TÎRÍ vb. **1.** a tîrîi, a tîrşîi, a trage, (reg.) a tăgîrţa. *(A ~ ceva după sine.)* **2.** (rar) a se tîrşîi, (Mold.) a se tăbîrci. *(Se ~ pînă la tranşee.)* **3.** (pop.) a mîna. *(Oltul îl ~ la vale.)*

4. a antrena, a împinge. *(Îl ~ în acțiuni nesăbuite.)*

tîrî vb. v. DISTRUGE. NIMICI. POT PI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. ZDROBI. ZVÎNTA.

TÎRÎÍ vb. a tîrî, a tîrșîi, a trage, (reg.) a tăgîrța. *(A ~ ceva după sine.)*

TÎRÎIE-BRÎU s. pierde-vară, (reg.) suflă-n-vînt. *(Un ~ pe care nu te poți baza.)*

TÎRÎȘ adv. (înv.) grăpiș. *(Merge ~.)*

TÎRÎTOÁRE s. *(PESCUIT)* (reg.) trandadăie. *(Cu ~ se pescuiește cega.)*

TÎRÎTÓR adj. *(BOT.)* repent. *(Plante ~; tulpini ~.)*

tîrîtúră s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

tîrla-mîrla adv. v. BRUSC. DEODATĂ. FULGERĂTOR. INSTANTANEU. ODATĂ. REPEDE. SCURT. SUBIT.

TÎRLĂ s. stînă, (rar) oierie, (reg.) băcie, cășărie, colibă, mândră, mutare, odalic, sălaș, (prin Transilv., Ban. și vestul Munt.) staul.

tîrlă s. v. STAUL.

TÎRLÍC s. (Transilv. și Maram.) topancă. *(Purta ~ în picioare.)*

tîrlioáră s. v. TÎRLIȚĂ.

tîrlișoáră s. v. TÎRLIȚĂ.

TÎRLÍȚĂ s. (reg.) tîrlioară, tîrlișoară, tîrluliță, tîrlúță.

tîrluliță s. v. TÎRLIȚĂ.

tîrlúță s. v. TÎRLIȚĂ.

tîrmîe s. v. RARIȚĂ.

TÎRN s. măturoi, (reg.) felezău, leasă, tîrș. *(Un ~ pentru măturatul străzilor.)*

tîrn s. v. PLEAVĂ. PORUMBAR. PORUMBEL.

tîrnáț s. v. FOIȘOR. PRISPĂ.

tîrnă s. v. COȘARCĂ. STUP.

TÎRNĂCÓP s. (reg.) cioáncă, gheunói, motică, ploc, săpói, țiu, țuclói, (Mold.) cazmá, (prin Ban.) chilăviță, (Munt.) chirlopán, ciocán, (Transilv.) crámpen, (prin Transilv.) săpălău, (prin vestul Transilv.) tîrsă. *(Sapă cu ~.)*

tîrneáță s. v. COȘARCĂ.

tîrnoáță s. v. COCOTĂ. CURVĂ. FEMEIE DE STRADĂ. PROSTITUATĂ. TÎRFĂ.

tîrnóg s. v. COȘARCĂ.

tîrnomátă s. v. PLEAVĂ.

tîrnosánie s. v. CONSACRARE. SFEȘTANIE. SFINȚIRE. TÎRNOSEALĂ. TÎRNOSIRE.

TÎRNOSEÁLĂ s. *(BIS.)* consacrare, sfeștanie, sfințire, tîrnosire, (înv.) obnovlénie, ródină, sfințénie, tîrnosánie, tîrnositúră. *(~ a unei biserici.)*

TÎRNOSÍ vb. *(BIS.)* a consacra, a sfinți. *(A ~ o biserică.)*

tîrnosi vb. v. AMEȚI. ATINGE. BATE. BOȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. JEGOȘI. LOVI. MÎNJI. MOTOTOLI. MURDĂRI. PĂTA. ȘIFONA. TURMENTA.

TÎRNOSÍRE s. *(BIS.)* consacrare, sfeștanie, sfințire, tîrnoseală, (înv.) obnovlénie, ródină, sfințénie, tîrnosánie, tîrnositúră. *(~ a unei biserici.)*

TÎRNOSÍT adj. *(BIS.)* sfințit. *(Biserică ~.)*

tîrnosít adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

tîrnositúră s. v. CONSACRARE. SFEȘTANIE. SFINȚIRE. TÎRNOSEALĂ. TÎRNOSIRE.

tîrnoslív s. v. CORCODUȘ.

tîrnoslívă s. v. CORCODUȘĂ. PORUMBĂ. PORUMBEA. SCOROAMBĂ.

TÎRNUÍ vb. (prin Munt.) a tîrșui. *(A ~ curtea.)*

tîrnuí vb. v. ATINGE. BATE. LOVI. PĂRUI.

TÎRNUIÁLĂ s. tîrnuire, tîrnuit, (prin Munt.) tîrșuiálă, tîrșuít. *(~ străzii.)*

tîrnuiálă s. v. BĂTAIE. PĂRUIALĂ.

TÎRNUÍRE s. tîrnuială, tîrnuit, (prin Munt.) tîrșuiálă, tîrșuít. *(~ străzii.)*

tîrnuíre s. v. BĂTAIE. PĂRUIALĂ.

tîrnuít adj. v. BĂTUT. LOVIT.

TÎRNUÍT s. tîrnuială, tîrnuire, (prin Munt.) tîrșuiálă, tîrșuít. *(~ străzii.)*

tîromeálă s. v. LÎNCEZEALĂ. LÎNCEZIRE. MOLEȘEALĂ. MOLEȘIRE. TOROPEALĂ. TOROPIRE.

tîromí vb. v. BOLI. PIROTI. TÎNJI. ZĂCEA.

TÎRPÁN s. (prin Olt.) séceră. *(Cu ~ se taie stuful.)*

tîrpán s. v. COSOR.

tîrpénie s. v. RĂBDARE.

tîrpí vb. v. ÎNDURA. PĂTIMI. PĂȚI. RĂBDA. SUFERI. SUPORTA. TRAGE.

tîrsăícă s. v. CURĂTURĂ.

tîrsă s. v. CURĂTURĂ. TÎRNĂCOP.

tîrsătúră s. v. CURĂTURĂ.

tîrsînár s. v. OPINCAR.

tîrsînă s. v. NOJIȚĂ.

tîrsoáică s. v. PĂIUȘ. TROSCOT.

tîrș s. v. GĂTEJ. MĂTUROI. MOLID. SURCEA. SURCICĂ. TÎRN. USCĂTURĂ. VREASC.

tîrșálă s. v. FRICĂ. TEAMĂ. TEMERE.

tîrșár s. v. HĂȚIȘ. LĂSTĂRIȘ. MLADĂ. SIHLĂ. TUFĂ.

tîrșă s. v. FRICĂ. OPRITOARE. PIEDICĂ. TEAMĂ. TEMERE.

tîrșeálă s. v. CURĂTURĂ.

tîrșelós adj. v. FRICOS. SPERIOS. TEMĂTOR.

tîrșenít s. v. PRAȘILĂ. PRĂȘIRE. PRĂȘIT. SAPĂ. SĂPARE. SĂPAT.

tîrși vb. v. CRĂCĂNA. DEFRIȘA. DESPĂDURI. DESPUIA. DEZBRĂCA. DEZGOLI. GRĂMĂDI. ÎMBULZI. ÎNDESA. ÎNGHESUI. ÎNGRĂMĂDI. PRĂȘI. RÎNJI. SĂPA. SPERIA. TEME. TEȘI. TURTI.

tîrșie s. v. MUTELCĂ. PIULIȚĂ.

tîrșít adj. v. CRĂCĂNAT. DEFRIȘAT. DESPĂDURIT. DESPUIAT. DEZBRĂCAT. DEZGOLIT. GOL. NEÎMBRĂCAT. NUD. TEȘIT. TURTIT.

tîrșít s. v. GRĂPARE. GRĂPAT. PRAȘILĂ. PRĂȘIRE. PRĂȘIT. SAPĂ. SĂPARE. SĂPAT.

tîrșitoáre s. v. NETEZITOARE.

tîrșiță s. v. SAPĂ.

TÎRȘÎÍ vb. a tîrî, a tîrîi, a trage, (reg.) a tăgîrța. *(A ~ ceva după sine.)*

tîrșíi vb. v. TÎRÎ.

TÎRȘÎIÁLĂ s. tîrșîit, tîrșîitură.

TÎRȘÎÍT s. tîrșîială, tîrșîitură.

TÎRȘÎITÚRĂ s. tîrșîială, tîrșîit.

tîrșuí vb. v. TÎRNUI.

tîrșuiálă s. v. TÎRNUIALĂ. TÎRNUIRE. TÎRNUIT.

tîrșuít s. v. TÎRNUIALĂ. TÎRNUIRE. TÎRNUIT.

tîrtán s. v. CIURLAN. SALCIORN. SĂRICICĂ.

tîrtă s. v. TÎRTIȚĂ.

tîrtăí vb. v. DRĂCUI. ÎNJURA. OCĂRÎ. RÎDE.

tîrtăríță s. v. REPEDE.

TÎRTIȚĂ s. *(ANAT.)* (reg.) tîrtă, (prin Olt. și Munt.) șelteață. *(~ păsării.)*

tîrtiíță s. v. GAZ. PÎRȚ. VÎNT.

tîrț interj. v. PÎRȚ.

tîrți interj. v. VACS.

tîrzíelnic adj. v. EZITANT. FLUCTUANT. INDECIS. NEDECIS. NEHOTĂRÎT. ȘOVĂIELNIC. ȘOVĂITOR.

TÎRZÍU adj. **1.** înaintat. *(Orele sînt ~.)* **2.** întîrziat, tardiv. *(O intervenție ~.)*

tîrzíu adj. v. GREOI. ÎNCET. LENT. MOALE. MOLATIC. MOLÎU.

toáca s. art. v. PEGAS.

TOÁCĂ s. (reg.) tocălie. *(~ mănăstirii.)*

toacă-gúră s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

toáie s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. IARBĂ-MARE. OCHI. OMAG. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

toáipă s. v. BARDĂ. TOPORIȘCĂ.

TOALÉTĂ s. closet, vece, (ieșit din uz) cabinét, (pop.) latrînă, privátă, (reg.) umblătoáre, (Transilv.) búdă, (înv.) báie, ieșitoáre, retirádă, (turcism înv.) cheneáf.

toalétă s. v. CHIUVETĂ. LAVABOU. LAVOAR.

TOÁNĂ s. **1.** (mai ales la pl.) capriciu, chef, fandoseală, fantezie, fason, fiță, maimuțăreală, moft, naz, poftă, prosteală, sclifoseală, (pop. și fam.) pîrțág, scălîmbăiálă, scălîmbăiére, scălîmbăitúră, (pop.) fasoleálă, háchiță, izmeneálă, pandalíe, (înv. și reg.) marghiolíe, nacafá, pálă, marghioleálă, năbădáie, toáncă, zîmbíc, (Transilv.) pont, (Mold., prin Bucov. și Transilv.) súcă, (înv.) schimonosíre, schimonositúră, (grecism înv.) paraxénie, (fam.) bîzdíc, farafastíc, marafét, (fam. fig.) boálă, damblá. *(N-a fost decît o ~ ; și-a satisfăcut ~.)* **2.** (la pl.) dispoziție, voie, (reg.) duși (pl.). *(În ~ bune.)*

toánă s. v. ACCES. ATAC. BANC. BĂTAIE. BOIȘTE. CÎRD. COPCĂ. CRIZĂ. FURIE. HAITĂ. ÎNVERȘUNARE. MÎNIE. OCHI. PUSEU. STOL.

toáncă s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. OCHI. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

toápsee s. v. OTRAVĂ.

TOÁRCE vb. *(TEXT.)* a fila. *(A ~ lîna.)*

toárce vb. v. ÎNAPOIA. ÎNTOARCE. REVENI. VENI.

TOÁRCERE s. *(TEXT.)* filare, filat, tors, (rar) torcătúră.

TOÁRTĂ s. **1.** coadă, mîner. *(Apucă obiectul de ~.)* **2.** mănușă, (reg.) báier. *(~ a unui vas.)* **3.** ureche, verigă. *(~ cercelului.)*

toártă s. v. BRĂȚARĂ. CERCEL. CÎRCEIE. GAURĂ. URECHE.

TOÁST s. (rar) vivat. *(Un ~ în cinstea mirilor.)*

TOASTÁ vb. a închina. *(A ~ în numele lor.)*

tobár s. v. TOBOȘAR.

tobáș s. v. TOBOȘAR.

TÓBĂ s. **1.** *(MUZ.)* darabană, (rar) tambúr, (înv. și reg.) barabán, barabáncă, (înv.) tîmpină. *(Bate ~.)* **2.** *(TEHN.)* tambur. **3.** (prin Ban. și sud-vestul Transilv.) șfárcă. *(Mezelul numit ~.)* **4.** caro. *(~ la cărțile de joc.)*

tóbă s. v. BATOZĂ. CUPTOR. TIMPAN. TREIERĂTOARE.

tóblă s. v. LODBĂ.

TOBOȘÁR s. *(MUZ.)* (rar) tambúr, (înv. și reg.) tobáș, (reg.) tobár. *(~ într-o fanfară.)*

TOC interj. cioc ! *(~ ! ~ ! se aude la ușă.)*

TOC s. **1.** portochelari. **2.** condei. *(~ cu peniță.)* **3.** *toc rezervor* = stilou, (rar) stilográf. *(Scrie cu ~.)* **4.** cadru, cercevea, ramă. *(~ de fereastră.)* **5.** *(TEHN.)* matcă. *(~ de la coltarul dulgherului.)*

TOC s. (Mold.) călcîi. *(~ la încălțăminte.)*

toc s. v. CORNET. DOS. FIȘIC. POLONIC. PUTINĂ. ȘIȘTAR. TEACĂ. TOLBĂ.

TOCÁ vb. a mărunți, (reg.) a tocăni, (Mold.) a hăcui. *(A ~ furaje, ceapă.)*

tocá vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. BATE. BOCĂNI. BODOGĂNI. CALICI. CHELTUI. CICĂLI. CIOCĂNI. DĂSCĂLI. FLECĂRI. IROSI. IZBI. ÎMPRĂȘTIA. ÎNDRUGA. LOVI. PĂCĂNI. PĂLĂVRĂGI. PÎRÎI. PLICTISI. POCĂNI. PRĂPĂDI. RĂPĂI. RISIPI. RUINA. SĂRĂCI. SCĂPĂTA. SÎCÎI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI. ȚĂCĂNI. ZVÎRLI.

tocáci s. v. ȚESĂTOR.

TOCÁNĂ s. (Mold.) mîncărícă.

tocánă s. v. MĂMĂLIGĂ.

TOCÁRE s. mărunțire, mărunțit, tocat. *(~ cepei.)*

tocáre s. v. ARUNCARE. AZVÎRLIRE. CHELTUIRE. IROSIRE. RISIPIRE. ZVÎRLIRE.

TOCÁT adj. mărunțit. *(Ceapă ~.)*

TOCÁT s. mărunțire, mărunțit, tocare. *(~ cepei.)*

tocát s. v. ARUNCARE. AZVÎRLIRE. CHELTUIRE. IROSIRE. POARTĂ. PRAG. RISIPIRE. UȘĂ. ZVÎRLIRE.

tocălíe s. v. CĂȚEL. CORDENCI. TOACĂ.

tocănáu s. v. FĂCĂLEȚ.

tocănér s. v. FĂCĂLEȚ.

tocăní vb. v. BATE. BOCĂNI. BODOGĂNI. CICĂLI. CIOCĂNI. DĂSCĂLI. JEGOȘI. MĂRUNȚI. MÎNJI. MURDĂRI. PĂTA. PLICTISI. POCĂNI. SÎCÎI. TOCA.

tocănire s. v. BĂTAIE. BOCĂNEALĂ. BOCĂNIRE. BOCĂNIT. BOCĂNITURĂ. CIOCĂNEALĂ. CIOCĂNIRE. CIOCĂNIT. CIOCĂNITURĂ.

tocănít s. v. BĂTAIE. BOCĂNEALĂ. BOCĂNIRE. BOCĂNIT. BOCĂNITURĂ. CIOCĂNEALĂ. CIOCĂNIRE. CIOCĂNIT. CIOCĂNITURĂ.

tocănitoáre s. v. CIOCĂNITOARE. GHIONOAIE.

tocănitór s. v. FUND. TOCĂTOR.

tocăniță s. v. ORBETE.

TOCĂTÓR s. **1.** satîr. *(~ de carne.)* **2.** (reg.) șișcă. *(~ de nutreț.)* **3.** fund, (pop.) cîrpător, (reg.) tocănitór. *(~ de ceapă.)*

toceálă s. v. BUCHEREALĂ. BUCHISEALĂ.

TOCÍ vb. **1.** a se știrbi. *(Cuțitul s-a ~.)* **2.** a (se) scîlcia. *(I s-au ~ tocurile.)* **3.** a (se) roade, a (se) uza. *(Covorul s-a ~.)*

tocí vb. v. ASCUȚI. BUCHERI.

TOCILÁR s. (rar) ascuțitór, (reg.) tocitór, (Ban., Transilv. și Bucov.) șláifăr. *(~ ascute cuțitele.)*

tocilár s. v. BUCHER.

TOCÍRE s. **1.** știrbire. *(~ tăișului unui cuțit.)* **2.** scîlciere. *(~ tocului de la pantofi.)*

TOCÍT adj. **1.** știrb, știrbit. *(Cuțit ~.)* **2.** scîlciat. *(Tocuri ~.)* **3.** degradat, deteriorat, ponosit, ros, stricat, uzat. *(Haine ~.)*

tocít adj. v. BANALIZAT. STEREOTIP. STEREOTIPIC.

tocitoáre s. v. CADĂ. ZĂCĂTOARE.

tocitór s. v. TOCILAR.

tocmác s. v. MAI.

tocmági s. pl. v. TĂIȚEI.

tócmai adj. v. DREPT. NETED. PLAN. PLAT. ȘES.

TÓCMAI adv. **1.** chiar, exact, întocmai, (înv. și pop.) săvái, (pop.) óblu, tamán, (înv. și reg.) așáși. *(~ așa s-a întîmplat.)* **2.** chiar, drept, exact, întocmai, precis, (pop.) óblu, tamán, (înv. și reg.) prísne, (prin Olt.) tam, (înv., în Transilv.) acurát, (pop. fig.) curát. *(Îl nimerește ~ în frunte.)* **3.** chiar, numai. *(E ~ bună de mîncat.)* **4.** chiar, îndeosebi, (înv. și pop.) osebít. *(~ asta-i place lui.)* **5.** chiar, încă. *(~ de anul trecut trebuia să . . .)* **6.** chiar, (prin Ban. și Transilv.) baș. *(Nu s-a întîmplat ~ de multă vreme.)* **7.** (pop.) hăt, tamán, (prin Olt.) tómite. *(~ în Banat.)* **8.** abia, doar, numai, (reg.) tamán. *(Răspunsul îi vine ~ în zori.)* **9.** prea. *(Nici ~ tînără, nici ~ bătrînă.)*

tócmai adv. v. ABSOLUT. AIDOMA. AIEVEA. ASEMENEA. CHIAR. DEOPOTRIVĂ. EXACT. IDENTIC. ÎNTOCMAI.

tócmă s. v. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ. LOGODNĂ. TÎRG. TÎRGUIALĂ. TOCMEALĂ.

TOCMĂGÉL s. *(BOT.; Clavaria crispula)* (reg.) opintíci (pl.), barba-căprei, burete-crét.

tocmăgél s. v. CREASTA-COCOȘULUI. RĂMURELE.

TOCMEÁLĂ s. tîrg, tîrguială, (rar) precupețíre, (reg.) tócmă. *(~ a ținut mult.)*

tocmeálă s. v. ACORD. ARANJAMENT. AȘEZĂMÎNT. CHIBZUIALĂ. CHIBZUINȚĂ. CHIBZUIRE. CICLU. CLAUZĂ. COMBINAȚIE. CONDIȚIE. CONTRACT. CONVENȚIE. CREARE. CUMINȚENIE. CUMPĂT. CUMPĂTARE. DATINĂ. DISPOZIȚIE. FACERE. FEL. FUNDAȚIE. INSTITUȚIE. INTRIGĂ. ÎNȚELEGERE. ÎNȚELEPCIUNE. ÎNȚELES. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. JUDECATĂ. LEGĂMÎNT. LOGODNĂ. MAȘINAȚIE. MĂSURĂ. MENSTRUAȚIE. MINTE. MODERAȚIE. NORMĂ. OBICEI. ORDINE. ORGANIZARE. ORÎNDUIALĂ. PACT. PERIOD. PEȚIRE. PEȚIT. PRECEPT. PREVEDERE. PRINCIPIU. PUNCT. RAȚIUNE. REGULĂ. RÎNDUIALĂ. ROST. SEMNIFICAȚIE. SENS. SOCOTEALĂ. SOCOTINȚĂ. STIPULARE. STIPULAȚIE. TACT. TERMEN. TESTAMENT. TÎLC. TRADIȚIE. TRANZACȚIE. UNELTIRE. UNITATE. UZ. UZANȚĂ. ZIDIRE.

TOCMÍ vb. **1.** a se tîrgui, (înv. și pop.) a se negustori, a se neguța, (pop.) a se pogodi, a se precupeți, (reg.) a se ogodi, (prin Transilv.) a (se) răzbáte. *(S-a ~ cu negustorul.)* **2.** a se angaja, a se băga, a intra, a se încadra, a se vîrî, (pop.) a se învoi, a mérge, a se năimi, a se prínde, a veni, (prin Mold. și Bucov.) a se apuca. *(S-a ~ paznic, argat.)*

tocmí vb. v. AFLA. ALCĂTUI. ARANJA. ASEMĂNA. ASEMUI. AȘEZA. CĂLĂUZI. CLASA. CLASIFICA. COMPARA. COMPUNE. CONCEPE. CONDUCE. CONSOLIDA. CONSTITUI. CONVENI. CREA. DA. DESCOPERI. DESEMNA. DESTINA. DICHISI. DIRIJA. DISPUNE. DISTRIBUI. ELABORA. FACE. FERCHEZUI. FIXA. FORMA. GĂSI. GĂTI. GHIDA. GÎNDI. GRUPA. HĂRĂZI. HOTĂRÎ. IMAGINA. INSTITUI. INVENTA. ÎMPĂRȚI. ÎMPODOBI. ÎNCHIRIA. ÎNDREPTA. ÎNDRUMA. ÎNFIINȚA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTĂRI. ÎNTOCMI. ÎNTREMA. ÎNȚELEGE. ÎNVOI. ÎNZDRĂVENI. LECUI. LOGODI. MENI. NĂSCOCI. NUMI. ORDONA. ORGANIZA. ORIENTA. ORÎNDUI. PLĂNUI. PLĂSMUI. POTRIVI. PREDESTINA. PREGĂTI. PROIECTA. PUNE. REALIZĂ. REDACTA. REFACE. REPARA. REPARTIZA. RESTABILI. RIDICA. RÎNDUI. SCORNI. SCRIE. SISTEMATIZA. SORTI. SPILCUI. STABILI. STATORNICI. TĂMĂDUI. URSI. VINDECA.

tocmíre s. v. ACORD. ARANJAMENT. COMBINAȚIE. CONTRACT. CONVENȚIE. ÎNȚELEGERE. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LEGĂMÎNT. ORDINE. ORGANIZARE.

ORÎNDUIALĂ. PACT. REGULĂ. RÎNDUIALĂ. TRANZACȚIE.

tocmitór s. v. CAP. CĂLĂUZĂ. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. CREATOR. FĂURITOR. FONDATOR. ÎNDRUMĂTOR. ÎNTEMEIETOR. MAI-MARE. POVĂȚUITOR. SFĂTUITOR. SFETNIC. ȘEF.

TOCOFERÓL s. *(BIOL.)* vitamina E.

tocoríc s. v. BANCĂ.

TODORUSÁLE s. pl. *(BIS.)* strat de rusalii, (reg.) todorúse (pl.), sfredelul rusáliilor. *(~ se serbează cu 24 de zile înainte de rusalii.)*

todorúse s. pl. v. STRAT DE RUSALII. TODORUSALE.

toíleác s. v. ȘTIULETE.

toíológ adj. v. BLEG. INDOLENT. LĂLÎU. MOALE. MOLATIC. MOLÎU. MOTOTOL.

tógă s. v. ROBĂ.

togmăgél s. v. BURETE-DE-CONOPIDĂ.

TOI s. **1.** miez, mijloc, putere, (pop.) dric, tărîe, teméi, (reg.) vípie, viu. *(În ~ul nopții.)* **2.** zor, (pop. și fam.) dîrdoră. *(În ~ul muncii.)*

toi s. v. ANIMOZITATE. BALAMUC. BĂTĂLIE. CEARTĂ. CÎRD. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GĂLĂGIE. GÎLCEAVĂ. GROS. HĂRMĂLAIE. HUIET. ÎNVRĂJBIRE. LARMĂ. LITIGIU. LUPTĂ. MULȚIME. NEÎNȚELEGERE. SCANDAL. STOL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VRAJBĂ. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT. ZÎZANIE.

toi vb. v. ADMONESTA. CERTA. DĂSCĂLI. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

TOIÁG s. **1.** (Transilv. și Maram.) măcău. *(Se sprijină în ~.)* **2.** (reg.) stat. *(~ este o luminare încolăcită.)*

toiág s. v. AJUTOR. MUSTUITOR. REAZEM. SCEPTRU. SPRIJIN. SPRIJINITOR.

TOIÉGELE s. pl. art. *(ASTRON.)* (pop.) trisfetítele (pl. art.).

tóiet s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

TOLĂNÍ vb. a se întinde, a se lungi, (reg.) a răcăși, (prin Munt. și Olt.) a răbuni, (Mold.) a se tologi. *(Ce te-ai ~ așa?)*

tolăní vb. v. LENEVI. TRÎNDĂVI.

TOLĂNÍT adj. **1.** culcat, întins, lungit, trîntit, (reg.) răbunít, (Mold.) tologít. *(Stă puțin ~ după amiază.)* **2.** răsturnat, trîntit. *(Ședea ~ în fotoliu.)*

tolbáș s. v. MARCHITAN.

TÓLBĂ s. **1.** (pop.) tășcă, (Mold.) țóșcă. *(~ pentru vînat.)* **2.** (înv. și reg.) toc, (înv.) cúcură, farétră, săhăidác, tăftúi. *(~ de săgeți.)*

tolcér s. v. PÎLNIE.

tolceráș s. v. PÎLNIOARĂ. PÎLNIUȚĂ.

tolceráț s. v. PETUNIE.

tolduí vb. v. CĂSĂTORI. CONVENI. ÎNȚELEGE. ÎNVOI.

TOLERÁ vb. **1.** a accepta, a admite, a concepe, a îngădui, a permite, a răbda, a suferi, a suporta, (înv. și reg.) a pristăni, (înv.) a obicni, a volnici, (fig. fam.) a înghiți. *(Nu pot ~ una ca asta.)* **2.** a suporta, (prin Transilv. și prin Ban.) a pristui. *(~ bine grăsimile.)*

TOLERÁBIL adj. **1.** acceptabil, suportabil, (înv.) suferíbil, suferít. *(O climă ~.)* **2.** acceptabil, admisibil, bunicel, convenabil, suportabil, (fam.) pasábil. *(O situație ~.)*

TOLERÁNT adj. concesiv, indulgent, îngăduitor, (înv.) răbdător. *(Prea este ~ !)*

tolerantísm s. v. INDULGENȚĂ. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNGĂDUIRE. TOLERANȚĂ.

TOLERÁNȚĂ s. indulgență, îngăduință, îngăduire, (rar) tolerantísm, (pop.) îngăduiálă, (înv.) răbdáre. *(Manifestă prea multă ~.)*

tolígă s. v. COTIGĂ. TELEAGĂ.

toloácă s. v. OGOR. PÎRLOAGĂ.

toloboátă s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

tolocăní vb. v. ADMONESTA. BĂLMĂJI. BÎIGUI. BÎRÎI. BODOGĂNI. BOLBOROSI. BOMBĂNI. BOSCORODI. CERTA. CICĂLI. DĂSCĂLI. DOJENI. FLECĂRI. GÎNGĂVI. ÎNDRUGA. ÎNGĂIMA. ÎNGÎNA. MÎRÎI. MOLFĂI. MORALIZA. MORMĂI. MURMURA. MUSTRA. PĂLĂVRĂGI. PLICTISI. SÎCÎI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

tologí vb. v. ÎNTINDE. LUNGI. TOLĂNI.

tologít adj. v. CULCAT. ÎNTINS. LUNGIT. TOLĂNIT. TRÎNTIT.

tolológi s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

tolológi s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

toltoáșă s. v. COCOLOȘ. GHEMOTOC. MOTOTOL.

TOM s. **1.** volum. *(Carte în mai multe ~.)* **2.** carte, lucrare, operă, scriere, tipăritură, volum, (livr.) op. *(Un ~ gros.)*

TOMÁTĂ s. *(BOT.; Lycopersicum esculentum)* pătlăgea, pătlăgică, roșie, (reg.) gălățánă, (Transilv. și Ban.) paradáisă. *(Salată de ~e.)*

tombatéră s., adj. v. RETROGRAD.

tómbă s. v. GROAPĂ. MORMÎNT.

tómite adv. v. TOCMAI.

TOMNÁTIC adj. (livr.) autumnál, (reg.) tomníu. *(Fructe ~; zile ~.)*

tomníu adj. v. TOMNATIC.

tomoáșă s. v. COCOLOȘ. GHEMOTOC. MOTOTOL.

TON s. **1.** *(MUZ.)* tonalitate, (livr. înv.) son. *(În ce ~ e scrisă bucata?)* **2.** răsunet, rezonanță, sonoritate, timbru. *(~ unui flaut.)* **3.** inflexiune, intonare, intonație, mlădiere, modulare, modulație, tonalitate. *(O voce cu ~uri plăcute.)* **4.** glas, timbru, voce, (pop.) viers. *(Avea un ~ grav.)* **5.** accent, intonație. *(Vorbea cu un avînt și un ~ plin de căldură.)*

6. *(FON.)* înălțime, tonalitate. *(Chineza literară are patru ~uri.)* **7.** nuanță, (înv.) vopseá. *(Material textil în mai multe ~uri.)*

ton s. v. ACCENT. JGHEAB. LĂPTOC. SCOC. ULUC.

TONÁJ s. încărcătură. *(Ce ~ are acest autocamion?)*

TONALITÁTE s. **1.** *(MUZ.)* ton, (livr. înv.) son. *(În ce ~ e scrisă bucata?)* **2.** inflexiune, intonare, intonație, mlădiere, modulare, modulație, ton. *(O voce cu ~ plăcută.)* **3.** *(FON.)* înălțime, ton. *(Chineza literară are patru ~uri.)*

tonátic adj. v. CAPRICIOS. INCONSTANT. INSTABIL. NECONSTANT. NESTABIL. NESTATORNIC. SCHIMBĂCIOS. SCHIMBĂTOR. VARIABIL.

toncá vb. v. APUCA. CĂȘUNA. NĂZĂRI. VENI.

TONÉTĂ s. chioșc, gheretă. *(O ~ cu dulciuri.)*

tónic adj. v. ÎNTĂRITOR.

TÓNIC adj., s. **1.** adj. *(FON.)* accentuat. *(Vocală ~; silabă ~.)* **2.** adj., s. *(FARM.)* fortifiant, fortificant, întăritor, reconfortant, tonifiant, (rar) reconstituánt, (înv.) reconfortatór. *(Un medicament ~.)*

TONIFIÁNT adj., s. *(FARM.)* fortifiant, fortificant, întăritor, reconfortant, tonic, (rar) reconstituánt, (înv.) reconfortatór. *(Un medicament ~.)*

TONIFICÁ vb. *(MED.)* a (se) fortifica, a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) întări, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) reconforta, a (se) reface, a (se) restabili, (înv. și pop.) a (se) împuternici, (pop. și fam.) a (se) drége, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) vînjoșa, (Mold.) a (se) priboli. *(S-a ~ puțin după boală.)*

TONIFICÁRE s. *(MED.)* fortificare, îndreptare, înfiripare, întărire, întremare, înzdrăvenire, reconfortare, refacere, restabilire, (rar) reconfórt, (înv. și pop.) împuternicíre. *(~ lui după boală.)*

TONIFICÁT adj. *(MED.)* fortificat, îndreptat, înfiripat, întărit, întremat, înzdrăvenit, reconfortat, refăcut, restabilit, (Mold.) pribolít. *(Om ~ după o boală.)*

tonoásă s. v. BOROBOAȚĂ. ISPRAVĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. POCINOG. POZNĂ. ȘOTIE. TRĂSNAIE.

tonocí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

tonocie s. v. BÎRFĂ. BÎRFEALĂ. BÎRFIRE. BÎRFIT. CALOMNIE. CALOMNIERE. CLEVETEALĂ. CLEVETIRE. CLEVETIT. DEFĂIMARE. DENIGRARE. DISCREDITARE. PONEGREALĂ. PONEGRIRE. ȘOAPTĂ.

tonós adj. v. CAPRICIOS. INCONSTANT. INSTABIL. NECONSTANT. NESTABIL. NESTATORNIC. SCHIMBĂCIOS. SCHIMBĂTOR. VARIABIL.

TONT adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, neghiob, nerod, netot, prost, prostănac, stupid, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbíz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tătălău, tălîmb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) bobleț, (Mold.) cheraplés, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășmán, (prin Olt. și Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(~ mai ești, amice, de-ai putut să faci așa ceva!)*

tontán adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

TONTĂLĂU adj., s. bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, neghiob, nerod, netot, prost, prostănac, stupid, tont, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) háplea, (pop.) flaimúc, (înv. și reg.) nătîntóc, prostán, prostátic, prostănátic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăúc, mangosít, metehău, meteléu, motofléte, motológ, mutălău, natantól, năbîrgeác, nătăbíz, nătînt, nătrúi, nătrúț, năvlég, năvligós, nerodói, pliurd, ponc, pricăjít, puncău, tălălău, tălîmb, tontán, tontoléte, tontológ, (prin Transilv.) balamút, (prin Olt.) bleomb, (prin Mold.) boblétic, (prin Munt.) bobleț, (Mold.) cheraplés, (prin Transilv., Mold. și Bucov.) chiomb, (Transilv., Ban. și Olt.) lud, (Transilv. și Ban.) năhúi, (Transilv.) nebléznic, (prin Mold., Transilv. și Maram.) șuiétic, (Mold.) tanău, (Bucov.) tălășmán, (prin Olt. și Munt.) tărăntúc, (Munt.) tontován, (turcism înv.) budalá, (fam.) fleț, găgăúță, gogomán, zevzéc, (fig.) sec. *(~ mai ești, amice, de-ai putut să faci așa ceva!)*

tontí vb. v. ÎNDOBITOCI. PROSTI. TÎMPI.

tontoléte adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

tontológ adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

tontoroșél s. v. GHIOCEL.

tontován adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

tonție s. v. NĂTÎNGIE. NEGHIOBIE. NEROZIE. PROSTIE. STUPIDITATE. STUPIZENIE.

TOP s. testea, (reg.) conț, (înv.) ris, rísmă. *(~ de hîrtie.)*

top s. v. TUN.

topáncă s. v. GHEATĂ. OPINCĂ. TÎRLIC.

TOPÁZ s. *(MIN.)* (înv.) pázie.

topăncúță s. v. GHETUȚĂ.

topciu s. v. ARTILERIST. TUNAR.

topénie s. v. CALAMITATE. CATASTROFĂ. DECEDARE. DECES. DEZASTRU. DISPARIȚIE. FLAGEL. GROZĂVIE. MOARTE. NĂPASTĂ. NENOROCIRE. PACOSTE. PIERE. POTOP. PRĂPĂD. PRĂPĂDIRE. PUSTIIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. SINISTRU. STINGERE. SUCOMBARE. URGIE.

TOPÍ vb. **1.** (reg.) a (se) spărge. *(S-a ~ zăpada.)* **2.** a dizolva, a solvi. *(A ~ zahărul în apă.)* **3.** (reg.) a (se) mura. *(A ~ o plantă textilă.)*

topí vb. v. CONSUMA. DESFIINȚA. DISTRUGE. EPUIZA. ISPRĂVI. LICHIDA. NIMICI. PRĂPĂDI. SFÎRȘI. TERMINA.

TOPÍLĂ s. topitoare. *(~ pentru in.)*

TOPINAMBÚR s. *(BOT.; Helianthus tuberosus)* nap-porcesc, (reg.) picioică, măr-de-pămînt, morcov-porcesc, pere-iernătice (pl.), (Olt.) crúmpenă, (Mold.) gulíe.

TOPÍRE s. **1.** *(FIZ.)* fuziune. *(Punct de ~.)* **2.** dizolvare, solvire, topit. *(~ zahărului în apă.)*

TOPÍT adj. **1.** dizolvat. *(Zahăr ~.)* **2.** (reg.) murát. *(In ~.)*

TOPÍT s. dizolvare, solvire, topire. *(~ zahărului în apă.)*

TOPITOÁRE s. topilă. *(~ pentru in.)*

topliciós adj. v. APĂTOS. APOS.

TOPOGRÁF s. geometru.

TOPOGRÁFIC adj. (înv.) topografícesc. *(Lucrare ~.)*

topografícésc adj. v. TOPOGRAFIC.

TOPONÍM adj., s. toponimic. *(„Brașov" este un ~.)*

TOPONÍMIC adj., s. toponim. *(„Dunărea" este un ~.)*

TOPONIMÍE s. toponomastică.

TOPONOMÁSTICĂ s. toponimie.

TOPÓR s. (prin Bucov.) mancá. *(A tăia lemne cu ~.)*

TOPORÁȘ s. **1.** (pop.) toporél, toporúș. *(Un ~ pentru lemne.)* **2.** *(BOT.; Viola odorata)* violetă, viorea, (rar) violă, (reg.) călțunáș, cîrligél, cocoșél, garoáfă, găureá, micsándră, micșuneá, nemțoáică, tămîioáră, vioárá, floare-domnească, flori-mărúnte (pl.), flori-mărunțéle (pl.), zambilă-de-cîmp. **3.** *(BOT.; Viola alpina)* viorea, viorică, (reg.) micșunea-demúnte.

toporáș s. v. CĂLDĂRUȘĂ. TĂMÎIOARĂ.

toporáși s. pl. v. NEMȚIȘOR. SURGUCI. TĂMÎIOARĂ. VIOREA.

toporél s. v. TOPORAȘ.

TOPORÍȘCĂ s. **1.** securice, (înv. și reg.) securícă. *(O secure mică sau ~.)* **2.** bardă, (reg.) toporíță, (Mold.) toáipă. *(Lovitură de ~.)*

toporíșcă s. v. COADĂ.

toporíță s. v. BARDĂ. TOPORIȘCĂ.

toporíie s. v. COADĂ.

toporíște s. v. COADĂ.

topórul s. art. v. PERSEU.

toporúș s. v. TOPORAȘ.

topsícă vb. v. ÎNVENINA. OTRĂVI.

topsicát adj. v. ÎNVENINAT. OTRĂVÎT. OTRĂVITOR. VENINOS.

toptangíu s., adj. v. ANGROSIST.

topúz s. v. BUZDUGAN.

tor s. v. TIZIC.

TORÁCE s. *(ANAT.)* **1.** coșul pieptului, cutie toracică. **2.** piept.

tórbă s. v. DESAGĂ. TRAISTĂ.

torcătór s. v. FILATOR.

torcătórie s. v. FILATURĂ.

torcătúră s. v. FILARE. FILAT. TOARCERE. TORS.

TORÉNT s. **1.** puhoi, șuvoi, (pop.) noián, zăpór, (înv. și reg.) năbói, (reg.) șușói, (prin Dobr. și Munt.) sel. *(~ de ape.)* **2.** puhoi, rîu, șiroi, șuvoi. *(~ de vin.)*

torí s. v. TURBĂ.

TORÍD adj. arzător, canicular, dogoritor, fierbinte, tropical, zăpușitor, (reg.) zădufós, zăpușít, (prin Ban. și Olt.) pripitór. *(O zi ~; soare ~; căldură ~.)*

tóriște s. v. STANIȘTE.

tormáe s. v. HREAN.

toroápă s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. GLOABĂ. ÎNCURCĂTURĂ. MÎRȚOAGĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

toroipán s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

toroipáni vb. v. ATINGE. BATE. LOVI.

toropálă s. v. BÎTĂ. CIOMAG. MĂCIUCĂ.

TOROPEÁLĂ s. **1.** amorțeală, toropire. *(Îl cuprinsese o ~ de neînvins.)* **2.** ațipeală, ațipire, dormitare, moțăială, moțăire, moțăit, moțăitură, picoteală, picotire, piroteală, pirotire, somnolență, (rar) somnie, (reg.) picuiálă, pioceálă, somnoreálă, (Mold.) clipoceálă, clipocíre, (prin Munt.) pircoteálă, pircotít, (înv.) somnoroșie. *(Stare de ~.)* **3.** lîncezeală, lîncezire, moleșeală, moleșire, toropire, (franțuzism rar) torpoáre, (Munt. și Olt.) tîromeálă. *(Ce e această ~ la voi?)* **4.** *(MET.)* arșiță, caniculă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pîrjol, pojar, zăduf, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, pîclă, prépăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

TOROPÍ vb. **1.** a(-l) ajunge, a(-l) birui, a(-l) copleși, a(-l) covîrși, a(-l) cuprinde, a(-l) înfrînge, a(-l) învinge, a(-l) podidi, a(-l) prinde, a(-l) răzbi, (înv.) a(-l) preacovîrși, (fig.) a(-l) doborî, a(-l) lovi. *(L-a ~ somnul.)* **2.** a moleși. *(Canicula îl ~.)*

toropí vb. v. SNOPI. STÎLCI.

TOROPÍRE s. **1.** amorțeală, toropeală. *(Stare de ~.)* **2.** lîncezeală, lîncezire, moleșeală, moleșire, toropeală, (franțuzism rar) torpoáre, (Munt.) și Olt.) tîromeálă. *(Ce e această ~ la voi?)*

TOROPÍT adj. **1.** biruit, copleșit. *(~ de somn.)* **2.** moleșit. *(E tare ~.)* **3.** amorțit. *(~ de căldură.)*

TOROPITÓR adj. moleșitor. *(O căldură ~.)*

torosí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

toroșteálă s. v. TERCIUIALĂ.

toroștí vb. v. STORCI. STRIVI. TERCIUI. ZDROBI.

torpilá vb. v. SUBMINA.

torpoáre s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEALĂ. LÎNCEZEALĂ. LÎNCEZIRE. MOLEȘEALĂ. MOLEȘIRE. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. TOROPIRE. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

TORS adj. *(TEXT.)* filat, răsucit. *(Lînă ~.)*

TORS s. *(TEXT.)* filare, filat, toarcere, (rar) torcătură.

TORS s. trunchi. *(Sculptura reprezintă un ~ de bărbat.)*

torsát adj. v. RĂSUCIT.

torsătúră s. v. TORT.

torsioná vb. v. CONTORSIONA. RĂSUCI. SUCI.

torsionáre s. v. RĂSUCIRE. TORSIUNE.

torsionát adj. v. RĂSUCIT.

TORSIÚNE s. răsucire, (rar) torsionáre. *(Mișcări de ~ a corpului.)*

torsiúne s. v. DEPLASARE. DEZARTICULARE. DEZARTICULAȚIE. DISLOCARE. LUXARE. LUXAȚIE. SCRÎNTEALĂ. SCRÎNTIRE. SCRÎNTITURĂ. SUCIRE.

torsúră s. v. TORT.

TORT s. *(TEXT.)* (pop.) torsătură, (înv. și reg.) torsúră.

TORT s. (prin Transilv.) tortátă. *(~ de ciocolată.)*

tortátă s. v. TORT.

TORTURÁ vb. **1.** a canoni, a căzni, a chinui, a munci, a schingiui, a trudi, (înv. și reg.) a pedepsi, (reg.) a negăti, a strînge, (înv.) a străstui. *(L-au ~ pentru a-și mărturisi crima.)* **2.** a chinui, a frămînta, a obseda, a persecuta, a preocupa, a urmări, (fig.) a roáde, a tiraniza. *(Îl ~ un gînd.)*

torturánt adj. v. CHINUITOR. OBSEDANT.

TORTURÁRE s. chinuire, schingiuire. *(~ unui martir.)*

TORTURÁT adj. **1.** chinuit, schingiuit, (înv. și pop.) căznít, (înv. și reg.) pătimáș, (înv.) muncít, pătimitór, pățít. *(Martir ~.)* **2.** chinuit, frămîntat, obsedat, persecutat, urmărit. *(~ de o idee.)*

TORTÚRĂ s. calvar, canon, cazmă, chin, durere, patimă, schingiuire, schingiuit, suferință, supliciu, (înv. și pop.) trúdă, (pop.) múncă, (înv.) muncitorie, pasiúne, pedeápsă, pedepsitúră, rană, schingi, strădánie, strînsoáre, trudnicie. *(Supus la ~ i crîncene.)*

torturătór adj. v. CHINUITOR. OBSEDANT.

TÓRȚĂ s. faclă, făclie, (înv.) fáchie, lampádă, masală. *(~ pentru luminat.)*

TORȚÉL s. *(BOT.; Cuscuta epithymum)* cuscută, (reg.) borangíc, iníță, întorțél, lipíci, părul-Sfintei-Mării, (prin Ban.) steagul-zînelor.

torționár s. v. CĂLĂU. GÎDE.

TOT adj., s., adv. **1.** adj. complet, deplin, integral, întreg, total. *(Care este suma ~?)* **2.** adj. întreg. *(~ Muntenia.)* **3.** s. ansamblu, întreg. *(Un ~ unitar.)* **4.** adv. încă. *(~ mai ploaie.)* **5.** adv. încă. totuși. *(Cît îi dă și ~ i se pare puțin.)* **6.** adv. iar. *(El avea o fată și ea ~ o fată.)* **7.** adv. numai. *(La ospăț, ~ oaspeți rari.)* **8.** adj. fiecare, fiece, oricare, orice, orișicare, (pop.) fieșcé, fitecé. *(~ pasărea pe limba ei piere.)*

tot s. v. SLOVAC.

TOTÁL adj., adv., s. **1.** adj. complet, exhaustiv, integral, întreg. *(Studii ~; excerptare ~ a unui material.)* **2.** adj. complet, deplin, integral, întreg, tot. *(Care este suma ~ de plată?)* **3.** adv. absolut, complet, completamente, integral, (înv. și pop.) sadeá. *(Calul era ~ alb.)* **4.** adj. absolut, adînc, complet, deplin, desăvîrșit, perfect, profund. *(O liniște ~; întuneric ~.)* **5.** adj. complet, desăvîrșit, infinit, nemărginit, (fig.) orb. *(Încredere ~ în cineva.)* **6.** adj. complet, deplin, integral, întreg, (livr.) plenár, (înv.) cumplít. *(Mulțumire, realizare ~.)* **7.** s. *(MAT.)* sumă. *(~ unei adunări.)* **8.** s. cifră, număr, sumă. *(~ spectatorilor.)* **9.** s. totalitate. *(~ vitelor vîndute.)* **10.** adj. global. *(Rezultat ~.)* **11.** adj. absolut, suveran. *(Un dispreț ~.)* **12.** adj. integral, necondiționat, neprecupețit. *(Sprijin ~.)* **13.** adv. totalmente. *(Sînt ~ de partea ta.)*

TOTALITÁTE s. **1.** total. *(~ vitelor vîndute.)* **2.** sumă. *(~ imaginilor dintr-o poezie.)* **3.** integritate, întregime. *(~ bunurilor.)* **4.** *(JUR.)* universalitate. *(Lasă cuiva prin testament ~ a bunurilor sale.)* **5.** unanimitate. *(A obținut ~ voturilor.)* **6.** ansamblu. *(Aceste elemente disparate alcătuiesc o ~.)*

TOTALIZÁ vb. **1.** *(MAT.)* a aduna, (rar) a adiționa, a însuma, a suma, (înv.) a sumarisi. *(A ~ valoarea a doi vectori.)* **2.** a însuma. *(Ele ~ laolaltă . . .)*

TOTALIZÁRE s. **1.** *(MAT.)* adunare, (rar) adiționáre. *(~ tuturor cifrelor.)* **2.** însumare. *(În urma ~ datelor . . .)*

TOTALMÉNTE adv. total. *(Sînt ~ de partea ta.)*

TOTDEAÚNA adv. **1.** continuu, încontinuu, întotdeauna, întruna, mereu, necontenit, neîncetat, permanent, pururi, veșnic, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)* **2.** etern, pururi, veșnic. *(~ va rămîne în inimile noastre.)* **3.** oricînd, orișicînd, (înv.) fiecînd, fieștecînd, vericînd. *(Să vii ~ la mine.)*

TOTDEODÁTĂ adv. concomitent, paralel, simultan, totodată, (înv.) împreúnă. *(~ să începem și aprovizionarea.)*

totílcă s. v. TRIȘCĂ.

tótnici s. pl. v. NEMȚIȘOR.

TOTODÁTĂ adv. concomitent, paralel, simultan, totdeodată, (înv.) împreúnă. *(~ să începem și aprovizionarea.)*

totolóț s. v. BOȚ. BULZ. COCOLOȘ.

TÓTUNA adv. întruna, mereu. *(O ținea ~ că . . .)*

TÓTUȘI conj., adv. **1.** conj. dar, însă. *(Aș vrea să te cred, ~ am unele îndoieli.)* **2.** conj.

(prin Transilv.) méghiș. *(Să treci ~ pe la mine.)* **3.** adv. încă, tot. *(Cît îi dă și ~ i se pare puțin.)*

továr s. v. GREU. GREUTATE. ÎNCĂRCĂTURĂ. POVARĂ. SARCINĂ.

TOVĂRĂȘ s. **1.** (pop.) fîrtát, soț, (reg.) ortác, (înv.) soție. *(~ de muncă.)* **2.** camarad, (reg., mai ales în Ban. și Transilv.) ortác, (prin Transilv. și Ban.) tărșág, (înv.) cardáș, tovărășíe. *(~ de arme.)* **3.** asociat, părtaș, (înv. și reg.) simbráș, (reg.) ortác, priéten. *(~ în afaceri.)* **4.** însoțitor, (livr.) companión, (înv. și pop.) soț, (înv. și reg.) soție, (înv.) petrecătór. *(~ la un drum.)*

TOVĂRĂȘĂ s. asociată, părtașă, (înv. și reg.) soáță. *(~ într-o afacere.)*

TOVĂRĂȘÉSC adj. **1.** camaraderesc, colegial. *(Reuniune ~.)* **2.** amical, prietenesc, prietenos. *(Atitudine ~.)*

TOVĂRĂȘÉȘTE adv. camaraderește, colegial. *(Se poartă ~.)*

TOVĂRĂȘÍE s. **1.** (reg.) fîrtățíe, ortăcíe. *(Rea ~ și-a ales.)* **2.** asociație, asociere, întovărășire, (înv. și reg.) símbră, soție, (reg.) ortăcíe, simbríe, soțiíre. *(~ celor doi negustori n-a ținut mult.)* **3.** anturaj, companie, societate, (grecism înv.) sinanstrofíe. *(A petrecut ore agreabile în ~ lor.)*

tovărășie s. v. CAMARAD. TOVARĂȘ.

tovărî vb. v. ARUNCA. AZVÎRLI. NĂPUSTI. NĂVĂLI. PRECIPITA. REPEZI. SĂRI. TĂBĂRÎ. ZVÎRLI.

TÓXIC adj. otrăvitor, (pop.) otrăviciós. *(Substanță ~.)*

tóxie s. v. OTRAVĂ.

TOXICITÁTE s. (înv.) venín. *(~ unei substanțe.)*

trabánt s. v. HALEBARDIER.

TRABÚC s. țigară de foi.

TRAC adj. tracic. *(Populații ~.)*

tracasá vb. v. AGASA. ENERVA. INDISPUNE. IRITA. NECĂJI. PLICTISI. SÎCÎI. SUPĂRA.

tracasáre s. v. AGASARE. ENERVARE. IRITARE. PLICTISIRE. SÎCÎIALĂ. SÎCÎIRE.

tracasát adj. v. AGASAT. ENERVAT. IRITAT. PLICTISIT. SÎCÎIT. SUPĂRAT.

TRÁCIC adj. trac. *(Populații ~.)*

tract s. v. CIRCULAȚIE. TRAFIC.

TRACTÁT adj. remorcat. *(Un vehicul ~.)*

tractír s. v. BIRT. BORDEL. CASĂ DE PROSTITUȚIE. CASĂ DE TOLERANȚĂ. HAN. LUPANAR. OSPĂTĂRIE.

tractirgíu s. v. BÎRTAȘ. HANGIU. OSPĂTAR.

TRADÍȚIE s. **1.** datină, fel, obicei, rînduială, uz, uzanță, (înv. și pop.) rînd, (pop.) dátă, lége, (înv. și reg.) pomână, (reg.) orîndă, (Transilv.) súcă, (prin Ban.) zacón, (înv.) právilă, predánie, șart, tocmeálă, (turcism înv.) adét. *(Așa-i ~ din bătrîni.)* **2.** *(JUR.)* consuetudine, cutumă, datină, obicei, uz, uzanță. *(Practică consacrată prin ~.)*

TRADIȚIONÁL adj. **1.** bătrînesc, patriarhal, vechi. *(Datini ~.)* **2.** consacrat, consfințit, obișnuit, (rar) sacramentál. *(A rostit formula ~.)* **3.** clasic, curent, frecvent, obișnuit, uzual. *(Un procedeu tehnic ~.)*

TRADUCĂTÓR s. tălmăcitor, (înv.) tîlcuitór. *(Cine este ~ romanului?)* **2.** interpret, tălmaci, translator, (înv.) dragomán, tergimán. *(A vorbi cu cineva prin ~.)*

TRADÚCE vb. a tălmăci, a transpune, (înv. și reg.) a tîlcui, (înv.) a da, a izvodi, a întoárce, a prefáce, a prepúne, a primeni, a scoáte. *(A ~ o poezie dintr-o limbă în alta.)*

tradúce vb. v. EXPRIMA. ÎNFĂȚIȘA. MANIFESTA. REDA. REPREZENTA.

TRADÚCERE s. **1.** tălmăcire, transpunere, (înv.) prefácere, tradúcție, tălmăcitúră, tîlcuiálă, tîlcuíre. *(~ dintr-o limbă în alta.)*

tradúcție s. v. TĂLMĂCIRE. TRADUCERE. TRANSPUNERE.

TRAFÍC s. circulație, (înv.) tract. *(O arteră cu ~ intens.)*

trafíe s. v. DEBIT. REGIE. TUTUNGERIE.

TRAFICÁ vb. **1.** a negocia, (pop.) a sămsări. *(A ~ valori, efecte publice.)* **2.** a negustori, a precupeți, a specula, (înv. și reg.) a precupi. *(Ce mărfuri ~?)*

traficánt s. v. DEBITANT. TUTUNGIU.

TRAFORÁJ s. **1.** traforare. *(Unelte de ~.)* **2.** *(TEHN.)* ajur. *(~ executat din placaj.)*

TRAFORÁRE s. traforaj. *(Unelte de ~.)*

trágăn s. v. GÎLCĂ. UMFLĂTURĂ.

TRÁGE vb. **1.** a tîrî, a tîrîi, a tîrșîi, (reg.) a tăgîrța. *(A ~ ceva după sine.)* **2.** a încorda, a întinde, a tensiona. *(~ firele textile.)* **3.** a înfige. *(~ în țeapă.)* **4.** a smulge. *(A ~ un cui cu cleștele.)* **5.** a suna. *(Te rog să ~ clopoțelul.)* **6.** a coborî, a lăsa. *(A ~ perdelele.)* **7.** a închide, a încuia, a pune. *(A ~ zăvorul la ușă.)* **8.** a se feri. *(S-a ~ repede într-o parte.)* **9.** a îndoi, a răsfrînge, a ridica, a sufleca, a sumete, (reg.) a sumeca, a supúne, (prin Munt. și Dobr.) a sumeteca. *(Își ~ mînecile, poalele.)* **10.** a (se) dezbrăca, a scoate, (pop.) a lepăda, (înv.) a (se) dezvești, (fam.) a (se) dezechipa. *(~ cămașa de pe tine.)* **11.** a îmbrăca, a pune. *(~ cămașa pe tine.)* **12.** a descălța, a scoate, (reg.) a desculța. *(~ pantofii din picior.)* **13.** a(-și) încălța, a(-și) pune. *(Își ~ bocancii.)* **14.** a băga, a îndesa, a înfunda, a vîrî. *(~ căciula pe cap.)* **15.** a absorbi, a aspira, a încorpora, a înghiți, a resorbi, a sorbi, a suge. *(Pămîntul ~ apa de precipitații.)* **16.** a aspira, a inspira. *(~ cu nesaț aerul în piept.)* **17.** a aspira, a inhala. *(~ pe nări o substanță medicamentoasă.)* **18.** a priza, (Mold.) a sfîrcîi. *(A ~ tabac.)* **19.** a sufla. *(Te rog să-ți ~ nasul!)* **20.** a bea, (reg.) a țucsui, (fam. fig.) a pili a súge. *(E bețiv, ~ mult.)* **21.** *(MED.)* a freca, a fricționa. *(Îl ~ pe spate.)* **22.** *(MED.)* a masa. *(A ~ un mușchi.)* **23.** a ascuți. *(~ coasa pe cute.)* **24.** a arunca, a azvîrli, a lansa, (pop.) a slobozi. *(~ săgeți.)* **25.** a bate. *(Arma ~ departe.)* **26.** a descărca, (înv. și pop.) a slobozi. *(A ~ pistolul în el.)* **27.** a da, a izbi, a lovi, (pop.) a păli. *(A ~ cu toporul în lemn.)* **28.** a imprima, a tipări. *(A ~ 1000 de exemplare din această carte.)* **29.** a duce, a trasa. *(~ liniile paralele.)*

30. a da, (rar) a aplica, (fam. fig.) a árde, a cîrpi, a lipi. *(I-a ~ o palmă.)* **31.** a-i plesni. *(Îi ~ una peste obraz.)* **32.** a se opri, a poposi, a sta, a ședea, a zăbovi. *(A ~ la umbra unui stejar.)* **33.** a mînea, (pop.) a sălășlui, (reg.) a sălăși, (prin Transilv.) a măsălui, a sălui, (înv.) a conăci, a sălășui. *(A ~ acolo vreo două zile.)* **34.** a se instala. *(La ce hotel ai ~ ?)* **35.** a slăbi. *(A se ~ la față.)* **36.** a coborî, a descinde, a proveni. *(Se ~ din os de domn.)* **37.** a fi, a proveni. *(De unde se ~ ?)* **38.** a îndura, a pătimi, a păți, a răbda, a suferi, a suporta, (astăzi rar) a purta, (înv. și reg.) a petrece, a tîrpi, (prin Bucov.) a joi, (Transilv.) a păula, (Ban.) a pesti, (prin Transilv.) a pristui, (înv.) a bineviea, a cerca, a obicni, a pănăta, (fig.) a înghiți. *(Cîte n-a ~ !)*

tráge vb. v. CAUZA. CÎNTĂRI. DERIVA. EXTRAGE. FACE. FUMA. PRICINUI. PRODUCE. PROVENI. PROVOCA. RETRAGE. REZULTA. SCOATE. VENI.

TRAGEDÍE s. *(LIT.)* (înv.) tragodie. *(~ în 5 acte.)*

TRÁGERE s. **1.** încordare, întindere, tensionare. *(~ firelor textile.)* **2.** *(TEHN.)* etirare, trefilare, trefilat. *(~ sîrmei.)* **3.** smulgere. *(~ cuiului cu cleștele.)* **4.** sunare. *(~ clopoțelului.)* **5.** închidere, încuiere, punere. *(~ zăvorului la ușă.)* **6.** dezbrăcare, scoatere, (fam.) dezechipăre. *(~ cămășii de pe el.)* **7.** suflare. *(~ nasului.)* **8.** *(MED.)* frecare, fricționare. *(~ bolnavului pe spate.)* **9.** *(MED.)* masare. *(~ părții bolnave.)* **10.** aruncare, azvîrlire, lansare. *(~ unei săgeți.)* **11.** descărcare, (înv. și pop.) slobozire. *(~ pistolului.)* **12.** editare, imprimare, imprimat, publicare, scoatere, tipărire, tipărit, (înv.) publicarisire, publicație, publicitate, tipărie. *(~ unui nou tiraj dintr-o carte.)* **13.** ducere, trasare. *(~ unei linii.)*

trágere s. v. APLECARE. APLICAȚIE. APTITUDINE. ATRACȚIE. CHEMARE. DAR. EXTRAGERE. HAR. ÎNCLINARE. ÎNCLINAȚIE. ÎNZESTRARE. PORNIRE. PREDILECȚIE. PREDISPOZIȚIE. PREFERINȚĂ. SCOATERE. TALENT. VOCAȚIE.

TRÁGIC adj. catastrofal, dezastruos, fatal, funest, nefericit, nenorocit. *(Un deznodămînt ~.)*

tráglă s. v. COBILĂ. SCÎLCEAZĂ.

tragodíe s. v. TRAGEDIE.

TRAHEÁL adj. *(ANAT.)* trahean. *(Regiunea ~.)*

TRAHEÁN adj. *(ANAT.)* traheal. *(Regiunea ~.)*

TRAI s. **1.** viață, (înv.) cust, custáre. *(A dus un ~ agitat.)* **2.** viață, viețuire, (pop.) sălășluire, (înv.) sălășluință. *(~ lui îndelungată pe aceste locuri.)* **3.** existență, viață, zile (pl.), (înv. și pop.) petrécere, viețuíre, (pop. și fam.) veac, (înv.) petrecánie. *(~ lui se scurgea în liniște.)* **4.** *(JUR.)* coabitare, convietuire. *(~ celor doi soți a fost scurt.)* **5.** întreținere, subzistență. *(Mijloace de ~.)*

TRAIÉCT s. **1.** drum, itinerar, parcurs, rută, traiectorie, traseu, (astăzi rar) marșrút, (înv., în Mold.) șleau. *(~ urmat de un vehicul.)* **2.** traiectorie, traseu. *(~ parcurs de un proiectil.)*

TRAIECTÓRIE s. **1.** drum, itinerar, parcurs, rută, traiect, traseu, (astăzi rar) marșrút, (înv., în Mold.) șleau. *(~ urmată de un vehicul.)* **2.** traiect, traseu. *(~ parcursă de un proiectil.)*

TRÁINIC adj. **1.** puternic, rezistent, solid, tare, zdravăn. *(A înfipt un par ~ în pămînt.)* **2.** durabil, rezistent, solid, (rar) dăinuitór, (pop.) purtăréț, țeápăn, vîrtós, (înv.) nestrămutát, țiitór. *(Ghete ~; o construcție ~.)* **3.** durabil, rezistent, viabil. *(O operă ~.)* **4.** durabil, stabil, statornic, (înv.) stătătór. *(O stare sufletească ~.)* **5.** durabil, persistent, rezistent, (livr.) perén. *(Efecte ~.)*

TRÁISTĂ s. **1.** desagă, (reg.) tăgîrță, tórbă, (Transilv., Ban. și Olt.) stráiță. *(Duce mîncarea în ~.)* **2.** săculeț, (reg.) jácă. *(În loc de poșetă purta o ~.)* **3.** *(BOT.)* traista-ciobanului *(Capsella bursa-pastoris)* = (pop.) pungulíță, (reg.) tășculíță, buruiană-de-fríguri, iarbă-de-fríguri, paștele-căilor, punga-própii, straița-ciobánului, straița-própii, tășcuța-ciobánului.

traistă-goálă s. v. AUSTRU. CRIVĂȚ.

trámă s. v. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. UNELTIRE.

trámpă s. v. TROC.

trancaná s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

trancanále s. pl. v. BOARFE. BULENDRE. CALABALÎC. CATRAFUSE. TROACE. ȚOALE.

trandadáie s. v. TÎRÎTOARE.

TRANDAFÍR s. **1.** *(BOT.; Rosa)* roză, (înv. și reg.) rug, (reg.) rújă. **2.** *(BOT.)* trandafir sălbatic *(Rosa canina)* = măceș, (pop.) răsură, (reg.) cacadír, mărăcíne, rug, rújă, rujíță, sipícă, (Ban.) scobitúri (pl.). **3.** patrician. *(A mîncat un ~ bine fript.)*

trandafír-de-iárnă s. v. SPÎNZ.

trandafír-de-máre s. v. ACTINIE. ANEMONĂ-DE-MARE. DEDIȚEL-DE-MARE.

trandafír-de-múnte s. v. SMIRDAR.

trandafír-gálben s. v. TEIȘOR.

TRANDAFIRÍU adj. **1.** roz, (rar) rozátic, rozíu, (pop. și fam.) pembé, (reg.) rózosin. *(De culoare ~.)* **2.** roz, rumen. *(Avea un obraz ~.)* **3.** frez, roșcat, roșiatic. *(O rochie ~.)* **4.** (reg.) ghiurghiulíu, profiríu, (înv.) profír. *(Vin ~.)*

TRANSCARPÁTIC adj. transcarpatin. *(Regiunile ~.)*

TRANSCARPATÍN adj. transcarpatic. *(Depresiune ~.)*

TRANSCENDENT adj. *(FILOZ.)* metafizic, (înv.) metafizicésc.

TRANSCENDENTÁL adj. *(FILOZ.;* la Kant) aprioric. *(Principii ~.)*

TRANSCENDENTALÍSM s. *(FILOZ.;* la Kant) apriorism.

TRANSCRÍE vb. **1.** a copia, a reproduce, (înv.) a decopia, a izvodi, a prescrie. *(A ~ pe*

curat un text.) **2.** a transpune. *(A ~ un text dintr-un alfabet în altul.)*

TRANSCRÍERE s. **1.** copiat, copiere, reproducere, (rar) transcripţie. *(~ pe curat a unui text.)* **2.** (concr.) copie, reproducere, (rar) transcripţie, (înv.) izvód, prescriitúră. *(Are o ~ fidelă a documentelor.)* **3.** transpunere, transcripţie. *(~ unui text dintr-un alfabet în altul.)* **4.** *(JUR.)* transcripţie. *(Registru de ~i imobiliare.)*

TRANSCRÍPŢIE s. **1.** transcriere, transpunere. *(~ unui text dintr-un alfabet în altul.)* **2.** *(JUR.)* transcriere. *(Registru de ~ii imobiliare.)*

transcripţie s. v. COPIAT. COPIE. COPIERE. REPRODUCERE. TRANSCRIERE.

TRANSFÉR s. **1.** mutare, mutat, permutare, permutaţie, strămutare, strămutat, transferare. *(~ lui cu serviciul la Bacău.)* **2.** *(JUR.)* transmisiune, transmitere. *(~ de drepturi.)* **3.** *(FIZ.)* schimb. *(~ de energie.)*

TRANSFERÁ vb. **1.** a (se) muta, a (se) permuta, a (se) strămuta, (înv.) a (se) premutarisi. *(S-a ~ cu slujba la Ploieşti.)* **2.** *(JUR.)* a transmite. *(A ~ cuiva un drept.)*

TRANSFERÁRE s. mutare, mutat, permutare, permutaţie, strămutare, strămutat, transfer. *(~ lui cu serviciul la Bacău.)*

TRANSFIGURÁRE s. transfiguraţie.

TRANSFIGURÁŢIE s. transfigurare.

TRANSFORMÁ vb. **1.** a (se) metamorfoza, a (se) modifica, a (se) preface, a (se) preschimba, a (se) schimba, (înv. şi pop.) a (se) întoárce, a (se) muta, (înv. şi reg.) a (se) închipui, (reg.) a (se) străforma, (înv.) a (se) strămuta, a (se) suci, a (se) şanja. *(Oraşul nostru s-a ~ radical.)* **2.** a (se) preface, a (se) schimba, (înv.) a (se) prăvăli. *(A ~ marea în uscat.)* **3.** a deveni, a se face, a se preface. *(Totul s-a ~ în scrum.)* **4.** a modifica, a preface, a prelucra, a reface, a schimba. *(A ~ un text.)* **5.** a face, a preface, a schimba. *(Băutura din om te ~ în neom.)* **6.** *(FON.)* a se altera, a se modifica, a se preface, a se schimba. *(„N" intervocalic s-a ~.)* **7.** *(FON.)* a se modifica, a se preface, a se schimba, a trece. *(„L" intervocalic se ~ în „r" în cuvintele româneşti de origine latină.)* **8.** a (se) preface, a (se) schimba, (reg.) a (se) veli, a (se) velnici, (înv.) a veni. *(Bucuria lor s-a ~ în suspine.)*

TRANSFORMÁBIL adj. modificabil. *(Fenomen ~.)*

TRANSFORMÁRE s. **1.** devenire, dezvoltare, evoluţie, modificare, prefacere, schimbare. *(Procesul ~.)* **2.** metamorfozare, metamorfoză, modificare, prefacere, preschimbare, schimbare, (rar) strămutáre, (înv. şi pop.) mutáre, prefăcătúră, schimbătúră, (reg.) străformáre, (înv.) modificáţie, preobrajénie, strămutătúră, transformáţie, (fig.) răsturnáre. *(A suferit o adîncă ~.)* **3.** modificare, prefacere, prelucrare, refacere, schimbare. *(~ unui text.)* **4.** *(FON.)* modificare, prefacere, schimbare, trecere. *(~ lui „l" intervocalic în „r" în elementele româneşti de origine latină.)* **5.** *(FON.)* modificare, prefacere, schimbare, tratament *(~ labialelor.)*

TRANSFORMÁT adj. **1.** metamorfozat, modificat, prefăcut, preschimbat, schimbat, (înv.) strămutát. *(Obiect ~.)* **2.** modificat, prefăcut, prelucrat, refăcut, schimbat. *(Text ~.)*

TRANSFORMATÓR adj. înnoitor, primenitor, reformator, regenerator, (livr.) novatór. *(O mişcare ~.)*

transformáţie s. v. METAMORFOZARE. METAMORFOZĂ. MODIFICARE. PREFACERE. PRESCHIMBARE. SCHIMBARE. TRANSFORMARE.

TRANSFORMÍSM s. *(BIOL.)* darvinism, evoluţionism, (rar) selecţionísm.

TRANSFORMÍST adj., s. *(BIOL.)* evoluţionist.

TRANSHIDROGENÁZĂ s. *(BIOL.)* dehidrogenază.

transilván adj. v. ARDELEAN. ARDELENESC. TRANSILVĂNEAN.

TRANSILVĂNEÁN s., adj. **1.** s. ardelean, (înv. şi reg.) ungureán, (prin Bucov.) ardău. *(E ~ de origine.)* **2.** adj. ardelean, ardelenesc, (rar) transilván. *(Populaţie ~.)*

TRANSILVĂNEÁNCĂ s. ardeleancă.

TRANSLÁTOR s. interpret, tălmaci, traducător, (înv.) dragomán, tergimán. *(A vorbi cu cineva prin ~.)*

TRANSLUCÍD adj. *(FIZ.)* (rar) semitransparént. *(Mediu ~.)*

TRANSMISIÚNE s. **1.** transmitere. *(Curea de ~; ~ radiaţiilor.)* **2.** *(JUR.)* transfer, transmitere. *(~ de drepturi.)* **3.** emisiune. *(~ radiofonică.)*

TRANSMÍTE vb. **1.** a comunica, a spune, a zice, (înv.) a parastisi, (fig.) a servi. *(I-am ~ tot ce mi-ai spus; le-a ~ ultimele noutăţi.)* **2.** a prezenta. *(Îţi ~ salutările lui.)* **3.** a-i duce. *(A-i ~ salutări de la . . .)* **4.** a da, a încredinţa, a înmîna, a întinde, a preda, a remite, (livr.) a confia, (înv.) a încréde, a paradosi, a pridădi, a pristavlisi, a teslimarisi, a teslimatisi, a tínde. *(I-a ~ o scrisoare.)* **5.** a depune, a înainta, a înmîna, a preda, a prezenta, a remite, (pop.) a băga. *(I-a ~ întreaga documentaţie.)* **6.** a împărtăşi. *(Să-ţi ~ unele impresii fugare.)* **7.** a anunţa, a comunica, a vesti, (înv. şi reg.) a porunci, a soli. *(I-am ~ sosirea mea.)* **8.** a da, a trece. *(~ scrisoarea din mînă în mînă.)* **9.** a purta, a trece. *(~ paharul din mînă în mînă.)* **10.** *(JUR.)* a transfera. *(A ~ cuiva un drept.)* **11.** a trece. *(Maladia s-a ~ de la unul la altul.)* **12.** a circula, a se extinde, a se împrăştia, a se întinde, a se lăţi, a se propaga, a se răspîndi, (înv.) a se răşchira, a se tínde. *(Vestea, zvonul se ~ din gură în gură.)* **13.** a (se) difuza, a (se) duce, a (se) împrăştia, a (se) întinde, a (se) lăţi, a (se) propaga, a (se) răspîndi, (rar) a (se) vehicula, (înv.) a (se) povesti, a (se) vesti. *(Ştirea s-a ~ peste tot.)* **14.** *(FIZ.)* a se propaga. *(Undele se ~ în spaţiu.)* **15.** a emite. *(Radioul ~ pe diverse lungimi de undă.)*

TRANSMÍTERE s. **1.** comunicare, trimitere. *(~ unor veşti.)* **2.** încredinţare, înmînare, predare, remitere, (înv.) teslimarisíre, teslimatisíre, (turcism înv.) teslím, teslimát. *(~ unei scrisori.)* **3.** depunere, înaintare, înmînare, predare, prezentare, remitere, (înv.) paradosíre, paradosít. *(~ situaţiei solicitate.)* **4.** împărtăşire. *(~ unor opinii.)* **5.** trecere. *(~ scrisorii din mînă în mînă.)* **6.** *(JUR.)* transfer, transmisiune. *(~ de drepturi.)* **7.** difuzare, propagare, răspîndire. *(~ unor ştiri.)* **8.** emitere. *(~ unui program radiofonic.)* **9.** transmisiune. *(Curea de ~; ~ radiaţiilor.)*

TRANSMIŢĂTÓR adj. emiţător, (rar) emisív. *(Staţie ~.)*

TRANSPARÉNT adj. **1.** clar. *(O lentilă ~.)* **2.** diafan, fin, străveziu, subţire, vaporos, (înv.) prevăzătór, prevăzíu, străvăzătór, (fig.) aerián, eterát, etéric, spumós. *(Un material ~.)* **3.** rar, subţire, uşor, (înv.) uşúre. *(O ceaţă oarecum ~.)* **4.** clar, cristalin, curat, limpede, pur, (pop.) vioáră, (Transilv.) tístaş, (înv.) chiar. *(Apă ~ de izvor.)*

transparént adj. v. CLAR. DESLUŞIT. EXPLICIT. EXPRES. INTELIGIBIL. LĂMURIT. LIMPEDE. NET. PRECIS. RĂSPICAT.

TRANSPARÉNŢĂ s. **1.** claritate. *(~ a unei lentile.)* **2.** diafanitate, (rar) străvezíme, transpariţiúne, (înv.) prevedére, străvedére. *(~ unui material.)* **3.** claritate, curăţenie, limpezime, puritate. *(~ apei.)*

transparénţă s. v. CLARITATE. INTELIGIBILITATE. LIMPEZEALĂ. LIMPEZIME.

transpariţiúne s. v. DIAFANITATE. TRANSPARENŢĂ.

TRANSPĂREÁ vb. a (se) întrevedea, a (se) întrezări, (rar) a (se) prevedea, a (se) străvedea. *(A ~ ca prin ceaţă.)*

TRANSPERÁNT s. stor. *(Trage ~ la geam.)*

TRANSPIRÁ vb. a asuda, a (se) înnăduşi, a năduşi. *(A ~ din cauza căldurii.)*

transpirá vb. v. AFLA. AUZI.

TRANSPIRÁT adj. asudat, înnăduşit, năduşit, ud, (prin Olt.) năboít. *(Om foarte ~.)*

TRANSPIRÁŢIE s. apă, înnăduşeală, năduşeală, sudoare, (rar) sudáţie, (reg.) asúd, năbuşeálă, nădúf. *(E plin de ~ din cauza efortului.)*

TRANSPLÁNT s. *(MED.)* **1.** grefare, grefă, transplantare. *(Efectuarea unui ~.)* **2.** (concr.) grefă, grefon. *(~ se grefează pacientului.)*

TRANSPLANTÁ vb. **1.** a planta, a pune, a răsădi, a sădi, (rar) a semăna, (pop.) a presădi, (prin Munt.) a prosădi, (Transilv.) a răstăvi, (înv.) a împlînta, a plăntălui, a străplanta. *(A ~ noi puieţi.)* **2.** a replanta. *(A ~ o plantă într-un sol mai bogat.)* **3.** *(MED.)* a grefa. *(A ~ un organ.)* **4.** a adapta, a împămînteni. *(~ o instituţie, un obicei.)*

TRANSPLANTÁRE s. **1.** plantare, plantat, punere, pus, răsădire, răsădit, sădire, sădit, (rar) transplantáţie, (pop.) presădíre, (înv.) plantáţie. *(~ puieţilor.)* **2.** replantare. *(~ unei plante într-un sol mai bogat.)* **3.** *(MED.)* grefare, grefă, transplant. *(~ unui organ.)*

TRANSPLANTÁT adj. **1.** plantat, răsădit, sădit, (pop.) presădit, (Transilv.) răstăvít. *(Răsaduri~.)* **2.** *(MED.)* grefat. *(Organ ~.)*

transplantáţie s. v. PLANTARE. PLANTAT. PUNERE. PUS. RĂSĂDIRE. RĂSĂDIT. SĂDIRE. SĂDIT. TRANSPLANTARE.

TRANSPÓRT s. **1.** cărare, cărat, ducere, dus, purtare, transportare. *(~ sacului pe spate.)* **2.** cărătură. *(A făcut un prim ~.)*

TRANSPORTÁ vb. **1.** a căra, a duce, a purta, (reg.) a cărăbăni, (înv.) a podvodări, a transportarisi. *(Doi sanitari ~ bolnavul.)* **2.** a duce, a lua. *(Maşina ne-a ~ pînă la...)* **3.** a se deplasa, a se duce. *(S-a ~ la faţa locului.)*

TRANSPORTÁBIL adj. **1.** portabil, portativ, (înv.) purtăréţ. *(Obiect ~.)* **2.** deplasabil. *(Un bolnav ~.)*

TRANSPORTÁRE s. cărare, cărat, ducere, dus, purtare, transport. *(~ unei greutăţi pe spate.)*

transportarisí vb. v. CĂRA. DUCE. PURTA. TRANSPORTA.

transportatór s. v. RAPORTOR.

TRANSPORTÓR adj. purtător. *(Bandă ~.)*

transpoziţie s. v. TRANSPUNERE.

TRANSPÚNE vb. **1.** a tălmăci, a traduce, (înv. şi reg.) a tîlcui, (înv.) a da, a izvodi, a întoárce, a prefáce, a prepúne, a primeni, a scoáte. *(A ~ o poezie dintr-o limbă în alta.)* **2.** a transcrie. *(A ~ un text dintr-un alfabet în altul.)*

TRANSPÚNERE s. **1.** (rar) transpoziţie. *(~ unui obiect.)* **2.** tălmăcire, traducere, (înv.) prefácere, tradúcţie, tălmăcitúră, tîlcuiálă, tîlcuíre. *(~ unui text dintr-o limbă în alta.)* **3.** transcriere, transcripţie. *(~ unui text dintr-un alfabet în altul.)*

TRANSSUBSTANŢIAŢIÚNE s. *(BIS.)* transsubstanţiere.

TRANSSUBSTANŢIÉRE s. *(BIS.)* transsubstanţiaţiune.

TRANSVAZÁ vb. a pritoci. *(A ~ un lichid.)*

TRANSVAZÁT adj. pritocit. *(Lichid ~.)*

TRANSVERSÁL adv. curmeziş, oblic, pieziş. *(Taie ~ suprafaţa obiectului.)*

TRANŞÁ vb. a rezolva. *(A ~ în favoarea sa disputa.)*

TRANŞÁNT adj., adv. **1.** adj. categoric, decis, expres, ferm, formal, hotărît, neezitant, neoscilant, net, (înv.) rezolút. *(Un refuz ~.)* **2.** adv. categoric, decis, ferm, hotărît, net, (reg.) regulát, (fam.) ritós. *(L-a refuzat ~.)*

TRANŞÁRE s. rezolvare. *(~ conflictului în favoarea sa.)*

TRÁNŞĂ s. bucată, crîmpei, fracţiune, fragment, frîntură, parte, porţiune, secţiune, (pop.) dărăb, partál, (înv. şi reg.) părténie, (reg.) járchină, ştuc. *(O ~ dintr-un tot.)*

tránşă s. v. RATĂ.

TRANŞÉE s. *(MIL.)* şanţ, (Ban., Transilv. şi Bucov.) ştélung, (înv.) ocóp.

tráncie s. v. GLUMĂ. SNOAVĂ.

TRANZÁCȚIE s. **1.** afacere. *(O bună ~ comercială.)* **2.** operație. *(~ de bursă.)* **3.** acord, aranjament, combinație, contract, convenție, înțelegere, învoială, învoire, legământ, pact, (înv. și pop.) legătură, (pop.) tîrg, tocmeală, toemire, (prin Munt.) prinsoáre, (înv.) așezământ, cuvînt, simfonie, sulf, șart, (arg.) șústă. *(Conform ~...)*

TRÁNZIT s. (rar) tranzitáre. *(Comerț prin ~.)*

tranzitáre s. v. TRANZIT.

TRANZITÓRIU adj. intermediar. *(O situație ~.)*

tranzitóriu adj. v. NEDEFINITIV. PROVIZORIU. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

TRANZÍȚIE s. trecere. *(Stare de ~.)*

TRAP s. (înv.) treápăd. *(~ calului.)*

trapezáre s. v. REFECTOR. TRAPEZĂ.

TRAPÉZĂ s. refector, (înv.) trapezáre, trapezăríe. *(~ unei mănăstiri.)*

trapezărie s. v. REFECTOR. TRAPEZĂ.

TRAS adj. **1.** îndoit, întors, răsfrînt, ridicat, suflecat, sumes, (reg.) sumecát. *(Cu mînecile ~.)* **2.** slab, slăbănog, slăbit, uscățiv, (rar) slăbănogít, (pop.) pierít, (reg.) mîrcav, mîrced, (înv.) mișél, (fig.) supt. *(O față ~.)*

TRASÁ vb. **1.** a duce, a trage. *(A ~ linii paralele.)* **2.** a contura, a descrie, (fig.) a scrie. *(Apa ~ numeroase cotituri.)* **3.** (fig.) a jalona. *(A ~ etapele obligatorii ale tacticii noastre.)* **4.** a schița. *(~ ideile principale într-o problemă.)* **5.** a arăta, a indica. *(A ~ cuiva calea de urmat.)* **6.** a da. *(A ~ o directivă, o sarcină.)*

TRASÁRE s. **1.** ducere, tragere. *(~ unei linii.)* **2.** (fig.) jalonáre. *(~ etapelor principale ale unei acțiuni.)* **3.** schițare. *(~ ideilor principale.)* **4.** arătare, indicare. *(~ căii de urmat.)* **5.** dare. *(~ unei directive.)*

TRASATÓR s. trasor. *(~ pentru trasarea liniilor.)*

TRASÉU s. **1.** drum, itinerar, parcurs, rută, traiect, traiectorie, (astăzi rar) marșrút, (înv.), în Mold.) șleau. *(~ urmat de un vehicul.)* **2.** itinerar, linie. *(~ aerian București—Paris.)* **3.** traiect, traiectorie. *(~ parcurs de un proiectil.)*

TRASÓR s. **1.** trasator. *(~ pentru trasarea liniilor.)* **2.** *(FIZ.)* atom marcat.

TRATÁ vb. **1.** a lua. *(L-a ~ cu binele.)* **2.** a cinsti, a ospăta, a servi, (pop.) a omeni, a tratarisi. *(L-a ~ cu mîncare și băutură.)* **3.** *(MED.)* a (se) căuta, a (se) îngriji, (pop. și fam.) a (se) doftori, a (se) doftorici, (înv.) a (se) cura, a (se) curarisi. *(S-a ~ de astm.)* **4.** a negocia, a parlamenta. *(A ~ cu partea adversă.)* **5.** a negocia. *(A ~ încheierea unei tranzacții.)* **6.** a dezbate, a discuta, (înv.) a tratarisi. *(Ce subiect ~?)* **7.** a aborda, (fig.) a ataca. *(A ~ următoarea temă...)*

TRATAMÉNT s. **1.** *(MED.)* terapie, terapeutică. *(~ intensiv al unei boli.)* **2.** *(MED.)* îngrijire, (rar) tratáre. *(Se află în ~ul unui medic.)* **3.** *(MED.)* medicație, (înv. și reg.) medicínă. *(~ prescris unui bolnav.)* **4.** *(FON.)* modificare, prefacere, schimbare, transformare. *(~ labialelor.)*

TRATÁRE s. **1.** cinstire, ospătare, servire, servit. *(~ cuiva cu mîncare și băutură.)* **2.** dezbatere, discutare. *(~ unui subiect actual.)*

tratáre s. v. ÎNGRIJIRE. TRATAMENT.

tratarisí vb. v. CINSTI. DEZBATE. DISCUTA. OSPĂTA. SERVI. TRATA.

TRATATÍVE s. pl. negocieri (pl.), (înv.) tratáție. *(S-au purtat ~ pentru încheierea unui tratat.)*

tratáție s. v. NEGOCIERI. TRATATIVE.

TRÁTĂ s. *(FIN.)* cambie, poliță, (înv.) óbligă, sinét, (germanism înv.) vécsel.

TRAUMATÍSM s. *(MED.)* traumă. *(A suferit un ~.)*

TRÁUMĂ s. *(MED.)* traumatism. *(A suferit o ~.)*

traváliu s. v. ACTIVITATE. CAZNĂ. CHIN. EFORT. FORȚARE. ÎNDELETNICIRE. LUCRU. LUCRU MECANIC. MUNCĂ. OCUPAȚIE. OSTENEALĂ. PREOCUPARE. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TREABĂ. TRUDĂ. ZBATERE.

TRAVERSÁ vb. **1.** a trece. *(A ~ strada, oceanul etc.)* **2.** a parcurge, a străbate, (înv.) a spăla. *(Dunărea ~ mai multe țări.)*

TRAVERSÁRE s. **1.** trecere. *(~ străzii.)* **2.** parcurgere, străbatere. *(După ~ întregii cîmpii, rîul cotește spre sud.)*

TRAVÉRSĂ s. **1.** (Transilv. și Ban.) șlip, șlíper. *(~ de cale-ferată.)* **2.** preș. *(~ pusă peste un covor.)*

TRAVERSÍNĂ s. *(MAR.)* semitraversă. *(~ unei nave.)*

TRAVESTÍ vb. a (se) deghiza, (pop.) a (se) prefáce, (înv. și reg.) a (se) străvesti, (înv.) a (se) schimba. *(S-a ~ în femeie.)*

TRAVESTÍRE s. deghizare, (înv.) străvestíre. *(~ unui bărbat în femeie.)*

TRAVESTÍT adj., adv. **1.** adj. deghizat, (înv.) străvestít. *(Un bărbat ~.)* **2.** adv. deghizat, (înv.) tiptíl. *(Umblă ~.)*

TRĂDÁ vb. **1.** a-și vinde, (înv.) a-și haini, a-și prodosi. *(Și-a ~ patria.)* **2.** a înșela, (înv.) a vicleni, (fam. fig.) a încornora. *(Și-a ~ nevasta.)* **3.** a se autodemasca, a se demasca. *(S-a ~ fără voie.)* **4.** (fig.) a-și descoperi, (pop. fig.) a-și dezveli. *(A-și ~ intențiile.)* **5.** a arăta, a atesta, a denota, a indica, a releva, a vădi. *(Proiectul întocmit ~ competența autorului.)*

trădá vb. v. PREDA.

TRĂDÁRE s. **1.** vînzare, (înv.) prodiție, prodosíe. *(~ de patrie.)* **2.** (înv.) hainíe, hainílîc, predánie. *(Condamnat pentru ~.)* **3.** înșelare. *(~ soției.)* **4.** autodemascare, demascare. *(~ fără voie a intențiilor.)*

trădáre s. v. ADULTER. INFIDELITATE. ÎNȘELĂCIUNE. NECREDINȚĂ.

TRĂDÁT adj., s. înșelat, (fam. fig.) încornorát. *(~ în căsnicie.)*

trădătór adj. v. ADULTER. INFIDEL. NECREDINCIOS. NEFIDEL.

TRĂDĂTÓR adj., s. **1.** adj., s. vînzător, (înv.) proditór, prodót. *(~ de patrie.)* **2.** s. iudă, vînză-

tor. *(Ești un ~, amice!)* **3.** adj. (înv.) hain. *(Există printre ei un om ~.)*

TRĂGĂCI s., adj. **1.** s. (rar) trăgător. *(~ la o armă de foc.)* **2.** s. ochitor, trăgător, țintaș. *(~ de elită.)* **3.*** adj. trăgător. *(Vite ~, adică de povară.)*

trăgănă vb. v. ADIA. DOINI.

trăgănáre s. v. DOINIRE. DOINIT.

TRĂGĂTOÁRE s. **1.** șleau, știreang, (reg.) știic. *(~ la ham.)* **2.** (reg.) cățél, slúgă. *(~ pentru cizme.)*

trăgătoáre s. v. COBILĂ.

trăgătór s. v. TRĂGACI.

TRĂGĂTÓR s., adj. **1.** s. ochitor, trăgaci, țintaș. *(~ de elită.)* **2.** s. *(FIN.)* emitent. *(~ al unei polițe.)* **3.*** adj. trăgaci. *(Vite ~, adică de povară.)*

trăgúlă s. v. PEPENE. TÎLV.

TRĂÍ vb. **1.** a viețui, (pop.) a hălădui, a sălășlui, (reg.) a lăbădui, a sălăși, (Olt.) a sufleți, (înv.) a custa, a locui, a sălășui, a via. *(Au ~ fericiți pe aceste meleaguri.)* **2.** a exista, a fi, a viețui, (rar) a ființa, (reg.) a lăbădui, (înv.) a dăinui. *(Cît ~, omul învață.)* **3.** a o duce, a viețui. *(Cum ~?)* **4.** *(JUR.)* a coabita, a conviețui. a viețui. *(Au ~ timp de doi ani ca soț și soție.)* **5.** a viețui, (rar) a mișca. *(Nu mai ~.)* **6.** a petrece. *(A ~ acolo o bună parte din viață.)* **7.** a apuca, a prinde, a vedea. *(Simțea că nu va mai ~ ziua de mîine.)* **8.** a se ține, a viețui. *(~ de azi pe mîine.)* **9.** a se întreține. *(~ din retribuție.)* **10.** a crește, a se dezvolta, a vegeta. *(Ciupercile ~ în sol bogat.)* **11.** a încerca, a simți. *(A ~ un sentiment de jenă.)* **12.** a dăinui, a dura, a exista, a fi, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a rămîne, a ține, (rar) a subzista, (înv.) a locui, a petréce, a sta, a via. *(Cît va ~ lumea și pămîntul; vechi obicei care ~ și astăzi.)*

TRĂIÁSCĂ interj. ura !, vivat !

TRĂINICÍE s. **1.** durabilitate, rezistență, soliditate, tărie, (înv. și reg.) statornicíe, (înv.) nestrămutáre. *(~ unui material.)* **2.** durabilitate, rezistență, viabilitate. *(~ unei opere.)* **3.** putere, soliditate. *(~ legăturii lor.)*

trăistícă s. v. TRĂISTUȚĂ.

trăistioáră s. v. TRĂISTUȚĂ.

TRĂISTÚȚĂ s. (reg.) săcúi, trăistícă, trăistioáră. *(O ~ cu merinde.)*

trăitór adj. v. VIU.

trăneálău s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

TRĂNCĂNEÁLĂ s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncănit, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdiiálă, dîrdiít. *(Lăsați ~ !)*

TRĂNCĂNÍ vb. a flecări, a îndruga, a pălăvrăgi, a sporovăi, (pop.) a căței, a dondăni, a flencăni, a fleoncăni, a tăinui, a troncăni, (înv. și reg.) a spori, (reg.) a hondrăni, a pălămojdi, a pălăvăcăi, a pălăvri, a pichirisi, a tăini, a tălălăi, a tolocăni, a torosi, a zăgrăi, (Mold.) a lehăi, a leorbăi, (prin nord-estul Olt.) a prociti, (prin Mold.) a pruji, (Transilv.) a stroncăni, (prin Munt.) a tîndăli, (Ban.) a tonoci, (înv.) a bîrfi, a limbuți, a vorovi, (fam.) a pupăi, (fig.) a clămpăni, a clănțăni, a cotcodăci, a dîrdîi, a hodorogi, a măcina, a melița, a toca. *(A ~ toată ziua.)*

trăncăní vb. v. DURĂI. DURUI. HODOROGI. HURUI.

TRĂNCĂNÍT s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, vorbăraie, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncănire, (fig.) clănțăneálă, dîrdiiálă, dîrdiít. *(Lăsați ~ !)*

TRĂPÁȘ s. (rar) trotéur. *(Un ~ de rasă.)*

TRĂSĂTÚRĂ s. **1.** atribut, calitate, caracter, caracteristică, însușire, notă, particularitate, proprietate, semn, specific, (reg.) însușietáte, (fig.) ampréntă, márcă, pecéte, sigíliu, tímbru. *(O ~ esențială a acestui proces este...)* **2.** linie, (înv.) trăsúră, (fig.) tăietúră. *(O ~ elină a nasului.)* **3.** linie, (înv.) trăsúră. *(Din cîteva ~i i-a făcut portretul.)*

trăscărí vb. v. DURĂI. DURUI. HODOROGI. HURUI.

trăscău s. v. BASAMAC. HOLERCĂ.

TRĂSNÁIE s. **1.** boroboață, ispravă, năzbîtie, năzdrăvănie, pocinog, poznă, șotie, (reg.) boáță, dandaná, dănănáie, dăndănáie, năsărímbă, (Mold. și Bucov.) palótie, (prin Ban.) snoábă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tonoásă, (înv.) bosmá. *(Ce ~ ai mai făcut?)* **2.** bazaconie, năzbîtie, poznă, știengărie, (Olt.) trăsneálă. *(O ~ de copil.)*

trăsneálă s. v. BAZACONIE. NĂZBÎTIE. POZNĂ. ȘTRENGĂRIE. TRĂSNAIE.

TRĂSNET s. **1.** *(MET.)* trăsnitură, (înv. și pop.) săgeátă, (reg.) túnet. *(Plouă cu ~e.)* **2.** bubuire, bubuit, bubuitură, detonație, detunare, detunat, detunătură, duduit, duduitură, trăsnitură, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

TRĂSNÍ vb. **1.** *(MET.)* (reg.) a săgeta, a tuna. *(Afară plouă și ~.)* **2.** a bubui, a detuna, a dudui, a tuna, a vui, (pop.) a răzbubui. *(Tunul ~ în depărtare.)*

trăsní vb. v. ALIENA. AMEȚI. APUCA. CĂȘUNA. CHERCHELI. ÎMBĂTA. ÎNNEBUNI. NĂZĂRI. SMINTI. ȚICNI. TURMENTA. VENI.

TRĂSNÍT adj. detunat. *(Copac ~.)*

trăsnít adj. v. AIUREA. AIURIT. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. BEZMETIC. BIZAR. CHERCHELIT. CIUDAT. CURIOS. DESCREIERAT. EXCENTRIC. EXTRAVAGANT. FANTASMAGORIC. FANTEZIST. INEXPLICA-

BIL. INSOLIT. ÎMBĂTAT. NĂSTRUȘNIC. NEBUN. NEOBIȘNUIT. ORIGINAL. PARADOXAL. SINGULAR. SMINTIT. STRANIU. TURMENTAT. ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

trăsnitór s. v. SPĂRGĂTOR.

TRĂSNITÚRĂ s. **1.** *(MET.)* trăsnet, (înv. și pop.) săgeată, (reg.) túnet. *(Ploaie cu ~ i.)* **2.** bubuire, bubuit, bubuitură, detonație, detunare, detunat, detunătură, duduit, duduitură, trăsnet, vuiet, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)*

trăsúra s. art. v. VIZITIUL.

TRĂSÚRĂ s. **1.** birjă, (reg.) drôșcă, (Transilv., Ban. și Maram.) cocíe, (ieșit din uz, prin Munt.) muscál, (înv.) fiácru. *(A luat o ~ până la gară.)* **II.** *(LINGV.)* **trăsură de unire** = cratimă, linioară, liniuță de unire. *(~ este un semn ortografic.)*

trăsúră s. v. LINIE. OBRAȚ. TRĂSĂTURĂ.

trăsură cu áburi s. v. LOCOMOTIVĂ. MAȘINĂ. TREN.

TRĂSURÍCĂ s. cărucior, căruț, landou, (rar) căruceán. *(~ pentru copiii mici.)*

treába s. art. v. NECESITĂȚILE. NEVOILE.

TREÁBĂ s. **1.** lucru, muncă, (rar) lucráre, (reg.) meșteșúg, (înv.) deálă, laboáre. *(A făcut o ~ de calitate; s-a apucat de ~.)* **2.** activitate, îndeletnicire, lucru, muncă, ocupație, preocupare, (livr.) travăliu, (înv.) ocupáre, preocupație. *(Își vede de ~ lui.)* **3.** afacere, chestiune, interese (pl.), problemă, (pop. și fam.) daravéră, (reg.) támjă, (înv.) negóț. *(Și-a rezolvat toate ~.)* **4.** ispravă, (pop. și ir.) pricopseálă, (reg.) pricoápsă, (fam. și ir.) scofálă. *(N-a făcut mare ~.)* **5.** chestiune, lucru, poveste, pricină, problemă, socoteală, (înv.) madeá, (rusism înv.) predmét. *(S-a lămurit ~ aceea?)*

treábă s. v. DEPRINDERE. NECESITATE. NEVOIE. OBICEI. OBIȘNUINȚĂ. TREBUINȚĂ.

treacă-meárgă interj. v. FIE.

TREÁCĂT s. trecere. *(A venit în ~ pe la el.)*

treanca-fleánca s. v. FLECĂREALĂ. FLECĂRIE. FLECĂRIRE. FLECĂRIT. LIMBUȚIE. PĂLĂVRĂGEALĂ. PĂLĂVRĂGIRE. PĂLĂVRĂGIT. SPOROVĂIALĂ. SPOROVĂIRE. SPOROVĂIT. TĂIFĂSUIALĂ. TĂIFĂSUIRE. TĂIFĂSUIT. TRĂNCĂNEALĂ. TRĂNCĂNIT. VORBĂRAIE. VORBĂRIE.

treánță s. v. BULEANDRĂ. CÎRPĂ. FLEANDURĂ. OTREAPĂ. PETICĂ. VECHITURĂ. ZDREANȚĂ.

treápăd s. v. DIAREE. DIZENTERIE. DU-TE-VINO. TRAP. TROPĂIALĂ. TROPĂIT. TROPĂITURĂ. TROPOT.

TREÁPTĂ s. **1.** *(CONSTR.)* (înv. și reg.) spiță, (înv.) stépenă. *(~ a unei scări de piatră.)* **2.** *(TEHN.)* fuscel, spiță, (reg.) cui, prétcă, stínghie. *(~ a unei scări de lemn.)* **3.** categorie, clasă. *(~ de retribuție.)* **4.** grad, nivel, stadiu. *(~ de dezvoltare.)* **5.** demnitate, poziție, rang, (înv.) cin, dregătorie, ifos, orînduială, ședére, vrednicíe. *(Ocupă o ~ înaltă în stat.)* **6.** grad, poziție, rang, situație, (înv.) stépenă. *(~ cea mai înaltă în ierarhia socială.)* **7.** ierarhie, nivel, rang, scară, stare, strat. *(~ socială.)* **8.** categorie, pătură, strat. *(~ celor umili.)* **9.** condiție, rang, stare, teapă, (pop.) mînă, seámă. *(Sînt de aceeași ~.)*

treáptă s. v. ETAPĂ. FAZĂ. MOMENT. PUNCT. STADIU.

trease s. v. PIUĂ.

TREAZ adj. **1.** deștept, neadormit, (înv.) véget, vegheát. *(Ești încă ~ la ora asta?)* **2.** deștept, sculat. *(Deși dimineața, toți erau ~.)*

treaz adj. v. ATENT. CIRCUMSPECT. CONȘTIENT. GRIJULIU. LUCID. PRECAUT. PREVĂZĂTOR. PRUDENT. VIGILENT.

TREBĂLUÍ vb. a roboti, (Munt.) a stropoli. *(A ~ pe lîngă casă.)*

TREBĂLUIÁLĂ s. roboteală, robotit, (reg.) stropoleálă. *(~ cuiva pe lîngă casă.)*

trébnic adj. v. FOLOSITOR. NECESAR. TREBUINCIOS. UTIL.

trébnic s. v. ALTAR. CANON. MOLITVELNIC. RITUAL. SANCTUAR. TIPIC.

TREBUÍ vb. **1.** a cadra, a se cădea, a se cuveni, (înv.) a se dostoi, a privi. *(Nu ~ să faci asta!)* **2.** a se cădea, a se cere, a se cuveni, a se impune, (înv. și pop.) a căuta. *(~ să procedăm astfel...)* **3.** a fi, a urma. *(Cînd va ~ să plec.)* **4.** a avea. *(~ să mai fac un singur pas.)*

TRÉBUIE adv. (pop.) músai. *(~ să plec.)*

TREBUINCIÓS adj. **1.** folositor, necesar, util, (rar) trebuitór, (înv.) trébnic. *(O muncă ~.)* **2.** cerut, cuvenit, necesar, trebuitor, (pop.) cuviinciós, (înv.) recerút. *(A făcut toate lucrurile ~ pentru...)*

TREBUÍNȚĂ s. **1.** folos, necesitate, utilitate, (pop.) priínță, (înv.) pólză. *(De mare ~.)* **2.** necesitate, nevoie, (înv. și pop.) treábă, (înv. și reg.) lípsă. *(Material didactic pentru ~ele școlii generale.)* **3.** cerință, necesitate, nevoie, solicitare. *(Ține seamă de ~ele pieței.)* **4.** cerință, exigență, imperativ, necesitate, nevoie, obligație, pretenție, (înv. și reg.) níștotă, (înv.) nevoínță, nevoíre, recerință, (fig.) comandamént. *(~ele epocii noastre.)*

TREBUITÓR adj. cerut, cuvenit, necesar, trebuincios, (pop.) cuviinciós, (înv.) recerút. *(A făcut toate lucrurile ~ pentru...)*

trebuitór adj. v. FOLOSITOR. NECESAR. TREBUINCIOS. UTIL.

TRECĂTOÁRE s. *(GEOGR.)* pas, strîmtoare, (pop.) plai, strúngă, (reg.) obîrșie, (înv.) potécă, strîmtúră. *(~ Oituz.)*

TRECĂTÓR adj., s. **1.** adj. momentan, provizoriu, temporar, vremelnic, (înv.) momentál, momentós. *(E doar o măsură ~.)* **2.** adj. nedefinitiv, provizoriu, temporar, vremelnic, (livr.) tranzitóriu, (înv.) provizóric, provizórnic. *(O situație ~.)* **3.** adj. efemer, pieritor, schimbător, temporar, vremelnic, (livr.) pasagér, (înv.) petrecătór, piericiós, pierít, stricăciós, temporál, vremelnicésc, (fig.) călătór, (înv. fig.) deșért. *(Întîmplări ~.)* **4.** adj. fugar, fugitiv, (livr.)

fugáci, (înv.) fugătór. *(O sclipire ~.)* **5.** s. pieton, (înv.) pedéstru. *(Erau puțini ~ pe stradă la ora aceea.)* **6.** s. călător. *(~ pe un drum de țară.)*

TRÉCE vb. **1.** a merge. *(Chiar acum ~ spre casă.)* **2.** a se duce, a merge. *(Te rog să ~ și pe la noi.)* **3.** a se abate, a da, a se opri. *(În drum a ~ și pe la el.)* **4.** a se scurge. *(Întreg convoiul a ~.)* **5.** a traversa. *(~ strada; ~ oceanul.)* **6.** a escalada, a sări. *(~ un zid.)*. **7.** a curge. *(Apa ~, pietrele rămîn.)* **8.** a zbura. *(Berzele ~ în stoluri spre Africa.)* **9.** a se deplasa. *(Proiectilul ~ prin aer.)* **10.** a da, a transmite. *(~ scrisoarea din mînă în mînă.)* **11.** a purta, a transmite. *(~ paharul din mînă în mînă.)* **12.** a bate, a sufla, (reg.) a vîntura. *(Crivățul rece ~ peste sat.)* **13.** a se transmite. *(Maladia a ~ de la unul la altul.)* **14.** a băga, a introduce, a vîrî. *(~ ața prin urechea acului.)* **15.** a pătrunde, a răzbate, a răzbi, a străbate, a străpunge, (livr.) a penetra. *(Cuiul ~ prin perete.)* **16.** a intra, a pătrunde. *(Acest cuvînt a ~ în limba literară.)* **17.** a repartiza, a vărsa. *(L-a ~ la artilerie.)* **18.** a consemna, a înregistra, a înscrie, a însemna, a nota, a scrie, (înv.) a notifica, a semna. *(~ într-un caiet cheltuielile zilnice.)* **19.** a se scurge, (pop.) a vremui, (înv.) a se prelungi, (fig.) a cúrge. *(Timpul a ~ încet.)* **20.** a se împlini, a se scurge. *(Au ~ 100 de ani de la...)* **21.** a se duce, a se încheia, a se sfîrși, a se termina. *(A ~ și vacanța!)* **22.** a (se) îngălbeni, a (se) ofili, a păli, a (se) usca, a (se) veșteji, (astăzi rar) a tînji, (pop.) a (se) gălbeni, (înv. și reg.) a seca, (reg.) a (se) petréce, a (se) pihăvi, (prin Mold.) a (se) probăjeni, (prin Mold. și Transilv.) a (se) probozi, (Mold. și Bucov.) a se ugili. *(O plantă care s-a ~.)* **23.** a se fana, (fig.) a se ofili, a se veșteji. *(Obrazul i s-a ~.)* **24.** a îmbătrîni, a se veșteji, (înv.) a se învechi, a (se) mători. *(X s-a ~ de tot!)* **25.** *(FON.)* a se modifica, a se preface, a se schimba, a se transforma. *(„L" intervocalic ~ în „r" în cuvintele românești de origine latină.)* **26.** a dispărea, a înceta, (astăzi rar) a se spárge. *(Primejdia, durerea a ~.)* **27.** a depăși, a întrece. *(Greutatea pachetului ~ de 10 kg.)* **28.** a promova. *(A ~ clasa.)* **29.** a-l cuprinde, a-l năpădi. *(Îl ~ nădușelile, fiorii.)*

trécе vb. v. IERTA. ÎNTÎMPLA. PETRECE.

TRÉCERE s. **1.** deplasare. *(~ lunii pe cer.)* **2.** treacăt. *(A venit în ~ pe la el.)* **3.** traversare. *(~ străzii.)* **4.** (concr.) pasaj. *(O ~ pentru călători.)* **5.** escaladare, sărire, sărit. *(~ unui zid.)* **6.** transmitere. *(~ scrisorii din mînă în mînă.)* **7.** băgare, băgat, introducere, vîrîre, vîrît. *(~ ației prin urechea acului.)* **8.** pătrundere, răzbatere, răzbire, străbatere, străpungere, (livr.) penetrănță, penetrăre, penetrăție. *(~ cuiului prin perete.)* **9.** intrare, pătrundere. *(~ cuvîntului în limba literară.)* **10.** repartizare, vărsare. *(~ lui la altă unitate.)* **11.** înregistrare, înscriere. *(~ în inventar.)* **12.** scurgere. *(~ timpului.)* **13.** tranziție. *(Stare de ~.)* **14.** *(FON.)* modificare, prefacere, schimbare, transformare. *(~ lui „l" intervocalic în „r" în elementele românești de origine latină.)* **15.** dispariție, încetare. *(~ durerii.)* **16.** promovare. *(~ clasei.)* **17.** influență, înrîurire, putere, (fig.) greutáte. *(Om cu ~.)* **18.** ascendent, autoritate, considerație, influență, înrîurire, prestigiu, reputație, respect, stimă, vază, (înv.) înrîurîtă, (fig.) crédit. *(Se bucură de o ~ suverană.)* **19.** apreciere, atenție, cinste, cinstire, considerație, onoare, prețuire, respect, stimă, vază, (livr.) condescendență, deferență, reverență, (înv. și reg.) seámă, (reg.) prețuiálă, (Mold.) lefterie, înv.) láudă, socoteálă, socotință, (grecism (înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)*

trecút adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

TRECÚT adj., s. **1.** adj. galben, îngălbenit, ofilit, pălit, uscat, veșted, veștejit, (pop.) gălbenít, (reg.) pîhăvít, (Mold. și Bucov.) ugilít. *(O plantă, o floare ~.)* **2.** adj. fanat, (fig.) ofilít, véșted, veștejít. *(O femeie ~.)* **3.** adj. apus, dispărut, pierdut. *(Vremuri de mult ~.)* **4.** adj. vechi. *(Din timpurile ~.)* **5.** s. *(GRAM.)* perfect.

TREFILÁRE s. *(TEHN.)* etirare, tragere, trefilat. *(~ sîrmei.)*

TREFILÁT s. *(TEHN.)* etirare, tragere, trefilare. *(~ sîrmei.)*

TRÉFLĂ s. ghindă, spatie, (reg.) crúce. *(~ la cărțile de joc.)*

trégher s. v. HAMAL.

trei-colóri s. v. REGINĂ.

trei-crái s. v. POPILNIC.

TRÉIER s. *(AGRIC.)* treierat, treierиș.

treiérа vb. v. COLINDA. CUTREIERA. PARCURGE. STRĂBATE. VÎNTURA.

TREIERÁT s. *(AGRIC.)* treier, treierиș. *(În vremea ~.)*

TREIERĂTOÁRE s. *(AGRON.)* batoză, (pop.) mașínă, (Transilv., Ban. și Olt.) tóbă. *(Duc grîul cules la ~.)*

treierătoáre s. v. TĂVĂLUG. VĂLĂTUC.

TREIERÍȘ s. *(AGRIC.)* treier, treierat. *(În vremea ~.)*

TREI-FRĂȚI s. *(BOT.; Viola saxatilis)* (reg.) micșunele-gălbioáre (pl.).

trei-frăți s. v. TRIFOIȘTE. UNGHIA-PĂSĂRII.

TREI-FRAȚI-PĂTĂȚI s. *(BOT.)* **1.** *(Viola hortensis)* (reg.) barba-împărátului. **2.** *(Viola tricolor)* (reg.) micșuneá.

trei-frați-pătăți s. v. PANSEA. PANSELUȚĂ. UNGHIA-PĂSĂRII.

TREI-IERÁRHI s. pl. *(BIS.)* (pop.) trisfetíte (pl.).

TREÍME s. triadă, trinitate, trio, (pop.) tróiță. *(Formau o ~.)*

trei-răi s. v. POPILNIC.

trei-răi-boierésc s. v. POPILNIC.

TRÉMUR s. **1.** dîrdîială, dîrdîit, tremurat, tremurătură, tremurici. *(Un ~ de frig.)* **2.** *(MED.)* friguri (pl.), frisoane (pl.), scuturătură, tremurătură, tremurici, (rar) scútur. *(L-a lăsat ~ de la criză.)* **3.** vibrare, vibrație. *(Avea un ~ în glas.)*

TREMURÁ vb. **1.** a dîrdîi. *(~ de frig.)* **2.** a se cutremura, a se înfiora, a se scutura, a tresări. *(Calul ~ din tot trupul.)* **3.** a se cutremura, a se încrîncena, a se înfiora, a se înfricoșa, a se îngrozi, a se înspăimînta, a se zgudui, (înv. și pop.) a se spăimînta, (înv. și reg.) a se spăima, (reg.) a se înfrica, a se scîrbi, (înv.) a se mira, (înv., în Mold.) a se oțărî, (reg. fig.) a se teși, (înv. fig.) a se încreți. *(A ~ la auzul acestei vești.)* **4.** a fremăta, a se înfiora, a palpita. *(Nările îi ~.)* **5.** a trepida, a vibra. *(Un corp elastic care ~.)* **6.** a se clătina, a se cutremura, a dîrdîi, a dudui, a se zgudui, (Mold. și Transilv.) a durdui, (înv.) a se ridica. *(Pereții ~ la cutremur.)* **7.** a (se) cuta, a (se) încreți, a (se) undui, (glumeț) a (se) zbîrli. *(Suprafața apei ~ de vînt.)* **8.** a licări, a pîlpîi, a sclipi, a vibra. *(Flacăra luminării ~.)* **9.** a vibra. *(Glasul îi ~ de emoție.)* **10.** (fam.) a țițîi. *(Îi ~ inima de frică.)*

TREMURÁT adj. tremurător, tremurînd. *(Cu glasul ~.)*

TREMURÁT s. dîrdîială, dîrdîit, tremur, tremurătură, tremurici. *(Un ~ de frig.)*

TREMURĂTOÁRE s. *(BOT.; Briza media)* (reg.) părășîn, iarba-iepurelui.

TREMURĂTÓR adj. **1.** trepidant, vibrant, vibrator. *(Corp elastic ~.)* **2.** fremătător, (rar) palpitător. *(Suprafața ~ a mării.)* **3.** pîlpîitor. *(Flacără ~.)* **4.** tremurat, tremurînd. *(Cu glasul ~.)*

TREMURĂTÚRĂ s. **1.** dîrdîială, dîrdîit, tremur, tremurat, tremurici. *(O ~ de frig.)* **2.** *(MED.)* friguri (pl.), frisoare (pl.), scuturătură, tremur, tremurici, (rar) scútur. *(L-au lăsat ~ile de la criză.)*

TREMURÍCI s. **1.** dîrdîială, dîrdîit, tremur, tremurat, tremurătură. *(Un ~ de frig.)* **2.** *(MED.)* friguri (pl.), frisoare (pl.), scuturătură, tremur, tremurătură, (rar) scútur. *(L-a lăsat ~ii de la criză.)*

tremurici s. v. PENTICOSTAL.

tremurici s. pl. v. PIFTIE. RĂCITURI.

TREMURÎND adj. tremurat, tremurător. *(Cu glasul ~.)*

TREN s. locomotivă, mașină, (înv. și pop.) car de fóc, (reg.) țug, (înv.) trăsură cu aburi. *(~ cu vagoane.)*

TRENÁ vb. **1.** a întîrzia, a lungi, a tărăgăna, a tergiversa, (înv.) a prelungi. *(A mai ~ soluționarea problemei.)* **2.** a se lungi, a (se) tărăgăna. *(Acțiunea romanului ~.)* **3.** a lîncezi, a stagna. *(Afacerile ~.)*

TRÉNĂ s. coadă, (înv.) șlep. *(Rochie cu ~.)*

TRENCI s. balon, balonzaid, fîș, fulgarin, impermeabil, manta. *(~ de ploaie.)*

tren subterán s. v. METROU.

TRENULÉȚ s. trenuț.

TRENÚȚ s. trenuleț.

TREPANÁRE s. *(MED.)* trepanație.

TREPANÁȚIE s. *(MED.)* trepanare.

trepădá vb. v. URDINA.

trepădáre s. v. DIAREE.

TREPĂDĂTOÁRE s. *(BOT.; Mercurialis annua)* (reg.) brei, slăbănóg, buruiană-cîinească.

trepădătoáre s. v. BREI.

TREPIDÁ vb. a tremura, a vibra. *(Un corp elastic care ~.)*

TREPIDÁNT adj. tremurător, vibrant, vibrator. *(Corp elastic ~.)*

TREPIDÁȚIE s. freamăt, palpitare, palpitație, pulsație. *(~ vieții.)*

TREPIÉD s. (înv.) tripód. *(~ pentru susținerea unui aparat.)*

TREPTÁT adj., adv. **1.** adj., adv. gradat, progresiv, (înv.) scăriș. *(Dezvoltare ~; se dezvoltă ~.)* **2.** adj. gradat, succesiv. *(O înșiruire ~.)* **3.** adj., adv. succesiv. *(~ zilele se măresc.)*

TRÉSĂ s. *(MIL.)* galon. *(Are ~ de ofițer.)*

TRESĂLTÁ vb. **1.** a fremăta, a se înfiora, a palpita, a tresări, a vibra. *(~ de emoție.)* **2.** (fig.) a sălta. *(Îi ~ inima de bucurie.)*

TRESĂRÍ vb. **1.** a fremăta, a se înfiora, a palpita, a tresălta, a vibra. *(~ de bucurie, de emoție.)* **2.** a se cutremura, a se înfiora, a se scutura, a tremura. *(Calul ~ din tot corpul.)* **3.** a bate, a palpita, a pulsa, a tăcăi, a ticăi, a se zbate, a zvîcni, (rar) a zvîcîi, (reg.) a bîcii, a tîcîti. *(Inima îi ~ cu putere.)*

TRESĂRÍRE s. bătaie, palpitare, palpitație, pulsație, ticăit, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ a inimii.)*

tresăritúră s. v. BĂTAIE. PALPITARE. PALPITAȚIE. PULSAȚIE. TICĂIT. TRESĂRIRE. ZBATERE. ZVÎCNEALĂ. ZVÎCNET. ZVÎCNIRE. ZVÎCNIT. ZVÎCNITURĂ.

trestícă s. v. TRESTIOARĂ.

TRÉSTIE s. *(BOT.)* **1.** *(Phragmites communis)* stuf, (Transilv. și Maram.) nádă. **2.** *trestie-de-cîmp (Calamagrostis epigeios)* = (reg.) pănușíță, stuf, iarbă-róșie, trestie-mícă, trestie-noduroásă.

trestie-mícă s. v. TRESTIE-DE-CÎMP.

trestie-mirositoáre s. v. OBLIGEANĂ.

trestie-noduroásă s. v. TRESTIE-DE-CÎMP.

TRESTIOÁRĂ s. *(BOT.)* (reg.) trestícă.

TREZÍ vb. **1.** a (se) deștepta, a (se) scula, (pop.) a (se) pomeni, (înv. și reg.) a (se) scormoni, a (se) stîrni, (prin Mold.) a (se) suminica, (înv.) a (se) scorni. *(S-a ~ devreme.)* **2.** a se dezmetici, a se reculege, a se regăsi, a-și reveni, (înv.) a se dezmeți, a se recuceri, a se reumple, (rar fig.) a se dezbăta. *(S-a ~ destul de repede și a acționat normal.)* **3.** (rar) a (se) dezbăta. *(S-a ~ din beție.)* **4.** a (se) dezmetici, (rar) a (se) dezbăta. *(S-a ~ după chef.)* **5.** a se afla, a se găsi, a se pomeni, a se vedea. *(S-a ~ încolțit de creditori.)* **6.** a deștepta, a produce, a provoca, a solicita, a stîrni, a suscita, *(Cartea a ~ un mare interes.)* **7.** a se răsufla. *(Vinul s-a ~.)*

trezí vb. v. DUMERI. ÎNȚELEGE. LĂMURI. PRICEPE. ȘTI.

TREZÍE s. **1.** nesomn, veghe, (livr.) vigilitáte, (rar) veghére. *(Stare de ~.)* **2.** priveghere, veghe, (înv. și reg.) privéghi, (reg.) privegheálă. *(~ lui n-a durat mult.)*

TREZÍRE s. **1.** deșteptare, sculare, sculat. *(~ din somn.)* **2.** dezmeticire, reculegere, regăsire, revenire. *(~ cuiva din uluială.)* **3.** răsuflare. *(~ unei băuturi.)*

TREZÍT adj. **1.** dezmeticit, recules, (rar) dezameţit. *(Un om ~ din uluială.)* **2.** clocit, împuţit, răsuflat, stătut, (reg.) mocnit, zăcut, (prin Mold.) băhnit, (prin Mold. și Bucov.) bîhlit. *(Apă ~.)*

TREZORIÉR s. (înv.) tezaurár. *(Are funcţia de ~.)*

TRIÁ vb. a alege, a selecta, a selecţiona, a sorta. *(A ~ seminţele pe calităţi.)*

TRIÁDĂ s. treime, trinitate, trio, (pop.) tróiţă. *(Formau o ~.)*

TRIÁJ s. selectare, selecţionare, triere. *(Un meci de ~.)*

TRIÁNGLU s. *(MUZ.)* triunghi.

triángul s. v. TRIUNGHI.

triangulár adj. v. TRIUNGHIULAR.

trías s. v. TRIASIC.

TRIÁSIC s. *(GEOL.)* (înv.) trías.

TRIÁT adj. ales, fin, selectat, selecţionat, sortat, superior. *(Vinuri ~.)*

TRIÁT s. alegere, ales, selectare, selectat, selecţie, selecţionare, selecţionat, sortare, sortat, triere. *(~ seminţelor.)*

TRIB s. neam, seminție, (înv. și pop.) sămînţă. *(Din ~ hunilor.)*

TRIBADÍSM s. *(MED.)* lesbianism, safism.

TRIBUNÁL s. *(JUR.)* (înv.) pretóriu, scáun, (rusism înv.) presústvie, (înv., în Transilv.) tábulă.

TRIBÚT s. *(IST.)* **1.** bir, (înv.) nevóie. *(A refuzat să plătească ~ turcilor.)* **2.** haraci, (impr.) peșchéș. *(~ anual.)*

TRICHINÓZĂ s. *(MED. VET.)* cisticercoză, (pop.) línte, măzăríche, (reg.) spurcăciúne. *(Porc bolnav de ~.)*

TRICICLÉTĂ s. (rar) tricíclu. *(Merge pe ~.)*

tricíclu s. v. TRICICLETĂ.

TRICLORMETÁN s. *(FARM.)* cloroform. *(~ este un narcotic.)*

TRICOLÓR adj. (rar) tricromátic. *(Drapel ~.)*

TRICÓRN s. (înv. și reg.) șleápcă, (înv.) șleápă. *(Purta ~ pe cap.)*

TRICOTÁ vb. a împleti, (Transilv. și Ban.) a ștricăni. *(A ~ un pulover.)*

TRICOTÁRE s. împletire, împletit, tricotat. *(~ unui pulover.)*

TRICOTÁT adj. împletit. *(Un jerseu ~.)*

TRICOTÁT s. împletire, împletit, tricotare. *(~ unui pulover.)*

TRICÓU s. maiou.

tricromátic adj. v. TRICOLOR.

trictrác s. v. TABLE.

triéră s. v. TRIREMĂ.

TRIÉRE s. **1.** alegere, ales, selectare, selectat, selecţie, selecţionare, selecţionat, sortare, sortat, triat. *(~ seminţelor.)* **2.** selectare, selecţionare, triaj. *(Un meci de ~.)*

trieréi s. pl. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC.

TRIFAZÁT adj. *(FIZ., CHIM.)* trifazic. *(Sistem ~.)*

TRIFÁZIC adj. *(FIZ., CHIM.)* trifazat. *(Sistem ~.)*

trifói s. v. CULBECEASĂ. PAPANAȘ. SPARCETĂ. TRIFOIAȘ.

trifoi-amár s. v. PLUTICĂ. TRIFOIȘTE.

TRIFOIÁȘ s. *(BOT.; Trifolium campestre* sau *procumbens)* (reg.) trifói.

trifoiaș-sălbátic s. v. CULBECEASĂ.

trifoi-căprésc s. v. SUNĂTOARE.

trifoi-de-ápă s. v. PLUTICĂ.

trifoi-de-báltă s. v. TRIFOIȘTE.

trifoi-de-lác s. v. TRIFOIȘTE.

trifoi-máre s. v. SULFINĂ.

trifoi-măcriș s. v. MĂCRIȘ.

trifoi-sălbátic s. v. SULIȚICĂ.

TRIFOÍȘTE s. *(BOT.; Menyanthes trifoliata)* (reg.) plămînáre, trei-frăți, trifoi-amár, trifoi-de-báltă, trifoi-de-lác.

trifoiște s. v. GHIZDEI. GHIZDEI MARE. SOVÎRF.

trifoiul-căprelor s. v. SULIȚICĂ.

trifoiul-răcului s. v. VĂTĂMĂTOARE.

triftór s. v. PÎLNIE.

TRIL s. *(MUZ.)* (înv.) tererém.

TRIMÉSTRU s. (înv.) cvartál. *(~ din anul calendaristic.)*

TRIMETILBENZEN SIMÉTRIC s. *(CHIM.)* mesitilenă.

TRIMÍS s. expediere, expediţie, trimitere. *(~ unui colet prin mesagerii.)*

TRIMÍS s. **1.** delegat, emisar, împuternicit, mesager, reprezentant, sol, (prin Transilv.) mînát, (înv.) misít, rugătór, solitór. *(~ al unui stat străin.)* **2.** crainic, mesager, sol, vestitor, (reg.) crancău, (înv.) poslánet, poslánic, pristáv, strigătór, telál. *(Au anunţat vestea printr-un ~.)*

TRIMÍTE vb. **1.** (înv. și pop.) a mîna. *(L-am ~ la cumpărături.)* **2.** a porni. *(I-a ~ cu greu la drum.)* **3.** a expedia, (reg.) a mîna, (înv.) a porni, (grecism înv.) a proftaxi. *(A ~ coletele.)* **4.** a adresa, a expedia, a scrie, (reg.) a mîna. *(Cui i-ai ~ scrisoarea?)* **5.** a adresa, a expedia, a înainta. *(A ~ o cerere unei instituţii.)*

TRIMÍTERE s. **1.** expediere, expediţie, trimis. *(~ unui colet prin mesagerii.)* **2.** expediere, înaintare. *(~ unei cereri.)* **3.** comunicare, transmitere. *(~ unor veşti.)*

TRIMIȚĂTÓR s., adj. expeditor. *(~ al coletului.)*

TRINCHÉT s. *(MAR.)* arbore mic.

TRINITARIÁN s., adj. *(BIS.)* mathurin. *(Prozelit ~.)*

TRINITÁTE s. **1.** *(BIS.)* sfînta treime, (pop.) tróiță. **2.** treime, triadă, trio, (pop.) tróiță. *(Formau o ~ nedespărţită.)*

TRINITRAT DE GLICERÍNĂ s. *(CHIM.)* nitroglicerină, trinitroglicerină.

TRINITROCELULÓZĂ s. *(CHIM.)* fulmicoton.

TRINITROFENÓL s. *(CHIM.)* acid picric.

TRINITROGLICERÍNĂ s. *(CHIM.)* nitroglicerină, trinitrat de glicerină.

TRINITROTOLUÉN s. *(CHIM.)* trotil.

TRÍO s. **1.** *(MUZ.)* terţet. *(~ dintr-o operă.)* **2.** treime, triadă, trinitate, (pop.) tróiţă. *(Formau un ~ nedespărţit.)*

TRIOLEÍNĂ s. *(CHIM.)* oleină.

TRIÓR s. *(AGRON.)* vînturătoare, (prin Bucov.) şpiţ, (Transilv. şi Maram.) vînturâşcă.

TRIORÁ vb. *(AGRON.)* a vîntura. *(~ seminţele cu triorul.)*

TRIOXÍD s. *(CHIM.) trioxid de arsen* = (pop.) şoricioáică, (reg.) şorecíe, şoriceásă, şoricícă, (înv.) şoriceáscă; *trioxid de sulf* = anhidridă sulfurică.

TRIPAFLAVÍNĂ s. *(FARM.)* acriflavină.

TRIPLÁ vb. a (se) întrei. *(Producţia s-a ~.)*

TRIPLÁRE s. întreire. *(~ producţiei.)*

TRÍPLU adj. întreit. *(Sumă ~.)*

tripód s. v. TREPIED.

TRÍPOLI s. *(MIN.)* diatomit, kiselgur, pămîntel, pămînt de diatomee.

tripotáj s. v. ESCROCHERIE. HOŢIE. IMPOSTURĂ. ÎNŞELĂCIUNE. ÎNŞELĂTORIE. PUNGĂŞEALĂ. PUNGĂŞIE. ŞARLATANIE. ŞMECHERIE.

trirégn s. v. TIARĂ.

TRIRÉMĂ s. *(MAR.)* (rar) triéră.

trisfetíte s. pl. v. TREI-IERARHI.

trisfetítele s. pl. art. v. TOIEGELE.

TRIST adj. **1.** abătut, amărît, deprimat, descurajat, indispus, îndurerat, întristat, mîhnit, necăjit, supărat, (pop). obidít, (înv. şi reg.) scîrbít, supărăcíos, (înv.) dosădít, ponosít, pricăjít, (fig.) cătrănít, pleoştít, plouát. *(E tare ~ de vestea primită.)* **2.** întristat, mîhnit, posomorît, (fig.) înnegurát, înnorát, întunecát, mohorît. *(O faţă ~.)* **3.** melancolic, (înv.) melancholicós. *(Privire ~.)* **4.** duios, îndurerat, întristat. *(Se confesa cu glas ~.)* **5.** jalnic, plîngăreţ, plîngător, scîncit, tînguitor, (rar) scîncitór. *(Cînta cu glas ~.)* **6.** tînguios, tînguitor. *(O doină ~.)* **7.** duios, dureros, jalnic. *(O romanţă ~.)* **8.** elegiac, melancolic. *(Poezie cu caracter ~.)* **9.** dureros, jalnic, nenorocit, (înv. şi reg.) milós. *(Întîmplare ~.)* **10.** dureros, întristător. *(O situaţie ~.)* **11.** demoralizant, deprimant, descurajant, dezolant, mohorît, posomorît, (rar) dezolatór, posác. *(Un peisaj ~.)* **12.** melancolic, posomorît. *(O noapte ~.)*

TRISTÉŢE s. **1.** amărăciune, întristare, mîhnire, necaz, supărare, (înv. şi pop.) obidíre, (pop.) obídă, (înv. şi reg.) scîrbă, (Transilv., Mold. şi Bucov.) bănát, (înv.) mîhneálă, mîhniciúne, scîrbíe, (fig.) cătrăníre. *(Ţi-a trecut ~?)* **2.** întristare, mîhnire, posomoreală, (rar) posăceálă, (fig.) înnoráre. *(~ privirii.)* **3.** duioşie, durere, întristare, jale. *(~ exprimată de o doină.)* **4.** melancolie. *(O dulce ~.)*

TRIŞÁ vb. I. (înv. şi reg.) a sfeti. *(A ~ la jocul de cărţi.)* **2.** a **ademeni**, a amăgi, a încînta, a înşela, a minţi, a momi, a păcăli, a prosti, a purta, (livr.) a iluziona, (înv. şi reg.) a juca, a planisi, a poticări, a prilesti, a sminti, a smomi, a ştutill, (reg.) a şugui, (Transilv. şi Ban.) a celui, (Munt.) a mîglisi, (Transilv.) a tăşca, (înv.) a aromi, a blăzni, a gîmbosi, a măguli, a mistifica, a surprínde, (fam.) a dúce, a fraieri, a şmecheri, (fam. fig.) a árde, a fríge, a încălţa, a pingeli, a pingelui, a pîrli, a potcovi, a prăji, (Mold. fig.) a boi, (înv. fig.) a luneca. *(I-a ~ cu minciuni.)*

TRIŞÁRE s, ademenire, amăgire, înşelare, înşelăciune, înşelătorie, momire, păcăleală, păcălire, păcălit, prostire, prostit, (livr.) iluzionáre, (reg.) păcálă, (Transilv. şi Ban.) celşág, celuiálă, celuíre, (Munt.) mîgliscálă, miglisíre, (înv.) măglisitúră, prilăstíre, (fam. fig.) pingelíre, pingeluiálă, pingeluíre. *(~ cuiva prin vorbe mincinoase.)*

TRIŞÁT adj. ademenit, amăgit, înşelat, păcălit, prostit, (Transilv. şi Ban.) celuít, (înv.) prilestít, (fam.) dus, fraierít, (fam. fig.) pingelít, pingeluít, (fig.) buzát. *(Om ~.)*

TRÍŞCĂ s. *(MUZ.)* (prin. Olt.) **totîlcă**. *(A cînta din ~.)*

triste s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

TRIUMFÁ vb. (livr.) a jubila. *(Eu mă necăjeam, iar ea ~.)*

TRIUMFÁL adj. triumfător, (înv.) triumfálnic. *(S-a bucurat de o primire ~.)*

triumfálnic adj. v. TRIUMFAL. TRIUMFĂTOR.

TRIUMFĂTÓR adj., s. **1.** adj., s. biruitor, cîştigător, izbînditor, învingător, victorios. *(~ într-o competiţie.)* **2.** adj. atotbiruitor. *(Forţă ~.)* **3.** adj. triumfal, (înv.) triumfálnic, *(S-a bucurat de o primire ~.)*

TRIÚNGHI s. **1.** *(GEOM.)* (înv.) triángul. **2.** *(MUZ.)* trianglu.

TRIUNGHIULÁR adj. *(GEOM.)* (înv.) triangulár. *(De formă ~.)*

TRIVIÁL adj. deşănţat, imoral, impudic, indecent, necuviincios, neruşinat, obscen, pornografic, scabros, scîrbos, vulgar, (livr.) licenţiós, (înv. şi pop.) scîrnav, slóbod, (reg.) porcotós, (fam.) deşucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(O glumă, o atitudine ~.)*

TRIVIALITÁTE s. imoralitate, impudoare, indecenţă, necuviinţă, neruşinare, obscenitate, pornografie, scabrozitate, vulgaritate, (livr.) impudicitáte, licénţă, licenţiozitáte, (înv. şi pop.) mascará, măscără, măscăriciúne, măscăríe, scîrnăvíe. *(~ cuiva; un act de ~.)*

trîmbáci s. v. GORNIST. TRÎMBIŢAŞ. TROMPET. TROMPETIST.

TRÎMBĂ s. **1.** sul, val, vălătuc, (Olt. şi Ban.) vîg. *(O ~ de pînză.)* **2.** coloană, sul, vîrtej, (pop.) vólbură. *(O ~ de praf.)* **3.** dîră, dungă, fascicul, fîşie, rază, (fig.) sprînceánă. *(O ~ de lumină.)*

trîmbă s. v. COLOANĂ. CONVOI. LANŢ. RÎND. ŞIR.

trîmbicér s. v. GORNIST. TRÎMBIŢAŞ. TROMPET. TROMPETIST.

trîmbiţár s. v. GORNIST. TRÎMBIŢAŞ. TROMPET. TROMPETIST.

TRÎMBIȚÁȘ s. *(MIL.)* gornist, trompet, trompetist, (rar) trîmbițár, (înv.) trîmbáci, trîmbicér, trompetáș, trubáci.

TRÎMBIȚĂ s. *(MIL.)* goarnă, trompetă, (înv.) trómpă, trúbă.

trîmbițá s. v. BUCIUM.

trînd adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

TRÎNDAV adj., s. indolent, leneș, puturos, trîntor, (rar) somnorós, (înv. și pop.) nehárnic, (reg.) cániv, lenós, zăcáș, (Mold.) duglán, dúgliș, láinic, (prin Olt.) sanchíu, (Transilv. și Bucov.) trînd, (înv.) lenevós, tanduríu. *(Om ~.)*

TRÎNDĂVEÁLĂ s. indolență, lene, lenevie, puturoșenie, trîndăvie, (rar) lenevíre, puturoșie, trîndăvít, (înv.) tandúr. *(Nu face nimic, e de-o ~ fără pereche.)*

TRÎNDĂVÍ vb. a lenevi, (rar și fam.) a tîndăli, (rar) a tolăni, a trîntori, (reg.) a migăli, a milcoși, a putori, a zăcări, (prin Ban.) a modoși, (fig.) a cloci. *(Toată ziua ~.)*

TRÎNDĂVÍE s. indolență, lene, lenevie, puturoșenie, trîndăveală, (rar) lenevíre, puturoșie, trîndăvít, (înv.) tandúr. *(Nu face nimic, e de-o ~ fără pereche.)*

trîndăvít s. v. INDOLENȚĂ. LENE. LENEVIE. PUTUROȘENIE. TRÎNDĂVEALĂ. TRÎNDĂVIE.

trîndúș s. v. BĂLIGAR.

TRÎNJI s. pl. *(BOT.; Neottia nidus-avis)* (reg.) cuibușór, cuibul-pămîntului.

trînji s. pl. v. HEMOROIZI. ȘOALDINĂ.

trînjin s. v. ȘOALDINĂ.

TRÎNTĂ s. *(SPORT)* voinicească.

trîntă s. v. LUPTĂ.

trînteálă s. v. BĂTAIE. ÎNCĂIERARE. LUPTĂ.

TRÎNTÍ vb. **1.** a arunca, a azvîrli, a culca, a dărîma, a doborî, a întinde, a lungi, a prăbuși, a prăvăli, a răsturna, (pop. și fam.) a așterne, (pop.) a păli, (înv. și reg.) a răntuna, (înv.) a oborî, a poligni, (fig.) a secera. *(Cu o lovitură l-a ~ la pămînt.)* **2.** a se culca, a se întinde, a se lungi, (înv.) a se tínde. *(S-a ~ puțin după amiază.)* **3.** a (se) izbi, (pop. și fam.) a (se) bufni, a (se) buși. *(I-a ~ un pumn în nas.)* **4.** a izbi, a lovi. *(A ~ cu pumnul în masă.)* **5.** a izbi, a repezi. *(A ~ ușa de perete.)*

trînti vb. v. LĂSA. RESPINGE.

TRÎNTÍRE s. **1.** culcare, dărîmare, doborîre, lungire, prăbușire, prăvălire, răsturnare, (înv.) răsturnătúră. *(~ cuiva la pămînt cu o lovitură.)* **2.** aruncare, azvîrlire, doborîre. *(~ călărețului din șa.)* **3.** culcare, culcat, întindere, lungire. *(~ cuiva după amiază.)*

TRÎNTÍT adj. **1.** culcat, doborît, răsturnat. *(Niște scaune~.)* **2.** culcat, întins, lungit, tolănit, (reg.) răbunít, (Mold.) tologít. *(Stă puțin ~ după amiază.)* **3.** răsturnat, tolănit. *(Ședea ~ în fotoliu.)*

TRÎNTITÚRĂ s. izbitură, lovitură. *(O ~ de ușă.)*

trîntitúră s. v. BĂTĂTURĂ. PĂDUCEL.

TRÎNTOR adj., s. **1.** adj., s. indolent, leneș, puturos, trîndav, (rar) somnorós, (înv. și pop.) nehárnic, (reg.) cániv, lenós, zăcáș, (Mold.) duglán, dúgliș, láinic, (prin. Olt.) sanchíu, (Transilv. și Bucov.) trînd, (înv.) lenevós, tanduríu. *(Om ~.)* **2.** s. *(ENTOM.)* (prin Mold.) lăutár. *(Albină lucrătoare și ~.)*

trîntor-de-căi s. v. MUSCA-CALULUI.

trîntorí vb. v. LENEVI. TRÎNDĂVI.

trînz s. v. BĂLIGAR.

TROÁCĂ s. **1.** adăpătoare, jgheab, uluc, (pop.) téică, (înv. și reg.) scoc, (reg.) móldă, vălău, (Bucov. și Transilv.) halău, (Munt., Olt. și Ban.) píuă. *(~ pentru adăpatul vitelor.)* **2.** (la pl.) boarfe (pl.), bulendre (pl.), calabalîc, catrafuse (pl.), țoale (pl.), (reg.) bodroánțe (pl.), ciovéie (pl.), trancanále (pl.), (Olt.) dănăiae. *(Ia-ți ~ și pleacă!)*

troácă s. v. CARAPACE. LADĂ. POSTAVĂ. TĂRTĂCUȚĂ. TIGVĂ. TÎLV.

troáhnă s. v. CATAR. CORIZĂ. FEBRĂ TIFOIDĂ. GRIPĂ. GUTURAI. RĂCEALĂ. RINITĂ. TIFOS.

TROC s. (reg.) trámpă. *(Schimbul în natură se numește ~.)*

TROC s. taftur. *(Cu ~ se strînge șaua pe cal.)*

TROFÉU s. cupă. *(A cîștigat ~ pus în joc.)*

TROFÍE s. *(FIZIOL.)* trofism.

TROFÍSM s. *(FIZIOL.)* trofie.

TROG s. *(GEOL., GEOGR.)* vale glaciară.

TROIÁN s. nămete, noian, (prin Mold.) **sul.** *(Un ~ de zăpadă.)*

troián s. v. GRĂMADĂ. MALDĂR. MORMAN. MOVILĂ. PURCOI.

TROIENÍ vb. **1.** a (se) înnămeți, a (se) întroieni, a (se) înzăpezi, a (se) nămeți, (reg.) a (se) omeți. *(Drumurile s-au ~.)* **2.** a viscoli. *(Vîntul ~ zăpada.)*

TROIENÍRE s. înnămețire, întroienire, înzăpezire, nămețire, (reg.) omețíre. *(~ drumurilor.)*

TROIENÍT adj. **1.** înnămețit, întroienit, înzăpezit, nămețit, (reg.) omețít. *(Drum ~.)* **2.** viscolit. *(Zăpadă~.)*

TRÓIȚĂ s. cruce, (Transilv. și Ban.) **rúgă.** *(O ~ la margine de drum.)*

tróiță s. v. SFÎNTA TREIME. TRIADĂ. TRINITATE. TRIO.

TROLEIBÚZ s. (impr.) troléu. *(Stație de ~.)*

troléu s. v. TROLEIBUZ.

TRÓMBĂ s. **1.** vîrtej, (rar) sul. *(O~ de vînt.)* **2.** vîrtej, (pop.) vîntoásă. *(O ~ de praf.)*

tromboáne s. pl. v. INVENȚIE. MINCIUNĂ. NĂSCOCEALĂ. NĂSCOCIRE. NĂSCOCITURĂ. NEADEVĂR. PALAVRĂ. PLĂSMUIRE. POVESTE. SCORNEALĂ. SCORNIRE. SCORNITURĂ.

TROMBOCHINÁZĂ s. *(BIOL.)* tromboplastină.

TROMBOCÍT s. *(BIOL.)* plachetă sanguină.

TROMBOGÉN s. *(BIOL.)* protrombină.

trombón s. v. GURĂ.

tromboníst s. v. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN.

TROMBOPLASTÍNĂ s. *(BIOL.)* trombochinază.

TRÓMPĂ s. *(ANAT.) trompa lui Eustache* = salpinge. *(~ unește urechea medie cu fosele nazale); trompă uterină* = salpinge. *(~ face legătura între ovar și uter.)*

trómpă s. v. CORN. GOARNĂ. TRÎMBIȚĂ. TROMPETĂ.

TROMPÉT s. *(MIL.)* gornist, trîmbițaș, trompetist, (rar) trîmbițár, (înv.) trîmbáci, trîmbicér, trompetáș, trubáci.

trompetáș s. v. GORNIST. TRÎMBIȚAȘ. TROMPET. TROMPETIST.

TROMPÉTĂ s. goarnă, trîmbiță, (înv.) trómpă, trúbă.

TROMPETÍST s. gornist, trîmbițaș, trompet, (rar) trîmbițár, (înv.) trîmbáci, trîmbicér, trompetáș, trubáci.

TRON s. (înv.) scáun, taht. *(Domnitorul avea un ~ aurit.)*

tron s. v. COȘCIUG. CUFĂR. DOMNIE. LADĂ. SICRIU.

TRONÁ vb. a domina, a stăpîni. *(~ peste întreaga împărăție.)*

TRONC interj. zdup! *(~ ! cu sticla de pămînt.)*

troncăní vb. v. DURĂI. DURUI. FLECĂRI. HODOROGI. HURUI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

TRONCĂNÍRE s. troncănit, troncăt.

TRONCĂNÍT s. troncănire, troncăt.

TRÓNCĂT s. troncănire, troncănit.

tronconón s. v. TRUNCHI DE CON.

trónul s. art. v. CASIOPEEA.

TROP s. *(LIT.)* figură de stil, (înv.) shímă.

TRÓPAI interj. ropai!

TROPÁR s. *(BIS.)* imn.

TROPĂÍ vb. (rar) a tropoti, a zupăi, (reg.) a zdupăi, (Mold. și Bucov.) a dupăi. *(Nu mai ~ atîta !; caii ~.)*

TROPĂIÁLĂ s. tropăit, tropăitură, tropot, (rar) zupăít, zupăitúră, (pop.) treápăd, (reg.) zdupăiálă, (Mold. și Bucov.) dupăít, dupăitúră. *(~ de copite.)*

TROPĂÍT s. 1. tropăială, tropăitură, tropot, (rar) zupăít, zupăitúră, (pop.) treápăd, (reg.) zdupăiálă, (Mold. și Bucov.) dupăít, dupăitúră. *(~ de copite.)* 2. ropot. *(Un ~ de bocanci.)*

TROPĂITÚRĂ s. tropăială, tropăit, tropot, (rar) zupăít, zupăitúră, (pop.) treápăd, (reg.) zdupăiálă, (Mold. și Bucov.) dupăít, dupăitúră. *(~ de copite.)*

TROPICÁL adj. arzător, canicular, dogoritor, fierbinte, torid, zăpușitor, (reg.) zădufós, zăpușít, (prin Ban. și Olt.) pripitór. *(O zi ~ ; soare ~ ; căldură ~.)*

TRÓPICE s. pl. *(GEOGR.)* zonă tropicală.

tropicul cáncerului s. v. TROPICUL RĂCULUI.

TROPICUL RĂCULUI s. *(GEOGR.)* (pop.) tropicul cáncerului.

TRÓPOT s. tropăială, tropăit, tropăitură, (rar) zupăít, zupăitúră, (pop.) treápăd, (reg.) zdupăiálă, (Mold. și Bucov.) dupăít, dupăitúră. *(~ de copite.)*

tropotí vb. v. TROPĂI.

troscăní vb. v. POCNI. TROSNI.

TRÓSCOT s. *(BOT.)* 1. *(Polygonum aviculare)* (reg.) porcín, sporíș, tîrsoáică, troscoțél, tróscovă. 2. *troscot de apă (Polygonum amfibium)* = (reg.) sălcúță.

tróscot s. v. POCNET. POCNITURĂ. RĂCULEȚ. TROSNET. TROSNITURĂ.

troscot-de-cîmp s.v. SCÎRȚÎITOARE. TROSCOȚEL.

TROSCOȚÉL s. *(BOT.; Polygonum arvense)* scîrțîitoare, (reg.) hericícă, troscot-de-cîmp.

troscoțél s. v. RĂCULEȚ. TROSCOT.

tróscovă s. v. TROSCOT.

TRÓSNET s. 1. pîrîit, pîrîitură, trosnitură, (reg.) pîrpăitúră. *(~ lemnelor care ard.)* 2. pocnet, pocnitură, trosnitură, (reg.) tróscot. *(Un ~ de armă.)*

TROSNÍ vb. 1. a pîrîi, (înv.) a prîsni. *(Focul ~.)* 2. a pocni, (reg.) a troscăni. *(~ din pistoale.)* 3. a pîrîi, a pocni. *(Îi ~ încheieturile.)* 4. a plesni, a pocni. *(~ din bici.)*

TROSNÍRE s. plesnire, pocnire. *(~ din bici.)*

TROSNITÚRĂ s. 1. pîrîit, pîrîitură, trosnet, (reg.) pîrpăitúră. *(~ lemnelor care ard.)* 2. pocnet, pocnitură, trosnet, (reg.) tróscot. *(O ~ de armă.)* 3. plesnitură, pocnitură. *(~ de bici.)*

trotéur s. v. TRĂPAȘ.

TROTÍL s. *(CHIM.)* trinitrotoluen.

trubáci s. v. GORNIST. TRÎMBIȚAȘ. TROMPET. TROMPETIST.

trúbă s. v. GOARNĂ. TRÎMBIȚĂ. TROMPETĂ.

TRUC s. stratagemă, subterfugiu, șiretenie, șiretlic, șmecherie, tertip, viclenie, vicleșug, (rar) sireție, (reg.) solomonie, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (înv.) marafét, măiestrie, (fam.) chichiță, chițibúș, manévră, merchéz. *(De ce ~ a uzat?)*

TRÚDĂ s. 1. oboseală, osteneală, (rar) obosíre. *(Simte ~ unei zile grele de muncă.)* 2. cazná, chin, efort, forțare, muncă, osteneală, sforțare, silință, strădanie, străduință, zbatere, (livr.) travăliu, (rar) străduiálă, străduire, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morînceálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoínță, osteníță, sfórță, strădănuínță, strădănuíre. *(~ lui a fost încununată de succes.)* 3. efort, greutate, osteneală. *(Cu multă ~.)* 4. salahorie, salahorit. *(După atîta ~.)*

trúdă s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. DURERE. PATIMĂ. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUFERINȚĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

TRUDÍ vb. 1. a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se strădui, a se zbate, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a se osîrdnici, a se osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)* 2. a se munci, a se obosi, a se osteni,

(înv. și pop.) a se nevoi, (fig.) a asuda. *(Nu te mai ~ atîta pentru ...)* **3.** a robi. *(A ~ din greu în slujba lui.)* **4.** a roboti. *(A ~ toată viața în zadar.)* **5.** a canoni, a căzni, a chinui, a munci, a schingiui, a tortura, (înv. și reg.) a pedepsi, (reg.) a negăti, a strînge, (înv.) a strădui. *(L-au ~ pentru a-și mărturisi fapta.)*

trudi vb. v. CĂUTA. ÎNCERCA. SILI. STRĂDUI.

TRUDÍT adj. **1.** chinuit, consumat, frămîntat, muncit, necăjit, zbuciumat, (reg.) canonit, (înv.) necăjitór. *(Om ~.)* **2.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, vlăguit, zdrobit, (Mold.) batojit, (prin Munt.) tihobít, (înv.) stătut. *(S-a întors ~ de la muncă.)*

TRUDNIC adj. epuizant, extenuant, istovitor, obositor, (rar) vlăguitór, (pop.) ostenitór, (înv. și reg.) osteniciós. *(O muncă ~.)*

trudnicie s. v. CALVAR. CANON. CAZNĂ. CHIN. DURERE. PATIMĂ. SCHINGIUIRE. SCHINGIUIT. SUFERINȚĂ. SUPLICIU. TORTURĂ.

TRUFANDÁ s. (înv.) primíții (pl.). *(A mînca ~ale.)*

TRUFÁȘ adj. **1.** fudul, grandoman, infatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, semeț, țanțoș, vanitos, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) măréț, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuit, (înv. și reg.) pișín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțat, zadarnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobit. *(Ce te ții așa ~?)* **2.** mîndru, orgolios, semeț, (rar) superb. *(Manifestă un ~ dispreț pentru cei din jur.)* **3.** arogant, impertinent, insolent, irevereníios, îndrăznet, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semet, sfidător, sfruntat, țanțoș, (livr.) prezumțiós, (rar) nemîrnînat, (pop. și fam.) țîfnós, (înv. și reg.) rușinát, (Transilv.) șulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~.)*

trufáș adj. v. GRANDIOS. IMPOZANT. IMPUNĂTOR. MAIESTOS. MĂREȚ. MONUMENTAL. SPLENDID. SUPERB.

trúfă s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. TRUFIE. VANITATE.

trufășie s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. TRUFIE. VANITATE.

trufí vb. v. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. LĂUDA. MÎNDRI. SEMEȚI.

TRUFÍE s. aroganță, falĕ, fudulie, infatuare, înfumurare, îngîmfare, mîndrie, orgoliu, semeție, vanitate, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmție, suficiență, (rar) superbíe, țanțoșíe, (înv. și pop.) măreție, mărire, (pop. și fam.) ífos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșíe, (înv.) fălnicíe, láudă, măríe, mărime, mîndrețe, pohfálă, preaînălțare, preaînălțime, semețíre, trúfă, trufășie, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)*

truism s. v. BANALITATE. LOC COMUN. PLATITUDINE. PROZAISM.

TRUNCHI s. **1.** *(BOT.)* tulpină, (înv. și reg.) stéblă. *(~ de copac.)* **2.** butuc, tăietor, (rar) tăiș, (reg.) tăiúș, (Transilv. și Bucov.) lemnár. *(~ de spart lemne.)* **3.** butuc, scaun. *(~ de măcelărie.)* **4.** *(ANAT.)* corp, trup. *(Omul este alcătuit din cap, gît, ~ și membre.)* **5.** *(ANAT.)* talie. *(Grîul îi ajungea pînă la ~.)* **6.** tors. *(Sculptura reprezintă ~ unui bărbat.)* **7.** *(GEOM.) trunchi de con* = (rar) troncón.

TRUNCHIÁ vb. a ciunti, a reteza, a tăia. *(A~ crengile unui copac.)*

TRUNCHIÁT adj. ciuntit, retezat, tăiat. *(Cu urechile ~.)*

TRUP s. **1.** *(ANAT.)* corp. *(Sufletul și ~.)* **2.** *(ANAT.)* corp, trunchi. *(Omul este alcătuit din cap, gît, ~ și membre.)* **3.** cadavru, corp, hoit, leș, mortăciune, stîrv, (reg.) stîrvină, (Transilv.) hanț, (înv., în Transilv.) dăbilă. *(I-a găsit ~ într-o văgăună.)* **4.** *(TEHN.)* bătător, scaun, strat. *(~ la meliță.)*

trup s. v. CORP. MATERIE. PAT. SUBSTANȚĂ.

TRÚPĂ s. **1.** *(MIL.;* la pl.) armată, oaste, oștire, putere, (înv. și reg.) armádă, șirág, tábără, (înv.) ármie, órdie, ostășíme, oștíme, sílă, tărie, (fig.) sábie. *(Orașul a fost cucerit de ~ele dușmane.)* **2.** ansamblu, colectiv, formație. *(~ artistică.)*

trupă s. v. TARAF.

TRUPÉSC adj. **1.** corporal, fizic. *(Sub aspect ~ ...)* **2.** erotic, fizic, fiziologic, intim, sexual. *(Relații ~ între soți.)* **3.** carnal, fizic, (înv. fig.) spurcát. *(Pofte ~.)* **4.** senzual. *(Plăceri ~.)* **5.** fizic, pămîntesc. *(O iubire ~.)*

TRÚPEȘ adj. corpolent, solid, voinic. *(Om ~.)*

trupeș adj. v. CORPOLENT. GRAS. GROS. OBEZ. PLANTUROS. PLIN. ROTOFEI. ROTUND. UMFLAT. VOLUMINOS.

trupeșie s. v. CORPOLENȚĂ.

TRUPÉȘTE adv. fizicește. *(~ arată bine.)*

trușnie s. v. TURTĂ.

TU pron. dumneata, dumneavoastră, (Mold. și fam.) mată. *(~ ce spui?)*

TUB s. **1.** *(ANAT.)* canal, conduct. *(~ auditiv extern.)* **2.** *(TEHN.)* țeavă. *(~ metalic de 20 de țoli.)* **3.** (înv. și reg.) sulinár. *(~ de canal.)* **4.** *(FIZ.) tub electronic* = lampă. *(Un ~ de radio.)*

TUBAJ LARINGIÁN s. *(MED.)* intubație.

TUBERCULIZÁ vb. *(MED.)* (pop.) a (se) ataca, a (se) oftica.

TUBERCULIZÁRE s. *(MED.)* (pop.) oftícáre.

TUBERCULÓS adj., s. *(MED.)* ftizic, tebecist, (rar) pulmónic, (pop.) atacát, ofticát, ofticós.

TUBERCULÓZĂ s. *(MED.)* **1.** ftizie, tebece, (livr.) bacilóză, (rar) pulmonie, (pop.)

atác, óftică, (reg.) sócote (pl.), boală-cîineáscă, boală-seácă. **2.** *tuberculoză pulmonară* = piept, plămîni (pl.). *(Suferă de ~.)* **3.** *tuberculoză miliară* = granulie.

TUBERÓZĂ s. *(BOT.; Polyanthes tuberosa)* chiparoasă.

tubiform adj. v. TUBULAR.

TUBULÁR adj. (rar) tubiform, tubulós. *(De formă ~.)*

TUBULÉȚ s. tubușor.

tubulós adj. v. TUBULAR.

TUBULÚRĂ s. *(TEHN.)* ștuț.

TUBUȘÓR s. tubuleț.

TUCI s. fontă, (prin Ban.) bădíc, (Mold.) schijă. *(Un tub de ~.)*

tuci s. v. CEAUN.

TUCIURÍU adj. brun, brunet, negricios, oacheș, (rar) țigánatic, țigánós, (înv. și pop.) smolít, (pop.) negríu, (reg.) negrós, (Transilv.) bărnáci, (glumeț sau ir.) balaoácheș. *(Om ~ ; față ~.)*

tudése adj. v. GERMAN. GERMANIC. NEMȚESC.

tudíla adv. v. CURÎND. DEVREME. FUGA. GRABNIC. IMEDIAT. IUTE. ÎNDATĂ. NEÎNTÎRZIAT. NUMAIDECÎT. RAPID. REPEDE.

tudínă s. v. PONOR. RÎPĂ. VĂGĂUNĂ.

TUF s. *(GEOL.)* cinerit. *(~ este o cenușă vulcanică consolidală.)*

TUFÁN s. *(BOT.; Quercus pubescens)* (reg.) túfă, (Transilv.) șledún.

tufán s. v. BÎTĂ. CIOMAG. GORUN. MĂCIUCĂ. TUFAR.

TUFÁR s. (reg.) tufán. *(~ este nume generic pentru arborii stufoși.)*

TÚFĂ s. (reg.) tîrșár, (Bucov., Maram. și Transilv.) corci. *(O ~ de scaieți.)*

túfă s. v. ALUN. BÎTĂ. CIOMAG. CLAIE. MĂCIUCĂ. TUFAN.

TUFĂNÍCĂ s. *(BOT.; Chrysanthemum indicum)* crizantemă, dumitriță, (reg.) aurátă, cătălínă, mărgărítă, román, tătăișă, flori-de-iárnă (pl.), gura-paháruluí, romaniță-máre, rujă-de-toámnă, salomii-gálbene (pl.).

tufăríe s. v. CRÎNG. DESIȘ. HĂȚIȘ. STUFĂRIȘ. TUFĂRIȘ. TUFIȘ.

TUFĂRÍȘ s. crîng, desiș, hățiș, stufăriș, tufiș, (rar) stuf, tufăríe, (pop.) bungét, desíme, (reg.) hălăciúgă, huceág, huci.

tufecciu s. v. ARMURIER.

TUFÍȘ s. crîng, desiș, hățiș, stufăriș, tufăriș, (rar) stuf, tufăríe, (pop.) bungét, desíme, (reg.) hălăciúgă, huceág, huci.

TUFÓS adj. stufos, (rar) frunzós. *(Un stejar ~.)*

túfur s. v. CANAF. CIUCURE.

tui adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. DESCREIERAT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

tui s. v. CIUF.

tuí vb. v. TUTUI.

TÚIA s. *(BOT.; Thuja orientalis)* arborele-vieții, (rar) tămîie.

túieș adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. DESCREIERAT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

tujleán s. v. COCEAN.

túlai interj. v. A. AH. AOLEU. AU. I. O. OF. OH. ȚUȘTI. VAI. ZBUGHI.

tulbént s. v. VĂL. VOAL.

TULBURÁ vb. **1.** a (se) împăienjeni, a (se) încețoșa, a (se) înnegura, a (se) păienjeni, a (se) voala, (reg.) a (se) pupăza. *(Privirea, vederea i s-a ~.)* **2.** a (se) alarma, a (se) frămînta, a (se) intriga, a (se) îngrijora, a (se) neliniști, a (se) speria, (livr.) a (se) impacienta, (reg.) a (se) îngrija, (înv.) a (se) îngriji, a (se) lărmui. *(Îl ~ întîrzierea lui.)* **3.** a emoționa, a impresiona, a înduioșa, a mișca, (fig.) a atinge, a pătrúnde. *(M-a ~ pînă la lacrimi.)* **4.** a răscoli. *(Vestea l-a ~ profund sufletește.)* **5.** a (se) zăpăci. *(S-a ~ de tot cînd l-a văzut.)* **6.** a (se) dezechilibra, a (se) zdruncina, (fig.) a (se) dezaxa, (livr. fig.) a (se) detraca. *(Vestea i-a ~ mintea.)* **7.*** (fig.) a (se) întuneca. *(Mintea i s-a ~.)* **8.** a agita, a ațința, a incita, a instiga, a întărîta, a provoca, a stîrni, (pop.) a sumuța, (înv. și reg.) a scorni, (reg.) a smoni, a zădări, (fig.) a asmuți, a monta. *(El ~ maselе.)* **9.** a deranja, a incomoda, a încurca, a jena, a stingheri, a stînjeni, a supăra, (livr.) a conturba, a importuna, (rar) a sinchisi, (pop.) a zăticni, (Mold. și Bucov.) a zăhăi, (înv.) a smînti. *(Te rog să nu-l ~ de la lucru.)* **10.** a deranja, a perturba. *(A ~ liniștea cuiva.)*

TULBURÁRE s. **1.** zăpăceală. *(~ ce l-a cuprins cînd l-a văzut.)* **2.*** (fig.) întunecáre. *(~ a minții cuiva.)* **3.** aținare, incitare, instigare, instigație, întărîtare, provocare, stîrnire, (rar) incitație, provocație, (pop.) zădărîre. *(~ maselor.)* **4.** agitație, frămîntare, vîlvă, zarvă. *(Din nimic s-a stîrnit o ~.)* **5.** dezordine, (înv.) neașezáre. *(S-au produs unele ~ sociale.)* **6.** deranjare, incomodare, jenare, stingherеală, stingherire, stînjeneală, stînjenire, (livr.) conturbáre, (pop.) zăticnire. *(~ cuiva de la lucru.)* **7.** perturbare, perturbație. *(~ a ordinii publice.)* **8.** *(MED.)* deranjament, dereglare. *(~ organică, funcțională.)*

tulburáre s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

TULBURÁT adj. **1.** emoționat, impresionat, înduioșat, mișcat, (fig.) atíns. *(Om ~ de vestea aflată.)* **2.** zăpăcit. *(Rămăsese ~ cînd a văzut-o.)* **3.** dezechilibrat, zdruncinat, (fig.) dezaxát, (livr. fig.) detracát. *(Om ~.)* **4.*** (fig.) întunecát, rătăcit. *(Cu mintea ~.)* **5.** agitat, clocotitor, frămîntat, fremătător, învolburat, tumultuos, zbuciumat, (înv.) clocotós, (fig.) răzvrătít. *(Ape ~ ; mare ~.)*

TULBURĂTÓR adj., s. **1.** adj. duios, emoționant, impresionant, înduioșător, mișcător, patetic, răscolitor, vibrant, (rar) răvășitór, (înv.) simțitór. *(O ~ poveste de dragoste.)* **2.** adj. amețitor, (fig.) îmbătător. *(Miresme ~.)* **3.** s., adj. agitator, aținător, instigator, provocator, (livr.) incitatór, sediționós, (înv. și

pop.) răzvrătitór, (înv.) răscolitór, răscólnic, (fig.) încendiatór. *(Un ~ al maselor.)*

TULBURE adj. **1.** (reg.) tulburós. *(Un lichid ~.)* **2.** înceţoşat, neclar, sur, (reg.) suríu. *(Un văzduh ~.)* **3.** neclar, (fig.) murdár, *(O lumină ~.)* **4.** împăienjenit, înceţoşat, înnegurat, păienjenit. *(Ochii îi erau ~; privire ~.)* **5.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat, neclar, nedefinit, nedesluşit, neînţeles, nelămurit, neprecis, obscur, vag, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situaţie ~.)* **6.** incert, nesigur. *(Trecea printr-o perioadă ~.)* **7.** agitat, critic, frămîntat, greu, zbuciumat. *(Vremuri ~.)*

tulburós adj. v. TULBURE.

tuleán s. v. COCEAN.

TULÉU s. *(BOT.)* **cotor, tulpină,** (reg.) béldie. *(~ la plantele erbacee mari.)*

tuléu s. v. COCEAN. ŞTIULETE.

TULICHÍNĂ s. *(BOT.; Daphne mezereum)* (reg.) cleiţă, piperul-lúpului.

tulípán s. v. IRIS. LALEA. STÎNJEN. STÎNJENEL.

tulípă s. v. LALEA.

tulípiu s. v. PIPERUL-LUPULUI. POPILNIC. SMIRDAR.

TULPÁN s. basma, legătură, (pop.) testemél, (înv. şi reg.) peştimán, (prin Munt.) barabún, (Olt., Mold. şi Transilv.) cîrpă, (Maram.) şiríncă, (înv., în Transilv.) félegă. *(Are un ~ pe cap.)*

tulpán s. v. MUSELINĂ.

TULPÍNĂ s. *(BOT.)* **1.** trunchi, (înv. şi reg.) stéblă. *(~ de copac.)* **2.** lujer. *(~ de iris.)* **3.** cotor, tuleu, (reg.) béldie. *(~ la plantele erbacee mari.)*

tulpínă s. v. MATCĂ. TALON. TEMĂ.

tulúc s. v. JUNC. MÎNZAT.

tulucán s. v. JUNCAN.

tulumbagíu s. v. POMPIER.

tulumbáş s. v. POMPIER.

tulúmbă s. v. FURTUN. POMPĂ.

tulumbíţă s. v. IRIGATOR.

TUMEFÁCŢIE s. *(MED.)* **1.** inflamare, inflamaţie, obrinteală, obrintire, obrintit, obrintitură, tumefiere, umflare, (reg.) bobotíre. *(Proces de ~ a unui ţesut.)* **2.** (concr.) inflamaţie, umflătură, (livr.) tumescénţă, (prin Transilv.) aprinsúră, (prin Bucov.) badragánie. *(O ~ benignă a ţesutului.)*

TUMEFIÁ vb. *(MED.)* a se inflama, a se obrinti, a se umfla, (reg.) a se boboti. *(Braţul s-a ~.)*

TUMEFIÁT adj. *(MED.)* inflamat, umflat, (livr.) tumescént, tumíd, (reg.) bobotít. *(Un ţesut ~.)*

TUMEFIÉRE s. *(MED.)* inflamare, inflamaţie, obrinteală, obrintire, obrintit, obrintitură, tumefacţie, umflare, (reg.) bobotíre. *(Proces de ~ a unui ţesut.)*

tumescént adj. v. INFLAMAT. TUMEFIAT. UMFLAT.

tumescénţă s. v. INFLAMAŢIE. TUMEFACŢIE. UMFLĂTURĂ.

tumíd adj. v. INFLAMAT. TUMEFIAT. UMFLAT.

TUMOÁRE s. *(MED.)* **1.** neoformaţie. **2.** *tumoare malignă* = cancer, neoplasm, (rar) neoplazíe, (pop.) rac, (Transilv.) şui, (înv.) schir.

TÚMUL s. măgură.

tumulár adj. v. FUNERAR.

TUMÚLT s. **1.** freamăt, gălăgie, larmă, vuiet, zgomot. *(Ce ~ se aude?)* **2.** balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, vacarm, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. şi fam.) chilomán, (înv. şi reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. şi Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalîc, dandaná, dănănăie, dăndănăie, gîlceávă, (fig.) ţigănie, (arg.) năsulíe. *(Era un ~ de nedescris.)* **3.** agitaţie, clocot, frămîntare, freamăt, învolburare, tălăzuire, vuiet, zbatere, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor ieşite din matcă.)*

TUMULTUÓS adj. **1.** gălăgios, turbulent, zgomotos. *(O ceată ~; manifestaţie ~.)* **2.** agitat, clocotitor, frămîntat, fremătător, învolburat, tulburat, zbuciumat, (înv.) clocotós, (fig.) răzvrătít. *(Ape ~.)* **3.** debordant, dezlănţuit, furtunos, impetuos, năvalnic, nestăpînit, nestăvilit. *(Joacă într-un ritm ~.)* **4.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, vehement, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Temperament ~.)*

tumurlúc s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUŞCĂRIE. TEMNIŢĂ.

tumurúg s. v. BUTUC. OBADĂ.

TUN s. *(MIL.)* (reg.) top, (înv.) púşcă, (înv., în Mold. şi Bucov.) harmátă. *(Trage cu ~.)*

tun s. v. TUNET.

TUNÁ vb. **1.** *(MET.)* (Ban.) a durăi, a urla. *(Plouă, fulgeră şi ~.)* **2.** a bubui, a detuna, a dudui, a trăsni, a vui, (pop.) a răzbubui. *(~ în depărtare.)*

tună vb. v. TRĂSNI.

TUNÁR s. *(MIL.)* artilerist, (înv.) canoniér, puşcár, puşcáş, topcíu.

tunăríre s. v. CANONADĂ.

TUNĂTÓR adj. bubuitor, detunător. *(Explozie ~.)*

TÚNDE vb. (reg.) a (se) reteza. *(A se ~ la frizer.)*

túnde vb. v. CĂLUGĂRI. RETEZA.

TÚNDERE s. tuns, tunsoare, (rar) tunsúră. *(~ îniі de pe oi.)*

TÚNET s. *(MET.)* (reg.) dúrăt, (înv.) **tun.** *(Ploaie cu ~te şi trăsnete.)*

túnet s. v. TRĂSNET. TRĂSNITURĂ.

TÚNGSTEN s. *(CHIM.)* wolfram.

TUNÍCĂ s. *(BOT.)* (pop.) cămáşă. *(~ cepii)*

TUNICIÉR s. *(ZOOL.)* urocordat.

TUNS adj. retezat, scurtat, tăiat. *(Păr ~; iarbă ~.)*

TUNS s. tundere, tunsoare, (rar) tunsúră. *(~ lînii de pe oi.)*

tuns s. v. RETEZARE. RETEZAT.

TUNSOÁRE s. **1.** tundere, tuns, (rar) tunsúră. *(~ lînii de pe oi.)* **2.** coafură, frezá, frizură, pieptănătură, (Ban.) cofírță. *(O ~ la modă.)*

tunsúră s. v. TUNDERE. TUNS. TUNSOARE.

TUPÉU s. aroganță, impertinență, insolență, măgărie, necuviință, neobrăzare, nerușinare, obrăznicie, sfruntare, trufie, (rar) semeție, (livr.) mórgă, prezúmție, (pop. și fam.) țîfnă. *(E de un ~ revoltător.)*

TUR s. **1.** *(FIZ.)* tură. *(~ periodic al unui corp.)* **2.** înconjur. *(Face un ~ al stadionului.)* **3.** tură. *(Fac un ~ prin oraș.)* **4.** pasă. *(~ la jocul de cărți.)*

TUR s. (fam.) fund. *(~ul pantalonilor.)*

TURĂȚIE s. rotație. *(200 de ~ pe minut.)*

TÚRĂ s. **1.** schimb. *(Se lucrează în 3 ~.)* **2.** *(FIZ.)* tur. *(~ periodică a unui corp.)* **3.** tur. *(Fac o ~ prin oraș.)*

TÚRĂ s. turn. *(~ la jocul de șah.)*

turbá vb. v. ÎNFURIA. MÎNIA.

TURBÁN s. (înv.) ecalmá, saríc, turlubán. *(Purta ~ pe cap.)*

TURBÁRE s. *(MED.)* rabie, (pop.) túrbă, (înv.) turbăciúne. *(Bolnav de ~.)*

turbáre s. v. CIUMĂFAIE. FURIE. ÎNVERȘUNARE. LAUR. MÎNIE.

turbát adj. v. COLOSAL. CUMPLIT. EXTRAORDINAR. FENOMENAL. FORMIDABIL. FURIBUND. FURIOS. GROAZNIC. GROZAV. INFERNAL. ÎNDÎRJIT. ÎNFIORĂTOR. ÎNFURIAT. ÎNGROZITOR. ÎNSPĂIMÎNTĂTOR. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERȘUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. NĂPRASNIC. PORNIT. STRAȘNIC. TERIBIL. VIOLENT.

TÚRBĂ s. (prin Transilv.) mărăcíe, (înv.) torf. *(Cărbunele numit ~.)*

túrbă s. v. RABIE. TURBARE.

turbăciúne s. v. RABIE. TURBARE.

TURBINĂ DE FORÁJ s. *(IND.)* turbobur, turbofor.

TURBIÓN s. *(FIZ.)* vîrtej.

TURBOBÚR s. *(IND.)* turbofor, turbină de foraj.

TURBOFÓR s. *(IND.)* turbobur, turbină de foraj.

TURBULÉNT adj. **1.** *(FIZ.)* agitat. *(Un fluid ~.)* **2.** gălăgios, tumultuos, zgomotos. *(O ceată ~ ; manifestație ~.)*

TURBULÉNȚĂ s. *(FIZ.)* agitație. *(~ unui fluid.)*

TURC s., adj. **1.** s. (înv. și pop.) necredincíos, (înv. și reg.) ciutác, (înv.) osmán, osmangíu, osmanlíu, otomán, păgín, (ir.) șalvaragíu. **2.** adj. turcesc, (înv.) osmán, osmánic, osmanlíu, osmănésc, otomán, otomanicésc, otomănésc, păgín, păgînésc.

túrca s. art. v. CAPRA.

turcaréte s. v. MĂSEAUA-CIUTEI.

TURCÉSC adj. turc, (ir.) osmán, osmánic, osmanlíu, osmănésc, otomán, otomanicésc, otomănésc, păgín, păgînésc.

turchéz adj. v. ALBASTRU.

turci s. v. PĂPĂDIE.

TURCÍ vb. (înv. și pop.) a se păgîni.

turci vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

TURCÍME s. (pop.) aliotmán, (înv.) păgînătate, păgînime.

TURCOÁICĂ s. (înv.) cadînă.

TURCOÁZĂ s. *(MIN.)* peruzea. *(Inel cu ~e.)*

turculéț s. v. FLOAREA-PAȘTELUI. FLOAREA-PAȘTILOR. FLOAREA-PĂSĂRILOR. FLOAREA-VÎNTULUI-GALBENĂ. GĂINUȘĂ. GĂLBENELE. PĂȘTIȚĂ. STICLETE.

tureác s. v. CARÎMB. TUREATCĂ.

TUREÁTCĂ s. carîmb, (reg.) tureác, (prin Munt. și Olt.) saftián. *(~ a cizmei.)*

turf s. v. HIPODROM.

turicioáră s. v. TURIȚĂ-MARE.

TURÍSM s. **1.** drumeție. *(Practică ~.)* **2.** autoturism. *(~ are caroseria închisă.)*

TÚRIȚĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Galium aparine)* (reg.) asprișoáră, cornățél, lipíci, lipicioásă, scai-mărúnt. **2.** *turiță-mare (Agrimonia eupatoria)* = (reg.) turicioáră, coada-ráculuí, scaimărúnt.

turiță-álbă s. v. GĂINUȘĂ.

turlác adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

turlăcí vb. v. AMEȚI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. TURMENTA.

turlubán s. v. TURBAN.

turluliu adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. DESCREIERAT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

turmác s. v. MALAC.

TÚRMĂ s. cireadă, (rar) cird, (pop.) ciúrdă, (înv. și reg.) tamazlíc, (prin Mold., Bucov., Maram. și Ban.) botéi, (Olt. și Transilv.) ciopór, (Mold.) tabún. *(O ~ de vite.)*

TURMENTÁ vb. a (se) ameți, a (se) cherchelí, a (se) îmbăta, (livr.) a (se) grizá, (pop.) a (se) turlăci, (prin Transilv.) a (se) amnări, (Mold.) a (se) chelălui, (Transilv. și Ban.) a (se) șumeni, (fam.) a (se) învinoșa, a (se) matosi, (fam. fig.) a (se) afuma, a (se) aghesmui, a (se) căli, a (se) ciupi, a (se) cîrpi, a (se) magnetiza, a (se) pili, a (se) sfinți, a (se) tămîia, a (se) trăsni, a (se) turti, (rar fig.) a (se) tîrnosi, a (se) turci, (reg. fig.) a (se) fîlecui, a (se) oțeli, (arg.) a (se) mahi, a (se) matoli. *(S-a ~ cu rachiu.)*

TURMENTÁT adj. amețit, băut, beat, cherchelit, îmbătat, (livr.) grizát, (rar) trecút, (înv. și pop.) candríu, (pop.) turlác, vijlít, (reg.) amnărít, învinoșát, rătutít, vinós, (prin Ban.) chermeléu, (Transilv. și Maram.) șúmen, (prin Transilv.) șumenít, (fam. fig.) afumát, aghesmuit, făcút, oțelít, pilít, sfințít, tămîiát, tîrnosít, trăsnít, turtít, (arg.) mahít, matól, matosít. *(Om ~.)*

TURMULÍȚĂ s. turmușoară.

TURMUȘOÁRĂ s. turmuliță.

TURN s. **1.** foișor. *(~ de pază.)* **2.** tură. *(~ la jocul de șah.)*

TURNÁ vb. **1.** a vărsa. *(~ apa în lighean.)* **2.** a pune. *(Mai ~ două picături; ~ benzină pe foc.)* **3.** a vărsa. *(Afară ~ cu găleata.)* **4.** (înv. și reg.) a slei, (înv.) a vărsa. *(A ~ un clopot, o statuie, o piesă metalică.)*

TURNÁ vb. a produce, a realiza. *(A ~ un film.)*

turná vb. v. DENUNȚA. ÎNAPOIA. ÎNTOARCE. PÎRÎ. RECLAMA. REVENI. SPUNE. VENI.

TURNÁNT adj. rotitor. *(O piesă ~.)*

TURNÁRE s. turnat, vărsare. *(~ băuturii în pahare.)*

TURNÁRE s. producere, realizare. *(~ unui film.)*

turnáre s. v. DENUNȚ. DENUNȚARE.

TURNÁT adj. **1.** (înv. și reg.) sleit. *(Fontă ~.)* **2.** (înv.) leit. *(O haină ~ pe el.)*

TURNÁT s. turnare, vărsare. *(~ băuturii în pahare.)*

TURNĂTÓR s. (înv.) vărsător. *(~ de clopote.)*

turnătór adj., s. v. PÎRÎCIOS. PÎRÎTOR.

turnătór s. v. DENUNȚĂTOR.

TURNĂTORÍE s. *(IND.)* (rar) fonderie. *(Secția de ~ a uzinei.)*

TURNIȘÓR s. turnuleț.

TURNULÉȚ s. turnișor.

TURNÚRĂ s. **1.** (fig.) cotitură, întorsătură. *(~ neașteptată în desfășurarea unui eveniment.)* **2.** aspect, chip, imagine, ipostază, înfățișare. *(Sub ce ~ se prezintă lucrurile?)*

turpitúdine s. v. ABJECȚIE. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOSNICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. TICĂLOȘIE.

TÚRTĂ s. **1.** (reg.) trúșnic. *(~ furajeră.)* **2.** *(BOT.; Carlina acaulis)* (reg.) ciortopolóc, țătăișă, turteá, turtícă, ceapă-cioreáscă, ciurul-zînelor, punga-bábei, sita-zînelor.

turteá s. v. TURTĂ.

turtél s. v. IENUPĂR. JNEAPĂN.

TURTÍ vb. **1.** a stîlci, a strivi, a zdrobi, (pop.) a stropși, a zobi, (înv. și reg.) a struci, (Ban. și Transilv.) a zdroși, (înv.) a zdruncina. *(A ~ ceva dintr-un pumn.)* **2.** a teși, (reg.) a tîrși. *(A ~ un obiect.)*

turtí vb. v. AMEȚI. BLEGI. CHERCHELI. ÎMBĂTA. MOLEȘI. MUIA. TURMENTA.

turtícă s. v. TURTĂ. TURTIȘOARĂ. TURTIȚĂ.

turticícă s. v. TURTIȘOARĂ. TURTIȚĂ.

TURTÍRE s. stîlcire, strivire, zdrobire, (rar) zdrobeală, (pop.) stropșire, zobíre, (înv.) stropșitúră. *(~ unei insecte.)*

TURTIȘOÁRĂ s. turtiță, (reg.) turtícă, turticícă. *(~ de mălai.)*

TURTÍT adj. **1.** stîlcit, strivit, zdrobit, (pop.) stropșit, zobít. *(O cutie de conserve ~.)* **2.** teșit, (reg.) tîrșít. *(Nas ~.)* **3.** lătăreț, plat, (reg.) lătăúș. *(Obiect de formă ~.)*

turtít adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

TURTÍȚĂ s. turtișoară, (reg.) turtícă, turticícă. *(~ de mălai.)*

TURTUREÁ s. *(ORNIT.; Streptopelia turtur)* porumbel sălbatic, (reg.) porumbelul lui Nóe.

turúgă s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.

turuí vb. v. DURĂI. DURUI. GRUNGUNI. GURLUI. HODOROGI. HURUI.

TURUIÁLĂ s. turuitură. *(O ține într-o ~.)*

TURUITÚRĂ s. turuială. *(O ține într-o ~.)*

turungíu adj. v. PORTOCALIU.

turvín s. v. CONVERSAȚIE. CONVORBIRE. DIALOG. DISCUȚIE.

turviní vb. v. CONVERSA. DIALOGA. DISCUTA. VORBI.

TUSE CONVULSÍVĂ s. *(MED.)* (pop.) tuse măgărească, (reg.) buduhoálă, măgăreáță.

tuse măgărească s. v. TUSE CONVULSIVĂ.

TUSLAMÁ s. (prin Ban.) **búrfă.** *(A mîncat ~.)*

túșă s. v. CLAPĂ. MĂTUȘĂ. TANTI.

tușícă s. v. MĂTUȘICĂ.

tușinătúră s. v. CODINĂ. MIȚĂ.

TUȘÍT s. (rar) tușitúră.

tușitúră s. v. TUȘIT.

tutcán s. v. CURCAN.

túțcă s. v. CURCĂ.

tuteá s. v. ALB DE ZINC. OXID DE ZINC. ȚINCVAIS.

TUTELÁ vb. a patrona, a sprijini, a susține. *(Cine ~ această acțiune?)*

tuteláj s. v. AJUTOR. OCROTIRE. PATRONAJ. PROTECȚIE. SPRIJIN. TUTELĂ.

TUTÉLĂ s. **1.** *(JUR.)* epitropie, (rar) tutorát, (înv.) isprăvnicíe. *(Minor aflat sub ~.)* **2.** ajutor, ocrotire, patronaj, protecție, sprijin, (rar) tuteláj. *(Azilul se bucura de ~ unei societăți filantropice.)*

tutélcă s. v. TILINCĂ.

tutíndeni adv. v. ORIÎNCOTRO. ORIȘIUNDE. ORIUNDE. PRETUTINDENI.

tutorát s. v. EPITROPIE. TUTELĂ.

TUTÓRE s. *(JUR.)* epitrop, (înv.) isprávnic. *(~ al unui minor.)*

tutti-frútti s. pl. v. POTPURIU.

tutúc s. v. BUȘTEAN. BUTUC. BUTURUGĂ. CIOT.

TUTUÍ vb. (reg.) a (se) tui. *(A se ~ cu cineva.)*

TUTUIÁLĂ s. tutuire, tutuit.

TUTUÍRE s. tutuială, tutuit.

TUTUÍT s. tutuială, tutuire.

TUTÚN s. **1.** *(BOT.; Nicotiana tabacum)* (rar) tabác. **2.** *(BOT.) tutun turcesc (Nicotiana rustica)* = (reg.) bacón bacóniță, tabác. **3.** (rar) tabác, (reg.) pacióc, (Maram.) duhán, (prin Mold.) tabacióc *(Un pachet de ~.)*

tutún s. v. REGINA-NOPȚII.

tutunáș s. v. REGINA-NOPȚII. SĂLVIE DE ETIOPIA.

tutunărie s. v. DEBIT. REGIE. TUTUNGERIE.

TUTUNGEREÁSĂ s. debitantă, tutungioaică.

TUTUNGERÍE s. debit, regie, (înv.) tutunărie, (înv., prin Mold. și Transilv.) trafic.

TUTUNGIOÁICĂ s. debitantă, tutungereasă.

TUTUNGÍU s. debitant, (înv., prin Mold. și Transilv.) traficánt.

tuturígă s. v. ROTULĂ.

tuție s. v. DOZĂ.

tuz s. v. AS.

tvorénie s. v. CREAȚIE. FACERE. GENEZĂ.

tvoréț s. v. ATOTPUTERNICUL. CREATORUL. DIVINITATE. DOMNUL. DUMNEZEIRE. DUMNEZEU. PĂRINTE. PROVIDENȚĂ. PUTERNICUL. STĂPÎNUL. TATĂL. ZIDITORUL.

Ţ

ţaţandáche s. v. FANTE. FILFIZON.

ţágăr s. v. ARĂTĂTOR. LIMBĂ.

ŢĂGLĂ s. *(TEHN.)* biletă. *(~ pentru bare, sîrme.)*

ţăglă s. v. NĂSĂLIE.

ţágră s. v. CRĂCANĂ. PIROSTRIE.

ţah interj. v. HAM.

ţáică s. v. DROJDIE. LELE. LELIŢĂ. LEVURĂ. MĂTUŞĂ. ŢAŢĂ.

ŢAMBÁL s. *(MUZ.)* (reg.) vérghină.

ŢÁNDĂRĂ s. **1.** aşchie, surcea, surcică, (pop.) zburătúră, (reg.) puzdérie, sfárghie, (Transilv.) sálcă, (prin vestul Transilv.) sălîngă, (Transilv.) scărîmbă, (prin Bucov.) sclepniţă, (Transilv. şi Mold.) scoárţă, (înv.) oţapóc. *(Sare o ~ de la tăiatul lemnelor.)* **2.** ciob, hîrb, spărtură, (reg.) breanc, (Ban.) tioc. *(~ dintr-o oală de lut.)*

ŢÁNŢOŞ adj. **1.** fudul, grandoman, infatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, semeţ, trufaş, vanitos, (livr.) prezumţiós, suficiént, (înv. şi pop.) măréţ, (pop. şi fam.) ţîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. şi reg.) pişín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălţát, zadárnic, (fig.) bătós, înţepát, scrobít. *(Ce te ţii aşa ~ ?)* **2.** mîndru, semeţ, (pop.) dîrz, fălós. *(Un mers ~.)* **3.** arogant, impertinent, insolent, ireverenţios, îndrăzneţ, necuviincios, neobrăzat, nerespectuos, nerușinat, obraznic, semeţ, sfidător, sfruntat, trufaş, (livr.) prezumţiós, (rar) neînfrînát, (pop. şi fam.) ţîfnós, (înv. şi reg.) rușinát, (Transilv.) şulhétic, (înv.) nerușinós, (fam. fig.) botós. *(Om ~ ; o atitudine ~.)*

ţanţoşíe s. v. AROGANŢĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEŢIE. TRUFIE. VANITATE.

ţap s. v. CĂPRIOR. ICHI.

ţápul s. art. v. CAPRICORNUL.

ŢĂRĂ s. **1.** stat, (înv. şi reg.) stăpînire, (înv.) memlechét, politíe, públică. *(O ~ înfloritoare.)* **2.** putere, stat, (înv.) putínţă. *(Marile, micile ~.)* **3.** patrie, (înv. şi pop.) moşíe, (pop. şi poetic) glíe, (înv.) năstere, (grecism înv.) patrídă. *(Să ne apărăm ~.)* **4.** (Mold.) cîmp, ocól. *(~ Făgăraşului.)* **5.** norod, popor, (pop.) óbşte. *(Întreaga ~ s-a ridicat la luptă.)*

ŢARC s. ocol, (pop.) obór, (înv. şi reg.) ográdă, (reg.) tîrcól. *(~ de vite.)*

ţare s. v. ARIE. ARMAN. COŞ. LADĂ. STAUL.

ţáreă s. v. COŢOFANĂ. GURĂ.

ţarecă-de-máre s. v. SCOICAR.

ţáreul s. art. v. VIZITIUL.

ŢÁRINĂ s. **1.** arătură, ogor, (pop.) răzór, (reg.) plan. *(Pămîntul arat se numeşte ~.)* **2.** cîmp, ogor, (pop. şi poetic) glíe, (pop.) răzór, (înv. şi reg.) ágru, (reg.) plan, (înv.) sat. *(A ieşit pe ~, la arat.)*

ţarţám s. v. CANAF. CIUCURE. FRANJ.

ţarţámuri s. pl. v. ZORZOANE.

ŢÁŢĂ s. lele, leliţă, mătuşă, (pop.) tătăíşă, (reg.) dádă, dáică, léică, nână, (Olt.) ţáică, (Ban.) úină. *(~ Maria, vecina noastră.)*

ţáţă s. v. MAHALAGIOAICĂ. MAHALAGIŢĂ. MĂTUŞĂ. TANTI.

ţăcăitoáre s. v. BERBECEL. LUPUL-VRĂBIILOR. SFRÎNCIOC.

ŢĂCĂLÍE s. barbişon, bărbuţă, cioc, (franţuzism rar) barbíşă. *(El poartă ~.)*

ţăcălíe s. v. STRĂGĂLIE.

ŢĂCĂNEÁLĂ s. **1.** păcăneală, păcănire, păcănit, păcănitură, pîrîitură, răpăit, şuierat, şuierătură, ţăcănire, ţăcănit, ţăcănitură, *(O ~ ritmică de arme.)* **2.** ţăcănit. *(~ maşinii de scris.)*

ţăcăneálă s. v. AIUREALĂ. ALIENARE. ALÍENAŢIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENŢĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ŢICNEALĂ. ZĂPĂCEALĂ.

ŢĂCĂNÍ vb. a păcăni, a pîrîi, a răpăi, (rar fig.) a toca. *(Mitraliera ~ fără întrerupere.)*

ţăcăní vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. SMINTI. ŢICNI.

ŢĂCĂNÍRE s. păcăneală, păcănire, păcănit, păcănitură, pîrîitură, răpăit, şuierat, şuierătură, ţăcăneală, ţăcănit, ţăcănitură. *(O ~ ritmică de arme.)*

ţăcănít adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

ţăcănít adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ŢICNIT.

ŢĂCĂNÍT s. **1.** păcăneală, păcănire, păcănit, păcănitură, pîrîitură, răpăit, şuierat, şuierătură, ţăcăneală, ţăcănire, ţăcănitură. *(Un ~ ritmic de arme.)* **2.** ţăcăneală. *(~ maşinii de scris.)*

ŢĂCĂNITÚRĂ s. păcăneală, păcănire, păcănit, păcănitură, pîrîitură, răpăit, şuierat, şuierătură, ţăcăneală, ţăcănire, ţăcănit. *(O ~ ritmică de arme.)*

ţăhní vb. v. CHEFNI.

ţăhnít s. v. CHEFNIT.

ŢĂNDĂRÓS adj. aşchios. *(Material ~ .)*

ţăndărós adj., s. v. ARŢĂGOS. CERTĂREŢ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

ţăpărúie s. v. ŢEAPĂ. ŢEPUŞĂ.

ţăpoáie s. v. OSTIE.

ŢĂPOŞÍCĂ s. *(BOT.; Nardus stricta)* (reg.) păişiţă, părúşcă, iarbă-áspră, păr-de-lúp, părulpórcului.

ȚĂRÁN s. sătean, (pop.) român, (înv. și reg.) mojíc, poporán, (reg., mai ales în Ban.) páur, (fam.) opincár, (peior.) mămăligár.

țărán s. v. CÎMPEAN.

ȚĂRÁNCĂ s. **1.** săteancă, (pop.) româncă, (înv. și reg.) săteánă. *(~ din Rucăr.)* **2.** țărăncuță, (arg.) mocáncă, mocăncúță. *(Bancnota de 500 de lei se numea ~.)*

țăráncă s. v. BABUȘCĂ. OCHEANĂ.

ȚĂRĂNCÚȚĂ s. țărancă, (arg.) mocáncă, mocăncúță. *(Bancnota de 500 de lei se numea ~.)*

țărăncúță s. v. BABUȘCĂ. OCHEANĂ.

ȚĂRĂNÉSC adj. **1.** (înv. și reg.) mojicésc. *(De origine ~.)* **2.** rural, sătesc, (înv.) sătenésc. *(Mediul ~.)* **3.** patriarhal, rustic, (livr.) campéstru. *(Viață ~.)* **4.** rural, rustic. *(Obiceiuri ~.)* **5.** cîmpenesc, pastoral, rural, rustic, (livr.) campéstru, (rar) cîmpeán. *(Idilă ~.)*

ȚĂRĂNÉȘTE adv. **1.** (înv.) sătenéște. *(Se îmbracă ~.)* **2.** bădărănește, grosolan, mahalagește, mitocănește, mîrlănește, mojicește, ordinar, vulgar. *(S-a purtat ~.)*

ȚĂRĂNÍE s. bădărănie, grosolănie, impolitețe, indelicatețe, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, mojicie, necuviință, nepolitețe, vulgaritate, (pop.) mocofănie, mocofănism, (reg.) modoráne, (înv.) grosíme, rîtánie, (rar fig.) necioplíre. *(Ai comis o ~ ; e de condamnat ~ lui.)*

țărănie s. v. ȚĂRĂNIME.

ȚĂRĂNÍME s. (înv.) mojicíme, țărănie, (fig.) opíncă. *(Întreaga ~.)*

ȚĂRĂNÓI adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țoapă, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, păduréț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofánós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscător, negîndít, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít.

țărcălán s, v. CERC. COMPAS. HALO.

țărcălău s. v. COMPAS.

țărcuí vb. v. ÎMPREJMUI. ÎNCHIDE. ÎNCONJURA. ÎNGRĂDI.

țărcușă s. v. COȚOFANĂ.

țărînós adj. v. AFÎNAT. MOALE. POROS. PUFOS. RAR.

ȚĂRM s. *(GEOGR.)* **1.** liman, litoral, mal, margine, (înv.) **pristánițe,** vad. *(A petrecut vacanța pe ~ Mării Negre.)* **2.** coastă, mal. *(Pe ~ Oceanului Atlantic.)*

țărmuí vb. v. ABORDA. ACOSTA.

țărmuitór adj. v. ÎMPREJMUITOR. ÎNCONJURĂTOR.

țărmureán adj. v. RIVERAN.

ȚĂRMURÍ vb. a delimita, a limita, a mărgini, a străjui. *(Stîlpii de telegraf ~ șoseaua.)*

țărmurí vb. v. ABORDA. ACOSTA. ÎNVECINA. MĂRGINI.

țărmurós adj. v. ABRUPT. DREPT. PERPENDICULAR. PIEPTIȘ. PIEZIȘ. PRĂPĂSTIOS. PRIPOROS. RÎPOS. VERTICAL.

ȚĂRÚȘ s. pripon, (înv. și pop.) pociúmb, (reg.) poteráș, stănóg, (Ban.) pălimár, (Maram., Transilv., Ban. și Olt.) șteamp. *(~ se înfige în pămînt.)*

ȚĂȚÍCĂ s. leliță, (reg.) leiculiță, leicușoáră, lelícă, lelicúță, lelișoáră.

țățícă s. v. MĂTUȘÍCĂ.

ȚEÁPĂ s. **1.** țepușă, (Transilv. și Ban.) țăpărúie. *(~ este un par ascuțit.)* **2.** *(BOT.)* barbă, (pop.) mustáță. *(~ la spicele cerealelor.)* **3.** *(BOT.)* ghimpe, mărăcine, spin, țepușă, (reg.) șteap. *(Măceșul e plin de ~.)* **4.** așchie, țepușă, (rar) spin. *(I-a scos ~ din deget.)* **5.** *(ANAT.)* ghimpe. *(~ la arici.)*

țeápăn adj. v. DUR. DURABIL. PUTERNIC. REZISTENT. ROBUST. SOLID. STRAȘNIC. TARE. TENACE. TRAINIC. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

ȚEÁPĂN adj., adv. **1.** adj. inflexibil, neelastic, neflexibil, rigid, tare. *(O bară, o nuia ~.)* **2.** adj. rigid, (fig.) înțepenít. *(O îmbinare ~.)* **3.** adj. fix, imobil, neclintit, nemișcat, rigid, (pop.) vîrtós. *(Crengile ~ ale copacilor.)* **4.** adj. anchilozat, inert, înțepenit. *(Are o mînă ~.)* **5.** adj. bățos, drept, rigid. *(O ținută ~.)* **6.** adv. băț, bățos, drept, rigid. *(Stă ~.)* **7.** adj. împietrit, încremenit, înlemnit, înmărmurit, înțepenit, neclintit, nemișcat, țintuit, (înv. și pop.) mărmurít, (înv. și reg.) stîlpít, (fig.) înghețát, înțelenít. *(~ de spaimă, de uimire.)* **8.** inert, mort, neînsuflețit, nemișcat, rece. *(O ființă ~.)*

ȚEÁSTĂ s. *(ANAT.)* căpățînă, craniu, hîrcă, scăfîrlie, tigvă, cutie craniană, (pop. și fam.) dévlă, (înv. și reg.) scáfă, (înv.) glávă, glăvățînă. *(~ unui mort deshumat.)*

țeástă s. v. CARAPACE.

ȚEÁVĂ s. *(TEHN.)* tub. *(~ metalică.)*

țéche s. v. CĂPUȘĂ.

țechíră s. v. COȘNIȚĂ.

ȚEL s. **1.** cauză, obiectiv, scop, țintă, (înv.) pricínă. *(Lupta pentru nobilul ~ al independenței.)* **2.** finalitate, scop, țintă. *(Care este ~ acestei acțiuni?)* **3.** obiect, obiectiv, scop, țintă, (înv.) právăț. *(~ unei cercetări.)* **4.** menire, obiectiv, rol, rost, scop, sens, țintă, (pop.) nóimă. *(~ acestor măsuri a fost acela de a . . .)*

țel s. v. CĂTARE. MIRĂ. SEMN. ȚINTĂ.

țéler s. v. ȚELINĂ.

țelí vb. v. OCHI. ȚINTI. VIZA.

ȚÉLINĂ s. *(BOT.; Apium graveolens)* (reg.) selér, (Transilv. și Ban.) țéler, (înv.) áchiu.

ȚÉLINĂ s. paraginǎ, pîrloagă, (pop.) părăgineálă, (înv. și reg.) ogór, (reg.) hat, părăginitúră. *(Pămîntul a ajuns o ~.)*

țelinós adj. v. ÎNȚELENIT. NECULTIVAT. NEDESȚELENIT. NELUCRAT.

țeluí vb. v. OCHI. ȚINTI. VIZA.

țenchi s. v. CIOCÎRLIE.

ȚEPÓS adj. **1.** ghimpos, mărăcinos, spinos, (pop.) înghimpát, (înv.) ciulinós, scăiós. *(Plante ~ ; terenuri ~.)* **2.** înțepător. *(Are o barbă ~.)*

ȚEPÚȘĂ s. **1.** țeapă, (Transilv. și Ban.) țăpărúie. *(~ este un par ascuțit.)* **2.** *(BOT.)* ghimpe, mărăcine, spin, țeapă, (reg.) șteap. *(Măceșul e plin de ~.)* **3.** așchie, țeapă, (rar) spin. *(I-a scos ~ din deget.)* **4.** așchioară, așchiuță, (reg.) așchiță. *(~ de brad.)* **5.** spinișor, spinuleț. *(I-a intrat o ~ în talpă.)*

țepúșă s. v. FRIGARE. MĂNUȘĂ. STRĂMURARE.

țepúșcă s. v. SCOBITOARE.

țérmer s. v. CARTOF.

ȚESĂLĂ s. (înv. și reg.) pieptene. *(~ pentru cai.)*

ȚESĂLÁ vb. (rar) a pansa, (pop.) a pieptăna. *(A ~ un cal.)*

ȚESĂLÁRE s. țesălat, (rar) pansáj, țesălătúră, (pop.) pieptănáre. *(~ unui cal.)*

ȚESĂLÁT adj. (pop.) pieptănát. *(Cal ~.)*

ȚESĂLÁT s. țesălare, (rar) pansáj, țesălătúră, (pop.) pieptănáre. *(~ unui cal.)*

țesălătúră s. v. ȚESĂLARE. ȚESĂLAT.

ȚESĂTÓR s. (prin Transilv. și Ban.) tocáci. *(E de profesie ~.)*

ȚESĂTORÍE s. țesut, (înv.) țesătúră. *(Învață ~)*

ȚESĂTÚRĂ s. **1.** textilă. *(~ de in.)* **2.** material, (înv. și reg.) matérie, (reg.) pănură. *(~ pentru o rochie.)* **3.** textură, urzeală. *(O stofă cu ~ deasă.)*

țesătúră s. v. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. ȚESĂTORIE. ȚESUT. UNELTIRE.

ȚÉSE vb. **1.** (reg.) a rosti. *(A ~ pînza.)* **2.** a cîrpi, a coase, a prinde, (Transilv.) a ștopoli, (Mold.) a țîrli. *(~ ciorapii.)*

țése vb. v. COMPLOTA. CONJURA. CONSPIRA. INVENTA. NĂSCOCI. PLĂSMUI. SCORNI. TICLUI. UNELTI.

ȚÉSERE s. **1.** țesut. *(~ pînzei.)* **2.** cîrpire, coasere, cusut, prindere, *(~ găurii de la ciorap.)*

ȚEST s. (Transilv. și Ban.) ceríne. *(~ pentru copt pîinea.)*

țest s. v. CARAPACE.

ȚESÚT s. **1.** țesere. *(~ pînzei.)* **2.** țesătorie, (înv.) țesătúră. *(Învață ~.)*

țíbă interj. v. MARȘ.

țícă s. v. BĂIEȚAȘ. BĂIEȚEL. COPILAȘ.

țiclău s. v. CREASTĂ. CREȘTET. CULME. PISC. SCORȚAR. VÎRF.

ȚICLEÁN s. *(ORNIT.; Sitta europaea)* (reg.) scorțár, țicléte, țoi.

țicléte s. v. PIȚIGOI. SCORȚAR. ȚICLEAN.

ȚICNEÁLĂ s. **1.** *(MED.)* alienare, alienație, demență, nebunie, sminteală, smintire, boală mintală, (pop.) nebuneálă, (înv. și reg.) smíntă, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînzíe, (prin Bucov.) sălteálă, (Mold.) zăluzeálă, zăluzíe, zărgheálă, zărghénie, (fam.) căpiálă, (fig.) rătăcíre, scrîntcálă, țăcăneálă. **2.** aiurealã, smintcală, zăpăceală, (fam. fig.) țăcăneálă.

ȚICNÍ vb. *(MED.)* a se aliena, a înnebuni, a se sminti, (pop. și fam.) a (se) strechea, (Transilv., Maram. și Ban.) a (se) bolînzi, (prin Munt.) a primi, (Mold.) a sturluiba, a zăluzi, a (se) zărghi, (fam.) a căpia, (fig.) a se scrînti, a se trăsni, a se țăcăni.

ȚICNÍT adj., s. **1.** adj., s. *(MED.)* alienat, dement, descreierat, înnebunit, nebun, smintit, (livr. și peior.) sonát, (pop. și fam.) apucát, candríu, căpiát, deșucheát, strecheát, (înv. și reg.) neród, (reg.) prost, (Transilv., Maram. și Ban.) bolînd, (Ban.) pălăurát, (Olt. și Munt.) primít, (Mold.) zăluzít, zărghít, (fig.) săltát, sărít, scrîntít, țăcănít. *(O persoană ~.)* **2.** adj. aiurea, aiurit, bezmetic, descreierat, nebun, smintit, zănatic, zăpăcit, zurliu, (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălăvátic, silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát, tui, (Mold.) túieș, zălúd, zărghít, (înv.) turluíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, țăcănít. *(Ce tip ~ !)*

țicuí vb. v. MIȘCA. ZVÎCNI.

țicurá vb. v. CIUPI. PIȘCA.

țidúlă s. v. BILET.

țifléică s.v. PONOR. RÎPĂ. VĂGĂUNĂ.

țifilítor adj. v. ACUT. ASCUȚIT. ÎNALT. SUBȚIRE.

țifrășít adj. v. ÎMPOPOȚONAT. ÎNZORZONAT.

țífros s. v. TĂMÎIȚĂ.

țigán adj. v. ȚIGĂNESC.

ȚIGÁN s. **1.** rom, (pop.) arapínă. *(E ~ de origine.)* **2.** *țigan nomad* = corturar, șătrar, (rar) șătraș.

țigáncă s. v. SUGEL. URZICĂ MOARTĂ.

ȚIGÁRĂ s. **1.** țigaretă, (rar) țigárcă, (prin Transilv.) sugáră. **2.** *țigară de foi* = trabuc.

țigárcă s. v. ȚIGARĂ. ȚIGARETĂ.

ȚIGARÉT s. portțigaret, țigaretă, (Ban. și Transilv.) sípcă. *(Fumează cu ~.)*

ȚIGARÉTĂ s. **1.** țigară, (rar) țigárcă, (prin Transilv.) sugáră. *(Ce ~ fumezi?)* **2.** portțigaret, țigaret, (Ban. și Transilv.) sípcă. *(Fumează cu ~.)*

ȚIGĂNÁȘ s. țigănuș, (rar) țigánel.

țigănáș s. v. PLOPAR. SCRIPCAR.

țigănátic adj. v. BRUN. BRUNET. NEGRICIOS. OACHEȘ. TUCIURIU.

ȚIGĂNCÚȘĂ s. țigăncuță.

țigăncúșe s. pl. v. CRĂIȚĂ. VÎZDOAGĂ.

ȚIGĂNCÚȚĂ s. țigăncușă.

țigánel s. v. ȚIGĂNAȘ. ȚIGĂNUȘ.

ȚIGĂNÉSC adj. (rar) țigán.

ȚIGĂNÍE s. țigănime.

țigănie s. v. BALAMUC. GĂLĂGIE. HĂRMĂLAIE. HUIET. LARMĂ. SCANDAL. TĂMBĂLĂU. TĂRĂBOI. TEVATURĂ. TUMULT. VACARM. VUIET. ZARVĂ. ZGOMOT.

ȚIGĂNÍME s. țigănie.

țigănós adj. v. BRUN. BRUNET. NEGRICIOS. OACHEȘ. TUCIURIU.

ȚIGĂNÚȘ s. **1.** țigănaș, (rar) țigánel. **2.** *(ORNIT.; Plegadis falcinellus)* sitar-negru.

ȚÍGLĂ s. *(CONSTR.)* (reg.) oálă.

țíglă s. v. FRIGÁRE.

țiglău s. v. PIȚIGOI.

țigleán s. v. PIȚIGOI.

țignál s. v. FLUIERĂTURĂ.

țiitoáre s. v. AMANTĂ. CONCUBINĂ. IUBITĂ. PRIETENĂ.

țiitór adj. v. DURABIL. REZISTENT. SOLID. TRAINIC.

țiitorie s. v. CONCUBINAJ.

țiitură s. v. AUTORITATE. DOMINARE. DOMINAȚIE. HEGEMONIE. PUTERE. STĂPÎNIRE. SUPREMAȚIE.

țil s. v. PECETE. SIGILIU. ȘTAMPILĂ.

țilăi vb. v. CHELĂLĂI. SCHELĂLĂI. SCHEUNA.

țilidónie s. v. BELADONĂ. MĂTRĂGUNĂ.

țilíndru s. v. CILINDRU. GLOB. JOBEN. STICLĂ.

țimét s. v. SCORȚIȘOARĂ.

ține s. v. PUI. ȘLIȚ.

țíncă s. v. CĂȚELUȘĂ.

ȚINCVÁIS s. *(CHIM.)* alb de zinc, oxid de zinc, (înv.) tuteá.

ȚÍNE interj. ia !, na !, poftim ! *(~ ! un covrig)*

ȚÍNE vb. **1.** a avea, a purta. *(~ în mînă un buchet de flori.)* **2.** a purta. *(O ~ de talie.)* **3.** a imobiliza. *(Îl ~ pînă vine miliția.)* **4.** a se agăța, a se apuca, a se atîrna, a se prinde, (pop.) a se anina, (reg.) a se tăgîrța. *(Se ~ de crengi să nu cadă.)* **5.** a purta, a sprijini, a susține. *(Vom merge cît ne-or ~ picioarele.)* **6.** a aparține, a depinde. *(Trustul ~ de minister.)* **7.** a rezista. *(S-a ~ bine pînă la sfîrșitul cursei.)* **8.** a (se) conserva, a (se) menține, a (se) păstra. *(A ~ ceva în bună stare.)* **9.** a (o) duce, a rezista. *(O haină care ~ la tăvăleală.)* **10.** a dura, a se păstra, a rezista. *(O încălțăminte care ~ mult.)* **11.** a ajunge. *(Alimentele ne vor ~ două luni.)* **12.** a păstra. *(Unde ~ peria de haine?)* **13.** a opri, a păstra, a rezerva. *(I-a ~ loc la rînd.)* **14.** a dăinui, a dura, a exista, a fi, a se menține, a se păstra, a se perpetua, a persista, a rămîne, a trăi, a subzista, (înv.) a locui, a petrece, a sta, a via. *(Cît va ~ lumea și pămîntul; vechi obiceiuri care ~ și azi.)* **15.** a dura. *(Spectacolul ~ două ore.)* **16.** a continua, a (se) întinde, a (se) lungi, a (se) prelungi. *(Petrecerea a ~ pînă a doua zi.)* **17.** a se întinde, a se lungi, a se prelungi. *(Șirul ~ pînă departe.)* **18.** a se lua, a merge, a veni. *(Se dă jos și se ~ după car.)* **19.** a sta. *(~-te drept !)* **20.** a respecta, (înv. și pop.) a cinsti, (pop.) a păzi, (înv.) a feri, a observa, a veghea. *(A ~ o datină, un obicei.)* **21.** a îndeplini, a onora, a respecta, (pop.) a păzi. *(Și-a ~ învoiala.)* **22.** a aniversa, a celebra, a prăznui, a sărbători, a serba, (înv. și reg.) a prăznici. *(~ 25 de ani de căsătorie.)* **23.** a trăi, a viețui. *(Se ~ de azi pe mîine.)* **24.** a (se) hrăni, a (se) întreține, a (se) susține. *(El își ~ părinții.)* **25.** a pronunța. *(A ~ un discurs.)* **26.** a chinui, a durea. *(Mă ~ o măsea.)*

ținе vb. v. APĂRA. CONSIDERA. CREDE. ÎNCHIPUI. SOCOTI. VEDEA.

ȚÍNERE s. **1.** conservare, menținere, păstrare. *(~ în bună stare a ceva.)* **2.** pronunțare. *(~ unui discurs.)*

ținere de minte s. v. MEMORIE.

țingălău s. v. BALANGĂ. CLOPOT. TALANGĂ.

ȚINTÁR s. moară, (Mold.) car. *(Jocul numit ~.)*

țintár s. v. INĂRIȚĂ.

ȚINTÁȘ s. ochitor, trăgaci, trăgător. *(~ de elită.)*

ȚINTÁT adj. **1.** țintuit, (reg.) țintelát. *(Chimir ~.)* **2.** (rar) stelát. *(Boi ~.)*

ȚINTÁURĂ s. *(BOT.; Centaurium umbellatum* sau *minus)* potroacă, fierea-pămîntului, (reg.) cintoáie, frígor, friguríсă, ghințură, ghințureá, potroceá, potrocúță, scăunél, scînteiúță, táulă, buruiană-de-fríguri, cocoșei-de-grădină (pl.), crucea-pămîntului, floare-de-fríguri, fumurică-bășicoásă, iarbă-de-cúrcă, iarbă-de-fríguri, săfindei-de-cîmp (pl.).

ȚÍNTĂ s. **1.** colț, (reg.) cui. *(~ pe talpa încălțămintei.)* **2.** stea. *(Cal cu ~ în frunte.)* **3.** semn, (prin Transilv. și Ban.) șáibă, (înv.) țel. *(Trage cu pușca la ~.)* **4.** *(SPORT)* but. *(~ la jocul de rugbi.)* **5.** potou, sosire. *(Calul a ajuns primul la ~.)* **6.** cauză, obiectiv, scop, țel, (înv.) prícină. *(Lupta pentru nobila ~ a independenței.)* **7.** obiect, obiectiv, scop, țel, (înv.) právăț. *(~ unei cercetări.)* **8.** menire, obiectiv, rol, rost, scop, sens, țel, (pop.) nóimă. *(~ acestor măsuri a fost acela de a . . .)* **9.** finalitate, scop, țel. *(Care este ~ acestei acțiuni?)*

țíntă s. v. IC. PANĂ.

țintelát adj. v. ȚINTAT. ȚINTUIT.

ȚINTÍ vb. **1.** a ochi, a viza, (rar) a aținti, (pop.) a chiti, (reg.) a țeli, a țelui, (înv.) a chiorî, a însemna. *(A ~ un obiectiv, înainte de a trage.)* **2.** a îndrepta, a întinde, a întoarce, a ochi. *(A ~ arma spre . . .)* **3.** a aținti, a fixa, a pironi, a țintui, (rar) a sticli, (înv. și reg.) a stîlpi, (rar fig.) scufunda. *(Îl ~ cu privirea; își ~ ochii pe . . .)* **4.** a aspira, a dori, a jindui, a năzui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a tinde, a urmări, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a báte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)*

ȚINTÍRE s. ochire, ochit, vizare. *(~ unui obiectiv de atins.)*

țintirím s. v. CIMITIR.

ȚINTÍT adj. ațintit, fixat, pironit, țintuit, (rar) sticlít, (înv. și reg.) stîlpit. *(A rămas cu privirile ~.)*

ȚINTUÍ vb. **1.** a pironi, (înv.) a găvozdi. *(A ~ ceva în perete.)* **2.** a aținti, a fixa, a pironi, a ținti, (rar) a sticli, (înv. și reg.) a stîlpi, (rar fig.) a scufunda. *(Își ~ ochii pe . . .; îl ~ cu privirea.)*

ȚINTUÍRE s. fixare, fixat, imobilizare, înțepenire, pironire, prindere, (rar) pecetluíre. *(~ unui obiect în cuie.)*

ȚINTUÍT adj. **1.** țintat, (reg.) țintelát. *(Chimir ~.)* **2.** împietrit, încremenit, înlemnit, înmărmurit, înțepenit, neclintit, nemișcat, țeapăn, (înv. și pop.) mărmurít, (înv. și reg.) stîlpit, (fig.) înghețát, înțelenít. *(~ de spaimă, de uimire.)* **3.** ațintit, fixat, pironit, țintit, (rar) sticlít, (înv. și reg.) stîlpit. *(A rămas ~ ; cu privirile ~.)*

ȚINÚT s. **1.** loc, meleag, regiune, tărîm, teritoriu, zonă. *(Se aflau în ~uri necunoscute.)* **2.** loc, regiune, teren, zonă. *(Nu cunoaște bine ~.)* **3.** regiune, (înv.) látură. *(Depresiune într-un ~munțos.)* **4.** loc, parte, regiune. *(Vezi cum e și prin alte ~.)* **5.** regiune, zonă, (înv.) oblástie, olát. *(În ~urile calde.)* **6.** pămînt, regiune, teritoriu. *(Un ~ mănos.)* **7.** meleag, plai, regiune. *(~urile natale.)*

ținút s. v. JUDEȚ.

ținutál adj. v. JUDEȚEAN.

ȚINÚTĂ s. **1.** atitudine, port, poză, poziție, (livr.) alură, postură, (rar) stațiúne. *(Are o ~ corectă a corpului.)* **2.** atitudine, comportare, purtare, (înv.) tarz. *(O ~ manieratǎ, fără reproș.)* **3.** îmbrăcăminte. *(~ de sărbătoare.)* **4.** uniformă. *(Ofițer în ~ de paradă.)*

ȚIPÁ vb. **1.** a striga, a urla, a zbiera, (înv. și reg.) a toi, (înv.) a chema. *(~ cît îl ținea gura.)* **2.** a răcni, a striga, a urla, a zbiera, (reg.) a țivli, (Transilv.) a puhăi, (Transilv. și Maram.) a țipoti, (fam. fig.) a se spărge. *(~ de durere.)* **3.** a răcni, a striga, a urla, a vocifera, a zbiera. *(Ia nu mai ~, că te aud!)* **4.** a răcni, a se răsti, a striga, a urla, a zbiera, (pop.) a se oțări, a se stropși, (înv. și reg.) a se răpști, (reg.) a se răboțoi, a se răcămăți, a se răgădui, a se răscocora, a se războti, (prin Transilv.) a se aspri, (Transilv. și Ban.) a se născocori, (prin Olt. și Munt.) a se răboli, (înv.) a mare-cuvinta, (fam.) a se burzului, a se rățoi, a se zborși. *(Ce ~ așa la mine?)* **5.** a chioti, a chiui, a hăuli, a striga, (pop.) a iui, (reg.) a huhura, (prin Olt. și Ban.) a hureza, (Transilv.) a ui. *(~ de mama focului, la joc.)*

țipá vb. v. ALUNGA. ARUNCA. AZVÎRLI. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. LEPĂDA. ZVÎRLI.

ȚIPÁR s. *(IHT.; Misgurnus fossilis)* (pop.) chișcár, (reg.) șerpár, (prin Mold.) șárpe.

țipár s. v. ANGHILĂ.

țipar-de-máre s. v. ȘTIUCĂ-DE-MARE. ZĂRGAN.

ȚÍPĂT s. **1.** strigăt, urlet, zbieret, (înv.) chemáre, vreávă. *(Îl ruga să înceteze cu ~ele.)* **2.** răcnet, strigăt, urlet, zbierătură, zbieret, (rar) strigáre, strigătúră, țipătúră, (înv. și reg.) răcnitură. *(~ de durere.)* **3.** chiot, chiu, chiuit, chiuitură, hăulire, hăulit, hăulitură, strigăt, (pop.) iuit. (reg.) hihăit, hihot. *(A tras un ~, la horă.)*

ȚIPĂTÓR adj. **1.** strident. *(Un glas ~.)* **2.** intens, izbitor, strident, tare, violent, (rar) strigătór. *(Culori, nuanțe ~.)*

țipătúră s. v. ARUNCĂTURĂ. AZVÎRLITURĂ. RĂCNET. STRIGĂT. ȚIPĂT. URLET. ZBIERĂTURĂ. ZBIERET. ZVÎRLITURĂ.

ȚIPÉNIE s. (Transilv.) zărănie. *(În pădure nu era ~ de om.)*

țiperíg s. v. PIPIRIG. ROGOZ.

ȚIPIRÍG s. *(BOT.)* **1.** *(Scirpus silvaticus)* pipirig. **2.** *(Scirpus holoschoenus)* (reg.) rogóz.

țipiríg s. v. CLORURĂ DE AMONIU. RUGINĂ. SALMIAC.

ȚÍPLĂ s. burduf. *(~ la ferestre.)*

țiplă s. v. CELOFAN.

țipotí vb. v. RĂCNI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

țirúlic s. v. CHIRURG.

țist interj. v. LINIȘTE. PST. ST. TĂCERE.

țistuí vb. v. CALMA. DOMOLI. ÎMBLÎNZI. ÎMBUNA. ÎMPĂCA. LINIȘTI. PIUI. POTOLI. ȘUIERA. ȚIUI. VÎJÎI.

țiștár s. v. POPÎNDĂU.

țiț interj. v. CHIȚ.

ȚIȚÉI s. *(CHIM.)* petrol, (înv. și reg.) naft, (fig.) aur négru.

țiu s. v. ȚÎRNĂCOP.

ȚIUÍ vb. **1.** a piui, a șuiera, a vîjîi, (reg.) a țistui. *(Glonțul i-a ~ pe la ureche.)* **2.** a-i suna, a-i vui. *(Îi ~ urechile.)*

ȚIUÍT s. piuit, piuitură, șuierat, șuierătură, țiuitură, vîjîit, vîjîitură, (rar) piuiálă. *(~ glonțului pe la urechea cuiva.)*

ȚIUITÓR adj. piuitor, șuierător. vîjîitor. *(Zgomot ~.)*

ȚIUITÚRĂ s. piuit, piuitură, șuierat, șuierătură, țiuit, vîjîit, vîjîitură, (rar) piuiálă. *(~ glonțului pe la urechea cuiva.)*

țiuș s. v. CIUF.

țivlí vb. v. RĂCNI. STRIGA. ȚIPA. URLA. ZBIERA.

ȚÎFNĂ s. *(MED. VET.)* cobe, (pop.) moartea-găinilor. *(Găină bolnavă de ~.)*

țîfnă s. v. AROGANȚĂ. ARȚAG. BOSUMFLARE. FALĂ. FUDULIE. IMPERTINENȚĂ. INFATUARE. INSOLENȚĂ. ÎMBUFNARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MĂGĂRIE. MÎNDRIE. NECUVIINȚĂ. NEOBRĂZARE. NERUȘINARE. OBRĂZNICIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. SFRUNTARE. TRUFIE. TUPEU. VANITATE.

țîfní vb. v. FORĂI. FORNĂI. SFORĂI.

țîfnós adj. v. AROGANT. BOSUMFLAT. FUDUL. GRANDOMAN. IMPERTINENT. INFATUAT. INSOLENT. IREVERENȚIOS. ÎMBUFNAT. ÎNCREZUT. ÎNDRĂZNEȚ. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. NECUVIINCIOS, NEOBRĂZAT. NERESPECTUOS. NERUȘINAT. OBRAZNIC. ORGOLIOS. SEMEȚ. SFIDĂTOR. SFRUNTAT. SUPĂRĂCIOS. SUSCEPTIBIL. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

țîfnós adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

țîitoáre s. v. MĂRĂCINAR. PIETROȘEL.

țîlea interj. v. MARȘ.

ȚÎMBURÚC s. țîmburuș.

ȚÎMBURÚȘ s. țîmburuc.

țîmp s. v. COAPSĂ.

țîmpor s. v. PUCIOASĂ. SULF.

țînáș adj. v. DUȘMĂNOS. RANCHIUNOS. RĂZBUNĂTOR.

ȚÎNC s. pici, prichindel, puști, (reg.) pricolici, (fam.) zgîmbói, (fig.) năpîrstóc. *(Un ~ de vreo 5 ani.)*

țîncul-pămîntului s. v. ORBETE.

țîngău s. v. BĂIETAN. BĂIEȚANDRU. COPILANDRU. FLĂCĂIANDRU.

ȚÎNȚÁR s. *(ENTOM.; Culex)* (înv.) múșină, múșiță, (Transilv. și prin Maram.) sclepț.

ȚÎR interj. pic. *(Apa se prelinge și face: ~ !, ~ !)*

țîră s. v. FĂRÎMĂ. FIR. JERPELITURĂ. PIC. PICĂTURĂ. PIȘCĂTURĂ. RUPTURĂ. STROP. ZDREANȚĂ.

ȚÎRCÎÍ vb. **1.** a picura, a țîrii. *(Apa de la chiuvetă ~.)* **2.** a bura, a burnița, a țîrii, (înv. și pop.) a roura, (reg.) a burui, (înv.) a roua, (fig.) a cérne. *(Afară ~.)*

ȚÎRCÓVNIC s. *(BIS.)* **1.** paracliser, (reg.) clisiárh, clisiér, crîsnic, pălămár, (Transilv.) făt, (Transilv. și Bucov.) sfăt. *(~ul se ocupă de îngrijirea unei biserici.)* **2.** cîntăreț, dascăl, diac, paracliser, psalt, (Transilv.) cántor, făt, (înv.) eclisiárh, grămătic. *(~ul îl ajută pe preot la oficierea slujbei.)*

ȚÎRIȘOÁRĂ s. țîrucă. *(O ~ de . . .)*

ȚÎRÎÍ vb. **1.** a picura, a țîrcîi. *(Chiuveta ~.)* **2.** a bura, a burnița, a țîrcîi, (înv. și pop.) a roura, (reg.) a burui, (înv.) a roua, (fig.) a cérne. *(Afară ~.)* **3.** (rar) a sfîrîi, a țîțîi. *(Greierii ~.)* **4.** a suna, a zbîrnîi. *(~ soneria, telefonul.)*

țîrîí vb. v. CÎRPI. COASE. PRINDE. ȚESE.

ȚÎRÎÍT s. țîrîitură, zbîrnîit. *(~ soneriei.)*

ȚÎRÎITÚRĂ s. țîrîit, zbîrnîit. *(~ soneriei.)*

țîrlói s. v. CIOCÎRLIE.

țîrțîr s. v. PIȚIGOI-CODAT.

țîrțîră s. v. MĂZĂRICHE.

ȚÎRÚCĂ s. țîrișoară. *(O ~ de . . .)*

ȚÎȘNÍ vb. **1.** a crupe, a irupe, a izbucni, a năvăli, a răbufni, (reg.) a năsădi, (prin Olt. și Ban.) a bui, (Transilv.) a bujdi, (prin Olt.) a bușni, (Transilv. și Mold.) a buti. *(Petrolul ~ din pămînt.)* **2.** a ieși. *(Un izvor care ~ printr-o crăpătură.)* **3.** (reg.) a sări, a zăleti, (prin Ban. și Transilv.) a puștica. *(Sîngele ~ pe nas.)* **4.** a izbucni, (înv.) a prorúpe. *(Lacrimile au ~ din ochii ei.)*

ȚÎȘNÍRE s. erupție, irupere, irupție, izbucnire, năvălire, răbufnire. *(~ petrolului din pămînt.)*

ȚÎȘNITÚRĂ s. jet. *(O ~ de apă.)*

țîșpoácă s. v. POȘIRCĂ.

ȚÎȘTI interj. huști !, (pop.) smîc ! *(Iepurele, ~ ! din vizuina lui.)*

țîț s. v. PITULICE. PURCELUȘĂ.

țîța-căprei s. v. BARBA-CAPREI. SURGUCI.

țîța-mielului s. v. URECHELNIȚĂ.

țîța-óii s. v. ARNICĂ. CIUBOȚICA-CUCULUI. DEGETAR. DEGETARIȚĂ. DEGEȚEL. PODBAL-DE-MUNTE.

țîța-văcii s. v. CIUBOȚICA-CUCULUI.

ȚÍȚĂ s. **1.** *(ANAT.)* mamelă, piept, sîn, (prin Olt., depr.) zătoáre. *(~ la femei.)* **2.** *(ANAT.)* mamelă, uger. *(~ la mamifere.)* **3.** *(BOT.)* *țîța-vacii* = razachie. *(~ este o specie de struguri.)*

țîță s. v. GURGUI. ȚÎȚÎNĂ.

ȚÎȚIȘOÁRĂ s. pieptișor, pieptuleț, pieptuț, sînișor, sînuleț, (pop.) țîțúcă.

țîțîí vb. v. TREMURA. ȚÎRÎI.

ȚÍȚÎNĂ s. (pop.) țîță. *(~ în care se dezvoltă matca albinelor.)*

țîțînă s. v. BALAMA. RĂDĂCINĂ. ȘARNIERĂ.

țîțoásă adj. v. PIEPTOASĂ.

țîțúcă s. v. PIEPTIȘOR. PIEPTULEȚ. PIEPTUȚ. SÎNIȘOR. SÎNULEȚ. ȚÎȚIȘOARĂ.

ȚOÁBĂ s. *(ENTOM.; Simulium)* (reg.) țobíc. *(~ este o specie de țînțar.)*

țoálă s. v. CERGĂ. CUVERTURĂ. HAINĂ. ÎMBRĂCĂMINTE. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. STRAI. VELINȚĂ. VEȘMÎNT.

ȚOÁLE s. pl. boarfe (pl.), bulendre (pl.), calabalîc, catrafuse (pl.), troace (pl.), (reg.) bodroánțe (pl.), ciovéie (pl.), trancanále (pl.), (Olt.) dănănáie. *(Ia-ți ~ și pleacă !)*

țoángă s. v. BALANGĂ. CLOPOT. TALANGĂ.

ȚOÁPĂ s., adj. **1.** s., adj. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țopîrlan, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, păduréț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofănós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscătór, negîndît, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. **2.** s. bădărancă, mitocană, mîrlancă, mojică, țopîrlancă.

țoáță s. v. GRINDEL. MOLAN.

țobíc s. v. ȚOABĂ.

țoc s. v. GURĂ. SĂRUT. SĂRUTARE.

țocăí vb. v. SĂRUTA.

țocăít s. v. SĂRUT. SĂRUTARE. SĂRUTAT.

țoít s. v. ȘOLDAR.

țogoșát adj. v. MOȚAT. ȚUGUIAT.

ȚOI s. (reg.) ciocán, (prin Olt.) puțói. *(Un ~ cu țuică.)*

țoi s. v. SCORȚAR. ȚICLEAN.

țol s. v. CERGĂ. CIOLTAR. COVOR. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. SCOARȚĂ. ȘABRACĂ. VALTRAP. VELINȚĂ.

ȚOPÁÍ vb. a sălta, a sări, (reg.) a hopăi. *(Nu mai ~ atîta !)*

țopăí vb. v. DANSA. JUCA.

ȚOPĂIÁLĂ s. țopăit, țopăitură, (înv.) săltáre.

ȚOPĂÍT s. țopăială, țopăitură, (înv.) săltáre.

ȚOPĂITÚRĂ s. țopăială, țopăit, (înv.) săltáre.

ȚOPÉSC adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, nepoliticos, ordinar, țopîrlănesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(Purtare ~.)*

țopîrcă adj., s. v. BĂDĂRAN. GROSOLAN. MITOCAN. MÎRLAN. MÎRLĂNOI. MOCOFAN. MOJIC. NECIVILIZAT. NEPOLITICOS. ORDINAR. ȚĂRĂNOI. ȚOAPĂ. ȚOPÎRLAN. VULGAR.

ȚOPÎRLÁN adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țoapă, vulgar, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, păduréț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofănós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscătór, negîndit, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)*

ȚOPÎRLÁNCĂ s. bădărancă, mitocancă, mîrlancă, mojică, țoapă.

ȚOPÎRLĂNÉSC adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, nepoliticos, ordinar, țopesc, vulgar, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(Purtare ~.)*

țorțoále s. pl. v. ZORZOANE.

țorțolóș s. v. CANAF. CIUCURE. ȚURȚUR.

țóșcă s. v. SĂCULEȚ. SĂCUȘOR. TOLBĂ.

ţu interj. v. DI. HI.
ţucá vb. v. SĂRUTA.
ţucál s. v. OALĂ DE NOAPTE.
ţucáre s. v. SĂRUT. SĂRUTARE. SĂRUTAT.
ţucát s. v. SĂRUT. SĂRUTARE. SĂRUTAT.
ţuclói s. v. TÎRNĂCOP.
ţucsuí vb. v. BEA. TRAGE.
ţuţ s. v. LOCOMOTIVĂ. MAŞINĂ. TREN.
ŢUGUÍ s. ţuguitură, (reg.) ţuţúi. *(~ unui obiect.)*
ŢUGUIÁT adj. **1.** moţat, (reg.) ţogoşát. *(Căciulă ~.)* **2.** (pop.) sulátic, (prin Transilv.) pupuiát. *(Căpiţe ~.)* **3.** ascuţit, (reg.) vîrfuít. *(O culme ~.)*
ŢUGUITÚRĂ s. ţugui, (reg.) ţuţúi. *(~ unui obiect.)*
ţuháus s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUŞCĂRIE. TEMNIŢĂ.
ţuicár s. v. POVARNAGIU. VELNICER.
ŢUÍCĂ s. (Transilv. şi Ban.) palincă. *(~ de prune.)*
ŢUICĂREÁLĂ s. ţuiculală.
ŢUICĂRÍ vb. a se ţuicui. *(Se ~ toată ziua.)*
ŢUICUÍ vb. a se ţuicări. *(Se ~ toată ziua.)*
ŢUICUIÁLĂ s. ţuicăreală.
ţuiculeánă s. v. ŢUICULIŢĂ. ŢUICUŞOARĂ.
ŢUICULÍŢĂ s. ţuicuşoară, (pop.) ţuiculeánă. *(Bea o ~.)*
ŢUICUŞOÁRĂ s. ţuiculiţă, (pop.) ţuiculeánă. *(Bea o ~.)*
ţulúc s. v. MOŢ.
ŢÚNDER s. *(TEHN.)* scorie.
ŢÚNDRĂ s. sarică, (Maram.) gúbă. *(~ de cioban.)*
ţúndră s. v. ZEGHE.
ŢURCÁNĂ s. ţurcă. *(Purta pe cap o ~.)*
ŢÚRCĂ s. (Transilv.) climpúş. *(Jocul de-a ~.)*
ŢÚRCĂ s. ţurcană. *(Purta pe cap o ~.)*
ţurlói s. v. FLUIER. JGHEAB. TIBIA. ŢURŢUR.
ŢÚRŢUR s. **1.** (pop.) ţurlói, (reg.) scuţ, (Munt. şi Dobr.) sulígă, (prin Dobr.) sulughíţă, (Olt.) ţorţolóş, ţuţurói, (înv.) stur. *(Pe streşini s-au format ~i.)* **2.** sloi, (Olt., Ban. şi Transilv.) sloiéte. *(~ de gheaţă.)*
ţúrţur s. v. CANAF. CIUCURE. FRANJ. JGHEAB.
ţuşeán s. v. GUZGAN. ŞOBOLAN.
ţúşcă s. v. ARDEI IUTE.
ţúşcov s.v. OBLEŢ-MARE.
ŢUŞTI interj. zbughi!, (rar) zvîc!, (prin Munt.) tilvíc!, (Transilv. şi Ban.) túlai! *(~ ! din tufiş.)*
ţuţúi s. v. ŢUGUI. ŢUGUITURĂ.
ţuţuiá vb. v. CĂŢĂRA. COCOŢA. RIDICA. SUI. URCA.
ţuţúl s. v. LEAGĂN.
ţuţulá vb. v. LEGĂNA.
ţuţurói s. v. ROBINET. ŢURŢUR.

U

ubicuitáte s. v. OMNIPREZENȚĂ.

ucáz s. v. DECRET. DISPOZIȚIE. HOTĂRÎRE. ORDIN. ORDONANȚĂ. PORUNCĂ.

UCENÍC s. **1.** (Ban.) șăgîrt. *(O calfă și un ~.)* **2.** discipol, elev, învățăcel, (livr.) cirác, (înv.) școlár. *(~ al unui maestru.)* **3.** *(BIS.)* apostol. *(~ii lui Iisus.)*

ucenície s. v. ELEV. ȘCOLAR.

UCÍDE vb. a asasina, a omorî, a suprima, (rar) a masacra, (înv. și pop.) a prăpădi, a sfîrși, (pop.) a dovedi, a găti, a răpúne, (înv. și reg.) a pieri, a pustii, a spárge, a stînge, (reg.) a mătrăși, a prăda, (Mold.) a stropși, (înv.) a cumpli, a piérde, a **săvîrși**, a seca, a strica, (înv. și pop. fig.) a muta, (fam. fig.) a achita, a curăța, a lichida, (arg.) a mierli. *(A ~ pe cineva.)*

ucíde vb. v. DISTRUGE. NIMICI. OMORÎ. SINUCIDE.

UCÍDERE s. **1.** asasinare, omorîre, suprimare, (rar) ucis, (pop.) răpúnere, (înv.) ucigătúră, (fam. fig.) achitáre, lichidáre. *(~ unei persoane.)* **2.** asasinat, crimă, moarte, omor, omorîre, omucidere, (livr.) homicíd, (înv.) deșugubînă, omucíd, sîngi, ucigătúră. *(Condamnat pentru ~.)*

ucigán s. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

UCIGÁȘ s., adj. **1.** s., adj. asasin, criminal, omorîtor, (livr.) homicíd, (rar) omucigáș, ucigătór, (înv.) criminalíst, omucíd, răzbóinic, șugubăț. *(~ a fost prins.)* **2.** adj. omorîtor, ucigător, (înv.) pierzătór. *(Armă ~.)*

ucigă-l-crúcea s. v. AGHIUȚĂ. ALCOR. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

ucigă-l-toáca s. v. AGHIUȚĂ. ALCOR. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

UCIGĂTÓR adj. **1.** mortal, (livr.) letál, (înv.) mortifér. *(Lovitură ~.)* **2.** omorîtor, ucigaș, (înv.) pierzătór. *(Armă ~.)* **3.** distrugător, nimicitor, omorîtor. *(Substanță ~.)*

ucigătór s. v. CĂLĂU. GÎDE.

ucigătór s., adj. v. ASASIN. CRIMINAL. OMORÎTOR. UCIGAȘ.

ucigătúră s. v. ASASINARE. ASASINAT. CRIMĂ. MOARTE. OMOR. OMORÎRE. OMUCIDERE. SUPRIMARE. UCIDERE.

UCÍS adj. asasinat, omorît, suprimat, (pop.) răpús, (fam. fig.) achitát, lichidát. *(Persoană ~.)*

ucís s. v. ASASINARE. OMORÎRE. SUPRIMARE. UCIDERE.

ucléi s. v. ALBIȘOARĂ. OBLEȚ. SOREAN.

UCRAINEÁN s., adj. **1.** s. rutean, (Mold. și Bucov.) rusnác. **2.** adj. rutean, (înv.) malorosián, malorosienésc.

UCRAINEÁNĂ s. ruteancă, ucraineancă, (pop.) rúscă, (înv.) malorosiáncă.

UCRAINEÁNCĂ s. ruteancă, ucraineană, (pop.) rúscă, (înv.) malorosiáncă.

UD adj., s. **1.** adj. jilav, reavăn, umed, (rar) umedós, (reg.) púhav, revenós, (prin Transilv.) mótov. *(Un loc, un teren ~.)* **2.** adj. înlăcrimat, umed, umezit, (înv. și reg.) lăcrămós. *(Cu ochii ~.)* **3.** adj. asudat, înnădușit, nădușit, transpirat, (prin Olt.) năboít. *(Om foarte ~ din cauza căldurii.)* **4.** s. urină. *(Bășica ~.)*

UDÁ vb. **1.** a înmuia, a muia, a umezi, (pop.) a întínge. *(Își ~ degetele în apă.)* **2.** (fam. pop.) a boteza. *(I-a ~ ploaia.)* **3.** a (se) stropi, (Ban.) a (se) prisni. *(A ~ florile, grădina.)* **4.** a scălda, a spăla. *(Marea ~ țărmul.)* **5.** a umezi, (înv. și pop.) a roura. *(Lacrimile îi ~ fața.)* **6.** a (se) înlăcrima, a (se) umezi. *(Ochii i s-au ~.)* **7.** a se urina. *(Copilul s-a ~ pe el.)*

UDÁRE s. **1.** stropire, stropit, udat, umezire, umezit. *(~ rufelor pentru călcat.)* **2.** stropire, stropit, udat, udătură. *(~ florilor.)*

UDÁT s. **1.** stropire, stropit, udare, umezire, umezit. *(~ rufelor pentru călcat.)* **2.** stropire, stropit, udare, udătură. *(~ florilor.)*

udătoáre s. v. STROPITOARE.

UDĂTÚRĂ s. **1.** stropire, stropit, udare, udat. *(~ florilor.)* **2.** jilăveală, revenéală, umezeală, umiditate, (pop.) udeálă, (Olt.) crihálă. *(~ unui teren.)* **3.** apăraie, apărie, baltă, băltoacă, băutură, lăcăraie, lăcărie, (pop.) udeálă. *(Era o ~ pe jos!)* **4.** (reg.) sorbitúră. *(A mîncat și el ceva ~.)*

udătúră s. v. BĂUTURĂ.

udeálă s. v. APĂRAIE. APĂRIE. BALTĂ. BĂLTOACĂ. BĂUTURĂ. JILĂVEALĂ. LĂCĂRAIE. LĂCĂRIE. REVENEALĂ. UDĂTURĂ. UMEZEALĂ. UMIDITATE.

udí vb. v. RĂMÎNE.

UDOMÉTRU s. *(MET.)* pluviometru.

ÚGER s. *(ANAT.)* mamelă, țiță. *(~ la mamifere.)*

ughi s. v. GALBEN.

ugilí vb. v. ÎNGĂLBENI. OFILI. PĂLI. TRECE. USCA. VEȘTEJI.

ugilít adj. v. GALBEN. ÎNGĂLBENIT. OFILIT. PĂLIT. TRECUT. USCAT. VEȘTED. VEȘTEJIT.

ugní vb. v. CRUCI. MINUNA. UIMI. ULUI.

UGUÍ vb. a gîngui. *(Turturelele ~.)*

UGUÍRE s. gîngurire, gîngurit, uguit. *(~ porumbelului.)*

UGUÍT s. gîngurire, gîngurit, uguire. *(~ porumbeilor.)*

uí vb. v. CHIOTI. CHIUI. HĂULI. STRIGA. ȚIPA.

uiágă s. v. CLONDIR. STICLĂ.

úică s. v. BADE. NENE. ȘORECAR. UNCHI.
uiegár s. v. BLIDAR.
ÚIMĂ s. *(MED.)* scurtă, (reg.) móimă, (Mold.) boșoálcă.
úimă s. v. SCROFULĂ.
uimăceálă s. v. AMEȚEALĂ. BUIMĂCEALĂ. BUIMĂCIRE. NĂUCEALĂ. NĂUCIRE. PERPLEXITATE. ZĂPĂCEALĂ.
uimăci vb. v. AMEȚI. BUIMĂCI. NĂUCI. ZĂPĂCI.
uimeálă s. v. MINUNARE. STUPEFIERE. SURPRINDERE. UIMIRE. ULUIALĂ. ULUIRE.
UIMÍ vb. **1.** a minuna, a stupefia, a surprinde, aului. *(Ce-mi spui tu pur și simplu mă ~.)* **2.** aului, (fig.) a speria. *(M-a ~ cu inteligența lui.)* **3.** a năuci, a stupefia, aului. *(Vestea aflată l-a ~.)* **4.** a se cruci, a se minuna, a seului, (pop.) a se încruci, (reg.) a se ugni, (Transilv. și Ban.) a se pocozi, (înv.) a se ciudi, a se divi. *(Se ~ de ce aude.)*
UIMÍRE s. **1.** minunare, stupefiere, surprindere, uluială, uluire, (înv.) minúne, uimeálă. *(~ cuiva în fața unui lucru neașteptat.)* **2.** perplexitate, stupefacție, stupoare, surprindere, surpriză, uluială, uluire. *(A avut un moment de adevărată ~.)*
UIMÍT adj. **1.** crucit, minunat, perplex, stupefiat, surprins, uluit. *(A rămas ~ de cele auzite.)* **2.** năuc, năucit, perplex, stupefiat, uluit. *(O figură ~.)*
UIMITÓR adj. **1.** stupefiant, surprinzător, uluitor. *(S-a întîmplat un lucru ~.)* **2.** frapant, izbitor, surprinzător, șocant, (livr.) sesizánt. *(O asemănare ~.)* **3.** amețitor, năucitor, uluitor, (pop.) zăpăcitór. *(Un ritm ~.)* **4.** colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uluitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*
úină s. v. LELE. LELIȚĂ. MĂTUȘĂ. TANTI. ȚAȚĂ.
UITÁ vb. **1.1.** (Olt. și Ban.) a zăuita. *(Am ~ ce doream să-ți spun.)* **2.** a neglija, a omite, (latinism rar) a pretera. *(N-a ~ nimic din ce știa că i-ar face plăcere.)* **3.** a lăsa. *(Și-a ~ ochelarii acasă.)* **II.1.** a privi, a scruta, (înv.) a cerca. *(Se ~ în zare.)* **2.** a se privi, (pop.) a se căuta. *(Se ~ în oglindă.)* **3.** a privi, a vedea, (Olt. și Ban.) a se zăuita. *(Vino să te ~ ce-am cumpărat.)*
UITÁRE s. neglijare, omitere, uitat, (înv.) negrijíre. *(~ unui amănunt semnificativ.)*
uitáre s. v. INEXISTENȚĂ. NEANT. NEFIINȚĂ. NIMIC.
UITÁT adj. (înv.) nepomenít. *(Lucruri ~.)*
uitát adj. v. ÎNDELUNG. ÎNDELUNGAT.
UITÁT s. neglijare, omitere, uitare, (înv.) negrijíre. *(~ unui amănunt semnificativ.)*
uităciós adj. v. UITUC.
uitătór s. v. PRIVITOR. SPECTATOR.
UITĂTÚRĂ s.**1.** ochire, privire. *(Dintr-o ~.)* **2.** căutătură, privire, (înv.) priveálă, privéliște, privitúră. *(Avea o ~ blajină.)*
ÚITE interj. iată !, vezi !, (pop.) ia !, iácă !, ian !, (înv. și reg.) ni !, (Mold. și Bucov.) ínga ! *(~ !, se apropie de noi.)*
uitít adj. v. ABSENT. DISTRAT. NEATENT.
UITÚC adj. (rar) uităciós. *(Om ~.)*
UITUCEÁLĂ s. (rar) uitucíe. *(~ unui om.)*
uitucíe s. v. UITUCEALĂ.
UIÚM s. (Mold.) vámă. *(~ se lua la moară pentru măcinat.)*
ÚJBĂ s. strapazan, (pop.) opác, (reg.) scarmós. *(~ a unei lotci.)*
újuí vb. v. CLIPOCI. MURMURA. SUNA. SUSURA. ȘOPOTI. ȘOPTI. ȘUȘOTI.
újujít adj. v. USCAT.
ULCEÁ s. ulcică, (reg.) bobícă, (prin Munt.) boálcă. *(~ de lut.)*
ULCELÚȘĂ s. ulceluță, ulcicuță.
ULCELÚȚĂ s. ulcelușă, ulcicuță.
ULCÍCĂ s. **1.** ulcea, (reg.) bobícă, (prin Munt.) boálcă. *(~ de lut.)* **2.** oliță, (Ban. și Transilv.) olcúță. *(~ emailată.)*
ULCICÚȚĂ s. ulcelușă, ulceluță.
ULÉI s. **1.** untdelemn, (înv. și pop.) olói, (înv. și reg.) oléu, (Ban.) zăitín. *(~ de floarea-soarelui.)* **2.** *ulei de ricin* = ricină. **3.** unt. *(~ de migdale.)*
uléi s. v. STUP.
ULEIÓS adj. gras, onctuos, unsuros. *(Materie ~.)*
ulicioáră s. v. STRADELĂ. STRĂDUȚĂ.
uliéș s. v. COROI. ULIU.
uligáie s.v. ACVILĂ. ERETE. IEPURAR. PAJURĂ.
uligán s. v. GAIE.
ulișór s. v. COROI. ULIU.
ulițár s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.
ulițárnic s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.
úliță s. v. STRADĂ.
ÚLIU s. **1.** *(ORNIT.; Accipiter)* erete, (reg.) gáie, hirău. **2.** *(ORNIT.; Accipiter nisus)* coroi, (pop.) păsărár, uliéș, ulișór, uliút. **3.** *(ORNIT.; Astur palumbarius)* erete, (reg.) cobăț, găinár, hărău, porumbár. **4.** *(ORNIT.) uliu-de-treslie (Circus aeruginosus)* = (reg.) șorecár. **5.** *uliul-și-porumbeii* = cloșca-cu-pui, puia-gaia, (reg.) puișórii (pl. art.), baba-gáia, mama-gáia. *(Jocul de copii numit ~.)*
uliu-încălțát s. v. ȘORECAR.
uliu-máre s. v. ȘORECAR.
uliul-șopîrlelor s. v. ȘORECAR.
uliút s. v. COROI. ULIU.
ULM s. *(BOT.; Ulmus carpinifolia)* (înv.) șleau.
ulm s. v. VELNIȘ. VÎNJ.
ulmá vb. v. ADULMECA. MIROSI.
ULTERIÓR adj. posterior. *(La o dată ~.)*
ulterioritáte s. v. POSTERIORITATE.
ÚLTIM adj. **1.** final. *(Scopul ~ ; etapa ~.)* **2.** suprem. *(Cu un ~ efort. . .)*
ULTRAABUNDÉNT adj. supraabundent, (livr.) pletóric.

ULTRAGIÁ vb. a insulta, a jigni, a ofensa, (livr.) a invectiva, a vexa, (pop.) a sudui, (fig.) a atinge, a răni, (livr. fig.) a leza. *(L-a ~ pe nedrept.)*

ULTRAGIÁT adj. insultat, jignit, ofensat, (livr.) vexát, (fig.) atíns, rănít, (livr. fig.) lezát. *(Om ~.)*

ULTRAGIÉRE s. insultare, jignire, ofensare, (livr.) vexáre, (fig.) rănire, (livr. fig.) lezáre. *(~ cuiva cu vorbe grele.)*

ultráj s. v. AFRONT. INJURIE. INSULTĂ. JIGNIRE. OCARĂ. OFENSĂ. RUȘINE. UMILINȚĂ.

ULTRAMARÍN s. albăstreală, (reg.) vineţeálă, (Transilv.) mieriálă, (Mold. și Bucov.) sineálă. *(~ pentru rufe.)*

ULTRAMICROSCÓP s. supermicroscop.

ULTRASENSÍBIL adj. **1.** supersensibil. *(Instrument de precizie ~.)* **2.** suprasensibil. *(Material foto ~.)*

ULTRASÓNIC adj. *(FIZ.)* (rar) ultrasonór. *(Vibraţii ~.)*

ultrasonór adj.v. ULTRASONIC.

ULÚC s. **1.** adăpătoare, jgheab, troacă, (pop.) téică, (înv. și reg.) scoc, (reg.) móldă, vălău, (Bucov. și Transilv.) hălău, (Munt., Olt. și Ban.) píuă. *(~ pentru adăpatul vitelor.)* **2.** (reg.) șipot. *(~ la streașina casei.)* **3.** jgheab, lăptoc, scoc, (pop.) burlán, (prin Ban.) ton, (Olt. și Transilv.) vălău. *(~ la moară.)* **4.** jilip, scoc, (reg.) riz, rol. *(~ pentru deplasarea în pantă a lemnelor, în exploatări.)* **5.** *(TEHN.)* nut. *(~ la o piesă de lemn.)*

ulucár s. v. SULĂ.

ulucáș s. v. PISCOAIE. VRANĂ.

ULÚCĂ s. **1.** (înv. și reg.) stobór, (Olt. și Munt.) ștachétă. *(Gard de ~i.)* **2.** gard, împrejmuire, îngrădítură, ocol, (înv. și reg.) ográdă, stobór, (reg.) tîrcól, (Mold. și Bucov.) zăpláz, (înv.) cuprínș. *(Și-a ridicat o ~ în jurul curții.)*

ULUÍ vb. **1.** a minuna, a stupefia, a surprinde, a uimi. *(Ce-mi spui tu pur și simp u mă ~.)* **2.** a uimi, (fig.) a sperla. *(M-a ~ cu inteligența lui.)* **3.** a năuci, a stupefia, a uimi. *(Vestea aflată l-a ~.)* **4.** a se cruci, a se minuna, a se uimi, (pop.) a se încruci, (reg.) a se ugni, (Transilv. și Ban.) a se pocozi, (înv.) a se ciudi, a se divi. *(Se ~ de ce aude.)*

uluí vb. v. AMEȚI. BUIMĂCI. DĂRĂPĂNA. DĂRÎMA. FÎSTÎCI. INTIMIDA. ÎNCURCA. NĂRUI. NĂUCI. PRĂBUȘI. PRĂVĂLI. RISIPI. SURPA. ZĂPĂCI.

ULUIÁLĂ s. **1.** minunare, stupefiere, surprindere, uimire, uluire, (înv.) minúne, uimeálă. *(~ cuiva în fața unui lucru neașteptat.)* **2.** perplexitate, stupefacție, stupoare, surprindere, surpriză, uimire, uluire. *(Spre ~ lui . . .)*

uluiálă s. v. AMEȚEALĂ. BUIMĂCEALĂ. BUIMĂCIRE. NĂUCEALĂ. NĂUCIRE. PERPLEXITATE. ZĂPĂCEALĂ.

ULUÍRE s. **1.** minunare, stupefiere, surprindere, uimire, uluială, (înv.) minúne, uimeálă. *(~ cuiva în fața unui lucru neașteptat.)* **2.** perplexitate, stupefacție, stupoare, surprindere, surpriză, uimire, uluială. *(A avut un moment de adevărată ~.)*

uluire s. v. AMEȚEALĂ. BUIMĂCEALĂ. BUIMĂCIRE. NĂUCEALĂ. NĂUCIRE. PERPLEXITATE. ZĂPĂCEALĂ.

ULUÍT adj. **1.** crucit, minunat, perplex, stupefiat, surprins, uimit. *(A rămas ~ de cele auzite.)* **2.** năuc, năucit, perplex, stupefiat, uimit. *(O figură ~.)*

uluit adj. v. AMEȚIT. BUIMAC. BUIMĂCIT. NĂUC. NĂUCIT. TÎMPIT. ZĂPĂCIT.

ULUITÓR adj. **1.** stupefiant, surprinzător, uimitor. *(S-a întîmplat un lucru ~.)* **2.** ameţitor, năucitor, uimitor, (pop.) zăpăcitór. *(Un ritm ~.)* **3.** colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, unic, uriaș, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

UMÁN adj. omenesc, (pop.) creștinésc. *(Purtare ~.)*

UMANÍST adj. umanistic. *(Cultură ~.)*

UMANÍSTIC adj. **1.** umanist. *(Cultură ~.)* **2.** modern. *(Secție ~ la un liceu.)*

UMANITARÍSM s. umanitate. *(~ lui era cunoscut.)*

UMANITÁTE s. **1.** lume, omenire, (înv. și reg.) omeníme. *(Întreaga ~.)* **2.** umanitarism. *(~ lui era cunoscută.)*

umanizá vb. v. CIVILIZA.

úmăr s. v. MĂSEA. PORTMANTOU. UMERAȘ.

UMBLÁ vb. **1.** a merge, (înv. și reg.) a păsa. *(~ cam greu din cauza bătrîneții.)* **2.** a se deplasa, a se duce, a merge, a se mișca, (pop.) a se purta. *(~ puțin prin grădină.)* **3.** a (se) circula, a se deplasa, a (se) merge. *(O arteră pe care ~ multe vehicule; ~ singur, neînsoțit.)* **4.** a colinda, a cutreiera, a merge, a străbate. *(~ prin munți și văi.)* **5.** a călători, a voiaja, (rar) a drumui, (înv.) a străbici. *(A ~ prin mai toate țările Europei.)* **6.** a colinda, a cutreiera, a hoinări, a peregrina, a rătăci, a vagabonda, (livr.) a flana. *(Pe unde n-a ~ ?)* **7.** a merge, a purta. *(Vara ~ cu o bluză subțire.)* **8.** a funcționa, a merge. *(Ceasornicul, motorul ~.)* **9.** a căuta, a încerca. *(~ să mă înșele.)* **10.** a căuta, a cotrobăi, a răscoli, a scormoni, a scotoci, (pop.) a scociorî, (înv. și reg.) a scodoli, a scorbeli, (reg.) a bodicăi, a corleși, a cotili, a hojbăi, a scobîrlăi, (Mold.) a bîrcii, (Bucov.) a boltăi, (prin Olt.) a bulduși, (prin Ban.) a burfăi, (Ban.) a cobîrlui, (Mold. și Bucov.) a cociobăi, (Munt.) a scofeli, (înv.) a scorteli. *(Nu mai ~ prin lucrurile mele.)* **11.** a (se) folosi, a întrebuința, a se servi, a se sluji, a utiliza, a uza. *(~ cu tertipuri.)*

UMBLÁRE s. umblat, umblătură, umblet. *(După multă ~, a reușit.)*

UMBLÁT adj. **1.** călătorit, voiajat. *(Om ~.)* **2.** bătătorit, bătut, circulat, frecventat. *(Un drum ~.)*

UMBLÁT s. umblare, umblătură, umblet. *(După mult ~, a reușit.)*

UMBLĂRÉȚ adj., s. plimbăreț, (înv.) plimbătăreț. *(Mare ~ mai ești!)*

umblătoáre s. v. CLOSET. TOALETĂ. VECE.

UMBLĂTÚRĂ s. **1.** umblare, umblat, umblet. *(După multă ~, a reușit.)* **2.** alergare, alergătură, fugă, goană, umblet, (reg.) ștrapáț, (Ban.) prepurtáre, (prin Transilv.) ștrápă. *(Ceasuri de ~.)*

ÚMBLET s. **1.** umblare, umblat, umblătură. *(După mult ~, a reușit.)* **2.** alergare, alergătură, fugă, goană, umblătură, (reg.) ștrapáț, (Ban.) prepurtáre, (prin Transilv.) ștrápă. *(Ceasuri de ~ . . .)* **3.** circulație, mers, (pop.) purtáre. *(O poleacă formată prin ~ oamenilor.)* **4.** călcătură, mers, mișcare, pas, pășit, (rar) mersătúră, (înv. și pop.) mersúră. *(Are un ~ săltăreț.)*

úmblet s. v. CĂLĂTORIE. COMPORTAMENT. COMPORTARE. CONDUITĂ. DEPLASARE. DRUM. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. PURTARE. UNELTIRE. VOIAJ.

umbra-cúcului s. v. SPARANGHEL.

umbra-iépurelui s. v. SPARANGHEL.

umbra-nópții s. v. ZÎRNĂ.

UMBRÁR s. (Olt.) șop. *(Ședea sub un ~.)*

umbrarul-doámnei s. v. CREȚIȘOARĂ.

ÚMBRĂ s. **1.** (rar) umbriș. *(E canicula și stă la ~.)* **2.** întunecime, întuneric, obscuritate. *(~ele nopții se întind peste natură.)* **3.** apariție, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, vedenie, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre. *(O ~ în noapte.)* **4.** chip, imagine, spectru, vedenie, viziune. *(~ morții se arată.)* **5.** *(BOT.)* *umbra-iepurelui (Asparagus tenuifolius)* = (reg.) sparánghel.

úmbră s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUȘCĂRIE. TEMNIȚĂ. URMĂ.

umbrăvioáră s. v. LĂCRIMIȚĂ.

UMBRÉLĂ s. (înv. și reg.) parapléu, (Mold.) cortél, (Bucov.) parazól, (Ban. și Transilv.) ploiér, (prin Olt.) vetrélă, (înv., în Transilv.) cort. *(~ de ploaie.)*

umbreluță-de-ápă s. v. BURICUL-APEI.

umbreluță-de-báltă s. v. BURICUL-APEI.

UMBRÍ vb. **1.** (rar) a (se) adumbri. *(Se ~ sub un stejar.)* **2.*** (fig.) a eclipsa, a întuneca. *(I-a ~ pe toți cu verva sa.)*

umbriciós adj. v. UMBRIT. UMBROS.

umbríș s. v. UMBRĂ.

UMBRÍT adj. umbros, (rar) umbriciós. *(Un loc ~.)*

UMBRÓS adj. umbrit, (rar) umbriciós. *(Un loc ~.)*

ÚMED adj. **1.** jilav, reavăn, ud, (rar) umedós, (reg.) púhav, revenós, (prin Transilv.) mótov. *(Un loc, un teren ~.)* **2.** igrasios, (reg.) mucegăit. *(O casă ~; un perete ~.)* **3.** verde. *(Lemne ~ de foc.)* **4.** *(MET.)* ploios, (franțuzism rar) pluviós, (înv. și reg.) plourós, (reg.) ploiciós, ploínte. *(Vreme ~.)* **5.** înlăcrimat, ud, umezit, (înv. și reg.) lăcrămós. *(Cu ochii ~.)*

umedós adj. v. JILAV. REAVĂN. UD. UMED.

umerár s. v. PORTMANTOU. UMERAȘ.

UMERÁȘ s. portmantou, (rar) úmăr, umerár. *(Și-a pus hainele pe ~.)*

umerii féței s. pl. v. POMEȚI. UMERII OBRAJILOR.

UMERII OBRÁJILOR s. pl. *(ANAT.)* pomeți (pl.), (rar) umerii féței (pl.), (reg.) pumnii obrájilor (pl.), (înv.) mágule (pl.).

UMEZEÁLĂ s. **1.** *(FIZ.)* umiditate. *(~ unui corp.)* **2.** jilăveală, revenéală, udătură, umiditate, (pop.) udeálă, (Olt.) crihálă. *(~ unui teren.)* **3.** igrasie, (reg.) mucegăiálă, revenéálă. *(~ a pereților.)*

UMEZÍ vb. **1.** a înmuia, a muia, a uda, (pop.) a întínge. *(Își ~ degetele în apă.)* **2.** a (se) jilăvi, (pop.) a (se) reveni. *(Pământul s-a ~.)* **3.** a (se) înlăcrima, a (se) uda. *(Ochii i s-au ~.)* **4.** a uda, (înv. și pop.) a roura. *(Lacrimile îi ~ fața.)*

UMEZÍRE s. **1.** stropire, stropit, udare, udat, umezit. *(~ rufelor pentru călcat.)* **2.** înlăcrimare. *(~ ochilor.)*

UMEZÍT adj. **1.** jilăvit. *(Sol ~.)* **2.** înlăcrimat, ud, umed, (înv. și reg.) lăcrămós. *(Cu ochii ~.)*

UMEZÍT s. stropire, stropit, udare, udat, umezire. *(~ rufelor pentru călcat.)*

UMFLÁ vb. **1.** a se dilata. *(Un fluid se poate ~.)* **2.** a se bulbuca, a (se) căsca, a (se) holba, a (se) mări, a (se) zgîi, (pop. și fam.) a (se) beli, a (se) bleojdi, (pop.) a (se) bobоșa, a (se) bolboșa, (reg.) a (se) boldi, a (se) bolovăni, (Transilv.) a (se) zgăura, (Ban.) a (se) zgîmboia. *(Ochii i s-au ~.)* **3.** a se bu hăi, a se puhăvi, (reg.) a se bugezi. *(S-a ~ tare la față.)* **4.** *(MED.)* a se inflama, a se obrinti, a se tumefia, (reg.) a se boboti. *(Brațul s-a ~.)* **5.** *(MED. VET.)* a se inflama, (pop.) a se bolovăni. *(Ugerul vacii s-a ~.)* **6.** a se înfoia, a se răsfira, a se zbîrli, (vestul Transilv.) a se sperli. *(Penele păunului se ~.)* **7.** a crește, a se mări, a se ridica. *(S-au ~ apele în matca lor.)*

umflá vb. v. APUCA. EXAGERA. FĂLI. FUDULI. GROZĂVI. INFATUA. ÎMPĂUNA. ÎNFUMURA. ÎNGÎMFA. ÎNHĂȚA. ÎNȘFĂCA. LĂUDA. LUA. MÎNDRI. PRINDE. SEMEȚI.

UMFLÁRE s. **1.** dilatare. *(~ unui corp.)* **2.** bulbucare, căscare, holbare, mărire, zgîire, zgîit, (pop. și fam.) belíre, bleojdíre, (pop.) bobоșáre, boldíre. *(~ ochilor.)* **3.** *(MED.)* congestionare, inflamare, inflamație, iritare, **obrinteală, obrintire** obrintit, obrintitură, (reg.) bobotíre. *(~ unei plăgi.)* **4.** *(MED.)* inflamare, inflamație, obrinteală, obrintire, obrintit, obrintitură, tumefacție, tumefiere, (reg.) bobotire. *(~ unui țesut.)* **5.** creștere, mărire, ridicare. *(~ apelor în matca loc.)*

umflăre s. v. EXAGERARE. ÎNHĂȚARE. ÎNȘFĂCARE. LUARE. PRINDERE.

UMFLÁT adj. **1.** dilatat. *(Un fluid ~.)* **2.** (pop.) buricát. *(Parte ~ a unui obiect.)* **3.** bombat. *(O cutie de conserve ~.)* **4.** corpolent, gras, gros, obez, planturos, plin, rotofei, rotund, voluminos, (pop.) trúpeș. (reg.) încălát. *(O femeie ~.)* **5.** balonat. *(Are pîntecele ~.)* **6.** bulbucat, căscat, holbat, mare, mărit, zgîit, (rar) bălăbănós, (pop. și fam.) belít, bleojdít, (pop.) bobosát, bolbosát, boldít, (reg.) măciuliát. *(Cu ochii ~.)* **7.** buhăit, puhav, (reg.) búged, seárbăd, (Transilv.) pufăiós. *(O față ~.)* **8.** borcănat, gros, (reg.) borcănós. *(Are nasul ~.)* **9.** *(MED.)* inflamat, tumefiat, (livr.) tumescént, tumíd, (reg.) bobotít. *(Un țesut ~.)* **10.** înfoiat, răsfirat, zbîrlit. *(Pasăre cu coada ~.)* **11.** înfoiat, învolt. *(Fustă ~.)* **12.** bufant, înfoiat. *(O croială ~ la pantaloni.)* **13.** crescut, mare. *(Apele ~ ale rîului.)*

umflát adj. v. AFECTAT. ARTIFICIAL. BOMBASTIC. CĂUTAT. CONVENȚIONAL. DECLAMATOR. EMFATIC. EXAGERAT. EXCESIV. EXORBITANT. FALS. FĂCUT. GRANDILOCVENT. MANIERAT. MARE. NEFIRESC. NENATURAL. POMPOS. PRETENȚIOS. RETORIC. RIDICAT. SCUMP.

UMFLĂTÚRĂ s. **1.** *(MED.)* gîlcă, (pop.) bólfă, gîlmă, (reg.) bubílcă, modílcă, modovílcă, momcálcă, trágăn, vílcă, (Mold.) boșoálcă. *(O ~ la gît.)* **2.** *(MED.)* inflamație, tumefacție, (livr.) tumescență, (prin Transilv.) aprinsúră, (prin Bucov.) badragánie. *(O ~ evidentă a țesutului.)* **3.** *(FIZ.)* ventru.

UMIDITÁTE s. **1.** jilăveală, reveneală, udătură, umezeală, (pop.) udeálă, (Olt.) crihálă. *(~ unui teren.)* **2.** *(FIZ.)* umezeală. *(~ unui corp.)*

UMIDOMÉTRU s. *(MET.)* higrometru.

UMÍL adj. **1.** plecat, smerit, supus, umilit, (livr.) obsecviós, (înv.) smérnic, suplecát. *(O persoană ~.)* **2.** smerit, (fam.) spășít. *(Avea o figură ~.)* **3.** servil, slugarnic, supus, (livr.) obsecviós, (înv.) slugărésc, slugós. *(O atitudine ~.)* **4.** biet, neînsemnat, obscur. *(Un ~ amploiat.)* **5.** modest, neînsemnat, simplu. *(Deținea o funcție ~.)* **6.** modest, simplu, (înv. și pop.) prost, (înv.) prostátic. *(De condiții ~.)* **7.** sărăcăcios, (rar) meschín, (fam.) calicós. *(O casă ~.)* **8.** mizerabil, sărac, sărăcăcios. *(Un interior ~.)*

UMILÍ vb. **1.** a se înjosi, a se ploconi, (înv.) a se micșora, a se smeri, (fam.) a se căciuli, (fig.) a se coborî. *(De ce vă ~ în fața lui?)* **2.** a înjosi, (înv.) a micșora, a rușina, a smeri, (înv. fig.) a mortifica. *(De ce îl ~ în acest hal?)* **3.** a (se) degrada, a (se) dezonora, a (se) înjosi, (fig.) a (se) coborî, a (se) scoborî. *(Munca nu te ~.)* **4.** a se smeri, (înv.) a se mici, a se micșora, a se milcui, a se molcomi. *(Te-ai ~ destul.)* **5.** a se pleca, a se smeri, a se supune. *(Se ~ în fața divinității.)*

umiliațiúne s. v. PLECARE. SMERENIE. SUPUNERE. UMILINȚĂ.

UMILÍNȚĂ s. **1.** înjosire, rușine. *(Ce ~ a suportat!)* **2.** afront, injurie, insultă, jignire, ocară, ofensă, rușine, (livr.) ultráj, vexațiúne, (pop.) húlă, sudálmă, suduitúră, (înv.) băsău, dosádă, înfruntáre, necínste, obídă, (fig.) atíngere, (livr. fig.) lezáre. *(O ~ adusă cuiva.)* **3.** smerenie, (înv.) micșoráre, mílă, molcomíre. *(De o ~ excesivă.)* **4.** smerenie, (înv.) smericiúne, smeríre, (fam.) spăscálă, spăsénie. *(Cu ~ îi sărută dreapta.)* **5.** plecare, smerenie, supunere, (înv.) plecát, umiliațiúne, umilitáte. *(~ în fața divinității.)*

UMILÍRE s. **1.** înjosire, ploconeală, ploconire, (fam.) căciulíre. *(~ cuiva în fața ...)* **2.** degradare, înjosire, (înv.) degradáție. *(Munca nu e o ~.)*

UMILÍT adj. **1.** degradat, înjosit, (rar) scăzút, (înv. și reg.) rușinát. *(Om ~.)* **2.** plecat, smerit, supus, umil, (livr.) obsecviós, (înv.) smérnic, suplecát. *(O atitudine, o privire ~.)*

umilitáte s. v. PLECARE. SMERENIE. SUPUNERE. UMILINȚĂ.

UMILITÓR adj. degradant, dezonorant, înjositor, rușinos. *(O situație~.)*

umnoji vb. v. CREȘTE. ÎNMULȚI. MĂRI. RIDICA. SPORI. URCA.

umoáre s. v. CARACTER. FIRE. NATURĂ. STRUCTURĂ. TEMPERAMENT.

UMÓR s. **1.** haz, veselie. *(Om plin de ~.)* **2.** duh, haz, spirit, (fig.) pipér, sáre. *(Glumă plină de ~.)*

UMORÍSTIC adj. hazliu, vesel. *(Scenetă ~.)*

ÚMPLE vb. **1.** (înv.) a plini. *(A ~ paharele.)* **2.** a încărca, (Transilv.) a tecărui. *(A ~ carul cu fin.)* **3.** a îndopa, a înfunda. *(A ~ soba cu lemne.)* **4.** a astupa. *(A ~ o gaură, un șanț.)* **5.** a (se) împînzi, a (se) înțesa, (fig.) a (se) împăna. *(Ulițele s-au ~ de lume.)* **6.** a (se) acoperi, a (se) încărca, (prin nordul Munt.) a (se) puiezi. *(Grădina s-a ~ de flori.)* **7.** a (se) mînji, a (se) murdări, a (se) păta. *(S-a ~ de noroi, de cerneală.)* **8.** a acoperi, a scălda. *(O sudoare rece îi ~ trupul.)* **9.** a năpădi, a podidi, (reg.) a bucși, (înv.) a povedi. *(L-a ~ singele.)* **10.** a copleși, a covîrși, a năpădi, (fig.) a inunda. *(Lacrimile o ~.)*

úmple vb. v. CONTAGIA. CONTAMINA. INFECTA. ÎMPLINI. MOLIPSI.

ÚMPLERE s. **1.** încărcare, încărcat. *(~ mașinii cu marfă.)* **2.** umplut. *(~ ardeilor cu carne.)*

UMPLÚT adj. încărcat, plin, (Transilv.) tecăruít. *(Pivniță ~ cu lemne.)*

UMPLÚT s. umplere. *(~ ardeilor cu carne.)*

UMPLUTÚRĂ s. încărcătură. *(~ a unui cartuș.)*

UNANÍM adj. general. *(Părerea ~.)*

UNANIMITÁTE s. **1.** (înv.) consimțire. *(S-a constatat ~ în privința ...)* **2.** totalitate. *(A obținut ~ voturilor.)*

UNCHI s. (reg.) unchiaș, tată bătrîn, tată móș, (prin Ban. și Transilv.) mătușói, (Mold.) moș, (Olt., Ban. și Transilv.) úică. *(~ul Petre, fratele mamei.)*

unchiáș s. v. BĂTRÎN. MOȘ. MOȘNEAG. UNCHI.

undá vb. v. CLOCOTI. FIERBE.

UNDAMÉTRU s. *(FIZ.)* frecvențmetru.

ÚNDĂ s. **1.** talaz, val. *(~ele mării.)* **2.** adiere, boare, pală, suflare, suflu, (rar) scútur,

(Olt.) reveneálă. *(Nu se simțea nici o ~ de vînt.)*

undătură s. v. INUNDARE. INUNDAȚIE. ÎNEC. POTOP. REVĂRSARE.

ÚNDE adv., conj. **1.** adv. încotro. *(~ te duci?)* **2.** conj. (prin Transilv.) înde. *(Să se ducă ~ știe.)*

únde conj. v. DACĂ. DEOARECE. FIINDCĂ. ÎNTRUCÎT.

UNDEVÁ adv. (pop.) încotrová, (înv. și reg.) oareúnde, (înv.) undevâși. *(A plecat ~.)*

undevâși adv. v. UNDEVA.

undezá vb. v. CLOCOTI. FIERBE.

undós adj. v. UNDUIOS.

UNDUÍ vb. **1.** a (se) învălura, a (se) ondula. *(Vîntul ~ luciul apei.)* **2.** a (se) cuta, a (se) încreți, a tremura, (glumeț) a (se) zbîrli. *(Suprafața apei se ~ de vînt.)* **3.** (fig.) a rîura. *(Părul îi ~.)*

UNDUIÓS adj. **1.** ondulat, ondulatoriu, unduitor, (înv.) ondulós. *(Suprafața ~ a unei ape.)* **2.** învălurat, vălurat, văluros. *(O apă ~.)* **3.** (înv.) undós, unduít. *(Mișcări ~.)* **4.** armonios, melodic, melodios, muzical, sonor, (rar) unduít, (fig.) dúlce, mlădiós, simfónic. *(Narațiunea ~ a romanului.)*

UNDUÍRE s. învălurare, ondulare. *(~ suprafeței unei ape.)*

unduít adj. v. ARMONIOS. MELODIC. MELODIOS. MUZICAL. SONOR. UNDUIOS.

UNDUITÓR adj. ondulat, ondulatoriu, unduios, (înv.) ondulós. *(Suprafața ~ a unei ape.)*

UNEÁLTĂ s. instrument, sculă, ustensilă, (înv. și reg.) sărsám, (reg.) sculeáță, (Mold., Bucov. și Ban.) halát, (înv.) ciníe, dichís. *(~ pentru dulgherie.)*

uneáltă s. v. INSTRUMENT. LUCRU. OBIECT.

UNELTÍ vb. a complota, a conjura, a conspira, (înv.) a intriga, a mașina, a măiestri, a mreji, a zavistui, (fig.) a lucra, a țése, a urzi, (înv. fig.) a împleti. *(A ~ împotriva cuiva.)*

uneltí vb. v. AFLA. CONCEPE. CREA. DESCOPERI. ELABORA. FACE. GĂSI. GÎNDI. IMAGINA. INVENTA. NĂSCOCI. PLĂNUI. PLĂSMUI. PROIECTA. REALIZA. SCORNI.

UNELTÍRE s. **1.** complot, conjurație, conspirație, intrigă, mașinație, (livr.) cabálă, (înv. și pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv.) măiestríe, (fig.) lucrătúră, urzeálă. *(O ~ de curte împotriva suveranului.)* **2.** intrigă, mașinație, (livr.) cabálă, (înv. și reg.) marghiolíe, (Munt. și Olt.) școálă, (Bucov. și Transilv.) șcort, (înv.) marafét, téhnă, tocmeálă, úmblet, zavístie, (fam.) tertíp, (fig.) manévră, manóperă, urzeálă, (fig. rar) mreájă, rețeá, trámă, țesătúră, (fam. fig.) mîncătorie, panglicărie, storăríe. *(Umblă cu tot felul de ~i.)*

uneltítor adj., s. v. INTRIGANT.

uneltítor s. v. COMPLOTIST. CONSPIRATOR.

UNEÓRI adv. cîteodată, (înv.) aórea. *(Se ducea ~ pe la el.)*

UNGÁR adj. maghiar, unguresc. *(Statul ~.)*

UNGĂTÓR s. *(TEHN.)* gresor. *(~ automat.)*

ÚNGE vb. **1.** *(TEHN.)* a gresa, a lubrifia. *(A ~ piesele unei mașini.)* **2.** a întinde. *(~ untul pe pîine.)* **3.** a (se) mînji. *(S-a ~ cu nămol, la mare.)* **4.** a da. *(Își ~ piciorul cu clifie.)* **5.** a mirui, (înv.) a pomăzui. *(L-au ~ episcop.)* **6.** a înscăuna, a întrona, a învesti, a numi, a proclama, a pune, (înv.) a prochema, a propovădui, a striga, a vesti. *(L-au ~ domnitor.)*

únge vb. v. LIPI. MITUI. SPOI. ȘPERȚUI. VĂRUI.

ÚNGERE s. **1.** *(TEHN.)* gresaj, gresare, lubrifiere. *(~ pieselor unei mașini.)* **2.** întindere, uns. *(~ untului pe pîine.)* **3.** miruire, miruit, (înv.) pomăzánie, pomăzuíre. *(~ unui episcop.)* **4.** înscăunare, întronare, învestire, proclamare. *(După ~ domnitorului.)*

úngere s. v. LIPIRE. MITUIALĂ. MITUIRE. ȘPERȚUIALĂ.

UNGHÉR s. colț, cotlon, unghi, (reg.) corn, cot, (Olt. și Transilv.) unghéț. *(Se afla în ~ cel mai ascuns al odăii.)*

unghéț s. v. COLȚ. COTLON. UNGHER. UNGHI.

UNGHI s. **1.** *(GEOM.) unghi obtuz* = (înv.) unghi tîmpit. **2.** colț, cotlon, ungher, (reg.) corn, cot, (Olt. și Transilv.) unghéț. *(Într-un ~ al odăii.)* **3.** poziție. *(Îl privea din toate ~urile.)* **4.** *(IST.)* judecie, parte. *(~ era o unitate administrativ-teritorială.)*

unghia-căprei s. v. BURETE-GALBEN.

unghia-găinii s. v. CORONIȘTE.

unghia-úrsului s. v. SPIN.

ÚNGHIE s. **1.** *(ANAT.)* copită. *(~ calului.)* **2.** *(MED.) unghie încarnată* = onixis. **3.** *(BOT.) unghia-păsării (Viola declinata)* = (reg.) micșunele-de-múnte (pl.), panseluțe-de múnte (pl.), trei-frăți, trei-frați-pătați.

únghie s. v. GHEARĂ.

UNGHIOÁRĂ s. *(ANAT.)* unghișoară, unghiuță.

UNGHIȘOÁRĂ s. *(ANAT.)* unghioară, unghiuță.

unghi tîmpit s. v. UNGHI OBTUZ.

UNGHIULÁR adj. **1.** *(MAT.)* angular, (rar) angulós. *(Figură ~.)* **2.** colțuros. *(O curte ~.)*

UNGHIULÍȚĂ s. *(ANAT.)* unghioară, unghișoară.

UNGUÉNT s. *(FARM.)* alifie, cremă, pomadă, (livr.) liniмént, (pop.) unsoáre, (reg.) ip, (Transilv. și Mold.) ir, (înv.) mehlém. *(~ de uz extern.)*

ÚNGUR s. maghiar.

unguráș s. v. VORONIC.

ungureán s. v. ARDELEAN. TRANSILVĂNEAN.

ungureáncă s. v. RODUL-PĂMÎNTULUI.

UNGUREÁSCA s. art. breaza (art.), de doi. *(~ este un dans popular.)*

ungurenít adj. v. MAGHIARIZAT.

UNGURÉSC adj. maghiar, ungar. *(Statul ~.)*

ungurísm s. v. MAGHIARISM.

UNGUROÁICĂ s. maghiară.
unguroáică s. v. NARCISĂ.
unguroáie s. v. NARCISĂ.
UNÍ adj. unicolor, (pop.) sadeá (invar.). *(O ţesătură ~.)*
UNÍ vb. **1.** a (se) îmbina, a (se) împreuna, a (se) lega, a (se) reuni. *(A ~ elementele într-un tot.)* **2.** a asambla, a fixa, a îmbina, a împreuna, a monta, a reuni. *(A ~ elementele componente ale unui sistem.)* **3.** a (se) combina, a (se) îmbina, a (se) împreuna, a (se) îngemăna. *(A ~ într-un anumit fel piesele.)* **4.** a îmbina, a încheia, a prinde. *(A ~ capetele bîrnelor.)* **5.** *(TEHN.)* a se agrega, a se alipi, a se reuni. *(Pulberile se ~ într-o combinaţie nouă.)* **6.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* a (se) aglutina, a (se) alipi, a (se) lipi, a (se) reuni, a (se) suda. *(Două elemente ale vorbirii se pot ~.)* **7.** a (se) reuni, a (se) unifica. *(A ~ provinciile într-o singură ţară.)* **8.** a se contopi, a fuziona. *(Două partide care se ~.)* **9.** a se asocia, a se grupa, a se însoţi, a se întovărăşi, (înv. şi pop.) a se prinde, (reg.) a se ortăci, (Mold. şi Transilv.) a se însîmbra, (prin Transilv.) a se soţi, (înv.) a intra. *(Vino să te ~ cu mine.)* **10.** a se căsători, a se lega, (pop.) a se însoţi, a se lua. *(Cînd s-au ~ ?)* **11.** a (se) îmbina, a (se) împleti, (fig.) a (se) conjuga. *(A ~ în mod armonios diverse preocupări.)*
uni vb. v. CONVENI. ÎNŢELEGE. ÎNVOI.
uniát adj., s. v. GRECO-CATOLIC. UNIT.
ÚNIC adj. **1.** singur, (înv.) singurátic. *(~ la părinţi; a mai rămas un ~ exemplar.)* **2.** *(BOT.)* singur, solitar. *(Flori ~; frunze ~.)* **3.** incomparabil, inegalabil, neasemănat, neasemuit, necomparabil, neegalabil, neîntrecut, (rar) neajúns, (înv.) neurmát. *(O voce ~; însuşiri ~.)* **4.** colosal, enorm, excepţional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrşit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, uriaş, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*
UNICELULÁR adj. *(BIOL.)* monocelular. *(Organism ~.)*
uniciúne s. v. UNIRE.
UNICOLÓR adj. uni, (pop.) sadeá (invar.). *(Ţesătură ~.)*
UNICÓRD adj. *(MUZ.)* monocord. *(Instrument ~.)*
UNICÓRN s. inorog, licorn. *(~ este un animal fabulos.)*
UNIFICÁ vb. a (se) reuni, a (se) uni. *(A ~ provinciile într-o singură ţară.)*
UNIFICÁRE s. reunire, unire. *(~ tuturor provinciilor.)*
UNIFICÁT adj. reunit, unit. *(Pe teritoriile ~.)*
UNIFLÓR adj. *(BOT.)* monoflor. *(Plantă ~.)*
UNIFÓRM adj. **1.** constant, invariabil, neschimbat. *(Viteză ~.)* **2.** regulat. *(O respiraţie ~.)* **3.** anost, banal, monoton, placid, plictisitor, (fig.) scărbăd, (livr. fig.) tern. *(O viaţă ~.)* **4.** inexpresiv, monoton, neexpresiv, (fig.) monocórd, plat. *(Stil ~.)*
UNIFÓRMĂ s. ţinută. *(Ofiţer în ~ de paradă.)*
UNIFORMITÁTE s. **1.** constanţă, invariabilitate. *(~ vitezei de deplasare.)* **2.** monotonie. *(~ vieţii cuiva.)*
UNIFORMIZÁ vb. a omogeniza. *(A ~ un amestec.)*
UNIFORMIZÁRE s. omogenizare. *(~ unui amestec.)*
UNILATERÁL adj. limitat, mărginit. *(O interpretare ~.)*
UNILÍNGV adj. monolingv. *(Dicţionar ~.)*
UNÍME s. *(MAT.)* unitate.
UNIPETÁL adj. *(BOT.)* monopetal. *(Flori ~.)*
UNÍRE s. **1.** asamblare, fixare, îmbinare, împreunare, montaj, montare, reunire. *(~ elementelor unui sistem.)* **2.** combinare, combinaţie, îmbinare, împreunare, îngemănare. *(O ~ de elemente.)* **3.** îmbinare, prindere. *(~ celor două capete ale bîrnei.)* **4.** *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinare, alipire, lipire, reunire, sudare. *(Proces de ~ a două cuvinte; ~ a unor microorganisme.)* **5.** reunire, unificare. *(~ tuturor provinciilor.)* **6.** contopire, fuzionare, fuziune. *(~ unor organizaţii.)* **7.** împreunare, joncţiune. *(~ a două unităţi militare.)* **8.** căsătorie, (pop.) însoţire, luáre. *(După ~ lor...)* **9.** îmbinare, împletire, (fig.) conjugáre. *(~ armonioasă a unor preocupări.)* **10.** acord, armonie, împăciuire, înţelegere, pace, (livr.) concért, concórdie, (pop.) potriveálă. *(~ ce domnea între ei.)* **11.** (înv.) uniciúne. *(O strînsă ~ exista între ei.)*
UNISEMÁNTIC adj. *(LINGV.)* monosemantic. *(Cuvînt ~.)*
UNISEPÁL adj. *(BOT.)* monosepal. *(Floare ~.)*
unisexuál adj. v. MONOSEXUAT. UNISEXUAT.
UNISEXUÁT adj. *(BOT.)* monosexuat, (rar) unisexuál. *(Plante, flori ~.)*
unisiláb adj. v. MONOSILAB. MONOSILABIC.
unisilábic adj. v. MONOSILAB. MONOSILABIC.
UNISONÁNŢĂ s. *(MUZ.)* acord, armonie, consonanţă.
UNÍT adj., s. **1.** adj. îmbinat, împreunat, îngemănat, reunit. *(Elementele ~ ale unui tot.)* **2.** adj. *(LINGV., BIOL., TEHN.)* aglutinat, alipit, lipit, reunit, sudat. *(Cuvinte ~; microorganisme ~.)* **3.** adj. reunit, unificat. *(Pe teritoriile ~.)* **4.** adj. (fig.) conjugát. *(Eforturi ~.)* **5.** adj. înfrăţit, solidar. *(Lupta ~ a popoarelor.)* **6.** adj., s. *(BIS.)* greco-catolic, (rar) uniát.
UNITÁR adj. **1.** omogen, (fig.) închégat, monolític, sudát. *(O echipă ~; un ansamblu ~.)* **2.** indisolubil, inseparabil, nedespărţit, neseparabil, organic. *(Un tot ~.)*
UNITÁTE s. **1.** *(MAT.)* unime. **2.** (rar) indivizibilitáte. *(~ unui tot.)* **3.** omogenitate.

(~ unei echipe.) **4.** coeziune, legătură, solidaritate. *(~ existentă între noi.)* **5.** frăție, înfrățire, solidaritate. *(~ muncitorilor din întreaga lume.)* **6.** conformitate, identitate. *(~ de opinii.)* **7.** întreprindere, (ieșit din uz) stabiliment. *(O ~ tipografică.)* **8.** instituție, (înv.) așezământ, stabiliment, tocmeală. *(~ publică.)*

UNIVÉRS s. **1.** cosmos, lume, macrocosm. *(Fenomenele fizice din ~.)* **2.** făptură, fire, lume, natură. *(Cîntecul se răspîndea peste întregul ~.)*

UNIVERSÁL adj. **1.** mondial. *(La scară ~.)* **2.** general, obștesc. *(Pace ~.)* **3.** cuprinzător, enciclopedic, vast. *(Cunoștințe ~; spirit ~.)*

UNIVERSALÍSM s. universalitate. *(~ preocupărilor sale.)*

UNIVERSALITÁTE s. **1.** generalitate. *(~ unui concept.)* **2.** universalism. *(~ preocupărilor sale.)* **3.** *(JUR.)* totalitate. *(Lasă cuiva prin testament ~ bunurilor sale.)*

universalizá vb. v. GENERALIZA.

UNS adj. **1.** *(TEHN.)* gresat. *(Motor ~.)* **2.** gras, unsuros, (rar) onctuós. *(Un obiect ~.)* **3.** întins. *(Untul era ~ pe pîine.)*

UNS s. întindere, ungere. *(~ untului pe pîine.)*

UNSOÁRE s. grăsime. *(~ de gătit.)*

unsoáre s. v. ALIFIE. CREMĂ. POMADĂ. UNGUENT.

UNSURÓS adj. **1.** gras, onctuos, uleios. *(Materie ~.)* **2.** gras, uns, (rar) onctuós. *(Un obiect ~.)* **3.** cleios, lipicios, năclăios. *(~ la atingere.)*

UNT s. **1.** ulei. *(~ de migdale.)* **2.** *(BOT.)* *untul-vacii (Orchis morio)* = (reg.) bujorél, gemănăriță, poranici, sculătoare, untișór, (Mold.) poróinic.

UNTDELÉMN s. ulei, (înv. și pop.) olói, (înv. și reg.) oléu, (Ban.) zăitín. *(~ de floarea-soarelui.)*

untdelemníu adj. v. CHIHLIMBARIU. GĂLBUI.

UNTIȘÓR s. *(BOT.)* **1.** *(Ranunculus ficaria)* griușor, sălățea, (reg.) sălăgeá, calce-mícă, salată-de-cîmp, scînteiuță-gălbenă, (Munt.) scorbutăriță. **2.** *(Ficaria verna)* (reg.) rărúnchi.

untișór s. v. UNTUL-VACII.

UNTÓS adj. gras. *(Lapte ~.)*

untul-vácii s. v. POROINIC. SALEP.

untúră s. v. MUC.

ÚNUL pron. careva, cineva, oarecare, vreunul, (pop.) cinevășilea, (înv. și reg.) oarecíne, oarecișicíne, (înv.) cinevăși, neștíne. *(~ dintre ei a întîrziat.)*

upovăí vb. v. NĂDĂJDUI. SPERA.

upovăínță s. v. NĂDEJDE. SPERANȚĂ.

ÚRA interj. trăiască !, vivat !

URÁ vb. **1.** a da. *(I-a ~ „bună seara".)* **2.** a dori, a pofti, (înv.) a prii. *(Îți ~ mult bine.)*

urá vb. v. BINECUVÎNTA. BLAGOSLOVI.

URAGÁN s. *(MET.)* ciclon, taifun. *(~ bate mai ales în regiunile tropicale.)*

URÁLE s. pl. aclamații (pl.), osanale (pl.), ovații (pl.), (rar) vívat. *(Mulțimea îl întîmpina cu ~.)*

URANINÍT s. *(MIN.)* pehblendă.

URANÍSC s. *(BIS.)* baldachin, oranist, (pop.) pológ, (Transilv. și Ban.) ceríne. *(Episcopul stătea sub ~.)*

URÁRE s. urat.

URÁT s. urare.

ÚRĂ s. animozitate, discordie, dușmănie, învrăjbire, ostilitate, pornire, vrajbă, vrăjmășie, zîzanie, (livr.) inimicíție, (înv. și pop.) príce, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) píică, (înv. și reg.) ceártă, pízmă, pizmuíre, scírbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, uriciúne, vrăjbíe, (latinism rar) rancoáre. *(Ce e ~ asta neîmblînzită între voi?)*

úră s. v. PALMA-PĂMÎNTULUI.

urăciúne s. v. BINECUVÎNTARE. BLAGOSLOVIRE.

URĂTÓR s. colindător, (pop.) pițărău, (reg.) colindréț. *(~ de Anul nou.)*

URBÁN adj. orășenesc, (livr.) citadín, (înv. și reg.) tîrgovéț. *(Populație ~.)*

urbán adj. v. BINECRESCUT. CIVILIZAT. MANIERAT. POLITICOS.

URBANÍSM s. urbanistică. *(Probleme de ~.)*

urbanism s. v. CUVIINȚĂ. DECENȚĂ. POLITEȚE. RESPECT.

URBANÍSTIC adj. edilitar. *(Construcții ~.)*

URBANÍSTICĂ s. urbanism. *(Probleme de ~.)*

urbanitáte s. v. CUVIINȚĂ. DECENȚĂ. POLITEȚE. RESPECT.

URBANIZÁ vb. a (se) orășeniza, (rar) a (se) citadiniza, a (se) tîrgoveți.

URBANIZÁRE s. orășenizare, (rar) citadinizáre. *(~ unei populații.)*

URBANIZÁT adj. orășenizat. *(Populație ~.)*

urbáriu s. v. CADASTRU. CARTE FUNCIARĂ. CARTE FUNDUARĂ.

úrbe s. v. ORAȘ.

URCÁ vb. **1.** a escalada, a sui. *(A piscurile Alpilor.)* **2.** a (se) ridica, a (se) sălta, a (se) sui. *(A ~ sacul în căruță; îl ~ pe genunchi.)* **3.** a (se) pune, a (se) sui. *(Îl ~ pe cal.)* **4.** a se cățăra, a se cocoța, a se ridica, a se sui, (pop.) a se aburca, a se țuțuia, (reg.) a se burica, a se cucuia, a se găibăra, a se popoța, a se zgăibăra, (prin Transilv.) a se pupuia, (prin Olt.) a se suliga. *(S-a ~ în copac.)* **5.** a (se) înălța, a (se) ridica, a (se) sui. *(Se ~ în înaltul cerului.)* **6.** a crește, a se înălța, a se ridica. *(Viața a ~ mult de la pămînt.)* **7.** a crește, a (se) extinde, a (se) lărgi, a (se) mări, a (se) ridica, a spori. *(Suprafețele cultivate s-au ~ la ...)* **8.** a crește, a se înmulți, a se mări, a se ridica, a spori, (înv.) a se mulți, a prisosi, a se umnoji. *(S-a ~ numărul participanților.)* **9.** a crește, a (se) majora, a (se) mări, a (se) ridica, a (se) scumpi, a spori, a (se) sui. *(Au ~ prețul; prețurile s-au ~.)* **10.** a crește, a se mări, a se ridica, a se sui. *(I s-a ~ temperatura.)* **11.** a (se) înălța, a (se) ridica. *(A ~ glasul, vocea ...)*

URCÁRE s. **1.** escaladare, suire. *(~ Alpilor.)* **2.** ridicare, ridicat, săltare, săltat, suire, suit, urcat. *(~ sacului în căruță.)* **3.** cățărare, coco-

țare, ridicare, suire, urcat. *(~ cuiva pe un zid.)* **4.** înălțare, ridicare, suire, suit, urcat. *(~ în văzduh.)* **5.** creștere, înălțare, ridicare. *(~ viei pe araci.)* **6.** ascensiune, înălțare, ridicare, suire. *(Mișcare de ~ a aerului.)* **7.** creștere, majorare, mărire, ridicare, scumpire, sporire, suire. *(~ prețurilor.)* **8.** creștere, mărire, ridicare, suire. *(~ temperaturii cuiva.)*

URCÁT adj. crescut, majorat, mărit, ridicat, sporit. *(Prețuri ~.)*

URCÁT s. **1.** ridicare, ridicat, săltare, săltat, suire, suit, urcare. *(~ sacului în căruță.)* **2.** cățărare, cocoțare, ridicare, suire, urcare. *(~ cuiva pe un zid.)* **3.** înălțare, ridicare, suire, suit, urcare. *(~ în văzduh.)*

URCĂTÓR adj. **1.** agățător, cățărător, suitor. *(Plantă ~.)* **2.** ascendent, suitor. *(Ritm ~ al unor versuri.)*

URCIÓR s. (reg.) cancéu, (înv.) ciútură. *(Păstrează apa în ~.)*

URCIÓR s. *(MED.)* (reg.) minegóci. *(~ la ochi.)*

URCÚȘ s. suiș. *(~ muntelui.)*

URDA-VÁCII s. *(BOT.; Cardaria draba)* (reg.) caprilémă, hrénință.

urda-vácii s. v. HRENIȚĂ.

URDINÁ vb. *(MED.)* (reg.) a trepăda.

urdinăre s. v. DIAREE.

URDINÍȘ s. (reg.) prétcă, *(~ la stup.)*

URDOÁRE s. (Mold.) puchi, puchínă. *(Are ~ la ochi.)*

URDURÓS adj. (Mold.) puchinós, puchiós. *(Cu ochii ~.)*

ureádnic s. v. DEMNITAR.

URÉCHE s. **1.** *(ANAT.)* auriculă, pavilionul urechii, (rar) pílnie, scóică. **2.** auz. *(Are o ~ foarte sensibilă.)* **3.** toartă, verigă. *(~ cercelului.)* **4.** gaură, (prin Transilv.) toártă. *(~ la acul de cusut.)* **5.** *(BOT.)* *urechea-babei (Peziza aurantia)* = urechiușă, (reg.) bábă; *urechea-iepurelui (Bupleurum rotundifolium)* = (reg.) lăutoáre, urechélniță, ureche-tătărăscă; *urechea-porcului (Salvia verticillata)* = (reg.) jáleș.

uréche s. v. BRANHIE. MĂSEA. OPERCUL.

urechea-bábei s. v. PITACU-DRACULUI.

urechea-póreului s. v. CINSTEȚ. LĂPTUCUL-OII. SALVIE. SĂLVIE AUSTRIACĂ.

urechea-șoárecelui s. v. ÎNCHEIETOARE. MIOZOTIS. NU-MĂ-UITA. OCHII-PĂSĂRUICII. VULTURICĂ.

urecheát s. v. ASIN. IEPURE. MĂGAR.

URECHÉLNIȚĂ s. **1.** *(ENTOM.; Forficula auricularia)* (reg.) urechiță, urechiușă. **2.** *(BOT.; Sempervivum tectorum)* (reg.) prescurăriță, prescurăréle (pl.), prescurăriță, prescureá, urechiușă, verzișoară, iarba-ciútei, iarba-împărătului, iarba-túnului, iarba-uréchii, iarbă-de-uréche, iarbă-grásă, țîța-miélului, varză-de-stîncă.

urechélniță s. v. CÎRCĂIAC. PORTULACĂ. RUJĂ. SCOLOPENDRĂ. URECHEA-IEPURELUI.

ureche-tătărăscă s. v. URECHEA-IEPURELUI.

urechílă s. v. ASIN. MĂGAR.

urechiță s. v. URECHELNIȚĂ.

URECHIÚȘĂ s. *(BOT.; Peziza aurantia)* urechea-babei, (reg.) bábă.

urechiușă s. v. BURETE-GALBEN. URECHELNIȚĂ.

URÉE s. *(CHIM.)* carbodiamidă.

URETÁN s. *(CHIM.)* carbamat. *(~ este o sare a acidului carbamic.)*

uréznic s. v. PIEDIN.

URGÉNT adj., adv. **1.** adj. grabnic, presant, (Transilv.) sórgoș. *(Treburi ~ îl cheamă în provincie.)* **2.** adv. grabnic, imediat, iute, îndată, rapid, repede, (prin Transilv.) pripéște. *(Vino ~ să vezi.)*

URGENTÁ vb. a accelera, a grăbi, a iuți, a zori, (astăzi rar) a pripi. *(A ~ încheierea unei operații.)*

URGENTÁRE s. accelerare, grăbire, iuțire, zorire. *(~ expedierii unei mărfi.)*

URGÉNȚĂ s. grabă, zor, (Transilv.) sorgoșeálă, (înv.) sîrguiálă. *(E mare ~ să . . .)*

URGÍE s. calamitate, catastrofă, dezastru, flagel, grozăvie, năpastă, nenorocire, pacoste, potop, prăpăd, pustiire, sinistru, (înv. și pop.) prăpădénie, (pop.) blestém, mînie, potopénie, topénie, (înv. și reg.) pustiește, pustiít, sodóm, (reg.) prăpădeálă, (înv.) pierzáre, pustiiciúne, (fig.) pîrjól, plágă. *(O adevărată ~ s-a abătut asupra lor.)*

urgie s. v. EXIL. EXILARE. PRIBEGIE. SURGHIUN. SURGHIUNIRE.

URGISÍ vb. **1.** a năpăstui, a nedreptăți, a oropsi, a persecuta, a prigoni, (înv. și reg.) a strîmbătăți, (înv.) a obidi, (grecism înv.) a catatrexi. *(De ce îl ~ fără temei?)* **2.** a asupri, a exploata, a împila, a împovăra, a năpăstui, a oprima, a oropsi, a persecuta, a prigoni, a tiraniza, (înv. și reg.) a bîntui, (înv.) a obidi, a obijdui, a sili, a supăra, a tiranisi, a tirăni, (fig.) a apăsa, a despuia, a stoárce, a súge, (reg. fig.) a stoci, (înv. fig.) a călca. *(A ~ masele).*

urgisí vb. v. ALUNGA. DUȘMĂNI. EXILA. GONI. IZGONI. ÎNFURIA. MÎNIA. OSTRACIZA. PROSCRIE. SURGHIUNI. URÎ. VRĂJMĂȘI.

URGISÍRE s. **1.** năpăstuire, nedreptățire, oropsire, persecutare, persecuție, (înv. și reg.) strîmbătățire, (înv.) obidíre. *(~ cuiva pe nedrept.)* **2.** asuprire, exploatare, împilare, năpăstuire, opresiune, oprimare, persecutare, persecuție, prigoană, prigonire, (pop.) asupreálă, silnicíe, (înv.) avanie, obídă, obidíre, obijduíre, strînsoáre, (fig.) apăsáre, despuiére, stoárcere. *(~ maseior.)*

URGISÍT adj., s. **1.** adj. năpăstuit, nedreptățit, oropsit, persecutat, (pop.) obidít. *(Om ~.)* **2.** adj., s. asuprit, exploatat, împilat, năpăstuit, oprimat, oropsit, persecutat, prigonit, (pop.) obidít, (înv.) obijduít, (fig.) apăsát, despuiát. *(Masele ~ s-au ridicat la luptă.)*

urgisit adj., s. v. AFURISIT. BLESTEMAT. CÎINOS. HAIN. ÎNDRĂCIT. RĂU. TICĂLOS.

URIÁȘ s., adj. **1.** s. colos, gigant, titan, (reg.) tătár. *(Un ~ din basme.)* **2.** s. arătare, colos, matahală, namilă, (pop.) măgăoáie, (reg.) nămeténie, nătărálă, (Mold.) bahahúie, (prin

Transilv.) mámiță, (Olt.) sodóm, (fam.) huidumă. *(Un ~ cît toate zilele.)* **3.** adj. colosal, enorm, fabulos, gigantic, imens, (înv. și reg.) nămilós, (înv.) uriesésc, (fig.) astronómic. *(De proporții ~.)* **4.** adj. colosal, extraordinar, gigantic, titanic. *(Eforturi ~.)* **5.** adj. colosal, enorm, excepțional, extraordinar, fabulos, fantastic, fenomenal, formidabil, gigantic, grozav, imens, infinit, neauzit, nebun, negrăit, neînchipuit, nemaiauzit, nemaicunoscut, nemaiîntîlnit, nemaipomenit, nemaivăzut, nesfîrșit, nespus, teribil, uimitor, uluitor, unic, (livr.) mirábil, (înv.) manín, necrezút, (fig.) piramidál. *(A avut din nou un noroc ~.)*

úric s. v. ACT. DOCUMENT. DOVADĂ. HÎRTIE. HRISOV. IZVOR. ÎNSCRIS. PIESĂ.

URICÁR s. *(IST.)* diac, grămătic, logofăt, pisar, scrib, scriitor. *(~ în cancelariile din țările române.)*

uriesése adj. v. COLOSAL. ENORM. FABULOS. GIGANTIC. IMENS. URIAȘ.

URINÁ vb. *(FIZIOL.)* **1.** a ieși, (pop.) a se pișa. **2.** a se uda. *(Copilul s-a ~ pe el.)*

URINÁR s. ploscă, (analogic) rățã. *(~ în care urinează bolnavii imobilizați la pat.)*

URINÁRE s. *(FIZIOL.)* urinat, (livr.) micțiúne, (pop.) pișáre, pișát, pișătúră.

URINÁT s. *(FIZIOL.)* urinare, (livr.) micțiúne, (pop.) pișáre, pișát, pișătúră.

URÍNĂ s. **1.** (pop.) pișát, (fam.) pípi, (fam., în limbajul copiilor) pipiloáncă, pipilói. **2.** ud. *(Bășica ~.)*

URÍ vb. **1.** a (se) dușmăni, a (se) vrăjmăși, (pop.) a (se) îndușmăni, (înv. și reg.) a (se) pizmui, (înv.) a (se) gilălui, a (se) împerechea, a (se) nenăvidi, a (se) pizmi, a (se) urgisi. *(Vecinii se ~ de moarte.)* **2.** a se plictisi, a se sătura, (rar) a se anosti, (Mold. și Bucov.) a se lehăméti, (înv. și fam.) a se sastisi, (înv.) a se stenahorisi, a se supăra, (fig.) a i se acri. *(I s-a ~ de moarte să stea în casă.)*

URÎCIÓS adj. însociabil, morocănos, mut, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posac, posomorît, taciturn, tăcut, ursuz, (livr.) hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutăréț, (Olt.) dugós, (Mold.) piclișít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)*

URÎCIÚNE s. **1.** diformitate, hidoșenie, poceală, sluțenie, urîțenie, (rar) sluțíe, (pop.) hîzénie, (înv.) grozăvíe. *(~ unui om.)* **2.** (concr.) hidoșenie, monstru, monstruozitate, pocitanie, pocitură, schimonosítură, sluțenie, sluțítură, urîțenie, (pop.) hîzénie, póteă, stropșitúră, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(O ~ de om.)*

uriciúne s. v. ANIMOZITATE. DISCORDIE. DUȘMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PORNIRE, URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂȘIE. ZÎZÂNIE.

urît adj. v. GRAV. GREU. MALIGN. PERICULOS. PRIMJEDIOS. SERIOS.

URÎT adj., s. **1.** adj. (arg.) nasól. *(Ce fată ~ !)* **2.** adj. diform, hidos, hîd, monstruos, pocit, respingător, schimonosit, slut, strîmb, (pop. și fam.) bocciu, scălîmb, scălîmbăiát, (reg.) pîcleș, (Mold.) balcîz, (Mold. și Transilv.) pogán, (înv.) grozáv, (fam.) șui. *(O ființă ~.)* **3.** adj. deformat, desfigurat, pocit, schimonosit, slut, sluțit, strîmb, strîmbat, urîțit, (reg.) stropșít, zgîmboít, (Mold.) șonțít. *(O față ~ din cauza ...)* **4.** adj. inestetic. *(Un aspect ~.)* **5.** adj. închis, înnegurat, înnorat, întunecat, întunecos, mohorît, neguros, noros, pîclos, plumbuit, plumburiu, posomorît, (înv.) ponegrít. *(Un cer ~ de noiembrie.)* **6.** adj. mizerabil, păcătos, rău, ticălos. *(Era o noapte ~ de toamnă.)* **7.** adj. defavorabil, nefavorabil, nepotrivit, neprielnic, prost, rău, (înv. și pop.) nepriinciós, (înv.) nepriitór. *(Întrecerea a avut loc pe o vreme ~.)* **8.** adj. dezagreabil, dezgustător, displăcut, dizgrațios, grețos, greu, infect, împuțit, neplăcut, nesuferit, puturos, rău, respingător, scîrbos, rău-mirositor, (livr.) fetíd, miasmátic, pestilențiál, repugnánt, repulsív, (înv. și pop.) scîrnav, (înv.) scîrbávnic, scîrbélnic. *(Un miros ~.)* **9.** adj. defavorabil, nefavorabil, neplăcut, prost, rău. *(A făcut o ~ impresie.)* **10.** adj. blamabil, condamnabil, criticabil, neîngăduit, neonorabil, nepermis, regretabil, reprobabil, rușinos, vinovat, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărîtór, rușinătór. *(O faptă ~.)* **11.** s. plictiscală, (rar) anosteálă, (pop. și fam.) lehámite, (reg.) zăleceálă, (înv. și fam.) plictís, sastisíre, (înv.) plícsis, stenahoríe. *(Simțea un ~ de moarte.)*

urît s. v. AVERSIUNE. DEZGUST. GREAȚĂ. ÎNGREȚOȘARE. OROARE. REPULSIE. SCÎRBĂ. SILĂ.

URÎȚÉNIE s. **1.** diformitate, hidoșenie, poceală, sluțenie, urîciune, (rar) sluțíe, (pop.) hîzénie, (înv.) grozăvíe. *(~ unui om.)* **2.** (concr.) hidoșenie, monstru, monstruozitate, pocitanie, pocitură, schimonosítură, sluțenie, sluțítură, urîciune, (pop.) hîzénie, póteă, stropșitúră, (reg.) znaménie, (Ban.) năhoádă. *(O ~ de om.)*

URÎȚÍ vb. a (se) deforma, a (se) desfigura, a (se) poci, a (se) schimonosi, a (se) sluți, a (se) strîmba, (pop. și fam.) a (se) scălîmbăia, a (se) scofîlci, (pop.) a (se) hîzi, (Mold. și Bucov.) a (se) șonți, (înv.) a (se) grozăvi. *(S-a ~ de tot în urma accidentului.)*

URÎȚÍRE s. deformare, deformație, desfigurare, pocire, schimonoseală, schimonosire, sluțire, strîmbare. *(~ a feței unei persoane.)*

URÎȚÍT adj. deformat, desfigurat, pocit, schimonosit, slut, sluțit, strîmb, strîmbat, urît, (reg.) stropșít, zgîmboít, (Mold.) șonțít. *(O față ~ de ură.)*

URLÁ vb. **1.** (Transilv.) a băuna. *(Câinii, lupii ~.)* **2.** a striga, a țipa, a zbiera, (înv. și reg.) a toi, (înv.) a chema. *(~ cît îl ținea gura.)* **3.** a răcni, a striga, a țipa, a zbiera, (reg.) a țivli, (Transilv.) a puhăi, (Transilv. și Maram.) a țipoti, (fam. fig.) a se spărge. *(~ de durere.)* **4.** a răcni, a striga, a țipa, a vocifera, a zbiera. *(Ia nu mai ~, că te aud!)* **5.** a răcni, a se răsti, a striga, a țipa, a zbiera, (pop.) a se oțărî, a se stropși, (înv. și reg.) a se răpști, (reg.) a se răboțoi, a se răcămăți, a se răgădui, a se răscocora, a se războti, (prin Transilv.) a

se aspri, (Transilv. și Ban.) a se născocori, (prin Olt. și Munt.) a se răboli, (înv.) a se marecuvînta, (fam.) a se burzului, a se rățoi, a se **zborși.** *(Ce ~ așa la mine?)*

urlá vb. v. TUNA.

úrlă s. v. BRANHIE.

urlătoáre s. v. CASCADĂ. CATARACTĂ. CĂDERE DE APĂ.

ÚRLET s. **1. strigăt,** țipăt, zbieret, (înv.) chemáre, vreávă. *(Încetează cu ~ele!)* **2.** răcnet, strigăt, țipăt, **zbierătură,** zbieret, (rar) strigáre, strigătúră, țipătúră, (înv. și reg.) răcnitură. *(~ de durere; ce sînt ~ astea?)*

urlói s. v. BURLAN.

URLÚP s. *(BOT.)* (reg.) chirláucă, cocoșél, corlăt, ghirtóc.

urm s. v. MOJDREAN.

URMÁ vb. **1.** (înv.) a sledi. *(L-au ~ cu toții.)* **2.** a însoți, a întovărăși. *(Te ~ oriunde vei pleca.)* **3.** a se perinda, a se scurge, a se succeda, (înv. și pop.) a se petréce. *(Mașinile ~ unele după altele.)* **4.** a continua, a relua. *(Și-a ~ drumul.)* **5.** a fi, a trebui. *(Cînd va ~ să plec . . .)* **6.** a se înșira, a se înșirui, a se perinda, a se rîndui, a se succeda. *(Zilele ~ unele după altele.)* **7.** a-i succeda. *(I-a ~ în funcție.)* **8.** a face, a studia. *(~ medicina.)* **9.** a frecventa. *(~ cursurile universitare.)* **10.** a însemna, a reieși, a rezulta, (fig.) a se desprinde. *(De aici nu ~ că . . .)* **11.** a decurge, a proveni, a reieși, a rezulta, (pop.) a purcéde, a veni, (înv.) a cúrge. *(O consecință care ~ din alta.)* **12.** a asculta, a se conforma, a se supune. *(~ ordinele cuiva.)* **13.** a respecta. *(A ~ prescripțiile medicului.)*

URMÁRE s. **1.** continuare. *(~, în numărul viitor.)* **2.** succedare. *(~ cuiva în funcție.)* **3.** frecventare. *(~ unei forme de învățămînt.)* **4.** consecință, efect, repercusiune, rezultat, (înv.) úrmă, (fig.) rod. *(O ~ pozitivă ce decurge de aici.)*

URMÁȘ s. **1.** coborîtor, descendent, odraslă, progenitură, scoborîtor, viță, vlăstar, (pop. și fam.) prăsílă, (înv. și reg.) rămășiță, (prin Transilv.) porodíță, (înv.) mărădic, rod, sămînță, semințénie, semințe, următór. *(~ de domn.)* **2.** (la pl.) descendenți (pl.), posteritate, (înv.) mărădíc. *(Ce vor zice ~ noștri?)* **3.** *(JUR.)* moștenitor, succesor, (livr.) créde, (înv. și reg.) moșneán, moșteán, (înv.) clironóm, moșán, ocináș, ocinătóriu, următór. *(Averea a revenit unicului ~.)* **4.** succesor. *(~ la tron,)* **5.** continuator, succesor, (înv.) următór. *(~ lui la catedră.)*

URMÁȘĂ s. *(JUR.)* moștenitoare, succesoare, (înv.) moșáncă.

urmátic s. v. MEZIN. PRÎSLEA.

ÚRMĂ s. **1.** întipărire, tipar, (fig.) ampréntă. *(Picioarele lăsau ~ adînci în noroi.)* **2.** dîră, (reg.) șarampói, (rar fig.) brázdă. *(O ~ de sînge.)* **3.** rămășiță, relicvă, vestigiu. *(~e ale trecutului.)* **4.** semn. *(N-a lăsat nici o ~ a trecerii sale pe aici.)* **5.** *(MED.)* cicatrice, semn, (rar) rană, stigmát, (înv. și reg.) beleáznă, (prin nord-estul Olt.) púpăză. *(I-a rămas o ~ de la plagă.)* **6.** (fig.) úmbră. *(Nici o ~ de tristețe.)* **7.** final, sfîrșit. *(De ce ai venit abia la ~ ?)*

úrmă s. v. CONSECINȚĂ. EFECT. REPERCUSIUNE. REZULTAT. URMARE.

URMĂRÍ vb. **1.** a fugări, a **hăitui,** (rar) a prigoni, (înv. și reg.) a pripi, (**prin Transilv.**) a păfuga, a poteri. *(L-a ~ pînă la Vaslui.)* **2.** a iscodi, a observa, a pîndi, a **spiona,** (înv. și pop.) a priveghea, (pop.) a cerca, (înv. și reg.) a acera, a păzi. *(Îi ~ din umbră.)* **3.** a observa, a supraveghea. *(Îi ~ toate mișcările.)* **4.** a chinui, a frămînta, a obseda, a persecuta, a preocupa, a tortura, (fig.) a roáde, a tiraniza. *(Îl ~ un gînd.)* **5.** a privi, a vedea, a viziona. *(A ~ un film la televizor.)* **6.** a asculta, a audia. *(~ cu atenție expunerea.)* **7.** a analiza, a cerceta, a examina, a investiga, a studia, (livr.) a considera, (înv.) a medita, a privi, a socoti, (fig.) a explora, (înv. fig.) a scărmăna. *(A ~ cauzele unui fenomen.)* **8.** a analiza, a cerceta, a examina, a măsura, a observa, a scruta, a studia, (pop.) a iscodi, (înv. și reg.) a oglindi, (înv.) a cerca, a ispiti. *(Îl ~ cu atenție.)* **9.** a aspira, a dori, a jindui, a năzui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a tinde, a ținti, a visa, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a bâte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)*

URMĂRÍRE s. **1.** fugărire, hăituială, hăituire. *(~ cuiva pentru a-l prinde.)* **2.** supraveghere. *(Pus sub ~.)*

URMĂRÍT adj. chinuit, frămîntat, obsedat, persecutat, torturat. *(~ de o idee.)*

URMĂTÓR adj. (înv.) venitór. *(Ziua ~.)*

următór s. v. COBORÎTOR. CONTINUATOR. DESCENDENT. MOȘTENITOR. ODRASLĂ. PROGENITURĂ. SCOBORÎTOR. SUCCESOR. URMAȘ. VIȚĂ. VLĂSTAR.

URNĂ CINERÁRĂ s. cenușar.

URNÍ vb. a (se) clătina, a (se) clinti, a (se) deplasa, a (se) mișca, a (se) muta, (înv. și pop.) a (se) sminti, (înv. și reg.) a (se) clăti, (Mold. și Transilv.) a (se) vișca. *(N-a putut ~ piatra de la locul ei.)*

URNÍRE s. clătinare, clintire, deplasare, mișcare, mutare, (înv. și reg.) clătíre. *(~ din loc a unui bolovan.)*

UROCORDÁT s. *(ZOOL.)* tunicier.

URODÉL s. *(ZOOL.)* caudat. *(Salamandra este un ~.)*

UROTROPÍNĂ s. *(FARM.)* hexametilentetramină.

URS s. *(ZOOL.) urs alb (Ursus maritimus)* = urs polar; *urs polar (Ursus maritimus)* = urs alb.

urs s. v. BOȚ. BULZ. COCOLOȘ. MENGHINĂ.

ursa-máre s. v. CARUL-MARE.

ursa-mícă s. v. CARUL-MIC.

úrsă s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

urseálă s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

URSÍ vb. **1.** a da, a destina, a hărăzi, a hotărî, a meni, a orîndui, a predestina, a rîndui, a sorti, (rar) a predetermina, a preursi, (pop.) a noroci, a scrie, a soroci, (înv.) a tocmi, (fig.) a rezerva. *(Ce ne-a ~ soarta?)* **2.** a destina, a face, a hărăzi, a meni, a predestina, a sorti. *(Sînt ~ să fie fericiți.)* **3.** a descînta, a face, a fermeca, a meni, a vrăji, (pop.) a solomoni, (reg.) a boboni, a bosconi, a boscorodi, a rîvni, (prin Transilv.) a pohibi. *(A-i ~ cuiva cu ulcica.)*

URSÍTĂ s. destin, fatalitate, menire, noroc, predestinare, soartă, zodie, (rar) predeterminație, (înv. și pop.) strîște, (pop.) dătă, făcút, norocéală, norocíre, orîndă, párte, rînduiálă, scrísă, soróc, (înv. și reg.) sorocíre, (reg.) úrsă, urseálă, (înv.) predestinație, preursíre, preursită, trîște, ursitoáre, (grecism înv.) proorizmós, (fig.) stea. *(Așa i-a fost ~.)*

ursită s. v. URSITOARE.

URSITOÁRE s. (pop.) ursită. *(După credințele populare, ~ele sînt trei zîne.)*

ursitoáre s. v. DESTIN. FATALITATE. MENIRE. NOROC. PREDESTINARE. SOARTĂ. URSITĂ. ZODIE.

URSOÁICĂ s. *(ZOOL.)* (pop.) ursoáie. *(~ e femela ursului.)*

ursoáie s. v. CAMPADURĂ. CĂMIN. COȘ. HORN. SCARĂ. URSOAICĂ.

URSÚZ adj. **1.** insociabil, morocănos, mut, necomunicativ, neprietenos, nesociabil, posac, posomorît, taciturn, tăcut, urîcios, (livr.)hirsút, (pop.) sanchíu, (înv. și reg.) morós, sunducós, tăcătór, (reg.) modorói, mutác, mutăréț, (Olt.) dugós, (Mold.) pîclișít, (prin Transilv.) tăcătói, (Bucov. și Mold.) tălmút, (fig.) închís. *(Om ~.)* **2.** morocănos, posac, răutăcios, (fig.) ácru. *(Vorbea cu ton ~.)*

URSUZÉNIE s. morocăneală, posăcie, posomoreală, ursuzlîc, (rar) posăceálă. *(~ unui om prost dispus.)*

URSUZLÍC s. morocăneală, posăcie, posomoreală, ursuzenie, (rar) posăceálă. *(~ unui om prost dispus.)*

ursuzlíc s. v. GHINION. NENOROC. NEȘANSĂ.

urșinic s. v. CATIFEA. VELUR.

URTICÁNT adj. urzicător, usturător. *(Plante ~.)*

URTICÁRIE s. *(MED.)* (pop.) blîndă. *(~ pe piele.)*

uruióc s. v. PIEDIN.

URZEÁLĂ s. **1.** textură, țesătură. *(O stofă cu ~ deasă.)* **2.** (reg.) teáră. *(~ unei țesături.)*

urzeálă s. v. ALCĂTUIRE. COMPLOT. COMPOZIȚIE. CONJURAȚIE. CONSPIRAȚIE. ECONOMIE. INTRIGĂ. MAȘINAȚIE. ORGANIZARE. ORGANIZAȚIE. STRUCTURĂ. UNELTIRE.

urzí vb. v. AFLA. ALCĂTUI. COMPLOTA. CONCEPE. CONJURA. CONSPIRA. CONSTITUI. CREA. CTITORI. DESCOPERI. ELABORA. FACE. FUNDA. GĂSI. GÎNDI. IMAGINA. INSTITUI. INVENTA. ÎNFIINȚA. ÎNTEMEIA. ÎNTOCMI. NĂSCOCI. ORGANIZA. PLĂNUI. PLĂSMUI. PROIECTA. REALIZA. SCORNI. TICLUI. UNELTI.

URZICÁ vb. a (se) bășica, (pop.) a (se) piersica, (Mold., Bucov. și Transilv.) a (se) coși. *(S-a ~ pe mînă.)*

urzicá vb. v. IRONIZA. PERSIFLA. ZEFLEMISI.

URZICÁR s. *(ORNIT.; Saxicola rubetra)* mărăcinar.

urzicár s. v. BASTARD. COPIL DIN FLORI. FLUTURE-ROȘU.

urzica-rățéi s. v. MĂCRIȘUL CALULUI. ȘTEVIE.

URZICÁT adj. bășicat, (livr.) vezicát. *(Piele ~.)*

URZÍCĂ s. *(BOT.)* *urzică mică (Urtica urens)* = (reg.) oieșcă, urziceá, urzică crăiască, urzică iúte; *urzică moartă* = **a)** *(Lamium purpureum)* sugel, (reg.) țigáncă; **b)** *(Lamium album)* sugel alb. (reg.) fața-mîței, urzică álbă, urzică creață.

urzică álbă s. v. SUGEL ALB. URZICĂ MOARTĂ.

urzică crăiáscă s. v. URZICĂ MICĂ.

urzică creáță s. v. SUGEL ALB. URZICĂ MOARTĂ.

urzică iúte s. v. URZICĂ MICĂ.

urzică moártă s. v. PARACHERNIȚĂ.

urzică-neágră s. v. BUBERIC.

URZICĂTÓR adj. urticant, usturător. *(Plante ~.)*

URZICEÁ s. *(BOT.)* urzicuță.

urziceá s. v. URZICĂ MICĂ.

urzíci s. pl. v. MIREASĂ.

URZICÚȚĂ s. *(BOT.)* **1.** urzicea. **2.** *(Verbena)* verbină, (franțuzism) vervénă.

urzíre s. v. INVENTARE. NĂSCOCIRE. PLĂSMUIRE. SCORNIRE. TICLUIRE.

URZITÓR s. *(TEXT.)* (reg.) urzói. *(Cu ~ se urzește tortul.)*

urzitór s. v. COMPLOTIST. CONSPIRATOR. CTITOR. FONDATOR. ÎNTEMEIETOR.

urzói s. v. URZITOR.

USCÁ vb. **1.** a se zbici, a se zvînta, (înv. și reg.) a se prăji. *(Rufele s-au ~.)* **2.** a deshidrata. *(A ~ legume.)* **3.** a (se) îngălbeni, a (se) ofili, a păli, a (se) trece, a (se) veșteji, (astăzi rar) a tînji, (pop.) a (se) gălbeni, (înv. și reg.) a seca, (reg.) a (se) petréce, a (se) pihăvi, (prin Mold.) a (se) probăjeni, (prin Mold. și Transilv.) a (se) probozi, (Mold. și Bucov.) a (se) ugili. *(O plantă care s-a ~.)*

uscá vb. v. ATROFIA. CALICI. DEGENERA. RUINA. SĂRĂCI. SCĂPĂTA. SECA.

USCÁRE s. **1.** zbicire, zvîntare. *(~ rufelor.)* **2.** deshidratare, uscat. *(~ legumelor.)* **3.** secare. *(~ pîrîului.)* **4.** îngălbenire, ofilire, pălire, veștejire, (pop.) gălbenire. *(~ plantelor.)*

uscát adj. v. ATROFIAT. DEGENERAT.

USCÁT adj., s. **1.** adj. zbicit, zvîntat. *(Rufe ~.)* **2.** adj. (reg.) ujujít. *(Vreascuri ~.)* **3.** adj. deshidratat. *(Legume, fructe ~.)* **4.** adj. (pop.) sec. *(Are gura ~ de sete.)* **5.** adj., sec, secat, (înv. și reg.) sterp. *(Albia ~ a unui*

rîu.) **6.** adj. arid, sec, (rar) secetós, (înv. și reg.) secățíu, (înv.) secățív. *(Un teren ~.)* **7.** adj. secetos, (livr.) aréic, (înv.) sec. *(Vreme caldă și ~.)* **8.** adj. (rar) sec. *(Un aer ~.)* **9.** adj. sec. *(Tuse ~.)* **10.** adj. galben, îngălbenit, ofilit, pălit, trecut, veșted, veștejit, (pop.) gălbenít, (reg.) pihăvít, (Mold. și Bucov.) ugilít. *(O plantă, o floare ~.)* **11.** adj. mort, veșted. *(Frunză ~.)* **12.** adj. costeliv, jigărit, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, răpciugos, sfrijit, slab, slăbănog, uscățiv, (rar) uscăcíos, (înv.) mîrșav, rău, sec, secățíu, secățív, (reg.) ogîrjít, (Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Vită ~.)* **13.** adj. întărit, tare. *(Pîine ~.)* **14.** adj. rece, tare, vechi. *(Un colțuc ~ de pîine.)* **15.** s. pămînt, (înv.) tărîe. *(Porțiune de ~ în mijlocul mării; a coborî din corabie pe ~.)*

USCÁT s. deshidratare, uscare. *(~ legumelor.)*

useăciós adj. v. COSTELIV. JIGĂRIT. PIPERNICIT. PIRPIRIU. PRĂPĂDIT. PRIZĂRIT. RĂPCIUGOS. SFRIJIT. SLAB. SLĂBĂNOG. USCAT. USCĂȚIV.

USCĂCIÚNE s. **1.** secetă, (înv. și pop.) secăciúne, (înv. și reg.) neplouáre, (înv.) secetáte, séte, seteciúne. *(Era o ~ cumplită.)* **2.** aridítate. *(~ solului.)*

uscătoáre s. v. USCĂTORIE.

USCĂTORÍE s. (pop.) uscătoáre.

USCĂTÚRĂ s. **1.** (mai ales la pl.) gătej, surcea, surcică, vreasc, (înv. și reg.) tîrș, (reg.) rîncotă, răscotă, (prin Bucov.) clenci, (prin Transilv.) hăbădíc, pógmete (pl.), (prin Munt.) răburi (pl.), (prin Bucov.) sélniță, (prin Transilv.) sfărgáci, (Ban.) șibă, (înv.) șormînt. *(Face focul cu niște ~.)* **2.** (înv.) secătúră. *(Curăță copacul de ~i.)*

USCĂȚEÁ s. minciună, minciunea, minciunică, scovardă, uscățică, (Transilv. și Ban.) páncovă, (prin Ban. și sud-vestul Transilv.) pup, (Mold.) surcéle (pl.). *(A mîncat o ~.)*

USCĂȚÍCĂ s. minciună, minciunea, minciunică, scovardă, uscățea, (Transilv. și Ban.) páncovă, (prin Ban. și sud-vestul Transilv.) pup, (Mold.) surcéle (pl.). *(A mîncat o ~.)*

USCĂȚÍV adj. **1.** slab, slăbănog, slăbit, tras, (rar) slăbănogít, (pop.) pierít, (reg.) mîrcav, mîrced, (înv.) mișél, (fig.) supt. *(O față ~.)* **2.** costeliv, jigărit, pipernicit, pirpiriu, prăpădit, prizărit, răpciugos, sfrijit, slab, slăbănog, uscat, (rar) uscăcíos, (înv. și reg.) mîrșav, rău, sec, secățíu, secățív, (reg.) ogîrjít,(Mold. și Transilv.) pogîrjít. *(Vită ~.)*

ÚSNĂ s. (reg.) slai. *(~ la luntre.)*

úsnă s. v. BUZĂ. GURĂ. MARGINE.

ustáv s. v. INDICAȚIE. PRESCRIPȚIE. REGULĂ.

USTENSÍLĂ s. instrument, sculă, unealtă, (înv. și reg.) sărsám, (reg.) sculcáță, (Mold., Bucov. și Ban.) halát, (înv.) ciníe, dichís. *(~ pentru dulgherie.)*

USTURĂTÓR adj. **1.** iute, înțepător, picant, piperat, pișcător. *(Gust ~ al unei mîncări.)* **2.** urticant, urzicător. *(Plante ~.)*

usturătór adj. v. BATJOCORITOR. EPIGRAMATIC. EXAGERAT. EXCESIV. EXORBITANT. MARE. RIDICAT. SARCASTIC. SATIRIC. SCUMP.

USTURĂTÚRĂ s. usturime. *(~ urzicii.)*

USTURÍME s. **1.** *(MED.)* arsură, (reg.) jig, jigăráie. *(Simte ~ gastrice.)* **2.** usturătúră. *(~ urzicii.)*

USTURÓI s. *(BOT.)* **1.** *(Allium sativum)* (Transilv.) ai. **2.** *usturoi sălbatic (Allium vineale)* = pur, (reg.) samuráslă.

usturói s. v. HREAN.

usturoi-de-láie s. v. IARBĂ-USTUROASĂ.

USTUROÍȚĂ s. *(BOT.; Alliaria officinalis)* (reg.) aișór, vindecătoáre, vindecúță, voinicícă, frunza-voinículuí, iarbă-de-boále, iarbă-de-lingoáre.

USÚC s. (reg.) suc, (prin Ban.) mustăreáță. *(~ lînei ovinelor.)*

usúe s. v. SEBUM.

UȘÁR s. *(IST.)* portar. *(~ era însărcinat cu paza curții domnești.)*

ușár s. v. PORTAR.

UȘĂ s. **1.** poartă, prag, (Dobr.) tocát. *(A ieșit în ~.)* **2.** intrare. *(Ne așteptau cu toții la ~.)*

úșă s. v. CHINGĂ. PILOR. STINGHIE.

UȘIÉR s. (înv.) apród. *(~ al unei instituții.)*

UȘÍȚĂ s. ușuliță.

ușór adj. v. FLUENT.

UȘÓR adj., adv. **1.** adj. subțire, (înv.) sprínten. *(O haină ~ de vară.)* **2.** adj. comod, lejer. *(Poartă un capod ~.)* **3.** adj. rar, subțire, transparent, (înv.) ușúre. *(O ceață ~.)* **4.** adj. domol, lin, (înv.) ușúre, (fig.) blînd, dúlce, molátic. *(O pantă ~.)* **5.** adj. blînd, calm, domol, lin, liniștit, moderat, molcom, potolit. *(Vînt ~ ; ploaie ~.)* **6.** adj. mic, slab. *(O ~ furtună de praf.)* **7.** adj. accesibil, elementar, simplu. *(Cunoștințe cît mai ~ pentru cei mici.)* **8.** adj. facil, necomplicat, nedificil, simplu. *(O problemă ~ la matematică.)* **9.** adv. comod, facil, lesne. *(Rezolvă ~ problema.)* **10.** adj. comod, facil, lesnicios. *(O cale de rezolvare ~.)* **11.** adv. comod, îndemînă, lesne. *(Îi e mai ~ să spună că . . .)* **12.** adj. comod, liniștit, tihnit. *(O viață ~.)* **13.** adj. *(MED.)* benign, curabil, vindecabil. *(Formă ~ a unei boli.)* **14.** adj. mic, neimportant, neînsemnat. *(O greșeală ~ de ortografie.)* **15.** adv. blînd, lin, (înv. și pop.) molcomíș. *(Seara coboară ~.)* **16.** adv. puțin. *(Cu glasul ~ tremurat.)*

UȘÓR s. *(CONSTR.)* (înv. și reg.) stîlp, (reg.) rost. *(~ la o ușă.)*

UȘULÍȚĂ s. ușiță.

UȘURÁ vb. **1.** a (se) despovăra. *(S-a ~ de greutatea din spinare.)* **2.** a (se) diminua, a (se) micșora, a (se) reduce. *(Încărcătura corăbiei s-a ~.)* **3.** a (se) alina, a (se) calma, a (se) domoli, a (se) îmblînzi, a (se) liniști, a (se) potoli, a (se) tempera, (înv. și pop.) a (se) ostoi, (pop.) a (se) ogoi, (înv. și reg.) a (se) mîngîia, (înv.) a (se) odihni, (fig.) a adormi, a (se) răcori. *(I-a ~ durerea.)* **4.** a facilita, a

favoriza, a înlesni. *(A ~ producerea unui fenomen.)*

UȘURÁRE s. **1.** despovărare. *(~ de o greutate.)* **2.** diminuare, micșorare, reducere. *(~ încărcăturii unei nave.)* **3.** alinare, calmare, domolire, liniștire, potolire, temperare, (rar) potoleálă, (înv.) potolít. *(~ durerilor.)* **4.** facilitare, favorizare, înlesnire. *(~ unei întrevederi.)* **5.** (mai ales la pl.) facilitate, înlesnire. *(S-a bucurat de unele ~ de plată.)* **6.** (înv.) răsufláre. *(Ce ~ a simțit cînd . . .)*

UȘURÁT adj. liniștit. *(Sînt mai ~ acum cînd mi-am încheiat treaba.)*

UȘURÁTIC adj. flușturatic, fluturatic, frivol, neserios, vînturatic, zvînturat, zvînturatic, (livr.) futil, (pop.) spulberátic, (reg.) zărpălátic, zburátic, zburdálnic, (Mold.) sprințár, zbrehúi, (înv.) vînturós. *(Un bărbat ~.)*

UȘURÁTÁTE s. frivolitate, neseriozitate, (livr.) futilitáte. *(~ unei persoane.)*

ușurătate s. v. FACILITATE. ÎNLESNIRE. SIMPLITATE. UȘURINȚĂ.

ușurătór adj. v. ALINĂTOR. ATENUANT. CALMANT. LINIȘTITOR.

ușúre adj. v. DOMOL. LIN. RAR. SUBȚIRE. TRANSPARENT. UȘOR.

UȘURÉL adv. agale, alene, binișor, domol, încet, încetinel, încetișor, lin, liniștit, (pop. și fam.) iaváș, (pop.) cătinél, rára, (reg.) meréu, (prin Transilv.) cîtingán. *(Merge ~.)*

ușuríme s. v. FACILITATE. ÎNLESNIRE. SIMPLITATE. UȘURINȚĂ.

UȘURÎNȚĂ s. **1.** facilitate, înlesnire, simplitate, (rar) lesniciúne, ușurătáte, ușuríme. *(~ rezolvării unei probleme.)* **2.** abilitate, destoinicie, dexteritate, dibăcie, ingeniozitate, iscusință, isteție, istețime, îndemînare, pricepere, știință, talent, (pop.) meșteșúg, meșteșugíre, (înv. și reg.) meșterie, (reg.) apucătúră, pricepuțíe, (înv.) iscusíre, marafét, práctică. *(Demonstra o mare ~ în minuirea . . .)* **3.** agerime, agilitate, iuțeală, repeziciune, sprinteneală, suplețe, vioiciune, (astăzi rar) sprinteníe, (înv.) sprintinătáte. *(~ în mișcări.)* **4.** avantaj, favoare, înlesnire, privilegiu, (pop. și fam.) hatír. *(I-a făcut unele ~.)* **5.** superficialitate. *(Judecă cu prea multă ~.)*

ut s. v. DO.

ÚTER s. *(ANAT.)* mitră, (înv. și pop.) sîn, (pop.) píntece, (înv. și reg.) mátcă, (reg.) plod, (înv.) mătríce, zgău. *(În ~ se dezvoltă fătul.)*

UTERÍN adj. *(ANAT.)* mitral. *(Cavitatea ~.)*

UTÍL adj. **1.** folositor, necesar, trebuincios, (rar) trebuitór, (înv.) trébnic, *(O muncă ~.)* **2.** binevenit, folositor, salutar, (fig.) binecuvîntát. *(O ploaie ~ ; o măsură ~.)* **3.** eficace, eficient, folositor, operativ, practic, productiv, (rar) operánt, (înv.) putinciós. *(O metodă ~.)* **4.** bun, chibzuit, folositor, gîndit, înțelept, judicios, rațional, rezonabil, socotit, (fig.) sănătós. *(Iată un sfat ~.)*

UTILÁ vb. a dota, a echipa, a înzestra, a prevedea, (înv.) a provedea. *(A ~ o uzină cu cele necesare.)*

UTILÁJ s. instrumentar. *(~ al unui laborator.)*

UTILÁRE s. dotare, dotație, echipare, înzestrare, prevedere. *(~ unei uzine cu cele necesare.)*

UTILITARÍST adj. practic, pragmatic. *(O concepție ~.)*

UTILITÁTE s. folos, necesitate, trebuință, (pop.) priínță, (înv.) pólză. *(De mare ~.)*

UTILIZÁ vb. **1.** a aplica, a folosi, a întrebuința, (rar) a practica. *(A ~ o nouă metodă.)* **2.** a (se) folosi, a întrebuința, a (se) servi, a (se) sluji. *(La ce se ~ acest dispozitiv?)* **3.** a circula, a se folosi, a se întrebuința, a se uzita, (înv.) a se politici. *(Aceste cuvinte se ~ în mod curent.)* **4.** a (se) folosi, a întrebuința, a recurge, a se servi, a se sluji, a uza, (înv. și pop.) a prínde, (reg.) a vestegălui. *(Se teme să ~ o disciplină prea severă.)* **5.** a (se) folosi, a întrebuința, a se servi, a se sluji, a umbla, a uza. *(~ diverse tertipuri.)* **6.** a (se) folosi, a (se) întrebuința, a (se) practica. *(Un obicei care se ~ de multă vreme.)* **7.** a consuma, a folosi, a întrebuința, (înv.) a metahirisi. *(A ~ 2 m de sfoară pentru . . .)*

UTILIZÁBIL adj. folosibil, întrebuințabil. *(Un procedeu ~.)*

UTILIZÁRE s. **1.** aplicare, aplicație, folosire, întrebuințare. *(~ unei noi metode.)* **2.** consum, consumare, consumație, folosire, întrebuințare. *(~ unei mari cantități de cherestea pentru . . .)* **3.** folosință, folosire, întrebuințare, uz, (înv.) uzáj. *(Obiecte de strictă ~.)* **4.** folosire, întrebuințare, practicare. *(~ unui obicei străvechi.)*

UTÓPIC adj. fantastic, fantezist, iluzoriu, imaginar, ireal, irealizabil, închipuit, nereal, nerealizabil, utopist, (livr.) himéric. *(Un proiect ~.)*

UTOPÍE s. fantezie, himeră, iluzie, închipuire, (livr.) irealitáte. *(Proiectul lui e o ~.)*

UTOPÍST adj. fantastic, fantezist, iluzoriu, imaginar, ireal, irealizabil, închipuit, nereal, nerealizabil, utopic, (livr.) himéric. *(Un proiect ~.)*

uvráj s. v. LUCRARE. OPERĂ. SCRIERE. TEXT.

uvriér s. v. LUCRĂTOR. MUNCITOR.

UVÚLĂ s. *(ANAT.)* luetă, omușor, (reg.) gúșter, împărătúș, limburúș, mosór, oușór.

UZ s. **1.** folosință, folosire, întrebuințare, utilizare, (înv.) uzáj. *(Obiecte de ~ strict.)* **2.** circulație. *(Cuvinte ieșite din ~.)* **3.** datină, fel, obicei, rînduială, tradiție, uzanță, (înv. și pop.) rînd, (pop.) dátă, lége, (înv. și reg.) pománă, (reg.) orîndă, (Transilv.) súcă, (prin Ban.) zacón, (înv.) právilă, predánie, șart, tocmeálă, (turcism înv.) adét. *(Așa-i ~ din bătrîni.)* **4.** *(JUR.)* consuetudine, cutumă, datină, obicei, tradiție, uzanță. *(Practică consacrată prin ~.)* **5.** obicei, regulă, rînduială, tipic, uzanță, (înv.) șart. *(Care e ~ în aceste împrejurări?)*

UZÁ vb. **1.** a (se) degrada, a (se) deteriora, a (se) învechi, a (se) strica, (Mold.) a (se) hrentui, (fam.) a (se) hîrbui, a (se) hodorogi, a (se) paradi, a (se) rablagi. *(Mobila s-a ~.)*

2. a (se) degrada, a (se) deteriora, a (se) ponosi, a (se) strica. *(Hainele i s-au ~.)* **3.** a (se) găuri, a (se) rupe, a (se) sfîșia, a (se) zdrențui, (pop. și fam.) a (se) flenduri. *(Perdelele s-au ~ de tot.)* **4.** a (se) roade, a (se) toci. *(Covorul s-a ~.)* **II.1.** a folosi, a întrebuința, a recurge, a se servi, a se sluji, a utiliza, (înv. și pop.) a prinde, (reg.) a vestegălui. *(Se teme să ~ de mijloace dure.)* **2.** a (se) folosi, a întrebuința, a se servi, a se sluji, a umbla, a utiliza. *(~ de tertipuri.)*

UZÁJ s. deteriorare, uzare, uzură. *(Gradul de ~ al unui obiect.)*

uzáj s. v. FOLOSINȚĂ. FOLOSIRE. ÎNTREBUINȚARE. UTILIZARE. UZ.

UZÂNȚĂ s. **1.** datină, fel, obicei, rînduială, tradiție, uz, (înv. și pop.) rînd, (pop.) dată, lége, (înv. și reg.) pomână, (reg.) orîndă, (Transilv.) súcă, (prin Ban.) zacón, (înv.) právilă, predánie, șart, tocmeală, (turcism înv.) adét. *(Așa-i ~ din bătrîni.)* **2.** *(JUR.)* consuetudine, cutumă, datină, obicei, tradiție, uz. *(Practică consacrată prin ~.)* **3.** obicei, regulă, rînduială, tipic, uz, (înv.) șart. *(Care e ~ în aceste împrejurări?)* **4.** conveniență. *(Trebuie să se supună ~ elor.)*

UZÁRE s. **1.** degradare, deteriorare, învechire, stricare, (înv.) degradație. *(~ mobilei.)* **2.** degradare, deteriorare, ponosire, stricare, (rar) ponoseală. *(~ hainelor.)* **3.** deteriorare, uzaj, uzură. *(Gradul de ~ al unui obiect.)*

UZÁT adj. **1.** degradat, deteriorat, învechit, stricat, (Mold.) hrentuít, (fam.) hîrbuít, hodorogít, paradít, rablagít, (fam. rar) răblărít. *(Un obiect ~.)* **2.** degradat, deteriorat, ponosit, ros, stricat, tocit. *(Rochie ~.)* **3.** folosit, purtat, vechi. *(Vînzător de haine ~.)* **4.** găurit, rupt, sfîșiat, zdrențăros, zdrențuit, (pop.) zdrențós. *(Un cerșetor cu haine ~.)* **5.** prăpădit, (pop. și fam.) paradít. *(O cămașă ~.)* **6.** rupt, (înv.) spart. *(Încălțăminte ~.)*

UZINÁJ s. *(TEHN.)* uzinare. *(~ unui material prin așchiere.)*

UZINÁRE s. *(TEHN.)* uzinaj. *(~ unui material prin așchiere.)*

UZÍNĂ s. fabrică, (reg.) mașínă, (germanism, în Ban.) verc, (înv.) cherhaná. *(~ de produse feroase.)*

UZITÁ vb. a circula, a se folosi, a se întrebuința, a se utiliza, (înv.) a se politici. *(Aceste cuvinte se ~ în mod curent.)*

UZITÁT adj. folosit, întrebuințat. *(Care este formula ~ ?)*

UZUÁL adj. **1.** cunoscut, frecvent, obișnuit, răspîndit. *(Un obicei ~.)* **2.** curent, frecvent, obișnuit. *(Expresie ~.)* **3.** clasic, curent, frecvent, obișnuit, tradițional, *(Un procedeu tehnic ~.)*

UZUCAPIÚNE s. *(JUR.)* prescripție achizitivă.

uzurár adj. v. CĂMĂTĂRESC.

uzurár s. v. CĂMĂTAR.

UZÚRĂ s. **1.** deteriorare, uzaj, uzare. *(Gradul de ~ al unui obiect.)* **2.** folosire, întrebuințare, purtare, purtat. *(De atîta ~, pantalonii erau rupți.)*

uzúră s. v. CAMĂTĂ. CĂMĂTĂRIE. DOBÎNDĂ. PROCENT.

UZURPÁ vb. **1.** (înv. și reg.) a săpa, (înv.) a răpști. *(I-a ~ tronul.)* **2.** a încălca, (înv. fig.) a împresura. *(A ~ drepturile cuiva.)*

UZURPÁRE s. (înv.) răpștire, uzurpațiúne. *(~ dreptului cuiva.)*

uzurpațiúne s. v. UZURPARE.

V

VACA-DÓMNULUI s. *(ENTOM.)* **1.** *(Coccinella septempunctata)* buburuză, boul-Domnului, boul-lui-Dumnezeu, (reg.) cucușór, găinușă, gărgăriță, mămăriță, mărgărít, mărgărítă, mărgăriță, mărie, măriúță, paparúgă, păpărúie, păpărúță, păpărúză, vrăjitoáre, boulpópii, găina-lui-Dumnezéu, măria-pópii, puicapópii, puiculița-pópii, vaca-lui-Dumnezéu. **2.** *(Pyrrhocoris apterus)* (reg.) boul-Dómnului.

vaca-Dómnului s. v. RĂDAȘCĂ. RĂGACE.

vaca-lui-Dumnezéu s. v. BOUL-DOMNULUI. BOUL-LUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. VACA-DOMNULUI.

VACÁNT adj. liber, neocupat. *(Un post ~.)*

VACÁNȚĂ s. **1.** (Transilv. și Maram.) săbășág. *(Elevii sînt în ~.)* **2.** concediu. *(Unde pleci în ~?)* **3.** *(FIZ.)* lacună. *(~ a unei rețele cristaline.)*

VACÁRM s. balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vuiet, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănăie, dăndănăie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe. *(Era un ~ de nedescris.)*

vacație s. v. SALCÎM.

vacă-de-máre s. v. MORSĂ.

VACCINÁ vb. *(MED.)* a inocula, (pop.) a altoi, (înv. și reg.) a posăi.

VACCINÁRE s. *(MED.)* inoculare, inoculație, (pop.) altoíre, (reg.) posăiálă, (înv.) posăíre.

VACS interj. (reg.) tîrți !, (fam.) zéxe !

vaculitáte s. v. VID.

vácuum s. v. VID.

VACUUMÁRE s. *(FIZ.)* vidare.

VAD s. *(GEOGR.)* albie, curs, matcă, (pop.) făgáș, pat, (înv. și reg.) scursúră, (reg.) vále, (înv.) scáfă. *(A trecut ușor ~ rîului.)*

vad s. v. COPCĂ. LIMAN. LITORAL. MAL. MARGINE. OCHI. ȚĂRM.

vadeá s. v. SCADENȚĂ. TERMEN.

vademécum s. v. CĂLĂUZĂ. GHID. ÎNDREPTAR. ÎNDRUMAR. ÎNDRUMĂTOR.

vádnic s. v. DENUNȚĂTOR. PÎRÎTOR.

vádră s. v. CĂLDARE. GĂLEATĂ.

VAG adj. **I.1.** imprecis, neclar, nedeslușit, nelămurit, neprecis. *(Se zăreau niște siluete ~.)* **2.** estompat, neclar, șters. *(Un contur ~.)* **3.** confuz, difuz, imprecis, indefinit, neclar, nedefinit, nedeslușit, nelămurit, neprecis, (fig.) surd. *(O senzație ~ de durere.)* **4.** confuz, difuz, echivoc, haotic, imprecis, indefinit, încîlcit, încurcat neclar, nedefinit, nedeslușit, neînțeles, nelămurit, neprecis, obscur, tulbure, (fig.) întunecát, nebulós, negurós. *(O situație ~.)* **5.** evaziv, imprecis, neprecis. *(Un răspuns extrem de ~.)* **II.** *(ANAT.)* pneumogastric. *(Nerv ~.)*

VAGABÓND adj., s. **1.** adj., s. hoinar, pribeag, rătăcitor, (înv.) stránic. *(Un om ~.)* **2.** s. derbedeu, golan, haimana, (pop. și fam.) teleléu, (reg.) hîrbár, hîrbáreț, ulițár, (Mold.) dulandragíu, (prin Olt.) jarcaléte, (Mold.) láinic, (prin Munt.) teácăr, (Mold. și Transilv.) ulițárnic, (Transilv. și Ban.) vandralău, vandráș, vandróc, vandrocáș, (prin Transilv.) verbuncáș, (înv.) strengár, zamparagíu, (înv., în Transilv.) budușlău, (fam.) bate-póduri. *(Nu-i decît un ~.)*

VAGABONDÁ vb. **1.** a hoinări, (înv. și reg.) a nemernici, (reg.) a tălălăi, (prin Transilv.) a budușlui, (Mold.) a lăinici, (Transilv.) a techerghi, (înv.) a hăimăni, a strengări. *(Toată ziua ~.)* **2.** a hoinări, a pribegi, a rătăci, (prin Mold.) a bădădăi, a horhăi. *(~ din loc în loc.)* **3.** a colinda, a cutreiera, a hoinări, a peregrina, a rătăci, a umbla, (livr.) a flana. *(Pe unde n-a ~ ?)*

VAGABONDÁJ s. **1.** haimanalíc, hoinăreală, vagabondare, (rar) pușlamalíc, (reg.) pușlánie, (înv.) strengărie. *(Ce înseamnă ~ asta zilnic?)* **2.** hoinăreală, pribegie, pribegire, vagabondare. *(Un ~ din loc în loc.)*

VAGABONDÁRE s. **1.** haimanalíc, hoinăreală, vagabondaj, (rar) pușlamalíc, (reg.) pușlánie, (înv.) strengărie. *(Ce înseamnă ~ asta zilnică?)* **2.** hoinăreală, pribegie, pribegire, vagabondaj. *(O ~ din loc în loc.)*

VAGÍN s. *(ANAT.)* (pop.) găoáză.

VAGONETÁR s. (reg.) rîznár, rîznáș. *(E ~ de profesie.)*

VAGOTONÍE s. *(FIZIOL.)* parasimpaticotonie.

vah interj. v. A. AH. AOLEU. AU. I. O. OF. OH. VAI.

VAI interj. a !, ah !, aoleu !, au !, i !, o !, of !, oh !, (pop.) văléu !, (Transilv. și Ban.) túlai !, (Mold.) vah ! *(~ !, ce durere simt !)*

vai s. v. TÎNGUIRE. VAIER. VAIET.

váicăr s. v. TÎNGUIRE. VAIER. VAIET.

VÁIER s. **1.** geamăt, scîncet, tînguire, vaiet, (rar) scînceálă, (înv.) scîncitúră. *(Un ~ de durere.)* **2.** tînguire, vaiet, (pop.) vai, (reg.) váicăr. *(Se aude un ~.)*

VÁIET s. **1.** geamăt, scîncet, tînguire, vaier, (rar) scînceálă, (înv.) scîncitúră. *(Un ~ de durere.)* **2.** tînguire, vaier, (pop.) vai, (reg.) váicăr. *(Se aude un ~.)*

VÁJNIC adj. **1.** energic, impetuos, puternic, tare, viguros. *(Om ~.)* **2.** aprig, aspru, crîncen, crud, crunt, cumplit, încrîncenat, îndîrjit, înverșunat, neîmpăcat, nepotolit, sîngeros, vio-

lent, (înv.) crîncenit, tare, (fig.) încleștat. *(O luptă ~.)*

vájnic adj. v. IMPORTANT. ÎNSEMNAT.

VAL s. **1.** talaz, undă. *(~urile mării.)* **2.** buclă, cîrlionț, creț, inel, ondulație, ondulă, zuluf, (rar) sfrédel, sfredelitúră, (reg.) scîrliónț, zgîrîiáunte, (Ban.) cocór, (prin Munt. și Mold.) scîr. *(~ din părul cuiva.)* **3.** vîrtej. *(~ de care se atîrnă găleata la fîntînă.)* **4.** *(TEHN.)* (reg.) juvăț, orcicár. *(~ prinde șleaul sau știreangul la crucea căruței.)* **5.** sul, trîmbă, vălătuc, (Olt. și Ban.) vig. *(Un ~ de pînză.)* **6.** *(AGRIC.)* tăvălug. *(~ pentru treieratul rudimentar.)*

VALÁBIL adj. **1.** bun. *(Bani ~.)* **2.** autentic, (rar) valíd. *(Un act, un testament ~.)*

VALABILITÁTE s. **1.** autenticitate, (rar) validitáte. *(~ testamentului.)* **2.** legalitate, putere, valoare, (înv.) tărîe. *(~ a unui înscris.)* **3.** putere, valoare. *(Actul acesta are ~ de lege.)*

valáh adj. v. ROMÂNESC.

valáh s., adj. v. ROMÂN.

VÁLE s. **1.** *(GEOGR.)* (prin nord-estul Olt.) sáscă, (înv.) zăpódie. *(O ~ largă între munți.)* **2.** *(GEOGR.)* bazin. *(~ Dunării.)* **3.** *(GEOL., GEOGR.) vale glaciară* = trog.

vále s. v. ALBIE. CURS. MATCĂ. VAD.

valeriánă s. v. ODOLEAN.

VALÉT s. **1.** fecior, lacheu, (rar) cameriér, (înv., prin Mold.) jocheu. *(Un ~ la o casă boierească.)* **2.** fante. *(~ la cărțile de joc.)*

VALÍD adj. intact, întreg, neatins, nevătămat, sănătos, teafăr, zdravăn, (pop.) nestricát, (înv. și reg.) nebîntuít, (reg.) néted. *(A scăpat ~ din accident.)*

valíd adj. v. AUTENTIC. VALABIL.

VALIDÁ vb. *(JUR.)* a confirma, a întări, a recunoaște. *(L-a ~ în funcție.)*

VALIDÁRE s. *(JUR.)* confirmare, întărire, recunoaștere. *(~ unui deputat.)*

VALIDÁT adj. *(JUR.)* confirmat, consacrat, consfințit, întărit, ratificat, sancționat. *(Măsură, lege ~.)*

validitáte s. v. AUTENTICITATE. VALABILITATE.

VALIJOÁRĂ s. geamantănaș, valizuță.

VALÍZĂ s. geamantan, (pop.) cúfăr.

VALIZÚȚĂ s. geamantănaș, valijoară.

válmă s. v. AFLUENȚĂ. AFLUX. AGLOMERAȚIE. GRĂMĂDEALĂ. ÎMBULZEALĂ. ÎNGHESUIALĂ. ÎNGRĂMĂDEALĂ. ÎNVĂLMĂȘEALĂ.

VALOÁRE s. **1.** *(MAT.)* (înv.) preț. *(Cifra 0 nu are nici o ~.)* **2.** cost, preț. *(~ a unei mărfi.)* **3.** curs. *(~ dolarului.)* **4.** bun. *(Deținător de ~i.)* **5.** legalitate, putere, valabilitate, (înv.) tărîe. *(~ a unui înscris.)* **6.** putere, valabilitate. *(Actul acesta are ~ de lege.)* **7.** accepție, conținut, însemnare, înțeles, semnificație, sens, (rar) semántică, semantísm, (înv.) nóimă, simț, tîlc. *(~ unui cuvînt.)* **8.** eficacitate, putere. *(~ nutritivă.)* **9.** calitate, însușire. *(~ deosebită a unui produs de artă.)* **10.** calitate, nivel, (fig.) calíbru, tálie. *(Spectacol de o ~ deosebită.)* **11.** capacitate, competență, destoinicie, pregătire, pricepere, seriozitate, vrednicie, (înv. și pop.) hărnicíe, (înv.) práctică, volnicíe. *(Profesionist de mare ~.)* **12.** merit, (înv.) vrednicíe. *(Lipsit de orice ~.)* **13.** importanță, însemnătate, pondere. *(Are o ~ redusă în ansamblu.)* **14.** importanță, însemnătate. *(~ unei descoperiri.)* **15.** importanță, însemnătate, seriozitate. *(~ contribuției sale.)* **16.** importanță, însemnătate, (fig.) preț. *(~ cuvîntului scris.)* **17.** importanță, însemnătate, semnificație, sens, (fig.) preț. *(~ actului Unirii.)*

VALORÁ vb. **1.** a face, a prețui, (rar) a prețălui, (pop.) a plăti. *(Obiectul acesta ~ o mie de lei.)* **2.** a prețui, (fig.) a cîntări. *(Opinia lui ~ mult.)*

VALORIFICÁ vb. **1.** a exploata. *(A ~ resursele naturale.)* **2.** a fructifica. *(Și-a ~ avantajul dobîndit.)*

VALORIFICÁBIL adj. exploatabil. *(Resurse ~.)*

VALORIFICÁRE s. **1.** exploatare. *(~ unor resurse naturale.)* **2.** fructificare. *(~ unor condiții favorabile.)*

VALORÓS adj. **1.** prețios, rar, scump. *(Bijuterii ~.)* **2.** bun, capabil, competent, destoinic, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, versat, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, mîndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)* **3.** puternic, redutabil, tare, temut, (înv. livr.) potént. *(Un adversar ~ la fotbal.)* **4.** deosebit, important, însemnat, mare, notabil, prețios, remarcabil, serios, substanțial, temeinic, (fig.) consistént. *(A adus o contribuție ~ la dezvoltarea . . .)* **5.** bun, izbutit, realizat, reușit, (pop.) nimerít, (arg.) mistó. *(O piesă de teatru ~.)* **6.** meritoriu, meritos. *(Rezultate ~.)*

VALSÁ vb. (înv.) a vălțui. *(Au ~ împreună la bal.)*

VALSATÓR s. (înv.) vălțuitór. *(Perechi de ~.)*

VALTRÁP s. cioltar, șabracă, (pop.) țol, (reg.) harșá, ibîncă, jápiu, pocládă, pocrovăț, (înv.) abaí. *(~ se pune sub șaua calului.)*

valtráp s. v. GHETRĂ.

valț s. v. DORN.

VALVÎRTÉJ s., adv. **1.** s. bulboacă, bulboană, ochi, vîltoare, vîrtej, volbură, (rar) scoc, (reg.) bulbúc, ciúlniță, dilboánă, sfrédel, șipot, toáncă, vîrtecúș, (Transilv. și Ban.) dălbínă, (Olt. și Transilv.) dórnă, (prin Munt.) șiói, (prin Transilv. și Maram.) știbloáncă, (Mold., Bucov. și Transilv.) știoálnă, (Bucov., Transilv. și Mold.) știulboánă, (Transilv., Ban. și Olt.) toáie, (Ban.) vir, (înv.) smîrc. *(~ al unei ape curgătoare.)* **2.** adv. furtunos, vijelios. *(Oștile veneau ~.)* **3.** adv. buluc, droaie, gloată, grămadă. *(Se repezeau ~ la el.)*

VÁMĂ s. **1.** (înv.) mitárniță, posádă, scálă, strájă, tamójnă. *(Punct de ~ ; marfa din ~.)* **2.*** punte. *(~ reprezintă banii pe care mortul i-ar plăti pentru a trece în altă lume.)*

vámă s. v. UIUM.

VĂMEȘ s. (rar) vămuitór, (înv.) mitár, mitárnic, schelár. *(Era ~ la graniță.)*

VAN adj. ineficace, ineficient, infructuos, inutil, nefolositor, netrebuincios, neutil, zadarnic, (livr.) inoperánt, oțiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deșért, gratuít, steril, sterp. *(Eforturi ~.)*

VÁNĂ s. **1.** baie, cadă, (înv. și pop.) scăldătoáre, (înv. și reg.) scăldătúră, (Mold., Bucov. și Transilv.) feredéu, (Transilv., Ban. și Mold.) scáldă, (prin Transilv.) șiroádă. *(A intrat în ~ să se îmbăieze.)* **2.** *(TEHN.)* sertar. *(~ pentru reglarea circulației unui fluid.)*

vandralău s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

vandráș s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

vandróe s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

vandrocáș s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

vanílie s. v. VANILINĂ.

VANILÍNĂ s. (rar) vanílie.

VANITÁTE s. aroganță, fală, fudulie, infatuare, înfumurare, îngîmfare, mîndrie, orgoliu, semeție, trufie, (livr.) fatuitáte, mórgă, prezúmție, suficiență, (rar) superbíe, țanțoșie, (înv. și pop.) măreție, măríre, (pop. și fam.) îfos, țîfnă, (reg.) făloșénie, făloșie, (înv.) fălnicíe, láudă, măríe, măríme, mîndréțe, pohfálă, preaînălțáre, preaînălțíme, semețíre, trúfă, trufășie, zădărnicíe. *(~ lui este cu totul nejustificată.)*

VANITÓS adj. fudul, grandoman, infatuat, încrezut, înfumurat, îngîmfat, megaloman, mîndru, orgolios, semeț, trufaș, țanțoș, (livr.) prezumțiós, suficiént, (înv. și pop.) măréț, (pop. și fam.) țîfnós, (pop.) fálnic, fălós, închipuít, (înv. și reg.) pișín, (prin Ban.) mărós, (prin Mold.) nărtós, (înv.) fumurós, preaînălțát, zadárnic, (fig.) bățós, înțepát, scrobít. *(Ce te ții așa ~ ?; un om ~.)*

VAPÓR s. *(MAR.)* navă, vas, (rar) bastiment. *(~ de mare tonaj.)*

vaporeán s. v. MARINAR. MATELOT. MATROZ.

VAPÓRI s. pl. abur. *(~ sînt un agent termic.)*

VAPORIZÁ vb. *(FIZ.)* a (se) evapora, a (se) volatiliza. *(Lichidul s-a ~.)*

VAPORIZÁRE s. *(FIZ.)* evaporare, volatilizare, (rar) vaporizație. *(~ unui lichid.)*

VAPORIZÁT adj. *(FIZ.)* evaporat, volatilizat. *(Un lichid ~.)*

vaporizatór s. v. PULVERIZATOR.

vaporizație s. v. EVAPORARE. VAPORIZARE. VOLATILIZARE.

VAPORÓS adj. diafan, fin, străveziu, subțire, transparent, (înv.) prevăzătór, prevăzíu, străvăzătór, (fig.) aerián, eterát, etéric, spumós. *(Mătase ~.)*

VAR s. **1.** (rar) cálce. **2.** *(CHIM.)* *var stins* = hidroxid de calciu.

VARACTÓR s. *(FIZ.)* varicap.

VĂRĂ s. verișoară, (reg.) vărușánă, vericeá, vericícă, verișánă, verișcánă, (Munt.) șoálă. *(Sînt ~ primare.)*

vardíst s. v. GARDIAN. SERGENT.

VARÉGI s. pl. *(IST.)* normanzi (pl.), vikingi (pl.).

varga-păstórului s. v. SCĂIUȘ. VARGA-CIOBANULUI.

VÁRGĂ s. **1.** nuia, (reg.) frîșcă, jápă, joárdă, páliță, strămuráre, (Mold.) pálcă, (Transilv.) palțău, (prin Transilv.) zvoácă, (înv.) stroi. *(O ~ flexibilă de alun.)* **2.** băț, nuia, (reg.) béldie, (Transilv., Bucov. și Mold.) șteap. *(L-a atins cu ~.)* **3.** joardă, jordie, (pop.) strămuráre, strămurăríță, (reg.) jápă, (înv.) strămur. *(~ pentru mînat oile.)* **4.** băț, coadă, nuia, prăjină, (reg.) béldie, páliță, prăștínă, rúdă, stíciu. *(~ undiței.)* **5.** arbiu, vergea. *(~ pentru curățat pușca.)* **6.** dungă, linie, (pop.) vîrstă, (reg.) șar, (prin Ban. și Transilv.) șárgă, (Mold. și Bucov.) vîrcă. *(O țesătură cu ~ i.)* **7.** *(BOT.)* *varga-ciobanului* = **a)** *(Dipsacus silvester)* (reg.) scaiéte, voinicél, iarbă-voiniceáscă, scai-de-óchi, scaiul-voinículuí, scai-voinicésc, varga-păstórului; **b)** *(Dipsacus pilosus)* scăiuș, (reg.) scaiul-voinículuí, varga-păstórului.

vărgă s. v. BAGHETĂ.

vargă-de-áur s. v. SPLINUȚĂ.

VARIÁ vb. **1.** a se deosebi, a se diferența, a diferi, (înv.) a se feluri. *(Obiceiurile ~ de la un popor la altul.)* **2.** a fluctua, a se schimba, (fig.) a oscila. *(~ mereu în comportări.)*

VARIÁBIL adj. **1.** instabil, mișcător, nestatornic, schimbător. *(Dune ~.)* **2.** instabil, neregulat, nestabil, schimbător. *(Vînturi ~.)* **3.** capricios, inconstant, instabil, neconstant, nestabil, nestatornic, schimbăcios, schimbător, (reg.) tonátic, tonós, (fig.) năzurós, (pop. fig.) bălțát. *(O vreme ~.)* **4.** fluctuant, instabil, schimbător, (fig.) oscilánt. *(Atitudine ~.)*

VARIABILITÁTE s. instabilitate, nestabilitate, nestatornicie. *(~ vremii.)*

VARIÁNTĂ s. versiune. *(~ a unui text.)*

VARIÁT adj. **1.** deosebit, diferit, divers, felurit, (înv. și pop.) osebít, (înv.) despărțít, váriu. *(Un sortiment ~ de mărfuri.)* **2.** amestecat, diferit, eterogen, felurit, împestrițat, pestrițat, (reg.) mistréț. *(Elemente ~.)* **3.** diferit, divers, felurit, pestrițat. *(Un public ~.)*

VARIÁȚIE s. **1.** modificare, schimbare. *(~ temperaturii.)* **2.** diversitate, felurime, multiplicitate, multilateralitate, pluralitate, varietate. *(O mare ~ de aspecte.)*

VARICÁP s. *(FIZ.)* varactor.

VARICÉLĂ s. *(MED.)* vărsat de vînt.

VARIETÁTE s. **1.** diversitate, felurime, multiplicitate, multilateralitate, pluralitate, variație. *(O ~ de aspecte.)* **2.** categorie, chip, fel, gen, neam, soi, sort, specie, tip, (reg.) madeá, sad, (înv., mai ales în Transilv.) plásă. *(Toate ~ de fructe.)* **3.** categorie, clasă, fel, gen, soi, specie, speță, tip, (înv. și reg.) rúdă. *(O anumită ~ de indivizi.)* **4.** fel, gen, mod, soi, specie, specimen, tip, (reg.) módru. *(Există următoarele ~ de silogisme ...)*

VARIÓLĂ s. *(MED.)* vărsat, (rar) verolă mícă, (pop.) bubát, búbă.

váriu adj. v. DEOSEBIT. DIFERIT. DIVERS. FELURIT. VARIAT.

varméghie s. v. COMITAT. DISTRICT. JUDEȚ.

VÁRNIȚĂ s. (rar) cuptor de vár.

várvar adj. v. BARBAR. PRIMITIV. SĂLBATIC.

várvar adj., s. v. STRĂIN.

varvarie s. v. ASPRIME. BARBARIE. BRUTALITATE. CRUZIME. FEROCITATE. NEÎNDURARE. NEOMENIE. RĂUTATE. SĂLBĂTICIE. VIOLENȚĂ.

VÁRZĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Brassica oleracea)* (Mold., Bucov., Transilv. și Maram.) curéchi. **2.** *varză creață (Brassica oleracea sabauda)* = (reg.) chel, varză nemțească ; *varză de Bruxelles (Brassica oleracea gemmifera)* (reg.) verzișoáre (pl.).

varză-de-stîncă s.v. RUJĂ. URECHELNIȚĂ.

varză nemțească s. v. VARZĂ CREAȚĂ.

VAS s. **1.** recipient. *(~ pentru păstrarea unui fluid.)* **2.** (reg.) hîrb. *(~ pentru gătit.)* **3.** vază. *(Un ~ cu garoafe.)* **4.** *(MAR.)* navă, vapor, (rar) bastiment. *(~ de mare tonaj.)*

vasél s. v. BASTIMENT.

VASÍLCĂ s. (reg.) puiul Sílvei.

VASODILATÁRE s. *(FIZIOL.)* vasodilatație. *(~ unei vene.)*

VASODILATÁȚIE s. *(FIZIOL.)* vasodilatare. *(~ unei vene.)*

VAST adj. **1.** colosal, enorm, imens, nemărginit, nemăsurat, nesfîrșit, (livr.) incomensurábil. *(De proporții ~.)* **2.** cuprinzător, întins, larg, mare, (înv. și reg.) meréu, (înv.) desfătát. *(Un spațiu ~.)* **3.** întins, larg, spațios. *(Bulevarde ~.)* **4.** cuprinzător, enciclopedic, universal. *(Cunoștințe ~ ; spirit ~.)* **5.** bogat, întins, mare. *(Are o ~ experiență.)*

VASTITÁTE s. **1.** enormitate, imensitate, infinit, necuprins, nemărginire, nemărginit, nesfîrșire, nesfîrșit. *(~ unei suprafețe.)* **2.** bogăție, întindere. *(~ cunoștințelor sale.)*

vastranós s. v. SPATOPTER.

VATÁLĂ s. *(TEHN.)* (pop.) bríglă. *(~ la războiul de țesut.)*

VÁTĂ s. (pop.) bumbác, (reg.) scámă, (Ban. și Transilv.) pămúcă. *(Își pune ~ în urechi.)*

VATMÁN s. conductor, manipulant. *(~ al unui tramvai.)*

VÁTOS s. *(IHT. ; Raja clavata)* vulpe-de-mare.

VÁTRĂ s. **1.** cămin, cuptor, (prin Transilv.) cámeniță. *(Vasul stă așezat pe ~.)* **2.** (reg.) síliște. *(~ a casei.)* **3.** (înv.) síliște. *(~ a unui sat.)*

vátră s. v. DUȘUMEA. PARDOSEALĂ. PODEA. PRISPĂ. SCÎNDURĂ.

vavilonie s.v. BABILONIE. DEZORDINE. HAOS. ÎNCURCĂTURĂ. ZĂPĂCEALĂ.

VÁZĂ s. **1.** apreciere, atenție, cinste, cinstire, considerație, onoare, prețuire, respect, stimă, trecere, (livr.) condescendență, deferență, reverență, (înv. și reg.) seámă, (reg.) prețuiálă, (Mold.) lefterie, (înv.) láudă, socoteálă, socotință, (grecism înv.) sévas, (înv. fam.) báftă, (fig.) crédit. *(Se bucură de multă ~.)* **2.** faimă, notorietate, prestigiu, renume, reputație, (înv.) vîlvă. *(Un medic de ~.)* **3.** ascendent, autoritate, considerație, influență, înrîurire, prestigiu, reputație, respect, stimă, trecere, (înv.) înriurítă, (fig.) crédit. *(În ochii lor se bucura de o ~ suverană.)*

VÁZĂ s. vas. *(O ~ cu garoafe.)*

vază s. v. OCHI. VĂZ. VEDERE.

VĂCÁR s. (Transilv. și Ban.) ciurdár, (Mold.) haidău. *(E ~ul satului.)*

văcăriță s. v. SCÎNTEIOARĂ. SCÎNTEIUȚĂ.

văcărul s. art. v. ALCOR.

văcăláș s. v. TENCUIALĂ.

văcăli vb. v. TENCUI.

VĂCĂLÍE s. **1.** veșcă, (Transilv.) veácă. *(~ sitei, a ciurului.)* **2.** *(BOT.) văcălie de fag (Ganoderma applanatum)* = babiță.

văcălie s. v. BOR. MARGINE.

văcălít adj. v. TENCUIT.

văcăluială s. v. TENCUIALĂ.

văcăráș s. v. LIPITOARE. PĂPĂLUDĂ.

VĂCĂREÁSĂ s. văcăriță. *(~ păzește vacile.)*

văcărél s. v. FLUIERAR. PRUNDĂRAȘ.

văcăríeă s. v. CIUIN. FLOAREA-CĂLUGĂRULUI. ODAGACI. SĂPUNARIȚĂ.

VĂCĂRÍT s. *(IST.)* (înv.) ajutorință. *(~ era o dare percepută pe cap de vită.)*

VĂCĂRÍȚĂ s. văcăreasă. *(~ păzește vacile.)*

văcăríță s. v. CIUIN. CODOBATURĂ. FLOAREA-CĂLUGĂRULUI. ODAGACI. PRUNDAR, PRUNDAȘ. SĂPUNARIȚĂ.

VĂCSUÍ vb. a face, a lustrui, (Bucov.) a puțui, (prin Transilv. și nordul Munt.) a puțului. *(A ~ cuiva încălțămintea.)*

VĂCSUÍRE s. lustruire, lustruit. *(~ pantofilor.)*

VĂCSUÍT adj. lustruit. *(Încălțăminte ~.)*

VĂCSUITÓR s. lustragiu. *(E de profesie ~.)*

VĂCUȘOÁRĂ s. *(ZOOL.)* văcuță.

VĂCÚȚĂ s. *(ZOOL.)* văcușoară.

văcúțe s. pl. v. PITA-VACII.

vădán adj., s. v. VĂDUV.

vădánă s. v. GHIMPE. SCAIETE. SCAI-GALBEN. SCAI-GHIMPOS. VĂDUVĂ.

vădáncă s. v. VĂDUVĂ.

vădăní vb. v. VĂDUVI.

vădăníe s. v. VĂDUVIE.

VĂDÍ vb. **1.** a arăta, a demonstra, a dovedi, a manifesta. *(~ reale aptitudini pentru . . .)* **2.** a arăta, a atesta, a denota, a indica, a releva, a trăda. *(Proiectul întocmit ~ competența autorului lui.)* **3.** a arăta, a manifesta, (fig.) a acuza. *(~ dureri în regiunea lombară.)*

vădí vb. v. DENUNȚA. PÎRÎ. RECLAMA. SPUNE.

VĂDÍT adj. **1.** categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, (livr.) indubitábil, peremptóriu. *(A manifestat o superioritate ~.)* **2.** clar, evident, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vizibil, (livr.) manifést, (fig.) marcát.

(Semne ~ de boală.) **3.** apreciabil, categoric, considerabil, evident, important, însemnat, mare, sensibil, simțitor. *(O ameliorare ~ a stării bolnavului.)* **4.** categoric, evident, flagrant, indiscutabil, izbitor. *(Un adevăr ~.)* **5.** evident, învederat, notoriu, patent, (fig.) patentát. *(O hoție ~.)* **6.** declarat, deschis, fățiș, mărturisit, recunoscut, (livr.) manifést. *(Dușman ~ al războiului.)*

VĂDRĂRÍT s. *(IST.)* (înv.) vedrít. *(~ era un impozit plătit pe vadra de vin.)*

VĂDUV adj., s. (Mold., Bucov. și Transilv.) vădán, (Olt.) văduvár, (înv.) sărác. *(I-a murit soția, a rămas ~.)*

văduvár adj., s. v. VĂDUV.

VĂDUVĂ s. (reg.) vădáncă, (Mold., Bucov. și Transilv.) vădánă. *(I-a murit soțul, a rămas ~.)*

VĂDUVÍ vb. (Mold. și Bucov.) a vădăni. *(~ de peste un an.)*

văduví vb. v. LIPSI.

VĂDUVÍE s. (reg.) vădănie, văduvíre, (înv.) sărăcie.

VĂDUVIOÁRĂ s. **1.** văduviță. *(O ~ încă tînără.)* **2.** *(IHT.; Leuciscus idus)* văduviță.

văduvíre s. v. VĂDUVIE.

VĂDUVÍȚĂ s. **1.** văduvioară. *(O ~ încă tînără.)* **2.** *(IHT.; Leuciscus idus)* văduvioară.

VĂGĂÚNĂ s. *(GEOGR.)* ponor, ripă, (pop.) mal, surpătúră, (reg.) afundătúră, tudină, țifléică, (Munt. și Olt.) sodóm, (înv.) strămină. *(Teren plin de ~e.)*

văgăúnă s. v. ORBITĂ.

văicăreálă s. v. BOCEALĂ. BOCIRE. BOCIT. CĂINARE. JELIRE. JELIT. JELUIRE. LAMENTARE. LAMENTAȚIE. PLÎNGERE. PLÎNS. TÎNGUIALĂ. TÎNGUIRE. TÎNGUIT. VĂITARE. VĂITAT. VĂITĂTURĂ.

VĂICĂRÉȚ adj. plîngăcios, plîngăreț, scîncit, smiorcăit, (rar) plîngáci, văităréț, văitătór, (fam.) bîzîit. *(Ce copil ~ !)*

VĂICĂRÍ vb. a se boci, a se căina, a (se) jeli, a (se) jelui, a se lamenta, a se plînge, a se tîngui, a se văita, (pop.) a se aoli, a se mișeli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)*

văieră vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.

văieráre s. v. BOCEALĂ. BOCIRE. BOCIT. CĂINARE. JELIRE. JELIT. JELUIRE. LAMENTARE. LAMENTAȚIE. PLÎNGERE. PLÎNS. TÎNGUIALĂ. TÎNGUIRE. TÎNGUIT. VĂITARE. VĂITAT. VĂITĂTURĂ.

văierát s. v. BOCEALĂ. BOCIRE. BOCIT. CĂINARE. JELIRE. JELIT. JELUIRE. LAMENTARE. LAMENTAȚIE. PLÎNGERE. PLÎNS. TÎNGUIALĂ. TÎNGUIRE. TÎNGUIT. VĂITARE. VĂITAT. VĂITĂTURĂ.

văină vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.

văioágă s. v. VĂIUGĂ.

VĂITÁ vb. **1.** a se boci, a se căina, a (se) jeli, a (se) jelui, a se lamenta, a se plînge, a se tîngui, a se văicări, (pop.) a se aoli, a se mișeli, (înv. și reg.) a se olălăi, a se olecăi, (reg.) a se plîngătui, a se scîrbi, a se văiera, a se văina, a se vălăcăi, (Transilv.) a (se) cînta, a (se) dăuli, (Mold. și Bucov.) a se frăsui, (înv.) a se glăsi, a se glăsui. *(S-a ~ toată ziua.)* **2.** a geme, a se lamenta, a se tîngui, (înv. și reg.) a (se) scrivi. *(Se ~ de durere.)*

VĂITÁRE s. bocealã, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitat, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăire. *(Lasă ~ !)*.

VĂITÁT s. bocealã, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitătură, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăire, (reg.) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăire. *(Lasă ~ !)*

văităréț adj. v. PLÎNGĂCIOS. PLÎNGĂREȚ. SCÎNCIT. SMIORCĂIT. VĂICĂREȚ.

văitătór adj. v. PLÎNGĂCIOS. PLÎNGĂREȚ. SCÎNCIT. SMIORCĂIT. VĂICĂREȚ.

VĂITĂTÚRĂ s. bocealã, bocire, bocit, căinare, jelire, jelit, jeluire, lamentare, lamentație, plîngere, plîns, tînguială, tînguire, tînguit, văitare, văitat, (pop., fam. și peior.) văicăreálă, (pop.) jeluiálă, (înv. și reg.) olălăire, (reg) văieráre, văierát, (înv.) obidíre, olecăire. *(Lasă ~ !)*

VĂIÚGĂ s. *(GEOGR.)* (reg.) văioágă. *(O ~ între dealuri.)*

văiúgă s. v. CHIRPICI.

VĂL s. voal, (reg.) hóbot, procóv, sovón, tulbént, zaímf, (prin Transilv. și Bucov.) balț, (Transilv.) șláier. *(~ de mireasă.)*

vălăcăí vb. v. BOCI. CĂINA. JELI. JELUI. LAMENTA. PLÎNGE. TÎNGUI. VĂICĂRI. VĂITA.

VĂLĂTÚC s. **1.** sul, trîmbă, val, (Olt. și Ban.) vig. *(Un ~ de pînză.)* **2.** *(AGRIC.)* tăvălug, (reg.) tăválă, tăvălíc, treierătoáre, (prin Transilv. și Mold.) măngălău, (prin Ban.) rol. *(Cu ~ se îndeasă solul semănat.)*

vălătúc s. v. CIURLAN. SALCIOARN. SĂRICICĂ.

vălătuceálă s. v. ÎNCOLĂCIRE. ÎNFĂȘURARE. ÎNVĂLĂTUCIRE. RĂSUCIRE. SUCIRE.

vălău s. v. ADĂPĂTOARE. JGHEAB. LĂPTOC. SCOC. TROACĂ. ULUC.

văléu interj. v. A. AH. AOLEU. AU. I. O. OF. OH. VAI.

VĂLICÍCĂ s. *(GEOGR.)* vălișoară.

VĂLIȘOÁRĂ s. *(GEOGR.)* vălicică.

vălmăși vb. v. ÎNVĂLMĂȘI.

vălțui vb. v. VALSA.

vălțuitór s. v. VALSATOR.

vălúg s. v. CRÎNG. FACHIE. PRÎSNEL.

VĂLURÁT adj. învălurat, unduios, văluros. *(O apă ~.)*

VĂLURÓS adj. învălurat, unduios, vălurat. *(O apă ~.)*

vălúș s. v. SPĂLĂTOR.

VĂMUIÁLĂ s. vămuire. *(Operația de ~.)*

VĂMUÍRE s. vămuială. *(Operația de ~.)*

vămuitór s. v. VAMEȘ.

VĂPÁIE s. **1.** flăcăraie, pară, pălălaie, pîrjol, vîlvătaie, vîlvoare, (rar) pălălăică, (pop.) bóbot, bobotáie, (reg.) pălălăiálă, vîlváie, vîlvăráie, (prin vestul Transilv.) bábură, (Olt.) bălbălău. *(O imensă ~ de la incendiu.)* **2.** flacără, pară, (livr.) flămă. *(~ focului din sobă.)* **3.** arșiță, dogoare, dogoreală, fierbințeală, pară. *(Simte ~ focului din sobă.)*

văpáie s. v. FACHIE. OPAIȚ.

văpáiță s. v. FACHIE. OPAIȚ.

VĂR s. verișor, (pop. și fam.) veric, verișcán, (Maram.) verincél. *(Sînt ~ primari.)*

VĂRÁR s. (reg.) vărnicér. *(~ stinge varul într-o varniță.)*

vărát s. v. VĂRATIC.

VĂRÁTIC adj. precoce, timpuriu, (rar) precópt, (reg.) oárzăn, orzátic, orzésc, primăriu, scorúmnic, (Transilv. și Ban.) pîrgav, pîrgăviț. *(Mere ~.)*

*VĂRÁTIC s. (reg.) vărát. *(Plătește ~ oilor.)*

VĂRGÁ vb. a dunga, a tărca, (pop.) a învîrsta, (reg.) a vîrsta. *(A ~ un material textil.)*

VĂRGÁT adj. bălțat, dungat, tărcat, (rar) zebrát, (pop.) învîrstát, pestrițat, vîrstát, (reg.) vîrcát, (prin Ban., Transilv. și Olt.) șergát. *(Un material textil ~.)*

vărgulíță s. v. DUNGULIȚĂ. NUIELUȘĂ. NUIELUȚĂ. VĂRGUȚĂ.

VĂRGÚȚĂ s. nuielușă, nuieluță, (rar) nuielúșcă, vărgulíță, (reg.) jordíță. *(O ~ de alun.)*

vărgúță s. v. DUNGULIȚĂ. STICLETE.

vărnicér s. v. VĂRAR.

VĂRSÁ vb. **1.** a turna. *(~ apa în lighean.)* **2.** a răsturna. *(A ~ paharul.)* **3.** a turna. *(Afară ~ cu găleata.)* **4.** (înv.) a se scúrge. *(Nilul se ~ în mare.)* **5.** *(MED.)* a deborda, a voma, a vomita, (pop.) a borî, a lepăda, (reg.) a oticni. *(A ~ în avion.)* **6.** a (se) împrăștia, a (se) răspîndi, a (se) revărsa, a (se) risipi. *(Soarele ~ o căldură plăcută.)* **7.** a repartiza, a trece. *(L-a ~ la artilerie.)* **8.** a achita, a depune, a plăti. *(A ~ în termen rata.)*

vărsá vb. v. TURNA.

VĂRSÁRE s. **1.** turnare, turnat. *(~ băuturii în pahare.)* **2.** răsturnare. *(~ paharului cu vin.)* **3.** vărsat. *(~ unui lichid din recipient.)* **4.** (reg.) scursúră. *(~ apei în Dunăre.)* **5.** *(MED.)* debordare, vomare, vomă, vomitare, (livr.) vomisment, (pop.) borîre, borît. *(~ băuturii.)* **6.** repartizare, trecere. *(~ lui la altă unitate.)* **7.** achitare, depunere, plată. *(~ ratei în termen.)*

VĂRSÁT s. **1.** vărsare. *(~ unui lichid în lighean.)* **2.** *(MED.)* variolă, (rar) verolă mică, (pop.) bubát, búbă. **3.** *(MED.) vărsat de vînt* = varicelă.

vărsát s. v. SCARLATINĂ.

vărsat mic s. v. POJAR. RUJEOLĂ.

vărsătoáre s. v. STELIȚĂ.

vărsătór s. v. TURNĂTOR.

VĂRSĂTÓRUL s. art. *(ASTRON.)* (înv.) apárul (art.).

VĂRSĂTÚRĂ s. *(MED.)* **1.** vomare, vomă, (pop.) borîtúră. *(~ i repetate din cauza indigestiei.)* **2.** (concr.) vomă, (rar) vomătúră, (pop.) borîtúră.

vărós adj. v. CALCAROS.

VĂRUÍ vb. a spoi, (pop.) a únge, (înv. și reg.) a tencui, (reg.) a mînji, (prin Transilv.) a meseli. *(A ~ pereții camerei.)*

VĂRUIÁLĂ s. spoială, spoire, spoit, văruire, văruit. *(~ pereților camerei.)*

VĂRUÍRE s. spoială, spoire, spoit, văruială, văruit. *(~ pereților unei camere.)*

VĂRUÍT adj. spoit, (reg.) muruit. *(Cameră ~.)*

VĂRUÍT s. spoială, spoire, spoit, văruială, văruire. *(~ pereților unei camere.)*

vărușánă s. v. VARĂ. VERIȘOARĂ.

vărvărésc adj. v. ASPRU. BARBAR. BRUTAL. CÎINESC. CÎINOS. CRUD. FEROCE. INUMAN. NEMILOS. NEOMENOS. PRIMITIV. SĂLBATIC.

VĂRZĂRÍE s. (Mold. și Transilv.) curechíște, (Transilv.) curechiștină. *(Loc cultivat cu varză sau ~.)*

vărzuí vb. v. AGITA. COLCĂI. DESTRĂMA. FERFENIȚI. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. HĂRTĂNI. ÎMPRĂȘTIA. MIȘUI. MIȘUNA. RISIPI. ROI. RUPE. SFÎȘIA. SPULBERA. VIERMUI. ZDRENȚUI.

VĂRZÚȚĂ s. *(BOT.)* verzișoară.

VĂSĂRÍE s. veselă. *(~ unui restaurant.)*

văsciór s. v. VĂSUȘOR.

văsuléț s. v. VĂSUȘOR.

VĂSUȘÓR s. (rar) văsciór, văsuléț, văsúț. *(Un ~ de lut.)*

văsúț s. v. VĂSUȘOR.

VĂTÁF s. **1.** logofăt, (înv.) epistát, isprávnic. *(~ de moșie.)* **2.** conducător, șef, (înv.) stăroste. *(~ al breslei cojocarilor.)* **3.** căpetenie, conducător, (reg.) birău, júde. *(~ de colindători.)* **4.** vătășel, vornicel, (reg.) chemătór, sol, frate-de-míre, frate-de-mireásă, (Transilv. și Ban.) déver, (Transilv.) vífel. *(~ la o nuntă.)* **5.** bulibașă. *(~ țiganilor.)*

vătáf s. v. ADMINISTRATOR. VECHIL.

vătaf de plái s. v. SUBPREFECT.

vătáfu s. art. v. LUCIFER. SATANA. SCARAOȚCHI. TARTOR.

vătălán s. v. CIURLAN. SALCIORN. SĂRICICĂ.

VĂTĂMÁ vb. **1.** a dăuna, a prejudicia, a strica. *(Ceva care ~ sănătății.)* **2.** a ataca, a distruge, a strica, a zdruncina, (fig.) a ruina. *(Aceste eforturi i-au ~ sănătatea.)* **3.** a dăuna, a prejudicia, (livr.) a leza, (fig.) a lovi. *(~ intereselor lor.)*

vătămá vb. v. BOȘOROGI. RĂNI.

VATĂMÁN s. vătășel, vornicel. *(~ era ajutorul vornicului la sate.)*

vătămán s. v. PRIMAR.

VĂTĂMÁRE s. **1.** (inv. și reg.) stricăciúne. *(~ corporală.)* **2.** (livr.) lezáre. *(~ intereselor cuiva.)*

vătămáre s. v. AFECȚIUNE. AVARIERE. BOALĂ. DAUNĂ. DETERIORARE. HERNIE. MALADIE. PAGUBĂ. PIERDERE. PREJUDICIU. RĂNIRE. STRICARE. STRICĂCIUNE.

vătămát adj. v. LOVIT. RĂNIT.

vătămát adj., s.v. BOȘOROG.

VĂTĂMĂTOÁRE s. *(BOT.; Anthyllis vulneraria)* (rar) renoloáre, (reg.) iarba-rănei, iarbă-de-vătăm, iarbă-de-vătămătúră, trifoiul-răcului.

VĂTĂMĂTÓR adj. **1.** dăunător, negativ, nociv, păgubitor, periculos, prejudiciabil, primejdios, rău, stricător, (livr.) pernicios, (inv. și pop.) pierzător, (reg.) dăunăcios, dăunos, (înv.) pagúbnic, prejudiciós, stricăcios. *(Efecte ~ pentru . . .)* **2.** contraindicat, neindicat, nepotrivit, nociv, periculos, primejdios. *(Medicament, tratament ~ pentru diabetici.)*

vătămătúră s. v. COLICĂ. CRAMPĂ. DAUNĂ. HERNIE. LOVITURĂ. PAGUBĂ. PELAGRĂ. PIERDERE. PREJUDICIU. RANĂ. SPASM. STRICĂCIUNE.

vătăróg s. v. VĂTUI.

VĂTĂȘÉL s. **1.** isprăvnicel, (reg.) fecior boieresc. *(~ la o moșie.)* **2.** vătăman, vornicel. *(~ era ajutorul vornicului la sate.)* **3.** vătaf, vornicel, (reg.) chemătór, sol, frate-de-mire, frate-de-mireásă, (Transilv. și Ban.) déver, (Transilv.) vífel. *(~ la o nuntă.)*

vătășél s. v. COLĂCAR. CURIER. MESAGER. ȘTAFETĂ.

vătășie de plái s. v. SUBPREFECTURĂ.

VĂTĂȘÍȚĂ s. vornicească, (pop.) drúșcă, (reg.) sfășcă, (Transilv. și Ban.) déveriță, (Transilv.) vífeliță. *(~ la o nuntă țărănească.)*

VĂTRÁI s. **1.** (reg.) scoiorîtór, vătrár, (Transilv. și Maram.) spuzár. *(~ pentru scormonit jarul.)* **2.** *(TEHN.)* lambă, (reg.) costíș, crúce, întinzătoare, lanț, lănțúș, scară, tinzătoare, (prin Olt. și Ban.) scăriță. *(~ la car, căruță.)*

vătrár s. v. VĂTRAI.

vătráș adj. v. STABIL. STATORNIC.

VĂTRĂIÁȘ s. (reg.) vătrăráș, vătrăréi. *(~ pentru jar.)*

vătrăráș s. v. VĂTRĂIAȘ.

vătrăréi s. v. VĂTRĂIAȘ.

VĂTÚI s. *(ZOOL.)* (Olt. și Ban.) vătăróg. *(~ este iedul sau iepurele de circa un an.)*

VĂTUÍ vb. (pop.) a bumbăci. *(A ~ o haină.)*

VĂTUÍRE s. vătuit, (pop.) bumbăceálă, bumbăcíre, bumbăcít. *(~ unei haine.)*

VĂTUÍT adj. (pop.) bumbăcít. *(Haină ~.)*

vătuít adj. v. ÎNĂBUȘIT. ÎNFUNDAT. SLAB. STINS. SURD.

VĂTUÍT s. vătuire, (pop.) bumbăceálă, bumbăcíre, bumbăcít. *(~ unei haine.)*

VĂZ s. **1.** ochi, vedere, (înv. și reg.) văzút, (înv.) văză, vedeálă, vedénie. *(Are un ~ ager.)* **2.** privire. *(~ normal.)*

VĂZDÚH s. **1.** aer, atmosferă, cer, slavă, spațiu, zări (pl.), (livr. fig.) etér, tărîe. *(S-a ridicat în ~.)* **2.** înălțimi (pl.). *(Zboară prin ~.)*

văznesénie s. v. ÎNĂLȚARE. RIDICARE.

văznesí vb. v. ÎNĂLȚA. RIDICA.

VĂZÚT adj. vizibil. *(Un obiectiv ~.)*

văzút adj. v. APRECIAT. CONSIDERAT. PREȚUIT. RESPECTAT. STIMAT.

văzút s. v. OCHI. VĂZ. VEDERE.

VEAC s. secol, (înv.) sútă. *(În cursul ~ al XVI-lea.)*

veac s. v. EXISTENȚĂ. TIMP. TRAI. VIAȚĂ. VREME. ZILE.

veácă s. v. BATĂ. BETELIE. VĂCĂLIE. VEȘCĂ.

veacul de mijloc s. v. EVUL MEDIU.

VECÉ s. closet, toaletă, (ieșit din uz) cabinét, (pop.) latrínă, privátă, (reg.) umblătoáre, (Transilv.) búdă, (înv.) báie, ieșitoáre, retirádă, (turcism înv.) cheneáf.

VECÉRNIE s. chindie, (reg.) subamiáză, sunimiéz, (prin Transilv.) avecérnie, (înv.) pomereáză, pomerídă. *(Pe la ~, adică pe la apusul soarelui.)*

VECHI adj. **1.** trecut. *(Din timpurile ~.)* **2.** antic. *(Lumea ~.)* **3.** arhaic, primitiv, străvechi. *(Civilizații ~.)* **4.** bătrînesc, patriarhal, tradițional. *(Datini ~.)* **5.** arhaic, (livr.) vetúst. *(Casa avea un aer ~.)* **6.** bătrîn, străvechi, (fig.) cărúnt. *(Prin codrii cei ~.)* **7.** folosit, purtat, uzat. *(Haine ~.)* **8.** rece, tare, uscat. *(Un colțuc de pîine ~.)* **9.** demodat, depășit, desuet, învechit, perimat, (livr.) vetúst, (fam. fig.) fumát. *(Practici ~.)* **10.** arhicunoscut, banal, depășit, știut, (rar) răscunoscút, (fam. fig.) fumát, răsuflát. *(O glumă ~.)*

vechi adj. v. BĂTRÎN. VÎRSTNIC.

vechie s. v. ANTICHITATE. VECHIME.

VECHÍL s. administrator, (înv.) epistát, isprávnic, logofăt, pristáv, vătáf. *(~ al unei moșii.)*

vechil s. v. AVOCAT. LOCȚIITOR. REGENT. SUBSTITUT.

vechilét s. v. DELEGAȚIE. ÎMPUTERNICIRE. MANDAT. PROCURĂ.

vechilímeá s. v. DELEGAȚIE. ÎMPUTERNICIRE. MANDAT. PROCURĂ.

vechilíe s. v. DELEGAȚIE. ÎMPUTERNICIRE. MANDAT. PROCURĂ.

VECHÍME s. **1.** (livr.) vetustáte, (înv.) bătrînéțe, vechitúră, vîrstă. *(Ce ~ are acest obiect?)* **2.** antichitate, (înv.) străvechíme, vechíe. *(Vestigii din ~.)*

VECHITÚRĂ s. **1.** zdreanță, (pop.) treánță. *(O ~ de haină.)* **2.** rablă, rugină, ruginitură, (reg.) răbăgíe, roájbă. *(O ~ de pușcă.)*

vechitúră s. v. VECHIME.

VECHIUL TESTAMÉNT s. *(BIS.)* (înv.) pálie.

VECÍE s. eternitate, nemurire, veșnicie, (livr.) perpetuitáte, (reg.) săvîrșie, (înv.) nemuritorie. *(Fapta sa i-a asigurat ~.)*

VECÍN adj., s. **1.** adj. alăturat, învecinat, (livr.) adiacént, (înv.) sinoriáș. *(Locuri ~.)* **2.** adj. învecinat, limitrof, mărginaș, (reg.)

megiéș, mejdáș, (înv.) megieșésc, megieșít. *(Pe teritoriul ~.)* **3.** s. (pop.) megiéș, (înv. și reg.) apropiáș, (Maram. și nordul Transilv.) somsíd, (înv.) împrejuráș, împrejureán, răzéș, răzoráș. *(~ meu de casă.)* **4.** s. *(IST.)* iobag, rumân, șerb, (rar) serv, (înv.) prost. *(Țăranul dependent se numea ~ în Moldova, „iobag" în Transilvania și „rumân" în Țara Românească.)*

VECINĂTÁTE s. **1.** (pop.) megieșíe. *(~ celor două comune.)* **2.** apropiere, împrejurime, jur, preajmă, (livr.) proximitáte, (reg.) meleág, (prin Transilv.) preábăt, (înv.) împrejmuíre, împrejúr, préjmet, prejmuíre. *(Prin ~.)* **3.** *(IST.)* iobăgie, rumânie, șerbie, vecinie, (livr.) servitúte, (rar) serváj. *(Starea de dependență a țăranului s-a numit în Moldova ~ sau „vecinie", în Transilvania „iobăgie", iar în Țara Românească „rumânie".)*

vécsel s. v. CAMBIE. POLIȚĂ. TRATĂ.

VECTOR UNITÁR s. *(MAT., FIZ.)* versor.

VEDEÁ vb. **1.** a observa, a zări, (arg.) a gini. *(Ce ~ la orizont?)* **2.** a (se) zări. *(Îl ~ venind spre noi; munții se ~ la orizont.)* **3.** a cuprinde, a prinde, (fig.) a îmbrățișa. *(Cît ~ cu ochii, cu privirea.)* **4.** a privi, a se uita, (Olt. și Ban.) a se zăuita. *(Vino să ~ ce-am cumpărat.)* **5.** a privi, a urmări, a viziona. *(A ~ un film la televizor.)* **6.** a apărea, a se arăta, a se ivi, a se zări, (italienism înv.) a spunta. *(Nu se ~ cu săptămînile pe stradă.)* **7.** a (se) întîlni, (pop.) a (se) găsi, (înv. și reg.) a (se) întîmpina, a (se) tîlni. *(Cînd v-ați ~ ultima oară?)* **8.** a se revedea. *(Să ne ~ sănătoși.)* **9.** a observa, a percepe, a remarca, a reține, a sesiza, a zări, (înv.) a privi. *(N-ai ~ nici o schimbare?)* **10.** a (se) cunoaște, a (se) observa, a (se) remarca. *(Se ~ că ai fost tu aici.)* **11.** a (se) vizita. *(Ne ~ în fiecare săptămînă.)* **12.** a constata, a observa, a remarca, a sesiza, (Mold., Transilv. și Ban.) a zăpsi. *(A ~ că e supărată.)* **13.** a se afla, a se găsi, a se pomeni, a se trezi. *(S-a ~ încolțit de creditori.)* **14.** a apuca, a prinde, a trăi. *(Simțea că nu va mai ~ ziua de mîine.)* **15.** a căuta, a îngriji, (înv. și reg.) a (se) griji, (Transilv.) a (se) cîștiga. *(A ~ de toate ale casei.)* **16.** a se interesa, a se îngriji, a se ocupa, a se preocupa. *(~ tu de asta.)* **17.** a îngriji, (înv. și reg.) a socoti. *(~ de orătănii.)* **18.** a căuta, a încerca. *(~ dacă poți să dezlegi problema.)* **19.** a cerceta, a examina. *(Trebuie să ~ cum stau lucrurile.)* **20.** a cerceta, a se documenta, a se informa, a studia, (înv.) a se pliroforisi. *(~ dacă nu s-a mai scris despre asta.)* **21.** a considera, a crede, a găsi, a socoti. *(Această circumstanță o ~ de bun augur.)* **22.** a se considera, a se crede, a se închipui, a se socoti, (pop.) a se ține. *(Se ~ inteligent.)* **23.** a concepe, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui. *(Cum ~ tu realizarea acestui lucru?)* **24** a-și imagina, a-și închipui, a-și înfățișa, a-și reprezenta, (înv.) a-și figura. *(Cum o ~ tu pe ea?)* **25.** a (se) visa. *(Se și ~ în fruntea unui regiment.)* **26.** a căpăta, a obține, a primi, a scoate. *(Nu mai ~ un ban de la el.)* **27.** a încasa, a primi. *(N-am ~ chiria de la el de un an.)*

vedeá vb. v. CUNOAȘTE. OBȚINE. PEDEPSI. PRICEPE. REALIZA. STĂPÎNI. ȘTI.

vedeálă s. v. OCHI. VĂZ. VEDERE.

VEDÉNIE s. **1.** apariție, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, viziune, (înv. și pop.) nălucitúră, năzăritúră, (pop.) iăzmă, morói, (reg.) arătánie, necurățénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. și Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre. *(O ~ în noapte.)* **2.** fantasmagorie, închipuire, nălucire. *(O ~ a minții sale.)* **3.** halucinație, nălucire, năzărire, (înv.) vedére. *(A avut o ~.)*

vedénie s. v. IMAGINE. ÎNFĂȚIȘARE. MIRAJ. OCHI. REPREZENTARE. VĂZ. VEDERE. VIZIUNE.

VEDÉRE s. **1.** vizibilitate. *(~ redusă din cauza ceții.)* **2.** ochi, văz, (înv. și reg.) văzút, (înv.) văză, vedeálă, vedénie. *(Are o ~ ageră.)* **3.** aspect, chip, făptură, înfățișare. *(Frumos la ~.)* **4.** perspectivă, priveliște, (înv. și reg.) priveálă, (înv.) prospéct. *(Avea o minunată ~ spre parc.)* **5.** cadru, peisaj, priveliște, scenă, tablou, (livr.) sit, (înv.) priveálă, privíre, tabél, (fig.) decór. *(O încîntătoare ~ din natură.)* **6.** ilustrată. *(I-a trimis o ~ de la mare.)* **7.** concepție, convingere, gînd, idee, judecată, opinie, orientare, părere, principiu, viziune, (livr.) convicțiúne. *(Are niște ~ sănătoase.)* **8.** intenție, proiect. *(Ce ai în ~?)*

vedére s. v. AER. APARIȚIE. ARĂTARE. ASPECT. CHIP. DUH. EXPRESIE. FANTASMĂ. FANTOMĂ. FAȚĂ. FIGURĂ. FIZIONOMIE. HALUCINAȚIE. ÎNFĂȚIȘARE. ÎNTÎLNIRE. ÎNTREVEDERE. ÎNȚELEGERE. LUMINĂ. LUMÎNARE. MINĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. OBRAZ. PĂTRUNDERE. PRICEPERE. PRIVIRE. PUPILĂ. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRĂLUCIRE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZITĂ. VIZIUNE.

vedere scúrtă s. v. MIOPIE. MIOPISM.

vederós adj. v. APRECIAT. ARĂTOS. CHIPEȘ. CONSIDERAT. FRUMOS. GRANDIOS. LUMINAT. LUMINOS. MĂREȚ. PREȚUIT. RESPECTAT. SCÎNTEIETOR. SPLENDID. STIMAT. STRĂLUCITOR.

VEDÉTĂ s. divă, star, (fig.) stea. *(O ~ de cinema.)*

VEDRIȘOÁRĂ s. vedriță.

vedrít s. v. VĂDRĂRIT.

VEDRÍȚĂ s. vedrișoară.

VÉGA s. art. *(ASTRON.)* (reg.) regina stélelor.

véget adj. v. DEȘTEPT. NEADORMIT. TREAZ. VESEL. VOIOS.

VEGETÁ vb. a crește, a se dezvolta, a trăi. *(Ciupercile ~ în sol bogat.)*

vegetá vb. v. LÎNCEZI.

VEGETÁL adj. (înv.) plantár. *(Regnul ~.)*

VEGETÁLĂ s. plantă, (înv.) sad. *(Animale și ~e.)*

vegetáre s. v. STAGNARE.

VEGETÁȚIE s. **1.** floră. *(~ a unei țări.)* **2.** verdeață, (rar) verziș. *(Toamna, cîmpul își pierde ~.)* **3.** creștere, dezvoltare. *(Perioadă de ~ a plantelor.)* **4.** *(MED.)* adenoidită. *(Suferă de ~.)* **5.** *(MED.)* polip. *(I-a extras o ~.)*

VÉGHE s. **1.** nesomn, trezie, (livr.) vigilitáte, (rar) veghére. *(Stare de ~.)* **2.** priveghere, trezie, (înv. și reg.) privéghi, (reg.) privegheálă. *(În timpul ~ . . .)* **3.** pază, strajă, străjuire, supraveghere, veghere, (rar) păzít, privéghi, (înv. și pop.) priveghére, (reg.) păzeálă, (înv.) năzirie, păzíre. *(Serviciul de ~.)* **4.** gardă, pază, strajă, (înv., în Mold.) arét. *(Stă de ~.)* **5.** *(MIL.)* pază, santinelă, strajă, (pop.) caraúlă, pîndár, străjér, (reg.) șilbóc, (prin Ban.) șălbocár. *(~ se afla în post.)*

véghe s. v. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. STRAJĂ. STRĂJER.

VEGHEÁ vb. **1.** a păzi, a străjui, a supraveghea, (înv. și pop.) a priveghea. *(A ~ poarta cetății.)* **2.** a păzi, (înv.) a socoti. *(L-a ~ toată noaptea.)* **3.** a supraveghea, (înv.) a surveghea. *(A ~ mersul lucrărilor pe șantier.)*

vegheá vb. v. APĂRA. FERI. OCROTI. PĂZI. PROTEJA. RESPECTA. ȚINE.

vegheát adj. v. ATENT. CIRCUMSPECT. DEȘTEPT. GRIJULIU. NEADORMIT. PRECAUT. PREVĂZĂTOR. PRUDENT. TREAZ. VIGILENT.

vegheátă s. v. DELICT. VINĂ.

VEGHÉRE s. **1.** păzire, străjuire, supraveghere. *(~ porților cetății.)* **2.** pază, strajă, străjuire, supraveghere, veghe, (rar) păzít, privéghi, (înv. și pop.) priveghére, (reg.) păzeálă, (înv.) naziríe, păzíre. *(Serviciul de ~.)*

veghére s. v. ATENȚIE. BĂGARE DE SEAMĂ. CIRCUMSPECȚIE. GRIJĂ. LUARE-AMINTE. NESOMN. PRECAUȚIE. PREVEDERE. PRUDENȚĂ. TREZIE. VEGHE.

veghetoáre s. v. CELAR.

veghetór s. v. PAZĂ. PAZNIC. PĂZITOR. STRAJĂ. STRĂJER. SUPRAVEGHETOR.

VEHEMÉNT adj. **1.** viguros, violent, virulent. *(Un protest ~.)* **2.** aprig, furtunos, impetuos, impulsiv, iute, înflăcărat, înfocat, năvalnic, nedomolit, nepotolit, nestăpînit, nestăvilit, sălbatic, tumultuos, violent, (fig.) aprins, viforós, vijeliós, vulcánic. *(Temperament ~.)*

VEHEMÉNȚĂ s. **1.** violență, virulență. *(Un discurs de o mare ~.)* **2.** impetuozitate, înfocare, violență. *(Se apără, ripostează cu ~.)* **3.** tărie, vigoare. *(Își susține opinia cu ~.)*

vehiculá vb. v. DIFUZA. DUCE. ÎMPRĂȘTIA. ÎNTINDE. LĂȚI. PROPAGA. RĂSPÎNDI. TRANSMITE.

véhter s. v. GARDIAN. PAZNIC. PĂZITOR.

véjă s. v. COCEAN.

véjie s. v. PÂNUȘĂ.

vel adj. v. MARE.

VELÁR adj. *(FON.)* gutural. *(Consoană ~.)*

VÉLĂ s. *(MAR.)* pînză, (înv.) vetrélă, vintreá. *(Corabie cu două ~.)*

vélă s. v. VELIER.

veleát s. v. AN. DATĂ. TERMEN. TIMP. VREME. ZI.

veleitár adj. v. AMBIȚIOS. PRETENȚIOS.

VELEITÁTE s. **1.** ambiție, pretenție, (reg.) inághie. *(Om lipsit de ~ăți.)* **2.** pretenție, (înv.) pretenderisíre. *(Mai lasă ~ățile!)*

veli vb. v. PREFACE. SCHIMBA. TRANSFORMA.

VELIÉR s. *(MAR.)* (rar) ventrilár, (fig.) vélă. *(Ambarcația cu pînze numită ~.)*

veliér s. v. CORABIE.

VELÍNȚĂ s. cergă, cuvertură, învelitoare, pătură, (pop.) plocát, țol, (reg.) lăicér, ogheál, poneávă, procóv, procóviță, strai, țoálă, (prin Mold. și Bucov.) prostíre, (Transilv.) verîncă. *(~ de lînă pentru pat.)*

velínță s. v. COVOR. PĂRETAR. SCOARȚĂ.

velít adj. v. MARE.

velít s. v. MAGNAT.

VELNICÉR s. povarnagiu, (reg.) balgiér, rachiér, țuicár, velnițár, vinărsár, (înv.) povîrnár. *(~ era proprietarul unei povarne.)*

velnici vb. v. PREFACE. SCHIMBA. TRANSFORMA.

VÉLNIȘ s. *(BOT.)* **1.** *(Ulmus effusa)* vînj, (reg.) ulm. **2.** *(Ulmus levis)* (pop.) vînj.

vélniș s. v. ARȚAR.

velnițár s. v. POVARNAGIU. VELNICER.

VÉLNIȚĂ s. povarnă, (reg.) căzănărie, povarnagerie, povărnărie, prefăcánie, vinărsărie, (înv.) rachierie. *(~ pentru fabricarea țuicii.)*

vélniță s. v. CRAMĂ.

velóce adj. v. IUTE. SPRINTEN. VIOI.

velocipedíst s. v. BICICLIST. CICLIST. RUTIER.

velocitáte s. v. IUȚEALĂ. RAPIDITATE. REPEZICIUNE. VITEZĂ.

vélter s. v. INFIRMIER.

vélteriță s. v. INFIRMIERĂ. SORĂ.

VELÚR s. catifea, (înv. și reg.) máncister, (Transilv.) barșón, (prin Munt. și Mold.) pluș, (Transilv. și Ban.) sómot, (înv.) urșiníc. *(Haină de ~.)*

VEMELIÁN s., adj. *(GEOL.)* ludian.

venál adj. v. CORUPTIBIL.

venalitáte s. v. CORUPTIBILITATE. CORUPȚIE.

VÉNĂ s. **1.** *(ANAT.)* vînă, (prin Mold.) sfîrc. **2.** *(TEHN.)* conductă.

vénă s. v. NOROC. ȘANSĂ.

vendétă s. v. RĂFUIALĂ. RĂZBUNARE.

VENERÁ vb. **1.** a cinsti, a cînta, a elogia, a glorifica, a lăuda, a mări, a omagia, a preamări, a preaslăvi, a proslăvi, a slăvi, (rar) a apoteoza, a exalta, (înv.) a făli, a pohfăli, a preacînta, a preaînălța, a prealăuda, a prearădica, a ridica, a slavoslovi. *(Să-i ~ pe eroii patriei.)* **2.** a adora, a diviniza, a idolatriza, (înv.) a cinsti, a slăvi. *(Își ~ soția.)*

VENERÁBIL adj. cinstit, onorabil, onorat, prețuit, respectabil, respectat, stimabil, stimat, (înv.) omenít, preacinstít. *(O familie ~.)*

VENERÁRE s. adorare, divinizare, idolatrizare. *(~ iubitei.)*

VENERÁT adj. **1.** lăudat, mărit, preaînălțat, prealuminat, preamărit, preaslăvit, proslăvit, slăvit, (reg.) prealuminós, (înv.) prealăudát, preaseninát. *(~te Doamne!)* **2.** adorat, divinizat, idolatrizat, (înv.) cinstít. *(Iubită ~.)*

VENERÁȚIE s. **1.** adorație, idolatrie. *(Simte pentru ea o adevărată ~.)* **2.** cult. *(~ a eroilor.)*

venerián adj. v. VENERIC.

VENÉRIC adj. *(MED.)* (rar) venerián, (pop.) lumésc. *(Afecțiune ~.)*

VENESÉCȚIE s. *(MED.)* flebotomie.

VENETÍC adj., s. **1.** adj., s. pripășit, străin, (înv.) nemérnic. *(Om ~ prin acel loc.)* **2.** s. străin, (prin Ban.) avenitúră, (înv.) curbét, venitúră. *(Cine e acest ~?)*

venetíc adj., s. v. VENEȚIAN.

VENEȚIÁN adj., s. (înv.) venetíc. *(Galben ~; pictor ~.)*

VENÍ vb. **1.** a ajunge, a sosi, (înv.) a mérge, (grecism înv.) a proftaxi. *(A ~ la timp.)* **2.** a pica, a sosi. *(Chiar atunci a ~ și el.)* **3.** a se lua, a merge, a se ține. *(Se dă jos și ~ după car.)* **4.** a se apropia. *(~ să te îmbrățișez.)* **5.** a se înapoia, a se întoarce, a reveni, (pop.) a se înturna, (prin Ban.) a proveni, (înv.) a se toárce, a se turna. *(Cînd ai ~ acasă?)* **6.** a intra. *(~ te rog în casă!)* **7.** a apărea, a se arăta, a se ivi, a se înfățișa, a se prezenta, (înv.) a se spúne, (fam.) a se înființa. *(A ~ la proces, la miliție etc.)* **8.** a năvăli, (pop.) a da. *(Stai puțin că doar nu ~ barbarii!)* **9.** a izvorî, (înv.) a se scúre. *(De unde ~ acest rîu?)* **10.** a se face, a se ivi, a se lăsa, a sosi. *(Cum ~ seara, pleacă.)* **11.** a se afla, a fi, a se găsi, a se situa, (înv. și pop.) a cădea. *(Satul ~ pe Olt.)* **12.** a-i ajunge, (reg.) a-i báte. *(Iarba îi ~ pînă la mijloc.)* **13.** a ajunge, (reg.) a scăpa. *(A ~ la putere.)* **14.** a-l apuca, a-l cuprinde. *(I-a ~ amețeala.)* **15.** a-l apuca, a-i cășuna, a i se năzări, (înv. și reg.) a-i abáte, (Transilv.) a-i tonca, (fig.) a-i trăsni. *(Nu știu ce i-a ~ așa deodată.)* **16.** a se întîmpla, a se produce, a surveni. *(Seismul a ~ pe neașteptate.)* **17.** *(LINGV.)* a deriva, a proveni, (pop.) a se trăge. *(Cuvîntul „muncitor" ~ de la „muncí".)* **18.** a i se potrivi, (Transilv.) a i se víji. *(Pantoful îi ~.)* **19.** a-i cădea, a i se potrivi, a-i ședea. *(Haina îi ~ bine.)*

vení vb. v. ANGAJA. BĂGA. CADRA. CĂDEA. CÎNTĂRI. CONVENI. CORESPUNDE. COSTA. CUVENI. DECURGE. FACE. FI. INTRA. ÎNCADRA. ÎNȚELEGE. ÎNVOI. MERGE. POTRIVI. PREFACE. PROVENI. REIEȘI. REVENI. REZULTA. SCHIMBA. TOCMI. TRANSFORMA. URMA. VÎRÎ.

venín s. v. BILĂ. FIERE. OTRAVĂ. PUROI. RĂUTATE. TOXICITATE.

veniná vb. v. ÎNVENINA. OTRĂVI.

VENINÁRIȚĂ s. *(BOT.; Graliola officinalis)* avrămeasă, avrămească, (reg.) cîrstineásă, milostívă, potroácă, mila-Dómnului.

VENINÓS adj. otrăvitor, (pop.) otrăviciós, (înv. și reg.) topsicát. *(Plante ~.)*

veninós adj. v. DUȘMĂNOS. OSTIL. RĂUTĂCIOS.

VENÍRE s. **1.** sosire, sosit. *(~ lui la timp în gară.)* **2.** înapoiere, întoarcere, revenire, (pop.) înturnáre, înturnát. *(După ~ lui acasă.)* **3.** intrare. *(După ~ lui în casă.)* **4.** înfățișare, prezentare, (fam.) înființáre. *(~ lui la proces.)* **5.** sosire, (fig.) coborîre. *(~ serii.)* **6.** sosire, venit, (reg.) venítă. *(~ iernii.)* **7.** declanșare, dezlănțuire, iscare, izbucnire, începere, pornire, producere, stîrnire, (înv. și reg.) scornire, (înv.) prorúpere, prorúpție. *(Înainte de ~ vijeliei.)*

VENÍT adj. sosit. *(Vezi ce vor noii ~.)*

venít adj., s. v. PRIBEAG. STRĂIN.

VENÍT s. **1.** sosire, venire, (reg.) venítă. *(~ iernii.)* **2.** beneficiu, cîștig, profit, (prin Transilv.) mirișúg, (înv.) ghelír, product, spor, (reg. fig.) mănă. *(~ net într-o afacere.)*

venítă s. v. SOSIRE. VENIRE. VENIT.

venitór adj. v. URMĂTOR. VIITOR.

VENTÍL s. *(TEHN.)* **1.** supapă, (pop.) răsuflătoáre. *(~ al unei valve.)* **2.** registru, sertar, șuber. *(~ la o conductă.)*

VENTILÁ vb. **1.** a împrospăta, a primeni, a purifica. *(A ~ aerul dintr-o încăpere.)* **2.** a aerisi. *(A ~ o cameră.)*

VENTILÁJ s. aerisire, ventilare, ventilație. *(Instalație de ~.)*

VENTILÁRE s. **1.** împrospătare, primenire, purificare. *(~ aerului din încăpere.)* **2.** aerisire, ventilaj, ventilație. *(Instalație de ~.)*

VENTILÁȚIE s. aerisire, ventilaj, ventilare. *(Instalație de ~.)*

VENTRÁL adj. *(ANAT.)* abdominal. *(Regiunea ~.)*

VENTRICEÁ s. *(BOT.; Veronica tournefortii)* ventrilică.

VENTRÍCUL s. *(ANAT.)* (înv.) talám.

ventrilár s. v. VELIER.

VENTRILÍCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Veronica tournefortii)* ventricea. **2.** *(Veronica officinalis)* (reg.) mătrice, strătorică, buruiană-de-cel-perit.

ventrilícă s. v. IARBA-ȘARPELUI.

VÉNTRU s. *(FIZ.)* umflătură.

VENTÚZĂ s. (pop.) pahár, (reg.) zbáncă, zbanț. *(E răcit, i-a pus ~e.)*

VÉNUS s. *(ASTRON.)* luceafărul (art.), (pop.) steaua ciobánului.

veracitáte s. v. ADEVĂR. REALITATE. VERIDICITATE.

VERÁNDĂ s. cerdac, pridvor, tindă, (prin Ban.) pornánă. *(Casă cu ~.)*

verb s. v. CUVÎNT. GLAS. GRAI. GURĂ. LIMBAJ. TERMEN. VOCE. VORBĂ.

VERBÁL adj. oral. *(Comunicare ~.)*

VERBALÍSM s. vorbărie, (franțuzism) verbiáj, verbozitáte. *(~ul unui reportaj.)*

verbiáj s. v. VERBALISM. VORBĂRIE.

VERBÍNĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Verbena)* urzicuță, (franțuzism) vervénă. **2.** *(Verbena officinalis)* sporiș, (reg.) măturíță, spórnic, veronícă.

verbozitáte s. v. VERBALISM. VORBĂRIE.

verbuncáș s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. ISCOADĂ. SPION. VAGABOND.

verc s. v. FABRICĂ. UZINĂ.

verdáică s. v. CIOCĂNITOARE. GHIONOAIE.

vérde adj. v. PROASPĂT. PUTERNIC. ROBUST. SOLID. TARE. VIGUROS. VIU. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

vérde adv. v. DESCHIS. DIRECT. FĂȚIȘ. FRANC. SINCER.

VÉRDE s., adj. **1.** s. verdeață, (franțuzism) verdúră. *(~ ierbii.)* **2.** adj. crud, necopt. *(Prune ~.)* **3.** adj. brut, crud, neargăsit, neprelucrat, netăbăcit. *(Piei ~.)* **4.** adj. învinețit, livid, vînăt. *(~ la față de mînie.)* **5.** adj. umed. *(Lemne ~ de foc.)*

verdeața-iérnii s. v. BRĂBĂNOC. MERIȘOR. PERIȘOR.

VERDEÁȚĂ s. **1.** verde, (franțuzism) verdúră. *(~ ierbii.)* **2.** vegetație, (rar) verzíș. *(Cîmpul își pierdea ~.)*

vérdeș s. v. DECEDARE. DECES. DISPARIȚIE. MOARTE. PIEIRE. PRĂPĂDIRE. RĂPOSARE. SFÎRȘIT. STINGERE. SUCOMBARE.

verdét s. v. FLOREAN. FLORINTE.

verdéte s. v. BOIȘTEAN. PAR. PARMAC. RETEVEI. SCURTĂTURĂ.

VERDÉȚURI s. pl. zarzavat. *(Legume și ~.)*

VERDÍCT s. **1.** *(JUR.)* decizie, hotărîre, sentință, (rar) judecátă, (înv.) judéț, lége, procés. *(~ într-un litigiu.)* **2.** apreciere, aviz, judecată, opinie, părere. *(Așteptăm cu nerăbdare ~ publicului.)*

verdoáică s. v. CIOCĂNITOARE. GHIONOAIE.

verdói s. v. FLOREAN. FLORINTE.

verdós adj. v. VERZUI.

verdúnă s. v. VERZITURĂ.

verdúnc adj. v. VERZUI.

verdúră s. v. VERDE. VERDEAȚĂ.

verenoșá vb. v. ÎNVENINA. OTRĂVI.

veresíe s. v. CREDIT. DATORIE.

VERGEÁ s. **1.** făcăleț, sucitor, (rar) sul, (pop.) mestecău, (reg.) melestéu, (Maram. și Transilv.) plăcintór. *(~ pentru întinderea aluatului.)* **2.** arbiu, vargă. *(~ pentru curățat pușca.)* **3.** *(TEHN.)* fuscel, (reg.) joárdă. *(~ la războiul de țesut.)* **4.** *(TEHN.)* buhai, cîrlig, greblă, hreapcă, (reg.) criveá. *(~ este un dispozitiv la coasă.)*

vergelá vb. v. CIONDĂNI. CIOROVĂI.

VERGELÚȘĂ s. vergeluță.

VERGELÚȚĂ s. vergeluță.

vérghină s. v. ȚAMBAL.

vérgur adj. v. CANDID. CAST. FECIORELNIC. FECIORESC. INOCENT. NEPRIHĂNIT. NEVINOVAT. PUDIC. VIRGIN. VIRGINAL.

vérgură s. v. FATĂ. FECIOARĂ. VIRGINĂ.

vergură-învălítă s. v. CHICA-VOINICULUI.

vergurie s. v. CANDOARE. CASTITATE. FECIORIE. INOCENȚĂ. NEPRIHĂNIRE. NEVINOVĂȚIE. PUDICITATE. PUDOARE. VIRGINITATE.

verie s. v. VĂR. VERIȘOR.

vericáre pron. v. CINE. FIECARE. FIECINE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE.

vericé pron. v. CE. ORICE. ORIȘICE.

vericeá s. v. VARĂ. VERIȘOARĂ.

vericícă s. v. VARĂ. VERIȘOARĂ.

vericíne pron. v. CINE. FIECARE. FIECINE. ORICARE. ORICINE. ORIȘICARE. ORIȘICINE.

vericînd adv. v. ORICÎND. ORIȘICÎND. TOTDEAUNA.

VERÍDIC adj. adevărat, aievea, autentic, cert, nescornit, netăgăduit, pozitiv, real, sigur, veritabil. *(Un lucru ~.)*

VERIDICITÁTE s. adevăr, realitate, (livr.) veracitáte, (înv.) veritáte. *(~ unei afirmații.)*

VERIFICÁ vb. **1.** a încerca, a proba, (pop.) a cerca, (înv. și reg.) a probălui, (înv.) a probăi, a probui. *(A ~ un motor, un aparat.)* **2.** a cerceta, a controla, a inspecta, a revedea, a revizui, (înv.) a revedui, (grecism înv.) a teorisi. *(A ~ toate scriptele întreprinderii.)*

VERIFICÁBIL adj. controlabil. *(Fapte ~.)*

VERIFICÁRE s. **1.** încercare, probare, probă, (pop.) cercáre, (înv.) verificáție, verificăciúne. *(~ unui motor.)* **2.** controlare, revizuire. *(~ unui calcul.)* **3.** *(MAT.)* probă. *(~ unei împărțiri.)* **4.** cercetare, control, revizie, revizuire, (înv.) teorie, teorisíre. *(~ a tuturor scriptelor financiare.)* **5.** control, inspectare, inspecție, revizie. *(~ a decurs în bune condiții.)*

VERIFICÁT adj. **1.** încercat, probat, (înv.) probăluít, prubuít. *(Motor ~.)* **2.** controlat, revizuit. *(Un calcul ~.)* **3.** controlat, revăzut, revizuit. *(Text ~.)* **4.** adeverit, confirmat, demonstrat, dovedit, probat. *(Ce ți-am spus e lucru ~.)*

verificáție s. v. ÎNCERCARE. PROBARE. PROBĂ. VERIFICARE.

verificăciúne s. v. ÎNCERCARE. PROBARE. PROBĂ. VERIFICARE.

VERIGÁR s. *(BOT.; Rhamnus cathartica)* părul-ciutei, salbă-moale, (reg.) crasíci, crușín, gladíș, pațachínă, porumbél, vonicér, lemn-cînésc, lemn-rîiós, lemnul-cîinelui, poamacîinelui, spin-álb, spinele-cérbului.

verigár s. v. GLADIȘ. GLĂDICI. SALBĂ-MOALE.

verigáș adj. v. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. RUȘINOS. SCELERAT. TICĂLOS.

verigáș s. v. CODOȘ. MIJLOCITOR. PROXENET.

VERÍGĂ s. **1.** inel, ochi, za, (înv.) rătéz. *(~ de lanț.)* **2.** toartă, ureche. *(~ cercelului.)* **3.** belciug, inel. *(~ de lacăt.)*

verígă s. v. INEL. LANȚ. VERIGHETĂ.

verigășie s. v. ABJECȚIE. CODOȘIE. CODOȘLÎC. FĂRĂDELEGE. INFAMIE. JOS-

NICIE. MIȘELIE. MÎRȘĂVIE. NELEGIUIRE. NEMERNICIE. NETREBNICIE. PROXENETISM. TICĂLOȘIE.

verigășós adj. v. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIȘELESC. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. RUȘINOS. SCELERAT. TICĂLOS.

verigeá s. v. VERIGUȚĂ.

VERIGÉL s. *(BOT.)* **1.** *(Orobanche caryophyllacea)* (reg.) crăielíci, floarea-úntului, iarba-úntului, iarba-vîntului, săgeata-lui-Dumnezéu. **2.** *(Orobanche gracilis)* (reg.) săgeata-lui-Dumnezéu.

VERIGHÉTĂ s. inel, (pop.) verígă, (prin Ban.) búrmă. *(E însurat și poartă ~.)*

verígi s. pl. v. CĂTUȘE. FIARE.

VERIGÚȚĂ s. (rar) verigeá.

verínceă s. v. CEARȘAF. CERGĂ. CUVERTURĂ. ÎNVELITOARE. PĂTURĂ. VELINȚĂ.

verincél s. v. VĂR. VERIȘOR.

verișánă s. v. VARĂ. VERIȘOARĂ.

verișcán s. v. VĂR. VERIȘOR.

verișcánă s. v. VARĂ. VERIȘOARĂ.

VERIȘOÁRĂ s. vară, (reg.) vărușánă, vericeá, vericícă, verișánă, verișcánă, (Munt.) șoálă. *(Sînt ~e primare.)*

VERIȘÓR s. văr, (pop. și fam.) veríc, verișcán, (Maram.) verincél. *(Sînt ~ primari.)*

VERITÁBIL adj. **1.** adevărat, aievea, autentic, cert, nescornit, netăgăduit, pozitiv, real, sigur, veridic. *(Un lucru ~.)* **2.** adevărat, autentic, curat, neaoș, (pop. și fam.) sadeá, get-begét. *(Moldovean ~.)* **3.** adevărat, autentic, curat, nefalsificat, original. *(Artă ~.)* **4.** autentic, bun, curat, (rar) patént. *(Aur ~.)* **5.** natural, pur, (livr.) genuín. *(Cafea ~.)*

veritáte s. v. ADEVĂR. REALITATE. VERIDICITATE.

vermetí vb. v. AGITA. COLCĂI. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. MIȘUI. MIȘUNA. ROI. VIERMUI.

VERMICULÁR adj. vermiform. *(Cu aspect ~.)*

VERMIFÓRM adj. vermicular. *(Cu aspect ~.)*

VERMIFÚG s., adj. *(FARM.)* antihelmintic.

VERMILLÓN s. chinovar, cinabru. *(~ este o culoare roșie mult folosită în pictură.)*

vermínă s. v. PARAZIȚI.

VERMORÉL s. (Ban. și Transilv.) șpriț.

vernál adj. v. PRIMĂVĂRATIC.

vernichiarí vb. v. VERNISA.

vernichiu s. v. LAC. VERNIS.

VERNÍS s. lac, (înv.) vernichiu. *(~ pentru mobile.)*

VERNISÁ vb. **1.** (înv.) a vernichiari. *(A ~ un tablou.)* **2.** a deschide, a inaugura. *(A ~ ieri noua sa expoziție.)*

VERNISÁJ s. inaugurare, vernisare. *(~ expoziției.)*

VERNISÁRE s. inaugurare, vernisaj. *(~ expoziției.)*

verólă s. v. LUES. SIFILIS.

verolă mícă s. v. VARIOLĂ. VĂRSAT.

VERONÁL s. *(FARM.)* acid dietilbarbituric.

veronícă s. v. SPORIȘ. VERBINĂ.

VERÓS adj. dubios, suspect. *(Afaceri, speculații ~.)*

verós adj. v. INCORECT. NECINSTIT. NECORECT. NEONEST.

VEROSÍMIL adj. acceptabil, admisibil, credibil, plauzibil. *(O explicație ~.)*

VEROSIMILITÁTE s. admisibilitate, credibilitate, plauzibilitate, (rar) verosimilitúdine. *(~ unei explicații.)*

verosimilitúdine s. v. ADMISIBILITATE. CREDIBILITATE. PLAUZIBILITATE. VEROSIMILITATE.

verpelí vb. v. CANONI. CĂZNI. CHINUI. FORȚA. FRĂMÎNTA. MUNCI. NECĂJI. OSTENI. SFORȚA. SILI. STRĂDUI. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA.

VERS s. *(LIT.)* **1.** (Mold. și Transilv.) verș, (înv.) stih. *(Strofă de patru ~.)* **2.** (la pl.) poezie, stihuri (pl.), (Mold. și Transilv.) verș. *(Scrie ~ și proză.)* **3.** rimă. *(Poezie cu ~ alb.)*

vers s. v. DATĂ. RÎND. STIH. VERSET.

VERSÁNT s. *(GEOGR.)* clină, coastă, coborîș, costișă, muchie, pantă, povîrniș, pripor, repeziș, scoborîș, (rar) prăvălác, prăvăliș, (înv. și reg.) piáză, scápăt, (reg.) pieptán, pieptár, piezișeá, povîrghie, prăval, prăvălítură, răpăgúș, (prin Munt.) aplecúș, (înv.) baír, povîrnitură, (fig.) șold. *(~ al unui deal.)*

VERSÁT adj. **1.** bun, capabil, competent, destoinic, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, vrednic, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, mîndru, práctic, practicós, practisít, putinciós. *(Un inginer ~.)* **2.** deprins, experimentat, încercat, priceput, rutinat. *(Un ochi ~.)*

VERSÉT s. *(BIS.)* **1.** stih, (rar) vers. *(~ din psalmi.)* **2.** (înv.) soroácă, *(~ în cărțile liturgice.)*

VERSIFICÁ vb. *(LIT.)* a rima, (rar) a stihui, (înv.) a poetiza, a versui.

VERSIFICÁRE s. *(LIT.)* versificație, (înv.) stihuire, versuíre. *(O ~ perfectă.)*

VERSIFICATÓR s. *(LIT.)* (rar) versuitór, (înv.) stihuitór. *(Un bun ~.)*

versificatór s. v. POET.

VERSIFICÁȚIE s. *(LIT.)* **1.** versificare, (înv.) **stihuíre**, versuíre. *(O ~ perfectă.)* **2.** prozodie. *(Probleme, reguli de ~.)*

VERSIÚNE s. variantă. *(~ a unui text.)*

VÉRSO s. **1.** contrapagină. *(Pagină și ~.)* **2.** dos. *(~ al unei file de hîrtie.)*

VERSÓR s. *(MAT., FIZ.)* vector unitar.

versuí vb. v. RIMA. VERSIFICA.

versuíre s. v. VERSIFICARE. VERSIFICAȚIE.

versuít adj. v. RIMAT.

versuitór s. v. POET. VERSIFICATOR.

VERSURÉL s. *(LIT.)* (rar) stihurél.

verș s. v. POEZIE. STIHURI. VERS. VERSURI.

VERTÉBRĂ s. *(ANAT.)* (înv.) coinác.

vertép s. v. IROZI. VICLEIM.

VÉRTEX s. *(ANAT.)* creștet, sinciput, (pop. și fam.) scăfîrlíe, (Ban. și vestul Olt.) téme.

VERTICÁL adj., adv. **1.** adj. drept. *(Stîlp ~.)* **2.** adj. *(BOT.)* drept, erect. *(Tulpini ~.)* **3.** adj. abrupt, drept, perpendicular, pieptiș, pieziș, prăpăstios, priporos, rîpos, (rar) prăpăstuít, priporít, (pop.) óblu, (reg.) poncíș, prăvălát, prăvălátic, rîpít, rîpurós, țărmurós, (prin Transilv.) priporíu, (prin Bucov.) pripós, (înv.) mălurós, străminós. *(Peretele ~ al munțelui.)* **4.** adv. drept, perpendicular, (înv.) prost. *(Muntele se înalță ~ înaintea noastră.)*

VERTICALITÁTE s. perpendicularitate. *(~ unui mal.)*

verticilár adj. v. VERTICILAT.

VERTICILÁT adj. *(BOT.)* (înv.) verticilár. *(Ramuri ~.)*

VERTIGINÓS adj. **1.** precipitat, (fig.) prăpăstiós, vijeliós. *(O coborîre ~.)* **2.** amețitor, fulgerător, precipitat. *(O cădere ~.)*

VERTÍJ s. *(MED.)* amețeală, vîrtej, (înv.) scútură.

VERÚCĂ s. *(MED.)* neg, papilom, verucozitate.

VERUCÓS adj. (rar) negós. *(Un obraz ~.)*

VERUCOZITÁTE s. *(MED.)* neg, papilom, verucă.

VÉRVĂ s. **1.** vioiciune, volubilitate. *(Vorbea cu o ~ inepuizabilă.)* **2.** avînt, însuflețire, patos. *(~ stilului său.)*

vervénă s. v. URZICUȚĂ. VERBINĂ.

vérver s. v. CLANȚĂ. IVĂR. ÎNCUIETOARE.

VERZÁL adj. *(TIPOGR.)* capital, majuscul, mare. *(Literă ~; caracter ~ al unei litere.)*

VERZÁLĂ s. *(TIPOGR.)* capitală, majusculă, literă mare. *(Un titlu tipărit cu ~e.)*

verzăciúne s. v. VERZITURĂ.

verziș s. v. VEGETAȚIE. VERDEAȚĂ.

VERZIȘOÁRĂ s. *(BOT.)* vărzuță.

verzișoáră s. v. BOIȘTEAN. BORȘIȘOR. IARBĂ-DE-URECHE. RĂMURELE. RUJĂ. URECHELNIȚĂ.

verzișoáre s. pl. v. VARZĂ DE BRUXELLES.

VERZITÚRĂ s. (pop.) verzăciúne, (prin Olt.) verdúnă. *(O ~ de prune.)*

verzitúră s. v. COCLEALĂ. PATINĂ.

verziu adj. v. VERZUI.

VERZÚI adj. (rar) verziu, verzuríu, (pop.) prăzulíu, verzulíu, (reg.) verdúnc, (înv.) verdós. *(De culoare ~.)*

verzulíu adj. v. VERZUI.

verzuríu adj. v. VERZUI.

VÉSEL adj. **1.** glumeț, hazliu, poznaș, (pop. și fam.) ghidúș, hîtru, mehénghi, mucalít, strengár, șugubăț, (înv. și reg.) șăgáci, (reg., mai ales în Mold.) șăgálnic, (reg.) poznéț, snovós, (Mold.) chisnovát, (Olt.) potcáș, (prin Mold.) prujálnic, prujitór, (prin Olt.) snovélnic, (prin Transilv.) șăncălét, șăncălós, șodomán, (prin Transilv. și Olt.) șodós, (prin Transilv.) șolométț, (prin Bucov. și Mold.) șotélnic, (Bucov.) șotiós, (Mold.) tămășálnic, (prin Olt.) zgondós, (înv.) poznátec, poznít, zeflíu. *(E un om tare ~.)* **2.** bucuros, mulțumit, satisfăcut, voios. *(Se duce ~ la lucru.)* **3.** voios, (livr.) joviál, (rar) rîzăréț, rîzătór, (pop.) tivilichíu, (înv. și reg.) sămărít, (reg.) chefós, veselós, (Transilv.) vigán, (înv.) libovít, rîzăciós, rîzînd, véget. *(O fire ~.)* **4.** amuzant, comic, hazliu, nostim, (livr.) ilár, ilariánt, (pop.) poznáș, (Transilv., Ban. și Olt.) șod. *(O întîmplare ~.)* **5.** hazliu, umoristic. *(Scenetă ~.)*

VESÉLĂ s. văsărie. *(~ unui restaurant.)*

VESELÍ vb. a se amuza, a se desfăta, a se dispune, a se distra, a se înveseli, a petrece, a rîde, (înv.) a se distrăge, a se eglendisi, a libovi. *(Ne-am ~ copios pe socoteala lui.)*

veselí vb. v. ÎNVESELI.

VESELÍE s. **1.** voioșie, (livr.) jovialitáte, (înv.) veselitúră. *(Era de o ~ contaminantă.)* **2.** desfătare, petrecere, (rar) desfăt, (înv.) desfătăciúne. *(Cu mare ~.)* **3.** haz, umor. *(Plin de ~.)*

veselíre s. v. ÎNVESELIRE.

veselít adj. v. ÎNVESELIT.

veselitór adj. v. ÎNVESELITOR.

veselitúră s. v. VESELIE. VOIOȘIE.

vesélnic adj. v. CHEFLIU. ÎNVESELITOR. PETRECĂREȚ.

veselós adj. v. VESEL. VOIOS.

VESPASIÁNĂ s. pisoar.

vesperál adj. v. SERAL.

VEST s. **1.** apus, asfințit, (înv. și pop.) sfințít, (pop.) scăpătát, soare-apúne, (înv. și reg.) scápăt, (reg.) scăpătíș. *(Se îndreaptă către ~; punctul cardinal numit ~.)* **2.** apus, occident. *(Țările din ~.)*

VÉSTĂ s. jiletcă, (pop.) láibăr. *(Purta ~ sub haină.)*

VÉSTE s. **1.** știre, (rar) semn, (înv.) cuvînt, glas, havadíș, pliroforíe, știrétă, (turcism înv.) mujdeá. *(Așteaptă cu nerăbdare o ~ de la el.)* **2.** mesaj, știre, (înv.) solíe. *(I-a transmis următoarea ~. . .)* **3.** comunicare, informație, înștiințare, știre. *(A primit o ~ de mare importanță.)* **4.** cunoștință, informație, știre, (prin Transilv.) hir, (înv.) mărturíe, pliroforíe, știință. *(Ai vreo ~ despre el?)* **5.** faimă, renume, (rar) pómină. *(I-a mers ~ pretutindeni.)*

véste s. v. STRIGĂRI. VESTIRI.

vestegălui vb. v. FOLOSI. ÎNTREBUINȚA. RECURGE. SERVI. SLUJI. UTILIZA. UZA.

VESTÍ vb. **1.** a anunța, a aviza, a informa, a încunoștința, a înștiința. *(A ~ pe cineva despre ceva.)* **2.** a anunța, a comunica, a informa, a încunoștința, a înștiința, (rar) a semnaliza, (Transilv. și Ban.) a știrici. *(Vă ~ că trebuie să fiți prezenți.)* **3.** a anunța, a comunica, a transmite, (înv.) a porunci, a soli. *(I-am ~ sosirea mea.)* **4.** a anunța, a încunoștința, a înștiința, (înv.) a publica, a publicarisi, a publicălui, a publicui. *(A ~ ceva cuiva.)* **5.** a prevesti, a prezice, a profetiza, a profeți, a proroci, (înv. și reg.) a plăzui, a prepúne, (prin Transilv.) a pohibi, (înv.) a meni, a prorocestvui. *(Ce a ~ sfîntul?)* **6.** a anticipa, a anunța, a prevesti, (rar) a promíte. *(Noaptea senină ~ o zi frumoasă.)*

vesti vb. v. DEOSEBI. DIFUZA. DISTINGE. DUCE. EVIDENȚIA. ILUSTRA. ÎMPRĂȘTIA. ÎNSCĂUNA. ÎNTINDE. ÎNTRONA. ÎNVESTI. LĂȚI. NUMI. PROCLAMA. PROPAGA. PUNE. RĂSPÎNDI. REMARCA. SINGULARIZA. TRANSMITE. UNGE.

VESTIÁR s. garderobă. *(Lăsați hainele la ~.)*

VESTIBÚL s. antreu, hol, sală. *(Două camere cu ~.)*

VÉSTIC adj. apusean, occidental. *(Statele ~.)*

VESTÍGIU s. **1.** rămășiță, relicvă, urmă. *(~iile trecutului.)* **2.** (la pl.) moaște (pl.), relicve (pl.), (înv.) rămășițe (pl.). *(~ sfinte.)*

VESTIMENTÁR adj. (înv.) veșmîntar. *(Sub aspect ~.)*

VESTIMENTÁȚIE s. îmbrăcăminte. *(O ~ sumară.)*

VESTÍRE s. **1.** anunțare, informare, încunoștințare, înștiințare. *(~ cuiva despre ceva.)* **2.** anunțare, comunicare. *(~ sosirii lui.)* **3.** anunțare, încunoștințare, înștiințare, (înv.) publicare, publicație, publicuire. *(~ a ceva făcută cuiva.)* **4.** prevestire, prezicere, prorocire. *(~ unor vremuri înfloritoare.)* **5.** (la pl.) strigări (pl.), (reg.) véste, (prin Transilv.) mărturisíri (pl.). *(~ de logodnă, de nuntă.)*

VESTÍT adj. **1.** celebru, faimos, ilustru, mare, renumit, reputat, (înv. și pop.) mărit, numit, (reg.) revestít, (Transilv.) hîreș, (înv.) norocít, (grecism înv.) perifán, (fam.) arhicunoscút, (fig.) strălucít, (rar fig.) strălucitór. *(Un ~ savant.)* **2.** consacrat, cunoscut, faimos, notoriu, recunoscut, renumit, reputat. *(Un sportiv ~.)*

VESTITÓR s. **1.** crainic, mesager, sol, trimis, (reg.) crancău, (înv.) poslaneț, poslánic, pristáv, strigătór, telál. *(Au anunțat vestea printr-un ~.)* **2.** profet, proroc, (înv.) prorocitór. *(Un ~ mincinos.)* **3.** anunțător, prevestitor. *(Rîndunelele sînt ~ ale primăverii.)*

vestitór s. v. COLĂCAR.

VESTÓN s. **1.** sacou. *(~ de vară.)* **2.** surtuc. *(Un ~ de postav gros.)*

VÉȘCĂ s. **1.** văcălie, (Transilv.) veácă. *(~ sílei, a ciurului.)* **2.** *(TEHN.)* (reg.) strat, (Transilv.) veácă, *(~ de la pietrele morii.)*

VEȘMÍNT s. **1.** haină, îmbrăcăminte, strai, (pop. și fam.) buleándră, țoálă, (reg.) rúfă, (Transilv. și Maram.) halúb, (depr.) hánță. *(Era fără ~ pe trup.)* **2.** *(BIS.;* la pl.) odăjdii (pl.), (înv.) ornáte (pl.). *(Preotul s-a îmbrăcat în ~.)*

veșmîntár adj. v. VESTIMENTAR.

VÉȘNIC adj., adv. **1.** adj. etern, nemuritor, nepieritor, nesfîrșit, neuitat, perpetuu, viu, (livr.) sempitérn, (înv.) neapús, pururélnic, nesăvîrșít, (fig.) nestíns. *(O amintire ~.)* **2.** adv. etern, pururi, totdeauna. *(~ va rămîne în inimile noastre.)* **3.** adj. continuu, etern, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, nesfîrșit, permanent, perpetuu, (înv. și reg.) merău, (reg.) necúnten, (înv.) neîncontenít, neprecurmát, nesăvîrșít, pururélnic. *(O luptă ~ între contrarii.)* **4.** adv. continuu, încontinuu, întruna, mereu, necontenit, necurmat, neîncetat, neîntrerupt, neobosit, neostenit, permanent, pururi, (înv. și reg.) nepristán, (reg.) hójma, necúnten, (înv.) neapărát, nelipsít. *(Se mișcă ~.)* **5.** adv. continuu, încontinuu, întotdeauna, întruna, mereu, necontenit, neîncetat, permanent, pururi, totdeauna, (pop.) necurmát. *(Eram ~ împreună.)*

VEȘNICÍE s. eternitate, nemurire, veecie, (livr.) perpetuitáte, (reg.) săvîrșíe, (înv.) nemuritorie. *(Fapta sa i-a asigurat ~.)*

VÉȘTED adj. **1.** galben, îngălbenit, ofilit, pălit, trecut, uscat, veștejit, (pop.) gălbenít, (reg.) pihăvít, (Mold. și Bucov.) ugilít. *(O plantă, o floare ~.)* **2.** mort, uscat. *(Frunză ~.)*

vésted adj. v. FANAT. TRECUT.

VEȘTEJÍ vb. **1.** a (se) îngălbeni, a (se) ofili, a păli, a (se) trece, a (se) usca, (astăzi rar) a tinji, (pop.) a (se) gălbeni, (înv. și reg.) a seca, (reg.) a (se) petréce, a (se) pihăvi, (prin Mold.) a (se) probăjeni, (prin Mold. și Transilv.) a (se) probozi, (Mold. și Bucov.) a (se) ugili. *(O plantă care s-a ~.)* **2.** a îmbătrîni, a se trece, (înv.) a se învechi, a (se) mători. *(X s-a ~ de tot!)*

veșteji vb. v. BLAMA. CONDAMNA. DEZAPROBA. FANA. ÎNFIERA. PROSCRIE. REPROBA. RESPINGE. STIGMATIZA. TRECE.

VEȘTEJÍRE s. îngălbenire, ofilire, pălire, uscare, (pop.) gălbenire. *(~ plantelor.)*

veștejíre s. v. BLAM. BLAMARE. CONDAMNARE. DEZAPROBARE. ÎNFIERARE. NEAPROBARE. REPROBARE. RESPINGERE. STIGMATIZARE.

VEȘTEJÍT adj. galben, îngălbenit, ofilit, pălit, trecut, uscat, vested, (pop.) gălbenit, (reg.) pihăvit, (Mold. și Bucov.) ugilít. *(O plantă, o floare ~.)*

veștejít adj. v. FANAT. TRECUT.

VETERINÁR s. (înv. și reg.) nalbánt, (reg.) nălbár. *(E de profesie ~.)*

veterinárie s. v. MEDICINĂ VETERINARĂ.

vetrélă s. v. CORABIE. PÎNZĂ. UMBRELĂ. VELĂ.

vetrí vb. v. ADULMECA. MIROSI.

VETRÍCE s. *(BOT.; Chrysanthemum vulgare)* (reg.) mărún, mărúncă, buruiană-de-ceasrău, iarba-ráiului.

vetríce s. v. EFEMERĂ. EFEMERIDĂ.

vetriceá s. v. GRANAT. SPILCUȚĂ.

vetricél s. v. PELINARIȚĂ.

VETRIȘOÁRĂ s. vetriță.

VETRÍȚĂ s. vetrișoară.

vetrúșcă s. v. VINDEREU. VÎNTUREL.

veturín s. v. BIRJAR. SURUGIU. VIZITIU.

vetúst adj. v. ARHAIC. DEMODAT. DEPĂȘIT. DESUET. ÎNVECHIT. PERIMAT. VECHI.

vetustáte s. v. VECHIME.

VÉVERIȚĂ s. *(ZOOL.; Sciurus vulgaris)* (înv.) sîngeáp.

VEXÁ vb. a contraria, a șoca, (fig.) a izbi. *(M-au ~ cele auzite.)*

vexá vb. v. INSULTA. JIGNI. OFENSA. ULTRAGIA.

vexánt adj. v. INJURIOS. INSULTĂTOR. JIGNITOR. OFENSATOR.

vexáre s. v. INSULTARE. JIGNIRE. OFENSARE. ULTRAGIERE.

VEXÁT adj. contrariat, şocat, (fig.) izbit. *(Un om ~.)*

vexát adj. v. INSULTAT. JIGNIT. OFENSAT. ULTRAGIAT.

vexatóriu adj. v. INJURIOS. INSULTĂTOR. JIGNITOR. OFENSATOR.

vexaţiúne s. v. AFRONT. INJURIE. INSULTĂ. JIGNIRE. OCARĂ. OFENSĂ. RUŞINE. UMILINŢĂ.

VÉZI interj. iată !, uite !, (pop.) ia !, iácă !, ian !, (înv. şi reg.) ni !, (Mold. şi Bucov.) ínga ! *(~ !, se apropie de noi.)*

VEZICÁNT adj. vezicator. *(Substanţă ~.)*

vezicát adj. v. BĂŞICAT. URZICAT.

VEZICATÓR adj. vezicant. *(Substanţă ~.)*

VEZÍCĂ s. *(ANAT.)* **1.** băşică. **2.** *vezică urinară* = băşica udului. **3.** *vezică ombilicală* = sac vitelin. **4.** *vezică înotătoare* = băşică înotătoare. *(~ a peştilor.)*

VEZICULĂ BILIÁRĂ s. *(ANAT.)* colecist, fiere, (pop.) băşica fiérii. *(S-a operat la ~.)*

VÍA prep. prin. *(Bucureşti — Craiova ~ Roşiori de Vede.)*

viá vb. v. DĂINUI. DURA. EXISTA. FI. MENŢINE. PĂSTRA. PERPETUA. PERSISTA. RĂMÎNE. TRĂI. ŢINE. VIEŢUI.

VIÁBIL adj. durabil, rezistent, trainic. *(O operă ~.)*

VIABILITÁTE s. durabilitate, rezistenţă, trăinicie. *(~ unei opere.)*

VIÁŢĂ s. **1.** fiinţă. *(Pe cînd nu era ~.)* **2.** (înv. fig.) cap. *(Îi era ~ în primejdie.)* **3.** sînge. *(Şi-a dat ~ pentru patrie.)* **4.** trai, (înv.) cust, custáre. *(Au dus o ~ agitată.)* **5.** trai, vieţuire, (pop.) sălăşluíre, (înv.) sălăşluínţă. *(~ lui îndelungată pe aceste locuri.)* **6.** existenţă, trai, zile (pl.), (înv. şi pop.) petrécere, vieţuíre, (pop. şi fam.) veac, (înv.) petrecánie. *(~ lui se scurgea în liniştе.)* **7.** biografie. *(~ lui Macedonski.)*

viáţă s. v. ANIMAŢIE. ANTREN. ÎNSUFLEŢIRE. VIOICIUNE.

VIBRÁ vb. **1.** a zbîrnîi. *(~ coarda unui instrument muzical.)* **2.** a tremura, a trepida. *(Un corp elastic care ~.)* **3.** a licări, a pîlpîi, a sclipi, a tremura. *(Flacăra luminării ~.)* **4.** a tremura. *(Glasul îi ~.)* **5.** a fremăta, a palpita, a pulsa, a zvîcni. *(~ în el o mare bucurie.)* **6.** a fremăta, a se înfiora, a palpita, a tresălta, a tresări. *(~ de bucurie, de emoţie.)* **7.*** (fig.) a răsuna. *(Îi mai ~ încă în inimă . . .)*

VIBRÂNT adj. **1.** tremurător, trepidant, vibrator. *(Corp elastic ~.)* **2.** duios, emoţionant, impresionant, înduioşător, mişcător, patetic, răscolitor, tulburător, (rar) răvăşitór, (înv.) simţitór. *(O ~ poveste de dragoste.)*

VIBRÁRE s. **1.** vibraţie, zbîrnîit. *(~ corzii unui instrument muzical.)* **2.** *(FIZ.)* oscilaţie, vibraţie. *(~ unui mediu elastic.)* **3.** tremur, vibraţie. *(Avea o ~ în glas.)*

VIBRATÓR adj., s. **1.** adj. tremurător, trepidant, vibrant. *(Corp elastic ~.)* **2.** s. *(FIZ.)* oscilator. *(Diapazonul este un ~.)* **3.** s. *(FIZ.)* buzăr. *(~ în telefonie.)*

VIBRÁŢIE s. **1.** vibrare, zbîrnîit. *(~ corzii unui instrument muzical.)* **2.** *(FIZ.)* oscilaţie, vibrare. *(~ unui mediu elastic.)* **3.** tremur, vibrare. *(Avea o ~ în glas.)*

VIBRONETEZÍRE s. *(TEHN.)* superfinisaţie.

VIBROTERAPÍE s. *(MED.)* seismoterapie.

vicevérsa adv. v. RECIPROC.

VICIÁ vb. **1.** a (se) altera, a (se) polua, a (se) strica. *(Aerul din încăpere s-a ~.)* **2.** a (se) corupe, a decădea, a (se) deprava, a (se) desfrîna, a (se) destrăbăla, a (se) perverti, a (se) strica, (rar) a (se) dezmăţa, (înv.) a (se) sminti. *(S-a ~ într-un mediu imoral.)*

VICIÁT adj. **1.** alterat, poluat, stătut, stricat. *(Un aer ~.)* **2.** infect, împuţit, puturos. rău-mirositor, (livr.) fetid, pestilenţiál. *(Aer ~.)* **3.** greu, irespirabil, înăbuşitor, încărcat, sufocant. *(Atmosferă ~.)*

viciát adj. v. VICIOS.

VICIÉRE s. **1.** alterare, poluare, stricare. *(~ aerului dintr-o încăpere.)* **2.** corupere, decădere, depravare, pervertire, stricare, (înv.) degradaţie. *(~ moravurilor.)*

VICIÓS adj. **1.** defectuos. *(O conformaţie ~.)* **2.** *(JUR.)* (rar) viciát. *(Act ~.)* **3.** corupt, decăzut, depravat, desfrînat, destrăbălat, dezmăţat, imoral, neruşinat, pervertit, stricat, (livr.) libertín, (rar) deşănţát, (pop. şi fam.) parşív, (pop.) deşucheát, (înv. şi reg.) ruşinát, (reg.) şucheát, teşmenít, (înv.) aselghicésc, demoralizát, spurcát. *(Om ~ ; o societate ~.)*

VICISITÚDINE s. (mai ales la pl.) **1.** dificultate, greutate, neajuns. *(~ile vieţii.)* **2.** greutate, încercare, necaz, nevoie, suferinţă, (înv.) ispită. *(A trecut prin multe ~i.)* **3.** greu, greutate, impas, încercare, necaz. *(A depăşi o ~.)*

VÍCIU s. **1.** cusur, defect, deficienţă, imperfecţiune, insuficienţă, lacună, lipsă, meteahnă, neajuns, păcat, scădere, slăbiciune, (livr.) carénţă, rácilă, tară, (pop. şi fam.) beteşúg, (reg. şi fam.) hîbă, (reg.) madeá, teáhnă, (Olt., Munt. şi Mold.) ponós, (înv.) greşeálă, licheá, nedesăvîrşíre, răutáte. *(Om cu numeroase ~.)* **2.** cusur, dar, defect, meteahnă, năravi, patimă, (pop. şi fam.) pîrţág, (pop.) învăţ, (reg.) madeá, natúră, năravíe, párfie, teáhnă, (prin Bucov.) băsău. *(Are ~ beţiei.)* **3.** năravi, pasiune, patimă, (fam.) boálă. *(A dat în ~ jocului de cărţi.)* **4.** corupţie, decadenţă, decădere, depravare, desfrînare, desfrîu, destrăbălare, dezmăţ, imoralitate, perdiţie, perversitate, perversiune, pervertire, pierzanie, pierzare, stricăciune, (rar) deşănţáre, (înv.) aselghiciúne, asélghie, desfătáre, preacurvíe, preacurvíre, preaiubíre, (fig.) descompúnere, putreziciúne, (rar fig.) putrefácţie, (înv. fig.) putrejúne. *(~ din înalta societate.)*

vicleán adj. v. ADULTER. INFIDEL. NEFIDEL.

VICLEÁN adj., s. 1. adj. duplicitar, fals, fariseic, fățarnic, ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, (livr.) machiavélic, (rar) machiavelístic, (reg.) proclét, (înv.) fățărít, telpíz, (fig.) iezuít, iezuític, (pop. fig.) pestríț, (înv. fig.) calp, zugrăvít. *(Atitudine ~.)* 2. s. fățarnic, ipocrit, mincinos, perfid, prefăcut, șiret, (livr.) fariséu, (reg.) proclét, (înv.) telpíz, (fig.) iezuít, tartúf, tromboníst. *(Mare ~ mai ești!)* 3. adj. înșelător, perfid, (livr.) insidiós. *(O propunere ~.)* 4. adj. șiret, șmecher, (înv. și reg.) marghiól, (reg.) spílăr, (Mold. și Bucov.) hítru, (înv.) telpíz, (fam.) hoțomán, pișichér. *(E cam ~ dumnealui!)* 5. adj. abil, șiret, șmecher, (pop.) mehénghi. *(Om ~ în acțiuni.)*

vicleán adj., s. v. NECREDINCIOS. PĂGÎN.

vicleánul s. art. v. AGHIUȚĂ. DEMON. DIAVOL. DRAC. ÎNCORNORATUL. NAIBA. NECURATUL. SATANĂ. TARTOR.

VICLEÍM s. irozi (pl.), (reg.) vertép. *(Datina ~ului.)*

viclení vb. v. ÎNȘELA. TRĂDA.

VICLENÍE s. 1. șiretenie, șmecherie, (rar) șiretíe. *(Era de-o ~ proverbială.)* 2. duplicitate, falsitate, fățărnicie, ipocrizie, minciună, perfidie, prefăcătorie, vicleșug, (livr.) fariseism, machiavelism, tartuferíe, tartufism, (rar și fam.) machiaverlíc, (înv.) fățărie, prefăcánie, prefăcătură, procleție, (fig.) iezuitism, mascarádă. *(A fost demascată ~ lui.)* 3. *(JUR.)* dol, rea-credință. *(Condamnat pentru ~.)* 4. stratagemă, subterfugiu, șiretenie, șiretlic, șmecherie, tertip, truc, vicleșug, (rar) șiretíe, (reg.) solomoníe, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (înv.) marafét, măiestríe, (fam.) chichíță, chițibúș, manévră, merchéz. *(De ce ~ a uzat?)*

viclenie s. v. ADULTER. INFIDELITATE. ÎNȘELĂCIUNE. NECREDINȚĂ.

viclenitór adj. v. ADULTER. INFIDEL. NECREDINCIOS. NEFIDEL.

VICLEȘÚG s. 1. duplicitate, falsitate, fățărnicie, ipocrizie, minciună, perfidie, prefăcătorie, viclenie, (livr.) fariseism, machiavelism, tartuferíe, tartufism, (rar și fam.) machiaverlíc, (înv.) fățărie, prefăcánie, prefăcătură, procleție, (fig.) iezuitism, mascarádă. *(A fost demascat ~ lui.)* 2. stratagemă, subterfugiu, șiretenie, șiretlic, șmecherie, tertip, truc, viclenie, (rar) șiretíe, (reg.) solomoníe, (Ban. și Transilv.) mișculánță, (înv.) marafét, măiestríe, (fam.) chichíță, chițibúș, manévră, merchéz. *(De ce ~ a uzat?)*

vicodól s. v. FURTUNĂ. VIFOR. VIFORNIȚĂ. VIJELIE. VISCOL. VISCOLEALĂ.

vicolitúră s. v. VIFOR. VIFORNIȚĂ. VISCOL. VISCOLEALĂ.

vicólniță s. v. VIFOR. VIFORNIȚĂ. VISCOL. VISCOLEALĂ.

VÍCTIMĂ s. jertfă. *(~ a datoriei.)*

VICTÓRIE s. 1. biruință, izbîndă. *(O mare ~ în luptă.)* 2. izbîndă, reușită, succes. *(~ echipei de handbal.)*

VICTORIÓS adj., s. biruitor, cîștigător, izbînditor, învingător, triumfător. *(~ într-o competiție.)*

VID s., adj. 1. s. *(FIZ.)* (livr.) vacuitáte, vácuum. *(Starea de ~.)* 2. s. gol. *(Se face un mare ~ în jurul său.)* 3. adj. deșert, gol, (înv. și pop.) sec, secát, (înv.) pustíu. *(Recipient ~.)* 4. adj. deșert, gol, necultivat, pustiu, sălbatic, (înv. și reg.) săcrét, (înv.) pustiiciós, pustíit. *(Un loc, un ținut ~.)*

vidá vb. v. DESCĂRCA. DEȘERTA. GOLI.

VIDANJÓR s. (rar) latrinár, (pop.) căcánár, (Transilv.) budár, (înv.) boccíu.

VIDÁRE s. *(FIZ.)* vacuumare. *(~ unei incinte.)*

vidma-pădúrii s. v. MAMA-PĂDURII.

vídmă s. v. APARIȚIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

VÍDRĂ s. 1. *(ZOOL.; Lutra lutra)* lutră, (reg.) dihor de ápă. 2. lutru. *(Căciulă de ~.)*

VÍE s. *(BOT.; Vitis)* viță. *(Frunză de ~; plantează ~.)*

VIÉR s. (Transilv. și Ban.) vințelér. *(~ este păzitorul viei.)*

viér s. v. PODGOREAN. VITICULTOR.

viérii s. pl. art. v. PORCII.

viermár s. v. VIERMĂRAIE. VIERMĂRIE.

VIERMĂNÁR s. *(ENTOM.; Sarcophaga carnaris)* (reg.) muscă-albástră, muscă-de-hóit, muscă-de-viérmi, muscă-veninoásă, muscă-vérde, muscă-vînătă.

VIERMĂNÓS adj. (reg.) scorburós. *(Măr ~.)*

VIERMĂRÁIE s. viermărie, (rar) viermár, (reg.) viérmăt. *(Era o ~ acolo!)*

VIERMĂRÍE s. viermăraie, (rar) viermár, (reg.) viérmăt. *(Era o ~ acolo!)*

viérmăt s.v. VIERMĂRAIE. VIERMĂRIE.

VIÉRME s. *(ENTOM.) vierme-alb* = (Bucov.) bábă, ciormág, (Maram.) ciormán, ciórmă. *(Larva cărăbușului se numește ~)*; *vierme de făină* = molete, (pop.) sfoiág, (Olt. și Ban.) surdomáș. *(~ este larva morarului)*; *vierme-de mătase* = fluture-de-mătase, (pop.) gîndac-de-mătáse.

vierme-lucitór s. v. LICURICI.

VIERMIȘÓR s. *(ENTOM.)* viermuleț, viermușor, (rar) viermúș, viermúț.

VIERMUÍ vb. a se agita, a colcăi, a (se) foi, a forfoti, a se frămînta, a furnica, a mișui, a mișuna, a roi, (pop.) a bîjbîi, (înv. și reg.) a jimi, (reg.) a fojgăi, a vîșca, (prin Transilv.) a șovîrca, (Olt.) a se vărzui, (Ban.) a vermeti, (fam.) a se fîțîi, a se vînzoli. *(Lumea ~ pe străzi.)*

VIERMUIÁLĂ s. agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mișcare, mișuială, mișunare, roială, viermuire, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fîțiiálă, fîțîíre, fîțîít, vînzoeálă. *(~ necontenită a mulțimii pe străzi.)*

VIERMUÍRE s. agitație, animație, colcăială, foială, foire, forfotă, forfoteală, frămîntare, furnicare, mișcare, mișuială, mișunare, roială, viermuială, (reg.) fojgăiálă, vînzoálă, (fam.) fîțî-

ială. fiţuire, fiţuit, vînzoleală. *(~ necontenită a mulţimii pe străzi.)*

VIERMULÉŢ s. *(ENTOM.)* **viermişor**, viermuşor, (rar) viermúş, viermúţ.

viermúş s. v. VIERMIŞOR. VIERMULEŢ. VIERMUŞOR.

VIERMUŞÓR s. *(ENTOM.)* viermişor, viermuleţ, (rar) viermús, viermúţ.

viermuşór s. v. LICURICI.

viermúţ s. v. VIERMIŞOR. VIERMULEŢ. VIERMUŞOR.

viers s. v. CÎNT. CÎNTARE. CÎNTAT. CÎNTEC. GLAS. MELODIE. TIMBRU. TON. VOCE.

viersuí vb. v. CÎNTA. EXECUTA. INTERPRETA. INTONA.

VIESPÁR s. **1.** (reg.) viespăriţă, viespărîe. *(~ plin de viespi se afla într-un fruntzar.)* **2.** *(ORNIT.; Merops apiaster)* albinărel, furnicar, prigorie, (reg.) albinár, albinél, ploiér, ploiéşte, ploiéte, prigoreán, viespăriţă, ciuma-albinelor, lupul-albinelor, (înv.) meróp.

viespár s. v. BÂRZĂUN. GĂRGĂUN.

viespăriţă s. v. ALBINĂREL. FURNICAR. PRIGORIE. VIESPAR.

viespărie s. v. VIESPAR.

viespăról s. v. VIESPOI.

viespe-bondăreáscă s. v. BÂRZĂUN. GĂRGĂUN.

viespe-gărgăúne s. v. BÂRZĂUN. GĂRGĂUN.

VIESPÓI s. *(ENTOM.; Sirex gigas)* (reg.) viespăról.

viespói s. v. BÂRZĂUN. GĂRGĂUN.

viét s. v. PODGORIE.

VIETÁTE s. animal, creatură, dobitoc, făptură, fiinţă, lighioană, necuvîntător, vieţuitoare, (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră. *(~ţile pădurii.)*

VIEŢUÍ vb. **1.** a trăi, (pop.) a hălădui, a sălăşlui, (reg.) a lăbădui, a sălăşi, (Olt.) a sufleţi, (înv.) a custa, a locui, a sălăşui, a via. *(Au ~ fericiţi pe aceste meleaguri.)* **2.** a exista, a fi, a trăi, (rar) a fiinţa, (reg.) a lăbădui, (înv.) a dăinui. *(Cît ~, omul învaţă.)* **3.** a o duce, a trăi. *(Cum ~ ?)* **4.** *(JUR.)* a coabita, a conviețui, a trăi. *(Au ~ timp de doi ani ca soţ şi soţie.)* **5.** a trăi, (rar) a mişca. *(Nu mai~ !)* **6.** a trăi, a se ţine. *(~ de azi pe mîine.)*

VIEŢUÍRE s. trai, viaţă, (pop.) sălăşluíre, (înv.) sălăşluinţă. *(~ lui îndelungată pe aceste locuri.)*

vieţuíre s. v. EXISTENŢĂ. TRAI. VIAŢĂ. ZILE.

VIEŢUITOÁRE s. animal, creatură, dobitoc, făptură, fiinţă, lighioană, necuvîntător, vietate, (înv.) dihánie, săzdánie, (fig.) sufláre, (înv. fig.) zidíre, ziditúră. *(~ele pădurii.)*

vieţuitór adj. v. VIU.

VIÉZURE s. *(ZOOL.; Meles meles)* bursuc.

viezuríme s. v. BÎRLOG. CUIB. CULCUŞ. SĂLAŞ. VIZUINĂ.

viezurínă s. v. BÎRLOG. CUIB. CULCUŞ. SĂLAŞ. VIZUINĂ.

vífel s. v. VĂTAF. VĂTĂŞEL. VORNICEL.

vífeliţă s. v. VĂTĂŞIŢĂ. VORNICEASĂ.

VÍFOR s. *(MET.)* **1.** viforniţă, viscol, viscoleală, (pop.) viforeálă, (înv. şi reg.) spărgău, (prin Ban.) vicodól, (Mold. şi Bucov.) vicolitúră, (Bucov.) vicólniţă, (Transilv.) vócot. *(În decembrie a fost un ~ cumplit.)* **2.** furtună, vijelie, (pop.) vîntoásă, (reg.) vîntoáie, (prin Ban.) vicodól, (prin Bucov.) vîntăráie, (înv.) búră, tempestáte, tempéstă, (latinism înv.) procélă. *(Afară s-a dezlănţuit ~.)*

viforátic adj. v. FURTUNOS. VIFOROS. VIJELIOS.

viforeálă s. v. VIFOR. VIFORNIŢĂ. VISCOL. VISCOLEALĂ.

VIFORÍ vb. **1.** a viscoli. *(Afară ~.)* **2.** a se înviforа. *(Vremea s-a ~.)*

viforít adj. v. FURTUNOS. VIFOROS. VIJELIOS.

vifórnic adj. v. FURTUNOS. VIFOROS. VIJELIOS.

VIFÓRNIŢĂ s. *(MET.)* vifor, viscol, viscoleală, (pop.) viforeálă, (înv. şi reg.) spărgău, (prin Ban.) vicodól, (Mold. şi Bucov.) vicolitúră, (Bucov.) vicólniţă, (Transilv.) vócot. *(În decembrie a fost o ~ cumplită.)*

VIFORÓS adj. **1.** furtunos, vijelios, (rar) viforátic, (pop.) viforít, (reg.) vifórnic, vîntós, vînturós, (înv.) furtunátic, tempestuós. *(Timp ~.)* **2.** viscolos. *(O iarnă ~.)* **3.** înviforat, năvalnic, vijelios. *(Furtună ~.)*

viforós adj. v. APRIG. FURTUNOS. IMPETUOS. IMPULSIV. IUTE. ÎNFLĂCĂRAT. ÎNFOCAT. NĂVALNIC. NEDOMOLIT. NEPOTOLIT. NESTĂPÎNIT. NESTĂVILIT. SĂLBATIC. TUMULTUOS. VEHEMENT. VIOLENT.

vig s. v. SUL. TRÎMBĂ. VAL. VĂLĂTUC.

vigán adj. v. VESEL. VOIOS.

VIGILÉNT adj. atent, circumspect, grijuliu, precaut, prevăzător, prudent, (reg.) grijitór, (înv.) grîjnic, priveghetór, vegheát, (fig.) neadormit, treaz. *(Om ~.)*

VIGILÉNŢĂ s. atenţie, grijă. *(Manifestă multă ~.)*

vigilitáte s. v. NESOMN. TREZIE. VEGHE.

VIGOÁRE s. **1.** dinamism, energie, forţă, impetuozitate, putere, robusteţe, tărie, vitalitate, vlagă, (livr.) potenţă, (pop.) vînjoşénie, vînjoşíe, vîrtoşíe, voinicíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. şi Ban.) snágă, (înv.) sfórţă, **tărîme**, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)* **2.** bărbăţie, energie, putere. *(A avut ~ de a suporta încercarea.)* **3.** forţă, putere, strășnicie, tărie. *(Reclamă cu ~ dreptatea.)* **4.** tărie, vehemenţă. *(Îşi susţine opinia cu ~.)*

VIGURÓS adj. **1.** puternic, robust, solid, tare, vînjos, voinic, zdravăn, (pop.) ţeápăn, vînós, vîrtós, (reg.) puterós, putút, socolán, (Ban. şi Transilv.) pogán, (înv.) potént, putinciós, spătoş, (fig.) vérde. *(Om ~.)* **2.** legat, robust, solid, vînjos, voinic, zdravăn. *(Un trup ~.)* **3.** energic, impetuos, puternic, tare, vajnic. *(Un temperament ~.)* **4.** energic, impe-

tuos, viril. *(Manifestare ~.)* **5.** vehement, violent, virulent. *(Un protest ~.)*

VIITÓR adj., s. **1.** adj. (înv.) venitór. *(Generațiile ~.)* **2.** s. posteritate, viitorime, (înv.) viitoríe. *(~ va aprecia eforturile noastre.)*

viitorie s. v. POSTERITATE. VIITOR. VIITORIME.

VIITORÍME s. posteritate, viitor, (înv.) viitoríe. *(~ va apecia eforturile noastre.)*

VIITORÍST s. futurolog, viitorolog.

VIITOROLÓG s. futurolog, viitorist.

VIITOROLOGÍE s. futurologie, știința viitorului.

VIJELÍE s. *(MED.)* furtună, vifor, (pop.) vîntoásă, (reg.) vîntoáie, (prin Ban.) vicodól, (prin Bucov.) vîntăráie, (înv.) búră, tempestáte, tempéstă, (latinism înv.) procélă. *(Afară s-a dezlănțuit ~.)*

vijeliós adj. v. APRIG. FURTUNOS. IMPETUOS. IMPULSIV. IUTE. ÎNFLĂCĂRAT. ÎNFOCAT. NĂVALNIC. NEDOMOLIT. NEPOTOLIT. NESTĂPÎNIT. NESTĂVILIT. PRECIPITAT. SĂLBATIC. TUMULTUOS. VEHEMENT. VERTIGINOS. VIOLENT.

VIJELIÓS adj., adv. **1.** adj. furtunos, viforos, (rar) viforátic, (pop.) viforít, (reg.) vifórnic, vîntós, vînturós, (înv.) furtunátic, tempestuós. *(Timp ~.)* **2.** adj. înviforat, năvalnic, viforos. *(Furtună ~.)* **3.** adv. furtunos, valvîrtej. *(Oștile veneau ~.)* **4.** adj. aprig, focos, nestăpînit, sălbatic, sireap, (înv.) zmeiós. *(Un armăsar ~.)*

VÍKINGI s. pl. *(IST.)* normanzi (pl.), varegi (pl.).

vil adj., s. v. ABJECT. INFAM. JOSNIC. MIȘEL. MIZERABIL. MÎRȘAV. NEDEMN. NELEGIUIT. NEMERNIC. NETREBNIC. TICĂLOS.

VILBROCHÉN s. *(TEHN.)* arbore cotit.

VILEGIATURÍST s. sezonist. *(~ veniți la mare.)*

VIN s. (arg.) mol, molán, moléte, motorínă.

vinár s. v. PODGOREAN. VITICULTOR.

VINÁRIȚĂ s. *(BOT.; Asperula odorata)* sînziene-de-pădure, (reg.) mama-pădurii.

vinárs s. v. RACHIU.

VÍNĂ s. **1.** abatere, culpabilitate, culpă, eroare, greșeală, păcat, vinovăție, (livr.) erés, (rar) prihănă, (înv. și reg.) teáhnă, (reg.) greș, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) cusúr, săbláznă, scandál, smîntă, smînteálă, (fig.) rătăcire, (înv. fig.) rătăceálă. *(~ lui e de gravitate minoră.)* **2.** imputare, imputație, învinuire, repros, (livr.) reprehensiúne, (prin Mold.) bănát, (înv.) prícină, prihănă. *(Nu i se poate aduce nici o ~.)* **3.** *(JUR.)* infracțiune. **4.** *(JUR.)* delict, (înv.) vegheátă.

VINĂRÍCI s. *(IST.)* vinărit. *(~ era o dare percepută în vin.)*

vinărici s. v. PODGOREAN. VITICULTOR.

VINĂRÍT s. *(IST.)* vinărici. *(~ era o dare percepută în vin.)*

vinărsár s. v. POVARNAGIU. VELNICER.

vinărsărie s. v. POVARNĂ. VELNIȚĂ.

vînchel s. v. COLȚAR. ECHER.

VINCI s. *(TEHN.)* cric, (pop.) vîrtéj, (Transilv.) șaitău.

vînci vb. v. BATE. BIRUI. CÎȘTIGA. IZBÎNDI. ÎNFRÎNGE. ÎNTRECE. ÎNVINGE.

VÍNDE vb. **1.** a desface, a plasa, (reg.) a petréce, (înv., în Transilv.) a cheltui. *(A ~ o marfă.)* **2.** a da. *(A ~ ceasul cu 1 000 de lei.)* **3.** (înv. și pop.) a neguța. *(E angrosist, cumpără și ~.)* **4.** a se căuta, a se cere, (înv.) a se întreba. *(O marfă care se ~.)* **5.** a se prostitua. *(O femeie care se ~.)* **6.** a-și trăda, (înv.) a-și haini, a-și prodosi. *(Și-a ~ patria.)*

vínde vb. v. DENUNȚA. PÎRÎ. RECLAMA. SPUNE.

VINDECÁ vb. *(MED.)* **1.** a (se) îndrepta, a (se) înfiripa, a (se) însănătoși, a (se) întrema, a (se) înzdrăveni, a (se) lecui, a (se) reface, a (se) restabili, a (se) ridica, a (se) tămădui, (latinism rar) a (se) sana, (pop. și fam.) a (se) drége, a (se) doftori, a (se) doftorici, (pop.) a (se) scula, (înv. și reg.) a (se) sănătoșa, a (se) tocmi, a (se) zdrăveni, (reg.) a (se) răzbuna, (Transilv.) a (se) citovi, (Mold.) a (se) priboli, (prin Olt., Ban. și Transilv.) a (se) zvidui, (înv.) a (se) remedia, a (se) vrăciui. *(S-a ~ după o lungă boală.)* **2.** a se cicatriza, a se închide. *(Rana s-a ~.)*

vindecá vb. v. SĂTURA.

VINDECÁBIL adj. *(MED.)* benign, curabil, ușor. *(Formă ~ a unei boli.)*

VINDECÁRE s. *(MED.)* **1.** îndreptare, înfiripare, însănătoșire, întremare, înzdrăvenire, lecuire, refacere, restabilire, ridicare, tămăduire, (pop.) sculáre, tămăduiálă, (înv.) sănătoșáre, tămăduínță, vraceváne. *(~ completă a bolnavului.)* **2.** cicatrizare, închidere. *(~ plăgii.)*

VINDECÁT adj. *(MED.)* **1.** îndreptat, înfiripat, însănătoșit, întremat, înzdrăvenit, lecuit, refăcut, restabilit, ridicat, tămăduit, (Mold.) priboiít, (înv.) sănătoșát. *(Om ~ după o gripă.)* **2.** cicatrizat, închis. *(Rană ~.)*

vindecătoáre s. v. USTUROIȚĂ.

VINDECĂTÓR adj. întremător, lecuitor, tămăduitor, (înv.) vrăciuitór. *(O cură ~.)*

vindecătór adj. v. CURATIV.

VINDECEÁ s. *(BOT.; Stachys officinalis)* (reg.) crețișór, sovîrvăriță, frunza-tăietúrii, iarba-tăietúrii, iarbă-de-rănă.

vindecúță s. v. USTUROIȚĂ.

VÍNDERE s. desfacere, plasare, vînzare, (înv.) débit. *(~ unei mărfi.)*

vinderél s. v. VINDEREU. VÎNTUREL.

VINDERÉU s. *(ORNIT.; Falco tinnunculus)* vînturel, (reg.) marinícă, șușugáie, vetrúșcă, vinderél, (prin Olt.) șurligáie.

vindíe s. v. INVITAT. MUSAFIR. OASPETE.

vindicatív adj. v. DUȘMĂNOS. RANCHIUNOS. RĂZBUNĂTOR.

VINERÍȚĂ s. *(BOT.; Ajuga reptans)* (livr.) lavrentínă, (reg.) tămîiță, vinețícă.

vineríță s. v. SULIMAN. TĂMÎIȚĂ.

vineriță-gálbenă s. v. TĂMÎIȚĂ-DE-CÎMP.

vínete s. pl. v. PETUNIE.

VINEȚEÁ s. *(BOT.; Centaurea cyanus)* albástrea, albástrică, albăstriță, vinețică, (reg.) ghióc, zglăvóc, floarea-grîului, floarea-păiului.

VINEȚEÁLĂ s. *(MED.)* echimoză, vînătaie, (înv.) vînătáre. *(Are o ~ la ochi.)*
vineţeálă s. v. ALBĂSTREALĂ. ULTRAMARIN.
vineţéle s. pl. v. SĂPUNELE. SCÎNTEIUȚĂ.
vineţí vb. v. ALBĂSTRI.
VINEȚÍCĂ s. *(BOT.)* **1.** *(Centaurea cyanus)* albăstrea, albăstrică, albăstriță, vinețea, (reg.) ghióc, zglăvóc, floarea-grîului, floarea-páiului. **2.** *vineţică-cu-lapte (Lactarius volemus)* = rîşcov, (reg.) rîşcovíţă, burete-dúlce, (Mold.) rîşcovél.
vineţícă s. v. HULUBIȚĂ. PÎINIȘOARĂ. SULIMAN. VINERIȚĂ.
vineţie s. v. ALBASTRU. ALBĂSTRIME. AZUR. CLARITATE. LIMPEZIME. SENIN. SENINĂTATE.
vineţít adj. v. ÎNVINEȚIT. VÎNĂT.
VINEȚÍU adj. (prin Transilv.) sédereș. *(De culoare ~.)*
VINGALÁC s. *(TIPOGR.)* culegar, culegău, (rar) colțár. compozitór.
vinicér s. v. NOIEMBRIE. SEPTEMBRIE.
VINIFICÁRE s. vinificație. *(Proces de ~.)*
VINIFICÁȚIE s. vinificare. *(Proces de ~.)*
VINIȘÓR s. vinuleț, vinuț. *(Un ~ de Drăgășani.)*
VÍNO interj. hai !, haide !, (înv.) ni ! *(~ încoace !)*
vino-ncoá(ee) s. v. SEX-APPEL.
vinós adj. v. AMEȚIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.
VINOVÁT adj. **1.** *(JUR.)* culpabil, (înv.) cúlpeș, greșít. *(Arestatul a fost găsit ~.)* **2.** blamabil, condamnabil, criticabil, neîngăduit, neonorabil, nepermis, regretabil, reprobabil, rușinos, urît, (livr.) reprehensíbil, (înv.) ocárnic, ocărîtór, rușinátór. *(O faptă ~.)*
vinovăţí vb. v. ACUZA. ÎNVINOVĂȚI. ÎNVINUÍ.
VINOVĂȚÍE s. abatere, culpabilitate, culpă, eroare, greșeală, păcat, vină, (livr.) erés, (rar) prihánă, (înv. și reg.) teáhnă, (reg.) greș, (Olt., Munt. și Mold.) ponós, (înv.) cusúr, săblázná, scandál, smíntă, sminteálă, (fig.) rătăcíre, (înv. fig.) rătăceálă. *(~ lui e de gravitate minoră.)*
vintilă s. v. LEASĂ.
VINTÍR s. *(PESCUIT)* vîrșă.
vîntre s. v. ABDOMEN. BURTĂ. DIAREE. DIZENTERIE. PÎNTECE.
vintre s. pl. v. MĂRUNTAIE.
vintreá s. v. PÎNZĂ. VELĂ.
vinţelér s. v. VIER.
vinuí vb. v. ACUZA. ÎNVINOVĂȚI. ÎNVINUI.
VINULÉȚ s. vinișor, vinuț. *(Un ~ de Drăgășani.)*
VINÚȚ s. vinișor, vinuleț. *(Un ~ de Drăgășani.)*
vinúţ s. v. SULIȚICĂ.
vioáră adj. v. CLAR. CRISTALIN. CURAT. LIMPEDE. PUR. TRANSPARENT.
VIOÁRĂ s. *(MUZ.)* scripcă, violină, (pop.) díblă, lăútă, (reg.) céteră.
vioára s. v. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.
vioară-de-noápte s. v. NOPTICOASĂ.
vioară-gálbenă s. v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA. VIOREA-GALBENĂ.
vioară-róșie s. v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA.
VIÓI adj. **1.** iute, sprinten, (rar) velóce, (înv.) pripélnic, (fig.) dezgheţát. *(Un om ~.)* **2.** ager, agil, isteț, iute, repede, sprinten, (reg.) zburátic. *(~ în mișcări.)* **3.** iute, sprinten, (livr.) alért. *(O mișcare ~.)* **4.** săltat, săltăreț, sprinten, zglobiu, (rar) săltátór. *(Zborul ~ al rîndunicii.)* **5.** însufleţit, viu, vivace. *(Tempo ~ de execuție a unei compoziții muzicale.)* **6.** drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprințar, zăpăcit, zbînțuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, zvinturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)* **7.** jucăuș, neastîmpărat. *(Ochi ~ ; privire ~.)*
VIOICIÚNE s. **1.** agerime, agilitate, iuțeală, repeziciune, sprinteneală, suplețe, ușurință, (astăzi rar) sprinteníe, (înv.) sprintinătáte. *(~ în mișcări.)* **2.** însufleţire, vivacitate. *(~ tempoului unei compoziții muzicale.)* **3.** neastîmpăr, voioșie, zburdălnicie, (rar) zburdáre, (înv.) zburdăciúne. *(Copil plin de ~.)* **4.** vervă, volubilitate. *(Vorbea cu o ~ inepuizabilă.)* **5.** animație, antren, însufleţire, (rar) vivacitáte, (fig.) viáță. *(O petrecere plină de ~.)*
VIÓL s. batjocorire, necinstire, siluire, violare, (înv.) sílă, (fig.) pîngărire. *(~ unei femei.)*
VIOLÁ vb. **1.** a batjocori, a necinsti, a silui, (Transilv.) a căzni, (înv.) a rușina, a sili, a spurca, (fig.) a pîngări. *(A ~ o femeie.)* **2.** a forța, a sparge, a strica, (înv.) a silnici. *(A ~ încuietoarea ușii.)* **3.** a batjocori, a necinsti, a pîngări, a profana, a spurca, (înv. și pop.) a prihăni. *(A ~ un loc considerat sfînt.)* **4.** a se abate, a călca, a contraveni, a încălca, a nesocoti, (înv.) a păși, a spărge, a stropși, a știrbi. *(A ~ legea.)*
VIOLÁRE s. **1.** batjocorire, necinstire, siluire, viol, (înv.) sílă, (fig.) pîngărire. *(~ unei femei.)* **2.** forțare, spargere, stricare. *(~ unei încuietori.)* **3.** batjocorire, necinstire, pîngărire, profanare, sacrilegiu, spurcare, (înv. și pop.) prihăníre. *(~ unui loc considerat sfînt.)* **4.** călcare, încălcare, nesocotire, (pop.) stricáre. *(~ a legii, a unei înțelegeri.)*
VIOLÁT adj. necinstit, siluit. *(Femeie ~.)*
violatór s. v. PÎNGĂRITOR. PROFANATOR, SILUITOR.
VIÓLĂ s. *(MUZ.)* alto.
viólă s. v. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.
violă-de-noápte s. v. NOPTICICĂ.
violă-de-prímăvară s. v. NOPTICOASĂ.
VIOLÉNT adj., adv. **1.** adj. agresiv, bătăios, brutal, coleric, dur, impulsiv, iute, nestăpînit, (fam. fig.) belicós. *(De ce ești atît de ~ ?)* **2.** adj., adv. aprig, aspru, barbar, brutal, cîinos, crîncen, crud, crunt, cumplit, feroce, fioros, hain, inuman, necruțător, neiertător, neîmblînzit, neînduplecat, neîndurat, neîndurător, nemilos, neomenos, neuman, rău, sălbatic, sîngeros, (livr.) sanguinár, (înv. și pop.)

năsîlnic, (înv. și reg.) **táre**, (reg.) **pogán**, (Mold. și Bucov.) **avân**, **hapsîn**, (înv.) **jestóc**, **neomenít**, **sanguínic**, **sălbăticós**, **sireáp**, (fig.) **dur**, **négru**. *(Om ~ ; se poartă ~.)* **3.** adj. **aprig**, **furtunos**, **impetuos**, **impulsiv**, **iute**, **înflăcărat**, **înfocat**, **năvalnic**, **nedomolit**, **nepotolit**, **nestăpînit**, **nestăvilit**, **sălbatic**, **tumultuos**, **vehement**, (fig.) **apríns**, **viforós**, **vijeliós**, **vulcánic**. *(Temperament ~.)* **4.** adj. **aprig**, **aspru**, **crîncen**, **crud**, **crunt**, **cumplit**, **încrîncenat**, **îndîrjit**, **înverșunat**, **neîmpăcat**, **nepotolit**, **sîngeros**, **vajnic**, (înv.) **crîncenít**, **táre**, (fig.) **încleștát**. *(O înfruntare ~.)* **5.** adj. **aprig**, **înverșunat**, **mare**, (fig.) **apríns**. *(Ceartă ~.)* **6.** adv. **brutal**, (înv.) **sălbăticește**. *(Îl apucă ~ de mînă.)* **7.** adj. **brutal**, **forțat**, **silnic**. *(Mijloace, măsuri ~.)* **8.** adj. **furios**, (fig.) **turbát**. *(O ieșire ~.)* **9.** adj. **aspru**, **brutal**, **greu**, **tare**, (fig.) **dur**.[1] *(Vorbe ~.)* **10.** adj. **vehement**, **viguros**, **virulent**. *(Un protest ~.)* **11.** adj. **chinuitor**, **intens**, **puternic**, **străpungător**, **viu**, (fig.) **ascuțít**, **sfredelitór**. *(Durere ~.)* **12.** adj. **acut**, **adînc**, **ascuțit**, **intens**, **mare**, **pătrunzător**, **profund**, **puternic**, **viu**. *(O suferință morală ~.)* **13.** adj. **aprig**, **cumplit**, **groaznic**, **înfiorător**, **înfricoșător**, **îngrozitor**, **nebun**, **sălbatic**. *(O pasiune ~ îl mănîna.)* **14.** adj. **aprig**, **intens**, **mare**, **puternic**, **strașnic**, **tare**, **zdravăn**. *(Un vînt ~.)* **15.** adj. **intens**, **izbitor**, **strident**, **tare**, **țipător**, (rar) **strigătór**. *(Culori, nuanțe ~.)*

violentá vb. v. CONSTRÎNGE. FACE. FORȚA. OBLIGA. SILI.

violentáre s. v. CONSTRÎNGERE. FORȚARE. OBLIGARE. SILIRE.

VIOLÉNȚĂ s. **1.** agresivitate, brutalitate, duritate, impulsivitate, nestăpînire. *(O ~ temperamentală.)* **2.** asprime, barbarie, brutalitate, cruzime, ferocitate, neîndurare, neomenie, răutate, sălbăticie, vitregie, (rar) nemílă, nemilostívire, (pop.) **cîinie**, **cîinoșénie**, (înv. și reg.) **năsîlnicie**, (înv.) **crînceníe**, **cruzíe**, **cumpliciúne**, **cumplíre**, **grozăvíe**, **neomenire**, **răiciúne**, **sălbătăcíme**, **sălbăticiúne**, **sirepíe**, **varvaríe**, (fig.) **duritáte**. *(~ purtării cuiva.)* **3.** constrîngere, forță, silă, silnicie, (livr.) **servitúte**, (Ban.) **sălăbărie**, (înv.) **nevóie**, **potrivnicíe**, **silință**, **silnicíre**, **strînsoáre**, (fig.) **presiúne**. *(Bunuri obținute prin ~.)* **4.** vehemență, virulență. *(Un discurs de o mare ~.)* **5.** impetuozitate, înfocare, vehemență. *(Se apără, ripostează cu ~.)*

violénță s. v. STRIDENȚĂ.

VIOLÉT adj., s. liliachiu, mov, violiu, (livr.) **lilá** (invar.), (rar) **stînjeníu**. *(De culoare ~.)*

VIOLÉTĂ s. *(BOT.; Viola odorata)* **toporaș**, **viorea**, (rar) **violă**, (reg.) **călțunáș**, **cîrligél**, **cocoșél**, **garoáfă**, **găurea**, **micsándră**, **micșunea**, **nemțoáică**, **tămîioáră**, **vioáră**, **floare-domneáscă**, **flori-mărúnte** (pl.), **flori-mărunțéle** (pl.), **zambilă-de-cîmp**.

VIOLÍNĂ s. *(MUZ.)* **scripcă**, **vioară**, (pop.) **díblă**, **lăută**, (reg.) **céteră**.

VIOLONCÉL s. *(MUZ.)* **cello**.

VIOLONÍST s. **lăutar**, **scripcar**, **viorist**, (pop.) **diblár**, (Transilv. și Maram.) **ceteráș**, (prin Transilv.) **highidíș**, (prin vestul Transilv.) **gréț**, (depr.) **scîrțác**.

VIORÉÁ s. *(BOT.)* **1.** *(Viola odorata)* **toporaș**, **violetă**, (rar) **violă**, (reg.) **călțunáș**, **cîrligél**, **cocoșél**, **garoáfă**, **găurea**, **micsándră**, **micșuneá**, **nemțoáică**, **tămîioáră**, **vioáră**, **floare-domneáscă**, **flori-mărúnte** (pl.), **flori-mărunțéle** (pl.), **zambilă-de-cîmp**. **2.** *(Viola alpina)* **toporaș**, **viorică**, (reg.) **micșunea-de-múnte**. **3.** *(Viola hirta)* (reg.) **micșuneá**, **tămîioáră**, **toporáși** (pl.). **4.** ***viorele sălbatice*** *(Viola canina)* = (reg.) **colțunii-pópii** (pl.). **5.** ***viorea-galbenă*** *(Cheirantus cheiri)* = **micsandră**, **micșunea**, (reg.) **foáltine** (pl.), **șibói**, **levcoaie-gálbenă**, **vioară-gálbenă**. **6.** *(Scilla bifolia)* (rar) **scíla** (art.), (reg.) **mereoáră**, **zambílă**.

vioreá s. v. RUJĂ. TĂMÎIOARĂ.

viorea-de-noápte s. v. NOPTICOASĂ.

viorea-róșie s. v. MICSANDRĂ. MICȘUNEA.

violéle s.pl.v. POPILNIC.

VIORÍCĂ s. *(BOT.; Viola alpina)* **toporaș**, **viorea**, (reg.) **micșunea-de-múnte**.

VIORÍST s. **lăutar**, **scripcar**, **violonist**, (pop.) **diblár**, (Transilv. și Maram.) **ceteráș**, (prin Transilv.) **highidíș**, (prin vestul Transilv.) **gréț**, (depr.) **scîrțác**. *(E ~ într-un taraf.)*

VIORÍU adj., s. **liliachiu**, **mov**, **violet**, (livr.) **lilá** (invar.), (rar) **stînjeníu**. *(De culoare ~.)*

VÍPERĂ s. *(ZOOL.; Vipera berus)* **năpîrcă**, (înv. și reg.) **aspídă**, (reg.) **șarpe-ciónt**, **șarpe-ciúng**, **șarpe-scúrt**, **șarpe-veninát**.

viperínă s. v. IARBA-ȘARPELUI.

vípie s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FEBRĂ. FIERBINȚEALĂ. FRIGURI. MIEZ. MIJLOC. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. PUTERE. TEMPERATURĂ. TOI. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

vipt s. v. ALIMENT. BUCATE. HRANĂ. MÎNCARE. RECOLTĂ. ROD.

VIPÚȘCĂ s. **1.** lampas. **2.** paspoal.

vir s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

VIRÁ vb. a cîrmi, a coti, (rar) a cîrmui, (pop.) a cîrni, (Mold.) a cotigi, (înv.) a șovăi. *(~ vehiculul.)*

VIRÁJ s. **1.** cîrmire, cîrmit, cotire, cotit, virare, virat, (pop.) cîrnire, cîrnit. *(~ al unui vehicul.)* **2.** (concr.) cotitură, curbă. *(La ~ lasă vehiculul mai încet.)*

viraneá s. v. MAIDAN. TEREN VIRAN.

VIRÁRE s. cîrmire, cîrmit, cotire, cotit, virat, virat, (pop.) cîrnire, cîrnit. *(~ a unui vehicul.)*

VIRÁT s. cîrmire, cîrmit, cotire, cotit, virat, virare, (pop.) cîrnire, cîrnit. *(~ al unui vehicul.)*

VIRDÁRE s. *(ORNIT.; Picus viridis)* (reg.) **ciocănitoáre**, **svărdáică**, **ghionoaie-vérde**, **horoi-vérde**.

virdáre s. v. CIOCĂNITOARE. GHIONOAIE.

víreș s. v. SÎNGERETE.

VIRGÍN adj. **1.** candid, cast, feciorelnic, fecioresc, inocent, neprihănit, nevinovat, pudic, virginal, (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(Un suris ~.)* **2.** neexplorat. *(Pădure ~.)* **3.** necultivat, neexploatat, nelucrat. *(Vaste terenuri ~ în Africa.)*

virgin adj. v. CURAT. INTACT. ÎNTREG. NATIV. NEAMESTECAT. NEATINS. NEÎNCEPUT. PUR.

VIRGINÁL adj. candid, cast, feciorelnic, fecioresc, inocent, neprihănit, nevinovat, pudic, virgin. (înv.) nestricát, prost, vérgur, (fig.) curát, imaculát, neîntinát, nepătát, pur, seráfic, (înv. fig.) neatíns, preacurát. *(Un suris ~.)*

VIRGÍNĂ adj., s. **1.** adj. castă, fecioară, neprihănită, (înv.) întreágă, (fig.) imaculátă. *(O tînără ~.)* **2.** s. fată, fecioară, (înv.) vérgură. **3.** s. *(ASTRON.;* art.) Fecioara (art.). *(~ este o constelație zodiacală.)*

VIRGINITÁTE s. **1.** castitate, cinste, feciorie, neprihănire, nevinovăție, (pop.) fetíe, (fig.) curățénie, (înv. fig.) curățíe. *(Și-a păstrat ~.)* **2.** candoare, castitate, feciorie, inocență, neprihănire, nevinovăție, pudicitate, pudoare, (înv.) smerénie, verguríe, (fig.) curățénie, imaculáre, neîntináre, puritáte, (înv. fig.) curățíe. *(~ zîmbetului ei.)*

VIRGLORIÁN s., adj. *(GEOL.)* anisian.

VÍRGULĂ s. *(LINGV.)* (Transilv.) cómă.

VIRÍL adj. **1.** *(BIOL.)* bărbătesc, masculin. *(Caractere ~.)* **2.** energic, impetuos, viguros. *(Manifestare ~.)*

VIRILITÁTE s. **1.** bărbăție, masculinitate. *(De o ~ pregnantă.)* **2.** (rar) potență. *(~ unui tînăr.)*

VIRNÁNȚ s. *(BOT.; Ruta graveolens)* rută.

VIRTUÁL adj. posibil, potențial, probabil. *(Cîștigător ~ al unei competiții.)*

VIRTUALITÁTE s. posibilitate, potențialitate, probabilitate. *(~ cîștigării competiției.)*

VIRTUOZITÁTE s. măiestrie. *(Pianistul demonstrează o ~ deosebită.)*

VIRTÚTE s. calitate, însușire, (rar) bun. *(Caracterul lui e o ~ de preț.)*

VIRULÉNT adj. vehement, viguros, violent. *(Un protest ~.)*

VIRULÉNȚĂ s. vehemență, violență. *(Un discurs de o mare ~.)*

VIS s. **1.** contemplație, meditație, reverie, visare. *(Cufundat în ~.)* **2.** aspirație, dor, dorință, năzuință, poftă, pornire, rîvnă, tendință, (rar) năzuire, rîvnire, (reg.) năduleálă, (înv.) năslíre, năslitúră, rîvnitúră. *(~ de a face ceva util.)*

VISÁ vb. **1.** a medita. *(Toată ziua ~ la . . .)* **2.** a (se) vedea. *(Se și ~ în fruntea unui regiment.)* **3.** a bănui, a crede, a ghici, a gîndi, a-și imagina, a-și închipui, a întrezări, a presupune, a prevedea, a socoti, a ști, (rar) a prevesti, (înv. și reg.) a nădăi, (reg.) a chibzui, a probălui, (fig.) a mirosi. *(Cine ar fi ~ că se va întîmpla astfel?)* **4.** a aspira, a dori, a jindui, a năzui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a tinde, a ținti, a urmări, a viza, (rar) a stărui, (înv. și reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. și Mold.) a bărăni, (înv.) a aținti, a báte, a jelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să fie un geniu.)*

VISÁRE s. contemplație, meditație, reverie, vis. *(Cufundat în ~.)*

VISĂTÓR adj. **1.** contemplativ, contemplator, meditativ. *(Fire ~.)* **2.** romantic, (peior.) romanțiós. *(Spirit ~.)*

VISCEROPTÓZĂ s. *(MED.)* splanhnoptoză.

VÍSCOL s. *(MET.)* vifor, viforniță, viscoleală, (pop.) viforeálă, (înv. și reg.) spărgău, (prin Ban.) vicodól, (Mold. și Bucov.) vicolitúră, (Bucov.) vicólniță, (Transilv.) vócot.

VISCOLEÁLĂ s. vifor, viforniță, viscol, (pop.) viforeálă, (înv. și reg.) spărgău, (prin Ban.) vicodól, (Mold. și Bucov.) vicolitúră, (Bucov.) vicólniță, (Transilv.) vócot.

VISCOLÍ vb. **1.** a viforî. *(Afară ~.)* **2.** a spulbera. *(Vîntul ~ zăpada.)* **3.** a troieni. *(Vîntul ~ zăpada.)*

VISCOLÍT adj. **1.** spulberat. *(Zăpadă ~.)* **2.** troienit. *(Zăpadă ~.)*

VISCOLÓS adj. viforos. *(O iarnă, o vreme ~.)*

vistavói s. v. ORDONANȚĂ.

VISTIÉR s. *(IST.)* vistiernic. *(~ administra vistieria țării.)*

vistiér s. v. VISTIERIE.

VISTIERÍE s. *(IST.)* **1.** tezaur, (înv.) cúlă, hazná, tezaurariát, cămară domnească. *(În ~ se păstra averea țării.)* **2.** (înv.) vistiér. *(~ era instituția care administra tezaurul țării.)*

vistierie s. v. VISTIERNICIE.

VISTIÉRNIC s. *(IST.)* vistier. *(~ administra vistieria țării.)*

VISTIERNICÍE s. *(IST.)* (înv.) vistierie. *(~ era demnitatea vistiernicului.)*

VÍȘIN s. *(BOT.)* vișin-sălbatic *(Prunus fructicosa)* = vișinel, cireș-de-Bărăgan, cireș-pitic; *vișin turcesc (Prunus mahaleb)* = mahaleb, (reg.) antép, mălín.

vișinắp s. v. VIȘINATĂ.

VIȘINÁTĂ s. (înv.) vișinắp, vișneác. *(A băut o ~.)*

vișină-de-múnte s. v. SISINEI.

VIȘINÉL s. *(BOT.; Prunus fructicosa)* cireș-de-Bărăgan, cireș-pitic, vișin-sălbatic.

VIȘINÍU adj. purpuriu, (rar) purpurós, (pop.) conabíu, (înv. și reg.) marmanziu, porfiríu, purpurát. *(De culoare ~.)*

vișlă s. v. BRAC. PREPELICAR.

vișneác s. v. VIȘINATĂ.

VÍTAL adj. **1.** adînc, capital, considerabil, crucial, decisiv, esențial, fundamental, hotărîtor, important, însemnat, organic, primordial, profund, radical, serios, structural, substanțial, (livr.) cardinál, majór, nodál, (rar) teméinic. *(Prefaceri ~.)* **2.** indispensabil, neapărat, necesar, nedispensabil. *(Condiții ~ pentru viață.)*

VITALITÁTE s. dinamism, energie, forță, impetuozitate, putere, robustețe, tărie, vigoare, vlagă, (livr.) potență, (pop.) vînjoșénie, vînjoșíe, virtoșíe, voinicíe, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. și Ban.) snágă, (înv.) sfórță, tărîme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)*

VITAMÍNĂ s. *(BIOL., CHIM., FARM.) vitamina* B_1 = aneurină; *vitamina* B_2 = riboflavină; *vitamina* B_6 = adermină, piridoxină, tiamină; *vitamina* B_{12} = ciancobalamină, coba-

amină ; *vitamina C* = acid ascorbic ; *vitamina D_2* = calciferol, ergocalciferol ; *vitamina E* = tocoferoi ; *vitamina H* = biotină ; *vitamina H_1* = acid paraaminobenzoic ; *vitamina P* = citrină ; *vitamina PP* = nicotinamidă.

VÍTĂ s. *(ZOOL.)* (înv. și reg.) mărhă, (Transilv. și Bucov.) mărháie, (înv.) suréc.

VITEÁZ adj., s. **1.** adj. brav, curajos, cutezător, dîrz, inimos, îndrăzneț, neînfricat, semeț, (livr.) intrepid, petulánt, temerár, (rar) bărbát, (înv. și pop.) voiníc, (înv.) hrăbór, neînfricoșát. *(Un oștean ~.)* **2.** s. erou, (înv. și pop.) voiníc. *(A căzut în luptă ca un ~.)* **3.** adj. bărbătesc, curajos, vitejesc, (reg.) bărbătós. *(Faptă ~.)* **4.** s. *(IST.)* (înv.) curteán, slujitór. *(Soldații din garda unor domnitori se numeau ~.)*

VITEJÉSC adj. **1.** bărbătesc, curajos, viteaz, (reg.) bărbătós. *(Faptă ~.)* **2.** eroic, glorios, strălucit, (pop.) voinicésc. *(Luptă ~.)*

VITEJÉȘTE adv. bărbătește, curajos, eroic, (pop.) voinicéște. *(S-a luptat ~.)*

viteji vb. v. HAIDUCI.

VITEJÍE s. bărbăție, bravură, curaj, eroism, neînfricare, (pop.) voinicíe. *(~ cuiva în luptă.)*

vitejie s. v. HAIDUCIE.

VITÉZĂ s. **1.** iuțeală, rapiditate, repeziciune, (livr.) celeritáte, (rar) velocitáte. *(~ de deplasare a unui mobil.)* **2.** fugă, goană, zbor. *(Mergi în ~ la el și adu-l aici.)* **3.** grabă, iuțeală, rapiditate, repezeală, repeziciune, zor, (rar) grăbíre, (înv. și pop.) repejúne. *(A făcut ceva în ~.)*

VITICULTÓR s. podgorean, (rar) viér, (reg.) vinár, vinărici. *(E ~ de profesie.)*

vitráj s. v. GEAMLÎC.

VÎTREG adj. **1.** adoptiv. *(Tată ~.)* **2.** (reg.) mășter. *(Surori ~.)* **3.** defavorabil, nefavorabil, nepotrivit, neprielnic, potrivnic, (înv. și pop.) nepriinciós. *(Condiții ~ de dezvoltare.)*

vîtreg adj. v. CRUD. HAIN. IMPLACABIL. NECRUȚĂTOR. NEIERTĂTOR. NEÎNDUPLECAT. NEÎNDURĂTOR. NEMILOS. NEMILOSTIV.

VITREGÍE s. **1.** asprime, barbarie, brutalitate, cruzime, ferocitate, neîndurare, neomenie, răutate, sălbăticie, violență, (rar) nemílă, nemilostivíre, (pop.) ciínie, ciinoșénie, (înv. și reg.) năsilnicíe, (înv.) crîncenie, cruzíe, cumpliciúne, cumplíre, grozăvíe, neomenire, răiciúne, sălbătăcíme, sălbăticiúne, sirepíe, varvaríe, (fig.) duritáte. *(~ purtării cuiva.)* **2.** adversitate, ostilitate, potrivnicie, vrăjmășie. *(~ vremurilor.)*

VITRÍNĂ s. galantar. *(~ unei prăvălii.)*

VITRIÓL s. *(CHIM.)* acid sulfuric.

vitriol-albástru s. v. SULFAT DE CUPRU.

VITRÓS adj. sticlos. *(Cu aspect ~.)*

VITROZITÁTE s. sticlozitate. *(~ unei structuri geologice.)*

vituperá vb. v. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CLEVETI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. PONEGRI.

vița-córcilor s. v. LĂSNICIOR.

vița-evréilor s. v. LĂSNICIOR.

VÍȚĂ s. **1.** *(BOT.; Vitis)* vie. *(Frunză de ~ ; plantează ~.)* **2.** *(BOT.)* **viță-de-vie** *(Vitis vinifera, riparia* etc.*)* = (reg.) acríd, loáză, poámă. **3.** *(BOT.)* **viță sălbatică** *(Vitis hederacea)* = (rar) viță de Canáda, (pop.) viță puturoásă, (reg.) aguridár. **4.** *(BOT.)* coardă. *(Butucul de vie are mai multe ~.)* **5.** neam, semințe, spiță, (livr.) **stírpe**, (Transilv.) porodíță, (înv.) rod, soi, stépenă. *(Oameni de aceeași ~.)* **6.** familie, neam, (livr.) **stírpe**, (astăzi rar) semințíe, (înv. și pop.) **sămînță**, (înv. și reg.) semințénie, tăláie, (Mold. și Transilv.) pojíjie, (înv.) feméie, rúdă, rudénie. *(S-a adunat cu toată ~ lui.)* **7.** coborîtor, descendent, odrasiă, progenitură, scoborîtor, urmaș, vlăstar, (pop. și fam.) prăsílă, (înv. și reg.) rămășiță, (prin Transilv.) porodíță, (înv.) mărădíc, rod, sămînță, semințénie, semințíe, următór. *(~ de domn.)*

víță s. v. ȘUVIȚĂ.

viță-álbă s. v. CURPEN.

viță de Canáda s. v. VIȚĂ SĂLBATICĂ.

viță-neágră s. v. FLUIERĂTOARE.

viță puturoásă s. v. VIȚĂ SĂLBATICĂ.

VIȚEÁ s. vițică.

VIȚELÁR s. *(BOT.; Anthoxanthum odoratum)* (reg.) pălciánă, părángină, iarbă-mirositoáre.

vițelár s. v. MORMOLOC.

viței-de-máre s. v. FOCĂ. MORSĂ.

VIȚÍCĂ s. viței.

viționán s. v. ȘUVIȚĂ.

vițós adj. v. FLOCOS. LĂȚOS. MIȚOS. PĂROS.

VIU adj. **1.** (înv. și pop.) trăitór, viețuitór. *(Ființe ~.)* **2.** însuflețit. *(Oameni ~ și oameni morți.)* **3.** *(MED.)* deschis, necicatrizat, nevindecat, sîngerînd. *(Rană ~.)* **4.** (pop.) vérde. *(Plante ~ și plante uscate.)* **5.** intens, mare, puternic, strălucitor, tare. *(O lumină ~.)* **6.** intens, strălucitor, (fig.) aprins. *(Culori ~.)* **7.** puternic, tare. (franțuzism) criánt, (fig.) aprins. *(O nuanță ~ a unei culori.)* **8.** chinuitor, intens, puternic, străpungător, violent, (fig.) ascuțit, sfredelitór. *(Durere fizică ~.)* **9.** acut, adînc, ascuțit, intens, mare, pătrunzător, profund, puternic, violent. *(O suferință morală ~.)* **10.** adînc, intens, mare, profund, puternic. *(O impresie, o emoție ~.)* **11.** intens, puternic, (fig.) aprins, arzător, fierbínte, înflăcărat, înfocát, pasionát. *(O dorință ~.)* **12.** însuflețit, vioi, vivace. *(Tempo ~ de execuție a unei bucăți muzicale.)* **13.** febril, intens, încordat, însuflețit. *(Ritm ~ de muncă.)* **14.** animat, însuflețit. *(O discuție ~.)* **15.** etern, nemuritor, nepieritor, nesfîrșit, neuitat, perpetuu, veșnic, (livr.) sempitérn, (înv.) neapús, pururélnic, nesăvîrșit, (fig.) nestíns. *(O amintire ~.)* **16.** actual, proaspăt. *(O amintire mereu ~.)* **17.** evocativ, evocator, expresiv, nuanțat, pitoresc, plastic, pregnant, semnificativ, sugestiv, (fig.) colorát. *(O descriere ~.)*

viu s. v. MIEZ. MIJLOC. PUTERE. TOI.

VIVÁCE adj., adv. **1.** adj. însuflețit, vioi, viu. *(Tempo ~ de execuție a unei bucăți muzicale.)* **2.** adv. *(MUZ.)* spiritoso. **3.** adj. *(BOT.)* peren, (rar) perénic. *(Plantă ~.)*

VIVACITÁTE s. însufleţire, vioiciune. *(~ tempoului unei compoziţii muzicale.)*

vivacitáte s. v. ANIMAŢIE. ANTREN. ÎNSUFLEŢIRE. VIOICIUNE.

VÍVAT interj. trăiască !, ura !

vívat s. v. ACLAMAŢII. OSANALE. OVAŢII. TOAST. URALE.

VIZÁ vb. **1.** a ochi, a ţinti, (rar) a aţinti, (pop.) a chiti, (reg.) a ţeli, a ţelui, (înv.) a chiorî, a însemna. *(A ~ un obiectiv, înainte de a trage.)* **2.** a se raporta, a se referi. *(Cele arătate ~ următoarea problemă . . .)* **3.** a aspira, a dori, a jindui, a năzui, a pofti, a pretinde, a rîvni, a tinde, a ţinti, a urmări, a visa, (rar) a stărui, (înv. şi reg.) a năsli, (reg.) a năduli, (prin Transilv. şi Mold.) a bărăni, (înv.) a aţinti, a bâte, a ţelui, a nădăjdui. *(Nu ~ să . . .)*

VIZÁRE s. ochire, ochit, ţintire. *(~ unui obiectiv de atins.)*

VIZAVÍ adv. (Transilv.) pédri, (prin Transilv.) sémbe. *(A trecut ~.)*

viză gálbenă s. v. ŞIP.

VIZÉTĂ s. vizieră, vizor. *(Se uită prin ~.)*

VIZÍBIL adj. **1.** văzut. *(Un obiectiv ~.)* **2.** clar, evident, flagrant, incontestabil, izbitor, învederat, limpede, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, pregnant, vădit, (livr.) manifést, (fig.) marcât. *(Semne ~ de boală.)* **3.** accentuat, evident, marcat, pronunţat, reliefat. *(Vorbea cu un ~ accent străin.)*

VIZIBILITÁTE s. vedere. *(~ redusă din cauza ceţii.)*

VIZIÉRĂ s. **1.** cozoroc, (reg. şi glumeţ) streaşină, (prin Ban.) şild, (Transilv. şi Maram.) şimlédăr, (Transilv. şi Bucov.) şirm. *(~ a şepcii, a chipiului.)* **2.** vizetă, vizor. *(Se uită prin ~ uşii.)*

VIZIONÁ vb. a privi, a urmări, a vedea. *(A ~ un film la televizor.)*

VIZIONÁR adj. prevestitor, profetic, (livr.) sibilic, sibilín, sibilínic, (înv.) prorocésc. *(Afirmaţii ~.)*

VIZÍR s. armaş, sici. *(~ la arşic, în jocul de arşice.)*

VIZIRÁT s. *(IST.)* (înv.) viziríe, vizirlíc. *(~ era demnitatea vizirului.)*

viziríe s. v. VIZIRAT.

vizirlíc s. v. VIZIRAT.

VIZITÁ vb. **1.** a (se) vedea. *(Ne ~ în fiecare săptămînă.)* **2.** (pop.) a cerca, a cerceta, (reg.) a petréce, (înv.) a socoti. *(A ~ mai multe oraşe.)*

vizitatór s. v. INVITAT. MUSAFIR. OASPETE.

VÍZITĂ s. **1.** (rar) ospeţie, (înv. şi reg.) vedére, (turcism înv.) musafereá, (fam., adesea peior.) musafirlíc. *(A se duce în ~ la . . .)* **2.** *(MED.)* control. *(~ medicală.)*

VIZITÍU s. **1.** birjar, surugiu, (înv. şi reg.) sechiráş, (reg.) droşcár, (Transilv.) cóciş, (înv.) mînáş, veturín. *(~ la o trăsură de piaţă.)* **2.** *(ASTRON.;* art.) (reg.) ocólul (art.), surugíul (art.), trăsúra (art.), ţárcul (art.), carul-lui-Dumnezéu.

VIZIÚNE s. **1.** imagine, înfăţişare, reprezentare, (înv.) vedénie, (fig.) icoánă, oglíndă. *(~ unor vremuri apuse.)* **2.** apariţie, arătare, duh, fantasmă, fantomă, nălucă, nălucire, năzărire, spectru, spirit, stafie, strigoi, umbră, vedenie, (înv. şi pop.) năluciturá, năzăritură, (pop.) iázmă, morói, (reg.) arătánie, necurăţénie, páter, (Ban.) năhoádă, (Mold. şi Bucov.) vídmă, (înv.) vedére, záre. *(O ~ în noapte.)* **3.** chip, imagine, spectru, umbră, vedenie. *(~ morţii se arată.)* **4.** perspectivă. *(Are o ~ clară asupra dezvoltării economice.)* **5.** concepţie, convingere, gînd, idee, judecată, opinie, orientare, părere, principiu, vedere, (livr.) convicţiúne. *(O ~ sănătoasă asupra . . .)*

VIZÓR s. vizetă, vizieră. *(Se uită prin ~ uşii.)*

VIZUÍNĂ s. bîrlog, cuib, culcuş, sălaş, (reg.) cobîrlău, cóvru, míşină, vizuníe, (prin Ban.) cîrtóg, (prin Transilv.) scorciób, (prin Ban.) viezuríme, viezurínă. *(~ a unui animal sălbatic.)*

vizuníe s. v. BÎRLOG. CUIB. CULCUŞ. SĂLAŞ. VIZUINĂ.

vîj s. v. BĂTRÎN. MOŞ. MOŞNEAG.

vîjí vb. v. POTRIVI. VENI.

VÎJÎÍ vb. **1.** a fluiera, a şuiera, a vui, (rar) a zbîrnîi, (Transilv.) a şoväi. *(Vîntul ~ prin hornuri.)* **2.** a piui, a şuiera, a ţiui, (reg.) a ţistui. *(Glonţul i-a ~ pe la ureche.)*

vîjíi vb. v. BÎZÎI. DUDUI. VUI. ZBÎRNÎI. ZÎZÎI. ZUMZĂI.

VÎJÎIÁLĂ s. şuier, şuierare, şuierat, şuierătură, vîjîire, vîjîit, vîjîitură, vuiet. *(~ vîntului.)*

VÎJÎÍRE s. şuier, şuierare, şuierat, şuierătură, vîjîială, vîjîit, vîjîitură, vuiet. *(~ vîntului.)*

vîjîit adj. v. AMEŢIT. BĂUT. BEAT. CHERCHELIT. ÎMBĂTAT. TURMENTAT.

VÎJÎÍT s. **1.** şuier, şuierare, şuierat, şuierătură, vîjîială, vîjîire, vîjîitură, vuiet. *(~ vîntului.)* **2.** piuit, piuitură, şuierat, şuierătură, ţiuit, ţiuitură, vîjîitură, (rar) piuiálă. *(~ glonţului.)*

VÎJÎITOÁRE s. zbîrniitoare, (pop.) pîriitoáre, (prin Ban.) zvîrnáică. *(~ la zmeul de hîrtie.)*

VÎJÎITÓR adj. **1.** şuierător. *(Un vînt ~.)* **2.** piuitor, şuierător, ţiuitor. *(Zgomot ~.)*

VÎJÎITÚRĂ s. **1.** şuier, şuierare, şuierat, şuierătură, vîjîială, vîjîire, vîjîit, vuiet. *(~ vîntului.)* **2.** piuit, piuitură, şuierat, şuierătură, ţiuit, ţiuitură, vîjîit, (rar) piuiálă. *(~ glonţului.)*

vîlcán s. v. AVAT.

vîlcă s. v. GÎLCĂ. UMFLĂTURĂ.

VÎLCEÁ s. *(GEOGR.)* vîlcică. *(O ~ puţin adîncă.)*

vîlceág s. v. RĂSPLATĂ. RECOMPENSĂ.

vîlced adj. v. ÎNVINEŢIT. VÎNĂT.

vîlcezí vb. v. ÎNVINEŢI.

VÎLCÍCĂ s. *(GEOGR.)* vîlcea. *(O ~ puţin adîncă.)*

vîlfă s. v. MAG. VRĂJITOR.

vîlsán s. v. AVAT.

VÎLTOÁRE s. bulboacă, bulboană, ochi, valvîrtej, vîrtej, volbură, (rar) scoc, (reg.) bulbúc, ciúlniță, dîlboánă, sfrédel, șipot, toáncă, vîrtecúș, (Transilv. și Ban.) dălbînă, (Olt. și Transilv.) dórnă, (prin Munt.) știói, (prin Transilv. și Maram.) știbloáncă, (Mold., Bucov. și Transilv.) știoálnă, (Bucov., Transilv. și Mold.) știulboánă, (Transilv., Ban. și Olt.) toáie, (Ban.) vir, (înv.) smîrc. *(~ a unei ape curgătoare.)*

viltoáre s. v. PIUĂ.

vilváie s.v. FLĂCĂRAIE. PARĂ. PĂLĂLAIE. PÎRJOL. VĂPAIE. VÎLVĂTAIE. VÎLVOARE.

vilva-pădúrii s. v. MAMA-PĂDURII.

VÎLVĂ s. **1.** agitație, frămîntare, tulburare, zarvă. *(Din nimic s-a stîrnit o ~.)* **2.** senzație, (fam.) furóri (pl.), (fig.) zgómot. *(Știrea a produs ~.)* **3.** (fig.) ecóu, răsúnet. *(~ produsă de descoperirea făcută.)*

vîlvă s. v. ALAI. FAIMĂ. FAST. NOTORIETATE. POMPĂ. PRESTIGIU. RENUME. REPUTAȚIE. VAZĂ.

vîlvăráie s. v. FLĂCĂRAIE. PARĂ. PĂLĂLAIE. PÎRJOL. VĂPAIE. VÎLVĂTAIE. VÎLVOARE.

VÎLVĂTÁIE s. flăcăraie, pară, pălălaie, pîrjol, văpaie, vîlvoare, (rar) pălăláică, (pop.) bóbot, bobotáie, (reg.) pălălăiálă, vîlváie, vîlváráie, (prin vestul Transilv.) bábură, (Olt.) bălbălău. *(O imensă ~ de la incendiu.)*

VÎLVOÁRE s. flăcăraie, pară, pălălaie, pîrjol, văpaie, vîlvătaie, (rar) pălăláică, (pop.) bóbot, bobotáie, (reg.) pălălăiálă, vîlváie, vîlváráie, (prin vestul Transilv.) bábură, (Olt.) bălbălău. *(O imensă ~ de la incendiu.)*

VÎLVÓI adj. ciufulit, deranjat, neîngrijit, zbîrlit, (livr.) hirsút, (pop. și fam.) burzuluít, (înv. și reg.) străflocát, (reg.) borz, borzós, buhós, buhuiát, vîlvoiát, zbîrlóg, zborșit, (Mold. și Bucov.) dupurós, (vestul Transilv.) spérlă, (Ban. și sud-vestul Transilv.) sperlít, (fam. și depr.) nețesălát. *(Cu părul ~.)*

vîlvoiát adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

VÎNÁ vb. a prinde, (înv.) a vînători. *(A ~ iepuri.)*

vînă vb. v. PESCUI. PRINDE.

VÎNÁR s. bucar, curar, (reg.) gurúră, hamút, cureaua vînării. *(~ este o parte a hamului.)*

VÎNÁRE s. prindere, vînat. *(A început sezonul de ~ a păsărilor.)*

vînáre s. v. VÎNAT. VÎNĂTOARE.

VÎNÁT s. **1.** prindere, vînare. *(A început sezonul de ~ al păsărilor.)* **2.** vînătoare, (rar) vînáre, (înv.) vînătorie, vînățíe. *(A plecat la ~.)*

VÎNĂ s. **1.** *(ANAT.)* venă, (prin Mold.) sfîrc. **2.** *vînă de bou* = (prin Mold.) salamástră. **3.** *(GEOL.)* filon. *(O ~ de aur.)* **4.** *(GEOL.)* pînză. *(O ~ de apă freatică.)* **5.** dungă, nervură, striație. *(Marmură cu ~e.)*

vînă s. v. CARTILAJ. GAMBĂ. LIGAMENT. ERVURĂ. PULS. TENDON. ZGÎRCI.

VÎNÁT adj. **1.** (înv. și pop.) pătlăginíu, (Munt.) civít. *(De culoare ~.)* **2.** învinețit, (înv. și reg.) vinețít, (reg.) vîlced. *(Are obrazul ~ de la lovitură.)* **3.** învinețit, livid, verde. *(~ la față de mînie.)* **4.** sur. *(Cal ~.)*

VÎNĂTÁIE s. *((MED.)* echimoză, vinețeală, (înv.) vînătáre. *(Are o ~ la ochi.)*

vînătáre s. v. ECHIMOZĂ. VINEȚEALĂ. VÎNĂTAIE.

VÎNĂTĂ s. *(BOT.; Solanum melongena)* pătlăgea, (reg.) gódină.

VÎNĂTOÁRE s. vînat, (rar) vînáre, (înv.) vînătorie, vînățíe. *(A plecat la ~.)*

VÎNĂTÓR s. (astăzi rar) prinzătór, (rar) pușcáș, (prin Transilv. și Bucov.) pușcătór. *(~ de vulpi.)*

VÎNĂTORÉSC adj. cinegetic. *(Trofeu ~.)*

vînători vb. v. PRINDE. VÎNA.

vînătorie s. v. VÎNAT. VÎNĂTOARE.

vînățíe s. v. VÎNAT. VÎNĂTOARE.

VÎNJ s. *(BOT.; Ulmus effusa)* velniș, (reg.) ulm.

vînj s. v. DINAMISM. ENERGIE. FORȚĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEȚE. TĂRIE. VELNIȘ. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

VÎNJÓS adj. **1.** puternic, robust, solid, tare, viguros, voinic, zdravăn, (pop.) țeápăn, vînós, vîrtós, (reg.) puterós, putút, socolán, (Ban. și Transilv.) pogán, (înv.) potént, putinciós, spătoș, (fig.) vérde. *(Om ~.)* **2.** legat, robust, solid, viguros, voinic, zdravăn. *(Un trup ~.)*

vînjoșá vb. v. FORTIFICA. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNTĂRI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. RECONFORTA. REFACE. RESTABILI. TONIFICA.

vînjoșénie s.v. DINAMISM. ENERGIE. FORȚĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEȚE. TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

vînjoșíe s. v. DINAMISM. ENERGIE. FORȚĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEȚE, TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

vînós adj. v. PUTERNIC. ROBUST. SOLID. TARE. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

VÎNT s. *(FIZIOL.)* gaz, pîrț, (pop.) bășínă, fisliálă, (prin Bucov. și Maram.) tîrtîită, (fam.) pam.

vîntăráie s. v. FURTUNĂ. VIFOR. VIJELIE.

VÎNTICÉL s. *(MET.)* vîntișor, vîntuleț. *(Sufla un ~ cam rece.)*

VÎNTIȘÓR s. *(MET)* vînticel, vîntuleț. *(Sufla un ~ cam rece.)*

vîntoáie s. v. FURTUNĂ. VIFOR. VIJELIE.

vîntoásă s. v. FURTUNĂ. TROMBĂ. VIFOR. VIJELIE. VÎRTEJ.

vîntoáse s. pl. v. IELE.

vîntós adj. v. FURTUNOS. VIFOROS. VIJELIOS.

VÎNTULÉȚ s. *(MET.)* vînticel, vîntișor. *(Sufla un ~ cam rece.)*

vîntul négru s. v. AUSTRU.

VÎNTURÁ vb. **1.** *(AGRON.)* a **triora.** *(~ semințele cu triorul.)* **2.** a împrăștia, a risipi, a spulbera, (înv.) a spîrcui. *(A-i ~ pe dușmani în cele patru zări.)* **3.** a se perinda, a se succeda. *(Multă lume se ~ pe acolo.)* **4.** a colinda, a cutreiera, a parcurge, a străbate, (pop. și fam.) a bâte, (pop.) a călca, a ocoli, a petréce, (înv. și reg.) a răzbâte, (înv.) a plimba, (rar fig.) a treiera. *(~ pe rînd orașele și satele.)*

vînturá vb. v. BATE. SUFLA. TRECE.

vînturár s. v. EVANTAI.

VÎNTURÁRE s. *(AGRON.)* vînturat, (rar) vînturătură. *(~ grîului.)*

vînturáșcă s. v. TRIOR. VÎNTURĂTOARE.

VÎNTURÁT s. *(AGRON.)* vînturare, (rar) vînturătură. *(~ grîului.)*

VÎNTURÁTIC adj. flușturatic, fluturatic, frivol, neserios, ușuratic, zvînturat, zvînturatic, (livr.) futil, (pop.) spulberátic, (reg.) zărpălátic, zburátic, zburdálnic, (Mold.) sprințár, zbrehúi, (înv.) vînturós. *(Un bărbat ~).*

vînturá-lúme s. v. AVENTURIER.

VÎNTURĂTOÁRE s. *(AGRON.)* **1.** trior, (prin Bacov.) șpiț, (Transilv. și Maram.) vînturáșcă. **2.** morișcă.

vînturătór s. v. AVENTURIER.

vînturătúră s. v. PLEAVĂ. VÎNTURARE. VÎNTURAT.

vînturá-țára s. v. AVENTURIER.

VÎNTURÉL s. *(ORNIT.; Falco tinnunculus)* vinderel, (reg.) marinícă, șușugáie, vetrúșcă, vinderél, (prin Olt.) șurligáie.

vînturéle s. pl. v. DEDIȚEI.

vînturós adj. v. FLUȘTURATIC. FLUTURATIC. FRIVOL. FURTUNOS. NESERIOS. UȘURATIC. VIFOROS. VIJELIOS. VÎNTURATIC. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

VÎNZÁRE s. **1.** desfacere, plasare, (înv.) débit. *(~ unei mărfi.)* **2.** dever, (pop. și fam.) alișveriș. *(N-a prea avut ~ astăzi.)* **3.** trădare, (înv.) prodiție, prodosie. *(~ de patrie.)*

VÎNZÁTOR adj., s. **1.** adj., s. trădător, (înv.) proditór, prodót. *(~ de patrie.)* **2.** s. iudă, trădător. *(Ești un ~, amice!)*

vînzoálă s. v. AGITAȚIE. ANIMAȚIE. COLCĂIALĂ. FOIALĂ. FOIRE. FORFOTĂ. FORFOTEALĂ. FRĂMÎNTARE. FURNICARE. MIȘCARE. MIȘUIALĂ. MIȘUNARE. ROIALĂ. VIERMUIALĂ. VIERMUIRE.

vînzoleálă s. v. AGITAȚIE. ANIMAȚIE. COLCĂIALĂ. FOIALĂ. FOIRE. FORFOTĂ. FORFOTEALĂ. FRĂMÎNTARE. FURNICARE. MIȘCARE. MIȘUIALĂ. MIȘUNARE. ROIALĂ. VIERMUIALĂ. VIERMUIRE.

vînzolí vb. v. AGITA. COLCĂI. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. MIȘUI. MIȘUNA. ROI. VIERMUI.

vîreát adj. v. BĂLȚAT. DUNGAT. TĂRCAT. VĂRGAT.

vîreá s. v. DUNGĂ. LINIE. VARGĂ.

VÎRCOLÁC s. *(MITOL. POP.)* pricolici.

vîrcolác s. v. STAFIE. STRIGOI.

VÎRF s. **1.** *(GEOGR.)* creastă, creștet, culme, pisc, (rar) obîrșie, (înv. și reg.) sîmceá, (reg.) piscán, spic, tígvă, titílă, vîrváre, (Transilv.) picúi, (Mold., Transilv. și Maram.) țiclău, (înv.) suíș. *(Alpiniștii au ajuns pe ~ muntelui.)* **2** bot, cap, capăt, cioc. *(~ al unui obiect ascuțit.)* **3.** cap, capăt, extremitate. *(~ bastonului.)* **4.** buric. *(Și-a fript ~ degetelor.)* **5.** *(COR.)* poantă. *(Dansează pe ~uri.)* **6.** *(BOT.)* *vîrf vegetativ* = con vegetativ.

vîrfuít adj. v. ASCUȚIT. ȚUGUIAT.

VÎRFULÉȚ s. *(GEOGR.)* pisculeț, piscușor, vîrfușor, (reg.) piscotéi.

VÎRFUȘÓR s. *(GEOGR.)* pisculeț, piscușor, vîrfuleț, (reg.) piscotéi.

vîrhóvnic s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

VÎRÍ vb. **1.** a băga, a introduce. *(~ mîna în apă, cheia în broască.)* **2.** a băga, a introduce, a pune. *(~ vinul în damigeană, găina în traistă.)* **3.** a băga, a introduce, a trece. *(~ ața prin urechea acului.)* **4.** a se băga, a intra, a se introduce. *(S-a ~ în spărtura din zid.)* **5.** a băga, a împlînta, a înfige, (rar) a implanta, (înv. și reg.) a petréce. *(A ~ cuțitul în el.)* **6.** a băga, a îndesa, a înfunda, a trage. *(~ căciula pe cap.)* **7.** a se băga, a se îmbulzi, a se îndesa, a se înghesui, a se îngrămădi. *(Nu vă ~ așa în mine!)* **8.** a băga, a închide, a pune. *(Îl ~ la arest.)* **9.** a se amesteca, a se băga, a interveni. *(Nu s-a ~ în discuțiile noastre.)* **10.** a se angaja, a se băga, a intra, a se încadra, a se tocmi, (pop.) a se învoi, a mérge, a se năimi, a se prínde, a veni, (prin Mold. și Bucov.) a se apuca. *(S-a ~ argat la un moșier.)* **11.** a băga, a investi, a plasa. *(Cît capital a ~ în această afacere?)*

VÎRÍCIÓS adj. băgăcios, băgăreț, înfigăreț. *(E prea ~!)*

VÎRÍRE s. **1.** băgare, băgat, introducere, vîrît. *(~ cheii în broască.)* **2.** băgare, băgat, introducere, punere, vîrît. *(~ vinului în sticle.)* **3.** băgare, băgat, introducere, trecere, vîrît. *(~ ței prin urechea acului.)* **4.** băgare, intrare, introducere, vîrît. *(~ lui prin spărtura zidului.)* **5.** implîntare, înfigere. *(~ cuțitului în cineva.)*

VÎRÍT s. **1.** băgare, băgat, introducere, vîrîre. *(~ cheii în broască.)* **2.** băgare, băgat, introducere, punere, vîrîre. *(~ vinului în sticle.)* **3.** băgare, băgat, introducere, trecere, vîrîre. *(~ ței prin urechea acului.)* **4.** băgare, intrare, introducere, vîrîre. *(~ lui prin spărtura zidului.)*

vîrlán s. v. GRINDEL. MOLAN.

vîrláv adj. v. BUCĂLAI. BUCĂLAT. DOLOFAN. DURDULIU. GRĂSAN. GRĂSULIU. GRĂSUȚ. PLIN. ROTOFEI. ROTUND.

vîrligoáință s. v. ZVÎRLUGĂ.

vîrlúgă s. v. ZVÎRLUGĂ.

vîrstá vb. v. DUNGA. TĂRCA. VĂRGA.

vîrsta de mijloc s. v. EVUL MEDIU.

vîrstát adj. v. BĂLȚAT. DUNGAT. TĂRCAT. VĂRGAT.

VÎRSTĂ s. **1.** etate, (înv. și reg.) timp, (înv.) crescút. *(Ce ~ ai?)* **2.** (pop.) seamă. *(Copii de ~ lui.)*

vîrstă s. v. BRÎU. BUCHET. DUNGĂ. LINIE. MĂNUNCHI. ŞUVIŢĂ. VARGĂ. VECHIME.

VÎRSTNIC adj. bătrîn, (înv. şi reg.) vechi. *(Un om ~.)*

vîrstnic adj. v. MAJOR.

vîrstnicie s. v. MAJORAT. MAJORITATE. PUBERTATE.

VÎRŞĂ s. *(PESCUIT)* vintir.

vîrtecáp s. v. CAPÎNTORTURĂ.

vîrtecúş s. v. BULBOACĂ. BULBOANĂ. OCHI. VALVÎRTEJ. VÎLTOARE. VÎRTEJ. VOLBURĂ.

VÎRTÉJ s. 1. bulboacă, bulboană, ochi, valvîrtej, vîltoare, volbură, (rar) scoc, (reg.) bulbúc, ciúlniţă, dîlboánă, sfrédel, şipot, toáncă, vîrtecúş, (Transilv. şi Ban.) dălbînă, (Olt. şi Transilv.) dórnă, (prin Munt.) şiói, (prin Transilv. şi Maram.) ştibloáncă, (Mold., Bucov. şi Transilv.) ştioálnă, (Bucov., Transilv. şi Mold.) ştiulboánă, (Transilv., Ban. şi Olt.) toáie, (Ban.) vir, (înv.) smîrc. *(~ al unei ape curgătoare.)* 2. trombă, (rar) sul. *(Un ~ de vînt.)* 3. *(FIZ.)* turbion. 4. coloană, sul, trîmbă, (pop.) vólbură. *(Un ~ de praf.)* 5. trombă, (pop.) vîntoásă. *(S-a ridicat un ~ imens de zăpadă.)* 6. *(MED.)* ameţeală, vertij, (înv.) scútură. *(A simţit un ~.)* 7. *(TEHN.)* val. *(~ de care se atîrnă găleata la fîntînă.)* 8. *(TEHN.)* căpătîi, (reg.) felehért. *(~ la perinocul căruţei.)* 9. *(TEHN.)* (Transilv. şi Mold.) şurúb. *(~ la piatra morii.)* 10. *(TEHN.)* (reg.) şurúb, (Ban. şi Transilv.) şaitău. *(~ de strîns doagele.)* 11. *(BOT.)* *vîrtejul-pămîntului (Pedicularis verticillata)* = (reg.) păduchér, păduchérniţă.

vîrtéj s. v. COCÎRLĂ. CRIC. CRIVALĂ. DULAP. LEAGĂN. MACARA. MANIVELĂ. POSADĂ. POSTEUCĂ. SCHIMBĂTOARE. SCRÎNCIOB. VINCI.

vîrteji vb. v. ÎNVÎRTEJI. ÎNVOLBURA. ZBATE.

vîrtejitór adj. v. AMEŢITOR.

vîrtejós adj. v. AMEŢITOR.

vîrtejuí vb. v. ÎNVÎRTEJI. ÎNVOLBURA. ZBATE.

vîrtejuíre s. v. ÎNVÎRTEJIRE. ÎNVOLBURARE. ZBATERE.

VÎRTÉLNIŢĂ s. depănătoare, (pop.) răşchitór, sucálă, (reg.) létcă, roátă, rotán, (înv.) sfîrleáză. *(~ pentru firele de lînă.)*

vîrtilói s. v. DULAP. LEAGĂN. SCRÎNCIOB.

vîrtojít adj. v. ÎNTĂRIT. ÎNVÎRTOŞAT. SOLIDIFICAT.

vîrtós adj. v. COMPACT. DENS. DUR. DURABIL. FIX. IMOBIL. ÎNDESAT. NECLINTIT. NEMIŞCAT. PUTERNIC. REZISTENT. RIGID. ROBUST. SOLID. TARE. TENACE. TRAINIC. ŢEAPĂN. VIGUROS. VÎNJOS. VOINIC. ZDRAVĂN.

VÎRTÓS adj., adv. 1. adj. consistent, dens, solid, tare. *(O mămăligă ~.)* 2. adj. concentrat, tare. *(Vin ~.)* 3. adv. bine, intens, puternic, tare, zdravăn. *(Plouă ~.)* 4. adv. mult, zdravăn. *(Bea ~.)*

vîrtós adv. v. EXTREM. FOARTE. TARE.

vîrtoşie s. v. CONSISTENŢĂ. DINAMISM. ENERGIE. FORŢĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEŢE. SOLIDITATE. TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

vîrtúte s. v. DINAMISM. ENERGIE. FORŢĂ IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEŢE. TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

vîrváre s. v. CREASTĂ. CREŞTET. CULME. PISC. VÎRF.

VÎSC s. *(BOT.; Loranthus europaeus)* mărgăritar, (reg.) mărgărít.

vîsc-de-ápă s. v. PENIŢĂ.

vîsc-de-múnte s. v. SMIRDAR.

VÎSCÓS adj. 1. (rar) semilichíd. *(Cu aspect ~.)* 2. clcios, lipicios. *(Substanţă ~.)* 3. clcios, gelatinos, mucos. *(Secreţie ~.)*

vîslăriu s. v. BARCAGIU. LOPĂTAR. LUNTRAŞ. VÎSLAŞ.

VÎSLÁŞ s. barcagiu, lopătar, luntraş, (rar) vîslitór, (înv.) vîsláriu. *(~ la Dunăre.)*

VÎSLĂ s. lopată, ramă, (reg.) babáică, opácă, opácină, (Bucov., Transilv. şi Ban.) şúflă. *(Ambarcaţie cu ~e.)*

vîslă s. v. LOPATĂ. MĂNUNCHI.

VÎSLÍ vb. a lopăta, (rar) a canota, a rama, (reg.) a luntri. *(A ~ pe lac.)*

VÎSLÍRE s. lopătare, vîslit.

VÎSLÍT s. lopătare, vîslire.

vîslitór s. v. BARCAGIU. LOPĂTAR. LUNTRAŞ. VÎSLAŞ.

vîşcá vb. v. AGITA. CLĂTINA. CLINTI. COLCĂI. DEPLASA. FOI. FORFOTI. FRĂMÎNTA. FURNICA. MIŞCA. MIŞUI. MIŞUNA. MUTA. ROI. URNI. VIERMUI.

VÎZDOÁGĂ s. *(BOT.; Tagetes erecta* şi *patula)* crăiţă, (reg.) boánce (pl.), bófte (pl.), budiánă, ocheşéle (pl.), săscúţă, schiliculíţe (pl.), ţigăncúşe (pl.).

vîzdoágă s. v. GAROAFĂ.

VLĂGĂ s. dinamism, energie, forţă, impetuozitate, putere, robusteţe, tărie, vigoare, vitalitate, (livr.) poténţă, (pop.) vînjoşénie, vînjoşie, virtoşie, voinicie, (reg.) mau, vînj, vlástă, (Munt., Olt. şi Ban.) snágă, (înv.) sfórţă, tăríme, vîrtúte, vlávie, (fig.) sévă. *(Dă dovadă de o ~ inepuizabilă.)*

vlágă s. v. AVERE. AVUT. AVUŢIE. BOGĂŢIE. BUN. MIJLOACE. SITUAŢIE. STARE.

vlástă s. v. DINAMISM. ENERGIE. FORŢĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEŢE. TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

vlávie s. v. DINAMISM. ENERGIE. FORŢĂ. IMPETUOZITATE. PUTERE. ROBUSTEŢE. TĂRIE. VIGOARE. VITALITATE. VLAGĂ.

vlădícă s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. DOMN. DOMNITOR. EPISCOP. MONARH. STĂPÎNITOR. SUVERAN. VODĂ. VOIEVOD.

vlădicésc adj. v. DIECEZAN. DOMNESC. EPARHIAL. EPISCOPAL. VOIEVODAL.

vlădície s. v. CÎRMUIRE. CONDUCERE. DIECEZĂ. DIRIGUIRE. DOMNIE. EPARHIE. EPISCOPAT. EPISCOPIE. GUVERNARE. STĂPÎNIRE.

VLĂGUÍ vb. **1.** a epuiza, a extenua, a frînge, a istovi, a seca, a secătui, a sfîrși, a slei, a stoarce, a zdrobi, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămorî, (fig.) a súge. *(Munca continuă l-a ~.)* **2.** a (se) moleși, a (se) muia, (fig.) a (se) fleșcăi. *(Efortul l-a ~.)*

VLĂGUÍRE s. epuizare, extenuare, istoveală, istovire, secătuire, sfîrșeală, slăbiciune, sleire, surmenaj, surmenare, (înv. și reg.) slăbie, (înv. livr.) marásm. *(Stare fizică de totală ~.)*

VLĂGUÍT adj. **1.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrșit, sleit, stors, trudit, zdrobit, (Mold.) batojit, (prin Munt.) tihobit, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la antrenament.)* **2.** moleșit, muiat. *(Se simte ~.)*

vlăguitór adj. v. EPUIZANT. EXTENUANT. ISTOVITOR. OBOSITOR. TRUDNIC.

VLĂJGÁN s. găligan, lungan, (pop. și fam.) măgădán, măgădău, zdragón, (pop.) zăplán, (prin Bucov.) bangău, (Mold. și Bucov.) cobliżán, zăblău, (prin Olt.) jarcaléte, (prin Munt.) schirlopán. *(E un ~ cît toate zilele.)*

VLĂSTÁR s. **1.** *(BOT.)* lăstar, mladă, mlădiță, smicea, (înv. și pop.) odrăslă, (reg.) loază, mlădoácă. *(~ de salcie.)* **2.** copil, odraslă, progenitură, (pop. și fam.) prăsílă, (înv.) năștere. *(Ásta e ~ lui.)* **3.** coborîtor, descendent, odraslă, progenitură, scoborîtor, urmaș, viță, (pop. și fam.) prăsílă, (înv. și reg.) rămășiță, (prin Transilv.) porodiță, (înv.) mărădic, rod, sămînță, semințénie, semințíe, următór. *(~ de domn.)*

vleg s. v. PEPENE.

vlog s. v. AFLUENȚĂ. AFLUX. AGLOMERAȚIE. GRĂMĂDEALĂ. ÎMBULZEALĂ. ÎNGHESUIALĂ. ÎNGRĂMĂDEALĂ. ÎNVĂLMĂȘEALĂ.

VOAL s. văl, (reg.) hóbot, procóv, sovón, tulbént, zaímf, (prin Transilv. și Bucov.) balț, (Transilv.) șláier. *(~ de mireasă.)*

VOALÁ vb. **1.** a ascunde, a masca. *(Norii ~ lumina soarelui.)* **2.** a (se) împăienjeni, a (se) încețoșa, a (se) înnegura, a (se) păienjeni, a (se) tulbura, (reg.) a (se) pupăza. *(Privirea, vederea i se ~.)* **3.** *(FOTO)* a se înnegri. *(Filmul s-a ~.)* **4.** a se estompa. *(Vocea i s-a ~.)*

VOALÁRE s. **1.** ascundere, mascare. *(~ luminii soarelui de către nori.)* **2.** împăienjenire, încețoșare, păienjenire, (prin Transilv. și Ban.) prevește álă. *(~ privirii, a vederii.)* **3.** *(FOTO)* înnegrire. *(~ clișeului.)* **4.** estompare. *(~ vocii.)*

VOALÁT adj. **1.** *(FOTO)* înnegrit. *(Clișeu ~.)* **2.** estompat. *(Voce ~.)*

VOALÉTĂ s. (prin Ban. și prin Transilv.) sălíe. *(Pălărie de damă cu ~.)*

voávă s. v. PĂNUȘĂ.

VOCABULÁR s. *(LINGV.)* **1.** lexic. *(~ unei limbi.)* **2.** dicționar, lexicon, (înv.) cóndică, cuvîntár, vorbár. *(~ de termeni tehnici.)* **3.** glosar, lexic. *(Publicarea unui ~ regional.)* **4.** terminologie. *(Lucrarea conține un ~ medical bogat.)*

vocábulă s. v. CUVÎNT. TERMEN. VORBĂ.

VOCÁLĂ s. *(FON.)* (înv.) glásnică, sunătoáre. *(Consoane și ~.)*

VOCATÍV s. *(GRAM.)* (înv.) chemătoáre.

VOCÁȚIE s. aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, (livr.) propensiúne, (pop.) trágere, (înv.) aplecăciúne, plecáre. *(Și-a demonstrat din plin ~ pentru . . .)*

VÓCE s. **1.** cuvînt, glas, grai, gură, (livr.) verb, (pop.) límbă, (reg.) boáce, (înv.) rost. *(Încă nu i-am auzit ~.)* **2.** glas, timbru, ton, (pop.) viers. *(Avea o ~ gravă, plăcută.)*

VOCIFERÁ vb. a răcni, a striga, a țipa, a urla, a zbiera. *(Ia nu mai ~ așa, că te aud!)*

vociferánt adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

vócot s. v. VIFOR. VIFORNIȚĂ. VISCOL. VISCOLEALĂ.

VÓDĂ s. cîrmuitor, conducător, domn, domnitor, monarh, stăpînitor, suveran, voievod, (astăzi rar) stăpín, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădică, (fig.) cîrmáci. *(Ștefan, marele ~ al Moldovei.)*

vodeásă s. v. DOAMNĂ.

voduleásă s. v. DOAMNĂ.

VÓGĂ s. modă. *(Așa era ~.)*

VOI pron. dumneavoastră. *(Veniți și ~ cu noi?)*

VOÍ vb. **1.** a dori, a jindui, a pofti, a rîvni, a vrea, (înv.) a deșidera, a iubi, a jelui, a poftisi. *(De multă vreme ~ să se odihnească.)* **2.** a cere, a dori, a pofti, a vrea. *(Ochii văd, inima ~.)* **3.** a dori, a-i plăcea, a pofti, a vrea. *(Rămîi cu cine ~.)* **4.** a cere, a pretinde, a vrea. *(Iată ce ~ eu de la voi; cît ~ pe ceas?)* **5.** a accepta, a admite, a consimți, a se învoi, a primi, a vrea. *(~ să fii soția mea?)*

VOIÁJ s. călătorie, deplasare, drum, (înv.) plimbáre, úmblet. *(Un ~ lung și obositor.)*

VOIAJÁ vb. a călători, a umbla, (rar) a drumui, (înv.) a străbici. *(Pe unde n-a ~?)*

VOIAJÁT adj. călătorit, umblat. *(Om ~.)*

VOIAJÓR s., adj. **1.** s. călător, pasager. *(Un ~ din autobuz.)* **2.** adj. călător. *(Porumbel ~.)*

VÓIE s. **1.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțămînt, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voință, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Nu se face nimic fără ~ lui.)* **2.** autorizație, îngăduință, permisiune. *(~ dată cuiva de a face ceva.)* **3.** putere, voință, *(Cu de la sine ~.)* **4.** chef, dispoziție, dorință, gust, plac, plăcere, poftă, voință, vrere, (pop.) vrútă, (înv.) deșiderat, ogód, poftire, poftít, poftitúră, rîvnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)* **5.** dispoziție, toane (pl.), (reg.) duși (pl.). *(~ bună sau rea a cuiva.)*

voiéștniță s. v. IZMĂ. MENTĂ.

VOIEVÓD s. cîrmuitor, conducător, domn, domnitor, monarh, stăpînitor, suveran, vodă, (astăzi rar) stăpín, (înv. și pop.) oblăduitór, (înv.) biruitór, crai, gospodár, gospodín, ocîrmuitór, purtătór, vlădică, (fig.) cîrmáci. *(Ștefan cel Mare, ~ al Moldovei.)*

voievód s. v. CAP. CĂPETENIE. COMANDANT. CONDUCĂTOR. MAI-MARE. ȘEF.

VOIEVODÁL adj. domnesc, (înv.) góspod, stăpînésc, vlădicésc. *(Palatul ~; sceptru ~.)*

voievodeásă s. v. DOAMNĂ.

vóinea s. v. LOGODNIC.

VOINÍC adj. **1.** puternic, robust, solid, tare, viguros, vînjos, zdravăn, (pop.) țeapăn, vînós, vîrtós, (reg.) puterós, putút, socolán, (Ban. și Transilv.) pogán, (înv.) potént, putinciós, spătoș, (fig.) vérde. *(Om ~.)* **2.** masiv, planturos, voluminos, zdravăn. *(O femeie ~.)* **3** corpolent, solid, trupeș. *(Excesiv de ~.)* **4.** legat, robust, solid, viguros, vînjos, zdravăn. *(Un trup ~.)*

voiníc adj. v. BRAV. CURAJOS. CUTEZĂTOR. DÎRZ. INIMOS. ÎNDRĂZNEȚ. NEÎNFRICAT. SEMEȚ. VITEAZ.

voiníe s. v. EROU. FECIOR. FLĂCĂU. MILITAR. OSTAȘ. OȘTEAN. SOLDAT. TÎNĂR. VITEAZ.

voinicár s. v. SALBĂ-MOALE. VONICER.

VOINICEÁSCĂ s. *(SPORT)* trîntă.

voinicél s. v. VARGA-CIOBANULUI.

voinicése adj. v. CAZON. EROIC. GLORIOS. MILITAR. MILITĂRESC. OSTĂȘESC. SOLDĂȚESC. STRĂLUCIT. VITEJESC.

VOINICÉȘTE adv. puternic, tare, zdravăn. *(Trage ~ de funie.)*

voinicéște adv. v. BĂRBĂTEȘTE. CURAJOS. EROIC. VITEJEȘTE.

voinicí vb. v. BATE. HAIDUCI. LUPTA. RĂZBOI.

voinicícă s. v. USTUROIȚĂ.

voinicíe s. v. ARMATĂ. BĂRBĂȚIE. BRAVURĂ. CURAJ. CUTEZANȚĂ. DINAMISM. DÎRZENIE. ENERGIE. EROISM. FORȚĂ. HAIDUCIE. IMPETUOZITATE. ÎNCUMETARE. ÎNDRĂZNEALĂ. MILITĂRIE. NEÎNFRICARE. PUTERE. ROBUSTEȚE. SEMEȚIE. TĂRIE. TEMERITATE. VIGOARE. VITALITATE. VITEJIE. VLAGĂ.

VOÍNȚĂ s. **1.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțămînt, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voie, vrere, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concúrs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Nu se face nimic fără ~ lui.)* **2.** putere, voie. *(Cu de la sine ~.)* **3.** decizie, hotărîre. *(Prin ~ părților.)* **4.** chef, dispoziție, dorință, gust, plac, plăcere, poftă, voie, vrere, (pop.) vrútă, (înv.) deșiderát, ogód, poftíre, poftít, poftitúră, rîvnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)*

VOIÓS adj. **1.** bucuros, mulțumit, satisfăcut, vesel. *(Se duce ~ la lucru.)* **2.** vesel, (livr.) joviál, (rar) rîzărét, rîzătór, (pop.) tivilichíu, (înv. și reg.) sămărît, (reg.) chefós, veselós, (Transilv.) vigán, (înv.) libovít, rîzăciós, rîzínd, véget. *(Fire ~.)*

VOIOȘÍE s. **1.** veselie, (livr.) jovialitáte, (înv.) veselitúră. *(Era de o ~ contaminantă.)* **2.** neastîmpăr, vioiciune, zburdălnicie, (rar) zburdáre, (înv.) zburdăciúne. *(Copil plin de ~.)*

voioșniță-de-albíni s. v. MELISĂ. ROINIȚĂ.

VOÍT adj., adv. deliberat, intenționat, liberconsimțit, (rar) precugetát. *(O acțiune ~; a procedat ~ astfel.)*

voít s. v. JUDEȚ. ȘOLTUZ.

VOLÁN s. (înv.) falbală, mangét. *(~ la o rochie.)*

VOLÁNT adj. **1.** mobil. *(Serviciu ~; bibliotecă ~.)* **2.** detașabil. *(Foaie ~.)*

VOLATÍL adj. (rar) volatilizábil. (înv.) spirtós. *(Substanță ~.)*

VOLATILIZÁ vb. *(FIZ.)* a (se) evapora, a (se) vaporiza. *(Lichidul s-a ~.)*

volatilizá vb. v. DISPĂREA. PIERI.

volatilizábil adj. v. VOLATIL.

VOLATILIZÁRE s. *(FIZ.)* evaporare, vaporizare, (rar) vaporizație. *(~ unui lichid.)*

volatilizáre s. v. DISPARIȚIE. PIEIRE.

VOLATILIZÁT adj. *(FIZ.)* evaporat, vaporizat. *(Un lichid ~.)*

VÓLBURĂ s. **I.** bulboacă, bulboană, ochi, valvîrtej, viltoare, vîrtej, (rar) scoc, (reg.) bulbúc, ciúlniță, dîlboánă, sfrédel, sípot, toáncă, vîrtecúș, (Transilv. și Ban.) dîlbînă, (Olt. și Transilv.) dórnă, (prin Munt.) șiói, (prin Transilv. și Maram.) știbloáncă, (Mold., Bucov. și Transilv.) știoálnă, (Bucov., Transilv. și Mold.) știulboánă, (Transilv., Ban. și Olt.) toáie, (Ban.) vîr, (înv.) smîre. *(~ a unei ape curgătoare.)* **II.** *(BOT.)* **1.** *(Convolvulus arvensis)* rochița-rîndunélei, rochița-rîndunícii, (pop.) poponéț, (reg.) cămașa-lui-Dumnezéu, cămașa-Maicii-Dómnului, poala-rîndunícii, rochia-rîndunélei, rochița-păsărícii, rochița-păsărúicii, (prin Munt. și Olt.) răcoréle (pl.). **2.** *volbură mare (Convolvulus sepium* și *silvaticus)* = (reg.) cupa-văcii.

vólbură s. v. COLOANĂ. CUPA-VACII. SUL. TRÎMBĂ. VÎRTEJ. ZOREA.

volburós adj. v. ÎNVÎRTEJIT. ÎNVOLBURAT.

VOLCAMÉRIE s. *(BOT.; Volkameria fragrans)* (rar) vólgă.

VÓLEI s. *(SPORT)* volei-bal.

VÓLEI-BAL s. *(SPORT)* volei.

vólgă s. v. VOLCAMERIE.

VOLITÍV adj. volițional. *(Manifestare ~.)*

VOLIȚIONÁL adj. volitiv. *(Manifestare ~.)*

vólnic adj. v. ABUZIV. ARBITRAR. AUTONOM. CHEMAT. COMPETENT. DESPOTIC. EXCESIV. INDEPENDENT. ÎNDREPTĂȚIT. LIBER. NEATÎRNAT. SAMAVOLNIC. SAMAVOLNICESC. SILNIC. SUVERAN.

volnicí vb. v. ACCEPTA. ADMITE. CANONI. CĂZNI. CHINUI. CONCEPE. DEZROBI. ELIBERA. EMANCIPA. FORȚA. FRĂMÎNTA. ÎNGĂDUI. LIBERA. MUNCI. NECĂJI. OSTENI. PERMITE. RĂBDA. SALVA. SCĂPA. SCOATE. SFORȚA. SILI. STRĂDUI. SUFERI. SUPORTA. TOLERA. TRUDI. ZBATE. ZBUCIUMA.

volnicíe s. v. ACORD. APROBARE. ASENTIMENT. AUTONOMIE. AUTORITATE. AVIZ. CALITATE. CAPACITATE. CĂDERE. COMPETENȚĂ. CONSIMȚĂMÎNT. CONSIMȚIRE. DESTOINICIE. DREPT. INDEPEN-

DENȚĂ. ÎNCUVIINȚARE. ÎNDREPTĂȚIRE. ÎNGĂDUINȚĂ. ÎNVOIALĂ. ÎNVOIRE. LIBERTATE. NEATÎRNARE. PERMISIUNE. PREGĂTIRE. PRICEPERE. SERIOZITATE. SUVERANITATE. VALOARE. VOIE. VOINȚĂ. VREDNICIE. VRERE.

voltinél s. v. RUTIȘOR.

VOLÚBIL adj. comunicativ, expansiv, prietenos, sociabil, (rar) sociál, vorbitór, (înv.) soțiós, (fig.) deschís. *(O fire ~.)*

VOLUBILITÁTE s. vervă, vioiciune. *(Vorbea cu o ~ inepuizabilă.)*

VOLÚM s. **I. 1.** capacitate, mărime. *(~ al unui pahar.)* **2.** capacitate, cubaj. *(~ al unei incinte.)* **3.** capacitate, gabarit. *(Autocamion cu ~ mare.)* **4.** dimensiune, (fam.) gabarít. *(X are un ~ apreciabil.)* **5.** amploare, forță, intensitate. *(Are o voce de un ~ impresionant.)* **6.** cantitate. *(Necesită un mare ~ de muncă.)* **II. 1.** tom. *(Carte în mai multe ~.)* **2.** carte, lucrare, operă, scriere, tipăritură, tom, (livr.) op. *(Un ~ de poezii.)*

VOLUMÁȘ s. cărticea, cărticică, (rar) cărțișoáră, cărțulíe. *(Un ~ de poezii.)*

VOLUMINÓS adj. **1.** cuprinzător, încăpător, mare. *(Un recipient ~.)* **2.** corpolent, gras, gros, obez, planturos, plin, rotofei, rotund, umflat, (pop.) trúpeș, (reg.) încălát. *(O femeie ~.)* **3.** masiv, planturos, voinic, zdravăn. *(Trup ~.)* **4.** mătăhălos, (reg.) măhălós, nătăvălós. *(O persoană ~.)* **5.** gros, mare. *(Un tom, un dosar ~.)*

VOLUPTÁTE s. delectare, desfătare, farmec, încîntare, plăcere, vrajă, (înv. și reg.) tefericíe, (înv.) încîntec, (fam.) delíciu, (fig.) savoáre. *(~ pe care o poate da o lectură bună.)*

VOLUPTÓS adj. impudic, lasciv, obscen, senzual, (livr.) lúbric. *(Dans ~.)*

VOMÁ vb. *(MED.)* a deborda, a vărsa, a vomita, (pop.) a borî, a lepăda, (reg.) a oticni. *(A băut mult și a ~.)*

VOMÁRE s. *(MED.)* **1.** debordare, vărsare, vomă, vomitare, (livr.) vomisméntt, (pop.) borîre, borît. *(~ de rău de avion.)* **2.** vărsătură, vomă, (pop.) borîtúră. *(~i repetate din cauza indigestiei.)*

VÓMĂ s. *(MED.)* **1.** debordare, vărsare, vomare, vomitare, (livr.) vomisméntt, (pop.) borîre, borît. *(~ băuturii.)* **2.** vărsătură, vomare, (pop.) borîtúră. *(~e repetate din cauza indigestiei.)* **3.** (concr.) vărsătură, (rar) vomătúră, (pop.) borîtúră.

vomătúră s. v. VĂRSĂTURĂ. VOMĂ.

vomisméntt s. v. DEBORDARE. VĂRSARE. VOMARE. VOMĂ. VOMITARE.

VOMITÁ vb. *(MED.)* a deborda, a vărsa, a voma, (pop.) a borî, a lepăda, (reg.) a oticni. *(A băut mult și a ~.)*

VOMITÁRE s. *(MED.)* debordare, vărsare, vomare, vomă, (livr.) vomisméntt, (pop.) borîre, borît. *(~ băuturii.)*

VOMITÍV s. *(FARM.)* emetic.

VONICÉR s. *(BOT.; Evonymus europaea)* salbă-moale, (reg.) caprifói, clocúță, grujárcă, sînger, voinicár, lemn-cîinésc, lemnul-cîinelui, parastasul-própii, pomiță-de-sînger.

vonicér s. v. LEMN-RÎIOS. PĂRUL-CIUTEI. SALBĂ-MOALE. SALBĂ-RÎIOASĂ. VERIGAR.

VOPSEÁ s. culoare, (pop.) boiálă, (reg.) boiá, (Transilv., Ban. și Bucov.) fárbă, (înv.) fáță, șar. *(~ albastră pentru țesături.)*

vopseá s. v. NUANȚĂ. TON.

VOPSÍ vb. **1.** a colora, (pop.) a boi, (Bucov.) a fărbui. *(A ~ în galben un material textil.)* **2.** a da. *(A ~ grilajul cu verde.)* **3.** a (se) farda, a (se) machia, (pop. și fam. peior.) a (se) boi, (pop.) a (se) drége, a (se) picta, a (se) rumeni, a (se) sulimeni, (înv. și reg. peior.) a (se) spoi. *(Nu te mai ~ atîta!)*

vopsí vb. v. ZUGRĂVI.

VOPSÍRE s. **1.** colorare, colorat, vopsit, (pop.) boiálă, boíre, boít, (Bucov.) fărbuíre. *(~ a unui material textil.)* **2.** fardare, fardat, machiaj, machiat, machiere, vopsit, (pop. și fam. peior.) boiálă, boíre, boít, (pop.) sulimeneálă, sulimeníre. *(~ unei femei.)*

VOPSÍT adj. **1.** colorat, (pop.) boít, (Bucov.) fărbuít. *(O țesătură ~.)* **2.** (pop.) zugrăvít. *(Gard ~.)* **3.** fardat, machiat, (pop. și fam. peior.) boít, (pop.) dres, pictát, rumenít, sulimenít, (înv. și reg. peior.) spoít. *(Femeie ~.)*

VOPSÍT s. **1.** colorare, colorat, vopsire, (pop.) boiálă, boíre, boít, (Bucov.) fărbuíre. *(~ al unui material textil.)* **2.** fardare, fardat, machiaj, machiat, machiere, vopsire, (pop. și fam. peior.) boiálă, boíre, boít, (pop.) sulimeneálă, sulimeníre. *(~ unei femei.)*

VOPSITÓR s. boiangiu. *(E de profesie ~.)*

vopsitór s. v. ZUGRAV.

VOPSITORÍE s. boiangerie. *(~ de lînă.)*

voráce adj. v. AVID. LACOM. MÎNCĂCIOS. NESĂTUL. NESĂȚIOS. POFTICIOS.

voracitáte s. v. LĂCOMIE. NESAȚ.

vorbár s. v. DICȚIONAR. LEXICON. VOCABULAR.

vorbár s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

vorbáreț s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

VÓRBĂ s., adj. **1.** s. cuvînt, termen, (livr.) verb, vocábulă, (pop.) zícere, (reg.) boáce, (înv.) glas, grai, límbă, parólă, vorbíre, voroávă. *(O ~ nouă intrată în limbă.)* **2.** s. afirmație, cuvînt, declarație, mărturisire, relatare, spusă, zisă, (livr.) aserțiúne, propozíție, (astăzi rar) parólă, (înv.) voroávă, (fig.) gúră. *(Nu te lua după ~ lui.)* **3.** s. vorbire, (înv.) rost. *(De-ți-ar fi fapta ca ~.)* **4.** s., adj. *vorbă-lungă* = clănțău, flecar, guraliv, limbut, palavragiu, vorbăreț, (livr.) locváce, (rar) ploscár, ploscáș, taclagíu, (pop. și fam.) farfará, (pop.) gúreș, toacă-gúră, (înv. și reg.) spórnic, vorbáreț, (reg.) pălăvátic, pălăvrăgít, tololói, vorbár, (Mold.) dîrdálă, lehău, leorbău, (Transilv.) stroncănitór, (prin Munt.) tîndălít, (Mold.) trăncălău, (înv.) limbáreț, vorováci, (fam.) moftangíu, (rar fam.) moftológ, moftureán, (fig.) mélița. *(Mare ~ mai ești!)* **5.** s. exprimare, limbă,

vorbire. *(Îl poți recunoaște după ~.)* **6.** s. *vorbă bătrînească* = proverb, zicală, zicătoare, (rar) parimíe, (pop.) spúnere, zicătúră, zícere, zísă, (înv. și reg.) povéste, (Ban.) cimilitúră, (înv.) píldă. *(Colecție de ~.)* **7.** s. îndemn, îndrumare, învățătură, povață, povățuire, sfat, (pop.) învăț, (înv.) consíliu, cúget, dăscălíe, gînd, povățuiálă, povățuitúră, sfătuiálă, sfătuíre, socotcálă. *(De ce nu i-ai ascultat ~ele?)* **8.** s. angajament, asigurare, cuvînt, făgăduială, făgăduință, legămînt, promisiune, (astăzi rar) paróla, (înv. și reg.) juruiálă, (reg.) făgádă, (Transilv.) făgădáș, (Mold.) juruínță, (înv.) promítere, sfătuít, (turcism înv.) bacalîm. *(Te rog să-ți respecți ~ dată.)* **9.** s. acord, înțelegere, învoială. *(Așa ne-a fost ~ ?)* **10.** s. ceartă, discuție, zarvă, (pop.) gîlceávă, sfádă. *(Multă ~ s-a făcut între ei pentru mine.)* **11.** s. zvon, (înv.) cuvînt, súnet. *(Circulă niște ~ despre el.)*

vórbă s. v. ALOCUȚIUNE. CONVERSAȚIE. CONVORBIRE. CUVÎNT. CUVÎNTARE. DIALOG. DISCURS. DISCUȚIE.

VORBĂRÁIE s. flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbărie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncăníre, (fig.) clănțăneálă, dîrdiiálă, dîrdiít. *(Lăsați ~ !)*

VORBĂREÁȚĂ s. flecară, guralivă, limbută, palavragioaică, (fam.) moftangioáică. *(E o mare ~.)*

VORBĂRÉȚ s., adj. clănțău, flecar, guraliv, limbut, palavragiu, vorbă-lungă, (livr.) locváce, (rar) ploscár, ploscáș, taclagíu, (pop. și fam.) farfará, (pop.) gúreș, toacă-gúră, (înv. și reg.) spórnic, vorbáreț, (reg.) pălăvátic, pălăvrágít, tololói, vorbár, (Mold.) dîrdálă, lehău, leorbău, (Transilv.) stroncănitór, (prin Munt.) tîndălít, (Mold.) trăncălău, (înv.) limbáreț, vorováci, (fam.) moftangíu, (rar fam.) moftológ, moftureán, (fig.) méliță. *(E un mare ~.)*

VORBĂRÍE s. **1.** flecăreală, flecărie, flecărire, flecărit, limbuție, pălăvrăgeală, pălăvrăgire, pălăvrăgit, sporovăială, sporovăire, sporovăit, tăifăsuială, tăifăsuire, tăifăsuit, trăncăneală, trăncănit, vorbăraie, (livr.) locvacitáte, logorée, (reg.) pălăvăcăiálă, pălăvrăgitúră, pălăvrít, trancaná, treanca-fleánca, (Mold.) leorbăiálă, (prin Munt.) procovánță, (Transilv.) stroncăníre, (fig.) clănțăneálă, dîrdiiálă, dîrdiít. *(Lăsați ~ !)* **2.** poliloghie. *(Ce spune el e doar o ~ fără sens.)* **3.** verbalism, (franțuzism) verbiáj, verbozitáte. *(O ~ interminabilă într-un articol.)*

VORBÍ vb. **1.** a articula, a grăi, a pronunța, a rosti, a scoate, a spune, a zice, (prin Mold.) a blești. *(N-a ~ un cuvînt.)* **2.** a se exprima. *(~ greu.)* **3.** a spune, a zice, (pop.) a cuvînta, a glăsui, a grăi, (înv.) a vorovi. *(~ înainte, nu te sfii !)* **4.** a rosti, a spune, a zice, (pop.) a cuvînta, a glăsui, a grăi, (înv.) a glăsi, (depr.) a debita. *(~ numai prostii.)* **5.** a conversa, a dialoga, a discuta, (livr.) a se întreține, (rar) a convorbi, (pop. și fam.) a sfătui, (înv. și reg.) a băsădi, (reg.) a povesti, (Ban.) a turvini, (înv.) a vorovi. *(Au ~ despre toate.)* **6.** a conferenția, (înv.) a prelége. *(A ~ pe tema . . .)* **7.** a pleda. *(A ~ în favoarea cuiva.)* **8.** a se afirma, a se auzi, a se spune, a se șopti, a se zice, a se zvoni, (înv. și reg.) a (se) suna, (reg.) a se slomni. *(Se ~ că a plecat.)* **9.** a relata, (înv.) a vorovi. *(Izvoarele ~ despre . . .)* **10.** a se înțelege, a se învoi, (pop.) a se pogodi, (înv. și reg.) a se grăi. *(S-au ~ să meargă acolo împreună.)*

VORBÍRE s. **1.** limbaj, limbă. *(Apariția ~.)* **2.** vorbă, (înv.) rost. *(De ți-ar fi fapta ca ~.)* **3.** exprimare, limbă, vorbă. *(Îl poți recunoaște după ~.)*

vorbíre s. v. ALOCUȚIUNE. CUVÎNT. CUVÎNTARE. DIALECT. DISCURS. TERMEN. VORBĂ.

VORBÍT adj. **1.** oral. *(Limbaj ~.)* **2.** sonor, vorbitor. *(Film ~.)*

vorbitór adj. v. COMUNICATIV. CONCLUDENT. CONVINGĂTOR. DECISIV. EDIFICATOR. ELOCVENT. EXPANSIV. GRĂITOR. HOTĂRÎTOR. ILUSTRATIV. PILDUITOR. PRIETENOS. PUTERNIC. SERIOS. SOCIABIL. SOLID. TARE. TEMEINIC. VOLUBIL.

VORBITÓR adj., s. **1.** adj. (rar) cuvîntăréț, cuvîntătór. *(Ființă ~.)* **2.** s. conferențiar, orator, (rar) cuvîntătór. *(Un ~ bine documentat.)* **3.** adj. sonor, vorbit. *(Film ~.)* **4.** s. parloar, (înv.) parlatóriu. *(~ la un cămin.)*

VORBULÍȚĂ s. vorbușoară, (reg.) vorbúță.

VORBUȘOÁRĂ s. vorbuliță, (reg.) vorbúță.

vorbúță s. v. VORBULIȚĂ. VORBUȘOARĂ.

voréț s. v. CURTE. OGRADĂ. STAUL.

vórnic s. v. COLĂCAR. PRIMAR.

VORNICEÁSĂ s. vătășiță, (pop.) drúșcă, (reg.) sfáșcă, (Transilv., Ban.) déveriță, (Transilv.) vífeliță. *(~ la o nuntă țărănească.)*

vorniceásă s. v. PRIMĂREASĂ. PRIMĂRIȚĂ.

VORNICÉL s. **1.** vătăman, vătășel. *(~ era ajutorul vornicului la sate.)* **2.** vătășel, vătaf, (reg.) chemătór, sol, frate-de-míre, frate-demireásă, (Transilv. și Ban.) déver, (Transilv.) vífel. *(~ la o nuntă țărănească.)*

vornicél s. v. COLĂCAR.

vornície s. v. CONSILIU. PRIMĂRIE. SFAT.

voroávă s. v. AFIRMAȚIE. ALOCUȚIUNE. CONVERSAȚIE. CONVORBIRE. CUVÎNT. CUVÎNTARE. DECLARAȚIE. DIALOG. DISCURS. DISCUȚIE. MĂRTURISIRE. RELATARE. SPUSĂ. TERMEN. VORBĂ. ZISĂ.

VORONÍC s. *(BOT.; Marrubium vulgare)* (reg.) bălțătúră, unguráș, cătușnică-sălbatică.

vorováci s., adj. v. CLĂNȚĂU. FLECAR. GURALIV. LIMBUT. PALAVRAGIU. VORBĂ-LUNGĂ. VORBĂREȚ.

voroví vb. v. CONVERSA. DIALOGA. DISCUTA. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂ-

VRĂGI. RELATA. SPOROVĂI. SPUNE. TRĂNCĂNI. VORBI. ZICE.

vóscă s. v. TESCOVINĂ.

voscreásnă s. v. ÎNVIERE.

VOT s. **1.** alegeri (pl.), scrutin. *(În timpul ~.)* **2.** sufragiu. *(La alegeri a obţinut ~urile noastre.)*

VOTÁ vb. a alege. *(L-au ~ deputat.)*

votrí vb. v. CERE. PEŢI.

votríe s. v. CODOŞIE. CODOŞLÎC. PROXENETISM.

vótru s. v. CODOŞ. MIJLOCITOR. PEŢITOR. PROXENET.

vovedénie s. v. INTRAREA ÎN BISERICĂ.

vovícă s. v. CARTOF.

VOZGLÁS s. *(BIS.)* (înv.) vozglaşénie.

vozglaşénie s. v. VOZGLAS.

VRÁBIE s. *(ORNIT.)* **1.** *(Passer domesticus)* (reg.) brabéte, (Transilv., Ban. şi Bucov.) păsăre, (Olt. şi Ban.) vrăbéte. **2.** *vrabie-de-trestie (Emberiza schoeniclus)* = (reg.) presură-de-tréstie, vrabie-de-stúf.

vrabie-de-stúf s. v. VRABIE-DE-TRESTIE.

vraceváne s. v. ÎNDREPTARE. ÎNFIRIPARE. ÎNSĂNĂTOŞIRE. ÎNTREMARE. ÎNZDRĂVENIRE. LECUIRE. REFACERE. RESTABILIRE. RIDICARE. TĂMĂDUIRE. VINDECARE.

vraci s. v. DOCTOR. MEDIC. VRĂJITOR.

VRAF s. grămadă, maldăr, teanc, (reg.) năsádă, (Mold. şi Transilv.) clit, (înv.) smoc. *(Pe birou se afla un ~ de dosare.)*

VRÁJĂ s. **1.** descîntec, farmec, magie, vrăjitorie, (pop.) descîntătúră, fapt, făcătúră, făcút, fermecătorie, fermecătúră, legămînt, legătúră, meşteşúg, solomonie, (înv. şi reg.) măiestríe, (reg.) băbăríe, boboánă, bolmoájă, boscoánă, bosconitúră, farmazoníe, năprătitúră, rîvnă, rîvnitúră, solomonăríe. *(A practica ~ile.)* **2.** farmec, fascinaţie, încîntare, magie. (fig.) poezíe. *(~ miraculoasă a nopţii.)* **3.** delectare, desfătare, farmec, încîntare, plăcere, voluptate, (înv. şi pop.) tefericíe, (înv.) încíntec, (fam.) delíciu, (fig.) savoáre. *(~ pe care o poate da o lectură bună.)*

VRÁJBĂ s. **1.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuţie, disensiune, dispută, divergenţă, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînţelegere, zîzanie, (înv. şi pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. şi fam.) cîrcotă, dihónie, rîcă, (pop.) hárţă, (înv. şi reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. şi Transilv.) poáră, (Bucov. şi Transilv.) şcort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncişáre, judéţ, neaşezáre, neunire, pîră, pricinuíre, pricíre, prigoánă, prigoníre, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocníre. *(~ continuă dintre două persoane.)* **2.** animozitate, discordie, duşmănie, învrăjbire, ostilitate, pornire, ură, vrăjmăşie, zîzanie, (livr.) inimiciţie, (înv. şi pop.) príce, (pop. şi fam.) dihónie, (pop.) pícă, (înv. şi reg.) ceártă, pízmă, pizmuíre, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, urîciúne, vrăjbíe, (latinism înv.) rancoáre. *(Ce e ~ asta neîmblînzită între voi?)*

VRÁNĂ s. **1.** (reg.) predúf, (prin Maram.) sádă, (prin Dobr.) tápă. *(~ la butoi.)* **2.** *(TEHN.)* piscoaie, (reg.) gurîţă, pospái, ulucáş, (prin Transilv. şi Ban.) scoréţ. *(Prin ~ curge făina măcinată, la moară.)*

vrăşcă s. v. COŢOFANĂ.

vrăbéte s. v. VRABIE.

VRĂBIOÁRĂ s. *(ORNIT.)* vrăbiuţă, (reg.) păsărícă.

VRĂBIÓI s. *(ORNIT.)* (reg.) păsărói.

VRĂBIÚŢĂ s. *(ORNIT.)* vrăbioară, (reg.) păsărícă.

vrăciuí vb. v. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOŞI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. VINDECA.

vrăciuitór adj. v. ÎNTREMĂTOR. LECUITOR. TĂMĂDUITOR. VINDECĂTOR.

vrăfuí vb. v. RĂVĂŞI.

vrăjár s. v. ARAC.

vrăjbíe s. v. ANIMOZITATE. DISCORDIE. DUŞMĂNIE. ÎNVRĂJBIRE. OSTILITATE. PORNIRE. URĂ. VRAJBĂ. VRĂJMĂŞIE. ZÎZANIE.

VRĂJÍ vb. **1.** a descînta, a face, a fermeca, a meni, a ursi, (pop.) a solomoni, (reg.) a boboni, a bosconi, a boscorodi, a rîvni, (prin Transilv.) a pohibi. *(A-i ~ cuiva cu ulcica.)* **2.** a atrage, a captiva, a cuceri, a delecta, a desfăta, a fascina, a fermeca, a încînta, a răpi, a seduce, a subjuga, (fig.) a hipnotiza, a magnetiza. *(Spectacolul l-a ~.)*

VRĂJÍRE s. captivare, cucerire, delectare, desfătare, fascinare, fascinaţie, fermecare, încîntare, răpire, seducere, seducţie, subjugare. *(~ spectatorilor.)*

VRĂJÍT adj. **1.** fermecat, (reg.) bosconít. *(Un om ~.)* **2.** fermecat, magic. *(O bagheţă ~.)* **3.** captivat, cucerit, fascinat, fermecat, încîntat, răpit, sedus, subjugat. *(Un public ~.)*

VRĂJITOÁRE s. babă, (rar) vrăjitoreásă, (pop.) băbăreásă, fermecătoáre, fermecătoreásă, méşteră, méşteriţă, (reg.) bosconíţă, cotoroánţă, meştereásă, meşteritoáre, şişcă, (prin Transilv.) bosorcáie. *(I-a descîntat o ~.)*

vrăjitoáre s. v. BOUL-DOMNULUI. BOULUI-DUMNEZEU. BUBURUZĂ. TILIŞCĂ. VACA-DOMNULUI.

VRĂJITÓR s. **1.** (rar) şaman, (pop.) descîntător, fermecător, vraci, (reg.) farmazón, (Transilv.) şişcói, (înv.) vîlfă. **2.** mag, magician.

vrăjitoreásă s. v. BABĂ. VRĂJITOARE.

VRĂJITORÉSC adj. magic, (pop.) fermecătorésc, măiestrésc. *(Practici ~.)*.

VRĂJITORÍE s. descîntec, farmec, magie, vrajă, (pop.) descîntătúră, fapt, făcătúră, făcút, fermecătorie, fermecătúră, legămînt, legătúră, meşteşúg, solomonie, (înv. şi reg.) măiestríe, (reg.) băbăríe, boboánă, bolmoájă, boscoánă, bosconitúră, farmazoníe, năprătitúră, rîvnă, rîvnitúră, solomonăríe. *(A practica ~.)*

VRĂJMÁŞ s., adj. **1.** s., adj. adversar, duşman, inamic, potrivnic, (pop.) pizmáş, pizmuitór, (înv. şi reg.) pizmătár, pizmătăreţ, (înv.) neamíc, nepriéten, nepriitór, pîríş, sculătór.

(Un ~ de temut în luptă.) **2.** adj. dușmănos, inamic, neprietenesc, neprietenos, ostil, potrivnic, (pop.) pizmáș, pizmuitór, vrăjmășésc, (înv. și reg.) pizmătár, pizmătáreț, (reg.) vrăjmășós, (înv.) dușmănésc, mîniós, potrivitór. *(O acțiune ~.)*

vrăjmășése adj. v. DUȘMĂNOS. INAMIC. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

vrăjmășéște adv. v. DUȘMĂNEȘTE.

VRĂJMĂȘÍ vb. a (se) dușmăni, a (se) urî, (pop.) a (se) îndușmăni, (înv. și reg.) a (se) pizmui, (înv.) a (se) gîlălui, a (se) împerechea, a (se) nenăvidi, a (se) pizmi, a (se) urgisi. *(De ce se ~ atît?)*

VRĂJMĂȘÍE s. **1.** animozitate, discordie, dușmănie, învrăjbire, ostilitate, pornire, ură, vrajbă, zizanie, (livr.) inimicíție, (înv. și pop.) príce, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) pícă, (înv. și reg.) ceártă, pízmă, pizmuíre, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprieteníe, pátos, scándală, sfádă, urîciúne, vrăjbíe, (latinism înv.) rancoáre. *(Ce e ~ asta între voi?)* **2.** adversitate, ostilitate, potrivnicie, vitregie. *(~ unor vremuri apuse.)*

vrăjmășós adj. v. DUȘMĂNOS. INAMIC. NEPRIETENESC. NEPRIETENOS. OSTIL. POTRIVNIC. VRĂJMAȘ.

VREA vb. **1.** a dori, a jindui, a pofti, a rîvni, a voi, (înv.) a deșidera, a iubi, a jelui, a poftisi. *(De multă vreme ~ să...)* **2.** a cere, a dori, a pofti, a voi. *(Ochii văd, inima ~.)* **3.** a dori, a-i plăcea, a pofti, a voi. *(Rămîi cu cine ~.)* **4.** a cere, a pretinde, a voi. *(Iată ce ~ eu de la voi; cît ~ pe ceas?)* **5.** a accepta, a admite, a consimți, a se învoi, a primi, a voi. *(~ să fii soția mea?)*

VREASC s. (mai ales la pl.) gătej, surcea, surcică, uscătură, (înv. și reg.) tîrș, (reg.) ráncotă, ráscotă, (prin Bucov.) clenci, (prin Transilv.) hăbădíc, pógmete (pl.), (prin Munt.) ráburi (pl.), (prin Bucov.) sélniță, (prin Transilv.) sfărgáci, (Ban.) șíbă, (înv.) șormînt. *(Face focul cu niște ~.)*

vreávă s. v. STRIGĂT. ȚIPĂT. URLET. ZBIERET.

VRÉDNIC adj. **1.** activ, harnic, muncitor, neobosit, neostenit, silitor, sîrguincios, sîrguitor, zelos, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, străduálnic, străduitór, (reg.) abătătór, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. și Ban.) pórav, (Mold. și Bucov.) robáci, (prin Olt. și Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Un om extrem de ~.)* **2.** bun, capabil, competent, destoinic, dotat, experimentat, încercat, înzestrat, pregătit, priceput, valoros, versat, (rar) preparát, (înv. și pop.) hárnic, (pop.) cercát, (înv.) ispitít, míndru, práctic, practicós, **practisít**, putinciós. *(Un inginer ~.)* **3.** demn. *(~ de luat în seamă.)*

VREDNICÍE s. **1.** hărnicie, rîvnă, silință, sîrguință, străduanie, străduință, zel, (pop.) sîrg, (înv.) activitáte, diligență. *(E de admirat ~ lui.)* **2.** capacitate, competență, destoinicie, pregătire, pricepere, seriozitate, valoare, (înv. și pop.) hărnicíe, (înv.) práctică, volnicíe. *(Profesionist de mare ~.)*

vrednicíe s. v. DEMNITATE. MERIT. POZIȚIE. RANG. TREAPTĂ. VALOARE.

VREJ s. *(BOT.)* curpen, (reg.) béldie, covrág, fúnie, (prin Mold.) rug. *(~ al plantelor tîrîtoare.)*

VRÉME s. **1.** timp. *(~ trece pe nesimțite.)* **2.** epocă, interval, perioadă, răgaz, răstimp, spațiu, timp, (pop.) răspás, soróc, (înv. și reg.) seámă, (înv.) zăstímp, (grecism înv.) protesmíe. *(În acea ~ ...)* **3.** ani (pl.), epocă, perioadă, timp. *(În ~ copilăriei.)* **4.** curs, interval, răstimp, timp, (înv.) diastímă. *(În ~ de un secol.)* **5.** sezon, timp, (prin Transilv.) pîne. *(~ cireșelor.)* **6.** timp, zi. *(A venit și ~ lui.)* **7.** ceas, clipă, clipită, minut, moment, oră, secundă, timp, (rar) clipeálă, (pop.) cîrtă, soróc, (înv. și reg.) cescúț. *(A sosit ~ cînd ...)* **8.** dată, termen, timp, zi, (pop.) soróc, (înv.) sorocíre, veleát. *(La ~ hotărîtă...)* **9.** răgaz, timp, (pop.) răspás. *(Nu-i dă nici ~ să respire; dă-mi ~ să mă gîndesc.)* **10.** (la pl.) circumstanțe (pl.), conjunctură, împrejurări (pl.), timpuri (pl.). *(~ ile erau foarte grele.)* **11.** *(MET.)* timp, (reg.) veac. *(~ frumoasă.)* **12.** *(MET.)* aer, climat, climă, (înv.) temperamént. *(Regiune cu ~ caldă.)*

VREMÉLNIC adj. **1.** nedefinitiv, provizoriu, temporar, trecător, (livr.) tranzitóriu, (înv.) provizóric, provizórnic. *(O soluție ~.)* **2.** provizoriu, temporar, (înv.) precáriu, vremelnicésc. *(O slujbă, o ocupație ~.)* **3.** momentan, provizoriu, temporar, trecător, (înv.) momentál, momentós. *(E doar o măsură ~.)* **4.** efemer, pieritor, schimbător, temporar, trecător, (livr.) pasagér, (înv.) petrecătór, piericiós, pierít, stricăciós, temporál, vremelnicésc, (fig.) călător, (înv. fig.) deșért. *(O situație ~.)*

vremelnicésc adj.v. EFEMER. PIERITOR. PROVIZORIU. SCHIMBĂTOR. TEMPORAR. TRECĂTOR. VREMELNIC.

vremelnicéște adv. v. PROVIZORIU. TEMPORAR.

VREMELNICÍE s. efemeritate. *(~ existenței noastre individuale.)*

vremuí vb. v. SCURGE. TRECE.

VREO adv. aproape, aproximativ, cam, circa, (pop.) ca, la, (înv.) pregiúr. *(Au trecut ~ două secole...)*

VREODÁTĂ adv. **1.** cîndva, odată, (pop.) oarecînd, (înv.) odinioară, vreodinioară. *(Poate ne vom mai vedea ~.)* **2.** cîndva, demult, odată, odinioară, (înv. și reg.) oarecînd, (înv.) vreodinioară. *(~ în trecut.)*

vreodinioară adv. v. CÎNDVA. DEMULT. ODATĂ. ODINIOARĂ. VREODATĂ.

VRÉRE s. **1.** acord, aprobare, asentiment, aviz, consimțămînt, consimțire, încuviințare, îngăduință, învoială, învoire, permisiune, voie, voință, (înv. și reg.) poslușánie, slobozénie, (Mold. și Bucov.) pozvolénie, (înv.) concárs, pozvól, sfat, volnicíe. *(Nu se face nimic fără ~ lui.)* **2.** chef, dispoziție, dorință, gust, plac, plăcere, poftă, voie, voință, (pop.) vrútă, (înv.)

deșiderát, ogód, poftíre, poftít, poftitúră, rîvnă, rîvnire, tabiét. *(După ~ inimii.)*

vréspere s. v. AVAT.

VREÚN adj. oarecare, (prin Transilv.) atáre. *(~ om.)*

VREÚNUL pron. careva, cineva, oarecare, unul, (pop.) cinevășilea, (înv. și reg.) oarecíne, oarecicíne, (înv.) cinevăși, neștíne. *(E ~ care a întîrziat?)*

vreví vb. v. ADMONESTA. BÎRFI. BLAMA. CALOMNIA. CERTA. CLEVETI. DĂSCĂLI. DEFĂIMA. DENIGRA. DISCREDITA. DOJENI. MORALIZA. MUSTRA. PONEGRI.

vrotílică s. v. TILIȘCĂ.

vruh s. v. CĂRĂBUȘ.

vrútă s. v. CHEF. DISPOZIȚIE. DORINȚĂ. GUST. PLAC. PLĂCERE. POFTĂ. VOIE. VOINȚĂ. VRERE.

VUÍ vb. **1.** a bubui, a detuna, a dudui, a trăsni, a tuna, (pop.) a răzbubui. *(~ în depărtare.)* **2.** a fluiera, a șuiera, a vîjîi, (rar) a zbîrnîi, (Transilv.) a șovăi. *(Vîntul ~ prin horuri.)* **3.** a dudui, (rar) a vîjîi. *(Focul ~ în sobă.)* **4.** a aui, a hăui, a hăuli, a hui, a răsuna, (fig.) a clocoti. *(Valea ~ de glasuri.)* **5.** a răpăi, a răsuna. *(Sala ~ de aplauze.)* **6.** a-i suna, a-i țiui. *(Urechile îi ~.)*

VUIET s. **1.** șuier, șuierare, șuierat, șuierătură, vîjîială, vîjîire, vîjîit, vîjîitură. *(~ vîntului.)* **2.** agitație, clocot, frămîntare, freamăt, învolburare, tălăzuire, tumult, zbatere, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeală. *(~ apelor ieșite din matcă.)* **3.** freamăt, gălăgie, larmă, tumult, zgomot. *(Ce ~ se aude?)* **4.** bubuire, bubuit, bubuitură, detonație, detunare, detunat, detunătură, duduit, duduitură, trăsnet, trăsnitură, (rar) detúnet, (înv. și reg.) súnet, (reg.) dúrăt. *(~ tunului.)* **5.** balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, zarvă, zgomot, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăíe, hărhălăíe, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe. *(Era acolo un ~ de nedescris.)*

VUIETOÁRE s. *(BOT.; Empetrum nigrum)* (reg.) bobiță, poama-momîței.

VULCÁNIC adj. *(GEOL.)* efuziv. *(Formații ~.)*

vulcánic adj. v. APRIG. FURTUNOS. IMPETUOS. IMPULSIV. IUTE. ÎNFLĂCĂRAT. ÎNFOCAT. NĂVALNIC. NEDOMOLIT. NEÎMPOTOLIT. NESTĂPÎNIT. NESTĂVILIT. SĂLBATIC. TUMULTUOS. VEHEMENT. VIOLENT.

VULCANÍSM s. *(GEOL.)* erupție, (înv. spărgere.

VULCANÍT s. *(GEOL.)* rocă efuzivă, rocă vulcanică.

VULCAN NOROIÓS s. *(GEOL.)* pîclă, pufnă, salță.

VULG s. (mai ales în limbajul claselor exploatatoare) gloată, mulțime, norod, plebe, popor, prostime, (înv. și reg.) poporíme, (înv.) calabalíc.

vulgár adj. v. POPULAR.

VULGÁR adj., s., adv. **1.** adj., s. bădăran, grosolan, mitocan, mîrlan, mîrlănoi, mocofan, mojic, necivilizat, nepoliticos, ordinar, țărănoi, țoapă, țopîrlan, (pop.) mocán, mocîrțán, modîrlán, păduréț, rîtán, țopîrcă, (reg.) mocodán, mocofánós, modîrlău, modorán, mogîldán, necunoscător, negîndít, negreblát, (Mold.) ghiorlán, (Transilv.) grobián, (înv.) gros, (fig.) necioplít. *(Un om ~.)* **2.** adj. bădărănesc, grosolan, mahalagesc, mitocănesc, mîrlănesc, mojic, mojicesc, nepoliticos, ordinar, țopesc, țopîrlănesc, (rar) mojicós, (fig.) necioplít. *(O comportare ~.)* **3.** adv. bădărănește, grosolan, mahalagește, mitocănește, mîrlănește, mojicește, ordinar, țărănește. *(S-a purtat ~.)* **4.** adj. deșănțat, imoral, impudic, indecent, necuviincios, nerușinat, obscen, pornografic, scabros, scîrbos, trivial, (livr.) licențiós, (înv. și pop.) scîrnav, slóbod, (reg.) porcotós, (fam.) deșucheát, porcós, (fig.) decoltát, deocheát, îmbălát, picánt, piperát, porcésc, spúrcat. *(O glumă ~.)*

VULGARITÁTE s. **1.** bădărănie, grosolănie, impolitețe, indelicatețe, mahalagism, mitocănie, mîrlănie, mojicie, necuviință, nepolitețe, țărănie, (pop.) mocofănie, mocofánism, (reg.) modorănie, (înv.) grosíme, rîtănie, (rar fig.) necioplíre. *(A comis o ~.)* **2.** imoralitate, impudoare, indecență, necuviință, nerușinare, obscenitate, pornografie, scabrozitate, trivialitate, (livr.) impudicitáte, licénță, licențiozitáte, (înv. și pop.) mascará, măscără, măscăriciúne, măscărie, scîrnăvie. *(Un act de ~.)*

VULGARIZÁ vb. a banaliza. *(A ~ importanța unui lucru.)*

vulgarizá vb. v. DIFUZA. POPULARIZA. PROPAGA. PROPOVĂDUI. RĂSPÎNDI.

VULGARIZÁRE s. banalizare. *(~ importanței unui lucru.)*

vulgarizáre s. v. POPULARIZARE. PROPAGARE. PROPOVĂDUIRE. RĂSPÎNDIRE.

vulgarizatór s., adj. v. POPULARIZATOR. PROPAGATOR. PROPOVĂDUITOR. RĂSPÎNDITOR.

vulnerá vb. v. RĂNI.

VULNERÁBIL adj. atacabil, slab. *(Punctul ~ al unei concepții.)*

vulpán s. v. VULPOI.

vulpăréșe adj. v. VULPESC.

VÚLPE s. **1.** *(ZOOL.; Vulpes vulpes)* vulpoaică. **2.** *(IHT.) vulpe-de-mare (Raja clavata)* = vatos.

vulpea-deșértului s. v. FENEC.

VULPÉSC adj. (reg.) vulpărésc.

VULPOÁICĂ s. *(ZOOL.; Vulpes vulpes)* vulpe.

VULPÓI s. *(ZOOL.)* (pop.) vulpán. *(~ e masculul vulpii.)*

vultán s. v. ACVILĂ. IEPURAR. PAJURĂ. VULTUR.

VÚLTUR s. *(ORNIT.)* **1.** (pop.) vultán, (prin Transilv.) șaș. *(~ este numele mai multor păsări răpitoare mari.)* **2.** *vultur bărbos (Gypaëtus barbatus)* = zăgan, (rar) vultur négru, (reg.)

şurligáie, (Transilv.) ceahlău, Transilv. şi Ban.) şorliţă, (Transilv.) şuşugáie.

vúltur s. v. ACVILĂ. IEPURAR. PAJURĂ.

VULTURÁŞ s. *(ORNIT.)* vulturel.

VULTURÉL s. *(ORNIT.)* vulturaş

VULTURÍCĂ s. *(BOT.; Hieracium pilosella)* (reg.) hulteniţără culcuşul-văcii, urechea-şoárecelui.

VULTURÍŢĂ s. *(ORNIT.)* vulturoaică, vulturoaie.

vultur négru s. v. VULTUR BĂRBOS. ZĂGAN.

VULTUROÁICĂ s. *(ORNIT.)* vulturiţă, **vulturoaie.**

VULTUROÁIE s. *(ORNIT.)* vulturiţă, vulturoaică.

VÚLVĂ s. *(ANAT.)* (reg.) plod.

vurt s. v. POŞIRCĂ.

vúvă s. v. DAIREA.

vuvuít s. v. BÎZÎIALĂ. BÎZÎIRE. BÎZÎIT. BÎZÎITURĂ. ZBÎRNÎIALĂ. ZBÎRNÎIRE. ZBÎRNÎIT. ZBÎRNÎITURĂ. ZÎZÎIT. ZUMZĂIALĂ. ZUMZĂIRE. ZUMZĂIT. ZUMZĂITURĂ. ZUMZET.

vuvuitoáre s. v. DAIREA.

W

waterpólo s. v. POLO.

WATT s. *(FIZ.)* (pop.) lumină. *(Bec de 60 de ~.)*

WÓLFRAM s. *(CHIM.)* tungsten.

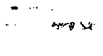

X

XANTOGENÁRE s. *(CHIM.)* sulfidare.

XEROFTALMÍE s. *(MED.)* xeroză.

XERÓZĂ s. *(MED.)* xeroftalmie.

Y

YORK s. *(ZOOL.)* ***york mare*** = marele-alb; ***york mic*** = micul-alb; ***york mijlociu*** = albul-mijlociu.

Z

ZA s. inel, ochi, verigă, (înv. şi reg.) **rătéz**. *(~ de lanţ.)*

zabét s. v. CÎRMUITOR. CONDUCĂTOR. GUVERNATOR.

zabrác s. v. ADMONESTARE. CEARTĂ. CERTARE. DOJANĂ. DOJENIRE. IMPUTARE. MORALĂ. MUSTRARE. OBSERVAŢIE. REPROŞ.

ZĂBRĂ s. *(BOT.; Galeopsis speciosa)* tapoşnic.

zábră s. v. TAPOŞNIC.

zacón s. v. DATINĂ. FEL. OBICEI. RÎNDUIALĂ. TRADIŢIE. UZ. UZANŢĂ.

zacúscă s. v. APERITIV. GUSTARE.

zadár s. v. DEŞERTĂCIUNE. INUTILITATE. ZĂDĂRNICIE.

zadárnic adj. v. FUDUL. GRANDOMAN. INFATUAT. ÎNCREZUT. ÎNFUMURAT. ÎNGÎMFAT. MEGALOMAN. MÎNDRU. ORGOLIOS. SEMEȚ. TRUFAȘ. ȚANȚOȘ. VANITOS.

ZADÁRNIC adj., adv. **1.** adj. ineficace, ineficient, infructuos, inutil, nefolositor, netrebuincios, neutil, van, (livr.) inoperánt, oțiós, superflúu, (înv.) netrébnic, prisosélnic, prisositór, (fig.) deșért, gratuít, steríl, sterp. *(Eforturi ~.)* **2.** adv. degeaba, inutil, (înv. și pop.) geába, súrda, (Transilv.) héba, (înv.) îndárn. *(~ te străduiești.)*

ZÁDĂ s. *(BOT.; Larix decidua)* larice.

zádă s. v. PIN.

zádie s. v. CATRINȚĂ. FOTĂ.

ZAHÁR s. *(BIOL.)* glucid, hidrat de carbon.

ZAHARÁZĂ s. *(BIOL.)* invertază.

ZAHARICÁLE s. pl. cofeturi (pl.), dulciuri (pl.), (reg.) zăhăréle (pl.), (grecism înv.) zumaricále (pl.). *(A mîncat multe ~.)*

zaharíceă s. v. CĂTINĂ.

zaharisí vb. v. RAMOLI.

ZAHARISÍT adj. (înv.) zăhărít. *(Miere ~.)*

zaharisít adj. v. RAMOLIT. SENIL.

ZAHARÓZĂ s. zahăr, (Transilv., Maram. și Ban.) miére. *(~ constituie un aliment de bază al omului.)*

ZÁHĂR s. **1.** zaharoză, (Transilv., Maram. și Ban.) miére. *(~ constituie un aliment de bază al omului.)* **2.** *(CHIM.)* *zahăr de malț* = maltoză ; *zahăr de struguri* = glucoză.

záhăr s. v. DIABET.

zahăr de gheáță s. v. CANDEL.

zahăr de lápte s. v. LACTOBIOZĂ. LACTOZĂ.

ZAHEREÁ s. *(IST.)* (înv.) proviánt. *(~ pentru oștile otomane.)*

zahereá s. v. FURAJ. NUTREȚ.

zaiafét s. v. BENCHETUIALĂ. CHEF. OSPĂȚ. PETRECERE. PRAZNIC. PRĂZNUIRE.

záieă s. v. GAIȚĂ.

zaif adj. v. INDISPUS.

zaiflíe s. v. INDISPOZIȚIE.

zaimf s. v. VĂL. VOAL.

zále s. pl. v. LANȚ.

zalhaná s. v. ABATOR.

ZAMBÍLĂ s. *(BOT.; Hyacinthus orientalis)* (reg.) iacínt, floarea-viorélei, (prin Transilv.) acințúș.

zambílă s. v. CEAPA-CIORII. VIOREA.

zambilă-de-cîmp s. v. TOPORAȘ. VIOLETĂ. VIOREA.

zámcă s. v. FORTIFICAȚIE. ÎNTĂRITURĂ.

zamfír s. v. SAFIR.

zamfíră s. v. GRANGUR.

zamparaș́íu s. v. DERBEDEU. GOLAN. HAIMANA. VAGABOND.

zapciálă s. v. EXECUTARE.

zapcieríe s. v. ZAPCILÎC.

zapcií vb. v. EXECUTA.

zapciitúră s. v. EXECUTARE.

*ZAPCILÍC s. (înv.) zapcieríe. *(Funcția zapciului se numea ~.)*

zapcilíe s. v. EXECUTARE.

zapcíu s. v. AGENT. EXECUTOR. GARDIAN. SERGENT. SUBPREFECT.

zápis s. v. ACT. DOCUMENT. DOVADĂ. HÎRTIE. IZVOR. ÎNSCRIS. PIESĂ.

zapíscă s. v. ADEVERINȚĂ. CERTIFICAT. DOVADĂ. MĂRTURIE.

zapór s. v. SCARLATINĂ.

ZAR s. (rar) prăval, (reg.) prăvălíc, prăvălíci, (înv.) cóțcă, (arg.) babarós. *(~ folosit la diverse jocuri.)*

zar s. v. BROASCĂ.

ZARÁF s. (înv.) tîrgár. *(~ schimba banii.)*

zaráf s. v. BANCHER. CĂMĂTAR.

zarafír s. v. BROCART.

zarafíie s. v. CĂMĂTĂRIE.

záră s. v. ZER.

ZÁRE s. **1.** orizont, (astăzi rar) zăriște, (pop.) poala cérului. *(Se vede ceva în ~.)* **2.** (la pl.) aer, atmosferă, cer, slavă, spațiu, văzduh, (livr. fig.) etér, tărîe. *(S-a ridicat în ~.)*

záre s. v. APARIȚIE. ARĂTARE. DUH. FANTASMĂ. FANTOMĂ. LICĂR. LICĂRIRE. LICĂRIT. LUCIRE. LUMINĂ. NĂLUCĂ. NĂLUCIRE. NĂZĂRIRE. SCĂPĂRARE. SCĂPĂRAT. SCÎNTEIE. SCÎNTEIERE. SCLIPEALĂ. SCLIPIRE. SCLIPIT. SPECTRU. SPIRIT. STAFIE. STRĂLUCIRE. STRĂFULGERARE. STRIGOI. UMBRĂ. VEDENIE. VIZIUNE.

zăriște s. v. LUMINIȘ. ORIZONT. POIANĂ. ZARE.

zarnaeadeá s. v. NARCISĂ.

zarpá s. v. BROCART.

zarțále s. pl. v. OCHELARI.

ZÁRVĂ s. **1.** balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tăraboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zgomot, (rar) kírmăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chílomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănăle, gîlceávă, (fig.) țigăníe, (arg.) năsulíe. *(Era o ~ de nedescris.)* **2.** agitație, frămîntare, tulburare, vîlvă. *(Din nimic s-a stîrnit o ~.)* **3.** ceartă, discuție, vorbă, (pop.) gîlceávă, sfádă. *(Multă ~ s-a făcut între ei pentru mine.)*

ZARZAVAGÍU s. (prin Ban.) sîrvián, (turcism înv.) bacceván.

ZARZAVÁT s. verdețuri (pl.). *(Legume și ~turi.)*

zárzăr s. v. CORCODUȘ.

ZÁRZĂRĂ s. *(BOT.)* (Transilv.) tinghireá.

zárzără s. v. CORCODUȘĂ.

zátcă s. v. ÎNTINZĂTOR. ÎNTORCĂTOR. SLOBOZITOR.

zatocénie s. v. EXIL. EXILARE. PRIBEGIE. SURGHIUN. SURGHIUNIRE.

ZAȚ s. **I.** drojdie, (înv.) telveá. *(~ de cafea.)* **II.** *(TIPOGR.)* tipar. *(Scoate rama care închide ~.)*

záțbret s. v. FUNDAMENT.

zavéră s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

zavergísí vb. v. RĂSCULA. RĂZVRĂTI. REVOLTA. RIDICA.

zavergíu adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

ZAVÉSCĂ s. gloabă, herlie. *(~ era taxa plătită pentru a împiedica redeschiderea unui proces.)*

zavístie s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CIUDĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GELOZIE. GÎLCEAVĂ. INTRIGĂ. INVIDIE. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. MAȘINAȚIE. NECAZ. NEÎNȚELEGERE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. UNELTIRE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

zavistiós adj. v. GELOS. INVIDIOS. PIZMAȘ. PIZMUITOR. RANCHIUNOS.

zavistiós adj., s. v. INTRIGANT.

zavístnic adj. v. GELOS. INVIDIOS. PIZMAȘ. PIZMUITOR. RANCHIUNOS.

zavístnic adj., s.v. INTRIGANT.

zavístnicíe s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INVIDIE. NECAZ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ.

zavistuí vb. v. COMPLOTA. CONJURA. CONSPIRA. INVIDIA. JINDUI. LĂCOMI. PIZMUI. RÎVNI. UNELTI.

zavistuitór adj. v. GELOS. INVIDIOS. PIZMAȘ. PIZMUITOR. RANCHIUNOS.

zavistuitór adj., s. v. INTRIGANT.

zavragioáică s. v. CERTĂREAȚĂ. SCANDALAGIOAICĂ.

zavragíu adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. SCANDALAGIU.

ZĂBĂLĂ s. **1.** (reg.) mușfuíc. *(~ pusă în gura calului.)* **2.** *(MED.;* la pl.) ragadă, zăbăluță, (prin Ban.) zobéle (pl.).

zăbălă s. v. HERPES.

ZĂBĂVĂ s. întîrziere, (pop.) zăbovíre, (înv.) pesteală. *(Să mergem acolo fără ~.)*

zăbávă s. v. AMUZAMENT. DISTRACȚIE. JOACĂ. ODIHNĂ. RĂGAZ. REPAUS.

zăbávnic adj. v. GREOI. ÎNCET. ÎNTÎRZIAT. LENT. MOALE. MOLATIC. MOLÎU.

zăbălós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

ZĂBĂLÚȚĂ s. **1.** strună. *(~ la zăbala căpăstrului.)* **2.** *(MED.)* ragadă, zăbale (pl.), (prin Ban.) zobéle (pl.).

zăbăúc adj. v. AIURIT. BUIMAC. BUIMĂCIT. DERUTAT. DESCUMPĂNIT. DEZORIENTAT. NĂUC. NĂUCIT. ZĂPĂCIT.

zăbláu s. v. DULĂU. GĂLIGAN. LUNGAN. VLĂJGAN. ZĂVOD.

ZĂBOVÍ vb. **1.** a întîrzia, (pop.) a pregeta, (înv. și reg.) a pesti, (reg.) a băciui, a îngădui, (fig.) a se încurca. *(A ~ mai mult într-un loc.)* **2.** a întîrzia, a sta. *(Să nu ~ mult acolo!)* **3.** a se opri, a poposi, a sta, a ședea, a trage. *(A ~ la umbra unui stejar.)* **4.** a rămîne, a sta, (înv.) a prebîndi. *(Cît ai ~ la ei?)* **5.** a aștepta, a sta. *(Mai ~ puțin, că vin!)*

zăbovi vb. v. ÎNDELETNICI. OCUPA.

ZĂBOVÍRE s. **1.** întîrziere, (pop.) pregetáre, (reg.) pregetătură. *(~ cuiva într-un loc.)* **2.** oprire, poposire. *(~ lui într-un loc, pentru odihnă.)*

zăbovíre s. v. ÎNTÎRZIERE. ZĂBAVĂ.

zăbovít adj. v. ÎNTÎRZIAT.

zăbovitór adj. v. ÎNTÎRZIAT.

zăbrán s. v. DUMBRAVĂ.

ZĂBRÁNIC s. crep. *(O lungă maramă de ~ negru.)*

ZĂBREÁ s. gratie, (pop.) ostréț, (Transilv.) roștéi. *(Fereastră cu ~ele.)*

zăbreálă s. v. ANURIE.

ZĂBUNÁȘ s. zăbunel. *(~ de călugăr.)*

ZĂBUNÉL s. zăbunaș. *(~ de călugăr.)*

zăcáre s. v. BOLIRE. ZĂCERE. ZĂCUT.

zăcáș adj. v. DUȘMĂNOS. GELOS. INVIDIOS. PIZMAȘ. PIZMUITOR. RANCHIUNOS. RĂZBUNĂTOR.

zăcáș adj., s. v. INDOLENT. LENEȘ. PUTUROS. TRÎNDAV. TRÎNTOR.

zăcărí vb. v. LENEVI. TRÎNDĂVI.

zăcășeálă s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INACTIVITATE. INACȚIUNE. INERȚIE. INVIDIE. NEACTIVITATE. NECAZ. PASIVITATE. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. RĂUTATE.

zăcășíe s. v. CIUDĂ. GELOZIE. INVIDIE. NECAZ. PICĂ. PIZMĂ. PORNIRE. RANCHIUNĂ. RĂUTATE.

ZĂCĂTOÁRE s. cadă, (înv. și pop.) locitoáre. *(~ pentru struguri.)*

zăcătoáre s. v. STANIȘTE.

zăcătúră s. v. STANIȘTE.

ZĂCEÁ vb. a boli, a piroli, a tînji, (pop.) a gogi, (reg.) a zălezi, (Munt. și Olt.) a tiromi, (înv.) a lîncezi. *(~ de o lună la pat.)*

ZĂCÉRE s. bolire, zăcut, (pop.) gogíre, zăcáre. *(O lungă ~ în pat.)*

ZĂCÚT s. bolire, zăcere, (pop.) gogíre, zăcáre. *(~ cuiva în pat.)*

zăcút adj. v. CLOCIT. DESCOMPUS. ÎMPUȚIT. PUTRED. PUTREZIT. RĂSUFLAT. STĂTUT. TREZIT.

zădărí vb. v. AGASA. AGITA. ASMUȚI. AȚÎȚA. ENERVA. HĂRȚUI. INCITA. INDISPUNE. INSTIGA. IRITA. ÎNTĂRÎTA. ÎNȚEȚI. ÎNVIORA. NECĂJI. PLICTISI. PROVOCA. RÎCÎI. SÎCÎI. STÎRNI. SUPĂRA. TULBURA. ZGÎNDĂRI.

zădăríre s. v. AGASARE. ASMUȚIRE. AȚÎȚARE. ENERVARE. INCITARE. INSTIGARE. INSTIGAȚIE. IRITARE. ÎNTĂRÎTARE. PLICTISIRE. PROVOCARE. SÎCÎIALĂ. SÎCÎIRE. STÎRNIRE. TULBURARE.

zădărít adj. v. AGASAT. AȚÎȚAT. ENERVAT. INCITAT. INSTIGAT. IRITAT. ÎNTĂRÎTAT. PLICTISIT. PROVOCAT. SÎCÎIT. STÎRNIT. SUPĂRAT.

ZĂDĂRNICÍ vb. **1.** a dejuca, a împiedica, a strica. *(Le-a ~ toate planurile.)* **2.** a anihila, a anula, a contracara, a împiedica, a neutraliza. *(A ~ efectele nefaste ale ...)*

ZĂDĂRNICÍE s. **1.** deșertăciune, inutilitate, nimic, nimicnicie, (înv.) mișelíe, nimicíe.

(Psalmistul afirmă că totul e ~.) **2.** deșertăciune, inutilitate, (rar) zadâr. *(~ unei acțiuni.)* **3.** ineficacitate, ineficiență, inutilitate, (rar) superfluență, superfluitáte, (înv.) netrebnicíe, (fig.) sterilitáte. *(~ discuțiilor.)*

zădărnicie s. v. AROGANȚĂ. FALĂ. FUDULIE. INFATUARE. ÎNFUMURARE. ÎNGÎMFARE. MÎNDRIE. ORGOLIU. SEMEȚIE. TRUFIE. VANITATE.

ZĂDĂRNICÍRE s. **1.** dejucare, împiedicare. *(~ uneltirilor cuiva.)* **2.** anihilare, anulare, contracarare, împiedicare, neutralizare. *(~ efectelor negative ale...)*

ZĂDÚF s. *(MET.)* arșiță, canículă, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăpușeală, (livr.) torpoáre, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, pîclă, prépăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

zădúf s. v. BELEA. BUCLUC. DANDANA. ÎNCURCĂTURĂ. NĂPASTĂ. NEAJUNS. NECAZ. NEMULȚUMIRE. NENOROCIRE. NEPLĂCERE. NEVOIE. PACOSTE. POCINOG. RĂU. SUPĂRARE.

zădufós adj. v. ARZĂTOR. CANICULAR. DOGORITOR. FIERBINTE. TORID. TROPICAL. ZĂPUȘITOR.

ZĂGÁN s. *(ORNIT.; Gypaëtus barbatus)* vultur bărbos, (rar) vultur négru, (reg.) șurligáie, (Transilv.) ceahlău, (Transilv. și Ban.) șorlíță, (Transilv.) șușugáie.

ZĂGÁZ s. *(CONSTR.)* **1.** baraj, stăvilar, (reg.) opritoáre, (Mold. și Bucov.) iezătúră, (prin Munt.) năsádă, (Mold.) opúst. *(~ construit pe Lotru.)* **2.** stavilă, stăvilar, (pop.) opúst, (reg.) iezătúră, (înv.) iaz, scurgătoáre. *(A deschide ~ la moară.)*

zăgăluí vb. v. AGASA. ENERVA. INDISPUNE. IRITA. NECĂJI. PLICTISI. SÎCÎI. SUPĂRA.

ZĂGĂZUÍ vb. **1.** a bara, a stăvili, (Bucov.) a hăti. *(A ~ o apă.)* **2.** a îndigui, a stăvili. *(A ~ malul unui rîu.)*

zăgăzuí vb. v. DOMOLI. POTOLI. STĂPÎNI. STĂVILI. TEMPERA.

ZĂGĂZUÍRE s. **1.** barare, stăvilire. *(~ apei.)* **2.** îndiguire, stăvilire. *(~ malului unei ape.)*

ZĂGĂZUÍT adj. **1.** barat, stăvilit. *(O apă ~.)* **2.** îndiguit, stăvilit. *(Mal ~.)*

zăgîrnă s. v. SĂCULEȚ. SEDILĂ.

zăgrăí vb. v. FLECĂRI. ÎNDRUGA. PĂLĂVRĂGI. SPOROVĂI. TRĂNCĂNI.

zăhátă s. v. STRADELĂ. STRĂDUȚĂ.

zăhăí vb. v. AGASA. DERANJA. ENERVA. INCOMODA. INDISPUNE. IRITA. ÎNCURCA. JENA. NECĂJI. PLICTISI. SÎCÎI. STINGHERI. STÎNJENI. SUPĂRA. TULBURA.

zăhăréle s.pl.v. COFETURI. DULCIURI. ZAHARICALE.

zăhărít adj. v. GLASAT. ZAHARISIT.

zăhătuí vb. v. AGASA. ENERVA. INDISPUNE. IRITA. NECĂJI. PIERDE. PLICTISI. RĂTĂCI. SÎCÎI. SUPĂRA.

zălcói s. v. GAIȚĂ.

zăltín s. v. ULEI. UNTDELEMN.

zăletí vb. v. SĂLTA. SĂRI. ȚÎȘNI.

zălezeálă s. v. PLICTISEALĂ. URÎT.

zălezí vb. v. BOLI. PIROTI. SLĂBI. TÎNJI. ZĂCEA.

zălezít adj. v. SFRIJIT. SLAB.

zălezitúră s. v. MOLEȘEALĂ. SFÎRȘEALĂ. SLĂBICIUNE.

zălíște s. v. BĂTAIE. SUFLARE. SUFLU.

zăloágă s. v. CAPITOL. SEMN.

ZĂLÓG s. *(BOT.; Salix cinerea)* salcie, (reg.)ióvă, lózâ, răchítă.

zălóg s. v. AMANET. GAJ. GARANȚIE IPOTECĂ. OSTATIC. SECHESTRU.

zălogi vb. v. AMANETA.

zălogíre s. v. AMANETARE. IPOTECARE. SECHESTRARE.

zălogít adj. v. AMANETAT. IPOTECAT. SECHESTRAT.

zălúd adj.v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. BUIMAC. BUIMĂCIT. DERUTAT. DESCREIERAT. DESCUMPĂNIT. DEZORIENTAT. NĂUC. NĂUCIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

zăluzeálă s. v. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENȚĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ȚICNEALĂ.

zăluzí vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. SMINTI. ȚICNI.

zăluzíe s. v. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENȚĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ȚICNEALĂ.

zăluzít adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

zămán s. v. OCAZIE. PRILEJ.

zăminteálă s. v. AMESTECĂTURĂ. ÎNCÎLCEALĂ. ÎNCÎLCIRE. ÎNCÎLCITURĂ. ÎNCURCĂTURĂ.

zămintí vb. v. AMESTECA. ÎNCÎLCI. ÎNCURCA.

zămintitúră s. v. AMESTECĂTURĂ. ÎNCÎLCEALĂ. ÎNCÎLCIRE. ÎNCÎLCITURĂ. ÎNCURCĂTURĂ.

ZĂMISLÍ vb. *(BIOL.)* a concepe, (înv.) a náște. *(Un bărbat care poate ~.)*

zămislí vb. v. AFLA. CONCEPE. CREA. DESCOPERI. ELABORA. FACE. GĂSI. GÎNDI. IMAGINA. INVENTA. NAȘTE. NĂSCOCI. PLĂNUI. PLĂSMUI. PROCREA. PROIECTA. REALIZA. SCORNI.

zămislíre s. v. CONCEPERE. CONCEPȚIE. NAȘTERE. PARTURIȚIE. PROCREARE. PROCREAȚIE.

zămorí vb. v. EPUIZA. EXTENUA. FRÎNGE. ISTOVI. SECA. SECĂTUI. SFÎRȘI. SLEI. STOARCE. VLĂGUI. ZDROBI.

zămós s. v. PEPENE.

ZĂMOȘÍȚĂ s. *(BOT.; Hibiscus trionum)* (reg.) macul-cioárei.

zănát s. v. MESERIE. MEȘTEȘUG.

ZĂNÁTIC adj. aiurea, aiurit, bezmetic, descreierat, nebun, smintit, țicnit, zăpăcit, zurliu, (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălă-

vătic, silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát, tui, (Mold.) túieș, zălúd, zărghit, (înv.) turlulíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, țăcănít. *(Ce tip ~ !)*

ZĂNGĂNEÁLĂ s. **1.** zăngănire, zăngănit, zăngănitură, (reg.) zăngăt. *(~ de arme.)* **2.** zăngănire, zăngănit, zăngănitură, zornăială, zornăit, zornăitură, zuruială, zuruit, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

ZĂNGĂNÍ vb. **1.** a zornăi, a zurui, (reg.) a zorzoi. *(Lanțurile ~.)* **2.** a zdrăngăni. *(Piese de metal ciocnite care ~.)*

ZĂNGĂNÍRE s. **1.** zăngăneală, zăngănit, zăngănitură, (reg.) zăngăt. *(~ de arme.)* **2.** zăngăneală, zăngănit, zăngănitură, zornăială, zornăit, zornăitură, zuruială, zuruit, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

ZĂNGĂNÍT s. **1.** zăngăneală, zăngănire, zăngănitură, (reg.) zăngăt. *(~ de arme.)* **2.** zăngăneală, zăngănire, zăngănitură, zornăială, zornăit, zornăitură, zuruială, zuruit, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

ZĂNGĂNITÓR adj. zornăitor, zuruitor. *(O grămadă de galbeni ~.)*

ZĂNGĂNITÚRĂ s. **1.** zăngăneală, zăngănire, zăngănit, (reg.) zăngăt. *(~ de arme.)* **2.** zăngăneală, zăngănire, zăngănit, zornăială, zornăit, zornăitură, zuruială, zuruit, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

zăngăt s. v. ZĂNGĂNEALĂ. ZĂNGĂNIRE. ZĂNGĂNIT. ZĂNGĂNITURĂ.

ZĂNOÁGĂ s. *(GEOL., GEOGR.)* caldeiră, cazan, căldare, circ, (prin Ban.) scofáină. *(~ în regiunile muntoase.)*

ZĂPÁDĂ s. *(MET.)* nea, ninsoare, omăt. *(A nins și ~ acoperă cîmpia.)*

ZĂPĂCEÁLĂ s. **1.** amețeală, buimăceală, buimăcire, năuceală, năucire, perplexitate, (înv. și reg.) uluiálă, uluíre, (reg.) uimăceálă, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehuiálă. *(Stare de ~.)* **2.** derută, descumpănire, dezorientare, încurcătură, nedumerire, perplexitate, (livr.) deconcertáre. *(~ îl împiedică să acționeze.)* **3.** tulburare. *(~ ce l-a cuprins cînd m-a văzut.)* **4.** fîstîceală, intimidare, (Olt.) rătuteálă. *(~ unui copil.)* **5.** aiureală, sminteală, țicneală, (fam. fig.) țăcăneálă. *(~ cuiva.)* **6.** confuzie, încurcătură, (Transilv.) îngăimăceálă. *(S-a produs o ~.)* **7.** babilonie, dezordine, haos, încurcătură, (înv.) vaviloníe. *(Nu te mai poți descurca în ~ asta.)* **8.** debandadă, dezordine, dezorganizare, haos, neorînduială, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) brambureálă, harababúră. *(O mare ~ în activitatea acelei instituții.)* **9.** deranj, dezordine, neorînduială, (rar) neórdine, (Mold.) calamandrós, (fam.) brambureálă, harababúră. *(E mare ~ la ei în casă.)* **10.** dezordine, neorînduială, răvășeală, (fam.) brambureálă, harababúră, talmeș-bálmeș, (fam. fig.) balamúc. *(Mare ~ e în hîrtiile tale.)*

ZĂPĂCÍ vb. **1.** a (se) ameți, a (se) buimăci, a (se) năuci, (pop.) a (se) bîigui, a (se) ului, (reg.) a (se) hăbăuci, a (se) uimăci, (Mold., Bucov. și Transilv.) a (se) tehui, (înv.) a (se) cebălui. *(S-a ~ de tot!)* **2.** a deruta, a descumpăni, a dezorienta, a încurca, (livr.) a deconcerta. *(Vestea auzită l-a ~.)* **3.** a (se) tulbura. *(S-a ~ cînd l-a văzut.)* **4.** a se fîstîci, a se intimida, a se încurca, (reg.) a se teșmeni, a se ului, (Transilv.) a se îngăimăci, (Olt., Munt. și Transilv.) a se rătuti, (fig.) a se piérde. *(Ce te-ai ~ așa în fața lor?)* **5.** a încurca, (prin Transilv.) a mitroși. *(A ~ ceva.)* **6.** a deranja, a răscoli, a răvăși, (reg.) a răntui, a rostopoli. *(De ce mi-ai ~ hîrtiile?)*

ZĂPĂCÍRE s. **1.** buimăcire, năucire. *(~ cuiva.)* **2.** fîstîcire, încurcare. *(~ unui copil.)* **3.** deranjare, răscolire, răvășire. *(~ hîrtiilor de pe masă.)*

ZĂPĂCÍT adj. **1.** amețit, buimac, buimăcit, năuc, năucit, tîmpit, (pop.) bîiguít, cápiu, uluít, (reg.) buimátic, hăbăúc, (Mold., Bucov. și Transilv.) tehúi. *(S-a scular ~.)* **2.** amețit, (fig.) beat, îmbătát. *(~ de fericire.)* **3.** derutat, descumpănit, dezorientat, încurcat, nedumerit, perplex, (livr.) deconcertát, (înv. și fam.) sastisít. *(Om ~.)* **4.** aiurit, buimac, buimăcit, derutat, descumpănit, dezorientat, năuc, năucit, (Olt.) zăbăúc, (Mold.) zălúd, (fig.) împrăștiát. *(Nu știe cum să acționeze, e complet ~.)* **5.** tulburat. *(Rămăsese ~ cînd a văzut-o.)* **6.** fîstîcit, intimidat, încurcat, (reg.) teșmenít, (Olt. și Munt.) rătutít. *(Copilul a rămas ~.)* **7.** aiurea, aiurit, bezmetic, descreierat, nebun, smintit, țicnit, zănatic, zurliu, (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălăvátic, silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát, tui, (Mold.) túieș, zălúd, zărghít, (înv.) turlulíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, țăcănít. *(Ce tip ~ !)* **8.** drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprințar, vioi, zbînțuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, zvinturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Ce copil ~ !)* **9.** deranjat, răscolit, răvășit. *(Are toate hîrtiile ~.)*

zăpăcitór adj. v. AMEȚITOR. NĂUCITOR. UMITOR. ULUITOR.

zăpăi vb. v. HĂMĂI. LĂTRA.

zăpăit s. v. HĂMĂIALĂ. HĂMĂIRE. HĂMĂIT. HĂMĂITURĂ. LĂTRARE. LĂTRAT. LĂTRĂTURĂ.

zăpăitúră s. v. HĂMĂIALĂ. HĂMĂIRE. HĂMĂIT. HĂMĂITURĂ. LĂTRARE. LĂTRAT. LĂTRĂTURĂ.

zăpîrstea s. art. v. MEZIN. PRÎSLEA.

zăplán s. v. GĂLIGAN. LUNGAN. VLĂJGAN.

zăplát s. v. CHINGĂ. STINGHIE.

zăpláz s. v. GARD. ÎMPREJMUIRE. ÎNGRĂDITURĂ. OCOL. ULUCĂ.

zăpódie s. v. PLATOU. PODIȘ. VALE.

zăpór s. v. PUHOI. ȘUVOI. TORENT.

zăpreálă s. v. RETENȚIE.

zăpsí vb. v. CONSTATA. OBSERVA. PRINDE. REMARCA. SESIZA. SURPRINDE. VEDEA.

zăpúc s. v. ARȘIȚĂ. CANICULĂ. CĂLDURI. DOGOARE. DOGOREALĂ. FIERBINȚEA-

LĂ. NĂBUȘEALĂ. NĂDUF. NĂDUȘEALĂ. PÎRJOL. POJAR. TOROPEALĂ. ZĂDUF. ZĂPUȘEALĂ.

ZĂPUȘEÁLĂ s. *(MET.)* arșiță, canicule, călduri (pl.), dogoare, dogoreală, fierbințeală, năbușeală, năduf, nădușeală, pîrjol, pojar, toropeală, zăduf, (livr.) torpoare, (pop.) arsúră, vípie, (reg.) buhoáre, cócăt, crăpăt, năplăiálă, píclă, prépăt, prigoáre, puhăiálă, zăpúc, (prin Ban.) arsoáre, (Ban. și Transilv.) friptoáre, (prin Olt.) jápsă, (Ban.) pripeálă, (înv.) ars, prípec, (fig.) cuptór, jar. *(~ zilelor de vară.)*

zăpuși vb. v. ARDE. DOGORI. FRIGE. PÎRJOLI.

zăpușít adj. v. ARZĂTOR. CANICULAR. DOGORITOR. FIERBINTE. ÎNĂBUȘITOR. SUFOCANT. SUGRUMĂTOR. TORID. TROPICAL. ZĂPUȘITOR.

ZĂPUȘITÓR adj. arzător, canicular, dogoritor, fierbinte, torid, tropical, (reg.) zăduíos, zăpușít, (prin Ban. și Olt.) pripitór. *(O zi ~ ; soare ~ ; o căldură ~.)*

zărânie s. v. ȚIPENIE.

zărár s. v. MULGĂTOR.

zărălie s. v. CĂMĂTĂRIE.

zărăsti vb. v. PIERDE. RĂTĂCI.

ZĂRGÁN s. *(IHT.; Belone belone euxini)* știucă-de-mare, (reg.) țipar-de-máre.

zărgheálă s. v. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENȚĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ȚICNEALĂ.

zărghénie s. v. ALIENARE. ALIENAȚIE. BOALĂ MINTALĂ. DEMENȚĂ. NEBUNIE. SMINTEALĂ. SMINTIRE. ȚICNEALĂ.

zărghí vb. v. ALIENA. ÎNNEBUNI. SMINTI. ȚICNI.

zărghít adj. v. AIUREA. AIURIT. BEZMETIC. ZĂNATIC. ZĂPĂCIT. ZURLIU.

zărghít adj., s. v. ALIENAT. DEMENT. DESCREIERAT. ÎNNEBUNIT. NEBUN. SMINTIT. ȚICNIT.

ZĂRÍ vb 1. a observa, a vedea, (arg.) a gini. *(Ce ~ la orizont?)* 2. a (se) vedea. *(Îl ~ venind spre noi.)* 3. a apărea, a se arăta, a se ivi, a se vedea, (italienism înv.) a spunta. *(Nu se ~ cu săptămînile pe stradă.)* 4. a observa, a percepe, a remarca, a reține, a sesiza, a vedea, (înv.) a privi. *(N-ai ~ nici o schimbare?)*

zări vb. v. LUMINA. STRĂLUCI.

zărpălátic adj. v. FLUȘURATIC. FLUTURATIC. FRIVOL. NESERIOS. UȘURATIC. VÎNTURATIC. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

ZĂRZĂRÁȘ s. *(BOT.)* zărzărel.

ZĂRZĂRÉL s. *(BOT.)* zărzăraș.

zăstimp s. v. EPOCĂ. INTERVAL. PERIOADĂ. RĂGAZ. RĂSTIMP. SPAȚIU. TIMP. VREME.

zăticní vb. v. DERANJA. INCOMODA. ÎNCURCA. ÎNTRERUPE. JENA. OPRI. STINGHERI. STÎNJENI. SUPĂRA. TULBURA.

zăticnire s. v. DERANJARE. INCOMODARE. JENARE. STINGHEREALĂ. STINGHERIRE. STÎNJENEALĂ. STÎNJENIRE. TULBURARE.

zătoáre s. v. MAMELĂ. PIEPT. SÎN. ȚÎȚĂ.

zătón s. v. OSTREȚ.

ZĂU interj. 1. jur! *(~ ! că așa este.)* 2. serios!, (franțuzism) paról! *(—Chiar vrei să vin cu tine? — ~ !)*

zăuită vb. v. PRIVI. UITA. VEDEA.

zăveásă s. v. PERDEA.

zăvélcă s. v. CATRINȚĂ. FOTĂ.

zăvoáre s. pl. v. CĂTUȘE. FIARE.

ZĂVÓD s. *(ZOOL.)* dulău, (prin Transilv.) pugléu, (Mold. și Bucov.) zăblău. *(Un ~ pentru păzit curtea.)*

ZĂVÓI s. luncă. *(~ de sălcii.)*

ZĂVÓR s. ivăr, încuietoare, (pop.) rătéz, (reg.) rîglă, (prin Ban.) réză. *(~ la o ușă.)*

zăvór s. v. BUHAI. ÎNTINZĂTOR. ÎNTORCĂTOR. LEAȚ. SLOBOZITOR. ȘIPCĂ.

ZĂVORÍ vb. a (se) fereca, a (se) închide, a (se) încuia. *(A ~ o casă; s-a ~ în casă.)*

zăvorí vb. v. ARESTA. DEȚINE. ÎNCHIDE. ÎNTEMNIȚA. REȚINE.

ZĂVORÍRE s. ferecare, închidere, încuiere *(~ ușii.)*

ZĂVORÍT adj. ferecat, închis, încuiat. *(Casă, ușă ~.)*

zbăneá s. v. VENTUZĂ.

zbanghíu adj. v. CHIORÎȘ CRUCIȘ. DRĂCOS. ÎNCRUCIȘAT. NEASTÎMPĂRAT. NEBUN. NEBUNATIC. PIEZIȘ. SAȘIU. SPRÎNȚAR. STRABIC. VIOI. ZĂPĂCIT. ZBÎNȚUIT. ZBURDALNIC. ZGLOBIU. ZURLIU. ZVĂPĂIAT. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

zbanț s. v. VENTUZĂ.

ZBÁTE vb. 1. a se zvîrcoli. *(Peștele se ~ în năvod.)* 2. a se smuci, (reg.) a se zbici. *(Se ~ să se desprindă din legături.)* 3. a se perpeli, a se zbuciuma, a se zvîrcoli. *(Se ~ din cauza durerilor.)* 4. a se frămînta, a se zbuciuma, a se zvîrcoli, (pop.) a se báte, (înv. și reg.) a se tăcăi. *(S-a ~ toată noaptea în așternut.)* 5. a (se) agita, a clocoti, a (se) frămînta, a fremăta, a (se) învolbura, a (se) zbuciuma, (înv. și reg.) a sălta, (înv.) a (se) sălbătici. *(Apele crescute se ~ în matcă.)* 6. a (se) învîrteji, a (se) învolbura, (rar) a (se) învîltori, (pop.) a (se) vîrteji, (reg.) a (se) învoálbe, a (se) vîrtejui. *(Marea se ~ în furtună.)* 7. a bate, a palpita, a pulsa, a tăcăi, a ticăi, a tresări, a zvîcni, (rar) a zvîci, (reg.) a bîcîi, a țîcîi. *(Inima se ~ cu putere.)* 8. a se chinui, a se consuma, a se frămînta, a se zbuciuma, (reg.) a se marghioli, (Bucov.) a se frăsui, (fig.) a se sfărîma. *(Nu te mai ~ atîta pentru toate!)* 9. a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forța, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforța, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbuciuma, (înv. și pop.) a (se) nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a (se) osîrdnici, a (se) osîrdui, a se voli

nici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)*

ZBĂTERE s. **1.** zvîrcoleală, zvîrcolire, zvîrcolitură. *(~ peștelui în năvod.)* **2.** agitație, clocot, frămîntare, freamăt, învolburare, tălăzuire, tumult, vuiet, zbucium, zbuciumare, (rar) zbuciumeală. *(~ apelor ieșite din matcă.)* **3.** învîrtejire, învolburare, (reg.) vîrtejuire. *(~ mării în furtună.)* **4.** bătaie, palpitare, palpitație, pulsație, ticăit, tresărire, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritură, (înv.) palpít, răsăritură, săltăre. *(~ a inimii.)* **5.** chin, frămîntare, zbucium, zbuciumare, (reg.) marghiól. *(O ~ sufletească insuportabilă.)* **6.** caznă, chin, efort, forțare, muncă, osteneală, sforțare, silință, strădanie, străduință, trudă, (livr.) traváliu, (rar) străduială, străduire, (pop.) canoneálă, (reg.) ștrapáț, (prin Munt.) morînceálă, (Mold. și Transilv.) zoálă, (înv.) căznire, nevoință, osteníță, sforță, strădănuínță, strădănuire. *(~ lui a fost încununată de succes.)*

zbătuci vb. v. BATE. BĂTĂTORI. BĂTUCI. ÎNDESA. PRESA.

zbea vb. v. SUGE.

zbeng s. v. JOACĂ. JOC. ZBENGUIALĂ. ZBENGUIRE. ZBENGUIT. ZBÎNȚUIALĂ. ZBÎNȚUIRE. ZBÎNȚUIT. ZBÎNȚUITURĂ. ZBURDARE. ZBURDĂLNICIE.

ZBENGUÍ vb. **1.** a se hîrjoni. *(Copiii se ~ între ei.)* **2.** a se zbînțui, a zburda. *(Toată ziua se ~.)*

ZBENGUIÁLĂ s. **1.** hîrjoană, hîrjoneală, (reg.) zbînț. *(Lăsați ~ !)* **2.** joacă, joc, zbenguire, zbenguit, zbînțuială, zbînțuire, zbînțuit, zbînțuitură, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(N-a fost decît o ~ de copii.)*

ZBENGUÍRE s. joacă, joc, zbenguială, zbenguit, zbînțuială, zbînțuire, zbînțuit, zbînțuitură, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(N-a fost decît o ~ de copii.)*

ZBENGUÍT s. joacă, joc, zbenguială, zbenguire, zbînțuială, zbînțuire, zbînțuit, zbînțuitură, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(N-a fost decît un ~ de copii.)*

zbereguiálă s. v. JOACĂ. JOC. ZBENGUIALĂ. ZBENGUIRE. ZBENGUIT. ZBÎNȚUIALĂ. ZBÎNȚUIRE. ZBÎNȚUIT. ZBÎNȚUITURĂ. ZBURDARE. ZBURDĂLNICIE.

zbiecér s. v. MUTUL.

zbici s. v. BICI. BICIUȘCĂ.

ZBICÍ vb. a se usca, a se zvînta, (înv. și reg.) a se prăji. *(Rufele s-au ~.)*

zbicí vb. v. SMUCI. ZBATE.

ZBICÍRE s. uscare, zvîntare. *(~ rufelor.)*

ZBICÍT adj. uscat, zvîntat. *(Rufe ~.)*

zbiciuí vb. v. BICIUI. ȘFICHIUI.

zbiciulá vb. v. BICIUI. CLĂTINA. SCUTURA. ȘFICHIUI. ZGÎLȚÎI. ZGUDUI.

zbiciúșcă s. v. BICIUȘCĂ. CRAVAȘĂ.

ZBIERÁ vb. **1.** a striga, a țipa, a urla, (înv. și reg.) a țui. (înv.) a chema. *(~ cît îl ținea gura.)* **2.** a răcni, a striga, a țipa, a urla, (reg.) a țivli, (Transilv.) a puhăi, (Transilv. și Maram.) a țipoti, (fam. fig.) a se spărge. *(~ de durere.)* **3.** a răcni, a striga, a țipa, a urla, a vocifera. *(Ia nu mai ~, că te aud!)* **4.** a răcni, a se răsti, a striga, a țipa, a urla, (pop.) a se oțări, a se stropși, (înv. și reg.) a se răpști, (reg.) a se răboți, a se răcămăți, a se răgădui, a se răscocora, a se războti, (prin Transilv.) a se aspri, (Transilv. și Ban.) a se născocorî, (prin Olt. și Munt.) a se răboli, (înv.) a marecuvînta, (fam.) a se burzului, a se răți, a se zborși. *(Ce ~ așa la mine?)* **5.** a mugi, a rage, (înv. și reg.) a rugi, (reg.) a rîncăi, a rîncălui, (Transilv.) a băuni. *(Vitele ~.)*

ZBIERĂTÚRĂ s. răcnet, strigăt, țipăt, urlet, zbieret, (rar) strigáre, strigătură, țipătúră, (înv. și reg.) răcnitúră. *(~ de durere; ce sînt ~ile astea?)*

ZBIÉRET s. **1.** strigăt, țipăt, urlet, (înv.) chemáre, vreávă. *(Încetează cu ~ele!)* **2.** răcnet, strigăt, țipăt, urlet, zbierătură, (rar) strigáre, strigătură, țipătúră, (înv. și reg.) răcnitúră. *(~ de durere.)*

zbihuí vb. v. CLĂTINA. SCUTURA. ZGÎLȚÎI. ZGUDUI.

zbihuiálă s. v. CLĂTINĂTURĂ. SCUTURĂTURĂ. ZGÎLȚÎIALĂ. ZGÎLȚÎIRE. ZGÎLȚÎIT. ZGÎLȚÎITURĂ.

zbînț s. v. HÎRJOANĂ. HÎRJONEALĂ. JOACĂ. JOC. ZBENGUIALĂ. ZBENGUIRE. ZBENGUIT. ZBÎNȚUIALĂ. ZBÎNȚUIRE. ZBÎNȚUIT. ZBÎNȚUITURĂ. ZBURDARE. ZBURDĂLNICIE.

ZBÎNȚUÍ vb. a se zbengui, a zburda. *(Toată ziua se ~.)*

ZBÎNȚUIÁLĂ s. joacă, joc, zbenguială, zbenguire, zbenguit, zbînțuire, zbînțuit, zbînțuitură, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(N-a fost decît o ~ de copii.)*

ZBÎNȚUÍRE s. joacă, joc, zbenguială, zbenguire, zbenguit, zbînțuială, zbînțuit, zbînțuitură, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(N-a fost decît o ~ de copii.)*

ZBÎNȚUÍT adj. drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprințar, vioi, zăpăcit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)*

ZBÎNȚUÍT s. joacă, joc, zbenguială, zbenguire, zbenguit, zbînțuială, zbînțuire, zbînțuitură, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(N-a fost decît un ~ de copii.)*

ZBÎNȚUITÚRĂ s. joacă, joc, zbenguială, zbenguire, zbenguit, zbînțuială, zbînțuire, zbînțuit, zburdare, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguiálă, zbînț, zbúrdă. *(N-a fost decît o ~ de copii.)*

zbîrceálă s. v. CREȚ. CUTĂ. DUNGĂ. ÎNCREȚITURĂ. RID. ZBÎRCITURĂ.

zbîrci s. v. CREŢ. CUTĂ. DUNGĂ. ÎNCREŢITURĂ. RID. ZBÎRCITURĂ.

ZBÎRCÍ vb. **1.** a (se) cuta, a (se) încreţi, a (se) rida, (fam.) a (se) smochini, (fig.) a (se) boţi, a (se) brăzda. *(Obrazul i s-a ~.)* **2.** (pop.) a se pomăi, (reg.) a se pomi, a se pomisi. *(După boală i s-a ~ trupul.)*

ZBÎRCIÓG s. *(BOT.)* **1.** *(Morchella esculenta)* ciuciulete, (reg.) pup. **2.** *zbîrciogi-graşi (Gyromitra esculenta)* = (reg.) pupi (pl.).

ZBÎRCÍRE s. cutare, încreţire, ridare, (fam.) smochinire. *(~ pielii obrazului.)*

ZBÎRCÍT adj. **1.** creţ, cutat, încreţit, ridat, (fam.) smochinit, (fig.) boţit, brăzdat. *(Un obraz tare ~.)* **2.** (pop.) pomăit. *(Om ~.)*

ZBÎRCITÚRĂ s. creţ, cută, dungă, încreţitură, rid, (pop.) zbîrceálă, zbîrci, (prin Transilv.) ranţ, (fig.) brăzdă. *(Faţă plină de ~i.)*

ZBÎRLÍ vb. **1.** a (se) ciufuli, (pop.) a (se) burzului, a (se) zborşi, (Ban., prin Transilv. şi Olt.) a (se) sperli. *(După somn i s-a ~ părul.)* **2.** a se ridica, (reg.) a se arici. *(I s-a ~ părul de frică.)* **3.** a se înfoia, a se răsfira, a se umfla, (vestul Transilv.) a se sperli. *(Penele păsării se ~.)*

zbîrlí vb. v. CUTA. ÎNCREŢI. ÎNRĂUTĂŢI. SUPĂRA. TREMURA. UNDUI.

ZBÎRLÍRE s. ciufulire. *(~ părului.)*

ZBÎRLÍT adj. **1.** ciufulit, deranjat, neîngrijit, vîlvoi, (livr.) hirsút, (pop. şi fam.) burzuluít, (înv. şi reg.) străflocát, (reg.) borz, borzós, buhós, buhuiát, vîlvoiát, zbîrlóg, zborşít, (Mold. şi Bucov.) dupurós, (vestul Transilv.) spérlă, (Ban. şi sud-vestul Transilv.) sperlít, (fam. şi depr.) neţesălát. *(Cu părul ~.)* **2.** despletit, nepieptănat. *(O femeie ~.)* **3.** înfoiat, răsfirat, umflat. *(Pasăre cu coada ~.)*

zbîrlít adj. v. SUPĂRAT.

zbîrlóg adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. NEÎNGRIJIT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

zbîrn s. v. BÎZÎIALĂ. BÎZÎIRE. BÎZÎIT. BÎZÎITURĂ. ZBÎRNÎIALĂ. ZBÎRNÎIRE. ZBÎRNÎIT. ZBÎRNÎITURĂ. ZÎZÎIT. ZUMZĂIALĂ. ZUMZĂIRE. ZUMZAIT. ZUMZĂITURĂ. ZUMZET.

ZBÎRNÎÍ vb. **1.** a bîzîi, a zîzîi, a zumzăi, (rar) a zumbăi, (pop.) a bombăni, (reg.) a bornăi, (Transilv. şi Ban.) a vîjîi. *(Albinele ~.)* **2.** a suna, a ţîrîi. *(~ soneria, telefonul.)* **3.** a vibra. *(~ coarda unui instrument muzical.)*

zbîrnîí vb. v. FLUIERA. ŞUIERA. VÎJÎI. VUI.

ZBÎRNÎIÁLĂ s. bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)*

ZBÎRNÎÍRE s. bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnîială, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)*

ZBÎRNÎÍT s. **1.** bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnîială, zbîrnîire, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)* **2.** ţîrîit, ţîrîitură. *(~ soneriei.)* **3.** vibrare, vibraţie. *(~ corzii unui instrument muzical.)*

ZBÎRNÎITOÁRE s. **1.** (Olt. şi Munt.) sfîrleáză. *(~ făcută din cărăbuş.)* **2.** morişcă, pîrîitoare, scîrţîitoare. *(~ pentru alungat păsările din semănături.)* **3.** vîjîitoare, (pop.) pîrîitoáre, (prin Ban.) zvîrnáică. *(~ la zmeul de hîrtie.)*

ZBÎRNÎITÓR adj. bîzîitor, zumzăitor. *(Un zgomot ~.)*

ZBÎRNÎITÚRĂ s. bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnăială, zbîrnîire, zbîrnîit, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)*

zblenduí vb. v. CLĂTINA. SCUTURA. ZGÎLŢÎI. ZGUDUI.

ZBOR s. **1.** planare, plutire. *(~ păsărilor în văzduh.)* **2.** fugă, goană, viteză. *(Mergi la el în ~ şi adu-l aici.)*

zbor s. v. ADUNARE. ADUNĂTURĂ. ARDOARE. AVÎNT. BÎLCI. ELAN. ENTUZIASM. GLOATĂ. IARMAROC. ÎNFLĂCĂRARE. ÎNFOCARE. ÎNSUFLEŢIRE. PASIUNE. PATIMĂ. PORNIRE. SFAT. STRÎNSURĂ. ŞLEAHTĂ. TÎRG.

zborş s. v. PĂLĂMIDĂ-DE-BALTĂ.

zborşí vb. v. CIUFULI. ÎNFURIA. MÎNIA. RĂCNI. RĂSTI. STRIGA. SUPĂRA. ŢIPA. URLA. ZBIERA. ZBÎRLI.

zborşít adj. v. CIUFULIT. DERANJAT. FURIOS. ÎNDÎRJIT. ÎNFURIAT. ÎNTĂRÎTAT. ÎNVERŞUNAT. MÎNIAT. MÎNIOS. NEÎNGRIJIT. PORNIT. SUPĂRAT. VÎLVOI. ZBÎRLIT.

zbrehúi adj. v. FLUŞTURATIC. FLUTURATIC. FRIVOL. NESERIOS. UŞURATIC. VÎNTURATIC. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

ZBÚCIUM s. **1.** agitaţie, clocot, frămîntare, freamăt, învolburare, tălăzuire, tumult, vuiet, zbatere, zbuciumare, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor vijelioase.)* **2.** chin, frămîntare, zbatere, zbuciumare, (reg.) marghiól. *(Un ~ sufletesc insuportabil.)* **3.** agitaţie, frămîntare, neastîmpăr, nelinişte, (livr.) impaciénţă. *(Un ~ inutil.)*

ZBUCIUMÁ vb. **1.** a se perpeli, a se zbate, a se zvîrcoli. *(Se ~ din cauza durerilor.)* **2.** a se frămînta, a se zbate, a se zvîrcoli, (pop.) a se báte, (înv. şi reg.) a se tăcăi. *(S-a ~ toată noaptea în aşternut.)* **3.** a (se) agita, a clocoti, a (se) frămînta, a fremăta, a (se) învolbura, a (se) zbate, (înv. şi reg.) a sălta, (înv.) a (se) sălbătici. *(Apele crescute se ~ în matcă.)* **4.** a se chinui, a se consuma, a se frămînta, a se zbate, (reg.) a se marghioli, (Bucov.) a se frăsui, (fig.) a se sfărîma. *(Nu te mai ~ atîta pentru toate!)* **5.** a se agita, a se frămînta, a se nelinişti, a se zvîrcoli, (Mold. şi Bucov.) a se cioşmoli. *(Se ~ în mod inutil.)* **6.** a se canoni, a se căzni, a se chinui, a se forţa, a se frămînta, a se munci, a se necăji, a se osteni, a se sforţa, a se sili, a se strădui, a se trudi, a se zbate, (înv. şi pop.) a (se)

nevoi, (pop.) a se sîrgui, (reg.) a se verpeli, (Mold.) a se strădănui, (înv.) a se învălui, a năsli, a (se) osîrdnici, a (se) osîrdui, a se volnici, (fig.) a se sfărîma. *(Se ~ să rezolve problema.)*

ZBUCIUMÁRE s. **1.** agitaţie, clocot, frămîntare, freamăt, învolburare, tălăzuire, tumult, vuiet, zbatere, zbucium, (rar) zbuciumeálă. *(~ apelor vijelioase.)* **2.** chin, frămîntare, zbatere, zbucium, (reg.) marghiól. *(O~ sufletească insuportabilă.)*

ZBUCIUMÁT adj. **1.** agitat, clocotitor, frămîntat, fremătător, învolburat, tulburat, tumultuos, (înv.) colcotós, (fig.) răzvrătit. *(Ape ~; mare ~.)* **2.** agitat, frămîntat, neastîmpărat, neliniştit, nepotolit. *(A dus o viaţă ~.)* **3.** agitat, critic, frămîntat, greu, tulbure. *(Vremuri ~.)* **4.** chinuit, consumat, frămîntat, muncit, necăjit, trudit, (reg.) canonít, (înv.) necăjitór. *(Om ~.)*

zbuciumeálă s. v. AGITAŢIE. CLOCOT. FRĂMÎNTARE. FREAMĂT. ÎNVOLBURARE. TĂLĂZUIRE. TUMULT. VUIET. ZBATERE. ZBUCIUM. ZBUCIUMARE.

ZBUGHI interj. ţuşti !, (rar) zvîc !, (prin Munt.) tîlvîc !, (Transilv. şi Ban.) túlai ! *(Iepurele, ~ ! din tufiş.)*

ZBUGHÍ vb. (fig.) a o şterge. *(A ~t-o imediat de acolo.)*

ZBURÁ vb. **1.** a plana, a pluti. *(O hîrtie luată de vînt ~ în văzduh.)* **2.** a trece. *(Berzele ~ în stoluri spre Africa.)* **3.** *(AV.)* a naviga. *(O aeronavă care ~.)* **4.** a merge. *(Avionul ~ cu 1000 de km pe oră.)*

zburátic adj. v. AGER. AGIL. FLUŞTURATIC. FLUTURATIC. FRIVOL. ISTEŢ. IUTE. NESERIOS. REPEDE. SPRINTEN. UŞURATIC. VIOI. VÎNTURATIC. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

zburătăci vb. v. CREŞTE. DEZVOLTA. ÎMPRĂŞTIA. ÎNĂLŢA. MĂRI. RISIPI. SPULBERA.

ZBURĂTOÁRE s. *(ORNIT.)* pasăre. *(O ~ de pradă.)*

zburătoáre s. v. POJARNIŢĂ. PUFULIŢĂ. RĂCHITAN. RĂSCOAGE. SUNĂTOARE.

ZBURĂTÓR adj., s. **1.** adj. plutitor. *(Păsări ~.)* **2.** s. aviator. *(Un ~ de clasă.)* **3.*** s. *(MED. POP.)* (pop.) lipitúră. *(~ este „boala" provocată de Zburător, personaj mitologic.)*

zburătúră s. v. AŞCHIE. RETEVEI. SCURTĂTURĂ. SURCEA. SURCICĂ. ŢANDĂRĂ.

ZBURDÁ vb. a se zbengui, a se zbînţui. *(Toată ziua ~.)*

ZBURDÁLNIC adj. drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprinţar, vioi, zăpăcit, zbînţuit, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) şulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)*

zburdálnic adj. v. FLUŞTURATIC. FLUTURATIC. FRIVOL. NESERIOS. UŞURATIC. VÎNTURATIC. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

ZBURDÁRE s. joacă, joc, zbenguială, zbenguire, zbenguit, zbînţuială, zbînţuire, zbînţuit, zbînţuitură, zburdălnicie, (reg.) zbeng, zbereguială, zbînţ, zbúrdă. *(N-a fost decît o ~ de copii.)*

zburdáre s. v. NEASTÎMPĂR. VIOICIUNE. VOIOŞIE. ZBURDĂLNICIE.

zburdátic adj. v. DRĂCOS. NEASTÎMPĂRAT. NEBUN. NEBUNATIC. SPRINŢAR. VIOI. ZĂPĂCIT. ZBÎNŢUIT. ZBURDALNIC. ZGLOBIU. ZURLIU. ZVĂPĂIAT. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

zbúrdă s. v. JOACĂ. JOC. ZBENGUIALĂ. ZBENGUIRE. ZBENGUIT. ZBÎNŢUIALĂ. ZBÎNŢUIRE. ZBÎNŢUIT. ZBÎNŢUITURĂ. ZBURDARE. ZBURDĂLNICIE.

zburdăciúne s. v. NEASTÎMPĂR. VIOICIUNE. VOIOŞIE. ZBURDĂLNICIE.

ZBURDĂLNICÍE s. **1.** neastîmpăr, vioiciune, voioşie, (rar) zburdáre, (înv.) zburdăciúne, *(Copil plin de ~.)* **2.** joacă, joc, zbenguială, zbenguire, zbenguit, zbînţuială, zbînţuire, zbînţuit, zbînţuitură, zburdare, (reg.) zbeng, zbereguială, zbînţ, zbúrdă. *(N-a fost decît o ~ de copii.)*

zburdătór adj. v. DRĂCOS. NEASTÎMPĂRAT. NEBUN. NEBUNATIC. SPRINŢAR. VIOI. ZĂPĂCIT. ZBÎNŢUIT. ZBURDALNIC. ZGLOBIU. ZURLIU. ZVĂPĂIAT. ZVÎNTURAT. ZVÎNTURATIC.

zburdătúră s. v. SALT. SĂLTĂTURĂ. SĂRITURĂ.

zdélcă s. v. CHITANŢĂ. CONTRACT. CONVENŢIE. RECIPISĂ.

zdragón s. v. GĂLIGAN. LUNGAN. VLĂJGAN.

ZDRÁVĂN adj., adv. **1.** adj. puternic, robust, solid, tare, viguros, vînjos, voinic, (pop.) ţeápăn, vînós, vîrtós, (reg.) puterós, putút, socolán, (Ban. şi Transilv.) pogán, (înv.) potént, putinciós, spătoş, (fig.) vérde. *(Om ~.)* **2.** adj. legat, robust, solid, viguros, vînjos, voinic. *(Un trup ~.)* **3.** adj. masiv, planturos, voinic, voluminos. *(Braţe ~.)* **4.** adj. puternic, rezistent, solid, tare, trainic. *(A înfipt un par ~ în pămînt.)* **5.** adj. intact, întreg, neatins, nevătămat, sănătos, teafăr, valid, (pop.) nestricát, (înv. şi reg.) nebîntuit, (reg.) néted. *(A scăpat ~ din accident.)* **6.** adj. întreg, normal, sănătos. *(Eşti om ~, îţi dai seama ce ai făcut?)* **7.** adj. grozav, straşnic, teribil, (fam.) sfînt, (fig.) sănătós. *(I-a tras o bătaie ~.)* **8.** adj. puternic, straşnic, (pop.) ţeápăn. *(I-a tras o palmă ~.)* **9.** adv. puternic, tare, voinicește. *(Trage ~ de funie.)* **10.** adj. bun, grozav, straşnic. *(Un somn ~ l-a refăcut.)* **11.** adj. aprig, intens, mare, puternic, straşnic, tare, violent. *(Un vînt ~.)* **12.** adv. bine, intens, puternic, tare, vîrtos. *(Plouă ~.)* **13.** adv. mult, vîrtos. *(Bea ~.)*

ZDRĂNGĂNEÁLĂ s. zdrăngănit, zdrăngănitură. *(Ce e ~ asta la chitară?)*

zdrăngănél s. v. CLOPOŢEL. ZURGĂLĂU.

ZDRĂNGĂNÍ vb. **1.** a zăngăni. *(Piese de metal ciocnite care ~.)* **2.** (rar) a zgîndări, (reg.) a drîngăni. *(~ coardele chitarei.)*

ZDRĂNGĂNÍT s. zdrăngăneală, zdrăngănitură. *(Ce e ~ ăsta la chitară?)*

ZDRĂNGĂNITÚRĂ s. zdrăngăneală, zdrăngănit. *(Ce e ~ asta la chitară?)*

zdrăvănă vb. v. STRĂNUTA.

zdrăveni vb. v. FORTIFICA. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTĂRI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. RECONFORTA. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. TONIFICA. VINDECA.

zdreálă s. v. BUCĂȚICĂ. FĂRÎMĂ. PIC.

ZDREÁNȚĂ s. **1.** buleandră, cîrpă, fleandură, **otreapă**, petică, (pop.) treánță, (înv. și reg.) **rántie**, (reg.) paceaúră, rúfă, șuleándră, tîrfă, (Mold., Bucov. și Transilv.) cîrță, (Mold. și Bucov.) cotreánță, (Transilv.) ronghi, (înv., în Mold.) félegă. *(Șterge praful cu o ~.)* **2.** petic, **ruptură**, (prin Transilv.) folt. *(O ~ dintr-o cămașă veche.)* **3.** (la pl.) ațe (pl.), pece (pl.). *(Haina e numai ~.)* **4.** jerpelitură, ruptură, (Transilv.) țîră. *(Purta o ~ de haină.)* **5.** vechitură, (pop.) treánță. *(De ce mai porți ~ asta?)* **6.** (la pl.) frecăței (pl.). *(~ fierte în supă.)*

zdreánță s. v. DERBEDEU. LEPĂDĂTURĂ. LICHEA. NETREBNIC. PUȘLAMA. SCÎRNĂVIE. SECĂTURĂ.

ZDRELÍ vb. a (se) juli, a (se) jupui, a (se) **zgîria**, (pop.) a (se) beli, a (se) stropși, (înv. și reg.) a (se) rujdi, (prin Olt.) a (se) mezdri. *(Și-a ~ pielea la un deget.)*

ZDRELÍRE s. julire, julit, jupuire, jupuit, **zdrelit**. *(~ unui deget.)*

ZDRELÍT adj. julit, jupuit. *(Are degetul ~.)*

ZDRELÍT s. julire, julit, jupuire, jupuit, **zdrelire**. *(~ unui deget.)*

ZDRELITÚRĂ s. julitură, jupuitură. *(O ~ la un deget.)*

ZDRENȚĂRÓS adj. **1.** găurit, rupt, sfîșiat, uzat, zdrențuit, (pop.) zdrențós. *(Un cerșetor cu haine ~.)* **2.** jerpelit, peticit, rupt, zdrențuit, (pop.) pirpiríu. *(Purta haine cam ~.)* **3.** flenduros, rupt, zdrențuit, (pop.) zdrențós, (reg.) cotrențós. (Mold., Bucov. și Transilv.) **felegós**, (prin Transilv.) rînticós. *(Om ~.)* **4.** ferfenițit, hărtănit, rupt, sfîșiat, zdrențuit, (pop. și fam.) ferfenițós. *(O carte ~.)*

zdrențós adj. v. FLENDUROS. GĂURIT. RUPT. SFÎȘIAT. UZAT. ZDRENȚĂROS. ZDRENȚUIT.

ZDRENȚUÍ vb. **1.** a (se) sfîșia, (reg.) a (se) petici, (prin Olt. și Munt.) a (se) șofili. *(Cearșaful s-a ~.)* **2.** a (se) găuri, a (se) rupe, a (se) sfîșia, a (se) uza, (pop. și fam.) a (se) flenduri. *(Haina s-a ~ de tot.)* **3.** a se jerpeli. *(Ți s-au cam ~ pantalonii.)* **4.** a (se) ferfeniți, a (se) hărtăni, a (se) rupe, a (se) sfîșia, (fam.) a (se) vărzui. *(Nu mai ~ caietul!)*

ZDRENȚ UÍTadj. **1.** sfîsiat, (reg.) peticít. *(Cearșaf ~.)* **2.** găurit, rupt, sfîșiat, uzat, zdrențăros, (pop.) zdrențós. *(Un cerșetor cu haine ~.)* **3.** jerpelit, peticit, rupt, zdrențăros, (pop.) pirpiríu. *(Purta haine cam ~.)* **4.** flenduros, rupt, zdrențăros, (pop.) zdrențós, (reg.) cotrențós, (Mold., Bucov. și Transilv.) felegós, (prin Transilv.) rînticós. *(Om ~.)* **5.** ferfenițit, hărtănit, rupt, sfîșiat, zdrențăros, (pop. și fam.) ferfenițós. *(O carte ~.)*

zdrînceă s. v. DULAP. LEAGĂN. SCRÎNCIOB.

zdrob s. v. DROPIOI.

zdrobeálă s. v. SFĂRÎMARE. STÎLCIRE. STRIVIRE. TURTIRE. ZDROBIRE.

ZDROBÍ vb. **1.** a sfărîma, (pop.) a zobi, (Ban. și Transilv.) a zdroși, (înv.) a zdruncina. *(A ~ paharul de pămînt.)* **2.** a (se) fărîma, a (se) sfărîma, (rar) a (se) casa. *(A ~ un pahar cu pumnul.)* **3.** a sfărîma, (pop.) a spărge. *(A ~ o ceapă.)* **4.** a sfărîma, (înv. și reg.) a răzbi. *(I-a ~ capul.)* **5.** a (se) strivi, (înv.) a (se) smăcina. *(S-a ~ de caldarîm.)* **6.** a (se) sfărîma, (înv. și reg.) a (se) risipi. *(Corabia s-a ~ de stînci.)* **7.** a mărunți, a pisa, a sfărîma, (înv. și pop.) a smicura, a zdrumica, (reg.) a pisălogi, a pisăza, (fam.) a pisăgi. *(A ~ sare.)* **8.** a mărunți, a pasa. *(A ~ legume.)* **9.** a se sfărîma, a se sparge. *(Valurile se ~ de țărm.)* **10.** a stilci, a strivi, a turti, (pop.) a stropși, a zobi, (înv. și reg.) a struci, (Ban. și Transilv.) a zdroși, (înv.) a zdruncina. *(A ~ o cutie metalică prin lovire.)* **11.** a strivi, (pop.) a călca, (reg.) a pistosi. *(A ~ strugurii pentru a face mustul.)* **12.** a presa, a stoarce, a tescui. *(A ~ fagurii pentru a scoate mierea.)* **13.** a (se) storci, a (se) strivi, a (se) terciui, (reg.) a (se) fleciui, a (se) pistosi, (Olt. și Munt.) a (se) storcoși, (Transilv.) a (se) toroști. *(Fructele s-au ~ în ladă.)* **14.** a se bate, a se lovi, a se strivi, (reg.) a se meci. *(Cîteva pere căzute din pom s-au ~.)* **15.** a distruge, a nimici, a rade, (înv. și reg.) a spărge, (fig.) a pulveriza, a șterge. *(A ~ cetatea dușmană.)* **16.** a distruge, a nimici, a potopi, a prăpădi, a sfîrîma, a zvînta, (înv. și pop.) a pierde, a răpúne, a risipi, (pop.) a isprăvi, a zdrumica, (înv. și reg.) a sodomi, (reg.) a litrosi, (prin Transilv.) a potroși, (înv.) a cura, a nimicnici, a potrebi, a stropși, a tîrî, a zdruncina, (grecism înv.) a afanisi, (fig.) a secera, a spulbera. *(I-a ~ pe dușmani.)* **17.** a epuiza, a extenua, a frînge, a istovi, a seca, a secătui, a sfîrși, a slei, a stoarce, a vlăgui, (reg.) a stoci, (prin Olt. și Munt.) a dehobi, (înv.) a zămori, (fig.) a súge. *(Munca brută l-a ~.)*

zdrobí vb. v. DISTRUGE. NIMICI. SNOPI. STÎLCI.

ZDROBÍRE s. **1.** sfărîmare, (rar) zdrobeálă, (pop.) zdrumicáre, zobíre. *(~ unui pahar de pămînt.)* **2.** fărîmare, sfărîmare, (rar) casáre. *(~ unui pahar cu pumnul.)* **3.** sfărîmare, (pop.) spărgere. *(~ unei cepe.)* **4.** mărunțire, pisare, pisat, sfărîmare. *(~ unui material solid.)* **5.** sfărîmare, spargere. *(~ valurilor de țărm.)* **6.** stîlcire, strivire, turtire, (rar) zdrobeálă, (pop.) stropșíre, zobíre, (înv.) stropșitúră. *(~ unei insecte.)* **7.** presare, stoarcere, stors, tescuire, tescuit, (înv. și reg.) storsúră. *(~ strugurilor pentru must.)* **8.** strivire, terciuire. *(~ fructelor.)* **9.** distrugere, nimicire, (înv. și reg.) spărgere. *(~ Gomorei și a Sodomei.)* **10.** distrugere, nimicire, potopire, prăpădire, sfărîmare, (înv. și pop.) piérdere, risipire (pop.) zdrumicáre. *(~ armatei dușmane în luptă.)*

ZDROBÍT adj. **1.** sfărîmat, (pop.) zdrumicát, zobit. *(Pahare ~.)* **2.** sfărîmat, (pop.) spart. *(O ceapă ~.)* **3.** sfărîmat, (prin Ban.) mlecít. *(Stînci ~.)* **4.** fărîmat, sfărîmat. *(Cu capul ~.)* **5.** mărunţit, pisat, sfărîmat, (reg.) pisăzát, (fam.) piságít. *(Sare ~.)* **6.** stîlcit, strivit, turtit, (pop.) stropşit, zobít. *(O cutie de conserve ~.)* **7.** presat, stors, tescuit. *(Struguri ~.)* **8.** storcit, strivit, terciuit, (reg.) fleciuít, pistosít, (Olt. şi Munt.) storcosít. *(Fructe ~.)* **9.** bătut, lovit, strivit, (reg.) mecít. *(Perele au căzut pe jos şi sînt puţin ~.)* **10.** distrus, nimicit, (înv. şi reg.) spart. *(O cetate ~.)* **11.** distrus, nimicit, potopit, prăpădit, (înv. şi pop.) risipít, (pop.) zdrumicát, (înv.) stropşít. *(Duşmanul zăcea ~.)* **12.** epuizat, extenuat, frînt, istovit, prăpădit, rupt, secat, secătuit, sfîrşit, sleit, stors, trudit, vlăguit, (Mold.) batojít, (prin Munt.) tihobit, (înv.) stătút. *(S-a întors ~ de la luptă.)*

zdrobit adj. v. SNOPIT. STÎLCIT.

zdrobitór adj. v. DECISIV. DETERMINANT. HOTĂRÎTOR.

zdrobitór s. v. MELIŢĂ.

zdrobitúră s. v. SFĂRÎMĂTURĂ. STRIVITURĂ.

ZDRONCĂNÍ vb. a clătina, a hîţîi, a hîţîna, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdruncina, a zgîlţîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drigîi, (Ban.) a zducni. *(Căruţa l-a ~ zdravăn.)*

zdroşí vb. v. SFĂRÎMA. STÎLCI. STRIVI. TURTI. ZDROBI.

zdrumicá vb. v. DISTRUGE. MĂRUNŢI. NIMICI. PISA. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. ZDROBI. ZVÎNTA.

zdrumicáre s. v. DISTRUGERE. NIMICIRE. POTOPIRE. PRĂPĂDIRE. SFĂRÎMARE. ZDROBIRE.

zdrumicát adj. v. DISTRUS. NIMICIT. POTOPIT. PRĂPĂDIT. SFĂRÎMAT. ZDROBIT.

zdrumicătúră s. v. SFĂRÎMĂTURĂ.

zdrúncin s. v. CLĂTINARE. CLĂTINAT. CLĂTINĂTURĂ. HURDUCARE. HURDUCAT. HURDUCĂTURĂ. SCUTURARE. SCUTURAT. SCUTURĂTURĂ. ZDRUNCINARE. ZDRUNCINAT. ZDRUNCINĂTURĂ. ZGÎLŢÎIALĂ. ZGÎLŢÎIRE. ZGÎLŢÎIT. ZGÎLŢÎITURĂ. ZGUDUIALĂ. ZGUDUIRE. ZGUDUIT. ZGUDUITURĂ.

ZDRUNCINÁ vb. **1.** a (se) clătina, a (se) cutremura, a (se) scutura, a (se) zgîlţîi, a (se) zgudui, (înv. şi reg.) a (se) clăti, (înv.) a (se) zmăcina. *(Seismul a ~ casa din temelii.)* **2.** a clătina, a hîţîi, a hîţîna, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zgîlţîi, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drigîi, (Ban.) a zducni. *(Căruţa l-a ~ zdravăn.)* **3.** a (se) dezechilibra, a (se) tulbura, (fig.) a (se) dezaxa, (livr. fig.) a (se) detraca. *(Veste l-a ~ mintea.)* **4.** a ataca, a distruge, a strica, a vătăma, (fig.) a ruina. *(Aceste eforturi i-au ~ sănătatea.)*

zdruncină vb. v. CLĂTINA. DISTRUGE. NIMICI. POTOPI. PRĂPĂDI. SFĂRÎMA. STÎLCI. STRIVI. TURTI. ZDROBI. ZVÎNTA.

ZDRUNCINÁRE s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zgudult, zguduitură. *(La seism s-a simţit o ~ puternică.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)*

ZDRUNCINÁT adj. dezechilibrat, tulburat, (fig.) dezaxát, (livr. fig.) detracát. *(Om cu mintea ~.)*

ZDRUNCINÁT s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simţit un ~ puternic.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)*

ZDRUNCINĂTÚRĂ s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zgudultură. *(La seism s-a simţit o ~ puternică.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)*

zducní vb. v. CLĂTINA. HÎŢÎI. HÎŢÎNA. HODOROGI. HURDUCA. HURDUCĂI. HURUI. SCUTURA. ZDRONCĂNI. ZDRUNCINA. ZGÎLŢÎI. ZGUDUI.

ZDUP interj. tronc! *(~ ! cu sticla de pămînt.)*

zdup s. v. AREST. ÎNCHISOARE. OCNĂ. PENITENCIAR. PUŞCĂRIE. TEMNIŢĂ.

zdupăí vb. v. TROPĂI.

zdupăiálă s. v. TROPĂIALĂ. TROPĂIT. TROPĂITURĂ. TROPOT.

ZEÁMĂ s. **1.** suc. *(~ de lămîie.)* **2.** *zeamă de varză* = (Mold.) moáre.

zeámă s. v. CIORBĂ. LICHID. SUPĂ.

zebereálă s. v. SECHESTRU.

zeberí vb. v. CONFISCA. LUA. SECHESTRA.

zebrát adj. v. BĂLŢAT. DUNGAT. TĂRCAT. VĂRGAT.

ZÉGE s. (reg.) zecér. *(A luat un ~ la română.)*

zecér s. v. ZECE.

ZECIMÁL adj., s. **1.** adj. decimal. *(Sistemul ~.)* **2.** s. basculă, decimal, (Transilv.) cîntár, (Transilv. şi Ban.) májă. *(Cîntăreşte o marfă la ~.)*

zeciuí vb. v. DECIMA. DIJMUI.

ZECIUIÁLĂ s. *(IST.)* dijmă, (înv.) azeáce, azcaciuíre, madeá. *(~ era o dare feudală în natură.)*

zeciuíre s. v. DIJMUIALĂ. DIJMUIRE. DIJMUIT.

zeciuít s. v. DIJMUIALĂ. DIJMUIRE. DIJMUIT.

zéfchiu s. v. AGREMENT. AMUZAMENT. DISTRACȚIE. DIVERTISMENT. PLĂCERE.

ZEFÍR s. adiere, boare, (rar) áură. *(~ mișcă ușor frunzele.)*

ZEFLEMEÁ s. **1.** ironie, persiflare, (rar) persifláj, (fig.) împunsătúră, înțepătúră, pișcătúră, șfichi, șfichiuitúră. *(O ~ cu adresă precisă.)* **2.** batjocură, derîdere, rîs, bătaie de joc, (livr.) deriziúne, (înv.) batjóc, batjocoritúră, (fam.) bășcălíe. *(Îl ia în ~.)*

ZEFLEMISÍ vb. **1.** a ironiza, a persifla, (fig.) a împúnge, a înțepa, a șfichiui, a urzica. *(A ~ pe cineva într-un pamflet.)* **2.** a batjocori, a ridiculiza, (înv. și reg.) a măscări, (Transilv. și Mold.) a ciufuli, (înv. și pop. fig.) a spurca. *(Toți îl ~.)*

ZEFLEMISÍRE s. **1.** ironizare, persiflare, (fig.) șfichiuíre. *(~ cuiva într-un pamflet.)* **2.** batjocorire, ridiculizare. *(~ unui om fără apărare.)*

ZEFLEMÍST adj. **1.** ironic, persiflant, persiflator, zeflemitor, (fig.) înțepătór. *(Ton ~ într-un pamflet.)* **2.** batjocoritor, zeflemitor, (înv.) batjocorós. *(O atitudine ~.)*

ZEFLEMITÓR adj. **1.** ironic, persiflant, persiflator, zeflemist, (fig.) înțepătór. *(Ton ~ într-un pamflet.)* **2.** batjocoritor, zeflemist, (înv.) batjocorós. *(O atitudine ~.)*

zefliu adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

zeft s. v. CATRAN. GUDRON. SMOALĂ.

ZÉGHE s. (reg.) ghébă, (Transilv. și Ban.) țúndră. *(~ purtată de țărani.)*

zéghe s. v. ABA. DIMIE. PĂNURĂ.

ZÉGRAS s. *(BOT.)* iarbă-de-mare. *(Saltele umplute cu ~.)*

zéie s. v. ZEIȚĂ.

zeiése adj. v. CERESC. DIVIN. DUMNEZEIESC. SFÎNT.

ZEIFICÁ vb. a deifica, a diviniza, (înv.) a îndumnezei. *(A ~ un muritor.)*

ZEIFICÁRE s. deificare, divinizare, (înv.) îndumnezeíre. *(~ unui muritor.)*

ZEIFICÁT adj. deificat, divinizat, (înv.) îndumnezeít, înzeít. *(Pămîntean ~.)*

ZEITÁTE s. *(BIS.)* divinitate, dumnezeu, idol, zeu, (înv.) bolován, boz, chip, făptúră, simulácru, zîn. *(Anticii se închinau la ~i.)*

ZEÍȚĂ s. *(BIS.)* (înv.) dumnezéie, dumnezeoáică, zéie, zînă. *(~ frumuseții, Afrodita.)*

ZEL s. **1.** asiduitate, insistență, perseverență, rîvnă, sforțare, silință, sîrguință, stăruință, strădanic, străduință, (pop.) osîrdie. *(~ lui neobosit s-a dovedit fructuos.)* **2.** hărnicie, rîvnă, silință, sîrguință, strădanie, străduință, vrednicie, (pop.) sîrg, (înv.) activitáte, diligență. *(~ în muncă.)* **3.** ardoare, rîvnă, sîrguință, străduință, (înv.) nepréget, nepregetáre, osîrdie, osîrdnicíe, osîrduínță, osîrduíre, osîrduitúră, protimíe. *(Lucra cu ~.)* **4.** bunăvoință, rîvnă, silință, sîrg, (înv.) proéresis. *(Arăta destul ~, dar nu putea realiza nimic.)*

ZELÓS adj. **1.** activ, harnic, muncitor, neobosit, neostenit, silitor, sîrguincios, sîrguitor, vrednic, (livr.) laboriós, (rar) lucrătór, spórnic, strădálnic, străduitór, (reg.) abătătór, (prin vestul Transilv.) báur, (Transilv. și Ban.) pórav, (Mold. și Bucov.) robáci, (prin Olt. și Ban.) sîrnic, (înv.) diligént, nepregetát, nepregetătór, nevoitór, rîvnáci, rîvnitór, (înv. fig.) neadormít. *(Om extrem de ~.)* **2.** asiduu, insistent, perseverent, silitor, sîrguincios, sîrguitor, stăruitor, susținut, tenace. *(O muncă ~.)*

zémnie s. v. BECI. PIVNIȚĂ.

ZEMÓS adj. mustos, suculent. *(Fructe ~.)*

ZEMOȘÍ vb. a se zemui. *(Fructele se ~.)*

ZEMUÍ vb. **1.** a se zemoși. *(Fructele se ~.)* **2.** a musti. *(Brînza de vacă proaspătă ~.)*

ZENÍT s. *(ASTRON.)* (pop.) namiáză. *(Nadir și ~.)*

zenít s. v. APOGEU.

ZEPELÍN s. *(AV.)* dirijabil.

zephaneá s. v. MUNIȚIE.

ZER s. (pop.) zără, (reg.) străgheáță. *(~ rămas de la prepararea untului.)*

zer s. v. SER.

zerí vb. v. ACRI. ALTERA. DESCOMPUNE. FERMENTA. ÎMPUȚI. ÎNĂCRI. STRICA.

ZÉRO s. *(MAT.)* nulă.

zéro s. v. NULITATE.

zerós adj. v. APOS.

ZÉSTRE s. *(JUR.)* dotație, dotă, (pop.) párte, (latinism înv.) profectície. *(~ unei fete de măritat.)*

zéstre s. v. INVENTAR.

ZEȚÁR s. *(TIPOGR.)* culegător, (rar) compozitór, probár.

ZEȚĂRÍE s. *(TIPOGR.)* culegătorie. *(~ a unei tipografii.)*

ZEȚĂRÍȚĂ s. *(TIPOGR.)* culegătoare.

ZEȚUÍ vb. *(TIPOGR.)* a compune, a culege. *(A ~ materialul de tipărit.)*

ZEȚUÍRE s. *(TIPOGR.)* compoziție, compunere, culegere, cules, zețuit. *(~ unui text.)*

ZEȚUÍT s. *(TIPOGR.)* compoziție, compunere, culegere, cules, zețuire. *(~ unui text.)*

ZEU s. *(BIS.)* idol, divinitate, dumnezeu, zeitate, (înv.) bolován, boz, chip, făptúră, simulácru, zîn. *(Anticii se închinau la ~i.)*

zeu s. v. ATOTPUTERNICUL. CREATORUL. DIVINITATE. DOMNUL. DUMNEZEIRE. DUMNEZEU. PĂRINTE. PROVIDENȚĂ. PUTERNICUL. STĂPÎNUL. TATĂL. ZIDITORUL.

zevzéc adj., s. v. BLEG. NĂTĂFLEȚ. NĂTĂRĂU. NĂTÎNG. NEGHIOB. NEROD. NETOT. PROST. PROSTĂNAC. STUPID. TONT. TONTĂLĂU.

zevzecíe s. v. NĂTÎNGIE. NEGHIOBIE. NEROZIE. PROSTIE. STUPIDITATE. STUPIZENIE.

zéxe interj. v. AIUREA. ATENȚIE. VACS.

zezerán s. v. GUZGAN. ȘOBOLAN.

zgáibă s. v. BUBIȚĂ. BUBULIȚĂ. COAJĂ. CRUSTĂ. POJGHIȚĂ.

zgaibe dúlci s. pl. v. BUBE DULCI. IMPETIGO.

zgáncă s. v. COAJĂ. CRUSTĂ. POJGHIȚĂ.

zgárbură s. v. ÎNCĂLȚĂMINTE.

ZGÁRDĂ s. (înv.) proház. *(Ogar cu ~.)*

zgárdă s. v. COLAN. COLIER. SALBĂ. ȘIRAG.

zgăibărá vb. v. CĂȚĂRA. COCOȚA. RIDICA. SUI. URCA.

zgăibărácе s. pl. v. MEMBRU INFERIOR. PICIOR.

zgăirá vb. v. GÎTUI. STRANGULA. SUGRUMA.

zgău s. v. ADÎNCITURĂ. CAVITATE. GAURĂ. MITRĂ. SCOBITURĂ. UTER.

zgăurá vb. v. ADÎNCI. AFUNDA. BULBUCA. CĂSCA. CUFUNDA. HOLBA. ÎNFUNDA. MĂRI. UMFLA. ZGÎI.

zgîciná vb. v. CLĂTINA. SCUTURA. ZGÎLȚÎI. ZGUDUI.

ZGÎÍ vb. **1.** a (se) bulbuca, a (se) căsca, a (se) holba, a (se) mări, a (se) umfla, (pop. și fam.) a (se) beli, a (se) bleojdi, (pop.) a (se) boboșa, a (se) bolboșa, (reg.) a (se) boldi, a (se) bolovăni, (Transilv.) a (se) zgăura, (Ban.) a (se) zgîmboia. *(A-și ~ochii.)* **2.** a se chiorî, a se holba, (reg.) a se hlizi. *(Ce te ~ așa la mine?)*

ZGÎÍRE s. bulbucare, căscare, holbare, mărire, umflare, zgîit, (pop. și fam.) belíre, bleojdíre, (pop.) boboșáre, boldíre. *(~ ochilor.)*

ZGÎÍT adj. bulbucat, căscat, holbat, mare, mărit, umflat, (rar) bălăbănós, (pop. și fam.) belít, bleojdít, (pop.) boboșát, bolboșát, boldít, (reg.) măciuliát. *(Cu ochii ~.)*

ZGÎÍT s. bulbucare, căscare, holbare, mărire, umflare, zgîire, (pop. și fam.) belíre, bleojdíre, (pop.) boboșáre, boldíre. *(~ ochilor.)*

ZGÎLȚÎÍ vb. **1.** a (se) clătina, a (se) cutremura, a (se) scutura, a (se) zdruncina, a (se) zgudui, (înv. și reg.) a (se) clăti, (înv.) a (se) smăcina. *(Seismul ~ casa din temelii.)* **2.** a clătina, a hîțîi, a hîțîna, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgudui, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drîgîi, (Ban.) a zducni. *(Căruța l-a ~ zdravăn.)* **3.** a clătina, a scutura, a zgudui, (pop.) a zgîlțîna, (reg.) a zbiciula, a zblendui, a zgîcina, (Mold.) a zbihui. *(Îl ~ zdravăn ca să se scoale.)* **4.** a smuci, (Transilv.) a hăți. *(~ de ușă ca să o deschidă.)*

ZGÎLȚÎIÁLĂ s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit o ~ puternică.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîit, zgîlțîitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe, pe un drum cu hîrtoape.)* **3.** clătinătură, scuturătură, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, (Mold.) zbihuială. *(Cu o ~ zdravănă l-a sculat.)*

ZGÎLȚÎÍRE s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîit, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit o ~ puternică.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîit, zgîlțîitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe, pe un drum cu hîrtoape.)* **3.** clătinătură, scuturătură, zgîlțîire, zgîlțîit, zgîlțîitură, (Mold.) zbihuială. *(Cu o ~ zdravănă l-a sculat.)*

ZGÎLȚÎÍT s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, *(La seism s-a simțit un ~ puternic.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîitură, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe, pe un drum cu hîrtoape.)* **3.** clătinătură, scuturătură, zgîlțîire, zgîlțîitură, (Mold.) zbihuială. *(Cu un ~ zdravăn l-a sculat.)*

ZGÎLȚÎITÚRĂ s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simțit o ~ puternică.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, zguduială, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruțe, pe un drum cu hîrtoape.)* **3.** clătinătură, scuturătură, zgîlțîială, zgîlțîire, zgîlțîit, (Mold.) zbihuială. *(Cu o ~ zdravănă l-a sculat.)*

zgîlțîná vb. v. CLĂTINA. SCUTURA. ZGÎLȚÎI. ZGUDUI.

zgîmăí vb. v. RÎCÎI. SCĂRPINA. ZGÎNDĂRI.

zgîmăíre s. v. RÎCÎIALĂ. ZGÎNDĂRIRE.

zgîmbói s. v. COPIL. PICI. PRICHINDEL. PUȘTI.

zgîmboí vb. v. MAIMUȚĂRI. POCI. SCHIMONOSI. STRÎMBA.

zgîmboiá vb. v. BULBUCA. CĂSCA. HOLBA. MĂRI. UMFLA. ZGÎI.

zgîmboít adj. v. DEFORMAT. DESFIGURAT. POCIT. SCHIMONOSIT. SLUT. SLUȚIT. STRÎMB. STRÎMBAT. URÎT. URÎȚIT.

zgîncilí vb. v. RÎCÎI. ZGÎNDĂRI.

zgîncilíre s. v. RÎCÎIALĂ. ZGÎNDĂRIRE.

ZGÎNDĂRÍ vb. **1.** a (se) rîcîi, (pop.) a (se) scociorî, a (se) zădărî, (reg.) a (se) zgîncili, (Olt.) a (se) zgîmăi. *(Nu-ți mai ~ rana.)* **2.** a răscoli, a scormoni, (pop.) a scociorî. *(~ jarul ca să întețească focul.)*

zgîndări vb. v. AȚÎȚA. STÎRNI. ZDRĂNGĂNI.

ZGÎNDĂRÎRE s. **1.** rîcîială, (pop.) scocioîre, (reg.) zgîncilire, (Olt.) zgîmăire. *(~ unei răni.)* **2.** răscolire, scormonire, scormonit, (pop.) scocioîre. *(~ jarului.)*

ZGÎRCÉNIE s. avariție, calicenie, calicie, (livr.) parcimonie, (rar) meschinărie, (pop.) scumpénie, (pop. și fam.) cărpănoșie, (înv.) cumplitáte, scumpătáte, scumpéte, scumpíe. *(E de-o ~ proverbială.)*

ZGÎRCI s. **1.** *(ANAT.)* **cartilaj**, (pop.) vînă, (Ban. și Olt.) ronț. *(~ al urechii.)* **2.** *(ANAT.)* sfîrc. *(~ al nasului.)* **3.** *(TEHN.)* (reg.) scoábă. *(~ cu care dogarul curăță muchiile vaselor de lemn.)*

ZGÎRCÍ vb. **1.** a se chirci, a se contracta, a se ghemui, a se închirci, a se strînge, (pop.) a se ciuciuli, a se stîrci, (reg.) a se tîmbuși, (Olt., Ban. și Transilv.) a se zguli. *(S-a ~ de durere.)* **2.** a (se) contracta, a (se) crispa, a (se) încleșta. *(Fața i se ~; furia îi ~ fața.)* **3.** a se chirci, a degenera, a se închirci, a se pipernici, a se sfriji, (înv. și reg.) a scădea, (reg.) a se izini, a se șistăvi, (prin Ban.) a se micicula, (Mold. și Bucov.) a se prizări, (prin Olt.) a se tîrcăvi. *(Planta s-a ~.)* **4.** a se calici, a se lăcomi, a se scumpi, (prin nord-vestul Munt. și nord-estul Olt.) a se pungi. *(Nu te mai ~ atîta!)* **5.** a se scumpi, (reg.) a se hîrsi. *(S-a ~ și a pierdut ocazia.)*

zgîrcióh s., adj. v. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

ZGÎRCÍRE s. **1.** chircire, contractare, ghemuire, închircire, strîngere. *(~ cuiva din cauza durerilor.)* **2.** contractare, contracție, strîngere, (înv.) strînsoáre, zgîrcitúră. *(~ a unui mușchi.)*

ZGÎRCÍT adj., s. **1.** adj. chircit, contractat, ghemuit, închircit, strîns, (pop.) ciuciulít, stîrcit, (reg.) tîmbușít, (Olt., Ban. și Transilv.) zgulít. *(Om ~ de durere.)* **2.** s., adj. avar, calic, (livr.) harpagón, parcimoniós, (rar) meschín, strîngător, (pop.) ciufút, scump, (pop. și fam.) cărpănós, (reg.) cupít, hîrsít, (prin nord-vestul Munt. și nord-estul Olt.) pungít, (prin Olt.) punguít, (prin nordul Transilv.) samalíș, (prin Maram.) síchiș, (înv.) cumplít, tamachiár, (fam.) zgîrcióh, frige-línte, zgîrie-brînză. *(Strînge banii, e un ~ fără pereche.)*

zgîrcitúră s. v. CONTRACTARE. CONTRACȚIE. STRÎNGERE. ZGÎRCIRE.

zgîrciurós adj. v. CARTILAGINOS.

ZGÎRIÁ vb. **1.** (prin Transilv.) a (se) căpăra, a (se) dîrîi, (prin Ban.) a (se) zgrábăla. *(L-a ~ pisica.)* **2.** a cresta, a scrijeli, (rar) a hîrșîi, a scobi, (înv.) a semna. *(~ băncile cu briceagul.)* **3.** a ricîi, (pop.) a zgrepțăna. *(A ~ cu unghiile un obiect.)*

ZGÎRIÁT adj. crestat, scrijelit. *(O bancă ~.)*

zgîrie-brînză s., adj. AVAR. CALIC. ZGÎRCIT.

ZGÎRIÉCI s. *(TEHN.)* (reg.) ștráihmas, (prin Transilv. și Maram.) ștráimodlu.

ZGÎRIÉRE s. rîcîire, (pop.) zgrepțănáre. *(~ unui obiect cu unghiile.)*

ZGÎRIETÚRĂ s. crestătură, scrijeleală, scrijelitură, (Transilv. și Maram.) sferdítură. *(O ~ pe suprafața băncii.)*

zgîrlăúnte s. v. BUCLĂ. CÎRLIONȚ. CREȚ. INEL. ONDULAȚIE. ONDULĂ. VAL. ZULUF.

zgîtie s. v. DIAVOLIȚĂ. DRĂCOAICĂ. ȘTRENGĂRIȚĂ. TARTORIȚĂ.

ZGLĂVOÁCĂ s. *(IHT.; Cottus gobio)* (reg.) bábă, babéte, moácă, moáță, (Transilv., Maram. și Ban.) pópă.

zglăvóc s. v. ALBĂSTREA. ALBĂSTRICĂ. ALBĂSTRIȚĂ. GHIOC. VINEȚEA. VINEȚICĂ.

zglăvoc-gálben s. v. SCAI-GALBEN.

ZGLOBÍU adj. **1.** drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprințar, vioi, zăpăcit, zbînțuit, zburdalnic, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluíbát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)* **2.** săltat, săltăreț, sprinten, vioi, (rar) săltătór. *(Zborul ~ al rîndunicii.)*

zgoádă s. v. ÎNTÎMPLARE. NIMEREALĂ.

zgoándă s. v. GHIDUȘIE. GLUMĂ. NĂZBÎTIE. NĂZDRĂVĂNIE. NEBUNIE. POZNĂ. ȘTRENGĂRIE.

zgodi vb. v. ÎNTÎMPLA. NIMERI. POTRIVI.

ZGÓMOT s. **1.** (înv. și reg.) súnet, (reg.) șteámăt. *(~ de frînă.)* **2.** freamăt, gălăgie, larmă, tumult, vuiet. *(Ce ~ se aude?)* **3.** balamuc, gălăgie, hărmălaie, huiet, larmă, scandal, tămbălău, tărăboi, tevatură, tumult, vacarm, vuiet, zarvă, (rar) lármăt, (astăzi rar) strigáre, (pop. și fam.) chilomán, (înv. și reg.) toi, (reg.) haraimán, hălălăie, hărhălăie, tóiet, toloboátă, tololói, (Mold., Bucov. și Transilv.) hólcă, (Transilv.) lólotă, (înv.) calabalíc, dandaná, dănănáie, dăndănáie, gîlceávă, (fig.) țigănie, (arg.) năsulíe. *(Era un ~ de nedescris.)*

zgómot s. v. SENZAȚIE. VÎLVĂ.

zgomotá vb. v. CLIPOCI. MURMURA. SUNA. SUSURA. ȘOPOTI. ȘOPTI. ȘUȘOTI.

ZGOMOTÓS adj. gălăgios, tumultuos, turbulent. *(O ceată ~; manifestație ~.)*

zgondí vb. v. GLUMI.

zgondós adj. v. GLUMEȚ. HAZLIU. POZNAȘ. VESEL.

zgoní vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA.

zgorní vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. HĂITUI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA. SCORNI. STÎRNI.

zgorníre s. v. BĂTAIE. GOANĂ. GONIRE. HĂITUIALĂ. HĂITUIRE. SCORNIRE. STÎRNIRE.

zgrăbălá vb. v. ZGÎRIA.

zgrăbúnță s. v. BUBIȚĂ. BUBULIȚĂ. COȘ.

ZGRĂBUNȚÍCĂ s. *(BOT.; Lapsana communis)* (reg.) iarba-zgáibei, iarbă-de-zgáibă, salata-cîinelui, salată-cîinească.

zgrăbunțós adj. v. GRANULAR. GRANULOS. GRĂUNȚOS.

zgrébeni s. pl. v. BUCI.

grepțănă vb. v. AGĂȚA. ATÎRNA. PRINDE. RÎCÎI. SCĂRPINA. SPÎNZURA. SUSPENDA. ZGÎRIA.

zgrepţănáre s. v. RÎCÎIRE. ZGÎRIERE.

ZGRIBULÍ vb. a se rebegi.

ZGRIBULÍT adj. rebegit. *(Om ~.)*

zgriburíci s. v. BÎŢAN.

zgrípţor s. v. ACVILĂ. IEPURAR. PAJURĂ. ZGRIPŢUROI.

zgripţoroáică s. v. ACVILĂ. IEPURAR. PAJURĂ.

ZGRIPŢUROÁICĂ s. baborniţă, cotoroanţă, hoaşcă, (reg.) hoáncă, hoánghină, (prin Munt.) bahórniţă, (Mold.) cotoárbă, (fig.) hîrcă. *(O ~ nesuferită.)*

ZGRIPŢURÓI s. (pop.) zgrípţor. *(Unui om rău, avar, hrăpăreţ i se spune ~.)*

zgrunţ s. v. BULGĂRE. DROB. GRUNZ.

zgrunţós adj. v. GRANULOS. GRUNJOS. GRUNZUROS. ZGRUNŢUROS.

zgrunţúit adj. v. ASPRU. GRANULOS. GRUNJOS. GRUNZUROS. SCORŢOS. ZGRUNŢUROS.

zgrúnţur s. v. BULGĂRE. DROB. GRUNZ.

ZGRUNŢURÓS adj. **1.** aspru, scorţos, (rar) **grunzurós**, zgrunţuít, (livr.) rugós. *(O suprafaţă ~.)* **2.** granulos, grunjos, grunzuros, (livr.) rugós, (pop.) zgrunţós, zgrunţuít. *(Cu aspect ~.)*

ZGUDUÍ vb. **1.** a (se) clătina, a (se) cutremura, a (se) scutura, a (se) zdruncina, a (se) zgîlţîi, (înv. şi reg.) a (se) clăti, (înv.) a (se) smăcina. *(Seismul ~ casa din temelii.)* **2.** a se clătina, a se cutremura, a dîrdîi, a dudui, a tremura, (Mold. şi Transilv.) a durdui, (înv.) a se ridica. *(Se ~ pereţii.)* **3.** a clătina, a hîţîi, a hîţîna, a hodorogi, a hurduca, a hurducăi, a hurui, a scutura, a zdroncăni, a zdruncina, a zgîlţîi, (reg.) a bălăbăni, (Mold.) a drigîi, (Ban.) a zdrucni. *(Căruţa l-a ~ zdravăn.)* **4.** a clătina, a scutura, a zgîlţîi, (pop.) a zgîlţîna, (reg.) a zbiciula, a zblendui, a zgîcina, (Mold.) a zbihui. *(Îl ~ zdravăn ca să se scoale.)* **5.** a (se) agita, a (se) clătina, a (se) scutura, (reg.) a (se) clătări, (Mold. şi Bucov.) a (se) cobîlţii. *(A ~ lichidul din eprubetă.)* **6.** a se cutremura, a se încrîncena, a se înfiora, a se înfricoşa, a se îngrozi, a se înspăimînta, a tremura, (înv. şi pop.) a se spăimînta, (înv. şi reg.) a se spăima, (reg.) a se înfrica, a se scîrbi, (înv.) a se mira, (înv., în Mold.) a se oţărî, (reg. fig.) a se teşi, (înv. fig.) a se încreţi. *(Se ~ la auzul acestei veşti.)*

zguduí vb. v. CLĂTINA.

ZGUDUIÁLĂ s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduire, zguduit, zguduitură. *(La seism s-a simţit o ~ puternică.)* **2.** *(GEOL., MET.)* cutremur, seism, zguduire, zguduitură, (înv.) scuturătúră. *(O ~ uşoară de pămînt.)* **3.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduire, zguduit, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)* **4.** hîţînare, scuturare, zgîlţîire. *(~ cuiva.)*

ZGUDUÍT adj. cutremurat, încrîncenat, înfiorat, înfricoşat, îngrozit, înspăimîntat, (înv. şi pop.) spăimîntát, (reg.) înfricát, (înv.) spăimát. *(A rămas ~ de vestea primită.)*

ZGUDUÍT s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduitură. *(La seism s-a simţit un ~ puternic.)* **2.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduitură, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)*

ZGUDUITÓR adj. **1.** cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoşător, îngrozitor, înspăimîntător, macabru, monstruos, oribil, sîngeros, teribil, (livr.) abominábil, terifiánt, terífic, (înv. şi pop.) rău. *(O crimă ~.)* **2.** impresionant, (fig.) dramátic. *(A avut un sfîrşit ~.)*

ZGUDUITÚRĂ s. **1.** clătinare, clătinat, clătinătură, cutremurare, cutremurat, cutremurătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit. *(La seism s-a simţit o ~ puternică.)* **2.** cutremurare, duduit, duduitură. *(O ~ a pereţilor.)* **3.** *(GEOL., MET.)* cutremur, seism, zguduială, zguduire, (înv.) scuturătúră. *(O ~ uşoară de pămînt.)* **4.** clătinare, clătinat, clătinătură, hurducare, hurducat, hurducătură, scuturare, scuturat, scuturătură, zdruncinare, zdruncinat, zdruncinătură, zgîlţîială, zgîlţîire, zgîlţîit, zgîlţîitură, zguduială, zguduire, zguduit, (pop.) zdrúncin. *(~ unei căruţe, pe un drum cu hîrtoape.)*

zgulí vb. v. CHIRCI. CONTRACTA. GHEMUI. ÎNCHIRCI. STRÎNGE. ZGÎRCI.

zgulít adj. v. CHIRCIT. CONTRACTAT. GHEMUIT. ÎNCHIRCIT. STRÎNS. ZGÎRCIT.

ZGÚRĂ s. **1.** (prin Transilv.) stur, (Ban. şi Transilv.) şleácnă. *(~ de cărbune.)* **2.** scorie. *(~ obţinută la extragerea metalelor din minereuri.)* **3.** scrum. *(Pîinea din cuptor s-a făcut ~.)*

zgúră s. v. FUNINGINE.

ZI s. **1.** dată, termen, timp, vreme, (pop.) soróc, (înv.) sorocíre, veleát. *(La ~ hotărîtă . . .)*

2. *zi aniversară* = aniversare, ziua nașterii; *ziua nașterii* = aniversare, zi aniversară. **3.** (art.) onomastică. *(Cînd își sărbează ~ ?)* **4.** *zi festivă* = sărbătoare, (înv. și pop.) prăznic, (înv.) sărbătorie. *(Azi e ~ , nu se lucrează.)* **5.** *(BIS.) ziua crucii* = înălțarea sfintei cruci, (pop.) cîrstov. **6.** timp, vreme. *(A venit și ~ lui.)* **7.** (la pl.) existență, trai, viață, (înv. și pop.) petrécere, viețuíre, (pop. și fam.) veac, (înv.) petrecánie. *(~ele lui se scurgeau în liniște.)*

ZIÁR s. cotidian, gazetă, jurnal, (înv.) foáie. *(Un ~ de mare tiraj.)*

ZIARÍST s. gazetar, jurnalist, publicist. *(Un ~ obiectiv.)*

ZIARÍSTIC adj. gazetăresc, jurnalistic, publicistic. *(Stil ~; activitate ~; articol ~.)*

ZIARÍSTICĂ s. gazetărie, jurnalism, jurnalistică, presă, publicistică, (înv.) publicitáte. *(Misiunea nobilă a ~.)*

ZIBELÍNĂ s. *(ZOOL.; Martes zibellina)* samur, (înv.) soból. *(Blană de ~.)*

ZICÁLĂ s. proverb, zicătoare, vorbă bătrînească, (rar) parimíe, (pop.) spúnere, zicătúră, zícere, zísă, (înv. și reg.) povéste, (Ban.) cimilitúră, (înv.) píldă. *(Colecție de ~e.)*

ZICĂTOÁRE s. proverb, zicală, vorbă bătrînească, (rar) parimíe, (pop.) spúnere, zicătúră, zícere, zísă, (înv. și reg.) povéste, (Ban.) cimilitúră, (înv.) píldă. *(Colecție de ~i.)*

zicătúră s. v. PROVERB. VORBĂ BĂTRÎNEASCĂ. ZICALĂ. ZICĂTOARE.

ZÍCE vb. **1.** a spune, a vorbi, (pop.) a cuvînta, a glăsui, a grăi, (înv.) a vorovi. *(~-i înainte, nu te sfii!)* **2.** a rosti, a spune, a vorbi, (pop.) a cuvînta, a glăsui, a grăi, (înv.) a glăsi, (depr.) a debita. *(~ numai prostii.)* **3.** a afirma, a declara, a mărturisi, a relata, a spune, (pop.) a cuvînta, (înv.) a mărturi. *(A ~ următoarele . . .)* **4.** a exprima, a formula, a pronunța, a rosti, a spune. *(A ~ următoarea opinie . . .)* **5.** a face, a spune. *(El ~ : — Nu vreau!)* **6.** a comunica, a spune, a transmite, (înv.) a parastisi, (fig.) a servi. *(I-am ~ tot ce mi-ai spus; le-a ~ ultimele noutăți.)* **7.** a afirma, a declara, a pretinde, a spune, a susține, (grecism înv.) a pretenderisi. *(~ că marfa e de bună calitate.)* **8.** a se afirma, a se auzi, a se spune, a se șopti, a se vorbi, a se zvoni, (înv. și reg.) a (se) suna, (reg.) a se slomni. *(Se ~ că a plecat.)* **9.** a articula, a grăi, a pronunța, a rosti, a scoate, a spune, a vorbi, (prin Mold.) a blești. *(N-a ~ un cuvînt.)* **10.** a se chema, a se numi, a se spune, (înv.) a se pomeni. *(Cum se ~ pe la voi acestei flori?)* **11.** a admite, a presupune, a spune. *(Să ~ că-i așa cum susții.)* **12.** a conține, a cuprinde, a scrie, a spune. *(Ce ~ aceste documente?)* **13.** a ordona, a porunci, a spune. *(Fă ce-ți ~ el!)* **14.** a obiecta, a reproșa, a spune, (înv.) a prici, a remonstra. *(N-am ce ~, totul a fost perfect.)*

zice vb. v. CITI. CÎNTA. EXECUTA. INTERPRETA. INTONA. PARCURGE.

ZÍCERE s. exprimare, formulare, pronunțare, rostire, spunere. *(~ unei opinii.)*

zícere s. v. AFORISM. CUGETARE. CUVÎNT. DICTON. EXPRESIE. MAXIMĂ. PROVERB. SENTINȚĂ. TERMEN. VORBĂ. VORBĂ BĂTRÎNEASCĂ. ZICALĂ. ZICĂTOARE.

ZID s. *(CONSTR.)* **1.** (livr.) mur. *(~ de cetate.)* **2.** perete. *(~ al unei camere.)*

ZIDÁR s. (prin Ban.) máuăr, (Mold.) pietrár. *(E ~ de meserie.)*

ZIDĂREÁSĂ s. zidăriță. *(S-a calificat ~.)*

ZIDĂRÍE s. zidărit. *(Învață ~.)*

ZIDĂRÍT s. zidărie. *(Învață ~.)*

ZIDĂRÍȚĂ s. zidăreasă. *(S-a calificat ~.)*

ZIDÍ vb. **1.** a clădi, a construi, a dura, a face, a înălța, a ridica, (livr.) a edifica, (înv.) a temeia. *(A ~ o nouă școală.)* **2.** *(BIS.)* a crea, a face. *(Biblia scrie că Dumnezeu a ~ lumea.)*

ZIDÍRE s. **1.** clădire, construcție, construire, durare, înălțare, ridicare, (livr.) edificáre. *(~ unui nou cămin.)* **2.** (concr.) casă, clădire, construcție, imobil, (înv.) ziditúră. *(O ~ modestă.)* **3.** fundare, întemeiere. *(~ Romei.)* **4.** *(BIS.)* creare, facere, (înv.) tocmeálă. *(~ lumii, după biblie.)*

zidíre s. v. ANIMAL. CREATURĂ. DOBITOC. FĂPTURĂ. FIINȚĂ. LIGHIOANĂ. NECUVÎNTĂTOR. VIETATE. VIEȚUITOARE.

ZIDITÓRUL s. art. *(BIS.)* atotputernicul (art.), creatorul (art.), divinitate, domnul (art.), dumnezeire, dumnezeu, părinte, providență, puternicul (art.), stăpînul (art.), tatăl (art.), (în limbajul bisericesc) preaînăltul (art.), preaputérnicul (art.), (înv. și pop.) prónie, (pop.) sfîntul (art.), sîntul (art.), (înv.) atotțiitórul (art.), tvoréț, zeu.

ziditúră s. v. ANIMAL. CASĂ. CLĂDIRE. CONSTRUCȚIE. CREATURĂ. DOBITOC. FĂPTURĂ. FIINȚĂ. IMOBIL. LIGHIOANĂ. NECUVÎNTĂTOR. VIETATE. VIEȚUITOARE. ZIDIRE.

ZIGÓMĂ s. *(ANAT.)* os malar, os zigomatic.

ZIGOSPÓR s. *(BIOL.)* zigot, ou fecundat.

ZIGÓT s. *(BIOL.)* zigospor, ou fecundat.

ZIGZÁG s. linie frîntă.

ZIGZAGÁT adj. frînt. *(Linie ~.)*

ZILÉR s. diurnist. *(Lucrează pe un șantier ca ~.)*

ZILIȘOÁRĂ s. ziulică, (reg.) ziulíță, ziușoáră. *(În fiece ~.)*

ZÍLNIC adj. **1.** diurn. *(Plimbare ~.)* **2.** cotidian, curent, obișnuit, prozaic. *(Treburile ~.)*

zimpiríg s. v. CLANȚĂ. IVĂR. ÎNCUIETOARE.

ZIMȚ s. **1.** crestătură, dinte. *(~ pe muchia unei monede.)* **2.** colț, dinte. *(~ al ferăstrăului.)*

zimț s. v. CHEOTOARE. CRENEL. GALBEN.

ZIMȚÁ vb. a cresta, a dința, a zimțui. *(A ~ muchia unei piese metalice.)*

zimțár s. v. CĂLCĂTOR. CEAPRAZ. TINDECHE.

ZIMȚÁT adj. crestat, dințat, zimțuit, (rar) zimțós. *(Roată ~.)*

zimți s. pl. v. TINDECHE.

zimțós adj. v. CRESTAT. DINȚAT. ZIMȚAT. ZIMȚUIT.

ZIMȚUÍ vb. a cresta, a dința, a zimța. *(A ~ muchia unei piese metalice.)*

ZIMȚUÍT adj. crestat, dințat, zimțat, (rar) zimțós. *(Roată ~.)*

ZINCÁ vb. *(TEHN.)* a galvaniza, a zincui. *(A ~ un obiect metalic.)*

ZINCÁRE s. *(TEHN.)* galvanizare, zincuire. *(~ tablei.)*

ZINCÁT adj. *(TEHN.)* galvanizat, zincuit. *(Tablă ~.)*

ZINCUÍ vb. *(TEHN.)* a galvaniza, a zinca. *(A ~ un obiect metalic.)*

ZINCUÍRE s. *(TEHN.)* galvanizare, zincare. *(~ tablei.)*

ZINCUÍT adj. *(TEHN.)* galvanizat, zincat. *(Tablă ~.)*

ZIS adj. denumit, intitulat, **numit**, poreclit, supranumit, (înv.) titluit. *(Al. Golescu ~ Arăpilă.)*

ZÍSĂ s. afirmație, cuvînt, declarație, mărturisire, relatare, spusă, vorbă, (livr.) aserțiúne, propoziție, (astăzi rar) parólă, (înv.) voroávă, (fig.) gúră. *(Nu te lua după ~ lui.)*

zísă s. v. PROVERB. VORBĂ BĂTRÎNEASCĂ. ZICALĂ. ZICĂTOARE.

ziua forfecărilor s. v. SPOLOCANIE.

ziua úrsului s. v. ÎNTÎMPINAREA DOMNULUI.

ZIULÍCĂ s. zilișoară, (reg.) ziuliță, ziușoáră. *(Toată ~.)*

ziuliță s. v. ZILIȘOARĂ. ZIULICĂ.

ziușoáră s. v. ZILIȘOARĂ. ZIULICĂ.

ZIZÁNIE s. *(BOT.)* **1.** *(Lolium perenne)* raigras englezesc, (reg.) obsígă, odós, sălbățíe. **2.** *(Agrostemma githago)* năgară, neghină, (pop.) mălúră, (înv. și reg.) plévilă, (reg.) negreáță, (înv.) pleávă.

zizánie s. v. BĂLĂRIE. BURUIANĂ. SĂLBĂȚIE.

zimbăreț adj. v. SURÎZĂTOR. ZÎMBITOR.

zîmbăréț adj. v. SURÎZĂTOR. ZÎMBITOR.

ZÎMBET s. surîs, zîmbire, (înv.) surîdere, zîmbitúră. *(Un ~ cuceritor.)*

ZÎMBÍ vb. a surîde. *(De ce ~?)*

ZÎMBÍRE s. surîs, zîmbet, (înv.) surîdere, zîmbitúră. *(O ~ cuceritoare.)*

ZÎMBITÓR adj. surîzător, (înv.) surîzînd, zîmbăreț, (fam.) zîmbăreț. *(O față ~.)*

zîmbitúră s. v. SURÎS. ZÎMBET. ZÎMBIRE.

zîmbíre s. v. CAPRICIU. CHEF. FANDOSEALĂ. FANTEZIE. FASON. FIȚĂ. MAIMUȚĂREALĂ. MOFT. NAZ. POFTĂ. PROSTEALĂ. SCLIFOSEALĂ. TOANĂ.

zîn s. v. DIVINITATE. DUMNEZEU. IDOL. ZEITATE. ZEU.

ZÎNĂ s. *(MITOL. POP.)* (livr.) fée, (pop.) crăiásă, (Maram.) săiástră. *(~ din povești.)*

zînă s. v. ZEIȚĂ.

ZÎRNĂ s. *(BOT.; Solanum nigrum)* (reg.) lăsniciór, umbra-nópții, (înv.) solán.

zîrnă s. v. LĂSNICIOR.

ZÎZÁNIE s. **1.** animozitate, ceartă, conflict, dezacord, dezbinare, diferend, discordie, discuție, disensiune, dispută, divergență, gîlceavă, învrăjbire, litigiu, neînțelegere, vrajbă, (înv. și pop.) príce, prícină, sfádă, (pop. și fam.) círcotă, dihónie, ríță, (pop.) hárță, (înv. și reg.) pricáz, scîrbă, toi, (reg.) buclúc, hîră, poáncă, sfădălíe, zoálă, (Mold. și Transilv.) scort, (înv.) dezunire, gîlcevíre, împoncișáre, judéț, neașezáre, neunire, pîră, pricinuire, pricíre, prigoáră, prigonire, zavístie, zurbávă, (grecism înv.) filonichíe, (fig.) ciocnire. *(~ aprinsă ivită între două persoane.)* **2.** animozitate, discordie, dușmănie, învrăjbire, ostilitate, pornire, ură, vrajbă, vrăjmășie, (livr.) inimicíție, (înv. și pop.) príce, (pop. și fam.) dihónie, (pop.) pícă, (înv. și reg.) ceártă, pízmă, pizmuire, scîrbă, (Mold.) póxie, (înv.) mozaviríe, neprietenie, pátos, scándală, sfádă, urîciúne, vrăjbíe, (latinism înv.) rancoáre. *(Ce e ~ asta neimblînzită între voi?)*

ZÎZÎÍ vb. a bîzîi, a zbîrnîi, a zumzăi, (rar) a zumbăi, (pop.) a bombăni, (reg.) a bornăi, (Transilv. și Ban.) a vîjîi. *(Albinele ~.)*

ZÎZÎÍT s. bîziială, bîzîire bîzît, bîzîitură, zbîrniială, zbîrnîire, zbîrnît, zbîrnîitură, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuít, zbîrn, zumbăíre, zúzet. *(~ insectelor.)*

zlac s. v. DEDIȚEI-GALBENI. FLOAREA-PAȘTILOR. FLOAREA-PĂSĂRILOR. FLOAREA-VÎNTULUI-GALBENĂ. GĂINUȘĂ. GĂLBENELE. OTAVĂ. PĂȘTIȚĂ. TĂTĂNEASĂ.

zlat s. v. CALCEA-CALULUI.

zlătár s. v. AURAR.

zlătăreáscă s. v. AURĂREASĂ.

zleámăn s. v. PIATRĂ FUNERARĂ.

ZLOÁTĂ s. *(MET.)* fleașcă, fleșcăială, fleșcăraie, lapoviță, (Transilv.) șlépoiță.

ZLOT s. fiorin. *(Vechea monedă de aur numită ~.)*

ZMEOÁICĂ s. **1.** *(MITOL. POP.)* (pop.) zmeoáie. *(O ~ din basme.)* **2.** *(BOT.; Laserpitium latifolium)* (reg.) somnorél, **somnoroásă**, zmeoáie.

zmeoáică s. v. SPLINUȚĂ.

ZMEOÁIE s. *(BOT.; Libanotis montana)* (reg.) tămîioáră.

zmeoáie s. v. ZMEOAICĂ.

zmeiós adj. v. APRIG. FOCOS. NESTĂPÎNIT. SĂLBATIC. SIREAP. VIJELIOS.

ZMEU s. (prin Transilv. și Ban.) șercán. *(~ de hîrtie, cu speteze.)*

zmeu s. v. BALAUR. OFIDIAN. ȘARPE.

ZMÉUR s. *(BOT.; Rubus idaeus)* **zmeurar**, (înv. și reg.) rug, (reg.) mana-jídovului.

ZMEURÁR s. *(BOT.; Rubus idaeus)* **zmeur**, (înv.și reg.) rug, (reg.) mana-jídovului.

ZMÉURĂ s. *(BOT.)* (reg.) pomíță.

ZMEURÉT s. zmeuriș.

zmeurícă s. v. REZEDĂ. ROZETĂ.

ZMEURÍȘ s. zmeuret.

zmeuríță s. v. REZEDĂ. ROZETĂ.

znaménie s. v. HÎDOȘENIE. MONSTRU. MONSTRUOZITATE. POCITANIE. POCITURĂ. SCHIMONOSITURĂ. SLUȚENIE. SLUȚITURĂ. URÎCIUNE. URÎȚENIE.

ZOÁIE s. lături (pl.), spălătură, (rar) scursóri (pl.), (Transilv. și Bucov.) hîlbe (pl.). *(~ de vase.)*

zoálă s. v. ANIMOZITATE. CAZNĂ. CEARTĂ. CHIN. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. EFORT. FORȚARE. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. MUNCĂ. NEÎNȚELEGERE. OSTENEALĂ. SFORȚARE. SILINȚĂ. STRĂDANIE. STRĂDUINȚĂ. TRUDĂ. VRAJBĂ. ZBATERE. ZÎZANIE.

zoánă s. v. PLEAVĂ.

zoávă s. v. CAȚAVEICĂ. SCURTEICĂ.

zobéle s. pl. v. RAGADĂ. ZĂBALE. ZĂBĂLUȚĂ.

zobí vb. v. SFĂRÎMA. STÎLCI. STRIVI. TURTI. ZDROBI.

zobíre s. v. SFĂRÎMARE. STÎLCIRE. STRIVIRE. TURTIRE. ZDROBIRE.

zobít adj. v. SFĂRÎMAT. STÎLCIT. STRIVIT. TURTIT. ZDROBIT.

ZODIÁC s. **1.** zodie, semn zodiacal. *(Există 12 ~ce.)* **2.** horoscop, rojdanic. *(~ cuiva îndică o viață plină de succese.)* **3.** rojdanic, zodiar, (pop.) carte de zódii. *(~ este o carte ce prevestește soarta cuiva în raport cu zodia în care s-a născut.)*

zodia cáncerului s. v. ZODIA RACULUI.

ZODIÁR s. rojdanic, zodiac, (pop.) carte de zódii. *(~ este o carte ce prevestește soarta cuiva în raport cu zodia în care s-a născut.)*

ZÓDIE s. **1.** zodiac, semn zodiacal. *(Există 12 ~ii.)* **2.** constelație, semn. *(Cele 12 ~ii ale zodiacului.)* **3.** *zodia racului* = (pop.) zodia cáncerului. **4.** (înv. și pop.) planétă. *(În ce ~ te-ai născut?)* **5.** destin, fatalitate, menire, noroc, predestinare, soartă, ursită, (rar) predeterminație, (înv. și pop.) strîște, (pop.) dátă, făcút, noroceálă, norocíre, orîndă, párte, rînduiálă, scrísă, soróc, (înv. și reg.) sorocíre, (reg.) úrsă, urseálă, (înv.) predestinație, preursíre, preursítă, tríște, ursitoáre, (grecism înv.) proorismós, (fig.) stea. *(Așa i-a fost ~.)*

zódie s. v. CONSTELAȚIE. PLANETĂ.

zodiér s. v. ASTROLOG.

zogorní vb. v. ALUNGA. DEPĂRTA. GONI. IZGONI. ÎNDEPĂRTA.

zografísí vb. v. DESCRIE. EXPUNE. ÎNFĂȚIȘA. PICTA. PREZENTA. REDA. ZUGRĂVI.

zoiós adj. v. JEGOS. MÎNJIT. MURDAR. NEGRU. NESPĂLAT. PĂTAT. RĂPĂNOS. SLINOS. SOIOS.

zolgá vb. v. FRĂMÎNTA. PLĂMĂDI.

zolí vb. v. FRĂMÎNTA. PLĂMĂDI. SPĂLA.

zolít adj. v. BĂTUT. FĂCĂLUIT. FRECAT. SLEIT. SPĂLAT.

zolitór s. v. MĂNGĂLĂU.

zomoníță s. v. BORDEI. COLIBĂ.

ZONÁRE s **1.** zonificare. *(~ unui teritoriu.)* **2.** raionare. *(~ suprafețelor agricole ale unui teritoriu.)*

ZÓNĂ s. **1.** porțiune, regiune, sector. *(O ~ bine delimitată în spațiu.)* **2.** loc, regiune, teren, ținut. *(Nu cunoaște bine ~.)* **3.** loc, meleag, regiune, tărîm, teritoriu, ținut. *(Se află în ~e necunoscute.)* **4.** regiune, ținut. (înv.) oblástie, olát. *(În ~ele calde.)* **5.** *(GEOGR.) zonă tropicală* = tropice (pl.). **6.** regiune, suprafață, teritoriu, *(O ~ aridă.)* **7.** loc, spațiu. *(Erau ~e pline cu apă.)* **8.** *(MED.) zona Zoster* = (Transilv.) foc viu. **9.** cadru, cerc, cîmp, domeniu, sector, sferă, tărîm. *(~ de preocupări.)*

ZONIFICÁRE s. zonare. *(~ unui teritoriu.)*

zóo s. v. GRĂDINĂ ZOOLOGICĂ. PARC ZOOLOGIC.

ZOOLÓG s. (înv.) zoologíst. *(Un ~ celebru.)*

zoologíst s. v. ZOOLOG.

ZOOMÓRF adj. *(ARTE PLAST.)* zoomorfic. *(Reprezentări ~.)*

ZOOMÓRFIC adj. *(ARTE PLAST.)* zoomorf. *(Reprezentări ~.)*

zoopáre s. v. GRĂDINĂ ZOOLOGICĂ. PARC ZOOLOGIC.

ZOOPSIHOLOGÍE s. psihologie animală.

ZOOTEHNICIÁN s. zootehnist. *(~ la o creșcătorie de vite.)*

ZOOTEHNÍST s. zootehnician. *(~ la o creșcătorie de vite.)*

ZOR s. **1.** grabă, iuțeală, rapiditate, repezeală, repeziciune, viteză, (rar) grăbíre, (înv. și pop.) repejúne. *(A făcut ceva în mare ~.)* **2.** grabă, urgență, (Transilv.) sorgoșeálă, (înv.) sîrguiálă. *(E mare ~ să . . .)* **3.** grabă, precipitare, precipitație, pripă, pripeală, pripire. *(Ce e ~ asta?)* **4.** toi, (pop. și fam.) dîrdoră. *(În ~ul muncii.)*

ZORALÍE s. (pop.) ca-la-ușa-córtului. *(Dansul numit ~.)*

zorcán s. v. PLĂTICĂ.

ZOREÁ s. *(BOT.; Ipomaea* sau *Pharbitis purpurea;* mai ales la pl.) (pop.) bună-dimineața, (reg.) adormițéle (pl.), răcoréle (pl.), rozétă, schimbăcioáse (pl.), vólbură, barba-împărátului.

ZORI s. pl. **1.** *(ASTRON.)* aurora, crepuscul, (pop.) faptul zilei. *(~ii se arată.)* **2.** revărsat, (reg.) revărs. *(~ de zi.)* **3.** (reg.) sínec, (Olt.) sîmcelát, sîmcéle (pl.). *(A pornit în ~.)*

ZORÍ vb. **1.** a (se) grăbi, a (se) iuți, (livr.) a (se) alerta, (înv. și pop.) a (se) pripi, a (se) sili, (înv. și reg.) a (se) păzi, a spori, a (se) steji, (reg.) a (se) purta, (înv.) a (se) curînda, a (se) sîrgui, a (se) sprinteni. *(Se ~ să ajungă la timp.)* **2.** a (se) grăbi, a (se) precipita. *(Nu e nevoie să vă ~.)* **3.** a se grăbi, (fig.) a presa. *(Timpul ne ~.)* **4.** a se grăbi, (grecism înv.) a proftaxi. *(Se ~ a trimite mandatul.)* **5.** a accelera, a grăbi, a iuți, a urgenta, (astăzi rar) a pripi. *(A ~ încheierea unei operații.)*

zorílă s. v. LUCEAFĂRUL DE ZIUĂ. LUCEAFĂRUL DIN ZORI. SIRIUS.

ZORÍRE s. accelerare, grăbire, iuțire, urgentare. *(~ expedierii unei mărfi.)*

ZORÍT adj. **1.** grabnic, grăbit, iute, întins, precipitat, rapid, repede, repezit, (înv. și pop.) silít, sílnic, (înv.) pripitór. *(Un mers ~.)* **2.** accelerat, grăbit, iuțit, rapid. *(Ritm ~ de deplasare.)*

zorít s. v. EST. ORIENT. RĂSĂRIT.

ZORNĂÍ vb. a zăngăni, a zurui, (reg.) a zorzoi. *(Lanțurile ~.)*

ZORNĂIÁLĂ s. zăngăneală, zăngănire, zăngănit, zăngănitură, zornăit, zornăitură, zuruială, zuruit, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

ZORNĂÍT s. zăngăneală, zăngănire, zăngănit, zăngănitură, zornăială, zornăitură, zuruială, zuruit, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

ZORNĂITÓR adj. zăngănitor, zuruitor. *(O grămadă de galbeni ~.)*

ZORNĂITÚRĂ s. zăngăneală, zăngănire, zăngănit, zăngănitură, zornăială, zornăit, zuruială, zuruit, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

zórnet s. v. ZĂNGĂNEALĂ. ZĂNGĂNIRE. ZĂNGĂNIT. ZĂNGĂNITURĂ. ZORNĂIALĂ. ZORNĂIT. ZORNĂITURĂ. ZURUIALĂ. ZURUIT. ZURUITURĂ.

zórnie adv. v. GRĂBIT.

zorobí vb. v. ACUMULA. ADUNA. AGONISI. ECONOMISI. FACE. STRÎNGE.

zorobíre s. v. AGONISEALĂ. AGONISIRE. AGONISITĂ. ECONOMIE.

ZORZOÁNE s. pl. (reg.) țorțoále (pl.), (Mold.) fes eséle (pl.), (prin Transilv.) sovoáne (pl.), (fam.) farafastícuri (pl.), (fam. depr.) țarțámuri (pl.).

zorzoí vb. v. ZĂNGĂNI. ZORNĂI. ZURUI.

zorzonă vb. v. ÎMPOPOȚONA. ÎNZORZONA.

zorzonát adj. v. ÎMPOPOȚONAT. ÎNZORZONAT.

zóșcă s. v. BOT. RÎT.

ZUGRÁV s. (rar) spoitór, (pop.) vopsitór. *(E ~ de meserie.)*

zugrăv s. v. PICTOR.

ZUGRĂVEÁLĂ s. zugrăvire, zugrăvit. *(Au terminat ~ în prima cameră.)*

zugrăveálă s. v. DESCRIERE. EXPUNERE. FARD. ÎNFĂȚIȘARE. PICTURĂ. PÎNZĂ. PREZENTARE. REDARE. TABLOU. ZUGRĂVIRE.

ZUGRĂVÍ vb. 1. (pop.) a vopsi, (înv.) a zografisi. *(A ~ camera.)* 2. a picta, (înv. și pop.) a scrie, (Transilv.) a pingăli, (înv.) a pictura, a zografisi. *(A ~ un tablou; a ~ un aspect din natură.)* 3. a contura, a înfățișa, a prezenta. *(~ sugestiv în tablou bucuria muncii.)* 4. a descrie, a expune, a înfățișa, a prezenta, a reda, (înv.) a depinge, a prescrie, a scrie, a zografisi, (fig.) a picta. *(A ~ într-o nuvelă viața de la țară.)*

zugrăvá vb. v. DESENA.

zugrăvíe s. v. PICTURĂ.

ZUGRĂVÍRE s. 1. zugrăveală, zugrăvit. *(Au terminat ~ în prima cameră.)* 2. pictare. *(~ unei fresce.)* 3. descriere, expunere, înfățișare, prezentare, redare, (rar) descripție, zugrăveală, (înv.) scriere, scrisoáre. *(~ stărilor de lucruri, într-un roman.)*

ZUGRĂVÍT adj. pictat, (pop.) scris, (Transilv. și prin Maram.) pingălit. *(Biserică ~.)*

zugrăvít adj. v. DUPLICITAR. FALS. FARISEIC. FĂȚARNIC. IPOCRIT. MINCINOS. PERFID. PREFĂCUT. ȘIRET. VICLEAN. VOPSIT.

ZUGRĂVÍT s. zugrăveală, zugrăvire. *(Au terminat ~ în prima cameră.)*

zugrăvít s. v. PICTURĂ.

zugrăvitúră s. v. PICTURĂ. PÎNZĂ. TABLOU.

zulíár adj. v. GELOS. INVIDIOS. PIZMAȘ. PIZMUITOR. RANCHIUNOS.

zulíe s. v. GELOZIE.

ZULÚF s. buclă, cîrlionț, creț, inel, ondulație, ondulă, val, (rar) sfrédel, sîredelitură, (reg.) scîrlionț, zgîrlăúnțe, (Ban.) cocór, (prin Munt. și Mold.) scîr. *(~ din părul cuiva.)*

zulufá vb. v. BUCLA. CÎRLIONȚA. INELA. ÎNCREȚI. ONDULA.

zulufát adj. v. BUCLAT. CÎRLIONȚAT. CREȚ. INELAT. ÎNCREȚIT. ONDULAT.

zulúm s. v. ÎNECHITATE. INJUSTIȚIE. NEDREPTATE. NEECHITATE. NEJUSTIȚIE. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂZVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

zumaricále s. pl. v. COFETURI. DULCIURI. ISTERICALE. ZAHARICALE.

zumbăí vb. v. BÎZÎI. ZBÎRNÎI. ZÎZÎI. ZUMZĂI.

zumbăíre s. v. BÎZÎIALĂ. BÎZÎIRE. BÎZÎIT. BÎZÎITURĂ. ZBÎRNÎIALĂ. ZBÎRNÎIRE. ZBÎRNÎIT. ZBÎRNÎITURĂ. ZÎZÎIT. ZUMZĂIALĂ. ZUMZĂIRE. ZUMZĂIT. ZUMZĂITURĂ. ZUMZET.

ZUMZĂÍ vb. a bîzîi, a zbîrnîi, a zîzîi, (rar) a zumbăi, (pop.) a bombăni, (reg.) a bornăi, (Transilv. și Ban.) a vijîi. *(Albinele ~.)*

ZUMZĂIALĂ s. bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnîială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuit, zbîrn, zumbăire, zúzet. *(~ insectelor.)*

ZUMZĂÍRE s. bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnîială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăit, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuit, zbîrn, zumbăire, zúzet. *(~ insectelor.)*

ZUMZĂÍT s. bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnîială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăitură, zumzet, (rar) vuvuit, zbîrn, zumbăire, zúzet. *(~ insectelor.)*

ZUMZĂITÓR adj. bîzîitor, zbîrnîitor. *(Un zgomot ~.)*

ZUMZĂITÚRĂ s. bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnîială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzet, (rar) vuvuit, zbîrn, zumbăire, zúzet. *(~ insectelor.)*

ZÚMZET s. 1. bîzîială, bîzîire, bîzîit, bîzîitură, zbîrnîială, zbîrnîire, zbîrnîit, zbîrnîitură, zîzîit, zumzăială, zumzăire, zumzăit, zumzăitură, (rar) vuvuit, zbîrn, zumbăire, zúzet. *(~ insectelor.)* 2. murmur, susur, zvon. *(~ de glasuri îndepărtate.)*

zupăí vb. v. BATE. IZBI. LOVI. TROPĂI.

zupăít s. v. TROPĂIALĂ. TROPĂIT. TROPĂITURĂ. TROPOT.

zupăitúră s. v. TROPĂIALĂ. TROPĂIT. TROPĂITURĂ. TROPOT.

zurái s. v. ZĂNGĂNEALĂ. ZĂNGĂNIRE. ZĂNGĂNIT. ZĂNGĂNITURĂ. ZORNĂIALĂ. ZORNĂIT. ZORNĂITURĂ. ZURUIALĂ. ZURUIT. ZURUITURĂ.

zurbá adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

zurbá s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

zurbagíu adj., s. v. ARȚĂGOS. CERTĂREȚ. GÎLCEVITOR. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT. SCANDALAGIU.

zurbalíe s. v. RĂSCOALĂ. RĂSCULARE. RĂZMERIȚĂ. RĂVRĂTIRE. REBELIUNE. REVOLTĂ.

zurbáv adj., s. v. RĂSCULAT. RĂZVRĂTIT. REBEL. REVOLTAT.

zurbávă s. v. ANIMOZITATE. CEARTĂ. CONFLICT. DEZACORD. DEZBINARE. DIFEREND. DISCORDIE. DISCUȚIE. DISENSIUNE. DISPUTĂ. DIVERGENȚĂ. GÎLCEAVĂ. ÎNVRĂJBIRE. LITIGIU. NEÎNȚELEGERE. VRAJBĂ. ZÎZANIE.

ZURGĂLĂU s. clopoțel, (rar) zdrăngănél. *(Cai cu ~ i.)*

ZURLÍU adj. **1.** drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprințar, vioi, zăpăcit, zbînțuit, zburdalnic, zglobiu, zvăpăiat, zvînturat, zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)* **2.** aiurea, aiurit, bezmetic, descreierat, nebun, smintit, țicnit, zănatic, zăpăcit, (rar) dezmétic, (pop.) deșucheát, pălăvátic, silhúi, (înv. și reg.) prilestít, (reg.) șucheát, tui, (Mold.) túieș, zălúd, zărghít, (înv.) turluíu, (fam.) sanchíu, (fam. fig.) smucít, trăsnít, țăcănít. *(Ce tip ~ !)*

zúrnă s. v. BOT. RÎT.

ZURUÍ vb. a zăngăni, a zornăi, (reg.) a zorzoi. *(Lanțurile ~.)*

ZURUIÁLĂ s. zăngăneală, zăngănire, zăngănit, zăngănitură, zornăială, zornăit, zornăitură, zuruit, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

ZURUÍT s. zăngăneală, zăngănire, zăngănit, zăngănitură, zornăială, zornăit, zornăitură, zuruială, zuruitură, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

ZURUITÓR adj. zăngănitor, zornăitor. *(O grămadă de galbeni ~.)*

ZURUITÚRĂ s. zăngăneală, zăngănire, zăngănit, zăngănitură, zornăială, zornăit, zornăitură, zuruială, zuruit, (rar) zórnet, (reg.) zurái. *(~ de lanțuri.)*

zúrzur s. v. DECOR. DECORAȚIE. ORNAMENT. ORNAMENTAȚIE. PODOABĂ.

zúzet s. v. BÎZÎIALĂ. BÎZÎIRE. BÎZÎIT. BÎZÎITURĂ. CLIPOCEALĂ. CLIPOCIRE. CLIPOCIT. MURMUR. SUSUR. SUSURARE. ȘOAPTĂ. ȘOPOT. ZBÎRNÎIALĂ. ZBÎRNÎIRE. ZBÎRNÎIT. ZBÎRNÎITURĂ. ZÎZÎIT. ZUMZĂIALĂ. ZUMZĂIRE. ZUMZĂIT. ZUMZĂITURĂ. ZUMZET. ZVON.

zuzuí vb. v. CLIPOCI. MURMURA. SUNA. SUSURA. ȘOPOTI. ȘOPTI. ȘUȘOTI.

ZVĂPĂIÁT adj. **1.** drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprințar, vioi, zăpăcit, zbînțuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvînturat, zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) șulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)* **2.** flușturatic, fluturatic, nebunatic. *(Un tînăr ~.)*

ZVELT adj. **1.** subțiratic, subțire, suplu, (înv. și reg.) sulegét, (reg.) sulétic, (Transilv.) șugár, (Munt.) șui, (prin Transilv. și Olt.) șuiéț. *(Un corp, un om ~.)* **2.** elegant, grațios, mlădios, mlădiu, suplu, (rar) mlădiát. *(Zborul ~ al unei păsări; un mers ~.)*

ZVELTÉȚE s. mlădiere, suplețe. *(~ unei fete.)*

zvíduí vb. v. ÎNDREPTA. ÎNFIRIPA. ÎNSĂNĂTOȘI. ÎNTREMA. ÎNZDRĂVENI. LECUI. REFACE. RESTABILI. RIDICA. TĂMĂDUI. VINDECA.

zvíc interj. v. ȚUȘTI. ZBUGHI.

zvícĭi vb. v. BATE. PALPITA. PULSA. TĂCĂI. TICĂI. TRESĂRI. ZBATE. ZVÎCNI.

ZVÎCNEÁLĂ s. bătaie, palpitare, palpitație, pulsație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ a inimii.)*

ZVÎCNET s. bătaie, palpitare, palpitație, pulsație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnire, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ al inimii.)*

ZVÎCNÍ vb. **1.** a bate, a palpita, a pulsa, a tăcăi, a ticăi, a tresări, a se zbate, (rar) a zvîcîi, (reg.) a bîcîi, a țîciti. *(Inima ~ cu putere.)* **2.** a fremăta, a palpita, a pulsa, a vibra. *(~ în el o mare bucurie.)* **3.** a mișca, (reg.) a țicui. *(Unda ~.)*

ZVÎCNÍRE s. bătaie, palpitare, palpitație, pulsație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnit, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ a inimii).*

ZVÎCNÍT s. bătaie, palpitare, palpitație, pulsație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnitură, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ al inimii.)*

ZVÎCNITÚRĂ s. bătaie, palpitare, palpitație, pulsație, ticăit, tresărire, zbatere, zvîcneală, zvîcnet, zvîcnire, zvîcnit, (rar) tresăritúră, (înv.) palpít, răsăritúră, săltáre. *(~ a inimii.)*

ZVÎNTÁ vb. **1.** a se usca, a se zbici, (înv. și reg.) a se prăji. *(Rufele s-au ~.)* **2.** a distruge, a nimici, a potopi, a prăpădi, a sfărîma, a zdrobi, (înv. și pop.) a piérde, a răpúne, a risipi, (pop.) a isprăvi, a zdrumica, (înv. și reg.) a sodomi, (reg.) a litrosi, (prin Transilv.) a potroși, (înv.) a cura, a nimicnici, a potrebi, a stropși, a tîrî, a zdruncina, (grecism înv.) a afanisi, (fig.) a secera, a spulbera. *(I-a ~ pe dușmani.)*

zvíntă vb. v. DESCĂRCA. DEȘERTA. GOLI. SNOPI. STÎLCI.

ZVÎNTÁRE s. uscare, zbicire. *(~ rufelor.)*

ZVÎNTÁT adj. uscat, zbicit. *(Rufe ~.)*

ZVÎNTURÁT adj. **1.** fluşturatic, fluturatic, frivol, neserios, uşuratic, vînturatic, zvînturatic, (livr.) futil, (pop.) spulberátic, (reg.) zărpălátic, zburátic, zburdálnic, (Mold.) sprinţár, zbrehúi, (înv.) vînturós. *(Un bărbat ~.)* **2.** drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprinţar, vioi, zăpăcit, zbînţuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturatic, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) şulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)*

zvînturát s. v. AVENTURIER.

ZVÎNTURÁTIC adj. **1.** fluşturatic, fluturatic, frivol, neserios, uşuratic, vînturatic, zvînturat, (livr.) futil, (pop.) spulberátic, (reg.) zărpălátic, zburátic, zburdálnic, (Mold.) sprinţár, zbrehúi, (înv.) vînturós. *(Un bărbat ~.)* **2.** drăcos, neastîmpărat, nebun, nebunatic, sprinţar, vioi, zăpăcit, zbînţuit, zburdalnic, zglobiu, zurliu, zvăpăiat, zvînturat, (pop.) zbanghíu, (reg.) sturlubátic, sturluibát, (prin Olt.) saitóc, (Transilv.) şulhétic, (înv.) zburdátic, zburdătór. *(Copil ~.)*

zvînturátie adj. v. AVENTUROS.

ZVÎRCOLEÁLĂ s. zbatere, zvîrcolire, zvîrcolitură. *(~ peştelui în năvod.)*

ZVÎRCOLÍ vb. **1.** a se zbate. *(Peştele se ~ în năvod.)* **2.** a se perpeli, a se zbate, a se zbuciuma. *(Se ~ din cauza durerilor.)* **3.** a se tăvăli. *(Ciinele se ~ în iarbă.)* **4.** a se foi, a se perpeli, a se răsuci, a se suci, (prin Olt.) a se scîrciumi. *(Nu te mai ~ atîta!)* **5.** a se agita, a se frămînta, a se neliniști, a se zbuciuma, (Mold. şi Bucov.) a se cioşmoli. *(De ce te ~ în mod inutil?)* **6.** a se frămînta, a se zbate, a se zbuciuma, (pop.) a se bate, (înv. şi reg.) a se tăci. *(S-a ~ toată noaptea în aşternut.)*

ZVÎRCOLÍRE s. **1.** zbatere, zvîrcoleală, zvîrcolitură. *(~ peştelui în năvod.)* **2.** tăvălire. *(~ cuiva pe jos de durere.)*

ZVÎRCOLITÚRĂ s. zbatere, zvîrcoleală, zvîrcolire. *(~ peştelui în năvod.)*

zvîrlet s. v. ARUNCĂTURĂ. AZVÎRLITURĂ. ZVÎRLITURĂ.

ZVÎRLÍ vb. **1.** a arunca, a azvîrli, a lepăda, (Transilv. şi Maram.) a ţipa, (înv.) a scutura. *(~ un lucru nefolositor.)* **2.** a arunca, a azvîrli, a repezi, (înv. şi reg.) a năpusti. *(A ~ doniţa după el.)* **3.** a arunca, a azvîrli, a proiecta, a propulsa. *(~ ceva în spaţiu.)* **4.** a arunca, a azvîrli. *(~ o piatră la distanţă.)* **5.** a se arunca, a se azvîrli, a se năpusti, a năvăli, a se precipita, a se repezi, a sări, a tăbărî, (rar) a se prăbuşi, (înv. şi pop.) a cădea, (înv. şi reg.) a năduli, a se prăpăstui, (reg.) a iuruşi, a năboi, a se năprăti, a nooti, a se tovărî, (Transilv.) a se aiepta, (Transilv. şi Ban.) a se şupi, (înv.) a se da, a năbuşi, a năvrăpi, a se slobozi. *(S-au ~ asupra duşmanului.)* **6.** a se arunca, a se avînta, a se azvîrli, a se precipita, a se repezi, a sări, (pop.) a se chiti, (Transilv.) a se aiepta. *(Se ~ pe cal.)* **7.** a arunca, a azvîrli, a izbi, a lovi. *(Calul nărăvaş ~ cu copitele.)* **8.** a arunca, a azvîrli, a cheltui, a irosi, a împrăştia, a prăpădi, a risipi, (livr.) a prodiga, (înv. şi reg.) a prăda, (reg.) a mătrăşi, a părădui, (Transilv.) a spesa, (înv.) a răşchira, (grecism înv.) a afierosi, (fig.) a înghiţi, a mînca, a păpa, a toca. *(Şi-a ~ averea; îşi ~ banii pe toate fleacurile.)*

ZVÎRLÍRE s. **1.** aruncare, azvîrlire, lepădare. *(~ unei sticle sparte.)* **2.** aruncare, azvîrlire, proiectare, propulsare, propulsie. *(~ unui obiect în spaţiu.)* **3.** aruncare, azvîrlire, cheltuire, irosire, risipire, (reg.) părădúire, (fig.) păpáre, tocáre, tocát. *(~ banilor pe fleacuri.)*

ZVÎRLITÚRĂ s. **1.** aruncătură, azvîrlitură, (rar) zvîrlet, (Transilv. şi Maram.) ţipătúră. *(La o ~ de băţ.)* **2.** aruncătură, azvîrlitură, izbitură, lovitură. *(~ calului nărăvaş.)*

ZVÎRLÚGĂ s. *(IHT.; Cobitis taenia)* (reg.) cîră, cuţitoáie, físă, fíţă, mărіúţă, muşcătoáre, nisipăriţă, vîrlúgă, (Transilv.) vîrligoánţă.

zvîrnáică s. v. VÎJÎITOARE. ZBÎRNÎITOARE.

zvoácă s. v. NUIA. VARGĂ.

ZVON s. **1.** vorbă, (înv.) cuvînt, súnet. *(Umblă un ~ despre el.)* **2.** rumoare. *(~ de glasuri.)* **3.** murmur, susur, zumzet. *(~ de glasuri îndepărtate.)* **4.** clipoceală, clipocire, clipocit, murmur, susur, susurare, şoaptă, şopot, (rar) murmuiálă, murmureálă, zúzet, (înv.) murmuít. *(~ de ape.)*

zvon s. v. CLOPOT.

zvonár s. v. ZVONIST.

ZVONÍ vb. a se afirma, a se auzi, a se spune, a se şopti, a se vorbi, a se zice, (înv. şi reg.) a (se) suna, (reg.) a se slomni. *(Se ~ că a plecat.)*

zvoní vb. v. BATE. CLIPOCI. DĂNGĂNI. MURMURA. SUNA. SUSURA. ŞOPOTI ŞOPTI. ŞUŞOTI.

ZVONÍST s. (rar) zvonár.

zvonişór s. v. CLOPOŢEL

zvoníţ s. v. CLOPOŢEL.

DICȚIONARUL LIMBII ROMÂNE (DLR), elaborat de sectoarele de lexicologie și lexicografie din București, Cluj-Napoca și Iași, reprezintă continuarea, într-o formă nouă, a *Dicționarului limbii române*, început sub conducerea lui Sextil Pușcariu, din care au apărut, între anii 1907—1944, trei volume și trei fascicule, cuprinzînd literele: A—B, C, F—Î, J-LOJNIȚĂ (inclusiv).

Seria nouă a Dicționarului academic general, fără a fi o continuare propriu-zisă a operei lexicografice anterioare, a început cu litera M (de la prima literă neabordată anterior de Sextil Pușcariu), urmînd ca, după terminarea porțiunii pînă la Z, să fie elaborată, pe aceleași baze, întreaga porțiune de la A la L, inclusiv literele care nu apăruseră în seria veche.

Noua operă lexicografică unilingvă se deosebește radical de vechea versiune prin bogăția de material, în care sînt incluse toate cuvintele atestate în limba literară generală, în limbajul literaturii artistice, în vorbirea populară și regională, în textele vechi. Cuvintele din limbajele tehnico-științifice au intrat în *Dicționarul limbii române* numai în măsura în care au pătruns sau manifestă tendința evidentă de a pătrunde în limba literară, în limbajul literaturii artistice sau în cel popular. În privința împrumuturilor, de asemenea, au fost înregistrate acelea care au intrat în limbă pe cale cultă, prin scrierile științifice sau de popularizare, prin presă și prin literatura beletristică. Un loc important în coloanele DLR ocupă sintagmele, locuțiunile, expresiile, proverbele și zicătorile.

Dicționarul limbii române cuprinde istoria vocabularului românesc din cele mai vechi timpuri pînă astăzi. Fără a fi un dicționar etimologic în sensul strict al cuvîntului, el dă etimoanele la majoritatea cuvintelor, etimoane care au fost elaborate pe principiul etimologiei interne, directe și multiple.

O atenție deosebită a fost acordată deplasărilor semantice: trecerea de la propriu la figurat, analogia, extensiunea semantică și restrîngerea semantică, trecerea de la concret la abstract și aceea de la abstract la concret, specializarea, generalizarea etc.

Prin apariția volumelor din *Dicționarul limbii române:* M (1965—1968), N (1971), O (1969), P : p — păzui (1972), pe — pînar (1974), pînă[1] — pogribanie (1977), pogrom — presimțire (1980), R (1975), Ș (1978), T (partea 1) (1982) și prin viitoarele volume în curs de apariție: P (continuare), T (partea a 2-a) (aflate sub tipar) se realizează unul dintre marile obiective ale culturii noastre naționale.

Seria nouă a DLR diferă atît cantitativ, cît și calitativ de vechea versiune cuprinsă în volumele publicate pînă în anul 1944. Renunțînd la divagațiile enciclopedice, redactorii noii forme a Dicționarului au adoptat modul cel mai puțin complicat, mai adecvat și mai științific de prezentare a faptelor lexicale.

Bogăția materialului lexical înregistrat, finețea analizelor semantice, organizarea științifică și modernă a articolelor, ierarhizarea sensurilor în cadrul filiației semantice, notarea sinonimelor, indicarea etimologiilor etc. constituie numai cîteva dintre principalele calități ale DLR, calități care îl recomandă ca pe cea mai remarcabilă operă lexicografică românească.

VĂ RECOMANDĂM:

DICȚIONARUL LIMBII ROMÂNE
(ACADEMIA ROMÂNĂ)

Sub redacția lui SEXTIL PUȘCARIU

Tomul I	– Partea I:	A – B	1913
Tomul I	– Partea II:	C	1940
Tomul I	– Partea III:	D – De	1949
Tomul II	– Partea I:	F – Î	1934
Tomul II	– Partea II:	J – Lojniță	1944

* * *

DICȚIONARUL LIMBII ROMÂNE (DLR) Serie nouă
(ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA)

Redactori responsabili: acad. IORGU IORDAN, acad. ALEXANDRU GRAUR și acad. I. COTEANU

Tomul VI, Litera M, 1965–1968, CXXXVI + 1076 p., legat, 92 lei
Tomul VII, partea 1, Litera N, 1971, 584 p., legat, 50 lei
Tomul VII, partea a 2-a, Litera O, 1969, 400 p., legat, 35 lei
Tomul VIII, partea 1, Litera P (p – păzui), 1972, p. 1–357, legat, 43 lei
Tomul VIII, partea a 2-a, Litera P (pe – pînar), 1974, p. 359–693, legat, 48 lei
Tomul VIII, partea a 3-a, Litera P (pînă[1] – pogribanie), 1977 p. 695–948, legat, 38 lei
Tomul VIII, partea a 4-a, Litera P (pogrom–presimțire), 1980, p. 949–1341, legat, 50 lei
Tomul IX, Litera R, 1975, 641 p., legat, 91 lei
Tomul XI, partea 1, Litera Ș, 1978, 271 p., legat, 40 lei
Tomul XI, partea a 2-a, Litera T (t–tocăliță), 1982, 376 p., legat, 75 lei.

Sub tipar:

Tomul VIII, partea a 5-a, Litera P (presin – puzzolană).
Tomul XI, partea a 2-a, Litera T (tocană – twist).

În pregătire:

Tomul V, Litera E
Tomul X, Litera S
Tomul XI, Litera Ț
Tomul XII, Literele U, V, Z.

DIN ULTIMELE APARIŢII

ACADEMIA R.S.R.
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ AL UNIVERSITĂŢII DIN BUCUREŞT

DICŢIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ŞI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE

696 p., lei 105

După cum arată şi titlul, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* este un îndreptar complex al exprimării corecte sub aspect formal, dînd indicaţii normative asupra scrierii, pronunţării şi flexiunii cuvintelor inserate.

Este un îndreptar de mari proporţii, nu numai prin numărul de articole conţinute, care sînt aproximativ 60 000 (cuvinte simple şi compuse, locuţiuni, grupuri mici de cuvinte care fac corp comun în vorbire sau în scriere), ci şi prin extinderea diverselor articole.

Elaborat de colectivul de gramatică al Institutului de lingvistică din Bucureşti, lucrarea este patronată de „Comisia pentru cultivarea limbii române" a Academiei R. S. România.

AL. GRAUR

DICŢIONAR AL GREŞELILOR DE LIMBĂ, 80 p., lei 5,50

Pornind de la analiza unor greşeli mai des întîlnite pe care le cercetează, cartea prezintă o modalitate originală de cultivare a limbii.

Dicţionarul cuprinde probleme de pronunţare, de înţeles şi de scriere ale cuvintelor. În ceea ce priveşte greşelile de morfologie şi de sintaxă, numai abaterile izolate care se referă la un singur cuvînt. În fiecare caz în parte se inserează forma corectă, iar greşelile se discută tot acolo, făcîndu-se, în ordinea alfabetică, numai trimiterea la forma corectă.

LIMBA ROMÂNĂ

Redactor-șef : acad. AL. GRAUR
Număr de apariții anual : 6
Abonament anual : 120 lei
Redacția : **79638 — București, str. Spiru Haret nr. 12**

Revista *Limba română* apare, sub egida Academiei Republicii Socialiste România, din anul 1952 (primul număr a apărut în noiembrie—decembrie).

Domeniile abordate sînt : gramatică (descriptivă și istorică), vocabular (inclusiv studii etimologice), fonetică și fonologie, onomastică, limbă literară și stilistică, filologie și istoria limbii, ortografie și ortoepie, predarea limbii române (ca limbă maternă sau ca limbă străină) în învățămîntul de toate gradele, istoria lingvisticii române și lingvistică generală. Revista conține o rubrică de „Recenzii" și una de „Consultații" în care specialiștii răspund întrebărilor venite la redacție, o rubrică în care se face cronica manifestărilor științifice din domeniul lingvisticii și una intitulată „Note și comentarii", unde se publică articole care expun opinii față de puncte de vedere recent exprimate.

În fiecare an, revista publică bibliografia integrală a studiilor de lingvistică apărute în țara noastră în cursul anului precedent. Însumarea tuturor bibliografiilor apărute pînă acum (prima, referitoare la anii 1944—1958, a apărut în 1959) reprezintă singura lucrare de bibliografie completă și la zi a lingvisticii române.

Colaboratorii sînt specialiști din cercetare și din învățămîntul universitar, liceal și gimnazial, specialiști din străinătate și chiar nefilologi, pasionați de studiul limbii române.

Revista se adresează unui cerc larg de cititori, specialiști și nespecialiști, interesați de problemele lingvisticii și are drept scop promovarea studiului științific al limbii noastre naționale.

ERATĂ

În lista de mai jos sînt înregistrate numai erorile grave de tipar ale lucrării.

Pagina:	coloana:	rîndul:	în loc de:	se va citi:
XI	—	12 de jos	explictiă	explicită
XIII	—	11 de sus	înr-e	înre-
4	1	25 de sus	reunoscut (înv).	recunoscut, (înv.)
8	1	14 de sus	încorteláre.	încorteláre.
13	2	19 de sus	STĂFUND.	STRĂFUND.
53	2	4 de sus	neoaș,	neaoș,
57	1	13—14 de sus	a azvîrli,	a zvîrli,
61	1	11 de sus	prinzáre.	prînzáre.
67	2	19 de sus	román,	román,
72	2	8 de jos	**bighirioáncă**	**bighiroáncă**
76	1	35 de sus	tlevetitor,	**clevetitor,**
	1	35—36 de sus	penegricor,	**ponegritor,**
78	1	21 de sus	tătălău,	tălălău,
92	1	1—2 de jos	paiațarîc.	paiațarîc,
	2	11—12 de sus	FLUTURE-CAP-MORT.	FLUTURE-CAP-DE-MORT.
	2	14—15 de sus	hreaptă,	breapcă,
137	2	10 de jos	**ciorobăríță**	**ciorobăríță**
154	2	33 de jos	cedeală,	codeală,
155	2	9 de sus	SCOARȚAR.	SCORȚAR.
156	2	19 de jos	colab,	colan,
164	1	19 de jos	sintetizare.	sinterizare.
173	1	23 de sus	neuatentic,	neautentic,
180	1	3 de sus	COȘCIUC.	COȘCIUG.
182	2	17 de sus	tetál.	telál.
192	1	18 de jos	**culbeceáseă**	**culbeceásă**
200	2	24 de sus	intrepriditáte,	intrepiditáte,
201	1	23 de jos	zgîlțire,	zgîlțire,
203	2	15 de sus	MÎRȚOACĂ.	MÎRȚOAGĂ.
	2	2 de jos	pustulă, maligná,	pustulă malignă,
214	2	11 de jos	ZDROB	ZDROBI.
231	2	3— 4 de jos	pustiețate,	pustietate,
238	1	1 de sus	strict,	stricat,
252	2	25—26 de jos	—	DOGMATÍST s. dogmatic.
261	2	13 de jos	**dohovnicí**	**duhovnicí**
270	1	1— 2 de jos	emanip atie,	emancipație,
319	1	10 de jos	albinárel,	albinărel,
350	1	9 de sus	**bélbet**	**hélbet**
368	2	23 de sus	pron. s. v.	pron. v.
370	1	14 de jos	adj.	adj., s.
377	1	2 de jos	scusit,	iscusit,
381	2	1 de jos	răsunătror,	răsunător,
453	1	22—23 de sus	scuătoáre,	sculătoáre,
504	1	22 de jos	stilpușór.	stîlpușór.
507	2	24 de sus	rostíscă.	rospíscă.
521	1	33 de sus	**mieriálă**	**mieriálă**
523	2	18 de sus	îngăduință,	îngăduință,
524	1	1 de jos	UBTERAN.	SUBTERAN.
564	2	6 de jos	năsocitură,	născocitură,
567	2	30 de sus	șoádăi,	șoádă,
570	1	15 de jos	nvalid,	invalid,
	1	14 de jos	ebîntuít,	nebîntuít,
583	1	22—23 de sus	nendurat,	neîndurat,
596	2	22 de jos	nestingherit,	nestînjenit,
598	1	17 de jos	motolóz,	motológ,
612	2	2 de jos	potiálă,	poticálă,
621—622	2 și 1	1 de jos și 1 de sus	refleție,	reflecție,
665	1	2 de jos	drospéct,	prospéct,
	2	1— 2 de jos	aselghiiciúne,	aselghiciúne,
666	1	4 de jos	psăre-de-gheáță,	pasăre-de-gheáță,
670	2	4 de jos	CRESTET.	CREȘTET.
	2	2 de jos	ATIPIRE.	AȚIPIRE.

Pagina :	coloana :	rîndul :	în loc de :	se va citi:
678	1	6 de sus	BODOGONEALĂ.	BODOGĂNEALĂ.
743	1	3 de jos	ploși,	oploși,
751	1	28 de sus	deliminare,	delimitare,
	1	25 de jos	cîștia,	cîștiga,
781	1	12 de jos	igodiós,	jigodiós,
787	1	2 de jos	a vagobonda,	a vagabonda,
812	2	33 de sus	recapitualare,	recapitulare,
818	2	13 de jos	RITUA.	RITUAL.
822	1	16 de jos	caroaie.	căroáie.
831	1	21 de sus	zdenţuit,	zdrenţuit,
867	2	16 de sus	scîrţiiaiă,	scîrţiială,
901	2	20 de sus	~ *le*	~ *te*
916	1	1 de jos	magine,	imagine,
973	1	11 de jos	*rţoi.)*	*roţi.)*
980	2	15 de sus	cerstăţeá,	crestăţeá,
984	1	6 de jos	a făfălăi,	a fălălăi,
994	2	25 de sus	**tărbát**	**tărhát**
998	2	19 de jos	umoráe,	umoáre,
1004	1	18 de sus	ceáspă.	ceápsă.
1015	2	7 de sus	tătălău,	tălălău,
1022	1	6 de sus	toemíre,	tocmíre,
1078	1	1 de jos	gréţ,	igréţ,
1079—1080	2 și 1	1 de jos și 1 de sus	cobaamină ;	cobalamină ;
1082	1	1 de jos	ERVURĂ.	NERVURĂ.
1116	—	3 de sus	BUCUREȘT	BUCUREȘTI

Redactor: ECATERINA IONAȘCU
Tehnoredactor: EUGENIA AMBROZI

Bun de tipar 3.VII.1982.
Format 16/70 × 100. Coli de tipar 71.
C.Z. pentru biblioteci mari și mici 459 — 314.1 = 59.

Întreprinderea poligrafică Informația,
str. Brezoianu nr. 23 — 25, București
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA